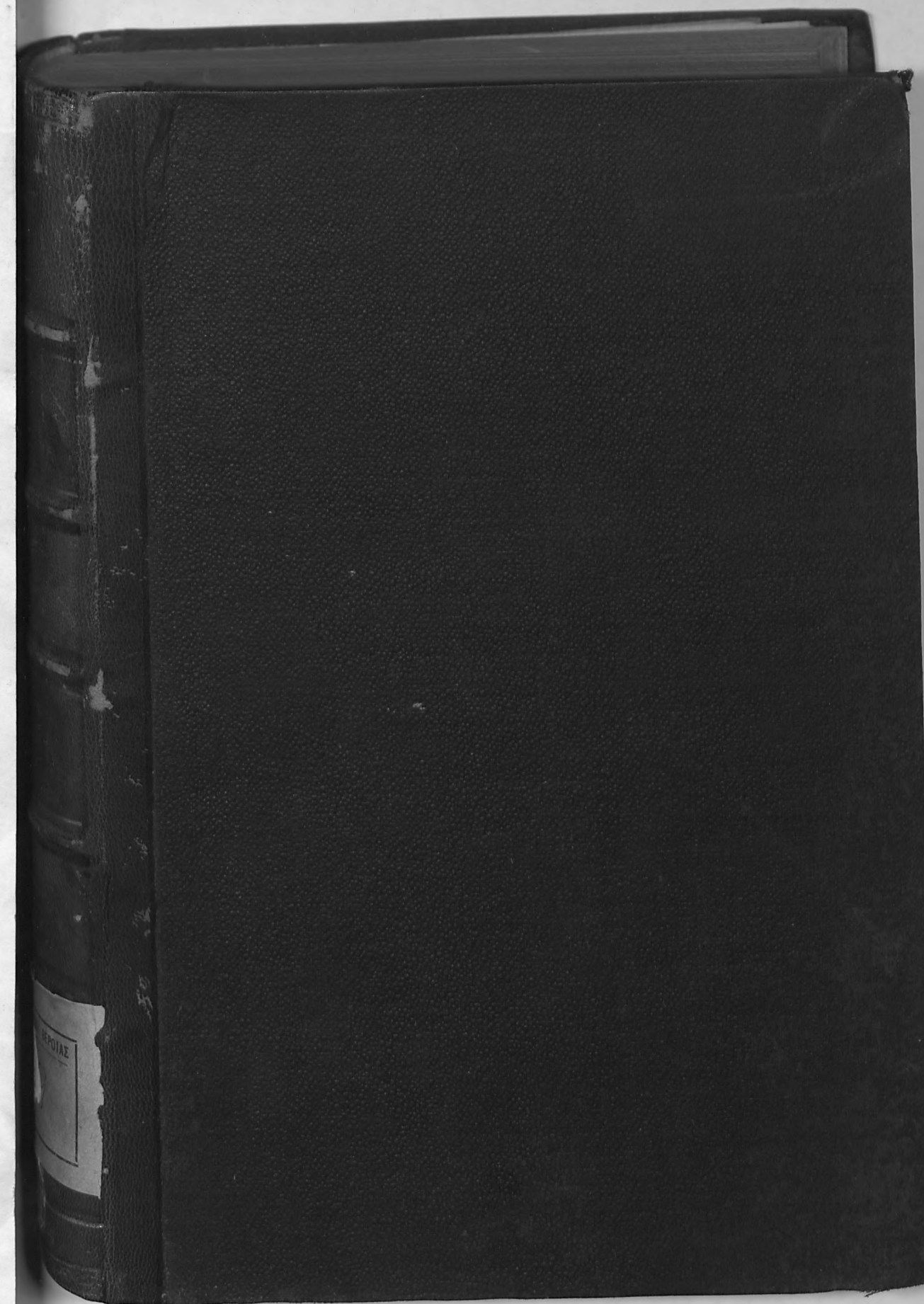

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

3031/4 9 1219
Αριθ. ελ. 9 1219

ΔΩΡΕΑ 22/8/80
ΕΒΛΚ 00219

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αθήνα: Κεντρική Βιβλιοθήκη Εφορίας

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.
ΟΤΙ ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ, ΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ
ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΠΟΙΝΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΠΟΙΝΙΚΗΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ,
ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ,
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΑΛΛΗΛΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

Υ Π Ο

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

Τῇ συνεργασίᾳ καὶ ἄλλων νομομαθῶν.

~~~~~  
ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ  
~~~~~

Κ - Ω

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

Πλατεῖα Λουδοβίκου, ἔναντι τοῦ νέου Δημ. Θεάτρου

1900

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αρ. Εισ. 1299

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΑΡ. Γ. ΓΑΡΑΚΗΣ
Δ. ΖΑΛΟΥΧΟΣ
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ
ΙΩ. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ
ΑΔ. ΠΕΤΡΙΤΣΗΣ
ΔΗΜ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ
Γ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ
Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

Κ

Καθαίρεσις κληρικῶν. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες ὀρίζουσιν ὅτι οἱ κληρικοὶ (ἐπίσκοποι, ἱερεῖς ἢ ἱεροδιάκονοι), περιπίπτοντες εἰς ἀσύγνωστα ἐκκλησιαστικά ἀνομήματα, *καθαίρονται* ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης Ἐκκλ. Ἀρχῆς, δηλονότι ἀποβάλλουσι τὸ ἱερατικὸν αὐτῶν ἄξιωμα. Συμφῶνὰ πρὸς αὐτοὺς ὁ καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὥρισεν ὅτι τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ἐπιβάλλει παρ' ἡμῖν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, δικαιοῦται δὲ μόνον ὁ καταδικασθεὶς εἰς καθαίρεσιν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῆς καθαιρετικῆς ἀποφάσεως ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. (Νόμου τῆς 9 Ἰουλίου 1852 ἄρθρ. 1Δ). Κατὰ δὲ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἄρθρ. 44) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ Δ. 16 Ὀκτ. 1836 περὶ τῆς ἐπὶ κακουργήματι καταδίκης τῶν κληρικῶν κλπ. ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὀφείλει νὰ καθαιρῇ τὸν ὑπὸ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης καταδικασθέντα εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν

κληρικόν, πληροφоруμένη τὰ περὶ τῆς καταδίκης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως, ὀφείλοντος νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δῆλωσιν (φέρουσιν τὴν ἐπίσημον σφραγίδα) περὶ τῆς καταδίκης· δὲν ἐκτελεῖται δ' ἡ ποινικὴ ἀπόφασις κατὰ τοῦ κληρικοῦ, πρὶν ἢ καθαιρεθῇ, ἐκτὸς ἂν, καίπερ παρελθουσῶν δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δηλώσεως, δὲν ἐπέλθῃ καθαίρεσις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καθαίρεσις στρατιωτικοῦ
καλεῖται ἡ ἀποβολὴ ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν κακουργηδικῶν ἢ τοῦ στρατοδικείου ἐπὶ κακουργήματι καταδικασθέντος στρατιωτικοῦ τῆς ξηρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης. Σημειωτέον ὅτι, ὅπου ἡ καταδίκη ἐπέρχεται δυνάμει ἀποφάσεως κακουργηδικείου, ἀνακοινᾷ ὁ Εἰσαγγελεὺς πρῶτον τὴν καταδίκην πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ἢ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργεῖον δι' ἐπιδόσεως ταχτικῆς καὶ μετὰ τὴν κατ'

ἐντολὴν αὐτοῦ καθαίρεισιν τοῦ καταδικασθέντος ἐκτελεῖται ἡ ποινικὴ ἀπόφασις (Διατ. τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1836 περὶ τῆς ἐπὶ κακούργηματι καταδίκης τῶν κληρικῶν, στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν). (Ἰδε καὶ Στρατιωτικὴ ποινικὴ δικαιοσύνη).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καθαριότητος παραμέλσεις.

Ὁ Ποινικὸς νόμος διὰ τῶν ἄρθρων 577—580 τιμωρεῖ ὡς πταίσματα α') τὴν μόλυνσιν φρεάτων, δεξαμενῶν, πηγῶν, ποταμῶν ἢ ρυάκων, ὧν τὸ ὕδωρ συντελεῖ εἰς πόσιν ἢ εἰς παρασκευὴν ἐδωδίων ἢ ποτῶν, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς αὐτὰ πραγμάτων ἀηδῶν ἢ ὀπωσθήποτε ἐπιβλαβῶν, καὶ τὴν μόλυνσιν τροφίμων ἐκτεθειμένων εἰς πώλησιν (διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προστίμου τὸ πολὺ πενήτηκοντα δραχμῶν). (Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐξεπίτηδες εἰσαγωγή δηλητηριωδῶν οὐσιῶν τιμωρεῖται διὰ θανάτου κατὰ τὸ ἄρθρον 290 τοῦ Ποινικοῦ νόμου), β') τὴν παράβασιν τῶν περὶ καθαριότητος τῶν μύλων, μακελλείων, κρεοπωλείων, ἀγορῶν διατάξεων τῶν ἰσχυόντων νόμων (διὰ προστίμου τὸ πολὺ πέντε μέχρι πενήτηκοντα δραχμῶν) (Ἰδε καὶ Ἀστυνομία), γ') τὴν παράβασιν τῶν περὶ καθαριότητος ἢ καθαρισμοῦ τῶν ὁδῶν ἢ ἀποχετεύσεως τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν οἰκιῶν καὶ στεγῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων, (διὰ προστίμου τὸ πολὺ δεκαπέντε δραχμῶν) (Ἰδε καὶ Ἀστυνομία), δ') τὴν ρύσιν ἀκαθαρσιῶν εἰς ἐνδύματα, κτεῖρον, περίφρακτον, ἄγρῶν ἄλλου (καὶ διὰ κρατήσεως μὲν τὸ πολὺ ὀκταήμερον, εἰς τὸ πταίσμα ἐπεχειρήθη ἐξ ἐβλοκακίας ἢ ἐκδικήσεως, διὰ προστίμου δὲ τὸ πολὺ τριακονταδράχμου ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καθηκόντων παράδοσις.
Ὁ ὅρος οὗτος κατὰ γράμμα λαμβανόμενος

δύναται νὰ περιλάβῃ πᾶν ἀδίκημα καὶ πᾶσαν ἀθέμιτον πράξιν, καί, πέραν τοῦ δικαιολογικοῦ κύκλου ἐκτεινόμενος, νὰ περιλάβῃ ἔτι καὶ τὰ παρὰ τὴν ἡθικὴν πραττόμενα. Ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ὅμως γίνεται χρῆσις τοῦ ὅρου ὑπὸ στενοτέραν ἔννοιαν, δηλοῦντος τὰς παρανομίας τὰς ὑπὸ τῶν δημοσίων λειτουργῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων καθηκόντων τῶν πραττομένων.

Τὰ τοιαῦτα δὲ ἀδικήματα περιέχονται ἰδίως ἐν τῷ 29ῳ κεφαλαίῳ τοῦ Β' βιβλίου τοῦ Ποιν. νόμου ἀπὸ τοῦ 449 ἄρθρου μέχρι τοῦ 495, διαχωριζόμενα εἰς τὰ ἐξῆς εἶδη.

Τὴν παράνομον ἑναρξιν, ἐξακολούθησιν καὶ διακοπὴν τῆς ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 449—451).

2. Τὴν παραβίαν τῆς ἐχεμυθίας (ἄρθρ. 452—455).

3. Τὴν δωροδοκίαν (ἄρθρ. 456—460).

4. Τὴν καταπίεσιν (ἄρθρ. 461 καὶ 462).

5. Τὴν ἀποσιώπησιν τῆς ἰδίας συμμετοχῆς (ἄρθρ. 463).

6. Τὴν συμμέθεσιν εἰς πράγματα μὴ συμβιβαζόμενα πρὸς τὰ ἔργα τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 464—466).

7. Τὴν κατάχρησιν τῆς ἐξουσίας (ἄρθρ. 467—475).

8. Τὴν ὑπέρβασιν τῶν καθηκόντων (ἄρθρ. 476—479).

9. Τὴν ἄρνησιν ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 480 καὶ 481) καὶ

10. Τὴν ἀπιστίαν (ἄρθρ. 482—486).

Πλὴν τούτων ὅμως πολλὰ ἔτι ἀδικήματα προϋποτιθέμενα τὴν ιδιότητα τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ περιλαμβάνει ὁ Ποινικὸς νόμος ἐν τοῖς καθέκαστα ὡς ἐπὶ ἐλευθερώσεως φυλακισμένου (ἄρθρ. 182—4), ἐπὶ πλαστογραφίας (ἄρθρ. 251—3 καὶ 255), ἐπὶ διγαμίας (ἄρθρ. 285), ἐπὶ ὑπεξαίρεσεως (ἄρθρ. 394—5) καὶ καβέξης.

Καὶ οὕτως ὁμως ὑπολείπονται παντοῖαι ἔτι περιπτώσεις, καθ' ἃς εἶναι δυνατὴ παράδοσις καθήκοντος τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ταύτας δὲ, ὡς μὴ δεκτικὰς εἰδικοῦ ὀρισμοῦ, συλλήβδην ὁ ἡμέτερος νόμος περιέλαβεν ἐν τῇ 11 §ῃ τοῦ προμνημονευθέντος 29ου κεφαλαίου, ἀρθρῷ 487, ὑπὸ τὸν γενικὸν ὅρον τῶν μὴ ρητῶς ἐν τῷ νόμῳ ἀναφερομένων.

Περὶ τῶν πλείστων δὲ τῶν ἀνωθι μνημονευθέντων εἰδῶν τῆς παραβάσεως τοῦ καθήκοντος ἐγένετο ἤδη λόγος ἢ γενήσεται ἐν τοῖς οἰκείοις κατὰ τὸ ὄνομα ἐκάστου ἀρθροῦ τοῦ παρόντος λεξικοῦ, νῦν δ' ἐξετασθήσονται μόνον οἱ κοινοὶ τούτων χαρακτῆρες καὶ περιστάσεις, πρὸς δὲ καὶ τὰ παραλειφθέντα ἐν τοῖς προηγουμένοις ἢ ῥητῶς παραπεμφθέντα ἐν ταῦθα εἶδη.

Ὡς δὲ προείπομεν, πᾶσαι αἱ προκείμεναι πράξεις ἢ παραλείψεις ἀναφέρονται εἰς δημοσίους λειτουργοὺς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων καθηκόντων τῶν ἐπομένως προϋποτιθεῖσιν αὐτοῦργον περιβεβλημένον δημόσιον χαρακτῆρα, καὶ διεξάγοντα δημόσιον καθήκον εἰς αὐτὸν νομίμως ἀνατεθειμένον.

Δημόσιον δὲ χαρακτῆρα περιβεβλημένοι δέον νὰ λογισθῶσιν οὐ μόνον πάντες οἱ τακτικοὶ δημόσιοι λειτουργοί, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἄλλοι, εἰς οὓς ἐκτάκτως ἢ προσκαίρως ἀνατίθεται νομίμως δημόσιόν τι καθήκον· ὡς οἱ ἔνορχοι, τὰ μέλη τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, οἱ κατὰ τὴν φορολογίαν ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν διοριζόμενοι ἐκτιμηταὶ ἢ ἀπαριθμηταὶ καὶ καθεστῆς. Κατὰ μείζονα δὲ λόγον οἱ δικηγόροι, οἱ συμβολαιογράφοι, οἱ ὑποθηκοφύλακες καὶ οἱ ἄμισθοι δικαστικοὶ κλητῆρες, καί περ πρὸς ἴδιον σκοπὸν ἐργαζόμενοι οὐ μόνον ὡς διαρκὴ δημόσιον χαρακτῆρα διὰ δημοσίου διορισμοῦ περιβεβλημένοι, ἀλλὰ καὶ διότι ρητῶς ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου

μνημονεύονται, καὶ ἴδιαι ποιναὶ περὶ αὐτῶν ὀρίζονται. (ἀρθρ. 490 καὶ 491).

Εἰς τοὺς δημοσίους δὲ λειτουργοὺς πλὴν τῶν κυρίως τοιούτων πάντος εἶδους καταλέγονται ἔτι ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ οἱ δημοτικοὶ λειτουργοί (ἀρθρ. 493)¹.

Δημόσιον δὲ πάλιν καθήκον ἐπὶ τακτικῶν δημοσίων λειτουργῶν δέον νὰ λογισθῇ οὐ μόνον τὸ ἀναγόμενον εἰς τὰ κεκατονισμένα τῆς ὑπηρεσίας των, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο ἐκτακτον ἢ πρόσκαιρον νομίμως αὐτοῖς ἀνατεθέν, καὶ ὅπερ ἀνέλαβον, ἢ ἣσαν ὑπόχρεοι ν' ἀναλάβωσιν.

Ἡ παράδοσις δὲ τοῦ καθήκοντος, ἐκ προθέσεως ἢ ἀμελείας ἐπερχομένη, διατάσσεται μικρὴν ἢ μέγα τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, καὶ διακωλύει ἀναλόγως τὴν ὁμαλὴν καὶ εὐστοχον λειτουργίαν τῆς πολιτικῆς μηχανῆς· πολλάκις ὅμως ἐκτείνεται περαιτέρω ἔτι, προσβάλλουσα ἀμα ἄλλοτρια δίκαια, ὅτε μὲν ἀπὸ σκοποῦ ἰδιοτελοῦς ἀθεμίτου ὠφελείας ἢ βλάβης τρίτων, ὅτε δὲ καὶ ἄνευ μὲν σκοποῦ, ἀναγκαιῶς ὅμως ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς παραβάσεως ἐπερχομένου τοιούτου ἀποτελέσματος².

¹ Ἀντὶ τοῦ ὅρου δημόσιοι λειτουργοὶ οἱ ἡμέτεροι νόμοι, καὶ ἴδιαι οἱ ποινικοί, ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ὅρου δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀφ' ὧν διαστελλοῦσιν ἔτι τοὺς δημοσίους ὑπηρέτας (ἀρθρ. 489). Ἀμφότεροι ὅμως οἱ ὅροι οὗτοι, ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρέται, εἰσὶν ἄτεχνοι, οὐδὲ τίθεται σημείον τι διαχωρισμοῦ τῶν δύο τούτων ἐν δὲ τῷ ἐνικῷ ὀρίθμῳ ἡ λέξις ὑπάλληλος καὶ παράλογος εἶναι, καὶ ἐν τῷ πληθυντικῷ δ' ἄτοπος ἐπὶ ἰσοτίμων λειτουργῶν ἢ ἀπ' ἄλλήλων ἀνεξαρτητῶν.

² Τοιαύτη ἐπὶ παραδ. ἡ δευτέρα περίπτωσις τοῦ 471 ἀρθροῦ· διότι καὶ ἡ ἐξ ἀμελείας ἀναβολὴ τῆς ἐξετάσεως τοῦ συλληφθέντος εἶνε ἐπιβλαβὴς αὐτῷ πολλάκις, παρατείνουσα τὴν φυλάκισιν.

Οὕτως ἡ παράδοσις τοῦ καθήκοντος ἔχει διττὴν χαρακτῆρα, καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν συνιστᾷ πειθαρχικὸν παράπτωμα, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν αὐτόχρημα ἀδίκημα.

Καὶ τὸ μὲν πειθαρχικὸν παράπτωμα, ὡς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν πταῖσμα, καὶ αὐτὴν μόνην προσβάλλον, εἶνε καταδικαστέον καὶ κατὰ κανόνα τιμωρήτεον ὑπὸ τῶν προϊσταμένων διοικητικῶν ἀρχῶν (ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια)· πειθαρχικαὶ δὲ ποιναὶ συνήθεις πρόστιμον καὶ προσωρινὰ παύσις, καὶ ἡ μεγίστη τούτων ἡ ὁριστικὴ παύσις· τὸ ἐξ ἰδιοτελοῦς ὅμως παραβάσεως τοῦ καθήκοντος ἀδίκημα εἶναι, ὡς εἰκόσ, καταδικαστέον καὶ τιμωρήτεον ποινικῶς, καὶ ἄξιον συνήθως μὲν μετρίων ποινῶν, κοινῶς πλημμελήματος, πολλῶς ὅμως καὶ βαρυτέρων, κοινῶς ἐγκληματικῶν ἢ κακουργήματος (ἴδε κατωτέρω κακουργήματα) κατὰ τὸ εἶδος τοῦ καθήκοντος, καθ' ὃ ἡ παράδοσις, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀμελείας ὡφελείας ἢ τῆς βλάβης.

Ἦν γενομένην δ' ἀνωτέρω διαστολὴν τῆς παραβάσεως τοῦ καθήκοντος εἰς πειθαρχικὴν καὶ ποινικὴν ἀναλόγως τοῦ ἰδιοτελοῦς ἢ μὴ σκοποῦ τηρεῖ τὸ πλεῖστον ὃ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος (παράθελε ἄρθρα 452, 453, 468, 487 § α' καὶ ἄλλα)· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπαρεγκλίτως, παραβαίνων ἐνίοτε τὴν ἀρχὴν αὐτὴν ἀνευ ἀνάγκης, ὡς ἐν 449 ἁρθρῳ τιμωρῶν ποινικῶς τὴν ἔναρξιν τῆς ὑπηρεσίας πρὸ τῆς ὀρκίσεως καὶ ἀνευ ἰδιοτελείας, ὅτε αὕτη εἶναι ἐλαφρότατον πειθαρχικὸν παράπτωμα· προσέτι τιμωρῶν ποινικῶς ἐπίσης τὴν ὑποτροπὴν ἐπὶ πειθαρχικῆς παραβάσεως (ἄρθρ. 183 καὶ 487 § 2). Ἡ ἀνακολούθια δ' αὕτη μεταβάλλεται εἰς δεινὴν σύγχυσιν ἕνεκα τῶν νεωτέρων ὀργανωτικῶν νόμων, ὧν οἱ πλείστοι, εἰμὴ πάντες, ὀρίζουσι δυνατὴν καὶ οὐχὶ ἀναγκαίαν τὴν ὁριστι-

κὴν παῦσιν μετὰ διττὴν πειθαρχικὴν ποινὴν, ταυτῶσιν ἐν ὑποτροπῇ, ἐνῶ κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον ἐπακολουθεῖ ἀναγκαιῶς ἡ παύσις κατὰ τὸ 24 ἄρθρον· προσέτι οἱ νόμοι οὗτοι ὀρίζουσι τὴν ὑποτροπὴν ἐντὸς ἔτους ἢ διετίας τὸ πολὺ, κατὰ δὲ τὸν ποινικὸν νόμον ἡ ὑποτροπὴ ἐπὶ πλημμελημάτων χωρεῖ ἐπὶ πενταετίαν μέχρι τοῦ χρόνου τῆς παραγραφῆς (ἄρθρ. 119).

Σύγχυσιν προσέτι δύναται νὰ γεννήσῃ τὸ 448 ἄρθρον περὶ τὴν δικαιοδοσίαν, ἀπαγγέλλον ἐπὶ ἀμελείας, κουφότητος κλπ. πειθαρχικὴν ποινὴν, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ ἀλλαγῆς τοῦ ποινικοῦ νόμου περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν διατάξεις, μὴ ὀριζομένου ἅμα ὑπὸ τίνος αἱ ποιναὶ αὐταὶ εἰσιν ἐπιβλητέαι, καὶ ἰδίως ὅπου οἱ νεώτεροι ὀργανωτικοὶ νόμοι δὲν ἀνεπλήρωσαν τὴν ἑλλειψιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, εἰς ἣν ἀνάγονται· διότι ἐξεδόθη μὲν κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1836 διάταγμα, ἀνατιθέμενον τὴν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν εἰς τὰς προϊσταμένους ἐκάστῳ ἀρχάς, ὅπερ, ὡς προεῖρηται, ὀρθὸν κατὰ κανόνα, δὲν ἐδημοσιεύθη ὅμως ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως τὸ διάταγμα τοῦτο.

Καὶ περὶ τὸ μέγεθος δὲ τῶν ποινῶν ὃ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος τηρεῖ ἐν τῷ συνόλῳ τοὺς τεθέντας ἀνωτέρω ὅρους, ἀπαγγέλλων τοῦ μὲν ἐλαφρὰν φυλάκισιν, τοῦ δὲ βαρυτέραν, ἐνίοτε δὲ καὶ χρηματικὰς ποινὰς, τοῦ δὲ καὶ εἰρκτὴν, κατὰ τὸ εἶδος τοῦ καθήκοντος, καὶ τὸν τρόπον τῆς παραβάσεως, καὶ τὸ μέγεθος τῆς βλάβης καὶ καθεξῆς· ἐν τοῖς καθέκαστα ὅμως δὲν τηρεῖ πανταχοῦ τὸ προσήκον μέτρον, οὐδὲ κατὰ ρυθμὸν ἀρμονικὸν τὸ πλεῖστον, ὅτε μὲν τιμωρῶν βαρύτερον τοῦ δέοντος, ὅτε δὲ τὴν ἀπάλιν, ὅτε δ' ἄσχετα συνάπτων. Ἐπὶ παραδ. τὸν διαχειριστὴν δημοσίων χρημάτων, συγχέοντα ἀπλῶς τὸ δημόσιον ταμεῖον πρὸς τὸ ἴδιον καὶ ἀνευ ἐλλείμματος (ἄρθρ. 488) τι-

μωρεῖ ἴσα σχεδόν, καὶ ἐν ὑποτροπῇ βαρύτερον τοῦ ἐκτοκίζοντος τὰ δημόσια χρήματα πρὸς ἴδιον ὄφελος (ἄρθρ. 485), ἐνῷ πλήρης ἐν τῷ δευτέρῳ ἡ ἀισχροκέρδεια καὶ ὁ σφετερισμός· προσέτι τὴν παράδοσιν ἀορίστου καθήκοντος ἐπὶ ἰδιοτελείᾳ σκοπῇ τιμωρεῖ δι' ἀπλῆς χρηματικῆς ποινῆς (ἄρθρ. 487 § α'), ἥτις δὲν ὑπερβαίνει τὰς 500 δραχμὰς. (Ἰδε προσέτι *δωροδοκία καὶ ἐξουσίας κατάχρησις*).

Ὅς δὲ προεῖρηται, τὴν ἀνάλυσιν τῶν καθέκαστου εἰδῶν τῶν παραβάσεων τοῦ καθήκοντος ζητητέον εἰς τὰ οἰκεία ἄρθρα, ἐξαιρέσει τῶν δύο πρώτων κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου, ἅπερ ἐξετάστέα ἦδη.

Τὸ πρῶτον δὲ εἶδος ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ νόμου, ἡ παράνομος ἔναρξις, ἐξακολούθησις καὶ ἀπέκδοσις τῆς ὑπηρεσίας. Ἐγένετο δ' ἀνωτέρω λόγος περὶ τοῦ 449 ἁρθρου, τιμωροῦντος τὸν πρὸ τῆς ὀρκωμοσίας ἀναλάβοντα ὑπηρεσίαν. Τὰ δὲ δύο ἐπόμενα ἄρθρα τιμωροῦσι διὰ φυλακίσεως μέχρι δύο ἐτῶν, τὸ μὲν 450 τὸν δημοσίον λειτουργόν, ὅστις μετὰ τὴν παῦσιν, πρόσκαιρον ἢ ὀριστικῇ, ἢ τὴν μετάθεσιν τοῦ ἐξακολουθεῖ τὴν πρώτην ὑπηρεσίαν, τὸ δὲ 451 τοὺς ἐκ συνεννοήσεως ἀπὸ κοινοῦ παραιτούμενους δημοσίους λειτουργοὺς.

Τὴν διάταξιν δὲ ταύτην τοῦ 451 ἁρθρου νομίζω αὐθαίρετον καὶ παράλογον ὡς ἔχει· διότι παρεμπόδισις ἢ διακοπὴ τῆς ὑπηρεσίας δὲν ἐπέρχεται διὰ μόνης τῆς συγχρόνου παραιτήσεως, ἀλλ', ὅν οἱ παραιτηθέντες ἀποχωρήσωσιν ὅμα τῆς ὑπηρεσίας πρὸ τῆς ἀναπληρώσεως, ἢ ἐν γένει ἀρνηθῶσιν ὑπηρεσίαν πρὸ τῆς ἀποδοχῆς τῆς παραιτήσεώς των, καὶ πάλιν οὐχὶ ἐπ' ἀορίστῳ, ἀλλὰ μέχρις οὗ ἔσται δυνατὴ ἡ ἀναπλήρωσις· τούτεστιν ἡ τιμωρία ἐνταῦθα ἔσται δικαία μόνον ἐπὶ πραγματικῆς διακοπῇ τῆς ὑπηρεσίας, κατὰ δὲ τὴν προκειμένην διάταξιν τὸ ἀξί-

ποιον χωρεῖ διὰ μόνης τῆς ἀπὸ κοινοῦ παραιτήσεως καὶ ἀνευ τῶν προεκτεθεισῶν συνθηκῶν τῆς ἀρνήσεως ὑπηρεσίας κλπ. ὅτε οὐδεμία ἀληθὲς ζημία εἰς ταύτην ἐπέρχεται, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκδηλοῦται ἡ δυσαρέσκεια τῶν παραιτούμενων· εὐλόγος δὲ καὶ συγγνωστὴ τοιαύτη δῆλωσις ἐπὶ ἀδίκου ἢ περιφρονητικῆς πράξεως τῆς κυβερνήσεως πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὴν ὑπηρετοῦντας· ἡ διάταξις θμως αὕτη δὲν ἔχει σκοπὸν ἀπλῶς νὰ διαφυλάξῃ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀπὸ αἰφνιδιασ διακοπῆς, ἀλλὰ προῖον ἀορίστου περὶ συνωμοσιῶν φόβου ὅμα δὲ δεσποτικῶν ἀξιώσεων περὶ τυφλῆς ὑποταγῆς τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὰς ὁρέξεις τῶν διεπόντων, ἀπαγορεύει ἀπολύτως τὴν ἔκφρασιν δυσαρεσκείας, ἀντὶ μηδενὸς λογιζομένης τῆς φιλοτιμίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν.

Τὸ δὲ δευτερον κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου εἶδος τῆς παραβάσεως τοῦ καθήκοντος ἀποτελεῖ ἡ παραβίασις τῆς ἐχεμυθίας, ἀνακοινοῦντος τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ πράγματα γνωστὰ αὐτῷ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας εἰς πρόσωπα ξένα πρὸς αὐτήν.

Καὶ τὰ μὲν τρία πρῶτα ἄρθρα, ἀπὸ τοῦ 452—454, ὀρίζουσι ποινικὴν καταδίωξιν ἐπὶ ἰδιοτελοῦς σκοποῦ, ἀπαγγέλλουσι δὲ ποινὴν φυλακίσεως ἀπὸ μηνὸς μέχρι 2 ἐτῶν, κατὰ τὸ μέγεθος τῆς σκαπούμενης ὥφελείας ἢ τῆς ἐπιβλαπτοῦς βλάβης (ἄρθρ. 452)· βαρύτερον δὲ διὰ φυλακίσεως ἀπὸ 6 μηνῶν μέχρι 3 ἐτῶν τιμωροῦσι τὴν ἀνακοίνωσιν γινομένην παρὰ δικαστῶν ἢ ἐνόρκων (ἄρθρ. 453 § α') ἢ πρὸς ξένην δύναμιν ἢ πράκτορα (ἄρθρ. 454) μετριάττει δ' ἡ ποινὴ ἀπὸ μηνὸς μέχρις ἑτους, ἐπὶ δικαστῶν καὶ ἐνόρκων μὴ ἐπερχομένης βλάβης (ἄρθρ. 453 § β'). Τὸ δὲ 455 ἄρθρον προβλέπει περὶ πειθαρχικῆς τιμωρικῆς ἐλλείψεως ἰδιοτελοῦς σκοποῦ.

Καὶ ἐνταῦθα δὲ παρατηρήσειον ὅτι πολλὴ ἐχώρησε πλάνη, νομιζομένης ἡ-

ξίας ἐχεμυθίας πάσης σχεδὸν ἐνεργείας τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ἐνῷ ὀλίγιστα πράγματα ἐν ἐλευθέρᾳ πολιτείᾳ δεόν ν' ἀποκρύπτονται, τὰ δ' ἄλλα οὐ μόνον δὲν βλάπτουσιν ἀνακοινούμενα, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖα ἢ ἀνακοινώσις τῶν πρὸς κοινὸν ἔλεγχον. Προστίθεται δ' ὅτι ἄτακτον καὶ ἀθερίαν νομίζω τὴν μυστικὴν ἐνεργείαν τῶν πολυμελῶν σωμάτων καὶ καὶ ἰδίᾳ τῶν ποινικῶν δικαστικῶν συμβουλίων καὶ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, ἐν οἷς κρύφα καὶ ἀνυπεράσπιστος κρίνεται ὁ νομιζόμενος ἔνοχος.

Ἰδίας ἐστὶ περὶ δικηγόρων ποινικῶς διατάξεις περὶ παραβάσεως καθήκοντος περιέχουσιν, ὡς προεῖρηται, τὰ ἄρθρα 490 καὶ 491, τὸ μὲν πρῶτον τιμωροῦν τὴν ἐκ προθέσεως βλάβην τοῦ ἐντολέως τῶν διὰ συνεννόησεως πρὸς τὸν ἀντίδικον, ἀπαγγέλλον φυλάκισιν μέχρις ἑκ μηνῶν, καὶ ἐν ὑποτροπῇ εἰραγὴν τὸ δ' ἐπόμενον τιμωροῦν τοὺς ἀποδεικνύοντας κακὴν πίστιν πρὸς τὸν ἐντολέα τῶν, ἀλλ' ἀνευ συνεννόησεως πρὸς τὸν ἀντίδικον, ἀπαγγέλλον τὸ πρῶτον πειθαρχικὴν ποινὴν, ὅπερ οὐ μόνον λίαν ἐπιεικές, ἀλλὰ καὶ προφανῶς ἀνακόλουθον, διότι οὐχὶ περὶ πειθαρχίας ἀλλὰ περὶ ἀδικήματος πρόκειται· ἐν δ' ὑποτροπῇ φυλάκισιν, καὶ ἐν δευτέρᾳ ὑποτροπῇ βαρυτέραν ἐστὶ, καὶ παῦσιν διὰ παντός.

Περὶ παραβάσεως δὲ καθήκοντος πραγματεύεται ἐπίσης τὸ ἐπόμενον 30ὸν κεφάλαιον (ἄρθρ. 496—499), ἀλλ' ὑπὸ κληρικῶν. Ἐν αὐτοῖς δὲ σκοπεῖται κυρίως ἡ ἀποτροπὴ τῆς ἀναμίξεως τῆς θρησκείας εἰς τὰ τῆς πολιτείας, ὅπερ ἄριστον. Ἡ ἀρχὴ ὅμως αὕτη παραβιάζεται μὲν ἀλλοχοῦ καὶ ποινικῶς ἐστὶ, ἐπιτρεπομένου κατὰ τὸν περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων νόμον εἰς τὸς ἐκκλησιαστικὸς ἀρχὰς νὰ ἐπιβάλλωσι ποινὰς σωματικὰς, ἀπονεμομένης αὐτῷ πολιτικῆς ἐξουσίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις δεόν οὐδέποτε

νὰ ἐξέρχεται τοῦ καλουμένου πνευματικού κύκλου· ἐνταῦθα δὲ πάλιν ἡ ἀπαγόρευσις ἐκτείνεται μέχρι περιορισμοῦ καὶ αὐτῆς τῆς κοινῆς τοῦ λόγου ἐλευθερίας (ἄρθρ. 496). Καὶ τούτων δὲ τὰ μὲν 3 πρῶτα ἄρθρα ἀπαγγέλλουσι φυλάκισιν μέχρι 2 ἐτῶν, τὸ δὲ 499 πειθαρχικὴν ποινὴν, καὶ ἐν ὑποτροπῇ φυλάκισιν, παραβιαζομένου αὐτοῦ τοῦ τεθέντος κανόνος, ὅτι τὰ πειθαρχικὰ οὐδέποτε μεταβάλλονται εἰς ποινικά, εἰμὴ προσλάβωσι χαρακτηριστὴρα ἀδικήματος, προστιθεμένου ἰδιοτελοῦς σκοποῦ.

Ἡ ἰδιότης δὲ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ οὐ μόνον ἐπὶ παραβάσεως τοῦ καθήκοντος παράγει ἰδίαν τάξιν ἀδικημάτων, περὶ ὧν ἐγένετο μέχρι τούδε λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κοινῶν ἀδικημάτων λογίζεται ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου ὡς ἐπιβαρυντικὴ αἰτία προϋποτιθεμένου ὅμως, ὅτι ὁ δημόσιος χαρακτήρ συνετέλεσέ πως πρὸς τὸ ἀδικημα, ἢ ὅτι κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν ἐξετελέσθη (ἄρθρ. 494). Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπὶ παραβάσεως καθήκοντος δημοσίου τινος λειτουργοῦ τὴν ἀνοχὴν τῶν προϊσταμένων ὁ ποινικὸς νόμος λογίζει κατὰ τὰς περιστάσεις συναυτουργίαν ἢ συνεργίαν (ἄρθρ. 495).

Ἐπὶ δημοσίων δὲ λειτουργῶν ὁ νόμος περιέχει ἐξαίρεσιν ἐπὶ προσταγῆς ἀνωτέρου, μετατιθεμένου τὴν ποινικὴν εὐθύνην ἀπὸ τοῦ πράξαντος εἰς τὸν προτάξαντα (ἄρθρ. 497)· ἀλλὰ τοῦτο ἀνάγεται κυρίως εἰς τὸν καταλογισμόν, ὃν ἴδε.

Πλὴν δὲ τῶν προεκτεθεισῶν ποινῶν ὁ ποινικὸς νόμος ἀπαγγέλλει ἐπὶ πᾶσης παραβάσεως καθήκοντος ἑκπτώσιν τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀνικανότητά πρὸς ἀνάκτησιν τοιαύτης ἐπὶ 6 μῆνας τοῦλάχιστον καὶ οὐχὶ πλέον 6 ἐτῶν, ὀριζομένου τοῦ χρόνου ἐντὸς τῶν ὧρων τούτων ὑπὸ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως (ἄρθρ. 24). Ὅριζαι δὲ τὸ αὐτὸ ἄρθρον καὶ πτέρησιν τῶν

παρομαρτούντων τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ δικαιωμάτων καὶ πλεονεκτημάτων, μνημονευμένων πρὸ τῆς ἀνικανότητος, ἣν μόνῃ ἀποκαλεῖ πρόσκαιρον· καὶ οὕτως ὁμως νομίζω ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὸ πρόσκαιρον δεόν νὰ νοηθῇ καὶ ἐπὶ τῆς στερήσεως. Παραπλησίως δὲ στερήσεις καὶ περιορισμοὺς ἐπιβάλλουσιν ἐπὶ κοινῶν ἀδικημάτων τὰ προηγούμενα ἄρθρα 22 καὶ 23 κατὰ παντός, ἀλλ' ἐπὶ τινῶν μόνον ἰδίως μοχθηρῶν καὶ κακοήθων ἀδικημάτων, ρητῶς ἐν αὐτοῖς ὠρισμένων, καὶ προτέτι ἐπιβαλλομένης ποινῆς τοῦλάχιστον ἐνιαυσίου (Διατ. 20 Μαΐου 1836), ἐνῶ ἐπὶ παραβάσεως καθήκοντος δημοσίου λειτουργοῦ ἢ ἀνικανότης καὶ ἡ στέρησις χωρεῖ καὶ ἐπὶ ἐλάσσονος ποινῆς ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶναι εἰς βαθμὸν πλημμελήματος· ταῦτα δ', ὡς εἰκός, προκειμένου περὶ πλημμελημάτων, ἐπὶ δὲ κακουργημάτων χωρεῖ διαρκῆς στέρησις κλπ. κατὰ τὰ ἄρθρα 24 καὶ 28 § α' (ἴδε κακουργήματα).

Περὶ παραβάσεως καθήκοντος προνοεῖ ἔτι ὁ στρατιωτικὸς ποιν. νόμος, καὶ ἄκριβως εἰπεῖν, ὅλον τὸ Β' τμήμα τοῦ τετάρτου βιβλίου, ἀπὸ τοῦ 143 ἄρθρου μέχρι τοῦ 256, περὶ τοιούτων πραγματεύεται· διότι πάντα τὰ κυρίως στρατιωτικὰ ἀδικήματα, οἷα τὰ διαλαμβανόμενα ἐν τῷ μνημονευθέντι τμήματι, παραβάσεις καθήκοντος ἀποτελοῦσιν· ἰδίως ὁμως κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ καθήκοντος ἀδικήματα ἀποκαλεῖ ὁ νόμος οὗτος τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ τμήματος τούτου περιεχόμενα, ἀπὸ τοῦ ἄρθρου 148 μέχρι 205. Ταῦτα δὲ ἢ πρόωρος ἡ πλημμελής συνθηκολόγησις ἀρχηγοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν ἐχθρὸν περὶ παραδόσεως φρουρίου ἢ καταθέσεως ὅπλων (ἄρθρ. 198—9)· ἢ παρὰ σκοποῦ κλπ. ἐγκατάλειψις θέσεως, ἐν πολέμῳ κυρίως (ἄρθρ. 200—1)· ἢ ὑπὸ στρατιωτικῶν ἐγκατάλειψις θέσεως ἐπίσης ἐν πολέμῳ, καὶ ἡ

ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ ἀδικαιολόγητος ἀπουσία ἐπὶ γενικῆς προσκλήσεως (ἄρθρ. 202—3). Ἀπαγγέλλει δὲ βαρυτάτας ποινὰς αὐτὸ πλεῖστον τὴν ἐσχάτην.

Εἰς ταῦτα δὲ συγκαταλέγει ἔτι ὁ αὐτὸς νόμος καὶ τὴν ἀδικαιολόγητον ἀπουσίαν στρατοδίκου ἀπὸ τῆς συνεδριάσεως τοῦ στρατοδικείου (ἄρθρ. 204). Τοῦτο ὁμως οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὰ προηγούμενα ἔχει· οὐδὲ ποινικῶς δ' ἔην καταδικαστέα ἢ πρᾶξις, ὡς καθαρῶς πειθαρχική, εἰμὴ ὑποκρῦπται ἐν αὐτῇ ἰδιοτελὲς σκοπός, ὅποιον ὁμως οὐδαμῶς μνημονεύει ὁ νόμος.

Διὰ δὲ τοῦ τελευταίου ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ 205 ἄρθρου παραπέμπει εἰς τὸν κοινὸν ποιν. νόμον ἐπὶ ἐλευθερώσεως φυλακισμένου κλπ. ὡς καὶ ἐπὶ βοήθειας πρὸς ἀπόκρυψιν ἐνόχου ἀδικήματος, περὶ ὧν ἴδε τὰ οἰκεῖα ἄρθρα.

Ἀναλόγους δὲ διατάξεις τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἄρθρων τοῦ κοινοῦ Ποιν. νόμου 22, 23, καὶ 24, καὶ παραπομπὴν ἅμα εἰς ταῦτα περιέχει τὸ 190 ἄρθρον τοῦ στρατιωτικοῦ, ὁρίζον ἐπὶ ἀξιοματικῆς στερήσεως τοῦ βαθμοῦ ἐπὶ πάσης ποινῆς· πλημμελήματος ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ μνημονευμένων καὶ ἐλάσσονος ἔτους.

Δ. Γλαράκης

Κακοδικίου άγωγή(prise à partie). Κατὰ τῶν ἐκ δόλου, ἀγνώστου ραθυμίας ἢ ἀρνησιδικίας ζημιωσάντων ἢ ὅπωςδήποτε ἀδικησάντων τὸν διάδικον ἐν τῇ ἐκτελέσει δικαστικῶν ἢ ἀναγκαιῶν καθήκοντων δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν (ἐν τε τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ) χωρεῖ ἄγωγή κακοδικίου ἢ κακοδικίας (Πολ. Δικ. 56 Ποιν. Δικ. 65). Ὑπάρχοντα δὲ αἱ μὲν κατὰ κλητῆρων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων, διαιτητῶν, ἐιρηνοδικῶν, γραμματέων, ἢ παρόδρων εἰρηνοδικακῶν ἀγωγαί, ὡς ἐπίσης αἱ κατὰ ἀστυνομίων, δημάρχων, δημαρχικῶν παρόδρων ἢ ἀξιοματικῶν τῆς χωροφυλακῆς

ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει ἔργων δικαστικῆς ἀστυνομίας εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοδικῶν. Αἱ δὲ κατὰ τῶν πρωτοδικῶν καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς Εἰσαγγελίων ἢ ἀντεισαγγελίων καὶ τῶν δικαστικῶν γραμματεῶν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἐφετῶν. Αἱ δὲ κατὰ τῶν Ἐφετῶν ἢ συνέδρων καὶ Εἰσαγγελίων ἢ ἀντεισαγγελίων παρ' αὐτοῖς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἀρείου Πάγου. Αἱ δὲ κατὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως παρ' αὐτῷ εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ προδιορισθεσμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης δικαστηρίου. (Πολ. Δικ. 58, Ποιν. Δικ. 66). Ἐκκαλοῦνται δὲ αἱ μὲν τῶν Πρωτοδικῶν ἀποφάσεις ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν, αἱ δὲ τῶν Ἐφετῶν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, αἱ δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐνώπιον τοῦ προσδιορισθεσμένου ὑπὸ τοῦ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργείου δικαστηρίου Ἐφετῶν, αἱ δὲ τῶν Ἐφετῶν κατὰ προσδιορισμὲν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἐνώπιον ἄλλου Ἐφετείου διοριζομένου ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης (Πολ. Δικ. 50, Ποιν. Δικ. 67).

Ἀκολουθεῖται δὲ ἡ ἐξῆς διαδικασία.

Ὁ ζημιωθείς αἰτεῖται πρῶτον θεραπείαν παρὰ τοῦ ἀδικήσαντος αὐτόν, ἀποτυχῶν δὲ ἐξαίτεται δι' ἀναφοράς (ἣν δύναται νὰ ὑποβάλλῃ καὶ δι' εἰδικοῦ πληρεξουσίου) παρὰ τοῦ δικάσαντος τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ δικαστηρίου τὴν ἄδειαν τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ εἰς δίκην, ἐπισυνάπνουνται δ' αὐτῇ τὰ ὑπάρχοντα τυχόν δικαιολογητικά ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητας. Τὸ δὲ δικαστήριον ἀποφαίνεται περὶ τῆς αἰτήσεως ἐν συμβουλίῳ. (Πολ. Δικ. 60 καὶ Ποιν. Δικ. 67 ἐν συνδ. πρὸς Διάκ. 8 Ἰουλίου 1838 περὶ ἀγωγῆς κακοδικίου). Ἐὰν δοθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ ἄδεια, ὀφείλει ἐντὸς μηνὸς νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν ἄλλως ἀπορρίπτεται αὐτεπαγγέλτως. Ἐὰν δ' ἀπορρίψῃ αὐτήν, ἐπιτρέπεται κατ' αὐτῆς ἐφεσίς ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ

τῆς διὰ τοῦ εἰσαγγελέως κοινοποιήσεως εἰς αὐτόν τῆς ἀποφάσεως, ἐπιδιδομένη εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου δὲν ἐπιτρέπεται δ' αἰτήσεις ἀναιρέσεως. Καταδικάζεται δ' ὁ ἀποτυχῶν εἰς χρηματικὴν ποινὴν τὸ πολὺ διακοσίων δραχμῶν, ἐπιφυλαττομένου τοῦ δικαιώματος εἰς τοὺς ζημιωθέντας νὰ αἰτήσωσι τὴν ἀποζημίωσιν ἔνεκα τῶν ἐκ τοῦτο ζημιῶν. — Εἰς τὴν ἀγωγὴν ἐπισυνάπτεται ἡ χορηγοῦσα τὴν ἄδειαν ἀποφασίς. Δύναται δὲ ν' ἀπολογηθῇ ὁ ἐναγόμενος ἐπὶ κακοδικίᾳ ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν, ν' ἀντικρούσῃ δὲ τὴν ἀπολογία αὐτοῦ ὁ ἐνάγων ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν (Carré quest. 1818 bis). Γίνεται δ' ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ἐπιδόσεως ἀρχὰς (Carré quest. 1816) ἄλλ' ὅσας ἐλόκληρον δικαστήριον ἐνάγεται, ἀρκεῖ ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς εἰς μόνον τὸν πρόεδρον.

Σημειωτέον ὅτι, εἰ μὲν βάσις τῆς ἀγωγῆς εἶναι ὁ δόλος τοῦ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, ὀφείλει ὁ ἐνάγων ν' ἀποδείξῃ οὐ μόνον ὅτι ἐν γνώσει καὶ ἐκ προθέσεως ἐδίκασεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ προενηθεῖσα ζημία ὑπῆρξεν ἀπόρροια τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως. Ὅθεν, εἰὰν κατέστρεψε μὲν ὁ δικαστὴς τὴν συναλλαγματικὴν, εἰς τὴν ἐσθίριζε τὰς αἰτήσεις αὐτοῦ ὁ διάδικος, ἀλλ' ἡ ἀγωγή ἀπερρίφθη ἔνεκα παραγραφῆς, ἄτε παρελθούσης τῆς πενταετίας, δὲν χωρεῖ ἀγωγή κακοδικίου, διότι ὁ δόλος τοῦ δικαστοῦ κατ' οὐδὲν συνετέλεσεν εἰς ζημίαν τοῦ διαδίκου. Εἰ δὲ βάσις τῆς ἀγωγῆς εἶναι ἀσυγγνωστος ραθυμία, ὀφείλει νὰ ποδείξῃ, ὅτι ὁ δικαστὴς δὲν κατέβαλε τὴν προσοχὴν ἐκείνην, ἣν ὁ κοινῆς τοῦ ἀνθρώπου ἤθελε καταβάλλει.

Ἡ π' ἀρνησιδικία δὲ χωρεῖ ἀγωγή 1) ἐσάκις ὁ δικαστὴς ἀρνεῖται νὰ ἐπιχειρήσῃ δικαστικὴν τινα πράξιν ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ὑπάρχει διάταξις νόμου προβλέ-

ποσα ῥητῶς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ἅτε τῆς νομοθεσίας ἐπιβαλλούσης τῷ δικαστῇ νὰ ἀναπληροῖ τὰ χάσματα τοῦ νόμου κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐρμηνείας· 2) ὁσάκις ἀρνεῖται νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν ἐπὶ τινος αἰτήσεως ὡς παραλόγου ἢ ἀναξίας προσοχῆς· 3) ὁσάκις, καίπερ ὠρίμου οὔσης τῆς ὑποθέσεως, δὲν προβαίνει εἰς ἐκδίκασιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 57). Τοῦ νόμου ῥητῶς καὶ εἰδικῶς ὀρίζοντος τὰς περιπτώσεις ταύτας, ἔπεται, ὅτι ἀποκλείεται οἷοςδὴποτε ἄλλος λόγος κακοδικίου (Α. Π. 357 τοῦ 40). "Ὅθεν δὲν χωρεῖ ἀγωγή κακοδικίου ἐπὶ τῇ βραδείᾳ ἐκδόσει τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 5 τοῦ 41). Παρεχομένου δὲ δικαιώματος εἰς ἔγερσιν ἀγωγῆς κακοδικίου ἐπὶ τῇ διαπράξει ἀδικίας περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων δικαστικῶν, ἔπεται ὅτι δὲν χωρεῖ ἀγωγή ἐπὶ τῇ διαπράξει ἀδικίας περὶ τὴν ἐκτέλεσιν διοικητικοῦ καθήκοντος, ὅποιον φερ' εἰπεῖν ὁ διορισμὸς ὑπογραμματέως. (Α. Π. 83 τοῦ 85).

Προσθεθεῖσθω ὅτι, τοῦ νόμου ἀναγράφαντος τὰς τῆς ἀγωγῆς κακοδικίου διατυπώσεις εἰς ἱκανοποίησιν τοῦ ἰδιώτου ἔνεκα ζημίας πρὸςγενομένης αὐτῷ ὑπὸ δικαστικοῦ ὑπάλληλου, ἔπεται ὅτι ἀποκλείεται πᾶν ἄλλο μέσον, διότι ἄλλως αἱ ἐγγυήσεις, ἃς ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ ἀναγράψῃ ὑπὲρ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, ἤθελον εἶναι ἀπλῆ ματαιοπονία. (Α. Π. 224 τοῦ 48, 23 τοῦ 71). Σημειωτέον δὲ ὅτι, τῆς διαδικασίας ταύτης χρονώσεως εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ὡς ἀποβλεπούσης εἰς τὴν προφύλαξιν τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἀπὸ τῶν ἀπερισκέπτων τῶν διαδικῶν καταδιώξεων, οὐδ' αὐτός ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος δύναται νὰ παραιτηθῇ ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς τῶν τῆς διαδικασίας ταύτης διατυπώσεων (Α. Π. 23 τοῦ 71). Σημειωτέον ἐτι ὅτι ἡ αἰτησις θεραπείας καὶ ἐν τῇ ἀγωγῇ κακοδικίου ἀφορᾷ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ὅθεν,

ἂν προηγήθῃ ἡ μή, ἐξετάζεται κατὰ πᾶσαν ἀτάσιν τῆς δίκης καὶ αὐτεπαγγέλτως.

Θ. Ν. Φιλοράτης

Κακουργήματα. Ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ ἡ λέξις δηλοῖ κατὰ τὴν σύνθεσιν τῆς πράξεως κακὰς ἀορίστως, συνήθως μὲν ἀξιοποίνους, πολλάκις δὲ καὶ ἁπλῶς κακοῦθεις, μὴ τιμωρητὰς ὑπὸ τοῦ νόμου· κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον ὅμως συνιστᾷ τεχνικὸν ὄρον, δηλοῦντα ἰδίαν κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιοποίνου τάξιν πράξεων.

Διατερεῖ δ' ὁ ἡμέτερος ποιν. νόμος τὰς ἀξιοποίνους πράξεις κατὰ βαθμὸν, τῷ γαλλικῷ ἐπόμενος, εἰς τρεῖς τάξεις, βαρείας, μέσας καὶ ἐλαφράς, ἃς κατὰ μετὰφρασιν τῶν γαλλικῶν ὄρων, crimes, délits et contraventions, ἀποκαλεῖ κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα. Ὅρίζει δὲ τὸν βαθμὸν ἐκάστης πράξεως ἐκ τοῦ εἴδους τῆς κατ' αὐτῆς ἀπαγγελλομένης ποινῆς (ἄρθρ. 2)· διατερεῖ δ' ἐπίσης καὶ τὰς ποινὰς εἰς τρία εἴδη, ἃς ἀποκαλεῖ ἐγκληματικάς, ἐπανορθωτικάς καὶ ἀστυνομικάς. Καὶ ἐγκληματικά μὲν (peines afflictives) εἰσὶν ἡ εἰρκτή, διαρκείας 5—10 ἐτῶν, τὰ πρόσκαιρα δεσμὰ, 10—20 ἐτῶν, τὰ ισόβια καὶ ὁ θάνατος· ἐπανορθωτικά δὲ (peines correctionnelles) ἡ φυλάξις, διαρκείας 3 ἡμερῶν—5 ἐτῶν καὶ ἡ χρηματικὴ ποινή, ἀπὸ 15—500 δραχμῶν· ἀστυνομικά δὲ (peines de police) ἡ κράτησις, ἀπὸ 1 ἡμέρας μέχρι μηνός, καὶ τὸ πρόστιμον, ἀπὸ 1—100 δραχμῶν. (ἄρθρ. 4, 8, 11, 12, 13, 14 καὶ 15).

"Ὅθεν κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον κακουργήματα καλεῖται ἡ πράξις ἣτις ἐπισύρει τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς τοῦλάχιστον. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ πλημμέλημα καλεῖται ἡ πράξις ἡ ἐπισύρουσα ποινὴν φυλάξεως ἢ χρηματικῆν, καὶ πταίσμα ἡ ἐπισύρουσα κράτησιν ἢ πρόστιμον.

Ἡ ἐκτεθεῖσα δὲ τρίτῃ τῶν ἀξιοποιῶν πράξεων διαιρέσις εἶναι προφανῶς αὐθαίρετος, καὶ ὡς τοιαύτη γενικῶς σχεδὸν χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῶν περὶ τὸ ποινικὸν δίκαιον ἀσχολουμένων διότι αἱ τιμωρηταὶ πράξεις, ἐξεταζόμεναι κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν, εἰσιν ἀναμφισβητήτως δύο εἰδῶν — αἱ προσβάλλουσαι ἀλλότρια δίκαια, καὶ ἀποτελοῦσαι τὰ κυρίως ἀδικήματα, ἐλαφρὰ ἢ βαρέα, καὶ αἱ τυπικαὶ παρανομίαι, αἵπερ ἄνευ προσβολῆς ἀλλοτρίων δικαίων, οὐδὲ σκοποῦ τοιοῦτου, παραβιάζουσιν ἀπαγορεύσεις ἢ περιορισμούς τοῦ νόμου ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας ἢ εὐκοσμίας κειμένων¹.

Καὶ αἱ μὲν τυπικαὶ παρανομίαι, ἀποτελοῦσαι ἀναγκαιῶς ἐλαφρὰ παραπτώματα, καὶ ἐλαφρῶν ποινῶν ἄξια, ἐπουσιώδεις διαφορὰς τοῦ ἀξιοποιῶν καθ' ἑκάστον παρουσιάζουσι, διὸ οὐδεὶς λόγος διαστολῆς βαθμῶν ἐν αὐταῖς. Τὰ δὲ κυρίως ἀδικήματα τοῦναντίον πολλαχῶς κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιοποιῶν καθ' ἑκάστον ποικίλλοντα, παρέχουσι μὲν εὐρὸν στάδιον διαχωρισμοῦ βαθμῶν, χωρὶς ὅμως σταθεροῦ σημείου κοινῆς διαστολῆς οὐδ' ἀσφαλοῦς ἐκ τῶν προτέρων γνωρίσματος διότι οἱ λόγοι, ἅφ' ὧν ἐξαρτᾶται τὸ μέγεθος τῆς πράξεως, οἷοι τὰ αἷτια τοῦ ἀδικήματος, ἢ πρόθεσις τοῦ ἀδικούντος, ὁ τρόπος τῆς τελέσεως, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως καὶ καθεξῆς, ἐπαισθητῶς

κατὰ τὰς εἰδικὰς ἐκάστοτε περιστάσεις διαφέροντες, μεγάλως τὸν χαρακτήρα τῶν πράξεων, συγκεκριμένως μεταβάλλουσι, καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιοποιῶν αὐτῶν ἢ ἐκτίμησιν δὲ τούτων, ἐκ τῶν ὑστέρων μόνον δυνατὴ, πάνυ ἐπισφαλῆ τὴν ἐκ τῶν προτέρων διαστολὴν ἀποδεικνύει.

Ἐπειτα, καὶ ἄν, παρερχόμενός τις πάντα τὰ προσκεθέντα, καὶ λαμβάνων πρωτίστους τινὰς χαρακτηήρας, ἐπιχειρήσῃ διαστολὴν τῶν ἀδικημάτων κατὰ βαθμούς, ἀναγκαιῶς κατὰ τὴν δευχθεῖσαν ποικιλίαν θὰ δεχθῇ πολλοὺς τοιούτους καὶ οὐχὶ δύο μόνον πάντως δὲ πλὴν τοῦ ἐπισφαλοῦς καὶ ἄσκοτον τοῦτο. Ὅθεν μόνῃ λογικῇ διαιρέσει τῶν ἀξιοποιῶν πράξεων εἶναι ἡ προταχθεῖσα εἰς κυρίως ἀδικήματα καὶ τυπικὰς ἢ ἀστυνομικὰς παρανομίας, πᾶσα δ' ἄλλη πλημμελής.

Πρὸ παντὸς ὅμως κακὸς ἡλός καὶ παράλογος εἶναι ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν πράξεων ἀπὸ τοῦ εἶδους τῆς καταγνωστέας ποινῆς τουτέστιν ἀντὶ ἀπὸ τοῦ εἶδους τῆς πράξεως νὰ κανονίζηται τὸ μέγεθος τῆς ποινῆς, τοῦναντίον νὰ κανονίζηται ἐκ τοῦ εἶδους τῆς ποινῆς τὸ μέγεθος τῆς πράξεως καὶ ἐπομένως κακούργημα νὰ καθίσταται πρᾶξις τις, οὐχὶ διότι φέρει τοιαύτας ἢ τοιαύτας ἰδιότητας, τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ διότι ἐπισύρει ποινὴν ἐγκληματικὴν! Δύσκολον τῇ ἀληθείᾳ νὰ ἐπινοήσῃ τις θεσμὸν οὕτως ἀνελεύθερον, καὶ νὰ διασκευάσῃ οὕτως ἀτεχνον.

Κύριος δὲ λόγος τῆς τρίτης διαιρέσεως τῶν ἀξιοποιῶν πράξεων καὶ τοῦ ἐμπειρικοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ βαθμοῦ τούτων ἀπὸ τῆς ποινῆς εἶναι ἡ διαιρέσις τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας εἰς τρία ἐπίσης ὁμῶνυμα δικαστήρια, κακούργιοδικοῖα, πλημμελειοδικοῖα καὶ πταισματοδικοῖα, καὶ ἡ εὐκολος κατὰ τὸ εἶδος τῆς ποινῆς διαχάραξις τῆς δικαιοδοσίας ἐκάστου δικαστηρίου τοῦτο δὲ καὶ ὡς μέγα

¹ Τυπικαὶ παρανομίαι καὶ ἀστυνομικαὶ παραβάσεις εἰσὶ κυρίως συνώνυμοι· πολλὰ ὅμως νομοθεσίαι, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμετέρα, οὐκ ὀλίγας τυπικὰς παρανομίας τάττουσι μεταξὺ τῶν πλημμελημάτων, τινὰς δὲ καὶ μεταξὺ τῶν κακούργημάτων, δεινῶς παρανοοῦσαι τὸν προληπτικὸν χαρακτήρα τῶν διατάξεων τούτων, καὶ τὰς ἐπὶ ἀπλῆς προλήψεως ἀρμοζούσας ποινὰς ἄλλ' οὐ τοῦ παρόντος τρῦτα.

πλεονέκτημα τοῦ προκειμένου συστήματος προβάλλουσιν οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ συνηγοροῦντες. Ἄλλ' ὅμως οὐ μόνον γυμνὴ εὐκολία δὲν δικαιολογεῖ διαχωρισμὸν αὐθαίρετον καὶ τρόπον παντελῶς ἄμοιρον ἐπιστημονικοῦ ρυθμοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἢ τρίτῃ δικαιοδοσίᾳ εἶναι ἐξίσου αὐθαίρετος καὶ παράλογος· διότι διαφορὰν τοῦ δικαστοῦ μόνῃ ἢ διαφορὰ τῆς ὕλης δύνανται νὰ δικαιολογήσῃ· ὥς δ' εἰδείχθη, οὐδεμία ὕλική διαφορὰ μεταξὺ τῶν καλουμένων πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων ὑφίσταται, τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ δεκτικὰ διαφορῶν βαθμῶν ἀξιοποίνου, καὶ τὸ αὐτὸ ἀδίκημα δυνατόν κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ κληθῇ κακουργήμα ἢ πλημμέλημα. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ ποινικὸς νόμος ἡνωμένως περὶ ἀμφοτέρων πραγματεύεται, μὴ δυνάμενος νὰ διανείμῃ ταῦτα εἰς ἴδια κεφάλαια, οὐδὲ καὶ νὰ θέσῃ ὅρια διαχωρισμοῦ πλὴν τῶν αὐθαιρέτων ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς ποινῆς, αὐθαιρέτως ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ εἶδους μετονομαζομένου ἀπὸ φυλάξεως εἰρκτῆς καὶ δεσμῶν καὶ καθεξῆς.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων δὲ δῆλον, ὅτι μόνῃ εὐλόγος διαιρέσις τῆς δικαιοδοσίας ἔσται ἢ κατὰ τὴν τεθείσαν διαστολὴν τῶν ἀξιοποίνων πράξεων εἰς κυρίως ἀδικήματα καὶ ἀστυνομικὰ παρανομίας, εἰς κυρίως ποινικὰ δικαστήρια, ἅπερ κληθήτωσαν κακουργιοδικεῖα ἢ ὅπως ἄλλως, καὶ εἰς πταισματοδικεῖα. Ὁμολογῶν δ' ὅτι αὐξηθῆσεται οὕτω ἢ ἐν τοῖς κακουργιοδικείοις ἐργασία· πρὸς ἀποφυγὴν ὅμως τούτου δὲν δικαιολογεῖται ὁ ἀκρωτηριασμός τῆς δικαιοσύνης. Ἐπειτα τὴν ἐν τοῖς κακουργιοδικείοις ἐργασίαν δύναται ἐπαισθητῶς νὰ περιστείλῃ ἢ εἰσαγωγὴ τοῦ κατηγορικοῦ συστήματος καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δικαστικῶν συμβουλίων, τῆς παραπομπῆς δημοσίᾳ συζητουμένης· διότι οὕτω πολλῶν κατηγοριῶν ὁ ἀποδεικνύεται τὸ

μάταιον κατὰ τὴν προδικασίαν, ἄλλων δὲ πάλιν θὰ συμπληρῶνται αἱ ἀποδείξεις, μεθ' ὃ εὐχερέστερον θὰ διεξάγονται αἱ δίκαι, καὶ θὰ ἐκλείψωσιν ἔτι αἱ πολυαί ἀναβολαί, δι' ὧν πολλαπλασιάζεται ἡ ἐργασία. Πρὸς τοῦτοις οὐδὲν ἄσπον, περιβαλλομένου τοῦ εἰρηνοδίκου τὰ προσόντα καὶ τὰ δίκαια τοῦ πρωτοδίκου, ν' ἀνατεθῇ εἰς τὰ πταισματοδικεῖα ἢ ἐκδικασίς τῶν ἐξ ἀμελείας ἀδικημάτων, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐκ προθέσεως μὴ ἐντέχνων καὶ μὴ ἐπαγομένων μεγάλην βλάβην, ὧν ἡ ἐκδικασίς ἤττον ἐπισφαλής, μικραὶ δὲ καὶ αἱ ἀρμόζουσαι ποιναί· πάντως δὲ διατηρουμένης τῆς πρὸ τοῦ πρωτοδικείου ἐφέσεως.

Καὶ ὁ στρατιωτικὸς δὲ παρ' ἡμῖν ποινικὸς νόμος ἀκολουθεῖ τὸ αὐτὸ σύστημα τῆς διαιρέσεως τῶν ἀξιοποίνων πράξεων εἰς κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα, καὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τούτων ἀπὸ τῶν ποινῶν, ἀς ὁμοίως διαιρεῖ εἰς ἐγκληματικὰς καὶ ἐπανορθωτικὰς, προστιθέμενος καὶ τινὰς ἰδίους (άρθρ. 175 καὶ 176)· χωρὶς ὅμως νὰ διαχωρίζῃ καὶ τὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλ' ὑπάγων κακουργήματα καὶ πλημμελήματα, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ πταίσματα, εἰς τὸ αὐτὸ στρατιωτικὸν δικαστήριον (άρθρ. 143 καὶ ἐπ. 261).

Ἡ ἐπὶ κακουργήματι δὲ κατ' ἀδίκῃ ἐπάγεται ἔτι κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον παντοίας στερήσεις καὶ ἀνικανότητας πολιτικὰς τε καὶ ἀστικὰς· τοῦτο δὲ νέος ἴσως λόγος τῆς περὶ κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων διαστολῆς. Καὶ πολιτικῶς μὲν ἀποκλείεται ὁ καταδικαζόμενος πάντες δημοσίου ἀξιώματος καὶ πάσης δημοσίας λειτουργίας διαρκεῖς ἢ ἐφημέρου (άρθρ. 21 καὶ 23)· ἀστικῶς δὲ στερεῖται τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας του τιθέμενος ὑπὸ νόμιμον ἀπαγόρευσιν, διοριζομένου κηδεμόνος αὐτοῦ (άρθρ. 25), νῦν ἐπιτρόπου (άρθρ. 123 περὶ ἐπιτροπείας

κλπ. νόμου). Διαρκοῦσι δὲ ἡ μὲν ἀστική ἀνικανότης, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ποινὴ, ἡ δὲ πολιτικὴ καὶ μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως, ἥτις μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς ποινῆς δυνατὴ (ἄρθρ. 564 καὶ ἐπ. ποιν. δικονομίας). Ὁ χρόνος δὲ τῆς ἀποκαταστάσεως εἶνε δεκτικὸς βραχύνσεως ὡς καὶ ἐντελοῦς παραλείψεως διὰ τῆς χάριτος. ῥητῶς ὁμως μνημονευομένου τούτου ἐν τῷ διατάγματι τῆς ἀπονομῆς (ἄρθρ. 548 ποιν. δικονομίας § 6').

Ἐπὶ καταδικῆς δ' εἰς ἰσόβια δεσμὰ ἐπηρεχοῦνται ὁ καλούμενος πολιτικὸς θάνατος, συνιστάμενος εἰς τελείαν στέρησιν παντὸς πολιτικοῦ καὶ ἀστικοῦ δικαιώματος καὶ ἀνικανότητα πρὸς πᾶσαν δικαιολογικὴν σχέσιν (ἄρθρ. 7)· κατηργήθη ὁμως τῷ 1862 ὑπὸ τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ἀνεγράφη δὲ καὶ ἐν τῷ Συντάγματι ἡ κατάργησις (ἄρθρ. 18).

Καὶ ἐπὶ πλημμελημάτων δὲ χωροῦσι περιορισμοὶ καὶ στέρησεις, ἀλλὰ τινων μόνον, τῶν ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ μνημονευομένων (ἄρθρ. 22) καὶ ἐπὶ ὥρισμένον διὰ τῆς ἀποφάσεως χρόνον, ὅστις δὲν δύναται μὲν νὰ εἶναι ἐλάχιστων 6 μηνῶν, ἀλλ' οὐδὲ μείζων 6 ἐτῶν (ἄρθρ. 23 ἐν τέλει), ἐπὶ δὲ παραβάσεως καθήκοντος χωρεῖ ἀνικανότης μόνον πρὸς ἀνάκτησιν δημοσίας ὑπηρεσίας, πρόσκαιρος ἐπίσης (ἄρθρ. 24).

Α. Παράκλησις

Κακουργιοδικεῖον Ἑλλ. ἐν Αἰγύπτῳ. Διὰ τοῦ ΒΡΑΕ' νόμου τῆς 23 Ἰανουαρίου 1893 ἰδρύθη ἐν Ἀ-

λεξανδρείᾳ Ἑλλ. κακουργιοδικεῖον, εἰς οὗ τὴν ἀρμοδιότητα ὑπῆχθησαν τὰ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Αἰγύπτου διαπραττόμενα κακουργήματα ὅφ' Ἑλλήνων, ὑπαγόμενα τέως εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐν Ἑλλάδι κακουργιοδικῶν. Τὸ δικαστήριον τοῦτο συνερχόμενον ὁς τοῦ ἔτους, ἥτοι πρῶτον Μαΐου καὶ τὴν πρῶτην Δε-

κεμβρίου, καὶ συνεδριάζον τακτικῶς οὐχὶ πλέον τῶν 20 ἡμερῶν καθ' ἐκάστην σύνοδον, συντίθεται ὡς ἐξῆς. Τοῦ προέδρου τὰ καθήκοντα ἐκπληροῦσιν ὁ ἕτερος τῶν ἐν τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μικτῷ ἐφετείῳ Ἑλλήνων ἐφετῶν, ὁ πρόεδρος τοῦ αὐτόθι ἑλληνικοῦ προξενικοῦ δικαστηρίου ἢ οἱ ἐμμισθοὶ πάρεδροι. Τὸν πρόεδρον κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ ἀρχαιότερος σύνοδος, οἱ δὲ σύνοδοι λαμβάνονται ἐκ τῶν ἐμμίσθων παρεδρῶν καὶ τῶν παρὰ τῷ προξενικῷ δικαστηρίῳ Ἑλλήνων δικηγόρων. Ἐκ τῶν αὐτῶν δικηγόρων ἢ ἄλλων ἐν Αἰγύπτῳ διαμενόντων ἑλλήνων πολιτῶν διδασκῶν ἢ πολυτῶν τῆς νομικῆς λαμβάνονται οἱ τῶν συνεδρῶν ἀναπληρωταί· τὰ δὲ τοῦ δημοσίου κατηγόρου καθήκοντα ἐκπληροῖ ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ ἀντεισαγγελεὺς τῶν ἐν Ἀθήναις ἐφετῶν καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν ἐν Ἀθῆναις πρωτοδικῶν μεταβαίνοντες ἐπὶ τούτῳ εἰς Ἀλεξανδρείαν. Δύνανται ὁμως νὰ ἀνατεθῶσι τὰ καθήκοντα ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενικὸν πρόξενον ἢ ἀναπληρωτὴν αὐτοῦ. Ὡς γραμματεὺς δὲ τοῦ δικαστηρίου λαμβάνεται εἴτε εἰς τῶν ἐμμίσθων γραφέων τοῦ γενικοῦ προξενίου Ἀλεξανδρείας, εἴτε εἰς τῶν ὑπογραμματέων τῶν ἐν Ἀθῆναις ἐφετῶν. Τέλος οἱ ἑνορκεὶ λαμβάνονται ἐκ καταλόγου κατ' ἔτος συντασσομένου καὶ περιλαμβάνοντος ἐκ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαμενόντων Ἑλλήνων ὑπηκόων τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου νόμου ὁριζόμενα προσόντα.

Ὁ αὐτὸς νόμος ὁρίζει ἐν τοῖς ἄρθροις 23 καὶ ἐφεξῆς τὰ τῶν συνεδριάσεων καὶ τὰ τῆς διαδικασίας ἐν τῷ περὶ οὗ πρόκειται κακουργιοδικεῖον.

II. Χρησανθόπουλος

Καλλιέργεια, Καλλιεργεῖν καὶ Καλλιεργητής. Αἱ λέξεις αὗται εἶναι ἐν χρῆσει εἰδικώτερον καὶ ἐπὶ τῶν μεταλλείων ἰσοδυνάμως πρὸς τὰς· μεταλλευτής, μεταλλεία, καὶ με-

ταλλεύειν (*18ε τὴν ἀπὸ 6 'Ιουλίου 1861 αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν πρὸς τὴν βουλὴν ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου περὶ μεταλλείων).

Καμινεῖα δὲ καὶ Καμινευσίδες λέγεται ἡ ἐν καμίνους γώνευσις τῆς μεταλλίδος, ἀναγομένη εἰς τὴν καλουμένην μεταλλουργίαν πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς μεταλλείας ἢ μεταλλεύσεως. Ἡ μεταλλεῖα σκοπὸν ἔχει τὴν ἐκ τῆς ἐπιφανείας ἢ ὑπ' αὐτὴν ἐξόρυξιν τῶν μετάλλων, ἡ δὲ μεταλλουργία τὸν τοῦ ἐξορυσσομένου μετάλλου μετὰ διαλογὴν καὶ πλύσιν ἢ ἄλλην προπαρασκευὴν διὰ τοῦ πυρὸς κυρίως χωρισμὸν ἀπὸ τῶν ἑτερογενῶν ἀχρήστων ὧλων εἰς καθαράν κατάστασιν.

1. Νοσχονήσιος

Κανονισμοὶ ἀλληλεθνεῖς

ἀποβλέποντες εἰς τὰ κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ λοιπὰ τῶν κρατῶν συμφέροντα. Ἡ καταπληκτικὴ τῆς ἀλληλεθνεὸς συγκοινωνίας ἀνάπτυξις ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, οἱ οἰκονομικοὶ ὅροι τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζήτησεως ἐπεκταθέντες καθ' ἅπασαν τὴν ὑφ' ἡλίον διὰ τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, τοῦ συνδεδεστος τοὺς τόπους τῆς φυσικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς μετὰ τῶν ἀγορῶν τῆς καταναλώσεως, ἡ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν πυκνοτάτη συγκοινωνία, ἡ ἀτμοπλοῖα, ἡ σιδηρὸδρόμος καὶ ὁ τηλέγραφος, ἐκμηδενίσαντες τὰς ἀποστάσεις, προσήγγισαν τοὺς ἀνὰ τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν διεσπαρμένους λαοὺς πλείοτερον ἢ ὅσος ἀπῆρτετο ἄλλοτε χρόνος ὅπως συγκοινωνήσωσιν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων δύο συνορευουσῶν ἐπαρχιῶν τοῦ αὐτοῦ κράτους, ἢ ὅπως μεταβιβαθῶσιν αἱ εἰδήσεις ἀπὸ τινος πόλεως εἰς ἑτέραν γειτνιάζουσαν.

Ὡς δὲ εἶναι πρόδηλον, ὑπὸ τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων κατάστασιν οἱ τὰ κράτη διαχωρίζοντες φραγμοὶ ἀποβα-

λόντες τὴν ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις καὶ καιροῖς χρησιμότητα αὐτῶν ὡς προστατευτικὰ μέσα τῶν συμφερόντων καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν κατοίκων ἐκάστης ἐπικρατείας, καθίστανται νῦν μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν ἐλευθεράν ἀνάπτυξιν τῶν πολλαπλῶν συμφερόντων, τῶν συνδεδετῶν ὡς μέλη μιᾶς μεγάλης οἰκογενείας σύμπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.

Δὲν εἶναι δὲ μόναι αἱ οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ σχέσεις, ἐν αἷς καθίστανται κοινά, ἀλληλέγγυα, ἀλληλένδετα τὰ συμφέροντα τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπίνη ἐνέργεια ἐν τε τῇ πνευματικῇ καὶ ὕλικῇ αὐτῇ δράσει ἀποδείκνυσιν ἀνεπαρκῆ τὰ μέσα, ἅτινα μέχρι πρὸ μικροῦ ἐθεωροῦντο ὡς μέσα ἐφικτά, ὡς μέσα ἀναγκαῖα πρὸς ἐμφύχωσιν καὶ προαγωγὴν αὐτῆς. Οὕτω δέ, ἐνῷ μέχρι πρότινων ἐτῶν ἡ προστασία τῆς βιομηχανικῆς, τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ τῆς φιλολογικῆς ἰδιοκτησίας ἐθεωρεῖτο ἀναγκαῖα καὶ σκόπιμος μόνον χάριν τῶν ἐν ἐκάστῃ χώρᾳ καλλιεργούντων τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας ὑπηκόων τοῦ κράτους, νῦν πᾶσαι αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι, εἰς οὐδεμίαν ἀνήκουσαι ἐθνικότητες, οὐδενοὺς ἔθνους ἢ λαοῦ εἶναι προνομιακὸν κτῆμα, τοῦναντίον δὲ κοσμοπολιτικὸν καὶ κοσμοεκπολιτιστικὸν ἐνδεδυμέναι χαρακτῆρα, μεταφέρονται καὶ κατασκηνοῦνται πανταχοῦ, ἐνθα ὁ πολιτισμὸς ἐκτείνει τὸ κράτος αὐτοῦ. Κατὰ τοῦτο δὲ μόνον δύναται τις εἰπεῖν κέκτηνται ἰδιαιζόντως αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι τὴν εἶναι ἢ εἶναι ἐθνικότητα, καθόσον ἕλαστον ἔθνος, κοινωνοῦν τῆς παγκοσμίου κινήσεως τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἐργασίας, ὁφείλει νὰ συγκεντρώῃ πλείοτερον τὴν ἐαυτοῦ δράσιν ἐκεῖ ἐνθα δύναται νὰ ἀναπτυχθῶσι πλείοτερον αἱ ἰδιαιζόμεναι αὐτῷ δεξιότητες, ἢ ἐνθα ἡ χώρα παρέχει προσφορώτερα μέσα πρὸς πληρεστέραν ἀνάπτυξιν τέ-

χνης τινος ἢ βιομηχανίας ἐπ' ἀγαθῇ συμπαθείας τῆς ἀνθρωπότητος.

Πανταχοῦ λοιπὸν ἐνθα τὰ προϊόντα τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἀσκοῦσι τὴν εὐεργετικὴν αὐτῶν ροπὴν ἀνάγκη νὰ ἐμψυχῶνται διὰ τῆς προστασίας τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐργατῶν αὐτῶν ἀνευ διακρίσεως χώρας, ἔθνους, φυλῆς, θρησκείας. Ὅσήμεραι δὲ γενικεύονται ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, ἀλληλεθνῇ λαμβάνοντα χαρακτῆρα, τὰ κατὰλληλα μέτρα δι' ὧν προστατεύονται ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τὰ προϊόντα τῆς παντοειδούς τοῦ ἀνθρώπου δράσεως καὶ ἐργασίας, αὐτὰ δὲ τὰ μέσα τῆς ἀλληλεθνούς συγκοινωνίας μὴ ἔχοντα πλέον πρόσκομμα τοὺς διαχωρίζοντας τὰ διάφορα κράτη φραγμούς συνδέουσιν ὡς μέλη μιᾶς μεγάλης κοινωνίας τοὺς ἀνὰ τὴν ὑφήλιον διεσπαρμένους λαούς, ὄντα κοινὰ τοῖς πᾶσιν, ὡς ἡ θάλασσα ἢ ἀτμόσφαιρα, τὸ φῶς.

Πραγματευόμενοι ἐνταῦθα περὶ τῶν θεμάτων τούτων, ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας καθιερωμένων ἀλληλεθνῶν κανονισμῶν.

Ταχυδρομεία. Ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία, ἥς ἡ σπουδαιότης ὑπὸ ἀλληλεθνῇ ἔποψιν ἀνεγνωρίσθη κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, τυγχάνει νῦν ἀπανταχοῦ κεκανονισμένη διὰ νόμων ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη δημοσία λειτουργία, οὕσα ἀπαραίτητος εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσον πλείοτεται, ποικιλιώτεται καὶ σπουδαιότεραι τυγχάνουσιν αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις καὶ συναλλαγαί.

Ἄλλ' ὅσον τελεία καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἐν ἐκάστῳ κράτει λειτουργία τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, οὐδαμῶς ἤθελεν εἶσθαι ἱκανὴ νὰ ὑπηρετήσῃ τὰ κοινὰ συμφέροντα τῶν ἀποτελούντων τὰ διάφορα κράτη λαῶν, ἐὰν μὴ αἱ διάφοροι κυβερνήσεις καὶ δι' αἱ κυβερνήσεις τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν παρεδέχοντο ἀπὸ

κοινοῦ σύστημα ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας λειτουργοῦν τακτικῶς καὶ ἐκτός τῶν διαχωρίζοντων τὰ κράτη ταῦτα ὁρίων διὰ γῆς καὶ θαλάσσης.

Πρώτη δὲ τοιαύτη ταχυδρομικὴ σύμβασις εἶναι ἡ συνομολογηθεῖσα μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσίας τῷ 1850. Πρώτη δὲ ἀλληλεθνῆς ταχυδρομικὴ συνδιάσκεψις μεταξὺ πλείονων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν συνεκροτήθη ἐν Παρισίοις τῷ 1863, εἰς οὐδὲν ὅμως καταλήξασα πρακτικὸν ἀποτέλεσμα. Ἀλλὰ τὰ θεμέλια τῆς νῦν λειτουργούσης ἀλληλεθνούς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἔθετο ἡ περὶ ταχυδρομικῆς ἐνώσεως συνθήκη ἡ ὑπογραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν Βέρνην συγκροτηθέντος ἐν ἔτει 1874 τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Πρωσίας ταχυδρομικοῦ συνεδρίου. Κατὰ δὲ τὸ 1878 συνήλθεν ἐν Παρισίοις ἕτερον συνέδριον ἀναθεωρήσαν τὴν τῆς Βέρνης σύμβασιν καὶ παραδεξάμενον τὴν ἐλάττωσιν τῶν διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἰδίως ταχυδρομικῶν τελῶν. Τὸ νεώτατον δὲ μέχρι τοῦδε ταχυδρομικὸν συνέδριον συνήλθεν ἐν Λισβόνῃ τῷ 1885 τροποποιήσαν ἐπὶ τὸ τελειότερον τοὺς πρότερον παραδεγεμένους κανονισμούς τῆς ἀλληλεθνούς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας. Ὅρα δὲ περὶ τούτων εἰδικώτερον Ἀλλήλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τομ. α', σελ. 188 καὶ ἐφεξῆς.

Τηλέγραφος. Εἰς τὰς σπουδαιότητας τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀνακαλύψεις κατὰ λέγεταί καὶ ὁ ἡλεκτρικὸς τηλεγράφος, δι' οὗ μεταβιβάζονται ἀκαριαίως ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸ ἄλλο τοῦ κόσμου ἔκρον παντοειδεῖς εἰδήσεις καὶ ἀνταλλάσσονται ἀνταποκρίσεις.

Ἀλλὰ καὶ τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας ἡ λειτουργία πέρα τῶν διαχωρίζοντων τὰ κράτη ὁρίων ἤθελεν εἶσθαι ἀνεφικτος, ἐὰν μὴ ἦν ἀπανταχοῦ ὀργανωμένη κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα, κατὰ σύστημα ἄρα ἀλληλεθνῆς. Τοιαύτην δ' ὀργάνωσιν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ 1879 διὰ τοῦ

ἐπικληθέντος τη λεγγραφικοῦ συν-
δίσμου, περιλαμβάνοντος ἅπαντα τὰ
κατὰ τὸ ἄλλον ἢ ἦτον πεπολιτισμένα
κράτη. Ὁ ἐπὶ τούτῳ δὲ καταρτισθεὶς
κανονισμὸς ἀφορᾷ εἰς τὴν ταχεῖαν μετα-
βίβασιν τῶν ἀλληλεθνῶν τηλεγραφημά-
των, εἰς τὴν ἀδιάκοπον νυκτὸς καὶ ἡμέ-
ρας ἐξακολούθησιν τῆς ὑπηρεσίας, εἰς
τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἀπορρήτου τῶν
ἀνταπεκρίσεων, εἰς τὴν τάξιν τῆς προ-
τεραιότητος τῆς διαδιβάσεως τῶν τηλε-
γραφημάτων διακρινόμενων εἰς τηλεγρα-
φήματα τοῦ κράτους ὑπηρεσιακά καὶ
ιδιωτικά, τὸν ὅρισμὸν τῶν τηλεγραφικῶν
τελῶν κλπ. Ὅρα δὲ καὶ περὶ τούτων εἰδι-
κώτερον τὴν αὐτὴν ἀνωτέρω πραγματεῖαν
σελ. 191—192.

Σιδηροδρόμοι. Ἡ τῶν σιδηροδρό-
μων κατασκευὴ μεγάλην λαβοῦσα ἀνά-
πτυξιν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δὲν ἔτυχεν
εἰσέτι ὀργανισμοῦ ἀλληλεθνεῖς, ὁμοίου
πρὸς τὴν τῶν τηλεγράφων καὶ ταχυδρο-
μείων. Μία δὲ μέχρι τοῦδε ὑπάρχει
ἀλληλεθνεῖς σιδηροδρομικὴ σύμβασις, ἡ
συνομολογηθεῖσα τῷ 1890 μεταξὺ Γερ-
μανίας, Αὐστροουγγαρίας, Βελγίου, Γαλ-
λίας, Ἰταλίας, Λουξεμβούργου, Ρωσσίας
καὶ Ἑλβετίας. Εἶναι δὲ ἀπαραίτητος ὁ
τοιούτος ἀλληλεθνεῖς ὀργανισμὸς πρὸ
πάντων μεταξὺ ὁμόρων κρατῶν, ὅπως
αἱ ἐν ἐκατέρᾳ τῶν ἐπικρατειῶν σιδηρο-
δρομικαὶ γραμμαὶ ἐνούμεναι εὐκολύνωσι
τὴν σιδηροδρομικὴν κίνησιν διὰ τῆς διό-
δου τῶν ὀρίων ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν ἐρ-
χομένων σιδηροδρομικῶν ἀμαξοστοιχιῶν.
Κατὰ τὸ 1881 συνελθὼν ἐν Βέρνη ἀλλη-
λεθνεῖς συνέδριον συνέταξε ἐπὶ ἀλλη-
λένδετα σχέδια συμβάσεων περὶ ἀλλη-
λεθνεῖς ὀργανισμοῦ τῶν σιδηροδρόμων, ἀλλὰ
τὰ σχέδια ταῦτα παραμένουσιν εἰσέτι
σχέδια.

Ταχυδρομικὰ ἀτμόπλοια. Τὴν ἀλ-
ληλεθνεῖς συγκοινωνίαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν
ἐμπόριον ὑπηρετοῦσι νῦν σπουδαιότατα

καὶ τὰ ἀτμόπλοια, ἅτινα εἰς ἑταιρείας ἢ
ἄτομα ἀνήκοντα τηροῦσι τακτικὸν ὁρο-
μολόγιον προσεγγίζοντα καθ' ὁρισμένας
ἡμέρας εἰς τοὺς κυριωτέρους ἐμπορικῶς
λιμένας τῶν διαφόρων κρατῶν. Τὰ αὐτὰ
ἀτμόπλοια ἐκτελοῦσι διὰ θαλάσσης καὶ
τὴν ἀλληλεθνεῖς ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν,
συνομολογουμένων ἐπὶ τούτῳ ταχυδρομι-
κῶν συμβάσεων μεταξὺ τῶν διευθυντῶν
τῶν ἀτμοπλοικῶν ἐταιρειῶν καὶ τῶν προ-
σταμένων τῶν ταχυδρομικῶν ὑπηρεσιῶν
ἐν ἐκάστῳ κράτει. Ἐνίοτε δὲ καὶ μεταξὺ
αὐτῶν τῶν κυβερνήσεων ἐκατέρωθεν, καθ'
ὅς τὰ εἰρημένα ἀτμόπλοια ἀναλαμβάνου-
σι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τηρῶσι μεταξὺ
ὁρισμένων λιμένων κράτους τινὸς καὶ τοῦ
ἐξωτερικοῦ τακτικὴν συγκοινωνίαν καὶ νὰ
μεταφέρωσιν ἐκ τῶν λιμένων τούτων τοὺς
ταχυδρομικοὺς φακέλους ἢ σάκκους εἰς
τοὺς ἐξωτερικοὺς λιμένας καὶ τἀνάπαλιν
διωρεάν, ἀντὶ τῶν ἀτελειῶν καὶ ἄλλων
προνομίων παρεχομένων αὐτοῖς διὰ τῶν
συνομολογουμένων συμβάσεων. Οὐδέποτε
δὲ δύναται ἡ κυβέρνησις κράτους τινὸς,
ἐν ᾧ ἔξηται τις ἀτμοπλοικὴ ἐταιρεία ἐκτε-
λεῖ τοιαύτην ὑπηρεσίαν, νὰ ἀναγκάσῃ
τὰ ἀτμόπλοια αὐτῆς νὰ ἐπιχειρήσωσι
ταξείδια ἐκτὸς τοῦ τακτικοῦ αὐτῶν ὁρο-
μολογίου ἢ νὰ ἐκτελέσωσιν ἄλλας ὑπηρε-
σίας πλὴν τῶν διὰ τῆς συμβάσεως συνο-
μολογουμένων. Τοιοῦτοι δὲ ὅροι ἀναγράφον-
ται συνήθως ἐν ἐκάστῃ ταχυδρομικῇ
συμβάσει. Παρέχονται δ' ἂφ' ἑτέρου εἰς
τὰ εἰρημένα ἀτμόπλοια ὁρισμένοι ἀτέ-
λειαι καὶ ἄλλα προνόμια ἢ εὐκολαὶ ἰ-
δίως ὡς πρὸς τὴν ὀγειονομικὴν καὶ τὴν
τελωνιακὴν ὑπηρεσίαν. Ἐνίοτε δὲ τὰ
ταχυδρομικὰ ἀτμόπλοια, ἐξομοιούμενα
ὑπὸ τινος ἐπόψεως πρὸς τὰ πολεμικά, ἀ-
πολαύουσι πλήρους ἀτελείας καὶ ἄλλων
προνομίων ἐκ τῶν ἀνεγνωρισμένων ὑπὲρ
τῶν πολεμικῶν πλοίων. Ἐπιβάλλεται ὁ-
μως ἐξ ἄλλου εἰς τὰ ταχυδρομικὰ ἀτμό-
πλοια νὰ μὴ καταχωρῶνται τοῖς κειορῇ.

γνημένοις αὐτοῖς προνομίαις, ἐπὶ καταστρατηγήσει π. χ. τῶν τελωνιακῶν κανονισμῶν καὶ διευκολύνσεως λαθρεμπορικῶν πράξεων, ἢ ἐπὶ παραβάσει τῶν ὑγειονομικῶν κανονισμῶν κλπ. Αἱ τοιαῦται καταχρήσεις δικαιολογοῦσι τὴν ἀφαίρεσιν τῶν περὶ ὧν πρόκειται προνομίων χάριν τῆς προστασίας τῶν δημοσίων συμφερόντων, τῆς δημοσίας ὑγείας, τῆς δημοσίας ἀσφαλείας κλπ.

Ἐνιαῖον σύστημα μέτρων καὶ σταθμῶν. Ὅσοι πλείοτερον ἀνυπτύσσεται ἡ ἀλληλεθνὴ συγκοινωνία, τοσοῦτο καταφανεστέρα καὶ ἐπιτακτικωτέρα παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς παραδοχῆς ἐνιαίου συστήματος μέτρων καὶ σταθμῶν, ὧν ἡ τσαύτη νῦν κατὰ τόπους ποικιλία μεγίστας παρεμβάλλει δυσχερείας εἰς τὰς συναλλαγὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ κατὰ τὸ 1875 τὰ πλείστα τῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου πεπολιτισμένων κρατῶν ὑπέγραψαν σύμβασιν περὶ ἰδρύσεως ἐν Παρισίοις ἀλληλεθνοῦς γραφείου μέτρων καὶ σταθμῶν σκοποῦντος τὴν καθιέρωσιν ὡς ἀλληλεθνοῦς τοῦ γαλλικοῦ μετρικοῦ συστήματος. Ἄλλ' ὁ σκοπὸς οὗτος εἰσέτι δὲν ἐπετεύχθη. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλλήλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τόμος α' σελ. 195 καὶ 196.

Νομισμάτων ἑνωσις. Ἐνωσις λατινικῇ. Ἐτι μᾶλλον παρίσταται ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς παραδοχῆς ἐνιαίου νομισματικοῦ συστήματος, ἀπουδαιότατα συντελέσοντος εἰς τὴν ἄρσιν τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῶν ζημιῶν, ἃς νῦν ὑφίστανται οἱ μετὰ τοῦ ἑξωτερικοῦ συναλλασσόμενοι καὶ ἐνεργούντες ἀποστολὰς χρημάτων. Ἄλλ' αἱ δυσχερείαι ἐν τῇ νομισματικῇ ἐνώσει εἰσὶν ἐτι μείζονες ἢ ἐν τῇ παραδοχῇ ἐνιαίου μετρικοῦ συστήματος, καθόσον αἱ δυσχερείαι αὐταὶ εἰσι πολλαπλασιασθέντες ἀνὰ τὴν ἑνότητα τῆς μὴ

ἀνθρώπας οἰκονομικῆς καταστάσεως πολλῶν κρατῶν.

Κατὰ τὸ 1865 συνέστη διὰ συμβάσεως ἡ ἐπικληθεῖσα λατινικὴ ἑνωσις, περιλαμβάνουσα τὴν Γαλλίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Εἰς τὴν σύμβασιν ταύτην ἔκρινε καλὸν νὰ προσχωρήσῃ καὶ ἡ Ἑλλάς κατὰ τὸ 1868. Καθιερώθη δὲ διὰ τῆς εἰρημένης συμβάσεως διπλῇ νομισματικῇ μονάδι, εἰς πεντάφραγμα ἀργυρῶ καὶ χρυσῶ καὶ κατὰ τὴν τότε ὑπάρχουσαν ἀναλογίαν τῆς τιμῆς μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου. Ἄλλ' ἡ ἀφθονωτέρα κατόπιν παραγωγὴ τοῦ ἀργύρου διετάραξε τὴν ἀναλογίαν ἐκείνην, ἐπιβάλλουσα τὴν ἀνάγκην τῆς παραδοχῆς ἐνιαίας νομισματικῆς μονάδος, καὶ δὴ τῆς τοῦ χρυσοῦ εἰκοσαφράγκου. Ἀλλὰ, ὡς εἴρηται ἤδη, εἰς τοῦ συστήματος τούτου τὴν παραδοχὴν ὑφ' ὅλων τῶν κρατῶν παρίσταται ἀνυπερβλήτων πρόσκομα ἢ μὴ ἀνθρώπας οἰκονομικὴ κατάστασις πλείστον κρατῶν, ἅτινα, ὡς λέγει ὁ Martens (dr. int. Ton. 11. p. 284), ἀποδεχόμενα τὸ νόμισμα τοῦτο καὶ ἐκτελούντα πιστῶς τὰς ἰδίας υποχρεώσεις, καταστραφῆσονται προφανῶς.

Ἀλληλεθνοὶ ὑπὲρ τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῆς κτηνοτροφίας μέτρα. Τὰ κράτη λαμβάνουσι πολλαπλασιασθέντες ἀνὰ τὴν ἑνότητα τῆς μὴ ἀνθρώπας οἰκονομικῆς καταστάσεως πολλῶν κρατῶν, ἅτινα, ὡς λέγει ὁ Martens (dr. int. Ton. 11. p. 284), ἀποδεχόμενα τὸ νόμισμα τοῦτο καὶ ἐκτελούντα πιστῶς τὰς ἰδίας υποχρεώσεις, καταστραφῆσονται προφανῶς. Ἀλληλεθνοὶ ὑπὲρ τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῆς κτηνοτροφίας ἢ τῶν γεωργικῶν προϊόντων, κατὰ τῶν προσβαλλουσῶν ταῦτα ἐπιδημικῶν νόσων. Τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ κατὰ τὸ 1878 συνομολογηθεῖσα μεταξὺ πολλῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν σύμβασις περὶ κοινῆς ἐνεργείας πρὸς πρόληψιν κατὰ τὸ δυνατόν τῆς προόδου τῆς φυλλοξήρας ἐν ταῖς προσβεβλημέναις ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης χώραις, καὶ προφύλαξιν τῶν μὴ προσβεβλημένων. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγεται καὶ ἡ κατὰ τὸ 1881 μεταξὺ Αὐστρουγγαρίας καὶ Ἑλβετίας συνομολογηθεῖσα σύμβασις περὶ λήψεως προσ-

φόρων μέτρων ἀπὸ τῶν προσβαλλουσῶν τὰ κτήνη ἐπιδημικῶν νόσων.

Ἀλληλεθνοὶ μέτρα πρὸς καταστολὴν τῶν παρὰ τὰ σύνορα διαπραττομένων ἐγκλημάτων κατὰ τῆς θήρας, τῆς ἀλαλείας, τῶν δασῶν, ὡς καὶ τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων. Τὰ ὅμορα κράτη χάριν τῆς ἀμοιβαίας προστασίας τῶν ἰδίων οἰκονομικῶν συμφερόντων συνομολογοῦσιν ἐνίοτε συμβάσεις περὶ καταδιώξεως τῶν ἐν τοῖς συνόροις αὐτῶν διαπραττομένων ἐγκλημάτων κατὰ τῆς θήρας, τῆς ἀλαλείας, τῆς γεωργίας, τῶν δασῶν, ὡς καὶ τῶν παραβάσεων τῶν τελωνιακῶν νόμων. Αἱ τοιαῦται συμβάσεις καλοῦνται εἰδικώτερον *del tix* (cartels). Ἐν Γαλλίᾳ δὲ ἐτετέθη κατὰ τὸ 1866 νόμος περὶ τιμωρίας τῶν διαπραττόντων τοιαῦτα ἐγκλήματα ἐν τοῖς ὁμοῖς κράτεσι, τιμωρουμένων ὑπὸ τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων καὶ κατὰ τοὺς ἐγχωρίους νόμους, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος.

Ἀλληλεθνοὶ ὑγειονομικὰ μέτρα κατὰ τῆς χολέρας. Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη ἐπανελημμένως ἀπεπειράθησαν τὴν κοινῇ συνεννοήσει καὶ συναινέσει καθιέρωσιν τῶν καταλλήλων ὑγειονομικῶν μέτρων πρὸς πρόληψιν μὲν ἀφ' ἐνὸς τῆς ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς χώραις εἰσβολῆς καὶ διαδόσεως τῆς χολέρας, πρὸς ἀποφυγὴν δ' ἀφ' ἐτέρου τῶν ζημιῶν, ἃς ἡ λήψις τοιούτων μέτρων ἐπάγεται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἀλληλεθνοὶ συγκοινωνίαν.

Παραλείποντες ἄλλας προγενεστέρας τοιαύτας ἀποπειράς, ἀναφέρομεν τὴν ἐν ἔτει 1893 συγκροτηθεῖσαν ἐν Δρέσδῃ συνδιάσκεψιν, εἰς ἣν ἔλαβον μέρος ἅπαντὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη πρὸς μελέτην τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων. Μεταξὺ δὲ τῶν κυριωτάτων σχετικῶν θεμάτων ἦν καὶ ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος ἐὰν τυγχάνῃ διατηρητέον τὸ ἤδη καθιερωμένον σύστημα

τῶν καθάρσεων ὡς προληπτικὸν μέσον τῆς μεταδόσεως τῆς χολέρας. Καὶ τῶν μὲν πλείστον κρατῶν οἱ ἀντιπρόσωποι παρεδέξαντο τὴν κατάργησιν τῶν καθάρσεων, συνομολογήσαντες ἐπιτήδεις σύμβασιν μεταξὺ τῶν ἀντιπροσωπευομένων κρατῶν ἰσχύουσας, καὶ ὁρίσαντες τὴν διάρκειαν αὐτῆς ἐπὶ πενταετίαν. Οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας δὲν ἔσπερξαν εἰς τὴν τοιαύτην κατάργησιν. Ἰδίᾳ δὲ ὁ τῆς Ἑλλάδος ἀντιπρόσωπος ἐπεκαλέσθη ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν καθάρσεων ἐν Ἑλλάδι τὸ γεγονός δι' αὐτῶν ἀπεσπείθη ἀποτελεσματικῶς ἀείποτε ἡ μετάδοσις τῆς χολέρας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν χώραν, καίπερ ἐπανελημμένως προσβαλλούσης τὰς γειτονικὰς χώρας. Τελευταία συνδιάσκεψις συνεκροτήθη ἐν Παρισίοις τῷ 1894, εἰς ἣν ἔλαβε μέρος καὶ ἡ Περσία. Ἐν τῇ συνδιάσκεψει δὲ ταύτῃ σκοπούση τὴν λήψιν τῶν ἀναγκαίων προφυλακτικῶν μέτρων κατὰ τῆς ἐν Μέρκῃ ἀναπτυσσομένης χολέρας ὡς ἐκ τῆς μεγίστης αὐτοῦ συρροῆς καθ' ὅρισμένους τοῦ ἔτους ἐποχὰς Μωαμεθανῶν προσκυνητῶν καὶ τῶν τελουμένων ὑπ' αὐτῶν οὐσιῶν διὰ σφαγίων, ἐγένετο δεκτὸν κείμενον συμβάσεως κυρωτικὸν τῶν ἀλληλεθνοῦν κανονισμῶν. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἀφορρᾷ εἰς τὰ ληπτέα ὑγειονομικὰ μέτρα ἐν τοῖς λιμῖσι τοῦ ἀπόπλου τῶν πλοίων, τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ὠκεανίας καὶ διευθυνομένων εἰς Μέρκην, ὡς καὶ περὶ τῶν ληπτέων μέτρων ἐν αὐτοῖς τοῖς πλοίοις, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὰ ληπτέα μέτρα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ Ὠκεανίᾳ, ὁ δὲ τρίτος κανονίζει τὴν ὑγειονομικὴν διαίταν τῶν θαλασσιῶν προελεύσεων ἐν τῇ Περσίᾳ κόλπῳ, καὶ ὁ τέταρτος ἀποδίδει εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἐπαγρύπνησιν ἐν τῇ τηρήσει τῶν τριῶν πρώτων κανονισμῶν, ἀνατεθεισῶν εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνώτατον ὑγειονομικὸν συμβούλιον. Τῆς ἐ-

σχὺς τῆς συμβάσεως ταύτης ἡ ἐναρξίς ὁρίσθη ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς υπογραφῆς αὐτῆς, γενομένη τὴν τρίτην Ἀπριλίου 1894. Ἐπομένως ἡ ἰσχὺς αὐτῆς ἤρξατο ἀπὸ τῆς 4 Ἀπριλίου 1895.

Σηματολόγιον ἀλληλεθνεές. Ἀπὸ τινων ἐτῶν χάριν τῆς πρὸς ἀλλήλα συνεννοήσεως τῶν ἐν τῷ πελάγει συναντωμένων ἐμπορικῶν πλοίων τὰ ναυτικά κράτη παρεδέξαντο τὸν λεγόμενον ἀλληλεθνηπερίσημάτων κώδικα τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ, παρέχοντα τὰ μέσα τῆς συνεννοήσεως περὶ παντός ἀντικειμένου μεταξὺ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν συναντωμένων πλοίων τῆς αὐτῆς ἢ διαφόρου ἐθνικότητος.

Ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ τούτῳ σηματολογία γίνεται χρήσις τῶν ἐξῆς 18 συμφῶνων τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου B. C. D. F. G. H. J. K. L. M. N. P. Q. R. S. T. V. καὶ W. Ταῦτα δέ, συνδυαζόμενα ἀνά δύο, τρία ἢ τέσσαρα, ἀποτελοῦσι διαφόρους συνδυασμοὺς ὀνομαζομένους σήματα, ἀνερχόμενα ὑπὲρ τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας. Τὰ σήματα ταῦτα κατὰ σειρὰς διανεμενιμένα χρησιμεύουσιν εἰς δῆλωσιν ὁρισμένων ἐννοιῶν, λέξεων, ἀριθμῶν ἢ ὀνομάτων πόλεων, ποταμῶν, λιμένων, παραλίων χωρῶν κτλ. Ἐν δὲ τῷ σηματολογικῷ κώδικι ἐκάστου κράτους ἐκφράζεται κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν ἡ ἐννοία ἐκάστου σήματος, δηλουμένου πάντοτε διὰ τῶν εἰρημένων στοιχείων τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου, κοινῶν εἰς ἅπαντα τὰ σηματολόγια, ὡς εἰσὶ κοινοὶ εἰς ἅσας τὰς γλώσσας οἱ ἀραβικοὶ τῶν ἀριθμῶν χαρακτῆρες.

Ἐχει δὲ πᾶν πλοῖον, πλην τοῦ ἀντιτύπου τοῦ ἀλληλεθνεοῦς σηματολογίου ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ, καὶ 18 διάφορα σήματα, ὧν ἕκαστον παρίστησιν ἐν τῶν εἰρημένων στοιχείων τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου. Συνδυαζομένων δὲ τῶν σημάτων τούτων, καθ' ὃν τρόπον συνδυάζονται τὰ

στοιχεῖα τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου, καὶ ἐπαιρομένων ἐπὶ τοῦ πλοίου οὕτως ὥστε νὰ διακρίνηται καλῶς ἐκ τοῦ ἐτέρου πλοίου ἡ σύνθεσις αὐτῶν, κατορθοῦνται εὐχερῶς μεταξὺ τῶν δύο πλοίων ἀνταλλαγὴ συνεννοήσεων περὶ παντός ἀντικειμένου. Ἐν νυκτὶ δὲ γίνεται χρήσις φωτεινῶν σφαιρῶν διαφόρων χρωμάτων, δι' ὧν, ὁμοιόμορφως συνδυαζομένων καὶ ἐπαιρομένων, δηλοῦνται τὰ διάφορα σήματα καὶ ἐπομένως αἱ δι' αὐτῶν ἐκφραζόμεναι ἐννοιαί.

Διὰ τῶν αὐτῶν μέσων συνεννοοῦνται τὰ παρὰ τὰς ἁκτὰς πλέοντα πλοῖα καὶ μετὰ τῶν ἐν τῇ ἁκτῇ ταύτῃ ἱδρυμένων σηματοφόρων σταθμῶν, δι' ὧν μεταδίδονται εἴτε εἰς τὰ πλοῖα εἴτε εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας, τοὺς φορτωτὰς καὶ τοὺς ἀσφαλίστὰς αὐτῶν αἱ ἀναγκαῖαι πληροφορίες καὶ διάφοροι εἰδήσεις σκοποῦσαι τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ διὰ θαλάσσης ἀσκουμένου ἐμπορίου. Διὰ τοῦ τοιούτου μέσου ὁ πλοιοκτήτης καὶ ὁ ἔμπορος γινώσκουσιν οὐ μόνον ποῦ εὐρίσκεται ἐκάστοτε, τίνας ἀνάγκας ἔχει κτλ., ἀλλὰ καὶ ποῦ διευθύνεται τὸ πλοῖον, ἐπομένως καὶ τὰ δι' αὐτοῦ πεμπόμενα ἢ ἀναμενόμενα ἐμπορεύματα. Ἐν γένει δὲ διὰ τοῦ μέσου τούτου ὑπηρετοῦνται θαυμασίως τὰ συμφέροντα οὐ μόνον τῶν ναυτιλλομένων καὶ τῶν ἀσκούντων τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον ἀλλὰ καὶ ἁπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ναυτικῆς τινος ἀποστολῆς.

Ὁ περὶ οὗ πρόκειται κώδιξ μετεφράσθη καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν πρὸς τετραετίας περίπου ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν.

Φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἰδιοκτησία. Διὰ τοῦ ὅρου τούτου δηλοῦται τὸ ἀνεγνωρισμένον τῷ συγγραφεῖ φιλολογικὸν ἢ ἐπιστημονικὸν συγγράμμα-τος, μουσικῆς συνθέσεως, σχεδιογραφήματος, εἰκόνος μιμητῆς ἢ πλαστῆς ἢ ἄλλου

καλλιτεχνικοῦ ἔργου δικαίωμα τοῦ διατιθέναι καὶ καρποῦσθαι ἀποκλειστικῶς τὰς ἐκ τῆς δημοσιεύσεως καὶ ἐν γένει τῆς διαδόσεως καὶ χρησιμοποίησεως αὐτοῦ ὠφελείας.

Δύναται δὲ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ τοῦ δικαιώματος τούτου ἐξασφάλις, εἴτε διὰ τῆς νομοθεσίας ἐκάστου κράτους καθιερούσης τὸν σεβασμὸν τῆς φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ιδιοκτησίας τῶν ἀλλοδαπῶν ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος ἢ καὶ ἄνευ τοῦ ὅρου τούτου, εἴτε διὰ συνολογίσεως συνθηκῶν, ὅπερ καὶ τὰ μᾶλλον πρόσφορον. Διὰ τῶν συνθηκῶν ὡσάτως ὀρίζονται ἀκριδέστερον τὰ ἔργα ἅτινα περιλαμβάνονται εἰς τὴν φιλολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ιδιοκτησίαν πρὸς ἄρσιν τῶν ἐνδεχομένων ἀμφισβήτησεων. Ὑπάρχουσι δὲ τῶ ὄντι ἔργα, ὡς φωτογραφίαι π. χ., περὶ ὧν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ἐὰν τυγχάνωσι προϊόντα διανοίας, ἐξιδιασμένης ἐπιτηδεύσεως κτλ. ἢ εἰσιν ἀπλῶς ἐργασίαι συνιστάμεναι εἰς τὴν ἐκλογὴν φυσικῶν καθαρῶς συνθέσεων, στερούμενα ἐπομένως πάσης καλλιτεχνικῆς ιδιότητος ἢ πνευματικῆς ἐργασίας.

Ἐν τούτοις τὸ τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ιδιοκτησίας δικαίωμα ἡκιστα δύναται νῦν νὰ θεωρηθῇ ἐξησφαλισμένον ὑπὸ ἀλληλεθνῇ ἰδίᾳ ἐποφιν, εἰ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξασφαλίσεως αὐτοῦ συνολογοεῖται γενικῶς. Πολλὰ δὲ συνεκροτήθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀλληλεθνῇ ἐπιστημονικὰ συνέδρια ἐξεγκύκλιοντα εὐχὰς περὶ παραδοχῆς τῶν ἀναγκαίων ἀλληλεθνῶν μέτρων χάριν τοῦ προκειμένου σκοποῦ· τελευταῖον δὲ τοιοῦτον συνέδριον συνεκροτήθη ἐν Βέρνη τῷ 1889. Ὅρα περὶ τούτων εἰδικότερον Ἀλληλ. Δημ. Δίχ. Χρυσανθοπούλου τόμ. Α' σελ. 199—204.

Βιομηχανικὴ ιδιοκτησία. Ὑπὸ τὸν ὅρον τούτον νοοῦμεν τὴν κυριότητα τῶν σημάτων (marques), τῶν ἐξωτερικῶν

τουτέστι σημείων, τῶν χρησιμευόντων ὡς χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων τῶν προϊόντων ἐργοστασίου τινός, πρὸς διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὁμοίων προϊόντων ἐτέρου ἐργοστασίου, καὶ ἐξασφαλίσιν κατὰ τῆς παραποιήσεως ὑπὲρ τε τῶν παραγωγῶν καὶ τῶν ἐμπόρων, ὡς καὶ ὑπὲρ τῶν καταναλωτῶν, βεβαιουμένων διὰ τῶν σημμάτων περὶ τῆς γνησιότητος τῶν πραγμάτων ἅτινα ὀλοοῦσι νὰ προμηθευθῶσιν.

Αἱ νομοθεσίαι τῶν διαφόρων κρατῶν, προστατεύουσαι τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἰδίων ὑψηλῶν, κανονίζουσι κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον τὰ τῆς προστασίας τῆς βιομηχανικῆς ιδιοκτησίας. Καὶ παρ' ἡμῖν ἐξεδόθη δ. ΒΙΝΤ νόμος τῆς 19 Φεβρουαρίου 1893 περὶ βιομηχανικῶν σημάτων, καθιερῶν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀλληλεθνῆς προστασίας τῶν βιομηχανικῶν σημάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀμοιβαιότητος.

Βιομηχανικὰ σχέδια. Καλοῦνται οὕτω τὰ ἐν τοῖς ὑφάσμασι, τοῖς παιγνίσχαρτοις καὶ ἐτέροις βιομηχανικοῖς ἔργοις εἰκονιζόμενα δι' ὑφάνσεως, ἐκτυπώσεως ἢ ἐτέρου βιομηχανικοῦ τρόπου, ἐν οἷς καὶ τὰ λεγόμενα βιομηχανικὰ προτυπώματα. Πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν βιομηχανικὴν ἰδιοκτησίαν, ἀφομοιωθεῖσαν τῇ τῶν βιομηχανικῶν σημάτων καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν θεθεῖσαν προστασίαν τῶν ἐσωτερικῶν ἐκάστου κράτους νόμων καὶ τῶν ἀλληλεθνῶν συμβάσεων.

Δίπλωμα ἐφευρέσεως Καλεῖται οὕτω τὸ ἀνεγνωρισμένον δίπλωμα ιδιοκτησίας τοῖς ἀνακαλύπτουσιν ἢ ἐφευρίσκουσι νέα βιομηχανικὰ προϊόντα, νέα μέσα κατασκευῆς ἢ παραγωγῆς, ἢ καὶ νέας χρήσεως γνωστῶν ἢ ὀδῶν μέσων πρὸς κατασκευὴν βιομηχανικῶν προϊόντων ἢ πρὸς ἐπιμελῆ αὐτῶν χρῆσιν. Ἐξασφαλίζει δὲ τὸ δίπλωμα τῷ ἐφευρέτῃ τὴν ἀποκλειστικὴν κάρπωσιν τῆς ἐφευρέσεως αὐτοῦ ἐφ' ὀρισμένον χρόνον.

Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν ὁ ΛΣΙΒ' νόμος τοῦ 1885 περὶ διπλωμάτων ἐφευρετῶν νέων μεθόδων ἀποξηράνσεως τοῦ σταφιδοκάρπου καὶ ὁ ΑΤΕΗ τοῦ 1886 περὶ παραγωγῆς πρηνόμιου ἐφευρέσεως ἐλαιοεκαρκεστικῆς μηχανῆς τῷ Βασιλεῖ Ἀδῶν ἐν Πειραιεῖ. Ὑπάρχουσι προσέτι καὶ ἄλλοι τινὲς νόμοι περὶ παραγωγῆς πρηνόμιου πρὸς σύστασιν ἐν Ἑλλάδι ὠρισμένων τινῶν βιομηχανιῶν.

Γενικῶς δ' ἀναγνωρίζεται ταῖς κυβερνήσεσι τὸ δικαίωμα τοῦ χρησιμοποιεῖν ὑπὲρ τοῦ κράτους τὰς ἐφευρέσεις ὑπὲρ ὧν ἐκδίδασσι διπλώματα.

"Ορα δὲ εἰδικώτερον περὶ τῶν θεμάτων ἐν γένει Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθοπούλου σελ. 204—208

Ἀλληλεθνεῖς ἐκθέσεις ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν κυβερνήσεων. Τὴν κορωνίδα τῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐφαρμοσθέντων μέτρων ὑπὲρ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς πνευματικῆς καὶ ὕλικης τοῦ ἀνθρώπου ἐργασίας ἀποτελοῦσιν αἱ ἀλληλεθνεῖς ἐκθέσεις, ὁργανούμεναι ἐν ἐκάστῳ κράτει ὑπ' αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐπαναλαμβάνόμεναι κατὰ χρονικὰς περιόδους. Εἰς τὰς ἐκθέσεις ταύτας, εὐκολοιούμενας ἀπουδαίως ὑπὸ μὲν τῶν διαφόρων κυβερνήσεων διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν εἰς αὐτάς πεμπομένων προϊόντων τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης πρὸς τὸν τελωνιακοῦ δασμοῦ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν, ὑπὸ δὲ τῶν τὴν ἀλληλεθνήν συγκοινωνίαν ὑπηρετουσῶν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν ἐταιριῶν διὰ τῆς σημαντικῆς ἐλαττώσεως τῶν τελῶν τῆς μεταφορᾶς, συγκεντρούσης πανταχόθεν τῆς ὑψηλοῦ τὰ θευμάσια προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, ἐφηρμοσμένης ἐπὶ τῆς φυσικῆς παραγωγῆς τῶν ἀμόρφων δηλαδὴ καὶ ἀκατεργάστων πρώτων ὑλῶν, μεταβληθέντων διὰ τῆς ἀνθρωπίνης πνευματικῆς καὶ ὕλικης ἐργασίας, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν

εἰς τὰς τέχνας, εἰς ἀπειροπληθῆ βιομηχανικὰ προϊόντα, θαυμάσια διὰ τὸ ἐναιμόνιον αὐτῶν κάλλος, διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ ὄγκον τῶν μὲν, ἱκανὸν νὰ καταπλήξῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἱτιᾶνας, διὰ τὴν αἰσθητικὴν σχεδὸν γυμνῶ ὀφθαλμῶ λεπτότητα τῶν δὲ, πάντα σκοπὸν ἔχοντα νὰ ὑπηρετήσωσι, νὰ συμπληρώσωσι, νὰ δημιουργήσωσι, δύναται τις εἰπεῖν τὴν εὐημερίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ εὐκολύνωσι τὰς παντοειδεῖς πνευματικὰς καὶ ὕλικὰς αὐτοῦ ἐργασίας, πρὸς περαιτέρω πρόδον καὶ προαγωγὴν ἐπ' ἀγαθῇ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν ταῖς τοιαύταις ἐκθέσεσιν, ὡς προσφύεστατα ἀπεκάλεσεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν Παρισίων τοῦ 1889 ἀποθεώσεως τῆς ἐργασίας, τελοῦνται εἰρηνικοὶ ἀγῶνες ὅμοιοι πρὸς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐν οἷς παλαισταὶ παρίστανται τὰ διάφορα τῆς γῆς ἔθνη, διεκδικοῦντα ὡς στέφανον τῆς νίκης τὸ βραβεῖον τῆς σχετικῆς προόδου, ὃ ἀπονέμουσιν αὐτοῖς ἑλλανοειδεῖς, οἵτινες οἰκὴν Ὀλυμπίων θεῶν ἀφ' ὕψλης περιωπῆς ἐπισκοποῦντες τοὺς ἀμιλλωμένους, ἀντιπροσωπεύοντες κατ' ἐθνικότητα τὴν πνευματικὴν, καλλιτεχνικὴν καὶ βιομηχανικὴν πρόδον τῆς συγχρόνου ἐποχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἀπονέμουσι τὰ βραβεῖα κατὰ τὴν σχετικὴν ἐκάστου ἀξίαν, μηδενὶ χαρίζομενοι, μηδένα παρ' ἀξίαν τιμῶντες, οὐδένα τιθέμενοι ἀδίκως ἐν ὑποδεεστέρῃ μοίρᾳ. Ἐν τοῖς ἀναιμάκτοις τούτοις ἀγῶσι, τοῖς μόνους ἀρμόζουσι τῷ κοινωνικῷ καὶ πεπολιτισμένῳ ἀνθρώπῳ, οἷτε νικῶντες καὶ οἱ ἡττώμενοι, ἐπιρρωνόντες τὴν ἰδίαν ἑκαστος δραστηριότητα, νέον ἀντλοῦσι ζῆλον, νέον πνευματικὸν οἶστρον, οἱ μὲν νικήσαντες, ὅπως νέας ἄρωσι δάφνας, οἱ δὲ ἡττηθέντες, ὅπως ἀναδειχθῶσι καὶ οὗτοι νικηταὶ ἐν μεταγενεστέρῳ ἀγῶνι ἐπανορθοῦντες τὰς ἰδίας ἐλλείψεις, ὡς κατέδει-

ξεν αὐτοῖς ἢ ἀντιπαροβολῇ τῶν ἔργων αὐτῶν πρὸς ἕτερα τελειότερα.

Ἐὰν ἡ ἀληθὴς στρατιωτικὴ δόξα ὑπὸ τὸ κράτος τῶν νεωτέρων ἰδεῶν καλλιεργῇται ἀσφαλῶς μόνον ἐν τοῖς ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶσιν, ἐὰν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις οἱ δεινοὶ πολεμᾶρχαι καὶ οἱ φιλόδοξοι κατακτηταί, οἱ ἐμπνέοντες τὸν τρόμον τοῖς συγχρόνοις αὐτοῖς λαοῖς καὶ ἄρχουσιν, οἰόμενοι στιγματίζονται ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὡς μεγάλοι κακοῦργοι, ἐὰν συνελθόντι εἰπεῖν αἱ πηγαὶ τῆς ἀληθοῦς στρατιωτικῆς δόξης στερεῦσιν ὁσημέραι διὰ τῆς παγίωσης τῶν ἐλευθεριῶν τῶν λαῶν, ἀναβλύζουσιν ἕτεραι ἀντὶ τούτων ἀφθονότεραι καὶ βεβαιότεραι, ὅτε τὴν ἀληθῆ τῶν λαῶν εὐδαιμονίαν προάγουσαι. Τὸ μέλλον ἀνῆκει τοῖς πρὸς τοιοῦτους ἀγῶνας πικρασκευαζομένοις λαοῖς. Εὐτυχῇ δὲ τὰ Κράτη, ὧν οἱ ἡγεμόνες, ἀποτιθέμενοι τὸν καὶ εἰς ἑαυτούς, σωφρονούντας, φορτικὸν ἡγεμονίαν καὶ τὴν ἀνιστοῦν τοῦ θρόνου ρασιώνην, παιδευομένους καὶ ἀνδρίζουσι τοὺς ἰδίους ὑπηκόους εἰς ἀλληλεθνεῖς ἀγῶνας, τοιαύτης δόξας στεφάνους ἀποφέροντας. Ὅτι δὲ μᾶλλον εὐτυχεῖς εἰσιν οἱ ἐλεύθεροι λαοί, οἱ τοὺς ἰδίους ἄρχοντας ἀναγκάζοντες περὶ τῶν κοινῶν αἰτίποτε μεριμᾶν καὶ περὶ τῆς ἀληθοῦς τῶν ἀρχομένων εὐημερίας καὶ αἰτίποτε τὸ κοινὴν συμφέρον τιθέναι ὑπὲρ τὸ ἴδιον. Ἀλλ' ὅντως εὐδαιμόνες εἰσιν αἱ γῶραι, ἐν αἷς γεννῶνται καὶ ἀναδείκνυνται Ἐδισσῶνες.

Π. Χρυσανθόπουλος

Κανονισμός πολυμελῶν σωματείων

(Βουλῆς, δικαστηρίων κτλ.) Ἡ ἀκριβὴς διεξαγωγὴ τῶν καθήκοντων πολυμελοῦς σώματος ἀπαιτεῖ τὴν παραφυλακὴν ὠρισμένων τύπων, καθ' οὓς ἐκτελοῦνται ὑπ' αὐτοῦ τὰ διάφορα αὐτοῦ καθήκοντα, ὅν ἐῖναι δὲ ἐφικτὴ πάντων τῶν τύπων τούτων ἢ διὰ τῶν θεμελιωδῶν ἢ ἄλλων ὀργανικῶν νόμων μόνιμος καθιέ-

ρωσις, διότι ἐνίοτε ἀναγκαιοὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς περὶ τὴν διεξαγωγὴν αὐτῶν ἀκριβείας τὸ δικαίωμα τῆς ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν συνεδριάζοντων σωμάτων μεταβολῆς κατὰ τινὰ αὐτῶν. Καὶ εἰς μὲν τὰ δικαστήρια πάνυ ὀλίγα ὑπελείφθησαν ὑπὸ τῶν δικονομικῶν νόμων τὰ διὰ κανονισμοῦ (ὑπ' αὐτῶν συνταχθησόμενα) βυθμιστέα, διότι αὐτοὶ οἱ δικονομικοὶ νόμοι, οὐ μόνον διορίζουσι λεπτομερῶς τὰ περὶ τῆς συντάξεως τῶν δικαστηρίων, περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐνεργείας ἐκάστου, ἀλλὰ καὶ βυθμίζουσι προσηκόντως τὰς τῶν δικαζόντων καὶ δικαζομένων ἀμοιβαίας σχέσεις καὶ διατυπώσιν ἐν ἀκριβεῖ τὴν μέθοδον καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν πᾶσα ἐνέργεια γίνεται ἐν ταῖς δίκαις. Διὸ ἥκιστα ἀναγκαιοὶ εἰς τὴν ἐνδεχρῆ καὶ ὀρθὴν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομὴν ὁ ἐκάστοτε διὰ κανονισμοῦ ἑρισμὸς τῆς διεξαγωγῆς τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τῶν δικαστηρίων. Τούτου ἕνεκα παρ' ἡμῖν μὲν ἀπενεμήθη μόνον εἰς τὰ πολυμελῆ δικαστήρια νὰ ἐρίξωσι διὰ κανονισμοῦ ὑπ' αὐτῶν συντακτέου τὴν εἰς δύο ἢ καὶ πλείω τμήματα διαίρεσιν ἑαυτῶν, ἐπίσης δὲ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ δικαστηρίου καὶ τὴν τάξιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθήκοντων ἐκάστου τῶν παρ' αὐτῷ ὑπαλλήλων, ἃν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ᾧσιν ἀνεπαρκεῖς εἰς τοῦτο αἱ διατάξεις τοῦ νόμου (Ὁργ. Δικ. ἄρθρ. 262). Ὁμοῖα δὲ σχεδὸν καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοδαποῖς δικαστηρίοις καθιερωμένα. Ἀλλ' εἰς τὰ νομοθετικὰ σώματα ἐδόθη διὰ τῶν Συνταγμάτων εὐρυτάτη ἐξουσία περὶ τὸν προσδιορισμὸν τῆς διεξαγωγῆς τῶν καθήκοντων αὐτῶν. Ἐνταῦς τῶν Συνταγμάτων, ὅσον τὸ τανῦν ἰσχύον ἐν Γαλλίᾳ, περιορίζονται ἀπλῶς εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς δημοσιότητος τῶν συνεδριάσεων καὶ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν νομοθετικῶν σωμάτων εἰς τὴν ἐκλογὴν προεδρείου (Νόμου Συνταγματικοῦ τῆς

16 'Ιουλίου 1875 ἄρθρ. 5 καὶ 11), ἀρτῶντα κατὰ τὰ ἄλλα τὰ τῆς διεξαγωγῆς τῆς λειτουργίας τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἀπὸ τοῦ ὑπ' αὐτῶν συνταχθεσμένου κανονισμοῦ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα τοῦ 1864 οὐ μόνον καθιερεῖ τὸ κατὰ κανόνα δημόσιον τῶν συνεδριάσεων (ἄρθρ. 55), ἀλλὰ καὶ ὀρίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπαιτουμένων βουλευτῶν πρὸς νόμιμον συνεδρίασιν (ἄρθρ. 58 καὶ ἀξιοῖ τὴν τρις κατ' ἐπανάληψιν συζήτησιν καὶ ψηφοφορίαν κατ' ἄρθρον κατὰ τρεῖς διαφόρους ἡμέρας τῶν νομοσχεδίων (ἄρθρ. 57), ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄλλα, ὡς καὶ πάντα τὰ ἄλλα Συντάγματα, ἀνατίθησι τὸν προσδιορισμὸν τῆς διεξαγωγῆς τῶν βουλευτικῶν καθηκόντων εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τῆς Βουλῆς καταρτιζόμενον κανονισμόν (Συντ. ἄρθρ. 65). Ἐν τούτοις ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι σπανιώτατα μεταβάλλονται καὶ αἱ τῶν βουλευτικῶν κανονισμῶν διατάξεις, διότι μακρὰ κοινοβουλευτικὴ πείρα ὠδήγησεν εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῶν. Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὸν ἀπὸ ἐτῶν κρατοῦντα παρ' ἡμῖν κανονισμόν τῆς Βουλῆς προεδρεύει μὲν τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς περιόδου ὁ πρεσβύτερος τῶν παρόντων βουλευτῶν, γραμματεῦσιν δὲ οἱ τέσσαρες νεώτατοι (ἄρθρ. 1), μερίζεται δὲ ἡ Βουλὴ διὰ κλήρου εἰς τμήματα πρὸς ἐξέλεξιν τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, συντασσομένης περὶ τῆς ἐξελέξεως ἐκάστης ἐκλογῆς ἐκθέσεως ἡτιρολογημένης, ἥτις ὑποβάλλεται εἰς τὴν Βουλὴν δι' εἰσηγητοῦ ἐκλεγμένου ὑπὸ τοῦ τμήματος (ἄρθρ. 2 καὶ ἐπ.), κατὰ πᾶσαν δὲ σύνοδον ἡ Βουλὴ διὰ ψηφοδελτίων καταρτίζει δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας τὸ προεδρεῖον αὐτῆς, ἀποτελούμενον ἐξ ἐνὸς προέδρου, (τηροῦντος τὴν εὐταξίαν τῶν συνεδριάσεων καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν τοῦ κανονισμοῦ, χρηγοῦντος τὸν λόγον, τιθέντος τὰ ζητήματα, καὶ ἀπαγγέλλοντος τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας), τριῶν ἀντιπροέδρων

(ἀναπληροῦντων τὸν πρόεδρον ἀπόντα ἢ ὀπωσδήποτε κωλυόμενον) καὶ τεσσάρων γραμματέων (ἐποπτευόντων τὴν σύνταξιν τῶν πρακτικῶν, ἀναγνώσκόντων αὐτὰ ἐν συνεδρίᾳ, ὡς καὶ τὰ νομοσχέδια ἢ ἄλλα ἔγγραφα ἀναγνώστεια, καταγραφόντων τὰ ὀνόματα τῶν ζητούντων τὸν λόγον καθ' ἣν προσέρχονται τάξιν, ἀριθμοῦντων δημοσίᾳ τὰς ψήφους, κρατούντων σημειῶσιν τῆς ψήφου ἐκάστου βουλευτοῦ ἐν τῇ δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως ψηφοφορίᾳ) (ἄρθρ. 8 καὶ ἐπ.), κηρύσσεται ἡ ἑναρξίς τῶν συνεδριάσεων ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ προσδιορίζεται, ἐπινεύσει τοῦ σώματος, ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ἡμερησία διάταξις τῆς ἐπομένης συνεδριάσεως, ἀνακαλοῦνται δὲ εἰς τὴν τάξιν οἱ παρεκτρεπόμενοι βουλευταὶ (ἄρθρ. 15 καὶ ἐπ.), ἀσφαλίζονται διὰ προσηκουσῶν διατάξεων τὰ τῆς παραδόσεως καὶ συζήτησεως τῶν βουλευτικῶν ἢ ὑπουργικῶν προτάσεων (ἄρθρ. 34 καὶ ἐπ.), ἐκλέγονται δὲ διὰ ψηφοδελτίων δώδεκα ἐπιτροπεῖα καθήκον ἔχουσαι νὰ ἐπεξεργάζωνται τὰς ὑποβαλλομένας εἰς τὴν Βουλὴν προτάσεις καὶ νομοσχέδια (ἄρθρ. 48 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φιλογάιτης

Καρποί καλοῦνται ἐν τῷ ἁστικῷ δικαίῳ τὰ ἐκ τοῦ ἀνήκοντος εἰς τινα πράγματος (κινήτου ἢ ἀκινήτου) παραγόμενα φυσικῶς ἢ τεχνητῶς, οἷον οἱ καρποὶ τῶν δένδρων, τὰ νεογνὰ τῶν ζώων, τὸ μίσθωμα τῶν ἁστικῶν καὶ ἀγροτικῶν κτημάτων, οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων κτλ. Διαστέλλονται δὲ οἱ καρποὶ εἰς καρποὺς φυσικοὺς, ὅποιοι εἶναι οἱ καρποὶ τῆς γῆς (αὐτομάτως ἢ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας παραγόμενοι) καὶ ἡ γονὴ τῶν ζώων καὶ ὅ,τι ταῦτα παράγουσι (§ 35 καὶ 37 Εἰσηγ. (2. 1) Ν. 28 καὶ 45 Πανδ. (22. 1). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 583 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 181) καὶ εἰς καρποὺς πολιτικοὺς ἢ ἁστικοὺς, ὅποιοι κατὰ μὲν τὴν Γαλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 584) καὶ Σχ.

Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 782) εἶναι τὸ μίσθωμα τῶν ἀκινήτων κτημάτων, οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων, ἐμφυτευτικοὶ κανόνες καὶ αἱ δόσεις τῶν παγίων προσόδων, κατὰ δ. τὸ Ρ. Δ. μόνον τὰ ἐνοίκια τῶν οἰκιῶν οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων καὶ αἱ δόσεις τῶν παγίων προσόδων (Ν. 27, § 1 καὶ 29 Πανδ. (5.3), Ν. 55 Πανδ. (12. 6) Ν. 62 Πανδ. (6.1), Ν. 121 Πανδ. (50. 16), οὐχὶ δὲ καὶ τὸ μίσθωμα τῶν ἀγρῶν (Ν. 29 καὶ 58 Πανδ. (7.1) Ν. 26 καὶ 58 Βασίλ. (14.1), Ἄλλ. οἱ τε φυσικοὶ καρποὶ καὶ οἱ ἀστικοὶ ἀνήκουσι εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος δυνάμει τοῦ δικαίου ματος τῆς προσαυξήσεως (Ν. 4, 6 καὶ 48 Πανδ.) (41.1), § 17 Εἰσηγ. de rer. divis (2.1), Ν. 7 Κωδ. de rei vindicat. (3 32), Ν. 62 Πανδ. (6.1), Γαλλικοῦ Κώδικος ἄρθρ. 547. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 574). Ὁφείλει ὁ κύριος νὰ καταβάλῃ τὴν δαπάνην τῆς ὑπὸ τρίτου καταβληθείσης ἐργασίας ἢ σπορᾶς εἰς παραγωγὴν τῶν καρπῶν (Ν. 36 § 5 καὶ Ν. 38 Πανδ.) (5.3), Ν. 38 Βασίλ. (42.1), Ν. 46 Πανδ. de usu (22.1), Ν. 46 Βασίλ. (23.3) Ν. 4 καὶ τελ. Παν. (7.7), Ν. 1 Κωδ. (7.51), Ν. 1 Κωδ. (3.31), Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 548). Ὁ δ' ἀπλὸς κάτοχος τότε μόνον γίνεται κύριος τῶν καρπῶν, ὅταν κατέχῃ καὶ ἡ πίστει, (ὅταν δηλονότι κατέχῃ ὡς κύριος δυνάμει τίτλου ἰσχυρῶς μεταβιβάλλοντος τὴν κυριότητα καὶ ἀγνοῇ τὸ πλημμελὲς τυχόν τοῦ τίτλου) ἄλλως ὀφείλει νὰ ποδώσῃ εἰς τὸν διεκδικοῦντα τὸ πρᾶγμα καὶ τοὺς καρποὺς (Ν. 48 Πανδ. (41.1), Ν. 23 καὶ 48 Βασίλ. (50.1), Ν. 48 Πανδ. (6.1), Ν. 25 Κωδ. (22.1), Ν. 22 Κωδ. (32 32), Γαλλικοῦ Κωδ. ἄρθρ. 549 καὶ 550. Σχ. Ἑλλ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθρ. 578).

Ὅσκις καρποῦται τὸ πρᾶγμα ἐπικαρπωτής, ἀνήκουσιν οἱ καρποὶ εἰς αὐτὸν (Ν. 7, 9, 10, 15 § 6 καὶ 2941

Πανδ. (7.11), § 37 Εἰσηγ. (2.1), Ν. 13 Πανδ. (7.4), Ν. 13 Βασίλ. (16.4). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 582. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 180). Ἐπίσης εἰς τὸν επικαρπωτὴν ἀνήκουσιν οἱ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπικαρπίας ἡρητημένοι φυσικοὶ καρποὶ (Ν. 27, 35 καὶ 36 § τελ., Ν. 37, 46 καὶ 60 Πανδ. 7.1), Ν. 5 § 4 Πανδ. (7.6). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 585 § 1 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 183 § 1).

Οἱ δὲ κατὰ τὸ τέλος αὐτῆς ἡρητημένοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον ἄνευ ἀμαρτίας ἀπαιτήσεως διὰ καταβολὰς καὶ σπόρου, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ζημίας τοῦ ἐπιμάρτου ἀγρολήπτου ὡς πρὸς τὸ κεκτημένον εἰς αὐτὸν μέρος καρπῶν, κατὰ τὴν ἔναρξιν ἢ καὶ τὸ πέρας τῆς ἐπικαρπίας (§ 36 Εἰσηγ. (2.1), Ν. 13 Πανδ. (7.4), Ν. 8 Πανδ. (33.1), Ν. 25 § 1 Πανδ. (22.1) Ν. 22 § 7 Πανδ. (33.2). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 585 § 2, Ἑλλ. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 783 § 2). Ἀλλὰ κατὰ Ρωμ. Δίκαιον ὁ επικαρπωτής καὶ ὁ κύριος ὑποχρεοῦνται εἰς ἀμοιβαίαν ἱκανοποίησιν διὰ καταβολὰς καὶ σπόρου (Ν. 36 § τελ. Πανδ. (5.3), Ν. 46 Πανδ. (22.1), Ν. 7 Πανδ. (24.3), Ν. 4 καὶ τελ. Βασίλ. (16.7). Τῶν δὲ ἀστικῶν καρπῶν ἡ κτήσις λογίζεται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν κατὰ λόγον τῆς διαρκείας τῆς ἐπικαρπίας, τὰ δὲ ἐκ προκαταβολῆς ληφθέντα ἀποδίδονται (Ν. 25 καὶ 26 Πανδ. (7.1), Ν. 25 καὶ 26 Βασίλ. (15.1), Ν. 24 Πανδ. (33.2) καὶ Ν. 34 Πανδ. (22.1), Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 586, Ἑλλ. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 785).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καταβολή. Κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστ. Κωδ. (ἄρθρ. 1371) πᾶσα καταβολὴ προϋποτίθῃ χρεὸς τὸ δὲ ἀχρεωστῆτως καταβληθὲν ἀναλαμβάνεται. Δύναται δὲ νὰ γίνῃ ἡ καταβολὴ ὑπὸ παντὸς ἐνδοαφερομένου, οἷον συναφελῆτος ἢ ἐγγυητοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ οἷου, ἀήποτε τρίτου, θέλοντος νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν

ὀφειλέτην (N. 53 Πανδ. 46—3 Σχ. 'Αστ. Κώδ. 1372). Θεωρεῖται δὲ καταβληθεῖσα ἡ ὀφειλή, οὐ μόνον δσάκις ἡ καταβολὴ ἐγένετο πρὸς τὸν δανειστήν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν δανειστήν τοῦ δανειστοῦ (ὅτε ὁ ὀφειλέτης καταβαλὼν ἔχει ἐνστάσιν ἀπαραδέκτου κατὰ τοῦ ἐνάγοντος δανειστοῦ του), ἢ καὶ πρὸς οἰονδήποτε ἄλλον συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ δανειστοῦ (N. 6 Πανδ. 44. 4) N. 11 § 5 Πανδ. (13. 7). "Ὅθεν ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου πρὸς τινὰ καταβολὴ εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν πιστωτήν, ἐὰν οὗτος ἐκληρονόμησε τὸν πρὸς ὃν ἡ καταβολὴ ἐγένετο (Α. Π. 169 τοῦ 93). Δὲν ὑπάρχει δ' ἀνάγκη ἀπαιτήτος ἡ καταβολὴ νὰ γίνῃ εἰς χρήματα, διότι κατὰ τὸν νόμον (Εἰσηγ. πρ. 3. 29) ἡ ἐνοχὴ αἴρεται καὶ ἐὰν καταβληθῇ ἄλλο ἀντὶ τοῦ ὀφειλομένου τῇ συναινέσει τοῦ δανειστοῦ ἢ ἀρὰ ἐκπληροῦται ἡ ἐνοχὴ καὶ δι' ἐκδόσεως γραμματίου. ὑπὲρ τοῦ πιστωτοῦ (Α. Π. 384 τοῦ 93).

Σημειωτέον ὅτι, δσάκις ὀφείλεται κεφάλαιον τακοφόρον, ἐγένετο δὲ καταβολὴ ἄνευ τινὸς προσδιορισμοῦ τοῦ καταλογισμοῦ ὑπὸ τε τοῦ ὀφειλέτου καὶ τοῦ δανειστοῦ, ἡ καταβολὴ λογίζεται ὡς γενομένη κατὰ πρῶτον ἀπέναντι τῶν τόκων καὶ κατὰ τὸ ὑπερβάλλον ἀπέναντι τοῦ κεφαλαίου (N. 5 § 2 καὶ 3, N. 6 καὶ N. 48 Πανδ. 46. 3). 'Αρμ. § 7 (Θ' γ). Σχ. Κώδ. 1350). "Ὅθεν ὁ δανειστής, λαμβάνων ἀπέναντι τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ πᾶσαν ὑπερβαῖνον τοὺς ἐνιαυσίους τόκους, ὀφείλει νὰ συμψηφίσῃ τὸ ὑπερβάλλον πρὸς τὸ κεφάλαιον καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου ἐκ τοῦ κεφαλαίου νὰ λογίξῃ τόκον (N. 35 πρ. Πανδ. 13. 7.)

Παρὰ Ρωμαίους ἴσχυε καὶ ἡ ἀντικαταβολὴς, συνισταμένη εἰς τὴν παροχὴν ἀκινήτου ἢ ὀπηρεσίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἀποσβέσεως τῆς προϋπαρχούσης ἐνοχῆς. Κατὰ τὰ Ρωμαϊκὰ κείμενα ἡ ἀντὶ καταβολῆς δόσις πώλησις ἐστὶ (N. 4 Κώδ. 8.

45. N. 24 πρ. Π. 13. 7) τοῦ πωληθέντος δὲ καὶ ἐκνικηθέντος πράγματος ἀποδίδεται ἡ ἀξία, ἣν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκνικήσεως ἔχει (N. 60 καὶ 70 Πανδ. 21. 2) N. 43 Πανδ. 19. 1). 'Εκποιήθεις δὲ τοῦ ἀντὶ καταβολῆς δοθέντος τῷ δανειστῇ, ἀναζητῇ ἡ ἀπαιτήσις μετὰ τῶν παρεπομένων, ὅθεν τὰ δι' ὑποθήκης πρὸ τῆς παραχωρήσεως τοῦ ἐκποιήθέντος βεβαρημένα κτήματα τοῦ ὀφειλέτου ὑπόκεινται εἰς τὸ βάρος τῆς ὑποθήκης καὶ δύνανται νὰ ἐκποιηθῶσι πρὸς ἐξόφλησιν τῆς αὐτῆς ἀπαιτήσεως, διότι ὑποτίθεται ὅτι ὁ δανειστής ἐδέξατο τὸ ἐκποιήθην ἀντὶ καταβολῆς ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἤθελε διατελεῖ διαρκῶς κύριος αὐτοῦ πρὸς ἐντελῇ ἐξόφλησιν αὐτοῦ (N. 11 Κώδ. 8. 25). Δύναται δ' ὁ πιστωτής, ἐκποιήθεις τοῦ ἀντὶ καταβολῆς δοθέντος, νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀρχικῆς ἐνοχῆς, θεωρουμένης ὡς ἀκύρου καὶ μὴ οὔσης τῆς δι' ἄλλοτρίου γενομένης καταβολῆς (N. 46 καὶ 98 Πανδ. 46. 3), ἢ νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν λόγῳ ἐκποιήσεως τοῦ εἰς καταβολὴν δοθέντος, ἐξ ἀναλογίας τῶν ἐπὶ ἀγοραπωλησίαις καθιερωμένων ἀρχῶν (N. 24 Πανδ. 13. 7. N. 4 Κώδ. 8. 45).

Θ. Ν. Φιλοράτης

Καταδίωξις τῶν πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων (Ποιν. Δικ.). Οὐχὶ μόνον ὁ παθὼν δικαιοῦται νὰ καταγγεῖλῃ τὸν ἀδικήσαντα αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ ἀνακοινώσιν ἀμελητῇ ὅτι μανθάνουσι καθ' οἰονδήποτε τρόπον περὶ τελεσθέντος πλημμελήματος ἢ κακούργηματος ἐπίσης δὲ καὶ πᾶς ἄλλος πολίτης ὀφείλει ἠθικῶς, ἂν λάθῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γινῶσιν ἀξιοποῖνον πράξεως, νὰ ἀναγγεῖλῃ αὐτὴν τῇ ἀρχῇ ἐγγράφως ἢ προφορικῶς δσάκις μάλιστα πρόκειται περὶ ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας, ὀφείλει καὶ ἐπὶ ποινῇ διαιτούς φυλακίσσεως καὶ χιλιοδράχμου τούλαχιστον ζημίαις νὰ ἀνακοινώσῃ ἐντὸς εἰκο-

σιτεσσάρων ὥρων τὴν γνωστοποιηθεῖσαν αὐτῷ ἐγκληματικὴν ἔνωσιν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 149 καὶ 150 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 130 Ποιν. νόμου). Καὶ ἐὰν μὲν ἡ μήνυσις ἐγένετο προφορικῶς, ὑποχρεοῦται ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ συντάξῃ περὶ αὐτῆς ἐκθεσιν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 153)· ἐὰν δ' ἐγγράφως, νὰ συντάξῃ ἐκθεσιν περὶ ἐγγχειρίσεως αὐτῆς μονογραφῶν αὐτὴν κατὰ πᾶν φύλλον (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 154).

Ἐὰν ἐξαιρεθῶσιν ὁρισμέναι πράξεις καταδιωκόμεναι μόνον κατ' ἐγκλησιν τοῦ παθόντος, πᾶσαι αἱ ἄλλαι καταδιώκονται αὐτεπαγγέλτως· πρὸς τοῦτο δὲ οἱ παρὰ πρωτοδικαίαι Εἰσαγγελεῖς ἀποστέλλουσι τὰς ἀναγκαίας προσκλήσεις πρὸς τοὺς εἰρηνοδίκας, δημάρχους, δημαρχικούς παρέδρους ἢ ἀστυνόμους καὶ ἀξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς πρὸς βεβαίωσιν τῆς πράξεως καὶ συλλογὴν τῶν περὶ τοῦ πράξαντος ἀποδείξεων (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 156). Εἰ δ' ἐπίκειται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς ἢ ὁ κακουργήσας συνελήφθῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ, δικαιοῦνται καὶ ὑποχρεοῦνται πάντες οἱ ἄνωτέρω καὶ νὰ προβαίνωσιν εἰς κατ' οἶκον ἐρεῦνας, καταλαμβάνουσι τὰ πειστήρια καὶ ἐν γένει ἀσφαλιζοσι τὴν ἀνίχνευσιν τῆς πράξεως καὶ τοῦ πράξαντος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 157)· ἐὰν μάλιστα ὁ ἀδικήσας συνελήφθῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ, δύνανται καὶ νὰ φυλακίζωσι τὸν πράξαντα, προσαγόμενον ἐντὸς 24 ὥρων ἐνώπιον τοῦ Εἰσαγγελέως, ὅστις παραπέμπει αὐτὸν παραιτίκα εἰς τὸν ἀνακριτὴν ἢ ἀπολύει αὐτόν.

Ἐν τῷ ἄρθρ. 156 ἀναγράφεται ὅτι καὶ οἱ Εἰσαγγελεῖς δικαιοῦνται νὰ ἐνεργῶσι προεισαγωγικὰς ἀνακρίσεις. Ἡ διάταξις αὕτη οὐ μόνον διασφαλίζει τὰς βάσεις τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, ἐρειδομένης εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παντελοῦς χωρισμοῦ τῶν δικαστικῶν καὶ ἀνακριτικῶν καθηκόντων ἀπὸ τῶν ἐισαγγελικῶν, ἀλλὰ καὶ ἀντίκειται εἰς τὰς διατάξεις τῆς Γαλλικῆς ποι-

νικῆς δικονομίας, αἵτινες ἐχρησίμεισαν ὡς βάσεις τῶν τῆς ἡμετέρας διατάξεων. Ἐπειδὴ δὲ ἔνθεν μὲν κατὰ τὴν Γαλλικὴν ποινικὴν δικονομίαν ὁ Εἰσαγγελεὺς ἔχει ἀνακριτικὰ δικαιώματα μόνον ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων καὶ ἄλλων τινῶν τοιούτων περιπτώσεων, ἔνθεν δὲ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν (ἄρθρ. 157) πάντες οἱ ἁρμόδιοι ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλοι δύνανται καὶ αὐτοκλήτως νὰ ἐνεργῶσιν ἀνακριτικὰς πράξεις μόνον ἐπὶ τῶν αὐτοφώρων ἀδικημάτων καὶ τῶν ἄγαν κατεπειγούσων περιπτώσεων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι τὸ ἀπονεμόμενον τῇ Εἰσαγγελεῖ δικαίωμα τοῦ ἐπιχειρεῖν ἀνακριτικὰς πράξεις συνδέεται πρὸς τὰς ἐν αὐτῷ μόνον ἀναφερομένας πράξεις.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν αὐτὸς ὁ ἀδικηθεὶς ἠθέλησε νὰ ἐγκαλέσῃ ἐπισήμως πρὸς καταδίωξιν τοῦ κατ' αὐτοῦ γενομένου πλημμελήματος ἢ κακουργήματος καὶ πρὸς τοῦτο ἐνεχείρισεν ἐγκλησιν εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ὁ δὲ Εἰσαγγελεὺς, βασιανίσας ἐπιμελῶς τὴν ἐγκλησιν, εὔρεν αὐτὴν μὴ στηριζομένην εἰς τὸν νόμον, ἐκδίδωσι περὶ τούτου βούλευμα, κοινοποιούμενον ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἐγκαλοῦντα, ὅπρι ἔχει οὗτος τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαλέσῃ ἐνώπιον τοῦ παρ' Εὐφείται Εἰσαγγελέως. Ὅπως δὲ ποτε δικαιοῦται ὁ ἐγκαλῶν νὰ παρασταθῇ ὡς ἰδιώτης κατήγορος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 218—231).

Σημειωτέον ὅτι, προκείμενου μὲν πλημμελήματος, μετὰ τὸ πέρασ τῆς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως ὁ Εἰσαγγελεὺς ἢ εἰσάγει τὴν ὑπόθεσιν δι' ἅπ' εὐθείας κλήσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον ἢ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀνακριτὴν ἢ εἰς τὸ δικαστικὸν συμβούλιον (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 160), προκείμενου δὲ περὶ κακουργήματος, παραπέμπει ταύτην ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸν ἀνακριτὴν. Ὅσάκις εἰσάγεται δι' ἅπ' εὐθείας κλήσεως, ἐκδίδεται κλητήριον ὁλοπισμα, ἀναφέρον τὸ πλημμέλημα καὶ τὸν κατηγορούμενον καὶ φέρον τὴν ἐπίσημον

σφραγῖδα καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Εἰσαγγελέως (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 162) ἐπιδίδονται θετὸ κλητῆριον θέσπισμαίς μὲν τὸν κατηγορούμενον τρεῖς τοὐλάχιστον ἡμέρας, εἰς δὲ τοὺς μάρτυρας 24 τοὐλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς ὁρισμένης δικασίμου, προστιθεμένης μιᾶς ἡμέρας διὰ πᾶσαν ἀπόστασιν 4 μιομέτρων, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἢ οἱ μάρτυρες κατοικῶσιν ἐκτὸς τῆς καθέδρας τοῦ δικαστηρίου (Ποιν. Δικ. 163).

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ κλητηρίου εἰς τὸν κατηγορούμενον, δικαιοῦται οὗτος νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων (Ποιν. Δικ. 165). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος θεωρῇ ἀναγκαίαν τὴν εξέτασιν νέων μαρτύρων, δικαιοῦται νὰ καλέσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ ἀκροατήριον δι' ἰδίων δαπανῶν ἢ καὶ νὰ ἀποταθῇ περὶ τούτου εἰς τὸν Εἰσαγγελέα καὶ πείσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς εξέτάσεως αὐτῶν (Ποιν. Δικ. 166).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καταδρομή (course) καλεῖται ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ἡ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἐπιχειρήσις ἐχθροπραξιῶν τῇ ἀδείᾳ τῆς ἐμπολέμου δυνάμεως κατὰ τῶν ἐπ' ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένων τοῦ πολεμίου κράτους διὰ πλοίων προσηκόντως ἐξωπλισμένων πρὸς ἐπιφορὰν βλάβης εἰς αὐτούς. Τὰ καταδρομικὰ πλοῖα λογίζονται ὡς μέρη τῆς ναυτικῆς δυνάμεως καὶ ὑπάγονται εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ναυαρχίας. — Οἱ καταδρομεῖς καταλείπονται μὲν μεταξὺ τῶν ἀτάκτων στρατιωτικῶν σωμάτων, διαφέρουσιν ὁμως αὐτῶν κατὰ τοῦτο ὅτι τὰ μὲν ἀτάκτα στρατιωτικὰ σώματα σχηματίζονται, ὅπως ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ τηροῦντα τοὺς κανόνας τοῦ πολέμου, ἡ δὲ τῶν καταδρομέων ἐνέργεια διευθύνεται κυρίως κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν ἐχθρῶν, ἢτοι κατὰ τῶν ἰδιωτῶν, τῶν εἰρηνικῶν ἔργα μετερχομένων, καὶ τῶν περιουσιῶν αὐτῶν. Ἡ παραδοχὴ καὶ χρῆσις τῶν

καταδρομέων, διατηρουμένη ἕως πρό τινας, ὀφείλεται εἰς τὸ μεσαιωνικὸν περὶ ἀνταδικημάτων ἔθος, ἀλλ' εὐτυχῶς καθηργήθη διὰ τῆς διακηρύξεως τῆς 16 Ἀπριλίου 1856 τῶν ἐπτά δυνάμεων τῶν συγκροτησασῶν τὴν ἐν Παρίσιος σύνοδον, εἰς ἣν προσεχώρησαν καὶ πλείους ἄλλαι δυνάμεις, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἑλλάς δι' ἐγγράφου τῆς 8 Ἰουνίου 1856. Οὐχ ἥττον μὴ ἐπινευσασῶν ἕως τοῦδε τῆς Ἰσπανίας, τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῶν Ὑνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὴν κατάργησιν ταύτην, ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ προσθεσώμεν ὅτι κατὰ τὰ ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ κρατοῦντα τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως κατὰ γωγικῶν διπλωμάτων ἀνήκει εἰς μόνον τὰ κύρια ἐμπόλεμα μέρη, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς ἐπικουρικές δυνάμεις, ἡ δυνάτο δὲ νὰ χορηγηθῇ ἄλλοτε ἢ τῆς καταδρομῆς ἀδεία (commission) οὐ μόνον εἰς πολίτας τῆς ἐμπόλεμου ἐπικρατείας, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπηκόους οὐδετέρων δυνάμεων (πλὴν ἐὰν ἀντίκεινται εἰς τοῦτο ῥηταὶ συνθήκαι), ἀλλ' ἐν τῷ νῦν θεωρεῖται ἀθέμιτος ἡ τοιοῦτου εἵδους ἀδεία. Ἡ καταδρομὴ ἐξομοιοῦται πρὸς πειρατείαν, 1) ὅταν τὸ καταδρομικὸν πλοῖον ἀμοιρῇ καταγωγικοῦ διπλώματος, 2) ὅταν ἡ καταδρομὴ παρατείνηται ἐπέκεινα τῆς προθεσμίας τῆς ἰσχύος τοῦ καταγωγικοῦ διπλώματος, 3) ὅταν ὁ καταδρομεὺς ἐδέξατο διπλωμα καταγωγικὸν παρ' ἀμφοτέρων τῶν ἐμπολέμων δυνάμεων, 4) ὅταν δημεύῃ τὰ ληϊσθέντα πλοῖα ἢ ἐμπορεύματα, πρὶν ἢ νομιμοποιηθῇ ἡ λεία ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατακύρωσις. Ὑπὲρ ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως πραγμάτων ἡ κυριότης αὐτῶν μετατίθεται δυνάμει τῆς κατὰ κυρίως, καὶ τῶν μὲν κινήτων ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς κατακυρώσεως, τῶν δὲ ἀκινήτων, ἀπ' ἧς ἡ περίληψις τῆς ἐκδόσεως τῆς κατακυρώσεως μεταγραφῇ. Εἶναι

δὲ ἡ κατακύρωσις ἢ τελευταία πράξις τοῦ πλειστηριασμοῦ, δι' ἧς κατακυροῦνται τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν τὰ πλείονα προσφέροντα τρία λεπτὰ τῆς ὥρας μετὰ τὴν τελευταίαν προσφορὰν, διδομένου σημείου διὰ σκηπανίου ἢ κώδωνος. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν κινήτων γίνεται ἡ κατακύρωσις ἐπὶ καταβολῇ τῶν χρημάτων εἰς μετρητὰ, ἔχοντος τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλου προσωπικὴν εὐθύνην, εἰς πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος παραδώσῃ τὰ πράγματα (Πολ. Δικ. 889)· κατακυροῦνται δ' εἰς τὸν πλειοδοτήσαντα καὶ ἂν ἢ ὑπ' αὐτοῦ προσφερομένη τιμὴ ἦναι μικρότερα τῆς δι' ἐκτιμήσεως γενομένης· δηλονότι ἢ προσφορὰ, ἐφ' ἣ ἡ κατακύρωσις, δύναται νὰ ἦναι καὶ κατα πολὺ ἐλάσσων τῆς ἀξίας τοῦ πλειστηριαζομένου ("Ἰδε καὶ Κατάσχεσις κινήτων). Ἐπὶ δὲ ἀκινήτων περὶ τῆς κατακυρώσεως συντάσσει ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλος ἔκθεσιν (ὑπογραφομένην ὑπὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, τῶν παρόντων τυχόν διαδίκων καὶ δύο μαρτύρων), ἧτις περιλαμβάνει πάσας τῆς πωλήσεως τὰς συμφωνίας, ἧς περίληψις χορηγεῖται τῷ ὑπερθεματιστῇ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκ τῆς πωλήσεως συμφωνιῶν, ὅπως δυνάμει αὐτῆς, κοινοποιουμένης τῷ κατέχοντι τὸ κτῆμα ὁφειλέτῃ, ἀπαιτήσῃ τὴν ἀμεσον παράδοσιν αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάληψις (occupatio) καλεῖται ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ ἡ λῆψις ἐνσωμάτου πράγματος ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἰδιοποιήσεως, ἧς δυνάμει τὸ ἀδέσποτον πρᾶγμα καθίσταται ἰδιοκτησία τοῦ πρώτου καταλαβόντος (Ν. 3 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (41. 1), Ν. 3 Βασίλ. (50. 1), § 12 Εἰσηγ. (2. 1). Θεωροῦνται δὲ ἀδέσποτα πράγματα τὰ εἰς οὐδέναν ἐκ φύσεως ἀνήκοντα ἢ ὑπὸ τοῦ κυρίου καταλελειμμένα ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ μὴ ἀποτελῶσιν ἐφεξῆς μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ (§ 47 Εἰσηγ. (2. 1)

Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. (41. 7). Εἰς τὴν κατάληψιν ὑπάγονται ἢ θήρα καὶ ἡ ἀλεία, αἵτινες ἐπιτρέπονται μὲν ἐν γένει εἰς τὸν βουλούμενον, ἀλλὰ δύνανται ν' ἀπαγορευθῶσιν ἀστυνομικῶς λόγῳ δημοσίου συμφέροντος. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Ρωμαϊκὸν νόμον ἡ θήρευσις εἰς γαίης ἀλλοτριᾶς ἀπαγορεύεται ἀντιτείνοντος τοῦ κυρίου, εἰς δὲν χορηγεῖται καὶ ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ κατὰ τοῦ θηρευτοῦ (Ν. 16 Πανδ. (8. 3), Ν. 3 § 1 Πανδ. (41. 1), § 12 Εἰσηγ. (2. 1), ἀλλ' οὐχ ἦτον ὁ θηρευτὴς δικαιούται νὰ ἰδιοποιηθῇ τὸ θῆραμα, παραλαμβάνων αὐτὸ πρῶτος (Ν. 3 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (41. 1) καὶ § 12 Εἰσηγ. (2. 1)· κατὰ δὲ τὸ Σγ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 586), οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται ἡ εἰς ἀλλότριον κτῆμα εἰσόδος πρὸς θήραν ἀπαγορευόντος τοῦ κυρίου. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον τὰ μὲν ἀτίθασσα ζῶα (ὅποια οἱ ἰχθύες, τὰ πτηνὰ, αἱ μέλισσαι, οἱ ταῦνες, αἱ περιστέραι καὶ τὰ ὅμοια τούτοις) ἀνήκουσιν εἰς τοὺς καταλαβόντας (§ 12, 14 καὶ 15 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 5 § 2 καὶ ἐπ. Κώδ. (41. 1)· ἀλλ' ἐὰν ταῦτα τιθασσεύθωσιν, οὐδεὶς δύναται νὰ ἰδιοποιηθῇ αὐτά, ἐν ὅσῳ διατηροῦσι τὸ ἰδίωμα νὰ ἐπανερχόμενα (Ν. 5 § 6 καὶ Ν. 44 Πανδ. (41. 1), § 12 καὶ 16 Εἰσηγ. (2. 1), τὰ δὲ τιθασσά ζῶα (ὅσα αἱ θρῖνιες, αἱ νῆσσαι, τὰ πρέβια κτλ.) διατελοῦσιν ἀπαξ, καταληφθέντα ἰδιοκτησία ἀναφαιρέτος τοῦ καταλαβόντος, ἔστω καὶ ἐὰν ἀπομακρύνονται τῆς οἰκίας αὐτοῦ (Ν. 5 § 6 καὶ Ν. 44 Πανδ. (41. 1), § 16 Εἰσηγ. (2. 1)· κατὰ δὲ τὸ Σγ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 587) καὶ Γαλλικὸν Κώδικα (ἄρθρ. 664) περιστέραι μὲν, κύνες καὶ ἰχθύες, μεταβάλλονται εἰς ἄλλον περιετρώνα, κύνες τροφεῖον ἢ ἰχθυοτροφεῖον. ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον τῶν κτηνοτροφείων ταύτων, ἐὰν δὲν προσκληθῶσιν ἐντέλῳς ἢ θῆλῳς· πᾶς δὲ κύριος σμῆνους μελισσῶν δύναται

νὰ καταδιώξῃ αὐτὸ ἐπὶ ἄλλοτρίου κτήματος, ἀποζημιῶν τὸν κύριον αὐτοῦ διὰ τὴν ἐκ τῆς καταδιώξεως βλάβην. ἐπίσης καὶ πᾶς κύριος τιθασσευθέντων ζώων ταῦτα ὁμῶς ἀνήκουσιν εἰς τὸν καταλαβόντα αὐτά, ἐὰν μὴ ζητηθῶσιν ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν. Τοῦ δὲ θησαυροῦ ἡ ἰδιοκτησία ἀνήκει κατὰ τὸ Ρωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας ὁλοσχερῶς μὲν εἰς τὸν εὐρόντα αὐτὸν ἐν ἰδίῳ τόπῳ, κατὰ τὸ ἡμισυ δὲ εἰς τὸν εὐρόντα αὐτὸν ἐν ἄλλοτρίῳ τόπῳ (*Ἴδε καὶ λ. θησαυρός). Περὶ δὲ τοῦ καταλαβόντος ἀπολωλὲς πρᾶγμα *Ἴδε λ. Ἀπολωλός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάληψις χωρῶν ἀδεσπότην. Πᾶν κράτος ἀνακαλύπτει ἄγνωστον τέως χώραν ἀκατοίκητον δι-
καιοῦται μὲν νὰ καταλάβῃ καὶ κατέχῃ τὴν χώραν ταύτην τίτλῳ κυρίου, ὀφείλει ὁμῶς νὰ γνωρίσῃ τοῖς λοιποῖς κράτεσι τὴν τοιαύτην αὐτοῦ θέλησιν. Ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη, ἐὰν μὴ ἐπακολουθήσῃ ἡ κατοχὴ ἐπιφυλάσσει οὐδὲν ἦτοεν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακαλύψαντος κράτους νὰ καταλάβῃ τὴν χώραν ἐντὸς ἀναλόγου χρόνου, οὐ ὁμῶς δὲν ὀρίζεται ἡ διάρκεια. Τινὲς τῶν συγγραφέων ὀρίζουσι τὸν χρόνον τοῦτον εἰς τριάκοντα ἔτη. ὧν παρελθόντων ἐπὶ ματαίῳ τεκμαίρεται ἡ σιωπηρὰ παραίτησις τῶν ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως δικαιωμάτων, καὶ ἐπομένως δύναται ἕτερον ἢ ἕτερα κράτη νὰ καταλάβωσι τὴν ἀνακαλυφθεῖσαν χώραν.

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην οὐ μόνον ἀδεσπότες καὶ ἀκατοικήτοι ἀλλὰ καὶ τὰς ὑπὸ ἀγρίων καὶ βαρβάρων φιλῶν κατεχομένης χώρας, ἐχούσας μεγάλην ἔκτασιν, δύναται νὰ καταλάβωσι τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ὀφείλοντα ὁμῶς νὰ ἐπιμεληθῶσι τῆς συντηρήσεως τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ, καὶ τῆς ἡθικῆς καὶ πνευματικῆς αὐτοῦ βελτιώσεως. Τοιούτους κανόνας καθιεροῖ καὶ ἡ ἐν Βερολίῳ κατὰ

τὸ 1885 καταρτισθεῖσα συνθήκη περὶ ἀναγνωρίσεως ἐλευθεροῦ κράτους ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Κόγκου ἐν Ἀφρικῇ.

Οὐδὲν ὁμῶς κράτος δύναται νὰ οἰκιοποιηθῇ τὴν κατοχὴν ἀγρίων χωρῶν ἐκτάσεως μεγαλειτέρας ἐκείνης, ἣν δύναται νὰ ἐκπολιτίσῃ, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ κατοχῆς καθιερωμένης ἤδη ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ἱστορικοῦ δικαίου, τῶν τοιούτων χωρῶν θεωρουμένων καὶ κατεχομένων ἤδη ὑπὸ τῶν κρατῶν, ὑπὲρ ὧν ὑπάρχει καθιερωμένη καὶ ἀνεγνωρισμένη ἱστορικῶς ἡ κατοχὴ.

Π. Χρυσανθόπουλος

Κατάληψις ἐχθρικοῦ ἐδάφους. (Ἀλλήλ. δίκαιον) Διαρκούντες τοῦ πολέμου δύναται τὸ ἕτερον τῶν ἐμπολέμων κρατῶν νὰ καταλάβῃ χώραν ἀνήκουσαν τῷ ἀντιπάλῳ αὐτοῦ· ἡ τοιαύτη κατοχὴ παρέχει ὑπὲρ τοῦ καταλαβόντος ὠρισμένα τινα δικαιώματα, ἅτινα ἐξετάζομεν ἐνταῦθα.

Ἐν πρώτοις ἡ καταλαμβανομένη χώρα ὑποβάλλεται αὐτοδικαίως εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς νόμους τοῦ καταλαβόντος ἐχθροῦ.

Τῆς περὶ τῆς πρόκειται καταλήψεως θεωρουμένης κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου οὐσιωδῶς προσωρινῆς, ὁ καταλαβὼν τὴν χώραν ἐξαιτεῖ ἐπ' αὐτῆς περιωρισμένα κυριαρχικὰ δικαιώματα, σκοποῦντα ἀπλῶς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προσωρινῆς κατοχῆς τῆς καταληφθείσης χώρας.

Αἱ ὑπὸ τῆς προτέρας κυριαρχίας ἐγκαστημένα πολιτικὰ ἄρχαι καθαιροῦνται ἀντικαθιστάμεναι ὑπὸ τῶν τῆς καταλήψεως στρατιωτικῶν ἀρχῶν. Ἀλλ' ἡ κατάληψις αὕτη δὲν συνεπάγεται καὶ τὴν κατάργησιν ἢ τὴν ἀναστολὴν τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου τῆς χώρας, ἰσχύοντος ἐφ' ὅσον δὲν κατηργήθῃ ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς.

Δύναται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τῆς

κατοχῆς νὰ διατηρήσῃ ἀπάσας ἢ τινὰς τῶν διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῶν πρὸ τῆς κατοχῆς ἱδρυμένων. Ὑποβάλλονται ὁμῶς αὐταὶ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐγκαθισταμένης στρατιωτικὰς ἀρχάς. Ἐν γένει δὲ ἀντικαθίστησι διὰ στρατιωτικῶν τὰς ἀρχάς δι' ὧν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐαυτῷ τὴν κατοχὴν τῆς χώρας καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς αὐτὸν τῶν κατοίκων. Δύναται δ' ἐν ἀνάγκῃ χάριν τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ νὰ κηρύξῃ τὴν χώραν εἰς κατὰστασιν πολιορκίας καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν στρατιωτικὸν νόμον.

Ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν κτήσιν, διακρίτεον τὴν κινήτην τῆς ἀκινήτου. Καὶ τὰ μὲν κινήτὰ, ὅσον πολεμεφόδια, τροφαί, ἄμμοι, πλοῖα πολεμικὰ ἢ μεταγωγικὰ, χρήματα καὶ λοιπὰ περιέρχονται εἰς τὴν κυριότητα τοῦ καταλαβόντος τὴν χώραν, δυναμένου νὰ διαθέσῃ αὐτὰ ἢ ἐξαφανίσῃ κατὰ βούλησιν. Τὰ δὲ ἀκίνητα δικαιουται νὰ καρπῶται, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ ἐκποιῇ, ὑποθηκεύῃ, ἢ ἐνοικιάζῃ ἐπὶ χρόνον μακρότερον τῆς προσωρινῆς κατοχῆς.

Τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα, μουσεῖα, πανεπιστήμια, σχολεῖα, νοσοκομεία, πολυτεχνεῖα, ἀστεροσκοπεῖα καὶ λοιπὰ ἱδρύματα τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν μετ' ὅλων τῶν κινήτων αὐτῶν πραγμάτων διακριτέα τῆς δημοσίας κτήσεως, προστατευόμενα ὡς προστατεύεται ἡ ἰδιωτικὴ περιουσία. Ἡ ἐκ προθέσεως ἢ ἄνευ τινὸς ἀνάγκης καταστροφή τῶν τοιούτων ἱδρυμάτων ἢ συλλογῶν ἢ ἄλλων κοινωφελῶν ἱδρυμάτων, ὅσον φάρων, προκυμαίων κτλ., σιγισματίζεται νῦν γενικῶς ὡς πρῶξις βάρβαρος καὶ βανδαλική.

Αἱ δὲ τῶν ἰδιωτῶν περιουσίαι διατελοῦσιν ἀπαράβιστοι. Καὶ αὐτοὺς τοὺς κατοίκους τῆς χώρας τοὺς μὴ μετέχοντας τοῦ πολέμου ὀφείλει ὁ τὴν χώραν καταλαβὼν ἐχθρὸς νὰ προστατεύσῃ κατὰ πάσης προσβολῆς κατευθυνομένης κατὰ τῆς ὀρθότητος, τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας,

τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας καὶ νὰ τιμωρῇ παραδειγματικῶς πᾶσαν τῶν ἰδίων στρατιωτῶν παρεκτροπὴν.

Δύναται μόνον νὰ εἰσπράττῃ τοὺς ὀφειλομένους δημοσίους φόρους, νὰ ἐπιβάλλῃ νέους τοιούτους, νὰ ὑποχρεῖ τοὺς πολίτας εἰς ἀγγαρείας, νὰ καταλαμβάνῃ τὰ οἰκήματα αὐτῶν ὡς στρατιωτικὰ καταλύματα, ἢ ὅσον τὴν ἐπιβολὴν τῶν τοιούτων βαρῶν καὶ ὑποχρεώσεων καθιστῶσιν ἀπαραίτητους αἱ τοῦ πολέμου ἀνάγκαι.

Π. Χρυσανθόπουλος

Καταλογισμός. Ὁ ὅρος οὗτος ἐλήφθη ἐκ τῆς λογιστικῆς, καθ' ἣν καταλογίζειν δηλοῖ καταγράφειν τινὰ χρεώσιν, δι' ἃ ἔλαβεν ὅθεν καὶ ἐνταῦθα ὡς ἐν ποινικῇ δασοληψίᾳ καταγράφειν τινὰ χρεώσιν ἢ ὑπεύθυνον, δι' ἃ ἐπραξε καταλογισμὸς ἐπομένως δηλοῖ ἀπόδοσιν ἀξιοποίνου τινὸς πράξεως εἰς τινὰ ὡς αἰτιον.

Ἄλλ' ἵνα λογισθῇ τις αἰτία τῆς πράξεως, καὶ ἄξιός νὰ ὑποστῇ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου διὰ τὴν πρᾶξιν ὀρισμένην ποινήν, δεόν νὰ ἐγίνωσκε τί ἐπραττε, καὶ τίνα τὰποτελέσματα τῆς πράξεώς του, πρὸς δὲ νὰ ἐνῆργησεν ἐλευθέρως καὶ ἀδιάστως. Ὅθεν ὅροι ἀναγκαῖοι τοῦ καταλογισμοῦ εἶναι, συνειδήσις περὶ τῆς πράξεως, καὶ ἐλευθέρᾳ βούλῃ τοῦ πράττοντος· ἑλλείποντος δὲ θάτερου τούτων, καταλογισμὸς δὲν χωρεῖ.

Ἐκ τούτων δ' ἐπεται προσέτι, ὅτι, ἐν ὅτε, ὡς τῶν ὅρων δὲν ἔλλείπη μὲν ἐντελῶς, εἰναι ὅμως ἐπαισθητῶς ἡλαττωμένος ἢ ἀτελής, καὶ ὁ καταλογισμὸς περιοριστέος ἀναλόγως, λογιζομένης τῆς πράξεως ἥττον τιμωρητῆς.

Ἐντεῦθεν δὲ συνάγομεν ἅμα καὶ τίνες οἱ λόγοι οἱ ἀποκλείοντες τὸν καταλογισμὸν καθόλου ἢ ἐν μέρει· τοιούτων, οἱ ἀναίρουντες καθόλου ἢ ἐν μέρει θάτερον τῶν ἀνωτέρω ὅρων.

Καὶ τὴν μὲν περὶ τῆς πράξεως συνεί-

δῆσιν αἶρει τὸ μὲν ἢ περὶ τὸ ἀξιόποιον πλάνη τοῦ πράττοντος, τὸ δὲ τὸ ἀτελές ἢ τὸ τεταραγμένον τῆς διανοίας αὐτοῦ, τελείως μὲν, ὅταν ἡ πλάνη ἢ ἡ ἀτέλεια ἢ ἡ ταραχὴ ὥσι πλήρεις, ἐν μέρει δ' ὅταν μερικὴ ἢ περιωρισμένη αὐται.

Ἡ περὶ τὸ ἀξιόποιον δὲ πλάνη, προϋποτιθεμένη τὴν ἄγνοιαν τοῦ νόμου, δὲν ἀποκλείει τὸν καταλογισμὸν διότι κατὰ γενικὴν τοῦ θεοῦ δικαίον ἀρχὴν ἡ ἄγνοια τοῦ νόμου εἶναι ἀσυγγνωστός, μὴ δυνατοῦ ἄλλως τοῦ ὑποχρεωτικοῦ τῶν νόμων, ὅπερ ἀριδῆλως πρώτιστος τοῦ δικαίου ὅρος. Ἀδύνατον δὲ νὰ γινώσκωσιν οἱ πολλοὶ πάντας τοὺς νόμους, ὅπερ καὶ εἰς ἰδίως νομομαθεῖς δυσχερές· φροντίζων ὁ μὲν τις, καὶ ἐν ἀνάγκῃ προστρέχων εἰς εἰδήμονας, εὐχερῶς μαθάνει, ὅτι τῶν νόμων διαφέρει αὐτῷ ταύτην δὲ τὴν φροντίδα ἐπιβάλλει ἐκάστῳ ἡ πολιτεία, ἀπαγορεύουσα τὴν ἄγνοϊαν τοῦ νόμου, καὶ ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ταύτῃ καὶ τὸν ἄγνοοῦντα τὸν νόμον κηρύττει καταλογιστόν. Ἰουδαντίαν δὲ ἡ ἄγνοια τοῦ πράγματος εἶναι συγγνωστή, ἢ ἀκριβέστερον ἡ περὶ τὸ πρᾶγμα συγγνωστή ἄγνοια ἢ πλάνη εἶναι θεμιτή· διότι ὁ ἄγνοων τὸ πρᾶγμα, ἄγνοεῖ καὶ ὅτι πράττει ἀδίκημα· καὶ ἐπομένως ἡ πρᾶξις λαμβανομένη ἐξ ὑποκειμένου οὐδ' ἀδίκημα, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἀποτελεῖ, οὐδὲ τιμωρητὴ εἶναι. Ἡ ἄγνοια ὅμως τοῦ πράγματος δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ καταλογιστόν ἢ μὴ τοῦ πράττοντος, ἀλλ' εἰς τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν αὐτήν, ἣν ἀναιρεῖ θεόθεντος ἀνωτέρω, ὅτι παρ' ἄγνοοῦντος δυνατὴ μὲν βλάβη, οὐδαμῶς ὅμως ἀδίκημα· τουτέστιν ἄλλος καταλογίζει καὶ καταλογιστόν, εἰς δ' ἀναφέρεται ἡ περὶ τὸ ἀξιόποιον πλάνη, καὶ ἄλλο τιμωρεῖν καὶ τιμωρητόν, εἰς δ' ἡ περὶ τὸ πρᾶγμα πλάνη ἢ ἄγνοια. Ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ τὸ ἀξιόποιον πλάνη δυνατόν νὰ προκύψῃ, ἄγνοοῦντος τοῦ πράττοντος οὐχὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ νόμου,

ἀλλὰ περιστάσεις τινάς, αἵτινες προϋποτίθενται ὑπὸ τοῦ νόμου διὰ τὸ τιμωρητὸν τῆς πράξεως, τότε δὲ ἡ τοιαύτη πλάνη λαμβάνει χαρακτῆρα πραγματικόν, ἐθμιτὴ κατὰ τὰ προειρημένα ἀποβαίνουσα· οὕτω δὲ χωρεῖ καὶ περὶ τὸ ἀξιόποιον πλάνη, κωλύουσα τὸν καταλογισμὸν. Ἀναγκαῖα δ' ἡ τοιαύτη διαστολὴ ἐκάστοτε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δυνατῆς ἐν συγκεκριμένοις συγχύσεως τῆς ἄγνοίας τοῦ νόμου πρὸς τὴν τοῦ πράγματος.

Ἐπὶ παραδ. βάλλων τις ἐπὶ σκοπὸν ἐν κοινῷ σκοπευτηρίῳ πρὸς τοῖχον λεπτόν, καὶ τραυματίζων τινά, τυχαίως καὶ ἐν ἄγνοίᾳ αὐτοῦ ὅπισθεν ἰστάμενον, πλανᾷται ἐξ ἄγνοίας τοῦ πράγματος· βάλλων ὅμως πρὸς τοῖχον λεπτότερον τοῦ ἐν κοινῷ σκοπευτηρίῳ κεκατονισμένου ὑπὸ τοῦ νόμου πάχους, νομίζων ὅμως αὐτὸν ἔχοντα τὸ πρᾶγμα πάχος, καὶ τραυματίζων τὸν ὅπισθεν τυχαίως ἐπίσης ἰστάμενον, πλανᾷται περὶ τὸ ἀξιόποιον ἐξ ἄγνοίας τοῦ πράγματος.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ νόμου ἡ ἄγνοια, εἰ καὶ δὲν ἀναιρεῖ τὸν καταλογισμὸν κατὰ τὰ προειρημένα, συμβάλλει πολλάκις κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς ὡς ἐλαφρυντικὴ αἰτία, καὶ ἰδίως ἐπὶ ἀπαιδεύτων καὶ ἄγροίκων, ἐπὶ ξένων καὶ καθεζήσ' ὥστε καὶ αὕτη ἐπιδραῖ πῶς κατὰ τὸν καταλογισμὸν.

Ἡ δὲ διατάραξις καὶ σύγχυσις τῶν φρενῶν δυνατόν νὰ εἶναι διαρκὴς ἐξ ἀτελοῦς φυσικῆς διαπλάσεως ἢ νόσου, ἢ παροδικῆς ἐξ ἡθικῆς ἢ ὀλικῆς αἰτίας. Καὶ ὅποιαι μὲν αἱ περιστάσεις αὐται, καὶ τίνα τὰ αἴτια τούτων εἰσι κυρίως ἀντικείμενα ἰδίας ἐπιστήμης, τῆς ἱατροδικαστικῆς, καὶ εἰς εἰδήμονας ταύτης δέον ν' ἀνατιθῇται ἐν συγκεκριμένοις ἢ βεβαίωσις τῆς διατάραξεως καὶ τοῦ βαθμοῦ, δσάκις ταῦτα δὲν εἶναι καταφανῆ εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, ἢ ἄλλοθεν γνωστὰ καὶ ἀναμφισβήτητα, τοῦ δὲ δικαίου ἀντικείμενον

κυρίως ἡ ἀναγραφὴ τοῦ ἀκαταλόγιστου ἐπὶ διαταράξεως ἢ ἐλλείψεως τῶν φρενῶν, καὶ ὁ τρόπος τῆς βεβαιώσεως τούτων καὶ τοῦ βαθμοῦ. Αἱ πλείσται ὁμῶς νομοθεσίαι, σκοποῦσαι τὸ μὲν τὸ ἐκ τῶν προτέρων γνωστὸν τῆς καταγνωστέας ποιηθῆς ὡς δυνατόν ὠρισμένως, τὸ δὲ τὸ περιωρισμένον ὡς οἶόν τε τῆς ἐξουσίας τοῦ δικαστοῦ, περιλαμβάνουσιν ἐν τοῖς νόμοις τὰς συνηθεστέρας περιπτώσεις τῆς διαταράξεως καὶ ἐλλείψεως τῶν φρενῶν, καὶ τοὺς ὅρους, καθ' οὓς χωροῦσι, περὶ ὧν κατωτέρω κατὰ τὴν περὶ τοῦ ἡμετέρου νόμου ἔρευναν.

Τὴν διατάραξιν δὲ ἢ τὴν σύγχυσιν τῶν φρενῶν δυνατόν νὰ ἐξηγήσῃ ἀπὸ σκοποῦ αὐτὸς ὁ τὴν ἀξιόπαινον ἐκτελέσας πρᾶξιν διὰ ποιοῦ ἢ ἄλλου παραπλησίον τρόπου, ὅτε γεννᾶται ζήτημα περὶ καταλογισμοῦ ἢ μὴ, ἀλλὰ καὶ περὶ τούτων κατωτέρω ἐπίσης.

Τὴν δ' ἐλευθερίαν βούλησιν αἶρει ἢ ἐξανάγκασίς τις εἰς ἀθέμιτον πρᾶξιν ὑπὸ ἐξωτερικῆς αἰτίας.

Ἡ ἐξανάγκασις δὲ δυνατόν νὰ προέλθῃ παρ' αὐτοῦ τοῦ παθόντος, ἥτοι τοῦ καθ' οὗ ἢ ἀθέμιτος ἄλλως πρᾶξις, ἢ καὶ ἄλλοθεν. Κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ὑφίσταται ἡ κατάστασις τῆς ἀμύνης, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἡ ἰδίως καλουμένη κατάστασις ἀνάγκης.

Καὶ ἡ μὲν ἄμυνα προϋποτίθηται προσβολῇ ὑπὸ τινὸς ἐπαγομένην κίνδυνον δικαιώματος, ἐπομένως παράνομον, καὶ βίαιαν ἀντίκρουσιν τοῦ προσβαλλόντος, ἣν ποιεῖται αὐτὸς ὁ προσβαλλόμενος ἢ τρίτος τις ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὅθεν ἄμυνα καλεῖται ἡ οἰκεία δυνάμει βία ἀντίκρουσις τοῦ προσβαλλόντος ἰδιᾶ τινος ἢ τρίτου δικαίου ἢ ἄλλως,

ἢ κατὰ τοῦ ἀδικούντος ὑπὸ τοῦ ἀδικουμένου ἢ τρίτου τινος πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἀδικίας ἀντιτασσομένη βία.

Κατὰ τὴν ἄμυναν δὲ τὸ ἀκαταλόγι-

στον εἶναι φανερόν, οὐ μόνον διότι ὁ ἀμυνόμενος ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἰδίας σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ διότι τὴν χρῆσιν τῆς βίας ποιεῖται κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐπαγομένου τὸν κίνδυνον, ὅστις, περιφρονῶν τὰ δίκαια τῶν ἄλλων, οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν νόμον δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ, ἀλλὰ δεῖον νὰ αἰτιᾶται ἑαυτόν, δι' ὅ,τι ἂν πάθῃ. Τὸ ἀκαταλόγιστον δ' ἐνταῦθα χωρεῖ οὐ μόνον ὑπὲρ τοῦ προσβαλλομένου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ παντὸς τρίτου, σπεύδοντος εἰς βοήθειάν του· διότι προφανῶς ἀνώτερον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀδικουμένου, οἷος ὁ ἀμυνόμενος, ἀπὸ τοῦ τοῦ ἀδικούντος, οἷος ὁ προσβάλλων· ἢ ἀκριβέστερον, διότι κατὰ τὴν ἄμυναν πρόκειται σύγκρουσις δικαίου πρὸς ἀδικίαν, καὶ ἐπομένως ἀγαθὴ καὶ εὐκαταία ἢ βοήθεια τοῦ τρίτου.

Ἡ ἄμυνα δ' ἀνέκαθεν ἦν πανταχοῦ σχεδὸν ἐπιτετραμμένη μᾶλλον ἢ ἥττον· παλαιότερον ὁμῶς ἦν ἀνεκτὴ μᾶλλον ἢ θεμιτὴ, λογιζομένη ἀπλῶς ὡς ἀνάγκη ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας, καὶ συγγνωστὴ μόνον διὰ τὴν ἔλλειψιν προχείρου ὑπὸ τῆς ἀρχῆς βοήθειας· ἀπὸ τινος ὁμῶς ἐκράτησε μᾶλλον ἢ γνώμη, ὅτι συνιστᾷ δικαίωμα ἀτομικὸν ἢ ἔμφυτον, ὡς κοινῶς λέγεται. Ἡ περὶ δικαιώματος δ' ἀρχὴ οὐ μόνον καθ' ἑαυτὴν ὕγιης καὶ δικαίας εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἁρμονικὴ πρὸς τὸν ἐπικουρικὸν χαρακτῆρα τῆς πολιτείας, τοῦ ἀσφαλίζειν καὶ βοηθεῖν τὰ μέλη τῆς, ἐφ' ὅσῳ μόνον ἅφ' αὐτῶν δὲν δύνανται.

Ὁ κίνδυνος δὲ κατὰ τὴν ἄμυναν δυνατόν νὰ ἐπάγῃται ἁμέσως κατὰ τινος διὰ προσωπικῆς ἐπιθέσεως, ἔτι δὲ πλαγίως διὰ καταστροφῆς ἢ φθορᾶς τῶν συντηρούντων ἢ ἀσφαλιζόντων αὐτόν, καὶ προσεῖται διὰ βλάβης ἢ ἀφαιρέσεως τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ ἢ ἄλλος εἰς χεῖρας τοῦ εὐρισκομένου πραγμάτων. Ὅθεν ἄμυνα χωρεῖ κατὰ πάσης προσβολῆς κυρίου δικαιώματος, ζωῆς, ὑγείας, ἀγνείας, ἐλευθερίας καὶ περιουσίας.

Ὁ κίνδυνος ὅμως, ὃν προϋποτίθουσιν ἡ ἄμυνα, δέον νὰ εἶναι σπουδαῖος καὶ ἀληθής, καὶ προσέτι νὰ ἐπικρατεῖ ἢ νὰ ἐξακολουθῇ ἔτι· διότι ὁ παρελθὼν ἢ ἐπὶ νύκτωρ ἢ τὸ ἀπειλούμενον κακόν, ἢ ἐματαιώθη, ὅθεν μετὰ ταῦτα δὲν χωρεῖ λίγος ἁμύντης, ὁ δὲ φαντασιώδης δὲν εἶναι κίνδυνος, οὐδ' ὁ μηδαμινὸς κυρίως εἰπεῖν. Πρὸς δὲ τούτοις ἢ πρὸς ἀντίκρουσιν βία δέον νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν κίνδυνον καὶ ἀναγκαῖα· διότι ἢ ὑπὲρ τὴν ἀνάγκην βία γενήσεται ἄνευ κινδύνου, καὶ ἐπομένως ἔσται ἀθέμιτος καὶ τιμωρητέα κατὰ τὸ πλεονάζον. Ὅθεν ὅροι κύριοι τῆς ἁμύντης εἰσι, κίνδυνος δικαϊώματος, σπουδαῖον τοῦ κινδύνου, ἐνεστώς αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀνάλογον καὶ ἀναγκαῖον τῆς ἀντιτασσομένης βίας.

Παρατηρητέον ὅμως ἐπὶ τούτοις, ὅτι δὲν δύναται τις εὐλόγως ν' ἀξιοῖ παρὰ τοῦ κινδυνεύοντος ἀπαθὴ περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ κινδύνου κρίσιν, καὶ πλήρη σύνεσιν περὶ τὸ μέτρον τῆς βίας, οὐδὲ προσέτι, ἐξευτελιστικὸν τρόπον πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου. Περὶ πάντων δὲ τούτων δὲν χωροῦσιν ἐκ τῶν προτέρων ἀσφαλεῖς κανόνες, ἀλλ' ἔργον τοῦ δικαστοῦ συγκεκριμένως νὰ κρίνῃ ἐπὶ τῇ βάσει γενικῶν μόνον τῶν νόμου ὁρισμῶν.

Ἡ δὲ κατάστασις τῆς ἀνάγκης ὑφίσταται, ὡς προεῖρηται, ἐξαναγκαζομένου τινὸς εἰς ἀθέμιτον πρᾶξιν διὰ σωματικῆς βίας ἢ ἀπειλῆς.

Καὶ ἡ μὲν ἐξανάγκασις διὰ σωματικῆς βίας, ἥτις δυνατὴ ἐξ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας καὶ ἐκ τυχαίου συμβάντος, βραχείας δεῖται ἐρεῦνης, διότι τὸ ἀκαταλόγιστον τοῦ ἐξαναγκαζομένου εἶναι ἀρίθμητον, μεταβαλλομένου τούτου ἀκουσίως εἰς ἀπλοῦν ὄργανον, οἷον αἶψυχον, ἄρα ἀνεύθυνον, οἷον οὐδὲποτε δικαϊώματος προσβαλλομένου οὕτω, ὑπεύθυνος δ', ἂν παρ' ἀνθρώπου ἢ βία, αὐτὸς ὁ ἐπενεγὼν ταύτην, ἂν δ' ἐκ τυχαίου συμβάντος, καὶ ἡ πρᾶξις λογι-

στέα ἐπίσης γεγονὸς τυχαῖον, καθ' ὃ οὐδεμία χωρεῖ εὐθύνη.

Ἐπὶ παραδ. Ἐχων τις ἀνὰ χειρὰ λύχνον, ὡθίται βιαίως παρ' ἄλλου πρὸς εὐρηστον ὕλην, ἐξ οὗ ἐπέρχεται ἐμπρησμός· ὁ ἔχων τὸν λύχνον ἐπὶ νεγκε τὸν ἐμπρησμόν ἐξαναγκασθεὶς ὑπὸ ἀνθρωπίνης βίας, ἐπομένως ἀκαταλόγιστος οὗτος, ὑπεύθυνος δ' ὁ ὡθήσας, ὅστις, σκοπίμως ἢ ἀπερισκέπτως ἐνεργήσας, ἔσται ἀναλόγως καταλογιστέος δι' ἐμπρησμόν ἐκ δόλου ἢ ἐξ ἀμελείας. Ἄν δὲ τὸναντίον ὁ ἔχων τὸν λύχνον ἐρρίφθῃ ἐπὶ τῆς εὐρηστοῦ ὕλης, προσκύψας εἰς τὸ ἔδαφος, ἢ ἐξανάγκασις προῆλθεν ἐκ τυχαίου συμβάντος, ὁ δ' ἐμπρησμός λογισθῆσεται ἐπίσης τυχαῖος, καὶ οὐδεὶς ὑπεύθυνος.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δι' ἀπειλῆς κίνδυνον ἢ ψυχολογικῆς βίας ἐξανάγκασιν, ἥτις ἐπίσης δυνατὴ ἐξ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας καὶ ἐκ τυχαίου συμβάντος, τὸ ἀκαταλόγιστον τοῦ ἐξαναγκαζομένου εἶναι κατὰφανές· διότι καὶ ἐνταῦθα εἰς τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν ὡσεὶ αὐτὸν τὸ ἔμφυτον τῆς αὐτοσυντηρητικῆς αἰσθητικῆς, ὅπερ δεσπόζον συνήθως τῆς βουλήσεως, πολλάκις δὲ καὶ τοῦ νοῦ, εἶναι ἀναγκαιῶς συγγνωστόν· δυνατὸν δ' ἀνὴρ γενναῖος νὰ προτιμήσῃ τὴν ἰδίαν θυσίαν ἀντὶ τῆς βλάβης τρίτου· τοῦτο ὅμως ἔσται ἐξαίρεσις σπανία, ἥτις δὲν δύναται νὰ παράσχω ἔρεισμα κοινῆς τοῦ νόμου ὑποχρεώσεως.

Δεχόμενοι ὅμως ἐνταῦθα τὸ ἀτιμώρητον τοῦ ἐξαναγκαζομένου ὡς ἀνάγκην μᾶλλον ἢ ὡς δικαίωμα, καὶ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν ὡς ἀνεκτὴν μᾶλλον ἢ ὡς θεμιτήν, διότι ἀντίκρος τοῦ ἀπειλούμενου δικαϊώματος τοῦ ἐξαναγκαζομένου ἵσταται ἀκέραιον ἐτέρου δικαίωμα ἴσης προστασίας ἄξιον, δέον νὰ περιστείλωμεν τὸ ἀκαταλόγιστον ἐντὸς τῶν στενῶν τῆς αὐτοσυντηρητικῆς ὁρίων. ἤτοι ἐπὶ κινδύνου τῆς ζωῆς μόνον, τῆς υἰείας, τῆς ἀγνείας καὶ

τῆς ἐλευθερίας, οὐδαμῶς δὲ καὶ τῆς περιουσίας, καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μόνον, οὐχὶ δ' ὡς ἐπὶ ἀμύνης, καὶ ὑπὲρ παντός τρίτου.

Ἐπὶ τοῦ προσωπικοῦ ὅμως τούτου περιορισμοῦ χωρεῖ ἀναγκαίως ἐξίρσεις προκειμένου περὶ προσώπων πάνυ προσφιλῶν τῷ ἐξαναγκαζομένῳ, ὑπὲρ ὧν κινδυνεύοντων ἐγείρεται τι ἐμφυτος καί, ὡς εἶπεν, ἀκάθεκτος ὁρμὴ πρὸς διάσωσιν, παράλληλος καὶ ἴση, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἰσχυρότερα τῆς αὐτοσυντηρητικῆς ἐπομένως καὶ ἐπὶ κινδύνου τοιούτων προσώπων θεὸν νὰ δεχθῶμεν δυνατόν ἐξανάγκασιν, καὶ συγνωστὴν τὴν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου βίαν τοῦ ἐν τοιοῦτῳ συνδέσμῳ πρὸς ταῦτα διατελοῦντος.

Ἄκρως δὲ προσφιλῆ πρόσωπά εἰσι συνήθως οἱ στενότεροι συγγενεῖς· ἀλλὰ καὶ φίλοι εἰσὶ π' ἑλλείκει προσφιλέστατοι, οἷος ὁ Δάμων τῷ Φιντίᾳ, ὡς καὶ δι' ἄλλων ἔτι εὐγενῶν σχέσεων συνδεόμενα πρόσωπα, ὡς δι' εὐγνωμοσύνης ἕνεκα εὐεργεσίας ἢ ἀφιλοκερδοῦς προστασίας, ἔτι δὲ δι' ἄκρας ἐκτιμῆσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς ὁμολογουμένως ὑπέροχα πρόσωπα, οἷον διαπρεπεῖς πολιτικούς, σοφοὺς, στρατηγούς, καλλιτέχνας καὶ καθεστῆς τοιαύτη δὲ στενὴ σπορὴ συγκριμένους εἶναι διαγνωστέα, ἐν δὲ τῷ νόμῳ γενικὸς μόνον κανὼν περὶ τούτου προσήκει.

Εὐνόητον δ' ὅτι καὶ ἐπὶ ψυχολογικῆς βίας χωροῦσιν οἱ περὶ ἀμύνης ἀναγκαῖοι ὅροι περὶ παρόντος κινδύνου καὶ σπουδαίου καὶ καθεστῆς, καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἐνταῦθα. Ἐνθα οὐχὶ πρὸς ἀδικοῦντα ἢ πράξις.

Ἐν τοῖς ἐκτεθεῖσι δ' εὐχερῶς παρατηρεῖ τις, ὅτι ἡ ἐκ ψυχολογικῆς βίας κατάστασις ἀνάγκης βαίνει πως ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἄμυναν, διότι κατ' ἀφοτέρας ἴσος ἐπικείται κίνδυνος, καὶ ἴσον πρὸς σωτηρίαν ἀντιτάσσεται αἰσθημα· ἀλλ' ὅμως κατὰ μὲν τὴν ἄμυναν συγκρούονται πρὸς ἄλληλα ἄνισα δίκαια, ἢ κάλλιον δίκαιον πρὸς ἀδικίαν, κατὰ δὲ τὴν

ψυχολογικὴν ἐξανάγκασιν τὸ εἰκαῖωμα, καθ' οὗ ἡ ἀξιοποίηση ἄλλως πράξις, εἶναι ἴσον πρὸς τὸ ἀπειλούμενον τοῦ ἐξαναγκαζομένου. Τοῦτων δ' ἕνεκα ἡ μὲν ἄμυνα συνιστὰ δίκαιωμα, ὡς εἴρηται, ἡ δὲ ψυχολογικὴ ἐξανάγκασις ἀνάγκη, ἀνεκτὴν μᾶλλον ἢ θεμιτὴν, πρὸς δὲ ὁ κύκλος τοῦ ἀκαταλογίστου κατὰ τε τὸ εἶδος τῶν ἀπειλουμένων δικαιωμάτων καὶ τὰ πρόσωπα, ὑπὲρ ὧν χωρεῖ, θεὸν νὰ εἶναι εὐρύτερος κατὰ τὴν ἄμυναν ἢ κατὰ τὴν ψυχολογικὴν ἐξανάγκασιν.

Ἐπὶ τούτοις δὲ προσθετέον ὅτι ἡ ἀπειλὴ μεγάλου κινδύνου ἐπικειμένου, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπιστάντος, οὐ μόνον τὴν ἐλευθέραν βούλησιν αἶρει, ἀλλὰ καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ πολλῶς διακωλύει διὰ τὸν προτενοῦμενον συνήθως φόβον ἢ τὴν ἐκπληξιν ὅθεν σοβαρὰ ἀπειλὴ δυνατόν ν' ἀναιρέσῃ ἀμφοτέρα ἅμα τοῦ καταλογισμοῦ τὰ στοιχεῖα, ἐλευθέραν τε βούλησιν καὶ συνείδησιν τῆς πράξεως.

Τὴν ἐλευθέραν ὅμως βούλησιν δυνατόν νὰ ἄρῃ ὁ νόμος αὐτός, ὑποχρεῶν τινα νὰ ὑποτάξῃ τὴν ἐνέργειάν του εἰς τὴν βούλησιν ἄλλου. Τοῦτο δὲ χωρεῖ ἰδίως κατὰ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν μεταξὺ προϊσταμένου καὶ ὑφισταμένου, ὁσάκις ὁ νόμος ὀρίζει ῥητῶς τοιαύτην ὑπακοήν, καθίσταμένου οὕτως ἀνευθύνου τοῦ ὑπακούοντος, καὶ μετατιθεμένης τῆς ποινικῆς εὐθύνης ἀπὸ τοῦ ἐκτελοῦντος εἰς τὸν προστάττοντα. Ἡ τοιαύτη ὅμως ὑποχρέωσις περὶ στενῆς ὑπακοῆς τοῦ ὑφισταμένου θεὸν νὰ περιορίζεται εἰς μόνον τὸν κύκλον τῆς παραβάσεως τοῦ δημοσίου καθήκοντος, ἰδίᾳ δ' οὐδέποτε νὰ καθίσταται προκειμένου περὶ προσβολῆς πρωτίτων δικαιωμάτων τρίτων, οἷα τὰνωτέρω ὁρισθέντα, ἢ ἐπὶ πράξεως ῥητῶς ἀπηγορευμένης ὑπὸ τοῦ νόμου· διότι οὕτω μεταβάλλονται οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ εἰς τυφλὰ ὄργανα ἀδικημάτων, ἐπιτασσομένων ὑπὸ ἀσεβῶν ἢ παραλόγων προϊσταμένων. Τοιοῦτος δὲ

κίνδυνος εἶναι κυρίως δυνατός ἐπὶ τῶν πολυπροσώπων ἀρχῶν, οἷος ὁ στρατός καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἡ ἀστυνομία, ἀπερ ὁμοῦς ἡμεῖς κατὰ παράδοξον εἰρμὸν πολιτικῶν ἰδεῶν συνεχωνεύσαμεν εἰς ἓν ! Ἀλλὰ περὶ τούτων κατωτέρω πλείονα.

Μετὰ τῶν λόγων δὲ τῶν ἐπαγομένων τὸ ἀκαταλόγιστον κατατάττουσιν ἐτι συνήθως τὴν συναίνεσιν καὶ τὴν συγγνώμην τοῦ παθόντος.

Ἡ συναίνεσις ὁμοῦς δὲν ἀναιρεῖ τὸ καταλογιστόν, ἀλλὰ τὸ ἀδίκημα αὐτό· διότι ὁ συναίνεσει τοῦ ἔχοντος δικαίωμα πράττων, ὠφέλειαν καὶ οὐχὶ βλάβην προσενεῖ, διὸ οὐ μόνον ἀτιμώρητος εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐπαινετός, πολλάκις δὲ καὶ ἀμοιβῆς ἄξιος· ὡς ὁ ἐντολῇ τοῦ κυρίου κατεδαφίζων οἰκίαν τέκτων, ὁ χειρουργὸς ὁ ἀποκόπτων μέλος ἀποβλητέον καὶ καθεξῆς· ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μετὰ ταῦτα ἐγκρίσεως τοῦ κυρίου, ἥτις καὶ νὰ ἐκδυσθῇ δι' ἀγωγῆς δυνατόν· ὡς ὁ κατεδαφίζων τοῦτον ἐτοιμόρροπον, ὅστις ἀφ' ἐαυτοῦ πίπτων ἐδύνατο νὰ βλάψῃ καὶ τὸ λοιπὸν τῆς οἰκίας, ἥ καὶ εἰς ἀποζημιώσεις τρίτων νὰ ὑποβάλῃ τὸν κύριον καὶ καθεξῆς. Ὡστε κακῶς καταλέγεται ἐνταῦθα ἡ συναίνεσις τοῦ κυρίου, ἥτις αἰρούσα, ὡς εἴρηται, τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀδικήματος, καθίστασι περιττὴν τὴν περὶ καταλογισμοῦ φροντίδα.

Ἄλλο δ' ἡ συγγνώμη, καθ' ἣν προϋποτίθεται πρῶξις ἀξιόποινος συγγιγνωσκομένη ὑπὸ τοῦ παθόντος, ὅσας ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ νόμος. Τοιαῦτα δὲ τὰ δικάσματα, καθ' ὧν μόνον κατ' ἐγκλήσιν τοῦ παθόντος χωρεῖ καταδίωξις· ὡς τὰ προμελέτητα τραύματα, ἡ ἐξύβρισις καὶ ἄλλα πολλά, προσέτι δὲ πάντα τὰ τὴν περιουσίαν μόνον προσβάλλοντα, ὡς ἡ κλοπὴ, ἡ ὑπεξαίρεσις, ἡ ἀπάτη, ἡ ἰδιωτικὴ πλαστογραφία, ἡ φθορὰ τῆς ἰδιοκτησίας κλπ. ἐρριδομένης κατὰ ταῦτα τῆς συγγνώμης εἰς τὸ ἀπαλλοτριωτὸν τῶν ἰδιωτικῶν δι-

καιῶν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὑπὸ τοῦ κυρίου διάθεσιν, ἐξ οὗ πάλιν ἐπεται, ὅτι δὲν χωρεῖ ἰδιωτικὴ συγγνώμη ὁσάκις ἐκ τοιούτων πράξεων ἀπειλεῖται κοινὸς κίνδυνος, ἡ προσβάλλεται ἡ δημοσία τάξις.

Ἄλλὰ καὶ ἡ συγγνώμη εἰς τὰ ἐξαλείφοντα τὸ ἀξιόποινον ἀνάγεται, ὡς ἡ παραγραφὴ, ἡ ἀμνηστία, ἡ χάρις κλπ. Ἄλλο δὲ καταλόγιστον καὶ ἀκαταλόγιστον καὶ ἄλλο ἀξιόποινον καὶ μὴ, ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις εἴρηται, τὸ μὲν κανονίζον τὴν εὐθύνην τοῦ πράττοντος, τὸ δὲ τὸ ποῖον τῆς πράξεως· ὅθεν κακῶς καὶ ἡ συγγνώμη εἰς τὰ περὶ καταλογισμοῦ περιλαμβάνεται.

Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον δεόν νὰ μὴ συγγέωμεν πρὸς τὸ καταλογιστόν καὶ ἀκαταλόγιστον τοὺς γενικούς τοῦ δικαίου κανόνες τοὺς ὀρίζοντας τὸν βαθμὸν τοῦ τιμωρητοῦ ἐκάστου τῶν μετεχόντων ἀξιόποινου τινὸς πράξεως, οἷοι οἱ περὶ δόλου καὶ ἀμελείας, περὶ τετελεσμένου καὶ ἀποπείρας, περὶ αὐτουργίας καὶ συνεργείας καὶ περὶ μέτρου τῆς ποινῆς, διότι καὶ οὗτοι, ὡς οἱ περὶ ἐξαλείψεως τοῦ ἀξιόποινου, εἰς τὸ ἀξιόποινον ἐπίσης ἀναφέρονται· μόνη δ' ἡ ἐξ ὑποκειμένου ἐπιμέτρησις τῆς ποινῆς ποιεῖται ἐξαίρεσιν, ἐφαπτομένη τοῦ καταλογισμοῦ, διότι καὶ κατ' αὐτὴν ζητεῖται ὁ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νόμου βαθμὸς τοῦ καταλογιστοῦ.

Περὶ καταλογισμοῦ δὲ πραγματεύεται ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος ἐν τῷ 5ῳ κεφαλαίῳ τοῦ Α' Βιβλίου, ἀπὸ τοῦ 81 ἄρθρου μέχρι τοῦ 107, ἐτι δὲ ἐν τῷ Γ' Βιβλίῳ, ἐνθα περὶ πταισμάτων ἰδίᾳ, ἀπὸ τοῦ 511 ἄρθρου μέχρι τοῦ 516.

Ὅρισμὸν δὲ τοῦ καταλογισμοῦ δὲν περιέχει ὁ νόμος, ἀλλ' ἄρχειται ἀπὸ τοῦ τιμωρητοῦ τοῦ καταλογιστέου ὡς ἐνόχου ἀξιόποινου πράξεως (ἄρθρ. 81), ὑποτιθέμενος οὕτω γνωστὰ ἐκ τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου τὸ καταλογίζεσθαι καὶ τὸν καταλογισμὸν, ἥς, ὡς εἰκός, ἀποδέχεται καὶ

τοὺς ἀναγκαίους περὶ συνειδήσεως τῆς πράξεως καὶ ἐλευθέρως βουλήσεως ὅρους. Πλαγίως ὅμως καὶ τὸν ὁρισμὸν αὐτὸν συνεπτυγμένως, ὡς εἶπεν, ἐν τῇ δυνητικῇ τοῦ ἀνωτέρου 81 ἄρθρου περὶ ἐνόχου φράσει περιέχει· διότι τὸ δυνατόν καὶ μὴ βέβαιον τῆς κατὰγνώσεως προϋποτίθηναι ἐν γνώσει τῆς πράξεως καὶ ἐλευθέρων τὸν ἐκτελοῦντα. Ἐμπρακτος δὲ ἡ ἀποδοχὴ τῶν ὄρων τούτων ἐν τοῖς ἐπομένοις ἄρθροις, πραγματευομένοις περὶ τῶν λόγων τῶν καθόλου ἢ ἐν μέρει ἀποκλειόντων τὸν καταλογισμὸν ἁλλείψει πλήρους ἢ μερικῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ ἢ ἐλευθέρως βουλήσεως.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ ἡμέτερος νόμος, ἀποδεχόμενος τὰ παρὰ ταῖς πλείους αἰσῶν κρατούντα, ὅτι κατὰ τὴν πάνυ νεαράν ἡλικίαν ἁλλείπει ἀπολύτως ἡ συνειδήσις τοῦ ἀξιοποιοῦ, καὶ οὐδὲν σταθερὸν ὅριον μέχρις οὗ ἡ τοιαύτη ἀσυνειδήσια ἐκτείνεται, ὅτι ὅμως ἀναγκάως, ἀπὸ τινος ἡλικίας, νεαρᾶς ἔτι, ἀρχεται ἀσφαλῶς τελεία τῶν ἰδίων πράξεων συνειδήσις, ἀποκλείει ὅλως τὸν καταλογισμὸν κατὰ τὰ δέκα πρῶτα ἔτη (ἄρθρ. 82), ὁρίζει τὸ καταλογιστὸν ἀναγκάως καὶ γενικῶς ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ 14ου συμπληρωμένου (ἄρθρ. 85), τὸ δὲ παρεμπίπτον τετραετές διάστημα 'λογίζει ἀμφίβολον, καταλείπων τῷ δικαστῇ συγκεκριμένως νὰ κρίνῃ, ἂν ὁ παῖς ἐν συνειδήσει ἢ μὴ τὴν πράξιν ἐξετέλεσεν, ἢ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ νόμου αὐτοῦ, ἂν ἐνήργησε μετὰ διακρίσεως· καὶ ἐπὶ μὲν ἀποφατικῆς λύσεως ἀποκλείει ἐπίσης τὸν καταλογισμὸν (ἄρθρ. 83), ἐν δ' ἐναντίᾳ περιπτώσει καταλογίζει αὐτόν, ἐλαφρότερον ὅμως τοῦ συνήθους, ἐπιβάλων τὸ ἥμισυ καὶ ἔτι ἕλαττον τῆς πλήρους ποινῆς (ἄρθρ. 84 καὶ 512).

Ἐν τοῖς αὐτοῖς δὲ ἄρθροις ὁρίζει προσέτι τὸν σωφρονισμὸν τῶν ἀκαταλογιστῶν παίδων, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὸ 10ον ἔτος, ὅτε δυνατόν καὶ νὰ ἐγκλεισθῇ ὁ παῖς εἰς δημοσίον σωφρονιστήριον, ὀριζομένου ἅμα

τοῦ χρόνου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' οὐχὶ πέραν τοῦ 18ου ἔτους.

Ὁρθῇ ἀναντιρρήτως ἡ ἀρχή, ἣν δέχεται ὁ ἡμέτερος νόμος περὶ μέσου τινὸς χρόνου κατὰ τὴν νεαράν ἡλικίαν μεταξὺ τοῦ ἀπολύτως ἀκαταλογιστοῦ καὶ τοῦ ἀναγκάως καταλογιστοῦ. Νομίζω ὅμως πολὺ πρῶτον τὸ ὅριον τοῦ 14ου ἔτους, μεθ' ὃ δέχεται ἀναμφισβήτητον τὴν τελείαν συνειδήσιν τοῦ ἀξιοποιοῦ καὶ τὸν καταλογισμὸν ἀναγκάως πλήρη, οὐ μόνον διότι εἰς παιδᾶς βραδείας ἀναπτύξεως δυνατόν ἢ τοιαύτη ἀσυνειδήσια νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ ἕνα καὶ πλείονας ἔτι ἐνιαυτούς, ἀλλὰ καὶ διότι ἐν γένει ἐπὶ πολὺ ἔτι μετὰ τὸ 14ον ἔτος ἐξακολουθεῖ τὸ ἐπιπόλαιον καὶ ὀρμητικὸν ἅμα τῶν πράξεων, καὶ μόλις κατὰ τὸ 18ον ἔτος δύναται τις νὰ παραδεχθῇ πλήρη συνειδήσιν τῶν πράττομένων. Ἐδύνατο δὲ τοῦλάχιστον ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, ὡς ἐπέτρεψεν εἰς τὸν δικαστὴν μέχρι τοῦ 14ου ἔτους νὰ κρίνῃ μετὰ τοῦ ἀκαταλογιστοῦ καὶ μετρίας κατὰγνώσεως, οὕτως νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τοῦ 14ου μέχρι τοῦ 18ου ἔτους νὰ κρίνῃ μετὰ τοῦ πλήρους καταλογισμοῦ καὶ μετρίας κατὰγνώσεως κατὰ τὸ 84 ἄρθρον, ἄνευ οὐδενὸς κινδύνου ἀκαίρου ἀτιμωρησίας. Αἱ στεναὶ ὅμως ἰδέαι τοῦ νομοθέτου ἐκείνου περὶ ἐκφοβίσεως διὰ τῶν ὡς οἶόν τε ἐκ τῶν προτέρων ὀρισμένων ποινῶν ἐδέσποσαν καὶ ἐνταῦθα.

Ἐκ παραλλήλου δὲ πρὸς τοὺς νεαροὺς παιδᾶς τάττει ὁ νόμος τοὺς κωφαλάλους· τοιεῖται δὲ λόγον περὶ μόνων τῶν δεδιδαγμένων καὶ ἱκανῶν πως νὰ νοήσωσι τὸ ἀξιοποιῶν, ὅς ὑποβάλλει εἰς ἡλαττωμένους κατὰ τὸ 84 ἄρθρον ποινᾶς, περιστελλομένους ἔτι πλέον κατὰ τὰς περιστάσεις ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ (ἄρθρ. 88 καὶ 515). Ἀλλ' ἐντεῦθεν συνάγεται καὶ ὅτι τοὺς ἀδιδάκτους ἐξαιρεῖ ὅλως τοῦ καταλογισμοῦ, ὡς τοὺς μὴ πῶ συμπληρώσαντας τὸ 10ον ἔτος παιδᾶς.

Μετὰ δὲ τὰ περὶ νεαρᾶς ἡλικίας ὁ ἡμέτερος νόμος μεταβαίνει εἰς τὰ λοιπὰ αἰτία τὰ διακωλύοντα τὴν συνειδήσιν τοῦ ἀξιοποίνου καὶ ἐπαγόμενα τῇ ἀκαταλόγιστον μνημονεύει δ' ὡς τοιαῦτα.

α'. τὴν μανίαν, τὴν παραφροσύνην, γενικὴν ἢ μερικὴν, καὶ οἰανδήποτε βλάβην τοῦ νοῦ ἢ ψυχικὴν πάθησιν ἀποκλείουσιν τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ. Εἰς τὴν κατηγορίαν δὲ ταύτην περιλαμβάνεται ἀριθήτως καὶ πᾶσα ἄλλη ἀνωμαλία τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου, ἐκ γενετῆς ἢ νόσου, καθιστώσα παράλογον τὸν πάσχοντα.

β'. τὴν βλακειάν, ἐκ γενετῆς ἢ ἐκ παθήσεως ἐπίσης· ἥτοι νωθρότητα τοῦ νοῦ τοσαύτην, καθ' ἣν δὲν εἶναι δυνατὴ ὁρθὴ κρίσις καὶ κατανόησις τοῦ ἀξιοποίνου.

γ'. τὴν ἐκ βαθέος γήρατος ἐπερχομένην πολλάκις μωρίαν, ἥτοι τὴν κατάστασιν τοῦ παλιμπαιδὸς ἢ κρονολήρου.

δ'. τὴν παροδικὴν διατάραξιν τοῦ νοῦ ἐξ ἡθικῆς ἢ ὕλικῆς αἰτίας, ἧς ἕνεκα ἐκλείπει ἢ χρῆσις τοῦ λογικοῦ.

Καὶ ἡθικὴ μὲν αἰτία, ὁ φόβος, ἡ ἐκπληξις, ἡ ἀπόγνωσις, ἡ ἐξ ὑπερβολικοῦ ἄλλους, ψυχικοῦ ἢ σωματικοῦ, παραφορὰ καὶ τὰ τοιαῦτα· ὕλική δ' αἰτία ἡ μέθη διὰ χρήσεως ποτοῦ ἢ δι' ἄλλου παραπλησίου τρόπου, ἡ ὕπνωσις, ἡ διὰ βιαίας πληγῆς, κατὰ τὴν κεφαλὴν ἰδίως, διατάραξις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ καθεξῆς (ἄρθρ. 86).

Τὰς ἀνωτέρω δὲ περιπτώσεις μνημονεύει ἐνδεικτικῶς ὁ νόμος, ἀποδεχόμενος, ὡς εἰκός, ὡς λόγον ἀκαταλογίστου καὶ πᾶσαν ἄλλην αἰτίαν διακωλύουσαν τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ· ἀλλ' ὅμως λαμβανόμενα αὐτὰ κατὰ τὴν εὐρύτεραν αὐτῶν ἐννοίαν, προστιθεμένης 3' ἐτι τῆς τῶν κομφαλάων, περὶ ὧν ἐγένετο ἡδὴ λόγος, πᾶσα δυνατὴ περίπτωσις περιλαμβάνεται· ὥστε, ἀκριβῶς εἰπεῖν, τὰ ἡδὴ μνημονευθέντα εἰσὶ τὰ μόνα αἰτία τὰ ἀποκλείοντα τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ, καὶ ἐπαγόμενα ἐκ τοιοῦτου λόγου ἀκαταλόγιστον.

Τὸ ἀκαταλόγιστον δ' ἀποδέχεται, ὡς εἴρηται, ὁ νόμος ὁσάκις ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω αἰτίων ἐπέρχεται τελεία τοῦ λογικοῦ ἀνικανότης καὶ ἀχρηστία, ὁσάκις δὲ δὲν ἐκλείπει μὲν ἐντελῶς ἡ χρῆσις τοῦ λογικοῦ, ἕνεκεν ὅμως τῶν αὐτῶν αἰτίων διαταράσσεται ὁ νοῦς καὶ ἀμβλύνεται ἡ αἴσθησις οὕτως, ὥστε ἀποβαίνει συγχυμένη ἢ ἀντίληψις καὶ ἐπισφαλὴς ἡ κρίσις, λογίζει τιμωρητέαν μὲν τὴν πρᾶξιν, ἀλλ' ἐλαφρότερον, ἐλαττωμένης τῆς ποινῆς κατὰ τὸ ἐπὶ ἀποπέρας μέτρον (ἄρθρ. 87 καὶ 511). Οὕτω δ' ὁ ἡμέτερος νόμος ἀποδέχεται δύο βαθμούς, ὡς εἰπεῖν, ἀκαταλογίστου, πλήρους καὶ ἀτελοῦς ἡ μέσου, ἅπερ ἐν τῇ κοινῇ δικαστικῇ διαλέκτῳ παρίστανται διὰ τῶν ὅρων τῆς τελείας καὶ τῆς μετρίας συγχύσεως, ὑπονοουμένου τοῦ λογικοῦ. Νομίζω δὲ πάνυ δυσδιάκριτον τὸ ὅριον τὸ διαχωρίζον τὴν τελείαν τοῦ λογικοῦ σύγχυσιν ἀπὸ τῆς μετρίας, καὶ ἀκροσφαλῇ πως τὴν παραδοχὴν τῶν δύο βαθμῶν τοῦ ἀκαταλογίστου ἐνταῦθα, εὐλογος δὲ μόνον αὕτη ὡς μέσος ὅρος ἐπὶ ἀμφιβολίας τοῦ δικαστοῦ, ἀνὺπῆρξεν σύγχυσις καὶ περίπτωσις ἀκαταλογίστου.

Περιλαμβάνει δ' ὁ νόμος μεταξὺ τῶν λόγων τῶν ἀποκλειόντων τὸ καταλογιστὸν καὶ τὴν σύγχυσιν, ὡς εἴρηται, τοῦ νοῦ ἢ τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ τὴν ἀνατίον, ὡς ρητῶς τὴν ἀποκαλεῖ (ἄρθρ. 86 § 4), ἐπὶ δ' ὑπαίτιου συγχύσεως κηρύττει τὴν πρᾶξιν καταλογιστέαν, τελείως ἢ ἐλαφρότερον κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 89 καὶ 90 διαστολάς.

Καὶ ἕρσιμόν μὲν τῆς ὑπαίτιου συγχύσεως δὲν παρέχει ὁ νόμος, ἐναργῶς ὅμως καταφαίνεται ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις, ὅτι ἐννοεῖ τὴν διὰ τῆς μέθης παρ' αὐτοῦ τοῦ αἰτίου τῆς ἀξιοποίνου πράξεως ἐπίτηδες προκαλουμένην σύγχυσιν τοῦ λογικοῦ. Καὶ ἂν μὲν περίστη τις εἰς μέθην πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς τῆς τελεσθείσης πράξεως, τιμωρεῖται διὰ πλήρους ποινῆς, ὡς εἰ μὴ

ὕπρχε σύγχυσις (άρθρ. 89 § α')· ἂν δ' ἡ ἐκτελεσθεῖσα πράξις ᾖ διάφορος τῆς προμελετηθείσης, τιμωρεῖται ἐλαφρότερον διὰ τῆς ποινῆς τῆς ἀποπείρας (άρθρ. 89 § β')· ἂν δὲ τέλος ἐπιτηδὲς μὲν προσκληθῇ ἡ μέθη, ἄνευ θύμης ὠρισμένης πρὸ ταύτης πράξεως, ἡ τελεσθεῖσα τιμωρεῖται ὡς ἐξ ἀμελείας (άρθρ. 90 καὶ 513).

Αἱ διατάξεις ἔμως αὐταὶ καὶ καθ' ἐαυτὰς πλημμελεῖς εἰσι, καὶ πρὸς τὰς προηγουμένας ἀντιφάσκουσι. Διότι ἀσυμβίβαστοι πρὸς ἀλλήλας ἀκριβῆς ἐκτέλεσις προβεβουλευμένου ἀδικήματος καὶ τελεία σύγχυσις τοῦ λογικοῦ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῇ. Πῶς δυνατόν νὰ νοηθῇ, ὅτι ὁ ἐν ἄκρᾳ συγχύσει τοῦ λογικοῦ διατελών καὶ ἀγνοῶν ἀναγκαίως τί πράττει, ἐκτελεῖ πρᾶξιν προβεβουλευμένην, καθ' ἣν προϋποτίθεται συνεχῆς καὶ ἀδιάλειπτος τοῦ λογικοῦ ἡ ἐνέργεια; Τί ἐπανεφέρην εἰς τὸν ἀναισθητὸν τὴν αἴσθησιν, καὶ μετεμόρφωσεν τὸν παράφρονα εἰς λογικόν; καὶ τί τόν, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ νόμου ἐν αὐτοῖς ἔτι τοῖς προκειμένοις ἄρθροις, ἀνεπίδεκτον καταλογισμοῦ μετέβαλεν εἰς καταλογιστόν; ἡ πρὸ τῆς συγχύσεως περὶ ἐκτέλεσεως τοῦ ἀδικήματος ἀπόφασις, ἡ ἢ πρᾶξις αὐτῇ ἐνεκα τῆς ἀποφάσεως; Ἄλλ' ἡ ἀπόφασις μόνη οὐδὲν ἄλλο ἢ διανόημα, ὅπερ ὁσῶδῃποτε ἀνόσιον, δὲν εἶναι τιμωρητόν, ὡς μὴ ἀποτελοῦν ἀδικήμα, ἡ δ' ἐπελθοῦσα τοῦ λογικοῦ σύγχυσις κατέστησε τὴν μετὰ ταῦτα πρᾶξιν ἀνεπίδεκτον καταλογισμοῦ. Ὅθεν τί τὸ τιμωρητόν, τὸ διανόημα αὐτό, ἡ τὸ ἐν ἀναισθησίᾳ γινόμενον; τίς δ' ὁ μεταξὺ τούτων ἀναγκαῖος σύνδεσμος, ἐν ἡ ἐπελθοῦσα ἀναισθησία τελείως ἐξηφάνισεν;

Ἄλλ' ἀντιτάττουσιν, ὅτι ἄνευ τῶν προκειμένων διατάξεων κατισταθῆσεται ὑποτιμωρησία, ἐπιτρεπομένου εἰς θρασεία κακοποιούς νὰ περιβάλλωνται ἅφ' ἑαυτῶν τὸ κάλυμμα τοῦ ἀκαταλογίστου διὰ τῆς μέθης. Ἄλλ' ὁρθὸν διὰ τοιοῦτον πλά-

γιον λόγον νὰ λογισθῇ ὁ ἐν ἀναισθησίᾳ καὶ παραφροσύνῃ ὑπεύθυνος ὡς εἰ ἐχέφρων καὶ τιμωρητέος;

Οὐδεὶς ἀρνεῖται τὰ ἐκ τῆς μέθης δυνατὰ ἀτοπήματα, τὴν δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν ἀδικήματος προκαλουμένην οἱ πάντες ἀποτροπιάζονται. Δὲν πρόκειται ὅμως νὰ κριθῇ ἐνταῦθα ἡ μέθη, καὶ νὰ τιμωρηθῇ τις, διότι περίεστη εἰς ταύτην, ἀλλ' ἡ μετὰ τὴν μέθην ἐπακολουθήσασα πρᾶξις· οὐδὲ προσέτι πρόκειται περὶ τοῦ θεμιτοῦ ἢ ἀθεμίτου καὶ τοῦ συγγνωστοῦ ἢ ἀσυγγνώστου τῆς πράξεως, ἀλλ' ἂν χωρὶς καταλογισμοῦ ἐπὶ πράξεως ἀξιοποῖνου μὲν ἄλλως, ἣν ὅμως ἐξετέλεσέ τις ἐν ἄκρᾳ συγχύσει τοῦ λογικοῦ, ἀγνοῶν τί ἔπραττε, καὶ ὑπαγόμενος εἰς τὸν πρὸ μικροῦ ὑπὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ τεθέντα περὶ ἀκαταλογίστου κανόνα· ἐπομένως τίνα σπουδαίοντα καὶ τίνα λόγον ἔχει ἐνταῦθα τὸ ἀναίτιον ἢ ὑπαίτιον τῆς συγχύσεως, καὶ τὸ συγγνωστὸν ἢ ἀσυγγνωστὸν τῆς μέθης;

Ἀναγκαῖα δ' ἴσως προληπτικά περὶ μέθης διατάξεις, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τῶν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἡ ἄλλα δημόσια μέρη περιπλανωμένων, καὶ ἔτι πλέον κατὰ τῶν μεθυσκομένων ἐπιτηδῆς ἐπὶ σκοπῷ ἀδικοπραγίων· ἄλλο ὅμως πρόληψις τῆς μέθης, καὶ ἄλλο εὐθύνη ἐκ πράξεων ἐν μέθῃ. Ὅποια δὲ χωρεῖ εὐθύνη ἀπὸ τοῦ εἰς ἀναισθησίαν περιελθόντος, ἅφ' οὗ οὐχὶ ἀδικήματα ἀλλὰ δυστυχήματα μόνον δυνατὰ, ὡς ἀπὸ ἀφηνιάσαντος κτήνους ἡ ἀπὸ ἐτοιμορρόπου κτίσματος;

Ἐκ τῶν εἰρημένων εἶναι φανερόν, ὅτι οἱ διδάσκοντες τὸ τιμωρητόν ἐπὶ τῆς ὑπαίτιου συγχύσεως πάσχουσιν αὐτοὶ δεινὴν σύγχυσιν μεταξὺ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἄκρας συγχύσεως τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς ἀναισθησίας ἐπὶ ἐκτέλεσεως προβεβουλευμένου ἀδικήματος καὶ τοῦ τιμωρητοῦ τοῦ ἐν ἄκρᾳ συγχύσει καὶ ἀναισθησίᾳ ἐκτελοῦντος ἀξιοποῖνον πρᾶξιν, καὶ φοβόμε-

νοι μὴ συνολογίσωσι τὸ πρῶτον, διδάσκουσι τὸ δεύτερον. Συνεπὲς ὅμως δικαστῆς, ἀποδεικνυμένης ἐκτελέσεως προβουλευμένου ἀδικήματος, πάνυ δυσκόλως θὰ δεχθῇ ἄκραν σύγχυσιν τοῦ λογικοῦ, καθ' ἧς ἰσχυρότατον τεκμήριον παρέχει ἡ ἀλληλουχία τῆς προμελέτης καὶ τῆς πράξεως· ἂν ὅμως κατὰ παράδοξον ὅλως, εἰ μὴ ἀδύνατον, σύμπτωσιν ἀποδειχθῶσιν ἐναργῶς ἀμφοτέρω, τὸ τε προβουλευμένον καὶ ἡ ἄκρα σύγχυσις, τότε πάλιν εὐσυνειδήτος δικαστῆς θὰ δεχθῇ τυχαίαν ὁμοιότητα τοῦ τελεσθέντος πρὸς τὸ προβουλευμένον, οἰδαμῶς δ' ὅτι αὐτὸ τὸ προβουλευμένον ἐτελέσθη, καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν χωρεῖ ἡ ἐπὶ ἐκτελέσεως προβουλευμένου εὐθύνη, ἵνα μὴ ἀποδειχθῇ παραλογώτερος αὐτοῦ τοῦ ἐν ἄκρᾳ τοῦ λογικοῦ συγχύσει ἀδικούντος. Ἐκ τούτων δὲ ὀφλυν, ὅτι ἐλάσσων ὁ κίνδυνος ἡ ὅσος ὑπὸ τῶν διδασκόντων τὴν διαστολὴν νομίζεται, καὶ οὐδὲν πρακτικὸν ὄφελος ἐκ ταύτης, μόνος δὲ καρπὸς ἡ ἀνακολουθία καὶ ἡ δυσχερὴς ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου.

Τὸ ἀντιφατικὸν δὲ καὶ ἀνακόλουθον τῆς διαστολῆς εἶναι καταφανέστερον ἔτι ἐπὶ τῆς δευτέρας περιπτώσεως τοῦ 89 ἄρθρου· ὅταν τούτῃσιν, ἄλλῃ ἢ μελετηθεῖσα πράξις καὶ ἄλλῃ ἢ τελεσθεῖσα, διότι ἐνταῦθα ἐλλείπει καὶ ὁ ὑποτιθέμενος κατὰ τὴν πρώτην σύνδεσμος προμελέτης καὶ ἐκτελέσεως.

Τὰ αὐτὰ δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τοῦ ἐπομένου 90 ἄρθρου, διότι ἀδύνατον νὰ νοηθῇ ἐλλείψις τοῦ λογικοῦ ἀποκλείουσα πάντα καταλογισμὸν, ὡς διαλαμβάνει αὐτὸ τὸ ἄρθρον, καὶ ὑποχρέωσις ἅμα ἐπιμελείας. Πόθεν ἄρα ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἐκ ταύτης εὐθύνη; διότι ὁ αἴτιος τῆς πράξεως περιῆλθεν εἰς μέθην; ἀλλὰ τότε τὸ πταῖσμα ἔσται περὶ τὴν ἡθικὴν, ἢ καὶ περὶ τὰς προληπτικὰς κατὰ τῆς μέθης διατάξεις, ἂν ταιαῦται κεῖνται, οὐδὲν δ' ἐξ ἀμελείας ἀδικήμα, ἀφοῦ ἀδύνατος

ἀπὸ ἀναισθήτου ἐπιμέλεια, ὡς εἴρηται.

Ὅμοιον δὲ σφάλμα περιέχει καὶ τὸ 513 ἄρθρον ἐπὶ πταίσματων, τιμωρῶν ἐπὶ ὑπαιτίου συγχύσεως δι' ἡλαττωμένης ποιότητος οὐχὶ πταῖσμα διὰ μέθην, ἀλλὰ πταῖσμα ἐν μέθῃ!

Φανερόν, ὡς προεῖπομεν, τὸ ἄτακτον καὶ ἀνακόλουθον τῶν ἀνωτέρω διατάξεων, περιέπεσε δ' εἰς ταῦτα ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, προβέμενος νὰ πτοήσῃ τοὺς εἰς τὸ ἀδικεῖν ῥέποντας, αἶρων πᾶσαν ἐλπίδα τούτων ν' ἀποφύγῃσι τὴν ποινὴν διὰ τῆς μέθης. Ἀλλ' ἐδύνατο κάλλιον νὰ ἐξαίρεσῃ τοῦ ἀκαταλογίστου τὴν ἐκ μέθης σύγχυσιν, περιορίζων ταύτην εἰς ἀπλὴν ἐλαφρυντικὴν αἰτίαν, καὶ ἐπιτρέπων ἔτι εἰς τὸν δικαστὴν νὰ κατέρχεται κατὰ τὰς περιστάσεις εἰς τὸ ἁμέσως κατώτερον εἶδος τῆς ποινῆς· ἢ ἀπλούστερον νὰ ὀρίσῃ τεκμήριον *juris et de jure* περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς τελείας συγχύσεως τοῦ λογικοῦ ἐπὶ προβουλευμένης πράξεως· ἀντὶ τούτων ὅμως διαστείλας ἀνάιτιον καὶ ὑπαίτιον σύγχυσιν, καὶ χαρακτηρίσας καταλογιστὸν τὸν ἀναισθητοῦντα, ὡς ὑπαίτιον οὐχὶ τοῦ ἀδικήματος, ἀλλὰ τῆς ἀναισθησίας, ἀπέδειξεν ἀσύγνωστον ἐλλείψιν σαφοῦς πεποιθήσεως, καὶ διάνοιαν ταλαντευομένην μεταξὺ τῶν ἀρχῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ ἀπρηχαιωμένων προλήψεων.

Περὶ δὲ τῆς περὶ τὸ ἀξιοποινὸν πλάνης συμφωνίας πρὸς τὰ προειρημέα ὁ ἡμέτερος νόμος ἀπαγορεύει διαρρηθὴν τὴν ἀγνοίαν τοῦ νόμου (ἄρθρ. 91), συγγινώσκει δὲ τὴν ἐξ ἀγνοίας τοῦ πράγματος. Καὶ ἐξαίρει μὲν ἐντελῶς τοῦ καταλογισμοῦ τὸν αἴτιον, ἂν ἡ πλάνη ἐκτείνηται εἰς τὸ ὅλον τῆς πράξεως (ἄρθρ. 92), ἐν μέρει δ', ἂν εἰς μόνον τὰ ἐπιβαρύνοντα τὴν πρᾶξιν ἀνάγεται (ἄρθρ. 93). Πρὸς τοῦτοις ἐπιτάττει νὰ καταβάλλῃ τις πρὸς τῆς πράξεως πᾶσαν δυνατὴν φροντίδα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πλάνης, καὶ, τοῦτου παρα-

λειπομένου, καταλογίζει τὴν ἀξιοποιον προᾶν ὡς ἐξ ἀμελείας (ἄρθρ. 94). Ἀποκρούει δ' ἔτι ἐπὶ πράξεως κατὰ τὸν νόμον ἀξιοποιῶν πᾶσαν ἀξίωσιν ἀκαταλογίστου, ὡς κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς ἢ θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ αἰτίου ἢ τὸν τελικὸν ταύτης σκοπὸν θεμιτῆς (ἄρθρ. 95). Ὅρθον δὲ τοῦτο οὐ μόνον διότι εὐχέρεις αἱ τοιαῦται προφάσεις, ἀλλὰ καὶ διότι ματαία ἄλλως ἢ περὶ ἀγνοίας τοῦ νόμου ἀπαγόρευσις.

Τὴν δ' ἄμυναν ὁ ἡμέτερος νόμος παραδέχεται πλήρη κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ὅρους· τουτέστι πρὸς ἀποκρούσιν διὰ τῆς βίας τῆς προσβολῆς παντὸς κυρίου δικαιώματος, ζωῆς, ὡς εἴρηται, υγείας, ἐλευθερίας, ἀγνείας καὶ περιουσίας (ἄρθρ. 99). Τὴν υπέρασπισιν δὲ τῆς περιουσίας ἐκτείνει μέχρις ἄκρου· διότι πλὴν τῆς βιαίας ἀποκρούσεως παντὸς ἀπειλοῦντος φθορὰν ἢ βλάβην αὐτῆς ἐπιτρέπει καὶ τὴν βίαν κατὰ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ κλέπτου, λογίζων οὕτω τὸν κίνδυνον ἐξακολουθοῦντα καὶ μετὰ τὴν κλοπὴν, καὶ προσέτι κατὰ τῶν ἀπειλοῦντων εἰσβολὴν εἰς τὰ κτήματά τινος ἐν γένει, καὶ οὐ μόνον ἐν οἷς αὐτὸς διαμένει. (ἄρθρ. 99 §§ 2, 3 καὶ 4). Ἐπιτρέπει δὲ πᾶσαν βίαν κατὰ τοῦ προσβαλόντος, καὶ τὸν φόνον ἔτι αὐτοῦ (ἄρθρ. 100). Τὰ αὐτὰ δὲ δικαία παρέχει καὶ εἰς πάντα τρίτον βοηθοῦντα τὸν ἀμυνόμενον (ἄρθρ. 101).

Τούναντίον ὁμοῦ ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν τῆς βίας ὑπὲρ τὴν ἀνάγκην, ἥτοι ὅσας εἶναι δυνατόν δι' ἡπιωτέρου τρόπου ν' ἀποσοβῇ ὁ κίνδυνος (ἄρθρ. 102 καὶ 103), τιμωρῶν τὴν τοιαύτην βίαν ὡς ὑπέρβασιν (ἄρθρ. 107, 300, 310 καὶ 205). Ἀπαγορεύει δὲ προσέτι τὴν βίαν παρερχομένου τοῦ κινδύνου (ἄρθρ. 105). Καὶ ἐπὶ τοῖς τιμωρεῖ διὰ ποινῆς πταίσματος τὸν παραλείποντα ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὸν φόνον τοῦ προσβαλόντος (ἄρθρ. 687). Τάναπαλιν ὁμοῦ συγγινώ-

σκει τὴν ὑπέρβασιν γενομένην ἐνεκα τῆς ταραχῆς, ἣν ἐπέφερον ὁ φόβος τοῦ κινδύνου ἢ τὸ αἰφνίδιον τῆς προσβολῆς (ἄρθρ. 104).

Πλὴν ὁμοῦ τῶν θεέντων τῆς ἀμύνης ὅριον, περὶ παρανόμου προσβολῆς, καὶ κινδύνου ἐκ ταύτης, ὁ ἡμέτερος νόμος προστίθισιν ὡς τρίτον τινά, τὸ ἀδύνατον τῆς ἀποτροπῆς τοῦ κινδύνου ὑπὸ τῆς ἀρχῆς (ἄρθρ. 99 ἐν ἀρχῇ). Ὁ ὅρος ὁμοῦ οὗτος εἶναι αὐτόχρημα μάταιος εἰμὴ ἀτοπος· διότι, ἂν μὲν ὑποτεθῇ ἡ ἀρχὴ παροῦσα καὶ ἱκανὴ ν' ἀποκρούσῃ τὴν προσβολὴν, τότε οὐδὲ κίνδυνος, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ὑφίσταται, οὐδ' ἀμύνης λόγος· ἂν δὲ πάλιν διὰ τοῦ ὅρου τούτου ἐννοεῖται νὰ ζητηθῇ πρῶτον ἡ βοήθεια τῆς ἀρχῆς, ἢ νὰ βεβαιωθῇ ἡ ἔλλειψις ἢ τὸ ἀνεπαρκές τῆς βοήθειας τῆς, τότε μάτην πάντα πᾶ περι' ἀμύνης· διότι, τελουμένου ἐν τούτῳ τοῦ ἀδικήματος, οὐδὲ δυνατὴ ἡ ἄμυνα, οὐδ' ἐπιτετραμμένη. Καὶ προσέτι τίς θὰ βεβαιώσῃ τὴν ἀπουσίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ πῶς, καὶ πότε! Ἐπειτα καὶ εἰς ἀντίφασιν πως ὁ προκειμένος ὅρος πρὸς τὰ περὶ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ κλέπτου καὶ εἰσβολῆαν, καὶ ὁ ἱκανὴν αὐτοβουλίαν παρέχει ὁ νόμος εἰς τὸν προσβαλλόμενον. Ὡστε ὁ ὅρος οὗτος λογισθήσεται ἀναγκάως ὡς πλεονάζων, καὶ προσεθερισμένος ἐξ ἐπιπολαίου μιμῆσεως, ἐμφανίσεως ἀπλῶς τὸν δισταγμὸν τοῦ νομοθέτου πρὸς τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ ἄμυνα συνιστᾷ δικαίωμα, μαρτυρούμενον ἔτι τοῦ τοιοῦτου δισταγμοῦ ἐκ τοῦ κοινοῦ ἐν τοῖς σχετικοῖς ἄρθροις ὅρους, καὶ ὁ προέχει ἡ ἔννοια τοῦ ἀνεκτοῦ καὶ συγγνωστοῦ, οὐχὶ δὲ τοῦ δικαίου καὶ νομίμου.

Περὶ δὲ τῆς καταστάσεως τῆς ἀνάγκης ὁ ἡμέτερος νόμος περιέχει διττὰς διατάξεις ἐν δυσὶν ἄρθροις, τῷ 98ῳ καὶ τῷ 106ῳ. Καὶ ἐν μὲν τῷ 98ῳ κηρύττει ἀκαταλόγιστον τὸν ἐξαναγκάζομενον εἰς ἀθέμιτον πράξιν διὰ σωματικῆς βίας ἢ

δι' ἀπειλῶν κατὰ τῆς ζωῆς, τῆς υγείας, τῆς ἀγνείας καὶ τῆς ἐλευθερίας ἑαυτοῦ ἢ τῶν στενοτάτων συγγενῶν του. Ἐν δὲ τῷ 106ῳ ἀπαλλάττει τῆς τιμωρίας τὴν ἐκπελόντα ἀθέμιτον τινα πράξιν, ἵνα σώτῃ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ἢ τρίτου τινὸς ζωὴν.

Οὐδαμῶς δ' ἐν ταῖς διατάξεσι ταύταις ἐνδείκνυται κατὰ σαφῆ πως τρόπον εἰς ὁποῖον εἶδος ἐξαναγκάσεως ἐκάστη τούτων ἀναφέρεται, εἰ καὶ ἀναγκαιῶς εἰκάζει τις τοιοῦτον σκοπὸν τοῦ νομοθέτου ἐκ τοῦ διττοῦ τῶν διατάξεων, διότι οὐδένα λόγον ἔχουσι τὰ αὐτὰ δις.

Ἐκ τοῦ περὶ ἀπειλῶν δ' ἐν τῷ 96ῳ ἄρθρῳ ὅρου δύναται τις νὰ συναγάγῃ, ὅτι ἐν αὐτῷ πρόκειται μᾶλλον περὶ ἐκδιάσεως ἐξ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας· τούτου δὲ τελευτή, καὶ περὶ τοῦ 106ου πιθανώτερον, ὅτι προϋποτίθῃσιν ἐξανάγκασιν ἐκ τυχαίου συμβάντος.

Ἄλλ' εἴτε τὸ μὲν περὶ ἐκδιάσεως παρὰ τρίτου τινός, τὸ δὲ περὶ ἐξαναγκάσεως ἐκ τυχαίου συμβάντος, εἴτε ἀμφοτέρω περὶ ἀμφοτέρων προνοοῦσιν, οὐδὲν ἐνδείκνυται, τίνας ἐνεκα τὸ μὲν 96ον συγγιγνώσκει τὴν ἀθέμιτον πράξιν πρὸς διάσωσιν οὐ μόνον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς υγείας καὶ τῆς ἀγνείας καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὸ δ' 106ον μόνον τῆς ζωῆς· διότι καὶ ἂν ὑποτεθῇ κατὰ τὴν ἀνωτέρω εἰκασίαν, ὅτι ἀναφέρεται τοῦτο εἰς τυχαῖον συμβάν, καθ' ὃ δὲν χωρεῖ κίνδυνος ἀγνείας οὐδ' ἐλευθερίας, κίνδυνος ὅμως τῆς υγείας ἢ τοῦ σώματος εἶναι ἐξ ἴσου πιθανός, ὡς καὶ τῆς ζωῆς, καὶ πλέον ἴσως. Ἀνεξήγητος δὲ ἡ διαστολή, διότι ἐνταῦθα δὲν ἐξετάζεται πόθεν ὁ κίνδυνος, ὅπερ πρὸς τὸν κινδυνεύοντα καὶ ἐξαναγκαζόμενον ἀδιάφορον ὅλως, ἀλλ' ὁποῖον τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, καὶ ὁποῖον τὸ κινδυνεύον δικαίωμα· ἐπομένως, εἴτε περὶ ἐκδιάσεως ὑπὸ τρίτου πρόκειται, εἴτε περὶ τυχαίου συμβάντος, τίνας ἐνεκα ὁ κίνδυνος τῆς υγείας δικαιολογεῖ τὴν ἀθέμιτον πράξιν, κατὰ τὸ

96ον ἄρθρον, δὲν δικαιολογεῖ δὲ ταύτη κατὰ τὸ 106ον;

Ἐπίσης οὐδὲν ἐν τοῖς προκειμένοις ἄρθροις ἐνδείκνυται, τίνας ἐνεκα κατὰ μὲν τὸ 96ον τὴν ἀθέμιτον πράξιν καθίσταται συγγνωστὴν πλὴν τοῦ ἰδίου κινδύνου ὁ κινδυνὸς ἐστὶ μόνον τῶν στενοτάτων συγγενῶν, κατὰ δὲ τὸ 106ον ὁ κίνδυνος παντός τρίτου.

Ἀνεξήγητος, ὡς εἰκός, καὶ αὕτη ἡ διαφορά, καὶ ἐν γένει ἀσυμβίβαστα πρὸς ἀλλήλα τὰ ἄρθρα ταῦτα τοῦ νόμου, ὧν τὸ μὲν εὐρύτερον κατὰ τὰ δίκαια, ὧν ὁ κίνδυνος ἐπάγεται τὴν συγγνωστὴν ἐξανάγκασιν, στενότερον δὲ κατὰ τὰ πρόσωπα, ὑπὲρ ὧν ἐπιτρέπει τὴν ἀθέμιτον πράξιν, τὸ δὲ τὰν ἀπάλιν στενότερον μὲν περὶ τὰ δίκαια, εὐρύτερον δὲ, ἢ κάλλιον ἀπεριόριστον ὅλως περὶ τὰ πρόσωπα.

Ἄλλὰ πλὴν τῆς δειχθείσης ἀντινομίας, ἥς ἐνεκα καὶ διττὰς ἀπεκατέσαμεν ἐν ἀρχῇ τὰς προκειμένας διατάξεις, ὡς διαφόρως περὶ τῶν αὐτῶν ὀρίζουσας, καὶ ἐξ οὗ μεγίστη δυσχέρεια κατὰ τὴν εφαρμογὴν δυνατὴ, καὶ καθ' ἑαυτὰς λαμβανόμεναι αἱ διατάξεις αὗται πλημμελῶς ἔχουσιν.

Καὶ τὸ μὲν 96ον ἄρθρον ὁρθῶς μὲν ὀρίζει τὰ δίκαια, καθ' ὃ δέχεται τὴν ἐξανάγκασιν, τὸν κύκλον ὅμως τῶν προσώπων, ὑπὲρ ὧν ἐπιτρέπει ταύτην, στενότερον τοῦ δέοντος περιορίζει· διότι, ὡς προεῖρηται, καὶ ἄλλα πρόσωπα πλὴν τῶν στενοτάτων συγγενῶν εἰσι πολλάκις προσφιλέστατα, καὶ ἐπομένως συγγνωστὴ ἐξ ἴσου ἢ ὑπὲρ αὐτῶν πράξις τοῦ ἐξαναγκαζομένου. Τὸ δὲ 106ον ἀδικαιολογητῶς καὶ τὰ δίκαια περιορίζει, καὶ τὰ πρόσωπα εἰς ἄκρον γενικεύει.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἀτόπου τοῦ περιορισμοῦ ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ τῆς ἐξαναγκάσεως ἐπὶ κινδύνου τῆς ζωῆς μόνον ἐγένετο ἡδὴ λόγος, ἡ δὲ παραδοχὴ τῆς ἐξαναγκάσεως ἐπὶ κινδύνου τῆς ζωῆς παντός τρίτου εἶναι ὅλως παράδοξος· διότι κατὰ τὴν ἐξανάγκασιν ἴσα τὰ δίκαια ἐκα-

τέρωθεν, τὸ τε τοῦ ἐξαναγκαζομένου καὶ τὸ τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀξιόποινος πράξις, καὶ ἐπομένως ὅταν ὁ ἐξαναγκαζόμενος οὐχὶ περὶ τῆς ἰδίας, ἀλλὰ περὶ τῆς ζωῆς τρίτου φροντίζη, καθίσταται κριτὴς αὐτοχειροτόνητος περὶ τοῦ προτιμητέου δικαιώματος. Καὶ προκειμένου μὲν νὰ θυσιασθῇ ἐτέρωθεν δικαίωμα περιουσίας μόνον ἀντὶ ζωῆς, δεδικαιολογημένη ἡ προτίμησις καὶ ἡ αὐθαίρεσις, προκειμένου ὅμως καὶ ἐτέρωθεν ἐπίσης περὶ ζωῆς ἡ ὑγείας, οὐδὲν δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν αὐθαίρετον ταύτην ἐξουσίαν τοῦ τυχόντος, ὡς ἐξαναγκαζομένου ὀφείοντος, ἐρίζοντος αὐτοδούλους τίνος ἢ ζωῆς ἢ ὑγείας δέον νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ ἐτέρου. Ἐδέχθημεν δὲ κατ' ἐξαιρέσειν δυνατὴν ἐξανάγκασιν ἐπὶ κινδύνου προσφιλεστάτων προσώπων, διότι ἡ ἄκρα στορὶ ἡ ἰσοδύναμος καὶ ἁνωτέρα ἴσως πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρησίας πέραν τούτου ὅμως ἡ προτίμησις εἶναι αὐτόχρημα παράλογος, διότι οὐδ' ἡ πολιτεία αὕτῃ ἔχει τοιοῦτον δικαίωμα. Ἀμύχανος τῇ ἀληθείᾳ ἡ προκειμένη διάταξις ἄλλὰ καὶ ἀνεφάρμοστον νομίζω ταύτην, ὡς συγχροσμένην πρὸς τὰς θεμελίους διατάξεις αὐτοῦ τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Ὁ ποιν. δὲ νόμος περιέχει ἰδίαν ἔτι διάταξιν ἐξαίρουσαν τοῦ ἀκαταλογίστου τὸν ἐπίτηδες ἐπαγόμενον τὴν κατάστασιν τῆς ἀμύνης ἢ τῆς ἀνάγκης, ἵνα καλύψῃ τὸ ἀξιόποινον τῆς πράξεως (ἀρθρ. 107 § α'). Τοῦτο ὅμως ἀφ' ἑαυτοῦ ἐννοεῖται, διότι ὁ κίνδυνος, ὅστις εἶναι ἀναγκαῖος ὅρος ἐνταῦθα, ἐπλάσθη ψευδῶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὀφείοντος κινδυνεύοντος, καὶ ἀκριβῶς εἰπεῖν, δὲν ὑπῆρξεν οὐδ' ἔτι προστασίας ἡ συγγνώμης ἄξιος ὁ προσποιούμενος καὶ καταδολιεύμενος τὸν νόμον. Ὡστε ἡ προκειμένη διάταξις δὲν συνιστᾷ ἴδιον νόμον περὶ ἀμύνης καὶ καταστάσεως ἀνάγκης ὅρον, ἀλλ' ἀπλὴν πρὸς τὸν δικαστὴν ὁδηγίαν.

Εἴρηται δὲ ἤδη, ὅτι τὴν ἐλευθέραν βούλησιν ἐξαλείφει ἔτι ἡ προσταγὴ ἁνωτέρου. Μεγάλως δὲ διακρεῖ τοὺς περὶ τὰ ποινικὰ τὸ ζήτημα μέχρι τίνος ἐκτείνεται τὸ ἀκαταλόγιστον ἐνταῦθα ἥτοι μέχρι τίνος καλύπτει τὴν εὐθύνην τοῦ ὀφισταμένου ἡ προσταγὴ τοῦ προϊσταμένου.

Καὶ οἱ μὲν, ἀποδεχόμενοι τὴν ἀρχὴν τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἁνωτέρου, λόγῳ ὅτι δὲν εἶναι πρέπον ὁ κατώτερος νὰ κρίνῃ τὸ νόμιμον ἢ μὴ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἁνωτέρου, ἀποδέχονται ἅμα τὸ ἀπολύτως ἀνεύθυνον τοῦ κατωτέρου, ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι ὀφίσταται σχέσις ὀφισταμένου πρὸς προϊστάμενον, καὶ ὅτι ἐν τῷ τοῦ κύκλου τῆς ἐξουσίας τούτου καὶ τῶν καθηκόντων ἀμφοτέρων ἡ προσταγὴ διότι ἄτοπος, ὡς εἶκος, ἡ εὐθύνῃ ἐπὶ δεδευμένης βουλῆσεως.

Οἱ δ' ἀντιτάσσοντες, ὅτι αὐτοὶ οἱ ὅροι, καθ' οὓς χωρεῖ τὸ νόμιμον τῆς προσταγῆς καὶ τὸ ἀνεύθυνον τῆς ἐκτελέσεως, ἀναιροῦσι τὴν περὶ τυφλῆς ὑπακοῆς ἀρχὴν, προϋποτιθέμενοι τὴν περὶ τούτων κρίσιν τοῦ κατωτέρου, καθ' ὃν δὲ τρόπον δύναται νὰ κρίνῃ οὗτος ἂν ὁ προσταττικὸν ἔχῃ τὴν νόμιμον ἐξουσίαν τὸ προϊστάμενον, καὶ ἂν τὸ προσταττέμενον ὑπάγῃται εἰς τὰ καθήκοντά του, καὶ εἶναι ὑπόχρεως νὰ ὑπακούσῃ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δύναται νὰ κρίνῃ ἐπίσης, καὶ ἂν ἄλλως ἡ προσταγὴ εἶναι νόμιμος, καὶ δὲν ἀντιβαίνει εἰς ῥητὴν τοῦ νόμου ἀπαγόρευσιν ἢ εἰς προφανῇ τῶν ἄλλων δίκαια, συνάγουσιν, ὅτι ἡ προφανῶς παράνομος προσταγὴ δὲν καλύπτει τὴν εὐθύνην τοῦ ὀφισταμένου, ὀφείλοντος νὰ ἐρευνᾷ, ἂν εἶναι νόμιμος ἡ πράξις, καὶ μόνον ἐν εὐλόγῳ ἀμφιβολίᾳ ἔσται ἀνεύθυνος, ἀποδεχόμενος τὴν γνώμην τοῦ προϊσταμένου, καὶ ἐκτελὼν τὴν προσταγὴν.

Εἰς ταῦτα δὲ προστίθεται, ὅτι πολὺ μᾶλλον ζημιοῖ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν,

ὕπὲρ ἧς τοσοῦτον κῆδος ἐπιδεικνύουσιν οἱ διδάσκοντες τὴν τυφλὴν ὑπακοὴν καὶ τὸ ἀκαταλόγιστον τοῦ ὑπακούοντος, νὰ πολυπλασιάζωμεν τοὺς ἐκτελεστέας ἀδικημάτων δι' ἀνευθύνων προσώπων, καὶ νὰ μεταβάλλωμεν οὕτω τοὺς κακοποιούς προϋσταμένους εἰς γίγαντας, ἱκανοὺς νὰ κατορθώσιν διὰ μόνης τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης μεγάλη τὴν ἔκτασιν καὶ τὰ ποτελέσματα ἀδικήματα, ὅποια πολυάριθμοι μόνον συμμορία δύναται, ἢ ἡ ἄρνησις τοῦ κατωτέρου νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν ἀνώτερον διὰ τὸ παράνομον τῆς προσταγῆς.

Εὐτυχῶς ὁ ἡμέτερος νόμος ἔλυσε τὸ ζήτημα ἐνταῦθα ὀρθότατα, περιορίσας τὸ ἀνεύθυνον τοῦ ἐκτελοῦντος προσταγὴν ἀνωτέρου μόνον ἐπὶ πράξεων ἀποτελουσῶν κατάχρησιν ἢ παράβασιν καθήκοντος, ἀπαγορεύσας δὲ ρητῶς τὴν ὑπακοὴν πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεως ἀποτελούσης ἀδικήμα πέραν τοῦ κύκλου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας τοῦ ἐκτελεσόντος (ἄρθρ. 97). Ὁ περιορισμὸς δ' αὐτοῦ τοῦ ἀκαταλόγιστου ἐπὶ προσταγῆς ἀνωτέρου ἐκτείνεται καὶ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως μηδὲ τοῦ στρατιωτικοῦ ἐξαιρουμένου, διότι γενικὴ ἢ διάταξις, καὶ προσέτι ὁ στρατιωτικὸς ποιν. νόμος εἰς ταύτην παραπέμπει χωρὶς νὰ περιέχῃ αὐτὸς ρητὴν τινα ἐξαιρέσιν (ἄρθρ. 192 στρατ. ποιν. Ν.). Ἰστέον ὅμως, ὅτι εἰς τὴν προκειμένην ἀγαθὴν λύσιν ἔφθασεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης ἐλαυνόμενος οὐχὶ ἀπὸ προοδευτικῶν ἰδεῶν περὶ προστασίας τοῦ πολίτου κατὰ τῆς αὐτοχειρίας τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ἀλλ' ἀπὸ ἀορίστου περὶ ἀτιμωρησίας φόβου.

Ὁ ἡμέτερος δὲ νόμος ἐν τοῖς περὶ ἀκαταλόγιστου ποιεῖται ἔτι λόγον περὶ τῆς συναίνεσεως ἢ ἐγκρίσεως τοῦ βλαφθέντος, ἣν ἀποκαλεῖ ἔδειαν αὐτοῦ, ὀρίζων ὅτι ἀναιρεῖ αὐτὴ τὸ τιμωρητόν, ὅσάκις δὲν ἐπέρχεται κοινὸς κίνδυνος, πρόκειται δὲ μόνον περὶ ἰδιοκτησίας (ἄρθρ. 98).

Εἴπομεν δ' ὅτι ἐπὶ συναίνεσεως τοῦ δια-

φερομένου οὐδὲ ζήτημα καὶ περὶ ἀδικήματος γεννᾶται, διότι ὁ χρώμενος ἰδίῳ δικαίωmati οὐδένα ἀδικεῖ, ἄρα καὶ ὁ συναινέσει τοῦ κυρίου, ἐπομένως περιττὴ ὅλως καὶ ἄτοπος ἴσως ἡ διάταξις. Οὕτε δὲ ἡ περὶ κοινῶν κινδύνων ἐξαιρέσις ἀναιρεῖ τὸ περιττόν, διότι καὶ αὐτὸς ὁ κύριος, προξενῶν κατὰ τὴν χρῆσιν τῆς ἰδιοκτησίας του κοινὸν κίνδυνον, πράττει ἀδικήμα, καὶ ὑπόκειται εἰς τὰ νόμιμα ἐπακλόυθα. Ἄλλ' οὕτε περὶ τοιούτων ἐνταῦθα πρόκειται, οὐδὲ λόγος ἐν γένει νὰ ἄρῃ τὸ ἀξιοποιον ἢ παρ' ἄλλου ἐντολή, ἣν μόνον ἐπὶ δημοσίων λειτουργιῶν καὶ ἐν στεναγμοῖς ὁρίσις ἐδέχθημεν. Ἐπαναλαμβάνομεν δ' ἐπὶ τούτοις, ὅτι ἄλλο ἢ συγκίνησις τοῦ παθόντος, ἥτις ὅμως δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀκαταλόγιστον, ἀλλ' εἰς τὸ ἀξιοποιον, καὶ περὶ τῆς ἐν 116 ἄρθρῳ, ἐν ἄλλῳ κεφαλαιῷ, ὁ νόμος πραγματεύεται.

Δ. Γλαράκης

Καταπίσεις καλεῖται ἡ ἐξ ἰδιοτελείας εἰσπραξις ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρετοῦ παρ' ἰδιώτου φόρων, δασμῶν, τελῶν, ἢ δικαστικῶν δαπανῶν, μηδαμῶς ὀφειλομένων ἢ μὴ ὀφειλομένων κατὰ τὴν εἰσπραχθεῖσαν ποσότητα. Τιμωρεῖται δὲ δι' εἰρκτικῆς μὲν, εἰάν ἐνεργηθῇ δι' ἀπατηλῆς μηχανορραφίας ἢ διὰ ψευδῶν παραστάσεων, ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μὲν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ διὰ φυλακίσεως δύο μέχρι πέντε ἐτῶν, εἰάν ὁ ἐνεργήσας αὐτὴν ἐνήργησε καὶ ἄλλοτε τοιαύτην πράξιν καὶ ἐτιμωρήθη ἐπ' αὐτῇ ἡ κατηγορήται ἐν τῇ ἐκτελέσει τριῶν τοιούτων πράξεων (Ποιν. νόμου ἄρθ. 461) (*1) καὶ Καθηκόντων παράβασιν).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καταπίστευσις καθολική καλεῖται ἡ διὰ φράσεων ρητῶν ἢ ἐμμέσων παραγγελία τοῦ διαθέτου πρὸς τὸν ἐγκατάστατον κληρονόμον νὰ παραδώσῃ εἰς ἄλλον τὴν κληρονομίαν (§ 2 Εἰσηγ.

(2.23). Ὀνομάζεται δ' εἰδικῶς ὁ τοιοῦτος κληρονόμος ὑπὸ τῶν ρωμαϊκῶν πηγῶν *fiduciarius*, ὅ ἐστι διαπιστευμένον τὴν φύλαξιν καὶ παράδοσιν τῆς κληρονομίας, καταπίστευσις δ' εἰδικὴ ἢ παραγγελία νὰ παραδώσῃ κληρονομικόν τι πρῶγμα κατ' ἰδίαν ὠρισμένον.

Διαιροῦνται δ' αἱ καταπίστευσεις εἰς ῥητὰς καὶ σιωπηράς. Καὶ ῥητὴ μὲν καταπίστευσις εἶναι ἢ ἐν διαθήκῃ ἢ κωδικέλλῃ ῥητὴ πρὸς τὸν κληρονόμον παραγγελία νὰποδώσῃ εἰς τὸν καταπιστευματοδῶχον τὴν κληρονομίαν. Ἐπίσης δὲ ἢ δι' ἀποκρίσεως τοῦ διαθέτου (μὴ δυνθέντος ἐκ τύχης νὰ ποιησῇται χρῆσιν τοῦ λόγου) εἰς τὴν ἐρώτησιν ἄλλου παραγγελία διὰ νεύματος, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦλάχιστον πέντε μαρτύρων, ἢ διὰ τοῦ λόγου ἐπὶ παρουσίᾳ ἐλάσσονος ἀριθμοῦ μαρτύρων περὶ ἀποδόσεως τῆς κληρονομίας. Καταπίστευσις ῥητὴ δύναται νὰ συσταθῇ καὶ διὰ πράξεως μεταξὺ ζώντων (N. 37 § 3 Πανδ. (3.32) N. 2 Κώδ. (8.54), N. 26 Πανδ. (16.3), N. 77 Πανδ. (1.30). Σιωπηρὰ δὲ καταπίστευσις εἶναι ἢ ἐξ ἀνάγκης προκύπτουσα ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ διαθέτου, ἔστω καὶ μὴ ὀριζομένη ῥητῶς. Τοιαύτη φερ' εἰπεῖν εἶναι ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς παραγγελίας τοῦ διαθέτου πρὸς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ νὰ μὴ συντάξῃ διαθήκην μέχρι τῆς κτήσεως τέκνων (N. 74 Πανδ. (36.7) καὶ N. 77 § 24 Πανδ. (2.31). Ἐπίσης τοιαύτη εἶναι ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς παραγγελίας τοῦ διαθέτου πρὸς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ νὰ καταστήσῃ κληρονόμον ῥητόν τι πρόσωπον (N. 17 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (36.1), N. 114 § 6 Πανδ. (1.30). Ἐπίσης ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς ἐκφράσεως ὅτι ὁ διαθέτης γινώσκει ἢ πιστεύει ὅτι ὁ κληρονόμος θέλει ἀποδώσῃ τὴν κληρονομίαν εἰς ῥητόν τι πρόσωπον (N. 115 καὶ 118 Πανδ. (1.30), N. 39 Πανδ. (3.32).

Ἐπίσης ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς πρὸς τὸν κληρονόμον παρακλήσεως τοῦ διαθέτου νὰ φροντίξῃ περὶ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ὅπως ταῦτα περιέλθωσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ (N. 11 § 9 Πανδ. (3.32). Ἡ καταπίστευσις δύναται νὰ γίνῃ ἢ μετὰ ὠρισμένην τινα ἡμέραν ἢ μέχρι ῥητῆς τινος ἡμέρας ἢ ὑπὸ ὅρον (§ 2 Εἰσηγ. (2.23), N. 13 καὶ N. 49 Πανδ. (36.1). Ὅρος δὲ συνήθης εἶναι ἢ περίπτωσις τοῦ θανάτου τοῦ ἐγκαθισταμένου κληρονόμου ἢ νεκρῶν. Τοιοῦτος δὲ ἐνίοτε ὑπονοεῖται, καίπερ μὴ ἐκπεφρασμένος, ὡς σιωπηρὰ τοῦ διαθέτου βούλησις, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἂν ἂνιόν τις ἐπιφορτίσῃ κατιόντα τινὰ αὐτοῦ ἄτεκνον νὰποδώσῃ τὴν κληρονομίαν εἰς ἕτερόν τινα, ὅτε, καταλείποντος τέκνα τοῦ κληρονόμου, τὸ καταπίστευμα πίπτει, διότι εἰκάζεται ὅτι δὲν ἐνόησεν ὁ διαθέτης νὰ προτιμήσῃ τὸν καταπιστευματοδῶχον τῶν τέκνων τοῦ κατιόντος κληρονόμου (N. 102 Πανδ. (36.1), N. 30 Πανδ. (6.42), N. 6 Πανδ. (6.25).

Σημειωτέον ὅτι δύνανται νὰ βαρυνθῶσι διὰ τῆς ὑποχρέωσιν τῆς ἀποδόσεως τοῦ καταπιστευματος οὐ μόνον οἱ βεβαρημένοι κληρονόμοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὁκαταπιστευματοδόχοι, εἴτε διὰ διαθήκης, εἴτε διὰ κωδικέλλου (N. 17 § 2 Πανδ. (36.1), N. 9 Κώδ. (6.42), N. τελ. Κώδ. (6.42).

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀναφέρει ἐν τῇ § 1 Εἰσηγ. (2.23), ὅτι τὸ πάλαίαι καταπίστευσις δὲν ἦταν ὑποχρεωτικὴ εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ τὸ πρῶτον μόλις ἐπὶ Αὐγούστου κατέστησαν αὐταὶ διὰ νομοθετικῆς διατάξεως ὑποχρεωτικαί. Ἀλλ' ἐκ τούτου ἐπῆλθεν ὅτι οἱ κληρονόμοι ἤρξαντο ἀποποιούμενοι τὴν κληρονομίαν, διότι καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτῆς εἰς τοὺς καταπιστευματοδόχους ἐλογίζοντο κληρονόμοι (N. 88 ἐν τέλει (Πανδ. 28.5), § 3 Εἰσηγ. (2.23) καὶ ὡς τοιοῦτοι ὑπεχρεοῦντο εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν (N. 25 § 13 Πανδ. (10.1),

N. 10 Κωδ. (6. 30). Διὸ οἱ πολῖται ἀπένησκον ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀδιὰθετοι, μὴ γινομένης δεκτῆς τῆς κληρονομίας ὁ παρὰ Ῥωμαίους θεωρεῖτο ἄτιμον. Ἐνεκα τούτου ἐξεδόθη ἐκ τῆς ὑπατείας τοῦ Τρεβελλίου Μαξίμου τὸ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κληθὲν Τρεβελλιανὸν θέσπισμα (Trebellianum senatusconsultum), δι' οὗ διατάσσεται ὅτι, ἐὰν κληρονομία τις ἀποδοθῇ λόγῳ καταπιστεύσεως, αἱ ἡγωγαὶ (ἀποφατικά τε καὶ καταφατικά), αἱ εἰς τὸν βεβηρημένον κληρονόμον ἀρμύζουσαι, δίδονται εἰς τὸν καταπιστευματοδόχον, ὅθεν ὁ κληρονόμος ἐναγόμενος ἠδύνατο νὰ προβάλῃ τὴν ἐκ τοῦ δόγματος τούτου ἔνστασιν (§ 4 Εἰσηγ. (2. 23), N. (1 καὶ 4 Πανδ. 36. 1), N. 1 § 8 Πανδ. (15. 1). Ἄλλ' οὔτε τοῦτο ἔσωζε τὰς διαθήκας, διότι πολλοὶ τῶν κληρονόμων, οὐδὲν ἐκ τῆς κληρονομίας ὠφελοῦμενοι, ἀπεποιῶντο τὴν κληρονομίαν διὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Πηγάσου ἐξεδόθη τὸ Πηγασιανὸν θέσπισμα, δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι ὁ κληρονόμος, ὁ ἐπιτεταγμένος νὰ ἀποδώσῃ τὴν κληρονομίαν εἰς ἄλλον, δύναται νὰ κρατήσῃ τὸ τεταρτημόριον αὐτῆς (§ 5 καὶ 6 Εἰσηγ. (2. 23), N. 4, 5, 11, 16, 27, 55 § 3 Πανδ. (36. 1). Τὰ δύο ταῦτα δόγματα ἠνώθησαν εἰς ἓν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα δόγμα Τρεβελλιανόν, δι' οὗ ἐπετράπη εἰς τὸν κληρονόμον νὰ ἀφαιρῇ τὸ τεταρτημόριον, ὀνομασθὲν τεταρτον Τρεβελλιανόν, ἀποποιούμενος δὲ τὴν κληρονομίαν ἀναγκάζεται εἰς ἀποδοχὴν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ καταπιστευματοδόχου (οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ μερικοῦ καταπιστευματοδόχου ἢ κληροδόχου) ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει τοῦ νὰ ἀποδώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν καταπιστευματοδόχον ἂνευ βλάβης ἢ ὠφελείας (§ 7 καὶ 8 Εἰσηγ. (2. 23) ἐν συνδ. πρὸς N. 14 § 5 καὶ 6, N. 16 § 2, N. 63, Πανδ. (36. 1), § 2 ἐν τέλει Εἰσηγ. (2. 22). Ἄλλ'

εὐνόητον ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀναγκασθῇ εἰς ἀποδοχὴν αὐτῆς, ἐὰν ἐγκαθίσταται ἐπὶ αἵρεσι, πλὴν ἐὰν ἡ αἵρεσις συνίσταται εἰς δόσιν πράγματός τινος, ὅτε ὁ καθολικὸς καταπιστευματοδόχος δύναται νὰ προσενέγκῃ τῷ κληρονόμῳ τὸ πρᾶγμα τοῦτο πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς αἵρέσεως. (N. 7 καὶ 31 § τελ. N. 63 § 8 Πανδ. (36. 1), ἢ ἐὰν ἡ αἵρεσις συνίσταται εἰς πρᾶξιν δυναμένην νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τρίτου, ὅτε πάλιν οὗτος δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρᾶξιν (N. 31 § τελ. Πανδ. (36. 1), N. 63 § 7 Πανδ. (36. 1). Σημειωτέον ὅτι ὁ κληρονόμος δύναται νὰ ποικτήσῃ τὸ Τρεβελλιανέιον τέταρτον, ἐὰν ἐκ πλάνης ἀπέδωκε τὴν κληρονομίαν ὁλόκληρον, διὰ τῆς περὶ ἀχρεωστέτου ἡγωγῆς ἢ δι' ἄλλων νομίμων μέσων, εἰδικῶς ὀριζομένων (N. 21 καὶ 68 Πανδ. (36. 1), N. 5 § 15 Πανδ. (24. 1); § 7 Εἰσηγ. (2. 23). Καταλογίζεται δ' εἰς τὸ Τρεβελλιανέιον τέταρτον πᾶν ὅ,τι ὁ κληρονόμος ἔλαβε κατὰ βούλησιν τοῦ διαθέτου, συμπεριλαμβανομένων τῶν συλλεχθέντων ἐκ τῶν ἄλλων κληρονομικῶν πραγμάτων καρπῶν (N. 91 καὶ 93 Πανδ. (35. 2), N. 18 καὶ N. 22 § 2 καὶ N. 27 § 1 Πανδ. (36. 1), πλὴν ἐὰν ὁ κληρονόμος ᾖναι τέκνον, ὅτε δὲν καταλογίζεται (N. 9 Πανδ. 6. 49). Εἰσῆχθη δὲ τὸ Τρεβελλιανέιον τέταρτον καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Φαλκιδίου τεταρτου (§ 6 Εἰσηγ. (2. 23). Διὸ καὶ συγγέεται πρὸς αὐτὸ ἐν τοῖς νόμοις, ὀνομαζόμενον οὐχ ἤττον Φαλκιδέον (N. 2, N. 29 § 16, N. 30 κτλ. Πανδ. (36. 1). Ὅθεν καὶ ἡ περὶ Τρεβελλιανοῦ τεταρτου διάταξις ἀργεῖ, ἐὰν ὁ κληρονόμος δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν τῆς κληρονομίας (N. τελ. § προτελ. Κωδ. (6. 30), ἐὰν πρόκειται στρατιωτικὴ διαθήκη (N. 3 § 1 Πανδ. (36. 1) N. 7 Κωδ. (6. 50). ἐὰν ὁ κληρονόμος ἀποποιῇται τὴν κληρονομίαν (§ 7 Εἰσηγ. (23. 23), N. 14 §

3 Πανδ. 28. 1). Ἀπὸ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο δογμάτων ἐπὶ Ἰουστιν. αἱ κληρονομικαὶ ἀγωγαὶ ἀρμύζουσιν εἰς τε τὸν κληρονόμον καὶ εἰς τὸν καθολικὸν καταπιστευματοδόχον κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς μερίδος ἐκάστου (§7 Εἰσηγ. (2.23).

Ἐκ τῆς μηχανοευθείσης διατάξεως, καθ' ἣν δικαιούται ὁ εἰς ὃν καταλείπεται περιουσία ὅπως παραδώσῃ αὐτὴν ἑτέρῳ ὡς καταπίστευμα, νὰ κρατήσῃ ἐξ αὐτῆς τὸ $\frac{1}{4}$ μόνον, τὴν δὲ λοιπὴν περιουσίαν ὀφείλει νὰ ἀποκαταστήσῃ τῷ καταπιστευματοδόχῳ, μεθ' οὗ διαιροῦνται αἱ ἀγωγαὶ pro rata, συνάγεται κατὰ τὴν ἀπόφ. Α.Π. 265 τοῦ 18 ὅτι ἕως τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν $\frac{3}{4}$ τοῦ καταπιστευμάτος ὁ κληρονόμος κατέχει ἐν ὀνόματι τοῦ καταπιστευματοδόχου (πράγματι κληρονόμου ὡς πρὸς τὴν ποσότητά ταύτην), διὸ λογίζεται κληρονόμος μόνον ὡς πρὸς τὸ $\frac{1}{4}$, κατὰ δὲ τὰ $\frac{3}{4}$ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ καταπιστευματοδόχου. Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφάσεις Α.Π. 27 καὶ 157 τοῦ 86 λογίζεται ὡς κληρονόμος τῆς ὅλης περιουσίας, διὸ ἐνέχεται εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν τοῦ θανόντος καὶ ἀποβάλλει διὰ συγχύσεως τὰς κατὰ τοῦ κληρονομουμένου ἀπαιτήσεις, πλὴν ἐὰν ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν κατανγκαζόμενος, ὅτε ἐνέχεται ὁ καταπιστευματοδόχος, ὡς γενομένης τῆς ἀποδοχῆς ἐπὶ κινδύνῳ αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ὁ κληρονόμος ὀφείλει νὰ ἀσφαλίσῃ τὸν καταπιστευματοδόχον δι' ἐγγυοδοσίας (Ν. πρ. καὶ Ν. 5 § 2 καὶ Ν. 14 πρ. Πανδ. (36. 3): διὸ δὲν δικαιούται ὁ δικαστὴς νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ πιθανὸν ἢ μὴ τῆς ἐκβάσεως τῆς αἰρέσεως, ὅφ' ἣν ἀφέθῃ τὸ καταπίστευμα, ἀλλ' ὀφείλει ἀείποτε νὰ διατάσῃ ἀσφάλειαν (Α. Π. 168 τοῦ 81).

Ἡ καταπίστευσις παύει, ἐὰν ὁ καταπιστευματοδόχος ἀποποιήται (Ν. 1 καὶ 16 Κώδ. 2. 3) ἐὰν μὴ πραγματοποιηθῇ ἡ αἰρεσις, ἐξ ἧς ἤρτηται (Ν. 102 Πανδ. (35.1),

Ν. 30 Κώδ. (6.42), Ν. τελ. § 3 Κώδ. (6.43), ἐὰν ἐκλήπῃ ἢ ᾔναι ἀνυπαρκτος ὁ εἰς ὃν ἐμελλε νὰ περιέλθῃ τὸ καταπίστευμα (Ν. 78 § ποτελ. Πανδ. (2. 31), ἐὰν ὁ κληρονόμος ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ καταπιστευματοδότου (Ν. 29 § Πανδ. (2. 31), Ν. 13 § 3 Πανδ. (36. 1).

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ διατάχθη ἡ ἐξίσωσις τῶν κληροδοσιῶν πρὸς τὰς καταπιστεύσεις, ῥητῶς ὀρίσαντος ὅτι αὐτὸ ἐστὶ λ η γ α τ ο ν (κληροδοτήμα) καὶ φ ι δ ε ι κ ὀ μ ι σ σ ο ν (καταπίστευμα). Ὅθεν ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ κληρονομία καὶ καταπίστευσις ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνουσιν· διαφέρει δι' μόνον ἢ τῆς κληρονομίας κληροδοσία (κληρονομικὴ κληροδοσία) ἢ καταπίστευσις καθολικὴ τῆς εἰδικῆς κληρονομίας ἢ καταπίστευσεως, ἥτοι τῆς κληρονομίας ἢ καταπίστευσεως κατ' ἴδιαν ὠρισμένων πραγμάτων (*18α καὶ Κληροδοσία).

Θ. Ν. Φιλοράτης

Καταπιστευτέος νόμος ἢ ἀπαλλακτικὸν σύμφωνον, Lex commissoria) καλεῖται ἡ περιποιημένη σύμβασις, ἥς δυνάμει παρέχεται εἰς τὸν ἕτερον τῶν κατὰ τὴν κυρίαν σύμβασιν συμβαλλομένων τὸ δικαίωμα νὰ θεωρήσῃ τὸ καθ' ἑαυτὸν ὡς μὴ συναφθεῖσαν τὴν σύμβασιν ταύτην, ἐὰν ὁ ἄλλος ἀνατήσῃ τὰς ἐξ αὐτοῦ ὑποχρεώσεις αὐτοῦ. Τὸ Ρ. Δ. ὀρίζει ῥητῶς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀπαλλακτικοῦ συμφώνου, ὁσάκις προσερχῶνται τοῦτο εἰς τὴν σύμβασιν τῆς ἀγοραπωλησίας, κελεύων ὅτι τὸ ἀγορασθὲν πρῶγμα λογίζεται ἀναγόμενον, μὴ καταβαλόντος τοῦ ἀγοραστοῦ ἐμπροθέως τὸ τίμημα, λογίζεται δὲ μηδαμῶς καταβαλὼν αὐτὸ ὁ ἀγοραστὴς ὁ καταβαλὼν μέρος τοῦ τιμήματος, πλὴν ἐὰν ἡ παράλειψις τῆς καταβολῆς ἐπισυνέβῃ ἐξ αἰτίας τοῦ πωλητοῦ· ἔχει δ' ὁ πωλητὴς τὸ δικαίωμα ἢ νὰ ἐπιδιώξῃ τὸ ἐκ τοῦ συμφώνου δικαίωμα αὐτοῦ, ὅτε ὁ ἀγοραστὴς ἀποδίδωσι τὸ

πρᾶγμα μετὰ τῶν καρπῶν, ἀνορθῶν καὶ τὴν τυχὸν προξενήθεισαν εἰς αὐτὸ ζημίαν, ἢ παραιτούμενος τὸ ἐκ τοῦ συμφώνου δικαίωμα, νὰ ἀζιώσῃ τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος. Ἀλλ' ἐκ τῶν ῥητῶς ὀριζομένων ἐπὶ τῆς ἀγοραπωλησίας ἀποτελεσμάτων τοῦ ἀπαλλακτικοῦ συμφώνου συνάγονται εὐκρινῶς καὶ τὰ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συμβάσεων ἀποτελέσματα αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι τὸ τε Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ οἱ νώτεροι ἡμῶν νόμοι (περὶ ἐνεχύρου ἄρθρ. 5 καὶ περὶ ὑποθηκῶν ἄρθρ. 47) ἀπαγορεύουσι τὴν συνομολόγησιν ἀπαλλακτικοῦ συμφώνου ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου καὶ τῆς ὑποθήκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάσκοποι ἐν καιρῷ πολέμου. Κατάσκοποι ἐν καιρῷ πολέμου θεωροῦνται ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰσδύουσι λαθραίως καὶ ὑπὸ πλαστήν ιδιότητα εἰς τὰς τάξεις τοῦ πολεμίου στρατοῦ, ὅπως συλλέγοντες αὐτόθι πληροφορίας χρησίμους τῷ ἀντιπάλῳ στρατῷ μεταδίδωσι ταύτας πρὸς αὐτόν. Οἱ τοιοῦτοι κατάσκοποι, οἰοδύητε καὶ ἄνωσιν, εἴτε ἐπιτυχόντες εἴτε μὴ τοῦ σκοποῦ, συλλαμβανόμενοι τιμωροῦνται κατὰ τοὺς στρατιωτικοὺς νόμους, καὶ δὴ διὰ θανάτου, συνήθως ἀπαγχονιζόμενοι.

Οἱ κατάσκοποι δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται πρὸς τοὺς λεγομένους στρατιωτικούς προσκόπους, οἵτινες, οὐδαμῶς τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν ιδιότητα ἀποκρύπτοντες, εἰσδύουσιν ὡς στρατιῶται εἰς τὰς ἐχθρικὰς γραμμάς, ὅπως πληροφορηθῶσι περὶ τῆς τοποθετήσεως καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ τοιοῦτοι, συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, θεωροῦνται ὡς αἰχμάλωτοι τοῦ πολέμου, ἀπολαμβάνοντες τὰ τοῦτων δίκαια.

Π. Χρυσανθόπουλος

Καταστάσεις (Ρωμ. Δίκαιον). Α'. Καταστάσεις ἐλευθερίας (Status libertatis). Εἰς τὴν κατάστα-

σιν τῆς ἐλευθερίας ἀντιτίθεται ἡ κατάστασις τῆς δουλείας, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἰδόντες καθιερωμένην τότε πανταχοῦ εἶχον ἀναγάγει εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν. (jus gentium), δι' ἡμᾶς δὲ καὶ πάντα τὰ λοιπὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἔχει μὲν ἀπλῶς τανῶν ἁξίαν ἱστορικὴν, παρέχει οὐχ ἥττον καὶ νῦν ἐπιστημονικῶς πολλὴν ὠφέλειαν. Ἐπειδὴ ὅντως αὕτη ἐνεβάτευεν εἰς τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν τῶν Ῥωμαίων βίον, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ περιβληθῶσιν ἰδιαίτερον ὅλως χαρακτῆρα πολλὰ τῶν νομικῶν σχέσεων τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ἡ δουλεία συνίστατο ἐξ ἐνὸς εἰς τὴν ἀπόλυτον στέρησιν παντὸς δικαιώματος, ἐξ ἄλλου δὲ εἰς τὴν παντελῆ ὑποταγὴν τοῦ δούλου εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἐαυτοῦ κυρίου.

Ἐντεῦθεν ἡ ἐξομώσις, ἣν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καθιέρωσε δι' ἄκρας αὐστηρότητος ἐπακολουθημάτων, ὁποίας παράδειγμα δὲν εὕρισκόμεν ἀλλαχοῦ, μεταξὺ τοῦ δούλου καὶ τῶν πραγμάτων πρὸς διαστολὴν τῶν προσώπων, ἰδίως δὲ μεταξὺ τοῦ δούλου καὶ τῶν κτηνῶν.

Ἐκ τούτου ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῶν δούλων.

Τὸ περιστατικὸν ὅτι ὁ δούλος εἶναι ἄνθρωπος, ὅπερ οἱ Ῥωμαῖοι ὠμολόγουν ἄλλως, δὲν παρεῖχεν εἰς αὐτὸν εἰμὴ ἐμμέσως ὑπεροχὴν τινα τῶν κτηνῶν, καθ' ὅσον ἐνεκα τούτου ἡ δύνατο ν' ἀπαλλαχθῇ ποτὲ τῆς δουλείας καὶ νὰ ἀποβῇ πρόσωπον, ἀποκτῶν τὴν ἐλευθερίαν status libertatis.

Τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐτροποποιεῖ πῶς προσέτι ἰδιαιτέρως τὴν ὠφέλειαν, ἥτις προσεγίνετο εἰς τὸν κύριον, διότι ὁ δούλος ἡ δύνατο ν' ἀξήσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ κυρίου του οὐχ ὀλιγόνον διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ὅπως τὰ λοιπὰ ζῶα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, καὶ ἡ δύνατο προσέτι νὰ ἀντιπροσωπεύῃ αὐτὸν ἐν νομικαῖς πράξεσι (negotia juris), ἃς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπεχειρεῖ.

Ὁ οὐσιώδης αὐτός τῆς δουλείας χαρακτήρ δὲν ὑπῆρξε μόνον κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρωμαϊκὸν δίκαιον, ἀλλὰ διετηρήθη ἀμεταβλήτως σχεδὸν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἡ πολιτεία οὐδαμῶς ἀνემειγνέτο εἰς τὰς σχέσεις τοῦ κυρίου πρὸς τὸν δούλον αὐτοῦ, ἣν ἐθεώρει ὡς σχέσιν καθαρῶς τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Αἱ ἰδιαίτεραι δὲ διατάξεις, ἃς ὁ αὐτοκράτωρ ἐξέδοτο ὑπὲρ τῶν δούλων, δι' ὧν ἐπροστατεύετο κατὰ τῆς ἀπανθρώπου διαγωγῆς τοῦ κυρίου, ἔχουσι καθαρῶς χαρακτῆρα ἀστυνομικῶν νόμων, περιορίζοντων τὴν καταχρηστικὴν δικαιοῦματός τινος χρῆσιν, ὡς διατάξεις ἀφορῶσαι εἰς τὰ πράγματα καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ρ. Δ. πρῶτον μὲν τὰ τέκνα τῆς δούλης ἄνευ διακρίσεως τοῦ προσώπου ἢ τῆς τάξεως τοῦ πατρὸς περιήρχοντο ἀνεξαιρέτως ὡς δούλοι εἰς τὴν κυριότητα τοῦ κυρίου τῆς μητρὸς, ἐφαρμοζομένης καὶ ἐπ' αὐτῶν τῆς περὶ τῆς κυριότητος τῶν ζῶων ἀρχῆς. Ἀλλ' ἐδύνατο καὶ ἄνθρωποι ἐλεύθεροι νὰ ἀπολέσωσιν ἕνεκα διαφόρων συμβεβηκότων τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν καὶ νὰ καταστῶσι δούλοι, ὅτε ὑφίσταντο τὴν μεγίστην τῆς καταστάσεως αὐτῶν ἐλάττωσιν *capitis diminutionem maximam*. Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος δὲν ἐδύνατο μὲν ν' ἀπαλλοτριώσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ἀλλ' ὑπέκειτο οὐχ ἥττον εἰς τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς. κατὰ μὲν τὸ ἀρχαῖον Ρωμαϊκὸν δίκαιον, καὶ ὁσάκις δὲν ἤδυνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς δανειστὰς αὐτοῦ, καθ' ὅλας δὲ τὰς περιόδους τοῦ Ρ. Δ. διὰ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ πρὸς τοὺς ἠδικοημάτων τινῶν βαρέων.

Ἡ δουλεία παύει κατὰ γενικὸν κανόνα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ δούλου, εἴαν ἐν τῷ μεταξὺ δὲν κατέστη ἐλεύθερος ἕνεκα συμβεβηκότων τινῶν. Τοιαῦτα συμβεβηκότα εἶναι: ἡ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιστροφή (*jus postliminii*), ἡ εἰς τὸν

δούλον ἀπόδοσις τῆς ἐλευθερίας εἰς ἀνταμοιβὴν ἀγαθῆς τινος πράξεως ἢ πρὸς τιμωρίαν τοῦ κυρίου, πρὸ πάντων δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ κυρίου χειραφέτησις (*manumissio*) τοῦ δούλου.

Ἡ ἐξαίρεσις τῆς ἀφέσεως, ἀπορρέουσα ἀπὸ τοῦ δικαιοῦματος τῆς κυριότητος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ὅλως ἀπεριόριστος, μετὰ ταῦτα ἤμως ἕνεκα τῆς καταχρησεως αὐτῆς περιορίσθη πολυτρόπως διὰ τῶν νόμων Αἰλίου Σεντίου (*Ailia Sentia*), καὶ Φουσίου Καννίου (*Fusia Caninia*), κατὰ τι δὲ καὶ διὰ τοῦ νόμου Ἰουνίου Νορβάνου (*Junia Norbana*), ἀλλ' ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ κατηργήθησαν κατὰ μέγιστον μέρος οἱ περιορισμοὶ οὗτοι.

Ὅπως ἐπέλθωσι πάντα τὰ ἀποτελέσματα τῆς χειραφετήσεως ἀπηρτοῦντο πάντοτε ἐξωτερικοὶ τινες τύποι. Οἱ τύποι οὗτοι, οἵτινες προέοντες τοῦ χρόνου μετεβλήθησαν, ἐστηρίζοντο οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου καὶ ἦσαν *per vindictam, per censum, per testamentum, in ecclesiis*· οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ δικαίου τῶν ἰθῶν καὶ ἦσαν *inter amicos, per epistolam, per convivium*.

Ἐὰν ὁ δούλος δὲν ἐχειραφετήθῃ ἐπισήμως, ἀλλ' ὁ κύριος αὐτοῦ ἀπέδωκεν αὐτῷ διὰ διαθήκης τὴν ἐλευθερίαν ἐπὶ αἰρέσει· τινὶ ἢ μετὰ παρέλευσιν ὠρισμένου τινὸς χρόνου, τότε ἐλογίζετο μὲν *statu liber*, ἀλλ' ἔμεινεν ἐν τοῦτοις δούλος, πληρωθεὶς δὲ τῆς αἰρέσεως ἢ τοῦ χρόνου καθίστατο ἐλεύθερος ἄνευ περαιτέρω διατυπώσεων καὶ ἂν ἐν τοσούτῳ ᾔθελε μεταβῇ ὑπὸ τὴν δεσποτείαν ἄλλου κυρίου.

Ὁ ἀφελὲς δούλος ἢ ἀπελεύθερος καθίστατο πάντοτε ἄνθρωπος ἐλεύθερος *liber homo*, προϋποτιθεμένου ὅτι ὁ ἀπελεύθερῳ εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου καὶ τὴν κοινικὴν ἢ κοινίαν (*quiritariam*) κυριότητα τοῦ δούλου, ἄλλως ὁ ἀφίεμος δὲν ἀπέκτα εἰμὴ κατὰ πρᾶγμα τὴν ἐλευθερίαν *in libertate morabatur*.

Ἄλλ' ἐγίνετο πολίτης Ρωμαῖος *civis Romanus*? Οὐχὶ πάντοτε κατὰ τὸ ἀρχαῖον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον. Ὁ δὲ ἀφιέμενος διέφε-
ρεν αἰέποτε τοῦ ἐκ γενετῆς ἐλευθέρου εὐγε-
νοῦς (*ingenuus*) κατὰ τοῦτο ὅτι μέχρι τῆς
ἀφ' ἐσέως τοῦ ἦτο ἐκ γενετῆς δούλος, ἐπο-
μένως ἐλέγετο ἀπελευθέρως καὶ ἐτάττετο ἐν
πολλοῖς, καὶ ὅτε ἐτι ἐκτὰ τὸ δικαίωμα
τοῦ πολίτου, εἰς πολιτικὴν θέσιν ὑποδε-
εστέραν· ἄλλ' ἐν τῇ νεωτέρῳ δικαίῳ ἡ
διαφορὰ αὕτη ἐξέλιπεν ἐντελῶς σχεδόν.

Ἐκ τῆς ἀφ' ἐσέως προέκυπτε μεταξὺ
τοῦ χειραφετουμένου ἀπελευθέρου καὶ τοῦ
χειραφετοῦντος αὐτὸν πάτρωνος καὶ τῶν
κατιόντων αὐτοῦ σχέσεις τις ἀναμνη-
σκουσα δεσμὸν τινα οἰκογενειακόν. Τὸ
πᾶν ὅλον τῶν δικαιωμάτων ἐν μέρει ἐπιτί-
μων καὶ ἐν μέρει χρηματικῶν, ἅπερ ὁ πᾶ-
τρων ἐκτὰ οὕτω κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου,
ἐλέγοντο δίκαιον πατρωνίας *jus patro-
natus*. Ἡ ἐκτασις αὐτοῦ ἦτο ὠρισμένη
οὐχ ἦττον διὰ κανόνος γενικοῦ ἢ διὰ τῶν
εἰδικωτέρων ὅρων ὅφ' οὓς ἡ ἀφ' ἐσέως ἐτε-
λεῖτο.

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἐπὶ τοῦ μὴ ἐλευ-
θέρου δικαίωμα (*jus*), περὶ οὗ ἐπραγ-
ματεῖσθαι, ἀπετέλει τὴν *dominicam*
potestatem. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου
ἀνθρώπου τάσσουσιν οἱ νομοῦνται δικαίω-
ματα ἀπορρέοντα ἀπὸ τοῦ οἰκογενεια-
κοῦ δεσμοῦ. Ταῦτα δικαιώματα ἦσαν
κατὰ Ῥωμαίους: α'. ἡ πατρικὴ ἐξουσία
(*patria potestas*), ἀποτελοῦσα αὐστηρο-
τάτην δεσποτείαν ἐπὶ τῆς οἰκογενείας,
ἣτις ἀνῆκεν εἰς τὸν ἐκ πατρὸς ἄρρενα ἀ-
νιόντα ἐπὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἐγγόνων,
δισεγγόνων κτλ. β'. ἡ τοῦ συζύγου ἐξου-
σία (*manus mariti*), ἡ δεσποτεία δηλονότι
ὅτι ἦν ὁ σύζυγος εἶχεν ἐπὶ τῆς συζύγου
του, ὁσάκις αὕτη *in manum mariti con-*
venerat διὰ τοῦ μέσου ἰδιαιτέρων δια-
τυπώσεων. Ἡ ἐξουσία αὕτη (*manus*), ἐξε-
τείνετο πολλάκις παραδόξως καὶ εἰς ἄλ-
λας παρὰ τὰς τοῦ γάμου περιπτώσεις.

γ'. ἡ *mancipium*, ἣτις συνεδῆτο στενωπὸς
πρὸς τὰς δύο προλαβούσας· διότι ἡ *patria*
potestas, ὡς ἡ *manus mariti*, παρεῖχεν
εἰς τὸν οἰκογενειαρχὴν τὸ δικαίωμα νὰ με-
ταβιβάξῃ τὰ ὑπεξούσια αὐτοῦ πρόσωπα
εἰς τὴν ὑποταγὴν ἄλλου. Ὅσακις λοιπὸν
οἱ οἰκογενειάρχαι ἐχρῶντο τῷ δικαίωmati
αὐτῶν τούτῳ, ἡ ἐξουσία ἦν ὁ ἕτερος ἐκ-
τὰ τὸ ἐπὶ τῶν προσώπων, ἃ παρεδόθησαν
οὕτως εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἐλέγετο
mancipium.

Αἱ ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων προσώπων προ-
εκτεθεῖσαι ἐξουσίαι ἐπεκράτησαν ἀπὸ τῶν
ἀρχαιοτέρων χρόνων ἀπορρέουσαι ἀπὸ
τῆς ἀρχαίας πατριαρχικῆς πολιτικῆς κα-
ταστάσεως.

Αἱ ἐξουσίαι αὗται ἦσαν κατὰ τὸν ἀρ-
χαῖον αὐτῶν σχηματισμὸν αὐστηρόταται.
Αὐτοὶ οὗτοι οἱ Ῥωμαῖοι συνέκρινον καὶ
ἐξωμοίουσαν αὐτὴν πολλάκις πρὸς τὴν *domi-*
nica potestate καὶ πραγματικῶς πολ-
λαχῶς προσήγγιζον καταπληκτικῶς πρὸς
τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσπότη ἐπὶ τοῦ δού-
λου· διότι τὰ ὑπεξούσια πρόσωπα ἦσαν
ἐπίσης ἀνίκανα ὡς καὶ οἱ δούλοι εἰς κτῆ-
σιν ἰδιαιτέρας περιουσίας διότι ὅ,τι ἐκ-
τῶντο, ἐκτῶντο ὑπὲρ ἐκείνου εἰς οὐ τὴν
ἐξουσίαν διετέλουν. Διεκρίνοντο ἐν τούτοις
οὐσιαστικῶς τῆς ἐξουσίας τῶν κυρίων, καθ'
ὅσον δὲν ἀφῆρουν ποτὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ
τὴν οἰκογένειαν, συνεβιβάζοντο δὲ πρὸς τὸ
δίκαιον τῆς πολιτείας. Ταῦτα ἦσαν ἁλη-
θῶς κοινὰ καὶ εἰς τὴν *mancipium*, εἰ καὶ
αὕτη προσήγγιζε μᾶλλον εἰς τὴν *Servilis*
conditio, ὅτε μάλιστα ὑποβάλλετο ὅχι μό-
νον κατὰ τὸ φαινόμενον ἐν παρόδῳ, ἀλ-
λὰ σπουδαίως καὶ διαρκῶς. Τὸ πρόσωπον
in mancipio καθίστατο τότε *Servi loco*,
tanquam servus ἄλλ' οὐχ ἦττον ἔμενεν
αἰέποτε καὶ ἐπροστατεύετο κατὰ τῶν
ὅρων, αἵτινες ἀπετείνοντο κατ' αὐτοῦ,
liberum caput.

Παρατηρητέον, ὅτι ὅλαι αἱ οἰκογενεια-
καὶ ἐξουσίαι ἐπὶ προσώπων ἐλευθέρων

ἀπώλεσαν κατὰ μικρὸν τὴν αὐστηρότητα αὐτῶν, πρὸ πάντων μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς αὐτοκρατορίας, τινὲς μάλιστα ἐξέλιπον παντελῶς, ὡς ἡ *manus mariti* καὶ μέχρι τινὸς τοῦλάχιστον βαθμοῦ τὸ *mancipium*.

Ὁ ὑποτεταγμένος εἰς ἓν ἐκ τῶν δικαιωμάτων τούτων δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπὶ ἄλλου προσώπου οὔτε τοῦ αὐτοῦ εἶδους δικαίωμα, οὔτε κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν ἄλλων δύο. Τὸ αὐτὸ δὲ πρόσωπον δὲν ἐδύνατο ποτὲ νὰ ᾖ ὑπερῷον συγχρόνως εἰς πολλούς.

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία καὶ ἡ συζυγικὴ χεὶρ δὲν ἀνῆκον εἰμὴ εἰς ἄνδρα· τὸ *mancipium* τούναντίον ὡς ἀνάλογον τῆς *dominicae potestatis* ἡδύνατο ν' ἀνήκῃ καὶ εἰς γυναῖκας.

Οἱ ἄνδρες ὡς καὶ αἱ γυναῖκες ἐδύνατο νὰ διατελῶσιν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ὑπὸ *mancipium*· αἱ γυναῖκες ἀπ' ἐναντίας μόναι ἡδύνατο νὰ διατελῶσιν οὐχὶ μόνον ὑπὸ συζυγικὴν χεῖρα, ἀλλ' ἐν γένει ὑπὸ χεῖρα *in manu*.

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία καὶ ἡ συζυγικὴ δὲν ἡδύνατο ποτὲ νὰ ἀρμολύσων εἰς πολλὰ πρόσωπα συγχρόνως καὶ κοινῶς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ατόμου, ἀλλὰ τὸ *mancipium* φαίνεται ὅτι ἐδύνατο.

Ἡ πατρικὴ τέλος ἐξουσία καὶ ἡ συζυγικὴ χεὶρ ὡς ἀπλὴ οἰκογενειακὴ σχέσις ἔπαυε πάντοτε διὰ τοῦ θανάτου τοῦ χρωμένου αὐτῇ· τὸ *mancipium* τούναντίον ἐμμεῖτο μᾶλλον τὴν *dominica potestas*, διό μετέβαινεν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ περιβεβλημένου αὐτὴν προσώπου.

Προσθετέον ὅτι ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς δικαίωμα ἄλλότριον ἐκ τῶν προεκτεθέντων (ὡς διατελῶν ἐλεύθερος, πολίτης καὶ αὐτεξούσιος) διακρίνεται γενικῶς ἐν τῷ *publici iuris* διὰ τῆς προσηγορίας *homo sui iuris*, τούναντίον δ' ὁ ὑποκείμενος εἰς δικαίωμα ἄλλότριον (ὡς διατελῶν δούλος,

ἄλλοδαπὸς ἢ ὑπερῷος) διὰ τῆς προσηγορίας *homo alieni iuris*.

Β' Κατάστασις Πολιτείας (*status civilis*). Εἶναι φυσικὸν ὅτι, ὅσον πολιτεία τις εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ζηλότυπος τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς, τοσοῦτον ἡ πολιτικὴ νομοθεσία ἀπονέμει εἰς ἕκαστον πολίτην μέρος ἄμεσον εἰς τὴν κυβερνήσιν αὐτῆς καὶ τοσοῦτον ἀνυψοῦται ἡ ἀξία καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦ δικαιώματος τῆς πολιτείας. Ἐκ τούτου ἡ ἀξία, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἀπενέμετο εἰς τὴν δευτέραν κατάστασιν *status civilis*, ἥ ἡ ἀπώλειζ καθίστα τὴν *capitis diminutionem mediam*. Ὅστις δὲν εἶχε τὴν κατάστασιν ταύτην ἐλέγετο *peregrinus* παρεπίδημος ἢ *hostis* ξένος καὶ ἐθεωρεῖτο ἐστερημένος παντὸς δικαιώματος, ὡς ἐχθρὸς.

Τὰ περιλαμβανόμενα εἰς τὸ δίκαιον τῆς πολιτείας ἰδιαιτέρα δικαιώματα ἦσαν τὰ μὲν φύσεως πολιτικῆς, καθ' ὅσον ἐξ αὐτῶν ἐξηρτᾶτο ἡ εἰς τὴν κυβερνήσιν τῆς πολιτείας μετοχὴ τοῦ πολίτου π. χ. τὸ *jus suffragii* καὶ τὸ *jus honorum* τὰ δὲ φύσεως μᾶλλον τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, κυρίως τὸ *jus commercii* καὶ τὸ *jus connubii*. Τὰ τελευταῖα ταῦτα εἶχον ὡς αὐτῶς κατ' ἀρχὰς πρὸ πάντων σπουδαῖαν πολιτικὴν συνεπειαν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ἀπεκτᾶτο :

1. διὰ τῆς γεννήσεως, ὅσῳ οἱ γονεῖς ἢ τοῦλάχιστον ἐκεῖνος τῶν γονέων, οὗ τὰ τέκνα ἀκολουθοῦσι τὴν τάξιν, ἣσαν πολίται *Rωμαῖοι*.

2. διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως ὑπὸ τινος ὁμοῦ ὅρους.

3. δι' εἰδικῆς χάριτος, παραγομένης κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς συγκλήτου, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὅτε μὲν ὑπὲρ λαοῦ ἐλοκλήρου πόλεως, ὅτε δὲ ὑπὲρ ἐνὸς μόνου.

Τὸ δικαίωμα τῆς πολιτείας τοῦ μὲν λαοῦ ἀπώλλοτο δι' ἀνακλήσεως αὐτοῦ ἀ-

παγγελλομένης ὡς ποινῆς, τῶν δὲ ἰδιωτῶν διὰ τῆς μετρίως ἐλαττώσεως τῆς καταστάσεως *capitis diminutio media*, διὰ τῆς ἐκουσίας παραιτήσεως, καὶ τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους κατ' ἀκολουθίαν ποινῆς τινός.

Σημειωτέον ὅτι κατ' ἀρχὰς δὲν ὑπῆρχε βαθμὸς διάμεσος μεταξὺ τῶν πολιτῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν μὴ πολιτῶν, τοῦτέστιν ἐκείνων οἵτινες δὲν εἶχον τῆς πολιτείας τὸ δικαίωμα, διότι τοιοῦτόν τι δὲν φαίνεται οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν διάκρισιν τῆς τάξεως τῶν πατρικίων καὶ τῶν πλεβηίων, διότι οἱ τελευταῖοι οὗτοι, καίπερ πολιτικῶς ὑποδεέστεροι κατὰ τὴν θεσμοθεσίαν τῆς πολιτείας, εἶχον οὐχ ἥττον πλήρη τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου. Ἄλλ' ἀφοῦ ἡ δημοκρατία διὰ τῶν κατακτήσεων, τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἀφάσεων ἦτο ἀπελευθερώσεων, πρὸς δὲ καὶ διὰ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐμπορίου βαθμηδὸν ἐκτῆσατο πλῆθος νέων ὑπηκόων καὶ συμμάχων, θηρεύοντων τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου Ῥωμαίου, δὲν ἔμεινεν εἰμὴ ἡ ἐπιλογὴ τῆς εἰς ὅλους παραχωρήσεως ὁλοκλήρου τοῦ δικαιώματος τῆς πολιτείας, ὅπερ ἀντέκειτο εἰς τὴν πολιτικὴν φιλοδοξίαν τῶν Ῥωμαίων, ἢ τοῦ προσδιορισμοῦ βαθμολογίας τινός μεταξὺ τῶν παρεπιδήμων, ἐκείνων δηλ. οἵτινες δὲν εἶχον μετοχὴν τινὰ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν ἐξαρτωμένου ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ μόνον μετεῖχον τοῦ δικαίου τῶν Ἑθνῶν, καὶ ἐκείνων εἰς οὓς παρεχωρεῖτο μέρος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον περιωρισμένου τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ πρὸ πάντων τῶν πλεονεκτημάτων ὅσα τοῦτο παρεῖχε. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ *socii*, οἱ *latini* (*colonarii* καὶ *juniani*), καὶ κατὰ τινὰ τοῦλάχιστον, οἱ *dedititii*.

Ἐκ τῆς πορείας, ἣν ἡ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία ἐτράπη μετὰ ταῦτα, προῆλθεν ἀναγκαιὸς ὅτι, ὅσον ἡ αὐτοκρατορία ἐπέτεινετο καὶ ὅσον διὰ τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῆς ἐλευθέρου πολιτείας εἰς τὴν καθαρὰν

μοναρχίαν τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ὑπέβαλε τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα διὰ τοὺς ἰδιώτας, τοιοῦτον ἡ ἀξία αὐτοῦ κατέπιπτε. Τοῦτο παρεχωρεῖτο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μετὰ πλείονος ἐλευθεριότητος μέχρις οὐ ἐπὶ Καρακάλλου καὶ γενικώτερον ἔτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὅλοι οἱ ἐλεύθεροι ὑπήκοοι τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἀπῆλθουσιν πλήρως τοῦ δικαιώματος τούτου.

Τὸ Δικαίωμα τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας περιέβαλλε τὸν μετέχοντα αὐτοῦ ἐξωτερικὴν τινὰ τιμὴν (*dignitatem*), ἐκπηγάζουσιν καὶ ἐρειδομένην εἰς τὴν ἀσφάλειαν πλήρους ἀπολαύσεως τῶν πολιτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν πλεονεκτημάτων, νομίμως συντηρημένων εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς πολιτείας. Ἡ προσωπικὴ αὐτῇ ὑπόληψις, ἡ πολιτικὴ αὐτῇ τιμὴ, ἀπετέλει διὰ τὸν πολίτην εἶδος τάξεως, ἣν δὲν ἐδύνατο ν' ἀπολέσῃ ἐντελῶς μετὰ τοῦ δικαιώματος τῆς πολιτείας, ἥτις ἦτον ἡ βᾶσις αὐτῆς· ἡ ἀπώλεια αὐτῇ ὠνομάζετο τότε *consumptio existimationis seu famae*. Ἀπ' ἐναντίας πολλάκις τῆς ἐντελοῦς ἀπωλείας τῆς *civitalis* καὶ τῆς *existimationis* αἵτινες συνεδέοντο, ὁ Ῥωμαῖος πολίτης ἠδύνατο κατὰ πολλὰς περιστάσεις ἐνεκα διαγωγῆς ἐπιληψίμου κατὰ τι νὰ διακηρυχθῇ ἀνάξιος μέρους τῶν ἐπιτίμων προνομίων τῶν συμπεριλαμβανομένων εἰς τὸ δικαίωμα τῆς πολιτείας: *minuebatur existimatio*.

Αἱ *minutiones famae* αὗται ἦσαν διαφόρων βαθμῶν καὶ διαφόρων ἐπακολουθημάτων.

Ἡ σπουδαιότερα δ' ἦν ἡ *infamia* ἁτιμία ἢ δυσφημία, ἐκπηγάσασα πιθανῶς ἢ τοῦλάχιστον ἀναπυχοθεῖσα ἀπὸ τοῦ πραιτωρίου διατάγματος. Ἐπῆρχετο αὕτη κατὰ τὸ κείμενον τοῦ διατάγματος, ὡς ἐπακούθημα εἴτε πράξεων τινῶν τοῦ πολίτου (*si quis fecerit*), εἴτε τῆς ἐπισήμου καταδίκης τοῦ πολίτου ἐνεκα ἀξιοποι.

νων τινῶν πράξεων (si quis condemnatus fuerit).

Μετά τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς ἐπικρατοῦσης εἰς τὴν πολιτείαν ὁρῶμεν ἐπὶ Κωνσταντίνου, οὐ μόνον ὅσοι δὲν ἦσαν Χριστιανοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, οἱ αἵρετικοὶ δηλ., ἐτέθησαν εἰς τὰς πολιτικὴν ὑποδεστέραν, τινὲς μάλιστα ἐκηρύχθησαν ἐντελῶς ἔκπτωτοι παντὸς δικαίωματος.

Γ' Κατάστασις οἰκογενείας (Status familiae). Οἰκογένεια (familia) ἐν τῷ δικαίῳ ὀνομάζεται τὸ σύνολον τῶν διατελούντων ὑπὸ τὴν ἰδιωτικὴν ἐξουσίαν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, θεωρούμενον ὡς μία ὁμάς. Ἐνίοτε ὁμοῦ διὰ τῆς λέξεως familia νοεῖται ἐπίσης τὸ σύνολον τῶν ἀγαθῶν (τῆς περιουσίας): ἀλλ' ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς νόμοις γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως familia ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ εἰς δηλωσιν τῆς περιουσίας προσώπου θανόντος· ἄλλοτε πάλιν διὰ τῆς λ. familia δηλοῦται τὸ ὅλον τῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ αὐτοῦ ἀρχηγοῦ οἰκογενείας ὑποτεταγμένων· τότε ἡ λέξις αὕτη, λαμβανομένη ποτὲ μὲν κατ' ἔννοιαν διεσταλμένην, περιλαμβάνει ὅλους τοὺς δούλους τοῦ αὐτοῦ κυρίου ὡς ἀπαρτίζοντας τὴν οἰκογένειάν του, ποτὲ δὲ κατ' ἔννοιαν συσταλμένην δὲν περιλαμβάνει εἰμὴ τὰ ἐλευθεραπρόσωπα ὑπεξούσια τοῦ αὐτοῦ οἰκογενειάρχου.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἔννοιαν, familia δηλοῖ τὴν ὁμάδα τῶν agnati, τῶν προσώπων τουτέστιν ἅπερ ἔχουσι τὸν κοινὸν δεσμὸν τῆς αὐτῆς πατρικῆς ἐξουσίας.

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον οὐχὶ ἡ σχέσις τῆς φυσικῆς συγγενείας ἢ ἀγχιστείας ἐσχημάτιζε τὸν στενὸν καὶ ἀποκλειστικὸν κύκλον τῆς οἰκογενείας ἰδίως λεγομένης, ἀλλ' ἄλλη σχέσις νομικὴ καθάρως, ἥτις συνήθως συμπίπτει μὲν πρὸς τὴν φυσικὴν σχέσιν, δὲν στηρίζεται ὁμοῦς ἀναγκάτως εἰς τὴν φυσικὴν συγγένειαν.

Ἡ νομικὴ αὕτη τῆς οἰκογενείας σχέσις ἐξήρητο μᾶλλον ἀπὸ τῆς αὐστηρᾶς τοῦ οἰκογενειάρχου ἐξουσίας καὶ τοῦ ἰδιαίτερου χαρακτῆρος τῆς πατρικῆς ἐξουσίας.

Ὁ πολιτικὸς Ῥωμαῖος εἶχε τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν οὐ μόνον ἐπὶ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων τῶν γεννηθέντων ἐκ τοῦ γάμου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ, τῶν γεγεννημένων ἐκ γάμου τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν δισεγγόνων καὶ τρισεγγόνων κτλ. Ἐδύνατο πλὴν τούτου ν' ἀποκτήσῃ δι' υἰοθεσίας τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ ἄλλου προσώπου μὴ καταγομένου ἐξ αὐτοῦ· οὕτω δὲ ἐδύνατο νὰ σχηματισθῇ οἰκογένεια λίαν ἐκτεταμένη, συγκροτούμενη ἐκ προσώπων συναπτομένων διὰ τοῦ αὐτοῦ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας δεσμοῦ εἴτε ὡς ἀσκούντων τὴν ἐξουσίαν ταύτην εἴτε ὡς ὑποβεβλημένων εἰς αὐτήν. Τὰ πρόσωπα ταῦτα ὀνομάζοντο κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλα σχέσιν agnati καὶ ὁ ἀκριβὲς ὀρισμένος κύκλος αὐτῶν ἐσχημάτιζε τὴν familia.

Ἡ σχέσις αὕτη τῶν agnati σχηματισθεῖσα ἀπαξ διήρκει ἀδιακόπως καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν προσέτι τῆς πατρικῆς ἐξουσίας διὰ τοῦ θανάτου τοῦ οἰκογενειάρχου· καὶ ἂν ἐν τοσοῦτῳ μέρος τῶν ὑπεξουσιῶν προσώπων ἤθελον κατασταθῇ οἰκογενειάρχαι ἀνεξάρτητοι τῶν οἰκογενειῶν των.

Μόνη ἡ ἀπώλεια τῆς ἐλευθερίας, τῆς πολιτείας ἢ ἢ ἐκ τῆς οἰκογενείας ἐξόδος διὰ τῆς χειραφετήσεως διερχόμενος τὴν σχέσιν τῆς Agnatio, ἥτις ἐδέσμευεν αὐτὸ μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν.

Ἡ γυνή, ἥτις διετέλει οὐχὶ ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν συζυγικὴν χεῖρα (manus) οἰκογενειάρχου, ὑπήγετο ὡς πρὸς αὐτὴν μεταξὺ τῶν Agnati. Ἄν τὸ mancipium παρήγεν ἢ οὐ τὴν αὐτὴν ἢ ὁμοίαν συνέπειαν ἀμφιβάλλεται.

Ὅσοις λοιπὸν ἀνήκεν εἰς οἰκογένειαν εἰνὰ Ῥωμαϊκὴν, εἰς ἀθροισμὰ τι Ῥωμαῖοι

ἀγγάτων, ἔχει κατὰ τινὰς σχέσεις τὴν κατάστασιν οἰκογενείας *status familiae*. Συνήθως ὅμως ἡ ἰδέα τῆς *status fami.* lia ἀναφέρεται εἰς ὠρισμένην Ῥωμαϊκὴν οἰκογενεῖαν καὶ τότε ἐκεῖνος ἔχει τὴν κατάσταση τῆς οἰκογενείας ὅστις εἶναι μέλος αὐτῆς. Ὅστις ἀποβάλλει τὴν *status familiae* κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην σχέσιν, ὅστις δηλ. μένει πολίτης Ῥωμαῖος, ἀλλ' ἐξέρχεται ὁμάδος τινὸς τῶν *agnati*, ὑποπίπτει εἰς *capitis diminutionem minimam*, διότι παύει ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν οἰκογενεῖαν τῆς ὁποίας ἦτο μέλος, καὶ οὐδὲν πράττει ἄλλο ἢ ν' ἀλλάξῃ οἰκογενεῖαν, διότι, ἀφ' ἧς ἐξέρχεται τῆς μιᾶς οἰκογενείας, μεταβαίνει εἰς ἄλλην ὑπάρχουσαν ἤδη ἢ τοῦλάχιστον καθίσταται θεμελιωτὴς νέας ἰδίας οἰκογενείας.

Κατ' ἀρχὰς ὁσάκις πρόκειται περὶ τῶν νομικῶν ἰδιαιτέρων πλεονεκτημάτων τῶν πηγαζόντων ἐκ τοῦ οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ, τούτεστι περὶ τῆς περιελεύσεως τῆς κληρονομίας, τὸ ἀστικὸν δίκαιον κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀρχαίας πατριαρχικῆς ἀρχῆς, ἧς διεσώθη ὡς ἔχονος, ἢ *agnatio* θεωρεῖτο ὡς τοῦ *juris civilis*, ἐν ᾧ ἡ *cognatio* ὡς τοῦ *juris gentium* εἶχεν ὀλίγην σπουδαιότητα. Οὕτως ἡ *status familiae* εἶχε μεγάλην ἀξίαν καὶ ἐπηρέαζε κατὰ πολλὰς σχέσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Προϊόντος τοῦ χρόνου, ἡ προσέγγις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου εἰς τὸ *jus gentium* ἐφαίνετο ὡσαύτως καὶ ἐνταῦθα τὸ νεώτερον ἀστικὸν δίκαιον περιεποιήθη πλείοτερον τὴν *cognatio* καὶ ἐξωμώσωσεν αὐτὴν σχεδὸν ἐντελῶς πρὸς τὴν *agnatio*. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ *status familiae* δὲν ἀπώλεσε τὴν σπουδαιότητά αὐτῆς.

Β. Ν. Φλογαίτης

Κατάστασις ανάγκης (Ποιν. Ν.). Ὅσάκις πρὸς σωτηρίαν τινὸς δικαίωματος, στηριζομένου εἰς τὸ δίκαιον (τότε φυσικὸν καὶ τὸ θετικόν), απαιτεῖται ἡ θυσία ἐτέρου δικαίωματος, στηριζομένου ἐπίσης

εἰς τὸ δίκαιον, ὑπάρχει κατὰ τὰς ἀνάγκας, καθ' ἣν ἡ θυσία δὲν ἀποτελεῖ, πλειστάκις τοῦλάχιστον, ἐπιλήψιμον ἢ τιμωρητέαν τὴν καθ' αὐτὴν κολλάσιμον πράξιν.

Ἐκ τῶν νεωτέρων ποινικῶν νόμων ἐνίοι μὲν, οἷοι ὁ Σαξωνικὸς καὶ ὁ Ἀννοβερικὸς, ἐθεώρησαν ὅτι ὑπάρχει κατὰ τὰς ἀνάγκας, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται τὸ ἀδίκημα, ὁσάκις διατρέχει κίνδυνον ἀγαθόν τι τοῦ ἀδικούντος μὴ ἀντικαταστατὸν (ἔστω καὶ ἡ ἰδιοκτησία ἢ ἡ τιμή). Ἐκ τούναντις ὁ Γαλλικὸς ποινικὸς νόμος καὶ ὁ Βελγικὸς δὲν περιλαμβάνουσιν εἰδικὴν διάταξιν περὶ καταστάσεως τῆς ἀνάγκης καὶ ὅμως ἐθεωρήθη καὶ ἐκεῖ ὅτι ἀναιρεῖ τὸ ἀξιόποινον τῆς διαπραχθείσης κολασίμου πράξεως ἡ γενικὴ διάταξις περὶ τοῦ ἀκαταλογίστου τῶν πράξεων τῶν διαπραχθεισῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀνωτέρας βίας ἢ ἐν παραφροσύνῃ. Ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, ἀκολουθῆσας καὶ ἐν τούτῳ τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια, ἀνέγραψεν ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ (ἀρθρ. 108), καὶ λίαν εἰκότως, τὴν διάταξιν ὅτι τυγχάνει ἀτιμωρητὸν τὸ ἀδίκημα, τὸ τελεσθὲν ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἀποτροπῆς παρόντος, κατεπείγοντος καὶ ἄλλως ἀναποτρέπτου κινδύνου. Ὅθεν παρ' ἡμῖν, ὅπως διατελέσῃ ἀτιμώρητος ἡ ἐν καταστάσει ἀνάγκης διαπραχθεῖσα ἀξιόποινος πράξις, ἀνάγκη πρῶτον μὲν ὁ κίνδυνος νὰ ἀποβλέπῃ αὐτὴν τὴν ζωὴν καὶ οὐχὶ ἄλλο τι δικαίωμα, δεύτερον δὲ νὰ ᾖ καὶ κίνδυνος παρῶν, ἐπειγῶν καὶ ἀναπότρεπτος, προερχόμενος ἐκ τυχεροῦ τινος συμβάματος οἰοῦντοτε φυσικοῦ ἢ κοινωνικοῦ, οἷον πλημμύρας, πυρκαϊᾶς, στάσεως, ἀφηνιάσεως ἵππου κτλ. Ἐν ταύτῳ δ' ἀνέγραψε, λίαν εἰκότως ἐπίσης, τὴν διάταξιν (περιττὴν ἴσως ἄλλως ὡς αὐτονόητον) ὅτι, ὁσάκις ἡ κατάσταση τῆς ἀνάγκης προεκληθῇ ἐκ προθέσεως, εἶναι τιμωρητὴ ἡ

αξιόποινος πράξις (Ποιν. Ν. άρθ. 107).
(¹Ιδε καί Καταλογισμός).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάστασις αξιωματικών (¹Ιδε Στρα-
του όργάνωσις).

Καταστατικόν έγγραφον ονόμαζεται
τό έγγραφον, δι' ού διατυπώνται οι όροι
της καταρτίσεως καί διευθύνσεως σωμα-
τείου τινός ή εταιρείας. Σημειωτέον ότι
κατά τόν έμπορικόν ήμων νόμον, όσάκις
μέν ή καταρτιζομένη εταιρεία είναι όμό-
ρυθμος ή έτερόρρυθμος, τό έγγραφον τούτο
δύναται νά καταρτισθ ήτε ιδιωτικώς ήτε
συμβολαιογραφικώς κατά τήν θέλησιν των
συνεταιριζομένων, άλλ' όσάκις ή εται-
ρεία είναι άνώνυμος, μόνον συμβολαιο-
γραφικώς δύναται νά καταρτισθ ή (¹Ιδε
Εταιρία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Καταστήματα άποταμει-
υτικά καί άποταμειύσεις.** Άπο-
ταμειύσεις λέγεται ή προσωρινή έναποθή-
κευσις έμπορευμάτων εκ των αποβιβαζο-
μένων εις τήν επικράτειαν εις τά προς
τούτο συσταθέντα άποταμειυτικά κατα-
στήματα παρά τισι των τελωνείων του
Κράτους, λόγω εύκολίας ή προστασίας του
εμπορίου, προς τόν σκοπόν του νά εισα-
χθώσι βραδύτερον τά έμπορεύματα ταύτα
εις ανάλωσιν ή νά αποσταλθώσιν εις τό
έξωτερικόν. Δέν είναι δεκτά εις άποταμί-
ευσιν έντός των δημοσίων άποθηκών είδη
υποκείμενα εις έμπρησμόν, δυσώδη ή επι-
βλαβή εις τά άλλα είδη, άλλ' επιτρέπεται
ή άποταμειύσις αύτών εις άποθήκην ιδιω-
τικήν υπό τήν επιτήρησιν του επιστάτου
της διαμετακομίσεως (βλ. λ.).
Αί διατυπώσεις της άποταμειύσεως κανο-
νίζονται υπό του νόμου (ν. 19/31 Μαρτ.
1813, άρθρ. 63 καί επ.). Άποταμειυτικά
καταστήματα συνεστάθησαν έν τοις τελω-
νίοις Βόλου, Ζακύνθου, Καλαμών, Κερκύ-
ρας, Κεφαλληνίας, Πατρών, Πειραιώς, Σύ-
ρου καί Λαρίσης· διά δε τά σιτηρά, έν

τοις τελωνείοις 'Ιθάκης καί Λευκάδας, καί
διά τό οινόπνευμα έν Θήρα, Λευκάδι, καί
Κύμω (ν. ΑΨΛΞ' του 1889, άρθρ. 2).
Τά ούτως άποτιθέμενα έμπορεύματα, είτε
εκ της ήμεδαπής, είτε εκ της άλλοδαπής
προέρχονται, εις ούδέν υποβάλλονται δι-
καίωμα επί όκτώ ήμέρας άφ' ής άπει-
βάστησαν, συμπεριλαμβανομένης καί ταύ-
της, άλλ' από της λήξεως της προθεσμίας
ταύτης επιβάλλεται δικαίωμα άποταμι-
εύσεως ενός λεπτού καθ' έκάστην ήμέραν
καί δι' έκαστον δοχτόν ή δέμα, μή υπερ-
βαίνον τάς 50 όκάδας. Μετά παρέλευσιν
δε έτέρων δέκα πέντε ήμερών επιβάλλε-
ται τό διπλάσιον του δικαιώματος τούτου
(ν. ΒΡΚΑ' του 1892, άρθρ. 18). Έάν
όμως ή άποταμειύσις έγένητο εις ιδιωτι-
κάς άποθήκας ούδέν δικαίωμα επιβάλλε-
ται (άρθρ. 19). Δέν επιτρέπεται ή άπο-
ταμειύσις πέραν των δύο έτών (ν. ΧΙΣ'
1887), μετά τήν λήξιν δ' αύτών τά έμ-
πόρευμα δέον νά εισαχθ ή έντός του Κρά-
τους εις ανάλωσιν ή νά εξαχθ αύτού έ-
λεύθερον τέλους· μή παύσεισάκομένου δε
του κυρίου αύτου προς παραλαβήν, θεω-
ρεΐται ως ά ζ ή τ η τ ο ν π ρ α γ μα
(βλ. λ.).

Γ. Ν. Κορινθός

Κατάσχεσις άκινήτων. Ός
τά κινήτα (ίτε Κατάσχεσις κινήτων), δύ-
ναται ό δανειστής νά κατάσχη αναγκα-
στικώς καί τά άκινήτα του όφειλέτου
αύτου μετά των παρεπομένων καί των
καρπών αύτών καί τά ισόσημα τοις άκι-
νήτοις, ήτοι τά ως άκινήτα λογιζόμενα
δικαιώματα, όποια φέρ' είπεΐν ή επικαρ-
πία άκινήτων, ή επιφάνεια, ή εμφυτεύ-
σις κτλ. (άλλ' ούχι καί τά δικαιώματα,
δι' ών προσδεχάται ή κτήσις άκινήτων,
οίον ή διεκδικητική άγωγή άκινήτου)
(Α. Π. 201 του 65), υπό τοις έπομένους
περιορισμούς (άναγραφομένους έν τω άρθ.
954 της Πολ. Δικον.) : 1) Άκινήτα ά-
νυλίκων (καί εάν ούτοι έχριμαφτηθήσαν)

ἡ ἀπηγορευμένων δύνανται νὰ κατασχεθῶσι μόνον μετὰ τὴν διζήσιν τῆς κινητῆς αὐτῶν περιουσίας. Τουτέστι πρῶτον ἀπαιτεῖται νὰ κατασχεθῶσι καὶ ἐκτεθῶσι εἰς πλειστηριασμόν τὰ κινητὰ τοῦ ὀφειλόντος ἀνγλικού ἢ ἀπηγορευμένου, καὶ μόνον ἐὰν δὲν κατορθωθῇ νὰ ἱκανοποιηθῇ ὁ δανειστής ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ αὐτῶν, δύνανται νὰ κατασχεθῶσι καὶ τὰ ἀκίνητα. "Οθεν, ἐὰν ὁ δανειστής ἀγνοῇ ἂν ὁ ἀνγλικὸς ἢ ἀπηγορευμένος κέκτηται κινητὰ, ὀφείλει προηγουμένως νὰ παραγγείλῃ κλητῆρα πρὸς ἐνέργειαν κατασχέσεως τῶν κινητῶν αὐτοῦ, καὶ, ἂν μὴ εὑρεθῶσι κινητὰ πρὶς κατάσχεσιν, συντάσσεται ὑπ' αὐτοῦ ἔκθεσις βεβαιωτικὴ τῆς ἐλλείψεως κινητῶν, ἧς δυνάμει προβαίνει εἴτα ὁ δανειστής εἰς τὴν κατάσχεσιν τῶν ἀκινήτων (Carré quest. 2158 bis § 11 καὶ quest. 2024). Ἀλλὰ καὶ μὴ προηγηθείσης τῆς ἀναζητήσεως κινητῶν, ἔγκυρος εἶναι βέβαια ἡ κατάσχεσις ἀκινήτων, ἐὰν ὁ δανειστής ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἀνγλικὸς ἢ ἀπηγορευμένος δὲν εἶχε κινητὴν περιουσίαν (Α. Π. 165 τοῦ 63, 333 τοῦ 64). Σημειωτέον ὅμως ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται διζήσις α') ἐὰν ὁ ἀνγλικὸς ἢ ἀπηγορευμένος διακατέχῃ τὰ ἀκίνητα ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἐνγλικῶν, ὥςτις δὲ ἀμφότεροι χρεώσται, καὶ β') ἐὰν ἡ ἐκτέλεσις ᾗτο ἐναντίον ἐνγλικού καὶ ἐξακολουθεῖται κατὰ τοῦ ἀνγλικού ὡς διαδόχου τοῦ ἐνγλικού, ἢ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ κατοπιν ἀπαγορευθέντος. 2) Ὁ ἐπὶ ὑποθήκῃ δανειστής δὲν δύνανται νὰ ἐκποιήσῃ τὰ μὴ ὑποθηκευθέντα αὐτῷ ἀκίνητα, εἰμὴ ἂν δὲν ἀρχῇ πρὸς ἐξόφλησιν ἡ ὑποθήκη· τουτέστι πρέπει πρῶτον νὰ κατάσχῃ καὶ ἐκποιήσῃ τὰ ἐνυποθήκα ἀκίνητα καὶ, ἂν τὸ ἐκπλειστηριασμὸν αὐτῶν δὲν ἀρκέσῃ, δικαιούται νὰ προβῇ καὶ εἰς τῶν λοιπῶν τὴν κατάσχεσιν. Ἀλλ' ἀναμφίβολον ὅτι δὲν κωλύεται νὰ ἐκποιήσῃ, καὶ τὸ μὴ ὑποθηκευθὲν αὐτῷ ἀκίνητον, ὡς αἰεὶ τὸ ὑ-

ποθηκευθὲν ἀπεδείχθῃ μὴ ἀνήκον τῷ ὀφειλέτῃ (Α. Π. 192 τοῦ 51, 104 τοῦ 55). Κατὰ τὴν ἀπόφασιν 121 τοῦ 89 τοῦ Ἀρείου Πάγου δύνανται ὁ δανειστής νὰ ματαιώσῃ τὴν περιοριστικὴν ταύτην διάταξιν τοῦ νόμου, παραιτούμενος τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑποθήκην, ἅτε τῆς ὑποθήκης παρεχομένης ὑπὲρ τοῦ δανειστοῦ· ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ εἰδικὴ αὕτη διάταξις τοῦ νόμου, θεσπισθεῖσα ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ ὀφειλέτου καὶ οὐχὶ τοῦ δανειστοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐξουδετερωθῇ διὰ παραιτήσεως ἀκουμένης πρὸς καταβολήσιν αὐτῆς. 3) Τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ὀφειλέτου δικαιούται νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐκτέλεσιν, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ἀποδείξῃ δι' ἀναμφισβήτητου ἐγγράφου (λ. χ. ἐνοικιαστηρίου) ὅτι ἡ ἐτήσια καθαρὰ πρόσδοτος τοῦ κατασχεθέντος κτήματος ἀρκεῖ εἰς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους μετὰ τῶν τόκων καὶ δαπανῶν, παρὰ χωρὶς δὲ αὐτὴν εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα.

Ἡ κατάσχεσις τῶν ἀκινήτων γίνεται κατὰ τὸ ἄρθρ. 956 παρὰ τῷ ὀφειλέτῃ. Ἀλλ' ὡς αἰεὶ ὁ ὀφειλέτης εἶναι πρόσωπον ἰδανικόν, ὁμιλοντὸν ἢ οἰκόν ἢ νομικόν, ἡ διατελεῖ ὑπὸ ἐπιμέλειαν ἄλλου, ἢ κατὰσχεσις γίνεται παρὰ τῷ ἀντιπροσώπῳ αὐτοῦ (δημάρχῳ, ἐπιτρόπῳ, κηδεμόνι, κτλ.). Ἐπίσης ὡς αἰεὶ τὸ ἐνυποθήκον κτῆμα, ἐκποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου, μετέβη βεβαρημένον εἰς τρίτον, ὅστις διατελεῖ διακατόχος αὐτοῦ, ἡ κατάσχεσις δύνανται νὰ γίνῃ παρὰ τῷ τρίτῳ. Εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ νόμου δύνανται νὰ γίνῃ ἐδῶθησαν διάφοροι ἐρμηνεῖαι. Καὶ κατὰ μὲν τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου 224 καὶ 302 τοῦ 55, τοῦ ἀγοράσαντος τὸ ἐνυποθήκον κτῆμα δυνάμενον κατὰ τὸ ἄρθρ. 38 τοῦ περὶ ὑποθηκῶν νόμου νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸ τοῦ βάρους τῆς ὑποθήκης διὰ τῆς καταβολῆς τοῦ ἐνυποθήκου δανείου, ἔπεται ὅτι ὁ ἐπισπεύδων ὀφείλει νὰ καλῇ καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτὸ εἰς

καταβολὴν τοῦ ἐνυποθήκου χρέους καὶ ἐν ἀπειθείᾳ νὰ ἀπευθύνῃ τὰς ἀναγκαστικὰς τοῦ πλειστηριασμοῦ πράξεις κατ' αὐτοῦ κυρίως ὡς τοῦ ἔχοντος τὸ μέγιστον συμφέρον εἰς τὴν κατ' ἄξίαν ἐκποίησην αὐτοῦ κατὰ δὲ τὴν νεωτέραν νομολογίαν (ἀποφ. 205 τοῦ 75, 192 τοῦ 78, 83 τοῦ 79, 3 τοῦ 81) ὁ ἐκτελὼν δανειστής διακαίουται νὰ πευθύνῃ κατ' ἀρέσκειαν τὰς πράξεις τῆς καταδιώξεως εἴτε κατὰ τοῦ ὀφειλέτου εἴτε κατὰ τοῦ τρίτου διακατόχου. Τὸ ἐφ' ἧμιν ἀποδοκιμάζομεν τὴν τελευταίαν νομολογίαν. Ὁ νόμος ἐχρησάτο ταῖς λέξεσι δὲ ὅτι νὰ τὰ εἰ νὰ γί νη καὶ παρὰ τῷ τρίτῳ διακατόχῳ οὐκ ἐν δυνητικῇ ἐννοίᾳ ἀλλ' ἐν ἐννοίᾳ ὑποχρεωτικῇ. Τοῦτο καθίστησι καταφανές οὐ μόνον τὸ προφανῶς ὅτι πον μιᾶς δυνητικῆς διατάξεως ἐν τῇ προκειμένῳ θέματι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ δευτέρον ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου, καθ' ὃ ἐπὶ τῶν ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελούντων φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων ἡ κατάσχεσις δὲ ὅτι νὰ τὰ εἰ νὰ γί νη (προφανῶς δὲ παραλαμβάνονται αἱ λέξεις αὗται ἐκ τοῦ 1 ἐδαφίου, μένοντος ἄλλως ἄνευ ἐννοίας) παρὰ τοῖς ἀντιπροσώποις αὐτῶν, ἐνῶ βεβαίως μόνον παρὰ τοῖς ἀντιπροσώποις αὐτῶν ἀναγκάως ἐνεργεῖται ἀεὶποτε ἡ κατάσχεσις.

Ἡ κατάσχεσις τελεῖται ὑπὸ δικαστικοῦ κλητῆρος, τηρουμένων τῶν διατυπώσεων τῆς κατασχέσεως κινητῶν ("Ἰδε Κατάσχεσις κινητῶν). Τὰ κατασχθέντα ἀκίνητα καὶ τὰ ἰσότημα αὐτοῖς δικαιώματα (τουτέστιν ἐπικαρπία, ἐμφύτευσις κτλ.) περιγράφονται κατὰ τὸ ἄρθρον 957 ἀκριβῶς κατὰ τὴν θέσιν αὐτῶν, τὰ συγχροτούντα αὐτὰ μέρη, τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν καὶ ἐν γένει κατὰ πάσας τὰς διὰ τὸν ἀγοραστὴν σημαντικὰς σχέσεις καὶ ἐκτιμῶνται παραχρῆμα διὰ τοῦ προσλαμβανομένου ὡς ἐκτιμητοῦ δημάρχου ἢ δημαρχικοῦ παρέδρου (ἄρθρ. 957) ἢ εἰδικοῦ παρέδρου (Α. Π. 319 τοῦ 55).

*Αναμφίβολον ὅτι οὐσιώδεις παραλείψεις περὶ τὴν περιγραφὴν ἐπιφέρουσι τὴν ἀκυρωσιν τοῦ πλειστηριασμοῦ (Α. Π. 88 τοῦ 92) ἀλλ' ἡ περὶ τούτου κρίσις τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας διαφεύγει τὸν ἐλαχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 283 τοῦ 68). Προδήλως δὲ, ἐκτιμῶντων εἰς δημοπρασίαν διαφόρων κτημάτων, δὲν ἀρκεῖ κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἰσχύοντος νόμου νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἄξια αὐτῶν ἀθρόως καὶ συλλήθδην εἰς ἐν ὅλικον ποσόν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἄξια ἐκάστου ἰδιαιτέρως, διότι ὅσοι, σκοποῦντες νὰγοράσωσιν ἕκαστος ἰδίως ἐν τῶν πλειστηριαζομένων κτημάτων, ἤθελον, ἐμφανιζόμενοι ἐν τῇ τόπῳ τοῦ πλειστηριασμοῦ, συντελέσει εἰς τὸν διαγωνισμόν, ἐὰν ἐγίνωσκον τὴν πιθανὴν ἄξίαν ἐκάστου αὐτῶν, παραιτοῦνται διὰ τὴν ἄγνοιαν αὐτῆς, οὕτω δ' ἐκλείπει ὁ διαγωνισμός, δὲν δὲν δύναται νὰ πληρωθῇ ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πλειστηριασμοῦ προσδιορισμός τῆς ἄξιας ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος, ἅτε μόλις κατασταθῇ σόμενος γνωστός εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ τόπου, ἐνθα γίνεται ὁ πλειστηριασμός, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς πορρωτέρω κατοικοῦντας. — Ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἀξίωσις τοῦ 957 ἄρθρου νὰ περιγράφονται ἀκριβῶς ἐν τῇ κατασχετηρίῳ ἐκθέσει τὰ συστατικὰ μέρη τοῦ κτήματος, ἡ ἔκτασις, τὰ ἐπικείμενα αὐτῷ βάρη κτλ. συντελεῖ μεγάλως εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δικῶν, διότι οὐ μόνον εἶναι ἄγαν δυσχερὲς ἡ λεπτομερὲς ἀναγραφὴ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀκριβεστάτην οὐσαν δὲν διασφίξει ἡ στρεφιοδικία νὰ προσβάλλῃ ὡς ἐλαττωματικὴν πρὸς καθόρουσιν τῆς ἀναστολῆς ἢ τῆς ἀκυρώσεως τοῦ πλειστηριασμοῦ. Ἰνῶ δ' ἐκ τούτου παράγεται σωρεία δικῶν, βαπνηροτάτων μὲν εἰς τε τοὺς δανειστάς καὶ τοὺς ὀφειλέτας. Ζημιωδεστάτων δ' εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν, οὐδὲν ἕτερος ἐξ ἄλλου προέρχεται, διότι οἱ κατὰ τὸν πλειστη-

ριασμόν παρουσιαζόμενοι ἀγορασταί, γελ-
τάνες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄντες, δηλονότι
συνδημόται ἢ συνεπαρχιωταί, διατελοῦ-
σιν ἐκ τῶν προτέρων ἐν γνώσει τῆς ἀλη-
θοῦς ἀξίας τοῦ πλειστηριασθσομένου ἀ-
κινήτου ἢ ἄλλως εὐκόλως δύναται νὰ μά-
θωσιν αὐτήν.

Περὶ τῆς κατασχέσεως συντάσσεται ἔκ-
θεσις, ἐν ᾗ προσδιορίζεται ἡ ἡμέρα τοῦ
πλειστηριασμοῦ, υπογραφομένη ὑπὸ τοῦ
κλητῆρος, τῶν παρισταμένων τυχὸν δια-
δίκων καὶ τοῦ ὡς ἐκτιμητοῦ προσλαμβά-
νομένου δημάρχου ἢ παρέδρου (Πολ. Δικ.
958). Οὐδεμία δ' ὁμφοβλία, ὅτι ὡς ἔκ-
θεσις καὶ ἡ ἔκθεσις κατασχέσεως ὑπόκει-
ται εἰς ἀκύρωσιν, ἐὰν ἁμοιρῇ χρονολογίας
ἢ ἔχῃ ἄλλην τινα οὐσιώδη ἑλλειψιν ἐπά-
γουσαν ἀκυρότητα. Ὁρθῶς δ' ἀπεφάνητο
ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀποφ. 245 τοῦ 53) ὅτι,
μὴ προσδιορισθείσης τυχὸν τῆς ἡμέρας
τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐν τῇ κατασχετηρίῳ
ἐκθέσει, δύναται νὰ ὀρισθῇ αὕτη καὶ δι'
ἄλλου ἐγγράφου, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς
τηρήσεως τῶν περὶ τῆς κοινοποιήσεως τύ-
πων καὶ προθεσμιῶν.

Ἡ ἔκθεσις τῆς κατασχέσεως κοινοποιεῖ-
ται ἀμέσως μετὰ τὴν κατάσχεσιν εἰς τὸν
ὀφειλέτην, ἐὰν τυχὸν δὲν παρέστη κατ'
αὐτήν (Πολ. Δικ. 959). Ἡ παράλειψις
τῆς κοινοποιήσεως αὐτῆς ἐπιφέρει ἀκυρό-
τητα, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 96 ἡ κατά-
σχεσις στερεῖ τὸν ὀφειλέτην πάσης σχεδὸν
ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ κατασχεθέντος, ἀδυνα-
τοῦντα οὐ μόνον νὰ παλλατριώσῃ ἀλλὰ καὶ
νὰ ὑποθηκέυσῃ αὐτό, ὅθεν ἡ περὶ κοινο-
ποιήσεως διάταξις εἶναι οὐσιώδης. Κατὰ
τὰ ρηθέντα ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου μετὰ
τὴν κοινοποίησιν ἀπαλλατρίωσις ἢ ὑποθή-
κευσις τοῦ κατασχεθέντος (ἔτι δὲ καὶ τῶν
ἐξ αὐτοῦ μετὰ τὴν κατάσχεσιν συλλεχθέν-
των καρπῶν κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν
362 τοῦ 68 τοῦ Ἀρείου Πάγου, εἶναι
παντελῶς ἄκυρος, πλὴν ἐὰν ἀπηλλοτριώθῃ
ἢ ὑπεθηκεύθῃ τὸ κατασχεθὲν συναινούντων

τῶν δανειστῶν (Α. Π. 251 τοῦ 53). Πρό-
δηλον ὅμως ὅτι τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀπαλ-
λατρίωσεως ἢ ὑποθηκέυσεως δύναται νὰ
ἐπικαλεσθῇ μόνον ὁ δανειστής ἢ ὁ ὑπερ-
θεματιστής, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ τὴν ἄκυρον
πράξιν ἐνεργήσας κατὰ τοῦ ἀγνοούντος τὴν
ὑπαρξιν τῆς κατασχέσεως (Α. Π. 72 τοῦ
58). Πᾶσα δ' ἐπιζήμιος ἄλλη διάθεσις ἢ
βλάβη τοῦ κατασχεθέντος ἐπιφέρει τὴν εἰς
ἀποζημίωσιν διὰ προσωπικῆς κρατήσεως
καταψήφισιν, ἐπιφυλαττομένης καὶ τῆς ἐν
τῷ 171 ἄρ'β' τοῦ Ποινικοῦ νόμου ὀριζο-
μένης ποινῆς (Πολ. Δικ. 964).

Σημειωτέον ὅτι τὸ κατασχεθὲν ἀκίνη-
τον καταλιμπάνεται εἰς τὴν διακατοχὴν
τοῦ ὀφειλέτου, θεωρουμένου ἔκτοτε ὡς με-
σεγγυούχου, ὀφείλοντος κατ' ἀκολουθίαν
νὰ φυλάττῃ τοὺς ἔκτοτε συλλεχθέντας καρ-
πούς, ὅπως ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλει-
στηριασμοῦ, ὁπότεν ζητηθῶσιν. Ἀλλ' ὅ-
μως δικαιούνται οἱ δανεισταί, ἐὰν ὑπάρ-
χωσιν ἢ ἀναφανῶσι κατόπιν λόγοι κα-
θιστάντες τὸν ὀφειλέτην ἀνάξιον πίστεως,
νὰ υποβάλλωσιν εἰς τὸ δικαστήριον αἴτησιν
ἡτιολογημένην περὶ διορισμοῦ εἰδικοῦ με-
σεγγυούχου, ἀναλαμβάνοντος ἐπὶ τῇ εὐ-
θύῃ τοῦ θεματοφύλακος τὴν ἀκριθεῖς φύ-
λαξιν τοῦ κτήματος καὶ τῶν καρπῶν.
(Πολ. Δικ. 961 καὶ 962).

Ἡ ἔκθεσις τῆς κατασχέσεως κοινοποι-
εῖται προσέτι εἰς τὸν δῆμαρχον, πλὴν ἐὰν
εἶχε προσληφθῇ αὐτὸς οὗτος ὡς ἐκτιμη-
τής (Πολ. Δικ. 959), καὶ εἰς τὸν ὑποθη-
κοφύλακα, ὀφείλοντα νὰ ἐγγράψῃ ἐν τῷ
προσῆκοντι βιβλίῳ τὴν γεννημένην κατά-
σχεσιν, εὐθυσόμενον δ' ἄλλως εἰς πᾶσαν
ζημίαν καὶ υποβαλλόμενον εἰς πειθαρχι-
κὴν ποινὴν (Πολ. Δικ. 960). Ὡς δ' ὀρ-
θῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀποφ.
241 τοῦ 54, 124 τοῦ 90), ἡ παράλειψις
τῆς ἐγγραφῆς, ἐπιφέρουσα μόνον τὴν τι-
μωρίαν τοῦ ὑποθηκοφύλακος κατὰ τὰ ἀ-
νωτέρω, δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς
κατασχέσεως.

Ὁ πλειστηριασμός τῶν κατασχεθέντων γίνεται ἐν ᾧ δῆμιφ κείνται καθ' ἡμέραν τινὰ ἀγορᾶς ἢ κυριακὴν μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας δημοσίως ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου, ὡς ἐπιτετραμμένου τὰ τοῦ πλειστηριασμοῦ, κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπισπεύδοντος· καὶ ἐὰν μὲν πρόκηται περὶ ἀκινήτων, ἐχόντων ἅξιαν μικροτέραν τῶν χιλίων δραχμῶν, οὐχὶ πρὸ τεσσάρων ἐβδομάδων μετὰ τὴν κατάσχεσιν, ἐὰν δὲ πρόκηται περὶ ἀκινήτων, ἐχόντων ἄξιαν χιλίων δραχμῶν ἢ ἄνωτέραν, οὐχὶ πρὸ ὀκτὼ ἐβδομάδων (Πολ. Δικ. 965). Δῆλον δ' ὅτι αἱ προθεσμιαί αὗται δὲν παρατείνονται λόγῳ ἀποστάσεως, ἅτε τοῦ νόμου οὐδὲν ὀρίζοντος περὶ τούτου (Α. Π. 283 τοῦ 68). Ἐὰν κωλύεται ἢ ἐξαίρηται ὁ συμβολαιογράφος, δύναται νῦν ἀπληρωθῆναι οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδικικοῦ παρέδρου ἐν αἷς περιφερείαις δὲν ὑπάρχει συμβολαιογράφος, ἅτε κατὰ μὲν τὸ Διάταγμα τῆς 21 Μαρτίου 1836 περὶ συμβολαιογράφων τοῦ εἰρηνοδίκου ἀναπληροῦντος τὸν συμβολαιογράφον, κατὰ δὲ τὸ διάταγμα τῆς 21 Ἰαν. 1835 ἀναπληροῦντος τὸν εἰρηνοδικὴν ἀείποτε τοῦ παρέδρου. — Ἐὰν δ' ὁ ὀφειλέτης ἢ ὁ ἐπισπεύδων δανειστής φρονῇ δι, πλειστηριαζομένων τῶν πραγμάτων ἐν ἄλλῃ δῆμιφ, ἢ βελεν εὔρεθῆναι ἄνωτέρα τιμὴ, γίνεται αὐτόθι ὁ πλειστηριασμός, ἐὰν οὗτος προκαταβάλλῃ τὰς διὰ νέας κοινοποιήσεις, μετακομίσεις καρπῶν κτλ. ἀναγκαίας δαπάνης ἢ καταθέσῃ πρὸς τοῦτο τὴν προήκουσαν ἐγγύησιν. Ἐὰν δὲ γεννηθῇ περὶ τούτου διαφωνία, αἶρει αὐτὴν τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τινός τῶν ἐνδιαφερομένων (Πολ. Δικ. 966). — Ἡ ἡμέρα, ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὡς καὶ ὁ ὑπάλληλος, οὗ ἐνώπιον γενήσεται ὁ πλειστηριασμός, περιλαμβάνονται ἐν προγράμματι, κοινοποιεῖται ἅπασι μὲν διὰ τοῦ κλητῆρος, εἰ πρό-

κειται περὶ κτημάτων ἄξιαν κατωτέρας τῶν χιλίων δραχμῶν, τρεῖς τοὐλάχιστον ἐβδομάδας πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ, κοινοποιεῖται δὲ δις εἰ πρόκειται περὶ κτημάτων ἄξιαν χιλίων δραχμῶν ἢ ἄνωτέρας, τὸ πρῶτον μὲν εἰς τοὐλάχιστον ἐβδομάδας πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ δεύτερον ἡμέρας ὀκτὼ μέχρι δεκαπέντε πρὸ αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 966). Ἡ παράβασις τῆς διατάξεως ταύτης ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ πλειστηριασμοῦ (Α. Π. 275 τοῦ 77, 35 τοῦ 91). — Ἀναγκαῖον καὶ ἐνταῦθα κρίνομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἤθελε συντελέσει μεγάλως εἰς διευκόλυνσιν τῶν ἐκτελέσεων καὶ ἐπομένως εἰς ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς πίστεως ἢ ἐλάττωσις ἐν γένει μὲν τῶν προθεσμιῶν, περὶ ὧν διελάβομεν, ἰδίως δὲ ἡ τοῦ ὀριζομένου χρόνου μετὰ τὴν διὰ κλητῆρος τελουμένην προκήρυξιν πρὸς πλειστηριασμόν, καὶ ὁ περιορισμός τῆς διπλῆς προκηρύξεως εἰς ἀπλὴν.

Ἡ τοῦ προγράμματος κοινοποίησις γίνεται κατὰ τὸ ἄρθρον 968 διὰ κηρύξεως ἐν τῷ τοῦ πλειστηριασμοῦ δῆμιφ κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνῆθειαν καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως εἰς τε τὴν κατοικίαν τοῦ εἰρηνοδίκου, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν κείνται τὰ ἀκίνητα, καὶ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ εἰρηνοδίκου τῆς πρωτευούσης τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ, ὡς καὶ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ὀφειλέτου. Καὶ ἡ μὲν κηρύξις τοῦ πλειστηριασμοῦ ἀποδεικνύεται κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου δι' ἰδίας βεβαιώσεως τοῦ κλητῆρος, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ διὰ κηρύξεως κοινοποιήσεις. (Ἀποφ. 257 τοῦ 50 κτλ.) Καὶ τὰ ἐκ τῆς εἰρηνοδίκου θεωρητέα κατὰ τὸν Boitard (ὅψ τὴν γνώμην ἀπεδέξαντο ὅ, τε Οἰκονομίδης καὶ ὁ Ρουσόπουλος) οὐχὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὡς ἀτόμου, ἀλλ' ἡ οἰκία αὐτοῦ ὡς εἰρηνοδίκου, δηλονότι τὸ εἰρηνοδικικὸν κατὰσταμα. Οὕτων δὲ τυχόν πλειόνων τοῦ ἐνὸς εἰρηνοδικῶν ἐν ἧς περιφέρειᾳ κείνται τὰ κατασχεθέντα ἢ ἐν τῇ πρωτευ-

ούση τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας, ἔπεται ὅτι τοιχοκολλητέον τὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ πρόγραμμα εἰς τὴν οἰκίαν πάντων τούτων τῶν εἰρηνοδικῶν. Ὅρθως δ' ὁ Ἄριος Πάγος ἀπεφάνητο (διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 37 τοῦ 60) ὅτι, τοῦ ὀφειλέτου ἀπόντος τυγχόν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, δὲν τοιχοκολλᾶται τὸ πρόγραμμα τοῦ πλειστηριασμοῦ εἰς τὴν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ οἰκίαν αὐτοῦ, τῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τοιχοκολλήσεως εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσας, ἀλλὰ κοινοποιεῖται εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ἐφαρμοζομένης ἐξ ἀναλογίας τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 145 § 6 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Καὶ περιλαμβάνει μὲν τὸ πρόγραμμα 1) ἀντίγραφον τῆς κατασχετηρίου ἐκθέσεως, 2) τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν καὶ τὸν τόπον τοῦ πλειστηριασμοῦ, καὶ τὸν ὑπάλλῃλον οὐ ἐνώπιον διεξαχθήσεται ὁ πλειστηριασμός, 3) τοὺς ὅρους τῆς πωλήσεως, ὀριζομένους ὑπὸ τοῦ καταδιώκοντος δανειστοῦ καὶ 4) τὴν πρώτην προσφορὰν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 969 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Διατ. τῆς 21 Σεπτ. 1936) δημοσιεύεται δὲ διὰ τινος ἐφημερίδος. Μὴ ἀπαγορευομένης δὲ καὶ τῆς διὰ παραρτήματος τῆς ἐφημερίδος δημοσιεύσεως αὐτοῦ, ἔπεται ὅτι ἀρκεῖ καὶ ἡ διὰ παραρτήματος δημοσίευσις, ἂν ἀποδεχθῇ ὅτι ἐκυκλοφόρησε, διανεμηθὲν τοῖς συνδρομηταῖς (Α. Π. 241 τοῦ 79). Τὸ τελευταῖον ἐδάφιον τοῦ 969 ἄρθρου φαίνεται ἀπαιτοῦν δις τὴν δι' ἐφημερίδος δημοσίευσιν αὐτοῦ, οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ ἀξία τοῦ κτήματος, ἀλλ' ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ Οἰκονομίδης, παραπέμποντος αὐτοῦ εἰς τὴν 1 παράγραφον τοῦ 967 ἄρθρου, ὅπερ μίαν ἀπαιτεῖ προκήρυξιν καὶ μίαν πρὸς τοῦτο ὁρίζει προθεσμίαν διὰ τὰ κατωτέρως τῶν χιλίων δραχμῶν ἀξίας πράγματα, κατὰ δὲ τὴν καθίσταται ὅτι ἐκ παραδρομῆς κατηρτίσθη τὸ τοῦ ἄρθρου 969 τελευταῖον ἐδάφιον ὡς ἔχει. Ἀντίγραφον δὲ τοῦ προγράμματος κοινοποιεῖται ἐπὶ παινῇ

ἀκυρότητος τῆς μετέπειτα διαδικασίας εἰς τοὺς ἐγγεγραμμένους ἐνυποθήκους δανειστάς (ἀδιάφορον ἂν ἅπαντες ᾖ ἡ μὴ δανεισταὶ τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τὴν ὀρθὴν ἀπόφασιν 267 τοῦ 71 τοῦ Ἀρείου Πάγου) πρὸ τριῶν ἢ ἐξ ἐβδομάδων κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος (Πολ. Δικ. 971). Ὅθεν ὁ μὴ προσκληθεὶς διὰ τοιαύτης κοινοποιήσεως ἐκ τῶν δανειστῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀποκλεισθεὶς τοῦ δικαίωματος τῆς κατατάξεως δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα δοθέντος ἐκπλειστηριασμοῦ εἰς τὸν ὑπάλλῃλον τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅπως ἐπέλθῃ νόμιμος διανομὴ καὶ κατάταξις (Α. Π. 40 τοῦ 90). Ἀμέσως δὲ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πλειστηριασμοῦ γίνεται ἄλλη διὰ κηρύξεως γνωστοποίησις ἐν τῷ τόπῳ καὶ τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 973).

Αἱ διάφοροι αὗται προκηρύξεις τοῦ πλειστηριασμοῦ (αἱ διὰ προφορικῆς κηρύξεως, διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ δημοσιεύσεως ἐν ἐφημερίσιν), ὡς καὶ αἱ προθεσμίαι, καθ' ἃς πρέπει νὰ γίνωνται, ἐπιφέρουσιν ἀκυρότητα παραμεληθεῖσαι (Πολ. Δικ. 970 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 896). Καὶ ἡ μὲν δι' ἐφημερίδος κοινοποίησις ἀποδείκνυται ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος δανειστοῦ διὰ τῆς προσαγωγῆς ἀντιτύπου αὐτῆς (ἐπιτροπομένης κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Α. Π. εἰς τὸν ἀνακόπτοντα τὸν πλειστηριασμόν τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι ἡ ἐφημερίς δὲν διεδόθη κατὰ τὸν προορισμόν αὐτῆς), ὁ δὲ χρόνος τῆς κηρύξεως καὶ τοιχοκολλήσεως διὰ βεβαιώσεως τοῦ κλητῆρος, ἐπισυναπτομένου καὶ τοιχοκολλήτου προγράμματος (Πολ. Δικ. 970). Ἡ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τόπον τοῦ πλειστηριασμοῦ προφορικῇ κηρύξις, δι' ἰδίας μὲν πιστοποιήσεως τοῦ κλητῆρος κατὰ τὰς ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 95 τοῦ 49, 257 τοῦ 50, 27 τοῦ 58, 151 καὶ 498 τοῦ 52, 402 τοῦ 62,

διὰ τῆς πιστοποιήσεως δὲ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλου ἐν τῇ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐκθέσει κατὰ τὴν ἀπόφασιν 207 τοῦ 57, διὰ τῆς ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπογραφῆς τοῦ κλητῆρος κατὰ τὴν ἀπόφασιν 90 τοῦ 70.

Ἐὰν ἔχωσιν ἐν τάξει τὰ τῶν διαφόρων προκηρύξεις, ἄρχεται ὁ πλειστηριασμός. Εἶναι δὲ δεκτὸς ὡς ὑπερθεματιστὴς δι' ἑαυτὸν ἢ δι' ἄλλον πᾶς κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἀξιόχρεως, ὃν διὰ τοῦτο καὶ κατέστησεν ὁ νόμος ὑπεύθυνον διὰ τὴν πρὸς πληρωμὴν ἱκανότητα τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, ὅθεν ὀφείλοντα, ἐὰν δὲν γνωρίζῃ ἐξ οἰκείας πείρας τὸν ὑπερθεματιστὴν, νὰ αἰτήσῃται παρ' αὐτοῦ ἐγγυήσιν ἢ ἐγγυητὴν. Ἀπαράδεκτοι ὡς ὑπερθεματισταὶ κηρύσσονται μόνον ἐλλόγως ὁ ὀφειλέτης καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅστις, ἐὰν κατασταθῇ παραβάτης, καταδικάζεται προσέτι καὶ πειθαρχικῶς. Πρόδηλον ὅμως ὅτι ὁ ὀφειλέτης εἶναι ἀπαράδεκτος, ὅπως πλειοδοτήσῃ αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἄλλου πρὸς ἴδιον ὄφελος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πληρεξούσιος καὶ διὰ λογαριασμὸν ἄλλου (Α. Π. 28 τοῦ 81).

Ἡ κατακύρωσις γίνεται εἰς τὸν τελευταῖον ὑπερθεματιστὴν μόνον τρία λεπτά μετὰ τὴν προσφορὰν αὐτοῦ, δίδομένου σημείου διὰ σκηπανίου ἢ κώδωνος. (Πολ. Δικ. 971). Καὶ ἀκυροῦται μὲν ὁ πλειστηριασμός, ἐὰν παραλειφθῇ ἡ οὐσιώδης αὕτη διατύπωσις¹ (Α. Π. 369 τοῦ 53, 47 τοῦ

68). Ἄλλ' ὑποτίθεται ὅτι αὕτη ἐτηρήθη μέχρι τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου, συγχωρουμένης δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων (Α. Π. 72 τοῦ 60, 154 τοῦ 72, 84 τοῦ 73). Ὑπερθεματιστοῦ δὲ μὴ παρουσιαζομένου, κατακυροῦται τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ προσφορᾶς (Διατ. τῆς 21 Σεπτ. 1836). Ὁ ὑπερθεματιστής, ἐὰν ἐπλειστηρίαξῃ δι' ἄλλον, ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ἅμα τῇ κατακυρώσει, πρὶν ἢ ὑπογράψῃ, τίς ὁ δι' ὃν ἐπλειστηρίασε, νὰ προσαγάγῃ δὲ, ἂν ἐνέργησεν ἄνευ ἐγγράφου ἐντολῆς, τὴν ἔγκρισιν τοῦ τρίτου ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν (ἢ ἐννέα ἡμερῶν, ἐὰν ἡ ὁγδόη ἦναι ἑορτάσιμος)² ἄλλως θεωρεῖται ὡς πλειστηρίασας δι' ἑαυτὸν. (Πολ. Δικ. 976 καὶ 977). Δικαιοῦται δὲ ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ νὰ δεχθῇ τὸν ἐντολέα τοῖτον ὡς ἀξιόχρεον ἄνευ ἐγγυοδοσίας ἢ νὰ αἰτήσῃ ἐγγυήσιν, ὅτε, μὴ παρεχομένης αὐτῆς, θεωρεῖται ἡ κατακύρωσις ὡς μὴ γενομένη καὶ κατ' ἄ-

λότης ὠφελήθη ὅσον ἔνεστιν ἐξ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὸ χορηγοῦμενον αὐτῷ δικαίωμα ἐξαγορᾶς. Ὅθεν ἡ περὶ τριλέπτου διαστήματος διάταξις εἶναι οὐσιώδης.

Κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἡ κατακύρωσις δὲν γίνεται μὲν πρὸ τῆς ταχθείσης κατὰ τὸ ἄρθρ. 967 διὰ τῶν κοινοποιήσεων ὥρας, κατ' αὐτὴν δὲ παραινόμενῃ καὶ μετ' αὐτὴν, ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ἀνταγωνισμός καὶ γίνονται προσφοραί, γίνεται ἡ κατακύρωσις ἀνέτως μετὰ παρέλευσιν τριῶν λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς τελευταίας προσφορᾶς, καὶ τότε μετὰ τὴν ἄνευ προσφορᾶς τινος παρέλευσιν τῶν τριῶν λεπτῶν, δίδεται διὰ τοῦ σκηπανίου ἢ κώδωνος τὸ σημεῖον τῆς τελειώσεως ἢ τῆς κατακυρώσεως, ὥστε, ἐὰν γίνωνται ἀλληλοδιαδόχως προσφοραί, ὁ πλειστηριασμός παραινέται ἕως οὗ παύσωσιν αἱ προσφοραὶ καὶ ἀπὸ τῆς παύσεως παρέλθωσι τρία λεπτά.

¹ Ὁ νόμος χορηγεῖ τὸ τριλέπτον χρονικὸν διάστημα ἀπὸ πάσης τελευταίας προσφορᾶς, (ἵνα 1) οἱ ἐκ τῶν διαγωνιζομένων καὶ πλειοδοτησάντων μὴ τελευταῖοι κατὰ τὴν προσφορὰν λάβωσι τὸν καιρὸν νὰ σκεφθῶσι περὶ πλειοδοτήσεως, τυχὼν δὲ προσενηχθῶσι καὶ ἄλλοι ὑπερθεματισταὶ καὶ ἐξαντληθῶσιν οὕτω πάντα τὰ πρὸς ὠφελιμωτέραν ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου πώλησιν δυνατὰ μέσα, 2) καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ὀφει-

κολουθίαν ἀνάγκη νέου πλειστηριασμοῦ (Πολ. Δικ. 976).

Τὴν τάξιν, καθ' ἣν πρέπει νὰ πλειστηριάζονται τὰ κατασχεθέντα, προσδιορίζει ὁ ὀφειλέτης, εἰς τὴν παρῶν. Ἐξακολουθεῖ δ' ὁ πλειστηριασμός αὐτῶν, ἕως οὗ συγκεφαλαιωθῇ ἡ πρὸς ἀπότισιν τῆς ἀπαιτήσεως καὶ τῶν δαπανῶν ποσότης (Πολ. Δικ. 978). Ὡς πρώτη προσφορά χρησιμεύει ἡ ὑπὸ τοῦ καταδιώκοντος δανειστοῦ προτενεχθεῖσα τιμή, ὑπερθεματιστοῦ δὲ μὴ παρουσιαζομένου, κατακυροῦται εἰς αὐτὸν τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ πρώτῃ οὕτῳ προσφορᾷ. (Πολ. Δικ. 278 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Δ. 26 Σεπτ. 1836). Ἀκυρωτέος δ' ὁ πλειστηριασμός, καθ' ὃν ἤθελον παραβιασθῇ αἱ διατάξεις αὐται, ὡς νομοθετηθεῖσαι πρὸς ἀποτροπὴν τῆς καταθλίψεως τοῦ ὀφειλέτου (Α.Π. 73 τοῦ 90).

Ἐὰν ἡ διὰ δώρων ἢ ὑποσχέσεων ἀπομάκρυνσις τῶν πλειστηριαζόντων παράγῃ μόνον τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ὀφειλέτου (συνωδᾷ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ νόμου, καθ' ὅς ὁ ἐκ ταιούτου δόλου ζημιούμενος δικαιούται μόνον νὰ ἐπιζητήσῃ λόγῳ ἀποζημιώσεως τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἄξιαι, εἰς τὴν ἄλλως ἤθελε κατακυρωθῇ πλειστηριασθῆν) ἢ ἐπιφέρει καὶ τὴν ἀκυρότητα τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐταλάντευετο ἡ ἡμετέρα νομολογία. Ἀλλ' ἀπὸ τινος ὁ Ἀρειος Πάγος δι' ἐπανειλημμένων ἀποφάσεων (ὅσον 282 τοῦ 77, 77 καὶ 284 τοῦ 70, 202 τοῦ 81, 297 τοῦ 84, 8 τοῦ 85) παρεδέξατο ὀριστικῶς τὴν γνώμην, καθ' ἣν ἐπάγει μόνον τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ὀφειλέτου, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἀκυρότητα τοῦ πλειστηριασμοῦ. Ἀλλ' ἀνέκαθεν ὁμοφώνως ἡ νομολογία παρεδέξατο ὅτι δὲν δύναται νὰ προσβληθῇ ὁ πλειστηριασμός λόγῳ ὑπερμέτρου βλάβης, ἅτε τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Διατ. τῆς 21 Σεπτεμβρίου 1836, ὃ ρητῶς ὀρίζει τὰ τῆς προσφορᾶς, τροπο-

ποιήσαντος κατὰ τοῦτο τὰς ρωμαϊκὰς διατάξεις.

Περὶ τῆς κατακυρώσεως συντάσσει ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἔκθεσιν (ὑπογραφομένην καὶ ὑπὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, τῶν παρόντων τυχὸν διαδίκων καὶ δύο μαρτύρων), ἣτις περιλαμβάνει πάσας τῆς πωλήσεως τὰς συμφωνίας. Μόνον δὲ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκ τῆς πωλήσεως συμφωνιῶν καὶ ἰδίως τὴν καταβολὴν τῶν δαπανῶν τῆς καταδιώξεως λαμβάνει παρὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ περιλήψιν τῆς κατακυρωτικῆς ἐκθέσεως καί, κοινοποιῶν αὐτὴν εἰς τὸν κατέχοντα τὸ κτῆμα ὀφειλέτην, ἀπαιτεῖ τὴν ἄμεσον παράδοσιν αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅτι, ἂν ὁ ὀφειλέτης ἀρνηθῇ τὴν παράδοσιν, ἀπαγγέλλεται κατ' αὐτοῦ προσωπικὴ κράτησις (Πολ. Δικ. 980)¹. Καὶ εἰς τὴν εἴχε μὲν συμφω-

¹ Σημειωτέον ὅτι ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει μὲν κατὰ τὸ ἄρθρ. 880, κοινοποιουμένης αὐτῷ τῆς περιλήψεως τῆς κατακυρωτικῆς ἐκθέσεως, νὰ παραδώσῃ τῷ ὑπερθεματιστῇ τὸ πλειστηριασθὲν ἀκίνητον, ἀλλ' ἐντεῦθεν δὲν ἔπεται ὅτι ὁ ὑπερθεματιστὴς δύναται νὰ ποσάλῃ αὐτὸν ἔκοντα τῆς δικατοχῆς. Τούναντίον ἐκ τῶν ἄρθρ. 980, 999 ἄρ. 9 τῆς Πολ. Δικ. συνάγεται ὅτι ὁ ὑπερθεματιστής, ἀρνούμενος τὴν παράδοσιν τοῦ ὀφειλέτου, δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ κράτησιν ἢ τὴν διὰ βίας ἀποβολὴν, πρὶν δὲ τῆς περὶ τούτου ἀποφάσεως ἡ διὰ βίας τυχὸν ἐπενεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ (ἢ τοῦ ἐντολοδόχου αὐτοῦ κλητῆρος) ἀφαιρέσις τοῦ ἀκινήτου καὶ ἡ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ἐγκατάστασις τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, παράνομος οὖσα, δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κατοχὴν ἀνεπίληπτον. Ἀλλὰ τὸ δικαστήριον εἶναι ὑπέρχρεον νὰ διατάξῃ τὴν διὰ τῆς βίας ἀποβολὴν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ ἐκ τῆς δικατοχῆς, μὴ ἀρκούμενον εἰς τὴν ἀπαγ-

νηθῇ νὰ καταβληθῶσιν ἀμέσως μετρητά, διανέμονται μὲν τὰ μετρητὰ ἂν ἐπαρκῶσιν εἰς ἱκανοποίησιν τῶν δανειστῶν, ἄλλως δὲν γίνεται κατὰ τας. Ἄλλ' ἐὰν δὲν ὑπῆρχε συμφωνία τοιαύτη, ἐκδίδωσιν ἀπλῶς γραμμάτια πρὸς τοὺς δανειστάς, καταβλητέα ὑπὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ.

Ἐὰν ὁ ὑπερθεματιστής δὲν ἐξεπλήρωσεν ἃς ἀνεδέξατο ὑποχρεώσεις, δηλονότι δὲν κατέβαλε τὸ ἐκπλειστηρίασμα εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ, γίνεται ἀναπλειστηριασμός, οὗ αἱ δαπάναι βαρύνουσι τὸν ὑπερθεματιστήν, ὑποκείμενον καὶ εἰς προσωπικὴν κράτησιν. Ἄλλ' οὐδὲν ἀποκλείονται καὶ τὰ λοιπὰ καταδιωκτικὰ μέσα. (Α. Π. 278 τοῦ 55, 243 τοῦ 56). Παρατηρητέον ἐπομένως ὅτι τὰ ἐπιζή-

γελίαν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως. Τοῦτο οὐ μόνον προκύπτει ἐκ τοῦ ἀρθ. 880 ἀρ. 2, ἀλλὰ καταδιούται καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ὃ ἤθελε προκύψει ἐκ τῆς ἐναντίας ἐρμηνείας, ὅτι δηλ. ἐπὶ γυναικῶν, ἀνηλίκων καὶ ἄλλων προσώπων, καθ' ὧν δὲν ἐπιτρέπεται τὸ μέτρον τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ἢ ἐκτέλεσις ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατος.

Προσθετέον ὅτι ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει κατὰ τὸ ἀρθ. 930 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθ. 999 νὰ παρκεύηται τὴν διακατοχὴν τοῦ πλειστηριασθέντος ἅμα τῇ ἐπιδόσει τῆς κατακυρωτικῆς ἐκθέσεως, δηλονότι νὰ παύσῃ ἐκτοσε ἐνεργῶν πρᾶξιν τινὰ κατοχῆς καὶ ν' ἀφῇσιν ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν εἰς τὸν ὑπερθεματιστήν, τότε δὲ μόνον κινεῖται κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ παραλείψεως κατοχῆς, ὅταν ἐνεργήσῃ ἀντίστασιν τινὰ εἰς τὸν ἐπιχειροῦντα τὴν κτῆσιν τῆς κατοχῆς ὑπερθεματιστήν, ὑποχρεοῦται δ' ἀνυπατάμενος καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως νὰ παραλίπῃ τὴν κατοχὴν. Ἄλλ' οὐδὲν ὑποχρεοῦται νὰ δηλώσῃ διὰ δικογράφου, ὅτι παραιτεῖται τὴν κατοχὴν ἢ νὰ ἐνεργήσῃ προσωπικῶς τὴν παράδοσιν εἰς τὸν ὑπερθεματιστήν.

μια ταῦτα ἐπακολουθήματα ἐπέρχονται, ὁσάκις ὁ ὑπερθεματιστής δὲν ἐκπληροῖ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ ἐξ ὑπακεινότητος, οὐχὶ δὲ καὶ ὁσάκις ἐξενικῆθῃ τὸ κτῆμα, διότι καὶ ὁ ὑπερθεματιστής ἔχει χαρακτηριστὰ καθαρὸν ἀγοραστοῦ, ὃ δὲ ἀγοραστής κατὰ τὸν Ρ. νόμον, ἐκνικωμένου γενικῶς ἢ μερικῶς τοῦ κτῆματος, ἔχων ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ περὶ τοῦ τιμήματος, ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ διαφέροντος, δικαιούται καὶ ν' ἀναβάλῃ τὴν καταβολήν, ἕως οὐδὲ ἀσφαλίσθῃ, οὐδὲν ὡς λογισόμενος ὑπερήμερος. Δικαιοῦται δὲ βεβαίως νὰ προκαλέσῃ τὸν ἀναπλειστηριασμόν, ὡς ἐρῶς ἐγνωμάτευσεν ὁ Ρουσόπουλος, οἷοςδὴ ποτε τῶν ἐχόντων ἐκτελεστὸν δικόγραφον δανειστῶν. Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἐνάρξιν τοῦ ἀναπλειστηριαμοῦ δὲν ἀπαιτεῖται ἐπιταγὴ πρὸς πληρωμὴν, ἀλλ' ἄρκει ἡ παρέλευσις τῆς πρὸς καταβολὴν τοῦ ἐκπλειστηρίασματος συμφωνημένης προϋσμίας (Π. Δ. 982). Αὐτόδηλον δ' ὅτι μέχρι τοῦ πέρατος τοῦ ἀναπλειστηριαμοῦ ὁ ὑπερθεματιστής δικαιούται νὰ ἐξαγοράσῃ τὸ πλειστηρίασθῆν ὑφ' ἃς συμφωνίας καὶ ὁ ὀφειλέτης, ἐὰν καταβάλῃ καὶ τὰς χρεὶν αὐτοῦ γενομένας δαπάνας (Α. Π. 80 τοῦ 76).

Ἐὰν διὰ τίνος παρεμπόμποντος ἀναβληθῇ ὁ πλειστηριασμός, ὁρίζεται πρὸς τοῦτο νέα ἡμέρα, καὶ, ἀναβληθείσης μὲν μόνον κοινοποιήσεως τίνος, ἀνάγκη νὰ προηγήται ἡ ἑλλείπουσα κοινοποίησις, ἀναβληθέντος δὲ τοῦ πλειστηριασμοῦ, νὰ προηγήται ἡ κατὰ τὸν τόπον καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ πλειστηριασμοῦ νέα δημοποίησις διὰ κηρύξεως κατὰ τὴν ἐπιτάγιον συνήθειαν (Πολ. Δικ.) 985 ἐν συνδ. πρὸς 871, 874, 907, 910—914. Α. Π. 22 τοῦ 46, 285 τοῦ 54). Δικαιοῦται δ' ἕκαστος τῶν ἐχόντων ἐκτελεστὸν δικόγραφον δανειστῶν νὰ ἐπισπύσῃ τὸν μὴ κατορθωθέντα κατὰ τὴν διορισμένην ἡμέραν πλειστηριασμόν (Πολ. Δικ. 985 ἐν συνδ.

πρὸς 944). "Οθεν δικαιούται καὶ νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ παρὰ τοῦ ἐπισπεύδοντος τὰ τῆς ἐκτελέσεως ἔγγραφα (Α. Π. 70 τοῦ 88).

Σημειωτέον ὅτι, τοῦ ὑπερθεματιστοῦ κτωμένου διὰ τῆς κατακυρώσεως ἃ δικαιώματα εἶχεν ἐπὶ τοῦ κτήματος ὁ τότε κύριος αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 979), εὐθυνομένου δ' ἐπὶ ἐκνικήσει κατὰ τὸν ἀστυκὸν νόμον ἀείποτε τοῦ πωλητοῦ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἀγοραστοῦ, ἔπεται ὅτι, ἐκποιθέντος τυχόν τοῦ κατακυρωθέντος εἰς τὸν ὑπερθεματιστὴν κτήματος διὰ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, ὑπεύθυνος εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ εἶναι οὐχὶ ὁ χρησιμεύσας ὡς ἀπλοῦν ὄργανον τῆς ἐκποιήσεως τοῦ κτήματος ἐπισπεύδων δανειστής, ἀλλ' ὁ ὀφειλέτης (Α. Π. 62 τοῦ 53, 229 τοῦ 85 κλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάσχεσις κινητῶν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου.

Πάντα τὰ κινητὰ τοῦ ὀφειλέτου ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν ἐξαιρουμένην δὲ μόνον 1) τὰ ἀναγκαῖα ἱμάτια καὶ στρώματα τοῦ ὀφειλέτου, ὡς καὶ τῆς γυναίκος καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, 2) ὁ μισθὸς καὶ αἱ συντάξεις πάντων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν καὶ ἡ ἀποζημίωσις τῶν βουλευτῶν, 3) ἡ ἐπὶ ὀκτὼ τούλάχιστον ἡμέρας ἀναγκαῖα διὰ τὸν ὀφειλέτην καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ζωοτροφία, 4) τὰ βιβλία τῶν εἰς τὰ γράμματα καταγινόμενων ὀφειλετῶν καὶ τὰ ἐργαλεῖα τῶν τεχνικῶν τι ἐπιτήδευμα ἐκασκούντων μέχρι τῆς ἁξίας πεντακοσίων δραχμῶν κατ'ἐκλογὴν τοῦ ὀφειλέτου, 5) τῶν ὀφειλετῶν γεωργῶν εἰς βοῦς ἢ μίαν δάμαλιν (οἷας ὅποτε ἡλικίας) ἢ τρεῖς πρόβατα ἢ δύο αἰγες ἢ εἰς ὅνος κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὀφειλέτου. Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν τῶν πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλετῶν γεωργῶν ἐξαιρουμένην τῆς κατασχέσεως δύο ἀροτριῶντα ζῶα, δέκα πρόβατα ἢ δέκα αἰγες καὶ ἓν φορτηγὸν ζῶον (Πολ.

Δικ. 885 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΑΡΜΑ' τῆς 19 Μαρτίου 1884, νόμου τῆς 19 Αὐγ. 1852 ἄρθρ. 52 καὶ νόμου τῆς 6 Ἀπριλίου 1853 περὶ ναυτικῶν συντάξεων ἄρθρ. 30, νόμου ΑΡΟΗ' τοῦ 1884 περὶ ναυτικοῦ ἀπομαχικοῦ ταμείου ἄρθρ. 88 καὶ Νόμου ΥΛΣ' τοῦ 1871 ἄρθρ. 9). Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ 1/4 τῆς βουλευτικῆς ἀποζημιώσεως, τῶν μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν (στρατιωτικῶν τε καὶ πολιτικῶν παντὸς βαθμοῦ) ἐπιτρέπεται κατ' ἐξαίρεσιν κατάσχεσις δι' ἀπαίτησιν διατροφῆς συζύγου, ἀνιόντων καὶ κατιόντων. "Οθεν, ἐὰν κατασχεθῇ τι τῶν εἰρημένων πραγμάτων, ἡ κατάσχεσις ἀκυροῦται, προκειμένου δὲ περὶ πραγμάτων, ὧν ἡ κατάσχεσις προαπαιτεῖ ἐκλογὴν τοῦ ὀφειλέτου, ἀκυροῦται, ἐὰν μὴ ἐρωτηθῇ ὁ ὀφειλέτης (Α. Π. 72 τοῦ 68). — Ἐπιτραπῆται γὰρ προσθέσωμεν ὅτι ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν Δικονομία περιορίζει πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀκατασχετῶν. Δίκαιον εἶναι νὰ ὑποβάλλωνται εἰς κατάσχεσιν πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους πάντα τὰ ἐπιπλα καὶ σκευὴ τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν εὐπρεπῆ καὶ πολυτελῆ τοῦ ὀφειλέτου βίωσιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ παραιτήτως ἀναγκαῖα εἰς διέλευσιν βίου πτωχικοῦ. Οὕτως ἔδει νὰ ἐξαίρηται τῆς κατασχέσεως ἡ πρὸς φαγητὸν ἢ ἐργασίαν τράπεζα, αἱ ἀπλαῖ πρὸς καθεστὸν ἔδραι, αἱ κλῖναι τῶν μελῶν τοῦ οἴκου κτλ., ἐπίσης δὲ τοῦ ὀφειλέτου γεωργοῦ ἐν ζεύγος βοῶν ἢ δαμάλεων ἢ ὄνων ἢ ἵππων. Ἐπίσης ἔδει νὰ ἐξαίρηται τῆς κατασχέσεως ἡ ἀντιμισθία τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπηρετῶν καὶ οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων ἰδιωτικῶν καταστημάτων μέχρι τινὸς ποσού.

Ἐνεργείται δὲ ἡ κατάσχεσις διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων (πολιτῶν Ἑλλήνων ἐνηλίκων, μὴ συνδουμένων διὰ συγγενείας ἢ κηδεστίας κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἢ μέχρι τρίτου βαθμοῦ πρὸς τοὺς διαδίκους ἢ τὸν κλητῆρα

καὶ μὴ διατελούντων ὑπηρετῶν ἢ γραφέων τοῦ κλητῆρος) μεσεγγυῶνται δὲ (δηλονότι ἀφαιροῦνται καὶ φέρονται εἰς ἀσφαλῆ φύλαξιν) τσαυτὰ ἐκ τῶν εἰς τὸν ὀφειλέτην ἀνηκόντων κινητῶν, ὅσα φαίνονται ἀναγκαῖα πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ (Πολ. Δικ. 886). Τὰ κινητὰ ταῦτα παραδίδονται πρὸς φύλαξιν ἢ εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην ἢ εἰς τὸν Εἰρηνοδικιακὸν γραμματέα ἢ εἰς τὸν συμβολαιογράφον ἢ εἰς τὸν δημαρχικὸν πάρεδρον τοῦ τόπου τῆς κατασχέσεως ἐπὶ ἐξοφλητικῇ γραφομένῃ ἐν τῇ ἐκθέσει ἢ ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς. Συντάσσεται δὲ ἡ ἐκθεσις ὑπὸ τοῦ κλητῆρος, ἐκτιμῶντος ἀμέσως τὰ κατασχεθέντα ἄνευ περαιτέρω δαπάνης, καὶ προσδιορίζεται ἡ ἡμέρα τοῦ πλειστηριασμοῦ, καὶ υπογράφεται ὑπὸ τε τοῦ κλητῆρος καὶ τῶν παρόντων διαδίκων, τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ εἰς τὸν παραδίδονται πρὸς φύλαξιν τὰ κατασχεθέντα ἀντικείμενα μεσεγγυόχου (ὧν μὴ δυναμένων ἢ μὴ θελήσων νὰ υπογράψωσι, γίνονται σημειώσεις περὶ τούτου). Εὐνόητον δὲ ὅτι, ἐὰν πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς κατασχέσεως ἐπέλθῃ ἀπαξ ἢ πολλάκις διακοπή, ἡ ἐκθεσις προσῆκον νὰ υπογράφηται κατὰ πᾶσαν διακοπήν. Τοῦτο δὲ καὶ ῥητῶς δρίξει ἡ Ἱταλικὴ Πολιτικὴ Δικονομία (ἄρθρ. 597). 'Εὰν δ' ὁ ὀφειλέτης δὲν ᾔτο παρῶν, γνωστοποιεῖται αὐτῷ ἡ κατάσχεσις (Πολ. Δικ. 887 καὶ 888). Σημειωτέον δ' ὅτι, μεσεγγυηθέντων γεωργικῶν σκευῶν ἢ ζώων, δύναται ὁ Εἰρηνοδίκης ἐξ ἐπαγγέλματος ἢ τῇ αἰτήσῃ τῶν ἐχόντων συμφέρον νὰ διορίσῃ ἐπιστάτην καὶ φύλακα τοῦ πράγματος ἢ τῶν ζώων (Πολ. Δικ. 888).—Θεωρεῖται δὲ ὁ μεσεγγυόχως τῶν κατασχεθέντων θεματοφύλαξ καὶ ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ εἰς τὴν φύλαξιν αὐτῶν τὴν ἐπιμέλειαν συνετοῦ οἰκογενειάρχου, ὑπεύθυνος ὧν περὶ τῆς ἐν καιρῷ παραδόσεως αὐτῶν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριαμοῦ καὶ λογοδοτῶν περὶ τῶν παραχθέν-

των καρπῶν. 'Οθεν, ἐὰν ἐκ παραδρομῆς αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀπολεσθῇ ἢ βλαφθῇ, εὐθύνεται εἰς ἀποζημίωσιν, καί, ἐν ᾧ κλην ἀποδειχθῇ ἀναξίχρεως, εὐθύνεται ἐπιβοθητικῶς καὶ ὁλος ὁ δῆμος, ἐπιφυλαττομένης τῆς προσηκούσης ἀναγωγῆς (Πολ. Δικ. 889).

'Ο ὀφειλέτης ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κατασχέσεως, ἐὰν ᾔτο παρῶν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως, ἐὰν ᾔτο ἄπῶν, στερεῖται τοῦ δικαιοῦματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἢ τῆς ἐνεχυριάσεως τῶν κατασχεθέντων (Πολ. Δικ. 890). 'Οθιν, ἐν ἐκποίησιν ἢ ἐνεχυρίασιν αὐτά, ἡ ἐκποίησις ἢ ἐνεχυρίασις εἶναι ἄκυρος, ἀλλὰ τὴν ἀκυρότητα δύνανται μόνον νὰ ἐπικαλεσθῶσιν οἱ βλαπτόμενοι ἐξ αὐτῆς (Α. Π. 72 τοῦ 58).

Τὰ κατασχεθέντα κινητὰ πλειστηριάζονται δημοσίως ἐν ᾧ δῆμῳ ἐγένετο ἡ κατάσχεσις, κατ' ἐκλογὴν τοῦ δανειστοῦ, ἢ ἐν ᾧ τόπῳ εὐρίσκονται τὰ πράγματα ταῦτα ἢ ἐν τῷ διὰ τοὺς πλειστηριασμοὺς προσδιωρισμένῳ τόπῳ καθ' ἡμέραν τινὰ γενικῆς ἀγορᾶς ἢ κυριακῇ μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας, κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ δανειστοῦ, 1) εἰ μὲν πρόκειται περὶ κινητῶν τιμῆς κατωτέρας τῶν 300 δραχμῶν οὐχὶ πρὸ τῆς ὀγδόης μετὰ τὴν κατάσχεσιν ἡμέρας, 2) ἐπὶ δὲ κινητῶν μείζονος τιμῆς οὐχὶ πρὸ τεσσάρων ἐβδομάδων. 'Εὰν δὲ ὁ ὀφειλέτης ἢ ὁ ἐπισπεύδων νομίξῃ ὅτι, γινομένου τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐν ἄλλῳ δῆμῳ, δύναται νὰ προσενεχθῇ μείζων τιμὴ, γίνεται ἐκεῖ ὁ πλειστηριασμός, ὅταν προκαταβάλλῃ τὴν τῆς μετακομίσεως καὶ τὴν τυχόν πρὸς νέας κοινοποιήσεις ἀναγκαίαν δαπάνην ἢ παράσχη ἀποχρῶσαν περὶ αὐτῶν ἀσφάλειαν (Πολ. Δικ. 891 καὶ 892). Πρόδηλον δὲ ὅτι, ἐὰν ἐγερθῇ ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ποσοῦ ἢ τῆς προκαταβολῆς ἢ ἄλλος τις δισταγμός, ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 871 ὁ πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν

ἢ τὸ δικαστήριον. Ἀλλὰ πλειστηριασμοὶ πλοίων δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐκτὸς τῆς περιφερείας τοῦ Πρωτοδικείου, παρ' ᾧ ἡ κατάσχεσις, δυνάμει τοῦ ἀρθρ. 205 τοῦ Ἑμπ. νόμου (Α. Π. 27 τοῦ 65).

Ἡ ἡμέρα, ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα τοῦ πλειστηριασμοῦ καὶ ὁ ὑπάλληλος, οὗ ἐνώπιον πρόκειται νὰ γίνῃ οὗτος, προκοινοποιῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος διὰ κλητῆρος, καί, εἰ μὲν πρόκειται περὶ κινητῶν κατωτέρας τιμῆς τῶν 300 δραχμῶν, τοῦλάχιστον τρεῖς ἡμέρας πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ, εἰ δὲ περὶ κινητῶν μεζονος ἀξίας, τοῦλάχιστον δεκαπέντε ἡμέρας πρὸ αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 893). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου ΑΡΝΘ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ νόμου περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων ὁ ἐπισπύδων δανειστής ὀφείλει ἀεὶποτε νὰ κοινοποιήσῃ καὶ εἰς τὸν ἀρμόδιον ταμίαν διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἀντίγραφον ἐφ' ἀπλοῦ χάρτι τοῦ ἐκθέσεως κατάσχεσεως καὶ νὰ γνωρίσῃ προσέτι αὐτῷ τὸν τόπον τὸν μῆνα, τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὡς καὶ τὸν ὑπάλληλον, οὗ ἐνώπιον γενήσεται ὁ πλειστηριασμός, ἐντὸς τῆς αὐτῆς προθεσμίας. Γίνεται δὲ ἡ ἀνωτέρω κατὰ τὸ ἀρθρ. 893 κοινοποιήσις διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πράξεως κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνήθειαν διὰ κηρύξεως ἐν τῷ δῆμῳ, ὅπου γίνεται ὁ πλειστηριασμός, καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως ἐπὶ τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου. Εἰ δὲ πρόκειται περὶ κινητῶν ἐχόντων ἀνωτέραν ἀξίαν τῶν 300 δραχμῶν, καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ, καὶ διὰ καταχωρίσεως τοῦ τοιχοκολλήτου γραμματίου εἰς τινὰ ἑφημερίδα. Τὸ γραμμάτιον δὲ τοῦτο προσῆκον νὰ περιλαμβάνῃ ἀκριβῆ κατὰλογον τῶν κατεσχημένων πραγμάτων (Πολ. 894). Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τοῦ πλειστηριασμοῦ γίνεται ἐν τῷ τόπῳ

αὐτοῦ νέα δηλοποίησις διὰ κηρύξεως κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνήθειαν ἀμέσῳ πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ πλειστηριασμοῦ (Πολ. 895). Ἀναφέρονται δὲ πᾶσαι αἱ προειρημέναι κοινοποιήσεις ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ πλειστηριασμοῦ (Πολ. 895). Ἡ παραμείλεισις τῶν ἀνωτέρω κοινοποιήσεων καὶ προθεσμιῶν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ πλειστηριασμοῦ. Ἐὰν δ' ὁ ἀμελήσας ᾖ καὶ δικαστικὸς ὑπάλληλος ἢ ὑπηρέτης, καταδικάζεται οὗτος καὶ εἰς ἀποζημίωσιν καὶ εἰς ἀπότισιν τῶς δαπανῶν, ἐπιφυλαττομένης καὶ τῆς προσηκούσης πειθαρχικῆς ἢ ἄλλης ποινῆς (Πολ. Δικ. 896). Ἐξαφανίζονται ὅμως αἱ ἀκυρότητες κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅσας καὶ ὁ ὀφειλέτης παρητήσατο ρητῶς τὸ δικαίωμα νὰ προβάλλῃ αὐτὰς δι' εἰδικῆς περὶ τούτου συμφωνίας μετὰ τοῦ δανειστοῦ μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐκτελέσεως (Α. Π. 137 τοῦ 67, 142 τοῦ 71, 270 τοῦ 72, 72 τοῦ 73). Σημειωτέον εἰδικώτερον ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ποσῶς ὁ προκοινοποιηθεὶς πλειστηριασμός, ἐὰν μὴ βεβαιωθῇ ἢ διὰ δημοσίου φύλλου κοινοποιήσις, ὅσας καὶ αὕτη ἀπαιτεῖται, διὰ προσαγωγῆς ἀντιτύπου αὐτοῦ, καὶ ὁ χρόνος τῆς κηρύξεως καὶ τοιχοκολλήσεως διὰ βεβαιώσεως τοῦ κλητῆρος, ἐπισυναπτομένου καὶ τοιχοκολλήτου γραμματίου (Πολ. Δικ. 897).

Κατ' ἐξαιρέσιν πράγματα ὑποκείμενα εἰς φθορὰν πλειστηριάζονται δημοσίως παρὰ κλητῆρα ἢ ἐν βραχείᾳ προθεσμίᾳ ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ (οὐδαμῶς ἀναγκασθεὶς πρὸς τοῦτο δικαστικῆς ἀδείας) συχ' ἦντιον προηγείται καὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ τούτου κοινοποιήσις διὰ κηρύξεως καὶ, ἐὰν ἐπιτρέπη ὁ χρόνος, καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως (Πολ. Δικ. 898).

Γίνεται δὲ ἡ κατακύρωσις εἰς τὸν προσφέροντα τὰ πλείονα τρία λεπτά τῆς ὥρας μετὰ τὴν τελευταίαν προσφοράν, δι-

δομένου σημείου διὰ σκηπανίου ἢ κώδωνος. ἄλλ' ἐπὶ πληρωμῇ τῶν χρημάτων, εἰς μετρητά, ἔχοντος τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλου προσωπικὴν εὐθύνην, ἔαν πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος παραδώσῃ τὰ πράγματα (Πολ. Δικ. 899). Γίνεται δὲ ἡ κατακύρωσις εἰς τὸν πλειοδοτήσαντα καὶ ἂν ἢ ὑπ' αὐτοῦ προσφερομένη τιμῇ ἥναι μικροτέρα τῆς δι' ἐκτιμήσεωι γενομένης· δηλονότι ἡ προσφορά, ἐφ' ἣ ἡ κατακύρωσις, δύναται νὰ ἦναι καὶ κατὰ πολὺ ἐλάσσων τῆς ἀξίως τοῦ πλειστηριαζομένου. Ἐξαίρουνται δὲ μόνον τὰ πολύτιμα μέταλλα, ὅταν ἡ πλειοδότησις αὐτῶν δὲν ἐξικινῆται εἰς τὸν ὅρον τῆς περὶ ἀγορᾶς αὐτῶν διατιμήσεως τοῦ νομισματοκοπείου καὶ ὁ ὀφειλέτης ἐπιζητῇ τὴν εἰς αὐτὸ ἢ τὰ ὑποκαταστήματα αὐτοῦ ἀποστολὴν αὐτῶν, προκαταβάλλων καὶ τὰς δαπάνας τῆς ἀποστολῆς (Δ. 21 Σεπτ. 1836 περὶ κατασχεσεως καὶ πλειστηριάσεως). Ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ ἀκύρωσις τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὑπάρχει ὑπέρμετρος βλάβη (Α. Π. 95 τοῦ 48).

Τὴν τάξιν, καθ' ἣν πρόκειται νὰ πλειστηριασθῶσι τὰ κατασχθέντα, ὁρίζει ὁ ὀφειλέτης, ἂν ἦναι παρὼν. Ὅποτεν ἡ ἐκ τῆς πωλήσεως μέρους τῶν πραγμάτων προκύψασα χρηματικὴ ποσότης καλύπτῃ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐπισπεύδοντος καὶ τὰς δαπάνας, παύεται ἡ περαιτέρω πλειστηρίασις καὶ τὰ ὑπολειπόμενα πράγματα παραδίδονται τῷ ὀφειλέτῃ (Πολ. Δικον. 901). Περὶ δὲ τῶν διαφόρων προσφορῶν καὶ τῆς κατακυρώσεως συντάσσει ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλος ἔκθεσιν, ἣν ὑπογράφει μετὰ τοῦ ὑπερβεματιστοῦ, τῶν τυχόν παρόντων διαδίκων καὶ δύο μαρτύρων. Μὴ θέλοντος δὲ ἢ μὴ δυναμένου τοῦ ὑπερβεματιστοῦ νὰ ὑπογράψῃ, γίνεται μνεῖα ἐν τῇ ἐκθέσει (Πολ. Δικον. 902). Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔκθεσις αὕτη, ὡς ἔκθεσις δικαστικῇ, προσήκον νὰ ἀναφέρῃ

τὸν χρόνον καθ' ὃν συνετάχθη, ἔστω καὶ ἔαν συνάγῃται τὸ ἔτος ἢ ὁ μὴν αὐτῆς ἐξ ἄλλων σχετικῶν ἐκθέσεων, συνωδᾶ πρὸς τὸ ἄρθρον 133 τῆς Πολ. Δικ. Ἀλλως (Α. Π. 37 τοῦ 65, 277 τοῦ 73). Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι οἱ μάρτυρες δέον νὰ προσλαμβάνωνται ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἄτε παριστάμενοι ὡς βεβαιωταὶ οὐ μόνον τῆς κατακυρώσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν προσφορῶν· ὅθεν κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 166 τοῦ 59, μὴ προσληφθέντων αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ πλειστηριασμός ἐστὶν ἀκυρωτός ¹· ἀλλ'

¹ Ἐπιδοκιμάζομεν τὴν γνώμην τοῦ Ἀρείου Πάγου, οὐχὶ διότι κατὰ τὴν αἰτιολογίαν τῆς ὑπ' ἀριθ. 166 τοῦ 59 ἀποφάσεως αὐτοῦ ἐλλειπόντων τῶν μαρτύρων, ἡ ἔκθεσις τῆς κατακυρώσεως θεωρητέα ὡς ἰδιωτικὸν ἔγγραφο, κατὰ δὲ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας καὶ τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου δὲν δύναται νὰ μεταβιβασθῇ ἡ κυριότης ἀκινήτου δι' ἰδιωτικὸν ἔγγραφο, ἀλλὰ διότι ἡ περὶ μαρτύρων διάταξις εἶναι οὐσιώδης, ἄτε θεωρήσαντος τοῦ νόμου ἀνεπαρκῆ τὴν τοῦ ὑπαλλήλου βεβαίωσιν περὶ τῶν προσφορῶν καὶ τῆς κατακυρώσεως. Ὅθεν ἡ ἔλλειψις τῶν μαρτύρων καθίστησιν ἄκυρον καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς κατακυρώσεως τῶν κινητῶν πραγμάτων. Ἀποδεχόμεθα ὁμῶς τὴν περὶ τοῦτου διατυπωθεῖσαν ἄλλοτε γνώμην ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Πατρὸς ἡμῶν (ἣν ἀπεδέξατο καὶ τὸ Ἐφετεῖον Ναυπλίας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 256 τοῦ 60 ἀποφάσεως αὐτοῦ) ὅτι, μὴ εὐσης τῆς διατάξεως δημοσίας τάξεως (ἀλλ' ἀπλῶς οὐσιώδους), ἡ ἐντεῦθεν ἀκυρότης καλύπτεται δι' ἀποδοχῆς, διότι κατ' ἀρχὴν τοῦ δικαίου ἕκαστος δύναται νὰ παραιτῇται τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πλὴν ἔαν καθιερούται ρητὸς περιορισμός, κατ' ἄλλην δ' ἀρχὴν νομικὴν ἐν ἀμφιβολίᾳ προτιμᾶται ἡ ὑπὲρ τοῦ κύρους τοῦ ἐγγράφου ἐρμηνεία. Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ

οὐδεμία ἀνάγκη νὰ ὑπογράφηται ἡ ἐκθεσις καὶ ὑπὸ τοῦ κήρυκος, ὡς μὴ συμ-
πράττοντος εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ πλει-
στηριασμοῦ (Α. Π. 34 τοῦ 88).

Ἐὰν ὁ ὑπερθεματιστὴς δὲν καταβάλλῃ
εἰς μετρητὰ τὸ τίμημα, πλειστηριάζεται
ἐκ νέου τὸ κατακυρωθὲν δαπάναις αὐτοῦ
κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ πλειστηριασμοῦ
ὁρισμένα, καὶ ἐὰν κατὰ τὸν ἀναπλειστη-
ριασμὸν προσενεχθῇ ὀλιγώτερον, τὸ ἑλ-
λεῖπον εἰσπράττεται παρὰ τοῦ πρώτου
ὑπερθεματιστοῦ διὰ κατασχέσεως τῆς κι-
νητῆς καὶ ἀκινήτου αὐτοῦ περιουσίας, ἔτι
δὲ καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως (Πολ.
Δικ. 903). "Ὅθεν ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηρια-
σμοῦ ὀφείλει μὲν νὰ πλειστηριάσῃ ἐκ νέου
τὸ κατακυρωθὲν ἄλλα δὲν δύναται νὰ
ἐνεργήσῃ ἀναγκαστικῶς τὴν εἰσπραξίν τοῦ
τιμῆματός τῶν κατακυρωθέντων καὶ πα-
ραδοθέντων πραγμάτων (Α. Π. 115 τοῦ
47). Δικαιοῦται ὅμως ὁ πρῶτος ὑπερθε-
ματιστὴς νὰ ἐξαγοράσῃ, ὡς καὶ ὁ ὀφει-
λέτης, ὑπὸ τὰς αὐτὰς συμφωνίας τὰ κατα-
κυρωθέντα, ἐὰν καταβάλῃ καὶ τὴν δαπά-
νην τῆς νέας διαδικασίας. Ἐὰν δὲ γενο-
μένου τοῦ ἀναπλειστηριασμοῦ προσενεχθῇ
μεῖζων τῆς πρώτης τιμῆ καὶ προκύψῃ πε-
ρίσσευμα, οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ὁ πρῶτος
ὑπερθεματιστὴς, ἀλλὰ τοῦτο καταβάλλε-
ται, ἵνα διανεμηθῇ εἰς τοὺς δανειστάς τοῦ
ὀφειλέτου ἢ, ἂν οὔτοι ἐξωφλήθησαν, πα-
ραδοθῇ εἰς τὸν ὀφειλέτην (Πολιτ. Δικονο-
μίας 904).

Ἄν ἡ τιμὴ τῶν πλειστηριασθέντων πλη-
ρωθῇ προσηκόντως, ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστη-
ριασμοῦ καταβάλλει πρῶτον τὴν δαπάνην

τῆς Γαλλικῆς νομολογίας ἐκ οὐσίας
ἐκτέλεσις ἐγγράφου ἀκύρου δι' ἑλλειψίν
τῆς ὑπογραφῆς ἐνὸς τῶν μαρτύρων καθί-
στησιν αὐτὸ ἀπρόσβλητον, καίπερ τῆς
διατυπώσεως ταύτης ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότη-
τος διατεταγμένης (Rol. Répertoire ra-
tification n° 29).

τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἔπειτα ἐξοφλεῖ τὸν
ἐπισπεύδοντα καὶ τοὺς ἀναγγελοθέντας δα-
νειστάς, (καὶ τοῦτο ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν
ἀπὸ τῆς κατακυρώσεως, καθ' ὅσον δηλον-
ότι δὲν ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ συνταχθῇ πῖναξ
κατατάξεως). τὸ δὲ τυχὸν περίσσευμα
ἀποδίδεται τῷ ὀφειλέτῃ. Ταῦτα δὲ πάντα
ἐπὶ ἐξοφλητικῷ γραφομένῳ ἐπὶ τῆς τοῦ
πλειστηριασμοῦ ἐκθέσεως (Πολιτ. Δικονο-
μίας 905).

Ἡ πώλησις δὲν τελειοῦται ἢ διὰ τῆς
κατακυρώσεως. Ὅθεν ἄχρι τῆς κατακυ-
ρώσεως ὁ μὲν τὰ πλείονα προσφέρων δύ-
ναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, ὁ δὲ ὀφειλέτης
νὰ ἐξαγοράσῃ τὰ κατασχθέντα, καταβάλ-
λων τὰ ὀφειλόμενα, δύναται δὲ προσπορί-
σασθαι τὰ πρὸς καταβολὴν αὐτῶν μέσα
καὶ ὁ ἐνεχυριάσεως τῶν αὐτῶν πραγμά-
των (Πολ. Δικ. 906).

Ἐὰν ὁ κλητὴρ κατὰ τὴν ἐνέργειαν
κατασχέσεως εὐρὴ κεκλεισμένους θύρας ἢ
ἀποθήκας, κιβώτια ἢ θήκας, ὧν τὸ ἄνοιγμα
ἀρνοῦνται οἱ διακάτοχοι, δύναται νὰ ἐκ-
βιάσῃ αὐτάς ἐπὶ παρουσίᾳ ἐνὸς τῶν εἰρη-
μένων δημοσίων ἢ δημοτικῶν λειτουργῶν
ἐὰν οἱ διακάτοχοι ὧσιν ἀπόντες (Α. Π.
ποιν. 27 τοῦ 42). Μέχρι δὲ τῆς ἐλεύσεως
αὐτῶν φυλάττει ἀπλῶς αὐτάς πρὸς κώ-
λυσιν ὑπεξαγωγῆς πραγμάτων.

Κατάσχεσις ἀναγκαστικῇ κατεσχήμε-
νων ἤδη πραγμάτων ἀναγκαστικῶς ἢ συν-
τηρητικῶς¹ δὲν ἐπιτρέπεται. Ὁ δὲ παρα-

¹ Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποχρώντως ἡτιο-
λογημένην ἀπόφασιν 355 τοῦ 48 τῶν ἐν
Ναυπλίῳ Ἐφετῶν ἢ ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 908
καθιερωμένη ἀρχὴ τοῦ νὰ μὴ γίνηται νέα
κατάσχεσις ἐπὶ κατασχέσεως ἐννοεῖ ὁμο-
ειδῆ κατάσχεσιν, ἥτοι ἄλλην ἀναγκαστι-
κὴν, καὶ οὐχὶ ἀναγκαστικὴν ἐπὶ συντη-
ρητικῆς, διότι ἄλλως ἦθελε παραπέμπει
εἰς τὸ ἄρθρ. 1037, τὸ διαγράφον τὸν τρό-
πον τῶν συντηρητικῶν κατασχέσεων, ὡς
τὸ τελευταῖον τοῦτο παραπέμπει εἰς τὸ

βάτης κλητὴρ ἢ ἡ παραβάτης ἐπιτόπιος ἀρχὴ καταδικάζεται εἰς ἀποζημίωσιν καὶ εἰς πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ. 908). Ἐπιτρέπεται ὁμως κατὰ τὴν γενικῶς ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῖν ὀρθὴν νομολογίαν κατάσχσεις ἀναγκαστικῆς πραγμάτων ἥδη κατεσχθέντων συντηρητικῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δανειστοῦ, ἔτι δὲ καὶ δευτέρᾳ κατάσχσεις τοῦ ἥδη ἀναγκαστικῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δανειστοῦ κατασχθέντος (Α. Π. 513 τοῦ 25). Οἱ μετὰ τὴν ἀναγκαστικὴν κατάσχσιν παρουσιαζόμενοι δανεισταὶ, ἂν δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα πράγματα πρὸς κατάσχσιν, ἀναγγέλλονται, ἵνα ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριάσματος (Πολ. Δικον. 908). Πρόδῃλον δ' ὅτι δικαιούται εἰς ἀναγγελίαν καὶ ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος, ὁ τυγχάνων ἅμα καὶ δανειστὴς τοῦ κληρονομουμένου (Α. Π. 151 τοῦ 77). Μὴ

πρῶτον διὰ τε τὰς ἐπὶ ἀκινήτων καὶ διὰ τὰς ἐπὶ κινητῶν κατασχέσεις. Συνάγεται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐν συνόλῳ ἐν τῇ Πολ. Δικονομίᾳ πνεύματος τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τῶν ἐκτελεστῶν ἐγγράφων, ὑπαγορευόντος καταδήλως τὸ δικαιουσθαι τὸν ἔχοντα ἐκτελεστὸν ἐγγραφὸν εἰς ἀναγκαστικὴν κατάσχσιν. Ἀλλ' ὡς ὑπὸ τὸ ἀντίθετον σύστημα δύναται νὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ παντελής ἀπώλεια τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ ἔχοντος εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκτελεστὸν ἐγγραφὸν πιστωτοῦ, ἐσάκις ὁ ὀφειλέτης δὲν κέκτηται ἄλλην περιουσίαν παρὰ τὴν συντηρητικῶς κατασχεθεῖσαν, ἅτε τοῦ συντηρητικῶς κατασχόντος καὶ τοῦ ὀφειλέτου δυναμένου διὰ συμβιβασμοῦ νὰ καταργήσῃ τὴν μεταξὺ αὐτῶν δίκην διὰ τῆς εἰς τὸν δανειστὴν παραχωρήσεως τοῦ κατασχθέντος πρὸς ἔξοφλῃσιν τοῦ χρέους αὐτοῦ, ὅτε ὁ ἔχων εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκτελεστὸν ἐγγραφὸν πιστωτῆς δὲν ἤθελεν εἶχει πόθεν νὰ πληρωθῇ τὸ ὅλον ἢ μέρος τοῦ δανείου αὐτοῦ.

ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου ὅτι ἡ ἀναγγελία τῶν δανειστῶν γίνεται πρὸ τῆς κατακυρώσεως, ἔπεται ὅτι καὶ δύναται νὰ γίνῃ αὕτη ἕως τῆς συντάξεως τοῦ τῆς κατατάξεως πίνακος (Α. Π. 86 τοῦ 48). Τὸ ἀναγγελτήριον δὲ συντάσσεται κατὰ τὸν τύπον κλήσεως καὶ περιέχει τὴν αἰτίαν τοῦ χρέους καὶ τὸ ποσόν. Πρόδῃλον δὲ ὅτι, ἐπιδοδόμενον ἀρμοδίως τῷ ὀφειλέτῃ, διακόπτεται τὴν παραγραφὴν.

Καὶ δύναται μὲν νὰ προβῇ ἀντιρρήσεις δι' ἀνακοπῆς (περὶ τῆς ἐλέχθησαν τὰ δέοντα ἀνωτέρω), ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐζηλείφθη ἤδη τὸ χρέος ἢ ὅτι παρεβιάσθησαν αἱ κανονίζουσαι τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας λ. χ. ὅτι δὲν προηγήθῃ ἐπιταγὴ ἢ ὅτι ἡ κατάσχσεις περιλαμβάνει πράγματα ἀκατάσχετα, ἄλλ' ἐν τούτοις ἡ ἐκτέλεσις προβαίνει, πλην ἐὰν οἱ πρόεδροι τῶν πρωτοδικῶν ἢ τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον (πρωτοδικεῖον ἢ καὶ εἰρηνοδικεῖον) τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως παραχωρήσῃ ἀναβολὴν ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ὀφειλέτου ἢ καὶ ἄλλου τρίτου ἔχοντος ἔννομον συμφέρον. (Πολ. Δικ. 910). Ὅριζοντος δὲ τοῦ νόμου (ἀρθρ. ἐπίσης 910) ὅτι περὶ τῆς παραχωρηθείσης ἀναβολῆς εἰδοποιεῖται ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐπιμελεῖς τῶν διαδικίων ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ παραχωρήσαντος τὴν ἀναστολὴν, ἔπεται ὅτι ἀπὸ τῆς τοιαύτης εἰδοποιήσεως ἀρχονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀναστολῆς, ἄλλως ἢ ἐκτέλεσις ἐγκύριως προχωρεῖ.

Ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῆς ἀνακοπῆς τῶν ὀφειλετῶν οἱ πρόεδροι δικαιοῦνται νὰ ἀναστείλῃσι τὸν πλειστηριασμὸν μέχρι τῆς πρώτης ἐκδοθησῆμένης ἀποφάσεως τοῦ μέλλοντος ἐπιλαβέσθαι τῆς δίκης δικαστηρίου (εἰς ὁ ἀφίεται ἡ περὶ περαιτέρω ἀναστολῆς ἀπόφασις καὶ κρίσις) ἢ, συνηθέστερον, μέχρις ὀριστικῆς ἐκδικάσεως τῆς ἀνακοπῆς. Κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρει ἡ μέχρι τῆς πρώτης ἐπ' ἀνακοπῇ ἀπόφασιν

ἀναστολή τῆς μέχρις ὀριστικῆς ἐκδικάσεως, ὅτι, ἐὰν ἀνασταλῇ μόνον μέχρι τῆς πρώτης ἀποφάσεως, ἡ ἀναστολή ἐξαφανίζεται, ἐὰν μὴ δι' αὐτῆς διαταχθῇ ἡ ἐξακολούθησις αὐτῆς (Α. Π. 10 τοῦ 85). Πρόδῃλον δὲ ὅτι, ἀπορρίψθεις τυχόν τῆς ἀνακοπῆς καὶ διαταχθείσης τῆς προόδου τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἀπαιτεῖται πρὸς πρόοδον τοῦ πλειστηριασμοῦ νὰ κοινοποιηθῇ ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις εἰς τὸν ὀφειλέτην, μόνον διὰ τῆς κοινοποιήσεως λαμβάνοντα νομίμως γινώσιν τοῦ πέρας τῆς κατ' ἀνακοπὴν δίκης (Α. Π. 317 τοῦ 71). Κατ' ἐξαιρέσιν τὸ δικαίωμα τῆς ἀναστολῆς ἐπὶ ὑποθέσεως κατὰ ὀφειλέτου τοῦ δημοσίου ἔχει μόνον τὸ δικαστήριον καὶ οὐχὶ ὁ πρόεδρος (Νόμου ΥΛΓ' ἀρθρ. 23 καὶ 51).

Ἄλλ' οὐχὶ μόνον ὀφειλέτης ἀλλὰ καὶ πᾶς ἕτερος ἀξιῶν δικαίωμα κυριότητος ἢ ἄλλα πραγματικὰ δικαίωματα ἐπὶ μέρους ἢ ὅλων τῶν κατασχεθέντων κινητῶν πραγμάτων δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ αὐτὰ δι' ἀνακοπῆς διεκδικητικῆς (Πολ. Δικ. 911). Ἀπευθύνεται δὲ κατὰ τε τοῦ ἐπισπεύδοντος καὶ τοῦ ὀφειλέτου, κοινοποιουμένη καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἢ τὸν μεσεγγυοῦχον (Πολ. Δικ. 911). Ἄλλως ἀκυροῦται ἡ διαδικασία (Α. Π. 83 τοῦ 45, 138 τοῦ 48, 38 τοῦ 79, 146 τοῦ 80). Δὲν ἀκυροῦται ὅμως ἡ διαδικασία κατὰ τὴν ἀπόφ. Α. Π. 247 τοῦ 78 διὰ τὴν μὴ κοινοποιήσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην τῆς ἀνακοπῆς ὡςάκις πρόκειται ἀπλῶς περὶ νόμῃς τῶν κατασχεθέντων, ὅτε τῆς παρουσίας τοῦ ὀφειλέτου μὴ οὔσης ἀπαιτήτως ἀναγκασίας. Ὡς ἡ ἀνακοπὴ τοῦ ὀφειλέτου, καὶ ἡ ἀνακοπὴ τοῦ τρίτου δὲν ἀναστελλεῖ τὴν ἐκτέλεσιν ἢ τὴν διαδικασίαν τοῦ πλειστηριασμοῦ, πλὴν ἐὰν παραχωρηθῇ ἀναστολή ὑπὸ τοῦ προέδρου ἢ τοῦ δικαστηρίου.

Ἡ ἀρχαιότερα νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου παρεδέχετο ὅτι ἡ τοῦ τρίτου ἀνα-

κοπὴ δὲν εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ μετὰ τὴν κατακύρωσιν, διότι οὐδεμία τοῦ νόμου διάταξις ἀποκλείει τὴν δι' ἀνακοπῆς αἴτησιν τῆς ἀκυρώσεως τοῦ πλειστηριασμοῦ καὶ μετ' αὐτὴν ἄλλ' ἡ νεωτέρα νομολογία ὁρθότερον παρεδέξατο ὅτι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐκτελέσεως χωρεῖ οὐχὶ ἀνακοπὴ, δικαιομένη συνοπτικῶς, ἀλλ' ἀγωγή περὶ ἀκυρώσεως τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ καὶ τοῦ ἐνεργήσαντος τὸν πλειστηριασμόν δανειστοῦ, ὅτε διὰ τῆς κατακύρωσεως ἀποπερατομένου τοῦ σταδίου τῆς ἐκτελέσεως (Α. Π. 27 τοῦ 58, 188 τοῦ 80).

Ἐὰν ἡ διεκδικητικὴ ἀνακοπὴ ἔγῃ ἀντικείμενον μέρος μόνον τῶν κατασχεθέντων, πλειστηριάζονται ἀείποτε τὰ μὴ διεκδικούμενα, ἐκτός ἐὰν κατ' αἴτησιν τῶν δίκων ᾗθελε ζητηθῇ παρὰ τοῦ δικαστηρίου καὶ παραχωρηθῇ ἡ ἀναστολή (Πολ. Δικ. 912).

Ἐὰν διὰ πράξεως τοῦ προέδρου ἢ ἄλλου τινὸς παρεμπίπτοντος ἀναβληθῇ κοινοποιήσις τις ἢ ὁ πλειστηριασμός, προσδιορίζεται νέα ἡμέρα πρὸς πλειστηριασμόν, οὐ προηγείται κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ἡ ἐλλείπουσα ἔτι κοινοποιήσις, κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν ἡ νενομισμένη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὸν τόπον καὶ τὴν ἡμέραν αὐτοῦ δημοποιήσις διὰ κήρυκος (Πολ. Δικ. 913.—Μὴ κατορθωθέντος δι' οἷον ὅποτε λόγον τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὴν τεταγμένην ἡμέραν, δύναται ἕκαστος τῶν ἐχόντων ἐκτελεστὸν τίτλον δανειστῶν νὰ ἐπισπεύσῃ τὸν πλειστηριασμόν (Πολ. Δικ. 914).

Ἡ κατάσχεσις ἀσυγκομίστων καρπῶν ἐπιτρέπεται μόνον ἐντὸς ἐξ ἐβδομάδων πρὸ τῆς συνήθους ὥριμάσεως αὐτῶν (Πολ. Δικ. 915), θεωροῦνται δ' οἱ ἀσυγκόμιστοι καρποὶ ὡς κινητοί, πλὴν ἐὰν ἐνεργῇται κατάσχεσις ἐνταύτῳ καὶ τοῦ ἀκινήτου, εἰς δ' ἀνήκουσιν οἱ καρποὶ (Α. Π.

141 τοῦ 25). Σημειωτέον ὅτι οἱ καρποὶ τοῦ μεισιθωμένου κτήματος ἀνήκουσι μὲν εἰς τὸν μισθωτὴν, ὁπόταν συγχομισθῶσι (§ 12 καὶ 13 Βασιλ. Βιβλ. 16 τίτλοι 1 καὶ 4)· ἄλλ' οἱ ἡρητημένοι καρποὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, θὲν δ' δανειστῆς αὐτοῦ δύναται νὰ κατάσχη αὐτοὺς πρὸ τῆς συγχομίσσεως αὐτῶν (Α. Π. 225 τοῦ 48).

Ἀναγκαῖον δὲ νὰ περιέχῃ ἡ κατασχέ-
τηρις ἐκθέσις τὴν ποσότητα ὡς ἔγγιστα
καὶ τὸ εἶδος τῶν καρπῶν καὶ τὴν ποι-
ότητα μετ' ἐκτιμήσεως αὐτῶν, ἔτι δὲ περι-
γραφὴν τοῦ κτήματος κατ' ἔκτασιν (Πολ.
Δικον. 916). Πρέδῃλον δ' ὅτι, ὅσάκις οἱ
καρποὶ ἀνήκουσιν εἰς δένδρα, ἀνάγκη νὰ
ἀναφέρηται καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν δένδρων.
Διορίζεται δὲ συνήθως ὡς φύλαξ τῶν καρ-
πῶν ὁ ἀγροφύλαξ καὶ, τούτου μὴ ὑπάρ-
χοντος, εἰς ὑπὸ τοῦ δημάρχου προβαλλό-
μενος. Ἐὰν κατάσχωνται καρποὶ εἰς διά-
φορα κτήματα, κείμενα ἐν διαφόροις δή-
μοις, διὰ τοὺς ἐν ἐκάστῳ δήμῳ καρποὺς
διορίζεται ἰδιαιτερος φύλαξ (Πολ. Δικον.
917). — Ἀντίγραφον τῆς κατασχετηρίου
ἐκθέσεως κοινοποιεῖται εἰς τὸν δημάρχον
(Πολ. Δικ. 918). Τοῦ νόμου δὲ μὴ ὀρί-
ζοντος εἰς τίνα τῶν δημάρχων κοινοποιεῖ-
ται ὅσάκις γίνεται κατάσχεσις ἐν κτήμασι
πολλῶν δήμων, νομίζομεν ὅτι κοινοποιη-
τέον ἀντίγραφον εἰς πάντας τοὺς δημάρ-
χους, ἐν ᾧ τῇ δικαιοδοσίᾳ κεῖνται τὰ
κτήματα, ᾧν κατεσχέθησαν οἱ ἀσυγκόμι-
στοι καρποί.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάσχεσις κινητῶν παρὰ

τρίτῳ. Πᾶς δανειστὴς δικαιούται νὰ
κατάσχη εἰς χεῖρας τρίτου (δηλονότι τοῦ
ὀφειλόντος εἰς τὸν ὀφειλέτην αὐτοῦ) τὴν
παρ' αὐτῷ εὑρισκομένην κινητὴν περιου-
σίαν τοῦ ὀφειλέτου, ἔτι δὲ τὰς μελλούσας
προσόδους ἢ τόκους, καὶ νὰ ἀναγκάσῃ τὸν
τρίτον νὰ φυλάττῃ αὐτήν, μέχρις οὗ ἀπο-
φῇνηται τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον (Πολ.

Δικ. 919). Ἐξαίρουνται δὲ τῆς κατασχέ-
σεως μόνον 1) τὰ εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νόμου
κηρυττόμενα ἀκατάσχετα ("Ἰδε Κατάσχε-
σις κινητῶν εἰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου), 2)
τὰ πρὸς διατροφὴν εἰδικῶς ἐπιδικασθέντα,
3) αἱ ἐγγυοδοσίαι τῶν ὑπαλλήλων, εἰμὴ δι'
ἣν ἐδόθησαν ἀπαίτησιν, 4) ἀπαίτησις ἐκ
συναλλαγματικῶν, εἰ μὴ μόνον ἀπολεσθεί-
σης τῆς συναλλαγματικῆς ἢ πτωχεύσαν-
τος τοῦ κομιστοῦ, δηλονότι μόνον ὁ ἀπο-
λέσας τὴν συναλλαγματικὴν δύναται διὰ
κατασχέσεως εἰς χεῖρας τοῦ ἀποδέκτου νὰ
ἐμποδίσῃ τὴν πληρωμὴν, ὡς καὶ ἐπὶ πτω-
χεύσεως ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς (Πολ. Δικ.
920). Ἐπιτρέπεται ὁμοίως ἡ κατάσχεσις
αὐτῶν, ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ ἐπισθογρά-
φισις τῆς συναλλαγματικῆς εἶναι εἰκο-
νική, ὅτε τὸ χρέος δὲν ἀπορρίπτεται ἐκ συναλ-
λαγματικῆς ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς (Α. Π. 115
τοῦ 70).

Ἡ κατάσχεσις δύναται νὰ γίνῃ δυνά-
μει δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ
καὶ ἄνευ ἐγγράφου δι' ἀδείας τοῦ ἀρμο-
δίου προέδρου πρωτοδικῶν, ὀρίζοντος τότε
καὶ τὸ κατασχετέον ποσόν. Ἀνάγκη ἁ-
δείας τοῦ προέδρου ὑπάρχει καὶ ὅσάκις
ὑπάρχει μὲν ἔγγραφον, μὴ περιέχον ὅμως
βεβαίαν ἀπαίτησιν (Πολ. Δικ. 921 καὶ
922) ἢ μὴ ἐκτελεστόν, οἷον ἐρήμην ἀπό-
φασιν ἀνακοπείσα μὴ προσωρινῶς ἐκτε-
λεστή (Α. Π. 3 τοῦ 79). Ἄλλ' ἄνευ ἁ-
δείας δύναται νὰ ἐνεργηθῇ κατάσχεσις ἐπὶ
τῇ βάσει πρωτοδικικοῦ ἀποφάσεως μὴ ἐκ-
κληθείσης, ὡς ἀποτελούσης καὶ ταύτης
δημόσιον ἔγγραφον (Α. Π. 217 τοῦ 53,
50 τοῦ 76).

Ἐν τῇ κατασχετηρίᾳ πρέπει νὰ ἀνα-
φέρηται τὸ δικαιόγραφον ἢ ἡ πράξις τοῦ
προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, νὰ σημειωθῇ
ἡ κατάσχεσις ποσότητος καὶ νὰ διορίζηται
ἀντίκλητος κατὰ τὸν τύπον τῆς κατα-
σχέσεως, ἐὰν ὁ ἐπιβάλλων κατάσχεσιν κα-
τοικῇ ἄλλοιχου. Κοινοποιεῖται δὲ τῇ τρι-
τῷ διὰ κλητῆρος (Πολ. Δικ. 923). Ὅθεν

οὐδεμία ἀνάγκη νὰ προσπιδοθῇ τὸ ἔγγρα-
φον, οὐ δύναται τελεῖται ἡ κατάχρεσις, εἰς
τὸν ὀφειλέτην (Α. Π. 401, τοῦ 52, 247
τοῦ 54, 323 τοῦ 55). Ἄλλ' οὐδ' ἐπιτρέ-
πεται νὰ ἐνεργηθῇ ἡ κατάχρεσις δι' ἐκ-
θέσεως τοῦ κλητῆρος, ὡς αἱ ἀναγκαστι-
καὶ (Α. Π. 323 τοῦ 55). Πρόδηλον ὅτι
τὸ κατασχετήριον εἶναι ἄκυρον, ἐὰν στε-
ρῇται τῶν νενομισμένων προσόντων τοῦ
δικογράφου, ἰδίως δὲ ἐὰν παραλείπη τὴν
κατασχετέαν ποσότητα (Carré quest.
1936 bis).—Ἐὰν ὁ τρίτος ᾖ ἐπιτε-
τραμμένος ταμιακὴν ἢ εἰσπρακτορικὴν ὑ-
πηρεσίαν, ἀπαιτεῖται, ἵνα ἔχῃ κύρος ἡ
κατάχρεσις, νὰ ᾖναι ὑπογεγραμμένον τὸ
ἀποδεικτικὸν τῆς ἐπιδόσεως τοῦ κατασχε-
τηρίου ὑπ' αὐτοῦ τοῦτου ἢ, ἐν ἀρνήσει
αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ παρὰ πρωτοδικαῖς εἰσαγ-
γελέως (Πολ. Δικ. 924). Ἐντὸς προθε-
σμίας ἐκτὼς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως,
παραιννομένης ἐὰν ὁ τρίτος ἔχῃ διάφο-
ρον κατοικίαν τῆς τοῦ δανειστοῦ, ὀφείλει
ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος αὐτῆς ὁ δανειστής
νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν περὶ κύρους τῆς ἀπαι-
τήσεως καὶ τῆς κατασχέσεως. (Πολ. Δικ.
925). Εἰσάγεται δ' ἡ ἀγωγή εἰς τὸ δικα-
στήριον τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου, πλην
ἐὰν ᾖναι ἀλλοδαπὸς ἢ φυγάς, ὅτε δικάζει
ἀρμοδίως καὶ τὸ τῆς κατασχέσεως δικα-
στήριον (Carré quest. 19: 3). Μὴ κινή-
θειας ἐμπροθέσμως τῆς ἀγωγῆς, εἶναι ἄ-
κυρος ἡ κατάχρεσις, ὅθεν οὐ μόνον δι-
καιοῦται ὁ τρίτος νὰ καταβάλλῃ τὸ χρέος
αὐτοῦ εἰς τὸν ὀφειλέτην τοῦ κατασχόντος,
ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκβιασθῇ εἰς ἀπότισιν αὐτοῦ
(Carré quest. 1946 καὶ ἐπ. Dalloz n° 254
καὶ ἐπ.).

Παρατηρήτεον ὅτι ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ
δύναται νὰ προτείνῃ ὁ ὀφειλέτης ὅσας ἀ-
κυρωτικὰς κατὰ τῆς κατασχέσεως ἔχει
ἐνστάσεις· ἀλλὰ βεβαίως καὶ δι' ἀνακο-
πῆς κατὰ τῆς κατασχέσεως δύναται νὰ
πράξῃ τοῦτο, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ τρίτος, συνωδᾶ
πρὸς τὸ ἄρθρ. 227 τῆς πολιτικῆς δικονο-

μίας (Α. Π. 247 τοῦ 53, 119 τοῦ 91).
—Διὰ τῆς κοινοποιήσεως τῆς περὶ κύρους
τῆς ἀπαιτήσεως καὶ τῆς κατασχέσεως
ἀγωγῆς γνωστοποιεῖ ὁ δανειστής τῷ ὀφει-
λέτῃ τὴν γενομένην κατάχρεσιν· ἀλλ' οὐ-
δαμῶς ἀμφίβολον ὅτι καὶ δι' ἰδιαίτερου
ἐγγράφου δύναται νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν
κατάχρεσιν ἐντὸς τῆς προθεσμίας· οὐδ' εἶ-
ναι ἀναγκαῖον νὰ περιέχῃται ἐν αὐτῷ
πλήρης ἀντιγραφή τοῦ κατασχετηρίου
(Carré quest. 1995). Ἀπὸ τῆς γνωστο-
ποιήσεως δὲ στερεῖται ὁ ὀφειλέτης τῆς ἐ-
ξουσίας τοῦ διαθεῖναι τὰ κατασχεθέντα
(Πολ. Δικ. 926) ὅθεν πᾶσα ἀπὸ τῆς
ἡμέρας ἐκείνης ἀπαλλοτριώσις ἢ ἐνεχυρία-
σις εἶναι ἄκυρος. Πρόδηλον ὅμως ὅτι, ἐὰν
ἡ κατασχεθεῖσα ποσότης ᾖναι μικροτέρα
τῆς ὀφειλομένης, δύναται ὁ ὀφειλέτης νὰ
ἀπαλλοτριώσῃ τὸ περιπλέον.

Κατὰ τὴν αὐτὴν προθεσμίαν κοινοποιεῖ
ὁ δανειστής εἰς τὸν τρίτον τὴν περὶ κύ-
ρους τῆς κατασχέσεως ἀγωγὴν. Δύναται
δὲ διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης νὰ ὑποβάλλῃ
αἰτήσεις καὶ κατὰ τοῦ τρίτου τοῦτου (Πολ.
Δικ. 935 καὶ 869, Α. Π. 81 τοῦ 58). Ἀπὸ
τῆς ἡμέρας τῆς κοινοποιήσεως αὐ-
τῆς ὁ τρίτος δὲν δύναται νὰ δώσῃ τὰ κατα-
σχεθέντα ἢ νὰ συμφηφίσῃ αὐτά, προβά-
λων ἀνταπαίτησιν μετὰ τὴν κατάχρεσιν
παραχθεῖσαν (Πολ. Δικ. 929, Α. Π. 142
τοῦ 58, 195 τοῦ 53, 28 τοῦ 62)¹, ὑπό-

¹ Ὁ παρ' ᾧ ἡ κατάχρεσις τρίτος δι-
καιοῦται βέβαια καὶ μετὰ τὴν κατάχρε-
σιν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν συμφηφισμόν, ἐὰν
ἡ συμφηφιστέα ἀπαιτήσις καὶ οἱ ἀναγ-
καῖοι πρὸς συμφηφισμόν ὅροι προῦπηρχον,
ὡς ὅα ἐδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ τὴν διὰ
πραγματικῆς καταβολῆς γενομένην πρὸ
τῆς κατασχέσεως ἐξόφλησιν χρέους, διότι
ἡ διὰ συμφηφισμοῦ ἐξόφλησις ἐξομοιοῦται
πρὸς τὴν διὰ καταβολῆς. Διὰ τοῦ ἄρθρου
927 ἀπαγορεύεται μόνον νὰ συμφηφίσῃ
τὰ κατασχεθέντα χρήματα, ἐὰν ἡ συμφη-

κεῖται δ' ὡς πρὸς τὰ κατασχεθέντα κατὰ τὸ ἄρθρ. 927 εἰς ἀπάσας τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ἐπιβαλλομένας εἰς τοὺς δικαστικοὺς μεσεγγυούχους 2, ἂν δ' ἡ κατασχεθεῖσα ἀ-

φιστέα ἀπαίτησις δὲν προϋπῆρχεν, ἀλλ' ἔλαβεν ὑπαρξιν μετὰ τὴν κατάσχεσιν.

2 Ἄλλ' ὑπόκειται οὗτος εἰς προσωπικὴν κράτησιν ἐπὶ καταβολῇ τῆς κατασχέσεως παρ' αὐτῷ χρηματικῆς ποσότητος ὅσας δὲν θὰ ὑπέκειτο εἰς αὐτήν, ἂν κατεδιώκετο ἀμέσως ὑπὸ τοῦ κατασχεθέντος δανειστοῦ αὐτοῦ: Ἀποκριτέον ἀποφατίζω. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρ. 99 § 5 Πολ. Δικ. προσωπικὴ κράτησις ἀπαγγέλλεται κατὰ τοῦ θεματοφύλακος, ὅστις κατέστη ἔνοχος καταχρήσεως τῆς πρὸς αὐτὸν πίστεως ἢ ἡννήθη τὴν ἀπόδοσιν πράγματος διαπιστευθέντος αὐτῷ πρὸς φύλαξιν τοιοῦτου ὅμως εἶδους θεματοφύλαξ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ παρ' αὐτοῦ ἡ κατάσχεσις, 1) διότι δὲν θεωρεῖται καταχρῶμενος τὴν πίστιν τοῦ δανειστοῦ ὁ ἀρνούμενος νὰ καταβάλῃ χρηματικὴν ὀφειλὴν, θεωρεῖται δὲ μόνον τοιοῦτος ὅταν ῥητῶς λαμβάνῃ πρὸς προσωρινὴν φύλαξιν ξένα κινητὰ καὶ 2) διότι ὁ τὴν κατάσχεσιν ἐνεργῶν δανειστής οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ νὰ μεταχειρίζεται κατὰ τὴν γενικὴν ἐν τῷ ἄρθρ. 1025 ἀρχὴν τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ δυνάμει ἐκδοχῆς ὑπὸ τοῦ νόμου συγχωρουμένης. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀσκήσῃ αὐτὰ πρὸς βλάβην τοῦ ἐνδεχομένου ὀφειλέτου καὶ νὰ χρησθῇ τῷ μέτρῳ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ἐάν τὸ τοιοῦτο δικαίωμα δὲν εἶχεν ὁ καθ' οὗ ἡ κατάσχεσις πρῶτος δανειστής (Rogier Saisie arrêt n° 624 ἐπ.). Ἄλλως ἤθελε προκύψει τὸ ἄτοπον, ὥστε ἡ προσωπικὴ κράτησις, ἣν ἐξαιρετικῶς κατὰ τινες μόνον περιπτώσεις ἐπιτρέπει ὁ νόμος, νὰ δύναται νὰ ἐπεκταθῇ εἰς πάντα τὰ ἀστικὰ χρεῖα, εὐθὺς ὡς ἐγένετο κατάσχεσις αὐτῶν παρὰ τοῖς ὀφειλέταις.

παίτησις ἦτο ἐπιτοκος, οἱ τόκοι τρέχουσι καὶ μετὰ τὴν κατάσχεσιν, πλην ἐὰν κατατεθῇ τὸ ποσὸν δικαστικῶς (Α. Π. 2 τοῦ 58, 246 καὶ 263 τοῦ 59, 7 τοῦ 60, 37 τοῦ 90).

Ἐντὸς ὁκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν τρίτον κοινοποιήσεως τῆς περὶ κύρους κατασχέσεως ἀγωγῆς ὀφείλει οὗτος νὰ δηλώσῃ περὶ τῶν κατασχεθέντων ἢ προπορικῶς συντάσσοντος ἔλθεσιν τοῦ γραμματέως τῶν πρωτοδικῶν ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου (οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ εἰρηνοδικιακοῦ γραμματέως) τοῦ τόπου τῆς κατοικίας αὐτοῦ, ἢ ἐγγράφως, δηλονότι διὰ δικηγράφου ὑπ' αὐτοῦ ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ ὑπαγομένου καὶ ἐπιδιδόμενου εἰς τὸν δανειστὴν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν κατασχόντα ἢ τὸν ἀντίκλητον αὐτοῦ, τὸν ἐν τῷ κατασχετηρίῳ διοριζόμενον (Πολ. Δικ. 928). Διαλαμβάνει δὲ ἡ δῆλωσις α') ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν εἰς χεῖρας τοῦ τρίτου εὐρισκομένων εἰστέ χρημάτων, κεφαλαίων προσόδων καὶ ἄλλων κινητῶν πραγμάτων τοῦ καθ' οὗ ἡ κατάσχεσις ὀφειλέτου. Ὅθεν, ἂν μὲν οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὁ τρίτος ὀφειλέτης τοῦ καθ' οὗ ἡ κατάσχεσις, περιοριστέα καταδῆλως ἡ δῆλωσις εἰς ἀπλὴν περὶ τοῦτου ἐκφρασιν. Ἄλλ' ἂν ὑπῆρχεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα, ἀπεδόθησαν δὲ ἢ ἄλλως πως διατέθησάν τινα ἐκ τούτων, καὶ οὐχὶ πάντα, ἀνάγκη νὰ διασαφυνταὶ ἐν τῇ δηλώσει τὰ καθ' ἑκάστου. Ἄν δὲ ἐκ περιστάσεων ἄγνοῇ ὁ τρίτος ἂν διατελῇ ὀφειλέτης καὶ τίνος ποσοῦ (ὡς φέρ' εἰπεῖν ὁ ἐπίτροπος ἀνθρώπου παρ' αὐτοῦ ἐνεργεῖται κατάσχεσις χρημάτων ὀφειλομένων δῆθεν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου), πρόσδῃλον ὅτι δύναται νὰ δηλώσῃ ὅτι ἄγνοεῖ ἂν ὑπάρχῃ τι ὀφειλόμενον καὶ ἐπιφυλάσσεται νὰ ἐκφρασθῇ εἰδικώτερον, ὅταν ἴδῃ τὰ δικαιογράφα τοῦ ἐνεργήσαντος τὴν κατάσχεσιν, β') τὴν ἔλθεσιν τῶν προγενεστέρων ἐπὶ τῶν χρημάτων τούτων ἢ ἄλλων κινητῶν κατασχέσεων καὶ γ')

τὴν βεβαίωσιν ὅτι ὁ δὴλων εἶναι πρόθυμος νὰ ἐνισχύσῃ καὶ ἐνὸρκως τὴν δήλωσιν ταύτην (Πολ. Δικ. 925). Εἰς δὲ τὴν δήλωσιν ταύτην ἐπισυνάπτονται τὰ πρωτότυπα ἢ ἀντίγραφα τῶν ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων καί, ἂν τὰ κατασχεθέντα πράγματα ὡσι κινήτά, ἀκριβὲς κατάλογος καὶ ἐκτίμησις αὐτῶν ὡς ἔγγιστα ἀξίαπανο. Ἄλλ' ἐγγράφα δημοσία ἢ ἰδιωτικά, ἔχοντα βεβαίαν χρονολογίαν, δύνανται νὰ προσαχθῶσι καὶ βραδύτερον, μέχρι τῆς ἐπ' ἀρροατηρίου συζητήσεως τῆς γενησομένης τυχὸν ἀνακοπῆς τοῦ κατασχόντος κατὰ τῆς δηλώσεως. (Πολ. Δικ. ἄρθρον 930 ὡς μετερρυθμίσθη διὰ τοῦ νόμου ΠΚΖ' τῆς 20 Μαρτίου 1880). Τὴν δὴλωσιν δὲ δύναται νὰ ἀνακόψῃ ὁ κατασχὼν διαφιλονεικῶν τὴν ἀκρίβειαν αὐτῆς, ἐντὸς προθεσμίας 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δηλώσεως (παρατεινομένης λόγῳ ἀποστάσεως), ὅτε γίνεται περὶ αὐτῆς συζήτησις καὶ ἀποφασίς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας τοῦ δηλώσαντος, δίδεται δὲ καὶ ὁ διὰ τῆς δηλώσεως ὑποσχεθεὶς ὄρκος, ἂν ἀξιώσῃ ὁ ἀνακόψας κατασχὼν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 932 ὡς μετερρυθμίσθη διὰ τοῦ νόμου ΠΚΖ'). Μὴ ἀνακοπέσης δὲ τῆς δηλώσεως, ἀποκλείεται ἡ περαιτέρω διαδικασία πρὸς τὸν τρίτον (Πολιτ. Δικον. 932 Α. Π. 40 τοῦ 86). Ἐὰν δ' ὁ τρίτος δὲν προβῇ εἰς δήλωσιν ἢ προβῇ μὲν εἰς δήλωσιν, ἀλλ' ἄσύμφωνον πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, (μὴ διαλαμβάνουσαν φέρ' εἰπεῖν τὰς προτέρας κατασχέσεις ἢ τὴν βεβαίωσιν ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ ἐνισχύσῃ ἐνὸρκως τὰ δι' αὐτῆς δηλούμενα). θεωρεῖται ὡς ὀφειλέτης τῆς κατασχεθείσης εἰς χεῖρας αὐτοῦ ποσότητος (Πολ. 931). Πρόδηλον ὅμως ὅτι ἡ πρὸς δήλωσιν ὑποχρέωσις τοῦ τρίτου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὰ ἐκ τῆς παραμελήσεως αὐτῆς ἐπιζήμια ἐπακολουθήματα προϋποτιθέασιν ἔγκυρον κατάσχεσιν· ἂν δ' ἡ γενομένη κατάσχεσις ᾖ ἄκυρος λ.χ. ἔνεκεν ἐλλείψεως ἰσχυ-

ροῦ τίτλου ἢ ἀδείας τοῦ προέδρου, οὐδεμίαν ὑφίσταται ζημίαν ὁ τρίτος μὴ δηλώσας ἢ δηλώσας ἑλλιπῶς ἢ ἀκύρως (Α. Π. 191 τοῦ 58, 94 τοῦ 66, 315 τοῦ 74, 247 τοῦ 87, 3 τοῦ 89, 119 τοῦ 91). Ὁ θεὸς δικαιοῦται καὶ ὁ τρίτος φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ προτείνῃ πᾶσαν κατὰ τῆς κατασχέσεως ἀκυρωτικὴν ἔνστασιν.

Ἐὰν μετὰ τὴν πρώτην παρὰ τῷ τρίτῳ κατάσχεσιν ἐνεργηθῶσι νέαι κατασχέσεις, εἰδοποιεῖ οὗτος περὶ αὐτῶν δι' ἐπιδόσεως τὸν αἰτησάμενον τὴν πρώτην κατάσχεσιν δανειστήν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν· παραλιπὼν δὲ τυχὸν τὴν εἰδοποίησιν ταύτην, εὐθύνεται περὶ ἀπασῶν τῶν ἐντεῦθεν προσγενομένων ζημιῶν (Πολ. Δικ. 933).

Ἡ ἔνεκα κύρους τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως ἀγωγή συζητεῖται συνοπτικῶς, ἢ δ' ἀποφασίς ἐπιδίδεται καὶ εἰς τὸν τρίτον, εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἐνηργήθη ἡ κατάσχεσις. Ἐὰν ἡ κυρία ἀπαιτήσις καὶ ἡ κατάσχεσις κηρυχθῶσιν ὡς κύρος ἔχουσαι, διατάσσεται προσέτι ἐν τῇ ἀποφάσει α') ὅτι ὁ τρίτος ὀφείλει νὰ ποδώσῃ τὰ κατασχεθέντα χρήματα εἰς τὸν κατασχόντα δανειστήν κατὰ τὸ ἐν τῇ ἀποφάσει ὀριζόμενον ποσόν ἢ, ἐὰν πλείονες δανεισταὶ ᾔτησαν τὴν κατάσχεσιν, νὰ διανεμῇ αὐτὰ μεταξὺ πάντων β') ἐὰν κατεσχέθησαν ἄλλα κινήτά, διατάσσεται ὁ πλειστηριασμὸς αὐτῶν καὶ ἡ ἀπότισις τοῦ πλειστηριασμοῦ εἰς τοὺς δανειστάς. Γίνεται δὲ ἡ διαδικασία τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὰ ἐν τῷ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Κατάσχεσις κινήτων εἰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου» ἄρθρῳ ἐκτεθέντα. Σημειωτέον ὅτι ὁ χρόνος τῆς κατασχέσεως δὲν παρέχει προτίμησιν εἰς τὸν δανειστήν ἀπέναντι τῶν μεταγενεστέρων κατασχέσεων (Carré question 1951 bis § 1). Ἀλλὰ δύναται νὰ μετασχωσὶ τῆς διανομῆς μόνον οἱ ἐπιβαλόντες κατάσχεσιν ἐπὶ τῶν αὐτῶν χρημάτων ἄχρι τῆς τελεσιδικίας τῆς κυρώσεως τὴν κατάσχεσιν ἀποφάσεως. (Α. Π. 131 καὶ 159 τοῦ

57, 346 τοῦ 55, 312 τοῦ 61). Ἐκαστος δανειστὴς γινώσκει ἐκ τῆς δηλώσεως ἂν ἐνηργήθῃσιν καὶ πόσαι ἐνηργήθῃσιν κατασχέσεις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ διὸ πρέπει κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ ἢ καὶ μεταγενεστέρως νὰ υποβάλλῃ αἰτήσιν εἰς τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ τὴν διανομὴν τῶν χρημάτων μεταξὺ πολλῶν δανειστῶν (Carré quest. 1980 Α.Π. 282 τοῦ 84). Δύναται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ τρίτος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἐκάστῳ τῶν δανειστῶν ἀνηκούσης ποσότητος· ἄλλ' οὐδαμῶς δικαιοῦται νὰ ἀναλῇσιν τὴν ὑπόθεσιν εἰς συμβολαιογράφον, προκαλῶν τὴν περὶ κατατάξεως διαδικασίαν. (Α. Π. 282 τοῦ 84).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάσχεσις συντηρητική

"Ιδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Κατασχετήριον (Ποιν. Δικ.) λέγεται τὸ πρὸς σύλληψιν ἀπόντος ἢ φυγάδος κατηγορουμένου ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ ἔγγραφο, ὅπερ κατὰ τοῦτο διακρίνεται τοῦ ἐν τὰ λ μ α τ ο ς τῆς συλλήψεως ὅτι, ἐν ᾧ τὸ ἔνταλμα τῆς συλλήψεως περιέχει τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ἢ τὴν ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ συλληφθέντος, φέρον προσέτι τὴν ἐπίσημον σφραγίδα τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ γραμματέως (Ποιν. Δικ. 214), τὸ κατασχετήριον περιέχει προσέτι ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ ἀναστήματος, τῆς μορφῆς, τῆς γλώσσης, τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἐξωτερικῶν διακριτικῶν γνωρισμάτων τοῦ συλληφθέντος καὶ πρόσκλησιν εἰς πάσας τὰς πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀρχὰς περὶ συλλήψεως αὐτοῦ καὶ παραδόσεως εἰς τὸν ἐκδόντα τὸ κατασχετήριον. (Ποιν. Δικ. 221) Σημειωτέον ὅτι τὰ κατασχετήρια τοιχοκολλῶνται τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Εἰσαγγελέως κατὰ τὸν διὰ τὰς δημοσίας τοιχοκολλήσεις ὁρισμένον τρόπον ἐν τε τῇ τελευταίᾳ κατοικίᾳ τοῦ

κατηγορουμένου καὶ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ ἀνακριτοῦ· δύναται δὲ νὰ σταλῶσιν ὡσαύτως καὶ διὰ πεζοδρομίου, ἔτι δὲ νὰ δημοσιευθῶσι διὰ μιᾶς ἢ πλείονων ἐφημερίδων, ἂν διατάξῃ τοῦτο τὸ δικαστικὸν συμβούλιον (Ποιν. Δικ. 222 ἐν συνδ. πρὸς 194).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάχρησις δηλητηρίων καὶ φαρμάκων.

Ἐπὶ καταχρήσει δηλητηρίων καταδιώκεται α') ὁ μὴ χρησάμενος τοῖς δυνατοῖς μέσοις, ἢ μὴ προκαλέσας τὴν βοήθειαν ἱατρῶν ἢ τῆς Ἀρχῆς, ὅπως πολεμικῇ ἢ γνωσθεῖσα αὐτῷ φαρμακείᾳ 1) ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, ὧν γέγονται οἱ ἄνθρωποι καὶ 2) ζώων ἢ πραγμάτων, ὧν γέγονται τὰ ζῷα (Ποιν. Ν. ἀρθρ. 558, β') ὁ μὴ προφυλάττων ἐπιμελῶς 2) τοχὸν κατέχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ δηλητηρίου ἀπὸ πάσης ἐναλλαγῆς ἢ ἐπιβλαβέως χρήσεως ἢ παρέχων αὐτὸ εἰς ἄλλων μὴ δικαιοῦμενον νὰ κρατῇ δηλητήριον (Ποιν. Ν. ἀρθρ. 559), ἢ, ἂν ἔχῃ τὸ δικαίωμα ἐκ τοῦ ἐπιγγέλματος αὐτοῦ νὰ κατασκευάζῃ, ἀπεργάζηται ἢ ποιῇ δηλητήρια, φερόμενος ἀμελῶς καὶ ἀπερίσκεπτος περὶ τὴν φύλαξιν αὐτοῦ (Ποιν. Ν. ἀρθρ. 560), γ') ὁ παρασκευάζων δι' ἄλλους, διαδίδους ἢ πωλῶν δηλητήρια, ἐνῷ δὲν ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο δυνάμει τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ (Ποιν. Ν. ἀρθρ. 561). Ἐπὶ καταχρήσει δὲ φαρμάκων ὁ φαρμακέμπορος ὁ κατασκευάζων ἢ πωλῶν φάρμακα ἢ ὁ φαρμακοποιὸς ὁ κατασκευάζων αὐτὰ ἀπροσέκτως ἢ μετεχειριζόμενος ὕλης ἀπολεσάσας τὴν ἱατρικὴν αὐτῶν δύναμιν ἢ σκεύη ἀκάθαρτα κλπ. (Π. Ν. ἀρθρ. 562) ἢ ὁ φαρμακοποιὸς ὁ κατασκευάζων ἢ πωλῶν ἱατρικὰ ἄνευ ἱατρικῆς συγκατὰρξης ἢ ἀρνούμενος τὴν κατασκευὴν διατεταγμένων ἱατρικῶν (Ποιν. Ν. ἀρθρ. 563) ἢ ὁ ἄνευ δικαίωματος κυκλοφορῶν φάρμακα (Π. Ν. ἀρθρ. 564) ἢ ὁ ἱατρός ὁ μὴ καταγγέλλων τὰ παρατηρούμενα ὑπ' αὐτοῦ

ἐλλείμματα τῶν φαρμακοπωλῶν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 565) ἢ ὁ φαρμακοποιὸς ὁ ἔχων ἀνίκανον βοηθὸν ἢ ἐπιστάτην (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 566). (*Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Δηλητήρια καὶ Φαρμακεία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάταξις. Ἰδε Διανομή ἐκπλειστηριάσματος.

Κατήγοροι (Ποιν. Δικ.) *Ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐπεκράτει ἡ ἀρχὴ ὅτι, τῆς πολιτείας ἐνδιαφερομένης εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν ἀδικημάτων, πᾶς ἐλεύθερος πολίτης δύναται νὰ καταδίωξῃ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς πολιτείας. Τοῦτο διέτασσον καὶ οἱ *Ρωμαϊκοὶ νόμοι ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων, ἅπερ ἐθεωροῦντο ὡς ἀμέσως ἢ ἐμμέσως προσβάλλοντα τὴν πολιτείαν (Θεοφίλου Εἰσηγ. 4. 18 § 1). *Ἀλλ' ἀκολούθως ἐπεκράτησεν ὁ διορισμὸς ὑπαλλήλων, οἷον τῶν εἰρηναρχῶν, οἵτινες ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωκον πολλὰ τῶν ἀδικημάτων. *Ἀπὸ Καρόλου τοῦ Ε', ὅτε ἐξεδόθη ἡ νέα νομοθεσία ὑπὸ τὸ ὄνομα Καρολίνα, συνεστάθη ἐν Γερμανίᾳ καὶ εἰδικὸς ὑπάλληλος εἰς ἐξαιρετικὴν καταδίωξιν τῶν ἀδικημάτων, διατηρουμένου πάντοτε τῷ πολίτῃ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιωτικῆς καταδίωξης· βαθμηδὸν δ' ἀπερρόφηθη ὅλος ὑπ' αὐτοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ κατηγορεῖν, κατέστη μάλιστα οὗτος ἐνταύτῃ καὶ δικαστὴς καὶ ἀνακριτὴς. *Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεκράτησε τὸ ἀρχαῖον σύστημα τῆς ὑπὸ τοῦ πολίτου ἐξασκήσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ κατηγορεῖν, ἀλλ' ἀπέκειτο εἰς τοὺς ἐνόρκους ἢ ἀποφάσεις περὶ καταδίωξης. Κατ' ἐξαιρέσιν κατηγορεῖ καὶ εἰδικὸς ὑπάλληλος, ὁ γενικὸς δικηγόρος καλούμενος, καταδιώκων τὰ προσβάλλοντα τὴν εἰρήνην τοῦ Βασιλείως ἀδικήματα (δηλονότι τὴν εἰρήνην τῆς πολιτείας). *Ἡ μὲν οὖν ἐν Ἀγγλίᾳ φέρεται συνήθως ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου, ὅστις παραυτίκα ἐνεργεῖ συνοπτικὴν ἀνάκρισιν, ὅφ' ἧς φωτιζόμενος ὁ κατήγορος συντάσσει

τὴν κατηγορίαν αὐτοῦ, προσαγομένην ἐνώπιον τῶν μεγάλων ἐνόρκων.

Σημειωτέον ὅτι ὁ εἰρηνοδίκης, λαμβάνων τὴν κατηγορίαν, λαμβάνει τὴν δημολογίαν παρὰ τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ κατηγοροῦ, ὅτι αὐτοὶ μὲν θέλουσι πάλιν μαρτυρήσαι χρείας τυχούσης, οὗτος δὲ δὲν θέλει ἀποσύρει τὴν κατηγορίαν· ἐν δὲ τῇ δημολογίᾳ ταύτῃ παρίστανται ὡς ὀφειλέται χρηματικὸν ποσόν, ὃ εἰσπράττεται εὐθὺς ὡς ὁ κατήγορος ἤθελε διακόψει τὴν κατηγορίαν αὐτοῦ ἢ οἱ μάρτυρες δὲν ἤθελον προσέλθει νὰ μαρτυρήσωσι.—Παρ' Ἀγγλοῖς ἀνακριτικὸν ὑπαλλήλου καθήκοντα ἐν εἰδικαῖς περιπτώσεσιν ἐκτελεῖ καὶ ὁ λεγόμενος coroner, ὅστις ἐκλέγεται ἐν τῇ κομητείᾳ ὑπὸ τῶν ἐχόντων ἐλευθερίαν ἰδιοκτησίαν. *Ὁ coroner οὗτος συμβάντος βιαίου θανάτου σχηματίζει ἐκ τῶν παρ' αὐτοῦ δικαστήριον ἐνόρκων, ὅπερ ἀποφαίνεται ἂν ὁ θάνατος προῆλθεν ἐξ αὐτοκτονίας ἢ ἐξ ἀδικήματος καί, ἂν ἀποφύνηται ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀδικήματος, γίνεται κατήγορος καὶ ἐκτελεῖ ἔργα εἰρηνοδίκου. Τῆς Εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς πηγὴ εἶναι ἡ Γαλλία, ὅθεν μετεδόθη εἰς τὰς λοιπὰς ἐπικρατείας. *Ἐν Γαλλίᾳ ὁ Εἰσαγγελεὺς τῶν Πρωτοδικῶν θεωρεῖται νῦν ὁ κύριος λειτουργὸς τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας καὶ ὡς τοιοῦτος ἐνεργεῖ ἀνακριτικὰς πράξεις καὶ ἐπιβλέπει τὴν διαχείρισιν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης καὶ κινεῖ τὴν κατηγορίαν. Σημειωτέον ὅτι ἐν Γαλλίᾳ δὲν δύναται νὰ κατηγορήσῃ ὁ παθὼν, δικαιούμενος μόνον νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν. Παρ' ἡμῶν τοῦναντίον ὁ παθὼν δύναται νὰ κατηγορήσῃ. Διαφέρει δὲ τὸ ἡμέτερον σύστημα τοῦ Ἀγγλικοῦ, διότι ἡ Ἀγγλία δὲν ἔχει κυρίως εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν ἀντιθέτως πρὸς ἡμᾶς διὸ ἐν Ἀγγλίᾳ πᾶς τις δύναται νὰ γίνῃ κατήγορος ἐνῷ παρ' ἡμῶν μόνον ὁ παθὼν.

Σημειωτέον ὅτι ἡ καταδίωξις τῶν ἀδικημάτων γίνεται συνήθως ἐξ ἐπαγγέλματος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 20)· ἀλλὰ κατ' ἐ-

ζαίρειν ἐν ταῖς ὠρισμέναις ὑπὸ τοῦ νόμου περιπτώσεσι καταδίωξις χωρεῖ μόνον κατ' ἐγκλήσιν τοῦ ἀδικηθέντος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 22). "Ὅθεν, ὡς αἰεὶ δὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς τελευταίαις περιπτώσεσι αἰτίας τοῦ παθόντος περὶ τιμωρίας τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἡ ἰσοβαθοῦσα αὐτῇ γνωστοποίησις, τοῦ ἀδικήματος πρὸς τὴν καταδιωκτικὴν ἀρχὴν δὲν χωρεῖ ποινικὴ καταδίωξις καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ἐὰν ἐνεργηθῇ τοιαύτη διαδικασία, εἶναι ἄκυρος.

"Ἄλλ' ὁ "Ἀρειος Πάγος παραδέχεται ὅτι καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ παθόντος περὶ τῆς συναινέσεως αὐτοῦ πρὸς καταδίωξιν περιεχομένη ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ "Ἀνακριτοῦ, ἰσχύει ὡς ἐγκλήσις. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀμφισβητήσιμον, διότι ὁ νόμος ἀξιοῖ νὰ παρέχεται ὑπὸ τοῦ παθόντος ἡ πρώτη ὥθις, ἀλλὰ δὲν παρέχεται αὕτη ὑπὸ τοῦ παθόντος, ὡς αἰεὶ προκαλεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ. "Ὁ Mangin διατείνεται ὅτι καὶ αὕτη ἡ πολιτικὴ ἀγωγή ἰσοδυναμεῖ ἐγκλήσει, διότι ἡ δικαιοσύνη εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος. "Ἄλλ' ἀντικρούει εἰκότως ταύτην ὁ Hélie, διότι ἡ πολιτικὴ ἀγωγή διακρίνεται παντελῶς τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς ὡς ἔχουσα πάντῃ διάφορον σκοπὸν. "Ἄλλ' οὐ μόνον ὁ παθὼν, ἀλλὰ καὶ οἱ νόμιμοι αὐτοῦ ἀντιπρόσωποι δύναται νὰ ἐγκαλέσωσι (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 22)

"Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ παθὼν δὲν εἶναι κύριος ἀπόλυτος τῆς κατηγορίας, δὲν δύναται ὁ ἅπας ἐγκαλέσας νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν κατηγορίαν κατὰ τὴν ἡμετέραν ποινικὴν διανομίαν (ἄρθρ. 23). Τοῦναντίον ἡ Γαλλικὴ ποινικὴ δικονομία ἐπιτρέπει χάριν τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς τὴν ἀνάκλησιν τῆς κατηγορίας ἕως τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς δίκης.

Σημειωτέον ὅτι, ἐν ᾧ ὁ Εἰσαγγελεὺς, εἰσαγαγὼν ἅπας τὴν κατηγορίαν, δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ, ὁ ἰδιώτης κατήγορος δύναται νὰ παραιτηθῇ, ὅτε ὁ Εἰσαγγελεὺς δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δι-

κην. Παραιτούμενος ὅμως ὑποβάλλεται εἰς πάσας τὰς δαπάνας καὶ τὰς ζημίας (Ποιν. Δικ. 24)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατηγορουμένων εμφάνις. Οἱ κατηγορούμενοι ὀφείλουσιν ἀπαιτητῶς νὰ ἐμφανίζονται αὐτοπροσώπως κατὰ τὴν δίκην, ὡς αἰεὶ ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸ ἄδίκημα ποινὴ τιμωρεῖται διὰ στέρσεως τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. "Ἡ διάταξις αὕτη ὑπαγορεύεται ἀληθῶς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ὡς αἰεὶ ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ συνίσταται εἰς πολὺμηνον φυλάκισιν, διότι δύναται νὰ δραπετεῦσῃ ὁ κατηγορούμενος μετὰ τὴν καταδίκην' ἀλλ' ὡς αἰεὶ πρόκειται περὶ ἀδικημάτων προκαλούντων ὀλιγοήμερον ἢ ὀλιγομήνην φυλάκισιν, ὑπερβαίνει τὴν ἀνάγκην, διότι αὐτεῖς προτιμᾷ τὸν ἐκπατρισμόν αὐτοῦ τοσοῦτον βραχέος περιορισμοῦ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

"Ἀλλὰ καὶ ὡς αἰεὶ τὸ ἄδίκημα τιμωρεῖται διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἢ προστίμου, ὅτε συγχωρεῖται ἡ διὰ συνήγору παράστασις τοῦ κατηγορουμένου, δύναται τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἐμφάνισιν, ἂν θεωρῇ τοῦτο ἀναγκαῖον "Ἐνίοτε ἀληθῶς παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐμφανίσεως ταύτης πρὸς σχηματισμὸν ὁρθῆς δικαστικῆς γνώμης περὶ τοῦ καταλογιστοῦ τῆς πράξεως, διότι ἐξ αὐτῆς καὶ μόνης δύναται πολλὰκις νὰ βεβαιωθῇ ὁ δικαστὴς ἂν ὁ κατηγορούμενος ἔχῃ σφας τὰς φρένας. ἂν ἔχῃ τὴν πρὸς τιμωρίαν ἀπαιτούμενην ἡλικίαν, ἂν ᾖ φυσικῶς ἢ διανοητικῶς ἀνεπτυγμένος κλπ "Ὅθεν ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ὁρθή.

"Ὁ ρωμαϊκὸς νόμος ὥριζεν ὅτι οἱ ἀνήλικοι παρίστανται εἰς τὸ ποινικὸν δικαστήριον, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν κηδεμόνων ἢ ἐπιτρόπων αὐτῶν, ἐκ τοῦ φόβου μὴ προσερχόμενοι μόνοι ἐκ δειλίας ἢ νεανικῆς ζέσεως εἰπῶσι τι ἐπιζήμιον αὐτοῖς. "Ἡ διάταξις δ' αὕτη μετεφευθῇ καὶ εἰς τὴν

νομοθεσίαν τῶν Πορτογάλλων. Ἀλλ' ἐν τῇ Γαλλικῇ καὶ τῇ Ἑλληνικῇ νομοθεσίᾳ δὲν περιλαμβάνεται τοιαύτη διάταξις· ὅθεν παρίστανται μόνοι οἱ ἀνήλικοι ὡς κατηγορούμενοι.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κατηγορουμένων υπεράσπισις. Τὴν κατηγορίαν διεξάγει ὁ Εἰσαγγελεύς, ὅστις οὐ μόνον ἔχει ὅλην τὴν δυνατόν ψυχρότητα, ὡς οὐδὲνα διατρέχων κίνδυνον, ἀλλὰ καὶ τεκμαίρεται ἔμπειρος καὶ ἱκανὸς ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὴν Πολιτείαν.

Ὅθεν εἰς αὐτὸν ἀναγκαῖον ν' ἀντιτάσσεται οὐχὶ μόνος ὁ κατηγορούμενος, ἀλλὰ καὶ ἕτερον πρόσωπον, δυνάμενον διὰ τὴν δικαστικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ ἐκπαίδευσιν, τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῶν νόμων καὶ τὴν ἀταραξίαν τοῦ νοῦ (ἥς ἀναγκαίως ἄμειρεται ὁ κατηγορούμενος) νὰ υπερασπίσῃ προσηκόντως τὸν κατηγορούμενον. Τῆς δοξασίας ταύτης ἐμπεφορημένος καὶ ὁ νομοθετήσας τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν οὐ μόνον ἀπένειμε τῷ κατηγορουμένῳ τὸ δικαίωμα νὰ διορίζῃ υπερασπιστὴν ἐκ τῶν δικηγόρων ἐν ταῖς δίκαις περὶ κακούργηματος, ἀλλὰ καὶ ἐπέβαλε τὸν διορισμὸν δικηγόρου, ὑποχρεώσας τὸν πρόεδρον τῶν συνεδρῶν νὰ διορίξῃ ἐξ ἐπαγγέλματος συνήγορον, ὁσάκις οὗτος ἄμειρεται δικηγόρου, θεωρουμένης ἄλλως ἀκύρου τῆς διαδικασίας (ἄρθρ. 26). Σημειωτέον μάλιστα ὅτι, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἀσικαῖς δίκαις δύναται μόνον νὰ παραστῇ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς πληρεξούσιος δικηγόρος τις τῆς περιφέρειας τοῦ δικάζοντος δικαστηρίου, ἐν ταῖς ποινικαῖς δύναται νὰ παραστῇ καὶ ξένος τῆς περιφέρειας (Ὅργ. Δικ. 135).

Εἶναι παράδοξον ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔνθα ἄλλως ἢ ἀθώοτης προστατεύεται ἄγαν ἀποτελεσματικώτερον ἢ ἄλλαχού, δὲν ἐπετρέπετο ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ κακούργηματων νὰ ἔχῃ υπερασπιστὴν, συνηγοροῦντα ὑπὲρ αὐτοῦ, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἀπο-

δεικτικῆς διαδικασίας· ἐδύνατο δὲ νὰ ἔχῃ μόνον σύμβουλον ἢ βοηθὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας, διηγοῦντα αὐτὸν τίνας ἐρωτήσεις πρέπει νὰ ἀποτείνῃ εἰς τοὺς μάρτυρας (διότι ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ μάρτυρες ἐξετάζονται ὑπὸ τῶν διαδίκων καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῶν δικαστῶν). Κατὰ τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἐγένοντο ἀλλεπάλληλοι διαμαρτυρήσεις, ὧν ἀπὸρροια ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ψήφισις νομοθετημάτων, καθιερούντων τὴν υπεράσπισιν, ἅπῃ ὅμως ἀπερρίπτοντο ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Λόρδων· μόλις δὲ τῇ 20 Αὐγ. 1836 ἐψηφίσθη νόμος, παρέχων τὸ δικαίωμα τοῦ διὰ συνηγόρων υπερασπίζεσθαι.

Τὸ δικαίωμα τῆς υπερασπίσεως εἶναι ἀπόρροια τοῦ φυσικοῦ δικαιώματος τοῦ ἀμύνεσθαι ἢ μᾶλλον αὐτὸ τὸ φυσικὸν δικαίωμα τοῦ ἀμύνεσθαι· ἀλλ' ἐν ταύτῳ ὑποχρεώσεις καὶ καθήκον τῆς Πολιτείας. Διὰ τοῦτο, ὅτε ὁ Verrès ἐστέφησε τὸν κατηγορούμενον Sopater τῆς ἐλευθερίας τῆς υπερασπίσεως ἑαυτοῦ, ὁ Κικέρων εἶπεν ὅτι ἡρνήθη αὐτῷ ὅτι ἡ φύσις παραχωρεῖ εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὁ δὲ ἀρχαῖος ἀλλὰ διαπρεπὴς Γάλλος συγγραφεὺς Pastorel ἀναφέρει (ἐν τῷ περισπουδάστῳ αὐτοῦ συγγράμματι τῆς Ἱστορίας τῆς ποινικῆς νομοθεσίας) ὅτι παρ' Ἑβραίοις τοσοῦτο ἱερὸν ἐθεωρεῖτο τὸ πάλαι τὸ δικαίωμα τῆς υπερασπίσεως, ὥστε, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος κατεδικάζετο ἀνυπεράσπιστος, ὁ νόμος ἐπέβαλλεν ἵνα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς κηρύξῃ τις ἐρωτᾷ μεγαλοφώνως τοὺς παρευστῶτας, ἐὰν τις ἐξ αὐτῶν ἀναδέχεται τὴν υπεράσπισιν τοῦ καταδικασθέντος, καταφατικῶς δὲ τινος ἀποκριθέντος, ἐγίνετο νέα δίκη ἀναβαλλομένης τῆς ἐκτελέσεως.

Καὶ ὅμως ἡ υπεράσπισις δὲν εἶναι καὶ νῦν ἐν τῇ πράξει ἰσόπαλος πρὸς τὴν κατηγορίαν. Ὡς παρατηρεῖ ὁ Gaillard, γρά-

ψας πρὸ πολλῶν ἐπὶ πρᾶγματιαν σπουδαίαν περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ προέδρου τῶν συνέδρων, οἱ πρόεδροι παρακτροπέμενοι διορίζουσι πάντῃ ἀνικάνους ὑπερασπιστὰς εἰς τοὺς ἀμειβοῦντας ἐν τοῖς κακουργоди-καίαις ὑπερασπιστῶν. « Ἀλλ' ἐὰν ὁ πρωτόπειρος δικηγόρος ἀκολοῦθῃ πειπλανημένην ὁδόν, λέγει ὁ Gaillard, ἐὰν ἡ ἀπειρία αὐτοῦ γίνῃ ἀφορμὴ παραμελήσεως θριαμβευτικοῦ τινος μέσου, τὰ συμφύροντα τοῦ κατηγορουμένου δὲν θέλουσιν ἀνεπανορθῶτως ἐκτεθῇ; » ἄλλοι δὲ πάντες πρόεδροι τῶν συνέδρων πιέζουσι τὴν ὑπεράσπισιν δι' ἀδυναμίας διακοπῶν, ἐν ᾧ χρέος τῆς Εἰσαγγέλλας εἶναι νὰ ἄρῃ τὰς πλάνας, εἰς ἃς τυχὼν ἤθελεν ἐμπέσει. Ἡ τῶν προέδρων ἀνάμιξις ἀναρεῖ τὴν ἰσότητά τῆς πάλης, διότι ἡ κατηγορία δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τὰς διακοπὰς ταύτας, ταρσαρούσας τὸν ῥήτορα καὶ παραλυούσας τὴν προσοχὴν τῶν ἐνόρκων.

Προσθεθεῖσθαι ὅτι παρ' ἡμῖν εἰς τὸν κατηγορούμενον καὶ ὑπερασπιστὴν δικηγόρον ἐδόθη τὸ δικαίωμα νὰ ἀποτείνῃ ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς μάρτυρας τὰς τεχνολύσας εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ κατηγορουμένου ἐρωτήσεις (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 386), αὗ στεροῦνται ἐν Γαλλίᾳ, δικαιούμενοι μόνον νὰ ἐξετάζωσι διὰ τοῦ προέδρου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κατοικία. Κατὰ τὸν ἀστικὸν ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 91) κατοικίαν ἔχει τις ἐν ᾧ τόπῳ κυρίως καὶ μονίμως ἐγκατέστη. Ἡ διάταξις αὕτη διαφέρει τῆς ἀντιστοίχου διατάξεως τοῦ 102 ἀρθροῦ τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος, καθ' ὅτι τὸ μὲν ἀρθρ. 102 τοῦ Γαλλ. Κώδικος φέρει « Κατοικία παντὸς Γάλλου ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῶν ἰδιωτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων », ὁ δὲ ἡμέτερος νόμος, ὁρῶς ποιῶν « παρέλιπε τό, τε π α ν τ ὸ ς » Ἐ λ λ η ν ο ς καὶ τὸ ὡς πρὸς τὴν ἐ ν ἐ ρ γ ε ι α ν κτλ., εἰκότως δὲ διότι ἐν ἀστικῷ καθαρῶς νόμῳ, κανονίζοντι τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἰδιωτικῶν δικαίων, κατάδηλον ὅτι

δὲν ἡδύνατο νὰ γίνηται λόγος περὶ δικαιωμάτων πολιτικῶν, περὶ ὧν πραγματεύονται οἱ νόμοι περὶ τῆμων, ἐκλογῆς βουλευτῶν κτλ., οὐδεὶς δὲ λόγος νὰ εἰδικεύηται εἰς μόνους τοὺς Ἕλληνας. — Φρονοῦμεν ὅμως ὅτι τὸ ἐν ᾧ τόπῳ κυρίως καὶ μονίμως ἐγκατέστη δὲν περιέχει πλήρη ἔννοιαν τῆς κατοικίας. Ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ (N. 7, K. 10, 39 καὶ 203 Π. 50, 16) ὁρίζεται ἡ κατοικία ἐνθα τις ὥρισεν ἔχειν τὰς καθέδρας (περιληπτικὸν τοῦ καθίσματος, κλῖνας, διατριβάς, μονὰς, ἀναπαύσεις, οἰκίαν) τοὺς λογους (περιληπτικὸν ἐπίσης τοῦ τάξιν, σχέσεις, ἀναφορὰς, ἀναστροφάς, λογαριασμοὺς) καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ (περιληπτικὸν τῶν κτημάτων, καὶ τῆς περιουσίας), ὁ δὲ ὁρισμὸς οὗτος περιέχει ἀπόφασιν πρὸς οἰκήσιν καὶ συγγέντρωσιν τῶν ὑποθέσεων καὶ τῆς περιουσίας ἐν τῷ τόπῳ, καὶ πραγματοποιήσιν τῆς ἀποφάσεως. Καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐσήμαιναν ἡ λέξις οἶκος ἢ δὲ ἔκφρασις τοῦ ἡμετέρου νόμου « κυρίως καὶ μονίμως ἐγκατέστη » δὲν εἶναι τοσοῦτον περιεκτικὴ διότι, εἰ καὶ τὸ ῥῆμα ἐγκατέστη ὑπὸ τὴν μέσσην αὐτοῦ διάθεσιν, συνεφερόμενον μετὰ τοῦ ἐπιρρήματος μ ο ν ἱ μ ο ς, ἐμφαίνει τὴν ἐν τινι τόπῳ μονὴν ἢ οἰκήσιν, δὲν ἐκδηλοῖ ὅμως καὶ τὴν ἰδέαν τῆς συγκεντρώσεως τῆς περιουσίας ἐν ᾧ καὶ ἀν μακράν τις ἔχει τὰ κτήματα καὶ ἐσχορπισμένην τὴν περιουσίαν του, εἰς τὴν οἰκίαν του ἀναφέρει τὸ εἰσόδημα· τὸ δὲ κυρίως, διακρίνει μόνον τὰς προσκαίρους εἰς ἄλλους τόπους διατριβάς. Διὸ φρονοῦμεν ὅτι τὸ 91 ἀρθρ. τοῦ ἀστικοῦ νόμου ἤθελεν ἐκφράσει ἀκριβέστερον τὸν ὁρισμὸν τῆς κατοικίας, τροποποιούμενον ὡς ἐξῆς. « Κατοικία τινὸς εἶναι ὁ τόπος, ἐνθα οἰκῶν τις κυρίως, ἔχει μονίμως τῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ τὸ κέντρον ». Ἄλλως, ἐπειδὴ τῆς λέξεως ἐγκατάστασις ἐγένετο τεχνικὴ χρῆσις ἐπὶ τῶν διακατοχῶν καὶ κληρονομιῶν, ὡς καὶ τῆς λέξεως ἀποκατάστασις ἐπ' ἄλλω

τινῶν περιστάσεων, ἵσως ἤθελεν εἶναι αἰρετώτερον ἢ λέξις ἐγκυρία ἡ ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλης τινος ταύτης, οἷον τῆς λέξεως κενότατος, ἢ ἐγγῶντο καὶ οἱ παλαιοὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ. «Τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι κενότατοι» εἶπεν ὁ Θουκυδίδης.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι πολλοὶ ποιμένες καὶ βιομήχανοι, οἵτινες εἰς οὐδὲν μέρος ἔχοντες ἀκίνητα κτήματα μεταβαίνουνσι συχνάκις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετὰ τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν κινητῶν αὐτῶν πραγμάτων πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν καὶ εἰς οὐδὲνα τόπον ἐγκαθίστανται κυρίως καὶ μονίμως· ἐκ δὲ τούτου ἡ διάταξις τοῦ προκειμένου ἄρθρου καθίσταται ὡς πρὸς αὐτοὺς δύσκολον ἢ μᾶλλον ἀδύνατον νὰ ἐφαρμοσθῇ· διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον νομίζω νὰ προνοήσῃ περὶ αὐτῶν ἰδίως ὁ τῆς Ἑλλάδος νομοθέτης· προτείνω λοιπὸν νὰ προστεθῇ εἰς τὸ ἄρθρον τὸ ἐξῆς ἐδάφιον. «Ὅστις πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματός του μεταβαίνει πανοικεῖ καὶ συχνάκις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ δὲν ἐγκαθίσταται κυρίως εἰς οὐδὲνα, ἔχει τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐν ᾧ δῆμῳ εἶναι ἐγγεγραμμένος δημότης».

Ῥητέον προσέτι ὅτι ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κράτει πολλῶν χωρίων καὶ μάλιστα ὁλοκληρῶν σχεδὸν οἱ κάτοικοι ἔχουσι χειμερινὰς καὶ θερινὰς κατοικίας, καὶ αἱ μετακινήσεις γίνονται γενικαὶ καὶ συχναί. Διὸ καὶ περὶ τούτων πρέπει νὰ ὁρισθῇ ὅτι θεωρεῖται κατοικία αὐτῶν ὁ τόπος τῆς ἀσκήσεως τῶν ἐκλογικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων.

Κατὰ τὸ 92 ἄρθρον τοῦ ἀστικοῦ ἡμῶν νόμου ἡ κατοικία μεταβάλλεται διὰ τῆς εἰς ἄλλον τόπον μεταβάσεως ἐπὶ πρόθεσιν κυρίας καὶ μονίμου αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως. Καὶ ἀποδείκνυται μὲν ἡ πρόθεσις αὕτη διὰ ῥητῆς δηλώσεως γενομένης πρὸς τὸ δημαρχεῖον τοῦ τε καταλιμπανομένου τόπου καὶ τοῦ εἰς ὃν ἡ μετοίκησις γίνεται· ἀλλ' ἐν ἐλλείψει δηλώσεων, ἡ ἀπόδειξις

αὕτη συνάγεται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἄλλ' ἐκ τῶν τελευταίων διατάξεων τούτων ἦθελον προκύπτει ἐνίοτε μεγάλα δυσχέρεια περὶ τὴν εὑρεσιν τῆς κατοικίας, διότι ἐνδέχεται ἢ νὰ γίνῃ ἡ μία μόνον καὶ νὰ παραλειφθῇ ἡ ἑτέρα τῶν δηλώσεων, ἢ νὰ διαφέρῃ ἡ μία τῆς ἄλλης, ἢ νὰ παραλειφθῇ ἡ σημείωσις τοῦ τόπου τῆς μετοικήσεως, ἢ νὰ βραδύνῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἡ ἀφίξις εἰς τὸν τόπον τῆς νέας κατοικίας, καὶ νὰ ἐπέλθῃ ἀνάγκη ἀποδείξεως οὐ μόνον τῆς προθέσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ τόπου, ὃν ἡ πρόθεσις εἶχεν ἀντικείμενον καὶ τοῦ χρόνου αὐτῆς. Ἐὰν διὰ προσθέτου ἐδαφίου ὠρίζετο ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς κατοικίας ἄρχειται δεκατέσσαρας ἡμέρας ἀπὸ τῆς τελευταίας δηλώσεως καὶ ὅτι αἱ δηλώσεις πρέπει νὰ περιέχωσι τὸν τε ἐγκαταλειπόμενον τόπον καὶ τὸν τόπον ἐνθα ἡ μετοίκησις ἐγένετο, αἱ ἄλλως δὲ γενομέναι δηλώσεις δὲν ἀποτελοῦσιν ἀποδείξιν, ἐξηφανίζοντο καταδῆλως πᾶσαι αἱ τανῦν ἀναφυσόμεναι δυσχέρειαι. Ἄλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ ἐτέθη εἰς ἀρχίαν ἡ περὶ δηλώσεως διάταξις, οὐδενὸς οὐδέποτε δηλοῦντος τὴν μεταβολὴν τῆς κατοικίας αὐτοῦ. Τοῦτο ὅμως προκαλεῖ πολλάκις τὴν ἀνάγκην νὰ διαταχθῇ ἀποδείξεις περὶ κατοικίας.

Σημειωτέον ὅτι ἀναγκαστικὴν τῆς κατοικίας μεταβολὴν φέρει κατὰ τὸ ἄρθρον 93 τοῦ ἀστικοῦ νόμου ἡ ἀνάληψις ἰσοβίου καὶ συνεχοῦς ὑπηρεσίας· ὅθεν ἀναγκαιῶς κάτοικοι τῆς πρωτευούσης θεωρητέοι οἱ Ἀρεοπαγῖται καὶ οἱ Ἐλεγκταί, ἔστω καὶ ἂν ἡ οἰκογένεια αὐτῶν διατρίβῃ συνήθως ἄλλαχού, οἱ δὲ ἐπίσκοποι κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν, ὡς ποιμαίνουσι· ἀλλ' οἱ βουλευταὶ πρόσκαιρον διαμονὴν ἔχοντες ἐν Ἀθῆναις δὲν μεταβάλλουσι τὴν μόνιμον αὐτῶν κατοικίαν ἐκ μόνου τοῦ περιστατικοῦ ὅτι ἐξελέχθησαν βουλευταὶ (Α. Π. 54 τοῦ 53 καὶ 38 τοῦ 68).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ πρὸς ἄλληλα τῶν ἄρθρ. 93 καὶ 23

τοῦ ἄστ. νόμου προκύπτει ὅτι ἡ κατοικία, ἐξηρητημένη ὅλως ἀπὸ τῆς ἰδιωτικῆς θελήσεως καὶ μὴ ὑποκειμένη ὡς πρὸς τὴν κτῆσιν ἢ μεταβολὴν αὐτῆς εἰς νομικὰ διατυπώσεις, εἶναι παντελῶς ἄσχετος πρὸς τὴν ἰθαγένειαν ὅθεν δύναται ὁ ἰθαγενὴς νὰ συστήσῃ κατοικίαν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ, ἂν θελήσῃ. Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ 94 ἄρθρου τοῦ Ἀστικού νόμου πρὸς τὸ 18 ἄρθρ. τῆς Πολιτικῆς Διοικονομίας προκύπτει ὅτι οἱ μὴ χειραφετηθέντες ἀνῆλικοι ἔχουσι κατοικίαν τὴν τῶν γονέων αὐτῶν (δηλονότι οἱ μὲν γνήσιοι τὴν τοῦ πατρὸς, οἱ δὲ νόθοι τὴν τῆς μητρός), πλὴν ἐὰν διατελῶσιν ὑπὸ ἐπιτρόπων, ὅτε ἔχουσι κατοικίαν τὴν τῶν ἐπιτρόπων, αἱ δὲ σύζυγοι (καὶ μετὰ τὴν διάζευξιν ἢ τὴν χωρίαν αὐτῶν) τὴν τοῦ συζύγου. Μὴδὲν ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου περὶ τῆς κατοικίας τῶν οἰκιακῶν ὑπηρέτων ἢ τῶν τιτθῶν, ἐπεταὶ ὅτι ἐξακολουθοῦσιν ἔχοντες ἢν εἶχον κατοικίαν πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ὑπηρετοῦσι. (*Ἰδε καὶ τὰς λέξεις Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κατωνικός (ἢ Κατωνιανός) κανὼν καλεῖται ἀπὸ τοῦ νομοδιδασκάλου Κάτωνος τὸ δόγμα ὅτι ἡ ἀκύρως συσταθεῖσα κληροδοσία διατηρεῖ τὸ ἄκυρον αὐτῆς, δὲν παύει δηλονότι νὰ ᾖ καὶ ἄκυρος, καὶ ἐὰν ἐξέλπει βραδύτερον ἢ τῆς κληροδοσίας ἀκύρωτης. Ὁ Κατωνικός κανὼν εἶναι ἀπόρροια τοῦ ῥωμαϊκοῦ δόγματος ὅτι «τότε τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ (κληρονομικαὶ ἐγκαταστάσεις κτλ.) ἀποτέλεσμα λαμβάνουσι, ὅτε καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεπίφογον ἐσχήκασιν» (Ν. 201 Πανδ. 50. 17).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κηδεμών. Κατὰ τὸν παρ' ἡμῶν νόμον περὶ ἀνηλίκων καὶ ἐπιτροπείας ὁ χειραφετηθεὶς ἀνῆλικος διατελεῖ ὑπὸ κηδεμονίαν, ἥτις πρὸ πάντων ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν πατέρα, ὅστις δύναται, μὴ ὑπαρχούσης μητρός ἢ μὴ δυναμένης νὰ

ἐνασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, νὰ διορίσῃ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον Εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου κηδεμόνα τοῦ χειραφετηθέντος ἀνηλίκου τέκνου αὐτοῦ. Ἀνῆλικος δὲ γυνὴ ὀρφανὴ πατὴρ διατελεῖ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ συζύγου. Διαφέρει δὲ ὁ κηδεμὼν τοῦ ἐπιτρόπου ὅτι ὁ μὲν ἐπιτρόπος διαχειρίζει ἀπεριορίτως τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, ὁ δὲ κηδεμὼν συμπληροῖ μόνον τὴν διαχειριστικὴν προσωπικότητα τοῦ χειραφετοῦ, μὴ δυναμένου νὰ δανεῖξῃ ἢ νὰ πωλῇ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ παρασταθῇ ἐπὶ δικαστηρίου ἢ καὶ νὰ δεχθῇ χρηματικὰ κεφάλαια ἄνευ συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος. (*Ἰδε καὶ Ἐπιτροπεία καὶ Χειραφεσία). Ὑπὸ κηδεμονίαν δὲ δύναται νὰ τεθῶσι καὶ οἱ ἄσωτοι καὶ ἄπηγορ εὐμένοι (*Ἰδε Ἀπαγόρευσις καὶ Ἄσωτος). Σημειωτέον ὅτι, ὑπαγομένης κατὰ τὸν Ὅργ. τῶν Δικαστηρίων καὶ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Διοικονομίαν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Εἰσαγγελέων καὶ Εἰρηνοδικῶν καὶ τῆς μερίμνης περὶ κηδεμονίας ὡς καὶ τῆς ἐπιτροπείας, δικαιοῦνται ὅτε Εἰρηνοδίκης καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ διορίσωσι προσωρινῶς κηδεμόνα τοῦ χειραφετοῦ ἐν κατεπειγούσαις περιπτώσεσι, οὐχ ἥττον δὲ νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ κηδεμόνος (Πολ. Δικον. ἄρθρ. 492 καὶ 649. Ὅργ. Δικαστηρίων ἄρθρον 102).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κιβδηλεία ὀνομάζεται ἡ μείωσις τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας γνησίων νομισμάτων (κοπέντων ἐν νομισματοκοπείᾳ ἢ μεδαπῷ ἢ ἁλλοδαπῷ) καὶ εἰσαγωγῇ εἰς κυκλοφορίαν τῶν οὕτω νοθευθέντων. Καὶ ἡ μὲν κιβδηλεία νομισμάτων κυκλοφορούντων ἐν τῷ κράτει τιμωρεῖται δι' εἰρκτικῆς μὲν, ἐὰν ἡ μείωσις τῆς ἀξίας αὐτῶν ἐπῆλθε διὰ περικοπῆς διατρυπήσεως ἢ ἄλλων τοιοῦτων μέσων, διὰ προσκαίρων δὲ δεσμῶν, ἐὰν ἐπῆλθε κατὰ τρόπον ἀπατη-

λότερον καὶ δυσδιαγνωστότερον· ἡ δὲ κιβδηλεία νομισμάτων μὴ κυκλοφορουμένων ἐν τῷ κράτει διὰ διεισδυτικὸν τοῦλάχιστον φυλακίσσεως (Ποιν. νόμου ἄρθρα 235 καὶ 236) Μεγάλη δὲ καὶ ἀπατώσα ὁμοιότης τῶν κιβδηλῶν νομισμάτων πρὸς τὰ γνήσια ἰσχύει ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ περίστασις (ἄρθρ. 237).

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὁρισμοῦ τοῦ ἀδικήματος τῆς κιβδηλείας συνάγεται ὅτι παρ' ἡμῖν (ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἰσχύοντα, ὡς ἐπίσης τὰ ἐν Βαυαρίᾳ δυνάμει τοῦ νεωτέρου βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου) ἡ ἀπλή νόθευσις τῶν νομισμάτων δὲν ἀποτελεῖ ἀξιοποινιστὴν πράξιν, ἐὰν μὴ ἐπέλθῃ καὶ ἡ εἰσαγωγή αὐτῶν εἰς κυκλοφορίαν. Ἀλλ' ἀπόπειραν εἰσαγωγῆς καὶ ἐπομένως ἀπόπειραν τοῦ ἀδικήματος τῆς κιβδηλείας ἀποτελεῖ ἡ προσφορά πρὸς τινα κιβδηλῶν νομισμάτων ὡς γνησίων, ἅπερ οὗτος δὲν ἔλαβεν ἀναγνωρίσας τὸ κιβδηλόν.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς κιβδηλοποιὸν ἐξισούται κατὰ τὸν περὶ χαρτοσήμου νόμον τῆς 30 Δεκ. 1837 καὶ ὁ κατασκευάζων κιβδηλὸν σφραγιστὸν χάρτην καὶ κινητὸν ἐπίσημα.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κληρικῶν πλημμελήματα. Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «περὶ πλημμελημάτων τῶν κληρικῶν ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν αὐτῶν ὑπερσεσίαν» περιλαμβάνει ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἴδιον κεφάλαιον συγκείμενον ἐκ τεσσάρων ἄρθρων, ἧτοι τῶν ἄρθρων 496—499. Καταλέγει δὲ ἐν αὐτοῖς ὡς τοιαῦτα α') τὴν ἐν τῇ ἐκτέλει τῶν ἱερατικῶν αὐτῶν καθηκόντων (ἐν ἀπαγγελίᾳ λόγου ἐκκλησιαστικοῦ ἢ ἐν τῇ ἀπευθύνσει πνευματικῶν ὁδηγῶν) ἐκσφενδόνησιν ὑπ' αὐτῶν κατακρίσεων καὶ μομφῶν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἢ τῶν κυβερνητικῶν αὐτῆς πράξεων (ἄρθρ. 495), β') τὴν σύνδεσιν ἁλληλογραφίας περὶ σχετικῶν πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀντι-

κειμένων πρὸς κοσμικὴν ἢ ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ξένης Ἐπικρατείας (ἄρθρ. 497), γ') τὴν ἀνευ τῆς κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως ἐκδοσιν νομοθετικῶν ἢ κυβερνητικῶν διατάξεων ὑπερβαίνουσιν τὴν νενομισμένην αὐτῶν ἀρμοδιότητα (ἄρθρ. 498), δ') τὴν ἐπιχείρησιν ἱεροπραξιῶν γάμου ἢ κηδείας πρὶν ἢ ἐκτελεσθῶσι τὰ τοῦ νόμου, πρὶν ἢ δοθῇ δηλ. κατὰ τὰ νενομισμένα ἄδεια γάμου ἢ ἐνταφίσεως (ἄρθρ. 499). Καὶ εἰς μὲν τὰ τρία πρῶτα πλημμελήματα ἐπιβάλλει ποινὴν διεισδυτικὴν φυλακίσσεως, εἰς δὲ τὸ τελευταῖον πειθαρχικὴν μόνον ποινὴν καὶ ἐν ὑποτροπῇ χρηματικὴν ποινὴν διακοσίαν τὸ πολὺ δραχμῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κληροδοσία. Κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 960), ὡς καὶ κατὰ τὸν Ἰταλικὸν Κώδικα (ἄρθρ. 760), ὁ εἰς ἐν καταλείπεται ὑπὸ τοῦ διαθέτου ἐν τῇ πλείονα κατ' ἴδιαν πράγματι ἢ δικαιοῦματα καλεῖται κληροδόχος, ἢ δὲ τοιαύτη καταλείψει αὐτῶν καλεῖται κληροδότης. ὁ εἰς δὲ οὕτω καταλιμπανόμενα αὐτῷ καλοῦνται κληροδοτήματα. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ὁ εἰς ἐν καταλείπεται ποσοστὸν τι ἐκ τοῦ συνόλου τῆς περιουσίας καλεῖται κληροδόχος (legatarius partiaris), ἐὰν μὴ ὀνομάζεται κληρονομός, κατὰ δὲ τὸν Ἰταλικὸν Κώδικα καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος οὗτος λογίζεται κληρονομός. Ὅθεν κληροδοτήματα ἀποτελεῖ κατὰ 'Ρ. Δ. ἡ διάταξις τῆς διαθήκης δι' ἧς καταλείπεται εἰς τινα ποσοστὸν περιουσίας, οὐχὶ δι' ἀμέσου αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως ὡς κληρονομίου, ἀλλ' ἐμμέσως διὰ τοῦ βαρυνομένου πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ κληροδοτήματος κληρονομίου (Ν. 36 Πανθ. (3', 1), § 1 Εἰσηγ. (2. 20), Α. Π. 273 τοῦ 84). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν 121 τοῦ 93 τοῦ Ἀρείου Πάγου κληροδοτήματα ἀναγόμενα εἰς πᾶσαν τὴν κινήτην περιουσίαν τοῦ διαθέτου, περιλαμβάνονται καὶ τὰ εἰς διαταγὴν τοῦ διαθέτου ὑπὸ

τρίνῃ ἐκδοθέντα γραμμάτια, ἅτε τῶν ἀπαί-
τησεων θεωρουμένων ὡς κτημάτων κινή-
των ὑπὸ τοῦ 12 ἄρθρου τοῦ νόμου περὶ
διακρίσεως κτημάτων. Προσθετέον ὅτι
κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. δύναται νὰ ἀνατεθῇ ἡ
τῶν κληροδοτημάτων χορήγησις οὐ μόνον
εἰς τὸν ἐγκαθιστάμενον κληρονόμον,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ὑποκατάστων κληρονόμον
(Ν. 74 Πανδ. 1. 30), καὶ εἰς αὐτὸν τὸν
κληροδόχον καὶ καταπιστευματοδόχον, κα-
ταλειπομένου δηλαδὴ αὐτοῖς πράγματός
τινος ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει τοῦ νὰ δώσω-
σιν εἰς τινὰ ποσὸν τι χρημάτων ἢ ἄλλο
τι (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 24) καὶ § 3 Εἰσηγ.
(2. 20). 'Ἄλλ' ὁ μὲν κληρονόμος δύνα-
ται νὰ ἐπιβαρυνθῇ καὶ διὰ κληροδοτήμα-
τος ἀνωτέρου τῶν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ
κληρονόμου λαμβανομένων, (διότι αὐτός
μόνον συντάσων ἀπογραφὴν δύναται νὰ
ἄφαιρσῃ τὴν φαλκίδιον μερίδα), ὁ δὲ
κληροδόχος δὲν δύναται νὰ ἐπιβαρυνθῇ
κληροδοτήμα ἀνωτέρου τῶν εἰς αὐτὸν δυ-
νάμει τῆς διαθήκης περιεχομένων ἄλλως
τὸ περιπλέον ἀποδίνει μάταιον (§ 1 Εἰ-
σηγ. (2. 24), Ν. 70 § 1 Πανδ. (2. 31).
Κατάδηλον ὅτι δύναται νὰ ὀρίσθῃ διὰ τῆς
κληροδοσίας καὶ ὅτι τὸ κληροδοτηθὲν ἀντι-
κείμενον μεταβιβάζεται μετὰ τὸν θάνατον
τοῦ κληροδόχου εἰς ὀρισμένον πρόσωπον,
ὅτε πάλιν αὕτη ἰσχύει, ἐὰν μὴ ὑποχρεω-
θῇ ὁ κληροδόχος νὰ δώσῃ πλείονον τοῦ
ληφθέντος (Ν. 114 § 3 Πανδ. (30) Α.
Π. 265 τοῦ 58). — Δύναται δὲ νὰ ᾔναι
ἀντικείμενον κληροδοσίας πᾶν πρᾶγμα πα-
ρὸν ἢ μέλλον, οἷον καρποὶ παραχρησόμε-
νοι (§ 7 Εἰσηγ. (2. 20), Ν. 74 Πανδ.
(1. 30). Δύνανται ἐπίσης νὰ δοθῶσι λόγῳ
κληροδοσίας ὀνόματα ὀφειλετῶν, ἥτοι δά-
νεια καὶ ἀγῶγαι, ὅτε ὁ κληρονόμος ὀφεί-
λει νὰ παραχωρήσῃ τῷ κληροδόχῳ τὰς
πρὸς ἀπαιτήσιν αὐτῶν τε καὶ τῶν φυσικῶν
ἢ ἁστικῶν καρπῶν ἀγωγὰς (§ 24
Εἰσηγ. (2. 20), Ν. 10 Πανδ. (34. 3).
Ν. 44 § 6 Πανδ. (1. 30). Δύνανται δὲ

νὰ κληροδοτηθῶσιν οὐ μόνον πράγματα
τοῦ διαθέτου, ἀλλὰ καὶ πράγματα τοῦ
κληρονόμου (§ 4 καὶ 14 Εἰσηγ. (2. 20),
Ν. 67 § 8 Πανδ. (1. 20). 'Οσάκις δὲ
τὸ κληροδοτηθὲν εἶναι κοινόν, ὑποτίθεται
ἐν ἀμφιβολίᾳ ὅτι καταλείπεται τὸ εἰς τὸν
διαθέτην ἀνήκον μέρος (Ν. 5 § 1 καὶ 2
Πανδ. (1. 30), Ν. 30 § 4 Πανδ. (3. 32).
'Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ κληροδοτηθῇ πρᾶγ-
μα τοῦ κληροδόχου, πλὴν ἐὰν ὁ διαθέτης
ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα τι, ὅτε ὑποτί-
θεται ὅτι ὁ διαθέτης διενόησεν νὰ παραι-
τηθῇ αὐτὸ ὑπὲρ τοῦ κληροδόχου (Ν. 71 §
προτελ. καὶ Ν. 88 § τελ. Πανδ. (1. 30),
Ν. 66 § 6 Πανδ. (2. 31), Ν. 1 § 1
Πανδ. (34. 3). 'Ἀντικείμενον κληροδοσίας
δύναται νὰ ᾔναι καὶ πρᾶξις τις, ἥτοι ἡ
ἐπισκευὴ τῆς οἰκίας τοῦ κληροδόχου ἢ ἡ
ἀπόσβεσις τῶν χρεῶν αὐτοῦ (§ 21 τελ.
Εἰσηγ. (2. 20), Ν. 11 § 23 καὶ τελ.
Πανδ. (3. 31), Ν. 49 § προτ. καὶ τελ.
Ν. 60 Πανδ. (1. 30), Ν. 30 § 6 Πανδ.
(3. 31). Δύνανται δὲ νὰ κληροδοτηθῇ οὐ
μόνον πρᾶγμα τι ἀπαξ δοτέον ἀλλὰ καὶ
ἐνιαυσίως ἢ κατὰ μῆνα (Ν. 18 § 1 Πανδ.
(33. 1), Ν. 12 § 6 Πανδ. (36. 2). ὅτε
τὸ κληροδοτήμα ἀποτελεῖ τσαυτὰ κλη-
ροδοτήματα, ὅσα τὰ ἔτη ἢ οἱ μῆνες, οἱ
μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου παρεχό-
μενοι διὰ καὶ πρὸς παραγραφὴν ἐκάστου
αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ παρέλευσις τριακον-
ταετίας (Ν. 7 § 4 Κωδ. (7. 39). Δύναται
δ' ἐπίσης νὰ κληροδοτηθῇ προσωπικὴ
βουλεύς (Ν. 2 καὶ ἐπ. Πανδ. (33. 2). 'Ε-
πίσης δὲ νὰ κληροδοτηθῇ ἡ πρόσδος κτή-
ματος, διαμέρουσα κατὰ τοῦτο τῆς κλη-
ροδοτουμένης ἐπικαρπίας, ὅτι κληροδοτου-
μένης ἰσοβίας τῆς προσόδου ὁ κληρονόμος
δικαιοῦται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὸ κτῆμα καὶ
νὰ χορηγῇ τῷ κληροδόχῳ τὴν χρηματι-
κὴν ποσότητα, ἣν ὁ διαθέτης ἐλάμβανεν
ἐκ τῆς μισθώσεως τοῦ κτήματος (Ν. 38
Πανδ. (33. 2), δὲν ἐπάγει δ' ἡ κληροδο-
σία τῆς προσόδου τὴν ἐν τῷ κτήματι οἱ

κῆσιν τοῦ κληροδόχου. ἢ ἐπάγει ἡ κληροδοσία τῆς ἐπιχαρπίας (N. 30 Πανδ. 33. 2). Δύναται ἐπίσης νὰ κληροδοτηθῇ εἰς τὸν ἔχοντα γεινιάζον κτῆμα δουλεία πραγματικῇ (N. 1 Πανδ. 33. 3). Ἐπίσης νὰ κληροδοτηθῇ προῖξ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς νομφεύσεως τῆς κληροδοσίας (N. 21 Πανδ. 23. 3), N. 31 καὶ 71 § 3 Πανδ. 35. 4). — Ὅσακις κληροδοτεῖται αἷτος, μὴ ὀριζομένου τοῦ ποσοῦ, ὑποτίθεται ὅτι ἡ κληροδοσία ἐκτείνεται εἰς ὅλον τὸν ὑπὸ τοῦ διαθέτου κατεχόμενον (N. 7 καὶ 13 Πανδ. 33. 6). Ὅσακις δὲ οἶνος, δὲν περιλαμβάνεται ὁ μελιτώδης οἶνος, τὰ ἐκ τῆς κριθῆς ποτὰ, ὁ ζυθος καὶ τὸ δῆλον, πλὴν ἂν συνάγῃται τοῦτο καταδήλως (N. 1 καὶ 9 Πανδ. 33. 6) περιλαμβάνονται δ' αἰετοῦ εἰς τὴν κληροδοσίαν τὰ δοχεῖα καὶ βυτία, ἐν οἷς ὁ οἶνος, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς γῆς ἀναπόσπαστα ἢ δυσἀπόσπαστα (N. 4 § 1 καὶ N. 6, 14 καὶ 15 Πανδ. 33. 6) καὶ N. 15 § 6 Πανδ. 7. 5). Ὅσακις κληροδοτεῖται κτῆμα παρ' ἐσκευασμένον, περιλαμβάνονται οὐ μόνον τὰ πρὸς συγκομιδὴν καὶ διατήρησιν τῶν καρπῶν ἐργαλεῖα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ πρὸς χρῆσιν ἢ ὠραϊσμόν αὐτοῦ, οἷον τὰ σκεύη, τὸ χρυσιόν, ὁ ἄργυρος, ἡ βιβλιοθήκη κλπ. (N. 2 Κωδ. 6. 38), N. 16 § τελ. καὶ N. 27 καὶ 28 Πανδ. 33. 7). ἄλλ' οὐχὶ καὶ τὰ εἰς τόκον προσδιωρισμένα χρήματα (N. 12 § 30 Πανδ. 33. 7), N. 44 Πανδ. 3. 32) ἢ τὰ μετακομισθέντα εἰς αὐτὸ πρὸς φύλαξιν πράγματα (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 6. 38), ἢ ὁ αἷτος ὁ πρὸς ἄλλην μὲν χρῆσιν πορισθεὶς ἄλλ' ἐν τῇ καταποθήκῃ ἐναποτεθείς (N. 12 § 36 καὶ 39 Πανδ. 33. 7). Ὅσακις δὲ κληροδοτεῖται οἱ κροσκευὴ (supellex), περιλαμβάνονται τὰ εἰς καθημερινὴν χρῆσιν προσωρισμένα, ἐξαιρουμένων τῶν χρυσῶν καὶ ἄργυρῶν σκευῶν, τῶν κοσμημάτων, τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ζῶων

(N. 1 καὶ ἐπ. Πανδ. 33. 10). Ἡ δὲ κληροδοσία τροφῆς ἢ διατροφῆς περιλαμβάνει ἢ μὲν πρώτη τὰ πρὸς βρώσιν καὶ πόσιν ἀναγκαῖα, ἢ δὲ δευτέρα καὶ τὰ πρὸς ἱματισμὸν καὶ ἄσκησιν (N. 1, 6 καὶ 21 Πανδ. 34. 1) Σχ. Ἑλλ. Κώδικος 1067). Αὐτὰ δὲ ταῦτα περιλαμβάνει κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος ἡ κληροδοσία ἀνατροφῆς, ἀλλ' αὕτη παύει ἐνηλικιωθέντος τοῦ κληροδόχου. Σημειωτέον ὅτι ἡ κληροδοσία τῆς τροφῆς ἢ διατροφῆς προστατεύεται ἰδίως ὑπὸ τοῦ Ῥωμ. νόμου· δὲν αὕτη δύναται νὰ διαταχθῇ καὶ ὑπὲρ προσώπων ἀνικάνων νὰ κτήσωνται διὰ διαθήκης, οἷοι εἰσὶν οἱ εἰς μεταλλεῖον καταδικασθέντες κλπ. (N. 11 Πανδ. 34. 1), N. 3 ἐν ἀρχῇ Πανδ. 34. 8). Ἐκτείνεται δ' αὕτη ἐν ἀμφιβολίᾳ ἐφ' ὅρου ζωῆς τοῦ κληροδόχου (N. 14 ἐν ἀρχῇ Πανδ. 34. 1), N. 8 § 10 Πανδ. 2. 15). Ἡ δὲ κληροδοσία καλλωπισμοῦ ἢ διακοσμῆσεως (mundi) περιλαμβάνει τὰ κάτοπτρα, τὰ μύρα, τὰ ἄρώματα σὺν τοῖς δοχείοις αὐτῶν, τοὺς νιπτῆρας, τὰς κτένας καὶ πᾶν ὅτι ἀναγκαῖον εἰς ὠραϊσμόν τῆς γυναικός· ἡ δὲ τῶν κοσμημάτων (ornamentorum) τὰ ἐκ λίθων τιμαλῶν κοσμήματα (ψέλλια, δακτυλίου κλπ.), τὰ διὰ τὴν κεφαλὴν δίκτυα, τὰς καλύπτρας κλπ. N. 25 § 10 καὶ N. 32 § 7 καὶ N. 37) Πανδ. 34. 2).—Τοῦναντίον ἀντικείμενον κληροδοσίας δὲν δύναται νὰ ᾖ τὰ μὴ ἐμπορεύσιμα πράγματα, ἤτοι τὰ ἱερά, τὰ σεπτὰ καὶ τὰ θερησκευτικά, ὡς οὐδὲ τὰ δημόσια (N. 4 Εἰσηγ. 2. 20), N. 39 § 8 καὶ Πανδ. 1. 30), N. 14 Κωδ. 6. 37).—Ἐν γένει δ' ἐπὶ τῶν κληροδοσιῶν ἰσχύει ἡ λεγομένη ἀρχὴ τοῦ Κατωνιανοῦ κανόνος ὅτι αἱ ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυροι δὲν ἐνισχύονται διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου (N. 29 καὶ 201 Πανδ. 50. 17), N. 1 Πανδ. 34. 7). Κατ' ἐξαιρέσιν ὁμοῦ ἐπὶ τῶν κληροδοσιῶν τῆς ἐπιχαρπίας, τῆς χρήσεως καὶ τῆς οἰκίσεως ἡ ἀρχὴ

αὕτη δὲν ἰσχύει (N. 3 Πανδ. (34. 7), 'Επίσης ἐπὶ τῶν ὑπὸ αἵρεσιν κληροδοσιῶν (N. προτ. Πανδ. (34. 7).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ 'Ρ.Δ καὶ κατὰ τὸ Σχ. 'Ελλ. Κώδικας (άρθρ. 1086) ὁ διαθέτης δύναται νὰ βαρύνῃ διὰ κληροδοτημάτων τινὰς μόνον τῶν κληρονόμων (§ 1 Εἰσηγ. (2. 22), N. 98 Πανδ. (3. 32), N. 77 καὶ 78 Πανδ. (35. 2), δύναται δὲ νὰ ἐπιβαρύνῃ καὶ πάντας, ὅτε ἕκαστος βαρύνεται κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδος, ἐκτὸς ἐὰν ὁ διαθέτης διατάξῃ ἄλλως (N. 33 Πανδ. (2. 34), N. 124 Πανδ. (1. 30). Παραβιδοῦνται δὲ τὸ κληροδοτηθὲν μετὰ τῶν ἀναγκαιῶν παρακολουθημάτων ἐν ᾗ εὐρέθῃ καταστάσει κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου (Γαλλ. Κωδ. 1018, Σχ. 'Ελλ. Κώδ. 1093, 'Ρωμ. αἰκοὶ νόμοι παμπληθεῖς). 'Εὰν δὲ πρὸ τῆς διαθέτης ἢ μετ' αὐτὴν τὸ κληροδοτηθὲν ὑπεθηκεύθῃ διὰ κληρονομικῶν ἢ ἄλλο χρέος, ἢ παρεδόθῃ ὑπὸ τοῦ διαθέτου εἰς ἐπικαρπίαν, ὁ κληρονόμος ὀφείλει μὲν νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτό, ἐὰν ὁ διαθέτης ἐγίνωσκε τὴν βαρύνουσαν αὐτὸ ὑποθήκην, (πλὴν ἐὰν περιλαμβάνηται ἐν ὁμαδίᾳ πραγμάτων, ὅσον ἐν προκίᾳ μεταξὺ πολλῶν προικῶν), ἄλλως δὲ δὲν ὀφείλει (§ 5 καὶ 12 Εἰσηγ. (2. 20), N. 57 Πανδ. (1. 30), N. 8 Κωδ. (6. 42), N. 28 Πανδ. (10. 2), N. 66 § 6 Πανδ. (2. 31). 'Αλλὰ κατὰ τὸν Γαλλ. Κώδικα δὲν ὀφείλει νὰ ἀπαλλάξῃ, πλὴν ἐὰν ὁ διαθέτης διετάξῃ τοῦτο ρητῶς. 'Εὰν δ' ὁ διαθέτης κληροδοτήσῃ πρᾶγμα ἀλλότριον, κατὰ μὲν τὸν Γαλλ. Κώδ. (1021) τὸ κληροδοτήμα εἶναι ἄκυρον, κατὰ δὲ τὸ Σχ. 'Ελλ. Κώδ. (1053) εἶναι ἄκυρον, ἂν δὲν ἐμφαίνηται ἐκ τῆς διαθέτης ἢ γνώσεως τοῦ διαθέτου ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτον ἀλλότριον, κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. εἶναι μὲν ἄκυρον εἰ ὁ διαθέτης ἐνόμιζεν ὅτι τὸ κληροδοτηθὲν ἀνήκεν εἰς ἑαυτὸν (§ 4 Εἰσηγ. (2. 20), N. 67 § 8 Πανδ. (2. 31), πλὴν ἐὰν ὁ κληροδόχος ᾖναι συγγενὴς τοῦ

διαθέτου (N. 10 ἐν τέλει Πανδ. (34. 2), εἶναι δ' ἔγκυρον (καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ κληροδόχος δύναται νὰ καταναγκάσῃ τὸν κληρονόμον νὰ δώσῃ αὐτῷ τὸ κληροδοτήμα), εἰ ὁ διαθέτης ἐγίνωσκεν ὅτι αὐτὸ ἀνήκει εἰς ἕτερον, ὅγλον δ' ὅτι εἰς τὸν κληροδόχον ἀπόκειται νὰ ποδείξῃ τὴν γνώσιν τοῦ διαθέτου (N. 10 Κωδ. (6. 43) καὶ N. 4 Κωδ. (2. 1), N. 8 καὶ 23 Πανδ. de probat.). 'Αλλ' ἐὰν τὸ κληροδοτηθὲν ἂν ἄλλοτριον πρᾶγμα ἐκτὴν ᾗ ὅδῃ ὑπὸ τοῦ κληροδόχου, εἰ μὲν ἐκτὴν δι' ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως, ὁ κληρονόμος ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τῷ κληροδόχῳ τὸ ἀντίτιμον τοῦ κληροδοτήματος, εἰ δὲ διὰ δωρεᾶς ἢ ἄλλης χάριτος, ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρέωσης ταύτης, διότι κατὰ νομικὸν κανόνα δύο αἰτίαι ἐπικερδεῖς δὲν δύναται νὰ συντρέξωσιν ὑπὲρ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου καὶ διὰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα (§ 6 Εἰσηγ. (2. 20), N. 34 § 7, N. 108 § 4 Πανδ. (1. 30), N. 24 § 4 Πανδ. (3. 32). 'Αλλὰ τὸ πρὸς θανειστήν κληροδοτούμενον δὲν λογίζεται ὡς κληροδοτούμενον εἰς συμψηφισμὸν τοῦ θανείου του, οὐδὲ τὸ εἰς ὑπηρετήν εἰς συμψηφισμὸν τῶνμισθῶν του (N. 4 Πανδ. (37. 7), Πανδ. N. 43 Κωδ. (5. 13), Γαλλ. Κωδ. 1023 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1065). Δύναται ὅμως καὶ νὰ κληροδοτηθῇ εἰς τὸν θανειστήν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ, ἐὰν τὸ κληροδοτήμα ἀποβαίνῃ αὐτῷ ὀφειλιμώτερον τοῦ χρέους (§ 14 Εἰσηγ. (2. 20), N. Πανδ. (31. 3).

'Επάγονται δὲ τὰ κληροδοτήματα, πλὴν τῶν ἐξαρτωμένων ἐξ αἱρέσεων ἢ τῶν καταλιμπανομένων ὑπὸ προθεσμίαν, ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ διαθέτου, ὁ δὲ τυχὸν μετὰ τὴν ἐπαγωγὴν αὐτῶν ἐπισυμβᾷ θάνατος τοῦ κληροδόχου δὲν κωλύει τὴν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ παραπομπὴν τοῦ κληροδοτήματος (N. 5 § 2 Πανδ. (36. 1). A. II 119 τοῦ 90).

Μὴ ἐπαρκύσεως δὲ τῆς κληρονομίας εἰς καταβολὴν τῶν κληροδοτημάτων ὁ ἐνα-

χθεις κληρονόμος δύναται να αποποιηθῇ τὴν καταβολὴν τῶν κληροδοτημάτων ἢ νὰ παραιτηθῇ αὐτά, ἂν συντάξῃ κατὰ τὰ νόμιμα ἀπογραφὴν ἐπὶ παρουσίᾳ τριῶν μαρτύρων καὶ συμβαλαιογράφου (ὁρκιζόμενος καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπεκρύβῃ) ἐν διαστήματι τριάκοντα μὲν ἡμερῶν ἂν ἡ κληρονομικὴ περιουσία ὑπάρχῃ ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικίας τοῦ κληρονομούμενου, ἐνός δὲ ἔτους ἂν ὑπάρχῃ ἀλλοδαύ, δύναται τῆς Νεαρχίας 1 κεφ. 2 § 1, 2 καὶ 3 καὶ Ν. 22 § 2 καὶ ἐπ. Κωδ. 6.30 (Α. Π. 147 τοῦ 83).

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ κληροδοσίας μεταξὺ πλειόνων ἀντικειμένων διαζευκτικῶς κληροδοτηθέντων κατὰ μὲν τοὺς Ν. 30 Πανδ. (34.14) καὶ 30 Πανδ. (84.9) τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἔχει ὁ κληροδόχος μὲν, ἂν μεταβιβάζεται εἰς αὐτὸν ἀμέσως ἡ κυριότης, ὁ κληρονόμος δὲ, ἂν διὰ τῆς κληροδοσίας παρέχεται τῷ κληροδόχῳ ἀπλοῦν μόνον ἐξ ἐνοχῆς δικαίωμα πρὸς κτῆσιν, κατὰ δὲ τὸν Ν. 1 Κωδ. (6.43) συγχωνευθέντων εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν τῶν διαφορῶν εἰδῶν κληροδοσιῶν, τὰ ἐξ ἐκείνης ὑπὲρ τοῦ κληροδόχου δικαιώματα παράγει πᾶσα κληροδοσία, ὅθεν ἡ ἐπιλογὴ ἀνήκει ἀέποτε τῷ κληροδόχῳ, πλην ἐὰν ὑπάρχῃ ἀντίθετος ρητὴ διάταξις τοῦ διαθέτου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν § 21 (10', 1α) τῆς ἐξαβίβλου Ἑρμην. τὸ τῆς ἐπιλογῆς δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν κληρονόμον. Ἐπειδὴ δὲ παρ' ἡμῖν ἰσχύουσι μόναι αἱ ἐν Ἑρμ. Βυζαντιακαὶ διατάξεις, ἔπεται ὅτι τὸ τῆς ἐπιλογῆς δικαίωμα ἀνήκει τανῦν ἐπὶ τοιούτων κληροδοσιῶν εἰς τὸν κληρονόμον. Contra ἡ νομολογία Ἀρ. Πάγου, καθ' ἣν, μὴ συμπεριληφθείσης πλήρους ἐν Ἑρμην. Βυζαντινῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς διατάξεως, συμπληρωτέα αὕτη διὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν πηγῶν (Α. Π. 119 τοῦ 88). Ὡπίσης ἐπὶ κληροδοτήσεως πραγμάτων γενικῶς ὀριζομένων ἐκ τῶν ἐν τῇ κληρονομίᾳ τοῦ διαθέτου εὑρισκομένων

ἂνευ εἰδικωτέρου προσδιορισμοῦ αὐτῶν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἀνήκει εἰς τὸν κληροδόχον (Ν. 37 πρ. Πανδ. 36, § 22 Εἰσηγ. 2.20), οὐχὶ ὁμοῦς ἀπολύτως ἀλλ' ὑπὸ τὸν ῥητὸν περιορισμὸν τοῦ νὰ ἐκλέγῃ οὐχὶ τὸ ἄριστον τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ἦτοι τὸ ἔχον τὴν μεγίστην ἀξίαν, ἀλλὰ τὸ τῆς μεσαίας ποιότητος (Α. Π. 119 τοῦ 90, 229 τοῦ 92). Ἀνάγκη δὲ τοῦτο νὰ ἐκτιμηθῇ καθ' ἣν εἶχεν ἀξίαν κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ διαθέτου, ὅπως ἀποδειχθῇ ἂν ἦναι ἡ οὐ τὸ ἄριστον. (Α. Π. 119 τοῦ 90) Ἐχόντος δὲ τοῦ κληροδόχου δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ κληροδοτουμένου πράγματος, ἡ ἀρμόζουσα πρὸς κτῆσιν αὐτοῦ ἀγωγή εἶναι ἡ διεκδικητική, ἔστω καὶ ἂν δὲν καταλιμπάνηται εἰς τὸν κληροδόχον κτῆμα εἰδικῶς ὀρισμένον, ἀλλὰ δικαιούται οὗτος νὰ ἐκλέγῃ (Α. Π. 119 τοῦ 90). Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη περὶ ἐπιλογῆς δὲν ἰσχύει τανῦν καθ' ἡμᾶς, διότι κατὰ τὴν διάταξιν τῆς § 21 (ε', ε') Ἀρμενοπούλου ἐπὶ κληροδοσίας πραγμάτων γενικῶς ὀρισθέντων τὸ πρὸς ἐπιλογὴν δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν κληρονόμον. Contra ἀπόφασιν Α.Π. 119 τοῦ 90, καθ' ἣν συμπληρωτέα ἡ ἐν Ἀρμην. διάταξις διὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν πηγῶν.

Περὶ τῶν ὑπὸ αἵρεσιν κληροδοτημάτων ρητέον ὅτι, ὁσάκις κληροδοτήμα καταλείπεται εἰς ἄνδρα καὶ γυναῖκα, εἰ σὺ ν α φ θ ὡ σ ι ν ἄ λ λ ἡ λ ο ι ς εἰς γάμον, καὶ ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν δὲν συγκατατίθεται εἰς τοῦτο, ὁ δ' ἄλλος εἶναι ἔτοιμος, μόνου τοῦ παραιτουμένου τὸ μέρος ἀπονεῖ (Ν. 34 Πανδ. (35.1) Α. Π. 170 τοῦ 54) Ἡ δ' ἐξουσία στικῆ αἰρεσεως φέρει μὲν τὴν ἀκύρωσιν τοῦ κληροδοτήματος, ὅπταν ὁ διαθέτης εἴπῃ αἰὲς ὁ κληρονόμος βούλεται, Ν. 13 § προτελ. Πανδ. (1.30), πᾶσα δ' ἄλλη φράσις, οἷον «ἐὰν δοκιμάσῃ, ἐὰν νομίσῃ, ἐὰν κρίνῃ» καθίστησιν αὐτὸ ἰσχυρὸν ὡς μὴ ἐξαρτώσα ἐκ τῆς ἀπολύτου θελήσεως τοῦ κληρονόμου τὴν χορήγησιν

τοῦ κληροδοτήματος, διότι ὑποτίθεται ὅτι ὁ διαθέτης ἀνέθηκε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κληροδοτημάτων εἰς τὴν κρίσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ (N. 11 § 7 Πανδ. (3.32) Α. Π. 119 τοῦ 93).

Κληροδοτήματα καταλείπονται καὶ ὑπὸ τρόπον (sub modo), ἐπιβάλλεται δ' οὐδ' ὡς ὑποχρέωσις εἰς τὸν κληροδόχον, ἢ ὡς ἄθετης δὲν ἐπάγει τὴν ματαίωσιν τῆς περὶ κληροδοσίας διατάξεως (N. 1 Κωδ. (6.45) N. 17 § 4 Πανδ. (35.1). "Αν δ' ὁ τρόπος συνίσταται εἰς τὴν πρὸς τρίτον ὁδὸν, ἔχει αὐτὸς ἀγωγὴν ἐπὶ καταβολῇ τοῦ δοτέου (N. 2. Κωδ. (6. § 5). Ὁ ὀφείλων δὲ νὰ καταβάλῃ κληροδοτήματα ὑπὸ τρόπον καταλειφθὲν δύναται νὰ προτείνῃ κατὰ νόμον τὴν τοῦ δόλου ἔνστασιν, αἰτούμενος παρὰ τοῦ κληροδόχου ἀσφάλειαν ὅτι ἐκτελέσει τὴν συναρτημένην τῷ κληροδοτήματι ἐπιβάρυνσιν (Α. Π. 86 τοῦ 63). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἐδραϊάν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀπόφ. 156 τοῦ 82, 169 τοῦ 83, 46 τοῦ 89, 36 καὶ 50 τοῦ 90, 90 τοῦ 92) τὸ πρὸς ἐκπαίδευσιν νέων κληροδοτήματα πρὸς τὸ δημόσιον εἶναι κληροδοτήματα ὑπὸ τρόπον ὅθεν ὁ κατὰ νόμον ἐνεργῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ τρόπου τούτου Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Παιδείας δὲν δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς θελήσεως τοῦ διαθέτου ἀπονεμηθεῖσαν ὑποτροφίαν, οὐδενίῳ οὕτω τὰ ὑπὸ τοῦ ὑποτρόφου κτηθέντα δικαιώματα, διότι ἢ οὕτως ἀπονεμηθεῖσα ὑποτροφία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλὴν εὐποιάν, δυναμένην νὰ ἀνακληθῇ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Ὑπουργοῦ.

Κληροδοτήματα κατὰ Ῥ. Δ. δύναται νὰ καταλειφθῶσι καὶ ἀόριστως ὑπὲρ διατροφῆς πενήτων (N. 24 Κωδ. (1.3). Ταῦτα δὲ παραλαμβάνει κατὰ τὴν Νεορὰν 113 κεφ. ια' καὶ N. 49 Κωδ. (1.3) ἐν ἐλλείψει πτωχοκομείου ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως, ἐν ᾗ κατέχει ὁ διαθέτης, καὶ διανέμει τοῖς πτωχοῖς. Ἡ διάταξις δ' αὕτη

δὲν κατηργήθη ὑπὸ τῆς διατάξεως τοῦ δημοτικοῦ νόμου (ἄρθρ. 11 § α'), καθ' ἣν οἱ δῆμοι ὑποχρεοῦνται νὰ περιβάλλουσιν τοὺς πένητας, ὅθεν οὐδαμῶς δικαιοῦνται οἱ δῆμοι νὰ ἀξιῶσι τὴν εἰς αὐτοὺς παρὰ δόσιν τῶν ὑπὲρ τῶν πενήτων κληροδοτημάτων (Α. Π. 17 τοῦ 92).

Κατὰ τε τὸ Ῥ. Δ. (N. 5 ἐν ἀρχῇ καὶ § 1 Πανδ. (36. 2), N. Πανδ. § 5 Κωδ. (6.41) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κωδ. 1014, Σγ. Ἑλλ. Κωδ. 1081) τὰ κληροδοτήματα ὀφείλονται εἰς τοὺς κληροδόχους ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς τελευταίας τοῦ διαθέτου, μεταβιβάζεται δὲ τὸ δικαίωμα αὐτῶν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν, ὡς καὶ ἀνωτέρω παρετηρήσαμεν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ κληροδόχος ἀποθάνῃ πρὶ τοῦ διαθέτου, δὲν δικαιοῦνται εἰς τὸ κληροδοτήματα οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ (§ 8 Εἰσαγ. (2. 20) Δὲν δύναται ὅμως οὐδ' ὑπὸ τῶν κληροδόχων νὰ πατηθῶσι τὰ κληροδοτήματα, πρὶν ἢ ὁ κληρονόμος ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν (N. 32 Πανδ. (2. 31), N. 7 Πανδ. (36. 2) Πρβλ. καὶ τὴν ἐν τῇ Θέμει Λ. Σγούτα τόμῳ 6'. διακριθὲν περὶ κληροδοσιῶν). Ἀλλὰ ταῦτα ἐπὶ ἀπλῶν καὶ καθαρῶν κληροδοσιῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ κληροδοσιῶν καταλειπομένων ὑπὸ προθεσμίας ἢ ὑπὸ αἵρεσιν, διότι τὰ κληροδοτήματα ὀφείλονται μὲν ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ διαθέτου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀπατηθῶσι πρὸ τῆς τεταγμένης προθεσμίας, ἢ πρὸ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς αἵρεσιν ("Ἰδε καὶ Διαθήκη). Δύναται ὅμως ὁ κληροδόχος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ κληρονόμου ἀσφάλειαν πρὸ τῆς κατὰ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου καταβολῆς τοῦ κληροδοτήματος (N. 1 ἐν ἀρχῇ καὶ § 2 καὶ N. 5 § 2 Πανδ. (36. 3). Ἀλλὰ τῶν κληροδοτημάτων οἱ καρποὶ ὀφείλονται οὐχὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀγωγῆς, ἢ τῆς κατ' ἄλλον τρόπον ἀπαιτήσεως τοῦ κληροδοτήματος, δι' ἧς κατέστη ὁ κληρονόμος ἐν ὑπερβάσει

πρὸς παράδοσιν τοῦ κληροδοτήματος (N. 4 Κωδ. (6. 47) καὶ N. 3 πρ. Πανδ. (22. 4) ἐν συνδ. πρὸς N. 23 Πανδ. 30). Πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας δὲν ἀντιμάχεται ὁ N. 120 § 2 Πανδ. (30), καθ' ὃν ὁ κληροδόχος ἰδιοποιεῖται τοὺς μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας συλλεγέμεναι ὑπ' αὐτοῦ καρποὺς τοῦ κληροδοτήματος, διότι προδήλως οὗτος προϋποτίθησι τὸν κληροδόχον κατέχοντα τὸ κληροδοτήμα (Α. Π. 220 τοῦ 59. 323 τοῦ 74).

Σημειωτέον ὅτι καὶ εἰς δύο κληροδόχους δύναται νὰ κληροδοτηθῇ ἀπὸ κοινοῦ ἡ κυριότης τοῦ αὐτοῦ πράγματος· ὅτε, ἂν ὁ ἕτερος τῶν κληροδόχων δι' οἰονδήποτε λόγον δὲν λόγον τὸ πρᾶγμα, τὸ κληροδοτήμα ὅλον περιέρχεται εἰς τὸν συγκαληροδόχον αὐτοῦ (§ 8 Εἰσηγ. (2. 20). Δύναται δ' ἐπίσης νὰ κληροδοτηθῇ ἡ επικαρπία εἰς δύο ἐν ταύτῃ κληροδόχους (N. 1 πρ. καὶ § 3 Πανδ. (7. 2) τότε δὲ ἡ σχολάζουσα μερὶς προστίθεται εἰς τὴν τοῦ ἄλλου κληροδόχου δικαιοματι προσαυξήσεως (Α. Π. 149 τοῦ 70).

Θ. Ν. Φιλογαίτη.

Κληρονομία. Κληρονομία κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 960), παραληφθὲν ἐκ τοῦ 760 ἄρθρου τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος, εἶναι τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων, τῶν ἀποτελούντων τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος· κληρονόμος δὲ ὁ εἰς τὸ σύνολον τοῦτο καθ' ὅλον ἢ ἐν μέρει διαδεχόμενος τὸν ἀποθανόντα. Ἐν δὲ ἡ πλείονα κατ' ἴδιν πράγματα ἢ δικαιώματα, καταλείφοντα εἰς ἐπιζῶντα, καλοῦνται κληροδοτήματα, ὁ δὲ εἰς ὃν καταλείπονται κληροδόχοι. Κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρει τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος μετὰ τοῦ Ἰταλικοῦ τοῦ Ρωμ. δικαίου, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ὀνομασθῇ τις, ὡς παρὰ Ρωμαίους κληρονόμος, ἵνα κτήσεται τὴν ιδιότητα ταύτην, ἀλλ' ὅπως καὶ ἐὰν ὀνομάζεται, εἶναι κληρονόμος ὁ εἰς ὃν διὰ τῆς διαθήκης καταλιμπάνε-

ται αὐτῷ ποσοστὸν ἐκ τοῦ συνόλου τῆς περιουσίας. Ἐπάγεται δὲ κατὰ τε τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἢ ἐκ διαθήκης ἢ ἐκ τοῦ νόμου. Χωρεῖ δὲ ἡ ἐκ τοῦ νόμου κληρονομικὴ διαδοχὴ μόνον ὅταν ἐκλείπῃ ἡ ἐκ διαθήκης. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐὰν πλείονα πρόσωπα ἀμοιβαίως καλοῦμενα εἰς τὴν κληρονομίαν ἀλλήλων συναπολεσθῶσιν ἐν τῷ συμβεβηκότι καὶ ἀγνοεῖται τίς ἐξ αὐτῶν πρῶτος ἀπέθανε, κατὰ μὲν τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον τὸ τευχῆριον τῆς ἐπιθιώσεως προσδιορίζεται ἐκ τῶν περιστατικῶν τοῦ γεγονότος καὶ ἐν ἐλλείψει τούτων ἐκ τῆς ἰσχύος τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ γένους· καὶ εἰ μὲν οἱ συναποθόμενοι εἶναι ἄνθρωποι, οὐδὲν ὁ νόμος παραδέχεται τευχῆριον περὶ τῆς προαπωλείας· εἰ δὲ μὲν ἦν ἔφηθος, ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὁ νόμος τεκμαίρεται ὅτι ἐπέζησεν ὁ ἔφηθος, εἰ δὲ ἀμφότεροι εἶναι ἔφηθοι τεκμαίρεται ὅτι ἐπέζησεν ὁ νεώτερος (N. 9 καὶ ἐπ. Πανδ. de rebus dubiis (34. 5)· κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ ἰσχυριζόμενος τὴν προαποβίωσιν τινος ἐξ αὐτῶν, ὀφείλει νὰ ποδείξῃ αὐτήν, ἄλλως ὁ νόμος τεκμαίρεται τὴν σύγχρονον τελευτήν. Κατὰ τε δὲ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἀποθάνων ὁ κληρονόμος, πρὶν ἢ ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν, μεταβιβάζεται εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ κληρονόμους τὸ πρὸς κτήσιν αὐτῆς δικαίωμα, ἂν εἶχεν αὐτὸ καθ' ὃν χρόνον ἀπέθανε. Κατ' ἀμφότερα ὁ δυνάμενος νὰ κτήσεται περιουσίαν δύναται κατὰ κανόνα καὶ νὰ κληρονομήσῃ ὅθεν δὲν δύνανται νὰ κληρονομήσωσιν ὁ μὴ συνειλημμένος καὶ τὸ μὴ βιώσιμος βρέφος, θεωρεῖται ὅμως βιώσιμος τὸ ζῶν μετὰ τὸν ἐντελὴ ἀποχωρισμὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μητρικῆς γαστρὸς, μηδαμῶς ἀπαραιτούμενος νὰ παραταθῇ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐπὶ χρόνον τινά (N. 14 Πανδ. (1. 5) N. 3 Κωδ. (6. 29). Α. Π. 93 τοῦ 48)· κατὰ δὲ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον εἶναι ἀνίκανοι

πρὸς τὸ κληρονομεῖν καὶ οἱ ἱερομόναχοι, ὡς πολιτικῶς θυνόντες, οἱ ἀλλοδαποί, οἱ ἀποστάται τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οἱ αἵρετικοὶ καὶ πᾶς σύλλογος ἢ σωματεῖον μὴ ἀνεγνωρισμένον. Κατὰ τε τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἀνάξιος τῆς κληρονομίας καθίσταται καὶ ὁ ἐκ προθέσεως φονεύσας ἢ ἀποπειραθεὶς νὰ φονεύσῃ τὸν κληρονομούμενον, ὡς ἐπίσης ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ ψευδεῖ καταμνηνύσει αὐτοῦ ἕνεκα κακουργήματος. Ἐπίσης δ' ἀνάξιος ὁ καταναγκάσας τὸν κληρονομούμενον νὰ διαθήσῃ ἢ νὰνακαλέσῃ τὴν ἤδη γενομένην διαθήκην ἢ νὰ μεταβάλῃ αὐτήν, ὁ ὑποβίβας αὐτῷ ὑποβολιμαίαν διαθήκην ἢ ἀλλοιώσας ἢ ἐξαφανίσας τὴν ἤδη γενομένην καὶ ὁ συνεργήσας εἰς ταῦτα. Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος κληρονομοῦσιν οἱ κατιόντες τοῦ ἀναξίου ἰδίῳ δικαιώματι· ὁ δὲ ἀνάξιος γονεὺς στερεῖται καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπονεμομένης αὐτῷ ἐπιкарπίας ἐπὶ τῆς εἰς τὸ τέκνον περιελοῦσης τοιαύτης κληρονομίας κατὰ δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἀντὶ τοῦ ἀναξίου ὑπεισέρχεται τὸ δημόσιον· ἄλλ' ἡ διάταξις αὕτη ἐθεωρήθη ἀνίσχυρος παρ' ἡμῖν ὡς δημοτικῇ, ὅθεν ἡ κληρονομικὴ περιουσία περιέρχεται εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος, ἐὰν ὑπάρχωσιν (Α. Π. 82 τοῦ 74). Κατ' ἐξαιρέσιν περιέρχεται ἡ κληρονομία τῶν ὀρφανῶν πατρὸς ἀνῆλθων τέκνων εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου συγγενεῖς αὐτῶν, ἀποκλειομένης τῆς μητρός, ἐὰν μὴ ζητήσῃ νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος αὐτῶν. Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον κληρονομεῖ ἐξ ἀδιαθέτου μόνον τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς μέχρι τρίτου βαθμοῦ ἢ παραδῶσα τὸ πένθος ἕως γυνῆ· ἄλλ' ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν (Α. Π. 29 τοῦ 78). Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ ἀνάξιος κληρονομίας εἶναι ἀνάξιος νὰ λάβῃ καὶ λό-

γῳ κληροδοσίας. Εἶναι δ' ὑπόχρεος κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ ἀποκλειόμενος τῆς κληρονομίας ὡς ἀνάξιος τοῦ κληρονομεῖν νὰ πωδῶσῃ πάντας τοὺς καρποὺς ἢ τὰς προσόδους μετὰ τὴν ἀνείξιν τῆς κληρονομίας. Ἀλλὰ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος παραγράφεται ἡ τῆς ἀναξιοτήτος ἀγωγή μετὰ πενταετίαν, ἀφ' ἧς ἡ κληρονομία περιτλήθῃ εἰς τὴν νομὴν τοῦ ἀναξίου. (Ἴδε καὶ Διαθήκη. Κληρονομία ἐξ ἀδιαθέτου, Κληρονομίας διανομή, Κληρονομίας διαδοχῆς ἕνερξες, Ἀποδοχὴ καὶ παραίτησις τῆς κληρονομίας, Ἀπογραφῆς εὐεργέτημα, Κληρονομία σχολάζουσα, Συνεισφορά κληρονόμων, Κληρονομικῶν χρεῶν ἀπόστισις)

Θ. Ν. Φιλοταίτης

Κληρονομία ἐξ ἀδιαθέ-

του. Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους ἡ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομία ἐπάγεται ὅταν καταστῇ βέβαιον, ὅτι δὲν χωρεῖ κληρονομία ἐκ διαθήκης (Ν. 7, 32 καὶ 46 Πανδ. (29, 2), § 6 Εἰσηγ. (3.2). Α. Π. 128 τοῦ 69). Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος τὸν θυνόντα κληρονομοῦσι τὰ τε νόμιμα καὶ θετὰ τέκνα καὶ οἱ κατιόντες αὐτῶν κατὰ κεφαλὰς μὲν ἂν ᾧσι τοῦ πρώτου βαθμοῦ οἱ κληρονομοῦντες, κατὰ βίβας δὲ ἂν πάντες ἢ ἕνιοι αὐτῶν ᾧσιν ἀπώτεροι κατιόντες. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν 50 Νεαράν τοῦ Κομνηνοῦ ἀποκλείονται τῆς πατρικῆς κληρονομίας αἱ ὑπὸ τοῦ πατρὸς προικισθεῖσαι θυγατέρες· ἄλλ' αὕτη δὲν ἰσχύει τανῶν ὡς μὴ περιλαμβανομένη ἐν Ἀρμενοπούλῳ (Α. Π. 58 τοῦ 55).—Ἐπὶ τῆς κατὰ βίβας κληρονομίας πλείονες ἔγγονοι ἢ ἀπώτεροι κατιόντες λαμβάνουσιν ὅ,τι ἔχει λάβῃ ὁ γονεὺς αὐτῶν, ἐὰν ἐξῆς ἢ εἴχῃ τὴν πρὸς τὸ κληρονομεῖν ἱκανότητα, διανεμαμένοι αὐτὸ κατὰ κεφαλὰς. Τὸν δ' ἀποθανόντα

ἄτεκνον καὶ μὴ καταλιπόντα ἀδελφούς, ἀδελφούς ἢ κατιόντας τούτων, κληρονομοῦσιν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, ἐξ ἴσου ἢ ὁ ἐπιζῶν ἐξ αὐτῶν τὸν δὲ μὴ καταλιπόντα οὐδὲ γονεῖς κληρονομοῦσιν οἱ τε πρὸς πατρός καὶ οἱ πρὸς μητρός ἀνιόντες, διανεμομένης τῆς κληρονομίας εἰς δύο ἴσα μέρη. Τὸν δ' ἀποθανόντα ἄτεκνον μὲν ἀλλὰ καταλιπόντα γονεῖς καὶ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς κληρονομοῦσι πάντες ἐξ ἴσου κατὰ κεφαλὰς. Τὰ δὲ τέκνα τῶν προαποθανόντων ἀδελφῶν κληρονομοῦσι κατὰ ρίζας, τουτέστι λαμβάνουσιν ὅ,τι ἤθελε λάβει ὁ γονεὺς αὐτῶν, ἂν ἔζη ἢ εἶχε τὴν πρὸς τὸ κληρονομεῖν ἰκανότητα, διανεμόμενα αὐτὰ κατὰ κεφαλὰς. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τοῦτο συμβαίνει ἀείποτε (εἴτε δηλαδὴ κατελείφθησαν σὺν τοῖς γονεῦσι τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἀδελφοὶ ἢ ἀδελφαί, εἴτε δὲν κατελείφθησαν) κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐὰν μετὰ τῶν γονέων δὲν συντρέχωσιν ἀδελφοὶ ἢ ἀδελφαί, οἱ γονεῖς λαμβάνουσι τὴν κληρονομίαν ὁλόκληρον καὶ ἂν ὑπάρχουσι τέκνα ἀδελφῶν προαποθανόντων. Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀποκλείουσιν ἀείποτε πάντα ἄλλον ἐκ πλησίον συγγενῆ, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὁμοπατρῶν ἢ ὁμομητρίων ἀδελφῶν ἐλλειπόντων δ' ἀδελφῶν ἀμφιθαλῶν, ἀποκλείουσι πάντα ἄλλον ἐκ πλησίον συγγενῆ οἱ ἐτεροθαλεῖς ἀδελφοὶ κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος οἱ ἐτεροθαλεῖς (ὁμοπάτριαι ἢ ὁμομητρίαι) ἀδελφοὶ κληρονομοῦσιν, εἴτε ὑπάρχουσιν ἀμφιθαλεῖς εἴτε μὴ, ἀλλὰ λαμβάνουσι τὸ ἡμισυ τῆς εἰς τοὺς ἀμφιθαλεῖς ἀνηκούσης μερίδος. Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ἐν ἐλλείψει πατρός καὶ μητρός, ὁ ἐγγύτερος τῶν λοιπῶν ἀνιόντων συγκληρονομεῖ μετὰ τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἀτέκνου κατὰ κεφαλὰς. Ἐὰν δὲ παρὰ τοὺς ἀδελφούς ὑπάρχουσι καὶ

τέκνα ἀδελφῶν προαποθανόντων, κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος συγκληρονομοῦσι καὶ ταῦτα κατὰ κεφαλὰς κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὰ τέκνα ταῦτα, ἂν ἐὰν προσωπεύοντα τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα αὐτῶν, λαμβάνουσι τὴν κληρονομικὴν μερίδα, ἣτις ἤθελεν ἀνήκει εἰς αὐτοὺς ἐὰν ἔζων, ἐν παντελεῖ δ' ἐλλείψει ζώντων ἀδελφῶν, ἡ κληρονομία ὁλόκληρος ἐπάγεται εἰς τοὺς ἀνιόντας καὶ ἂν ὑπάρχουσι τέκνα προαποθανόντων ἀδελφῶν τοῦ κληρονομουμένου, τὸν δὲ οὔτε ἀνιόντας οὔτε κατιόντας καταλιπόντα κληρονομοῦσι κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαί κατὰ κεφαλὰς, ἀλλ' ἐὰν συντρέχωσι μετὰ τέκνων ἄλλων ἀμφιθαλῶν ἀδελφῶν, τότε οἱ μὲν καλοῦνται κατὰ κεφαλὰς, οἱ δὲ δυνάμει τοῦ δικαίου ματος τῆς ἀντιπροσωπεύσεως κατὰ ρίζας, ἐὰν δ' ὑπάρχουσι μόνον τέκνα ἀδελφῶν ἀμφιθαλῶν, καλοῦνται ὅλα κατὰ κεφαλὰς. Ἐν ἐλλείψει δ' ἀδελφῶν ἀμφιθαλῶν ἢ τέκνων αὐτῶν, ἡ κληρονομία ἐπάγεται εἰς τοὺς ἐτεροθαλεῖς ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς εἰ δ' οὗτοι συντρέχωσι μετὰ τῶν τέκνων ἀδελφῶν ἐτεροθαλῶν, τότε κληρονομοῦσιν οἱ μὲν κατὰ κεφαλὰς, οἱ δὲ δικαίωματι ἀντιπροσωπεύσεως κατὰ ρίζαν, εἰ δὲ τέλος ὑπάρχουσι μόνον τέκνα ἀδελφῶν ἐτεροθαλῶν, κληρονομοῦσιν ὅλα κατὰ κεφαλὰς. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τὸν οὔτε ἀνιόντας οὔτε κατιόντας καταλιπόντα κληρονομοῦσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαί κατὰ κεφαλὰς, οἱ δὲ κατιόντες προαποθανόντων ἀδελφῶν κατὰ ρίζας. Οἱ ἐτεροθαλεῖς ὅμως ἀδελφοὶ ἢ ἀδελφαί καὶ οἱ κατιόντες αὐτῶν, συγκληρονομοῦντες μετ' ἀμφιθαλῶν ἢ καὶ τῶν κατιόντων αὐτῶν, λαμβάνουσι τὸ ἡμισυ τῆς εἰς τοὺς ἀμφιθαλεῖς προσηκούσης μερίδος. Κατὰ τε δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ κληρονομία τοῦ μὴ καταλιπόντος ἀνιόντας ἢ κατιόντας, ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ κατιόντας αὐτῶν, ἐπά-

γεται εἰς τοὺς πλησιεστέρους αὐτοῦ συγγενεῖς. Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος οἱ περαιτέρω τοῦ δεκάτου βαθμοῦ συγγενεῖς δὲν ἔχουσι κληρονομικὸν δικαίωμα, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ διαδοχὴ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν χωρεῖ ἐπ' ἅπειρον.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ῥ. Δ. ἡ κληρονομήσασα ἐξ ἀδιαθέτου τέκνον αὐτῆς ἐκ τοῦ πρώτου γάμου καὶ συνάψασα δεῦτερον γάμον στερεῖται τῆς κυριότητος ἐκείνου τοῦ μέρους, ὃ περιήλθεν εἰς αὐτὸ ἐκ τῆς πατρῴας οὐσίας, ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, διατηρεῖ δὲ μόνον τὴν ἐπικαρπίαν αὐτοῦ (Νεαρά 22 κεφ. 46, Ἀρμεν. § 17 Δ'. ε'. Α. Π. 28 τοῦ 56, 190 τοῦ 72). Ἐπίσης κατὰ Ῥ. Δ. (Νεαρά 22 κεφ. 22) ἡ συνάψασα δεῦτερον γάμον μήτηρ στερεῖται τῆς ἰκανότητος τοῦ κληρονομεῖν τὰ ἴδια τέκνα, ἐὰν μὴ προκλήσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου τῶν τέκνων αὐτῆς καὶ λογοδοτήσῃ, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει νῦν, ὡς συνεχρμένη πρὸς τὰς περὶ ἐπιτροπείας διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου, μὴ ἰσχυούσας νῦν (Α. Π. 29 τοῦ 78).

Περὶ δὲ τῶν φυσικῶν τέκνων, ὃ μὲν Ῥωμαϊκὸς νόμος ὀρίζει ὅτι δὲν κληρονομοῦσι τὸν φυσικὸν αὐτῶν πατέρα, ἐὰν οὗτος ἔχῃ τέκνα νόμιμα ἢ νόμιμον σύζυγον ἄλλως λαμβάνουσι ταῦτα ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας δύο οὐχίας, ὡς διανεμοῦσι κατ' ἴσους μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν τούναντίον διαδέχονται ἀείποτε τὴν μητέρα αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς ἐκ μητρὸς συγγενεῖς, συνεχρμένα εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν μετὰ τῶν γνησίων αὐτῆς τέκνων. Δύναται ὅμως ὁ φυσικὸς πατήρ, καίπερ ἔχων νόμιμα τέκνα, νὰ καταλείπῃ ὑπὲρ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ τέκνων διὰ διαθήκης μίαν κληρονομιατὴν οὐχίαν. Τὸ δὲ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὀρίζει περὶ αὐτῶν ὅτι τὰ φυσικὰ τέκνα δικαιοῦνται εἰς κληρονομίαν τῶν γονέων

αὐτῶν μόνον ὡς αἱ εἰς αὐτῶν ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν γονέων ἢ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως λαμβάνουσι δ' ἐν ταύτῃ περιπτώσει, εἰ μὲν συγκληρονομοῦσι μετὰ γνησίων τέκνων τὸ ἥμισυ τῆς μερίδος ἣν ἤθελον λάβει ἂν ἦσαν γνήσια, εἰ δὲ ἐλλείπουσι γνήσια τέκνα καὶ ἄλλοι κατιόντες, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἀνιόντες ἢ σύζυγος, τὰ τρία πέμπτα (τῶν ἄλλων δύο πέμπτων ἐπαγομένων εἰς τοὺς ἀνιόντας ἢ εἰς τὴν σύζυγον) συνυπαρχόντων δὲ ἀνιόντων καὶ συζύγου, τὸ μὲν τρίτον λαμβάνουσιν οἱ ἀνιόντες, τὸ δὲ τέταρτον ὁ σύζυγος καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τὰ φυσικὰ τέκνα λαμβάνουσι δ' ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν ἐὰν ὁ γονεὺς αὐτῶν δὲν κατέλιπεν ἀνιόντας, κατιόντας καὶ σύζυγον.

Ἐὰν ὁ ἀποθανὼν δὲν κατέλιπε συγγενεῖς, οὐδὲ τέκνα φυσικά, ἢ περιουσία αὐτοῦ ὁλόκληρος κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος μεταβαίνει εἰς τὸν ἐπιζῶντα μὴ διεξευγμένον σύζυγον. Ἀλλὰ καὶ καταλειφθέντων συγγενῶν, κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ γυνὴ κληρονομεῖ τὸν ἄνδρα ὡς ἐξῆς: Ἐὰν μὲν ὁ ἄνθρωπος καταλείπῃ πλέον τῶν τριῶν κληρονομῶν, συγκληρονομεῖ αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαμβάνουσα μίαν μερίδα, ἐὰν δὲ καταλείπῃ ἑλαττον τῶν τριῶν, λαμβάνει τὸ τεταρτημόριον τῆς κληρονομίας, ἀλλ' εἰ μὲν οὗτοι εἶναι τέκνα, ἀπολαύει τῆς ἐπικαρπίας μόνον τῆς μερίδος αὐτῆς, ἄλλως κτᾶται καὶ τὴν κυριότητα αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος εἰ μὲν ὁ θανὼν κατέλιπε σύζυγον καὶ γνήσια τέκνα, ὁ σύζυγος λαμβάνει ἐκ τῆς κληρονομικῆς οὐσίας τὴν ἐπικαρπίαν μερίδος ἴσης τῇ μερίδι ἑκάστου τῶν συγκληρονομούντων τέκνων, συναριθμουμένου καὶ αὐτοῦ τοῦ συζύγου· εἰ δὲ μετὰ τῶν γνησίων τέκνων συγκληρονομοῦσι καὶ φυσικὰ τέκνα, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος λαμβάνει τὴν ἐπικαρπίαν μερίδος ἴσης τῇ μερίδι ἑκάστου τῶν γνησίων τέκνων· ἀλλ' οὐδέ-

ποτε ἡ μερίς, ἐξ ἧς λαμβάνει τὴν ἐπι-
καρπίαν, δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ τεταρτη-
μόριον τῆς κληρονομικῆς οὐσίας· ἐν ἐλ-
λείψει δὲ γνησίων τέκνων, εἰ μὲν κατέ-
λιπεν ὁ θανὼν ἀνιόντας ἢ ἀδελφοὺς ἢ κα-
τιόντας ἐξ ἀδελφῶν ἢ φυσικὰ τέκνα, ἐ-
πάγεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον καὶ ἡ
κυριότης τοῦ τρίτου τῆς περιουσίας, τοῦ
δὲ τετάρτου ἂν κατέλιπεν ἀνιόντας τε
καὶ φυσικὰ τέκνα ἐν ταύτῃ· ἐν ἐλλείψει
δὲ παντελῶς ἀνιόντων, φυσικῶν τέκνων,
ἀδελφῶν ἢ κατιόντων ἐξ αὐτῶν, ἡ περι-
ουσία μεταβαίνει κατὰ τὰ δύο τρίτα εἰς
τὸν σύζυγον καὶ κατὰ τὸ ἓν τρίτον εἰς
τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς, ὁλόκληρος δὲ ἂν
καταλήπῃ συγγενεῖς ἀπωτέρους τοῦ ἔκτου
βαθμοῦ.

Ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ συζύγου ἐπιζῶντος
ἡ κληρονομία μεταβαίνει κατὰ τὸ Ῥωμαϊ-
κὸν Δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώ-
δικος εἰς τὸ δημόσιον· ἀλλὰ τὸ Ῥωμαϊ-
κὸν Δίκαιον τάσσει εὐλόγους τινὰς ἐξαιρέ-
σεις. Οὕτω κατ' αὐτό, ἐὰν ὁ θανὼν ἦτο
μέλος θεμιτοῦ τινος καὶ προνομιοῦχου ἡ-
θικοῦ σωματείου, ἡ περιουσία αὐτοῦ πε-
ριέρχεται εἰς αὐτό· ὅθεν τὸ μὲν σωματεῖον
τῶν ναυκλήρων διαδέχεται τὸν ἄνδρα κλη-
ρονόμων ναύκληρον, ἡ δὲ φράτρα τὸν φρά-
τορα, ἡ δ' Ἐκκλησία ἡ τὸ μοναστήριον
τὸν κληρικόν, ὁ δὲ δικηγορικὸς σύλλογος
τὸν δικηγόρον· μόνον δ' ἐν ἐλλείψει τῶν
προσώπων τούτων κληρονομεῖ τὸ δημό-
σιον· ἀλλ' ἀποβάλλει καὶ τὸ ἐκ κληρονο-
μίας τοῦτο δικαίωμα, ἐὰν μὴ καταλάβῃ
τὰ κληρονομικὰ πράγματα ἐντὸς τετρα-
ετίας ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐβεβαιώθη
ἡ ἔλλειψις ἄλλων κληρονόμων. Σημειω-
τέον ὅτι τὸ εἰρημένον δικαίωμα τοῦ δη-
μοσίου ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν ἀκλήρων
δὲν καλεῖται μὲν ἐν τῷ Ῥωμ. νόμῳ κλη-
ρονομικὸν δικαίωμα, ἀλλ' οὐχ ἦτον, ἀ-
ποτελοῦν καθολικὴν διαδοχὴν εἰς τὴν ὁ-
μὰδα τῆς τοῦ ἀκλήρου περιουσίας, ρυθ-
μίζεται κατὰ τοὺς περὶ τῆς κληρονομικῆς

διαδοχῆς ὁρισμοὺς τοῦ νόμου (N. 20 § 7
Πανδ. (5. 3), N. 9 § 1 καὶ N. 418 § 1
καὶ N. 2 § 1 (34. 1) A.Π. 306 τοῦ 55).

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὰ παλαιὰ Ῥω-
μαϊκὰ δίκαια τὰ υἱοθετηθέντα τέκνα ἐ-
κτῶντο πάντα τὰ δικαιώματα τῶν ἐκ νο-
μίμου γάμου τέκνων, ὅθεν ὁ πατὴρ ὤφειλε
νὰ καταστήσῃ αὐτὰ κληρονόμους ἢ νὰ ἀ-
ποκληρώσῃ αὐτὰ ὀνομαστί (§ 4 Εἰσηγ.
(2. 13). ἄλλως παρεχωρεῖτο αὐτοῖς ἡ κα-
τοχή τῆς κληρονομίας ἐναντίον τῆς δια-
θήκης ἐν ἣ ἀπεσιωπήθησαν (N. 1 ἐν ἀρχῇ
Πανδ. (37. 4). Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιαν-
νοῦ ὥρισθη ὅτι ἡ υἱοθεσία παρέχει μόνον
πατρικὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀνιόντας, ὅθεν
ὁ ἐξωτικὸς θεὸς πατὴρ δύναται νὰ ἀπο-
σιωπήσῃ ἐν τῇ διαθήκῃ τὸν θετὸν αὐτοῦ
υἱόν, ὁ δὲ θετὸς υἱὸς δικαιούται νὰ κλη-
ρονομήσῃ ἐξ ἀδιαθέτου μόνον τὸν θετὸν
αὐτοῦ πατέρα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς τοῦ
θετοῦ πατρὸς λοιποὺς συγγενεῖς (N. 10
Κωδ. (8. 47). Λυσούσης δὲ τὴν πατρικὴν
ἐξουσίαν τῆς χειραφεσίας, ἐπεταί ὅτι ὁ
χειραφετηθεὶς δὲν ἔχει ἐξ ἀδιαθέτου κλη-
ρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας
τοῦ θετοῦ αὐτοῦ πατρὸς (§ 76 Ἐξαβίβλου
Ἀρμεν. Ε'. ἡ). Ἀρα καὶ ὁ διὰ τοῦ γά-
μου χειραφετηθεὶς (§ 8 Ἐξαβίβλου Ἀρμεν.
Α', ζ').

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸν Ῥω-
μαϊκὸν νόμον (Νεαρῶς 53 κεφ. 6, Νε-
αρῶν 117 κεφ. 5, Ἀρμεν. § 81 Ε', ἡ) ἡ
ἄπραικος καὶ ἄπορος γυνὴ ἔχει δικαίωμα
ἐπὶ τοῦ τετάρτου τῆς περιουσίας τοῦ συ-
ζύγου αὐτῆς, καὶ αἰεὶ πλείονες τῶν τριῶν
εἶχαν παῖδες, ὅσον ἐνὶ τούτων ἀρρόζων·
τὴν μερίδα ὁμοῦς ταύτην λαμβάνει οὐχὶ
ὡς κληρονόμος ἀλλ' ὡς νόμιμος κληροδό-
χος. (Α. Π. 109 τοῦ 85). Δικαιοῦται δ'
ὅποτεδήποτε νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν μερίδα ταύ-
την μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ συζύγου αὐτῆς·
ἂν δὲ ὁ σύζυγος διὰ διαθήκης ἤθελε κα-
ταλήπῃ εἰς αὐτὴν κληροδοτήμᾳ τι, ἔλατ-
τον τοῦ τετάρτου τῆς περιουσίας αὐτοῦ,

δύναται ἡ σύζυγος, καίπερ λαβοῦσα τὸ κληροδότημα, νάπαιτήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μερίδος (Α. Π. 59 τοῦ 59). Ἀλλὰ κατὰ τὴν Νεαρὰν 117 κεφ. 5 τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀπροικου καὶ ἀπύρου γυναικὸς περιορίζεται εἰς ἰσὸδιον ἐπικαρπῖαν, ἐὰν συντρέχωσιν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῆς καὶ τέκνα ἐκ τοῦ μετ' αὐτῆς γάμου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐὰν μὴ συντρέχωσι τοιαῦτα (Α. Π. 187 τοῦ 57, 212 τοῦ 75). Ἐλθοῦσης ἄρα τυχὸν τῆς συζύγου εἰς δεύτερον γάμον, οἱ ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς γάμου παῖδες γίνονται κύριοι μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς τῆς μερίδος, ἣν αὕτη ἐκκληρονόμησε παρὰ τοῦ προαποθάνοντος ἰδίου αὐτῶν πατρὸς· ἀλλὰ μὴ ὑπάρχοντων παίδων ἐκ τοῦ πρώτου γάμου, αὕτη γίνεται κυρία τοῦ ληφθέντος ποσοῦ (Α. Π. 307 τοῦ 85). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Νεαρὰν 117 ἰσχύει ἡ προτέρα νομοθεσία, καθ' ἣν τὸ διδόμενον εἰς τὴν χήραν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου αὐτῆς τέταρτον δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰς ἑκατὸν χρυσοῦ λίτρας (Α. Π. 84 τοῦ 62, 144 τοῦ 63). Μὴ καθιεροῦντος δὲ τοῦ νόμου κανόνα τινὰ εἰς ὁρισμὸν τῆς εὐπορίας ἢ ἀπορίας τῆς ἀπόρου χήρας, ἐπεται ὅτι ὑπόκειται ἡ περὶ τούτου κρίσις εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας (Α. Π. 313 τοῦ 75). Δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς προικισθεῖσα καὶ ἡ εἰσενεγκοῦσα εὐτελεστάτην προῖκα· διὸ δὲν χωρεῖ καὶ ἐπὶ τοιούτῳ χαρακτηρισμῷ αἰτήσεις ἀναίρεσως (Α. Π. 235 τοῦ 63, 264 τοῦ 84).

Θ. Ν. Φιλοράτης

Κληρονομία μοναχῶν καὶ ἐπισκόπων. Ἡ πρὸ τῆς κούρας περιουσίας τοῦ ἀσπαζομένου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπαιτὸς μοναχοῦ μεταβαίνει εἰς τὸ μοναστήριον (δηλονότι περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητα τῆς μονῆς, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὁ μοναχός) ἐκτὸς ἐὰν διετέθη πρότερον ὑπ' αὐτοῦ ἄλλως. (Νεαρὰς Ἰουστινιανοῦ 5 κεφ. 5 καὶ 123 κεφ. 8 καὶ Νεαρὰ 5

Λέοντος). Ὅθεν μὴ λαμβάνουσα τὴν περιουσίαν ταύτην ἡ Μονὴ κληρονομικῶ δικαίωματι, οὐδαμῶς ἐνέχεται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ μοναχοῦ. Μόνον δὲ ἡ μετὰ τὴν εἰσόδον τοῦ μοναχοῦ εἰς τὴν μονὴν κτηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὅπωςδῆποτε περιελθοῦσα εἰς αὐτὸν περιουσία περιέρχεται μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς τὴν Μονὴν κληρονομικῶ δικαίωματι, ὁλόκληρος μὲν ἐὰν ἀποθάνῃ ἀδιάρθετος καὶ ἄνευ γνησίων τέκνων, ἐν μέρει δὲ, ἐὰν καταλίπῃ γνήσια τέκνα, ὡς συγκληρονομοῦντα καὶ ταῦτα (Νεαρὰς 115 Ἰουστινιανοῦ κεφ. λγ', Νεαρὰ 5 καὶ 2 Λέοντος). Αἱ δὲ διατάξεις αὗται, περιεχόμεναι ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοποῦλου καὶ μὴ καταργηθεῖσαι ὑπὸ νεωτέρου νόμου, ἰσχύουσι καὶ νῦν (Α. Π. 103 καὶ 344 τοῦ 87, 48 τοῦ 90). Ὅθεν ἐν τῇ κατὰ Μονῆς ὡς κληρονομίου ἀποθανόντων ἐν αὐτῇ, μοναχῶν ἀγωγῇ ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς νὰ ὁρίζηται, ὅτι οὗτοι ἐκτήσαντο περιουσίαν μετὰ τὴν εἰσόδον αὐτῶν εἰς τὴν μονὴν καὶ ὅτι, ἀποθανόντες ἀδιάρθετοι καὶ ἄνευ γνησίων κατιόντων, ἐκκληρονόμηθῃσαν ὑπ' αὐτῆς (Α. Π. 43 τοῦ 90). Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἢ καθ' ὃν χρόνον εἰς οὐδεμίαν μονὴν ἦν κατεταγμένος ὁ μοναχός κτηθεῖσα καὶ καταλειφθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ περιουσία διέπεται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ κοινοῦ κληρονομικοῦ δικαίου (Α. Π. 284 τοῦ 63).

Ὁ μοναχὸς προχειριζόμενος ἐπίσκοπος ἐξέρχεται τοῦ μοναχικοῦ βίου κατὰ τὸν κανόνα Β' τῆς ἐν Ἀγίᾳ Σοφίᾳ Συνόδου· κληρονομεῖ δὲ τὸν Ἐπίσκοπον ἡ Ἐκκλησία, ἣν διευθύνει, ἀν' ἀδιάρθετος καὶ ἄνευ νομίμων διαδόχων τελευτήσῃ· διακαίεται δὲ μόνον νὰ διαθέσῃ τὸ ἐκτήσατο πρὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἢ ἐκκληρονόμησεν ἀπὸ συγγενῶν αὐτοῦ μέχρι τετάρτου βαθμοῦ (Νεαρὰς 131 κεφ. 13, Ἀρμενοποῦλου Ν. 1 Ε' δ) (Α. Π. 15 τοῦ 58, 313 τοῦ 81).

Ἡ διάταξις δὲ αὕτη ἐφαρμόζεται προδήλως καὶ εἰς τὸν ἐγκαταλιπόντα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν τὴν ἐπίσκοπὴν αὐτοῦ, ὡς κτησάμενον ἃ ἐκτήσατο ὡς Ἐπίσκοπος, μὴ ἔχοντα ἐπομένως τὴν ἀπόλυτον αὐτῶν κυριότητα καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὴν ἐπὶ ἐγκαταλείψει τῆς Ἐπίσκοπῆς (Α. Π. 15 τοῦ 58).

Θ. Ν. Φιλογάτης.

Κληρονομία σχολάζουσα.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 1 ἐν ἀρχ. Πανδ. de success. edict. (38. 9). Ν. 4 Κωδ. de bon. vacant. (10. 10), Ν. 1 καὶ τελ. Πανδ. expill. hered. (47. 19) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1187), ὅταν ὁ κληρονόμος ᾖ ἄγνωστος ἢ ὅταν οἱ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι ἀποποιήθωσιν αὐτήν, ἡ κληρονομία λογίζεται σχολάζουσα, ἢ (ὡς τὸ Σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος ἀποκαλεῖ αὐτήν) ἀπροσέλευστος. Περὶ τῆς δικικῆς καὶ τῆς διατηρήσεως τῶν εἰς τὴν σχολάζουσαν κληρονομίαν ἀνηκόντων κτημάτων προνοεῖ τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐνθα ἤρξατο ἡ κληρονομία, διορίζον ἐπ' αὐτῆς κηδεμόνα (ὃν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἀποκαλεῖ διαχειριστήν) τῇ αἰτήσῃ παντὸς ἐνδιαφερομένου ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1183, Ν. § 1 καὶ 2 Πανδ. de curat. bon. dando (42. 7). Α. Π. 95 τοῦ 77). Διορίζεται δὲ κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον κηδεμῶν ὁ ὑπὸ τῶν πλειόνων δανειστῶν προτεινόμενος· δικαιούνται δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ δανεισταὶ νὰ διορίσωσιν αὐτὸν ἀπ' εὐθείας. Ὁ κηδεμῶν ὀφείλει κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδ. πρὸ πάντων νὰ βεβαιώσῃ τὴν κατάστασιν τῆς κληρονομίας δι' ἀπογραφῆς· ἐξασκεῖ καὶ διεκδικεῖ τὰ δικαιώματα αὐτῆς, ἀπαντᾷ εἰς τὰς κατ' αὐτῆς ἀξιώσεις καὶ διαχειρίζει αὐτὴν ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει τοῦ νὰ καταθέτῃ πᾶς εἰς τὴν κληρονομίαν ἀνήκοντα χρήματα, ὡς καὶ τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν

κληρονομικῶν κινητῶν ἢ ἀκινήτων προελθόντα, ἐν δημοσίῳ ταμείῳ ἢ ἄλλῳ ἄσφαλει καταστήματι, ὀφείλει δὲ λόγον περὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ (Σχ. ἀστ. Κώδ. ἄρθρ. 1189, Ν. 15 Πανδ. de reb. jud. poss. (42. 5). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὀφείλει νὰ παρέχῃ καὶ ἀποχρῶσαν ἐγγύησιν (Ν. 3 Κωδ. de postlim. rev. (8. 50). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1190) ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὸν κηδεμόνα τῆς σχολάζουσας κληρονομίας αἱ διατάξεις, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὸν τύπον τῆς ἀπογραφῆς, τὸν τρόπον τῆς διαχειρίσεως καὶ τὴν λογοδοσίαν τοῦ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμου. (Ἰδε Ἀπογραφῆς Εὐεργέτημα). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον εἶναι ὑπεύθυνος πρὸς μὲν τοὺς δανειστὰς καὶ ἔνεκα μικρᾶς ῥαθυμίας (Ν. 1 § 22 Πανδ. de vent. in possess. mitt. (37. 9), πρὸς δὲ τοὺς ὀφειλέτας μόνον ἔνεκα μεγάλης ῥαθυμίας (Ν. 9 § 3 καὶ 5 Πανδ. de reb. auct. jud. possess. (42. 51). Ὅθεν χορηγεῖται κατ' αὐτοῦ εἰς μὲν τοὺς ὀφειλέτας ἡ actio in factum, εἰς δὲ τοὺς δανειστὰς ἡ actio mandati (ἀγωγή τῆς ἐντολῆς) ἢ ἡ actio negotiorum gestorum (ἀγωγή τῆς διαχειρίσεως).

Θ. Ν. Φιλογάτης.

Κληρονομίας ἀποδοχή καὶ κτῆσις. Κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον οἱ ὑπεζούσιοι τοῦ κληρονομούμενου ὡς ἀναγκαῖται κληρονόμοι γίνονται κληρονόμοι αὐτοδικαίως, ἄνευ δηλονότι δηλώσεως ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας, ἅμα τῇ εἰσαγωγῇ αὐτῆς (Ν. 11 Πανδ. (28. 2). Ν. 20 Πανδ. (41. 3), § 2 Εἰσαγ. (2. 19). Οὐδαμῶς δ' ἀναρρεῖ τὴν ἀρχὴν ταύτην τὸ χορηγηθὲν αὐτοῖς εὐεργέτημα τῆς ἀποχῆς, ἥτοι παραιτήσεως, ὡς ἀποσκοποῦν ἁπλῶς εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν τῶν ἐκ τῆς κληρονομίας ὑποχρεώσεων (Α. Π. 153 τοῦ 66, 283 τοῦ 84, 251 τοῦ 90). Ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ μὴ ὑπεζούσια τέκνα

(Α. Π. 121 τοῦ 55) ἢ οἱ ἀδελφοὶ οὔτι-
νες ὡς ἐξωτικοὶ κτῶνται τὴν κληρονομίαν
διὰ ρητῆς ἢ σιωπηρᾶς ἀποδοχῆς (N 64
Πανδ. 29, 2), δικαιούμενοι καὶ νὰ παραι-
τηθῶσιν αὐτήν, ἂν, ἐννοεῖται ἀνέμιχθη-
σαν εἰς αὐτήν (Α. Π. 135 τοῦ 76).
Κατὰ τε τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ
τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἡ ἀ-
ποδοχὴ τῆς κληρονομίας γίνεται ἢ ἀπλῶς
καθαρῶς ἢ ἐπὶ τῷ εὐεργετήματι τῆς
ἀπογραφῆς (N. 5 § 2 Πανδ. de oblig.
et acl. (4. 47), N. 10 καὶ τελ. Κωδ.
de jure deliber. (6. 30) Σχ. Κωδ. 1139.
(1^{ος} καὶ Ἀπογραφῆς εὐεργετήμα) Μόνον
δ' ἐπὶ τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς
δύναται νὰ γίνῃ ἐγκύρως ἡ ἀποδοχὴ τῶν
εἰς ἀνηλίκους, ἀπηγορευμένων ἢ ὑπὸ ἀντι-
λήπτωρα διατελοῦντας ἐνηλίκους ἐπαγο-
μένων κληρονομιῶν συναίνεσι τῶν ἀντι-
προσωπευόντων αὐτοὺς κατὰ τὸ Σχέδιον
τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1140 καὶ 1141).
Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον τὴν κλη-
ρονομίαν ἀποδέχεται ὁ μὲν ἐπίτροπος ὑπὲρ
τοῦ παιδός, ὁ δὲ κηδεμὼν ὑπὲρ τοῦ βλα-
κός, μανιακοῦ ἢ παράφρονος (N. 17 §
2 Κωδ. de jure delib. (6. 30). N. 65
§ 3 Πανδ. ad S. C. Trebell. (36.1). Καὶ
οἱ μὲν ἄνθρωποι ἀποδέχονται τὴν ἐπαγο-
μένην αὐτοῖς κληρονομίαν αὐθεντικῶς τοῦ
ἐπιτρόπου, οἱ δὲ ἀνήλικοι καὶ οἱ ἄσωτοι
συναίνεσι τοῦ κηδεμόνος αὐτῶν (§ 1
Εἰσηγ. de auct. tut. (1. 21), N. 5 Κωδ.
de jure delib. (6. 30). N. 6. Πανδ. de
verb. oblig. (45.1). Ἀνατρέχουσι δὲ τὰ
ἀποτελέσματα τῆς ἀποδοχῆς μέχρι τῆς
ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ κληρονομία ἤνοιξε
(N. 54 Πανδ. de adq. vel omitt. hered.
(29.2). N. 136 καὶ 193 Πανδ. de reg.
jur. (50.17) Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1143) Δύνα-
ται δὲ νὰ γίνῃ ἡ ἀποδοχὴ ρητῶς ἢ σιω-
πηλῶς καὶ ρητὴ μὲν εἶναι, ὅταν ὁ εἰς τὴν
κληρονομίαν καλούμενος λαμβάνῃ τὸ ὅ-
νομα ἢ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου ἐν
δημοσίῳ ἢ ιδιωτικῶ ἑγγράφῳ· σιωπηλῇ

δὲ ὅταν ὁ κληρονόμος πράξῃ τι, ἐξ οὗ ἀ-
ναγκαίως συνάγεται ἡ πρὸς ἀποδοχὴν πρό-
θεσις αὐτοῦ καὶ ὁ δὲν ἤθελε πράξει εἰμὴ
ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου (§ τελ.
Εἰσηγ. 1e hered. (2. 19), N. 20 καὶ
21, 78, 86 καὶ 88 Πανδ. de adq. vel
omitt. hered. (29, 2) κλπ. Σχ. Κωδ.
ἄρθρ. 1144). Πράξεις δὲ ἀπλῶς συντη-
ρητικαί, ἐπιτηρητικαί καὶ προσωρινῆς
διαχειρίσεως δὲν θεωροῦνται ὡς δηλω-
τικαὶ ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας, ἂν ὁ
ἐπιχειρῶν αὐτάς δὲν προσλάβῃ καὶ τὸ ὀ-
νομα ἢ τὴν ιδιότητα κληρονόμου (N. 20
§ 1 καὶ 2 καὶ N. 78 Πανδ. de adq.
vel om. hered. (29.2), N. 1 καὶ 2.
Κωδ. de rep. vel abstin. hered. (6.31).
Ἄλλ' ἢ ὑπὸ τινος τῶν κληρονόμων συνομο-
λογηθεῖσα ὁρεᾷ, πώλησις ἢ παραχώρησις
τῶν κληρονομικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων
ὑπὲρ τρίτου ἢ ὑπὲρ ἀπάντων τῶν συγ-
κληρονόμων ἢ τινος ἐξ αὐτῶν, ἐμφαίνου-
σιν ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας. Τὸ αὐτὸ
λογίζεται ἐπὶ παραίτησεως γανομένης ὑπὸ
τοῦ συγκληρονόμου, εἴτε ὁρεᾷ ὑπὲρ ἐ-
νός ἢ καὶ πλειόνων συγκληρονόμων, εἴτε
ἐπ' ἀνταλλάγματι ὑπὲρ ἀπάντων ἀδια-
κρίτως. Δὲν συνεπάγεται ὅμως ἀποδοχὴν ἢ
τῆς κληρονομίας παραίτησις, ὡς ἂν γί-
νεται· ὁρεᾷ ὑπὲρ ἀπάντων τῶν νομίμων
ἢ ἐκ διαθήκης συγκληρονόμων, οἵτινες ἐν
ἐλλείψει τοῦ παραιτουμένου ἤθελον ἀπα-
κτῆσαι τὴν μερίδα αὐτοῦ (N. 24 Πανδ. de
adq. vel om. hered. (29.2). N. 2 Πανδ. Si
quis omitt. caus. test. (29.4). N. 6 Κωδ.
de jure delib. (6.30) Σχ. Κωδ. ἄρθρ.
1146 καὶ 1147) Σημειωτέον ὅτι κατὰ
μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1148)
ὁ ἀποδεχόμενος τὴν ἰδίαν τοῦ θανόντος
κληρονομίαν δύναται νὰ ποβάλλῃ κληρονο-
μίαν αὐτῷ μὲν ἐπαχθεῖσαν, μήπω δὲ ὑπ'
αὐτοῦ ἀποδεδεμένην. Τούναντιον ἡ ἀπο-
βολὴ τῆς ἰδίας τοῦ θανόντος κληρονομίας
συνεπιφέρει καὶ τὴν ἀποβολὴν τῆς τυχόν
εἰς αὐτὸν ἐπαχθείσης. Κατὰ δὲ τὸ Ῥω-

μαϊκὸν δίκαιον ἔαν ὁ εἰς κληρονομίαν τινὰ καλούμενος ἀποθάνῃ πρὸ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως αὐτῆς, τὸ κληρονομικὸν αὐτοῦ δικαίωμα δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (N. μοναδ. § 5 Kωδ. de caduc. toll. (6.51). N. 7 Kωδ. de jur. delib. (6.30), ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἰσχύει ἐπὶ τῶν οἰκείων κληρονόμων, οἵτινες, καίπερ μὴ ἀναμιγνύμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν, μεταβιβάζουσιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἑαυτῶν κληρονόμους· ἐπίσης δὲν ἰσχύει ἐπὶ τῶν τέκνων, καίπερ χειραφέτων, ἅπερ ἐπίσης μεταβιβάζουσι τὴν κληρονομίαν εἰς τὰ ἑαυτῶν τέκνα (N. 9 Πανδ. de jure fisci (49.14). N. μοναδ. § 5 Kωδ. de cad. toll. (6.51). Σημειωτέον ἄλλως ὅτι δὲν μεταβιβάζεται μὲν ἡ κληρονομία, ἔαν ὁ εἰς τὴν κληρονομίαν καλούμενος τελευτήσῃ ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας τῆς διασκέψεως ἐν γνώσει τῆς εἰς αὐτὸν ἐπαγωγῆς τῆς κληρονομίας, μεταβιβάζεται ὅμως εἰς πάντα κληρονόμον αὐτοῦ τὸ δικαίωμα τῆς διασκέψεως· ἔαν ὅμως τελευτήσῃ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐπαγωγῆς τῆς κληρονομίας, δὲν μεταβιβάζεται οὐδὲ τὸ δικαίωμα τῆς διασκέψεως (N. 19 Kωδ. de jur. delib. (6.30), N. 2 § 1 Πανδ. de lib. legat. (34.3). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ ἐνῆλικος δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ῥητῶς ἢ σιωπηλῶς γενομένην ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας εἰμὴ μόνον ἂν ἦναι αὕτη ἀποτέλεσμα βίας ἢ δόλου, ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ προσβάλῃ αὐτὴν ἔνεκα βλάβης (Σχ. Κώδ. ἀρθρ. 1149. N. 1 § 1 καὶ N. τελ. Πανδ. de dolo malo (4.3), N. 32 Πανδ. mandati (17.1). Ἄν ὅμως ἀνακαλυφθῇ διαθήκη ἀγνωστος ἐν τῇ χρόνῳ τῆς ἀποδοχῆς, κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ κληρονόμος δὲν εἶναι μὲν ὑπόχρεως νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ταύτῃ ὀριζόμενα κληροδοτήματα ἐπέκεινα τῆς ἀξίας τῆς κληρονομίας, τηρεῖ δὲ ὅσων τὴν εἰς αὐτὸν ὀφειλομένην

νόμιμον μερίδα· ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, διότι, πρὶν ἢ ἀποδέξῃται τις τὴν κληρονομίαν, ἀνάγκη νὰ γινώσκῃ τίνι τρόπῳ ἀποδέχεται αὐτήν, δυνάμει δηλονότι διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου (N. 22, 23, 93 Πανδ. de adq. vel. omitt. hered. (29.2).

Σημειωτέον τέλος ὅτι ὁ ἀποδεξάμενος τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν κτᾶται τὰ τῆς περιουσίας τοῦ κληρονομουμένου δικαιώματα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν νομὴν τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ἥς πρὸς κτῆσιν ἀνάγκη νὰ ἐπιχειρήσῃ ἰδίαν κατὰ ληψὶν διανοίᾳ κυρίου (A. II. 205 τοῦ 54).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομίας διανομή

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 43 Πανδ. fam. ercise. (10.2), N. 14 § 2 Πανδ. com. dividundo (10.3) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1191) δύναται τις πάντοτε νὰ ζητήσῃ τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας, καὶ ἂν ἀπηγόρευσε τοῦτο ὁ διαθέτης. Δύναται δὲ ἡ διανομὴ νὰ αἰτηθῇ, καὶ ὁσάκις εἰς τῶν συγκληρονόμων ἐνεμήθη κατ' ἰδίαν ἐπὶ πολὺ τινὰ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ἐκτός ἔαν ἡ κατ' ἰδίαν νομὴ διαρκέσῃ ἐπὶ χρόνον συμπληροῦντα τὴν παραγραφὴν τῆς ἀγωγῆς (Σχ. ἀστ. Κώδ. 1192). Ἀλλὰ παρὰ Ῥωμαίοις κατὰ τὸ κοινὸν φρόνημα τῶν παλαιῶν νομοδιδασκάλων, στηριζόμενον εἰς τὸν προτελευτ. Ν. Κώδ. commun. divid. (3.37), ἐν ἑκάστῳ τῶν συγκληρονόμων καταλάβῃ ἐπὶ δεκαετίαν μέρος τῆς κληρονομίας, καταβάλλων συγχρόνως τὰ βάρη, εἰκάζεται ὅτι προηγῆθη διανομὴ, ἔαν μάλιστα κατὰ μὲν τὸ διάστημα τοῦτο οἱ συγκληρονόμοι δὲν ἀπέδωκαν ἀμοιβαίως λογαριασμὸν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν κατεχομένου μέρους (N. 26 Πανδ. de prob. (22.3), τὰ δὲ κατεχόμενα μέρη ἦναι ἴσα, διότι σημαντικὴ τυχὸν ἀνισότης ἀποκλείει τὴν διανομὴν τῶν τευχῶν. Ἄν οἱ συγκληρο-

νόμοι δὲν θέλωσιν ἢ δὲν δύνανται νὰ συμφωνήσωσι περὶ τῆς διανομῆς, ἐφαρμόζονται οἱ ἐξῆς κανόνες. Ἐκαστος τῶν συγκληρονόμων δύναται νὰ αἰτήσῃ αὐτοῦσιον τὴν ἐκ τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων τῆς κληρονομίας μερίδα αὐτοῦ. (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1194). Ὅσακις ὅμως ὑπάρχουσι πιστωταὶ κατασχόντες τὰ κινητὰ ἢ ἐναντιούμενοι εἰς τὴν διανομὴν αὐτῶν ἢ ἐὰν οἱ πλείότεροι τῶν κληρονόμων κρίνωσιν ἀναγκαίαν τὴν πώλησιν αὐτῶν πρὸς ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν καὶ ἄλλων κληρονομικῶν υποχρεώσεων, τότε κατὰ τὸ Σχ. τοῦ ἁστικοῦ Κώδικος τελεῖται αὕτη παραυτίκα διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ. Ἐπίσης δὲ πωλοῦνται τὰ ἀκίνητα κατὰ τοὺς τύπους τῶν δικαστικῶν ἐκποιήσεων, ἐὰν δὲν δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εὐκόλως καὶ ἀβλαβῶς κατὰ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν τυχόν γενομένην πώλησιν τῶν κινητῶν καὶ τῶν ἀκινήτων τὸ δικαστήριον διορίζει συμβολαιογράφον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διανομῆς (ἐν ἁσυμφωνίᾳ τῶν κληρονόμων), οὐ ἐνώπιον γίνεται ἡ ἐπεξεργασία τῶν ἀμοιβαίων λογαριασμῶν καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν μερίδων καὶ τῶν πρὸς συμπλήρωσιν τυχόν ὀφειλομένων ἀποδόσεων (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1295 καὶ ἐπ.). Κατὰ τὸ Ῥωμ. μαϊκὸν δίκαιον ὡσαύτως ὀφείλει ὁ δικαστὴς νὰ προσδιορίσῃ, εἰ δυνατόν, τὴν μερίδα ἐκάστου τῶν κληρονόμων ἐξ αὐτῶν τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων τῆς κληρονομίας (§ 4 Εἰσηγ. de off. jud. (4. 17), N. 22 § 1 καὶ N. 52 § 2 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2)). Ἄλλ' ἐὰν ὁ δικαστὴς ἢ κληροδόχος ἐναντιωθῇ, διατάσσει ὁ δικαστὴς τὴν πώλησιν τασούτων πραγμάτων ὅσων τὸ τίμημα ἄρκει εἰς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους ἢ τοῦ κληροδοτήματος (N. 26 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2), N. 12 Πανδ. de leg. (2. 31)). Ἐὰν δὲ τὰ ἀκίνητα δὲν δύνανται νὰ διανεμηθῶσιν εὐκόλως, ὁ δικαστὴς δύναται ἢ νὰ ἐπιδικάσῃ αὐτὰ εἰς ἓνα τῶν συγκληρονόμων, ἐπιβάλλων αὐτῷ τὴν υπο-

χρέωσιν νὰ ἀποτίσῃ τοῖς λοιποῖς πᾶσόν τι ἀνάλογον τῶν μερίδων αὐτῶν ἢ νὰ ἐπιδικάσῃ εἰς τοὺς μὲν τὴν κυριότητα, εἰς τοὺς δὲ τὴν ἐπικαρπίαν, ἢ καὶ νὰ διατάξῃ τὴν διὰ πλειστηριασμοῦ πώλησιν τῶν ἀκινήτων καὶ διανεῖμῃ τὸ ἐκπλειστηρίασμα εἰς τοὺς συγκληρονόμους ἀναλόγως τῶν μερίδων αὐτῶν (§ 4 Εἰσηγ. de off. jud. (4. 17), N. 6 § 1 Πανδ. de usufr. (17. 5), N. 19 καὶ 22 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2)).

Κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 3 καὶ 19 Κωδ. fam. ercisc. (3. 36) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (1198) ἕκαστος τῶν συγκληρονόμων συνεισφέρει ὅ, τι ἔλαβε δωρεὰν καὶ ὅ, τι ὀφείλει εἰς τὴν κληρονομίαν. Ὅσαύτως ἐὰν ἡ συνισφορὰ δὲν γίνηται αὐτοῦσιος, οἱ κληρονόμοι, εἰς οὗς αὕτη ὀφείλεται, προαφαιρουσὶν ἐκ τῆς κληρονομίας ἴσον μέρος τῷ ὀφειλομένῳ. Αἱ προαφαιρέσεις δὲ αὗται γίνονται ἐκ κτημάτων ὅσων οἶόν τε τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ποιότητος πρὸς τὰ μὴ συνεισφερόμενα αὐτοῦσιος (Σχ. ἁστ. Κώδικος ἄρθρον 1199. N. 1 § 12 Πανδ. de collat. (37. 6)). Ὁ δὲ σχηματισμὸς καὶ ἡ σύνθεσις τῶν μερίδων πρέπει, εἰ δυνατόν, νὰ γίνηται οὕτως, ὥστε νὰ μὴ κατακερματίζωνται τὰ ἀκίνητα, μηδὲ νὰ βλάπτηται διὰ τῆς διαιρέσεως τὸ εἶδος τῆς καλλιέργειας αὐτῶν πρὸς δὲ ἐκάστη μερίς νὰ περιέχῃ, εἰ δυνατόν, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν κινητῶν, ἀκινήτων, δικαιωμάτων καὶ πιστώσεων τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἁξίας (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1201—§ 4 Εἰσηγ. de off. jud. (4. 17), N. 65 § 5 Πανδ. pro socio (17. 2)). Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὁ δικαστὴς δύναται πρὸς ἐξίσωσιν τῶν μερίδων νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἓνα τῶν κληρονόμων τὰ χρέη τῆς κληρονομίας (N. 3 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2)). Περαιτωθείσης δὲ τῆς διανομῆς, παραδίδονται εἰς ἕκαστον τῶν μεριδοῦχων τὰ δικαιόγραφα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν

μερίδα αὐτοῦ κτήματα καὶ δικαιώματα. Τὰ ἀναγόμενα ὅμως εἰς κτῆμα διαιρεθὲν δικαιόγραφα μένουσιν εἰς χεῖρας τοῦ λαβόντος τὸ μεῖζον αὐτοῦ μέρος, ὑποχρεοῦμένου εἰς τὴν πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνακοίνωσιν αὐτῶν, ὑπόταν αὐτῇ ζητηθῇ. Τὰ εἰς τὴν κληρονομίαν ἅπασαν κοινὰ δικαιόγραφα παραδίδονται εἰς τὸν ὕψ' ὅλων τῶν κληρονόμων ἐκλεγόμενον ὡς θεματοφύλακα, ὑποχρεούμενον εἰς τὴν ἐπίδειξιν αὐτῶν εἰς ἕκαστον τῶν μεριδούχων κατὰ πᾶσαν αἰτησιν αὐτῶν. Ἐν διαφωνίᾳ περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ θεματοφύλακος τούτου, ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον (N. 4 § τελ. N. 5 καὶ 6 famil. ercise. (10.2), N. 1 Κωδ. comm. utriusque jur. (3. 38), (N. τελ. Πανδ. de fid. instrum. (22. 4). Σχ. ἀστ. Κωδ. 1206).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομίας διανομῆς ἀκύρωσις καὶ διάρρηξις. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδ. (ἄρθρ. 1243) ἡ διανομὴ τῆς κληρονομίας ἀκυροῦται ἐνεκα βίας ἢ δόλου ἐπιτρέπεται δὲ προσέτι ἡ διάρρηξις, ὅταν τις τῶν συγκληρονόμων ἀποδείξῃ ὅτι ἐκ τῆς διανομῆς ἐζημιώθη ὑπὲρ τὸ τέταρτον ἢ δὲ κατὰ τὴν διανομὴν παράλειψις κληρονομικοῦ πράγματος δὲν εἶναι λόγος διαρρήξεως, ἀλλὰ μόνον συμπληρωτικῆς διανομῆς. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἡ μὲν διανομή, καθ' ἣν ἐμεσολάβητε δόλος, εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρος, διότι ἡ διανομή ἀνάγεται εἰς τὰς τῆς καλῆς πίστεως πράξεις (N. 1 § 4 καὶ N. 7 Πανδ. de dolo malo (44.4), N. 5 § 2 Πανδ. de anet. tut. (28.6), N. 3 § τελ. pro socio (17. 7), ἡ δὲ καθ' ἣν ἐμεσολάβησε βία δὲν εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὴν ἄκυρος, ὡς γενομένη τῇ κοινῇ θελήσει τῶν κληρονόμων καί περ ἐκβιασθέντων, δύναται ὅμως νὰ διαρρήχθῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς quod metus causa (N. 1, 3, 21 § 5 Πανδ. (4. 2). Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμ. αἰκὸν δίκαιον (N. 3 Κωδ. (3. 38), N. 3 § 9 Πανδ. de adim. vel transf. leg. (34.3

4), N. 2 § 1 Κωδ. de const. pec. (4.18) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1246) ἡ περὶ διαρρήξεως ἀγωγή εἶναι δὲ κτῆ κατὰ πάσης πράξεως ἀναιρούσης τῇ τῶν κληρονόμων κοινωνίαν, καὶ ἂν αὕτη ἐξακριβηθῇ ὡς πώλησις, ἀνταλλαγὴ, συμβιβασμός ἢ ὅπωςδήποτε ἄλλως. Ἀλλὰ μετὰ τὴν διανομὴν ἢ τὴν ἀναίρουσαν τὴν κοινωνίαν πράξιν, ἡ τῆς διαρρήξεως ἀγωγή δὲν εἶναι δεκτὴ ἂν ἐγένετο συμβιβασμός περὶ ἀπροσποιήτων διενέξεων καὶ ἐξωδικίων, αἵτινες παρήχθησαν ἐκ τῆς πρώτης ἐκείνης πράξεως (N. 10, 16, 20, 25 Κωδ. de transact. (2. 4), N. 75 § τελ. Πανδ. ad S. C. Trebell (36. 1), N. 65 § 1 Πανδ. de cond. ind. (12.6). Δὲν εἶναι ἐπίσης δεκτὴ κατὰ τὸ Σχ. (ἄρθρ. 1247) κατὰ πώλησεως τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων, γενομένη: ἄνω δόλου πρὸς τινὰ τῶν συγκληρονόμων καὶ ἐπὶ ἰδίῳ αὐτοῦ κινδύνῳ. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμ. αἰκὸν δίκαιον ὁ πωλητὴς κληρονομίας ἐγγυᾶται μόνον περὶ τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ ὡς κληρονόμου, καὶ ἂν εἴη δὲν ἤθελε συνομολογήθῃ ὅτι ὁ κίνδυνος ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀγοραστήν (N. 2, N. 13 καὶ 23 Πανδ. de hered. vel act. vend. (18.4), πλὴν ἐὰν διατελῇ ἐν δόλῳ, ὅτε ἡ ἀγοραπωλησία, ὡς συνάλλαγμα καλῆς πίστεως, καθίσταται αὐτοδικαίως ἄκυρος, ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται πρὸς διάρρηξιν αὐτῆς ἀγωγή. Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐπιβουλοῦσης βλάβης ἐκτιμῶνται τὰ πράγματα κατὰ τε τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1248) καὶ κατὰ τοὺς Ῥωμ. αἰκὸν νόμους (N. 8 Κωδ. de rescind. vend. (4.44) καὶ N. 20 § 3 Πανδ. sum. ot. cisc. (10.2) κατὰ τὴν ἐν τῷ χρόνῳ τῆς διανομῆς κατάστασιν καὶ ἄξιαν αὐτῶν. Ἐπίσης κατὰ τε τοὺς ἀνωτέρω Ῥωμ. αἰκὸν νόμους καὶ κατὰ τὸ Σχ. (ἄρθρ. 1249) ὁ ἐναγόμενος ἐπὶ διαρρήξει δύναται νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν πρόσδον τῆς δίκης καὶ νὰ προβάλλῃ νέαν διανομὴν, προσ-

φέρων τῷ ἐνάγοντι, αὐτοσώτως ἢ εἰς χρήματα, τὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδος ἀπαιτούμενα. Ὁ δ' ἐν μέρει ἢ ὁλοσχερῶς ἀπαλλοτριώσας τὴν μερίδα αὐτοῦ συγκληρονόμος δὲν δύναται νὰ κινήσῃ τὴν ἔνεκα βίας ἢ δόλου πρὸς διάρρηξιν ἀγωγῆν, ἂν ἡ ἀπαλλοτριώσις ἐγένετο ἀφ' οὗ ἔλαθε γνῶσιν τοῦ δόλου ἢ ἔπαυσεν ἡ βία (N. 1 καὶ 4 Kωδ. quod metus causa (4. 2), N. προτελ. Kωδ. de pactis (2. 3), Σχ. Kωδ. ἀρθρ. 1250).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομίας διανομῆς ἀποτελέσματα. Κατὰ τε τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἀρθρ. 1241) καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 20 § 3 καὶ N. 44 § 1 καὶ N. 54 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2), N. 3 § 2 Πανδ. qui pot. in rign. hab. (20. 4), N. 6 § 8 Πανδ. comm. dividundo (10. 3) ἕκαστος συγκληρονόμος γίνεται διὰ τῆς διανομῆς μόνος διάδοχος εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητα τῶν τε ἀπαρτιζόντων τὴν μερίδα αὐτοῦ κτημάτων καὶ τῶν περιελθόντων εἰς αὐτὸν κατ' ἀκολουθίαν πλειστηριαμοῦ μεταξὺ συγκληρονόμων. Ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 20 § 3, N. 25 § 24 καὶ N. 33 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2), N. 20 Πανδ. comm. divid. (10. 3) καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἀρθρ. 1242 καὶ 1243) ἐνέχονται πρὸς ἀλλήλους οἱ συγκληρονόμοι μόνον ἔνεκα τῶν διαταράξεων καὶ ἐκνικήσεων, ὅσαι προέρχονται ἐξ αἰτίας προγενεστέρας τῆς διανομῆς. Δὲν ὑπάρχει δὲ κατ' ἐξαιρέσιν ἐνοχὴ εἰς ἀποζημίωσιν, ἂν τὸ εἶδος τῆς συμβάσεως ἐκνικήσεως ἐξηρήθη ῥητῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς διανομῆς ἢ ἂν ὁ συγκληρονόμος ἐξ ἰδίου πταίσματος ὑπέστη τὴν ἐκνίκησιν. Ἄλλως ἕκαστος τῶν συγκληρονόμων ἐνέχεται προσωπικῶς κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδος διὰ τὴν ἐκ τῆς ἐκνικήσεως προεξηθεῖσαν τῷ

συγκληρονόμῳ ζημίαν. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἀρθρ. 1243 § 2), εἰάν τις τῶν συγκληρονόμων κατέστη ἐν τῷ μεταξὺ ἀφερέγγυος, τὸ ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλόμενον μέρος τῆς ἀποζημιώσεως διανέμεται ἐξ ἴσου μεταξὺ τῶν τε ἀναξιοχρέων συγκληρονόμων καὶ τοῦ ἐκνικηθέντος, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, εἰ μὲν εἰς τὸν δανειστὴν τῆς κληρονομίας ἀρμόζει μόνον ἀγωγή προσωπικὴ κατὰ τοῦ θανόντος, ὅθεν καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, τότε, τῶν χρεῶν διαιρουμένων αὐτοδικαίως μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων κατὰ τὸν νόμον, δὲν ὑποχρεοῦνται οὗτοι εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ μέρους τοῦ ἀπόρου καταστάμεντος συγκληρονόμου, εἰ δὲ ἡ ἀγωγή τοῦ δανειστοῦ, πραγματικὴ οὖσα, ἀφορᾷ εἰς κληρονομικὸν πρᾶγμα, τότε τοῦ δανειστοῦ ἐνασκούντος τὰ ἑαυτοῦ δικαιώματα ἐπ' αὐτοῦ, ὁ συγκληρονόμος, εἰς ὃν ἔλαχεν αὐτὸ κατὰ τὴν διανομὴν, δικαιούται νὰ παιτήσῃ παρὰ τῶν συγκληρονόμων αὐτοῦ ἀποζημιώσιν ἀνάλογον τῆς κληρονομικῆς ἐκάστου μερίδος. Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1244) ἡ εὐθύνη διὰ τὸ ἀναξιοχρεῶν τοῦ ὀφειλόντος πρόσδοδον διαρκεῖ ἐπὶ δεκαετίαν μόνον ἀπὸ τῆς διανομῆς, δὲν ὑπάρχει δὲ καὶ εὐθύνη ἂν τὸ ἀφερέγγυος τοῦ ὀφειλόντος τὴν πρόσδοδον ἐπῆλθε μετὰ τὴν διανομὴν. Τὸ αὐτὸ δ' ἰσχύει καὶ διὰ τὸ ἀνιξιόχρεων ὀφειλέτου πιστώσεως, πλὴν ὅτι ἡ παραγραφή εἶναι πενταετής, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς διανομῆς, ἂν κατ' αὐτὴν ἡ πίστωσις ᾖ ἀπαιτητὴ, ἄλλως δ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν κατέστη ἀπαιτητὴ. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 4 Πανδ. de hered. vel act. vend. (18. 4), N. 74 § τελ. Πανδ. de evict. (21. 2) οἱ συγκληρονόμοι εὐθύνονται ἀμοιβαίως μόνον δι' αὐτὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν πραγματικότητα τῶν προσόδων καὶ τῶν πιστώσεων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τὸ ἀξιοχρεῶν τοῦ ὀφειλέτου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομίας παραίτησις.

Ἐν πρώτοις ὁ νόμος δὲν τεκμαίρεται τὴν παραίτησιν, ἀλλ' ἀνάγκη αὐτὴ νὰ βεβαιωθῇ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1151). Μόνη δὲ ἡ ἀναβολὴ τῆς καταλήψεως τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων δὲν ἐμφαίνει τὴν παραίτησιν τῆς κληρονομίας (Α. Π. 46 τοῦ 56).

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ μὲν τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον οἱ μὲν οἰκεῖοι καὶ ἀναγκαῖοι κληρονόμοι (δηλονότι οἱ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν τῆς κληρονομίας ὑπεξούσιοι τοῦ τελευτήσαντος), δύνανται νὰπέχῃσι τῆς κληρονομίας, εἴτε μὴ ἐγγίζοντες πρᾶγμα τι ἂνῆχον εἰς αὐτήν, εἴτε δηλοῦντες δικαστικῶς ἢ ἐξωδίκως τὴν περὶ τούτου πρόθεσιν αὐτῶν, οἱ δὲ ἐξωπικαὶ δύνανται νὰ παραιτήσωνται τὴν κληρονομίαν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς (N. 12, 71 § 4, 95 Πανδ. de adq. vet. omit. her. (29. 2) κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1151) ἡ παραίτησις γίνεται διὰ δηλώσεως χωριζομένης εἰς βιβλίον ἐπὶ τούτῳ κρατούμενον ἐν τῷ γραφείῳ τῶν Πρωτοδικῶν τοῦ τόπου, ἔνθα ἡ κληρονομία ἦνοιξε· τὸν αὐτὸν δὲ τύπον παραίτησεως ὀρίζει καὶ ἡ Πολ. ἡμῶν Δικονομία. Ὅθεν νῦν ἡ παραίτησις δηλοῦται παρ' ἡμῖν καὶ διὰ δηλώσεως τοῦ κληρονόμου ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου διὰ τοῦ εἰσαγωγικοῦ τῆς δίκης ἐγγράφου ἢ καὶ κατ' ἐνστάσιν· ἀποκείται δ' εἰς τὸν ἀντίδικον νὰ ἰσχυρισθῇ καὶ ἀποδείξῃ ὅτι ἐγένετο ἀνάμιξις εἰς τὴν κληρονομίαν (Α. Π. 27 τοῦ 73). Οἱ δ' ἐκούσιοι κληρονόμοι δύνανται νὰ ἀποποιηθῶσι τὴν κληρονομίαν ἄνευ διατυπώσεως καὶ μονομερῶς κατὰ τὸ Ῥ. Δ. (Α. Π. 162 τοῦ 93). Ἀλλὰ κατὰ τε τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1152) καὶ κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 1 Κωδ. de jur. delib. (6. 30), N. 13 Πανδ. de adq. vel. omitt. her. (29. 2), ὁ παραιτηθεὶς κληρονομίαν λογιζεται οὐδέποτε γενόμενος κληρονόμος, ἡ παραίτησις ὅμως κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος δὲν κωλύει τὸν παραιτηθέντα νὰ

ἀπαιτήσῃ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ καταλειφθέντα κληροδοτήματα. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομιῶν κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1153) ἡ μερίς τοῦ παραιτηθέντος προσαυξάνει τὴν τῶν συγκληρονόμων, ἐὰν δὲ ἦναι εἰς μόνος ἐπάγεται εἰς τὸν κατὰ τὸν βαθμὸν ἐπόμενον· ἀλλ' οὐδεὶς κληρονομεῖ ὑπειπερχόμενος εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ παραιτηθέντος κληρονόμου· ἂν ὁ παραιτηθεὶς καλῇται μόνος εἰς τὴν κληρονομίαν ἢ ἂν πάντες οἱ κληρονόμοι παρητήθησαν, τὰ τέκνα αὐτῶν καλοῦνται ἰδίους δικαιώμασι καὶ κληρονομοῦσι κατὰ κεφαλὰς. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ διαθήκης ἐπίσης ἡ μερίς τοῦ παραιτηθέντος ἐπάγεται εἰς τοὺς ἐγκαταστάτους συγκληρονόμους ἢ τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους. Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐὰν οἱ μὲν τῶν κληρονόμων καλῶνται ὁμοῦ, οἱ δὲ κεχωρισμένως, τότε εἰ μὲν τις τῶν ὁμοῦ καλουμένων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰποδεχθῇ τὴν μερίδα αὐτοῦ, ἡ μερίς αὐτῆ προσαυξάνει μόνον τὰς τῶν κληρονόμων τῶν συγκαλουμένων, ἡ μερίς τοῦναντίον τοῦ κεχωρισμένως καλουμένου προσαυξάνει τὰς μερίδας πάντων, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅμως, ὅτι οἱ ὁμοῦ καλούμενοι, ἀπαρτίζοντες ἓν πρόσωπον, δὲν λαμβάνουσιν ἢ μίαν μερίδα· π. χ. ἐὰν ὁ διαθέτης εἴπῃ «οἱ Τίτιος καὶ Γάιος ἔστωσαν κληρονόμοι μου, ὁ Σεμπρώνιος ἔστω κληρονόμος μου, οἱ Στίχος καὶ Σερούιος ἔστωσαν κληρονόμοι μου», ἂν μὲν ὁ Τίτιος παραιτηθῇ τὴν κληρονομίαν, λαμβάνει αὐτὴν μόνος ὁ Γάιος ὡς συγκαλούμενος, οἱ δὲ Στίχος καὶ Σερούιος, καίπερ ὁμοῦ καλούμενοι, δὲν ἔχουσι δικαίωμα προσαυξήσεως, διότι ὡς πρὸς τὸν Τίτιον εἶναι κεχωρισμένοι, ὡς καὶ οἱ Σεμπρώνιος καὶ Μέβιος· τούναντίον ἡ μερίς τοῦ Σεμπρώνιου προσαυξάνει ὅλων τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὅμως οἱ Τίτιος καὶ Γάιος λαμβάνουσιν ὁ

τρίτημόριον, οἱ Στίχος καὶ Σερούιος ἑτερον τρίτημόριον, τὸ δ' ὑπόλοιπον τρίτημόριον ἀνήκει εἰς τὸν Μέβιον (N. μοναδ. § 10 Kωδ. de caduc. toll. (6. 51), N. 59 § 3 N. 63 Πανδ. de hered. instit. (28. 5). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1156) οἱ δανεισταὶ τοῦ παραιτηθέντος τὴν κληρονομίαν πρὸς βλάβην τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν δύνανται νὰ προκαλέσωσιν ἀπόφασιν δικαστικὴν ἐπιτρέπουσαν αὐτοῖς νὰ ἀποδεχθῶσιν οὗτοι ἐν ὀνόματι τοῦ ὀφειλέτου καὶ ἄντ' αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ παραιτήσις ἀποβαίνει ἀνίσχυρος ὑπὲρ τοῦ παραιτηθέντος, καὶ ἰσχυρὰ μόνον ὑπὲρ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ καὶ μέχρι συμπληρώσεως τῶν εἰς ἕκαστον ὀφειλομένων. Τούναντίον κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον οἱ δανεισταὶ δύνανται μὲν νὰ ἀντιτείνωσιν εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου αὐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἀπαιτῶσι τὴν ἐπαύξησιν αὐτῆς διὰ τῆς ἀποδοχῆς κληρονομίας ἢ δωρεᾶς (N. 1 Πανδ. quae. in fraud. credit. (42. 7), N. 28 Πανδ. de verb. signif. (50. 16), N. 1 § 6 Πανδ. si quidin fraud. patron. (42. 7)).

Σημειωτέον ὅτι, ἐν ὅσῳ τοῦ δικαιώματος τῆς ἀποδοχῆς κληρονομίας δὲν συνεπληρώθη ἡ παραγραφή κατὰ τῶν παραιτηθέντων αὐτὴν κληρονόμων, δύνανται οὗτοι νὰ ἀποδεχθῶσιν αὐτήν, ἐὰν αὕτη δὲν ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ ἄλλων κληρονόμων· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν παραβλάπτονται τὰ ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας ὑπὸ τρίτων κτηθέντα δικαιώματα δυνάμει παραγραφῆς ἢ συμβάσεων ἐγκύρως συναφθεῖσιν μετὰ τοῦ κληρονομούμενου τῆς σχολαζούσης περιουσίας (Σχ. ἄστ. Kωδ. ἄρθρ. 1157). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ὁ ἐξωτικὸς κληρονόμος, ἀπαξ παραιτούμενος τὴν κληρονομίαν, δὲν δύνανται πλέον νὰ ἀποδέξῃται αὐτήν (N. 13 Πανδ. de adq. vel. omitt. hered. (29. 2), N.

4 Kωδ. de repud. (5. 17), μόνος δὲ ὁ οἰκεῖος δύναται νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν, ἢς ἀπέσχε, ἐντὸς τριετίας (N. τελ. Kωδ. de repud. vel. abst. hered. (6. 31)).

Προσθετέον ὅτι δι' οὐδανὲς συμφῶνας, οὐδὲ διὰ γαμικοῦ, ἐπιτρέπεται ἡ παραιτήσις τῆς κληρονομίας προσώπου ζῶντος ἢ ἡ ἐκποίησις τῶν ἐκ τοιαύτης κληρονομίας τυχαίων δικαιωμάτων (N. τελ. Πανδ. de suis et legit. hered. (38. 16) N. 26 καὶ 123 Πανδ. de verb. oblig. (45. 1) Σχ. ἄστ. Kωδ. ἄρθρ. 1161).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1160) οἱ κληρονόμοι οἱ ὑπεξαίρεσαντες ἢ ὑποκρύψαντες κληρονομικὰ πράγματα ἐκπίπτουσι τοῦ δικαιώματος τῆς παραιτήσεως τῆς κληρονομίας, καὶ μένουσι καθαροὶ καὶ ἀπλοὶ κληρονόμοι, καὶ ἂν ἤδη παρητήσαντο αὐτήν. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν νόμιμον, ἐὰν κληρονόμος ἐξωτικὸς ὑφαίρεσῃ ἢ ὑποκρύψῃ κληρονομικόν τι πρᾶγμα, θεωρεῖται τούναντίον παραιτηθεὶς τὴν κληρονομίαν, διότι, ἂν ἤθελε τὴν κληρονομίαν, δὲν ἤθελεν εἶχε τὴν ἀνάγκην τῆς ὑφαίρεσεως ἢ ὑποκρύψεως τοῦ κληρονομικοῦ πράγματος (N. 21 Πανδ. de adq. vel. omitt. hered. (29. 2), ἐὰν δὲ κληρονόμος οἰκεῖος ὑφαίρεσῃ ἢ ὑποκρύψῃ, θεωρεῖται ὡς ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς παραιτήσεως (N. 71 § 4 καὶ ἐπ. Πανδ. de adq. vel. om. her. (29. 2)).

Ῥητέον τέλος ὅτι, ἐὰν ἡ παραιτήσις ἀπὸ τῆς κληρονομίας γίνῃ δολίως ἐπὶ σκοπῷ ἀπαλλαγῆς τῶν κληρονόμων ἀπὸ τῶν κληροδοτημάτων, δὲν εἶναι ἔγκυρος· ὅθεν ἡ περὶ ἀποδόσεως τῶν κληροδοτημάτων ὑποχρέωσις τῶν κληρονόμων ὑφίσταται ἀκεραία (N. 1. Πανδ. (29. 4) Δ. Π. 147 τοῦ 69, 126 τοῦ 90).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κληρονομικῶν χρεῶν καταβολή. Ὁ κληρονόμος ἐνέχεται ἀι-

ποτε εἰς τὴν ἀπότισιν πάντων τῶν κληρονομικῶν χρεῶν. Ὁφείλει δὲ νὰ ἐκπληρώσῃ ὡς ἀνεδέξατο ὁ θανὼν ὑποχρεώσεις καὶ ἂν δὲν ἐδύναντο νὰ συνομολογηθῶσιν αὐταὶ μετὰ τοῦ κληρονόμου καθ' ὃν τρόπον ἰσχυρῶς συνομολογήθησαν μετὰ τοῦ κληρονομούμενου (Α. Π. 246 τοῦ 65). Δὲν δύναται δ' οὗτ' ὅ ἐκ διαθήκης κληρονόμος νὰ ἔρνηθῇ τὴν ἐπιδηλωθεῖσαν αὐτῷ καταβολὴν ὀφειλῆς τοῦ κληρονομούμενου ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἔτεροι συγκληρονόμοι ἤγειραν ἀγωγὴν περὶ ἀκυρώσεως τῆς διαθήκης, δικαιούμενος μόνον εἰς ἀπογρῶσαν ἀσφάλειαν πρὸς ἀποφυγὴν πάσης τυγχόν ζημίας αὐτοῦ (Ν. 3 καὶ 4 πρ. Πανδ. (10.2), Ν. 6 Πανδ. (5.3), Ν. 1 § 9 Πανδ. (33.4), Α. Π. 228 τοῦ 1881). Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ κληρονόμου ἐνέχεται πρὸς τοὺς δανειστὰς τῆς κληρονομίας ὁ ἀγοραστής αὐτῆς, ὡς ὅτις διὰ συμφωνίας πρὸς τοὺς δανειστὰς ἀνέλαθεν ὁ ἀγοραστής τὰ κληρονομικὰ χρέη, ἢ ὡς ὅτις ὁ δανειστής ἐνάγει ἐξ ὀνόματος τοῦ ὀφειλέτου, ἐνασκῶν τὰ δικαιώματα τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ὀφειλέτου (Α. Π. 225 τοῦ 83). Ὅποτε δὲ κληρονόμος τοῦ ὀφειλέτου ᾗται ὁ δανειστής, συγχέονται μὲν τὰ χρέη τοῦ κληρονομούμενου πρὸς τὸν κληρονόμον δανειστήν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ πρὸς τοὺς τρίτους. (Ν. 95 § 2 Πανδ. (46.3)). Ὅθεν οὐδεμίαν ἀπαιτήσεως τὴν ἀπότισιν δικαιούται νὰ ζητήσῃ ὁ κληρονόμος ἐκ τῆς κληρονομίας, ἐὰν δὲν ἀπεδέξατο τὴν κληρονομίαν οὖν τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς (Α. Π. 78 τοῦ 54).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1234 καὶ ἐπ.), ὡς καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς Κώδικας, οἱ συγκληρονόμοι καταβάλλουσι τὰ κληρονομικὰ χρέη καὶ βάρη διὰ συνεισφοράς, ἕκαστος κατ' ἀναλογίαν τοῦ μέρους ὁπορίζεται ἐκ τῆς κληρονομίας. Ἐὰν δ' ἐν τῇ κληρονομίᾳ ὑπάρχωσιν ἀκίνητα βεβαρηνέμενα δι' ὑποθήκης πρὸς ἐξασφάλισιν

προσόδου ἐξωνησίμου, ἕκαστος τῶν συγκληρονόμων δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν διὰ τῆς ἐξαγορᾶς τῆς προσόδου ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀκινήτου ἀπὸ τῆς ὑποθήκης, πρὶν ἢ σχηματισθῶσιν αἱ κληρονομικαὶ μερίδες· ἀλλ' ἐὰν οἱ συγκληρονόμοι διανεμῶνται τὰ κληρονομικὰ κτήματα ὡς εὐρίσκονται, τὸ βεβαρηνέμενον ἀκίνητον διατιμᾶται ἐν τῷ τρόπῳ καὶ τὰ λοιπὰ, προαφαιρουμένον ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος τοῦ εἰς τὴν προσόδον ἀντιστοιχοῦντος κεφαλαίου. Ὁ δὲ κληρονόμος, εἰς οὗ τὴν μερίδα περιλήφθῃ τὸ κτῆμα, ἐνέχεται μόνος εἰς τὴν παροχὴν τῆς προσόδου, εὐθύνεται δὲ πρὸς τοὺς συγκληρονόμους, ἐὰν οὗτοι καταβάλωσι. Ὑπόκεινται δὲ εἰς τὰ κληρονομικὰ χρέη καὶ βάρη οἱ κληρονόμοι προσωπικῶς κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτῶν μερίδος· τὰ ἐνυπόθηκα ὅμως χρέη καταβάλλονται ὁλοσχερῶς ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος. Ἄλλ' ὁ ἐνεκεν ὑποθήκης ἀπότις κοινόν τι χρέος ὑπὲρ τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδας ἔχει κατὰ τῶν συγκληρονόμων ἀναγωγὴν μόνον δι' ὅσον μέρος ἕκαστος ὀφείλει νὰ συνεισφέρει προσωπικῶς, καίπερ ὑπείσθων δι' ἐκχωρήσεως εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ· ὁ δὲ συγκληρονόμος διατηρεῖ τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ ὡς καὶ πᾶς ἄλλος πιστωτὴς τὴν καταβολὴν τῶν εἰς αὐτὸν προσωπικῶς ὀφειλομένων, ἀφαιρουμένου τοῦ εἰς αὐτὸν ἐπιβάλλοντος μέρους τῆς ὀφειλῆς. Ὁ δὲ κληροδόχος δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν· ἀλλὰ τὰ βαρύνοντα τὸ κληροδοτηθὲν ἀκίνητον ἐνυπόθηκα χρέη ἀποτίνονται ἐξ αὐτοῦ. Ὁ δὲ τοιοῦτον χρέος ἐξοφλήσας κληροδόχος ὑπείσχεται εἰς τὰ κατὰ τῶν κληρονόμων δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 6 Κωδ. (3.36) Ν. 2 § 5 Πανδ. (10.2)) ὡσαύτως οἱ συγκληρονόμοι συνεισφέρουσι κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτῶν μερίδος, διανεμομένων τῶν κληρονομικῶν χρεῶν

μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων αὐτοδικαίως (Α. Π. 96 τοῦ 71, 41 τοῦ 73), ὁ δὲ κληροδόχος δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπότισιν κληρονομικῶν χρεῶν. Διατηρεῖται δὲ καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ ἐπὶ τοῦ κληροδοτήθεντος πράγματος ὑποθήκη, ὅθεν ὁ ὑποθηκικὸς δανειστὴς δύναται νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐνυποθήκου πράγματος, ὁ δὲ κατέχων τὸ ἐνυποθήκον πρᾶγμα κληρονόμος διατηρεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἀγωγῆς κατὰ τῶν συγκληρονόμων αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ μέρους, ὃ ὤφειλον οὗτοι ἄλλως νὰ καταβάλλωσιν ἀναλογως τῆς μερίδος αὐτῶν (Ν. 24 Κωδ. fam. ercisc. (3. 36), Ν. 20 § 3 Ν. 25 § 24 Πανδ. (10. 2), Ν. 7 Κωδ. comm. ultrinsque jud. (3. 38). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐὰν ὁ διαθέτης κληροδοτήσῃ πρᾶγμα τι ἐνυποθήκον, ἐν γνώσει τῆς βαρυνούσης αὐτὸ ὑποθήκης, ὁ κληρονόμος ὀφείλει νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸ τῆς ὑποθήκης· ἐὰν δὲ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ὑποθήκης, τότε εἰς τὸν κληροδόχον ἐπίκειται ἡ ἐξ ἰδίων ἀπολύτρωσις τοῦ πράγματος τούτου. (Εἰσηγ. de legat. (2. 20), Ν. 15 Πανδ. de dot. privileg. (33. 4), Ν. 57 Πανδ. de legat. (1. 30). Προσθετέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 1 § 1 καὶ ἐπ., Ν. 4 Πανδ. de separat. (42. 6), Ν. 2 Κωδ. de bonis auct. jud. possid. (7. 72) καὶ κατὰ τὸ Σγ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1257 καὶ 1258) οἱ δανεισταὶ καὶ οἱ κληροδόχοι δύνανται ἀείποτε καὶ κατὰ παντὸς κληρονόμου νὰ ἀπαιτήσωσι τὸν χωρισμὸν τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος ἀπὸ τῆς τοῦ κληρονόμου, τοῦ δικαίωματος ὅμως τούτου δὲν δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις, ὁποῦταν ἀνανεωθῇ τὸ χρέος τοῦ θανόντος διὰ τῆς παραδοχῆς τοῦ κληρονόμου ὡς ὀφειλέτου. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δὲ δίκαιον δὲν δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις τοῦ δικαίωματος τούτου καὶ ὅταν ὁ κληρονόμος συναινέσῃ τῶν δανειστῶν παράσχη ἐγγύησιν ἢ ἐνέχυρον ἢ τὰ κληρονομικὰ πράγ-

ματα συμμιχθῶσιν οὕτω μετὰ τῶν τοῦ κληρονόμου, ὥστε ὁ χωρισμὸς αὐτῶν καθίσταται ἀνέφικτος (Ν. 1 § 10 καὶ ἐπ. Πανδ. de separat. (42. 6). Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1260) τὸ τοῦ χωρισμοῦ δικαίωμα ἐνασκεῖται ἐντὸς τριμήνου ἀνατρεπτικῆς προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας· καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰ κινητὰ ὁ χωρισμὸς ἐπιδιώκεται δικαστικῶς κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν, ὡς πρὸς δὲ τὰ ἀκίνητα, δι' ἐγγραφῆς τοῦ δανείου ἢ τοῦ κληροδοτήματος ἐπ' ἐκάστου τῶν κληρονομικῶν ἀκινήτων, ἐκτελουμένης ἐν τῇ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν τοῦ τόπου, ἐνθα ταῦτα κεῖνται. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 1 § 13 Πανδ. de separat. (42. 6) τοῦ χωρισμοῦ τὸ εὐεργέτημα διαρκεῖ ἐπὶ πενταετίαν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ κληρονόμοι δὲν ἐνέχονται τανῦν εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δημοσίων χρηματικῶν ποινῶν, ἃς ἐπέσυρε καθ' ἑαυτοῦ ὁ κληρονομηθεὶς, ἐκτὸς ἂν ζῶντος τοῦ ἀδικήσαντος κατεγνώσθησαν αὐταὶ τελεσιδικίως κατ' αὐτοῦ (Ποιν. Δικον. ἄρθρ. 548 § 5 καὶ Ποιν. Ν. 118)· ἀλλ' αἱ πρὸς ἀποζημίωσιν ἐπιβαλλόμεναι καὶ ὑπὲρ τοῦ διαδίκου ἀπαγγελλόμεναι χρηματικαὶ ποιναὶ βαρύνουσι καὶ τοὺς διαδίκους (Α. Π. 20 τοῦ 65).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κληρονόμων διάκρισις.

Τὸ Ῥ. Δ. διατέλλει τοὺς κληρονόμους εἰς ἀναγκαίους καὶ εἰς ἐξωτικούς. Καὶ ἀναγκαῖοι μὲν κληρονόμοι καλοῦνται οἱ κατ' ἀνάγκην καὶ ὑποχρεωτικῶς ὀφείλοντες νὰ ἀποδεχθῶσι τὴν κληρονομίαν. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν 1) οἱ δοῦλοισι, εἰς οὓς, ἐγκαθιπταμένους κληρονόμους ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν, ἐχαρίζετο ἡ ἐλευθερία (§ 1 Εἰσηγ. (2. 19), Ν. 57 § 2 (29. 2), Ν. 4 καὶ τελ. Κωδ. (6. 27). Σημειωτέον ὅτι ἐδόναντο οὗτοι νὰ αἰτήσωσι τὸν χωρισμὸν τῆς πε-

ριουσίας αὐτῶν ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῆς κληρονομίας, ὅπως ἀπαλλάσσονται τῆς καταβολῆς χρεῶν ἀνωτέρων τῆς ἡξίας τῶν πραγμάτων τούτων (Ν. 1 § τελ. Πανδ. (42.6). 2) δὲ οἱ οἰκέτοι κληρονόμοι (οἱ ἄλλως αὐτοκληρονόμοι καλούμενοι, λατιν. sui), ἦτοι οἱ τοῦ διαθέτου ὑπεξούσιοι κατιόντες (ἐν οἷς ἡ τε ὑποχείριος γυνή, ὡς ἐπέχουσα θέσιν θυγατρὸς, καὶ ἡ νύμφη ἐξ ὑπεξουσίου υἱοῦ, ὡς ἐπέχουσα θέσιν ἐγγόνης) (§ 2 Εἰσηγ. (2.19), Ν. 33 § 1 Πανδ. (6.21). ἐλέγοντο δὲ οὗτοι οἰκέτοι μὲν, ὡς οἶονεὶ συγκύριοι τῆς τοῦ ἀνιόντος περιουσίας καὶ ἐπομένως οἶονεὶ κληρονόμοι ἑαυτῶν, ἀναγκαῖοι δὲ ὡς ὀφείλοντες νάποδεχθῶσι τὴν κληρονομίαν (§ 2 Εἰσηγ. (2.19), Ν. 11 Πανδ. (28.2), Ν. 12 Πανδ. (28.1), ἡ μᾶλλον ὡς κτώμενοι τὴν κληρονομίαν αὐτοδικαίως οὐχὶ δι' ἀποδοχῆς αὐτῆς ἀλλὰ διὰ τῆς ἀναμίξεως εἰς αὐτήν (Ν. 11 καὶ 12 Πανδ. (29.2). Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἐπειδὴ τὰ τέκνα ὑπεβάλλοντο ἐνίοτε εἰς βαρυτάτας ζημίας διὰ τὸ κατὰ χρεων τῆς κληρονομίας, ἐπετρέπη ὑπὸ τοῦ Πραιτωρὸς αὐτοῖς τὸ ἀπέχεσθαι τῆς κληρονομίας (§ 2 Εἰσηγ. (2.19), Ν. 41, 42, 57 Πανδ. (29.2), Ν. 89 Πανδ. (1.30). Ἐξωτικοὶ δὲ κληρονόμοι ἐκαλοῦντο οἱ μὴ ἀναγκαῖοι, οἵτινες δὲν ἐδύναντο νάναμιχθῶσιν ἢ ἀπόσχωσι τῆς κληρονομίας ἀλλ' ὥφειλον νά ἀποδεχθῶσιν ἢ ἀποποιήθῶσι τὴν κληρονομίαν (§ 2 Εἰσηγ. (2.19). — Κατὰ τὰ ἀνωτέρω μόνον τὰ ὑπεξούσια τέκνα τοῦ τελευτήσαντος κτῶνται αὐτοδικαίως τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τέκνα (Α. Π. 121 τοῦ 55), ἐπίσης δὲν κτῶνται αὐτοδικαίως τὴν κληρονομίαν τοῦ θανόντος οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἐκ προαποθανόντος ἀδελφοῦ ἀνεψιοὶ αὐτοῦ, ὡς ἐξωτικοὶ (Α. Π. 135 τοῦ 16). Ἐπίσης δὲν κτῶνται αὐτοδικαίως τὴν κληρονομίαν τῆς θανούσης τὰ τέκνα αὐτῆς, ὡς

μὴ ἐχούσης τῆς μητρὸς πατρικὴν ἐξουσίαν (Α. Π. 187 τοῦ 57). Κτῶνται οἱ μὲν ὑπεξούσιοι τοῦ κληρονομούμενου κατιόντες τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ αὐτοδικαίως, ἦτοι ἀνεξαρτήτως τῆς βουλῆς αὐτῶν καὶ ἄνευ δηλώσεως περὶ ἀποδοχῆς αὐτῆς (Α. Π. 453 τοῦ 66, 283 τοῦ 81, 251 τοῦ 90). οὐδεμία δηλονότι πρόβλεψις ἐκ μέρους αὐτῶν ἀπαιτεῖται πρὸς κτήσιν τῆς κληρονομίας (Α. Π. 52 τοῦ 83, 80 τοῦ 74). Δύνανται ὅμως οὗτοι νὰ ἀπέσχωσι τῆς κληρονομίας, μὴ ἐγγίζοντες κληρονομικὸν τι πρᾶγμα ἢ δηλοῦντες δικαστικῶς ἢ ἐξωδικῶς τὴν περὶ τούτου ὁμολογίαν αὐτῶν· τούναντίον οἱ ἐξωτικοὶ δύνανται νάποποιήθῶσι τὴν κληρονομίαν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς, ὡς ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς δύνανται καὶ νὰ ἀποδεχθῶσιν αὐτήν (Α. Π. 29 τοῦ 72).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι τὴν κληρονομικὸν δικαίωμα τοῦ ἐξωτικοῦ κληρονόμου, ὅστις ἀπέθανε πρὶν ἢ ἀποδεχθῆναι ἢ ἀποποιήσῃ τὴν κληρονομίαν, δὲν μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (Ν. μοναδ. § 5 Κωδ. (6.51), Ν. 7 Κωδ. (6.30). τούναντίον δὲ τὸ τῶν ἀποθανόντων οἰκείων κληρονόμων μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν (Ν. 9 Πανδ. (49.14), Ν. 3 Κωδ. (6.30). Κατ' ἐξαιρέσειν μεταβιβάζεται καὶ τὸ τῶν χειρῶν τῶν τέκνων, τῶν ἀποθανόντων πρὸ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως τῆς κληρονομίας, εἰς τὰ ἐκυτῶν τέκνα (Ν. μοναδ. § 1 Κωδ. (6.52), Ν. μοναδ. § 5 (6.51). Ὅθεν τῆς θυγατρὸς, μὴ οὖσης ἀναγκαίου κληρονόμου τῆς μητρὸς αὐτῆς, τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα δὲν μεταβιβάζεται εἰς τὰ τέκνα τῆς (ἐγγόνους τῆς τελευτησούσης), εἰὰ δὲν εἶχεν αὐτὴ ἀποδεχθῆναι τὴν κληρονομίαν (Α. Π. 122 τοῦ 93).

Σημειωτέον ὅτι, καθιερωθείσης τῆς ἀποδοχῆς, ἡ κληρονομία θεωρεῖται γενομένη δεκτὴ ὑπὸ τοῦ κληρονόμου, ὅταν ἀναμιχθῇ εἰς αὐτήν· ἀνάμιξις δὲ θεωρεῖται πᾶσι

πράττει ενεργηθεῖσα ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου (N. 42 § 3 Πανδ. (29. 2) Α. Π. 453 τοῦ 66), ὅθεν καὶ ἡ ἄνευ ἄλλου εἰδικοῦ τίτλου κατοχὴ καὶ διαχείρισις ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῶν πατρικῶν κτημάτων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς (N. 20 πρ. § 1 καὶ 88 Πανδ. (29. 2), § 7 Εἰσηγ. (2. 19), Α. Π. 56 τοῦ 62, 97 τοῦ 75). Ἀλλὰ δὲν θεωρεῖται ἀνάμιξις ἡ ἔγερσις ὑπὸ τοῦ υἱοῦ ἀγωγῆς περὶ διαταράξεως κατοχῆς πατρικοῦ οἰκοπέδου, ἐὰν ἡ ἀγωγή δὲν ἡγέρθη ὑπ' αὐτοῦ ὡς κληρονόμου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, ὡς περιελθόντος αὐτῷ τοῦ κτήματος διὰ συμβίβασμόν (Α. Π. 97 τοῦ 75).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ὁ ἐξωτικὸς κληρονόμος, ἀποποιησάμενος ἀπαξ τὴν κληρονομίαν, δὲν δικαιούται πλέον νὰ τὴν ἀποδεχθῇ αὐτὴν (§ τελ. Εἰσηγ. (2. 19), § 5 Εἰσηγ. (3. 9) κτλ.), ἐν ᾧ τούναντίον ὁ οἰκεῖος δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ ἐντὸς τριετίας τὴν κληρονομίαν, ἥς ἀπέσχε, ἐὰν τὰ κληρονομικὰ πράγματα δὲν ἀπῆλλοτριώθησαν (N. τελ. Κωδ. (6. 31). 'Επίσης κατὰ τὸ 'Ρ. Δ., ἐὰν ὑφαίρεθῃ ἡ ἀποκρύψῃ πράγμα τι ἐκ τῆς κληρονομίας, ὁ οἰκεῖος μὲν κληρονόμος θεωρεῖται ἀναμειχθεὶς καὶ κατ' ἀκολουθίαν στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἀποχῆς (N. 71 § 4 καὶ ἐπ. Πανδ. (29. 2), ὁ δ' ἐξωτικὸς θεωρεῖται ἀποποιησάμενος, διότι, ἂν ᾔθελε νὰ ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν, δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ὑφαίρεθῃ ἡ ἀποκρύψῃ αὐτὸ (N. 21 Πανδ. (29. 2)).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονόμων συνεισφορά.

Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1208) τὸ τέκνον ἢ πᾶς ἄλλος κατιῶν, κληρονομῶν, καίτοι ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς, μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἑκατέρου φύλου, ἢ κατιόντων τούτων, ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ εἰς τοὺς συγκληρονόμους αὐτοῦ πᾶν ὅτι ἔλαβεν ἐκ δωρεᾶς τοῦ κληρονομούμενου, ἐκτὸς ἂν ἄλλως διέταξε περὶ

τούτου ὁ δωρητής. Ὡσαύτως κατὰ τὸ νεώτερον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον πάντες οἱ κατιόντες, κληρονομοῦντες ἐξ ἀδιαθέτου τοὺς ἀνιόντας αὐτῶν, ὑποχρεώθησαν νὰ συνεισφέρωσι (N. 19 Κωδ. de collat. (6. 20), ἐξετάθη δ' ἡ διάταξις αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ διαθήκης κληρονόμων (Νεαρά 18 κεφ. 6). Σημειωτέον ὅτι, καὶ ἂν τὸ τέκνον ἢ ἄλλος κατιῶν ἀπηλλάγη ῥητῶς τῆς υποχρεώσεως τῆς συνεισφοράς, δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ τὰ δωρηθέντα ἢ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς διαθεσίμου μερίδος, τὸ δὲ υπερβάλλον συνεισφέρεται (N. 1 καὶ ἐπ. Κωδ. in inoff. donat. (3. 28), N. μοναχ. Κωδ. de inoff. don. (3. 30), Νεαρά 92 κεφ. 1 ἐν συνδ. πρὸς Νεαράς 18 κεφ. 1 Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1209). Ὁ ἀποποιούμενος δὲ τὴν κληρονομίαν δύναται νὰ κρατήσῃ τὰ εἰς αὐτὸν δωρηθέντα ἢ νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ εἰς αὐτὸν κληροδοτηθέντα μέχρι συμπληρώσεως τῆς διαθεσίμου μοίρας (Νεαρά 92 κεφ. 1, N. 25 Κωδ. fam. ercis. (3. 36), Σχ. ἄστ. Κωδ. 1210). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1211) ἀντιθέτως πρὸς τὸ 'Ρ. Δ. (N. 47 καὶ 19 Κωδ. (6. 20) ἡ εἰς τὸν κατιόντα τοῦ κληρονόμου δωρεὰ λογίζεται γενομένη ἄνευ υποχρεώσεως συνεισφοράς ὅθεν κληρονομῶν τὸν δωρητὴν ὁ ἀνιὼν δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν συνεισφορὰν αὐτῆς. Ὡσαύτως (ἄρθρ. 1212 ἄστ. Κωδ.) ὁ κατιῶν, ὅστις κληρονομεῖ τὸν δωρητὴν, μὴ ὑπερσπέρχοντος εἰς τὴν θέσιν τοῦ προαποθανόντος ἰδίου ἀνιόντος, δὲν ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ τὰ εἰς τὸν ἀνιόντα τοῦτον δωρηθέντα, καίπερ ἀποδεχόμενος τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἂν ὑπερσπέρχῃται εἰς τὴν θέσιν τοῦ προαποθανόντος ἰδίου ἀνιόντος, συνεισφέρει τὰ εἰς τὸν ἀνιόντα τοῦτον δωρηθέντα, καίπερ ἀποποιηθεὶς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις, ὅταν τὸ τέκνον κληρονομῇ τὸν δωρεοδότην ἰδίῳ δικαιώματι (εἴτε διότι ὁ δωρεοδότης εἶναι θετός πα

τῆρ αὐτοῦ, εἴτε διότι ὁ φυσικὸς αὐτοῦ πατὴρ κατέστη ἀνάξιος τῆς κληρονομίας τοῦ δωρεοδότου ἢ ἀπεποιήθη αὐτὴν καὶ μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν), τὸ τέκνον δὲν ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ δωρεοδότου τὰ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ δωρηθέντα πράγματα, καὶ ἂν ἀπεδέξατο τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, διότι τὰ πράγματα ταῦτα, περιεχόμενα εἰς τὸ τέκνον οὐχὶ ἐκ τῆς περιουσίας καὶ τῇ βουλήσει τοῦ δωρεοδότου, ἀλλ' ἐκ τῆς περιουσίας καὶ τῇ βουλήσει τοῦ ἰδίου πατρὸς, παύονται ὄντα πατρικὰ καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν ὑπόκεινται εἰς συνεισφορὰν (N. 13, 17, 19 καὶ τελ. Κωδ. de collat. (6. 20). Ἀλλ' ὅταν τὸ τέκνον κληρονομῇ τὸν δωρεοδότην, ἀντιπροσωπεῖον τὸν ἴδιον πατέρα, ὑποχρεοῦται νὰ συνεισφέρῃ τὰ εἰς τοῦτον δωθέντα δῶρα (N. 19 Κωδ. de coll. (6. 20).

Σημειωτέον ὅτι συνεισφέρεται πᾶν ὅ, τι ἐδόθη εἰς ἀποκατάστασιν συγκληρονόμου τινὸς ἢ πρὸς ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν συνεισφέρονται τὰ χάριν διατροφῆς, συντηρήσεως, ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως δαπανηθέντα, οὐδὲ τὰ συνήθη πρὸς ἱματισμὸν ἔξοδα ἢ τὰ ἔνεκα γάμου καὶ συνήθων δωρημάτων (Σχ. ἀστ. Κώδικος ἀρθρ. 1216). Κατὰ Ῥωμαίους ὅμως (N. 50 Πανδ. fam. ercise. (10. 2), N. 11 καὶ 15 Κωδ. de negot. gest. (2. 18) συνεισφέρονται καὶ ταῦτα, ἐὰν ὁ πατὴρ ἐποίησατο τὰ δαπανήματα ταῦτα διανοούμενος νὰ ἀπαιτήσῃ αὐτά, ἀλλ' ἢ τοιαύτη διάνοια δὲν εἰκάζεται, πλὴν ἐὰν ὁ πατὴρ διεχειρίζετο τὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ πράγματα, ὅτε ὑποτίθεται ὅτι δὲν ἐσχόπει νὰ δαπανήσῃ ἐξ ἰδίων, ἀλλ' ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ τέκνου (N. τελ. Πανδ. de petit. hered. (5. 3), N. 34 ἐν τῷ μέσῳ Πανδ. de neg. gest. (3. 5), N. 4 § 1 Πανδ. de admin. et peric. tut. (26. 7). Ἐπίσης δὲν συνεισφέρονται τὰ κέρδη, ἀ ὁ κληρονόμος ἐκτήσατο τυχὸν ἐκ συμβά-

σεων, γενομένων μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀποθανόντος, ἐκτὸς ἐὰν αὗται ἐκάλυπτον ἐλευθεριότητα. (Σχ. Κωδ. 1217, N. 36 καὶ 38 Πανδ. de contrah. empt. (18. 1), N. 3 καὶ 39 Κωδ. (4. 38). Οὐδεμία ὥσαύτως ὀφείλεται συνεισφορὰ ἔνεκα ἐταιρίας συσταθείσης ὑδρόλως μεταξὺ τοῦ κληρονομουμένου καὶ τινος τῶν κληρονόμων, ἐὰν οἱ ὅροι αὐτῆς συνεφωνήθησαν διὰ δημοσίου ἐγγράφου (Σχ. Κωδ. ἀρθρ. 1218), ὡσαύτως δὲν ὑπόκειται εἰς συνεισφορὰν τὸ ἐκ τύχης καὶ ἄνευ πταίσματος τοῦ δωρεοδόχου καταστραφέν ἀκίνητον (N. 2 § 2 Πανδ. de collat. (37. 6) Σχ. Κωδ. 1219). Ἐπίσης οἱ καρποὶ ἢ οἱ τόκοι τῶν εἰς συνεισφορὰν ὑποκειμένων πραγμάτων δὲν ὀφείλονται εἰμὴ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας (N. 5 § 1 Πανδ. de dot. collat. (37. 7), N. 20 ἐν ἀρχῇ Κωδ. de collat. (6. 20), N. 9 Κωδ. fam. ercise. (3. 37), Σχ. Κωδ. 1220). Σημειωτέον ὅτι δὲν ὀφείλεται ἡ συνεισφορὰ εἰμὴ ἀπὸ συγκληρονόμου εἰς συγκληρονόμον, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς κληροδόχους ἢ δανειστάς τῆς κληρονομίας (Σχ. Κωδ. 1224, N. 1 § 1 Πανδ. de collat. (37. 6), N. 12 καὶ 17 Κωδ. (6. 20). Γίνεται δὲ ἡ συνεισφορὰ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κωδ. (ἀρθρ. 1222) ἢ διὰ καταβολῆς τοῦ πράγματος αὐτοῦσι τοῦ ἢ διὰ τῆς ἀφαίρεσεως τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἐκ τῆς ὀφειλομένης μερίδος· ἂν δὲ τὸ δωρηθὲν ἀκίνητον ἀπηλλοτριώθῃ ἢ ὑπεθηκεύθῃ ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου, ὑπολογίζεται ἡ κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς κληρονομίας ἀξία τοῦ ἀκινήτου. Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὥσαύτως γίνεταί ἡ κατ' ἐκλογὴν τοῦ τὴν συνεισφορὰν ὀφείλοντος ἢ καταβαλλομένου αὐτοῦσι τοῦ πράγματος, εἰς ἣν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονόμουμένου εὑρεθῇ κατάστασιν, πλὴν ἐὰν ἐβλάφθῃ ἔνεκα δόλου ἢ ῥαθυμίας τοῦ συνεισφέροντος (N. 1 § 23, N. 2 § 2 Πανδ. de collat. (37. 6), ἢ διδομένης εἰς τὸν τὴν συνεισφορὰν ὀφείλοντα

μερίδος κατὰ τοσοῦτον ἐλάσσονος, καθ' ὅσον ἀξίζει τὸ εἰς συνεισφορὰν ὀφειλόμενον (N. 1 § 12 Πανδ. καὶ N. 5 Κωδ. de collat. (6. 20), παρεχομένης δὲ εξασφάλισως δι' ὑποθήκης ἢ ἐνεχύρου, εἰς ἣν ἀξία τοῦ εἰς συνεισφορὰν ὀφειλόμενου δὲν ἦται ὡρισμένη (N. 1 § 9 καὶ ἐπ. Πανδ. de collat. (37. 6), N. 1 § 7 Πανδ. de collat. dotis (37. 7). Κατὰ τε δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1225) καὶ κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον (N. 14 Πανδ. de cond. indebiti (12. 6) ἀποδίδονται κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν εἰς τὸν δωρεοδόχον αἱ πρὸς βελτιώσιν τοῦ κτήματος δαπάναι, καθ' ὅσον δι' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς διανομῆς ὑψήθη ἡ ἀξία. Ἐπίσης καταλογίζονται ὑπὲρ αὐτοῦ αἱ πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος καταβληθεῖσαι ἀναγκαῖαι δαπάναι, καίπερ μηδαμῶς βελτιωθέντος αὐτοῦ (N. 1 § 5 Πανδ. de dot. collat. (37. 7), N. 23 Κωδ. fam. ercisc. (6. 20), N. 2 § 1 Πανδ. (37. 6) Σχ. Κωδ. 1226). Τοῦναντίον καταλογίζεται εἰς χρέος τοῦ δωρεοδόχου πᾶσα φθορὰ ἢ βλάβη ἐκ πταίσματος αὐτοῦ προελθοῦσα καὶ ἐπαγαγοῦσα τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου (N. 1 § 23 καὶ N. 2 § 2 Πανδ. de collat. (37. 6).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδ. (ἄρθρ. 1229) εἰς δωρεά, γενομένη ὑπὸ ὄρον ἀπαλλαγῆς τῆς συνεισφορᾶς πρὸς κατιόντα κληρονόμον, συνίσταται εἰς ἓν μόνον ἀκίνητον καὶ ὑπερβαίνει τὴν διαθέσιμον μερίδα, ἡ συνεισφορὰ τοῦ ὑπερβάλλοντος γίνεται αὐτοσυνείως, ἂν τὸ κτῆμα δύναται νὰ διαιρεθῇ ἀβλοβῶς. Ἄλλ' εἰς τὸ ὑπερβάλλον ἦται ἀνώτερον τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος, ὁ δωρεοδόχος συνεισφέρει τοῦτο ἐλόκληρον, λαμβάνων ἐκ τῆς μερίδος τῆς περιουσίας τὴν ἀξίαν τῆς διαθεσίμου μοίρας. Εἰ δὲ ἡ διαθεσίμος μερίς ὑπερβαίνει τὸ ἡμισυ τῆς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου, ὁ δωρεοδόχος δύναται νὰ παρακρατήσῃ αὐτὸ ἐλόκληρον, ἀποζημιῶν τοὺς συγκαληρονόμους αὐτοῦ τοῖς μετρητοῖς ἢ

ἄλλως. Προσθετέον ὅτι κατὰ τε τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1230) καὶ κατὰ τὸ Ῥ.Δ. (§ 3 Εἰσηγ. de rerum divis. (2. 1), N. 33 Πανδ. de cond. indeb. (13. 6) ὁ συνεισφέρων ἀκινήτων αὐτοῦσιον δικαιούται εἰς παράκατάσχασιν αὐτοῦ διὰ τὰς ὀφειλόμενας δαπάνας καὶ τὰς βελτιώσεις.

Σημειωτέον ὅτι τῶν κινητῶν ἡ συνεισφορὰ γίνεται διὰ καταλογισμοῦ κατὰ τὴν ἐν καιρῷ τῆς δωρεᾶς ἀξίαν αὐτῶν, ἥτις ὀρίζεται διὰπραγματογνωμόνων, εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς δωρεᾶς δὲν διειρημήθησαν τὰ δωρηθέντα· τῶν δὲ δωρηθέντων μετρητῶν ἡ συνεισφορὰ γίνεται διὰ τῆς λήψεως μικροτέρου ποσοῦ ἐκ τῶν κληρονομικῶν χρημάτων μὴ ἐξαρκούντων δι' αὐτῶν, ὁ δωρεοδόχος δύναται νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς καταβολῆς μετρητῶν, προσφέρων ἄξια κινητὰ ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιούτων, κληρονομικὰ ἀκίνητα (Σχ. Κωδ. 1231 καὶ 1232). Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τῶν κινητῶν ἡ συνεισφορὰ γίνεται διὰ τῆς καταβολῆς αὐτοσυνείως τοῦ κινητοῦ εἰς τὴν εὑρίσκεται κατὰστασιν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομουμένου, πλην εἰς ἐβλάβη ἐκ δόλου ἢ ῥαθυμίας τοῦ συνεισφέροντος (N. 1 § 23, N. 2 § 2 de collat. (37. 6), ἢ διὰ τῆς χορηγήσεως εἰς τὸν τὴν συνεισφορὰν ὀφειλόντα μερίδος κατὰ τοσοῦτον ἐλάσσονος, καθ' ὅσον ἔχει μείζονα ἀξίαν τὸ εἰς συνεισφορὰν ὀφειλόμενον (N. 1 § 12 Πανδ. καὶ N. 3 Κωδ. de collat. (6. 20).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, προκειμένης διανομῆς τῆς μητρικῆς κληρονομίας, εἰς ὑποχρεοῦνται αἱ θυγατέρες εἰς συνεισφορὰν τοῦ ποσοῦ, ὃ ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς προίκα, ἔστω καὶ ἂν εἰς τὴν προίκα περιελήφθησαν καὶ πράγματα τῆς μητρὸς, διότι κατὰ τὰς § 24 καὶ 29 Ἀρμ. (Ε' ἡ') ὑποχρεοῦται τίς εἰς συνεισφορὰν τοῦ ληφθέντος εἰς προίκα ποσοῦ, ὁσάκις πρόκειται περὶ διανομῆς τῆς κληρονομίας τοῦ προικοδότου, συνεισφέρονται

δηλονότι τὰ δοθέντα ὑπὸ τοῦ κληρονομούμενου πράγματα, τὰ δὲ προικοδοθέντα ἄλλότρια πράγματα δύναται νὰ διεκδικήσῃ ὁ εἰς ὃν ἀνήκουσι (Α. Π. 12 τοῦ 49).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κλήρου άγωγή. Διὰ τῆς τοῦ κλήρου ἢ τῆς περὶ τοῦ κλήρου άγωγῆς διεκδικεῖται ὑπὸ τοῦ νομίμου κληρονόμου ἢ κληρονομικῆς περιουσίας κατὰ παντός κατόχου αὐτῆς, εἴτε οὗτος κατέχει αὐτὴν ὡς κληρονόμος, δυνάμει φέρ' εἰπεῖν διαθήκης ἀγνώστου εἰς τὸν ἐνάγοντα (Α. Π. 107 τοῦ 58), εἴτε κατέλαθεν αὐθαίρετως τὰ κληρονομικὰ πράγματα, πρὶν ἢ καταλάβῃ αὐτὰ ὁ κληρονόμος, ὅτε ὁ ἐναγόμενος ὑποχρεοῦται διὰ τῆς άγωγῆς ταύτης νὰ ἀποδώσῃ αὐτά, ἐὰν μόνον ἀποδείξῃ ἢ νομῇ τοῦ κληρονομούμενου (Α. Π. 114 τοῦ 65), "Ὅθεν κατὰ τὴν περὶ κλήρου άγωγῆς οὐδὲν ἕτερον ἐξετάζεται ἢ ἂν τὰ ἐπίδικα κατεῖχεν ὡς ἴδια ὁ κληρονομηθεὶς μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ ἂν ὁ ἐναγόμενος αὐθαίρετως κατέλαθεν αὐτὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (Α. Π. 114 τοῦ 65). Δὲν ὑποχρεοῦται ἄρα ὁ ἐνάγων νὰ ποδείξῃ τὴν κυριότητα τοῦ θανόντος ἐπὶ τῶν διεκδικουμένων κληρονομικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μόνον τὴν κατοχὴν αὐτῶν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελευταίας αὐτοῦ (Ν. 19 πρ. καὶ Ν. 41 § 1 Πανδ. (5.3). Α. Π. 17 τοῦ 53, 224 τοῦ 83). Διὸ πάντα τὰ ἐν τῇ νομῇ αὐτοῦ εὑρεθέντα πράγματα περιλαμβάνονται ἐν τῇ περὶ κλήρου άγωγῇ καὶ ἂν εἰς τρίτους ἀνήκωσιν (Α. Π. 158 τοῦ 71).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔγερσις τῆς περὶ κλήρου άγωγῆς, ὅπωςδήποτε περιερχομένη εἰς γνῶσιν τοῦ ἐνάγοντος, καθίστησι τὸν ἐνάγοντα κακῆς πίστεως κάτοχον (Ν. 20 § 11 Πανδ. (5.3)). Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 438 τοῦ 93 δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ γνῶσις τῆς διεκδικητικῆς ἀνακοπῆς ὡς παράγουσα ἀφεύ-

κτως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ὡς μὴ προνουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου.

Καταλέγονται δὲ κατὰ νόμον (§ 3 Βασίλ. 42. 20) εἰς τὴν περὶ κληρονομίας άγωγὴν καὶ τὰ προσαυξήματα αὐτῆς τὰ ἐκ χρημάτων τοῦ κληρονομούμενου (προκαταβληθέντων ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ ζῶντος) μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ προσγεγόμενα· τὰ ταιαῦτα δὲ προσαυξήματα, κατεχόμενα ὑπὸ τρίτου, δύναται νὰ ἐπιδιωχθῶσι κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ἀπὸ τῆς συντάξεως καὶ μεταγραφῆς τοῦ συμβολαίου τῆς μεταβιβάσεως (Α. Π. 114 τοῦ 65).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κλήσις. Ἐν μὲν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ κ λ ῆ σ ις καλεῖται πρῶτον μὲν ἡ ἐνώπιον Εἰρηνοδικοῦ άγωγῇ, ἥτις, ὡς πᾶσα ἄλλη άγωγῇ, πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἐνάγοντος καὶ τοῦ ἐναγομένου, τὴν ὀνομασίαν τοῦ Εἰρηνοδικείου, οὗ ἐνώπιον συζητηθήσεται ἡ ὑπόθεσις, τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς συζητήσεως, τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς, αἰτησὶν ἀκριβῶς ὀρισμένην καὶ ἔκθεσιν τῶν λόγων εἰς οὓς αὕτη στηρίζεται ("Ἴδε καὶ Διαδικασία παρὰ τοῖς Εἰρηνοδίκαις")· δευτέρον δὲ γενικώτερον ὀνομάζεται κ λ ῆ σ ις τὸ ἔγγραφο, δι' οὗ καλοῦνται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἢ ἐνώπιον τοῦ διεξάγοντος τὴν ἀπόδειξιν δικαστοῦ οἱ διάδικοι, οἱ μάρτυρες καὶ οἱ πραγματοποιήμονες, ὁσάκις αὕτη εἶναι κατὰ νόμον ἀναγκαία. Ὁφείλει μάλιστα ὁ εἰρηνοδίκης, αἰτοῦντός τινος τῶν διαδίκων, καὶ νὰ σχεδιάσῃ τύπον κλήσεως καὶ νὰ δώσῃ τοῦτον αὐτῷ. Ἄν δ' ἦναι καὶ ἄπειρος τοῦ γράφειν, ὀφείλει καὶ νὰ υπογράψῃ τὴν κλήσιν, νὰ σφραγίσῃ διὰ τῆς εἰρηνοδικιακῆς σφραγίδος καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τινα τῶν ἀρμοσίων δικ. κλητήρων τὴν ἐπίδοσιν αὐτῆς, δαπάνῃ πάντοτε τοῦ καλοῦντος (Πολ. Δικ. 514). Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ κλήσις καλεῖται ἡ πρὸς τὸν κατηγοροῦ-

μενον ἐντολὴ τοῦ ἀνακριτοῦ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ὠρισμένῃ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ, ἣτις συντάσσεται ἐγγράφως (κατ' ἐξαιρέσειν μόνον ἐν τῇ προδικασίᾳ δυναμένη νὰ γίνῃ καὶ προφορικῶς) καὶ ἐπιδίδεται εἰκοσιτέσσαρας τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς εἰς ἐμφάνισιν ὀριζομένης ἡμέρας· ἐτι δὲ καλεῖται κλητὴς τὸ ἐγγράφον, δι' οὗ καλοῦνται οἱ βάρτυρες νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ἀνάκρισιν ἢ τὸ ἀκροατήριον, ὅπως ἐξετασθῶσι περὶ ποινικῆς ὑποθέσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κλητὴρ δικαστικὸς (Ὁργανισμὸς Δικαστηρίων). Εἶναι ὑπὸ τῆς δικαστικῆς, ἐπιτετραμμένος τὴν ἐπίδοσιν δικαστικῶν καὶ ἐξωδίκων ἐγγράφων, τὴν ἐκτέλεσιν δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τῶν δικαστηρίων ὑπηρεσίαν. Κατὰ τὸν Φέδερ (σ. 172) εἶναι δημόσιος ὑπὸ τῆς δικαστηρίων, ἦτοι μὲ δημόσιον χαρακτῆρα περιβεβλημένος ἐν τῷ ὅλῳ ὁ δόχος ἡ πληρεξούσιος τῶν διαδίκων πρὸς ἐπίδοσιν παντὸς εἶδους διαδικαστικῶν ἢ νομικῶν σχέσεων, ἀφορωσῶν ἐξωδίκους πράξεις, καὶ δημόσιος ἐκτελεστῆς τῶν δικαστικῶν διαταγῶν καὶ ἀποφάσεων, ἀπαρῶν δὲ τῶν ἐκτελεστῶν πράξεων (actes exécutaires) (Rauter 1 c. § 77).

§ 1.—**Ἱστορικῶς.** α') Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον τοὺς σοτερίμ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν σοφετίμ (δικαστῶν τῶν πόλεων) πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν των ὡς πρὸς τὰς ἀστικὰς διαφορὰς καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων· πρὸς τοῦτο, κρατοῦντες μάστιγα ἢ ράβδον ἀνὰ χεῖρας, παρίσταντο ἐν τῇ συνεδριάσει καί, μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως, παραλαμβάνοντες τὸν κατὰδικον, ἐξετέλουν τὰ ὑπ' αὐτῆς διαταχθέντα.

β) Κατὰ τὸ ἐλληνικὸν δίκαιον αἰὼν ὁ ἐφ' ὕδωρ ἦτο ὑπὸ τῆς δικαστηρίου, ἢ κατὰ τὴν σημερινὴν φρασεολογίαν κλητὴρ τοῦ ἀκροατηρίου, (Παυλ. Σουῖθ. — Δημοσθ. ὑπ. Φορμ.

963.—ἰδίου κ. Ναυσιμ. 993.—Λυσίου ὑπ. Μαντιθ.) ἐκλεγόμενος, ὅπως ἔχη τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κληψύδρας, τῆς καλουμένης μεταφορικῶς καὶ ἀνάγκης (Πλάτ. Θεαίτ. 172. ε'. — Δίσχ. π. Πρπρσθ. 296.—Δημοσθ. κ. Μακαρτ. 1052.—ἰδίου πρ. Βοιωτ. 1019 καὶ κ. Κον. 1271), ἣτις ἦτο μηχανὴ πρὸς μέτρησιν ὠρισμένης ποσότητος ὕδατος ρέοντος, χρησιμεύουσα πρὸς οἰκονομίαν τοῦ χρόνου κατὰ τὰς ἀγορεύσεις· αἶψα μέντοι καὶ κρηνοφύλακα ὡς ἀρχή, δηλοῦσης τὸ ἔργον αὐτῆς τῆς ἐπικλήσεως· καὶ λέων δὲ τις ἐκαλεῖτο κρηνοφύλαξ, χαλκοῦ πεποιημένος ἐπὶ κρήνης τινός, δι' οὗ τὸ ὕδωρ ἐφέρετο ἐν ταῖς πρὸς τὸ ὕδωρ δίκαι· ἐπιμελητῆς δὲ τις κληρωτὸς ἐγίνετο, ὃς καὶ ἐκαλεῖτο ἐφ' ὕδωρ, ὁ παραφυλάττων τὴν ἰσότητα τῆς κληψύδρας» (Πολυδεύκους Η'. 113). Ὅσακις ὁ δικαστὴς διέκοπτε τὸν ρήτορα, ὅπως τὸν ἐρωτήσῃ ἢ τῷ ζητήσῃ διασαφῆσαι ὁ ὁμιλῶν προσεκάλει τὸν ὑπὸ τῆς δικαστηρίου πρὸς ἀπαρτίαν τῆς ροῆς τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ ἀεπίλαβε τὸ ὕδωρ. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας διὰ τοῦ ἀεξέρα τὸ ὕδωρ ἐκαλεῖτο ὅπως χύσῃ, τὸ ἐναπομένον ὕδωρ.

Κληρὸς κατὰ τὸ ἐλληνικὸν δίκαιον ἦτο ὁ ὑπὸ τῆς δικαστηρίου, ὅστις μετὰ τὸ τέλος τῆς συζητήσεως, περιφερόμενος μὲ δύο κἀδους εἰς τὰς χεῖρας, ἐσύναζε τὰς ψήφους τῶν δικαστῶν, φωνάζων αὐτῷ μὴ ἐψηφθησὶν ὡς ἐγερθεὶς βαλλέτω (S. Petiti, Leges atticae σ. 422. — Σόλων σ. 125).

γ) Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον διαφόρους τάξεις κλητῆρων· τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ὑπὸ τὴν γενικὴν ὀνομασίαν servi publici, apparitores· εἰδικῶς δὲ οἱ pictores (ραβδοῦχοι), executores, praesones (Οἰκονομ. Πολ. Δ. § 20 σημ. 1) οὗτοι ἐπίσης οἱ viatores, statores, cohortates ἦσαν ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἀναλογούντες κατὰ τὸ

πλείστον εἰς τοὺς σημερινούς δικαστικούς κλητῆρας (Dalloz, Huissier, N° 2)· οἱ accensi ὅμως ἦσαν κυρίως οἱ κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου (Nienpoort, Cout. des Romains p. 119).

β) Κατὰ τὸ ἀρχαῖον γ α λ λ ι κ ὸ ν δ ῖ -
κ α ι ο ν huissiers ἐλέγοντο οἱ ἐ-
χοντες τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δι-
καστηρίου, ἐκλήθησαν δὲ οὕτω ἢ hostia-
rii (hostium=θύρα) ἐκ τῶν ἐν τῇ θύρᾳ
φυλακτόνων. Πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ ὑπηρε-
σίαι, αἱ ἀνατεθεῖσαι βραδύτερον εἰς τοὺς
δικαστικούς κλητῆρας, ἐξετελοῦντο προη-
γουμένως ὑπὸ τῶν sergents de justice.
Κατὰ τὸν ΙΗ'. αἰῶνα ἀπέμειναν μόνον οἱ
huissiers, ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ἐξέλει-
πον καὶ αἱ διακρίσεις τῶν διαφόρων κα-
τηγοριῶν. Τὰ καθήκοντά καὶ τὰ δικαιώ-
ματα τῶν δικαστικῶν κλητῆρων ἐν Γαλ-
λίᾳ ἐρρυθμίσθησαν κατὰ τὰ νῦν ἰσχύοντα
διὰ τῶν ἀκολουθῶν νόμων καὶ διαταγμά-
των, ἐξ ὧν ἤντησε καὶ ὁ Ἑλλην νομο-
θέτης τὰ περὶ τοῦ θεσμοῦ : 1) τὸ ψήφι-
σμα ἀπὸ 27 ventose ἔτος 8 καὶ τῆς 6
'Ιουλίου 1810· 2) τὸ ψήφισμα τῆς 14
'Ιουν. 1813· 3) τὸ δ. 26 'Ιουν. 1822·
4) τὸ δ. 6 'Οκτ. 1832. 5) τὸ ψήφισμα
τῆς 13 'Οκτ. 1870. Οἱ τοῦ ἀκροα-
τηρίου καλοῦνται huissiers audien-
ciers, οἱ δὲ κοῖνοὶ huissiers
ordinaires.

ε') Παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ἀρ-
χαιότερον τὰ καθήκοντα τῶν κλητῆρων
ἐξετέλουν ἄνωτεροι δικαστικοὶ ὑπάλληλοι
ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ (Φέδερ, σ. 179).
Διὰ δὲ τοῦ ἀπὸ 27 'Ιαν. 1877 δικαστικοῦ
ὀργανισμοῦ ὠρίσθη εἰδικὴ τάξις ὑπάλλη-
λων, δι' αὐτοῦ ὁ κανονισμὸς τῆς ὑπηρε-
σίας τῶν ἀνετίθη ὡς πρὸς μὲν τὸ αὐτο-
κρατορικὸν δικαστήριον εἰς τὸν Καγκελά-
ριον τῆς αὐτοκρατορίας, ὡς πρὸς δὲ τὰ
λοιπὰ δικαστήρια ἐκάστου κράτους εἰς τὰς
κυβερνήσεις αὐτῶν (ἄρθρ. 155. — Du-
barle, 6'. 93). Ἐν Γερμανίᾳ ἐκτὸς τῶν

κλητῆρων Gerichtsvollzieher ὑπάρχει καὶ
ἡ τάξις τῶν ὑπηρετῶν τῶν δικασ-
τηρίων (Gerichtsdieners), εἰς οὗς ἀ-
νατίθεται ἡ ἐπιτήρησις τῶν δικαστικῶν
καταστημάτων, ἡ ἑρμάνσις καὶ ὁ φωτι-
σμὸς αὐτῶν, ἡ παράδοσις καὶ ἡ παραλαβὴ
τῶν ἐκ τοῦ ταχυδρομείου φακέλλων, ἡ ἐν
τῷ ἀκροατηρίῳ ὑπηρεσία, ἡ μεταφορὰ
τῶν δικογραφῶν εἰς τὰς οἰκίας τῶν δι-
καστῶν κλπ. Τὰς θέσεις τῶν δικαστικῶν
τούτων ὑπηρετῶν λαμβάνουσιν ἀπόστρα-
τοι (Dubarle, n' cccixii—cccxcv).

§ 2.—Ἐν Ἑλλάδι. Τὰ περὶ δικαστι-
κῶν κλητῆρων ἐκανονίσθησαν ἐν τῷ κε-
φαλαίῳ Γ'. τοῦ θ'. τμήματος τοῦ Δ'.
μέρους τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων
τῆς 21 'Ιανουαρίου 1834 καὶ ἐν τοῖς
ἄρθροις 153—165 αὐτοῦ κατὰ τὸ πλεῖ-
στον συμφώνως πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύ-
οντα. Οὐσιώδης ὅμως διαφορὰ μεταξὺ
τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς νομο-
θεσίας εἶναι, ὅτι εἰς τοὺς Ἑλλήνας κλη-
τῆρας δὲν ἐπετρέπη ὡς παρὰ Γάλλοις ἡ
σύνταξις δικογράφων, ὅπερ ἐπαινοῦσιν οἱ
Φέδερ (σ. 173) καὶ Οἰκονομίδης (§ 120).
Ἀλλὰ καὶ διὰ μεταγενεστέρων νόμων καὶ
διαταγμάτων, περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἑκα-
στον προστεθῆσονται τὰ δέοντα, συνεπλη-
ρώθησαν ἡ μετερρυθμισθῆσαν τὰ περὶ τοῦ
θεσμοῦ τῶν δικαστικῶν κλητῆρων.

§ 3.—Ὁ ἀριθμὸς τῶν δικ. κλητῆ-
ρων παρ' ἐκάστῳ δικαστηρίῳ ὠρίζεται
διὰ τῆς § 1 τοῦ ἄρθρ. 153 τοῦ Ὀργ.
Δ. παρὰ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ γνωμο-
δότησιν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου. Τὸ Δ.
τῆς 8/23 'Ιουλ. 1865 ὠρίσε τὸν παρ' ἐ-
κάστῳ Πρωτοδικεῖῳ τοῦ Κράτους ἀριθμὸν
αὐτῶν καὶ δι' ἄλλων διαταγμάτων ἐγέ-
νετο μεταβολὴ τοῦ ἀριθμοῦ ἡ ὁ προσδιο-
ρισμὸς ὡς πρὸς τὰ μεταγενεστέρως συστα-
θέντα Πρωτοδικεῖα. Πολλὰκις ὅμως ἐγέ-
νοντο ὑπερβάσεις. Ἐν τέλει ἐψηφίσθη ὁ ν.
ΒΡ'η τῆς 20/28 'Απρ. 1893, ὅστις ἐ-
ἄρθρῳ 9 ὠρίσεν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν δι-

κλητῆρων τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν ὀρίζεται εἰς 200, Σύρου εἰς 75, Χαλκίδος εἰς 60, Λαμίας εἰς 55, Παρνασσίδος εἰς 55, Ναυπλίου εἰς 120, Τριπόλεως εἰς 150, Καλαμῶν εἰς 110, Κυπαρισσίας εἰς 70, Σπάρτης εἰς 110, Πατρῶν εἰς 160, Ἠλείας εἰς 70, Μεσολογγίου εἰς 100, Ζακύνθου εἰς 25, Λευκάδος εἰς 40, Κερκύρας εἰς 60, Κεφαλληνίας εἰς 60, Ἄρτης εἰς 20, Λαρίσης εἰς 55, Βώλου εἰς 55, Τρικυλίων εἰς 40 καὶ Καρδίτης εἰς 55. — Ἐν τοῖς Πρωτοδικείοις, ἐν οἷς εἶναι διορισμένοι κλητῆρες πλείοτεροι τοῦ ὁρισθέντος διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου ἀριθμοῦ, αἱ κενούμεναι θέσεις δὲν πληροῦνται μέχρι οὗ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς περιορισθῇ εἰς τὸν ὁρισθέντα. — Οὕτω κατὰ τὰ νῦν ἰσχύοντα ὁ ἐλικὸς ἀριθμὸς τῶν κλητῆρων ἀνέρχεται εἰς 1745 ἐπὶ πληθυσμοῦ 2,420,000 κατοίκων, ἡ δὲ γερμανικὴ αὐτοκρατορία κατὰ τὸ 1885 εἶχεν ἐν ὧν 2774 ἐπὶ πληθυσμοῦ 45,234,306 κατοίκων.

§ 4. — οἱ κλητῆρες εἶναι κοῖνοι καὶ τοῦ ἀκροατηρίου, οἷτινες εἶναι καὶ ἑμμεσθοί.

Κοῖνοι κλητῆρες, οἱ ἀναλογούντες πρὸς τοὺς ἐν Γαλλίᾳ *huissiers ordinaires*, εἶναι οἱ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας καὶ ἄλλων εἰδικῶν νόμων ἐπιδίδοντες ἔγγραφα καὶ ἐκτελοῦντες δικαστικὰς ἀποφάσεις ἐπ' ἀμοιβῇ ποσοστοῦ τινος ἐκ τῶν τελῶν τοῦ χαρτοσήμου.

Κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου οἱ ἀναλογούντες πρὸς τοὺς ἀφ' ὧν καὶ τοὺς «κῆρυκες» τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, καὶ πρὸς τοὺς *huissiers audienciers* τῶν Γάλλων, εἶναι οἱ παρ' ἐκάστου δικαστηρίου πολιτικοῦ ἢ ποινικοῦ ἐκλεγόμενοι καὶ ὀφείλοντες νὰ μένωσιν εἰς τὴν ἐδρὰν τοῦ δικαστηρίου (ἄρθρ. 155 Ὀργ. Δ.), ἀντικαθιστάμενοι πάλιν ὑπὸ τοῦ ἰδίου δικαστηρίου (ἄρθρ. 156 Ὀργ. Δ.). Οἱ κλητῆρες οὗτοι, προσ-

λαμβανόμενοι διὰ τὴν ἄμεσον δικαστηριακὴν ὑπηρεσίαν, ὀφείλουσι νὰ παρευρίσκωνται εἰς ὅλας τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ ἐτάχθησαν, συνεδριάσεις, ἔχουσι δὲ ἀμονίμους ἐδρας εἰς τὸ δικαστήριον καὶ εἰς τόπον ἀπρόσιτον εἰς τὸ κοινὸν κατὰ τὸ ἄρθρ. 257 Ὀργ. Δ. — Ἐπίσης ὀφείλουσι νὰ ἐκφωνῶσιν ἐπ' ἀκροατηρίου τὰς ὑποθέσεις κατὰ τὴν τάξιν τοῦ πινακίου συμφώνως τῇ παρὰ τῶν ἰδίων συντασσομένων δελτίῳ ἐκάστης συνεδριάσεως (Ὀργ. Δ. 266. 267) καὶ νὰ ἐκτελῶσι κατὰ τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων τῶν ἄλλας ὑπηρεσίας (Φέδερ σ. 175), βοηθοῦντες τὸν πρόεδρον πρὸς εὐταξίαν τοῦ ἀκροατηρίου. Οἱ παρ' Εἰρηνοδικαῖς διορισμένοι κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου δὲν δύνανται ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἐκ τῆς Εἰρηνοδικειακῆς περιφερείας ἀνευ ἀδείας τοῦ Εἰσαγγελέως (Ὀργ. Δ. 160).

Τὰ περὶ τῶν ἑμμεσθῶν κλητῆρων ἐκανόνισεν εἰδικώτερον ὁ ν. ΓΜΔ' τῆς 29 Ἰουν. / 24 Ἰουλ. 1871 πολλὰς διὰ τοῦ ἄρθρ. 40 καταργήσας διατάξεις ἐκ τῶν τῆς Ποινικῆς διατιμῆσεως (Δ. 11 Ὀκτ. 1834). Τὸ ἄρθρ. 1 αὐτοῦ ὀρίζει τὰ προσόντα τοῦ διοριστέου καὶ τὸν τρόπον τοῦ διορισμοῦ, ὅστις ὅμως ἐκανονίσθη διὰ τοῦ ν. 20 Ἀπρ. 1893 δι' αὐτοῦς. Διὰ τοῦ ἄρθρ. 2ου ἀνετίθη ἡ κοινοποίησις τῶν ποινικῶν δικογράφων καὶ ἡ ἐκτίσεις τῶν ἐνταλμάτων καὶ ποινικῶν ἀποφάσεων, περὶ ὧν προνοοῦσι τὰ ἄρθρ. 51 καὶ ἐπ. τῆς ποινικῆς διατιμῆσεως (Κλαῦπα — Ἀντωνιάδου σ. 28). Διὰ τῶν ἄρθρ. 4 καὶ 5 ὁρίσθη ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ μηνιαία ἀποζημιώσεις αὐτῶν. Τῇ παραγγελίᾳ τοῦ Εἰσαγγελέως ὀφείλουσι νὰ ἐκτελῶσι καὶ τὰς παραγγελίας πάσης ἄλλης ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ ἐδρευούσης δικαστικῆς ἀρχῆς, ἐκτὸς ἐκείνης, παρ' ἣ εἰσιν εἰδικῶς διορισμένοι (ἄρθρ. 6). Ἐν περιπτώσει ἀσθενείας ὁ ἀναπληρωτὴς τῶν διορίζεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως (ἄρθρ. 7).

"Ανευ ἀπαλαυγῆς δικαιώματός τινος δ-
πεύλουσι νὰ ἐνεργῶσιν οἱ ἔμμισθοι κλη-
τῆρες τὰς κατὰ παραγγελίας τῆς ἀρχῆς
γινομένης δυνάμει τῶν ἄρθρ. 15.18. 23.
25. 38 καὶ 39 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου
,ΧΜΗ' τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1877 κοινο-
ποιήσῃ καὶ ἐπιδόσῃ· ἐν περιπτώσει ἀνε-
πάρκειας ἀνακτιθένται τοιαῦται κοινοποιή-
σεις συμφώνως τῶν, ΑΤΙΣΤ' τῆς 16/18
Δεκεμ. 1885 καὶ εἰς ἀμύσθους.

Οἱ ἔμμισθοι κλητῆρες, μὴ παραβλα-
πτομένης τῆς ἰδιαιτέρας τῶν ὑπηρεσίας,
δικαιοῦνται νὰ ἐνεργῶσι καὶ τὰς ὑπὸ τῶν
κοινῶν κλητῆρων γενομένης ἐπιδόσεις καὶ
ἄλλας ἐκ τῶν εἰς τὰς κλητορικὰς ὑπηρε-
σίας ἀναγομένων πράξεις.

Εἰς τὰς τε λ ε τ ἄ ς οἱ κλητῆρες τοῦ
ἀκροατηρίου παρακολουθοῦσι τοὺς ὑπο-
γραμματίε (Ὁργ. Δ. 227), οἱ δὲ κοινοὶ
ἐπονται (Ὁργ. Δ. 228). Πολυτέλεια δια-
τάξεων οὐδέποτε ἐφαρμοσθεῖσιν!

§ 5. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐμμεσθῶν κλη-
τῆρων, ὁρισθεὶς ἐν ἀρχῇ διὰ τοῦ ἄρθρ.
4 τοῦ ν. ΥΜΔ' (ἀνωτέρω § 4) ἐτροπο-
ποιήθη διὰ τοῦ ν. ΦΙΔ' 28 Μαρτ. /2 'Α-
πριλ. 1875, τελευταῖον δὲ διὰ τοῦ ν.
ΑΩΟΙ' 31 Δεκεμ. 1890 /2 'Ιαν. 1891,
συμφώνως τῇ ὁποίᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ
μηνιαία ἀποζημιῶσαι δικαστικῶν κλητῆ-
ρων ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν πρωτοδικαίων
τοῦ κράτους προσδιορίζεται ὡς ἐξῆς, τρο-
ποποιουμένων κατὰ τοῦτο τῶν ἀπὸ 29
Ἰουνίου 1871 ΥΜΔ' καὶ 28 Μαρτίου 1875
ΦΙΔ' νόμων. Ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ πρω-
τοδικείου Ἀθηνῶν εἰς 29· Σύρου 27·
Χαλκίδος 18· Λαμίας 15· Παρνασσίδος 14·
Ναυπλίου 30· Τριπόλεως 32· Καλαμῶν
25· Κυπαρισσίας 13· Σπάρτης 26· Πα-
τρῶν 21· Μεσολογγίου 27· Ἐν τῇ περι-
φερείᾳ τοῦ Πρωτοδικείου Ἡλείας 13· Λευ-
κάδος 9· Ζακύνθου 8· Κερκύρας 11· Κε-
φαλληνίας 14· Ἀρτης 7· Λαρίσης 11·
Τρικυκλῶν 10· Καρδίτσης 10· Βώλου 15.
ἢτοι ἐν ὅλῳ 383.

§ 6. — Ὁ διορισμὸς τῶν δικαστικῶν
κλητῆρων ἐγίνετο κατὰ τὴν § 2
ἄρθρ. 153 Ὁργ. Δ. παρὰ τοῦ βασιλ.
κατὰ πρότασιν τῆς ἐπὶ τῆς δικαιοσύ-
νης γραμματείας. Τὸ δ. τῆς 26 Ἰουλίου 1871
ὁπέβαλεν αὐτοὺς εἰς ἐξετάσεις. Ἀλλὰ
περὶ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῶν ἐξετάσεων
μοθετήθησαν διὰ τοῦ ν. ΒΡΗ' τῆς 20
'Απρ. 1893.

Π ρ ο σ ὶ ν τ α πρὸς διορισμόν : α) 2
ἔτος συμπληρωμένον· 6—1ον) πτυ-
χίου εἰρηνοδίκου 2ον) ἡ διετὴ ὑπηρεσίαν γυ-
ματείως εἰρηνοδίκου ἢ τριετὴ ὑπηρε-
σίαν ἐμμέσθου ὑπογραμματίως ἢ γραφέως
λυμελοῦς δικαστηρίου· 3ον) ἡ πεντε-
ετής ὑπηρεσίαν δικαστικοῦ κλητῆρος πρὸς
δημοσιεύσεως τοῦ νόμου· 4ον) ἡ ἐ-
κτικὸν τῆς α', τάξεως τοῦ γυμνασίου
πραγγομένην εξέτασιν κατὰ τὰ διατα-
γμένα ὑπὸ τοῦ τελευταίου νόμου (ἄρθρ.

Αἱ ἐξετάσεις ἐγγράφοι καὶ
φορικαὶ γίνονται ἐνώπιον τριῶν Ἐφε-
τών· Πᾶς ὑποψήφιος προκαταβάλλει ἐν
αἰτήσῃ καὶ δραχμὰς δέκα διὰ δικαιώ-
ματός τινος δυνάμει τῶν ἄρθρ. 2
πρακτικὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὑποβάλλει
διὰ τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν
τὸ ὕμν. τῆς Δικαιοσύνης (ἄρθρ. 3).
τὸν διορισμόν εἰς κενὴν θέσιν προτι-
μῶν κατὰ τὰς ἐξετάσεις λαβὼν βαθμόν
ἑξῆς (ἄρθρ. 4). Ὁ διορισμὸς γί-
νεται κατὰ περιφέρειαν πρωτοδικείων.

§ 7. — Βιβλία εὐ ς ε τ η ρ ῖ ο υ
τα μ ε ῖ ο υ ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν
τῆρες κατὰ τὸ ἄρθρ. 164 ἐν συν-
τάξει πρὸς τὸ ἄρθρ. 150 Ὁργ. Δ. Τ
δείγματα τῶν βιβλίων τούτων ὡς
ἀπὸ 4/19 Φεβ. 1835 ἐγκύκλιος τοῦ
τῆς Δικαιοσύνης (Γ. Φιλ. Δικ. 387).

Χ α ρ τ ο σ η μ α ῖ ν ο ν τ α ῖ
ἄρθρ. 39 καὶ 19 τοῦ ν. ΑΧΚΕ'
Δεκ. 1887 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ
ΒΡΠΒ' 21/22 Δεκ. 1892 (Γ. Φ

Χαρτ. σ. 245. Αὐτόθι Συμπλ. 28) μονογράφονται δὲ καὶ ἀριθμοῦνται κατὰ τὸ ἄρθρ. 87 'Οργ. Δ. ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν περιφέρειαν διορίζονται, δὲν ἐπιτρέπεται δὲ ἡ ὁρκίσις τοῦ διορισθέντος, ἐὰν μὴ τὰ βιβλία ταῦτα προσαχθῶσιν ἐν τάξει (ἄρθρ. 5 τοῦ ν. ΒΡ' 20 'Απριλ. 1893).

Ἡ τήρησις τοῦ βιβλίου ταμείου ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ νόμου, καίτοι μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ θεσμοῦ τοῦ χαρτοσήμου δὲν εἶναι πολὺ χρήσιμος διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 165 'Οργ. καθ' ὃ πᾶς κλητὴρ σημειώνει ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου καὶ ἐφ' ἐκάστου ἀντιγράφου τῶν πρὸς κοινοποίησιν ἐγγράφων τὴν ποσότητα τῶν εἰς αὐτὸν ἀνηκόντων τελῶν καὶ δικαιωμάτων ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ 3 μέχρι 50 δραχμῶν, ἢ προσκαίρου παύσεως τὸ πολὺ ἐνὸς μηνός. Ἄλλ' ἡ τήρησις τοῦ εὐρετηρίου, μὴ παρέχουσα τὰς διὰ τοὺς δικηγόρους δυσχερείας, εἶναι ἀπαραίτητος καὶ εἰς πλείους περιστάσεις χρησιμωτάτη. ὅθεν οἱ εἰσαγγελεῖς ὀφείλουσι νάπαιτώσιν τὴν τακτικὴν τήρησιν αὐτῶν.

§ 8 — Μετάθεσις κλητῆρος ὑπὸ Πρωτοδικείου εἰς Πρωτοδικεῖον ἡδύνατο νά γείνη κατὰ τὸ ἄρθρ. 157 'Οργ. Δικαστηρίων κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἀρμοδίου Πρωτοδικείου. — Τὸ ἄρθρ. 8 τοῦ νόμου ΒΡ' 20 'Απριλίου 1893 διέταξεν, ὅτι μετάθεσις δικαστικοῦ κλητῆρος ἐκ τοῦ πρωτοδικείου, παρ' ᾧ διατελεῖ, εἰς ἄλλο ἐπιτρέπεται μόνον εἰς κενὴν θέσιν καὶ ἐπὶ τῇ ἐγγράφῳ τοῦ μετατιθεμένου αἰτήσῃ.

§ 9. — Παύσις κλητῆρος: α) προσωρινῇ ἐπιβάλλεται ἔνεκα πειθαρχικῆς ποινῆς ('Οργ. Δ. 293). β) ὁριστικῇ: I) εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἄρθρ. 21, 22 καὶ 24 Ποιν. Ν. οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐπιβληθεῖσα ποινή· II) ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ἀρμοδίου πρωτοδικείου, προκαλουμένη ὑπὸ τοῦ εἰσαγγε-

γελέως μετὰ προηγουμένην ἀπολογίαν τοῦ κλητῆρος, ἔνεκα οἰουδήποτε παραπτώματος, ἐμφαινόντος ἀμίλειαν, ἀνικανότητα ἢ διαγωγὴν ὁπωσδήποτε ἀσυμβίβαστον τῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ III) ἂν δὲν τηρῇ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 164 'Οργ. Δ. ὀριζόμενα (ἀνωτέρω § 7) βιβλία. Ἐν τῇ περιπτώσει I) δὲν ἐπιτρέπεται διορισμὸς ἐκ νέου, εἰς δὲ τὰς ἄλλας δύο ἐπιτρέπεται μόνον μετὰ παρέλευσιν ἐνιαυτοῦ καὶ ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ γνωμοδοτήσαντος ὑπὲρ τῆς παύσεως πρωτοδικείου (ἄρθρ. 7 ν. ΒΡ' 20 'Απριλ. 1893).

Ἐν περιπτώσει παύσεως προσωρινῆς ἢ ὁριστικῆς πᾶσα πρᾶξις ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς πειθαρχικῆς ἀποφάσεως ἢ τοῦ ἐγγράφου τῆς ἀπολύσεως εἶναι ἄκυρος ('Οργ. Δ. 295), ὁ κλητὴρ τιμωρητέος (Ποιν. Ν. 450), ἐὰν δὲ εἶναι ἔμμισθος στερεῖται καὶ τοῦ μισθοῦ ('Οργ. Δ. 294). Πρὸς πρόληψιν ζημιῶν τρίτων, ἀγνοούντων τὴν παύσιν, εἶναι ἀναγκαῖον νά νομοθετηθῇ ὑποχρεωτικὴ δημοσίευσις τῆς παύσεως εἰς τὰ ἄκροατήρια τῶν δικαστηρίων τῆς περιφέρειας του καὶ εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως», ὡς αἱς πρόκειται καὶ περὶ προσωρινῆς παύσεως.

§ 10. — Ἐντὸς περιφέρειας Πρωτοδικείου διοριζόμενοι οἱ κλητῆρες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νά μετέρχωνται τὰ ἔργα τῶν καὶ παρ' ἅπασιν τοῖς λοιποῖς δικαστηρίοις τοῖς ἐδρευούσης ἐντὸς τῆς αὐτῆς περιφέρειας. Ὅθεν λογίζονται κλητῆρες «πρωτοδικῶν», μόνον ὁ ἐντὸς τῆς περιφέρειας τῶν ἐνεργούσιν ἐγκύρως.

Ὁ παρ' Εἰρηνοδικοῦ τινὸς ἐκλεχθεὶς κλητὴρ ἐνεργεῖ ἐγκύρως κοινοποιήσεις καὶ ἄλλας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ἀναγκαζόμενας πράξεις καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ Πρωτοδικείου· ὁ δὲ κλητὴρ τοῦ ἀκροατηρίου τῶν Ἐφετών ἢ τοῦ Ἀρείου Πάγου δὲν ἔχει ἀρμοδιότητα ἐκτὸς τῆς περιφέρειας τῶν πρωτοδικῶν, μολοντόν τῇ περιφέρειᾳ

τῶν δικαστηρίων τούτων ἐκτείνεται περαιτέρω (Φέδερ σ. 175.—Carré—Fouchier γ' 43).

§ 11. — Κοινοποιήσεις ἀπὸ δικηγόρου εἰς δικηγόρον τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ὀρίζει τὸ ἄρθρ. 158 'Οργ. Δ., ὅτι ἐνεργοῦσι μόνοι οἱ κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου, εἰς οὓς ἀνετέθη καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ ἀκροατηρίου ὑπηρεσία. Τοιαῦται δὲ εἶναι ἐν Γαλλίᾳ αἱ significations d'avoué ἂν αὐτοῦ, ὁρισθεῖσαι ἐκεῖ διὰ νόμου, ἥτοι τοῦ ἄρθρ. 26 τοῦ ψηφ. 14 'Ιουν. 1813 (Berriat, σ. 54 σημ. 31. — Dalloz, Exploit, 642)· παρ' ἡμῖν δὲ, κατὰ τὸν Οἰκονομίδην (§ 20 σημ. 8), «μῖναι τούτο ὁρίσασιν (πρὸς Πολ. Δ. 555 § 2), ὥστε, ὅπως ἔχει, εἶναι ἀνεφάρμοστος ἡ διάταξις τῆς 2 § τοῦ ἄρθρ. 158». Κατὰ τὸν Φέδερ (σ. 176) τοιαῦται ἐπίδοσεις παρ' ἡμῖν εἶναι αἱ κατὰ τὴν κοινοποίησιν τῆς ἀγωγῆς καὶ εἰς τὴν ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου προπαρασκευαστικὴν διαδικασίαν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 555, 565, 568) μεταξὺ τῶν πληρεξουσίων τῶν διαδίκων ἢ τῶν διαδίκων αὐτῶν—ἐὰν αὐτοὶ οὗτοι διεξάγωσι τὰς ὑποθέσεις των—διακοινώσεις καὶ αἱ μετὰ ταῦτα γινόμεναι, τὴν διαδικασίαν μόνον ἀποβλέπουσαι κοινοποιήσεις καὶ εἰδοποιήσεις τῶν πληρεξουσίων τῶν διαδίκων πρὸς ἀλλήλους· ἡ δ' ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς, τῆς ἀνταγωγῆς, τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, τῶν κλήσεων, τῶν μαρτύρων, δύναται νὰ ἐνεργηθῇ παρὰ παντός κλητῆρος τῆς περιφερείας τῶν Πρωτοδικῶν (Πρὸς Rauter, 1. § 77.—Berriat, α', σ. 81 σημ. 31.—Boltard, α', 72). —Ἡ παράβασις τῆς § 2 τοῦ ἄρθρ. 158 δὲν διετάχθη ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος· ὅθεν νομίμως μὲν ἐνεργοῦνται αἱ τοιαῦται ἐπίδοσεις καὶ παρὰ κλητῆρων οὐχὶ τοῦ ἀκροατηρίου, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς περιφερείας· δίδει ὅμως τοῦτο ἀφορμὴν εἰς πειθαρχικὴν καταδίκην τοῦ κλητῆρος (Φέδερ σ. 177. — Πρὸς Carré—Fouchier, γ' 38—43).

—Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ οὐδεὶς ποτὲ τῶν κλητῶν ἐτιμωρήθη ἐπὶ παραβάσει τῆς διατάξεως. —Ἀνάγκη ἢ νὰ ὁρισθῇ δι' ἐρμηνευτικοῦ νόμου ἀκριβέστερον ἡ ἀποκλειστικὴ τῶν κλητῶν τοῦ ἀκροατηρίου ἀρμοδιότης, ἢ νὰ καταργηθῇ ἡ ἀσχοπὸς αὐτῇ διακρίσις τῶν κοινοποιήσεων, ἀφ' οὗ μάλιστα οἱ κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου ἐγένοντο ἔμμιθοι ('Οργ. Δ. 155 σημ. 4).

§ 12. — Ἐκτὸς τῆς περιφερείας τοῦ πρωτοδικείου, παρὰ τῷ ὁποίῳ διατελεῖ ὁ κλητῆρ οὐδεμίαν ἐνεργεῖ πράξιν ('Οργ. Δ. 159): ἄκυρος δὲ εἶναι ἡ τοιαύτη τυχὸν ἐνεργηθεῖσα (Πολ. Δ. 140. 201. — Οἰκονομίδου § 90 σημ. 3): προσέτι ὁ κλητῆρ καταδικάζεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων, εἰς τὰς ἐκ τῆς ἀκύρου πράξεως προζενηθείσας ζημίας, ἐν ἀσυγγνώστῳ παραδρομῇ εἰς χρηματικὴν ποινὴν 20—200 δρχ. (Πολ. Δ. 203) ἢ τιμωρεῖται πειθαρχικῶς καὶ μέχρι προσωρινῆς παύσεως ('Οργ. Δ. 292. 293).

§ 13. — Ὁ δικ. κλητῆρ ὀφείλει νὰ παρέχῃ τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς πάντα ὅσας προσηκόντως ἐπικαλεῖται αὐτὴν. Κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα δὲν τῷ ἐπιτρέπεται νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ ἐνυπόστατον τῆς ἐπιχειρητέας πράξεως (Οἰκονομίδου § 20 γ'. — Carré—Fouchier, γ'. 60. 61. 67).

Ἄρνούμενος ἢ βραδύνων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του, καὶ μὲ ὅλας τὰς εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ ἄρθρ. 97 'Οργ. Δ. γενομένας παρὰ τοῦ Εἰσαγγελέως ἐπιταγὰς, καταδικάζεται εἰς ὅλας τὰς ζημίας καὶ τὰ ἔξοδα, προσέτι δὲ εἰς πειθαρχικὸν πρόστιμον 10—100 δρχ. καὶ εἰς παῦσιν 14 ἡμερῶν μέχρι 6 μηνῶν καθόσον δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ ποινικῆς καταδίκης ('Οργ. Δ. 161, 141, 97 Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. σ. 359). Ἐπὶ παρὰ τὰς εἰς τὸν κλητῆρα τῶν καθηκόντων του τιμωρεῖται, ἐὰν ὑπάρχῃ τις τῶν ἐν τῷ ἄρθρ. 487 Ποιν. Ν. περιπτώσεων. — Ἀγῶγῇ δὲ κακῶς κίεας γίνεται κατὰ κλητῆρα

τῆρος εἰς οἰανδήποτε ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἄρθρ. 56 Πολ. Δ. καὶ 65 Ποιν. Δ. ἀναφερομένων περιπτώσεων.

§ 14.—Ἡ συγγένεια εἶναι κώλυμα, δικαιολογοῦν τὴν ἄρνησιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἔργων τοῦ κλητῆρος, ὅστις δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ πράξιν, εἰς ἣν διὰ δικοὶ ἢ ἀμέσως εἰς αὐτὴν ἐνδιαφερόμενοι εἶναι συγγενεῖς ἢ κηδεσταὶ αὐτῶν, κατὰ μὲν εὐθεὶαν γραμμὴν εἰς ὅλους τοὺς βαθμούς, ἐκ πλαγίου δὲ μέχρι τοῦ τρίτου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου (Ὁργ. Δ. 161. 177).—Τὸ κώλυμα τῆς συγγενείας ἐξετάζεται ὡς πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς διαδίκους (Οἰκονομίδου § 20 σημ. 11.—Carré, Procédure, ζήτ. 338). Ὁ Οἰκονομίδης (αὐτόθι) θεωρεῖ τὴν διάταξιν δυνητικὴν, ἐνῷ τοιαυτὴ δὲν εἶναι ἡ τοῦ ἄρθρ. 177, εἰς ἣν παραπέμπει τὸ ἄρθρ. 161 Ὁργ. Δ.—Καὶ κατὰ τὴν γαλ. Πολ. Δ. (ἄρθρ. 66) ἡ παῖς τοῦ κλητῆρος ἐν περιπτώσει κωλύματος συγγενείας εἶναι ἄκυρος.

§ 15.—Δικαιολογήματα πρὸς ἄρνησιν τῶν ἔργων τοῦ κλητῆρος εἶναι :

α) ἡ ἐλλείψις ἐγγράφου παρὰ γαλ. Πολ. Δ. 141. 870) διότι ἡ ἐλλείψις παραγγελίας ἄκυρον καθιστᾷ τὴν πράξιν τοῦ κλητῆρος, μὴ ἀναπληρουμένη οὐδὲ διὰ ρητῆς ἀναγνωρίσεως τῆς προσβαλλομένης ἐπιδόσεως κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρ. Πάγου (Μπαλάνου—Γκίνης α'. σ. 453 § 3).—Ἐν ὑπερβάσει ἐν τολῆς ὑπόκεινται εἰς ἀποδοκιμασίαν (Πολ. Δ. 142. 463 § 6.—Φέδερ, σ. 178).—Παρὰ Γάλλοις ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς ἀπαίτεται παραγγελία τοῦ δικαστηρίου (Berriat α'. σ. 56 σημ. 38).

β) ἡ ἐλλείψις προκαταβολῆς τῶν νομίμων τελεῶν κατὰ τὸ ἄρθρ. 32 ν. 30 Δεκ. ΑΧΚΕ' (Γ. Φιλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 217—πρβ. Ἀρ. Π. 17 τοῦ 1847.—Κατωτέρω § 19).

γ) ἡ ἀσθένεια (Carré—Fouchier, γ'. 66).

δ) συμφέρον τοῦ κλητῆρος ἐκ τῆς υποθέσεως (πρβ. Ὁργ. Δ. 161. 177.—Carré—Procédure ζήτ. 337 bis).

§ 16.—Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Ποινικῆς (ἄρθρ. 138—147.—Οἰκονομ. § 90) καὶ τῆς ποινικῆς δικονομίας (ἄρθρ. 191. 192) ἐνεργεῖ (Ὁργ. Δ. 162) ὁ δικ. κλητὴρ :

α') κλησεις ἤτοι ἐν γένει πᾶσαν πρόσκλησιν πρὸς ἐμφάνισιν ἐνώπιον δικαστηρίου ἢ δικαστοῦ τινος.

β') κοινοποιήσεις ἤτοι δικόγραφα μὴ περιέχοντα κλήσιν.—Ἐξωδίκους κοινοποιήσεις ἤτοι τὰς μὴ σχετικὰς εἰς δίκην ἐκκρεμῇ εἶναι ἐπίσης ἀρμόδιος νὰ ἐνεργήσῃ ὁ κλητὴρ (πρβ. Ἐμπ. Ν. 173.—Οἰκονομίδου § 20 σημ. 7.—Φέδερ, σ. 172.—Ἀρ. Π. 1 [1853].—Carré—Fouchier, γ'. σ. 4).

γ') ἐκτελέσεις ἤτοι κατασχέσεις καὶ τὴν διαδικασίαν μέχρι τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἐγκαταστάσεις καὶ συλλήψεις τῶν ὀφειλετῶν (Πολ. Δ. 880 § 1. 3.—886. 893. 957. 967.—Οἰκονομίδου βιβλίον Δ').

Παρά γαλ. Πολ. Δ. 142. 463 § 6.—Φέδερ, σ. 178).—Παρὰ Γάλλοις ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς ἀπαίτεται παραγγελία τοῦ δικαστηρίου (Berriat α'. σ. 56 σημ. 38).

§ 17.—Αὐτοπροσώπως μόνον ὀφείλουσι νὰ ἐκτελῶσιν οἱ κλητῆρες τὰς ἀνα-

τιθεμένας αὐτοῖς πράξεις ('Οργ. Δ. 163)· ὅθεν συμφέρει τῷ διαδίκῳ νὰ ὁρίζηται ἀκριβῶς τὸ ὄνομα τοῦ παραγγελλομένου κλητῆρος (Οἰκονομ. § 20 σημ. 9).

Φέρουσι ταινίαν γλαυκὴν (bleu-clair) καὶ λευκὴν πρὸς τὸν ἀριστερόν βραχίονα ἐκτελοῦντες τὰ ἔργα των ('Οργ. Δ. 231)· ὅθεν οὐ μόνον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκτελέσεως, ἀλλὰ καὶ πάσης ἄλλης πράξεως.

Τιμωρὸνται διὰ παύσεως 1—6 μηνῶν ἢ διὰ προστίμου 50—500 δραχ., ἐπιφυλαττομένων καὶ βαρυτέρων ποινῶν ἐν περιπτώσει πλαστογραφίας καὶ ἄλλων πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων, ἐὰν μὴ ἐνεργηθῇ ἡ παραγγελθεῖσα πράξις αὐτοπροσώπως ('Οργ. Δ. 163, 292, 293.—Carré-Foucher, γ', 51).

Ἐπὶ βεβαιώσει μὴ ἀληθοῦς πρᾶγμάτων ὡς ἀληθῶν ὁ κλητὴρ τιμωρεῖται ὡς ἔνοχος πλαστογραφίας δημοσίου ἐγγράφου (Ποιν. Ν. 255.—'Αρ. Π. 98 τοῦ 1856).

§ 18.—Τὴν ἐπὶ τῶν κλητῆρων ἀμασσαν ἐποπτεῖαν ἔχει ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ ('Οργ. Δ. 96), ἥτις δικαιούται νὰ λαμβάνη γνώσιν ὧν των περὶ τὴν ὑπηρεσίαν πράξεων των, νὰ ἐπιθεωρῇ τὸ γραφεῖον των καὶ νὰ λαμβάνη ἐν ἀνάγκῃ ἀντιγραφα ἐκ τῶν βιβλίων των (ἀνωτέρω § 7).

§ 19.—Τέλη καὶ ἀποζημιώσεις Οἱ κοινοὶ κλητῆρες δὲν μισθοδοτοῦνται διὰ τὰς παρ' αὐτῶν ἐνεργουμένας πράξεις, ἀλλ' ἀπολαμβάνουσι μόνον τὰ τέλη καὶ δικαιώματά των ('Οργ. Δ. 235). Ὑπὲρ αὐτῶν ἄφεται ὡς νόμιμον δικαίωμα διὰ τὰς εἰς τέλη χαρτοσήμου ὑποβαλλομένας πράξεις ἐπὶ μὲν τῶν πράξεων τῶν γραφομένων ἐπὶ ἐπιστήμου χάρτου μίαις δραχμῇς, τὸ $\frac{1}{4}$, ἐπὶ ἐπιστήμου χάρτου δραχ. δύο, τὰ $\frac{3}{8}$, καὶ ἐπὶ ἐπιστήμου χάρτου δραχμῶν πέντε τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς τιμῆς (ἄρθρ. 11 ἐδ. 6'. ν. ΔΧΚΕ' τῆς 30 Δεκ. 1887, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. ΒΡΙΒ' τῆς

21/22 Δεκ. 1892.—Γ. Φιλ. Συμπλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 19). Τὰ ἔσοδα τῆς πορείας τῶν δικαστικῶν κλητῆρων κανονίζουσι τὰ ἄρθρ. 59 καὶ 66 τοῦ περὶ ποινικῆς διατιμήσεως Δ. τῆς 11 'Οκτ. 1835 (Κλειώπα—'Αντωνιάδου σ. 37). ἤτοι δι' ἑκαστον μυριάμετρον (δύο ὥρων) ἐντὸς τοῦ δήμου λεπτὰ 50, ἐκτὸς δὲ τοῦ δήμου λεπτὰ 75.

Ἄκυρος εἶναι πᾶσα συμφωνία τῶν κλητῆρων περὶ ἀντιμισθίας ἢ ἀμοιβῆς, δοτέας αὐτοῖς ἐκτὸς τῆς τοῦ νομίμου τέλους ἢ δικαιώματος (ἄρθρ. 165 § 2 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 145 'Οργ. Δ.)—Γ. Φιλ. Δικαστ. 'Οργ. σ. 369—375). Τὸ ληφθὲν ἐπιστρέφεται μετὰ τόκου καὶ ὁ παραβάτης παύεται προσωρινῶς τοῦ ἐπαγγέλματός του (πρὸς Οἰκονομίδου § 18 σημ. 21). Διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς τιμωρεῖται καὶ ὁ πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς πράξεως ἀναγκάσας τὸν πελάτην νὰ δώσῃ ἢ νὰ ὑπαχθῇ ἀντιμισθίαν δηλαδὴ καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ κλητῆρος ποσοστόν, ὅπερ ὅμως ἐντελῶς ἀνέφικτον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, καὶ λίαν ἄδικον, διὸ καὶ οὐδέποτε ἐφηρμόσθη (Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. Δ. σ. 536 § 2.—Dalloz, Avocat No. 266).

Ἐπὶ καταπίεσει τιμωρεῖται (Ποιν. Ν. 461) ὁ εἰσπράττων ὑπὲρ τὰ νόμιμα τέλη.

Τῶν ἐμμίσθων κλητῆρων ἡ μηνιαία ἀποζημίωσις ὁρίζεται ἐν ἄρθρ. 5 τοῦ ν. ΥΜΔ' τῆς 29 Ἰουν. 1871 (Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. σ. 398).

§ 20.—Ἡ εἰσπραξις τῶν μὴ πρὸς καταβληθέντων τελῶν καὶ δικαιωμάτων γίνεται διὰ πινάκος, κηρυττομένου ἐκτελεστοῦ παρὰ τοῦ ἀρμοδίου δικαστοῦ κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθρ. 241—243 'Οργ. Δ. ὁριζόμενα, δικαιούται δὲ εἰς παρακράτησιν τῶν εἰς χεῖρας των ἐγγράφων μέχρις ἀποπληρωμῆς τῶν ὀφειλομένων ('Οργ. Δ. 240).

§ 21.—Λαμβεῖσθαι εἶναι τὰ

ἔργα τοῦ δικ. κλητῆρος πρὸς πᾶσαν ἑλλην δικαστικὴν, διοικητικὴν, ἐκκλησιαστικὴν, στρατιωτικὴν ἢ δημοτικὴν ὑπηρεσίαν (Ὀργ. Δ. 276). Ὡς πρὸς τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, ὑπάρχουσιν οἱ ἀμφιβάλλοντες, εἰς εἶναι ἐπίσης ἀσυμβίβαστον (Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 600 § 6 καὶ 7).

Ἀπαγορεύεται ἐπίσης τῷ κλητῇ νὰ μετέρχηται τέχνην τινὰ ἢ ἐμπόριον (Ὀργ. Δ. 277).

Ὁ παρὰ βᾶτης ἀμφοτέρων τῶν ἀπαγορεύσεων τούτων τιμωρεῖται διὰ πειθαρχικῆς ποινῆς· ἂν δὲ καὶ μετὰ ποινὴν τοιαύτην ἐπιμείνῃ, παύεται (Ὀργ. Δ. 276. 277).

§ 22.—**Πεθλιογραφία.** Β. Οἰκονομικοῦ Πολ. Δ. § 20.—Φέδερ, σ. 172.—Ν. Ἰωαννίδου, Εὐρετήριο καὶ Πεῖρα λ. Κλητῆρες. Μπαλάνου—Γκίνη, Α'. σ. 451—479.—Καρατζῆ, Πρακτικὴ.—Γ. Φιλαρέτου, Δικαστικὸς Ὀργανισμὸς σ. 28. 192. 204. 233. 240. 245. 390—412. 500. 502. 532. 564. 575—6. 600. 647. 659. 661.—Dalloz, Huissier.—Carré Organisation Judiciaire, "Εκδόσις Foucher γ'. 1—81. η'. 94. 192.—Boitard, Colmet, d' Aage et Glasson, Leçons de procéd. cil. I.—Leglize, Répertoire de la législation des huissiers.—Grande Encyclopédie.—Bonfils, n° 263.—Dutrac, Formulaire annoté des huissiers e.t.c. 2ème édition 2 τόμοι 1885.—Marc-Deffaux et Harel, Encyclopédie des huissiers, au Dictionnaire Général e.t.c. 3ème édition τόμοι 7, 1883.—Loiseau et Vergé, Dictionnaire des huissiers, 1836—1844.

Γ. Φιλάρετος.

Κλοπή. Α'. ὁρισμὸς καὶ στοιχεῖα. Κλοπὴν καλεῖ ἡ κοινὴ γλῶσσα ἐν γένει τὴν βολίαν ὑπὸ τινος στέρησιν ἄλλοτρίου πράγματος πρὸς ἴδιον ὄφελος, περιλαμβάνουσα εἰς αὐτὴν οὐ μόνον τὴν ἀπὸ ἄλλων χειρῶν ἀθέμιτον ἀφαίρεσιν τοῦ

πράγματος, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάχρησιν τῶν ἐμπειστευμένων, καὶ τὴν διὰ δόλου περὶ τὰς συναλλαγὰς λῆψιν πλείονος ἢ χορηγίαν ἐλάσσονος, καὶ τὴν καταπάτησιν ἄλλοτρίου κτήματος, καὶ αὐτὴν ἐστὶ τὴν περὶ τὰς δοσοληψίας ἢ τὴν διαχειρίσιν ἄλλοτρίων αἰσχροκέρδειαν. Κατὰ τὸ ποινικὸν δίκαιον ὅμως ἡ κλοπὴ ἔχει πολὺ στενοτέραν ἔννοιαν, καὶ πάλιν κατὰ τὸ παλαιότερον εὐρυτέραν ἢ κατὰ τὸ νεώτερον, καθ' ὃ κλοπὴ καλεῖται

ἡ ἐν γνώσει λαθραία ἀφαίρεσις ἄλλοτρίου κινητοῦ πράγματος ἄκοντος τοῦ νομίμου κατόχου ἐπὶ σκοπῷ ἰδιοποιήσεως.

Ἐν τῷ ὅρισμῳ δὲ τούτῳ περιέχονται τὰκόλουθα στοιχεῖα.

α'. Ἡ ἀφαιρέσις, δι' ἧς ἐννοεῖται· τὰ μὲν ὅτι μέχρι ταύτης τὸ πρᾶγμα εὐρίσκετο εἰς ἄλλου χεῖρας, διότι ὅταν αὐτὸς ὁ ἀδικῶν ἐκ νομίμου λόγου κατέχει ἄλλοτριον, ὡς ἐκ παρακαταθήκης, ἐντολῆς καὶ καθεξῆς, ἀρνεῖται δὲ τὴν ἀπόδοσιν, εἶναι δυνατόν ἄλλο τι ἀδικήμα, ὡς ὑπεξαίρεσις, αὐτοδικία καὶ καθεξῆς, οὐχὶ δὲ κλοπὴ· τὸ δὲ ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ μέρους ἐνθα ἔκειτο, καὶ ἔπαυσε νὰ ἔχῃ αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὁ κύριος· τουτέστιν ὅτι ἐγένετο ἀποχώρισις καὶ ἀπόκρυψις αὐτοῦ· διότι οὕτω μόνον εἶναι δυνατὴ στέρησις τοῦ κυρίου λάθρα.

Υποτίθεται δὲ συνήθως ἡ ἀφαίρεσις ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ κυρίου, δὲν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον τοῦτο, δυνατὴ δ' εἴςου κλοπὴ κατὰ τοῦ θεματοφύλακος καὶ τοῦ ἐντολοδόχου καὶ τοῦ ἀπλοῦ κατόχου.

β'. Τὸ λαθραῖον τῆς ἀφαίρεσεως· ἥτοι ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κυρίου ἐγένετο, διότι, ἀφαιρουμένου τοῦ πράγματος ἐν γνώσει αὐτοῦ, δοῖν ὅσπερ, ἢ συναινῇ οὗτος εἰς τὴν ἀφαίρεσιν, ὅτε δὲν χωρεῖ λόγος περὶ ἀδικήματος, ὡς καὶ κατωτέρω περὶ τούτου, ἢ διὰ βίας ἐξαναγκάζεται νὰ ὑπομείνῃ τὴν ἀφαίρεσιν, ὅτε αὕτη μεταβάλλει χαρακτῆρα, ἀποτελοῦσα λη-

στειαν, ἥτις ὁμογενές ἀλλὰ βαρύτερον ἀδικήμα.

γ'. Τὸ κινητὸν τοῦ πράγματος, διότι μόνον τὰ κινήτὰ εἰσι δεκτικὰ ἀποχωρισμοῦ καὶ ἀποκρύψεως. Τὴν ιδιότητα δὲ τοῦ κινήτου συνάγομεν οὐχὶ ἐκ τῶν ἔρισμῶν τοῦ ἀστικού δικαίου, ὅπερ κατατάττει εἰς τὰ κινήτα πάντα τὰ εἰς τὸ ἔδαφος ἢ εἰς κτίσμα προσκεκολλημένα, τινὰ δὲ καὶ ἀπλῶς εἰς τὴν ὑψηρεσίαν ἀκινήτου προωρισμένα καὶ ἄνευ προσκολλησεως, ἀλλ' ἐκ τῆς φυσικῆς αὐτῶν καταστάσεως· ἂν τουτέστιν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀποχώρισις καὶ ἀπόκρυψις αὐτῶν, διότι ὁ προσωρισμὸς τοῦ πράγματος εἶναι ἀδιάφορος, ὅταν ἡ ἀφαίρεσις εἴνε δυνατὴ· ὅθεν καὶ οὐραὶ ἢ μάρμαρα ἀποσπώμενα ἀπὸ οἰκοδομήματος καὶ δένδρα ἐκκοπτόμενα καὶ μεταλλεύματα ἐξορυττόμενα λογίζονται κινήτὰ καὶ δεκτικὰ κλοπῆς, καὶ ἂν ἀμέσως πρὸ τῆς ἀποκομίσσεως ἀπεχωρίσθησαν.

δ'. Τὸ ἄλλότριον τοῦ πράγματος, καὶ ἡ γυνῶσις τοῦ ἀλλοτρίου· διότι δὲν δύναται τις ν' ἀφαιρέσῃ τὸ ἴδιον, οὐδὲ νὰ στερήσῃ τινὰ αὐτοῦ, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ κύριος εἶνε ὁ λαμβάνων. Τοῦτο δὲ χωρεῖ καὶ ἂν ἔτι τὸ πρᾶγμα εὐρίσκηται εἰς τρίτου χεῖρας κατὰ νόμιμον ὑποχρέωσιν τοῦ κυρίου, ὡς δι' ἐνεχύρου ἢ μεσεγγυήσεως ἐπὶ κατασχέσεως καὶ καθεξῆς· διότι παράνομος μὲν καὶ τιμωρητέα ἡ τοιαύτη ἀφαίρεσις, ὡς προσβάλλουσα ἀλλότρια δίκαια, δὲν ἀποτελεῖ ὅμως προσβολὴν κατὰ τῆς ιδιοκτησίας, οὐδ' ἔτι πλέον πρᾶξιν ιδιοποιήσεως, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ κύριος εἶναι ὁ ἀφαιρῶν. Ἐδύνατο δ' ἴσως νὰ ἀντεῖπιη τις, ὅτι ἀφαιρουμένου τοῦ ἐνεχύρου στερεῖται ὁ δανειστής τῆς ἀσφαλείας τοῦ δανείου, ἣν συνιστᾷ αὐτὸ τὸ ἀφαιρούμενον ὑλικὸν πρᾶγμα· πάλιν ὅμως δικαιώματος καὶ οὐχὶ πράγματος ἐπέρχεται στέρησις, ἵνα δὲ χαρακτηρίσωμεν κινήτων τὸ ἀντικείμενον τῆς στέρησεως, δεόν νὰ καταφύ-

γωμεν εἰς τὰς περὶ κτημάτων διακρίσεις τοῦ ἀστικού δικαίου, ὅπερ ἀπεκρούσαμεν ἐνταῦθα, πρὸς δ' ἑλλείπει, ὡς εἴρηται τὸ στοιχεῖον τῆς ιδιοποιήσεως.

Ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατὴ κλοπὴ ἐπὶ ἰδίου πράγματος, καὶ ἂν ἔτι, ἐκουσίως πλανώμενος ὁ κύριος, νομίζῃ αὐτὸ ἄλλοτριον, διότι ἀδύνατον πάλιν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς στέρησεως.

Τὰ αὐτὰ δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τοῦ ἀγνοοῦντος τὸ ἀλλότριον τοῦ πράγματος· διότι τοῦ τοιοῦτου ἡ πρᾶξις εἶναι ὁμοία κατὰ τὴν πρόθεσιν τῇ ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου τελουμένη, καθ' ἣν ἑλλείπει ὁ σκοπὸς τῆς τε προσβολῆς τῆς ιδιοκτησίας καὶ τῆς ιδιοποιήσεως ἀλλοτρίου.

Τανάπαλιν ὅμως χωρεῖ κλοπὴ ἐπὶ κοινῷ πράγματι ἀφαιρουμένου παρὰ συνδιοκτῆτου, συγκαληρονόμου ἢ συνεταίρου· διότι πλὴν τῆς ἰδίας αὐτοῦ μοίρας τὸ λοιπὸν τοῦ πράγματος εἶναι ἀλλότριον, καὶ ἐπομένως χωρεῖ ἐπ' αὐτοῦ στέρησις καὶ ιδιοποίησις κλπ.

ε'. Ἡ ἑλλείψις συναίνεσεως τοῦ κυρίου· διότι ἀφαιρουμένου τοῦ πράγματος συναينوῦντος αὐτοῦ κλοπὴ εἶναι ἀδύνατος, τῆς συναίνεσεως τοῦ κυρίου ἀναιρούσης ὅπως τὴν ἰδέαν προσβολῆς δικαιώματος καὶ τὸν σκοπὸν ἀδικήματος· τὸ αὐτὸ δ' ἀποτέλεσμα ἐπιφέρει καὶ ἡ μετὰ ταῦτα ἀποδοχὴ τοῦ κυρίου, διότι ἰσοδύναμος αὕτη πρὸς τὴν ἐκ τῶν προτέρων συναίνεσιν.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω δὲ στοιχείου καὶ τοῦ προηγούμενου περὶ ἀλλοτρίου πράγματος ἔπεται, ὅτι δὲν χωρεῖ κλοπὴ ἐπὶ ἀδυστότων πραγμάτων· διότι οὐδὲ στέρησις ἐπέρχεται, μὴ ὑπάρχοντος κυρίου, οὐδ' ἑλλείψις συναίνεσεως τοιοῦτου δυνατὴ. Διάφορος ὅμως ἡ ἀπόκρυψις ἀπωλολότων ὑπὸ τοῦ εὐρόντος, καθ' ἣν πλήρης ὁ σκοπὸς τῆς ιδιοποιήσεως ἀλλοτρίου, εἰμὴ γνωστῇ αὐτῷ ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ κυρίου· ἑλλείπει ὅμως τὸ στοιχεῖον τῆς ἀφαιρέσεως.

διὸ ὀρθότερον χαρακτηριστεία ὡς ὑπεξαί-
ρεσις.

5'. Ὁ σκοπὸς τῆς ἰδιοποιή-
σεως ἐστὶν προϋπόθεσις τοῦ ἀδικήματος
ὁ πλεονεκτικὸς σκοπὸς τοῦ ἀφαιροῦντος.
Ὅθεν δὲν χωρεῖ κλοπὴ ὁσάκις ἡ ἰδιοποίη-
σις εἶναι ἀδύνατος, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως
αὐτῆς τοῦ πράγματος, εἴτε ἐκ τῆς πρὸς
αὐτὸ νομικῆς σχέσεως τοῦ ἀφαιροῦντος, ὡς
ὅταν ὁ κύριος αὐτὸς ἀφαιρῇ κατὰ τὰ προει-
ρημένα. Ἐπίσης δὲν χωρεῖ κλοπὴ ὁσάκις
διὰ τῆς ἀφαιρέσεως σκοπεῖται ἀπλῶς ἡ
στέρησις ἢ ἡ ζημία τοῦ κυρίου χωρὶς ἰ-
δίως ὠφελείας ἢ τρίτου τινός, ἀλλὰ φθορὰ
ξένης ἰδιοκτησίας ἢ ἄλλο τι ἀνάλογον ἀ-
δίκημα· τεκμαίρεται δὲ τις εὐλόγως τὸν
σκοπὸν τῆς ἰδιοποιήσεως φυλαττομένου καὶ
μὴ καταστροφομένου ἀμέσως τοῦ πράγμα-
τος, τοῦτο ὅμως ἀνάγεται εἰς τὴν ἀπόδει-
ξιν τοῦ σκοποῦ.

Ἐκ τῶν μνημονευθέντων δὲ στοιχείων
τῆς κλοπῆς συνάγομεν προσέτι, ὅτι μό-
νον ὕλικόν πρᾶγμα δύναται νὰ εἶναι ἀντι-
κείμενον τοῦ ἀδικήματος· διότι τὰ τοι-
αῦτα μόνον εἰσὶ δεκτικὰ ἀφαιρέσεως καὶ
ἰδιοποιήσεως ἅμα. Ἐπομένως ἀνεπίδεκτα
κλοπῆς τὰ ἀσώματα πράγματα καὶ τὰ
δίκαια ὡς ἀνεπίδεκτα τῶν ἀνωτέρω ἀπο-
τελεσμάτων. Ἐπίσης δ' ἀνεπίδεκτα καὶ
τὰ παραστατικά δικαιωμάτων ἔγγραφα,
ἢ ἄλλα μνημεῖα, ὅσον τίτλοι ἰδιοκτησίας,
μετοχαὶ ἐταιριῶν, ὁμολογίαι ὑποχρεώσεων
καὶ καθεξῆς, ὅταν ταῦτα εἶναι ὀνομαστι-
κά, διότι καὶ ταῦτα ἀνεπίδεκτα ἀφαιρέ-
σεως ἢ τοῦλάχιστον ἰδιοποιήσεως.

Τὰν ἀπαλιν ὅμως πάντα τὰν ὄνυμα
γραμμάτια καὶ μετοχαὶ καὶ ὁμολογίαι καὶ
τὰ τοιαῦτα, καίπερ παραστατικά δικαιω-
μάτων, εἰσὶ δεκτικὰ κλοπῆς, διότι μεταβι-
βαζόμενα διὰ μόνης τῆς παραδόσεως, εἰ-
σὶν, ὡς εἰκός, δεκτικὰ ἀφαιρέσεως τε καὶ
ἰδιοποιήσεως, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὰ δι' αὐ-
τῶν παριστανόμενα χρήματα ἢ ἄλλα ὁ-
λικὰ πράγματα.

Ἀνεπίδεκτοι προσέτι κλοπῆς εἰσιν αἱ
γνώσεις, ἐπιστημονικαὶ καὶ τεχνικαί,
ἀναφαίρετοι μὲν ἀπὸ τοῦ ἔχοντος, τῆς δ'
ἀποκτήσεως καὶ χρήσεως τούτων παρὰ
τρίτου οὐδὲν ἄθεμιτον ἀποτελοῦσης, διότι
τοῦτο σκοπεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος μετὰδο-
σις ἢ ἀνακοίνωσις αὐτῶν, ἥτις προϋπαί-
θεται, ἵνα κτηθῶσι παρὰ τρίτου· καὶ ἂν
δὲ τις οἰκαιοποιῇται τὰς οὕτω ἀποκτιομέ-
νας γνώσεις ὡς ἰδίας, ἀπλῶς τὴν ἐπιστη-
μονικὴν ἢ τεχνικὴν ἀφιλοτιμίαν ταυτοῦ
προδίδει, οὐδενὸς ὅμως τὸν ἔχοντα στέρει.

Καὶ εἰς χειρόγραφον δ' αἱ γνώσεις ἐκ-
τιθέμεναι, καὶ ἔτι πλέον δημοσιευόμεναι
διὰ τοῦ τύπου, ἐπίσης ἀνεπίδεκτοι εἰσιν
ἀφαιρέσεως· διότι ἡ μὲν τοῦ χειρογρά-
φου ἀφαίρεσις δυνατόν ἴσως νὰ δυσχε-
ράνῃ τὴν σύνταξιν νέου, καὶ ν' ἀποτε-
λέσῃ οὕτω φθορὰν ξένης ἰδιοκτησίας, οὐ-
δαμῶς ὅμως ἀφαιρέσιν καὶ ἰδιοποίησιν
γνώσεων· ἡ δὲ δημοσίευσις τοῦ χειρο-
γράφου παρὰ τοῦ ἀφαιρέσαντος, ὡς καὶ
ἡ ἀνατύπωσις τοῦ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως
δημοσιευθέντος, δυνατόν μὲν νὰ περιποι-
ήσωσιν ὄφελος εἰς τὸν ἀφαιρέσαντα ἐπὶ
ζημίᾳ τοῦ συγγραφέως· ἐντεῦθεν ὅμως
ἀστικὴ εὐθὴν δύναται νὰ προκύψῃ, ἢ
καὶ ποινικὴ ἐξ εἰδικοῦ ἀδικήματος, ἀπα-
γορεύοντος τοῦ νόμου τὰν ὀφειλόμε-
νῶς ὅμως κλοπῇ, διότι οὐδὲ γνώσεων
στέρησις ἐπέρχεται οὐδὲ ἰδιοποιήσις, ἀλλ'
ἀπλῶς στέρησις τῆς πιθανῆς ἐκ τούτων
ὠφελείας τοῦ συγγραφέως.

Σύμφωνον πρὸς τὰν ἀνωτέρω ὁρισμὸν τῆς
κλοπῆς περιέχει ὁ ἡμέτερος ποιν. νόμος
ἐν ἄρθρῳ 371 § α'. Ἀκατανόητος ὅμως
καὶ ἀμήχανος ὅλος εἶναι ἡ ἐν αὐτῷ
προσθήκη, ὅτι τῶν δεκτικῶν κλοπῆς κι-
νητῶν πραγμάτων δὲν ἐξαιροῦνται οὐδ'
αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου πτε-
νοσποῦ· διότι γενικῶς ἔργα τοῦ ἀν-
θρώπου νοῦ εἰσι πάντα τὰ μὴ ἀμίση-
σιν ὑπὸ τῆς φύσεως παραγόμενα ἀντικει-
μένα· ἀλλὰ ταῦτα ὡς ὕλικὰ πράγματα

περιλαμβάνονται εἰς τὴν γενικὴν τῶν τοιούτων κατηγορίαν, διὸ οὐδὲ προσθέτου μνείας ἔχρηζον· εἰδικώτερον δ' ἔργα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ εἰσιν αἱ συγγραφαὶ καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις καὶ τεχνικαὶ ἐφευρέσεις· αὗται δὲ πάλιν ἀνέγονται εἰς τὴν γενικὴν κατηγορίαν τῶν γνώσεων, ὧν, ὡς ἐδείχθη ἤδη, ἀδύνατος ἡ ἀφαίρεσις, καὶ ἐπομένως καὶ ἐκείναι ἀνεπίδεκτοι κλοπῆς.

Δύναται δὲ τις, ὡς προεῖρηται, ν' ἀφαίρῃ τὰ περιέχοντα τὴν συγγραφὴν ἔντυπα, ἀλλ' οὕτω θ' ἀφαίρῃ καὶ ἢ ἰδιοποιηθῇ βιβλία, δὲν ἢ ἀφαίρῃ ὅμως καὶ τὰς γνώσεις τοῦ συγγραφέως, οὐδὲ τὴν ἱκανότητα τοῦ συγγραφεῖν· ἡ κλοπὴ δὲ τῶν βιβλίων κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς κλοπῆς οἰουδήποτε ἄλλου σκεύους, ἐπομένως οὐδὲ νέα κατηγορία ἀντικειμένων κλοπῆς προκύπτει ἐντεῦθεν.

Τὰ αὐτὰ δὲ ρητέον καὶ περὶ καλλιτεχνήματος ζωγράφου ἢ γλύπτου καὶ καθεζῆς· διότι ἡ ἀφαίρεσις αὐτοῦ δὲν στερεῖ τὸν τεχνίτην τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἱκανότητός του, ἀλλὰ τοῦ ὕλικου προϊόντος τῆς τέχνης του.

Προσέτι δύναται τις, μανθάνων τὸ μυστικὸν ἐφευρέσεώς τινος ἢ ἀνακαλύψεως, νὰ ἐπωφεληθῇ ταύτης, καὶ νὰ μειώσῃ οὕτω τὰ κέρδη τοῦ ἐφευρέτου ἢ ἀνακαλύψαντος. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη πρᾶξις, ἂν ἀπηγορεύετο ρητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου, ἢ ἀκριβέστερον, ἂν ἀνεγνωρίζετο προνομιακὴ χρῆσις τῶν ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων, ὡς ἀλλαχοῦ, ἐδύνατο νὰ γεννήσῃ δικαίωμα ἀποζημιώσεως, ἔτι δὲ καὶ ποινικὴν καταδίωξιν, ἂν ὠρίζετο ἔτι ποινὴ κατὰ τῆς παραβιάσεως τοῦ προνομίου, στοιχεῖα ὅμως κλοπῆς ἢ τοιαύτης πρᾶξις οὐδαμῶς περιέχει, διότι δι' αὐτῆς ἐλάττωσις μόνον τοῦ ἐκ τῆς ἐφευρέσεως πιθανοῦ κέρδους εἶναι δυνατή, ὅπερ πάντως καὶ ἀποδεικτέον, οὐδαμῶς δὲ στέρησις ὠρισμένου πράγματος· ἀλλ' ἡ στέρησις

προσδοκώμενου κέρδους ἀστικὴν ζημίαν ἀποτελεῖ καὶ οὐχὶ κλοπὴν.

Τῶν ἀνωτέρω δὲ τεθειμένων, ἡ προκειμένη διάταξις, καίπερ ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ νόμου, ἀποβαίνει ἀναγκαιῶς ἀνεφάρμοστος, διότι μένει ἄδηλον τί τὸ κατ' αὐτὴν ἀντικείμενον τῆς κλοπῆς, κλοπὴ δ' ἄνευ ὠρισμένου ἀντικειμένου ἀκατανόητος. Τὸ ἀκατανόητον δὲ καὶ ἀνεφάρμοστον τῆς διατάξεως ταύτης καταδεικνύει ἔτι τὸ 432 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ ποιν. νόμου, ἀναγράφον ὡς ἴδιον ἀδίκημα τὴν μετατύπωσιν ἢ ἀπομίμησιν τῶν ἔργων τέχνης καὶ τοῦ νοῦ· διότι ἀδύνατον νὰ συμβῇ καθ' ὅσον δύο διάφοροι χαρακτηρισμοὶ καὶ διάφοροι ποιναὶ περὶ τῆς αὐτῆς πράξεως. Τὸ μνημονευθὲν δὲ ἄρθρον ἀντικείμενον ἔχει ὕλικὰ ἔργα, ἀλλὰ τούτων ἐξαιρουμένων ἐκ τῶν ἔργων τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, οὐδὲν ἄλλο ἀπομένει ἢ ὁ νοῦς αὐτός, δὲν πρόκειται δὲ περὶ κλοπῆς αὐτοῦ.

Περὶ δὲ κλοπῆς κοινού πράγματος προνοεῖ ὁ ἡμέτερος νόμος ἐν ἄρθρῳ 372, μὴ περιρρίζων μὲν ρητῶς ταύτην εἰς μόνον τὸ πλεόν τῆς μοίρας τοῦ ἀφαιρουμένου, ὑποῶν ὅμως τοῦτο ἀδυστάκτως διὰ τοῦ ὅρου τῆς βλάβης τῶν λοιπῶν συμμετόχων· διότι βλάβην ἀθέμιτον δὲν προσεῖναι ἡ ἀφαίρεσις τοῦ μὴ ἀνήκοντος εἰς αὐτοὺς μέρους.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ ἄρθρῳ χαρακτηρίζεται κλοπὴν τὴν νεκροσυλίαν ὑπὸ τυμωρῶν· ἦν δ' ἀναγκαῖα ἡ πρόνοια αὕτη, διότι ἄνευ τῆς ρητῆς μνείας ἐδύνατο ν' ἀμφισβητηθῇ ὁ χαρακτήρ τῆς κλοπῆς κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ὅρους, ὡς ἐλλείποντος τοῦ στοιχείου τῆς στέρησεως τοῦ κυρίου, ἀποβαλόντος διὰ τῆς ταφῆς πᾶσαν ἰδέαν ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῶν κλαπέντων.

Β'. Κλίμαξ ἀξιοποίνου καὶ ποινῆς.

Ἡ κλοπὴ β' ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀδίκημα εἶναι δεκτικὴ μεγάλης τοῦ ἀξιοποίνου κλίμακος, ἀπὸ ἐλαφροῦ πταίσματος μέχρι δεινοῦ κακουργήματος ἐκτεννομένης. Μεταβάλλουσι δ' ἐπαισθητῶς τὸ μέγεθος καὶ

τὸν χαρακτήρα τοῦ προκειμένου ἀδικήματος, οὐ μόνον ὁ τρόπος τῆς τελέσεως, ἀλλὰ καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος, ἔτι δὲ τὸ εἶδος καὶ ὁ προσωρισμὸς τῶν κλαπέντων, καὶ ἡ ἀξία καὶ αἱ λοιπαὶ τούτων ιδιότητες, πρὸς δὲ ἡ σχέσις τοῦ κλέπτου πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν κύριον καὶ καθεξῆς.

Καὶ ἐκ μὲν τοῦ τρόπου ἡ κλοπὴ εἶναι ἀπλὴ ἢ ἔντεχνος· ἡ μὲν διὰ μόνης τῆς ἀφαίρεσεως τοῦ πράγματος τελουμένη, ἡ δὲ μετερχομένου τοῦ κλέπτου καὶ ἄλλην πρόσθετον ἐνέργειαν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀδικήματος. Τοιαῦται δ' ἐνέργειαι πρὸ παντὸς ἢ ῥῆξις, ἢ χρήσις πλαστῆς κλειδὸς καὶ ἡ ἀνάβασις.

Καὶ ῥῆξις μὲν καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ κλέπτου ἐκβίασις τῆς εἰσόδου εἰς τὸ μέρος ἔνθα κεῖται τὸ πρᾶγμα, οἷον οἰκήματος, ἀποθήκης, περιβόλου καὶ καθεξῆς, ὡς ἐπίσης ἡ ἐκβίασις τοῦ περιέχοντος τὸ πρᾶγμα σκεύους ἢ ἄλλου περικαλύμματος οἰσούσης· διὸ ῥῆξις δέον νὰ λογισθῇ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ κλέπτου ἀνασκαφὴ πρὸς ἀφαίρεσιν πραγμάτων ὑπὸ τὴν γῆν παρὰ τοῦ κυρίου κεκρυμμένων. Διαστελλοῦσι δὲ ῥῆξιν ἐξωτερικὴν, ὅποιαν καλοῦσι τὴν πρῶτην τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων, καὶ ἐσωτερικὴν τὴν δευτέραν, ἀλλ' ἀναξία λόγου ἡ διαστολή, διότι οὐδὲ τὸν χαρακτήρα τῆς πράξεως μεταβάλλει, οὐδ' ἀναμφισβήτητος πάντοτε ἡ ιδιότης τῆς ἐσωτερικῆς ἢ ἐσωτερικῆς ῥῆξεως· ἡ σύγχυσις δὲ τῶν δύο τούτων εἶναι καταφανὴς ἐκ τῶν περὶ αὐτῶν κατωτέρω μνημονευομένων διατάξεων τοῦ νόμου, καθ' ὅς ἐξωτερικὴ ῥῆξις λογίζεται ἔτι ἡ ἀνοιξις ὅπῃς πρὸς ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος χωρὶς εἰσόδου τοῦ κλέπτου δι' αὐτῆς, ἐσωτερικὴ δὲ πάλιν ἡ ἐκβίασις θυρῶν καὶ θαλάμων.

Πλαστὴ δὲ κλεῖς καλεῖται οὐ μόνον ἡ κυριολεκτικῶς τοιαύτη, ἥτοι ἡ κατ' ἀπομίμησιν τῆς γνησίας κρυφὰ κατασκευαζομένη, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὄργανον, μηδὲ τῆς γνησίας κλειδὸς ἐξαιρουμένης, ληφθεῖσης

προηγουμένως λάθρα, δι' οὗ κατορθοῦται ν' ἀνοιχθῇ κεκλεισμένη θύρα χωρὶς νὰ ἐκβιασθῇ τὸ κλειθρον· διότι ἐκβιαζομένου αὐτοῦ ἀποτελεῖται κατὰ τὰ προειρημένα ῥῆξις καὶ οὐχὶ χρήσις πλαστῆς κλειδὸς.

Ἀνάβασις δ' εἶναι ἐπίσης περιεκτικὸς ὅρος, δηλῶν ἐν γένει τὴν εἰσόδον εἰς τὸ μέρος ἔνθα φυλάσσεται τὸ πρᾶγμα οὐχὶ ἀπὸ τῆς προσωρισμένης πρὸς τοῦτο εἰσόδου, οὐ μόνον διὰ κινητῆς ἀναβάσεως ἢ ἄλλου παραπλησίου ὀργάνου, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκπηδήσεως καὶ ὑπωσθήσεως ἄλλως, ἀπειρία καὶ ἡ κατάβασις ἔτι εἰς ὑπόγεια δωμάτια, εἰς αὐλὴν καὶ καθεξῆς, οὐχὶ ἀπὸ τῆς κακανονισμένης εἰσόδου, ὡς εἴρηται.

Οἱ ἀνωτέρω τρεῖς τρόποι λογίζονται ἐξ ὧς κινδυνώδεις, προϋποτιθέμενοι ἰδίαν ἔτι ἐνέργειαν τοῦ κλέπτου, ἀποδεικνύουσιν θρασυτητα καὶ πονηρίαν ἰδιάζουσαν, καὶ συνήθως κατ' ἐξοχὴν ἐπιβαρυντικαὶ αἰτίαι λογίζονται, καὶ στοιχεῖα βαρυτέρου εἶδους κλοπῆς, εἰς βαρύτερον ἅμα εἶδος ποινῆς ὑποβλητέας.

Θρασεία ὅμως ἐπίσης καὶ κινδυνώδης ἡ κλοπὴ φέροντος τοῦ κλέπτου ὅπλα ἢ ἐργαλεῖα ἱκανὰ νὰ μετατραποῦν εἰς ὅπλα, καὶ χωρὶς νὰ γίνῃ χρήσις, διὰ μόνην τὴν πιθανότητα αὐτῆς· μὴ γινομένης ὅμως, ὡς εἴρηται, χρήσεως οὐδ' ἀπειλῆς, διότι οὕτω μεταβάλλεται ἡ κλοπὴ εἰς ληστείαν.

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων πολυτρόπως ἔτι ἡ κλοπὴ καθίσταται ἐντεχνος· ὡς περισπωμένης διὰ τεχνασμάτων τῆς προσοχῆς τοῦ κυρίου ἢ τοῦ φύλακος, ἢ ἐπιτυγχάνοντος τοῦ κλέπτου εἰσόδον διὰ πλαστοῦ ὀνόματος ἢ μεταμφίσεως, ἢ διὰ προσποιήσεως δυστυχοῦς ἢ ἐπαίτου ἢ πωλητοῦ πραγμάτων καὶ καθεξῆς· πάντες δ' οἱ τρόποι οὗτοί εἰσιν ἴσοι τὴν δόλῃν πρὸς τοὺς προηγουμένους, πολλὰκις δὲ καὶ ἐντεχνότεροι, δὲν προϋποθέτουσιν ὅμως ἐν σὴν δόλῃν, διὸ καὶ ἥττον κινδυνώδεις λογίζονται.

Ἐκ δὲ τοῦ χρόνου ἀποδεικνύεται βαρυτέρ

ἡ κλοπὴ τελουμένη ἐν καιρῷ νυκτός, ἢ ἐν ὥρᾳ κοινῆς συμφορᾶς καὶ ἀταξίας, ἢ οἰκογενειακοῦ ἢ ἀτομικοῦ δυστυχήματος τοῦ παθόντος· διότι ἡ νύξ καὶ καθ' ἑαυτήν ἱκανὴ γὰρ καταστήσῃ πᾶν κακὸν δεινότερον, καὶ θρασύτητα μείζονα τοῦ κλέπτου μαρτυρεῖ, καὶ δυσχερεστέρα κατ' αὐτὴν ἢ προφύλαξις καὶ ἢ ἄλλοθεν βοήθεια· ἡ δ' ἐν καιρῷ δυστυχημάτων, κοινῶν ἢ ἀτομικῶν, ἐπιχειρήσῃ κλοπῆς οὐ μόνον μείζονα μοχθηρίαν καὶ ἀπαισίαν ἀσέβειαν ἐμφαίνει, ἀλλὰ καὶ τὴν πρᾶξιν κινδυνωδεστέραν πολυτρόπως καθίστησιν, ἐπομένως καὶ βαρυτέρας ποινῆς ἄξια.

Ἐκ δὲ τοῦ τόπου ἡ κλοπὴ καθίσταται βαρυτέρα γενομένη ἐπὶ πραγμάτων ἐκτεθειμένων κατ' ἀνάγκην εἰς μέρη ἀπροφύλακτα ἢ εἰς τόπους κοινῆς συναθροίσεως ἢ κοινῆς διαμονῆς καὶ καθεξῆς, διὰ τὴν παρομαρτοῦσάν τῇ πράξει κατάχρησιν τῆς προϋποτιθεμένης ἐνταῦθα κοινῆς ἐμπιστοσύνης.

Ἐκ δὲ τοῦ ἀντικειμένου ἡ κλοπὴ εἶναι βαρυτέρα ἐπὶ πραγμάτων κοινῆς χρήσεως ἢ κοινῆς ὠφελείας, ἢ προωρισμένων νὰ ἱκανοποιήσων ἀπόλυτον ἀνάγκην τοῦ παθόντος ἢ ἄλλου τινός· οἷον πρὸς λύτρωσιν αἰχμαλώτου, θεραπείαν πασχόντος, συντήρησιν ἄκρας ἀπόρων καὶ καθεξῆς· διότι δεινότερον τὸ ἐκ τοῦ ἀδικήματος ἀποτέλεσμα, προδίδει δ' ἔτι ἡ τοιαύτη κλοπὴ σὺν τῇ πλεονεξίᾳ καὶ ἀπανθρωπείᾳ ἐσχάτην· ἡ τοιαύτη ὅμως ἐπιβαρυνταὶ προϋποτιθῇ γνωστὰς τῷ κλέπτῃ τὰς ἀνωτέρω περιστάσεις.

Ἐκ τοῦ ἀντικειμένου ἔτι βαρυτέρα ἡ κλοπὴ ὅσῳ μείζων ἡ ἄξια τῶν κλαπέντων καὶ ἀπολύτως, μάλιστα ὅσῳ σχετικῶς κατὰ παραβολὴν πρὸς τὸ ὅλον, ἐξ οὗ ἡ ἀφαίρεσις· ἐπὶ παραδ. δεινότερα ἡ κλοπὴ 100 δραχμῶν, αἵτινες ἦσαν τὰ μόνα χρήματα δυστυχούς τινος, ἢ 1000 πλουσίου, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει πάντοτε ὅτι ἐγίνωσκε ταῦτα ὁ κλέπτης· ἐπίσης

βαρυτέρα ἡ κλοπὴ 100 δραχμῶν ἔκ τινος μέρους, ἐνθα μόναι αὐταὶ ἦσαν, ἢ 1000 ἀπὸ ταμείου, ἐν ᾧ πολλὰι χιλιάδαι· ἦσαν ἐναποτεταμειυμένα καὶ προσομαινόμεναι εἰς τὸν κλέπτην· διότι μείζων ἡ πλεονεξία καὶ ἡ μοχθηρία κατὰ τὴν κλοπὴν τῶν ἀνωθι 100 δραχμῶν ἢ τῶν 1000·— ὁ κλέπτης ὁ λαβὼν μικρὸν μέρος τῶν ἐμβέντων χρημάτων ἀπέδειξε συστολὴν τινα καὶ μετριότητα πλεονεξίας, ἐνῷ τούναντιον ὁ λαβὼν τὸ ὅλον, καὶ μικρὸν ἔστω, παρέσχε τεκμήριον, ὅτι θὰ ἐλάμβανεν ὅσα· δῆποτε καὶ ἂν εὑρίσκε, καὶ πολὺ πλείονα τῶν ληφόντων, καὶ ἐπομένως μοχθηρίαν καὶ ὑψηλότητα ἀκάθεκτον.

Ἐξ ὑποκειμένου δὲ βαρυτέρα ἡ κλοπὴ, ἂν ὁ κλέπτης ἀπῆλθεν ἰδίᾳς ἐμπιστοσύνης τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος, ἢ εἴχε καθῆκον νὰ ἐπιμελῇται τὴν φύλαξιν αὐτοῦ καὶ καθεξῆς. Προσέτι βαρυτέρα ἡ κλοπὴ πραττομένη ἐκ συστάσεως πλειόνων, διότι κινδυνωδεστέρα προφανῶς οὕτω· κυρίως δ' ἐπικίνδυνος ἡ πραττομένη ὑπὸ συμμορίας, ἥτοι ὑπὸ ἐταιρίας κακοποιῶν σκοπὸν ἐχούσης τὴν διάπραξιν πολλῶν κατ' ἐπανάληψιν ἀδικημάτων, ὁμοειδῶν συνήθως.

Ἐκ δὲ τοῦ παθόντος καὶ ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ κλέπτου πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα ἡ κλοπὴ εἶναι βαρυτέρα, ἂν ὁ κλέπτης ἦν εὐηργετημένος παρ' ἐκείνου, ἂν προσέτι ἐγίνωσκε τὴν ἀπορίαν τοῦ παθόντος, ἢ τὸν ἰδιάζοντα προορισμὸν τῶν χρημάτων ἢ πραγμάτων, ἢ εἴχε καθῆκον φυλάξεως, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἴρηται, καὶ καθεξῆς.

Τὴν κλοπὴν ἐπὶ τέλους ὡς πάντα τὰ ἀδικήματα ἐπιβαρύνει ἡ ὑπατροπή, καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἐνταῦθα· διότι ἡ ἐκ τῆς ὑπατροπῆς τεκμαιραμένη πρὸς τὸ ἀδίκημα ἔξις συνθηθετέρα καὶ μᾶλλον δυσεξάλειπτος εἰς τὰ ἀδικήματα τῆς πλεονεξίας, ὡν τὴν προχειροτέραν μορφήν ἀποτελεῖ ἡ κλοπὴ· ἐπομένως ἡ ὑπατροπή

κατὰ τὴν κλοπὴν εἶναι ἄξια ἰδιαζούσης αὐστηρότητος.

Τῶν ἐκτεθέντων δ' ἐπιβαρυντικῶν λόγων τινὲς μὲν συντελοῦσιν ἀπλῶς εἰς τὴν αὐξήσιν· τῆς ποινῆς ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου ἄνωτάτου ὅρου, τινὲς δὲ κατὰ τὸ κρατοῦν τὸ πλεῖστον σύστημα, ὅπερ καὶ παρ' ἡμῖν, διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ χρόνου τῆς ποινῆς νὰ μεταβάλληται καὶ τὸ εἶδος αὐτῆς, ἐκ δὲ τοῦ εἶδους τῆς ποινῆς νὰ χαρακτηρίζηται τὸ ἄδικήμα (ἴδε Κακουργήματα), ἐπιφέρουσι τὴν μεταβολὴν εἰς βαρύτερον εἶδος ἁδικήματος, ὡς κατωτέρω. Φανερόν δ' ἔτι ἐκ τῶν προειρημένων καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι ἡ συνδρομὴ πλειόνων ἐπιβαρυντικῶν λόγων καθίσταται βαρυτέραν ἔτι τὴν πρᾶξιν.

Εἶναι δ' ἀναμφισβήτητον, ὅτι οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ἐπιβαρύνῃ τὴν κλοπὴν ἢ ἡ διὰπραξις ἄλλου ἁδικήματος πρὸς διευκόλυνσιν αὐτῆς· ὡς ἐπὶ παραδ' ὁ φόνος ἢ ἡ κάκωσις προσώπου τινὸς πρὸς ἐπιτεῦξιν εἰσόδου, ἢ ἐξαφάνισιν μάρτυρος, ἢ ἐξασφάλισιν τῶν κλοπιμαίων· προσέτι ἐμπρησμός ἢ πλημύρα κλπ. πρὸς περισπασμόν τῆς προσοχῆς ἢ πρὸς κάλυψιν ἢ ἐξασφάλισιν τῆς κλοπῆς καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Οὕτως ὅμως ἐπέρχεται συρροὴ ἁδικημάτων, καθ' ἣν ἄλλως ρυθμίζεται ἡ ποινή· ἥτοι κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον, λογιζομένων τῶν λοιπῶν ὡς ἐπιβαρυντικῶν λόγων. Ὅθεν καὶ ἐπὶ κλοπῆς γενομένου ἄλλου βαρυτέρου ἁδικήματος, καὶ ἐνεκα ταύτης ἔστω, ἡ ποινή ἐπιβληθήσεται κατ' αὐτό, ἢ δὲ κλοπὴ λογισθήσεται ἀπλῶς ἐπιβαρυντικῇ αἰτίᾳ· δυνατὸν δὲ καὶ χαρακτηρᾶ ληστείας νὰ προσλάβῃ, ἂν τὸ πρόσθετον ἁδικήμα μεταβάλῃ τὸ λαθραῖον τῆς πράξεως εἰς βίαιον. Εὐνόητον ὅμως ἔμα ὅτι, ἂν τὰνάπαλιν τὸ πρόσθετον ἁδικήμα εἶναι ἐλαφρότερον τῆς κλοπῆς, λογισθήσεται αὐτὸ ὡς ἐπιβαρυντικῇ αἰτίᾳ κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς διὰ τὴν κλοπὴν ἐπιβλητέας ποινῆς.

Ὁ ἡμέτερος δὲ ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ τὴν ἀπλὴν κλοπὴν μέχρι 20 δραχμῶν ὡς πταῖσμα, διὰ προστίμου ἀπὸ 1—100 δρ. ἢ κρατήσεως ἀπὸ 1 ἡμέρας—μηνὸς (ἀρθρ. 693)· ἄνω δὲ τῶν 20 δραχμῶν μέχρι 400 πλημμέλημα, διὰ φυλακίσεως ἀπὸ 3 ἡμερῶν μέχρι 5 ἐτῶν, (ἀρθρ. 373)· μεταβάλλει δὲ τὴν πρᾶξιν εἰς κακούργημα καταγινώσκων ποινὴν εἰρκτῆς ἀπὸ 5—10 ἐτῶν, ὑφισταμένων τινῶν τῶν προεκτεθέντων ἐπιβαρυντικῶν λόγων (ἀρθρ. 374), καὶ εἰς βαρύτερον ἔτι, καταγινώσκων δεσμὰ πρόσκαιρα ἀπὸ 10—20 ἐτῶν, συμπίπτοντων ἐπιβαρυντικῶν λόγων ἐπὶ κλοπῆς τιμωρητέας δι' εἰρκτῆς (ἀρθρ. 375).

Λόγοι δ' ἐπιβαρυντικοὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἐπαγόμενοι ποινὴν εἰρκτῆς εἰσι πλὴν ἄλλων τινῶν ἢ ῥῆξις ἢ ἀνάδασις καὶ ἡ χρῆσις πλαστῆς κλειδός, ἐπὶ κατωκημένων ὅμως κτιρίων, προσέτι ἡ κλοπὴ μεθ' ὅπλων, ἢ ὑπὸ συμμορίας, ἢ ἄνω τῶν 400 δραχμῶν καὶ ἡ τριπλῇ ὑποτροπῇ εἰς κλοπὴν τιμωρητέαν ὡς πλημμέλημα· πρὸς δὲ κατάγνωσιν δεσμῶν ἢ ὑποτροπῇ μετὰ ποινὴν εἰρκτῆς δις, ἢ χρῆσις ὅπλων πρὸς ἐκφύβησιν, ἢ ὑπὸ συμμορίας, ἥτις ἄλλως ἦν τιμωρητέα δι' εἰρκτῆς καὶ ἡ ὑπερβαίνουσα τὰς 4000 δραχμάς. Πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς λόγους, ἐν οἷς καὶ ἡ ῥῆξις κλπ. εἰς μὴ κατωκημένα κτίρια, ἀπαριθμεῖ κεχωρισμένως ὡς ἐπιβαρυντικούς ἐπὶ παντὸς εἶδους κλοπῆς ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς εἰδικῆς τεταγμένης ποινῆς κατὰ τὸ ἀρθρ. 108 (ἀρθρ. 376).

Ἐλαφρότερας δὲ ποινὰς ἀπαγγέλλει ὁ ποινικὸς νόμος ἐπὶ τῆς καλουμένης οἰκογενειακῆς κλοπῆς, ἥτοι τῆς μεταξὺ στενοτάτων συγγενῶν ἢ καὶ ἄλλων συγγενῶν ἐπίσης κοινῇ ὅμως διαιτωμένων, καὶ προσέτι ἐπὶ τῆς ὑπὸ ὑπηρετῶν ἢ λαίμαργίας, ἀντὶ μὲν τῶν δεσμῶν καὶ τῆς εἰρκτῆς φυλάκισιν, ἐπὶ δ' ἐλαφροτέρας πράξεως ἀναλόγως ἐλαφροτέρας ποινῆς (ἀρθρ. 377). Λόγος δὲ τῆς ἐπικεικίας ἐνταῦθα ἡ

εικάζομένη καὶ ὀφειλομένη ἅμα παρὰ τοῦ παθόντος συγγνώμη πρὸς στενὸν συγγενῆ, ὡς ἐπίσης πρὸς οἰκέτην ἀπλῶς λαιμαργοῦντα, ἣν καὶ πλήρη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ῥητῶς ἐπιτρέπει ὁ νόμος, μόνον ἐγκλήσει τοῦ παθόντος καταδικωκομένης τῆς πράξεως, εἰ καὶ περιττὸν τοῦτο ὡς κατωτέρω δειχθήσεται.

Ἦν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖ τις, ὅτι ἡ ἡμέτερος νόμος πολλὴν προσοχὴν παρέσχεεν εἰς τὴν ἐπανεὶλημμένην ὑποτροπὴν καὶ εἰς τὸ ποσὸν τῶν κλαπέντων, εἰς δευτέρον δὲ λόγον ἔταξε τὰς πλείστας τῶν λοιπῶν περιπτώσεων, ἐξ ὧν τινες δεινότεραι πάσης ἄλλης, ὡς ἡ ἐν ὧρᾳ δυστυχήματος πραττομένη κλοπῇ, ἣτις, ὡς εἴρηται, οὐ μόνον ἀπανθρωπίαν καὶ ἀσέβειαν ἐσχάτην ἀποδεικνύει, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν κινδυνώδης.

Καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ δ' ἔλαβεν ἀπολύτως τρεῖς ἀριθμούς, τὰς 20 δραχμάς, τὰς 400 καὶ τὰς 1000, καὶ ὥρισε τρεῖς βαθμοὺς ἀξιοποινοῦ, μεδὲν λογιζάμενος τὸν προσρισμὸν τῶν κλαπέντων, τὴν σχέσιν τοῦ κλαπέντος ποσοῦ πρὸς τὸ ὅλον, αὐδὲ τὰς εἰδικὰς περιστάσεις τοῦ παθόντος καὶ τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ἐγένετο ἤδη λόγος.

Πρὸς τούτοις ἡ 2 περίπτωσις τοῦ 375 ἄρθρου εἶναι εἰς ἀντίφασιν οὐ μόνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς κλοπῆς. καθ' ἣν κύριος ὅρος τὸ λαθραῖον. ὅπερ ὅμως ἀναγκαιῶς ἐκλείπει προστιθεμένης τῆς ἐκφορῆσεως ἢ κακώσεως τοῦ ζητούντος νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀφαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν 3ην περίπτωσιν τοῦ 383 περὶ ληστείας ἄρθρου, διότι ἀμφότεραι αἱ περιπτώσεις αὗται, ὡς ἐκτίθενται, εἰσὶν ὅλως ὅμοιαι, καὶ ὅμως ἡ μὲν περὶ κλοπῆς ἡ δὲ περὶ ληστείας. Ματαίᾳ δὲ πᾶσα προσπάθεια νὰ ἀνεύρῃ τις διαστολὴν μεταξὺ τούτων, διότι κατ' ἀμφοτέρας ῥητῶς προϋποτίθεται ἡ χρῆσις τῶν ὅπλων ἢ τῶν ἐργαλείων ἀντὶ ὅπλων πρὸς ἐκφόρῃσιν ἢ κάκωσιν τῶν ἐπιχειρούντων νὰ ματαιώσῃ τὴν ἀ-

φαίρεσιν, πᾶσα δὲ ἄλλη ὑπόθεσις εἶναι αὐθαίρετος.

Ἰδίαις δὲ διατάξεις περιέχει ὁ ποινικὸς νόμος πρὸς κανονισμὸν τῆς ἀξίας τῶν κλαπέντων (ἄρθρ. 379), πρὸς ὁρισμὸν τοῦ κατωκνημένου κτιρίου (ἄρθρ. 380), ἔτι δὲ τῆς περιφράκτου αὐλῆς (ἄρθρ. 381), τῆς ἐσωτερικῆς ῥήξεως (ἄρθρ. 382), τῆς ἐσωτερικῆς (ἄρθρ. 383) καὶ τῆς πλαστῆς κλειδῶς (ἄρθρ. 384). Αὗται δέ, μετὰ τὰ προειρημένα, σαφεῖς δὲ καθ' ἑαυτάς, δὲν χρήζουσι πλείονος ἐρεῦνης.

Βαρύτερας ἀναλόγως ποινὰς ἀπαγγέλλει ἐπὶ ζωοκλοπῆς ὁ περὶ ταύτης Σλ' νόμος τοῦ 1867, μεταρρυθμίσας τὸ πλεῖστον τὸν προηγούμενον τοῦ 1848, αὐστηρότερον ἔτι.

Ἐπιβάλλει δὲ ποινὴν πλειμελητήματος καὶ ἐπὶ ποσοῦ κατωτέρου τῶν 20 δραχμῶν, καὶ προσετι χαρακτηριστίζει ζωοκλήπτην τὸν λαθόντα χρήματα παρὰ τοῦ κυρίου πρὸς ἐξαγορὰν κλαπέντος ζώου (ἄρθρον 6). Οὐδεμίαν δὲ διαστολὴν ποιεῖται, ἂν ὁ δεχόμενος τὰ χρήματα, ἢ τὰ λύτρα κατὰ τὸ γράμμα τοῦ νόμου, ἐγίνωσκε τὴν προηγηθεῖσαν κλοπὴν. Ἀναγκαῖον ὅμως νὰ εἰκάσωμεν τοιαύτην ἔννοιαν τῆς διατάξεως, ἵνα μὴ χαρακτηρίσωμεν αὐτὴν ὡς ἀντιστρατευομένην πρὸς πᾶσαν ὑγιᾶ τοῦ ποιν. δικαίου ἀρχήν.

Πλὴν δὲ τῶν κατὰ τὸν κοινὸν ποινικὸν νόμον ποινῶν καὶ τῶν ἀποδόσεων καὶ τῶν ἀποζημιώσεων ὁ αὐτὸς νόμος ὑποχρεοῖ τὸν ἔνοχον εἰς καταβολὴν τοῦ διπλασίου τῆς ἀξίας εἰς τὸν ἰδιοκτήτην καὶ τοῦ τριπλασίου λόγῳ ποινῆς. Εἶναι δὲ δυσχερὲς νὰ ὀρίσῃ τις τὸν χαρακτῆρα τοῦ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην καταβλητέου διπλασίου, τουτέστιν ἂν ἀποζημιώσις τοῦτο ἢ ποινὴ, διότι ἡ ἀποζημιώσις μὲν προηγήθη, ὡς εἴρηται, ποινὴ δὲ πάλιν πρὸς ἰδιωτὴν ἀνάρμοστος πρὸς τὸ λοιπὸν δίκαιον ἡμῶν παρὰδοξότερον δ' ἐστὶν, ἂν ὁ δῆμος ἀποζημιώσῃ προηγουμένως τὸν παθόντα, λαμβά-

νει αὐτὸς τὸ διπλάσιον, ἀλλὰ τότε ὁ κλέπτης δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἄλλην ἀποζημίωσιν, καὶ ἐπομένως τὸ μέγεθος τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἐξαρτᾶται ὅλως ἀπὸ τῆς τύχης (ἄρθρ. 7).

Ἰδίαις ἐστὶ ποινὰς περὶ κλοπῆς περιέχει ὁ στρατιωτ. ποινικὸς νόμος, πραττομένης ὑπὸ στρατιωτικῶν εἰς πράγματα δημόσια ἢ ἀνήκοντα εἰς ἄλλους στρατιωτικούς, ἀπαγγέλλων ποινὴν εἰρκτῆς ἀνεξαρτήτως τοῦ ποσοῦ (ἄρθρ. 238 § α'). Ἀναφέρει δὲ γενικῶς χρήματα καὶ πράγματα οἰαδήποτε, χωρὶς νὰ ὀρίξῃ τίνα. Ἐκ τῶν ἐνδεικτικῶς ὅμως ἐν ἀρχῇ μνημονευομένων εἰδῶν καὶ ἐκ τοῦ ἐξαιρετικοῦ τῆς διατάξεως εἶναι φανερόν, ὅτι προϋποτίθῃσι τῶν μὲν δημοσίων τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατοῦ, ἢ τοῦλάχιστον ἐμπειστευμένα εἰς τὸ σῶμα, ἐνθα ὑπηρετεῖ ὁ ἀφαιρῶν, τῶν δὲ ἀγομικῶν τᾶν ἄλλων εἰς συνυπηρετοῦντας.

Ἀπαγγέλλει δ' ὁ αὐτὸς νόμος πρόσκαιρα δεσμὰ ἀφαιρουμένων τῶν ἀνωθι πραγμάτων ὑπὸ τῶν διαχειριζόντων ταῦτα στρατιωτικῶν· οὕτως ὅμως ἢ πρᾶξις λαμβάνει μᾶλλον χαρακτῆρα ὑπεξαίρεσεως, καὶ τὸ προκείμενον δὲ ἄρθρον ἀπὸ κοινοῦ περὶ κλοπῆς καὶ ὑπεξαίρεσεως πραγματεύεται (ἄρθρ. 238 § β'). Εἰρκτὴν προσέτι καταγιγνώσκει κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ κλέπτοντος τὸν ἰδιώτην, παρ' ᾧ καταλῦει, ἀνεξαρτήτως ἐπίσης τοῦ ποσοῦ ἢ τῆς ἀξίας τῶν κλαπέντων (238 § γ').

Λόγος δὲ τῆς τοσαύτης αὐστηρότητος ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ πάσας τὰς προκειμένας περιπτώσεις παρομαρτεῖ κατάχρησις τῆς προϋποτιθεμένης ἐμπιστοσύνης, κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν καὶ ἀσέβεια πρὸς τὴν ἑξινίαν, ἔστω καὶ ἐπιβεβλημένην ὑπὸ τοῦ νόμου. Περιέχει ὅμως τὸ αὐτὸ ἄρθρον (§ § γ' καὶ δ') καὶ τὸν ὅρον ἀορίστων ἐλαφρυντικῶν περιστάσεων, ὧν τιθεμένων ἡ ποινὴ μειοῦται εἰς τὸ ἀμέσως κατώτερον εἶδος.

Πλὴν δὲ τῆς κυρίας ποινῆς ἡ κλοπὴ ἐπάγεται στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ἄλλας ἀνικανότητας καὶ μόνον εἰς βαθμὸν πλημμελήματος τιμωρουμένη, πρώτη αὕτη καταλεγομένη ἐν τῷ 22 ἄρθρῳ τοῦ ποινικοῦ νόμου εἰς τὰ ἐπαγόμενα τοιαῦτα ἀποτελέσματα ἀδικήματα. Κατὰ τὸ διάταγμα δὲ τῆς 20 Μαΐου 1836 ἡ στέρησις καὶ τὰ λοιπὰ ἀποτελέσματα ἐπακολουθοῦσι μόνον, ὅταν ἡ καταγνωσθεῖσα ποινὴ εἶναι τοῦλάχιστον ἐνιούσιος. Ἐπὶ ζωοκλοπῆς ὅμως ἡ στέρησις κλπ. χωροῦσι πάντοτε ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου τῆς ποινῆς, τουτέστι καὶ μετὰ τὴν ἐλάχιστην φυλάκισιν (ἄρθρ. 40 Σλ' νόμου 1867 καὶ 5 προγενεστέρου). Καὶ ἐπὶ ἀξιοματικῶν δὲ ἢ ἐπὶ κλοπῇ κατὰ δίκην εἰς ποινὴν πλημμελήματος ἐπιφέρει πάντοτε στέρησιν τοῦ βαθμοῦ ἀνεξαρτήτως ἐπίσης τοῦ χρόνου τῆς φυλακίσεως (ἄρθρ. 190 στρατ. ποιν. νόμου).

Ι'. Καταδίωξις, ἀπαλλαγὴ, τετελεσμένον καὶ ἀπόπειρα.

Λογίζεται δὲ παρὰ πάντων ἡ κλοπὴ ἀδικημα ἀμέσως τὴν δημοσίαν τάξιν προσβάλλον, καὶ ἐπομένως καταδιωκτέον ἐξ ἐπαγγέλματος ἄνευ ἐγκλήσεως τοῦ παθόντος· τοιοῦτον δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος ποιν. νόμος προϋποτίθῃσι τὸ ἀδικημα, ἐπὶ μόνῃς τῆς οἰκογενειακῆς κλοπῆς καὶ τῆς ὑπὸ οἰκετῶν ἐκ λαίμαργίας προαπαϊτῶν ἔγκλησιν κατὰ τὸ 377 ἄρθρον· ἀκριβέστερον ὅμως ἐρευνῶν τις καθ' ἑαυτὸ τὸ ἀντικείμενον καὶ παραβάλλον τὰς σχετικὰς τοῦ νόμου διατάξεις, παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ἔκτασις τῆς ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωξεως εἶναι στενοτέρα ἢ ὅσον νομίζεται.

Ἐῖρηται ἤδη, ὅτι ὁρος κύριος τῆς κλοπῆς εἶναι ἡ παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ κυρίου ἀφαίρεσις τοῦ πράγματος, ὅτι δὲ συναινουῦντος αὐτοῦ δὲν χωρεῖ ἀδικημα, διὰ τὸ ἀπαλλοτριωτῶν τῶν ἰδιωτικῶν δικαίων, καὶ τὴν ἀπεριόριστον ἐξουσίαν τοῦ κυρίου τοῦ διαθέτειν τὰ ἴδια, ὅπερ οὐ μόνον γε-

νικήν τοῦ δικαίου ἀρχὴν συνιστᾷ, ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου αὐτοῦ κυροῦται ἐν τῷ 98ῳ ἄρθρῳ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπεται, ὅτι ἐπὶ ἰδιωτικῆς κλοπῆς, ἵνα γίνῃ ποινικὴ καταδίωξις, θεόν νὰ ζητη-
ται πρῶτον ἡ συγκατάθεσις τοῦ κυρίου, περὶ τῆς δὲ μόνον αὕτη ἐπὶ πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς πρόσωπα στερούμενα τῆς ἀπεριορίστου διαθέσεως τῶν ἰδίων, οἷα τὸ Δημόσιον, οἱ δῆμοι καὶ τὰ λοιπὰ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πολιτείας διατελοῦντα νομικὰ πρόσωπα.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ ἐκ τῶν προτέρων συναί-
νεσις τοῦ κυρίου πρὸς καταδίωξιν δὲν εἶ-
ναι κατὰ τὰ ἄρθρα 20 καὶ 22 τῆς ποιν. δικονομίας ἀναγκαῖα, μὴ ἐξαιρουντος ῥη-
τῶς τοῦ νόμου, τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποτελε-
σμα ἐπέρχεται, ἀρρομένης τῆς καταδιώ-
ξεως, ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ πράγμα-
τος, καλουμένου τοῦ κυρίου καὶ δηλοῦν-
τος, ὅτι ἐντολῇ αὐτοῦ ἐγένετο ἡ ἀφαίρε-
σις, ἥ ὅτι ἀποδέχεται ταύτην γενομέ-
νην, ἥ καὶ ὅτι ἱκανοποιήθῃ ἤδη τελείως
ὑπὸ τοῦ ἀφαίρεσαντος κατὰ τὸ 378 ἄρ-
θρον· διότι ἀναγκαιῶς θὰ παύσῃ τοῦ λοι-
ποῦ ἡ καταδίωξις. Ἡ πρόσκλησις δὲ καὶ
ἐξέτασις τοῦ κυρίου εἰσὶν ἀναπόδραστοι,
καὶ ἐπιτεταγμένοι ὑπὸ τοῦ νόμου, οὐ μόνον
ἵνα βεβαιωθῇ, ἂν ἐγένετο ἀφαίρεσις
καὶ ὄντως ἐστερήθῃ τινός ὁ κύριος, καὶ ὁ-
ποίου καὶ πόσου καὶ καθεξῆς, ἀλλὰ πρὸ
παντός ἵνα βεβαιωθῇ τὸ ἀναγκαῖον τῆς
κλοπῆς στοιχεῖον, ὅτι ἄνευ τῆς συναινέ-
σεώς του ἐγένετο ἡ ἀφαίρεσις· ἀρνούμενου
δὲ τοῦ κυρίου τοῦτο, ἡ ὅπερ ταύτῃ συναι-
νούντος εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος,
ἐλλείπει τὸ μνημονεῦθαι στοιχεῖον, καὶ ἡ
καταδίωξις ἀποβαίνει ἀδύνατος, ὡς προεί-
πομεν.

Ἀσφαλῶς ἄρα ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνά-
γομεν, ὅτι ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωξις
τῆς κλοπῆς χωρεῖ κυρίως ἐπὶ πραγμάτων
ἀνηκόντων εἰς τὸ Δημόσιον καὶ τὰ λοιπὰ
νομικὰ πρόσωπα, τὰ προηγουμένως μνη-

μονευθέντα, ἐπὶ δὲ ἰδιωτικῆς κλοπῆς πρὸς
καταδίωξιν προϋποτίθεται ἡ συναίνεσις τοῦ
κυρίου, ῥητῇ ἢ σιωπηρᾷ, ἐξαιρουμένης ὡς
εἰκός, τῆς περιπτώσεως κοινοῦ κινδύνου,
περὶ ἧς κατωτέρω, διότι οὕτω ἐκλείπει ὁ
καθαρῶς ἰδιωτικὸς χαρακτήρ τῆς ζημίας.

Ὡς δ' ἀρτίως εἴρηται, ὁ νόμος ἐπιτρέ-
πει τὴν ὑπὸ τοῦ παθόντος συγγνώμην ἐπὶ
πάντων τῶν κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἁδι-
κημάτων, ὅσάκις ταῦτα δὲν προξενούσι
κοινὸν κίνδυνον (ἄρθρ. 98). "Ὅθεν καὶ ἐπὶ
κλοπῆς χωρεῖ ἰδιωτικὴ συγγνώμη ὑπὸ τὸν
τεθέντα περιορισμόν. Προσθετόν δ' ὅτι ὁ
κίνδυνος εἶναι πιθανὸς κυρίως ἐπὶ ἄλλων
ἁδικημάτων, ὡς τῆς φθορᾶς ξένης ἰδιοκτη-
σίας τῆς ληστείας καὶ καθεξῆς, ἀπίθα-
νος δὲ καὶ σχεδὸν ἀδύνατος ἐπὶ κλοπῆς,
διότι ὅταν ὁ κύριος σιωπᾷ, συναινῶν ἢ ἄ-
νεχόμενος, οὐδεὶς ἄλλος ταράσσεται, καὶ
οὐδεὶς ἀπειλεῖται κινδύνος.

Δὲν ὀρίζει δ' ὁ νόμος πότε εἶναι παρα-
δεκτὴ ἡ ἰδιωτικὴ συγγνώμη, καὶ κυρίως
ἐν χωρῇ ἀρξαμένης τῆς ποινικῆς κατα-
διώξεως. Καὶ ἂν μὲν προηγήθῃ μήνυσις,
θεόν νὰ δεχθῶμεν ἐξ ἀναλογίας τοῦ 23 ἄρ-
θρου τῆς ποινικῆς δικονομίας, ὅτι δὲν εἶ-
ναι δεκτὴ μετ' αὐτὴν ἄνευ ὁμως μηνύ-
σεως ἐν παντὶ καιρῷ μέχρι τοῦ ἀκροατη-
ρίου εἶτι δύναται νὰ δηλώσῃ ὁ παθὼν κατὰ
τὰ προειρημένα, ὅτι ἀποδέχεται τὸ γε-
νόμενον, ὡς καὶ ὅτι ἱκανοποιήθῃ ὑπὸ τοῦ
ἁδικήσαντος κατὰ τὰ ἀμέσως κατωτέρω
ἐκτεθησόμενα, καὶ ἐπομένως ἀπαλλακτέος
τῆς καταδιώξεως.

Οὐ μόνον ὁμως διὰ τῆς συγγνώμης τοῦ
παθόντος, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ δύναται ν'
ἀπαλλαγῇ τῆς καταδιώξεως ὁ ἀφαιρῶν ἁλ-
λότρια δι' ἐμπράκτου μετανοίας, ἀποδέ-
δων ὅτι ἀφῆρσεν, ἢ ἱκανοποιῶν ἐντελῶς
τὸν κύριον διὰ τ' ἀφαιρεθέντα· ἡ ἐμπρα-
κτος ὁμως αὕτη μεταμέλεια ἀπαλλάττει τῆς
καταδιώξεως καὶ τῆς ποινῆς μόνον γινο-
μένη πρὸ πάσης ἀνακρίσεως, ἥτοι μέχρις
οὗ ἡ δημοσία ἀρχὴ ἐπιληφθῇ τῆς πρά-

ξως, διότι μετὰ ταῦτα ἡ ἐπ' ἀνθρώποις εἶναι, ὡς εἰκός, ἐξηναγκασμένη καὶ ψευδὴς μεταμέλεια. Καὶ ἡ μερικὴ δὲ ἀπόδοσις ἡ ἱκανοποίησις ἐπάγονται ἀναλόγως ἀπαλλαγὴν· διότι τὸ ἀξιοποῖν τῆς πράξεως ὑπολογίζεται κατὰ τὸ μὴ ἀποδοθὲν μέρος μόνον (ἀρθρ. 378).

Λόγος δὲ τῆς προκειμένης ἀπαλλαγῆς εἶναι οὐ μόνον ἡ προσήκουσα εἰς τὸν μεταμελόμενον ἐπιείκεια, ἀλλὰ καὶ πολιτικός ἄμα, ἵνα μὲν τῷ ἐνόχῳ στάδιον ἐπανορθώσεως τοῦ ἀδικήματος καὶ ἀποφυγῆς τῆς ποινῆς, καὶ μὴ ὠθηθῇ ἐξ ἀπελπισίας εἰς νέας πονηρίας καὶ τολμηρότερα βήματα πρὸς διάσωσιν ἑαυτοῦ καὶ ἀπόκρυψιν ἢ ἐξαφάνισιν τῶν κλοπιμαίων.

Ἐρηνυκτέον δὲ νῦν τὸ πᾶν ἀμφισβητηθὲν καὶ ἀμφισβητήσιμον ἔτι ζήτημα, — πότε ἡ κλοπὴ εἶναι τετελεσμένη.

Καὶ κατὰ τινες μὲν ἄμα τις, προθέμενος κλοπὴν, ἐξέτεινε χεῖρα ἐπὶ τοῦ πράγματος καὶ κατέλαβεν αὐτό, ἐξετέλεσε τὴν κλοπὴν, ἀδιαφόρως ἂν κατώρθωσεν ἢ μὴ νὰ γίνῃ κύριος τοῦ πράγματος, διότι ἡ ἀποκτήσις αὐτοῦ εἶναι ἀπλῶς ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς κλοπῆς, ἢ δ' ἐπί τευξιν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ ἐπὶ παντός ἀδικήματος δὲν εἶναι ἀναγκαῖος ὅρος πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ· ἐπομένως διὰ μόνης τῆς καταλήψεως τοῦ πράγματος ἡ κλοπὴ εἶναι τετελεσμένη.

Ἄλλ' ὅμως τετελεσμένον εἶναι ἡ δίκην αὐτοῦ, ὅταν ἐπέλθῃ πληρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα, τῆς δὲ κλοπῆς σκοπὸς οὐχὶ ἡ ἀπλὴ κατάληψις τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ ἡ περιέλευσις αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κλέπτου· ὁθεν ἡ ἀποκτήσις εἶναι ὁ ἄμετος καὶ οὐχὶ ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς κλοπῆς, ἥτοι αὐτὸ τὸ ἄμεσως σκοπούμενον ἀποτέλεσμα, ἄρα καὶ ἀναγκαῖος ὅρος, ἵνα λογισθῇ τετελεσμένη. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ἡ ἀντίστος ὁλως τῆς προηγουμένης γνώμη, ὅτι ἡ κλοπὴ εἶναι τετελεσμένη μόνον ἀποκομιζομένου ἢ ἀποκρυπτομένου τοῦ πράγμα-

τος, καὶ περιερχομένου οὗτοι ἐντελῶς εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κλέπτου· διότι τότε μόνον ἡ πράξις περιλαμβάνει πάντα τὰ δεχθέντα στοιχεῖα τῆς κλοπῆς, καὶ κυρίως τότε μόνον ἐπέρχεται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς στερήσεως τοῦ κυρίου καὶ τὸ δυνατόν τῆς ἰδιοποιήσεως παρὰ τοῦ κλέπτου.

Ἀνεφύη ὁμως καὶ μέση τις γνώμη, καθ' ἣν ἡ κλοπὴ δὲν εἶνε μὲν τετελεσμένη διὰ μόνης τῆς καταλήψεως, συμπληροῦται ὅμως ἀποχωριζομένου ἢ μετατοπιζομένου τοῦ πράγματος, διότι οὕτω ἐκδηλοῦται σαφῶς ὁ σκοπὸς τῆς ἀφαιρέσεως αὐτοῦ καὶ χωρὶς ἀποκομισεως ἔτι ἢ ἀποκρύψεως. Ἡ γνώμη δ' αὕτη δὲν εἶναι ὀρθὴ κατὰ τὰ προειρημένα, διότι μόνη ἡ ἀποχώρισις ἢ μετατόπισις δὲν ἀρκεῖ, ἵνα ἐπέλθῃ τὸ διὰ τῆς κλοπῆς σκοπούμενον ἀποτέλεσμα τῆς ἀποκτήσεως τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ κλέπτου, καὶ μόνον ὡς ἀρχὴ ἐκτελέσεως ἀνεῦ ἀποπειρώσεως τῆς κλοπῆς δύναται νὰ λογισθῇ· τουτέστι περιέχει μόνον τὰ στοιχεῖα τῆς ἀποπείρας καὶ οὐχὶ τῆς τετελεσμένης κλοπῆς.

Ἄλλ' οὐχ ἥττον ἡ μέση αὕτη γνώμη ἐκράτησε παρὰ ταῖς πλείστας νομοθεσίας, τὴν ἠκολούθησε δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος, ὀρίσας αὐτολεγεῖ,

ὅτι ἡ κλοπὴ εἶναι τετελεσμένη, ἂν ἡ στιγμὴ ὁ κλέπτης καταλάβῃ τὸ πρᾶγμα, ἀφαιρῶν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ τόπου του, ἢ ἄλλως τὸ λάβῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του (ἀρθρ. 371 § 6').

Ἡ τελευταία δὲ φράσις τοῦ ἀρθροῦ εἶναι πως εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸ λοιπὸν καίμενον, διότι ἄλλο ἀφαιρέσις ἀπὸ τοῦ τόπου, ἥτοι μετατόπισις, καὶ ἄλλο λήψις ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ κλέπτου· διαζευκτικῶς ὅμως ἐκφέρονται ταῦτα, ἐπομένως καὶ μόνη ἡ μετατόπισις συνιστᾷ τετελεσμένην κλοπὴν κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον.

Ἄλλ' οὕτως ἔχοντος τοῦ νόμου γεννᾶται τὸ ζήτημα, ἂν χωρὶς παρ' ἡμῖν ἀπο-

πειρα κλοπῆς· ἡ ἀρνητικὴ δ' ἀπάντησις εἶναι φανερά, διότι ὁ νόμος, λογίσας τὴν κλοπὴν τετελεσμένην καὶ διὰ μόνης τῆς ἀποχωρίσεως ἢ μετατοπίσεως τοῦ πράγματος, περιέλαβεν εἰς τὸ τετελεσμένον καὶ τὴν ἀπόπειραν αὐτήν. Προηγῆται δὲ τῆς ἀποχωρίσεως καὶ μετατοπίσεως ἡ κατάληψις· αὕτη ὅμως μὴ φέρουσα ἀναγκαιῶς εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος, ὡς ὑπολειπομένου ἔτι σταδίου πρὸς ἐγκατάλειψιν τοῦ σκοποῦ τῆς κλοπῆς, ἀποτελεῖ ἀπλῶς σχέδιον ἀδικήματος ἢ προπαρασκευαστικὴν πράξιν, καὶ ἐπομένως δὲν δύναται νὰ λογισθῇ ὡς ἀρχὴ ἐκτελέσεως, ἵνα δεχθῶμεν, ὅτι συνιστᾷ ἀπόπειραν. Καταφανέστερον δ' ἔστι προπαρασκευαστικαὶ εἰσιν ἡ ῥῆξις καὶ ἀνάθασις καὶ πλαστὴς κλειδὸς χρῆσις καὶ οἱ ἄλλοι ἔντεχνοι τρόποι πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κλοπῆς, ὡς πράξεις καὶ τῆς καταλήψεως τοῦ πράγματος προηγούμεναι, καὶ ἐπομένως κατὰ μείζονα λόγον δὲν ἀποτελοῦσιν ἀρχὴν ἐκτελέσεως, οὐδ' ἀπόπειραν κλοπῆς.

Εἰς ἐνίσχυσιν δὲ τῆς γνώμης, ὅτι δὲν χωρεῖ παρ' ἡμῖν ἀπόπειρα κλοπῆς συντελοῦσι καὶ αἱ ἄλλαι τοῦ νόμου διατάξεις περὶ μεταβολῆς τῆς ποινῆς ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ, καὶ ἰδίως ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ ἐνόχου ἀπὸ τῆς τιμωρίας διὰ τῆς ἀποδόσεως τῶν κλαπέντων ἢ τῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ παθόντος παρ' αὐτοῦ· διότι ἄγνωστον εἶναι πράγματα θὰ ἀφήρει ὁ ὑποτιθέμενος κλέπτης καὶ πόσα, καὶ ἀέυναντον ἐπομένως νὰ ρυθμιθῇ ἡ ἐπιμέτρησις τῆς ποινῆς· κυρίως δ' ἀποκλείεται τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς τιμωρίας διὰ τῆς ἀποδόσεως, μὴ δυνάμενος ν' ἀποδώσῃ, ὅτι δὲν ἔλαβε, καὶ τιθέμενος οὕτως εἰς χεῖρωνα θέσιν τοῦ ἀποπερατώσαντος τὸ ἀδίκημα καὶ ἀφαιρέσαντος πράγματι τὸ ἄλλότριον, ὅπερ καὶ ν' ἀποδώσῃ δύναται· πῶς δὲ δυνατόν ν' ἀποκρουσθῇ διατεινόμενος, ὅτι θ' ἀπέδιδε πρὸ πάσης ἀνακρίσεως, ὅτι ἂν ἐλάμβανεν; Ἐπειτα παραδεχόμενοι ὅτι

μόνη, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ διὰ ῥήξεως ἢ ἀναθάσεως εἰσοδος ἐν τινι ὧματι, ἐν ᾧ εἰσιν ἐναποταμιευμένα χρήματα, ἀποτελεῖ ἀπόπειραν κλοπῆς, δεόν, ἵνα μὴ δεχθῶμεν ἀνακόλουθαι, ἂν ὁ τοιοῦτος ἀφαιρῆσθαι πράγματι μικρὸν μόνον μέρος νῶν χρημάτων, νὰ δεχθῶμεν ἔτι, ὅτι εἶναι ἐναγος οὐ μόνον τετελεσμένης κλοπῆς διὰ τὸ ἀφαιρεθέν, ἀλλὰ καὶ ἀποπείρας δι' ὅλον τὸ ὑπόλοιπον, ὅπερ καταφανῶς ἄτοπον, καὶ οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐφῆρμosen. Ὅθεν, ὡς ἔχει παρ' ἡμῖν ὁ νόμος, ἀπόπειρα κλοπῆς δὲν χωρεῖ.

Προσθήκη

Πρὶν ἢ περατώσω τὸ ἀνὰ χεῖρας περὶ κλοπῆς ἄρθρον, νομίζω ἀναγκαῖα ὀλίγα εἶναι περὶ τοῦ Δε' 40' νόμου τοῦ 1892 περὶ μερικτῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ, ἅπερ δὲν εἶναι τόσῳ ξένα πρὸς τὸ προκείμενον, ὥσθ ξένα πρὸς ἄλλα τὰ παρὰ τοῦ νόμου τούτου ἐξομοιούμενα ἀντικείμενα, ὀρίζοντες ἐν τῷ 4ῳ ἄρθρῳ, ὅτι ἡ λαθρεμπορία τιμωρεῖται ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ κατὰ τὰς περὶ κλοπῆς διατάξεις τοῦ ποιν. νόμου.

Οἱ συντάξαντες τὸν νόμον ἀπέδειξαν ἄγνοιαν καὶ τοῦ πάνυ στοιχειώδους, ὅτι ἄλλο κλοπὴ καὶ ἄλλο λαθρεμπορία. Ὁ μὲν κλέπτης ἀφαιρεῖ καὶ ἰδιοποιεῖται ἄλλότρια, ὁ δὲ λαθρέμπορος ἀποκρύπτει τὰ ἴδια, ἵν' ἀποφύγῃ τὸ τέλος· ὁ μὲν προσβάλλει ἄλλότρια δίκαια, καὶ ἐπομένως πράττει ἀδίκημα, ὁ δὲ ἄθετεῖ χρηματικὰς ὑποχρεώσεις, καὶ εἰς ἀστικὴν κυρίως εὐθύνην ὑπόκειται. Οὐδεὶς δ' ἀρνεῖται ὅτι ἡ ἀποφυγὴ τῶν φόρων αὐ μόνον μεμπτέα εἶναι, ἀλλὰ καὶ τιμωρίας ἄξια, ἵν' ἀσφαλισθῶσι τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως τῆς πολιτείας· αἱ τοιαῦται ὅμως ποιναί, ὡς καθαρῶς ἀστυνομικαὶ ἢ προληπτικαί, ἀναγκαιῶς εἰσὶν ἐλαφραί, οὐδέποτε ἀνώτεραι μετρίου προστίμου ἢ βραχείας φυλάξεως τὸ πολὺ, κατὰ δὲ τὸν ἱσχυόντα

νόμον, ἂν τὸ ἀποκρυβέν τέλος ὑπερβαίνει τὰς 400 δραχμάς, ὁ ὑπόχρεως εἶναι τιμωρητέος δι' εἰρκτῆς, διτοῦς τοῦλάχιστον, καὶ ἂν ὑπερβαίνει τὰς 1000 διὰ προσκαίρων δεσμών, τοῦλάχιστον δέκα ἐτῶν. Ἀλλὰ τότε διὰ τί νὰ μὴ ἐπεκτείνωμεν τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν φόρων; καὶ διὰ τί νὰ μὴ ἐπαναφέρωμεν ἐπὶ παντὸς χρέους τὸν πανάρχαιον θεσμόν, καθ' ὃν ὁ ὀφειλέτης μὴ καταβάλλων τὸ χρέος τοῦ ἐγίνετο δοῦλος τοῦ δανειστοῦ;

Ἄλλ' ὁ προκείμενος νόμος διετήρησε καὶ τὰς προτέρας ποινὰς τοῦ ἑπταπλασίου τοῦ τέλους, ὅπερ κατὰ τὸ ἰσχύον δασμολόγιον εἶναι συνθηθέστατα τεράστιον ὥστε ἢ λαθρεμπορία, ἥτοι ἢ ἀπόκρυψις χρέους, τιμωρεῖται βαρύτερον τῆς κλοπῆς. Ἡ λαθρεμπορία δὲ προϋποτίθῃσι πάντοτε δόλον τινά, μείζονα ἢ ἐλάσσονα, διὸ τιμωρητέα βαρύτερον τοῦ ἀπλοῦ πταίσματος ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο διαστέλλει ὁ προκείμενος νόμος, καὶ συγχέων δόλον καὶ ἀμέλειαν, κηρύττει λαθρεμπορίαν πᾶσαν σχεδὸν τελωνιακὴν παράδοσιν, καὶ αὐτὴν τὴν ἔλλειψιν ἀδείας, καὶ θταν εἴη ὁ παραλείψας αὐθορμήτως παρουσιάζει τὰ εἰσактὰ εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν (ἄρθρον 1 § α').

Οὐ μόνον δὲ διτταὶ ποιναὶ ὑφίστανται ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἀλλὰ καὶ παρὰ διαφορῶν δικαστηρίων καταγιγνώσκονται, αἱ μὲν παρὰ τῶν ποινικῶν, αἱ δὲ παρὰ διοικητικῶν. Ἀλλὰ τὸ σκαῖον τῶν συνταξάντων τὸν νόμον μαρτυρεῖ πρὸ παντὸς ὁ ἐπιλόγος τοῦ μνημονευθέντος ἄου ἄρθρου, καθ' ὃν αἱ ἀποφάσεις τῶν ποιν. δικαστηρίων οὐδαμῶς ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν διοικητικῶν, καὶ τάνάπαλιν, καὶ ἐπομένως δυνατόν νὰ ὑφίστανται περὶ τῆς αὐτῆς πράξεως δύο ἅμα ἀποφάσεις ἀντίθετοι, ἡ μὲν ἄθωωτική, ἡ δὲ καταδικαστική, πρὸς δὲ, δύο ἢ πλείονων συγκατηγορουμένων, ὁ μὲν νὰ ἄθωωθῇ ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, νὰ καταδικασθῇ δὲ ὑπὸ

τοῦ διοικητικοῦ, καὶ τάνάπαλιν ὁ ἕτερος, ὅτε θὰ ὑφίστανται δύο ἔνοχοι διὰ τὴν πρᾶξιν ἑνός. Θυμιάσιον ἁλθῶς δίκαιον!

(*Ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια).

Α. Γ. Λαράκης

Κοινοπραξία (communio incidens) ὑπάρχει δσάκις ἐκ τύχης (καὶ οὐχὶ ἐκ συμβάσεως) τυγχάνουσι πλείονες τοῦ ἐνὸς ἀδαιρέτως κύριοι πραγματικοῦ δικαιώματος (οἷον κυριότητος, ἢ ἐμφυτεύσεως, ἐπιφανείας, ἐπικαρπίας, χρήσεως κτλ.). Οὕτω κοινοπραξία ὑπάρχει, δσάκις ἐγκατέστησαν πλείονες τοῦ ἐνὸς κληρονόμοι δικαίωματος, ὃ εἶχεν ὁ θανών, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἢ δύο κεχωρισμένως ἡγόρασαν παρὰ τοῦ κυρίου τὸ ἰδανικὸν ἡμισυ πράγματός τινος. Δὲν ὑπάρχει δὲ κοινοπραξία ἂλλ' ἑταιρεία, δσάκις διὰ κοινῆς συμβάσεως πλείονες τοῦ ἐνὸς προσεκτήσαντα πραγματικὸν δικαίωμα ἐπὶ τινος πράγματος. Κατατάσσεται δ' ἡ κοινοπραξία ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν Νόμων μεταξὺ τῶν οἰσιν εἰς συμβάσεων ἕνεκα τῶν ἐκ τῆς κοινοπραξίας μεταξὺ τῶν κοινοπρακτούντων τικτομένων ὑποχρεώσεων.

Ἐπειδὴ ἡ κοινοπραξία συνίσταται συνήθως εἰς συνιδιοκτησίαν, παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν λέξιν συνιδιοκτησία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κολλυβιστάι (agents de change) καλοῦνται ἐν τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ οἱ μεσολαβοῦντες ἐν ταῖς συναλλαγαῖς ἐμπορικοὶ πράκτορες, ὧν ἔργον ἡ μεσολάβησις ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς συναλλαγαῖς (Ἐμπ. Ν. ἄρθρον 74). Διορίζονται δὲ, ὡς καὶ οἱ μεσίται, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως (Ἐμπ. Ν. ἄρθρ. 74) ἐκ τῆς συναθροίσεως δ' αὐτῶν, τῶν μεσιτῶν, τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν πλοιάρχων ἀποτελεῖται τὸ λεγόμενον Χρηματιστήριον (*Ἴδε λέξιν). Μόνον οἱ κολλυβιστάι δικαιοῦνται νὰ μεσολαβῶσιν εἰς τὰς διαπραγματεύσεις τῶν δημοσίων γραμματίων καὶ χρεωγράφων,

νὰ πραγματεύωνται διὰ λογαριασμὸν ἄλλου συναλλαγματικὰς ἢ γραμματίαι καὶ πᾶν ἄλλο ἐμπορευτέον ἔγγραφον καὶ νὰ ποδεικνύωσι τὴν τιμὴν αὐτῶν (ἐμπ. Ν. ἄρθρ. 76). Μετὰ τῶν μεσιτῶν δὲ μετέρχονται τὴν περὶ πωλήσεως ἢ ἀγορᾶς μεταλλικῶν ὑλῶν μεσιτείαν, δικαιοῦμενοι νὰ ἀποδεικνύωσι τὰς τιμὰς αὐτῶν (ἐμπ. Ν. ἄρθρ. 76 καὶ 78). Ὁφείλουσι δ' οἱ κολλυβισταί, ὡς καὶ οἱ μεσίται, νὰ κρατῶσιν εὐρέτηριον ἢ ἡμερολόγιον, ἐν ᾧ καταγράφουσι κατὰ χρονολογικὴν τάξιν ἄνευ διαγραφῶν, παρεισγραφῶν, παραπομπῶν καὶ ἄνευ συγκοπῶν ἢ συμβολικῶν γραμμάτων πάσας τὰς συμφωνίας περὶ ἀγορῶν, πωλήσεων, ἀσφαλειῶν, διαπραγματεύσεων καὶ ἐν γένει περὶ πάσης πράξεως, γενομένης δι' αὐτῶν (ἐμπ. Ν. ἄρθρ. 84). Τὸ βιβλίον δὲ τοῦτο πρὸ τῆς χρήσεως αὐτοῦ πρέπει νὰ ἀριθμῆται καὶ μονογραφῆται κατὰ σελίδα ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν τοῦ τόπου, ἐνθα κατοικεῖ ὁ κολλυβιστής, καὶ νὰ ἔχῃ ἐπὶ τοῦ τελευταίου φύλλου τὴν περὶ τούτου μαρτυρίαν, συναναφερομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σελίδων καὶ παρατιθεμένου τοῦ ἔτους, τοῦ μηνός, τῆς ἡμέρας καὶ τῆς τοῦ προέδρου ὑπογραφῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 403 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 416 καὶ Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 87), θεωρεῖται δὲ ὡς ἰδιωτικὸν ἔγγραφον (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 408). Ἀπαγορεύεται δ' αὐτοῖς, ἐπὶ ἐκπτώσει ἐκ τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν καὶ ἐπὶ χρηματικῇ ποινῇ, μὴ ὑπερβαίνουσιν τὰς τρισεχίλιας δραχμάς, ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν, νὰ ποιῶνται ἐπιχειρήσεις ἐμπορικὰς ἢ τραπεζικὰς δι' ἴδιον αὐτῶν λογαριασμὸν ἢ νὰ μετέχουσιν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑπὸ τὸ ὄνομα ἑαυτῶν ἢ ὑπὸ ἑλλότριον ὄνομα ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ἢ νὰ λάβωσιν ἢ πληρώσωσι διὰ λογαριασμὸν τῶν παραγγελέων αὐτῶν ἢ νὰ γίνωσιν ἐγγυηταὶ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν περὶ ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως

συμφωνιῶν καὶ διαπραγματεύσεων, εἰς ἀμεσολαβοῦσι (Ἐμπ. Νόμου ἄρθρ. 85 καὶ ἐπ.). Πιωγέουσας δὲ τυχόν, καταδικάζεται καὶ ὁ κολλυβιστής ὡς καὶ ὁ μεσίτης ὡς χρεωκόπος (ἄρθρ. 89), τιμωρεῖται δ' ἐπὶ ἀπλῇ μὲν χρεωκοπίᾳ δι' εἰρκτῆς, ἐπὶ δολίᾳ δὲ διὰ δεσμῶν προσκαίρων (Ποιν. Νόμου ἄρθρον 408).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Κομιστής.—Ἰδε Συναλλαγματικαὶ Κρατῶν σχέσεις.

Κράτος ἀποτελεῖ πᾶς λαὸς αὐτόνομος ἐγκατεστημένος μονίμως ἐν τινὶ χώρᾳ ὑπὸ ἰδίαν κυβερνήσιν, δικαιουμένην νὰ διατηρῇ σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν ἐν πλήρει ἰσχυρίᾳ.

Τρία ἄρα στοιχεῖά εἰσιν ἀπαραίτητα πρὸς ὑπαρξιν κράτους ἥτοι, α) Μόνιμος ἐγκατάστασις τῆς ἀποτελουσῆς τὸ κράτος κοινωνίας ἀνθρώπων ἐν τινὶ χώρᾳ· β) αὐτονομία αὐτῶν ὑπὸ ἰδίαν κυβερνήσιν· καὶ γ) πλήρης τῆς κυβερνήσεως ταύτης ἀνεξαρτησία ἀπὸ πάσης ἄλλης ξένης κυβερνήσεως.

Ἐκαστον κράτος ἐν τῷ ἄλλῃ λεθεῖ δικαίῳ θεωρεῖται ὡς σύνολόν τι, ὡς νομικὸν πρόσωπον, ἔχον δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῶν ἄλλων κρατῶν. Ἐτέροις ρήμασι τὰ κράτη εἰσὶ τὰ μέλη τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας, ὧν τὰς σχέσεις διέπει τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος, καὶ ἢν τὰ μὲν κράτη βιοῦσι παρὰ τὰ μεγάλα τῶν αὐτῶν ἀπολαύοντα δικαιωμάτων, τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων εἰς τὴν αὐτοτελή αὐτῶν ὑπαρξιν καὶ τὴν τελείαν ἀνεξαρτησίαν ἀπαραντήτως ἀναγκαίαν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ κράτους, καὶ τὰς αὐτὰς ἔχοντα πρὸς ἄλλα ὑποχρεώσεις.

Θεωροῦνται κυρίως ἐν τῇ νῦν τῶν πραγμάτων καταστάσει ὡς μέλη τῆς ἀλλήλεθνοῦς κοινωνίας ἐν τελείᾳ ἰσότητι δικαιωμάτων μόνον τὰ πεπολιτισμένα καὶ διὰ τὴν χριστιανικὰ κράτη, ἅτε μόνον αὐτὰ ἐπὶ

γινώσκοντα τὰς νῦν καθιερωμένας ἀρχὰς τοῦ ἀλληλεθνούς δικαίου καὶ παρέχοντα ἑάφαρος προσιτόν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν.

Ἡ Τουρκία εἰσῆλθεν ἐπισήμως εἰς τὴν χορείαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἀπὸ τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων τοῦ 1856, ἐν ᾗ ὀρίζεται ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη γίνεται δεκτὴ, ὅπως μετέχῃ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ δημοσίου τῆς Εὐρώπης δικαίου. Οὐδὲν ἦτον ἡ Τουρκία ἕνεκα τοῦ ἀτελοῦς αὐτῆς πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ ἰδίᾳ τοῦ θρησκευματος, ἐξωρῆθη ἀνίκανος ὅπως μετέχῃ ἀπάντων τῶν εἰς τὰ χριστιανικὰ κράτη ἀνεγνωρισμένων δικαιωμάτων. Τοῦτου δ' ἕνεκα ἐν ἡσσοῖσι πάντοτε τάσσεται μοῖρα διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν λεγομένων Capitulations, περὶ ὧν θέλομεν διαλάβει ἐν τῷ ἄρθρῳ περὶ προξένων.

Ἄλλ' εἰ καὶ τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον διέπει κυρίως τὰς μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν σχέσεις, οὐδὲν ἦτον πάντες τῆς οἰκουμένης οἱ λαοί, ὑφ' οἷον ὀδηγοῦντες πολιτικὸν ὀργανισμὸν διατελοῦντες, καὶ οἷον ὀδηγοῦντες πρεσβεύοντες θρησκευμα, ὑπόκεινται κατὰ τινὰς ἐπόψεις εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ προστατεύονται ὑπὸ τούτου. Ὅσῳ δὲ προδύκει τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἀνάπτυξις, τοσοῦτον γενικεύεται μετ' αὐτοῦ καὶ προάγεται τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον. Πᾶν δὲ κράτος, ὅσον καὶ ἂν ὑστερῇ κατὰ τὸν πολιτισμόν, γίνεται δεκτὸν ἐν τῇ ἀλληλεθνεῖ τῶν κρατῶν κοινωνίᾳ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ ὑπαγάγῃ τὰς ἐξωτερικὰς αὐτοῦ σχέσεις εἰς τοὺς παραδεδεγμένους κανόνας περὶ ἀμοιβαίων τῶν κρατῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων.

Διαφορὰ μεταξὺ κρατοῦς, ἔθνους καὶ λαοῦ. Ἐδόθη ἀνωτέρω ὁ ὅρισμός τοῦ κράτους, ἐξ οὗ συνάγεται τίνα τὰ ἀπαραιτήτα πρὸς ὑπαρξιν κράτους στοιχεῖα.

Διὰ δὲ τοῦ ὅρου ἔθνος νοητέα κυριολεκτικῶς πᾶσα κοινωνία ἀνθρώπων συνδεομένων ἀλλήλοις διὰ τῆς κοινῆς κα-

ταγωγῆς καὶ συνήθως τῆς αὐτῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτῶν ἐθίμων.

Διὰ δὲ τοῦ ὅρου λαὸς νοεῖται ὁμὰς ἀνθρώπων ἐχόντων συνειδήσιν τῆς ἠθικῆς αὐτῶν ἐνότητος καὶ αἰσθανομένων τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνώσεως αὐτῶν.

Τὸ κράτος δύναται νὰ περιλαμβάνῃ πλείονα ἔθνη ἢ λαοὺς ἐγκατεστημένους εἰς διαφόρους χώρας εἰς τὴν αὐτὴν ἢ εἰς διαφόρους ἡπείρους κειμένας. Δυνατὸν ὡσαύτως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος ἢ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λαὸς νὰ ᾖ διηρημένος εἰς πλείονα αὐτοτελῆ κράτη.

Διὰ δὲ τοῦ ὅρου ἐπικράτεια νοεῖται τό, τε κράτος καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἀνήκουσα χώρα, ἐφ' ᾗ ἄσκει τὴν ἰδίαν κυριαρχίαν.

Ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τῶν ἐθνοτήτων ἐν τῇ κοινῇ τῶν κρατῶν συγκροτῆσει. Τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον μὴ ἐξετάζον, τὸ γε νῦν ἔχον, κατὰ τίνα τρόπον συνεστάθησαν τὰ κράτη, παραδέχεται αὐτὰ ὡς ἐσχηματίσθησαν καὶ ὑπάρχουσιν ἱστορικῶς, οὐδαμῶς ἀσχολούμενον περὶ τῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν διατελούντων ἔθνων καὶ λαῶν, οὐδὲ περὶ τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ ὑφ' ὃν ἐνοῦνται ἢ διεσμεύονται οἱ τὸ κράτος ἀποτελοῦντες λαοί.

Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ὑπῆρξεν ἀντικείμενον ζωηρῶν συζητήσεων τὸ θέμα περὶ τοῦ κατὰ τίνα τρόπον πρέπει νὰ συγκροτῶνται τὰ κράτη ὡς μέλη τῆς ἀλληλεθνούς κοινωνίας.

Ὁ Mancini, ἰσχυρισάμενος ὅτι τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον διέπει τὰς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν καὶ οὐχὶ τὰς μεταξὺ τῶν κρατῶν σχέσεις, ἐξήνεγκε τὴν γνώμην ὅτι τὸ ἔθνος ὡς φυσικὴ κοινωνία ἀνθρώπων, πυγνωμένων διὰ τοῦ ἐδάφους ἐν ᾧ εἰσιν ἐγκατεστημένοι, τῆς καταγωγῆς, τῆς γλώσσης, τῶν ἐθίμων, καὶ τῆς συμδιώσεως, δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μετὰ τοῦ κράτους, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φρονεῖ ὅτι πᾶν

θνος προσηκόν νά ᾖ αὐτόνομον καί αὐθόπαρκτον, νά ἀποτελῇ τουτέστι καθ' ἑαυτὸ κράτος. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἐπικληθὲν σύστημα τῶν ἐθνότητων.

Ἀλλὰ τίς ἡ κυρία τοῦ ὅρου τούτου ἔννοια; Ἐάν τὸ σύστημα τῶν ἐθνότητων, εἶπεν ὁ Thiers ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1867, ἐκφράζει τι ἄξιον λόγου εἶνε, τὸ ὅτι πάντα τὰ κράτη, ἢ τοιλάχιστον τὰ πλεῖστα τούτων, πρέπει νά ἀποτελῶνται ἐκ μιᾶς μόνης φυλῆς ἢ γένους (race), ἐκ λαῶν ἐχόντων τὴν αὐτὴν καταγωγὴν καὶ λαλούντων τὴν αὐτὴν γλῶσσαν· ὑπὸ τοιούτους δ' ὅρους οὐδὲν κράτος δύναται νά ὑπάρξῃ. Ὅπως δ' ἐφαρμοσθῇ ἐν τῇ πράξει τοιαύτη θεωρία, ἀνάγκη νά ἀνέλθωμεν εἰς χιλιετηρίδα ἐν τῇ παρελθόντι. Λέγει δὲ ταῦτα ὁ σοφὸς ἱστορικός καὶ ἐξοχος πολιτικός ἀνὴρ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰς τοσαύτας τῶν ἐθνῶν μεταναστεύσεις καὶ τὰς ἐπιμιξίας τῶν λαῶν κατὰ τοὺς παρωγημένους αἰῶνας, ἐξ ὧν τοσαῦται παρήχθησαν νέα ἐθνότητες ἐν Εὐρώπῃ. Ὁ χρόνος, λέγει, ἐξετέλεσε τὸ ἐκτοῦ ἔργον, ἀναμίξας τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ γενόμενος δημιουργὸς τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἐν ᾧ βασιλεύει ἡ τάξις, ἡ δικαιοσύνη, ὁ χριστιανισμός. Αἱ ἐθνότητες, ἐπάγεται τέλος, συνίστανται εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν λαῶν, χαραχθέντα βαθείως καὶ ἀνεξαλείπτως, ἐνοῦντα τοὺς τὴν αὐτὴν χώραν κατοικοῦντας ἐπὶ αἰῶνας καὶ ἐμπνέοντα αὐτοῖς τὰς αὐτὰς κλίσεις, τὰς αὐτὰς τέρψεις, τὰς αὐτὰς λύπας. Οὕτω δ' ἀποτελεῖται ἡ ἐθνότης, ἡ μόνη ἀληθὴς καὶ ἡ μόνη γενικῶς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀναγνωριζομένη.

Συνηγορῶν δὲ ὑπὲρ τοῦ συστήματος ἡ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνότητων ἐν τῇ προσήκοντι τῶν κρατῶν ὀργανισμῷ ἕτερος διάσημος συγγραφεὺς, ὁ Carnazza Amati, λέγει τὰ ἑξῆς: Ἡ καλῶς νοουμένη ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων καταρρίπτει τὴν ἐγωϊστικὴν πολιτικὴν τῶν κρατῶν, ἅτινα κατ'

ἀνάγκην θέλουσι πεισθῇ, ὅτι δὲν δύνανται νά εὐπραγῶσι, παραβιάζοντα τὰ δίκαια τῶν ἄλλων, ὑποκαταστήσει εἰς τὴν λεγομένην πολιτικὴν ἰσορροπίαν, ἐρειδομένην εἰς τὴν διηνεκῶς μεταβαλλομένην βάσιν τῆς ὀλικῆς, γεωγραφικῆς καὶ πολιτικῆς ἰσότητος, βάσιν εὐρυτάτην καὶ ἀσφαλούς, καθ' ἣν ἡ ἀλληλεθνὴς διαίρεσις τῆς ὕδρογείου σφαίρας κατ' ἐθνότητάς καθίσταται δυνατὴν τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀρμονικὴν συμβίωσιν τῶν κρατῶν, μεγάλων ἢ μικρῶν, ἰσχυρῶν ἢ ἀδυνάτων, πλουσίων ἢ πτωχῶν. Ἡ αὕτη ἀρχὴ τίθησιν ἐκποδὼν τὰς ἀχανεῖς αὐτοκρατορίας καὶ τὰς κατακτήσεις, καταργεῖ καὶ γελοῖα ποιεῖ τὰς διπλωματικὰς μηχανορραφίας, ἀς γεννᾷ ἡ δίψα τῆς ἐξουσίας καὶ τὸ πάθος τῆς ἰσχύος, καὶ καθίσταται τέλος τοὺς πολέμους σπανίους καὶ ἥττον φονικούς, ἐάν μὴ διηνεκῆς εἰρήνῃ ἐνώσῃ ἐν μιᾇ κοσμοπολιτικῇ ἀλληλεθνῇ κοινωνίᾳ πάντας τοὺς λαοὺς, τοὺς ἀναγνωρίζοντας ἀλλήλους ὡς μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὀργανικῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Καὶ οἱ λοιποὶ νεώτεροι συγγραφεῖς διέχονται μὲν ὅτι τὸ ἔθνος εἶναι κατὰ γενικὸν κανόνα ἡ φυσικωτέρα βᾶσις ἐν τῇ προσήκοντι τῶν κρατῶν καταρτισμῷ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ μόνη, ὅτε καὶ ἄλλων περιστάσεων, συμφώνως πάντοτε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν θέλῃσιν, δυναμένων νά συντελέσωσιν εἰς τὴν συγκρότησιν κράτους, οὐ μόνον χωρὶς βλάβης, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν συμφερόντων τῶν ἀποτελούντων τοὺς λαῶν ἢ ἐθνῶν.

Ἄλλ' ὅντως ἀποτρόποιός ἐστιν ὁ νῦν παραδεδομένος ἐν τῇ ἀλληλεθνῇ δικαίω κανὼν τοῦ νά ἀναγνωρίζηται ὡς κράτος τὸ ὑπὸ τῆς βίας συντελεσθὲν καὶ διὰ τῆς βίας συγκρατούμενον κατασχεύασμα, οὐδὲν λωπλολομένον ὑπ' ὄψιν τῶν εὐχῶν ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν τῶν διαμαρτυριῶν καὶ τῶν αἱματηρῶν ἀγώνων τῶν καταδει-

ναστευομένων ἔθνων κατὰ τοῦ βαρύνοντος αὐτὰ δουλικοῦ ζυγοῦ. Ὁ τανὺν παραδε-
 δεγμένος κανὼν τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου
 τοῦ σέβεσθαι ἐκάστοτε τὸ παρουσιάζομε-
 νον ὡς τετελεσμένον γεγονός (fait accompli)
 ἀναίρει αὐτὴν τοῦ δικαίου τὴν ἐν-
 νοίαν. Οὐδ' εἶναι προδήλως δυνατόν νὰ
 ἐμπεδωθῇ τὸ ἀλληλεθνὲς δικαίον ἐπὶ βά-
 σεων σταθερῶν, ὅπως ὑπὸ τὴν ἰσχὺν καὶ
 τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ βιωσιν εἰρηνικῶς
 οἱ διάφοροι λαοί, ἐὰν μὴ πρότερον συγρο-
 τηθῶσι προσηκόντως τὰ τὴν ἀλληλεθνή
 κοινωνίαν ἀποτελοῦντα πρόσωπα, τὰ κρά-
 τη δηλονότι, καὶ ἀναγνωρισθῶσιν εἰς αὐτὰ
 τὰ φυσικὰ δίκαια, καθ' ὃν τρόπον ἀνε-
 γνωρίσθησαν τὰ φυσικὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώ-
 που ἐν ταῖς ἐλευθέραις πολιτείαις.

Ἐννοία τῆς κυριαρχίας. Κυριαρ-
 χία ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ. Ἡ παντὶ
 κράτει ἀνήκουσα ἀποκλειστικὴ καὶ ἀπό-
 λυτος ἐξουσία τοῦ ὀργανοῦν ἑαυτὸ πολι-
 τικῶς ὑπὸ ἰδίαν κυβέρνησιν κατὰ τὴν ἰ-
 διαν θέλησιν καὶ τὰς ἰδίας ἀνάγκας ἡ
 τὸν ἐπιδιωκόμενον ὑπ' αὐτοῦ σκοπὸν ἀ-
 ποτελεῖ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ. Ἡ-
 τις χαρακτηριζομένη καὶ διὰ τοῦ ὅρου ἐ-
 θνικὴ κυριαρχία, ἐστὶν ἡ φυχὴ
 τῆς ἐν κοινότητι ζωῆς, ἡ κοινὴ ὑπερτάτη
 θέλησις, ἡ πασῶν τῶν μερικῶν θελήσεων
 δεσπόζουσα καὶ διατηροῦσα αὐτὰς εἰς τε-
 λείαν ἁρμονίαν, ἀνήκουσα πάντοτε εἰς τὸ
 κράτος καὶ διαχειριζομένη ὑπ' ἐκείνων,
 οἷς ἐπετρέπη ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος ἡ ἄσ-
 κησις αὐτῆς. Οὕτω καὶ τὸ ἡμέτερον Σύν-
 ταγμα ὀρίζει ἐν ἄρθρῳ 21 ὅτι ἅπασαι αἱ
 ἐξουσίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐ-
 νεργοῦνται δὲ καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει τὸ
 Σύνταγμα.

Ἡ κυβέρνησις οὕσα τὸ ὄργανον τῆς
 κυριαρχίας τοῦ κράτους παρίστανι ταύ-
 την ἐνεργὸν τὸ μὲν ἐν ταῖς σχέσεσι
 τῶν πολιτῶν ἢ τῶν ὑπηκόων τοῦ κρά-
 τος καὶ ἐν γένει τῶν τὴν χώραν κα-
 τοικούντων πρὸς αὐτὴν τὴν πολιτείαν ἢ

τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς, ὅτε ἡ κυριαρχία
 χαρακτηρίζεται ὡς ἐσωτερικὴ, τὸ
 δὲ ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς τῆς κυβερνή-
 σεως πρὸς τὰς κυβερνήσεις τῶν ἄλλων
 κρατῶν, ὅτε ἡ κυριαρχία χαρακτηρίζε-
 ται ὡς ἐξωτερικὴ.

Ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία καὶ δὴ ἡ ἐξωτε-
 ρικὴ, περὶ ἧς ἐνταῦθα κυρίως πρόκειται,
 παρίσταται πλήρης καὶ τελεία ὁσάκις τὸ
 κράτος κέκτηται τελείαν ἀνεξαρτησίαν
 ἀπέναντι παντὸς ἄλλου κράτους καὶ ἀ-
 πόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ ἀποφασίζειν κατ'
 ἰδίαν θέλησιν καὶ ἐκτελεῖν τὰ ἀποφασι-
 σθέντα ὑπὸ τὴν ἰδίαν εὐθύνην χωρὶς ἑτε-
 ρόν τι κράτος νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ
 παρεμβάλῃ προσκόμματα. Ἡ σπουδαί-
 ος τῆς κυριαρχίας τοῦ κράτους ὑπὸ ἀλ-
 ληλεθνή ἔποψιν, λέγει ὁ Bluntschli (dr.
 int. confid. règle 64), ἐκδηλοῦται ἐν ταῖς
 μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν σχέσεσιν αὐτοῦ.

Ἐννοία τῶν κρατῶν πρὸς ἀλλήλα
 κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ πρὸς
 διαφόρους σκοπούς. Ἡ ἀπόλυτος ἐ-
 θνικὴ κυριαρχία, περὶ ἧς ἀνωτέρω εἴρη-
 ται, δύναται νὰ υποβληθῇ τῇ θελήσει
 τοῦ κράτους εἰς διαφόρους περιορισμούς,
 μὴ καταργοῦντας αὐτὴν ἐξ ὀλοκλήρου.
 Ἀναλόγως δὲ τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὴν
 ἐθνικὴν κυριαρχίαν περιορισμῶν ἐλαττοῦ-
 ται καὶ ἡ ἀλληλεθνή τοῦ κράτους προ-
 σωπικότης. Ἐπέρχεται δ' ὁ τοιοῦτος αὐ-
 τοπροαίρετος περιορισμὸς διὰ πολιτικοῦ
 ὀργανισμοῦ καταρτιζομένου διὰ συνθηκῶν
 καὶ συνδέοντος δύο ἢ πλείοτερα κράτη
 κατὰ διαφόρους σκοπούς. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ
 διάκρισις τῶν κρατῶν εἰς ἀπλὰ κράτη
 καὶ εἰς κράτη ἡνωμένα. Τὰ πρῶτα
 δ' εἰσὶ τὰ ἐντελῶς ἀπ' ἀλλήλων ἐνεξάρ-
 τητα καὶ αὐτοτελῆ. Τὰ δὲ δευτέρα ἀπο-
 τελοῦσι τὰς περὶ ὧν ἐντεῦθεν πρόκειται
 ἐνώσεις διακρινομένας εἰς τὰς ἐξῆς κατη-
 γορίας.

Ὁμοσπονδία κρατῶν (confédération
 d'états). Ὑπὸ τὴν ἑνωσιν ταύτην τὰ

κράτη συνδέονται διὰ κοινοῦ τινος πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ χωρὶς νὰποβάλλωσιν οὔτε τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν αὐτονομίαν, οὔτε τὴν ἀλληλεθνή προσωπικότητα. Δύνκνται δὲ τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν κράτη νὰ συνομολογήσωσι κατ' ἰδίαν θέλησιν συνθήκας εἴτε πρὸς ἄλληλα εἴτε πρὸς ἄλλα κράτη, καὶ νὰ πέμπωσι πρεσβευτάς, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ μὴ συγκρούωνται αἱ ἀλληλεθνεῖς ὑποχρεώσεις ἅς διὰ τῶν συνθηκῶν ἀναλαμβάνουσι καὶ αἱ δηγίαι ἅς διδῶσι τοῖς ἰδίοις ἀντιπροσώποις πρὸς τὰ συμμέροντα τῆς ὁμοσπονδίας ἢ τῶν κατὰ μέρος μελῶν αὐτῆς. Τοιαύτας δ' ἐνώσεις ἀπετελοῦν ἄλλοτε ἢ Ἑλβετία, αἱ Ἡνωμένοι πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ ἰδίᾳ ἡ Γερμανικὴ ὁμοσπονδία μέχρι τοῦ 1816.

Ἡνωμένα κράτη (états unis). Ἡ τοιαύτη ἔνωσις διακρίνεται εἰς προσωπικὴν καὶ πραγματικὴν. Ἡ προσωπικὴ ἔνωσις, ἣν ἀποτελεῖ ἡ κοινὴ δυναστεία ἐπὶ πλείονων κρατῶν βασιλεύουσα, δὲν ἀπορροφᾷ ὡσαύτως τὴν ἀλληλεθνή προσωπικότητα τῶν ἡνωμένων κρατῶν, διασωζόντων πρὸς τὴν αὐτονομίαν αὐτῶν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν ἀντιπροσώπους ἐν τῇ ἐξωτερικῇ καὶ συνομολογεῖν συνθήκας, οὔσα οὐσιωδῶς πρόσκαιρος, ἅτε λήγουσα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἡγεμόνος ἢ καὶ διὰ γεγονότων καθιστάντων ἀδύνατον τὴν ἐξακολουθήσιν αὐτῆς. Τοιαύτας ἐνώσεις ἀποτελοῦσι νῦν ἡ Ὀλλανδία μετὰ τοῦ Λουξεμβούργου καὶ τὸ Βέλγιον μετὰ τοῦ ἐν Ἀφρικῇ ἰδρυθέντος ἐλευθέρου κράτους τοῦ Κόγκου. Ἐν δὲ τῇ πραγματικῇ ἐνώσει, αἱ τύχαι τῶν οὕτως ἡνωμένων κρατῶν συγχωνεύονται καθ' ὅλοκληρίαν, ἀποτελούντων ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικάς αὐτῶν σχέσεις ἓν ὅλον, σωζόντων δὲ μόνον τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν αὐτονομίαν. Τοιαύτας ἐνώσεις ἀποτελοῦσι νῦν ἡ Αὐστρία μετὰ τῆς Οὐγγαρίας καὶ ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας.

Ὁμόσπονδα ἢ ἡνωμένα κράτη (états fédéraux). Τὰ οὕτως ἡνωμένα κράτη ὑποβάλλονται εἰς ἀνωτάτην ὁμοσπονδιακὴν ἐξουσίαν ἀπορροφῶσαν τὴν ἀλληλεθνή προσωπικότητα τῶν οὕτως ἡνωμένων κρατῶν, μὴ δυναμένων νὰ παρίστανται ἐξωτερικῶς δι' ἰδίων ἀντιπροσώπων. Τοιαύτας ἐνώσεις ἀποτελοῦσι νῦν αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἡ Ἑλβετία διηρημένη ἐσωτερικῶς εἰς διαφόρους ἀνεξαρτήτους πολιτείας ἢ ἐπαρχίας (cantons) καὶ ἡ Ἀργεντινὴ δημοκρατία.

Περὶ τοῦ ἰδιάζοντος ἢ μικτοῦ τύπου τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, ὡς τυγχάνει νῦν ὀργανωμένη, ὅρα ἄλληλ. Δημ. Δίκ. Χρυσ. σελ. 51—53.

Κράτη ὑπὸ προστασίαν διατελοῦντα. Κράτη μικρὰ καὶ ἀσθενῆ δύνανται νὰ θεώσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν κράτους ἰσχυροῦ καὶ νὰ διατηρῶσιν οὕχῃ ττον καθόλου ἢ ἐν μέρει τὴν ἀλληλεθνή αὐτῶν προσωπικότητα συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς περὶ προστασίας συνθήκης ἐλευθέρας συνομολογουμένης μεταξὺ τῶν ὑπὸ προστασίαν τιθεμένων κρατῶν, τοῦ ἀναλαμβάνοντος τὴν προστασίαν, ἀναγνωριζομένης δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν.

Τοιαύτη προστασία λαμβάνει ὑπαρξιν καὶ διὰ γενικῆς μεταξὺ πλείονων ἐνδιαφερομένων κρατῶν συνθήκης, καθ' ἣν ἡ τὴν προστασίαν ἀναλαμβάνουσα δύναμις ἀναδέχεται τὴν υποχρέωσιν τοῦ προστατεύειν τὰ ἀσθενεῖς κράτος, ὑποσχομένην τῶν λοιπῶν δυνάμεων νὰ μὴ διατηρῶσιν ἄμεσους σχέσεις μετὰ τοῦ προστατευομένου κράτους εἰμὴ τῇ μεσολαβήσει τῆς προστατίδος δυνάμεως.

Ἡ προστασία, οὔσα ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἐλευτέρα καὶ ἐκουσία, οὐδέποτε ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίας. Θεωρεῖται δὲ λελυμένη αὐτοδικαίως ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς μὴ ἐκτελέσεως τῶν ἀναληφθεισῶν υποχρεώσεων, ἢ καὶ διὰ τῆς ἀξιώσεως ἀσκή-

σεως δικαιωμάτων μὴ ἐν τῇ συνθήκῃ περιλαμβανομένων. Πᾶν δὲ κράτος τιθέμενον ὑπὸ προστασίαν ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπιμελῶς εἰς τὴν διατήρησιν καὶ τὴν ἐνᾶσκησιν ἀκεραίων τῶν κυριαρχικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, ὅπως μὴ ἐπηρεάσῃ ταῦτα ἡ προστασία.

Κράτη ἡμικυρίαρχα ἢ ὑποτελεῖ. Πάσης ἀπολύτως ἀλληλεθνοῦς προσωπικότητος στεροῦνται τὰ τοιαῦτα κράτη, μηδεμίαν δυνάμενα νὰ ἐνεργήσωσιν ἀλληλεθνῇ πράξιν ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως ἢ τῆς ἀδείας τοῦ ἀσκούντος τὴν ἐπ' αὐτῶν κυριαρχίαν ἡγεμόνος. Ἀπολαύουσιν ὅμως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐσωτερικῆς αὐτονομίας.

Ἡ ὑποτελεία ἀντιθέτως πρὸς τὴν προστασίαν εἶναι οὐχὶ προαιρετικὴ κατὰστάσις, ἀλλ' ἀναγκαστικῶς ἐπιβεβλημένη, πηγάζουσα εἴτε ἐκ τῆς κατισχύσεως τῆς βίας, ἢν σέβει νῦν τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον ὡς πάντα τὰ τετελεσμένα γεγονότα, εἴτε καὶ ἐκ γενικῶν συνθηκῶν. Τυγχάνει δὲ οὐσιαστικῶς κατὰστασις πρόσκαιρος, καθότι τὸ ὑποτελὲς κράτος ἢ θέλει κατορθώσει νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν, ἢ θέλει ἐπὶ τέλους συγχωρευθῇ εἰς τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἀσκοῦν τὴν κυριαρχίαν. Ὑποτελεῖ δὲ κράτη εἰσὶ νῦν ἡ Αἴγυπτος, ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία.

Κράτη ὑποτελεῖ φόρου. Τὸ ἀπλῶς εἰς ὑποτελείαν φόρου ὑποβεβλημένον κράτος ἄνευ ἄλλης τινὸς ὑποχρεώσεως σώζει ἀκεραίαν τὴν ἀλληλεθνῇ αὐτοῦ προσωπικότητα καὶ τὴν ἰσχυρίαν πρὸς τὰ λοιπὰ ἀνεξάρτητα κράτη, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πρὸς ὃ τελεῖται ὁ φόρος.

Πολιτικά τῶν κρατῶν μεταβολαὶ ὑπὸ ἀλληλεθνῇ ἐποψίῃ. Ἐὰ κράτη τὰ τελείως ἀπολαύοντα αὐτονομίας ἐσωτερικῆς καὶ ἀνεξαρτησίας ἐξωτερικῆς ὅπως οἰονόηποτε ὀργανωμένα πολίτευμα, εἴτε

μοναρχικόν, εἴτε συνταγματικόν, εἴτε δημοκρατικόν, εἰσὶν ἴσα πρὸς ἀλλήλα, πλήρῃ κεκτημένα τὴν ἀλληλεθνῇ αὐτῶν προσωπικότητα, ἣν οὐδαμῶς ἐπηρεάζει τὸ τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον πολίτευμα τῆς ἐσωτερικῆς τῶν κρατῶν διοργανώσεως.

Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον πᾶν κράτος δύναται νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἴδιον πολίτευμα, διατηροῦν οὐδὲν ἥττον τελείαν τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀλληλεθνῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, οὐδ' εἶνε ἀναγκαῖα ἡ ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν ἀναγνώρισις τῆς ἐπελθούσης ἐν τῷ κράτει πολιτικῆς μεταβολῆς. Εἶνε ὅμως ἀναγκαῖα ἡ ἀνακοίνωσις αὐτῆς εἰς τὰ λοιπὰ κράτη, ὅπως γινώσκωσι ταῦτα τίς ὁ ἀσκῶν τὴν ὑπεριπέρτατην ἐν τῷ κράτει ἀρχὴν καὶ ἀντιπροσωπεύων τοῦτο ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς αὐτοῦ σχέσεσι. Δικαιοῦνται ἐν τούτοις τὰ λοιπὰ κράτη νὰ ἐξακολουθήσωσι ἢ μὴ τὰς τέως ὑφισταμένας σχέσεις μετὰ τοῦ ὑπὸ νέον πολιτικὸν καθεστῶς τεθέντος κράτους, ὅπερ ὅμως ὑποχρεοῦται καὶ ὑπὸ τὴν νέαν τῶν πραγμάτων τάξιν νὰ τηρῇ τὰς συνωμολογημένας ἤδη συνθήκας μετὰ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ ἐν γένει τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς παραδεχόμενους κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἐκτὸς τῶν συνθηκῶν ἐκείνων αἵτινες συνδεύμεναι πρὸς τὸ καταλυθὲν πολιτικὸν καθεστῶς δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσι μετὰ τῆς νέας τῶν πραγμάτων κατὰστάσεως καὶ δὲν ἔχουσιν ἐφεξῆς λόγον ὑπάρξεως.

Βεβαίως τῶν κρατῶν αὐξομειώσεις ὑπὸ ἀλληλεθνῇ ἐποψίῃ. Καὶ αἱ ἐδαφικαὶ τῶν κρατῶν αὐξομειώσεις οὐδαμῶς ἐπηρεάζουσιν τὴν ἀλληλεθνῇ αὐτῶν προσωπικότητα, διότι καὶ τὰ μικρὰ κράτη, πλήρως ἀπολαύοντα ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτοτελείας, τὰ αὐτὰ ἔχουσι δικαιώματα μετὰ τῶν μεγάλων κρατῶν. Οὐδ' ἡ ἀναγνώρισις τῶν τοιούτων αὐξομειώσεων ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν εἶναι ἀναγκαῖα,

Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀπλὴ ἀνακοίνωσις αὐτῶν εἰς τὰ λοιπὰ κράτη τυγχάνει κατὰ τὴν Trawers Twiss (dr. de gens Tom. I.) πρᾶξι φιλοφροσύνης οὐδαμῶς ὑποχρεωτικῇ.

Ἐὰν ὅμως ἡ προσάρτησις χωρῶν εἰς κράτος τι ἐπηρεάζει τὰ λοιπὰ, ὡς διαταράσσουσα τὴν λεγομένην πολιτικὴν ἰσορροπίαν, δύνανται τὰ κράτη ὧν τὰ συμφέροντα ἐπηρεάζονται ἀνθιστάμενα νὰ ματαιώσωσι τὴν τοιαύτην προσάρτησιν καὶ νὰ κανονίσωσι τὰ κατ' αὐτὰ διὰ γενικῆς συνθήκης.

Ἀποτελέσματα τῶν πράξεων τῶν προδικαίως ὑπερβαδῶν ἐπαναστατικῶν κυβερνήσεων ὑπὸ ἀλληλεθνή ἐποψιν. Αἱ ἐν τοῖς κράτεσι συμβαίνουσαι πολιτικαὶ ἐπαναστάσεις εἴτε πρὸς κατάλυσιν τοῦ κρατοῦντος πολιτεύματος ἢ τῆς ὑπαρχούσης δυναστείας εἴτε πρὸς ἀποχωρισμὸν ἐπαρχιῶν τινων καὶ δημιουργίαν ἐξ αὐτῶν νέου κράτους ἢ πρὸς ἑνωσιν αὐτοῦ μετ' ἄλλου κράτους, πρὸς ὃ αἱ ἐπαρχίαι αὐταὶ συνδέονται ἐννοιολογικῶς ἢ διὰ κοινότητος συμφερόντων, δὲν ἐπιστέφονται ἀείποτε ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ἐν τούτοις αἱ προσκαίρως ὑπάρξασαι ἐπαναστατικαὶ κυβερνήσεις καὶ ἀσκήσασαι ἐπὶ χρόνον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτεον μακρὸν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν εἴτε διὰ τῆς καταλύσεως τοῦ τέως πολιτικοῦ καθεστώτος, ὅπερ ἐπικρατῆσαν κατόπιν ἀποκατέστησε τὴν προτέραν τῶν πραγμάτων τάξιν, εἴτε διὰ τῆς ἰδρύσεως ἰδίων ἀρχῶν ἐν ταῖς ἐπαναστατησάσαις ἐπαρχίαις ὑποβληθεῖσαι πάλιν εἰς τὴν παλαιὰν κυριαρχίαν, προέβησαν ἰσως εἰς οὐσιώδεις κυριαρχικὰς πράξεις ἐπενεγκούσας βλάβην εἰς τὰ δικαιώματα ἰδίων ὑπηκόων ξένων κρατῶν διαμενόντων ἐν τῇ χώρᾳ ἢ κεκτημένων αὐτοῖσι κτήματα κινήτᾳ ἢ ἀκίνητᾳ, ἢ καὶ προσδοσάσας νομίμως δικαιώματα εἰς ἄλλοδαπούς. Τὰς τοιαύτας κυριαρχικὰς πράξεις ἢ παλινόρθωτος κυβέρνησις δὲν

δύναται νὰ ἀκυρώσῃ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλοδαπῶν. Ἡ ἐπανάστασις, λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς, ἐδημιούργησεν εἰδός τι δικαίου ὅπερ δὲν δύναται νὰ μὴ ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὡςάκις πρόκειται νὰ παραβλέψῃ νομίμως κτηθέντα δικαιώματα ἄλλοδαπῶν ὑπηκόων, ὧν τὴν προστασίαν διακαίουνται καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ἀναλάβωσιν αἱ οἰκεταὶ ξένοι κυβερνήσεις. Ὡσαύτως ἐὰν ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις ἐπιδῇ ὡς τοιαύτην τοῖς ἄλλοδαποῖς ὑπάρχουσιν παρανόμους φορολογίας, ἢ παλινρθωθείσα κυβερνήσις ὀφείλει νὰ ἀποζημιώσῃ τοὺς παρανόμως φορολογηθέντας.

Οὐδεμία ὅμως ὀφείλεται ἀποζημίωσις προκειμένου περὶ ζημιῶν τῶν ἄλλοδαπῶν, ὥς κατέστησεν ἀναγκαιὰς ἡ καταστολὴ στάσεως ἢ ἄλλων πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν ἐν τῇ χώρᾳ. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ἐξετάζονται εἰδικώτερον ἐν οἷς κείῳ τόπῳ.

Νέου κράτους ἀναγνώρισις. Εἴρηται ἤδη ὅτι κατὰ τὸ ἰσχύον ἀλληλεθνὲς δίκαιον τὰ κράτη ἀναγνωρίζονται ὡς ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Νέα δὲ κράτη δημιουργοῦνται εἴτε διὰ τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἐπαρχιῶν ἢ τῶν ἀποικιῶν παλαιοῦ τινος κράτους, εἴτε διὰ τοῦ διαμελισμοῦ τούτου εἰς πλείονα ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, εἴτε διὰ τῆς συγχωνεύσεως πλείονων ἀνεξαρτήτων τέως κρατῶν εἰς ἓν.

Ἐὐθὺν δεδουλωμένα, ἀποσεινόμενα τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας καὶ ἀπελευθεροῦντα τὸ πάτριον ἔδαφος, ἐμφανίζονται ὡς κράτη ἀνεξάρτητα δικαιούμενα εἰς τὴν πλήρη ἀπόλαυσιν τῶν ἀλληλεθνῶν δικαίων.

Συγγραφεῖς τινες ὑπεστήριξαν τὴν γνώμην ὅτι οὐδεμιᾶς χρῆξις ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν τὸ δημιουργηθὲν νέον κράτος. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, ὅρῃ ἰσως κατὰ θεωρίαν, οὐδαμῶς στηρίζεται εἰς τὰ ἐν τῇ πράξει συμβαίνοντα, καθ' ὅσον τὸ νέον κράτος θέλῃ νὰ ἀποτελέσῃ

μέρος τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας καὶ νὰ διατελῇ εἰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν, ἀπολαμβάνον τὰ ἐκ τούτου δικαιώματα, ἀνάγκη νὰ ἀναγνωρισθῇ προηγουμένως ὑπὸ τῶν κρατῶν τούτων.

Πάντα ὅμως τὰ κράτη προσῆκον νὰ ἀναγνωρίζονται κατὰ τὴν ἐλευθέραν θέλησιν τῶν ἀποτελούντων ταῦτα λαῶν. Οὐτε παραγραφή, οὔτε διεκδικούμενα τυχόν δικαιώματα, οὔτε συνθήκαι, οὔτε συμβόλαια διαδοχῆς ὑπάρχουσι δυνάμενα νὰ στερήσωσι τοὺς λαοὺς τὰ δικαιώματα τῆς ἰδρύσεως ἐλευθέρου πολιτείας κατὰ τὰς φυσικὰς αὐτῶν ροπὰς. "Ορα εἰδικώτερον περὶ τούτων Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθοπούλου τόμον Α' σελ. 57—59

Τέλος τῶν κρατῶν. Τὰ κράτη ὄντα, καθ' ἃ ἤδη εἴρηται, ἱστορικῶν γεγονότων δημιουργήματα, λίαν αὐθαίρετα πολλάκις, ἔχουσιν ἀρχὴν καὶ τέλος. δυνάμενα νὰ ἐκλίπωσι καθ' ὃν τρόπον παρήχθησαν.

Ἐκλείπουσι συνήθως τὰ κράτη ἢ διαρροόμενα εἰς πλείονα ἀνεξάρτητα ἀπ' ἄλλων, ἢ συγχωνευόμενα εἰς ἕτερον ἢ ἕτερα κράτη.

Ἐκλιπόντος τοῦ κράτους, τὰ μὲν τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ, τὰ συνδεόμενα πρὸς τὴν ἀλληλεθνή αὐτοῦ προσωπικότητα, συνεκλείπουσιν αὐτῶν, τὰ δὲ, ὄντα κυρίως εἰπεῖν πραγματικὰ μετατίθενται μετὰ τῆς χώρας εἰς τὸ κράτος εἰς ὃ αὕτη προσαρτᾶται ἢ κατανέμονται εἰς τὰ δημιουργούμενα ἐκ τοῦ καταλυθέντος νέα κράτη. Σημειούμεθα δὲ εἰδικώτερον περὶ τούτου τὰ ἐξῆς :

α') Ὡς πρὸς τὰς συνθήκας. Ἐκλιπόντος τοῦ κράτους συνεκλείπουσιν αὐτῶν καὶ αἱ ὑπὸ τούτου συνωμολογημέναι μετ' ἄλλων κρατῶν συνθήκαι ὡς προσωπικαί, ἐκτὸς ἐκείνων, δι' ὧν παρήχθησαν ὑποχρεώσεις καταβολῆς ὑπὲρ ὠρισμένων προσώπων.

β') Ὡς πρὸς τὸ δημόσιον χρέος καὶ

ἐν γένει τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ κράτους. Κατὰ γενικὸν κανόνα πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸ ἐκλιπὸν κράτος ὡς καὶ πᾶσα αὐτοῦ ὑποχρέωσις περιέρχεται εἰς τὸ κράτος ἢ εἰς τὰ κράτη εἰς ἃ τούτο συνεχωνεύθη, πλὴν τῶν προνομίων τῶν καταχρηστικῶς παραχωρηθέντων ἢ ἀναγνωρισθέντων ὑπὸ τῆς παλαιᾶς κυβερνήσεως εἰς ἰδιώτας, ἅτινα οὐδεμίαν παράγουσι νομικὴν ὑποχρέωσιν κατὰ τῶν ὑποκαταστάτων εἰς τὸ ἐκλιπὸν κράτος. Αἱ δὲ πρὸς ὠρισμένον τμήμα χώρας συνδεόμεναι ἀπαιτήσεις βαρύνουσι τὸ κράτος εἰς ὃ τὸ τμήμα τούτο παραχωρεῖται.

γ') Ὡς πρὸς τὰ δίκαια τῆς κυριαρχίας. Ταῦτα συνεκλείπουσιν μετὰ τοῦ κράτους, ὡς οὐσιωδῶς προσωπικά, ὡς ἐκλείπουσιν καὶ τὰ προσωπικά δίκαια τοῦ ἀποθανόντος ἀτόμου. Ἡ κυβερνήσις τοῦ ἐκλιπόντος κράτους καὶ πάντα τὰ ὄργανα αὐτῆς ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ ἑξωτερικῇ ἀντιπρόσωποι ἐκπίπτουσιν αὐτοδικαίως τῆς ἀρχῆς ἅμα τῇ καταλύσει τοῦ κράτους.

δ') Ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν κτήτιν. Ἐὰν τὸ ἐκλιπὸν κράτος συνεχωνεύθῃ ἐλόκληρον εἰς ἕτερον, τούτο ἐγκαθίσταται εἰς ἅπασαν τὴν περιουσίαν κινήτην καὶ ἀκίνητον τοῦ ἐκλιπόντος. Ἐὰν δὲ τούτο διηρέθῃ ἢ προσηρτηθῇ εἰς πλείονα κράτη, τὰ μὲν ἀκίνητα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ δημόσιον περιέρχονται μετὰ τοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ κεῖνται εἰς τὸ κράτος εἰς ὃ τὸ ἔδαφος τούτο παρεχωρήθῃ, ὡς καὶ οἱ τίτλοι ἰδιοκτησίας τῶν ἀκινήτων ὡς καὶ τὰ δημόσια ἐν γένει ἔγγραφα τὰ ἐνδιαιφύροντα εἰδικῶς τούτο ἢ ἐκεῖνο τὸ τμήμα τῆς παραχωρηθείσης χώρας, τὰ δὲ κινήτὰ ἐν γένει πράγματα ὡς καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ὅπλα, πολεμικὰ καὶ τὰ λοιπὰ ὕλικόν τοῦ πολέμου διανέμονται ἀναλόγως ὡς διανέμεται καὶ τὸ δημόσιον χρέος εἰς τὰ διάφορα κράτη εἰς ἃ κατενεμήθῃ τὸ καταλυθέν.

Π. Χρυσανθοπούλος

Κρατῶν ἀμοιβαία δικαιώματα. Τὰ κράτη ὡς μέλη τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας ἔχουσι πρὸς ἀλλήλα σχέσεις ὁμοίας πρὸς τὰς σχέσεις τῶν ἀποτελούντων τὰς κατὰ μέρος κοινωνίας ἀνθρώπων. Ἐκ τῶν σχέσεων δὲ τούτων, ὧν τελικὸς σκοπὸς ἐστὶν ἡ πλήρωσις τῶν ἀμοιβαίων τῶν κρατῶν καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ πολιτῶν ὕλικῶν καὶ ἠθικῶν ἀναγκῶν, παράγονται ἀμοιβαία μεταξὺ τῶν κρατῶν δικαιώματα, καὶ ὑποχρεώσεις ὧν τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν τρόπον τῆς ἀσκήσεως καθορίζει τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον.

Τὰ τῶν κρατῶν δικαιώματα, περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα, διακρίνονται εἰς φυσικά ἢ ἀπόλυτα καὶ εἰς ἐπικτήτα, παραγόμενα ἐκ τῆς κοινῆς τῶν κρατῶν συναινέσεως διὰ συμβάσεων ἢ ἐθίμων, ἢ σχετικὰ πρὸς ὠρισμένην πραγμάτων κατάσταση. Τὰ πρῶτα ὡς φυσικά συνυπάρχουσιν ἀναπόσπαστα τῷ κράτει ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ καὶ ἐν οἰσδήποτε περιστάσει. Εἰσὶ δὲ ταῦτα α') Τὸ δικαίωμα τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας. β') Τὸ τῆς ἰσότητος ἢ ἰσηγορίας. γ') Τὸ τῆς αὐτοσυντηρήσεως. δ') Τὸ τῆς ἰδιοκτησίας. ε') τὸ τῆς ἐγγυητοῦ κυριαρχίας ἢ δικαστικῆς δικαιοδοσίας. Πραγματενόμεθα περὶ τούτων εἰδικώτερον ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

α') **Δικαίωμα αὐτονομίας καὶ ἀνεξαρτησίας.** Ἡ αὐτονομία, οὗσα τὸ σπουδαιότατον τῶν δικαιωμάτων τοῦ κράτους οὐ ἄνευ δὲν ὑφίσταται κράτος, ἐκδηλοῦται ἐν τε ταῖς ἐσωτερικαῖς τοῦ κράτους σχέσεσι καὶ ταῖς ἐξωτερικαῖς. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει συνίσταται εἰς τὴν καὶ τὴν θέλησιν ἀπάντων τῶν συγκροτούντων τὸ κράτος πολιτῶν νὰ ὑπάρχωσιν ὀργανωμένοι ἐν κοινωνίᾳ διακεκριμένα ἅσπης ἄλλης κοινωνίας. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει τὸ κράτος παρίσταται διὰ τῆς αὐτονομίας αὐτοῦ κεκτημέ-

νον ἀπέναντι παντὸς ἄλλου κράτους πληρυστάτην ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν, μὴ ἀνεχόμενον, μηδ' ἐπιτρέπον τὴν ἀνάμειξιν οἰσδήποτε ξένης ἐξουσίας εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ πράξεις καὶ ὑποθέσεις. Περὶ λαμβάνει δὲ ἡ τοιαύτη αὐτοῦ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τὰ ἐξῆς τρία κύρια δικαιώματα, ἧτοι α') τοῦ ἐκλέγειν τὸ εἶδος τῆς ἰδίας κυβερνήσεως καὶ ἰδρύειν ἢ μεταβάλλειν ἐλευθέρως τὸ καθεστὼς πολιτεύμα· β') τοῦ ἄσκειν ἀπεριορίστως τὰ συναφῇ τῇ ἐσωτερικῇ κυριαρχίᾳ δικαιώματα, ἧτοι τὴν νομοθετικὴν, τὴν ἐκτελεστικὴν καὶ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν· καὶ γ') τοῦ μὴ ἐπιτρέπειν ἐν τῷ ἰδίῳ ἐδάφει οἰσδήποτε ξένης ἐξουσίας ἐπέμβασιν ἄκοντος αὐτοῦ πρὸς ἐνέργειαν οἰσδήποτε πράξεως ἀστυνομικῆς, διοικητικῆς ἢ δικαστικῆς.

Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὰ κράτη, συμβιούντα ἐν κοινωνίᾳ καὶ ἴσα κεκτημένα δικαιώματα, ὀφείλουσι νὰ περιορίζωσιν ἕκαστον τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἰδίων δικαιωμάτων ἐν τὸς τῶν ὀρίων ἐκείνων, ὧν πέραν παρακωλύεται ἡ ἐνάσκησις τῶν ἴσων δικαιωμάτων τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ διαταράσσεται ἡ ἀρμονικὴ κίνησις καὶ λειτουργία τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας.

β') **Δικαίωμα ἰσότητος καὶ ἰσηγορίας.** Πάντα τὰ κράτη εἰσὶν ἴσα πρὸς ἀλλήλα ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν συναφῶν τῇ ἀλληλεθνεῖ αὐτῶν προσωπικότητι δικαιωμάτων καὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἀλληλεθνῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων. Ὅ,τι δὲ εἶναι ὁμιτὸν εἰς ἐν οἰσδήποτε κράτος εἶναι ὁμιτὸν καὶ εἰς τὰ λοιπά. Ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων ἐνεργητικότης τῶν συγκροτούντων τὰ κράτη λαῶν, ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν μικρὸς ἢ μέγας, καὶ ὁ τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος βαθμὸς τοῦ πλοῦτος ἢ τῆς ἰσχύος κατ' οὐδὲν ἐπηρεάζουσι τὴν τῶν κρατῶν ἰσότητα. Καὶ εἶναι μὲν ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων ἐκάστου λαοῦ δρα-

στηριότης, τὰ διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα ἐπιδρώντα οὕτως ἢ ἄλλως ἐπὶ τῆς τύχης τῶν λαῶν, αὐτὴ ἡ διαφορὰ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς διαπλάσεως ἐκάστου λαοῦ, τῆς γεωγραφικῆς τῆς χώρας θέσεως, τοῦ κλίματος αὐτῆς, τῆς γονιμότητος ἢ μὴ τοῦ ἐδάφους κτλ., παράγουσι πλείστας μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν ἀνισότητας, ὁμοίας πρὸς τὰς μεταξὺ τῶν τὴν αὐτὴν χώραν κατοικούντων ἀτόμων ἀνισότητας παραγομένας ἐκ τῆς ἐπ' ἀπειρον ποικιλομένης ἱκανότητος, ἐπιμελείας ἢ ἄλλων προσωπικῶν ἰδιοτήτων ἢ περιστάσεων ἐκάστου αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἰσότης ἐν τῇ δικαίῳ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ ἰση προστασία τῶν ἀτομικῶν ἀνισοτήτων.

Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἐν τῇ πράξει δὲν τηρεῖται πάντοτε ὁ τοιοῦτος κανὼν, τῶν ἰσχυρῶν κρατῶν καταχρωμένων πολ- λάκις τῇ ὑπεραρχῇ αὐτῶν ἐπὶ καταπατή- σει τῶν δικαιωμάτων τῶν μικρῶν καὶ ἀσθενῶν κρατῶν. Ἀλλ' εἰ καὶ ἡ ἐνώπιον τοῦ δικαίου ἰσότης, λέγει ὁ Ρώσος Mar- lens (dr. int. Tom. 1 p. 380), δὲν τυ- χάνει ἀέποτε ἀπαρτίστου. οὐδαμῶς ἐξασθενεῖ ἔνεκα τούτου ἡ ἰσχύς τῆς ἀρ- χῆς, πιστουμένη ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἄλλη- λεθνοῦς κοινωνίας, μὴ οὕσης καταληπτῆς ἢ κατορθωτῆς εἰμὴ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀρ- χῆς ὅτι ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς εἰσὶν ἴσα ἐνώπιον τοῦ δικαίου.

Ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν κρατῶν ἰσότη- τος ἀπορρέει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπο- νέμειν τοῖς ἰδίοις ἡγεμόσιν ὃν προαιροῦν- ται τίτλον, καὶ ἐπιβάλλειν αὐτὸν τοῖς ἰδίοις ὑπηκόοις. Τὰ λοιπὰ ὅμως κράτη δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ ἀναγνωρίζωσι τίτλον ἡγεμόνος δυσανάλογον πάντως πρὸς τὴν σμικρότητα τοῦ κράτους οἷος π. χ. ἐστὶν ὁ τίτλος τοῦ αὐτοκράτορος διδόμενος εἰς ἡγεμόνα κράτους μικροσκοπικοῦ. Περὶ τῶν τιμῶν καὶ τῶν φιλοφρονήσεων τῶν κατὰ τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον καθιερωμένων γενήσεται λόγος ἐνοικεῖω τόπῳ.

γ') Δικαίωμα αὐτοσυντηρή- σεως. Τὸ τῆς αὐτοσυντηρήσεως τῶν κρατῶν δικαίωμα πηγάζει ἐξ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ καὶ ἀπο- τελεῖ τὴν βῆσιν ἄλλων δευτερευόντων δι- καιωμάτων ἀπαραιτήτως ἀναγκαίων εἰς τὴν ὑπαρξὶν τῶν κρατῶν, ἥτοι τοῦ δικαίω- ματος τοῦ παρασκευάζειν καὶ προμη- θεύειν τὰ πρὸς ὑπεράσπισιν κατὰ πάσης ξενικῆς προσβολῆς ἀπαιτούμενα μέσα πε- ριλαμβάνοντα τὸν ὀργανισμόν τῶν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατιωτικῶν δυνά- μεων, τὴν ἐκχύμνασιν ἐν γένει τῶν πολι- τῶν εἰς τὰ ὅπλα, τὴν ἀνέγερσιν φρουρῶν, ὀχυρωμάτων παντὸς εἶδους, κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων, συνολογράφειν συνθη- κῶν περὶ συμμαχίας κτλ. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὰ μέτρα ταῦτα εἰσὶν ἀπολύ- τως ἐπιτετραμμένα ἐφ' ὅσον, μὴ ἐξερχό- μενα τῶν ὅριων τῆς ἀμύνης, δὲν ἀπει- λοῦσι κινδύνους εἰς τὰ λοιπὰ κράτη, ἐλέγ- χοντα ἐπιθετικὰς προθέσεις, ὅτε τὰ κράτη ταῦτα δικαιοῦνται ν' ζητήσωσιν ἐξηγή- σεις παρὰ τοῦ προβαίνοντος εἰς ἐκτάκτους καὶ ὑπερμέτρους στρατιωτικὰς παρασκευὰς καὶ, ἐὰν ἐπιμένῃ εἰς ταύτας ἄνευ δεδι- καιολογημένης αἰτίας, νὰ λάβωσι κατ' αὐ- τοῦ καὶ πρὸς ἰδίαν ἔμμενυν τὰ κατάλ- ληλα μέτρα.

Ἐπ' ἄλλην ὁμως ἔποψιν ἐπιμελούμενα τὰ κράτη τῆς ἀναπτύξεως καὶ προαγω- γῆς τοῦ ἰδίου πλούτου, τῆς βιομηχανίας καὶ ἐν γένει τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, ἀσκοῦσι φυσικὸν δικαίωμα, ὅπερ τὰ λοιπὰ κράτη δὲν δύνανται νὰ ὑποβάλωσιν εἰς οἰονδήποτε περιορισμὸν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ τοιούτη τῶν δυνά- μεων τοῦ κράτους αὐξήσις ἐμβάλλει εἰς κίνδυνον τὰ συμφέροντα αὐτῶν. Ἰδίως δὲ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν κρατῶν ἐμπορίου καὶ τῆς ἐμπορικῆς αὐτῶν ναυ- τιλίας ἐξόχως συμβάλλονται εἰς τὴν πρό- σδον αὐτῶν ἐν πλούτῳ καὶ ἰσχύϊ, ἐφ' ᾧ τὰ κράτη ἰδιαζόντως ἐπιμελοῦνται τῆς

ἀναπτύξεως αὐτῶν οἰονεῖ ἀλληλοβοηθούμενα διὰ συνομολογήσεως συνθηκῶν περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας, δι' ὧν παρέχονται ἀμοιβαίως πλεονεκτήματα καὶ δικαιώματα εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν ναυτιλλομένους ἢ ἐμπορευομένους ἐν τῇ ἐξωτερικῇ.

δ') Δικαίωμα ἰδιοκτησίας.
Ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων πρὸς ὑπαρξιν κράτους εἶναι καὶ ἡ μόνιμος ἐγκατάστασις τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ ἀτόμων ἐν ὠρισμένῃ χώρᾳ ἀποτελούσῃ τὴν τῶν κρατῶν ἰδιοκτησίαν, τὴν κυριολεκτικῶς λεγομένην Ἐπικράτειαν.

Ἄσκει δὲ τὸ κράτος ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐπικρατείας τὸ λεγόμενον *dominium iurisdictionis*, δικαίωμα ἀπορρέον ἐκ τῆς κυριαρχικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας, ἥς δυνάμει ἡ τοῦ κράτους κυβερνήσεως διατίθεται ἐν ὠρισμένῳ τινὶ μέτρῳ καὶ συμφώνως πρὸς τὰς δημοσίας ἀνάγκας πάντα τὰ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ κείμενα πράγματα καὶ πᾶσαν ἰδιωτικὴν κτήσιν οἰκιδήποτε ἀνήκουσαν, καθ' ἃ ὁρίζει περὶ τούτου ὁ καταστατικὸς τῆς πολιτείας θεσμός.

Ἐκτὸς ὅμως τοῦ γενικοῦ τούτου δικαιώματος τὸ κράτος ἔχει ὡς τοιοῦτο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ ἀκίνητα κτήματα προωρισμένα εἰς κοινὴν χρῆσιν καὶ χαρακτηρισζόμενα ὡς δημόσια κτήματα, οἷον τὰς πλατείας, τὰς ὁδοὺς, τοὺς λιμένας τὴν παραλίαν γραμμὴν, τὰ εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ὑπαγόμενα θαλάσσια ὕδατα κτλ. Κανονίζει δὲ τὸ κράτος δυνάμει τῆς κυριαρχικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας τὰ τῆς συντηρήσεως καὶ κοινῆς χρήσεως τῶν κτημάτων τούτων κατὰ τοὺς κειμένους νόμους καὶ συμφώνως πρὸς εἰδικὸν ἐκαστοῦ τούτων σκοπὸν.

Ἐχει τέλος τὸ κράτος ὡς νομικὸν πρόσωπον ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ ἀκίνητα κτήματα κτῶμενον αὐτὰ, καθ' οὓς ὅρους κτῶνται ταῦτα καὶ τὰ κατὰ μέρος ἄτομα, ὑπαγόμενον ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν εἰς τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ δικαίου.

Δύναται προσέτι τὸ κράτος νὰ κτήσεται ἀκίνητα καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καθ' ὃν τρόπον κτῶνται ταῦτα οἱ ἰδιῶται καὶ ὃι οἱ ἀλλοδαποί, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται ἐπιτρέπουσι τοῦτο οἱ ἐγγύριοι νόμοι. Περὶ δὲ τῆς λύσεως τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν ἀναφυσμένων διαφορῶν ὡς πρὸς τὴν ἀδειαν ἀκινήτων κειμένων ἐν τῇ ἐδάφει τοῦ ἐτέρου τούτων ὅρα Ἀλληλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθ. σελ. 105—111.

ε') Δικαίωμα ἐγγυρίου κυριαρχίας καὶ δικαστικῆς δικαιοδοσίας. Ἡ κυριαρχικὴ ἐξουσία τοῦ κράτους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ οὐσα ἀπόλυτος καὶ ἀποκλειστικὴ εἰς οὐδὲνα ὑποβάλλεται ὑπὸ ξένης ἐξουσίας περιορισμόν, ὃν δὲν στέργει αὐτὸ τὸ κράτος. Ἐκ τῆς τοιαύτης δ' ἀπολύτου ἐξουσίας τοῦ κράτους ἀπορρέει τὸ δικαίωμα τοῦ ρυθμίζειν τοὺς ὅρους καθ' οὓς κτᾶται, ἀπόλλυται ἢ μεταδιδάζεται ἡ κυριότης τῶν ἐν τῇ χώρᾳ εὐρισκομένων πραγμάτων, κινητῶν ἢ ἀκινήτων, ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ρυθμίζειν τὰ τῆς νομικῆς ικανότητος ἀπάντων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διαμενόντων προσώπων πρὸς ἐπιχείρησιν δικαιοπραξιῶν, τὰς ἀναγκαίας διατυπώσεις καθ' αἷς αἱ πράξεις αὗται κτῶνται νόμιμον κύρος, καὶ τέλος τοὺς ὅρους καθ' οὓς αἱ δικαστικαὶ ἀγωγαὶ δύνανται νὰ κινηθῶσιν ἐνώπιον τῶν ἐγγυρίων δικαστηρίων καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς δικαιοδοσίας τῶν δικαστηρίων τούτων.

Ἡ τοιαύτη τοῦ κράτους ἐξουσία χαρακτηρισζομένη διὰ τοῦ ὅρου δικαστικῆς δικαιοδοσίας διακρίτεται ὡς προσωπικὴ μὲν ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ βιοῦντα πρόσωπα, ὡς πρὸς τὸν μὲν αὐτὴν ἐπικρατείᾳ εὐρισκόμενα πράγματα.

Τὰ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ βιοῦντα πρόσωπα εἰσι τὰ μὲν ὑπήκοοι αὐτοῦ τοῦ κράτους, τὰ δὲ ἀλλοδαποὶ καὶ προσωρινῶς ἢ μονίμως διαμένοντες ἐν τῇ χώρᾳ.

Ρα. Καὶ παρὰ μὲν τῶν ἰδίων ὑπηκόων ἔχει τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα τὸ κράτος νὰ ἀξιοῖ ἀπόλυτον ὑποταγὴν εἰς τὰ νόμιμα αὐτοῦ κελεύσματα, οὐ μόνον τῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ εὐρισκόμενων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ διαμενόντων, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐφ' ὅσον χρόνον διαμένουσιν οὗτοι ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ δὲν ἔχει τὰ μέσα ὅπως ἐναγκάσῃ αὐτοὺς εἰς ὑποταγὴν, ἅτε κρατούσης ἐν αὐτῇ ἀποκλειστικῶς τῆς ξένης κυριαρχίας. Οἱ δὲ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ διαμένοντες ἁλλοδαποὶ θεωροῦμενοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς αὐτῶν ταύτης ὡς προσωρινοὶ ὑπήκοοι τῆς ἐγχωρίου κυριαρχίας, ὑποβάλλονται οὐ μόνον εἰς τὴν ἐγχώριον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐγχωρίους ἐν γένει νόμους περὶ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας. Δὲν ὑποβάλλονται ὅμως οἱ ἁλλοδαποὶ εἰς ἅπαντα τὰ βάρη εἰς ἃ ὑποβάλλονται οἱ ὑπήκοοι τοῦ κράτους, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς στρατολογικὰς ὑποχρεώσεις, τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους πλεονεκτούντων ἐξ ἄλλου ἀπέναντι τῶν ἁλλοδαπῶν ἐν τῇ ἀπολαύσει τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ὡς καὶ τινων ἀστικῶν δικαιωμάτων ὧν ἀμοιροῦσιν οἱ ἁλλοδαποὶ. Εἰδικώτερον περὶ τῶν μεταξὺ ἰθαγενῶν καὶ ἁλλοδαπῶν διαφορῶν ὅρα Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθ. τομ. Α' σελ. 118—120.

Τὰ δὲ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ εὐρισκόμενα πράγματα διακριτέα ὡς πρὸς τοὺς κυρίους αὐτῶν ὡς ἀνήκοντα εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους ἢ εἰς ἁλλοδαπούς, ὡς καὶ τὰ ἀνήκοντα κατὰ κυριότητα εἰς αὐτὸ τὸ κράτος, ἢ εἰς ἕτερον κράτος. Καὶ τὰ μὲν ἐμπράγματα δικαία τῶν ἁλλοδαπῶν ρυθμίζει τὸ ἰδιωτικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον ἐξεταζόμενον ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἐν τῇ γῶρᾳ εὐρισκόμενα πράγματα τὰ εἰς ἕτερον κράτος ἀνήκοντα ἐξείρεται τὸ σπουδαῖον ζήτημα εἰς ταῦτα ὑπάγονται ἢ οὐχὶ εἰς τὴν ἐγχώριον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν.

Προκειμένου περὶ πραγμάτων κινητῶν κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι τὰ ἐγχώρια δικαστήριά εἰσιν ἀναρμόδια, αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα δὲν ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν, ἐκτός ἐάν ἐδόθησαν ὡς ἐγγυήσεις εἰς ἐκτέλεσιν ὑποχρεώσεως συνομολογηθείσης μεταξὺ τῆς κυβερνήσεως τοῦ ξένου κράτους καὶ ἰδιώτου τινός, ὅτε οὗτος δύναται νὰ ἀσκήσῃ τὸ ἴδιον δικαίωμα ἐπὶ τῶν ὑπεγγύων αὐτῷ πραγμάτων, ἅτινα τὰ κράτη διὰ τῆς ὑπεγγυήσεως ἀπεξενώθη τρόπον τινά, καὶ ἐπομένως πᾶσα κατὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐνέργεια τοῦ δικαιοῦχου τυγχάνει ἄσχετος πρὸς αὐτὸ τὸ κράτος. Ἐκτός ὅμως τῆς περιπτώσεως ταύτης τὰ κινητὰ ἐν γένει πράγματα ἀνήκοντα εἰς ξένον κράτος θεωροῦνται ἀποτελοῦντα μέρος τοῦ δημοσίου πλούτου προσωρισμένα εἰς πληρώσιν δημοσίων ἀναγκῶν, καὶ ὡς τοιαῦτα ἀνεπίδεκτα κατασχέσεως λόγῳ ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἀκίνητα κρατεῖ ἀείποτε ἡ γενικὴ ἀρχὴ ὅτι ταῦτα ὑπάγονται (ἐξαίρεσις τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου, περὶ οὗ ὅρα «διεπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι») εἰς τὴν ἐγχώριον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν εἰς οἰονδήποτε ἀνήκοντα. Δύναται δὲ ἡ κυβερνήσις νὰ διατάξῃ καὶ τὴν ἐκποίησην αὐτῶν λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης, συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τοῦ κράτους, ἢ καὶ νὰ ἀπαγορεύσῃ ἀπολύτως τὴν κτήσιν ἀκινήτων ὑπ' ἁλλοδαπῶν ἢ ξένης κυβερνήσεως. Δὲν δύναται ὅμως χωρὶς νὰ παραβιάσῃ καταφανῶς τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον νὰ δημεύσῃ τὴν εἰς ἁλλοδαπὸν ἢ ξένον κράτος ἀνήκουσαν κτήσιν, καὶ μάλιστα ἐσάκις ἐκτίθη αὕτη συμφώνως πρὸς τοὺς κειμένους νόμους, οὓς δύναται μὲν ἡ ἐγχώριος κυριαρχικὴ ἐξουσία νὰ μεταβάλῃ ἅλ' οὐχὶ καὶ νὰ δημεύσῃ τὰ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν κτιζόμενα ἐμπράγματα δικαίωμα.

Περὶ τῶν περιορισμῶν οὗ ἐπάγεται τὸ νεώτερον ἀλληλεθνὲς δίκαιον εἰς τοὺς ἀ-

νωτέρω ἐκτεθέντας κανόνες περὶ τῶν ἀπολύτων δικαιωμάτων τῆς ἐγχωρίου κυριαρχίας καὶ δικαστικῆς δικαιοδοσίας, καὶ γενικώτερον περὶ τῶν ἀλληλεθῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων ὅρα Ἀλλήλ Δημ. Δίκ. Χρυσανθ. τομ. Α' σελ. 125—133.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν φυσικῶν ἢ ἀπολύτων δικαιωμάτων τῶν κρατῶν. Τὰ δὲ ἐπικτήτα ἢ παράγωγα ἢ σχετικὰ πρὸς ὠρισμένην πραγμάτων κατάστασιν δικαιώματα ἐξετάζονται ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον.

II. Χρυσανθόπουλος

Κρατῶν ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις. Πᾶν δικαίωμα ὑποτίθῃσιν ἀναγκαιῶς ἀντίστοιχον ὑποχρέωσιν. Τῷ ὄντι δὲ τὰ δικαιώματα τῶν κρατῶν, περὶ ὧν διελάθσομεν ἀνωτέρω, οὐδεμίαν ἤθελον ἔχει πρακτικὴν ἀξίαν, εἰ μὴ ἦσαν ἀνεγνωρισμένα ὑπὸ τῶν κρατῶν, εἰ μὴ ταῦτα εἶχον τὴν ἀμοιβαίαν ὑποχρέωσιν τοῦ σέβασθαι τὰ εἰρημμένα δικαιώματα, καὶ εἰ ἠδύναντο νὰ ἀξιώσιν μονομερῶς ὑπὲρ ἑαυτῶν δικαίωμα, ὅπερ δὲν ἀνεγνωρίζον εἰς τὰ λοιπὰ. Εἶναι μάλιστα ἀναγκαῖα, ὡς λέγει ὁ Calvo (dr. int. n.º 1262), ἡ ὑποχρέωσις τῆς τηρήσεως διαιοσύνης πολλῶν μᾶλλον μετὰ τῶν κρατῶν ἢ μετὰ τῶν ἀτόμων, ὅτε τῆς ἀδικίας ἐν ταῖς ἀλληλεθῶσι σχέσεσιν ἐπαγομένης ἐπακόλουθα πολὺ μᾶλλον σοβαρὰ ἢ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς διαφοραῖς, ἐλλείψει ἀνωτάτου διαιτητοῦ εἰς ὃν ἐδύναντο νὰ ἀνατεθῇ ἡ λύσις τῆς ἀλληλεθῶσις διαφορᾶς.

Δι' ὑποχρεώσεις, περὶ ὧν ἀνωτέρω, ὑπονοοῦσαι ἀντίστοιχα ἀπόλυτα δικαιώματα, χαρακτηρίζονται ὡς τελείαι, ὡς ἀτελεῖς ὑποχρεώσεων χαρακτηριζόμενων τῶν ὑπαγορευομένων, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς εὐπρεπείας ἢ τοῦ ὅρου comitalis gentium, δι' οὗ νοεῖται ἡ ἀξίωσις ἢ κράτος τι τηρήσιν οἰκιοθελῶς πρὸς ἕτερον κράτος κανόνες τινὲς συμπεριφορᾶς, ἤθελον ἔχει παρ' αὐτοῦ, λόγῳ ἀμοιβαίως, τῆς ἀνταποδόσεως

τῶν ἴσων ἐν παρομοίᾳ περιστάσει. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀξίωσις δὲν δύναται νὰ δημουργήσῃ ὑπὲρ τοῦ κράτους ἀπαίτησιν τὸν δικαίωμα. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγεται καὶ ἡ περίπτωσις καθ' ἣν κράτος τι αἰτεῖται παρ' ἑτέρου κράτους χῶραν τινα ὅπως ἀξήμιον εἰς τοῦτο. Ἐν γένει δὲν πηγάζει εἴτε ἐκ τοῦ κοινῶς ἀνεγνωρισμένου, εἴτε ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου ἢ συμβατικοῦ ἀλληλεθῶσις δικαίου, ὃν ἀπλῶς συμφωνον πρὸς τὴν εὐπρέπειαν, θεωρητέον ἐπιβαλλόμενον ἢ ὑπαγορευόμενον μετὰ τῶν κρατῶν ex comitate, ob reciprocam utilitatem. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ βοηθεῖν λαόν τινα μαστιζόμενον ὑπὸ σιτοδείας, πλημμύρας, ἐπιδημικῆς νόσου, ἢ ὑποστάντα καταστροφὰς ἐκ σεισμῶν κτλ. Τούναντίον δὲ αἱ τελείαι ὑποχρεώσεις, χαρακτηριζόμεναι καὶ ὡς αὐστηραί, ἐπιβάλλονται ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει, οὐδενὸς κράτους δυναμένου νὰ ἀπαλλαγῇ τούτων.

Ἐν ταῖς τελείαις ἢ αὐστηραῖς τῶν κρατῶν ὑποχρεώσεσι καταλέγονται καὶ αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ κράτη ὀφείλουσιν ἀμοιβαίως νὰ ἀπέχωναι τῆς ἐπεμβάσεως τῶν μὲν κατὰ τῶν δέ, ὡς αἰκίας ἢ ἐπέμβασιν πάσης στερουμένη δικαιολογίας ἀντίκειται εἰς τὸ ἀνεγνωρισμένον ἐκαστοῦ κράτους δικαίωμα ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότατον θέμα τῆς ἐπεμβάσεως ἢ μὴ ἐπεμβάσεως ἐξετάζεται καθ' ἑαυτὸ ἐν οἰκίῳ τόπῳ.

Πᾶν κράτος ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν μὲν ὡς πρὸς ἑαυτό, τὸ δικαίωμα δὲ ἀπέναντι τῶν ἄλλων κρατῶν τοῦ προστατεύειν διὰ τῶν νομίμων μέσων τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμένοντας ὑπηκόους αὐτοῦ κατὰ τῶν διαιοπραγιῶν ἢ τῶν ἀδικημάτων, ὅτινα ἤθελον ὑποστῇ ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ εἴτε ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως ἢ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, εἴτε καὶ ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ὡς αἰκίας αἱ ἐγγῶροι κυβερνήσεις ἢ αἱ ἀρχαὶ δὲν ἤθελον ἐνεργῇ

σει ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ κατὰ νόμον πρὸς ἐπανάρθωσιν τοῦ ἀδικήματος.

Ἄλλὰ τίς ἡ εὐθύνη ἢ ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως ἀπέναντι τῶν ἀλλοδαπῶν; Τίνες πράξεις αὐτῆς ἢ τῶν ὀργάνων ταύτης ἢ καὶ αὐτῶν τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ἐπηρεάζουσι τὰ συμφέροντα τῶν ἀλλοδαπῶν διαμενόντων ἢ μὴ ἐν τῇ χώρᾳ, εὐθύνουσι τὸ κράτος εἰς ἀποζημιώσεις;

Ἐν πρώτοις σημειωτέον ὅτι αἱ κυρίως λεγόμεναι κυβερνητικαὶ πράξεις, αἱ ἐν τῶν νόμων ἐκτελούμεναι, οὐδεμίαν παράνομον εὐθύνην εἰς ἀποζημιώσεις. Τὰ ὑπὲρ τῆς δημοσίας τάξεως π.χ. ἢ ὑπὲρ τῆς δημοσίας ὑγείας λαμβανόμενα μέτρα, ὡς καὶ τὰ χάριν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους συμφερόντων, οἷα ἡ ἀπαγόρευσις ἐμπορευμάτων τινῶν, ἢ μεταβολὴ τοῦ τελωνιακοῦ δασμολογίου κτλ., οὐδεμίαν ἐπιβάλλουσιν εἰς τὸ κράτος εὐθύνην διὰ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων μέτρων ζημίας. Ὡσαύτως, συμβάσιν πυρκαϊῆς, οἱ ἀλλοδαποὶ δὲν δικαιοῦνται νὰ αξιώσωνται ἀποζημιώσεις παρὰ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως διὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν ληφθέντα μέτρα πρὸς καταστολὴν τοῦ πυρός, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τὰ μέτρα ταῦτα ὑπῆρξαν πρόωρα ἢ ἀνωφελῆ.

Προκειμένου δὲ περὶ πράξεων ἢ παραλείψεων τῶν δημοσίων λειτουργῶν, εὐθύνονται κατὰ γενικὸν κανόνα αὐτοὶ οἱ ὑπαίτιοι πρὸς τοὺς ζημιωθέντας δικαιουμένους νὰ ἐναγάγῃσιν αὐτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων δικαστηρίων, τῆς εὐθύνης τῆς κυβερνήσεως ἐπομένως καὶ τῆς τοῦ κράτους οὐσίας καθαρῶς ἡθικῆς, καθισταμένης δ' ἀμέσου καὶ πραγματικῆς ἐν περιπτώσει συνενοχῆς τῆς κυβερνήσεως, ὀλιγωρίας αὐτῆς καταδήλου, ἢ ἀρνήσεως δικαιοσύνης.

Αἱ δὲ τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἀδικοπραγίαι κατὰ τῶν ἀλλοδαπῶν εὐθύνουσι τὴν κυβέρνησιν ὅσῃς αὕτη ἀνέχεται τὰς

τοιαύτας ἀδικοπραγίας, ἐνῷ εἶδοντο νὰ ἐμποδίσῃ ἢ προλάβῃ αὐτὰς ἢ δὲν τιμωρεῖ μετὰ τὴν τέλει τῶν ἀδικημάτων τοὺς ὑπαίτιους, ὅτε καθίσταται οἷον εἰς συνένοχος.

Ἐάν ἐν καιρῷ ἐσωτερικῶν ταραχῶν ἢ ἐμφυλίου πολέμου τὰ ληφθέντα πρὸς καταστολὴν τῆς στάσεως μέτρα ἀποβῶσιν ἐπιζήμια τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ διαμένουσιν ἀλλοδαποῖς, γεννᾶται ὑπὲρ αὐτῶν δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ κράτους. Οὐχί. Καὶ τῷ ὄντι οἱ ἐν τῷ κράτει ἡμεῖς τῶν ἰδιωτῶν συμφερόντων διαμένοντες ἀλλοδαποὶ ὑπάγονται εἰς οὗς νόμους καὶ οἱ ἰθαγενεῖς, ἢ δὲ κυβερνήσεις δὲν ὑπέχει ἀπέναντι αὐτῶν μείζονα εὐθύνην διὰ τὰ ἐπακόλουθα στάσεως ἢ ἐμφυλίου πολέμου, διότι ἡ τοιαύτη εὐθύνη ἤθελε δημιουργήσῃ ἀνιστότητα ἀδικαιοσύνην μεταξὺ ἀλλοδαπῶν καὶ ἰθαγενῶν.

Ἰδιάζουσιν ὅμως εὐθύνην ὑπέχει τὸ κράτος διὰ τὰς πράξεις τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀντιπροσωπευόντων αὐτό, καὶ ἀσκούτων αὐτῷ ἐπ' ὀνόματι τῆς κυβερνήσεως οἰανόποτε ἐξουσίαν. Καὶ ἀρκεῖ μὲν ἐνίοτε μόνῃ ἡ ἀποδοκιμασία τοῦ ὑπαίτιου πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ ξένου κράτους, ἀλλὰ προκείμενον περὶ ὀλικῶν ζημιῶν ὀφείλεται πλήρης ἢ ἐπ' ἀνθρώποις αὐτῶν.

II. Χυσαρθόπουλος

Κρεοπῶλαι. Ἐν τῷ περὶ Ἀγορανομικῶν διατάξεων διατάγματι (περὶ οὗ ἐπραγματεύθημεν ἤδη ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ) περιλαμβάνεται καὶ κεφάλαιον περὶ τῶν ἐξωτῶν, ἐν ᾧ λαμβάνεται πρόνοια ἰδιόζουσα περὶ ἄρτου καὶ κρέατος καὶ ἐπομένως περὶ τῶν μετερχομένων τὴν πώλησιν αὐτῶν. Κατὰ τὰς περὶ κρεοπωλείων διατάξεις αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπαγγέλληται τὸν κρεοπῶλην ἄνευ ἀδείας τοῦ δημάρχου, ἀλλὰ πρὸς χορήγησιν τοιαύτης ἀπαιτεῖται νὰ ἐξετασθῇ ἂν ὁ αἰτούμενος τὴν ἀ-

δειν ἔχει τὰ προσόντα τιμότητος καὶ ἱκανότητος εἰς ἀσκήσιν αὐτοῦ, ἐπιτρέπεται δ' ἢ ἀνέγερσις ἰδιαιτέρων κρεοπωλείων μόνον ἐν οἷς μέρεσι δύνανται ταῦτα νὰ ἐπιτηρῶνται προσηκόντως ὑπὸ τῆς Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς. Σημειωτέον, ὅτι ἐν τοῖς δῆμοις πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως προσῆκον νὰ ὀρίζωνται ἰδιαιτεροὶ τόποι διὰ τὰ σφαγεῖα. (Ἴδε καὶ Ἀγορανομικαὶ διατάξεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κτημάτων διάκρισις. Ἴδε Πράγματα.

Κτηνίατρος. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν ἀπὸ ἐτῶν στρατιωτικοὶ κτηνίατροι, ἀποτελοῦντες μέρος τοῦ ὑγειονομικοῦ καλουμένου σώματος καὶ φέροντες κατ' ἀκολουθίαν στρατιωτικὸν βχθμόν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1878 καὶ δημόσιος κτηνίατρος (δυνάμει τοῦ νόμου ΨΚΘ' τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1878), ἔργον ἔχων κυρίως τὴν ἐπίσκεψιν τῶν πολεων ἢ χωρίων, ἐνθα ἤθελεν ἐπισκῆψαι ἐπιζωοτία, πρὸς ἐξακριβώσιν τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ ἐνέργειαν τῶν εἰς ἐξάλειψιν ἢ περιστολὴν αὐτῆς ἢ παρεμπόδισιν τῆς διαδόσεως αὐτῆς μέτρων, καὶ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν σφαζομένων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ζώων καὶ τῶν πωλουμένων κρεάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κτηνολνψία. Ἴδε Μίσθωσις πραγμάτων.

Κτήσις καθ' ὁμάδα (Adquisitio per universitatem). Δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν οὐ μόνον ὕλικὰ ἐνσώματα πράγματα καθ' ἑκάστα καὶ κεχωρισμένα (singulas res), ἀλλὰ καὶ ἡνωμένα καθ' ὁμάδα, ὁλόκληρον περιουσίαν, (universitatem, bona alicujus). Διὰ τῆς καθ' ὁμάδα κτήσεως κτώμεθα οὐ μόνον τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος, ὃ εἶχεν ὁ πρῶτος κάτοχος ἐπὶ τῶν ἐνσώματων πραγμάτων, ὧν ἑκάστον ἀποτελεῖ μέρος τῆς περιουσίας ταύτης, ἀλλὰ προσετι καὶ πᾶν

ἄλλο δίκαιον συνεχόμενον πρὸς τὰ πράγματα αὐτοῦ ταῦτα, καθ' ὅσον ὅμως τὰ δικαιώματα ταῦτα δὲν εἶναι ὡς ἐκ τῆ φύσεως αὐτῶν ἢ ἐξ ἰδιαιτέρων λόγων ἀχώριστα ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ πρῶτου κυρίου. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ διὰ τῆς καθ' ὁμάδα κτήσεως πάντα τὰ χρέη, πᾶσαι αἱ υποχρεώσεις αἱ ἐπιβαρύνουσαι τὴν περιουσίαν, περιέχονται συγχρόνως εἰς τὸν κτῶμενον αὐτήν.

Ἡ τελευταία αὕτη περίστασις ἀποτελεῖ τὸν θεμελιώδη χαρακτῆρα τῶν καθ' ὁμάδα κτήσεων.

Αὗται προϋποτιθέασιν πάντοτε πρόσωπον, ὅπερ εἶχε μέχρι τοῦδε πράγματα καὶ κατέστη ἐκ τινος συμβάντος νομικοῦ ἀνέκωνος νὰ διατηρῇ περαιτέρω τὰ πράγματα ταῦτα καὶ μάλιστα ἀπεγυμνώθη αὐτῶν. Ζητεῖται τότε τίς ὡς διάδοχος αὐτοῦ (successor per universitatem) ὀφείλει ν' ἀναπληρώσῃ τὴν χρεώουσαν αὐτοῦ θέσιν, νὰ λάβῃ τὴν ὁμάδα ταύτην τῶν πραγμάτων, κατασταθεῖσαν ἤδη ἄνευ κυρίου.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' αἷς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνεφύετο, ἦσαν παρὰ Ῥωμαίους αἱ ἑξῆς.

1. Ἡ μεγίστη τῆς καταστάσεως ἐλάττωσις (maxima capitis diminutio) διότι, ὡς αἰετὶς ἐγένετο δοῦλος, τὰ πράγματα αὐτοῦ μετέβαινον εἰς τὸν δεσπότην αὐτοῦ. Ἐὰν ἡ μεγίστη τῆς καταστάσεως ἐλάττωσις ἐπὶ γὰρ ἀπὸ ποινῆς κεφαλικῆς, ἐπὶ βληθείσης ἐνεκεν ἀδικήματος, τότε τὰ πράγματα δημευόμενα μετεβιβάζοντο εἰς τὴν πολιτείαν, ἥτις ἐπώλει αὐτὰ ὁμοῦ διὰ τῆς seclio, τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

2. Ἡ μέση τῆς καταστάσεως ἐλάττωσις (media capitis diminutio) δὲν ἐπιφέρει τὴν παντελὴ ἀνικανότητα τοῦ ἔχειν πράγματα, διότι αὕτη ἐστέρει μόνον τῶν δικαιωμάτων ὅσα δὲν στήρίζονται ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ δι-

καίου, κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, πλὴν ἐὰν ἡ *media capitis diminutio* ᾖ τὸ ἐπακολούθημα ποινῆς κεφαλικῆς, ἥτις ἐπῆγε τότε τὴν δήμευσιν τῶν πραγμάτων ἐπὶ τοῖς εἰρηκμένοις ἐπακολούθημασι.

3. Ὡς περὶ κατὰ τὰς αὐστηράς ἀρχάς τῶν ἀρχαίων χρόνων πᾶς πολίτης Ῥωμαῖος ὑποτεταγμένος εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου, ᾗτοι *in potestate* ἢ *in manu*, ᾗν ἀπολύτως ἀνίκανος νὰ ἔχῃ πράγματα ἴδια, ἢ ἐλαχίστη τῆς καταστάσεως ἐλάττωσις (*minima capitis diminutio*) ἡδύνατο ἐπίσης νὰ ἐπιφέρῃ τὴν καθ' ὁμάδα κτήσιν καὶ τῶν ὄντι ἐκείνου, ὅστις, ὡς αὐτεξούσιος (*sui juris*) καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἱκανὸς νὰ ἔχῃ πράγματα, ἐγίνετο ὑπεξούσιος (*alieni juris*), τὰ πράγματα μετεβιβάζοντο *per universitatem* εἰς τὸ πρόσωπον, ὃ ἐκτάτο ἐπ' αὐτοῦ τὸ δικαίωμα Ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐξέλιπεν ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ ἡ ἀπόλυτος ἀνικανότης τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ὑπεξουσίων εἰς τὸ κτᾶσθαι περιουσίαν. (Ἰδε Γυνή, Γάμος, Πατρικὴ ἐξουσία).

4. Μνημονευτέα ἐνταῦθα καὶ ἡ *honorum vindicatio* γινομένη ἐπὶ Ῥωμαίων ὑπὸ τοῦ *magister honorum*, κατ' ἀκολουθίαν τῆς συνδρομῆς τῶν δανειστῶν.

5. Τὸ συχνότερον καὶ συνηθέστερον συμβεβηκός, ὃ ἐπιφέρει τὴν ἀπώλειαν τῆς νομικῆς ἱκανότητος τοῦ μέχρι τοῦδε ἱκανοῦ προσώπου, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς καθ' ὁμάδα κτήσεως, εἶναι ὁ θάνατος. (Ἰδε Κληρονομία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κυβέρνησις καὶ Διοίξεις

Ἡ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι σκοπιμώτερον ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀσφάλεια τῆς κοινωνικῆς τάξεως διὰ τῆς κατανομῆς τῆς ἐπιτετραμμένης αὐτῇ ἐξουσίας εἰς νομοθετικὴν ἐξουσίαν, (τὴν τᾶσσαν τὸς νόμους, καθ' οὓς τιμωροῦνται τὰ ἀδικήματα, τελεῖται ὁ προσδιορισμός, ἢ εἰς

πραξίς καὶ ἡ διαχείρισις τῶν ἀναγκαίωντων χρημάτων, ἢ στρατοσυλλεῖα κτλ.), δικαστικὴν (τὴν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ἱκανοποιοῦσαν τὰ προσβληθέντα δικαιώματα τῶν πολιτῶν) καὶ ἐκτελεστικὴν (τὴν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους προλαμβάνουσαν ἢ ἀποκρούουσαν τὰς τε ἐξωθεν ἐπιθέσεις κατὰ τῆς κοινωνίας ἄλλων κοινωνιῶν καὶ τὰς ἐσωθεν προσβολὰς μελῶν τῆς κοινωνίας κατ' ἄλλων μελῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας, καὶ κινουσαν ἐν γένει τὴν κυβερνητικὴν μηχανὴν διὰ τοῦ κατὰ τοὺς νόμους προσδιορισμοῦ καὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων καὶ τῆς στρατολογίας), ὅθεν τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ δέδοται τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους μεριμνᾶν περὶ τῆς ἐν εἰρήνῃ συμβιώσεως μετὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν καὶ προστατεύειν τὰ νόμιμα δικαιώματα καὶ συμφέροντα τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ, παρ' ἄλλαις δηλαδὴ πολιτείαις, παρεπιδημούντων μελῶν τῆς ἰδίας πολιτείας, (ὅθεν ἀπορρέει ἡ ἀνάγκη διπλωματικῆς καὶ προξενικῆς ὑπηρεσίας), τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους μεριμνᾶν περὶ προλήψεως τῶν ἀδικημάτων καὶ διατηρήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας καὶ προστατεύειν τὴν δημοσίαν τάξιν κατὰ πάσης ἐπιβουλῆς, (ὅθεν ἡ ἀνάγκη δικητικῆς καὶ ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας), τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους μεριμνᾶν περὶ τῆς καταρτίσεως καὶ συγκεντρώσεως τῆς ἀπαιτουμένης ἐνέπλου δυνάμεως πρὸς ἀπώθησιν τῶν ἐξωθεν ἐπιθέσεων καὶ ἐπιδρομῶν καὶ ὑποστήριξιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας καὶ τάξεως, (ὅθεν ἡ ἀνάγκη στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας οὐχ ἥττον ἢ ἀστυνομικῆς), τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους μεριμνᾶν περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀναγκαίωντων χρηματικῶν ποσῶν εἰς τὴν νόμιμον διατήρησιν καὶ ἐνέργειαν τῶν διαφόρων πολιτικῶν ἐξουσιῶν (ὅθεν ἡ ἀνάγκη οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας). Ἀλλ' ἐπεὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως ἀσφαλίσῃ τὴν

δυνατὴν αὐτῷ εὐδαιμονίαν, δὲν χρήζει μόνον τῆς ἐπικουρίας τῆς πολιτείας πρὸς ἀνενόχλητον ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀσκήσιν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν προλήψεως δυστυχημάτων ἐπισκηπτόντων εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐξ ἁτμοσφαιρικῶν καὶ ἄλλων ἐπηρεϊῶν, οἷον νοσημάτων, πλημμυρῶν, σιτοδείας κτλ., καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ἀναπτύξεως τῶν παραγωγικῶν πόρων τοῦ κράτους, εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἀπεδύθη καὶ ἡ κατὰ νόμους, ἐπίτηδες ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας κατασκευαζομένου, μέριμνα περὶ διατηρήσεως καὶ βελτιώσεως τῆς δημοσίας υγείας, ἐξακριβώσεως τῶν ἐνδημιῶν νόσων, ἐξελέξεως τῶν ἀναστελλόντων τὴν τοῦ πληθυσμοῦ αὐξήσιν αἰτίων, ἀκριβοῦς ἐνεργείας τοῦ θαλασμοῦ καὶ ἀναδασμοῦ, ἡ κατὰ νόμους, ἐπίσης ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας τιθεμένους, μέριμνα περὶ τῆς στρώσεως καὶ διατηρήσεως τῶν ὁδῶν, κατασκευῆς λιμένων, εἰσοχρεώσεως τῶν ποταμῶν, ἐξορύξεως διωρυγῶν καὶ ἄλλων παντοειδῶν δημοσίων ἔργων, τῆς συστάσεως ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων, δι' ὧν εὐκολύνεται ἡ πρὸς ἀλλήλους τῶν πολιτῶν συγκοινωνία καὶ υποθάλλεται ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον· ἡ κατὰ νόμους μέριμνα περὶ διασώσεως καὶ καλλιεργίας τῶν δασῶν ἔτι δὲ ἡ μέριμνα περὶ τῆς προστασίας διαδόσεως τῆς μορφώσεως καὶ ἐκπαίδευσως τῶν διατρεχόντων τὴν παιδικὴν καὶ ἐφηδικὴν ἡλικίαν κτλ.

Ἐκ τούτου καταφαίνεται ἡ ποικιλία τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας (διαριζομένης εἰδικώτερον εἰς κυβερνήσιν καὶ διοίκησιν), ἥτις συγκεντρῶται μὲν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Βασιλέως ὡς ἀρχηγοῦ, ἀλλὰ κατανέμεται πρὸς εὐχερῆ αὐτῆς ἀσκήσιν εἰς πολλοὺς καὶ πολυπροσώπους κλάδους ὑπηρεσίας, ὧν ἐκάστου προϊστάται εἰδικὸς ὑπουργός, ὅργανον μὲν ὑπεύθυ-

νον τοῦ βασιλέως ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς κυβερνήσεως, ἀνώτατος δὲ λειτουργός καὶ ἰθύντωρ, οἷον κατ' ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ βασιλέως ἐνεργῶν, ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς διοικήσεως. Κατὰ θεωρίαν εἶναι δυσδιάκριτα τὰ ἔρια μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ διοικήσεως· ἀλλὰ γενικῶς δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι ἡ κυβερνήσις κατὰ κανόνα ἀσχολεῖται περὶ τῶν γενικῶν μᾶλλον συμφερόντων, ἡ δὲ διοίκησις προσαρμόζει τὸ γενικὸν συμφέρον εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις ἐν τῇ συναφείᾳ αὐτοῦ πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν ἀτόμων. Εἰς τὴν κυβερνήσιν εἰδικώτερον ἀνετέθη ὁ καταρτισμὸς τοῦ προσωπικοῦ τῆς διοικήσεως (τοῦλάχιστον τοῦ ἀνωτέρου) καὶ ἡ ἀνωτάτη αὐτῆς ἐποπτεία, ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις τῶν στρατιωτικῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων, ἡ ἐρηγῆσις γενικῶν πρὸς τὴν διοίκησιν ἐκταγῶν, ἡ ἐκδόσις γενικῶν διαταγμάτων περιλαμβανόντων τὰς ἀναγκαίας λεπτομερείας εἰς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, ἡ ἀνωτάτη ἐποπτεία τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων, ἡ ἀπονομή χαρίτων καὶ ἄλλα καθήκοντα, ὠρισμένα εἰδικῶς διὰ τῶν διαφόρων νόμων. Εἰς δὲ τὴν διοίκησιν ἡ κατὰ τὰ λοιπὰ ἐκτέλεσις τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν νόμων, ἥτοι τῶν ἀναγομένων εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα καθήκοντα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἥτοι τὴν μέριμναν περὶ τῆς ἐν εἰρήνῃ συμβιώσεως τῆς πολιτείας μετὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν καὶ τῆς προστασίας τῶν νομίμων συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων τῶν προσκαίρως ἀποδημούντων πολιτῶν, περὶ προλήψεως τῶν ἀδικημάτων καὶ διατηρήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας κτλ.

Παρ' ἧμιν ἡ διοίκησις διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ διοικήσεως κλάδους, ὧν ἐκάστου προϊστάται εἰς ὑπουργός, εἰς οὗ τὰς νομίμους διαταγὰς ὑπόκεινται οἱ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῇ ὑπευθύνῃ αὐτοῦ συμπράξει διοριζόμενοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὧν τὰ

καθήκοντα δρίζονται λεπτομερῶς ἐν τῷ νόμῳ. Διαστελλεται δὲ ἡ διοίκησις εἰς κεντρικὴν καὶ τοπικὴν καὶ κεντρικὴ μὲν εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν ἐντασσομένη, τοπικὴ δὲ ἡ ἐν τοῖς διαφόροις τμήμασι τοῦ κράτους ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δημοσίων ὑπὸ πλῆλῶν ἐνεργουμένη. Οἱ ἐπτά οὗτοι κλάδοι εἰσὶν οἱ ἐξῆς: α') ὁ τῆς διοικητικῆς ἢ ἄλλως ἀστυνομικῆς (ἐν τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ) διοικήσεως, ὅστις ἔχει ευρυτάτην ἐνέργειαν. Ἡ προληπτικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια ἐκτείνεται εἰς πᾶν, τι συνδέεται πρὸς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Τὸ δὲ τμήμα τοῦ κλάδου τούτου, ὅπερ καλεῖται ἀστυνομία (ἐν τῇ στενωτέρᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ), ἐμπεριλαμβάνει ἰδίως τὴν ἐπαγρύπνησιν εἰς τὴν πρόληψιν κολασιμῶν πράξεων καὶ τὴν ἀμείων αὐτῶν καταστολὴν, ἀλλ' οὐχ ἤττον καὶ τὴν ἀποσβῆσιν τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἀσφάλειαν τῆς δημοσίας ὑγείας· ὅθεν τοῦ κλάδου τούτου καθήκον εἶναι καὶ ἡ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους καταλλήλως ἐνέργεια εἰς ἀποτραπὴν ἢ καταστολὴν ἐπιδημιῶν ἢ κολλητικῶν νοσημάτων ἀνθρώπων ἢ ζώων, εἰς διὰδοσιν τοῦ δαμαλισμοῦ κτλ. Τοῦ κλάδου τούτου προϊσταται ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργός· β') τῆς οικονομικῆς διοικήσεως, ὅστις ἐπίσης ἀποτελεῖ κλάδον εὐρύτατον τῆς διοικήσεως, ἅτε ἐπιφορτισμένος τὴν εἰσπραξιν τῶν ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπιψηφισθέντων φόρων καὶ τὴν ἐκτέλεσιν πασῶν τῶν οικονομικῶν πράξεων. Τοῦ κλάδου τούτου προϊσταται ὁ ἐπὶ τῶν οικονομικῶν ὑπουργός· γ') ὁ τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως, ὅστις ἀποστολὴν ἔχει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ στρατολογίας νόμων, διεύθυνσιν τῶν στρατιωτικῶν σχολῶν, διεύθυνσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, καὶ παρασκευὴν τῆς τοῦ Κράτους ὑπεραπείσεως, ὅθεν τὴν ἀνέγερσιν φρουρίων, κατασκευὴν στρατιῶνων, κατάρτισιν ἐξοπλίσεων κτλ. Τοῦ κλάδου

τούτου προϊσταται ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργός· δ') ὁ τῆς ναυτικῆς διοικήσεως, ὅστις ἀποστολὴν ἔχει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ ναυτικῆς στρατολογίας νόμων, τὴν διεύθυνσιν τῶν ναυτικῶν πολεμικῶν σχολῶν, τὴν κατασκευὴν πλοίων κτλ. Τοῦ κλάδου τούτου προϊσταται ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργός· ε') ὁ τῆς ἐξωτερικῆς διοικήσεως κλάδος, ὅστις ἀποστολὴν ἔχει τὴν ἀντιπροσωπεῖαν ἐν ταῖς πρὸς τὰς ἄλλας πολιτείας σχέσεσι τοῦ Κράτους καὶ τὴν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ προστασίᾳ τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους καὶ τῶν μελῶν αὐτοῦ. Τοῦ κλάδου τούτου προϊσταται ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργός· ς') ὁ τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως κλάδος, ὅστις ἀποστολὴν ἔχει τὴν ἐπιτηρησιν καὶ διεύθυνσιν τῶν εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν πολιτῶν ἀποσκοπούντων ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῆς ἐποπτείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. Τοῦ κλάδου τούτου προϊσταται ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλ. καὶ τῆς δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργός· ζ') ὁ τῆς δικαστικῆς διοικήσεως κλάδος, ὅστις ἔχει τὴν κατὰ τοὺς νόμους ἐποπτεῖαν τῆς ἐνεργείας τῆς δικαιοσύνης, ἣν ἀπονέμει ἡ δικαστικὴ ἐξουσία. Τοῦ κλάδου τούτου προϊσταται ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κυριότης. Κυριότης εἶναι τὸ δικαίωμα ἀποκλειστικῆς καὶ ἀπολύτου χρήσεως, καρπώσεως καὶ διαθέσεως πράγματος ἐνσωμάτου, ἐφ' ὅσον αὕτη (δηλαδή ἡ χρῆσις, ἡ κάρπωσις ἢ ἡ διάθεσις αὕτη) δὲν ἀντιβαίνει εἰς ἀπαγορευτικούς νόμους (Ν. 21 Κωδ. (4.35), Ν. 83 Βασίλ. (4.1), Ν. μοναχ. Κωδ. (4.51), Γαλλ. Κώδικος ἀρθρ. 544. Ἑλλ. Σχ. Ἀστ. Κώδ. ἀρθρ. 573). Ἐκ τῆς φύσεως τῆς κυριότητος ἀπορρέει ὅτι ἐπὶ παντός τοῦ ἐκ τοῦ ἀνήκοντος εἰς τινὰ πράγματος παραγομένου καὶ τοῦ εἰς αὐτὸ ἐνευμένου φυσικῶς, τεχνικῶς ἢ μηχανικῶς πράγ-

ματος κτῆται οὗτος* (ὁ κύριος) δικαίωμα κυριότητος. Τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο (τοῦ κτῆσθαι δηλονότι δικαίωμα ἐπ' αὐτοῦ) καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου καὶ τοῦ Γαλλ. κώδικος δικαίωμα προσ-
αυξήσεως (N. 4, 6, 7, 26 καὶ 30 Πανδ.(41.4), N. 4, 6, 7, 26 καὶ 30 Βασιλ.(50.4), § 13, 19, 20, 21 καὶ 22 Εἰσηγ.(2.1), N. 7 Κωδ.(3.32), N. 19 § 13 Πανδ.(5.4), N. 23 Βασιλ.(15.4) Γαλλ. Κωδ. 545). Ὅθεν οἱ φυσικοὶ καρποὶ (ἤτοι οἱ ὑπὸ τῆς γῆς αὐτομάτως ἢ διὰ καλλιέργειας παραγόμενοι), ἢ γονὴ τῶν ζώων καὶ οἱ ἀστικοὶ ἢ πολιτικοὶ καρποὶ ἀνήκουσιν ὡσαύτως εἰς τὸν κύριον τοῦ παραγαγόντος αὐτὰ πράγματος (§ 19 Εἰσηγ.(2.1), N. 4, 6 καὶ 48 Πανδ.(41.4), N. 7 Κωδ.(3.32), N. 86 Βασιλ.(15.4), N. 5 § 2 καὶ N. 62 Πανδ.(6.4), N. 5 καὶ 62 Βασιλ.(15.4), N. 59 Πανδ.(7.1), N. 12 Κωδ.(3.32). Γαλλ. Κώδικος ἄρθρ. 547 Ἑλλ. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 574). Ἀλλ' ὡσαύτως καὶ ὅ,τι ἐνοῦται ἢ συναπτεται μετὰ τινος πράγματος ("Ἰδε Συνάφεια καὶ ἑνωσις).

Σημειωτέον ὅτι οὐδεὶς στερεῖται ἄκων τῆς κυριότητος αὐτοῦ, εἰμὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην προσήκοντως ἀποδεδειγμένην, ὁσάκις καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσει, πάντοτε δὲ προηγουμένης τῆς καταβολῆς τῆς ἀποζημιώσεως (N. 11, 13 καὶ 14 Κωδ.(14.33), N. 1 Κωδ.(4.44), N. 19 Βασιλ.(19.10), § τελ. Εἰσηγ.(1.8), N. 12 Πανδ.(41.7), N. 14 § 1 Πανδ.(8.6). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 545 Ἑλλ. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 570 Ἑλλ. Συντ. τοῦ 1864 ἄρθρ. 47) ("Ἰδε καὶ Στέρησις ἰδιοκτησίας).

Ὁ κύριος τοῦ πράγματος δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ παντὸς νομέως ἢ κατόχου. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐκ τῶν καρπῶν αὐτοῦ ὁ μὲν καλῇ πίστει νομέως (τουτέστιν ὁ κατέχων ὡς κύριος) δύναται τίτλῳ ἰσχυρῶς μεταβιβάζοντος τὴν κυριότητα καὶ ἄγνων τὸ πλημμελὲς τυχὼν

αὐτοῦ γίνεται κύριος τῶν καρπῶν, ὅθεν δὲν ὀφείλει νὰ ποδώσῃ τοὺς πρὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς περὶ διεκδικήσεως ἀγωγῆς συλλεχθέντας ὑπ' αὐτοῦ καρπούς· τοῦναντίον ὁ κακῆς πίστεως νομέως (καὶ τοῦ οὗτος μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς καὶ ὁ τέως καλῇ πίστει νομέως) ὀφείλει νὰ ποδώσῃ εἰς τὸν διεκδικοῦντα κύριον καὶ τοὺς καρπούς, δηλονότι τοὺς τε συλλεχθέντας καὶ οὓς ἐδύνατο νὰ συλλέξῃ (§ 35 Εἰσηγ.(2.1), N. 23 καὶ 48 Βασιλ.(50.1), N. 23 § 1 καὶ N. 48 Πανδ.(6.4), N. 25 Πανδ.(22.1), N. 25 Βασιλ.(33.3). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 549 καὶ 550 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 578). Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθρ. 156 § 4) ὁ καλῇ τῇ πίστει νομέως καὶ μετὰ τὴν ἀγωγὴν ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν μόνον τῶν συλλεχθέντων καρπῶν. Πρόδηλον δὲ ὅτι, ὡσάκις ἀποδίδονται καρποὶ, προαφαιρεῖται ἢ παραγωγικὴ αὐτῶν δαπάνη (N. 36 § 5 καὶ N. 38 Πανδ.(42.4), N. 46 Πανδ.(22.4), N. 46 Βασιλ.(23.3), N. 4 καὶ τελ. Πανδ.(7.7), N. 4 καὶ 6 Βασιλ.(16.6), N. 1 Κωδ.(3.31). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 548. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 578 § 3). ("Ἰδε καὶ Κατάληψις, Συνάφεια καὶ ἑνωσις, Πιράδοσις, Μετάθεσις κυριότητος μετὰ ζώντων, Κατακύρωσις, Χρησικτησία καὶ Κυριότητος προστασία.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κυριότητος ἀκινήτων περιορισμοί.

ὑπὸ τὸν τίτλον τούτον τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Ἑλλ. Κώδικος λίαν εἰκότως καθιέρωσεν ἢ μᾶλλον συναπῆρται ἐἶδος κεφάλαιον, ἐν ᾧ συμπεριλαμβάνονται αἱ πραγματικαὶ δουλεῖαι, αἱ προερχόμεναι δυνάμει τοῦ νόμου ἐκ τῆς φυσικῆς θέσεως τῶν κτημάτων. Κατὰ μίμησιν αὐτοῦ πραγματευόμεθα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ λείξει ταύτῃ περὶ αὐτῶν.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 1 § 1, 9, 10, 13, 14, 15, 21, 22, καὶ

N. 2 καὶ N. 3 Πανδ. (39.3), N. 1 Βασίλ. (48.13), καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. ἄρθρ. 640, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 655) τὰ χθαμαλώτερα τῶν ἀκινήτων δέχονται ὑποχρεωτικῶς τὰ ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων φυσικῶς καὶ ἄνευ χειροποιήτου ἔργου καταρρέοντα ὕδατα. Ὅθεν εἰς μὲν τὸν κύριον τοῦ χθαμαλωτέρου ἀπαγορεύεται ἡ ἀνέγερσις προχώματος κωλύοντος τὴν ῥοὴν ταύτην, εἰς δὲ τὸν τοῦ ὑπερκειμένου ἢ ἐνέργεια πράξεως, δι' ἣς δύναται νὰ καταστή ἑπαχθεστέρα εἰς τὸν πρῶτον ἢ φορὰ τοῦ ὕδατος.

Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 1 § 41, N. 8, 9, 10, 11, 21 καὶ 26 Πανδ. (39.3), N. 4 Πανδ. (43.20), N. 10 Πανδ. (8.5) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κώδ. 641, Σχ. Ἑλλ. Κώδικος 700) ὁ ἔχων πηγὴν τινα ἐντὸς τοῦ ἀκινήτου δύναται νὰ ποιῇται χρῆσιν αὐτῆς ἀπεριόριστον, τηρουμένου μόνον τοῦ δικαιώματος, ὃ τυχὸν ὁ κύριος τοῦ χθαμαλωτέρου ἀκινήτου προσεκτίσαστο δύναμει τίτλου ἢ παραγραφῆς (δηλονότι χρησικτησίας). Καὶ κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 642, Σχ. Ἑλλ. Κώδικος ἄρθρ. 655) ἡ χρησικτησία αὕτη συμπληροῦται διὰ τριακονταετοῦς νομῆς, λογιζομένης ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ κύριος τοῦ χθαμαλωτέρου κτήματος ἀπεπεράτωσεν ἐν τῷ ὑπερκειμένῳ ἔργα καταφανῆ καὶ μόνιμα, ὧν ἐγένετο χρῆσις εἰς διευκόλυνσιν τῆς κλίσεως καὶ τῆς ῥοῆς τῶν ὑδάτων εἰς τὸ ἑαυτοῦ κτήμα, κατὰ δὲ τὴν Ῥωμαϊκὴν νομοθεσίαν συμπληροῦται διὰ δεκαετοῦς μὲν νομῆς μεταξὺ παρόντων, δι' εἰκοσαετοῦς δὲ μεταξὺ ἀπόντων (N. 10 Πανδ. (8.5), N. 3 § 4 Πανδ. (43.20), N. 1 § 2 Κώδ. (7.33). Παρατηρητέον ὅμως ὅτι, προκειμένων ὑδάτων, ἅπερ φυσικῶς καὶ ἄνευ τῆς ἀνθρωπίνης συνδρομῆς ῥέουσιν εἰς ἀκινήτῳ τι, ὁ κύριος τοῦ ἐξ οὗ ταῦτα ῥέουσιν ἀκινήτου δύναται νὰ κωλύσῃ τὴν

ῥοὴν αὐτῶν καὶ ἂν διὰ τούτου ὁ γείτων στερῇται ὠφελείας τινός, οὐδέποτε δ' ὁ τελευταῖος κτᾶται τὸ δικαίωμα νὰ προβάλῃ παραγραφὴν, οὐδὲ καὶ τὴν τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου (N. 1 § 21 Πανδ. 39.3).

Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 14 ἐν τέλει Πανδ. (8.6), N. 12 Πανδ. (11.7), § τελ. Εἰσηγ. (1.9), N. 13 § 1 Πανδ. (8.4) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 643, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 703) δὲν δύναται ὁ κύριος πηγαιῶν ὕδατος νὰ μετατρέψῃ τὸν ῥοὴν αὐτοῦ, εἰὰ τοῦτο ἦναι ἀναγκαῖον εἰς τοὺς κατοίκους κοινότητος, κώμης ἢ χωρίου. Ἀλλ' ἐὰν οἱ κάτοικοι δὲν ἐκτήσαντο τὴν χρῆσιν δυνάμει τίτλου ἢ διὰ παραγραφῆς, ὁ κύριος δικαιούται εἰς ἀποζημίωσιν.

Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 1 καὶ 3 Πανδ. (43.20), N. 1 καὶ 3 Βασίλ. (48.20) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδ. (Γαλλ. κώδ. ἄρθρ. 644, Σχ. Ἑλλ. κώδ. ἄρθρ. 704) ὁ κύριος τοῦ ἄγρου, παρ' ᾧ ῥέει ὕδωρ, μὴ ἀνῆκον εἰς τὰ δημόσια κτήματα τῆς ἐπικρατείας, δύναται νὰ ποιῇται χρῆσιν αὐτοῦ πρὸς ἄρδευσιν τῶν γαιῶν αὐτοῦ. Ἐπίσης δ' ὁ κύριος τοῦ ἄγρου, δι' οὗ τὸ ὕδωρ διέρχεται, δύναται νὰς ποιῇται χρῆσιν αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ῥοῆς αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸ ἐξερχόμενον τῶν γαιῶν αὐτοῦ εἰς τὸ σὺνήδες ρεῖθρον. Ἀναφυσμένην δ' ἐρίδος μεταξὺ κυρίων, εἰς οὓς τὰ ὕδατα δύνανται νὰ ὦσιν ὠφέλιμα, ἀποφαίνονται τὰ δικαστήρια, συμβιβάζοντα τὸ συμφέρον τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας πρὸς τὸ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ὀφειλόμενον σέβας· ὁπωσδήποτε δὲ τηρεῖται αἱ κατὰ τὸν συνήθειαν, αἱ κανονίζουσαι τὸν ῥοὴν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν ὑδάτων (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθ. 702, Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 645, τίτλος Παγδ. (43.20).

Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Γαλλ.

Κωδ. ἄρθρ. 646, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 661) πᾶς ἰδιοκτήτης ἀκινήτου δύναται νὰ ὑποχρεώσῃ τὴν γείτονα αὐτοῦ εἰς ρύθμισιν τῶν ὁρίων τῶν συνεχομένων κτημάτων αὐτῶν κοινῇ δαπάνῃ. Σημειωτέον ὅμως εἰδικώτερον κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὅτι εἰς ρύθμισιν μὲν τῶν ὁρίων συνεχομένων ἀγροτικῶν κτημάτων γίνεται χρῆσις τῆς περὶ ρυθμίσεως τῶν ὁρίων ἀγωγῆς (finium regundorum), δι' ἧς οὐ μόνον ἐπιζητεῖται ἡ τοποθέτησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τῶν ζημιῶν καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν συλλεχθέντων καρπῶν (N. 4 § 1 καὶ 2 Πανδ. (10. 1), διαρκεῖ δ' ἡ ἀγωγή αὐτῇ τριάκοντα ἔτη (N. τελ. (10. 1), N. 1 § 1 Κωδ. (7. 40) ὀφείλει δ' ὁ δικαστής νὰ ἐρευνήσῃ μετ' ἐπιστάσεως τὰ ἀρχαῖα ὄρια, φωτιζόμενος ὑπὸ τῶν ὑπαρχόντων τυχόν μνημείων, τῶν φορολογικῶν βεβλήων, μαρτυρικῶν καταθέσεων κτλ. (N. 2 § 1 καὶ N. 11 Πανδ. (10. 4), N. 28 Πανδ. (22. 3), N. 2 § 8 Πανδ. (39. 3), καὶ νὰ μεταχειρισθῇ ἐν ἀνάγκῃ γεωδαίτας, μεταβῇ δὲ καὶ ἐπιτοπίως (N. 8 § 1 Πανδ. (10. 1), N. 3 Κωδ. (3. 39), N. 11 Βασιλ. (58. 9) εἰς ρύθμισιν δὲ τῶν ὁρίων συνεχομένων ἀστικῶν κτημάτων, ἅπερ χωρίζονται συνήθως διὰ τοίχου, γίνεται μᾶλλον χρῆσις τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως καινοτομίας δίκης (de novi operis nunciatio) ἢ τοῦ παραγγέλματος quod vi aut clam (N. 2 καὶ 40 § 10 Πανδ. (10. 1), N. 2 καὶ 4 Βασιλ. (58. 9).

Ὡσαύτως κατὰ τε τοὺς νεωτέρους Εὐρωπαϊκοὺς κώδικας (Γαλλ. κωδ. ἄρθ. 647, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθ. 661) καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 39 Πανδ. (9. 5), N. 3 § 1 Πανδ. (41. 1), N. 11 Κώδ. (3. 34), N. 22 § 3 Πανδ. (10. 2), § 42 Εἰσηγ. (2. 1) πᾶς κύριος δύναται ἀκωλύτως νὰ περιφράξῃ τὸ ἴδιον ἀκίνητον, ὑπὸ μόνον τὸν ὅρον ὅτι δὲν κλείεται εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα ἢ πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδὸν δίοδος.

Ἐπίσης πᾶς κύριος ὀφείλει νὰ κατασκευάσῃ τὴν στέγην αὐτοῦ, ὥστε τὰ θήρια ὕδατα νὰ μὴ φέρονται πρὸς τὸ γειτονικὸν κτῆμα, ἀλλὰ πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἢ πρὸς τὸ ἴδιον ἔδαφος (Γαλλ. Κώδ. ἄρθ. 681, Σχ. Ἑλλ. ἄρθ. 660). Δύναται ὅμως κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον νὰ τρέψῃ τὴν βοῇ τῶν ὑδάτων εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα, εἰὰν προσεκτῆσάτο διὰ συμβάσεως τὴν δουλείαν (servitutem stillicidii recipiendi), (τὴν δουλείαν δηλονότι τῆς κατὰ σταγόνας ροῆς τῶν ὑδάτων) ἢ τὴν δουλείαν ὕδατος συνηγμένου καὶ ὀρμητικῶς ρέοντος (servitutem fluminis recipiendi) (§ 1 Εἰσηγ. (2. 3), N. 2 καὶ 30 § 2 καὶ ἐπ. καὶ N. 21 Πανδ. (8. 2), N. 16 Πανδ. (8. 5).

Ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας πᾶς τοίχος διαχωρίζων συναπτομένας οἰκοδομὰς μετὰ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, πᾶς τοίχος μεταξὺ αὐτῶν, κήπων ἢ καὶ πᾶν περίφραγμα ἐν τοῖς ἀγροῦς λογίζεται κοινός, εἰὰν δὲν ὑπάρχῃ τίτλος τις ἢ σημεῖον, ἐμφαίνον τὸ ἐναντίον (N. 7 § τελ. καὶ N. 8 Πανδ. (41. 1), N. 7 καὶ 8 Βασιλ. (50. 1), N. 4 Πανδ. (33. 3), § 34 Εἰσηγ. (2. 1), N. 19 Πανδ. (10. 3), N. 19 Βασιλ. (12. 2). Γαλλ. κώδικος ἄρθ. 653, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθ. 663). Σημεῖον δὲ ὅτι ὁ τοίχος δὲν εἶναι κοινός ὑπάρχει, ὁπόταν ἐξ ἑνὸς μὲν μέρους ἢ κορυφῇ αὐτοῦ ᾗται εὐθεΐα, ἢ δ' ἐξωτερικῇ αὐτοῦ πλευρᾷ κάθετος, ἐξ ἑτέρου δὲ μέρους περιεκκλιμένον ἐπίπεδον καὶ ὁπόταν ἐξ ἑνὸς μέρους μόνον ἔχῃ τρίγωνον ἢ κράσπεδα καὶ λίθους ἐξέχοντας καὶ τεθέντας, ὅτε κατασκευάσθῃ. Ἐν ταῖς περιπτώσεσι ταύταις ὁ τοίχος λογίζεται ἀνήκων εἰς τὸν κύριον τοῦ μέρους, εἰς ὃ τὰ ὕδατα σταλάζουσι ἢ ὑπάρχουσιν οἱ ἐξέχοντες λίθοι καὶ τὰ κράσπεδα (N. 13 Πανδ. (8. 2), N. 13 Βασιλ. (58. 2), N. 6 Πανδ. (21. 1), N. 2 καὶ τελ.

(50.10) Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 654). Ὑπόκειται δὲ οἱ μετέχοντες μεσοτοίχου ἥτοι κοινοῦ τοίχου εἰς τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἀνακαίνισιν αὐτοῦ ἀναλόγως τῆς μετοχῆς ἐκάστου (N. 28, 32, 37, 39 Πανδ. (39 2), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 655, Σχ. Ἑλλ. Κώδικος ἄρθ. 664). Δύναται ἐν τούτοις νὰ παλλαγῇ πάσης συνεισφορᾶς πρὸς ἐπισκευὴν καὶ ἀνακαίνισιν τοῦ μεσοτοίχου ὁ παραιτούμενος τὸ ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα, εἰὰν δὲν στηρίξῃ οἰκοδομήν ἐπ' αὐτοῦ (N. 6 § 2 ἐν τέλει Πανδ. (8. 5), N. 6 Βασίλ. (58 5), N. 64 καὶ 65 Πανδ. (7. 1), N. 48, 64 καὶ 65 Βασίλ. (16. 1), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 656, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 665). Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους κώδικας πᾶς συγκύριος δύναται νὰ στηρίξῃ οἰκοδομήν εἰς μεσότοιχον καὶ νὰ ἐνθῇ δοκοὺς ἢ μεσόδωμα καθ' ὅλον τὸ πᾶχος τοῦ τοίχου, ἐξαιρουμένων πεντήκοντα τεσσάρων χιλιομέτρων αὐτοῦ, μὴ παραβλαπτομένου τοῦ δικαιώματος τοῦ γείτονος νὰ μειώσῃ δι' ἀποτομῆς τοὺς δοκοὺς μέλει μέσου τοῦ τοίχου, ὅταν καὶ αὐτὸς ἐνθῇ ἐν τῇ αὐτῇ χώρῃ δοκοὺς ἢ προσαρμόζῃ ἐστίαν ἢ καπνοδόχην (Γαλλ. κώδικος ἄρθ. 657, Σχ. Ἑλλ. κώδικος ἄρθ. 667), ἐπίσης δὲ νὰ ὑψώσῃ τὸν μεσοτοιχόν, μόνος ὑποκείμενος εἰς τὴν τῆς ὑψώσεως δαπάνην, εἰς τὰς πρὸς διατήρησιν ἐπισκευὰς ὑπεράνω τοῦ σημείου, ἐνθα παύει ὁ κοινὸς τοίχος, καὶ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀνυψώσεως ἐπιτεθεὶν βάρος (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 658, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 668), εἰὰν δ' ὁ μεσότοιχος δὲν ᾔναι ἰσὺς νὰ βαστάσῃ τὴν ὑψωσιν, ὁ ἐπιχειρῶν αὐτὴν ὀφείλει ἰδίᾳ ἀναλώμασι νὰ ἀνοικοδομήσῃ αὐτόν, τὸ δὲ πλεόνασμα τοῦ πᾶχους λαμβάνει ἐκ τοῦ ἰδίου ἐδάφους (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 659, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 669). Ὁ δὲ γείτων, ὅστις δὲν συντέλεσεν εἰς τὴν ὑψωσιν, δύναται νὰ γίνῃ κοινωὸς τοῦ ὑψωθέντος, καταβάλλων τὸ

ἥμισυ τῆς γενομένης δαπάνης καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἡμίσεως ἐδάφους, τοῦ τυχόν ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ πᾶχους τοῦ τοίχου καταληφθέντος (Γαλλ. Κωδ. 660, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 671). Πᾶς δὲ κύριος, οὐ τὸ ἀκίνητον κτῆμα χωρίζεται διὰ τοίχου ἀπὸ κτήματος ἐτέρου, δικαιούται νὰ καταθέσῃ αὐτὸν κοινόν (δηλονότι μεσότοιχον) ὁλοσχερῶς ἢ ἐν μέρει, καταβάλλων εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης ἀξίας, ἢ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ μέρους, ὃ οἶλεν νὰ καταστήσῃ κοινόν, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ κεῖται (Γαλλ. Κωδ. 661, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 672). Ὡσαύτως κατὰ τὸ νόμου ἰσχύον ἔχον Διάταγμα περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν τῆς 9 Ἀπρ. 1836 (ἄρθ. 8) ἡ οἰκοδομὴ τοῦ μεσοτοίχου βαρύνει ἐξ ἴσου ἀμφοτέρους τοὺς ἰδιοκτῆτας· ὅστις δ' ᾔβηλεν οἰκοδομήσαι πρὸ τοῦ ἄλλου ὀφείλει ν' ἀποτίσῃ τὸ ὅλον τῶν δαπανῶν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεσοτοίχου, ἀποζημιούμενος μετὰ ταῦτα διὰ τὸ ἥμισυ αὐτῶν παρὰ τοῦ δευτέρου. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὁ μεσότοιχος εἶναι κοινὸς ἐξ ἀδαιρέτου, ὁσάκις οἱ συνιδιοκτῆται ῥητῶς ἢ σιωπηλῶς ἄλλ' ἐμπράκτως τυγχάνουσιν ὄντες κοινωνοὶ αὐτοῦ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἕκαστος αὐτῶν δύναται νὰ ἐμβάλλῃ εἰς αὐτὸν δοκοὺς ἢ νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως αὐτοῦ (N. 52 § 13, N. 34 καὶ 4 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (17. 2), N. 52 καὶ 34 Βασίλ. (12. 1) ἢ κοινὸς ἐκ διαιρέτου ἢ διαιρέτως, ὁσάκις ταιαυτῇ τις κοινωνία μεταξὺ τῶν συνιδιοκτητῶν δὲν ὑπάρχει (N. 19 Πανδ. (10. 3), N. 36 Πανδ. (8. 2). Καὶ εἰὰν μὲν ᾔναι κοινὸς ἐξ ἀδαιρέτου, ἕκαστος τῶν συγκοινωνῶν δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντος ἡμίσεως καὶ νὰ ἐμβάλλῃ δοκοὺς ἢ ἄλλο τι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἡμίσεως (N. 39 καὶ 40 § 4 Πανδ. (8. 5)· ἂν δ' ᾔναι κοινὸς ἐκ διαιρέτου

δὲν δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ μεσοτοίχου, καθισταμένου ἄλλως τοῦ οἰκοδομηθέντος κοινοῦ (Ν. 28 Πανδ. (10. 3), Ν. 3. καὶ Ν. 16 Κωδ. (3. 32), Ν. 13 Πανδ. (8. 2), Ν. 25 § 1 καὶ Ν. 27 Πανδ. (8. 2), § 29 καὶ 30 Εἰσηγ. (2. 1). Οὐδεὶς δὲ τῶν συγκυρίων δύναται μονομερῶς νὰ ἀνυψώσῃ ἢ ἄλλως μετασκευάσῃ τοίχον κοινόν, πλην ἐν κατασῆλῳ ἀνάγκῃ (Ν. 8 καὶ 26 Πανδ. (8. 2) καὶ Ν. 12 Πανδ. (10. 3). Κατὰ τε δὲ τοὺς νεωτέρους κώδικας καὶ τὸ Τ. Δίκαιον εἰς οὐδέτερον τῶν συνιδιοκτητῶν ἐπιτρέπεται νὰ κατασκευάσῃ ἐν τῷ μεσοτοίχῳ κυλῶματα ἢ σωλῆνας ἢ νὰ προσαρμόσῃ ἢ στηρίξῃ εἰς αὐτὸν νέον ἔργον ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἐτέρου (Ν. 11 Πανδ. (8. 5), Ν. 28 Πανδ. (10. 3), Ν. 27 Πανδ. (8. 2), Ν. 27 Βασίλ. (58. 2). Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 662. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 673). Ἀλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 662, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 673) ἐπιτρέπεται κατ'ἐξαίρεσιν καὶ ἄρνούμενου τοῦ συνιδιοκτήτου, ἐὰν δι' ἐμπειροτεχνῶν κανονιστῇ ὁ τρόπος, ὥστε τὰ ἔργα ταῦτα νὰ ὦσιν ἀβλαβῆ εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἐτέρου. Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ Τ. Δ. (Ν. 28, 32, 37 καὶ 39 Πανδ. (39. 2) καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 663. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 676) ἕκαστος τῶν γειτόνων δύναται νὰ ἀναγκάσῃ τὸν ἕτερον νὰ συντελῇ εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἐπισκευὴν περιβόλων, διαχωρίζοντων οἰκίας, αὐτὰς καὶ τοὺς κήπους αὐτῶν· τὸ ὕψος δ' αὐτῶν προσδιορίζεται κατὰ τοὺς ἰδιαίτερούς κανονισμοὺς ἢ τὰς σταθερὰς συνηθείας.

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ Τ. Δ. (Ν. 7 καὶ 8 Πανδ. (41. 1), Ν. 8 Βασίλ. (50. 1), Ν. 4 Πανδ. (33. 3), § 31 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 19 Πανδ. (10. 3), καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Γαλλ. ἀρθ. 666, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 682) αἱ μεταξὺ δύο ἀκινήτων τάφροι θεωροῦνται κοιναί, ἐὰν δὲν

ὑπάρχῃ τίτλος ἢ σημεῖον τοῦ ἐναντίου. Εἶναι δὲ σημεῖον μὴ κοινῆς τάφρου τὸ πρὸς τὸ ἕτερον μόνον μέρος ἀνάχωμα (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 667, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 682).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νῦν Κώδικας πρὸς φυτεῖν ὠψιτενοὺς δένδρων ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις τῆς κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνήθειαν ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ γειτονικοῦ κτήματος (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 671. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 686). Τὸ Ῥωμ. δίκαιον ῥητῶς ὀρίζει διὰ αἱ μὲν συκαὶ καὶ ἐλαφαὶ φυτεύονται ἐννέε πόδας μακρὸν τοῦ ἄλλοτρίου κτήματος, τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πέντε πόδας (Ν. 13 Πανδ. (10. 1). Δικαιοῦται δ' οἱ γείτον νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ἐγγύτερον φυομένων δένδρων ἢ αἱμασιῶν καὶ τὴν ἐκκοπήν τῶν ἐκτινυμένων εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ κλάδων δένδρου· τὰς δὲ ἐκτετινυμένας εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ βίζας ἐκκόπτει μόνος (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 672. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 687). Κατὰ τὸ Τ. Δ. τὰ δένδρα, ὧν οἱ κλάδοι ἐκτείνονται εἰς τὴν γειτονικὴν οἰκίαν, δικαιοῦται ὁ κύριος τῆς οἰκίας νὰ ἐκρίζωσῃ καὶ ἰδιοποιήσῃ τῶν δὲ δένδρων, ὧν οἱ κλάδοι ἐκτείνονται εἰς κτῆμα ἀγροτικόν, ὁ τοῦ κτῆματος κύριος δύναται νὰ κόψῃ καὶ ἰδιοποιήσῃ αὐτοὺς ἐὰν τὰ δένδρα ὠψιθῶσιν ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε πόδας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἐκρίζωσῃ τὰ δένδρα (Ν. 1 § 7 Πανδ. (43. 27), Ν. 13 Βασίλ. (60. 16). Τὰ δὲ δένδρα τὰ κεῖμενα ἐν τῇ κοινῇ αἱμασιᾷ εἶναι κοινὰ καὶ ἕκαστος τῶν γειτόνων δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἐκκοπήν· (§ 31 Εἰσηγ. (2. 1), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 673. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 688).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας ὁ θέλων νὰ ἐκρύψῃ φρέαρ, δεξαμενὴν ἢ ἀπόπατον πλῆθυσιν ἄλλοτρίου ἢ κοινοῦ τοίχου, ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ κάμινον ἢ ἐστίαν, πρὸς

δηρεῖον, κλίβανον ἢ πυρεῖον, ὃ θέλων νὰ προσκολληθῇ σταυλὸν ἢ νὰ ἀνεγείρῃ ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ τοίχου ἀποθήκην ἄλατος ἢ διαβρωτικῶν ὑλῶν ὀφείλει νὰ τηρήσῃ τὴν ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ κανονισμῶν καὶ συνηθειῶν διαγραφομένην ἀπόστασιν. (N. 13 καὶ 19 Πανδ. (8. 2), N. 13 καὶ 19 Βασιλ. (58. 2), N. 27 § 10 Πανδ. (9. 2), N. 27 Βασιλ. (53. 2), N. 57 Πανδ. (19. 2), N. 57 Βασιλ. (20. 1), N. 1 § 39 Πανδ. (43. 20) Α. Π. 51 τοῦ 53. Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 691 καὶ 692. Πρβλ. καὶ Διατ. 3 ἄρθ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κωμῶν ἄρθ. 17 καὶ ἐπ.).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας ὁ γείτων δὲν δύναται ἄνευ συναινέσεως τοῦ γείτονος νὰ κατασκευάσῃ ἐπὶ τοῦ μεσοτοίχου παράθυρον ἢ ὀπὴν τινὰ καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον, οὐδὲ νὰ θέσῃ εἰς αὐτὴν ὕψλον ἀκίνητον (N. προτελ. Πανδ. (8. 2), N. 40 Βασιλ. (58. 2), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 675). Ἀλλ' ὁ ἰδιοκτήτης ἰδίου τοίχου, παρακειμένου εἰς τὸ κτῆμα τοῦ γείτονος δύναται νὰ ἀνοίξῃ ἐπ' αὐτοῦ ὅσας θέλει φωταγωγούς θυρίδας καὶ ὀπάς, δι' ὧν δύναται καὶ νὰ κατοπτεύῃ τὰ τοῦ γείτονος, ὅστις δικαιούται μόνον νὰ ἀπορρίψῃ τὴν θεῶν ἀνεγείρων καὶ οὗτος ἐπὶ τοῦ ἰδίου κτήματος τοίχον (Α. Π. 122 τοῦ 55). Ἀλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας ἀναγκάτως αἱ θυρίδες πρέπει νὰ ὡσι κιγκλιῶνται ἀμετακινήτους ἔχουσαι τὰς ὕλους· αἱ δ' ὀπαὶ τῶν κιγκλίδων δὲν πρέπει νὰ ἔωσι μέγεθος πλεόν τοῦ δεκάτου τοῦ βασιλικοῦ πηγῆως. (N. 12 § 3 Κωδ. (8. 10), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 676, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 693). Ἀλλ' οὐχ ἥττον κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. δύναται ὁ γείτων νὰ ἀνωψώσῃ τὸν τοίχον ἢ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ ὅσον θέλει καὶ ἔαν οὕτως ἀφαιρῇται παντελῶς τὸ φῶς ἀπὸ τῶν γειτονικῶν θυρίδων ἢ παραθύρων, ἂν ἢν ὁ τῶν παραθύρων κύριος κέ-

κτῆται τὴν δουλείαν ne luminibus officiatur (N. 8 § 5 Πανδ. (8. 5), N. 9 καὶ N. 4, 15, 17 καὶ N. 23 § 1 Πανδ. (8. 2)).

Προσθετέον ὅτι, ἔαν ἡ ἀνόρυξις ἐν τῷ ἰδίῳ ἄγρῳ φρεάτιον καὶ στοῶν παρατρέπῃ τὴν πηγὴν τοῦ γείτονος, δὲν εὐθύνεται ὁ ἀνорύξας (N. 1. § 12 Πανδ. (39. 3) Α. Π. 317 τοῦ 79).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸν Γαλλ. Κώδικα (ἄρθρ. 682) καὶ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 722) ὁ ἰδιοκτήτης, οὗ τὸ κτῆμα εἶναι περικλείστον ἄνευ ἐξόδου πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδόν, δικαιούται νὰ παιτήσῃ πάροδον, ἥτοι διόδον διὰ τῶν γειτονικῶν κτημάτων, πρὸς καλλιέργιαν ἢ προσήκουσαν χρῆσιν τοῦ ἰδίου κτήματος ἐπὶ ἀποζημιώσει ἀναλόγῃ τῇ ἐντεῦθεν προσγενησομένη εἰς τὸν γείτονα ζημίᾳ. Κατὰ δὲ τὸ Ρ. Δ. (N. 14 § 1) Πανδ. (8. 6) δικαιούται μόνον ὁσάκις ἀπωλήσῃ ἐκ σεισμοῦ ἢ ἐπικλύσεως ποταμοῦ ἢ δι' ἄλλης μετέβαινεν εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ δημοσία ὁδός, (N. 14 § 1 Πανδ. (8. 6), ἐπεὶ δὲ ὁσάκις τις δὲν δύναται νὰ ἐπισκεφθῇ τάφον, περικεκλεισμένον πανταχόθεν δι' ἄλλοτρίων κτημάτων (N. 12 πρ. Πανδ. (11. 7)). Ἀλλ' ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς διατάξεως ταύτης πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρὸς τὰς διατάξεις N. 10 Πανδ. (8. 2) καὶ N. 15 § 1 Πανδ. (33. 2) συνάγεται ὅτι ἡ περὶ τάφων διάταξις, στηριζομένη εἰς τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν ἀκινήτων ἐπιβαλλομένην ἀνάγκην, ὅπως μὴ ἀποβῶσιν ἀνωφελῇ τῷ κυρίῳ τὰ ἀμοιροῦντα εἰσόδου κτήματα, δέον νὰ θεωρηθῇ ἐπικτεινομένη εἰς πάντα τὰ ὅμοια θέματα (Α. Π. 17 τοῦ 1861).

Πρέπει δὲ νὰ παραχωρῇται κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀπαικτεῖς νόμους ἢ πάροδος κατὰ γενικὴν καὶ ἀνὰ ἐκ τοῦ μέρους, ὅθεν εἶναι συντημητικὴ καὶ εἰς τὸν γείτονα ἀβλαβεστέρη ἢ διαβάσεις ἐκ τοῦ περικλείστον κτήματος πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδόν. (Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ.

683 καὶ 684. Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἀρθρ. 723. Ν. 9 Πανδ. (8. 1), Ν. 20 § 5 Πανδ. (8. 2), Ν. τελ. Πανδ. (43. 20). Σημειώτεον ὅτι τρεῖς δουλείας διόδου διὰ γειτονικοῦ κτήματος, ὁδὶ καὶ εἰδικώτερον καλουμένης, διακρίνει ὁ Ῥωμαϊκὸς νόμος, τὴν δουλείαν βαδίσεως ἢ μονοπατίου (iter), ἐλάσας (actus) καὶ πορείας ἢ πλατείας ὁδοῦ (via). Καὶ δουλεία μὲν μονοπατίου καλεῖται ἢ παρέχουσα τὸ δικαίωμα τοῦ διαβαίνειν διὰ τοῦ ἀλλοτρίου κτήματος πεζὸς ἢ ἑφιππος εἰς τὸν γείτονα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὁποῖοι οἱ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, θεράποντες, ὁμοτράπεζοι, ἱατροὶ κτλ. (Ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 3), § 1 καὶ 2 Εἰσηγ. (2. 5) Ν. 4 § 7 καὶ 41, Ν. 3 § 4 Πανδ. (43. 1), Ν. 20 Πανδ. (8. 6)· δουλεία δὲ ἐλάσας ἢ παρέχουσα τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλαύνειν διὰ τοῦ ἀλλοτρίου κτήματος, ἥτοι διαβαίνειν μετὰ ὑποζυγίων, ἀγέλης ἢ ὀχήματος (Ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 3), Ν. 4 καὶ 42 Πανδ. (8. 3)· δουλεία δὲ πλατείας ὁδοῦ ἢ παρέχουσα οὐ μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ διέρχεσθαι μετ' ἢ ἄνευ ἀμάξης, ἀλλὰ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἔλκειν πέτρας, δοκοὺς καὶ διαβιβάζειν πράγματα εἰς ὕψος καὶ σχῆμα ὀρθοῦ δόρατος (Ν. 4 καὶ 7 Πανδ. (8. 3)).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κυριότητος ιστορία. (Ῥωμ.

Δίκαιον). Ἡ ἔννοια τῆς κυριότητος εἶναι τοσοῦτον φυσική, ὥστε συνυπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου. Κατ' ἀρχὰς δὲν ὑπῆρχε παρὰ Ῥωμαίοις ἡ ἐν εἶδος κυριότητος *alicuius esse*, ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ αὕτη Ῥωμαϊκὴ κυριότης καλουμένη *dominium* καὶ *mancipium*, βραδυτέρον δέ, ἀφ' οὗ παρ' αὐτῇ ἐμορφώθη ἕτερον τῆς κυριότητος εἶδος, λεγομένη *justum seu legitimum dominium*, ἣν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἡ κυριότης τοῦ ἀστικοῦ δικαίου (*juris civilis*). Ὅθεν μόνον οἱ πολῖται Ῥωμαῖοι ἐδικαιοῦντο

νὰ περιβάλλωνται διὰ τοῦ δικαίωματος τούτου καὶ μόνον τὰ ἐμπορεύσιμα πράγματα κατὰ τὴν συνεσταλμένην ἔννοιαν τοῦ *juris civilis* ἦσαν δεκτικὰ κυριότητος. Ταῦτα ἀπεκτινῶντο ἀστικῶς ὁῦλον ὅτι κατὰ τύπους πλασθέντας πρὸς τοῦτα ὑπὸ τοῦ *juris civilis*, παραγομένους μὲν ἀρχικῶς ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου (*juris gentium*), κυρωθέντας δὲ ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου (*juris civilis*), τέλος ὁ κατ' ἐξάρεσιν ἀστικὸς χαρακτηρ τῆς κυριότητος ταύτης διεδηλοῦτο προσέτι καὶ εἰς τὴν αὐστηράν τοῦ κυρίου ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν αὐστηράν ἀγωγὴν τὴν χορηγοῦσάν μὲν ὑπὸ τοῦ *juris civilis* πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς, τὴν *δικηδοκίχησιν* (*rei vindicationem*), δι' ἧς ὁ κύριος ἐδύνατο ἀποβαλὼν τυχόν τὴν νομὴν τοῦ πράγματος, νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀνέξοδον ἐπιστροφὴν αὐτοῦ παρὰ παντός ἀδιακρίτως κατόχου· εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἤθελεν εὑρεῖν αὐτό.

Αἱ *adquisitiones civiles* ἦσαν *per universitatem acquisitiones* ἢ *rerum singularum acquisitiones*. Αἱ πρῶται ἦσαν αἱ καθ' ὅς καθισταμένου ἀνικάνου τοῦ κυρίου φυσικῶς (διὰ τοῦ θανάτου) ἢ νομικῶς, περιήρχετο ἡ διαδοχὴ εἰς ἕτερον, ὅπερ συνέβαινεν ἀποθανόντος αὐτοῦ ἢ ὑποστάντος μεγίστην ἐλάττωσιν τῆς κατὰστάσεως, ἐπίσης δὲ ἐπὶ τῆς καλουμένης *bonorum venditio*, ὅτε ἐπωλεῖτο ἡ περιουσία τοῦ ὑποχρέου ὑπὸ τῆς νομίμου ἀρχῆς πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν δανειστών. Τῶν δὲ δευτέρων ἦτοι τῶν *singularum rerum acquisitiones*, σπουδαιότεραι ἦσαν αἱ ἐξ ἧς:

Ἡ *Mancipatio* ἢ *imaginaria venditio*, ἥτις ἀπετέλει τρόπον μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἔχοντα τύπον ἐξωτερικόν, τὸν *nexum*. Ἐντεῦθεν ἐξηγουῦνται ἀπλούστατα πάντες οἱ οὐσιώδεις αὐτῆς ὅροι καὶ ἰδίως ἡ ἀξίωσις περὶ τῆς παρουσίας, πλην τῶν συναλλαττομένων, πάντα πολῖταν

Ῥωμαίων, οἰοῦνται ἀντιπροσωπεύοντων ὁ-
λόκληρον τὸν λαὸν καὶ τὰς πέντε αὐτοῦ
ταῖς. Ἐνώπιον τούτων καὶ τοῦ *libri-*
pens ἐτελείτο ἡ εἰκονικὴ πώλησις διὰ
τῆς συμβολικῆς σταθμίσσεως τοῦ χαλκι-
νου τεμαχίου. Ἡ *mancipatio* τῶν ἀκινή-
των δὲν ἀπῆρτετο νὰ γίνηται ἐπιτοπίως.
Ἄλλ' ὡς πρὸς τὰ κινήτὰ ὁ κανὼν ἦτο
κατὰ τοσοῦτον αὐστηρὸς, ὥστε πώλησις
πολλῶν ἐν ταύτῃ πραγμάτων δὲν ἐδύνατο
νὰ γίνη, ἐὰν δὲν ἐδύναντο νὰ κρατηθῶσι
συγχρόνως εἰς τὰς χεῖρας.

2) Ἡ *traditio*. Φαίνεται ὅτι ἐνωρὶς
ἢ ἄνευ τινὸς τύπου ἀπλῆ τῆς νομῆς με-
ταβίθασις ὑπὸ τοῦ κυρίου πρὸς ἕτερον ἄ-
πετέλει διὰ τὰ πράγματα *per mancipi*
ἢ ἀποτελεσμα ἢ *mancipatio* διὰ τὰ πράγ-
ματα *mancipi*.

3) Ἡ *addictio* στηριζομένη εἰς τὴν
ἀπόφασιν τοῦ ἄρχοντος ἀπονέμοντας τὴν
κυριότητα. Εἴδη δὲ αὐτῆς α') ἡ *emptio*
sub corona κατ' ἀκολουθίαν ἐπιδικάσεως
γενομένης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ὡς στρα-
τιωτικοῦ ἀρχηγοῦ ἐν τῇ ἐκπλειστηρίᾳ
τῶν ἐνπολέμῳ γενομένων λαφύρων β') ἡ
sectio bonorum κατ' ἀκολουθίαν κατα-
κυρώσεως ἣν ἀπεφαίνετο ὁ ἄρχων ἐν τισι
δικαστικαῖς πωλήσεσι γ') ἡ *in jure ces-*
sio, ὁ γενικώτερος τύπος τῆς μεταβιθά-
σεως τῆς κυριότητος, ἐφαρμοζόμενος εἰς
πάντα τὰ εἴδη τῶν πραγμάτων, ὅστις συ-
νίστατο εἰς πλαστὴν διεκδικητικὴν δίκην.
Ὁ νέος κτήτωρ ἀπῆτει τὰ πράγματα ὡς
κτῆμα αὐτοῦ διὰ τῆς διεκδικήσεως ἣτοι
διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἐνώπιον τοῦ ἄρ-
χοντος (*magistratus juri dicundo*) ὁ
δὲ ἀπαλλοτριῶν κύριος πᾶρητετο ἐκου-
σίως τὸ πρᾶγμα (*in jure codebat*) καὶ
ὁ ἄρχων ἀπεφαίνετο τότε αὐτὸ ὡς ἀνή-
κον εἰς τὸν διεκδικοῦντα (*addicabat*).
Ἐξετελεῖτο δὲ ἡ χρῆσις τῆς *in jure cessio*
εἰς τὴν μεταβίθασιν τῆς κυριότητος οὐ
μόνον τῶν ἐνσωμάτων πραγμάτων, ἀλλὰ
καὶ τῶν παντὸς εἶδους δικαιωμάτων.

4) Ἡ *adjudicatio* ἀπορρέουσα ἐκ δι-
καστικῆς ἀποφάσεως.

5) Ἡ *usucapio*, ἣτις ἐστηρίζετο εἰς
τὴν γενικὴν ἀρχήν, καὶ ἦν ὁ κτησάμε-
νος τὴν νομὴν τοῦ πράγματος νομίμως
καὶ ἀσφαλῶς, χωρὶς νὰ συναποκτήσῃ καὶ
τὴν κυριότητα αὐτοῦ, δύναται νὰ μετα-
βάλλῃ ἐπομένως τὴν νομὴν εἰς κυριότητα,
ἐξακολουθῶν νὰ κατέχῃ αὐτὸ κατὰ τὸν
ὁρισμένον ὑπὸ τοῦ νόμου χρόνον ἀδιακό-
πως καὶ ἀπαράχως.

6) Ὁ *Lex*, ὅστις περιλαμβάνει περι-
πτώσεις τινάς, καὶ ἂς ἡ ἄμεσος τῆς κυ-
ριότητος κτήσις συνδέεται δυνάμει νόμου
πρὸς ὁρισμένον τι συμβεβηκός. Παράδειγ-
μα τὸ *caducum*, τὸ *eremptorium*, τὸ *per*
vindicationem legatum, περὶ ὧν ἄλλα-
χοῦ τὰ δέοντα.

Διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ πραιτωρι-
κοῦ δικαίου ἐσχηματίσθη κατὰ μικρὸν εἴ-
δος τι βαθμοῦ διαμέσου μεταξὺ τοῦ νὰ
θεωρῇται τις κύριος καὶ νὰ μὴ θεωρῇται
τοιούτος. Ὑπὸ τὸ *dominium* τὸ δικαίωμα,
οὐ δυνάμει ἐλέγετο ὅτι *res est aliqui-*
jus ex jure quiritium, ἀποκατέστη νέα
νομικὴ σχέσις τοῦ προσώπου πρὸς τὸ
πρᾶγμα δυνάμει νὰ θεωρηθῇ ὡς κυριό-
της, ἐρείδομένη εἰς τὸ *jus gentium* κατὰ
μίμησιν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Ἡ θεμελι-
ακὴ ἰδέα τῆς προστασίας τοῦ πραιτωρος
ἦν ἡ ἐξῆς: Ὁ λαμβάνων νομίμως τὴν ἀ-
στικὴν νομὴν (*civilem possessionem*),
καίπερ μὴ κτησάμενος τὴν ἐκ τοῦ κουρι-
τικοῦ δικαίου κυριότητα (*dominium ex*
jure quiritium), ἐδύνατο διὰ τῆς χρησι-
κτησίας νὰ μεταβάλλῃ αὐτὴν εἰς τοιαύ-
την κατὰ τὰ ἄνωτέρω ἐκτεθέντα. Δὲν ἀ-
πῆλauen ὅμως τῆς νομίμου προστασίας,
ὅσας ἐπέβαλλε τὴν νομὴν τοῦ πράγ-
ματος πρὸ τοῦ ἀπαιτουμένου εἰς χρησι-
κτησίαν χρόνον, διότι τότε δὲν εἶχε τὴν
διεκδικήσιν ἢ διεκδικητικὴν ἀγωγὴν, τὴν
rei vindicationem. Ὁ πραιτωρ ἔρχετο
εἰς συνδρομὴν αὐτοῦ δυνάμει πλάσματος

καθ' ὃ ἡ ἀρξαμένη χρησικτησία ἐθεωρεῖτο ὡς συμπληρωθεῖσα ἤδη καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐχορήγει εἰς τὸν νομέα ὡς μέρος τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν χρησικτησίαν, κατὰ μίμησιν τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, πραγματικὴν ἀγωγήν κατὰ τοῦ τρίτου κατόχου τοῦ πράγματος πρὸς ἐπιτευσὶν τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, ἥτις ἀκολούθως ἀνομάσθη *publiciana in rem actio* (ἴδε Ἀγωγή Πουβλικιανή). Σημειώτεον ὅτι ὁ κτησάμενος νομίμως τὴν νομὴν πράγματος εἶχε προσέτι τὴν ἀνάγκην τῆς χρησικτησίας, ὡς ἄν τις εἶχεν ἀποκτήσει πράγμα τι κανονικῶς, οὐχὶ ὅμως διὰ τῶν *adquisitiones civiles* ἀλλὰ μόνον διὰ τῶν *adquisitiones naturales*, δηλονότι μόνον κατὰ τοὺς τύπους τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου (*ius gentium*), μὴ ρητῶς κυρωθέντας ὑπὸ τοῦ ἀστικῆς δικαίου (*ius civile*), διότι τότε οὐ μόνον εἰσάγεται εἰς τὴν χρησικτησίαν, ἀλλὰ θεωρεῖται πράγματι ὡς ἀπολύτως κύριος τοῦ πράγματος αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι τοῦτο δὲν γίνεται ἰδιοκτησία αὐτοῦ *ex jure Quiritium*, ἀλλ' *ex jure gentium*, ἐξεφράζετο δὲ ἡ σχέσις αὕτη κυριότητος διὰ τοῦ ὅρου *res in bonis ejus est* ἢ *rem in bonis habet*. Πρὸς δὲ τὸ πρᾶγμα δὲν ἀνήκεν ἀείποτε ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὸν μόνον. διότι, ἐὰν ἐκτήσατο τὸ πρᾶγμα διὰ φυσικῆς κτήσεως (*adquisitio naturalis*), π. χ. ἐὰν ἐκτήσατο ἐν *mancipi res* δι' ἄλλης παραδόσεως τοῦ κυρίου ἐκ Κουϊριτικοῦ δικαίου (*domini ex jure quiritium*), πρέκυπτεν ἐκ τούτου διαίρεσις αἵματος τῆς κυριότητος, διότι ὁ μεταβιβάσας τὸ πρᾶγμα διετήρει μέρος ἀσήμενον μὲν τῆς κυριότητος αὐτοῦ, μέρος, ὅπερ συνδεόμενον πρὸς τὴν κυριότητα *ex jure quiritium*, δὲν μεταβιβάζετο μετὰ τοῦ λοιποῦ, ἕως οὐ συμπληρωθῇ καὶ ἡ χρησικτησία, 2) ὡς ἄν τις συμβεβηκός τι ἀντετάσσετο εἰς τὴν κτήσιν τῆς κυριότητος, ὡς φέρ' εἰπεῖν ὡς ἄν τις

ὁ μεταβιβάζων τὸ πρᾶγμα δὲν ἦν αὐτὸς οὗτος κύριος, ὅθεν δὲν ἐδύνατο νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα εἰς ἕτερον. Τότε, ἐὰν ἄλλως ὁ κτησάμενος διετέλει ἐν καλῇ πίστει, ἐδύνατο εὐχερῶς παρατείνων τὴν ἑαυτοῦ νομὴν νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀστικὴν ταύτην νομὴν αὐτοῦ εἰς κυριότητα Κουϊριτικοῦ δικαίου.

Πρὸ τοῦ Ἰουστιανοῦ ἤδη ἕνεκα διὰ φόρων μεταβολῶν, συνεχωμένων πρὸς τὴν μετὰθεσιν τῆς καθέδρας τῆς αὐτοκρατορίας ἀπὸ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, αἱ διακρίσεις τῶν ἀστικῶν καὶ φυσικῶν κτήσεων περιπλήτχθησαν ἀπώλεσαν τὴν πρακτικὴν αὐτῶν σπουδαιότητα. Διὸ ὁ Ἰουστιανὸς κατήργησε καὶ κατ' ὄνομα τὰς διακρίσεις ταύτας, καταστάσας ἕκτοτε τύπους νεκρούς. Οὕτως ἐξωμοίωσεν ἑλοσχερῶς τὰς φυσικὰς κτήσεις πρὸς τὰς ἀστικὰς, καὶ ἐκ τούτου οὐ μόνον ἡ διάκρισις μεταξὺ τοῦ *mancipi* καὶ *non mancipi res* ἐξέλειπε, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ *in bonis esse* καὶ τὸ *dominium ex jure quiritium* καθ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς τύπους ἐνωθεῖσαι συνεχωνεύθησαν εἰς ἓν δικαίωμα κυριότητος, τὸ *dominium* τοῦ νέου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, καὶ εἰς τοῦτο ἀρμόζει ἢ ὅτι ἡ διεκδίκησις ἢ διεκδικητικὴ ἀγωγή (*rei vindicatio*). Δὲν ὑπολείπεται ἐπομένως νῦν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς πουβλικιανῆς ἀγωγῆς εἰ μὴ ἡ περίπτωση τῆς νομίμου καλῇ τῇ πίστει νομῆς, τῆς *bonae fidei possessionis*, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κυριότητος προστάσις.

Ἡ κυριότης δύναται νὰ παρενοχληθῇ κατὰ δύο διαφόρους τρόπους, ἢ δηλονότι ἀφαιρουμένης παντελῶς ἀπὸ τοῦ κυρίου πάσης ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐξουσίας ἢ περιοριζομένης ἀπλῶς κατὰ τι περὶ τὴν ἀστικαὴν αὐτῆς δύου ἐπομένως εἶναι καὶ αἱ πραγματικαὶ τῆς ὑπερασπίσεως αὐτῆς ἀγωγαί. Διὰ τοῦτο ὁ νόμος παρέσχεεν εἰς τὴν

κύριον δύο ἀγωγὰς προστατευτικὰς τῆς ἰδιοκτησίας, ἥτοι τὴν δι' ἐκ δίκης τινος ἢ δι' ἐκ δίκης τῆς ἀγωγῆς (rei vindicationem) καὶ τὴν ἀρνητικῆς (actionem negatoriam). Ἐπειδὴ δ' ὁ νεμόμενος καλῇ πίστει καὶ νομίμῳ τίτλῳ ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωγὴν πραγματικὴν καὶ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς χρησικτησίας, τὴν π ο υ β λ ι κ ῖ α ν ῆ ν λεγομένην ἀγωγὴν (actionem publicianam), ἣν καταδίκῃς δύναται νὰ ἀσκήσῃ καὶ ὁ κύριος, ἀποτελοῦνται ἐν ὅλῳ τρεῖς ἀγωγαὶ προστατευτικαὶ τῆς κυριότητος, ἡ διεκδίκησις ἢ διεκδικητικὴ ἀγωγὴ, ἡ ἀρνητικὴ ἀγωγὴ καὶ ἡ π ου β λ ι κ ῖ α ν ῆ ἀγωγὴ. Ἐὰν διὰ τῆς παρενοχλήσεως τῆς κυριότητος κατέστη παντελῶς ἀδύνατος εἰς τὸν κύριον ἡ περαιτέρω ἀσκήσις αὐτῆς, ὡς ἀφαιρεθείσης παντελῶς ἀπὸ τοῦ κυρίου τῆς νομῆς τοῦ πράγματος, ὁ ἰδιοκτῆτης ἐγείρει τὴν διεκδίκησιν ἢ διεκδικητικὴν ἀγωγὴν κατὰ παντὸς τῆς παρενοχλήσεως ὑπαιτίου, κατὰ παντὸς τρίτου δηλ. κατόχου τοῦ πράγματος, εἴτε ἀπλοῦ κατόχου εἴτε νομέως, εἴτε νομέως καλῆς πίστεως, εἴτε νομέως κακῆς πίστεως. Ἡ διεκδίκησις τείνει ἀμέσως εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς κυριότητος καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς κατοχῆς, εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κατακρατούμενου πράγματος μετὰ πάντων τῶν παρεπομένων αὐτῷ, τῶν ἄλλως καλουμένων π ρ ο σ α ρ τ η μ ᾶ τ ω ν (cum omni causa). Καὶ ὁ μὲν καλῆς πίστεως νομὴς ὑποχρεοῦται ν' ἀποδώσῃ μόνον τοὺς κατὰ τὴν προκαταρξιν τῆς δίκης συλλεγέντας. (Κατὰ Ῥ. Δ. δὲ καὶ τοὺς μετὰ τὴν δίκην ἀμεληθέντας καρπούς, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν Πολ. Δικον.). Ὁ δὲ κακῆς πίστεως τοὺς τε πρὸ τῆς δίκης καὶ μετ' αὐτὴν συλλεγέντας καὶ τοὺς κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα συλλεγμένους. Ὁ αἰτῶν δὲ αἰτεῖται συγχρόνως

τὴν ἀνθρώπῳ καὶ πάσης ἐτέρας ζημίας ἣν ὁ ἐναγόμενος ἐπὶνεγκε διὰ τῆς ἀδίκου ἀφαιρέσεως τῆς νομῆς τοῦ πράγματος.

Ὁ ἐνάγων διεκδικῶν ὀφείλει πρὸς δικαιοῦσιν αὐτοῦ ν' ἀποδείξῃ πᾶν ὅ, τι ἀπαιτεῖται πρὸς ὑποστήριξιν καὶ δικαιολόγησιν τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ, οἷον ἐνθεν μὲν ὅτι πραγματικῶς ἀνέκει εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος (ᾧθεν ἐπὶ π α ρ α γ ῶ γ ο υ κτήσεως καὶ τὰ πραγματικὰ περιστατικά, δι' ὧν αὕτη μετεβίβασθη οὐ μόνον εἰς τὸν ἐνέχοντα, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τοὺς προκτήτορας αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἔχοντος πρωτότυπον κτήσιν), ἐνθεν δὲ ὅτι ἡ κατοχὴ τοῦ κατακρατεῖται ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου. Ἐὰν ἀποδείξῃ τὰ δύο ταῦτα περιστατικά, ὁ δικαστὴς ὀφείλει κατὰ γενικὸν κανόνα νὰ καταδικάσῃ τὸν ἐναγόμενον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ διεκδικουμένου πράγματος μετὰ τῶν παρεπομένων αὐτῷ, μὴ κατορθωθείσης δὲ τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ αὐτοῦσιον νὰ καταδικάσῃ αὐτὸν εἰς τὴν καταβολὴν τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ὀριζομένης δι' ἐκτιμητικοῦ ὅρκου τοῦ ἐνέχοντος.

Εἰς τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγὴν δύναται ὁ ἐναγόμενος νὰ ἀντιτάξῃ τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι εἶναι αὐτὸς ἰδιοκτῆτης ἢ ὅτι ἔχει ἄλλο πραγματικὸν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ πράγματος, οἷον ἐπικρασίαν ἢ ἐνέχυρον. ἔτι δὲ τὴν ἔ ν σ τ α σ τ ι ν τ ο ῦ π ω λ η θ ῆ ν τ ο ς καὶ π α ρ α δ ο θ ῆ ν τ ο ς π ρ ᾱ γ μ α τ ο ς, (exceptionem rei venditae et traditae), ἀρμόζουσιν ἐπὶ πωλήσεως πράγματος ἀλλοτρίου, ὅπερ ὁ πωλητὴς γενόμενος ἔπειτα ἰδιοκτῆτης διεκδικεῖ παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου αὐτὸ ἀνεπιλήπτως, (N. 1 πρ. καὶ § 5, N. 2 Πανδ. (21. 3) ἢ διεκδικεῖ ἔπειτα ὡς πωληθὲν ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἀλλότριον ἐν ᾧ ἦν ἴδιον, οἷον ἐπ' ἐνέχυρῳ δανιστῆς τὸ πωληθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἴδιον πρᾶγμα ὡς πρᾶγμα τοῦ ὀφειλέτου. (N. 10 Πανδ. (20.5), ἢ

καὶ ἐπὶ διεκδικήσεως πράγματος ὅπερ ὁ ἐναγόμενος ἡγόρασεν ἐπὶ τῇ ἐγγυήσει τοῦ ἐναγοντος ὅτι δὲν θὰ ἐκνικηθῇ (N. 8 καὶ 31 Κωδ. (8. 45)).

Ὅσακις, καίπερ μὴ ἀφαιρουμένης τῆς νομῆς, οὐχ ἦττον διαταράσσεται ἡ κυριότης διὰ πράξεως ἢ παραλείψεως ἄλλου, χωρεῖ ἡ ἀρνητικὴ ἀγωγή, ἀποτελοῦσα τρόπον τινὰ *διεκδικήσιν* τῆς ἐλευθερίας τοῦ πρᾶγματος (*vindicacionem libertatis rei*) κατὰ παντός τρίτου ἀξιοῦντος ἀδίκως περιορισμούς τῆς κυριότητος. Αὕτη τείνει εἰς τὸ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ κυριότης ἐλευθέρα περιορισμοῦ, δύναται δὲ νᾶντιτάξῃ ὁ ἐναγόμενος ὅτι ἡ κυριότης αὐτοῦ περιορίζεται ὑπὸ δουλείας ἢ ἄλλου τινός δικαίωματος εἰς αὐτὸν ἀνήκοντος. Διὸ ὁ μὲν ἐνάγων ὀφείλει νάποδείξῃ τὴν κυριότητα αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἥτοι τὸ ἀπεριόριστον αὐτῆς, διότι αὕτη ὡς φυσικὴ καὶ κανονικὴ κατάστασις τεκμαίρεται μέχρι τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου (N. 13 πρ. Πανδ. (41. 1), N. 1 § 1 Πανδ. (29. 5) Α. Π. 152 τοῦ 74). ὁ δὲ ἐναγόμενος ὀφείλει νάποδείξῃ τὸ περιοριστικὸν αὐτῆς δικαίωμα αὐτοῦ. Ἡ δὲ *π ο υ β λ ι κ ι α ν ἡ ἄ γ ω γ ῇ* προστατεύει τὸν νεμηθέντα τὸ πρᾶγμα καλῇ πίστει καὶ νομίμῳ τίτλῳ, ἀλλ' ἀπολέσαντα τὴν νομὴν πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ πρὸς χρησικτησίαν χρόνου. (Ἰδε Ἀγωγή πονηλικιανή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κωδικέλλος (*codicillas*) Κληροδοσία δύναται νὰ συσταθῇ οὐχὶ μόνον διὰ διαθήκης, ἀλλὰ καὶ διὰ *κ ω δ ι κ ε λ λ ο υ*. Εἶναι δ' ὁ κωδικέλλος, ὡς καὶ ἡ διαθήκη, διάταξις τελευταίας βουλήσεως, περιέχουσα κατ' ἀκολουθίαν τὸν περὶ τῆς περιουσίας ἢ ἄλλων συμφερόντων ὀρισμὸν τοῦ διαθέτου· ἀλλὰ διαφέρει τῆς διαθήκης κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ κωδικέλλου δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἐγκατάστασις κληρο-

νόμου ἢ ἀποκλήρωσις (§ 2 Εἰσηγ. (2. 29) N. 6 Πανδ. (29. 7), N. 7 Κωδ. (6. 36)). Ἡ διὰ τοῦ κωδικέλλου ἐν ταῦτοις ἐκφραζομένη θέλησις εἶναι ἦττον τῆς διαθήκης ἐπίσημος· δύναται δὲ ἐκφρασθῇ ὑπὸ τε τοῦ διὰ διαθήκης διαθέσαντος καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ διαθέσαντος διὰ διαθήκης (N. 16 ἐν τέλει Πανδ. (29. 7), § 4 Εἰσηγ. (2. 25)). Διακρίνονται δ' οἱ κωδικέλλοι εἰς γραπτούς καὶ προφορικούς, ὡς καὶ αἱ διαθήκαι (N. τελ. § τελ. Κωδ. (6. 36), N. 3 ἐν ἀρχῇ Κωδ. (6. 4))· ἐτι δὲ εἰς κωδικέλλους μετὰ διαθήκης καὶ εἰς κωδικέλλους ἐξ ἀδιαθέτου· καὶ οἱ μὲν ἐξ ἀδιαθέτου ὑφίστανται ἀφ' ἐαυτῶν, οἱ δὲ μετὰ διαθήκης ἀκολουθοῦσι τὴν τύχην τῆς διαθήκης (§ 1 Εἰσηγ. (2. 25), N. 3 § 1 καὶ τελ. N. 8 § 1 καὶ N. 16 Πανδ. (29. 7)).

Δύνανται νὰ καταρτίσωσι κωδικέλλους μόνον οἱ κεκτημένοι τὸ δικαίωμα τῆς καταρτίσεως διαθήκης (N. 6 § 3, N. 8 § 2 Πανδ. (29. 7)). Ὑπόκεινται δ' οἱ κωδικέλλοι εἰς ὀλιγωτέρας ἢ αἱ διαθήκαι διατυπώσεσι, διότι πέντε μάρτυρες ἀρκοῦσιν εἰς κατάρτισιν κωδικέλλου, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ ὑπογράψωσιν ἐν τῇ γραπτῷ καταρτίσει μὲν κωδικέλλῳ (N. τελ. ἐν τέλει Κωδ. (6. 36))· κατ' ἐξαιρέσιν ὑπόκεινται εἰς 4 καὶ αἱ διαθήκαι διατυπώσεσι οἱ κωδικέλλοι τῶν τυφλῶν N. 8 Κωδ. (6. 22). Οὐδόλως δ' ἀπαιτεῖται ἐπὶ κωδικέλλων ἡ ὑπογραφή τοῦ διαθέτου, οὐδ' ἡ σφραγὶς τῶν μαρτύρων, ἀλλ' οὐδ' ἡ τάξις τῆς γραφῆς (§ 3 Εἰσηγ. (2. 25) N. 6 § 1 Πανδ. (29. 7)). Δύνανται δὲ τις καὶ νὰ συντάξῃ πολλοὺς κωδικέλλους, οἵτινες συνισχοῦσι πάντες, εἰάν δὲν ἀντιφάσκωσιν ἀλλήλοις (§ 3 Εἰσηγ. (2. 25), N. 6 § 1 Πανδ. (29. 7)).

Ἐν κωδικέλλῳ, ὡς ἐλέχθη καὶ ἄνω· τέρῳ, δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐγκυτάστασις κληρονόμου ἢ ἀποκλήρωσις· συγχωρεῖται ὅμως ἐν αὐτῷ ἡ δῆλωσις τῶν ὀνομάτων τῶν κληρονόμων, ὁ προσδιορι-

σμός τῆς κληρονομικῆς μερίδος ἐκάστου καὶ ἡ ἐξήγησις αἰρέσεώς τινος ἀμφιβόλου ἢ ἀσαφούς ἐπιβαλλομένης τῷ κληρονόμῳ, εἴτε δὲ ἡ δῆλωσις τῆς ἀναξιοτήτος τοῦ κληρονομεῖν τινὰ τῶν συγκληρονόμων, ὅτε καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ δημόσιον ἡ μερίς αὐτοῦ (N. 36 καὶ 77 Πανδ. (28. 5), N. 10 Πανδ. (28. 7), N. 38 Πανδ. (35. 1), N. 21 § 1 Πανδ. (28. 1), N. 4 Κωδ. (6. 35). Ἐὰν δ' οἱ κωδικέλλοι ἐπικυρῶνται διὰ διαθήκης, σκοπεῖται ὁ χρόνος τῆς καταρτίσεως αὐτῶν καὶ οὐχὶ τῆς διαθήκης ὡς πρὸς τὰ πρᾶγματι καὶ περιστατικά. Οὕτως, ἐὰν ὁ Παῦλος κατέλιπεν εἰς τὸν Πέτρον ἐν κωδικέλλῳ τὸ ἐνδύμα αὐτοῦ καὶ ἐπεκύρωσε διὰ διαθήκης τὸν κωδικέλλον, πρέπει πρὸς εὐρεσιν τοῦ καταλειφθέντος εἰς τὸν Πέτρον ἐνδύματος νὰ ἐξετασθῇ ὁ χρόνος τοῦ κωδικέλλου καὶ οὐχὶ ὁ τῆς διαθήκης (N. 7 § 1 Πανδ. (29. 7).

Σημειωτέον ὅτι διαθήκη ἐνδεῆς τῶν νομίμων διατυπώσεων οὐδ' ὡς κωδικέλλος ἰσχύει καὶ ἂν ἔχη πάντα τὰ τοῦ κωδικέλλου προσόντα (N. 1 § Πανδ. (29. 7), πλὴν ἂν ὁ διαθέτης ἐδήλωσεν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ὅτι, ἂν αὕτη δὲν ἰσχύῃ ὡς διαθήκη, θέλει νὰ ἰσχύσῃ τοῦλάχιστον ὡς κωδικέλλος. Ἡ τοιαύτη δῆλωσις, καλουμένη *κωδὶκελλική ῥήτρα* (*clausula codicillaris*), μετατρέπει τὴν ἄκυρον διαθήκην εἰς κωδικέλλον. Ὡπεὶ δὲ καὶ διὰ κωδικέλλου δὲν δύναται νὰ ἐγκατασταθῇ κληρονόμος, ἀλλὰ δύναται νὰ διατεθῶσι κληροδοτήματα καὶ καταπιστεύματα, ὑποτίθεται ὅτι ὁ θανὼν διὰ τοιοῦτου κωδικέλλου ἀνέθηκεν εἰς τοὺς ἐξ αὐτοῦ κληρονόμους τὴν ἀπόδοσιν τῆς κληρονομίας εἰς τοὺς ἐν τῇ τραπείσῃ εἰς κωδικέλλον ἄκυρῳ διαθήκῃ ὀνομασθέντας ὑπ' αὐτοῦ κληρονόμους (N. 41 § 3 Πανδ. (28. 6), N. 3 ἐν τέλει Πανδ. (29. 1), N. τελ. § 1 Κωδ. (6. 36), N. 29 § 1 Πανδ. (28. 1 N. προτελ.

§ τελ. Πανδ. (2. 31). Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοιαύτης δηλώσεως (κωδικελλικῆς ῥήτρας) ἡ διαθήκη ἰσχύει ὡς κωδικέλλος, ἂν ᾖ ναι διαθήκη στρατιωτικῇ (N. 3 Πανδ. (29. 1), ἡ ἂν κληροδοτῇται δι' αὐτῆς ἡ ἐλευθερία εἰς δούλον (N. 38 Πανδ. (40. 5). Ἀλλ' οὐδ' ἡ κωδικελλικὴ ῥήτρα σώζει τὴν διαθήκην, ἐὰν δένδουκρινήθῃ δι' αὐτῆς ἡ βούλησις τοῦ διαθέτου (μὴ δυνθέντος νὰ περατώσῃ τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς) ἢ ἐὰν ὁ ἐγκατασταθεὶς κληρονόμος ἔχῃ ἀνικανότητα τοῦ κληρονομεῖν ἢ ἐὰν στερῇται ἰκανότητος διαθέσεως ὁ διαθέτης (N. 14 § 1 Πανδ. (13. 32) ἐν συνδ. πρὸς N. 35 Πανδ. (28. 1), N. 10 § 1 Πανδ. (34. 9), N. 6 § 3, N. 1 καὶ 8 § 2 Πανδ. (29. 7) ἢ ἐὰν παρεσιωπήθῃ τέκνον ἢ δὲν ἀπεδέξατο τὴν κληρονομίαν ὁ κληρονόμος (N. 29 Πανδ. (28. 1), N. 3 Πανδ. (28. 6).

Σημειωτέον τέλος ὅτι αἱ περὶ κωδικέλλων διατάξεις ἐθεωρήθησαν εἰκότως ὑπὸ τῆς νομολογίας διασώζουσαι τὴν ἰσχύν αὐτῶν καὶ νῦν (A. Π. 44 τοῦ 40, ἀποφ. τῶν ἐν Ναυπλίῳ ἐφετῶν 310 τοῦ 46 κτλ.), ἅτε τοῦ περὶ διαθηκῶν ψηφίσματος καταργήσαντος μόνους τοὺς ἀντικειμένους αὐτῷ ἕρισμοὺς περὶ τῶν ἐξωτερικῶν διατυπώσεων τῶν διαθηκῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς περὶ κωδικέλλων διατάξεις.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Κωφάλαλοι. Ἀλλαχοῦ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν φιλόανθρωποι καὶ μεγαλεπήβολοι ἄνδρες συνέστησαν εἰδικὰ κωφάλαλων ἐκπαιδευτήρια, ἐν οἷς, ἀναπληρουμένης τῆς ἀκοῆς διὰ τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀτελείας τοῦ λόγου διὰ τῆς μιμικῆς, ἀναπτύσσεται ἡ διάνοια τῶν κωφάλαλων καὶ ὑπορριπίζεται ἡ ἀγάπη αὐτῶν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν πρόσδον. Ταῦτα δὲ ἀπὸ τινος τερατίως ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ νῦν πανταχοῦ σχεδὸν τυγχάνουσι τινος μορφώσεως οἱ κωφάλαλοι. Ἀλλ' οἱ μὴ ἐκπαιδευθέντες οὕτω κωφάλαλοι ἐξο-

μοιοῦνται πολλάκις πρὸς βλάκας. Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι οἱ κωφάλαλοι δὲν τιμωροῦνται ἐπὶ ταῖς ἐγκληματικαῖς αὐτῶν πράξεσιν, ἂν μὴ βεβαιωθῇ ὅτι ἔχουσι τὴν ἀπαιτουμένην νοητικὴν ἀνάπτυξιν εἰς κατανόησιν τοῦ ἀξιοποίνου καὶ τῶν ἐπακολουθημάτων αὐτῶν καὶ τότε δὲ τιμωρονται πολλῷ ἐλαφρότερον ("Ἰδε Κατα-

λογισμός). Ὅρίζεται δὲ ἐν ταῖς δικονομίαις νομοθεσίαις ὅτι, ἐὰν οἱ κωφοὶ ἢ ἄλαλοι μάρτυρες ἢ κατηγορούμενοι ὡς ἄπειροι τοῦ γράφειν, διορίζεται ὑπὸ τοῦ διεξάγοντος τὴν ἐξέτασιν δικαστοῦ διερμηνεύς, ἐπερχομένης ἄλλως ἀναίρεσως τῆς ἀποφάσεως ("Ἰδε Ἀναίρεσις, Ἑρμηνεύς).
Θ. Ν. Φλογαίτης.

Λαθρεμπόρευμα πολέμου. Ἐν ὥρᾳ πολέμου οἱ ὑπῆκοι τῶν οὐδετέρων κρατῶν δικαιούνται μὲν νὰ ἐμπορεύωνται πρὸς τοὺς ἐμπολέμους, ὡς καὶ ἐν ὥρᾳ εἰρήνης, ἀλλ' ἀπαγορεύεται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τὸν τύπον ἐμπορίου νὰ προμηθεύωσιν εἰς τὸν ἕνα τῶν ἐμπολέμων κατὰ τοῦ ἐτέρου ἀντικείμενα ἢ πράγματα, προωρισμένα εἰς πολεμικὴν χρῆσιν, δηλονότι χρησιμεύοντα πρὸς ἐπίθεσιν ἢ ἄμυναν. Τοιαῦτα ἀπηγορευμένα ἀντικείμενα, μεταφερόμενα εἰς τὸν ἕτερον τῶν πολεμίων ὑπὸ τῶν οὐδετέρων, ἀποτελοῦσι τὸ λεγόμενον ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ πολέμου. Καὶ ἄλλοτε μὲν θεωροῦντο τοιαῦτα μόνον τὰ ὅπλα τοῦ πολέμου καὶ τὰ παρεσκευασμένα πολεμφοδία. Τανῦν ὅμως ἐπεξετάθη ὑπὸ τινων κύκλος τῶν ἀπηγορευμένων ἀντικειμένων. Οὐχ ἥττον σαφὴς τις ὁρισμὸς ἀπηγορευμένων ἀντικειμένων οὐδαμῶς περιλαμβάνεται. Οὕτως ἐν τῇ διακηρύξει τῶν Παρισίων τῆς 16 ἀπριλίου 1856 μνημονεύεται μὲν ἡ ἔκφρασις πολέμου, ἀλλ' οὐδαμῶς λαθρεμπόρευμα, ἀλλ' ὀρίζεται τίνα τὰ ἀποτελοῦντα αὐτό. Ἐν ἐκάστῃ δὲ τῶν ὑπὸ τῆς Γερμανίας μετ' ἄλλων ἐπικρατειῶν συνομολογηθεῶν τριῶν συνθηκῶν ἀπὸ τοῦ 1869 μέχρι τοῦ 1875 κατὰ διάφορον τρόπον ἀναγράφονται τὰ ἀπαρτίζοντα τὸ πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα πράγματα. Διαφωνία δ' ἐπι-

κρατεῖ ἂν τὰ ὕλικά τὰ δυνάμενα νὰ χρησιμεύωσιν εἰς πολεμικὰς ἐνεργείας, ἀλλ' ἐν τούτοις χρησιμεύοντα καὶ ἐν εἰρήνῃ, οἷον ἡ πυρίτις, πρέπον νὰ θεωρῶνται πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα. Ἀλλ' ἐπικρατεστέρᾳ ἡ γνώμη ὅτι τοῦτο ἤρηται ἐκ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν. Οὕτως, ἂν ἡ πυρίτις μεταφέρηται κατὰ μεγάλας ποσότητας, θεωρητέα ὡς τοιαύτη· ἐπίσης τὰ ὑφάσματα καὶ αἱ ἐρέαι, αἱ ἀποδεδειγμένως προωρισμέναι διὰ τὸν πολέμιον στρατόν. Θεωροῦνται δὲ γενικῶς ὡς πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα οἱ ἵπποι, ἔτι δὲ οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι, ὡς χρησιμεύοντες μεγάλως εἰς τὸν πόλεμον. Ἐπίσης αἱ διὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἀτμομηχαναί. Ἐπίσης οἱ γαιάνθρακες οἱ πρὸς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐχθροῦ μεταφερόμενοι. Ἀλλ' αἱ ζωοτροφίαι δὲν ὑπάγονται κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην εἰς τὰ ἀπηγορευμένα ἀντικείμενα, οὐδὲ τὰ εἰς μεταλλικὸν χρήματα ἢ πολυτίμα μέταλλα (πλὴν ἐὰν ὦσι προωρισμένα διὰ τὴν ἐμπόλεμον δύναμιν), οὐδὲ τὰ πολεμικὰ πλοῖα (πλὴν ἐπίσης ἐὰν ὦσι προωρισμένα διὰ τὴν ἐμπόλεμον δύναμιν), οὐδ' ἡ ναυπηγήσιμος ξυλεία καὶ τὰ πρὸς ναυπηγίαν χρησιμεύοντα. Ῥητέον ὅμως ὅτι τὰ πρὸς ἰδίαν τοῦ πλοίου ἀσφάλειαν (κατὰ πειρατῶν) ἢ πρὸς θήραν ἢ χαιρετισμὸν φερόμενα ἐν ἐμπορικῷ πλοίῳ ὅπλα ἢ πολεμφοδία δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πολεμικὸν λα-

θρεμπόρευμα. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ὑπαρχούσης ἀμφιβολίας ἂν ἀντικείμενόν τι ὑπάγῃται εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος δυνάμει τῶν ἐν ἰσχύϊ συνθηκῶν καὶ τῶν σχετικῶν κανονισμῶν δοτέα λύσις ἀποφατική, ἅτε τῆς μὲν ἐλευθέρως ἐξασκήτους τῆς ἐμπορίας ἀποτελούσης τὸν κανόνα, ἐξαίρεσιν δ' ἀποτελοῦντος τοῦ περιορισμοῦ αὐτῆς κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα τοῦ δικαίου ἐρμηνευτέας στενῶς τῆς ἐξαίρεσεως. Καὶ εἰ μὲν αὕτη ἡ κυβερνήσις τοῦ οὐδετέρου Κράτους ἐπιχειρήσῃ ἐπ' ἀμοιβῇ ἢ ἄνευ ἀμοιβῆς τὴν μεταφορὰν ἀντικειμένων, ἀποτελοῦντων πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα, παραβιάζει καταδύλως τοὺς περὶ οὐδετερότητος κανόνας, ὅθεν θεωρητέα ὡς σύμμαχος θατέρου τῶν πολεμίων καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐχθρά. Ἐὰν δ' ὑπῆκοι τοῦ οὐδετέρου Κράτους οἰκειοθελῶς ἐπιχειρήσωσι τὴν μεταφορὰν αὐτῶν, θεωροῦνται ἀτομικῶς ἔνοχοι τῆς ἐχθρικής πράξεως καὶ ὑπόκεινται εἰς τὴν ποινὴν, ἣν τὸ ἀλληλεθὺς δίκαιον ὀρίζει, δηλονότι θημεύονται τὰ μεταφερόμενα ὑπ' αὐτῶν εἶδη, μηδὲν δίκαιον τοῦ Κράτους, εἰς δ' οὗτοι ἀνήκουσι, νὰ προστατεύσῃ αὐτούς. Δικαιοῦνται δὲ οἱ ἐμπόλεμοι ἐφ' ὅλων τῶν μερῶν, ἅτινα δυνατόν νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς θέατρον τοῦ πολέμου, ὅθεν καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, νὰ προνοῶσιν, ὅπως παρακωλύσωσι τὴν εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν παροχὴν βοηθειῶν ὑπὸ τῶν ὑπηκόων τοῦ οὐδετέρου Κράτους, μετερχόμενοι τὴν νηοφίαν ("Ιδε λέξιν), τὴν σύλληψιν τῶν κομιζόντων τὸ λαθρεμπόρευμα οὐδετέρων πλοίων καὶ τὴν δήμευσιν τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὸ ἀντικειμένων. Τελεῖται δ' ἡ δήμευσις ἄνευ ἀποζημιώσεως, πλην εἰ μὴ συνωμολογηθῇ αὕτη διὰ συνθηκῶν ἢ ἦν ἀποδεδειγμένον ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν ἠγνόει ὅτι ἦσαν προωρισμένα εἰς τὸν πόλεμον. Δημεύεται δὲ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν

γνώμην οὐχὶ μόνον τὸ λαθρεμπόρευμα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄθῳον φορτίον, 1) ὅπταν τὸ λαθρεμπόρευμα ἀποτελῇ κατ' ἐλάχιστον τὸν ὅρον τὰ τρία τέταρτα τοῦ φορτίου, 2) ὅπταν τὸ ἄθῳον μέρος τοῦ φορτίου ἀνήκῃ εἰς τὸν κύριον τοῦ λαθρεμπορεύματος, 3) ὅπταν τὰ ἔγγραφα τοῦ πλοίου καὶ τὰ δηλωτικά τοῦ φορτίου εὐρίσκωνται πλαστά, 4) ὅπταν ᾗναι ὑπόχρεως δυνάμει ἀλληλεθνοῦς συνθήκης ὁ κύριος τοῦ πλοίου εἰς τὴν μὴ ἀνάληψιν τῆς μεταφορᾶς πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἤρξατο ὑποχωροῦσα εἰς τὴν ὑπὸ τῶν σημαντικωτέρων τανῶν συγγραφέων ὑποστηριζομένην εὐλογον γνώμην ὅτι οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ δήμευσις τοῦ φορτίου, διότι δυνάμει τῆς διακηρύξεως τῶν Παρισίων τοῦ 1856 «ἐχθρική περιουσία ὑπὸ οὐδετέραν σημαίαν εἶναι ἀσύλητος».

Σημειωτέον ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ κομίζον τὸ πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα οὐδέτερον πλοῖον συνδημεύεται κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, ὡς ἂν τὸ πλοῖον καὶ τὸ φορτίον ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ὡς ἂν ὁ φορτωτὴς ἐπειράθῃ νὰ ἀποκρύψῃ τὸν ἀληθῆ προορισμὸν τοῦ φορτίου, ὡς ἂν ἐγένετο ἀπόπειρα νὰ ἀποκρυβῇ τὸ ὄνομα τοῦ ιδιοκτήτου ἢ τὸ πλοῖον ἀνήκει εἰς ιδιοκτήτην, εἰς δὲ κατὰ τὰς συνθήκας ἢ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, εἰς δ' ὑπάγεται, ἦν ῥητὴς ἀπηγορευμένον νὰ μεταφέρῃ ταῦτα εἶδη εἰς τὸν ἐχθρόν.

Προσθετέον ὅτι ἐθεωρήθη εἰκότως ἐν τῇ διεθνῇ πρακτικῇ ὡς πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα καὶ ἡ ὑπὸ τῶν οὐδετέρων πλοίων μεταφορὰ ἀνδρῶν, ἀνηκόντων εἰς τὸν κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θάλασσαν στρατὸν τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπολέμων μερῶν, ὡς πρᾶξις καθαρῶς ἐχθρική, ἢ ἐκούσια μεταφορὰ πολεμικῶν ἐγγράφων, προερχομένων ἐκ τῶν ἐμπολέμων ἢ ἀποστελλομένων πρὸς αὐτοὺς (εἴτε ἐξ ἐχθρικοῦ τό-

που εἶτε ἐκ λιμένος οὐδετέρου). Ἄλλ' ὅπως δημευθῇ καὶ τὸ πλοῖον, ἀνάγκη νὰ ᾖ βέβαιον ὅτι ὁ πλοίαρχος ἢ ὁ ἐφοπλιστὴς διετέλουν ἐν γνώσει τῆς ιδιότητος τῶν ἐπιβατῶν ἢ τῶν ἐγγράφων. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ὑπάγονται εἰς τὸν κανόνα τοῦτον τὰ δυνάμει συμβάσεων ἐκτελοῦντα τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων ἢ τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν ταχυδρομικὰ ἀτιμολογιαῖαν οἱ πλοίαρχοι ὀφείλουσι νὰ μετακομίσωσι τὰ παραδιδόμενα αὐτοῖς ἔγγραφα ἢ ἄνδρας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Λαμπτόμος. Ἰδε Θανατικὴ ποινὴ.

Λατομεῖον. Λατομεῖον λέγεται ὁ χώρος ὃ ἐγκλείων λίθους χρησίμους εἰς τὰς τέχνας ἢ πρὸς οἰκοδομήν, οἷον μάρμαρα καὶ τιτανολίθους ἐν γένει, σχιστολίθους, ἀκόνας, γρανίτας, βασάλτους, πώρους καὶ λοιπούς, ὡς ἐν τῷ 4ῳ ἄρθρῳ τοῦ ΧΨ' περὶ μεταλλείων νόμου ἀναγράφονται.

Ἡ ἀπαριθμῆσις ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ εἶναι μᾶλλον ἐνδεικτικὴ, καὶ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ πᾶσα ἄλλη ὕλη προσμοιάζουσα κατὰ τὰ συστατικὰ πρὸς τοὺς λίθους, θὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην.

Ι. Μοσχονήσιος

Λατόμους καὶ λιθοτόμους. Λατόμους εἶναι ἡ ἐργασία, δι' ἧς ἐξορύσσονται λίθοι ἐκ τῶν λατομείων.

Κατὰ τὸ 41ον ἄρθρον τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας καὶ ἐν ὑπαίθρῳ λατόμησις ἐνεργεῖται ἄνευ ἀδείας· ἥτοι πᾶς ἔχων ἐν τοῖς ὄγκοις αὐτοῦ χώρον, περιέχοντα πέτρωμα μαρμάρου, σχιστολίθου κτλ., δύναται ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς νὰ ἐπιχειρήσῃ λατόμησιν αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἢ νὰ τὸ ἐκμισθώσῃ πρὸς λατόμησιν εἰς ἄλλους.

Ἦν δὲν ὁμοῦ πρόκηται νὰ γείνῃ ἡ λατόμησις οὐχὶ πλέον ἐν ὑπαίθρῳ, ἀλλ' ὑπὸ

τὴν ἐπιφάνειαν καὶ δι' ὑπονόμων στοῶν, ἢ λατόμησις ἐνεργεῖται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ.

Τὸ ἐδάφιον τοῦτο (δεύτερον τοῦ 41ου ἄρθρου) εἶναι καὶ πῶς ἀόριστον καὶ ἀσαφές, μὴ ὀρίζον τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιτηρήσεως τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ. Ἡ αἰτιολογικὴ τοῦ νομοσχεδίου ἔκθεσις εἶναι κατὰ τοῦτο ἐπίσης ἀσαφής καὶ ἀόριστος.

Ὁ γαλλικὸς περὶ μεταλλείων νόμος (ἄρθρ. 81 καὶ 82), ἐξ οὗ ἐλήφθησαν τὰ ἄρθρα 41 καὶ 42, ὀρίζει, ὅτι ἡ ἐν ὑπαίθρῳ λατόμησις γίνεται μὲν ἄνευ ἀδείας, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, τηρουμένων καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν γενικῶν καὶ τοπικῶν κανονισμῶν.

Ὅταν δὲ ἡ λατόμησις ἐνεργῇται δι' ὑπονόμων στοῶν, οἱ λατομοῦντες ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς διοικήσεως ὡς ἐν τῷ 5ῳ τίτλῳ τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀρίζεται· ἐν τῷ τίτλῳ δὲ τούτῳ διὰ τῶν ἄρθρων 47—50 ἐκτίθεται ὁ τρόπος τῆς ἐπιτηρήσεως.

Ὡστε καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἡ ἐπιτήρησις θὰ γίνηται κατὰ τὰ ἄρθρα 51—53 τοῦ 10ου κεφαλαίου, καθ' ὃ ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν μεταλλείων ἢ ὁ ὀρυκτολόγος (κατὰ τὸν νόμον ΦΙ' τοῦ 1819) ἐπιτηρεῖ τὸν τρόπον τῆς λατομήσεως, δίδει κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ τὰς προσηκούσας ὁδηγίας εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας, καὶ ἀναφέρει εἰς αὐτὸν τὰς ἁλλείψεις, τὰς καταχρήσεις, καὶ τοὺς κινδύνους ἐκ λατομήσεως κτλ., ὅπερ οὐδέποτε, φρονοῦμεν, ἐγένετο παρ' ἡμῖν.

Κατὰ τὸ 42ον ἄρθρον τοῦ νόμου: «Οἱ »λιθοτομοῦντες ἐν λατομείοις ὑπόκεινται, »εἰς τὴν πληρωμὴν φόρου ὀριζομένου εἰς »10 0/0 τοῦ καθαροῦ προϊόντος»: Καθαροὺς δὲ προϊόντας εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς

θγοραίας ἑξίας αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ ὀλικοῦ ὑπολειπόμενον. Τὸ ἄρθρον ὀρίζει ὅτι τὸν φόρον καταβάλλουσιν οἱ λιθοτομῶντες, ὥστε θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι, εἰ μὲν ὁ ἰδιοκτήτης εἶναι καὶ ὁ λιθοτομῶν, αὐτὸς θὰ καταβάλῃ καὶ τὸν φόρον, εἰ δὲ ὁ μισθωτής, οὗτος φορολογεῖται, ἐκτός ἐάν συμφωνηθῇ ἄλλως κατὰ τὴν μίσθωσιν.

Ι. Α. Μοσχοουήσιος

Λαχεῖα. Διὰ τε τοῦ ἐιδικοῦ νόμου τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1836 περὶ λαχείων καὶ διὰ τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθ. 684) ἀπαγορεύετο ἡ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς σύστασις λαχείων καὶ κατεδιώκοντο ποινικῶς οἱ προβαίνοντες εἰς σύστασιν τοιούτων, ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ὥρισεν ἀκριβέστερον ὁ νεώτερος νόμος ΑΧΑ' τῆς 30 Δεκ. 1887 περὶ λαχείων, καθ' ὃν ἀπαγορεύεται μὲν ἐν πρώτοις οὐ μόνον ἡ σύστασις οἰουδήποτε λαχείου καὶ πᾶσα ἐκθεσις πρὸς πώλησιν ἢ κυκλοφορία τίτλων ἀναγνωρίσεως δικαιώματος ἢ ἀποσχῆς ἐράνων ἐπὶ λαχείου, συσταθέντος ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ, ὅθεν καὶ ἡ ἐκδοσις, μεταβίβασις ἢ κυκλοφορία οἰουδήποτε τίτλου ἀναγνωρίζοντος ἀμοιβὰς (primes) ἐπιπροσθέτως εἰς ἄλλην ὑποχρέωσιν ἢ πλεονεκτήματα ἀρτῶμενα ἐκ κληρώσεως ἢ οἰουδήποτε ἄλλου τρόπου ἐκκυθεύσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκδοσις, ἐκθεσις πρὸς πώλησιν ἢ κυκλοφορία οἰουδήποτε ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, δι' οὗ μεταβιβάζεται ἢ ἀναλαμβάνεται ὑποχρέωσις πρὸς μεταβίβασιν δικαιωμάτων ἐπὶ κερδῶν ἢ ἀμοιβῶν, ἐξαρθωμένων ἐκ κληρώσεως ἢ οἰουδήποτε ἄλλου τρόπου ἐκκυθεύσεως, ἢ τῶν τίτλων, εἰς οὓς στηρίζονται τοιαῦτα δικαιώματα, καταργεῖται δὲ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἰς χορήγησιν ἀδειῶν, ἐπιτερεπομένης ἐφεξῆς μόνον τῆς δι' ἐιδικοῦ νόμου συστάσεως λαχείων ἢ τῆς ἐκδόσεως ἢ κυκλοφορίας τίτλων ἀναγνωρίσεως δικαιώματος ἢ ἀμοιβῆς ἐπιπροσθέ-

του, πλὴν τῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Λαχείων, ἅπερ ἐπιτρέπεται κανονίζονται διὰ Βασιλικῶν διαταγμάτων. (Σημειωτέον ὅτι τὸ τελευταῖον παράδειγμα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διάταγμα, δι' οὗ καταργήθησαν τὰ προηγουμένα περὶ τούτου διατάγματα, εἶναι τὸ Διάταγμα τῆς 18 Μαρτίου 1895, περιλαμβανόμενον ἐν ἡμετέρῳ "Εκτῷ Συντομῶν".) Ἡ δὲ παράβασις τῶν διατάξεων τούτων οὐ μόνον ἐπάγει τὴν ἀπώρυκτα τῆς συναφθείσης συμβάσεως καὶ ἐπισύρει κατὰ τοῦ παραβάτου τὴν ἐπιζομένην ἐν τῷ νόμῳ ποινὴν ἐπανορθωτικὴν, ἀλλὰ καὶ προκαλεῖ τὴν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς κατάσχισιν τῶν τίτλων, συντασσόμενης περὶ τούτου ἐκθέσεως, ἣτις ὑπογράφεται ὑπὸ τε τῆς κατασχούσης ἀρχῆς καὶ δύο μαρτύρων, ἂν παρευρεθῶσι ταῖς οὗτοι τὰ δὲ τοῦ λαχείου ἀντικείμενα ἐκποιῶνται καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς παραβάσεως, εἰ ὑπόκεινται εἰς φθορὰν ἢ ἐπικεῖται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς, καὶ δὲ τοῦ ἀντιτίμου τὰ μὲν δύο τρίτα εἰσάγονται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, τὸ τρίτον ἀποδίδεται τῷ μηνυτῇ, ὅστις λαμβάνει καὶ τὸ τρίτον τῆς εἰσπραχθῆσας χρηματικῆς ποινῆς.

Ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐγγυηρίου χρηματός πρὸς ἀγορὰν ξένων χρεωγράφων ἢ λαχειοφόρων ὁμολογιῶν, ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν παραβάτην ποσότης τοῦ ποινῆς ποσότης δραχμῶν (ἄρθ. 685), ὡς ἐπίσης ἡ διάδοσις συγγραμμάτων τεινόντων εἰς τὴν διέγερσιν ἢ διατήρησιν τῆς πρὸς τὰ λαχεῖα κλίσεως διὰ δεισιδαιμόνων ἢ ἄλλων ἀπατηλῶν ἀναπλασμάτων (ἄρθ. 686).

Θ. Ν. Φλορατῆς

Λεῖα. Τοῦ διὰ θαλάσσης πολέμου ἀποβλέποντος ἐν γένει εἰς τὴν μείωσιν τῆς θαλασσίας δυνάμεως τοῦ πολεμικοῦ ἐθεωρήθη ὅτι μετέχει τῶν τοῦ πολέμου

περιπετειῶν καὶ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τοῦ πολεμίου κράτους, ὡς ἐπαυξάνον τὰς κατὰ θάλασσαν δυνάμεις αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ἐν τῷ κατὰ ξηρὰν πολέμῳ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερούται ὡς ἀρχὴ θεμελιακὴ τὸ ἀπαρβίαστον τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας, ἐν τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ ἰσχύει δυστυχῶς ἡ ἀρχὴ ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ δήμευσις τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας, ἥτοι τῶν ἐμπορικῶν πλοίων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐμπορευμάτων, τῶν ἀνιχνόντων εἰς τοὺς ὑπάρχους τοῦ πολεμίου κράτους, καθιερωμένη ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ὑπὸ τὸ ὄνομα δικαίωμα τῶν θαλασσίων λειῶν. Εἰς λείαν ὑπόκεινται τὰ πλοῖα, ὧν ἡ κυριότης ἀνήκει εἰς τοὺς ὑπάρχους τοῦ πολεμίου κράτους ἐν τῇ στιγμή τῆς συλλήψεως, οἷο κηρύσσεται μὲν ἄκυρος πᾶσα μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ πλοίου μεταβίβασις τῆς κυριότητος αὐτοῦ εἰς ὑπῆκοον οὐδετέρου δυνάμεως, ἰσχύει δὲ τούναντιον ἢ μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ πολέμου, ἀλλὰ πρὸ τῆς συλλήψεως τοῦ πλοίου, μεταβίβασις τῆς κυριότητος αὐτοῦ, πλὴν ἐὰν ἐγένετο ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ πλοῖον εὐρίσκετο ἐν πλῷ, ὅτε δικαίως ἡ μεταβίβασις θεωρεῖται εἰκονικὴ. Ἀνήκει δὲ τὸ δικαίωμα τῆς λείας εἰς τὰ πολεμικὰ μόνον πλοῖα τῶν πολεμίων κρατῶν, καὶ εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ πολεμικοῦ ἔχοντα καταδρομικά, ὅπου ἡ καταδρομὴ θεωρεῖται ἰσχύουσα. Ἀσκειται δὲ μόνον ἐν τοῖς ὑπαγομένοις εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐμπολέμων ὕδασι καὶ ἐν τοῖς ὕδασι τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης (πλὴν τῶν μερῶν ἐκείνων, ἅπερ διὰ γενικῶν συνθηκῶν ἢ εἰδικῶν μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων συμβάσεων ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς οὐδέτεροι). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῷ νεωτέρῳ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ (ὑπὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν) καθιερώθη ὅτι δὲν ἀσκεῖται τὸ δικαίωμα τῆς λείας κατὰ τῶν ἀγνωστών τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου πλοίων, ρὶν ἢ παρ' ἐλπί, ἢ ἀπὸ τῆς ἐνάγκης τοῦ

πολέμου ὀριζομένη ἐπὶ τούτῳ προθεσμία ὑπὸ τῶν ἐμπολέμων δυνάμεων. Κατὰ δὴλον δ' ὅτι λήγει τὸ τῆς λείας δικαίωμα ἅμα τῇ συνομολογήσει τῆς περὶ εἰρήνης συνθήκης· ἀναστέλλεται δὲ διαρκουσῶν τῶν συνομολογουμένων γενικῶν ἀναχωρῶν τοῦ πολέμου καὶ τῶν εἰδικῶς ἀναστέλλουσῶν τὰς κατὰ θάλασσαν ἐχθροπραξίας ἀναχωρῶν.

Ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ δικαίωματος τῆς λείας τηροῦνται οἱ ἐξῆς κανόνες: Τὸ πολεμικὸν πλοῖον, συναντῶν ἐν τῇ πηλᾷ πλοῖον ἐμπορικόν, οὐ ἄγνοεῖ τῶν ἐθνικότητων, καλεῖ αὐτὸ νὰ ὑψώσῃ τὴν σημαίαν αὐτοῦ κατὰ τὰ περὶ τούτου νομομισμένα. Ἐὰν δ' αὐτὸ ἀρνηθῇ, ἀποπειρώμενον νὰ διαφύγῃ, καταδιώκεται ὡς ὑποπτον (ὅτι ἀνήκει δηλαδὴ εἰς τὸ πολέμιον κράτος). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν τὸ καταδιωκόμενον ἐχθρικὸν πλοῖον ὑποστείλῃ τὴν σημαίαν αὐτοῦ (δηλοῦν οὕτως ὅτι παραδίδεται), τὸ μὲν πλήρωμα αἰχμαλωτίζεται, τὰ δὲ ναυτιλιακὰ ἔγγραφα κατατίθενται ἐν κιβωτίῳ σφραγιζομένῳ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ συλληφθέντος πλοιάρχου, συνεπιτιθέμενος καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σφραγίδα, ἀσφαλίζονται δ' ὡς αὐτὸς τὰ κιβώτια καὶ αἱ ἀποθηκαὶ αὐτοῦ, συντασσομένης ἀκριβῶς περὶ τῆς γενομένης λείας ἐκτίσεως· κατὰγεται δ' εἴτα τὸ πλοῖον εἰς μέρος ἀσφαλὲς ἢ εἰς λιμένα, ἐνθα ἐδρεύει τὸ ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστήριον, ἀπαγορεύεται δὲ κατὰ κανόνα ἡ καταστροφή ἢ πυρπόλησις αὐτοῦ, πρὶν ἢ τὸ ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστήριον κηρύξῃ αὐτὸ νόμιμον λείαν, πλὴν ἐὰν ᾖναι ἀδύνατος ἡ καθοδήγησις τοῦ πλοίου εἰς ὁ μέρος ἐδρεύει τὸ δικαστήριον, ἀπειλουμένης ἄλλως τῆς καταλήψεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πολεμίου, ὅτε κατὰ τὴν γνώμην ἐνίων συγγραφέων, εἰ μὲν τὸ πλοῖον ἔφερεν ἐχθρικὴν σημαίαν, ὁ συλλεβὼν αὐτὸ δικαιούται νὰ ἐξολοθρεύσῃ αὐτό, εἰ δὲ οὐδέτεράν σημαίαν (καίπερ ἀνῆκον εἰς ὑπῆκοον πολεμίου Κράτους) ὀφείλει νὰ κατα-

λίπη αὐτὸ ἀνέπαφον. Σημειωτέον ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ ἡ ἐξαγορὰ τοῦ ληϊσθέντος πλοίου, ὡς ὅτι εἶναι ἀνέφικτος ἡ ἀσφαλὴς αὐτοῦ καθοδήγησις εἰς λιμένα τοῦ Κράτους, ὅτε κρατοῦνται μὲν τὰ ἔγγραφα τοῦ ληϊσθέντος πλοίου καὶ δύο τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ, συντάσσεται δὲ περὶ τῆς ἐξαγορᾶς συμβόλαιον εἰς δύο ὁμοια πρωτόγραφα ἀντίγραφα, καλούμενον ἀσφαλίον, οὗ δυνάμει τὸ πλοῖον τοῦτο διαφεύγει τὸν κίνδυνον νὰ υποβληθῇ εἰς δευτέραν λείαν ὑπὸ ἄλλου πολεμικοῦ πλοίου μέχρι τέλους τῆς ἐν αὐτῷ ὀριζομένης προθεσμίας.

Σημειωτέον ὅτι ἐπεκράτει ἄλλοτε ἐν τῇ πρακτικῇ ὁ κανὼν ὅτι, ἂν τὰ ληϊσθέντα ὑπὸ τοῦ πολεμικοῦ πλοῖου ἢ πράγματα τοῦ ἐχθροῦ δὲν μετεγέρθησαν εἰς μέρος, ἀσφαλίζον τὴν κατοχὴν αὐτοῦ, ἤτοι εἰς λιμένα τινα τοῦ Κράτους, εἰς ὃ ἀνήκει τὸ ἐνεργῆσαν τὴν λείαν πλοῖον ἢ εἰς λιμένα οὐδέτερον, ὅθεν δύνανται κατὰ τὴν αὐτὴν συμπλοκὴν ἢ ἀμέσως μετὰ ταῦτα νὰ ἀνακληθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, τὸ εἰς λείαν ὑποκύψαν πλοῖον δικαιούται νὰ ἀναλάβῃ τὰ ληϊσθέντα. Ἀκολούθως ὑπεστηρίχθη ὅτι δὲν δικαιούται εἰς ἀνάκλησιν τῶν ληϊσθέντων τὸ πλοῖον, καθ' ὃ ἡ λεία, ὡς ὅτι περὶ τῆς λείας. Ἀλλ' ἀπὸ τίνος ἐπικρατεῖ ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ἔχουσα ἐνθέρμους ὑπερμάχους καὶ τοὺς νεωτάτους καὶ σπουδαιοτάτους τῶν συγγραφέων, ἡ ὀρθοτάτη ἀρχὴ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀναλήψεως τῆς λείας ὑφίσταται ἕως τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἤθελεν ἀποφανθῇ τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον περὶ τοῦ νομίμου τῆς γενομένης λείας. Ἄν δὲ τὰ ληϊσθέντα περιέλθωσιν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Κράτους, εἰς ὃ ἀνήκον, διὰ νέας λείας γενομένης μετὰ τὴν νομιμοποίησιν τῆς πρώτης, ἡ νέα αὕτη λεία ὡς μὴ συνισταμένη εἰς ἀνάληψιν χρήζει ἐπίσης νομιμοποιήσεως. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε ὁ ἀρχι-

κὸς τῶν ληϊσθέντων κύριος ἀνακτάται τὴν κυριότητα αὐτῶν μόνον μετὰ τὴν καταβολὴν τῶν γενομένων δαπανῶν καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν διασωζόντων τὰ ναυάγια κεκονισμένης ὑπὸ τοῦ ἐπιχωρίου νόμου ἀμοιβῆς. Ἐὰν δὲ τὸ ληϊσθὲν πλοῖον ἀπαλλαγῇ τῶν χειρῶν τοῦ πολεμικοῦ διὰ τῆς βοήθειας τοῦ πληρώματος αὐτοῦ, δικαιούται μὲν τοῦτο εἰς ἀξίωσιν ἀμοιβῆς, ἀλλὰ δὲν γίνεται κύριον τοῦ ἀπελευθερωθέντος πλοίου, ἀποδιδόμενου εἰς τὸν ἀρχικὸν αὐτοῦ κύριον.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἀνωτέρω κανόνες περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς λείας ἐτροπὸν ποιήθησαν πολλοῶν ἐν τῇ πράξει, εἴτε δι' εἰδικῶν συμβάσεων, οἷον διὰ τῆς μετὰ τὸν Ἰταλίας καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν συμβάσεως τοῦ 1871, ὀριζούσης ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς λείας ἰσχύει μόνον ὡς πρὸς τὰ παραβιάζοντα τὸν ἀποκλεισμὸν πλοῖου, εἴτε καὶ διὰ μονομεροῦς παραιτήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς λείας ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς ἀμοιβαιότητος (οἷον διὰ τῆς κατὰ τὸν Αὐστροπρωσικὸν πόλεμον τοῦ 1866 παραιτήσεως τῆς Αὐστρίας) ἢ καὶ ἄνευ τοῦ ὅρου τούτου (οἷον τῆς παραιτήσεως τῆς Πρωσίας κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870). Ἡ παραιτήσις δ' αὖτε δύναται νὰ ᾖ καὶ μερικὴ, οἷον ἡ καθιερωθεῖσα κατ' ἔθος ὅτι εἶναι ἀπαράβιαστα τὰ διαπλέοντα τὰς θαλάσσας ἐχθρικά πλοῖα χάριν ἐπιστημονικῶν μελετῶν. Δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς γενικὸς κανὼν ὅτι τυγχάνουσιν ἀπαράβιαστα τὰ ἀλειυτικά πλοῖα παντὸς εἶδους, τὰ ἀλειυτικά σκαυὰ καὶ ἐργαλεῖα, τὰ προϊόντα τῆς ἀλείσεως καὶ αὐτοὶ οἱ τὴν ἀλείψαν ἀσχοῦντες ὑπήκοοι τοῦ πολεμικοῦ Κράτους, ὡς ὅτι τηροῦσιν αὐστηρῶς τοὺς περὶ οὐδετερότητος κανόνας.

Ρητέον ὅτι οἱ νεώτατοι καὶ ἐπιστημολογικῶς τῶν συγγραφέων καταδικάζουσι τὴν λείαν ὡς ἀθέμιτον πολεμικῆς ἐνεργείας μέσον· ὅθεν ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι τὰ

χιστα θέλει ἐκλίπει καὶ ἡ λεία, ὥς ἐξέλιπε σχεδὸν ἡ καταδρομή.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Λειῶν ἐκδίκασις. — Αἱ λείαι (ἴδε λέξιν Λεία) νομιμοποιῶνται μόνον μετὰ προηγουμένην αὐτῶν ἐκδίκασιν καὶ ἀναγνώρισιν ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστηρίων. Ἐκ τῆς θεμελιακῆς τοῦ ἀλληλεονόου δικαίου ἀρχῆς ὅτι τὰ Κράτη εἰσὶν ἀνεξάρτητα ἀλλήλων προκύπτει ὅτι κατὰ κανόνα ἡ δικαστικὴ δικαιοδοσία ἐκάστου Κράτους περιορίζεται εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ὑπηκόους. Ἀλλ' ἐν πολέμῳ ἀκότως ἀνεγνωρίσθη εἰς τὰ ἐμπόλεμα κράτη οὐχ ἦττον τὸ δικαίωμα τοῦ περιορίσκειν διὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τὴν ἐμπορικὴν καὶ ναυτιλιακὴν ἐπιμιξίαν τῶν οὐδετέρων πρὸς τοὺς ἐμπολέμους ἢ τὸ δικαίωμα τῆς νηυσίας, ἀσκούμενον καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, ἀσκούσι δὲ καὶ κατὰ τῶν ὑπηκόων τῶν οὐδετέρων κρατῶν τὸ δικαίωμα τῆς λείας, οὐ ἀπόρροια τὸ δικαίωμα καὶ νὰ ἰδρῶσι τὰ δικάσοντα τὴν τῆς λείας νομιμότητα δικαστήρια, καταρτιζόμενα ὅτε μὲν ἐκ δικαστικῶν λειτουργῶν ἀποκλειστικῶς, ὅτε δὲ ἐκ δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀναμίξ, ὅτε δὲ καὶ ἐκ διοικητικῶν μόνον. Σημειωτέον ὅτι δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ ἰδρῶσι λειῶν δικαστήρια ἐν πᾶσι τοῖς λιμέσι τοῦ Κράτους. Ὅθεν οὐναι νὰ ἰδρῶσι καὶ ἐν μόνον πρωτόκλητον δικαστήριον καὶ ἐν δευτερόκλητον ἢ Ἐφετεῖον ἢ Ἀκυρωτικόν, ἐδρεύοντα ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Κράτους ἢ ἀλλοῦ. Παρ' ἡμῖν οὕτε περὶ λειῶν οὕτε περὶ ἐκδικάσεως αὐτῶν ὑπάρχει ἐν ἰσχύϊ νόμος τις. Ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι ἡ ἐκδίκασις τῶν λειῶν ἦν ἀνατεθειμένη εἰς τὴν λεγομένην Ἀ ν τ ῖ θ α λ α σ σ ῖ ο υ δι κ α σ τ η ρ ῖ ο υ Ἐ π ῖ τ ρ ο π ῆ ν, ἥς αἱ ἀποφάσεις ὑπεβάλλοντο εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. (Σημειωτέον ἐν παρόδῳ ὅτι μετὰ καὶ ἄλλων σημαντικῶν ἐγγράφων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος

διασώζονται τὰ πρωτόγραφα τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς παρ' ἐμοί, διατηρηθέντα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου πατρός μου, μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης καὶ Εἰσηγητοῦ αὐτῶν). Ἐπὶ δὲ Καποδιστρίου συνέστη εἰδικὸν τριμελὲς δικαστήριον λειῶν, οὗ αἱ ἀποφάσεις ἦσαν ὀριστικά.

Σημειωτέον ὅτι ὁ συλλαβὼν ἐχθρικὸν ἢ οὐδέτερον πλοῖον κυβερνήτης πολεμικοῦ πλοίου ὀφείλει νὰ ἀσφαλίσῃ τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ πράγματα τοῦ συλληφέντος πλοίου. Ἐνίων κρατῶν οἱ κανονισμοί, εἰον ὁ τῆς Αὐστρίας, ἐρίζουσιν ὅτι ἐπὶ τοῦ συλληφέντος πλοίου ἐπαίρεται ἡ σημαία τοῦ συλλαβόντος αὐτὸ πλοίου, διατηρεῖ δ' οὐδὲν ἦττον καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ σημαίαν. Ἐὰν βλάβῃ ἡ ἀδάρια, συμβᾶσαι εἰς τὸ συλληφέν πλοῖον, ὑπαγορεύουσι ταχεῖαν ἐπισκευήν, ἢ τὰ ἐμπορεύματα ὑπόκεινται εἰς φθοράν. ὁ συλλαβὼν αὐτὸ κυβερνήτης προνοεῖ μετὰ τοῦ κυβερνήτου τοῦ συλληφέντος καὶ τοῦ προξένου, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγει τὸ συλληφέν, περὶ θεραπείας τῆς ἐπείγουσας ἀνάγκης. Δύναται δὲ νὰ ὑποσπάσῃ εἰς τὸ συλληφέν πλοῖον ἐκ τοῦ ἰδίου πληρώματος ἀξιωματικούς μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἀνδρῶν πρὸς καθοδήγησιν αὐτοῦ εἰς ἓνα τῶν λιμένων τοῦ ἰδίου Κράτους ἢ τινος τῶν συμμάχων αὐτοῦ ἢ νὰ διατηρήσῃ αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν ἢ παραδῶσῃ εἰς ἕτερον πολεμικὸν πλοῖον πρὸς φύλαξιν, ἕως οὗ ἐπιτευχθῇ ἡ ὁδηγία αὐτοῦ εἰς ἓνα τῶν λιμένων τούτων.

Ὡς βάσις τῆς δίκης χρησιμεύει ἡ ἔκθεσις τοῦ ληϊσαντος, ἀρτηγουμένη τὰ γεγονότα καὶ περιέχουσα τὰ μαρτυροῦντα τὴν τῆς λείας νομιμότητα στοιχεῖα. Ὁ καταγωγεὺς παραδίδωσιν εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν τὰ σχετικὰ ἔγγραφα μετὰ τῶν ἐγγράφων καὶ βιβλίων τοῦ ληϊσθέντος πλοίου, ἥτις διὰ τῆς προσηκούσης ἐξετάσεως τοῦ τε κυβερνήτου καὶ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀποτελούντων τὸ πλήρωμα ἀμφοτέρων

ρων τῶν πλοίων ἐξακριβοῦ τὰ πρὸς ἐκτίμησιν τῆς νομιμότητος τῆς λείας γεγονότα, μεθ' ὃ συντάσσεται ἐν τῷ πλοίῳ, αἰρομένων τῶν σφραγίδων, λεπτομερὲς ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων, διατάσσεται δὲ ἡ ἐκποίησις μὲν τῶν εἰς φθορὰν ὑποκειμένων πραγμάτων, ἢ ἐν τῇ ξηρᾷ δ' ἀπλοήκουσις τῶν φυλακτέων. Μετὰ τοῦτο δ' ἐπιλαμβάνεται τῆς δίκης τὸ δικαστήριον τῶν λειῶν, ἀκοῦσιν τοὺς διαφερομένους, τὸν τε δηλαδὴ συλλαβόντα (προβάλλοντα ὅτι τὸ πλοῖον, οὐδέτερον ὄν, ἐκόμισε πολεμικὸν λοθρεμπόρευμα (ἴδε λέξιν) ἢ παρεβίασεν ἀποκλεισμὸν πραγμάτων, ἢ, ἀνήκον εἰς ὑπήκοον τῆς ἐμπολέμου δυνάμεως, ὑπόκειται εἰς λείαν κτλ.) καὶ τὸν συλληφθέντα (προβάλλοντα ὅτι σὺδ' αὐτῶς παρέβη τὰ τῆς οὐδετερότητος καθήκοντα), καὶ μετὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν προσαγομένων ὑπ' αὐτῶν ἀποδείξεων ἀποφαίνεται, εἴν ἡ λεία ἐγένετο νομίμως καὶ εἴν ἡ νομιμότης ἐκτείνεται εἰς πάντα τὰ ληϊσθέντα πράγματα. Καὶ εἰ μὲν ἡ λεία ὑπῆρξε παράνομος, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ ἀθώωσις ἢ σὺν τῇ ἀθώώσει καὶ ἀποζημίωσις τοῦ ληϊσθέντος διὰ τὴν ἐκ τῆς λείας βλάβην (ῥασάκις κατ' οὐδὲν τὸ συλληφθὲν πλοῖον εὐθύνεται ἐπὶ τῇ παρανομῷ λείᾳ, ὡς προσαγαγὼν ἐγκλίρως κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς συλλήψεως ἢ πῆς νηυσίας τὰ δι' αὐτὴν ἐμαρτυρεῖτο ἡ ἀθωότης αὐτοῦ στοιχεῖα). εἰ δὲ ὑπῆρξε νόμιμος, διατάσσεται ἡ καταδίκη. Τελεῖται δ' ἡ ἐκτέλεσις τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων διὰ τῆς δημοσίας πωλήσεως τῆς λείας ἢ διὰ τῆς ὀριστικῆς καταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου, ἃν εἴχε πωληθῇ. Σημειωτέον ὅτι τὰ οὐδέτερα κράτη, ὧν οἱ ὑπῆκοοι ἡδικήθησαν τυχόν ἐκ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστηρίων, δικαιοῦνται νὰ ποιήσωνται παραστάσεις διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ, ἀξιοῦντα τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς ἀδίκου ζημίας, ὀφείλει δὲ τὸ ἐμπόλεμον Κράτος νὰ δεχθῇ τὴν ἐκ νέου

ἐξέτασιν καὶ συζήτησιν καί, εἴν ἐξ αὐτῆς προκύψῃ ὅτι αἱ παραστάσεις ἦσαν ἐπὶ λόγῳ, νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς ἀδικηθέντας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ληξιαρχικά βιβλία καλοῦνται ἐν τῷ ἀστικῷ ἡμῶν νόμῳ τὰ βιβλία, ἐν οἷς ἐγγράφονται ὑπὸ τῶν ληξιαρχῶν αἱ ληξιαρχικαὶ πράξεις (ἴδε τὴν λ.). Τὰ ληξιαρχικά βιβλία ἀριθμοῦνται κατὰ σελίδα καὶ μονογραφοῦνται κατὰ φύλλον ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν ἢ τοῦ ἐπιτετραμμένου ὑπ' αὐτοῦ δικαστοῦ καὶ φέρουσιν ἐπὶ τοῦ τελευταίου φύλλου τὴν περὶ τοῦτο μαρτυρίαν, συναναφερομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σελίδων καὶ παρατιθεμένης τῆς ἡμερομηνίας καὶ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν δικαστοῦ. Γράφονται δ' ἐν αὐτοῖς αἱ ληξιαρχικαὶ πράξεις κατὰ συνέχειαν, μὴ παραιτουμένου κενοῦ τόπου. Καὶ ἡ μὲν ἐκ δεξιᾶς προαιρέσεως ἀλλοίωσις τῆς ἀληθείας ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις (τουτέστιν ἐν ταῖς ἐγγραφομέναις ἐν αὐτοῖς ληξιαρχικαῖς πράξεσι) ἢ ἡ μετὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν νόθευσις τοῦ περιεχομένου ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τῆς πλαστογραφίας. Ἄλλ' αἱ ἐν τῇ συντάξει καὶ τηρήσει τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων ἐξ ἀμελείας παραβιάσεις ἢ παραλείψεις (ἥτοι ἡ κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν παραβάσις ἐξ ἀπροσεξίας τῶν νομίμων διατυπώσεων ἢ ἡ παρεξοδιστικὴ σφάλματος ἢ παντελὴς παράλειψις τῆς συντάξεως τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων ἢ ἡ μὴ προσήκουσα αὐτῶν φύλαξις ἀπὸ πάσης κατάχρηστος καὶ ὑπεξαγωγῆς τιμωροῦνται εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 362 τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (εἰλημμένου ἐκ τοῦ ἀρθ. 181 τοῦ Βασιρικοῦ νομοσχεδίου τοῦ 1831) διὰ φυλακίσεως τριῶν ἡμερῶν μέχρι τριῶν μηνῶν ἢ διὰ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ διακοσίων δραχμῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ληξιαρχικαὶ πράξεις α-
λονται αἱ ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις
ἐγγραφόμεναι ὑπὸ τῶν ληξιάρχων πρᾶ-
ξεις περὶ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν
γάμων, γεννήσεων, θανάτων, μεταβολῶν
ἢ προσθηκῶν ὀνομάτων, ἀναγνωρίσεων
νόμων τέκνων, υἱοθεσιῶν καὶ διαζεύξεων.
Ἐγγράφονται δὲ αἱ ληξιαρχικαὶ πράξεις,
ἀναλόγως τῆς πληθύσεως τῶν κατοίκων, ἢ
εἰς ἓν βιβλίον τριμερὲς ἢ εἰς τρία βι-
βλία· καὶ εἰς μὲν τὸ ἓν μέρος ἢ βιβλίον
καταχωρίζονται αἱ γεννήσεις, μεταβολαὶ ἢ
προσθηκαὶ ὀνομάτων, ἀναγνωρίσεις νό-
μων τέκνων καὶ αἱ υἱοθεσίαι, εἰς τὸ δὲ οἱ
γάμοι καὶ αἱ διαζεύξεις, εἰς δὲ τὸ τρίτον
οἱ θάνατοι.

Τίνι τρόπῳ ζητεῖται ἡ διόρθωσις λη-
ξιαρχικῆς πράξεως ἐπραγματεύθημεν ἐν
τῷ ἄρθρῳ **Διαδικασία ἐπ' ἀ-
ναφορᾷ**.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ληστεία εἶναι τὸ βιαιότατον τῶν
κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἀδικημάτων καὶ
τὸ χεῖριστον τῶν ἀδικημάτων ἀπάντων
διὰ τε τὴν αἰσχροὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν
μοχθηρίαν τοῦ ἀδικουμένου, καὶ τὸν μέ-
γαν καὶ παντοειδῆ κίνδυνον τοῦ ἀδικου-
μένου, καὶ τὴν δεινὴν κατὰ τῆς κοινῆς
ἀσφαλείας ἀπειλήν, ἣν βαθέως πολλὰ-
κις διαταλεύει.

Καὶ κατὰ τὴν ληστείαν δέ, ὡς καὶ
κατὰ τὴν κλοπὴν, σκοπεῖται ἡ ἀφαίρε-
σις ἁλλοτρίου πράγματος πρὸς ἰδιοποίη-
σιν, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν κλοπὴν τὸ ἁλ-
λότριον ἀφαιρεῖται λάθρᾳ, κατὰ δὲ τὴν
ληστείαν βιαίως. Καὶ ἐπὶ κλοπῆς δὲ
εἶναι δυνατὴ ἡ χοῆσις βίας χωρὶς
διὰ ταύτης νὰ μεταβάλληται ὁ γενι-
κὸς χαρακτήρ τοῦ ἀδικήματος, ὡς ἐπὶ
ρήξεως ἢ παραμορφώσεως τοῦ κλαπέτος,
ἵνα μὴ ἀναγνωρισθῇ, καὶ καθέτης, ἀλλ'
ἡ τοικύτη βία περιορίζεται κατὰ τοῦ
πράγματος μόνου, κατὰ δὲ τὴν ληστείαν
ἡ βία ἐπάγεται κατὰ τοῦ ἔχοντος τὸ

πρᾶγμα, κατὰ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τοῦ
ἀδικουμένου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δ' εὐχερῶς διαγιγνώ-
σκει τις, ὅτι τὰ στοιχεῖα τῆς ληστείας
ταυτίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς τὰ
τῆς κλοπῆς, τὴν βιζικτὴν δὲ διαφορὰν τῶν
ἀδικημάτων τούτων πρὸς ἄλληλα συνι-
στᾷ τὸ στοιχεῖον τῆς βίας, ὅπερ κυρίως
χαρακτηρίζει τὴν ληστείαν, ὡς τὴν
κλοπὴν τὸ λαθραῖον· διό, ὡς δὲν εἶναι ду-
νατὸν νὰ νοηθῇ κλοπὴ πραττομένη διὰ
τῆς βίας, οὕτω δὲν εἶναι δυνατόν νὰ
νοηθῇ καὶ ληστεία λάθρᾳ.

Καὶ ἡ φανερά δ' ἐστὶ ἀφαίρεσις ἀνευ
τῆς κατὰ προσώπου βίας, καὶ πρὸ τῶν
ὀφθαλμῶν τοῦ ἔχοντος αὐτοῦ, ἀποτελεῖ
κλοπὴν καὶ οὐχὶ ληστείαν· ὡς ἀρπάζον-
τός τις πρᾶγμα ἐκτεθειμένον πρὸς τινα
σκοπόν, καὶ τρεπομένου εἰς φυγὴν· τὸ
δὲ λαθραῖον ἐνταῦθα περὶ τὴν κατάληψιν,
λανθάνοντος τοῦ ἄρπαγος μέχρι ταύτης
τὴν προσοχὴν τοῦ ἔχοντος.

Ἐκ τοῦ στοιχείου δὲ τῆς βίας παρα-
συρόμενοί τινες ἐξέλαβον, ὅτι ἡ ληστεία
δὲν ἀποτελεῖ κυρίως ἀδικήμα κατὰ τῆς
ἰδιοκτησίας, ἀλλὰ προσωπικῆς ἐπιθέσεως
καὶ βιαιοπραγίας, καὶ ἐντεῦθεν συνήγα-
γον, ὅτι ἡ ἀφαίρεσις τοῦ πράγματος δὲν
εἶναι ἀναγκαῖον ταύτης στοιχεῖον· ἄλ-
λος δὲ πάλιν, καίπερ ἀποδίδοντες, εἰς τὴν
ληστείαν τὸν χαρακτήρα τῆς κατὰ τῆς
ἰδιοκτησίας προσβολῆς, φθάνουσιν εἰς τὸ
αὐτὸ μετ' ἐκείνων συμπέρασμα, ὡς προέ-
χοντος τοῦ χαρακτήρος τῆς προσωπικῆς
προσβολῆς, καὶ ἐπομένως ἐξ αὐτῆς μόνης
ἀποτελουμένου τοῦ ἀδικήματος καὶ χωρὶς
τῆς ἀφαίρεσεως.

Ἡ πρώτη δὲ τῶν ἀνωτέρω γνώμων
εἶναι προφανῶς ἐσφαλμένη, διότι, ἀφαιρου-
μένου τοῦ πλεονεκτικτοῦ στοιχείου, οὐδεὶς
λόγος νὰ πλασθῇ ἴδιον εἶδος ἀδικήματος,
τῆς τε προσωπικῆς ἐπιθέσεως καὶ τῶν
βιαιοπραγιῶν καὶ τῶν κακώσεων, ὡς
καὶ τῆς δυνατῆς ἐκ τούτων βλάβης, καὶ

τοῦ θανάτου αὐτοῦ τοῦ ἀδικουμένου, ἀνευ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ ἰδιοποιήσεως ἄλλοτρίου πράγματος, ἀναγομένων ἀναγκαιῶς εἰς τὰ ὁμώνυμα ἀδικήματα τῆς ἀδικου ἐπιθέσεως, τῶν τραυμάτων, τοῦ φόνου καὶ καθεξῆς.

Ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα γνώμη οὐχ ἤτον γωλή εἶναι, διότι δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἀδίκημα πλήρες καὶ τετελεσμένον, εἰμὴ ὑποτεθῇ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως σύμφωνον πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ ἀδικουντος τεθέντα σκοπὸν· δεχόμενοι δὲ, ὅτι σκοπὸς τοῦ ἀδικήματος εἶναι ἡ διὰ τῆς βίας ἀφαιρέσεις τοῦ πράγματος, δεόν νὰ δεχθῶμεν ἔτι, ὅτι ἡ τετελεσμένη ληστεία προϋποτίθει τὴν ἀφαιρέσιν ἐπιτευχθεῖσα, ἄλλως μόνῃ ἢ πρὸς ἀφαιρέσιν ἐπενεχθεῖσα βία συνιστᾷ ἀπλῶς ἀπόπειραν ληστείας. "Ὅθεν καὶ ἐνταῦθα χωροῦσιν ὅσα καὶ περὶ κλοπῆς ἐλέχθησαν" (ἴδε Κλοπή).

Ἐντεῦθεν δὲ συνάγομεν τὸν ἀκόλουθον ὅρισμόν,

ὅτι ληστεία εἶναι ἡ ἐπὶ σκοπῷ ἰδιοποιήσεως ἀφαιρέσεις ξένου κινητοῦ πράγματος διὰ βίας, ἐπαγομένης κατὰ τοῦ ἔχοντος αὐτοῦ.

Ὁ ὅρισμός οὕτως ἔχων περιλαμβάνει, ὡς προεῖρηται, τὰ πλεῖστα τῶν στοιχείων τῆς κλοπῆς· τουτέστι τὴν ἀφαιρέσιν τοῦ πράγματος, τὸ ἄλλότριον αὐτοῦ, τὸ κινητόν, τὸ ὕλικόν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἰδιοποιήσεως· ἐπομένως χωροῦσι καὶ ἐνταῦθα πάντα, ὅσα ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς περὶ τούτου ἐδέχθημεν· τουτέστιν·

ὅτι τὸ πρᾶγμα δεόν μέχρι τῆς πράξεως νὰ εὑρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀδικουμένου καὶ οὐχὶ τοῦ ἀδικούντος αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἡ ἀφαιρέσεις ἐγένετο πλήρης, ἥτοι ἱκανὴ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν στέρησιν τοῦ κυρίου, εἰμὴ μεταγενεστέρα ἀντίδρασις ἐπέλθῃ.

ὅτι προσέτι ὁ ἀφαιρὼν ἀπὸ τρίτου τὸ ἴδιον, καίπερ βιαίως, δὲν πράττει

ληστείαν, καὶ ἂν ἐτι ἐνόμιζεν αὐτὸ ἄλλοτριον, ἢ καὶ τᾶνάπαλιν ἂν τὸ ἄλλότριον ἐνόμιζεν ἴδιον, ἀλλ' αὐτοδίκιαν ἢ ἄλλο τι.

ὅτι μόνον ἐπὶ κινητῶν καὶ ὕλικῶν πραγμάτων χωρεῖ ληστεία, διότι μόνον ταῦτά εἰσι δεκτικὰ ἀφαιρέσεως καὶ ἰδιοποιήσεως ἅμα, ἡ δὲ βία περὶ ἀκινήτων ἢ ἀσωμάτων ἀντικειμένων ἢ διασωμάτων συνιστᾷ κατὰ τὰς περιστάσεις ἄλλο τι ἀδίκημα, ὡς ἐκβίασιν, φθορὰν ξένης ἰδιοκτησίας, αὐτοδίκιαν καὶ καθεξῆς, ἀλλ' οὐχὶ ληστείαν.

ὅτι πρὸς τούτοις ἀνευ τοῦ πλεονεκτητικοῦ σκοποῦ τῆς ἰδιοποιήσεως οὐδ' ἡ ἀφαιρέσεις οὐδ' ἡ περὶ τούτων βία ἀποτιλοῦσι ληστείαν, ἀλλ' ἄλλο πάλιν ἀδίκημα κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀδικούντος.

Κοινὸν δ' ἔτι στοιχεῖον τῆς κλοπῆς καὶ τῆς ληστείας εἶναι ἡ παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ κυρίου ἀφαιρέσεις· τοῦτο ὅμως περιλαμβάνεται ἀναγκαιῶς εἰς τὸ κύριον ἐνταῦθα στοιχεῖον τῆς βίας, διότι οὐδεὶς λόγος ταύτης ἐπὶ συναινοῦντος, ἐπομένως περιττὸν ὅλως ν' ἀναγραφῇ ἐν τῷ ὅρισμῳ τοῦ ἀδικήματος.

Ἡ δὲ βία, τὸ ἰδιάζον τῆς ληστείας στοιχεῖον, δι' οὗ ἀπὸ τῆς κλοπῆς διαστέλλεται, εἶναι δυνατὴ σωματικῶς καὶ ψυχολογικῶς. Καὶ σωματικὴ μὲν βία εἶναι οὐ μόνον ἡ καθ' οἷονδὴποτε τρόπον δέσμευσις τοῦ ἀδικουμένου, ἀλλὰ καὶ ἡ καταπόνησις αὐτοῦ διὰ κακώσεων καὶ βασάνων καὶ ἀκρωτηριασμῶν κλπ. καὶ ἡ διὰ φαρμάκων ἢ ἄλλων παραπλησίων μέσων ἀπονάρκωσις, καὶ πᾶς ἄλλος τρόπος καθιστῶν αὐτὸν ἀνίκανον πρὸς ἀντίστασιν ἢ ἄμυναν, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁ φόνος αὐτοῦ. Ψυχολογικὴ δὲ βία ἡ ἐξανάγκασις τοῦ ἀδικουμένου νὰ ὑπομείνῃ τὴν παρὰ τοῦ ἀδικούντος ἀφαιρέσιν τῶν ἰδίων δι' ἀπειλῆς κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ κακώσεων ἐπίσης ἢ βασάνων ἢ ἀκρωτηριασμῶν ἢ ὅπωςδὴποτε ἄλλως.

Ψυχολογικήν δ' ἔτι βίαν συνιστᾷ ἡ ἀπειλή κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τοῦ σώματος κλπ. προσώπων προσφιλῶν τῷ ἀδικουμένῳ (ὅδε Καταλογισμός), ὡς καὶ ἡ ἀπειλή περὶ καταστροφῆς ἄλλης ἀνωτέρας αὐτοῦ περιουσίας· ἡ τοιαύτη ὁμῶς βία, ἐξαναγκάζουσα τὸν ἀδικούμενον νὰ πράξῃ ἢ νὰ παραλείψῃ τι πρὸς ὄφελος τοῦ ἀδικούντος, συνιστᾷ κυρίως ἐκθίασιν, ἥτις ἄλλο ὁμογενές τῇ ληστείᾳ ἀδίκημα· ὁθεν κατὰ τὴν ληστείαν ἡ ἀπειλή ὡς καὶ ἡ σωματικὴ βία δέον νὰ ἐπάγωνται κατὰ τοῦ ἀδικουμένου αὐτοῦ. Ὡς δ' ἡ σωματικὴ βία οὕτω καὶ ἡ ἀπειλή δέον νὰ εἶναι σπουδαία· κρινομένη ὁμῶς κατὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς περιστάσεις τοῦ ἀδικουμένου.

Ἡ σωματικὴ δὲ βία δέον, ὡς εἴρηται, νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ καθιστᾷ τὸν ἀδικούμενον ἀνίκανον ν' ἀντιστῇ· δὲν ἔπεται ὁμῶς ἐκ τούτου, καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιχειρήσῃ οὗτος ἀνίστασθαι καὶ νὰ καταβληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀδικούντος, μεθ' ὃ μόνον νὰ δεχθῶμεν ἐπενεχθεῖσαν τὴν βίαν, ἀφοῦ καὶ μόνη ἡ σπουδαία ἀπειλή λογίζεται ἱκανὴ βία· ἀλλ' ἄρκει ἡ ἐπαγομένη βία νὰ εἶναι ἀνωτέρα τῆς δυνατῆς παρὰ τοῦ ἀδικουμένου ἀντιστάσεως, ἢ καὶ μόνον νὰ ἐκληφθῇ εὐλόγως τοιαύτη παρ' αὐτοῦ, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τούτου ἀντιστάσεως, βλέποντες τὸ μάταιον ἢ καὶ φοβούμενον μεῖζον ἐκ ταύτης κακόν. Τὸ αὐτὸ δὲ ῥητέον καὶ περὶ τῆς ἀπειλῆς, πειθομένου ἀμέσως τοῦ ἀδικουμένου περὶ τοῦ ἀναποτρέπτου τοῦ ἀπειλουμένου κινδύνου, καὶ ἐνδίδοντας ἀμέσως χωρὶς ἀντιστάσεως.

Ὁ ἡμέτερος δὲ ποιν. νόμος χαρακτηρίζει τὴν ληστείαν ὡς ἴδιον ἀδίκημα, σκοποῦν τὴν διὰ βίας ἀφαίρεσιν ξένου κινήτου πράγματος πρὸς ἰδιοποίησιν ἐπομένως ῥητῶς καταλέγει ταύτην εἰς τὰ κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἀδικήματα, καὶ οὐχὶ τὰ τῆς προσωπικῆς προσβολῆς (ἄρθρ. 363 § α').

Σαφῶς δ' ἔτι διαστέλλει ταύτην τῆς κλοπῆς διὰ τοῦ στοιχείου τῆς κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ ἀδικουμένου βίας, κηρύττων ληστὰς τοὺς δι' ὅπλων ἢ ἐργαλείων ἀντὶ ὅπλων ἀπειλοῦντας τὸν κάτοχον, ἢ ἄλλως κατ' αὐτοῦ βιαιοπραγοῦντας, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κλοπῆς ἢ ἐξασφάλισιν τῶν κλαπέντων (§§ 6' καὶ γ' τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου)· καὶ τὰν ἀπαλιν δεχόμενος συρροὴν προσωπικῆς ἐπιθέσεως καὶ κλοπῆς καὶ οὐχὶ ληστείαν, ἂν ἡ ἀφαίρεσις δὲν ἦτο ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς ἐπιθέσεως, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα συνέλθοις τοιαύτην ἰδέαν οἱ ἐπιτεθέντες, δραξάμενοι τῆς εὐκαιρίας τῆς καταπονήσεως τοῦ προσβληθέντος (§ 8' τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου).¹

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ 363ῳ ἄρθρῳ ὁ ἡμέτερος νόμος ὁρίζει τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τῆς βίας, δεχόμενος ἐξίσου τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχολογικὴν· τὴν μὲν σωματικὴν οὐ μόνον δι' ἀμέσους ἐπιθέσεως, ἀλλὰ καὶ δι' οἰασθήπου-ε καταπονήσεως ἢ ἀποναρκώσεως τοῦ ἀδικουμένου, τὴν δὲ ψυχολογικὴν δι' ἀπειλῆς κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τοῦ σώματος, συμφώνως τοῖς προειρημέναις (§§ α' καὶ δ' τοῦ προκειμένου ἄρθρου), προϋποτιθέμενος ἔτι τὴν προσωπικὴν ἐπίθεσιν ἢ τὴν ἀπειλὴν καὶ ἐν γένει τὴν βίαν ἐπαγομένην κατὰ τοῦ ἀδικουμένου αὐτοῦ, κατὰ τὰ προειρημένα ἐπίσης.

Κατὰ τὸν ἐν τῷ μνημονευθέντι δὲ ἄρ-

¹ Νομοθεσίαι τινές, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, δὲν διαπτέλλουσι τὴν ληστείαν ὡς ἴδιον ἀδίκημα, ἀλλὰ καταλέγουσι ταύτην εἰς τὴν κλοπὴν ὡς διάφορον ταύτης τρόπον· τὸ ἄτοπον ὁμῶς τούτου εἶναι προφανές, ἵδιον παρεργόμενοι οὕτω τὴν στοιχειώδη διαφορὰν τοῦ λαθροῦ καὶ τῆς βίας, δέον ἔτι νὰ περιλάβωμεν πάντα τὰ κατὰ τῆς περιουσίας ἀδικήματα εἰς ἓν μόνον, λογιζοντες ἀπλῶς ταῦτα ὡς διαφόρους τρόπους οὗ αὐτοῦ ἀδικήματος.

ὅρων ὁρισμὸν τοῦ ποιν. νόμου ἡ ληστεία λογίζεται τετελεσμένη διὰ μόνης τῆς προσωπικῆς ἐπιθέσεως ἐπὶ σκοπῶ μὲν ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ· τοῦτέστι καὶ ἐνταῦθα ὁ ἡμέτερος νόμος περιέλαβεν εἰς τὸ τετελεσμένον καὶ τὴν ἀπόπειραν μόνην, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κλοπῆς.

Κατεδείχθη δ' ἐν ταῖς προηγουμένοις ὡς καὶ ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς τὸ πεπλανημένον τῆς παραδοχῆς τετελεσμένου ἀδικήματος ἄνευ τοῦ δι' αὐτοῦ σκοπούμενου ἀποτελέσματος, διότι μόνῃ ἡ ἐπιχειρήσις τῶν συντελούντων εἰς τὸ σκοπούμενον, ἄνευ ὅμως ἐπιτυχίας τούτου, συνιστᾷ ἁριδὴλως ἀπόπειραν καὶ οὐχὶ τετελεσμένον ἀδικήμα. Ἡ πλάνη ὅμως αὕτη εἶναι μᾶλλον δεδικοιολογημένη ἐνταῦθα, διότι οὐδ' ἡ ἀξία τῶν βίᾳ ἀφαιρουμένων ἐπιδρα εἰς τὸ εἶδος τῆς καταγνωστέας ποινῆς, οὐδ' ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀφαιρεθέντων ἀπαλλάττει τῆς τιμωρίας ὡς ἐπὶ τῆς κλοπῆς, ἡ δὲ συγχώνευσις ἀποπείρας καὶ τετελεσμένου συντελεῖ πρὸς ἀποφυγὴν πολυπλόκων ἄλλως διατάξεων ἐνταῦθα περὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς, ὡς γενικῶς μὲν τῆς ἀποπείρας ἐλαφρότερον τοῦ τετελεσμένου τιμωρουμένης, ἐνταῦθα δ' ἀνάγκη τὸ πλεῖστον πλήρους τῶν ποινῶν ἐξισώσεως, ἕνεκα τῶν θειῶν πολλάκις ἀποτελεσμάτων τῆς βίας, ἅπερ καὶ ἐπὶ ἀποπείρας ἐξίσου δυνατά.

Τελέντος δ' ὅτι κατὰ τὸν νόμον ἡ ληστεία εἶναι τετελεσμένη διὰ μόνης τῆς πρὸς ἀφαίρεσιν βίας καὶ ἄνευ τῆς ἀφαιρέσεως πράγματι, καὶ ὅτι οὕτω περιελήφθη ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὸ τετελεσμένον καὶ ἡ ἀπόπειρα, συνάγομεν ἀναγκάως, ὅτι, ὡς ἔχει ὁ νόμος, ἀπόπειρα ληστείας δὲν χωρεῖ, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κλοπῆς· διότι πᾶσαι αἱ πρὸ τῆς ἐπαγωγῆς τῆς βίας πράξεις εἰσὶν ἀπλῶς προπαρασκευαστικαί, ὡς μὴ περιέχουσαι ἐκδηλωμένα τὰ στοιχεῖα τῆς ληστείας καὶ πρὸ παντὸς τὸ τῆς βίας,

οὐδὲ φέρουσαι ἀναγκάως εἰς τὸ προκείμενον ἀδικήμα.

Ὡς ἐπὶ παραδ. οὐδ' ἡ παρὰ τὴν ὁλὴν λησίν τινος εἰσβολὴ ἄλλου εἰς τὴν οἰκίαν του, οὐδ' ἔτι πλεόν ἢ ἔξωθεν ταύτης εἰσβολὴ τοιοῦτου τινός, οὐδ' ἡ ἐξόπλισις τούτου ἢ ἡ μεταμφίσεσις καὶ καθεδῆξις ἀποδεικνύουσιν ἀναγκάως σκοπὸν ληστείας, εἰμὴ ἐγένετό πως ἑναρξίς βίας ἐπὶ σκοπῶ ἀφαιρέσεως, διότι ἐξ ἴσου πιθανὸν καὶ ἄλλο ἀδικήμα νὰ σκοπῇται, πρὸ παντὸς δὲ διότι μέχρι τῆς ἐναρξέως τῆς βίας ὑπολείπεται ἔτι ἱκανὸν στάδιον, καθ' ὃ δυνατόν νὰ ἐγκαταλειφθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀδικήματος· τοῦτέστι προπαρασκευαστικαὶ πᾶσαι μέχρι τῆς ἐναρξέως τῆς βίας· ἀλλὰ μὴ γενομένης ἐναρξέως οὐδ' ἀποπείρας λόγος.

Ἐκ τῆς παραδοχῆς δὲ τῆς ληστείας ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς τετελεσμένης καὶ ἄνευ τῆς ἀφαιρέσεως πράγματι κατὰ τὰ προειρημένα, ἀπεκάλεσάν τινες ταύτην τυπικὸν ἀδικήμα, ὡς μὴ ἀποβλέποντος τοῦ νόμου εἰς τὸ ἀποτέλεσμα. Περὶ τὴν χρῆσιν ὅμως τοῦ βρου τοῦ τυπικοῦ ἀδικήματος πολλὴ ἐχώρησε παρανόησις καὶ κατὰ τὴν κληρῶν τὸ ἀδικήμα, καθ' ὃ ὁ νόμος ἀποβλέπει εἰς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν πρᾶξιν ἀδιαφορῶν ὅλως πρὸς τὸν ἐνδόμυχον ταύτης λόγον. Τοιαῦτα δὲ κυρίως ἀδικήματα συνιστῶσιν αἱ ἀστυνομικαὶ παραβάσεις, ἧτοι αἱ παραβάσεις τῶν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας ἀπαγορεύσεων καὶ περιορισμῶν τοῦ νόμου, αἵπερ καὶ ἀπλῶς παρανομία ἀκριβέστερον ὀνομαστέαι, ὡς ἡ ἄνευ ἀδείας ὁλοφορία, ἡ πώλησις δηλητηρίων παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ καθεδῆξις· διότι κατ' αὐτάς ὁ νόμος δὲν ἀποδίδει εἰς τὸν πράττοντα πρόθεσιν βλάβης ἄλλου τινός, οὐδὲ προσβολῆς ἄλλοτρίου δικαιώματος, οὐδὲ καὶ τεκμαίρεται τοιοῦτον σκοπὸν ἐκ τῆς πράξεως, ἀλλ' ἀπλῶς προληπτικῶς ἀπαγορεύει, ὅτι, τι νὰ

μίξει ικανόν νὰ ὑποδοθῇ ἢ νὰ προκαλέσῃ ἀδίκημα, καὶ ἐπομένως τιμωρεῖ τὸν παραβάτην χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ πόθεν ὤρμηθῇ, οὐδ' ἀπαιτῶν ἐπιβλαβὲς ἀποτέλεσμα ἐκ τῆς πράξεως, ὅπερ ἂν συγκεκριμένως ἐπέλθῃ, ἢ πράξις ἀπὸ ἀπλῆς παρανομίας μεταβάλλεται εἰς κυρίως ἀδίκημα. ἐκ προθέσεως ἢ ἁμελείας κατὰ τὰς περιστάσεις, ἐξεταζομένου τότε τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ μεγέθους τῆς βλάβης καὶ καθέτης. (Ἰδε Ἀμέλεια).

Οὐδέποτε ὅμως δυνατόν νὰ λογισθῶσιν ἀπλᾶ παρανομίαι βαρέα ἀδικήματα, βαρείας ἐπίσης ἐπαγόμενα πινάκας, καὶ ἐνίοτε τὰς ἐσχάτας· οὐδ' ἐπίσης δυνατόν νὰ καταγνωσῶσιν τοιαῦται ποινὰι χωρὶς προθέσεως προσβολῆς ἄλλοτρίου δικαϊώματος, καὶ χωρὶς σκοποῦ βλάβης ἢ ἀθεμίτου ὠφελείας· ἢ περὶ τούτων δ' ἐρευνα ἀναιρεῖ ὅλως τὸ τυπικόν, μὴ ἀρκουμένου τοῦ νόμου εἰς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν πράξιν, πρὸς κατάγνωσιν τῆς ποιότητος. Τεκμαίρεται δ' ἐνίοτε ὁ νόμος τὴν πρόθεσιν ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως, ὅσας ἐκ τῆς φύσεως τῆς πράξεως αὐτῆς φαίνεται ἀπίθανος ὅλως ἢ ἑλλειψίς τῆς προθέσεως, ἢ κάλλιον ὅταν ἄνευ τῆς προθέσεως φαίνεται παράλογος καί, ὡς εἰπεῖν, ἀδύνατος ἢ πράξις αὐτῇ· δὲν ἀποκλείει ὅμως καὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐναντίου, ὅπερ μόνον ἐπὶ τῶν ἀπλῶν παρανομιῶν ἀναγκαιῶς χωρεῖ, διότι μὴ προϋποτιθεμένης κατ' αὐτὰς προθέσεως βλάβης, οὐδ' ἐρεύνης περὶ ταύτης οὐδ' ἀνταποδείξεως ὀφίσταται λόγος.

Κατὰ δὲ τὴν ληστείαν δὲν ἀπαιτεῖται μὲν ὁ νόμος τὴν ἀφαίρεσιν ἐπιτευχεῖσαν, προϋποτιθῶσιν ὅμως τὴν πρόθεσιν τῆς βίας πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀφαίρεσεως καὶ τῆς ιδιοποιήσεως· ἔθεν πῶς δυνατόν νὰ λογισθῇ ἡ ληστεία τυπικὸν ἀδίκημα, καθ' ὅ, ὡς εἴρηται, εἰς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν πράξιν ἀποβλέπομεν; Ὁ ἀρκεσθῶμεν κατ' αὐτὴν εἰς τὴν βεβαίωσιν μόνης τῆς βίης χωρὶς ἐρεύνης περὶ τῆς προθέσεως καὶ

τοῦ σκοποῦ κατὰ τὰ εἰρημένα; ἀλλὰ τότε ὁ λογισμὸς ληστείαν καὶ τὴν βίαν ἐπὶ αὐτοδικίας, καὶ τὴν ἐπὶ φθορᾷ ξένης ιδιοκτησίας, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην προσωπικὴν βίαν, καὶ παρὰ τοῦ παράφρωνος αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀναίσθητου!

Κατὰ τὴν ἀμφισβήτησιν δὲ ταύτην περὶ τυπικοῦ ἢ μὴ ἀδικήματος δὲν πρόκειται ἄγῶν ἀπλῶς περὶ λέξεως οὐδὲ περὶ προσφορωτέρου ἐπιστημονικοῦ ὅρου, ἀλλὰ περὶ οὐσίας μεγάλου διαφέροντος, διότι οἱ πολλοί, νομίζοντες μὲν ἀρκεῖν τὸν ὅρον τοῦ τυπικοῦ ἀδικήματος, ὅπου ὁ νόμος δὲν ἀπαιτεῖ ὠρισμένον ἀποτέλεσμα, ἅμα ὅμως λαμβάνοντες αὐτὸν κατὰ τὴν γραμματικὴν τοῦ ἔννοιαν, καθ' ἣν ἐρευνῆται μόνη ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις χωρὶς τοῦ ἐνδομύχου λόγου, περιπίπτουσιν ἐκ τῆς ἀνακολουθίας ταύτης εἰς τὸ ἄτοπον νὰ καταλογίσωσι βαρέα ἀδικήματα, ὡς τῆς πλαστογραφίας, τοῦ ἐμπρησμοῦ καὶ καθέτης, χωρὶς ν' ἀναζητῶσι τὴν πρόθεσιν τῆς βλάβης, τεκμαίρομενοι ταύτην, ἥτοι τὴν δολίαν προαίρεσιν κατὰ τὸν ὅρον τοῦ νόμου (ἄρθρ. 38), ἐκ μόνης τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως, χωρὶς ἄλλης ἐνδείξεως, ἐνῶ, ὡς προείρηται, τεκμήριον ἐκ τοῦ νόμου μὴ δεκτικὸν ἀνταποδείξεως χωρεῖ μόνον ἐπὶ τῶν ἀπλῶν παρανομιῶν, καθ' ὅς δὲν προϋποτίθεται πρόθεσις κακοποιός, καὶ ἐπομένως ματαία καὶ πᾶσα τοιαύτη ἀπόδειξις.

Ἡ ληστεία δ' ἐνεκα τῶν ἀποτελούντων ταύτην στοιχείων καὶ τοῦ κινδύνου, ὃν διὰ τὸ βίαιον αὐτῆς ἐπάγεται, συνιστᾷ ἀριθμητικὸν ἀδίκημα ἁμέσως τὴν ἀντιθέσιν τῇ βίᾳ προσβάλλον, καὶ ἐπομένως καταδικαστέον ἐξ ἐπαγγέλματος, οὐδεμίαν δ' ἀνάγκη ἐγκλήσεως τοῦ παθόντος. Τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου σαφῶς προκύπτει, οὐδαμῶς ποιουμένου ἐξαίρεσιν εἰς τὸν κατὰ τὴν ποινικὴν δικονομίαν κανόνα τῆς ἐξ ἐπαγγέλματος καταδικώσεως (ἄρθρ. 22). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ λόγου τῆς κατὰ τοῦ προσώπου βίης

καὶ τοῦ κοινοῦ κινδύνου, καίπερ κατὰ τῆς περιουσίας τὸ ἀδίκημα, δὲν χωρεῖ ἐπ' αὐτῆς, ἢ κατὰ τὸ 98 ἄρθρον τοῦ ποιν. νόμου ἰδιωτικῇ τυγγνώμῃ, οὐδ' ἀπαλλάσσεται ὁ ἀδικήσας τῆς τιμωρίας ἀποδίδων τὰ βίᾳ ἀφαιρεθέντα, ἢ ἱκανοποιῶν ἄλλως διὰ ταῦτα τὸν παθόντα, ὅπερ καὶ προηγουμένως εἴρηται.

Συνιστᾷ δ' ἡ ληστεία βαρὺ πάντως ἀδίκημα, ὡς προείπομεν, καὶ ὑπὸ τὸς ἐλαφρότερας ἐτι περιστάσεις· ἐκ τοῦ τρόπου ὅμως τῆς ἐκτελέσεως καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου, ἰδίᾳ δὲ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ βαθμοῦ καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς βίας ἀποθαίνει ἀναλόγως βαρύτερον, καὶ πολλάκις τὸ ἔσχατον καὶ χειρίστον· διὸ ἡ κλίμαξ τοῦ ἀξιοποίνου, καίπερ ἀπὸ μεγάλου θροῦ ἀρχομένη, εἶναι οὐχ ἦτον ἱκανὴ τὴν ἔκτασιν.

Ἡ ἐλαφρότερα δὲ κατ' αὐτὴν βία εἶναι, ὡς εἶκος, ἢ μὲν σωματικῇ ἢ περιοριζομένη εἰς μόνην πῆν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος, χωρὶς οὐδεμιᾶς κακώσεως οὐδ' ἄλλης τινὸς βλάβης τοῦ ἀδικουμένου, ἢ δὲ ψυχολογικῇ ἢ ἴσῃ ταύτῃ σωματικῇ ἐξανάγκασιν τῷ ἀδικουμένῳ ἀπειλοῦσα. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοσαύτη μόνον βία καθίστησι τὸ ἀδίκημα βαρύτερον ἐκ τοῦ τόπου καὶ χρόνου τῆς ἐκτελέσεως ἢ ἄλλου παραπλησίῳ λόγου· ὡς ἐπαγομένη ὑπὸ ἐνόπλου, ἐν ὥρᾳ νυκτός, ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ, ὑπὸ μετημφισμένου ἢ ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα ἢ πλαστὸν δημόσιον ἀξίωμα, προσέτι ἐπὶ ρήξεως ἢ ἀναβάσεως κατὰ τὰ περὶ κλοπῆς εἰρημένα, ἐκ συστάσεως πλειόνων καὶ καθεξῆς, πρὸ παντὸς δ' ὑπὸ συμμορίας, ἥτοι ἐταιρίας κακοποιῶν, σκοπὸν ἐχούσης τὴν κατ' ἐπανάληψιν διάπραξιν παραπλησίῳ ἀδικημάτων. Ἐπιβαρυντικὰ δὲ ταῦτα, πλέον ἢ ἔλαττον, διότι καὶ καθ' αὐτὴν σκληροτέραν καὶ κινδυνωδετέραν καθιστῶσι

τὴν πράξιν, καὶ θρασυτητα μείζονα τοῦ ἀδικούντος προϋποτιθεῖσιν, ὡς καὶ ἐν τῷ περὶ κλοπῆς εἴρηται, καὶ κατὰ μείζονος λόγον ἐνταῦθα, ἐνθα ἰδιάζουσι κυρίως τὴ θρασυ καὶ κινδυνωδῆς.

Ἀλλὰ τὴν ληστείαν πολὺ δεινότερα καθιστῶσιν αἱ κακώσεις καὶ αἱ βλάβαι τοῦ ἀδικουμένου, ὡς ἐπίσης αἱ κατὰ τὴν ζωῆς αὐτοῦ ἢ τῆς σωματικῆς ἀκεραιότητος σωματικαὶ ἢ ψυχικαὶ πολυχρόνιοι, καὶ πολλάκις ἀνιάτοι, καὶ τὸ μέγιστον ὁ θάνατος τοῦ ἀδικουμένου ἐκ τῶν βασάνων ἢ τοῦ φόβου ἢ καὶ ἐκ προθέσεως· εἰ καὶ προτιμότερος ἴσως ὁ θάνατος τῆς ζωῆς μετὰ τοιαύτας παθήσεις. Ἐπὶ δὲ τούτοις τὴν ληστείαν ἐπιβαρύνει συνήθως, ὡς καὶ πάντα τὰ δίκηματα καὶ ἰδίως τὰ τῆς πλεονεξίας, ἡ ὑποτροπή, ὡς καὶ ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς εἰδείχθη.

Τοιαύτην δὲ τινα κλίμακα τοῦ ἀξιοποίνου περιέχει καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, ἀλλὰ κατ' ἀντίστροφον τάξιν, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν βαρυτάτων περιπτώσεων καὶ καταλήγων εἰς τὸ σχετικῶς ἐλαφρότερον τῆς ληστείας εἶδος.

Καὶ πρῶτον μὲν καταγιγνώσκει θάνατον εἰς τοὺς ληστές, τοὺς φονεύοντας, βασανίζοντας, ἀκρωτηριάζοντας ἢ καιρίως τραυματίζοντας, προσέτι τοὺς ἐπαγομένους κίνδυνον τῆς ζωῆς ἢ προξενούντας, ἐνεκα τῆς ἐπενεχθείσης βίας παθήσεις ἀνιάτους, ἢ καὶ πιθανῶς μόνον τοιαύτας (ἄρθρ. 364 § § α' καὶ β'), πρὸς δὲ τοῦτοις τοὺς ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ ληστεύοντας καὶ ποιουμένους ἅμα χρῆσιν ὅπλων, ἢ μὴ ποιουμένους μὲν χρῆσιν, ἐνόπλους ὅμως καὶ μετημφισμένους ἢ ὑπὸ πλαστῶν ἀξίωμα (§ γ' τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου).

Καταγιγνώσκει δὲ ὁ αὐτὸς νόμος δεσμὴν ἰσόβια εἰς ἀρχηγούς ληστρικῶν συμμο-

ριών, εἰμὴ τιμωρητέοι διὰ θανάτου κατὰ τὰ προειρημένα, προσέτι ἐπὶ ὑποτροπῆς εἰς ληστείαν τιμωρητέαν διὰ τῆς ἀμέσως κατωτέρας ποινῆς, ἐπὶ συρροῆς τριῶν τοιούτων ληστειῶν, ἐπὶ κακώσεων καὶ βλάβης κατωτέρων τῶν προειρημένων καὶ ὑποτροπῆς ἅμα, καὶ ἐπὶ ληστείας εἰς δημοσίας ὁδοὺς ἄνευ τῶν προηγουμένων ὁρων, ἥτοι ἄνευ χρήσεως ὅπλων καὶ ἄνευ μεταμφιέσεως κλπ. (ἄρθρ. 365).

Δεσμὰ δὲ πρόσκαιρα (10—20 ἐτῶν) καταγιγνώσκει εἰς ληστὰς ἐπενεγκόντας κακώσεις ἄνευ βλάβης, ἡ ὕψισταμένου τινος τῶν προεκτεθέντων ἐπιβαρυντικῶν λόγων· τουτέστι τῆς ὀπλοφορίας, τῆς μεταμφιέσεως κλπ., τῆς ῥήξεως ἢ ἀναβάσεως, τῆς ἐν ὥρᾳ νυκτός, τῆς συστάσεως πλειόνων καὶ τῆς ὑποτροπῆς ἐπὶ ἐλαφροτέρας ληστείας (ἄρθρ. 366).

Καταγιγνώσκει δὲ τελευταῖον εἰρκτὴν εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν· ἥτοι ἐπὶ ἀπλῆς ληστείας, ὅποια ἢ διὰ τῆς ἀνωτέρω δευτέρας ἐλαφροτέρας βίας ἐκτελουμένη, καὶ ἄνευ τινος τῶν προμνημονευθέντων ἐπιβαρυντικῶν λόγων (ἄρθρ. 367).

Ἡ κλῆμαξ αὕτη τοῦ ἡμετέρου νόμου προβαίνει μὲν κανονικῶς ἀπὸ τῶν βαρυτέρων εἰς τὰ ἐλαφρότερα, καὶ δυνατόν νὰ λογιθῇ δίκαια καὶ εὐστοχος, περιέχει ὅμως κατάδηλον τὸ σύνθημα ἐν τῷ προκειμένῳ νόμῳ ἐλάττωμα τοῦ στενοῦ ὅριμου τῶν ποινῶν, οὗ ἕνεκα ἐπικείται τὸ ἄτοπον καὶ ἰδίᾳ ἐνταῦθα, ὅτε μὲν νὰ καταγιγνώσκωνται ποινὰὶ βαρύτεραι ἢ ἐλαφρότεροι τοῦ δέοντος, ὅτε δὲ νὰ ὠθηται ὁ δικαστὴς εἰς αὐθαίρετον πραγματικὴν ἐκτίμησιν, καὶ κυρίως πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικῶν ποινῶν· διότι δυνατόν νὰ ἐλπίσῃ μὲν ἐπιβαρυντικοὶ λόγοι ἀπὸ τινος πράξεως, δι' ἄλλας ὅμως συγκεκριμένας αἰτίας νὰ εἶναι μοχθηροτέρα ἄλλης, καίπερ ἔχουσιν τινὰ τῶν ἐπιβαρυντικῶν λόγων, καὶ τὰν ἀπάλιν πρᾶξις βαρεῖα κατὰ

τὸ φαινόμενον, νὰ εἶναι πράγματι ἐλαφρότερα. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦ ἐκτεθέντος περιορισμοῦ εἶναι ἀρίδιον ἐν τοῖς περὶ ὑποτροπῆς, ἥτις κυρίως τεκμήριον καὶ οὐχὶ λόγον ἀναμφισβητήτως ἐπιβαρυντικὸν συνιστᾷ, διὸ καὶ ἐυλογώτερον νὰ ὑπολογίζεται αὕτη κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς, οὐχὶ δὲ νὰ ἐπάγεται ἀναγκαίως μετάβασιν εἰς βαρύτερον εἶδος. Μικρολόγοι δ' ἔτι καὶ παιδαριώδεις αἱ ἐν τοῖς μνησθεῖσιν ἄρθροις 365 καὶ 366 πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς καταγνωστέας ἐπὶ ὑποτροπῆς ποινῆς ἀλλεπάλληλοι προσθῆκαι καὶ ἐξισώσεις, ἄξια· μᾶλλον λογιστοῦ ἐμπορίσκου, ἀναδιφούντος πεπαλαιωμένας δοσοληψίας. (ἴδε ἔτι πειρατεία).

Παράρτημα.

Ἡ ληστεία μαστίσασα ἐπὶ μακρὸν τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν διὰ συστηματικῶν συμμοριῶν, καὶ λαβοῦσα κατὰ καιροὺς φοβεράν ἀνάπτυξιν καὶ θρασυτητα, ἀναγκαίως ἐξῆγειρεν ἐκάστοτε τὸ κοινὸν φρόνημα κατ' αὐτῆς καὶ προσέκλειε ἐξαιρετικὴν τῆς Κυβερνήσεως προσοχὴν· ἡ πρὸς τοῦτο ὅμως ἐνέργεια, οὐδ' ἀνελόγως σύντονος ὑπῆρξεν, ἡ κατ' ἐξαιρέσιν, οὐδ' ἔτι πλέον πρὸς τὸν σκοπὸν εὐστοχος· διότι, ὡς συνήθως, δὲν ἀνεξήτηθησαν τὰ ληθῆ ταύτης αἰτία καὶ ἡ ἐπιμελὴς τούτων ἀποφυγὴ, ἀλλ' ἐφημερόσθη ἡ συμπτωματικὴ θεραπεία διὰ τῆς ἀπλουστεράς τακτικῆς τῶν ἐκτάκτων καὶ βιαίων μέτρων.¹

¹ Τὰ αἰτία τῆς παρ' ἡμῖν ληστείας ἦσαν πολλὰ καὶ παντοῖα, κατάλοιπα τὸ πλεῖστον τῆς μακρᾶς καὶ ἐπαχθεστάτης τοῦ ἔθνους δουλείας· τὰ μᾶλλον ὅμως μέσα ἦσαν κυρίως ὁ πατριασμὸς καὶ ἡ προσωποληψία τῶν ἀρχῶν καὶ αἱ ὑψηλαὶ εὐνοίαι, καὶ πρὸς τούτοις τὸ σκαῖον καὶ ἀδέξιον τῶν ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως δημοσίων ὀργάνων, ὧν ἕνεκα καὶ ἰδίᾳ κατὰ

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ 1843 ἔσχυνεν ὁ ἐν τῇ ποιν. δικονομίᾳ περιστρατιωτικῆς δίκης θεσμός, τιθέμενος περιοδικῶς εἰς ἐνέργειαν διὰ διαταγμάτων ἢ καὶ ἀπλῆ διαταγῇ τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν· ἐφαρμοζομένης δ' αὐτῆς κατεγινώσκετο ἡ ἐσχάτη ποινὴ εἰς πάντα λογιζόμενον ἔνοχον ἀδιακρίτως, καὶ διὰ προχείρου ἀνακρίσεως εἰς δίκην προσαγόμενον. Ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξυπηρετεῖτο ἀρκούντως ἡ νομιζομένη ἀναγκαία αὐθαίρεσις, ἐξεδόθησαν ἔτι κατὰ τὸ 1840 καὶ 1841 δύο διατάγματα ὑποσχόμενα μὲν ἀμοιβὰς εἰς τοὺς συντελοῦντας εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας, εἰς δὲ τοὺς λησταποδόχους καὶ ἀτιμωρησίαν διὰ τὰ παρελθόντα, ἀπειλοῦντα δὲ καταθλίψεις καὶ καταδίωξιν εἰς τοὺς κωφεύοντας εἰς τὰς προτροπὰς καὶ ὑποσχέσεις· ταῦτα ὅμως ἐφαρμοσθέντα μέχρι τινός, ἐγκατελείφθησαν βραδύτερον λογισθέντα ἀνίσχυρα ὑπὸ τῶν δικαστηρίων, ὡς μὴ δεδημοσιευμένα διὰ τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως.

Μετὰ δὲ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1843 ἡ μὲν στρατιωτικὴ δίκη κατηγορήθη, ἀνε-

τοὺς πρώτους τῆς ἀνεξαρτησίας χρόνους, ὅτε ζῶνται ἔτι αἱ τῆς προτέρας ἐποχῆς περὶ κλεφτῶν παραδόσεις, ἀποτελούντων ἔμπρακτον τότε κατὰ τῆς τυραννίας διαμαρτύρησιν, εὐκόλως οἱ καταθλιβόμενοι ἐτρέποντο εἰς τὴν ληστείαν πρὸς ἐκδίκησιν. Προσέτι δὲ ἡ ἔλλειψις δημοσίων ἐδῶν, καὶ προσήκουσας φρουρήσεως τῶν ἐπικαίρων θέσεων, καὶ προστασίας τῶν ἀπειλουμένων καὶ κινδυνευόντων, ἡ βραδεία καὶ σχολαστικὴ ἐνέργεια τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἰδίᾳ ἡ παρατεταμένη ὑποδικία, καὶ αἱ παράλογοι χάριτες, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡ ἀφροντισία τῶν διεπόντων περὶ τῶν ἀμέσων καὶ ἐπείγουσων ἀναγκῶν, περιπωμένων τὸ πλεῖστον ὑπὸ μωροῦς καὶ ὀλεθρίας μεγαλοπραγμοσύνης.

στάλη δὲ πως ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἀντιδράσεως καὶ ἡ πρὸς τὰ ἔκτακτα μέτρα δρμή· παραδόξως δὲ πάνυ βραδέως τῇ 1871, ἀφοῦ ἡ δὲ ἐν τούτῳ ἕνεκα ἀκαίρων καὶ ἀρρύθμων ἐξωτερικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν μετὰ ταύτας ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν, ἄκρως ἐκάστοτε αὐξηθεῖσα καὶ θρασυνθεῖσα ληστεία, ἕνεκα δ' ἐξαιρητικῶν πάλιν καθ' ἑκατέραν τῶν περιπτώσεων λόγων, ἐντελῶς κατ' ἀμφοτέρας κατ' ἐσχάτην ἄνευ ἐκτάκτων νόμων, ἐπὶ τῇ δ' ΤΟΔ' νόμος διὰ τετραετὴ μόνον προωρισμένος ἰσχύει, καὶ ὁ μικρὸν αὐτὸν μεταρρυθμίσας ΥἱΕ' τοῦ αὐτοῦ ἔτους· βραδύτερον δ' ἔτι τῷ 1877 ὁ ΧΙΘ', ἐπιτρέψας τὴν διὰ διατάγμ. ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἐντὸς ἔτους ἐπαναφορὰν τῶν ἀνωτέρων νόμων, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ΩΞΗ' τοῦ 1880, ὅστις ἐπιτρέπει διαρκῶς τὴν διὰ διατάγμ. ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἐκάστοτε ἐπαναφορὰν τῶν προσωρινῶν τούτων νόμων καὶ ὅπερ ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ παρελθόντος ἔτους (1897) εἶναι ἤδη εἰς ἐνέργειαν. Οἱ ἐν λόγῳ δὲ νόμοι καθιεροῦσι κυρίως.

τὴν καλουμένην ἐπικηρυξιν τῶν ληστῶν, καθισταμένην διὰ διατάγμ. προηγουμένης ἐκθέσεως τοῦ νομάρχου, τοῦ ἐπὶ σαγγελείας καὶ τοῦ μοιάρχου ἐπὶ τῇ βίσει δικαστικοῦ ἐντάλματος,

τὴν ἐπὶ ποινῇ ὑποχρέωσιν παντὸς ἡ ἀναγγέλλη εἰς τὰς ἀρχὰς τὴν διαμονὴν τῶν ληστῶν,

τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτόπισιν τῶν στενῶν συγγενῶν τῶν ἐπικηρυττομένων, καὶ τὴν εὐθύνην πάντων τῶν ἐν τῷ δήμῳ ποιμένων εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ληστευθέντος, εἰμὴ ἀποδεχθῇ ὠρισμένως τίς ἢ τίνες ομάδες παρέσχον ὑποστήριξιν, μόναι τότε εὐθυνόμεναι.

Προσέτι οἱ αὐτοὶ νόμοι τιμωροῦσι διὰ μόνην τὴν σύστασιν συμμορίας, πρὸ πάσης πράξεως ἔτι, τὸν μὲν ἀρχηγὸν διὰ θανάτου, τοὺς δὲ λοιποὺς δι' ἰσοβίων δού-

σμών, διαλυομένης δ' ἐκουσίως τῆς ἐνώσεως, ἐπὶ ἀποπείρᾳ πάντας, ἥτοι διὰ προσκαίρων δεσμῶν τοῦλάχιστον,

Ποινὴν θανάτου δ' ἐστὶ ἀπαγγέλλουσι κατὰ τῆς ἐκθιάσεως λύτρων δι' αἵμα-
λωσίας.

Πρὸς δὲ τούτοις ἀπονέμουσιν ἀμοιβὰς εἰς τοὺς συντελοῦντας εἰς ἐπιτυχὴ καταδίωξιν τῶν ληστῶν, καὶ συντάξεις ὑπὲρ τῶν ὑποστάντων διαρκεῖς ἐκ ταύτης παθήσεις, ἐλάττωσιν δὲ εἰς βαθμὸν πλημμελήματος μόνον τῆς ἐκ προηγουμένων πράξεων καταγνωστέας ποινῆς εἰς ληστὰς φονεύοντας ἢ παραδίδοντας ἀρχιληστήν.

Εὐχερὲς δὲ παρατηρεῖ τις, ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι πληρὴν εὐλόγων τινῶν διατάξεων κατὰ τὰ λοιπὰ ἀνατρέπουσι πᾶσαν ὑγιᾶ τοῦ δικαίου ἀρχὴν καὶ πάντα ἡθικὸν κανόνα, ἐπιβάλλοντες παρὰ λόγον ὅλως ὑποχρεώσεις καὶ ποινὰς καὶ περιορισμοὺς καὶ εὐθύνas, καὶ ἀτιμωρησίαν ὑποσχόμενοι. Πόθεν ἢ τοῦ καταγγέλλειν τὴν διαμονὴν τῶν ληστῶν ὑποχρεώσις ἰδιώτου, μηδὲν δημόσιον καθήκον ἀναλαβόντος, ἐκτιθεμένου δ' οὕτως εἰς κίνδυνον ἐκδικήσεως οὐ μόνον παρὰ τῶν καταγγελλομένων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ πάσης ἄλλης ληστρικῆς συμμορίας διὰ τὴν γνωστὴν παρ' αὐταῖς ἀλληλεγγύην;

Ὅποιον δὲ δικαιολογικὸν ἔρεισμα ἔχουσιν αἱ ἔσχαται ποιναὶ διὰ μόνην τὴν σύστασιν συμμορίας χωρὶς οὐδεμιᾶς ἐτι ληστείας, μάλιστα δὲ τὰ πρόσκαιρα δεσμά μετὰ τὴν ἐκουσίαν διάλυσιν; πρέπει ἄρα νὰ μὴ διαλυθῇ ἡ συμμορία;

Πόθεν δ' ἡ εὐθύνη τῶν συγγενῶν; εἶναι ἀνόμιμα ἡ συγγένεια; κατὰ τίνα δ' ἀρχὴν τοῦ δικαίου ἡ εὐθύνη ἐκ τῶν πράξεων ἄλλου; δὲν εἶναι ἀρκούσα δυστυχία νὰ ἔχη τις στενὸν συγγενὴ ληστήν, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ τιμωρηθῇ διὰ τοῦτο; ἀλλ' οἱ στενοὶ συγγενεῖς ὑποστηρίζουσι πολλάκις τοὺς ληστὰς τοῦτο ὅμως εἶναι ἀποδεικτέον συγκεκριμέ-

νως πρὸ τῆς εὐθύνης· ἔπειτα καὶ ἀπώτεροι συγγενεῖς καὶ φίλοι βοηθοῦσι πολλάκις· πρέπει ἄρα νὰ κηρύττωμεν ὑπεύθυνον ἐκ τῶν προτέρων πάντα τοιοῦτον;

Ἡ δ' ἐπικήρυξις τί ἄλλο εἶναι ἢ καταδίκη εἰς θάνατον ἀνευ δίκης;

Ἡ δὲ διὰ τὸν φόνον ἢ τὴν σύλληψιν ἀρχιληστοῦ ἐλάττωσις τῆς ποινῆς τοῦ ἐνόχου ληστείας, καὶ ἐπὶ τοσούτῳ, τί ἄλλο εἶναι ἢ ἀμοιβὴ τῆς κακῆς πίστεως καὶ τῆς αἰσχροκερδείας, καὶ παρόρμησις εἰς ληστρικὰς πράξεις διὰ τῆς ἐλπίδος τῆς ἀποφυγῆς τοῦ πλείστου τῆς ποινῆς διὰ νέας ὁμότητος;

Τοιοῦτοι οἱ προκείμενοι νόμοι, οἵτινες εἰς οὐδὲν ἐχρησίμευσαν, κατόπιν ἐορτῆς ἐπελθόντες, ὡς εἴρηται· ἀλλ' οὐδὲ δύνανται, ὡς δεῖχθῇ, νὰ χρησιμεύσωσι, διότι ἐν γένει τὰ ἔκτακτα καὶ βίαια μέτρα; καθ' ἃ παρορῶνται κύρια τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς ἀρχαί, σκοπομένου ἀμέσου ἀποτελέσματος ἐκ παντὸς τρόπου, σκαιῶς ἐστὶ, ὡς εἰκός, ἐκτελούμενα, ἀντὶ τῆς περιστολῆς τῶν κακούργων καταθλίβουσι καὶ ἐνοχοποιοῦσι συνήθως τοὺς ἀσθενεστέρους καὶ ἄθωτους, διαφθείροντα ἅμα τὴν κοινωνίαν, καὶ ἰδίᾳ ἐξαχρειοῦντα τοὺς ἐπὶ τῆς καταδιώξεως τῶν ἀδικημάτων δημοσίους λειτουργοὺς, διαφεύγουσι δὲ τὸ πλεῖστον οἱ κυρίως ἐνοχοί.—Καταζητούμενου διαδοχικοῦ τινὸς φυγοδίκου, ἐγκαλοῦνται καὶ βασανίζονται οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ φίλοι ἐτι, καὶ οἱ ἀπλοὶ γνῶριμοι, ἀρνούμενοι νὰ συμπράξωσιν εἰς τὴν σύλληψιν ἢ ν' ἀναγγείλωσι τὴν διαμονὴν του, ἀγνοοῦντες ἴσως ταύτην, ἢ ὑπείκοντες εἰς εὐλόγον φυσικὴν ἀδυναμίαν, ἢ καὶ φοβούμενοι τὴν ἐκδίκησίν του, σὺν αὐτοῖς δὲ καταθλίβεται καὶ πᾶς ἄλλος ἀπαρέσκειν εἰς τοὺς καταδιώκοντας ἢ ἄλλους ἰσχυροὺς, ὡς καὶ πᾶς τις διατελὼν ὑπὸ τὴν δυσμείνειαν τοῦ τυχόντος ὡτακουστοῦ, ἢ δὲ δεινὸς φηγόδικος ἐξακολουθεῖ τὸ ἀπαίσιον τοῦ ἀδικεῖν ἔργον του.—Πα-

αίγνωστοί εἰσιν αἱ κατὰ διαφοροὺς ἐποχὰς καταλλίβεις καὶ ὠμότητες τῶν μεταβατικῶν σωμάτων καταδικόντων ληστὰς ἢ φυγοδίκους, ἐλαυνομένων ἐκ ζήλου ἐπιδείξεως δραστηριότητος καὶ ἐκ τοῦ δελέατος τῶν ἀμοιβῶν· μυρία δὲ παραδείγματα παρέχει ἡ καθ' ἡμᾶς ἱστορία φοβερῶν ληστῶν ἀρξαμένων τοῦ ληστρικοῦ σταδίου ἐκ φυγοδικίας, αἰτίαν ἐχούσης ἐκδίκησιν διὰ κατάθλιψιν τοιαύτην ἢ τοιαύτην, ὡς ἐπίσης ἀπηνoῦς καταδιώξεως ἐκ διαβολῆς πρὸς ἐπίτευξιν τῆς προκεκηρυγμένης ἀμοιβῆς.

Πάντα ταῦτα τρανῶς ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὰ σκαιὰ καὶ βίαια μέτρα διαφθείρουσι μόνον τοὺς πολλούς, ὡς προείπομεν, καὶ πολλαπλασιάζουσι τὰ δίκήματα, πρὸς δὲ περιστολὴν αὐτῶν εὐστοχώτερον συντελεῖ ἡ κανονικὴ λειτουργία δικαίων καὶ φιλανθρώπων νόμων, ἐπιμελῶς καὶ ἀπροσωπολήπτως ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἐφαρμοζομένων, χωρὶς ἰδιοτελοῦς σκοποῦ ἀπολαυτῆς αἰσχροκερδῶν ἀμοιβῶν, καὶ χωρὶς ὑπερβολικοῦ ζήλου· διότι οὕτω μόνον διδάσκονται οἱ πολλοὶ τὴν ἀνάγκην τῆς εἰς τοὺς νόμους ὑπακοῆς καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἀγαθόν.

Α. Γλαράκης

Λιμενικαὶ ἀρχαὶ καλοῦνται αἱ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ὑπαγόμεναι ἀρχαί, αἱ ἐπιτετραμμέναι τὴν ἐπιτήρησιν τῆς εὐταξίας τῶν λιμένων (περὶ τῆς εἰδικώτερον προβλέπει τὸ Διατ. τῆς 4 Ἰανουαρίου 1834 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν λιμενίων ἀρχῶν) καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Εἰς αὐτάς ἐπικείμενος ἀπόκειται α') ἡ ἀπογραφὴ τῶν θαλάσσης ἐργατῶν (ἴδε καὶ Ναυτικὸν ἀπομαχικὸν ταμεῖον), β') ἡ φροντίς περὶ πάσης ναυτικῆς υποθέσεως, περὶ τῆς ἑκατέρω νόμοι διαλαμβάνουσι (ἴδε Ναυὰγια καὶ Ναυαγιαίρεσις, Ναυτοδάνειον), ἐτι δὲ ἡ ἐκτέλεσις ὑγειονομικῶν καθηκόντων ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν εἰδικοὶ ὑγειονόμοι (Ὀργ. λιμ. ἀρχῶν ἀρθρ. 4).

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὰ ὑγειονομικὰ ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπ. τῶν Ἑσωτερικῶν· τὰ δὲ ἐκ τούτου καθήκοντα αὐτῶν καὶ αἱ σχέσεις πρὸς τὰς λοιπὰς τοῦ Κράτους ἀρχὰς διέπονται ὑπὸ τῶν ὑγειονομικῶν νόμων.

Ἄλλ' εἰ καὶ αἱ λιμενικαὶ ἀρχαὶ ὑπάρχοντες εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν, οὐχ ἦττον κατὰ δευτερεύοντα λόγον ὡς ἀρχαὶ διοικητικαὶ ὑπάγονται καὶ εἰς τὸν νομάρχην. Ὅθεν, ἂν τυχὸν διαταγῇ τις τοῦ νομάρχου διευθυνομένη πρὸς τὴν λιμενάρχην περὶ ἀντικειμένου τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ ἀντιβαίνει εἰς αὐτὸς οὗτος ἔχει γενικὰς ὁδηγίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν ἢ καὶ τοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν ὡς πρὸς τὰ ὑγειονομικὰ ἢ εἰς μερικὴν προηγηθεῖσαν διαταγὴν αὐτῶν, ὀφείλει νὰ ἐκτιθῇ τοῦτο ἐγγράφως πρὸς τὸν νομάρχην καὶ, ἂν οὗτος, ἀναδεχόμενος τὴν εὐθύνην, ἐπαναλάβῃ ἐγγράφως τὴν πρὸς τὴν διαταγὴν, ὀφείλει ὁ λιμενάρχης νὰ ἐκτελῇ αὐτήν, ἀναφερόμενος περὶ τούτου συγχρόνως εἰς τὴν ἀρμοδίαν γραμματεῖαν (Ὀργ. λιμ. ἀρχῶν ἀρθρ. 15). Κατὰ πᾶσαν δ' ἐσπέρην ὀφείλουσιν οἱ λιμενάρχαι νὰ διευθύνωσιν εἰς τὸν νομάρχην τοῦ μέρους, ἐν ᾧ ὁ λιμὴν, σημεῖωσιν τῶν εἰσπλευσάντων ἢ ἐκπλευσάντων πλοίων, ἀναφέροντες ἐν τῇ στήλῃ τῶν παρατηρήσεων πᾶν αξιοσημείωτον συμβάν ἐν τῷ τοῦ λιμένος, ἢ κατὰ τὴν περίεξ ὁπλασσαν (ἀρθρ. 16). Ἀπὸ κοινοῦ δὲ μετὰ τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν ὀφείλουσιν οὐ μόνον νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν τελωνιακῶν νόμων καὶ διαταγμάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ παρέχωσι τὴν ἐπ' αὐτοῖς συνδρομὴν πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν λαθρεμπορίων, ἀνακοινοῦντες εἰς τοὺς διευθυντὰς καὶ ἐπιστάτας τῶν τελωνίων πᾶσαν ἀνακάλυψιν ἢ παρατήρησιν, ἣν οὗτοι ἢ οἱ ὑπ' αὐτοὺς δημόσιοι ὑπηρεταὶ ἤθελον ποιήσῃ. Σημειωτέον τέλος, ὅτι ὀφείλουσιν οἱ λιμενάρχαι α') νὰ κατα-

γράφωσιν ἐν βιβλίῳ ἐξεπίτηδες τηρουμένων τὰ εἰσερχόμενα εἰς τοὺς ὑπὸ τὴν ἐφορεῖαν αὐτῶν λιμένας καὶ ἐξερχόμενα πλοῖα, β') νὰ τηρῶσιν ἀκριβὲς ἡμερολογιον ἀπασῶν τῶν ἐγγράφων πράξεων αὐτῶν καὶ γ') νὰ πρωτοκολλῶσι καὶ διατηρῶσιν ἐν τάξει πρακτικὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν (ἄρθρ. 24).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν ὀργάνωσιν (γενομένην διὰ τοῦ νόμου ΔΥΜΖ' τῆς 26 Μαΐου 1887) αἱ ναυτικαὶ περιφέρειαι, ἐν αἷς ἐγκαθίστανται λιμενικαὶ ἀρχαί, διαιροῦνται εἰς κεντρικὰς λιμεναρχεῖα, λιμεναρχεῖα, ὑπολιμεναρχεῖα καὶ ἐπιστάσις λιμένων, προΐστανται δ' ἐκάστης τῶν ναυτικῶν περιφερειῶν καὶ ὑπηρετοῦσιν ὡς ὑφιστάμενοι ὑπὸ τὸν προϊστάμενον οἱ ἀνάλογον φέροντες πρὸς ἐκάστης τῶν θέσεων βαθμὴν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὰ ἐν τῷ νόμῳ ὀριζόμενα· ἐπιθεωρεῖ δὲ πάσας τὰς λιμενικὰς ἀρχὰς ὁ γενικὸς ἐπιθεωρητής, τυγχάνων ἀνώτερος μάχιμος ἀξιωματικὸς τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, οὗ τὰ καθήκοντα ὠρίσθησαν τελευταίως διὰ τοῦ Διατ. τῆς 6 Φεβρουαρίου 1893, περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Συμπλ. θ σελ. 86. ("Ἰδε καὶ Ἡμέτερον Ὁδηγὸν τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 363 καὶ 364).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Λιπομαρτύριον καλεῖται ἡ μὴ ἐμφάνισις κατὰ τὴν προσδιορισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ἐν τῷ δικαστικῷ καταστήματι τοῦ κλητευθέντος καὶ ὀφείλοντος νὰ ἐμφανισθῇ μάρτυρος. Ἐν μὲν τῇ πολιτικῇ διαδικασίᾳ ὁ κλητευθεὶς καὶ μὴ ἔχων νόμιμον αἰτίαν κωλύσεως μάρτυρος καταδικάζεται, μὴ τυχὸν ἐμφανισθεὶς, εἰς χρηματικὴν ποινὴν πέντε μέχρις ἑκατὸν δραχμῶν καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν ἐκ τοῦ λιπομαρτυρίου προελθουσῶν δαπανῶν.

Τὴν ποινὴν δὲ ταύτην ἐπιβάλλει, γενομένης μὲν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων, τὸ δικαστήριον, ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀκροατηρίου, ὁ εἰσηγητής. Ἄλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐπὶ λιπομαρτυρίῳ καταδικασθέντα νὰ ἀνακόψῃ τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ καταδικάσαντος αὐτὸν δικαστηρίου ἢ εἰσηγητοῦ, προβάλλων εἰς δικαιολόγησιν αὐτοῦ τὰ κωλύσαντα αὐτὸν αἰτία νὰ ἐμφανισθῇ. Καὶ ἂν τυχὸν πεισθῇ τὸ καταδικάσαν αὐτὸν δικαστήριον ἢ δικαστὴς περὶ τοῦ νομίμου τῶν κωλυσάντων αὐτὸν αἰτίων, καταργεῖ τὴν προτέραν καταδίκην, δεχόμενον τὴν ἀνακοπὴν αὐτοῦ (Πολιτ. Δικον. ἄρθ. 314 καὶ ἐπ.) ("Ἰδε καὶ Μάρτυρες). Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ὁ μὲν μὴ ἐμφανιζόμενος ἐγκαίρως μάρτυς ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ καταδικάζεται κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ Πρωταγγελέως εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι πενήτηκοντα δραχμῶν καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν διὰ τῆς μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ προξενηθεισῶν δαπανῶν· ἀναιρεῖται δὲ ἡ καταδίκη ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ, εἰ ἐμφανισθῇ κατόπιν ὁ μάρτυς καὶ δικαιολογήσῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ μὴ ἐμφάνισιν, ἀποδεικνύων ὅτι εἶχε νόμιμον κώλυμα καὶ δὲν ἠδύνατο ἐγκαίρως νὰ δικαιολογηθῇ (Ποιν. Δικ. 195 καὶ ἐπ.) Ὁ δὲ μὴ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ Πταισματοδικείου καταδικάζεται κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ δημοσίου κατηγόρου εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι πενήτηκοντα δραχμῶν καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν διὰ τῆς μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ προξενηθεισῶν δαπανῶν τῆς διαδικασίας· δύναται δὲ ὁ πταισματοδίκης νὰ διατάξῃ τὴν διὰ βίας παραγωγὴν τοῦ μὴ ἐμφανισθέντος. Ἄλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὸν καταδικασθέντα νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν ἐντὸς δεκαεπτάρων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως αὐτῆς, προβάλλων τὰ κωλύ-

παντα αὐτὸν αἰτία νὰ ἐμφανισθῇ καὶ ἂν τοχὸν πεισθῇ τὸ δικαστήριον περὶ τοῦ νομίμου αὐτῶν, καταργεῖ τὴν καταδίκην, δεχόμενον τὴν ἀνακοπὴν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 334 καὶ ἐπ.). Ὁ δὲ μὴ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ πλημμελειοδικείου καταδικάζεται εἰς ἀπότισιν μὲν ὡσαύτως τῶν ἐκ τῆς μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ προξενηθεισῶν δαπανῶν, ἔτι δὲ εἰς χρηματικὴν ποινὴν δέκα μέχρι διακοσίων δραχμῶν, ἐὰν δὲ ἐδικαιολόγησε τὴν μὴ ἐμφάνισιν αὐτοῦ δι' ἐγκαίρου δηλώσεως καὶ ἀποδείξεως νομίμων λόγων· ἂν δ' ἀνεβλήθῃ ἔνεκα τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ ἡ δίκη, διατάσσεται καὶ ἡ διὰ βίας προσαγωγὴ αὐτοῦ. Ἐπιτρέπεται δ' εἰς τὸν καταδικασθέντα νὰ ἀνακόψῃ τὴν κατ' αὐτοῦ καταδικαστικὴν ἀπόφασιν ἐντὸς δεκατεσσάρων ἡμερῶν ἐνώπιον τοῦ καταδικάσαντος δικαστηρίου, ὅπερ καταργεῖ τὴν καταδίκην. ἂν πεισθῇ περὶ τοῦ νομίμου τῶν κωλυσάντων αὐτὸν αἰτίων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 380 καὶ ἐπ.). Ὁ δὲ μὴ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ κακούργιοδικείου, ἀποφασισθείσης μὲν τῆς ἀναβολῆς τῆς δίκης, καταδικάζεται μέχρι τριῶν μηνῶν καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν ἐκ τῆς μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ προξενηθεισῶν ζημιῶν, διατάσσουμένης ἐν ταύτῃ καὶ τῆς βίας αὐτοῦ προσαγωγῆς. Ἄλλως δὲ μόνον εἰς ἀπότισιν τῶν ἐκ τῆς μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ προξενηθέντων ἐξόδων καὶ εἰς χρηματικὴν ποινὴν δέκα μέχρι διακοσίων δραχμῶν. Ἐπιτρέπεται δ' εἰς αὐτὸν νὰ ἀνακόψῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν ἐντὸς δεκατεσσάρων ἡμερῶν ἐνώπιον τοῦ καταδικάσαντος δικαστηρίου. Εἰσαγέται δ' ἡ ἀνακοπὴ ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ δικαστηρίου καθ' ἣν ἡμέραν δικάζεται ἡ κυρία ὑπόθεσις καὶ συζητεῖται κατ' ἀντιμωλίαν μετὰ τὴν συζήτησιν αὐτῆς (Νόμου ΣΗ' τῆς 13 Ἀπρ. 1867 περὶ λιπομαρτύρων ὡπὶον τοῦ δικαστηρίου τῶν κακούργιο-

δικῶν ἄρθρα 1—5 ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὸν μονόαρθρον νόμον ΒΚ' τῆς 17 Ἰουλίου 1892).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Λογαριασμός ἀλληλόχρεος

χρεως. Ἀλληλόχρεος λογαριασμός εἶνε σύμβασις δι' ἧς μεταξὺ δύο προσώπων γίνεται πιστοχρέωσις τῶν καταβῶν αὐτῶν, μετὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ λογαριασμοῦ γίνεται ἀδιαιρέτως ἐπὶ τοῦ δλοσυμφηρισμός, ἐξ οὗ δεικνύται ὁριστικῶς τίς ὁ ὀφειλέτης καὶ τίς ὁ δανειστής.

Ὁ ἀλληλόχρεος λογαριασμός ἔχει τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ εὐκολύνῃ ἕκαστον τῶν συμβαλλομένων ἐμπόρων εἰς τὸ διαθέτῃ ἐλευθέρως κεφάλαια ὀφειλόμενα εἰς τὸν ἕτερον ἀντὶ νὰ κρατῇ αὐτὰ ὡς ἴσχυον· ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχῃ ἐν τῷ ταμείῳ τὸ πρὸς πληρωμὴν κατάλοιπον καθ' ὃν χρόνον ἔσται ἀπαιτητόν.

Ὁ ἀλληλόχρεος λογαριασμός εἶνε σύμβασις ἰδιαζούσης φύσεως. Ἡ σύμβασις αὕτη καταρτίζεται συνήθως μεταξὺ ἐμπόρων π. χ. δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τοῦ ὅτι δύο ανταποκριταὶ ἐνεργοῦσι διαδοχικὰς καταβολὰς δι' ὧν ὁ δίδων χρεώνει τὸν λαμβάνοντα καὶ οὗτος πιστώνει τὸν δίδοντα.

Παρ' ἧμιν δὲν ὑπάρχει νόμος τις κανονίζων τὰ περὶ ἀλληλόχρεου λογαριασμοῦ. Τὸ ὄνομα ἀπλῶς τούτου ἀναφέρεται ἐν ἄρθρῳ 571 τοῦ περὶ πτωχευτικοῦ νόμου, ὅπερ ἀναφέρει περὶ τιμήματος καταχωρισθέντος εἰς τὸν μεταξὺ τοῦ πτωχευθέντος καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀλληλόχρεου λογαριασμόν. Μὴ ὑπάρχοντος παρ' ἡμῶν νόμου, τὸ ζήτημα πότε ὑπάρχει ἀλληλόχρεος λογαριασμός εἶνε πραγματικόν. Πάντα τὰ πρὸς αὐτὸν σχετιζόμενα θέματα λύονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐμπορικῶν ἐθίμων ἢ τῆς θελήσεως τῶν μερῶν. Ἡ περὶ τούτου τοιαύτη ἢ τοιαύτη κρίσις δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν ἑλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέ-

ραν γνώμην τὸ ἐμπορικὸν ἢ μὴ τοῦ ἀλλοχρέου ὡς καὶ τὰ τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων ρυθμίζονται κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ἐγένετο ὅμως δεκτὸν καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ἀλληλόχρεος λογαριασμός ὡς πρὸς τὸν ἔμπορον ἀποτελεῖ πάντοτε ἐμπορικὴν πράξιν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐμπορικοῦ ἢ μὴ χαρακτηρισ τοῦ κεφαλαίου ἅτινα ἀναγράφονται ἐν αὐτῷ.

Ἡ πρακτικὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐμπορικῶν ἐθίμων καὶ τῆς εἰκαζομένης θελήσεως τῶν συμβαλλομένων καθιέρωσεν ἐπὶ ἀλληλόχρεου λογαριασμοῦ διάφορα ἀποτελέσματα, ἅτινα εἶνε τὰ ἑξῆς :

1) Μεταβίβασις τῆς κυριότητος. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἅμα τῇ καταβολῇ χρημάτων, ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλης ἀξίας, ὁ λαμβάνων δύναται νὰ διαθέσῃ αὐτά. Ἐνταῦθεν ἔπεται ὅτι ὁ λήπτης ἀπέκτησε τὴν κυριότητα αὐτῶν, καὶ δὴ τὴν κυριότητα τῆς ἐν τῷ λογαριασμῷ ἀναγεγραφομένης πιστώσεως. Σημειωτέον ὅμως ἐνταῦθα τὸ εἶδος ἐξαιρετικόν, ὅτι ἡ ἀναγραφή ἐν τῷ ἀλληλόχρεῳ λογαριασμῷ ἐμπορευμάτων γραμματίων π. χ. εἰς διαταγὴν ἢ συναλλαγματικῶν, λογίζεται γενομένη ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς εἰσπράξεως ἥτοι κατὰ τὴν Γαλλικὴν φράσιν *sauf encaissement*, ἐπιτροπομένης τῆς ἀποδείξεως ἐναντίας συμφωνίας. Ἐὰν δὲν γίνῃ ἡ πληρωμὴ τῶν ἐμπορευμάτων γραμματίων, δικαιούται ὁ πιστῶσας τὸν μεταβιβάσαντα λήπτης νὰ ἄρῃ τὴν εἰς πίστωσιν αὐτοῦ ἐγγραφὴν (*contrepassation*).

2) Ἀνανέωσις. Εἴρηται ὅτι ὁ λήπτης μεταφέρει τὸ ποσὸν ἢ τὴν ἀξίαν εἰς πίστωσιν τοῦ δόντος. Ἡ πίστωσις αὕτη ὑποκαθισταμένη εἰς τὴν ἀπαίτησιν, ἣν ὁ δὲς ἤθελεν ἔχει κατὰ τοῦ λήπτου παράγει ἀνανέωσιν. Δυνάμεθα δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἐκφρασθῇ ὁ σκοπὸς τῆς ἀνανέωσεως ὡς συμβαίνει κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον· ἀρκεῖ ἡ πίστωσις νὰ καταχωρισθῇ εἰς τὸν ἀλληλόχρεον

λογαριασμόν. Διὰ τοῦτο δὲν ἐξετάζεται ἡ εἰδικὴ φύσις τῆς πιστώσεως. οὔτε ἡ εἰδικὴ τυχὸν παραγραφὴ, π. χ. προκειμένου περὶ συναλλαγματικῶν ἢ γραμματίων εἰς διαταγὴν δὲν ὀφίσταται ἡ πενταετής παραγραφὴ, ἀλλ' ἡ τριακονταετής τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ἡ δὲ παραγραφὴ ἀρχεται ἀφ' ἧς ἐποχῆς γίνεται ἀπαίτητὸν τὸ κατάλοιπον. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐξαλείφονται καὶ αἱ ἀσφάλειαι αἱ ἐγκείμεναι εἰς τὴν ἀπαίτησιν, πλὴν ἐναντίας συμφωνίας.

3) Ἐνότης καὶ ἀδιαιρετότης τοῦ ἀλληλόχρεου λογαριασμοῦ. Ὡς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὅρισμοῦ ἐξάγεται, πᾶσαι αἱ ἀπαίτησεις καὶ τὰ χρεῖ ἄντικαθιστάμεναι ὑπὸ τῶν κονδυλίων τῆς πιστώσεως καὶ χρεώσεως, ἀποβάλλουσιν οὕτως εἰπεῖν τὴν ἀτομικότητα αὐτῶν ὅπως παραγάγωσιν ἅμα τῇ κλείσει τοῦ λογαριασμοῦ δι' ἐνιαίου συμφηφισμοῦ ἀποτελουμένου μεταξὺ αὐτῶν ὑπόλοιπον ὅπερ μόνον ἔσεται ἀπαίτητὸν. Αὕτη ἐστὶν ἡ καλουμένη ἀδιαιρετότης τοῦ ἀλληλόχρεου λογαριασμοῦ (*indivisibilité du compte courant*). Ἐνταῦθεν ἔπεται ὅτι ἡ συντηρητικὴ κατάσχεςις δὲν εἶναι δυνατὴ εἰμὴ ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου· καὶ

4) Παραγωγὴ τόκων. Τόκοι χωροῦσιν αὐτοδικαίως ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἀλληλόχρεῳ λογαριασμῷ εἰς χρεῶσιν τοῦ λήπτου ἀναγεγραμμένων ποσῶν ἀπὸ τῆς εἰσπράξεως. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο συνάγεται ἐκ τῆς εἰκαζομένης θελήσεως τῶν συμβαλλομένων ἀναγνωρίζόμενον καὶ ὑπὸ τῶν ἐθίμων. Ἐγένετο δεκτὸν καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ μετὰ τὴν κλείσιν τοῦ λογαριασμοῦ ὑπόλοιπον (*solde*) παράγει τόκους ἐπὶ τόκων.

Ἡ κλείσις τοῦ ἀλληλόχρεου λογαριασμοῦ καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ ὑπολοίπου γίνεται κατὰ τὴν λῆξιν τῶν τεταγμένων προθεσμιῶν. Εἴθισται ἐν τῷ ἐμπορίῳ νὰ κλείνεται κατὰ τὰ τέλη Δεκεμβρίου ἢ

κάστου ἔτους. Ἐνίοτε γίνεται τοῦτο καὶ εἰς βραχυτέρας προθεσμίας. Ἐνίοτε συμφωνεῖται ἵνα τὸ ὑπόλοιπον μεταφέρηται εἰς νέον λογαριασμόν.

Ἡ σύμβασις τοῦ ἀλληλοχρέου λύεται διὰ τῆς παρελεύσεως τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας. Ἐλλείπει δὲ ταύτης διὰ τῆς περὶ τοῦτον δηλώσεως τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων. Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι λύεται καὶ διὰ τοῦ θανάτου ἢ τῆς πτωχεύσεως τοῦ ἑτέρου ἢ διὰ τῆς διαλύσεως τῆς εταιρίας καὶ εἰς ἀναλόγους περιστάσεις.

Ἀδαμ. Περίτση

Λογιστικὴ δίκη. Πλὴν τῆς ἐξ-
ἑω δέ κ ο υ λ ο γ ο ὁ σ ί α ς, ἥτις συμ-
βαίνει, ὁπότεν οἱ διαφερόμενοι συμφωνή-
σωσι περὶ τῆς ὁρθότητος τοῦ λογαριασμοῦ,
ᾧθεν ἀποκλείει τὴν εἰς τὰ δικαστή-
ρια προσφυγὴν, (ἥτις ἐπομένως διαφεύγει
τὴν ἐξέτασιν τὴν Πολιτικῆς Δικονομίας),
ὡπάρχει καὶ ἡ δ ι κ α σ τ ι κ ῇ λ ο γ ο -
ῶ σ ί α, ἣν προκαλεῖ ἡ περὶ τοῦ λο-
γαριασμοῦ ἀσυμφωνία τοῦ ὑπολόγου καὶ
τοῦ δεξιλόγου, (περὶ ἧς πραγματεύεται
ὁ δικονομικὸς ἡμῶν νόμος). Δύο δὲ εἶδη
δικαστικῆς λογοδοσίας ὑπάρχουσι, Α') ἡ
ἐ κ ο υ σ ί α, ἥτις γίνεται διὰ κοινοποιή-
σεως μὲν εἰς τὸν δεξιλόγον ἀντιγράφου τοῦ
λογαριασμοῦ, συγκοινοποιουμένων αὐτῷ
καὶ τῶν ἀποδείξεων τοῦ λογαριασμοῦ ἐπὶ
ἀποδείξει παραλαβῆς ἢ κατατιθεμένων
παρὰ τῷ γραφεῖν τοῦ δικαστηρίου, διὰ
κοινοποιήσεως δὲ εἰς τὸν δοσίλογον τῶν
περὶ τοῦ λογαριασμοῦ δισταγμῶν τοῦ δε-
ξιλόγου, καὶ διὰ κοινοποιήσεως τῶν ἀν-
τιπαρατηρήσεων τοῦ δοσίλογου. Καὶ ἡ
μὲν τῶν δισταγμῶν τοῦ δοσίλογου κοι-
νοποιήσις τελεῖται ἐν προθεσμίᾳ 15 ἡμε-
ρῶν ἀπὸ τῆς δόσεως τοῦ λογαριασμοῦ,
παρατεινομένη λόγῳ ἀποστάσεως, ἢ ἐξ
τῶν ἀντιπαρατηρήσεων τοῦ ὑπολόγου
κοινοποιήσις ἐν προθεσμίᾳ ὀκτῶ ἡμερῶν.
Μετὰ ταῦτα δὲ ἐγγράφεται ἡ ὑπόθεσις εἰς
τὸ πινάκιον. (Πρόδηλον ὅμως ὅτι δύνα-

ται νὰ ἐγγραφῇ ἡ ὑπόθεσις παρερχο-
μένων τῶν ἀνωτέρω προθεσμιῶν καὶ ὅ-
δεν κοινοποιηθῶσι τὰ ἐγγραφα, δι' αὐ-
τὴν προθεσμίαν). Δικάζεται δὲ περαιτέρω ἡ
λογιστικὴ δίκη συνοπτικῶς, ἀλλ' ὅ,τι το-
χὸν ὡμολογήθῃ ἀμοιβαίως ἐν τῇ προ-
κασίᾳ κηρύσσεται ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ προ-
δρου τοῦ δικαστηρίου ἐκτελεστὸν ἐπὶ ἀ-
ναφορᾷ ἀπευθυνομένη πρὸς αὐτὸν με-
τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν. Αὐτόδηλον
δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐξ ὧ δ ι κ ο ς λογοδοσίας
μεταβάλλεται εἰς δ ι κ α σ τ ι κ ῇ λ ο γ ο -
δοσίαν, ὡς ἂν ἐπετεύχθῃ ἡ ἐξ ὧ δ ι κ ο ς
συμφωνία, ὡς ἂν ἐκδηλονότι ὁ ὑπόλο-
γος ἔδωκεν ἐγγράφως ἢ προφορικῶς ἐξ ὧ
δικον λογαριασμόν, ἐν δὲν ἐνέκρινεν ὁ
δεξιλόγος, καὶ Β') ἡ ἀ ν α γ κ α σ τ ι κ ῇ
ἥτις χωρεῖ ὡς ἂν ἡ διαφωνία ἐκτείνεται
καὶ εἰς τὴν πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρέωσιν.
Ὅθεν μετατρέπεται εἰς ἐκουσίαν, ἐν ᾧ
διὰ δικῶν, ἀναγνωρίσας τὴν ὑποχρέωσιν
αὐτοῦ, κοινοποίησιν τῷ ἀντιδίκῳ τὸν λο-
γαριασμόν τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ. (Πολ.
Δικ. 695 καὶ 701. Α. Π. 10 τοῦ 90).

Ὁ διαχειριστὴς ξένης περιουσίας ὁφεί-
λει ἀείποτε λογοδοσίαν εἰς τὸν κύριον αὐ-
τῆς (Πολ. Δικ. 695), ὅθεν καὶ ὁ δια-
χειριστὴς εταιρείας, πολιτικῆς ἢ ἐμπορι-
κῆς (Α. Π. 265 τοῦ 51). Ὅθεν, ἐν δυσ-
τροπῇ εἰς λογοδοσίαν, ὑποχρεοῦται δι-
καστικῶς διὰ τῆς ἐγέρσεως παρεμπι-
πούσης ἀγωγῆς (διαδικαζομένης ἢ ὡς
ἄλλης διαφορᾶς) ἢ καὶ διὰ κυρίας ἀγω-
γῆς, τασσομένης πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ δι-
καστηρίου προθεσμίας, τῆς ἀπράκτου πα-
ρερχομένης ἐξαναγκάζεται διὰ κατασχί-
σεως καὶ πώλησεως τῆς περιουσίας αὐ-
τοῦ, ἔτι δὲ καὶ διὰ προσωπικῆς κρατή-
σεως ἐν τῷ δικαστηρίῳ κρίνῃ εὐλογον
(Πολ. Δικ. 695). Ἄν διαταχθῇ κατά-
σχεςαι καὶ πώλησις τῆς περιουσίας τοῦ
ὑπολόγου, προσδιορίζει τὸ δικαστήριον
κατὰ τὸ εἰκαζόμενον ἔλλειμμα τοῦ λο-
γαριασμοῦ ποσόν τι, αὐτὸν δὲν δύν-

ναται νὰ ὑπερβῇ τὸ κατασχεθισμένον καὶ πωληθισμένον μέρος τῆς περιουσίας (Πολ. Δικ. 703). Τὸ ποσὸν τοῦτο ἐπομένως χρησιμεύει ὡς μέτρον τῆς κατασχεθισμένης περιουσίας τοῦ ἀπειθούντος ὑπόλογου· ἀλλὰ δὲν θεωρεῖται ἐπιδικαζόμενον τῷ ἐνάγοντι, πλὴν ἐὰν ἐξακολουθήσῃ ἀποποποιούμενος λογοδοσίαν ὁ ὑπόλογος. Ἄλλ' οὐδαμῶς ἀποκλείεται ὁ ὑπόλογος νὰ λογοδοτήσῃ καὶ μετὰ τὴν ταχθεῖσαν προθεσμίαν (Carré quest. 1868. Dalloz 104 καὶ ἐπ.). Διαφέρει δὲ κατὰ τοῦτο ἡ ἀναγκαστικὴ τῆς ἐκουσίως, ὅτι ὁ ἐκουσίως λογοδοτῶν ἀπαλλάσσεται τοῦ καταναγκασμοῦ εἰς λογοδοσίαν, εἰς δὲν ὑποβάλλεται ὁ κατ' οὐδένα τρόπον συγκατατιθέμενος νὰ λογοδοτήσῃ. (Α. Π. 323 τοῦ 66). Ἐν τῇ ἀποφάσει δὲ τοῦ δικαστηρίου περὶ ὑποχρεώσεως εἰς λογοδοσίαν ὀρίζεται τόπος καὶ χρόνος τῆς ἐγχειρίσεως τοῦ λογαριασμοῦ καὶ εἰσηγῆς τῆς δικαστῆς εἰς διευθύνειν τῆς διαδικασίας (Πολ. Δικ. 702). Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον οἱ διάδικοι ἐμφανίζονται (αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίων) ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ, καὶ ὁ μὲν δοσίλογος ἐπιδείκνυσι τὸν λογαριασμόν αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀποδείξεων, ὁ δὲ δεξίλογος διατυποῖ ἐν ἐκθέσει τὰς κατὰ τοῦ λογαριασμοῦ παρατηρήσεις αὐτοῦ ἢ, ἂν δὲν δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἐκ τοῦ παραχρῆμα, χορηγεῖται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ προθεσμία, ὀριζομένης ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ μὲν δεξίλογος ὀφείλει νὰ ἐγχειρίσῃ τὰς ἐγγράφους αὐτοῦ παρατηρήσεις μετὰ τῶν ἀποδείξεων, ὁ δὲ δοσίλογος νὰ συζητήσῃ, καταρτιζομένης τὸ τελευταῖον ἐκθέσεως, μεθ' ἧς, ἐὰν κατέστη ἀδύνατον νὰ συμφωνήσωσιν οἱ διάδικοι περὶ πάντων τῶν κεφαλαίων, παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ εἰς τὸ ἀκροατήριον, προσδιορίζοντας συγχρόνως τὴν πρὸς συζητήσιν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ διάδικοι ὀφείλουσι νὰ ἐμφανισθῶσιν ἄνευ ἄλλης

κλήσεως, καὶ ἐγγράφοντος τὴν ὑπόθεσιν δαπάνῃ τῶν διαδίκων εἰς τὸ πινάκιον (Πολ. Δικ. 704 καὶ 705 ἐν συνδ. πρὸς 710), καταβάλλει δ' ὁ εἰσηγητῆς ἕως τοῦ τέλους τῆς παρ' αὐτῷ διαδικασίας πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν εἰς συμβιβασμὸν τῶν διαδίκων, οὐ τυχὼν κατορθωθέντος, συντάσσεται ὑπ' αὐτοῦ ἔκθεσις περὶ τοῦ συμβιβασμοῦ, φέρουσα τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ τε, τοῦ παρ' αὐτῷ γραμματέως καὶ τῶν διαδίκων (Πολ. Δικ. 706). Ἄλλ' ἐὰν ἀπελπίοντο οἱ διάδικοι, εἰ μὲν ἀπελίπετο ὁ ὑπόλογος κατὰ τὴν πρώτην προθεσμίαν, συντάσσεται περὶ τούτου ἔκθεσις καὶ ἐπιμελεῖα τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐκτελούνται τὰ ἐν τῇ ἀποφάσει διατεταγμένα ἀναγκαστικά μέτρα, εἰ δὲ ἐνεφανίσθῃ μὲν ὁ ὑπόλογος ἄλλ' ἀπείπετο ὁ δεξίλογος, ἢ ἐὰν κατὰ τὴν δευτέραν προθεσμίαν ἀπελίπετο τις τῶν διαδίκων, συντάσσεται ἐπίσης περὶ τοῦτο ἔκθεσις καὶ παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὀρίζοντας συγχρόνως τοῦ Εἰσηγητοῦ τὴν πρὸς συζητήσιν ἡμέραν, καθ' ἣν ὀφείλουσι νὰ ἐμφανισθῶσιν οἱ διάδικοι ἄνευ ἄλλης κλήσεως, καὶ ἐγγράφοντος τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ πινάκιον (Πολ. Δικ. 707 καὶ 708 ἐν συνδ. πρὸς 710). Ὅπως δὲ πρὸς τῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον παραπομπῆς τῆς ὑπόθεσεως ὁ Εἰσηγητῆς κηρύττει ἐκτελεστὸν πᾶν ὅ,τι ὡμολογήσῃ ἐν τῇ προδικασίᾳ, μὴ παραβλαπτομένης ἐκ τούτου τῆς περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων κεφαλαίων περαιτέρω συζητήσεως. Πρὸς τοῦτο τίθεται κτάθεν τοῦ ὁμολογηθέντος ὡς ὀφειλομένου ἢ λείξις ἐκτελεστέα, προσυπογράφεται δὲ αὐτῷ Εἰσηγητῇ καὶ ὁ παρ' αὐτῷ γραμματεὺς, σημειουμένων προστί τοῦ τόπου καὶ τῆς ἡμέρας, καὶ ἐπιτίθεται ἡ ἐπίσημος σφραγίς (Πολ. Δικ. 709). Ἀρχεται δὲ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἡ συζήτησις, ἀναγινώσκοντος ἑαυτοῦ τοῦ Εἰσηγητοῦ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων κεφαλαίων,

μεθ' ὃ οἱ διάδικοι υποβάλλουσι καὶ ἀναπτύσσουσι τὰς προτάσεις αὐτῶν (Πολ. Δικ. 711). Τὸ δὲ δικαστήριον ἀποφαίνεται περὶ τούτων τῶν ἀμφισβητουμένων κεφαλαιῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει, παραδεχόμενον μὲν τὰ δεδικαιολογημένα, ἀπορρίπτει δὲ τὰ ἐναντία καὶ διατάσσον ἀπὸδειξιν περὶ τῶν ἀναποδείκτων. Ἐν αὐτῇ καταχωρίζονται αἱ δαπάναι καὶ αἱ πρόσοδοι καὶ προσδιορίζεται ἀκριβῶς τὸ ἐξαγόμενον αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑπάρχοντος τυχὸν λοιπάσματος (Πολ. Δικ. 712). Πρόδηλον δ' ἐστὶ ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη, κανονίζουσα ὀριστικῶς τὰ τοῦ λογαριασμοῦ, εἶναι ὀριστική καὶ δὲν δύναται ἐπομένως νὰ ἀνακληθῇ ὡς πρὸς τὰ κεφάλαια τῶν εἰσπράξεων ἢ δαπανῶν, ἃ ἀναγνωρίζει ἢ ἀπορρίπτει (Α. Π. 352 τοῦ 55). Δύναται δὲ τὸ δικαστήριον καὶ νὰ ἀπαγγείλῃ διὰ τῆς ἀποφάσεως προσωπικὴν κρίσιν κατὰ τοῦ ὀφείλοντος ἐκ διαχειρίσεως ἐπιτροπείας, κηδεμονίας, περιουσίας δῆμων ἢ ἄλλων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἢ διαχειρίσεως δικαστικῆς (Πολ. Δικ. 713).

Ὁ τελεσιδίκως κριθεὶς λογαριασμός δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναθεώρησιν· ἀλλὰ σφάλματα λογιστικά, παραλείψεις ἢ διπλαῖ ἐγγραφαὶ ποσοτήτων καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὁμαρτήματα δύνανται νὰ διορθωθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τοῦ βλαπτομένου διαδίκου (Πολ. Δικ. 714), ἥτις κοινοποιεῖται εἰς τὸν ἀντίδικον (Α. Π. 170 τοῦ 70, 136 τοῦ 77). Τοῦτο δὲ καὶ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ἐπιβληθέντος ὅρκου (Α. Π. 321 τοῦ 75), ἔτι δὲ καὶ μετὰ τὴν ἄνευ ἀντιρρήσεως ἢ ἐπιφυλάξεως λήψιν τοῦ ἐπιδικασθέντος ποσοῦ εἰς τὸν ἐκ τοῦ σφάλματος βλαπτόμενον (Α. Π. 99 τοῦ 85). Δὲν δύναται ὅμως νὰ διορθωθῇ ἡ παρεσχωρήσασα τυχὸν πλάνη περὶ τὴν νόμιμον βᾶσιν τοῦ ὑπολογισμοῦ, ὅτε μὴ ἀποτελοῦσα λογιστικὸν σφάλμα (Α. Π.

320 τοῦ 77). Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ὁ διάδικος δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς ἔφεσιν ἀντὶ τῆς αἰτήσεως εἰς ἀναθεώρησιν, εἰ δὲν παρῇλθεν ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία (Πολ. Δικ. 759) ("Ἴδε καὶ Στοιχεῖον Πολιτικῆς Δικονομίας Φιλολαΐτης § 125).

Θ. Ν. Φιλολαΐτης

Λυσικλείθρων ἐργαλείων συναλλαγή. Κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 669) τιμωροῦνται ὡς πταίσται ἐπὶ συναλλαγῇ λυσικλείθρων ἐργαλείων οἱ πρωτεργάται ἢ συνεργάται κλειθροποιίας ἢ οἱ οὔποτε ἄλλου ἐπαγγέλματος ἄσκουμένοι διὰ τῆς χρήσεως τοῦ πυρός, οἱ κατασκευάζοντες ἢ μεταποιούντες κλείδας ἢ ἀνοίγοντες κλείθρα κατὰ παραγγελίαν ἀνθρώπων ἀγνώστων, ὑπόπτων ἢ ὑποκειμένων εἰς ξένην ἐξουσίαν ἢ ἀπεργαζόμενοι κλείδας κατὰ ἀπλὰ ἔκτυπα καὶ ἐμπιστευόντες εἰς ἐπισφαλεῖς χεῖρας τὸ λεγόμενον λυσικλείθριον.

Θ. Ν. Φιλολαΐτης

Λοιμοκαθαρτηρίων παρὰ βιάσις. "Ἴδε Νοσήματα Μολυντικά.

Λυσσοκομεῖον καὶ λυσσιατρεῖον καλεῖται τὸ ἐν Ἀθήναις κατὰστημα, εἰς ὃ προσέρχονται πρὸς θεραπείαν οἱ λυσσοδηκτοί, δωρεὰν μὲν θεραπευόμενοι, ἐὰν βεβαιωθῇ τὸ ἄπορον αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δημοτικῶν ἄρχων, ἐπ' ἀμοιβῇ δὲ ἑκατὸν πεντήκοντα δραχμῶν κατ' ἄτομον, ἐὰν προσέλθωσιν ἄνευ τοιαύτης πιστοποιήσεως. Καὶ εἶναι μὲν τὸ κατὰσθημα ἰδιωτικόν, ἀλλ' ἐπεὶ τὸ δημόσιον χορηγεῖ ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουλίου 1895 (ὅτε συνήφθη ἡ σύμβασις) κατ' ἔτος εἰς τὸν ἰδρυτὴν καὶ διευθυντὴν τοῦ λυσσιατρείου δώδεκα χιλιάδας δραχμῶν, καὶ θέλει χορηγεῖ κατ' ἑκάστην

ξακολούθησιν ἐπὶ δεκαπενταετίαν ἀπὸ
τῆς συμβάσεως, δικαιοῦται δὲ τὸ Ὑ-
πουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν νὰ ἐπο-
πτεύῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θεραπείας τῶν
λυσσοδῆκτων διὰ δύο ἐφόρων διοριζομέ-
νων ὑπ' αὐτοῦ τῇ προτάσει τοῦ Ἱατρο-
συνεδρίου ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ, μετέχει

τρόπον τινὰ καὶ δημοσίου χαρακτῆρος.
Ἡ περὶ ἀνεγέρσεως τοῦ καταστήματος
σύμβασις ἐκυρώθη νομοθετικῶς διὰ τοῦ
νόμου ΒΤΙΘ' τῆς 27 Ἰουλίου 1895,
περιεχομένου ἐν ἡμετέρῳ Συμπληρώματι
Ἔκτῳ σελ. 426.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μάρτυρες (Ποιν. Δικ.). Μάρτυς λέγεται ὁ ἀντιλαβόμενος ἰδίαις αἰσθήσεσι γεγονότος, ὃ καλεῖται νὰ καταθέσῃ ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς. Ὡς μάρτυς ἄρα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πᾶς ἄνθρωπος, ἔχων ὑγιᾶ τὴν διάνοιαν, περὶ παντὸς γεγονότος, οὐ ἀντελάβετο διὰ τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ. Ἀπαιτεῖται ἄρα ὑγεία διανοίας καὶ ὑγεία αἰσθήσεων. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς ὁ παράφρων ἢ βλάξ ὡς μὴ ὑγιᾶς τὰς φρένας, ἢ ὁ τυφλὸς (προκειμένου περὶ ὁρατῶν ἀντικειμένων), ὁ κωφὸς (προκειμένου περὶ ἀκουστῶν ἀντικειμένων) κτλ. Οἱ δὲ νεώτεροι τῶν δεκαεσσάρων ἐτῶν ἐξετάζονται μὲν, ἀλλ' ἀνωμοτί· πρόδηλον δὲ ὅτι ἐξετάζονται οἱ δυνάμενοι νὰ ἐξετασθῶσι, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ διατρέχοντες τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἐξετασθῶσι. Ἐπίσης ἀνωμοτί ἐξετάζονται οἱ καταδικασθέντες ἐπ' ἐγκληματικῇ πράξει ὡς μὴ παρόχοντες τὴν ἀπαιτουμένην πίστιν λόγῳ τοῦ ἐγκληματικοῦ αὐτῶν παρελθόντος. Ἐπίσης ἀνωμοτί ἐξετάζονται ὡς μὴ παρέχοντες τὴν ἀπαιτουμένην πίστιν λόγῳ τοῦ συμφέροντος οἱ παριστάμενοι ὡς πολιτικῶς ἐνάγοντες· ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἐπίτροποι τῶν παθόντων παριστάμενοι ὡς πολιτικῶς ἐνάγοντες (Α. Π. ποιν. 64 τοῦ 51, 6 τοῦ 75). Πάντες οἱ λοιποὶ ὑποχρεοῦνται εἰς ἔνδοκον ἐν τῷ ἀκροα-

τηρίῳ μαρτυρίαν ἢ μαρτυρίαν διὰ χειρὸς ψίας ἐν τῇ προδικασίᾳ. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐξαιρέσεις. 1) Οἱ σύζυγοι, οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες καὶ οἱ ἐκ παλαιοῦ συγγενεῖς ἢ κηδεσταὶ εἰς δευτέρον βαθμὸν δὲν ἐξετάζονται ἐπ' ἀκροατηρίου. Οὐ μόνον ἡ τοσοῦτον στενὴ συγγένεια, ἢ παρέπεται μάλιστα συνήθως καὶ συνεχῆς συμβίωσις, εἶναι πιθανώτατον νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀπόκρυψιν ἢ διαστροφὴν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ, τὸ σπουδαιότερον, ἔχει τι ἀποτρόπαιον ἢ ἐξανάγκασις τοσοῦτο στενῶς συνδεομένων προσώπων νὰ μαρτυρῶσι κατ' ἀλλήλων. Ἐξετάζονται ὁμοῦ οὗτοι κατὰ τὴν προανάκρισιν, ἐὰν συναινῶσι. Ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ὁμοῦ καὶ συναινούντες δὲν ἐξετάζονται. Ἀλλ' ἐάν, μὴ ἀντιτεινόντων τῶν διαδίκων μερῶν, ἐξετασθῶσι καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ἡ διαδικασία δὲν ἀκυροῦται. Ἐν Ἀγγλίᾳ μόνον οἱ σύζυγοι ἐξαιροῦνται, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς. 2) Οἱ κληρικοὶ, οἱ συνήγοροι καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρέωσews νὰ μαρτυρήσῃσι περὶ τῶν ἐμπιστευθέντων εἰς αὐτοὺς λόγῳ τῆς ιδιότητος αὐτῶν ταύτης. Ἐὰν ὁ ἱερεὺς ὑποχρεοῦτο νὰ ἀνακοινῇ τὰ ἐξομολογηθέντα εἰς αὐτὸν ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἐχεμυθίας ὑπὸ τοῦ προσφεύγοντος εἰς αὐτὸν εὐσεβοῦς χριστιανοῦ, ἥθελε βεβῆλῃ τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως.

ὁ ἐν τούτοις συμβάλλεται πολὺ εἰς τὴν ἐξαγνισμὸν τοῦ πιστεύοντος· Ἐὰν ὁ δικηγόρος ὑπεχρεωτοὶ νὰ ἀνακοινοῖ τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτὸν ὡς τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου, ἤθελον ἀνατραπῇ οἱ ὅροι τῆς ἐλευθέρας ὑπερασπίσεως, στηριζομένης πρὸ πάντων εἰς ἄδολον καὶ εἰλικρινῆ σχέσιν μεταξὺ ὑπερασπιστοῦ καὶ ὑπερασπιζομένου. Ἐὰν ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὑπεχρεωτοὶ νὰ ἀνακοινοῖ τὰ μυστικά τῆς ὑπηρεσίας, ἠδύναντο ἐνίοτε νὰ κινδυνεύσωσι μέγιστα τῆς Ἐπικρατείας συμφέροντα· ὅθεν καὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπαλλάσσονται τῆς υποχρεώσεως νὰ ἐξετάζωνται ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ μυστικά τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ὧν τὴν ἀνακοίνωσιν δὲν ἐπιτρέπει ἡ κυβερνήσις. 3) Οἱ βασιλόπαιδες ἐξετάζονται μὲν, ἀλλὰ μόνον κατ' οἶκον· ἡ δὲ μαρτυρία αὐτῶν, ἐν ὁρῶς γινομένη, ἀναγινώσκειται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ· δύνανται ὅμως καὶ νὰ ἐξετασθῶσιν, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, καὶ ἐπ' ἀκροατηρίου, τῇ προηγούμενῃ ἀδείᾳ τοῦ Βασιλέως (ὅτε καὶ ἐκδίδεται πρὸς τοῦτο τὸ προσήκον βασιλικὸν διάταγμα). 4) Οἱ ἀρχιερεῖς ἐξετάζονται ἐπίσης κατ' οἶκον (Νόμου Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρθ. 24). 5) Οἱ ὑπουργοί, στρατάρχαι, εἰσαγγελεῖς, νομάρχαι καὶ πρέσβεις ἢ διπλωματικοὶ πράκτορες προσκαλοῦνται μὲν καὶ ἐξετάζονται κατὰ τοὺς νομίμους τύπους· ἐὰν πρόκειται νὰ ληφθῇ ἡ μαρτυρία αὐτῶν εἰς τὸν τόπον τῆς διατριβῆς αὐτῶν· ἄλλως προκειμένου μὲν περὶ προδικασίας ἐξετάζονται ὑπὸ τῶν ἐνθα διατρίβουσιν τακτικῶν ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπαλλήλων προκειμένου δὲ περὶ κυρίας διαδικασίας, ἐνώπιον μὲν τῶν ἄλλων ποινικῶν δικαστηρίων δὲν ἐξετάζονται, ἀναγινώσκονται δὲ αἱ ἐγγράφοι αὐτῶν ἐν τῇ προδικασίᾳ μαρτυρίαι, ἐνώπιον ὅμως τοῦ δικαστηρίου τῶν κακουργιοδικῶν ἐξετάζονται αὐτοπροσώπως, πλην ἐὰν ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐμφανίσεως διὰ Βασι-

λικοῦ διατάγματος. 6) Αἱ Ὀθωμανίδες ἐξετάζονται ἐν ὁρῶς ἐν τῇ προανακρίσει, ἢ δὲ ἐν ὁρῶς αὐτῶν μαρτυρία ἀναγινώσκειται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ (Νόμου ἀρθ. 17 Μαΐου 1882). Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ νόμῳ ἀναγράφονται πᾶσαι αἱ δυνατόται εἰς ἐνίσχυσιν τῆς φιλαληθείας τῶν μαρτύρων ἐγγυήσεως. Τὸ προφορικὸν τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων χρησιμεύει εἰς ἀποτροπὴν προσχεδιασμένων μαρτυριῶν. Ἐπίσης τὸ παρεχόμενον δικαίωμα εἰς τὴν κατηγορίαν καὶ τὴν ὑπεράσπισιν νὰ ἀποτείνωσιν αἰφνιδίως ἐρωτήσεις εἰς τὸν μάρτυρα ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ μάρτυρος τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετᾷ καὶ παρασκευάζεται εἰς τεχνικὴν ἀπόκρισιν. Ἐπίσης ἡ κατ' ἰδίαν ἐξέτασις ἐκάστου μάρτυρος καὶ ἡ κατ' ἀντιπαράστασιν ἐξέτασις αὐτῶν εἶναι μεγάλοι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐγγυήσεις. Ἐνίσχυει δὲ τὴν συνείδησιν τοῦ μάρτυρος εἰς τῆς ἀληθείας τὴν ἐκθεσιν καὶ ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιότης τῆς διαδικασίας, διότι ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ἐξεταζόμενος καὶ ὅταν καταφωρᾶται ψευδολογῶν αἰσθάνεται πολλῶν ὀλιγώτερον τὴν προσβολὴν τῆς φιλοτιμίας αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ συνειδήσεως παρὰ τὸν δημοσίως ἐξεταζόμενον, εἰς ὃν ἀτενίζει τὸ πλῆθος τῶν ἐξεταστῶν καὶ τοῦ ἀκροατηρίου. Ἐπίσης ἐνίσχυει τὸν μάρτυρα εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀληθείας καὶ ὁ φόβος τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὴν ψευδομαρτυρίαν ποινῆς. Καὶ παρ' ἡμῖν μὲν τιμωρεῖται πρῶτον ἡ ἐπ' ἀκροατηρίου ψευδομαρτυρία δυνάμει τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν δυνάμει τοῦ ἐιδικοῦ νόμου τῆς 13 Ὀκτ. 1844 περὶ τιμωρῆσεως τῶν κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ψευδομαρτυρούντων, ἐλαφρότερον ὅμως ἰκανῶς ἢ δευτέρα, παρὰ Γάλλοις ὅμως καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐθνεσι, μὴ ρητῶς περιλαμβανόντος εἰς τὴν ψευδομαρτυρίαν τοῦ νόμου καὶ τὴν κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ψευδομαρτυρίαν, διατελεσαυτῇ

ὅλως ἀτιμώρητος. Ὑποστηρίζεται δ' ὑπὸ πολλῶν τὸ ὅρθον τῆς ἀτιμωρησίας τῶν κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ψευδομαρτυρούντων διὰ τὸν λόγον ὅτι, ἐὰν τιμωρῇται καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ψευδομαρτυρία, ὁ μάρτυς φοβούμενος μὴ τιμωρηθῇ διὰ τὰ ἐν τῇ ἀνακρίσει ψευδομαρτυρηθέντα, θέλει ἐπιμένει εἰς αὐτὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίαν. Ὁρθότερον ὁμῶς νομίζομεν τὸ ἡμέτερον σύστημα, καθ' ὃ ἐπιβάλλεται μὲν τιμωρία ἀλλ' ἐλαφροτέρα εἰς τὴν κατὰ τὴν προδικασίαν ψευδομαρτυρίαν, διότι, ἐνῶι δύναται ἐξ ἐνός νὰ ἀποτρέπη τοὺς μάρτυρας καὶ τῶν ἐν τῇ ἀνακρίσει ψευδομαρτυριῶν, ἐξ ἄλλου δὲν φοβίζει τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἐπιμείνῃ ὁ μάρτυς εἰς τὰ ἐν τῇ ἀνακρίσει ψευδῶς κατατεθέντα καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ.

Ἐθεωρήθη εἰκότως ἐνισχύουσα τοὺς πολλοὺς τῶν μαρτύρων εἰς τῆς ἀληθείας τὴν ἔκθεσιν ἡ υποβολὴ τῶν μαρτύρων εἰς ὁρκοδοσίαν. Οἱ ἀληθῶς τίμιοι ἄνδρες οὐδέποτε ψεύδονται· πολλοὶ ὅμως τῶν ἀνθρώπων δύνανται ὑπὸ συμπαθειῶν ἢ συμφέροντος νὰ ψευσθῶσιν, ἐὰν μὴ ἀναγκαιότητι αὐτοὺς ὁ φόβος τῆς θείας ὀργῆς, ἥτις υποτίθεται ἐπικειμένη ἀνηλεῆς κατὰ τοῦ ἐπικαλουμένου τὸ θεῖον ὄνομα εἰς ἐπιβεβαίωσιν ψεύδους.

Σημειωτέον ὅτι, ὁσάκις οἱ μάρτυρες εἶναι κωφοί, ἄλαλοι ἢ κωφάλαλοι, αἱ ἐρωτήσεις ἀπευθύνονται αὐτοῖς ἐγγράφως· ἄλλως ἐξετάζονται διὰ διερμηνέως, ἐπερχομένης ἄλλως ἀκυρότητος. Διὰ διερμηνέως ἐξετάζονται καὶ οἱ ἀμαθεῖς περὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀλλόγλωσσοι. Δύνανται δὲ νὰ διορισθῶσι διερμηνεῖς πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ συνεννοηθῶσι μετ' αὐτῶν, κατηγορουμένων, μαρτύρων, δικηγόρων καὶ δικαστῶν, ὅθεν καὶ ἄλλοδαποί, γυναῖκες κτλ., ἔτι δὲ καὶ ἀνήλικοι συμπληρώσαντες τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν (Α. Π. ποιν. 86 τοῦ 46). Ὁρκίζονται δὲ καὶ οἱ

διερμηνεῖς ὡς οἱ μάρτυρες. Καὶ εἰ μὲν διορισθεὶς διερμηνεύς ὠρκισθῇ δι' ἑνὸς μάρτυρα, ἂν παραστῇ ἀνάγκη νὰ διερμηνεύσῃ τὴν μαρτυρίαν καὶ ἐτέρου μάρτυρος, ἀνάγκη νὰ δώσῃ πρὸς τοῦτο ἄλλον ὅρκον (Α. Π. ποιν. 88 τοῦ 58, 59 τοῦ 95). Εἰ δὲ ἔδωκεν ἅπ' ἀρχῆς ἑνὸς γενικὸν ὅρκον δι' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συζητήσεως, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ υποβάλληται εἰς νέον ὅρκον καθ' ἕκαστον μάρτυρος τὴν ἐξέτασιν (Raustia Helie no 4942).

Τοῦ νόμου μὴ καθιεροῦντος νομικοὺς κανόνας ἀποδείξεων, ἀλλ' ἐπιτρέποντα εἰς τὸν δικαστὴν νὰ ὀδηγῇται ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν συζητήσεων προκυπτούσης ἀπροσώπου πολήπτου κρίσεως περὶ τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων, περὶ τοῦ ἀξιόπιστου τῶν μαρτύρων καὶ περὶ τοῦ ἐχέγγυου τῶν λοιπῶν ἀποδείξεων (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 92), ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, ὅπου βεβαιωθῇ, α) ἐὰν ὁ μάρτυς ᾔναι τίμιος καὶ εὐκρινής, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔξις πιστος, β) ἐὰν μὴ τυγχάνῃ ὡς ὅμα ὁ πάτης. Καὶ πρὸς βεβαίωσιν μὲν τοῦ πρώτου ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν χαρακτῆρα τοῦ μάρτυρος, ὀδηγούμενος ἐκ τῆς προηγουμένης αὐτοῦ διαγωγῆς. Ἐὰν ᾔναι ἀναμφίβολον, ὅτι ὁ μάρτυς διήγαγε πάντοτε ἀμεμπτον βίον, ἡ μαρτυρία αὐτοῦ εἶναι οἷον ἐκτεταμένη. Πολλῶν δὲ ὑπαρχόντων μαρτύρων ὡσαύτως ὀφείλει νὰ ὀδηγήσῃ τὸν δικαστὴν μᾶλλον ἢ προλαβοῦσα διαγωγὴν ἢ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων, διότι εὐκολώτερον νὰ εὕρῃ τις ψάλλαγα ψευδομένων καὶ πλάνων μαρτύρων, συναρμολογησάντων ἐπιτηδεῖας τὰ ψεύδη αὐτῶν, ἢ οὕτως ἀκεραῖον καὶ ἐντιμον ἄνδρα, ἐπιλανθανόμενον πολλάκις τοσοῦτον τῶν πραγμάτων ὥστε ἀκουσίως νὰ δώσῃ ψευδῇ ἐν πολλοῖς μαρτυρίαν, ἀλλ' ἰδίως μέγα βάρος πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς τοῦ

δικαστοῦ συνειδήσεως ἢ ἰδία τέρα ἐν τῇ ὑπόθεσι θεέσις τοῦ μάρτυρος. Διότι πολλάκις προηγούμεναι σπουδαῖαι ὑποχρεώσεις τοῦ μάρτυρος πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἢ τὸν διάδικον, ἢ ἄλλοι σημαντικοὶ λόγοι δύνανται ὠθησῶσιν εἰς ἀπόκρυψιν τῆς ἀληθείας καὶ ἔντιμον ἄλλως ἄνδρα. Τέλος δὲ ὡς ἐξετάζονται κεχωρισμένως πολλοὶ μάρτυρες, μὴ συνδεόμενοι μάλιστα διὰ στενῶν πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς τὸν διάδικον σχέσεων, ἐὰν, μὴ εὐμοιροῦντες μάλιστα πολλῆς ἀναπτύξεως, διατελέσωσι σύμφωνοι ἐπὶ μικρολογισμάτων λεπτομερειῶν ἢ περιστάσεων παραδόξων καὶ πολλῶν, προκύπτει ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τῶν κατατιθεμένων γεγονότων. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον ἀντιλέγωσι, ὑπάρχει πολὺς φόβος μήπως τινὲς τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν προσπαθῶσι νὰ ἐξαπατήσωσι τὴν δικαιοσύνην.

Συντελεῖ ἐν μέρει εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς φιλαληθείας τοῦ μάρτυρος καὶ ἡ στάσις τοῦ μάρτυρος, ὁ τόνος τῆς φωνῆς αὐτοῦ, τὸ ὄφος τοῦ προσώπου του, ἡ προδιδόμενη τέλος ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ συγκίνησις. Οὐχ ἥττον πρέπει νὰ ἐπέχη τις πολὺ, ὅπως ἐπὶ τῇ βῆσει τοιοῦτων διδομένων παραδεχθῇ ἢ ἀπορρίψῃ τὴν κατάθεσιν τοῦ μάρτυρος, διότι ὁ ὅλος καὶ ἡ προσπάθειαι δύνανται πολλάκις νὰ θαυματουργήσωσι. τὰνάπαλιν δὲ ἡ αἰδώς καὶ ἡ σεμνότης παρίστανται κατὰ τὰς κρίσεις καὶ τοὺς χαρακτῆρας ὑπὸ μορφὰς διαφόρους. Ἄτοπον δὲ νὰ προσφεύγῃ ὁ δικαστὴς ἀπερισκέπτως εἰς τὸ τέχνασμα τοῦ προβάλλειν σοφιστικὰς ἐρωτήσεις ὅπως στενοχωρήσῃ τὸν μάρτυρα καὶ ἀντιτάξῃ ἔπειτα εἰς αὐτὸν τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀπαντήσεις, διότι πολλάκις ἀντὶ φωτὸς δύναται νὰ προκύψῃ σκότος· ἄλλως ἢ τέχνη αὐτὴ ἀσκουμένη ἐπὶ μάρτυρος δειλοῦ καὶ συνέσταλμένου, πρῶτον ἤδη μάλιστα παρισταμένου εἰς δικαστήριον, ἀντίκειται καταδύλως εἰς τὸ συμφέρον τῆς δικαιοσύνης. Ὅπως δ' ὁ

δικαστὴς βεβαιωθῇ, ἂν αὐτὸς ὁ μάρτυς ἐν ἀπεπλανήτῃ, προσῆκον νὰ ἐξακριβοῖ τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀναπτύξεως, προσῆκον νὰ δρασσηται πασῶν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ γεγονότος, ὅπως ἀναγνωρίσῃ ἐὰν αἱ ἐντυπώσεις τοῦ μάρτυρος ὑπῆρξαν ἐπαρκεῖς, ἐὰν δὲν ἐμεσολάβησε γεγονός δυνάμενον νὰ πομπανήσῃ αὐτόν. Τινὲς προλήψεις ἔχουσι τοσαύτην δύναμιν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν κεκαλλιεργημένων νόων, ὥστε διαστρέφουσι καὶ αὐτὰ τὰ ὑγιέστατα αἰσθητήρια καὶ ὠθοῦσιν ἡμᾶς εἰς τὸ βλέπειν καὶ ἀκοῦειν ὅ,τι καθ' ἑαυτὸ δὲν ὑπάρχει. Ὑπὸ τὴν ἐπιβρίδιαν τοῦ θαυμασμοῦ, τοῦ θυμοῦ ἢ τῆς λύπης, ἀποβάλλομεν τὴν διαύγειαν τῆς ἡμετέρας κρίσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μάρτυρες. (Πολ. Δικ.). Τὸ κυριώτερον μέσον ἀπαδείξεως ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ εἶναι τὸ τῶν μαρτύρων· τοῦναντίον ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ τὸ μέσον τοῦτο, ἀπαγορευόμενον κατὰ κανόνα, ἐξαιρετικῶς μόνον ἐπιτρέπεται ἐν ταῖς δηλωθσομέναις κατωτέρω περιπτώσεσι.

Καὶ πρῶτον ἀπαγορεύεται εἰς ἀπόδειξιν ἀπαιτήσεων, ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰς πεντήκοντα δραχμάς, ἔστω καὶ ἐὰν ἐμετριάσθησαν αὐταὶ ἀκολουθῶς ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος, ἢ ἀπαιτήσεων κατωτέρων μὲν τῶν πεντήκοντα δραχμῶν, ἀλλ' ἀποτελουσῶν λείψανον ἢ μέρος ἥττονος ποσότητος (πλὴν ἐὰν συνέβῃ ἀνανέωσις) ἢ ἀπαιτήσεων, ἀποτελουμένων ἐκ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ δικογράφῳ ἀγωγῆς ἐνώσεως πολλῶν ἀπαιτήσεων, ὧν ἐκάστη μὲν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 50 δραχμάς, ἀλλ' ἀπασαὶ ὁμοῦ ὑπερβαίνουσιν αὐτάς. Συζητήσιμον δὲ εἶναι ἂν καὶ ῥητῶς συναινούντος τοῦ ἐτέρου τῶν διαδίκων ἐπιτρέπηται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς 50 δραχμάς. Ὁ Toullier μετὰ πολλῶν ἄλλων διατείνεται ὅτι, τῶν πε-

ριοριστικῶν διατάξεων τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως ἀναγομένων εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, δὲν δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν παραβίασιν αὐτῶν. Τούναντίον δὲ ὁ Dalloz καὶ ὁ Carré ὑποστηρίζουσιν ὅτι, τοῦ νομοθέτου ἀποβλέψαντος διὰ τῶν περιοριστικῶν διατάξεων εἰς τὴν ἀσφάλισιν τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων, ἔπεται ὅτ' τοῦ διαδίκου, ὑπὲρ οὗ ἡ ἀπαγόρευσις, συναινοῦντος εἰς τὴν παραδοχὴν μαρτύρων, ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ παραδεχθῇ αὐτούς. Παρ' ἡμῖν δ' Ἄρειος Πάγος διὰ μὲν τῆς ὑπ' ἀριθ. 101 τοῦ 52 ἀποφάσεως αὐτοῦ ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς πρώτης γνώμης, ἀλλὰ διὰ πασῶν τῶν νεωτέρων αὐτοῦ ἀποφάσεων ἐκηρύχθη (ὁρότερον καθ' ἡμᾶς) ὑπὲρ τῆς δευτέρας.

Ἀπαγορεύεται δ' οὐχ ἥττον καὶ εἰς ἀποδείξιν ἀπαιτήσεως, κατωτέρας τῶν 50 δραχμῶν, ὡσάκεις ὑπάρχει περὶ αὐτῆς ἔγγραφον, οὗ πρὸς διάψευσιν πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ τὸ μέσον τῶν μαρτύρων· δηλονότι δὲν ἐπιτρέπεται τὸ ἀποδ. μέσον τῶν μαρτύρων εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀναληθείας ἐγγράφου (ἐκτὸς ἂν πρόκηται περὶ ἐμπορικῶ ἐγγράφου). Ἄλλ' ὡσάκεις προβάλλονται νέαι συμφωνίαι ἢ γεγονότα, οὐδαμῶς ἀντικείμενα εἰς τὸ ἔγγραφον, ἐπιτρέπεται βεβαίως τὸ μέσον τῶν μαρτύρων εἰς ἀπόδειξιν αὐτῶν (Α. Π. 247 καὶ 264 τοῦ 52). Ὅθεν δύναται νὰ ποδείχθῃ διὰ μαρτύρων ἢ ἐξόφλησις ἀπαιτήσεως μέχρι πεντήκοντα δραχμῶν ἐγγράφως καταρτισθείσης. Ἐπίσης ἐπιτρέπεται τὸ μέσον τῶν μαρτύρων εἰς ἐρμηνείαν φράσεων ἢ περιγραφῶν ἐγγράφου ἀμφιβόλου ἐννοίας.

Ἐκ τούναντίου ἐπιτρέπεται καὶ εἰς ἀποδείξιν ἀπαιτήσεων ὑπερβαίνουσιν τὰς 50 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς μὲν διαφοραῖς, ὡσάκεις ὁ δικαστὴς θεωρεῖ εὐλογον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτό, ὅθεν καὶ κατὰ τοῦ περιοριζομένου ἐγγράφου (Α. Π. 45 τοῦ 71) ἐκινῶντος δὲ ὅτι, ἐὰν ἡ πρᾶξις ᾗναι ἐμπορικὴ μόνον διὰ τὸν ἕτερον τῶν διαδίκων,

κατ' αὐτοῦ καὶ μόνον ἐπιτρέπεται, διότι ὡς πρὸς αὐτὸν καὶ μόνον εἶναι ἐμπορικὴ· ἐπίσης δὲ ὅτι οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται, ὡσάκεις τυγχάνει μὲν ὢν ἐμπορὸς ὁ διάδικος, ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις εἶναι καθαρῶς ἀστική (Α. Π. 292 τοῦ 73). — Σημειωτέον ὅτι κατ' ἐξαιρέσιν ἀπαγορεύεται ἡ ἐμμάρτυρος ἀποδείξις δύναται ἢ τῆς διατάξεως τοῦ Ἐμπ. νόμου ἐπὶ τῶν ὁμορρυθμῶν καὶ ἑτερορρυθμῶν ἐταιριῶν (Ἐμπ. νόμο. ἄρθρ. 39 καὶ ἐπ.), τῆς πωλήσεως πλοίων (ἄρθρ. 195), τῆς ναυλώσεως (ἄρθρ. 273), τῆς ἀσφαλείας (ἄρθρ. 332) καὶ τοῦ ναυτοδανείου (ἄρθρ. 331). — Αὐτόσηλον δ' ἐπίσης ὅτι ἡ τοῦ ἐνεχύρου σύστασις καὶ ἐν ἐμπορικαῖς ὑποθέσεσι δὲν δύναται νὰ ποδείχθῃ διὰ μαρτύρων, διότι οἱ περὶ τοῦ ἐνεχύρου ὅρισμοι τοῦ νόμου δὲν ἀνάγονται εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς καταρτίσεως τῆς τοῦ ἐνεχύρου συμβάσεως (Ἀντιθέτως ἀπεφάνητο ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 1191 τοῦ 82 ἀπόφασις Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν). Γενικῶς δ' ἐπιτρέπεται εἰς ἀπόδειξιν ἀπαιτήσεων ὑπερβαίνουσιν τοῖς πεντήκοντα δραχμὰς, ὡσάκεις ὑπάρχει ἀρχὴ ἐγγράφου ἀποδείξεως, δηλονότι ἐκ πάσῃ διαφορᾷ, καθ' ἣν πρόκειται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ ἐμμάρτυρος ἀποδείξις εἰς συμπλήρωσιν ἐγγράφου ἀποδείξεως, μὴ ἀποδεικνυούσης μὲν ὁλοτελῶς, ἀλλὰ καθιστάσης οὐχ ἥττον πιθανὸν τὸ ἀποδεικτέον γεγονός, (οἷον ἐπιστολῆς ἔστω καὶ τρίτου προσώπου), καὶ ὡσάκεις ἀποδοδεγμένον ᾗν ἀδύνατος ἡ ἀπόκτησις ἐγγράφου ἀποδείξεως, ρητῶς δὲ ὡσάκεις ἡ ἀπαιτήσις στηρίζεται εἰς οἷον ἐναλλάγμα (οἷον ἡ ἄνευ ἐντολῆς διαθήκῃς ἀλλοτρίων), ἀδικημα (οἷον ἡ φθορὰ ξένης ἰδιοκτησίας ἢ κλοπὴ κτλ.) ἢ οἷον ἀδικημα, (οἷον ἡ ἐνοχὴ τῶν πανδοχείων, ναυκλήρων καὶ καπνέλων ἐπὶ τῆς εἰς τὰ πράγματα τοῦ ὁδοιπόρου ἢ ἐπιβάτου προσγενομένης ζημιᾶς ἢ ἡ κατὰ τοῦ κατοικοῦντος ἐν τῇ

οίκῳ, ἐξ ἧς ἐρρίφθη ἡ ἐχούθη τὸ ἐπενεγκὴν τὴν ζημίαν πρᾶγμα), ἢ εἰς συνάλλαγμα κατηναγκασμένης παρακαταθήκης, (ἢτοι παρακαταθήκης ἐν ὥρᾳ στάσεως, ἐμπρησμοῦ, καταπτώσεως κτιρίου καὶ ναυαγίου), ἢ ὁσάκις στηρίζεται μὲν ἡ ἀπαίτησις εἰς ἔγγραφον, ἀλλὰ τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀπώλετο ἀποδεδειγμένως. (Ὁ-
 οὐν ἀπαιτεῖται, ὅπως ἐπιτραπῇ ἐμάρτυρος ἀπόδειξις, νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἀπώλετο τὸ ἔγγραφον ἐκ τυχαίου συμβάντος ἀνευ ὑπαιτιότητος τοῦ αἰτούντος τὴν ἐμάρτυρον ἀπόδειξιν. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν μὲν τὸ ἀπολεσθὲν ἔγγραφον ᾖ ἐξ ἐκείνων, ἅπερ δὲν ἔχουσι κύρος, ἐὰν δὲν ἐτηρήθησαν κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν αἱ ἀπαιτούμεναι διὰ τὸ κύρος αὐτῶν διατυπώσεις, ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ καὶ τὴν παραφυλακὴν αὐτῶν), ἢ ὁσάκις τὸ συμβόλαιον προσβάλλεται ὡς διὰ βίας ἢ ἀπάτης γενομένου, ὁσάκις δὲν συνετάχθῃ ἀπογραφή ἐν αἰς περιπτώσεσι διακελεύει καὶ καθ' οὓς τύπους ὁρίζει ὁ νόμος.

Ὁ προτιθέμενος νὰ προσαγάγῃ τὴν ἐμάρτυρον ἀπόδειξιν κλητεῖται διὰ κλήσεως τὸν ἀντίδικον καὶ τοὺς μάρτυρας. Καὶ περιέχει μὲν ἡ κλήσις αὐτὴ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἐναγομένου, τὸν εἰσηγητὴν δικαστὴν ἢ τὸ δικαστήριον, οὗ ἐνώπιον πρὶνκειται νὰ διεξαχθῇ ἡ ἀπόδειξις, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον (καθ' ἡμέραν καὶ ὥραν) τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἀποδείξεως, καὶ τὴν κατ' ἐννοιαν περίληψιν τοῦ αντικειμένου τῆς δίκης· φέρει δὲ κάτωθεν τὴν ἡμερομηνίαν τῆς συντάξεως αὐτῆς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κλητεύοντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, καὶ ἐπιδίδεται κατὰ τὰ νενομισμένα εἰς τὸν καλούμενον (ἀντίδικον καὶ μάρτυρας) 24 τοὐλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξετάσεως, αἵτινες παρτείνονται λόγῳ ἀποστάσεως (Πολ. Δικ. 310 καὶ 311). Εἰς τὸν ἀντίδικον ἢ τὸν

ἀντίκλητον αὐτοῦ γνωστοποιούνται προσέτι 24 ὥρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξετάσεως τὰ ὀνοματεπώνυμα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ κατοικία τῶν κληθέντων μαρτύρων, πλὴν ἐὰν περιείχοντο ταῦτα ἐν τῇ περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσει, ἧς κατὰ τὴν δημοσίευσιν παρῇν ὁ ἀντίδικος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ (Πολ. Δικ. 312. Α. Π. 208 τοῦ 71). Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιδόσεως τῆς κλήσεως ἢ τῆς γνωστοποιήσεως δὲν ὑπολογίζεται, ἔπεται, ὅτι μάρτυρες ἐξεταστέοι τὴν 15 τοῦ μηνὸς ἀνάγκη νὰ γνωστοποιῶνται καὶ κλητεύωνται τὴν 13 τοῦ μηνός· ἄλλως ἢ ἐξετάσις εἶναι ἄκυρος (Α. Π. 345 τοῦ 65, 362 τοῦ 77). Ὁ δὲ ἐκ δυστροπίας μὴ ἐμφανισθεὶς μάρτυς ἢ ἐμφανισθεὶς μὲν ἀλλὰ μὴ θέλων νὰ μαρτυρήσῃ καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ διεξάγοντος τὴν ἀπόδειξιν δικαστηρίου ἢ εἰσηγητοῦ εἰς χρηματικὴν ποινὴν πέντε μέχρῃς ἐκατὸν δραχμῶν καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐκ τοῦ λιπομαρτυρίου προξενηθεῖσων δαπανῶν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 314). Πρόδῃλον ὅμως ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐξ ἀπειθείας μὴ ἐμφανισθεὶς ὁ γνωστοποιηθεὶς μὲν ἀλλὰ μὴ κληθευθεὶς, ὁστις δὲν εἶναι μὲν ἀπαράδεκτος πρὸς ἐξέτασιν, ἐὰν ἔλθῃ, ἀλλὰ δὲν ὑπόκειται εἰς ποινὴν (Α. Π. 102 τοῦ 73). Ἐχει δ' ἐν ταύτῃ ὁ ἀποδεικνύων, ἐὰν δὲν παραιτῇται τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, τὸ δικαίωμα νὰ κλητεύσῃ αὐτὸν ἐκ νέου, ἵνα δοκιμασθῇ ἢ πρὸς λιπομαρτυρίαν ἐπιμονὴ αὐτοῦ καὶ γεννηθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ τῆς ἀναγωγῆς πρὸς ἀποζημίωσιν δικαίωμα. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν νέαν κλήτηυσιν καὶ τὴν ἐπιβληθεῖσαν ποινὴν ἐπιμένει ἀπειθῶν ὁ καταδικασθεὶς μάρτυς, μὴ προσερχόμενος εἰς ἐξέτασιν, ἢ μὲν δίκῃ προβαίνει καὶ ἀνευ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ ὑποχρεῖται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ζημιῶν καὶ δαπανῶν τῶν προσγενομένων εἰς τὸν καλέσαντα αὐτὸν ὡς μάρτυρα διάδικον ἐκ τῆς διὰ τὴν ὑλλοίαν ἄλλων ἀποδει-

κτικῶν μέσων συμβάσης αὐτῷ ἤτις (Πολ. Δικ. 315). Σημειωτέον ὅτι ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν νοινοποιήσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως δύναται ὁ καταδικασθεὶς μάρτυς νᾶνακόψῃ αὐτὴν προσβάλλον τὰ κωλύσαντα αὐτὸν νᾶ ἐμφανισθῇ αἷτια, ἡ δὲ ἀνακοπὴ αὐτοῦ δικάζεται ἐνώπιον τοῦ καταδικάσαντος δικαστοῦ ἢ δικαστηρίου, καί, ἐὰν εὑρεθῇ ἀποχρώντως δεδικαιολογημένη, γίνεται δεκτὴ, ἀνακαλουμένης τῆς ἀνακοπείσης ὑπ' αὐτοῦ ἀποφάσεως (Πολ. Δικον. 316). Ἀλλ' ἐὰν ἀπολίπωνται οἱ διάδικοι ἢ τις τῶν διαδίκων, τότε, εἰ μὲν ἀπελίπετο ὁ ἀποδεικνύων ἢ ὁ ἀντιδικὸς αὐτοῦ, ἢ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων προβαίνει καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, εἰ δὲ ἀμφότεροι, ἀπόλλυται τὸ ἀποδεικτικὸν τῶν μαρτύρων μέσον.

Ὡς εἵπομεν καὶ ἄνωτέρω, ὁ κληθεὶς ὡς μάρτυς εἶναι ὑπόχρεως νᾶ ἐμφανίζηται καὶ ἐξετάζηται. Δὲν ἐξετάζονται δὲ μόνοι οἱ ἀνεπιτήδαιοι πρὸς μαρτυρίαν καὶ οἱ διὰ τινὰ σχετικὸν λόγον κατ' αἴτησιν διαδίκου κηρυττόμενοι ἐξαίρετοι. Καὶ ἀνεπιτήδαιοι μὲν πρὸς μαρτυρίαν εἶναι 1) οἱ ἐστερημένοι τοῦ πρὸς ἀντίληψιν τοῦ ἀποδεικτέου γεγονότος ἀναγκαιοῦντος αἰσθητηρίου, οἷον οἱ τυφλοὶ εἰς βεβαίωσιν ἀντικειμένου ὁρατοῦ κτλ., 2) οἱ μανιακοί, παράφρονες καὶ βλαῆκες, 3) οἱ κληρικοὶ ὡς πρὸς τὰ περιελθόντα εἰς γνῶσιν αὐτῶν γεγονότα διὰ τῆς ἐξομολογήσεως (Πολ. Δικ. 321). Οἱ δὲ μέθυσοι δὲν εἶναι καθ' ἑαυτοὺς ἀνεπιτήδαιοι εἰς μαρτυρίαν, ὅθεν, ἂν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐξετάσεως διατελῶσιν ἐν μέθῃ, ἀναβάλλεται μόνον ἡ ἐξέτασις αὐτῶν, ἕως οὗ καταστῶσι νήφοντες (Πολ. Δικ. 321 § 1 ἐν συνδ. πρὸς 322. Α. Π. 399 τοῦ 73, 9 τοῦ 75). Ἀλλ' εἶναι προδήλως ἐξαίρετος ὁ μάρτυς, ἐὰν, ὅτε συνέβη τὸ ἀποδεικτέον γεγονός, διετέλει ἐν τοιαύτῃ μέθῃ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νᾶ

ἀντίληφθῇ, ὡς ἰσοδυναμοῦσθαι πρὸς παρὰφροσύνην (Πολ. Δικ. 322). Καὶ μὲν ἀνεπιτήδαιοι οὐ μόνον ἐξαίρουσιν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν αἰτήσῃ ἢ τῇ τῶν διαδίκων, ἀλλ' ἀποβάλλονται καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολ. Δ.κ. 323). Ἐξαίρετοι δὲ, κατ' αἴτησιν τῶν διαδίκων μόνοι ἀποβαλλόμενοι, εἶναι 1) οἱ σαγηνευθέντες δι' ἀμοιβῆς πρὸς παροχὴν τῆς μαρτυρίας αὐτῶν ἢ διασθενέστες διὰ τῆς ὑποσχέσεως μελλούσης ἀμοιβῆς, (ἀνάγκη ὅμως νᾶ καθορίζηται καταδήλως τίς ἡ δοθεῖσα ἢ ὑποσχεθεῖσα ἀμοιβή κατ' Α. Π. 148 τοῦ 77), δὲν ἀρκεῖ δὲ πρὸς ἐξαίρεσιν ἢ κατὰ τοῦ μάρτυρος μομφὴ ὅτι μετέρχεται ἐξ ἐπαγγέλματος τὸ ἔργον τοῦ μάρτυρος ἐπ' ἀμοιβῇ, ἥτις διακλονοῦται μόνον τὸ ἀξιώπιστον τοῦ μάρτυρος διὰ ἀποτελεῖ λόγον ἐξαίρεσεως (Α. Π. 391 τοῦ 74), 2) οἱ ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῆς βλαβῆς ἢ ἐκ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν προσδοκῶντες βεβαίως ἄμεσόν τινα βλάβην ὡφέλειαν, δύναται δὲ βεβαίως νᾶ διαταχθῇ ἐν ἀνάγκῃ περὶ τῆς ὠφελείας ἢ βλάβης τοῦ μάρτυρος ἀποδείξει (ὡς ὁρθῶς ἀποφαίνεται καὶ Α. Π. 183 τοῦ 78). Ἀλλὰ δὲν δύναται βεβαίως νᾶ θεωρηθῇ ὡς προσδοκῶν ἄμεσον ὡφέλειαν ἢ βλάβην ὁ διατελέσας ἢ διατελὼν δανειστής τοῦ διεξάγοντος τὴν ἀπόδειξιν (Α. Π. 162 τοῦ 54) ἢ ὁ ἄλλοτε συνέταιρος αὐτοῦ μετὰ τὴν ὀριστικὴν διάλυσιν τῆς ταιρίας καὶ ἐκχθάρειν τῶν λογαριασμῶν αὐτῆς (Α. Π. 259 τοῦ 77), 3) οἱ ἱατροὶ, χειρουργοὶ καὶ μαζῇ περὶ τῶν γεγονότων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν δοθεῖσαν συνδρομὴν, 4) οἱ δικαστικοὶ ἀντιλήπτορες, σύμβουλοι καὶ δικηγόροι περὶ τῶν γεγονότων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν, ἀλλὰ δύναται νᾶ ἐξετασθῶσι καλούμενοι ὡς μάρτυρες ὑπὸ τῶν πελατῶν αὐτῶν, (Α. Π. 28 τοῦ 50, 49 τοῦ 78, 79 τοῦ 81), 5) οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι περὶ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν

ἀπόρρητα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, καθ' ὅ-
 τον τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους ἢ τοῦ δη-
 μοσίου δὲν ἀποτρέπει τὴν ἀποκάλυψιν αὐ-
 τῶν, β) οἱ σύζυγοι (ἀδιδάσκτοι ἢ διε-
 ζευγμένοι) καὶ οἱ μνηστῆρες ἢ μνησταί
 περὶ πραγμάτων ἐνδιαφερόντων τοὺς συ-
 ζύγους ἢ μνησταὺς αὐτῶν, οἱ κατ' εὐ-
 θεϊαν γραμμὴν συγγενεῖς ἢ κηδεσται
 τοῦ ἀποδεικνύοντος καὶ οἱ ἐκ πλαγίου
 μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ (συμπεριλαμ-
 βανομένου καὶ τούτου), ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ
 ἐκ τριγενείας συγγενεῖς (Α. Π. 204 τοῦ
 47, 210 τοῦ 74, 251 τοῦ 87) ἢ οἱ
 πρῶτην ἀγχιστεῖς, δηλονότι οἱ διατελέ-
 σαντες ἀγχιστεῖς ἀλλὰ μὴ διατελοῦντες
 πλέον, ὡς διαλυθέντος τοῦ παραγαγόντος
 τὴν ἀγχιστείαν γάμου (Α. Π. 64 τοῦ
 90). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐν ταῖς περὶ
 διαζυγίου δίκαις ἐξετάζονται ὡς μάρτυ-
 ρες καὶ συγγενεῖς ἢ κηδεσται τῶν δια-
 δίκων (Πολι. Διν. 685), 7) οἱ διὰ κατα-
 δικαστικῆς ἀποφάσεως στερηθέντες τοῦ
 δικαιώματος τοῦ μαρτυρεῖν ἐνὸρκως κατὰ
 τοῦ Ποιν. νόμου τὰ ἄρθρα 22 καὶ ἐπ.,
 ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ διατελοῦντες ὑπὸ κατη-
 γορίαν, ἔστω καὶ ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ
 (*Αρείου Πάγου 183 τοῦ 72, 32 τοῦ
 83), 8) οἱ διατελοῦντες ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ
 ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀποδεικνύοντος ἢ ἰδιαζόν-
 τως ἀπ' αὐτοῦ ἐζηρηγμένοι (Πολ. Δικ.
 324), ὅθεν οἱ ὑπέρται καὶ θεράποντες
 πάσης τάξεως καὶ παντὸς εἶδους (Α. Π.
 274 τοῦ 79), ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἀμειβο-
 μένοι ὑπ' αὐτοῦ δι' ἡμερομισθίου ἢ δι'
 ἄλλης παροχῆς ἐπὶ τῇ προσφερομένῃ
 αὐτῷ κατὰ διαλείμματα ὑπηρεσίᾳ (Α.
 Π. 329 τοῦ 78, 314 τοῦ 87). πολλῶ
 δ' ἦττον οἱ ἀπλῶς διατελοῦντες εἰς στε-
 νὰς φιλικὰς σχέσεις πρὸς αὐτὸν (Α. Π.
 350 τοῦ 74, 181 τοῦ 76). Οὐδὲν ἦττον
 δὲν εἶναι λόγος ἐξαιρέσεως ἢ ἔχθρας τοῦ
 μάρτυρος πρὸς τὸν καθ' οὗ ἢ ἀπόδειξις.
 ὅτε μὴ συμπεριλαμβανόμενος ἐν τοῖς λό-
 γοις τῆς ἐξαιρέσεως, δύναται δὲ μόνον νὰ

κλονήσῃ τὴν ἀξιοπιστίαν τοῦ μάρτυρος
 παρὰ τῷ δικαστηρίῳ. (Α. Π. 24 καὶ 162
 τοῦ 54, 172 τοῦ 57, 120 τοῦ 61, 113
 τοῦ 73, 350 τοῦ 74, 148 τοῦ 77, 32
 τοῦ 83). Ἐπίσης δὲ δὲν εἶναι λόγος ἐξαι-
 ρέσεως τοῦ μάρτυρος ὅτι ἠκροάσατο οὗτος
 τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐξετασθέντων μαρτύρων,
 ὅπερ ἀκύρωσιν μόνον τῆς καταθέσεως αὐ-
 τοῦ δύναται νὰ προκαλέσῃ (Α. Π. 396
 τοῦ 84). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ προτείνας
 μάρτυρα δὲν δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὴν
 ἐξαίρεσιν αὐτοῦ, πλὴν ἐὰν ὁ τῆς ἐ-
 ξαιρέσεως λόγος περιτλήθῃ εἰς γνώσιν αὐ-
 τοῦ μετὰ τὴν πρότασιν αὐτοῦ ὡς μάρτυ-
 ρος (Α. Π. 128 τοῦ 72). ἀέπειτε δὲ ὁ
 λόγος τῆς ἐξαιρέσεως προβάλλεται πρὸ
 τῆς ἐξετάσεως τοῦ μάρτυρος, τότε δὲ μόνον
 προκαλλόμενος ἀκολουθῶς γίνεται δε-
 κτός, ὅταν δύναται νὰ ποδείξῃ ἐγγράφως
 (Πολ. Δικ. 327) καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀπό-
 δεῖξις διεξάγῃται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ἐξε-
 τάζονται παραχρῆμα οἱ λόγοι τῆς ἐξαι-
 ρέσεως καὶ αἱ εἰς ὑποστήριξιν αὐτῶν προ-
 βαλλόμεναι ἀποδείξεις καὶ ἐκδίδονται ἐν
 τῷ ᾧμα τῇ περὶ τούτου ἀπόφασιν. "Οθεν
 ἐὰν ἡ ἐξαίρεσις γίνῃ ἀποδεκτή, ὁ μαρτυς
 δὲν ἐξετάζεται (Πολ. Δικ. 328). "Όταν
 δὲ διεξάγῃται ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, ὁ
 εἰσηγητὴς συντάσσει ἐκθεσιν περιλαμβά-
 νουσαν τοὺς τε προβληθέντας λόγους τῆς
 ἐξαιρέσεως καὶ τὰς παρατηρήσεις καὶ
 ἀντιπαρατηρήσεις τῶν διαδίκων, μετὰ
 τοῦτο δὲ ἐξετάζει τὸν καθ' οὗ προὐβλή-
 θησαν οἱ λόγοι τῆς ἐξαιρέσεως μάρτυρα,
 πλὴν ἐὰν ὅτε εἰσηγητῆς καὶ πάντες οἱ
 διάδικοι ἀπὸ κοινοῦ ὁμοφωνῶσι περὶ τοῦ
 ἐξαιρετέου τοῦ μάρτυρος (Πολ. Δικ. 329).
 Ἀπόκειται δ' εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κυ-
 ρίας ὑποθέσεως κατὰ τὴν συζήτησιν αὐ-
 τῆς μετὰ συνοπτικὴν καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ
 συζήτησιν νὰ ποφανθῇ περὶ τοῦ ἐξαιρετέου
 ἢ μὴ τοῦ ἐξετασθέντος μάρτυρος, οὗ ἐξη-
 τήθη ἡ ἐξαίρεσις πρὸ τῆς ἐξετάσεως αὐ-
 τοῦ 1. ἀπορρίπτον τὸν περὶ ἐξαιρέσεως

λόγον ἢ τάνάταλιν παραδεχόμενον αὐτόν. Καὶ ἐὰν μὲν ἀπορρίψῃ, ἀναγινώσκειται ἐν ταύτῃ καὶ ἐκτιμᾶται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ ἢ τοῦ μάρτυρος μαρτυρία, ἄλλως δὲ θεωρεῖται αὐτὴ ὡς μὴ δοθεῖσα. (Πολ. Δικ. 330).

Ἐξετάζονται δ' ἄνωμοι οἱ μὴ συμπληρώσαντες τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν καὶ οἱ διατελοῦντες ὑπὸ ἀνάκρισιν ἐφ' οἷσιν ὁποῦτε κακουργήματι ἢ ἐπὶ πλημμελήματι ἐπάγοντι στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

Τῆς διεξαγωγῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως ἀπαραίτητον νὰ προηγηθῇ ἀπόφασις 1) μὲν ἐπιτρέπουσα βῆτῳ αὐτὴν καὶ 2) ὀρίζουσα ὡς πᾶσα ἄλλη περὶ ἀποδείξεως ἀπόφασις τὰ ἀποδεικτέα γεγονότα, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς διεξαγωγῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 306 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 249). "Ὅθεν καὶ ἐπιτραπέσις δι' ἀποφάσεως τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως, δὲν ἐξετάζονται μάρτυρες περὶ γεγονότων, περὶ ὧν δὲν διετάχθη διὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης μαρτυρικὴ ἀπόδειξις, οὔτε λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν τὰ τυχὸν καθ'αυτὰ ὑπ' αὐτῶν περὶ θεμάτων μὴ ὀρισθέντος διὰ τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 203 τοῦ 54, 139 τοῦ 65, 84 τοῦ 74, 234 τοῦ 75, 315 τοῦ 73). Ὅρίζεται δὲ κατὰ τὸν νόμον κατὰ κανόνα τόπος διεξαγωγῆς τὸ κατάστημα τοῦ δικαστηρίου δημοσίᾳ συνεδριάζον καὶ χρόνος διεξαγωγῆς ὠρισμένη ἡμέρα καὶ ὥρα: μόνον δ' ἂν ἢ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων πρόκειται νὰ καταναλώσῃ πολλὸν χρόνον, διορίζεται διὰ τῆς ἀποφά-

¹ Καὶ δὲν εἶναι μὲν ἀναγκαῖον νὰ ὑποβάλῃ ὁ διάδικος ἐπὶ ἀκροατηρίου ἄλλην αἰτησίν ἐξαιρέσεως, ἀρκούσης τῆς ἐπικλήσεως τῆς ἡδὴ παρὰ τῷ εἰσηγητῇ γενομένης, ἀλλ' ὅπως ὁποῦτε ὀφείλει νὰ αἰτησῇ τὴν παραδοχὴν τῶν προβληθέντων λόγων.

σεως δικαστῆς πρὸς ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων, ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου (Πολ. Δικ. 307). "Ὅθεν εἰς τὸ δικαστήριον δημοσίᾳ συνεδριάζον δέον νὰ προσέρχονται οἱ μάρτυρες κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν. Κατ' ἐξαιρέσιν δ' ἐξετάζονται κατ' οἶκον οἱ βασιλόπαῖδες καὶ ἄρχιερεῖς (Πολ. Δικ. 319. Νόμου καταστ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἄρθρ. ΚΔ'). Ἀλλὰ δύναται νὰ νατεθῇ εἰς τὸ ἐπιπλέον ἐλληνικὸν δικαστήριον ἢ ἐξέτασιν τῶν μακρὰν τῆς τοῦ δικαστηρίου ἐκείνου κατοικοῦντων μαρτύρων (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 15), ἀλλὰ καὶ εἰς ἀλλοδαπὸν ἔτι τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατριθόντων. Ἐν δὲ τῇ πρακτικῇ κατὰσχουσι νὰ διεξάγῃται ἀπὸ ποτε ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, διοριζομένου ὠρισμένου δικαστοῦ πρὸς ἐξέτασιν, εἰς ἡμέραν καλουμένου, καὶ τασσομένης εἴτε ἡμέρας καὶ ὥρας, εἴτε (καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σὺνηθεῖς) ἡμερῶν προθεσμίας, ἐν τῇ τῆς ὁποίας πληρεξουσιοδοτεῖται ὁ εἰσηγητὴς νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς τῶν μαρτύρων ἐξετάσεως. Καὶ ἄρχεται μὲν ἡ ἐξέτασις κατὰ τὸν ὀρισθέντα χρόνον, διαρκεῖ δὲ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι μάρτυρες πρὸς ἐξέτασιν. "Ὅθεν εἰσηγητῆς δύναται καὶ ὀφείλει ἄνω ἀποφάσεως περὶ πορατάσεως τῆς προθεσμίας νὰ ἐξετάσῃ κατὰ τὰς ἐπομένους ἡμέρας τοὺς ὑπολειφθέντας μάρτυρας (Α. Π. 274 τοῦ 56, 242 τοῦ 59, 151 τοῦ 74, 234 τοῦ 73). Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐναρτίαν τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων δὲν δύναται κατὰ κανόνα νὰ προβληθῶσι νῦν μάρτυρες εἰμὴ συναινέσει ὅλων τῶν διαδίκων (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 338). Ἀλλ' ὅπως δὲν ὠρίσθη διὰ τῆς περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως ρητὴ ἡμέρα πρὸς ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων, ἀλλ' ἐτάχθη ἀπλῶς διαμαρτυρία, ἢ ἐντὸς ἐξεταστέας οἱ μάρτυρες καταλειφθέντος τῷ εἰσηγητῇ τοῦ προδικοῦ ριζμοῦ τῆς ἡμέρας, τότε μόνον κατὰ

τὴν ἐπικρατήσαν νομολογίαν ἀπαγορεύεται ἡ πρότασις νέων μαρτύρων, ὅσῳ ἐκ τοῦ τοιοῦτου προσδιορισμοῦ ὁ ἀντίδικος τοῦ ἐπισπεύδοντος διαδίκου δὲν ἀποκλείεται τοῦ δικαίωματος νὰ προτείνῃ καὶ κλητεύσῃ ἐγκαίρως καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους μάρτυρας (Α. Π. 522 τοῦ 52, 195 τοῦ 71), δηλονότι ὅσῳ ἡ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐπισπεύδοντος προσδιορισθεῖσα ἡμέρα δὲν εἶναι ἡ τελευταία τῆς διὰ τῆς ἀποφάσεως ταχθείσης διορίας ἡ ὅσῳ ἀπὸ κοινοῦ οἱ διάδικοι ἐζήτησαν παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἡμέρας ἢ τοῦλάχιστον ὁ ἐπισπεύδων ἐκoinοποίησεν εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ καὶ τὴν περὶ προσδιορισμοῦ τῆς ἡμέρας αἴτησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν εἰσηγητὴν, καλῶν αὐτὸν νὰ προσέλθῃ (ὅν βέλλῃ) ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ προτείνῃ τοὺς λόγους αὐτοῦ περὶ τοῦ εἰδικοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων εἰς ταιαύτην ἡμέραν, ὥστε νὰ ποδίσῃ ἐπικτὸν καὶ εἰς τοῦτον νὰ γνωστοποιήσῃ τοὺς μάρτυρας αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ καὶ κλητεύσῃ αὐτοὺς (Α. Π. 195 τοῦ 71). Ὁρῶ δ' ἡ νομολογία αὕτη, διότι, ἐὰν ὁ κανὼν, καθ' ὃν ἄρξαμένης τῆς τῶν μαρτύρων ἐξετάσεως ἀπαράδεκτοι νέοι μάρτυρες, θεωρεῖτο ἐφαρμοστέος καὶ ὅσῳ ὁ ἐπισπεύδων ἐκoinοποιεῖ τῷ ἀντίδικῳ αὐτοῦ τὴν περὶ τοῦ εἰδικοῦ προσδιορισμοῦ τῆς πρὸς ἐναρξιν τῆς ἐξετάσεως ἡμέρας πρᾶξιν τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ ὅμα γνωστοποιεῖ τοὺς μάρτυρας αὐτοῦ 24 μόνον ὥρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως ταύτης, ὅτε προδήλως δὲν ἔχει ὁ τοῦ ἐπισπεύδοντος ἀντίδικος τὸν καιρὸν νὰ κλητεύσῃ καὶ γνωστοποιήσῃ καὶ αὐτὸς ἰδίους μάρτυρας, ἀνεγνωρίζετο εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα τὸ δικαίωμα νὰ κομίσῃ οὐ μόνον μάρτυρας, ἀποκλείων τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ τῆς προσαγωγῆς τῶν μαρτύρων αὐτοῦ, περὶ βεβαίως δὲν προϋτίθετο ὁ νόμος. — Ἀλλὰ δύναται ὁ προτει-

νας μάρτυρας καὶ γνωστοποιήσας τὰ ὄνματα αὐτῶν πρὸς τὸν ἀνταποδεικνύοντα νὰ παραιτηθῇ ἄνευ τῆς συναινέσεως καὶ τοῦτου τὴν ἐξετάσιν αὐτῶν; Κατὰ τὴν ἀπόφασιν 357 τοῦ 43 τῶν ἐν Ναυπλίῳ Ἐφετῶν οὐχί, διότι ἄλλως ἤθελε προσβληθῇ τὸ τῆς ὑπερασπίσεως δικαίωμα αὐτοῦ τοῦ ἀνταποδεικνύοντος, σκοποῦντος ἴσως νὰ προτείνῃ πρὸς ἀνταπόδειξιν αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς μάρτυρας, οὓς προτείνεν ὁ ἀποδεικνύων, ἀποτραπέντος δὲ ὑπὸ τῆς προτάσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀποδεικνύοντος.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ῥητὴν διατάξιν τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 345) ἡ μὲν περὶ ἀκυρότητος ἢ ἄλλης ἀταξίας γενομένης ἐν τῇ ἀποδεικτικῇ διαδικασίᾳ, πρότασις προσήκον νὰ γίνηται κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως (πρὸ τῆς ὑποβολῆς οἰασδὴποτε ἄλλης ἐνστάσεως, πλην τῆς περὶ ἀναρμοδιότητος), ἡ δὲ περὶ ἀκυρότητος ἢ ἀταξίας κατὰ τὰς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἐξετάσεις τῶν μαρτύρων νὰ γίνηται τὸ βραδύτερον κατὰ τὸ πέρασ τῆς ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει, καθ' ἣν ἐτελέσθη ἡ ἀκυρότης, συζητήσεως. Ἄλλως εἶναι ἀπαράδεκτος. Ἐξαιρεῖται μόνον ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν πρόκειται περὶ ἀκυρότητος, προβαλλομένης κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν ἢ ἀποτελούσης λόγον ἀναίρεσεως (Πολ. Δικ. 202). Ἡ ἀκυρότης δὲ ἀνάγεται εἴτε εἰς ἐλόκληρον τὴν περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίαν (ὡς φέρ' εἰπεῖν ὅσῳ ἡ ἐκθεσις τοῦ εἰσηγητοῦ εἶναι ἀχρονολόγητος ἢ δὲν ἐκλήτευσθαι νομίμως ὁ ἀντίδικος κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀποδείξεως) ἢ εἰς μέρος μόνον αὐτῆς (ὡς φέρ' εἰπεῖν ὅσῳ παρελείβετο ἢ ὅρισται μάρτυρες τινος). Ῥητῶς δ' ὀρίζει τὸ ἄρθρον 346 ὅτι, προβαλλομένης μερικῆς ἀκυρώσεως, τὸ ἐπίλοιπον μέρος διατηρεῖ τὸ κύρος αὐτοῦ. Ἐπίσης δ' ὅτι ἡ ἀκυρωθεῖσα διαδικασία ἐπανα-

λαμβάνεται, καὶ ἐπομένως ἐξετάζονται ἐκ νέου οἱ ἐξετασθέντες μάρτυρες (μὴ ἐπι-
 τρεπομένης, ἐννοεῖται, τῆς προσαγωγῆς
 νέων μαρτύρων), οὐ μόνον ὁσάκις αἵτιος
 τῆς ἀκυρότητος εἶναι ὁ εἰσηγητής, ὁ
 γραμματεὺς αὐτοῦ ἢ ὁ δικαστικὸς κλη-
 τήρ (ὀφείλων μάλιστα νάποτίσῃ τὰς ἐν-
 τεύθεν προξενηθείσας δαπάνας), ἀλλὰ καὶ
 εἰς ἐκ τῶν διαδίκων. Ὁρῶν δ' ὁ Ἄρειος
 Πάγος ἀπεφάνητο (διὰ τῆς ἀποφάσεως
 54 τοῦ 58) ὅτι, μὴ κατατάσσοντος τοῦ νό-
 μου ἐπὶ ποινῇ ἀπαράδεκτου νὰ ὑποβάλ-
 ληται ἡ περὶ τῆς ἐκ νέου ἐξετάσεως τῶν
 μαρτύρων πρότασις κατὰ τὴν πρώτην
 συνεδρίαν, δύναται αὕτη νὰ γίνῃ καὶ
 κατὰ μεταγενεστέραν συνεδρίαν. Ἄλλ'
 εἰν μάρτυς τις δὲν δύναται πλέον νὰ ἐξε-
 τασθῇ, ὡς καταστάς ἀνίκανος ἢ ἀποθα-
 νών, ἀναγιγνώσκεται ἢ προτέρα αὐτοῦ μαρ-
 τυρία καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις λαμβά-
 νεται ὑπ' ὄψει (Πολ. Δικ. 347).

Ἄλλ' εἰν οἱ μάρτυρες ἐξητάσθησαν ἢ
 ἐκλητεύθησαν ἐκπροθέσμως, ἐπέρχεται
 προδύλως ἀπώλεια τοῦ μέσου τῆς μαρτυ-
 ρικῆς ἀποδείξεως, ὅθεν οὔτε ὑπ' ὄψει
 λαμβάνονται, οὔτε ἐκ νέου ἐξετάζονται.

Προσθετέον ὅτι ἐξετάσις μαρτύρων δύ-
 νηται νὰ γίνῃ καὶ συντηρητικῶς (Πολ.
 Δικ. 333). Ἐπιτρέπεται δ' αὖτις, ὁσάκις
 ὁ ἐξεταστέος μάρτυς νοσεῖ βαρῶς ἢ εἶ-
 ναι ὑπερῆχρος ἢ μέλλει νὰ ἐκστρατεύσῃ
 ἢ νὰ περιορισθῇ ἐν πολιορκουμένη πόλει,
 ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ κλοῦν ἢ ὁδοποιίαν διὰ
 ξηρὰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπικίνδυ-
 νον ἢ ἐπιπολάζει γενικὴ θανατηφόρος νό-
 σος (Πολ. Δικ. 274). Τὴν συντηρητικὴν
 δὲ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξιν δύναται νὰ
 διατάξῃ πᾶν δικαστήριον, εἰς δ' ὑποβάλ-
 λεται αἵτησις εἴτε πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς
 τῆς δίκης εἴτε κατὰ τὴν διάρκειαν αὐ-
 τῆς ἐκτελεῖται δ' ἢ περὶ τοῦτου ἀπόφασις
 παραχρῆμα (Πολ. Δικ. 257 καὶ 259). Ὀν-
 τος δὲ τοῦ μέτρου ἄγαν κατεπιείγοντος (οὐ
 ἔνεκα καὶ ἐτάχθησαν αἱ ἀνωτέρω διατά-

ξεις), ἔπεται ὅτι ἡ μὲν κατὰ τῆς προ-
 συντηρητικῆς ἀποδείξεως ἀποφάσεως ἴσ-
 ται δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐξέτασιν, αἱ
 καταθέσεις, καὶ μὴ ὄντος τοῦ δικαστηρίου
 ἀρμοδίου λόγῳ κατοικίας, εἰσὶν ἐγκυρὰς
 ὁσάκις βεβαιοῦται μία τῶν μνημονυ-
 θεισῶν περιστάσεων, καθ' ὅς ἐπιτρέπ-
 εται συντηρητικὴ ἀπόδειξις.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Μέθν. Ἡ μέθη, χαλαροῦσα ἡ καὶ ἐν-
 φανίζουσα παντελῶς τὴν χρῆσιν τῶν δι-
 νοητικῶν δυνάμεων, ἔχει μεγάλην ῥοπήν
 τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ἡ μέ-
 θη, λέγει εἰκότως ὁ Rossi, ἀφαιροῦν
 ὁλοσχερῶς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀνθρώπου
 καὶ τοῦ κακοῦ, τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου
 δὲν εἶναι ἡ ἐφήμερος παραφροσύνη.
 Ἡ μέθη ἀποστρέφουσα τὴν διάνοιαν, ἀποτυ-
 παντελῶς τὸν ἄνθρωπον, μεταβαλλόμενος
 εἰς ἀπλὴν μηχανὴν τῶν ἀλόγων αὐτῆς
 ὀρέξεων καὶ ὀρμῶν. Ἄλλ' ἐπισκοπεῖται
 μέχρι τινὸς τὴν διάνοιαν καὶ ἡ μετρίω-
 ρα μέθη, ἀποτρέπουσα αὐτὸν νὰ σκέπτε-
 ται καὶ νὰ ἐνεργῇ ἐμφρόνως. Διὰ τοῦτο
 αἱ νομοθεσίαι ἀνέγραψαν εἰκότως ποί-
 λας διατάξεις περὶ τῶν ἐν μέθῃ διατε-
 λούντων 1) ὡς μαρτύρων καὶ 2) ὡς κα-
 τηγορουμένων· συνωδὸν δὲ πρὸς αὐτοὺς
 καὶ ἡ ἑλληνικὴ νομοθεσία. Περὶ τῶν ἐν
 μέθῃ διατελούντων μαρτύρων ἡ πολιτικὴ
 ἡμῶν δικονομία (ἀρθρ. 322), συμφώνως καὶ
 πρὸς τὴν Γαλλικὴν, ὀρίζει ῥητῶς ὅτι αὐ-
 τοὶ ἐν μέθῃ ἴσοῦται τῇ παραφροσύνῃ. Ὅθεν
 ἐν καταστάσει ἄκρας μέθης διατελοῦν-
 τες δὲν ἐξετάζονται ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ
 ὡς ἐντελῶς ἀνεπιτήδευτοι μάρτυρες, ἀπ-
 βαλλόμενοι καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, (ἀρθρ.
 323). Ἄλλ' οἱ ἐν καταστάσει μετρίω-
 ρας μέθης ἀντιλαβόμενοι πραγμάτων δι-
 νανταὶ μὲν νὰ ἐξετασθῶσι, ὅπότεν ὁ
 νέλωσιν ἐντελῶς εἰς ἑαυτούς, ἀλλ' ἀπ-
 κείται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου
 ἐκτίμησις τοῦ ἀξιόπιστου αὐτῶν (ἀρθρ.
 322). Ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ δὲν ὁ

πάρχει ρητὴ διάταξις περὶ ἀνεπιτηδεϊότη-
τος εἰς ἐξέτασιν τῶν ἄκρως μεθυσκομέ-
νων ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, ἀπο-
κλεισμένων τῆς ἐξετάσεως ὡς μαρτύρων
καὶ ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ τῶν παρα-
φρόνων, μαινομένων καὶ βλακῶν (Ποιν.
Δικ. ἄρθρ. 113), ἀποκλειστέαι προσήκον νὰ
θεωρηθῶσι καὶ κατὰ τὴν ποινικὴν δια-
δικασίαν οἱ ἄκρως μεθυσκομένοι, δύναν-
ται δὲ νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ ἐν μετρίᾳ μέθῃ
διατελοῦντες κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ
γεγονότος, περὶ οὗ ἐκλήτεύθησαν νὰ μαρ-
τυρήσωσι.

Περὶ τῶν διαπραξάντων δὲ ἀδίκημα
ἐν μέθῃ ὁ μὲν Γαλλικὸς ποινικὸς νόμος
οὐδεμίαν ποιεῖται ἀμειψον ἢ ἔμμεσον μνεί-
αν. Διό ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὁ ἐν ἄκρᾳ μέθῃ
διαπραξας ἀδίκημα τιμωρεῖται κατὰ νό-
μον ἐξ ὅσων τῶν ἔχοντι τὴν διάνοιαν αὐ-
τοῦ ἐλευθέρων, ἀλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ ὑπο-
βάλλονται συνήθως εἰς ἡλαττωμένην ποι-
νήν οἱ ἐν μέθῃ διατελοῦντες ὡς ἀποφα-
νομένων τῶν ἐνὸρκων κατὰ τὸ ἐν Γαλλίᾳ
σύστημα πρὸς ἐλάττωσιν τῆς ποινῆς αὐ-
τῶν ὅτι ὑπάρχουσιν ἐλαφρυντικαὶ περι-
πτώσεις (*des circonstances atténuantes*).
Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος νόμος διαστέλλει τὴν
μέθην εἰς μέθην ἀναιτίαν, τὴν ἐκ
τυχαίων περιστάσεων ἀκουσίως προσελθού-
σαν, οἷον τὴν ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων
γλυκύου, ἢ ἐξ οἶνοποσίας μὴ ὑπερβαί-
νουσας μὲν τὸ συνήθες μέτρον, ἐνεργησά-
σης ὅμως δραστηκῶς ἐξ οὐσιῶν μεθυστι-
κῶν, ὑπὸ ἄλλου ριφθεῖσιν ἐν τῷ οἴνῳ,
ἢ καὶ ἐν συμποσίῳ μεταξὺ φίλων, ἐν ὧ-
ραις καθ' ὅς πάντες ἀπίθανον ἥτο καὶ
τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν νὰ σὺλλάβῃ ὁ
ὀνομαστὴν ὅτι ἰδύνατο νὰ παρασυρῇ εἰς
ἐκτέλεσιν ἀδικήματος, καὶ μέθην ὑπαι-
αίτιαν, τὴν τε ἐκούσιαν εἰς κατάστασιν
συγχύσεως τῶν κρίσεως ἢ τοῦ νοῦ με-
τάστασιν πρὸς ἐκτέλεσιν ἀδικήματος με-
λητηρόντος ἐν ἀμεθυσίᾳ καταστάσει καὶ
τὴν ἐξ ἀμελείας μετάστασιν τοῦ ἀδική-

σαντος εἰς κατάστασιν ἀνεπίδεκτον κα-
ταλογισμοῦ, ἀλλ' ἐνῷ ἰδύνατο νὰ προῖδῃ
ὅτι ἐνεδέχετο μεθιστάμενος εἰς τοιαύτην
κατάστασιν νὰ διαπράξῃ ἀδίκημα. Καὶ
ὁσάκις μὲν ἡ ἀναιτίος μέθῃ ἦν τοσοῦτον ἐ-
πιτεταμένη, ὥστε ἐπὶ λθῇ σύγχυσις τῶν αἰ-
σθήσεων ἢ τοῦ νοῦ, ἐξουδετεροῦσα τὴν
συνείδησιν τῶν πράξεων ἢ τοῦ ἀξιοποι-
νοῦ αὐτῶν, μένει παντελῶς ἀτιμώρητος
ὁ ἀδίκησας, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 86 τοῦ
Π. νόμου, καθ' ὃ ἡ ἐγκληματικὴ πράξις δὲν
καταλογίζεται εἰς τοὺς ἐκτελέσαντας αὐ-
τὴν ἐν ἀναιτίᾳ καταστάσει τῶν
αἰσθησεων ἢ τοῦ νοῦ, καθ' ὃ ἡ
δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ σιμυγεί-
δῃσιν τῆς πράξεως ἢ τοῦ ἀ-
ξιοποινοῦ αὐτῆς. Ἀλλ' ὁσάκις
δὲν ἦν τοσοῦτον ἐπιτεταμένη, ὥστε ν'
ἀποκλεισθῇ παντελῶς ἡ ἐνέργεια τοῦ
λογικοῦ, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὅμως εἴχε
ταράξει καὶ ἐλαττώσει αὐτὴν, ὥστε ἐξ
αἰτίας αὐτῆς λείπῃσι τὰ πρὸς ἐφαρμο-
γὴν τῆς νομίμου ποινῆς προαπαιτούμενα,
καταγινώσκειται μικρότερα ποινή, καθ' ὃ
σον ἡ ἐπιδικτικὴ καταλογισμὸς κατά-
στασις ἔλαβεν ἀποδεδειγμένως μείζονα ἢ
ἐλάσσονα ἀλλοίωσιν κατὰ τοὺς ὅρους τῶν
περὶ ἀποπειρας διατάξεων τοῦ Ποινικοῦ
νόμου. (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 87). Ὑπαρ-
χούσης δὲ ὑπαίτιος μέθης, εἰ μὲν ὁ ἀ-
δικήσας προῖδῃ εἰς κατάστασιν παντε-
λῶς ἀνεπίδεκτον καταλογισμοῦ, ἐν ᾧ ἰ-
δύνατο νὰ προῖδῃ ὅτι ἐνδεχόμενος ἦν νὰ
παρεκτραπῇ εἰς ἀδίκημα, ἀλλὰ δὲν ἐνε-
φορεῖτο ἐγκληματικῆς προθέσεως, δικαίως
ἐκλαμβάνεται ἔνοχος ἀξιοποινοῦ πράξε-
ως καὶ τιμωρεῖται διὰ τῆς ποινῆς, ἣν
ἡ πράξις ἠθέλει ἐπισύρει ἐνεργουμένη ἐξ
ἀμελείας (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 90). Ἐν ἑ-
πομένῳ δὲν ὀρίζεται ποινὴ ἀμελείας εἰς
τὸ τελεσθῆν ἐν μέθῃ ἀδίκημα, (ὡς φέρ'
εἶπεν τὸ τῆς δωροδοκίας, τὸ τῆς ἀπά-
της, τῆς ψευδορκίας κλπ.), ὁ ἐν κα-
ταστάσει ὑπαίτιος συγχύσεως τῶν φρε-

νῶν ἐκτελέσας αὐτὴν μένει ἀτιμώρητος· Εἰ δὲ ὁ ἀδικήσας μετέστησεν ἑαυτὸν ἐξ-
πίτηδες εἰς κατάστασιν μέθης ἀνεπίδε-
κτον καταλογισμοῦ πρὸς διάπραξιν ἀδι-
κήματος, τιμωρεῖται διὰ ποινῆς πλήρους
μὲν, ἐὰν ἢ ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ πραγ-
ματικῶς ἐκτελεσθεῖσα πράξις ᾗται ἢ με-
λετηθεῖσα, δι' ἡλαττωμένης δὲ ποινῆς ἐὰν
ᾗται ἄλλη παρὰ ταύτην (Ποιν. νόμου ἄρθ.
89). ("Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Καταλογισμός).

Αὐτὴν δὲ καθ' ἑαυτὴν τὴν μέθην τι-
μωρεῖτο Ποιν. ἡμῶν νόμος (ἄρθρ. 632) ὡς
παισμά διὰ προστίμου ἢ διὰ κρατήσεως
τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων, ὡς ἂν ὁ εἰς αὐ-
τὴν ἐπιτιμώμενος ἀσχολεῖται εἰς ἐργασίας
ἀπαιτούσας ἰδιάζουσας προσοχὴν, ἢ ὁ ἐ'
μέθῃ διατελὼν ἐπιχειρεῖ τοιαύτας ἐργα-
σίας. Εὐνόητον δ' ἐστὶν ὅτι μέθην ἐνταῦθα ἐν-
νοεῖ ὁ νόμος οὐχὶ τὴν ἀβλαβῆ κατάστα-
σιν, καθ' ἣν εὐρίσκεται τις ἐν τῷ στα-
δίῳ τῆς εὐφροσύνης, ἀλλὰ τὴν ἐπιζήμιον
κατάστασιν, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο
ἢ ἄρχεται ζαλιζόμενος, δηλονότι ἄρχον-
ται συγγεόμεναι αἱ ἀντιλήψεις αὐτοῦ,
καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν κατάστασιν τῆς οἰ-
νοβαρίας. Καὶ εἶναι μὲν ἕλλογος ἡ ποινὴ
αὕτη νομιζόμεν δὲ κατὰ τοῦτο μόνον
κακιστέαν τὴν διάταξιν ταύτην, ὅτι πε-
ριορίζει τὴν τιμωρίαν τῆς μέθης εἰς στε-
νώτατα ὅρια. Ἡ μέθῃ εἶναι καθ' ἑαυτὴν
πηγὴ οὐ μόνον μεγάλου ἀριθμοῦ ἀδικη-
μάτων, διότι ἐνισχύει συνθεάτατα τὴν
εἰς τὸ ἀδιοπραγεῖν ροπὴν τοῦ ἀνθρώπου
καὶ ἰδίως τοῦ ὀδυρόλου καὶ φιλέριδος,
ἀλλὰ καὶ πλείστον ὅσων ἀτομικῶν καὶ
κοινωνικῶν δυστυχημάτων, ὡς φθείρουσα
τὴν ὠφείαν τῶν περιπιπτόντων εἰς μέ-
θην, καθιστάσα πολλὰκις αὐτοὺς νοθρώς
καὶ ἀχρήστους εἰς ὃ ἐξασκοῦσιν ἐπάγγελ-
μα, διαταράττουσα συχνάκις τὴν οἰκια-
κὴν ἁρμονίαν κλπ. "Ὅθεν ὀρθότατον ἦν
νὰ ἀπαγορευθῇ ποινικῶς ἐν γένει καὶ οὐ-
χὶ μόνον κατὰ τὴν ἄνωτέρω περίπτωσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μέμψις κατ' ἀστόργου διαθήκης. Ἡ κατ' ἀστόργου δια-
θήκη, μερφεὶς εἶναι εἶδος ἀπαιτήσεως τῆς
κληρονομίας (N. 20 Πανδ. (15. 2), N.
34 Κωδ. (3. 28), σκοπὸν ἔχουσα τῆς
τοῦ μεμφομένου διαδοχῆς ἐξ ἀδιαθέτου
(N. 6 § 1 καὶ N. 8 § 1 πρωτ., N. 15, N.
17 § 1, N. 28 ἐν τέλει Πανδ. (5. 2),
N. 13 Κωδ. (3. 28). Αὕτη ἐπενοήθη
πρὸς συνδρομὴν τῶν τέκνων, ἅπερ τὸ πάλαι
παρὰ Ῥωμαίους ἀπεκληροῦντο ὑπὲρ
τῶν πατέρων αὐτῶν ἀνατιτίως ἢ δι' αὐ-
τίαν μηδαμίνην. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐξετάθη
εἰς πάντας τοὺς ἔχοντας τὸ δικαίωμα τῆς
νομίμου μερίδος· ὅθεν καὶ εἰς τὰ τέκνα
κατὰ τῆς διαθήκης τῆς μητρὸς καὶ τῶν
ἐξ αὐτῆς ἀνιόντων, εἰς τοὺς ἀνιόντας ἀπὸ
φοτέρων τῶν γραμμῶν κατὰ τῆς δια-
θήκης τῶν κατιόντων αὐτῶν, εἰς τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφὰς (ἐὰν ᾔσθαι
προτιμηθῇ αὐτῶν πρόσωπον αἰσχροῦ),
(ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 18), Νεαρά 118
κεφ. 3, N. 3 Κωδ. (3. 28), § 2 ἐν τέλει
Εἰσηγ. (2. 18), ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ εἰσποιη-
θέντα ἐνθα τέκνα (ὑπὲρ ὧν ὁ Ἀντώνιος
Πῖος προσδιώρισε τὸ τεταρτημόριον), εἰς
τὰ υἱοθετηθέντα (§ 2 Εἰσηγ. (1. 11),
N. πρωτελ. Κωδ. (8. 47), N. 8 § 1
Πανδ. (5. 2), εἰς τὰ φυσικά καὶ σπου-
δια τέκνα, ἀλλὰ μόνον ὡς πρὸς τὴν δια-
θήκην τῆς μητρὸς (N. 29 § 1 Πανδ. (5.
2). Ὑγείρεται δὲ ἡ ἐπὶ ἀστοργίᾳ μέμ-
ψις κατὰ τῶν ἐκ διαθήκης κληρονόμων
(συγγενῶν ἢ ἐξωτικῶν) (N. 8 § 2, N.
13 καὶ 22 Πανδ. (5. 2), N. 17 Κωδ.
(3. 28), καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐ-
τῶν, ὡς καὶ κατὰ τῶν καθολικῶν κατα-
πιστευματοδόχων (N. 1 καὶ 10 Κωδ.
(3. 28). Ἄλλ' ἄργεϊ, ἐν ὅσῳ ὑπάρχει
ἄλλη τις ἀγωγὴ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς κλη-
ρονομίας (§ 2 Εἰσηγ. (3. 18). Ἐπίσης
ἄργεϊ μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τῆς ἀποδο-
χῆς τῆς κληρονομίας (N. 34 καὶ πρω-
τελ. § 2 Κωδ. (3. 28) καὶ N. 8 § 10

Πανδ. (5. 2), πλὴν ἐὰν ὁ δικαιούμενος εἰς μέμψιν ᾔηται ἀνήλικος (N. 2 Kωδ. (2. 40). Ἀργεὶ ἐπίσης ἐὰν ἡ ἀποκλήτῃ-
 ρωσις γίνηται ἐπ' ἀγαθῷ, ὡς ἐάν, ἀσώ-
 του ὄντος τοῦ υἱοῦ, ἀποκληρώσῃ αὐτὸν
 ὁ πατὴρ ἐπὶ ἐγκαταστάσει τῶν τέκνων
 αὐτοῦ ὑποχρεωμένων νὰ διατρέφωσιν αὐ-
 τόν, δηλῶν ἅμα τὴν αἰτίαν τῆς διατά-
 ξεως αὐτοῦ (N. προτελ. § 2 Πανδ. (27.
 40), N. 18 Πανδ. (28. 2), N. 3 § 3 Πανδ.
 (22. 1). Ἀργεὶ ὡσαύτως ἐὰν ὁ δικαιόμε-
 νος εἰς μέμψιν παραιτηθῇ τὸ δικαίωμα
 αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου (N.
 προτελ. § τελ. Πανδ. (5. 2), N. 34
 καὶ 35 Kωδ. (3. 28). Μημειωτέον δὲ
 ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς μέμψεως δὲν με-
 ταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ εἰς
 μέμψιν δικαιουμένου, πλὴν ἐὰν ἐκινήθῃ
 ζῶντος αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ μέμψεως (N.
 6 § τελ. N. 7 Πανδ. (5. 2). Δὲν χω-
 ρεῖ δὲ ποσῶς ἐπὶ στρατιωτικῶν διαθηκῶν
 (N. 8 § 4 Πανδ. (5. 2). N. 9 Kωδ.
 (3. 28), ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὀρφανικῶν ὑπο-
 καταστάσεων, παρασιωπηθείσης π.χ. τῆς
 μητρὸς (N. 8 § 5 Πανδ. (5. 2). Ἀναγ-
 καῖον δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ τὴν δια-
 θήκην μεμφόμενος στερεῖται ἡττηθεὶς ἐν
 τῇ δίκῃ τῶν κληροδοτημάτων καὶ κατα-
 πιστευμάτων, ἅπαρ ὁ διαθέτης ἀνέγραψε
 τυχὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, περιερχόμενα εἰς τὸ
 δημόσιον (N. 8 § 14 Πανδ. (5. 2)

Πρὸς τὴν μέμψιν τῆς ἀστόργου δια-
 θήκης συνδέεται ἡ κληθεῖσα μέμψις
 τῆς ἀστόργου δωρεᾶς ἢ ἄλλως
 μέμψις τῆς ἀμέτρου δωρεᾶς
 (*quorilla inofficiosae donationis*), ἥτις
 προέκυψεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ὅστις
 προὐκάλεσε τὴν καθιέρωσιν τῆς μέμψεως
 τῆς ἀστόργου διαθήκης. Διὰ τῆς ἐνενη-
 καστῆς δευτέρας Νεαρᾶς αὐτοῦ ὁ Ἰου-
 στινιανὸς (περιληφθείσης καὶ ἐν τῷ ε' τί-
 τλῳ τοῦ 41 βιβλίου Βασιλικῶν καὶ ἐν
 ἐξαβιβλῳ Ἀρμενοπούλου βιβλ. ε' τίτλ.
 17 καὶ ἐπομένως ἰσχυροῦσης καὶ τα-

νῦν παρ' ἡμῖν) καθιέρωσεν ἡ μᾶλλον ἐ-
 πανακαθιέρωσεν ὅτι οὔτε δι' ἀμέτρων δω-
 ρεῶν δύναται νὰ προσβληθῇ ἡ νόμιμος
 μοῖρα τῶν δικαιουμένων εἰς αὐτήν. Μη-
 μειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν ἐπικράτε-
 στέραν γνώμην οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ
 ἐπιδιωχθῇ διὰ τῆς μέμψεως τῆς ἀστόργου
 δωρεᾶς ἢ νὰ ῥηχθῇ αὕτη μέχρι τῆς
 συμπληρώσεως τῆς νομίμου μοίρας, (ἴδε
 καὶ εἰδικὴν διατριβὴν N: Φαραντάτου
 περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μέμψεως τῆς
 ἀστόργου δωρεᾶς). Θ. Ν. Φιλογαίτης

Μεσίτης. Οἱ μεσίται, ὡς καὶ οἱ
 κολλυβισταί, εἶναι πράκτορες ἔργον ἔχον-
 τες τὸ μεσολαθεῖν μεταξὺ ἐμπόρων ἢ
 μεταξὺ ἐμπόρων καὶ τρίτων πρὸς διευκό-
 λυνσιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, δι-
 χεσθαὶ δηλονότι καὶ διαβιβάζειν προτάσεις
 ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, (ἤτοι πωλήσεων,
 ἀγορῶν, ἀσφαλειῶν) καὶ ἐργάζεσθαι πρὸς
 ἐξομάλυνσιν τῶν πολλᾶκις ἀναφυσόμενων
 ἐν τούτῳ δυσχερειῶν πρὸς τελειοποίησιν
 τῶν ἐμπορικῶν διαπραγματεύσεων. Δια-
 φέρουσι δὲ οἱ μεσίται τῶν παραγγελιοδό-
 χων κατὰ τὰ εἴδη. Οἱ μὲν παραγγελιο-
 δόχοι ἀγοράζουσι καὶ πωλοῦσι διὰ λογα-
 ρισμὸν ἐμπόρων ἢ λ. α. χ. οὐ διαμενόν-
 των, οἱ δὲ μεσίται μεσολαβοῦσι συνήθως
 διὰ λογαριασμόν ἐμπόρων κατοικοῦντων ἐν
 τῇ αὐτῇ πόλει, ἐπίσης οἱ μὲν παραγγελιο-
 δόχοι ἀναδέχονται προσωπικῶς τὰς ἐκ
 τῶν διὰ τῆς μεσολαβήσεως αὐτῶν συνα-
 πτομένων συμβάσεων ὑποχρεώσεις, οὐ ἑ-
 νεκα καὶ δύνανται νὰ ἐγείρωσι κατ' αὐ-
 τῶν ἀγωγὰς οἱ μετ' αὐτῶν συναλλαξάμε-
 νοι, ὡς ἐπίσης καὶ νὰ ἐγείρωσιν οὗτοι
 ἀγωγὰς κατ' αὐτῶν· οἱ δὲ μεσίται μεσο-
 λαβοῦντες ἀπλῶς, οὐδέμίαν ἀναλαμβάνου-
 σιν ὑποχρέωσιν προσωπικὴν. Οἱ παραγ-
 γελιοδόχοι εἶναι κατὰ πάντα ἔμποροι,
 τούναντίον οἱ μεσίται, ὑπὸ τῆς Κυβερνή-
 σεως διοριζόμενοι (ἐμπ. N. 75), θεω-
 ροῦνται ὑπὸ τοῦ νόμου δημόσιοι ὑ-
 πηρέται, ὁμοιοῦντες μὲν διὰ τοῦτο

τοῦ δικαιοῦματος νὰ ἐμπορευθῶτι προσω-
πικῶς, εἰ καὶ χαρακτηρισθῶνται ἄλλως
ἐμποροὶ, διότι αἱ μεσιτικαὶ αὐτῶν πράξεις
κηρύσσονται ἐμπορικαὶ πράξεις (Νόμον
περὶ Ἀρμ. τῶν Ἐμπορῶν. ἄρθρ. 2), δι-
καιούμενοι ὅμως νὰ θεωρῶνται δημόσια
πρόσωπα, οὗ ἕνεκα τὰ ἐντὸς τῶν ὅρων
τῶν μεσιτικῶν αὐτῶν καθηκόντων συν-
τασσόμενα ὑπ' αὐτῶν συμβόλαια παρα-
δεκτέον ὅτι ἔχουσι δύναμιν δημοσίων ἐγ-
γράφων. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι οἱ παρ'
ἡμῖν ἕως τοῦ νῦν ἐκτελοῦντες μεσιτικὰ
ἔργα στεροῦνται τῶν προμνημονευθέντων
δικαιωμάτων, ὥς μὴ ὄντες ἀληθεῖς μεσι-
ται κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἐμπορικοῦ
Νόμου, ὥς μὴ ἀπορρέοντες ἀπὸ κυβερνη-
τικοῦ διορισμοῦ, μηδαμῶς ἐφαρμοσθείσης
ἄχρι τοῦδε τῆς περὶ τούτου διατάξεως τοῦ
νόμου.

Διαιροῦνται δ' οἱ μεσίται κατὰ τὸν ἡ-
μέτερον νόμον εἰς μεσίτας ἐμπο-
ρευμάτων, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ ἔχω-
σιν ἀκριβεῖς τῶν διαφόρων ἐμπορευ-
μάτων ἰδέας, δύνανται δ' οὗτοι οὐ μό-
νον μετέρχωνται τὰς περὶ ἐμπορευμά-
των μεσιτείας καὶ νὰ ἀποδεικνύωσι
τὴν τιμὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ μετέρ-
χωνται μετὰ τῶν κολλυθιστῶν τὴν περὶ
μεταλλικῶν ὑλῶν μεσιτείαν (Ἐμπ. Ν. 78),
εἰς μεσίτας ἀσφαλειῶν, οἵτινες
ἀναγκαῖον νὰ γινώσκωσι κατὰ βάθος τὰς
περὶ ἀσφαλειῶν διατάξεις, οὗτοι δὲ μό-
νοι ἐκ τῶν μεσιτῶν συντάσσουσι τὰ ἀσφα-
λιστήρια, ἔχοντα δ' κῆρος καὶ τὰ συμβο-
λαιογραφικά, δικαιούμενοι νὰ βεβαιῶσι
διὰ τῆς υπογραφῆς αὐτῶν τὴν γνησιότητα
αὐτῶν καὶ νὰ πιστοποιῶσι τὴν τιμὴν
τῶν ἀσφαλιστῶν, εἰς μεσίτας διερ-
μηνευτὰς καὶ ναυλωτὰς πλοίων,
οἵτινες μόνοι δικαιοῦνται νὰ ἐρμη-
νεύωσι, γεννηθείσης τυχὸν δικαστικῆς δια-
φορᾶς, τὰ δηλωτικὰ, ναυλωτικὰ, φορτω-
τικὰ, ὧν ὅμως αἱ μεταφράσεις εἶναι ὑπο-
χρεωτικαὶ διὰ τοὺς διαδίκους μόνον ἐὰν

διορισθῶσιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ δι-
κοινῆς συμφωνίας, καὶ προσέτι νὰ ὑπαρ-
ρετῶσιν ὡς ὀδηγοὶ καὶ ἐρμηνεῖς τῶν
ἀλλοδαπῶν ναυτικῶν κατὰ τὰς ἐνώπιον
τῶν διαφόρων ἄρχῶν ὑποθέσεις αὐτῶν
εἰς μεσίτας τῶν διὰ γῆς
ὑδατος μετακινήσεων, οἵτι-
νες μόνοι δικαιοῦνται νὰ ἐνεργῶσι τὰ
περὶ μετακομίσεως μεσιτείας, ἀμοιροῦν-
τες ὅμως τοῦ δικαιοῦματος νὰ ἐκπληρῶσιν
ταύτῃ ἔργα μεσίτου ἐμπορευμάτων
ἀσφαλειῶν ἢ ναυλωτοῦ πλοίου (Ἐμπ.
Ν. 82).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μεσότοιχος καλεῖται ὁ τοῖχος
ἀποδομημένος ἐξ ἡμισείας ἐπ' ἀμφοτέρων
τῶν γηπέδων τῶν γειτόνων ἰδιοκτητῶν,
ἐξ οὗ προσκτᾶται ἕκαστος τῶν συνδύων
κτητῶν δικαίωμα συγκυριότητος ἐπ' αὐτῷ
(Ν. 4 πρ. Πανδ. (16. 3), ἄρθρ. 8 Διατ.
τῆς 9 Ἀπριλίου 1836 περὶ ἐκτελέσεως
τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν). Ἀρ-
θρ. 8 δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα μεσοτοίχου ὁ χω-
ρίζων δύο γειτονεύοντα κτήματα τοῖχος
ὁσάκις εἶναι ἐκτισμένος ἐπὶ ἐδάφους ἀνι-
κοντος ὁλοσχερῶς εἰς τὸν ἕτερον τῶν γει-
τόνων. Ὅθεν ὁ μὴ ἔχων συνιδιοκτησίαν
ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ εἶναι ἐκτισμένος
ὁ ὡς ὅριον χωρίζων τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ
ἐνὸς γείτονος ἀπὸ τῆς τοῦ ἄλλου, δὲν δύ-
ναται νὰ στηρίξη ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἰδίαν
οἰκοδομήν ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ γει-
τόνος, εἰς οὗ τὴν κυριότητα καὶ τὴν ἰδι-
οκτήτην μὴν διατελεῖ (Α. Π. 258 τοῦ 80, 20 τοῦ
89, 60 τοῦ 93). Ὅρίζοντας δὲ τοῦ νόμου
(Ν. 57 καὶ 58 Ἀρμεν. Β. δ') ὅτι οἱ
δύο ἔδωκεν νὰ ὑψώσῃ τὸν ἴδιον τοῖχον ἐπὶ
ποδίζεταί, πλὴν ἐὰν ὑπόκειται εἰς ὁρ-
μίαν, ὁ δὲ συγκύριος οἰκήματος δὲν δύ-
ναται παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἄλλου συ-
γκυρίου νὰ ἐπιβάλλῃ δουλείαν εἰς τὸ κοινὸν
κτῆμα, ἔπεται ὅτι δύναται τις καὶ τὸν
μετ' ἄλλου κοινὸν τῆς οἰκίας αὐτοῦ με-
σώτοιχον νὰ ὑψώσῃ, ἐὰν μὴ ἀποτρέπῃται
ὑπὸ δουλείας τινὸς (Α. Π. 214 τοῦ 40).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον (N. 8 καὶ 26 Πανδ. (8. 2) ἐν συνδ. πρὸς N. 35, 36 καὶ 37 Πανδ. (35. 2) ὁ συγκύριος μεσοτοίχου δύναται νὰ κατεδαφίσῃ καὶ ἀνακαινίσῃ αὐτὸν, ὡς αἱκεῖ ἀδυνατεῖ νὰ φέρῃ τὸ βάρος καὶ τῶν δύο συνεχόμενων οἰκιῶν (Α. Π. 567 τοῦ 68). "Ὅθεν καὶ δὲν ὀφείλει ἀποζημιῶσαι τῷ ἐτέρῳ κοινωνῶν διὰ τὴν ἐκ τούτου ζημίαν, ἐν ᾧ τούναντίον ὀφείλει, ἐὰν κατεδαφίσῃ τὸν τοίχον δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸ βάρος ἀμφοτέρων τῶν οἰκιῶν (Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 102 τοῦ 90).

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 366 τοῦ 55) ἐκ μόνης τῆς προθύμου καταβολῆς τοῦ ἡμίσεος τῆς ἀξίας τοῦ μεσοτοίχου δὲν τεκμαίρεται καὶ ὅτι ὁ καταβαλὼν συνήνεσεν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ μεσοτοίχου κατασκευὴν ἐστίων καὶ καπνοδόχων, ἅτε πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενης τῆς ῥητῆς τῶν διαδίκων συμφωνίας ἢ ἄλλως τοιούτων πράξεων τοῦ καταβαλόντος τὴν ἀξίαν τοῦ μεσοτοίχου, ὥστε νὰ συναῖχται ἐξ αὐτῶν ἀνενδοιάστως ἡ συναίνεσις αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μεσεγγύησις. Ἰδε Παρακαταθήκη.

Μεταγραφὴ. Ἰδε Μετάθεσις κυριότητος.

Μετάθεσις κυριότητος. Εἰς τῶν τρόπων τῆς κτήσεως κυριότητος εἶναι καὶ ἡ μεταξὺ ζώντων ἢ αἰτίᾳ θανάτου μετάθεσις τῆς κυριότητος. Καὶ ἡ μὲν αἰτία θανάτου μετάθεσις τῆς κυριότητος ἐπέρχεται διὰ τῆς κληρονομίας (ὅθεν ἴδε λ. Κληρονομία, Κληρονομία ἐκ διαθήκης, Κληρονομία ἐξ ἀδιαθέτου κτλ.). Ἡ δὲ μεταξὺ ζώντων μετάθεσις κυριότητος παρὰ μὲν Ῥωμαίοις ἐτελείτο διὰ πράξεως γινομένης ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου ἐπὶ τῷ σκοπῷ μετάθεσεως τῆς κυριότητος εἰς τὸν λήπτην παρ' ἡμῖν δὲ

τῶν μὲν κινητῶν ἡ κυριότης μεταβιβάζεται διὰ παραδόσεως ("Ἰδε παράδοσις), τῶν δὲ ἀκινήτων διὰ μεταγραφῆς. Δυνάμει τοῦ νόμου περὶ χαρτοσήμου καὶ τοῦ νόμου περὶ μεταγραφῆς, ὡν τὰς περὶ τούτου διατάξεις υἱοθέτησε καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Ἑλλ. Κώδικος, ἐπὶ μετάθεσεως τῆς κυριότητος ἀκινήτων πρέπει νὰ συντάσσεται περὶ αὐτῆς συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, ἡ δὲ κυριότης μετατίθεται μόνον ἀπὸ τῆς μεταγραφῆς τοῦ ἔγγραφου τούτου. Δύναται ἕκαστος νὰ προτείνῃ τὴν ἀκυρότητα τῆς δι' ἰδιωτικοῦ ἔγγραφου ἢ κατ' ἄλλον τρόπον μεταβίβασεως τῆς κυριότητος πᾶς ἔχων συμφέρον νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν κυριότητα τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 169 τοῦ 54). "Ὅθεν οὐδ' ὄρκος ἐπιτρέπεται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μεταβιβάσεως, μὴ συνταχθέντος περὶ αὐτῆς συμβολαιογραφικοῦ ἔγγραφου (Α. Π. 204 τοῦ 58, 29 τοῦ 90). Ἀρα ὁ τυχὼν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἐπαγόμενος ὄρκος προσήκων νὰ ἀναφέρῃ οὐ μόνον ὅτι ἡ μεταβίβασις ἐγένετο διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἔγγραφου, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ ἔγγραφον τοῦτο συντάχθη κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις καὶ μεταγραφῇ νομίμως (Α. Π. 29 τοῦ 90). Δύναται ὅμως ἀναμφηρίστως νὰ δοθῇ δι' ἰδιωτικοῦ ἔγγραφου ἡ ἐντολὴ πρὸς τρίτον, ὅπως ἐνεργήσῃ τὴν πράξιν τῆς ἀπαλλοτριώσεως (Α. Π. 12 τοῦ 59, 374 τοῦ 80, 28 τοῦ 81).—Μεταγράφονται δὲ ἐν τῇ γραφείῳ τῶν ὑποθηκῶν, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖνται τὰ ἀκίνητα, κατὰ τὰ περὶ τούτου εἰδικώτερον ἐν τῷ νόμῳ ὡρισμένα, πᾶσαι αἱ μεταξὺ ζώντων πράξεις (συμβάσεις παντὸς εἶδους, οἷον ἀντάλλαγμα, δωρεαί, προικίσεις), αἱ ἀναγόμεναι εἰς μεταβίβασιν κυριότητος ἀκινήτων, ἐμφυτεύσεως ἢ ἐπιφανείας, σύστασιν δουλείας ἢ παραιτήσιν τοιούτων δικαιωμάτων, καὶ αἱ παντὸς εἶδους κατακυρώσεις τῶν ἐπὶ ἀκινήτων δικαιωμάτων τούτων καὶ αἱ

δικαστικά καὶ περὶ διανομῆς αὐτῶν ἐκθέσεις. Διὸ ὑποβάλλεται εἰς τὴν μεταγραφὴν καὶ πᾶσα δικαστικὴ ἢ διοικητικὴ κατακύρωσις, ἀντικείμενον ἔχουσα τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ἀκινήτου (Α. Π. 178 τοῦ 70, 162 τοῦ 72). Ὅθεν καὶ ἡ διὰ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ σχεδίου πόλεως τινος κατακύρωσις ἰδιωτικῶν ἀκινήτων, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ὁδοὶ ἢ πλατεῖαι, ἀναγκαῖον νὰ μεταγράφηται, ὅπως μεταβιβασθῇ τῷ δήμῳ ἢ κυριότης αὐτῶν (Α. Π. 157 τοῦ 84). Ἐκ τῶν εἰρημένων ἔπεται ὅτι, μὴ τυχὸν μεταγραφέντος τοῦ συμβολαίου, δι' οὗ ὁ προικολήπτης ἔλαβε λόγῳ προικὸς ἀκίνητα κτήματα, δὲν μεταβιβάζεται ἡ κυριότης αὐτῶν ἕως τῆς ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν μεταγραφῶν καταχωρίσεως· ἡ δὲ ἔλλειψις τῆς μεταγραφῆς οὐδ' ἐκ τῆς μεταγενεστέρας τυχὸν μεταγραφῆς τοῦ συμβολαίου, δι' οὗ ἐπωλήθη τούτο εἰς ἕτερον, γενομένης ἐν αὐτῷ καὶ τῆς μνείας τούτου ὡς προικῶντος, ἀναπληροῦται. Ὅθεν ὁ προικολήπτης δὲν δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ τῶν εἰς οὐς ἐπωλήθη ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, διότι μόνος ὁ κύριος ἔχει διεκδικητικὴν ἀγωγὴν (Α. Π. 63 τοῦ 87). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἀκολουθήσαν ἐν τούτῳ τὸν Ἰταλικὸν Κώδικα) μεταγράφονται προσέτι καὶ αἱ πράξεις αἱ ἀναγόμεναι εἰς μίσθωσιν ἀκινήτων ὑπὲρ τὰ ἑννέα ἔτη· ἀλλ' ἕως τοῦ νῦν δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν ἡ διάταξις αὕτη, ὡς τοῦ Σχεδίου διατελοῦντος ἔτι ἀψηφίστου. Μεταξὺ δὲ πολλῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν γενομένων μεταγραφῶν δικαιωμάτων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκινήτου προτιμᾶται ἡ στηριζομένη εἰς τίτλον ἀρχαιότερον.

Ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ὅτι τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. Κώδικος περιέλαβεν ἐντῷ περὶ μεταβίσεως τῆς κυριότητος μεταξὺ ζώντων κεφαλαίῳ καὶ διάταξιν, καθ' ἣν ἡ νομὴ κινητῶν ἢ χρεωγράφων ἀποτελεῖ τεκμήριον κυριότητος, καθ' οὗ δὲν ἐπιτρέ-

πεται ἀνταπόδοσις, ἢ δὲ διεκδικήσις αὐτῶν ἐπιτρέπεται μόνον ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ στερήσεως δι' ἀπάτης. ἡ κλῆ πῆς διὰ τῆς διατάξεως ταύτης δὲν ἀπαγορεύεται μὲν ἡ εἰς σύμβασιν στηριζομένη ἀπαίτησις κινητοῦ πράγματος, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις εἶναι προσωπικὴ, μὴ ἀποτελοῦσα διεκδικήσιν. Σημειωτέον δὲ ἡ διάταξις αὕτη ὡς πρὸς τὰ ἀνώνυμα χρεώγραφα (ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ λοιπὰ ἐκινήτα) ἰσχύει καὶ νῦν παρ' ἡμῖν, ὡς ψηφισθεῖσα διὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντος ἐλιγαέρβρου νόμου ΑΣΜΔ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885 περὶ τῶν πληρωτέων τῶν χρηματικῶν ἀνωνύμων χρεωγράφων.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Μετακίνησις ὁροσῆμων

ὀνομάζεται ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ἡ ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐξαφάνισις ἢ ὅπωςσῃ ποτε μεταβολὴ τῶν ὁροσῆμων τῶν ἀγρῶν ἢ τῶν χάριν ἐνδείξεως τοῦ ὕψους καὶ τῆς διαίρεσεως τοῦ ὁδοῦ τοῖς ἐπιμέλειαν πατρῴων. Τιμωρεῖται δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 429), εἰ μὲν ἐγένετο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς μετακινήσεως τῆς εἰς αὐτῶν σημειουμένης καταστάσεως τοῦ δικαιώματος ἐκάστου, διὰ φυλάκισις τοῦλάχιστον μὲν ἐνιαυσίου, ὁσάκις τὰ ὁροσῆμα ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, τὸ πολὺ δὲ ἐνιαυσίου, ὁσάκις ἐτέθησαν ὑπὸ ἄλλων (τῶν ἐνδιαφερομένων ἰδιοκτητῶν)· εἰ δ' ἐγένετο ἄνευ τοῦ σκοποῦ τούτου, διὰ φυλάκισις τὸ πολὺ μὲν τῆς χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ διακοσίων δραχμῶν, ὁσάκις τὰ ὁροσῆμα ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, διὰ φυλάκισις δὲ τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν, ὁσάκις τὰ ὁροσῆμα ἐτέθησαν ὑπὸ ἄλλων.

Ἐξ ἰσου τῇ μενακινήσει τῶν ὁροσῆμων τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 430) καὶ ἡ ἀφαίρεσις ἢ ἐξαφάνισις τοῦ ὑποθέματος ἐπιστήμης τε καὶ ἐπιμέλειαν ὁροσῆμων.

σημειώτεον ὅτι ἡ μετακίνησις τῶν δ-
ροσίων ἢ ἀφαίρεισις ἢ ἐξαφάνισις τοῦ
υποθέματος, ἐνεργουμένη ὑπὸ τῶν ἐξ ἐ-
παγγέλματος ὁροθετῶν, γεωδαίτων καὶ
ὕδραυλικῶν, φερόντων χαρακτηριστὴρα ἀμμο-
σίου ὑπέρτερου, ἀποτελεῖ ἰδιαίτεράν ἐπι-
βαρυντικὴν περίστασιν, ἐπερχομένης καὶ
τῆς στερήσεως τοῦ χαρακτηριστοῦ τούτου
(Ποιν. νόμου ἀρθρ. 431).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μεταλλεία. Κατὰ τὰ ἀρθρα 7
καὶ 8 τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νό-
μου τοῦ 1837 τὰ μεταλλεία εἶνε ἀκί-
νητα, λογίζονται δὲ ὡς τοιαῦτα καὶ τὰ
μετ' αὐτῶν εἰς διαρκὴ σύνδεσμον τεθει-
μένα, ἥτοι τὰ παρακολουθήματα. Τὸ διὰ
μεταλλεύσεως ὁμῶς ἐξαχθὲν μέταλλον,
αἱ μετοχαὶ τῆς πρὸς μετάλλευσιν ἐται-
ρείας καὶ τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως
λογίζονται κινητά. Νόμος εἰδικὸς περὶ
μεταλλείων, ὀρυχείων καὶ λατομείων εἶνε
ὁ ΧΨ' τῆς 22 Αὐγούστου 1861, ὃν με-
τερρύθμισαν οἱ νόμοι ΣΚΗ' τῆς 26 Ἀ-
πριλίου 1867, ΨΕΒ' τῆς 24 Δεκεμβρίου
1875, ΦΙ' τῆς 17 Μαΐου 1859, ΕΠ' τῆς
26 Μαΐου 1882 καὶ ὁ ΒΥΟ' τῆς 13
Μαρτίου 1896. Ἑρμηνευτικὰ δὲ καὶ
συμπληρωτικὰ τῶν νόμων τούτων δια-
τάγματα ἐξεδόθησαν διάφορα, περιλαμβα-
νόμενα ἐν τῇ σειρά τῶν Δικαστικῶν Νό-
μων Φλογαίτου καὶ μνημονευόμενα ἐν
σελ. 611 τοῦ Ὁδηγ. οὐ τ ὦ ν δ η -
μ ο σ ί ω ν καὶ δ η μ ο τ ι κ ὶ ω ν
ὕ π α λ λ ἡ λ ω ν τοῦ αὐτοῦ συγ-
γραφέως. Πρὸ δὲ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ
νόμου ΧΨ' τοῦ 1861 ἀπὸ τῆς συστάσεως
τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου τὰ ὀρυκτὰ (με-
τάλλων καὶ μεταλλοειδῶν), γαιάνθρακες
καὶ τὰ λατομεῖα ἐθεωροῦντο γενικῶς ν ο μ ή μ α τ α β α σ ι λ ι κ ᾶ ἢ ἡ γ ε μ ο ν ι κ ᾶ (regalia, περὶ ὧν ἴδε τὸν αὐτὸν
ὡς εἴρηται) Ὁ δ η γ ὶ ν ἐν σελ. 609 ὑποσημ.).

Κατὰ τὸ ἀρθρον 1 τοῦ νόμου ΒΥΟ'
τῆς 13 Μαρτίου 1896 τὸ δικαίωμα τῆς

μεταλλεύσεως τῶν μεταλλείων καὶ ὀρυ-
χείων παρέχεται διὰ Β. Διατάγματος
ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν
καὶ οἰκονομικῶν ὑπουργῶν, κατὰ τὰς
διατάξεις τοῦ ΧΨ' περὶ μεταλλείων νό-
μου τῆς 22 Αὐγούστου 1861 καὶ τοῦ
τροποποιήσαντος αὐτὸν νόμου ΣΚΗ' τῆς
26 Ἀπριλίου 1867. Τὸ δικαίωμα ὁμῶς
τῆς μεταλλεύσεως τῶν ὀρυκτῶν ἀργύρου
(ἐν αἷς καὶ τὰ ἀργυρομεταλλεύματα Μήλου,
τῆς Κιμῶλου καὶ τῆς Πολυαίγου) καὶ
χρυσοῦ, λευκοχρύσου, τῶν σκωριῶν καὶ
τῶν ἐκβολάδων, τῆς σμύριδος, τῶν μυ-
λοπετρῶν, τοῦ κοινοῦ ὀρυκτοῦ ἁλατος
μετὰ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ κοίτῃ ἐτέρων ἀλά-
των, τοῦ στεανίτου (talque), τοῦ χρωμί-
ου καὶ τῶν ὀρυκτῶν ἀλάτων (πετρε-
λαίου καὶ νάφθης) παραχωρεῖται μόνον
διὰ νόμου. Ἡ δὲ διὰ νόμου παραχώρη-
σις αὕτη γίνεται κατὰ τὸν ἐπόμενον τύ-
πον: Ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ
παραχωρήσῃ δικαίωμα διηνεκοῦς μεταλ-
λεύσεως, τὸ δὲ οὕτως ἐπιδιδόμενον Β'
Διάταγμα, μεταγραφόμενον κατὰ τὸν περὶ
μεταγραφῆς νόμον, παρέχει δικαίω-
μα διηνεκοῦς κυριότητος ἐπὶ τοῦ μεταλ-
λείου, ἥτοι ἐπὶ κτήματος ἐτέρου. Ὅπερ ὁ
νόμος δημιουργεῖ διακεκριμένον ἀπὸ τῆς
κυριότητος τοῦ ἐπικειμένου ἐδάφους, καὶ
κατὰ πάντα ὅμοιον πρὸς τὰ λοιπὰ τοῦ
ἰδιωτικοῦ δικαίου κτήματα μεταβιβα-
ζόμενον εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ δυνά-
μενον ἐκποιηθῆναι δι' ἀναγκαστικοῦ πλει-
στηριασμοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐκμετάλ-
λευσις τῶν μεταλλείων ἐνδιαφέρει τὴν
Πολιτείαν, ἀπαγορεύεται ἡ ὁλοσχερὴς ἢ
μέρικὴ ἐκουσία ἐκποίησις ὡς καὶ ἡ δια-
νομή καὶ ἡ μίσθωσις τοῦ μεταλλείου ἄ-
νευ προηγουμένης ἀδείας τῆς Κυβερνή-
σεως.—Ἴνα ζητήσῃ τις τὴν παραχώρη-
ρσιν μεταλλείου οἰουδήποτε, ἀπείλει
πρότερον ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐν τῇ χώρῃ, οὗ
ζητεῖ τὴν παραχώρησιν, ὑπάρχει τὸ ζη-
τούμενον μέταλλον· τοῦτο δὲ γίνεται διὰ

μαστεύσεως (δηλαδή έρεύνης) τοῦ μεταλλοῦ, ἥς σκοπὸς ἦ εὐρεσις καὶ βεβαίωσις τοῦ μετάλλου, οὐχὶ ἡ ἐξαγωγή καὶ διάθεσις αὐτοῦ, ὃ δὲ ἰδιοκτητῆς τοῦ ἑδάφους καθ' ὃ κύριος αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτό, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δικαιούμενος νὰ ποιήσῃται χρῆσιν τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ καὶ κατὰχρῃσιν ἔτι, καθ' ὅσον τοῦτο ἔγκειται εἰς τὰ τῆς ἰδιοκτησίας δικαιώματα αὐτοῦ, δύνανται πανταχοῦ τῆς ἐκταυτοῦ ἰδιοκτησίας νὰ τελέσῃ μαστεύσεις οἰουδήποτε μετάλλου αὐτοῦ (άρθρ. 13 τοῦ Ν. Χ'), ἔτι δὲ καὶ εἰς τρίτον νὰ παραχωρήσῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο μηδαμῶς ἀπαιτούμενης τῆς ἀδείας. Μόνον ὅταν δὲν συναινῇ ὁ ἰδιοκτήτης, χρῆζει ὁ ἐπιχειρῶν μάστευσιν τῆς ἀδείας τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, ἥς πρὸς χορήγησιν ὀφείλει ὁ ὑπουργὸς νὰ καλέσῃ μὲν πρῶτον τὸν ἰδιοκτήτην καὶ ἐρωτήσῃ αὐτὸν διατί δὲν συναινεῖ, νὰ προκαλέσῃ δὲ εἴτα τὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ καὶ, ἐὰν λόγῳ ἀνωτέρου συμφέροντος τῆς βιομηχανίας τοῦ Κράτους ἐπιτάσσῃσι, δικαιούται νὰ παραχωρήσῃ τὴν πρὸς μάστευσιν ἄδειαν. Ἄλλ' ἕνεκα τῶν ἐνδεχομένων νὰ ἐπέλθωσιν εἰς τὸ ἀλλότριον κτῆμα βλαβῶν αἰτίαι τῆς μαστεύσεως, ὀφείλει ὁ μαστεύων ν' ἀποζημιώσῃ τὸν ἰδιοκτήτην προκαταβάλλων τὸ ὑπὲρ τοῦ ὑπουργοῦ ὀριστέον ποσόν. Ἄλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἄδεια τοῦ ὑπουργοῦ δὲν εἶνε ἐπαρκής, ἀπαιτεῖται δὲ ἡ προηγουμένη συγκατάθεσις τοῦ ἰδιοκτήτου, ὡς ἁπλῶς ἀπαιτεῖται ἀπώλεια τῆς ζωῆς ἀνθρώπων. Ἡ συναίνεσις τοῦ ἰδιοκτήτου ἀπαιτεῖται ἐπίσης προκειμένου περὶ διατήσεως τοῦ ἑδάφους κειμένου ἐγγύτατα κατοικησίων μερῶν πρὸς κατασκευὴν φρεάτων ἀεροφόρων ἢ χρησίων πρὸς ἐξαγωγὴν μετάλλων ἢ ὑπονόμων στοῶν, ἢ εἰς ἀνέγερσιν μηχανῶν ἢ ἀποθηκῶν πρὸς τὸν ὅτι ἅμα τῆς κυριότητος

τοῦ μεταλλείου κατὰ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ Χ' νόμου χωριζομένης ἀπὸ τῆς τοῦ ἑδάφους, αἱ ἐπὶ τοῦ κτήματος τούτου ὑποθήκαι καὶ τὰ προνόμια δὲν ἐπεκτείνονται ἐπὶ τοῦ μεταλλείου. Πρὸς μεταβίβασιν δὲ τῆς κυριότητος τοῦ μεταλλείου εἶνε ἀνάγκη κατὰ τὸ ἄρθρον 20 τοῦ αὐτοῦ νόμου μεταγραφῆς τοῦ τίτλου. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 21 παρέχεται ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα ὑποθήκης εἰς τὸν εὐρέτην, διὰ δημοσίου ἐγγράφου ἀποδεικνύοντα παροχὴν χρημάτων πρὸς μάστευσιν, πρὸς ἐπιχείρησιν προπαρασκευαστικῶν ἔργων, κατασκευὴν μηχανῶν, πρὸς μεταλλευσιν κλ.—Τὸ δικαίωμα μεταλλεύσεως καὶ ἰδιοκτησίας οἰουδήποτε μετάλλου παρέχεται εἰς πάντα Ἕλληνα ἢ ξένον, ὃ δὲ αἰτῶν τὴν παραχώρησιν ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ὅτι κέκτηται τὰς ἀναγκαίας μεταλλευτικὰς γνώσεις καὶ λοιπὰ πρὸς μεταλλευσιν προσόντα, ὡς καὶ τὰ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ τῶν χρηματικῶν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Πολλῶν δὲ αἰτούντων τὴν παραχώρησιν, ἡ Βουλὴ (καθ' ὅσον προκειται περὶ μεταλλείου, παραχωρουμένου καὶ νῦν διὰ Νόμου) χορηγεῖ τὴν προτίμησιν εἰς ἓνα κατὰ πλειονοψηφίαν καὶ κατ' ἰδίαν πεποίθησιν καὶ κρίσιν περὶ τῶν λόγων τῆς προτιμήσεως ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει ἡ παραχώρησις δὲν γίνῃ εἰς τὸν εὐρέτην, χορηγεῖται αὐτῷ ἀμοιβὴ ἢ ἀποταμίευσις (άρθρ. 18). Οἱ ἔχοντες ἀξιώσεις εὐρέτου ἢ ἰδιοκτήτου τῆς γῆς, ὡς καὶ οἱ χορηγῆσαντες χρήματα πρὸς μάστευσιν κλπ., ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τὸν νομάρχην τὰς ἐνστάσεις αὐτῶν. Ἄλλ' ἐὰν ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ μεταλλείου, ζητεῖ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων ἁρμοδίου ὑπαλλήλου, διατάσσιν νέας ἐπιτοπίους ἐρεῦνας συμπληρωτικάς, καὶ ἂν βεβαιωθῇ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ μεταλλείου, ὑποβάλλει ἔκθεσιν εἰς τὴν

Βουλὴν πρὸς ἔκδοσιν νόμου παρέχοντας τὸ δικαίωμα διηγενοῦς κυριότητος. Αἱ ἐνστάσεις ὅμως καὶ αἰτήσεις τῶν ἐνδιαφερομένων εἶνε δεκταὶ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς μέχρι τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νόμου. Ἐν τῷ νόμῳ περὶ παραχωρήσεως μεταλλείου πρέπει νὰ ὀρίζεται ἡ ἡθὺς καὶ ἡ ἔκτασις τοῦ παραχωρουμένου μεταλλείου, τὸ μέρος τῶν ἰδιοκτητῶν τῆς γῆς, ἡ ἀποζημίωσις τῶν εὐρετιῶν καὶ αἱ λοιπαὶ ὑποχρεώσεις ἐκείνου εἰς ὃν ἐγένετο ἡ παραχώρησις. Ἄλλ' ἡ Βουλὴ δύναται νὰ δώσῃ ἐντολὴν εἰς τὴν κυβερνήσιν νὰ ἐκτελέσῃ ταῦτα διὰ Β. Διατάγματος. Ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μεταλλείου δὲν ἐπιχειρήσῃ ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς παραχωρήσεως καλλιέργειαν αὐτοῦ, ἐκπίπτει τοῦ δικαίωματος (ἄρθρ. 29 τοῦ Ν. ΧΨ καὶ 3 τοῦ Ν. ΣΚΗ'), κατὰ δὲ τὴν ὁρθὴν γνώμην τοῦ κ. Θ. Φλογαίτου, ὡς ἂν ἡ παραχώρησις τοῦ δικαίωματος γίνεται διὰ νόμου, διὰ νόμου δέον καὶ ν' ἀφαιρῆται τὸ δικαίωμα τῆς μεταλλεύσεως προτάσει τῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικῶς εἰς τὴν παῦσιν ἢ τὴν διακοπὴν τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀντίκεινται λόγοι δημοσίου συμφέροντος, ὁ κύριος τοῦ μεταλλείου ἢ ὀρυχείου ὑποχρεοῦται νὰ ἐκμεταλλεύηται αὐτό, ἄλλως ἐξαναγκάζεται, ἀρνούμενος δὲ κηρύσσεται ἔκπτωτος τοῦ δικαίωματος τοῦ δι' ἀποφάσεως τῶν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὑπουργῶν μετὰ γνώμοδόγησιν τοῦ μεταλλικοῦ συμβουλίου. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐκκαλεῖται ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων Πρωτοδικῶν, ἄλλως στερεῖται παντὸς δικαίωματος. Πενομένης ἀμετακλήτου τῆς ἀποφάσεως ταύτης, πᾶς ἐνυπόθηκος δανειστής ἢ πᾶς ἐμπράγματος ἔχων δικαίωμα ἢ καὶ αὐτὸς ὁ κύριος δύναται ἐντὸς τριῶν μηνῶν, ἂν ἢ ἐπεδόθη τῷ ἐκπτώτῳ ἢ ἀπόφασις ἢ ἂν ἢ: ἐδημοσιεύθῃ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος

τῆς Κυβερνήσεως, νὰ αἰτησῇται τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τοῦ μεταλλείου ἰδίαις δαπάναις, ἄλλως ἀπόλλυσι πᾶσαν ἀξίωσιν.

Ὁ κύριος τοῦ μεταλλείου δύναται ἐκουσίως νὰ παραιτηθῇ τῇ ἐλοκλήρῳ ἢ μέρους μόνον τῆς παραχωρηθείσης ἐκτάσεως, δηλώνων τοῦτο ἐνώπιον τοῦ εἰρημένου συμβουλίου, μεθ' ὃ ἐπιτρέπεται αὐτῷ ν' ἀφαιρῇ τὴν ζυλεῖαν καὶ τὰ περίτεργισματα τῶν ἐν ταῖς στοαῖς κτιρίων, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ δὲν ἀντίκεινται εἰς τοῦτο λόγοι ἄστυνομικοί. — Ὁ ἰδιοκτήτης ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὑποχρεώσεων ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ τὰς παραγγελίας τοῦ ἀρμοδίου μηχανικοῦ πρὸς πρόληψιν κινδύνου ζωῆς τῶν ἐν τῷ μεταλλείῳ ἐργαζομένων, ν' ἀποσπῇ τοὺς φόρους ἢ τοὺς φόρον σταθερὸν συνιστάμενον εἰς 3 λεπτά κατ' ἔτος δι' ἑκάστον στρέμμα τῆς παραχωρηθείσης ἐκτάσεως καὶ φόρον κατ' ἀναλογίαν προσδιοριζόμενον ἐκάστοτε διὰ τοῦ ἐτησίου φορολογικοῦ νόμου ἐπὶ τοῦ προϊόντος, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν, ἄλλ' ὁ φόρος οὗτος δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰ 50/100 τῆς καθαρᾶς προσόδου. Ἐκτὸς τοῦ φόρου τούτου ἐπιβάλλεται καὶ τρίτος 10/100 ἐπὶ τοῦ καθαροῦ κέρδους πρὸς σχηματισμὸν ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου πρὸς περίθαλψιν τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν ἐν ἐνδεχομένῃ συμφορᾷ. Ἐν περιπτώσει καταλήψεως ἄλλοτρίου εἰσόδου ὑπὸ τῶν ἐκβολάδων καὶ ἄλλων ὕλων, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μεταλλείου ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν. — Δικαίωμα πρὸς ἀποζημίωσιν κατὰ τοῦ δημοσίου καὶ ἀγωγὴ ἐπομένως ἐπὶ ἀποζημίωσει κατ' αὐτοῦ δὲν χωρεῖ ἕνεκα τῶν διατάξεων τοῦ νόμου ΒΥΘ', ὅστις πραγματεύεται ὡς εἴρηται περὶ παραχωρήσεως μεταλλείων, ἐκπτώσεως ἀπὸ τοῦ δικαίωματος τούτου, παραιτήσεως κλπ.

Ὡς δὲ ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ὅλης οἰκο-

νομίας τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ μεταλλεία καὶ ὄρυχεα νόμου καὶ σχετικῶν Β. Διαταγμάτων καὶ ὡς ἡ πᾶρα ἀπέδειξε μέχρι τοῦδε, τὰ συμφέροντα τοῦ τε δημοσίου καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν μεταλλείων καὶ μεταλλουργείων ἐξαρτῶνται κατὰ πολὺ ἐκ τῆς προαιρέσεως τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ, ὅπερ ἄσπον, ἀτελέστατα δὲ εἰ μὴ οὐδόλως ἀσκεῖται ὁ ἐλεγχος ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν νόμων καὶ Διαταγμάτων τούτων. "Ὅθεν ἀνάγκη ριζικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ τῆς περὶ μεταλλείων καὶ ὄρυχείων νομοθεσίας, ἵνα προαχθῇ ὁ σπουδαῖος οὗτος βιομηχανικὸς πόρος τοῦ δημοσίου καὶ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ ἐκ τῶν μεταλλείων πρόσδοι αὐτοῦ καὶ τὰ δίκαια τῶν ἰδιοκτητῶν.

Δημήτριος Σ. Ζαλοῦχος

Μετάνοια ἔμπρακτος καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτουργοῦ ἀξιοποῖνου πράξεως αὐθόρμητος ἐξουδετέρωσις διὰ μεταγενεστέρας πράξεως τοῦ σκοπομένου ἀποτελέσματος τῆς πράξεως ταύτης, πρὶν ἢ τοῦτο συμβῇ, ὡς καὶ πρὶν ἢ ὑποβληθῇ εἰς ἐξέτασιν περὶ αὐτῆς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, ἢ ἡ ὅπωςδὴποτε ἄλλως ἐκδήλωσις κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον τῆς παντελοῦς ἀποβολῆς τοῦ παρανόμου σκοποῦ.

Ἐπιφέρει δ' ἡ μετάνοια κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον τὸ ἀτιμώρητον τῆς διαπραχθείσης πράξεως, εἴαν ἐκ τοῦ ἀδικήματος δὲν προέκυψεν ἔτι βλάβη τις, ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων ἐκείνων, ὧν πρὸς τελείωσιν ὁ νόμος δὲν ἀπαιτεῖ ὥρισμένον τι ἀποτέλεσμα (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 113). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν τῆς ψευδορκίας καὶ τῆς ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τὰς περιπτώσεις τῶν ἁρθρῶν 123—128 δὲν ἐπιφέρει τὸ ἀτιμώρητον ἡ μετάνοια τοῦ αὐτουργοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐσχάτης προδοσίας κατ' ἐξαιρέσιν πάλιν καθιεροῦται ὅτι ἐπὶ τῆς περιπλοκῆς εἰς ἔνωσιν ἐσχάτης προδοσίας ἡ ἔμπρακτος μετάνοια, διὰ τῆς ἀναγ-

γελίας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς καταρτισθείσης ἐνώσεως, πρὶν ἢ λάβῃ ἄλλως γνῶσιν ἢ ἐξουσία, ἐπιφέρει τὸ ἀτιμώρητον μὲν τοῦ μετανοήσαντος, εἴαν ᾗται ἀπλοῦς συναίτιος, τὸ τιμώρητόν δὲ διὰ μόνον εἰρκτῆς εἴαν ᾗται εἰς τῶν ἀρχηγῶν ἢ τῶν στρατολόγων (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 131).

Τοῦναντίον δὲν ἐπιφέρει τὸ ἀτιμώρητον τῆς διαπραχθείσης πράξεως ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων, ὧν πρὸς τελείωσιν ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ὥρισμένον ἀποτέλεσμα, ἡ ἔμπρακτος μετάνοια, δηλονότι ἡ διὰ τὴν προξενηθεῖσαν βλάβην παρεχομένη ὑπὸ τοῦ πράξαντος αὐθόρμητος ἀποζημίωσις. Ἔστω καὶ πρὶν ἢ εἴτι ὑποβληθῇ εἰς ἐξέτασιν ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς ὁ πράξας (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 111). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιφέρει τὸ ἀτιμώρητον ἡ ἔμπρακτος μετάνοια διὰ τῆς αὐθόρμητου παροχῆς ἀποζημιώσεως τῷ παθόντι· ἐπὶ τῆς ἐξ ἀμελείας ἀποδράσεως πεφυλακισμένων, εἴαν οὗτοι συνελήφθησαν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀποδράσεως τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν ὑπαίτιων φρουρῶν (ἄρθρ. 183), ἐπὶ τῆς ἐξ ἀμελείας φαρμακείας, εἴαν ἀπατράπησαν δι' ἐγκαίρου ἐνεργείας τοῦ αὐτουργοῦ τὰ ἐπιβλαβῆ ἀποτέσματα (ἄρθρ. 291), ἐπὶ τῆς κλοπῆς καὶ ὑπεξαίρεσεως, εἴαν ἀποδοθῶσι τὰ κλαπέντα ἢ ἀποζημιωθῇ ὁ παθὼν (ἄρθρ. 370 393, 693), ἐπὶ τῆς ἀπάτης, εἴαν ἀποζημιωθῇ ὁ παθὼν (ἄρθρ. 402, 673), ἐπὶ τοῦ ἐξ ἀμελείας ἔμπρησμοῦ ἂν ἀποσβεσθῇ ἐγκαίρως τὸ ἐκραγὲν πῦρ (ἄρθρ. 418).

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἀπαλλαγὴς τῆς τιμωρίας ἐνεκεν ἔμπρακτου μετανοίας ἔναχος ἀδικήματος, τιμωρουμένου διὰ θανάτου, δεσμῶν καὶ εἰρκτῆς ὑποβάλλεται κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 115) εἰς ἰδιαιτέραν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μέτρον τῆς ποινῆς. Κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον (ἄρθρ. 106) καὶ τοὺς λοιποὺς ποινικοὺς νόμους ἡ ποί-

νὴ προσῆκον νὰ μετρηῖται ἐπ' ἀκριβεῖα κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου ἀναλόγως τῇ φύσει τῆς πράξεως καὶ τῇ ιδιότητι τοῦ πράξαντος· ὅθεν πᾶσα μὲν ποινὴ, ἥς προσδιώρισεν ὁ νόμος τὸ μέγιστον καὶ ἐλάχιστον μέτρον, προσῆκον νὰ καταγινώσκηται ἐντὸς τῶν ὅρων τούτων, λογιζομένων ἀπασῶν τῶν περιστάσεων· ὅπου δὲ ὁ νόμος ὁρίζει δύο ἢ πλείοτερα ποινῆς εἴτῃ οὕτως ὥστε ἡ τὸ ἐν ἡ τὸ ἄλλο πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ (λ. χ. φυλάκισις ἢ χρηματικὴ ποινὴ, κράτησις ἢ πρόστιμον), εἰς τὸν δικαστὴν ἀπόκειται νὰ ἐκλέξῃ τὸ προσφορύτερον εἰς τὴν περίστασιν. Ἄλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ μεταβάλλῃ τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρισμένον εἶδος τῆς ποινῆς, οὐδὲ νὰ ὀρίξῃ ποινὴν ἄνωτέραν τοῦ μεγίστου ὅρου τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένης ποινῆς ἢ κατωτέραν τοῦ ἐλαχίστου ὅρου αὐτῆς.

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν παρ' ἡμῖν ποινικὸν νόμον (ἀκολουθήσαντα κατὰ τοῦτο τὸ Βαυαρικὸν νομοσχέδιον τοῦ 1822) οἱ ἀρχαιότεροι τῶν διαφόρων Γερμανικῶν ἐπικρατειῶν νόμοι περιλαμβάνουσι λεπτομερεστάτας διατάξεις ὀριζούσας τὰς ἐλαφρυντικὰς καὶ ἐπιβαρυντικὰς περιστάσεις δι' ὧν διαγιγνώσκεται ὁ βαθμὸς τοῦ ἄξιοποῖνου τῆς πράξεως καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐπιμέτρησις τῆς ποινῆς. Ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ δύο μόνον εἶδη ἐπιβαρυντικῶν περιστάσεων εἰδικῶς ἀναγράφονται, ἡ συρροὴ καὶ ἡ ὑποτροπή, καὶ λίαν εἰκότως, περὶ ὧν παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὰ ὑπὸ τὰς λέξεις ταύτας ἄρθρα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μικτὰ δικαστήρια ἐν Αἰγύπτῳ. Ἐν Αἰγύπτῳ ἱδρύνται ἀπὸ τοῦ 1876 μικτὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ὧν τὴν σύστασιν προῦχάλεσεν ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου. Τοὺς λόγους, οὓς ἐπεκαλέσατο ὁ Χεδίβης ὡς καὶ τὰς προηγηθείσας τῆς συστάσεως τῶν δικαστηρίων τούτων ἀλληλεθνεῖς μελέτας καὶ ἀποφά-

σεις ὅρα ἐν Ἀλληλεθνεῖ δημοσίῳ δικαίῳ Χρυσανθοπούλου § 134. Κατὰ δὲ τὰ συνομολογηθέντα μεταξὺ τῶν πέντε μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας, Ρωσσίας, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ τοῦ ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου συναινέσει καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἱδρῦθησαν τρία Πρωτοδικεῖα ἐδρεύοντα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κάϊρῳ καὶ Ἰσμαλίᾳ καὶ ἐν Ἐφεσσῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Εἰς τὰ μικτὰ ταῦτα δικαστήρια, συντιθέμενα ὑπὸ δικαστῶν ἰθαγενῶν καὶ Εὐρωπαίων, ἀνεγνωρίσθη ἀπόλυτος καὶ ἀποκλειστικὴ δικαιοδοσία νὰ δικάζωσι τὰς πολιτικὰς καὶ ἐμπορικὰς διαφορὰς μεταξὺ ἀλλοδαπῶν καὶ ἰθαγενῶν ἢ μεταξὺ ἀλλοδαπῶν διαφόρου ἐθνικότητος, διατηρηθείσης εἰς τὰ προξενικὰ δικαστήρια τῆς δικαιοδοσίας ἐπὶ τῶν μεταξὺ ἀλλοδαπῶν τῆς αὐτῆς ἐθνικότητος διαφορῶν. Εἰς τὰ αὐτὰ μικτὰ δικαστήρια ὑπῆλχονσαν καὶ αἱ περὶ ἀκινήτων ἀγωγαὶ μεταξὺ οἰωνοδήποτε προσώπων, ἐκτὸς τῶν ἀγωγῶν τῶν ἀλλοδαπῶν κατὰ τῶν ἱερῶν ἱδρυμάτων περὶ διεκδικήσεως ἀκινήτων κατεχομένων ὑπὸ τῶν ἱδρυμάτων τούτων, ὡς καὶ τῶν ζητημάτων περὶ προσωπικῆς ἰκανότητος, περὶ ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας, περὶ κληρονομιῶν καὶ κληρονομικῶν δικαιωμάτων, ὑπαγομένων τῶν ζητημάτων τούτων ὡς καὶ πρότερον εἰς τὰ ἀρμόδια προξενεῖα. Εἰς τὰ αὐτὰ δικαστήρια ὑπῆλχονσαν καὶ αἱ μεταξὺ τῆς Αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως, τοῦ Χεδίβου καὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀλλοδαπῶν ἀφ' ἑτέρου διαφοραί.

Ἡ Ἑλλάς, προσχωρήσασα διὰ δηλώσεως αὐτῆς πρὸς τὴν Αἰγυπτιακὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν περὶ συστάσεως τῶν εἰρημένων δικαστηρίων ἀλληλεθνεῖ συνθήκῃ, ἔχει ἰδίους δικαστὰς ἐν τε τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πρωτοδικεῖῳ καὶ τῷ ἐν

Καίρω Ἐφετείω, διοριζομένους κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς ἀλληλεθνεύς συνθήκης συνωμολογημένα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Χερσίου τῇ ὑποδείξει τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

Ἡ ἰδρυσις τῶν δικαστηρίων τούτων ἐπῆγγοτο φυσικῶς τὸν περιορισμὸν τῆς τέλους ἀνεγνωρισμένης εἰς τὰς προξενικὰς ἀρχὰς τῶν χριστιανικῶν κρατῶν δικαστικῆς δικαιοδοσίας, καθιερωθείσης διὰ τῶν κατὰ μέρος νομοθεσιῶν τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν. Τοιοῦτος δὲ εἶναι καὶ ὁ ἡμέτερος ΦΟΗ' νόμος τῆς 6 Ἰανουαρίου 1876.

Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὰ περὶ ὧν πρόκειται μικτὰ δικαστήρια φέρουσι προσωρινὸν χαρακτῆρα, ἰδρυθέντα κατὰ πρῶτον διὰ μίαν πενταετίαν, μεθ' ἧς τὴν λήξιν διὰ νέων σύμβάσεων καὶ νέων νομοθετημάτων παρατείνεται ἡ ὑπαρξίς αὐτῶν κατὰ νέα χρονικά διαστήματα τῆς αὐτῆς συνήθως διαρκείας. Ὁ νῦν τεσσάρων παρ' ἡμῶν νόμος περὶ περιορισμοῦ τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐν Αἰγύπτῳ προξενικῶν ἀρχῶν φέρων χρονολογίαν 15 Φεβρουαρίου 1894 παρατείνει τὸν περιορισμὸν τούτον, ἐπομένως καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μικτῶν δικαστηρίων, μέχρι τῆς α' Φεβρουαρίου 1899.

II. Χρυσανθόπουλος

Μίσθωσις (locatio conductio ἢ locatio et conductio) καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ μὲν εἰς τῶν συμβαλλομένων ὑπισχνεῖται τὴν παροχὴν τῆς χρήσεως πράγματος ἢ ἐργασίας, ὁ δ' ἕτερος τὴν παροχὴν χρημάτων. Ὀνομάζεται δὲ ἑκ μίσθωτῆς μὲν (locator) ὁ ὑπισχνούμενος τὴν παροχὴν τῆς χρήσεως πράγματος, ἢ ἐργασίας, μισθωτῆς δὲ (conductor) ὁ ὑπισχνούμενος τὴν παροχὴν χρημάτων. Εἰδικότερον δὲ ὁ μὲν μισθωτὴς ἀστικοῦ κτήματος καλεῖται ἐνοικιαστής (habitor), ὁ δὲ μισθω-

τῆς ἀγροτικοῦ κτήματος ἄγρολῆπτης (colonus). Διαστελλεται δ' ἡ μίσθωσις κατὰ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς εἰς μίσθωσιν πράγματος καὶ εἰς μίσθωσιν ἐργασίας ἢ ὑπὲρ ρεσίας ("Ἴδε λέξεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Μίσθωσις πραγμάτων.

Κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους μίσθωσις πραγμάτων καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὑποχρεοῦται ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων νὰ παραχωρήσῃ τῷ ἑτέρῳ τὴν ἐφ' ὧρισμένον χρόνον χρῆσιν πράγματος, οὗτος δὲ νὰ καταβάλλῃ ὀφεισμένον ἀντίτιμον, τὸ καλούμενον μίσθωμα. (Γαλλ. Κωδ. 1709, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1606). Ἀντικείμενον δὲ μίσθωσεως δύναται νὰ ᾖ πᾶν πρᾶγμα, κίνητον ἢ ἀκίνητον, (Γαλλ. Κωδ. 1710, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1607). Δύναται δὲ τὸ μίσθωμα νὰ συνωμολογηθῇ εἰς χρήματα ἢ εἰς καρπούς· ἄλλ' ἐπὶ πραγμάτων παραγόντων φυσικοὺς καρπούς, ἐάν συμφωνηθῇ ὡς μίσθωμα μέρος τῶν ἀρπῶν, καταρτίζεται ἑτέρα σύμβασις, ἡ καλουμένη ἐπίμορτος καλλιέργια ἢ ἀγρολῆψία (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1608), ἀποτελοῦσα μᾶλλον κατὰ 'Ρ. Δ. σχέσιν ὑποχρεώσεως, ὡς συνεπειζομένου τοῦ κυρίου τῆς γῆς μετὰ τοῦ καλλιερῆτου καὶ τούτου μὲν παραχωροῦντος πρὸς καλλιέργειαν τὴν γῆν ἢ καὶ κεφάλαια, ἡ δὲ καὶ τὴν ἰδίαν ἐργασίαν, ἐπὶ τῇ σκοπῇ τῆς ἐκανοποιήσεως ἑκατέρου ἐκ τοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὸν συμφωνηθέντα διαμερισμὸν αὐτοῦ (Α. Π. 118 τοῦ 84). Κατὰ 'Ρ. Δ. (Ν. 12 Πανδ. (7. 1). Ν. 13 Κωδ. (3. 33) μίσθωσις πρᾶγματος ὅπου ὑπάρχει καὶ δοσάκις ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων παραχωρεῖ τῷ ἑτέρῳ τὴν χρῆσιν δικαίματος πραγματικοῦ, οἷον ἐπικαρπίας καὶ οἰκήσεως. Ὅθεν μίσθωσις εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἐπὶ χρηματικῷ ἀντιτίμῳ παραχωρούμενον

τὴν δικαίωμα τῆς εἰσπράξεως τῶν διο-
 δίων καὶ ὥρισμένον χρόνον, διότι καὶ
 διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης παραχωρεῖται
 τῷ ἐκλήπτορι ἢ κατὰ τὸν συμπεφω-
 νημένον χρόνον χρήσις τοῦ φορολογικοῦ
 δικαίωματος τοῦ δημοσίου, μίσθωσιν δὲ
 καλοῦσι καὶ αἱ πηγαι (N. 15 § 4 καὶ
 N. 1 § 1 (39. 4) τὴν τοιαύτην σύμβα-
 σιν (A. Π. 100 τοῦ 64, 30 τοῦ 66).
 Συστατικὰ τῆς μισθώσεως εἶναι κατὰ τὰ
 ἀνωτέρω ἢ χ ρ ῆ σ ι ς καὶ τὸ μ ῖ σ θ ω
 μ α· ὅθεν, ὁσάκις συνομολογεῖται μί-
 σθωμα ἐπὶ τῇ χρήσει, ὑπάρχει μίσθωσις,
 ἔστω καὶ ἐὰν τὸ παραχωρούμενον πρὸς
 χρῆσιν κτῆμα ἀπαιτῇ καλλιέργιαν (A.
 Π. 206 τοῦ 60). Διαφέρει δὲ καταδή-
 λως τὸ χρησιδάνειον τῆς μισθώσεως, ὅ-
 τι ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ πράγματος ἐν
 τῷ χρησιδανείῳ δὲν παρέχεται ἀντιμι-
 σθία (A. Π. 72 τοῦ 74).

Ἡμισθωσις δύναται νὰ συνομολογηθῇ οὐ μόνον ἐγγράφως, ἀλλὰ καὶ ἀγράφως· (Σχ. Ἐλ.Κωδ.1609 Ν. 9 § 24 Βασιλ. (20.1) Α. Π. 176 τοῦ 81, 383 τοῦ 80). Ἀλλὰ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας ἡ ἀγραφὸς μίσθωσις πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς δύναται νὰ ἀποδειχθῇ μόνον διὰ δικαστικῆς ἐμολογίας ἢ ὅρκου, ὡς ἂν καὶ τὸ μίσθωμα ὑπερβαίνει τὰς 50 δραχμάς. Κατὰ δὲ τὸ Σχ. Ἐλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 1609) συναφῶς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους νεωτέρους Κώδικας (Γαλλικόν, Ἱταλικόν, Σαξωνικόν) ἀποκλείεται ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις, καὶ ὑπαρχούσης ἐστὶ ἀρχῆς ἐγγράφου ἀποδείξεως. Μετὰ δὲ τὴν ἐνάρξιν τῆς ἐκτελέσεως τῆς προφορικῆς συνομολογηθείσης μισθώσεως κατὰ τὸ Σχ. Ἐλλ. Κώδικος (ἄρθρον 1610) ἡ ἀπόδειξις τοῦ μισθώματος (ὡς ἐγερθῇ ἀμφισβήτησις περὶ τούτου) ἐπικρατεῖ τῇ μισθωτῇ, ὅστις ἐν ἐλλείψει ἐξωφλητηρίου ἐγγράφου τοῦ ἐκμισθωτοῦ, προσάγει αὐτὴν δι' ὅρκου ἢ διὰ πραγματογνωμῶν.

Ἐκμισθωτῆς ὀφείλει κατὰ τὸ Ῥ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους νὰ παραχωρήσῃ τὸ πῶμα εἰς τὸν μισθωτὴν καὶ νὰ παρέχῃ τῷ μισθωτῇ τὴν ἀνενόχλητον ἀπόλαυσιν αὐτοῦ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1612). (Α. 1. 151 τοῦ 53). Διὸ ὁ μισθωτῆς δικαιούται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἐπὶ παραχωρήσεως τῆς χρήσεως αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ ἐκχωρήσει τῶν ἀγωγῶν αὐτοῦ περὶ νομῆς κατὰ τῶν παρανόμως αὐτὸ κατεχόντων εὐθυνομένου ἄλλως τοῦ ἐκμισθωτοῦ εἰς ἀποζημιώσεις (Α. Π. 264 τοῦ 81). Ὡς δὲ καὶ ἐπὶ παντὸς ἄλλου συναλλάγματος ἢ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἐξ ὑποκειμένου ἀδυναμία πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς δι* αὐτοῦ ἀναληφθείσης ὑπαχρεώσεως παρέχει κατὰ Ῥ. Δ. τῷ εἰς τὴν παροχὴν ταύτην δικαιουμένῳ δικαίωμά ἀποζημιώσεως ἀσχετως πρὸς τὴν κἀλήν ἢ κακὴν πίστιν τοῦ εἰς παροχὴν ὑποχρέου, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μισθώσεως ὀφείλεται ὑπὸ τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἀποζημιώσει, εἰάν ἀδυνατῇ νὰ παράσχω τὸ μισθωθὲν ἢ διατηρήσῃ εἰς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ τὸν μισθωτὴν ὡς ἐστερημένος τοῦ ἀπαιτουμένου δικαίωματος ἐπὶ τοῦ μισθωθέντος κατὰ τὴν τοῦ συναλλάγματος σύστασιν, εἴτε διετέλει ἐν καλῇ πίστει εἴτε οὐ· ἡ δὲ διάκρισις τῆς καλῆς πίστεως γίνεται μόνον ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν σύναψιν τῆς περὶ μισθώσεως συμβάσεως ἐπερχομένης ἀδυναμίας, ὅτε ὁ μὲν ἐν κακῇ πίστει ἐκμισθωτῆς ὀφείλει ἀποζημιώσει διὰ τὸ διαφέρειν, ὁ δ' ἐν καλῇ ὑφίσταται μόνον μείωσιν τοῦ τιμήματος (Ν. 7 καὶ ἐπ. Ν. 15 § 8 καὶ Ν. 35 πρ. Παρ. 19. 2), Ν. 12 Πανδ. (4. 65). Α. Π. 245 τοῦ 77, 258 τοῦ 78, 47 τοῦ 79, 43 τοῦ 80, 142 τοῦ 81, 33 τοῦ 82, 134 τοῦ 83). Ἐκλείπει δ' ἡ πρὸς ἀποζημιώσιν ὑποχρέωσις ἅμα τῇ παύσει τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς αὕτη, δηλονότι ἅμα παρα

δοθείσης τῆς χρήσεως (Α.Π. 33 τοῦ 82).
 πρόδηλον δ' ὅτι ὁ μὴ παρασχὼν τῷ μισθωτῇ τὴν χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος δὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ συμφωνηθέντος μισθώματος (Α.Π. 293 τοῦ 92). Ὁφείλει δ' ὁ ἐκμισθωτὴς κατὰ τε τὸ Ῥ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους νὰ παραχωρήσῃ τὸ πρᾶγμα ἐν καλῇ καταστάσει καὶ μὴ δεδμενον ἐπισκευῆς καὶ νὰ ἐπιχειρῇ πάσας τὰς ἀναγκαίας πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ ἐπισκευάς. Ἐνέχεται δὲ διὰ τε τὰ ἐλαττώματα ἢ τὰς ἐλλείψεις τοῦ πράγματος, τὰ κωλύοντα τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ὑπόκειται εἰς ἀποζημίωσιν λόγῳ διαφέροντος διὰ τὰς πλημμελείας, αἵτινες ἦσαν γνωσταὶ τῷ μισθωτῇ κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς μισθώσεως (Ν. 4 Πανδ. 19. 1), Ν. 18 καὶ 27 Κωδ. (8. 45). Α.Π. 22 τοῦ 53).

Ἄλλ' ἢ γνώσῃς τοῦ μισθωτοῦ ὅτι ἰδιότης τις τοῦ μισθωθέντος ἀναγκαῖα εἰς τὴν μισθωθεῖσαν χρῆσιν μέλλει ποτὲ νὰ ἐλλείψῃ, οὐχὶ ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἰδιότητος αὐτῆς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης αἰτίας, δὲν στερεῖ τὸν μισθωτὴν τοῦ δικαιώματος νὰ αἰτήσῃ ἀποζημίωσιν ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις τὴν ἐλάττωσιν τοῦ μισθώματος (Ν. 25 § 2 καὶ Ν. 33 Πανδ. (19. 2). Ὅθεν, ὁ τυχὼν μισθώσας ἀγροὺς ποτιστικούς, οἵτινες ἔπειτα κατέστησαν μὴ ποτιστικοί (διότι ὁ δῆμος ἀφῆρσε πρὸς ἰδίαν χρῆσιν τὸ ὕδωρ), δικαιούται εἰς μείωσιν τοῦ τιμήματος, ἔστω καὶ ἂν ἐγίνωσκεν ὅτι ἐμελλε ποτὲ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἔλλειψις τῆς ποτιστικότητος (Α.Π. 283 τοῦ 78).

Ἡ τυυχρὰ καταστροφή ἢ ἀχρηστία τοῦ πράγματος κατὰ τε τὸ Ῥ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας λύει τὴν μίσθωσιν. Ἀλλὰ δὲν ἐπιφέρει τὴν λύσιν αὐτῆς ἡ μερικὴ καταστροφή, ἥτις περιορίζει ἀπλῶς τὴν χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος πράγματος. Αὕτη ἐπιφέρει ἀπλῶς

ἀνάλογον μείωσιν τοῦ τιμήματος (Ν. 14 § 1, Ν. 25 § 2 καὶ Ν. 15 § 7 Πανδ. (19. 2). Ὅθεν, ἐὰν ἐκ τύχης ἐπὶ τῇ περιορισμὸς τῆς χρήσεως τοῦ ὕδατος δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ τῆς οἰκίας ἐκμισθωτὴς τῆς μερικῆς ἐλαττώσεως τοῦ μισθώματος (Α.Π. 26 τοῦ 78). Δὲν δικαιούται ὅμως ὁ μισθωτὴς ἐπὶ τῇ ἐξ ἁνωτέρας βίας ζημίᾳ νὰ ζητήσῃ καὶ τὸ διὰ φερόμενον (Α.Π. 23 τοῦ 47). Λογίζεται ὅμως ἁνωτέρα βία καὶ ἡ ἐπιδρομὴ πολλῶν καὶ τῶν παρόντων στρατιωτικῶν ἀκολασία (Ν. 15, Ν. 24 καὶ ἐπ. Ν. 33 Πανδ. (19. 2). Ἄρμεν. 5 (Γ. 7) ὅθεν καὶ ἡ κατάληψις τοῦ μισθωθέντος ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς (Α.Π. 236 τοῦ 93). Ἐπίσης δὲν δικαιούται εἰς ἀποζημίωσιν ἐπὶ βλάβῃ γενομένην ὑπὸ τρίτων (Ἄρμεν. § 8 Γ. 7).

Σημειωτέον ὅτι ὁ μισθωτὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἀφαίρεσιν τοῦ μισθώματος διὰ τὴν συμβᾶσαν τοῖς ἀσυγκομίτοις καρποῖς ἄμετρον βλάβην ἐκ θεομηνίας (Ν. 2 § 56 Πανδ. (19. 2). Εἰς δὲ τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπόκειται νὰ κρίνῃ πότε ἡ ζημίᾳ εἶναι ἄμετρος καὶ πότε μετρία (Α.Π. 239 τοῦ 73). Ἄλλ' ἔτι μετὰ τὴν ἐξ ἁνωτέρας βίας συμβᾶσαν τῷ μισθωτῇ ζημίαν ἐπέλθῃ εὐφορία εἰς τὸ ὑπὸ μίσθωσιν κτῆμα, ὁ μισθωτὴς δὲν ἀνακουφίζεται ἐκ τοῦ μισθώματος (Α.Π. 57 τοῦ 57), δηλονότι ἡ ἀφορία τῆς μισθωτέας περιόδου συμψηφίζεται πρὸς τὴν εὐφορίαν τῆς ἐτέρας (Α.Π. 225 τοῦ 70). Ὅθεν ἐπὶ πολυετοῦς μισθώσεως ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ παραβάλῃ ἐν συνόλῳ τὰ ἔτη τῆς εὐφορίας πρὸς τὰ τῆς ἀφορίας ὅπως ἀποφανθῇ ἂν πρέπη νὰ ἀνακουφισθῇ ὁ μισθωτὴς, ὅποτεν δὲ ἡ εὐφορία δὲν καλύπτῃ ἅπαντα τῆς ἀφορίας τὰ ἔτη, δύναται ὁ δικαστὴς νὰ περιορίσῃ αὐτὴν εἰς τινα μόνον ἔτη (Α.Π. 119 τοῦ 62).

Κατὰ τὰ ἁνωτέρω ἡ παντελὴς καταστροφή καὶ ἡ κυρτόλησις τοῦ μισθωτοῦ

πράγματος διαλύει τὴν μίσθωσιν (Α. Π. 270 τοῦ 59). Ἐπίσης ἡ ἐκ τῶν σεισμῶν καταστροφή καὶ εἰς ἀχρησίαν περιαγωγὴ τῆς οἰκίας (Α. Π. 251 τοῦ 61). Πᾶσα ἐπίσης καταστροφή ἐπενεγκούσα τοσοῦτο οὐσιώδη ἔλλειψιν, ὥστε καθίσταται ἀνέφικτος ἐν ἡβραεῖ θεραπείᾳ (Α. Π. 190 τοῦ 78). "Οθεν ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν καὶ ἡ ἀφαίρεσις τοῦ διὰ τὸν ἀλευρόμυλον χρησιμεύοντος ὕδατος καὶ ἡ πυρπόλησις τοῦ σκεύους τοῦ χρησιμεύοντος κατὰ τὸ συνάλλαγμα πρὸς κατασκευὴν τῆς πυρίτιδος (Α. Π. 2 τοῦ 49). Καθισταμένου δὲ τοῦ μισθίου πράγματος παντελῶς ἀνεπιτηδείου εἰς τὴν ἐξμισθώθη ἡρήσιν, ὁ μισθωτὴς δικαιούται νὰ ἐγκαταλίπη αὐτὸ μὴδὲ μὴ ἀπειτουμένης εἰς τοῦτο προτέρας ἀποφάσεως δικαστικῆς πρὸς ἐγκατάλειψιν (Α. Π. 137 τοῦ 55). Ἄλλ' ἢ ἐξ ὑπατιότητος τοῦ μισθωτοῦ καταστροφή ἐπιβάλλει αὐτῷ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς καταβολῆς τοῦ μισθώματος ὅλης τῆς διάρκειας τῆς μισθώσεως καὶ ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῇ καταστροφῇ (Α. Π. 259 τοῦ 80).

Ὁ ἐκμισθωτὴς εἶναι ὑπόχρεος νὰ παρέλκῃ τῷ μισθωτῇ τὴν ἀνενόχλητον ἀπόλαυσιν τοῦ πράγματος ἐγγυώμενος κατὰ πάσης ὑπὸ τρίτου ἔχοντος ἀξιώσεις παρενοχλήσεως (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1612 Ν. 7 καὶ ἐπ. 13 § 1, Ν. 15, Ν. 25, Ν. 33, 60 καὶ 61 Πανδ. (19.2). Εὐθύνεται δ' ἐν περιπτώσει ἐκνίκησεως εἰς ἀποζημιώσιν τοῦ μισθωτοῦ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1619 Ν. 7 καὶ ἐπ. Πανδ. (19.2). Α. Π. 296 τοῦ 77, 258 τοῦ 18, 67 τοῦ 79, 43 τοῦ 80, 142 τοῦ 81, 33 τοῦ 82, 131 τοῦ 83). Ὁ δὲ νόμος τοῦ 35 Πανδ. (21.2), καθιστῶν τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ πρὸς ἐκνίκησιν εὐθύνη ἄρχεται ἀπὸ τῆς ματαιώσεως τῆς ἐλπίδος τοῦ ἔχειν τὸ πρᾶγμα, νοεῖ ὅτι ἕκαστος ὁ δικαιούμενος δικαιούται νὰ αἰτήσῃ ἀσφαλιστικὰ μέτρα παρὰ τοῦ ὑπευθύνου, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ

αὐτοῦ πρὸς τοὺς Νόμους 18 § 1 Πανδ. (18.6) καὶ 24 Κωδ. (Ρ. 45). (Α. Π. 67 τοῦ 79).

Ὁ μισθωτὴς ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ ἐμπροθέσμως τὸ μίσθωμα, ἐὰν δ' ἐπὶ διετίαν δὲν καταβάλλῃ τὸ μίσθωμα, ὁ ἐκμισθωτὴς δικαιούται νὰ ἐξώσῃ αὐτὸν τοῦ μισθωθέντος καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ τοῦ προλαβόντος χρόνου μισθώματα. (Ν. 55 § 1 Πανδ. (19.2) "Οθεν ἐὰν καθυστερήσῃ τὸ μίσθωμα ἐπὶ διετίαν, ὁ ἐκμισθωτὴς κτᾶται τό τε τῆς αἰτήσεως περὶ ἐξώσεως τοῦ μισθωτοῦ δικαίωμα καὶ τὸ ὀφειλόμενον μίσθωμα· διὸ καὶ ἐὰν πρὸ τῆς περὶ ἐξώσεως ἀγωγῆς, μετὰ παρέλευσιν ὅμως τῆς διετίας, ὁ ἐκμισθωτὴς δεχθῇ τὸ ὀφειλόμενον μίσθωμα, παύεται μὲν ἡ περὶ τούτου ἀπαίτησις αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ τῆς ἐξώσεως τοῦ μισθωτοῦ δικαιώματα αὐτοῦ, ἐὰν ἄλλως δὲν παρητήσατο αὐτὰ (Α. Π. 67 τοῦ 53). Ἄλλὰ τανῦν δύναται τοῦ Υ'ΑΖ' εἰδικοῦ περὶ ἐξώσεως νόμου δύναται νὰ διαταχθῇ ἡ ἐξώσις ὅμως τῇ καθυστέρήσει τοῦ μισθώματος (Α. Π. 335 τοῦ 77). Ἐνέχεται δ' εἰς καταβολὴν τοῦ μισθώματος ὁ μισθωτὴς καὶ ἐὰν τὸ πρᾶγμα ᾖναι ἀχρηστον εἰς ὃν ἐμίσθωσεν αὐτὸ σκοπὸν, ἐὰν ἡ ἀχρηστία προσέρχεται ἐξ ὑπατιότητος αὐτοῦ (Ν. 9 § 1 καὶ 4 (19.2) Α. Π. 23 τοῦ 72).

Ὁ μισθωτὴς δὲν ἔχει τὴν νομὴν, δηλονότι τὴν νομικὴν διακατοχὴν, τοῦ μισθίου πράγματος (Ν. 6 § 2 Πανδ. (43.26), ὅθεν οὐδὲ τὰ εἰς προστασίαν αὐτῆς νόμιμα παραγγέλματα (Ν. 3 § 8 Πανδ. 43.17). Τοῦ κανόνος δὲ τούτου οὐδεὶς νόμος εἰσάγει ἐξαιρέσιν ὑπὲρ τῶν μισθωτῶν τοῦ δημοσίου (Α. Π. 166 τοῦ 52, 206 τοῦ 56). Διασώζει δὲ τὴν τε κυριότητα καὶ τὴν νομὴν ὁ ἐκμισθωτὴς, εἰς ὃν ὀφείλει νὰ ποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως (Α. Π. 341 τοῦ 57), καταδικαζόμενος ἐν ἡρνήσει οὐ μόνον εἰς τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρο-

χὴν τοῦ διαφέροντος (Α. Π. 257 τοῦ 61).

Ὁ μισθωτὴς ὀφείλει μετὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως νὰ ἀποδώσῃ τὸ μίσθιον πρᾶγμα τῷ ἐκμισθωτῇ ἐν ᾗ παρέλαθε καταστάσει ἢ νὰ ἀποζημιώσῃ αὐτὸν ἐν τῇ ἐπελθούσῃ εἰς αὐτὸ βλάβῃ, πλην ἐὰν προῆλθεν ἐκ τυχαίου συμβάντος (Ν. 9 § 3 καὶ 4, Ν. 11 § 2 καὶ 3, Ν. 25 § 6, Ν. 40 Πανδ. (19.2), Ν. 25 Κωδ. (4.65)). Ὁ μισθωτὴς ἐπὶ πυρπολήσεως οἰκίας τὸ τυχαῖον τοῦ ἐμπρησμοῦ ὀφείλει νὰ ποδείξῃ ὁ μισθωτὴς, οὐχὶ δ' ὁ ἐκμισθωτὴς τὴν ἀμέλειαν τοῦ μισθωτοῦ (Α. Π. 77 τοῦ 62). Ὁμοίως ἀποφαίνονται οἱ νεώτεροι ἀστικοὶ κώδικες, ἐν οἷς καὶ Σχ. Ἑλ. Κώδικος (ἄρθ. 1626). Ἀλλ' ἄλλως ἀπεφάνητο ἄλλοτε ὁ Ἀρειος Πάγος (διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 64 τοῦ 54 ἀποφ.), εἰπὼν ἄλλ' ἐσφαλμένως ὅτι πᾶσα περὶ τῆς ἀμελείας τοῦ ἐναγομένου ἀποδείξις ἐπίκειται τῷ ἐνάγοντι. (1) Ἀλλ' ἀναμφίβολον ὅτι ἐκ

(1) Σκοπίμον νομιζομεν νὰ ὑποσυνάψωμεν ἐνταῦθα τὴν ἐκφρασθεῖσαν τῷ ἔτει 1852 κατὰ πρόκλησιν τοῦ Ὑπουργείου ὑπὸ τοῦ μακαρίτου πατρός μου Ν. Φλογαίτου γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἂν ὑποχρεοῦται τὸ Δημόσιον εἰς ἀποζημιώσιν τοῦ κυρίου ἐμπρησθείσης ιδιωτικῆς οἰκίας μισθωθείσης ὑπ' αὐτοῦ διὰ δημόσιον κατὰστημα.

Ἐκ τῶν ῥήσεων τῆς διατάξεως 11 Πανδ. peric. et com. vend. (18. 6) cum incendium sine culpa fieri non possit καὶ τῆς διατάξεως 3 § 1 Πανδ. de off. praef. vigil. (1.15) plerumque incendia culpa fiant inhabitantium συνάγεται ὅτι ὁ νόμος τεκμαίρεται ὑπαίτιον συμβαινόντος ἐμπρησμοῦ οἰκίας τὸν ἑνοίκιον. Τοῦτο δὲ ῥητῶς ἀποφαίνεται ἡ Γαλλικὴ νομοθεσία ἐν τῷ ἄρθ. 1733 τοῦ πολιτικοῦ Κώδικος.

Κατὰ τὴν 1ᾴ διάταξιν τῶν Βασιλικῶν (20. 1) ἀντιστοιχοῦσαν τῇ 12 τῶν Παν-

τῆς ἀποδείξεως ὅτι ὁ μισθωτὴς κατέβηκεν ἐπιμελείαν ἐπιμελοῦς καὶ συνετοῦ κοπάτορος τεκμαίρεται ὅτι καὶ τὸ γένος τοῦ ἐμπρησμοῦ ἦν τύχαιον, μὴ ἐνήμενον νὰ προληφθῇ ὑπὸ τοῦ μισθωτοῦ (Ν. 23 Πανδ. (50.17) Ν. 35 § 4 (18.1) Α. Π. 244 τοῦ 68).

Ὁ μισθωτὴς δύναται νὰ μεταμισθώσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ νὰ ἐκχωρήσῃ τὰ ἐπὶ τῷ πράγματι δικαιώματα αὐτοῦ, πλην ἐν ἀπαγορευθῇ τοῦτο ῥητῶς. Διὰ τῆς μεταμισθώσεως παράγεται ἑννομος σχέσις μὴ νον μεταξὺ τῶν συννομολογησάντων αὐτὴν, οὐδεμία ἐπομένως τίκεται σχέση

δεκτῶν (19. 2) «Ὁ μισθωτὴς τὴν ἀμέλειαν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ξένων ἐπιτηδεύει» οὐκ εἰς ἰδίῳ ἀνόματι, ἐὰν μὴ τις ἀμέλεια ἐσημαρτεν ἐν τῷ εἰσάγειν αὐτοῦς. Ὁ νομικός ἄρα ὀφείλει ἐπιμελείαν εἰς διατήρησιν τῆς ἐκμισθωθείσης αὐτῷ οἰκίας ὅποιαν συνετὸς οἰκοπάτωρ καταβάλλει εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα. Ἐκ τοῦ κατεβληθέντος τούτου ἀπορρέει ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς ἐμπρησμοῦ ζημίας, ἐὰν δὲν ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἐμπρησμός προῆλθεν ἐκ τυχαίου συμβάντος ἢ ἀνωτέρας βίας, ἢ ἐξ ἰδίας τῆς οἰκίας ἐλαττώματος. Ἡ συνέπεις αὕτη τῆς ὑπὸ τοῦ ἑνοίκου ἐπιμελείας ἐπιμελείας περὶ τὴν φύλαξιν τῆς οἰκίας καθιερούται καὶ διὰ τῶν διατάξεων 28 τοῦ Κωδ. καὶ 9 § 4 Π. locat. cond (19. 2) 1 § 13 Π. de Magistr. conven (27. 4) πρὸς δὲ καὶ διὰ τοῦ ἄρθ. 1733 τοῦ Γαλλ. Π. Κώδικος (ἴδε καὶ Μακεδ. § 344).

Ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιμελείας περὶ τὴν φύλαξιν, ἣν ὁ νόμος ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἑνοίκιον, ἀναγκάτως προκύπτει ἡ ἀλληλεγγύη, πολλῶν ὄντων τῶν ἐνοίκων, εἴτε ὅμοιοι εἴτε κεχωρισμένως ἐμισθώσαν, διότι ἕκαστος τῶν ἐνοίκων, ὀφείλων τὴν παράδοσιν τοῦ ἐκμισθωθέντος αὐτῷ μέρους τῆς οἰκίας, δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς ἐπανορθώ-

μεταξὺ τοῦ ἀρχικοῦ ἐκμισθωτοῦ καὶ τοῦ μεταμισθωτοῦ, πλὴν ἂν ὁ πρῶτος συμ-
πράξῃ κατὰ τὴν μεταμίσθωσιν· ὅθεν καὶ
ἀπορρίπτει τοῦ δικαιοῦματος νὰ ἐγείρῃ ἀγω-
γὴν περὶ ἐξώσεως κατὰ τοῦ μεταμισθω-
τοῦ (Σχ. 'Ελ. Κωδ. 1611. Α. Π. 214
τοῦ 56, 130 τοῦ 81, 475-τοῦ 93).

Ἡ πώλησις τοῦ μισθοῦ κτήματος
ἀνατρέπει τὴν μίσθωσιν (Ν. 9 Κωδ. (1. τοῦ
65)· ὅθεν ὁ ἀγοραστὴς δύναται νὰ ἀπο-
βάλῃ τὸν μισθωτὴν ἐκ τῆς χρήσεως αὐ-
τοῦ πρὸ τῆς λήξεως τῆς μισθώσεως (Α.
Π. 29 τοῦ 55). 'Αλλ' ὁ αὐθαίρετως δια-
λύσας τὴν μίσθωσιν διὰ πωλήσεως τοῦ
μισθωθέντος πράγματος δύναται νὰ ἐναχ-
θῇ ἐπὶ ἀποζημιώσει ὑπὸ τοῦ διὰ τῆς δια-

σεως τῆς ἐξ ἐμπρησμοῦ βλάβης, εἰς δὲν
ἀποδείξῃ τυχαῖον σύμβαμα, ἢ ὑπαιτιό-
τητα τοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐτέρου μισθωτοῦ.
Ἵκτεῦθεν ἡ ἀλληλεγγύη τῶν συνοίκων
ἐν περιπτώσει ἐμπρησμοῦ προκύπτει ἐκ
τῆς ταυτάτητος τῆς ὑποχρεώσεως τῶν
συνοίκων (Τοῦτο παραδέχεται ρητῶς καὶ
ἡ Γαλλικὴ νομοθεσία ἐν τῷ ἀρθρ. 1734
τοῦ Γαλλ. Πολ. Κωδ.)

Ἐξήρται ὅτι κατὰ νόμον ὁ μισθωτὴς
τὴν ἀμέλειαν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ξένων
ἐπιγινώσκει ἰδίῳ ὀνόματι· ἄρα καὶ τὸ Δη-
μόσιον, μισθώσας εἴτε ἀπ' ἐμβείας διὰ τοῦ
ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ εἴτε κατ' ἐντολὴν ἢ
συναίνεσιν αὐτοῦ δι' ἄλλου ὑπαλλήλου,
ὕποκειμένου εἰς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ,
τὴν ἐμπρηθεῖσαν οἰκίαν ἢ καὶ μέρος
αὐτῆς πρὸς χρῆσιν καταστήματος δημο-
σίου, εὐθύνεται, ὡς εὐθύνεται πᾶς ἐντολεὺς
πρὸς τοὺς μετὰ τοῦ ἐντολοδόχου συναλλα-
ξαμένους, ταυτιζομένων ἀπέναντι τούτων
τοῦ ἐντολέως καὶ τοῦ ἐντολοδόχου, ὡς
τοῦτο συνάγεται ἐκ διαφόρων τοῦ νόμου
διατάξεων (Ν. 13 § 25 Πανδ. de act.
vend (1 q 1) — 31. Π. de negot. gestis
(3. 5) — 19. Π. de Inst. act. (14. 13)
κλπ.

λύσεως ζημιωθέντος μισθωτοῦ, εἰς μὴ
συνεφώνησεν οὗτος (ὁ ἐκμισθωτὴς) μετὰ
τοῦ νέου κυρίου νὰ δεγθῇ τὸν μισθωτὴν
(Ν. 25 § 1 Πανδ. (13. 2) Α. Π. 47 τοῦ
62, 274 τοῦ 73)· Ἐὰν δὲ συνεφώνησεν
οὗτος μετὰ τοῦ νέου κυρίου ὑπὲρ τῆς
ἐξακολουθήσεως τῆς μισθώσεως, ὁ μισθω-
τὴς ἔχει ἀγωγὴν καὶ ἐνστάσιν κατὰ τοῦ
ἀγοραστοῦ, ὥσει ἡ σύμβασις περὶ ἐξα-
κολουθήσεως συνήφθη μετὰ τῶν τριῶν
Τοιούτη δὲ σύμβασις θεωρεῖται ὑπάρχου-
σα ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου γενομένων
ἐκποιήσεων κατὰ τὴν διατάξιν τοῦ Ν.
50 Πανδ. (49. 14)· καὶ δὲν περιλαμβά-
νεται μὲν αὕτη ἐν τῇ 'Εξαβίβλῳ, ἀλλ' ὑπὸ
τῆς νομολογίας ἐθεωρήθη ἰσχύουσα (Α.
Π. 274 τοῦ 73).—'Εκ τῆς ἐν § 20 τῆς
'Εξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου (Γ' ἢ) δια-
τάξεως συνάγεται ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ μί-
σθωσις καὶ ἀναμίσθωσις πάντων τῶν κτη-
μάτων (Α. Π. 38 τοῦ 46). Ἰσχύει δ' ἡ
σιωπηρὰ ἀναμίσθωσις ἐφ' ὅσον χρόνον
συνωμολογήθῃ ἐγγράφως ἡ πρώτη μί-
σθωσις καὶ οὐχὶ μόνον ἐφ' ὅσον χρόνον
ἔμεινε μετὰ τὴν λήξιν τοῦ τῆς μισθώσεως
χρόνου κατὰ τὴν εἰς τὸν νόμον 13 § 11
Πανδ. (19 2) καὶ τὸν ἀντίστοιχον νόμον
τῶν Βασιλικῶν (20 1), δοθεῖσαν ἐρμη-
νεῖαν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ τῶν
ἀποφ. 125 καὶ 165 τοῦ 50. Τούναντιον
ἐφ' ὅσον χρόνον ἔμεινε (πλὴν εἰς ἀρχικῶς
συνεφωνήθη περὶ ἀναμίσθώσεως) κατὰ τὴν
εἰς αὐτὸν δοθεῖσαν ἐρμηνείαν διὰ τῆς
ἀποφ. 2 τοῦ 70. Ἀλλὰ δὲν ἐπέρχεται
ἀναμίσθωσις, ὅπταν ὁ μισθωτὴς εἰδοποι-
ήσῃ τὸν ἐκμισθωτὴν, ὅτι δὲν θέλει νὰ ἐξα-
κολουθήσῃ τὴν μίσθωσιν πέρα τῆς προ-
θεσμίας τῆς μισθώσεως, ἔστω καὶ ἂν δὲν
ἐγκαταλείψῃ τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν λή-
ξιν τῆς μισθώσεως, διότι, εἰς συμβῇ ἀνα-
νέωσις τῆς μισθώσεως, ἀπαιτεῖται ὅπως
ὑπάρξῃ κοινὴ συναίνεσις (Α. Π. 312 τοῦ
71). Ἐκ τούναντιοῦ ἡ ἑλλειψις ἀπαντήσεως
τοῦ μισθωτοῦ εἰς πρόσκλησιν τοῦ ἐκμισθω-

νεται ἐφ' ὅσον οὐδέτερος τῶν συμβαλλομένων δηλώσῃ ἐναντίαν θέλησιν (Σχ. Ἑλλ. κωδ. 1683). "Ὅθεν τρέχει καὶ ὁ αὐτὸς μισθός (Α. Π. 184 τοῦ 69). Ὁφείλει δ' ὁ μισθωτὴς τὸν μισθόν, καίπερ αὐθαирέτως ἀποδίσας τὴν προσφορὰν τῆς ὑπηρεσίας, εἰς τὴν ὁ ὑπηρετῶν παρέσχεν ἑαυτὸν πρόθυμον (N. 38 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (19. 2), N. 24 Πανδ. (35. 1), Σχ. Ἑλλ. κωδ. 1686), πλὴν ἐὰν παρέσχεν ἄλλην ὑπηρεσίαν, καλύψασαν τὴν ζημίαν (N. 19 § 9 Πανδ. (19. 2). "Ὅθεν, ἐὰν εἰρηνοδικῶς καίπερ μεταβῇ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἐκωλύθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ὥς ἀντισταμένου τοῦ ἐκεῖ εἰρηνοδικοῦ διὰ τὴν μὴ κοινοποιῆσιν τῆς ἀπολύσεως, δικαιοῦται εἰς μισθοδοσίαν (Α. Π. 74 τοῦ 83). Ἄλλ' ἀπλὴ καθυστέρησις τῶν μισθῶν δὲν γεννᾷ δικαίωμα εἰς τόκους (πλὴν ἂν τοῦτο συνεφωνήθῃ ῥητῶς), ἀλλὰ μόνον ἡ διὰ μηνύσεως ἢ ἀπαιτήσεως ἀποτελεσθεῖσα ὑπερημερία (N. 17 § 4. Πανδ. (22. 1), N. 127 Πανδ. (45. 1), Α. Π. 167 καὶ 231 τοῦ 61).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ P. Δ. ἡ συμφωνία πρὸς κατασκευὴν πράγματος δι' ὕλικού τοῦ κατασκευαστοῦ ἐπὶ δόσει χρημάτων ἀποτελεῖ ἀγοραπωλησίαν (N. 20 Πανδ. (18. 1), N. 2 § 1 Πανδ. (19. 2), ἐργοδοσία δ' ἔτσι μίσθωσις ὑπηρεσίας ὑπάρχει ὁσάκις ἐχορηγήθῃ ὑπὸ τοῦ παργγείλαντος τὴν ἐργασίαν καὶ τὸ ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ ἡ ἐργασία ἐκτελεῖται (Α. Π. 246 τοῦ 53, 246 τοῦ 69).

Ὁ ἐργολήπτης λαμβάνει τὸ μισθωμα μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἔργου, ἐκτός ἂν συνεφωνήθῃ ἡ καταβολὴ νὰ γίνηται κατὰ λόγον τῆς προόδου τῆς ἐργασίας, ἔτσι κατὰ μέτρον, σταθμόν, ἡμέρας ἢ ἄλλως (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1694, N. 3 Βασιλ. 80. 20. Α. Π. 30 τοῦ 55). Δικαιοῦται δ' ὁ ἐργολήπτης καὶ εἰς ἀποζημιώσιν διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ χάριν τοῦ ἔργου δαπάνας πρὸς προμήθειαν ὕλικού καὶ πρὸς ἱκανο-

ποίησιν τῶν ἐργατῶν, ἐὰν αὐθαирέτως παρεμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ ἐργοδότης εἰς ἐκκολούθησιν τοῦ ἔργου. Ἄλλ' οὐχ ἥτιον δύναται ὁ ἐργοδότης νὰ ποστῇ τῆς συμβάσεως κατὰ πάντα χρόνον, ἀποζημιῶν τὸν ἐργολήπτην ἐπὶ ταῖς χάριν τοῦ ἔργου δαπάναις, τῇ καταβληθείσῃ ἐργασίᾳ καὶ τῷ διαφυγόντι κέρδει (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1699, Α. Π. 340 τοῦ 71). Ὁφείλει δ' ὁ ἐργολήπτης ἢ μισθωτὴς ὑπηρεσίας νὰ ἀγάγῃ εἰς πέρας τὴν ἐργασίαν κατὰ τὰς γενομένας συμφωνίας, μηδαμῶς ἀπαλλασσόμενος τῆς ὑποχρεώσεως, ἐὰν κατέστη δυσχερεστέρα ἢ ἐκτέλεσις ἐνεκα κωλύματος. (N. 25 § 7, Πανδ. (19. 2). "Ὅθεν ὁ ἀναδεξάμενος τὴν μεταφορὰν λίθων ἐπὶ ἓνα ἐνιαυτὸν ἀπὸ τοῦ λατομείου εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ ὠρισμένῳ μισθῷ δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως, ἐὰν ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδὸς κατέστη μακροτέρα καὶ ἐκ τούτου κατέστη δυσχερεστέρα ἢ ἐκτέλεσις αὐτῆς (Α. Π. 5 τοῦ 73). Σημειωτέον δ' ὅτι, ἐὰν ὁ ἐργοδότης ἐπιφυλάξῃ ἑαυτῷ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν, δὲν εὐθύνεται ὁ ἐργολήπτης περὶ τῶν ἐλλείψεων τοῦ ἔργου (N. 51 § 4, Πανδ. (19. 2) Α. Π. 201 τοῦ 78, 229 τοῦ 80). Ἄλλὰ τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς παραλείψεις πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διὰ συμφωνίας ἀναληφθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐργασιῶν, ἐνθα οὔτε ὀδηγίαι, οὔτε ἐγκρίσεις τοῦ ἐργοδότης δύνανται νὰ ἐπέλθωσιν. (Α. Π. 229 τοῦ 80). Εὐθύνεται δ' ὁ ἐργοδότης εἰς ἀποζημιώσιν τοῦ ἐργολάβου ἐφ' αἷς οὗτος ὑπέστη ζημίαις ἐκ τῆς μεταβολῆς τῆς ἀρχικῆς τοῦ ἔργου θέσεως, ἐὰν διέταξεν οὗτο: αὐτὴν, συνωδᾷ πρὸς τὰ περὶ ἐντολῆς διατεταγμένα ὑπὸ τοῦ νόμου (N. 27 § 4 Πανδ. (17. 4), N. 60. Πανδ. (50. 17), Α. Π. 287 τοῦ 92).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μισθώσεις πληρωμάτων ἐμπορικῶν πλοίων. Τοῦ ἀναγκάστους εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων

ἄνδρας περιλαμβανομένους εἰς τὸν γενικὸν ὅρον *πλήρωμα τοῦ πλοίου* ἐκλέγει συνήθως καὶ μισθώνει ὁ πλοίαρχος συμφώνως τῇ ἐντολῇ τῶν πλοιοκτῆτῶν καὶ τῇ μετ' αὐτῶν συνεννόησει, ἐὰν εὐρίσκηται ἐν τῷ τόπῳ τῆς διαμονῆς αὐτῶν, ὡς ἀναπτύσσεται εἰδικώτερον ἐν τῇ λέξει «Πλοίαρχος».

Ἡ τῶν πληρωμάτων μίσθωσις ἐνεργεῖται κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον τετραχῶς ἤτοι 1) κατὰ ταξειδίον· 2) κατὰ μῆνα· 3) ἐπὶ τοῦ κέρδους ἢ ἐπὶ μερίδι· 4) ἐπὶ τοῦ ναύλου. Συνηθεστέρα δ' ἐν τῇ πράξει τυγχάνει ἡ κατὰ μῆνα μίσθωσις.

Ἡ τροφοδοσία τοῦ πληρώματος εἶναι ἀεὶποτε εἰς βάρος τοῦ πλοίου. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ναύλου ἢ τοῦ κέρδους μισθώσει προαφαιροῦνται αἱ δαπάναι τῆς τροφοδοσίας, ἐὰν μὴ συμφωνηθῇ τὸ ἐναντίον.

Ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἀναφέρει συνήθως ἐν τῇ μισθώσει τοὺς ναύτας. Ἄλλ' οἱ αὐτοὶ ἐφαρμόζονται κανόνες καὶ ὡς πρὸς τοὺς λαιποὺς τοὺς συγκροτοῦντας τὸ πλήρωμα.

Ἐννοεῖται δ' ὅτι οἱ συνομολογηθέντες ὅροι τῆς μισθώσεως δὲν δύνανται κατόπιν νὰ μεταβληθῶσι διὰ τῆς θελήσεως τοῦ ἐτέρου τῶν συμβληθέντων μερῶν. Ἀποδεικνύονται δὲ οἱ ὅροι οὗτοι κατὰ γενικὸν κανόνα διὰ τοῦ ναυτολογίου.

Οἱ περὶ ναυτολογίας τῶν ἐμπορικῶν πληρωμάτων κανόνες ἀνάγονται εἰς τε τὸ δημόσιον καὶ τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον. Περὶ τῶν πρώτων πραγματεύεται τὸ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας διάταγμα τοῦ 1836 ἐν τοῖς ἄρθροις 26, 27, 28, 33, 34, 61, 69, 70, 71, 74, 87 καὶ 88. Περὶ δὲ τῶν δευτέρων ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἐν τοῖς ἄρθροις 250—272. Ἐνταῦθα δὲ ἐξετάζομεν τὰ τῆς μισθώσεως τῶν ἀνδρῶν τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον. Περὶ δὲ τῶν τοῦ δημοσίου δικαίου

διατάξεων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ναυτολογίαν τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ὅρα Ναυτικὸν ὁδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελ. 199 καὶ ἐφεξῆς.

Καὶ ἐν πρώτοις περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν μισθουμένων.

Οἱ μισθωθέντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐμπορικῶν πλοίων ναῦται ὀφείλουσιν νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὴν φόρτωσιν καὶ νὰ ἐκφόρτωσιν αὐτοῦ, ἐὰν κατὰ τὸ ναυτικὸν συμφωνητικὸν ἀνέλαβε καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς φορτώσεως ὁ πλοίαρχος. Διὰ κοῦντος ὁμοῦ τοῦ ταξειδίου ὁσάκις ἤβηται παρουσίασθῃ ἀνάγκη φορτώσεως καὶ ἀποφόρτωσιν τοῦ πλοίου ἐνεργεῖται αὕτη πάντοτε ὑπὸ τῶν ναυτῶν.

Ἡ τοῦ πλοίαρχου ἀντικατάστασις δὲ ἀπαλλάσσει τοὺς ὑπ' αὐτοῦ μισθωθέντας ἄνδρας τοῦ πληρώματος, ἅτε ὑποχρεωθέντας πράγματι οὐχὶ πρὸς τὸν πλοίαρχον, ἀλλὰ πρὸς τὸν πλοιοκτῆτην.

Οἱ τὸ πλήρωμα συγκροτοῦντες, ὡς καὶ ὁ πλοίαρχος, δὲν δύνανται νὰ φορτώσωσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐμπορεύματα δι' ἴδιον λογαριασμὸν ἄνευ ἀδείας τῶν πλοιοκτῆτῶν. Περὶ δὲ τοῦ λεγομένου *παρεμπορεύματος* (*parcaille*) ὅρα Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § 302.

Αἱ δὲ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος ὑποχρεώσεις τοῦ πλοιοκτῆτου δύνανται νὰ συγκεκριλωθῶσιν ἐν τοῖς ἐξῆς:

- 1) Νὰ φρονίσῃ περὶ συντηρήσεως αὐτῶν κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ταξειδίου ἢ τῆς μισθώσεως.
- 2) Νὰ ἀποτίσῃ τοὺς συμπεφωνημένους μισθοὺς αὐτῶν.
- 3) Νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐαυτῶν πατρίδα ἢ τὸν τόπον τῆς ναυτολογίας ἢ νὰ καταβάλῃ τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας δαπάνας ἀποσιβάζων αὐτοὺς ἄλλαχού.

Οἱ μισθοὶ ἀποτίνονται κατὰ κανὸνα ὁλοσχερῶς μετὰ τὸ πέρας τοῦ ταξειδίου. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ κέρδους ἢ τοῦ ναύλου μεμισθωμένων, κατ' ἀνάγκην ἢ ἐκκαθάρσεις τῶν ὀφειλομένων αὐ-

ταῖς γίνεται μετὰ τὸ πέρας τοῦ ταξειδίου.

Διάφοροι ἐν τούτοις περιπτώσεσι δύνανται νὰ παρουσιασθῶσι κατὰ τὴν διαρκείαν τοῦ ταξειδίου μεταβάλλουσαι τοὺς ὅρους τῆς μισθώσεως τῶν ναυτῶν. Αἱ τοιαῦται περιπτώσεις δύνανται νὰ ἐπακολουθήσωσιν ὅτε μὲν ἐκ πράξεων τοῦ πλοιοκτῆτου ἢ τοῦ πλοιάρχου, ὅτε δὲ ἐκ πράξεων τῶν ναυτῶν, ὅτε δὲ ἐξ ἀνωτέρας βίας. Καθ' ἑκάστην δὲ τῶν τοιούτων περιπτώσεων διάφορα εἶναι καὶ τὰ νομικὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τοὺς συμπεφωνημένους ὅρους τῆς μισθώσεως. Σημειούμεθα δ' ἐν συνόψει περὶ τούτων τὰ ἑξῆς :

Κατὰ τὸ ἄρθρον 252, ἐὰν ὁ πλοῦς διακοπῇ ἐξ αἰτίας τῶν ιδιοκτητῶν τοῦ πλοίου, τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ ναυλωτοῦ πρὸ τοῦ ἀπόπλου, οἱ μὲν κατὰ μῆνα ἢ κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι ναῦται λαμβάνουσι τὸν μισθὸν τῶν ἡμερῶν, καθ' ὅς ἐργάσθησαν ἐν τῷ πλοίῳ καὶ κρατοῦσι τὰς γενομένας αὐτοῖς προκαταβολὰς μισθοῦ, ἢ μὴ λαβόντες τοιαύτας δικαιοῦνται νὰ λάθωσι λόγῳ ἀποζημιώσεως μισθὸν ἐνὸς μηνός. Ἀρξαμένου δὲ τοῦ ταξειδίου οἱ μὲν κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι λαμβάνουσιν ὀλόκληρον τὸν συμπεφωνημένον μισθόν, οἱ δὲ κατὰ μῆνα, πλὴν τῶν μισθῶν τῶν ἡμερῶν, καθ' ὅς ἐργάσθησαν, λαμβάνουσι καὶ τὸ ἥμισυ τῶν μισθῶν, οὓς ἤθελον λάθει ἀναλόγως τῆς πιθανῆς διαρκείας τοῦ ταξειδίου. Πρὸς τοῦτους καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ λαμβάνουσι τὰς ἀπατάς τῆς ἐπανόδου αὐτῶν εἰς τὸν τόπον ὅθεν ἀπέπλευσε τὸ πλοῖον ἢ ἐπιβιβάζονται ἐπιμελείᾳ τοῦ πλοιάρχου ἢ τῆς ἐγγωρίου ἀρχῆς εἰς πλοῖον ἀποπλέον διὰ τὸν ρηθέντα τόπον τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν.

Ἡ περίπτωσις, περὶ ἧς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 252, βαρύνει τὸν πλοιοκτήτην εὐθυνόμενον ἑπέναντι τοῦ πληρώματος διὰ τὰς ἰδίας πράξεις καὶ τὰς τοῦ ἰδίου πλοιάρχου καὶ τῶν ναυλωτῶν. Τὰ δὲ ἄρθρα

253 καὶ 254 προνοοῦντα περιπτώσεις ἀνωτέρας βίας, ὀρίζουσιν ὅτι, ἐὰν ἡ διακοπὴ τοῦ ταξειδίου ἐπέλθῃ πρὸ τοῦ ἀπόπλου, οἱ κατὰ πλοῦν, ἢ κατὰ μῆνα μεμισθωμένοι ναῦται λαμβάνουσι μόνον μισθὸν δι' ὅσας ἡμέρας ἐργάσθησαν, οὐχὶ δὲ καὶ ἀποζημιώσιν τινα. Ἐὰν δὲ ἡ διακοπὴ ἐπῆλθε μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ταξειδίου λόγῳ ἀπαγορεύσεως ἐμπορείας, οἱ κατὰ πλοῦν ἢ κατὰ μῆνα μεμισθωμένοι ναῦται λαμβάνουσι μισθὸν ἀναλόγως τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐργάσθησαν. Ἐὰν δὲ ἡ διακοπὴ ᾖ προσωρινή, λόγῳ ἐμποδίσσεως τοῦ πλοίου οἱ μὲν κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι ναῦται λαμβάνουσιν ἡμιμισθιον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παρεμποδίσσεως τοῦ πλοίου, οἱ δὲ κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι λαμβάνουσιν ἀπλῶς τὸν συμπεφωνημένον μισθὸν καὶ οὐδὲν πλέον.

Τὸ δὲ ἄρθρον 255, προνοοῦν τὴν περίπτωσηί τῆς παρατάσεως τοῦ ταξειδίου, ὀρίζει ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ μισθοῦ τῶν κατὰ πλοῦν μεμισθωμένων ναυτῶν αὐξάνει ἀναλόγως τῆς παρατάσεως.

Διάφορα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τοὺς ἐπὶ τοῦ ναύλου ἢ τοῦ κέρους μεμισθωμένους ναῦτας, οἵτινες, ἐὰν μὲν ἡ διακοπὴ, ἀναβολὴ ἢ παράτασις προῆλθεν ἐκ τύχης, οὐδὲν ἐπὶ πλέον δικαιοῦνται νὰ ἀπαιτήσωσιν ἄτε συμμεριζόμενοι τὰς τύχας τοῦ ταξειδίου. Ἐὰν δὲ ἡ διακοπὴ, ἢ ἀναβολὴ ἢ ἡ παράτασις ἐπῆλθεν ὑπαιτιότητι τῶν φορτωτῶν, οἱ ἄνδρες τοῦ πληρώματος μετέχουσι τῶν ἀποζημιώσεων, αἵτινες ἤθελον ἐπιδικασθῆναι ὕπερ τοῦ πλοίου. Ἐὰν δὲ ἡ ὑπαιτιότης βαρύνῃ τὸν πλοιοκτήτην ἢ τὸν πλοίαρχον, αὗται εἶναι ὑπεύθυνοι εἰς ἀποζημιώσιν ἑπέναντι τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος.

Τὰ ἄρθρα 253 καὶ 259, προνοοῦντα τὴν περίπτωσιν ναυαγίου, ὀρίζουσιν ὅτι, ἐὰν μὲν ἀπολεσθῇ τὸ πλοῖον καὶ τὸ φορτίον αὐτοῦ, οὐδὲν δικαιοῦνται νὰ ἀπαι-

τήσῳσι, μὴ ὑποχρεούμενοι ὁμῶς νὰ ἀποδώσῳσι τὰς γενομένας αὐτοῖς προκαταβολάς. Ἐὰν δὲ διασωθῇ μέρος τοῦ πλοίου, οἱ κατὰ μῆνα ἢ κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι λαμβάνουσι τοὺς μισθοὺς αὐτῶν ἐκ τοῦ ἀντιτίμου τῶν ναυαγίων ὅσα διέσωσαν καὶ συμπληρωτικῶς ἐκ τοῦ ὀφειλομένου ναύλου, καθ' ὅσον διεσώθησαν καὶ πραγματεῖται ἢ μόνον πραγματεῖται.

Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ναύλου μεμισθωμένοι ναυαγίσαντος τοῦ πλοίου μόνον ἐπὶ τοῦ ναύλου ἔχουσι δικαίωμα ἀνάλογον, ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 260.

Πάντες ὁμῶς οἱ εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ναυαγίων ἐργασθέντες καὶ ὁπωσδήποτε μεμισθωμένοι ναῦται δικαιοῦνται νὰ πληρωθῶσι δι' ὅσας ἡμέρας εἰργάσθησαν, ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 261,

Τὸ ἄρθρον 253, προνοοῦν πλὴν τῶν ναυαγίων καὶ περὶ τῶν περιπτώσεων τῆς ἀλώσεως τοῦ πλοίου, ὀρίζει τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τοὺς μισθοὺς τῶν ναυτῶν οἳ καὶ ἐν τῇ ναυαγίᾳ. Ἀλλ' ἡ τῆς λείας περίπτωσις, ἣν εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ νομοθέτης, δὲν ἀπαντᾷ σχεδὸν νῦν ἐν τῇ πράξει. Δύναται ὁμῶς νὰ ἐπέλθῃ δήμευσις τοῦ πλοίου ἐνεκα παραβάσεως τῶν νόμων τοῦ κράτους. Ἡ περίπτωσις ὁμῶς αὕτη δὲν λογίζεται ὡς ἀνωτέρα βία, ἀλλ' ὡς προελθοῦσα ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ πλοιοκτῆτου ἢ τῶν φορτωτῶν, ἐφαρμοζομένων τῶν ἄρθρων 252—257. Ἐὰν δὲ συνευθύνωνται καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ πληρώματος, ἐπέρχονται διάφορα ἀποτελέσματα, περὶ ὧν δεῖ Πραγ. Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 341.

Οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πλοίου διαρκούντος τοῦ ταξιδίου ἀσθενήσαντες ναῦται καθ' οἷονδήποτε τρόπον μεμισθωμένοι τροφοδοτοῦνται καὶ θεραπεύονται δαπάναις τοῦ πλοίου.

Τροφοδοτοῦνται δὲ καὶ θεραπεύονται ἐκπᾶν τοῦ τε πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, ἐὰν πληρωθῶσιν ἀρμόνιοι κατ' ἐχθρῶν

ἢ πειρατῶν.

Ὁ ἄνευ ἀδείας ἀποβάς τοῦ πλοίου ναύτης καὶ πληρωθεὶς ἐν τῇ γῇ οὐ μόνον οὐδὲν δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τοῦ διατροφῆς ἢ θεραπείας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποβληθῇ δύναται λαμβάνων τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας ἣν προσέφερε.

Τὸ ἄρθρον 265, προνοοῦν τὴν περίπτωσιν τοῦ θανάτου τοῦ ναύτου διαρκούντος τοῦ ταξιδίου, ὀρίζει τίνα δικαιώματα ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ συμπεφωνημένου μισθοῦ αὐτοῦ οἱ τοῦτου κληρονόμοι, κατὰ τὴν διάφορα εἶδη τῆς συνωμολογημένης μισθώσεως αὐτοῦ. Τουτέστι τοῦ μὲν κατὰ μῆνα μεμισθωμένου ναύτου εἰς κληρονόμους λαμβάνουσι τοὺς ὀφειλομένους μισθοὺς μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου. Τοῦ δὲ κατὰ ταξίδιον μεμισθωμένου, ἀπὸ θανάτου μὲν πρὶν ἢ ἀφίκηται τὸ πλοῖον εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἄνω πλοῦ, οἱ κληρονόμοι λαμβάνουσι τὸ ἥμισυ τοῦ συμπεφωνημένου μισθοῦ, ἀποθανόντος δὲ κατὰ τὸν πλοῦν τῆς ἐπανόδου, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ δικαιοῦνται εἰς τὸ ὅλον τοῦ συμπεφωνημένου κατὰ ταξίδιον μισθοῦ. Τοῦ δὲ μετέχοντος ἐπὶ τοῦ ναύλου ἢ τοῦ πλοίου καὶ ἀποθανόντος μετὰ τὸν ἀπόπλουτον οἱ κληρονόμοι λαμβάνουσιν ὅλον κληρὸν τοῦ μισθοῦ. Τέλος οἱ κληρονόμοι τοῦ ὅπου τοῦ πλοίου ἀμυναμένου καὶ φονευθέντος λαμβάνουσι τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ δι' ἑλπίδα κληρὸν τὸ ταξίδιον ἐὰν τὸ πλοῖον εὖς δωθῇ.

Τὰ ἄρθρα 267—269 πραγματεύονται περὶ τῶν ἐπακολουθημάτων τῆς αἰγματολογίας ναύτου τοῦ πλοίου. Ἀλλ' αἰτοιοῦται περιπτώσεις δὲν παρουσιάζονται ἐν τῇ νῦν τῶν πραγμάτων καταστάσει.

Τέλος τὸ ἄρθρον 270, προνοοῦν τὴν περίπτωσιν τῆς ἀναιτίας ἀποβολῆς τοῦ ναύτου, ὀρίζει περὶ τῶν ὀφειλομένων αὐτοῦ ἀποζημιώσεων. Ἡ ἀποζημιώσις αὕτη εἶναι ἰσὴ πρὸς τὸ ποῖον μὲν τοῦ συμ-

πεφωνημένου μισθοῦ ἐὰν ἡ ἀποβολὴ ἐγένετο πρὸ τοῦ ἀπόπλου, πρὸς τὸ ὅλον δὲ τοῦ μισθοῦ προστιθεμένων καὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἐπανάδου, ἐὰν ἡ ἀποβολὴ ἐγένετο διαρκούντος τοῦ ταξιδίου. Ὁ δὲ ἀναγκαστικῶς ἀποβαλὼν τὸν ναύτην πλοίαρχος, ὑθυνόμενος καὶ προσωπικῶς ἀπέναντι τοῦ ἀποβληθέντος ναύτου, οὐδεμίαν ἔχει κατὰ τῶν πλοιοκτητῶν ἀνταπαίτησιν, μὴ ἰσχυροῦς οὐδὲ τῆς ἐναντίας περὶ τούτου συμφωνίας.

Ἐὰν ἡ ἀποβολὴ συνῆθῃ πρὸ τῆς συντάξεως τοῦ ναυτολογίου, ὁ ἀποβληθεὶς ναύτης δὲν δικαιούται μὲν κατὰ τὸ ἄρθρον 270 νὰ ἀξιώσῃ ἀποζημιώσιν, δικαιούται ὅμως νὰ ἀξιώσῃ μισθὸν δι' ὅσας ἡμέρας εἰργάσθῃ ἐφαρμοζομένου καὶ ἐνταῦθα κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἁρθρου 252.

Οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ ἀποβληθῇ ναύτης ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἐκτὸς διὰ λόγους ὑπαιτιότητος αὐτοῦ.

Οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες κανόνες περὶ μισθοδοσίας καὶ θεραπείας τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ πλοίου καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πλοίαρχον, καὶ ὁ ὀρίζει τὸ ἄρθρον 272.

Εἰδικώτερον περὶ τῶν περιπτώσεων, καθ' ὧς τροποποιεῦνται οἱ ὅροι τῆς μισθώσεως τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, ὅρα Ποταγματεῖον Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογαίτου καὶ Χρυσανθ. §§ 300—325.

Ὁ ἐμπ. νόμος (ἄρθρον 271) καθίστησι τὸ πλοῖον καὶ τὸν ναῦλον ἰδιαίτερος ὑτέγγρα διὰ τὴν ἀπότισιν τῶν μισθῶν τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος.

Καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 191 ἐμπ.ν. οἱ μισθοὶ τῶν ναυτῶν ἔχουσι προνόμιον ἐπὶ τοῦ ἀναγκαστικῶς ἢ δικαστικῶς ἐκποιούμενου πλοίου. Ἀλλὰ τὸ ἄρθρον 281 ἐπεκτείνει τὰ προνόμια καὶ ἐπὶ τοῦ ναύλου. Νοεῖται δ' ὑτέγγρας ἐλόκληρος ὁ κεκτημένος ναῦλος καὶ ὁ χρόνος διαρκεῖ ἡ μισθώσις τῶν ναυτῶν καὶ συμφωνημέ-

νος κατὰ τὸ ναυλατικόν, μὴ δικαιουμένου τοῦ πλοιοκτήτου νὰ προσφαιρέσῃ ἐκ τοῦ ναύλου τούτου τὰς δαπάνας τοῦ ταξιδίου. Εἰσπραχθέντος δὲ τοῦ ναύλου ὑπὸ τοῦ πλοιοκτήτου κατὰ τοῦτου καὶ μόνου ἔχουσιν ἀγωγὴν οἱ μισθωθέντες. Δύνανται δὲ νὰ διεκδικήσωσι τὸ προνόμιον καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου εἰσπραχθέντος καὶ εἰς χεῖρας αὐτοῦ εὗρισκομένου εἰσέτι ναύλου οἱ ναῦται προτιμώμενοι ἀπέναντι τῶν ἄλλων θανεισῶν, ἅτε ὅντος εἰδικῶς αὐτοῖς ὑπεγγύου τοῦ ναύλου. Δὲν ἐξετάζεται δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τοιοῦτου προνομίου τὸ εἶδος τῆς μισθώσεως τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος.

Ἡ μισθώσις τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ κράτους, οὗ τὴν σημαίαν φέρει τὸ πλοῖον, ἀπωτότηποτε καὶ ἂν συνομολογῇται αὕτη καὶ εἰς οἰανδήποτε ἐθνικότητα καὶ ἂν ὑπάγωνται οἱ μισθωθέντες.

II. Χρυσανθόπουλος

Μνημεῖα. Ἴδε Ὑπομνήματα.

Μνηστεία. Κατὰ τε τοὺς παρ' ἡμῶν ἰσχύοντας ἐπὶ Ρωμαϊκοὺς καὶ Βυζαντινοὺς νόμους καὶ τὸ νομοσχῆδιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 123) ἡ μνηστεία, ἥτοι ἡ σύμβασις περὶ μέλλοντος γάμου, δὲν τίκεται ἀγωγὴν πρὸς σύστασιν τοῦ γάμου, αὐτὴ ὑποχρεώσιν πρὸς ἀπότισιν τῶν τυχόν συνομολογηθέντων ἔνεκεν ἀθετήσεως τῆς συμβάσεως, διὰ τοῦ ὅπως τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἄλλου ἀποχρῶντος λίγου ἀποποιούμενου τὴν ἐκ τῆς μνηστείας γενομένην δαπανημάτων καὶ τὴν ἐπανάδωσιν τῆς προσγενομένης θετικῆς ζημίας.

Κατὰ τὴν 18 Νεαρὰν τοῦ Λέοντος, περιλαμβανομένην καὶ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ ἐπομένως ἰσχύουσαν καὶ ἐν τῇ νῦν ἔγγ. ἀρ. τὸν ἄρ.

ροθῶνα ἀποποιῆται ἄνευ εὐλόγου αἰτίας τὴν σύναψιν γάμου πρὸς τὸν μεθ' οὗ ἐμνηστεύθη, ἀπόλλυσι τὸν δοθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἄρραβῶνα, ὑποκείμενος καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ προσυμφωνηθέντος γαμικοῦ προστίμου (Α. Π. 79 τοῦ 46, 44 τοῦ 68, 50 τοῦ 86)· κατὰ δὲ τοὺς Ν. 3 καὶ 4 Κωδ. (51) καὶ νόμον Βασίλ. (282), περιεχόμενον ἐπίσης ἐν τῇ 'Εξαβίβλῳ. ἔν τῳ λαβὼν τὸν ἄρραβῶνα ἀποποιῆται, ἀποδίδωσι τῷ ἐτέρῳ τὸ διπλάσιον τοῦ τε κυρίως ἄρραβῶνος καὶ τῶν λοιπῶν δώρων. Ἀλλ' ὑποχρεοῦται καὶ εἰς ἄλλην ἀποζημίωσιν; Κατὰ τὴν ἀπόφασιν 50 τοῦ 86 τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑποχρεοῦται ὁ ἀναίτιως ἀποποιούμενος καὶ ἐντεῦθεν προξενῶν ὑπαίτιως τῷ ἐτέρῳ ζημίαν δυνάμει τῶν νόμων 108 § 12 Πανδ. (30) καὶ 23 Πανδ. (50.17), οἷσιν ἐποχρεοῦται τὸν ληθόντα ὑποχρεῶσιν ἐπὶ ἐπιχειρήσει πράξεως καὶ ἐπενεγκόντα οὕτω τῷ ἐτέρῳ ζημίαν εἰς ἀνάρθρωσιν αὐτῆς, καὶ προστέτι δυνάμει τῆς Νεαρᾶς 18 τοῦ Λέοντος, καὶ ἣν ἡ προσυμφωνηθεῖσα χρηματικὴ ποινὴ ἐπιτίπτεται εἰς τὸν ἀναίτιως ἀποποιούμενον τὸν γάμον, οἷον εἰ ἀποζημίωσις ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένη· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 208 τοῦ 87, ἣν ἐπιδοκιμάζομεν κατὰ πάντα, ὁ γάμος ὡς ἡθικὴ δεσμός ἀπορρεῖ ἀπὸ τῆς ἐλευθέρως θελήσεως τῶν συζυγκτῶν, ὅθεν πᾶν τὸ κωλύον αὐτήν, οἷα καὶ ἡ ἐπιβαλλομένη ἀποζημίωσις, ἀντίκειται εἰς τὴν περὶ μνηστείας ὀρθὴν ἔννοιαν, δὲν δύνανται δὲ νὰ θεωρηθῶσιν ἐφαρμοστέαι εἰς τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν τῆς διαλύσεως τῆς μνηστείας οἱ γενικοὶ ὅρισμοι τοῦ νόμου εἰς ὑποχρεῶσιν πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ ὑποσχεθέντος τὴν ἐπιχειρήσιν πράξεως, ἡ δὲ Νεαρὰ τοῦ Λέοντος δὲν προβλέπει περὶ ἀποζημιώσεως, ἀλλὰ τάσσει τὴν κατὰβόλην τοῦ προσυμφωνηθέντος προστίμου ὡς πεινὴν μεταμελείας, ἀπὸ

τῶς πρὸς τὴν ἐπέλευσιν ἢ μὴ ζημίας. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀζημία διαλύσει τῆς μνηστείας ἐπιτρέπεται (§ 8 'Εξαβίβλου' Ἀρμ. Δ' 6', Ν. 17 Πανδ. 23. 1) ὁ μόνον ἔνεκα τῶν ρητῶν ἐν τῷ νόμῳ μνημονευμένων λόγων (ἐποῖτοι ἢ ἐπιβουλὴ τῶν μνηστήρων, ἢ χρονία καὶ κατὰ κοινὴν πείραν ἀνίατος νόσος, ἢ νόσος ἢ παραταθεῖσα ἐπὶ πολὺ), ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν εὐλογον αἰτίαν, κρινομένην ὡς τοιαύτην ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῆς ρινὸς ἐκπεπομένη δυσωδία, ὡς φυσικὴν ἐλάττωμα ἐξ ὀργανικῆς παθήσεως Α. Π. (47 τοῦ 86, 320 τοῦ 91).

Διὰ δὲ τοῦ νομοσχεδίου τοῦ Ἀστικῶν Ἑλληνικοῦ Κώδικος ὠρίσθη ὅτι, ἐάν μὴ ἡ μνηστεία λυθῇ ἔνεκα λόγου παραχθέντος ἐκ δόλου ἢ ραθυμίας τοῦ ἐτέρου τῶν μνηστευσάμενων, ὑποχρεοῦται οὗτος εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων δώρων, μὴ δίκαιος μὲν νὰ λάβῃ τὰ ὑπ' αὐτοῦ δοθέντα, ἐάν δὲ λυθῇ δι' ἄλλον λόγον ἀμειψότεροι οἱ μνηστευσάμενοι ἀποδίδουσιν ἀλλήλοις τὰ ληφθέντα· δὲν ἀποδίδονται δὲ τὰ δοθέντα καὶ ληφθέντα, ἐάν ἡ μνηστεία λυθῇ διὰ τοῦ θανάτου. Ἀλλ' ὅπως παραχθῶσιν ὅμως τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα, ἀπαιτεῖται ἅ) νὰ προηγηθῇ ἡ εἰς γάμον συναίνεσις τῶν προσώπων, ὧν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ συναίνεσις πρὸς τέλεσιν γάμου, β') νὰ ὑπάρχωσι τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τέλεσιν ἐγκύρου γάμου (δηλονότι ἔλλειψις κωλύματος ἐκ τοῦ νόμου ἀπορρέοντος) καὶ γ') νὰ συνομολογηθῇ ἡ μνηστεία ἐγγράφως. (ἀρθ. 124 καὶ 125 Ὁρθῶς ἐπίσης ἔταξεν ἐνιαύσιον παραγραφὴν τῶν ἐκ τῆς μνηστείας ἀγωγῶν καὶ ἐπέξετεινε τὴν οικονομικὴν διάταξιν περὶ τῆς κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἐπιτρέψεως μαρτυρικῆς ἀποδείξεως καὶ εἰς τὰς ἔνεκα μνηστείας δωρεὰς, δυνάμενας νὰ ποδὲρξῶσι καὶ διὰ μαρτύρων ἂν τὸ δικαστήριον κρίνῃ εὐλογον.

Σημειωτέον ὅτι ἡ δι' ἱερολογίας τελεσθεῖσα μνηστεία ἐξισοῦται πρὸς τὸν γάμον καὶ διαλύεται μόνον δι' οὓς λόγους καὶ ὁ γάμος κατὰ τὰς Νεαράς τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου, ὃς ἐκύωσε καὶ ἡ Οἰκουμένη Ἐκκλησία. Εὐτυχῶς ἡ δι' ἱερολογίας μνηστεία ἀπηγορεύθη ἐπανειλημμένως δι' ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἐτῶν 1834 καὶ 1835 καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ πολλοῦ τοιαύτη δὲν τελεῖται παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' ἐν παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπαγόρευσιν τελεσθῆ, αὕτη βεβαίως εἶναι διαλυτὰ μόνον δι' οὓς λόγους καὶ ὁ γάμος, διότι αἱ ἀπλατ' ἐγκυκλίαι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου οὔτε νόμον οὔτε κανόνα ἐκκλησιαστικὸν ἀποτελοῦσιν. Ἡ σκέψις τῆς ἀποφάσεως 44 τοῦ 68 τοῦ Ἀρείου Πάγου ὅτι κατηργήθησαν αἱ κεκυρωμένοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Νεαραὶ τοῦ Ἀλεξίου διὰ τῶν συνοδικῶν ἐγκυκλίων, ὡς ἐκδοθεισῶν ἐγκρίσει τῆς κυβερνήσεως (ἀκούσῃς τότε νομοθετικὴν ἐξουσίαν) καὶ συμφώνως πρὸς τὸ 16 ἄρθρον τοῦ Διατ. περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλ. Ἐκκλησίας, εἶναι παντελῶς πιπλανημένη, διότι πρὸς ἐκδοσιν νόμου δὲν ἀρκεῖ σιωπηρὰ ἐγκρίσις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, δυνάμει δὲ τοῦ περὶ Ἐκκλ. διατάγματος ἀνετέθη μόνον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς κυβερνήσεως ἡ ὑπεράττη ἐφορεῖα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μοιχεία καλεῖται ἡ ἐκ δολίας προαίρεσεως παράδοσις τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως διὰ τῆς σαρκικῆς ὁμιλίας δύο προσώπων ἑτεροφύλων, ὧν τὸ ἕτερον ἢ ἠμψότερα διατελοῦσιν ἐν σχέσει νομίμου γάμου. Τιμωρεῖται δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ 286 ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (κατ' αἴτησιν μόνον καὶ καταμήνυσιν τοῦ παθόντος) διὰ φυλακίσεως μὲν τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, ὡς ἂν ἢ παραβαίνουσα τὴν γαμικὴν πίστιν εἶναι ἢ γυνή, δηλονότι

ἡ σύζυγος, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν, ὡς ἂν ἢ παραβαίνων αὐτὴν εἶναι ἄνθρωπος, δηλονότι ὁ σύζυγος τιμωρεῖται ἄρα βαρύτερον μὲν ἢ τῆς συζύγου μοιχεία, ἅτε οὐ μόνον παράγουσα ἀθέτησιν τῶν ἐκ τοῦ ὀφισταμένου γάμου νομίμων ὑποχρεώσεων, ὡς ἡ μοιχεία τοῦ συζύγου, ἀλλὰ καὶ δυναμένη νὰ παρεμποδίσῃ εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον τέκνα ἀλλότρια. Κατὰ τὴν Γαλλικὴν μάλιστα ποινικὴν νόμον οὐδὲ τιμωρεῖται ὁ παραβαίνων τὴν περὶ τὸν γάμον πίστιν ἄνθρωπος, πλην ἐὰν ἡ μεθ' ἧς συνουσιάζεται κατὰ τὴν ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ, ἐπίσης δὲ κατὰ τὸν Ἰταλικὸν δὲν τιμωρεῖται, πλην ἐὰν διατελῇ κατ' ἐξακολούθησιν καὶ ἀναφανδὸν εἰς σχέσεις σαρκικῆς ὁμιλίας πρὸς ἄλλην γυναῖκα.

Ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ ἀδικήματος τῆς μοιχείας ἀποτελοῦσας τῆς δολίας προαίρεσεως, ἔπεται ὅτι ἀπαλλάσσεται τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίας ὁ ἐκ πλάνης περὶ τὰ πραγματικὰ γεγονότα διαπράξας τὸ ἀδίκημα ἢ συνεργήσας εἰς αὐτό, οἷον ὁ ἄγαμος ἄνθρωπος ὁ ἐν ἄγνοιᾳ διατελὼν τοῦ γάμου τῆς γυναικός, μεθ' ἧς συνευρέθη, ἢ ἡ ἐγγαμὸς γυνὴ ἢ πεποιοῦσα ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς εἶναι ἀποθανών.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μοναστήρια. Νόμος διέπων τὰ τῆς διοικήσεως τῶν πρ' ἡμῖν μοναστηρίων δὲν ὑπάρχει. Ἐπ' αὐτῇ δὲ τόπον νόμου τὸ Διάταγμα τῆς 28 Ἰουλίου 1858 περὶ κανονισμοῦ τῶν μοναστηρίων, ὅπερ, στηριζόμενον εἰς τοὺς κειμένους περὶ ἐκκλ. νόμους καὶ τοὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κλήνας καὶ τὰ κραινόμενα ἐν ταῖς Μοναῖς ἔθιμα, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύον. Διὸ καὶ ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ προβῶμεν εἰς τὴν βραχείαν ἀνάλυσιν τῶν διατάξεων αὐτοῦ. — Καὶ ἐν πρώτοις τηρουμένης καὶ ἐν ταῖς μοναῖς τῆς γενικῆς περὶ τῆς Ἐκκλ. ἱεραρχίας τάξεως κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ὁρῶνς διατάχθη ὑπὸ

τοῦ κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων (ἄρθρ. 1) ὅτι ὁ ἡγούμενος ἐκλέγεται κατὰ κανόνα ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἱερομονάχων, ἐν ἀνάγκῃ δὲ μόνον τίσσεται καὶ ἡγούμενος, μὴ ἔχων ἱερατικὴν χειροτονίαν, συνωδᾷ καὶ πρὸς τὰ ἀρχαῖα μοναστηριακὰ ἔθιμα. Αὐτὸς δὲ ὁ ἡγούμενος καὶ οὗο ἄλλοι μοναχοὶ κατ' ἐκλογὴν τῆς μοναστηριακῆς ἀδελφότητος ἀπαρτίζουσι τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον (ἄρθρ. 2 καὶ 3) συνωδᾷ καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐν τοῖς ἀκτικαῖς λόγοις παραγγελλόμενα καὶ τὸ ἈΔ' κεφάλαιον τῆς ΡΚΓ' Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ὁψείλει δὲ τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἀναλαμβάνον τὰ κινήοντα αὐτοῦ νὰ ὑποβάλλῃ διὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου εἰς τὴν ἀρμοδίαν διοικητικὴν ἀρχὴν ἔκδοσιν περὶ τῆς τῶν πραγμάτων τῆς Μονῆς καταστάσεως. Ὑπόκεινται δὲ καὶ οἱ μοναχοὶ εἰς τοὺς ἐπισκόπους δυνάμει τοῦ Δ' καὶ τοῦ Η' κανόνος τῆς Δ' οἰκουμένης Συνόδου, τοῦ ΝΑ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τῶν ἄρθρων Η', Θ' καὶ ΙΓ' τοῦ Σ' νόμου τῆς 8 Ἰουλ. 1852. Ἀξίον σημειώσεως ὅτι ἐν τῷ κανονισμῷ (ἄρθρ. 7) περιλαμβάνεται καὶ διάταξις περὶ τῆς τηρήσεως κτηματολογίου, ὅπερ ἄλλως καλεῖται καὶ μοναστηριακὸς κωδῆξ, ἐν ᾧ καταγράφεται πρῶτον μὲν ἡ ἱερὰ ἀποσκευὴ τῆς Μονῆς, ὑποδικαιρουμένη α') εἰς ἱερὰ κειμήλια, καὶ εἰς σκεύη (ἄργυρᾷ ἢ χρυσᾷ) διὰ τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι ὑπηρεσίαν, β') εἰς ἄργυρᾷ ἢ ὀρειχάλκινῃ σκεύη πρὸς διακόσμησιν τοῦ ναοῦ καὶ γ') εἰς ἱερὰ ἄμφια· εἴτα δὲ ἡ ἀκίνητος μοναστηριακὴ περιουσία, ὑποδικαιρουμένη εἰς συντοκίαν καὶ εἰς λεπτομερῆ κατὰ τμήματα, κατόπιν δὲ τὰ ἐν τῇ μονῇ παντοδαπὰ βιβλία, τὰ διάφορα κτήνη καὶ τὰ μελίτσια, τὸ τυχὸν γρῆος τῆς Μονῆς, τὰ πρὸς τὴν Μονὴν τυχόν ἀφειλόμενα καὶ τέλος περιληπτικὴ σημεῖσις τῶν ἐτησίων προσόδων καὶ δαπανῶν τῆς

Μονῆς, ἀπαξ κατ' ἔτος διὰ μιᾶς ἐγγραφῆς γινομένη μετὰ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἔκδοσιν τῆς τοῦ Νομάρχου ἀποφάσεως, ὅπως προχείρως ἐμφαίνεται ἡ τοῦ μοναστηριακοῦ ταμείου ἀληθὴς κατάστασις. Συνάδει δὲ ἡ διάταξις αὕτη πρὸς τὰς διατάξεις τῶν κανόνων ΛΓ' τῆς ἐν Κάρθαγένῃ Συνόδου καὶ Α' τῆς πρωτοδευτέρας Συνόδου, δι' ὧν ρητῶς ὠρίζετο ἡ σύστασις Μάτρικος ἢ Βιβλίου. Τὰ δὲ λοιπὰ κεκατονισμένα μοναστηριακὰ βιβλία εἰσὶ τὸ μοναχολόγιον, ἐν ᾧ καταγράφονται οἱ μετὰ τριετὴ δοκιμασίαν κριθέντες ἀξιοὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ λαβόντες τὴν κανονικὴν κουράν, (τῶν δοκίμων καταγραφομένων εἰς ἕτερον βιβλίον), τὸ πρῶτον χειρονκαθημερινόν, ἐν ᾧ καθ' ἐκάστην καταγράφονται ἐν μὲν τῇ ἐξ ἀριστερῶν σελίδι αἱ ἡμερήσιαι πρόσοδοι (ἐξηγουμένης εὐκρινῶς τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς προέρχεται ἡ εἴσπραξις), ὅθεν καὶ ἡ χρηματικὴ ποσότης ἦν ἐν ἀνάγκῃ ἠθέλει λάβεαι λόγον δανείου τοῦ συμβουλίου δι' ὑπουργικῆς ἀδείας, χορηγουμένης διὰ διαταγῆς. Ἡ δέον νὰ μνημονεύεται ἡ χρονολογία καὶ ὁ ἀριθμὸς, ἐν δὲ τῇ ἐκ δεξιῶν σελίδι αἱ ἡμερήσιαι δαπάναι (εὐκρινῶς ἐξηγουμένης), ὅθεν καὶ ἡ ἀπόδοσις τοῦ τόκου καὶ τοῦ κεφαλαίου τοῦ ληφθέντος προσκαίρου δανείου μετὰ μνείας ὡσαύτως τῆς χρονολογίας καὶ τοῦ ἀριθμοῦ, ἀναθεωρεῖται δὲ ὁ λογαριασμὸς κατὰ μῆνα καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ Συμβουλίου, μεταφέρεται δ' ἡ ἐξίσωσις ἐν αὐτῇ εἰς νέον μῆνα, καί, ἐὰν μὲν ὑπάρχῃ περίσσευμα, σημειοῦται ἐν τῇ ἐξ ἀριστερῶν σελίδι, ἐὰν δ' ἔλλειμμα, ἐν τῇ ἐκ δεξιῶν σελίδι τοῦ βιβλίου, καὶ τὸ βιβλίον τῆς ἀποθήκης, ἐν ᾧ προτάσσεται μὲν ἡ καταγραφὴ τῆς ἀποσκευῆς, ἔπεται δ' ἡ καταγραφὴ τῶν ἐκ τῶν ποιμνίων καὶ τῶν μελισσίων παραγομένων, εἶον μαλῶν, βουτύρου, τυροῦ, μελίτος, κηρῶν καὶ τῶν ἄλλων τῆς γῆς προϊόντων καὶ

εἶδος εἰς χωριστὰ φύλλα. Ἐκ τούτων τὸ μὲν μοναχολόγιον ὑποβάλλεται εἰς τὴν μονογράφησιν τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου, τὰ δ' ἕτερα δύο εἰς τὴν μονογράφησιν τοῦ Νομάρχου. Τὸ δὲ κτηματολόγιον παρσκευάζεται καὶ μονογραφεῖται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ δὲ περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν μοναστηριακῶν βιβλίων ἐπαγρύπνησις ἐπιβάλλεται τοῖς ἐπισκόποις καὶ τοῖς νομάρχοις, ἐξ ὧν οἱ μὲν πρῶτοι προϊστάνται τῶν μοναστηριακῶν συμβουλίων καὶ τῶν μοναχῶν, οἱ δὲ δευτέρου ἐπιτηροῦσι τὴν διαχείρισιν καὶ ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσιν ἐν ἀνάγκῃ τὰ προσήκοντα μέτρα περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς περιουσίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, ἀναφέροντες εἰς τὸ Ὑπουργεῖον περὶ πάσης καταχρήσεως τῶν μοναχῶν ἢ ἄλλης ἀποπειράς εἰς καταδολίευσιν αὐτῆς. — Σημειωτέον, ὅτι οἱ θεοὶ πατέρες ἐθέσπισαν κατὰ κανόνα τὸ ἀναπαλλοτρίωτον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, ἀλλ' ἐπέτρεψαν κατ' ἐξαιρέσιν καὶ τὴν ἐκποίησιν ἐν ὠρισμέναις εἰδικαῖς περιστάσεσιν, ὁποῦν δὴ καὶ « ἡ εἰσόδος τῶν πεπραμένων φέρῃ πλείονα τὴν τιμὴν » ἢ « τὸ πρᾶγμα προσόδους μὴ ἔχῃ καὶ πολλή τις ἐπιγῆ ἀνάγκη ». (Κανὼν ΙΒ' τῆς ἐν Ἀγκυρᾷ Συνόδου, κανὼν ΚΣ' καὶ ΔΙ' τῆς ἐν Κερθραγενῇ Συνόδου)· τῇ ἐκποίησιν δ' ἐξομοιοῦται καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ μοναστηριακοῦ κτήματος (Βαλσαμῶνος Ἑρμηνεία ΙΒ' κανόνος τῆς Ζ' οἰκουμένης Συνόδου), ἐπιτρεπομένη ὁπόταν ἡ ἐκ τῆς ἀνταλλαγῆς ὠφέλεια ᾖ κατὰ φανῆς. Εἰς τὰς διατάξεις ταύτας τῶν κανόνων ἐρεῖδεται ἡ διάταξις τοῦ ἐνάτου ἀρθροῦ τοῦ κανονισμοῦ τῶν μοναστηρίων, καὶ ἡ μὲν ἀνταλλαγὴ ἐνεργεῖται μετὰ προτέραν τεχνικὴν καταμέτρησιν, καταγραφὴν καὶ ἔνορκον ἐκτίμησιν τῶν ἀνταλλακτικῶν κτημάτων, ἡ δὲ ἐκποίησις κατὰ τὰς διατάξεις τῶν περὶ ἐκποιήσεως τῶν φθαρτῶν ἐθνικῶν κτημάτων νόμων, ἰδίως δὲ τῶν ἀχρηστῶν

κτηνῶν, τῶν δὲ κινητῶν φθαρτῶν κτημάτων καὶ τῶν περιττῶν προκόντων ἢ ἐκποιήσις ἐπιτρέπεται τοῖς μοναστηριακοῖς συμβουλίαις μετὰ τὴν ἐγκρίσιν τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς, ζητουμένης τῆς ἀδείας τοῦ ὑπουργείου μόνον ἐσάκις αἱ ὑπάρχουσαι περιστάσεις ὑπαγορεύουσιν ἐξαιρέσιν τοῦ τοιοῦτου μέτρου. Τελεῖται δ' ἡ ἐκποίησις διὰ δημοπρασίας τακτικῆς. — Διὰ δὲ τοῦ Ι' ἀρθροῦ τοῦ κανονισμοῦ ἀπαγορεύεται εἰς τὰ μοναστηριακά συμβούλια τὸ ἐκδιδόναι εἰς ἐνοικίαν πολυετῇ ἢ εἰς ἐμφύτευσιν ἢ εἰς ἄλλου εἶδους διακατοχὴν ἢ εἰς ὑποθήκην μοναστηριακά κτήματα, ἐπὶ δὲ δανειζοσθῆαι εἰς βάρος τῆς μονῆς ἢ ἐπιχειρεῖν οἰκοδομὰς περὶ δίκης, περὶ συμβιβασμοῦ καὶ τῶν ὁμοίων. Συνωδὸς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικά νόμιμα (ΙΒ' κανόνα τῆς Ζ' οἰκουμένης Συνόδου καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ζωναρᾶ, Βαλσαμῶνος καὶ Ἀριστηνοῦ) ἐνοικίαις πολυετῆς (δηλ. ὑπὲρ τὸ ἔτος) ἐπιτρέπεται μόνον ἐσάκις δὲν εἶναι ἐφικτὴ εἰς τοῦ μοναχοῦ ἢ διὰ τῆς ἐκχερσώσεως ἢ φυτεῶν τῶν κτημάτων ἢ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἐπιστάσεως ἐπιμέλεια τῶν κτημάτων. Καὶ γίνονται μὲν αἱ πολυετεῖς μισθώσεις ἐπ' ὀνόματι τῆς μονῆς, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ κτήμα, ἀλλ' αἱ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμεναι πράξεις τελοῦνται παρ' ἡμῶν ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον δὲ ὡς προσετώσαν ἀρχὴν ἀνήκει κατὰ τὰ καίμενα ἢ ἐγκρίσεις. Φρονούμεν ὅμως, στηριζόμενοι εἰς τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς λογικῆς, ὅτι ἀναγκαῖως ἔχει νὰ παρίσταται ἡ ἀμέσως ἐνδιαφερομένη μονὴ δι' ἀντιπροσώπου αὐτῆς κατὰ τὴν δημοπρασίαν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ καλεῖται πρὸς τοῦτο, ἐπὶ δὲ μᾶλλον ὅτι ἀνάγκη νὰ ζητηθῇ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἡ γνώμη τοῦ ἡγουμένου συμβουλίου πρὸς ἐγκρίσιν τῆς γενομένης δημοπρασίας, διότι εἰς αὐτὸ εἶναι διαπεπιστευμένη ἡ ἐν γέ-

ναι διοικήσεις καὶ διαχειρίσεις τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας (Κανον. τῶν Μοναστ. ἄρθ. Α' καὶ ΙΒ'), αὐτὸ τυγχάνει τὸ συμβαλλόμενον μέρος ἐν τῇ συμβάσει τῆς μισθώσεως καὶ δικαιούται ν' ἀρνηθῇ νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἐνοικιαστηρίου συμβολαίου, ἂν μὴ ἐγκρίνῃ. Σημειωτέον δέ, ὅτι κατὰ τὸ περὶ τῆς ἐν δικαστηρίῳ παραστάσεως τοῦ δημοσίου, τῶν ὁμηων, τῶν ἀγαθεργῶν καὶ ἄλλων δημοσίων καταστημάτων Δ. 12 Μαΐου 1835 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ὑπουργικὰς ὁδηγίας τῆς 3 Μαρτίου 1859, ὡς ἂν πρόκειται νὰ παρασταθῇ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἐν ὀνόματι τῆς οἰκείας μονῆς ἐνώπιον δικαστηρίου Πρωτοδικῶν, Ἐφετῶν ἢ τοῦ Ἀρείου Πάγου, δεόν ν' ἀναφέρηται εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργείων, ὑποβάλλον κατὰ τὰ κεκλινομένην τακτικὴν δικηγορικὴν πιστοποιῆσιν περὶ τοῦ ἐνόμου, ἐλλόγου καὶ εὐποστηρίκτου τῆς δίκης καὶ δηλοῦν ὅμα τὸ ὄνομα τοῦ δικηγόρου ἢ τῶν δικηγόρων, εἰς οὗς ἀναθετὰ ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης, τοῦτο δὲ ἐκδίδωσι τὴν ἄδειαν τῆς παραστάσεως ἐν δικαστηρίῳ, ἀλλ' ὡς ἂν ἐν ἀνάγκῃ ἢ ἐνάγεται ἐνώπιον Εἰρηνοδικοῦ, παρίσταται διὰ τινος τῶν παρ' αὐτῷ δικηγορούντων ἐγκρίσει τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς.—Τὰ δὲ περὶ μοναστηριακῶν ἐπισκευῶν καὶ οἰκοδομῶν ὡς ἂν πρόκειται περὶ δαπάνης ὑπερτέρας τῶν ἐκατὸν δραχμῶν ἐνεργοῦνται κατὰ τὰς περὶ τῶν δημοσίων ἔργων γενικὰς διατάξεις, τοῦτέστι συντάσσεται πρότερον καὶ ὑποβάλλεται εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργ. διὰ τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου τὸ τεχνικὸν διάγραμμα καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δαπάνης, ἐπιχειρεῖται δὲ τὸ ἔργον μετὰ τὴν διὰ Βασιλικῶν Διατάγματος ἐγκρίσιν αὐτοῦ.—Ἐν δὲ τῷ ἄρθρῳ ΙΒ' τοῦ Κανονισμοῦ ὁρίζονται τὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐκάστης Μονῆς. Τὸν προϋπολογισμὸν,

συντάσσόμενον ὑπὸ τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου, ἐξετάζουσιν ἢ τε ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ διοικητικὴ ἀρχή· μετὰ δὲ τὸν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς ἔλεγχον, εἰ μὲν δι' αὐτοῦ δὲν ἐπάγονται τροποποιήσεις, πρὸς ὧς διαφωνεῖ τυχὸν ὁ ἐπίσκοπος, ἐκδίδεται ἀπόφασις ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἣν κοινοποιεῖ εἰς τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον διὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἀλλ' ἐὰν διαφωνῶσιν, ὑποβάλλονται μετὰ τῶν παρατηρήσεων ἐκατέρωτ τῶν ἀρχῶν, ζητουμένης καὶ τῆς γνώμης τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου περὶ τῶν ἐγερθεῖσων διαφωνιῶν, ἀπαντα τὰ ἐγγράφα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ὅπερ ἀποφαίνεται ἀνεκκλήτως. Σημειωτέον, ὅτι τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον, ὡς ὅλογον ὢν διὰ τὴν κατὰ τοὺς γενικοὺς λογιστικοὺς τύπους καὶ τὰς γενικὰς διατάξεις διαχειρίζεται τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, δικαιούται νὰ ἐκκαλῇ ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργείου τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς, ὡς ἂν νομίζει αὐτὸ ἡδικομένον. Προσθετέον, ὅτι ἕκαστον μοναστηριακὸν συμβούλιον τηρεῖ ἰδιαιτέρον βιβλίον, ἐν ᾧ σημειοῖ κατὰ κεφάλαιον καὶ ἄρθρον πάντα τὰ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐγκριθέντος προϋπολογισμοῦ γενόμενα ἐτησίως ἔσοδα καὶ ἔξοδα, φυλαττομένης ἀκριβῶς τῆς χρονολογικῆς σειρᾶς διὰ τὴν ἐγγραφὴν αὐτῶν. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ βιβλίου σημειοῦται ἄνωδι τῆς σελίδος ἐκάστης μερίδος τὸ δι' ἕκαστον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τῶν προϋπολογισθεῖσων προσόδων κεφάλαιον καὶ ἄρθρον ὑπ' αὐτὸν δ' ἡμέρας καταγράφονται χρονολογικῶς τὰ ἐκάστοτε συναγόμενα, δηλονότι ἀνέχουσιν εἰς τὸ ἐπιγεγραμμένον ἄρθρον ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μέρει σημειωθεῖσων ὡσαύτως κατὰ κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τῶν ἐγκριθεῖσων πιστώσεων τοῦ προϋπολογισθεῖσων δαπανῶν, καταγράφονται

ται χρονολογικῶς αἱ εἰς ἕκαστον ἄρθρον ἀνήκουσαι δαπάναι. Αἱ ἐγγραφαὶ γίνονται κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ προχειροῦ καθ' ἡμερινόυ, ἐν ᾧ κατὰ τὰ προρρηθέντα καταγράφονται αἱ ἡμερήσιαι πρόσδοι καὶ αἱ δαπάναι ἅμα γινόμεναι. Ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ ἔτους συντάσσεται ὁ ἀπολογισμὸς τῶν δαπανῶν, ὅστις, συνωδευμένος διὰ τῶν ἀνηκόντων φύλλων τῆς λεπτομερείας καὶ διὰ τῶν τακτικῶν ἀποδείξεων τῶν δαπανῶν, ὑποβάλλεται εἰς τὸν ἑλεγχον τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν, ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ πολιτικῆς, σὺν αὐτῷ δὲ ὑποβάλλεται καὶ κατὰστασις τῶν πραγματικῶς συναχθέντων ἐν τῷ διαστήματι τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐνθα καταφαίνεται τὸ τυχὸν πλεόνασμα διὰ τῆς συμπαραβολῆς τῶν προϋπολογισθέντων. Μετὰ δὲ τὸν ἑλεγχον καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως σημειοῦται ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κτηματολογίου (ἐν τῇ σελίδι, ἣτις ὄρισται νὰ παριστᾷ τὴν κατὰστασιν τοῦ μοναστηριακοῦ ταμείου) τὸ ἄθροισμα τῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ πραγματικῶς δεδαπανημένων. Τοῦτο δὲ γίνεται ἀείποτε κατ' ἔτος, ἵνα καταφαίνεται προχείρως ἡ κατὰστασις τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων. Αὐτόδηλον, ὅτι πᾶσα δαπάνη δέον νὰ δικαιολογῇται δι' ἀποδείξεις, γεγραμμένης κατὰ τὸν περί χαρτοσήμου νόμον ἐπὶ τοῦ ἀνήκοντος σφραγιστοῦ χάρτου· σημειωτέον δὲ προσέτι, ὅτι τηρητέα ἡ διάταξις τοῦ 153 ἁρθρου τοῦ λογιστικοῦ νόμου, καθ' ἣν, τοῦ ποσού τῆς πληρωμῆς μὴ ὑπερβαίνοντος τὰς 50 δραχμάς, εἰς τὸ λήπτωρ ἢ ἀγράμματος, μνημονεύεται τοῦτο ἐν τῇ ἀποδείξει, οὗο δὲ μάρτυρες ἐγνωσμένοι καὶ παρόντες πιστοποιοῦσι τὴν πληρωμὴν, ὡλλ' ἀνωτέρας ποσότητος ἐξόφλησις τελεῖται μόνον συμβολαιογραφικῶς. — "Ο,τε δὲ προϋπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς, ἅμα συνταχθεῖς, δημοσιεύεται ἐν τῇ μονῇ πρὸς γνῶσιν πάντων τῶν μοναχῶν, ὧν

ἕκαστος δικαιούται νὰ ποιήσῃται παρατηρήσεις, μόνον δὲ μετὰ τὴν δημοσίευσιν, ἣν δέον νὰ βεβαιώσιν οἱ πρῶηνον ἡγούμενοι καὶ οἱ πρῶην σύμβουλοι, ἢ, μὴ ἐπιζώντων τοιούτων, οἱ πρεσβύτεροι τῶν πατέρων, ὑποβάλλεται σὺν τῇ περί τῆς δημοσιεύσεως ἀποδείξει εἰς τὴν ἐγκρισιν τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐγκρισιν ἐκτίθεται ἐν τῷ γραφείῳ. Ἐὰν ἐν τινι Μονῇ, παρεκτὸς τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν συμβούλων, οἱ λοιποὶ μοναχοὶ τύχωσιν ὄντες ὅλως ἀγράμματοι, ἢ ἀπαιτουμένη ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παρατείνων βεβαιώσις περὶ τοῦ ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς ἅμα συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου ἐδημοσιεύθη προσεκτικόντως γίνεται δι' ἐτέρων μοναχῶν ἐκ γείτονος Μονῆς καλουμένων, οὓς ἂν οἱ μὴ εἰδότες γράμματα ὑποδείξωσι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς ἀπολαύοντας τῆς πίστεως αὐτῶν, ὅπως μαρτυρήσωσι καὶ διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν βεβαιώσωσιν οὐ μόνον τὴν ἐγκαίρην ἐν τῇ Μονῇ δημοσίευσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅς τυχὸν ἤθελον ὑποβάλλει περὶ αὐτοῦ παρατηρήσεις. Γίνεται δὲ ἡ σύνταξις τοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ τὸν ἐν τῷ 13 ἁρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ ὀριζόμενον χρόνον, ἵνα ὁ μὲν προϋπολογισμὸς ὑπάρχῃ ἐγκριμένος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ δι' ὃν συνετάχθη ἐνιαυτοῦ, ἐκ δὲ τοῦ ἀπολογισμοῦ πληροφορηταὶ ἐγκαίρως ἡ προσετώσα ἀρχὴ ἂν οἱ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας τὴν διαχείρισιν διαπεπιστευμένοι ἐκπληρώσιν εὐσυνειδήτως τὰ αὐτῶν καθήκον, ἂν αἱ πρόσδοι καὶ δαπάναι ὦσιν ἐν τάξει ἀποδοδεγμέναι καὶ ἂν τὰ δαπανηθέντα διετέθησαν κατὰ τὰς ἀνάγκας, δι' ἃς ὠρίσθησαν. Μετὰ τὴν ἐξέλεξιν τῶν ἐτησίων ἀπολογισμῶν τῆς διαχείρισεως τῶν μοναστηριακῶν συμβουλίων ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς κατὰ τὰ διατεταγμένα διοικητικῆς ἀποφάσεως (ἥς πρόδηλος σκοπός, ὡς εἴπαμεν)

ρηται, τὸ νὰ πληροφορῇται ἡ διοικητικὴ καὶ Ἑκκλ. ἀρχή, ἐὰν τὰ μοναστηριακὰ συμβούλια τελῶσι τὸ καθήκον αὐτῶν εὐ-συνειδήτως, ἐὰν αἱ δαπάναι καὶ αἱ πρόσ-δοι ὧσιν ἀποδεδειγμένοι ἐν τάξει καὶ ἐὰν τὰ δαπανηθέντα διετέθην πράγματι δι' ὡς ἀνάγκας ἐδόθησαν), ἐὰν ἀνακαλυφθῇ κατάχρησις, δεόν νὰ διατάσσεται ἡ κα-ταδωξίς τῶν ἐνόχων ἐνώπιον τῶν δικα-στηρίων κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 439, 482 καὶ ἐπομένους τοῦ ποινικοῦ νόμου προβλεπομένας περιπτώσεις δυνάμει τοῦ ἄρθρου 493 αὐτοῦ πάλιν τοῦ ποιν. νόμου, ὃ κολάζει τὰς παραβάσεις τοῦ καθήκον-τος τῶν ἐκκλ. ὑπαλλήλων. — Κατὰ δὲ τὸ II^{ον} ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Μο-ναστηρίων, τηριζόμενον οὐ μόνον εἰς τὰς Συνοδικὰς ἐγκυκλίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱε-ροῦς κανόνας, πᾶς μοναχὸς ὑποχρεοῦται νὰ διαμένῃ ἐν τῇ μονῇ ἔλαβε τὴν κουρὰν ἣ ἐξελέξατο πρὸς ἐγκαταβίωσιν, νάπο-νέμῃ τὸ προσήκον αἵθια εἰς τοὺς πρεσβυ-τέρους καὶ νὰ συνεισφέρῃ διὰ τῆς προσω-πικῆς αὐτοῦ ἐργασίας εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς μονῆς τῆς μετανοίας αὐτοῦ. Καὶ ὁρ-θῶ; μὲν ἀπηγορεύθησαν πρὸ τοῦ κανο-νισμοῦ δι' ἐπανεληγμένων συνοδικῶν ἐγ-κυκλίων εἰς τοὺς μοναχοὺς ἡ ἐν τῇ κό-σμῳ μετὰ εἰκόνων ἢ λειψάνων ἁγίων πε-ριοδεῖα πρὸς ἀργυρολογίαν καὶ ἡ μέριμνα περὶ κοσμικῶν πραγμάτων, οἷον τὸ ἀνα-λαμβάνειν ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος καθή-κοντα, ἢ γίνεσθαι μισθωτὰς καὶ ἐνοικια-στὰς ἀλλοτρίων κτημάτων ἢ παρανύμ-φους καὶ ἀναδόχους, διότι πᾶς μοναχὸς ἀποταξάμενος τῷ κόσμῳ, ἵνα μόνον τῷ Θεῷ ἄρῃσῃ, ὀφείλει διαμένειν ἀείποτε ἐν τῇ μονῇ τῆς μετανοίας αὐτοῦ, ἐξερχόμε-νος μόνον δι' ἐπείγουσαν ἀνάγκην κατα-φανῇ ἢ δι' ὑπηρεσίαν τῆς μονῆς, καὶ τοῦτο ἀδείχῃ τῆς προεστῆσης μοναστηρια-κῆς ἀρχῆς. Ἡ δ' ἀπονομή σεβασμοῦ ὑπὸ τῶν μοναχῶν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν ἀδελφούς ρητῶς ἐπιτάσσεται ὑπὸ

τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, εἰς οὗ παράγ-γελμα στηρίζεται καὶ τὸ εἰς συνεισφορὰν διὰ προσωπικῆς ἐργασίας χρέος· ἀλλὰ διὰ τῆς φράσεως προσωπικὴ ἐργασία νοη-τέον ἢν ἕκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῆς διανοητικῆς ἢ σωματικῆς αὐτοῦ δυνά-μεως ὀφείλῃ νὰ παρέχῃ, διότι, ὡς κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον «ἐν ἐνὶ σώματι πολλὰ μέλη ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τῇ αὐτῇ ἔχει πράξινο», οὕτω καὶ εἰς τὴν ὁλομέλειαν πάσης μοναστηριακῆς ἀδελ-φότητος, θεωρουμένης ὡς ἐνὸς σώματος, ἕκαστον μέλος ἔχει ἴδιον χάρισμα, ἴδιον πρᾶξιν. Αὐτόζηλον δὲ, ὅτι καὶ πᾶς μοναχὸς δικαιοῦται νάπαιτῇ καὶ λαμβάνῃ τὰ εἰς συντήρησιν αὐτοῦ ἀναγκαῖα καὶ ἂν καταστῇ ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν, τὴν προσήκουσαν περιθαλψίν ἐκ τῆς κοινῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, ἥτις, μετὰ καὶ ἀδιαιρέτως οὕτω κατὰ τὸν προσδιορισμὸν αὐτῆς, οὐδέποτε δύναται διαιρεθῆναι με-ταξὺ τούτου ἢ ἐκείνου τῶν μοναχῶν πρὸς κάρπωσιν ἢ ἰδιαιτέρων ἀποθησαύρισιν, διότι εἰς οὐδένα τῶν ἀπαξ γενομένων πα-ραδεκτῶν εἰς τὴν ἀδελφότητα σύγχωρεῖ-ται κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον νὰ εἴπῃ «τοῦτό ἐστιν ἐμόν». Δεκτέον δὲ καὶ αὖ-θις ὅτι, ἵνα ἐνστερνισθῇ τις τὸν μοναστι-κὸν βίον, δὲν ἀρκεῖ μόνον ὁ συνήθως διὰ μόνης τῆς πληρώσεως, ἢ τῆς προσεγγί-σεως τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἡ-λικίας προσκτώμενος τέλειος νοῦς, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ δοκιμασία κανονικῇ, ὅπου πιστωθῇ ἂν δύναται οὗτος νὰ ἐγκαρτε-ρήσῃ εἰς αὐτόν. Ἐνεκα τούτου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, στυχοῦσα καὶ ταῖς διατάξεσι τῆς καθόλου Ἑκκλησίας, εἶχεν ἐκδώσει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1839 καὶ μετὰ ταῦτα διαφόρους ἐγκυκλίους, δι' ὧν ἀπηγορεύον-τὴν ἐν ταῖς μοναῖς παραδοχὴν νεανίσκων ἢ ἀγνώστων, ὁρμημένων ἐκ τοῦ πόθου τῆς ἀποφυγῆς τῆς στρατείας ἢ τῆς ἐρᾶς σεως κρυπτηρίου, ὁρίσασα ἰδίως, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ κουρὰ τοῦ μὴ ὑποστάντος

πρότερον τὴν κατὰ τὰς διατάξεις τῶν κανόνων (Κανὼν Ε' τῆς ΑΒ' Συνόδου) τριετὴ δοκιμασίαν καὶ μὴ πληρώσαντος τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας ἔτος· αὐτὰ ταῦτα ἐνομοθετήθησαν εἰτα καὶ διὰ τοῦ ΙΑ' ἄρθρου τοῦ Σ. νόμου. Διὰ δὲ τοῦ κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων ἄρθρου ΙΔ' ὠρίσθη, ὅτι δύναται μὲν ὁ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος πληρώσας νὰ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον, προσάγων τῷ ἡγουμένῳ ἀποδεικτικὸν τῆς εἰς ἓνα τῶν ῥημίων νομίμου αὐτοῦ ἐγγραφῆς καὶ δόσεως τοῦ ὄρκου τοῦ πολιτοῦ, ἀλλὰ δὲν κείρεται, πρὶν ἢ δοκιμασθῇ ἐπὶ τριετίαν ὡς ὑποτακτικὸς γέροντος ἐπὶ ἡπιότητι καὶ ἡφαλίότητι καὶ μετὰ τοῦτο ἐγκριθῇ ἢ κοινὰ αὐτοῦ κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν κανόνων τελεσπισμένα ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου, εἰς ὃν ὁ τῆς μονῆς ἡγούμενος, συνεπικυροῦντων τοῦ τε συμβουλίου τῆς μονῆς καὶ τοῦ γέροντος αὐτοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ τοῦ δοκίμου, ἐπιδίδωσιν ἐγγραφὴν μαρτυρίαν περὶ τῆς σταθερᾶς καὶ ἐπιμόνου προσηλώσεως αὐτοῦ εἰς τὸν μοναστικὸν βίον, τῆς πραότητος, εὐπειθείας καὶ σωφροσύνης αὐτοῦ, ὧν δείγματα ἀποχρῶντα παρέσχε κατὰ τὴν τριετὴ δοκιμασίαν. Κατὰ τὰνωτέρω οὐδεὶς μοναχὸς δύναται νὰ προσλαμβάνῃ τινα ὡς ὑποτακτικὸν ἄνευ προηγουμένης ἀδείας τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου, ὅπερ ὀφείλει νὰ εἰδοποιῇ περὶ τούτου καὶ τὸν ἀρμόδιον ἐπίσκοπον, ἐγγράφον ἅμα τὸν προσελθόντα δόκιμον ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ. Ὅφείλει δὲ ὁ δόκιμος νὰ ὑποτάσσεται εἰς τε τὸ συμβούλιον καὶ εἰς τὸν γέροντα αὐτοῦ, εὐλαβούμενος καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν τῇ μονῇ πατέρας. Ἐὰν δὲ ἀπειθῶς καὶ ἀτάκτως διέγῃ, μετὰ νοθέτησιν τοῦ συμβουλίου ἀντιπρόεδρος βελτιώσεως ἀποδειχθεὶς, ἀποπέμπεται τῆς μονῆς τῇ ἀποφάσει τοῦ συμβουλίου γνωστοποιουμένη εἰς τὸν ἐπίσκοπον. Ἀλλὰ

καὶ ὁ ἐπίσκοπος δικαιούται ἂψ' αὐτοῦ νὰ διατάξῃ τὴν ἐκ τῆς μονῆς ἀπέλασιν τοῦ ἀτάκτως διάγοντος δοκίμου παρὰ τὴν γνώμην τοῦ συμβουλίου. — Τὸ δὲ ΙΕ' ἄρθρ. τοῦ Κανονισμοῦ ὀρίζει, ὅτι ἕκαστος μοναχὸς κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ ὀφείλει νὰ ἐμμένῃ διὰ παντός ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἔχει τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, ἐξερχόμενος αὐτοῦ μόνον δι' ὑπηρεσίαν τοῦ μοναστηρίου, καὶ τοῦτο κατ' ἀδειαν τοῦ ἡγουμένου, στηρίζεται εἰς τε τοὺς κανόνας καὶ τὰ ἄρθρα 2 καὶ 8 τοῦ ἰσχύοντος νόμου ἔχοντος Δ. τῆς 4 Δεκεμβρίου 1834, καθ' ἃ ἐπιτρέπεται ἢ ἐκτός τῆς μονῆς τῆς μετανοίας αὐτοῦ διαμονὴ τοῦ μοναχοῦ, ὡς ἐκρίθη ἄξιος ὑπηρεσίας ἐκκλησιαστικῆς ἢ διδασκαλικῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἡγούμενος δὲν δύναται νὰ ἀποχωρῇ ἐκ τῆς μονῆς ἄνευ ἀδείας τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου, ὅτε πρὸς ἔξοδον μοναχοῦ οἰοῦντος ἀπαιτουμένης ῥήτης ἀδείας τῆς μοναστηριακῆς ἀρχῆς.

Ἐξεταστέα εἰδικώτερον τὰ κατὰ τὴν περιουσίαν τῶν μοναχῶν. Ὁ Σ' κανὼν τῆς πρωτοδευτέρας Συνόδου, αὐτολεξεὶ καταχωρισθεὶς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ΙΖ' ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ, αἶρει πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι ἡ μονὴ τῆς μετανοίας ἑκάστου μοναχοῦ α') κατὰ τὴν κυριότητα τῶν κατὰ τὴν ἀπόκαρσιν προσφερομένων αὐτῇ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ κτημάτων καὶ β') καθίσταται νόμιμος κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτοῦ θανόντος, ὡς εἰδικώτερον ὀριζοῦνται κατωτέρω. Αὐτῷ τῷ Κανόνι στοιχοῦσι καὶ αἱ ἐν Ἀρμενοπούλῳ (βιβλ. ε' τίτλῳ δ' 3 καὶ 4) διατάξεις. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπογραφῆς τῶν πραγμάτων, ἃ προαιρεῖται νὰ προσφέρῃ τῇ μονῇ ὁ ὡς δόκιμος εἰσερχόμενος εἰς αὐτήν. Ἡ ἀπογραφή κατατίθεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ μοναστηρίου, καὶ μετὰ τὴν παραδοχὴν τοῦ δοκίμου εἰς τὴν τῶν μοναχῶν χορείαν συντάσσεται

περί τῆς προσφορᾶς συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ νόμου, μεταγράφεται δ' ἡ πράξις καὶ εἰς τὰ βιβλία τῆς μεταγραφῆς, ἐὰν ἀντικείμενον ἔχῃ τὴν εἰς τὴν μονὴν μετὰθεσιν κυριότητος ἀκινήτων, ἐμφυτεύσεως ἢ ἐπιφανείας, αὐστασιν δουλείας ὑπὲρ αὐτῆς, συνωδᾷ πρὸς τὸ ἴδιον τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου· τὰ δὲ προσφερόμενα κινήτὰ ἢ ἀκινήτα σημειοῦνται ἀπαρallάκτως ἐν τῷ κτηματολογίῳ τοῦ μοναστηρίου. Ἐὰν ἡ περιουσία, ἣν ὁ μονάσαι βουλόμενος προτίθεται νὰ εἰσενέγκῃ εἰς τὸ μοναστήριον, ἦναι βεβαρημένη δι' ὑποθήκας ἢ ἄλλου ἀπολύτου δικαιώματος, ἢ ἐὰν ἔχῃ χρέη ὁ εἰσφέρων, ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ταῦτα ἐν τῇ ἀπογραφῇ, ἀπόκειται δ' εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, σταθμίζον τὰ βάρη ταῦτα καὶ τὰ χρέη, ὧν τὴν ἔκτισιν ὁ μονάσαι βουλόμενος θέλει νὰ ἐπιβάλῃ τῇ μονῇ, ν' ἀποφύνηται περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ τῆς ἀποποιήσεως αὐτῆς. Ἄν δ' ὁ συντάξας τὴν ἀπογραφὴν ἀπέκρυψε μὲν τὰς ὑποθήκας ἢ τὰλλα δικαιώματα, ἢ μὲν νόμιμος ἰσχύς αὐτῶν κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦται, ἐπιτιμωμένου μόνον τοῦ καταψευσαμένου ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ἂν δὲ ἀπέκρυψε τὰ χρέη, ἡ μονὴ ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς συνεισενεχθείσης περιουσίας, ἐπιτιμωμένου ἅμα τοῦ μοναχοῦ· ἄλλὰ τοῦχόν εἰσενεγκόντος εἰς τὴν μονὴν τοῦ μονάσαι βουλομένου κατ' εἶδος μόνον ὁρισμένα πράγματα, οὐδαμῶς ἐνέχεται ἡ μονὴ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν, ὡς εἰδικῶς ὁρισμένων πραγμάτων δωρεοδόχος. Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ μοναχοῦ, ἐὰν ἡ μονὴ ἦναι ὁ μόνος κληρονόμος αὐτοῦ, ἀποδεξαμένη ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς τὴν κληρονομίαν, ἐνέχεται εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν ὡς πᾶς ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος μέχρι τῆς ἐξαντλήσεως τῆς κληρονομικῆς περιουσίας. Ἄν δὲ ἐκκληρονόμησε τὸν μοναχὸν μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ

ἐνέχεται κατὰ λόγον τῆς κληρονομίας αὐτῆς μερίδος. Ἄν δὲ τέλος, λαβοῦσα κατ' εἶδος ὁρισμένα πράγματα λόγῳ δωρεᾶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς κούρας τοῦ μοναχοῦ οὐδαμῶς ἐκκληρονόμησεν αὐτόν, κληρονομία μὲν οὐκ ἐκκληρονόμησεν αὐτόν, κληρονομία δὲ ὑπὸ ἄλλων, εἰς οὐδὲν ἐνέχεται ἕνεκα τῶν ἐγγχειρογράφων κατ' αὐτοῦ παितήσεων. Ῥητέον δὲ περὶ τῆς ἐκ διατίθεσθαι ἱκανότητος τῶν μοναχῶν εἶς: Ἐὰν ἄτεκνος μονάσῃ, ἡ περιουσία αὐτοῦ περιέρχεται εἰς εἰς τὴν μονήν, ἐὰν ἔχῃ μὲν τέκνα, θέλῃ δὲ νὰ διατίθῃ τὸ ὅλον τῆς περιουσίας ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτοῦ, μὴ διατάξας περὶ αὐτῆς κατὰ εἶδος εἰς τὸ μοναστήριον εἴσοδον, ὀφείλει νὰ ἀριθμῶν ἑαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων νὰ ἐπιτηρήσῃ, ἐν μερίδιον, ὅπερ περιέρχεται εἰς τὴν μονήν. Ἐὰν δὲ συνεστῶτος γάμου, προελόμενος τὸν μοναχικὸν βίον, βουλευθῇ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν μονήν, αὐτός εἶναι ἀνὴρ, ὀφείλει ἀποδοῦναι συμβίβιον αὐτοῦ τὴν προῖκα καὶ εἰ τι εἴτις ἔλαβε παρ' αὐτῆς καὶ προσέτι τοσοῦτον μέρος ἐκ τῆς γαμικῆς δωρεᾶς, ὅσον τῆς τελευτῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀνήκει αὐτῷ κατὰ τὰ ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ νομίμως συμφωνημένα, εἰ δὲ εἶναι γυνὴ ἡ μοναχὴ, ὁ σύζυγός, παρακρατῶν τὴν γαμικὴν δωρεάν, ἀποδίδωσι τῇ γυναικὶ λοιπὸν τῆς προίκος καὶ εἰ τι ἄλλο ἀνήκει αὐτῇ. Εἰ δ' ἀμφότεροι θέλουσι νὰ μονάσωσι, μηδαμῶς ἐξεταζομένων τῶν περιουσιῶν συμβολαίων, ὁ μὲν ἀνὴρ παρακρατῶν τὴν γαμικὴν δωρεάν, ἡ δὲ γυνὴ τὴν προῖκα. Ἐὰν δὲ μοναχὸς μετὰ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἀπόκασιν κτήσεται περιουσίαν ἐκ κληρονομίας ἢ ἐκ δωρεᾶς τῶν ἰδίων, ἰδελφῶν, θειῶν ἢ ἄλλων, δικαιούται οὗτος κατὰ τὴν Ε' Νεαράν τοῦ Διοκλήτους διατιθέναι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ εἰρησυνήθως εἰς αὐτὸν περιελθόντα, ἐὰν, ὅτε προσελθὼν νὰ μονάσῃ, ἀφιερώσῃ τι εἰς τὸ τῆς μονῆς αὐτοῦ μοναστήριον. Ἄλλως δὲ δικαιούται μόνον νὰ διαθέσῃ τὰ δύο τρίτα αὐτοῦ

τῶν, τὸ δ' ἕτερον τρίτον προσκυροῦται εἰς τὴν μονὴν. Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι, ὀνησκοντος μοναχοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται μὲν τῇ δημοτικῇ ἢ διοικητικῇ ἀρχῇ νὰ ἀπέρχηται εἰς τὸ μοναστήριον πρὸς ἀπογραφὴν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ ἢ ἐπίθεσιν τῶν σφραγίδων, οὐ ἔνεκα διὰ τῆς ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 28 Σεπτεμβρίου 1837 διετάχθη, ὅτι ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ σύμβουλοι, παρόντων τοῦλάχιστον τῶν πλειόνων μοναχῶν, θέλουσιν ἀπογράφει ἀκριβῶς τὴν εὐρεθεῖσαν αὐτοῦ περιουσίαν εἰς κατάλογον, ὃν, ἐγγραφέντα πρότερον εἰς τὸν μοναστηριακὸν κώδικα, θέλουσι πέμπει διὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰς τὸν ἀρμοδίον διοικητὴν, δὲν κωλύονται ὅμως αἱ ἀρμοδίαι ἀρχαὶ ἢ κατὰ πρόσκλησιν τινος τῶν ἐχόντων νόμιμον συμφέρον (οἷον τῆς μονῆς ἢ τῶν υἱῶν τοῦ θανόντος) ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ ἐνεργῶσιν ἐπιθεσιν σφραγίδων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1049 καὶ ἐπομένων τῆς Πολ. Δικονομίας.

Περὶ δὲ τῆς μεταφορᾶς τῶν μοναχῶν ρητέον, ὅτι τὸ ΙΒ' ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ στηρίζεται εἰς τὴν διάταξιν τοῦ Δ' κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, καὶ τοῦ Π' κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἐξ ὧν προκύπτει, ὅτι ἡ μεταφορὰ μοναχοῦ ἀπὸ μονῆς εἰς μονὴν ἐπιτρέπεται πρὸς μόνον τὸ τέλος τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῆς μονῆς καὶ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τῶν μοναχῶν, ὅταν ἁμφω αἱ μοναὶ ὑπάγωνται εἰς τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ αὐτοῦ ἐπισκόπου ἢ ὅταν τῆς μονῆς, ἐξ ἧς ὁ μοναχὸς προσλαμβάνεται, ὑπαγομένης εἰς ἄλλον ἐπίσκοπον, συνουδοκῇ καὶ ἐκεῖνος εἰς τοῦτο. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο μόνον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποφαίνεται περὶ τῆς τοιαύτης μεταφορᾶς. Τὸ δὲ ΙΘ' ἄρθρον στηρίζεται εἰς τοὺς κανόνας τῶν ἱερῶν Συνόδων Δ', Η' καὶ ΚΓ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς, ΜΑ' καὶ ΜΣ' τῆς Ε' οἰκουμενικῆς, ΚΑ' τῆς

Ζ' οἰκουμενικῆς, Β' καὶ Δ' τῆς ΑΒ', Π' τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ ἄλλους, ὧν δυνάμει οὐ μόνον δὲν ἐπιτρέπεται μοναχῷ νὰ μεταβαίνει κατ' ἀρέσκειαν ἀπὸ μοναστηρίου εἰς μοναστήριον, ἀλλ' οὐδὲ νὰ γίνηται δεκτὸς εἰς ἄλλο μοναστήριον, ἂν μὴ κομίζῃ ἀπολυτήριον τοῦ οἰκείου ἡγουμένου, συναινούντος καὶ ἐγκρίνοντος τοῦ ἀρμοδίου ἢ τῶν ἀρμοδίων ἐπισκόπων. Ἀλλ' ἡ περιουσία τοῦ μοναχοῦ διατηρεῖται ἐν τῇ πρώτῃ μοναστηρίῳ τῆς μετανοίας αὐτοῦ, συναρᾷ πρὸς τὸ Ζ' κεφάλαιον τῆς Ε' Ἰουστινιανείου Νεαρᾶς, τὸν ΙΘ' κανόνα τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸ Δ' κεφάλαιον τοῦ ΙΑ' τίτλου τοῦ νομοκάνονος τοῦ Φωτίου καὶ τὴν § 7 τοῦ Ε' βιβλίου τίτλου Δ' τῆς ἐξαβιβίου. Σημειωτέον ὅτι ὁ μοναχὸς ὁ ἀφ' ἑνὸς μοναστηρίου εἰς ἑτέραν μονὴν μεταβαίνων δι' ἀπολυτηρίου τοῦ οἰκείου ἡγουμένου καὶ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἀρμοδίου ἢ τῶν ἀρμοδίων ἐπισκόπων κτῆται τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι μετὰ τρία μὲν ἔτη ἀπὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν ἔχουσαν ἐλάττους τῶν εἴκοσι μοναχῶν, μετὰ ἑξ ὁδὲ, εἰς ἑχρηπλείους τῶν εἴκοσιν. Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ οἰκείου εἰς ἕτερον μοναστήριον μεταπεμπόμενος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου δὲν θεωρεῖται ἀπλοῦν μέλος τῆς ἀδελφότητος, ἀλλὰ μέλος τῆς μοναστηριακῆς ἀρχῆς ἐπὶ σκοπῷ βελτιώσεως καταστάσεως αὐτοῦ τούτου τοῦ μοναστηρίου. Εἰρήσθω τέλος, ὅτι τὰ περὶ τῶν ἀνδρῶν μοναστηρίων κεκανονισμένα ἐφαρμόζονται κατὰ τὸ Κ' ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ, στηριζόμενον καὶ τοῦτο εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, καὶ εἰς τὰ γυναίκεϊα μοναστήρια καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς μοναζούσας, αἵτινες δὲν δύνανται μόνον νὰ προσκλήσωνται ἱερωσύνην.

Ρητέον προσέτι ὅτι τὰ εἰς τὴν μονὴν ἀνήκοντα μετόχια δὲν ἀπαρτίζουσιν αὐτοτελὲς μοναστήριον, ἀλλ' ἀποτελοῦσι

μέρος δλοκληρωτικὸν τῆς μονῆς, ἀφ' ἧς ἐξαρτῶνται· ὅθεν ἡ διοίκησις αὐτῶν ἀπόκειται εἰς τὴν ἐν τῇ μονῇ νομίμως καθεσταμένην ἀρχήν, ἥτις δικαιούται νὰ ἀποστείλῃ καὶ ἕτερον μοναχὸν εἰς διοίκησιν αὐτῶν, εἰ τυχὸν κεῖνται εἰς μακρὰς ἀποστάσεις· οἱ δ' ἐν αὐτοῖς ἱεροὶ ναοὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἰδιαίτερα εὐκτήρια τοῦ κατὰ καιροῦ ἀποστελλομένου ἢ ἀποστελλομένων μοναχῶν.

Διασαφητέον προσέτι ὅτι περὶ πάσης ἐν γένει ὑποθέσεως τὰ μοναστηριακὰ συμβούλια ὀφείλουσι ν' ἀναφέρονται τῷ οἰκίῳ ἐπισκόπῳ, ὅστις τὰς μὲν ἀναγομένας εἰς τὰ πνευματικὰ ἢ ἐνεργεῖ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀρμοδιότητι ἢ παραπέμπει εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον, τὰς δὲ εἰς τὰ κοσμικὰ διεσθύνει ἀνευ ἀναβολῆς εἰς τὸν Νομάρχην μετὰ γνωμοδοτήσεως ἡτιολογημένης· οὗτος δὲ πάλιν ἢ ἐνεργεῖ ἀπ' εὐθείας, ὅτε τὸ περὶ οὗ πρόκειται ὑπάγεται εἰς αὐτόν, ἢ ὑποβάλλει· τὰ ἔγγραφα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ἐκφέρων καὶ τὴν γνώμην αὐτοῦ διὰ τὴν περαιτέρω ἐνέργειαν τῶν δεόντων· ἀλλ' ἐν ἐπείγουσῃ περιστάσει δικαιούνται, καὶ ὀφείλουσι μάλιστα, ν' ἀποτείνωνται καὶ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ταυτοχρόνως.

Σημειωτέον τέλος, ὅτι εἰς τὸν ἀρμόδιον ἐπίσκοπον, τὸ μὲν ἐν γνώσει ὄντα τοῦ χρόνου, καθ' ὃν λήγει ἡ ἐν τῇ δευτέρᾳ παραγράφῳ τοῦ Β' ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ προσδιωρισμένη διάρκεια τῆς ἡγουμενικῆς ὑπηρεσίας, τὸ δὲ ἐκκρίνοντα τὰς ὑπὸ τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου χορηγούμενας εἰς μοναχοὺς ἀδείας καὶ εἰδότα τὰς τῆς μονῆς ἀποστάσεις τῶν διαφόρων μετοχίων, ἐνθα ἐπιστατοῦσι μοναχοί, καὶ ἐπομένως τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ἵνα εἰδοποιηθῶσιν οὗτοι καὶ συνέλθωσιν ἐγκαίρως, ἂν θέλωσιν, εἰς τὴν μονὴν πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ἀπόκειται τὸ διατάσσειν τὴν νέαν ἐκλογὴν καὶ ὀρίζειν καὶ τὴν ἡμέραν

τῆς ἐνάρξεως τῆς ψηφοφορίας· Ἡ δὲ ταγὴ τοῦ ἐπισκόπου, κοινοποιουμένη εἰς πάντας τοὺς ἐν τῇ μονῇ ἀδελφούς, πέμπεται παραχρῆμα καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς τῆς μονῆς, λαμβανομένης παρ' ἐκάστου τούτων τακτικῆς περὶ τῆς κοινοποιήσεως ἀποδείξεως, ἥτις προσαρτᾶται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκλογῆς. Τὸν δὲ κατάλογον τῶν ἐχόντων δικαίωμα ψήφου συντάσσει τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον καὶ δημοσιεύει ἐν τῇ μονῇ πρὸς γνώσιν πάντων τῶν συγκροτούντων τὴν ἀδελφότητα μοναχῶν γενομένων δὲ τυχὸν ἀμφισβήτησεων τοῦ καταλόγου, ὅστις ἐξάγεται ἀναγκαιῶς ἐκ τοῦ μοναχολογίου, ἐνθα σημειοῦται ὁ χρόνος τῆς ἀποκάρσεως ἢ τῆς προσελεύσεως ἐκάστου μοναχοῦ, αἶρονται αὐταὶ διὰ τῆς συμπαραβολῆς πρὸς τὸ μοναχολόγιον· ἀλλ' ἂν τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἀπορρίψῃ ἔνστασιν ἑλλογον, ἢ ἔνστασις ἐπαναλαμβάνεται ἐνώπιον τῆς τῇ ἐκλογῇ διεθυνούσης ἐπιτροπῆς, ἢ τις, προσαγομένου τοῦ μοναχολογίου, ἀποφαίνεται ἀμέσως διὰ πράξεως αὐτῆς περὶ τῆς γενομένης ἐνστάσεως. Διευθύνεται δὲ ἡ ἐκλογὴ ὑπὸ ἐπιτροπῆς, ἣ τις ἐν μὲν τοῖς μοναστηρίοις, ἐνθα εἰσὶ πλείονες τῶν εἴκοσι μοναχῶν, σύγκαιται ἐκ 5 μελῶν, δηλονότι τοῦ ἡγουμένου, δύο τῶν ἐχόντων τὰ πρεσβεῖα (ἢτοι τὰ πρεσβεῖα τῆς ἱερωσύνης ἢ, ἐν ἀπουσίᾳ τοιούτων, τὰ πρεσβεῖα τῆς κουρᾶς), καὶ δύο τῶν μεταξὺ τῶν μοναχῶν ἱκανωτέρων, προσδιοριζομένων ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ἐν δὲ τοῖς ἔχουσιν εἴκοσιν ἢ ἐλάττω τῶν εἴκοσι σύγκαιται ἐκ τριῶν μελῶν, δηλονότι τοῦ ἡγουμένου, ἐνὸς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μεταξὺ τῶν μοναχῶν ὀριζομένου καὶ ἐνὸς ἑτέρου, τοῦ πρεσβυτέρου τῇ ἡλικίᾳ (εἴτε ἱερωμένου εἴτε μὴ). Ὑπολογίζεται δὲ πρὸς σχηματισμὸν τῆς ἐπιτροπῆς ὁ ἀριθμὸς δώδεκα τῶν ἐν τῇ μονῇ κεκαρμένων μοναχῶν καὶ οὐχὶ μόνων τῶν ἐχόντων

δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν. Πρόδῃλον ὅτι ἡ παντελὴς ἄγνοια γραμμάτων ἢ ἀνικανότης (ἀνικανότης κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενα) τινὸς τῶν ἀνωτέρω μελῶν ἐπάγει τὴν πρόσληψιν τοῦ ἀμέσως ἐπομένου κατὰ τὴν χειροτονίαν ἢ τὴν κουράν ἢ τὴν ἡλικίαν. Τὰ δ' ὀνόματα τῶν μελῶν τῆς διευθυνούσης τὴν ἐκλογὴν ἐπιτροπῆς γνωρίζονται τοῖς μοναχοῖς διὰ τῆς πρὸς τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον διαταγῆς τοῦ ἐπισκόπου. Ἀλλ' ἐν μοναστηρίῳ, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἐξ ὁμοῦ μοναχοί, ὧν οὐδεὶς στερεῖται τοῦ δικαίουματος τοῦ ἐκλέγειν, ἔάν, τῆς διευθυνούσης τὴν ἐκλογὴν ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τριῶν, οἱ ὑπολειπόμενοι τρεῖς τύχῳσιν ὄντες ἀγράμματοι; Τὸ ὕπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀπεφάνητο ὅτι τότε ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν τριῶν τούτων ἀγοραμμάτων ὁ ἀρμόδιος ἐπίσκοπος ὀφείλει νάποσειλῃ πρὸς αὐτοὺς, ὃν ἂν οὗτοι ἐκ μονῆς γείτονος ὑποδείξουσιν ὡς ἀπολαύοντα τῆς πίστεως αὐτῶν μοναχόν, ἵνα μαρτυρήσῃ καὶ διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ βεβαίωσῃ τὴν θέλησιν τῶν ἀγράμμάτων, ὅστις ἅμα τῇ περατώσει τοῦ ἔργου τοῦτοῦ ἐπανέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν μονὴν — ἢ ὑπηρεσία τῶν μοναστηριακῶν συμβούλων οὔτε πρὸ τῆς πενταετίας διακόπτεται, ἐκτός ἔάν κηρυχθῶσιν ἔκπτωτοι, ὅτε διατάσσεται νέα ἐκλογὴ, οὔτε μετὰ τὴν λήξιν τῆς πενταετίας δύναται νά παραταθῇ ὅθεν ἡ νέα ἐκλογὴ θέον νά διατάσσεται καὶ νά ἐνεργῇται πρὸ τῆς λήξεως τῆς πενταετίας, σκοπούμενων τῶν δυναμένων νά συμβῶσι περιστάσεων, ἥτοι τῆς τοῦ ἁποουσίας τινὸς ἢ τινῶν μοναχῶν καὶ τοῦ ἀναγκαίου πρὸς ἐπάνοδον αὐτῶν χρόνου, τῶν ἐνστάσεων καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκδικάσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, τῆς ἐφέσεως καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκδικάσεως αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ διὰ νέαν ἐκλογὴν ἐν περιπτώσει ἀκυρώσεως αὐτῆς ἀπαιτηθησομένου χρό-

νου. (Βλέπε πλεονα ἐν Φλογαίτου Ὁδηγῷ Δημοσίων καὶ Δημοτικῶν Ὑπαλλήλων § 222 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μονομαχία καλεῖται ἡ πρὸς ἐξώδικον ἱκανοποίησιν τῆς προσβληθείσης τιμῆς τελούμενη καθ' ὠρισμένους ὑπὸ τῆς συνηθείας κανόνας μεταξὺ δύο προσώπων κατὰ πρόκλησιν τοῦ θεωρουμένου ἐαυτὸν προσβληθέντα δι' ὀπλων μάχῃ. Ὡς τοιαύτη ἡ **μόνομαχία** εἶναι μὲν ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερον ἀξιοποινὸς τῆς ἐκ προμελετήσης ἀνθρωποκτονίας καὶ τῶν προμελετημένων τραυμάτων, διότι ἐλαττέριον μὲν αὐτῆς εἶναι ὁ πόθος τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς προσβληθείσης τιμῆς, τελεῖται δὲ καθ' ὠρισμένους ὑπὸ τῶν συνηθειῶν κανόνας· ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀποτελεῖ ὅπως δῆποτε ἀδίκημα ἄξιον τιμωρίας, οὐ μόνον διότι ἡ νομοθεσία πάσης πεπολιτισμένης κοινωνίας ἀπαγορεύει ἀναγκαιῶς πᾶσαν ἐξώδικον ἱκανοποίησιν τῆς προσβληθείσης φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ διότι οὕτε ἀληθῶς ἱκανοποιεῖται αὕτη διὰ τῆς **μονομαχίας**, στρεφομένης πλειστάκις ὑπὲρ τοῦ ἀξίου τιμωρίας προσβολῆς τῆς τιμῆς, οὔτε περιορίζεται ὡς ἐπὶ τὰ πολλὰ εἰς τὸ προσήκον μέτρον ἢ διὰ τῆς **μόνομαχίας** τιμωρία. Ὁ Γαλλικὸς Ποινικὸς νόμος οὐδεμίαν περιλαμβάνει εἰδικὴν περὶ **μόνομαχίας** διάταξιν, οὐ ἔνεκα ἐφαρμόζονται ἐν Γαλλίᾳ εἰς τὴν **μόνομαχίαν** αἱ περὶ ἀνθρωποκτονίας καὶ τραυμάτων βαρεῖται διατάξεις τοῦ νόμου. Ἀλλὰ προδήλως τοῦτο εἶναι ἄδικον, διότι κατὰ τὰ προῤῥηθέντα ἡ **μόνομαχία** εἶναι ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερον τιμωρητὴ τῆς ἀνθρωποκτονίας καὶ τῶν προμελετημένων τραυμάτων. Ὁρρότερον ὁ παρ' ἡμῖν ποινικὸς νόμος κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1822, τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831 ἐξαπακτέρησε τὴν **μόνομαχίαν** ὡς αὐτοτελὲς ἀδίκημα, συμπεριλαβὼν τὰς περὶ αὐτῆς ποινικὰς δια-

τάξεις ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῶν περὶ συγχύσεως τῆς δημοσίας εἰρήνης καὶ περὶ αὐθαιρέτων πράξεων ἀδικημάτων. Τιμωρεῖ δὲ οὐ μόνον τὴν μονομαχίαν, εἴτε ἐπὶ ἡλθεν ἐξ αὐτῆς ἀποτελεσμά τι ἐπιβλαβές, ὅτε καὶ ἐπιτείνεται κατὰ λόγον τοῦ ἀποτελέσματος ἡ καταγνωστέα ποινὴ, εἴτε δὲν ἐπὶ ἡλθεν, ὅτε ἡ ποινὴ εἶναι πολλῶν ἐλαφροτέρα (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 208), ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πρόκλησιν εἰς μονομαχίαν, ὡς καὶ τὴν ἀποδοχὴν τῆς τοιαύτης προκλήσεως, καὶ ἐὰν δὲν ἐπὶ ἡλθε μονομαχία (ἄρθρ. 209). Κηρύττει δ' ὡς ἰδιαιτέραν ἐπιβαρυντικὴν αἰτίαν τὴν ἀπόρριψιν τῆς προτάσεως περὶ δικαστικῆς διαλύσεως τῆς διαφορᾶς ἢ τὴν ἐπ' ἀνόδον εἰς τὴν μονομαχίαν μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς δικαστικῆς αὐτῆς λύσεως (ἄρθρον 210). Ἀντιθέτως δὲ πρὸς τὴν γενικὴν ἀρχὴν περὶ τιμωρίας τῶν συναιτίων καὶ συνεργῶν ἀπαλλάσσει διὰ ῥητῆς αὐτοῦ διατάξεως πάσης ποινῆς τοὺς κατὰ τὴν μονομαχίαν περισταμένους μάρτυρας ἢ βοηθοὺς, ἥτοι ἐπιτηρητὰς τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς, ἱατροὺς, νοσοκόμους κλπ. (ἄρθρ. 211).

Δ. Ζαλοβχος

Μονοπώλιον. Οὕτω καλεῖται ὁ θεσμός τῆς πολιτείας, καθ' ὃν ἡ διαχείρισις καὶ τὸ ἐμπόριον ὠρισμένου εἴδους ἐκ τῶν κοινῆς χρήσεως προϊόντων γῆς ἢ τέχνης παρέχεται δι' εἰδικοῦ νόμου ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς ἐταιρείαν ἢ ἄτομον. Τοιαῦτα εἶνε τὰ μονοπώλια τοῦ καπνοῦ, τοῦ οἶνου πνεύματος, τοῦ ἄλτου, τῆς πυρίτιδος, τῶν πυρείων, τοῦ ὀπίου, καὶ ἄλλων. Διακρίνονται δὲ ταῦτα τῶν προνομίων, οἷά εἰσιν ἡ ἐκκοπὴ νομισμάτων, ἡ διεξαγωγή τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, ἡ ἐκδόσις τραπεζογραμματίων καὶ ἄλλα. Τὰ μονοπώλια εἶνε ἀναγκαῖα κακὰ, εἰς ἃ προσφεύγει ἡ πολιτεία ἕνεκα ταμειωτικῶν λόγων, ἀναμφισβητήτως ὅμως εἶνε

θεσμός ἀποδοκιμαστέος, ἅτε δεσμεύων τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμόν, ὅστις εἶναι τὸ κυριώτατον πλεονέκτημα τοῦ ἐμπορίου. Διότι διὰ τῶν μονοπωλίων ἀναγκάζεται τις νὰ ἀγοράσῃ εἶδος τι οὐχὶ κατ' ἄρσκειαν καὶ ἐκλογὴν. Οὐχ ἦσαν ἐνταὶ καθ' ὠρισμένον τρόπον ἀσχοῦμενον μονοπώλιον τι δύναται νὰ ἀποβῇ ὠφέλιμον καὶ εἰς τὸ σύνολον τῶν παραγωγῶν τοῦ προϊόντος καὶ τοῦτα ἕνεκα τῆς κατὰ διεξαγωγῆς τοῦ ἐμπορίου αὐτοῦ. Οὕτω λ. χ. ἐὰν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς σταφίδος τὸ μονοπώλιον εἶχεν ἀποκλειστικῶς τὸ δημόσιον, τηρουμένης ἐντελῶς ἐλευθερίας τῆς ἐμπορίας αὐτῆς ἐν τῷ ἑσῶν τερικῶν, τὸ μονοπώλιον τοῦτο θ' ἀπέβαιεν ἐπωφελὲς εἰς τε τοὺς σταφιδοκτῆμας καὶ σταφιδοπαραγωγούς καὶ εἰς τὸ δημόσιον.

Τὰ μόνον εἰσαχθέντα παρ' ἡμῖν μονοπώλια εἶνε τὰ ἐφαρμοσθέντα εἰς τὸ μαιγειρικὸν ἄλλας, τὰ παιγνιόχαρτα, τὸ πτρέλαιον, τὰ χημικὰ πυρεῖα καὶ τὸ σιγαρόχαρτον καὶ ὧν τὴν διαχείρισιν ἀνέλαβεν ἡ ἐταιρεία τῶν μονοπωλίων διὰ συμβάσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Κυβερνήσεως δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 6 τοῦ νόμου ΑΥΘ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ δανείου 150 ἐκατομμυρίων δραχμ.

Καὶ τὸ μὲν μονοπώλιον τοῦ ἄλτου εἰσῆλθον τὸ πρῶτον διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 11 Ἀπριλίου 1833, δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι αἱ ἀλικαὶ καλλιεργοῦνται ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ Δημοσίου, ὀρισθέντος διὰ τοῦ Ν. ΧΘ' τῆς 14 Αὐγούστου 1861 εἰς δέκα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καλλιεργουμένων ἢ δυναμένων νὰ καλλιεργηθῶσιν ἀλικῶν. Διὰ τοῦ νόμου ΑΧΝΑ' τῆς 23 Ἰανουαρίου 1888 ὠρίσθη ὅτι ἐν ἐκάστη ἀλικῇ διορίζεται εἰς ἐπιτηρητῆς τῆς καλλιέργειας διὰ Β. Διατάγματος ἔχων βαθμὸν καὶ μισθὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως, ἡ δὲ καταδίδως τῶν λήθρα πηγνυόντων ἢ συλλεγόντων ἄλλας ἀνατίθεται εἴτε εἰς εἰ-

δικαίω ἐπιτηρητὰς εἶτε καὶ εἰς ἀξιωμα-
τικούς τοῦ στρατοῦ, ἢ τῆς Χωροφυλακῆς,
διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΤΜΕ' τῆς 9 Ἰανουα-
ρίου 1886 περὶ συστάσεως εἰδικῶν ἀλα-
ταποθηκῶν (οὗ τὸ ἄρθρ. 4 ἐτροποποιήθη
διὰ τοῦ νόμου ΑΓΟ' τῆς 16 Μαρτίου
1889) ὅτι ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ ἰδρύεται
μία τοῦλάχιστον εἰδικὴ ἀλαταποθήκη
πρὸς πώλησιν ἁλατος, οὗ ἡ τιμὴ (ἐν αὐ-
ταῖς ὅλῃς πωλουμένῃ) ὀρίζεται εἰς 15
λεπτά κατ' ὄκῳ. Ἀλλὰ διὰ τῆς εἰρη-
μένης συμβάσεως ἀνέλαθεν ἡ ἐταιρεία
τῶν μονοπωλίων τὴν διαχειρίσιν καὶ τοῦ
μονοπωλίου τοῦ ἁλατος, ἐναπομείναντος εἰς
τὴν Κυβέρνησιν μόνου τοῦ δικαιώματος
τῆς καλλιέργειας τῶν ἀλικῶν δυνάμει δὲ
τοῦ νόμου ΒΤΟΒ' τῆς 13 Μαρτίου 1896
ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰ-
κονομικῶν νὰ ἐκθέτῃ διὰ μεθοδικῆς δη-
μοπρασίας εἰς πολυετὴ ἐργολαβίαν ἥς ἡ
διάρκεια νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ πᾶσας τὰς ἐργα-
σίας τῆς καλλιέργειας ἐκάστης τῶν ἀλικῶν
τοῦ Κράτους καὶ τῆς μεταφορᾶς καὶ πα-
ραδόσεως τῶν ἁλάτων. Διὰ τῆς εἰρημένης
συμβάσεως μετὰ τῆς ἐταιρείας τῶν μονο-
πωλίων ἐπεβλήθη μὲν τῷ ἐταίρῳ ταύτῃ
καὶ ἡ σύστασις 34 τοῦλάχιστον νέων
εἰδικῶν ἀλαταποθηκῶν, ὠρίσθη δὲ ὅτι
πᾶσα διὰ λογαριασμὸν τῆς ἐταιρείας με-
ταφορὰ ἁλατος κατὰ ἑτηρὰν ἢ κατὰ θά-
λασσαν ἐκ τῶν γενικῶν ἀλαταποθηκῶν
εἰς τὰς εἰδικὰς ἢ καὶ ἐξ εἰδικῶν εἰς ἄλ-
λας τοιαύτας συνοδεύεται ὑπὸ διαβατη-
ρίου ἐκδομένου ὡς διπλοτύπου βιβλίου
ὑπὸ τῶν διαχειριστῶν τῶν ἀποθηκῶν
ἀντιπροσώπων τῆς ἐταιρείας καὶ δηλοῦν-
τος τὸ ποσὸν τοῦ ἁλατος καὶ τὸ ὄνομα
τοῦ πλοιάρχου ἢ ἀγωγέως, ὅστις ἐπε-
φορτίσθῃ τὴν μεταφοράν.

Τὸ μονοπώλιον τῶν παιγνιοχάρτων
εἰσῆχθη διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΖ' τῆς 22
Μαρτίου 1881 (ὃ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδοσις
τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Μαρτίου 1884,
ἐτροποποιηθέντος διὰ τοῦ Διατάγμ. τῆς 9

Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους), δι' οὗ ὠ-
ρίσθη ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ὑπουργὸν
τῶν Οἰκονομικῶν νὰ συστήσῃ ἐργοστά-
σιον ἢ νὰ συμφωνήσῃ διὰ δημοσίου δια-
γωνισμοῦ ἢ καὶ ἰδιαιτέρας συμβάσεως τὴν
ὑπὸ ἐγχωρίων ἐργοστασίων κατασκευὴν
ἢ τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προμήθειαν τοῦ
ὅλου ἢ μέρους τῶν ἀναγκαίων παιγνιο-
χάρτων, ὠρίσθη προσέτι ἡ τιμὴ τῶν
παιγνιοχάρτων μέχρι μὲν δραχμῶν δύο
κατὰ δέμα τῶν κοινῶν, μέχρι δὲ δραχ-
μῶν 3 τῆς πρωτίτης ποιότητος (ἄρθρ.
5, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐξεδόθη τὸ Διά-
ταγμα τῆς 14 Αὐγούστου 1893, δι' οὗ
ὠρίσθησαν αἱ τιμαὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δημο-
σίου πωλουμένων παιγνιοχάρτων).

Τὸ μονοπώλιον τοῦ πετρελαίου εἰ-
σῆχθη διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΣ' τῆς 19
Μαρτίου 1884 (ὃ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδο-
σις τοῦ Διατάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου
1884 περὶ διακριτικῶν σημείων διαχει-
ρίσεως καὶ πωλήσεως πετρελαίου), δι' οὗ
ὠρίσθη ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ πετρελαίου δὲν
δύναται νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ
τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς τιμὴν, προσ-
θήκη τῶν δαπανῶν τῆς συσκευῆς καὶ
μεταφορᾶς τῶν νενομοθετημένων τελῶν
καὶ ἄλλων φόρων καὶ προσέτι 10 τοῖς
ἐκατὸν ἐπὶ τοῦ ἀθροίσματος αὐτῶν, ὑπο-
λογίζει δὲ τὸν βρόν τῆς κατὰ τὰ ἄ-
νωτέρω τιμῆς τὸ Τυλεγκτικὸν Συνέδριον
(ἄρθρ. 3).

Τὸ μονοπώλιον τῶν πυρεθίων εἰσῆχθη
διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΖ' τῆς 27 Μαρτίου
1884, ὃ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ δια-
τάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου 1884 περὶ
διακριτικῶν σημείων διαχειρίσεως, πω-
λήσεως καὶ τιμῆς τῶν χημικῶν πυρεθίων,
δι' οὗ ὠρίσθη ἡ τιμὴ τῶν πυρεθίων μέ-
χρι μὲν λεπτῶν δέκα καὶ ἑκατοντάδα
διὰ τὰ ἐκ Εὐλίου, μέχρι δὲ τοῦ τριπλα-
σίου διὰ τὰ ἐκ κηροῦ, χάρτου καὶ ἄλλων
οὐσιῶν (ἄρθρ. 4).

Τὸ δὲ μονοπώλιον τοῦ σιγαροχάρτου

είσήχθη διὰ τῶν καταργηθέντων μετὰ τὴν ψήφισιν αὐτῶν καὶ πάλιν ἀναβωσάντων νόμων ΑΡΚΔ' τῆς 29 Ἀπριλίου 1883 (ὃ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Ἰουλίου 1883) καὶ τοῦ τροπαπονήσαντος αὐτὸν ΑΡΝΕ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 (ὃ ἠκολούθησε τὸ Διάταγμα τῆς 4 Δεκεμβρίου 1884 καὶ τὸ τῆς 31 Μαΐου 1889). ὠρίσθη δὲ δι' αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ νόμου ΑΤΗΓ' τῆς 13 Μαρτίου 1887 ὅτι τὸ σιγαρόχαρτον φέρον ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐφ' ἐκάστου φύλλου ἰδίαν σφραγίδα πωλεῖται εἰς φυλλάδια περιέχοντα πλείυτερα τῶν 100 ἢ ὀλιγώτερα τῶν πεντήκοντα φύλλων πρὸς λεπτὰ 50 μὲν, ἐὰν περιλαμβάνωσιν ἐκατὸν φύλλα, πρὸς λεπτὰ 20 δέ, ἐὰν περιλαμβάνωσι πεντήκοντα μόνον, καὶ πρὸς λεπτὰ 6 ἐὰν περιλαμβάνωσι τριάκοντα φύλλα.

Δημ. Σ. Ζαλοῦχος

Μουσεῖον. Μουσεῖον (Museum) καλεῖται εἰδικώτερον τὸ οἰκοδόμημα τὸ περιλαμβάνον συλλογὰς ἔργων τέχνης ἢ ἱστορικῶν ἀντικειμένων (οἷον ἀγαλμάτων, εἰκόνων, νομισμάτων), ὡς καὶ αὐταὶ αὐταὶ αἱ τοιαῦται συλλογαί. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσι δύο δημόσια (ἐθνικὰ ἄλλως καλούμενα) μουσεῖα, 1) τὸ κυρίως Ἀρχαιο-

λογικόν, οὗ σκοπὸς ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν ἔρωτος. Ἐν τῷ Μουσείῳ δὲ τούτῳ συγκεντρῶνται ἐπιστημονικῶς κατὰ συλλογὰς αἱ δι' ἀντισκαφῶν ἢ τυχαίως εὑρισκόμεναι ἢ δι' ἀγορᾶς προσκτώμεναι ἀρχαιοτάτες καὶ 2) τὸ Νομισματικόν, οὗ σκοπὸς ἡ διδασκαλία τῆς νομισματικῆς ἀρχαιολογίας. Ἐν τῷ Μουσείῳ δὲ τούτῳ, ἀποτελουμένην εἰδικώτερον ἐκ τῆς δημόσιας νομισματικῆς συλλογῆς καὶ τῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, συγκεντρῶνται τὰ δι' ἀντισκαφῶν ἢ ἄλλως προσκτώμενα ἀρχαία νομίσματα.

Ἐκανονίσθησαν δὲ τὰ τῶν μουσείων τούτων ἀρχικῶς μὲν διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Μαΐου 1833 Νόμου περὶ ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογικῶν συλλογῶν, συστηματικώτερον δ' εἴτα διὰ τῶν Νόμων ΒΡΜΕ' καὶ ΒΡΠΕ' καὶ τῶν συναφῶν Διαταγ. τῆς 31 Ἰουλίου 1893 περὶ διοργανισμοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου καὶ τῆς 5 Αὐγούστου 1893 περὶ κανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου, (ὃ ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Ἐκτῷ Συμ. πληρῶναι σελ. 91 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

N

Ναύκληρος. Κατὰ τὸ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας Διάταγμα τοῦ 1836 (ἄρθρ. 82) οἱ ναύκληροι τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, μισθούμενοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πλοίου καὶ μετὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος καταλεγόμενοι, διαφέρουσι τῶν λοιπῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, καθ' ὅτι ὁ πλοίαρχος ἢ ὁ κυβερνήτης, ἐκλέγων αὐτοὺς ὡς ἐμπειροτέρους καὶ ἀξιους ἐμπιστοσύνης, διορίζει ἐπιστάτας τῶν ἐν τῷ πλοίῳ ἐκτελουμένων ἐργασιῶν καὶ φύλακας τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων καὶ ἀποσκευῶν. Ὅφείλουσιν ἐπομένως ὑπακούειν αὐτῷ πάντες οἱ τὸ πλήρωμα συγκροτοῦντες ναῦται καὶ λοιποί.

Κατὰ τὸ αὐτὸ Διάταγμα (ἄρθρον 83), ἀπόντος τοῦ πλοίαρχου ἢ κυβερνήτου, δὲν ἐπιτρέπεται τῷ ναυκλήρῳ νὰ ἐξέρχεται τοῦ πλοίου. Παρόντος δὲ τοῦ πλοίαρχου ἢ κυβερνήτου, μόνον τῇ τούτου ἀδείᾳ δύναται νὰ ἐξέλθῃ τοῦ πλοίου ὁ ναύκληρος. Παραβὰς τὰς διατάξεις ταύτας ὁ ναύκληρος ὑπόκειται εἰς ἀποζημιώσεις διὰ τὰς ἕνεκα τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ προκυψάσας ζημίας.

Τέλος, κατὰ τὸ ἄρθρον 84 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος, ὁ ναύκληρος πλοίου ἔχοντος χωρητικότητα ἀνωτέραν τῶν 200 τόννων ἐκλέγεται μεταξὺ τῶν ἔχόντων τὰ προσόντα τοῦ κυβερνήτου κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος.

Ἐιδικώτερον περὶ τῶν ναυκλήρων ὅρα

Ναυτικὸν Ὅδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελ. 183—185.

Π. Χρυσανθόπουλος

Ναύλωσις ὀνομάζεται πᾶσα μίσθωσις πλοίου πρὸς μετακόμισιν ἐμπορευμάτων ἢ μεταγωγὴν προσώπων ἢ ἀλλείαν, ἐφ' ὧρισμένῳ μισθώματι, καλουμένῳ ναύλῳ. Καὶ ὁ μὲν τὸ πλοῖον ἐκμισθῶν ὀνομάζεται *ναυλῶν*· ὁ δὲ μισθῶν αὐτὸ *ναυλωτής*. Ἀποτελεῖ δ' αἰέποτε ἡ ναύλωσις πρᾶξιν ἐμπορικὴν.

Πᾶν συνάλλαγμα ναυλώσεως προϋποτίθησιν ἀναγκαιῶς 1) πλοῖον ναυλούμενον· 2) χρῆσιν αὐτοῦ καὶ 3) μίσθωμα ἢ ναῦλον.

Τὴν ναύλωσιν συνομολογεῖ εἴτε αὐτὸς ὁ πλοιοκτήτης, εἴτε ὁ πλοίαρχος ὡς ἐντολοδόχος αὐτοῦ, ἢ καὶ ἄλλος αὐτοῦ νόμιμος ἀντιπρόσωπος. Συνομολογεῖται ὡσαύτως καὶ διὰ τῶν λεγομένων ναυλομεσιτῶν, φερόντων *ἔγγραφον* ἐντολῆν.

Ὁ ναυλωτής, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία, δὲν στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ὑποναυλώσῃ τὸ πλοῖον, ὅτε ὁ ὑποναυλωτής ὑποχρεοῦται ἀμέσως πρὸς τὸν ναυλοῦντα μέχρι τοῦ ποσοῦ τοῦ ναύλου, τοῦ συμπεφωνημένου μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀρχικοῦ ναυλωτοῦ, καὶ ὀφειλομένου τῷ τελευταίῳ τούτῳ.

Ἡ ναύλωσις συνομολογεῖται κατὰ διαφόρους τρόπους, ἤτοι *ὀλική*, ὡσάντις μισθοῦται ὁλόκληρον τὸ πλοῖον, *μερικὴ*, ὡσάντις μισθοῦται μέρος μόνον τῆς ὅλης

τοῦ πλοίου χωρητικότητος. Καὶ ἡ ὀλικὴ δὲ ὡς καὶ ἡ μερικὴ ναύλωσις δύναται νὰ συνομολογηθῇ α') δι' ὀρισμένον χρόνον, β') κατὰ μῆτα, γ') κατ' ἀποκοπὴν ἐφ' ὀρισμένῳ τιμῇματι ἀσχετῶς πρὸς τὸ βάρος ἢ τὸν ὄγκον τοῦ φορτίου, δ') κατὰ κυβικὸν μέτρον ἢ κατὰ τόνον ἐν σχέσει πρὸς τὴν τοῦ πλοίου χωρητικότητά καὶ ε') συλλογάδην, καθ' ἣν πλείονες φορτωταὶ συνομολογοῦσιν ἰδίᾳ ἕκαστος μετὰ τοῦ ναυλοῦντος μερικὴν τοῦ πλοίου ναύλωσιν.

Ἡ περὶ ναυλώσεως συμφωνία κατὰ τὸ ἄρθρ. 273 τοῦ Ἐμπ. ν. καταρτίζεται ἐγγράφως. Ἀπαιτεῖται δὲ τὸ ἐγγράφον μόνον πρὸς ἀποδείξιν τῆς συμβάσεως, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὸ κύρος αὐτῆς. Ὅθεν δὲν δύναται μὲν ἡ ναύλωσις νὰ ἀποδειχθῇ διὰ μαρτύρων, ἀποδεικνύεται ὅμως διὰ τῆς ὁμολογίας τῶν μερῶν, δι' ὅρκου, διὰ τοῦ φορτωτικοῦ, τοῦ δηλωτικοῦ, τῆς ἀλληλογραφίας καὶ δι' ἄλλων ἐγγράφων οἰωνοῦ ποτε, μὴ ἀποκλεισμένων οὐδὲ τῶν τηλεγραφημάτων. Ὑπαρχούσης δὲ ἀρχῆς ἐγγράφου ἀποδείξεως, δύναται νὰ συμπληρωθῇ αὕτη καὶ διὰ μαρτύρων.

Τὸ ἄρθρον 273 ὀρίζει τί πρέπει νὰ διαλαμβάνῃ τὸ ναυλοσυμφωνητικόν. Δὲν διαγράφονται ὅμως ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, οὐδ' εἰσὶν ἄλλως πάντες οἱ ὅροι οὗτοι ἀναγκαῖοι. Ὅρα δὲ περὶ τούτων εἰδικώτερον Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. §§ 355, 358, 259 καὶ 362.

Γενομένης χρήσεως ἐντύπων ναυλοσυμφωνητικῶν, οἱ ἐν αὐτοῖς χειρόγραφοι ὅροι, ἀντιπράσκοντες πρὸς τοὺς ἐντύπους, εἰσὶν ἐπικρατέστεροι.

Τὸ συνάλλαγμα τῆς ναυλώσεως διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου, ἐνθα κατηρτίσθη, εἰ μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν ληπτέων μέτρων, ἐφαρμόζεται αἰέποτε ὁ νόμος τῆς σημαίας τοῦ πλοίου.

Πρὸς τῶν ναυλοσυμφωνητικῶν ὁ Ἐμπ.

νόμος (ἄρθρα 281—285) καθιερεῖ καὶ τὸ φορτωτικόν, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου μετὰ τὴν φόρτωσιν καὶ δηλοῦν τὰ φορτωθέντα ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐμπορεύματα.

Τὸ φορτωτικόν εἶνε ἀναγκαῖον διὰ πάσας τὰς φορτώσεις, πλὴν τῶν μικρῶν πραγμάτων, τῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀπόπλου παραδιδόμενων τῷ πλοιάρχῳ. Δηλοῖ δὲ τὸ φορτωτικόν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 281 ὀριζόμενα, περὶ ὧν ὅρα εἰδικώτερον Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 364 μέχρι 366. Συντάσσεται δὲ εἰς τετράπλοον τοῦλάχιστον, ὧν τὸ ἓν λαμβάνει τὸ φορτωτικόν, τὸ δεύτερον δὲ παραλήπτης, τὸ τρίτον δὲ πλοίαρχος καὶ τὸ τέταρτον δὲ πλοιοκτήτης ἢ ἐφοπλιστής. Ὑπογράφεται δὲ ὑπὸ τοῦ φορτωτοῦ καὶ τοῦ πλοιάρχου ἐντὸς 24 ὥρων ἀπὸ τῆς φορτώσεως. Προκειμένου δὲ περὶ ἀτυποποικῶν ἐταιρειῶν, ἐκτίδουσι συνήθως καὶ ὑπογράφουσι τὰς φορτωτικὰς οἱ πράκτορες τῶν ἐταιρειῶν τούτων.

Καὶ τὸ φορτωτικόν, ὡς καὶ τὸ ναυλοσυμφωνητικόν, διέπονται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου τῆς συντάξεως αὐτῶν.

Τὸ φορτωτικόν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν οὐ μόνον μεταξὺ πάντων τῶν περὶ τοῦ φορτίου ἐνδιαφερομένων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν ἀσφαλειῶν ὁσάκις εἶναι κανονικῶς συντεταγμένον. Δὲν θεωρεῖται δὲ κανονικόν τὸ μὴ ἐκδεχόμενον εἰς 4 ὁμοία ἢ τὸ μὴ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ φορτωτοῦ. Τὸ μὴ κανονικόν ἢ ἀτελὲς φορτωτικόν ἀποτελεῖ ἀτελὲς στοιχεῖον ἀποδείξεως, χρηζὸν συμπληρώσεως.

Τὸ ἄρθρον 284, προνοοῦν τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὑπάρχει διαφορά μεταξὺ τῶν 4 ὁμοίων φορτωτικῶν, ὁρίζει ποῖον ἐκ τούτων ἀποτελεῖ πίστιν κατὰ τὰς διαφορὰς περιστάσεις. Ὅρα δὲ περὶ τούτων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐρμηνευτικῶν κανόνων τοῦ φορτωτικοῦ, Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. 372 καὶ ἐφεξῆς.

Κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 45 τοῦ 1845 ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου, αἱ περὶ φορτωτικῶν διατάξεις τοῦ ἄρθρου 282 τοῦ ἐμπ. ν. δὲν εἶνε διατεταγμέναι ἐπὶ ποιῇ ἀκυρότητας. Ὅθεν τὸ περὶ ἀποδείξεως τῆς φορτώσεως ζήτημα ἀνατίθεται εἰς τὴν κρίσιν τῶν δικαστηρίων. Ἄλλ' ὁ λόγος, εἰς ὃν στηρίζεται ἡ ἀπόφασις, ὅτι δηλαδὴ τοῦτο προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 292, ὁπερ παραδέχεται τὴν σύστασιν τοῦ συναλλάγματος τῆς ναυλώσεως καὶ ἐν αἷς περιπτώσεσιν ἐφορτώθησαν πραγματεῖται ἐπὶ τοῦ πλοίου μὴ προηγηθείσης τῆς συντάξεως φορτωτικοῦ ἐγγράφου, εἶνε ἀνακρίβης, τὸ μὲν διότι τὸ ἄρθρον 292 εἶναι ὅπως ἄσχετον πρὸς τὸ προκείμενον ζήτημα, τὸ δὲ διότι τὸ φορτωτικὸν οὐδέποτε συντάσσεται πρὸ τῆς φορτώσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετ' αὐτὴν, ὡς ἀποδεικτικὸν μέσον ταύτης, ὅτε ρητῶς ὀρίζοντος τοῦ ἄρθρου 282 ὅτι τὸ φορτωτικὸν ὑπογράφεται ἐντὸς 24 ὥρων μετὰ τὴν φόρτωσιν τῶν πραγματεῶν. Κατὰ δὲ τὴν 105 τοῦ 1865 ἀπόφασιν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου τὰ πιστοποιητικὰ τῶν ξένων τελωνιακῶν ἄρχων, συντεταγμένα κατὰ τοὺς νομίμους τύπους, ἀποτελοῦσι πλήρη περὶ τοῦ φορτίου ἀπόδειξιν. Παρατηρητέον τέλος ὅτι, τῆς φορτώσεως ἀποτελοῦσης πραγματικὸν γεγονός, ἡ ἔλλειψις τοῦ φορτωτικοῦ δύναται ν' ἀποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων.

Τὸ φορτωτικὸν δύναται νὰ ᾖ εἰς διαταγὴν ἢ εἰς κομιστήν. Ἡ ὀπισθογράφησις ὅμως φορτωτικῆς μὴ ἐκδοδομένης εἰς διαταγὴν, ἀλλ' εἰς ὠρισμένον πρόσωπον, ἐμφαίνει οὐχὶ μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τοῦ φορτίου, ἀλλ' ἐντολὴν πρὸς παραλαβήντων ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων πραγμάτων, ὡς ὀρθῶς ἀπεφύηνατο ὁ Ἀρείος Πάγος (102 τοῦ 1855). Ἐπὶ δὲ τῶν εἰς διαταγὴν ἐκδοδομένων φορτωτικῶν ἐφαρμόζονται αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ ἐμπ. νόμου περὶ συναλλαγματικῶν, ὡς πρὸς

τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τῶν ἐμπορευμάτων. Τὸ δὲ εἰς τὸν κομιστὴν ἐκδοδομένον φορτωτικὸν κυκλοφορεῖ ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα δίκην χαρτονομίσματος.

Τὸ συνάλλαγμα τῆς ναυλώσεως, ἐν ἀμφοτεροβαρὲς, παράγει ὑποχρεώσεις εἰς τε τὸν ναυλοῦντα καὶ εἰς τὸν ναυλωτὴν. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ναυλοῦντος.

Ὁ πλοίαρχος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ πλοιοκτήτου, δηλῶν δημοσίῃ ὅτι προσφέρει τὸ πλοῖον εἰς ναύλωσιν ὑπὸ τοὺς δεῖνα ὅρους, δὲν δύναται κατὰ τὴν ἐπικρατέστεραν γνώμην νὰ ἀρνηθῇ νὰ δεχθῇ τοὺς παρουσιαζομένους φορτωτὰς ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐν τῷ πλοίῳ αὐτοῦ χώρος, ἢ νὰ ἀντιτάξῃ τὸ μὴ ἀξιόπιστόν τινα ἐξ αὐτῶν, ὅτε παρέχοντος αὐτῷ τοῦ νόμου τὰ μέσα ὅπως ἐξασφαλισθῇ διὰ τὴν τοῦ ναύλου πληρωμὴν, ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἀξιώσῃ ὅπως φορτωθῶσιν ἐμπορεύματα, ὧν ἡ ἀξία ἐξασφαλίζει πάντως τὴν ἀπότισιν τοῦ ναύλου.

Συνομολογηθείσης τῆς ναυλώσεως, ὁ ναυλῶν ὑποχρεοῦται νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ναυλωτοῦ αὐτὸ τὸ ναυλωθὲν πλοῖον καὶ οὐχὶ ἕτερον, ὑπέχων ἄλλως εὐθύνην. Εἰς βάρος δὲ τοῦ ναυλοῦντος εἶναι καὶ ἡ ἀπαιτούμενη τυχὸν δαπάνη πρὸς ἰδιαιτέραν τοῦ πλοίου παρασκευὴν κατὰ τὸ εἶδος τοῦ φορτίου, δι' ὃ συνομολογήθη ἡ ναύλωσις.

Ὁφείλει δὲ νὰ προσφέρῃ τῷ ναυλωτῇ ὁλόκληρον τὸ πλοῖον ἢ ἀνάλογον τούτου χωρητικότητα κατὰ τὸ εἶδος τῆς ναυλώσεως. Ὅντος δὲ νεναυλωμένου ὁλοκλήρου τοῦ πλοίου, ὁ φορτωτὴς δύναται νὰ φορτώσῃ τοῦτο ὅλοσχερῶς ἢ μὴ, κατ' ἰδίαν θέλησιν καὶ τὰ ἴδια συμφέροντα, μὴ διακαιομένου τοῦ πλοίαρχου νὰ λάβῃ ἕτερα ἐμπορεύματα πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ φορτίου, ὃ δύναται νὰ μεταφέρῃ τὸ πλοῖον.

Ὁ ναυλῶν ὀφείλει νὰ παραδώσῃ τὸ πλοῖον ἱκανὸν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ συμ-

νηθέντος ταξειδίου, υπέχων ἄλλως εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ ναυλωτοῦ, ἢ ὅσης ἰσχυρᾶς τῆς συμφωνίας ὅτι δὲν εὐθύνεται διὰ τὴν τοῦ πλοίου ἀνικανότητα καὶ πρὸ τοῦ ἀπόπλου ὑφισταμένην, διότι ἡ τοιαύτη συμφωνία ἀντίκειται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. Ἐκτιμᾶται δ' ἡ ἱκανότης τοῦ πλοίου ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸ ἐπιχειρητέον ταξειδίον καὶ τὴν πιθανὴν αὐτοῦ διάρκειαν, συνυπολογιζομένων καὶ τῶν συνήθων δυσχερειῶν τοῦ ταξειδίου τούτου καὶ τοῦ εἶδους τοῦ φορτίου. Περί τῆς πρὸ τοῦ ἀπόπλου ἀνικανότητος τοῦ πλοίου, γνωστῆς ἢ μὴ τῷ ναυλοῦντι ἢ τῷ ναυλωτῇ, καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐπακολουθημάτων, ὡς καὶ περὶ τῆς τυχόν ἐλάσσονος τῆς δηλωθείσης γωρητικότητος τοῦ πλοίου, ὅρα Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 381—383. ὅρα τῆς αὐτῆς πραγματείας § 385—397 περὶ τῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ταξειδίου βραδυτήτων ἔνεκεν διαφόρων αἰτίων καὶ τῶν ἐκ τούτου νομικῶν ἀποτελεσμάτων.

Συναφῆ πρὸς τὰ τοῦ ναυλοῦντος καθήκοντά εἰσι καὶ τὰ τοῦ πλοιάρχου τοῦ νεναυλωμένου πλοίου, ἅτινα ἐξετάζομεν ἐνταῦθα.

Ὁ πλοίαρχος τοῦ ναυλωθέντος πλοίου ὀφείλει νὰ ἐτοιμάσῃ προσηκόντως τοῦτο, νὰ παραλάβῃ τὸ φορτίον κατὰ τὰ συμφωνημένα καὶ ἐπιβιβάσῃ αὐτό, εὐθυμένον ἔαν κατέλιπε τοῦτο ἔκθετον ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ, ἔαν ἐκ τούτου προτεγένητο βλάβη εἰς τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸ εἶδη.

Εὐθύνεται προσέτι ὁ πλοίαρχος διὰ τὴν κατὰ τὴν φόρτωσιν βλάβην τῶν ἐμπορευμάτων, ἔαν τὰ πρὸς ἀνέλκυσιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος χρησιμεύσαντα σχοινία ἢ πολυκλάστα (παράγκ) διαρραγῶσι.

Ἡ καλὴ τοποθέτησις ἐν τῷ κύτει τοῦ πλοίου καὶ ἡ προσήκουσα στοιβασία τῶν ἐμπορευμάτων γίνεται ὡσαύτως ἐπιμελεία τοῦ πλοιάρχου, υπέχοντος εὐθύνην

ἐπὶ τῇ κακῇ στοιβασίᾳ καὶ τῇ ἐντεῦθεν προελθούσῃ διαρροῇ ἢ βλάβῃ τῶν ἐμπορευμάτων.

Εὐθύνεται πρὸς τούτοις ὁ πλοίαρχος διὰ τὰ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐναποληφθέντα ἐμπορεύματα, χωρὶς ἐγγράφων συγκαταθέσεως τοῦ φορτωτοῦ, ἔκτος ἐὰν πρόκηται περὶ ἀγγιπλοίας, ἢ ἔαν τοῦτο προῆλθεν ἐξ ἀκαταμαχῆτου δυνάμεως.

Ὁφείλει μοτὰ τὴν φόρτωσιν ὁ πλοίαρχος νὰ ἀποπλεύσῃ, τοῦ καιροῦ συγχωροῦντος, τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὡρὰν ἐφοδιαζόμενος ἐγκαίρως διὰ τῶν ἀναγκαίων ἀποδημητηρίων ἐγγράφων. Πᾶσι ὡσαύτως κατὰ τὸν πλοῦν βραδυτήτων ἐνεκεν ὑπαιτιότητος τοῦ πλοιάρχου ἢ κατὰ πλους ἄνευ ἀνάγκης εἰς λιμένας ἄλλους ἢ ἐκείνους, εἰς οὓς ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ καταπλεύσῃ, εὐθύνει αὐτὸν εἰς ἀποζημιώσεις. Καθιστάμενος δὲ καθ' ἓνα εἰσόνθη ποτε τρόπον ὑπαίτιος χρονοτριβῆς, οὐ μόνον εἰς οὐδεμίαν δικαιοῦται ἀποζημιώσεισιν, ἀλλ' εὐθύνεται αὐτὸς διὰ τὰς ἐκ τῆς βραδυτήτος ζημίας τοῦ φορτωτοῦ, ὡς καὶ ὁ πλοιοκτήτης ὡς πολιτικῶς ὑπεύθυνος διὰ τὰς πράξεις ἢ τὰς παραλείψεις τοῦ πλοιάρχου.

Ὁφείλει τέλος, καταπλέων εἰς τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ του, νὰ παραδώσῃ τὰς πραγματείας εἰς τὸν παραλήπτην ἢ τὸν τούτου ἀντιπρόσωπον ἢ τὸν κομιστὴν τοῦ φορτωτικοῦ, ἔαν τοῦτο τυχὼν ἐκδεδομένον εἰς διαταγὴν. Ἐὰν δὲ πλείονες ὦσι ἐκδεδομένα φορτωτικά διὰ τὸν παραλήπτην τοῦ φορτίου, ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παράδοσιν πρὸς αὐτὸν πασῶν φορτωτικῶν τούτων. Ἡ φορτωτικὴ φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν τοῦ παραλήπτη ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ φορτίου.

Ἀρνούμενου τοῦ παραλήπτη νὰ παραλάβῃ τὸ φορτίον, ὁ πλοίαρχος ἐνέει κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 305 Ἐμπ. Νόμου πρὸς εἰσπραξίν τοῦ ναυ

*Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου Πραγματ. Ναυτ. Ἑμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § § 399 καὶ 400.

Ἐξετάσωμεν ἤδη καὶ τὰς τοῦ ναυλωτοῦ ὑποχρεώσεις.

Τριπλῇ εἶναι ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ, ἥτοι 1) ἡ τῆς φορτώσεως τοῦ συμπεφωνημένου φορτίου. 2) ἡ ἐνέργεια τῆς τε φορτώσεως καὶ τῆς ἐκφορτώσεως ἐντὸς τῆς ὀρισθείσης προθεσμίας, καὶ 3) ἡ πληρωμὴ τοῦ ναύλου.

Δὲν δύναται ὁ ναυλωτὴς νὰ φορτώσῃ ἢ ἀπορρεύματα ἑτέρου εἶδους τῶν συμπεφωνημένων, ὥσα π. γ. ἀντὶ δημητριακῶν κηρυῶν, καὶ ἐν γένει ἔμπορεύματα βαρύτερα τῶν συμπεφωνημένων ἢ ἄλλως δυσμετακόμιστα ἢ καθιστῶντα ἐπικίνδυνον τὴν μεταφορὰν.

Ἐχὼν τὸ δικαίωμα κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα νὰ φορτώσῃ ἔμπορεύματα ὀλιγώτερα τῶν συμπεφωνημένων, ἔχει ἐξ ἄλλου τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλλῃ δλόκληρον τὸν συμπεφωνημένον ναῦλον. Φορτώσας δὲ πλείονα τῶν συμπεφωνημένων, καταβάλλει καὶ διὰ ταῦτα ναῦλον ἀνλόγον τοῦ διὰ τὰ λοιπὰ συμπεφωνημένου. Περὶ τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεως τοῦ ναυλωτοῦ κατὰ τὰς διαφόρους περιπτώσεις ὁρίζει τὸ ἄρθρον 288. Τὸ δὲ ἄρθρον 292 παρέχει τὸ δικαίωμα πρὸ τοῦ ἀπόπλου νὰ ἀποβιάσῃ τὰ ἐπὶ πλεον φορτωθέντα ἔμπορεύματα, εἰς δὲν προτιμᾷ νὰ λάβῃ διὰ ταῦτα ναῦλον ἀνώτερον τοῦ συμπεφωνημένου.

Ἐκ τῇ συλλογᾷ γενομένη φορτώσει ἢ κατὰ τόνον ἢ καθ' ἑκατόλιτρον καὶ ἐν γένει ἐν πῇ μὴ ὀλικῇ τοῦ πλοίου ναυλώσει ὁ ναυλωτὴς δικαιούται κατὰ τὸ ἄρθρον 291 νὰ ἀποσύρῃ πρὸ τοῦ ἀπόπλου τὰ φορτωθέντα ἔμπορεύματα, καταβάλλων τὸ ἥμισυ τοῦ συμπεφωνημένου ναύλου καὶ τὰς τῆς φορτώσεως καὶ ἐκφορτώσεως δαπάνας. Ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ ὀλικῆς ναυλώσεως, ὁ φορτωτὴς μὴδὲν

φορτώσας, δικαιούται νὰ λύσῃ τὸ συνάλλαγμα καταβάλλον τὸ ἥμισυ τοῦ συμπεφωνημένου ναύλου (ἄρθρ. 238). Ἐπιβιάσας ὁμοῦς ὁ ὕληκός ναυλωτὴς μέρος τοῦ φορτίου, ὀφείλει λύων τὸ συνάλλαγμα τῆς ναυλώσεως δλόκληρον τὸν συμπεφωνημένον ναῦλον. Δύνανται ἐν τούτοις τὰ μέρη νὰ κανονίσωσιν ἄλλως τὰ περὶ τούτων.

Ἡ δευτέρα τοῦ ναυλωτοῦ ὑποχρέωσις εἶναι νὰ φορτώσῃ καὶ ἐκφορτώσῃ τὸ πλοῖον ἐντὸς τῆς ταχθείσης προθεσμίας, ὀφείλων ἄλλως τὰς τῆς χρονοτριβῆς δαπάνας. Πλείονων ὁμοῦς ὄντων τῶν φορτωτῶν οὐδεμία γεννᾶται μεταξὺ αὐτῶν ἀλληλέγγυος ὑποχρέωσις.

Τῆς βραδύτητος προερχομένης ἐξ ἀνωτέρας βίας, οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην ὁ ναυλωτὴς, ἑκατέρων τῶν μερῶν ὕφισταμένων τὰ ἐκ τούτου ἀποτελέσματα, ὡς ὁρίζει τὸ ἄρθρ. 277 ἑμπ. ν. Καὶ ἡ ἀπλὴ δυσχέρεια τῆς φορτώσεως ἢ ἐκφορτώσεως δὲν ἀπαλλάσσει τὸν ἄλλως ὑπαίτιον τῆς βραδύτητος ναυλωτὴν ἢ παραλήπτην.

Ἡ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ φορτίου βραδύτης ἐν τῇ ἐκφορτῷσι βαρύνει τὸν παραλήπτην. Εἰς βῆρος δὲ τοῦ ἰδίου εἶνε καὶ ἡ βραδύτης ἢ ἡ κατάσχεσις τοῦ πλοίου, εἰς ἐφορτώθησαν ἀπηγορευμένα ἔμπορεύματα, ἐκτὸς εἰς πρόκειται περὶ λαθρεμπορίου, εἰς ὃ ἐνέχεται καὶ ὁ πλοίαρχος.

Τελευταίαν ὑποχρέωσιν καὶ κυριωτάτην ἔχει ὁ πωλητὴς νὰ καταβάλλῃ τὸν συμπεφωνημένον ναῦλον.

Ὁ ἑμπ. νόμος ἐν ἰδίῳ τμήματι περιλαμβάνονται τὰ ἄρθρα 288—310, πραγματεύεται περὶ τοῦ ναύλου. Συναφίζομεν δ' ἐκ τῶν ὧρων τούτων καὶ τῆς εἰς αὐτὸν διδομένης ἐρμηνείας τὰ εξῆς :

Ὁ ναῦλος ἄρχεται ὀφειλόμενος, ἂν ἢ τὸ πλοῖον ἐξέλθῃ τοῦ λιμένος, ὡς ὁρίζει τὸ ἄρθρον 275. Παύεται δ' ὀφειλόμενος, ἂν ἢ τὰ μέρη συνεφώνησαν ἄλλως. Ἡ εἰς

λοιμοκαθαρτήριον προσόρμεις πλοίου θεωρείται ὡς ἐξακολουθήσις τῆς ναυλώσεως, ἐκτὸς ἐὰν μὴ ὑπαγόμενα εἰς κάθαρσιν τὰ ἐμπορεύματα ἐξεφορτώθησαν εἰς φορτίδας καὶ μετενεχθέντα εἰς τὸν λιμένα παρεδόθησαν τοῖς παραλήπταις, ὅτε ὁ ναῦλος ὀφείλεται μέχρι τῆς ἐκ τοῦ πλοίου ἐκφορτώσεως.

Τοῦ ναύλου ὀφειλέτης κατὰ πρῶτον τυγχάνει ὁ ναυλωτής, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ παραλαβὼν τὰ ἐμπορεύματα. Μὴ δεξιμένου δὲ τούτου τὰ ἐμπορεύματα, παραμένει ὀφειλέτης τοῦ ναύλου μόνος ὁ ναυλωτής. Ἐὰν δὲ κατὰ μέρος μόνον ἐδέχθῃ τὰ ἐμπορεύματα ὁ παραλήπτης, μόνον κατὰ τὸ ποσὸν τῶν παραληφθέντων ἐμπορευμάτων ὑποχρεοῦται εἰς ἀπότιν ἀναλόγου ναύλου. Ἐχει ὁμοῦς ὁ πλοίαρχος τὸ δικαίωμα νὰ μὴ στέρξῃ τὴν μερικὴν τοῦ φορτίου παράδοσιν.

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, παραδοθέντων τῶν ἐμπορευμάτων τῷ παραλήπτη, ἡ ὑποχρέωσις τῆς καταβολῆς τοῦ ὀφειλομένου ναύλου βαρύνει ἐφεξῆς τοῦτον μόνον, ἀπαλλασσομένου τοῦ ναυλωτοῦ. Ἄλλ' ἐὰν ἀπελείφθῃ ἐν τῷ πλοίῳ χώρος κενός, μὴ φορτωθέντων ἐμπορευμάτων, ὧν συνεφωνήθη ἡ φόρτωσις, ὁ διὰ τὸν κενὸν τοῦτον χώρον ὀφειλόμενος ναῦλος εἶναι ἀείποτε εἰς βάρος τοῦ ναυλωτοῦ καὶ μόνον αὐτοῦ.

Ὁ παραλήπτης δὲν δικαιούται νὰ συμφηφίσῃ ἄλλας αὐτοῦ ἀπαιτήσεις εἰς τὸν ὀφειλόμενον ναῦλον, ὀφείλων νὰ καταβάλῃ αὐτὸν ἀκέραιον τῷ πλοίαρχῳ, ὅστις, μὴ ὦν γενικὸς τοῦ πλοιοκτῆτου ἐντολοδόχος, δὲν δικαιούται ν' ἀναγνωρίσῃ κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις ἄλλοτριαις πρὸς τὴν πλοιοκτικὴν αὐτοῦ ιδιότητα. Δικαιούται ὅμως ὁ παραλήπτης νὰ μετέλθῃ τὰ νόμιμα μέσα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἰδίας ἀπαιτήσεως.

Ὁ ναῦλος καταβάλλεται κατὰ τὰ ὑμπεφωνημένα, δυνάμενος ἐπομένως καὶ

νὰ προκαταβληθῇ. Οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ κατὰ τὸν νόμον πρὸς τὸν πέραιτος τῆς ἐκφορτώσεως. Κατὰ τὸν ὁρειον Πάγον (ἀποφ. 142 τοῦ 1872) ἀπλῆ τοῦ ναύλου καθυστέρησις δὲν δύναται, ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἰδιαιτέρων ριστάσεων, νὰ παράσχη δικαίωμα ἀποζημιώσιν δι' ἡμεραργίας τοῦ πλοιοκτῆτου, ἀλλὰ μόνον εἰς καταβολὴν τόκου.

Ἀρμόδιον δικαστήριον πρὸς λύσιν ἀναφυομένων διαφορῶν ἐν τῇ ἀπότιν τοῦ ναύλου εἶναι τὸ τοῦ κατάπλου τοῦ πλοίου, ἐνθα ἀποπερατοῦται τὸ ταξίδιον διὰ πάσας τὰς ἐξ αὐτοῦ προκυπτούσας διαφοράς. Δὲν στερεῖται ὅμως ὁ ναυλωτὴς τοῦ δικαιώματος νὰ ἐναγάγῃ τὸν ναυλωτὴν τὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς τοῦ κατοικίος.

Ὁ ναῦλος καταβάλλεται εἰς μετὰ καὶ δὴ εἰς νομίσματα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ὀφείλεται ἡ πληρωμὴ αὐτοῦ, ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλη συμφωνία, ὅτε ἐκτελεσθῇ οἱ ὅροι τῆς συμβάσεως.

Ὁ ναυλωτής δὲν δύναται μὲν κατὰ ἄρθρον 309 καὶ 310 νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἀπότιν τοῦ ναύλου ἢ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν ναυλωτὴν τοῦτον πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐκφορτῆς αὐτῶν, ἔχει ὅμως κατὰ τὸ δεύτερον εἰς τὸν ἄρθρον 310 τὸ ἐξαιρετικὸν δικαίωμα νὰ ἐγκαταλίπῃ ἀντὶ ναύλου κενωθέντα ἢ σχεδὸν κενωθέντα δοχεῖα τὰ περιέχοντα ὑγρὰ ἐμπορεύματα, ἐὰν ἡ διαρροὴ ἐπῆλθεν ἐνεκα τῆς καταστάσεως τῶν δοχείων, ὅτε ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν ὀλοκλήρου τοῦ ναύλου. Καὶ τοῦναντίον ἐὰν ἡ διαρροὴ προῦλθῃ ἐκ πταίσματος τοῦ πλοιοκτῆτου ὁ ναυλωτής μὴ στερούμενος τοῦ δικαιώματος νὰ ἐγκαταλίπῃ πρὸ τοῦ ναυλωτοῦ τὰ κενὰ δοχεῖα, ἔχει καὶ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πλοιοκτῆτου καὶ τοῦ πλοιοκτῆτου ἀποζημιώσεις.

Ἐπάρχει ἐν τούτοις καὶ ἀντίθετος γὰρ μὴ, καθ' ἣν ὁ ναυλωτής ἔχει μὲν

καίωμα ἀγωγῆς ἐπὶ ἀποζημιώσει ἐν τῇ προκειμένη περιπτώσει, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλίπη ἀντὶ τοῦ ναύλου τὰ κενὰ δοχεῖα.

Ἐκβληθεῖσων εἰς τὴν θάλασσαν πραγματεῖων λόγῳ ἀβαρτίας ὁ πλοίαρχος λαμβάνει ὁλόκληρον τὸν ναῦλον ὀποχρεούμενος εἰς συνεισφοράν, κατὰ τὸ γαλλικὸν κείμενον τοῦ ἄρθρου 301 καὶ οὐχ ἑναῦλον (ἀνάλογον δηλονότι) διὰ τὸν ἐκβληθέντα ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς συνεισφοράς, ὡς ἐσφαλμένως φέρεται ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις. Ἐσφαλμένη δὲ εἶναι καὶ ἡ 97 τοῦ 1874 ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου, καθ' ἣν ὁ πλοίαρχος δὲν δικαιούται νὰ λάβῃ ὅλον τὸν συμφωνηθέντα ναῦλον, ἐπερχομένης μειώσεως αὐτοῦ προσδιδιχαίας ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τῆς κοινῆς ἀβαρτίας.

Ὁ Ἀρείος Πάγος ἐπλανήθη ἐκ τῆς ἐσφαλμένης μεταφράσεως τοῦ γαλλικοῦ κειμένου (Ὅρα καὶ διατριβὴν Χρυσανθοπ. περὶ μεταφραστικῶν σφαλμάτων Β' βιβλίου ἐμπ. ν. ἐν ἐφημερίδι ἑλλήν. καὶ γαλλικῆς Νομολογίας Μπαλάνου 1Δ' τεύχ. 6', 5' καὶ 7').

Ὁ ναῦλος ὀφείλεται ὁλόκληρος καὶ ἐὰν ὁ φορτωτὴς ἀνέλαβε κατὰ τὸν πλοῦν τὰ ἐμπορεύματα αὐτοῦ, ἐκτός ἐὰν ἀνελήφθῃσαν αἱ πραγματεῖαι ἐνεκα πράξεων ἢ ἐλλείψεων τοῦ πλοιάρχου, ὅτε εὐθύνεται αὐτός εἰς ὅλας τὰς δαπάνας. Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτων, ὡς καὶ περὶ τοῦ ναύλου τῶν κατὰ τὸν πλοῦν πωληθεῖσων πραγματεῖων, εἶτι δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν παρουσιαζομένων κωλυμάτων ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ναυλώσεως, Ναυτ. Ἐμπ. Δίκαιον Φλογ. καὶ Χρυσανθοπ. § 418—425.

Ὁ πλοίαρχος δὲν δύναται μὲν νὰ παρκαρτήσῃ ἐμπορεύματα λόγῳ μὴ καταβολῆς τοῦ ναύλου, δικαιούται ὅμως ἀποδιβάξων αὐτάς, νὰ ζητήσῃ τὴν εἰς τρίτου χεῖρας παρακαταθήκην μέρους τῶν ἐμπορευμάτων ἱκανοῦ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν

τῆς καταβολῆς τοῦ ναύλου. Μὴ συμφωνούντων δὲ περὶ τούτου τῶν μερῶν, ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον. Αἱ δὲ παρακαταθεθεῖσαι πραγματεῖαι, μὴ καταβληθέντος τοῦ ναύλου, πωλοῦνται τῇ αἰτήσει τοῦ πλοιάρχου.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 220 ἐμ. ν. τὸ πλοῖον, τὰ ἄρμεγα καὶ ἐξίρτια, ὁ ναῦλος καὶ αἱ ἐν τῷ πλοίῳ πραγματεῖαι εἰσὶν ἀμοιβαίως ὑπέγγυα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς ναυλώσεως. Ὅριζον ὁ νόμος ὅτι καθίστανται ὑπέγγυοι καὶ ἐν τῷ πλοίῳ πραγματεῖαι, καθιεροὶ πραγματικὸν πρόνομιον ἐπὶ τῶν φορτωθέντων ἐμπορευμάτων, οὐ μόνον διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ ναύλου, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως. Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 307 καὶ 308, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἔκτασιν τοῦ προνομίου τοῦ ναύλου, ὁ πλοίαρχος προτιμᾶται εἰς τὴν ἐκ τῶν πραγματεῖων τοῦ φορτίου πληρωμὴν τοῦ ναύλου μέχρι 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραδόσεως, ἐὰν δὲν περιῇθλον πάντα εἰς τρίτου χεῖρας. Πτωχευσάντων δὲ τῶν φορτωτῶν ἢ τῶν ἀπαιτητῶν πρὸ τῆς παραλεύσεως τῶν 15 ἡμερῶν, ὁ πλοίαρχος προτιμᾶται πάντων τῶν δανειστῶν διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ ναύλου καὶ τῶν ὀφειλομένων ἀβαρτίων. Δὲν προτιμᾶται ὅμως τῶν χάριν τοῦ συμφέροντος αὐτοῦ τοῦ ναυλοῦντος ἢ τῆς διατηρήσεως τῶν δικαιοματίων αὐτοῦ γενομένων δανείων.

Κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 116 τοῦ 1833 ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου, τὸ ἐπὶ τῶν πραγματεῖων πρόνομιον τοῦ ναύλου ὑφίσταται, ἐὰν οἱ συναλλαττόμενοι δὲν παρητήσαντο τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου χορηγούμενον αὐτοῖς πρόνομιον. Ἀλλ' ἡ παρὰ τῆς αὐτῆς οὐδαμῶς ἐπηρεάζει τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγνωριζόμενον εἰδικὸν πρόνομιον τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ πληρώματος ἐπὶ τοῦ ναύλου διὰ τὴν ἀπότισιν τῶν μισθῶν αὐτῶν (Ἐμ. ν. ἄρθρον 271).

Τὸ συνάλλαγμα τῆς ναυλώσεως λύεται

ἡ ἀκυροῦται τῇ κοινῇ συναινέσει τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν.

Λύεται πρὸς τούτοις κατὰ τὸ ἄρθρον 276 ἐνεκα ἀνωτέρας βίας γενομένης ἀπαγορεύσεως ἐμπορίας μετὰ τοῦ τόπου τοῦ προορισμοῦ τοῦ φορτίου εἴτε ἀπολύτως, εἴτε ὡς πρὸς τὰ εἶδη τῶν ἐμπορευμάτων, ὧν σκοπεῖται ἡ μεταφορὰ, ὅτε ὁ μὲν φορτωτὴς ὑφίσταται τὰς τῆς φορτώσεως καὶ ἐκφορτώσεως δαπάνας ὁ δὲ πλοιοκτῆτης τὰς δαπάνας τῆς παρασκευῆς τοῦ πλοίου πρὸς πλοῦν.

Καὶ ὁ ἀποκλεισμός ὑπάγεται εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς ἀνωτέρας βίας, ὅτε ἐπέρχεται ἡ ἀκύρωσις τοῦ συμβολαίου, ἐὰν ὁ ἀποκλεισμός ἐγνώσθῃ πρὸ τοῦ ἀπόπλου τοῦ πλοίου.

Λύεται ὡσαύτως τὸ συνάλλαγμα τῆς ναυλώσεως τῇ ὑπαιτιότητι ἢ καὶ τῇ θελήσει τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ὑφιστάμενον τὰ ἐπακολουθήματα τῆς συμβάσεως.

Εἰς τὴν ὑπαιτίον λύσιν τῆς συμβάσεως ὑπὸ τοῦ ναυλοῦντος ὑπάγεται ἡ διὰ χρέη αὐτοῦ γενομένη κατάσχεσις τοῦ πλοίου. Ὡς πρὸς δὲ τὸν ναυλωτὴν ὁλοκλήρον τοῦ πλοίου ἐλέγχῃ ἥδη ὅτι, ἐὰν μὴ φορτώσῃ οὐδόλως πραγματείας, ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὸ ἥμισυ τοῦ συμφωνημένου ναύλου λόγῳ ἀποζημιώσεως δι' ὁλόκληρον τὸ φορτεῖον. Ὁφείλει δ' ἐπὶ πλέον καὶ τὰς δαπάνας τῆς χρονοτριβῆς, ἐὰν μὴ ἐγκαίρως εἰδοποιήσῃ τὸν πλοίαρχον ὅτι μετεμελήθη. Ὅρα περὶ τούτων ἐιδικώτερον Ναυτικ. Ἐμπορ. Δίκαιον Φλογ. καὶ Χρυσανθοπ. § 428—430.

II. Χρυσανθοπ. λόγ.

Ναυτικὴ δικαιοσύνη. Καὶ ἐν τῷ στρατῷ τῆς θαλάσσης, ὡς καὶ ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς, ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ εἰδικῶν ποινικῶν δικαστῶν, ἥτοι τοῦ διαρκοῦς ναυτοδικείου, οὗ ἡ ἐδρα ὀρίζεται διὰ βασιλικὸν διατάγματος, καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀνα-

θεωρητικοῦ δικαστηρίου, ὃ καταρτίζεται κατὰ τὸν περὶ στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας νόμον. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκλείπει ἰδιαιτέρου ναυτικοῦ ποινικοῦ νόμου τὴν παρ' ἡμῖν ναυτικὴν ποινικὴν ναυτικὴν νομοθεσίαν ἀποτελοῦσιν 1) διὰ τοῦ ἐν ψηφίσματος τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος ἐν ἔτει 1828 εἰσαχθέντος ἐν Ἑλλάδι γαλλικοὶ ποινικοὶ νόμοι (ἡτοι ὁ περὶ ἀδικημάτων καὶ ποινῶν τῆς Αὐγ. 1770 καὶ αἱ περὶ λιποναυτίου ποινικοὶ καὶ διατάξεις τοῦ τῇ 27 Μαρτίου καὶ 21 Ἀπριλίου τοῦ 1804 ἐκδοθέντος ψηφίσματος), 2) τὸ περὶ ναυτικῶν πειθαρχικῶν ποινῶν ἐλληνικὸν διάταγμα τῆς 16 Νοεμβρίου 1837 καὶ 3) ὁ νόμος ΧΝΘ' τῇ 5 Αὐγούστου 1861 περὶ ναυτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας, ὅστις, καταλύων τὴν παρ' ἡμῖν ἰσχὺν τῶν τῆς γαλλικῆς ποινικῆς δικονομίας διατάξεων (ἄρθρ. 11, ὀρίζει α') τὰ τῆς συγκροτήσεως τοῦ διαρκοῦς ναυτοδικείου (παρεμφερούς ὄντος πρὸς τὸ διαρκές στρατοδικεῖον ἐπὶ ἀντικαταστάσει τῶν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς ἀξιωματικῶν δι' ὁμοιοβόμων ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ) (ἄρθρ. 3), 6) τὰ τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ναυτοδικείου (παρεμφερούς ἐπίσης πρὸς τὴν τοῦ στρατοδικείου καὶ τοῦ ἀναθεωρητικοῦ) (ἄρθροι 4—8), γ') τὰ τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἔχοντα ἀπαραλλάκτως πρὸς τὰ τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν στρατοδικείων) (ἄρθρ. 8), δ') τὰ τῆς ἀνακρίσεως τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς, τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασίας καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ διαρκοῦς ναυτοδικείου καθ' ὅν περίπου τὸ πον ἡ στρατιωτικὴ ποινικὴ νομοθεσία τῆς ἀνακρίσεως κλπ. ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς (ἄρθρ. 9), ε') τὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ ἀναθεωρητικοῦ διαδικασίας ἀπαραλλάκτως πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ποινικὴν νομοθεσίαν (ἄρθρ. 10), προσέτι δὲ ἀντικαθίστησι τὰς ἐν τοῖς γαλλικοῖς νο-

πικροὶς ποινικοῖς νόμοις κακωτικὰς ποινὰς, τὴν μὲν τῆς μαστιγώσεως διὰ φυλακίσεως ἕξ μηνῶν ἄχρι τριῶν ἐτῶν, τὴν δὲ τῆς καταδύσεως διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, τὴν δὲ τῶν διὰ σφαίρου πληγῶν διὰ φυλακίσεως τριῶν ἡμερῶν μέχρι τριῶν μηνῶν, καὶ ζ') ἐφαρμόζει καὶ εἰς τοὺς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ναυτοδικείου ὑπαγομένους τὰς ποινὰς τοῦ στρατιωτικοῦ· μὲν ποινικοῦ νόμου, ὁσάκις οἱ ἐν ἰσχύϊ παρ' ἡμῖν γαλλικοὶ ναυτικοὶ ποινικοὶ νόμοι δὲν ὀρίζονται ποινὴν εἰς πᾶσιν τινα, ἣν ὅμως τιμωρεῖ ὡς πλημμέλημα ἢ κακούργημα ὁ στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος, τοῦ κοινοῦ δὲ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, ὁσάκις οὐδ' ὁ στρατιωτικὸς νόμος ὀρίζει ποινὴν εἰς πᾶσιν τινα, ἣν ὅμως τιμωρεῖ ὡς πλημμέλημα ἢ κακούργημα ὁ κοινὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος (ἄρθρ. 12 καὶ 13). — Ἀλλ' ἐπάναγκας νὰ προστεθῇ, ὅτι διὰ τοῦ κεφαλαίου 1' περί πειθαρχίας τοῦ νόμου ΑΦΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περί ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου ὁρίσθησαν καὶ πειθαρχικαὶ ποιναὶ 1) προσκαίρου στερήσεως (ἤτοι μέχρι τριῶν μηνῶν) τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς πτυχίου καὶ διπλωματούχους ναυτικούς ἐπιμισθίων, ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τοῦ πλοίου, τοῦ διοικητοῦ τοῦ πληρώματος ἢ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ὑπηρεσίας, 2) ἀφαιρέσεως τῶν πτυχίων καὶ διπλωμάτων, ἐπιβαλλομένης τῇ προάσει τοῦ συμβουλίου τῶν προβιβαστῶν ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου εἰς τοὺς ναύτας καὶ μαθητευομένους πτυχίου καὶ διπλωματούχους δι' ἀμέλειαν καὶ ὑποτροπήν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, ἢ διὰ κακὴν διαγωγήν, 3) ἀπολύσεως τῶν ναυτοπαίδων καὶ τῶν ἐθελουσίως κατατεταγμένων, ὑποβιβασμοῦ εἰς τὸν ἀμέσως κατώτερον βαθμὸν τῶν ἐκπληρούντων τὴν ὑποχρεωτικὴν αὐτῶν ὑπηρεσίαν ἀνδρῶν, ἐλαττώσεως τῆς μισθοδοσίας τῶν ὑπαξιωματικῶν εἰς τὴν

μισθοδοσίαν α' τάξεως τοῦ ἀμέσως κατωτέρου βαθμοῦ, ἀπολύσεως τῶν ὑπαξιωματικῶν δι' οὐς λόγους καὶ καθ' ὧς περιστάσεις τίθενται οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς ἀργίαν ἢ ἀπόταξιν. Ἐπιβάλλει δὲ τὰς ποινὰς ταύτας ὁ Ὑπουργὸς ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν πειθαρχικῶν συμβουλίων, ἅπερ (συγκροτούμενα ἐξ ἐνὸς ἀνωτέρου μαχίμου ἀξιωματικοῦ ὡς προέδρου, λαμβανομένου ἐκ τῶς τοῦ πλοίου ἢ τῆς ὑπηρεσίας, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ὑπάιτιος, καὶ ἐκ δύο κατωτέρων μαχίμων ἀξιωματικῶν) διορίζονται ἐκαστοτε ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ κυβερνήτου τοῦ πλοίου ἢ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ πληρώματος ἢ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ὑπηρεσίας (ἄρθρον 44—54).

Θ. Ν. Φιλοφιλίας

Ναυτικὴ ἐκπαίδευσις. Βίς

μόρφωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου ὑπάρχουσι διττὰ σχολεῖα, σχολεῖα γενικῆς ἐκπαιδεύσεως (ἱδρυμένα εἰς τὸ κεντρικὸν προγυμναστήριον, ἐνθα διδάσκονται πάντες τὴν γενικὴν ναυτικὴν ἐκπαίδευσιν) καὶ 2) σχολεῖα εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως (ἱδρυμένα ἐν τῇ ξηρᾷ ἢ ἐν τοῖς πλοίοις). Ἐκ τῶν τελευταίων ὑπάγονται εἰς μὲν τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ διοικητοῦ τοῦ κεντρικοῦ προγυμναστηρίου, ἐν τῇ ξηρᾷ μὲν λειτουργοῦντα τὸ τῶν ὀπλιτῶν, τὸ τῆς διαχείσεως τῶν τροφίμων, τὸ τῆς διαχείσεως τοῦ ὕλικου, τὸ τῆς παιδαγωγίας, τὸ τῶν μουσικῶν, τὸ τῶν σάλπιγγων, τὸ τῶν τυμπανιστῶν, τὸ τῶν ἐσχαρῶν, ἐπὶ τῆς Ὀλγας δὲ λειτουργοῦντα τὸ τῶν ναυτοπαίδων, τὸ τῶν πυροβολητῶν, τὸ τῶν θερμαστῶν μηχανικῶν, τὸ τῶν θερμαστῶν, τὸ τῶν δυτῶν, ἐπὶ τοῦ Ἀρεως δὲ τὸ τῶν θωρηκτῶν καὶ τῶν οἰκιστῶν, εἰς δὲ τὸν διευθυντὴν τοῦ ναυστάθμου τὸ τῆς ὑποβρυχίου ἀμύνης (ὑποβιβαζόμενον εἰς σχολεῖον τῆς ἀποσταθμοῦ ἀμύνης, σχολεῖον τῆς κινητῆς

ἀμύνης καὶ σχολεῖον τῶν μηχανικῶν τορπιλλητῶν), τὸ τῶν ἐπλοδιορθωτῶν καὶ τὸ τῶν ἱστιοποιῶν, εἰς δὲ τὸν διευθυντὴν τοῦ ναυτικοῦ νοσοκομείου τὸ σχολεῖον τῶν νοσοκόμων. Τὰ τῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῶν σχολείων τούτων (ἰδρυθέντων δυνάμει τοῦ νόμου ΑΥΨΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ τῆς κατωτέρας ἐκπαίδευσως ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ) ἀναφέρονται ἐν ἐκτάσει ἐν τῷ Διατάγματι τῆς 14 Ἀπριλίου 1888 περὶ τοῦ γενικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου (ἄρθρα 63—257).

Εἰς παρασκευὴν δὲ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἱδρύεται ἡ τῶν ναυτικῶν δοκίμων σχολὴ δυνάμει τοῦ νόμου ΑΡΝΣ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 (τροποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου ΑΤΝΒ' τῆς 12 Φεβρουαρίου 1886 καὶ τοῦ νόμου ΑΥΝΒ' τῆς 26 Μαΐου 1887), ᾧ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 3 Ἀπριλίου 1884 περὶ τῶν ὄρων κατατάξεως ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ, τοῦ Διατ. τῆς 19 Ἀπριλίου 1884 περὶ κανονισμοῦ τοῦ τρόπου τῶν ἐξετάσεων τῶν ὑποψηφίων ναυτικῶν δοκίμων (τροποποιηθέντος ἐν τισὶ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 6 Ἰουνίου 1897) καὶ τοῦ Διατάγματος τῆς 6 Αὐγούστου 1884 περὶ προσωρινοῦ ὀργανισμοῦ τῆς σχολῆς τῶν ναυτικῶν δοκίμων (τροποποιηθέντος ἐν τισὶ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 6 Σεπτεμβρίου 1895).

Σημειωτέον ὅτι ἐξεδόθησαν καὶ ἄλλα τινὰ διατάγματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίαν, ὅλα τὸ Διατ. τῆς 13 Ἰουνίου 1890 περὶ χωρισμοῦ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν ναυτικῶν ὑπολογισμῶν ἀπὸ τοῦ τῆς ναυτίλας, τὸ Διατ. τῆς 12 Ἰουλίου 1890 περὶ τῶν κατ' ἔτος διδασκτέων μαθημάτων καὶ τὸ Διατ. τῆς 22 Σεπτεμ. 1890 περὶ τῶν ἐδρῶν τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἀλλὰ πάντα ταῦτα καταργήθησαν διὰ τοῦ Διατ. τῆς 6 Σεπτ. 1895, περιλα-

βόντος ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἀναμεταβολὰς εἰς τὸ Διατ. τῆς 6 τοῦ 1884.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ναυτικὴ στρατολογία

Στρατολογία ναυτική.

Ναυτικὸν ἀπομαχικὸν ταμεῖον. Τὸ ταμεῖον τοῦτο ἱδρύθη τοῦ 1861 διὰ τοῦ ΧΛΘ' νόμου καὶ νέων βάσεων ἀναδιοργανωθέν διὰ τοῦ νόμου ΑΡΟΗ' τῆς 17 τοῦ Ἀπριλίου 1861 καταργήσαντος ὁλοσχερῶς τὸν προηγουμένον ΧΛΘ', (ὅστις ὅμως ἄλλεπαλλῶς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν νόμων ΑΥΒΖ' τῆς 16 Μαΐου 1887, ΑΨΒΖ' τῆς 16 Μαΐου 1889, ΑΚΞΔ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891 καὶ ΒΥΕ' τῆς 9 Ἀπριλίου 1891) σκοπὸν ἔχει τὴν περιθάλψιν τῶν πεπονημένων ἢ ἀναπήρων ἐργατῶν θαλάσσης, τῶν χηρῶν καὶ ὁρφανῶν τῶν, προσέτι δὲ κατὰ περιστάσεις ἰατρικὰς τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

Κύριοι τοῦ ταμεῖου τούτου πόροι τὸ μὲν αἱ καταβολαὶ τῶν ἐργατῶν θαλάσσης ὀριζόμεναι μηνιαῖαι ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τοῦ διανούσιν ἐργαζόμενοι κατὰ θάλασσαν τὸ δὲ οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων αὐτοῦ. Αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ταμεῖου τούτου χορηγούμεναι συντάξεις εἰσὶν ἀνάλογοι τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐργατῶν τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῇ βάσει ὑπεχρεώθησαν εἰς τὰς καταβολὰς τοῦ ταμεῖου καταβολὰς, καὶ τοῦ χρόνου τῆς κατὰ θάλασσαν ὑπηρεσίας αὐτῶν. Καὶ τὰ μὲν παθήματα τῶν ἐργατῶν θαλάσσης τὰ παρέχοντα δικαιώματα εἰς τὰς βεβαιούμεναι ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων μενικῶν καὶ προξενικῶν ἀρχῶν, τῶν ἐθνικῶν ἐκθέσεων καὶ τῆς ἀνωτάτης ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς ὁ δὲ χρόνος ναυτικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας ἐκ τῶν τῷ ἀπομαχικῷ ταμεῖῳ τηρουμένων ἀρχῶν.

Τὸ ναυτικὸν ἀπομαχικὸν ταμεῖον, διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν, διοικεῖται ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιωματικῶν τοῦ πολέμου καὶ ναυτικοῦ, ἐνὸς βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ἐνὸς ταμίου καὶ ἐνὸς γραμματέως, ἀπάντων ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ. Τὸ δὲ ὑποδεέστερον προσωπικὸν ἀποτελεῖται ἐξ ὑπαλλήλων μισθοδοτούμενων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ταμείου. ("Ὁρα εἰδικώτερον περὶ τοῦ ταμείου τούτου Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου σελ. 926 καὶ ἐφεξῆς).

Π. Χρυσανθόπουλος

Ναυτικὸν δάνειον καλεῖται τὸ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου αὐτοῦ γινόμενον δάνειον πρὸς θαλασσίαν ἀποστολὴν ἐπὶ ναυτικῷ τόκῳ καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τὸ τε κεφάλαιον καὶ ὁ ναυτικὸς τόκος ἀποδοθήσονται ἕως τῆς ἀξίας τοῦ ὑπεγγύου πράγματος μετὰ τὴν ἀφίξιν, ἐὰν αὕτη ἡλαττώθῃ ἐνεκα τυχαίου συμβάντος.

Τὰ περὶ ναυτοδανείου συνάλλαγμα εἶναι: 1) πραγματικὸν μᾶλλον ἢ προσωπικόν, ἅτε ὑποχρεωμένου ἀμέσως μόνον τοῦ πράγματος 2) ἑτεροθαρές, ἅτε τοῦ δόντος τὸ δάνειον οὐδεμίαν ἄλλην ἔχοντος ἐφεξῆς υποχρεώσιν. 3) τυχηρόν, ἅτε ἐκ τυχαίων γεγονότων ἐξαρτιομένης τῆς ὠφελείας ἢ τῆς ζημίας 4) ὑπὸ αἵρασιν, ἅτε τοῦ δανειζομένου ὑποχρεωμένου εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ δανείου μετὰ τοῦ ναυτικοῦ τόκου μόνον ἐφ' ὅσον τὰ ὑπέγγυα πράγματα δὲν ἤθελον ὑποστῆ βλάβην ἢ ἀπώλειαν ἐκ τυχαίου γεγονότος ἢ θαλασίου συμβάντος.

Τοῦ κοινοῦ δανείου διαφέρει τὸ ναυτοδάνειον, καθ' ὅτι 1) διατίθεται ἀναγκαιῶς εἰς ναυτικὴν ἐπιχείρησιν καὶ ἐπομένως ἐκτίθεται εἰς κινδύνους, 2) ἐπάγεται αὐτοδικαίως τὴν εἰς αὐτὰ ὑπεγγύασιν τῶν διὰ τοῦ δανεισθέντος ποσῶν κτηθέντων ἢ

κτηθητομένων πραγμάτων καὶ τοῦ τιμήματος αὐτῶν, 3) περιέρχεται μὲν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ δανειζομένου, διαπλεῖ δ' αὖτις ἐπὶ κινδύνῳ τοῦ δανειστοῦ καὶ 4) συνεπάγεται ναυτικὸν τόκον, ἀποτελοῦντα τὸ ἀντίτιμον τῶν εἰς βῆρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων.

Τὸ ἄρθρον 311 τοῦ Ἐμπ. νόμου, τὸ καὶ πρῶτον τοῦ περὶ ναυτικοῦ δανείου τμήματος, ἄρχεται οὕτω: «Τὰ ναυτικὰ συμβόλαια γίνονται παρὰ συμβολαιογράφῳ ἢ καὶ ἰδιοχείρῳ κτλ. Ἀλλὰ τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει: Tout contrat à la grosse, ἥτοι πᾶν ναυτοδάνειον, καὶ ἐπομένως οὐχὶ πᾶν ναυτικὸν συμβόλαιον, ὡς ἔχει ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις. Ὡσαύτως καὶ τὸ γαλλικὸν κείμενον τοῦ ἄρθρου 313 ἄρχεται οὕτω: Tout acte de prêt à la grosse, ἥτοι πᾶν ἔγγραφον περὶ ναυτοδανείου καὶ οὐχὶ πᾶν ναυτικὸν συμβόλαιον, ὡς φέρει ἑσφαλμένως ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις.

Ἀμφισβητεῖται μετὰ τῶν συγγραφέων, ἐὰν ἀπαιτῶν ὁ νόμος ἔγγραφον δημοσίον ἢ ἰδιωτικόν νοτ' ἔγγραφον ἐπὶ τούτῳ συντεταγμένον. Καθ' ἡμᾶς ὁρθότερά εἶνε ἡ γνώμη τῶν καταφατικῶς ἀποφαινομένων διὰ τὸν κυριώτατον λόγον ὅτι τὸ ναυτοδάνειον καὶ μὴ ἔγγεγραμνον κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις προτιμᾶται πάντως τῶν ἀπλῶν δανείων, δι' ὃ ἡ περὶ ἐγγράφου διάταξις τοῦ ἄρθρου 311 τοῦ Ἐμπ. ν. θεωρητέα ὡς δημοσίαι τάξεις. "Ὁρα εἰδικώτερον περὶ τοῦ θέματος τούτου Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 449.

Ὁ νόμος περὶ βιβλίου ναυτοδανείων τοῦ 1851, καταργήσας τὸ ἄρθρον 312 τοῦ Ἐμπ. νόμου, ἀπότησεν τὴν ἔγγραφον τῶν ναυτοδανείων εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νόμου καθιερούμενον βιβλίον ναυτοδανείων, ὅπερ ὀφείλει νὰ φέρῃ ἕκαστον πλοῖον διὰ τὴν ἔγγραφον τῶν ἰδίων δανείων. "Ὁρα περὶ τούτου εἰδικώτερον τὸν αἰρημένον

νόμον καὶ τὴν ἀνωτέρω παρατεθεῖσαν πραγματείαν περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ ἡμετέρου νόμου ὑπέναντι τοῦ καταργηθέντος ἄρθρου 312 (§ § 410—452), ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐφαρμοστέου νόμου ἐν τῇ συνομολογήσει ναυτοδανείου πρὸ τοῦ ἀπόπλου καὶ κατὰ τὸ ταξείδιον (§ § 454 καὶ 455).

Τὸ ἄρθρον 312 θεωρητέον ὡς καταργηθὲν μόνον ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου συνομολογούμενα ναυτοδάνεια, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐκ τοῦ φορτίου συνομολογούμενα τοιαῦτα δάνεια πρὸ τοῦ ἀπόπλου, ἅτινα ἐπὶ μόνου τοῦ φορτίου γινόμενα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐγγράφωται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ πλοίου. Ἀλλὰ μᾶλλον δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἡ συνομολογήσις δανείων τοιούτων πρὸ τοῦ ἀπόπλου κατηγορήθη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῆς συνηθείας καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἡμέτερος νομοθέτης τοῦ 1851 κατήγγησε τὸ ἄρθρον 312 μὴ ἐπιφυλάξας τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ φορτίου ναυτοδάνεια. ("Ορα Μελέτην περὶ ὑποθήκης πλοίων Χρυσανθοπούλου σελ. 224—228).

Τὸ δ' ἄρθρον 311 ὀρίζει μὲν τί πρέπει νὰ δηλοῖ τὸ τοῦ ναυτοδανείου συμβόλαιον, ἀλλ' αἱ τοιαῦται διατάξεις δὲν διαγράφονται πᾶσαι ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος. Ἀπαραίτητον ὅμως εἶναι νὰ δηλοῦται τὸ ὡς δάνειον διδόμενον κεφάλαιον, ὅπερ δύναται νὰ συνίσταται καὶ εἰς πράγματα, ὧν ὀριστέα ἢ ἀποδοτέα ἀξία. Ἀπαραίτητος εἶναι καὶ ἡ δήλωσις τοῦ συμφωνημένου ναυτικοῦ τόκου, διότι ἄνευ αὐτοῦ δὲν ὑφίσταται ναυτοδάνειον. Ἀπαραίτητος ὡσαύτως εἶναι καὶ ἡ δήλωσις τοῦ ὀνόματος τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ τοῦ ὀνόματος τοῦ δανειστοῦ δήλωσις δὲν εἶναι ἀπαραίτητος, διότι τὸ ναυτοδάνειον δύναται νὰ ἐκδοθῇ καὶ εἰς διαταγὴν, ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 313 ἢ καὶ εἰς τὸν κομιστήν, ὅτε τὸ συμβόλαιον μεταβιβάζεται δι' ὀπισθογραφήσεως, ἐφαρμοζομένης τῆς περὶ συ-

ναλλαγματικῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 137 τοῦ ἐμπ. νόμου. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τοῦ ναυτικοῦ τόκου τὸ ἄρθρον 314 ὀρίζει ὅτι, ὅπως ἡ ἐγγύησις ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν τούτου πληρωμὴν, ὡς νάγκη νὰ συμφωνηθῇ ρητῶς. "Οθεν οἱ ὀπισθογράφοι, μὴ οὕσης ρητῆς τοιαύτης συμφωνίας, ὑποχρεοῦνται μόνον διὰ τὸ κεφάλαιον τοῦ ναυτοδανείου.

Τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβολαίου ἀποτελοῦντος πρᾶξιν ἐμπορικὴν δι' ἄμφω τὰ μέρη, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχωσι ταῦτα τὴν ἰκανότητα πρὸς ἐπιχείρησιν ἐμπορικῶν πράξεων.

Καὶ τὸ μὲν πρὸ τοῦ ἀπόπλου ναυτοδάνειον ἐνεργεῖ κατὰ γενικὸν κανόνα τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου ἰδιοκτητῆς. Ὁ δὲ πλοίαρχος ὅπως συνομολογήσῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου δάνειον καὶ ἐὰν μὴ εὐρίσκηται ἐν τῷ τόπῳ τῆς διαμονῆς τοῦ ἰδιοκτήτου ἀνάγκη κατὰ τὸν ἡμέτερον πρὸς βιβλίον ναυτοδανείων νόμον νὰ φέρῃ εἰδικὴν ἄδειαν τῶν πλοιοκτητῶν, ἐνφ' ὧς κατὰ τὰ ἄρθρα 232 καὶ 321 τοῦ ἐμπ. νόμου μόνον ἐν τῷ τόπῳ τῆς διαμονῆς τῶν πλοιοκτητῶν ἀπαιτεῖται τοιαύτη ἄδεια, διδομένη ἐπισήμως, ἥτοι διὰ δημοσίου ἐγγράφου. Τούναντίον δὲ κατὰ τὸ ταξείδιον τὸ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου δάνειον συνομολογεῖ ἀείπτως ὁ πλοίαρχος τηρῶν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 234 τοῦ ἐμπ. νόμου. Δὲν δύναται δ' ὁ πλοιοκτήτης κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην νὰ ἀπαγορεύσῃ τῷ πλοίαρχῳ τὴν συνομολογήσιν τοῦ τοιούτου δανείου ἅτε ἀφορῶντι εἰς τὸ συμφέρον ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, ἥτοι τῶν φορτωτῶν τῶν ἀσφαλιστῶν καὶ αὐτῶν τῶν ὀφρῶν τοῦ πληρώματος.

Τὸ ἄρθρον 322 προνοεῖ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν δύναται ὁ πλοίαρχος νὰ δανεισθῇ ναυτικῶς εἰς βῆρος τῆς μερίδος τῶν συνιδιοκτητῶν τοῦ πλοίου, τῶν μὴ συμφερόντων τὴν ἀναλογουσαν αὐτοῖς μέρει.

ρίδα δαπανῶν διὰ τὰς πρὸς πλοῦν παρασκευὰς τοῦ πλοίου. Περὶ τούτου γίνεται λόγος ἐν τῇ λέξει Πλοίαρχος.

Εἰς ναυτοδάνειον δύνανται νὰ δοθῶσιν, ὡς εἴρηται ἤδη, οὐ μόνον χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα, ὧν ὀρίζεται ἡ ἀποδοτέα ἀξία, ἀλλὰ καὶ ἀπαιτήσεις ἐκ κεκτημένου ναύλου ἢ κέρδους πηγάζουσαι. Δὲν ἀπαγορεύεται πρὸς τούτοις ἡ συμφωνία τοῦ νὰ ἀποδοθῶσιν αἰτούμενα τὰ ὡς ναυτοδάνειον δοθέντα πράγματα μετὰ ναυτικοῦ τόκου, ὑπὸ τὸν ὅρον ἐὰν ἀπολεσθῶσι κατὰ τὸν πλοῦν ἐκ τυχαίου συμβάντος νὰ ἀπαλλάσσονται πῶς ὑποχρέωσης ὁ δανειζόμενος. Πάντως ὅμως ἀπαιτεῖται νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς θαλάσσιους κινδύνους τὰ ὡς ναυτοδάνειον δοθέντα πράγματα ἢ χρήματα, ἐξαίρεσει τοῦ κατὰ τὸ ταξιδίον δανείου, ὅτε ὁ δανειστής δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν τὰ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου ἢ τοῦ πλοῦ δοθέντα χρήματα ἐχρησιμοποιήθωσιν πράγματι εἰς τὰς ἀνάγκας ταύτας. "Ὅρα περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φιλογ. καὶ Χρυσ. § 171 καὶ μελέτην περὶ ὑποθήκης πλοίων Χρυσανθοπούλου σελ. 221 καὶ ἐφεξῆς.

Τὰ ἄρθρα 315 καὶ 320 τοῦ ἔμπ. νόμου ὀρίζουσι τίνα πράγματα δύνανται νὰ καταστῶσιν ἢ καθίστανται αὐτοδικαίως ὑπέγγυα εἰς τὸ ναυτοδάνειον. Τούναντίον δὲ τὰ ἄρθρα 318 καὶ 319 ὀρίζουσιν ἐπὶ τίνων πραγμάτων δὲν ἐπιτρέπεται ἡ συνομολόγησις ναυτοδανείου. Τὸ δὲ κατὰ παράβασιν τοῦ ἁρθρου τούτου συνομολογήθῃ δάνειον ἰσχύει ὡς ἀπλοῦν δάνειον ἀποπῆρον κοινὸν τόκον.

Ἡ συμφωνία ὅτι τὸ ὑπέγγυον εἰς τὸ ναυτοδάνειον πρᾶγμα ἢ τὰ ναυτικῶς δανεισθέντα χρήματα δὲν θέλουσιν ἐκτεθῆ εἰς θαλάσσιους κινδύνους καταστρέφει τὴν φύσιν τοῦ ναυτοδανείου, ὅπερ ἰσχύει τότε ὡς ἀπλοῦν δάνειον. Πρὸς τούτοις ἐὰν ἐγκατελείβῃ τὸ ταξιδίον πρὶν τῆς

ἐνάρξεως αὐτοῦ τὸ γενόμενον δάνειον παύει νὰ ᾖ ναυτικόν.

Τὸ ἄρθρον 326 ὀρίζει ὅτι τὰ ἴδια τοῦ ὑπεγγύου πράγματος ἐλαττώματα δὲν εἶναι εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ. Οὐδὲ τοῦ δανειζομένου ἡ ὑπατιότης εἶναι εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ, εὐθυνομένου μόνον διὰ τὰ τυχαία γεγονότα, ἢ διὰ τὴν ἐξ ὑπατιότητος τρίτου βλάβην τοῦ ὑπεγγύου πράγματος, θεωρουμένην καὶ ταύτην τυχαίαν. Ἀρχεται δὲ ὁ χρόνος τῶν κινδύνων κατὰ τὸ ἄρθρον 328, ἐὰν μὴ ὠρίσθῃ ἄλλως ἐν τῇ συμβολαίᾳ, ὡς πρὸς μὲν τὸ ὑπέγγυον πλοῖον καὶ τὰ παρακολουθήματα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀπόπλου καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ κατὰπλου εἰς τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ, ὡς πρὸς δὲ τὰ ὑπέγγυα ἐμπορεύματα ἀπὸ τῆς φορτώσεως αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἢ τοῦς λέμβους μέχρι τῆς ἀποβιβάσεως εἰς τὴν ξηράν. Ἐὰν δὲ τὸ δάνειον ἐγένετο δι' ὠρισμένον χρόνον, προδήλως οἱ θαλάσσιοι κίνδυνοι δὲν βαρύνουσι τὸν δανειστὴν πέρα τοῦ ὀρισθέντος βιὰ τῆς συμβάσεως χρόνου. Προκειμένου δὲ περὶ δανείου ἐπὶ πραγματικῶν, δὲν εὐθύνεται ὁ δανειστής, ἐὰν αὐταὶ ἐφορτώθωσιν εἰς ἄλλο πλοῖον ἢ τὸ δηλωθὲν ἐν τῇ συμβολαίᾳ, ἐκτὸς ἐὰν ἔγινε τοῦτο ἐνεκὲν ἀνωτέρας βίας, ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 324.

Καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ ταξιδίου, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ἀνωτέρας βίας, δὲν βαρύνει τὸν δανειστὴν. Καὶ αὕτη ἡ μεταβολὴ τοῦ πλοίαρχου καθιστᾷ ἄκυρον τὸ δάνειον ὡς ναυτικόν, ἐὰν ρητῶς ἐδηλώθῃ ἐν τῇ συμβολαίᾳ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ τοῦ πλοίαρχου ἀντικατάστασις ὑπὸ τοῦ δανεισμένου πλοιοκτῆτου.

Ὁ ναυτικὸς τόκος, ὧν τὸ ἀντίτιμον τῶν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων, ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον στοιχεῖον τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβολαίου. Μὴ ὄντος δὲ συνωμολογημένου ναυτικοῦ τόκου, δὲν ὑπάρχει ναυτοδάνειον κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην.

Οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ ἐλάττωσις τοῦ συνωμολογημένου ναυτικοῦ τόκου ἢ ὑπερ-όγκου. Ὁφείλεται δὲ ναυτικὸς τόκος ἐφ' ὅσον τὸ δάνειον ὑφίσταται ὡς ναυτικόν, ἐφ' ὅσον δηλονότι ὑφίστανται οἱ εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κίνδυνοι.

Ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ δανεισμένου ἰδιάζουσιν σπουδαιότητα ἔχει ἡ διάκρισις μεταξὺ τοῦ πρὸ τοῦ ἀπόπλου καὶ τοῦ κατὰ τὸν πλοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ γενομένου δανείου. Οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς παρατηροῦσιν ὁρθῶς ὅτι ὁ νομοθέτης εἶχε μᾶλλον ὑπ' ὄψει τὸ πρὸ τοῦ ἀπόπλου δάνειον ἢ τὸ κατὰ τὸν πλοῦν, περὶ οὗ πραγματεύεται κυρίως εἰπεῖν μόνον τὸ ἄρθρον 234. Ὅρα περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος Ναυτ. ἐμπ. δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 483.

Ὁ ναυτοδανειστής ἔχει δύο ἀγωγάς, τὴν μὲν πραγματικὴν κατὰ τοῦ ὑπεγγύου εἰς τὸ δάνειον πράγματος, τὴν δὲ προσωπικὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου. Τὸ κατὰ τὸν διάπλοον ὅμως ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου γενομένον δάνειον φέρει ἐξαιρέτως τὸν πραγματικὸν χαρακτῆρα, ἅτε δικαιουμένων τοῦ τε ἰδιοκτῆτου τοῦ πλοίου κατὰ τὸ ἄρθρον 216 τοῦ ἐμπ. νόμου, ὡς καὶ τοῦ τοῦ φορτίου διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου, νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς περὶ τούτου ὑποχρεώσεως διὰ τῆς παρχωρήσεως τοῦ πλοίου μετὰ τοῦ ναύλου, ἢ τοῦ φορτίου.

Τὸ προνόμιον τοῦ ναυτοδανείου περιρίζεται ἐπὶ μόνων τῶν ὑπεγγύων εἰς αὐτὸ πραγμάτων. Διεκδικοῦνται δὲ ταῦτα ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἐφ' ὅσον δὲν περιέλθωσι νομίμως εἰς τὴν κυριότητα τρίτου. Τὸ ἐπὶ τοῦ πλοίου δάνειον ἔχει προνόμιον καὶ ἐπὶ τοῦ ναύλου τοῦ κεκτημένου κατὰ τὸ ταξίδιον τῶν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων. Ἐν ἀπωλείᾳ δὲ τῆς πραγματικῆς ἀγωγῆς διὰ τῆς περιελεύσεως τῶν ὑπεγγύων πραγμάτων εἰς τὴν κυριότητα τρίτου ὁ δανειστής σώζει τὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου προσωπικὴν ἀγωγὴν.

Ἐγκαταλειφθέντος τοῦ ταξιδίου πρὸ τοῦ ἀπόπλου δὲν ὑφίσταται, ὡς ἤδη εἶρηται, ναυτοδάνειον, καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδὲ προνόμιον. Μὴ ὑφίσταμένου δὲ ναυτοδανείου, οὐδὲ ναυτικὸς τόκος ὀφείλεται ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (108 τοῦ 1855 καὶ 155 τοῦ 1863). Προτιμᾶται ὅμως πάντοτε τὸ τοιοῦτον δάνειον τῶν ἐγγχειρογράφων δανειστῶν.

Εὐδωθέντος τοῦ ὑπεγγύου πράγματος ἢ λήξαντος τοῦ χρόνου τῶν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων, δικαιούται οὗτος νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ τε κεφάλαιον καὶ τὸν συμπρωνημένον ναυτικὸν τόκον, ὀφείλων ὅμως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐπληρώθησαν ὅροι καθ' οὓς τὸ δάνειον κατέστη ἀπαιτητόν.

Ὑποχρεούμενος δ' ἐφεξῆς ὁ δανειστής μενος προσωπικῶς καὶ δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς περιουσίας, ὀφείλει διὰ τὴν ἐπὶ πλοῦν καθυστέρησιν τοῦ κεφαλαίου τόκον κοινὸν. Ὡς πρὸς δὲ τὸν ὀφειλόμενον ναυτικὸν τόκον, διχάζονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν δεχομένων ὅτι ὀφείλεται ἐπ' αὐτοῦ κοινὸς τόκος ἀρ' ἧς κατέστη μετὰ τοῦ κεφαλαίου ἀπαιτητός, τῶν δὲ ἀποκρουόντων τὸ τοκοφόρον τοῦ τόκου πρὸ τῆς δι' ἀγωγῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ ὀφείλονται οἱ συμβαλλόμενοι διὰ τῶν ὁρῶν τοῦ συμβολαίου νὰ κανονίσωσι τὰ περὶ τούτου.

Ἀπολεσθέντος ὁλοσχερῶς τοῦ ὑπεγγύου εἰς τὸ δάνειον πράγματος ἐνεκα τυχαίου γεγονότος καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῶν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων, οὐδεμίαν κατὰ τὸ ἄρθρον 325 δύναται νὰ γίνῃ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτήσις. Προκατεμένου δὲ περὶ ἀπωλείας τῶν ὑπεγγύων εἰς τὸ δάνειον πραγμάτων, ὁ δανειστής ὀφείλει κατὰ τὸ ἄρθρον 329 νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶχε φορτώσει πράγματα ἀξίας ἰσούσης μετὰ τὴν ποσότητα τοῦ ναυτοδανείου. Ἀποδεικνύεται δὲ ἡ φόρτωσις διὰ τοῦ φορτωτικοῦ καὶ ἄλλων μέσων παραδει-

μένον ἐν τῇ ἐμπορίῳ. Ἀποδεικνυμένης δὲ τῆς φορτώσεως μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ, ὁ δανεισάμενος ἀπαλλασσόμενος κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦτο, ὡς ἀπολεσθέντος τοῦ φορτίου, ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ δανείου μετὰ τόκου κοινοῦ.

Ἐν περιπτώσει τέλους ναυαγίου, ἡ πληρωμὴ τῶν ναυτοδανείων περιορίζεται κατὰ τὸ ἄρθρον 327 εἰς τὴν ἀξίαν τῶν διασωθέντων ἐκ τῶν εἰς τὸ ναυτοδάνειον ὑπεγγύων πραγμάτων. Ἡ ἀγωγή τοῦ δανειστοῦ καθίσταται τότε καθαρῶς πραγματικὴ ἐπὶ τῶν ὑπεγγύων πραγμάτων ἢ τῆς ἀξίας αὐτῶν. Δὲν ἔχει δὲ κατὰ τοῦ δανεισμένου ἄλλην ἀγωγήν ἢ τὴν ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἢ τῆς διασώσεως τῶν ναυαγίων, καὶ καθ' ὅσον οὗτος εἶναι ἔνοχος ὅλου ἢ ἀμελείας μὴ ἐνεργήσας π.χ. διὰ τὴν ἐξήρατό ἀπ' αὐτοῦ πρὸς διάσωσιν τῶν ναυαγίων. Συντρέχει δὲ ὁ δανεισάμενος μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν διασωθέντων πραγμάτων, εἰάν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχωσι καὶ πράγματα τοῦτου καὶ ὑπεγγυηθέντα εἰς τὸ ναυτικὸν δάνειον καὶ ἐπομένως κινδυνεύοντα δι' αὐτόν. Ἐάν δὲ τὸ ναυτοδάνειον ἔχῃ ὑπέγγυα ἐξ ὁλοκλήρου τὸ τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον, ὁ δανειστής ἔχει ἀπεριόριστον δικαίωμα ἐπὶ τῶν διασωθέντων ναυαγίων, ὀφείλων μόνον νὰ συνεισφέρει εἰς τὰς γενικὰς ἀβαρίας. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ναυαγίου ὑπάγεται καὶ ἡ ἐξ ἄλλου τυχαίου συμβάντος ἐλάττωσις τῆς ἀξίας τοῦ ὑπεγγύου πράγματος, ὅτε ἀπασθεννύται ἡ κατὰ τοῦ δανεισμένου προσωπικὴ ἀγωγή.

Πλειόνων ὑπαρχόντων δανείων, προτιμῶνται κατὰ τὸ ἄρθρον 328 τὰ κατὰ τὸ τελευταῖον ταξείδιον γεγόμενα τῶν διὰ παραδόντα ταξείδια γενομένων. Ἐκ δὲ τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ταξείδιον γενομένων προτιμῶνται τῶν πρὸ τοῦ ἀπόπλου, τὰ κατὰ τὸν πλοῦν γεγόμενα, καὶ ἐκ τούτων πάλιν τὸ τελευταῖον, ὅτε γεγόμενον, πρὸς τὸ συμ-

φέρον ἀπάντων τῶν προηγουμένων δανειστών.

Περὶ τῶν προνομίων ἐν γένει ἐπὶ τοῦ πλοίου πραγματευόμεθα ἐν τῇ λέξει πλοῖον.

Τὸ ἄρθρον 330 ὁρίζει ὅτι οἱ ναυτοδανειτὰι ὑποχρεοῦνται εἰς τὰς κοινὰς ἀβαρίας. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ κατὰ τὸν διάπλοον γεγόμενον δάνειον κρατῇ ἡ γνώμη ὅτι δὲν ὑποβάλλεται τοῦτο εἰς τοιαύτην συνεισφοράν. Ὅρα δὲ περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος Ναυτ. ἐμπ. δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 498.

Καὶ αἱ ἀπλὰὶ ἐταιρίαι κατὰ τὸ αὐτὸ 330 ἄρθρον εἶναι εἰς βάρος τῶν δανειστών, εἰάν δὲν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Συμφωνοῦσιν ὅμως οἱ συγγραφεῖς ὅτι τὸ κατὰ τὸ ταξείδιον συνομολογούμενον δάνειον οὐδέποτε συντρέχει εἰς τὰς ἀπλὰς ἀβαρίας, καὶ εἰάν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία, ὅτε ἀντικειμένου τοῦ πράγματος εἰς τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος τούτου. Κατὰ τὸ ἄρθρον 331 εἰάν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοίου ἡ (καὶ οὐχὶ καὶ ὡς φέρει ἐσφλημένως τὸ ἐλληνικὸν κείμενον) τοῦ αὐτοῦ φορτίου ὑπάρχῃ ναυτοδάνειον καὶ ἀσφάλεια ἢ τιμὴ τῶν ἐκ ναυαγίου διασωθέντων πραγμάτων διανέμεται μετὰ τοῦ δανειστοῦ ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον μόνον καὶ τοῦ ἀσφαλιστοῦ διὰ τὸ ποσὸν τῆς ἀσφαλείας κατ' ἀναλογίαν τῆς μετοχῆς αὐτοῦ.

Ἡ ἀληθὲς τῆς διατάξεως ταύτης ἐννοία εἶναι ἡ ἀκόλουθος. Ὁ ὀφειλὴς ναυτοδανείου, ὁ ὑπεγγυάσας εἰς τοῦτο ὁλοκλήρως τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος καὶ περ ὑπερτέραν τῆς τοῦ δανείου, ἔχει μὲν τὸ δικαίωμα νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἀνωτέραν ἀξίαν τοῦ ὑπεγγύου εἰς τὸ ναυτοδάνειον πράγματος. Ἀλλὰ, μὴ συνομολογήσας τοιαύτην ἀσφάλειαν, δὲν δικαιούται νὰ συντρέξῃ μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἐπὶ τῶν ναυαγίων τοῦ πράγματος τούτου, ὅτε καταστήσας αὐτὸ ἐξ ὁλοκλήρου ὑπέγγυον.

εἰς τὸ ναυτοδάνειον. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον συνωμολόγησε τοιαύτην ἀσφάλειαν, ἡ ἀσφαλιστὴς δικαιούται νὰ συντρέξῃ μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἀναλόγως τῆς ὑπὲρ τὸ δάνειον ἀξίας τοῦ πράγματος τούτου, ἐπὶ τῶν ναυαγίων αὐτοῦ περὶ ὧν ὀρίζει τὸ εἰρημένον ἄρθρον. Παρέχει ἄρα ὁ νόμος τῷ ἀσφαλιστῇ ὡς ἴδιον τὸ τοιοῦτον δικαίωμα, οὐ ἀμοιρεῖ ὁ ἀσφαλιζόμενος.

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸ κατὰ τὸν διάπλουν δάνειον δὲν χωρεῖ τοιαύτη συνδρομή. Ἄτε προτιμωμένου ἀείποτε τούτου ὡς γενομένου χάριν τοῦ κοινού συμφέροντος ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, ἐπομένως καὶ τοῦ ἀσφαλιστοῦ. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ναυτ. ἐμπορ. δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 498.

Τὸ συνάλλαγμα τοῦ ναυτοδανείου ἀκυροῦται ἢ ἀναστρέφεται ἐλλείψει θαλασσιῶν κινδύνων, ἅτε ἀποτελούντων μετὰ τοῦ ναυτικοῦ τόκου τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα τοῦ ναυτοδανείου.

Ἡ ἀκυρότης ἢ ἡ ἀναστροφή τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συναλλάγματος ἐπάγεται ὑπὲρ τοῦ δανεισμένου τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς ἀποτίσεως ναυτικοῦ τόκου. Δικαιούται ὅμως εἰς ἀπόληψιν κοινού τόκου ἐπὶ τοῦ δανεισθέντος κεφαλαίου ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 317 ἐδ. β'.

Συγγραφεῖς τινες ἐφαρμόζοντες καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν περὶ ἀσφαλείας διατάξιν τοῦ ἁρθρου 319 ἀποφαίνονται ὅτι, ἀναστρεφόμενου τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβολαίου, ὁ δανειστής δικαιούται πρὸς τῷ κοινῷ τόκῳ νὰ ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου λόγῳ ἀποζημιώσεως ἡμισυ τοῦ 0/0 ἐπὶ τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ. Ἄλλοι δὲ ἀναγνωρίζουσι τὴν τοιαύτην ὑποχρέωσιν τοῦ δανεισμένου μόνον ἐσάκις ὁ δανειστής συνωμολόγησεν ἀσφάλειαν ἐπὶ τοῦ δανείου, διὰ τὸν λόγον ὅτι ὑποχρεοῦται τότε οὗτος νὰ καταβάλῃ τῷ ἰδίῳ ἀσφαλιστῇ συμφώνως τῷ εἰρημένῳ 344 ἄρθ. τοῦ ἡμισυ τοῦ 0/0 ἐπὶ τοῦ ἀσφαλισθέντος

δανείου, διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ἀκυρότητα τῆς ἀσφαλείας ἕνεκεν τῆς ἀναστροφῆς τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβολαίου.

Τὸ ναυτοδάνειον οὐδέποτε δύναται ἢ ἀνώτερον τῆς ἀξίας τῶν εἰς αὐτὸ ὑπογεγραμμένων πραγμάτων, διότι ἄλλως ἔχει προδήλως συμφέρον ὁ δανειστής οὐχὶ εἰς τὴν εὐδωσίαν, ἀλλ' εἰς τὴν τυχάν τῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς. Ἐνεκα ἀπάτης τοῦ δανεισμένου τὰ ὑπογεγραμμένα εἰς τὸ ναυτοδάνειον πράγματα ὡς ἐλάσσονος ἀξίας τοῦ δανείου κεφαλαίου (μὴ συμπεριλαμβανομένων ὡς ἐπὶ τὸ ναυτικὸν τόκον), τὸ ναυτοδάνειον κηρύσσεται ἄκυρον. Τὴν τοιαύτην ἀκύρωσιν τοῦ δανείου δικαιούται νὰ προβάλλῃ μόνον ὁ δανειστής, ὁ δὲ δάνειος οὐ μόνον ὅτι τὰ ὑπογεγραμμένα πράγματα εἶχαν ὅσον ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν δόλον τοῦ δανεισμένου. Τεκμαίρεται δὲ ἡ ἀπάτη εἰς τὸ πρὸς τὸ δάνειον πράγματα ἦσαν ἡσφαλισμένα τοῦ δανείου ἢ ἡσφαλισθῆσαν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὑπογεγραμμένων πραγμάτων γίνεται κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῶν τῷ τόπῳ τῆς φορεώσεως, ἐφαρμόζοντες κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐνταῦθα τοῦ ἁρθ. 339 τοῦ ἀρρωτῶντος εἰς τὸς ἀσφαλιστῆς. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἢ δὲν ἀποδοθῇ ὁ δόλος, ἐφαρμόζεται τὸ ἄρθρον 317, καὶ ἐπέρχεται ἐν μέλει ἡ ἀκύρωσις τοῦ ναυτοδανείου, ἥτοι κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ὑπερβάλλει τὴν ἀξίαν τῶν ὑπογεγραμμένων πραγμάτων, καὶ ὁ ἀποδοθὲν αὐτῷ ὡς ἀπὸ τοῦ δανείου, ἀπῆλλαχμένον τῶν θαλασσιῶν κινδύνων καὶ μετὰ κοινού τόκου, τοῦ ναυτικού ἐν τῷ τόπῳ τοῦ συμβολαίου. Τῇ τοιαύτῃ λόγῳ ἀκύρωσιν τοῦ συναλλάγματος δύναται νὰ αἰτησῇται ἐκ τῶν μερῶν.

Τὸ κατὰ παράθεσιν τοῦ ἁρθρου 319 γεγόμενον ναυτοδάνειον ἐπὶ μέλλοντι ναυλοῦ ἢ κέρδους ἐλπιζομένου ἐκ

πωλήσεως τῶν πραγματειῶν ἀποδίδονται ὡς ἀπλοῦν δάνειον ἄνευ οὐδενος τόκου, ἐπομένως οὐδὲ κοινοῦ τόκου. Ἡ λῆξις οὐδενός, ὑπάρχουσα εἰς τὸ γαλλικὸν κείμενον, δὲν φέρεται ἐν τῇ ἐλληνικῇ μεταφράσει.

Ἐπαρχόντων συγχρόνως ναυτοδανείου καὶ ἀσφαλείας ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων, ἐφαρμόζονται οἱ ἐξῆς κανόνες. Ἐὰν τὰ ἀσφαλισθέντα ἤδη δι' ὁλοκλήρον τὴν ἀξίαν αὐτῶν ὑπεγγυήθωσαν κατόπιν ὡς ναυτοδάνειον ἢ, ἐὰν προηγηθῆντος ναυτοδανείου, ἐπηκολούθησεν ἀσφάλεια ὑπὸ τοῦ δανεισμένου τῶν ὑπεγγυηθέντων εἰς τὸ ναυτοδάνειον πραγμάτων μὴ ἔχοντων ἀξίαν ἰσχυτέραν τῆς τοῦ δανείου, δὲν ὑπάρχει δὲ ὅλος τοῦ δανεισμένου, ἀντιστρέφεται ἡ ἀσφάλεια κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, εἴτε μεταγενεστέρα δηλονότι εἴτε προγενεστέρα τοῦ δανείου τυγχάνει αὕτη διὰ τὴν ἐλάσσονα πάντως τοῦ ἀσφαλιστοῦ ζημίαν. Ἐὰν δὲ ἡ ἀξία τῶν ὑπεγγυῶν εἰς τὸ δάνειον πραγμάτων ᾗται ἀνωτέρα καλύπτουσα καὶ τὴν συνομολογηθεῖσαν ἀσφάλειαν, ἀμφοτέρα τὰ συναλλάγματα ἰσχύουσιν ὡς μὴ συγχρονόμενα. Ἐὰν τέλος τὸ ἄθροισμα τοῦ ναυτοδανείου καὶ τῆς ἀσφαλείας ὑπερβαίνει τὴν ἀξίαν τῶν ὑπεγγυῶν πραγμάτων, τὸ μὲν ναυτοδάνειον ἰσχύει ἐξ ὁλοκλήρου, ἀκυροῦται δὲ ἡ ἀσφάλεια ἐν μέρει, ἥτοι κατὰ τὸ ὑπερβάλλον αὐτῆς πρὸς τὴν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ναυτοδανείου ἀξίαν τῶν ἡσφαλισμένων πραγμάτων, μὴ λαμβανομένου καὶ τότε ὑπ' ὅφει ἐὰν ἡ ἀσφάλεια ᾗται μεταγενεστέρα ἢ προγενεστέρα τοῦ δανείου. Τὸ κατὰ τὸ ταξείδιον ὅμως γενόμενον ναυτοδάνειον προτιμότερον πάσης ἄλλης ἀπαιτήσεως ὡς γενόμενον ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, ἐπομένως καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀσφαλιστοῦ, οὐδέποτε ἀντιστρέφεται.

II. Χρυσανθόπουλος

Ναυτικὴ ὁργάνωσις. Νόμου ἐνιαίου περὶ ὁργα-

νισμοῦ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, στερούμεθα ἕως τοῦ νῦν ἀναπληροῦσι δὲ τὴν ἑλλειψίν αὐτοῦ ὁ νόμος Α'Ρ'Η'Γ' τῆς 13 Ἀπριλίου 1884 περὶ διευθύνσεως τοῦ ναυστάθμου καὶ ὁρισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ (ᾧ παρηκολούθησεν ἡ ἔκδοσις τοῦ Διατ. τῆς 12 Μαΐου 1889 περὶ ὁργανισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ναυστάθμου, τροποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τοῦ Διατάγ. τῆς 16 Ἰουλίου 1897), συμπληρωθεὶς εἰτα διὰ τοῦ νόμου Α'Υ'Π'Γ' τῆς 21 Μαΐου 1887 περὶ μισθοδοσίας καὶ τροφοδοσίας τῶν τεχνιτῶν τῶν συνεργείων τοῦ ἐργοστασίου τοῦ ναυστάθμου, ὁ νόμος Β'Υ'Ο'Α' τῆς 7 Φεβρουαρίου 1897 (ἀντικαταστήσας τὸν νόμον Α'Σ'Δ' τῆς 12 Ἰουλίου 1885, τὸν νόμον Α'Τ'Μ'Ζ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1885, τὸν νόμον Α'Φ'Ο'Η' τῆς 11 Δεκεμβρίου 1887 καὶ τὸν νόμον Α'Ω'Κ'Η' τῆς 17 Μαΐου 1890), δι' οὗ ὁρίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ διαθεσιμότητι ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ (μαχημῶν, οἰκονομικῶν, ὑγειονομικῶν, μηχανικῶν, μουσικῶν), ἔτι δὲ τῶν ἀρχικελευστῶν καὶ τῶν τούτοις ἐξομοιούμενων, καὶ ὁ περὶ ὁργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου νόμος Α'Φ'Ε' τῆς 28 Μαΐου 1887 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τῶν νόμων Β'Ρ'Κ'Θ' τῆς 16 Ἰανουαρίου 1893 καὶ Β'Υ'Ο'Β' τῆς 10 Φεβρ. 1897), δι' οὗ ὁρίζεται ἡ βαθμολογία τῶν πληρωμάτων καὶ ἡ διαίρεσις αὐτῶν εἰς κατηγορίας καὶ κλάδους, οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἐπιμίσθια τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου, ἔτι δὲ τὰ εἰς προδιθεσμένον τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ προσόντα.

Τὴν δὲ κατάστασιν τῶν τοῦ ναυτικοῦ ἀξιωματικῶν ὁρίζει ἀπὸ τοῦ 1856 ὁ νόμος Τ'Μ'Η' τῆς 23 Αὐγούστου 1856, ᾧ ἐπηκολούθησεν ἡ ἔκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 27 Σεπτεμβρίου 1856 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου τούτου. Ὡς ἐν τῇ στρατῶ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἐν τῇ στρατῶ τῆς θαλάσσης αἱ καταστάσεις τῶν ἀξιωμα-

ματικῶν κατὰ τὸ νόμον τοῦτον εἶναι α') ἢ τῆς ἐνεργείας, ἥτοι ἢ τοῦ διωρισμένου ἐν θέσει τινὶ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἢ προσκαίρως ἐν εἰδικῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ ἀποστολῇ, β') ἢ τῆς διαθεσιμότητος, ἥτοι ἢ τοῦ διαμένουτος προσκαίρως ἄνευ ὑπηρεσίας, γ') ἢ τῆς ἀργίας, ἥτοι τοῦ προσκαίρως ἄνευ ὑπηρεσίας διαμένουτος εἴτε διὰ τὸν λόγον ἐκτῆς νοσηματικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, κωλυούσης αὐτὸν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων αὐτοῦ (Διατ. τῆς 27 Σεπτεμβρίου 1856 περὶ ἐκτ. τοῦ νόμου ΤΜΗ'), εἴτε διότι κατέστη ὑπεράριθμος, ἐλαττωθέντος τοῦ ἀριθμοῦ εἰς ὃν κατηριθμεῖτο, εἴτε διότι ἡχμωλώθη ἢ ἐπεφορτίσθη ὑπηρεσίαν μὴ ναυτικὴν, εἴτε διὰ λόγους πειθαρχικοῦς (Διατ. τῆς 9 Ἰανουαρίου 1868), δ') ἢ τῆς ἀποτάξεως, ἥτοι ἢ τοῦ ἀξιωματικοῦ ἄνευ θέσεως μὲν διατελοῦντος καὶ διατελέσαντος ἰσοβίως, μὴ ἔχοντος δὲ δικαίωμα πρὸς σύνταξιν ἀποστρατείας. Ἐπέρχεται δὲ ἡ κατάστασις αὕτη ἔνεκεν ἀνιάτου νοσήματος ἢ πειθαρχικοῦ παραπτώματος (δηλονότι συστηματικῆς ἀπρεποῦς διαγωγῆς, βαρέων πταισμάτων περὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ παραπτωμάτων περὶ τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν), καὶ ε') ἢ τῆς ἀποστρατείας, ταυτῆστιν ἡ τελευταία τοῦ ἀξιωματικοῦ κατὰστασις, ἐπαυρομένη εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ ἀπολαύοντος τῆς νενομισμένης συντάξεως. Ὡς δὲ ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς, καὶ ἐν τῷ τῆς θαλάσσης πρὸς μετάθεσιν μὲν τοῦ ἀξιωματικοῦ εἰς ἀργίαν ἢ εἰς ἀπόταξιν λόγῳ νόσου ἀπαιτεῖται ἐκθεσις τῆς ἀνωτάτης ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς, πρὸς μετάθεσιν δὲ λόγῳ πειθαρχικῆς τιμωρίας εἰς ἀργίαν μὲν ἔκθεσις ναυτικοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἢ ἄλλων ἀρμοδίων ἀρχῶν, εἰς ἀπόταξιν δὲ ἔκθεσις ἀνακριτικοῦ συμβουλίου, καταρτιζομένου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ β' κεφαλαίου τοῦ Διατ. τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1856. Αἱ δὲ τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ

ναυτικοῦ (πλὴν τοῦ διόπου) καταστάσεις εἶναι τρεῖς μόνον, δηλονότι ἢ τῆς ἐνεργείας, ἢ τῆς διαθεσιμότητος καὶ ἢ τῆς ἀποστρατείας, τοῦ δὲ διόπου μόνῃ ἢ τῆς ἐνεργείας (Ν. ΑΥΨΖ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ καταστάσεως τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἐν συνδ. πρὸς Διατ. τῆς 14 Ἀπριλίου 1888 περὶ γενικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου ἄρθρ. 12).—Τοὺς δὲ ναυτικούς προδιδομένους διέπει ὁ νόμος ΨΒ' τῆς 9 Νοεμβρίου 1861 περὶ ναυτικῶν προδιδοσῶν, οὗ τὰ σχετικὰ εἰς τὸν τῶν ὑπαξιωματικῶν προδιδοσῶν ἄρθρα ἀντικατέστησεν κατ' ἀρχὰς ὁ νόμος ΑΡΟΘ' τοῦ 1884 περὶ βαθμολογίας τῶν πληρωμάτων τοῦ ναυτικοῦ, ἀκολουθῶς δὲ ὁ καὶ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς νόμος ΑΦΕ' τοῦ 1887 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου. Ὅθεν τανῦν ὁ ἀπαιτούμενος εἰς προδιδοσῶν χρόνος ὑπηρεσίας τῶν μὲν ἡξιωματικῶν ὀρίζεται διὰ τοῦ νόμου ΨΒ' τοῦ 1861, τῶν δὲ ὑπαξιωματικῶν διὰ τοῦ νόμου ΑΦΕ'. θ' Ν Φλογαίτης

Ναυτιλιακά ἔγγραφα. Ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον νοοῦμεν τὰ ἔγγραφα, ἅτινα κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ὀφείλει νὰ φέρῃ ἑκάστην ἐλληνικὴν πλοῖον. Εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς. α) Τὸ ἔγγραφον τῆς ἐθνικότητος τοῦ πλοίου. β) Τὸ ναυτιλιακὸν δίπλωμα. γ) Ἡ ἀπογραφὴ τῆς ἀποσκευῆς τοῦ πλοίου καὶ αἱ περὶ ἐπισκέψεως αὐτοῦ ἐκθέσεις. δ) Τὸ ναυτολόγιον. ε) Τὸ ἡμερολόγιον. ς) Τὸ βιβλίον ναυτοδανείων. ζ) Ἡ ἄδεια τῆς ἀναχωρήσεως. η) Ἡ ὑγειονομικὴ πιστοποίησις. θ) Τὰ ναυλωτικά καὶ φορτωτικά. ι) Τὸ δηλωτικὸν τοῦ φορτίου. ια) Τὰ ἐξοφλητικά τῶν τε τελωνιακῶν, προξενικῶν, λιμενικῶν καὶ λοιπῶν ὀπλωμάτων. ιβ) Τὰ ἀτομικὰ δίπλωματα καὶ τὰ ναυτικά φυλλάδια τῶν συγκροτούντων τὸ πλῆρωμα τοῦ πλοίου καὶ ιγ) Τὰ διαβατήρια τῶν ἐπιβατῶν.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων τὰ μὲν ἀφορῶσιν εἰς τὸ πλοῖον, τὰ δὲ εἰς τὸ φορτίον, ἕτερα εἰς τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου καὶ τὰ τελευταῖα εἰς τοὺς ἐπιβάτας. Ἀλλὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου ἀποτέλει εἰς ἅπαντας ὁμοῦ τοὺς ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου ἐνδιαφερομένους, ὡς καὶ εἰς τοὺς συγκροτοῦντας τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου καὶ τοὺς ἐπιβάτας.

Εἰδικώτερον περὶ τοῦ σκοποῦ ἐκάστου τῶν ἀνωτέρω ἐγγράφων ὅρα Φλογαίτου Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 865 καὶ ἐφεξῆς καὶ Ναυτικὸν ὁδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελ. 76 καὶ ἐφεξῆς.

Ὅπουδῆποτε εὐρισκόμενον τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον καὶ δὴ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσσῃ ἢ εἰς ξένον λιμένα ὀφείλει νὰ φέρῃ τὰ τὴν ἐθνικότητα αὐτοῦ πιστοποιοῦντα ἐγγράφα, δι' ὧν βεβαίῳ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ τοῦ νὰ φέρῃ τὴν ἐπιδεικνύει ἐθνικὴν σημαίαν. Ὅρα δὲ περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλληλεθνοὺς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου α' τόμον, σελ. 419, 459 καὶ ἐφεξῆς.

Π. Χρυσανθοπούλου

Νεκροὶ καὶ νεκροφανεῖς.

(Ποιν. Ν.). Ὑπὸ μὲν τοῦ ἀρθ. 645 τοῦ Ποιν. νόμου τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ ἐξ ἐβδομάδων ἢ προστίμου εἰκοσι μέχρι τριακοσίων δραχμῶν ἢ ὑφαίρεσις ἢ ἀκρωτηρίσας πτωμάτων ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἐπιχειρήσεως ἐπιστημονικῶν μελετῶν ἢ ἄλλων πειραμάτων εἴτε ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐπιχειρούντων αὐτὰς εἴτε ὑπ' ἄλλων παραχωρούντων ταῦτα πρὸς τοῦτο ἐπὶ ἀθεμίτῳ χρηματικῇ ὠφελείᾳ. Ἡ τυμωροχρῆμα, ἐπιχειρουμένη ἐπὶ σκοπῷ νεκροσυλίας, τιμωρεῖται οὐχὶ ὡς πταίσμα ἀλλ' ὡς πλημμέλημα κλοπῆς, ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν τυμωρούχον τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 372 καὶ ἐπὶ ποινῆς.

Ὑπὸ δὲ τῶν ἄρθρων 646 καὶ ἐπ. τιμωρεῖται ὡς πταίσμα ἡ λαθάνουσα ἀ-

ποσχεύασις νεκροῦ, δηλονότι ἡ ἀντὶ τῆς νενομισμένης ἐν τῷ νεκροταφείῳ ἐνταφιάσεως ἐξαφάνισις ἢ μεταφορὰ νεκροῦ εἰς λαθάνον μέρος (οὐ ἕνεκα ἡ ἀρχὴ δὲν λαμβάνει γνῶσιν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀδείας αὐτοῦ), ὡς ἐπίσης ἡ ἐνταφίσις ἢ ἀνατομὴ νεκροῦ ἄνευ προτέρας νεκροψίας καὶ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἢ πρὸ τοῦ τεταγμένου χρόνου, (δηλονότι πρὸ τῆς παρελεύσεως εἰκοσιτεσσάρων ὥρων), ἐπίσης δὲ ἡ ἐσφαλμένη ἀναγγελία εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χρόνου τῆς τελευταίας, οὐ ἕνεκα ὁ νεκρὸς ἐνταφιάζεται ἢ ἀνατέμνεται πρὸ τοῦ τεταγμένου χρόνου. Ἐὰν δ' ἀποδειχθῇ ὅτι ἕνεκα τῆς ψευδοῦς δηλώσεως περὶ τοῦ χρόνου τῆς τελευταίας ἀνστάμῃ ἢ ἐνταφιάσῃ νεκροφανῆς, τιμωρεῖται ἡ ἐσφαλμένη ἀναγγελία ὡς φόβος ἐξ ἀμελείας, καταγινοσκομένης ποι-νῆς φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, ἥτις ὅμως ἐλαττοῦται κατὰ τὸ ἥμισυ, εἰς ἐσώθη ὁ νεκροφανῆς (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 302 ἔριθ. 2).

Ὑπὸ δὲ τοῦ ἄρθρου 649 τιμωρεῖται ὡς πταίσμα ἢ παραμέλησις τῆς μετακλήσεως ἱατροῦ ἢ ἄλλου εἰδήμονος πρὸς σωτηρίαν νεκροφανοῦς, ὡς καὶ ἡ ἀποποίηση τοῦ μετακληθέντος νὰ προσέλθῃ ἢ νὰ δώσῃ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ εἰς σωτηρίαν τοῦ νεκροφανοῦς. Ὑπὸ δὲ τοῦ ἄρθρου 644 τιμωρεῖται μεταξύ ἄλλων ὡς πταίσμα ἡ παράλειψις τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν γνωστοποιήσεως τῆς εὐρέσεως πτώματος ἢ ἄλλως κλήσεως νεκροσκόπου ὅπως μεταβῇ ἐν ᾧ τόπῳ εὐρέθη νεκρὸς πρὸς ἐνέργειαν τῆς δεούσης ἐρεύνης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νεκροταφεῖα. Ἰδε' Ἐνταφιασμός.

Νουψία καλεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ ἀλ-

ληλεθνοῦς δικαίου ἀναγνωρισθὲν δικαίωμα εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν ἐμπολέμων Κρατῶν νὰ σταματῶσιν ἐν ὄρῳ πολέμου τὰ συναντώμενα ὑπ' αὐτῶν ἐμπορικά πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν καὶ

ἐξακρίβωσιν εἰς τὸ σέβωνται τὰ καθήκοντα τῆς οὐδετερότητος, ἐπὶ τὸ σκοπῶν νὰ συλλάβωσι καὶ δημεύσωσι τὰ τυχὸν μεταφέροντα πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα ἢ παρβαδύοντα τὸν νομίμως ἐγκαθεσταμένον ἀποκλεισμόν. Ἀμφισβητεῖται εἰς τὴν ἡμετέραν τὴν ἐν καιρῷ ἀνακωχῆς ἀσκήσεις τοῦ δικαιώματος τῆς νηοφίας. Ἐπικρατεῖ δὲ μᾶλλον ἡ καταφατικὴ γνώμη, διότι, τῆς ἐναντίας ἀρχῆς γινόμενης δεκτικῆς, ἤθελε ματαιοῦσθαι ὁ σκοπὸς τῆς νηοφίας, καθισταμένου ἐξικτοῦ τοῖς οὐδετέροις νὰ προμηθεύσωσιν εἰς τοὺς ἐμπολέμους ἀνεξελέγκτους καὶ ἀτιμωρητὶ πᾶν εἶδος ἀπηγορευμένης βοήθειας, μεταβάλλοντα οὕτω πᾶν ἀτόπως τὴν πρὸ τῆς ἀνακωχῆς κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Τὸ δικαίωμα τῆς νηοφίας ἐνασκειται ἐν τοῖς ὑπαγομένοις εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐμπολέμων ὕδασι, ἢ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, οὐδέποτε δὲ εἰς τὰ τῶν οὐδετέρων ἢ τῶν συμμάχων κρατῶν παράκτιον ὕδατα, πλην εἰς τὰ Κράτη ταῦτα συγκατατεθῶσι. Κατὰδεῖχον ὅμως ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ δὲν δύναται νὰ ἀσκηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς νηοφίας εἰς θαλάσσας λίαν μειωκυμένας τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου, ἅτε τῶν οὐδετέρων πλοίων μὴ δυναμένων νὰ θεωρηθῶσιν ὑπόπτων ἐπὶ παραβιάσει τῆς οὐδετερότητος. Ἐκ τῶν ῥηθέντων συνάγεται ὅτι δὲν ὑποκείται εἰς τὴν νηοφίαν τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἢ καὶ τὰ τούτοις ἐξομοιούμενα ταχυδρομικὰ πλοῖα τὰ ὑπ' ἀξιοματικῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἰδυνόμενα οὐδετέρου κράτους. Τελεῖται δὲ ἡ νηοφία ὡς ἐξῆς κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν συνθηκῶν παραδεδομένα. Τὸ περιπολοῦν πολεμικὸν πλοῖον ὀφείλει νὰ προσεγγίσῃ τὸ συναντῶμενον ἐμπορικὸν πλοῖον εἰς ἀπόστασιν βολῆς κανονίου καὶ ποιήσῃται εἰς αὐτὸ σῆμα διὰ βολῆς ἀσφαίρου κανονίου, ὅπως ἀνακωχέσῃ, ὑποῦν ἅμα τὴν πολεμικὴν σημαίαν, μεθ' ὅ. ἂν ἀπειθῇ, γίνεται χρη-

σις τὸ πρῶτον μὲν ἐνσφαίρου βολῆς, εἰς δὲ παντὸς ἄλλου ἐκδιαστικοῦ μὲν. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀποστέλλει διὰ λέμβου τρεῖς τὸ πολὺ ἄνδρας, ὧν εἰς ἀξιοματικὸς, εἰς οὗς ὁ τοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου κυβερνήτης ἐπιδείκνυσιν τὰ πιστοποιούντα τὴν ἐθνικότητα αὐτοῦ καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἐθνικότητα τῶν συγκροτούντων τὸ πλήρωμα, τὸν λιμένα τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς προελεύσεως καὶ τὸ εἶδος τοῦ κομιζομένου φορτίου ἀποδημητῶν ναυτιλιακὰ ἐγγράφα τοῦ πλοίου. ἂν ταῦτα δὲν ἀρκέσωσιν εἰς τὴν διωκτικὴν ἐξακρίβωσιν, δικαιοῦνται οἱ ἐν τῇ λέμβῳ ἄνδρες νὰ ἐνεργήσωσιν ἐρευνὰν τοῦ πλοίου, τελουμένην ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κυβερνήτου αὐτοῦ, ὅστις καλεῖται νὰ ἐνοίξῃ τὰ κεκλεισμένα μέρη, ἥτοι σκαυθῆκας, διαφράγματα, κιβώτια κτλ. Στὴν μειωτέον ὁμοίαν α') μὲν ὅτι διὰ τινῶν συνθηκῶν καὶ εἰδικῶν κανονισμῶν ὁρίζονται τὰ τῆς προσεγγίσεως τοῦ πολεμικοῦ πλοίου πρὸς τὸ ἐμπορικὸν ἄλλως, β') δὲ κατὰ τινες κανονισμοὺς, οἷον τὸν Πρωτοδικόν, ἢ ἐξέτασις τῶν ἐγγράφων γίνεται οὐχὶ ἐν τῷ ἐμπορικῷ πλοίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ πολεμικῷ, δδγγομένου παρὰ τῷ κυβερνήτῃ αὐτοῦ τοῦ πλοίαρχου ἢ τοῦ ἱδιοκτοῦ τοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου μετὰ τῶν ναυτιλιακῶν αὐτοῦ ἐγγράφων. Ἐάν δ' ἐκ τῆς νηοφίας ἀποδειχθῇ ὅτι τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον ἀνήκει εἰς πολέμιον, ὑποβάλλεται εἰς κατάσχισιν. Ὑποβάλλεται δὲ καὶ τὸ οὐδέτερον εἰς κατάσχισιν, εἰς τὴν μὴ στερῇ τὴν νηοφίαν, ἀντίσταται διὰ τῆς βίας ἢ εἰς ἀδυνατίαν νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἐθνικότητα αὐτοῦ, ἢ εἰς ἀδυνατίαν νὰ παραδείξῃ ναυτιλιακῶν ἐγγράφων, ἢ εἰς ἀδυνατίαν νὰ πείσῃ ὅτι παρεβιάσθη σκοπῶν ὁ ἀποκλεισμός, ἢ εἰς ἀδυνατίαν νὰ ἀποδείξῃ τὰ κεκλεισμένα μέρη, ἐν οἷς δύναται νὰ κρύβεται πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα. (Ἰδὲ καὶ παραπομπή). Θ. Ν. Φλογαίτης

Νόθευσις ἐγγράφων. Ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ δι' ἰδιαίτερου κεφαλαίου (ἄρθρ. 316—321) δρίζονται τὰ τῆς προδικασίας ἐπὶ νοθεύσεως ἐγγράφων. Κατὰ τὰ ἐν τούτῳ δριζύμενα, ἐπιειμένης καταδιώξεως τοιαύτης, ὑπογράφεται πρῶτον καὶ μονογραφεῖται τὸ ὡς ψευδὲς παριστάμενον ἔγγραφο ὑπὸ τοῦ καταγγέλλοντος ἢ ἰδιωτικῶς κατηγοροῦντος ἢ, ἐν τῇ αὐτεπαγγέλτῳ καταδιώξει, ὑπὸ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ, κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἐπίδειξιν τοῦ ἔγγραφου καὶ ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου. Εἰς δὲ τὴν διαδικασίαν ἐφαρμόζονται αἱ γενικαὶ περὶ διαδικασίας ἀρχαί. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν πολιτικὴ δίκη ἔχῃ ἀντικείμενον τὸ ὡς νενοθευμένον κατηγορούμενον ἔγγραφο, ἀναβάλλεται πρὸς ὥραν ἢ ἐκδικατικὴ αὐτῆς, ἐκτὸς ἐὰν δὲ θεωρῇ αὐτὸ ἀναγκαῖον πρὸς ἀπόφασιν τὸ πολιτικὸν δικαστήριον. Ὑπὸ τῆς καὶ τὸ ποινικὸν δικαστήριον ἐνεργεῖ, ἐὰν διαρκούσης τῆς ποινικῆς διαδικασίας προσβληθῇ ἔγγραφόν τι ὡς πλαστόν. Ὅταν δὲ φανῶσιν ἐν τῇ παρεπιπτούσῃ ταύτῃ δίκῃ ἐνδείξεις κατὰ ῥητῶν προσώπων, ἐκδίδεται κατ' αὐτὸν παραχρῆμα ἔνταλμα συλλήψεως, οὐ δυνάμει ἐνεργεῖται κατ' αὐτῶν ἀνάγκαις, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις τῆς κυρίως ὑποθέσεως ἀναβάλλεται μόνον, ἐάντ' οὗ δικαστήριον θεωρῇ αὐτὸ ἀναγκαῖον.

Σημειωτέον ὅτι, ἐν ᾧ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν ὁ εἰσαγωγὸν ἀπαξ ἀγωγὴν εἰς τὸ πολιτικὸν δικαστήριον περὶ ἱκανοποιήσεως, καὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκὲν ἀδικήματος ὁδὸν δύναται νὰ ἐμφανισθῇ ἔπειτα εἰς τὸ ποινικὸν δικαστήριον ὡς πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὡς ἰδιώτης κατήγορος, κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐκ τῆς νοθεύσεως τῶν ἐγγράφων ζημιωθέντα νὰ παρασταθῇ καὶ ἐν τῷ ποινικῷ δικαστηρίῳ ὡς πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὡς ἰδιώτης κατήγορος καὶ ἀποῦ ἡγίρειν ἥδη

πολιτικὴν ἀγωγὴν ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νόθευσις σφραγίδων τῶν σημάντρων. Ἰδε Σφραγίδων καὶ σημάντρων νόθευσις.

Νόθευσις τροφίμων καὶ φαρμάκων. Διὰ τοῦ ἄρθρου 292, περιλαμβανομένου ἥκις τα ἐπιστημονικῶς ἐν τῇ περὶ φαρμακείας παραγράφῳ τοῦ Ποινικοῦ νόμου, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριμήνου καὶ ἐν ὑποτροπῇ δι' εἰρκτῆς ὁ συναναμειγνύς τὰ παρ' αὐτῷ πωλούμενα ἐδώδιμα ἢ φάρμακα μετ' οὐσιῶν ἐπιβληθῶν εἰς τὴν ὑγίαν ἢ πωλῶν ἐν γνώσει τοιαύτας νενοθευμένας πραγματείας. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 562, περιλαμβανομένου ἐν τῇ περὶ καταχρήσεως ἱατρικῶν παραγράφῳ, τιμωρεῖται ὡς πταίστης ὁ σφαλερῶς ἐξ ἀμαθείας ἢ νωθρότητος συντιθεὶς τὰ παρηγχελμένα φάρμακα φαρμακοποιός, ἱατρὸς καὶ ἂν ταῦτα κατ' οὐδὲν ἔβλαψαν. ἢ μεταχειριζόμενος εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτῶν ὕλας ἀπολεσάσας τὴν ἱαματικὴν αὐτῶν δύναμιν ἢ χρητῆται πρὸς κατασκευὴν ἢ διατήρησιν αὐτῶν σκεύειν ἀκαθάρτοις. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 577, περιλαμβανομένου ἐν τῷ τμήματι περὶ παραμελήσεως τῆς δημοσίας καθαριότητος, τιμωρεῖται ὡς πταίστης ὁ μολύνων τροφίμα εἰς πώλησιν ἐκτεθειμένα. Διὰ τοῦ ἄρθρου τέλους 582, περιλαμβανομένου ἐν τῷ τμήματι περὶ παραβάσεως τῶν περὶ ζωοτροφῶν διατάξεων, τιμωρεῖται ὡς πταίστης καὶ ὁ παρασκευάζων πρὸς κροινὴν χρῆσιν ἐδώδιμα δυνάμενα νὰ καταστῶσιν ἐπιβλαβῇ εἰς τὴν ὑγίαν ἢ ἀποθέτων τροφίμα ὑγιεινὰ ἐν τόπῳ ἢ ἀγγελίῳ ἀπροσφόρῳ, ἐξ οὗ δύνανται νὰ προσλάβωσιν ἐπιβλαβὴ ἰδιότητα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομάρχης. Τῶν νομαρχῶν τὰ καθήκοντα ὡς τῶν ὑπάτων λειτουργῶν

τῆς τοπικῆς διοικήσεως εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα, διαλαμβανόμενα ἐν τοῖς πολλαπλοῖς ἡμῶν διοικητικοῖς νόμοις. Ὁ νομὸς εἶναι δημιούργημα τοῦ νομοθέτου, πρόδηλον σκοπὸν ἔχον νὰ συνδέσῃ δικαιώματα καὶ συμφέροντα διοικητικὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν διοικητικὴν προστασίαν καὶ οἰοεὶ νὰ ἐνώσῃ ταῦτα εἰς προστασίαν ἀλλήλων. Ὁ δῆμος ἐκ τούναντίου εἶναι φυσικὴ ἢ οἰανεὶ φυσικὴ περιφέρεια, ἐν ᾗ φύονται καὶ ἀναπτύσσονται πᾶσαι αἱ χρεῖαν ἔχουσαι νομικῆς ρυθμίσεως καὶ διοικήσεως σχέσεις. Ὁ νομάρχης, ἐν τῷ νομῷ ἱστάμενος ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς κυβερνήσεως, ἐποπτεύει τὴν διοίκησιν τῶν δήμων, ἐξ ὧν ὁ νομὸς ἀποτελεῖται, κοινῶν πρὸς ὅλους σχεδὸν τοὺς διοικητικούς νόμους (οὐ μόνον τὸν δημοτικὸν καὶ τὸν ἀστυνομικόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατολογικούς, οἰκονομικούς καὶ εκπαιδευτικούς κτλ.), ρυθμίζοντας ἀντικείμενα πολλαπλὰ, μὴ δυνάμενα νὰ συσσωματωθῶσιν ἐντὸς τοῦ περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ κράτους νόμου. Διὰ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 ὁρίσθησαν τὰ καθήκοντα τῶν νομαρχῶν, ἀλλ' ἔκτοτε ἐψηφίσθησαν καὶ ἄλλοι νόμοι, ἀπονειμάντες ἄλλων καθηκόντων τὴν διάπραξιν εἰς τοὺς νομάρχας, ὅθεν τὸ Διάταγμα εἶναι ἀτελές. Ἀλλ' οὔτε δύναται, ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε, τὸ Διάταγμα νὰ ὀρίσῃ καθήκοντα ἀρχῶν ὅθεν τὰ ἐν τῷ Διατάγματι ἀναγραφόμενα καθήκοντα κατὰ τοσοῦτον μόνον δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχυρὰ καὶ νόμιμα, καθ' ὅσον στηρίζονται εἰς ἄλλους νόμους ἢ καθ' ὅσον ἐκπηγάζουσιν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς νομαρχιακῆς λειτουργίας, εἰς ἣν ὁ νόμος ἀνέθηκε τὴν ἀνωτάτην διοικητικὴν διεύθυνσιν τοῦ νομοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ Διατάγματι τοῦτω συγκεντρύνονται ἐν συνόψει κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἀληθῆ τῶν νομαρχῶν καθήκοντα, τὰ διαλαμβανόμενα ἐν τοῖς ἄλλοις νόμοις καὶ ἐκ-

πηγάζοντα ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς νομαρχίας θέλομεν καὶ ἡμεῖς πραγματευθῆ περὶ καθηκόντων τῶν νομαρχῶν κατὰ τοῦ Διατάγματος τάξιν, συνοψίζοντες περὶ καθηκόντων τῶν Νομαρχῶν πτυσσόμενα λεπτομερέστερον ἐν τῷ τέρψι 'Οδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων (§ 129 καὶ ἐπ.).

Τὰ γενικά καθήκοντα τῶν νομαρχῶν εἶναι τὰ ἐξῆς : α') νὰ μεριμνῶσι τῆς πρὸς γῶσιν τοῦ κοινοῦ δημοσιεύσεως τῶν νόμων καὶ κανονιστικῶν βασιλικῶν διαταγμάτων, ἐπιτυχανομένης κυρίως διὰ τῆς δημοσιεύσεως καὶ διαδόσεως ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. β') νὰ μεριμνῶσιν ἀκριβῶς τοὺς νόμους καὶ τὰ βασιλικά διατάγματα, καὶ νὰ μεριμνῶσιν ὡσαύτως περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων ὀφεισῶν ἀρχῶν καὶ ὑπαλλήλων. Ἡ ἰσχύς τῆς διοικήσεως συνίσταται ἐν τῇ ἐκτέλει τῶν νόμων καὶ τῶν βασιλικῶν διαταγμάτων. Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς μένει πολλὰκις ἐκτελέσεως, διότι τὸ κομματικὸν συμφέρον ἀπεναντιοῦται εἰς τὴν ἐκτέλεισιν τοῦ νόμου ἢ τῆς διατάξεως, ἀλλὰ τὸ ἀνεκτέλεστον τῶν νόμων εἶναι ἀληθὴς καρκίνος, διαθιβρώσκων τὸ σῶμα τῆς πολιτείας. Ὁφείλοντες νὰ μεριμνῶσιν περὶ τῆς τῶν νόμων τηρήσεως δικαιοῦνται καὶ ὀφείλουσι νὰ ἐξηγήσιν καὶ προσέτι δι' ὁδηγίων τοὺς νόμους καὶ τὰ διατάγματα, καθ' ὅσον εἶναι δύσληπτα ἔτι δὲ καὶ νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν ἐκτέλειαν τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐκτέλεσεως αὐτῶν διὰ διατάξεων ἢ κανονισμῶν ἀγομένων ἐξ αὐτοῦ τοῦ νόμου καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἐναντιομένων εἰς τὸ πνεῦμα τῆς γράμματος αὐτοῦ, προσέτι δὲ νὰ ἐρευνῶσιν μετ' ἐπιμελείας τὰς τῶν διοικουμένων αἰτίας περὶ τῆς εἰς βλάβην αὐτῶν παραδόσεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν καὶ νὰ ἐρευνῶσιν τὴν ἐν τῷ νομῷ ἀρχὴν καὶ νὰ σπασθῶσιν

διὰ τῶν προσηκουσῶν προτροπῶν, διαταγῶν καὶ ἀπειλῶν εἰς τὴν ἐπαναφορὰν αὐτῶν ἐν τῇ κύκλῳ τῶν νομίμων αὐτῶν καθηκόντων, ἔτι δὲ νάκυρῶσι τὰς ἀκύρους καὶ παρανόμους ἀποφάσεις τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. Καὶ αἱ μὲν ἀποφάσεις τῶν δημοτικῶν συμβουλίων εἰσὶν ἄκυροι, οὐ μόνον ἐὰν αὐταὶ ὑπερβαίνωσι τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν (Δημοτικοῦ νόμου ἄρθρ. 57), ἀλλὰ καὶ ἐὰν ταῦτα συναθροισθῶσιν εἰς συνέλευσιν ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ, οἷον ἐπὶ κρύπτοντα ἐν ἐρήμοις μέρεσιν ἢ ἐν τῇ σκότης τῆς νυκτὸς τὰς συνεδριάσεις αὐτῶν ἐπὶ σκοπῷ ἐγκληματικῇ ἢ ἐν ἐποχαῖς, μὴ ὀριζομέναις ὑπὸ τοῦ 53 ἁρθρου τοῦ Δημοτικοῦ νόμου καὶ τοῦ εἰδικοῦ περὶ τῶν δημοτικῶν συνόδων νόμου [Ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 224]. Καὶ φρονούμεν μὲν, ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ, ἄκυροι καὶ ἐαυτὰς οὐσαι, δὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τοὺς πολίτας, μάλιστα δὲ αἱ ὑπερβαίνουσαι τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δημοτικῶν συμβουλίων· ἀλλ' ὁ νομάρχης εἰδίως ἔχει δικαίωμα καὶ καθήκον νάκυρῶσι αὐτάς, προλαμβάνων τὴν ἐνδεχομένην αὐτῶν ἐκτέλεσιν. Οἱ δὲ ἀστυνομοὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδωσι διατάξεις, περιστρεφόμενας μόνον εἰς προνοητικὰ ἐπιτόπια μέτρα περὶ πραγμάτων ἐμπεπαστετημένων εἰς τὴν ἁγρυπνίαν τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας ἢ εἰς πρόσκλησιν τῶν πολιτῶν περὶ διατηρήσεως ἀκριβοῦς τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τοῖς διοικητικοῖς καὶ ἀστυνομικοῖς νόμοις διατάξεων· πᾶσα δὲ τυχὼν ἄλλοις ἀστυνομικῇ διτάξει εἶναι ἄκυρος· γ' ὅ νὰ τιμωρῶσι διὰ πειθαρχικῶν ποινῶν τοὺς ὑπ' αὐτοῦς ἐν τῇ νομαρχίᾳ ὑπαλλήλους, ἀμελοῦντας τῶν καθηκόντων αὐτῶν (Δ. τῆς 22 Νοεμβρίου 1833 ἄρθρ. 5, Δ. τῆς 21 Σεπτ. 1836, Ν. ΑΡΗΓ' τῆς 14 Μαΐου 1884 ἄρθρ. καὶ ἐπ.), νὰ καταγγέλλωσι δὲ τοὺς ὑπ' αὐτοῦς ὑπαλλήλους ὑποκίπτοντας εἰς

παράβασιν τοῦ νόμου ποινικῶς τιμωρουμένην πρὸς ποινικὴν καταδίωξιν, ἀνακοινοῦντες ἐγκαίρως καὶ εἰς τὸ προϊστάμενον Ὑπουργεῖον τὴν κατ' αὐτῶν δοθείσαν καταγγελίαν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ πᾶσαν ὑπαλλήλου ἢ ιδιώτου κολάσιμον πράξιν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 149), δ' ὅ νὰ ἐπικουρῶσι τῇ κυβερνήσει εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς κοινῆς τῶν πολιτῶν εὐμερίας, οὐ μόνον ποριζόμενοι δι' ἄλλου ἐπιμελείας ἀκριβεῖς γνώσεις περὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως (οἰκονομικῆς, εκπαιδευτικῆς, ἀστυνομικῆς, ἐμπορικῆς, βιομηχανικῆς, γεωργικῆς) τοῦ νομοῦ καὶ περὶ τῶν μέσων εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων καὶ θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεταδίδοντες ἐγκαίρως εἰς τὴν κυβερνήσιν· εἰδικώτερον δὲ νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τῶν κοινοφελῶν γνώσεων καὶ εἰδίως τῶν συντεχνουσῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων τοῦ πολίτου καὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν συμβαλλομένων εἰς τὴν κοινὴν εὐζωίαν, εἰδίως ἐπομένως τῶν τεχνολογικῶν καὶ γεωπονικῶν γνώσεων, καὶ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν θρησκαυτικῶν προλήψεων διὰ τῆς προκλήσεως τῆς συστάσεως διδακτικῶν ἐταιρειῶν καὶ συλλόγων, ἐνθα δωρεὰν προσερχόμενος ἐν νυκτεριναῖς ὥραις καὶ αὐτὸς ὁ μᾶλλον ἀπησχολημένος πολίτης δύναται νὰ ἀντλή βιωφελῆ μαθήματα, καὶ διὰ τῆς διαδόσεως βιβλίων εὐδῶν καὶ εὐληπτῶν, καὶ τῆς καταρτίσεως δημῶν βιβλιοθηκῶν, περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου διὰ τῆς ἐνεργείας περὶ τῆς συστάσεως μικρῶν πιστωτικῶν καταστημάτων, ταμειοτηρίων, καὶ γεωργικῶν τραπεζῶν καὶ τῆς περὶ προαγωγῆς τῆς καλλιτεχνίας καὶ ἐν γένει τῶν τεχνῶν, νὰ προκαλῶσι τὴν ἐνέργειαν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων εἰς κατόρθωσιν μέτρων ὠφελίμων εἰς τοὺς ὁμίους ἢ τοὺς νομούς.

οἶον τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν χανδάκων, τῆς κατασκευῆς ὀχετῶν, τῆς ἀποξηράνσεως τῶν ἐλῶν καὶ τελμάτων, τῆς ἐκρίζωσεως τοῦ τιθυμάλλου, τῆς περιτειχίσεως τῶν νεκροταφείων κλπ., νάνακοινοῦσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τὰς εἰς πρόκλησιν τῆς συστάσεως τοιούτων καταστημάτων, ἐταιρειῶν καὶ βιβλιοθηκῶν ἢ ἐπιτευξιν τοιούτων μέτρων ἀναγκαίας κυβερνητικῆς ἐνεργείας (ἂν διὰ τῶν τοιούτων μόνον δύναται αὕτη νὰ ἐπιτευχθῇ), νὰ γνωρίζωσιν αὐτῇ τὰ ἐκάστοτε ἐνδιαφέροντα συμβεβηκότα, νὰ ὑποβάλλωσιν αὐτῇ τὰς σκέψεις αὐτῶν περὶ μεταβολῆς τῶν νόμων καὶ κανονιστικῶν διαταγμάτων εἰς ἀνάπτυξιν τῆς κοινῆς εὐημερίας κτλ.

Προσέτι ὀφείλουσιν οἱ νομάρχαι εἰδικώτερον :

Α') Ὑπὸ μὲν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου α') νὰ συλλέγωσι καὶ διαβιβάζωσιν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον τὰς εἰς προστασίαν τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν ἐλλήνων πολιτῶν παρὰ ταῖς ξέναις κυβερνήσεσιν ἀναγκαίας πληροφορίας καὶ ἔγγραφα, οὗ χάριν δύνανται καὶ νὰ συγκοινωνῶσιν ἐπιστολικῶς πρὸς τὰς μεθορίους ἀρχὰς τῶν γειτονικῶν ἐπικρατειῶν καὶ τοὺς ἡμετέρους προξένους· νάλληλογραφῶσι δὲ πρὸς τοὺς τελευταίους καὶ περὶ τῶν τεινόντων εἰς ἀνάπτυξιν τῆς ἐλληνικῆς ναυτιλίας μέσων ἢ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς δημοσίας υγείας καὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας· β') νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν ἄρσιν τῶν διπλωματικῶν προσκομμάτων εἰς τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μετανάστευσιν καὶ εἰσαγωγὴν τῆς περιουσίας τῶν ἔξω τοῦ Κράτους ἀνακοινοῦντες τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον, γ') νὰ μεριμνῶσι καθ' ὅσον ἀπόκειται εἰς αὐτοὺς περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν μετὰ ξένων δυνάμεων συνθηκῶν καὶ τῆς διατηρήσεως φιλικῶν σχέ-

σεων πρὸς τὰς ἐν τῷ νομῷ προξενικῶς ἀρχάς, δ') νὰ ἐπικυρῶσι τὰ ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν, δημοτικῶν καὶ πάσης ἄλλης διοικητικῆς ἀρχῆς ἐκδιδόμενα δημόσια ἔγγραφα τὰ ἐξελευσόμενα τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας καὶ νὰ ἐκδίδωσι τὰ ἔξωτερικὰ διαβατήρια ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου ὑπ' ἰδίαν εὐθύνην, ἐφ' ᾧ καὶ ἀποστέλλονται ἔντυπα, ἡριθμημένα καὶ σφραγισμένα ἐπὶ σφραγιστοῦ χάρτου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τοὺς ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν ταμίας οἵτινες ἐφοδιάζουσι διὰ τούτων ἐκάστοτε τοὺς νομάρχας ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτῶν χρεοῦντες αὐτοὺς (ἀνοίγεται δ' ἐπὶ τούτῳ εἰς ἐκαστὴν νομαρχίαν πίστωσις δι' ἔνσημα ἔξωτερικὰ διαβατήρια, ἧς τὸ ποσὸν κανονίζεται ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ὑπουργείων), ἐπ' αὐτῶν δὲ οὗτοι σημειοῦσιν ἐλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ καθαρῶς καὶ εὐανάγνωστος τὸ ὄνομα, τὸν δῆμον καὶ λοιπὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀποδημήσαντος, τὴν πόλιν εἰς ἣν μεταβήσεται καὶ τὴν διάρκειαν τῆς προθεσμίας, ὡς ἐπίσης τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως, καὶ ἐπιτιθέασιν τὴν σφραγίδα τῆς νομαρχίας. Ἀπαιτεῖται ὅμως πρὸς ἐκδοσιν ἐξωτερικοῦ διαβατηρίου ἢ προσαγωγῇ ἐνδεικτικοῦ τῆς δημοτογραφίσεως αὐτοῦ καὶ ἡ παροχὴ ἡξιογρέων ἐγγυητῶν (ὧν ὅμως δὲν ὀρίζεται ἡ εἰσφορά ἢ ἡ εὐθύνη) περὶ τῆς ἐγκαίρου ἐπανόδου τοῦ ἀποδημήσαντος καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας (Γενικαὶ ὁδηγίαι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ τὸν περὶ ἀρμοδιότητος αὐτοῦ νόμον καὶ Διάταγμ. τῆς 27 Σεπτ. 1858 περὶ ἐκδόσεως ἐξωτερικῶν διαβατηρίων), ε') νὰ ὑποβάλλωσι τὰς ἀναφορὰς τῶν ζητούντων τὴν ἄδειαν ὅπως καταταχθῶσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ὑπηρεσίαν ἢ δεχθῶσι ξένα παράσημα, τιμὰς, ἀμοιβὰς ἢ συντάξεις, (Διατ. τοῦ 1845 ἀρ. 12 ἐδ. 8 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. τοῦ 1839

περί ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτ. γραμματείας ἀρθρ. 3 ἐδ' ζ'), ε') νὰ ὑποβάλλωσι τὰς περί πολιτογραφήσεως αἰτήσεις.

Β') Ὑπὸ δὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργείου α') νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν συνόρων τῆς Ἑπικρατείας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ βασιλείου ἀπέναντι τῶν γειτνιαζουσῶν χωρῶν, ἀλληλογραφούντες καὶ ἀπ' εὐθείας περί αὐτῶν πρὸς τὰς μεθ' ἑαυτῶν ἐξωτερικὰς ἀρχὰς καὶ ἀνακοινοῦντες τὰ δέοντα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, β') νὰ μεριμνῶσι περί τῆς προστασίας τοῦ καθεστώτος πολιτεύματος κατὰ πάσης συνωμοτικῆς ἢ στασιαστικῆς ἀντιβράσεως, γ') νὰ προστατεύωσι τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα τοῦ νομοῦ καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν δῆμων, συνηγοροῦντες ὑπὲρ αὐτῶν, διαβεβάζοντες καὶ συνιστῶντες τὰς ἐλλόγους καὶ δικαίας ἀπαιτήσεις τῶν δῆμων καὶ τῶν ἐπαρχικῶν συμβουλίων, ἐπισπεύδοντες τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν τὴν ἀποπεράτωσιν, καὶ προκαλοῦντες ὑπὲρ αὐτῶν τὴν εὐεργετικὴν τῆς πολιτείας πρόνοιαν, δ') νὰ προμαχῶσιν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος τῆς ἐκλογῆς κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν τοπικῶν κομμάτων καὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν δημοσίων λειτουργῶν, ἀπαθροῦντες πᾶσαν ἐπέμβασιν καὶ καταγγέλλοντες πρὸς τιμωρίαν τοὺς αὐτουργοὺς ἀποκλεισμῶν καὶ καλπονοθεύσεων, ε') νὰ παρίστανται εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν ἐπαρχικῶν συμβουλίων καὶ συντελῶσι διὰ παρατηρήσεων ἐμφρόνων εἰς τὴν σκοπιμωτέραν ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων αὐτῶν, ς') νὰ μεριμνῶσι περί τῆς ἐκπληρώσεως τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων καὶ γενικώτερον περί τῆς προαγωγῆς τῆς εὐημερίας τῶν δῆμων, ζ') νὰ καταρτίζωσιν ἐκρίβη πολιτειογραφίαν τοῦ νομοῦ, πρὸ πάντων δὲ νὰ συλλέγωσιν ἀκριβεῖς πληροφορίας περί τοῦ πληθυσμοῦ καὶ περί

τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ (ἴδε Ἀπογραφὴ), νὰ ἐπιτηρῶσι δὲ πρὸς τοῦτο εἰς τὴν τήρησιν ἀκριβῶν καταλόγων πρὸς καταγραφὴν τῶν καθ' ἐκάστην γεννωμένων, νομφευομένων ἢ ἀποθνησκόντων καὶ τὴν σύνταξιν γενικοῦ πίνακος ἐκ τῶν καταλόγων τούτων, η') νὰ ἐκτελῶσι τὰ διὰ τοῦ περί στρατολογίας νόμου ΑΦΚΗ' τοῦ 1887 ἀνατιθέμενα εἰς τὸν νομάρχην καθήκοντα πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἀνελλιπῆ ἐκτέλεσιν τῶν στρατιωτικῶν τῶν πολιτῶν ὑποχρεώσεων. Κυριώτατα τῶν καθηκόντων τούτων εἶναι ἡ κατὰ Μάρτιον ἐξέλεξις τῶν ἐτησίων μητρώων, ἡ ἐκθεσις εἰς ἀνάκρισιν κατὰ δεκαετίαν, ἡ πρόκλησις τῶν δημάρχων εἰς γνωστοποίησιν τῆς εἰς ἀνάκρισιν ἐκθέσεως τῶν ἐτησίων τῆς δεκαετίας μητρώων, ἡ μετὰ τῶν ἀρμοδίων συνεκδικάσεις τῶν ἐπὶ τῶν ἐτησίων μητρώων ἐνοστάσεων, ὁ διορισμὸς γραμματέως ἐκ τῶν νομαρχιακῶν ὑπαλλήλων παρὰ τῇ στρατολογικῇ συμβουλίᾳ, θ') νὰ προνοῶσι περί τῆς συλλήψεως τῶν λιποτακτῶν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς προσηκούσης αὐτῶν κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον τιμωρίας, ι') νὰ προνοῶσι περί τῆς ἀποτροπῆς πυρκαϊῶν διὰ τῆς προκλήσεως τῆς κατεδαφίσεως τῶν ἀπειλούντων πυρκαϊῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τῆς χρήσεως καὶ τοποθετήσεως τοῦ πυρός, τῶν πυροβόλων, τῶν ἐμπρηστικῶν ὕλων καὶ ἰδίως τῆς πυρίτιδος, καὶ περί τῆς ἐγκαίρου καὶ ταχείας κατασθέσεως τῶν πυρκαϊῶν καὶ τῆς περιθάλψεως τῶν ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς παθόντων. ἔτι δὲ περί τῆς ἀποτροπῆς δυστυχημάτων ἐκ τῆς δυναμιτιδος (Νόμος ΑΦΚΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 ἀρθρ. 1 καὶ ἐπ.), ια') νὰ μεριμνῶσι περί τῆς τηρήσεως τῶν διατάξεων περί ἐπισταθμεύσεως καὶ πορείας στρατιωτῶν (ἴδε καὶ Στρατιωτικὰ καταλύματα) ιβ') νὰ μεριμνῶσιν ἀγρύπνως περί τῆς ἀποτροπῆς συνεννοήσεων πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἐπι-

κρατίας καὶ συνδίδεως ἀθεμίτων σχέσεων πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς ἀρχὰς καὶ προκαλῶσι διὰ καταγγελίας τὴν ποινικὴν τιμωρίαν τούτων τε καὶ τῶν ἀγνωρίζοντων ξένην κυριαρχίαν ἐντὸς τοῦ Κράτους (Ποινικοῦ νόμου ἄρθρα 520 καὶ ἐπόμενα), ιγ) νὰ μεριμνῶσιν, ὅπως παρεμποδίζωσι τὸν σφετερισμὸν δικαιωμάτων ἀρχῆς πολιτικῆς, ἐκκλησιαστικῆς, δημοτικῆς ἢ στρατιωτικῆς ἢ ἄλλου ἀξιώματος καὶ τὴν περιβολὴν στολῆς ἢ ἄλλου διακριτικοῦ σημείου δημοσίου ἢ παρασήμου ἢ τὴν ἀντιποίησην ἔργων κολυβιστοῦ ἢ ἄλλου δημοσίου ὑπηρετοῦ καὶ προκαλῶσι τὴν ποινικὴν τιμωρίαν τῶν σφετεριστῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 227 καὶ ἐπ.), ιδ') νὰ μεριμνῶσιν, ὅπως παρεμποδίζηται ἡ παράνομος χρήσις ἐπωνυμιῶν ἢ ἐπιγραφῶν εἰς ἐμπορικὰ ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ ἡ ἐξάσκησις ἐπιτηδεύματος ἄνευ τῆς προλαβούσης ἐκπληρώσεως τῶν νομίμων συνθηκῶν ('Αστυν. νόμου ἄρθρ. 61 καὶ 62), ιε') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ καταγγελίας εἰς τὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν τῶν ἄνευ ἀδείας τοῦ βασιλέως ἀναδεχόμενων δημοσίαν ὑπηρεσίαν παρ' ἄλλοδαπῆς κυβερνήσεως ἢ ξένα παράσημα ἢ ἄλλας κυβερνητικὰς τιμάς, ἁμοιβὰς, δῶρα, μισθοὺς ἢ συντάξεις (Ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 529), ις') νὰ παραινῶσι τοὺς μὴ ἔχοντας ἐπώνυμα νὰ προσλαμβάνωσι νομίμως τοιαῦτα καὶ καταγγέλλωσι τοὺς περιάπτοντας εἰς ἑαυτοὺς ἄνευ ἀδείας ὀνόματα ἄλλης γενεᾶς (Ποιν. νόμου ἄρθ. 534, Δ. τῆς 11 Μαρτίου 1837 περὶ ἁρμοδιότητος τῶν γραμματεσιῶν ἄρθ. 5), ιζ') νὰ διευθύνωσι τὰ τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας τῶν χωροφυλάκων, συνεννοούμενοι μετὰ τοῦ μοιράρχου περὶ τῆς καταλληλοτέρας διανομῆς καὶ τοποθετήσεως αὐτῶν ἐν τῷ νομῷ (Κανον. χωροφυλάκῃς ἄρθ. 31 καὶ ἐπ.), ιη') νὰ προνοῶσι δι' ἐγκαίρου συνεννόησεως μετὰ τῶν ἀ-

στυνομικῶν ὑπαλλήλων περὶ τῆς διατήρησεως τῆς εὐταξίας ἐν ταῖς ἀγοραῖς, πανηγύρεσι, τελεταῖς, ναοῖς, θεάτροις καὶ λοιποῖς δημοσίοις μέρεσι ('Αστυν. νόμου ἄρθρ. 47), ιθ') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς διατάξεως περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων. ('Αλλ' ἴδε καὶ τὴν Διαβατήρια), κ') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς καταδιώξεως τῆς ἐπαιτείας, ἀγυρτίας καὶ γοητείας συνωδᾶ πρὸς τὸν ποινικὸν νόμον (ἄρθ. 661 καὶ ἐπ.) καὶ τὸν ἀστυν. νόμον (ἄρθρ. 46 καὶ 50 § 6). Ἀληθῶς τὰ πταίσματα ταῦτα εἶναι φθοροποιὰ τῶν ἠθῶν καὶ πολλὰχὼς ἐπιζήμια εἰς τὴν κοινωνίαν, περιέχουσι δ' ἐν αὐτοῖς τὰ σπέρματα παντὸς ἀδικήματος· ἀλλ' ἡ ἄλλου πολλὴ πρέπει νὰ καταβάλληται προσοχὴ μὴ καταδικάζωνται καὶ ὑποβιβάζωνται εἰς ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν πολίται χρηστοί, πρὸς οὓς ἡ ἐξουσία τρέφει πολιτικὰς δυσμενείας, κα') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως πτωχοκομείων, θεραπευτηρίων, ὀρφανοτροφείων κλπ., καθ' ὅσον τοῦτο καθίσταται ἐφικτόν, καί, ὅπου τοῦτο ἀποβαίνει ἀδύνατον ἢ δυσχερές, νὰ προνοῶσι περὶ τῆς δι' ἐθελουσίων ἐράνων καὶ δημοτικῶν συνδρομῆς συλλογῆς χρημάτων εἰς περίθαλψιν τῶν γυμνητευσόντων, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ οἰκονομικῶν κρίσεων καὶ καταπτώσεως τῶν ἐργασιῶν, εἰς θεραπείαν ἀμισθον τῶν πασχόντων ἐνδεῶν, καὶ ἀνατροφήν τῶν πτωχῶν παίδων, κβ') νὰ προνοῶσι περὶ τῆς ἐξολοθρεύσεως τῶν λυσσάντων κυνῶν ἢ ἄλλων πασχόντων ζῴων καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐξόδου καὶ περιελεύσεως τῶν κακοποιῶν ἢ ἀγρίων θηρίων, τῆς ὑποχρέωσεως δὲ τῶν κρῶσι πωλῶν ἐν οἷς δῆμοι δὲν ὑπάρχουσι σφαγεῖα νὰ σφάζωσι τὰς δαμάλεις καὶ τοβόας ἐν τῇ περιοχῇ τῶν οἰκῶν αὐτῶν κλειομένων τῶν θυρῶν ἐν καιρῷ τῆς σφαγῆς ('Αστυν. νόμου ἄρθ. 51), κγ') νὰ προνοῶσι περὶ τῆς ἀποτροπῆς πλημ-

ρῶν καὶ πάσης ἐκ τῆς πληθμονῆς τῶν
 ὑπῆλθον ζημίας διὰ τῆς οἰκοδομήσεως
 προχωμάτων, καὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν
 λιμένων καὶ διὰ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς
 ἀποστρώφης τῶν ποταμίων ὑδάτων ἢ τῆς
 ἀνθακίτου μεταβολῆς τοῦ ῥοῦ αὐτῶν διὰ
 τάφρων ἢ ὀχετῶν (Ἀστυν. νόμου ἄρθ. 54
 καὶ 78 καὶ ἐπόμενα), κδ') νὰ μεριμνῶσι
 περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἐν ταῖς πόλεσι
 καὶ κομποπόλεσι περιπατούντων διὰ τῆς
 κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου κατεδαφί-
 σεις τῶν ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν ἢτοι σε-
 σαθρωμένων καὶ ἐτοιμορρόπων (Δ. τῆς
 20 Σεπτ. 1852), καὶ τῆς παρεμποδίσσεως
 πάσης φθορᾶς τῶν δημοσίων ὁδῶν καὶ
 ἰδίως τῆς συσσωρεύσεως ἐν αὐταῖς πη-
 λου, βορβοῦρου καὶ ῥεπιδίων, ἐτι δὲ τῆς
 ἀνορύξεως λάκκων, δεξαμενῶν κτλ. καὶ
 ἐγκαταλείψεως αὐτῶν ἀσκεπάστων (Ἀ-
 στυν. νόμου ἄρθρον 54), κε') νὰ με-
 रिμνῶσι περὶ τῆς συνωδᾶ πρὸς τοὺς περὶ
 οἰκοδομῶν νόμους (Διατάγματα τῆς 6
 Μαρτίου 1833, 3 Ἀπριλίου 1835, 9
 Ἀπρ. 1836, 12 Νοεμβρίου 1836 κτλ.)
 κατασκευῆς τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἰδίως τῆς
 ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς τηρήσεως τῆς εὐθυ-
 γραμίας καὶ ἰσοπεδώσεως (Ἀστυν. νό-
 μου ἄρθρ. 58, Διατ. 3 Ἀπρ. 1835
 ἄρθρ. 27, Ποινικοῦ νόμου ἄρθρα 598—
 609), κς') νὰ ἐπαγρυπνῶσιν οὐ μόνον
 εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ καθαριότη-
 τος διατάξεων τοῦ νόμου (Ἀστυν. νόμου
 ἄρθρ. 54), ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διὰ συμ-
 βουλῶν καὶ παραίνεσεων μετάδοσιν εἰς
 τὸν λαὸν τῆς σωτηρίου ἕξεως τῆς καθα-
 ριότητος καὶ τῆς ἀποτροπῆς τοῦ συναγε-
 λασμοῦ πολλῶν καὶ πολυμελῶν οἰκογε-
 νειῶν ἐν δυσώδεσιν ὑπογετοῖς καὶ μάλι-
 στα ἐν καιρῷ βροτολογιῶν ἐπιδημιῶν, κζ')
 νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς πιστῆς ἐκτελέσεως
 τῶν περὶ φαρμάκων καὶ φαρμακείων δι-
 τάξεων τοῦ νόμου (Ἀστυν. νόμου ἄρθρ.
 57 ἐν συνδ. πρὸς τὸ Διατ. 29 Μαρτίου
 1835 περὶ πωλήσεως δηλητηρίων, Διατ.

29 Μαρτίου 1835 περὶ πωλήσεως ἱατρι-
 κῶν καὶ 2 Ἀπριλίου 1835 περὶ πωλή-
 σεως δηλητηρίων, Διατ. 30 Ὀκτωβρίου
 1833 περὶ νομαρχιακῶν ἱατρῶν κτλ.),
 κη') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς πιστῆς ἐκτε-
 λέσεως τῶν περὶ τῆς δημοσίας ὑγείας νό-
 μων (ἢτοι τοῦ Δ. τῆς 13 Νοεμβρίου
 1834 περὶ τῆς καλλιεργίας τοῦ ὄρουζου,
 Δ. 28 Μαρτίου 1834 περὶ νεκροταφείων
 καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν νεκρῶν, Δ. 13
 Μαΐου 1835 περὶ νεκροσκοπίας, Δ. 31
 Δεκεμβρίου 1836 περὶ κολλητικῶν νό-
 σων, Νόμου ὑγειονομικοῦ τῆς 25 Σεπτ.
 1845, Νόμου ΨΜΒ' τῆς 22 Μαρτίου
 1862 περὶ συστάσεως φρενοκομείων κλπ.)
 Εἰς τὴν ἀκριβῆ δὲ τήρησιν τῶν διατά-
 ξεων τούτων πρὸς διατήρησιν καὶ βελ-
 τίωσιν τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ εἰς ἐξα-
 κρίθωσιν τῶν ἐνδημικῶν νοσημάτων ἐδη-
 μιουργήθη καὶ ὁ περὶ νομοῦ αἱμάτων νόμος
 (Ἰδε Ἱατροὶ δημοσίοι, κθ') νὰ μεριμνῶσι
 περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῶν νό-
 γων περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν (Ἀγοραν.
 Διατ. ἄρθρ. 71 καὶ 72, Διατ. 28 Σεπτ.
 1836 περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, Διατ.
 14 Ἰουνίου 1837 περὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ
 στατηῆρος), λ') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς
 προσηκούσης διεξαγωγῆς τῆς ἀγορανομι-
 κῆς ἀστυνομίας, ἥτις ἀναποσπάτως συν-
 δέεται πρὸς τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν, λα')
 νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρή-
 σεως τῶν περὶ ἀγροτικῆς ἀστυνομίας δια-
 τάξεων, λβ') νὰ ἐργάζωνται παντὶ σθῆ-
 νει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, τῆς
 βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυ-
 τιλίας φροντίζοντες περὶ τῆς μείζονος
 διαδόσεως τῶν ἀναγκαίουσων γεωργικῶν,
 βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν γνώσεων,
 τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ζήλου τῆς ἐργασίας
 καὶ τῆς συστάσεως εὐποιοτικῶν τραπε-
 ζῶν καὶ ἄλλων πιστωτικῶν καταστημά-
 των καὶ ἰδίως γεωργικῶν τραπεζῶν, τοῦ-
 λάχιστον τραπεζῶν δανειζουσῶν εἰς τοὺς
 ἀγρότας ἀπόρους ἐν καιρῷ σιτοδείας.

λγ') νὰ μεριμνῶσι κατὰ τριετίαν περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων, διεξαγομένης κατὰ τὰς περὶ ἐκλογῆς ἐμποροδικῶν διατάξεις τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ νομάρχου (Διάταγμα 22 Μαΐου 1836 περὶ συστάσεως ἐπιμελητηρίων ἄρθρ. 4), λδ') νὰ μετέχῃ ἕκαστος αὐτῶν κατὰ τοὺς μῆνας Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον μετὰ τοῦ ταμίου, τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, τοῦ εἰρηνοδίκου καὶ τοῦ δημάρχου, τῶν ἐδρευόντων ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ Πρωτοδικείου, τῆς καταρτίσεως καταλόγου τῶν ὀνομάτων τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα τοῦ ἐνόρκου πολιτῶν Ἑλλήνων (Ν. ΒΚΗ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892 περὶ δικαστηρίου κακουργιοδικῶν ἄρθρον 19), λε') νὰ προστατεύωσι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν τηλεγραφημάτων, ἐπιτηροῦντες κατὰ τοῦτο ἐπιμελῶς τὴν διαγωγὴν τῶν ταχυδρομικῶν καὶ τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων καὶ καταγγέλλοντες εἰς τε τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν τοὺς παραβιάζοντας αὐτὸ (Συντ. ἄρθρ. 20, Ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 445), λς') νὰ συντελῶσι προθύμως εἰς τὴν ἔκδοσιν πολιτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐφημερίδων καὶ νὰ παρέχωσιν ἄδειαν εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἐπαγγελθῶσι τὸν τυπογράφον, βιβλιοπώλην ἢ λιθογράφον εἰς τοὺς συμπληρώσαντας τὴν νόμιμον ἡλικίαν, πλὴν τῶν καταδικασθέντων ἐπὶ κακουργήματι, ἢ ὑποπεσόντων τρεῖς εἰς ἀδίκημα τοῦ τύπου / Συντ. ἄρθρ. 14, Διατ. τῆς 11 Σεπ. 1833 περὶ τυπογραφίας κτλ.), λζ') νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῶν περὶ ὁδοποιίας καὶ περὶ δημοσίων οἰκοδομῶν διατάξεων, λη') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων περὶ συν-οικισμῶν.—Δικαιοῦνται δὲ νὰ παρέχωσιν ἄδειας ἀπουσίας εἰς τοὺς ὑφισταμένους αὐτῶν μέχρι δεκατεσσάρων ἡμερῶν (Δ. τῆς 26 Δεκ. 1836), τοὺς μὴ προτιθεμέ-

νους νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀθήνας (ὁ μόνον δι' ἁδείας τοῦ Ὑπουργείου δύν-ται νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀθήνας οἱ δικαιο-τικοὶ ὑπάλληλοι κατὰ τὸ Διατ. τῆς 26 Δεκεμβρίου 1834).

Γ') Ὑπὸ δὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργείου α') νὰ προστατεύωσι τὰ δικαιώματα τῆς ἐκκλησίας κατὰ πάσης ἀντιδράσεως, ἀλλὰ καὶ τὰ δικαιώματα τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀντιποιήσεως (Συντ. ἄρθρ. 1, Νόμου καταστατικοῦ τῆς 11 Σεπ. 1833 καὶ 10', Κ', καὶ ΚΒ'), νὰ μεριμνῶσι δὲ περὶ τῆς τελέσεως τῶν τελεσιδικίων ἐπισκοπικῶν ἀποφάσεων καὶ νὰ συσκέπτονται μετὰ τῶν ἐν τῇ ἔδρᾳ αὐτῶν ἐπισκόπων τῶν μερῶν, εἰς ᾧ ὀφείλουσι νὰ μεταβῶσιν οἱ ἱεροκλήρυκες πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας, ε') νὰ ὑπερασπίζωσι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος καὶ νὰ ἀντεπεξέρχωνται κατὰ τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τῶν θρησκευτικῶν προλήψεων (Συντ. ἄρθρα 1 καὶ 14), γ') νὰ παρεμποδίζωσι τὴν βίαιαν ἐπιβολὴν θρησκευτικῶν διατάξεων καὶ νὰ συναινῶσι μόνον εἰς ἀφορισμοὺς ἐν κατεπειγούσῃ ἀνάγκῃ εἰς ἔφα-κρίθωσιν τῆς ἀληθείας, προκειμένου παρὰ σπουδαίων ἀξιοποινῶν πράξεων, καὶ μόνον ἀφορισμοὺς τελουμένους ἀφρηρημένον καὶ ἀπολύτως ἄνευ ὀνόματος (Ἐγκ. τῆς 17 Σεπ. 1834), δ') νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν διοίκησιν καὶ χρῆσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, οὗ ὅσον ἀποστέλλονται εἰς τοὺς νομάρχας οἱ μοναστηριακοὶ προϋπολογισμοὶ καὶ ἀπολογισμοὶ, δικαιουμένους νὰ ἐγκρίνωσιν ἢ μὴ αὐτοὺς (Κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων ἄρθρον 13'), ε') νὰ ἐπιτηρῶσι τὰ ἱερὰ τικὰ σχολεῖα καὶ προτείνωσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινὸν μετὰ τοῦ ἐπισκόπου τὰ τέσσαρα μὲν ἐκ τῶν πέντε τῶν ἐφορευτικῶν ἐπι-

τροπῶν (ἄρθρον 6 τοῦ νόμου περί ἱεραι-
 τικῶν σχολείων), ἀποστέλλωσι δὲ τοὺς
 ὑπὸ τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν καταρ-
 τιζομένους προϋπολογισμοὺς τῆς ἐτήσιας
 δαπάνης εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλη-
 σιαστικῶν ὃ παραπέμπει αὐτοὺς πρὸς τὴν
 ἐν Ἀθῆναις τριμελῆ ἐπιτροπὴν (ἄρθρον
 10 τοῦ Διατάγματος περί ἐκτ. τοῦ νόμου
 περί ἱερ. σχολείων), ὑπογράφωσι δὲ μετὰ
 τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ Σχολάρχου τὰ
 ἀπολυτήρια διπλώματα τῶν μαθητῶν,
 γ') νὰ μεριμνῶσιν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν
 ἐπισκόπων περί τῆς ἀνεγέρσεως καὶ ἐπι-
 σκευῆς τῶν ἀναγκαιούτων ἱερῶν ναῶν
 καὶ τανάπαλιν νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν
 παρεμπόδισιν τῆς οἰκοδομῆς ναῶν ἄνευ
 ἀποβεδειγμένης ἀνάγκης καὶ τῶν ἀναγ-
 καίωντων εἰς λαμπρὰν οἰκοδομὴν καὶ
 διαρκῆ διατήρησιν πόρων νὰ φροντίζωσι
 δὲ, ὅπως ἐφαρμόζωνται ἀκριβῶς αἱ δια-
 τάξεις τοῦ περί διοικήσεως τῆς περιου-
 σίας τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων
 Διατ. τῆς 1 Δεκ. 1835, σημειουμένων
 οὐχ ἥτιον καὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν διὰ
 τῶν δίσκων συναγομένων μετὰ τῶν ἄλ-
 λων πόρων εἰς τὸν κατ' ἔτος κατὰ τὸ
 ἄρθρον 7 τοῦ Διατ. τούτου συντασσόμε-
 νον προϋπολογισμόν, νῆπαιτῶσι δὲ κατὰ
 τὴν ἐνιαύσιον ἔγκρισιν τῶν δημοτικῶν
 προϋπολογισμῶν τὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφα-
 λαίῳ σημειώσιν τῆς εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς
 ναοὺς ἀνηκούσης περιουσίας, μηδαμῶς
 ἐπιτρέποντες χρῆσιν ἄλλοτρίαν τοῦ προο-
 ρισμού αὐτῆς, γ') νὰ ἐπιθεωρῶσι τὰ σχο-
 λεία, καὶ μάλιστα τὰ δημοτικά, καὶ ἐμ-
 ψυχῶσι διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτῶν,
 διὰ προτροπῶν, δι' ἐπιπλήξεων ἢ καὶ
 διὰ καταγγελίας πρὸς τὴν κεντρικὴν ἀρ-
 χήν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὸν ζήλον τῶν
 ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν καὶ νὰ ἀγρυπνῶ-
 σιν εἰς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν περί
 διδασκαλίας κανονισμῶν· εἰδικώτερον δὲ
 νὰ συγκαλῶσι κατὰ τρίμηνον τὰς ὑπ' αὐ-
 τῶν προεδρευομένας ἐφορευτικὰς ἐπιτρο-

πὰς τῶν ἐν τῇ τοῦ νομοῦ προτενούσῃ
 γυμνασίῳ καὶ ἐλληνικῶν σχολείων καὶ
 νὰ συσκέπτωνται περί τῶν σχολικῶν
 πραγμάτων (Διατ. τῆς 31 Δεκ. 1836
 περί κανονισμοῦ γυμν. κτλ. ἄρθρ. 12
 καὶ ἐπ. καὶ 108), καὶ ἐκ τῶν προ-
 τεινομένων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν δημοτικῶν
 συμβουλίων κατὰ τριετίαν ἐπιστημόνων
 καὶ κτηματιῶν ἢ ἐμπόρων ὡς μελῶν τῶν
 ἐποπτικῶν συμβουλίων τῆς δημοτικῆς ἐκ-
 παιδεύσεως νὰ ἐκλέγωσι τοὺς καταλληλ-
 λοτέρους (N. BTMΘ' περί δημοτικῆς
 ἐκπαιδεύσεως ἄρθρ. 37), η') νὰ μεριμνῶσι
 περί τῆς ἐν τοῖς διαφοροῖς δήμοις καὶ ἐτι-
 μᾶλλον ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν
 συστάσεως δημοδίων βιβλιοθηκῶν πρὸς
 χρῆσιν τοῦ Κοινοῦ, θ') νὰ ἐργάζωνται
 εἰς ἀνεύρεσιν καὶ διατήρησιν τῶν ἀρι-
 στουργημάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἀπο-
 τροπὴν τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἄλ-
 λοδαπὴν καὶ ἐπιτηρῶσι τοὺς ἐφόρους τῶν
 ἀρχαιοτήτων καὶ τὰς ἐφορευτικὰς ἐπι-
 τροπὰς (Νόμου τῆς 10 Μαΐου 1884 περί
 συλλογῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογι-
 κῶν ἄρθρ. 56, 57 κτλ.), ι') νὰ διορίζω-
 σιν ἐκ τῶν ἐχόντων πύχιον ἀημοδι-
 δασκαλικὸν τοὺς διοριστέους δημοδιδα-
 σκάλους καὶ γραμματοδιδασκάλους τοῦ
 νομοῦ κατὰ πρότασιν τοῦ ἀρμοδίου δη-
 μοτικοῦ συμβουλίου (προκαλουμένην ὑπὸ
 τοῦ παρὰ τῷ ἐν τῷ νομῷ Ἐποπτικῷ συμ-
 βουλίῳ Ἐπιθεωρητοῦ) ἢ, ἂν μὴ συνέλθῃ
 τὸ δημοτ. συμβούλιον κατὰ τὰς διατάξεις
 τοῦ νόμου, κατὰ πρότασιν τοῦ ἀρμοδίου
 ἐποπτικοῦ συμβουλίου (N. BTMΘ' τῆς
 3 Σεπτ. 1895 περί δημοτικῆς ἐκπαιδεύ-
 σεως ἄρθρ. 24), ια') νὰ ἐπιβάλλωσι πει-
 θαρχικὰς ποινὰς εἰς τὸ προσωπικόν τῶν
 διδασκηρίων καὶ νὰ χορηγῶσιν ἀδείας
 ἀπουσίας μέχρι δεκατεσσάρων ἡμερῶν
 εἰς αὐτοὺς, ιβ') νὰ ἐπιβλέπωσι τὴν διαι-
 κησίαν καὶ χρῆσιν τῆς περιουσίας τῶν δι-
 δασκικῶν καταστημάτων καὶ μεριμνῶσι
 περί τῆς ὅσον ἔνεστι μείζονος ἐπεκτάσεως

τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, καὶ νὰ παροτρύνωσι τοὺς δῆμους εἰς κατασκευὴν ἐπαρκῶν οἰκημάτων εἰς παιδεύειν τῶν παίδων.

Δ') Ὑπὸ δὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργείου α') νὰ ἐπιθεωρῶσι τακτικῶς μὲν κατὰ τριμηνίαν ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις καιροῖς τὰ δημόσια ταμεῖα, ἐπαρχιακὰ καὶ εἰδικὰ (συμπεριλαμβανομένων τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν), ὅπως βεβαιωθῶσιν ἂν τὰ κατὰστίχα τῶν ὑπολόγων καὶ ἰδίως τὸ Καθημερινὸν ὧσιν ἐνήμερα, ἔφ' ᾧ δέον νὰ παρατηρηθῇ ἡ κατὰστίσις τοῦ βιβλίου τούτου οὐ μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐξετάσεως, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς προηγηθείσας ἡμέρας καὶ ἰδίως κατὰ τὴν πρώτην, τὴν ἐνδεκάτην καὶ τὴν εἰκοστήν πρώτην ὅλων τῶν παρελθόντων μηνῶν καὶ ἂν τὸ ποσὸν τῶν μετρητῶν συμφωνῇ πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν καταστίχων ὑπόλοιπον, οὐχ ἦττον δὲ ἂν αἱ ἐν τῷ καθημερινῷ καταγεγραμμέναι πράξεις ἐν ταῖς στήλαις τῆς χρήσεως ἢ τῆς πιστώσεως τοῦ ταμεῖου ταυτίζονται πρὸς τὰς ποσότητας τῶν ἐγγράφων, δι' ὧν δικαιολογούνται αἱ εἰσπράξεις ἢ αἱ πληρωμαὶ (ἄρθρ. 86 καὶ 110 καταστατικοῦ τῶν ταμείων τῆς 6]18 Φεβρ. 1834). Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους ἢ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς παύσεως ἢ μεταθέσεως τῶν ταμιῶν κλειομένων τῶν βιβλίων αὐτῶν, οἱ νομάρχαι ὀφείλουσι νὰ παρασταθῶσι, νὰ καταμετρήσωσι τὰ μετρητὰ καὶ βεβαιώσωσι τοῦτο διὰ τακτικοῦ πρωτοκόλλου (Διοριστικοῦ νόμου ἄρθρ. 196). Εἰς τὰς χεῖρας τῶν ταμιῶν ἐμπιστεύει ἡ πολιτεία τὰ τιμιώτατα αὐτῆς συμφέροντα, τὴν εἰσπράξιν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν δημοσίων προσόδων· ἔθεν ἡ διαχείρισις αὐτῶν προσήκον νὰ ἐπιβλέπεται διηγεῶς, β') νὰ παύσῃ προσωρινῶς τοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους, ὅποτεν ἐκ τῶν πράξεων αὐτῶν προδήλως κινδυνεύῃ τὸ

δημόσιον ταμεῖον ἢ ὅποτεν ἀνακαλύψῃ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν ἀταξία, ῥέχουσιν εὐλογον ὑπόνοιαν καταχρῆσθαι ἢ κωλύουσιν τὸν ἔλεγχον τῶν πράξεων αὐτῶν (Διοριστικοῦ νόμου ἄρθρ. 21). γ') νὰ συμπράττωσιν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν παντὸς εἶδους φορολογικῶν νόμων κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς περὶ τούτου διατάξεις (Νόμου ΚΒ' τοῦ 1853 περὶ οἰκοδομῶν ἄρθρ. 4, 6 καὶ 12, Νόμου ΣΙΣ' τοῦ 1861 περὶ φόρου τῶν ἐπιτηδεύματων ἄρθρ. 8 καὶ 16 καὶ ΧΚΗ' τοῦ 1877 περὶ φόρου τῶν ἐπιτηδεύματων ἄρθρ. 5 καὶ 8, Νόμου ΧΟΕ' τοῦ 1877 περὶ βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως ἐγγείων φόρον ἄρθρον 44, Νόμου ΠΙ' τῆς 15 Ἀπρ. 1880 περὶ τῶν ἀροτρίων τῶν κτηνῶν ἄρθρ. 10 καὶ 16, Νόμου ΠΑ' περὶ ἐπιβολῆς ἐγγείου φόρου ἐπὶ τοῦ οἴκου ἄρθρον 7, Νόμου περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος ἐπὶ τοῦ ζύθου καὶ τῶν οἰνοποιματῶν ὑγρῶν ἄρθρα 38 καὶ 40). δ') νὰ συμπράττωσιν εἰς τὴν εἰσπράξιν τῶν δημοσίων ἐσόδων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων (Ν. ΥΑΣ' τοῦ 1871 περὶ εἰσπράξεως κτλ. ἄρθρ. 25), οὐχ ἦσαν εἰς τὴν βεβαιώσιν τῆς ἀκτημοσύνης τῶν ὀκτημόνων ὀφειλετῶν (ἄρθρ. 44), ε') νὰ ἐποπτεύωσι καὶ ἐξελέγχωσι τὴν δασοοικονομικὴν διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν καὶ μοιράρχων, ἐπὶ δὲ καὶ πάσης ἄλλης ἀρχῆς συμπραττούσης ὅπως δῆποτε εἰς τὴν δασοοικονομικῇ ὑπηρεσίᾳ, εἰς τὴν τῶν κτηνολογικῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχῶν· νὰ ἐπιδιορθεύωσι δὲ αὐτεπαγγέλτως καὶ διοικητικῶς ἀνικρίσεις καὶ ὑποβάλλωσι τὰ ἀποτελέσματα εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργείων προβαίνοντες ἐν ἀνάγκῃ καὶ εἰς προσωρινὰ μέτρα, νὰ συμπράττωσι δὲ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἐτήσιας διατιμῆσεως τῆς βουλῆς, νὰ ἐπιθεωρῶσι καὶ δημοσιεύωσι τὰς περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς βοσκῆς διατάξεις, νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν ἐλικρινῆς καὶ τέλει τῶν περὶ σφραγίσσεως τῆς βουλῆς.

διατάξεων καὶ συλλέγειν τὰς δεούσας
στατιστικὰς πληροφορίας (Νόμου ΧΙΓ'
τοῦ 1877 περὶ δασῶν ἄρθρ. 3 καὶ Διατ.
περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ). Δικαιοῦνται δὲ
νὰ χορηγῶσι τοῖς ταμίαις ἄδειαν ὅταν η-
μέρου ἀπουσίας. ὁσάκις μετ' αὐστηρὰν
βάσανον πείθονται ὅτι ἔχουσι κατεπί-
γουσαν ἀνάγκην τῆς ἀδείας (Λογιστικοῦ
νόμου ἄρθρ. 202).—Σημειωτέον, ὅτι οἱ
Νομάρχαι ὀφείλουσι νὰ μετέχωσι καὶ τῆς
ναυαγιαίρεσιακῆς ἐπιτροπῆς κατὰ τὰς
περὶ ναυαγίων καὶ καὶ ναυαγιαίρεσεων
διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθρ. 1 καὶ ἐπ.),
ἣς καθῆκον ἡ διάσωσις τῶν ναυαγησάν-
των ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων καὶ ἡ
ναυαγιαίρεσις, εἰδικώτερον δὲ νὰ λαμβά-
νωσι καὶ τὴν μίαν τῶν κλειδῶν τῆς ἀπο-
θήκης, ἐν ᾗ κατατίθενται τὰ διασωθέντα
πράγματα, νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς αἰ-
σίας ἐκβάσεως τῶν ναυαγιαίρεσεων, κατὰ
δὲ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους νὰ ποστέλλω-
σιν εἰς τὸ Ὑπ. τῶν οἰκον. περίληψιν
ἀκριβῆ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν ναυα-
γίων καὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐργασιῶν
ἐκάστης ναυαγιαίρεσεως (ἄρθρ. 20). Ὡς
αὐτῶς δὲ νὰ χορηγῶσιν ἐν τῷ συμφέ-
ροντι τῆς δημοσίας ὑγείας, τῆς εὐταξίας
τοῦ λιμένος καὶ τῆς ἐδραιώσεως καὶ
ἀναπτύξεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τὰς
ἀναγκαίας ἐδηγίας καὶ διαταγὰς εἰς ἐφαρ-
μογὴν ὁρθὴν καὶ ἀκριβῆ τῶν κειμένων
νόμων εἰς τὰς λιμενικὰς ἀρχάς, ἀξιού-
ντες παρ' αὐτῶν ὑποταγὴν· αἱ δὲ λιμενι-
καὶ ἀρχαὶ μόνον ἐὰν ἡ τοῦ νομάρχου
διαταγὴ ἀντίκειται εἰς τὰς διαταγὰς τῶν
προϊσταμένων ὑπουργείων (τοῦ τῶν Ναυ-
τικῶν ὡς πρὸς τὰ λιμενικὰ καὶ τοῦ τῶν
Ἰσσωτερικῶν ὡς πρὸς τὰ ὑγειονομικά),
δικαιοῦνται μόνον νὰ ἐκθέσωσι τοῦτο ἐγ-
γράφως εἰς τὸν νομάρχην πρὸ τῆς ἐκτε-
λέσεως τῆς διαταγῆς, ἀλλ' ἐὰν οἱ νομάρ-
χαι ἐπαναλάβωσιν ἐγγράφως τὴν πρῶ-
την διαταγὴν, ἀναδεχόμενοι τὴν εὐθύνην,
ὀφείλουσι νὰ ἐκτελῶσιν αὐτὴν (Ὁργ. λιμ.

ἀρχῶν ἄρθρ. 15). Ῥητέον προσέτι ὅτι
κατὰ τὴν Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 18 οἱ νομάρ-
χαι δικαιοῦνται (ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦνται)
καὶ νὰ βεβαιώσι τὰς ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐ-
τῶν ἀξιοποίνους πράξεις, ἔχοντες πρὸς
τοῦτο τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώ-
σεις τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων. Ὅ-
φείλουσι δὲ οἱ νομάρχαι νὰ περιοδεύωσι
δις τοῦ ἔτους τὸν νομὸν (Νόμου περὶ
διοικητικῆς διαίρεσεως τοῦ Κράτους ἄρθρ.
24. Δ. τῆς 5 Δεκ. τοῦ 1845 περὶ νομαρ-
χῶν ἄρθρ. 20), πληροφοροῦμενοι μὲν ἐξ
ἰδίας ἀντιλήψεως, ἐὰν οἱ καθηγηταὶ καὶ
διδάσκαλοι, οἱ ταχυδρομικοὶ, τηλεγραφι-
κοὶ καὶ ὕγειον. ὑπάλληλοι, οἱ ταμίαι καὶ
οἱ «Ἐφοροὶ ἐκπληρῶσιν ἀκριβῶς τὰ καθ-
ήκοντα αὐτῶν, ἔτι δὲ τίνες αἱ ἀνάγκαι
τοῦ λαοῦ, τίς ἡ ὕλικὴ καὶ ἡθικὴ κατάστα-
σις τῶν πολιτῶν, φωτίζοντες δὲ τὰς τε
ἀρχὰς καὶ τοὺς πολίτας περὶ τῆς ἐννοίας
τῶν νόμων, προτρέποντες τὸν λαὸν εἰς
ἐργασίαν, πολεμοῦντες διὰ συμβουλῶν τὴν
φυγοπονίαν καὶ τὴν ἐν κατηλείκει κραι-
παλώδῃ φοίτησιν κτλ.

Ὁφείλουσι δ' ἐξ ἄλλου οἱ νομάρχαι νὰ
ἀπέχωσι τῆς εἰς τὰ δικαστικὰ ἔργα ἀνα-
μίξεως. Τιμωρεῖται μάλιστα καὶ ποινι-
κῶς ὁ νομάρχης, ἐὰν ἐπεβῇ εἰς τὴν ἀρ-
μοδιότητα τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, ἀπα-
γορεύων διὰ γενικῶν ἢ εἰδικῶν διαταγῶν
πρὸς δικαστὰς τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως
ἢ ἐντάλματος προσαγωγῆς ἢ κρατήσεως
ἢ ἐὰν παρενείρῃ ἑαυτὸν εἰς ἰδιωτικὴν δια-
φορὰν καὶ προχωρήσῃ εἰς ἀπόφασιν.
καίτοι τοῦ ἐνός τῶν διαφερομένων δια-
μαρτυρηθέντος περὶ τῆς ἀναρμοδιότητος
αὐτοῦ (Ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 479). Ἄλλ'
οὐχ ἥττον καὶ εἰς τοὺς δικαστὰς ἀπα-
γορεύεται ἡ ἀνάμιξις εἰς διοικητικὰ
καθήκοντα (Πολιτ. Δικονομ. ἄρθρον 3,
Ποιν. νόμου ἄρθρα 476 καὶ 477). Ἐπειδὴ
δὲ μεταξὺ τῆς δικαστικῆς καὶ τῆς διοι-
κητικῆς ἀρχῆς δύναται νὰ ἐπέλθῃ σύγ-
κρουσις καθήκόντων, ἀντιποιομένων ἀμ-

φοτέρων δίκης τινός ως υπαγομένης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν, ὁ νόμος ὠρίσεν, ὅτι, ἐὰν ἐπὶ τῇ σύγκρουσι, αἶρει τὴν σύγκρουσιν ὁ ἀρμοδῖος νομάρχης, γνωστοποιῶν διὰ τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτι ἡ παρ' αὐτῷ ἐκκρεμὴς δίκη δὲν ὑπάγεται εἰς αὐτὸ καὶ ἐπομένως ὀφείλει νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐκδίκασιν αὐτῆς, ὅτε τοῦτο μὴ ἀναστέλλον ὑπόκειται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν, δικάζει δὲ περὶ τῆς ἀρθείσης συγκρούσεως ὁ Ἄρειος Πάγος, εἰς δὲ ὑποβάλλεται ἡ ὑπόθεσις ὅπῃ τοῦ παρ' αὐτῷ Εἰσαγγελέως (πρὸς δὲ ἀποστέλλει ὁ νομάρχης τὰ ἔγγραφα διὰ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως), κατὰ τὴν παρ' αὐτῷ διαγεγραμμένην διαδικασίαν, καὶ ὀριστικῶς ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς, ἂν δηλαδὴ ἡ διαφορὰ ὑπάγῃται εἰς τὴν δικαστικὴν ἢ τὴν διοικητικὴν ἀρμοδιότητα, καὶ εἴτε ἀκυροῖ τὴν ἀναρμοδίως ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου καὶ παραπέμπει τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχήν, εἴτε ἀναπέμπει αὐτὴν εἰς τὸ δικαστήριον (Πολιτικῆς Δικονομίας ἄρθρα 4 καὶ ἐπόμενα ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 101 τοῦ Συντάγματος). Ἄν δὲ ἀμφότεραι ἀποποιήθωσι τὴν δίκην ὡς ἄλλοτρίαν, ἀπόκειται εἰς τὸν διάδικον νὰ εἰσαγάγῃ τὴν περὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος αἰτησιν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον.

Ὡσαύτως ὁ νομάρχης ὀφείλει ν' ἀπέχῃ πάσης ἀναμίξεως εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου, ἀνηκούσης ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀρχάς· ἀλλ' οὐχ ἦντον δικαιουταὶ καὶ ὀφείλει νὰ ἐπικαλῇται τὴν συνδρομὴν τῆς ἐνόπλου δυνάμεως εἰς ὑποστήριξιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ὡς ὅτι αὕτη διατρέχει κίνδυνον ἔνεκα στάσεως, εἰσβολῆς ληστῶν ἢ ἄλλων ἐπιφόβων κακούργων. Μόνη ἡ ἐθνοφυλακὴ κατὰ τὰ πλεισταχοῦ ἐπικρατήσαντα ἀναγνωρίζει ἐν ἐκάστῳ νομῷ προϊστάμενον τὸν Νομάρχην ἢ συν-

καλεῖται κατ' εὐθεῖαν ὑπ' αὐτοῦ· προτίθεται δ' ἡ ἐθνοφυλακὴ τὴν διατήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως τῶν δήμων, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν νομῶν, ἀλλ' ἐπικρατεῖ ἔστιν ὅτε τῷ στρατῷ καὶ εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ Κράτους διὰ τῆς φυλάξεως τῶν συνόρων καὶ διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ ἐν τοῖς φρουρίοις· ἀλλ' ἐθνοφυλακὴ συμπληρωτικὴ τοῦ στρατοῦ οὐδαμῶς σχεδὸν ὑπάρχει τανῦν ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ συστήματος τῆς γενικῆς στρατολογίας καὶ τῆς ἀπὸ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ προερχομένης ἐφεδρείας, ὅπου πολλοὺ δ' ἐξέλιπε καὶ παρ' ἡμῖν, καίτοι καθιερωμένη καὶ διὰ ρητῆς διατάξεως τοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 106). Ἐχρῆστο δὲ οἱ δῆμοι τὸ δικαίωμα, ἀστυνομοῦνται ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν περιφερείᾳ, νὰ ἐπιβλέπωσιν εἰς τὴν δημοτικὴν προσωπικὴν ἡγασίαν πρὸς διατήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας (Δημοτ. νόμου ἄρθρ. 34), ἢ δ' ἐργασία αὐτῇ δημοτικῇ ὅλως οὖσα καὶ περιοριζομένη ἐν τῷ δήμῳ ἐκτείνεται κατ' ἐξαιρέσιν ἐκτὸς αὐτοῦ, ὅπῃ κατὰ τὸ 53 καὶ 54 ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ τῇ χωροφυλακῇ κληθῶσιν ἑνοπλοὶ πολῖται εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς προσκαίρου ἐλλείψεως αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ τοιαύτη πρόσκλησις τελεῖται μόνον ἐκτάκτως εἰς ἱκανοποίησιν ἀνάγκης προσκαίρου καὶ ἄγαν κατεπευγούσης. Ὡσαύτως ὁ νομάρχης ὀφείλει ν' ἀπέχῃ πάσης πράξεως ἢ ἀποφάσεως ἀντικειμένης εἰς νόμον, βασιλικὸν διαταγμὰ ἢ ἀπόφασιν ἐκδοθεῖσαν ἐντὸς τοῦ νόμου ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων· εἴτι δὲ μᾶλλον ἀπαγορεύεται εἰς τὸν Νομάρχην νὰ ἐπιβάλλῃ ἐράνους ἢ φόρους ἢ νὰ διατάσῃ προσωποκρατήσεις πρὸς εἰσπραξίν δημοσίων ἢ δημοτικῶν χρημάτων παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Ὡσαύτως ὁ νομάρχης ὀφείλει νὰ σέβηται ἀπεριόριστως τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ πολίτου. Τὸ Συντάγμα, καθιεροῖ ρητῶς (ἄρθ. 4) τὴν

προσωπικὴν ἐλευθερίαν, περιέχουσιν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπέχεσθαι καὶ διαμένειν πανταχοῦ τῆς Ἐπικρατείας ἢ δὲ διαμονὴ ἐν τῷ δήμῳ, ἔνθα ἔχει τις τὴν ἐστὶν αὐτοῦ καὶ τὸ κέντρον τῶν ἐργασιῶν, ἣν ἡσφαλισμένη διὰ τοῦ δημοτικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 41) καὶ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Συντάγματος. Ἐν τούτοις ὁ ποινικός νόμος (ἄρθ. 35) ἀφῆκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν ἐν τισι τόποις διαμονὴν ἢ μεταβάσιν τῶν ἐπὶ κακουργήματι δεινῶ καταδικασθέντων, οἵτινες διήρυσαν μὲν τὸ στάδιον τῆς ποινῆς, ἀλλ' ὧν ἡ διατριβὴ ἐν τισι τόποις κρίνεται τυχὼν ἐπικίνδυνος καὶ ἰδίως οπου τελεσθὲν τὸ ἀδικημα ἀφῆκεν ἀνανήσεις ὀδυνηρὰς καὶ ἐναύσματα ἐκδικήσεως, δυνάμενα νὰ ἐκφλεχθῶσιν, εἰς τὸ κακούργος παρουσιασθῇ καὶ ἡ διάταξις αὕτη τοῦ ποινικοῦ νόμου δὲν δύναται ἴσως νὰ θεωρηθῇ καταλυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Συντάγματος· ἀλλ' οὐδέποτε ἐκτόπισις διοικητικῶς ἐπιβάλλεται, ἀπαιτεῖται δὲ ἀπόφασις καταδικαστικῇ, ὅπως ἀπαγορευθῇ ἡ τοῦ καταδικασθέντος διατριβὴ ἐν ὁρισμένῳ τόπῳ.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 5 Δεκ. 1845 (ἄρθ. 17) ὁ νομάρχης δικαιοῦται νὰ ἀναρμοφῇ τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ, ὅσας οὐ μόνον δι' αὐτῶν δὲν ἐκτελεστοῦν τὴν ἡδὴ δικαίωμα, ἀλλ' οὔτε ἐκρησάμευσαν ὡς βάσις εἰς κτήσιν δικαιώματος. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης ἐγείρονται δύο ζητήματα: α' Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἰσχυρά; β' Τίς ἡ ἔννοια τῆς διατάξεως ταύτης; Φρονοῦμεν πρῶτον, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἡ νομαρχικὴ ἀπόφασις ἀνακαλεῖται ἁί ποτε πρὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς. Πᾶσα ἀπόφασις γεννᾷ δικαίωμα μετὰ τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς, οὐχὶ δὲ πρὸ τῆς δημοσιεύσεως· ὅθεν καὶ ἡ νομαρχικὴ ἀπόφασις δύναται φυσικῶς νὰ ἀναρμοφῶθαι πρὸ αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν δημο-

σίευσιν δύναται νὰ ἀναρμοφῶθαι, εἰς αὐτῆς δὲν ἐπήγαγε δικαίωμα, ὅπερ διὰ τῆς ἀναρμοφώσεως αὐτῆς προσβάλλεται. Πρόδηλον ὅμως ὅτι, εἰ ἀναρμοφῶθαι ἐπὶ βλάβῃ δικαίωματος πολίτου, δυνάμενου νὰ ἐκτιμηθῇ χρηματικῶς, χωρὶς ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως οὐ μόνον κατὰ τοῦ νομάρχου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου, ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, διότι πᾶσα ἐκ παραβάσεως νόμου ὑπὸ δημοσίας ἀρχῆς ζημιὰ ἰδιωτικῇ χορηγεῖται δικαίωμα εἰς ἔγερσιν ἀγωγῆς. Φρονοῦμεν δεύτερον ὅτι ἡ διάταξις δέον νὰ θεωρηθῇ ἰσχυρά, καίπερ μὴ περιλαμβανομένη ἐν νόμῳ ἀλλ' ἐν Διατάγματι, διότι ἀπορρέει ἀπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ ἀπὸ τῆς κειμένης ἡμῶν νομοθεσίας. Κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν πολιτικὴν διανομίαν ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις πρὶν ἢ δημοσιευθῇ δὲν εἶναι ἀμετάκλητος· ὅθεν μέχρι τῆς δημοσιεύσεως δύναται οἱ δικασταὶ νὰ μεταβάλλωσι γνώμην (Πολ. Δικ. ἄρθ. 108)· αἱ δὲ μὴ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις (ἡτοι αἱ ἀποφάσεις δι' ὧν ὁ δικαστὴς δὲν ἀπεκδύεται ἐν τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐν τῇ δίκῃ) δύναται καὶ ν' ἀνακληθῶσι· δύναται δ' ἡ συμφωνία τῶν διαδίκων νὰ καταργήσῃ τὴν ἰσχὺν καὶ τῶν ὀριστικῶν ἐξ ἀναλογίας δ' ἐφαρμοζομένης τῆς διατάξεως ταύτης εἰς τὰς τῶν νομαρχῶν ἀποφάσεις, ἐπεὶ καὶ αὗται δύναται νὰ μεταβληθῶσι μὲν πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἢ τῆς κοινοποιήσεως, νὰ ἀνακληθῶσι δὲ καὶ δημοσιευθεῖσαι, ὅσας ἐκ τῆς ἀνακλητέως δὲν παραβιάζεται δικαίωμα κτηθέν. (Ἐν μείζονι ἐκτάσει πραγματεύεται περὶ τῶν καθυκόντων τῶν Νομαρχῶν ὁ ἡμέτερος Ὁδηγὸς τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 129—138).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομή (Possessio) Ἡ φυσικὴ καὶ ἀποκλειστικὴ ἐξουσία ἐπὶ ἐνσωματωτοῦ πράγματος καλεῖται κατοχή. *Νομή* δὲ εἰδικώτερον λέγεται ἡ διανοία κυρίου αὐ-

τοπροσώπως ἢ δι' ἄλλου ἐνασκουμένη κατοχὴ (N. 3 § 1 Πανδ. (41. 2) Σχ. Ἑλλ. Ἀστ. Κωδ. § 57). "Ὅθεν ἡ νομὴ σύγκειται ἀναγκαίως ἐκ δύο στοιχείων, τοῦ μὲν ἐξωτερικοῦ καὶ σωματικοῦ, τοῦ δὲ ἐσωτερικοῦ καὶ πνευματικοῦ. «Διαφορὰ τοῦ κρατεῖν καὶ τοῦ νέμεσθαι αὐτῇ ὅτι κρατεῖν ἐστὶ φυσικῶς κατέχειν, νέμεσθαι δὲ τὸ ψυχῇ δεσπόζοντος κατέχειν» (Θεοφ. Εἰσηγ. § 3 (Γ'. κθ') καὶ § 4 (Β'. θ') N. 61 Βασίλ. (50. 2). "Ὅθεν ὅπου θάτερον τῶν στοιχείων τούτων ἐλλείπει, ἐκεῖ νομὴ δὲν ὑπάρχει. Διὸ οὐχὶ νομὴν, ἀλλ' ἀπλῶς κατοχὴν ἔχουσιν ὁ μισθωτὴς (Α. Π. 168 τοῦ 52, 206 τοῦ 56), ὁ θεματοφύλαξ καὶ ὁ χρησιδάνειον λαβὼν (Α. Π. 196 τοῦ 50, 17 τοῦ 52, 236 τοῦ 69), ὅτε κατέχοντες μὲν τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ κατέχοντες αὐτὸ ὡς ἄλλότριον καὶ οὐχὶ ὡς ἴδιον. Ἐξ ἄλλου ἄνευ σωματικῆς κατοχῆς νομὴ δὲν ὑπάρχει (N. 3 § 3 Πανδ. (41. 2) Α. Π. 341 τοῦ 64, 186 τοῦ 69, 236 τοῦ 73). Ἀλλὰ νομὴ λέγεται μεταφορικῶς καὶ ἡ νομὴ δικαιοσύνης, ἡ εἰδικώτερον καλουμένη οἰονεὶ νομὴ (juris quasi possessio) (πρ. Εἰσηγ. (4. 15), N. 10 πρ. Πανδ. (8. 5), συνισταμένη εἰς τὴν ἐνάσκησιν δικαιωμάτων πραγματικῶν (οἷον τῆς ἐμφυτεύσεως, τῆς ἐπιφανείας καὶ τῶν δουλειῶν τῶν τε πραγματικῶν καὶ τῶν προσωπικῶν) διανοίᾳ δικαιοῦχος.

Ἡ νομὴ ἐπάγεται τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα. Ἐν πρώτοις ὁ νομεὺς δικαιούται νὰ ὑπερασπίσῃ κατὰ παντὸς τὴν νομὴν αὐτοῦ ἀποκρούων παράνομον ἐπίθεσιν (N. 1 Κωδ. (8. 4), ἐν ᾧ ὁ ἀπλοῦς κάτοχος δικαιούται μὲν καὶ αὐτὸς νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν κατ' ἀδίκου ἐπιθέσεως, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τοῦ νομέως (Σαβίνου § 3 σελ. 17 Οἶκον. Στοιχεῖα ἀστικοῦ δικαίου § 101 σημ. 3 α'). Ἐγερθείσης δ' ἐριδος μεταξὺ τοῦ νομέως καὶ ἐτέρου περὶ τοῦ ὑπὸ νομὴν πράγματος, ὁ νομεὺς ἐπέχει ὅσιν ἐναγομένου (N. 9 Πανδ. (6. 1), N.

3 § 15 καὶ N. 4 καὶ 5 παρ. Πανδ. (1. 4), α' ἔστι γὰρ τὸ κέρδος τοῦ νέμεσθαι (commodum possidendi) ἐν τούτῳ, εἰ καὶ μὴ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα τοῦ νομένου, ἐστ' ὅτε τὴν δίκην νικᾷ οὗτος τοῦ ἐνάγοντος μὴ θυνηθέντος ἀποδοῦναι προσεῖναι αὐτῷ τὴν δεσποτεῖαν» (N. 1 πρ. Πανδ. (50. 17). Θεοφ. § 4 (Δ' α'). Προσέτι δὲ δύναται ὁ νομεὺς νὰ παρακρατήσῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς ὀφειλῆς ὡς ὅτι ὁ νομεὺς ἐπιτρέπει τὴν παρακρατήσιν (N. 4 πρ. Πανδ. (20. 1), N. 1 § 1 Πανδ. (10. 3). Κατὰ δὲ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἄρθρ. 81), ἐν ᾧ ὁ καυχώμενος ὅτι ἔχει ἀξίωσιν, ἡς ἐκείνῳ ἄλλος δύναται νὰ ἐναχθῇ, δύναται κατὰ κανόνα νὰ προκληθῇ εἰς ἀγωγὴν, ὁ νομεὺς δὲν δύναται νὰ ἐναχθῇ. Ὡσαύτως ὁ νομεὺς ἔχει εἰς προτασίαν τῆς ἐαυτοῦ νομῆς ἐνδίκᾳ βοηθήματα, περὶ ὧν κατωτέρω.

Σημειωτέον ὅτι κατ' ἐξαιρέσιν ὁ νομεὺς παρέχει τὰ ὠφελήματα τῆς νομῆς καὶ εἰς σχέσιν, ἐν ᾗ ὁ κατέχων στερεῖται εἰς τοιαύτῃς κυρίῳ καλεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σχέσηὶς ἀνὼμαλος νομὴ. Τοιαύτη νομὴ εἶναι ἡ τοῦ ἐνεχυροῦχος δανειστοῦ (N. 1 § 1 καὶ N. 40 πρ. Πανδ. (41. 2), Νόμος περὶ ἐνεχ. ἄρθρ. 4), ἡ τοῦ λαβόντος πτωχικῶς τὸ πρᾶγμα (N. 4 § 1 Κωδ. (43. 26), καὶ ἡ τοῦ μεσεγγυοῦχος (N. 1 Πανδ. (41. 2).

Κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους πᾶς ἱκανὸς πρὸς κτήσιν δικαιωμάτων δύναται νὰ ἦναι καὶ νομεὺς (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 508). "Ὅθεν οἱ μοναχοὶ ἀνίκαναι κατὰ Ῥ. δ. τοῦ ἔχειν ἴδιαν περιουσίαν δὲν δύνανται νὰ ὦσι καὶ νομεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον (Δ. τῆς 4 Δεκ. 1891) ἔχουσι τὴν ἐπικαρπὴν τῆς ἀνηκούσης αὐτοῖς περιουσίας, ὅθεν δύνανται νὰ ἔχωσι καὶ οἰονεὶ νομὴν. Ἐπίσης οἱ οὐκ ἐξουσία δὲν δύνανται νὰ ἦναι νομεῖς τοῦ

πραγμάτων τοῦ πατρικοῦ χρηματίου (N. 4 § 1 καὶ N. 21 καὶ 30 Πανδ. (41. 2). 'Εξ ἄλλου πράγματα, μὴ δυνάμενα νὰ γίνωσιν ἀντικείμενον ἰδιοκτησίας ἢ ἄλλου πραγματικοῦ δικαιώματος, εἰσὶν ἀνεπίδεκτα καὶ νομῆς, οἷον τὰ ἐκτὸς συναλλαγῆς.

Δύνανται ἐν τούτοις νὰ ποκτῇσώσι νομὴν καὶ τὰ ἐστερημένα βουλήσεως πρόσωπα (οἷον τὰ νήπια, οἱ παράφρονες καὶ τὰ νομικὰ πρόσωπα) διὰ τοῦ νομίμου αὐτῶν ἀντιπροσώπου (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 559 § 2, N. 37 § 2 Πανδ. (41. 2) καὶ N. 3 Κωδ. (7. 32), N. 1 § 3 καὶ N. 22 Πανδ. (41. 2). Δηλονότι ἐπιτρέπεται ἢ δι' ἄλλου ἀναπλήρωσις τῆς ἐλλειπούσης θελήσεως αὐτῶν (N. 1 § 20 Πανδ. (41. 2).

Ἡ νομὴ κατὰ τὸ τ' P Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους ἀποκτᾶται ἢ διὰ καταλήψεως, περιποιούσης τὴν ἀποκλειστικὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐξουσίαν, ὡς περ π. γ. συμβαίνει ἐπὶ καταθέσεως κινήτου ἐν τόπῳ διατελοῦντι ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν ἢ ἐπὶ τιθασσεύσεως ἔξου ἢ ἐπὶ τῆς περιφράξεως ἢ περιταφρεύσεως ἢ τῆς ἐκχερσεύσεως καὶ ἐνοικοδομήσεως ἀγρῶν), ἢ διὰ παραδόσεως ὑπὸ τοῦ νομέως (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 560), ἀποτελούσης καταδήλως δικαιοπραξίαν, καθ' ἣν ὁ μὲν παραδιδούς παραιτεῖται ὑπὲρ τοῦ παραλαμβάνοντος τὸ πᾶν ἢ ἔχει ἐπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν, ὁ δὲ παραλαμβάνων καταλαμβάνει τοιαύτην ἐξουσίαν (Windeheid § 171 σημ. 1). 'Ἄλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἐπὶ παραδόσεως νὰ καταληφθῇ πῶς τὸ πᾶν ὑπὸ τοῦ παραλαμβάνοντος. Διὸ ἐπὶ ἀκινήτων μὲν νὰ εἰσέλθῃ ὁ παραλαμβάνων εἰς τὸ ἀκίνητον ἢ ἱστάμενος ἐν γειτονικῷ τόπῳ νὰ βλέπῃ αὐτὸ δεκνόμενον (N. 3 § 1 καὶ N. 18 § 2 Πανδ. (41. 2), ἐπὶ κινήτων δὲ νὰ ἐγχειρισθῇ εἰς τὸν παραλαμβάνοντα ἢ εἰς ἄλλον ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ (N. 1 § 21 Πανδ. (41.

2) καὶ N. 31 § 1 Πανδ. (39. 5) ἢ νὰ κατατεθῇ παρ' αὐτῷ (ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ ἄγρῳ αὐτοῦ κτλ.) (N. 18 § 2 Πανδ. (41. 2) κτλ.) ἢ νὰ τεθῇ ὑπὸ φύλακα (N. 51 Πανδ. 41. 2) ἢ νὰ σημανθῇ ἢ νὰ παραδοθῶσιν αἱ κλειῖδες τῆς περιχοῦσης αὐτὸ παρακειμένης ἀποθήκης (N. 1 § 21 Πανδ. (41. 2) N. 9 § 6 Πανδ. (41. 1) ἐν συνδ. πρὸς N. 74 Πανδ. (48. 1). 'Ἄλλ' ἢ ὑπὸ τοῦ νομέως παράδοσις δὲν εἶναι ἀναγκαία, ὡς ὅτις ὁ τῶς νομεὺς μετατρέπεται διὰ ῥῆτης συμφωνίας εἰς ἐντολοδόχον τοῦ κτωμένου τὴν νομὴν ἢ ὡς ὅτις ὁ νομεὺς συμφωνεῖ μετὰ τοῦ κατόχου (οἷον μισθωτοῦ ἢ θεματοφύλακος) ἢ περὶ τῆς εἰς τοῦτον μεταθέσεως τῆς νομῆς (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἄρθρ. 560 ἐδ. 2 N. 9 § 5 καὶ N. 21 § 1 Πανδ. (41. 1) κτλ. N. 18 πρ. Πανδ. (41. 2) N. 15 § 2 Πανδ. (2. 8) κτλ.).

Κατὰ τὸ τ' Ρωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους ἡ νομὴ ἀποκτᾶται οὐ μόνον ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ καὶ δι' ἀντιπροσώπου, ὅταν εὐτος ἀποκτήσῃ τὴν φυσικὴν τοῦ πράγματος ἐξουσίαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ καταστήσῃ νομὴν αὐτοῦ τὸν ἀντιπροσωπευόμενον. (N. 1 § 20 Πανδ. (41. 2) Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 561). Καὶ προαιρετικῶς μὲν ἀποκτᾶται δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ὅτις εὐτος ἔχει ῥῆτὴν ἐντολὴν τοῦ ἀντιπροσωπευομένου εἰς ἐπιχείρησιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς κτήσιν τῆς νομῆς πράξεων ἰσοδυναμεῖ δὲ τῇ ἐντολῇ ἢ ἐπακολουθήσας ἔγκρισις (N. 42 § 1 Πανδ. (41. 2) Κατ' ἀνάγκην δὲ ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων θέλησιν προσώπων, οἷα οἱ βλάκες, παράφρονες, νομικὰ πρόσωπα, ἅπερ κτῶνται τὴν νομὴν διὰ τοῦ νομίμου αὐτῶν ἀντιπροσώπου (N. 1 § 20 καὶ 22 καὶ N. 2 Πανδ. (41. 2), N. 13 § 1 Πανδ. (41. 1) Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 559). — 'Απόλλυται δὲ ἡ νομὴ, ὅποτεν τὸ ἕτερον τῶν ἀπαριζόντων αὐτὴν στοιχείων (τὸ σωματικὸν ἢ τὸ πνευματικόν) λάβῃ τὴν ἐναντίαν τροπὴν, δηλονότι ὅποτεν ἢ

ἀποβῆ ἀδύνατος ἢ ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐξουσία τοῦ νομέως ἢ οὗτος ἐκδηλώσῃ διάνοιαν ἐναντίαν (N. 44. § 2 καὶ N. 3 § 6 Πανδ. (41. 2). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 565). Μόνῃ ἢ παρ' ἄλλου ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ νομέως κατάληψις τοῦ ἀκινήτου δὲν ἐπιφέρει ἀπώλειαν τῆς νομῆς πρὶν ἢ μάθῃ τὴν κατάληψιν ταύτην ὁ νομεὺς καὶ ἐφησχάσῃ (N. 3 § 7 καὶ 8, N. 6 § 1, N. 18 § 3 καὶ 4, N. 25 § 2 καὶ N. 46 Πανδ. (41. 2) Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 567). Σημειώ-
τέον ὅτι καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ αἱ διατάξεις αὗται ἐφαρμόζονται, εἰ καὶ περὶ ἀπωλείας τῆς νομῆς οὐδὲν ὁρίζουσιν ὁ Γαλλ. καὶ Ἰταλικὸς Κώδιξ.

Σημειώτέον τέλος ὅτι τὴν νομὴν προστατεύει ὁ νόμος ἀρνητικῶς, ἀπαγορεύων τὴν αὐτογνώμονα παρενόχλησιν τοῦ νομέως περὶ τὴν ἀσκήσιν τῆς νομῆς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δ' αἱ παρενοχλήσεις τελοῦνται διττῶς, διότι ἢ στρέφονται εἰς ἀπλήν τῆς νομῆς διατάραξιν ἢ προβαίνουναι καὶ μέχρις ἀφαιρέσεως αὐτῆς, οὗο εἶναι καὶ τὰ προστατευτικὰ τῆς νομῆς ἐνδίκᾳ μέσα, ἥτοι τὸ τῆς διατηρήσεως τῆς παρενοχλουμένης νομῆς, ὀνομαζόμενον *ut possidetis*, καὶ τὸ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἀφαιρεθείσης νομῆς, ὀνομαζόμενον *ut vindicetur* (unde vi). Καὶ τὸ μὲν πρῶτον παράγγελμα ἀρμύζει ἐπὶ τῆς ἀπλῆς διαταράξεως τῆς νομῆς κινή-
του ἢ ἀκινήτου πρὸς διατήρησιν αὐτῆς (§ 4 Εἰσαγ. (4. 15). ὅθεν πρὸς ἔγερσιν αὐτοῦ ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ ὁ ἐνάγων τὴν νομὴν κατὰ τὴν διατάραξιν (N. 141 Πανδ. (43. 31), νὰ ἔχῃ δ' αὐτὴν ἀπέναντι τοῦ ἐναγομένου ἀνεπλήρητον, δη-
λονότι μὴ ἐνεργηθεῖσαν βίαν, λάθρα ἢ κατὰ παράκλησιν, (N. 1 Βασιλ. (58. 17), N. 2 καὶ 3 πρ. Πανδ. (43. 17), N. 53 Πανδ. (41. 2) νὰ ἐπιχειρήσῃ δὲ ὁ ἐναγόμενος πρῶτον διαταράξεως, ἥτοι ἐπι-
ρεαστικὴν τῆς νομῆς, θετικὴν ἢ ἀρνητι-
κὴν, δηλονότι ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ οὗτος

πρῶτον τινὰ νομῆς παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ νομέως ἢ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν νομέα νὰ ἐπι-
χειρήσῃ τοιαύτην πράξιν (N. 1 § 4 Πανδ. (43. 17), N. 3 § 2 Πανδ. (43. 17), N. 14 Πανδ. (47. 10). Κατὰ Ῥωμαϊκὸν δὲ καιὸν πρὸς ἔγερσιν τοῦ παραγγέλλαντος τούτου ἀρκεῖ καὶ ἀπλή ἀπειλή περὶ οὐ-
τικῆς ἢ ἀρνητικῆς διαταράξεως (N. 20 § 1 Πανδ. (43. 24). Windscheid § 189
σημ. 5 α'. Οἶκον. Στοιχεῖα Ἀστ. Δ. 109
σημ. 6 γ'). Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο ὁ-
ωρητέον τὸ Ῥ. Δ. ὡς τροποποιηθὲν διὰ
τῆς Πολιτ. ἡμῶν δικονομίας (ἄρθρ. 629
καὶ 630) ἀπαιτούσης ρητῶς διατάραξιν.
Οὐδαμῶς ὅμως ἀναγκαῖον ἢ διαταράξεως
πρῶτον νὰ περιέχῃ βίαν κατὰ τοῦ νομέως
(N. 14 Πανδ. (43. 16) ἢ ὀφίλων τῶν
διαταράσσοντος περὶ τοῦ ὅτι δὲν ἀναγνώ-
ριζει τὸν ἐνάγοντα ὡς νομέα ἢ ἀξίωσιν
αὐτοῦ ὅτι εἶναι αὐτὸς νομεὺς. Ἐάν δ' ὁ
διαταράξας τὴν νομὴν ἀνομολογήσῃ μὴ
ὅτι ἐνήγγισε τὴν διαταρακτικὴν πράξιν,
ἀλλ' ἀντιτάξῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι νομεὺς καὶ
εἶχεν ἐπομένως δικαίωμα νὰ ἐνεργήσῃ
αὐτήν, οὐ μόνον δικαιούται νὰ ζητήσῃ
τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ
νὰ ζητήσῃ δι' ἀνταγωγῆς ν' ἀναγνωρι-
σθῇ αὐτὸς ὡς νομεὺς, ὅτε δύναται καὶ ὁ
ἐνάγων νὰ καταδικασθῇ (Οἶκον. Πολιτ.
Δικ. § 183 σημ. 8. Σαβινὸς σελ. 482
καὶ ἐπ. Vangerow § 336 σελ. 670).
Δύναται δὲ τὸ παράγγελμα ὅπως ἐμέ-
σθῃ νὰ κανονισθῇ καὶ κατὰ τοῦ συνδιακα-
τόχου (N. 3 § 1 καὶ 2 Πανδ. (39. 14),
N. 1 § 7 Πανδ. (43. 17) ἢ τοῦ κληρο-
νόμου τοῦ διαταράξαντος νὰ κινήσῃ ὁ
ὑπὸ τε τοῦ νομέως καὶ τῶν κληρονόμων
αὐτοῦ. Ἐνστάσεις δὲ δύναται νὰ ἀντι-
τάξῃ ὁ ἐναγόμενος τὴν τῆς ἐνταυσίῳ πα-
ραγραφῆς καὶ τὴν τῆς ἐπιληψίμου νομῆς
ἥτοι ὅτι ὁ ἐνάγων κατεχεῖ βίαν, λάθρα
παράκλησει (N. 1 πρ. § 5 καὶ 7 καὶ N. 3
πρ. Πανδ. (43. 17), N. 17 Πανδ.
(43. 26). Δύναται δὲ καὶ ν' ἀντιτάξῃ ὅτι

κατ' ἐντολὴν ἄλλου ἐνήργησε τὴν δια-
 παρακτικὴν πρᾶξιν, δικαιούμενος καὶ νῦν
 προσεπικαλέσῃ εἰς τὴν δίκην τὸν ἐντει-
 λόμενον (Πρβλ. Οἰκονομίδου διατριβὴν
 περὶ προσεπικλήσεως ἐν Πείρᾳ κλ. 3139
 καὶ ἐπ.). Προτίθεται δὲ τὸ παράγγελμα
 κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τὴν Πολ. ἡμῶν
 δικονομίαν (ἄρθρ. 630 ἐν συνδ. πρὸς
 τὸ ἄρθρ. 24) 1) τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν
 γενομένων (ἴδεν λ. χ. τὴν κατὰ-
 λυσιν τοῦ ἀνεγερθέντος παραπήγμα-
 τος ἢ ἀνέγερσιν τοῦ καταλυθέντος), 2)
 τὴν ἐπὶ ποινῇ ἀπαγόρευσιν πάσης περαι-
 τέρω διαταράξεως (de non amplius tur-
 bando) καὶ 3) τὴν ἀνόρθωσιν τῆς κατὰ
 τὴν διατάραξιν προξενηθείσης ζημίας
 (Α. Π. 155 τοῦ 61, 235 τοῦ 69). Δι-
 καιοῦται δ' ὁ διαταραχθεὶς, καὶ παρα-
 λείπων παντελῶς τὴν περὶ παύσεως τῆς
 διαταράξεως αἴτησιν, νὰ περιορισθῇ εἰς
 αἴτησιν ἀποζημιώσεως (Α. Π. 230 τοῦ
 58), τὸ δὲ δευτέρον παράγγελμα *θετε βία*
 (unde vi) ἀρμόζει ἐπὶ τῆς ἀπωλείας τῆς
 νομῆς διὰ τῆς βίαιας αὐτῆς ἀφαιρέσεως
 πρὸς ἀνάκτησιν αὐτῆς. "Οθεν πρὸς ἔγερ-
 σιν τοῦ παραγγέλματος τούτου ἀπαιτεῖ-
 ται νὰ φαιρῇ διὰ βίας (σωματικῆς ἢ
 ψυχικῆς) ἡ νομὴ ἀκινήτου· ἐγείρεται δὲ
 τοῦτο ὑπὸ τε τοῦ ἀποβληθέντος τῆς νο-
 μῆς, ἀλλ' ἔχοντος αὐτὴν κατὰ τὸν χρό-
 νον τῆς ἀποβολῆς, (Ν. 1 § 22 καὶ 23
 Πανδ. (43. 16) καὶ τῶν κληρονόμων αὐ-
 τοῦ (Ν. 1 § 44 Πανδ. (43. 16) κατὰ
 τοῦ ἀποβαλόντος, εἴτε ἐντειλαμένου εἴτε
 ἐγκρίναντος τὴν ἀποβολὴν (Ν. 1 § 12—
 15 Βασιλ. (60. 11) καὶ κατὰ τῶν κλη-
 ρονόμων αὐτοῦ, εὐθυνομένων ὅμως μόνον
 εἰς τὸ περιελθόν αὐτοῖς (Ν. 1 § 48 καὶ
 Ν. 2 καὶ 3 πρ. § 1 Πανδ. (43. 17).
 Προτίθεται δὲ τὸ παράγγελμα τοῦτο
 κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τὴν Πολιτ. ἡμῶν
 δικονομίαν 1) τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ
 ἐνάγοντος εἰς τὴν νομὴν τοῦ ἀκινήτου,
 2) τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ζημίας, ἣν διὰ

τῆς ἀποβολῆς ὑπέστη ὁ ἐνάγων, ἥτοι τὴν
 βλάβην ἣν ὑπέστη τὸ ἀκίνητον ἢ τὴν
 ἀπώλειαν ἢ βλάβην κινητῶν εὐρεθέντων
 ἐν τῷ ἀκινήτῳ κατὰ τὴν ἀποβολὴν, (Ν.
 1 § 32 καὶ ἐπ. Πανδ. (43. 16), Α. Π.
 172 τοῦ 70, 373 τοῦ 80), τὸ δὲ μέγεθος
 τῆς ζημίας δύναται νὰ ὁρισθῇ καὶ δι'
 ἐκτιμητικοῦ ὅρκου (Σαβινὸς σελ. 539 σημ.
 1 Οἶκον, Πολιτ. Δικον. § 153 σημ. 8).
 Ἐνστάσεις δὲ δύναται νὰ ἀντιτάξῃ ὁ
 ἐναγόμενος τὴν ἐνστασιν τῆς ἐνιαυσίου
 παραγραφῆς (Ν. 2 Κῶδ. (8. 4), ἀλλ'
 οὐχί καὶ τὴν τῆς ἐπιληψίμου νομῆς. Ση-
 μειωτέον ὅτι δύναται νὰ παραχωρηθῇ
 κατὰ παράκλησιν εἰς ἄλλον πρᾶγμα κινη-
 τὸν ἢ ἀκίνητον ('Αρμ. Ἐξάδιελλος τίτ-
 λου δευτέρου Σχόλιον), ὅτε ὁ κατὰ πα-
 ράκλησιν λαβὼν ἔχει τὴν ἐξουσίαν τοῦ
 ἀσχεῖν ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ δοκοῦν νομῇν,
 χρῆσιν καὶ κάρπωσιν. Ὁ τοιοῦτος ὀφεί-
 λει νὰ ὑποδώσῃ αὐτὸ τῷ παραχωρή-
 σαντι ἅμα αἰτησαμένῳ (Ν. 1 § 1 καὶ 2,
 Ν. 2 § 2, Ν. 3 § 2 καὶ ἐπ. Ν. 12 πρ.
 Πανδ. (43. 26) Α. Π. 356 τοῦ 62). Ἐλ-
 λως ὁ παραχωρήσας κινεῖ κατ' αὐτοῦ
 τὸ παράγγελμα περὶ παρακλήσεως (de
 precatio), ὃ ἡ Πολιτ. ἡμῶν Δικονομία
 (ἄρθρ. 630) κατατάσσει ἐν ταῖς περὶ
 διακατοχῆς οἰκαῖς. Τὸ παράγγελμα τοῦτο
 κινεῖται οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ παραχωρή-
 σαντος ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κληρονόμων
 αὐτοῦ, κινεῖται δὲ κατὰ τε τοῦ παρα-
 κλητικῶς λαβόντος τὸ πρᾶγμα καὶ ἄρ-
 νουμένου νὰ υποδώσῃ αὐτὸ καὶ κατὰ τῶν
 ἐν τῇ νομῇ τοῦ πράγματος διατελούν-
 των κληρονόμων (Ν. 8 § 8 Πανδ. (43.
 26)· προτίθεται δὲ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ
 πράγματος μετὰ τῶν ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς
 παρακολουθημάτων αὐτοῦ (Ν. 8 § 4 καὶ
 ἐπ. Πανδ. (43. 26). Ὁ δ' ἐναγόμενος
 οὔτε τὴν ἐνστασιν τῆς ἐνιαυσίου παρα-
 γραφῆς δύναται νὰ προβάλλῃ (Ν. 8 § 7
 Πανδ. (43. 26), Ν. 2 καὶ 3 Κῶδ. (7.
 39), ἢ τὴν ἐνστασιν τῆς ἐπιληψίμου νο-

μῆς, ἀλλ' οὕτε νὰ προβῇ εἰς παρακρά-
τησιν διὰ τὰς ἑαυτοῦ δαπάνας (Α. Π.
106 τοῦ 75. Οἰκονομίδου 'Αστ. Δ. § 111
σημ. 11 Windscheid § 376 σημ. 7).
Πολλῶ δὲ μᾶλλον δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ
ἀγωγὴν ἢ ἀνταγωγὴν κατὰ τοῦ δόντος
αὐτοῦ δικαιοῦχου (Α. Π. 247 τοῦ 56,
101 τοῦ 60, 240 τοῦ 77).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀνωτέρω περὶ προσ-
τασίας τῆς νομῆς διατάξεις τοῦ ἁστι-
κοῦ καὶ δικονομικοῦ ἡμῶν δικαίου ἐπα-
νακχωριερώθησαν ἐν τῷ παρ' ἡμῖν Σχεδίῳ
τοῦ Κώδικος κατὰ τοῦτο μόνον νεωτε-
ρίζαντι ὅτι κατὰ μίμησιν τοῦ Ἰταλικοῦ
Κώδικος (ἀρθρ. 95 καὶ 696) καὶ τοῦ
Σαξωνικοῦ (ἀρθρ. 208 καὶ 209) παρε-
δέξατο ὅτι τὰς περὶ νομῆς ἀγωγὰς ἔχει
καὶ ὁ ἀπλοῦς κάτοχος ἀκινήτων, ἔστω
καὶ αὐτὸς ὁ μισθωτὴς κατὰ παντὸς δια-
ταράττοντας ἢ ἀποβαλόντος αὐτὸν (Σχ.
'Ελλ. Κώδ. 569). Ἡ καινοτομία αὕτη
προήλθεν ἐκ τῆς δοξασίας ὅτι πρεπωδέ-
στερον εἶναι αἱ βίαιαι καὶ αὐθαίρετοι κατὰ
τῆς κατοχῆς πράξεις νὰ καταστέλλωνται
ὡς τάχιστον, ἀποκρουόμεναι δικαστικῶς
ὑπὸ παντὸς κατόχου, ἢ νὰ καταναλίσκη-
ται καιρὸς, ὅπως εἰδοποιηθῇ ὁ διανοίξας
κυρίου νεμόμενος, εἰς οὗ παράγει τὴν
κατοχὴν ὁ προσβληθεὶς.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἡ νομὴ ὡς
ἔχουσα ἀξίαν χρηματικὴν προστατεύεται
καὶ διὰ τῆς ὀνομαζομένης *condictio pos-
sessionis*, ἣτις κινεῖται κατὰ τοῦ κατα-
λαβόντος αὐτὴν ἄνευ αἰτίας ἢ ἐκ ψευδοῦς
ἢ παρανόμου αἰτίας, εἴτε βιαίως (ἐναντίον
τῆς θελήσεως τοῦ νομέως) εἴτε ἄνευ τῆς
θελήσεως τοῦ νομέως, ἢ ἐκ πεπλανημένης
ἢ ἀνίστου θελήσεως. Ἐνέχεται δ' ὁ
ἐναγόμενος εἰς τὸ διαφέρειν ἢ τοῦλάχιστον
εἰς τὸ περιελθόν αὐτῷ ἀδικαιολογήτως
(Ἄρμεν. Παρart. Β'. 30). Εἰς τὴν ἀγω-
γὴν ταύτην ἀντιτάσσεται ἀναμφισβητή-
τως ἡ τῆς τριακονταετίας παραγραφὴ
ἀμφισβητήσιμον ὅμως ἂν ἀντιτάσσεται

καὶ ἡ τῆς ἐπιληψίμου νομῆς ἢ καὶ ἐν-
στάσεις ἄλλαι δικαιολογοῦσαι τὴν νομὴν
τοῦ ἐναγομένου (Οἰκ. ἀστ. Δ. § 113 σημ.
10 καὶ 11). (Ἰδε καὶ Οἰονεὶ νομὴ, Δια-
δικασία παρὰ τοῖς Εἰρηνοδίκαις, Διαδι-
κασία συνοπτική).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομικά ἐπιχειρήματα.

Ἡς ὑπὸ τὸν τίτλον Νομικά Ἐπιχειρή-
ματα (*arguments légaux*) ἐξέδωκεν ὁ
περιώνυμος νομομαθὴς M. Rolland de
Villargues συλλογὴν τῶν κυριωτέρων
κανόνων τῆς Λογικῆς, καθ' ὅσον οὗτοι
ἰδίως ἐφαρμόζονται εἰς τὴν νομικὴν ἐπι-
στήμην, καθιερώθη ἡ ἔκφρασις αὕτη εἰς
δήλωσιν συνοπτικῆς περιλήψεως τῶν ἀ-
παραιτήτως ἀναγκασιούτων εἰς τὸν περὶ
τοὺς νόμους ἀσχολούμενον κανόνων τῆς
λογικῆς.

Ἡ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου συνίσταται
εἰς τὴν γνῶσιν οὐχὶ τῶν φράσεων, ἀλλὰ
τῆς ἐννοίας τῶν νόμων. «Εἰδέναι νόμους
ἐστὶν οὐ τὸ γινώσκειν τὰ ρήματα, ἀλλὰ
τὴν δύναμιν αὐτῶν» (Βασιλ. Λέξ. Β. Δ.).
Μέσον δ' ἀσφαλὲς πρὸς κατάληψιν τῆς
ἀληθείας τοῦ νόμου ἐννοίας ἀναμφισβητή-
τως εἶναι ἡ ἐρμηνεία, ἀλλ' ἐρμηνεία ὁ-
πταίσιτος ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν κανό-
νων τῆς λογικῆς εἶναι ἀνεφικτός.

Ὁ δικαστής, οὐ ἀπὸ τῆς κρίσεως ἡρ-
τῆται ἡ ἰδιοκτησία, ἡ τιμὴ, ἡ ζωὴ τοῦ
πολίτου· ὁ δικαστὴς, εἰς οὗ τὴν ἐμφροῦν
καὶ ἔννομον ἐν ταύτῳ ἐκπλήρωσιν τῶν
καθηκόντων κάτοικοι ὅλης ἐπαρχίας στη-
ρίζουσι τὴν προσδοκίαν τῆς εἰρήνης καὶ
ἡσυχίας αὐτῶν· ὁ συμβολαιογράφος, εἰς
ὃν νόμος διεπίστευσε τὸ ἔντιμον καθήκον
τοῦ φωτίζειν τοὺς συμβαλλομένους· ὁ δι-
κηγόρος, εἰς οὗ τὴν γνώμην ὁ πολίτης
ἐρείδόμενος ἐπιχειρεῖ δικὰς πολλὰς μα-
κροτάτας, δὲν δύναται καταδύλως νὰ
ἐκπληροῖ ἀκριβῶς τὰ ὑπὸ τῶν νόμων δια-
γραφόμενα καθήκοντα αὐτοῦ, εἰ μὴ φω-
τίζῃ αὐτὸν ἡ δόξα τῆς λογικῆς. Διὸ αὐ-

ναγκαῖον ἐν τῇ δυνατῇ συντομίᾳ νὰ πραγματευθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα περὶ τῶν μᾶλλον συνδεομένων πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου κανόνων τῆς λογικῆς. Πρὸς τοῦτο ἐξεταστέον α') Τίνες αἱ ἀρχαὶ τῶν ἐπιχειρημάτων, β') Τίνα τὰ σχήματα καὶ αἱ ἐπωνυμίαι αὐτῶν καὶ γ') τίνα τὰ κυριώτατα τῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς νομικοῖς ἐπιχειρημάτων.

α') Ἀρχαὶ τῶν ἐπιχειρημάτων. — Πᾶν ἐπιχείρημα ἐρείδεται εἰς μίαν ἀληθεῖαν βεβαίαν ἢ τοῦλάχιστον μὴ ἀμφισβητούμενην. Ὁ Κυντιλιανὸς θεωρεῖ ὅτι τὸ ἐπιχείρημα εἶναι τρόπος ἀποδείξεως προτάσεως ἀμφιβόλου διὰ γεγονότος βεβαίου. *Ratio probationem praestant quae colligitur aliud per aliud, et quae quod est dubium, per id quod dubium non est, confirmat* (βιβλ. 5 κεφ. 10). Ἐπὶ παντός ἄρα ζητήματος ἀναγκαιῶς ζητεῖται σημεῖον ὠρισμένον καὶ βέβαιον, καθ' ὅσον διὰ τῶν ἀβεβαίων ἢ ἀποδείξεις ἀποδίνει ἀδύνατον. Θεωροῦνται δ' ὡς βέβαια α') Τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ὁρὰν καὶ τὴν ἀκοήν, β') Τὰ ὑπὸ τῶν πλείστων ὁμολογούμενα, γ') Τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου διαγραφόμενα ἢ ὑπὸ τῆς συνήκης ἢ τῆς κοινῆς γνώμης καθιερωμένα, δ') Τὰ πράγματα, περὶ ὧν οἱ διάδικοι συμφωνοῦσιν, ἢ ἅπερ ἀπεδείχθησαν ᾗδη, ἢ δὲν ἀντεκρούσθησαν παρὰ τοῦ ἀντιδίκου (Κυντ. αὐτόθι).

Πρὸς σχηματισμὸν ἐπιχειρημάτων τινος ἀπολύτως ἀπαιτεῖται ἡ γνώσις τῶν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων καλουμένων κοινῶν τόπων διότι οὗτοι εἶναι αἱ εἰρηαι ὡς εἰπεῖν τῶν ἐπιχειρημάτων. (Cicero, in Topicis, N. 5). Ὁχομεν δὲ οὗο εἰδῶν τόπους. α') τοὺς εὐωτερικοὺς, τοὺς ἐντὸς δηλαδὴ παντός ὑποκειμένου, περὶ οὗ πραγματευόμεθα, κειμένους. *qui in eo ipso de quo agitur haerent*, καὶ β') τοὺς ἐξωτερικοὺς, τοὺς ἐκτὸς τοῦ ὑποκειμένου κειμένους, *alii assumuntur extrinsecus*.

Ἐσωτερικοὶ μὲν τόποι εἶναι τὰ πρόσωπα, τὰ πράγματα ἢ ὁ χρόνος, ὧν τὰ μὲν πρῶτα (τὰ πρόσωπα) θεωροῦνται κατὰ τὴν γέννησιν, τὸ ἔθνος, τὴν πατρίδα, τὸ γένος, τὴν ἡλικίαν, τὴν ἀνατροφὴν, τὴν μορφὴν καὶ τὴν σύστασιν τοῦ σώματος, κατὰ τὴν τύχην, τὴν τάξιν, τὰ ἰδιώματα καὶ τὰς κλίσεις, τὴν διαγωγὴν, τὸ ἐπάγγελμα, τὴν προσποίησιν, καὶ κατὰ τὰς προηγηθείσας πράξεις καὶ ἡθῆ (Quint. βιβλ. 5 κεφ. 10), τὰ δὲ δευτέρα (τὰ πράγματα) θεωροῦνται ὡς ἐκ τῶν πράξεων τῶν πραγμάτων ἢ παρήγαγον αὐτάς, τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, καθ' οὗ ταῦτα ἐξετελέσθησαν, τῶν μέσων ὧν πρὸς τοῦτο ἐγένετο χρῆσις, καὶ ὡς ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσηγηθείσης ἐντεῦθεν ὠφελείας (αὐτόθι). Ἐξωτερικοὶ δὲ τόποι εἶναι οἱ Νόμοι, αἱ ἀποφάσεις, αἱ ἔγγραφαι ἀποδείξεις, αἱ μαρτυρίαι, τὰ δημόσια βιβλία, αἱ ἐκθέσεις, καὶ ἐνὶ λόγῳ, πᾶν ὅ,τι γεννᾶται ἐκτὸς τοῦ ἀνὰ χεῖρας ὑποκειμένου, ἐξ οὗ πηγάζουσι ἐπακολουθήματα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπιχειρημάτων ἡ ἐξωτερικῶν τόπων, συγκαταλέγονται προσέτι, α') Τὸ ὑποβρέον ἐκ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὰ πρόσωπα ἢ τὰς γνώμας αὐτῶν ὁ Locke ὀνομάζει αὐτὸ ἐπιχείρημα ἐκ τοῦ σεβασμοῦ (*ad verecundiam*). β') Τὸ ὑπὸ τοῦ Locke ὀνομαζόμενον ἐπιχείρημα ἐξ ἀγνοίας (*ad ignorantiam*), ὃ παράγεται ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀντιδίκου νᾶνατρέψῃ τὴν προτεινομένην ἀποδείξιν, ἢ γνώμην, ἢ νὰ προσκομίσῃ κριττονας, γ') Τὸ προερχόμενον ἐκ τῶν ἀρχῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἀντίδικος ἐξέφερεν, ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παραδεχθεισῶν ἡμετέρων ἀρχῶν, τὸ λεγόμενον ἐξ ἀντιμετρήσεως (*ad hominem*). δ') Τὸ πηγάζον ἐκ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἐκ τῶν φυσικῶν γνώσεων κοινῶν εἰς πάντα νοήμονα ἄνθρωπον, ἢ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Λωκίου, ἐξ ὁποιασδήποτε πηγῆς γνώσεως ἢ πιθανότητος· τοῦτο εἶναι, λέ-

ἔπαξε αὐτό· ἄρα παρεβίασα τὸ καθήκον μου.

Ἡ ἐπαγωγή, ἥτις καὶ ἀπαρίθμησης λέγεται, εἶναι ἐπιχείρημα συνιστάμενον εἰς τὴν παράστασιν πολλῶν μερικῶν προτάσεων, ἐξ ὧν παράγομεν συμπέρασμα γενικόν. Συμπεραίνομεν δι' αὐτοῦ περὶ τοῦ ὅλου ὅτι διὰ τῶν μερῶν αὐτοῦ βιβαισόμεθα ἢ ἀρνούμεθα. Παραδείγματος χάριν, θέλοντες νὰ ποδείξωμεν ὅτι πᾶσα διάταξις τῆς τελευταίας θελήσεως εἶναι μετακλητή, ἀπαριθμοῦμεν ὅλα τὰ κατὰ μέρος εἴδη τῶν διατάξεων, λέγοντες ὅτι ἡ διοικήσις εἶναι διάταξις τῆς τελευταίας θελήσεως καὶ εἶναι μετακλητή· ἐπίσης ὁ κωδικοκλῆτος, ἡ καταπίστευσις, τὸ κληροδοτήμα καὶ ἡ δωρεὰ ἔνεκα θανάτου, ἄρα πᾶσα τελευταία θέλσις εἶναι μετακλητή. (N. 32 § 3, Πανδ. de donat. inter vir. et ux. N. 4 Πανδ. de adimendi vel transf. leg.). Ἄλλ' ἐὰν τῇ ἀπαρίθμησης δὲν ᾖ πληρὴς, ἐὰν δηλ. δὲν συμπεριλαμβανῇ ὅλα τὰ κατὰ μέρος εἴδη τῆς γενικῆς προτάσεως, τὸ ἐπιχείρημα δὲν ἄγει εἰς συμπέρασμα. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἡ πρᾶσις εἶναι συνάλλαγμα καλῆς πίστεως, ἡ μίσθωσις εἶναι συνάλλαγμα ἐπίσης καλῆς πίστεως, ἄρα ὅλα τὰ συναλλάγματα εἶναι καλῆς πίστεως, τὸ συμπέρασμα εἶναι ψευδές, διότι ὅλα τὰ εἴδη τῶν συναλλαγμάτων δὲν περιελήφθησαν εἰς τὴν ἀπαρίθμησην, καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ὑπάρχουσι πολλὰ εἴδη συναλλαγμάτων, μὴ ὄντα καλῆς πίστεως.

Τὸ δὲ Διλήμμα εἶναι ἐπιχείρημα συντεθειμένον ἐκ προτάσεων ἐπίσης κριτίμων κατὰ τοῦ ἀντιδίκου. Εἰς τὸ διλήμμα, ὅπου διαιρέσωμεν ἐν ὅλον εἰς τὰ ἑαυτοῦ μέρος, συμπεραίνομεν ἐξ ἐκάστου αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ συλλογισμὸς ἀμφοτελής (argumentum utrimque feliens) καὶ διερως (argument fourchu). Ὁ Τερτυλλιανὸς δι' ἐνὸς διλήμματος κα-

τηγόρησεν ὡς ἀνακόλουθον τὸν Αὐτοκράτορα Τραιανὸν ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς διαγωγῇ αὐτοῦ. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος εἶχεν ἀπαγορεύσει τὴν καταδίωξιν αὐτῶν καὶ συγχρόνως διέταξε τὴν τιμωρίαν τῶν ἀνακαλυπτομένων. Τὸ Διάταγμα τοῦτο, ἀνέκραξεν ὁ Τερτυλλιανός, ἀντιφάσκει εἰς ἑαυτό. Πῶς! ἐξ ἐνὸς μὲν ἀπαγορεύει τὴν καταδίωξιν τῶν Χριστιανῶν ὡς μὴ ἐνόχων, καὶ ἐξ ἄλλου διατάσσει τὴν τιμωρῆσιν αὐτῶν, ὡς εἰ ᾖσαν ἐνοχοί! Ταυτοχρόνως δεικνύει μετριότητα καὶ ἀυστηρότητα, εὐσπλαγχνίαν καὶ καταδικωτικὴν διάθεσιν. Διὰ τί καταδικάζεις αὐτὸς ἑαυτόν; Ἄν οἱ Χριστιανοὶ σοὶ φαίνονται ἀνάξιοι χάριτος, διὰ τί δὲν διατάττεις τὴν καταδίωξιν αὐτῶν; Ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ καταδιώκωνται, διὰ τί δὲν ἀπολύεις αὐτούς, ὅταν σοὶ προσάγωνται; Τὸ διλήμμα ἀποβαίνει ἀνευ συμπεράσματος, ὅταν αἱ ἡγούμεναι δὲν στηρίζωνται εἰς λόγον ἀποχρῶντα, καὶ ὅταν κατ' ἀνάγκην δὲν γίνεται μία ἐξ αὐτῶν παραδεκτὴ. Ἀπαιτεῖται δὲ πρὸ πάντων προσοχὴ μὴ στραφῇ κατ' αὐτοῦ τοῦ προτείνοντος.

Τὸ δὲ Ἐνθυμήμα εἶναι συλλογισμὸς τέλειος μὲν ἐν τῇ διανοίᾳ (ἐν θυμῷ) τοῦ προτείνοντος, ἀτελής δὲ κατὰ τὴν ἔκφρασιν· διότι ἀποσιωπᾶται μία πρότασις ὡς προφανὴς καὶ γνωστὴ ἢ ὑπονοούμενη.

Τοῦ ἐνθυμήματος ἡ χρῆσις εἶναι συγχωτέρα τῆς τοῦ συλλογισμοῦ· τὸ ἐνθυμήμα καθίστησι τὸν λόγον ἐντονώτερον καὶ ζωηρότερον· ἐφελκύει τὴν εὐμένειαν τῶν ἀκροατῶν, ὧν ἡ φιλαυτία θέλγεται, διότι καταλιμπάνεται εἰς τὴν ἀρχινοίαν αὐτῶν ἡ εὐρεσις τοῦ ἀποσιωπωμένου. Παραδείγματος χάριν ὁ Παῦλος ἀπηλλοτριώσεν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, καίπερ πολλοὺς ἔχων δανειστής· ἄρα διενοήθη νὰ καταδολευθῇ αὐτοὺς (N. 17 § 1, Πανδ. quod in fraud. erid.).

Τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ἡ μείζων πρότασις εἶναι ὅτι ἡ ἀπαλλοτριώσις ὁλοκλήρην τῆς περιουσίας προϋποτίθεται σκοπὸν ὀδύον, ἀλλ' αὕτη ὡς προφανὴς παραλείπεται.

Τὸ δὲ παράδειγμα εἶναι ἐπιχείρημα, δι' οὐ συνάγομεν ἐκ πράξεώς τινος συμπεράσμα περὶ ἄλλης νέας πράξεως διαφόρου μὲν, ἀλλ' ἐξ ἀναλογίας, ὁμοιότητος τοῦ μείζονος πρὸς τὸ ἔλασσον, τοῦ ἐλάσσονος πρὸς τὸ μείζον, τοῦ ἴσου πρὸς τὸ ἴσον, καὶ ταυτότητος τοῦ λόγου. (Covinusius de Juris arte βιβλ. 4 κεφ. 13).

Τὸ Παράδειγμα δὲν ἔχει τύπον ἰδιαίτερον ἐπιχειρήματος, εἶναι δὲ μᾶλλον τύπος ἐπιχειρήματος ἐξ ὁμοίου ἢ ἀνομοίου κτλ., ὥστε τὸ ἐπιχείρημα τὸ ἐκ παραδείγματος συναγόμενον δύναται νὰ λάβῃ τύπον συλλογισμοῦ, ἐπαγωγῆς ἢ ἐνθυμήματος.

Τὸ παράδειγμα εἶναι τὸ ἐπιχείρημα, ᾧ συνήθως χρώμεθα συζητοῦντες περὶ νομικῶν ζητημάτων. Οἱ Ῥωμαῖκοὶ Νόμοι χορηγοῦσιν εἰς τοὺς δικαστὰς τὸ δικαίωμα νὰ στηρίζωσιν εἰς αὐτὰ τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν.

Οἱ νόμοι δὲν δύνανται νὰ περιλάβωσιν ὅλας τὰς εἰδικὰς περιπτώσεις· ὅθεν εἶναι ἀφευκτος ἡ ἐπέκτασις αὐτῶν εἰς πᾶν ὅ,τι οὐσιωδῶς οὗτοι διανοοῦνται, εἰς πάσας δηλ. τὰς εἰδικὰς περιπτώσεις, αἵτινες παρουσιάζουσι τὰς αὐτὰς αἰτίας (N. 10, 12, καὶ 27 Πανδ. de legibus).

Τὸ ἐπιχείρημα ὁμῶς τοῦτο εἶναι δεκτικὸν καταχρήσεως. Ἄλλως ὑπάρχουσι νόμοι, οὓς δὲν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν εἰς παράδειγμα ἀκινδύνως. Ὡς εἶπε καὶ ὁ Dupin, οὐδὲν συντελεστικώτερον εἰς τὴν κατάληψιν τῶν γενικῶν κανόνων τοῦ Δικαίου, ὅσον τὰ παραδείγματα, ὅσα μεταχειρίζομεθα πρὸς ἐνίσχυσιν, βεβαίωσιν ἢ τροπολόγησιν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ εἰς τοῦτο ὡς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἡ γνώσις τῆς μὴ ὑπερβάσεως τῶν ὁρίων.

est modus in rebus. Οἱ δικασταὶ ἐρροῦνται νὰ ποφαινῶνται κατὰ τοὺς Νόμους καὶ οὐχὶ τὰς εἰδικὰς περιπτώσεις, ὅθεν πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα τὸ παράδειγμα, εἰμὴ πρὸς κατάληψιν τῶν κανόνων, οὓς ἀντλοῦμεν ἐκ τῶν πηγῶν τῆς νομοθεσίας, ὀφείλομεν δὲ νὰ σταματήσωμεν, ὅσάκις οἱ κανόνες οὗτοι εἶναι ἐκ κοινῶς σαφεῖς.

Ὅταν δὲ ὁ συλλογισμὸς ᾔηται ἐσφαλμένος, εἴτε διότι αἱ ἀρχαὶ ἢ αἱ ἡγούμεναι δὲν εἶναι ἀληθεῖς, εἴτε διότι ἐκ τῶν ἀρχῶν ἢ τῶν ἡγουμένων θελήμεν νὰ συναγάγωμεν συμπεράσματα, ὅποια οὐδὲν ἀπορρέουσι, τότε ὁ συλλογισμὸς καθεστάνει σόφισμα ἢ παραλογισμὸς. Ὅταν δὲ πολλοὶ συλλογισμοὶ συνδυάζωνται ἀλληλοδιαδόχως, ὀφείλομεν νὰ ἀνακαλύψωμεν τίς μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὁ ἐσφαλμένος· διὸ πρέπει νὰ συνεθίσωμεν νὰ διακρίνωμεν αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐξετάζωμεν κεχωρισμένως· οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος καὶ κύριος κανὼν. Ἐν βλῶμεν ἔσπευσμένον καὶ γενικὸν μᾶς ἐκθέτει πᾶν τότε εἰς πλάνην. Ὅφειλομεν μετὰ ταῦτα νὰ ἐξετάσωμεν ἂν τὸ σόφισμα ἐνυπάρχῃ εἰς τὴν λέξιν ἢ εἰς τὰς σχέσεις τῶν λέξεων καὶ τῶν πραγμάτων. Καὶ ὑπάρχει μὲν τὸ σόφισμα ἐν τῇ λέξει, ἐὰν οἱ ὅροι ᾗ ἀμφίβολοι· ἢ διαφορούμενοι· ὅθεν πρὶν ἀποφύγῃ τῆς πλάνης πρέπει νὰ νυνεκτικῶς στηρώμεν τοὺς καλύπτοντας αὐτὴν ὅρους διὰ λέξεων καταλλήλων, σαφῶς καὶ ἀκριβῶς ὠρισμένων.— Ὑπάρχουσι λέξεις διαφορούμεναι ἀναριθμητοί, καὶ ἐπὶ τοσούτον ὥστε κατὰ τινὰς φιλοσόφους δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ ἐννοία· καὶ οὕτως νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν· διότι γεννῶνται ἢ ἐκ μιᾶς μόνης λέξεως ἢ ἐκ πολλῶν ὁμοῦ. Μία μόνη λέξις δύναται νὰ ρίψῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀπάτην ὅταν πολλὰ πράγματα ἢ πολλὰ πρόσωπα ἔχωσι τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν. Ὑπάρχει

δὲ τὸ σόφισμα εἰς τὰς σχέσεις τῶν πραγμάτων, α') "Ὅταν χωρίζωμεν ἰδέας, αἵτινες πρέπει νὰ ᾤσιν ἡνωμέναι, ἢ ἐνοῦμεν ἰδέας, αἵτινες πρέπει νὰ ᾤσι κεχωρισμέναι, β') "Ὅταν ἀποδίδωμέν τι εἰς ποιότητά τινα, ἣν τυχαίως μόνον ἔχει, ὡς οὐσιώδη, γ') "Ὅταν δὲν καταλαμβάνωμεν τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος, ἢ τέλος, δ') "Ὅταν ἐκλαμβάνωμεν ὡς ἀρχὴν πρότασιν ἀμφίβολον ἢ πρότασιν συμπύπτουσαν πρὸς τὴν ἀποδεικτέαν. Οὗτοι εἶναι τρόποι ψευδεῖς τοῦ συλλογίζεσθαι, τοὺς ὁποίους δὲν δυνάμεθα νὰ ποφύγωμεν εἰμὴ διὰ τῆς ἐρευνῆς καὶ τῆς προσοχῆς, καὶ ὅπως προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τῆς ἀπάτης, ἀρκεῖ νὰ ἐξεύρωμεν νὰ τὴν ἀνακαλύπτωμεν πρὸς δὲ τοῦτο ἡ γύμνασις καὶ ἡ κρίσις εἶναι χρησιμώτεραι παντὸς ὀρισμοῦ καὶ παντὸς κανόνος.

Τὰ κυριώτατα τῶν σοφισμάτων εἶναι α') ἡ ἀμφιβολία εἰς ὅρων, ἣν οἱ φιλόσοφοι ἀνμύχουσι γραμματικῇ πλάνῃ. Ἡ ἀμφιβολία προέχεται εἴτε ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν συλλογισμόν ὑπάρχουσι τέσσαρες ὅροι ἀντὶ τριῶν, εἴτε διότι ὁ μέσος ὅρος εἶναι ἐκπεφρασμένος δις ἰδιαιτέρως, εἴτε διότι αἱ δύο ἡγούμεναι εἶναι δεκτικαὶ διαφορῶν ἐννοιῶν, εἴτε τέλος διότι οἱ ὅροι τοῦ συμπεράσματος δὲν εἶναι ἐκπεφρασμένοι καθ' ὃν τρόπον αἱ ἡγούμεναι. β') Ἡ ἄγνοια τοῦ ὑποκειμένου. Τὸ σόφισμα τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν ἀπόδειξιν πράγματος ἄλλοτρίου πρὸς τὸ προκείμενον ζήτημα. γ') Τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι (póliton de príncipes). Τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι εἶναι ἀπόδειξις αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἢ εἰς τὸ ὅτι ἀποκρινόμενοι περὶ τοῦ ζητήματος λέγομεν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα διὰ διαφορῶν ἐκφράσεων. Παραδείγματος χάριν· α' ἐρωτῶ τί ἐστὶ πλειστηριασμός; καὶ μοι ἀποκρίνεσαι, τὸ πλειστηριάζειν. Εἶναι προφανές, ὅτι διὰ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης λέγεις διὰ διαφορῶν ἐκφράσεων τὸ αὐτὸ πρᾶγμα περὶ

οὐ τὸ ζήτημα, χωρὶς νὰ λύσῃς αὐτό.

Ὁ Σωκράτης δὲ καλούμενος συλλογισμός συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀληθῶν μὲν προτάσεων, συνδεομένων δὲ ἐντέχνως καὶ μετὰ πονηρίας, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ παρασύρωμεν τοὺς παραδεχομένους αὐτὰς εἰς συμπεράσματα προφανῶς ψευδῆ. (N. 177 Π. de verb. sign., N. 65 Π. de reg. juris) Τοιούτου εἶδους ἐπιχειρήματα ἦτο τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους· «τὸν υἱὸν (τοῦ Θεμιστοκλέους) πλεῖστον τῶν Ἑλλήνων εὐδυνασθαι, τοῖς μὲν γὰρ Ἑλλησιν ἐπιτάττειν Ἀθηναίους, Ἀθηναίους δ' αὐτὸν «(τὸν Θεμιστοκλῆ), αὐτῷ δὲ τὴν ἐκείνου ἐμητέρα, τῇ μητρὶ δ' ἐκείνον». Ὁ ἀσφαλέστερος κανὼν ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν διαφορῶν τούτων εἰδῶν τῶν συλλογισμῶν εἶναι ἡ ἀνάλυσις αὐτῶν εἰς ἀπλᾶς προτάσεις, καὶ, ἂν ἀπαιτῆται, ὁ ἐξ αὐτῶν σχηματισμὸς διαφορῶν συλλογισμῶν ὅπως γένηται ἐκάστου αὐτῶν ἰδιαιτέρα παρατήρησις.

γ') Τὰ κυριώτατα νομικά ἐπιχειρήματα.—α') Τὸ ἐξ ὀρισμοῦ ἐπιχειρήματα. Τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐξ ὀρισμοῦ συναγωγὴ ἐπακολουθημάτων. Ἀλλὰ τί ἐστὶν ὀρισμός; Τὸ ὀρίζειν, λέγει ὁ Dupin, εἶναι «τὸ διδάσκειν τὴν ἐννοιαν μιᾶς λέξεως διὰ πολλῶν ἄλλων μὴ συνωνύμων. Ὁ σκοπὸς τοῦ ὀρισμοῦ εἶναι νὰ παράσχῃ ἡμῖν «καθαρὰν καὶ ἀναλυτικὴν ἰδέαν περὶ τῶν πραγμάτων, ἃ προτιθέμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν» ὅθεν ὀρισμὸς ἀκριβὴς εἶναι πολυετιμώτατον, ἀλλ' ἐνταυτῷ καὶ δυσκολώτατον πρᾶγμα.

α) Ἀς ἐξετάσωμεν πόθεν οὗτος συνάγεται καὶ πῶς σχηματίζεται. Τὸν ὀρισμὸν συνάγομεν διὰ τῆς ἀναλύσεως, ὅταν, ἀποσυνθέτοντες τὸ πρᾶγμα εἰς τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μέρη, ἐξετάσωμεν ἐπιμελῶς ἕκαστον τῶν μερῶν τούτων. Τὸν «σχηματίζομεν δὲ α') Διὰ τῆς προσεγγίσεως καὶ συγκρίσεως, ὅταν θεωρῶμεν μετὰ προσοχῆς τί κοινὸν ὑπάρχει μεταξὺ

«δύο πραγμάτων, καὶ κατὰ τὴ ταῦτα
«διαφέρουσιν ἀλλήλων». 6) «Διὰ τῆς
«ἀφαιρέσεως ἢ τῆς παραλείψεως περι-
«στατικοῦ τινός». γ') «Διὰ τῆς συμπλο-
«κῆς των. Παραδείγματος χάριν ὅταν
«βλέπωμεν δύο τινάς, τὸν μὲν ἀγοράζοντα,
«τὸν δὲ πωλοῦντα, ἀκολουθοῦντες τὰ λε-
«πτομερῇ αὐτῶν κινήματα, παρατηροῦ-
«μεν, ὅτι ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν δίδωσι πρὸς
«τὸν ἕτερον ὠρισμένον τι πρᾶγμα ἀντὶ
«ὠρισμένου ἐπίσης ποσοῦ· ἀποκτῶμεν
«ἐμέσως διὰ τῆς ἀναλύσεως ταύτης κα-
«θαρὰν ἰδέαν περὶ τοῦ συναλλάγματος
«τῆς ἀγοραπωλησίας». Ἐὰν μετὰ ταῦτα
«συγκρίνωμεν τὸ συνάλλαγμα τοῦτο πρὸς
«τὰ ἄλλα, εὐκόλως συνάγομεν, ὅτι ὁμοιά-
«ζει πρὸς αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν
«συναίνεσιν καὶ συμφωνίαν τῶν συναλ-
«λαττομένων· διαφέρει δέ, ὡς πρὸς τὸ ὅτι
«ἡ συναίνεσις ἀφορᾷ εἰς πρᾶγμα ἐμπορεύσι-
«μον, ἡ κυριότης τοῦ ὁποίου εἶναι δεκτικὴ
«μεταβιβάσεως διὰ τῆς καταβολῆς ποσοῦ
«νομισμάτων. Ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης
«προκύπτει ὁ ὅρισμός. «Ἡ πώλησις εἶναι
«σύμβασις, διὰ τῆς ὁποίας πρᾶγμα ἐμ-
«πορεύσιμον μεταβιβάζεται ἀντὶ βεβαίου
«πεισῶς ποσοῦ. Παραλείποντες δὲ τὸ περι-
«στατικὸν τοῦ τιμήματος, ἔχομεν τὸν
«ὅρισμόν τοῦ συναλλάγματος ἐν γένει.
«Τοῦτο εἶναι σύμβασις, ἀντικείμενον δ'
«ἔχονσα τὴν μεταβίβασιν πράγματος ἐμ-
«πορευσίμου. Μεταβάλλοντες τὸ περιστα-
«τικὸν τοῦ τιμήματος καὶ ὑποθέτοντες,
«ὅτι τὸ πρᾶγμα μεταβιβάζεται κατὰ χά-
«ριν, εὐρίσκωμεν τὸν ὅρισμόν τῆς δωρεᾶς·
«τέλος προσθέτοντες περιστατικὸν τι, πα-
«ραδείγματος χάριν τὴν συμφωνίαν τῆς
«μετὰ τινα χρόνον ἐπαναλήψεως τοῦ
«πράγματος ἐκ μέρους τοῦ πωλητοῦ ἐπὶ
«ἐπιστροφῇ τοῦ τιμήματος· ἔχομεν τὸν
«ὅρισμόν τῆς ἐξωνήσεως». Κατὰ τοὺς
«ἀξιολόγους τούτους κανόνας δυνάμεθα νὰ
«σχηματίσωμεν ὅρισμόν· ἄλλ' ὅταν αὐτὸς
«ὁ νόμος ἀναγράφῃ αὐτόν, τότε τὸ ἐξ αὐτοῦ

συναχόμενον ἐπιχείρημα εἶναι ἰσχυρότερον.

Πῶς δ' ἐξ ὁρισμοῦ δυνάμεθα νὰ σχη-
ματίσωμεν ἐπιχείρημα, διδασκόμεθα ἐκ
τῶν ἐξῆς παραδειγμάτων. α') Πρόκειται
νὰ μάθωμεν, ἐὰν δούλη πωληθεῖσα ἢ
καιρῶ τῆς ἐγκυμοσύνης αὐτῆς ἐθεωρεῖται
ὕγις. Οἱ νόμοι ὀρίζουσι τὴν νόσον
συνωδὰ πρὸς τὸ Ἱπποκράτειον ἀπόφθεγμα
«σωματικὴν κατάστασιν, παρὰ τὴν φρε-
σιν ἡμῶν προσγενομένην, χρήσεώς τινα
ἀπαιρετικὴν, ἣς ἔτεκεν γούσις ἡμῶν τὴν
ὕγειαν ἐχαρίσατο». Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ λοι-
πὸν τούτου συμπεραίνωμεν, ὅτι ἡ ἐγκυμο-
σύνη δὲν εἶναι κατάστασις νόσου. Τῶν
οὕτων εἶναι τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Νομοδι-
δασκάλου Οὐλπιανοῦ. (N. 1 § 7 καὶ
N. 14 § 1 P. de aedilitio edicto etc).
β') Ὁ Διευθυντὴς παιδαγωγείου δύνα-
ται νὰ θεωρηθῇ ἔμπορος; Τὸ α'. ἄρθ. τοῦ
Ἑμπορικοῦ Κώδικος ὀρίζει τὸν ἔμπορον,
λέγει, «Ἑμπόροι εἶναι ὅσοι μετέρχονται
«πράξεις ἐμπορικὰς, κύριον ἔργον ἔχοντες
«τὴν ἐμπορίαν», ὁ αὐτὸς δὲ Κώδικς
θεωρεῖ πρᾶξει ἐμπορικῇ διὰ τοῦ ἁρθροῦ
632 «πᾶσαν ἀγορὰν ζωαρκειῶν ἢ πραγ-
«ματειῶν ἐπὶ σκοπῷ μεταπωλήσεως, εἴτε
«ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν καταστάσει, εἴτε
«ἐπεξεργασμένων». Ἐκ δὲ τῶν ὁρισμῶν
τούτων προκύπτει προφανῶς, ὅτι ὁ διευ-
θυντὴς παιδαγωγείου, ἀγοράζων ζωάρ-
κεια καὶ πραγματείας διὰ τὰς ἀνάγκας
τοῦ παιδαγωγείου, δὲν πράττει πρᾶξιν
ἐμπορικὴν, διότι δὲν μεταπωλεῖ τὰ ἀγο-
ρασθέντα εἰς τοὺς μαθητάς του, ἀλλὰ
χορηγεῖ αὐτὰ πρὸς αὐτοὺς ὡς παρεπό-
μενον τῆς διδασκαλίας.

β') Τὸ ἐξ ἐτυμολογίας ἐπιχείρημα. Πρὸς
ἐξακριβωσιν τῆς ἐννοίας λέξεώς τινος ἀ-
νατρέχουμεν εἰς τὴν ρίζαν αὐτῆς, τοῦτέ-
στιν εἰς τὴν ἐτυμολογίαν αὐτῆς· ἐκ δὲ τῆς
ἀληθοῦς ἐννοίας αὐτῆς κατὰ φυσικὸν λό-
γον δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν συμπερά-
σματα ἰσχυρὰ εἰς ὑποστήριξιν τῆς ὑποθέ-
σεως ἡμῶν. Πολλάκις ἡ εὐρεσις τῆς ἀληθοῦς

ετυμολογίας είναι δυσκολωτάτη, τὸ δ' ἐπ' αὐτῆς στηριζόμενον ἐπιχείρημα δὲν ἰσχύει, ἰμὴ καθ' ὅσον ἡ ἐτυμολογία εἶναι ἀκριβής. Ἡ λέξις ἐνίοτε λαμβάνει διάφορον πρὸς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἔννοιαν, ὥστε, καὶ ἂν εὐρωμεν τὴν ἀληθῆ ἐτυμολογίαν τῆς, τὸ ἐξ αὐτῆς συμπέρασμα δὲν εἶναι βέβαιον.

Οἱ Ῥωμαῖοι Νομοδιδάσκαλοι συχνάκις ἔχρυντο τῷ ἐπιχειρήματι τούτῳ. Ἰδοὺ δύο παραδείγματα: α'. Ἐν τῷ Ν. 57, Π. de verborum significatione, Magis ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος magis (μάλα, μᾶλλον) λήγονται οἱ ὀφείλοντες ἰδιαιτέραν ἐπιμέλειαν περὶ τίνος πράγματος, καὶ ὑποχρεούμενοι μᾶλλον ἢ τὰ ὑπ' αὐτοὺς διατελοῦντα πρόσωπα, νὰ καταβάλλωσι μερίστην προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς διατήρησιν τοῦ διαπεπιστευμένου αὐτοῖς πράγματος: ἐντεῦθεν τὸ ὄνομα Magistratus, ὁ ἄρχων, καὶ τὸ ὄνομα Magister, ὁ διδάσκαλος πάσης ἐπιστήμης, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνατίθεται ἡ διδασκαλία. Ἐκ τούτων φαίνεται τίνι τρόπῳ οἱ Νομοδιδάσκαλοι συνῆγον ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν εἰρημέων προσώπων. β'. Ὁ Νομοδιδάσκαλος Παῦλος παρατηρῶν (ἐσφαλμένως) ὅτι ἡ λέξις furtum (κλοπὴ) παράγεται ἐκ τοῦ furro (μέλαν), εἰότι ἡ κλοπὴ γίνεται ἐν κρυπτῷ ἢ ἐν σκότει, ἢ ἐκ τοῦ ferendo καὶ auferendo (φέρω), συνῆγεν ἐκ τῆς ἐτυμολογίας ταύτης, ὅτι μόνος ὁ σκοπὸς τῆς κλοπῆς δὲν ἀποτελεῖ τὸν κλέπτην (Ν. 1. Π. de furtis).

γ'. Τὸ ἐκ τάξεως (ab ordine) ἐπιχείρημα. Ἐκ τῆς τάξεως, καθ' ἣν ἐκτίθενται διάφορα πράγματα, συνάγομεν πολλάκις τὴν διάνοιαν τοῦ νόμου ἢ τοῦ ἐκτεθέντος. Ordo scripturae demonstrat ordinem intellectus seu voluntatis.

Συνάγομεν ἐνίοτε ἐκ τῆς τάξεως τῶν τίτλων, ἐξ ὧν συντίθεται ὁ νόμος, ὅτι ὁ προτιθέμενος πρέπει νὰ προηγηται τοῦ

ἐπομένου. Οἱ ἐρμηνεῖς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου διὰ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ἀπεφάνθησαν, ὅτι οἱ ἐκ διαθήκης ἐπίτροποι προτιμῶνται τῶν νομίμων, καὶ οὗτοι τῶν διδομένων, διότι τοιαύτη εἶναι ἡ τάξις τῶν νόμων τῶν Πανδεκτῶν καὶ τοῦ Κώδικος, τῶν ἀναγομένων εἰς τὰ τρία εἶδη τῶν ἐπιτροπειῶν. Ὁ κυριώτερος ὁμως τρόπος τῆς χρήσεως τοῦ ἐκ τάξεως ἐπιχειρήματος συνίσταται εἰς τὸ νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς τάξεως, καθ' ἣν παρίστανται ἡ κατατίθενται τὰ διάφορα πρόσωπα ἢ πράγματα, περὶ τῆς προτιμήσεως τούτου ἀπὸ τοῦ ἐτέρου. Διαθέτης τις, παραδείγματος χάριν, ἐκληροδότησε τὴν ἐπικαρπίαν κτήματός τινος πρὸς τοὺς Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ διέταξε νὰ ἀπολαύωσιν αὐτῆς ἀλληλοδιαδόχως κατ' ἔτος. Ζητεῖται, εἰς τίνα ἐξ αὐτῶν ἀνήκει κατὰ πρῶτον ἡ ἐπικαρπία. Ὁ Νόμος ἀποφαίνεται ὑπὲρ τοῦ Πέτρου διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι οὗτος πρῶτος ὠνομάσθη. (Ν. 34. Π. de usufructu). Ἐπίσης τὸ ἄρθρον 2102 τοῦ Γαλ. Πολιτ. Κώδικος ἀπαριθμεῖ τὰ διάφορα εἰδικὰ προνόμια ἐπὶ μερικῶν κινητῶν. Ἡ εἰς αὐτὸ ἀριθμητικὴ τάξις τῶν προνομίων φαίνεται, ὅτι δὲν ἀποτελεῖ, ὡς ἡ τῶν ἄρθρ. 2101 καὶ 2103, κανόνα προτιμήσεως, διότι κατ' αὐτὸ ἐστὶ τὸ ἄρθρον 2102 ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ τάξις αὕτη δὲν πρέπει νὰ λάβῃ χώραν. Καὶ ὅντως, ἀφοῦ τάττει εἰς πρῶτην γραμμὴν τὸ προνόμιον τοῦ ἐκμισθωτοῦ, παρέχει ρητῶς τὴν προτίμησιν εἴτε εἰς τὸν πωλητὴν τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ τῆς δεδανεισμένης σπορᾶς, ἢ τὰ ἔξοδα τῆς συγκομιδῆς τοῦ ἔτους (ἄρθ. 2102 ἀρ. 1.) εἴτε εἰς τὸν πωλητὴν οἰκονομικῶν κινητῶν, τῶν εἰς συσκευασίαν τῆς οἰκίας ἢ τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν ὁ ἐκμισθωτὴς εἴχῃ γνῶσιν, ὅτι τὰ ἀντικείμενα ταῦτα δὲν ἀνήκουν εἰς τὸν μισθωτὴν (2102 ἀρ. 4). Παρέκτις τούτου, ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς τάξεως ἤθελε προκύψει τὸ ἄστον, ὅτι ἀπ'

μου προγενετέρου ἤθελε προκύπτει ἐξ εἰκασίας, τὴν ὁποῖαν δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν.

Τοῦ προκειμένου ἐπιχειρήματος ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ποιῶμεθα χρῆσιν ἵνα συμπεράνωμεν ἐξ ἑνὸς ἄρθρου τοῦ νόμου τὸ ἐναντίον παρ' ὅτι αὐτὸς ὁ νόμος διατάσσει δι' ἑτέρου ἄρθρου.

ε') Τὸ ἐξ ὁμοίου (à simili) ἐπιχείρημα. — Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ ἐφαρμόζειν εἰς τινα ἀπρόνοητον περίπτωσιν κανόνος διατεταγμένους περὶ ἄλλης μὲν, ὁμοίας δὲ διὰ τὴν τοῦ λόγου ταυτότητα. Σητοῖται δὲ εἰς τοὺς νόμους 12 καὶ 13 τῶν Πενδεκτῶν de legibus, ἔχοντας οὕτως. «Ὅλαι αἱ μερικαὶ περιπτώσεις δὲν δύνανται νὰ περιλαμβάνονται εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰ θεσπίσματα τῆς συγκλήτου, ἀλλ' ὅταν ἡ ἐννοία των ᾖ καταφανὴς ἐπὶ μιᾷ ὑποθέσεως, ὁ δικαστὴς τότε δύναται νὰ ἐκτείνῃ αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὁμοίων, διότι κατὰ τὸν Πέδιον ἡ ἐπὶ μιᾷ ὑποθέσεως ἀπόδειξις τοῦ νόμου μᾶς παρέχει εὐθέως ἀφορμὴν τῆς ἐπεκτάσεως του διὰ τῆς ἐρμηνείας ἢ τῆς ἐφαρμογῆς ἐπὶ πραγμάτων, ἅπερ τεῖνουν πρὸς τὴν αὐτὴν ὠφέλειαν.»

Σημειώτεον ὅτι ἐπὶ τῶν ἐξ ὁμοίου ἐπιχειρημάτων δὲν πρέπει νὰ προσηλωθῇ εἰς τὴν ὁμοιότητα τοῦ εἶδους, ἀλλ' εἰς τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου ἢ ταύτης αὐτῇ προσδιορίζει τὴν συνέπειαν καὶ παρέχει εἰς αὐτὸ νομικὴν αὐθεντίαν. Ὁ Νόμος παραδείγματος χάριν τῆς Δωδεκαδέλτου ἐπάγει τὴν νόμιμον ἐπιτροπείαν τοῦ ὀρφανοῦ εἰς τοὺς πλησιεστέρους αὐτοῦ συγγενεῖς τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, διότι αὐτοὺς καλεῖ καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν του. Δι' ἐπιχειρήματος μετὰ ταῦτα παραχθέντος ἐκ τοῦ νόμου τούτου ἡ ἐπιτροπεία τῶν ἀπελευθέρων ἐπὶ ἡχθῶν εἰς τοὺς πατρωνας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα των. Τῷ ὄντι ὁ Νόμος τῆς Δωδεκαδέλτου

οὐδὲν περὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν πατρῶων καλεῖ, διατάξεν ὅμως, ὅτι ἡ κληρονομία τῶν ἀπελευθέρων, τῶν ἀπονησκότων ἀδιαθέτως, ἀνήκει εἰς τοὺς πατρωνας ἢ τὰ τέκνα τούτων. Διὸ ἐθεωρήθη, ὅτι ὡς ἐκ τῆς διανοίας τοῦ νόμου καλοῦνται καὶ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἀπελευθέρων των, διότι αὐτὸς ὁ νόμος ὁ ἐπάγων τὴν κληρονομίαν εἰς τοὺς ἐξ ἄρρενογονίας συγγενεῖς, ἐπήγαγεν εἰς αὐτοὺς ὡσαύτως τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ὀρφανῶν των, διὰ τὸν λόγον, ὅτι εἶναι πρέπον εἰς τὸ βάρος τῆς ἐπιτροπείας νὰ συνάπτηται καὶ ἡ ἐλπίς τῆς κληρονομίας (Εἰσηγ. de legitima patronorum tutela). Ἐπίσης ὁ Γαλλικὸς Κώδιξ προσδιορίζει μέτρα τινὰ προσωρινὰ διὰ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν αἰτεῖται διάζευξις. Ὅμιλῶν δὲ περὶ τοῦ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμοῦ, σιωπᾷ ὡς πρὸς τὰ εἰρημένα μέτρα· ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος τοῦ νόμου εἶναι ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ὡς καὶ κατὰ τὴν πρώτην, ἐκρίθη, ὅτι τὰ αὐτὰ μέτρα πρέπει νὰ λαμβάνονται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν αἰτεῖται ὁ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμός.

Τὸ ἐξ ὁμοίου ὅμως ἐπιχείρημα εἶναι πλημμελές, α') Ὅταν αἱ δύο περιπτώσεις περὶ ὧν πρόκειται νὰ κρίνωμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὑπάγωνται εἰς διάφορον τάξιν πραγμάτων. Τοῦτο καὶ ἀποφαίνεται τὸ ἄρθρ. 7 τοῦ Νομοσχεδίου τοῦ Γαλλ. Πολ. Κώδ. ἔχον οὕτως: «ἡ ἐφαρμογὴ ἐκάστου νόμου πρέπει νὰ γίνῃται κατὰ τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων,» περὶ ὧν αὐτὸς διατάσσει. Τὰ ἀντικείμενα «διαφόρου τάξεως δὲν δύνανται ν' ἀποφασισθῶσι διὰ τῶν αὐτῶν νόμων. Δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν ἐκ μιᾶς περιπτώσεως περὶ τῆς ἄλλης, εἰμὴ ὅταν ὑπάρχῃ ἢ αὐτῇ αἰτία». β') Ὅταν ὁ νόμος διατάσῃ τι ἐναντίον τοῦ κοινοῦ δικαίου, ὅθεν εἰς τοιαύτην περίπτωσιν δὲν πρέπει νὰ

ἐκτείνεται, μήτε νὰ συνεπάγῃ συνεπειάς. «Τὸ παρὰ κανόνα εἰσδεχθὲν οὐχ ἔλκεται πρὸς ὑπόδειγμα. *Quod contra juris rationem receptum est, non est producendum ad consequentias* (N 14 Π. de legibus). Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ποινικῶν ὑποθέσεων. γ') "Όταν τὸ ἐξ ὁμοίου ἐπιχειρήμα ἔχῃ συνεπειάς ἀτόπους ἢ ἀντιθέτους εἰς ἄλλην τινα διάταξιν. Τὸ ἄρθρον π. χ. 509 τοῦ Γαλλ. Κώδ. ἐξομοιοῦ τὸν ἀπηγορευμένον πρὸς τὸν ἀνήλικα ὡς πρὸς τε τὸ πρόσωπον καὶ τὴν περιουσίαν. Δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἀπηγορευμένος δύναται νὰ νυμφευθῇ, ἢ νὰ διαθήσῃ διὰ διαθήκης τὴν περιουσίαν του ; Οὐχί, διότι ἄλλη διάταξις τοῦ νόμου θεωρεῖ τὸν ἀπηγορευμένον ὡς ἀπολύτως ἀνίκανον (ἄρθρ. 502).

ς') Τὸ ἐξ ἐναντίου λόγον (*contrariis vel oppositis*) ἐπιχειρήμα. — Διὰ τοῦ προκειμένου ἐπιχειρήματος κρίνομεν ἐκ μιᾶς περιπτώσεως περὶ ἄλλης ἀντιθέτου. Τῷ ὄντι τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο ὑποτίθῃσιν ἐντελῇ ἀντίθεσιν μεταξὺ δύο πραγμάτων, ἐπομένῳ; παράγει ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἑνὸς τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἐτέρου, καὶ ἑκείνου παλιν. Οὕτω κατ' ἀκολουθίαν δίκης τινος, ἣν ἡγείρας κατ' ἐμοῦ, ἐκρίθη, ὅτι ῥητόν τι πρᾶγμα ἀνήκει εἰς ἐμέ, ἐντεῦθεν τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς Σέ.

Εἰ καὶ πώλησίς τις ἐγένετο διὰ πληρεξουσίου, ὁ ἀγοραστὴς οὐχ ἦττον ἔχει τὴν περὶ πράσεως ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐντολέως. Κατ' ἐναντίαν ἔννοιαν, ὁ ἐντολέως ἔχει τὴν ὠφέλιμον ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ (Νόμος 13 § 5 Π. de actionibus empti ἄρθρον 1998 τοῦ Γαλλικοῦ Πολιτικοῦ Κώδικος). — Ὁ ἐντολέως δύναται νὰ ἀπευθυνθῇ ἀμέσως κατὰ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον ὑποκατέστησεν ὁ ἐντολοδόχος, (ἄρθρον 1394, Γαλλ. Πολ. Κώδ.). Κατ' ἀντίθετον λόγον, ὁ ὑποκατάστατος ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐντολέως.

ζ') Τὸ ἐκ μείζονος λόγον (*fortiori*) ἐπιχειρήμα. — Τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο εἶναι ἰσχυρότερον τοῦ προλαβόντος, διότι ὁ ἄλλος θέτει οὐχὶ μόνον ταυτότητα λόγου, ἀλλὰ καὶ λόγον ἰσχυρότερον πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ προνοούντος περίπτωσιν τινα καὶ ἐπὶ ἄλλης περιπτώσεως, περὶ τῆς ὁποίας μὲς σιωπᾷ. Παραδείγματος χάριν ὁ πωλὴς νάμενος πωλῆσαι ἄκοντός μου, πωλεῖ μᾶλλον καὶ ἀγνοούντος καὶ ἀπόντος μου (N. 76 Π. de regulis juris). Δὲν δύναται τις ἐπὶ μόνῃ τῇ αἰτίᾳ καὶ τῇ ἰδίᾳ ἑαυτοῦ συναινέσει νὰ πωλῇ εἰς κατάστασιν ἀσώτου, ὑπὲρ οὗ ὁ Δικαστὴριον διορίζει ἀντιλήπτορα. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται πάντοτε αἴτησις τοῦ γενοῦς τινος ἢ τοῦ ἐτέρου τῶν συζυγίων (Γαλλ. Πολ. Κώδ. ἄρθρον 491 καὶ 491). Τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ μείζονα λόγον, ὅταν τις προκαλῇ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ τοῦ. Ἐνταῦθα λαμβάνει φυσικὴν ἐπαγωγὴν ἢ ἀρχή, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ μείζονος ἐπιφέρει τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ἐλάσσονος. *Perridiculum eum qui minoribus prohibitus sit ad majores adspirare* (N. 7, § 22, Π. de relegatis).

"Όταν ἔχῃ τις ἐξουσίαν νὰ ποικιλεῖ τὸν μοιγόν, κατὰ μείζονα λόγον ἔχει καὶ τὴν καὶ νὰ τὸν περιυβρίσῃ ὅτι νὰ πλεόν ἐξεστὶ καὶ τὸ ἦττον ἐξεστὶ (B. 6 γ' βιβλ. N. 10 Κώδ. de patria potestate).

Τὸ προκείμενον ἐπιχειρήμα περιορίζεται ἀπ' ἐτέρου ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὁρῶν οἵτινες περιορίζουσι τὸ ἐξ ὁμοίου.

Τὸ ἐκ μείζονος λόγον ἐπιχειρήμα ἐφαρμόζεται ὅπου ἀπαιτεῖται ἀκριβὲς τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσις: ὡς ἡ ἐκτέλεσις συναλλάγματος ἢ ἀποφάσεως, καὶ προσέτι ὑποχρεώσεων, αἱ ὁποῖαι ἐκ τῆς ιδιότητος αὐτῶν ἀπαιτοῦσιν ἀκριβῆ τὴν ἐκπλήρωσιν των. Οὕτως ἐπὶ τραπεζῶν, καὶ τοι ἔχων τὴν ἀδειαν νὰ πωλῇσιν ὄφθαλμοὺς καὶ ὄντα, δὲν δύναται οὐχ ἦττον νὰ τὰ ὑποθηκεύσῃ, καὶ ἂν ἡ ὑποθήκη

ἦναι ἥτιον τῆς πωλήσεως σπουδαία. (N. 7, § 3, Π. de rebus eorum qui sub tutela sunt).

γ') Τὸ ἐκ τῆς τοῦ κανόνος ἐξαιρέσεως (ab exceptione ad regulam) ἐπιχειρήμα. Ἡ ἐξαιρέσις ἐπιβεβαίωσις τὸν κανόνα καθ' ὅλας τὰς μὴ ἐξαιρουμένας περιπτώσεις. Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. αὕτη εἶναι ἐκ τῶν βεβαιωτέρων τῆς ἐρμηνευτικῆς ἀρχῶν. Ἐπὶ ταύτης στηρίζεται τὸ προκείμενον ἐπιχείρημα, συνιστάμενον εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι τοιαύτη τις περίπτωσις ὑπάγεται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ γενικοῦ κανόνος, ἀφοῦ σαφῶς δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐξαιρέσιν. Οὕτω διαθέτης τις ἐκληροδότῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπιπλῶν, ἐξαιρουμένων τῶν ἀργυρῶν σκευῶν καὶ τῶν λογιστικῶν βιβλίων. Ζητεῖται ἂν τὰ ἱμάτια τοῦ διαθέτου περιλαμβάνονται εἰς τὸ κληροδότημα; ὁ νόμος ἀποφαίνεται καταφατικῶς, διότι διὰ τῆς ἐξαιρέσεως μόνων τῶν ἀργυρῶν σκευῶν καὶ τῶν βιβλίων, ὑποτίθεται, ὅτι ὁ διαθέτης περιέλαβεν ὅλα τὰ λοιπὰ εἰς τὸ κληροδότημα. Ὑπόθεσις κατὰ κανόνα δικονομικόν, τὸ ἐφετήριον ἐγγραφοῦν πρέπει νὰ κοινοποιῇται εἰς αὐτὸν τὸν διάδικον ἢ τὴν πραγματικὴν κατοικίαν του (Γ' αὐτ. Πολ. Δ. ἄρθρ. 456), καὶ κατ' ἐξαιρέσιν τοῦ κανόνος ἐπιτρέπεται ἡ κοινοποίησις εἰς τὴν αἰρετὴν κατοικίαν διὰ τῆς πρὸς κατάσχεσιν ἀκινήτων ἐπιταγῆς (Carré Γ' αὐτ. Δικ. ἄρθρ. 584). Ζήτημα: δύναται νὰ κοινοποιηθῇ τὸ ἐφετήριον εἰς τὴν αἰρετὴν κατοικίαν τὴν δηλωθεῖσαν διὰ τῆς πρὸς κατάσχεσιν ἐπιταγῆς (saisie immobilière); Οὐχί, διότι ἡ τελευταία περίπτωσις δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐξαιρέσιν τοῦ ἄρθρ. 584 (ἀπόφασις τῆς 14 Ἰανουαρίου 1813 τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῶν Παρισίων).

Ἐν τοῦτοις τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται, ὅταν ὑπάρχῃ μετὰ τῆς

ἐξαιρουμένης περιπτώσεως καὶ τῶν περιπτώσεων τῶν μὴ ἐξαιρουμένων ἰσότης λόγου. Κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς Νόμους π. χ. ὁ ἄρχων, ὁ περιβεβλημένος εἰδικὴν τινα δικαιοδοσίαν, δὲν δύναται ν' ἀναθέσῃ αὐτὴν εἰς ἄλλον, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως τῆς ἀπουσίας του. Ἐκρίθη οὖν ἥτιον, ὅτι ἡ ἐξαιρέσις αὕτη ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν νόσου ἢ ἄλλων κωλυμάτων (N. 1 Π. de officio ejus cui mandata est jurisdicatio).

Τὸ τῆς ἐξαιρέσεως τοῦ κανόνος ἐπιχείρημα εἶναι ψευδές, ὡς αἰεὶ περίπτωσις τις, μὴ περιλαμβανομένη εἰς τὴν ἐξαιρέσιν, ἥθελε θεωρηθῇ ὡς ὑπαγομένη εἰς τὸ κράτος τοῦ γενικοῦ κανόνος, ὑπάρχοντος ὅρου, ἢ ἄλλης τινὸς διατάξεως τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀποφαινομένου τὴν ἐξαιρέσιν.

δ') Τὸ ἐκ τοῦ μείζονος πρὸς τὸ ἑλάττω (a majori ad minus) ἐπιχείρημα. Δι' αὐτοῦ ἀποφαίνομεθα, ὅτι ὁ τὸ πλέον δυνάμενος δύναται καὶ τὸ ἥτιον νὰ πράξῃ. Non debet cui licet, quod minus est non licere (N. 21 Π. de regulis juris). Οὕτως ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν νὰ δωρήσῃ τὸ ἑαυτοῦ πρᾶγμα ἔχει ἐπίσης τὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ πωλήσῃ αὐτὸ (N. 163 αὐτ.). Οὕτως ὁ δυνάμενος νὰ ἐπαγάγῃ ὅρκον διὰ τὸ δλον, δύναται νὰ ἐπαγάγῃ αὐτὸν καὶ διὰ τὸ μέρος τοῦ πράγματος. (N. 5 § 1, Π. de in litem Jurando). Ἀντιστροφόμενον τοῦ κανόνος, ὅτι ὁ τὸ πλέον δυνάμενος δύναται καὶ τὸ ἥτιον, προκύπτει τὸ ἐξ ἀντιθέτου ἐπιχείρημα, ἡγοῦν ὁ μὴ δυνάμενος τὸ ἥτιον δὲν δύναται τὸ πλέον (ὅδε ἀνωτέρω).

ε') Τὸ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ νόμου (ratione legis) ἐπιχείρημα. — Ὁ λόγος, οὗ ἕνεκα ὁ νόμος τίθεται, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ νόμου ἢ γνῶσις τοῦ νόμου δὲν συνίσταται εἰς τὴν γνῶσιν τῶν φάσεων τοῦ νόμου, ἀλλ' εἰς τὴν γνῶσιν τῶν λόγων, οἵτινες παρήγαγον αὐτὸν.

Scire leges non est earum verba tenere, sed vim ac potestatem (N. 17 Π. de legibus). Τὸ ἐπιχείρημα ἄρα τὸ συναγόμενον ἐκ τοῦ λόγου τοῦ νόμου ἔχει μεγίστην αὐθεντίαν.

Μάτην ἤθελέ τις ἀντιτάξει τὰς ἐξῆς φράσεις τοῦ νόμου 20 Π. de legibus. Non omnium quae a maioribus constituta sunt, ratio reddi potest. Δὲν δυνάμεθα δηλ. ν' ἀποδώσωμεν τὸν λόγον παντὸς νόμου καθιερωθέντος ὑπὸ τῶν προπατόρων ἡμῶν. Τὸ ρητὸν τοῦτο δὲν ἐννοεῖ, ὅτι ὑπάρχουσι νόμοι ἄνευ λόγου, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν αὐτόν, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐνίοτε εἶνε ἀδύνατος ἡ δύσκολος ἡ γνῶσις τοῦ λόγου. Ἡ ἑλλειψις ἄρα δὲν εἶναι τοῦ νόμου ἀλλὰ τοῦ νοῦ ἡμῶν, τὸ δὲ ρητὸν λαλεῖ περὶ ἡμῶν καὶ οὐχὶ περὶ τῶν νόμων.

Ἐπικαλούμεθα τὴν δίκην τοῦ νόμου ἢ ὅπως περιορίσωμεν τὰς διατάξεις του εἰς τὸ γράμμα αὐτοῦ, ἢ ὅπως ἐκτείνωμεν αὐτὰς ἐφ' ὅλων τῶν περιπτώσεων, εἰς αἷς ἐφαρμόζεται αὕτη. Κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ ἐπιχείρημα συνάγεται ἐκ τοῦ συνεσταλμένου λόγου τοῦ νόμου. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐκ τοῦ ἐκτεταμένου λόγου τοῦ νόμου. Εἰς παράδειγμα τοῦ πρώτου εἵδους φέρομεν τὸν Ρωμαϊκὸν νόμον, τὸν ἀπαγορεύοντα ἐπὶ τισὶ ποιναῖς εἰς τοὺς πάτρωνας ν' ἀπαιτῶσι παρὰ τῶν ἀπελευθέρων αὐτῶν τὸν ὄρκον νὰ μὴ νομφευθῶσιν, ἢ νὰ μὴ ἔχωσι τέκνα. Ἐξ αὐτοῦ ἐγεννήθη τὸ ζήτημα, ἂν ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐφαρμόζεται εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ ἡκρωτηριασμένος ἀπελεύθερος εἶναι ἀνίκανος πρὸς γάμον, καὶ ἐλύθη ἀποφατικῶς (N. 6 § 2 Π. de jure patronatus). Ὁ δὲ Νόμος juris gentium § ait praetor Π. de pactis ἀποφαίνεται, ὅτι τὰ κακῇ πίστει γενόμενα σύμματα δὲν παράγουσιν ὑποχρεώσεις. Ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ γράμματος τῆς διατάξεως ταύτης

ἠθέλομεν ἀποφαίνεσθαι ἄκυρον ἐν γένει πᾶν σύμφωνον κακῇ πίστει γενόμενον καὶ ὅμως ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς περιορίζεται, ὅταν τὸ ἀπατηθὲν πρόσωπον δὲν θέλῃ ὡφελῆθαι ἐξ αὐτῆς· καὶ ἡ περὶ διατηρήσεως τοῦ συμφώνου αἰτήσις τοῦ εἰρημίου προσώπου γίνεται δεκτὴ (N. 17 tractatio in fine. K. de transactione). Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἔχει τὴν βάσιν αὐτῆς ἐν τῇ ἀρχῇ, ὅτι τὰ ὑπὲρ τινῶν διατεταγμένα ὑπὸ τοῦ Νόμου δὲν πρέπει νὰ στρέφονται κατ' αὐτῶν: Quod favore aliquorum introductum est, non debet unquam contra ipsum commodum produci. Ἡ ἀρχὴ αὕτη καθιεροῦται καὶ ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 1125 καὶ 1305 τοῦ Γαλλ. Κώδικος. Τὸ ἀρθρ. 1124 ἀποφαίνεται τοὺς ἀνήλικας ἀνίκανους τοῦ συναλλάττεσθαι. Τὰ προρρηθέντα ὅμως ἀρθρὰ ὀρίζουσιν ὅτι ὁ ἀνήλικὸς δύναται νὰ προσβάλλῃ λόγῳ ἀνικανότητος τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ καθ' ὧρισμένας ὑπὸ τοῦ νόμου περιπτώσεις. Ὅτι τὰ ἱκανὰ πρόσωπα δὲν δύνανται ν' ἀντιτάξωσι τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνήλικου, μεθ' οὗ συναλλάξαντο ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ φυσικὴ συνέπεια, ὅτι, ἐὰν ὁ ἀνήλικὸς δὲν θέλῃ νὰ μετέλθῃ τὸ εἰδικὸν δικαίωμα, τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ διαγραφέν ὑπὸ τοῦ νόμου, ἡ ὑποχρέωσις διατηρεῖται.

Τὸ ἐξ ἐκτεταμένου λόγου τοῦ νόμου ἐπιχείρημα συνίσταται εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ Νόμου ἐπὶ περιπτώσεων μὴ περιλαμβανόμενων μὲν εἰς τὰς φράσεις αὐτοῦ, στηριζομένων ὅμως ἐπὶ τῆς ταύτης τοῦ λόγου τοῦ συνιστῶντος τὸ ἀπατηθὲν ἀντικείμενον τῆς διατάξεως τοῦ νόμου. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο συνίσταται εἰς τὸν κανόνα τοῦ δικαίου· eadem ratio, ibi idem jus statuendum (N. 32 Π. ad leg. falcid.) Ὁσῶς αὐτοὶ σύζυγοι κατὰ τὸ ἀρθρ. 203 τοῦ Γαλλ. Κώδικος συνομολογοῦσι διὰ

μόνου τοῦ γάμου των τὴν ὑποχρέωσιν τῆς διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων παντὶ καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 205 τοῦ αὐτοῦ Κώδικος τὰ τέκνα ὀφείλουσι διατροφήν εἰς τοὺς γεννήτοράς των, καὶ τοὺς λοιποὺς ἄπορους ἀνιόντας των. Αἱ διατάξεις αὗται ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς τοὺς φυσικοὺς γονεῖς καὶ τέκνα, εἰ καὶ δὲν ἀναφέρουσι ρητῶς εἰμὴ τοὺς νομίμους γονεῖς καὶ τέκνα. Τὸ δὲ ἄρθ. 315 τοῦ Γαλλ. Κώδικος καθιεροῖ ὡς τεκμήριον νόμιμον εἶναι τὸ γεννώμενον τέκνον πρὸ τῶν τριακσίων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου θεωρεῖται συνεληγμένον πρὸ τῆς διαλύσεως αὐτοῦ. Ἡ διάταξις αὕτη ἔχει ἀντικείμενον ὅμως τὴν κατάστασιν τοῦ πατρὸς ἥτοι τὴν νομιμότητα αὐτοῦ. Ζήτημα ἦδη ἐγείρεται: ὁ νόμος οὗτος ἐκτείνεται προακιμένης κληρονομίας; Κατὰ τὸ ἄρθρον 725 κληρονομεῖ μόνον ὅστις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπαγωγῆς τῆς κληρονομίας ὤπῃρχεν, εἶναι ἐπομένως ἀνίκανος νὰ κληρονομήσῃ, ὅστις δὲν ἦτο συνεληγμένος ἦδη, ὅστις δὲν ἐγεννήθη βιώσιμος, ὅστις ἀπέθανε θάνατον πολιτικόν, παντάπασι δὲ δὲν μνημονεύεται τὸ τεκμήριον τὸ καθιερούμενον εἰς τὸ περὶ νομιμότητος κεφάλαιον ἐντεῦθεν φαίνεται ὅτι τὸ τεκμήριον τοῦτο ἀποκλείεται οὐχ ἥττον ἐκρίθη ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 315 πρέπει, ὑπαρχούσης ταυτότητος λόγου, νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς κληρονομίας. Κατὰ τὸ ἄρθ. 227^ο τοῦ Ἰαλλ. Κώδικος ὑπόκεινται εἰς πενταετὴ παραγραφὴν αἱ λοιπάδες τῶν αἰδίων καὶ ἰσοδίων προσόδων, τῶν πρὸς διατροφήν συνελέξεων, τῶν ἐνοικίων τῶν οἰκιῶν καὶ τοῦ μισθώματος τῶν ἀγροικικῶν κτημάτων, τῶν τόκων τῶν δεδανεισμένων κεφαλαίων, καὶ ἐν γένει παντὸς τοῦ ἐνιαυσίου ἢ κατὰ περιόδους συντομωτέρας ὀφειλόμενου. Ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς τὴν πενταετὴ παραγραφὴν οἱ τόκοι ἐπὶ τοῦ τιμηματός τῶν πωληθέντων ἀκινήτων, εἰς

δὲν ὠρίσθη διορία ἀναστελλούσα τὴν ἀπαίτησιν; Οἱ τόκοι τῶν χρηματικῶν ποινῶν, καὶ οἱ νόμιμοι τόκοι ὡς ἐπὶ τῆς προικὸς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπᾶδων τῶν λογαριασμῶν τῶν ἐπιτρόπων; Ἐδόθη καταφατικὴ λύσις ἐνεκα τῆς ταυτότητος τοῦ λόγου, ὅστις εἶναι ὁ φόβος μὴ διὰ τῆς εἰς ἄκρον ἐπισωρεύσεως τῶν τόκων ἀφανισθῇ ὁ ὀφειλότης. — Ἀλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν τὸν λόγον τοῦ νόμου, ὅταν αὗτος ᾖναι βέβαιος (N. 24 Πανδ. de legibus), δὲν πρέπει δηλ. νὰ ὑπερσχύῃ ἐναντίον τῆς σαφούς καὶ ὠρισμένης φράσεως αὐτοῦ. Ἀλλως τὰ βεβαιότερα πράγματα θέλουσιν ἀνατρέπεσθαι (αὐτόθι). Οὐδὲν τοῦ ἄρθ. 261 τῆς Γαλλ. Πολ. Δικονομίας ἀπαιτοῦντος ρητῶς ἢ πρὸς ἐμφάνισιν τοῦ διαδίκου κατὰ τὴν εξέτασιν τῶν μαρτύρων κλῆσις νὰ ἐπιδίδεται εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ διοριζομένου ἀντικλήρου, ἐπιδοθείσης τῆς κλήσεως ἐν τῇ πραγματικῇ κατοικίᾳ τοῦ διαδίκου, καίπερ ἔχοντος ἀντικλήτον, ἐξητήθη ἢ ἀκύρωσις τῆς μαρτυρίας, τὸ δ' Ἀνωρωτικὸν ἀπεφάνητο ἀποφατικῶς (17 Δεκεμβρίου 1811), ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἡ διαγωγή προέκειτο νὰ γυνῇ ἐντὸς τοῦ τόπου τῆς καθέδρας τοῦ Δικαστηρίου καὶ τῆς διαμονῆς τοῦ ἀντικλήτου, καὶ ὅτι ὁ νόμος, ὅστις θέλων νὰ προλάβῃ πᾶσαν προσβολὴν τῶν δικαιωμάτων τῶν διαδίκων, διέταξε τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἀντικλήτου, ἐπιτρέπει εἰς τοιαύτην περίπτωσιν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὴν εἰς τὴν πραγματικὴν κατοικίαν τοῦ διαδίκου ἐπίδοσιν τῆς κλήσεως, καθ' ὅσον ἡ αὐτόθι τῆς κλήσεως ἐπίδοσις εἶναι ἡ προσφορωτέρα γνωστοποίησις.

Ἀφ' ἐτέρου κατ' ἀρχὴν τοῦ δικαίου οἱ νόμοι, οἱ ἀντιβαίνοντες εἰς τὸ κοινὸν δίκαιον, δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνωνται εἰς ἄλλας παρὰ τὰς προνοουμένας περιπτώσεις καὶ ἐὰν ἀκόμη συμπίπτῃ τοῦ λόγου ἢ ταυτότης (N. 12 II. de legibus).

ια') Τὸ ἐκ τῆς παύσεως τοῦ λόγου (a cessante ratione) ἐπιχείρημα. — Ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς παύσεως τοῦ λόγου τοῦ νόμου ἀπορρέον ἐπακολούθημα, ἥτοι : παύσαντος τοῦ λόγου, παύει τοῦ νόμου ἡ ἐνέργεια συμφώνως τῇ ἀρχῇ Cessante ratione legis, cessat ipsa lex.

Λέγοντος λόγου τοῦ νόμου νοοῦμεν τὴν τελικὴν καὶ οὐχὶ τὴν ἐνεργὸν αὐτοῦ αἰτίαν. Ἡ τελικὴ αἰτία εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου, ἐνῶς ἡ ἐνεργὸς ἡ ὠθητικὴ αἰτία (cause impulsive) δὲν εἶναι ἢ ἡ ἀφορμὴ ἢ δοῦσα γέννησιν εἰς τὸν νόμον. Π. Χ. Ὁ Πραίτωρ ἀπηγόρευεν εἰς τὰς γυναῖκας τὸ κατηγορεῖν· ὁ λόγος τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης εἶναι, ὅτι δὲν ἦρμος ζεν εἰς τὴν γυναικείαν αἰδῶ πρᾶξις ἀνῆκουσα εἰς τοὺς ἄνδρας· αὕτη ἦν ἡ ἀρχικὴ αἰτία τοῦ διατάγματος· ἡ ἄσμενος διαγωγὴ γυναικὸς τινος ἀναιδούς, καλουμένης Καρφανίας περιπλεκομένης εἰς τὰς κατηγορίας τῶν ἄλλων, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν· ἡ ἀφορμὴ αὕτη εἶναι ἡ ἐνεργὸς αἰτία (cause impulsive) (N. 1 § 5 de postulando).

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 1287 τοῦ Γαλ. Πολ. Κώδικος ἡ ἄφρασις τοῦ πρωτοφειλέτου ἀπολύει τὸν ἐγγυητὴν. Διὰ τί : Διότι, ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς ἐδύνάτο νὰ καταδιωχθῇ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, ἤθελεν ἔχει δυνάμει τῆς ἐγγυητέως του τὸ δικαίωμα τῆς διώξεως τοῦ πρωτοφειλέτου, ὅστις καταβάλλων τὸ χρέος δὲν ἤθελεν ὠφελῆθαι ἐκ τῆς ἀφέσεως· ἀλλ' ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς δὲν ἤθελεν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἐὰν π. χ. ἤθελεν ἐγγυηθῇ ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ δωρίσῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐγγυήσεως εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον, τότε ἡ αἰτία τοῦ Νόμου ἤθελε παύσει, καὶ ὁ πρωτοφειλέτης ἤθελε στερηθῇ τοῦ εὐεργετήματός (N. 32 II. de pactis).

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 290 τοῦ Γαλ. Πολ. Κώδικος ὁ σύζυγος, κατὰ τοῦ ὑποκείμενου

ἀπαγγέλλεται δι' οἰονδήποτε λόγον, πρὸς τοῦ τῆς ἀμοιβῆς τῶν συζύγων συναίνεσιν, ἢ διάζευξις, ἀπόλλυσι πᾶσαν ἐκ τῆς λειαν συννομολογηθεῖσαν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦτέτερου τῶν συζύγων, εἴτε διὰ τοῦ γάμου, εἴτε μετὰ τὸν γάμον, εἴτε διὰ τῆς διατάξεως αὐτῆς ἐφαρμόζεται κατὰ τοῦ συζύγου, ὅστις καίτοι ἐπιτυχὼν τὴν ἐπιτυχίαν τῆς καὶ κοίτης χωρισμόν, δὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐν τῇ προθεσμίᾳ τῶν τριῶν ἐτῶν τὴν διάζευξιν, ἐξήλθοντο τὸ δὲ αὐτὴν ὁ σύζυγος καθ' οὗ ἀπὸ τῆς γέλλῃς ὁ χωρισμός ; (ἀρθρ. 310 Πολ. Γαλ. Κώδικος). Ἐλθὼν ἀποφατικῶς, διότι ὁ σύζυγος, ὅστις κατέστη ἐνόχος ἐνώπιον τοῦ συζύγου αὐτοῦ, τιμωρεῖται διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ὠφελειῶν, ὅσας ὁ τελευταῖος οὗτος ἐχορήγησεν εἰς αὐτόν, ἀλλ' ὁ σύζυγος οὗτος προφανῶς ἀργεῖ εἰς τὴν πτωσίαν, καθ' ἣν ἡ διάζευξις ἀπαγγέλλεται ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ τοῦ ἐνόχου συζύγου τοῦ ἀπαιτοῦντος τὸ εὐεργετήμα τοῦ ἀρθρου 310.

Ὅταν τοῦ νόμου οἱ λόγοι ᾖναι πλήρεις, τότε πρὸς χρῆσιν τοῦ προκειμένου ἐπιχειρήματος ἀπαιτεῖται ἡ ἀργία ἐκ τῆς

ιβ') Τὸ ἐξ ὕλης (à subjecta materia) ἐπιχείρημα. — Τοῦτο συνίσταται ἐν τῷ νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ συμφωνον ἢ τὸν νόμον ἡ ἐννοία ἐκείνη, ἥτις ἀρμόζει ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συναρτᾶται ὁ νόμος ἢ ἡ διάταξις, ἀποβαλλομένης, ἐὰν ἀπαιτῆται, τῆς συνήθους τῶν ἐκφράσεων τοῦ ἐννοίας. Στηρίζεται δὲ εἰς τὸ ἔκλειπεν ὅτι πᾶς νόμος ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων, εἰς ἃ ἀφορᾷ.

Τὸ ἐξ ὕλης ἐπιχείρημα συνάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ὅτι δὲ ἐκ τῆς ὕλης τοῦ νόμου. Ὅσακις συνάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, εἶναι ἰσχυρότερον (Morel in quest. de droit. Voiture (autre de § 1). Π. χ. Διαθέτης τις κληρονομήσας τὴν χρῆσιν δάσους ἀνευ ἄλλης ἐξηγήσεως κληροδόχος, ἐννοεῖται, ἔχει τὸ δικαίωμα

τῆς ὑλοτομίας καὶ τῆς πωλήσεως τῆς
 βυλείας, καθ' ὅσον ἄλλως οὐδεμίαν ἐκ
 τοῦ κληροδοτήματος ἤθελεν ἔχει ὡ-
 φέλαιαν (N. 22 II. de usu et habita-
 tione). Κύριός τις ἄγρου ἀφορήσαντος ἐπὶ
 τινι ἔτη ἀπεφάνητο, ὅτι δωρεῖται εἰς τὸν
 μισθωτὴν τοῦ ἄγρου τούτου τὸ μίσθωμα
 ἑνὸς ἔτους. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ πράξις
 τοῦ κυρίου τοῦ ἄγρου δὲν εἶναι δωρεὰ κυ-
 ρίως, ἀλλ' ἄφεσις ἢ συμβιβασμός. (N.
 15 § 4 Π. locati § 1769 τοῦ Γαλ. Πολ.
 Κώδ.). Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρ. 1912 τοῦ Γαλ.
 Πολ. Κώδ. ὁ συνομολογήσας ἀδίδον σύγ-
 ταξιν καὶ καθυστερῶν ἐπὶ διετίαν τὴν
 ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεώς του, δύ-
 νηται νὰ ἐκβιασθῇ εἰς ἐξώνησιν. Ἐγεν-
 νήθη ζήτημα σπουδαῖον, ἂν ἡ διάταξις
 αὕτη δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ ἐγ-
 γείου προσόδου, καὶ ἐλύθη ἀποφατικῶς
 δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς 28
 Ἰουλίου 1824, διότι τὸ εἰρημένον ἄρθρον.
 1912, περιλαμβανόμενον εἰς τὸν περὶ θα-
 νείου τίτλον καὶ τὸ περὶ ἐντόκου θανείου
 κεφάλαιον, δὲν ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν
 πρόσδον ἀποκτωμένην διὰ τοῦ τιμημάτος
 ἀπαλλοτριωθέντος κτήματος, ἐπὶ τοῦ ὁ-
 ποίου ἡ συνομολογηθεῖσα πρόσδος ἀπο-
 λαύει προτιμῆσεως.

iv') Τὸ ἐκ πιθανότητος (à verisimile)
 ἐπιχείρημα.—Εἶναι κανὼν σταθερὸς τῆς
 ἐρμηνευτικῆς, ὅτι ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ οἱ
 ὅρισμοι τοῦ νόμου ἢ τῆς συμβάσεως ἐρ-
 μηνευτέοι ἐπὶ τὸ πιθανώτερον, δηλονότι
 παραδεκτόν, ὅτι οὕτως ὁ νόμος ἢ ἡ
 συμβαλλόμενοι ἐνόησαν νὰ ὀρίσωσιν.
 Φέρ' εἰπεῖν τρίτος τις συνέστησε προίκα.
 ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστροφῆς
 αὐτῆς ἐν περιπτώσει τῆς δι' οἰονδήποτε
 λόγον διαλύσεως τοῦ γάμου. Μὴ συνα-
 φέντος τοῦ γάμου, ὁ τρίτος δύναται νὰ
 ἀπαιτήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς προίκου, ἢ
 πρέπει αὕτη νὰ μείνῃ παρὰ τῷ προικι-
 σθέντι; Ἐπειδὴ εἶναι πιθανόν, ὅτι ὁ ὑπὸ
 τὸν ὄρον τῆς ἐπιστροφῆς τῆς προίκου ἐν

περιπτώσει διαλύσεως τοῦ γάμου προικο-
 दाτῶν ἐνόησε καὶ τὴν περίπτωσιν, καθ'
 ἣν ὁ γάμος δὲν ἤθελε τελεσθῇ, ἐκρίθη
 ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς ἐπαναλήψεως,
 ἐὰν ὁ προικισθεὶς δὲν προσκομίσῃ ἀπόδει-
 ξιν προφανῇ, ὅτι ὁ προικοδοτήσας εἶχε
 σκοπὸν νὰ τὸν ὠφελήσῃ καὶ μὴ συν-
 απτομένου τοῦ γάμου. (N. 6 II. de con-
 dicti. causa data, causa non secuta).

Ἡ ἀσάφεια ἐπὶ τῶν συμβάσεων ἐρ-
 μηνεύεται κατὰ τὸ πιθανόν καὶ τὸ συνή-
 θως γινόμενον κατὰ τοῦ ὀφειλέτου θυνά-
 μει τοῦ κανόνος *In obscuris inspicui
 solet, quod verisimilius, est, aut
 quod plerum que fieri solet* (N. 114
 de reg. jur.). Ὅθεν ἐὰν ὑπεσχέθῃ τις τὴν
 ἀπότισιν τῆς ὀφειλῆς τὴν 1ην Ἰανουα-
 ρίου, μὴ ὀριζομένου τοῦ ἔτους, γιννᾶται
 δὲ καταδήλως ἀμφιβολία τίνος ἔτους τὸν
 Ἰανουάριον καταβλητέα ἡ ὀφειλὴ, κριθί-
 σεται ὅτι ἐνόησεν ὁ ὀφειλέτης τὸν προ-
 σεχτῇ Ἰανουάριον. (N. 41 Π. de verb.
 oblig.).

(δ') Τὸ ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως τῶν
 λέξεων (a vulgari usu loquendi) ἐπιχεί-
 ρημα.—Ἀσφαλὲς κανὼν τῆς ἐρμηνευτι-
 κῆς εἶναι ὅτι τῆς κυρίας καὶ φυσικῆς
 σημασίας τῶν λέξεων προτιμᾶται ἡ ἐν-
 νοια, ἣν οἱ πολλοὶ ἀποσίδουσιν εἰς αὐτάς.
 Συνομολογήθη π. χ. ἡ διάλυσις τῆς
 μισθώσεως ἐμπορικῆς ἀποθήκης ἐν περι-
 πτώσει χρεωκοπίας τοῦ μισθωτοῦ. Ἡ λέ-
 ξις χρεωκοπία ἔχει ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ση-
 μασίαν πλαυτέραν τῆς λέξεως πτώχευ-
 σις, διότι δι' αὐτῆς ἐννοοῦμεν πτώχευσιν
 συνοδευομένην ὑπὸ παραβιάσεών τινων,
 ἐξ ὧν προκύπτει ἡ διάκρισις τῆς βολίας
 ἀπὸ τῆς ἀπλῆς χρεωκοπίας (Γαλλ. Ἐμ.
 Κώδ. § 586 καὶ ἐπόμε.). ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ
 λέξις χρεωκοπία εἶναι κατὰ τὴν κοινὴν
 χρῆσιν τῆς συνάνυμος τῇ λέξει πτώ-
 χευσις καὶ ἐν γένει ἐμφαίνει τὴν κατά-
 στασιν τοῦ παύοντος τὰς πληρωμάς του
 ὀφειλέτου (ἄρθρ. 437), ἐθεωρήθη ὅτι

ἡ πτώχευσις τοῦ μισθωτοῦ ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν τῆς μισθώσεως δυνάμει τοῦ ἐπιχειρήματος, τοῦ ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως τῆς λέξεως χρεωκοπία. Εἶναι δὲ ἀδιάφορον, ἂν τὸ ὑποχρεωθὲν πρόσωπον ἰσχυρίζεται, ὅτι ἀπέδωκεν εἰς τὰς λέξεις ἄλλην παρὰ τὴν ἐν γένει ἀποδιδόμενην αὐταῖς ἔννοιαν. Μοί ὑποσχέθης π. χ. νὰ μοι παραχωρήσῃς διὰ τὰ ὑπὸ σοῦ κατεχόμενα γυναικεῖα ἐνδύματα, δὲν δύνασαι νὰ ἐξαιρέσῃς ὅσα ἐξ αὐτῶν φέρει συνήθως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι δὲν ἐνόησας καὶ ταῦτα (N. 110 § 1 Π. de verb. oblig.). Τί δέ, ἂν ἡ κατάχρησις ἀποδίδῃ εἰς τινὰ λέξιν ἐναντίαν παρὰ τὴν ἀνέκαθεν ὀρθῶς ἀποδοθεῖσαν εἰς αὐτὴν ἔννοιαν, ἡ δὲ λέξις αὕτη περιέχεται ἐν τινι συμβολαίῳ; Ἡ ὁμολογημένη ἢ πιθανὴ διάνοια τοῦ μεταχειρισθέντος τὴν λέξιν τοῦ ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν καταχρηστικὴν ἔννοιαν, καὶ ἡ κατάχρησις αὐτῆς ἐν ᾧ τόπῳ ἡ συνομολόγησις ἐγένετο, ἀποχρώντως δικαιολογεῖ τὴν ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς τῆς λέξεως σημασίας ἀπομάκρυνσιν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ κοινὴ πλάνη ἀποτελεῖ νόμον. (N. 3, § 5, Π. de suppellect. leg.). Τοῦτο ἐφαρμόζεται προσέτι καὶ ὅταν εὐλόγως δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν, ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι ἀπέδωκαν εἰς τινὰς λέξεις ἄλλην παρὰ τὴν καθιερωθεῖσαν διὰ τῆς χρήσεως ἔννοιαν. (N. 25 Π. de rebus dubiis.) Ὅθεν, ἐὰν ἐκληροδότης διαθέτης τις τοὺς νέους δούλους αὐτοῦ, τί νοητέον διὰ τῆς λέξεως νέους; Ὁ Μάρκελλος εἶπει, ὅτι εἰς τοὺς δικαστὰς ἀπόκειται νὰ ἐξετάσωσι τίνες δούλους διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐνόησεν ὁ διαθέτης· διότι ὑπάρχουσι, λέγει, ἄνθρωποι, οἵτινες δὲν ὁμιλοῦσιν ὀρθῶς, ἐπομένως οὐδ' εἰς τὰς διαθήκας πρέπει νὰ ζητῶμεν πάντοτε τὸν ἀκριβῆ ὁρισμὸν τῆς λέξεως. Ὁ Νομοδιδάσκαλος οὗτος φρονεῖ προσέτι, ὅτι νέος δούλος θεωρεῖται ἐν γένει, ὅστις ὑπερέβη τὴν ἡβὴν μέχρι τῆς ἡλικίας, καὶ ἣν

δύναται νὰ θεωρηθῇ γέρον (αὐτόθεν οὐχ ἦττον πιθανὸν νὰ σημαίῃ καὶ νεωστὶ ἀποκτηθέντας).

ιε') Τὸ ἐξ ἀδυνατοῦ (ab impossibili) ἐπιχείρημα. — Τοῦ ἐπιχειρήματος τοῦ τὸ ἀντικείμενον εἶναι διπλοῦν ἀσυνπέρασμα, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔστιν ἐκείνου διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ δὲν εἶναι ἐφικτὴ· καὶ εἴ') τὸ ἀσυνπέρασμα, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνεφίκτου τῆς ὑπόθεσεως τινος δὲν ὑφίσταται ὑπόθεσις, συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχήν. Impossibile nullum est obligatio (N. 11 Π. de reg. jur. καὶ N. 35 Π. de verb. oblig.).

Τί ἐνοούμεν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας, ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀνεφικτόν; Διακρίνομεν πρῶτον τὰ πράγματα ἐφ' ὧς οὐ δύναται, καὶ εἰς νομικῶς ἢ ἡθικῶς τοιαῦτα, τὰ λεγόμενα ἀθέμιτα (de inutilib. stipul. § § 2. 11 καὶ 22 καὶ ἔπειτα εἰς τὰ ἀπολύτως ἢ σχετικῶς τοιαῦτα, τούτέστιν εἰς πάντα ἢ εἰς τινὰ μόνον πρόσωπα ἀνεφικτά (N. 1. Π. de condict. ob turpem causam). Διακρίσεις αὗται εἶναι κοιναὶ ἐπὶ τῶν ὑποχρεώσεων καὶ ἐπὶ τῶν ὅρων obligationibus καὶ τὰ ἄρθρ. 1172 καὶ 1173 τοῦ Γαλ. Κώδικος). Ὅθεν δὲν ἀπαιτῶνται πάντοτε τὸ ἀπολύτως ἀνεφικτόν, ἀλλὰ πῶς τὸ ἐπιχείρημα ἢ ἰσχυρόν,

ις') Τὸ ἐξ ἀτόπου (ab absurdo) ἐπιχείρημα. — Τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀπόρριψις παντὸς λόγου καὶ παντὸς συστήματος εἰς ἄτοπον ἀπόστον (N. 13 § 2 Π. de excusat. infam. καὶ 1173 τοῦ Γαλ. Κώδικος). Ὁ Νόμος παραδειγματὸς χάριν ἐνέειται τὴν πραιτορίαν κληρονομίαν ἐν τῶν πάτρων, ὅστις ἀποδοκιμάζει μὲν τὰς διατάξεις τῆς τελευταίας βουλῆσεως τοῦ ἀποθανόντος ἀπελευθέρου του, δέχεται δὲ τὴν κληρονομίαν ἢ τὸ κληροδοτήριον, διότι εἶναι ἄτοπον τὸ αὐτὸ πρόσωπον

ἀποδέχεται καὶ ἐνταυτῷ ὁ ἀποδοκιμάζων τὰς διατάξεις τοῦ ἀποθνήσκοντος (N. 6 § 1 καὶ N. 7 Π. de bonis libertorum). Ἐπίσης κατὰ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου 230 τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος ἡ γυνὴ δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν διάζευξιν λόγῳ μοιχείας τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐὰν αὗτος διατηρῇ παλλακὴν εἰς τὴν κοινὴν οἰκίαν. Ἡ διάταξις αὕτη ἐφαρμόζεται, ὁπόταν ἡ παλλακὴ ᾖ φυσικὴ θυγάτηρ τοῦ ἀνδρὸς; Τινὲς ἀπεκρίθησαν ἀποφατικῶς. Ἰσχυριζόμενοι, ὅτι τὸ εἰρημένον ἄρθρον ἐπιτρέπει τὴν διάζευξιν ἔνεκα μοιχείας, οὐχὶ δὲ καὶ αἰμομιξίας, μὴ προνοηθείσης ὑπὸ τοῦ Νομοθέτου, ἀλλὰ τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας ἀπεφάνετο καταφατικῶς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἤθελε προκόψει τὸ ἄτοπον ἢ μὲν ἀπλῇ μοιχείᾳ νὰ ἐπάγῃ τὴν διάζευξιν, ἢ δὲ μοιχείᾳ ἢ συνοδευομένην διὰ περιστατικοῦ ἐπιβαρυντικοῦ, τῆς αἰμομιξίας, νὰ μὴ ἐπάγῃ αὐτήν.

Τὸ προκείμενον ἐπιχείρημα ἀποβαίνει ἄνευ ἀποτελέσματος, ὁσάκις πρὸς ἀπέκρουσιν ἐρμηνείας ἀτόπου περιπίπτωμεν εἰς ἄλλην ἀτοπωτέραν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προτιμᾶται βεβαίως ἡ ἥτιον ἀτοπος (N. 51 § 2 Π. ad legem aquilianam). Ἀποβαίνει ἐπίσης ἄνευ ἀποτελέσματος, ὁσάκις τὸ ἄτοπον δὲν συνίσταται εἰμὴ εἰς τὴν ἀντίθεσιν πραγμάτων, ὧν ἕκαστον στηρίζεται ἐπὶ εὐλόγου αἰτίας (Merlin Repert. λεξ. Mort, § 2, ἄρθρον 1).

17. Τὸ δὲ αὐθεντίας (ab autoritate) ἐπιχείρημα. — Ὅταν ὁ Νόμος ᾖ ἡ ἀμφίβολος καὶ διχορούμενος, ἐπικαλούμεθα συνήθως τὰς αὐθεντίας, τούτεστι τὰς ἀποφάσεις τῶν ἠνωτέρων Δικαστηρίων καὶ τοὺς ἐξετάσαντας τὸ ζήτημα τοῦτο νομοδιδασκάλους. Ὁ τοιοῦτος τρόπος τοῦ ἐρμηνεύειν ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν νόμων (N. 38 Π. de legibus, N. 22, Π. de statu hominum). Τοῦναντίον δὲ τὸν νόμος ᾖ σαφὴς καὶ ἀκριβὴς, αἱ

αὐθεντίας ἀποβαίνουσι πάντῃ περιτταὶ καὶ οὐδεμία ἀνάγκη τῆς ἐρμηνείας (ἴδε ἠνωτέρω).

Ἡ αὐθεντία, ἣν δυνάμεθα νὰ ἐπικαλώμεθα, εἶναι ἰδίως οἱ προγενέστεροι ἡμῶν Νόμοι, ὧν διάδοχοι οἱ νῦν ἰσχύοντες, ἔτι δὲ καὶ οἱ ἄλλοδαποὶ νόμοι, οἱ ἔχοντες κοινὴν καταγωγὴν πρὸς τοὺς ἡμετέρους, ὡς ἡ πηγὴ τῆς νέας νομοθεσίας ἡμῶν, ἔτι δὲ αἱ νομοθετικαὶ συζητήσεις, αἱ προηγηθεῖσαι τῆς ψηφίσεως αὐτῶν, ἡ νομολογία, καὶ αἱ γνώμαι τῶν Συγγραφέων. Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι ὀφείλεται προσοχὴ εἰς τὴν ἰσχύον τῶν λόγων, εἰς οὓς αἱ τοιαῦται αὐθεντίας στηρίζονται. Ὅσον ἀξία σεβασμοῦ καὶ ἀν ᾗ ᾖ ἡ αὐθεντία τῶν ἀποφάσεων τῶν ἠνωτέρων Δικαστηρίων, δὲν εἶναι οὐχ ἥτιον ἡ γνώμη συζητηθεῖσαι καὶ κριθεῖσαι ὑπὸ ἄλλων δικαστῶν. Εἰ καὶ ἀναγνωρίζομεν τὴν βαρύτητα, ἣν παρέχουσιν εἰς αὐτὰς αἱ προκαλέσασαι αὐτὰς διασκέψεις, ἡ πλάνη εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀναπόσπαστος τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων, ὥστε οὐ μόνον τὰ πρῶτιστα Δικαστικὰ σώματα ἔσχον πολὺν χρόνον εὐγενὲς θάρρος νὰ ὁμολογήσωσι τὴν πλάνην αὐτῶν, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ζητήματα, περὶ ὧν κατ' ἐξακολούθησιν διαφωνοῦσι. Πόσα γενναίως ἀνακλήσεως παραδείγματα παρέσχεν αὐτὸ τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας οὐ μόνον μίᾳ ἀποφάσει ἀλλὰ πολλῶν ὁμοιομόρφως ἐκδοθεισῶν; Αἱ ἀνακλήσεις αὗται ὀφείλονται συνήθως εἰς τὴν ἀκλόνητον ἐπιμονὴν τῶν Ἐφετιῶν. Ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Δικαστηρίων εἶναι ὁ θώραξ τῆς συνεδήσεως αὐτῶν. Ἐνεκ τῆς ἀνεξαρτησίας ταύτης ἤθελε ματαιωθῇ ἡ ἐφ' ἧς κρητιδοῦται ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη ὥραία ἀρχὴ *Res iudicata pro veritate accipitur* ¹

¹ Τὸ ἐν τῷ κειμένῳ ἄρθρον Νομικὰ ἐπιχειρήματα εἶναι περίληψις πραγμα-

Νομικὰ πρόσωπα. Πρόσωπον (persona) ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ ὃν τὸ ἔχον ἢ δυνάμενον ἔχειν δικαιώματα· ὅθεν ἐξηροῦντο μὲν τῆς κατηγορίας τῶν πρώτων οἱ δοῦλοι, (περὶ ὧν ἐλέγετο ὅτι persona non habent), κατ-ελέγοντο δὲ εἰς τὰ πρόσωπα καὶ ὄντα, ἐστερημένα φυσικῆς ὑπάρξεως, εὐμοι-ροῦντα δὲ μόνον ὑπάρξεως νοητῆς. Καὶ τανῦν μὲν, ἐξαλειφθείσης τῆς δουλείας, πάντες οἱ ἄνθρωποι εἴσι καὶ πρόσωπα (φυσικὰ πρόσωπα), ἀλλ' εἰς τὰ πρό-σωπα καταλέγονται καὶ τὰ εὐμοιροῦντα μόνον νοητῆς ὑπάρξεως πρόσωπα, τὰ καλούμενα **νομικά**. Τὰ πρόσωπα ταῦ-τα, πηγάζοντα ἀπὸ τῆς ἐνώσεως πολ-λῶν φυσικῶν προσώπων πρὸς ἐπιδίω-ξιν σκοποῦ τινος κοινωφελούς ἢ ἀλλη-λωφελούς, δὲν ἔχουσι μὲν οἰκογενεια-κὰς σχέσεις, ἔχουσιν ὅμως σχέσεις προ-σωπικὰς, ἄρα καὶ δικαιώματα πραγματι-κὰ, ἐνοχικὰ καὶ κληρονομικά. Τοιαῦτα νομικὰ πρόσωπα εἶναι ἐν πρώτοις τὸ Δη-μόσιον (*1δε λέξιν), εἶτα δὲ αἱ κοινότητες (δηλονότι αἱ ἐν χώρῳ μονίμως καὶ ἀμε-τακινήτως ἐγκαθιστάμεναι ομάδες) καὶ τὰ σωματεῖα (ἧτοι σύλλογοι προαιρετι-κῶς συνιστάμενοι) καὶ τὰ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα, ἧτοι περιουσίαι ἐπὶ σκοπῷ ἀγαθοεργῷ ὑπὸ ἐνός ἢ πολλῶν ὠρισμέ-ναι (*1δε ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα), ὡς ἐπί-σης ἡ Ἐκκλησία (*1δε καὶ Δικαστικὴ παράστασις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομικὸν Συμβούλιον. Διὰ τοῦ νόμου ΡΗΓ' τῆς 28 Μαρτίου 1867, (Φλογαίτου Παραρτ. Τ. 2. σελ. 761) ὠρίσθη θέσις δικαστικοῦ συμβούλου, διευ-

τέας περὶ νομικῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ μακαρίτου πατρὸς ἡμῶν Ν. Φλογαίτου, καταρτισθείσης ἐπὶ τῇ βάσει συγγραφῆς τοῦ M. Rolland de Villargues.

θύνοντας μὲν τὸ δικαστικὸν τμήμα ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν Ὑπουργείου, ναμένου δὲ παρίστασθαι ἐν τοῖς δικαστη-ρίοις ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ δημοσίου, προ-τείνοντας τὸν διορισμὸν τῶν δικηγόρων τοῦ δημοσίου καὶ γνωμοδοτοῦντος περὶ πάσης ὑποθέσεως, περὶ ἧς ᾔθελε προ-κληθῇ. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΚΑ' τῆς 14 Ἰουνίου 1882 περὶ νομικῶν συμβούλων (Φλογαίτου Παραρτ. Τ. 2 σελ. 762) ὠ-ρίσθησαν καὶ ἐπτά θέσεις νομικῶν συμβούλων, τελούντων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου. Τῶν νομικῶν τούτων συμβούλων τὰ καθήκοντα εἶναι τριττά, δηλονότι 1) δικηγορικά, συνιστά-μενα εἰς τὴν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς πρωτεύουσας ὑπεράσπισιν τῶν δικῶν τοῦ δημοσίου, 2) συμβουλευτικά, συνισ-τάμενα εἰς τὴν ἐκφορὰν γνωμοδοτήσεων περὶ τῶν προβαλλομένων αὐτοῖς ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ζητημάτων, καὶ 3) δικαστι-κὰ, συνιστάμενα εἰς τὴν ἐν δευτέρῳ βαθμῇ ἐκδικασιν τῶν παραβάσεων τῶν περὶ τι-λωνιακοῦ δασμοῦ, μονοπωλίων, χαρτο-σήμου, δικαιώματος καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν οἶνοπνευματώχων ὑγρῶν, καὶ φόρου ἐπὶ τῆς προσόδου ἀνωνύμων ἐταιριῶν νόμων. (Νόμου ΑΚΑ' ἄρθρ. 2, 3 καὶ 7, Νόμου ΑΥΚ' 12 Ἀπρ. 1887 ἄρθρ. 54, Νόμου ΑΦΙΒ' ἄρθρ. 14 Ν. ΑΦΙΠ' ἄρθρ. 5 § 3, Νόμου ΑΣΚΣ ἄρθρ. 2). Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ μὲν δι-καστικά καθήκοντα ἐκπληροῦσιν οἱ νο-μικοὶ σύμβουλοι ὡς εἰδικὸν δικαστήριον τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ ἐν περι-μελεῖ συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου καὶ τῶν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν νομικῶν συμβούλων, τὰ δὲ συμβουλευτικά ἐκτελοῦσι μεμονωμένως μὲν ἕκαστος τῶν νομικῶν συμβούλων, προκαλούμενος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, παρ' ᾧ διατελεῖ εἰδικώτερον σύμβουλον ἀπὸ κοινοῦ δὲ ἐν συμβουλίῳ τούλῃ.

στον τριμελῆ, ὡς ἂν ζήτειται ἡ γνώμη οὐ μόνον τοῦ εἰδικοῦ συμβούλου ἀλλὰ τοῦ νομικοῦ συμβούλου. Ἐκτελεῦσιν ὅμως ἔστιν ὅτε δικαστικά ἢ συμβουλευτικά καθήκοντα, ἀναγόμενα εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικόν, ὁ δικαστικὸς σύμβουλος ἢ οἱ νομικοὶ σύμβουλοι οὐχὶ μόνον ὡς εἰδικὸν σῶμα, ἐν συμβουλίῳ μονομερῶς ἐκ νομικῶν συμβούλων ἀπαρτιζομένη, ἀλλὰ καὶ ὡς μέλη μικτῶν ἐπιτροπῶν, ἐπιφορτιζομένων φρισιμῶν καθήκοντα. Α. Χ. ἐγειρομένης ἀμφισβήτησεως μεταξὺ τοῦ παραλήπτου καὶ τοῦ τελώνου ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν ἐμπορεύματος, ἀποφαίνεται μὲν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἀλλ' ἀκούων πρότερον τὴν γνώμην ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου ἢ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὑποδεικνυμένου νομικοῦ συμβούλου, τοῦ τμηματάρχου τῶν μεταλλείων καὶ τοῦ τελώνου Ἀθηνῶν (Νόμου ΑΥΚΕ' ἀρθρ. 2 § 3). Ὁ δὲ δικαστικὸς σύμβουλος μετέχει τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, τῆς ἐκδικαζούσης κατ' ἔφεσιν τὰς στρατολογικὰς ὑποθέσεις, περὶ ὧν ἐν πρώτῳ βαθμῷ ἀποφαίνονται τὰ κατὰ τὰς ἀρθρ. 44 καὶ 46 τοῦ στρατολογικοῦ νόμου στρατολογικὰ συμβόλεια (Νόμου ΑΦΚΗ' ἀρθρον 60).

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Νομιμοποίησις (Ἀδ. δίκαιον).

Ἦδε ἀναγνώρισις καὶ νομιμοποίησις φυσικῶν τέκνων.

Νομιμοποίησις (Πολ. Δίκ.)

Ὁ ἐνέχων ἢ ἐναγόμενος δικαιούται νὰ παραστή εἰς ἀστικὴν δίκην μόνος ὁ προτείνων ἢ ὑπερασπίζων ἄμεσον αὐτοῦ ἰδιωτικὸν συμφέρον. ὅθεν δὲν δύναται νὰ παραστή ὁ μὴ προτείνων ἢ ὑπερασπίζων ἄμεσον αὐτοῦ ἰδιωτικὸν συμφέρον. Ἀρ. ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ παραστή ἐπὶ δικαστηρίου διεκδικούσα τὰ δοθέντα εἰς προῖκα τῷ συζύγῳ αὐτῆς πράγματα, ὅτε τῆς κυριότητος αὐτῶν ἀνηκούσης εἰς

τὸν ἄνδρα (Α. Π. 155 τοῦ 62, 279 τοῦ 78), δύναται δὲ μόνον νὰ παραστή εἰς περιέλθῃ εἰς αὐτὴν ἢ πλήρης ἰδιοκτησία τῆς προικὸς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου αὐτῆς ἢ ἄλλως πως (Α. Π. 344 τοῦ 40). Δύναται ὁμοίως ὁ θανειστὴς κατ' ἐξάφρεσιν, καίτοι μὴ προτείνων ἄμεσον συμφέρον (ἀλλὰ συμφέρον ἔμμεσον), νὰ ἐκτελῇ ἐν ὀνόματι τοῦ ὀφειλέτου του ὅλα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ἀπωλείας, διατηρήσεως ἢ ἀπολαύσεως τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀπαιτήσεων (Πολ. Δίκ. ἀρθρ. 1025): ὅθεν καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τρίτου ὀφειλόντος εἰς τὸν ὀφειλέτην αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ὀφειλέτης ἀμελεῖ νὰ ἐγείρῃ αὐτήν· ἀλλ' εἰς ἐνίσχυσιν τῆς νομιμοποιήσεως αὐτοῦ ἀνάγκη τότε ὁ θανειστὴς νὰ προσειπικαλέσῃται καὶ τὸν ὀφειλέτην (Α. Π. ἀποφ. 2 τοῦ 83). Ἡ ἀπόδειξις δὲ ὅτι δικαιούται τις νὰ παραστή, καλουμένη νομιμοποίησις πρὸς τὴν δίκην, δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου κατὰ πάσαν στάσιν τῆς δίκης (Πολ. Δίκ. ἀρθρ. 67 καὶ 68): ὅθεν καὶ ἡ ἀμφισβήτησις τῶν πραγματικῶν γεγονότων, ἐφ' ᾧ ἐρείδεται αὕτη, δύναται νὰ γίνῃ καὶ μετὰ τὴν πρώτην συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, οὐδὲν ἄνατροπομένου τοῦ δικαιώματος τούτου ἐκ τῆς ἐν ταῖς προτέροις συζητήσεσιν ἀποσιωπήσεως τῶν γεγονότων τούτων ὑπὸ τοῦ διαδίκου (Α. Π. 212 τοῦ 83): δὲν δύναται ὅμως νὰ προταθῇ ἔνστασις νομιμοποιήσεως ὑπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος νόμιμον συμφέρον (Α. Π. ἀποφ. 6 τοῦ 1866).

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης πηγάζει ὅτι ἐνέχοντες ἢ ἐναγόμενοι, ὧν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ἢ ἀμφισβητεῖται τὸ δικαίωμα τοῦ ὑπερασπίζεσθαι ἐν τῷ δικαστηρίῳ τὴν διεκδικουμένην ὑπόθεσιν, ἢ ἐναγόμενοι διακατέχοντες τὸ περὶ οὗ ἡ ἀγωγὴ πρᾶγμα ἐν ὀνόματι ἄλλου, δικαιούνται νὰ προσκαλέσωσι πρὸς ἐμφάνισιν

καὶ συζητήσιν τοὺς μεταβιβάσαντας αὐτοῖς τὸ δικαίωμα ἢ τὴν ὑποχρέωσιν ἢ τοὺς ἐξ ὧν προέρχεται ἡ διακατοχὴ αὐτῶν. Τοῦτο καλεῖται προσεπικλήσις. (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 69)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομισματοκοπεῖον. Διὰ Διατάγματος τῆς 15 Ἰουνίου 1836 συνέστη ἐν Ἑλλάδι κατὰστημα νομισματοκοπεῖου καὶ σφραγιστηρίου πρὸς κατασκευὴν τῶν ἐλληνικῶν νομισμάτων καὶ τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου· ἀλλ' ἀπὸ τινος γράνου τὸ μὲν κατὰστημα τοῦτο περιωρίσθη εἰς κατὰστημα μόνον σφραγιστηρίου (ἐν ᾧ κατασκευάζεται ὁ σφραγιστὸς χάρτης), τὸ δὲ Ἑθνικὸν ἡμῶν νόμισμα ἐκτυποῦται ἐν Γαλλίᾳ, ἥς τὰ ἐργαστήσια, καὶ τὴν ἔξιν τῆς ἐκτυπώσεως ἔχοντα καὶ ἐφωδιασμένα διὰ τῶν προστηκουσῶν μηχανῶν, ἐκτυποῦσι τὰ νομίσματα πολλῶ ἀπλούστερον καὶ οἰκονομικώτερον. Σημειωτέον ὅτι τὰ μὲν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ σφραγιστηρίου διέπει τανῶν ὁ νόμος ΑΣΚΑ' τῆς 19 Ἰουλίου 1885, τὰ δὲ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίας τὸ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου τούτου ἐκδοθὲν Διάταγμα τῆς 14 Μαρτίου 1887 ('Ἰδε ἡμέτερον Παράρτημα τόμον 2 σ. 905 καὶ ἐπ.)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομοθετικαὶ μεταρρυθμίσεις.

Δι' ἁλλεπαλλήλων πολιτικῶν ἡμῶν ἄρθρων καὶ διατριβῶν, ἰδίως δὲ διὰ τῆς πρὸ εἰκοσιεπτά ἐτῶν ἐκδοθείσης πολιτικῆς ἡμῶν πραγματείας «περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι» καὶ τῆς μετὰ ταῦτα δημοσιευθείσης ἐτέρας πραγματείας ἡμῶν «περὶ τοῦ πολιτικοῦ νοσήματος τῆς Ἑλλάδος», ἐστ' ὃ ἐκτενέστερον διὰ τῶν ἐν ἔτει 1876 ἐκδοθεισῶν Σκέψεων περὶ τῶν ἐπενεχθέντων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν, καὶ ἁλλεπαλλήλως ἔπειτα δι' ἐπανειλημμένων ἀγορεύσεων ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ἐν συλλόγοις (ὧν μέγα μέρος συλλέ-

ξας ἐξέδωκεν ἐσχάτως ἐν πραγματεία ἡ κώδεϊ ὁ ἄγαν εὐπαιδευτὸς ἐπιστήμων Δ. Ζαλοῦχος), ἐπειράθημεν νὰ μετασώμεν εἰς τὸ Κοινὸν τὴν πεποιθήσιν, ὅτι κυρία ἀφορμὴ τῆς νοσηρᾶς πολιτικῆς ἡμῶν καταστάσεως εἶναι ἡ ἐναντιότης τῆς δικαστικῆς, διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἡμῶν νομοθεσίας. πρὸς τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα, ὅτι δ' ἐπομένως πρὸς θεραπείαν αὐτῆς δέον ἀπαραίτητον νὰ μεταρρυθμισώμεν ἐν πολλοῖς τὴν νομοθεσίαν, συναρμολογοῦντες αὐτὴν πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀξιώσεις τοῦ διέποντος ἡμᾶς πολιτεύματος.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς εἰς ἀναμόρφωσιν τῆς νομοθεσίας ἰσχυροτάτης ταύτης ἀφορμῆς ὑπεστηρίζαμεν ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς ἐν πολλοῖς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς, ἰδίως δὲ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ διοικητικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ, (οἵτινες συνδέουσι τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα καὶ τὸν καθ' ἡμέραν βίον τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν πολιτικὴν κυβέρνησιν), καὶ διὰ τὴν ἀτέλειαν καὶ ἐν πολλοῖς ἀτοπίαν τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς ταύτης τῆς νομοθεσίας, ἀσχετὰς πρὸς τὴν εἰς τὸ πολίτευμα ἐναντιότητος αὐτῆς.

Ὑπεδείξαμεν ἁλλεπαλλήλως ὅτι ἡ δικαία ἀναλογία μεταξὺ τοῦ ἀδικήματος καὶ τῆς ποινῆς, δὲν διέπει καθόλου τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον, αἱ δέουσαι δικαστικαὶ ἐγγυήσεις τῆς ἀθωότητος ἐλλείπουσιν ἐν πολλοῖς ἀπὸ τῆς ποιν. δικονομίας καὶ ἡ θρυσουμένη ἰσότης τοῦ δικαιώματος τῆς υπερασπίσεως πρὸς τὴν κατηγορίαν εἶναι ἐν μέρει ὀνομαστική, ἀτιμωρητὴ δὲ τὰράσσεται πολλάκις ἡ εἰρήνη τῶν οἰκογενειῶν καὶ ὅλως ἀδίκως ἐπικρίμναιται πλειστάκις ἐπὶ ἀθῶων πάντεσσι πολιτῶν αἱ σκληραὶ περιπέτειαι τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς ἄνευ τινὸς χαλινοῦ προσφυλάξεων· ἐξ ἐναντίας δὲ συχνάκις οἱ ἰσχυροὶ καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν προστατευόμενοι διαφεύγουσι τὴν καταδρομὴν τῆς ποινικῆς.

δικαιοσύνης, οὐ ἕνεκα καὶ ἐπεκράτησεν ἡ ἀληθεία γνώμη, ὅτι αἱ καταδικαικαὶ ἀρχαὶ εἰσι νευρόσπαστα τῆς πολιτικῆς, ἥν τὰ νήματα κινεῖ κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ κομματικὸν συμφέρον. Ὡσαύτως κατεδείξαμεν ὅτι πολλοὶ τέλος περισυῖται καταβροχθίζονται ἢ οὐσιωδῶς ἐλαττοῦνται ἐν τοῖς πολιτικοῖς δικαστηρίοις ἕνεκα τοῦ πολυδαπάνου καὶ βραδέος τῆς διεκπεραιώσεως τῶν δικῶν καὶ τοῦ ἀμφιβόλου καὶ ἀσταθοῦς τῆς νομολογίας. — Ἐχει ἄρα κατὰ τὰ ἐπὶ τριακονταετίαν ὄλην ὑφ' ἡμῶν ἐπιμόνους ὑποστηριχθέντα μέρη τὰ μεταρρυθμιζόμενα καὶ ἀνακαθαρτέα μέρη ἢ δικαστικῇ ἡμῶν νομοθεσίᾳ. Ἄλλ' ἔτι μείζονα ἀνάγκην ὀλοτελοῦς ἀναμορφώσεως καὶ ριζικῆς μεταβολῆς διετάθη μεν ἁλλεπαλλήλως ὅτι ἔχει ἡ οἰκονομικὴ καὶ διοικητικὴ ἡμῶν νομοθεσία. — Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1848 ἐτέθη κοινωνικὸν ζήτημα ἢ βελτίωσις τῆς καταστάσεως τοῦ ἐργάτου, καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας, καταταχθέν εἰς τὸ δημοσίον δικαίον τῆς Γαλλίας, ἡλίγου ἰδέσθαι ἡ ἀνατρέψῃ ἐκ βάθρων συμπασαν τὴν Ἑυρωπαϊκὴν κοινωνίαν. Ἡμεῖς δ' οὐδ' αὖτως ἐπιδοκιμαζόντες τὴν ὑπερβολὴν τῆς Γαλλ. ἐπαναστάσεως οὐχ ἤττον ὑπεστηρίξαμεν, ὅτι ἀπαραίτητως ἀναγκαῖον εἶναι νὰ καταστήσωμεν ὑποκείμενον ταχίστης νομοθετικῆς ἐρεῦνης τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ, περὶ οὗ ἀπαισίστως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ Richelieu ἄλλοτε περὶ τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους «Les fortunes ne se font pas par l'industrie, mais par la rapine. le peuple n'est point taxé, il est pillé». Ἄλλ' ἐν τῇ διαστάσει τούτῳ ἱκαναὶ τῶν ὑποδείξεων ὑφ' ἡμῶν νομοθετικῶν μεταβολῶν κατέστησαν ἡρᾶ πρᾶγμα. Ὅσον τανῦν πραγματοποιηταὶ αἱ ὑπολειπόμεναι ἀναγκαῖαι μεταρρυθμίσεις. Ἡ ἀνάγκη ἰδίως τῆς ἰδρύσεως νέων δημοτικῶν θεσμῶν, οἵτινες, ἐπιτρέποντες

ἐλευθέραν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀτομικῆς δραστηριότητος καὶ τῶν τοπικῶν συμφερόντων, θέλουσι συντελεῖ συγχρόνως εἰς τὴν ἡθοποίησιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ δημοσίου πλούτου, καὶ τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς δικαστικῆς ἡμῶν νομοθεσίας καὶ ἀσφαλίσεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν (συνεπαγούσης ἀναγκαίως τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν βουλευτῶν) πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ τὸ κυριώτατον ἡμῶν μέλημα. Ἀπὸ τῆς πρὸ εἴκοσι τριῶν ἐτῶν ἐκδόσεως τῶν Σκέψεων ἡμῶν περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων ἀνεπτύχθη ἔτι μᾶλλον ἢ ἐν τῇ διοικήσει ἀπὸ πολλοῦ ἐπικρατοῦσα ἔκλυσις. Ὁ πόθος τῆς ἐνισχύσεως τοῦ κόμματος, ὑπερτερῶν πάσης ἄλλης σκέψεως, παρέλυσε ὀλοτελῶς τοὺς δεσμούς τοὺς συνέχοντας τὸν λαὸν πρὸς τὸν νόμον ἀνάγκη δὲ πρὸς σύσφιγξιν αὐτῶν νὰ καθιερωθῶσιν εἴπερ τι ἄλλο αὐστηραὶ ἀσφαλιστικαὶ ἐγγυήσεις διὰ νομοθετημάτων παρεχόντων τοῖς δημοσίοις λειτουργοῖς τὴν προσήκουσαν ἀνεξαρτησίαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νόμος. Κατὰ μὲν τοὺς Ῥωμαίους νόμος ἐστὶ κοινὸν παράγγελμα, φρονίμων ἀνδρῶν δόγμα, ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων ἐπιστροφὴ, πόλεως συνθήκη κοινὴ (Βασίλ. ιγ' 2, 1) ἔστι δὲ καὶ θεῶν εὐρημα (Βασίλ. ιδ' 2, 1). Κατὰ δὲ Χρύσιππον, τὸν στωϊκὸν φιλόσοφον, ὁ Νόμος πάντων ἐστὶ βασιλεὺς θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων (Ν 2. Π. 1.3). Κατ' Ἀριστοτέλην δὲ ὁ Νόμος εἶναι «λόγος ὀρισμένος καθ' ὁμολογίαν κοινὴν πόλεως μενόνων πῶς δεῖ πράττειν ἕκαστον». Ὁ ὀρισμὸς τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι φιλοσφώτερος ὀρισμὸς συνάδων πρὸς τὸν ὀρισμὸν τῶν νεωτέρων, καθ' ὃν ὁ Νόμος εἶναι πρᾶξις τῆς υπερτάτης ἐξουσίας κατὰ τὸν ἐν τῇ κράτει ὀρισθέντα τύπον ἐκδεδομένη καὶ εἰς πάντα πολιτὴν ὑποχρεωτική. Ἄλλ' οἱ ὀρισμοί

τοὺς νόμους τοὺς θεοὺς, ἤτοι τὰς ἐν ταῖς κοινωνίαις ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τε-θεσπισμένας διατάξεις. Ἄλλ' αἱ διατάξεις αὗται τείνουσιν, ἐπ' ἀγαθῷ πάντοτε τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν ρύθμισιν τῆς ἐνεργείας τοῦ φυσικοῦ νόμου, ἃφ' οὗ προκύπτουσι, διὸ ὁ δικαστὴς ὀφείλει, κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν μάλιστα ὑπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ἀρχὴν *Aequitatem autem oculos habere debet iudex* (N. 4 § 1. de eo quod certo loco), ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν δηλονότι τὴν ἐπιείκειαν νὰ συμβιβάζῃ διὰ τῆς φιλαγάθου ἑρμηνείας τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτῆς, ἥτις εἶναι αὐτὸς ὁ καθολικός, ὁ ἀναλλοίωτος, ἄνωτερος πάσης ἀνθρωπίνης θελήσεως φυσικὸς νόμος καὶ ἥτις κατ' Ἀριστοτέλη εἶναι αὐτὴ ἡ δεκασιδμή. «Τὸ τε γὰρ ἐπιεικὲς δικαίου τινὸς ὃν βέλτιόν ἐστι δίκαιον, καὶ οὐχ ὡς ἄλλο τι γένος ὃν, βέλτιόν ἐστι τοῦ δικαίου· τὸ αὐτὸ ἄρα δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς· καὶ ἀμφοῖν σπουδαῖον ὄντοιν κρείττον τὸ ἐπιεικὲς. Ποιεῖ δὲ τὴν ἀπορίαν, ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μὲν ἐστίν, οὐ τὸ κατὰ τὸν νόμον δέ, ἀλλ' ἐπ' ἀνόρθωμα νομικοῦ δικαίου» (Ἠθικ. Νικομ. βιβλ. ε. κεφ. ε'.)

Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀρχὴ *favores amplandi odia restringenda* (Cap. 15. de reg. juris) ὅτι ἡ ἔννοια τῶν εὐνοϊκῶν μὲν νόμων πρέπει νὰ ἐκτείνεται, τῶν δὲ ἐπαχθῶν νὰ περιορίζεται ὅσον ἔνεστι. (N. 25. Πανδ. de legibus).

Συνάδρυσι καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ P. Δ. κανόνες (N. 56, 155 § 2, 192 § 1. Πανδ. de reg. juris).

Νόμον ἐπαχθὴν λέγομεν τὸν περιορίζοντα τὴν φυσικὴν ἡμῶν ἐλευθερίαν, τὸν ἀναγράφοντα κανόνας ἢ διατυπώσεις ὀχληρὰς ἢ τὸν ἐπιβάλλοντα εἰς τὸν παραβάτην αὐτοῦ ποινάς. Νόμον δ' εὐνοϊκὸν λέγομεν ἅπ' ἐναντίας τὸν προστατεύοντα καὶ διευκολύνοντα τὴν χρῆ-

σιν τῆς φυσικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας, δὲ τὸν χορηγοῦντα χάριν, δικαιώματα οἰονδήποτε πλεονέκτημα· ἀλλ' ἡ ἀντιθετικὴ τῆς συνεσταλμένης ἢ ἐκτεταμένης νόμου ἑρμηνείας ὑποτίθῃσιν ἀναμφιβόλως τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ.

Κατὰ Ῥωμαίους «οὐ περὶ τοῦ καὶ κριστον, ἀλλὰ κοινῶς οἱ νόμοι εἶναι» (Βασίλ. ιθ'. 2, 1). Πάντες κατὰ τὸν νόμους πολιτευέσθωσαν, καὶ καὶ τῶν διαφοροῦν οἴκῳ (B. ιε'. 2, 6).

Ὁ νόμος ἄρα ρυθμίζει τὴν διαγωγή παντός πολίτου καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ εἶναι μία χωρεῖ διάκρισις. Ἐξαιρέσεις γίνονται ἐπὶ εἰδικῶν νόμων. «Εἰδικὸς δὲ νόμος ἐστὶν ὁ διὰ τὸ χρήσιμον παρὰ κανὸν εἰσαγόμενος αὐθεντία τοῦ νομοθετοῦ» (B. κς' 2, 1).

Κατὰ τὰ Ῥωμαϊκὰ κείμενα «τοὺς νόμους ἀπὸ τῶν ἕως ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντων, οὐ μὲν τῶν ἡθικῶν εἰσαγόμενοι, ἀλλὰ εἰσαγόμενοι εἰς τὸν νόμον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνοντα» (B. κα' 2, 1).

Τὰ ἔργα τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοσοῦτον εἶναι ποικίλα, ὥστε περὶ παντὸς εἰδικῆς πρόνοιαν τοῦ νομοθετοῦ καθίσταται ἀνέφικτος· ἐξ ἀνάγκης ἄρα ὁ νόμος πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς τὴν διάταξιν γενικῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ τὸ ἥττον κανόνων, περιλαμβανόντων τὰς ἀρχὰς, καὶ ὅς πρέπει νὰ λύται ἡ ἀμφισβητούμενος περὶ τὸ δίκαιον ἡμῶν. Καθῆκον δὲ τοῦ δικαστοῦ εἶναι ἡ παγωγή ἐκάστου ζητήματος εἰς τὸν κατάλληλον κανόνα καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἀναλόγως τῆς διαφορῆς συναρμογῆς τῶν υποβαλλομένων αὐτῷ πραγμάτων· οὐδεὶς οὐκ καὶ τιμωρεῖται ὁ δικαστὴς ἐπὶ τῇ νησιδικίᾳ, εἰς ἐπὶ τῇ προφάσει τῆς ἀντιφάσεως ἢ τῆς σιωπῆς τοῦ νόμου δὲν ἀποφασίζῃ ἀποφασίζοντα (§ 57 ἡμετέρας Πολ. Κονομίας).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ Ρωμαίους πᾶς νόμος ἢ διάταξις εἰς τοὺς ἐφεξῆς κρατεῖται, ἐκ μὴ εἰδικῶς περὶ τῶν προλαβόντων παραγμάτων ἔτι ἡρτημένων τι διηγόρευται (Β. 16' 2. 6). Ὡσαύτως κατ' Ἀριστοτέλην ἡ μὲν τοῦ νομοθέτου κρίσις οὐ κατὰ μέρος οὔτε περὶ τῶν παρόντων, ἀλλὰ περὶ μελλόντων τε καὶ καθόλου ἐστὶ. (Ρητορ. βιβλ. 1. κεφ. 1).

Ὁ θεμελιακὸς οὗτος κανὼν, καθιερωμένος ἐν πάσαις ταῖς νεωτέροις ἀστικαῖς νομοθεσίαις (Ἀστικοῦ Ἑλλ. νόμου ἀρθ. 2, Γαλλικοῦ Κώδ. ἀρθ. 2 κλπ.), ἔτι δὲ καὶ ἐν συνταγματικοῖς χάρταις ἐνίων Ἐπικρατειῶν, ὑφίσταται τινὰς ἀναγκασίας ἐξαιρέσεις, καὶ α') μὲν τὴν ἐξαιρέσιν, ὅτι ἔστι ἐρημνευτικὸς προγενεστέου νόμου (ἰδε τὴν λ. Ἑρμηνεία), β') "Ὅταν ἀνακηρύττη κανὼνας τοῦ φυσικοῦ δικαίου, ἢ καθιερωμένος διὰ προλαβόντος νόμου ἀρχάς, ἔστω καὶ ἐκ πλαγίου ἢ ἀσφῶς (Domat Lois civ, Chap. 12, No. 2), γ') "Ὅτα ὁ νόμος ἀνακηρύττη νόμον τινὰ προηγούμενον, οὗ ἡ ἐφαρμογὴ παρημελήθη, ἢ νόμον καθιερούντα ἀρχάς, ὧν ἡ λήθη προφανῶς ἐπάγεται ἀδικίαν. (Repert v. Effet retroactif, δ').) "Ὅταν ὁ νόμος προνοῇ περὶ τῶν ἐπακολουθημάτων συναλλαγμάτων τινος, ἅπερ δὲν εἶναι συμφυῆ πρὸς τὴν φύσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ παρεπόμενα (Rep. αὐτόθι ἀποφ. Ἐφετείου Ναυπλίας τῆς 19 Μαρτίου 1847 ὑπ' ἀριθ. 38). ε').) "Ὅταν ἀφορᾷ εἰς τὴν προσωπικὴν ἰκανότητα, ἀλλ' οὐδέποτε ὁ ὀπισθενεργὸς νέος νόμος ἀνατρέπει δικαιώματα κεκτημένα ἤδη διὰ τελεσιδικίου ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης πρὸ τοῦ ὀπισθενεργοῦ νόμου, δίδει καὶ οἱ ὀπισθενεργοὶ νόμοι ἰσχύουσι μόνον ἐπὶ ἐκκρεμῶν εἰσέτι δικαστικῶν διαφορῶν, καὶ οὐχὶ ἐπὶ διαφορῶν τετελεμένων ἤδη ὀριστικῶς διὰ τῆς δικαστικῆς ψήφου (Ν. 19 Κωδ. 4. 21 Α. Π. 386 τοῦ 66). Ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι τὸ ἀπα-

ράγραπτον δικαιώματός τινος δὲν εἶναι κεκτημένον δικαίωμα (Ν. 3. Κωδ. 7. 39), ὅθεν ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων τὸ τέως ἀπαράγραπτον δικαίωμα εἰς παραγραφὴν δὲν προσβάλλει τὴν ἀρχὴν τῆς μὴ ὀπισθενεργείας τῶν νόμων (Α. Π. 116 τοῦ 66). Διὸ ὁ μεταβάλλων τὴν παραγραφὴν νόμος ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸ παρελθόν, πλην ἂν ὑπάρχῃ κεκτημένον ἤδη δικαίωμα (Α. Π. 343 τοῦ 76) Δηλονότι ὁ συντέμνων τὸν ἰσχύοντα χρόνον τῆς παραγραφῆς τῆς ἀγωγῆς νόμος ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτῆς ἐγερθεῖσιν ἀπαιτήσεων ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ, ἅτε ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦτου γενικῶς καθιερούμενος διὰ πᾶσαν ἔννομον σχέσιν, ἥς τὰ στοιχεῖα δὲν ἐτελειώθησαν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ νόμου, ὥστε νὰ παραχθῇ κεκτημένον δικαίωμα, ὁποῖον εἶναι καὶ ἡ ἀρξαιμένη ἀλλὰ μὴ συμπληρωθεῖσα παραγραφὴ (Ἀρείου Πάγου 148 τοῦ 80, 18 τοῦ 81, 56 τοῦ 87). Σημειωτέον ὅτι ὁ νέος νόμος οὔτε ὠφελεῖ οὔτε βλάπτει τινά, μὴ διατελοῦντα ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακηρύξεως αὐτοῦ εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην, ἣν ὁ νόμος ἀπομειοῖ, ἢ δὲν ἐξηλθεν αὐτῆς, ἀλλὰ βαίνει μόνον πρὸς αὐτὴν ἢ πρὸς ἐξόδον τοῦ ἐξ αὐτῆς. (Mortlin ἐν λέξει effet retroactif. Τμήμα 3 § 1) Οἱ διέποντες τὴν πολιτικὴν ἰκανότητα ἢ τὴν προσωπικὴν κατάστασιν καταλαμβάνουσι τὰ πρόσωπα ἀφ' ἧς ἀνακηρυχθῶσι.

Κατὰ τὰ κείμενα «Μὴ δὲν παρὰ τὴν τῶν νόμων ἔννοιαν παρῶν ἐρρώσθω, ἀλλ' ἀχρηστὸν ἐστίν, κἂν μὴ τοῦτο εἰδικῶς ἐνομοθέτης ἐπήγαγε . . . ὁ δὲ τῇ δικαιοφύει τοῦ νόμου μαχόμενος οὐκ ἐκφεύζεται τῆς ἐγκειμένης τῷ νόμῳ τιμωρίας. (Β. 1. 2. 6). Καὶ ὅμως ὑπάρχουσι νόμοι μὴ τιμωροῦντες τὴν παραβίαν αὐτῶν τούτους ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τοῖς τεμαχίοις αὐτοῦ τετλ. 1. § 1 ἀποκαλεῖ ἀτελεῖς imperfecta. Ἡ

ἐπιστήμη ἀνέγραψεν εἰκότως τὴν ἀρχήν, ὅτι πᾶσα πρᾶξις, παραβιάζουσα νόμον τινά, εἶναι ἄκυρος καὶ ἂν δὲν ἀποφαίνεται ἅπ' αὐτοῦ τὴν ἄκυρότητα, ὅσῳκις ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγραφόμενος ὅρος ἢ τύπος θεωρεῖται ὡς οὐσιώδης καὶ ἐσωτερικός, ἀφευκτος δηλαδὴ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ ὃν προτίθεται. (Toullier t. 7 No 513 καὶ ἐπ. Favard de Langlade, Rep. ἐν λέξει Nullité § 1 No 4 (Tom. 17). Τὴν ἀρχὴν ταύτην καθιέρωσε ρητῶς καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος Δικονομία.

Ἀναίρεσις (abrogatio) καὶ ἀπομειώσεις (derogatio) καλεῖται ἡ γενικὴ ἢ μερικὴ κατάλυσις τοῦ ἰσχύοντος νόμου. Ῥητῶς ὀρίζουσι τὰ κείμενα ὅτι «Τὰ νόμῳ συνιστάμενα ἐναντίῳ νόμῳ ἂναι ρεῖται» (B. ρ'. 2, 3). «Ὡσπερ ἡ θῆσις τοῦ νόμου, ἡ ἐγγραφὸς ἐστὶν ἡ ἄγραφος, οὕτω καὶ ἡ ἀναίρεσις αὐτοῦ, ἡ δι' ἐγγραφῶν γίνεται νόμου, ἡ δι' ἀγράφου, ταυτέστι τῆς ἀχρησίας (B. μα'. 2, 4). Πέντε τινὰ ἀπαιτοῦνται κατὰ τὸν Τουλλιέρον (tome 1 n. 158 καὶ ἐπ.) πρὸς καθιέρωσιν ἐθίμου, συνεπάγοντος τοῦ νόμου τὴν ἀναίρεσιν, ταυτότης, δημοσιότης, πληθὺς, τήρησις ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐν γενεῇ, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπανάληψις. Ἄλλ' ὑπὸ τὸ κράτος τῆς νῦν νομοθεσίας, δύναται νὰ ἐγχωρήσῃ ἐθιμον ἀναιροῦν τὸν Νόμον; Οἱ Toullier, Duranton καὶ ἑτεροὶ νομοδιδάσκαλοι ὑπεστήριξαν τὴν καταφατικὴν λύσιν. Οἱ Πόρταλις καὶ Περσίλ ἀπεστήναντο ἐν τῇ συνεδριάσει τῶν ὁμοτίμων τῆς Γαλλίας τῆς 7 καὶ 8 Ἰουνίου 1843 τὸ ἐναντίον, ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἐναῖς Ἐπικρατείας κρατεῖ πολίτευμα, ἀναγράφον τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν ἀλληλεπίδρασιν τῶν δημοσίων ἐξουσιῶν, ὁ νόμος δὲν ἀναιρεῖται δι' ἀχρησίας, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει ἢ τελείαν κυβερνητικὴν καὶ διοικητικὴν παράλυσιν, μόνῃ δὲ ἡ ὀρθοκευτικὴ τοῦ νόμου ἐκτέλεσις εἶναι ἄσφαλής ἐγγύησις τῶν δικαιωμάτων τῶν

πολιτῶν. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία καὶ ὀφείλει νὰ ᾔῃ ἐξουσία ζηλοῦσα τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς, μὴ παραβιάζουσα ἐτέρους συμμετόχους ἐπικυρῶν τὴν ἐαυτῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπομειώσεως, τῆς ἀναίρεσως, τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀχρησίας τὴν ἐπιβάλλει. Τοῦτου τεθέντος εἶναι δυνατόν ἐπικαλεσθῆναι τὴν ἰσχὺν τῆς συνθήκης ὅταν δὲν συγχωρῆται ἡ ἀχρησία, ὁ νόμος ἄρα δὲν ἀναιρεῖται οὐδ' ἀπαιροῦται, εἰμὴ ὑπὸ τοῦ περιβεβλημένου νομοθετικῆς ἐξουσίας.

Σημειωτέον ὅτι αἱ μεταγενέστεραι ἐκτάξεις ἰσχυρότεροι τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσὶν (Basil. ε, 2, 6). Οἱ μεταγενέστεροι δὲ νόμοι ἀναιροῦσι τοὺς προγενεστέρους, ἀλλ' ὅταν ἡ ἀναίρεσις δὲν ᾔῃ ἐκ τῆς προφανοῦς ἀντιθέσεως τοῦ μεταγενεστέρου νόμου πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ προγενεστέρου. Τὴν γνώμην ταύτην ποστηρίζουσιν οἱ ἐξῆς κανόνες.

Οἱ προγενέστεροι νόμοι καὶ εἰς μεταγενέστερους ἔλκονται (B λζ'. 2, 1).

Καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἔλκονται πρὸς τοὺς προγενεστέρους, εἰ μὴ ἐναντίον εἴσιν. (B λη'. 2, 1).

Τὰ εἰδικὰ γενικῶν ἐπικρατέστερα εἰσὶν. (B λθ'. 2, 3).

Ἐκ τοῦ κανόνος τούτου διδασκόμεθα μάλιστα, ὅτι καὶ ἂν ὁ νέος νόμος φαίνεται ἀντιφατικὸς εἰς προγενέστερόν τι νόμον, ὀφείλομεν, πρὶν ἢ θεωρήσασθαι τοῦτον ἀνηρημένον, νὰ ἐξετάσωμεν ἐκσταμένως μὴ τις τῶν δύο τούτων νόμων ἀφορᾷ εἰς περίπτωσιν τινὰ εἰδικὴν καὶ ᾗ ᾔῃ ἐξαίρεσις τοῦ ἐτέρου. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ νόμων συγχρόνως ἀνακηρυχθέντων. Κατὰ μέγιστα λόγος, ὅταν νόμος μεταγενέστερος ἐπικυρῇ πρὸς προγενεστέρου τινὸς νόμου, δὲν δύναμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἀνηρημένον τὸ ἄλλοιωμα τὰ λοιπὰ αὐτοῦ μέρη.

Σημειωτέον τέλος ὅτι κατὰ γενικὴν ἀρχήν τοῦ Δ.κ. (21 Βασιλ. 2, 4) εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται ἢ τοῦ νόμου ἄγνοια. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν κατὰ τοὺς Νόμους 25 § 1 Πανδ. (22, 3), Ν. Κωδ. (4, 28) καὶ Ν. 10 Κωδ. (1, 18) εἰς ἀνάληψιν τῶν μὴ κεχρεωσθημένων συμβάλλεται ἄγνοια ὁλογος καὶ περὶ τὸ δίκαιον προσέτι, ἂν αὕτη ᾗται συγγνωστὴ δι' εἰδικὰ περιστάσεις ἢ διὰ τὴν ιδιότητά τοῦ πληρηθέντος (Α. Π 158 τοῦ 83) Θ. Ν. Φλοράτης

Νόμοι ἀντισυνταγματικοί.

Ὑπὸ τὰς λέξεις ἀντισυνταγματικοὶ νόμοι περιλαμβάνονται προδήλως πάντες οἱ κατὰ παράβασιν διατάξεων τοῦ συντάγματος συνταχθέντες νόμοι ἐπομένως α') Οἱ Νόμοι, οἱ συνταχθέντες μὲν ὑπὸ τῆς συνταγματικῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας, ἀλλὰ καθ' ὑπέρβασιν τῆς ἐν τῷ Συντάγματι ἀναγραφομένης ἀρμοδιότητος αὐτῆς, δηλονότι οἱ Νόμοι, οἱ ἀντιβαίνοντες εἰς ῥητὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, οὗτοι δὲ καταργοῦντες ἢ τροπολογοῦντες ἁμέσως ἢ ἐμμέσως μίαν ἢ πολλὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν δὲ ταύτην, ἀντισυνταγματικὸς Νόμος διὰ τὴν Ἑλλάδα, ᾗν διέπει Σύνταγμα, ἀπαγορεύον τὴν ἄνευ ἐντάλματος ἡτιολογημένου σύλληψιν ἢ φυλάκισιν, χορηγοῦν εἰς πάντα πολίτην τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, κωλύον διὰ ῥητῆς διατάξεως τὴν διὰ Νόμου ὑπαγωγὴν τοῦ δικαίωματος τοῦ συνεταίριζεσθαι εἰς προτέραν τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας ἄδειαν, ἐπιτάφιευσον εἰς πάντα Ἑλληνα τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως πολιτικῆς ἐφημερίδος κτλ., ᾗθελεν εἶναι Νόμος ἐπιτρέπων τὴν σύλληψιν ἢ φυλάκισιν ἄνευ ἡτιολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, ἢ Νόμος περιστέλλων τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, ἢ ὑποβάλλων εἰς τὴν ἄδειαν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταίριζεσθαι, ἢ ἐπιτρέπων τὴν ἐλευθερίαν τοῦ δημοσιεύειν ἐγγρά-

φως ἢ προφορικῶς τοὺς ἰδίους στοχασμοὺς εἰς μόνους τοὺς προσφέροντας ὠρισμένην χρηματικὴν ἢ ἡθικὴν ἐγγύησιν. 6') Οἱ Νόμοι, οἱ μὴ ἀνατρέποντες μὲν διατάξιν τινα ἢ διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ἐκ τοῦναντίου συνάδοντες ἐξ ολοκλήρου πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ θεμελίου τῆς Πολιτείας Νόμου, ἀλλὰ μὴ ψηφισθέντες ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ καθεστὸς Πολίτευμα ἀρμοδίας νομοθετικῆς Ἐξουσίας, ᾗτοι τῶν συνταγματικῶν στοιχείων αὐτῆς, ἢ ψηφισθέντες μὲν ὑπ' αὐτῆς, ἀλλ' οὐχὶ καθ' ὃν ὀρίζει τὸ Σύνταγμα τρόπον, ὑπὸ τοῦς ῥητοὺς ὅρους καὶ τὰς ῥητὰς ἐγγυήσεις αὐτοῦ. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην ἀντισυνταγματικὸς εἶναι οὐ μόνον ὁ μὴ ψηφισθεὶς ὑπ' ἀπάντων τῶν ἐν τῷ Συντάγματι ὠρισμένων νομοθετικῶν Σωμάτων, οὗτω φέρ' εἰπεῖν ὑπὸ τὸ ἑλληνικὸν Σύνταγμα τοῦ 1861, καθ' ὃ ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς, ὁ περιβληθεὶς τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τοῦ Νόμου ὀρισμός, χωρὶς τῆς συμπράξεως τοῦ τε Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ ψηφισθεὶς μὲν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων κατὰ τὸ Σύνταγμα νομοθετικῶν Σωμάτων, ἀλλὰ κατὰ παράβασιν τῶν ὁρῶν καὶ ἐγγυήσεων, ὡς ῥητῶς θεσπίζει τὸ Σύνταγμα. Οὕτως ἀντισυνταγματικὸς ᾗθελεν εἶναι ἐν Ἑλλάδι Νόμος, ὅστις, ἀπορρίφθεις ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἢ μὴ κυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, εἰσῆχθη πρὸς ἐπιψήφισιν καὶ ἐπεψηφίσθη ἐν τῇ αὐτῇ βουλευτικῇ συνόδῳ κατὰ παράβασιν τοῦ 25 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, ἢ ὅστις, ψηφισθεὶς νομίμως ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἐν τῷ Συντάγματι ὀριζομένου διμήνου διαστήματος ἀπὸ τῆς βουλευτικῆς ἐπιψήφισεως κατὰ παράβασιν τοῦ 36 ἄρθρου, ἢ ὅστις ἐψηφίσθη μὲν ὑπὸ τῆς Βουλῆς, καὶ ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἀλλ' ἢ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψήφισαι ἐτελέσθη ἐν δευ-

τέρει τακτικῇ αὐτῆς συνόδῳ, παρανόμως συκληθεῖσιν, ἢ αὐτοβούλως συνελθούσῃ τὸ δεύτερον ἐντός τοῦ ἔτους, ἢ ἐψηφίσθῃ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐν μυστικῇ συνεδριάσει, μὴ προηγηθείσης τῆς ὑπὸ τοῦ 53 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ὀριζομένης αἰγίσεως δέκα Βουλευτῶν, ἢ ἐψηφίσθῃ μὲν ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ ἐκυρώθῃ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ δὲν ἐτηρήθῃ ἢ ἐν τῷ 53 ἄρθρῳ τοῦ Συντάγματος ἀναφερομένη διάταξις, καθ' ἣν πρὸς ἔγκυρον συζήτησιν ἀπαιτεῖται ἡ καθ' ἄρθρον συζήτησις καὶ ψηφοφορία τοῦ νομοσχεδίου τρεῖς κατ' ἐπανάληψιν εἰς τρεῖς διαφόρους ἡμέρας.

Ἐρωτᾶται ἡδὴ: Εἶναι ὑποχρεωτικοὶ οἱ νόμοι οὗτοι διὰ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν;

Ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν δύο τούτων εἰδῶν τῶν ἀντισυνταγματικῶν Νόμων ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορά, διότι τῶν μὲν πρώτων, συνταγματικωτάτων τὴν γένεσιν καὶ κατασκευὴν αὐτῶν, ἀντισυνταγματικὸν εἶναι μόνον τὸ περιεχόμενον, δηλαδὴ αἱ ἐν αὐτοῖς ἀναγραφόμεναι διατάξεις, τῶν δὲ δευτέρων, συνταγματικωτάτων τὸ περιεχόμενον, δηλονότι τὰς ἐσωτερικὰς αὐτῆς διατάξεις, ἀντισυνταγματικὴ εἶναι μόνον ἢ παραγωγή αὐτῶν εἰς τὸ εἶναι, νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν ἰδιαίτερος τὸ ζήτημα ὡς πρὸς ἑκάτερον τῶν εἰδῶν τῶν ἀντισυνταγματικῶν Νόμων, εἰ καὶ πολλὰ ἐπιχειρήματα εἰς ἀποφατικὴν ἢ καταφατικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος εἶναι τὰ αὐτά. Ὅθεν διαιρετέον τὸ ἄρχικόν ζήτημα εἰς τὰ ἑξῆς δύο ζητήματα:

Α'. Εἶναι ὑποχρεωτικοὶ διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν Νόμοι, ἀντισυνταγματικοὶ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ἢτοι τὸ περιεχόμενον;

Β'. Εἶναι ὑποχρεωτικοὶ διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν Νόμοι, ἀντισυνταγματικοὶ κατὰ τὴν γένεσιν καὶ κατασκευὴν αὐτῶν;

Καὶ πρῶτον ἐξεταστέον τὸ πρῶτον.

1. Ἀείποτε ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν λαῶν τῶν ἀποτιναζάντων τὸν ἐπ' αὐτῶν ἐπικαθήμενον τυραννικὸν ζυγόν, ἀπαραίτητος ἀναγκαῖον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἡσυχίας καὶ εἰρήνης αὐτῶν, καὶ προσηλαζίν τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτῶν ἐλευθεριῶν ἀπὸ τῆς ἐνδεχομένης ἐπικρατείας αὐθαιρέτων κυβερνητῶν, τὸ ἐμπαύλῃτον καὶ ἀματανίητον τῶν Νόμων οἵτινες ὀρίζουσι τὴν ἐπικρατοῦσαν πολιτικὴν μορφήν τῆς διευθύνσεως τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν τυχῶν καὶ ἀναγράφουσι τὰ δικαιώματα τῶν Πολιτῶν, δηλονότι τῶν θεμελιωδῶν Νόμων. Διὸ καὶ ἐθεασίθη αἰείποτε δι' αὐτῶν τούτων τῶν Νόμων ὑπὸ τῶν ψηφισασῶν αὐτοὺς κατ' ἐντολήν καὶ ἀντιπροσωπεῖαν τῶν Λαῶν Ἐθνικῶν Συνελεύσεων, ἢτοι μεγάλων συντακτικῶν Σωμάτων, συγκαλουμένων ὑπὸ τῆς κυριάρχου ἐθνικῆς θελήσεως, δι' ἐπαναστάσεων ἐκδηλουμένης. Ἐπεστράπη δὲ μόνον ὑπὸ πολλῶν Συνταγμάτων, ὑπὸ πολλὰς καὶ σπουδαίας ἐγγυήσεις, ἢ μεταλλαγὴ ὠρισμένων διατάξεων αὐτῶν. Ἐξαίρεσιν σχεδὸν μόνην τοῦ γενικοῦ κανόνος τούτου παρουσιάζει ἡ Ἱστορία τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. ἔνθα τὸ Κοινοβούλιον, ἢ νομοθετικὴ δηλονότι Ἐξουσία, περιβάλλεται αἰείποτε καὶ τὴν συντακτικὴν ἐξουσίαν, ἢν οἱ λοιποὶ Λαοὶ ἀπένευμαν πλήρη μόνον εἰς τὰς συντακτικὰς Συνελεύσεις.

Τίς δὲ ὁ λόγος τῆς ἀπὸ τῶν πολιτικῶν Ἐξουσιῶν ἀφαίρεσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ μεταβάλλειν τὴν πολιτικὴν μορφήν ἢ τροποποιεῖν τὰς ὀρίζουσας τὰ δημόσια δίκαια τῶν Πολιτῶν διατάξεις τοῦ Πολιτεύματος, καὶ τῆς ρυθμίσεως ὠρισμένου μόνον τρόπου ἐνασκήσεως τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας, τῆς αὐτοδεσμεύσεως τρόπον τινὰ τῶν Ἐθνῶν, διὰ τῶν Συνταγματικῶν Χαρτῶν; Ὡς ὁρθότατα παρατηρήθη ὑπὸ ἐξέχων πολιτειολόγων, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ Hello, εἶναι ὅτι καταστρεπτικώτερον διὰ τὰς Πολιτείας, καὶ

μάλιστα τὰς φιλοκαίνορας καὶ ζωηράς, ἡ δὲ Πολιτεύματος καθιεροῦντος τὴν κοινοβουλευτικὴν παντοδυναμίαν κατατροπὴ τῆς σωτικῆς ἀρχῆς, ὅτι ὑπὲρ πᾶσαν πολιτειακὴν Ἐξουσίαν ὑπάρχει κανὼν τις ὑπέρτατος, ἀπαράβατος, τεθιμένος ὑπὲρ τὴν κυμαινομένην ἐπιφανείαν τῶν ἐφημέρων πολιτικῶν καὶ κομματικῶν ὑποθέσεων, διαρκὲς καὶ αἰώνιος, εἰ μὴ πράγματι, καθ' ὑπόθεσιν τοῦλάχιστον. Ὅσακις δὲν ὑπάρχει ἀνώτατος τις Νόμος, θεωρούμενος τρόπον τινὰ υπεράνθρωπος, μέχρι προλήψεως σεβαστῆς εἰς πάσας τὰς πολιτειακὰς Ἐξουσίας καὶ πάντας τοὺς Πολίτας, ἐπικρατεῖ αἰείποτε κοινωνικός τις καὶ πολιτικός αἶσλος, ὅφ' ὃν ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον, πᾶσαι ἐν γένει αἱ παραγωγικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ αἱ συναλλαγαὶ διαταράσσονται ὡςοσδήποτε, ἢ ὕλική πρόδος καρπιοθατῇ, ὠδίνονται δὲ βίαιαι μεταβολαὶ, ὧν τὰ ἐπακολουθήματά εἰσιν αἰετοτε λίαν ἐπιζήμια καὶ βλαπτικὰ.

Ἄλλ' ὅτι ἰδίως διατρέχει τὸν ἔσχατον κίνδυνον ὑπὸ τοιαύτῃν ἐξαμβλωματικῇ καὶ ἄθλιαν πολιτειακῇ κατάστασιν εἶναι αἱ ἐθνικαὶ ἐλευθερίαι. Ὅπου ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία περιβάλλεται διὰ νομοθετικῆς παντοδυναμίας, ὅπου δὲν διακρίνεται τῆς συντακτικῆς δι' ὁρίων ἀνυπερβλήτων, ὅπου, παρὰ τοὺς ἀπλοὺς νόμους, δηλονότι τοὺς δικαστικούς, διοικητικούς, οἰκονομικούς, στρατιωτικούς κτλ., δύναται νὰ μεταβάλλῃ καὶ τοὺς θεμελιώδεις πολιτειακοὺς νόμους, βαθμηδὸν ἐπέρχεται ὁ νοσφισμὸς τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἔθνους. Ὡς γνωστόν, ἐν ταῖς Συνταγματικαῖς Πολιτεῖαις ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ Βασιλέως, οὗτινος τὴν ἐξουσίαν ἐνασχοῦσιν ὑπευθύνως οἱ Ὑπουργοί, καὶ τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων. Ἀλλὰ τὰ νομοθετικὰ Σώματα, εἴτε ἐν, εἴτε πολλὰ ὄντα, δύνανται λίαν εὐχερῶς νὰ ὑποδουλωθῶσιν εἰς τὴν ἐκτε-

λεστικὴν διὰ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐκλογῶν καὶ τῆς ἐξωνήσεως τῶν συνειδήσεων ἢ πολλάκις καὶ διὰ μόνης τῆς ἄκρας κομματικῆς προσηλώσεως τῶν Βουλευτῶν εἰς τὸν ἐν τῇ ἐκτελεστικῇ Ἐξουσίᾳ ἀρχηγὸν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ κόμματος, εἰς δ' ἀνήκουσιν ὑποδουλούμενα δὲ νὰ μεταρρυθμίσωσι τὰς σπουδαιότερας καὶ οὐσιωδεστέρας, δηλονότι τὰς ἀφωρώσας εἰς τὴν ἀναγραφὴν καὶ τὴν προστασίαν τῶν ἐλευθεριῶν διατάξεις τοῦ Συντάγματος.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ, εἰ καὶ τὸ Κοινοβούλιον ἀσκέει συντακτικὴν ἐξουσίαν, δὲν ἐπέρχονται κοινωνικαὶ ἀναστατώσεις καὶ ταραχαί, οὔτε μειοῦνται τὰ δημόσια δίκαια τῶν Πολιτῶν· ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ὅπως ἰδιαιτέρου φυσικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀγγλικοῦ Λαοῦ, μέχρι μονομαχίας ὠθοῦντος τὴν εἰς τὰ πάτρια, ἔστω καὶ αὐτὰ τὰ δεισιδαιμονικὰ καὶ γραῶδη, λατρείαν· δευτέρον ἐκ τῆς πάντῃ διαφοροῦ ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῶν Συνταγματικῶν θεσμῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἥτις, εὐμοιρῆσασα τοῦ ὅπως ἐκτάκτου πλεονεκτηματος νὰ τύχῃ ἀδικίου σχεδὸν πειρᾶς ἐθνικῶν Κυβερνήσεων καὶ πρὸ πάντων Κοινοβουλίων, ζηλούντων ὑπερμέτρως τὰς ἰδίαις προνομίας καὶ λατρευόντων τὰς ἐθνικὰς ἐλευθερίας, ἀπὸ Ἰωάννου σχεδὸν τοῦ Ἀκτῆμονος ἕως τοῦ Ρουλιέλμου Γ', κατάρθρωσε, διὰ τῆς ἐκάστοτε προσθήκης νόμων ἐλευθερωτέρων καὶ ἐγγυήσεων ἀσφαλιστικωτέρων, κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀναφαινομένης ἀνάγκας, οὐχὶ μόνον νὰ μορφώσῃ τὸ ἀνεπαίσθητος τοσοῦτον ἐπιζήλον πολιτειακὸν οἰκοδόμημα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ συνοικειώσῃ αὐτὸ τοσοῦτο στενωπὸς, νὰ συνδέσῃ αὐτὸ τοσοῦτο σφιγκτικῶς πρὸς τὴν ὁλομέλειαν τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους, ὥστ' νὰ καταστῇ ἀναφαίρετον καὶ ἀναπόσπαστον ἐθνικὸν ἔθιμον· τρίτον δὲ καὶ πρὸ πάντων, ἐκ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ διοργανώσεως τῆς ἐπαρχιακῆς καὶ δημοτικῆς δι

οικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἥς θαυμασία βάσις εἶναι ἢ εἰς πολλοὺς σύνμα ἐνωσις τῶν διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἔργων, τὸ ὑποχρεωτικὸν καὶ ἀμισθὸν τῶν λειτουργιῶν, καὶ ἡ σπουδαία καὶ πραγματικὴ εὐδότης τῶν ἀτόμων καὶ τῶν Ἀρχῶν. Ὑπὸ τοιοῦτο σύστημα, ἡ δύναμις τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας περιορίζεται ἀναγκαστικῶς εἰς τὰ χαραχθέντα αὐτῇ ὅρια, ἡ δὲ νομοθετικὴ διατελεῖ ἀείποτε ἰσχυρὰ καὶ ὑπερήφανος προστάτης τῶν ἐλευθεριῶν, οὐδαμῶς παρασυρομένη ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς, διότι οὔτε τὰ μέσα τῶν ἐκλογικῶν ἐπεμβάσεων, ἅπερ ἀφθονα ἐπιδαφιλεῖ ἡ διοικητικὴ νομοθεσία εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν Ἐξουσίαν ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ, ἔχει ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ Ἐξουσία, οὔτε τὰ ὄργανά τῆς διαφθορᾶς τῶν συνειδήσεων καὶ τῆς ἐξωνόησης τῶν μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου κρατεῖ ἐν τῇ παλάμῃ, ὥς ἐν ταῖς ἡπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις.

Ἄλλ' ἡ σωτηρία αὕτη Συνταγματικὴ αὐτοδέσμευσις τῶν Ἑθνῶν, ἡ συγκαταμένη κυρίως εἰς τὴν ἀποστέρησιν τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας τοῦ δικαιώματος τοῦ μετακινεῖν ὅπωςδῆποτε τὰ συνταγματικὰ ὅρια διὰ τῆς ψηφίσεως νόμων ἀντισυνταγματικῶν, ἤθελε καταλήξει εἰς τὸ μὴδὲν, ἐὰν τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας αἱ ἄκυροι συντακτικαὶ πράξεις ἤθελον εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν, καὶ ἐπομένως διὰ τοὺς Πολίτας. Ἐὰν τοῦ Συντάγματος ὀρίζοντος ῥητῶς, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ σύλληψις καὶ φυλάκισις ἄνευ ἡτιολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, ἢ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ διὰ νόμου ὑπαγωγή τοῦ δικαιώματος τοῦ συνεταίριζεσθαι εἰς προηγουμένην τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας ἄδειαν, ἔνεκα δὲ τούτου μὴ δικαιουμένης τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας νὰ ἐπιτρέψῃ διὰ νόμου τὴν χωρὶς ἐντάλματος ἡτιολογημένου σύλληψιν καὶ φυλάκισιν ἢ τὴν ἐξ-

άσκησιν τοῦ δικαιώματος τοῦ συνεταίριζεσθαι ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς Ἐξουσίας ἐψηφίζετο ἐν τούτοις ἄκυρος ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας νόμος, παραβιάζων ἁμέσως ἢ ἐμμέσως τὰς συνταγματικὰς διατάξεις, ὃ δὲ νόμος οὗτος, καὶ τοι καθ' ἐαυτὸν ἄκυρος, ἤθελον εἶναι ὡς ἦττον ὑποχρεωτικὸς διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν, εἰς τί ἤθελε χρησιμεύειν ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ Συντάγματος περὶ παραγωγῆς τοῦ δικαιώματος τοῦ συνεταίριζεσθαι εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἢ περὶ σύλληψης τοῦ Πολίτου ἄνευ ἡτιολογημένου ἐντάλματος, ἀπορρέοντος ἐκ τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας; Τῆς ἀρχῆς ταύτης καθιερουμένης, ὀργιάζον πλειονοψηφικὸν κόμμα ἢ ἡγεμῶν ἀυθαίρετος ἐδύνάμην βελθικῶς νὰ κατεδαφίσῃ ὁλόκληρον τὸ συνταγματικὸν οἰκοδόμημα τῆς Πολιτείας, καὶ ἐπὶ τῶν ἐρείπειων αὐτοῦ νὰ ἰδρύσῃ τὸ κράτος τῆς ἰδίας αὐτοῦ παρὰ νόμου κυριαρχίας! Ἀλλὰ τότε πρὸς τὸ Σύνταγμα καὶ αἱ ὑπ' αὐτοῦ καθιερούμεναι ἐγγυήσεις;

Τοσοῦτο δὲ μᾶλλον ἐδύνατο τὸ ἐν τῇ Ἐξουσίᾳ αὐτοόθουλον καὶ ἰσχυρόν νομοπολιτικὸν κόμμα νὰ προβῇ διὰ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν διὰ Νόμου καταστολὴν τῶν ἐν τῷ Συντάγματι ἀπογραφόμενων ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ὅσον ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία οὐδεμίαν ὑφίσταται δικαστικὴν εὐδότην διὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν νομοθετικῶν αὐτῆς καθηκόντων, ὥς αἱ λοιπαὶ τῶν Ἐξουσιῶν. Οἱ Δικασταί, ὧν τὸ σύνολον ἀπαρτίζει τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ὅπου λουσιν εὐθύναν διὰ τὴν παράνομον διαχείρισιν τῶν δικαστικῶν αὐτῶν καθηκόντων ἐνώπιον ἐτέρων δικαστῶν, ἢ ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἐπίσης διὰ τὴν παράνομον διαχείρισιν τῶν εἰς αὐτὴν ἀνατεθειμένων καθηκόντων ἐνώπιον τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων μόνῃ δὲ ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία εἶναι ἀνεύθυνος διὰ τὸ δύσκολον τῆς αἰ-

δικὴν ὑπαγωγῆς τῆς νομοθετικῆς γνώ-
μης. Ὅθεν εἰς τὴν ἀποτροπὴν ἀπὸ νο-
μοθετικῶν πράξεων ἀντισυνταγματικῶν
δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ σπουδαῖος χαλινὸς τῆς
δικαστικῆς εὐθύνης, ὅστις συντελεῖ εἰς
τὸν περιορισμὸν τῶν ἄλλων Ἐξουσιῶν
ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν νομίμων αὐτῶν κα-
τηχόντων.

Τίς λοιπὸν ἐγγύησις ὑπολείπεται τοῦ
νομίμου περιορισμοῦ τῆς νομοθετικῆς Ἐ-
ξουσίας ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς συνταγ-
ματικῆς αὐτῆς ἀρμοδιότητος, αἰρομένης
τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Δικαστηρίων εἰς
τὴν ἐξέλεξιν τοῦ κύρους τῶν Νόμων ;
Οὐδεμία. Ἀλλ' εἶναι ἔλλογον νὰ παρα-
δεχθῇ τις, ὅτι τὰ Συντάγματα, ἅτινα
κατεσκευάσθησαν πρὸς ἀποτροπὴν τῆς
προσφυγῆς τῶν Λαῶν εἰς τὴν ἐκδήλω-
σιν τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν κυριαρχίας πρὸς
ἀνατροπὴν κακῶν καὶ τυραννικῶν Ἐξου-
σιῶν, δὲν ἔσχαζαν ἐγγύησιν τινα κατὰ
τῶν ἐνδεχομένων ἐπιδωρομῶν αὐθαίρετου
νομοθετικῆς Ἐξουσίας ; Ἡ ἐγγύησις δὲ
αὕτη εἶναι μόνη ἢ ὑπεράττη ἐγγύησις
τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπιτρόχος ἡ καθιέρω-
σις τῆς ἐγγυήσεως τῆς ἀρμοδιότητος τῆς
δικαστικῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν ἐξέλεξιν
τοῦ κύρους τῶν Νόμων ; Ἡ δικαστικὴ
Ἐξουσία ἀποτελούμενη ἐκ πολλῶν προ-
σώπων, μηδαμῶς συνδεομένων πρὸς ἄλ-
ληλα διὰ δεσμοῦ τινος ἱεραρχικῆς ἐξαρ-
τήσεως καὶ ὑπταγῆς, περιβεβλημένων δὲ
διὰ τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων ἀνεξαρτησίας
καὶ ἐπιστημονικῆς παιδείας, καὶ περιω-
ρισμένον κύκλον ἐνεργείας ἐχόντων, πα-
ρέχει εἰς τὴν Πολιτείαν τὴν ἐγγύησιν
τῆς ἀκριβοῦς τοῦ καθήκοντος ἐκπληρώ-
σεως. Ἐφαρμόζουσα τοὺς συνάδοντας
πρὸς τὸ Πολίτευμα Νόμους, μὴ ἐφαρ-
μόζουσα ἐξ ἐναντίας τοὺς ἀπάδοντας εἰς
τὸ Πολίτευμα νόμους, οὐ μόνον ὑπηρετεῖ
τὴν ἐλευθερίαν, ὧν αὕτη κυρίως ἐκλήθη
προσπύστρια ἐν ταῖς ὄντως ἐλευθερίαις

Πολιτείαις, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοσίαν τά-
ξιν, εἰς ἧς τὴν ἀνατροπὴν ἄγει ἀναγ-
καίως πρὸς σωτηρίαν τῶν παραβιάζο-
μένων ἐλευθερίων ἡ περιστολὴ τῶν ὁρίων
τῆς ἀρμοδιότητος τῆς δικαστικῆς Ἐξου-
σίας.¹

Τῆς ἐναντίας ἀρχῆς γινομένης δεκτῆς,
ὁποῦρωτικῶν δηλονότι διὰ τὰ Δικαστή-
ρια θεωρουμένων τῶν ἀκύρων Νόμων,
μόνον ἐλέγγυον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Συν-
τάγματος καὶ μόνος χαλινὸς τῆς ἐπιδω-
ρῆς αὐθαίρετου ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας,

1 Ἡ εὐρύτης τῆς δικαιοδοσίας καὶ ἡ
πληρότης τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς δικα-
στικῆς Ἐξουσίας εἶναι τὰ ἐδραστότατα
ἐρείσματα τῶν κοινοβουλευτικῶν πολι-
τευμάτων. Ὁ Φίσελ, ὅστις δικαίως θεω-
ρεῖται καὶ νῦν ὡς ὁ Ἀρειὸς Πάγος τοῦ
δημοσίου Δικαίου, βεβαίον, ὅτι ἡ οὐσιω-
δεστάτη διαφορά μεταξὺ τοῦ ἀγγλικοῦ
Συντάγματος καὶ τῶν ἡπειρωτικῶν Συν-
ταγμάτων ἔγκειται εἰς μόνην τὴν διάφο-
ρον ἐν Ἀγγλίᾳ διάπλασιν καὶ δικαιοδο-
σίαν τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας, πολὺ φε-
ρεγγυντέρας καὶ εὐρυτέρας τῆς ἐν τῇ
ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ. Ὁ δὲ παλαιὸς μὲν,
ἀλλ' ἀείποτε ἀξινάγνωστος διὰ τὴν
πολλὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα Ἀγγλος συγ-
γραφεὺς Χούμ, ἀπεφώνητο αὐτολεξεῖ τὰ
ἐξῆς περὶ τῆς Δικαιοσύνης ἐν Ἀγγλίᾳ :
«Ὁφείλομεν νὰ θεωρῶμεν τὸ ἐκτεταμέ-
νον κατασκευάσμα τοῦ πολιτειακοῦ ἡ-
μιῶν ὀργανισμοῦ, ὡς μὴ ἐπὶ τέλους ἔχον
ἄλλο ὑποκείμενον καὶ ἄλλον σκοπὸν ἢ
τὴν ἀποναμὴν τῆς δικαιοσύνης, ἐτέροις
ἐρήμασι τὴν διατήρησιν τῶν δώδεκα
«δικαστῶν. Ὁ Βασιλεὺς καὶ τὸ Κοινο-
βούλιον, οἱ στόλοι καὶ οἱ στρατοί, οἱ
«δημόσιοι λειτουργοί, οἱ Πρέσβεις, οἱ
«Υπουργοί, οἱ Σύμβουλοι τοῦ στέμμα-
τος, πάντα ταῦτα ὑπεκκροσιν εἰς τὸ
«πῆγμα τοῦτο τῆς διοικήσεως».

ἐχούσης ὑπόδουλα νομοθετικά Σώματα, θεωρεῖται ἡ ἐπανάστασις. Ἀλλὰ τῶν ἐλευθέρων πολιτευμάτων σκοπὸς εἶναι μάλιστα ἡ ὅσον τὸ ἐφικτὸν τῷ ἀνθρώπῳ θεραπεία τῶν θανάτων διὰ τῶν νομίμων μέσων ἐνεργείας, μόνον δὲ δυνατόν νόμιμον μέσον πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ψευδούς ἢ μηδένισιν τῶν ψηφισθέντων ἤδη ἀκύρων νομοθετημάτων, εἶναι ἡ ἔννομος ὑπὸ τῆς Ἐξουσίας, τῆς συνταγματικῶς κεκλημένης νὰ ἐφαρμόσῃ τοὺς Νόμους, μὴ ἀναγνωρίσῃ αὐτῶν. Τοιαύτη δὲ Ἐξουσία εἶναι ἡ δικαστική.

2. Τὸ τε ἡμέτερον καὶ τὰ λοιπὰ ἡπειρωτικά συντάγματα ἀπένειμαν εἰς τὸν ἡγεμόνα, ὡς κεφαλὴν τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας, καὶ τὴν λεγομένην κανονιστικὴν ἐξουσίαν (pouvoir réglementaire), ἥτις τείνει εἰς τὸ καταστήσαι ἐφικτὴν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, δυνάμει δὲ τῆς Ἐξουσίας ταύτης ἔχει ὁ Βασιλεὺς τὸ δικαίωμα πρὸς ἐκδοσιν τῶν ἀναγκαίων εἰς ἐκτέλεσιν τῶν Νόμων γενικῶν διαταγμάτων. Ὡς ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία δὲν δικαιούται νὰ κατασκευάσῃ Νόμον, ἀντιβαίνοντα εἰς τὸ Σύνταγμα, συνταχθὲν ὑπὸ τῆς πολλῶ ἀνωτέρας συντακτικῆς Ἐξουσίας, δὲν δικαιούται καὶ ἡ ἐκτελεστικὴ νὰ ἐκδώσῃ Διάταγμα ἀντιβαίνον εἰς νόμον, ἢ καὶ ἀπλῶς μὴ ἀρμόμενον καθ' ὅλα τὴν ἔκτασιν καὶ τὰ ὅρια αὐτοῦ ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ Νόμου, πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐποίου ἐξεδόθη, πάντες δὲ παραδέχονται, ὅτι τὸ Δικαστήριον ὀφείλει νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τὸ διάταγμα τοῦτο, οὐχὶ διότι τὸ ἐλληνικὸν Σύνταγμα, ἢ καὶ τὰ πλεῖστα ἄλλα ἐκ τῶν Ἑπειρωτικῶν, ὀρίζουσι τι ρητῶς περὶ τούτου, ἀλλὰ διότι ἀνεκδοκίμως ἡ ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία μετερρύθμισε διὰ Διατάγματος Νόμον. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀπαράλλακτος ἡ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας ἐκδοσις νόμου ἀντικειμένου εἰς τὸ Σύνταγμα; Ἐπίσης κατ' αὐτὴν δὲν προέβη ἀνεκμο-

δίως ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία εἰς τὴν μετερρύθμισιν τοῦ Συντάγματος διὰ Νόμου;

3. Τὸ ἔννομον κύρος οὐχὶ μόνων τῶν πράξεων ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως πάσης Ἀρχῆς πηγάζει ἐκ τοῦ Συντάγματος, οὐ δυνάμει ἐνασχοῦσι τὴν ἀνατρεχέμεν ἑαυταῖς ἐξουσίαν. Ἀλλὰ ψηφίζουσα Νόμους ἀντιβαίνοντας εἰς τὸ Σύνταγμα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, παραβιάζουσα δὲ οὕτω τὸ Σύνταγμα, καταστρέφει ἰδιοχειρῶς τὴν νόμιμον αὐτῆς παρξίν καὶ ἰσχύν· ὅθεν παύει οὕσα νομοθετικὴ Ἐξουσία καὶ ἐπομένως παύουσιν ὄντες Νόμοι τὰ ψηφίσματα τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας· ἡ δὲ δικαστικὴ Ἐξουσία, ἐφαρμοζούσα τοιαῦτα ψηφίσματα, παύει οὕσα νόμιμος δικαστικὴ Ἐξουσία.

4. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ τὸ καθ' ἑαυτὸ ἄκυρον ἀντισυνταγματικοῦ Νόμου, καθὼς ἀντιβαίνοντος εἰς ἐπικρατέστερον νόμον. Ἀλλὰ τὸ ἄκυρον δύναται νὰ παραχάγῃ ἔγκυρα ἀποτελέσματα; Οὐχὶ μόνον ἡ νομικὴ ἐπιστήμη ἐπιτάσσει τὴν ἀποφαστικὴν λύσιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, ἐνεγκοῦσα ἀπὸ τῶν ἀρχαιστῶν ῥωμαίων χρόνων τὸ γνωστότατον ἄξιωμα «quod nullum est, nullum produci efficitur», ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ λογικὴ ὑπαγορεύει αὐτήν. Μὴ ἔχοντων δὲ ἔγκυρον ἀποτέλεσμα τῶν ἀντισυνταγματικῶν Νόμων, καὶ διὰ τούτο δικαιουμένων ν' ἀρνηθῶσι τὴν εἰς τοιοῦτους Νόμους ὑπακοὴν τῶν Πολιτῶν, δὲν παραβιάζει τὸ νομικὸν τοῦτο ἄξιωμα ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία, καταναγκάζουσα διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς τοὺς Πολίτας εἰς τὴν ὑπακοήν;

5. Πάντων τῶν Συνταγμάτων τὸ ἀκροτελεύτιον ἄρθρον ἀφιερῶσι τὴν τήρησιν τοῦ Συντάγματος εἰς τὸν πατριωτικὸν τῶν Πολιτῶν. Πολῖται δέ, καὶ Πολῖται σπουδαῖοι, ἐντεταλμένοι μάλιστα σπουδαίαν λειτουργίαν, εἶναι καὶ οἱ Δικασταί. Πῶς δὲ δύνανται οἱ Δικασταί

νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν μεγαλόφρονα πρόσκλησιν τοῦ Ἑθνους εἰς τήρησιν τοῦ Συντάγματος, ἐφαρμόζοντες Νόμους ἀντιβαλλόντας εἰς τὸ Σύνταγμα;

Φρονούμεν, ὅτι διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀρκούντως διατρανοῦται τὸ δικαίωμα, ἡ υποχρέωσις μάλιστα τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας, εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ κύρους τῶν ἀντισυνταγματικῶν οὐσιαστικῶς Νόμων. Εὐτυχῶς τὸ φρόνημα ἡμῶν τοῦτο ὑποστηρίζεται καὶ ὑπὸ τῆς αὐθεντίας τῶν σπουδαιοτέρων ἀλλοδαπῶν δημοσιολόγων. Δὲν μνημονεύομεν τοὺς Ἀμερικανούς συγγραφείς, ὁμοθυμαδὸν ἀποφαινομένους ταῦτά, διότι ἐν Ἀμερικῇ ἰσχύει ἡ παρ' ἡμῶν ὑποστηριζομένη ἀρχὴ δύναμις ῥητῆς διατάξεως τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ Συντάγματος. Παρατρέχομεν τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, ὅπου, εἰ καὶ τὸ Κοινοβούλιον ἔχει συντακτικὴν ἐξουσίαν, ἐπομένως πᾶς Νόμος εἶναι κατ' ἀνάγκην συνταγματικός (τὴν οὐσίαν), οὐχ ἥττον, καθὰ τοῦλάχιστον βεβαίῳ ὁ Λαβουαῖ, ἐπεκράτησε, κατὰ παράδοξον ἀλλὰ σώτειραν δικαστικὴν ἔξιν, ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀρνεῖσθαι τὴν ἐφαρμογὴν Νόμων, ἀντιβαίνοντων εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ καὶ δικαστικά προηγούμενα, ἃ ἡ δημοσία συνείδησις υἱοθέτησε· περιοριζόμεθα δὲ εἰς τοὺς κυριωτέρους Γάλλους καὶ Γερμανοὺς συγγραφείς.

Ἐν Γαλλίᾳ οὐχὶ κατὰ τὰ τελευταῖα πρόσφατα ἔτη, καθ' ἃ ἤρξαντο εὐτυχῶς εἰσχωροῦσαι αἱ ἀγγλικαὶ καὶ ἀμερικανικαὶ ἰδέαι εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἀλλὰ πρὸ ἐβδომήκοντα ἐξ ὧν ἐτῶν, ὁ J. D. Meyer ἐν τῇ σπουδαιότατῃ αὐτοῦ συγγραφῇ «Esprit, origine et progrès des institutions judiciaires des principaux pays de l'Europe» ἐγνωμάτευσεν ὅτι εἶναι ἀρμόδια τὰ Δικαστήρια εἰς τὸ ἐλέγχειν τὸ τε οὐσιαστικὸν καὶ τυπικὸν κύρος τῶν Νόμων. «Ἐκ τῶν ἄνω τεθεισῶν ἀρχῶν ἔπεται», λέγει ὁ Meyer, «ὅτι

»ὁ Δικαστὴς δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἐξωτερικὴν δύναμιν παντὸς νόμου, ὅστις παρουσιάζεται αὐτῷ ὡς ὑποχρεωτικός, εἰ καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ ἐσωτερικὸν κύρος αὐτοῦ, εἰ μὴ «καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ἰδιωτῶν. Πᾶν Δικαστήριον, οὐ ἐνώπιον προβάλλεται Νόμος τις, Κανονισμὸς ἢ Διάταγμα, ὁφείλει νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ὑπαρξιν, δηλονότι νὰ ἐρευνήσῃ, ἂν ἡ διάταξις αὐτοῦ ᾖ ἀληθής, ἂν ἀπορρέῃ ἀπὸ τῆς ἀρμοδίας Ἐξουσίας, ἂν κατηρτίσθῃ κατὰ τοὺς εὔτους καὶ ἡθικά, τὰ ἀνγεγραμμένα αὐτῇ, εἰ καὶ ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ τοῦ φέρειν κρίσιν ὕπεναντι περὶ τῶν χρησίων ἢ βλαπτικῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα δύναται νὰ παραγάγῃ». [Esprit, origine κτλ. βιβλίον VIII κεφ. 2 σελίς 57 τοῦ Ε'. τόμου, κατὰ τὴν ἐκδόσιν τοῦ 1823]. «Ἐπεὶ δὲ σαφέστερον καὶ κατηγορητικώτερον ἐκφέρει τὴν γνώμην αὐτοῦ κατωτέρω [βιβλίον VIII κεφ. 12, ἐν ὑποσημείωσει τῆς σελίδος 202 τοῦ τόμου Ε'.] «Τὸ Δικαστήριον», γράφει, «ὅπερ, πρὶν ἢ ἐφαρμοσθῇ διάταξις, ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς Ἐξουσίας, ἐξετάζει ἐν αὐτῇ ἢ κατὰ τὴν ἀρμοδίαν, καὶ εἰ ἡ διάταξις κατηρτίσθῃ καθ' ὅσον ἀπαντᾷ τοὺς συνταγματικοὺς εὔτους, διατρανοῖ διὰ τῆς πράξεως αὐτοῦ ἐκείνης τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ εἰς τοὺς πρῶτους Νόμους τῆς Πολιτείας». Τὴν αὐτὴν γνώμην περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας ἀποφαίνεται καὶ ὁ ἄλλοτε καθηγητὴς τῆς πολιτικῆς οικονομίας καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου ἐν Παρισίοις A. Cherbuliez ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τοῦ πονήματος αὐτοῦ Théorie des garanties constitutionnelles [σελ. 65—66]. «Ὁ δικαστικός ἐλέγχος δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐν πρῶτοις», λέγει ὁ Cherbuliez, «εἰς τὰς νομοθετικὰς πράξεις. Ὅσκις τὸ νομοθετικὸν βῶμα δὲν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Πολιτεύματος ἢ δικαίωμα περιωρισμένα ὡς

πρὸς τὴν ὕλην, ἣ ὑποτεταγμένα ἐν εἰδικαίᾳ περιπτώσει εἰς τινὰς εἰδικούς τύπους, τὰ Δικαστήρια δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν ἐντολὴν ν' ἀγρυπνώσιν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ὁρίων τούτων ἢ τῶν τύπων τούτων, ἀρνούμενα τὴν ἐφαρμογὴν παντὸς ἐναντίου νόμου. Ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις λ. χ. τὰ νομοθετικὰ σώματα [les Legislatures] οὐδὲν κέκτηνται τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφίζειν νόμους συντακτικούς, καὶ τὰ Δικαστήρια εἶναι ἐντεταλμένα νὰ ἐλέγχωσιν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην, ἀρνούμενα τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Νόμων, οἵτινες ἤθελον ἐπενέγκει προσβολὴν εἰς τὸ Σύνταγμα. Τὰ Δικαστήρια κέκτηνται τὴν ἀποστολὴν ταύτην, καὶ ὁσάκις δὲν ἀπενεμήθη εἰς αὐτὰ ρητῶς; Ἀναμφισβητήτως ναί· διότι Νόμος, ἀνόμως ἢ ἀναρμοδίως σκευασθεὶς, δὲν εἶναι ἀληθὴς Νόμος, τὰ δὲ Δικαστήρια δὲν ὀφείλουσι νὰ ἐφαρμόζωσιν ἢ μόνον τοὺς ἀληθεῖς. Ὁ Félix Berrat-Saint Prix, ἀξίος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ υἱός, ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ *Théorie du droit constitutionnel* κτλ., ἐκδοθείσῃ ἐν τοῖς ἔτεσι 1851—1853, ἀποφαίνεται ἐπίσης, ὁμογενῶν κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι «Νόμος ἀντιβαίνειν εἰς τὸ Σύνταγμα δὲν ἔχει ὑποχρεωτικὴν ἰσχύν»· οὐδ' ἢ μὲν ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία ὑποχρεοῦται νὰ μὴ ὑπακούῃ αὐτῷ ποσῶς, εἰ δὲ δικαστικὴ νὰ δικάσῃ συμμόρφως πρὸς τὸ Σύνταγμα». [Théorie κτλ. σελ. 346 § 725]¹. Ἄλλ' ἐν ἐκτάσει καὶ πειστικώτατα πρὸ πάντων ὑποστηρίζει τὸ ἀρμόδιον τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ κύρους τῶν Νόμων ὁ διάσημος πολιτειολόγος Laboulaye ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῆς ἱστορίας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ἔνθα πραγματεύεται περὶ τοῦ

ἀμερικανικοῦ Πολιτεύματος (δεκάτῃ ὁδῷ μαθήματι). Ὀλίγους ἐκ τῶν εὐφραδῶν αὐτοῦ λόγων νομιζόμεν πρέπον παραθέσωμεν ἐνταῦθα. «... Διὰ τοῦτο τοῦ ἐπιχειρήματος (γινόμενης δηλ. σπαστῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναρμοδιότητος τῶν Δικαστηρίων), τί εἶναι τὸ Σύνταγμα; Ἀπλὴ λέξις. Δὲν ὑπάρχει διάταξις τοῦ Συντάγματος μὴ ἀπαρτίζαστος νομοθετικῶς. Τὸ Σύνταγμα κηρύσσει, ὅτι ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία ἐστὶ σεβαστὴ, ὅτι οὐδεὶς ἀφαιρετὸς τῶν φυσικῶν αὐτοῦ Δικαστῶν, ὅτι οἱ κατηγορούμενοι δικάσθησονται ὑπὸ ὁρκωτῶν. Ἐλευσεται ὅμως στιγμὴ τις ἀνωμαλίας καὶ συνταχθήσεται Νόμος, ἀποστελεῖν τοὺς Πολίτας ἐνώπιον τῶν στρατιωτικῶν Ἐπιτροπῶν. Ἀπευθυνθήσονται (οἱ Πολίται) εἰς τὴν Δικαιοσύνην, τὸ Σύνταγμα ἔχοντες ἐπὶ χεῖρας· ἀλλὰ τὰ Δικαστήρια ἀποφανθήσονται, ὅτι δὲν γνωρίζουσιν τὸν Νόμον. Ἐνταῦθεν προήλθεν ἡ μικρὴ τιμὴ, ἣν πρὸς τὰ Σύντάγματα διατελοῦμεν ἔχοντες. Γινώσκουμεν, ὅτι τὴν ἐπιούσαν τῶν ἐπαναστάσεων παρασκευάζουσιν ἡμῖν Σύντάγματα, δι' ὧν ὑποχνοῦνται ἡμῖν τὸ πᾶν· ἀλλ' οἱ Νόμοι οὐδὲν προσφέρουσιν ἡμῖν καὶ οἱ Νόμοι δὲν μεταβάλλονται. Ἀμα ἐπελθούσης τῆς στιγμῆς τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Συντάγματος, εὐρίσκει τις τοὺς Νόμους τούτους μετατῆς τοῦ Συντάγματος καὶ τῆς Δικαιοσύνης». Ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ, εἰ καὶ τὰ Σύντάγματα εἶναι μοναρχικώτατα, πολλὰ δὲ τούτων (ὡς θέλομεν παρατηρήσει κατωτέρω, πραγματευόμενοι περὶ τοῦ δευτέρου ἰδίου ζητήματος) ρητῶς καθ' ἑαυτοὺς τὸ ἀναρμόδιον τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας, πλείστοι συγγραφεῖς συνήγαγον ὑπὲρ τῆς γνώμης ἡμῶν. Ἀφ' ἧς δὲ ὁ περιδόξος ἐν Ἐιδελβέργῃ Καθηγητὴς Mohl, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐμβριθοῦς πάλης δύο διακεκριμένων πολιτειολόγων

¹ Βλέπε τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος καὶ σελ. 696 § 1429.

πρὸς τοῦ βελγικοῦ ἰδίως Συντάγματος συζητούντων, τοῦ Φαίδερ καὶ τοῦ Βερλάν, ἐπραγματεύθη περὶ αὐτοῦ δι' ἰδιαιτέρας ἐκτενοῦς διατριβῆς (περιεχομένης ἐν τῷ Staats Recht Voelkerrecht und Politik) καὶ δι' ἰσχυροτάτων καὶ λογικωτάτων ἐπιχειρημάτων ἔλυσε αὐτὸ ὑπὲρ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Δικαστηρίων, δὲν ὑπάρχει σχεδὸν Γερμανὸς πολιτιολόγος ὑποστηρίζων τὴν ὑποχρέωσιν τῶν Δικαστηρίων εἰς τὴν ἐφαρμογὴν Νόμων, ἀντιβαίνοντων οὐσιαστικῶς εἰς τὸ Σύνταγμα.

Β'. Ἀλλ' εἶναι ὑποχρεωτικοὶ διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν Νόμοι αντισυνταγματικοὶ κατὰ τὴν γένεσιν αὐτῶν ;

1) Κατεδείξαμεν ἄνωτέρω, ὅτι ἡ μόνη ἐγγύησις κατὰ τῆς νομοθετικῆς παραβίασεως τοῦ Συντάγματος διὰ τῆς ψηφίσεως οὐσιαστικῶς αντισυνταγματικῶν Νόμων εἶναι ἡ ἐγγύησις τοῦ μὴ ὑποχρεωτικοῦ τῶν τοιοῦτων νόμων διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι καὶ ἄνευ τῆς ἐγγυήσεως ταύτης, δὲν εἶναι ἀείποτε λίαν εὐχέρης ἡ ψήφισις Νόμων, ἀντικειμένων εἰς τὸ γράμμα τοῦ θεμελίου Νόμου, διότι δὲν εἶναι λίαν εὐχέρης ἡ ἐπὶ τοιοῦτον ὑποδούλωσις τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν Ἐξουσίαν, ὥστε ν' ἀποτολμηθῇ ἡ ὑπ' αὐτῶν κατάργησις ῥητῶν τοῦ Συντάγματος διατάξεων. Ὅθεν κατὰ τῶν αντισυνταγματικῶν προθέσεων τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας δύναται, μέχρι τινὸς σημείου τοῦλάχιστον, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φραγμὸς, καὶ αὐτὴ ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία, ἐν εἰς μάλιστα Ἐπικρατείας ἐπικρατεῖ ζωὴν δημοσίων φρόνημα, ἡ δὲ εἰς τὰς ἐκλογὰς ἐπέμβασις καὶ ἡ ἐξαγορὰ τῶν βουλευτικῶν συνεδρήσεων οὐδενεργεῖται ὑπὸ ἐπιτηδεύων Νόμων ἢ ὑπὸ τοῦ ἀνεξαρτήτου φρονήματος τοῦ Λαοῦ. Τιθεμένης ὁμῶς τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ Δικαστὴς ὀφείλει τυφλῶν ὑπακοὴν εἰς πάντα ὀρισμὸν, παρασταζόμενον αὐτῷ ὡς Νόμον, φέροντα

δὴλ. μόνον τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τοῦ Νόμου, ἐκλείπει καὶ αὐτὴ ἡ ἀσθενὴς ἐγγύησις ὅτι, ἀντιτασσομένης τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας εἰς τὰ βουλευόμενα τῆς ἐκτελεστικῆς, δὲν θέλουσι ψηφισθῇ αντισυνταγματικοὶ τὴν οὐσίαν Νόμοι. Ὅθω δὲ ἡ ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία γίνεται ἀπόλυτος κύριος τῆς τύχης τοῦ ἔθνους. Τὸ Σύνταγμα ὁμῶς, καθιερώσαν τὰ ὅρια τῶν διαφορῶν Ἐξουσιῶν, ἠθέλησεν οὐχὶ νὰ περιστείλῃ τὴν δύναμιν τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων, καθ' ὧν δύναται νὰ μετέλθῃ τὰς προνομίας αὐτῆς ἡ ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία, ἢ, ἔτι μᾶλλον, τῆς πάντῃ ἀνεπιφύβου δικαστικῆς Ἐξουσίας, ἀλλ' ἀκριβῶς νὰ περιορίσῃ τὴν δύναμιν τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας, ἥτις μόνη εἶναι ἐπίφοβος, διότι μόνη ἔχει εἰς χεῖρας αὐτῆς πάντα τὰ πρὸς διαφθορὰν μέσα (παράσημα, βαθμούς, θέσεις, χρήματα) καὶ μόνη διατελεῖ ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλῃς ὑλικῆς δυνάμεως. Διὰ τῆς καθιερώσεως ὁμῶς τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ Δικαστὴς ὀφείλει τυφλῶς νὰ ἐφαρμόζῃ πάντα Νόμον, δημόσιευθέντα ὡς τοιοῦτον, μηδενίζονται ἡ τε νομοθετικὴ καὶ δικαστικὴ Ἐξουσία, καὶ μεταβάλλεται εἰς χάρτην ἄγραφον ὁ θεμέλιος Νόμος. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ υποθέσει, ὅτι δὲν ὑπάρχει φόβος τῆς ψηφίσεως οὐσιαστικῶς αντισυνταγματικῶν Νόμων, (ἐκλείπει δὲ βεβαίως ὁ τοιοῦτος φόβος, ἂν γίνῃ παραδεκτὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ διὰ τὰ Δικαστήρια ἀκύρου τῶν οὐσιαστικῶς αντισυνταγματικῶν Νόμων), μὴ γινομένης δεκτικῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνυποχρεώτου τῶν Δικαστηρίων καὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν αντισυνταγματικῶν τὴν γένεσιν Νόμων, δὲν ὑπάρχει ὁ λίαν σπουδαῖος φόβος μὴ ἐπιβληθῶσιν ὑπερβολικοὶ φόροι, μὴ αὐξηθῶσιν ὑπερμέτρως τὰ βάρη τοῦ Λαοῦ, μὴ διαταχθῶσιν ἄλλα ὄλογα ἢ ἄτοπα, διὰ Νόμων, μὴ ἐψηφισμένων ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας πλήρους καὶ καθ' ὅδε ὁρους ὀρίζει τὸ σύνταγμα ; Πασίγνωστον

διατελεῖ, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ νομοθετεῖν εἶναι τὸ σπουδαιότατον καὶ τὸ δυσκολώ-
 ταιον πάντων, οὐ μόνον διότι ἀπαιτεῖ
 ἀγαθὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ διάνοιαν
 ἰσχυράν καὶ πεπωτισμένην, καὶ γνώσιν
 βαθεῖαν τοῦ δικαίου, τῆς ἱστορίας, τῆς
 πολιτικῆς, τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἐθί-
 μων τοῦ Λαοῦ κτλ. Διὰ τοῦτο δὲ τὰ πο-
 λιτεύματα, ἐν ᾗ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξου-
 σίαν ἀπένειμαν εἰς μόνον τὸν Βασιλέα,
 ὅστις μάλιστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶναι
 ἐκλελεγμένος, ἀποκτῶν τὸ ἄξιωμα αὐτοῦ
 διὰ μόνης τῆς γεννήσεως, ἣ εἰς πρόεδρον
 ἐκλεγόμενον κατὰ μικρὰ χρονικὰ δια-
 λείμματα, τὴν δικαστικὴν εἰς ὀλιγοπρό-
 σωπα δικαστικὰ Σώματα, καταρτιζόμενα
 διὰ διορισμοῦ ἢ ἐκλογῆς ὑπὸ Σωμάτων
 ἄλλων, εἰ καὶ ἀμφοτέραι αἱ Ἐξουσίαι
 αὗται οὐχ ἦττον τῆς νομοθετικῆς ἀντι-
 προσωπεύουσιν τοὺς Λαοὺς, τὴν νομοθετι-
 κὴν ἀπένειμαν 1) μὲν εἰς ἓν ἢ δύο πο-
 λυμελῆ ἀντιπροσωπικὰ Σώματα ἐκλεγό-
 μενα ἀμφοτέρω, ἢ τὸ ἐν τοῦλάχιστον,
 ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Λαοῦ, 2) δ' ἔδωκαν
 τὸ δικαίωμα τῆς κυρώσεως ἢ ἀρνησικυ-
 ρίας εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκτελεστικῆς
 Ἐξουσίας· 3) δὲ τὰ πλεῖστα τούτων ἐ-
 κάλεσαν εἰς συνδρομὴν τῆς νομοθετικῆς
 Ἐξουσίας καὶ ἕτερα Σώματα γνωμοδο-
 τικὰ ἐξ εἰδικῶν ἀνδρῶν συγχροτούμενα.
 Ἀλλ' οὔτε τὴν ἐγγύησιν τῆς ὑπὸ πολ-
 λῶν Σωμάτων καὶ προσώπων ἐνασκή-
 σεως τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας ἐθεώρη-
 σαν ἐπαρκῆ εἰς τὴν πρέπουσαν ἐκπλή-
 ρωσιν τῶν νομοθετικῶν καθήκόντων· διό,
 πλὴν αὐτῆς καθιέρωσαν καὶ τὴν σπου-
 δαίαν ἐγγύησιν ρητῶν ὄρων καὶ διατυ-
 πώσεων, καθ' ἃς μόνον δύνανται ἐγκύ-
 ρως νὰ ψηφίσωσι Νόμους τὰ νομοθετικὰ
 Σώματα. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν τὸ ἐλληνι-
 κὸν Σύνταγμα τοῦ 1864 ἐθέσπισε τὴν
 δημοσιότητα τῶν βουλευτικῶν συνεδριά-
 σεων, τὴν κατ' ἄρθρον ψηφοφορίαν τῶν
 νομοσχεδίων, τὴν τρις κατ' ἐπανάληψιν

ἐν τρισὶ διαφόροις συνεδριάσεσι ψηφο-
 ρίαν τῶν νομοσχεδίων κτλ. Καθιέρω-
 νης ὅμως τῆς ἀρχῆς, ὅτι διὰ τὴν νο-
 μιστικὴν Ἐξουσίαν εἶναι ὑποχρεωμένοι
 πάντες οἱ φέροντες τὸ ἐξωτερικὸν ἐπι-
 θλημα τοῦ Νόμου, εἴτε προῆλθον ἐκ
 τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας καὶ ἐτηρέρη-
 σαν αἱ ἐν τῷ Σύντάγματι ἀναγεγραμμέ-
 ναι διατυπώσεις, εἴτε οὐ. ἢ πρόνοια τοῦ
 Συνταγμάτου περὶ τῆς συντάξεως τοῦ
 πόντων καὶ καταλλήλων Νόμων μνησ-
 ζεται ὅλως, παρέχεται δὲ εἰς μὲν
 νομοθετικὴν Ἐξουσίαν ἡ δύναμις τοῦ
 προθύλως μεταβάλλειν τοὺς καλῶς
 χοντας κειμένους Νόμους, ἢ τὸ ἐπὶ τὸ
 ρον, εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν Ἐξουσίαν
 μέσον τοῦ νοσιφίεσθαι σύμπασαν τὴν
 νομοθετικὴν Ἐξουσίαν καὶ ἐπιβάλλειν
 Νόμους σκληροὺς καὶ βαρεῖς, ἢ αὐτοὺς
 καὶ παραλόγους. Ἀλλὰ τοιαύτην τὴν
 ἀρχήν, ἐκμηδενιστικὴν ὅλως τῶν θε-
 λιωδῶν Νόμων, δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον
 ἡμῖν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐσκόπευον
 καθιερῶσαι οἱ συντάκται αὐτῶν
 θεμελιωδῶν Νόμων.

2) Καὶ ἀνωτέρω διετάθημεν, ὅτι
 τοῦ ἀκύρου νόμου δὲν δύνανται νὰ πα-
 ῖναι ἐλθῶσιν ἐγκυρὰ ἀποτελέσματα· ἐγκυρὰ
 ἀποτελέσματα προέρχονται, εἰάν θεωρη-
 θῶσι τὰ Δικαστήρια ὑπόχρεα νὰ ἐφαρ-
 μόζωσιν αὐτούς. Ἀλλ' οἱ κατὰ παράβασιν
 τῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος ψηφί-
 σάντες Νόμοι εἶναι ἄκυροι : Ἐτέρωθεν
 ρήμασιν, ἢ παραβίαις συνταγματικῶν
 ρητῶν διατάξεων παράγει ἄκυρότητα.
 Δικονομικὸς κανὼν, γνωστὸς εἰς πάντας
 τοὺς ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ γευσσάμενους τῶν
 νομικῆς ἐπιστήμης, ὑπάρχει, ὅτι ἡ ἀ-
 ρότης λαμβάνει χώραν, οὐχὶ μόνον ὅταν
 ὁ Νόμος διατάσσῃ αὐτὴν ρητῶς,
 καὶ προσέτι ὅπου ἡ παραλειφθεῖσα δια-
 τικὴ ἀποβλέπει πρὸς οὐσιώδες μέρος τῆς
 πράξεως· τοιοῦτο δὲ θεωρεῖται ὑπὸ τῶν
 δικονομολόγων πᾶν ἀναγκαῖον τῆς πρά-
 ξης.

ζῶς στοιχείον. Ὁ Boncenne [ἐν τῷ δι-
κονομικῷ αὐτοῦ συγγράμματι σελ. 274]
ῤῥητῶ λέγει, ὅτι ἡ ἀκυρότης αὕτη [ἢ ἐκ
τῆς παραλείψεως οὐσιωδούς μέρους τῆς
πράξεως] οὐδ' ὅλως ἐστὶν ἀναγκαῖον νὰ
ῤῥῆται ἐγκυρεσθῆναι εἰς τὰς πλάκας τοῦ
Νόμου· αὕτη ἔγκυρεται ἐν τῇ φύσει τῶν
πραγμάτων, ὡς ἀκαρπὸν ἐπακολούθημα.
Ἄλλ' ἀναγκαῖα τῶν νομοθετικῶν συνεδρι-
άσεων στοιχεῖα εἶναι οὐχὶ μόνον ἡ νόμιμος
τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων ἀπαρτία, ἀλ-
λὰ καὶ πᾶσαι αἱ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος
ῤῥητῶς ὀριζόμεναι διατυπώσεις, ὡς φέρ' εἴ-
παιν ἡ δημοσιότητα τῶν συνεδριάσεων·
ἀναγκαῖον δὲ τῆς πρὸς κατασκευὴν Νό-
μου πράξεως ἡ ψηφοφορία τρίς κατ' ἐπα-
νάληψιν εἰς τρεῖς διαφόρους ἡμέρας ἐκά-
στου ἄρθρου τοῦ Νόμου. Ὅθεν, ἐφαρμο-
ζομένου τοῦ κοινοτάτου τοῦτου δικονομι-
κοῦ κανόνος, Νόμος ψηφισθεὶς ἐν μὴ νο-
μίμῳ ἀπαρτίᾳ, ἢ ἐν μὴ δημοσίᾳ συνε-
δριάσει, ἢ μὴ ψηφοφορηθεὶς τρίς κατ'
ἄρθρον, δὲν εἶναι ἔγκυρος. Τὸ Ρωμαϊκὸν
Δίκαιον κυροῖ περὶ τοῦτου τὸν κανόνα.
«Μηδὲν παρὰ τὴν τῶν Νόμων ἔννοian πρα-
ττέον ἐρρώσθω, ἀλλ' ἄχρηστον ἔστω, κἂν
ἢ μὴ τοῦτο εἰδικῶς ὁ νομοθέτης ἐπήγα-
γεν». Οἱ δὲ Ρωμαῖοι νομικοὶ κατεσκεύα-
σαν τὸν πρὸς αὐτὸν συνεχόμενον κανόνα,
«factum contra legem prohibitoriam
ipso jure nullum est, si tamen lex
alia poenam addit aut imponit non
inducitur nullitas». Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν
κανόνα παραρτᾶται τῇ εἰρημένῃ ἀρχῇ,
ὅτι ἀπαγορεύει νόμου, συνεπαγομένη
ἄλλην ὠρισμένην ποινὴν, δὲν ἐπιφέρει
ἀκυρότητα [blâme Carré les lois de la
procédure civile par Chauveau VI
530]. Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ διατάξεις τοῦ
Συντάγματος εἶναι ἀπαγορευτικαί, πα-
σῶν δὲ τῶν τὴν ἐνέργειαν τῆς νομοθετι-
κῆς Ἐξουσίας ρυθμιζουσῶν διατάξεων
ἡ παραβίασις οὐδεμίαν ἐπάγει ποινὴν.
Ἄρα ἡ παραβίασις τῶν διατυπώσεων,

ὡς ἀναγράφει τὸ Σύνταγμα εἰς τὴν νομο-
θετικὴν ἐνέργειαν, ἐπιφέρουσιν ἀναγκαίως
τὴν ἀκυρότητα τῶν πράξεων, δι' ὧς ἐ-
θεσμοθετήθησαν, ἤτοι τῶν νόμων τῶν
κατὰ παράβυσιν αὐτῶν κατασκευασθέν-
των. Ἄν δὲ ἡ παραβίασις τῶν περὶ τὸν
τύπον τῶν ἀπλῶν διαδικαστικῶν πρά-
ξεων ἀναγραφόμενων διατυπώσεων ἐπιφέ-
ρῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἀκυρότητα τῶν
πράξεων τοῦτοιον, πολλῶ μᾶλλον ἡ πα-
ραβίασις διατυπώσεων οὐσιωδῶν τοῦ Συν-
τάγματος, ἐγγυωμένων τὴν νόμιμον καὶ
προσήμεναι ἐκάστης Ἐξουσίας ἐνέρ-
γειαν. Τὸ Σύνταγμα εἶναι ὁ ἀνώτατος
Νόμος, ἐξ οὗ ἀρύνονται οὐχὶ μόνον τὴν
ἰσχὺν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρον τῆς
ἰσχύος αὐτῶν πᾶσαι αἱ Ἐξουσίαι· τὸ δὲ
μέτρον τῆς ἰσχύος αὐτῶν ὀρίζεται καὶ
διὰ διατυπώσεων, ὧν ἐπιδίδδει τὴν ἐ-
φαρμογὴν. Ὅθεν, ἂν ὑπερβῇ τὸ ὠρισμέ-
νον αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος μέτρον
τῆς ἰσχύος αὐτῆς Ἐξουσία τις, δὲν ἀρύ-
εται κατὰ τοῦτο τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἐκ
τοῦ Συντάγματος· ἐπομένως ἡ ἰσχὺς αὐ-
τῆς εἶναι ἰσχύς, ἐδραζομένη ἐπὶ τῆς
βίας, παράνομος, καὶ ἐπομένως ἄκυρος.
Ἄλλ' ἄκυροι ὄντες, δὲν δύνανται, ὡς
ἔρρηθῃ, νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ὑπὸ τῶν δι-
καστηρίων.

Ἄν δὲ παντὸς ἀντισυνταγματικοῦ τὴν
γένεσιν Νόμου ὀφείλῃ ν' ἀρνηθῇ τὴν
ἐφαρμογὴν ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία, πολλῶ
μᾶλλον Νόμων, μὴ ψηφισθέντων ὑπὸ
τῆς Βουλῆς ἢ μὴ κυρωθέντων ὑπὸ τοῦ
Βασιλέως, δηλονότι μὴ ἀπορρυσάντων
ἀπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς νομοθετικῆς Ἐ-
ξουσίας. Οἱ Νόμοι οὗτοι, ἢ μᾶλλον τὰ
δημοσιεύματα ταῦτα, οὕτε Νόμοι κἂν,
ἔστω καὶ ἀντισυνταγματικοί, δύνανται
νὰ κληθῶσι· διότι νόμοι καλοῦνται οἱ
ὀρισμοί, οἱ κατασκευασθέντες ὑπὸ τῆς
νομοθετικῆς Ἐξουσίας· ἡ νομοθετικὴ δ'
Ἐξουσία ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ συνόλου
τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων· οὐδεὶς δὲ

ἀρνεῖται ὅτι ὁ Δικαστὴς ὀφείλει, καλούμενος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ὁρισμοῦ τινος, νὰ βεβαιωθῇ ἂν οὗτος ἦναι πράγματι Νόμος.

Οἱ ἀντιγινωμονοῦντες ἰσχυρίζονται, ὅτι οἱ Πολῖται πάντες, ὅθεν καὶ οἱ Δικασταί, μαυθάνουσι τὴν ὑπαρξίν Νόμου τινὸς ἐκ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ· ἐπομένως ὀφείλουσι νὰ θεωρῶσιν ὡς Νόμον πάντα νομίμως δημοσιευθέντα ὁρισμὸν, ὅπως ἀσχετῶς πρὸς τὸ ζήτημα ἂν ἐψηφίσθη ἢ μὴ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας (βλ. Kaltenborn, εἰσαγωγὴ εἰς τὸ συνταγματικὸν Δίκαιον, § 40 ἔκδοσις 1863). Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος εἶναι προδήλως ἐσφαλμένος. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ Νόμοι, καίτοι πλήρως κατηρητισμένοι, ἀποκτῶσιν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν μόνον διὰ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν· διὰ τοῦτο δὲ ῥητῶς ὀρίζεται ὑπὸ τῶν τὴν δημοσίευσιν τῶν Νόμων ὁρίζοντων ἄρθρων τῶν διαφόρων ἀστικῶν Νόμων ἢ προθεσμία, ἀφ' ἧς ἄρχεται ἡ ὑποχρέωσις τῶν Πολιτῶν εἰς τὴν πρὸς τοὺς Νόμους ὑπακοήν. Ἀλλ' εἶναι ὅπως παράλογον νὰ συμπεράνωμεν ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία ὑποχρεοῦται νὰ θεωρῇ ὡς Νόμον πάντα νομίμως δεδημοσιευμένον ὁρισμὸν· διότι ἄλλο ἢ ὑποχρεωτικὴ ἰσχὺς ὑπάρχοντος Νόμου, εἰς ἣν ἀφορᾷ ἡ δημοσίευσις, καὶ ἄλλο ἢ ὑπαρξίς Νόμου, ἥτις προσαπαιτεῖ τὴν συνδρομὴν ἀπάντων τῶν νομοθετικῶν στοιχείων. Τὴν ἐναντίαν ἀρχὴν ἀσπαζόμενοι, καταβιάζομεν τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν εἰς ἀπλοῦν ἐκτελεστικὴν τῶν διαταγῶν τῆς ἐπιτετραμμένης τὴν δημοσίευσιν τῶν Νόμων Ἀρχῆς, διπερ ἄτοπον, ῥητῶς ὁριζομένου, ὅτι πᾶσαι αἱ Ἐξουσίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Ἐθνους, ὅθεν καὶ πᾶσαι εἶναι ἰσῆγοροι καὶ ὁμότιμοι.

Ἄλλοι δημοσιολόγοι διετάθησαν, ὅτι δὲν ὀφείλει μὲν νὰ σταματήσῃ ὁ Δικαστὴς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς δημοσιεύσεως

τοῦ Νόμου, διότι πιθανὸν ἢ δημοσίευσιν νὰ ἦναι ψευδής, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξετάσῃ ἂν ὁ Νόμος φέρῃ τῷ ἔθνει τὴν βασιλικὴν κύρωσιν, οὐχὶ δὲ ἂν ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς, διότι ὁ ὅθεν τοῦτο ἀποδοκνύεται τρανῶς διὰ τῆς κυρώσεως. «Ὁ Δικαστὴς» λέγει ὁ Gerber, «λαμβάνει τὸν Νόμον, τῇ διαταγῇ τοῦ ἡγεμόνου καὶ δὲ ἡγεμῶν μαρτυρεῖ αὐτῷ (διὰ τὴν κυρώσεως), ὅτι ἡ συνταγματικὴ σύμπραξις τῆς Βουλῆς ἐπεγένετο. «Τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ ἀνωτάτου πολιτικοῦ ὀργάνου ὀφείλει ἐν πρώτοις νὰ σεβασθῇ ὁ Δικαστὴς, οὐδὲν δὲ δικαίωμα ἢ καθήκον ἔχει, παρῶν αὐτὴν ἐνταῖμα ἀτομικῶν ἀμφιβολιῶν, νὰ προβῇ εἰς ἀπερίοριστον κριτικὴν». Προχωρῶν δὲ περαιτέρω ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ἐπιτρέπει ἐνίοτε τὴν ἐξέτασιν, καὶ ἂν τῷ ὄντι ὁ Νόμος ἐψηφίσθη ὑπὸ τῶν Βουλῶν. «Ἡ δύναμις» λέγει αὐτοῦ ἡγεμονικῆς πτωσεως ἔχει τὰ ἐαυτοῦ ὅρια. Ἐάντι Βουλαὶ διισχυρίζονται, ὅτι ἡ ἰσχυριζομένη σύμπραξις τῶν Βουλῶν ἐν προηγήθῃ κανονικῶς. . . τότε ἡ αὐθεντικὴ ἐνέργεια τῆς βασιλικῆς μαρτυρίας ἔσται, διὰ τὸν Δικαστὴν, διὰ τῆς ἀντικειμένης αὐθεντίας τοῦ ἄλλου πολιτικοῦ ὀργάνου, καὶ οὖν τὸ πρῶτον ἀφίεται οὗτος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρίσιν. Οὐχὶ δὲ πάντοτε ἔχει χρεῖαν τῆς ἀντικειμένης αὐθεντίας τῶν Βουλῶν, ὅπως ἐξασθενίσῃ τὴν δύναμιν τῆς περὶ νομιμότητος ἐκείνης μαρτυρίας. «Ἄν οὗτος εὐρίσκη, ὅτι οὗτος ἀντιφάσει πρὸς πρόδηλα καὶ οὐσιώδη γεγονότα, καὶ πρὸς ἀναμφισβητήτους νομικὰς ἀρχάς, καὶ τότε ὑπάρχει περίπτωσις ἀνεξαρτήτου τοῦ ἐρεύνης, εἰς ἣν οὐχὶ μόνον ἔχει δικαίωμα, ἀλλὰ δύναμις τῆς εὐθύνης αὐτοῦ καὶ ὑποχρεοῦται.» [Βλέπε Gerber Ἰστορικὸν γράφημα συστήματος τοῦ γερμανικοῦ δημοσίου Δικαίου. 1865 σελ. 152 — 154]. Ἀλλ' ἐπιτραπῇ τῷ ἡμῖν νὰ εἰπωμεν, ὅτι εἶναι ἀυθαίρετος ἡ μέση γνώμη

ἀκολουθεῖ ὁ Gerber. Ἐάν, καθὼς αὐτός οὕτως λέγει, ὀλίγον ἄνωτέρω τῶν παρθεθέντων χωρίων, αὐτὸ Δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἐφαρμόσῃ μόνον τὸ ἀληθὲς Δίκαιον· διὰ τοῦτο δὲ ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετάσῃ, ἂν τὸ ἐπικαλούμενον διάταγμα ἦναι συνταγματικόν, ἢ ὁ ἐπικαλούμενος Νόμος ἀληθὲς Νόμος, ἢ μόνον ὑπὸ ψευδὲς πρόσχημα τοιοῦτον περιβεβλημένον δημοσίευμα, τίς δύναται νὰ περιορίσῃ τὸν Δικαστὴν εἰς τὴν ἐξέτασιν μόνον, ἂν περιβεβλητὴν τὴν βασιλικὴν κύρωσιν; Πρὸς κατάρτισιν νόμου ἀπαιτουμένης τῆς νομικοῦ συμπράξεως πάντων τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ὁ Δικαστὴς χρεὸς ἔχει νὰ βεβαιωθῇ, οὐχὶ μόνον ἂν ἐπῆλθε βασιλικὴ κύρωσις, ἀλλὰ καὶ ἂν συνέπραξαν τὰ λοιπὰ νομοθετικὰ Σώματα κατὰ τὸν νομίμον τρόπον. Οὐδεμίαν δὲ αὐθεντίαν παρέχει ἡ κύρωσις τοῦ ἡγεμόνος, οὐχὶ μὲν διότι ὁ ἡγεμὼν, κατὰ τὰ ἐπικρατήσαντα ἐν ταῖς ὄντως κοινοβουλευτικαῖς ἑκταταῖς εὐχαιρῶν καὶ δόγματι, μόνον συμβούλους ἔχων τοὺς Ὑπουργούς, ὀφείλει νὰ ὑπογράψῃ τοὺς ὑποβληθέντας αὐτῷ Νόμους καὶ Διατάγματα ὑπ' αὐτῶν, παρέχων εἰς αὐτοὺς πᾶσαν πίστιν, ἐπομένως πρόκειται οὐχὶ περὶ ἡγεμονικῆς μαρτυρίας, ἀλλὰ μαρτυρίας ἀπλοῦ κομματικοῦ Ὑπουργοῦ, οὐχὶ προσέτι, διότι ὅσον σεπτὴ καὶ ἂν θεωρηθῇ ἡ αὐθεντία τῶν ἡγεμόνων, οὐδέποτε εἶναι σεπτοτέρα τῶν διατυπώσεων τοῦ Συντάγματος, ὅπερ βεβαιεῖται ἐξ ἐλοκλήρου, ἀναδιδομένην εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν ἡγεμονικὴν μαρτυρίαν σεβασμοῦ (διότι οὕτως ὁ ἡγεμὼν δύναται νὰ σφραγίσθῃ ὅλην τὴν νομοθετικὴν Ἐξουσίαν), ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τῆς πωρώσεως ὁ Βασιλεὺς δὲν καλεῖται ὑπὸ τοῦ Συντάγματος νὰ πιστοποιήσῃ τὴν προεβλήσαν ἐπιψήφισιν ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, πολλῶν δὲ μάλλον τὸ ἔγκυρον τῆς ἐπιψηφίσεως τῶν

πρὸς κύρωσιν ὑποβληθέντων αὐτῷ νομοθετημάτων, ἀλλ' ἀπλῶς νομοθετεῖ καὶ οὕτως ὡς ἄλλο νομοθετικὸν Σῶμα, οὐτινος ἡ νομοθετικὴ ψῆφος εἶναι ἀναγκαία εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ Νόμου.

Ἄλλ' ἐν Γερμανίᾳ δικαίως μέχρι τινὸς δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ καὶ ἡ ἐναντία γνώμη, οὐ μόνον διότι ἀπαγορεύεται ῥητῶς τῇ δικαστικῇ Ἐξουσίᾳ τὸ ἐλέγχειν τὸ κύρος τῶν Νόμων κατὰ δύο ἐκ τῶν γερμανικῶν συνταγμάτων, τὸ αὐστριακὸν καὶ τὸ πρῶσσικόν (άρθρ. 106), ἀλλὰ διότι καὶ αὐτὰ τὰ μὴ καθιερούντα ὠρισμένως τοιαύτην διέταξιν λοιπὰ γερμανικὰ συντάγματα ἀναγνωρίζουσιν εἰς τὸν ἡγεμόνα τὴν κυριωτάτην καὶ εὐρυτάτην ἀντιπροσωπεῖαν τῶν Ἑθνῶν καὶ ἐξ αὐτοῦ θεωροῦσι πηγαζούσας πάσας τὰς λοιπὰς Ἐξουσίας, ἐπομένως καὶ τὴν δικαστικὴν.

Ἐν Ἑλλάδι δ' ὁμοίως, ὅπου ῥητῶς καθιεροῖ τὸ Σύνταγμα, ὅτι πᾶσαι αἱ Ἐξουσίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Ἑθνους καὶ ἀντιπροσωπεύουσιν ἐπομένως τὸ Ἔθνος ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῆς καθηκόντων ἐκάστη, νομίζομεν ὅτι δὲν ἔγχαρει ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία περὶ τοῦ δικαιώματος τῶν Δικαστηρίων εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τυπικοῦ κύρους τῶν Νόμων.

Ἐν Γαλλίᾳ, καθ' ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον γινώσκω, οὐδεὶς ποτε ἡμφισβήτησε τὴν ἀρχὴν τοῦ μὴ ὑποχρεωτικοῦ διὰ τὰ Δικαστήρια Νόμων, ἀντισυνταγματικῶν τὴν γένεσιν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ λέξει *Lois* § 186 ὁ Dalloz, παραθέτων σκέψιν τινὰ τῆς ἀπὸ 25 Μαΐου 1814 ἀποφάσεως τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας, καθ' ἣν «δὲν ἀνήκει εἰς τὸν Δικαστὴν νὰ κρίνῃ τὸν Νόμον, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἐφαρμόσῃ ἢ νὰ περιορίσῃ ὅπωςδήποτε ἐπὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, δι' οἷονδήποτε λόγον, ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἂν ᾖ ἡ ἐναντία αὐτοῦ, ὑποστηρίζει τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόφασις δὲν ἀφορᾷ

εἰς τὸ ζήτημα, ἂν οἱ ἀντισυνταγματικοὶ Νόμοι ἦναι ὑποχρεωτικοί, καὶ ὁ Δαλ-
λὸς δὲν ποιεῖται μνεῖαν τοῦ ζητήμα-
τος τούτου. Ἡ τε ἀπόφαισις καὶ ὁ Δαλ-
λὸς, ἀφορμὴν λαμβάνοντες ἐκ τοῦ ζητή-
ματος τῆς ἰσχύος ἀναδρομικῶν Νόμων,
ἀποφαίνονται ὅτι ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία
ὀφείλει νὰ ἐφαρμόζη τὸν Νόμον, ἀνεξε-
τάστως τοῦ καλοῦ ἢ κακοῦ τοῦ περιε-
χόμενου αὐτοῦ. Ἀλλὰ τίς ἀμφισβητεῖ
τοῦτο; Ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία, ὡς ὀρ-
θῶς παρατηρεῖ ὁ Meyer, αἰεὶ δούλη
αὐτοῦ Νόμου· ἐν τῇ αὐστηρᾷ ἐκτελέσει,
ἐν τῇ ἀκρίβειά τῃ ἐφαρμογῇ, ἐν τῇ
ἐντυφλῇ ὑπακοῇ εἰς τὰς θελήσεις τοῦ Νο-
μοθέτου ἔγκειται ἡ ἔδρα τοῦ Δικαστοῦ.
«Κεκλημένον ὄντος νὰ ρυθμίξῃ κατὰ τὸν
νόμον τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα, ὁ σεβα-
σμός πρὸς τὸν Νόμον τοῦτον ἀποτελεῖ
τὸ πρῶτιστον καὶ σημαντικώτατον τῶν
καθηκόντων αὐτοῦ». Ἀλλ' ἀκριβῶς,
διότι ὀφείλει νὰ ἐφαρμόξῃ τὸν Νόμον,
ὀφείλει νὰ βεβαιώται ἂν ἦναι Νόμος ὁ
ἐφαρμοστέος ὁρισμός· νόμος δὲ δὲν εἶναι ὁ
μὴ νομίμως ἀπορρέων ἀπὸ τῆς νομοθετι-
κῆς Ἐξουσίας ἢ ὁ ἀναρμόδιως ἐκδοθείς
ὑπ' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸς οὗτος ὁ
Meyer, ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ καὶ κεφαλalaίῳ
τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ συγγράμματος, ἐν ᾧ
ἐκφέρει τὰ ἀνωτέρω περὶ τῶν καθηκόν-
των τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ῥητῶς συ-
νηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑποχρεωτικοῦ διὰ
τὰ Δικαστήρια νόμων ἀπαδόντων αὐσια-
στικῶς ἢ τυπικῶς εἰς τὸ Σύνταγμα.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Νοσήματα μολυσματικά.

Ἡ ἀποτροπὴ τῆς διαδόσεως τῶν μολυ-
σματικῶν νοσημάτων εἶναι ἐν τῶν κυ-
ριωτάτων καθηκόντων τῆς Πολιτείας.
Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀνάγεται αὕτη εἰς
τὰ καθήκοντα τῶν εἰδικῶν ὑγειονομικῶν
καὶ λοιμοκαθαρτικῶν ἀρχῶν, πραγματεύ-
ονται τὰ περὶ ὑγειονομείων καὶ λοιμοκα-
θαυτηρίων ἄρθρα, ἀλλ' εἰδικώτερον ἐπι-

βάλλεται εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἢ παρὰ
δισκί τῆς μεταδόσεως αὐτῶν. Κατὰ
περὶ τῶν πρὸς τοῦτο καθηκόντων
ἀστυνομίας πραγματευόμενον Δ. τῇ
Δεκεμβρίου 1886 περὶ ἐμποδισμῶν
μεταδόσεως τῶν κολλητικῶν ἀσθενῶν
ἐὰν κατὰ δυστυλίαν κρατῇ ἐν τῇ
φερείᾳ αὐτῆς μολυσματικὴ νόσος
τύφος ἢ λοιμός, ἡ ἀστυνομία ὀφείλει
ραλαθεύουσα εἰς βοήθειαν καὶ ἱατρικῶν
μεριμνῶν περὶ τῆς ἐξαφανίσεως
αἰτίων αὐτῆς, χωρίζουσα μὲν πρὸς
τῶν τοὺς ὑγιαίνοντας ἀπὸ τῶν ἀσθενῶν
καὶ συνιστάσας νοσοκομεῖον (ἰδ. τ.
1), προνοοῦσα δὲ περὶ τῆς ἀποτροπῆς
τῆς συμβάσεως πολλῶν ἀνθρώπων εἰς
νόχνηρα μέρη καὶ τοῦ ἀερισμοῦ καὶ
θαρισμοῦ τῶν πραγμάτων καὶ οἰκίῶν
ἀσθενῶν καὶ θανόντων, καὶ ὅταν μάλιστα
ἐπικρατῇ λοιμός κακοήθης, καὶ περὶ
πυρπολήσεως τῶν πραγμάτων (ἄρθρ.
'Εὰν δ' ἐνσκήψῃ πανώλης, ἡ ἀσ-
νομία συμπράττει μετὰ τῆς διοικητικῆς
ἀρχῆς εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν οἰκί-
ων ἐν αἷς κατοικοῦσι πάσχοντες ἢ ὑπο-
διρίζουσα φύλακας ἐκ τῶν κατοικούν-
των ἐκ τῶν χωροφυλάκων, ἐπικαλουμένη
τοῦτο τὴν συνδρομὴν τῆς χωροφυλακῆς
καὶ κωλύουσα διὰ τῆς βίας τὴν ἐπι-
σπουδὴν ἐκ τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις
ταῖς (ἄρθρ. 3). Ἐὰν προσβληθῶσι
τοιοῦτοι οἰκίας τινὲς ὑπὸ εὐλογίας, ἡ ἀ-
νομία ἀποκλείει ἡσυχῶς τοὺς προσ-
βληθέντας, ἐφ' ὅσον κρίνεται ἀναγκαῖον ὁ
προντίζουσα ἐν ταῦτῳ νὰ εὐκολύνῃ
προμήθειαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκα-
ίων κατὰ δυστυλίαν ἢ νόσον μετὰ
εἰς πολλὰς οἰκίας, ἀναρτᾶται εἰς τὴν
ραν ἐκάστης τῶν προσβεβλημένων αἰ-
επιγραφὴ δηλοῦσα τὸ νοσηματώδες
οἰκίας (ἄρθρ. 27 καὶ ἐπ.)· ἂν δὲ ἐπι-
λάσῃ τὸ κακόν, μεριμνᾷ νὰ συστή-
ῃ ἰδιαίτερον νοσοκομεῖον τῶν πάσχοντων

υποκειμένων εἰς τὰς περὶ λοιμοκαθαρτη-
ρίων διατάξεις (Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836
ἄρθρ. 34). Κατὰ δὲ τὸ Δ. τῆς 4 Ἀπρ.
1836 περὶ εἰσαγωγῆς τῆς δαμαλίδος ἐμ-
βολίζονται τὰ νεογνά κατ' αὐτὸ τὸ πρῶ-
τον ἔτος τῆς γεννήσεως αὐτῶν, ἐπιβάλλ-
λει δὲ καὶ ποινὴν προστίμου ὁ ποινικὸς
νόμος (ἄρθρ. 568 καὶ 569) εἰς τοὺς ἀμε-
λήσαντας τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῶν τέκνων
γονεῖς ἢ ἐπιμελητὰς (ὀφείλοντας μάλιστα
ἐν ἀποτυχίᾳ τοῦ κατὰ πρῶτον γενομέ-
νου ἐμβολιασμοῦ νὰ ἐπαναλάβωσιν αὐτὸν
καὶ μόνον μετὰ τρίτον ἐμβολιασμὸν ἀ-
παρασπασμένους εὐθύνῃς) καὶ εἰς τοὺς προ-
ισταμένους σχολείων τοὺς δεξαμένους ἐν
τοῖς σχολείοις αὐτῶν παῖδας μὴ προσαγα-
γόντας ἀποδείξιν τοῦ ἐμβολιασμοῦ αὐτῶν.
Ἄλλ' ἐν καιρῷ πρὸ πάντων εὐλογίας ἡ
ἀρχὴ, καὶ μάλιστα ἡ ἀστυνομικὴ, ὀφεί-
λει, τὸ μὲν ἀπειλοῦσα ἐπὶ καταδιώξει,
τὸ δὲ νοουετούσα καὶ προτρέπουσα, νὰ
προκαλῇ τὸν ἐμβολιασμὸν πάντων τῶν
ἀνεμβολιάστων ἢ πρὸ πολλοῦ ἐμβολια-
σθέντων (Δ. 31 Δεκ. ἄρθρ. 31, Δ. τῆς
4 Ἀπρ. 1836 ἄρθρ. 20). Ἄλλ' ὀφείλει
προσέτι κυριώτατα νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς
ἐπιτοπίου διατηρήσεως δαμαλείου ὕλης ἐν
ἀγαθῇ καταστάσει, διότι ἡ ἄλλοθεν πεμ-
πομένη ἕνεκα τοῦ ἐξ ἀνάγκης μεσολα-
βούντος χρόνου πρὸς αἰτήσιν καὶ ἀποστο-
λὴν αὐτῆς ἀποβάλλει πολλάκις τὴν χρη-
σιμότητα αὐτῆς. Ὡσαύτως δὲ ὀφείλει νὰ
μεριμνᾷ, ὅπως ἀποτρέπηται κατὰ τὸ δυ-
νάτον ἡ λήψις δαμαλείου ὕλης ἐκ προβε-
βηκότων τὴν ἡλικίαν ἢ ἀναδαμαλιζομέ-
νων, διότι ἡ μὲν ἐκ προβεβηκότων ὕλη
δύναται νὰ μεταδώσῃ ὁ τυχὸν ἔχουσιν
οὗτοι ἄλλο νόσημα, ἡ δὲ ἐξ ἀναδαμαλι-
ζομένων δὲν παρέχει τὴν δέουσαν ἀσφά-
λειαν εἰς τοὺς δι' αὐτῆς ἐμβολιαζομένους.
Ἐν γένει δὲ ρητέον, ὅτι αἱ ἀστυνομικαὶ
ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι πρὸ ὀφθαλμῶν,
ὅτι τὰ μόνα ἀντιδότα κατὰ τῆς ἐμφανί-
σεως καὶ διαδόσεως τῆς εὐλογίας εἶναι

κυρίως ὁ ἐμβολιασμὸς καὶ ἀναδαμαλι-
σμός, ὡς προφυλάττοντες ἀπὸ προσβολῆς
τοῦλάχιστον ἢ καθιστάντες τὴν νόσον
ἀκίνδυνον, οὐχ ἦσαν δὲ ἡ ἀποκλίνουσα
καὶ ὁ αὐστηρὸς ἀποκλεισμός τῶν νοση-
σάντων, ἡ μεταφορὰ καὶ ἡ ταφὴ εἰς
ικανὸν βάθος τῶν θανόντων, ὁ διὰ πλύ-
σεως ἐπιμελὺς καθαρισμὸς τῶν ἱματίων,
στροφῶν καὶ λοιπῶν εἰδῶν, τῶν χρησι-
μευσάντων αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἱαθεῖσιν, ἡ
μὴ ἐνοίκησις ὕγιων ἐν οἷς δοματίοις πύ-
σχοντες ἐνοσηλεύθησαν πρὸ τῆς τελείας
καθάρσεως αὐτῶν καὶ ἐν τέλει καθαρότης
οἰκιακῇ καὶ τοπικῇ, τὰ μάλιστα ἐν γένει
συμβαλλομένη εἰς προφύλαξιν καὶ δια-
τήρησιν τῆς δημοσίας ὑγείας.

Σημειωτέον δεῖ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐμ-
βολιασμοῦ ἀνάγκη νὰ καταβάλληται προ-
σοχή, ὅπως ἡ ἐν τοῖς δαμαλιδοκομείοις
κατασκευαζομένη δαμαλὶς ἢ γνησίη καὶ
οὐχὶ μίγμα ἀποτελούμενον κατὰ τὴν πλει-
στον ἐκ γλυκερίνης, ὅτε συνήθως ἀπο-
τυχάνει. Σημειωτέον δεῖ, ἀρτισθῶν ὄντων
παρ' ἡμῖν τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων, εἰς
οὗς ἄλλως ὁ νόμος ἐπιβάλλει τὴν ἀπάτι-
σιν ἐμβολιαστικῶν δικαιωμάτων ὑπὲρ τῶν
ἀπύρων, εἶναι ὀφείλοντες νὰ προκαλῶσι τὴν
ἐντοῖς προϋπολογισμοῖς ψήφισιν ποσοῦ
ἀναλόγου τῷ πληθυσμῷ τῶν δήμων, ὧν
πρεῖστανται, δυναμένου νὰ ἀποφέρῃ μνηστῶς
πεντήκοντα περίπου δραχμῶν ἀποζημίω-
σιν δι' ἕκαστον τῶν ἐμβολιασθῶν. Ὅπό-
ταν δὲ συμβῇ θάνατος ἐν τῇ πόλει προ-
βεβημένου, ἡ ἀστυνομία μεριμνᾷ, ὅπως
ταφῇ ὁ θανὼν ἀπροσπέλαστος, καὶ ὡς ἡ
καθαρισθῶσι κατὰ τὰς παραγγέλίας τῆς
ὕγιεινῆς πάντα τὰ ἱμάτια καὶ λοιπὰ τῆς
κλίνης τοῦ ἀποθνεύοντος ἐπιπλᾶ (Δ. τῆς 31
Δεκ. 1836 ἄρθρ. 32), ἀκριστοῦ δὲ τὸ
κατάλυμα τοῦ θανόντος ἢ θεραπευθέντος
ἀποθνεύοντος ἐπὶ ὁκτώ ἡμέρας καὶ πλουθῶσιν
ἐπιμελὺς τὰ πηλὶνα ἀγγεῖα (ἄρθρ. 33).
Ὅταν δὲ ἀνακκλώσῃ λεπρὸν, ὀφείλει
ἡ ἀστυνομία νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς

εἰσαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὸ λεπροκομεῖον ἢ ἄλλο τι ἀπόκεντρον κατάστημα (ἄρθρ. 36). Ἄν δὲ ἐπικρατῇ τάσις εἰς λέπραν, ἢ ἄλλην τινὰ παρεμφερῆ ἀσθένειαν, οἷον στυρόκωλον, ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀποτροπῆς συνοικεσίων μεταξὺ τῶν λεπρῶν, ἢ λεπρῶν καὶ ὑγιῶν, καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας κατένεργείας τῶν ἀναγκαιοῦντων εἰς ἐλάττωσιν ἢ ἀποτροπὴν τῶν νοσογόνων αἰτιῶν, ὅποιαί ἢ ὁκαθαρία καὶ τὰ ἀλμυρὰ ἐδώδιμα, ἰδίως οἱ παστοὶ ἰχθύες, ὁ παλαιὸς τυρὸς, ὁ βαρὺς ἄρτος, οἱ ἁλῶντες καὶ ἢ ἐν κατωγείοις καὶ ὑπογείοις οἰκήμασι κατοικία (ἄρθ. 37, 38 καὶ 39). Ὡσαύτως ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς θεραπείας ἐν ἀπομεμονωμένῃ οἰκίᾳ τῶν πασχόντων ἐξ αἰγυπτιακῆς ὀφθαλμίας (40). Ὡσαύτως ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ προνοῇ περὶ τῆς ἀποτροπῆς τῆς διαδόσεως τῶν ἀφροδισιακῶν νοσημάτων, ἐνεργοῦσα κατὰ τὰς ἐπὶ τούτῳ διατάξεις (ἄρθρ. 42). Ὡσαύτως ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς μὴ παραδοχῆς εἰς τὰ δημόσια κατάστηματα, καὶ μάλιστα τὰ σχολεῖα, τῶν πασχόντων ἐκ ψώρας ἢ ἀχώρας πρὸ τῆς ὁλοτελοῦς αὐτῶν ἰάσεως (ἄρθρ. 46). Ὡσαύτως περὶ τοῦ ἀερισμοῦ καὶ τῆς πλύσεως διὰ χλωρικοῦ ὕδατος ἢ στακτῆς (Iescive) τῶν στρωμάτων, φορεμάτων καὶ πανικῶν, ἅπερ ἐχρησίμευον εἰς τὸν ἀποθανόντα ἐκ πνευμονικῆς φθίσεως ἢ ἄλλης μολυντικῆς νόσου (ἄρθρ. 47) εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν δ' ἐνέργειαν τοῦ ἀστυνομικοῦ τούτου καθήκοντος ἀποβλέπων ὁ ποινικὸς νόμος, ἐπιβάλλει ποινὴν ἀστυνομικὴν εἰς τὸν ἀποκρύπτοντα εἰς τὴν ἀρχὴν ἱμάτια ἢ ἄλλα ἐπιπλά τῆς καταλειφθείσης περιουσίας ἀνθρώπου ἐκ μολυντικῆς νόσου θανόντος καὶ χορηγεῖ ῥητῶς τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν τῆς ἐκδόσεως διατάξεων περὶ ἐξολοθρεύσεως ἢ καθάρσεως (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 572). Ὡσαύτως ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ ἐλκῇ τὴν

προσοχὴν τῶν διδασχάλων εἰς τὴν σχολείων ἀπόκλεισιν τῶν πασχόντων σπασμοδικῆς βηχὸς καὶ κοκχίτιδος (44). Ὡσαύτως ὀφείλει ἅμα πληροφορηθεῖσα περὶ τῆς περιπλανήσεως λυσσῶντος ἢ ὑπόπτου οὐ μόνον νὰ ἐκτινάζῃ τὸν πάσχοντα κύνα, καὶ νὰ διατάξῃ τὴν διὰ σχολείου ἢ σεως περιόδου τῶν ὑγιαίνοντων καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν πλανῶν καὶ καθιστᾶσα προσέτι προσεκτικούς τοις σκύτους τῶν κυνῶν εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν καὶ παραγγέλλουσα νὰ παραδῶνται αὐτῇ τοὺς κύνας, εἰς οὓς ἤθελον παραρῇσαι συμπτώματα ὑδροφοβίας, ὅπως ἰατρικὴν ἐξέτασιν καὶ ἐπιθεωρήσιν ἀσθενείας φονευθῶσιν ἢ, ἂν ἀμφιβέλλῃ τὸ νόσημα, φυλαχθῶσι κατ' ἰδίαν δαπάνῃ τοῦ κυρίου· τὸ δὲ πτωχὸν λυσσῶντος κυνὸς καταθάπτεται βαθὺ καλυπτόμενον δι' ἀσέστου, πάντα τὰ πράγματα, τὰ μολυνθέντα ὑπὸ ἄφρων τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἀφανίζονται (ἄρθ. 51 καὶ 52). Ὀφείλει δὲ προνοῇ ἡ ἀστυνομία, ἅμα πληροφορηθεῖσα ἐδήχθη τις ὑπὸ λυσσῶντος κυνός, νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς αὐθιγῆς προσκλήσεως ἱατροῦ ἢ χειρουργοῦ εἰς ἐνέργειαν θεούσης θεραπείας· ἂν δὲ τυχὸν ἐλθῇ τοιοῦτος, νὰ ἐνεργήσῃ τὸν ταχὺν καθαρισμὸν τῆς πληγῆς διὰ τομῶν πεπρωμένου σιδήρου καὶ καυστικῶν ὀξέων ἢ τοῦλάχιστον τὴν πλύσιν αὐτῆς διὰ νεκρῆς ἁλμῆς ἢ στακτῆς, καὶ νὰ ἐπιβλέψῃ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, καταβάλλουμένης ἐν τούτοις τῇ θεούστῃ προσοχῇ μὴ δηχθῇ ἢ καὶ ἀπλῶς μολυνθῇ ὑπὸ ἄφρου ἢ τοῦ σιάλου τοῦ παθόντος· ἂν δὲ τυχὸν ἀποθάνῃ τις ἐκ λύσεως, κατετίθεται τῇ φροντίδι τῆς ἀστυνομίας καὶ προσοχῆς καὶ ἀπλῶς εἰς τὸν κράββατον καὶ θάπτεται βαθύς· καίονταί δὲ στρωμνὴ αὐτοῦ καὶ λοιπὰ ἱμάτια καὶ ὑφάσματα καὶ καθαρίζονται οἱ τοῦτοι

τὸ ἔδαφος τοῦ καταλύματος (ἄρθρ. 51 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ὅτι ἐπίκουρος εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀρχῶν περὶ ἀποτροπῆς τῶν μολυντικῶν νοσημάτων ἐπέρχεται ὁ Ποινικὸς νόμος, οὐ μόνον ἐπιβάλλων αὐστηροτάτας ποινὰς εἰς τοὺς ἐκ δολίας προαιρέσεως παραβιάζοντας τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διατεταγμένα καθαρτήρια ἢ ἄλλα κατὰ τῶν λοιμωδῶν νόσων ἀσφαλιστικά καταστήματα, τιμωρῶν αὐτοὺς καὶ διὰ θανάτου ἐὰν ἐπὶ θλῆεν εἰς αὐτὰ μόλυνσις (ἄρθ. 318), ἐπ' αὐτῆς εἰς τοὺς μεταδίδοντας μολυντικὴν νόσον, ἐὰν ἐκ τῆς ἐθελουσίας μεταδόσως μολυντικῆς νόσου ἐπὶ θλῆεν θάνατος (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 319), ἀλλὰ καὶ ὡς πταίστας τιμωρεῖ διὰ πολυμέρου κρατήσεως ἢ ὀγκώδους προστίμου τοὺς ἀμελοῦντας τῶν προφυλακτικῶν μέσων κατὰ τῶν μολυντικῶν νόσων, δηλονότι 1) τοὺς παραβιάσαντας τὰ διατεταγμένα ἀσφαλιστικά μέσα, 2) τὴν ἐκμισθουμένην ὡς τιτθὲν ἢ ὑπερέτριαν γυναῖκα τὴν πάσχουσαν νόσον μολυντικὴν, 3) τὴν ἀποκρύπτοντα εἰς τὴν ἀρχὴν ἱμάτια ἢ ἄλλα ἐπιπλα τῆς περιουσίας ἀνθρώπου, θιγόντος ἐκ μολυντικῆς νόσου, ἢ ἐν γνώσει κτωμένου ἢ πωλοῦντος οἰουδῆποτε πρᾶγμα αὐτοῦ, προωρισμένον εἰς ἐξολόθρευσιν. (Ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 570—572). Καὶ χαρακτηρίζονται μὲν ὡς μολυντικά ἢ μολυσματικά νοσήματα ὑπὸ τοῦ Διατ. τῆς 31 Δεκεμ. 1836 ὁ τύφος, ἡ πανώλης, ἡ χολέρα, ἡ εὐλογία ἢ εὐφλογία, ἡ λέπρα, ἡ αἰγυπτιακὴ ὀφθαλμία, ἡ συφιλίς, ἡ ψώρα, ἡ πνευμονικὴ φθίσις, ἡ σπασμωδικὴ βῆξις, ἡ ὑδροφοβία· ἀλλὰ φρονούμεν ὅτι ὁ χαρακτηρησμός οὗτος εἶναι ἀπλῶς ἐνδεικτικός, διὸ καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῆς διαδόσεως καὶ οἰουδῆποτε ἄλλου μολυντικοῦ νοσήματος, καὶ εἰς τιμωρίαν ποινικὴν ὑποβάλλεται ἢ ἐκ προβέσεως ἢ ἐξ ἀμελείας παραβιάσεις τῶν περὶ

τιμωρίας τῶν μολυντικῶν νόσων δρισμῶν τοῦ Ποινικοῦ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νοσήματα μολυντικά τῶν ζῴων. Ὁ μὲν ἀστυνομικὸς νόμος τῆς 31 Δεκ. 1836 (ἄρθρ. 51 § 5 καὶ 83) προνοεῖ περὶ τῆς προλήψεως ἀπευκταίων κακῶν ἐκ τῆς ἐλευθέρας περιελεύσεως λυσσάντων κυνῶν καὶ ἐκ τῆς διαδόσεως τῆς ἐπιζωφτίας (ἥτοι πάσης ἐπιδημικῆς νόσου τῶν ζῴων)· τὸ δὲ Διατ. τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ ἐμποδισμοῦ τῆς μεταδόσεως τῶν μολυσματικῶν ἀσθενειῶν (ἄρθ. 50 καὶ ἐπ.) περὶ τῆς παρεμποδίσεως τῆς βλάβης τῆς δυναμένης νὰ ἀπορραύσῃ ἀπὸ τῶν ἐξ ὑδροφοβίας παθόντων κυνῶν. Τὸ δὲ θέσπισμα τῆς 18 Αὐγ. 1853 ἀναγράφει τὰ ληπτέα ὑγειονομικὰ μέτρα εἰς ἀποτροπὴν τῆς ἐπιζωφτίας. Σημειωτέον ἰδίως ὅτι ἀσθενεῖαι τινες ζῴων εἶναι ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἄξιοι, ὅποια λ. χ. ἡ εἰδικώτερον καλουμένη ἐπιζωφτία (ἥτοι μολυσματικὴ νόσος ἰδιάζουσα μὲν εἰς τὸν βουῖν, ἥτις ὅμως δύναται νὰ μεταδοθῇ εἰς πάντα τὰ μηρυκαστικά ζῴα, τῆς κύρια χαρακτηριστικὰ σφοδρὸς πυρετὸς καὶ ἰδιόρρυθμος φλεγμονὴ τῶν βλεννογόνων, τῶν πεπτικῶν καὶ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων), ἥς τῇ διάδοσις δύναται νὰ περιορισθῇ μόνον δι' ἀμέσου θανατώσεως τῶν πρώτων προσβληθέντων ζῴων, ἐπ' ἴσης δὲ ἡ τριχίνωσις, ἥτις, ἐνσκήπτουσα τὸ πρῶτον εἰς τοὺς χοίρους, μεταδίδεται καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς τροφῆς ἐκ νωπῶν χοιρείων κρεάτων ἢ τεταριχευμένων, ὅτε, ἂν ἀναφανῇ ὀπουδήποτε, ἀναγκαῖον νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ εἰσαγωγὴ παντὸς εἴδους χοιρομηρίου, ἀλλάντων, χοιρείου λίπους κλπ. ὀθενήποτε προσερχομένων. Ὁ δὲ ποινικὸς νόμος προνοεῖ περὶ τῆς τιμωρίας τῶν παραβιάζοντων τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διατεταγμένα ἀσφαλιστικά μέσα κατὰ μολυσματικῶν νοσημάτων, τῶν μὴ ἐπιμελουμένων τοῦ ἀπο-

κλεισμοῦ ζώων πασχόντων τῆς μετ' ἄλλων συγκοινωνίας, τῶν πωλούντων ἢ ἄλλων περιφερόντων τεμάχῃ τοιοῦτου ζώου θανόντος ἢ σφαγέντος κτλ., ὑποβαλλομένων εἰς πρόστιμον ἢ κράτησιν (ἄρθ. 574

—576), τιμωρουμένων δ' ὡς ἐνόχων πλημμελήματος εἰάν, διαδοθέντος τοῦ μολύσματος, ἐπῆλθεν ὁ θάνατος ἢ ἡ βλάβη ζώων (ἄρθ. 428).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ξενοδόχοι. Κατὰ τὸν ἀστυνομικὸν ἡμῶν νόμον ἡ δημοτικὴ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ ἐπιτηρῇ ἀγρόπῳως τοὺς ξενοδόχους κατὰ τὴν πρὸς τοὺς ξενιζομένους ἐν τοῖς ξενοδοχείοις αὐτῶν (ἀλλοδαπούς τε καὶ ἡμεδαπούς) συμπεριφορὰν αὐτῶν (ἄρθρ. 49), ἔτι δὲ κατὰ τὴν παροχὴν εἰς τοὺς δαιτυμόνας τῶν ἐδωδίων καὶ ποτῶν (ἄρθρ. 62). Ὅφειλousi δὲ οἱ ἄστυνομικοὶ κατ' αὐτὸν μὲν τοῦτον τὸν ἄστυνομικὸν νόμον νὰ ἐγγράφωσιν ἐν τοῖς ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας μεμονογραφημένοις βιβλίοις ἄνευ κενῶν διαλειμμάτων τοὺς παρ' αὐτοῖς διανυκτερεύοντας (ἄρθρ. 44), κατὰ δὲ τὸ Διάταγμα τῆς 28 Μαρτίου 1835 περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων νὰ ἀναγγέλλωσιν εἰς τὴν ἀστυνομίαν τὴν ἀφίξιν τῶν εἰς τὰ καταστήματα αὐτῶν καταλυόντων ἐντὸς 24 ὥρῶν. Διὰ δὲ τοῦ Ποινικοῦ νόμου ἐπεβλήθη ποινὴ μὲν προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν εἰς τοὺς μὴ ἀναγγείλαντας τῇ ἀστυνομίᾳ ἐγκαίρως τὴν ἀφίξιν τῶν ξένων ἢ παρα-

λιπόντας τὴν ἐγγραφὴν ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν παρ' αὐτοῖς διανυκτερευσάντων ξενοδόχους (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 652), ἢ ποινὴ προστίμου τριάκοντα δραχμῶν εἰς τοὺς μὴ ἀναγγείλαντας κτλ. μὴ ξενοδόχους, μὲν, ξενίζοντας δ' ὅμως ἀνθρώπους (Ποιν. Ν. 693), ποινὴ δὲ προστίμου τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν εἰς τοὺς ξενοδόχους τοὺς νύκτωρ ξενίζοντας ἄλλους ἄνευ ἀδείας (Ποιν. Ν. 693). Ἐπ' ἴσης ὁ Ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων καὶ προστίμου τοῦλάχιστον πέντε δραχμῶν τὸν παρασκευάζοντα πρὸς κοινὴν χρῆσιν τρόφιμα δυνάμενα νὰ καταστῶσιν ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν υἰγιάν ἢ φυλάττοντα τοιαῦτα ἐν τόπῳ, ἀγγείψῃ ἢ κατ' ἄλλον τρόπον δυνάμενον νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτὰ ἐπιβλαβῆ ἰδιότητα ἢ χρώμενον μὴ προσηκότως γεγανωμένοις χαλκίνοις ἀγγείοις ἢ σκεύεσι κασσατερίνοις μεμιγμένοις μολύβδῳ (ἄρθ. 582 καὶ 583).

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Ὁδοποιία. Κατὰ τὸν νόμον ΣΞΓ' τοῦ ἔτους 1867 περὶ ὁδοποιίας αἱ ὁδοὶ τοῦ βασιλείου διαιροῦνται εἰς ἐθνικάς, ἐπαρχιακάς, δημοτικάς καὶ ἀγροτικάς. Καὶ ἐθνικαὶ μὲν εἶναι αἱ συνδέουσαι τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐπαρχιῶν ἢ πρὸς ἀλλήλας ἢ πρὸς λιμένα τινὰ ἢ πρὸς πόλιν τοῦ ὁμοῦ κράτους· ἐπαρχιακαὶ δὲ αἱ συνδέουσαι τὰς πρωτεύουσας τῶν δήμων πρὸς ἀλλήλας ἢ πρὸς ἐθνικὴν τινὰ ὁδὸν ἢ πρὸς λιμένα· δημοτικά δὲ αἱ συνδέουσαι τὰ χωρία αὐτῶν πρὸς ἀλλήλα ἢ πρὸς τὴν πρωτεύουσιν αὐτοῦ ἢ πρὸς ἐπαρχιακὴν ἢ ἐθνικὴν ὁδὸν ἢ πρὸς δημοτικά ἢ ἐπιτόπια καταστήματα ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου κείμενα, ἐπίσης δὲ αἱ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ χωρίοις ἀγυιαί καὶ πλατεῖαι (πλὴν τῶν ἀποτελουσῶν συνέχειαν τῶν διὰ τῶν πόλεων καὶ κωμῶν διερχομένων ἐθνικῶν ἢ ἐπαρχιακῶν ὁδῶν, αἵτινες θεωροῦνται ἐθνικαὶ ἢ ἐπαρχιακαί)· ἀγροτικά δὲ αἱ πρὸς χρῆσιν χωρίου τινὸς ἢ συνοικίας καθιστάμεναι (ἄρθρ. 1 καὶ ἐπ.). Καὶ τῶν μὲν ἐθνικῶν ὁδῶν ἡ κατασκευὴ τελεῖται μόνον δυνάμει εἰδικῷ νόμου κατὰ τὴν ῥητὴν διατάξιν τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ 2 ἄρθρου τοῦ νόμου ΣΞΓ', ἀλλ' ἐκ τῶν ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῆς 15 Νοεμβρίου 1878 προκύπτει, ὅτι κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ νόμου ΨΙΓ' τῆς 23 Νοεμβρίου 1878 περὶ ὁδικῶν φόρων κατ' ἀρχὴν ἐγένετο δεκτὸν ἐν

τῇ Βουλῇ, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐθνικαὶ ὁδοὶ κατασκευασταί, ἄρα τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπόκειται ἡ κατὰ προτίμησιν κατασκευὴ ταύτης ἢ ἐκείνης ὑπὸ τοῦ ὅρου νὰ καταβληθῇ ἡ προσήκουσα μισθολογία ἢ ἡ ἀποδοχὴ τῶν ἐργαζομένων ἡμινα περὶ τῆς κατασκευῆς πασῶν τῶν δὲ ἐπαρχιακῶν καὶ δημοτικῶν ὁδῶν μελέτη, χάραξις καὶ κατασκευὴ τελεῖται κατὰ τὸ 19 ἄρθρον τοῦ νόμου ΑΡΓ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891 περὶ ἐπαρχιακῶν συμβουλιῶν (ἀντικαταστήσαντος τοῦ 8 καὶ τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ νόμου ΣΞΓ' ὡς ἔχον τροποποιηθῇ διὰ τῶν 1 καὶ 2 ἄρθρων τοῦ νόμου ΨΙΒ')· δυνάμει ἀποφάσεως τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου. Τῶν δ' ἀγροτικῶν ὁδῶν ἡ κατασκευὴ τελεῖται κατ' ἀποφασιν τοῦ νομάρχου ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ τῶν ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ ἐγγεγραμμένων κατοίκων τοῦ χωρίου ἢ τῆς συνοικίας διαδιβαζομένη αὐτῷ διὰ τοῦ νομάρχου· σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ νομάρχου ἂν αἱ ὑπογραφαὶ αὐταὶ ἀποτελῶσι τὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ ἐγγεγραμμένων, ὁφίλει νὰ ἡ κρινῇ αὐτὴν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήψεως αὐτῆς· σιωπήσαντος δ' αὐτοῦ θεωρεῖται ἐπελθούσα ἡ ἔγκριστις (Νόμος ΣΞΓ' ἄρθρ. 5).

Σημειωτέον ὅτι πρὸς κατασκευὴν καὶ συντήρησιν τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν καὶ πρὸς συντήρησιν ἐπαρχιακῶν ὁδῶν συνίσταται τὸ ταμεῖον τῆς ἐθνικῆς ὁδοποιίας διὰ τοῦ νόμου ΣΚΣ' τῆς 20 Ἀπριλίου 1891.

πόρους ἔχον 1) 5 τοῖς 100 ἐκ τῶν τελωνιακῶν δασμῶν, πλὴν τῶν ἐνιαυσίως διαθεμιμένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου τῶν 25 ἑκατομμυρίων φράγκων, 2) τὸ ἐν τρίτον τῶν ἐκ τῆς προσόδου τῶν ἐγγείων φόρων εἰσπραττομένων δέκα τοῖς ἑκατὸν καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπικαρπίας καὶ ἐκ τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ζώων πέντε τοῖς ἑκατὸν (ὡς τὸ μὲν ἕτερον τρίτον ὀρίζεται εἰς κατασκευὴν τῶν ἐπαρχιακῶν ὁδῶν καὶ τὸ ἕτερον τρίτον εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τοῖς διαφόροις δήμοις τῆς ἐπαρχίας δημοτικῶν τεχνικῶν ἔργων), (ἄρθρ. 1 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 4), 3) τὸν δυάμει τοῦ νόμου ΑΧΞΒ' τῆς 8 Δεκ. 1888 περὶ καταργήσεως τῶν διορίων πρόσθετον φόρον ἐπὶ τῶν ἀμαξηλατῶν (δρ. 10 δι' ἐκάστην ἄμαξαν), ἐπὶ τῶν ἀγωγέων (δρ. 10), καρράγωγέων (δρ. 10) πρὸς τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος) καὶ ἐπὶ τῶν ζώων (προβάτων μὲν καὶ αἰγῶν ἐνὸς λεπτοῦ κατὰ κεφαλὴν, βοῶν δέ, βουβάλλων καὶ ἀγελάδων τεσσάρων λεπτῶν, ἵππων δέ, ἡμιόνων καὶ καμήλων τριᾶκοντα λεπτῶν καὶ ὄνων δεκαπέντε λεπτῶν). Ἀλλὰ τὸ ταμεῖον τοῦτο κατελύθη διὰ τοῦ νόμου ΒΚΕ' τῆς 16 Ἰουλίου 1892, ὁρίσαντος ὅτι τὰ εἰς αὐτὸ ἐπιδιδόμενα ποσοστὰ καὶ οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰσπραττόμενοι πρόσθετοι φόροι εἰσάγονται ἔκτοτε εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Διὰ τοῦ νόμου ΒΤΑ' τῆς 10 Ἰουλίου 1895 περὶ συντηρήσεως τῶν ὁδῶν (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ ἔκτφ Συμπληρώματι, σελ. 432) ὤρισθη ὅτι ἡ συντήρησις τῶν ὁδῶν τοῦ Κράτους ἐκτελεῖται καθ' ὅν τρόπον καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῶν, συντάσσοντας τοῦ ἀρμοδίου μηχανικοῦ λεπτομερῆ προϋπολογισμόν, ἐν ἐξετάξει ἐντὸ ὤρισμένης προθεσμίας τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ἐγκρίνει ἢ οὐ, κατὰ τοῦτον δὲ ἐκτελεῖται μειοδοτικὴ δημοπρασία.

Αἱ δὲ ἐπαρχιακαὶ ὁδοὶ κατασκευάζονται δαπάνῃ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκ τῆς πρὸς

τοῦτο ὠριτμέννης ἀναλογίας τοῦ ὁδικοῦ πόρου, ὡσαύτως δὲ αἱ τεχνικαὶ ἐργασίαι τῶν δημοσίων ὁδῶν ἰδηλονότι αἱ πρὸς σχεδιογράφειν τῆς ὁδοῦ, ἡ κατασκευὴ γεφυρῶν, ὀχετῶν, τοίχων, λιθοστρωμάτων καὶ ζηροτοίχων, ἡ θραῦσις τῶν βράχων, ἡ δι' ἀμαξῶν μετακόμισις τῶν πρὸς θεμελίωσιν καὶ διάστρωσιν τῆς ὁδοῦ λίθων καὶ ἄμμου, ἡ κατασκευὴ τῶν ἐργαλείων) διὰ τῆς πρὸς τοῦτο ὠρισμένης ἀναλογίας τοῦ δημοτικοῦ πόρου, ἐκ τοῦναντίου δὲ αἱ ἀπλαῖ ἐργασίαι τῶν δημοτικῶν ὁδῶν (δηλαδὴ ἡ δι' ἄζινης πτύου ἀνόρουξις τῶν τάφρων, ἡ θεμελίωσις καὶ ἰσοπέδωσις τῆς ὁδοῦ, τὰ ἐκχώματα καὶ ἐπιχώματα, ἡ διὰ μονοτρόχου μετακόμισις, ἡ θραῦσις τῶν λίθων) τελοῦνται διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων τῶν παρακειμένων αὐτοῖς χωρίων ἢ συνοικιῶν, ᾧ ὀρίζουσι τὰ δημοτικὰ συμβούλια (ἄρθ. 10), ἀποβλέποντα πρὸς τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἐκ τῆς συστάσεως τῶν ὁδῶν ὠφελίαν· αἱ δὲ ἀγροτικαὶ δαπάναι τῶν προκαλεισάντων αὐτὴν χωρίων ἢ συνοικιῶν (ἄρθ. 12). Ἐκτὸς τοῦ Κράτους, τῶν ἐγῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν οἱ κύριοι μεγάλων κτημάτων, ὠφελούμενοι ἐκ τῆς διελεύσεως τῶν ὁδῶν διὰ μέσου ἡ ἐγγὺς αὐτῶν, συνεισφέρουσιν ἀναλόγως τῆς προσγινομένης ὠφελείας. Τὰ δημοτικὰ συμβούλια παραλαμβάνοντα καὶ ἴσον ὀριθμὸν πολιτῶν, λαμβανόμενων διὰ κλήρου ἐκ τοῦ ὁριστικοῦ καταλόγου τῶν ἐνόρκων, ἀποφαίνονται περὶ τῆς ἀναλόγου εἰσφοράς τῶν κτημάτων, ἀποβλέποντα πρὸς τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῆς προσόδου τοῦ κτήματος. (Αὐτόθλητον δ' ὅτι, εἰν τὸ κτῆμα ἴναι δασώδες ἢ παραγωγὴν ὀρυκτῶν ἢ πραγμάτων δυσμεταχομιστίαν, ἡ ὠφέλεια εἶναι μείζων καὶ ἀνωτέρα ἐπομένως ἡ εἰσφορά, εἰς ἣν δέον νὰ ὑποβληθῇ τὸ κτῆμα) ἡ δὲ ἀπόφασις αὐτῶν ἐκκαλουμένη δικάζεται ὁριστικῶς καὶ ἡ

νεκλήτως ὑπὸ ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου (ἄρθ. 14 καὶ 15).

Ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε ('Οδηγοῦ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 43), τὸ κύριον μέσον ὃ χρῆται ὁ νόμος πρὸς κατόρθωσιν τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας τῶν δήμων εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐργασία. Αὕτη ὀφείλεται ὑπὸ παντὸς ἄρρενος δεκαοκτώ ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἐγγεγραμμένου ἢ μὴ ἐν τινι δήμῳ, πλὴν τῶν ἐθρομηκονταετῶν, τῶν ἀνικάνων σωματικῶς ἢ διανοητικῶς πρὸς ἐργασίαν, τῶν μὴ κεκτημένων ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν ἐν τῷ δήμῳ καὶ μὴ ἐξασκούντων ἐν αὐτῷ ἐπάγγελμα ἄλλοδαπῶν, τῶν τοῦ κλήρου, τοῦ δημάρχου καὶ τῶν δημορχικῶν καὶ εἰδικῶν παρέδρων καὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν φρουράν (ἄρθ. 10). Συντάσσουσι δὲ τὸν κατάλογον τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὀφειλόντων τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἐργασίαν οἱ δήμαρχοι μετὰ τῶν δημορχικῶν καὶ εἰδικῶν παρέδρων καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκλογικῶν καὶ στρατολογικῶν καταλόγων, συμπληροῦντες αὐτοὺς διὰ τῆς προσθήκης τῶν ὑποκειμένων εἰς αὐτὴν καὶ μὴ ἐμπεριλαμβανένων ἐν αὐτοῖς (ἄρθ. 17). Ὁ ἀνώτατος τῆς ὀργασίας ὅρος ὀρίζεται εἰς ὀκτὼ κατ' ἔτος ἡμέρας· ἀλλ' οἱ ἐν τῷ καταλόγῳ διαριθμῶνται ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων (ἐπιτροπομένης ὁμῶς ἐφέσεως ἐνώπιον τοῦ νομάρχου, ὅστις ἀποφαίνεται ὀριστικῶς) εἰς τέσσαρας τάξεις κατὰ τὴν χρηματικὴν καὶ κτηματικὴν αὐτῶν περιουσίαν· καὶ ἡ μὲν πρώτη τάξις παρέχει ὀκταήμερον ἐργασίαν, ἡ δὲ δευτέρα ἐξαήμερον, ἡ δὲ τρίτη τετραήμερον καὶ ἡ τετάρτη διήμερον (ἄρθ. 18). Ἡ δ' ἐργασία χορηγεῖται κατ' ἐκλογὴν τοῦ ὀφειλόντος διὰ χρημάτων ἢ προσωπικῶς. Καὶ δὲν ὀρίζει μὲν ὁ νόμος τίνι τρόπῳ δηλοῦται ἡ προαίρεσις τοῦ ὑ-

ποκειμένου εἰς προσωπικὴν ἐργασίαν. Δι' ἐγκυκλίου δ' ὀρίσθη, ὅτι ὁ δήμαρχος ὀφείλει νὰ ὀρίξη τὸν τρόπον καὶ χρόνον τῶν δηλώσεων ἐν προκηρῶν, μέλη τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὀριζόμενα νὰ παραλαμβάνουσι καὶ καταχωρίζουσι τὰ δηλώσεις ἐν τριπλοτύποις διβλίοις, προητοιμασμένοις καὶ μεμονογραφημένοις ὑπὸ τοῦ νομάρχου. Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἐκλέξη, ὁποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἀντιτίμου τῶν ὀφειλομένων ἡμεροκαμάτων. Τὸ ἀντίτιμον τοῦτο κανονίζεται ὀριστικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καθεστῶσης τιμῆς τῶν ἡμερομισθίων κατὰ τριμηνίαν ὑπὸ τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ δήμου, ἐν οὗ τῇ περιφερῇ πρόκειται νὰ κατασκευασθῇ ἡ δημοτικὴ ὁδός. Ὁ δ' ἐπὶ τῆς ὁδοποιίας μηχανικὸς ἐπιβάλλει εἰς ἕκαστον προσωπικῶς ἐργαζόμενον ἐργασάξια, δηλονότι κατ' ἀποκοπὴν ἐργασίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῷ ὑπολογισμῷ ἐκτιμήσεων (ἄρθ. 19). Καὶ δυσεκτέλεστος μὲν ὁ προσδιορισμὸς τῆς κατ' ἀποκοπὴν ἐργασίας, ἀλλ' ἀπαλλοτρίωνει τοὺς τε μηχανικοὺς καὶ τοὺς ἐργαζομένους ὀχληρὰς ἐπιτηρήσεως, καθίσταται δὲ τοὺς ἐργαζομένους καὶ ἐπιμελεστέρον εἰς ἀποπεράτωσιν τῆς ἐργασίας. Σημειώ- τέον, ὅτι ὁ νόμος ἐπιβάλλει βαρὺ προσωπικόν (ἐπιτιθέμενον ὑπὸ τοῦ νομάρχου) εἰς τοὺς δημοτικούς ἄρχοντας τοὺς ἐλαιοποιούντας ἢ ἀπιστοῦντας κατὰ τὴν συντάξιν τῶν καταλόγων καὶ ἐπικουροῦνται εἰς τὴν ὑπεκφυγὴν τῆς ὑποχρέωσός τῆς προσωπικῆς ἐργασίας (ἄρθ. 23 καὶ 24)· ὀρίζει δὲ ὅτι εἰσπράττονται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ δημοσίων εἰσπράξεων νόμου τὰ ὀφειλόμενα ἡμεροκάματα. Ἡ δὲ πρόσχησις τῶν ὑπὸ τῶν ἰονικῶν καὶ ἐπαρχικῶν ὁδῶν καταλαμβανόμενων ἰδιωτικῶν γαιῶν καὶ κτημάτων βαρύνουσα ἄλλοτε τὸ ταμεῖον τῆς ὁδοποιίας καὶ τοὺς ὁδοκούς τῆς ἐπαρχίας φέρους (πλὴν τῶν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ κω-

μας τμημάτων αὐτῶν, ὧν τὸ ἔδαφος ἀποζημιούται κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ρυμοτομίας τῶν πόλεων καὶ κωμῶν διατάξεις), βεβαιώνει ἤδη τὸ δημόσιον ταμεῖον εἰ δὲ ὑπὸ τῶν δημοτικῶν καὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν καταλαμβανόμεναι γαῖαι, ἐθνικαὶ μὲν οὖσαι, παραχωροῦνται δωρεάν, ἰδιωκαὶ δὲ βαρύνουσι τοὺς δήμους (ἀρθ. 34). Ἐνεργεῖται δ' ἡ ἀπαλλοτριώσει τῶν γαιῶν καὶ κτημάτων ὑποχρεωτικῶς ἐπὶ ἀποζημιώσει, κανονιζομένη ὑπὸ ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τοῦ νομάρχου (ἡ, τοῦτου τυχὼν καλυσμένου, ἐκ τοῦ ἀρμοδίου εἰρηνοδίκου), τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου τῆς περιφέρειας, εἰς ἣν ὑπάγεται τὸ κτήμα, κατατεθειμένη δὲ ἐν τινι δημοσίῳ ταμείῳ, ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης ἀποποιῇται νὰ λάβῃ αὐτήν ἢ ἀμφοιβηθῇται ὁ δικαιούμενος εἰς ἀποζημίωσιν· γνωρίζεται δὲ τὸ ποσὸν τοῦτο τῆς ἀποζημιώσεως καὶ ἡ κατάθεσις παρὰ τῷ ταμείῳ, τῷ ἰδιοκτήτῃ καὶ ταῖς τυχόν ὑπάρχουσιν ἐνυποθήκῃς δανεισταῖς, ὡσάκτις ὁ ἰδιοκτήτης, ἀναμφισβήτητος ὢν, δὲν ἀποδέχεται τὴν ὀρισθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἀποζημίωσιν, ἢ ἄλλως δημοσιεύεται ἡ περὶ τοῦτου ἀγγελία διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, τὸ δὲ κτήμα καταλαμβάνεται ὀκτῶ ἡμέρας μετὰ τοῦτο. Ὅθεν ὡσάκτις δὲν παρίσταται ἀποποιήσας τοῦ δανειστοῦ ἢ ἀμφοιβηθῆσας τοῦ εἰς ἀποζημίωσιν ἔχοντος δικαίωμα, οὐδαμῶς ὑποχρεοῦται τὸ δημόσιον νὰ ἐξοποιῇ τοὺς ἐνυποθήκους δανειστάς. Ὁ δὲ ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν, ἢ ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ὡσάκτις ὑπὸ χρεῶν εἰς ἀποζημίωσιν εἶναι τὸ δημόσιον, δι' αἰτήσεως πρὸς τὸ ἀρμόδιον Πρωτοδικεῖον, ἐπιδομένης εἰς τὸν κύριον ἢ κάτοχον τοῦ κτήματος, ἢ ὁ ἐνδιαφερόμενος δι' αἰτήσεως ἐπιδομένης εἰς τὸν Ὑπουργόν, προκαλεῖ τὸν ὑπὸ τὸ δικαστήριον προσδιορισμὸν τῆς ἀποζημιώσεως, συνισταμένης εἰς ἣν εἶχε τὸ κτήμα ἀξίαν

πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ· δικάζεται δ' αὕτη κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορὰν διαδικασίαν, διατασσομένης ὁμῶς ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου πραγματογνωμοσύνης, ἥτις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸ δικαστήριον. Ἐν τῷ προσδιορισμῷ δὲ τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος οἱ τε πραγματογνώμονες καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως ἐπιτροπὴ ὀφείλουσι νὰ ἀποβλέπωσι πρὸς τὴν μέσσην καθαρὸν πρόσδοον τοῦ κτήματος κατὰ τὴν πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ τριετίαν, ἐὰν ἦναι γνωστὴ καὶ ἀποδεδειγμένη, κεφαλαιούσας αὐτήν πρὸς 5 τοῖς ἑκατόν, ἢ τὴν ἐκ συμβολαίων ἀγοραπωλησίας πρυκτύπουσαν τιμὴν παρακειμένων ὁμοειδῶν κτημάτων κατὰ τὴν πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ τριετίαν ἢ αἰονδήποτε ἄλλο στοιχείον· ὀφείλουσι δ' οἱ πραγματογνώμονες νὰ ἀναφέρωσιν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῶν λεπτομερῶς τὰ στοιχεία, εἰς ᾗ στηρίζουσι τὴν κρίσιν αὐτῶν. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ὁδὸς λογίζεται ὡς συστάσα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως καταχωρίσεως τοῦ ἐγκρίνοντος τὴν ρυμοτομίαν ἢ τὴν μεταρρυθμίσιν αὐτῆς Β. Διατάγματος ἢ τοῦ ἐγκρίνοντος τὴν χάραξιν ἢ τὴν μεταρρυθμίσιν αὐτῆς ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν. Ὑπόκειται δὲ μόνον ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου εἰς ἔφασιν ἐνώπιον τοῦ Ἐφετερίου· δὲν ἐπιτρέπεται δ' αἰτήσεις ἀναίρεσεως (Νόμος ΑΧΜΒ' τῆς 4 Ἰανουαρίου 1888). Οἱ δὲ κάτοχοι ἐθνικῶν γαιῶν, καταλαμβανόμενων ὑπὸ ἐθνικῶν, ἐπαρχιακῶν, δημοτικῶν καὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν, ἔχουσι δικαίωμα νὰ ἀποζημιωθῶσι μόνον διὰ τὸ ἧμισυ τῶν ἐπ' αὐτῶν ὑπαρχουσῶν τυχόν φυτειῶν (Ν. ΣΕΓ' 35).—Δέον ἐτι νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ παρόδιοι ἰδιοκτήται ὀφείλουσι τῇ προσκλήσει τοῦ νομάρχου νὰ φυτεύωσι δένδρα καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς κατασκευασθείσης ὁδοῦ· ἀμελοῦντες δὲ ὑπόκεινται οὐ μόνον εἰς τὴν δαπάνην

τῆς δενδροφυτείας, ἣν ὑποχρεοῦται ὁ νομάρχης νὰ ἐνεργήσῃ ἅντ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς πρόστιμον μῖα δραχμῆς δι' ἑκαστον δένδρον ἅντ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου φυτευθὲν προσδιορίζει δὲ τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν ἐπὶ τῇ δενδροφυτείᾳ ὁ νομάρχης, οὗ ἡ ἀπόφασις ἐκκαλεῖται ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν (Ν. ΣΕΓ' ἀρθρ. 35). Ῥητέον προσέτι, ὅτι οἱ παρὰ τὰς ὁδοὺς οἰκοδομοῦντες ὀφείλουσι νὰ ἐγείρῳσι τοὺς τε περιβόλους καὶ τὰς οἰκοδομὰς αὐτῶν δύο τοῦλάχιστον μέτρα μακρὰν τοῦ ἐξωτερικοῦ χείλους τῶν τάφρων, παραλλήλων τῇ διευθύνσει τῆς ὁδοῦ· ἂν δ' ἐγερθῶσι περίβολοι ἢ οἰκοδομαὶ κατὰ παράθεσιν τῶν ὁδῶν τούτων, καταδικάζονται δαπάνῃ τοῦ ἰδιοκτητοῦ. Ὀφείλουσι δ' ἐπ' ἴσῃ οἰκάροιοι ἰδιοκτῆται προσκυλούμενοι ὑπὸ τῶν νομαρχῶν νὰ κατασκευάζωσι λιθόδομητα γεφυρίδια, ὅπως διέρχωνται τὰς τῶν ὁδῶν τάφρους. Ἀμελοῦντες δὲ τυχόν, μετὰ τρίμηνον ἀπὸ τῆς προσκλησεως τοῦ νομάρχου, οὐ μόνον ὑπίστανται τὴν πρὸς κατασκευὴν αὐτῶν διατασσομένην ὑπὸ τῆς ἀρχῆς δαπάνην, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλονται προσέτι εἰς πρόστιμον δέκα μέχρι ἑκατὸν δραχμῶν (ἀρθρ. 37) (Ἴδε καὶ Ὁδηγοῦ δημοσ. καὶ δημοτ. ὑπαλλ. § 193—197).

Σημειωτέον ὅτι τὰ τῆς συντηρήσεως τῶν ὁδῶν διέπει τανῦν ὁ νόμος ΒΓΑ' τῆς 4 Ἰουλίου 1895, καθ' ὃν κατὰ Μάρτιον μῆνα (μέχρι τὸ βραδύτερον τῆς 10 Ἀπριλίου) ἑκαστος μηχανικὸς ἢ νομομηχανικὸς ἐπιθεωρεῖ κατ' ἔτος τὰς ὁδοὺς, συντάσσει δὲ τὸν ἀναγκαῖον τῆς ἐπισκευῆς προϋπολογισμόν, ὃν ὑποβάλλει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον πρὸς ἔγκρισιν, ἐνεργεῖται δ' ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ ἰδία δι' ἐκάστην ὁδὸν δημοπρασία μειοδοτικὴ, ἥς πάλιν τὰ πρακτικὰ ὑποβάλλονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ὅπερ ἢ ἐγκρίνῃ αὐτὰ ἢ, ἂν ἀκυρώσῃ, διατάσσει τὴν ἐπανάληψιν τῆς δημοπρασίας. Θ. Ν. Φλογαίτης

Οικοδομαί. Οὐδεμία ἀμφισβόλησις ὅτι ὁ κύριος τοῦ πράγματος δύναται ἀπεριόριστως νὰ ἐνασκήσῃ τὸ τῆς κυριότητος αὐτοῦ δικαίωμα ἐπ' αὐτοῦ κατ' ἀκολουθίαν δύναται νὰ διαθέσῃ αὐτὸ ὕλικῶς τε καὶ νομικῶς κατὰ βούλησιν. ἤτοι νὰ μεταποιήσῃ, καταστρέψῃ, ἐγκαταλίπῃ, ἐκποιήσῃ, δωρήσῃ αὐτό, ἐν γένει δηλονότι νὰ ποιήσῃται χρῆσιν αὐτοῦ καὶ τῶν καρπῶν καὶ παραρτημάτων αὐτοῦ οἷαν ἂν βούληται, νὰ ἐμποδίσῃ δὲ πάντα ἄλλον ἀπὸ τῆς κατοχῆς, ἢ ἀπὸ τῆς γενικῆς ἢ μερικῆς προσβολῆς τῶν τῆς κυριότητος δικαιωμάτων αὐτοῦ δι' ἰδίαν ἀγωγὴν. Ἐπάγονται δ' ὅμως καὶ περιορισμοὶ τῶν τῆς κυριότητος δικαιωμάτων, ὅσους ἂν ἡ ἀπερίοριστος ἐνάσκησις αὐτῶν ἐπιτρέξῃ τὰ δικαιώματα τρίτων, ἰδίως γειτόνων. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτὰς οἰκοπέδων ρυθμίζονται κατ' ἰδίους νόμους καὶ κανόνας, ὧν τὸ σύνολον δύναται νὰ ὀνομασθῇ *οἰκοδομικὸν δίκαιον*, περιλαμβάνον τὰς διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, αἵτινες κανονίζουσι τὰ τῶν οἰκοδομῶν καὶ οἰκοπέδων ἐν σχέσει πρὸς τὰς γειτονικάς οἰκοδομὰς καὶ οἰκοπέδα, τὰ μεσότοιχα, τὰς ἀστικές δουλείας, τὰς μισθώσεις, τὰς ἐργολαβίας κλπ. Καὶ ἐπὶ τούτων λόγῳ τοῦ ἀπεριόριστου τῆς ἰδιοκτησίας δικαίωματος ὁ κύριος δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ κατ' ἰδίαν βούλησιν καὶ κρίσιν, καθ' ὅσον δὲν προσβάλλει τὰ δικαιώματα τρίτων. Ἐκτὸς ὅμως τῆς προσβολῆς ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων τρίτων δύνανται νὰ προσβληθῶσι καὶ οἱ ὅροι, ὑφ' οὓς συντηρεῖται ἡ ἀσφάλεια, ἡ ὑγιεινὰ κτλ. τῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν κοινωνίᾳ βιούντων· ὅθεν τὸ τῆς πολιτείας δικαίωμα πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος νὰ περιορίσῃ καὶ τὴν ἀπόλυτον ἐνάσκησιν τοῦ τῆς κυριότητος δικαίωματος. Οἱ κανόνες δὲ καὶ τὰ μέτρα, οἳ ἡ πολιτεία χρῆται ἐν τούτῳ χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος

τας ἐν συνόλῳ, ἀποτελοῦσι τὴν ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν ἀστυνομίαν τῆς πολιτείας, ἐξασκουμένην κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. Ἡ τοιαύτη τῆς πολιτείας ἀστυνομία ἐπιδιώκει εἰδικώτερον τὰ ἐξῆς: α') τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὑγιείας τῶν κατοίκων· β') τὴν πρόληψιν δυστυχημάτων διὰ καταπτώσεως τῶν οἰκοδομῶν· γ') τὴν εὐκολίαν τῆς συγκοινωνίας καὶ καθαριότητα· δ') τὴν ἀσφαλῆ οἰκοδομήσιν καὶ ἐφικτὴν καλλιτεχνικὴν διασκευὴν τῶν οἰκοδομῶν, καθ' ἑαυτὰς καὶ πρὸς ἀλλήλας καὶ καθόλου· ε') τὴν κατὰ τοῦ πυρὸς ἀσφάλειαν. Ἡ δ' ἐφαρμογὴ τῶν πρὸς τοῦτο ἀστυνομικῶν διατάξεων δύναται νὰ τηρηθῇ διττῶς. 1) Ὡς ἀναγράφονται ἐν τοῖς σχετικοῖς νόμοις αἱ τηρητέαι διατάξεις, καταλείπεται δὲ ἡ ἐτήρησις αὐτῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πολίτου, καὶ μόνον ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν τοῦ νόμου διατάξεων ἐπιμβάινει ἡ ἀρμοδία ἀρχὴ καταγγέλλουσα τὸν παραβάτην ποινικῶς, ἀνασταλ-λομένη καὶ τῆς προόδου τῆς οἰκοδομῆς (Σύστημα ἀνασταλτικόν). 2) Ἡ δὲ μέλλων νὰ οἰκοδομηθῇ ὀφείλει νὰ λάβῃ ἄδειαν οἰκοδομῆς παρὰ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς, ὑποβάλλων αὐτῇ καὶ τὸ σχέδιον οἰκοδομῆς πρὸς ἔγκρισιν, καθ' ἣ καὶ ἡ οἰκοδομὴ πρέπει νὰ προβῇ. Αἱ σχετικαὶ παραβάσεις καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τιμωροῦνται ποινικῶς, καὶ αὐτὴ ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ διοικητικῶς δύναται νὰ παρεμποδίσῃ κατασφίσι κατ. (Σύστημα ἐγκριτικόν, ἐπιτρεπτικόν, διὰ παραχωρήσεως κατ.). Καὶ τὸ μὲν πρῶτον σύστημα κατ' ἀρχὴν εἶναι ὀρθότερον, διότι καταλείπει εἰς τὸν οἰκοδομοῦντα μείζονα ἐλευθερίαν, εἰσαχθὴν καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ, προτιθέται δ' ὅμως σύντονον τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς ἐπαγρύπνησιν καὶ ἀπηλλαγμένην πατριασμοῦ· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν λειτουργεῖ τὸ δεύτερον (τὸ διὰ παραχωρήσεως ἀδείας) σύστημα.

Ὡς παρστηρήσαμεν καὶ ἐν τῷ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων (§ 202), οἱ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντες σχετικοὶ ἀστυνομικοὶ νόμοι Α') περὶ ἐξασφαλίσεως μὲν τῆς ὑγιείας τῶν κατοίκων τῶν πόλεων καὶ κωμῶν εἶναι τὸ ἰσχὺν νόμου ἐπέχον ἀπὸ 3]15 Ἀπρ. 1835 Β. Διάταγμα περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων καὶ κωμῶν Β') περὶ πρόληψεως δὲ δυστυχημάτων διὰ καταπτώσεως τῶν οἰκοδομῶν 1) τὸ ἀπὸ 20 Σεπτ. 1852 Β. Διάταγμα περὶ κατασφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν, 2) τὸ ἄρθρ. 35 τοῦ περὶ Νομαρχῶν Διατ. τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845, 3) τὸ ἀπὸ 9 Νοεμβρίου 1867 Β. Διάταγμα περὶ τῶν ἀρμοδίων πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐτοιμορόπων οἰκοδομημάτων Γ') περὶ δὲ τῆς ἀσφαλοῦς οἰκοδομήσεως καὶ τῆς διασκευῆς τῶν οἰκίων καθ' ἑαυτὰς, πρὸς ἀλλήλας καὶ καθόλου καὶ περὶ τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀκωλύτου συγκοινωνίας καὶ καθαριότητος 4) τὸ ἀπὸ 9]21 Ἀπριλίου 1836 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, 2) τὸ ἀπὸ 12]24 Νοεμβρίου 1836 περὶ προσθήκης εἰς τὸ ἄνω διάταγμα, 3) τὸ ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1837 διάταγμα περὶ τοῦ Σχεδίου Ἑρμοπολέως, 4) τὸ ἀπὸ 2]14 Αὐγούστου 1839 Διατ. περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου Ἑρμοπολέως, 5) τὸ ἀπὸ 5]17 Ἰουλίου 1842 Διατ. περὶ ἐφαρμογῆς ἄρθρων τινῶν τοῦ ἐπὶ τοῦ σχεδίου Ἀθηνῶν Δ. εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις, κώμας καὶ χωρία τοῦ βασιλείου, 6) τὸ ἄρθρ. 35 τοῦ περὶ καθηκόντων τῶν Νομαρχῶν τοῦ Διατ. τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845, 7) τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1852 Β. Διάταγμα περὶ αὐθαγρέτων οἰκοδομῶν, 8) ὁ ΤΝΗ νόμος τῆς 11 Ἰουλίου 1856 περὶ κατασκευῆς πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων, 9) τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 Διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ΤΝΗ νόμου, 10) τὸ ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου 1856 Β. Διάταγμα περὶ

προσδιορισμοῦ τῆς ζώνης τῆς πόλεως 'Α-
θηνῶν, 11) ὁ ΣΚΒ' νόμος τῆς 20 'Απρι-
λίου 1867 περί ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου
τῶν πόλεων καὶ κ.μ.ῶν τοῦ βασιλείου, 12)
τὸ ἀπὸ 26 'Απριλίου 1882 Διά-
ταγμα περί βόθρων, Δ') περί δὲ ἀσφα-
λείας κατὰ τοῦ πυρός 1) τὰ ἄρθρα 58
καὶ 59 τοῦ ἀπὸ 31 Δεκ. 1836 Διατάγ-
ματος, ἰσχὺν νόμου ἐπέχοντος, περί δη-
μοτικῆς ἀστυνομίας, 2) τὰ ἄρθρα 31, 32,
33, Β' § 13 τοῦ Διατ. περί καθηκόν-
των τῶν νομαρχῶν καὶ τῆς ὑπηρεσίας
αὐτῶν, 3) τὸ ἄρθρ. 2 § 0' τοῦ ἀπὸ 3]15
'Απρ. 1835 Διατάγματος περί τοῦ σχη-
ματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ
τῶν ἐσωτερικῶν γραμματείας, 4) τὸ
ἄρθρ. 11 § 17 τοῦ νόμου 4]16 'Ιανουα-
ρίου 1834 περί ὀργανισμοῦ τῶν λιμενι-
κῶν ἄρχων, 5) τὰ ἄρθρα 81, 82, 83,
84 καὶ 85 τοῦ διατάγματος τῆς 21
'Οκτωβρίου 1856, 6) τὰ ἄρθρα 128
καὶ 129 τοῦ Διατάγματος τῆς βασιλ.
χωροφυλακῆς τῆς 21 'Ιαν. 1834, 7) τὰ
ἄρθρα 17 καὶ 18 τοῦ ἀπὸ 17 'Ιουλίου
1861 Β. Διατ. περί συστάσεως διλοχίας
σκαπανέων καὶ πυροσβεστῶν 8) τὸ ἀπὸ
18 Αὐγούστου 1861 Β. διάταγμα περί
ἀρμοδιότητος καὶ τῶν σχέσεων τῆς ἀсту-
νομίας, τοῦ φρουραρχείου, τῆς χωροφυ-
λακῆς καὶ τῶν πυροσβεστῶν κατὰ τὰς
πρὸς κατάσβεσιν πυρκαϊῶν ἐνεργείας.
Β') περί δὲ δημοσίων οἰκοδομῶν τὸ ἀπὸ
20 Δεκεμβρίου 1836 Β. Διάταγμα περί
διαθέσεως τῶν πολιτικῶν (=ἀστικῶν)
δημοσίων οἰκοδομῶν. 5') Ἐνταῦθα δὲ
δύναται τις νὰ κατατάξῃ καὶ τοὺς ἐπο-
μένους δύο περί συνοικισμῶν νόμους: 1)
τὸν ἀπὸ 5 'Ιαν. 1866 ΡΜΘ' νόμον καὶ
2) τὸν περί παραχωρήσεως οἰκοπέδων ἐν
συνοικισμοῖς τῆς 26 Μαΐου 1882 ΣΟΗ'.
'Εξεταστέον ἐν συντόμῳ τοῦ κυριωτά-
τους τῶν νόμων τούτων.

Αὐτόδηλον, ὅτι ἡ θέσις τῶν πόλεων,
ὁ ἄνρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τρία ἀντικεί-

μενα, εἰς αὐτὴν πρὸ πάντων ὀφείλει νὰ
σέχῃ ὁ θεμελιωτῆς πόλεως ἡ κώμη.
Καὶ πρῶτον προσῆκον ἡ θέσις νὰ ᾖ
αὕτη, ὥστε ἡ συγκοινωνία πρὸς τὴν
ριζὴν χάραν νὰ ᾖ εὐχερὴς κατορθω-
εῖται δὲ μᾶλλον νὰσφαλίζῃ τὴν ὑγίειαν τῶν
κατοικοῦντων, θθεν νὰ ἀπέχῃ τελευτῶν
καὶ νοσηρῶν τόπων καὶ νὰ μὴ πρὸς
βάλλῃται ὑπὸ πολλῆς θερμότητος
δυνατοῦ φύχους. Οὐχ ἥττον ἀφεύκ-
τα ἀναγκαῖον νὰ οἰκοδομῇται πᾶσα πό-
λις καὶ κώμη ὅπου ὑπάρχει πότιμον καὶ
γινεῖν ὕδωρ, ἡ τοῦλάχιστον εὐχερὴς
δύναται νὰ προμηθευθῇ καὶ ἐν ποσότη-
ἐπαρκούτῃ ἀνέτως εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν
ἐνοικούντων. Περὶ πάντων τούτων προ-
νοεῖ τὸ Διάταγμα τοῦ 1835 ἐν ἄρθρῳ
1—4. Τὸ δὲ 6 ἄρθρον αὐτοῦ, πραγματικῶς
μενον περί ὁδῶν, ὀρίζει ὅτι πρέπει νὰ ᾖ
οἱ ὁδοὶ εὐθεῖαι καὶ ὀρθογώνιοι, ἐγκαρσῶς τε
θειμένοι πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τῆς
ὀρίζοντος, ἵνα πάντα τὰ μέρη τῆς πό-
λεως προσβάλλωνται ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν
ἀκτίνων, ἔτι δὲ κατὰ τὸ πλάτος οὐκ
στεναί, ἀλλ' οὔτε καθ' ὑπερβολὴν πλα-
τεῖαι πρὸς ἀποφυγὴν μεγάλου καύσωνος
ἐν τῷ θέρει δι' ἔλλειψιν σκιᾶς. Ῥητὸν
δὲ ὁδὸς στενωτέρας τῶν ἐξ μέτρων οὐκ
ἐπιτρέπει τὸ Διάταγμα. Αἱ πλατεῖαι
κατὰ τὸ 7 ἄρθρον πρέπει νὰ ᾖσιν ἰσάναι
καὶ σύμμετροι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπερμεγ-
θεῖς. Ῥητέον ἐν τούτοις, ὅτι τὸ Διά-
ταγμα δὲν προσεῖδε περί παραδείσων (δεν
δροφυτευμένων πλατειῶν) ἐντὸς τῶν πό-
λεων, ἀναγκασιότατων τὸ θέρος πρὸς ἀνα-
ψυχὴν τῶν πολιτῶν. Ὁ νομοθέτης περι-
ωρίσθη (ἄρθρ. 26 τοῦ Διατάγματος) νὰ
διατάξῃ νὰ γίνωνται εἰς τὰ πέριξ καὶ
πλησιόχωρα μέρη τῶν πόλεων καὶ κω-
μῶν περίπατοι καὶ ἀλωαὶ ἐκ καρποφόρων
ἢ τοῦλάχιστον σκιερῶν δένδρων ἢ ἑλ-
θμῶς οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ ἐλ-
φθῇ μέχρι τοῦ νῦν ἡ δέουσα φροντίς
περί κατασκευῆς τοιούτων. — Τὸ

8 ἄρθρον προβλέπει τὰ περὶ λιθοστρω-
σίας τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τῶν πό-
λεων καὶ λιθοστρώτων πεζοπόρων. —
Τὸ δὲ ἄρθρον 9 πραγματεύεται περὶ αὐ-
λάκων καὶ ὁχετῶν πρὸς ἐκροήν ὑδά-
των καὶ ἀκαθαρσιῶν. Περὶ δὲ ὑπονόμων
ἐξετάθη κατὰ τὸ 1856 εἰδικὸς ὁ ΤΝΗ'
νόμος περιέχων καὶ τὰ περὶ πεζοδρο-
μίων. — Τὸ 10 ἄρθρ. ὁρθότατα ἐπιτάσσει
ἵνα ἐν ταῖς κώμαις ἢ μὲν ἐκκλησίαι, τὸ
ἑκκλησίον, τὸ δημαρχεῖον καὶ τὰ τοιαῦτα
καταστήματα κτιζῶνται ἐν τῷ μέσῳ τῆς
κώμης, περὶ δὲ κτιζῶνται αἱ οἰκίαι τῶν
χωρικῶν κυκλικῶς ἢ ἐν σχήματι τετρα-
γώνου μετὰ κήπων, ἢ δὲ λιθόστρωτος ἢ
μεγάλῃ ὁδῷ. Ἀλλ' δυστυχῶς οὐδαμοῦ
σχεδὸν τοῦ Κράτους ἐτηρήθη ἡ σοφὴ
αὐτῆ τοῦ Διατάγματος διάταξις, εἰ καὶ
οὐκ ὀλίγαι κῶμαι ἐγένοντο μετὰ τὴν τοῦ
Διατάγματος ἔκδοσιν ἀπὸ τοῦ 1836. Τὸ
Ἡράκλειον ἴσως μόνον ἀποτελεῖ ἐξάιρε-
σιν. — Τὸ ἐνδέκατον ἄρθρον πραγματεύεται
περὶ προμηθείας τοῦ διὰ τὰς πόλεις καὶ
κώμας ἀναγκαίου ποτίμου ὕδατος δι'
ὑδραγωγείων, δεξαμενῶν καὶ φρεάτων.
Τὰ ὑδραγωγεῖα συμβουλεύει ἵνα γίνωνται
διὰ σωλήνων ὑπογίων, καταβαλλομένης
ὁμοῦ τῆς θεούσης προσοχῆς νὰ μὴ μο-
λύνωνται τὰ ὑδραγωγεῖα, αἱ δεξαμεναὶ
καὶ τὰ φρέατα. Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν
σιδηρῶν σωλήνων ἀρκούντως προσυλάσ-
σονται τὰ ὑδραγωγεῖα, περὶ τῶν φρεά-
των δ' ὁμοῦ δὲν ἐτηρήθησαν αἱ διατάξεις
τοῦ ἄρθρου 12, καὶ διὰ τοῦτο ἐν Ἀ-
θῆναις τοῦλάχιστον δυσκόλως τις δύναται
νὰ χρησθῇ πρὸς πόσιν ὕδατι φρέα-
τος. Τὸ περὶ βόθρων Διάταγμα τοῦ 1882
δὲν ἐφαρμόζεται δεόντως οὔτε ὑπὸ τῶν
οἰκοδομούντων, οὔτε ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρ-
χῆς. — Τὸ ἄρθρ. 13 ἀπαγορεύει τὴν ἐπιχεί-
ρησιν οἰκοδομῆς οὐ μόνον εἰς τοὺς δήμους
πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως ἀνευ προη-
γουμένης ἀδείας τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς
πάντα δῆμον, ὅπου ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ

ἢ παρ' αὐτῷ ἐμπειροτέχναι (μηχανικοί).
μόνον δ' ἡ εὐτέλεια τῆς ἀξίας τῆς οἰκο-
δομῆς ἀπαλλάσσει τὸν οἰκοδομοῦντα τῆς
ἀδείας, ἀλλὰ καὶ ὁ ποινικὸς νόμος ἐν
ἄρθρῳ 598 τιμωρεῖ διὰ προστίμου τὸν
ἀνευ σχεδίου ρητοῦ, ἐγκειρμένου παρὰ
τῆς ἀρχῆς, ἐπιχειροῦντα εἰς πόλιν οἰκο-
δομῆν ἢ οὐσιώδη ἐπισκευὴν κτιρίου. Τὸ
εὐτέλες ἢ οὐσιώδες τῆς οἰκοδομῆς κρίνε-
ται ὑπὸ τοῦ παρέχοντος τὴν ἀδειαν μη-
χανικοῦ. Διάταγμα δὲ εἰδικὸν τῆς 25 Φε-
βρουαρίου 1836 ἐπέβαλε φόρον δραχμῶν
πέντε ὑπὲρ τῶν δήμεων διὰ τὰς τοιαύτας
ἀδείας. Ἐν τῷ αὐτῷ 13 ἄρθρῳ προβλέ-
πει ὁ νόμος καὶ κατὰ τοῦ ὕψους τῶν οἰ-
κοδομῶν, ἀπαγορεύων ἰδίως ὅπου γίνονται
σεισμοὶ νὰ ἔχωσιν αἱ οἰκίαι πλέον τῶν
δύο ὁροφῶν προνοεῖ προσέτι, ἀποβλέπων
πρὸς τὴν ὑγίαν τῶν ἐνοίκων, περὶ τῆς
τοποθεσίας τῆς καπνοδόχης καὶ τῶν ἀπο-
πάτων, καὶ ἐνεκα τοῦ κινδύνου τῶν πυρ-
καϊῶν περὶ τῆς στεγῆς καὶ τῆς σκεπῆς.
— Τὸ 14 ἄρθρον ἀπαγορεύει τὴν ἐν τῷ
ἐξωτερικῷ τῶν οἰκίων χρῆσιν λαμπρῶν
χρωμάτων ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν ὄρασιν (τοῦ
ἐρυθροῦ, βαθεῖος κιτρίνου καὶ λευκοῦ),
ὡς καὶ τῶν ἐλαιομεικτῶν βαφῶν, οὐσῶν
ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν ὑγίαν καὶ ἐν τῷ ἐσω-
τερικῷ τῶν οἰκίων. — Τὸ 15 ἄρθρον ἀπα-
γορεύει τὴν κατοίκησιν νεοκτίστων οἰ-
κίων πρὶν ἢ ξηρανθῶσιν οἱ τοῖχοι ἐντε-
λῶς. Τὴν δὲ περὶ τῆς ἀποξηράνσεως
κρίσιν καταλείπει ὁ νόμος εἰς τὴν ἀστυ-
νομίαν, ὡς καὶ πτωσῶν τῶν λοιπῶν τοῦ
Διατάγματος διατάξεων τὴν ἐπιτήρησιν.
— Τὸ 16 ἄρθρον πραγματεύεται περὶ
καταλλήλου τοποθετήσεως τῶν δημοσίων
κτιρίων. Ἐπειδὴ ταῦτα ὑποτίθεται ὅτι
ἔσονται μεγαλοπρεπέστερα τῶν ἰδιωτι-
κῶν, ἐπιτάσσει ὁ νόμος νὰ κτιζῶνται εἰς
θέσιν πανταχόθεν περίοπτον. — Οἱ δὲ σταυ-
λοι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 17) ἀνάγκη
νὰ οἰκοδομῶνται μακρὰν τῶν κατοικίῶν
τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τόπους κατωφε-

ρεῖς διὰ τὴν ἀπορροήν τῶν ὑγρασιῶν.
 *Ἀλλ' ἐν ταῖς κώμαις, ὅπου ἐλλόγως εἰ-
 κάζει ὁ νομοθέτης ὅτι τὰ σταυλισθησό-
 μενα ζῶα ἔσονται ὀλίγα, ἐξαρκεῖται εἰς
 τὸν χωρισμὸν τοῦ σταύλου ἂ πὸ τῆς
 κατοικίας διὰ διαφράγματος (μεσο-
 τοίχου). — Τὸ δὲ 18 ἄρθρον προ-
 θέσει περὶ ἀνεγέρσεως ἐν καταλλήλῃ
 θέσει τῶν νοσοκομείων, φρενοκομείων,
 εἰρκτῶν καὶ ἐργατικῶν φυλακῶν. Ἐπι-
 τάσσει δὲ ταῦτα νὰ ἀνεγείρονται *δοσὴν*
εἶναι δυνατόν ἐκτὸς τῆς πόλεως ἢ τοῦ-
 λάχιτον εἰς ἐλευθέρως ἀεριζόμενα χωρία.
 — Κατὰ δὲ τὸ 10 ἄρθ. τοῦ Διατ. ἀπα-
 γορεύεται ἡ ἄνευ ἀστυνομικῆς ἀδείας ἄ-
 νέγρεις βιομηχανικῶν ἢ τεχνικῶν κα-
 ταστημάτων, ὅπερ ἐπιβλαβὸς ἢ ἐπικιν-
 δύνως ἐπηρεάζουσι τὰς γειτνιαζούσας κα-
 τοικίας, τοιαῦτα δὲ ἀπαριθμεῖ τὰ ἐργα-
 στήρια, ὅπου κατασκευάζονται τὸ ἄμυ-
 λον, αἱ μουσικαὶ χορδαί, τὸ νιτρικὸν ὀξύ,
 τὸ σιλωωτικὸν μίγμα, τὸ ἀμμωνιακὸν
 ἄλας, τὸ ἀρσενικόν, αἱ κηρωταί, καὶ τὰ
 τοιαῦτα, ἐπ' ὧς τὰ πυροτεχνεῖα, οἱ κο-
 πῶνες, αἱ κάμινοι τοῦ γύψου καὶ τῆς
 ἀσβέστου κτλ. Τὸ αὐτὸ ἄρθρον ἀπαριθ-
 μεῖ ἄλλα καταστήματα, ὅπερ δὲν μα-
 κρύνονται μὲν ἀπὸ τῶν κατοικιῶν, δέ-
 ονται δ' ὅμως τῆς ἀδείας τῆς ἀστυνο-
 μίας, ἀλλὰ καὶ τῆς συγκαταθέσεως
 τῶν γειτόνων, τοιαῦτα δὲ ἀναφέρει,
 ὁ νόμος τὰ ψιμυθιοιουργεῖα καὶ ἐν γέ-
 νει τὰ ἐργαστήρια χημικῶν ἀναλύσεων
 ἢ κατασκευῶν, τὰ πιλοποιεῖα, σαπωνο-
 ποιεῖα, βυρσοδεψεῖα, βαφεῖα, χοιροστά-
 σια, χλωρογραφεῖα καὶ πισσωτήρια. Περὶ
 δὲ τῶν ἀλικῶν ὀρίζει ὅτι πρέπει νὰ τὰ σ-
 σωνται ὑπὸ τοὺς ἐπικρατοῦντας ἀνέμους
 τῶν πόλεων. Εἰς τὸ ἄρθρον δὲ τοῦτο ὑπ-
 ἀγεται καὶ τὸ κατὰστημα τοῦ φωταε-
 ρίου, περὶ οὗ ἐξεδόθη ὁ ἀπὸ 15 Μαΐου
 1857 ΓΔ' νόμος περὶ τοῦ δι' ἀερίου (gaz)
 φωτισμοῦ πόλεως τινος, καὶ τὸ δυνάμει
 τοῦ νόμου τούτου, καὶ τοῦ ἄρθρου 19,

περὶ οὗ ὁ λόγος, τοῦ ἀπὸ 3 Ἀπριλίου
 1835 Διατάγματος, ἐκδοθὲν ἀπὸ 1ῃ
 Ἰουλίου 1858 Β. Διατάγμα περὶ τῶν
 καταστημάτων τοῦ δι' ἀερίου φωτισμοῦ,
 ὅπερ ἐν ἄρθροισι 22 ἀναγράφει τὰ περὶ
 κατασκευῆς καὶ τοποθετήσεως τῶν κατα-
 στημάτων τούτων. "Ὅθεν ἀπαιτομένη
 ἀστυνομικῆς ἀδείας εἰς ἀνέγερσιν βιομη-
 χανικοῦ ἢ τεχνικοῦ καταστήματος, ἐπι-
 ται ὅτι, ἂν ἀνεγερθῇ ἄνευ ἀδείας. Ὑπὸ
 κείται τὸ ἐγερθὲν εἰς κατεδάφισιν. Ἐάν
 ὅμως δοθῇ παρανόμως ἀστυνομικὴ ἀδεία,
 δύναται μὲν βεβαίως ὁ δὸς τὴν ἀδείαν
 νὰ καταγγελοῖ, ἀλλ' ἡ δοθεῖσα ἀδεία
 ἔχει νομικῶς κύρος καὶ κατ' ἀκολουθίαν
 δὲν δύνανται τὰ ἀστικά δικαστήρια νὰ
 διατάξωσι τὴν κατάργησιν ἢ τροποποι-
 ῇ τῆς περὶ ἀδείας διοικητικῆς πρά-
 ξεως· δύναται δ' ὅμως ὁ βλαπτόμενος ἢ
 ἐνοχλούμενος γείτων ἐκ τῆς ἐκπομπῆς
 καπνοῦ ἐκτάκτου καὶ ἀφθόνου ἢ μεγά-
 λης καὶ βλαπτικῆς δυσωδίας, προσερχομέ-
 νης ἐκ τῆς ἐν τῷ καταστήματι ἀσκαυμι-
 νης βιομηχανίας ἢ τέχνης, νὰ ἐγείρῃ
 ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τὰ ἐν
 τῷ ἀστικῷ νόμῳ ὀριζόμενα (Συνωδὸς ἀπα-
 φήναντο καὶ τὰ ἡμέτερα δικαστήρια).
 — Τὰ δὲ σφαγεῖα πρέπον (ἄρθρ. 20) νὰ
 οἰκοδομῶνται ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὴν
 θάλασσαν, ποταμὸν ἢ ρύακα, καὶ ἐν ὅ-
 σει ὅθεν ἡ καθ' ὅλου ἡ οὐχὶ συχνὰ τοῦλά-
 χιστον πνέουσιν ἄνεμοι πρὸς τὴν πόλιν,
 καὶ νὰ διατηρῶνται πάντοτε καθάρια. —
 Τὰ πεταλωτήρια ὁ νόμος ἐπιτρέπει νὰ
 ὑπάρχουσιν ἐντὸς αὐλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν με-
 γάλων πλατειῶν νὰ ἐργάζονται μόνον οἱ
 πεταλωταί (ἄρθρ. 21). — Τὰ ὁσμήν δυ-
 σάδη καὶ βαρεῖαν ἀποφέροντι ἢ ὀδυρο-
 προξενούντα μαγαζεῖα ἐπιτάσσει ὁ νόμος
 νὰ τοποθετῶνται εἰς ἀποκέντρους τῆς
 πόλεως συνοικίας (ἄρθρ. 22). Ἐκδορεῖται
 νόμος (ἄρθρ. 23) ἐννοεῖ τὰ καταστήματα
 ὅπου ἐκδέρνεται τὰ θνήσκοντα ζῶα, ἰδίως
 ἐκεῖνα, ὧν τὸ δέρμα δύναται νὰ ᾖ

ἐλθόντων εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰ δὲ ἐκ-
 ληφέντα ὡς ὁρίζει νὰ κατορύττονται.
 Τὸ 24 ἄρθρον, προβλέπον περὶ τῆς θέ-
 σης τῶν νεκροταφείων, ὁρίζει ὅτι κατα-
 κευαστέα ταῦτα εἰς ἱκανὴν ἀπὸ τῆς πό-
 λεως ἢ κώμης ἀπόστασιν, παραπέμπει
 εἰς τὸ ἀπὸ 28 Μαρτίου 1834 Β. Διά-
 ταγμα, δι' οὗ κανονίζονται τὰ τῆς κατα-
 σκευῆς νεκροταφείων δαπάνη τῆς δημο-
 τικῆς ἀρχῆς περὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν
 νεκρῶν, νεκροτομίας κτλ., περὶ οὗ εἴπομεν
 τὰ εἰκότα ἐν λ. 'Ενταφιασμός. Τὸ δὲ 25
 τοῦ Διατ. ἄρθρον προνοεῖ περὶ τῶν ὁδῶν
 καὶ πλατειῶν, ἵνα μὴ ἐν κεντρῷ οἰκοδομῆς
 ἐμπεδύωνται ὑπὸ τῶν καταπιπτόντων
 ἔρριπτον, μὴ δὲ διὰ φορτώσεως καὶ ἐκ-
 φορτώσεως διαφόρων ἀντικειμένων ἐμπο-
 δίζηται ἡ δέουσα κυκλοφορία τῶν διαβα-
 τῶν καὶ τῶν ὀχημάτων κτλ. Περὶ τῶν
 τρεχόντων παραβάσεων ὑπάρχει καὶ ποι-
 νικὴ διάταξις (ἄρθρ. 728 τοῦ ποιν. νό-
 μου), τιμωροῦσα προστίμῳ τὸ πολὺ εἴ-
 κος διδραχμῶν τὸν παραβάτην, καὶ μέχρι
 πενήκοντα δραχμῶν, εἰάν ἡ παράβασις
 συμβῇ ἐν νυκτί. Τὸ ἄρθρον ἐν εἰλεί 26 τοῦ
 Διατ. προβλέπον, ἵνα τὰ περὶ τὰς πό-
 λεις καὶ κώμας μέρη ὧσιν εὐάρεστα, ἰδίως
 κατὰ τὸ θέρος, πρὸς ἀναψυχὴν τῶν κα-
 τοίκων κατὰ τοὺς καύσωνας, διατάσσει
 τὴν κατασκευὴν περιπάτων καὶ ἀλωῶν,
 φυτευομένων καρποφόρων ἢ σκιερῶν δέν-
 δρων. Εἶδομεν ἄνωτέρω, ὅτι τὸ Διά-
 ταγμα δὲν ἐπιτρέπει δενδροστοιχίας εἰμὴ
 εἰς τὰς μεγάλας πλατείας καὶ εὐρυχωρο-
 τάτας ὁδοῦ τῶν πόλεων, φρονούμεν δὲ,
 ὅτι ἐάν προϋνοεῖτο καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως
 νὰ ὑπάρχῃσι κήποι κατὰφυτοὶ κεκτη-
 μένοι σκιερὰ δένδρα καὶ σχετικῶς ἐπαρκῆ
 ὕδατα, ἡ ἀναψυχὴ τῶν κατοίκων ἐν
 ταῖς ἡμέραις τοῦ καύσωνος τοῦ θεροῦς
 ὅλ' ἤτο μεγάλη καὶ εὐχάριστος. Ἀλλὰ καὶ
 ἡ διάταξις αὕτη τοῦ Διατ. δὲν ἐξετελέσθη.
 Οὐδεμία δὲ τῶν πέριξ τῶν Ἀθηνῶν ὁδῶν
 δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχουσα δένδρα σκι-

ερὰ, ὅποια ἡ ἀνάγκη τοῦ τόπου κατὰ τὸ
 θέρος ἀπαιτεῖ. — Τὸ δὲ ἄρθρον 27 τοῦ νό-
 μου ἀνατίθησι τὴν φροντίδα τῆς ἀκρι-
 βοῦς φυλακῆς τῶν ἐκτεθειμένων ὁρισμῶν
 εἰς τὴν σύστασιν τῶν πόλεων καὶ κω-
 μῶν, ἐκτὸς τῆς ἀστυνομίας, (ἄρθρ. 15),
 καὶ εἰς τοὺς νομάρχας καὶ δημάρχους,
 ὡς καὶ ὅταν πρόκειται νὰ γίνωσι με-
 γάλαι μεταβολαὶ ἐντὸς τῶν πόλεων καὶ
 χωρίων. Ἡ ἐπιτήρησις δὲ καὶ φρον-
 τὶς τῆς παραφυλακῆς τῶν διατάξεων
 τοῦ νόμου ὁρίζεται ὅτι πρέπει νὰ γίνηται
 οὐ μόνον διὰ νοουθεσίας καὶ συμβουλῆς
 πρὸ τῆς ἐκτελέσεως καὶ κατὰ τὴν ἐκτέ-
 λεσιν, ἀλλ' ὀφείλουσιν οὗτοι καὶ νὰ κατα-
 διώκωσι τὰς παραβάσεις τὰς σχετικὰς
 κατὰ τὰ ἄρθρα 598—609 καὶ 697—700
 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Σχετικὰ δὲ πρὸς τὸ περὶ σχεδίου τῶν
 πόλεων θέμα ἐξεδόθησαν τὰ ἐξῆς νομοθε-
 τήματα: 1) τὸ ἀπὸ 9]21 Ἀπριλίου
 1826 Διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ
 σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἐξ ἄρθρων
 12. 2) Τὸ ἀπὸ 12]24 Νοεμβρίου 1836
 Διάταγμα περὶ προσθήκης εἰς τὸ περὶ
 σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διάταγμα,
 (ὅπερ ὡς προσθήκη ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἄρ-
 θρου 13, καὶ λήγει εἰς τὸ ἄρθρον 27),
 3) Τὰ ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1837 καὶ ἀπὸ
 2]14 Αὐγούστου 1839 εἰδικὰ περὶ τοῦ
 τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἑρμοπόλεως
 καὶ ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου αὐτῆς, ἅπερ
 ὁμῶς, μὴ δημοσιευθέντα διὰ τῆς Ἐφημε-
 ρίδος τῆς Κυβερνήσεως, δὲν δύναται νὰ
 θεωρηθῶσιν ἰσχύοντα. 4) Τὸ ἀπὸ 20
 Νοεμβρίου 1842 Διάταγμα περὶ ἀντικα-
 ταστάσεως τοῦ 3 καὶ 4 ἄρθρου τοῦ ἀπὸ
 2]14 Αὐγούστου 1839 Β. Διατάγματος
 περὶ τοῦ σχεδίου Ἑρμοπόλεως ἐξ ἄρ-
 θρων δύο, τοῦ ὁποῦ το 2 ἄρθρον διὰ τοῦ
 νόμου ΣΚΒ' τῆς 20 Ἀπριλίου 1867
 ἔλαβε καθολικὴν ἰσχύον ἐν πάσαις ταῖς
 πόλεσι καὶ κώμας τοῦ κράτους· καὶ ἐ-
 τερον εἰδικὸν περὶ Ἑρμοπόλεως τῆς 23

Δεκεμβρίου 1842 περί μεταρρυθμίσεως τῶν οἰκοπέδων εἰς τὴν ἀνοιχθεῖσαν ὁδὸν τοῦ Ἑρμοῦ εἰς Ἑρμούπολιν, ὡς ἐπ' ἴσθης ἕτερον εἰδικὸν περί ἀποζημιώσεως τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν Ἑρμουπόλεως τῆς 4]13 Μαΐου 1840 μὴ δημοσιευθὲν διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. 5) Τὸ ἀπὸ 3]15 Ἰουνίου 1842 Β. Διάταγμα περί ἐπιδιορθώσεως τοῦ γ' ἐδ. τοῦ 3 ἄρθρ. α' ἐδ. τοῦ 9 ἄρθρου καὶ ἄρθρ. 11 τοῦ ἀπὸ 3]21 Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγματος. 6) Τὸ ἀπὸ 5]17 Ἰουνίου 1842 Β. Διάταγμα περί ἐφαρμογῆς τῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διατάξεων καὶ ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς τοῦ Βασιλείου πόλεις, κώμας καὶ χωρία. 6) Τὸ ἀπὸ 26 Σεπτεμβρίου 1852 Διάταγμα περί κατεδαφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν, καὶ τὸ ἀπὸ 16 Ὀκτωβρίου 1852 Διάταγμα περί αὐθαιρέτων οἰκοδομῶν. 8) Ὁ ἀπὸ 11 Σεπτεμβρίου 1856 ΤΝΗ' νόμος περί κατασκευῆς πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων καὶ τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 περί ἐκτελέσεως αὐτοῦ Β. Διάταγμα. ὡς καὶ τὸ ἕτερον ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου 1856 περί προσδιορισμοῦ τῆς ζώνης τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, καὶ τὸ Διάταγμα τῆς 23 Μαΐου 1883 περί προσδιορισμοῦ ζωνῶν τῶν πόλεων, κωμῶν καὶ χωρίων Ἀττικῆς (δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 9 τοῦ ΤΝΗ' νόμου, καθ' ὃ αἱ ζῶναι τῶν πόλεων κτλ. Ἀττικῆς προσδιορίζονται εἰς 1500 μέτρα πέρα τῶν τελευταίων οἰκοδομικῶν γραμμῶν τῶν ἔχουσιν ἐγκεκριμένα σχέδια, τῶν μὴ ἔχουσιν δὲ ἐγκεκριμένα σχέδια πέρα τῶν τελευταίων οἰκοδομῶν). 9) Ὁ ἀπὸ 20 Ἀπρ. 1867 ΣΚΒ' νόμος περί ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων τῶν πόλεων καὶ κωμῶν τοῦ Βασιλείου. 10) Τὸ ἀπὸ 9 Νοεμβρ. 1867 Β. Διατ. περί τῶν ἁρμοδίων πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐτοιμώρων οἰκοδομημάτων καὶ 11) τὸ ἀπὸ 26 Ἀπρ. 1882 Β. Διάταγμα περί βόθρων. — Καὶ σκοπὸς μὲν τοῦ ἀπὸ 3]21

Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγματος ἐξομαλίσῃ τὰς δυσκολίας, αἱ αἱ ἀπαντῶσι περί τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ δίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ τῆς βιβλίου τὰς μεταξὺ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν οἰκοπέδων αὐτῶν ἀναφωρομένης φισοθητικῆς, ὡς ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς 1 ἄρθρον τοῦ Διατάγματος τοῦ δυνάμει τοῦ ἀπὸ 5]17 Ἰουνίου 1842 Β. Διατάγματος καὶ τοῦ ΣΚΒ' νόμου 1867 ἔχει γενικὴν ἰσχύν. Κατ' αὐτὴν οἰκοδομοῦντες ὀφείλουσι νὰ τηροῦν τὰς ἐνθυγραμμίας (σχετικῶς πρὸς τὰς οἰκίας) καὶ τὴν ἰσοπέδωσιν, αἱ αἱ μηχανικὸς περιγράφῃ εἰς αὐτὴν ζητούντες ἄδειαν οἰκοδομῆς κατὰ τὸν 13 τοῦ ἀπὸ 3]15 Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγματος. Περὶ δ' αὐτῶν οἰκοδομῶν ὑπάρχει ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ 28 Σεπτεμβρίου 1849, ὅπου ἀκριβέστατα τὰ περί τῆς αἰτήσεως οἰκοδομήσαντος πρὸς τὴν δημοτ. ἀρχὴν διαβιβάσεως αὐτῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον μηχανικόν, ἐκδόσεως αδείας, καὶ παραλαβῆς τῆς ἐνάρξεως καὶ ἐξακολουθήσεως τῆς οἰκοδομῆς ἐν ἑλλείψει αδείας, ὡς ἐν τὴν τιμωρίαν τοῦ παραβάτου κατὰ τὰ ἄρθρα 598—608 τοῦ ποιν. νόμου, καὶ τὸν 27 τοῦ ἀπὸ 3]15 Ἀπρ. 1836 Β. Διατ. ὁρίζει. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ 1 ἄρθρῳ καὶ εἰδικαί ὁδηγίαι τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ κράτους καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων τῶν πόλεων ὁρισμένους μηχανικοὺς τῆς 30 Ἰουνίου 1853.

Κατὰ τὸ αὐτὸ πρῶτον ἄρθρον ὁ ἀρμόδιος μηχανικός, εἰς τὴν οἰκοδομὴν ζήτησιν ἄδειαν ἢ δὲν τηρήσῃ τὴν ἐνθυγραμμίαν καὶ ἰσοπέδωσιν, ὑποχρεοῦται αὐτὸς δι' ἐξόδων τοῦ ἰδιοκτήτου νὰ ἐκτελέσῃ καὶ καθαρίσῃ τὸ οἰκοπέδον (κατὰ τὰς ἐνθυγραμμίας) καὶ ἄρθρα 598 καὶ 608 τοῦ 30

νομοῦ). Τὸ δεύτερον ἄρθρον¹ προ-βλέπει τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ οἰκοδομικὴ γραμμὴ τέμνεται ἐν ἣ πολλὰ οἰκοπέδα οὕτως, ὥστε οἱ ἐγκάρσιοι τοῖχοι καὶ τὰ μεσοτοιχία σχηματίζουσι μετὰ τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς ἀμβλείας ἢ ὀξείας γωνίας, τότε ὑποχρεοῦνται οἱ οἰκοδομοῦντες τῶν οἰκοπέδων νὰ μεταρρυθμίσωσι τὰ ὅρια, ἵνα αἱ πλευραὶ τῶν ἀνεγερθησάντων οἰκίων λάβωσι θέσιν ὀρθογώνιον. Τὸν τρόπον τῆς υποχρεώσεως τοῦ οἰκοδομοῦντος τοῦ οἰκοπέδου ἀναγράφει ὁ νόμος ὡς ἐξῆς: "Ὅταν οὗτος πρόκειται νὰ ζήτησιν ἄδειαν οἰκοδομῆς, ὀφείλει ν' ἀναφέρῃ ἐν τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ, ἂν συνενόηθῃ μετὰ τῶν γειτόνων αὐτοῦ περί μεταρρυθμίσεως τῶν ὁρίων ἢ οὐ. ἢ μὲν συνενόησιν, μεταβαίνει ὁ μηχανικός τῆς πόλεως, ἵνα ἀντιληφθῇ τοῦ γεγονότος, ὥστε ἡ λείψις συνενόησιν σημαίνει, ὅτι οἱ γείτονες συνεννοηθέντες ἐξετέλεσαν τὸν ὀρθογωνισμόν τῶν οἰκοπέδων διότι μόνον ἐὰν δὲν συνενόησαν, τότε μόνον ὀφείλει τὸ ἄρθρον, ὅτι ἀποφαρίζει τὴν μεταρρυθμίσειν ὁ ἀρμόδιος μηχανικός. Ἐὰν ἡ πόλις κατασκευασθῇ ἡ οἰκοδομὴ ἐναντίον τοῦ ὁρίσματος τοῦτο, τὸ ἄρθρον ἀρχικῶς ζήτησιν κατεδαφίσεων, διὰ τοῦ Διατάγματος δὲ τοῦ 1842 ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν δύναται καὶ μετὰ τὴν οἰκοδομὴν νὰ μεταρρυθμισθῇ ἄνευ κατεδαφίσεως καὶ μόνον ὅταν ἡ μεταρρυθμίσις ᾖ ἀδύνατος, τότε κατεδαφί-σεται.

(Ἰδε τὰς σχετικὰς ὁδηγίας τῆς 30 Ἰουνίου 1853 τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ὡς πρὸς τὸ ἄρθρ. 2 ἀπὸ τῆς § 4—§ 10). — Τὸ δὲ τρίτον ἄρθρον πραγματεύεται περί τοῦ ἐμβαδοῦ τῶν οἰκοδομησάντων οἰκοπέδων ἐπὶ μιᾷ τῶν τριῶν πρωτίστων ὁδῶν (Ἑρμοῦ, Λιόλου καὶ Ἀθηνᾶς) τῆς παλαιᾶς πόλεως, ὡς καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τῆς νέας πόλεως, ὅπερ κατ' ἐλάχιστον ὅρον δεόν νὰ περιέχῃ διακοσίους τεκτονικοὺς τετραγωνικοὺς πήχεις. Τὸ ἄρθρον τοῦτο πρέπει νὰ συνδυασθῇ πρὸς τὰ ἄρθρα 13 καὶ 14 τοῦ ἀπὸ 12]24 Νοεμβρ. 1836 Διατάγματος καὶ τὸ ἀπὸ 28 Σεπτ. 1837 Διάταγμα. Κατὰ τὸ 14 ἄρθρον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς παλαιᾶς πόλεως ἐκτὸς τῶν ἄνω μνημονευομένων τριῶν πρωτίστων, ἐπιτρέπεται νὰ οἰκοδομηθῇ καὶ ὁ ἔχων ἑκατὸν (100) μόνον τεκτονικοὺς τετραγωνικοὺς πήχεις. Τὰ δὲ τεμάχια τὰ ἔχοντα μικρότερον τῶν 200 (100) τετραγωνικῶν πήχεων (ἐμβαδόν) κατὰ τὸ 3 ἄρθρον ἰσοπεδοῦντο ὡς δημοτικὴ περιουσία διατιθεμένη κατὰ τὸ 6 ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 10 Ἰαν. 1834 Διατάγματος, ἡκυρώθη ὁμοῦ κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ 13 ἄρθρ. τῆς 12]24 Νοεμβρ. 1836 Διατάγματος, ἐπιτρεπομένου εἰς τὸν ἰδιοκτήτην νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἐμβαδὸν τὴν ἔκτασιν τῶν 200 ἢ 100 πήχεων. Ἐὰν δ' ὁμοῦ δὲν κατορθωθῇ τοῦτο, τὰ τεμάχια ταῦτα παραχωροῦνται κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνωμόνων κατὰ μὲν τὸ ἄρθρ. 18 εἰς ἐκείνον τὸν γείτονα ἰδιοκτήτην, ἐν ὃ ἀρχιτέκτων τῆς πόλεως ἤθελε θεωρήσῃ ὡς ἔχοντα πρὸς τὸ αὐτὸ δικαίωμα, κατὰ τὸ 2 ἄρθρ. ὁμοῦ τοῦ ΣΚΒ' νόμου, δόντος γενικὴν ἰσχὺν νόμου εἰς τὸ 2 ἄρθρ. τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρ. 1842 Β. Διατ. πρὸς ἀποφυγὴν αὐθαιρεσίας τῶν μηχανικῶν τῆς πόλεως, ἐσάκεις τὸ οἰκοπέδον ἢ δὲν ἔχῃ τὸ νόμιμον ἐμβαδόν, ἢ ἔχει μὲν τὸ ἐμβαδόν, δὲν ἔχει δ' ὁμοῦ τὰς διαστάσεις

¹ Σημειωτέον, ὅτι τοῦ δευτέρου ἄρθρου τὸ γ' καὶ τελευταῖον ἐδάφιον ἐτροποποιήθη ὡς ἐξῆς: «Ἐκαστὴ οἰκοδομὴ γενομένη ἐναντίον τοῦ ὁρίου τούτου θέλει μεταρρυθμισθῆναι, εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐπιδικατικῇ μεταρρυθμίσεως, θέλει κατεδαφισθῆναι, καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν δι' ἐξόδων τῶν ἰδιοκτητῶν.

τοῦ ἄρθρ. 15 τοῦ ἀπὸ 11]24 Νοεμβρίου 1842 Διατάγματος, θεωρεῖται ὡς τεμάχιον καὶ παραχωρεῖται κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνώμωνων εἰς τοὺς γείτονας, ἐὰν ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ τεμαχίου ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τῆς δημοτ. ἀρχῆς πρὸς παραχώρησιν δὲν καταστήσῃ αὐτὸ οἰκοδομήσιμον· ἀλλ' ἐὰν ἔχῃ μὲν τὸ νόμιμον ἐμβαδόν, δὲν ἔχῃ ὁμῶς τὰς δεούσας διαστάσεις ὡς πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρόσωπον καὶ τὸ βάθος, γίνεται μεταρρύθμισις τῶν ὁρίων αὐτοῦ μετὰ τῶν γειτονικῶν γηπέδων, ἐὰν ἐπ' αὐτῶν δὲν ᾖναι ἀνεγερμέναι οἰκοδομαί, ἐὰν ὁμῶς ᾖναι, παραχωροῦνται ὡς τεμάχια. Ὅταν δὲ συνέχωνται δύο ἢ πλείονα τεμάχια, τότε τὸ μεγαλύτερον προσλαμβάνει τὸ μικρότερον ἢ τὰ μικρότερα, ἔως ὅτου καταστῇ ἄρτιον. Αἱ ἐπὶ τῶν τεμαχίων οἰκοδομαὶ ἀποζημιοῦνται κατ' ἐκτίμησιν καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 καὶ κατὰ τὸ 2 ἄρθρ. τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρίου 1842 Διατάγματος (παράβαλε καὶ τὰς ἀπὸ 30 Ἰουνίου 1853 ὁδηγίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν). — Τὰ ἄρθρα 4 καὶ 5 πραγματεύονται περὶ τοῦ τρόπου τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν συνόρων τῶν οἰκοπέδων, ὥστε ἕκαστος τῶν ἰδιοκτητῶν νὰ λαμβάνῃ ἀνάλογον μέρος προσώπου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ἐπιτρέπει δὲ ὁ νόμος κατὰ τῆς ἐκθέσεως τῆς μεταρρυθμίσεως παράπονον ἢ ἔφεισιν, ἥτις διὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ μηχανικοῦ τμήματος υποβάλλεται εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργόν, ὅστις ἀποφαίνεται ἀνεκκλήτως. Ἡ μεταρρύθμις αὕτη δύναται νὰ προσδῶσῃ εἰς τὸν ἕτερον τῶν ἰδιοκτητῶν τεμάχιον ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ γείτονος, ὅπερ δηλονότι δὲν ἀποζημιοῦται διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως τότε διορίζεται διαιτητικὴ ἐπιτροπὴ (πραγματογνώμονες) ἀποφαινομένη περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως ἥτοι περὶ τῆς ἀξίας ἐκάστου τεκτονικοῦ τετραγ-

νικοῦ πήχεως¹. Τὸ 6 ἄρθρον² ὁρίζει κατὰ τὰς ὁδοὺς Ἀθηνῶν, Αἰόλου³ μου, Πειραιῶς, τῆς μακρᾶς στοᾶς τοῦ Σταδίου, καὶ εἰς τὰς πλατείας τοῦ θωνος καὶ Λουδοβίκου, ἀπασαι ἀνάγκη νὰ ἔχωσιν ἰσόγειον καὶ αὐτὰ πάτωμα, καὶ νὰ ἀποτελῶσι σαιρὰν⁴ ἐχῇ καὶ ἀδιάκοπον, τὰ δὲ ὅρια τῶν πρὸ τῆς οἰκοδομῆς νὰ καθορισθῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ γεωμέτρου πόλεως καὶ εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ μηχανικοῦ τοῦ νομοῦ⁵ νῦν τοῦ μηχανικοῦ τῆς πόλεως. — Ἐὰν ὁ ἄρθρον ἀπαγορεύει νὰ γείνηται μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Διατάγματος μελιώδης ἐναντίον τῆς διατάξεως προηγουμένου ἄρθρου. Ἐὰν δὲ τοιαύτη θεμελιώδης ἐπισκευὴ ἢ οἰκοδομὴ κατεδαφιζομένης τῆς οἰκοδομῆς οφείλουσι νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν διάταξιν ταύτην κατὰ τὸν — Τὸ ὄγδον ἄρθρον πραγματεύεται⁶ μεσοτόχον. Κατ' αὐτὸ πρὸς τοὺς οἰκίω⁷ν μεσοτόχον θέλει οἰκοδομηθῇ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπ' ἀμφοτέρων τοῦ κοπέδων, καὶ δι' ἐξόδων ἀμφοτέρων ἰδιοκτητῶν καὶ ἢν δὲ περίπου τῶν δύο ἤθελεν οἰκοδομήσῃ πρὸς τὸν τοῦ ὑποχρεοῦται μὲν νὰ πληρώσῃ τὸν τῶν ἐξόδων τῆς οἰκοδομῆς τοῦ τοίχου, ἀποζημιοῦται δ' ὁμῶς μετὰ (πότε;) διὰ τὸ ἥμισυ τῶν ἐξόδων τοῦ δευτέρου. Τοῦτο (ἥτοι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ δευτέρου πρὸς πληρωμὴν τῆς τοιγίας κατὰ τὸ ἥμισυ) ὀφείλει ὁ ἕτερος τὴν ἀδειαν καὶ ἐγκρίσιν μηχανικοῦ.

¹ Αἱ ὁδηγίαι τῆς 30 Ἰουνίου 1853 τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 11 καὶ ἐπομένους ἐπεξηγῶν τὸν τρόπον, καθ' ὃν γίνεται ἡ μεταρρύθμις τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ 11 Διατάγματος καὶ ἡ κατ' αὐτῶν ἐφεστὶς.

σημειῶ ρητῶς ὡς ἄρθρον συμφωνίας ἐν τῇ ἀδείᾳ. Τὸ μεσότοιχον οὕτε θύραν οἶκε ἀνοιγμα δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ». Ἐκ τοῦ ἄρθρου τούτου προκύπτουσι προδήλως αἱ ἐξῆς ἀρχαί· α') τὸ μεσότοιχον οἰκοδομεῖται ἐπὶ γηπέδου κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνὸς ἰδιοκτητοῦ καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ ἑτέρου γείτονος· β') ἀπαγορεύεται νὰ ἔχῃ τὸ μεσότοιχον θύραν ἢ ἄλλο ἀνοιγμα· γ') ἀμφοτέρωτεροι οἱ ἰδιοκτῆται συνεισφέρουσιν εἰς τὴν δαπάνην κατὰ τὸ ἥμισυ ὑποχρεοῦμένου τοῦ πρώτου οἰκοδομοῦντος νὰ καταβάλλῃ τὸ ὅλον τῶν ἐξόδων τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεσοτοιχοῦ· δ') ὁ δεύτερος οἰκοδομῶν ὑποχρεοῦται νὰ ποζημιῶ τὸν πρῶτον· ε') ἐν τῇ ἀδείᾳ τῆς ὑποχρέωσιν τοῦ δευτέρου πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ πρώτου. Σημειωτέον ὅτι τὰ περὶ μεσοτοίχου παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις δὲν εἶχον ἐν τῇ νομικῇ ἐπιστήμῃ, τῇ νομοθεσίᾳ καὶ τῇ οἰκοδομικῇ τὴν σημασίαν, ἣν τανῶν ἔχουσι. Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος πρὸς τὸν Ἀδαμάντιον ἔπαρχον πόλεως τὴν περιεχομένην ἐν τῷ Κώδικι τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Βιβλ. VIII τίτλ. 10 διάτ. 12) μεταξὺ δύο γειτονικῶν οἰκιῶν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἀπόστασις δύο ποδῶν κατὰ τὴν ἑκφράσιν τῆς διατάξεως (§ 2) καὶ 15 ποδῶν ἀπὸ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων (διάτ. 9 Κωδ. (8. 10) καὶ νόμ. ζ' Βισιλ. (58. 11), ἵνα μὴ ἀφαιρῇται ἀπὸ τοῦ γείτονος ἡ ἀποφικτὴς θαλάττης ἐξ οὐοῦδήποτε πλευροῦ τῆς οἰκίας ἢ διατάξης ἀρχικῶς ἀναφέρεται εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ὅπου ὑπῆρχε ὅλασσα). Ἐχουσι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ὅρον *paries communis* καὶ κατόπιν οἱ Βυζαντινοὶ τοῖχος ἐπικοινωνος, καὶ ἀναφέρεται ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῇ Ῥωμαικῇ πρὸς χωρισμὸν δύο οἰκιῶν. *Medius paries qui utrasque aedes distinguit* (νόμ. 4 Πανδ. (33. 2) καὶ νόμ. 6 § 1 Πανδ. (8. 4) καὶ γόμ. 35, 36, 37

καὶ 30 πρ. Πανδ. 39. 2), καὶ εἰς τὰ περὶ δουλειῶν. Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ὑπὸ τὸ α' νομικῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ δὲν ἀναγράφεται ρητῶς ἐν τῷ 8 ἄρθρῳ τοῦ Διατάγματος, γεννᾶται τὸ τεκμήριον, ὅτι πᾶς τοίχος, χωρίζων δύο οἰκόπεδα παρακαίμενα, εἶναι ἐπικοινωνος τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν παρακαίμενων γηπέδων (μεσότοιχος). Ἐνδεῖξις ἢ ἀπόδειξις περὶ τοῦ ἐναντίου ἐκ τοῦ τρόπου τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἀνωτέρου ἄκρου τοῦ χωρίζοντος τοίχου, ὡς παρὰ Ῥαλλοῖς (ἄρθρ. 654 γαλλ. Κώδ. κτλ.), δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν, καὶ ὁ ἰσχυριζόμενος τοῦτο ὀφείλει ἐκ τῶν τίτλων καὶ κατ' ἄλλον νόμιμον τρόπον νὰ ἀποδείξῃ αὐτό — Κατὰ τὴν ὑπὸ τὸ β' ἀρχὴν τὸ μεσότοιχον δὲν δύναται νὰ ἔχῃ θύραν ἢ ἄλλο ἀνοιγμα. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δημοσίας τάξεως ἀποβλέπουσα τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐνοίκων καὶ ἐν γένει πασῶν τῶν οἰκοδομῶν, ἡ δύνανται ἐκ συναινέσεως οἱ συνιδιοκτῆται τοῦ μεσοτοιχοῦ νὰ φήσωσιν ἀνοίγματα, ἰδίως ὅτε ἡ ἀσφάλεια τοῦ μεσοτοιχοῦ οὐδαμῶς παραβλάπτεται; Κατὰ τὸν Γαλλ. νόμον (ἄρθρον 662 τοῦ γαλλ. Κώδ.), ὑπαρχούσης συναινέσεως τοῦ συνιδιοκτητοῦ τοῦ μεσοτοιχοῦ, δύναται νὰ γίνῃ ἀνοιγμα· καὶ νὰ ἐπιβῇ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐπικοινωνοῦ τοίχου βάρος δύναται ὁ ἕτερος, ἐν ἀρνήσει δὲ τούτου, δύναται ὁ ἔχων τὸ συμφέρον νὰ προκαλέσῃ πραγματογνωμοσύνην, δι' ἧς νὰ ἐξευρεθῇ μέσον ἐξασφαλιστικόν, ὥστε νὰ μὴ βλαφθῇ ὁ μεσότοιχος καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἑτέρου. Καὶ παρ' ἡμῶν πρέπει τις μᾶλλον νὰ παραδεχθῇ (ἴδε διάταξιν 12 § 4 Κώδ. (8. 10), ὅτι συναινέσει τῶν συνιδιοκτητῶν δύναται νὰ γίνωσιν ἀνοίγματα ἐν τῷ μεσοτοιχῷ, ἰδίως ἐρμάρις κτλ., ὅταν δὲν παραβλάπτεται ἡ στερεότης αὐτῶν, καὶ ὁ ἕτερος τῶν συνιδιοκτητῶν, κτίζων κατόπιν ἐπὶ τοῦ ἐπικοινωνοῦ τοίχου τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄλλου κατασκευα-

σθέντος, δύναται ἐποικοδομῶν νὰ ἐπιθέσῃ βάρος, ὅταν διὰ πραγματογνωμόνων ἀποδειχθῇ ὅτι δύναται ὁ μεσότοιχος νὰ ὑποβαστάσῃ τὸ βάρος τοῦτο. Ἀλλὰ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις δύναται καὶ ἡ ἀρμοδίᾳ ἀρχή, ὅσκις ὁ μεσότοιχος εἶναι ἐπισφαλής, καὶ ἀπειλεῖται κατὰπτωσις, δυνάμει τοῦ διατάγματος περὶ κατεδαφίσεως οἰκοδομῶν ἥτοι νὰ ἐμποδίσῃ ἢ νὰ κατεδαφίσῃ τὸν μεσότοιχον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀνοίγματα ἡ ἐποικοδομούμενα βάρη. Αἱ ὑπὸ τὸ γ', δ' καὶ ε' ἀρχαὶ ἀποβλέπουσι τὴν δαπάνην διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μεσοτοίχου. Ἡ δαπάνη βαρύνει ἀμφοτέρους τοὺς συνδιοκτῆτας· ἀλλ' ὁ πρῶτος οἰκοδομῶν ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὴν δαπάνην τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεσοτοίχου ὁλόκληρον. Ὁ γείτων τότε μόνον ὑποχρεοῦται νὰ ποζημιώσῃ τὸν δι' ἐξόδων τοῦ οἰκοδομήσαντα γείτονα αὐτοῦ, ὅταν καὶ καθ' ὅσον κάμῃ χρῆσιν τοῦ μεσοτοίχου. Διὰ τοῦτο ὁ νόμος ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἐκδίδουσαν τὴν ἀδειαν οἰκοδομῆς ἀρχὴν νὰ αναγράφῃ ἐν τῇ ἀδείᾳ τοῦ δευτέρου αἰτούντος νὰ οἰκοδομήσῃ καὶ τὴν ὑποχρεώσιν αὐτοῦ νὰ ποζημιώσῃ τὸν πρῶτον οἰκοδομήσαντα τὸν μεσότοιχον. Ἐνταῦθα ὁμῶς ἀναφαίνεται τὸ ἐξῆς νομικὸν ζήτημα: Ὅταν κατὰ τὸ ὕψος ἄρθρον ὁ μεσότοιχος ἦναι ἀνεγερθεὶς ἐπὶ γηπέδου κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνήκοντος εἰς ἐκάτερον τῶν γειτόνων, ὃ ἐπ' αὐτοῦ ἀνεγερόμενος μεσότοιχος δαπάνη τοῦ ἐτέρου μόνον εἰς τίνα ἀνήκει; Κατὰ τὴν γνωστὴν ἀρχὴν «τὰ ἐπικείμενα εἶκει τοῖς ὑποκειμένοις» πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι κατὰ κυριότητα μὲν ἀνήκει εἰς τὸν κύριον τοῦ γηπέδου κατὰ τὸ ἥμισυ, ἀλλ' ὑπὸ τὸ πραγματικὸν βάρος τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς ἀποζημιώσεις αὐτοῦ ἂν ὀφείλῃτε ὁ κατὰ καιρὸν κύριος ἤθελε πώσῃ χρῆσιν αὐτοῦ. Καὶ ἡ ἀνοικοδόμησις ἐξ ὑπαρχῆς καὶ ἡ ἐπιδιόρθωσις τοῦ μεσοτοίχου βαρύνει κατ' ἀναλογίαν τοὺς συνδιοκτῆτας,

εἰς τὴν ποιῶνται χρῆσιν αὐτοῦ. — Τὸ πρῶτον ἄρθρον πραγματεύεται περὶ καπνοδόχων καὶ ἐστιῶν, ἐπιτάσσοντες κατασκευάζωνται αὗται διὰ πλίνθων καὶ πτεῶν, προσέθηκε τὸ 2 ἄρθρ. τοῦ 1842 (Διατάγματος), ἀπαγορεύοντες ὅτι νὰ γίνηται χρῆσις ξύλων καὶ οἰονδήποτε τρόπον εἰς τὴν ἐποικοδόμησιν αὐτῶν. Ὁ νόμος ἀποβλέπων εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πυρὸς ἀσφάλειαν τιμωρεῖται νικῶς τὸν ἰδιοκτήτην τὸν παραβαίνοντα τὴν ἀπαγόρευσιν καὶ ποιούμενον χρῆσιν ξύλων, καὶ διατάσσει τὴν διακοπὴν τοῦ οἰκοδομῆς· ἐννοεῖται δὲ ὅτι, καὶ ἐν αὐτῇ περατώθῃ ἡ οἰκοδομὴ κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, δύναται ὑπὸ τῆς ἀρχῆς νὰ ἐπιταχθῇ ἡ κατεδάφισις αὐτοῦ. Τὴν ὑποχρεώσιν πρὸς ἐπίβλεψιν περὶ τῆς ἐκτέλεσις τοῦ ὅρισμοῦ τούτου ἐπιβάλλει ὁ νόμος (ἐδ. 2 τοῦ 9 ἄρθρου) εἰς τὴν ἀπονομίαν καὶ τὸν μηχανικὸν τῆς πόλεως. Τὴν μὴ ἐνοικοδομήσιν ξύλων ἐπιτάσσει ὁ νόμος καὶ εἰς σιδηρουργεῖα, ἄρτοποιεῖα, βαφουργεῖα, καὶ πᾶσαν ἄλλην οἰκοδομὴν ὑποκειμένην ευκόλως ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητος τοῦ κατὰ στήματος εἰς ἐμπρησμόν. Τὸ ἐκτεταγμένον στέγασμα τῶν οἰκιῶν καὶ πασῶν οἰκοδομῶν ἐπιτάσσει ἡ 4 παράγραφος τοῦ 9 ἄρθρου νὰ γίνηται διὰ κεράμων ἢ κεραμάτων (ὡς συμβαίνει ἐν ταῖς πλείονσι τῶν Κυκλάδων). Διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 3 Ἰουνίου 1842 ἐτροποποιήθη τὸ ἐδάφιον τοῦτο ἐπὶ τὸ γενικώτερον ἐξῆς: «Ὅλαι αἱ οἰκίαι καὶ ὅλαι αἱ οἰκοδομαὶ θέλουσι στεγάζεσθαι ἐξωθεν μὲν ὡς μὴ ὑποκειμένην εἰς ἐμπρησμόν, οἷον μέταλλους, μέταλλον, λίθους καὶ τὰ παρόμοια, πλὴν τῶν ὡς ἐπὶ τῶν ἐξωθεν καὶ πλατειῶν καὶ ἡ παραμόρφωσις ὅπως δὴποτε τοῦ σχήματος αὐτῶν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ 10 ἄρθρου, ἀπαγορεύεται πρὸς τὴν θύραν ἐπὶ τῆς ἐξόδου νὰ τίθενται πλέον τῆς μιᾶς βαθμίδος. Τὸ τέλος ἄρθρον ἀπαγορεύει νὰ καλύπτονται

οικοδομοῦντες τὴν ὁδὸν δι' ὕλῳν (λίθων, ἀσβέστου, χώματος κτλ.) ἢ παραπηγμάτων ἢ νύνοίῳσι καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ τάφρους πρὸς ἀπόσβεσιν ἀσβέστου. Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διατάξεως ταύτης ἀνατίθαι τὸ Διάταγμα εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ὡς ἐπ' ἴσης καὶ τὴν φροντίδα τὸ πρὸ τῆς οἰκοδομῆς μέρος τῆς ὁδοῦ νὰ ᾖ καθαρὸν διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὀχημάτων. Ἐν ἀπειθείᾳ τοῦ οἰκοδομοῦντος ἡ ὁδὸς καθαρίζεται δαπάνῃ τοῦ οἰκοδομοῦντος. — [10] δὲ μῆνας μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀνωτέρω Διατάγματος γενομένων προτάσεων ὑπὸ τῆς δημοτικῆς διοικήσεως τῶν Ἀθηνῶν τὸ Ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐν ὀνόματι καὶ κατὰ διαταγὴν τοῦ Βασιλέως ἐξέδωκε τὸ ἀπὸ 12]24 Νοεμβρίου 1886 Β. Διάταγμα ὡς προσθήκην εἰς τὸ Διάταγμα τῆς 1]12 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, διὰ τοῦτο ἀρχειαὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ἄρθρου 13 διότι εἰς τὸ ἄρθρον 12 λήγει τὸ πρῶτον. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄρθρων 13 καὶ 14 διελάμβανεν ἀνωτέρω, ἐρμηνεύοντες τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ ἀπὸ 1]12 Ἀπριλίου Διατάγματος, ἥτοι τὸ 13 ἄρθρον ἐτροποποίησε κατὰ τοῦτο τὸ 3 ἄρθρον, ὅτι τὰ τεμάχια παύονται θεωρούμενα ὡς δημοτικὴ περιουσία εὐθὺς ὡς ὁ ἰδιοκτήτης ἤθελε δώσει εἰς τὸ ἐμβαδὸν αὐτῶν ἔκτισιν 200 ἢ 100 τετραγωνικῶν τεκτονικῶν πήχων. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρθρον 13 μετεῤῥυθμίσθη διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Σεπτεμβρίου 1887 Διατάγματος, καθ' ὃ τὰ τεμάχια ταῦτα μεταβαίνουν εἰς ἀμέσως καὶ ἄνευ μεσολαβήσεως τοῦ δήμου εἰς τὴν κυριότητα τῶν παρακειμένων οἰκοδομημάτων κατ' ἐκτίμησιν ἀποζημιούμενα, τότε δὲ μόνον θεωρεῖται δημοσιλὸν καὶ ἀποζημιούται ὁ δήμος, ὡς αἰεὶ τὸ τεμάχιον ἀποτελεῖ μέρος ὁδοῦ ἢ πλατείας καὶ διὰ τῆς μεταῤῥυθμίσεως ἀπώλεσε τὴν ιδιότητα ταύτην. Παρατηρήσαμεν ἤδη, ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ

ρμηνευομένου Διατάγματος (ἔτι δὲ καὶ ἄρθρον 2 τοῦ νόμου ΣΚΒ' ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Διατ. τῆς 20 Νοεμβρίου 1842, εἰς ὃ ὁ νόμος οὗτος παραπέμπει), τὰ τεμάχια παραχωροῦνται κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνωμόνων εἰς τὸν κατὰ τὸν μηχανικὸν τῆς πόλεως δικαιούμενον ἐκ τῶν γειτόνων. Κατὰ ταῦτα πρὸς κτῆσιν τῆς κυριότητος ὑπὸ τοῦ γείτονος τεμαχίου ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς ἀπόφασις τοῦ μηχανικοῦ, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὕτη εἰς ὁριστικὴν περιποίησιν τῆς κυριότητος, εἰὰν μὴ μεταγραφῇ ἢ ἀποφασίῃ καὶ καταβληθῇ εἰς τὸν κύριον ἢ ἄξια τοῦ τεμαχίου, ἐξακριβουμένη διὰ πραγματογνωμόνων, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνετο καὶ τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρ. Πάγου διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 29 τοῦ 1871 καὶ 172 τοῦ 1872 ἀποφάσεων αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ κύριος τοῦ τεμαχίου δύναται νὰ ἐκποιήσῃ ἰσχυρῶς εἰς ἄλλον τὸ τεμάχιον αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ μηχανικοῦ, ἂν ὁ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ δικαιωθείς γείτων δὲν κατέβαλε τὸ τίμημα. Ἀλλὰ τοῦ δικαιωθέντος μὴ προβαίνοντος εἰς τὴν τοῦ τεμαχίου πρόσκτησιν δι' ἀμέλειαν αὐτοῦ, δύναται ἕτερος νὰ προσκτήσῃται τὸ τεμάχιον, κατακυροῦντος τοῦτο εἰς αὐτὸν τοῦ μηχανικοῦ, ὅστις εἶχε ἐνδώσει πρότερον ἀπόφασιν, δι' ἧς κατεκύρου αὐτὸ εἰς τὸν δικαιωθέντα μὲν ἀλλὰ μὴ προσκτησάμενον αὐτό; Τὸ ζήτημα, φρονούμεν, λυτέον καταφατικῶς. Οὐδαμῶς πρέπει εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι, παραβλεπόμενου τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς πόλεως ἔνεκεν ἀσυγγνώστου ἀμελείας τοῦ δικαιωθέντος εἰς τὴν τοῦ τεμαχίου πρόσκτησιν, ἀπαγορεύεται εἰς τὸν μηχανικὸν νὰ ἐκδῶσιν δευτέραν ἀπόφασιν κατακυροῦσαν εἰς ἕτερον τῶν παρακειμένων γειτόνων τὸ τεμάχιον. Ἀλλ' ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο νὰ βεβαιωθῇ ἡ ἀμέλεια τοῦ δικαιωθέντος διὸ ἐπ' ἀνάγκης νὰ προσκληθῇ οὗτος πρότερον νὰ καταστήσῃ αὐτὸ οἰ-

κοδομήσιμον ἐντός τριῶν μηνῶν, δηλονότι πρὸς νέαν προσκύρωσιν τοῦ τεμαχίου ἀναγκαῖον νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐκ νέου αἱ νόμιμοι περὶ προσκυρώσεως διατυπώσεις· ὅθεν δὲν δύναται ἡ νέα προσκύρωσις νὰ τελεσθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τῆς προτέρας διατυπώσεων — Ἐπ' ἴσης καὶ τὸ ἀρθ. 15, καθ' ὃ ἐν ταῖς πρωτίσταις ὁδοῖς τῆς πόλεως καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς τῆς νέας πόλεως τὸ πρόσωπον μιᾶς οἰκίας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ᾔται ἑλαττον τῶν 8 πήχεων, τὸ δὲ βάθος 10, ἡμυνηθῇ ἀνωτέρω. Τὸ δὲ ἀρθ. 16 ὡς καὶ τὸ ἀρθ. 23 τοῦ Διατάγματος τούτου κατηγγήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 7 τοῦ ΣΚΒ' νόμου τῆς 20 Ἀπριλίου 1867 περὶ ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων τῶν πόλεων καὶ κωμῶν τοῦ Βασιλείου. — Τὰ ὁμβρια ὕδατα ἀπαγορεύει τὸ 17 ἀρθρον νὰ διευθύνωνται ἀπὸ τῆς σκέπης τῆς οἰκίας ἐκάστου εἰς τὸ γήπεδον τοῦ γείτονος ἢ δι' ὀχετοῦ νὰ χύνωνται εἰς τὴν ὁδόν. Τὸ ἀρθρον τοῦτο βεβαίως δὲν καταργεῖ τὴν δουλείαν σταλαγμῶν καὶ κρουνοῦ. Ἡ διάταξις αὕτη ἔχει ὑπ' ὄψιν μεσοτόχον, ὅτε βεβαίως ἰσχύει ἡ ἀπαγόρευσις. Ὅταν ὁμως, κτίζων τις ἐπὶ ἰδίου ἐδάφους, καταλείπη μέρος τοῦ οἰκοπέδου αὐτοῦ πέρα τοῦ τοίχου τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ εἰς αὐτὸν ἀποκλειστικῶς ἀνήκοντος, καὶ ἀπὸ τῆς στέγης διὰ τοῦ προσεέχοντος γείτου καταπίπτῃ τὸ ἀπὸ τῆς βροχῆς ὕδωρ ἐπὶ ἰδίου οἰκοπέδου, δὲν δύναται νὰ παρεμποδισθῇ ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νὰ χύνωνται ἀπὸ τῆς στέγης ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὰ ὁμβρια ὕδατα σκοπὸν ἔχει βεβαίως νὰ μὴ καταβρέχωνται οἱ διαβάται· τοῦτο δὲ δὲν τηρεῖται πάντοτε παρ' ἡμῖν. Κατὰ δὲ τὸ ἀρθρον 18 κλιθεναί, χοιρῶνες (χοιροτροφεῖα), λάκκοι ἀποπάτων, κόπρου κτλ., οἰκοδομοῦνται σιερῶς διὰ λίθων μίαν πύλην (δηλονότι ἓνα τεκτονικὸν πῆλυν) μακρὰν τοῦ μεσοτόχου. Δυνάμει δὲ τοῦ ἀρθρου 18 ἐξετέθη τὸ ἀπὸ 26 Ἀπριλίου 1882 περὶ

βόθρων Διάταγμα, ὃ ἐν ἀρθροῖς 20 ἀπὸ γράφει τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς τοίχων, ἐδάφους καὶ θόλου τῶν βόθρων τὴν θέσιν αὐτῶν, τὸ σχῆμα τοῦ ἐδάφους τὸ ὕψος, ἰέρισμα τὸ ὕψος, μήκος καὶ πλάτος τοῦ στομίου κτλ. — Τὸ 19 ἀρθ. ἀπαγορεύει νὰ κτιζῶνται τὰ μεσοτόχια διὰ ξυλίνου διαπράγματος ἢ δι' ὀφθαλμῶν πλίνθων βεβαίως ἐ τοίχος, ὅστις ὡς τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν εἶναι προτιμώμενος νὰ ὑποδαστάξῃ τὴν στέγην ἓνα ἢ δύο ὀρόφους δύο οἰκιῶν. δὲν περὶ διὰ ξύλων ἢ δι' ὀφθαλμῶν πλίνθων κτιζέται, μένον δὲ διὰ τὰ ἔσω τοῦ οἴκου δομήματος χωρίσματα καὶ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἐπιτρέπεται τοῦτο. Ἀλλ' εἰς πόλεις εὐτυχῶς, καθ' ὅσον γινώσκουμεν τῶν πλίνθων ἀπὸ πολλοῦ δὲν γίνεται χρῆσις. — Τὸ δὲ 20 ἀρθρον ἀπαγορεύει τὰς ἀποστάσεις, καθ' ὅς δὲν ὀφείλει περὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφάνειας τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν καπνοδόχων (καμίνια καὶ ταῦθα ὁ νόμος ἐννοεῖ βεβαίως τὰς ἐσωτερικὰς (cheminées) καὶ τὰς καπνοδόχους τῶν). Ἀπὸ τῶν ἐν τῇ οἰκοδομῇ λοιπὸν πρέπει ν' ἐπέχῃ ἡ ἐστὶς δέκα ἐκαστὰ τοῦ πῆλιν, δεκαοκτὼ δὲ ἐκαστὰ ἀπὸ σιδηροπύλλου. — Τὸ δὲ 21 ἀρθ. ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον εἰς ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐξ ἐνὸς δημοτικοῦ συμβουλίου, τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς πόλεως, τοῦ ἀστυνόμου, ἐνὸς πρωτοκτίστου, τοῦ καθαριστοῦ καπνοδόχων, νὰ ἐπισκέπτονται ἀπαξ τοῦ ἔτους πάσας τὰς οἰκίας καὶ καταστήματα πρὸς πρόληψιν παντὸς ἐκδεχομένου ἐκ πυρκαϊᾶς ἢ ἀλλῆς αἰτίας κινδύνου. Ἡ σοφὴ καὶ χρησιμωτάτη αὕτη διάταξις οὐδέποτε ἐξετελέσθη ἕως τοῦ παρ' ἡμῖν. Οὐχὶ μόνον οὐδέποτε ἡμῶν μνησαν αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ περὶ τῆς καθαρίσεως τοιαύτης ἐπιτροπῆς, ἀλλ' οὔτε αὐτὸς ὁ δήμαρχος ἢ ἀστυνόμος οὐδέποτε νὰ ἐπισκέψωνται τὰς οἰκίας συνδημοτῶν αὐτῶν οἰκίας ἐπὶ προκλή

τῶν ἀναγκαίων διορθώσεων εἰς ἀποτροπήν πυρκαϊῶν, ἔστω καὶ μετὰ μόνου τοῦ ἀρχιτέκτονος, ἥ καὶ ἐνὸς καθαριστοῦ τῶν καπνοδόγων.—Τὰ δὲ ἄρθρα 22-27 τοῦ προσθέτου Διατάγματος προβλέπουσι τὰ περὶ ἀποζημιώσεων τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν καταλαμβανομένων δι' ἀνοίξεις ἢ πλατύνσεις ἀγυῖας τινος γηπέδων ἧτοι καθ' ὁλοκληρίαν ἢ ἐν μέρει καὶ ἰδίως τὰ ἄρθρα 25-27 ἀναγράφουσι τοὺς κανόνας πρὸς ἀποζημιώσεις. Καὶ δὴ τὸ ἄρθρον 22 ἀναγράφει τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ ἀποζημίωσις τῶν καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει καταλαμβανομένων οἰκοπέδων γίνεται παρὰ τῶν ἐκατέρωθεν ἰδιοκτητῶν τῶν μενόντων γειτονικῶν γηπέδων ἀναλόγως τοῦ μήκους τοῦ προσώπου, ὅπερ κατέχει ἑκαστον οἰκόπεδον. Εὐρίσκεται λοιπὸν ὁ ἄξων τῆς ἀνοιγμένης ὁδοῦ, καὶ ἕκαστος τῶν ἐκατέρωθεν ἰδιοκτητῶν ἀπὸ τοῦ ἄξονος τῆς ὁδοῦ μέχρι τοῦ προσώπου τῆς οἰκίας ἢ οἰκοπέδου τοῦ ἀποζημιῶν τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ καταληφθέντος γηπέδου ἀναλόγως τοῦ μήκους, ὃ ἔχει τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρόσωπον τῆς οἰκίας ἢ οἰκοπέδου αὐτοῦ. Ἐὰν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ὁδοῦ καταλείπηται οἰκόπεδον οἰκοδομήσιμον, διακοσίων μὲν πήχεων ἐν τῇ νῆφ πόλει, καὶ ἑκατὸν ἐν τῇ παλαιᾷ (ἐκτὸς τῶν πρωτίστων αὐτῆς ὁδῶν ὅπου ἀπαιτεῖται οἰκόπεδον διακοσίων πήχεων), τότε ὁ ἰδιοκτήτης μέχρι τοῦ ἄξονος τῆς ἀνοιγμένης ὁδοῦ δὲν ἀποζημιούται, διότι ἡ ἀξία τοῦ ὑπολειπομένου γηπέδου αὐτοῦ αὐξάνεται, ἀποζημιούται ὅμως διὰ διὰ τὸ πέρα τοῦ ἄξονος τῆς ὁδοῦ ἔαν φθάσῃ ἕως ἐκεῖ, ὑπὸ τοῦ ἀπέναντι (ἐνὸς ἢ πλείονων) ἰδιοκτήτου τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ γηπέδου. Ἐὰν ὅμως τὸ ὑπολειπόμενον οἰκόπεδον δὲν ᾔναι οἰκοδομήσιμον, ἀλλὰ τεμάχιον, τότε παραχωρεῖται κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνομένων εἰς τοὺς γείτονας, ἔαν ὁ ἰδιοκτήτης αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν, ἂν ᾗ ἡμέρας προσκληθῇ

παρὰ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς νὰ παραχωρήσῃ αὐτὸ εἰς τὸν ἀνήκοντα γείτονα, δὲν ἤθελε δυνθῇ νὰ καταστήτῃ αὐτὸ οἰκοδομήσιμον διὰ τῆς προσκτήσεως τοῦ ἀπαιτουμένου γηπέδου κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρίου 1842 Διατάγματος, ὃ ἐφαρμόζεται ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι καὶ κώμασι τοῦ Κράτους κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ ΣΚΒ' νόμου τοῦ 1867. Καὶ ἐπὶ πλατύνσεως τῆς ἀγυῖας αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ ἐφαρμόζονται, εἴτε ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μέρους τῆς ὁδοῦ γίνῃ ἢ πλάτυνσις. εἴτε ἐκατέρωθεν. Ἐπὶ τῶν πλατειῶν ὅμως (πασῶν τῶν πλατειῶν τοῦ Κράτους, διότι τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ΣΚΒ' νόμου ἐπεξέτεινε τὴν ἰσχύιν τοῦ ἁρθρου 24 τοῦ Διατάγματος τῆς 12/24 Νοεμβρίου 1836 ἐφ' ὅλου τοῦ Κράτους) ἡ ἀποζημίωσις γίνεται κατ' ἄλλην ἀρχήν. Δέκα πήχεις βασιλικῶς γύρωθεν τῆς πλατείας ἀποζημιούσιν οἱ ἰδιοκτῆται τῶν οἰκιῶν ἢ οἰκοπέδων, τῶν ἐχουσίων ἐπὶ τῆς πλατείας πρόσωπον, καὶ ἀναλόγως τοῦ μήκους τοῦ προσώπου· τὸ δὲ μέσον, ἧτοι τὴν ἐπὶ τῶν δέκα τούτων βασιλικῶν πήχεων καὶ ἔσω πρὸς τὸ κέντρον ἕκασιν τῆς πλατείας, ἀποζημιῶσιν ἡ κοινότης (ὁ δήμος).—Τὸ ἄρθρον 28 τοῦ Διατάγματος, καὶ ὃ εἰς τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς ἡ ἀποζημίωσις προσδιορίζεται διὰ 5 μέτρα (ἧτοι βασιλ. πήχεις) πλάτους ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν, τὸ δὲ μεσαῖον τῆς ὁδοῦ ἀποζημιούται ὑπὸ τῆς κοινότητος (τοῦ δήμου), κατηργήθη ὑπὸ τοῦ 6 ἁρθρου τοῦ ΣΚΒ' νόμου, ὡς καὶ τὸ 16 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος. Τοὺς κανόνας τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τὴν διαδικασίαν καὶ διεξαγωγὴν αὐτῆς ἐκτιθεῖσι τὰ ἄρθρα 25, 26 καὶ 27. Ὁ νόμος ΣΚΒ' ἐν τῇ 4 αὐτοῦ ἁρθρῳ ὡς πρὸς τὰ ἄρθρα 26 καὶ 27 μόνον, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἐκτιμήσεως, ὁρίζει ὅτι ἐφαρμόζονται εἰς πάσας τὰς λοιπὰς πόλεις καὶ κώμας τοῦ Κράτους, παραλείπων τὴν

ἄρθρον 25, καὶ τοῦτο, διότι ἐν τῷ 3 ἄρθρῳ ὥρισεν, ὅτι αἱ ἐκτίμησις τῶν παρὰ τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν καταλαμβανομένων γηπέδων γίνεται ἐπὶ τῇ βάζει τῆς ἀξίας αὐτῶν πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας. Τὸ ἄρθρον ὁμοίως τοῦτο (τὸ 25) ἀπὸ τοῦ 1838 διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου Διατάγματος ὥρισεν ὁ νομοθέτης, ὅτι ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀποζημιώσεως ἰσχύει καὶ διὰ τὰς λοιπὰς τοῦ Βασιλείου πόλεις, καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς κατηργημένας τὰς διατάξεις τοῦ αὐτοῦ 25 ἄρθρου ἕνεκα τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ ΣΚΒ' νόμου, ὡς ἀντιβαίνουσας τυχόν εἰς τὸν νόμον τοῦτον καθ' ὅσον τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ ΣΚΒ' νόμου περὶ ἐκτιμήσεως τῶν καταλαμβανομένων ὑπὸ τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν γηπέδων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς περιέχον διατάξιν ἀντιβαίνουσαν εἰς τὸ ἄρθρ. 25 ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν γηπέδων· διότι τοῦτο (τὸ 3 ἄρθρον) δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τροποποιῶν μόνον τὰ περὶ τῆς ἀξίας τῶν γηπέδων καθ' ὅσον, ἐν ᾧ τὸ ἄρθρον 25 λέγει ὅτι ἡ τιμὴ προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὴν τρέχουσαν ἀξίαν κατὰ προλαβούσας καὶ νεωτέρας πωλήσεις τοῦ αὐτοῦ γηπέδου ἢ τῶν γειτονικῶν τῆς αὐτῆς ποιότητος, χωρὶς νὰ ὀρίξῃ καὶ πόσον νεωτέρας 5ηλ. καὶ μετὰ τὴν ρυμοτομίαν, τὸ ἄρθρ. 3 ὀρίζει ρητὸν χρόνον πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας, ὅπερ εἶναι μόνον μία ἐπεξηγήσις μᾶλλον. Κατὰ τὰ ἄλλα δὲ αἱ διατάξεις τοῦ 25 ἄρθρου εἶναι ἰσχυραὶ καὶ διὰ τὰς λοιπὰς πόλεις τοῦ Κράτους (οὐχὶ καὶ διὰ τὰς κώμας ὁμοίως). Ρητέον δὲ, ὅτι ἡ σύνταξις τοῦ ἄρθρου τούτου (25) ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν τῶν πραγματογνῶμόνων τῶν μελόντων νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἐκτίμησιν ἐγένετο συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 3, καθ' ὃ τὰ τεμάχια θεωροῦντο δημοτικά, διὰ τοῦτο ὀρίζει, ὅτι τὸν μὲν ἕνα πραγματο-

γνώμονα διορίζει ὁ ἰδιοκτήτης, τὸν δ' ἕτερον τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, τοῦτου ἕνεκα διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Σεπτεμβρίου 1837 Βασιλικῆς Διατάγματος ἡρμηνευθῆ συμφώνως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 13 γεινομένην τροποποίησιν, καθ' ἣν τὰ τεμάχια παύονται θεωρούμενα δημοτικά, ἀλλ' ἢ γίνονται ἄρτια ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, ἢ παραχωροῦνται εἰς τὸν γείτονα, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη· τὸ δὲ δημοτικὸν συμβούλιον τότε μόνον διορίζει τὸν ἕτερον τῶν πραγματογνῶμόνων, ὅποτε διὰ τῆς ρυμοτομίας μέρος τι τῆς ἰδοῦ ἢ πλατείας ἀφαιρέθῃ κατέστη τεμάχιον παραχωρήσιμον.—Ὁ ἰδιοκτήτης κατὰ τὸ ἄρθρ. 26 προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ δημάρχου νὰ διορίσῃ τὸν αὐτοῦ πραγματογνώμονα ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, ἐὰν δὲ περὶ τῆς προθεσμίας ἀπραχτός, τὸν πραγματογνώμονα τοῦ ἰδιοκτήτου διορίζει ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ (ὁ νομάρχης), ἡ δὲ ἀπόφασίς τῶν πραγματογνῶμόνων εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν ἰδιοκτήτην, καὶ περ μὴ διορίσαντα ἴδιον πραγματογνώμονα. Καὶ τοῦ ἄρθρου τούτου (26) ἡ σύνταξις εἶναι νομοθετικὴ ὡς καὶ ἡ τοῦ 25, δηλονότι ὁ νομοθέτης εἶχεν ὑπ' ὄψει δύο πραγματογνώμονας, διοριζομένους τὸν μὲν ὑπὸ τοῦ δημοτικῆς συμβουλίου, τὸν ἕτερον δὲ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, διὰ τοῦτο καὶ ἐπιτάσσεται, ἵνα ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ οὐχὶ ὡς ἀρχὴ, ἀλλ' ὡς ἐνδιαφερομένη, καλῇ τὸν ἰδιοκτήτην νὰ διορίσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν πραγματογνώμονα, ἐν ᾧ ὁ ὄχι δὲν δύναται νὰ λάβῃ μέρος, εἰμὴ μόνον ὅτε ἀφαιρέται τεμάχιον ἐν τῇ μεταρρυθμίσει ἀπὸ τῶν ὁδῶν ἢ πλατειῶν, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὸν δήμον. Δύνανται λοιπὸν κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων νὰ παραρρηθῶσιν αἱ ἐξῆς περιπτώσεις 1) διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ μηχανικοῦ τῆς πόλεως σχηματίζεται τεμάχιον ἰδιοκτήτου τινὸς Α, 2) μετὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ἀπὸ 28 Νοεμβρίου 184

Διατάγματος δὲν ἡδυνήθη ὁ Α νὰ καταστήσῃ οἰκοδομήσιμον, καὶ δέον νὰ παραχωρηθῇ εἰς τὸν Β, εἰς ὃν νομίζει ὁ μηχανικός κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 τοῦ προσθέτου Διατάγματος ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ παραχωρηθῇ, τότε ἡ δημοτικὴ ἀρχή, καὶ ὡς ἀρχή, δὲν ἔχει λόγον νάναμιχθῇ, ἀλλ' ὁ μηχανικός ἀνενεχθήσεται εἰς τὴν ἀστυνομίαν, εἰς ἣν εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Διατάγματος, καὶ αὕτη καλέσει ἀμφοτέρους τοὺς ἰδιοκτῆτας, τὸν τε Α καὶ τὸν Β, νὰ διορίσωσιν ἐκάτερος ἐν τῷ 5 ἡμερῶν τὸν ἴδιον πραγματογνώμονα, ἐὰν δέ τις ἀμελήσῃ, διορίζει ἀντ' αὐτοῦ ἡ διοικητικὴ ἀρχή μετὰ παρέλευσιν τῶν 5 ἡμερῶν ἕνα. Ἐὰν ἀμελήσωσιν ἀμφότεροι, δέον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ διοικητικὴ ἀρχή διορίζει ἀμφοτέρους τοὺς πραγματογνώμονας. Κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις, ἡ ἔκθεσις καὶ ἀπόφασις τῶν πραγματογνωμόνων εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τοὺς ἰδιοκτῆτας ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τοῦ τεμαχίου. Αὐτὸ τοῦτο συμβῆσεται ὁπόταν τὰ τεμάχια ᾖναι πλείονα, παραχωρητέα εἰς διαφόρους γείτονας, ἢ τὰ συνεχόμενα οἰκόπεδα ᾖναι τεμάχια, καὶ τὸ μείζον τεμάχιον δέον νὰ προσλάβῃ ἐν ἡ πλείοτερά τῶν μικροτέρων. 2) διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ μηχανικοῦ μέρος δημοτικῆς οδοῦ ἢ πλατείας σχηματίζεται τεμάχιον μὴ οἰκοδομήσιμον. Καὶ ἐνταῦθα ἡ αὕτη διαδικασία ἐφαρμοσθήσεται, ὁ δὲ ὄχιμος ἐνταῦθα παρίσταται ὡς ἐνδιαφερόμενος καὶ ὡς ἰδιοκτῆτης, κληθησόμενος νὰ διορίσῃ τὸν πραγματογνώμονα αὐτοῦ. Φυροῦμεν δηλονότι, ὅτι τὸ ἄρθρον 26 δὲν ἐπιβάλλει τὸ χρέος εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν νάναμιγνύηται ὡς ἀρχή εἰς τὰς ἐκτιμήσεις τῶν τεμαχίων, εἰμὴ μόνον ὁσάκις ἔχει συμφέρον, ἀλλὰ καὶ τότε ὡς ἰδιοκτῆτης. Οἱ δὲ πραγματογνώμονες ὀφείλουσιν ἐντὸς ὁκτῶ ἡμερῶν νὰ γνωμοδοτήσωσι περὶ τῆς ἀξίας τοῦ καταλαμβανομένου οἰκοπέ-

δου· φαίνεται δέ, ὅτι ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ἐν τῇ ἐκθέσει νὰ ἐκτίθεται ἡ ἀξία οὐ μόνον ἐκάστου πηχέως, ἀλλὰ καὶ ἐν συνόλῳ, διότι τὸ ἄρθρ. 25 ὀρίζει, ὅτι, ἂν αἱ πραγματογνώμονες ἀμφιβάλλωσι περὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ μέτρου, ἐπικυροῖ αὐτὸ ὁ ἀρχιτέκτων. Ἐν τῇ ἐκθέσει λοιπὸν τῆς μεταρρυθμίσεως ὁ μηχανικός τῆς πόλεως σημειοῖ τὴν ἔκτασιν τοῦ τεμαχίου, ἐὰν δὲ οἱ ἐνεργοῦντες τὴν ἐκτίμησιν πραγματογνώμονες ἐνδοιάζωσι περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς ἐκτιμήσεως, ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν πραγματογνωμόνων καὶ ὑπ' αὐτὴν γίνεται ἐν εἰδει προσθήκης ἐπικυρώσεις, ὅτι τὸ καταλαμβανόμενον γῆπεδον πράγματι εἶναι τόσης ἐκτάσεως ὅσην ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ὁ μηχανικός ἀναφέρει (ἡ φράσις ἐπικυρώνει τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου καὶ ἡμῶς οὕτω δέον νὰ νοηθῇ). Εἰρήσθω δὲ ὅτι ἐν πάσαις ταῖς ἐκθέσεσι τῶν πραγματογνωμόνων, ὡς ἡμεῖς εἶδομεν, γίνεται ἀπλὴ μνεία, ὅτι ἡ ἔκτασις τοῦ καταλαμβανομένου κατὰ τὴν δέουσαν ἔκτασιν τοῦ μηχανικοῦ τῆς πόλεως εἶναι τόσης ἐκτάσεως. Ἐν διαφωνίᾳ τῶν πραγματογνωμόνων ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως, ἐκεῖνος ἐκ τῶν ἰδιοκτητῶν, ὅστις ἔχει συμφέρον, ἦτοι ἡ ν' ἀποζημιωθῇ εἰς ἀνωτέρας ἀξίας ἢ νὰ καταβάλῃ ὀλιγώτερον, προσφεύγει εἰς τὸ δικαστήριον, ὃ κατὰ τὸ ἄρθρον 25 προσδιορίζει τὴν τιμὴν καὶ τὴν τρέχουσαν ἀξίαν, κατὰ προλαβούσας καὶ νεωτέρας πωλήσεις ἢ τοῦ αὐτοῦ γηπέδου ἢ καὶ τῶν γειτονικῶν γηπέδων τῆς αὐτῆς ποιότητος. Τρέχουσιν δ' ἀξίαν ὁ νόμος νοεῖ τὴν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτιμήσεως τρέχουσιν ἀξίαν, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ ἄρθρ. 25 κατὰ τοῦτο μετερρυθμίσθη ὑπὸ τοῦ 3 ἄρθρου τοῦ ΣΚΒ' νόμου, καὶ τὰ δικαστήρια πρέπει νὰ διατάσωσιν ἵνα ἡ ἐκτίμησις γίνηται ὑπὸ τῶν πραγματογνωμόνων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀξίας τοῦ καταλαμβανομέ-

του γηπέδου πρό της ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας. Ἡ διάταξις αὕτη δὲν τηρεῖται, καθ' ὅσον γινώσκωμεν, ὑπὸ τῶν κυρίων ἐκτιμητῶν, καὶ αἱ ἐκθέσεις αὐτῶν κατὰ τοῦτο εἶναι ἄκυροι. "Ὅταν δὲ ἡ ἐκτίμησις γίνηται ἐπὶ τῇ βίσει τῆς ἀξίας τῶν γηπέδων πρό της ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας, προδῆλον ὅτι οἱ πραγματογνώμονες ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει διάφορα συμβόλαια πωλήσεως τοῦ αὐτοῦ γηπέδου, ἐὰν αὐτὸ τοῦτο ᾖ ὡς μέρος μεγαλειτέρου ὅλου μετεβιβάσθη εἰς ἕτερον, ἢ συμβόλαια ἄλλων γειτονικῶν γηπέδων τῆς αὐτῆς ποιότητος. Λέγων δὲ ἐνταῦθα ὁ νόμος τῆς αὐτῆς ποιότητος γήπεδα, νοεῖ γήπεδα κείμενα ἐν τῇ αὐτῇ ἐπικαίρῳ θέσει ὡς πρὸς τὴν ὁδὸν ἢ πλατεῖαν· ἐὰν λ. χ. ᾖ γωνία κλπ. Εἰρήσθω, ὅτι ὁ νόμος δὲν ὀρίζει τὸ συμβιβάμενον, ὅπότεν ὁμοφωνώσιν οἱ πραγματογνώμονες περὶ τῆς ἀξίας τοῦ οἰκοπέδου· ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ὅμως τοῦ ἀρθροῦ 25 πρὸς τὸ ἄρθρον 27 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος, καθ' ὃ ὁ πρόεδρος τὰς ἀποφάσεις τῶν πραγματογνώμωνων κηρύσσει ἐκτελεστάς, καὶ κατόπιν ἐκτελοῦνται ἄνευ ἀναβολῆς, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ νόμος νοεῖ ὅτι, ὁμοφωνούντων τῶν πραγματογνώμωνων, αἱ ἐκθέσεις αὐτῶν εἶναι ὑποχρεωτικαί. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι, ὅπως ἐπὶ δικιτητικῆς ἀποφάσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 123 τῆς πολ. δικ., ἐὰν τοιαύτη ἐκθεσις ᾖ ἄκυρος καὶ κηρυχθῇ ὑπὸ τοῦ προέδρου ἐκτελεστή, τὸ περὶ ἐκτελέσεως τοῦ προέδρου ἔνταλμα ἀνακόπτεται, εἶναι δὲ ἄκυρος ἐκθεσις τῶν πραγματογνώμωνων, ἥτις δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψει τὴν πρό της ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας ἀξίαν τοῦ ἐκτιμωμένου οἰκοπέδου, οὐδὲ συμβόλαια πωλήσεως τοῦ πρό της ἐγκρίσεως χρόνου καὶ οὕτως ἀκολουθεῖται ἐν τῇ πράξει. Ὡς πρὸς τὴν ἔφεισιν κατὰ τῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων τῶν πόλεων πράξεων τῶν μηχανι-

κῶν διοικητικῶς παραπέμπομεν εἰς τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ἀπὸ 9]21 Ἀπριλίου 1836 Διατάγματος, καὶ εἰς τὰς κατὰ τοῦτο ὁδηγίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν πρὸς τοὺς νομάρχας καὶ τοὺς μηχανικοὺς τῶν πόλεων ἀπὸ τῆς § 11 καὶ ἐφεξῆς καὶ ἰδίως ἀπὸ τῶν § § 17 καὶ ἐπ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ διοικητικὴ τελεσιδικία δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ροπὴν εἰς τὴν ἀνακοπὴν τοῦ ἐντάλματος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προέδρου. Σημειωτέον δὲ ὅτι προθεσμίαν τοιαύτης ἀνακοπῆς δὲν ὀρίζει ὁ νόμος.—Δέον ἐνταῦθα νὰ προστεθῇ, ὅτι ὑπάρχουσιν ἔτι δύο ἄλλα εἰδικὰ Διατάγματα περὶ Ἐρμουπόλεως, τὸ μὲν ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1837 περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἐρμουπόλεως, τὸ δὲ ἀπὸ 2]14 Αὐγούστου 1837 περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἐρμουπόλεως, ἅπερ καίπερ μὴ δημοσιευθέντα ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἐθεωρήθησαν ὅμως ἰσχύοντα ὡς πρὸς τὴν Ἐρμουπόλιν, ἐν ᾗ καὶ ἐφηρμόσθησαν. (Ἰδε ταῦτα ἐν τῇ συλλογῇ Ν. Κίτσου ἐν σελ. 191 καὶ 192-196 τοῦ Α' τόμου). Ὡς πρὸς δὲ τὸ Διάταγμα τῆς 20 Νοεμβρίου 1842 περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἐρμουπόλεως εἰδομεν ἀνωτέρω, ὅτι διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ΣΚΒ' νόμου τοῦ 1867 τὸ 2 ἄρθρ. αὐτοῦ κατέστη νόμος τοῦ Κράτους. Ρητέον τέλος ὅτι διὰ τοῦ ΡΝ' νόμου τῆς 20 Ἰανουαρίου 1866 καὶ τοῦ ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου 1866 Διατάγματος εἰσῆχθη καὶ ἐν Ἐπτανήσῳ ἡ ἰσχύουσα παρ' ἡμῖν σχετικὴ νομοθεσία, ἥτοι τὸ ἀπὸ 3 Ἀπριλίου 1835 Β. Διάταγμα περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων καὶ χωμῶν, τὸ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1836 περὶ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ τὸ ἀπὸ 12 Νοεμβρίου 1836 πρόσθετον, τὸ ἀπὸ 5 Ἰουνίου 1842 περὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διατάξεων καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ Βασιλείου πόλεις κτλ., τὸ ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1852

διατ. περί κατεδαφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν καὶ τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτ. 1852, καὶ τὰ λοιπὰ σχετικὰ, ἅπερ ἀναφέρονται καθ' ἕκαστον ἐν τῷ ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου 1866 Διάτάγματι. Ἐπίσης δὲ διὰ τοῦ ἀπὸ 19 Μαρτίου 1882 ΠΜ νόμου ἅπαντα ἢ ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ κειμένη νομοθεσία ἔλαβεν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν εἰς τὰς προσαρτηθείσας Θεσσαλικὰς καὶ Ἡπειρωτικὰς ἐπαρχίας, ἅρα καὶ ἡ σχετικὴ περί οἰκοδομῶν κτλ.

Ἐπειταστὲν ἤδη ἐν συντόμῳ τὰ περί ἐπισφαλῶν ἢ ἐτοιμόρροπων οἰκοδομημάτων.—Ἐπισφαλὲς ἢ ἐτοιμόρροπον οἰκοδόμημα εἶναι τὸ ἀπειλοῦν πτωσὶν ἐπιειμένην· ἐπειδὴ δὲ ἡ πολιτεία δεόν νὰ φροντίζῃ περί τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ἐκ δὲ τῆς καταπτώσεως τοιούτων οἰκοδομημάτων ἐνδεχόμενον νὰ θανατωθῶσιν ἄνθρωποι, ἔχει δικαίωμα ἡ πολιτεία νὰ διατάσῃ τὰ πρὸς πρόληψιν τοιούτων δυστυχημάτων μέσα. Τὸ εὐσιωδέστατον δὲ πάντων εἶναι ἡ κατεδάφισις ἧτοι πρὸς ἰσχυρίην, ἢ ἵνα ἐκλίπῃ ὁ κίνδυνος καὶ ἐπέλθῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ μεταρρύθμισις. Περὶ τούτου ὑπάρχει παρ' ἡμῖν τὸ περί κατεδαφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1852 Β. Διάταγμα, σφηριζόμενον εἰς τὸ ἄρθρον 58 τοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1836 περί δημοτικῆς ἀστυνομίας Διατάγματος ἰσχὺν νόμου ἔχοντος. δι' οὗ ἐπιβάλλεται τῇ ἀστυνομίᾳ ἢ ὑποχρέωσις νὰ φροντίζῃ νὰ κατεδαφίζωνται τὰ ἐπισφαλῆ κτίρια, ἔτι δὲ εἰς τὴν § 35 τοῦ 13 ἁρθρου τοῦ περί καθιζήσεων τῶν νομαρχῶν τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 Β. Διατάγματος, καὶ εἰς τὰ ἄρθρα 615 καὶ 608 τοῦ ποινικοῦ νόμου, τιμωροῦντα τοὺς παραμελοῦντας ἐπὶ κινδύνῳ ἄλλων τὴν ὀφειλομένην διατήρησιν τῶν οἰκοδομημάτων αὐτῶν. Ὑπάρχει προσέτι τὸ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1867 ἑτερον Β. Διάταγμα περί ἀρμοδίων πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐτοιμόρροπων οἰκο-

δομημάτων, δι' οὗ καταργεῖται τὸ 2 ἄρθρον τοῦ προηγουμένου Διατάγματος, ἀντικαθιστάμενον διὰ τοῦ μοναδικοῦ ἁρθρου τοῦ Διατ. τούτου. Ῥητέον δὲ ὅτι τὸ ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1852 Β. Διατάγμα σύγκειται ἐξ ἁρθρῶν ἐννέα, ἐξ ὧν τὸ 1 ἄρθρον ἀναγράφει τὰς περιπτώσεις, καθ' αἷς ὑφίσταται ἀνάγκη κατεδαφίσεως οἰκοδομημάτων τινος λόγῳ κινδύνου. Τοιαῦτα εἶναι ἡ παλαιότης, ἡ κακὴ κατασκευὴ, ἡ παρέκκλισις τοῦ παραβίου τοίχου, ἡ βλάβη τῶν θεμελίων τοῦ οἰκοδομήματος κτλ. Ἀρμοδίος κατὰ τὸ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1867 Διάταγμα, τὸ καταργήσαν τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ ἐτέρου Διατάγματος, νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς ἐτοιμόρροπον οἰκοδόμημά τι εἶναι ὁ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ῥυμοτομίας τῆς πόλεως, ὅπου κεῖται τὸ οἰκοδόμημα, ἐπιτετραμμένος μηχανικός, προσκαλούμενος ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ μηχανικός διωρισμένος ἐπὶ τῆς ῥυμοτομίας, ἢ δὲν ὑπάρχῃ σχέδιον πρὸς ἐφαρμογὴν, καλεῖται πᾶς μηχανικός ἢ δημόσιος ἀρχιτέκτων, διατελὼν ἐν τακτικῇ ἢ ἐκτάκτῳ ὑπηρεσίᾳ, καὶ ἐὰν τυχαίως ἀκόμη διαβαίνῃ ἐκεῖθεν, ἐν ἑλλείψει δὲ τούτων καὶ πᾶς ἐμπειροτέχνης, εὐρισκόμενος ἐν τῇ πόλει, κωμοπόλει, ἢ χωρίῳ, ἢ καὶ προσκαλούμενος ἐκ τῆς πλησιεστέρας αὐτῶν. Ὁ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας διοριζόμενος ἐμπειροτέχνης, δεῖν δὲν εὐρεθῇ δημόσιος ὑπάλληλος (μηχανικός ἢ ἀρχιτέκτων), ὀφείλει πρῶτον νὰ ὁμώσῃ τὸν τοῦ πραγματοποιώμενος ὅρκον, πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὰ καθήκοντα τοῦ μηχανικοῦ. Κατὰ δὲ τὸ 3 ἄρθρον ὁ μηχανικός ἢ ἀρχιτέκτων ἢ ἐμπειροτέχνης προσκληθεὶς, μεταβαίνει ὅπου τὸ ἐτοιμόρροπον οἰκοδόμημα, ἵνα ἐνεργήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην αὐτοψίαν αὐτοῦ, καὶ συντάσσει ἔκθεσιν περὶ τε τῆς καταστάσεως τοῦ οἰκοδομήματος, καὶ σῶμα ἐκ τῆς οἰκοδομῆς ἀντιβρίνη εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ ἐγκειμένου

σχεδίου καθόλου ἢ ἐν μέρει. Κατὰ δὲ τὸ 4 ἄρθρον ὁ μηχανικὸς ὑποβάλλει τὴν ἔκθεσιν τῇ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ· αὕτη δὲ ἐπὶ τῇ βάζει αὐτῆς ἐπιδίδωσιν ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ ἐτοιμοῦρόπου πρόσκλησιν νὰ ἐπισκενάσῃ αὐτό, εἰς δὲ ἀντιβαίνει εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ σχεδίου, εἰς δ' ἀντιβαίνει, νὰ καταδείξῃ, ὀρίζουσα πρὸς τοῦτο καὶ προθεσμίαν ἀνύλογον πρὸς τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον. Ἐν τῇ αὐτῇ προσκλήσει προστίθεται ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἡ ῥήτρα, ὅτι, εἰς ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας δὲν τελεσθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου ἡ κατεδάφισις, θὰ ἐνεργηθῇ αὕτη ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 58 τοῦ περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας νόμου. Τὸ δὲ 5 ἄρθρον τοῦ Διατάγματος, προβλέπον τὸ ἐνδεχόμενον πλάνης τοῦ μηχανικοῦ ἢ μὴ νομίμου ἐνεργείας, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα εἰς τὸν ἰδιοκτήτην ἐντὸς τριημέρου προθεσμίας ὑπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς προσκλήσεως ν' ἀπευθύνῃ ἔφεσιν πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν, διὰ τῆς ἀνωτέρας ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς, συντασσόμενον ἀποδεικτικὸν ἐπιδόσεως, ὁπότε ἡ αὕτη διοικητικὴ ἀρχὴ διατάσσει καὶ τὴν ἀναστολὴν τῆς ἀποφάσεως τοῦ μηχανικοῦ, μέχρις ὅτου ἀποφανθῇ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅστις ἀποφαίνεται ὀριστικῶς. Ἐὰν γένηται δεκτὴ ἡ ἔφεσις, ἐννοεῖται ὅτι ἐξαφανίζεται καὶ ἡ πρᾶξις τοῦ μηχανικοῦ, εἰς δ' ὅμως ἐπικυρωθῇ, ἐκτελεῖται αὕτη ἐντὸς νέας προθεσμίας, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἰδιοκτήτην κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ. Ἐὰν τὸ ἐτοιμόροπον οἰκοδόμημα κατέχεται ὑπὸ τρίτου ἐνοικιαστοῦ ἢ ὅπως ἄλλως, προσκαλεῖται ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας νὰ ἐκκενώσῃ αὐτό, ἀρνούμενου δὲ τούτου, γίνεται ἔξωσις αὐτοῦ, συντασσόμενης ἐκθέσεως περὶ τῆς ἀρνήσεως καὶ τῆς διὰ βίας ἐξώσεως. Ἡ

ἔφεσις δὲν ἔχει κατὰ τὸ 8 ἄρθρον δυνάμιν ἀναστέλλουσαν, ὅταν ὁ μηχανικὸς νομίση, ὅτι ὁ κίνδυνος τῆς καταπτώσεως ἐπικείται προσεχῶς· τότε ὁ μηχανικὸς ἀναφέρει εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχὴν, ἡ ὁποία διορίζει τριμελὴ ἐπιτροπὴν, συγκαταστήσαντα ἐκ τοῦ μηχανικοῦ καὶ δύο ἐμπειρογνοῶν, καὶ αὕτη δι' ἐκθέσεως ἀποφαίνεται, εἰς δὲ πρᾶγματι ἐπικείται κίνδυνος, τότε ἡ κατεδάφισις ἐνεργεῖται παρά τὴν μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὅψεως τῆς γυναικὸς ἐφέσεως. Ἐὰν δὲν ἐκτελεσθῇ ἡ κατεδάφισις ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας (τὸ ἄρθρον 6 λέγει μὴ ἀποπερατομένην) ἀλλὰ φρονούμεν, ὅτι ἡ λέξις σημαίνει καὶ μὴ ἀρχομένης καὶ ἐκτελουμένης, διότι εἰς τὴν κατεδάφισιν ἐντὸς τῆς προθεσμίας, δὲν ἀποπερατωθῇ ὁ ὅμοιος ἐπὶ διαφόρων λόγων πραγματικῶν μάλιστα, δὲν πιστεύομεν νὰ ἐννοῇ τὸ Διάταγμα ὅτι καὶ τότε ὀφείλει νὰ ἐπιληφθῇ κατεδάφισις ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχή, εἰς δὲν πεισθῇ, ὅτι ἐπιτήδες ὁ ἰδιοκτήτης ἤρξατο μὲν τῆς κατεδάφισεως, δὲν πεισθῇ δ' ὅμως πρὸς ἐξαπάτησιν τῆς ἀρχῆς, μὴ ἐκτελουμένης λοιπὸν τῆς κατεδάφισεως, ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ συντάσσει ἐντολὰς, βεβαιούσαν τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς διατάξεως αὐτῆς, καὶ ἐκ συνενοήσεως μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος ἡ μηχανικοῦ ἐνεργεῖ τὴν κατεδάφισιν δι' ἐργατῶν ἢ ρομισθίων ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ ἐπιτηδευμένων, ἵνα ἡ κατεδάφισις ἐνεργηθῇ ἀσφαλῶς καὶ εἰς τρόπον ὅσον οἶδεν τε ἀσφαλέστερον παραβιάζοντα τὸν ἰδιοκτήτην. Περὶ δὲ τῆς πληρωμῆς τῶν ἐν τούτοις περιπτώσει προσλαμβανομένων ἐργαζομένων ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 16 Ὀκτωβρίου τοῦ 1901 Β. Διάταγμα, ὀρίζον ὅτι ἡ πληρωμὴ τούτων προκαταβάλλεται ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου τοῦ δήμου, ἐν ᾧ καὶ

ται τὸ ἐτοιμόρροπον οἰκοδόμημα. Συντάσσονται δὲ κατὰ τὸ 7 ἄρθρον περὶ τῶν γενομένων ἐξόδων τῆς καταδράσεως κατὰστάσεως ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς. καὶ θεωροῦμεναι ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ υποβάλλονται εἰς τὴν ἀρμοδίαν διοικητικὴν ἀρχήν. ἥτις κηρύττει αὐτὰς ἐκτελεστικὰς εἰσπραττομένων τῶν ἐξόδων δικαστικῶς ἐν ἀπειθείᾳ τοῦ ἰδιοκτῆτου, ὅστις τιμωρεῖται καὶ ποινικῶς κατὰ τὸ ἄρθρον 808 τοῦ ποιν. νόμου. Τὸ δὲ 9 ἄρθρον ὁρίζει, ὅτι τὰ εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς ἀνατιθέμενα κινήκοντα τοῦ 5 καὶ 7 ἄρθρου τοῦ Διατάγματος, ἥτοι ἡ ἐπίδοσις τῆς ἐφέσεως καὶ ἀναστολὴ τῆς ἐκτελέσεως τῆς πράξεως τοῦ μηχανικοῦ καὶ ἡ κήρυξις τῶν καταστάσεων ὡς ἐκλεστών κτλ. ἐνεργοῦνται ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τοῦ ΠΚΣ νόμου τῆς 13 Μαρτίου 1819 περὶ διοικητικῆς ἀστυνομίας εἰς τοὺς δήμους Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

Ῥητέον ἥδη τινα περὶ αὐθαϊρέτων οἰκοδομῶν. — Αὐθαϊρέτος οἰκοδομὴ εἶναι ἡ κατὰ παράβασιν τῶν οἰκοδομικῶν γραμμῶν ἥτοι ἡ ἐναντίον τῆς εὐθυγραμμίας καὶ ἰσοπεδώσεως, ἃς ὁ ἀρμοδῖος μηχανικός διαγράφει, ἡ ὀφείλει νὰ διαγράψῃ, γιγνομένη. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶναι ἐκδοκόμενον τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβ. 1852 Β. Διάταγμα, στήριζόμενον εἰς τὸ 1 ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 9 Ἀπριλ. 1836 Β. Διατάγματος ὡς ἄρθρον ἐφαρμοσθέν καὶ εἰς πάσας τὰς πόλεις τοῦ βασιλείου, ἔτι δὲ εἰς τὸ ἄρθρ. 598 τοῦ ποιν. νόμου, καὶ εἰς τὸ ἄρθρ. 808 τοῦ αὐτοῦ ποιν. νόμου, καὶ ἐν τέλει εἰς τὸ ἄρθ. 13 § 36 τοῦ περὶ καθυκόντων τῶν νομαρχῶν Διατάγματος τοῦ 1815. Τὸ αὐθαϊρέτως ἀνεγερθὲν οἰκοδόμημα καταδικάζεται· ἀρμοδίως δὲ πρὸς καταδράσιν αὐτοῦ εἶναι ὁ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως, ὅπου ἀνεγείρεται τοῦτο, μηχανικός ἡ ἀρχιτέκτων (ἄρθρ. 1) κατὰ τὴν διὰ τῶν ἄρ-

θρων 2—5 διαγραφομένην διαδικασίαν. Ἐὰν ὅμως ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ παράβασις ἐγένετο ἐνεκα γραμμῆς πλημμελοῦς, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μηχανικοῦ ἢ ἀρχιτέκτονος δαθείσης, πᾶσα ζημία βαρύνει τούτους (ἄρθρον 6). — Ἡ δὲ διαδικασία ἔχει ὡς ἑξῆς : Ἀμὲν ἀνακαλυπτομένης τῆς παραβάσεως, μεταβαίνει ὁ μηχανικός ἐπ' τόπου, καὶ συντάσσει ἔκθεσιν μετὰ διαγράμματος, καταδεικνύοντος τὴν τε παράβασιν καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς. Τὴν ἔκθεσιν ἀποστέλλει ὁ μηχανικός εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτ. Ὑπουργείων καὶ προσκαλεῖ δι' ἐγγράφου τὸν ἰδιοκτῆτην τῆς αὐθαϊρέτου οἰκοδομῆς νὰ καταδράσῃ ἐντὸς ἀναλόγου προθεσμίας, ἐν τῇ προσκλήσει ὁρίζομένης, τὸ εἰς τὴν γραμμὴν ἀντιβαῖνον μέρος τῆς οἰκοδομῆς, εἰδοποιῶν σύμφωνα αὐτόν, ὅτι ἐν περιπτώσει ἀπειθείας ἡ καταδράσις γενήσεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μηχανικοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγματος. Μετὰ τῆς προσκλήσεως ἐπιδίδεται εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην ἀντίγραφον τῆς ἐκθέσεως καὶ τοῦ Διατάγματος (ἡ λέξις Διατάγματος φρονούμεν, ὅτι κατὰ πλάνην εἶναι τεθειμένη ἀντὶ διαγράμματος, ὃ συντάσσει ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ δευτέρου ἄρθρου ὁρίζεται μετὰ τῆς ἐκθέσεως ὁ μηχανικός. Ἡ ἐπίδοσις τοῦ Διατάγματος εἶναι ὅλως περιττὴ καὶ ἄσκοπος, ἐν ᾧ ἡ συγκοινοποίησις τοῦ διαγράμματος τοῦ καταδεικνύοντος μετὰ τῆς ἐκθέσεως ἐμτράκτως τὴν παράβασιν εἶναι ἀνεγκαισιότης). Τὴν ἐν τῇ ἐκθέσει ἀπόφασιν τοῦ μηχανικοῦ δύναται ὁ ἰδιοκτῆτης, κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Διατάγματος, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἐτοιμόρροπων οἰκοδομῶν, ἐντὸς δεκαημέρου προθεσμίας νὰ ἐκκλέσῃ εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργείων. Ἡ δὲ ἐφεσις ἢ ἀναφορὰ διαβιβάζεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἐπὶ ἀποδείξει διδομένη τῷ ἰδιοκτῆτῃ διὰ τῆς ἀνωτέρας ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς, ἥτις ἀναστέλλει καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς

αποφάσεως τοῦ μηχανικοῦ μέχρι οὗ ἀποφανθῇ τὸ Ὑπουργεῖον ἐπὶ τῆς ἐφέσεως. (Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν Πειραιεὶ ἀντὶ τῆς ἀνωτέρας διοικητικῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ 6 ἄρθρ. τοῦ ΡΚΣ' νόμου τοῦ 1849 διαβιβάζεται, φρονούμεν, ἡ ἀναφορά ἢ ἔφεσις διὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας καὶ ἐπὶ τῆς περὶ αὐθαιρέτων οἰκοδομῶν διαδικασίας, εἰ καὶ δὲν ὀρίζει τοῦτο ῥητῶς τὸ Διάταγμα· διότι τὸ ἄρθρον 6 τοῦ ΡΚΣ' νόμου ὀρίζει γενικῶς, ὅτι ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας ἐνεργεῖ ὅλα τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα, ἃ διὰ νόμων ἢ διαταγμάτων ἀνατίθενται εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχάς, περὶ τοιούτων δὲ καθηκόντων ἐνταῦθα πρόκειται). Ὁ ὑπουργός, λαβὼν τὴν ἔφεσιν, διατάσσει αὐτοψίαν διὰ τοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοσίων ἔργων, ὡς ὀρίζει τὸ δεύτερον ἐδάφιον τοῦ 4 ἁρθροῦ τοῦ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγμ., καὶ κατ' αὐτὴν ἐκδίδωσι τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, δι' ἧς ἤτοι παραδέχεται τὴν ἔφεσιν, μεταρρυθμίζων τὴν πράξιν τοῦ μηχανικοῦ, ἢ ἀπορρίπτων αὐτὴν ἐπικυροῖ τὴν πράξιν. Ἐν περιπτώσει ἐπικυρώσεως τάσσεται νέα προθεσμία, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ἡ ἀπόφασις τοῦ μηχανικοῦ. Ἡ προθεσμία ἄρχεται ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἰδιοκτήτην κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν. Εἰ τὸ αὐθαρέτως ἀνεγερθὲν οἰκοδόμημα εἶναι πεπερατωμένον καὶ κατέχεται ὑπὸ τρίτων, ἐνεργεῖται ὅ,τι ὀρίζει καὶ ἐπὶ ἐπισημῶν οἰκοδομῶν τὸ ἄρθρ. 5 τοῦ ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1852 Διατάγματος. Ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὴν περαιτέρω διαδικασίαν τὰ ἄρθρα 4 καὶ 5 τοῦ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1852 Διατάγματος ὀρίζουσιν ὅ,τι καὶ τὰ ἄρθρα 6 καὶ 7 περὶ ἐτοιμορρόπων οἰκοδομῶν. Ἐπίσης κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης, προσκλήθῃς νὰ παραλάβῃ τὸ ἐκ τῆς κατεδαφίσεως ὑλικόν, ὀλιγωρήσῃ, πλειστηριάζεται τοῦτο

κατὰ τὰς σχετικὰς περὶ πλειστηριασμοῦ διατάξεις τῆς πολιτ. δικον. πρὸς ὄφελος τοῦ ἰδιοκτήτου. Περὶ ἀμφοτέρων τούτων διαταγμάτων εἶναι ἐκδεδωμένα καὶ ἐπὶ γαίαι πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ Κράτους τὸν διευθυντὴν τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, τοὺς δημοματικούς τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοὺς δημοσίου ἀρχιτέκτονας τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων τῶν πόλεων ἢ μὲν ἀπὸ 5 Νοεμβρίου 1852 ὡς πρὸς τὰς ἐπισημῶν οἰκοδομῶν, ἢ δὲ ἀπὸ 1 Φεβρουαρίου 1857 ὡς πρὸς τὰς αὐθαίρετους.

Ἐξεταστὸν τανῶν τὰ περὶ κατὰ σκευῆς πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων. *Πεζοδρόμια* λέγονται τὰ ἐκατέρωθεν ὁδοῦ καταλειπόμενα κατὰ μῆκος αὐτῆς, ἵνα χρησιμεύσωσιν ἰδίως πρὸς ἀνάλυτον διάβασιν τῶν πολιτῶν, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῶν ἐπὶ ἐνδεχομένην κινδύνῳ ἐκ τῶν ἀμαξιών καὶ ῥιπτῶσι. Ὑπόνομοι δὲ λέγονται οἱ ὑπὸ τοῦ πεζοδρομίου καὶ ὑπονόμων ὁδοῦ κατασκευαζόμενοι θολοὶ συνήθως ὄχτροι πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων (εἴτε τῶν ὀμβρίων, εἴτε τῶν τῶν κρηνῶν καλ.) καὶ τῶν μετ' αὐτὰ ἀκαθαρσιῶν, οὐχὶ δ' ὅμως καὶ τῶν ἐκ τῶν ἀποπάτων ἀκαθαρσιῶν. Περὶ κατασκευῆς καὶ ἐκδόσεως αὐτῶν εἶναι κατὰ τὸν δὲ πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων νόμος τοῦ ἀπὸ 11 Σεπτεμβρίου 1856 ΤΝΗ' νόμος ἐξ ἁρθρῶν (9). Ὁ νόμος δόθη δὲ δυνάμει τοῦ νόμου τοῦ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 Β. Διατάγματος περὶ ἐκτέλεσεως αὐτοῦ καὶ ἀπὸ 31 Ἰουλίου 1848 Διατάγματος περὶ πεζοδρομίων ἐξ ἐνός ἁρθρου, καταρτισαν πᾶσαν ἐναντίαν εἰς τὸ διάταγμα τοῦτο διάταξιν, ἥτοι ἀναφέρεται εἰς τὸ ἕτερον τοῦ 1856 Διατάγματος, οὗ κατὰ τὰς ἐναντίας διατάξεις ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πεζοδρομίων, τὴν ποιότητα τοῦ ὑλικοῦ καὶ τὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς. Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 ἡ κατασκευὴ τῶν πεζοδρομίων

μίων, ὅν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν ἐπιβαρύνει τοὺς παροδίους ἰδιοκτητάς. Τὸ πλάτος τῶν πεζοδρομίων, τὴν ποιότητα τοῦ ὀλικοῦ καὶ τὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς αὐτῶν δι' ἐκάστην ὁδὸν ἐν μὲν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν προσδιορίζει ὁ νομάρχης, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ δὲ ὁ διευθυντὴς τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας, ἀκούοντες καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου, διὰ διατάξεως ἐπὶ τούτῳ ἐκδομένης. Ὡς πρὸς τὰς πρωτευούσας τῶν ἐπαρχιῶν ὁ νόμος ἔδωκε τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν διὰ Β. Διατάγματος νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν αὐτὴν υποχρέωσιν εἰς τοὺς παροδίους ἰδιοκτητάς τῶν πρωτευουσῶν τῶν ἐπαρχιῶν. Τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 Β. Διάταγμα πέρα τῆς δοθείσης εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἐντολῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ α' ὁρίζει τὰ περὶ κατασκευῆς τῶν πεζοδρομίων τοῦ εἴδους τοῦ ὀλικοῦ, καὶ τοῦ πλάτους αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς εἵπομεν, ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 31 Ἰουλίου 1858 Β. Διάταγμα, ἐπανελθὼν εἰς τὴν διάταξιν τοῦ 1 ἁρθρου τοῦ ΤΝΗ νόμου, μετὰ τῆς προσθήκης καὶ τοῦτο, ὅτι προηγείται ἡ γνωμοδότησις ἐκτὸς τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου καὶ τοῦ μηχανικοῦ τῆς πόλεως, ἐν ᾧ ὁ νόμος μόνον τοῦ δημάρχου τὴν γνώμην ἀπαιτεῖ ἐπὶ συγκρούσεως δὲ γνωμῶν μεταξὺ δημάρχου καὶ μηχανικοῦ τοῦτο δύναται νὰ ἔλῃ καὶ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ῥοπήν τινα. — Κατὰ τὸ ἄρθρ. 2 ἡ κατασκευὴ τῶν ὑπονόμων ἐν πάσαις ἐν γένει ταῖς πόλεσιν ἐνεργεῖται ἐπ' ἴσης δαπάνῃ τῶν ἰδιοκτητῶν, ἀλλ' ἐνταῦθα συντρέχει καὶ ὁ δήμος ὡς πρὸς τὸ τεταρτημῶριον τῆς δαπάνης, ὅθεν τρία τέταρτα τοῦ δόλου τῆς δαπάνης βαρύνουσι τὸν παρόδιον ἰδιοκτήτην καὶ ἐν τὸν δῆμον, μόνον δ' ἐπὶ τῶν ἐγκαταστάσεων ὁδῶν καθ' ὅλον αὐτῶν τὸ πλάτος τὰ ἀντιστοιχοῦντα τέμνηκα τοῦ ὑπονόμου (εἰς τὰ κοινῶς λεγόμενα σταυροδρόμια) βαρύνουσιν ὁλοσχε-

ρῶς τοὺς δήμους, ὡς ἐπ' ἴτης βαρύνει αὐτοὺς καὶ ἡ δαπάνη τῆς ὑπονόμου ἐκτὸς τοῦ ὀρίου τῆς πόλεως μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτῆς. (Ἐὰν ἐπεκταθῇ ἡ πόλις πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀποζημιοῦται ὁ δήμος ὑπὸ τῶν παροδίων; μᾶλλον ναί). Πρὸς ὑποχρέωσιν τῆς κατασκευῆς ὑπονόμου ὑπὸ τῶν παροδίων ἰδιοκτητῶν ἀπαιτεῖται ἀπόφασις τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν, ἐν δὲ τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Βασιλείου ἀπόφασις τῆς διευθύνσεως τῆς ἀστυνομίας. Ἡ κατασκευὴ τῶν τε πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων ἐνεργεῖται κατὰ τὰ περὶ ἐκτελέσεως δημοσίων ἔργων κεκανονισμένα, ἧτοι διὰ μειοδοτικῆς δημοπρασίας κτλ., ὡς ὁρίζουσι τὰ ἀπὸ 26 Δεκεμβρίου 1836 Β. Διατάγματα μετὰ τῶν τροποποιήσεων τοῦ λογιστικοῦ νόμου, τὸ ἀπὸ 11 Σεπτεμβρίου 1850 περὶ ὑποχρεώσεων τῶν ἐργολάβων κτλ. Μετὰ τὴν κατακύρωσιν συμφώνως πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μειοδοτικῆς δημοπρασίας καὶ πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς πλατείας ἢ ὁδοῦ μήκος τοῦ προσώπου ἐκάστης οἰκίας ἢ οἰκοπέδου συντάσσεται ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ μηχανικοῦ πῖναξ ἀναλογικῆς τῆς ἀναλογούσης ἐκάστῳ παροδίῳ ἰδιοκτήτῃ δαπάνης, ἧτις προκαταβάλλεται. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἢ τὸ πρωτόκολλον ἐκτίθεται ἐν τῷ δημαρχεῖῳ καὶ διὰ προγράμματος τοῦ νομάρχου, περιέχοντος ὀνομαστὶ ἕκαστον τῶν ἐν τῷ ἀναλογικῷ πίνакι ἐγγεγραμμένων παροδίων ἰδιοκτητῶν, προσκαλεῖται ἕκαστος, ἵνα λάβῃ γνώσιν καὶ προβάλλῃ ἂς τυχὼν ἔχει ἐνστάσεις. Ἡ ἐνστάσις συντάσσεται ἐν εἰδὲι ἀγωγῆς, ἐπιδεδομένη εἰς τὸν νομάρχην ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς ἕκαστον ἰδιοκτήτην ἐπιδόσεως τῆς ὀνομαστικῆς προσκλήσεως κατὰ τὰ ἄρθρα 6, 7, 8, 9, 10 καὶ 11 τοῦ περὶ ἀποξηράνσεως τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου ΣΗ' νόμου τοῦ 1852. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἄρθρ. 4

τοῦ ΤΝΗ' νόμου λέγει ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τῆς ὀνομαστικῆς προσκλήσεως, ἀλλὰ προδήλως πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως· καθ' ὅσον ἄλλως πολλὰ δύνανται νὰ συμβῶσιν ἄτοπα, καὶ νὰ κηρυχθῇ ἐκπρόθεσμος ὁ ἐνιστάμενος. Ἡ ἔνστασις ἀπευθύνεται ἐνώπιον τοῦ πρωτοδικείου, οὗ ἐν τῇ περιφερείᾳ κεῖται ἡ πόλις ὅπου γίνεται ὁ ὑπόνομος ἢ τὸ πεζοδρομίων· ἡ δίκη θεωρεῖται κατεπεύγουσα, ἐπομένως ἡ διαδικασία αὐτῆς εἶναι συνοπτικὴ. Ἐφῆσις ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ μόνον ἐντὸς δέκα (10) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς πρωτοδικίου ἀποφάσεως. Τὴν ῥῆσιν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως φρονοῦμεν, ὅτι πρέπει νὰ ἐρμηνεύσωμεν ἕνεκα τοῦ κατεπεύγοντος κατὰ γράμμα, δὲν ἐννοεῖ δηλ. ὁ νόμος ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἐκδοθησομένης ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, ὥστε ἀπαιτεῖται ἐπαγρύπνησις τῶν ἐνδιαφερομένων. Καὶ παρ' ἐφέταις ὡσαύτως ἡ διαδικασία εἶναι συνοπτικὴ. Ἐνδικον μέσον κατὰ τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐφετείου ἀποφάσεως, ἥτοι αἰτήσις ἀναίρεσεως, δὲν ἐπιτρέπεται (περὶ ἀνακοπῆς οὐδὲν ὀρίζει ὁ νόμος, ὥστε θὰ παραδεχώμεν, ὅτι ἐπὶ ἐρημοδικίας ἀνακοπὴ ἐπιτρέπεται)· ἀλλὰ μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἐκδίκασιν πσιῶν τῶν κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου ἐνστάσεων ὁ ἀναλογικὸς πίναξ καθίσταται ὀριστικὸς καὶ ἀπρόσβλητος καὶ ὁ ἰδιοκτήτης ἐπιτασσόμενος (ὑπὸ τοῦ νομάρχου βεβαίως, ὅστις εἶναι καὶ διάδικος) ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος τῆς δαπάνης. Εἰς τίνα γίνεται ἡ πληρωμὴ ὡς καὶ ἡ προκαταβολή ἐν τῷ 3 ἄρθρῳ δὲν ὀρίζει ὁ νόμος. Τὸ ἄρθρον 10 τοῦ ΣΗ' περὶ ἀποζητάνσεως τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου, εἰς ὃ παραπέμπει τὸ 4 ἄρθρον, λέγει, ὅτι ὁ ταμίης τοῦ δημοσίου προσκαλεῖ πρὸς πληρωμὴν καὶ εἰς αὐτὸν γίνεται ἡ καταβολή. Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν θὰ παραδεχώμεν, ὅτι, καὶ ἂν ἐπιτάξῃ τὴν πληρω-

μὴν ὁ νομάρχης, ἡ ἐπιταγὴ δέον νὰ ἐναφῇ, ὅτι ἡ πληρωμὴ γενήσεται τῷ ταμίᾳ τοῦ δημοσίου. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ 10 ἄρθρου τοῦ ΣΗ' νόμου ἐξάγεται, ὅτι λόγοι τῆς ἀνακοπῆς περιστρέφονται πρὸς τὸν ἀναλογισμὸν τῆς δαπάνης, λ. χ. ὅτι δὲν εἶναι τὸ μῆκος τοῦ προσώπου τῆς οἰκίας ἢ οἰκοπέδου ὅσον ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ ὀρίζεται κτλ., ἐννοεῖται δ' ὅμως, ὅτι δύνανται ὁ ἐνιστάμενος νὰ διαμφισθητῇ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς πληρωμὴν διότι δὲν εἶναι αὐτὸς ἰδιοκτήτης κτλ. Κατὰ τὸ 11 ἄρθρ. τοῦ ΣΗ' νόμου ὁ μὴ ἐπιδοὺς ἐμπροθέσμως τὴν ἔνστασιν αὐτοῦ καὶ καταστὰς ὑπερήμερος ἢ δυστροπὸν καὶ μετὰ τὴν καταδικὴν νὰ πληρώσῃ καταδιώκεται κατὰ τὸν περὶ καθυστερούντων νόμον, ἐφαρμοζομένων τῶν ἀναλόγων καταναγκαστικῶν μέτρων. Τὸ αὐτὸ 11 ἄρθρον προβλέπει περίπτωσιν καθ' ἣν ἐπὶ τῆς ἀποζητάνσεως τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου, ὅταν ἡ ἀξία τοῦ βαρυνμένου διὰ δαπάνης ἀγροῦ ᾖναι ἐλάσσων τῆς δαπάνης τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, ὁ νόμος τότε δὲν ὑποχρεοῖ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ υπερβάλλοντος ἐὰν δὲν συναινῇ ὁ ἰδιοκτήτης, ἀλλὰ διατάσσει τὴν ἐκποίησιν τοῦ τεμαχίου τῆς γῆς, καὶ τὸ ἐλλείπον τῆς δαπάνης ἀπὸ τῆς ἀξίας τοῦ πωληθέντος διανέμεται κατ' ἀναλογίαν εἰς τὰς μερίδας τῶν ἀλλων ἰδιοκτητῶν. Ἡ περίπτωσις αὕτη, καὶ ἐνδεχόμενον νὰ συμβῇ ὡς καὶ ἡ ἀξία τοῦ γηπέδου εἶναι λίαν εὐτελής, δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ τῶν ὑπονόμων καὶ πεζοδρομίων διότι τὸ ἄρθρον τέταρτον παραπέμπει εἰς τὸ ἄρθρ. 11 μόνον ὡς πρὸς τὴν δικαστικὴν ἐκκαθάρισιν, ἥτοι τὴν δικαστικὴν διαδικασίαν, τὸ δὲ ἕνδεκα τερον ἐδάφιον τοῦ 11 ἄρθρου εἶναι διὰ τὰς οὐσιαστικὰς. Τὸ δὲ 5 ἄρθρον τοῦ ΤΝΗ' νόμου ἐπιτάσσει τὴν διὰ προσκλήσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς περιελαῖσιν τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐν ταῖς πρώταις

οὐσαις τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν ὑπὸ τῶν παροδίων ἰδιοκτητῶν. Ἐὰν μετὰ 60 ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς προσκληθείας (ἢ ἐπιδοσὶς δὲ θεσπισθῇ δι' ἀποδείξεως διοικητικῶς) ἀμελήσῃ τὴν περιτείχισιν, ἢ ἀστυνομικὴ ἀρχή, προκατεβάλλουσα τὴν δαπάνην, ἐνεργεῖ τὴν περιτείχισιν, εἰσπράττει δὲ τὸ δαπανηθὲν κατὰ τὸν περὶ καταδιώξεως τῶν καθυστερούντων νόμον, καταδικωμένης καὶ ποινικῶς τῆς ἀστυνομικῆς παραβάσεως. Αἱ δὲ οὐραὶ καὶ πᾶν ἄλλο ἄνοιγμα τῶν περιτειχισμάτων πρέπει νὰ διατελῶσι διαρκῶς κεκλεισμένα. Κατὰ δὲ τὸ 6 ἄρθρον ἢ διατάξεις τοῦ ἄρθ. 25 τοῦ ΣΣ' τῆς 18 Δεκεμβρίου 1852 περὶ ὁδοποιίας, καθ' ὃ οἱ παρόδοι ἰδιοκτητῆται τῶν ἐθνικῶν, ἐπαρχιακῶν καὶ δημοτικῶν ὁδῶν ὀφείλουσι νὰ φυτεύσωσι δένδρα καθ' ὅσον τὸ μήκος τῆς ὁδοῦ καὶ κατὰ τὰς ἐν αὐτῇ διατυπώσεις, ἰσχύει καὶ ἐν τοῖς πόλεσι. Καὶ κατηργήθη μὲν ὁ νόμος οὗτος δι' ἐτέρου νόμου περὶ ὁδοποιίας, ἥτοι τοῦ ΣΣΓ' τῆς 16 Δεκεμβρίου τοῦ 1867, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τὸ 25 ἄρθρον περιέχεται ὡς ἄρθρον 36 μετὰ τινων παραλλαγῶν· διὸ φρονούμεν ὅτι ἰσχύει καὶ νῦν ὡς πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς φύτευσιν δένδρων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ 2 ἐδάφιον τοῦ 6 ἄρθρου καὶ τὰ ἄρθρα 8 καὶ 26 τοῦ περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων καὶ κωμῶν Διατάγματος· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ 3 ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου 36, τοῦτο δὲν ἰσχύει ἐπὶ τῶν πόλεων, διότι ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ δὲν ἐπιτάσσεται. Τὸ δὲ 7 ἄρθρον προβλέπει τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ βαρυνόμενος διὰ τῆς δαπάνης τῆς κατασκευῆς πεζοδρομίου, ὑπονόμου, περιτειχίσματος ἢ δεινδροφυτείας εἶναι ἀπὸ τὸν αὐτὸν πρόσκλησις κολλᾶται ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς ἰδιοκτησίας εἰς μέρος καταφανές, σύναμα δὲ δημοσιεύεται ἐπιμελεῖα καὶ δαπάνῃ τῆς ἀρχῆς ἐν μιᾷ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους ἐ-

φημερίδων, ἐξήκοντα δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν δημοσίευσιν ταύτην ὡς πρὸς τοὺς εὐρίσκομένους ἐντὸς τοῦ κράτους καὶ τραῖς μῆνας ὡς πρὸς τοὺς ἐκτὸς τοῦ κράτους διαμένοντας, εἰδὲν δὲν καταβάλλῃ τὴν ἀναλογοῦσαν αὐτῷ δαπάνην ἢ δὲν ἐνεργήσῃ τὴν περιτείχισιν ἢ δεινδροφυτεῖαν, ἐκπληροῖ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ ταύτην τὸ δημόσιον. Πρὸς ἐξασφάλισιν δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου καταβληθέντων ἐξόδων ἐγγράφεται ὑποθήκη ἐπὶ τοῦ κτήματος, τοῦ περιτειχισθέντος ἢ τοῦ κτήματος πρὸ τοῦ ὁποίου ἐγένετο τὸ πεζοδρόμιον, ὁ ὑπόνομος ἢ ἡ δεινδροφυτεῖα. Τίνα τίτλον πρὸς ἐγγραφὴν ὀφείλει νὰ παρασγάγῃ τὸ δημόσιον εἰς τὸν ὑποθηκοφύλακα δὲν ὀρίζει ὁ νόμος, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων ὑπάρχει ὁ ἀναλογικὸς πῖναξ, ἐπὶ δὲ τῶν περιτειχισμάτων ἡ κατάστασις τῆς καταβολῆς ὡς καὶ ἐπὶ τῶν δεινδροφυτειῶν· ἡ ἐγγραφὴ δὲ γενήσεται βεβαίως ὑπὸ τοῦ ταμίου τοῦ δημοσίου τοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. Ἡ δὲ διατάξις τοῦ 8 ἄρθ. τοῦ ΤΝΗ' νόμου εἶναι ἀντίστοιχος πρὸς τὸ ἄρθ. 14 τοῦ Διατάγματος περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων καὶ κωμῶν, διότι τὸ μὲν 14 ἄρθ. ἀπαγορεύει τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῶν οἰκιῶν χρῆσιν τῶν λαμπρῶν χρωμάτων, τὸ δὲ 8 τοῦ προκειμένου νόμου ἐπιτάσσει νὰ εὐρίσκωνται διαρκῶς εἰς καλὴν κατὰστασιν τὰ ἐξωτερικὰ ἀσβεστώματα καὶ ὁ χρωματισμὸς τῶν οἰκιῶν τῶν πόλεων, ἢ δὲ ἀστυνομικὴ ἀρχή, προσκαλοῦσα τοὺς ἰδιοκτήτας εἰς τοῦτο, ἔχει δικαίωμα τὸν ὀλιγορῶντα καὶ ποινικῶς νὰ καταδιώξῃ. Οἱ δ' ἐξῶσταί τῶν οἰκιῶν κατὰ τὸ 9 ἄρθρον ἀπαγορεύεται νὰ κατασκευάζωνται εἰς ὕψος ἑλασσον τῶν τεσσάρων βασιλικῶν πύλων ὑπὸ τῆς ὁδοῦ (ἀπὸ τοῦ ἰσοπέδου τοῦ πεζοδρομίου), ἐνάγκη δὲ νὰ κατασκευάζωνται ἐπὶ στερεῶν βάσεων (ἐπὶ λιθίνων πλακῶν ἐπιτιθεμένων ἐπὶ στηριγμάτων λιθίνων ἢ σιδηρῶν κατὰ τὸ

Διάταγμα περί εκτελέσεως τοῦ ΤΝΗ' νόμου τῆς 9 Ὀκτωβρίου 1856). Ἐν τῷ αὐτῷ 9 ἄρθρῳ ὁρίζονται καὶ τὰ περί τῆς ζώνης τῶν πόλεων, ἥτοι τῆς ἐκτάσεως ἐκείνης περί τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀνέγερσις οἰκοδομῶν. Τὸ βάθος τῆς ζώνης ἀπὸ τῆς ἐσχάτης οἰκοδομικῆς γραμμῆς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ᾔηται ἀνώτερον τοῦ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος σταδίου (1500 μέτρων). Κατ' ἐξαίρεσιν ἐπὶ μόνων τῶν λεωφόρων τῶν διὰ τῆς ζώνης ἐκάστης πόλεως διερχομένων ἐπιτρέπεται ἡ ἀνέγερσις μιᾶς συστοιχίας ἀγροτικῶν οἰκοδομῶν ἐκατέρωθεν ἐκάστης λεωφόρου, περί ὧν τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τῆς περιοχῆς καὶ τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν κτλ. ὁρίζει τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 Βασιλ. Διάταγμα τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου ἐκδοθέν. Περὶ ἀποζημιώσεως τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν γαιῶν τῶν ὑπὸ τῶν λεωφόρων τούτων καταλαμβανόμενων εἶπομεν τὰ δέοντα ἀνωτέρω, ὅτι δηλ. δὲν ὑποχρεοῦται ὁ δῆμος. Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ζώνης τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν δυνάμει τοῦ 9 ἄρθρου τοῦ ΤΝΗ' νόμου ἐγένετο διὰ τοῦ ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου 1856 Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἐν δυσὶν ἄρθροις, ὧν ἐν τῷ πρώτῳ μὲν ὁρίζεται μέχρι τίνος θέσεως ἡ σημεῖος ἐκτείνεται πρὸς βορρᾶν, πρὸς ἀνατολάν, πρὸς μεσημβρίαν καὶ πρὸς δυσμὰς τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ζώνης τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ὅριον, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἀναγράφεται ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ζώνης ὁρίου τοῦ τέμνοντος τὰς περί τῆς πόλεως λεωφόρους μέχρι τοῦ ὁρίου τῆς πόλεως κατὰ τὸ τότε ἐν ἰσχύϊ σχέδιον τῆς πόλεως, καὶ ἐντὸς αὐτῶν τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν σημείων, ὧν ἡ ἀπόστασις δι' ὠρισμένων μέτρων ἀναγράφεται, περιορίζεται ἡ ζώνη τῆς πόλεως.

Τελευταῖον ρητέον καὶ περί τῆς ἀποτραπῆς τῶν ἐπαπειλούντων τὰς οἰκοδο-

μὰς ἐκ πυρκαϊᾶς κινδύνων. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν τὰ ἐξῆς νομοθετήματα : 1) τὸ ἄρθρον 59 ἐδ. ζ' τοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1836 Βασιλ. Διατ., δι' οὗ ἐπιβάλλεται εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν ἡ μέριμνα τῶν πυρκαϊῶν περί συστάσεως τάξεως συστηματικῆς καὶ περί ἐνεργείας αὐτῆς πρὸς κατασβεσιν· 2) τὰ ἐδάφια 31, 32 καὶ 33 τῆς 13 παραγράφου τοῦ περί καθιόντων τῶν νομαρχῶν καὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν Β. Διατάγματος τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845, καθ' ἃ ἐπιβάλλεται τὸ καθήκον εἰς τοὺς νομάρχας νὰ ἐπαγυρνωσὶ νὰ γίνηται ἡ δέουσα προφύλαξις ἀπὸ πυρκαϊᾶς, νὰ κατεδαφίζονται οἰκοδομήματα, ἐξ ὧν ἀπειλεῖται πυρκαϊὰ κτλ., νὰ προνοῶσι περί τῆς χορηγήσεως ταχέως βοηθείας ἐν καιρῷ πυρκαϊᾶς κτλ., καὶ περιθάλψεως τῶν ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς παθόντων, καὶ ἀνευρίσκοντες τὴν αἰτίαν τῆς ἐκραγείσης πυρκαϊᾶς νὰ ἐνεργῶσι τὰ τοῦ νόμου· 3) τὰ ἄρθρα 128 καὶ 129 τοῦ κανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἀματωσ τοῦ χωροφυλακῆς τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1833, καθ' ἃ ἡ χωροφυλακὴ μεταβαίνει ἐπιτοπῶς ἅμα τῇ πρώτῃ εἰσδύσει, λαμβάνουσα πᾶν μέτρον πρὸς ἐνέργειαν τῶν δεόντων, συντάσσει λεπτομερεῖς ἀναφορὰς περί τῆς αἰτίας τῆς πυρκαϊᾶς, γνωστοποιεῖ τὴν μακρόθεν ἀναφανείσαν πυρκαϊάν πάραυτα καὶ χορηγεῖ ὅσον τάχιστα τὴν ἀπαιτουμένην βοήθειαν· 4) τὰ ἄρθρα 81, 82, 83, 84 καὶ 85 τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν καὶ φρουρίαις ὑπηρεσίας τῶν στρατευμάτων· 5) τὸ ἄρθρον 17 τοῦ ἀπὸ 4 Ἰανουαρίου 1834 ὀργανισμοῦ τῶν λιμένων ἀρχῶν, καθ' ὃ, καὶ ὅταν ἐν τῷ λιμένι συμβῇ πυρκαϊὰ, τὰ πληρώματα τῶν ἐν τῷ λιμένι πλείων ὑποχρεοῦνται διαταγῇ τοῦ λιμενάρχου νὰ συντρέχουσιν εἰς τὴν κατάσβεσιν τῆς πυρκαϊᾶς· 6) τὸ ἀπὸ 17 Ἰουλίου 1861 Βασ. Διάταγμα

περί συστάσεως διλοχίας σκαπανέων καὶ πυροσβεστών, ἥς ὁ προορισμὸς εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας 7) τὸ ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1861 Βασ. Διάταγμα περί ἀρμοδιότητος καὶ τῶν σχέσεων τῆς ἀστυνομίας, τοῦ φρουραρχείου, τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῶν πυροσβεστών κατὰ τὰς πρὸς κατάσβεσιν τῶν πυρκαϊῶν ἐνεργείας, ἐν ᾧ ἰδίως κατ' ἑκτασιν ἐν ἄρθροις δέκα καὶ πέντε ἐκτίθεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἡ διοικητικὴ ἀρχή, τὸ φρουραρχεῖον καὶ ἡ χωροφυλακὴ πληροφορουμένη ἐκάστη περὶ τῆς ἐκραγείσης πυρκαϊᾶς ὀφείλει νὰ προσκαλῇ τὴν πρὸς τοῦτο ὠρισμένην δύναμιν τῶν πυροσβεστών, καὶ ὅτι δέον νὰ καλῇται ὁ διευθύνων τὰ ὑδραγωγεῖα τῆς πόλεως, νὰ διατηρῇται ἡ τάξις καὶ ἀσφάλεια κατὰ τὸν χρόνον τῆς κατασβέσεως, νὰ γίνῃται φροντίς περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν πραγμάτων τῶν ἐξαγομένων ἐκ τοῦ καιομένου οἰκοδομήματος ἢ τοῦ ἀπειλούμενου νὰ καῇ, ἔτι δὲ πῶς διευθύνονται αἱ πρὸς κατάσβεσιν τῆς πυρκαϊᾶς τεχνικαὶ ἐργασίαι, ὑπὸ τίνος κρίνεται ἂν αἱ πρὸς κατάσβεσιν ἐργασίαι ἀπεπερατώθωσαν, καὶ πῶς δέον νὰ προλαμβάνωνται αἱ περὶ τὴν πυρκαϊᾶν δυνάμεναι νὰ συμβῶσιν ἀξιοποιοῦν πράξεις ἢ νῦνακαλύπτωνται αἱ ἤδη διαπραχθεῖσαι κτλ.

Ἡ ἐκτελεστὴν ἤδη ἐν συντόμῳ καὶ τίνα τὰ ὅρια τῆς διοικητικῆς καὶ δικαστικῆς δικαιοδοσίας ὡς πρὸς τὰ τῶν οἰκοδομῶν. Ἀρχὴ γενικὴ κοινονιστικὴ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων εἶναι ἡ τοῦ ἄρθρου 1 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. «Πᾶσα ἰδιωτικὴ ἀπαίτησις περὶ κεκτημένων ἤδη δικαίων ἐνὸς προσώπου ἢ πλειόνων, ἀνεγνωρισμένων ὡς προσώπων ὑπὸ τοῦ νόμου, ὑπάγεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων». Ὅθεν ὅπως ὑπαχθῇ εἰς τὸ ἀστικὸν δικαστήριον, 1) ἡ ἀπαίτησις πρέπει νὰ ᾖ αἰδιωτικὴ τοῦ προσώπου ὡς ἀτό-

μου, ὡς μέλους οἰκογενείας, ἔχοντος προσωπικὴν κατάστασιν καὶ κεκτημένου περιουσίαν, τῆς προσωπικῆς καταστάσεως ἐξεταζομένης ὡς πρὸς τὴν δεκτικότητα δικαιωμάτων καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ διατιθέναι τὴν ἰδίαν περιουσίαν, 2) τὰ ἰδιωτικὰ δικαιώματα πρέπει νὰ ᾖσι κεκτημένα, τεθεμελιωμένα, δηλονότι ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς θελήσεως ἢ ἐπὶ ἄλλου γεγονότος καὶ ἀνεγνωρισμένα ἀναμφισβήτητως κατὰ νομικοὺς κανόνες ὡς ἀνήκοντα εἰς ὠριμὸν πρόσωπον. Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως ἰδιωτικῆς ἀπαιτήσεως δὲν δύναται νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὰ ἀστικά δικαστήρια πᾶσα μήνυσις ἔνεκα πράξεως ἀξιοποίνου, πᾶσα διαφορὰ ἀποβλέπουσα εἰς τὰ καθαρῶς τοιτικὰ δικαιώματα (τὸ δικαίωμα τῷ ψηφοφορεῖν, τοῦ ἐκλέγεσθαι ὡς δημοτικὸς ἄρχων, βουλευτὴς κτλ.). Δὲν ὑπάγονται δὲ εἰς τὰ δικαστήρια γενικῶς 1) αἱ ἐκ τῶν νομίμων πράξεων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας προκύπτουσαι εἰς τὸν πολίτην ζημίαι. Οὐδεὶς δύναται λ. χ. νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν ἂν διὰ μεταβολῆς τοῦ φορολογικοῦ συστήματος ζημιωθῇ, ἢ ἂν ἀπώλεσε δικαίωμα τι εἰς προηγούμενον καταργηθέντα νομοθετικῶς νόμον στηριζόμενον. 2) Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς πράξεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας γίνεται ἡ ἐξῆς διάκρισις. α') Ἐφ' ὅσον ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία διὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς ἐνεργεῖ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν ἑαυτῆς καθήκοντων καὶ ἐφαρμόζει τοὺς κεκλιμένους νόμους, ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δὲν δύναται νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὴν ἐνεργεσίαν αὐτῶν β') ἐπ' ἴσης ὅταν διὰ τῶν νομίμων ἐνεργειῶν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς προσβάλλωνται τὰ τῶν ἀτόμων, λ. χ. διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐγένετο μεταρρύθμισις δδῶν καὶ νέα ῥυμοτομία καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐβλάφθη ἰδιοκτητὴς κατὰ τὸ ἐνοίκιον, δίδει ἐγένετο ἄλλη κεντρικωτέρα δδός, δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀγωγή γ') Ἐὰν ὁ δῶμας

ἐκ δόλου, βρθυμίας ἢ καθ' ὑπέρβασιν καθηκόντων αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ παραβλάψωσι τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου, οὗτος δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ πολιτικὸν δικαστήριον, καθὼς καὶ ὅταν δ') κατὰ παράβασιν τῶν ὠρισμένων καὶ σαφῶν διατάξεων τῶν διοικητικῶν νόμων πράξῃ ἄλλως ἢ διοικητικῇ ἀρχῇ καὶ παραβλάψῃ τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου (*18ε πλείοτερον ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 204 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ἐν τέλει ἔτι ἢ παρὰ τὰς διατάξεις τῶν περὶ οἰκοδομῶν νόμων ἐπιχειρήσις οἰκοδομῶν (οἷον ἢ ἄνευ σχεδίου οἰκοδομῆς ἐγκεκριμένη ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπιχειρήσις οἰκοδομῆς ἢ ὑπέρβασις τῶν γραμμῶν τῆς οἰκοδομῆς), ὡς ἐπ' ἴσης ἢ παράλειψις τῆς στήσεως σημείων εἰδοποιητικῶν κατὰ τὴν ἐπιχειρήσιν οἰκοδομῆς, ἢ κατεργασία ἢ πώλησις κακῆς οἰκοδομικῆς ὕλης, ἢ παραμέλησις τῆς ἐπὶ τῶν ἐργατῶν ἢ τῆς οἰκοδομῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐποπτείας κτλ. τιμωρεῖται ὑπὸ τῶν ποινικῶν ἡμῶν νόμων (ἄρθρ. 598—609) ὡς πταίσμα. (*18ε καὶ Ἀφορμὴ δημοσίων δυστυχημάτων).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Οἰκονομικοὶ ἔθφοροι. Τὴν μὲν βαθμολογίαν καὶ μισθοδοσίαν τῶν Οἰκονομικῶν Ἐφόρων καὶ τῶν εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῶν ὑποκειμένων γραμματέων ὀρίζει τανῦν ὁ νόμος, ΒΣΠΓ' τῆς 6 Ἰουλ. 1895 (καταρτισθεὶς κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου ΣΞΕ' τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1853), τὰ δὲ καθήκοντα αὐτῶν περιλαμβανόμενα σποραδικῶς ἐν τοῖς διαφόροις οἰκονομικοῖς καὶ ἰδίως φορολογικοῖς νόμοις, συγκεφαλαιῶν ἰδίως κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ Διάτ. τῆς 27 Ἰουνίου 1858. Πραγματευόμενοι καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐν δυνατῇ συντομίᾳ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ὑφισταμένων διαφόρων φόρων, ὧν ἡ βεβαίωσις ἀνήκει εἰς τοὺς οἰκονο-

μικοὺς ἐφόρους, θεωροῦμεν περιττὸν νὰ λύσωμεν ἐνταῦθα τὰ ἐν τοῖς καθ' ἡμῶν στον ἀναπτυχθίσμενα καθήκοντα αὐτῶν. Παρατηροῦμεν μόνον κεφαλαιώδεις, κατὰ τοὺς παρ' ἡμῖν νόμους καὶ ἰδίως κατὰ τὰ προμνησθέν καὶ εἰς τὸν νόμον ΣΞΕ' τῆς 16 Ὀκτ. 1853 περὶ συντάξεως ἐφορειῶν στηριζόμενον Διατ. τῆς 17 Ἰουν. 1858 οἱ οἰκονομικοὶ ἔθφοροι ὁφίλουσι κυριώτατα νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν διατήρησιν ἀνεπάφρων τῶν δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῶν εἰς τὴν καταβολὴν καὶ κυριότητα αὐτοῦ κειμένων ἐθνικῶν κτημάτων καὶ γαιῶν, ἐπιζητοῦντες ἡ ἀνάγκη εἰς ἀποτελεσματικὴν αὐτῶν ἐκτέλεσιν τὴν συνδρομὴν τῶν διοικητικῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν· ὁφίλουσι νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν δημοσίων πόρων, διοικοῦντες ἐπιμελῶς τὴν ἐθνικὴν περιουσίαν, βεβαιοῦντες τὰς ἀμέσους φόρους κατὰ τὰς διατάξεις τῶν φορολογικῶν νόμων καὶ καταδεικνύοντες τὰ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν φορολογικῶν νόμων ἀναφαινόμενα προσκόμματα ὁφείλουσι νὰ ἐπισκέπτονται περιοδικῶς τὰ μεμισθωμένα κτήματα, νὰ λαμβάνωσι γνώσιν τῆς κατὰ τὰ συμπεριλαμβανόμενα ἢ μὴ καλλιεργίας καὶ βελτιώσεως αὐτῶν, συντάσσοντες καὶ ὑποβάλλοντες τὰς ἀναγκαῖας ἐκθέσεις. Ῥητέον δὲ προσέτι ὅτι οἱ οἰκονομικοὶ ἔθφοροι ἀντιπροσωπεύουσι μέχρι τινὸς τὸ δημόσιον καὶ ἔκκλ. ταμεῖον ἐνάπιον τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων, δὲν ἔχουσι δικαίωμα δ' ὅμως νὰ λαμβάνωσιν ἀπ' ἐυθείας μέτρα ἄνευ ἐντολῆς τοῦ Ὑπουργοῦ) εἰμὴ ἐν κατεπειγούσῃ περιπτώσει. Διὰ τοῦ νόμου μέλει τοῦ ΩΛΖ' τῆς 29 Ἀπριλίου 1885 ἀπερηλύθη τοῖς οἰκονομικοῖς ἐφόροις νὰ ἐκτελέσωσιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ δημοσίου ἢ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου ἀγωγὰς, παρεμβάσεις, τριταναχοπὰς ἢ νὰ διεκδικῶσι πλεονεξουσίους δικηγόρους ἄνευ εἰδικῆς ἐντολῆς τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ.

γού, ἐπετρέπη δ' αὐτοῖς νὰ ζητῶσι μόνον ἐν ἀνάγκῃ προσωρινὰ μέτρα, ὅλλ' ὀφείλουσι καὶ τότε ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ νὰ γνωρίσωσιν ἐντὸς 3 ἡμερῶν τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν. ἀπηγορεύθη δὲ καὶ ἡ εἰς τοὺς οικονομικοὺς ἐφόρους κοινοποιήσας δικογράφων. Ὁφείλουσιν οὐχ ἦσαν οἱ ἔφοροι νὰ χορηγῶσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ εἰς τοὺς δικηγόρους τοῦ δημοσίου τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως, κηρυττόμενοι προσωπικῶς ὑπεύθυνοι διὰ πᾶσαν ἐξ ὀλιγωρίας αὐτῶν ἦσαν τοῦ δημοσίου, ἐφ' ᾧ καὶ κρατοῦσιν οἱ ἐν ταῖς πραιτουσίαις τῶν πρωτοδικείων οικονομικοὶ ἔφοροι βιβλία τῶν δικῶν τοῦ δημοσίου καὶ ἀποστέλλουσιν ἐξ αὐτῶν ἀντίγραφα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ ἐδάφιον ΙΕ' (ἀρθ. 1—14) τοῦ ἀρθ. 1 τοῦ Διατ. τῆς 27 Ἰουνίου 1858 κρατοῦσι τὰναγκαῖα βιβλία καὶ πίνακες κατ' εἰδικοὺς κανονισμοὺς μεμονογραφημένα ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων τμηματάρχων τοῦ ὑπουργείου ἢ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, πᾶσα δὲ ἔλλειψις ἢ κακὴ χρῆσις αὐτῶν τιμωρεῖται διὰ προστίμου δραχμῶν 50—100, ἄλλ' ἐν περιπτώσει ἀθεμίτων μεταβολῶν οἱ αὐτοὶ γοὶ καὶ συνεργοὶ ὑπάλληλοι καταδικάζονται ποινικῶς. Ἡ δὲ ἐμπρόθεσμος βεβαίωσις τῶν δημοσίων προσόδων ἐπιβάλλεται διὰ τοῦ ἀρθ. 2 τοῦ εἰρημένου διατάγματος ἐπὶ τῇ προσωπικῇ εὐθύνῃ τῶν ἐφόρων, ὀφειλόντων νὰ ὑποβάλλωσι κατὰ μῆνα κατὰστασιν τῶν περατωθεισῶν καὶ τῶν ἐκκρεμῶν φορολογικῶν ἐργασιῶν, ἐφ' ᾧ παραλείποντες τὸ καθήκον τοῦτο, τιμωροῦνται κατὰ τὸ Διάταγμα διὰ προστίμου 25—100 δραχμῶν. Ἀναπληροῦσι δὲ τοὺς ἐφόρους, ἀπόντας ἢ κωλυμένους, οἱ γραμματεῖς, ὧν σύνηθες καὶ κύριον καθήκον ἢ διεκπεραιώσις τῶν ἐγγράφων καὶ τακτοποιήσις τοῦ ἀρχείου. ἐν τῷ τελευταίῳ δὲ τούτῳ καθήκοντι ἀναπληροῦσι τοὺς γραμματεῖς οἱ πρωτοκολληταί.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Οἶονεὶ νομὴ (quasi possessio)

καλεῖται ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ (ὡς ἐπ' ἴσης ἐν τῷ Πρωσσικῷ, ἐν τῷ Γαλλικῷ (ἀρθ. 2228), ἐν τῷ Ἰταλικῷ (ἀρθ. 685) ἡ νομὴ δουλείας (ἢ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην καὶ ἐτέρου πραγματικοῦ δικαιώματος, οἷον ἐμφυτεύσεως, ἐπιφανείας καὶ ἐνεχυρόν τῇ ὑποθήκῃς) ἐπὶ τινος πράγματος. Ἰσχύουσι δ' ἐπὶ τῆς οἶονεὶ νομῆς τὰ ἐπὶ τῆς νομῆς ἰσχύοντα (*Ἴδε λέξιν). Ὅθεν πρὸς κτήσιν οἶονεὶ νομῆς ἀναγκαῖον τὸ τε σωματικὸν καὶ τὸ πνευματικὸν στοιχεῖον, τοῦτέστιν ἡ τε θέλησις τῆς ἰδιοποιήσεως τοῦ πραγματικοῦ δικαιώματος καὶ ἡ ἐν τοῖς πράγμασιν ἐκδήλωσις αὐτῆς, πρὸς ἀποβολὴν δ' αὐτῆς ἀπαιτεῖται νὰ παύσῃται ὁ νομεὺς ἀσκῶν ἢν ἔχει φυσικὴν ἐξουσίαν, δηλονότι νὰ δηλώσῃ φανερώς ἢ σιωπηρώς ὅτι δὲν θέλει νὰ ἦναι νομεὺς ἢ νὰ καταστῇ εἰς αὐτὸν ἀδύνατος ἡ ἀσκήσις τοῦ πραγματικοῦ δικαιώματος ἐξ ἐμποδίου ἀνυπερβλήτου. Σημειωτέον ὅτι ἡ οἶονεὶ νομὴ ἐκείνων τῶν πραγματικῶν δικαιωμάτων, αἵτινα ἀσκοῦνται διὰ τῆς κατοχῆς τοῦ δουλεύοντος πράγματος (ἤτοι τῆς ἐμφυτεύσεως, τῆς ἐπιφανείας καὶ τῶν τριῶν προσωπικῶν δουλειῶν) ἢ δι' ἔργου ὑπερκαίμενου ἢ ἐπικειμένου αὐτῷ προστατεύεται δι' ὧν παραγγελμάτων καὶ ἡ κυρία νομὴ, τῶν δ' ἄλλων πραγματικῶν δικαιωμάτων δι' ἀγωγῆς μόνον, οὗ οὐ νόμος χορηγεῖ αὐτήν, χορηγεῖ δ' αὐτήν ὑπὲρ τῆς νομῆς τῶν ὀδικῶν δουλειῶν (δουλείας ἔδου, διαβάσεως κτλ.), τῶν ὕδατικῶν δουλειῶν (ὕδραγωγείου κλπ.) καὶ τῆς τοῦ καθαρισμοῦ ὑπονόμου δηλονότι ὑπογείου ὀχετῶν πρὸς ἀποχέτευσιν ἀκαθαρσιῶν χρησιμεύοντος. (*Ἴδε καὶ Νομῇ).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Οἶονεὶ συμβάσεις

Οἶονεὶ συμβάσεις εἶναι ἡ ἀνευ τινὸς ὑποχρέωσις ἐθέλουσά πρᾶξις τινος, ἐξ ἧς τίκτεται

ὕποχρέωσις αὐτοῦ πρὸς ἄλλοι, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀμοιβαία ὁμφοτέρων. Τοιαῦται εἶναι 1) ἡ διοίκησις ἀλλοτρίων ὑποθέσεων, καθ' ἣν ὁ αὐθορμήτως ἀναλαβὼν τὴν διεξαγωγὴν ἀλλοτρίας ὑποθέσεως (ἀγνοοῦντος ἢ καὶ γινώσκοντος τοῦ κυρίου αὐτῆς, ὑποχρεοῦται νὰ ἐξακλουθήσῃ καὶ περατώσῃ αὐτήν, ἔως οὗ δινηθῇ ὁ κύριος νὰ μεριμνήσῃ περὶ αὐτῆς. "Ἴδε Διοικήσις ἀλλοτρίων ὑποθέσεων". 2) ἡ ἄνευ αἰτίας ἀπαίτησις (condictio sine causa), δηλονότι ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἐξ ἀλλοτρίας περιουσίας καταστάντος πλουσιωτέρου ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ζημιωθέντος ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ (θετικῶς ἢ ἀποθετικῶς) δηλονότι αὐξήσεως πραγματικῆς ἢ μὴ ἐλαττώσεως, (ἐν ᾧ ἄλλως ἤθελεν ἐλαττωθῆ), καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐνοχῆς ταύτης δικαίωμα τοῦ ζημιωθέντος εἰς ἔγερσιν ἀγωγῆς κατὰ τοῦ καταστάντος πλουσιωτέρου. Οὕτως ἡ ἀπαίτησις κατὰ τοῦ καταναλώσαντος καλῇ τῇ πίστει τὰ κατεχόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἀλλότρια χορήματα τοῦ ἀληθοῦς κυρίου αὐτῶν εἶναι condictio sine causa, διότι ὁ καταναλῶντις κατέστη πλουσιώτερος ἀπαλλαγείς τῆς καταδανήσεως ἰδίων χρημάτων. Σημειωτέον ὅτι δεδικαιολογημένη αἰτία εἶναι κυρίως ἡ βούλησις τοῦ ζημιωθέντος, πλὴν ἐὰν προήρχετο ἐκ πλάνης. Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι ἡ ἀπαίτησις αὕτη ὀνομάζεται ἐιδικώτερον καὶ ἀπαίτησις ἀχρεωστήτου (condictio indebiti), ὡς ἂν κατεβλήθη τι ἀχρεωστήτως, οὗ τὴν ἀπόδοσιν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀξιῶσῃ ὁ καταλαβὼν (περὶ ἧς ἴδε Ἀχρεωστήτην) ἢ ἀπαίτησις τοῦ ἔνεκεν αἰσχροῦς αἰτίας ἢ ἔνεκεν ἀδίκου αἰτίας δοθέντος (condictio ob turpem causam ἢ ob injustam causam), ὡς ἂν ἐδόθη μὲν ἔνεκεν αἰτίας τινός, ἀλλ' ἡ αἰτία αὕτη ἦν ἀθέμιτος καὶ διὰ τοῦτο τὸ δοθὲν δύναται νὰ ἀπαίτηθῇ, ἢ ἀπαίτησις

πράγματος δοθέντος πράγματος μὴ παρὰ κλοπῆς (condictio ob causam datorum ἢ condictio causa data causa non secuta), ὡς ἂν κατέστη τις πλουσιώτερος δυνάμει παροχῆς γενομένης πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ὅτι συμβῇ σεται γεγονός τι ἐν τῷ μέλλοντι, ἰδίως ὅτι ὁ λήπτης θέλει προβῇ εἰς πράξιν τινα, ἰδίως ἀντιπαροχῆν· τὸ δὲ γεγονός τοῦτο δὲν ἐπῆλθεν (οἷον ἡ ἀπαίτησις τοῦ χορηγήσαντος εἰς ἕτερον χρηματικὸν ποσὸν ἐπὶ τῷ ἀπελθεῖν εἰς Παρίσιους, ἐὰν μὴ ἀπέλθῃ εἰς Παρίσιους ὁ λαβὼν αὐτά). Σημειωτέον ὅτι ἄνευ αἰτίας ἀπαίτησις ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἐννοία εἶναι ἡ κατὰ τοῦ καταστάντος πλουσιωτέρου ἀπαίτησις ἔνεκα παροχῆς γενομένης πρὸς αὐτὸν ἐπὶ προϋποθέσει ἀναφερομένη οὕτως εἰς τὸ μέλλον, ἀλλ' εἰς τὸ παρὸν ἢ εἰς τὸ παρελθόν, ἐὰν δηλαδὴ τὸ προϋποτιθέμενον γεγονός δὲν ὑπῆρξεν ἢ δὲν ὑπάρχει ἢ ἐπαύσατο ὑπάρχον, ἐνῷ προϋποτίθετο ἡ ἐξακολούθησις αὐτοῦ. 3) ἡ κοινωπραξία (communio incidens), περὶ ἧς ἐπραγματεύθημεν ἐν τῇ λ. Κοινωπραξία. Σημειωτέον ὅτι ἐν τοῖς νεωτέροις ἀστικοῖς κώδικιν (Ἰταλικῷ Κώδικι, Γαλλικῷ Κώδικι 137) καὶ ἐπ. Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1983 καὶ ἐπ.) οἰστέ συμβάσεις ἀποκαλοῦνται ἡ διοικήσις ἀλλοτρίων ὑποθέσεων καὶ τὸ ἀχρεώστητον, ὁρίζονται δὲ ἐν λεπτομερείᾳ συμφώνως περίπου πρὸς τὰς τοῦ Ρ. Δ. ἀρχὰς τὰ κατ' αὐτάς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁμαιχμία. ἴδε Συμμαχία.

Ὁμοδικία. Ἡ πολ. δίκον. ἐπιτελεῖται καὶ εἰς πλείονας τοῦ ἐνός πρὸς ἐπιτελεῖται τοῦ κοινοῦ σκοποῦ νὰ κινήσῃσι κοινὴν ἀγωγὴν, οὐ μόνον ἐὰν ἔχωσι κοινὸν δικαίωμα, συγκύριοι λ. γ. ὄντες κτήματα, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἄλλως ἔχωσιν εἰς τὴν ἐκβασιν τῆς δίκης ἴδιον ἄμεσον συμφέρον ἑκάστος, προκύπτον δ' ὅμως ἐκ τῆς αὐτῆς

ιστορικῆς καὶ νομικῆς αἰτίας (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 70 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 537). "Ὅθεν δύνανται νὰ κινήσωσι κοινὴν ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἢ ἱκανοποιήσεως οἱ διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως ἐκφραζόμενοι ἢ διὰ τῆς αὐτῆς βολῆς λίθου ζημιωθέντες (Α. Π. 270 τοῦ 14) ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ κινήσωσι κοινὴν ἀγωγὴν ὡς ὁμόδικοι δύο κληροδόχοι, ἐξ ὧν εἰς τὸν ἕνα μὲν ἐκλήροδοτήθη ἄλλη οἰκία, εἰς τὸν ἄλλον δὲ ἄλλη, διεκδικοῦντες τὰς ῥηθείσας οἰκίας (Α. Π. 255 τοῦ 76). Δύνανται δὲ καὶ πολλοὶ νὰ ἐναχθῶσι διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς, ἐὰν ἔχωσι κοινὴν ὑποχρέωσιν ἢ ἄλλως ἔχωσιν εἰς τὴν ἐκβασιν τῆς δίκης ἕμμεσον συμφέρον πηγάζον ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ ιστορικῆς αἰτίας. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν δὲν δύνανται νὰ ἐναχθῶσι διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς ἐπὶ ἀποζημιώτῃ ἢ ἀναλαβοῦσα κατ' ἐργολαβίαν τὴν ἐκκαθάρσιν τοῦ λιμένος Ἐπιτροπὴ καὶ τὸ προκαλέσαν τὴν παῦσιν τοῦ ἔργου δημόσιον, διότι δὲν ὑφίσταται κοινὴ ὑποχρέωσις μεταξὺ τῶν συνεναγομένων, διότι δὲν συνεβλήθη μὲν τὸ δημόσιον, ἐν ᾧ συνεβλήθη ἡ ἐπιτροπὴ, οὐδὲν δὲ κοινὸν συμφέρον μεταξὺ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ δημοσίου, τοῦ δημοσίου δυνάμενον νὰ παρεμβληθῇ εἰς τὴν δίκην ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς (Α. Π. 77 τοῦ 1873). Ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐναχθῶσι περὶ ἐγκατελείψεως πλοίου δύο διάφορα ἀσφαλιστικὰ καταστήματα, διότι εἶναι κοινὴ ἡ νομικὴ καὶ ιστορικὴ αἰτία, δηλονότι ἡ βλάβη τοῦ πλοίου καὶ ἡ ἀνικανότης αὐτοῦ πρὸς πλοῦν (Α. Π. 88 τοῦ 17). "Ὅσαὺτως δύνανται νὰ ἐναχθῶσι διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς οἱ ἐκ συστάσεως καταστρέφοντες τοὺς ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος κατασκευασθέντας περὶ τὰς ἐπιδίκους γαίους χάνδακας καὶ ἀποβαλόντες αὐτὸν ἐκ τῆς κατοικίας τῶν γαιῶν (Α. Π. 59 τοῦ 74). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐκ πολλῶν κοινῶν τοῦ αὐτοῦ δικαιώματος μόνον εἰς ἡ τινὲς ἐνάγωσι, τῶν ἄλλων μὴ θελόντων

νὰ συμπράξωσι μετ' αὐτῶν, δύνανται οἱ ἐνάγοντες νὰ προκαλέσωσιν ὑποχρεωτικῶς τοὺς μὴ θέλοντας εἰς συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, ἐὰν ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης ἢ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφάσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προσελεύσεως αὐτῶν (Πολ. Δικ. 71). "Εὰν δ' ἐκ πολλῶν κοινωνῶν τῆς αὐτῆς ὑποχρεώσεως ἐνήχθη εἰς μόνον ἢ τινὲς ἐνήγαγον αὐτόν, δύνανται οἱ ἐναγόμενοι νὰ προκαλέσωσι τοὺς λοιποὺς εἰς συζήτησιν, ἐὰν ἡ ὑπὲρ αὐτῶν διεξαγωγὴ τῆς δίκης ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προσελεύσεως αὐτῶν (Πολ. Δικ. 72). "Ἐσαύτως δύναται πᾶς διάδικος (ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος) νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν δίκην εἰς ἐκεῖνον, καθ' οὗ δικαιούται νὰ στρέψῃ ἀπαίτησιν ἐγγυήσεως ἢ ἀποζημιώσεως διὰ τὸ διαφιλονικούμενον πρᾶγμα (Πολ. Δικ. 73).

Θ. Ν. Φιλολαίτης

Ὁμολογία (Ποιν. Δικ.). Ὁμολογία εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἀπορρέουσα βεβαίωσις τῆς ἐαυτοῦ ἐνοχῆς, καλεῖται δ' αὕτη qualificata, ὁσάκις εἰς τὴν βεβαίωσιν ταύτην προστίθενται περιστάσεις, ἐξαλείφουσαι ἢ ἐλαττωσάτι τὸ ἀξιόποιον.

"Ὅπως ἡ ὁμολογία ἔχῃ ἀποδεικτικὴν ἰσχύν, ἀπαιτεῖται 1) νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ὁμολογήσαι τὴν ἀλήθειαν. "Ὅθεν οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύν ἡ ὁμολογία παράφρονος ἢ βλακῆς, ἢ ἡ διὰ τῆς ἡθικῆς ἢ σωματικῆς βίας ἀποσπασθεῖσα, ἢ ἐπ' ἴσσης καὶ ἡ ὁμολογία ἡ γενομένη παιδιᾶς χάριν. 2) νὰ ἀνάγῃται καθαρῶς εἰς αὐτὸ τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέμα, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλα γεγονότα, ἐξ ὧν ὡς συμπέρασμα συνάγεται ἡ ἐνοχή. 3) νὰ ἀπορρέῃ ἀληθῶς ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἄνευ ἀποπειρῶν εἰς παραπλάνησιν αὐτοῦ. Ἀπόπειρα δὲ εἰς παραπλάνησιν αὐτοῦ εἶναι αἱ ὑποβληθεῖσαι παραπειστικαὶ ἐρωτήσεις, δι' ὧν ὁ ἐρωτῶν ὑποβάλλει τρόπον τινὰ τὴν ὁμολογητικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν κατηγορούμενον, δι' ὧν

δηλονότι ἀπευθύνει ἐρωτήσεις, προϋποτιθείσας ὡς ὁμολογημένον τὸ περὶ οὗ πρόκειται γεγονός, καὶ οὕτω τίθησιν εἰς τὸ στόμα τοῦ κατηγορουμένου τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐνοχῆς, ἣ ἐρωτήσεως σκοπίμως ἀποκρυπτούσας τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν ἐννοίαν ἢ ἐρωτήσεις προϋποτιθείσας ὁμολογημένον ἄλλα τι γεγονός μὴ ὁμολογηθέν, ὅπερ ἐν τούτοις διατελεῖ εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸ ἀποδεικτέον γεγονός κ.τ.λ. Αἱ τοιοῦτου εἶδους ἐρωτήσεις οὐ μόνον εἶναι ἀποσκαρκεύονται ὡς καταβιβάζουσιν τὸν ἀνακριτὴν εἰς μοῖραν βολίου ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ μάλα ἐπικίνδυνον, ὅσῳκις ἂν μάλιστα ἀποτείνωνται εἰς ἀνθρώπους ἀπλοϊκοὺς. Παρ' ἡμῶν οὐ μόνον αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἀπαγορεύονται, ἀλλὰ καὶ ἐν γένει πᾶσα ἐρώτησις ζητητικὴ, συνίσταται δ' ἀπλῶς ἢ ἐξέτασις τοῦ κατηγορουμένου εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνακοίνωσιν τῶν λόγων τῆς κατηγορίας καὶ τὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τούτους· 4) νὰ συμφωνῇ πρὸς τὰς ἄλλας πληροφορίας καὶ λοιπὰς ἀποδείξεις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁμολογία. (Πολ. Δικ.) Ἡ ὁμολογία καὶ ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ εἶναι καθαρὰ μὲν ὅσῳκις ὁμολογεῖ τις τὸ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐκτιθέμενον γεγονός ἄνευ τινὸς περιορισμοῦ, τετροποποιημένη δὲ ὅσῳκις ὁ ὁμολογῶν προστίθῃ γεγονός τι μεταβάλλον τὰ νομικὰ ἐπακολουθήματα τοῦ ὁμολογηθέντος γεγονότος, λ. χ. ὁ ὀφειλέτης ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ἔλαβε τὸ δάνειον, ἀλλ' ἰσχυρίζεται ὅτι ἀπέδωκεν αὐτό.— Ἡ ὁμολογία ὡσαύτως λέγεται δικαστικὴ μὲν, ὅσῳκις γίνεται ἐνώπιον τοῦ δικάζοντος τὴν δίκην, καθ' ἣν ἡ ὁμολογία δικαστοῦ ἢ τοῦ ἐνεργοῦντος κατ' ἀναπλήρωσιν αὐτοῦ, οἷον τοῦ διεξάγοντος τὴν ἀποδεικτικὴν διαδικασίαν εἰσηγητοῦ· ἐξώδικας δὲ ὅσῳκις γίνεται ἔξω τῆς προκειμένης δίκης, εἴτε πρὸς αὐτὸν τὸν ἀντίδικον εἴτε πρὸς ἄλλον τρίτον.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς δικαστικῆς ὁμολογίας εἰκάζεται ἡ πρόθεσις τοῦ ὁμολογῆσαι, ἐν ᾧ ἐπὶ ἐξωδίκου δὲν εἰκάζεται, ἀλλὰ τῇ, ὅθεν ὁ δικαστὴς ὀφείλει σταθερῶς τὰς περιστάσεις νὰ κρίνῃ ἂν ὕπῃρχον πρόθεσις εἰς ὁμολογίαν. Ἐν γένει δ' ἡ ἔχῃ κύρος ἡ ὁμολογία, ἀπαιτεῖται νὰ προέρχεται ἀπὸ τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πλὴν ἐξουσιοῦ αὐτοῦ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 269) καὶ νὰ ᾖ ἡ ἐκείνη· δὲν δύναται νὰ πομένω· νὰ συναχθῇ ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ διαδίκου (Α. Π. 127 τοῦ 47), ἀλλ' αὐτὴ εἰς ἐπικουρικῆς προτάσεως, ἀμφισβητήσεως ἀρχικῶς τῆς ἀγωγῆς, διότι κατὰ τὸν κανον (Πολ. Δικ. 552) ἐπιτρέπονται καὶ ἀντιφάσκουσαι πρὸς ἀλλήλας προτάσεις καὶ ἐνστάσεις (Α. Π. 37 τοῦ 79). Ἡ ὁμολογία ἔχει ἰσχὺν κατὰ τοῦ ὁμολογῆσαντος καὶ τῶν καθολικῶν αὐτοῦ διαδόχων, ὡς πρὸς δὲ τοὺς εἰδικούς διαδόχους ἀποκρίτεον τὰς ὁμολογίας τῶν πρὸ τῆς ἐκείνης διαδοχῆς (πρὸ τῆς μεταβιβάσεως αὐτῆς) λονότε τοῦ δικαιώματος) τῶν μετ' αὐτοῦ ἐπελθουσῶν, καὶ αἱ μὲν πρῶται ἔχουσι ἰσχὺν καὶ κατ' αὐτῶν, αἱ δὲ δευτέραι οὐχί. (Πολ. Δικ. ἄρθ. 268). Σημειωτέον ὅτι ἡ δικαστικὴ ὁμολογία δὲν χρεώθει νὰ ποδοχῇ, ἵνα ἰσχύσῃ (Πολ. Δικ. 280 καὶ 306. Α. Π. 276 τοῦ 75. 216 τοῦ 81). Εἶναι δ' ἀπαράδεκτος κατ' αὐτῆς ἡ ἀνταποδείξις, ἄρα καὶ ἡ ἐπαγωγὴ τῆς ἀποδείξεως (Πολ. Δικ. 273). Ἐν ᾧ ἡ ἐξώδικος ὁμολογία τελεῖ τελείαν ἀποδείξιν, ἀποδεκτὴ γίνεσθαι (Πολ. Δικ. 266. Α. Π. 276 τοῦ 75, 182 τοῦ 86)· ἐπιτρέπεται δὲ καὶ αὐτῆς ἀνταποδείξις (Α. Π. 294 τοῦ 81 καὶ 253 τοῦ 84). Ἀλλ' ἵνα ἡ ὁμολογία ἔχῃ κύρος, ἀπαιτεῖται νὰ ᾖ ἡ ἐκείνη ἡ ὁμολογία ἐλευθέρως τὴν ἱκανότητα νὰ διαθέτῃ τὸν ἑαυτὸν καὶ τὸ περὶ οὗ ἡ ὁμολογία ἀντιφάσκει (Πολ. Δικ. 264. Α. Π. 4 τοῦ 47). Ὅθεν ἡ ὁμολογία τοῦ ἐνηλικιωμένου βλαβερῶς δὲν ἔχει κύρος ἄνευ τῆς συμφωνίας τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἐπιμελητῆ.

καὶ ἐξαίρεσιν ἡ ὁμολογία δὲν ἀποτελεῖ ἐποδείξιν ἐν ταῖς περὶ χωρισμοῦ κτημάτων καὶ διαζεύξεσι δίκαις (Πολ. Δικ. 679 καὶ 885), ὅθεν οὔτε ὄρκος δύναται νὰ ἐπιβληθῇ (Α. Π. 93 τοῦ 82). "Ἐτι δὲ μᾶλλον ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν δοληόντων εἰς ἀνταγωγὴν προικῶν πραγμάτων ὁμολογία τῶν συζύγων, ὡς μὴ δυναμένων νὰ διευθύνωσιν ἐλευθέρως αὐτά. "Ὅθεν, ἀμφισβητήσεως τῆς ἀξίας τῶν προικῶν, διατακτέα ἡ δι' ἄλλων μέσων ἀπόδειξις αὐτῆς (Α. Π. 43 τοῦ 74). Κατάδηλον ἐπ' ἴσης ὅτι δὲν ἔχει κύρος ἡ ὁμολογία, ὡςάκις ἀπέρρευσε ἀπὸ κινδύνου ἢ φόβου, ὃν ἐνέπνευσεν ἀναμφισβήτητος πωματικὴ ἢ ψυχολογικὴ βία.

Ἐπ' ἴσης σημειωτέον, ὅτι ἡ τετροποποιημένη δικαστικὴ ὁμολογία εἶναι ἀδιαίρετος, ὅθεν ἡ ὁλόκληρος πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ ἢ ὁλόκληρος νάπορριφθῇ. Καὶ ὁ ὄρκος συμβαίνει τοῦτο, διότι εἶναι παντάπασιν ἄδικον νὰ γίνωνται μὲν δεκτὰ τὰ ὠφελοῦντα τὸν διάδικον στοιχεῖα τῆς ὁμολογίας, νάπορριπτόνται δὲ τὰ μετὰ τῆς τοιαύτης ὁμολογίας συνεχόμενα βάρη. Δεόν ὅμως νὰ διακρίνωμεν τὴν τετροποποιημένην ὁμολογίαν τῆς ἀπλῶς συνθέτου καθαρᾶς ὁμολογίας, καθ' ἣν εἰς τὴν καθαρὰν ὁμολογίαν (τὴν μὴ δεκτικὴν διαιρέσεως) προστίθεται καὶ ξένον τι στοιχεῖον, ὅποια λ. χ. εἶναι ἡ ὁμολογία τοῦ λαβόντος δάνειον ἐναγομένου, ὅστις ὁμοεισχυρίζεται ὅτι ἔχει δικαίωμα ἐνεκεν ἄλλου λόγου λαμβάνειν καὶ οὗτος παρὰ τοῦ ἐνάγοντος. Ἐκ τοῦ ἀδικιήτου τῆς ὁμολογίας προκύπτει, 1) ὅτι, ἐὰν ὁ ἀντίδικος τοῦ ὁμολογοῦντος ἀποδείξῃ, ὅτι τὸ μὴ συμφέρον αὐτῷ στοιχεῖον τῆς ὁμολογίας εἶναι ψευδές, δύναται ἀπολύτως νὰ ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ὁμολογηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου καὶ συμφέρον αὐτῷ πρῶτον στοιχεῖον τῆς ὁμολογίας (Α. Π. 335 τοῦ 53, 45 τοῦ 54, 240

τοῦ 79). ἄλλ' ὅπως ἐπηρείχθη καὶ ἀντιθετός γνώμη ἤτις ὅμως θεωρεῖται εἰκότως ὡς μὴ ὀρθή. 2) Ὅτι ἐὰν ὁ ἀντίδικος τοῦ ὁμολογοῦντος δυνήθῃ δι' ἄλλου ἀποδεικτικοῦ μέσου νὰ ποδείξῃ τὴν βᾶσιν τῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ ὁμολογία αὐτοῦ. (Α. Π. 238 τοῦ 60). "Ὅθεν τοῦ ἐναγομένου ἰσχυριζομένου, ὅτι ἐδανείσθη μὲν ἄλλ' ἐπλήρωσεν (Α. Π. 79 τοῦ 75), ἡ ἀνομολογοῦντος μὲν τὴν ὑπαρξιν τῆς περὶ ἐνοικίων συμφωνίας καὶ τὸν χρόνον τῆς διαρκείας αὐτῆς ἄλλ' ἰσχυριζομένου, ὅτι ἐπλήρωσεν ὅλον τὸ ὀφειλόμενον ποσόν. ἡ παραδεξαμένου μὲν ὅτι ὁ ἐνάγων ἦν ποτε κύριος τοῦ ἐπιδίκου κτήματος ἄλλ' ἰσχυρισαμένου ὅτι μετεβιβάσθη ἡ κυριότης εἰς αὐτόν, ἡ τοιαύτη ὁμολογία οὐδὲως ὠφελεῖ τὸν ἐνάγοντα, ἄλλ' ἐὰν ὁ ἐνάγων προσαγάγῃ ἔγγραφον, δι' οὗ ἀποδεικνύεται τὸ γεγονός τοῦ δανείου, ἢ τὸ τῆς ἐνοικιάσεως καὶ τοῦ χρόνου τῆς διαρκείας αὐτῆς, ἀπόκειται εἰς τὸν ἐναγόμενον ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐπλήρωσεν. Ὡσαύτως ἐὰν ἀποδείξῃ ὁ ἐνάγων τὴν κυριότητα αὐτοῦ, ἀπόκειται εἰς τὸν ἐναγόμενον ν' ἀποδείξῃ ὅτι μετεβιβάσθη ἡ κυριότης εἰς αὐτόν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἐνάγων, ἀποστέρων τὴν δικαστικὴν ὁμολογίαν τοῦ ἀντιδίκου καὶ ἐστερημένος ἄλλου ἀποδεικτικοῦ μέσου, σκοπῇ νὰ ἐπαγάγῃ ὄρκον εἰς τὸν ἀντίδικον, ἐὰν τῷ ὄντι δὲν ἐδανείσθη, δὲν δύναται κατὰ τὴν ἀπὸ πολλοῦ κρατοῦσαν γενικῶς νομολογίαν νὰ περιορισθῇ ἢ ἐπαγωγῇ τοῦ ὄρκου μόνον εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐγένετο τὸ δάνειον, ἀλλὰ δεόν νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ὁ περὶ ἐξοφλήσεως ἰσχυρισμός, δηλονότι καὶ ὁ ἐπαχθεὶς ὄρκος πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ ἀδιαίρετως περιλαμβάνων ὁλόκληρον τὴν ὁμολογίαν καὶ οὐχὶ μόνον τὸ μέρος τὸ ὠφελοῦν τὸν ἐνάγοντα, διότι ὁ ὄρκος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὁμολογία τοῦ διαδίκου, ἣν ἐπικαλεῖται ὁ ἀντίδικος, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἡ

διὰ τοῦ ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ἢ πρῶτος συνστάθηναι καὶ ἐν Ἑλλάδι μεταξὺ τῶν ἄλλων δικαστηρίων καὶ Εἰρηνοδικεῖα, ἐντολὴν ἔχοντα τὴν ταχεῖαν καὶ ὀλιγοδύπανον τῶν συνθηθετέρων καὶ σμικροτέρων δικῶν περᾶτωσιν. Καὶ ἀναμφισβήτητον μὲν ὅτι δικαστήρια μονομελῆ, ἐγγὺς τῶν διαδικῶν ἱστάμενα, πολὺ δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τῆς αὐτοαξιονομίας τοῦ λαοῦ τὴν ἐξυπηρέτησιν. Ἄλλ' ἐπ' ἱσθὲς βέβαιον ὅτι τὰ Εἰρηνοδικεῖα παρεξτεράφησαν ὅπως τῆς ἐντολῆς καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, οὐχὶ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἐνθα ἐκ φαύλης πολιτικῆς συνθηθείας ἀνεγνωρισμένως θεωροῦνται ὡς μέσον σαγηνεύσεως βουλευτικῶν ψήφων καὶ μοχλὸς ἐπιρρώσεως πολιτικῆς ἐπιρροῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα πρῶτον εἰσῆλθῇ ἐπὶ τῆς μεγάλης Γαλ. ἐπαναστάσεως ὁ θεσμός τῶν Εἰρηνοδικεῖων μετὰ πολλῶν καὶ γλυκυτάτων ἐλπίδων. «Φαντάσθητε, ἔλεγε τότε εὐφραδῆς ῥήτωρ εἰς τὴν Γαλλικὴν συντακτικὴν συνέλευσιν, δικαστὴν τινα, ὅστις δὲν σκέπτεται, δὲν ζῇ, δὲν ὑπάρχει εἰμὴ διὰ τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ. Οἱ ἀνῆλικοι, οἱ ἀπόντες, οἱ ἀπηγορευμένοι εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀκαταπαύστων μεριμῶν τοῦ εἶναι πατήρ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· προαίρει ἕνα λόγον καὶ αἱ ἀδικίαι ἐξαφανίζονται, αἱ διαιρέσεις σβέννυνται, τὰ παράπονα ἐκλείπουσιν· αἱ διαρκεῖς αὐτοῦ φροντίδες ἐξασφαλίζουσι τὴν γενικὴν εὐδαιμονίαν· ἰδοὺ ὁ Εἰρηνοδικὴς». Καὶ τοσαῦτα μὲν καλὰ ἦν ἴσως ἀδύνατον φῶσαι νὰ ἐπενέγκῃ, εἴτε ἐν Γαλλίᾳ εἴτε ἐν Ἑλλάδι, τῶν Εἰρηνοδικεῖων ἡ σύστασις· εὐδυνάτο δ' ὁμῶς νὰποτρέψῃ τὴν σκανδαλώδη εἰς τὴν κατωτέραν δικαιοσύνην ἐπιδρασιν τῶν πολιτευομένων καὶ νὰ σώσῃ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ φατριασμοῦ ὁ ἀναβιβασμὸς τῶν Εἰρηνοδικῶν διὰ τῆς ἐξισώσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς Πρωτοδικὰς κατὰ τὸν βαθμὸν, τὸν μισθὸν καὶ τὸν τρό-

πον τοῦ διορισμοῦ καὶ διὰ τῆς ἀληθοῦς μονιμοποιήσεως αὐτῶν. Τὰ δὲ ἕως ἐσχάτων καθιερωμένα Εἰρηνοδικεῖα καὶ προσόντα παρέδωκαν εἰς τὴν εἰρηνοδικεῖακὴν ὑπηρεσίαν πληθώραν πενχιούχων, ὧν τὰ δύο ἴσως τρίτα δύνανται δικαιότερον καὶ ἐπιτυχέστερον νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰς οἰομένηποτε χειρωνακτικὸν ἐπάγγελμα ἢ εἰς δικαστικὴς ἀσχολίας. Ἄγνωστοι οἱ πλείστοι καὶ τῶν στοιχειωδεστάτων ἀρχῶν τοῦ ἰσχύοντος οὐσιαστικοῦ καὶ δικονομικοῦ δικαίου, δημιουργοῦσιν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος αὐτῶν πρωτοτύπους νομικοὺς κανόνες, ἀγνώστους εἰς τὴν ἐπιστήμην, πολλοὶ δὲ διὰ παντελῆ ἀμάθειαν καὶ παραδίδονται ὀλοτελῶς εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἰδίων γραμματέων ἢ, τὸ φοβερώτερον, ἐνὶ δικολάβῳ, οἵτινες ῥυμουλκοῦνται ὑπὸ τῶν ἰδίων παθῶν καὶ συμφερόντων.

Ὡσαύτως διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ἀρχικῶς ἀπηγορεύθη ὁ εἰς δικαστικὰς θέσεις διορισμὸς τῶν μὴ ὑπαστάντων τὸς διὰ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους διατεταγμένους ἐξετάσεις. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ ὁργανιστικοῦ τῶν δικαστηρίων νόμου ἦν ἀναμφισβήτητος ἀρίστη, καθὼς ἀποτρέπουσα τὴν εἴσοδον τῆς ἀνικανότητος εἰς τὴν ὑψηλὴν τοῦ δικαστοῦ ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπὶ πολλὰ μὲν κατὰ συνέχειαν ἔτη οὐδόλως ἐρρημόσθη, διότι 1) τὰ περὶ τῆς ἐξετάσεως τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων, δὲν εἶχον ὁρισθῇ, πλειστάκις δ' ἕνεκα τούτου εἰσεπλήθησαν εἰς τὸ σεμνὸν τῆς Θλίμδος τέμενος ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀνικανότης· ἀπὸ τινων δ' ἐτῶν ἐψηφίσθησαν μὲν νόμοι ἀσφαλισαντες κατὰ τὸ δυνατόν (ἰδίως ὁ τελευταῖος) τὴν εἴσοδον τῆς ἱκανότητος εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν, κατὰ τὰ ἐπανειλημμένως ὑπ' ἐμοῦ ὑποστηρικθέντα διὰ τε τῶν Σχολείων μου περὶ τῶν ἐπενεχθέντων μεταρρυθμίσεων καὶ τῶν ἀλλεπαλ-

λήλων ἔπειτα διατριβῶν μου καὶ βουλευ-
τικῶν ἀγορεύσεών μου. Ἀλλ' ἤχιστα
ἡσφαλίσθη ἡ τοῦ δικαστοῦ ἀνεξαρτησία,
τὸ κυριώτατον τοῦτο προσὸν τοῦ δικα-
στοῦ. Ἐν συνταγματικῷ μάλιστα κράτει,
ὅπου περιέρχονται ἀλληλοδιαδόχως εἰς
τὴν ἐξουσίαν τὰ ἀλληλομαχοῦντα πολι-
τικὰ κόμματα, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐξ-
αρτᾷ τὴν διατήρησιν αὐτῆς εἰς τὰ
πράγματα ἀπὸ τῆς ψήφου τῶν βουλευ-
τῶν, ὧν, ἐν Ἑλλάδι μάλιστα ἤδη, ἀ-
παιτοῦσιν οἱ πλείστοι πρὸς ἀπεμπό-
λησιν τῆς ψήφου αὐτῶν τὴν εἰς τὰ
τοπικὰ αὐτῶν συμφέροντα ὑποδούλωσιν
τῆς δικαιοσύνης, κατὰ μείζονα λόγον ἔχει
αὕτη ἀνάγκη ἐξασφάλισως. Καὶ εἶναι
μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν
ἄλλων Συνταγμάτων καὶ τὰ δύο ἑλλη-
νικὰ συντάγματα (τὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου
1843 καὶ τὸ τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1862)
καθιέρωσαν τὴν ἰσοδιότητα τῶν δικα-
στῶν. Ἀλλ' ἡ ἰσοδιότης μόνη οὐδαμῶς
ἀποτελεῖ ἀποκρῶσαν ἐγγύησιν τῆς ἀνε-
ξαρτησίας τοῦ δικαστοῦ, διότι ὅ,τι ἰδίως
καταστρέφει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δη-
μοσίων ὑπαλλήλων, καθιστὰν αὐτοὺς
ὑποτελῆ ὄργανα τῶν ἰσχυόντων, εἶναι οὐχὶ
ὁ φόβος τῆς παύσεως, ὃν καὶ μὴ περι-
βεβλημένοι διὰ τῆς ἰσοδιότητος σπανίως
διατρέχουσιν οἱ δικασταί, ἀλλ' ὁ φόβος
τῆς μὴ προαγωγῆς, τῆς σταματήσεως
δηλονότι τοῦ ὑπαλληλικοῦ αὐτῶν σταδίου,
πρὸς δὲ ὁ φόβος τῆς μεταθέσεως.

Ὁ πρωτοδικὴς ἀτενίζει εἰς τὴν θέσιν
τοῦ Ἐφέτου ἢ τοῦ Προέδρου τῶν Πρω-
τοδικῶν· οὗτος δὲ εἰς τὴν τοῦ Ἀρεοπα-
γίτου· ἐκεῖνος εἰς τὴν τοῦ Προέδρου τῶν
Ἐφετῶν, ὅστις πάλιν ἐποφθαλμιᾷ εἰς τὴν
τοῦ Προέδρου ἢ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου
Πάγου. Πᾶς δὲ ὑπάλληλος, ἀλλ' ἰδίως
ὁ οἰκογενειάρχης, ὑπολαμβάνει ἰσοδύνα-
μον τῇ παύσει τὴν μετάθεσιν, ὡς ἐπιβα-
ρύνουσιν αὐτὸν διὰ μεγάλων δαπανῶν,
ἀποσπῶσαν δ' οὐχ ἥττον αὐτὸν τῶν ἔξω

τοῦ βίου, ἃς ἐκτίσαστο διατρίψας ἐπὶ πολλῇ
ἐν τινὶ πόλει, διὰ τοῦτο δὲ ἀναγκάζε-
ται νὰ ποθῇ τὴν ἀρμονικὴν πρὸς τοὺς παρὰ
τῇ Κυβερνήσει ἰσχύοντας διαβίωσιν καὶ
νὰ ὑποχωρῇ ἐνίοτε ἢ συνήθως εἰς τὴν
ἀξιώσει αὐτῶν. Ὅθεν ἀνάγκη πρὸς πλήρη
ἀσφάλειαν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ δικα-
στοῦ νὰ ἀποσοβῇ ὁ φόβος τῆς μετα-
θέσεως καὶ ὁ φόβος τῆς μὴ προαγωγῆς.
Ἀλλὰ πῶς τοῦτο κατορθώσεται; Ὅτι
τῶν ἐν Γαλλίᾳ πολιτειολόγων ὑπεστήριξαν
τὴν καὶ ἐν Γαλλίᾳ (ἐνθα ἰσχύει τὸ ἡμέτερον
δικαστικὸν σύστημα μετὰ καὶ τῆς παρὰ
ἡμῖν ἰσοδιότητος) εἰσαγωγὴν διὰ τοῦ Βελ-
γικοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 99) τοῦ καθι-
ρωμένου ἐν Βελγίῳ συστήματος, καθ' ὃ
οἱ μὲν Πρωτοδίκαι διορίζονται ἐπὶ τῇ
βάσει προσόντων ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς
ἐξουσίας, οἱ δὲ Πρόεδροι τῶν Πρωτο-
δικῶν καὶ οἱ Ἐφῆται διορίζονται ὑπὸ
τῆς ἐκ δύο διπλῶν καταλόγων, τοῦ μὴ
ὑποβαλλομένου αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου
Ἐφετείου, τοῦ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν
Συμβουλίων, οἱ δὲ Ἀρεοπαγίται διορί-
ζονται ὡσαύτως ἐκ δύο διπλῶν καταλό-
γων, τοῦ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀρ. Πάγου ὑπο-
βαλλομένου, τοῦ δὲ ὑπὸ τῆς Γερουσίας.
οἱ δὲ πρόεδροι τῶν Ἐφετῶν καὶ τοῦ Ἀρ.
Πάγου ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἰδίων σωμά-
τιων· οὐχὶ δὲ μόνον ἐν Βελγίῳ, ἀλλ' ἐπὶ
πολλῶν ἐτῶν καὶ ἐν Σουηδίᾳ, ἐν Νορβηγίᾳ,
ἐν Δανίᾳ, ἐν Ρωσίᾳ, μετάθεσις δικα-
στοῦ δὲν ἐπιτρέπεται ἄνευ τῆς συναίνε-
σεως αὐτοῦ, ἐν Ἰσπανίᾳ δὲ ὑποχρεω-
τικῶς μετατιθενται οἱ δικασταί κατὰ ὅκτα-
τίαν, ἀμετάθετοι διατηρούμενοι κατὰ τὴν
ὁκταετίαν, ἐν Πορτογαλίᾳ δὲ κατὰ
ἐξαετίαν. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ οἱ δικασταί εἰ-
ναι οὐ μόνον ἀμετάθετοι ἀλλὰ καὶ ἀπό-
βιβαστοι, διότι αἱ διὰ τῶν θανάτων
τῶν μελῶν τῶν ἀνωτέρων τριῶν ἐν Λον-
δίνῳ δικαστηρίων κενούμεναι θέσεις συμ-
πληροῦνται διὰ τοῦ διορισμοῦ ὡς δικα-
στῶν τῶν ἐπισημοτάτων καὶ πρεσβυ-
τατων.

τῶν δικηγόρων, διό ὁ δικαστὴς εἶναι παν-
τάως ἀσφαγήνευτος, μηδὲν δυνάμενος νὰ
ἐπιβίῃ ἢ νὰ φοβηθῇ. Ἄλλ' ὁ ἐν Ἀγ-
γλίᾳ δικαστικὸς ὀργανισμὸς εἶναι πολλῶ
διόφορος τοῦ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν
ἑκκαταστάσεων, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἐν
Πρωσίᾳ τὴν ἀνωτάτην πειθαρχικὴν δι-
καιοδοσίαν ἐπὶ τῶν δικαστῶν ἀσχεῖ ὁ Ἀ-
ρσεν: Πάγος, οὗ δι' ἀποφάσεως ἐκδίδο-
μένη ἐπὶ τῇ βάσει δεδικαιολογημένης
προτάσεως τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Ὑ-
πουργοῦ (διὰ τοῦ παρὰ τῷ Ἀρσεν Πάγῳ
ἐισαγγελέως) δύναται μόνον νὰ μετατεθῇ
δικαστής. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ δὲν ἐπιτρέπεται
μετάθεσις ἢ ἐπὶ τῇ γωμοδοτήσῃ ἐπι-
τροπείᾳ πενταμελοῦς, ἐκλεγομένης ἐνι-
σχυρίᾳ ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων δικαστικῶν
λειτουργῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, προτείναντες
ἐπανειλημμένως ἄλλοτε τὸν μετὰ τὰς νε-
ομομαζίας ἐπιστημονικὰς ἐξετάσεις ἐπὶ
τῇ βάσει διαγωνισμοῦ διὰ θεωρητικῶν καὶ
πρακτικῶν ἐξετάσεων μεταξὺ τῶν ὑπο-
ψηφίων μνηστήρων τῆς κενῆς Πρωτοδι-
κικῆς θέσεως διορισμὸν τοῦ νικῆσαντος
κατ' αὐτὸν (ὅστις καὶ καθιερώθῃ νομο-
θετικῶς πρό τινας διὰ τῆς καθιερώσεως
τῶν ἐμμέσων παρέδρων), φρονούμεν, ὅτι
προσέχει ἢ νὰ καθιερωθῇ ὁ διαγωνισμὸς
καὶ ἐν ταῖς ἀνωτέραις δικαστικαῖς θέσεσιν
ἀνευ παρεμβάσεως τινος τῆς ἐκτελεστι-
κῆς ἐξουσίας ἢ ἄλλως νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὰ
ἑφετὰ μὲν ἢ συμπλήρωσις τῶν κενου-
μένων ἐκάστοτε θέσεων τῶν Προέδρων
καὶ Εἰσαγγελέων Πρωτοδικῶν, εἰς τὸν
Ἀρειὸν Πάγον δὲ ἢ συμπλήρωσις τῶν
θέσεων τῶν ἑφετῶν καὶ τῶν ἀνωτέρων
δικαστικῶν λειτουργῶν. Περὶ δὲ τοῦ ζή-
τήματος τῆς μεταθέσεως φρονούμεν ὅτι
πρέπει μὲν νὰ διατηρηθῇ ἐν τῇ νομοθε-
σίᾳ τὸ μεταθετόν, διότι πολλάκις καὶ
δικαστὴς ἄλλως ἀκέραιος δύναται, παρα-
συρόμενος ὑπὸ τῶν σχέσεων, ἃς ἐκ τυ-
χαίων περιστάσεων συνῆψεν ἐν τινὶ ἐπαρ-
χίᾳ, νὰ ἐκτραπῇ εἰς πατριασμὸν, ἀλλὰ

νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ δικαίωμα τῆς μεταθέσεως
ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς ἐξουσίας, εἴτε καθε-
ρουμένης τῆς διὰ κλήρου τοποθετήσεως
τῶν δικαστῶν καὶ Εἰσαγ. κατὰ διετίαν ἢ
τριετίαν (κατὰ τὸ ἐν ἔτει 1881 ὑποβλη-
θὲν ὑφ' ἡμῶν περὶ τούτου νομοσχέδιον
εἰς τὴν Βουλὴν), εἴτε ἀνατιθεμένης εἰς
τὰ ἀνώτερα δικαστήρια τῆς περὶ μετα-
θέσεως ἀποφάσεως.

Διὰ τῶν ἄρθρων αὐτοῦ 91—117 ὁ ὀρ-
γανισμὸς τῶν Δικαστηρίων ὀρίζων τὰ
δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν
εἰσαγγελέων, καθιεροῦ τὴν ἀπὸ τοῦ ἐπὶ
τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργείου ἐξάρτησιν
αὐτῶν.—Παρεκβαίνει τοῦ σκοποῦ τῆς πα-
ρούσης ἡμῶν πραγματείας ἡ θεωρητικὴ
ἐξέτασις τοῦ ζητήματος εἰ ἡ ἐξάσκησις
τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς ἀνάγεται εἰς τὰ
καθήκοντα τῆς ἐκτελεστικῆς ἢ τῆς δικα-
στικῆς ἐξουσίας· ἀλλ' οἰαδήποτε καὶ ἀν-
δοθῇ λύσις εἰς τὸ ζήτημα, βέβαιον εἶναι
ὅτι αὐτὸς ὁ νομοθέτης, καίπερ ὑποτάξας
διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων
τὰς εἰσαγγελικὰς ἀρχὰς εἰς τὸ ὑπουργεῖον
τῆς Δικαιοσύνης, καθιστᾷ ὑποχρεωτικὴν
τὴν ἐξάσκησιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς (ἢ-
τις εἶναι τὸ κύριον τῶν εἰσαγγελέων ἔρ-
γον), οὗτε μάλιστα ἐνεκα τούτου τὴν εἰσα-
γγελικὴν ἀρχὴν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ
δικαστηρίου τῶν ἑφετῶν (Ποιν. Δικον.
ἄρθρ. 14). Ἄλλ' ὅμως διὰ τῆς ὑποδο-
λώσεως τῶν εἰσαγγελικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν
ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ὁ νόμος κατέστη-
σεν ὑποχείριον τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην
εἰς τὸν πολιτικὸν πατριασμὸν, ἢ, ὀρθό-
τερον, ἐνέκρωσε παντελῶς τὴν ποινικὴν
δικαιοσύνην, ματαιώσας τὰς ὑπ' αὐτοῦ
καὶ τοῦ Συντάγματος τασσομένας ἄλλας
ἀποχρώσας ἐγγυήσεις τῆς ὀρθότης καὶ νο-
μίμου χρήσεως τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς. Δι-
ατί ἄλλο παραδίδεται ἀσυστόλως ὁ ἐκλο-
γικὸς νόμος, διατί ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις
συνηθίζονται αἱ κλέπαι ἐκπορευόμεναι, δια-
τί οἱ στρατιῶται μορφοῦσιν αὐθαίρετως

τὰς ἐφορευτικὰς ἐπιτροπὰς διὰ τῆς ἀποπομπῆς τῶν ἀντιφρονούντων, διατί ἀτιμωρητὴ οἱ κατὰ καιροὺς ἰσχυροὶ καὶ οἱ ὑπὸ τούτων προστατευόμενοι διαπράττουσιν ἀδικήματα ἢ διότι ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ ἐξαρθῆται ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, εἰς οὐ οὐ μόνον τὰς φανεράς καὶ τὰς ρητάς, ἀλλὰ καὶ τὰς μυστικές καὶ ἀκαλήτους διαταγὰς προθυμοποιεῖται ἐξ ἀνάγκης νὰ ὑπακούσῃ; Ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι καὶ οἱ εἰσαγγελεῖς (περὶ ὧν σφαιερῶς ἐπικρατεῖ παρὰ πολλοὺς ἡ ἰδέα, ὅτι εἶναι, ἥτοι ἀνάγκη νὰ ᾔναι, ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως) εἶναι οὐδὲν ἥττον τῶν δικαστῶν δικαστικοὶ λειτουργοί, ἐξασκούντες μάλιστα τὸ ὑψίστον τῶν δικαστικῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων, ἥτοι τὸ τῆς ἐγέρσεως καὶ ἐνεργείας τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς, καὶ διὰ τοῦτο δεόν πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ περιβληθῶσι διὰ τῶν προσηκουσῶν ἐγγυήσεων ἀνεξαρτησίας· διὸ φρονοῦμεν ὅτι ἀνάγκη 1) μὲν νὰ καταστῶσι καὶ οὗτοι ἰσόβιοι καὶ ἀμετάθετοι (κατὰ τὰ περὶ δικαστῶν ἄρτι προειρημένα), εἰ δὲ διὰ τὴν κατὰ τὸν ὑπάρχοντα παρ' ἡμῖν ὀργανισμόν συγκέντρωσιν πολλῆς ἐξουσίας εἰς τοὺς εἰσαγγελεῖς καὶ διὰ τὸ μονομελεῖς πρὸ πάντων τῶν εἰσαγγελικῶν ἀρχῶν ὑπάρχει φόβος μὴ ἀποβῶσιν οὗτοι τυραννικοί, ἀσφαλιζόμενοι διὰ τῆς ἰσοβιότητος, νὰ συγχωνευθῇ ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ μετὰ τῆς κυρίως δικαστικῆς ἀρχῆς, ἀνατιθεμένων τῶν εἰσαγγελικῶν καθηκόντων εἰς δικαστάς, ἐριζομένους δι' ἀποφάσεις γενικοῦ τοῦ δικαστηρίου/συμβουλίου (ὅποτε θέλει κατορθοῦσθαι ἡ ἀνάθεσις τῶν μὲν εἰσαγγελικῶν καθηκόντων εἰς τὸν καταλλήλοτερον δικαστήν, ἡ ἀφαίρεσις δ' αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἀποδεχθέντος ἀνικάνου ἢ πατριαστοῦ). 2) δὲ νὰ ταχθῇ ὠρισμένον τι χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ ἐπὶ αὐστηροτάτῃ ποινῇ εἶναι ὑποχρεοὶ νὰ ἐνεργήσωσιν ἐπὶ τῶν μηνύσεων

τῶν πολιτῶν (βλέπε καὶ τὰς ἐμὰς Σκέψεις περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσέχοντος πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελ. 46 καὶ 47 καὶ Σκέψεις περὶ τῶν ἐπενεκτικῶν ταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν σελ. 15—16).

Ἀνάγκη ἐπείγουσα ἡ δικαιοσύνη ὑψωθῇ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ περὶ τὴν Δικαιοσύνην χαρακτηριζομένην ἐκείνῃς ὡς εἰς τῶν κυριωτάτων παραγομένων τῆς πολιτικῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ταύτης ἀπορροεύσεως κοινωνικῆς διαφύλαξ, δικαιοσύνη ἀναπτύσσουσα ἐμμέλῃ τὴν φυγοδικίαν καὶ συμμετέχουσα πᾶσι φανῶς τῆς εὐθύνης ἐπὶ τῇ αὐξανομένῃ σημεῖραι ἐγκληματικότητι, εἶναι ἀνάγκη τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς. Τὸ ἔργον τῆς θικῆς ἀνορθώσεως, ὑπὲρ οὗ ἀναγκαῖον διαθέσωμεν ἀπάσας τὰς ἐνεργείας ἡμῶν χωροῦντες πρὸς αὐτὸ στερεῶν τῷ ἐπιβάλλει πρὸ παντὸς νὰ ἀπαλλαγῇ τὸν ρυπαινουσῶν αὐτὸν ἀσχημιῶν ὁ θεμελιώδης τῆς Πολιτείας κλάδος τῆς δικαιοσύνης, οὗ ἄνευ οὐδεμία ἐθνικὴ πρόοδος καὶ εὐμερία· τοῦτο δὲ ἀνεφικτὸν ἄνευ νομοθετικῶν μέτρων ἐξασφαλιστικῶν τῆς δικαιοσύνης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁρκος δικαστικός. Μετὰ

τῶν ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ ἐπιτροπῶν μένων ἀποδεικτικῶν μέσων καταλείπονται καὶ ὁ δικαστικὸς ὅρκος, ἥτοι ὁ ἐπὶ δικαστηρίου ἐπαγόμενος, ὁ ἄλλως καλεσμένος ἑπακτός, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπιβαλλόμενος ὅρκος (Πολ. Δικ. 950), ὅστις ὑποδιαίρειται εἰς τὸν ἀναπληρωτικὸν καὶ ἀπαλλακτικὸν καὶ εἰς τὸν ἐπὶ δικαστηρίου δι' ἀμοιβαίας συμφωνίας διδόμενος, ἀποτελεῖ συμβιβασμὸν καὶ οὐχὶ ἀποδεικτικὸν μέσον).

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἑπακτοῦ ὅρκου ρηθῇ, ὅτι ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα εἰς διεξαγωγὴν δικῆς δύναται ἐν ταῖς ἀστικαῖς διαφοραῖς

(πλὴν τῶν γαμικῶν δικῶν καὶ τῶν συμβιβασμοῦ ἀνεπιδέκτων) νὰ ἐπαγάγῃ ὄρκον εἰς τὸν ἀντίδικον κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης περὶ παντὸς γεγονότος, καὶ κατ' αὐτῶν εἶε τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἑγγράφων, εἴτε ὑπάρχουσιν ἄλλαι ἀποδείξεις εἴτε μὴ, καὶ ἂν εἴη οὗτος (ὁ ἀντίδικος) δὲν ἤθελεν ἔχει ἰδίαν γνώσιν τῶν ἀποδεικτέων γεγονότων (Πολ. Δικ. 351). Ἐπειδὴ δὲ ἀντικείμενον ἀποδείξεως γίνονται μόνον πραγματικὰ καὶ οὐσιώδη περιστατικά, δεόν τὸ περὶ ὧν ἐπάγεται ὁ ὄρκος γεγονὸς νὰ ᾖ πραγματικὸν καὶ οὐσιώδες· δύναται δὲ νὰ περιλαμβάνῃ εἴτε ὁλόκληρον τὴν ἐπίδικον σχέσιν εἴτε κεφάλαια μόνον αὐτῆς. Ἄλλ' ἐπιτρέπεται τοῦ ὄρκου καὶ κατ' αὐτῶν εἶε τῶν ἑγγράφων, ἔπεται ἀνγκαιῶς, ὅτι κατὰ μὲλλον λόγον ἐπιτρέπεται εἰς ἐξακριβωσιν τῆς ἐννοίας τῆς ἐν τῷ ἐγγράφῳ συμφωνίας (Α. Π. 336 τοῦ 67). Ἄλλ' περὶ τῆς τελέσεως ἢ μὴ τελέσεως δικαστικῆς ἐνεργείας, ἥς ἡ ἀπόδειξις γίνεται κατὰ τὸν ὁρισμένον ἐν τῇ Πολ. Δικ. τρόπον, δὲν ἐπιτρέπεται ἐπαγωγή ὄρκου. Ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται περὶ τῆς ἐγγραφῆς ἢ μὴ τῆς δίκης εἰς τὸ πινάκιον, ὡς ταύτης ἀποδεικτέας κατὰ νόμον δι' αὐτοῦ τοῦ πινάκιου, πλὴν ἐὰν προταθῇ καὶ βεβαιωθῇ ὅτι τὸ πινάκιον ἀπώλετο (Α. Π. 112 τοῦ 72) ἢ περὶ τῆς ἐπιδόσεως δικογράφου, ὡς ταύτης ἀποδεικτέας διὰ τοῦ ἐπιδότηριου, πλὴν ἐὰν προταθῇ καὶ βεβαιωθῇ κατὰ τὸν νόμιμον τρόπον ἢ ἀπώλεια τοῦ ἐπιδότηριου (Α. Π. 9 τοῦ 41, 81 τοῦ 73). ἢ περὶ τῆς ὀρκωμοσίας τῶν πραγματογνωμόνων, ὡς ταύτης ἀποδεικτέας διὰ τῆς προσαγωγῆς τῆς περὶ τούτου ἐκθέσεως, πλὴν ἐὰν προταθῇ καὶ βεβαιωθῇ, ὅτι ἡ ἐκθεσις ἀπώλετο (Α. Π. 210 τοῦ 73). Ἄλλ' ἀντίκεινται Α. Π. 377 τοῦ 55 καὶ 257 τοῦ 78, καθ' ἃς δύναται νὰ ἐπαχθῇ ὄρκος πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εἰς τὸν ἀντίδικον ἐγκύρου ἐπιδόσεως δικογράφου

καθ' ὁρισμένην ἡμέραν. Ἐπ' ἴσης δὲν ἐπιτρέπεται ἐπαγωγή ὄρκου εἰς ἀπόδειξιν μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἀκινήτων, ἅτε μόνον διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου δυναμένης νὰ ποδειχθῇ (Α. Π. 290 τοῦ 58, 40 τοῦ 74). πλὴν ἐὰν ἐν τῷ ἐπαγομένῳ ὄρκῳ περιλαμβάνηται καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι συνετάχθη περὶ αὐτῆς συμβολαιογραφικὸν ἑγγραφοῦ καὶ παρηκολούθησεν ἡ νόμιμος μεταγραφὴ (Α. Π. 29 τοῦ 80). Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἶπομεν, τὸ διὰ τοῦ ἐπαγομένου ὄρκου ἀποδειχθισόμενον γεγονὸς πρέπει νὰ ἔχῃ ἐπιρροὴν εἰς τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς, δυνάμενον δηλονότι νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ὁριστικὴν τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασιν, ἔπεται ὅτι τὸ δικαστήριον, ὅφειλον νὰ προνοῇ ὅπως τὸ θέμα τῆς ἀποδείξεως περιλαμβάνῃ οὐσιώδη περιστατικά, δύναται νὰ ἀφαιρῇ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐπαγομένου ὄρκου ὅσα γεγονότα θεωρεῖ ἐπουσιώδη.— Σημειωτέον, ὅτι ὁ ὄρκος ἐπάγεται μόνον περὶ γεγονότων, ὅθεν οὐχὶ καὶ περὶ τῶν ἐκ τῆς υπαγωγῆς τῶν γεγονότων εἰς τὸν νόμον συναγομένων συμπερασμάτων. Οὕτω δὲν ἐπιτρέπεται φέρ' εἰπεῖν νὰ ἐπαχθῇ ὄρκος, ἂν εἰς τὸ αἰτούμενον χρέος περιχέονται παράνομοι τόκοι, διότι, ἂν ὁ τόκος ᾖ παρὰ νόμον, δὲν εἶναι γεγονός, ἀλλὰ πόρισμα συναγομένου ἐκ τῆς υπαγωγῆς τοῦ γεγονότος τῶν περὶ ὧν πρόκειται τόκων εἰς τὸν νόμον.

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἄλλας ἀποδείξεις προτείνων, ἐν ταύτῃ δὲ ἐπάγων καὶ ὄρκον, θεωρεῖται ὡς ἐπιβεβαιωτικῶς τὸν ὄρκον ἐπαγαγόν. ἐὰν δὲν ἀρκέσωσιν αἱ λοιπαὶ ἀποδείξεις νὰ πείσωσι τὸν δικαστὴν (Πολιτ. Δικον. 256 § 3). Ἐν τῷ δὲ τῆς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ταχθείσης ἀνατρεπτικῆς προθεσμίας, ὅφειλε νὰ δηλώσῃ ὁ εἰς δὲν ἐπύχθη ὁ ὄρκος, ὅτι δέχεται, δὲν δέχεται (δηλονότι ἀποποιεῖται) ἢ ἀντεπάγει τὸν ὄρκον. Ἀν δὲ δὲν δηλώσῃ ἐντὸς τῆς προθεσμίας ἡ δηλώση

νὰ δοθῇ νέος ὄρκος, ἐναντιουμένου τοῦ ἀντιδίκου, ἂν παρῇλθεν ἡ δρισηθεῖσα προθεσμία· οὐδὲ δύναται ἐπομένως τὸ δικαστήριον νὰ τάξῃ νέαν προθεσμίαν πρὸς ὅρκισιν, ἅτε τοῦ μὲν ἀρθρ. 202 τῆς Πολ. Δικ. συγχωροῦντος τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀκύρου πράξεως μόνον ὅταν προέλθῃ ἡ ἀκυρότης ἐκ παραδρομῆς δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, τῶν δὲ ἀρθρῶν 197 καὶ 194 ἐρριζώντων, ὅτι τὰ δικαστήρια δὲν δύνανται νὰ ποστῶσι τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀποφάσεως παρατείνοντα τὴν προθεσμίαν ἄνευ τῆς συναίνεσεως τῶν διαδίκων (Ἀρείου Πάγου 279 τοῦ 57, 39 τοῦ 58, 233 τοῦ 82)· ἀλλ' ἐὰν τελεσθῇ ἀκυρότης ἐκ παραδρομῆς τοῦ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, τὸ δικαστήριον δύναται καὶ ἄνευ αἰτήσεως νὰ διατάξῃ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ὅρκου (Α. Π. 178 τοῦ 47). Δύναται δὲ καὶ νὰ ἀνακληθῇ ὁ ἐπαχθεὶς ἡ ἀντεπαχθεὶς ὄρκος ὑπὸ τοῦ ἐπαγαγόντος ἡ ἀντεπαγαγόντος αὐτὸν ἕως οὗ δηλώσῃ ὅς ἐστι ἐπὶ ἐπὶ τῇ ἡ ἀντεπλήχῃ ὅτι δέχεται αὐτόν, οὐχὶ δὲ μετὰ τοῦτο. Ἀλλ' ὁ ἀνακληθεὶς ὄρκος δὲν δύναται ἐκ νέου νὰ ἐπαχθῇ ἢ νὰ ἀντεπαχθῇ (Πολ. Δικ. 356). Ἀποτελεῖ δὲ μετὰ τῶν διαδίκων, τῶν κληρονόμων καὶ ἄλλων ἀντιπροσώπων αὐτῶν ὁ δοθεὶς ὄρκος πλήρη ἀποδείξιν, ἀποκλείουσιν πᾶσαν ἀνταπόδειξιν, καὶ αὐτὴν τῆς ψευδορκίας. Ἐπιτρέπεται δ' ὅμως ἡ ποινικὴ καταδίωξις τοῦ τυγῶν ψευδορκήσαντος (Πολ. Δικ. 357). Ἀλλ' οἱ ὁμόδικοι οὕτε βλάπτονται οὕτε ὠφελοῦνται ἐκ τοῦ εἰς τοὺς λοιποὺς ἐπαχθέντος ἡ ὑπὸ τούτων δοθέντος ὅρκου, ὅθεν ἐπαχθέντος τοῦ ὅρκου εἰς πλείονος τοῦ ἐνὸς ὁμόδικους, πρέπει νὰ δυνάσωνται ἅπαντες, ἕκαστος δι' ἑαυτὸν (Πολ. Δικ. 368)· ἀλλ' ἐὰν ὑπὸ πολλῶν ἀλληλεγγύων ὀφειλετῶν ἐπλήχῃ ἡ ἀντεπλήχῃ ὁ ὄρκος εἰς ἓνα καὶ ἐδόθῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἀπαλλάσσονται διὰ τούτου καὶ οἱ λοιποὶ καὶ τὰν ἀπάλιν οἱ ἔχοντες ἀλλη-

λέγγυα δικαιώματα δανείσται στεροῦνται, τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, ἐὰν τις αὐτῶν ἐπλήγαγεν ἢ ἀντεπλήγαγεν ὄρκον καὶ ὁ ἀντιδίκος ὤμοσε (Πολ. Δικ. 369). Ὡσαύτως ὁ εἰς τὸν πρωτοφειλέτην ἐπαχθεὶς ἡ ἀντεπαχθεὶς καὶ ὑπ' αὐτοῦ δοθεὶς ὄρκος ἀπαλλάσσει καὶ τοὺς ἐγγυητὰς καὶ τὰν ἀπάλιν ὁ ὄρκος τοῦ ἐγγυητοῦ ἀπαλλάσσει τὸν πρωτοφειλέτην (Πολ. Δικ. 370).

Ἰκανοὶ πρὸς ὀρκοδοσίαν εἶναι πάντες οἱ συμπληρώσαντες τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν· ἀνίκανοι δὲ μόνον οἱ μὴ συμπληρώσαντες αὐτὸ (Πολ. Δικ. 358 ἐν συνδ. πρὸς νόμον τῆς 10 Ἰουνίου 1861). Εἰς δὲ τοὺς ἀνίκανους δύναται μὲν νὰ ἐπαχθῇ ἡ νὰ ἀντεπαχθῇ ὄρκος, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἀνίκανου ὀρκίζεται ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ περὶ τοῦ γινώσκειν ἢ μὴ γινώσκειν. (Πολ. Δικ. 459 ἐν συνδ. πρὸς νόμον, ΒΚΒ). Οἱ ἰκανοὶ δὲ πρὸς ὀρκοδοσίαν ὀρκίζονται αὐτοπροσώπως (Π. Δικ. 362). Ἀλλ' ὄρκος δύναται νὰ ἐπαχθῇ καὶ εἰς νομικὰ πρόσωπα (Πολ. Δικ. 364). Σημειωτέον εἰδικώτερον ὅτι, ὁσάκις ἀντικείμενον τοῦ ὅρκου ἀποτελοῦσιν αἱ πράξεις τῶν διοικούντων τὰ συμφέροντα τῶν σωματείων ἢ τῶν κατὰ μέρος μελῶν αὐτῶν, ὁ εἰς αὐτοὺς ἐπιβληθεὶς ὄρκος διδεται μόνον ὑπ' αὐτῶν· ἄλλ' ὁσάκις δὲν πρόκειται περὶ τοιούτων πράξεων, ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι περὶ τῆς παραδοχῆς, ἀποποιήσεως, ἢ ἀντεπαγωγῆς τοῦ ὅρκου συντάσσεται ἀπόφασις τῆς κοινότητος. ἤτοι τοῦ σωματείου (Πολ. Δικ. 361). Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ῥήμοι ἀποτελοῦσι σωματεῖα, ἀπαιτεῖται ἀπόφασις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου πρὸς παραδοχὴν, ἀποποίησιν ἢ ἀντεπαγωγὴν ὀρκου, ἐπιβαλλομένου τῷ δήμῳ. Καὶ ὁσάκις μὲν τὸ σωματεῖον ἀποφαινεται περὶ δόσεως τοῦ ὀρκου, διδεται οὗτος ὑπὸ 25 μόνον ἐκ τῶν μελῶν τοῦ σωματείου, οὐχὶ καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν. Καὶ εἰ τὸ σωματεῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ 7—20, ὁ ἐπάγων τὸν

ὄρκον δικαιούται νὰ ἐκλέξῃ τοὺς ὁμόσπον-
 τας ἐξ μεταξὺ τῶν τοῦ σωματείου μελῶν.
 Εἰ δὲ ἀποτελεῖται ἐξ 21 καὶ ἐπέκεινα,
 τὸ σωματεῖον προτείνει τὸ τρίτον τῶν με-
 λῶν αὐτοῦ πρὸς ὀρκωμοσίαν, οὐχὶ δ' ὅμως
 ὑπὲρ τοὺς 50, καὶ ὁ ἐπάγων τὸν ὄρκον
 ἐκλέγει μεταξὺ αὐτῶν οὐχὶ πλείονας τῶν
 ἐξ (Πολ. Δικ. 365 καὶ 366). Ἐὰν δ' ἐκ
 συμπτώσεως ἀποθάνῃ μέχρι τῆς ὀρκωμο-
 σίας τις τῶν ἐκλεχθέντων ἢ τυγχάνῃ ὢν
 διαρκῶς κεκωλυμένος, δύναται ὁ ἐπάγων
 τὸν ὄρκον νῦναπληρώσῃ τοὺς ἐλλείποντας
 ἐκ τῶν λοιπῶν ὀνομάτων τῶν προταθέν-
 των (Πολ. Δικ. 367). — Ἄλλ' ἐπαγομέ-
 νου ὄρκου εἰς ἑταιρείαν ἐμπορικὴν καὶ
 βιομηχανικὴν, ὁμνύουσι πάντα τὰ μέλη
 αὐτῆς, πλην ἐὰν οἱ ἑταῖροι ἐπέτρεψαν
 εἰς ἓνα ἢ εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν, ἢ καὶ εἰς
 ἕτερον τρίτον τὴν διοίκησιν τῶν ἑταιρικῶν
 ἐν γένει ὑποθέσεων ἢ τὴν διεξγωγὴν τῆς
 ὑποθέσεως, ἐξ ἧς ἢ δίκῃ, ὅτε οὗτοι μό-
 νοι ὑποχρεοῦνται νὰ ὁμώσῃ. (Πολ. Δικ.
 371).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 363,
 ὁσάκις ὁ εἰς ὃν ἐπήχθη ἢ ἀντεπήχθη ὁ
 ὄρκος ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος δὲν δύναται
 νὰ ὁμώσῃ ὅτι γινώσκει αὐτὸς οὗτος τὸ
 πρᾶγμα, ὀφείλει νὰ ὁμώσῃ ὑπὸ τὸν τύ-
 πον ὄρκου περὶ τοῦ πιστεῦν καὶ μὴ γι-
 νώσκειν, δηλονότι ὅτι, καίπερ πειραθείς
 νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἤδυ-
 νήθη νὰ εὔρῃ λόγον ἵνα πεισθῇ (ἢ κατὰ
 τὰς περιστάσεις ἵνα ἀμφιβάλλῃ) ὅτι κτλ.
 Ὅθεν καὶ ὁ κληρονόμος, ὁσάκις δὲν δύ-
 νεται νὰ ἔχῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γινώσκῃ
 (Α. Π. 25 τοῦ 42, 105 τοῦ 51), ἀλλ'
 οὐχὶ καὶ ὁσάκις ὁ κληρονόμος συνεχίζει
 δίκην ἐπ' ὀνόματι τοῦ κληρονομηθέντος,
 οὐ περὶ πράξεως πρόκειται, διότι οὗτος
 δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἄγνοιαν τῶν
 ἰδίων ἰσχυρισμῶν κατὰ τὴν Α. Π. 157
 τοῦ 90. Ἐπ' ἱσῆς ὀφείλει νὰ ὁμώσῃ ὡς
 ἀνωτέρω περὶ πράξεως οὐχὶ ἰδίας αὐτοῦ
 ὁ ὕπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ὡς ἀντι-

πρόσωπος τοῦ δημοσίου, ἅτε μὴ δύνα-
 μενος νὰ ἔχῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γινώσκῃ
 (Α. Π. 201 τοῦ 54, 145 τοῦ 65, 180
 τοῦ 74, 257 τοῦ 78).

Ὁ ὄρκος δίδεται διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων
 α' ἰμνῶ, εἰδὼς κάλλιστ' αὐτὸς εἰς τὴν ψα-
 δορκίαν ἐπιβαλλομένους ποινάς, ὅτι κτλ.
 Καὶ ὑπὸ μὲν τῶν πρεσβεουσάντων τὸ Χρῆ-
 στιανικὸν δόγμα δίδεται διὰ τῆς ἐπι-
 θέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ὁμνούντος ἐπὶ τοῦ
 Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, (ἐξαιροῦνται δὲ μὲν-
 νον οἱ κληρικοὶ τῆς τε Ὁρθοδόξου Ἀνα-
 τολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Δυτικῆς ἢ
 Καθολικῆς, οἵτινες διαθεβαιοῦσιν ἀπλῶς
 ἐπὶ τῇ ἱερῶσύνῃ αὐτῶν) ὑπὸ δὲ τῶν
 πρεσβεουσάντων ἕτερον θρησκειμα κατὰ τὸν
 εἰς αὐτὸ εἰθισμένον τύπον τοῦ ὄρκου ἢ
 τῆς διαθεβαιώσεως (Πολ. Δικ. 383). Οὕ-
 τως οἱ Ἰουδαῖοι ὀρκίζονται κεκαλυμμέ-
 νην ἔχοντες τὴν κεφαλὴν καὶ ἐν ταῖς
 χερσίν αὐτῶν κρατοῦντες τὴν ἱερὰν Γρα-
 φήν, οἱ δὲ Μωαμεθανοὶ ὀρκίζονται προ-
 φέροντες τὰς λέξεις «βαλλαχί, μπιλ-
 λαχί, ταλλαχί, μπουγιούν ντουινῶ, γιά-
 ριν ἄχρέτ». (Οὐδαμῶς δ' ἀναγκαῖον νὰ
 ἀπαιτῶνται τοῦ Κορανίου, ἅτε μὴ ἐπικρα-
 τοῦσης τοιαύτης συνθηδείας παρ' αὐτοῖς
 κατὰ τὴν Α. Π. 193 τοῦ 71).

Ἐὰν οἱ διάδικοι ὡς παρόντες ἐν τῇ
 ἀκροατηρίῳ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν τοῦ ὄρ-
 κου, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσηγῇται τῆς
 δόσεως τοῦ ὄρκου ἀπόφασις ὀρίζουσα τὸ
 περὶ οὗ ὁ ὄρκος πρᾶγμα, ἀλλ' ὁ εἰς ὃν
 ἐπήχθη ὁ ὄρκος διάδικος ὑποχρεοῦται εἰς
 ταχίστην δῆλωσιν περὶ παραδοχῆς ἢ ἀντι-
 παγωγῆς τοῦ ὄρκου καὶ δόσιν αὐτοῦ
 (Πολ. Δικ. 376 ἐν συνδ. καὶ πρὸς τὸ
 ἄρθρ. 306 Α. Π. 154 τοῦ 74). Ἄλλω-
 θέον νὰ ἐκδοθῇ παρεμπόπτουσα ἀπόφα-
 σις προσδιορίζουσα τὸ θέμα τοῦ ὄρκου
 καὶ τὴν προθεσίαν τῆς περὶ ὄρκου δι-
 λώσεως κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα (Πολ.
 Δικ. 371). — Δίδεται δὲ συνήθως ὁ ὄρκος
 ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου. Ἄλ-

ἐν ἡ πόλεω κατοικῇ μακρὰν ἢ κωλύεται ἀποδεδειγμένως νὰ προσέλθῃ εἰς αὐτό, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ εἰς ἄλλο δικαστήριον ἢ δικαστὴν νὰ λάβῃ τὸν ὅρκον, εἴτε δὲ καὶ εἰς πρόξενον, εἰάν ὁ ὁμόσων διαμένῃ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Ὑπουργωτικῶς δὲ ἡ ἀδεία τῆς ἐνώπιον ἄλλου δικαστηρίου ἢ δικαστοῦ δόσεως τοῦ ὅρκου χορηγεῖται, ὡς ἵσχυον ἐκείνη νὰ ἐκδοθῇ βασιλοπαις ἢ ἀρχιερεὺς, ἅτε τῆς δόσεως τούτων τελομένης ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν, ἢ ὑπουργός, στρατάρχης, εἰσαγγελεὺς, νομάρχης, πρεσβευτής. Οὗτοι προσέρχονται μὲν πρὸς ὅρκισιν εἰς τὸ δικαστήριον, ἀλλ' εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οἰκίας αὐτῶν διαμονῆς (Πολ. Δικ. 377 ἐν συνδ. πρὸς 319 καὶ 320). Ὁ δὲ ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ δημοσίου ὁρκεῖται δυνάμει τοῦ νόμου τῆς 10 Μαρτίου 1881 ἐν τῷ καταστάματι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἐνώπιον εἰσηγητοῦ διοριζομένου ἐκ τῶν δικαστῶν ἢ παρέδρων τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν, παρόντος καὶ τοῦ γραμματέως. Ὅριζεται δὲ ἡ πρὸς ὅρκου ἡμετέρα μετὰ χρονικὸν διάστημα 10 τοῦλάχιστον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς δηλώσεως, ἐπίσης δὲ ἡ πρὸς ὀφλοῦν προθεσμία δὲν δύναται νὰ ᾔσῃ ἐλάσσον τῶν 25 ἡμερῶν. Δὲ τῆς κοινοποιουμένης δηλώσεως ὁ Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ὁρίζει τὸ χρονικὸν σημεῖον, ὃ δὲν δύναται νὰ περιλαμβάνῃ διάρκειαν μείζονα τῆς ἡμισείας ὥρας, οὐ ἐντὸς δευτέρου δὲ ὅρκος, γνωστοποιεῖται δὲ ταῦτο καὶ τῷ Εἰσηγητῇ. Περὶ δὲ τῆς δόσεως τοῦ ὅρκου συντάσσει οὗτος ἐκθεσιν, ἐν ᾗ καταχωρεῖται καὶ τὰς τυχόν κατὰ τῆς ὁρκοδοσίας ἀντιρρήσεις.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀντιρρήσεων (δηλονότι καὶ τῶν μὴ ἐξεταζομένων ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἢ εἰσηγητοῦ) ἔχουσι δικαίωμα νὰ παρίστανται

ἐν τῷ τόπῳ τῆς ὁρκοδοσίας κατὰ τὴν ὥραν αὐτῆς πάντες οἱ διάδικοι, οἵτινες καὶ πρέπει νὰ κλητεύονται ἐπὶ τούτῳ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητας τοῦ ὅρκου (Πολ. Δικ. 377). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὑποχρεοῦνται μὲν οἱ διάδικοι, ὡς ἵσχυον ἀμφότεροι παρίστανται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως, εἰς ταχίστην ὀφλοῦν, ἀντεπαγωγὴν καὶ δόσιν τοῦ ὅρκου, μετ' ὃ μεταβιβάζει παραυτίκα τὸ δικαστήριον εἰς τὴν συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 376) ἀλλ' ὡς ἵσχυον παρῆλθεν ἡ πρὸς ὁρκοδοσίαν ταχθεῖσα προθεσμία ἄνευ δόσεως αὐτοῦ καὶ πρόκειται νὰ συζητηθῶσιν ἐν ἑτέρᾳ συνεδριάσει τὰ ἐπακολουθήματα τῆς μὴ δόσεως τοῦ ὅρκου ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, δεόν νὰ κοινοποιηθῇ ἐγκαίρως ἡ ἡμέρα τῆς περὶ τούτου συζητήσεως ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος εἰς τὸν ἕτερον τῶν διαδίκων διὰ κλήσεως ἢ διὰ τῆς ἐν τῷ πινακίῳ ἐγγραφῆς τῆς ὑποθέσεως (Πολ. Δικ. 576 καὶ 572 ἐν συνδ. πρὸς Ὁργ. 266 Α. Π. 139 τοῦ 62).

Περὶ δὲ τοῦ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐπιβαλλομένου ὅρκου (τὸν ἄλλως καλούμενον καὶ ἀναγκαῖον ἢ ἐπιβλητόν), ρητὸν δι' ὃ δικαστὴς τότε μόνον δύναται κατ' αἴτησιν ἐνός τῶν διαδίκων ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ ἐπιβάλλῃ τοιοῦτον ὅρκον εἰς διάδικον, ὡς ἵσχυον ἡ ἀγωγή ἢ ἡ ἐνστάσις δὲν εἴναι μὲν ἐντελῶς ἀποδεδειγμένη, δὲν στερεῖται δὲ πάσης ἀποδείξεως. Καὶ ἀναπληρωτικὸς μὲν ὅρκος ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἀποδεικνύοντα, ὡς ἵσχυον διὰ τῶν προσαχθεῖσιν ἀποδείξεων καθίστανται σφόδρα πιθανοὶ οἱ ἱσχυρισμοὶ αὐτοῦ· ἀπαλλοκρικὸς δὲ ὅρκος εἰς τὸν ἀντιδίκον τοῦ ἀποδεικνύοντος, ὡς ἵσχυον τὰν ἀπάλιν ἀσθενεῖς μόνον τεκμήριον προέκυψε περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἱσχυρισμῶν τοῦ ἀποδεικνύοντος ἐκ τῶν προσαχθεῖσιν ἀποδείξεων (Πολ. Δικ. 379). Σημειωτέον δὲ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος πιθανότητος

τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ ἀποδεικνύοντος προσ-
 ἵκει νὰ ἔχῃ ὁ δικαστὴς ὁδηγὸν καὶ τὴν
 μείζονα ἢ ἐλάσσονα προσωπικὴν ἀξιοπι-
 στίαν τοῦ διαδίκου καὶ τὴν κρείττονα ἢ
 μὴ κρείττονα τοῦ πράγματος γνώσιν (Πο).
 Δικ. 380). Ὁ ὅρκος δὲ οὗτος δὲν δύνα-
 ται νὰ ἀντεπαχθῇ εἰς τὸν ἀντίδικον, ἅτε
 ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ οὐχὶ τοῦ δια-
 δίκου προσδιορίζομενος. Ἀλλ' ἡ ἀπο-
 ποίησις, μὴ δήλωσις ἢ μὴ δόσις τοῦ ἁ-
 παξ δεκτοῦ γενομένου ὅρκου ἐντὸς τῆς
 ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τεταγμένης προ-
 θεσμίας ἐπιφέρει καὶ ἐν τῷ ὅρκῳ τούτῳ
 τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι θεωρεῖται ὡς ὡμο-
 λογημένον ἐκεῖνο, οὗ τὸ ἐναντίον προέ-
 κειτο νὰ βεβαιωθῇ διὰ τοῦ ὅρκου (Πολ.
 Δικ. 381). Ἐξ ἐναντίας ἡ δόσις τοῦ ὅρ-
 κου ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα νὰ θεωρηθῇ
 ὡς ὑποδεδειγμένον ἐντελὲς ὅτι βεβαιού-
 ται διὰ τοῦ ὅρκου ὅθεν, ἐὰν μὲν ὁ δο-
 οῦς ὅρκος ᾔναι ἀναπληρωτικός, θεω-
 ροῦνται κατὰ πάντα ἀποδεδειγμένοι οἱ
 ἰσχυρισμοὶ τοῦ ἀποδεικνύοντος, ἐὰν δὲ ὁ
 ὅρκος ᾔναι ἀπαλλακτικός, θεωροῦνται ὁ-
 λοσχερῶς ἀναπόδεικτοι οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ
 ἀποδεικνύοντος (Πολ. Δικ. 382). Σημει-
 ωτέον δὲ ὅτι, ἀνεξελέγκτου οὔσης τῆς
 περὶ ἐπιβολῆς ὅρκου ἀναπληρωτικοῦ ἢ
 ἀπαλλακτικοῦ κρίσεως τοῦ δικαστῆ τῆς
 οὐσίας, δὲν χωρεῖ ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ ἀ-
 ναίρεσις τῆς ἀποφ. αὐτοῦ. (Α. Π. 12
 τοῦ 50, 69 τοῦ 73, 212 τοῦ 75).

Ἀλλὰ πλὴν τοῦ ὅρκου τούτου καὶ ἑ-
 τερον ὅρκον δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ
 ἐπιβάλλῃ τὸ δικαστήριον, τὸν περὶ μετρί-
 θους καὶ ἐκτιμήσεως ἢ ἄλλως ἐκτιμήτι-
 κόν καλούμενον ὅρκον, ὁσάκις εἶναι μὲν
 ἀποδεδειγμένος κατὰ πάντα ὁ λόγος καὶ
 ἡ ὑπαρξις τῆς ἐπιδιωκομένης ἀπαιτήσεως
 ἢ τῆς παρανόμου ζημίας, ἀλλ' ἀδύνατος
 καθίσταται ἢ δι' ἄλλων ἀποδεικτικῶν
 μέτων ἐξακριβώσις τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ
 μεγέθους τῆς ἀπαιτήσεως ἢ τῆς ζημίας
 (Πολ. Δικ. 383. Α. Π. 7 τοῦ 49, 322

τοῦ 61). Ὅθεν ἀνάγκη πρὸς ἔγκυρον
 ἐπιβολὴν ἐκτιμητικοῦ ὅρκου νὰ βεβαιώ-
 τῃ τὸ ἀδύνατον τοῦτο (Α. Π. 172 τοῦ 51).
 ἢ πεποιθήσεις δὲ τοῦ δικαστηρίου περὶ
 τοῦ ἀδυνάτου διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τοῦ
 Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 229 τοῦ 75). Ἄν
 δοταὶ δὲ οὗτος εἰς τὸν ἔχοντα τὴν ἀπαί-
 τησιν ἢ ὑποστάντα τὴν ζημίαν, τασσά-
 νου ἅμα ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ τοῦ ὑπερτά-
 του ὅρου τῆς τιμῆς (τῆς ἀπαιτήσεως τῆς
 ζημίας), δν ὁ ὀμνύων δὲν δύναται νὰ
 ὑπερβῇ (Πολ. Δικ. 383).

Σημειωτέον ἤδη ὅτι ἡ ὀρκισιν ἐπιβά-
 λουσα ἀπόφασις καθίσταται ὀριστική με-
 τὰ τὴν μετὰ τὴν ὀρκοδοσίαν κοινο-
 ποιήσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ πρακτικοῦ
 τῆς ὀρκοληψίας. Ὅθεν ἔκτοτε λογίζεται
 ἀρχομένη ἡ προθεσμία τῶν ἐνδίκων μι-
 σῶν (Α. Π. 135 καὶ 325 τοῦ 74, 129
 τοῦ 76 κτλ.) Ἀδιόφορον δὲ ἂν ὁ καθ' ἑ-
 ὅς ὁ ὅρκος παρέστη κατὰ τὴν ὀρκοδοσίαν
 (Α. Π. 135 τοῦ 74) ἢ ἂν εἶχε κοινὴν
 ποιηθῇ πρὸ τοῦ ὅρκου ἢ ἀπόφασις, ὅτι
 τῆς κοινοποιήσεως ταύτης σκοπούσης τὴν
 ἐναρξιν τῆς πρὸς ὀρκοδοσίαν προθεσμίας
 (Α. Π. 325 τοῦ 74). Θεωρεῖται δὲ πάλιν
 ὀριστικὴ αὕτη μετὰ τὴν δόσιν τῆς
 ὀρκου, ὁσάκις περιέχει διατάξεις ὀριστι-
 κάς, ὅριζαι δηλονότι τὰ ἐπακολουθήματα
 τοῦ ὅρκου (Α. Π. 12 καὶ 74 τοῦ 75, 21
 τοῦ 76, 108 τοῦ 80, 226 τοῦ 85, 4 τοῦ
 87), πλὴν ἐὰν τὸ δικαστήριον ἐπέστρεψεν
 γενομένων ἀντιρρήσεων κατὰ τῆς ὀρκο-
 δοσίας, νὰ δοθῇ ὁ ὅρκος τυχαίως, δηλαδὴ
 ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ κρίνῃ εἴτα αὐτὸ (τὸ δι-
 καστήριον) τὰς ἀντιρρήσεις καὶ δώσῃ ἢ
 μὴ κύρος εἰς τὴν ἀπόφασιν καὶ εἰς τὴν
 ὀρκοδοσίαν (Α. Π. 232 καὶ 239 τοῦ 81,
 1 τοῦ 82, 26 τοῦ 86 κτλ.) Ἀλλως ὁσά-
 κισ δηλονότι δὲν ὀρίζονται τὰ ἐπακολου-
 θήματα τοῦ ὅρκου) θεωρεῖται παραπι-
 πτούσα καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἀνα-
 κληθῇ καὶ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ὅρκου. (Α.
 Π. 243 τοῦ 57, 200 τοῦ 68, 279 τοῦ

84, 13 τοῦ 85. Ἀντίθετοι ἐσφαλμένοι ἀποφάσεις Α. Π. 6 καὶ 80 τοῦ 77, 320 τοῦ 79, 97 τοῦ 87). Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι ποιαὶτὴ ἀνάκλησις δύναται νὰ λάβῃ χώραν μόνον ὁσάκις ὁ δοθεὶς ὅρκος ἦν ὅρκος ἀναγκαῖος, δηλονότι ἀναπληρωτικὸς ἢ ἀπαλλακτικὸς, ἢ εἶχεν ἐπαχθῇ ἐπιβοήθειᾳ, οὐχὶ δὲ ὁσάκις εἶχεν ἐπαχθῇ ὁριστικῶς, διότι μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ὅρκου ὁ εἰς ὃν ἐπὶ ἤχθη οὗτος ἐκτίσματο τὸ δικαίωμα νὰ δώσῃ τὸν ὅρκον καὶ νὰ ἐκπλήσῃ ἐντεῦθεν τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁρκος ἐξώδικος. Σύμβασις ἢ σύμφωνον ἐξωδίκου ὅρκου (jusjurandum extra iudicium) καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς οἱ συμβαλλόμενοι ἀρτῶσι τὴν ἐξάλυσιν τῆς μεταξὺ αὐτῶν διαφορᾶς ἀπὸ τοῦ ὅρκου τινὸς ἐξ αὐτῶν. Τὸ σύμφωνον τοῦτο εἶναι παρεμφερὲς πρὸς τὸν συμβιβασμὸν καὶ τὴν διαιτησίαν κατὰ τοῦτο ὅτι καὶ αὐτὸ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξώδικον διάλυσιν τῆς διαφορᾶς. Ὡς δ' ἡ διαιτησία καὶ ὁ συμβιβασμὸς καὶ ἡ σύμβασις τοῦ ἐξωδίκου ὅρκου δὲν ἰσχύει ὡς πρὸς τοὺς τρίτους. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐὰν ὁ πρωτοφειλὴς ὁμολῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπαίτησις κατ' αὐτοῦ, τὸν ὅρκον τοῦτον δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ ὁ ἐγγυητής. Ἐπ' ἑκτῆς ὁ ὅρκος τινὸς τῶν ἐκ συνενοχῆς συνοφειλητῶν ἢ συνδανειστῶν ἐνεργεῖ καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν συνοφειλητῶν ἢ συνδανειστῶν. Ἐπ' ἑκτῆς ὁ ἐξώδικος ὅρκος δικαιοὶ ἢ ὑποχρεοῖ τοὺς διαδόχους τῶν συμβαλλομένων. Σημειωτέον ὅτι πρὸς τὴν ὁσιν τοῦ ὅρκου ἐξισοῦται καὶ ἡ συγχώρησις τοῦ ὅρκου (δηλονότι ἢ ἄδεια τῆς μὴ δόσεως τοῦ ὅρκου) φέρουσα τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁρκωτικὸν σύστημα. Ἐν τῷ ἑρμῇ Διαδικασίᾳ παρὰ τοῖς κακοῦς τοῖς ἀναγράφονται αἱ λεπτομέρειαι

τοῦ παρ' ἡμῖν σχηματισμοῦ καὶ τῆς διαδικασίης τοῦ δικαστηρίου τῶν κακοῦργικῶν. Ἐνταῦθα δὲ θεωροῦμεν πρέπον νὰ ἐξετάσωμεν διὰ βραχέων τὰ αἷτια τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ. Τὸ ὁρκωτικὸν σύστημα ἐγεννήθη ἢ τοῦλάχιστον ἀνεπτύχθη τὸ πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ· ἐκεῖθεν δὲ παρέλαβον αὐτὸ αἱ λοιπαὶ ἐπικράτειαι. Ἀναμφισβήτητον ὁμῶς εἶναι ὅτι ἐθεωρήθη μία τῶν σπουδαιοτάτων κατακτήσεων τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ὁ μοναρχικώτατος Γιενοὺ ἐγραψε περὶ αὐτοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, «Ἐννοί τῶν ρητόρων διετίναντο, ὅτι τὸ ὁρκωτικὸν δικαστήριον δὲν ἀντιπροσωπεύει τὴν κοινὴν γνώμην. Ἀλλὰ τίς ἀρνεῖται τοῦτο; Τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων οὐδὲν ἀντιπροσωπεύει· ἄλλ' εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ κοινὴν, προασιζούσα τὰ δίκαια αὐτῆς κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ποινικῶν νόμων, ὡς οἱ ἐκλεγθέντες ὑπ' αὐτῆς βουλευταὶ τὰ συμφέροντα αὐτῆς ἐν ταῖς νομοθετικαῖς συζητήσεσι. Τὸ ὁρκωδικεῖον δύναται ἀναμφισβητήτως νὰ πληρηθῇ πλειστάκις· ἀλλὰ τίς ὁ μὴ πλανώμενος; Ἀφ' ἧς ὑπάρχουσιν ἄνθρωποιναί κοινωνίαι, ὑποπίπτουσιν εἰς πλάνας. Ὁ θεός, δημιουργήσας αὐτάς ἐλευθέρας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀφαιρήσῃ αὐτάς καὶ τὸ δυνατόν τοῦ πλανᾶσθαι πολλάκις». Ἀλλ' ἔτι πλείονα καὶ λεπτομερέστερα περὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἐγράψαν ὁ Rossi (Πραγμ. Ποιν. Δικαίου Εἰσαγ. κεφ. Β' § 11), ὁ Simonde de Sismondi (études sur les Constitutions des peuples libres page 78 τῆς Βελγικῆς ἐκδόσεως) καὶ ὁ A de Taqueville (de la démocratie en Amérique lit. II. p. 185 τῆς 2ας ἐκδόσεως).—Σημειωτέον ὅτι τὸ ὁρκωτικὸν σύστημα ἐπικρατεῖ τανῦν πανταχοῦ τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης. «Δέον δὲ νὰ καταριθμηθῇ ἐν τοῖς θριάμβοις τῆς βασιλείας τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει μεγαλόφρονος

ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου τοῦ Β' ἢ εἰς Ῥωσσίαν εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐνόρκων» εἶπεν ἄλλοτε ὁ Γλάδστων.

Ἡ δικαιοσύνη τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων θεμελιούται μόνον ἐπὶ τῆς βεβαιότητος τῆς καταλογιζομένης πράξεως, ἀλλ' ὁ τακτικὸς δικαστής, καὶ ἀνεξάρτητος ἐστὶν ὢν, κύπτων δ' ὅμως εἰς τὸν ζυγὸν τῆς ἐξέως, συχνότατα ἐκλαμβάνει ὡς βέβαιον ὅ,τι μόνον εἶναι πιθανόν, εἰς τὴν πιθανότητα δὲ ταύτην μόνον ἐρείδόμενος, ἀποστέλλει πολλάκις τὸν δικαζόμενον εἰς τὰς εἰρκτάς ἢ τὴν λαιμητόμον. Ἄλλως οἱ ποινικοὶ νόμοι εἶναι πολλάκις ὑπερμέτρως σκληροὶ καὶ αὐστηροί, ὃ δὲ τακτικὸς δικαστής εἶναι μετὰ λύπης ἡναγκασμένος νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτούς, ἀλλ' οἱ ἔνορκοι ἐνίοτε, ἀπονέμοντες ἀληθῆ δικαιοσύνην, μετριάξουσι τὴν αὐστηρότητα τῶν ποινικῶν νόμων διὰ ψευδῶν μὲν ἀλλ' εὐσεβῶν ἐτυμηγοριῶν. «Εἶναι ἀλήθεια πανδημῶς ὡμολογημένη, λέγει ὁ Rossi, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἄνευ τοῦ δικαίωματος τῆς χάριτος καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ψεύδους τῶν ἐνόρκων, ἡ διαχείρισις τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἤθελεν εἶναι εἰδεχθῆσι μακελλεῖον», χάρις ὅμως εἰς τὸ ὅρκωτικὸν σύστημα καὶ εἰς τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος (ἀναμφηρίστως ἀναγκαῖον ἐν πολιτείᾳ, ὅπου ἐπικρατεῖ τοσοῦτον ἀπηνῆς καὶ ἀπάνθρωπος ποινικὸς νόμος, οἷος πρὸ τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ), ἐσφάζοντο οἱ πλεῖστοι τῶν ἐνόρκων ἀπὸ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Παρ' ἡμῖν ἦν εἰσαγμένος τὸ ὅρκωτικὸν σύστημα διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς ποινικῆς δικονομίας· οὐχ ἥττον ἀμφοτέρω τὰ Συντάγματα ἡμῶν (τὸ μὲν διὰ τοῦ 92 ἄρθρου, τὸ δὲ διὰ τοῦ 94) ὥρισαν ῥητῶς, ὅτι τὸ ὅρκωτικὸν σύστημα διατηρεῖται. Ὁ ὅρισμός οὗτος ἀριδῶς σκοπεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν διὰ νόμου κατάργησιν ἢ περιορισμὸν τοῦ ὅρκωτικοῦ συστήματος. Ὑποειδῆ δὲ τὸ ὅρκωτικὸν σύστημα κατὰ τὴν παρ' ἡ-

μῖν κρατοῦσαν νομοθεσίαν, ἣν ἐκύρωσεν κατὰ τοῦτο τὸ Σύνταγμα, περιλαμβάνει πάσας τὰς φερούσας χαρακτῆρα κακορραγίματος ὑποθέσεις, οὐδεμία τῶν ταύτων ὑποθέσεων δύναται νὰ υποβληθῇ διὰ νόμου εἰς ἕτερον δικαστήριον. Τινὲς ἄλλοτε ἐγνωμάτευσαν, ὅτι δὲν ἀπαγορεύει τὸ σύνταγμα νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐφετῶν τὰ ἀδικήματα τῆς ληστείας, διότι ὤθεν τὸ Σύνταγμα ἀπαγορεύει μόνον τὴν ἐν τῷ μέλλοντι σύστασιν δικαστικῶν ἐπιτροπῶν καὶ ἐκτάκτων δικαστηρίων, οὐχὶ δὲ καὶ τακτικῶν, ἀλλὰ φρονῶν, ὅτι ἡ ρητὴ τοῦ Συντάγματος διάταξις περὶ διατηρήσεως τοῦ ὅρκωτικοῦ συστήματος, συνδυαζομένη μάλιστα πρὸς τὴν τοῦ ἁρθροῦ 97, καθ' ἣν τὰ περὶ στρατοδικείων ναυτοδικείων, πειρατείας καὶ ναυταπάτης κανονίζονται δι' εἰδικῶν νόμων, τεθεῖσαν ἀκριβῶς ἐν τῷ Συντάγματι, ὅπως μὴ ὑποτεθῇ, ὅτι καὶ τὰ ἀδικήματα ταῦτα ὑπάγονται μετὰ τὸ Σύνταγμα ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰ ὅρκωτικά δικαστήρια, προδήλως ἐμφανίζει, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη εἶναι σφαλῆρα. Ἐὰν καὶ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Συντάγματος ἦν ἐπιτετραμμένη ἡ ὑπαγωγή τούτων ἢ ἐκείνων τῶν ἕως τότε ὑπὸ ὅρκωτων δικαζομένων ἀδικημάτων εἰς ἄλλα δικαστήρια, τίς ὁ λόγος τῆς ἐν τῷ συντάγματι ἀναγραφῆς ἀμφοτέρων τῶν μνημονευθεισῶν διατάξεων;

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁροσήμων μετακίνησις

Ἰδε Μετακίνησις ὁροσήμων.

Οὐδετερότης διηνεκῆς

Ἐν τῷ ἀλλήλθενε δικαίῳ καθιερῶνται ἐνίοτε διὰ συνθηκῶν ἢ λεγόμενη διηνεκῆς οὐδετερότης, δι' ἧς ὥρισμένοι χωραὶ, ὁλάσσαι ἢ ποταμοὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἐν καιρῷ πολέμου νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πεδῖον τοῦ πολέμου ἢ νὰ καταλαβάνωνται ὑπὸ τῶν ἐμπολέμων μερῶν. Τοιαῦτα οὐδετερότητες εἰσι νῦν καθιερωμένα αἱ ἐξ ἧς

Διὰ τῆς περὶ παραχωρήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν Ἰονίων νήσων συνθήκης τοῦ 1861 μεταξὺ Μεγάλῃς Βρετανίας, Γαλλίας, Ρωσσίας καὶ Ἑλλάδος αἱ νῆσοι Κέρκυρα καὶ Παξοὶ καὶ τὰ τούτων παραρτήματα ὑπῆχθησαν χάριν τῆς Τουρκίας εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς διηνεκοῦς οὐδετερότητος ὑποχρεωθέντος τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος νὰ τηρῇ τὴν οὐδετερότητα τούτων.

Διὰ δὲ τῆς ἐν ἔτει 1888 συνομολογηθείσης μεταξὺ ἀπασῶν τῶν μεγάλων Δυνάμεων συνθήκης καθιερώθη ἡ οὐδετερότης τῆς διώρυχας τοῦ Σουέζ, οὗ ὁ διὰ πλους εἶναι ἐλευθέρως οὐ μόνον ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῷ πολέμου εἰς τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἀνὸς διακρίσεως ἐθνικότητος, ὑποχρεωθέντων τῶν συμβληθέντων κρατῶν νὰ μὴ παρακωλύωσιν ἢ παραβιάπτωσιν κατ' οὐδὲνα τρόπον τὴν ἐλευθέραν εἶτε ἐν εἰρήνῃ εἶτε ἐν πολέμῳ χρῆσιν τῆς διώρυχας, περὶ ἧς συνεφωνήθη ὡσαύτως ὅτι οὐδέποτε δύναται νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἀποκλεισμός.

Διὰ δὲ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1856 καθιερώθη ἡ κυριότης τῆς Μαύρης θαλάσσης, ἐν ᾗ δὲν εἶδοντο νὰ ἔχωσι πολεμικὰ πλοῖα οὔτε ἡ Ρωσσία οὔτε ἡ Τουρκία. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1871 διὰ νέας συνθήκης ὑπογραφείσης ἐν Λονδίνῳ καθιερώθη ἡ οὐδετερότης τῆς Μαύρης θαλάσσης τῇ ἀιτιάσει τῆς Ρωσσίας, παρέμεινε δὲ καὶ διατελεῖ ἐν ἰσχύϊ ἡ οὐδετερότης τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβειος, οὗ ὁ πλους εἶναι ἐλευθέρως εἰς πάσας τὰς σημαίας. Τέλος διὰ τῆς ἐν Βερολίνῳ συνθήκης τοῦ 1878 ἀπεφασίσθη χάριν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐλευθέρας ναυσιπλοίας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἡ κατεδάφισις καὶ ἡ ἀπαγόρευσις εἰς τὸ μέλλον ἀνιδρύσεως φρουρῶν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ μέχρι τῶν λεγομένων σιδηρῶν πυλῶν.

Διὰ γενικῶν συνθηκῶν καθιεροῦται ἐνίοτε ἡ διηνεκὴς οὐδετερότης δλοκλήρων κρατῶν, ὑπαγορευομένη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀπέναντι τῶν ἄλλων κρατῶν τῶν συνορευόντων πρὸς τὰ κηρυσσόμενα οὐδέτερα κράτη. Τὸ τῆς διηνεκοῦς οὐδετερότητος ἀπολαῦτον κράτος διατελεῖ οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν συνομολογησασῶν τὴν οὐδετερότητα ταύτην Δυνάμεων ὑποχρεωμένων νὰ ὑπερασπίσωσι ταύτην κατὰ παντός ἀποπειρωμένου νὰ παραβιάσῃ αὐτήν. Τοιαύτης οὐδετερότητος ἀπολαύουσι νῦν ἡ Ἑλβετία διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1815, τὸ Βέλγιον διὰ συνθήκης ὑπογραφείσης ἐν Λονδίνῳ τῷ 1831, καὶ τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου διὰ συνθήκης ὑπογραφείσης ἐν Λονδίνῳ τῷ 1867.

II. Χρυσανθόπουλος

Οὐδετερότης στρατιωτικῶν νοσοκομείων. Ἐν ἔτει 1864 συνωμολογήθη μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς συνθήκη περὶ οὐδετερότητος τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων καὶ θεραπευτηρίων ἐν καιρῷ πολέμου. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην τὸ προσωπικόν τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων καὶ θεραπευτηρίων, περιλαμβανόν τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν ἢ ἐπιμελητείαν αὐτοῦ, τὴν ὑπηρεσίαν τῆς νοσηλείας, τὴν μεταφορὰν τῶν τραυματιῶν ὡς καὶ τοὺς ἱερεῖς, ἀπολαύει τοῦ δικαιώματος τῆς οὐδετερότητος καίπερ ἀνήκον εἰς τὸν ἐχθρικὸν στρατόν. Τὰ πρόσωπα ταῦτα καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατάληψιν τῆς χώρας ἐξακολουθοῦσιν ἀνενοχλήτως τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἰδίων καθηκόντων ἔχοντα δικαίωμα νὰ ζητήσωσιν ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος εἰς δ' ἀνήκουσιν, ὅτε ἀποστέλλονται εἰς τὰς ἐχθρικὰς προφυλακὰς. Κατὰ τὴν αὐτὴν συνθήκην οἱ κάτοικοι τῆς καταλειφθείσης ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ χώρας, οἱ νοσηλεύοντες τραυμα-

τίας, εἰς σεβαστοὶ καὶ μένουσιν ἐλεύθεροι. Ὁ οἰκοδεσπότης δ' ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ νοσηλεύων τραυματίας ἀπαλλάσσεται τοῦ στρατιωτικοῦ καταλύματος ὡς καὶ μέρους τῶν ἐπιβαλλομένων ὑπὲρ τοῦ πολέμου εἰσφορῶν. Οἱ τραυματίαι, εἰς οἷονδήποτε τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἀνήκοντες, ἔσων ἀπολαύουσι δικαιωμάτων. Κατὰ τὴν αὐτὴν τέλος συνθήκην διακριτικὴ σημαία καὶ στολὴ καθιεροῦται διὰ τὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεῖα καὶ θεραπευτήρια. Ἡ σημαία αὕτη συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς σημαίας.

Ἐν ἔτει δὲ 1868 παρεσκευάσθη ἐν συνεδρίῳ ἀντιπροσώπων τῶν πλείστων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν συνελθόντι ἐν Γενεύῃ σχέδιον ἐτέρας ὁμοίας συνθήκης ἀφορώσης εἰς τὸ ναυτικόν. Κατὰ ταύτην δὲ οἱ λέμβοι οἱ ἀσχολούμενοι κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἢ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ πιπτόντων, τῶν ναυαγῶν καὶ τῶν τραυματιῶν καὶ διασωζόμενοι ἐπὶ πλοίων χρησιμεύοντων ὡς νοσοκομείων ἀπολαύουσι τοῦ δικαιώματος τῆς οὐδετερότητος. Τὸ δὲ προσωπικὸν τῶν ἱερέων, ἱατρῶν καὶ νοσοκόμων εὐρισκόμενον ἐπὶ ἐχθρικοῦ πλοίου ἀλωθέντος ἀπολαῶν τοῦ δικαιώματος τῆς οὐδετερότητος ἐξακολουθεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἰδίας ὑπηρεσίας μέχρι οὐ ἐξαχθῶσι τοῦ πλοίου πάντες οἱ τραυματίαι, μετ' ὃ διακαίονται νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸ στράτευμα ἢ τὸν στόλον, εἰς οὐ τὴν ὑπηρεσίαν εἶναι τεταγμένοι. Πᾶν δ' ἐμπορικὸν πλοῖον φέρον τραυματίας ἢ ἀσθενεῖς καλύπτεται ὑπὸ τῆς οὐδετερότητος, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς ὅρους ὅψ' οὐς δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ κατάχρησις τῆς οὐδετερότητος οἷωδ' ὅπως ἐπὶ βλάβῃ τοῦ διεξάγοντος τὸν πόλεμον κράτους. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς οὐδετερότητος ὑπάγονται καὶ τὰ ὡς νοσοκομεῖα χρησιμεύοντα πλοῖα τὰ συντηρούμενα ὑπὸ φιλανθρωπικῶν ἐταιρειῶν, χορηγουμένης εἰς αὐτὰ πάσης εὐκολίας

καὶ συνδρομῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἰσμοῦ προσωρισμοῦ.

Καὶ τῶν πλοίων τούτων καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν ὡς καὶ τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων καὶ θεραπευτηρίων διακριτικὸν γνώρισμα εἶναι παραδεγμένη λευκὴ σημαία μετ' ἐρυθροῦ σταυροῦ. Ὡσαύτως καὶ τὸ προσωπικὸν τῶν πλοίων τούτων φέρει διακριτικὸν γνώρισμα κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ταινίαν λευκὴν καὶ ἐρυθράν.

II. Χρυσανθόπουλος

Οὐδετέρων δικαιώματα

Τὸ ἔδαφος ἐκάστου κράτους, ὑπαγόμενον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, εἶναι ἀπαραβίαστον, δηλονότι εἰς οὐδένα ξένον ἐπιτρέπεται ἢ εἰς αὐτὸ εἰσόδος ἀνεῖς ἀδείας (ῥητῆς ἢ σιωπηρᾶς) τοῦ κράτους. Ὡθεν καὶ ἐν ὥρᾳ πολέμου εἰς οὐδένα τῶν ἐμπολέμων ἐπιτρέπεται νὰ εἰσπλεύσῃ ἢ καταλάβῃ ἔδαφος τοῦ οὐδετέρου κράτους. Κατὰ τὴν γνώμην μάλιστα ἐνίων συγγραφέων οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ οὐδέτερον κράτος ἐπιτρέπεται νὰ ἀναχθῇ, ὅπως τὰ στρατιωτικὰ σώματα ὁπότε τῶν ἐμπολέμων διέλθωσι διὰ τοῦ ἔδαφους αὐτοῦ ἢ καταλάβωσι μέρη αὐτοῦ ὅχυρά ἢ ἐπικαίρα τοιοῦτου δὲ εἴδους ἀνοχὴ καταδηλοῖ ἐχθρικὰς διαθέσεις, ἐπιτρεπούσας εἰς τὸν ἐκ τούτου ἀδικούμενον ἐμπολέμον νὰ κηρύξῃ κατ' αὐτοῦ τὸν πόλεμον. Ἐὰν δὲ τὸ οὐδέτερον κράτος ἐξ ἀσθενείας ἠναγκάσθῃ νὰ ἐνδῶσῃ, ἔχει δικαίωμα ὁ ἀδικούμενος νὰ προσβάλῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καταληφθὲν οὐδέτερον ἔδαφος καὶ, ἐκδιώκων αὐτὸν ἐκεῖθεν, νὰ καταλάβῃ αὐτό.

Σημειωτέον εἰδικώτερον ὅτι κατὰ τὴν παραδεγμένην πολεμικὴν πλοῖον ἢ μοῖρα ναυτικῆ τοῦ ἐμπολέμου κράτους, κατευθυνομένη εἰς τὰ παράλια τοῦ ἐχθροῦ, δύναται νὰ διαπλεύσῃ τὰ ὕδατα τοῦ οὐδετέρου κράτους. Ἀλλὰ κατὰ τὴν διεθνήν ἐξουσίαν ταύτην ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ πάσης

πολεμικῆς ἐνεργείας, ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῷ ἢ λεία τῶν ἐν οὐδετέροις ὕδασι συναντωμένων πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ. Τὴν εἰς τοὺς λιμένας ὅμως αὐτοῦ εἰσόδον καὶ διαμονὴν πολεμικῶν πλοίων τῶν ἐμπολέμων δύναται κατ' ἰδίαν θέλῃσιν νὰ ἐπιτρέπῃ ἢ ἀπαγορεύῃ εἰς ἀμφοτέρω τὰ διαμαχόμενα μέρη, οὐχὶ δὲ μονομερῶς, δύνανται δὲ ταῦτα νὰ ἐπισκευάζωνται ἐν αὐτοῖς ἢ νὰ προμηθεύωνται ζωοτροφίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὅπλα ἢ πολεμφοδία, ἔτι δὲ μᾶλλον δὲν δύνανται νὰ ἐπιχειρῶσι κατ' ἀλλήλων πολεμικὴν ἐνεργείαν ἢ νὰ ἀσκῶσι τὸ τῆς λείας ἢ νηροφίας δικαίωμα κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ. Ἄν δὲ ἐγένετο τυχὸν τοιαύτη λεία, τὸ οὐδέτερον κράτος δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ ἀξιώσῃ τὴν εἰς τὴν πρὸ τῆς λείας κατὰστασιν ἐπάνοδον τῶν πραγμάτων.

Προσθετόν ὅτι τὸ οὐδέτερον Κράτος οὐδαμῶς παραβιάζει τὴν οὐδετερότητα, δεχόμενον καὶ περιθάλπον τοὺς εἰς αὐτὸ ὡς εἰς ἀσυλον καταφυγόντας στρατιώτας ἢ ναύτας τῶν ἐμπολέμων. ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ ἀφοπλίσῃ αὐτοὺς καὶ ἀσφαλίσῃ τὴν ἀποχὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πολέμου ἕως τοῦ πέρατος αὐτοῦ. Εἰς τοῦτο συνίσταται τὸ καλούμενον *δικαίον ἀσυλίας*. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἔνιοι τῶν συγγραφέων ἀμφισβητοῦσι τῷ οὐδετέρῳ τὸ δικαίωμα τῆς παροχῆς ἀσύλου εἰς πολεμικὸν πλοῖον, ὅπερ, καταδικαζόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, καταφεύγει πρὸς ἰδίαν σωτηρίαν εἰς οὐδέτερον λιμένα. Ῥητέον προσέτι ὅτι ἐπεκράτησε νὰ ὀρίζωσι πολὺ λάκκις τὰ οὐδέτερα κράτη τὸν χρόνον, καθ' ὃν δύνανται νὰ διαμείνωσιν ἐν τοῖς λιμέσιν αὐτῶν τὰ ἐξ ἀνάγκης καταφυγόντα εἰς αὐτοὺς πολεμικὰ πλοῖα, μὴ ὑπερβαίνοντα τὸ *εἰκοσιτετράωρον διάστημα*, ἔτι δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸ ποσὸν τῶν ζωοτροφῶν ἢ γαιανθράκων, ὅς δύνανται νὰ προμηθεύωσιν ἐν αὐτοῖς. Τοιαύτας λ. χ. δια-

κηρύξεις οὐδετερότητος ἐξέδωκαν κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870 ἢ Ἰσπανία, ἢ Ἀγγλία, ἢ Πορτογαλλία, ἢ Σουηδία καὶ αἱ Ἑνωμένοι πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐκ τῶν εἰρημμένων συνάγεται ὅτι τὰ ἐν οὐδετέρῳ λιμένι ναυλοχοῦντα πολεμικὰ πλοῖα ὀφείλουσι νὰ τηρῶσι φιλικὰ σχέσεις πρὸς πάντα τὰ ἐν αὐτῷ πλοῖα, ἔστω καὶ τῆς ἐχθρᾶς δυνάμεως. Ἀπαγορεύεται δ' αὐτοῖς ἢ ἀπόπειρα εἰς ἀνέξῃσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πυρσβόλων καὶ πυριτοβολῶν ἢ τοῦ πληρώματος αὐτῶν ἢ ἢ ἔρευνα περὶ τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ ἢ χρήσις βίας ἢ βόλου πρὸς ἀνάγκησιν τῶν κατὰ τῶν ὁμοθετῶν αὐτῶν γενομένων λειῶν ἢ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αἰχμαλώτων ἢ ἢ διαπραγματεύσεις τῆς πωλήσεως τῶν γενομένων ὑπ' αὐτῶν λειῶν πρὸ τῆς νομιμοποιήσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν λειῶν. ἔτι δ' ἀπαγορεύεται αὐτοῖς ὁ ἐκ τοῦ λιμένος ἔκπλους αὐτῶν πρὸ τῆς παρελεύσεως 24 τούλάχιστον ὥρων ἀπὸ τοῦ ἐκ τοῦ λιμένος ἔκπλου ἐχθρικοῦ πλοίου. Εὐνόησαν δὲ ὅτι δὲν ἀπολαύουσι τῶν προνομίων τῶν πολεμικῶν πλοίων τὰ καταδρομικὰ πλοῖα.

Ἐπ' ἴσῃς προκύπτει ἐκ τῶν τῆς οὐδετερότητος ἀρχῶν ὅτι τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῶν ἐμπολέμων κρατῶν ἔχουσιν ἐλευθερίαν εἰσόδον καὶ ἐξόδον εἰς τοὺς οὐδετέρους λιμένας· ἀλλὰ τὸ οὐδέτερον κράτος δικαιούται νὰ ἀπαγορεύσῃ αὐτοῖς νὰ προμηθεύωνται ὅπλα ἢ πολεμφοδία προωρισμένα διὰ τὸ πεδῖον τοῦ πολέμου. Ἀλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὰ οὐδέτερα ἐμπορικὰ πλοῖα, εὐρισκόμενα ἐν λιμένι ἐμπολέμου κράτους, νὰ ἀναδέχωνται τὴν μεταφορὰν στρατοῦ καὶ πολεμφοδίων ἐπὶ ἀποζημιώσει, ἂν μὴ ἀπαγορεύῃ τοῦτο συνθήκη. Ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ διεθνέως συνθηκαὶ ἀπηγόρευσαν αὐτό, οἱ δὲ νεώτεροι συγγραφεῖς καὶ κατεδίδκσαν ὡς προδῆ-

λως ἀντιβαῖνον εἰς τὰ δικαιώματα τῶν οὐδετέρων.

Περὶ τῶν ἐν τῇ ἐμπολέμῳ χώρᾳ ὑπηκόων τοῦ οὐδετέρου Κράτους ῥητέον ὅτι εἰς οὐδεμίαν ὑποβάλλονται χρηματικὴν ἢ ἄλλην προσωπικὴν ὑποχρέωσιν ὑπὲρ τοῦ διεξαγμένου πολέμου, ἀλλ' οὐχ ἥτον ἢ ἀκίνητος αὐτῶν ἐν τῇ ἐμπολέμῳ χώρᾳ ἰδιοκτησία ὑπάγεται εἰς τὰς εἰς τὰ ἀκίνητα ἀναγομένους γενικὰς τῆς ἐν τῷ Κράτει νομοθεσίας διατάξεις.

Περὶ δὲ τῆς τῶν οὐδετέρων εἰς τὸ ναυτίλλεσθαι καὶ ἐμπορεύεσθαι πρὸς τοὺς ἐμπολέμους ἐλευθερίας ῥητέον ὅτι περιορίζεται ἐν πολέμῳ ὡς ἑξῆς: Οἱ οὐδετέροι δὲν ἔχουσι δικαίωμα νὰ προμηθεύωσι τοῖς πολεμικοῖς πολεμικὰ ἀντικείμενα, ἅπερ ἀποτελοῦσι τὸ καλούμενον *πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα* (*18ε λέξιν), ὀφείλουσι δὲ νὰ ποφεύγωσιν ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ἐμπορίας αὐτῶν πᾶσαν πρᾶξιν εὐνοϊκὴν εἰς τὴν ὑπαρξίν τῶν ἐμπολέμων καὶ νὰ σέβωνται τοὺς πραγματικοὺς ἀποκλεισμούς.

Πραγματευτέον ἤδη ἐν συντομίᾳ περὶ τῶν εἰς ὑπῆκοον πολεμίου κράτους ἀνηκόντων ἐμπορευμάτων ἐπὶ πλοίου οὐδετέρου καὶ περὶ τῶν ἐπὶ ἐχθρικῶν πλοίων ἐμπορευμάτων τῶν οὐδετέρων. Ἐν τῷ ὑπὸ τὴν λέξιν *λεῖα* ἄρθρῳ εἴπομεν ὅτι τὰ ἐν τοῖς ἐχθρικοῖς ἐμπορικοῖς πλοίοις ἐμπορεύματα τῶν ὑπηκόων πολεμίου κράτους ὑπόκεινται εἰς λείαν. Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ οὐδετέρων πλοίων ἐμπορεύματα ἢ πράγματα ὑπηκόων τοῦ πολεμίου κράτους οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι προστατεύονται ὑπὸ τῆς οὐδετέρας σημαίας κατὰ τὸ πολυθρύλητον ἀξίωμα «*Le pavillon couvre la marchandise*», οὗ ἡ πρακτικὴ ἰσχὺς ἡμφισθητήθη ἐπὶ μακρὸν ἄλλοτε, ἀλλ' ἐπεκράτησεν ὀριστικῶς διὰ τῆς ἀναγραφῆς αὐτοῦ ἐν τῇ διακηρύξει τῶν Παρισίων τῆς 16 Ἀπριλίου 1856, ἐν ᾗ ῥητῶς ὀρίζεται ὅτι «ἡ οὐδέτερα σημαία

καλύπτει τὸ ἐχθρικὸν ἐμπόρευμα, ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος». Ἐξ ἴσης τὰ ἐν ἐχθρικοῖς πλοίοις ἐμπορεύματα τῶν οὐδετέρων δὲν ὑπόκεινται κατὰσχecin ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐν Παρισίοις τῆς 16 Ἀπριλίου 1855 διακηρύξεως ῥητῶς καθιερωσάσης ὅτι «τὸ οὐδέτερον ἐμπόρευμα ὑπὸ πολεμίας σημαίας εἰς ἡκατάσχετον ἐκτὸς τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος».

Ἐκ τῶν γενικῶν περὶ κυριαρχίας ὡς ἡ συνάγεται ὅτι ἕκαστον Κράτος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατηρήσῃ ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ ὑπηκόων τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοίας ἐν τοῖς παραλίοις αὐτοῦ ἢ νὰ παραχωρήσῃ τοῦτο καὶ εἰς ἄλλοδαπούς. Ὁμοίως καὶ τὸ ἐμπόλεμον Κράτος ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀκτοπλοίαν ἐν τοῖς παραλίοις αὐτοῦ εἰς τοὺς ὑπηκόους οὐδετέρων Κράτους ἢ οὐδετέρων Κρατῶν, νὰ περιορίσῃ δὲ τὴν ἐπιτρέψιν ταύτην ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος. Τὰ δὲ πλοῖα τῶν οὐδετέρων δύνανται νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἐπιτρέψεως, δὲν δύναται ὁ ἕτερος τῶν ἐμπολέμων νὰ συλλάβῃ αὐτὰ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, ἀκτοπλοῦνται τελοῦσιν ἐμπόριον ἀπηγορευμένον πλὴν εἰὰν πρόκειται περὶ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Οὐδετέρων ὑποχρεώσεις

Τὰ οὐδέτερα κράτη ὀφείλουσι νὰ πᾶσης ἀμέσου τε ἢ ἐμέσου ἀναμείνω, εἰς τὰς ἐχθροπραξίας τῶν ἐμπολέμων. «Ὁ οὐδέτερος (λέγει τις τῶν ἐπισημοτέρων συγγραφέων) δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν ὁ διεξαγόμενος πόλεμος ᾖ δικαίος ἢ ἀδίκος, οὐδὲ δύναται νὰ τερμινῇ τὴν πλάστιγγα μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων καὶ νὰ ἀπονέμῃ ἢ νὰ ἀρνήται λόγῳ δικαίου εἰς τὸν μὲν πλεον, εἰς τὸν δὲ ἥττον». Ἐκπληροῖ δὲ τοὺς ὅρους τῆς οὐδετερότητας ὁ οὐδέτερος, οὐχὶ φαινόμενος ἴσος πρὸς ἐκάτερον τῶν ἐμπολέμων, παρ.

ἔχων δηλονότι εἰς τε τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον συνδρομὴν κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον, ἀλλ' οὐδεμίαν εἰς οὐδένα αὐτῶν παρέχων συνδρομὴν. Ὅθεν εἰς οὐδένα ἐκ τῶν δύο ὀφείλει ἢ ἔχει δικαίωμα νὰ ἀποστέλλῃ στρατιωτικὰ σώματα ἢ νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ πολεμικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις δὲν δικαιούται νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τοὺς ὑπηκόους νὰ στρατολογῶνται εἰς τὸν ἕνα ἢ τὸν ἕτερον τῶν διαμαχομένων στρατῶν, ἔτι δὲ μᾶλλον νὰ κατασκευάζωσι καὶ ἐξοπλίζωσι πλοῖα καταδρομικὰ ἢ πολεμικὰ. Κατάδηλον ὅμως ὅτι, ἐὰν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἄνευ ἀδείας τῆς ἐαυτῶν κυβερνήσεως πολίται οὐδετέρας ἐπικρατείας μεταβαίνωσιν εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου ἐπὶ σκοπῷ συνδρομῆς τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο ἐμπολέμων μερῶν ἢ καὶ

μετέχωσι τῶν στρατιωτικῶν ἐνεργειῶν, ἐκπίπτουσι μὲν οὗτοι προσωπικῶς τῶν δικαιωμάτων τοῦ οὐδετέρου, ἅτε καθιστάμενοι κεκηρυγμένοι ἐχθροὶ θάτερου αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν ὑπέχει εὐθύνην ἐπὶ τούτῳ τὸ εἰς ὃ ἀνήκουσι Κράτος. Ἐπ' ἴσης ἐὰν πρὸς ἴδιον ὄφελος καὶ ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ὀπλοποιοὶ ἢ οἰοιδήποτε ἄλλοι προμηθεύωσιν ὅπλα, πολεμεφόδια ἢ ὑλικὸν πολέμου εἰς τὸν ἕτερον τῶν ἐμπολέμων, τὸ οὐδέτερον Κράτος οὐδαμῶς ἐπὶ τούτῳ εὐθύνεται. Ἐπ' ἴσης οὐδαμῶς εὐθύνεται, ἐὰν κεφαλαιοῦχοι βοηθῶσι διὰ δανείων τὸ ἕτερον τῶν ἐμπολέμων. Οὐδαμῶς δ' ἀντίκειται εἰς τὴν οὐδετερότητα ἡ προμήθεια ζωοτροφῶν εἰς τοὺς διαμαχομένους, πλην ἐὰν ἡ τοιαύτη προμήθεια ᾗται μονομερῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

II

Παγκόσμιος εἰρήνη. Ὁ Hegel εἶπεν ἄλλοτε ὅτι «ὁ πόλεμος εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖος εἰς τὸν βίον τῆς ἀνθρωπότητος ὡς διασφύζων τὴν ἡθικὴν υἰεῖαν τῶν ἐθνῶν. Ἀπαρᾶλλάκτως ὡς ἡ πνοὴ τῶν ἀνέμων, ὁ μυκηθμὸς τῶν κυμάτων καὶ ἡ μανία τῆς θαλάσσης ἀναγκαιοῦσιν, ὅπως ἀποτραπῇ ὁ Ὁκεανὸς νὰ μεταβληθῇ εἰς τέλμα, οὕτω Ὅθεν ἡ διαρκὴς εἰρήνη εἶναι ἰδανικὸν ἀνέφικτον, διότι ἐκάστη Ἑπικράτεια ἀποτελεῖ ἀτομικότητα, περιλαμβανούσαν τὴν ἰδεάν τῆς ἀρνήσεως καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο δημιουργοῦσαν ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἀτομικότητι ἀντίπαλον, ἐχθρόν». Τούναντιον ὁ Σουμνερ, διάσημον τοῦ ἀμερικανικοῦ Κογκρέσου μέλος, ἐχαρκτήρισεν ἀπὸ πολλοῦ τὸν πόλεμον ὡς ἀναπαραγωγὸν διὰ πολλαπλασιασμοῦ χροσθικῶν τῆς ἰδιωτικῆς μονομαχίας τοῦ πιστολίου καὶ τοῦ ξίφους καὶ συνεπέρανεν ὅτι, ὡς πᾶσαι αἱ μονομαχίαι, καθ' ὅς πάντως ὁ ἕτερος ἔχει ἄδικον, δύνανται νὰ ἀποτρέπωνται διὰ συμβουλίου τιμῆς, οὕτω καὶ αἱ ἀπαρτίζουσαι τοὺς διεθνεῖς πολέμους δέσμαι τῶν μονομαχιῶν δύνανται νὰ ἀποτρέπωνται διὰ διαιτητικοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαστηρίου. Καὶ ἀντεπεξῆλθε μὲν κατὰ τῶν συμπερασμάτων αὐτοῦ ὁ Michel Chevalier, διαταβὴς ὅτι ἐπὶ μέσον τῆς παρακωλύσεως καὶ τοῦ ἀδικωτάτου καὶ θεοσταυγεστάτου πολέμου οὐδέποτε εὐρεθῇ σεται. Τῷ μέσῳ δ' ὅρῳ ἀκολουθῶν ὁ

Παριεῖ ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ ἐγκυκλίῳ παιδεῖα ἀνέγραψεν ὅτι ἀνέφικτος μὲν ὁ διαρκὴς εἰρήνη, ἀλλ' οὐχ ἦτον βαθυμῶς προσεγγίζει ἀπροσδιορίστως ἡ ἀνθρωπότης εἰς αὐτήν. «La paix éternelle est impraticable, mais indéfiniment approximable». Μόνον ὁ χρόνος δύναται βέβαια νὰ λύσῃ ὀριστικῶς καὶ τελεστικῶς τὸ ζήτημα τοῦ δυνατοῦ ἢ μὴ τῆς θεμελιώσεως τῆς παγκοσμίου εἰρήνης. Ἀλλ' ἂν ἀληθεύῃ, ὅτι εἶπεν ὁ μέγας Λαϊβνίτιος, ὅτι ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ παρόντος πρὸς τὸ παρελθόν δύναται νὰ ἐκαστὴ τις ἀσφαλῶς περὶ τοῦ μέλλοντος ἢ τῶν φιλοπολέμων θεωρία περὶ τοῦ ἀνέφικτου τῆς διαρκούς εἰρήνης δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ καταδικασθῇ ὡς παντελῶς πλανημένη.

Ἡ ἱστορία, αὐτῇ ἡ πρόσφατος, διδάσκει ἡμᾶς ὅτι, ὡς ἀκίς διεπράχθη ὑπὸ τῆς Ἑπικρατείας μέγα τι κακούργημα πρὸς ἔθνος τι, ἐπῆλθε σχεδὸν πάντοτε τῶν ἡμετέρων ἢ βράδιον φοβερά τιμωρία, σχεδὸν ἐπιβλαβεστάτην ῥοπήν εἰς τὰ σύμφορον τῆς κακούργησάσης Ἑπικρατείας. ὁρθῶς παρενήρησεν ὁ Ἰταλὸς φιλόσοφος Albini ἐν τῷ λαμπρῷ συγγράμματι αὐτοῦ περὶ φιλοσοφίας τοῦ δικαίου, ἐὰν ἐκλείπῃ θετικὴ νομικὴ κύρωσις τῆς ἐκτέλεσεως τῶν ἐπιταγμάτων τοῦ φυσικοῦ δικαίου ἐν ταῖς ἀλληλεθνεσί, σχεδὸν ὅτε ἐλλειπούσης διεθνούς δικαστικῆς ἐξουσίας ἐφαρμοζούσης ἀναγκαστικῶς τὸν φυσικὸν νόμον, ὑπάρχει ὁμοῦς ἡ φυσικὴ κατὰ τινὰ θεῖαν μοῖραν κύρωσις, ἣτις ἐπιφέρει διὰ τοῦ χρόνου ὁ ἀποτέλεσμα ἡθικὴν ἐπιφέρει ἡ πρώτη, ὑποβάλλουσα εἰς αὐτηροτάτην τιμωρίαν τοὺς παραβάτας τῶν φυσικῶν διεθνῶν νομίμων. Ἡ Ῥώμη εἶχεν ἀναβιβασθῇ εἰς τὸ ὑπατον σημεῖον τῆς δυνάμεως αὐτῆς· ἀλλ' ἂφ' ἧς ὁ Κάτων ἐξεστόμισε τὸν φοβερόν λόγον Delenda Carthago καὶ τὸ ξίφος τοῦ Σκιπίωνος ἐξηφάνισε τὴν φοβερὰν αὐτὴν ἀνείζηλον, ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἑπικράτεια ἐπαύσατο τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, καί, εἰ καὶ ὑπέταξε βραδύτερον τὸν κόσμον, ἔπεσεν οἰκτρῶς διαμελισθεῖσα ὑπὸ τῶν βερδάρων καὶ παραστήσασα οἰκτρὸν τὸ θέαμα φορικῶδους ἀπηναιχίας. Ἀποδείξει τοῦτο ζωσά, ὅτι ἡ εὐτυχία τῶν ἄλλων οὐδέποτε ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν τῶν αὐτῶν ἢ τῶν λαῶν. Ἡ Ἰσπανία, ἣτις ὑπὸ τὸν Charles Quint καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπεβλήθη διὰ τῆς βίας εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καταφρονήσασα τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ἔπεσε καὶ δι' ἡδυνήθη ἔκτοτε νὰ ἐγερθῇ. Ἡ Γαλλία, ἣτις κατὰ τὰ τέλη τοῦ προλαβόντος αἰῶνος ὑπέταξε τὸν κόσμον διὰ τῶν κατηφόρων ὀπλῶν τοῦ Ναπολέοντος, εἰδὼς ἐντὸς ὀλίγου τὰς ῥωσικὰς φάλαγγας ἐσελευνούσας εἰς τὴν κλεινὴν αὐτῆς πρωτεύουσάν καὶ μόλις ἐτάθη ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ διαγραφῆς ἐκ τῆς τάξεως τῶν αὐτοκυριάρχων ἐθνῶν ἕνεκα τῆς μεγαλοφροσύνης τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ μεγάλως παρ' αὐτῷ ἰσχύοντος τότε περιβλήπτου ἐπὶ μεγαλοφυῆ καὶ φιλανθρωπικῷ Ὁλλανθῶς Ἰωάννου Καποδιστρίου. Ἡ Ἀυστρία τέλος, ἣτις τῷ ἔτει 1813 διενείματο τὴν Εὐρώπην ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῇ, τυγχάνει διαρκῶς κλονομένη καὶ ταχέως ἢ βραδέως βαίνει εἰς τελείαν ἐξάντησιν. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ περιτρώως ὅτι κατὰ γενικὸν καὶ ἀναπόδραστον φυσικὸν νόμον

ὁ ὑποδουλῶσας ἕτερον λαὸν διὰ νικηφόρου κατακτήσεως λαὸς παραδίδεται διὰ τῶν ἐντεῦθεν ποριζομένων κερδῶν εἰς τὴν ἀργίαν, τὴν κραιπάλην καὶ τὰς ἡδονάς. Τοῦτο συνέβη μεταξὺ ἄλλων εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἥς τὰ ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς κατακτήσεως πλούτη πληρώσαντα μέθης τὸν θριαμβεύσαντα λαόν, κατέστησαν αὐτὸν ἀδρανῆ καὶ μαλθακόν, ἐξ οὗ ἐπῆλθε μετ' οὐ πολὺ ἡ παντελής αὐτῆς κατάπτωσις. — Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι, ἐὰν ἐκλείπῃ ἀλληλεθνεὶς δικαστικὴ ἐξουσία, ἀσφαλίζουσα δι' ἀνθρωπίνης κυρώσεως τὴν παντελὴ ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπιταγμάτων τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου, ὑπάρχει ὁμοῦς ἡ φυσικὴ οἰονεὶ ἐκ θείας προνοίας κύρωσις, ἣτις οὐδέποτε ἐπέτρεψεν εἰς τὰ ἔθνη νὰ εὐδαίμονησῶσιν ἐκ τῆς χύσεως τοῦ αἵματος καὶ τῶν καταχρήσεων τῆς δεσποτείας. «Τοῦ ἀδικήματος ἐπέρχεται αἰετοτε ἐκδίκησις, λέγει ὁ Ἰταλὸς Saredo. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην, τὴν ἀληθῆ ἡθικότητα τῆς ἱστορίας. Εἰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές, ὡς ἐξαφανισθῶσιν ἐκ τῶν λεζικῶν τῶν ἀνθρωπίνων γλωσσῶν αἱ λέξεις εὐθυμία, δικαιοσύνη, εὐθύνη καὶ δικαίον, διότι ἡ τύχη, ἡ ἀταξία εἶναι οἱ κύριοι τοῦ ἀνθρώπου, οἱ κυριάρχαι τοῦ σύμπαντος». Ὅταν ἡ ἀλήθεια αὐτῆς τύχῃ γενικῆς ἀναγνωρίσεως, ἀφευκτον ἐπακολούθημα ἐξ αὐτῆς ἔπεται ὅτι ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου ἐξασφαλισθῇ σεται ὁλοσχερῶς. Τοσοῦτο μᾶλλον, ὅσον αἱ κυριώτεραι ἀφορμαὶ τῶν πολέμων ἐλλείπουσιν, ὅταν ἐπικρατήσῃ πανταχοῦ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνοτήτων, ἣτις ἀνεγράφῃ ἦν ἐν τῷ προγράμματι τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ὅσον καὶ ἂν διστάζωσιν οἱ ἀπαισιόδοξοι, ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι τὸ ἀλληλεθνεὶς δικαίον ὅσημέραι κατὰ τὴν ἔδαφος ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν ἐθνῶν. Οἱ ὀρχαῖοι φιλόσοφοι Ὁλλανθῆς εἶχον ἐκφράσει σωστικὰς γνώμας καὶ περὶ τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν· ἀλλὰ μόλις κατὰ τοὺς

τελευταίους αἰῶνας ἀπετέλεσαν ἀληθῆ ἐπιστήμην αἱ κοσμοσώτειραι ἀρχαὶ αὐτοῦ καὶ ἡδὴ βαθμηδὸν καθιεροῦνται καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ. Ὁ Ἀναξαγόρας ἐκήρυττεν ἑαυτὸν πολίτην τοῦ κόσμου μᾶλλον ἢ τῶν Κλαζομένων. Ὁ Πυθαγόρας ἔλεγεν ὅτι πατρίδα θεωρεῖ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἀνθρώπων κατοικουμένην γῆν. Ὁ Πλάτων ἀνεκέρυξε τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὰς ἀνθρωπίνους κοινωνίας τῆς εἰρήνης καὶ τῆς φιλοξενίας καὶ τὸ ἱερὸν πασῶν τῶν Ἑπικρατειῶν. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀναγνωρίζει τὰς ἐκ τῆς εἰρήνης ὠφελείας καὶ καταδικάζει τὴν λεηλασίαν καὶ τὴν κατάντησιν. Ἀλλ' οὐχ ἦρτον ἐπὶ πολὺ ἐπεκράτει παρὰ τοῖς λαοῖς οὐ μόνον ἡ τάσις τῆς διαρπαγῆς καὶ τῆς κατακτῆσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔλλειψις παντὸς κανόνος καὶ πάσης ἀρχῆς ἐν ταῖς διεθνέσι σχέσεσι καὶ παντὸς μέτρου ἐκ τῆς πολεμικῆς ἐνεργείας, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς εἰς Εὐρώπην εἰσβολῆς καὶ ἐγκαταστάσεως βαρβάρων ἀσιανῶν φυλῶν. Καὶ μόλις ἀπὸ τῆς εἰρήνης τῆς Βεστροφιλίας ἀρχεται ἡ θεμελιώσις ἀρχῶν τινων ἀλληλεθνοῦς δικαίου. Ἡ μακρὰ καὶ τραχεῖα πάλη, ἥτις διεδῆξατο τὴν θρησκευτικὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλθίνου, καὶ οἱ φοβεροὶ πόλεμοι, οὓς ἀνῆψαν Ἐρρίκος ὁ δέκατος τέταρτος καὶ ὁ Richelieu καὶ ἐξηκολούθησεν ὁ Μαζαρίνος κατὰ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ οἴκου τῆς Αὐστρίας, κατέληξαν εἰς τὴν εἰρήνην τῆς Βεστροφιλίας (ἐν ἔτει 1648), δι' ἧς ἀνεγνωρίσθη ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἰσότης τῶν διαφόρων χριστιανικῶν θρησκευμάτων καὶ καθιερώθη ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Γερμανικῶν κρατῶν, ἡ Πρωσία ἀνεπτύχθη μεγάλως καὶ ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Προτεσταντικῆς μερίδος, καταστᾶσα ἡ ἀντίπαλος τοῦ οἴκου τῆς Αὐστρίας, τῶν Κάτω-Χωρῶν καὶ τῶν Ἑλβετικῶν καντονίων, ἀνεγνωρίσθη δ' οὕτω τὸ δικαίωμα τοῦ καταπιεζομένου λαοῦ εἰς τὴν ἀπό-

σεισιν τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ. Ἐκείθεν ἔπειτα μετὰ μακροὺς ἀλλεπαλλήλους πολέμους ἡ συνθήκη τῆς Οὐτρέχτης (1713), δι' ἧς ἡ ἀπὸ τινος ἰσχυροτάτης ἐπιφοβοῦσας τῆς Γαλλικῆς δυνάμεως περιουσίας εἰς στενότερα ὅρια, καὶ εἴτα μετὰ τῆς Aix-la-Chapelle (τοῦ 1748) καὶ εἴτα πάλιν ἡ συνθήκη τοῦ Hubertbourg (τοῦ 1763), δι' ὧν ἀνακαθιεροῦντο τὰ γυήσεις τινὲς κατὰ τῆς μονομεροῦς ἀναλόγου αὐξήσεως τῆς ἰσχύος τῶν μεγάλων δυνάμεων. Τέλος μετὰ τὴν μετὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν, ἀνακαταστάσαν τὰς μεγάλας ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καταλήξασαν εἰς τὴν ἀπορροφητικωτάτην καὶ δεσποτικωτάτην παντοδυναμίαν τοῦ Ναπολέοντος, ἡ ἀπὸ τῶν ῥοιᾶ νὰ μεταβληθῶσιν εἰς βάρη καὶ τῆς Βεστροφιλίας καὶ τῆς Οὐτρέχτης καὶ τὴν ἐντεῦθεν φυσικῶς καταστασαν Εὐρωπαϊκὴν ἀντίδρασιν, ἐπύλυνεν ἔπει 1815 ἡ σύνοδος τῆς Βιέννης, καὶ ἦν ἔπειτα ἐν Carlsbad, ἐν Troppau, καὶ ἐν Laybach καὶ ἐν Βερώνῃ, αἵτινες, καταβρίψασαι τὸ Ναπολεόντειον οἰκοδόμημα, συγκατέβριψαν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, ὑπὸ τὰς ἀπαισίας ἐκπνεύσεις τῶν Ταλλεϋράνδου καὶ Μεττερνίχου. Ἀλλὰ δὲν παρήλθον πολλὰ ἔτη καὶ αἱ ἀνίεροι συνθήκαι ἐσχίσθησαν μέχρι τῆς τελευταίας σελίδος. Τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν σύνοδον τῆς Βερώνης ἀνέβλυσεν ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία καὶ ἀποκατεστάθη ἐν Πορτογαλίᾳ τὸ συνταγματικὸν πολιτεύμα, ἡ Γαλλία μετ' οὐ πολὺ κατέβριψεν τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ Βέλγοι ἀπεσπάρθησαν τῶν Ὁλλανδῶν, μεθ' ὧν εἶχον ἐνωθῆ διὰ τῆς βίας. Ἐπὶ τῇ δ' εἴτα μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἡ συνθήκη τῶν Παρισίων τοῦ 1856, δι' ἣς καθιερώθη ἡ κατάργησις τῆς καταδουλείας, υἱοθετήθησαν νέαι ἀρχαὶ θαλασσιῶν καὶ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, σύμφωνα πρὸς τὰς

δείξωσαι τῆς ἐπιστήμης, ἀνεγνωρίσθη ἐμ-
 μέως ἡ ἀρχὴ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως εἰς
 τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων Κρατῶν καὶ
 καθιερώθη προσέτι ὅτι πρὸ τῆς εἰς τὸν
 πόλεμον προσφυγῆς πρὸς λύσιν τῶν ἁλ-
 ληλωνῶν ζητημάτων ἀναγκαῖα ἡ ἐξάν-
 ὐλησις πάντων τῶν εἰρηνικῶν μέσων.
 Ἀλλὰ, τὸ σπουδαιότατον, ἡ δημοσία
 γνώμη τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν ὁσημέραι
 ἀποκηρύττει τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἀνι-
 σότητα. Εἶναι κατάδηλον ὅτι βαθμίδον
 βελτιοῦνται διὰ τῶν ἀναπτυσσόμενων φι-
 λανθρωποτέρων καὶ ὑψηλοτέρων ἀλληλε-
 λυῶν συνθηκῶν καὶ τῆς καλλιέργειας τῆς
 ἐπιστήμης τοῦ ἀλληλενοῦς δικαίου οἱ
 οἰκονομῶν τὴν ἀνθρωπότητα ἀλληλε-
 φέει νόμοι. Αἱ καταπίσεις, αἵτινες πε-
 ρισσύνον ἄλλοτε τοὺς λαοὺς εἰς ἀνίερν
 ὄνουν διὰ τῆς βίας καὶ διὰ τῶν ὅπλων,
 εἰσι τανῦν μυσσθῶναι. Αἱ συμμαχίαι κα-
 τίστησαν μονιμώτεραι καὶ ὀλιγώτερον
 ὀποιοῦν, αἱ σύνδοσι ἀντιπροσώπων τῶν
 ἔθνων συχνότεραι καὶ ἡττῶν μυστικαί· ἡ
 ἀπεισιμιά τῃ σωματεμπορίᾳ τῶν Αἰθιοπῶν
 ἀπεσορακίσθη πανταχοῦ τοῦ πεπολιτι-
 σμένου κόσμου, ἡ διαμονὴ τοῦ ἁλλοδαποῦ
 ἐκ τῆς ἰδίας πατρίδος περιεβλήθη διὰ
 τοιούτων ἐγγυήσεων, ὥστε ἡ θέσις αὐτῶν
 ἐξωμοιώθη πρὸς τὴν τοῦ ἡμεδαποῦ· τὸ
 δικαίωμα τῆς ξενοκληρίας κατηργήθη,
 περιορίσθησαν τὰ χρησφύγετα τῶν κακο-
 ποιῶν διὰ τοῦ ἀκαταπαύστου πολλαπλα-
 σιασμοῦ τῶν συνθηκῶν περὶ ἐκδόσεως,
 ἀσφαλιζουσῶν τὸν γενικὸν συνασπισμὸν
 τῶν λαῶν κατὰ τῶν λωποδυτῶν καὶ τῶν
 ὀλοφόνων. Αὐτὸς τέλος ὁ πόλεμος, ὁ ἀ-
 παύσις πόλεμος, ὅστις ἄλλοτε ἀπετέλει
 τὴν φυσικὴν οἰονεὶ κατάστασιν τῆς ἀν-
 θρωπότητος, κατέστη ἀπὸ πολλοῦ πολλῶ
 σπανιώτερος, διότι τὰ πράγματα κατέ-
 βησαν ὅτι ἀπόρροις τῶν πολέμων εἶναι ἡ
 ἀμειβία δυστυχία τῶν τε νικητῶν καὶ
 τῶν ἡττημένων. Διὸ συχνότατα ἀπὸ τι-
 νος λύνονται αἱ ἄλλαι ἐθνικαὶ διπλωματικαὶ

διαφοραὶ διὰ συνόδων καὶ συνεντεύξεων
 ἢ διὰ διαιτησίας· ἂν δὲ καταστῇ ἀνα-
 πόφευκτοι, διαρκεῖ ἐπ' ὀλίγιστον χρόνον.
 Οἱ δὲ νόμοι τοῦ πολέμου ἐβελτιώθησαν
 κολοσσιαίως Αἱ ἐμπόλεμοι δυνάμεις καθ-
 ὥρισαν αὐτοὺς μετ' ἀκριβείας ἐν πολλοῖς
 διὰ τῶν βαθμιαίως ἐπικρατουσῶν συνθη-
 κῶν, αἱ ἐχθροπραξίαι ἀπώλεσαν τὸν ἀ-
 παύσιον αὐτῶν χαρακτήρα· τὸ σύστημα
 τῆς ὑποβολῆς εἰς δουλείαν τῶν αἰχμα-
 λῶτων ἐξηφανίσθη. Τὸ δὲ ὑδότερον ἔδα-
 φος εἶναι γενικῶς σεβαστόν, περιορίζον-
 ται δ' εἰς μόνους τοὺς ἐμπολέμους στρα-
 τοὺς τὰ ζημιώδη ἐπακολουθήματα τοῦ
 πολέμου· κατ' οὐδὲν δὲ παρενοχλεῖται ἡ
 ζωὴ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν ἀόπλων πολιτῶν,
 ἔτι δὲ καὶ τῶν προσηρτημένων εἰς τὸ
 στράτευμα ὁμάχων ἐπαγγελματιῶν· ἡ
 χρῆσις τοῦ δηλητηρίου, τῶν ἐκρηκτι-
 κῶν σφαιρῶν, τῆς δολοφονίας καὶ τῶν ἀ-
 τίμων μέσων ἐξηφανίσθη ἀπὸ πολλοῦ·
 ἔτι δὲ ἀποκρούεται πᾶν μέσον, ὃ, καίπερ
 ἄλλως ἐπιτρέπόμενον, δυνατόν νά βλάψῃ
 τὸν ἐχθρὸν ἄνευ ἀποτελεσματικῆς ἐξυπη-
 ρετήσεως τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ. Ἡ
 πρόσδος ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἐπιστήμασι
 εἶναι βραδεῖα καὶ δυσεπίτευκτος, διότι
 προσκρούει εἰς στιγμιαῖα προσωπικά
 συμφέροντα μεγάλα ἰσχυρῶν προσώπων
 καὶ εἰς προλήψεις ἐρριζωμένας πολυχρο-
 νίας. Ἀπαιτεῖται καιρὸς, ὅπως ὠριμά-
 σωσιν αἱ ἀρχαί, ὅπως γενικευθῇ ἡ πε-
 ποίθησις περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς μετα-
 βολῆς, ὅπως ἐξαφανισθῶσι τὰ παροδικὰ
 συμφέροντα. Ἀλλ' ἡ ἀποδοχὴ τῶν ἀμεί-
 σων ἐπακολουθημάτων ἀληθοῦς τινος ἀρ-
 χῆς παρασκευάζει τὸ ἔδαφος εἰς ἀποδο-
 χὴν τῶν μαλλων ἀπεχόντων καὶ οἰονεὶ
 ἐμμεσωτέρων ἐπακολουθημάτων. Οὕτως ἡ
 καθιερωθεῖσα ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ τῆς
 οὐδετέρας σημαίας ἤγαγε τὴν κατάρρη-
 σιν τῆς καταδρομῆς καὶ ἡ κατάρρησις
 τῆς καταδρομῆς θέλει συνεπιφέρει ἀσφα-
 λῶς τὸν σεβασμὸν πάσης ἐπὶ ἐχθρικοῦ

πλοίοις ιδιοκτησίας ιδιωτικῆς. Διὰ δὲ τῶν καθ' ἑκάστην συναπτομένων παντὸς εἰδους συμβάσεων αἱ ζῶσαι δυνάμεις τῆς ἀνθρωπότητος ἐνοποιούνται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ὅπως ἐκτελεσθῇ ἀβρώς τὸ γενικὸν πάντοτε τῶν ἀνθρώπων ἀγαθόν. Οἱ λαοὶ ἀγέλοποιούνται ὁσημέραι, ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων θριαμβεύει· ἡ ἐνοποίησις τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, αἱ σημαίνουσαι ἐμπορικαὶ καὶ ναυτιλιακαὶ συνθήκαι, ἡ ἕνεκα τοῦ αἰμοῦ καὶ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ ἀνάπτυξις τῶν ἀλληλεθνῶν ἐπιμιξιῶν, συνδέουσιν ὅσον ἔνεστι στενώτερον καθ' ἑκάστην τοὺς λαούς. "Οθεν προσδευσούσης βαθμηδὸν τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν ἡθῶν ἐξημερουμένων, τῶν ἀνθρώπων συνδεομένων ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, τῆς ἰδέας τῆς δικαιοσύνης κατισχυούσης, οὐδεμία ἀμφιβολία κατ' ἐμὲ ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου θέλει κατορθωθῇ καὶ ἡ κατάργησις τοῦ πολέμου, ἀπόρροια ἀναγκαία καὶ φυσικὴ τῆς τελειωτικῆς νίκης τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνότητων, ἧτις ἀπὸ πολλοῦ ἐνεγράφη ἐν τῷ προγράμματι τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. "Ἡ ἐπέλευσις τοῦ γενικοῦ τούτου πόθου, βαθμηδὸν κατορθουμένη, θέλει προκαλέσῃ τὴν ἔνωσιν τῶν διαφορῶν ἐθνικῶν οἰκογενειῶν διὰ δεσμοῦ δημοσπονδιακοῦ κοσμοπολιτικοῦ, λύοντος τὰς ἐκ τυχαίων περιστάσεων γεννωμένας δευτερευούσας διπλωματικὰς διαφοράς, αὐτὸ δὲ τοῦτο σχεδὸν ἀπεφάνετο καὶ αὐτὸς ὁ Μόλτκε ἐν τῇ θαυμασίᾳ πρὸς τὸν ἀείμνηστον Bluntischli ἐπιστολῇ αὐτοῦ, εἰπὼν ὅτι διὰ μόνης τῆς καθ' ἑκάστην στενώτερον συνδεομένης ἀλληλεγγύης τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων ἀφανισθῇ σεται βαθμηδὸν ὁ πόλεμος. "Οτι ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε ὄνειρον τοῦ φιλανθρώπου καὶ ἐξόχου ἐπὶ ποιητικῇ μεγαλοφυΐᾳ Dante καὶ τῶν ἄλλων εὐγενῶν ψυχῶν, ἐγγίζει ἤδη νὰ βεβαιωθῇ ὅτι κακῶς ἐτάχθη μετὰ τῶν ὀνείρων, ἡ δὲ ἀπαίσιος θεω-

ρία τοῦ Hegel νὰ ποδευχθῇ παντελῶς ἐσφαλμένη.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παίγνιον. Σύμβασις παιγνίου ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ καλεῖται ἡ σύμβασις καθ' ἣν ὁ εἰς τῶν παιζόντων ὑποχρεῖται νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἕτερον χρήματα ἢ ἄλλα ἀντικείμενα περιουσίας, εἰάν ἐκ τοῦ παιγνίου παραχθῇ ὥρισμένον γινός. Κατὰ τε τὸ "Ρωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κώδ. 1966, Σχ. "Ελλ. Κώδ. 1901) τὸ ἐκ συμβάσεως παιγνίου ὀφειλόμενον δὲν δύναται νὰ αἰτηθῇ δι' ἀγωγῆς. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ "Ρωμ. δίκαιον καὶ τὸ δοθὲν λόγῳ παιγνίου δύναται νὰ ἀναζητηθῇ, κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους νόμους (Σχ. "Ελλ. Κώδ. ἀρθρ. 1903, Γαλλ. Κώδ. 1967) τὰ ἐκ παιγνίων χρεὴ καταβληθέντα ἔκουσι καὶ ἄνευ μεσολαβήσεως δόλου ἢ ἄλλου τεχνάσματος τοῦ πιστωτοῦ δὲν ἀναλαμβάνονται. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ "Ρωμ. δίκαιον (Ν. 1 Κώδ. (3. 43) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κώδ. 1966, Σχ. "Ελλ. Κώδ. 1902) θεωροῦνται κατ' ἐξαιρέσιν ὡς ἔγκυροι συμβάσεις αἱ περὶ τῶν παιγνίων, ἅπερ τείνουσιν εἰς ἀσκήσιν καὶ εὐκαμψίαν τοῦ σώματος, ἢ ἢτοι ὁ δρόμος, τὸ πῆδημα, ἡ ἵππασία, ὁ ἀκοντισμὸς ἄνευ περόνης, ὁ δίσκος καὶ τὰ παρόμοια· κατ' ἀκολουθίαν τὸ ἐκ αὐτῶν ὀφειλόμενον δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ δι' ἀγωγῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ "Ελλ. Κώδικος (ἀρθρ. 1902) τὸ δικαστήριον δύναται νὰ μετριάσῃ τὴν καὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτῶν συμβάσεων πηγάζουσιν ἀγωγῶν, ἂν κρίνῃ ὑπερβολικὴν τὴν αἰτουμένην ποσότητα.

Σημειωτέον ὅτι ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἐπιβάλλει καὶ ποινὴν ἀστυνομικὴν ἢτοι κρατήσεως ἢ προστίμου εἰς τοὺς μετερχομένους ἀθέμιτα τυχερὰ παιγνία, ὅποια τὰ παίγνια τῶν λαχείων ἢ τὰ τοῦτοις ὁμοιάζοντα τυχερὰ χαρτοπαί-

γνα, διατάσσει σύναμα τὴν δήμευσιν τῶν σκευῶν καταλογίζει δὲ ὡς ἰδίως ἐπιβαρύνουσαν αἰτίαν τὸ ξενοδοχικὸν ἐπιτήρημα τοῦ ἐπιχειροῦντος, προάγοντος ἢ ὑποβάλλοντος τὰ τοιαῦτα παίγνια ξενοδόχου, ὑποβαλλόμενον εἰς κράτησιν καὶ πρόστιμον ἐν ταύτῃ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παιδοκτονία (ἢ δρθότερον **Βρεφοκτονία**) καλεῖται ὁ ὑπὸ τῆς μητρὸς διὰ πράξεώς τινος ἢ ἐλλείψεως αὐτῆς ἐξεπίτηδες φόνος τοῦ νόθου αὐτῆς τέκνου (δηλονότι τέκνου γεννηθέντος ὑπ' αὐτῆς, διατελούσης ἀγάμου ἢ χήρας ἢ διατελούσης μὲν ἐγγάμου ἀλλ' ἐν ἀποθνήσκῃ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἢ ἀποθνήσκουσας ἢ ἀνικανότητι αὐτοῦ πρὸς τεκνοποιίαν) ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ ἢ καὶ ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ, ταυτέστι καθ' ἣν ὥραν ἤρξατο ἡ ἐξόδος ἐκ τοῦ κόλπου τῆς μητρὸς ἕως οὗ ἀποσπασθῇ ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς μητρὸς, καὶ τιμωρεῖται διὰ δεσμῶν δεκαπέντε ἕως εἴκοσιν ἐτῶν, θεωρεῖται δ' ὡς ἰδιαίτερος ἐπιβαρυντικὴ περίπτωσις ἢ τῆς παιδοκτονίας ἀπόφασις περὶ φόνου τοῦ τέκνου αὐτῆς πρὸ τοῦ τοκετοῦ (Π. νόμου ἄρθρ. 294). Ἐπ' ἴσης ἐθεωρήθη ἡ παιδοκτονία τιμωρητέα ἐλαφρότερον τῆς κοινῆς ἀνθρωποκτονίας ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου (κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Γαλλικὸν ποινικὸν νόμον), διότι ἡ μὲν προμελελεινημένη κοινὴ ἀνθρωποκτονία πηγάζει ἀέποτε ἐξ αἰσθήματος ἐσχάτης παρώσεως καὶ ἠθικῆς διαφθορᾶς, ἡ δὲ παιδοκτονία ὁρμᾶται ἀπὸ καταδικαστέας μὲν, ἀλλ' ἀπληλαγμένης ἄλλων ἰδιωτελῶν καὶ ῥυπαρῶν σκέψεων, φιλοτιμίας παραγούσης ἐν τῇ παιδοκτονίᾳ τὸν πόθον νὰ καλύψῃ τὰ ἴδια αὐτῆς αἶσχη ἐν τῇ ἐξαφανίσει προσφιλεστάτου ἄλλως εἰς αὐτὴν ὄντος.

Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς παιδοκτονίας, ἐν ἐδώκαμεν, κατὰδὲλον καθίσταται ὅτι, ἐὰν ὁ τοῦ νόθου τέκνου φόνος ἐγένετο εἰκοσιτέσσαρας ὥρας μετὰ τὸν τοκετόν, τιμωρεῖται ὡς ἀνθρωποκτονία (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 295). Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι, ἐὰν καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ μήτηρ ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ πόθου τῆς διασώσεως τῆς τιμῆς αὐτῆς ἢ τῆς ἐκ τοῦ τοκετοῦ σωματικῆς καταστάσεως διετέλει ἐν τοιαύτῃ ψυχικῇ παραφορᾷ, ὥστε δὲν εἶχε πλήρη τὴν συνείδησιν τῶν ἰδίων πράξεων, ἐφαρμόζονται εἰς αὐτὴν αἱ περὶ καταλογισμοῦ διατάξεις· 2) ὅτι τιμωρεῖται ὡς ἀνθρωποκτονία καὶ ὁ ὑπὸ τῆς μητρὸς φόνος τοῦ ἐκ νομίμου γάμου γνησίου αὐτῆς τέκνου, ἔστω καὶ ἂν τελεσθῇ ἐν τῷ τοκετῷ ἢ πρὸ τῆς παρελεύσεως εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ. Σημειωθήτω ὅτι κατὰ τὴν ὁμόφωνον τῶν συγγραφέων γνώμην μόνῃ ἡ παιδοκτονία τιμωρεῖται διὰ τῆς ὁρισθείσης ἀνωτέρω εἰδικῆς ἐλαφροτέρας ποινῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ τυχὼν ἠθικὸς αὐτουργὸς ἢ ὁ παρασχὼν αὐτῇ βοήθειαν ὡς συνεργός, διότι δὲν ἰσχύουσι δι' αὐτοὺς οἱ ὑπαγορεύσαντες τὴν ἡπιωτέραν τιμωρίαν τῆς πράξεως λόγοι.

Ὑπὸ τὸν περὶ παιδοκτονίας τίτλον τοῦ νόμου περιλαμβάνεται καὶ ἡ καλουμένη ἀποκρύψις τοῦ τοκετοῦ, δηλονότι ἡ τῆς τικτούσης ἐγκύου ἐκ κλεψιγαμίας παράλειψις τοῦ αἰτῆσαι τὴν ἄρωγὴν τῶν θυγαμέων νὰ παράσχουσιν αὐτῇ τὴν ἀπαιτούμενην βοήθειαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀποκρύψεως τοῦ τοκετοῦ. Ἐθεωρήθη δ' αὕτη τιμωρητέα (κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ποινικοῦ Βαυαρικοῦ νόμου καὶ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων), καίπερ καθ' ἑαυτὴν μὴ ἀποτελοῦσα ἀξιοποινιστὴν πρᾶξιν, διὰ τὸ ἐνδεχόμενον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς προπαρασκευὴν τοῦ ἀδικήματος τῆς παιδοκτονίας ἢ νὰ καταστῇ ἀφορμὴ τοιοῦτου. Ἀλλ' ἄγαν ὁρῶς οἱ νεώτεροι ποι-

νικοί νόμοι, οἷον ὁ Πρωσσικός, ὁ Γερμανικός, ὁ νεώτερος Βαυαρικός τοῦ 1861, ἀπέσκορπίσαν τὰς περὶ τιμωρίας τῆς ἀποκρύψεως τοῦ τοκετοῦ διατάξεις ταύτας, στηριζομένας εἰς τὴν παράλογον θεωρίαν ὅτι δύναται νὰ ποτελεσθῇ αὐτοτελὲς ἄδίκημα διὰ τῆς εἰκασίας ὅτι δυνατόν νὰ ὑπάρχωσι στοιχεῖα ἐγκληματικῆς φύσεως. Σημειωτέον ὅτι δύο γενικωτέρας περιπτώσεις ἐν τῇ ἀποκρύψει τοῦ τοκετοῦ διακρίνει ὁ ποινικός ἡμῶν νόμος, τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι τὸ νόθον τέκνον ἐγεννήθη νεκρὸν ἢ ἀπέθανε μετὰ τὸν τοκετὸν ἐκ φυσικοῦ θανάτου, ὅτε ἐπιβάλλεται εἰς τὴν ἀποκρύψαν τὸν τοκετὸν ἡ ποινὴ φόνου ἐξ ἀμελείας (Ποιν. νόμου ἀρθ. 298), καὶ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν δὲν ὑπάρχει μὲν τοιαύτη ἀπόδειξις, ἀλλ' οὐδ' ἡ ἀπόδειξις ὅτι τὸ νόθον τέκνον ἐζησε μετὰ τὸν τοκετὸν ἢ ἀπέθανεν ἐξ ὑπαίτιότητος τῆς μητρός, ὅτε ἡ ποινὴ προσδιορίζεται ὡς ἐξῆς: Εἰ μὲν ἐκρύβη ἢ ἐξηφανίσθη τὸ τέκνον, ἀλλ' ἀπεδείχθη ὁ δολοφόνος σκοπὸς τῆς μητρός, τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς, εἰ δὲ ἐκρύβη μὲν ἢ ἐξηφανίσθη, ἀλλὰ δὲν ἀπεδείχθη ὁ δολοφόνος σκοπὸς τῆς μητρός, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριετοῦς. Εἰ δὲ πάλιν δὲν ἐκρύβη μὲν οὐδ' ἐξηφανίσθη τὸ τέκνον, ἀλλ' οὐδ' ἀπεδείχθη ὁ δολοφόνος σκοπὸς τῆς μητρός, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 296). Ἀλλὰ καὶ ὅτε ἡ κλεψίγαμος ἔγκυος ἀπέκρυψε μὲν τὸν τοκετὸν αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ τέκνον ἐγεννήθη ζῶν, τιμωρεῖται ἡ ἀπόκρυψις ὡς πταισμα κατὰ τὸ ἀρθρον 613 διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν διὰ μόνην τὴν ἀπόκρυψιν τοῦ τοκετοῦ καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς ἀπειλούμενον κίνδυνον.

Σημειωτέον ὅτι δυνάμει τοῦ ἀρθρου 642 τοῦ Ποινικοῦ νόμου τιμωρεῖται ὡς

πταιστῆς καὶ ὁ ἀμελῶν, ὁπότεν ὑπάρχουσιν εἴλογοι ὑπόνοιαι, νὰ μεριμνήσῃ εἰς τὴν θέν τὴν τοῦλάχιστον νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τοὺς λόγους τῶν ἐκτουτο ὑπονοῶν, πρὸς πρόληψιν τῆς ἐνδεχομένης παιδοκτονίας γυναικός, τυγχανούσης ἐν τῇ ὁπηρεσίᾳ αὐτοῦ ἢ διατελούσης ὑπὸ τῇ ἐπιμέλειαν αὐτοῦ. *Θ. Ν. Φ. λογαίτης*

Παίδων τιμωρία. Ἰδε Καταλογισμός.

Πανεπιστήμιον. Ἰδε Ἐκπαίδευσις ἀνωτέρα.

Παράδοσις τῶν περὶ ζωοτροφῶν διατάξεων. Ἐν τῷ ὑπὸ τὴν λ. ἀστυνομία ἀρθρῷ παρετηρήσαμεν ὅτι ἡ ἀστυνομία δικαιούται οὐ μόνον νὰ ὀρίξῃ τοὺς τόπους, ἐνθα ἐκτίθενται τὰ πρὸς πώλησιν ἐδώδιμα καὶ λοιπὰ κοινῆς χρήσεως ἀντικείμενα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐρευνῇ τὰς ἀποθήκας τῶν μετερχομένων τῇ ἐδώδιμοπωλίᾳ καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἐδώδμων. Εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀστυνομίας ἀντιστοιχεῖ τὸ χρέος τῶν πωλούντων ζωοτροφίας νὰ υποβάλλωνται εἰς τὴν ἐποπτεῖαν τῆς ἀρχῆς, ὅπερ κυροῦται διὰ τοῦ ἀρθρου 591 τοῦ Ποιν. νόμου καθ' ὃ ὁ ἀποπειρώμενος νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν ἀστυνομικὸν ἐλεγχον (διὰ τῆς ἀποκρύψεως τῶν ζωοτροφῶν ἢ πωλήσεως ἐν ἄλλοις τόποις ἢ χρόνοις παρὰ τοὺς ῥητῶς διατεταγμένους) ὑπόκειται εἰς πρόστιμον δέκα τοῦλάχιστον δραχμῶν. Ἡ ἀπόπειρα δ' αὐτῆς ἀποφυγῆς τοῦ ἀστυνομικοῦ ἐλέγχου ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον εἶδος τῆς ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ καλουμένης παραβάσεως τῶν περὶ ζωοτροφῶν διατάξεων.

Ἐτερον εἶδος παραβάσεως τῶν περὶ ζωοτροφῶν διατάξεων εἶναι ἡ παρασκευὴ πρὸς κοινὴν χρῆσιν ἢ πώλησιν ἐφθαρμένων ἢ ἀκαθάρτων τροφίμων, (στερεῶν ἢ ὑγρῶν, θηλονότι οὐ μόνον ἄρτου καὶ κρέατος ἀλλὰ καὶ γάλακτος, οἶνου, ζυθοῦ), ἅπερ ἐνδέχεται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν

ήσαν των πολιτών κατὰ παράθεσιν των κατὰ τὴν τοῦ ἀγορανομικοῦ νόμου (ἄρθ. 43, 40 καὶ ἐπ., 52, 54, 56 καὶ ἐπ.), τιμωρουμένη ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 582 τοῦ Παν. νόμου ὡς πταῖσμα διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐδομαῶν καὶ διὰ προστίμου τοῦλάχιστον πέντε δραχμῶν, (καί, ἂν ὑπάρχωσιν ἐπιβαρυντικαὶ αἰτίαι, διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον μιᾶς ἐδομαῶδος καὶ διὰ προστίμου πενήτηκοντα μέχρι διακοσίων δραχμῶν) καὶ διὰ τῆς δημεύσεως των τροφῶν. Ἐπ' ἴσης δὲ ἡ παραγωγή πρὸς κακὴν χρῆσιν ἢ πώλησιν ἱσχυομένων ἢ ἀκαθάρτων ἀντικειμένων ἑλλων κοινῆς χρήσεως, οἷον ἀναφυκτικῶν ποτῶν, γλυκισμάτων, τραγημάτων καὶ ἰδίων χαλκίων ἀγγείων, μὴ προσήκοντος κεκασσιτερωμένων ἢ κασσιτερίνων ἀγγείων μεμιγμένων μολύβδῳ, τιμωρομένη διὰ των αὐτῶν ποινῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 583 τοῦ Ποινικοῦ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραγγελιοδόχος καλεῖται ὁ κατὰ παραγγελίαν ἄλλου παραδεχόμενος νὰ ἐνεργήσῃ (ἢ ἐν ἰδίῳ ἢ ἐταιρικῷ ὀνόματι, εἴτε καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ παραγγέλλοντος, καλουμένου παραγγελέως) διὰ λογαριασμὸν τοῦ παραγγέλλοντος μίαν ἢ πλείονας ὠρισμένας ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἐμπορικὴ παραγγελία διαφέρει τῆς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἐντολῆς διὸ τελεῖται δι' ἐμπορικὰς πράξεις καὶ ἐπὶ σκοπῷ κέρδους, ὅθεν εἶναι ἐκ φύσεως ἐμμισθον συνάλλαγμα. Ἐντεῦθεν ἐπεὶ ὅτι ὁ παραγγελιοδόχος διακρίνεται, ἐκτελῶν τὴν παραγγελίαν, νὰ ὑπολογίσῃ σὺν τῇ λοιπῇ αὐτοῦ δαπάνῃ καὶ τὸ ἀντίτιμον τῆς παραγγελίας, ὁ ὀνομάζεται συνήθως δικαίωμα προμηθείας.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὀρισμοῦ τῆς παραγγελίας συνάγεται ὅτι οἱ παραγγελιοδόχοι διακρίνονται εἰς τοὺς ἐν ἰδίῳ ὀνόματι καὶ διὰ λογαριασμὸν ἄλλου ἐνεργοῦντας

ἐμπ. Ν. 91) καὶ εἰς τοὺς ἐνεργοῦντας ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ παραγγελέως (Ἐμπ. Ν. 92). Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πρόσωπον δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ ἐνεργῇ τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ εἴδους τὰς παραγγελίας. Κατ' ἀνεγνωρισμένον ὁμοῦ ἐθιμόν, ὁ δὲ συνάγεται ὅτι ἡ παραγγελία ἐδόθη ὅπως ὁ παραγγελιοδόχος ἐνεργήσῃ ἐν ὀνόματι τοῦ παραγγελέως, ἡ παραγγελία ἐνεργεῖται ἐν ὀνόματι τοῦ παραγγελιοδόχου. Ἀλλ' ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν ἐνεργηθῇ ἡ παραγγελία, ὁ παραγγελεὺς καθίσταται ἀποκλειστικὸς κύριος τοῦ διὰ τοῦ παραγγελιοδόχου ἀγοραζομένου πράγματος, εἰς αὐτὸν ἀποκλειστικῶς ἀφορῶσι τὰ κέρδη καὶ αἱ ζημίαι παραγγελθεῖσας τῆς ἐπιχειρήσεως.

Τοῦτο τὸ εἰδικὸν ἔχει ἡ ἐμπορικὴ παραγγελία ὅτι, καὶ ὁσάκις ἂν ὁ παραγγελιοδόχος δὲν δέχεται τὴν παραγγελίαν, ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ, ὅπως μὴ ἐν τῷ μεταξύ κινδυνεύσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ παραγγελέως. Ἀλλ' οὐδὲ νάποποιθῇ δύναται τὴν παραγγελίαν, εἰς ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς ἦναι ἀνεπίδεκτος ἀναβολῆς, πλην εἰς ἡ ἐκτέλεσις ἐκθᾶτη τὸν παραγγελιοδόχον εἰς κίνδυνον ζημιῶν Ἐπ' ἴσης ἡ παραγγελία διαφέρει τῆς κατὰ τὸ ἀστικὸν δικαίον ἐντολῆς ὅτι οὐ μόνον δύναται ἀλλὰ καὶ ὀφείλει νὰ ὑποκαταστήσῃ ἕτερον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παραγγελίας, εἰς δὲν ἀπηγορεύθη τοῦτο ῥητῶς εἰς αὐτόν· εὐθὺς νὰ ἐν τῇ ὑποκαταστάσει ταύτῃ μόνον εἰς ἐξελέξατο ἀκατάλληλον πρόσωπον, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ ὁ παραγγελιοδόχος μετακομίσεως εὐθύνεται καὶ περὶ των πράξεων τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὑποκαταθέντος (Ἐμπ. Ν. 99).

Ἀναδεξάμενος τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελίας, ὀφείλει ὁ παραγγελεὺς νὰ καταβάλῃ τὴν ἐπιμέλειαν συναισθητὸς ἔμπορος καταβάλλει εἰς τὰς ἰδίας ὑποθέσεις, ὑποχρεούμενος ἄλλως εἰς ἀποζημιώσεις κατὰ

γνωμοδότησιν πραγματογνομόνων. Κατά-
 δηλον δὲ ὅτι ὀφείλει λογοδοσίαν λεπτο-
 μερῇ πασῶν τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ καὶ
 πάντων τῶν ἐξ αὐτῶν ἐκπηγασάντων
 ἀμέσων ἢ ἐμμέσων κερδῶν. Εἰς οὐδεμίαν
 ὁμως ὑπόκειται εὐθύνην, εἰ ἂν μετ' αὐ-
 τοῦ συναλλαζάμενος τρίτος, ἰξιοχρεως
 θεωρούμενος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δια-
 πραγματεύσεως, κατέστη ἀκολούθως ἀφε-
 ρέγγυος ἢ ἐξ οἰουδήποτε ἄλλου συμβάν-
 τος ἐκωλύθη ἢ ἐκπλήρωσις τῆς ὑπο-
 χρεώσεως αὐτοῦ, πλὴν εἰ ἂν δι' ἀσφαλιστι-
 κῆς ῥήτηρας ἀπεδέχτο ὁ παραγγελιοδόχος
 ἐπὶ ἀνωτέρα προμηθεῖα τοὺς κινδύνους
 τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀσφαλίσας ῥητῶς τὸν
 παραγγελέα κατὰ παντὸς τυχαίου συμ-
 βάντος, δυνάμενος νὰ καταστήσῃ τὸν
 ὀφειλέτην ἀφερέγγυον.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Ἐμπορικὸν
 νόμον ὁ παραγγελιοδόχος, ὅστις προέβη
 εἰς προκαταβολὰς περὶ πραγματειῶν στα-
 λεισῶν αὐτῷ ἐξ ἄλλης πόλεως, ἵνα πω-
 ληθῶσιν εἰς λογαριασμὸν τοῦ παραγγε-
 λέως, ἔχει πρὸς ἀπόληψιν τῶν προκατα-
 βολῶν αὐτοῦ καὶ τῶν τόκων καὶ δαπανῶν
 προνόμιον ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν ἐμπορευ-
 μάτων, ἂν εὐρίσκωνται εἰς τὴν διάθεσιν
 τοῦ παραγγελιοδόχου, ἥτοι ἐν ταῖς ἀπο-
 θήκαις αὐτοῦ, ἢ ἐν δημοσίῳ ἀποδοχείῳ
 ἢ ἂν, πρὶν ἢ εἰσέτι φθῶσιν, δύναται
 νὰ ἀποδείξῃ διὰ φορτωτικοῦ ἢ ἀγωγικ-
 οῦ ἐγγράφου τὴν πρὸς αὐτὸν γενο-
 μένην ἀποστολὴν των ('Εμπ. Ν. 43).
 Ἄν δὲ τὰ ἐμπορεύματα ἐπωλήθησαν καὶ
 παρεδόθησαν εἰς λογαριασμὸν τοῦ παραγ-
 γελέως, ὁ παραγγελιοδόχος ἀπολαμβάνει
 ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως τὸ κε-
 φάλαιον τῶν προκαταβολῶν αὐτοῦ, τὴν
 δαπάνην καὶ τοὺς τόκους κατὰ προτίμη-
 σιν τῶν ἄλλων δανειστῶν τοῦ παραγγε-
 λέως ('Εμπ. Ν. 94).

Σημειωτέον ὅτι οἱ παραγγελιοδόχοι
 διακρίνονται εἰδικώτερον ἐκ τοῦ εἶδους
 τῆς ἐργασίας αὐτῶν εἰς παραγγελιοδόχους

πωλήσεως, (δηλονότι παραγγελιοδόχοι
 ἀναδεχομένους τὴν πώλησιν ἐμπορευμά-
 των), εἰς παραγγελιοδόχους ἀγορᾶς (δη-
 λονότι ἀναδεχομένους τὴν ἀγορὰν ἐμπο-
 ρευμάτων), εἰς παραγγελιοδόχους συναλ-
 λαγῆς (δηλονότι τοὺς ἀναδεχομένους τὴν
 διὰ λογαριασμὸν τοῦ παραγγελέως, ἐν-
 σιν, ἀποδοχὴν, λήψιν, παρουσίαν τῆς
 ἀποδοχῆς, ἀπιστογράφου ἢ ἐξαργυρίου
 συναλλαγματικῶν), εἰς παραγγελιοδόχους
 ἀσφαλειῶν καὶ εἰς παραγγελιοδόχους με-
 τακομίσεως (ταυτέστι τοὺς ἐν ἰδίῳ ἐπι-
 ματι ἀλλὰ διὰ λογαριασμὸν τοῦ παραγ-
 γελέως συμφωνοῦντας μετ' ἀγωγιστῶν
 πρὸς μετακόμισιν ἐμπορευμάτων τοῦ πα-
 ραγγελέως). Καὶ οὐδὲν μὲν ἰδιαίτερον
 ὁρίζει ὁ Ἐμπ. νόμος περὶ τῶν καθηκόντων
 τῶν ἄλλων εἰδῶν τῶν παραγγελιοδόχων
 πραγματευέται δ' ὁμοως εἰδικῶς περὶ τοῦ
 παραγγελιοδόχου τῆς διὰ γῆς ἢ δι' ὕδα-
 τος μετακομίσεως. Κατὰ τὸν Ἐμπ. Νόμον
 ὁ παραγγελιοδόχος μετακομίσεως ὀφείλει
 νὰ καταγράψῃ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ
 τὴν δῆλωσιν τοῦ εἶδους καὶ τῆς ποσότη-
 τος τῶν ἐμπορευμάτων, ἔτι δὲ καὶ τὴν
 ἀξίαν αὐτῶν, γενομένης περὶ τούτου ἀπο-
 τήσεως ('Εμπ. Ν. 96)· εὐθύνεται δὲ περὶ
 τῆς ἐντέως τῆς ἐν τῷ ἀγωγιστηρίῳ ἐπι-
 γράφῃ προθεσμίας ἀφίξεως τῶν ἐμπορευ-
 μάτων, πλὴν εἰ ἂν ἀκαταμάχητος δυνά-
 μεις ἀπέτρεψεν αὐτήν ('Εμπ. Ν. 97). Ἐν-
 γυῖται ἐπ' ἴσης πρὸς τὸν ἀποστολὴν
 τῶν ἐμπορευμάτων περὶ τῶν πράξεων τοῦ
 ἀγωγιστοῦ, δύναται δ' ὁμοως νὰ συνομολο-
 γήσῃ τὸ ἐναντίον, πλὴν εἰ ἂν ὁ παραγ-
 γελιοδόχος ἦναι συγχρόνως καὶ ἐργοδόχος
 μετακομίσεως, ὅτε οὐδ' ἡ ἐναντία συνομολό-
 γησις ἐπιτρέπεται ('Εμπ. Ν. 98).
 προσέτι δὲ καὶ περὶ τοῦ μεσολαβούντος
 (διαμέτου ἄλλως καλουμένου) παραγγελο-
 δόχου, εἰς ὃν διευθύνει τὰ ἐμπορεύματα ἐκ
 διατηρῶν πᾶν κατ' αὐτοῦ ἀναγωγῆς καὶ
 κώλυμα, ἐκτός ἂν αὐτὸς ὁ ἀποστολὴν
 διέταξεν ὀνομαστικῶς αὐτὸν νὰ πευθυνθῇ πρὸς

αὐτὸν (Ἐμπ. Ν. 99). Σημειωτέον ὅτι τὰ ἐκτελούμενα ἀπ' αὐτῆς ἀποθήκης τοῦ πωλητοῦ ἢ τοῦ ἀποστολέως ἐμπορεύματα ὀφείλουσιν, ἂν δὲν συνεφωνήσῃ τὸ ἐναντίον, ὑπὸ κίνδυνον τοῦ κυρίου αὐτῶν, ἔχοντος δ' ὅμως δικαίωμα εἰς ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν μεταφορὰν αὐτῶν παραγγελιοδόχου (Ἐμπ. Ν. 100). Ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ὅτι αἱ μεταξὺ τοῦ ἀποστολέως καὶ τοῦ ἀγωγιάτου ἢ αἱ μεταξὺ τοῦ ἀποστολέως, τοῦ παραγγελιοδόχου καὶ τοῦ ἀγωγιάτου συμβάσεις ἀποσπώνται συνήθως διὰ τοῦ καλουμένου ἀγωγιαστηρίου ἐγγράφου, περιέχοντος τὰ ὀνόματα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἀγωγιάτου, τοῦ τυχόν μεσολαβοῦντος παραγγελιοδόχου καὶ τοῦ παραλήπτου τῶν ἐμπορευμάτων, τὸ εἶδος καὶ τὸ βάρος ἢ τὸ ποσὸν τῶν μετακομιστέων ἐμπορευμάτων καὶ τὸ τίμημα τοῦ ἀγωγίου, τὴν πρὸς μετακομιδὴν προθεσμίαν καὶ τὴν ἐνεκα τῆς βραχυπρόσπου ὀφειλομένην ἀποζημίωσιν, φέροντος δὲ ἐν τῷ περιθώρῳ τὰ σημεία καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν μετακομιστέων πραγμάτων. Ἀντιγράφεται δὲ τὸ ἀγωγιαστήριο ὑπὸ τοῦ παραγγελιοδόχου ἐν βιβλίῳ ἡμερημίῳ καὶ μεμονογραφημένῳ ἄνευ κενῶν διαστημάτων καὶ κατὰ συνέχειαν (Ἐμπ. Ν. 101 καὶ 102).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραγραφή (praescriptio) καλεῖται ἡ διὰ τῆς κατὰ τὸν ὁρισμὸν ὑπὸ τοῦ νόμου χρόνον παρκαμψησέως τῆς ἀσκήσεως δικαιώματος τινος ἐπερχομένη ἀπώλεια αὐτοῦ. "Ὅθεν ἡ παραγραφή τῆς ἀγωγῆς ἄρχεται, ἀφ' ἧς ὥρας καταστήσῃ δυνατὴ ἡ ἔγερσις τῆς ἀγωγῆς, ἥτοι ἡ γένεσις τῆς ἀγωγῆς εἶναι τὸ περιστατικὸν τὸ κινεῖν τὴν τῆς παραγραφῆς προθεσμίαν (Ν. 1 § 1 Κ.Ὠδ. (7, 40) Ν. 3 § 1 Κ.Ὠδ. (7, 59)· γεννᾶται δὲ ἡ ἀγωγή ἅμα λαβόντων ὑπαρξίν τῶν κατὰ νόμον πρὸς ἔγερσιν αὐτῆς περιστατικῶν (Δ. Π. 404 τοῦ 78, 272 τοῦ 93). "Ὅθεν

ἀγωγῆς, πηγαζούσης ἐξ ἀπαιτήσεως μὴ ἀρτωμένης ἀπὸ αἰρέσεως ἢ προθεσμίας, ἡ παραγραφή ἄρχεται ἀπ' αὐτῆς, τῆς συνομολογήσεως τῆς ἐνόμου ταύτης σχέσεως· ἀγωγῆς δὲ, ἀρτωμένης ἀπὸ προθεσμίας, ἡ παραγραφή ἄρχεται ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας. Δηλονότι ἡ παραγραφή ἄρχεται ἀφ' οὗτου τὸ δικαίωμα κατέστη ἀπαιτητόν, ἔκτοτε ὑπολογιζομένου τοῦ χρόνου τῆς ἀργίας πρὸς εὑρεσίν τοῦ χρόνου τῆς ἀποσβέσεως. "Ὅθεν ἐὰν κατὰ τὴν ἀνανέωσιν χρόους δ' θανείσῃ ἀναδεχθῇ τὴν ὑπὸ ἄλλου καταβολὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐπιφυλάξει, ἂν μὴ πληρωθῇ, νάποταθῇ κατὰ τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου, ἡ παραγραφή τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς ἄρχεται ἀφ' ἧς ἤθελε καταδελθῶθῃ ἡ ἀποτυχία τῆς τοῦ χρόους ἐξοφλήσεως ὑπὸ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου (Δ. Π. 382 τοῦ 68). Τῆς δὲ περὶ κλήρου ἀγωγῆς, ἥτις ἀρμόζει μόνον κατὰ τοῦ ὡς κληρονόμου ἢ τοῦ ἄνευ εἰδικοῦ νόμου κατέχοντες, ὅθεν ἀπὸ τῆς τοιαύτης κατοχῆς τοῦ ἐναγομένου γεννᾶται, ἄρχεται ἡ παραγραφή ἀπὸ τῆς κατοχῆς ταύτης καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ κληρονομούμενου (Δ. Π. 105 τοῦ 64). Ἐπὶ δὲ ἑταιρείας τῆς ἀγωγῆς κατὰ τοῦ προσβαλόντος τὰ ἑταιρικὰ δικαιώματα συνεταίρου γεννωμένης, ἀφ' ἧς οὗτος ἰδιοποιήθῃ ἀποκλειστικῶς τὸ ἑταιρικὸν πρᾶγμα ἢ τὰς ἑταιρικὰς ἀπαιτήσεις, ἄρχεται καὶ ἡ παραγραφή ἀπὸ τῆς ἰδιοποιήσεως ταύτης (Δ. Π. 165 τοῦ 68). Ἐν δ' ὃ μὲν ἀγοραστής καταλάβῃ πλέον τοῦ ὡς ὄλου καθ' ὅριον πωληθέντος ἀγροῦ, ὃ δὲ πωλητὴς δὲν διεκδικήσῃ τὸ ἐπὶ πλέον καταληφθὲν ἄλλ' ἀπαιτήσῃ τὸ τίμημα αὐτοῦ, ὃ μὲν ἀγοραστής μὴ καταβάλων τὸ τίμημα δὲν κτάται τὴν κυριότητα τοῦ πωληθέντος, ἀλλ' ἡ κατὰ τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς περὶ καταβολῆς τοῦ τιμήματος ἀποσβεστικὴ παραγραφή τρέχει ἀπὸ τῆς γενέσεως αὐτῆς μὴ διακοπτομένη ἐκ τῆς μὴ κτήσεως τῆς κυριότη-

τητος (Α. Π. 61 τοῦ 78). Ἐπὶ δὲ σιμ-
βάσεως περὶ ἀνταλλαγῆς οἰκοπέδου, ἡ
παραγραφή ἄρχεται ἀπ' ἧς καθωρίσθη-
σαν τὰ πρὸς ἀνταλλαγὴν οἰκόπεδα (Α.
Π. 123 τοῦ 90). Ἡ δὲ περὶ ἀποζημιώ-
σεως ἀγωγή τοῦ αἰτήσαντος νὰ ἀνα-
γνωρισθῇ κύριος τοῦ καταληφθέντος κτή-
ματος καὶ ἐπιβοηθητικῶς ν' ἀποζημιωθῇ
διὰ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἄρχεται παραγρα-
φομένη ἀπ' ἧς ἀπερρίφθη ἡ διεκδικη-
τικὴ λόγῳ τῆς δημοσίας ἀνάγκης, διότι
ἀπὸ τῆς ἀπορρίψεως αὐτῆς ἐδύνατο μό-
νον ἐνεργῶς νὰ ἀσκήσῃ τὸ ἑαυτοῦ δι-
καίωμα ὁ ἐνάγων, μετουμενόντος τοῦ
υφισταμένου ἔτι ἐμπραγμαίου αὐτοῦ δι-
καίωματος εἰς προσωπικὴν ἀπαιτήσιν
(Α. Π. 73 τοῦ 93). — Τὸ δὲ δόγμα ἐστὶ
ἡ παραγραφή τρέχει καὶ πρὸ τῆς γεννή-
σεως τῆς ἀγωγῆς, δόκιμος αὕτη ἐξήρη-
ται ὅλως ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ δικαιού-
χου, εἶναι ἐσφαλμένον, ὡς ἀντικείμενον
α') μὲν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων,
διότι, ἐν ὅσῳ δὲν ὑπάρχει στέρησις, οὐ-
δεμίαν ἔχει αἰτίαν ἢ ἀνάγκην ἀγωγῆς ὁ
εἰς ὃν ἀπόκειται ἡ ἔγερσις αὐτῆς, καὶ
β') εἰς τὸν νόμον ? § 4 Κωδ. (17. 39),
καθ' ὃν ἡ παραγραφή ἀπαιτήσεως ὑπὸ
δυνητικῆν αἵρεσιν συνομολογεῖται ἄρ-
χεται ἀπὸ τῆς πληρώσεως τῆς αἰρέσεως
καὶ οὐχὶ πρότερον, καὶ τὸν Ν. 9 § 3
(Πανδ. 43. 7), καθ' ὃν ἡ παραγραφή
τῆς ἀγωγῆς τοῦ ὀφειλέτου περὶ ἀποδό-
σεως τοῦ ἐνεχύρου ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐξο-
φλήσεως τοῦ χρέους, ἐν ᾧ ἐν ἀμφοτέ-
ροις τοῖς θέμασιν ἡ γέννησις τῆς ἀγω-
γῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ
ἔχοντος τὴν παραγραφομένην ἀγωγήν
(Οἶκον. Ἀγ. Δίκαιον § 66 σημ. 8. Sa-
vigny Syst. 4 σελ. 302. Unger § 120
σημ. 5. Ἀλλὰ διαφωνεῖ ἐν μέρει Winds-
cheid § 107 σημ. 9). "Ὅθεν γενομένης
συμφωνίας, ὅπως στηρίξῃ τις τὴν οἰκο-
δομήν ἐπὶ τοῦ παραχωρηθέντος τοίχου,
ἡ παραγραφή ἄρχεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς συν-

ομολογήσεως αὐτῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐναν-
τιώσεως τοῦ ἀντιδίκου, ὅποτε ἐξέρχεται
ἡ ἐξουσιαστικὴ αὕτη αἵρεσις καὶ ὑπάρ-
χει στέρησις τοῦ δικαιώματος (Α. Π.
213 τοῦ 84). Κατὰ τὰ εἰρημμένα ἐφ' ὅ-
σον ἀντίκειται εἰς τὴν ἀγωγήν ἐνστα-
σις, ἧς ἔνεκεν ὁ ἐνάγων δὲν δύναται νὰ
ἐπιτύχῃ τοῦ ἑαυτοῦ σκοποῦ, δὲν τρέχει
παραγραφή. (Ν. 1 § 1 καὶ Ν. 3 καὶ
Ν. 7 § 4 Κωδ. (7. 40), Ν. 30 Κωδ.
(5. 12). "Ὅθεν δὲν τρέχει ἐφ' ὅσον νόμι-
μός τις ἀξίωσις δὲν δύναται νὰ πραγμα-
τοποιηθῇ ἔνεκα προθεσμίας ἐκ τοῦ νόμου
ἢ κατὰ σύμβασιν ἡ ἔνεκεν ἀναβλητικῆς
αἰρέσεως ἡ ἔνεκα καταστάσεως τινος,
ἧτις πρέπει πρότερον νὰ παύσῃ ὑπάρ-
χουσα (Α. Π. 148 τοῦ 87).

Ἐπὶ νομικῶν σχέσεων, παραγουσῶν
διαδοχικὰ καὶ κατὰ δόσεις παροχὰς,
ὡς ἐν ἰσοβίων κληροδοτημάτων, ἐνιαυσίως
χορηγούμενων, μισθωμάτων ἢ τόκων πο-
λυετῶν μισθώσεων ἢ δανείων, τῶν μὲν
παροχῶν ἡ παραγραφή ἄρχεται ἀπὸ τῆς
ἡμέρας, καθ' ἣν ἐκάστη αὐτῶν ἔδει νὰ
καταβληθῇ, τῆς δ' ὅλης ἐννόμου σχέσεως
ἀπὸ τῆς τελευταίας καταβολῆς (Ν. 7 §
6 Κωδ. (7. 39). Ν. 26 πρ. Κωδ. (4.
32). Α. Π. 423 τοῦ 9), 62 τοῦ 80,
165 τοῦ 84). Σημειοῦται δ' ὅτι, παρα-
γραφομένης τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως (τοῦ
δανείου λ. χ.), συμποραγράφωνται καὶ αἱ
κατὰ προθεσμίας δόσεις, καὶ ἂν δὲν πα-
ρῇθλον ὡς πρὸς αὐτὰς ὁ πρὸς παραγραφήν
χρόνος (Α. Π. 62 τοῦ 80).

Παραγράφεται δὲ κατὰ μὲν τὰ ῥω-
μαϊκὸν δίκαιον (Ν. 3 Κωδ. (7. 39)
Ν. 5 Βασίλ. (50. 14) πᾶσα ἀγωγή
(προσωπικὴ ἢ πραγματικὴ) μετὰ τρια-
κονταετίας. "Ὅθεν καὶ ἡ κατὰ τοῦ δη-
μοσίου ἀγωγή, μηδεμίαν ποιούμενου τοῦ
νόμου ὡς πρὸς τοῦτο διάκρισιν (Α. Π.
109 τοῦ 88, 40 καὶ 283 τοῦ 75). Ἐπὶ
ἰσῆς ἡ ἔνεκεν ἀξιοποίνου πράξεως πολι-
τικῆς ἀγωγὴ μετὰ τριακονταετίας, ἀπ' ἧς

παρελήθη τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα (Α. Π. 222 τοῦ 49). Ἐπ' ἴσης ἡ περὶ ἀκυρώσεως τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς τὴν κατοχὴν κτήματος ἀγωγή (Α. Π. 198 τοῦ 68). Ἄλλ' αἱ ἐναστάσεις δὲν περικλείονται ἐντὸς τοῦ χρόνου παραγραφῆς. Ὅθεν, καί περ τῆς περὶ εἰκονικότητος ἀγωγῆς παραγραφὴς ἐντὸς τετραετίας, ἡ περὶ εἰκονικότητας ἐναστάσις εἶναι διηνεκῆς κατὰ τὸν Ν. 5 § 6 Πανδ. (44. 4) καὶ Ν. 5 Κώδ. (8. 36), (Α. Π. 4 τοῦ 47). Κατὰ δὲ τὸς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους αἱ πλεῖσται τῶν ἀγωγῶν παραγράφονται ἐντὸς πολλῶν βραχυτέρου χρονικοῦ διαστήματος καὶ μαλιστα κατὰ τὸν Ἰταλικὸν Κώδικα (ἄρθρ. 2105 καὶ ἐπ.), οὗ αἱ διατάξεις ἀνεγράφησαν καὶ ἐν Σχ. Ἑλλην. Κώδικος.

Ἡ παραγραφή ἡρεμεῖ (δηλονότι ἀνατίλλεται ἡ ἐναρξίς ἢ ἡ πρόδοξος αὐτῆς), ἰσχύει ἕνεκα κωλύματος νομικοῦ ἢ πραγματικοῦ ἀδυνατεῖ ὁ δικαιούχος νὰ ἐγείρῃ ἀγωγήν. Ὅθεν α') διαρκούσης τῆς ἀνηλικίας τοῦ δικαιούχου (Ν. 3 § 1 Κώδ. (1. 39), Νεαρά κ' 6' 24. Α. Π. 219 τοῦ 87, 143 τοῦ 86), καὶ ἐπὶ τῶν βραχυτέρων τῆς τριακονταετίας παραγραφῶν διαρκούσης τῆς ἀνηλικότητος αὐτοῦ (Ν. 5 Κώδ. (2. 41) Α. Π. 319 τοῦ 98), 6') διαρκούσης τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοῦ (Ν. 6 Κώδ. (7. 35), Ν. 19 καὶ 12 § 6 Πανδ. (49. 15) Α. Π. 1 τοῦ 48), γ') διαρκούσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ὡς πρὸς τὰ ἀπροσπόριστα χρημάτις, ὧν τὴν διοίκησιν ἔχει ὁ πατήρ, (μὴ ὑποκείμενα δηλονότι εἰς παραγραφὴν διαρκούσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας) (Ν. 1 § 2 Κώδ. (7. 40), δ') κατὰ τὸν πρὸς διέσχεψιν τοῦ κληρονόμου χρόνον (Ν. 22 § 14 Κώδ. (6. 80), ε') διαρκούσης τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς διεκδικήσεως καταστάσεως ἕνεκα τῆς ἐντειχίσσεως ὀλικοῦ ἁλλοτρίου (Ν. 24 Εἰσηγ. (2. 4) Ἄλλ' ἴδε Windscheid § 109 σημ. 2) ς') ἐκραγέντος

πολέμου ἢ ἐνσκήψαντος ἐπιδημικοῦ νοσήματος, ἐξ οὗ κατέστη ἀδύνατος ἡ ἐγερσις τῆς ἀγωγῆς, καὶ ζ') καὶ ἕνεκα τῆς ἀγνοίας τοῦ δικαιούχου ἐπὶ τῶν εἰρηκῶν βραχυπροθέσμων παραγραφῶν, οἷον ἐπὶ τῆς προθεσμίας τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου χορηγουμένης εἰς τὸν ἐπίτροπον εἰς αἰτήσιν τῆς ἀπ' ἀλλαγῆς αὐτοῦ (§ 16 Εἰσηγ. (1. 22), Ν. περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 46). Ἄλλ' ἡ φρενοβλάβεια ἀναστέλλει μὲν τὴν τριακονταετὴ παραγραφὴν κατὰ τὴν διάταξιν τῆς § 68 Ἐξαβίβλου Ἀρμενοπούλου (Α' 3), δὲν ἀναστέλλει δ' ὅμως κατὰ τὸν Ν. 3 Κώδ. (17. 39), περιλαμβανόμενον καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, ὅθεν ἡ περὶ ἀναστολῆς ἐν Ἀρμενοπούλῳ διάταξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα (Α. Π. 276 τοῦ 75). Ἐπ' ἴσης δὲν ἀναστέλλει ἡ δύναμις καταδικῆς νόμιμος ἀπαγορεύσεις τοῦ καταδικασθέντος, ὡς δυναμένου νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀντιπροσώπου (Α. Π. 224 τοῦ 87).

Ἡ παραγραφή διακόπτεται (δηλονότι ματαιοῦται ὁ διαδραμὼν χρόνος αὐτῆς): 1) διὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐγέρσεως τῆς ἀγωγῆς (Ν. 147 Κώδ. (7. 21), Ν. 541 Κώδ. (2. 56), Πολ. Δικ. 157), καὶ ἂν αὕτη ἡγέρθῃ ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἰσχύῃ, εἰς ἀπορριψθῇ ἡ προηγουμένη (Α. Π. 254 τοῦ 78). Ἄλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 2246, Ἰταλ. Κώδ. 2125 καὶ Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 642) διακόπτει τὴν παραγραφὴν καὶ ἡ ἐνώπιον ἀναρμοδίου δικαστοῦ ἀγωγή. Ἐτι δὲ διὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, ἂν ἐπακολουθήσῃ αὕτη κατάσχεσις ἢ προσωπικὴ κράτησις (Πολ. Δικ. 864), ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τῆς διεξαγωγῆς συντηρητικῆς ἀποδείξεως πρὸ τῆς ἐγέρσεως ἀγωγῆς (Α. Π. 324 τοῦ 75). Ἀνατρέπει δὲ τὴν ἐπελθοῦσαν διακοπὴν τῆς παραγραφῆς ἡ ἀπόρριψις τῆς ἀγωγῆς ἢ ἡ κατάργησις τῆς δίκης (Πολ. Δικ. 157), 2) διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου

ἀναγνωρίσεως τοῦ παραγραφομένου δικαιο-
 ῡματος (Α. Π. 29 τοῦ 110 τοῦ 59)· γίνε-
 ται δ' αὕτη διὰ τῆς ἐκδόσεως νέου χρεω-
 στικού ἐγγράφου (Ν. 7 § 5 Κωδ. (7. 39),
 διὰ τῆς καταβολῆς τόκων (Ν. 8 § 4 Κωδ.
 (7. 39) Α. Π. 110 τοῦ 59), διὰ τῆς
 καταβολῆς μέρους τινὸς τοῦ χρέους (Ν.
 5 Κωδ. (8. 40) Α. Π. 29 τοῦ 59),
 διὰ τῆς δόσεως προθεσμίας, ἐπιφερούσης
 ἀνανέωσιν τῆς ἐνοχλῆς (§ 3 Εἰσηγ. 3.
 29, Ν. 5 Πανδ. (16 2). 3) Διὰ τῆς
 ἐπιφυλάξεως ὁσάκις ἔνεκεν ἀπουσίας,
 ἀνηθότητος, παραφροσύνης ἢ μεγάλῃ
 κοινωνικῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἐνακτέου, κω-
 λύεται ὁ δικαιοῦχος νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν
 (Ν. 2. Κωδ. (7. 40). Ἀλλὰ τανῦν λόγῳ
 μὲν ἀπουσίας ἢ ὑπεροχῆς δὲν ἐπέρχεται
 κώλυμα, λόγῳ δὲ ἀνηθότητος ἢ παρα-
 φροσύνης ἢ ἐπιφύλαξις δύναται νὰ χρησι-
 μεύσῃ, εἰς ὑπάρχῃ ἑλλειψίᾳ ἐπιτρόπου,
 δὲν ἐπαρκεῖ δὲ ὁ παραλειπόμενος τῆς πα-
 παραγραφῆς χρόνος εἰς διορισμὸν τοιοῦτου.
 Συνίσταται δ' ἡ ἐπιφύλαξις εἰς τὴν πρὸ
 τῆς συμπληρώσεως τῆς παραγραφῆς κα-
 τὰ τρόπον ἐπίσημον δήλωσιν τοῦ κωλυο-
 μένου δικαιούχου ὅτι θέλει νὰ διατηρήσῃ
 τὰ δικαιώματα αὐτοῦ· οὐδαμῶς δ' ἀναγκά-
 ζον νὰ μνημονεύηται ἐν αὐτῇ ἡ εὐλο-
 γος αἰτία, δι' ἣν ὁ ἐπιφυλακτόμενος δὲν
 δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ
 (Α. Π. 66 τοῦ 65, 165 τοῦ 67). Ση-
 μειώτεον ὅτι δὲν διακόπτει τὴν παραγρα-
 φὴν τῆς ἀπαιτήσεως ἡ ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως
 γενομένη γνωστοποίησις τῆς γενομένης
 ἐκχωρήσεως, ὡς πρῶξις μεταξὺ τρίτων
 (Α. Π. 83 τοῦ 70). Ἡ δὲ αἴτησις θερα-
 πείας δὲν διακόπτει μὲν τὴν παραγρα-
 φὴν, ἀλλ' οὐχ ἤττον ἀναστέλλει αὐτήν,
 εἰς ἐπίδοσιν κατὰ τὰς τελευταίας ἐξ ἐβδο-
 μάδας κατὰ τὸν κανόνα *impossibilem
 nulla est obligatio* (Α. Π. 176 τοῦ 67,
 277 τοῦ 72, 159 καὶ 180 τοῦ 73, 50
 καὶ 233 τοῦ 78, 141 καὶ 189 τοῦ 79
 κτλ). Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 199 τοῦ

71 τοῦ Α. Π. αἱ ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως αἰ-
 τήσεως θεραπείας ἐξ ἐβδομάδας δύν-
 ναι ὑπολογιστέαι εἰς τὴν πενταετίαν
 πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ τῆς παραγραφῆς
 χρόνου τοῦ νόμου περὶ δημοσίου λογι-
 στικού, ὅποτεδῆποτε καὶ εἰς ἐγένετο ἡ πε-
 νταετία (ἐν ἀρχῇ, ἐν τῷ μέσῳ ἢ ἐν τῷ
 τῆς πενταετίας). Καταδήλως δὲ ἐπὶ
 πλατὺς τὸ ὕπουργεῖον ἀναφορὰς ἐπὶ
 ἱκανοποιήσεως τοῦ ἐνάγοντος δὲν ἐπι-
 κόπτουσι τὴν παραγραφὴν (Α. Π. 31
 τοῦ 81).

Σημειώτεον ὅτι τῆς παραγραφῆς ἐν-
 ναγομένης εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον, ἀνα-
 γορεύεται ἡ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ νόμου
 ἀλλάγματος παραίτησις· ἡ δ' ἀπαγορεύ-
 σις αὕτη δὲν ἐπιδέχεται μεταβολὴν ἐν
 διωτικῆς συμφωνίας (Ν. 38 Πανδ. (16
 14), Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1396). Ἄρα καὶ
 δι' ἐμπορικῆς συνθήκης (Α. Π. 17
 τοῦ 62).

Προτείνεται δ' ἡ τῆς παραγραφῆς ἐν-
 στασις ἐν γένει κατὰ τὴν πρώτην τὴν βρα-
 χύτερον ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίῳ ἐν
 ποινῇ ἀπαρδέκτου (Πολ. Δικ. 160
 καὶ 170 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 558
 Α. Π. 92 τοῦ 58, 467 τοῦ 66, 359 τοῦ
 67, 243 καὶ 308 τοῦ 83, 72 τοῦ 88).
 Ἄρα καὶ ἡ τῆς ἀπὸ τοῦ λογιστικοῦ
 μου πηγαζούσης πενταετοῦς παραγραφῆς
 (Α. Π. 148 τοῦ 78, 30 καὶ 105 τοῦ
 87). Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι καὶ ὁ δικ-
 στής δὲν δύναται ἐξ ἐπαγγέλματος γινώ-
 σκειν τὴν ἀπαιτήσιν καὶ ἀναπληρώσῃ τὴν μὴ
 προταθεῖσαν παραγραφὴν (Πολ. Δικ. 160 καὶ 170
 ἐν συνδ. πρὸς 558 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1396).

Σημειώτεον ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα πα-
 παραγραφῆς ὑπὸ τὴν ἐκτενεστέραν τῆς
 ἐξέως ἔννοιαν περιλαμβάνεται οὐχ ὁ
 νόμος ἡ περὶ τῆς τὸ παρὸν ἄρθρον παρα-
 γραφῆς ἡτοι ἡ παραγραφὴ τῶν ἀγω-
 γῶν, εἰδικώτερον καλούμενη ἀποσπασ-
 τικὴ παραγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ χρησιμο-
 σία ἡ χρησιδεσποτεία, (καλούμενη οὐ

ἦτον κτητική παραγραφή. (*Ιδε Χρησι-
τηρία). Καὶ ὑπάρχουσι μὲν βεβαίως κα-
νόνες τινὲς κοινοὶ χρησικτησίας καὶ πα-
ραγραφῆς, ἀλλ' ἄλλη ἢ βάσις τῆς μιᾶς
καὶ ἄλλη ἢ τῆς ἄλλης. Ἡ μὲν παρα-
γραφή τῶν ἀγωγῶν ἀνάγεται εἰς τοὺς
τρόπους ἀποσβέσεως τῶν ἐνοχῶν, ἡ δὲ
χρησικτησία εἰς τοὺς τρόπους κτήσεως
τῆς κυριότητος. Ἄγαν δὲ ὀρθῶς τὸ ἡμέ-
τερον σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος περὶ μὲν
χρησικτησίας πραγματεύεται ἐν τῷ περὶ
κτημάτων βιβλίῳ, περὶ δὲ παραγραφῆς
ἐν τῷ περὶ ἐνοχῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραγραφή (Ἑμπ. Δ.) Περὶ
τοῦ ἄρθρου 430 τοῦ ἐμπ. νόμου, ὁρίζοντος
ὅτι ὁ πλοίαρχος δὲν δύναται νὰ γίνῃ κύ-
ριος τοῦ πλοίου διὰ τῆς παραγραφῆς
πραγματευόμεθα ἐν τῇ λέξει «Πλοῖον».

Περὶ δὲ τοῦ ἄρθρου 431, καθ' ὃ ἡ περὶ
ἐγκαταλείψεως ἀγωγή παραγράφεται ἐν-
τός τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 373 ὁριζομένων
προθεσμιῶν, ἐγένετο λόγος ἐν τῇ λέξει
«ἐγκαταλείψις».

Τὸ δὲ ἄρθρον 432, ἀφορῶν εἰς τὴν
παραγραφήν τῶν ἐκ ναυτοδανειστικῶν καὶ
ἀσφαλιστικῶν συμβολαίων ἀγωγῶν, ἔχει
ὡς ἑξῆς: «Πᾶσα ἀγωγή, πηγάζουσα ἐκ
ναυτικοῦ ἢ ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου,
παραγράφεται μετὰ πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς
χρονολογίας τοῦ συμβολαίου». Καὶ ἐν
πρώτῳ παρατηρητέον ὅτι ἡ φράσις
«ναυτικοῦ συμβολαίου» δὲν εἶναι ἀκρι-
βής. Τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει ναυ-
τοδανειστικοῦ συμβολαίου. Περὶ τού-
του ἐπομένως τοῦ συμβολαίου καὶ τοῦ
ἀσφαλιστικοῦ πρόκειται ἐν τῷ ἄρθρῳ 432,
οὐχὶ δὲ περὶ παντὸς ναυτικοῦ συμβο-
λαίου, περὶ πάσης δηλονότι ἀγωγῆς πη-
γαζούσης ἐκ ναυτικοῦ συμβολαίου. Ἡ
πενταετής παραγραφή τῶν ναυτοδανει-
στικῶν συμβολαίων ἀρχομένη ἀπὸ τῆς
χρονολογίας τῆς συντάξεως τοῦ συμβο-
λαίου, τρέχει καὶ κατὰ τῶν ἀνγλίκων

καὶ ἀπηγγρευμένων, ὡς ἀπεφάνετο καὶ
ὁ Ἀρειὸς Πάγος (63 τοῦ 1869).

Δὲν δύναται διὰ συμβολαίου νὰ ὁρισθῇ
μακροτέρα τῆς πενταετοῦς ἢ τῆς παρα-
γραφῆς προθεσμία, δύναται δ' ὅμως νὰ ὁρι-
σθῇ βραχυτέρα. Ἀνανεομένου τοῦ ναυ-
τοδανείου, ἡ παραγραφή ἄρχεται ἀπὸ
τῆς χρονολογίας τῆς ἀνανεώσεως. Οὐδέ-
ποτε δὲ ἐπιτρέπεται κατὰ τὴν κρατούσαν
γνώμην νὰ ἐπιβληθῇ ὅρκος τῷ ἐπικαλου-
μένῳ τὴν παραγραφήν, μὴ ἐφαρμοζομέ-
νης ἐνταῦθα τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου
189 ἐμπ. νόμου, τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὰς
συναλλαγματικάς. Οὕτως ἀπεφάνετο καὶ
ὁ Ἀρειὸς Πάγος (312 τοῦ 1862). Δὲν
ἐφαρμόζεται ὡσαύτως τὸ ἄρθρον 189 καὶ
δυσάκεις τὸ ναυτοδανειστικὸν συμβολαίον
εἶναι ἐκδεδωμένον εἰς διαταγήν.

Κατὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον (222 τοῦ
1873) ἡ πενταετής παραγραφή ἐφαρμό-
ζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἄνευ προθεσμίας συνο-
μολογηθέντων δανείων.

Ἀλλὰ τὸ δάνειον, τὸ μὴ ἔχον τοὺς χα-
ρακτήρας ναυτοδανείου, ὑπόκειται εἰς τὴν
τριακονταετῇ παραγραφήν.

Ὡς πρὸς τὴν προκειμένην παραγρα-
φήν ἐφαρμόζεται ὁ νόμος τοῦ τόπου τῆς
συντάξεως τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβο-
λαίου κατὰ τὴν κρατούσαν γνώμην. Ὁρ-
θοτέρα δ' ὅμως καθ' ἡμᾶς εἶναι ἡ γνώμη
τῶν παραδεχομένων καὶ ὡς πρὸς τὴν πα-
ραγραφήν καὶ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ ἐκ τοῦ
συμβολαίου πηγάζοντα δίκαια τὸν νόμον
τῆς σημαίας τοῦ πλοίου.

Ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰ ἀσφαλιστι-
κὰ συμβόλαια ἡ πενταετής παραγραφή
ἀντιτάσσεται εἰς τε τὴν ἀγωγήν περὶ κα-
ταβολῆς τοῦ ἀσφάλιστρον, καὶ εἰς τὴν
περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκὸν ἀναστροφῆς
τοῦ συναλλάγματος, ἀκυρώσεως αὐτοῦ κτλ.

Ὁ Ἀρειὸς Πάγος (11 τοῦ 1885) κατὰ
πλειονοψηφίαν μὲν παρεδέξατο ὅτι ἡ
περὶ τῆς ἀσφαλισθείσης ποσότητος ἀγωγή
ὑπόκειται εἰς τὴν πενταετῇ παραγραφήν,

κατὰ μειονοψηφίαν δὲ ὅτι τοῦ ἄρθρου 431 κανονίσαντος τὴν τῆς περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγῆς παραγραφὴν, ἢ ταρέπεται ἢ περὶ ἀποτίσεως τῆς ἀσφαλισθεῖσας ποσότητος ἀγωγῆς, δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Τέλος ἡ πενταετής παραγραφή ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰς ἐκ τῶν ἀμοιβαίων θαλασσίων ἀσφαλειῶν πηγαζούσας ἀγωγὰς καὶ εἰδικώτερον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις περὶ ἀποτίσεως ὀφειλομένων συνεισφορῶν ὡς καὶ εἰς τὰς ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀντασφαλείας πηγαζούσας ἀγωγὰς.

Τὸ δὲ ἄρθρον 433 καθιεροῦ ἑνιαύσιον παραγραφὴν εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας ἀγωγὰς. 1) Τὴν περὶ ἀποτίσεως ναύλου καὶ μισθῶν τοῦ πλοίαρχου καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ταξειδίου. 2) Τὴν περὶ ἀποτίσεως τροφίμων δοθέντων εἰς τοὺς ναῦτας κατὰ διαταγὴν τοῦ πλοίαρχου, ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς ἀπὸ τῆς παραδόσεως. 3) Τὴν περὶ ἀποτίσεως τῶν προμηθευθέντων ὑλικῶν πρὸς ναυπήγησιν, ἐξάρτισιν καὶ ἐφοπλισμὸν τοῦ πλοίου, ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς μετὰ τὴν χορήγησιν τῶν προμηθειῶν. 4) Τὴν περὶ ἀποτίσεως μισθῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ὑπὸ τούτων ἀπεργασθέντων πραγμάτων, ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν πραγμάτων τούτων. 5) Πᾶσαν περὶ παραδόσεως πραγματειῶν ἀπαίτησιν ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ πλοίου.

Τὴν ἔνστασιν τῆς παραγραφῆς τῆς περὶ ναύλου ἀγωγῆς ἀντιτάσσει ὁ ὀφειλέτης κατὰ παντός δικαιουμένου νὰ ἀπαιτήσῃ αὐτόν. Δὲν δύναται δὲ νὰ ἀντιταχθῇ ἡ μονοετής παραγραφή εἰς ἄλλας ἀπαιτήσεις τοῦ ναυλοῦντος κατὰ τοῦ ναυλωτοῦ πηγαζούσας ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς ναυλώσεως, διότι ἡ προκειμένη διάταξις, οὕσα τοῦ στενοῦ δικαίου, δὲν

ἐφαρμόζεται κατ' ἀναλογίαν. Ἐφαρμόζεται δ' ὅμως εἰς τὰς λόγῳ ὑπερμονῆς (οὐτάρ) ἢ ἀνθυπερμονῆς (κοντρασταλίου) ἀγωγὰς, ἅτε τῶν τοιούτων ἀπαιτήσεων θεωρουμένων ὡς προσαυξήματος τοῦ ναύλου. Πρὸς ἑναρξιν δὲ τῆς παραγραφῆς θεωρεῖται λήξαν τὰ ταξειδίου ἀφ' ἧς ἡ καταπλεύσαν πλοῖον ἐκφορτωθῇ ἢ ἀφ' ἧς διεκόπη τὸ ταξειδίον ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ γ' ἐδαφ. τοῦ ἄρθρου 288, καθ' ἣν λύεται τὸ τῆς ναυλώσεως συναλλάγμα πρὶν ἢ ἐκπλεύσῃ τὸ πλοῖον.

Ὡς πρὸς τοὺς μισθοὺς τοῦ πλοίαρχου καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος ἡ ἑνιαυσία παραγραφή ἐφαρμόζεται καθ' οἷον ὅποτε τρόπον καὶ ἂν ἡ συνωμολογία μείνῃ ἢ μίσθωσις. Ἀντιτάσσει δὲ τῇ παραγραφῇ πᾶς ὀφειλέτης κατὰ τὰς ναυτῶν καὶ τῶν νομίμων αὐτῶν κληρονομῶν καὶ ἀνηλίκων ὄντων, ὡς εἴρηται καὶ περὶ τῆς πενταετοῦς παραγραφῆς. Ἡ ἔνστασις τῆς παραγραφῆς ἀντιτάσσεται καὶ κατὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἐπανόδου τῶν ναυτῶν, ἢ τῶν τῆς νοσηλείας, ἅτε συναφῶν τῇ περὶ μισθῶν ἀγωγῇ.

Ἀπολεισθέντος τοῦ πλοίου, ἡ ἑνιαυσία παραγραφή λογίζεται ἀρχομένη ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους γνωστοποιήσεως τοῦ γεγονότος, ἀφ' ἧς δύναται νὰ ἀσκηθῇ ἡ ἀπαιτήσις τῆς ἀγωγῆς.

Ὡς πρὸς τὸ ἀντίτιμον τῶν χορηγηθέντων τοῖς ναῦταις τροφίμων παρατηρητέον ὅτι ὑπόκειται εἰς τὴν ἑνιαυσίαν παραγραφὴν ἡ ἀγωγή, ὡς ἂν ἐχορηγήθησαν τὰ τρόφιμα τῇ διαταγῇ τοῦ πλοίαρχου δι' ὅσα δὲ αὐτοδούλως ἐπρομηθεύθησαν οἱ ναῦται δι' ἴδιον λογαριασμὸν, ἢ κατ' αὐτῶν ἀγωγή διέπεται ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ἀρχεται δὲ ἡ προθεσμία τῆς προκειμένης ἑνιαυσίας παραγραφῆς οὐχὶ ἀπὸ τῆς τμηματικῆς καθ' ἡμέραν χορηγίας τῶν τροφίμων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὁριστι-

παύσεως τῆς χορηγίας αὐτῶν, ἤτοι ἀπὸ τῆς τελευταίας ἡμέρας.

Ὡς πρὸς τὰς ἀγωγὰς τῶν προμηθευτῶν τῶν ὕλικῶν τῆς ναυπηγήσεως ἡ ἐνιαυσία παραγραφή ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰς μεταξὺ τῶν προμηθευτῶν καὶ τοῦ πλοιοκτήτου σχέσεις, οὐχὶ καὶ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν προμηθευτῶν καὶ τῶν πωλητῶν τῶν ὕλικῶν τούτων, εἰς ἃς ἐφαρμόζονται αἱ γινικαὶ διατάξεις περὶ παραγραφῆς. Παράτηρητέον μάλιστα ὅτι ἡ πώλησις τῶν ὕλικῶν τούτων ὡς πρὸς τοὺς τελευταίους, μὴ ὄντας ἐμπόρους, δὲν ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐμπορικὴν.

Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐργασαμένους εἰς τὴν ναυπήγησιν ἡ ἐνιαυσία παραγραφή ἐφαρμόζεται καθ' οἷονδῆποτε τρόπον καὶ ἂν ἴγνυτο ἡ μίσθωσις τῆς ἐργασίας. Πρόκειται δὲ καὶ ἐνταῦθα περὶ τῶν μεταξὺ τῶν ἐργατῶν καὶ τοῦ πλοιοκτήτου σχέσεων, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῶν ἀγωγῶν τῶν ἐργατῶν κατὰ τοῦ ἐργολάβου ἢ τοῦ ναυπηγοῦ ὑποκειμένων εἰς τὴν τοῦ κοινοῦ δικαίου παραγραφὴν.

Ἀρχεται δὲ ἡ προκειμένη παραγραφή ὡς πρὸς μὲν τοὺς προμηθευτὰς ἀπὸ τῆς τελευταίας προθεσμίας τῆς ἀποτίσεως τῶν ὀφειλομένων, ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐργασαμένους εἰς τὴν ναυπήγησιν, ἐὰν μὲν τὸ ἔργον ἐδόθη κατ' ἀποκοπὴν ἢ καθ' ἑκαστον ἔργον, ἀπὸ τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου, προκειμένου δὲ περὶ ἡμερομισθίων, ἀφ' ἧς ταῦτα κατέστησαν ἀπαιτήτα.

Τίλος ὡς πρὸς τὰς ἀγωγὰς περὶ παραδόσεως τῶν ἐμπορευμάτων ἡ ἐνιαυσία παραγραφή ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ πλοίου εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἢ ἀπολεσθέντος τούτου ἀφ' ἧς ἐγένετο γνωστὸν τὸ γιγνόμενόν τοις ἐνδιαφερομένοις. Πρόκειται εἰ πάντοτε περὶ τῶν ἐμπορευμάτων καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ πλοίου, ὅπερ ἐνδέχεται νὰ ἀντικατασταθῇ κατὰ τὸ ταξιδίον δι' ἑτέρου. Λήξαντος δὲ τοῦ ταξιδίου εἰς ἑτερον ἢ τὸν τοῦ προορισμοῦ λιμένα ἐξ οἷου-

δῆποτε λόγου, δὲν θεωρεῖται λήξαν τὸ ταξιδίον, καὶ ἐπομένως οὐδ' ἀρχαμένη ἡ ἐνιαυσία παραγραφή. Ἡ σύστασις τῆς παραγραφῆς ἀντιτάσσεται ὑπὸ τοῦ πλοιοκτήτου ἢ τοῦ πλοιάρχου κατὰ τοῦ φορτωτοῦ ἢ τοῦ παραλήπτου, εἴτε ὑπεγράφη εἴτε μὴ φορτωτικόν.

Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 434, ἐφαρμοζόμενον εἰς ἀπάσας τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις, δὲν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ παραγραφή, ἐὰν παρεμπέσῃ ἐγγράφον χρεωστικόν, εἴτε ἐπίσημον εἴτε ἰδιόγραφον, λογαριασμὸς ἐγκριμένος, ἢ κλήσις δικαστικὴ.

Κατὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον (81 τοῦ 1851) τὸ ἄρθρον 434 νοεῖ ὅτι αἱ τυχόν μετὰ τὴν παρέμπτωσιν ἐγγράφου χρεωστικοῦ ἢ κλήσεως δικαστικῆς γενομένη ἀγωγαὶ δὲν ὑπόκεινται πλέον εἰς τὰς ἀνωτέρω συντόμους παραγραφάς, ἀλλ' εἰς τὴν τριακονταετῇ. Ὑπεναντία δ' ὅμως εἶναι ἡ 262 τοῦ 1866 τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀπόφασις δεχομένη ὅτι διακοπείσα ἡ ἐνιαυσία παραγραφή ἀρχεται ἐκ νέου ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ παρεμπεσόντος ἐγγράφου. Τὸ δὲ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (19 Μαρτίου 1887) ἐδέξατο ὅτι ἡ ἀναγνώρισις (ἄρα οὐχὶ καὶ ἡ δικαστικὴ κλήσις), παρεμπίπτουσα πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐνιαυσίου παραγραφῆς, δὲν ἐπιφέρει μόνον τὴν διακοπὴν, καθισταμένη σημεῖον ἐνάρξεως νέας παραγραφῆς, ἀλλὰ καὶ κωλύει ἐφεξῆς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐνιαυσίου παραγραφῆς, μὴ παραγραφομένου ἐφεξῆς τοῦ χρόνου ἢ μετὰ τριακονταετίαν.

Προκειμένου περὶ ναυτοδανείου ὁ Ἀρειὸς Πάγος (310 τοῦ 1855) ἀπεφάνετο ὅτι τὸ ἄρθρον 434 δὲν ἀπαριθμεῖ τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς διακόπτεται ἡ παραγραφή, ἀλλὰ τὰς μεθ' ἃς αἱ γινόμεναι ἀγωγαὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν πενταετῇ παραγραφὴν. Ὅθεν πάντα τὰ πρὸς διακοπὴν μέσα εἶναι δεκτὰ καὶ κρίνονται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀστικού δικαίου.

Οὕτω καὶ κατὰ τὴν 145 τοῦ 1875 ἀπόφασιν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου διὰ τῆς κοινοποιήσεως ἀντιγράφου ἐξ ἀπογράφου τοῦ δανειστικοῦ συμβολαίου μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν διακόπτεται ἡ παραγραφή τοῦ ναυτοδανείου.

Τέλος κατὰ τὴν γαλλικὴν νομολογίαν καὶ τὴν τοῦ ἡμετέρου Ἀρείου Πάγου (28 τοῦ 1854, 285 τοῦ 1858), ἐὰν τὸ δάνειον ἀποδεικνύηται διὰ λογαριασμῶν ἢ δι' ἄλλης ἀναγνωρίσεως, δύναται νὰ ἀντιταχθῇ μόνη ἡ τριακονταετὴς παραγραφή.

Οἱ αὐτοὶ περίπου κανόνες ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς ἀσφαλείας. Ὅρα δὲ εἰδικώτερον περὶ ἀσφαλειῶν Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § § 761 καὶ 774.

Π. Χρυσανθόπουλος

Παραγραφή (Ποινικὸν δίκαιον).

Ὅς ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ, καὶ ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἐμποδίζεται διὰ τῆς παραγραφῆς μετὰ τὴν πάροδον τοῦ νενομισμένου χρόνου ἡ ἐκδίκασις τῶν ὑποθέσεων, ἃς ἄλλως ἤθελεν εἶναι ἀρμόδια καὶ ὤφειλε νὰ δικάσῃ ἡ Πολιτεία διὰ τῆς νενομισμένης δικαστικῆς ἐξουσίας. Οὐ μόνον διὰ τῆς παρόδου πολλῶν ἐτῶν ἐξαφανίζονται παντελῶς ἢ ἐν μέρει τὰ εἰς αὐτὴν κατηγορία ἢ ἡ ὑπεράσπισις δύναται νὰ στηριχθῇ μέσα ἀποδείξεως, διότι ἔνθεν μὲν συμβαίνουσιν ἀναγκαίως ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ θάνατοι ἀναγκαιοτάτων ἢ χρησιμοτάτων μαρτύρων, ἔνθεν δὲ ἀμυδροτάτη καὶ ἐνίοτε παντελῶς συγκεχυμένη ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν περισσώζοντων μαρτύρων ἡ μνήμη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὸ τὸ κατὰ τοῦ ἀδικήματος αἰσθηματικὸν κοινωνικῆς ἀγανακτήσεως καθίσταται ἄστονον διὰ τοῦ χρόνου ἢ καὶ παντελῶς ἐλλείπει, ὅθεν ἡ δίκη καὶ καταδίκη ἐπερχομένη ἤθελεν ἐπιφέρει πολλάκις καὶ συμπάθειαν εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐπὶ ζημίᾳ τῆς κοινωνίας.

Καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, καὶ πάντες οἱ κατὰ τὸν παρόντα αἰὶν συνταχθέντες λοιποὶ ποινικοὶ νόμοι, καθιέρωσαν τὴν παραγραφὴν τῶν ἀξιοποίνων πράξεων, ἀλλ' ἐν τῇς λεπτομερείαις ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν τινες διαφοραί. Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον (ἄρθρ. 119 καὶ 120) πρὸς παραγραφὴν ἀπαιτεῖται 1) νὰ παρέλθῃ δεκαετία μὲν ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς πράξεως ἐπὶ τῶν αὐτοπαγγέλτως καταδικωκομένων κακουργημάτων, καὶ διετία ἐπὶ τῶν κατ' ἐγκλήτων καταδικωκομένων κακουργημάτων, πενταετία δὲ ἐπὶ τῶν αὐτεπαγγέλτως καταδικωκομένων πλημμελημάτων καὶ διετία ἐπὶ τῶν κατ' ἐρήμην καταδικωκομένων πλημμελημάτων, ἔτος δὲ ἐπὶ τῶν πταισμάτων, γίνεται δὲ ὁ ὑπολογισμὸς τῆς προθεσμίας ταύτης ἀπὸ ἡμέρας ἐκ ἡμέραν, ὅθεν ἡ λήξις τῆς πρὸς παραγραφὴν προθεσμίας συμπίπτει πρὸς τὴν λήξιν τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς νομίμου προθεσμίας, λογιζομένης δηλονότι εἰς τὴν προθεσμίαν καὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκτελέσεως, 2) νὰ μὴ διαπραχθῇ νέα τις ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἀξιοποίνος πράξις (κακούργημα ἢ πλημμέλημα) (βεβαίωθεῖσα διὰ καταδικαστικῆς ἀποφάσεως) ἐν τῷ διαστήματι καθ' ὃ ἐπέρχεται παραγραφή. Ἀλλὰ διακόπτεται ἡ ἀρξαμένη παραγραφή (ἄρθρ. 121) διὰ πάσης νομίμου (ἤτοι κατὰ τοὺς ἀναγεγραμμένους τύπους καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εἰς τὸν ἐνεργοῦντα ἀνακριτικὸν ὑπάλληλον προσαγωγῆς δικαιοδοσίας) ἀνακριτικῆς πράξεως, δηλονότι πάσης κατὰ τὸ στάδιον τῆς προδικασίας ἐνεργουμένης νομίμου πράξεως πρὸς βεβαίωσιν τῆς διαπράξεως τῆς ἀξιοποίνου πράξεως, πρὸς συλλογὴν τῶν ἀναγκαιῶν ἐνδείξεων καὶ ἀποδείξεων εἰς ὑποστήριξιν τῆς κατηγορίας, πρὸς προσαγωγὴν τοῦ κατηγορουμένου ἐν τῷ πρῶτον τῶν ἀνακριτικῶν ἀρχῶν ἢ τῶν δικαστηρίων, ὅθεν διὰ τῆς ἐξετάσεως τῆς

κατηγορουμένου καὶ τῶν μαρτύρων, διὰ τῆς αὐτοφίας, διὰ τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης, διὰ τῆς συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως τοῦ κατηγορουμένου, διὰ τῆς ἐκδόσεως κατασχετηρίου, διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν Ἐφετῶν, ὡς καὶ τῆς διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας κλήσεως ἢ μετὰ τὴν ἐκδοσιν παραπεμπτικοῦ βουλεύματος κλητεύσεως τοῦ κατηγορουμένου ὅπως ἐμφανισθῇ εἰς τὸ ἀκροατήριον.

Ὁ δικαστὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἐπαγγέλλομαι ἂν ἐπὶ τῆς παραγραφῆς, ἔστω καὶ ἂν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐπιβαλῇ αὐτὴν ἢ καὶ δηλοῖ ὅτι παραιτεῖται τὸ εὐεργέτημα αὐτῆς (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 5). "Ὅθεν δύναται νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης καὶ μετ' αὐτὴν ἔτι τὴν περὶ ἐνοχλῆς ἀποφάσιν (Ἀρείου Πάγου ποινικαὶ ἀποφάσεις 9 τοῦ 54 καὶ 67 τοῦ 56, 114 τοῦ 75). Ἄλλ' εἶναι ἀσχετος ἡ παραγραφὴ τῆς ἀξιοποίνου πράξεως ὡς τοιαύτης πρὸς τὴν ἀξιοποίνον πρᾶξιν, ὡς παραγωγὸν πολιτικῆς ἀγωγῆς. Ἡ παραγραφὴ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς διέπεται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου.

Σημειωτέον ὅτι πλὴν τῆς παραγραφῆς τοῦ ἀδικήματος, περὶ τῆς διελασθόμεν μέχρι τοῦδε, τὸ Ποινικὸν Δίκαιον καθιεροῖ καὶ τὴν παραγραφὴν τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων, τὴν ἄλλως καλουμένην παραγραφὴν τῆς ποινῆς, δι' ἧς παρακωλύεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἤδη ἐκδοσθέντων καταδικαστικῶν ἀποφάσεων. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 519 τῆς ἡμετέρας Ποινικῆς Δικονομίας αἱ ἀνεκτέλεστοι ποινικαὶ ἀποφάσεις τῶν μὴ κακουργιοδικῶν παραγράφονται μετὰ ἐκδοσιν ἔτι, τῶν δὲ πλημμελειοδικῶν μετὰ δέκα καὶ τῶν πταισματοδικῶν μετὰ δύο ἔτη, ἀφ' ἧς καταστασὶν τελεσίδικοι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παράδοσις. Ἡ παράδοσις ὡς μέσον κτήσεως τῆς κυριότητος, ἀποτε-

λεῖ τὴν φυσικὴν βάσιν πάσης ἐμπορικῆς συναλλαγῆς καὶ παρίσταται ὡς ἀκολουθία τῆς ἀπλῆς ἀρχῆς ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πράγματος ἔχει τὸ πρὸς παραίτησιν τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ δικαίωμα καὶ εἰς ἄλλον μεταβιβάσεως αὐτοῦ, καταλείπων εἰς τοῦτον τὴν κατοχὴν τοῦ αὐτοῦ πράγματος.

Ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων ὅπως ὁ παραδίδων ἔχῃ τὴν τε κυριότητα τοῦ πράγματος καὶ τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν αὐτοῦ ἢ τοῦλάχιστον τῆς ἀπαλλοτριώσεως αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν (§ 42 καὶ 43 Εἰσηγ. (2. 1) Ν. 38 § 4 Πανδ. (24. 1). Ἀπαιτεῖται προσέτι οὐ μόνον ὁ παραδίδων τὸ πρᾶγμα νὰ ἔχῃ τὴν διάνοιαν τοῦ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα εἰς ἄλλον (Ν. 31 Πανδ. (44. 1) καὶ ἐκεῖνος, εἰς ὃν παραδίδωσιν αὐτό, τὴν διάνοιαν τῆς κτήσεως αὐτοῦ (Ν. 55 Πανδ. 44. 7), ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπάρχῃ *justa causa*. Δηλονότι ἀπαιτεῖται ἡ προὑπαρξίς ἐξωτερικοῦ τινος περιστατικοῦ ἐμφαινόντος καὶ δικαιολογούντος ἀρκούντως νομικῶς τὴν διάνοιαν ταύτην τῶν μερῶν. Ἀπαιτεῖται ἐπὶ τέλους, συμφώνως πρὸς τὴν *justam causam* ταύτην, ἥτις διὰ τοῦτο ἀναγκαίως πρέπει νὰ προηγηθῇ, ὥστε ἡ κατοχὴ τοῦ πράγματος ἢ νὰ μεταβιβάσῃ, ἢ ἐὰν ὁ πρὸς ὃν μεταβιβάσεται ἡ κυριότης εἴχεν ἤδη αὐτὴν, νὰ τῷ τὴν ἀφήσῃ ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ τὸν καταστήσῃ κύριον.

Σημειωτέον ὅτι τὴν παράδοσιν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἀντικατέστησε παρ' ἡμῶν ἡ μεταγραφὴ ("Ἰδε Μετάθεσις κυριότητος). "Ὅθεν ἡ παράδοσις εἶναι τανῦν ἀναγκαία μόνον πρὸς μεταβιβάσιν τῆς κυριότητος κινήτων (Α. Π. 185 τοῦ 86). Τελεῖται δὲ ἡ παράδοσις δι' ὀλικῶν πράξεων ἄλλ' ἐκ τούτου οὐδόλως ἔπεται ὅτι ἡ ἀπόδειξις τῆς παραδόσεως δὲν δύναται νὰ γίνῃ καὶ δι' ἐγγράφου, καὶ δὴ μεταξὺ

Ἡ παραίτησις ἐνοχικοῦ δικαίωματος, δικαίωματος δηλούντος πηγάζοντος ἐξ ἐνοχικῆς συμβάσεως, διαφέρει τῆς παραίτησεως διαδικαστικῆς πράξεως. Ἡ παραίτησις δικαίωματος τοιοῦτου ἰσοδυναμεῖ κατ' οὐσίαν πρὸς δωρεάν διδόντος ἐγκυρον αὐτοῦ παραίτησιν ἀπαιτεῖται ἀποδοχῇ (N. 9, Πανδ. 46. 3). Ὁ δὲ πρὸ τῆς ἀποδοχῆς δύναται νὰ καταργηθῇ ἡ προγεγονοῦσα παραίτησις δι' ἀντίθετον δηλώσεως τοῦ παραιτηθέντος (A. II. 820 τοῦ 79).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παρακλητικὴ δόσις ἡ κατὰ παράκλησιν δόσις (precarium) καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων χορηγῇ τῷ ἐτέρῳ πράγματι τι πρὸς τῆς ἡτέρας ἀντιθέσεως ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ ἅμα τῇ ἀναζητήσει. Διαφέρει δὲ τοῦ χρησιδανείου κατὰ τοῦτο ὅτι κατὰ παράκλησιν δόσιν, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ χρηστέου δανείου ὁ λαβὼν ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, ἧς χάριν δίδεται, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ παράκλησιν δόσεως ὀφείλει νὰ ποδώσῃ αὐτὸ ἅμα ἀναζητηθέν, οὐδεμίαν ἀναλαμβάνοντος ὑποχρέωσιν τοῦ διδόντος ἢ τοῦ λαμβάνοντος ἀπέναντι τοῦ ἐτέρου.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ λήπτης ἀποποιῇ τὴν ἀποδωσὴν αὐτῷ, καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον λόγῳ ποινῆς κατὰ τὸ P. Δ., ἀλλ' αὐτόδηλον ὅτι ἡ καταδίκη αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν. Καὶ ὁ μὲν λήπτης ἐνέχεται διὰ δόλον μόνον καὶ οὐχὶ δι' ἀμέλειαν, ἔστω καὶ μεγάλην, ὁ δὲ δότης εἰς οὐδεμίαν ὑποχρεοῦται ἀποζημιώσιν ἐπὶ ταῖς ὑπὸ τοῦ λήπτου καταβληθείσαις δαπάναις καὶ ἂν αὗται ἦσαν ἐκτάκτως ἀναγκαῖαι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παρακαταθήκη (depositum) εἶναι σύμβασις, δι' ἧς παραλαμβάνει τις παρ' ἄλλου κοινήτῳ πρᾶγμα, ἵνα φυλάττῃ αὐτὸ ἄνευ ἀμοιβῆς, ἢ συμφωνεῖ

μετ' ἄλλου νὰ κρατῇ τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενον ἤδη πρᾶγμα ὡς ὑπὸ τοῦ ἄλλου κατατεθειμένου. (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 1868). Ὅθεν, ἐὰν λάβῃ τις τὰ κατατεθέντα παρ' αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλου χρήματα, ἐπὶ τῇ ἀδείᾳ καὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν, δὲν ὑπάρχει παρακαταθήκη, ἀλλὰ δάνειον (N. 24 Βασίλ. (13. 2), N. 9 § 9 Πανδ. (2. 1). Διὸ ὁ κίνδυνος τῶν ληφθέντων χρημάτων βαρύνει τότε τὸν λαβόντα (A. II. 303 τοῦ 66, 286 τοῦ 50).

Ὁ θεματοφύλαξ ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ περὶ τὴν φύλαξιν τοῦ πράγματος ὅταν καὶ περὶ τὰ ἴδια καταβάλλει ἐπιμέλειαν (N. 1 Κώδ. (4. 34, N. 114, 8 καὶ 47 Πανδ. (16. 3), § 3 Εἰσηγ. (3. 14), Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 1870). Ὅθεν, ἂν τὸ ἀντικείμενον τῆς παρακαταθήκης ἀπώλετο ἐνεκὸν ἀνωτέρας καὶ ἀκαταμαχίτου βίας, οὗτος δὲν εὐδύνεται (A. II. 36 τοῦ 61). Ἀνάγκη δ' ὅμως νὰ βεβαιῶται ὅτι ὁ θεματοφύλαξ κατέβαλε περὶ τὴν φύλαξιν τῆς παρακαταθήκης ἣν διὰ τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα κατέβαλεν ἐπιμέλειαν, ὁθεν κλαπείσης τῆς παρακαταθήκης ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ, ἐὰν τὰ ἴδια αὐτοῦ χρήματα ἢ πολυτίμητα πράγματα ἐφυλάττεν ἔνθα εἶχεν ἀποθέσει τὴν παρακαταθήκην (A. II. 74 τοῦ 51). Πρῶτος δ' ὀρίζει τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 1873) ὅτι, ἐὰν ὁ θεματοφύλαξ ἐπὶ κοινῷ κινδύνῳ τῶν τε ἰδίων πραγμάτων καὶ τῆς παρακαταθήκης ἔσωσε μὲν ἐκεῖνα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν παρακαταθήκην, ἐνέχεται διὰ τὴν ἀπώλειαν, ἐὰν εἴδωτο νὰ σώσῃ ἀμφοτέρα. Ἐνέχεται δ' ἐν γένει ὁ θεματοφύλαξ διὰ τὴν ἐκ δόλου ἢ μεγάλης ἀμελείας καταστροφὴν ἢ βλάβην τοῦ παρακατατεθέντος· ἀλλ' ἐνέχεται καὶ διὰ μικράν, 1) ἂν αὐθαρημένως προσήνεγκεν ἑαυτὸν, ἵνα λάβῃ τὴν παρακαταθήκην, 2) ἂν συνωμολογήθῃ ἀμοιβῇ διὰ τὴν φύλαξιν, 3) ἂν ὁ θεματοφύλαξ ὑπεσχέθῃ ῥητῶς ὅτι θέλει ἐνέχεσθαι διὰ πᾶν πταί-

σμα καὶ 4) ἂν ἡ παρακαταθήκη ἐγένετο πρὸς μόνον τὸ συμφέρον τοῦ θεματοφύλακος (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1874. § 3 Εἰσηγ. (3. 14) Ν. 32 καὶ ἐπ. Βασιλ. (13. 2). Δὲν ἐνέχεται δ' ὅμως διὰ τὴν τυχερὰν ἀπώλειαν αὐτῆς, πλὴν ἐὰν ἐγένετο ὑπερήμερος περὶ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1872).

Ὁ θεματοφύλαξ, καὶ ὁρισθείσης μακροτέρας προθεσμίας διὰ τὴν φύλαξιν, ὀφείλει νὰ ποδῶσῃ ἄνευ ἀναβολῆς τὸ παρακατατεθέν ἅμα ζητηθὲν ὑπὸ τοῦ κατατεθέντος, οὐδαμῶς ἔχων δικαίωμα νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν παρακαταθέτην ὅτι δὲν εἶναι οὗτος κύριος αὐτοῦ ἢ νὰ προτείνῃ κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεις συμφηφισμοῦ ἢ ἄλλης ἐπὶ τοῦ πράγματος ἀπαιτήσεως (Ν. 4 § 22, 29, 45 καὶ 45 Πανδ. (16. 3), Ν. 14 Κωδ. (4. 34). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 1875). Παύει δ' ὅμως κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 1887) πᾶσα τοῦ θεματοφύλακος ὑποχρέωσις, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι κύριος τοῦ κατατεθέντος. Κατατεθέντων πραγμάτων ἀνεπιδέκτων διαιρέσεως, εἰσαδέποτε τῶν κληρονόμων τοῦ παρακαταθέτου δύναται νὰ ἀξιῶσῃ τὴν εἰς αὐτὸν παρέδοσιν τῆς ὅλης παρακαταθήκης, παρέχων τῷ θεματοφύλακι ἐγγυήσιν διὰ τὸ ὑπερβάλλον τὴν οἰκείαν μοῖραν (Ν. 36 Πανδ. 16. 3). Ὁ δὲ ῥωμαϊκὸς οὗτος νόμος, ῥυθμίζων εἰδικῶς τὴν ὑπὸ τῶν συγκληρονόμων ἀνάληψιν παρακαταθήκης, ἀνηκούσης τῇ κληρονομίᾳ, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατηγορημένος ὑπὸ τῶν κανονικοῦσων τὰ περὶ δικαστικῆς διανομῆς διατάξεων τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας (Α. Π. 244 τοῦ 91, 147 τοῦ 92).

Ἡ γενομένη ἐν ὥρᾳ ἐμπρησμοῦ, πλημμύρας, ναυαγίου, διαρπαγῆς ἢ ἄλλου ἀπροόπτου συμβεβηκότος παρακαταθήκη, ὀνομάζεται *κατηνταχασμένη* ἢ *κατ' ἀνάγκην*. Ὑπάγεται δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς κοινὰς περὶ παρακαταθή-

κης διατάξεις· ἀλλ' ἐπὶ ταύτης ἐπιτεταται αἰεποτε ἡ ἐμάρτυρος ἀπόδοσις (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 304. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 1890 καὶ 1891). Ἐξομοιοῦται δὲ τῇ Σχ. τοῦ Κωδ. (ἄρθρ. 1892) πρὸς παρακαταθήκην κατ' ἀνάγκην καὶ τὴν εἰς τὴν ξενοδοχεῖον εἰσκόμισιν τῶν σκευῶν καὶ ἄλλων πραγμάτων τῶν ἐν αὐτῷ καταλυόντων.

Ἀνώμαλος δὲ παρακαταθήκη (deditum irregulare) καλεῖται παρὰ τὴν ῥωμαίων ἢ κατὰθεσις παρὰ τινι χρημάτων ἢ ἄλλων ἀντικαταστατῶν πραγμάτων ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ ποδῶσιν κατὰ τὸ αὐτὸ ποῖον καὶ ποσόν, ἥτις δὲν διαφέρει κατ' οὐσίαν δανείου. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρον 1888), παραδοθέντων τοιούτων ἀσφραγίστων ἢ ἀνοικτῶν, ἡ ὁ θεματοφύλαξ τὴν ἐξουσίαν νὰ καταναλώσῃ αὐτά, ἀλλ' ἀπὸ τῆς καταναλώσεως ἢ μετὰ τῶν ἰδίων ἀναμίξεως, ἡ παρακαταθήκη μετατρέπεται εἰς δάνειον.

Σημειωτέον ὅτι καὶ ἡ μεσεγγυήσις (δηλονότι ἡ κατὰ συναίνεσιν τῶν ἐνδιαφερομένων ἢ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ δικαστοῦ ἀνάθεσις τῆς φυλάξεως τοῦ πράγματος εἰς τρίτον, ὑποχρεούμενον ἅμα τῇ παύσει τῆς αἰτίας τῆς μεσεγγυήσεως νὰ παραδώσῃ αὐτὸ εἰς ὃν τινα ἀνήκει) ἀποτελεῖ εἶδος παρακαταθήκης, ἐὰν συνυπάρχωσι τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα τῆς παρακαταθήκης, δηλονότι ἔλλειψις μισθοῦ ἐπὶ τῇ φυλάξει καὶ ἔλλειψις διοικήσεως τοῦ παρακατατεθέντος (Α. Π. 216 τοῦ 38), διότι, ἐὰν ἀνατεθῇ εἰς τὸν τρίτον καὶ ἡ ἄνευ μισθοῦ διοίκησις τοῦ πράγματος, πρόκειται καταδύλως ἐντολή, ἢ δ' ἀνατεθῇ ἢ ἐπὶ μισθῷ διαχείρισις καὶ φύλαξις, πρόκειται μίσθωσις. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθρ. 886 καὶ ἐπ.) ἐνεργουμένη κατασχέσεως κινητῶν μεσεγγυῶνται ἐκ τῶν κινητῶν πραγμάτων τοῦ ὀφειλέτου θεωροῦνται ἀναγκαῖα εἰς ἱκανοποίησιν

τοῦ δανειστοῦ παραδιδόμενα πρὸς φύλα-
ξιν εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην ἢ τὸν παρ' αὐτῷ
γραμματέα ἢ τὸν συμβολαιογράφον ἢ
τὸν δήμαρχον ἢ δημοαρχικὸν πάρεδρον
τοῦ τόπου τῆς μεσεγγυήσεως. (Ἰδε καὶ
Κατάσχσεις κινητῶν).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραμέλσεις δημοσίας καθαριότητος.

Εἰς τὴν ἀστυνομί-
κην ἀρχὴν ἐπιβάλλεται ἡ περὶ τῆς τη-
ρήσεως τῆς καθαριότητος μέριμνα. Διό
οφείλει αὕτη νὰ ἐξαναγκάσῃ μὲν τοὺς
οἰκοκτῆτας νὰ διατηρῶσι τὰ φρέατα αὐ-
τῶν ἐν ἀγαθῇ καταστάσει, καθαρίζουσιν
ἢ καὶ βαθύνουσιν αὐτά, ἔτι δὲ νὰ ἀπο-
τρέπῃ αὐτοὺς νὰ ρίπτουσιν ἀκαθαρσίας εἰς
ποταμούς, βρύσεις, φρέατα καὶ δεξαμενάς
(Ἄστυν. νόμου ἄρθρον 54 § 10 καὶ 75.
Διατ. 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδ.
πόλεων καὶ κωμῶν). Ἐπ' ἴσης ὀφείλει
νὰ ἐπαγρυπνῇ ὅπως μὴ ἐκτιθῶνται εἰς
πώλησιν τρόφιμα μὴ ὑγιεινά (Διατ. περὶ
ἀγορᾶν. διατ. 6 Ἀπριλίου 1835 ἄρθρον
17). Ἐπ' ἴσης ὀφείλει νὰ ἐκδίδῃ τὰς
ἀναγκασίας ἀστυνομικὰς διατάξεις πρὸς
τήρησιν τῆς καθαριότητος ἐν ἐργαστη-
ρίοις, ἀποθήκαις, σφαγείοις, κρεοπω-
λείοις κτλ. (Διατ. περὶ ἀγορᾶν. διατά-
ξεις ἄρθρ. 43). Ἐπ' ἴσης ὀφείλει νὰ με-
ριμνᾷ περὶ τῆς καθαριότητος τῶν ὁδῶν
ὀρίζουσα τὸν τρόπον τοῦ καθαρισμοῦ (ἄς.
νόμου ἄρθρ. 57) καὶ ἀπαγορεύουσα δι'
ἄστυν. διατάξεων ὅ,τι δύναται νὰ πλη-
ρῶσιν αὐτὰς ἀκαθαρσιῶν, ἰδίως δὲ τὴν
ἀποχέτευσιν τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν οἰκιῶν
καὶ στεγῶν (Διατ. 12 Ν. 1836 περὶ
προσθήκης εἰς τὸ περὶ σχεδίου Ἀθηνῶν
διάταγμα ἄρθρ. 17), ἀπαγορεύουσα δὲ
ἢ περιορίζουσα τὴν κτηνοτροφίαν ἐν αἰς
πόλεις ἐκ τῆς σωρεύσεως ἐν ταῖς οἰκίαις
πολυαριθμῶν ὀρνιθῶν, χηνῶν, νησσῶν
κτλ. πρόερχεται ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγίειαν
ἀποφορὰ (Ἄστυν. νόμου ἄρθρ. 55 § 7),
ἀπαγορεύουσα ἐπ' ἴσης τὰς παραγούσας

ἐπιζημίους εἰς τὴν ὑγίειαν ἀναθυμιάσεις
βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις (Ἄστυν. νό-
μου ἄρθρ. 56 § 9. Διατ. 3 Ἀπρ. 1835
περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδ. πόλεων ἄρθρ. 19 καὶ
22) [Ἰδε καὶ τὴν λ. Ἀστυνομία], Ἡ
δὲ παράβασις τῶν νομίμων ἀστυνομικῶν
ἐιατάξεων περὶ καθαριότητος ἀποτελεῖ τὸ
πταίσμα τῆς παραμελήσεως τῆς δημοσίας
καθαριότητος, τιμωρούμενον ὑπὸ τῶν ἄρ-
θρων 578 καὶ 579 τοῦ Ποιν. νόμου.

Ἀλλὰ τιμωρεῖται ἐπ' ἴσης ὡς πταί-
σμα καὶ ἡ παραμέλσις τῆς δημοσίας
καθαριότητος (καίπερ μὴ μεσολαβούτης
ἄστυν. διατάξεως) διὰ τῆς μολύνσεως φρε-
άτων, δεξαμενῶν, πηγῶν, ποταμῶν ἢ
ρυάκων διὰ διεγερτικῶν ἀηδίας πραγμά-
των ἢ μεταδοτικῶν ἰδιότητος βλαπτικῆς.
ἔτι δὲ διὰ τῆς ρίψεως ἀκαθαρσιῶν (οὐχ
μόνον ἀκαθάρτων ὕλων, ἀλλὰ καὶ πάσης
ὕλης δυναμένης νὰ ἐπηρέασῃ τὴν καθα-
ριότητα τοῦ ἀντικειμένου, ἐφ' οὗ ρίπτεται,
καὶ ἀπλοῦ ἔτι ὕδατος πολλάκις κατὰ τὴν
Γαλλικὴν νομολογίαν) καὶ τῆς πτώσεως
αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ κτιρίων, θυ-
ρῶν ἢ τοίχων αὐτῶν ἢ περιφράκτων
ἀγρῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 577 καὶ 590).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραμέλσεις τῆς ὀφει- λουμένης βοηθείας.

Ὑπὸ τὸν
τίτλον παραμέλσεις τῆς ὀφειλουμένης
βοηθείας περιλαμβάνεται ἐν τῷ ποινικῷ
νόμῳ τμήμα, ἐν ᾧ ἀναγράφονται διάφορα
ἔδικήματα εἰς βαθμὸν πταίσματος, ἀνα-
γόμενα εἰς τὰς τρεῖς ἐξῆς διαιρέσεις, 1) τὴν
παραμέλσιν βοηθείας εἰς δημοσίαν
ἀνάγκην, 2) τὴν παραμέλσιν λυτρώ-
σεως ἀπὸ κίνδυνον ζωῆς, 3) τὴν παρα-
μέλσιν ὀφειλουμένης ἐφορείας ἢ βοη-
θείας.

Καὶ παραμέλσεις μὲν βοηθείας εἰς
δημοσίαν ἀνάγκην 1) λέγεται ἡ ἄρνησις
ἢ παραμέλσις τῆς παροχῆς ὀφειλουμένης
βοηθείας εἰς τὴν Πολιτείαν (διὰ προ-
σωπικῆς ἐργασίας ἢ παροχῆς πραγ-

στατεῦτων ἢ ἀδοξηθῶτων ἱατρικῶς τῶν συναντηθέντων ἐκθέτων παίδων ἢ ἄλλων προσώπων χρηζόντων περιθάλψεως, οἷον τραυματιῶν ἢ οἰνοφλύγων κατακειμένων ἐν ἐπικινδύνῳ τόπῳ, ἐγκύων γυναικῶν, ἢ κατανοεῖ κτλ. ἐν ᾧ τὸ τῆς φιλανθρωπίας καθῆκον ἐπιτάσσει τὴν περί αὐτῶν φροντίδα μέχρι τῆς παρεμβάσεως τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν οἰκείων (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 638). Τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ προστίμου εἰκοσι μέχρι διακοσίων δραχμῶν. Ἐξ Ἰσου δ' αὕτῃ τιμωρεῖται κατὰ ῥῆτὴν διατάξιν τοῦ Ἀστικοῦ νόμου (ἄρθ. 68) καὶ ἡ παραμέλησις τῆς ἐντός 24 ὥρῶν ἀπὸ τῆς εὐρέσεως δηλονότι τοῦ εὐρεθέντος νεογενήτου παιδίου δηλώσεως εἰς τὸν ληξιαρχὸν τοῦ τόπου ἐν ᾧ εὐρέθη. Σημειωτέον ὅτι δι' εἰδικῶν ἄρθρων, τοῦ ἄρθρου 641 τοῦ Ποιν. νόμου, ρητῶς ὀρίζεται ὅτι ἡ παραμέλησις τῆς συνδρομῆς γυναικῶν ἐγκύων ἢ τικτουσῶν τιμωρεῖται βαρυτέραν, ἐπιτεινομένης τῆς μὲν ποινῆς τῆς κρατήσεως κατὰ τὰς περιστάσεις μέχρι δύο μηνῶν, τῆς δὲ τοῦ προστίμου μέχρι τριακοσίων δραχμῶν. 4) Ὡς παραμέλησις ὀφειλομένης ὀφροειδίας τιμωρεῖται, ἐκ παραδρομῆς βέβαια νομοθετικῆς, ἡ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς ἀρχῆς (ἥτις καὶ μόνη παρέχει τὰς προσηκούσας ἐγγυήσεις περὶ τῆς προσηκούσης περιθάλψεως) ἀνάληψις ξένων ἀνήθων τέκνων ἴστω καὶ παραδοθέντων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων γονέων. Τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 639 τοῦ Ποιν. νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραμέλησις τῆς μινύσεως γεννήσεων καὶ θανάτων. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ νόμου (ἄρθρ. 26 καὶ ἐπ.) ἐντός πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ (τουτέστιν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου τοῦ γεννηθέντος ἐκ τοῦ μητρικοῦ κόλπου) ὀφείλουσιν ὁ πατὴρ ἢ, ἐὰν ἡ μήτηρ ἔτεκεν ἐν ἄλλῃ

οἰκίᾳ, ὁ οἰκοδεσπότης τῆς οἰκίας, ἐν ᾧ συνέβη ὁ τοκετός, ἢ ἐν ἐλλείψει τούτων ἡ μάτα, ὁ ἱατρός ἢ χειρουργός ἢ ἐν ἐλλείψει καὶ τούτων ἡ κωλυσμένων αὐτῶν πᾶς ἄλλος παρευρεθείς εἰς τὴν γέννησιν, νὰ δηλώσωσιν αὐτὴν εἰς τὸν ληξιαρχὸν τοῦ τόπου, ἐνθα ἐγεννήθη τὸ παιδίον, πρὸς σύνταξιν τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως. Ἐπ' ἴσης κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ νόμου (ἄρθρ. 77 καὶ ἐπ.) ὀφείλουσιν ἄνευ ἀναβολῆς 1) οἱ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐγγύτεροι τοῦ ἡποθανόντος συγγενεῖς καὶ 2) οἱ κατὰ τὸν θάνατον παρευρεθέντες νὰ δηλώσωσι τὸν θάνατον εἰς τὸν ληξιαρχὸν, συντάσσοντα τὴν περὶ τοῦ θανάτου ληξιαρχικὴν πρᾶξιν ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων. Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 4 καὶ 5 τοῦ Διατάγματος τῆς 13 Μαΐου 1835 περὶ νεκροσκοπίας ὁ εὐρὼν ἐκ τύχης νεκρὸν ὀφείλει νὰ καλέσῃ πάραυτα τὸν νεκροσκόπον πρὸς μετάβασιν εἰς ὃν εὐρέθη ὁ νεκρὸς τόπον χάριν τῆς δεούσης ἐρεύνης.

Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 644 τοῦ Ποιν. νόμου ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ προστίμου εἰκοσι μέχρι διακοσίων δραχμῶν εἰς τὸν παραλείποντα ἢ ἀμελοῦντα νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω περὶ δηλώσεως τῆς γεννήσεως ἢ τοῦ θανάτου ἐγκαιρον δῆλωσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παράνομος βία. Ἡ ἐκ δολίας προαίρεσεως ἀπορρέουσα παράνομος χρῆσις βίας, ὅπως ἐξανουγκασθῇ νὰ πεισθῇ νὰ πράξῃ ἀκούσιως, παραλίπη ἢ ὑπομείνη τι, καλεῖται παράνομος βία καὶ τιμωρεῖται ὡς πλημμέλημα διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνὸς μηνός. Σημειωτέον ὅτι, ὅσκις ὁ διὰ βίας καταναγκασμός ἐπιχειρεῖται πρὸς ἐπίτευξιν ἀποτελέσματος, ὁ περιλαμβάνεται ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἄλλου αὐτοτελοῦς ἀδικήματος, ἢ πράξις λομβάνει εἰδικὸν οὕτως εἰπεῖν χαρακτήρα, οἷον ληστείας, ἐκδιδάσεως, βιασμοῦ, ἀπαγωγῆς κτλ. Προσθετέον ὅτι, τοῦ ἄρθρου 48 τι-

μωρουῦντος ὡς ἔνοχον ἀποπείρας τὸν χρησάμενον βία κατὰ τινος, ὅπως ἐξωθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν κακουργήματος ἢ πλημμελήματος, ἔπεται ὅτι ὁσάκις τὸ εἰς ὃ ἐξαναγκάζει ἀδίκημα ἀποτελεῖ κακουργήμα ἢ καὶ πλημμέλημα ἐπισυρον ποινὴν ἀνωτέραν τῆς τοῦ ἐνὸς μηνὸς φυλακίσεως, ὁ ἔνοχος εἶναι τιμωρητέος κατὰ τὸ ἄρθρον 48 διὰ τῆς εἰς τὴν ἀποπειραν αὐτοῦ ἐπιβαλλομένης ποινῆς καὶ οὐχὶ διὰ τῆς εἰς τὴν παράνομον βίαν ἐπιβαλλομένης. *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Παράνομος κατακράτησις
καλεῖται ἡ ἐκ δολίας προαιρέσεως ἀποστέρησις τινος τῆς χρήσεως τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας (εἴτε διὰ τῆς ἐν περιφράκτῳ τόπῳ κατακρατήσεως αὐτοῦ, εἴτε καὶ διὰ τῆς κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον παρακωλύσεως τῆς χρήσεως τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας). Τὴν παράνομον κατακράτησιν κολάζει ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος διὰ τῶν ἁρθρῶν 322 καὶ ἐπομένων, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἄρθρον 322 ἐπιβάλλει ὀκταετὴ τοῦλάχιστον εἰρκτὴν εἰς τὸν ἔνοχον παρανόμου κατακρατήσεως, ἐὰν αὕτη παρετάθῃ ἐπέκεινα τῶν τριάκοντα ἡμερῶν ἢ ἐνηργήθῃ διὰ πλαστής ἢ νενοθευμένης ἀνωτέρας διαταγῆς ἢ ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα ἢ ὑπὸ πλαστὴν δημοσίαν στολὴν ἢ ἐὰν ὁ κατακρατηθεὶς ὑπέστη βλάβην ἐκ τῆς κατακρατήσεως, ὀκταετὴ δὲ τὸ πολὺ εἰρκτὴν, ἐὰν ἡ κατακρατήσις παρετάθῃ ὑπὲρ τὴν ἐβδομάδα, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἡμέρας, ἢ ὀλιγώτερον μὲν τῆς ἐβδομάδος ἀλλ' ἐν τόπῳ μὴ ὠρισμένῳ πρὸς φυλακὴν, ἄλλως δ' ἐπιβάλλει φυλακίσιν τοῦλάχιστον ἐξ μηνῶν ἢ τὸ πολὺ ἑξ μηνῶν. Τὸ δὲ ἄρθρον 323 (ληφθὲν ἐκ τοῦ ἁρθροῦ 117 τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου) καθιεροῖ τὸ δικαίωμα τοῦ παθόντος νὰ ἀποζημιωθῇ ἐφ' αἷς διὰ τῆς κατακρατήσεως ὑπέστη ζημίας διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἄνευ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐγέρ-

σεως πολιτικῆς ἀγωγῆς, ὁρίζον ὅτι ὁ ἔνοχος ὑποχρεοῦται νὰ παρέχῃ εἰς τὸν παθόντα ἀποζημιώσιν δραχμῶν εἰκοσι πέντε δι' ἐκάστην ἡμέραν κατακρατήσεως· τὸ δ' ἄρθρον 325 ὁρίζει ὡς ἐπιβαρύνουσαν αἰτίαν πρὸς ἐπίτασιν τῆς ποινῆς τὴν διάπραξιν τοῦ ἀδικήματος πρὸς ἀνόντοι αὐτοῦ ἢ πρὸς ἀνθρώπους, εἰς οὓς ὠφείλονται ἰδιαιτέρον σεβασμόν. Τὸ δ' ἄρθρον 326 ἀπαλλάσσει πάσης ποινῆς τὸν κατακρατήσαντα, ἐὰν ὁ κατακρατηθεὶς ὑπέκειτο εἰς τὴν νόμιμον αὐτοῦ ἐξουσίαν ἢ ἐπὶ μέλειαν, πλὴν ἐὰν ἡ κατακράτησις γένητο κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἢ εἴγῃ τοιαύτην διάρκειαν, ὥστε ὑπῆρξεν ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν κατακρατούμενον ἢ ἀντέβαινεν εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους ὁρισμοὺς τῶν ἐγκεκριμένων σωφρονιστικῶν διατάξεων, ὅτε ὑπάγεται καὶ ὁ κατακρατήσας εἰς φυλάκισιν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν. Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 327 καὶ 328 συνδυαζόμενα καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Συντάγματος καὶ τὰ ἄρθρα 554, 561 καὶ 564 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας, τιμωροῦνται ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς κατακρατήσεως καὶ τῶν ὑπαγαρευσάντων αὐτῇ λόγων οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ παντὸς εἶδους καὶ οἱ ἐπιστάται τῶν φυλακῶν οἱ ἀρνητικῶς οἰοῦνται κατακρατοῦντες, ἤτοι μὴ ἀπολύοντες τὸν διατελοῦντα ἐν ταῖς φυλακαῖς, ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως νόμιμου ἀποφάσεως περὶ ἀθώωσεως ἢ ἀπολύσεως αὐτοῦ, ὡς ἐπ' ἑσθῆς οἱ ἐπιστάται τῶν μὲν φυλακῶν τῶν υποδικίων, οἱ τινες εἰσδέχονται τινα ἀγόμενον εἰς τὴν φυλακὴν ἄνευ ἡτιολογημένου ἐντάλματος συλλήψεως ἢ φυλακίσεως, τῶν δὲ ποινικῶν φυλακῶν ἄνευ ἀποσπάσματος τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ δὲν ἐμφανίζουσι πεφυλακισμένον τινὰ εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἄλλους δημοσίους ὑπαλλήλους, τοὺς ἐπιτετραμμένους τῇ τῶν φυλακῶν ἐφορῇαν.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι δυνάμει τοῦ 5 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ἐπιτρέπεται καὶ ἡ διὰ προτάγματος τῆς δημοσίας ἀρχῆς ἀποστολὴ πρὸς φυλάκισιν τοῦ ἐπ' αὐτοφύρου διαπράξαντος ἑγκλήμα, ἔστω καὶ αὐτοῦ ἡτοιτογημένου ἐντάλματος συλλήψεως, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ὅτι πρέπει νὰ παραχθῇ εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀνακριτὴν, ἀφαιρῶντα ἐντὸς τὸ περὶ τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς αὐτοῦ νὰ ἀπολύσῃ αὐτὸν ἢ ἐκδώσῃ ἐντάλμα φυλάκισεως, περιουσιῶν δ' αὐτῶν ἀπράκτων, ὑπόκειται εἰς τὴν ποινὴν τῆς παρανόμου κατακρατήσεως ὃ μὴ ἀπολύσας αὐτὸν δεσποφυλάξῃ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παράνομος συνοίκησης.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 658 τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου, (μεταφυτευθέντος ἀπροσέκτως εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων) τιμωροῦνται διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου οἱ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον συνοικοῦντες οἱ συζυγοὶ ἀνὴρ καὶ γυνή, καίπερ μὴ συζυγθέντες ἀλλήλοις διὰ νομίμου γάμου. Ἡ ἐλλείψις τοῦ καθιερωμένου τίτλου συνοικήσεως, δηλονότι τῆς συνάψεως γάμου, οὐδὲως δικαιολογεῖ τὴν ἐπιβολὴν ποινῆς εἰς τοὺς συζυγικῶς συνοικοῦντας· ἀλλ' ἡ διάταξις εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὴν ἥμισυ πρακτικῶς ὀρθή, διότι, εἰ μὲν πρέπει νὰ βεβαιωθῇ ἡ διατήρησις ἀθεμίτων συζυγικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν συνοικοῦντων, καθίσταται δυσεφάρμοστος μὲν διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς βεβαιώσεως ταύτης, ἀνεπαρκὲς δὲ διὰ τὴν εἰς τὰ οἰκιακὰ ἀποτέλεσμα εἰσβολὴν ἄλλων, εἰ δὲ ἐκ τεκν. κινήρων πρόκειται νὰ συναχθῇ, δύναται καὶ ἀποδοθῇ σκοπὸς ἀσελγούς συμβιώσεως ἐκ πρῶτωπα ἁθῶα τοιοῦτων σκέψεων. Ἄλλως δὲ διὰ τὸ ἐλαστικὸν τῆς φράσεως τοῦ νόμου πρὸς κοινὸν σκάνδαλον ἀλλοίμετος κατ' ἀνάγκην καθίσταται ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διατάξεως, διότι δύναται νὰ προκαλέσῃ πολλὰ πλατυτέραν ἢ πολλὰ

στενωτέραν ἐρμηνείαν, σκάνδαλα δ' ἀναγκαίως γεννᾷ ἢ ἐξακρίβωσις ἂν ἐγεννήθη ἢ δὲν ἐγεννήθη κοινὸν σκάνδαλον ἐκ τῆς ἄλλων ἀθεμίτου συμβιώσεως. Τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονοῦμεν ὅτι λογικώτερον ἐρμηνεύει τις τὴν προκειμένην διάταξιν τοῦ νόμου, παραδεχόμενος ὅτι τότε μόνον χωρεῖ αὐτῇ, ὡς ἂν καὶ ἡ περὶ ἀθεμίτου συνοικήσεως κατηγορία στηρίζεται εἰς τὴν διαβεβαίωσιν αὐτῶν τῶν συνοικοῦντων περὶ τοιούτων πρὸς ἀλλήλους σχέσεων, ὅτε πραγματικῶς προκαλεῖται σκάνδαλον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραπομπή ('Ἀλλ. δίκαιον) κα-

λεῖται ἡ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποφυγῆς τῆς νηοψίας ('Ἰδε λέξιν) συμπλοῖα πολλῶν ἐμπορικῶν πλοίων, ταξειδεύοντων ἐν καιρῷ πολέμου ὑπὸ τὴν συνοδείαν πλοίου ἢ πλοίων πολεμικῶν. Διὰ τῆς παραπομπῆς ἀπαλλάσσονται τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῆς νηοψίας, ὡς καθιστάσης αὐτὴν περιττὴν τῆς ἐν τιμῇ βεβαιώσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς παραπομπῆς ἀξιωματικοῦ ὅτι τὰ ὑπ' αὐτὸν ἐμπορικὰ πλοῖα δὲν παρεβίασαν οὔτε προτίθενται νὰ παραβιάσωσι τὰ καθήκοντα τῆς οὐδετερότητος. Πρὸς τοῦτο τὸ περιπαλοῦν πολεμικὸν πλοῖον ἀποστέλλει ἀξιωματικὸν εἰς τὸ πλοῖον, οὗ ἐπιβαίνει ὁ ἀρχηγὸς τῆς συνοδείας, ἵνα λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν βεβαίωσιν ταύτην. Αὐτοδῆλον ὅτι, ἂν οὗτος ἀρνήται νὰ δώσῃ τὴν βεβαίωσιν ταύτην ἢ ἡ βεβαίωσις αὐτοῦ δὲν περιλαμβάνῃ πάντα τὰ πλοῖα, δικαιούται τὸ περιπαλοῦν πολεμικὸν πλοῖον νὰ προβῇ εἰς νηοψίαν, δικαιούται δ' ὁ ἀρχηγὸς τῆς συνοδείας νὰ ἀποστείλῃ ἀξιωματικόν, ὅπως παραστῇ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

Σημειωτέον ὅτι τὸ σύστημα τῆς παραπομπῆς, γενικῶς σχεδὸν γεγόμενον ἀποδεκτόν, προσκλήθη ὑπὸ τῶν πιέσεων, αἱ προϋξένουν πολλάκις εἰς τὰ οὐδέτερα ἐμπορικὰ πλοῖα τὰ πολεμικὰ πλοῖα

τῶν ἐμπολέμων καὶ μάλιστα τῶν ἰσχυ-
ρῶν κατὰ θάλασσαν. Ἀλλ' εἰς τοῦ νῦν
ἡ κραταιὰ Ἀγγλία ἀρνεῖται νὰ ἀνα-
γράψῃ αὐτὸ ὡς κανόνα ἐν ταῖς μετ' ἄλ-
λων Κρατῶν συνθήκαις αὐτῆς.

Εὐνόητον ὅτι πλοῖα, ἀναμιχθέντα κατὰ τὸν διάπλουν μεταξὺ τῶν πλοίων τῆς παραπομπῆς, δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς νηολίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραπομπή ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον.

Ὁσάκις ἡ προτεινομένη ἐξαίρεσις δικαστῶν περιλαμβάνει τοσαῦτα δικαστικά πρόσωπα, ὥστε δὲν ὑπολείπεται δικαστήριον εἰς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως, ἀνάγκη νὰ ἀντικατασταθῇ ὁλόκληρον τὸ δικαστήριον δι' ἄλλου ὁμοιοβάθμου. Ἐπ' ἴσης ἀνάγκη νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλου, ὁσάκις ἔνεκεν ἀσθενείας ἢ ἀπουσίας τῶν ἀπαιτουμένων εἰς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως δικαστικῶν προσώπων δὲν καθίσταται αὕτη δυνατή. Ἐπ' ἴσης ἀνάγκη νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλου ὁσάκις ἐκ τῆς ἐν ὥρισμένη πύλει ἐκδικάσεως ἐπικείται κίνδυνος διαταράξεως τῆς δημοσίας τάξεως. (Πολ. Δικον. ἄρθρ. 49 ἐπ. Ποιν. Δικ. ἄρθρο 60 ἐπ.). Σημειωτέον ὅτι ἡ ἡμετέρα δικονομία περιλαμβάνει μόνον τὴν ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον παραπομπήν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Γαλλικὴν διαλαμβάνουσαν καὶ περὶ τῆς ἀπ' ἀνακριτοῦ εἰς ἀνακριτὴν παραπομπῆς· τοῦτο δὲ διότι παρ' ἡμῖν κατὰ τὸν Ὁργανισμὸν τῶν δικαστηρίων (ἄρθρ. 118) ἔχει δικαίωμα ὁ πρόεδρος, κωλυομένου τοῦ ἀνακριτοῦ, νὰ διορίσῃ ἄλλον.

Περὶ παραπομπῆς ἀποφαίνεται ὁ Ἀ-
ρειος Πάγος, ἐπὶ τῇ βάσει αἰτήσεως τῶν
δικαστῶν. Ἀλλ' ἐπὶ κινδύνου δημοσίας
ἀσφαλείας ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήσῃ παρα-
πομπὴν μόνον ἡ Κυβέρνησις, ὡς ὁ μόνος
νόμιμος φύλαξ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας.

διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης
 ρέχοντος τὴν πρὸς τοῦτο ἐντολὴν
 παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελεῖ

Σημειώτεον ὅτι, ἐάν πάντα τὰ
τεῖτα κωλύονταν, νὰ δικάσωσιν ὅτι-
τινα, ἀνακαθάναι τὰ καλῆκοντα
τείου ὁ Ἄρειος Πάγος (Νόμου
λίου 1838 περὶ ἐξαίρεσεως δικαστη-
ριον 1), τοῦ δικαστηρίου δὲ τοῦ
Πάγου δὲν συγχωρεῖται ὁλοκλή-
ρη ἐξαίρεσις, οὐδ' ἡ κατὰ μέρος ἐξαι-
ροσύνη δικαστῶν, ὥστε νὰ ἀδυνα-
τοῦσιν οὗτοι ἀποδοῦναι τὴν ἐν
ὕπολιν πρὸς αὐτῶν ἀριθμὸς νὰ
λέσῃ νομίμως συντεθειμένον δικαστήριον
(Νόμου τῆς 8 Ἰουλίου 1838 ἀρ. 1).

Θ. Ν. Φλογαν...

Παραπομπὴ εἰς κατὰ

(κατὰ τὸ 'Ρ. Δ.). Μεταξὺ τῶν δικαιοκρατῶν διατηρητικῶν τῶν δικαιοκρατῶν καταλλήλων μέσων καὶ μετὰ δικαιοκρατῶν ἅπερ ἐνεκὰ τινος δὲν δύνανται εἶναι νὰ ἀσκηθῶσι, συνηθίζονται αἱ ἀσφάλειαι ἢ ἀλλοι (cautiones). Δυνάμεθα ἀναλόγως τῶν ἀντιστάσεων ν' ἀπατηθῶμεν περὶ καὶ οὐ ἔχομεν ἤδη δικαίωμα πρὸς τὸν μένον ἢ ἀφεύκτως νηθητόμενον περὶ τὴν ἀντιστάσεως ἐκπληρώσεως αὐτοῦ τῆς ἀντιστάσεως εἰς τὸ δικαίωμα ἡμῶν ἢ ἀσφάλεια παρέχεται (ὡς παρετηρήσαμεν καὶ λέγει 'Ασφάλεια) διὰ συμφωνίας κατὰ διαφόρους τρόπους, εἴτε δι' ἀπλῆς ὑποσχέσεως περὶ τῆς ἐκπληρώσεως, παρακολουθεῖν νίστε καὶ ὅρκου, εἴτε διὰ τῆς γωνιᾶς ἐγγυητοῦ (Satisfatio), εἴτε δι' ἄλλου. Ἡ παραπομπὴ εἰς κατοχὴν (possessionem) ἐχερσίμειον ἐπὶ τῇ 'Ρωμαίοις ὡς ἀσφάλεια μετὰ δικαιοκρατῶν. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἀπὸ τέλει πολλάκις καὶ μέσων καταλλήλων κατὰ τῆς εἰς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ ἀντιστάσεως. Ἀλλ' ὁσάκις συνηθίζονται αἱ ἀσφάλειαι ἢ ἀλλοι (cautiones).

αὐτῇ rei servandae causa, ἢ contumaciae evocandae causa, προϋπετίθετο ἐπιταγὴ τοῦ δικαστοῦ ἐκδεδομένη κατ' ἰδιαιτέραν αἰτησίαν τοῦ ἔχοντος συμφέρον, δι' ἧς ἐπετίετο εἰς τοῦτον νὰ κατασταθῇ εἰς τὴν κατοχὴν ἢ ὅλων ἢ τοῦλάχιστον μέρους τῶν πραγμάτων τοῦ ἀντιδίκου του. Καίτοι δὲ εἰς τὴν κατοχὴν παραπεμπόμενος (missus) δὲν ἐκτὸς ἀμέσως ἢ τὸ δικαίωμα τῆς κατοχῆς τῶν πραγμάτων τοῦ ὑφειλέτου, ἢ παραπομπῇ οὐχ ἦν τοῦ ὑπεύθυνου τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἕνεκεν ἄλλων τινῶν αὐτῆς νομίμως ἀποτελεσμάτων.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Παράρτημα. Ἰδε Παρεμπόμμενα.

Παράσημα. Τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 40), κατὰ τὸ παράδειγμα πάντων σχεδὸν τῶν συνταγμάτων, ἀπένειμεν εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπονέμειν παράσημα. Τὸ δικαίωμα τοῦτο πηγάζει ἀπὸ τῆς ἐπικρατούσης ἄλλοτε κατὰ παρελθόντας βαρβάρους αἰῶνας προλήψεως, ὅτι τὸ βασιλεὺς εἶναι ἡ πηγὴ πάσης τιμῆς (Rex fons omnis honoris est), ὅθεν ἔδει νὰ ἔχῃ καὶ τὸ μέσον νὰ ἀπονέμῃ τιμὰς εἰς τοὺς θεωρουμένους ὑπ' αὐτοῦ ἄξιους τιμῆς. Ἐπειδὴ δέ, ὡς γνωστόν, τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἠλλοιώθη μὲν διὰ τοῦ χρόνου, λαβὼν βαθμιαίως χαρακτῆρα πολιταρχικοῦ πολιτεύματος, ἀλλ' ἐν τῇ πηγῇ αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἀπλῶς κεκερασμένον μοναρχικὸν πολίτευμα, ἀπονεμηθέντων εἰς τὸν βασιλέα πάντων τῶν μοναρχικῶν δικαιωμάτων, πλὴν τοῦ νομοθετεῖν μονομερῶς, συναπενεμήθη καὶ τὸ τοῦ ἀπονέμειν παράσημα. Καί, ὅσκις μὲν τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα δολιεύεται ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας ἐπεμβάσεως αὐτοῦ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς, τὰ παράσημα ἀποβαίνουσιν ἐν ταῖς βασιλικαῖς χερσὶν αἰσχρὸν μέσον προσηλυτισμοῦ καὶ ἐξαχρειώσεως, δίκτυον σαλυνέσεως θιασωτῶν τῆς ἡγεμονικῆς αὐ-

θαίρεσις, ὑπὸ δὲ τὴν γνησίαν ἄνωθεν ἐφαρμογὴν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, παράγουσαν ἀναγκαίως πολιτικὰ κόμματα, διαμφισβητοῦντα τὴν ἐξουσίαν, τὰ παράσημα, ὑπὸ κομματικῶν ὑπουργῶν ἀπονεμόμενα, χρησιμεύουσιν εἰς ἐξώνησιν τῶν βουλευτικῶν συνειδήσεων, εἰς ἱκανοποίησιν ὑπηρεσιῶν κομματικῶν, καὶ εἰς δολασμὸν ἀσθενῶν καὶ κενοδόξων χαρακτήρων. Τὰ τῶν βαθμῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι παρασήμων καὶ τὰ τῆς ἀπονέμῃς αὐτῶν ὁρίζει ὁ νόμος τῆς 20 Μαΐου 1833. (Ἰδε πλείονα περὶ παρασήμων ἐν ἡμετέρῳ Συντ. Δικαίῳ § 84 καὶ ἐπ. καὶ ἐν Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 358).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Παραχάραξις καλεῖται ἡ καθ' οἰονδήποτε τρόπον παραποίησις νομισμάτων μεταλλικῶν τοῦ κράτους ἢ ἄλλων ἐπικρατειῶν, μὴ ἀπηγορευμένων ἐν τῷ Κράτει (δηλονότι νομισμάτων ἐγγυρίων ἢ καὶ ἀλλοδαπῶν ὧν δι' εἰδικοῦ νόμου ἢ διατάγματος ἐπετράπη ἡ κυκλοφορία), ἔστω καὶ ἂν ἡ ἐσωτερικὴ ὄξια τοῦ παραποιηθέντος ᾖ κατὰ τὴν ἢ καὶ ἀνωτέρα τῆς τῶν γνησίων ἐπὶ τῷ δολίῳ σκοπῷ τῆς εἰς κυκλοφορίαν εἰσαγωγῆς τῶν κατασκευασθέντων νομισμάτων, τιμωρεῖται δὲ δι' εἰρκτικῆς μὲν εἰὰ τὰ παραποιηθέντα νομίσματα ὡς γάλκινα ἢ ὡς μὲν χρυσᾷ ἢ ἀργυρᾷ, ἀλλὰ δὲν ἔχουσιν ἐσωτερικὴν ἀξίαν ἐλάττωνα τῆς τῶν γνησίων ὁμοειδῶν, διὰ θεσμῶν δι' προσκαίρων, εἰὰ τὰ παραποιηθέντα χρυσᾷ ἢ ἀργυρᾷ νομίσματα ἔχουσιν ἐλάττωνα τῆς τῶν γνησίων ὁμοειδῶν (Ποιν. νόμος ἄρθρ. 231). Κατ' ἄλλους νόμους καὶ ἡ παραποίησις τοῦ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐκιδόμενου χαρτονομίσματος τιμωρεῖται ὡς παραχάραξις, διότι θεωρεῖται καὶ τὸ χαρτονομίσμα ὡς ἐξ ἴσου σπουδαῖον ἀνταλλακτικὸν νόμισμα. Ἡ δ' ἀπλή ἐπιχρύσασις ἢ ἐπαργύρωσις κυκλοφορουμένων νομισμάτων

των, ἡ κατασκευὴ πορπῶν ἢ παρομοίων σκευῶν ἐν σχήματι νομισμάτων, ἢ ἐκ μετάλλου κατασκευὴ χαρτοπαικτικῶν συμβόλων ἢ ψηφιδῶν, συγγεομένων πρὸς χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ νομίσματα, τιμωρεῖται ὡς ἀπλὴ πεισιματική παράβασις διὰ προστίμου τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν, ὡςάκις γίνεται ἄνευ σκοποῦ ἀπάτης, ἢ ὡς ἀπάτη, ἐὰν ταῦτα ἐδόθησαν ἀντὶ νομίσματος. Ἡ παραποίησης νομισμάτων ἀπηγορευμένων δὲν λογίζεται παραχάραξις, τιμωρεῖται δὲ διὰ διετοῦς τοῦλάχιστον φυλακίσεως δυνάμει εἰδικῆς διατάξεως τοῦ Ποιν. νόμου (ἄρθρ. 236).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Παραχώρησις περιουσίας.

Ἰδε Διαδικασία ἐπ' ἀναφορᾷ.

Παραχώρησις κτηματικῆς πτωχεύσαντος. Ἰδε Πτώχευσις.

Παρέμβασις. Δύο εἶδη παρέμβάσεως ὑπάρχουσιν: ἡ ἐκονοία παρέμβασις, ἣτοι ἡ αὐθόρμητος παρέμβασις τρίτου εἰς δίκην ἐκκρεμῇ μεταξὺ ἄλλων, καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ παρέμβασις ἣτοι ἡ προκαλουμένη ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν κυρίων διαδίκων δι' ἀνακοινώσεως ἢ προσεπικλήσεως. Οὕτως ἐκουσία παρέμβασις εἶναι ἡ παρέμβασις τοῦ δανειστοῦ κατὰ τὴν μεταξὺ ἄλλων λογιστικὴν δίκην (Πολ. Δικ. ἄρθ. 116) ἢ κατὰ τὴν μεταξὺ συζύγων περὶ χωρισμοῦ κτημάτων ἢ περὶ διαζεύξεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 681 καὶ 686) πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ δικαιωμάτων, τῶν πηγαζόντων ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν χρεῶν ἡτέρου τῶν διαδίκων. Ἀναγκαστικὴ δὲ ἡ εἰς τὴν δίκην ὑποχρεωτικὴ παρέμβασις ἐκείνου, οὗ ἐν ὀνόματι διακατέχει ὁ ἐναγόμενος πρᾶγμα, ὃ διεκδικεῖ ἤδη δι' ἀγωγῆς ὁ ἐνάγων (Πολ. Δικ. 69), ἢ ἐκείνου, μεθ' οὗ τις κοινωνεῖ δικαιώματος ἢ ὑποχρεώσεως προσωπικῆς ἢ πραγματικῆς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 71 καὶ 72). Καὶ ἡ μὲν ἐκουσία διατρέχει εἰς κυρίαν, ἣτοι

τὴν παρέμβασιν καθ' ἣν ὁ τρίτος παρεμβάλλει ἰδίας ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ ἐκδοτέου ἀντικειμένου, ὡς καὶ διὰ κυρίας ἀγωγῆς ἐδύναται νὰ προστατεύσῃ, καὶ προσθέσει, ἣτοι τὴν παρέμβασιν καθ' ἣν ἐπικαλεῖται ἰδίον συμφέρον εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς δίκης, ὃ δύνάται νὰ προσβληθῇ διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκκρεμοῦς δίκης. Εἰσάγεται δ' ἡ ἐκουσία παρέμβασις εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κυρίας δίκης, μεθ' ἧς συνεκδικάζεται μὲν, ἐὰν τοῦτο ἦναι ἐφικτόν, ἄλλως δὲ παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. Διαφέρει ἄρα ἡ κυρία παρέμβασις τῆς προσθέτου παρεμβάσεως κατὰ τὰ ἐπακολουθήματα. Ὁ παρεμβαλὼν διὰ κυρίας παρεμβάσεως πρὸς ὑποστήριξιν ἰδίων δικαιωμάτων καὶ ἀξιώσεων καθίσταται αὐτὸς οὗτος διάδικος, δικαιούμενος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δίκην, καὶ παραιτουμένου τυχόν τοῦ ἐτέρου ὁμοῦ αὐτοῦ (Α. Π. 147 τοῦ 88), δύνάται νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ κυρία παρέμβασις καὶ περ ἀπορριφθείσης τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 180 τοῦ 79). Ἀσκεῖται δὲ ἡ κυρία παρέμβασις διὰ κυρίας παρεμπιπτούσης ἀγωγῆς, εἴτε ἐκουσίως παρεμβαίνει, εἴτε ἐξαναγκασμένος ὑπὸ τινος τῶν διαδίκων. Τούναντιον ὁ πρὸς ὑποστήριξιν τινῶν τῶν διαδίκων παρεμβαίνων διὰ προστασίαν τοῦ παρεμβάσεως δὲν εἶναι κύριον τῆς δίκης πρόσωπον, ἀλλὰ δευτερεῖον, αὐτὸν πρᾶττον ἀπλῶς εἰς δίκην ὑφιστάμενον μεταξὺ ἄλλων. Ὅθεν δὲν δύνάται δι' ἰδίον λόγον νὰ προσβάλῃ τὴν ἐκδοτέαν ἀπόφασιν, ἀλλὰ προστίθεται ἀπλῶς εἰς τὰς προτάσεις τῶν διαδίκων (Α. Π. 18 τοῦ 86), πολλῶν δὲ μᾶλλον νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνάφασιν τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 18 τοῦ 77). Αὐτονόητον δὲ ὅτι ὁ ἐκείνου καίωμα τριτανακοπῆς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 235, 236 καὶ 238) δικαιούται νὰ παρεμβῇ καὶ ἐφεσίμως τὸ πρῶτον διὰ κυρίας παρεμβάσεως, εἰσάγων νέαν αἵτησιν ἀποτέλει (Πολ. Δικ. 741). Ὅθεν ὁ δὲ

τινέμενος ὅτι ὁ μεταξὺ τῶν κυρίων διαδίκων διαφιλονικούμενος ἄγρος ἀνήκει εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ δύναται νὰ παρεμβῇ καὶ ἐφεσίμως (Α. Π. 60 τοῦ 74). Ὡσαύτως ὁ ἀξιῶν δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ ἐπιδίκου δάσους (Α. Π. 34 τοῦ 75), διότι ὁ τε εἰς καὶ ὁ ἕτερος τῶν ἀξιῶντων κυριότητα ἐδικαιοῦντο νὰ ἀνακόψωσιν ὡς τρίτοι τὴν ἐκδοθησομένην ἀπόφασιν. Ἡ ἀναγκαστικὴ δὲ παρέμβασις χωρὶς 1) μὲν ὁσᾶνκις προσεπικαλεῖται ὁ τρίτος νὰ παρεμβῇ ὡς δικαιοπάροχος τῶν δικαιωμάτων τοῦ προσκαλοῦντος ἢ τῶν υποχρεώσεων τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, ἢ ὡς κύριος τοῦ ὑπὸ τοῦ προσκαλοῦντος ἐν ὀνόματι αὐτοῦ κατεχομένου πράγματος (Πολ. Δικ. 69), 2) ὁσᾶνκις προσεπικαλεῖται νὰ παρεμβῇ κοινῶς τοῦ αὐτοῦ δικαιώματος ἢ τῆς αὐτῆς υποχρεώσεως, οὗ ἢ προσέλευσις εἰς τὴν δίκην εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς διεξαγωγὴν τῆς δίκης ἢ ἐκτελεσθῆναι τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 71 καὶ 72), 3) ὁσᾶνκις δύναται ὁ προσεπικαλούμενος νὰ προβῇ ἄφ' ἑαυτοῦ διὰ κυρίας ἢ προσθέτου παρεμβάσεως ἢ νὰ ἀκόψῃ τὴν ἐκδοθησομένην ἀπόφασιν. Στεροῦνται δὲ τοῦ δικαιώματος τῆς τριτανάκαπης οἱ προσεπικληθέντες ἀλλὰ μὴ ἐμμενοθέντες. Σημειώτέον, ὅτι οἱ ἐναγόμενοι, οἵτινες δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσιν ἀποστήριξιν παρὰ τρίτων ὡς ὑποχρέων ἢ ἐγγυησιν, ἔχουσι δεκαπενθήμερον προθεσμίαν, κατετινομένην λόγῳ ἀποστάσεως, ἵνα προσεπικαλέσωσιν εἰς τὴν δίκην αὐτοῦς. οὗτοι δὲ πόλιν ἑτέραν δεκαπενθήμερον προθεσμίαν εἰς προσεπικλητῶν τῶν ιδίων ἐγγυητῶν. "Ὅθεν, εἰν ἐναγόμενοι προσεπικαλέσαν αὐτοῦς, δύναται νὰ νεντιτάξωσι τὴν ἐνστασιν τῆς ἐγγυήσεως πρὸς ἀποτροπὴν τῆς πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ἐκδικάσεως τῆς ἐγγυῆς κατ' αὐτῶν. Σημειώτέον ὅμως, ὅτι ἡ προσεπικλησις πρέπει νὰ ἐπιδοθῇ ἀναγκαστικῆς τῆς προδικασίας καὶ οὐχί

μετὰ τὴν πρωτόδικον ἀπόφασιν· ἄλλως εἶναι ἀπαράδεκτος (Πολ. Δικ. 561). 'Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δύναται νὰ παρεμβῇ ὁ τρίτος καὶ ἐφεσίμως, εἰν καλῇται εἰς κυρίαν παρέμβασιν ἢ πρὸς ἀνατροπὴν τῆς τριτανάκαπης (Πολ. Δικ. 744). Καὶ εἰν μὲν ἐμφανισθῇ ὁ προσεπικαλούμενος, εἴτε ἐνοῦται μετὰ τινος τῶν κυρίων διαδίκων, εἴτε παρίσταται ἀντίπαλος ἀμφοτέρων. Ἄν δὲ δὲν ἐμφανισθῇ, ὁμολοκός μὲν εἰν θεωρεῖται ὡς ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ κυρίου διαδίκου, εἰν δὲ κύριος διακάτοχος ὡς ἐνωθεὶς τὴν πληρεξουσιότητα τῆς δίκης εἰς τὸν προσεπικαλέσαντα, εἰν δὲ δικαιοπάροχος τοῦ προσεπικαλέσαντος ὁποῖται εἰς ἀποζημιώσιν, εἰν ἐκ τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ ἐβλάφθη οὗτος, εἰν δὲ ἀπλῶς τρίτος καλούμενος εἰς παρέμβασιν, ἀποβάλλει τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακοπῆς τῆς ἐκδοθησομένης ἀποφάσεως, εἰν δὲ προσεπικαλῇται ὡς ἐγγυητῆς ὁ μὴ ἐμφανισθεὶς, ἀπαπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν ἢ κατ' αὐτοῦ περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῇ (Πολ. Δικ. 602, 604, 508, 609 καὶ 232).

Ρητέον ἔτι, ὅτι οἱ διάδικοι δύναται νὰ κοινοῦσιν ἀπλῶς τὴν δίκην εἰς τοὺς πρὸς ἐγγυήσιν ἢ ἀποζημιώσιν ὑποχρέους, μηδαμῶς καλοῦντες αὐτοὺς νὰ μετᾶσχωσι τῆς δίκης. Ἐπιφέρει δὲ μόνον ἡ ἀνακοίνωσις τὴν καταλῶσιν τῆς ἐνστάσεως, ὅτι ἡ ὑπόθεσις δὲν διεξήχθη προσηκόντως. "Ὅθεν ὁ πρὸς δὲν ἡ ἀνακοίνωσις δικαιοῦται νὰ παρεμβῇ, ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται.

Θ. Ν. Φλογαῖτης

Παρεμπόμπουσα δίκη. Εἰς τὰς παρεμπόμπουσας δίκας ἀνάγεται ὅ,τι κωλύει, διακόπτει καὶ καταργεῖ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν τακτικὴν πρόοδον τῆς κυρίας δίκης καὶ τῆς ἐκτελέσεως ἢ τοῦλάχιστον ἔχει μικρὰν ἢ μεγάλην ἐπιβρόχην εἰς αὐτήν. "Ὅθεν πᾶσα παρεμπόμπουσα δίκη προὔποτιθαι 1) κυ-

ρίαν διαφοράν, 2) ἐπιρρόην τῆς παρεμπιπτούσης εἰς τὴν κυρίαν διαφοράν, 3) ἓνα τοῦλάχιστον διάδικον, ἐνδιαφερόμενον εἰς τὴν περὶ τῆς κυρίας διαφορᾶς καὶ τῆς παρεμπιπτούσης ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 225 καὶ ἐπ.). "Ὅθεν ἡ ὡς παρεμπιπτουσα εἰσαγομένη ἀγωγή εἶναι ἀπαράδεκτος, ἂν μὴ συντελῇ εἰς ἀποπεράτωσιν τῆς κυρίας δίκης· κατ' ἀκολουθίαν ἐκδικασθείσης τελεσιδικίως τῆς κυρίας δίκης, δὲν χωρεῖ παρεμπιπτουσα ἀγωγή. (Α. Π. 122 τοῦ 72). Εἶναι δὲ διτταὶ αἱ παρεμπιπτουσαι δίκαι: α') δίκαι ἔχουσαι ἀντικείμενον προδικαστικὰ ζητήματα τῆς δικαζομένης δίκης, λ. χ. ἀποδείξεις, ἀκυρότητας, ἐξαιρέσεις, διακοπὴς τῆς διαδικασίας κτλ. καὶ β') δίκαι παρακολουθοὶ τῆς κυρίας δίκης, οἷον ἀγωγαὶ περὶ συντηρητικῶν μέτρων ἐνὸς τῶν κυρίων διαδίκων ἢ παρεμβάσεις τρίτων πρὸς ὑποστήριξιν τῶι δικαιωμάτων αὐτῶν ἢ ὑποβολὴν νέων ἀξιώσεων. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰς πρώτας ὁ νόμος ὀρίζει (Πολ. Δικ. 227), ὅτι, ἐὰν μὲν ἡ κυρία δίκη ᾖ ὥριμος, συνεκδικάζονται μετ' αὐτῆς, ἄλλως δὲ προοδεύει ἡ ἐκδίκασις τῶν παρεμπιπτουσῶν ἀναβαλλομένης τῆς κυρίας δίκης. 'Εὰν δὲ κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου αἱ παρεμπιπτουσαι ὑποθέσεις πρόκειται νὰ συζητηθῶσιν ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, ἢ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἐκ νέου συζητήσῃς ἄρχεται μόνον μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς παρεμπιπτούσης πράξεως, πλην ἐὰν ἐγερθῶσι κατὰ τὴν παρεμπιπτουσαν πρᾶξιν ἐνδοιασμοί, χρήζοντες κατεπειγουσῆς ἄρσεως, ὅτε ἀναγκαίως ἐπιλαμβάνεται τῆς ἄρσεως αὐτῶν τὸ δικαστήριον (Πολ. Δικ. 227). Τοιοῦτοι ἐνδοιασμοὶ δύνανται λ. χ. νὰ ἐγερθῶσι κατὰ τὴν ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου ἀποδεικτικὴν διαδικασίαν, καὶ συνήθως μὲν ἡ περὶ αὐτῶν συζήτησις δὲν χωρίζεται ἀπὸ τῆς συζητήσεως τῆς κυρίας ὑποθέσεως, δύναται δ' ὅμως ἐνίοτε νὰ ὑπάρξῃ ἀναγκαῖον νὰ

προηγηθῇ περὶ αὐτῶν εἰδικὴ συζήτησις (Πολ. Δικ. 263). 'Ὡς πρὸς δὲ τὰς δευτέρας ὁ νόμος ὀρίζει (Πολ. Δικ. 227), ὅτι, δὲν ἀναβάλλεται ἔνεκα τοῦτου ἡ περὶ τῆς κυρίας δίκης ἀπόφασις, ἀλλ' ἂν ὡς ὥριμοι αἱ κύριαι ὑποθέσεις καὶ ὁ εἰσαγωγὴν τὴν παρεμπιπτουσαν ὑπόθεσιν θέλῃ νὰ ἐνωθῇ ὡς ὁμόδικος τῷ εἰσαγωγῶν κυρίων διαδίκων, ἀναβάλλονται παρεμπιπτουσαι, παραπεμπόμεναι εἰς αὐτὰς αἰτέρας συζήτησιν. "Αν ἐπομένως ἡ συζήτησις αὐτῶν μετὰ τῆς κυρίας δίκης, τὰ μόνον συζητοῦνται συγχρόνως. (Πολ. Δικ. 228).

Αἱ παρεμπιπτουσαι δίκαι προέρχονται ἀπὸ τῶν αὐτῶν διαδίκων ἢ ἀπὸ αὐτῶν παρεμβαίνόντων. 'Απὸ τῶν αὐτῶν διαδίκων προέρχονται παρεμπιπτουσαι ἀγωγαί, δι' ὧν μετὰ τὴν κυρίαν ἀγωγήν εἰσάγει ὁ εἰς αὐτῶν ὑστέραν αἴτησιν ἢ αἰτεῖται νὰ προστεθῇ τι εἰς τὴν κυρίαν αἴτησιν, (οἷον ὑποβάλλει αἴτησιν ἐκκαρπῶν ἢ περὶ τόκων, μὴ περιληφθῶσιν ῥητῶς ἐν τῇ κυρίᾳ ἀγωγῇ), νὰ ληφθῇ προσωρινὸν ἐξασφαλιστικὸν μέτρον, νὰ ἐξαφανισθῶσι τὰ ἐμφανισθέντα διαμαρτυρίας περιεκτικὰ ἔγγραφα, νὰ προβῶσιν ἀκυρότητες κτλ. (Πολ. Δικ. 229). Γίνονται δὲ συγχρόνως ὅλαι αἱ παρεμπιπτουσαι ἀγωγαί, ὧν ὁ λόγος ὁπότε ἤδη ἂν δέ, εἰ καὶ ὀφίστατο ὁ λόγος αὐτῶν, ὅτε εἰσῆχθη ἡ πρώτη παρεμπιπτουσα ἀγωγή, δὲν ἐγέναντο αἱ τοιαῦται ἀπὸ αὐτῶν αἱ δι' αὐτὰς κατόπιν γενομέναι ἀπαιτήσεις δὲν συγκαταριθμοῦνται μετὰ τῶν ἐκδοτέων.

Θ. Ν. Φλογαῖος

Παρεπόμενα ἢ παρακολουθήματα καλοῦνται τὰ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν πραγμάτων συνημμένα καὶ ἀπὸ τῶν ἐξηρητημένα πράγματα καλοῦνται τοῦ εἰδικώτερον προσανδήματα μὲν (accusationes), ἐὰν ὡς συνεσσωματωμένα πρὸς

ἐπὶ, *παρρητήματα* δὲ (*pertinentia*), ἃ ὡς ἀπλῶς συνημμένα πρὸς αὐτὸ ἐν ἀρρητικῇ μορφῇ διατηροῦνται ἄλλως τὴν ἀποπαρτίαν αὐτῶν. Καὶ τὸ μὲν προσαύ-
γμα ὑπόκειται εἰς οὓς κανόνες καὶ τὸ πρὸς ὃ ἴστιν ἡνωμένον, ὅθεν ὁ νεμόμενος τὸ τελευταῖον νέμεται καὶ τὸ προσαύ-
γμα, ὁ κύριος τοῦ τελευταίου ἐξουσιάζει καὶ τὸ προσαύξημα. Ἀλλὰ τοῦ παρρη-
τήματος τὴν νομὴν δύναται νὰ ἔχῃ ἄλ-
λοι παρὰ τὸν νομέα τοῦ κυρίου πράγμα-
τα, τὸ δὲ παρρητήθεν ἀνήκει εἰς τὸν πρὸ
τῆς ἐνώσεως κύριον αὐτοῦ. (**Ἴδε Πράγ-
ματα*).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παροχή (*praestatio*) καλεῖται ἐν τῷ ἐνοχικῷ δικαίῳ ἡ πρᾶξις, ἣν ὁ μὲν ὀφειλέτης (*debitor*) ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ, ὁ δὲ πιστωτής ἡ δανειστής (*creditor*) δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ ἡ τοιοῦτον δὲ αὐτοῦ πρᾶξις εἶναι ἡ πρᾶξις (ὑπὸ τὴν ὑποκειμένην ἔννοιαν τῆς λέξεως) ἣ ὅσας ἡ καὶ ἀντιθέτως παράλειψις τοῦ πρᾶξις ἡ δοῦναι. Διαίρουται δὲ κατὰ τὸ περιε-
χόμενον αὐτῶν αἱ παροχαὶ εἰς *θετικὰς* καὶ *ἀρρητικὰς* ἢ *ἀποθετικὰς*, εἰς *διάρ-
χικας* καὶ *προσκαίρους*, εἰς *διαίρετὰς* καὶ *ἀδιαίρετους*. Καὶ *θετικὴ* μὲν καλεῖται ἡ παροχὴ ὡς αἰς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς συνίσταται εἰς τὸ ποιῆσαι (πρᾶξις ἡ δοῦ-
ναι), *ἀρρητικὴ* δὲ ὡς αἰς τὸ μὴ ποιῆσαι. *Διάρχικος* πάλιν καλεῖται ἡ παροχὴ, ὡς αἰς πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀπαιτεῖται διάρχικος ἐνέργεια τῆς βουλή-
σεως τοῦ ὀφειλέτου, *προσκαίριος* δὲ ὡς αἰς πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀπαιτεῖται πα-
ροχὴ μόνον ἐνέργεια τῆς βουλήσεως αὐτοῦ. εἰσὶ δ' αἱ μὲν ἀρρητικαὶ παροχαὶ *διαρκεῖς* ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἱ δὲ *θετι-
καὶ* *προσκαίριοι*. *Διαίρετὴ* καλεῖται ἡ παροχὴ, ἥς τὸ περιεχόμενον δύναται νὰ *διαίρεθῃ* εἰς μέρη κατὰ τοιοῦτον τρό-
πον, ὥστε τὰ κατ' ἰδίαν μέρη μετὰ τὴν διαίρεσιν νὰ διαφέρωσι τῆς ὅλης

παροχῆς κατὰ ποσὸν μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ ποιόν. *ἀδιαίρετος* δὲ ἡ πα-
ροχὴ, ἥς τὰ κατ' ἰδίαν μέρη διαφέ-
ρουν τοῦ ὅλου κατὰ ποσὸν τε καὶ κατὰ ποιόν. Καὶ αἱ μὲν διαίρεται παρο-
χαὶ καὶ ἐπομένως αἱ διαίρεται ἐνοχαὶ *δύνανται* νὰ διαίρεθωσιν εἰς πλείστας *ἀνεξαρτήτους* ἀπ' ἀλλήλων ἐνοχάς, ἐν ᾧ αἱ ἀδιαίρετοι ἐνοχαὶ δὲν *δύνανται* νὰ δι-
αίρεθωσιν. Οὕτως ἐάν τις ὀφείλῃ πεντα-
κοσίας δραχμὰς εἰς ἕτερον, ἀποθανὼν δὲ καταλίπῃ δύο κληρονόμους, τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ καὶ ἡ παροχὴ τοῦ ὀφει-
λέτου εἶναι διαίρετὰ καὶ κατ' ἀκολου-
θίαν, δύο ὄντων τῶν κληρονόμων, εἰς δύο διαίρεθῆσεται καὶ ἡ παροχὴ. Ἀλλ' ἐάν ὑπεσχέθῃ τις ἐτέρῳ δικαίωμα δουλείας, ἀδιαίρετος οὖσης τῆς παροχῆς, ἕκαστος τῶν κληρονόμων αὐτοῦ ὀφείλει νὰ παρά-
σχῃ τὸ ὅλον τῆς δουλείας. Προσθετόν ἐστι τὰ διαίρετὰ δικαίωματα *δύνανται* νὰ ἀποσβεσθῶσιν ἐν μέρει, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἐπὶ τῶν ἀδιαίρετων ἡ ἐν μέρει παροχὴ δὲν ἐπιφέρει τὴν ἐν μέρει ἀπόσβεσιν τοῦ δικαίωματος.

Σημειωτέον ὅτι ὁριστος παροχὴ, ὅσα φέρ' εἰπεῖν ἡ ὑπόσχεσις παραδόσεως σί-
του (οὐχὶ ἐν ὀρισμένῃ ποσότητι), ἀγροῦ, οἰκοδομῆς (μὴ ὀριζομένης τοποθεσίας, ἐκτάσεως, ἡξίας κτλ.), οὐδὲν ἔχει κατα-
δῆλως κύρος. Ἀλλ' ὡς αἰς ἡ παροχὴ εἶ-
ναι ὀρισμένη κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ὁρί-
στος κατὰ τὸ ποιόν, ἡ συμπλήρωσις τῆς ὁριστικῆς ἀνήκει προδήλως εἰς τὸν ὀφειλέτην. ἀφενθέντα τρόπον τινὰ ἐλευθε-
ρον νὰ ἐκλέξῃ τὸ ποσόν, πλὴν ἐάν συνε-
φωνήθῃ ῥητῶς νὰ ὀρίσῃ τὸ ποιόν ὁ δα-
νειστής ἡ τρίτος τις ἢ ἄλλο τι γεγονός. Ἄν μάλιστα ἀνετίθῃ εἰς τρίτον πρόσω-
πον ἢ ἄλλο τι γεγονός ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιοῦ, ἐφαρμόζονται οἱ περὶ αἰρέ-
σεων κανόνες, ὅτε τοῦ γεγονότος ἐξ οὗ ἀρτᾶται ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἀντικειμέ-
νου τῆς παροχῆς ὄντος ἀβεβαίου (διὰ τὸ

ἐνδεχόμενον νὰ μὴ συμβῇ τὸ γεγονός, νὰ μὴ θελήσῃ φέρ* εἰπεῖν ὁ τρίτος νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀοριστίαν ἢ νὰ κωλυθῇ ὑπὸ τοῦ θανάτου).

Εἰς τὰς ἐν μέρει ἀορίστους καὶ ἐν μέρει ὠρισμένας παροχὰς κατατακτέαι αἱ διαζευκτικαὶ καλούμεναι ἢ ἐξ ὑπαμοιβῆς παροχαί, δηλονότι αἱ παροχαί, ὧν τὰ περιεχόμενα εἶναι πλείονα τοῦ ἐνός ἀτομικῶς ὠρισμένα, ἀλλ' ὀφείλονται οὐχὶ ἀθροιστικῶς ἀλλὰ διαζευκτικῶς. Καταλαμβάνει δὲ καὶ αἱ ἐνοχαί, ὧν ἀντικείμενον εἶναι παροχὴ τοιαύτη, διαζευκτικαὶ ἢ ἐξ ὑπαμοιβῆς (obligationes alternativae). Κατάδηλον ὅτι εἰς τὰς ἐνοχὰς ταύτας δὲν ἐφαρμόζονται οἱ περὶ αἰρέσεων κανόνες, διότι ἡ παροχὴ εἶναι βεβαία. Καὶ ἐν ταῖς ἐνοχαῖς ταύταις ἡ συμπλήρωσις τῆς ἀοριστίας ἤτοι τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἀνήκει κατὰ τὴν Ῥωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλ. Κωδ. 1189 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1320) εἰς τὸν ὀφειλέτην, πλην ἐὰν συνεφωνήθῃ ῥητῶς νάνατεθῇ ἡ ἐπιλογὴ εἰς τὸν δανειστήν ἢ καὶ εἰς τρίτον, ὅτε ὁμοῦς ἡ ἐνοχὴ εἶναι ὑπὸ αἵρεσιν. Δῆλον δ' ἂν ἐαυτοῦ ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν δανειστήν νὰ δεχθῇ μέρος τοῦ ἐνός καὶ μέρος τοῦ ἐτέρου ἀντικειμένου.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐνοχὴ, καίπερ φαινομένη διαζευκτικὴ, εἶναι μὴ διαζευκτικὴ, ὅ ἐστιν ἀπλὴ (simplex), ἐὰν τὸ ἕτερον τῶν πραγμάτων δὲν ἐδύνατο νὰ γίνῃ ἀντικείμενον ἐνοχῆς. Τοῦτο ὀρίζουσι ῥητῶς οἱ νεώτεροι ἀστικοὶ νόμοι (Γαλλ. Κωδ. 1190 Σχ. Ἑλλ. Κώδικος 1321). Ἡ δὲ πράγματι διαζευκτικὴ ἐνοχὴ δύναται νὰ ἀπλοποιηθῇ, δηλονότι νὰ καταστῇ μὴ διαζευκτικὴ (simplex), ὅταν συγκεντρωθῇ ἐφ' ἐνός ἐκ τῶν πολλῶν περιεχομένων τῆς ἐνοχῆς. Τοῦτο συμβαίνει 1) ὁπότεν ἡ παροχὴ ἐκτελεσθῇ ὁλοσχερῶς. Ἐὰν λ. χ. ὑποχρεούμενος νὰ καταβάλλῃ χίλιας δραχμὰς ἢ μίαν

ἄμαξαν δίτροχον καταβάλλῃ μόνον ἐν κοσίᾳ δραχμὰς, ἡ ἐνοχὴ δὲν ἀπλοποιεῖται, ὡς μὴ συγκεντρωθεῖσα ἐπὶ τὴν καταβληθεῖσάν διακοσίαν δραχμῶν. Ἡ νόητος δ' ὅτι, ἂν χορηγήσῃ εἰς τὸν δίτροχον ἄμαξαν, δικαιούται νὰ ἐπιλέγῃ τὰ καταβληθέντα διὰ τῆς ἀγωγῆς *condictio causa data causa non secuta*, 2) ὁπότεν διὰ μεταγενεστέρων συμφωνίας ὀρισθῇ τὸ παραχωρητέον πρῶτον, 3) ὁπότεν ἐγερθῇ ἀγωγή ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ αἰτουμένου ἐν τῶν πλειόνων ἀντικειμένων τῆς παροχῆς, ἐὰν οὗτοι εἴναι δυνάμει τῆς συμφωνίας τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς. Δὲν δύναται δηλονότι ὁ δανειστής τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς δανειστῆς μεταμελούμενος νὰ ζητήσῃ εἰς τὸ εἶμαρ, 4) ὁπότεν καταστῇ ἀδύνατος ἡ παροχὴ ὡς πρὸς τὸ ἐν ἀντικείμενον, διότι τότε ἐξέλιπεν. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐὰν ὁ δανειστὴς ἔχοντος τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς, κατεστράφη τὸ ἐν τῶν ἀντικειμένων τῆς παροχῆς ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ἡ ἐνοχὴ δὲν συγκεντρώνεται ἐπὶ τοῦ σωζομένου ἀντικειμένου καὶ ὁ δανειστής δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὸ σωζόμενον ἀντικείμενον ἢ τὸ διατεταμένον διὰ τὸ καταστραφέν ἀντικείμενον. Ἐὰν δὲ πάλιν κατεστράφη τὸ ἐν τῶν ἀντικειμένων τῆς παροχῆς ἀνευ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς, τότε συγκεντρώνεται μὲν ἡ ἐνοχὴ ἐπὶ τοῦ σωζομένου ἀντικειμένου, ἀλλ' ὁ ὀφειλέτης ἔχει τὴν λεγομένην *facultatem alternativam*, δηλονότι τὴν ἐξουσίαν νὰ διατηρήσῃ τὸ σωζόμενον ἀντικείμενον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ δώσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ καταστραφέντος ἀντικειμένου. Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἡ ἐνοχὴ συγκεντρώνεται ἐπὶ τοῦ σωζομένου ἀντικειμένου, διότι, ἐὰν καὶ τοῦτο κατεστράφη ἐκ τύχης, ὁ ὀφειλέτης ἀπαλλάσσεται παντελῶς τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ. Ἄν δὲ ἔχῃ μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπι-

τῆς, ἀλλὰ καταστράφη τὸ ἐν τῶν ἀντικειμένων ἐκ πταίσματος αὐτοῦ, συγκεντρῶνται μὲν ἡ ἐνοχὴ ἐπὶ τοῦ σωζομένου, ἀλλ' ἂν καὶ τοῦτο καταστραφῇ ἐκ τύχης, ὁ δανειστής ἔχει δικαίωμα διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ δόλου (actio de doli) νὰ αἰτήσῃ ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῷ καταστραφέντι ἀντικειμένῳ. Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1322 καὶ ἐπ.) καταστραφέντος τοῦ ἐτέρου τῶν ἀντικειμένων, ὁ ὀφειλέτης καταβάλλει τὸ μὴ ἀπολεσθὲν, καὶ ἂν ἡ ὑπόλειπα προήλθεν ἐκ πταίσματος αὐτοῦ καταστραφέντων ἡ ἀμφοτέρων ἐκ πταίσματος αὐτοῦ, καταβάλλει τὴν ἀξίαν τοῦ τελευταίου καταστραφέντος. Καταστραφέντος δὲ τοῦ ἐτέρου τῶν ἀντικειμένων ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, ὁ ὀφειλέτης δύναται ἢ νὰ προτινῇ εἰς συμφηφισμὸν τὴν ἀξίαν τοῦ καταστραφέντος ἢ νὰ καταβάλλῃ τὸ σωζόμενον, ἀποζημιούμενος διὰ τὸ καταστραφέν. Ἐὰν δὲ καταστραφῶσιν ἀμφοτέρα ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, ἐλευθεροῦται ὁ ὀφειλέτης, ἔχων δικαίωμα προσέτι νὰ αἰτήσῃ ἀποζημιώσιν ὑπολογιζομένην κατὰ τὸ τὴν μείζονα ἀξίαν ἔχον πρᾶγμα· ἔαν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, τὸ δὲ δεῦτερον ἐκ τύχης, ἐλευθεροῦται ὁ ὀφειλέτης, ἔχων δικαίωμα νὰ ἀποζημιωθῇ διὰ τὸ ἐκ πταίσματος καταστραφέν. Ἐὰν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τύχης, ἐκ πταίσματος δὲ τοῦ δανειστοῦ τὸ δεῦτερον, ἐλευθεροῦται παντελῶς ὁ ὀφειλέτης. Καὶ ταῦτα μὲν ἔαν ἔχῃ ὁ ὀφειλέτης τὴν ἐπιλογὴν. Ἄλλ' ἔαν τὴν ἐπιλογὴν ἔχῃ ὁ δανειστής, τότε, ἂν μὲν καταστραφῇ τὸ ἕτερον μόνον τῶν ἀντικειμένων, εἰ μὲν ἐκ τύχης, ὀφείλεται τὸ σωζόμενον, εἰ δ' ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ἔχει δικαίωμα ὁ δανειστής νὰ παραιτηθῇ ἢ τὸ σωζόμενον ἢ τὴν ἀξίαν τοῦ καταστραφέντος, εἰδ' ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, ἔχει δικαίωμα οὗτος νὰ ἀπαιτηθῇ τὸ σωζόμενον, ἀποζημιῶν τὸν ὀφειλέτην

διὰ τὸ καταστραφέν. Ἄν δὲ καταστραφῶσιν ἀμφοτέρα, εἰ μὲν ἀμφοτέρα ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ὁ δανειστής δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ τιμωτέρου πράγματος, εἰ δὲ ἐν μόνον ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, τούτου μόνον τὴν ἀξίαν δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ, εἰ δὲ ἀμφοτέρα ἐκ πταίσματος τοῦ πιστωτοῦ ἢ τὸ μὲν ἐκ πταίσματος αὐτοῦ, τὸ δ' ἐκ τύχης, ἀποσβέννεται ἡ ἐνοχὴ. Ἐπ' ἴσης ἀποσβέννεται ἡ ἐνοχὴ, ἔαν ἀμφοτέρα καταστραφῶσιν ἐκ τύχης, πρὶν ἢ καταστῇ ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης. Σημειωτέον δτι δὲν συγκεντρῶνται ἡ διαζευκτικὴ ἐνοχὴ, ὅταν ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς δηλώσῃ μονομερῶς τὴν βούλησιν αὐτοῦ περὶ ἐκλογῆς ὠρισμένου ἀντικειμένου εἰς τρίτον πρόσωπον, ἀλλὰ δὲν ἐκκληρωθῇ ἡ παροχὴ.

Εἰς τὰς ἐν μέρει ὠρισμένας καὶ ἐν μέρει ἀόριστους παροχὰς κατατακταί καὶ αἱ ἐκ τῶν κατὰ γένος ὠρισμένων ἐνοχῶν πηγάζουσαι, ὧν τὸ ἀντικείμενον εἶναι δηλονότι ὠρισμένον κατὰ γένος καὶ οὐχὶ ἀτομικῶς. Καὶ εἰς τὰς ἐνοχὰς ταύτας δὲν ἐφαρμόζονται οἱ περὶ αἰρέσεων κανόνες, ὅθεν καὶ αὗται μεταβιβάζονται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ κληροδόχου καὶ ἂν ὁ κληροδόχος τελευτήσῃ πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς βουλῆσεως τοῦ κληρονόμου. Συνήθως τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνοχῆς κατὰ γένος ὠρισμένης εἶναι ἐνώματα πράγματα, ἀντικαταστατὰ ἢ μὴ. Ἐχει δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ὁ ὀφειλέτης, πλὴν ἂν ὀρισθῇ τὸ ἐναντίον. Δύναται δὲ καὶ αὕτη νὰ ἀπλοποιηθῇ συγκεντρουμένη ἐφ' ἑνὸς ἀτομικῶς ὠρισμένου πράγματος, ὅπταν ἡ παροχὴ ἀπολεσθῇ ὁλοσχερῶς, καὶ ὅπταν διὰ μεταγενεστέρως συμφωνίας ὀρισθῇ τὸ παραχωρητέον πρᾶγμα. Δὲν συγκεντρῶνται δὲ καὶ ἡ κατὰ γένος ὠρισμένη ἐνοχὴ, ὅταν ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς δηλώσῃ μονομερῶς τὴν βούλησιν αὐτοῦ περὶ ἐκλογῆς ὠρισμένου ἀντικειμέ-

νου, Ἄλλ' ἐπὶ τῆς κατὰ γένος ὠρισμένης παροχῆς, ἀντιθέτως πρὸς τὴν διαζευκτικὴν, καὶ ἂν πάντα τὰ κατὰ γένος ὠρισμένα καταστραφῶσιν ἐκτὸς ἐνός, ἡ ἐνοχὴ δὲν συγκεντρῶται ἐπὶ τοῦ διασωθέντος. Διό, ἂν μὲν καταστραφῶσι πάντα πλὴν ἐνός, κατόπιν δὲ καταστραφῇ καὶ τοῦτο ἐκ τύχης, δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ ὀφειλέτης τῆς υποχρεώσεως αὐτοῦ, καὶ, ἂν τυχὸν ᾖ πωλητής, δὲν δύναται νὰ αἰτήσῃ τὸ τίμημα· ἂν δὲ ἐν ἐκ τῶν περιεχομένων τῆς παροχῆς δὲν δύναται μὲν νὰ δοθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος, δύναται δ' ὅμως βραδύτερον, τότε ὁ ὀφειλέτης δύναται βραδύτερον νὰ δώσῃ τοῦτο.

Ἡ παροχὴ πρέπει νὰ ᾖ φυσικῶς καὶ νομικῶς δυνατὴ· ὅθεν λογίζεται ἀδύνατος καὶ ἡ ἀντιβαίνουσα εἰς τὰ χρηστὰ ἥθη ἢ τὴν δημοσίαν τάξιν. Ἄν ἡ παροχὴ ᾖ ἀδύνατος, ἐξεταστέον ἂν ἡ παροχὴ ᾖ ἐξ ὑπαρχῆς ἀδύνατος ἢ κατέστη ἀκολούθως ἀδύνατος· καὶ εἰ μὲν ᾖ ἐξ ὑπαρχῆς ἀδύνατος, διακριτέον ἂν ᾖ καὶ ἐξ αὐτῆς ἀδύνατος (ἀδύνατος ἐξ ἀντικειμένου) ὡς οὐδενὸς δυναμένου νὰ παράσχῃ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς (οἰκίαν φέρ' εἰπεῖν πρὸ πολλοῦ ἐμπρησθεῖσαν), ἢ ἀδύνατος διὰ μόνον τὸν ὀφειλέτην (ἀδύνατος ἐξ υποκειμένου), (ὡς φέρ' εἰπεῖν εἰάν ὁ ὀφειλέτης ὑπεχρεώθῃ νὰ παραδῶσῃ πρᾶγμα μὴ κατεχόμενον ὑπ' αὐτοῦ). Καὶ εἰ μὲν εἶναι καὶ ἐξ αὐτῆς ἀδύνατος, θεωρεῖται αὕτη ὡς μὴ ὑπάρχουσα, διότι δὲν ὑπάρχει ἔγκυρος ἐνοχὴ. Εἰ δὲ εἶναι ἀδύνατος διὰ μόνον τὸν ὀφειλέτην, ὑποχρεοῦται οὗτος νὰ παράσχῃ τῷ δανειστῇ τὸ διαφέρον. Ἄν δὲ κατέστη ἀκολούθως ἀδύνατος, εἰ μὲν κατέστη αὕτη ἐκ τύχης (ἄνευ δηλονότι πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου), ἀπαλλάσσεται μὲν ὁ ὀφειλέτης τῆς υποχρεώσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ὀφείλει νὰ δώσῃ τῷ δανειστῇ πᾶν ὅ, τι περιῇ τυχὸν εἰς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ (οἷον τὰ παρὰ τῆς πυρασφαλιστικῆς ἐ-

ταιρείας ληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πολλῇ τῆς ἐκποιθήσεως εἰς τὸν δανειστὴν οἰκίαν αὐτοῦ). Ἄλλως ὑποχρεοῦται εἰς τὸ διαφέρον. Εἴδη δὲ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου εἶναι ὁ δόλος, ἡ μεγάλη ἢ μικρὰ καὶ ἐλαφρὰ ἢ μικρὰ ἀμέλεια. λέξεις Ἀμέλεια καὶ Δόλος).

Ἐξεταστέον ἤδη κατὰ τινὰ χρόνον καθίσταται ἀπαιτητὴ καὶ καταβλητέα ἡ παροχὴ. Ἡ ἐμπρόθεσμος παροχὴ καθίσταται ἀπαιτητὴ ἅμα τῇ παρέλευσιν τῆς προθεσμίας, ἡ δ' ἀπρόθεσμος ἅμα τῇ καταρτίσει τῆς ἐνοχικῆς συμβάσεως, ἢ τῆς παροχῆς. Ἄλλ' ὡς αἰτίας τῆς παροχῆς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀπαιτεῖται προθεσμία τινὰ (οἷον ἡ τῆς ἀνεγέρσεως οἰκοδομίας) ὁ δανειστής ὀφείλει νὰ παραχωρήσῃ αὐτῇ τὴν. Ὁ δ' ὀφειλέτης ὀφείλει, εἰ μὲν ὑποχρεώσεως εἶναι ἀπρόθεσμος, νὰ ἐπιχωρήσῃ κατὰ κανόνα τὴν παροχὴν κατὰ προηγουμένην ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ὥσπερ σιν (interpellatio), καθιστάμενος ἑαυτὸν ὑπερήμερος (ἴδε καὶ Ὑπερημερία)· εἰ δὲ εἶναι ἐμπρόθεσμος, τότε, εἰ μὲν ἡ ἐνοχία τῆς τεθείσης προθεσμίας εἶναι ὅτι ἐπὶ χειρὶ τῆς παροχῆς ἄνευ ὀχλήσεως, ὀφείλει νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὴν ἄνευ ὀχλήσεως· εἰ δὲ μόνον ὅτι ὁ δανειστής δὲν ἔχει καὶ ὡς ἀπαιτητὴν τὸ ὀφειλόμενον κατὰ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας, ἀπαιτεῖται ὀχλήσις. Ἐὰν ᾖ ἀμφοτέρωθεν μὲν κατὰ τοῦτο ἡ ἐννοία τῆς συμβάσεως, παραδεκτέον ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ὀφειλέτης ἄνευ ὀχλήσεως. Ὡσαύτως ὁ δανειστής, εἰ μὲν τὸ δικαίωμα αὐτοῦ εἶναι ἀπρόθεσμον, ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδοῇ τὴν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου παροχὴν κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦ ὀφειλομένου ἅμα τῇ παραγωγῇ τοῦ δικαίωματος, ἀλλ' εἰ εἶναι ἐμπρόθεσμον, τότε, εἰ μὲν ἡ προθεσμία ἀποφασιστικῶς εἰς τὸ συμφέρον τοῦ ὀφειλέτου, οὗτος ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν παροχὴν ὅποτεδήποτε θέλει, εἰάν τι ἀπορρᾷ εἰς συμφέρον τοῦ δανειστοῦ ἢ

συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων, μόνον ἅμα τῇ λήξει τῆς προθεσμίας.

Ἐξεταστέον τέλος ἐν τίνι τόπῳ καθίσταται ἀπαιτητὴ καὶ καταβλητέα ἡ παροχὴ. Εἰ μὲν ὁ τόπος εἶναι ὠρισμένος διὰ τῆς συμβάσεως, ἡ ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς παροχῆς, καταβλητέα ἀναμφισβήτητος ἡ παροχὴ ἐν αὐτῷ. Ἄλλ' ἐὰν ἦναι ἄοριστος, ὁ δικαστὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν παροχὴν ἐν ᾧ τόπῳ ὁ ὀφειλέτης ἔχει τὴν δωσιδικίαν αὐτοῦ. Ὅθεν κατὰ τὰ κανόνα μὲν ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ ὀφειλέτου, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ (δράκεις κατὰ τῆς γενικῆς συντρέχει καὶ εἰδικὴ δωσιδικία), ὁ δανειστής ἔχει ἐκλογὴν (πλὴν ἐὰν ἡ εἰδικὴ δωσιδικία ᾔναι ἀποκλειστικὴ) μεταξὺ τῆς κατοικίας καὶ τῆς εἰδικῆς δωσιδικίας. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως, δράκεις τὸ ἀντικείμενον τῆς παροχῆς εἶναι πρᾶγμα ἄτομικῶς ὠρισμένον ἢ ποσότης πραγμάτων ἄτομικῶς ὠρισμένων, ἔχει δικαίωμα ὁ δανειστής νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο μόνον ἐν ᾧ τόπῳ κεῖται, πλὴν ἐὰν ὁ ὀφειλέτης μετέφερε ὁλῶς τὸ πρᾶγμα ἢ ὁ δανειστής ἀναλαβάνῃ τὸν κίνδυνον καὶ τὰς δαπάνας τῆς μεταφορᾶς τοῦ πράγματος εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ὀφειλέτου, ὅτε ὁ δανειστής ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν παροχὴν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ ὀφειλέτου. Ἐπ' ἴσης ὁ κληροδόχος ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν κληροδοσίαν ἐν ᾧ τόπῳ κεῖται τὸ μέγιστον μέρος τῆς κληρονομικῆς περιουσίας. — Σημειώτεον ὅτι ὁ ὀφειλέτης, ἐὰν ἐκ τῆς φύσεως τῆς παροχῆς ἢ ἐκ τῆς συμβάσεως ὑποχρεοῦται νὰ κομίσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν δανειστήν, δικαιούται νὰ κομίσῃ αὐτὸ ἐν παντὶ τόπῳ μὴ ἀκαταλήλῳ, ἐὰν δ' ὑποχρεοῦται ὁ δανειστής νὰ μεταβῇ εἰς συνάντησιν τοῦ ὀφειλέτου, ἔχει δικαίωμα νὰ μεταβῇ αὐτὸ ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πατρικὴ ἐξουσία. Κατὰ τὸ

ρωμαϊκὸν δίκαιον ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἀνήκει εἰς μόνον τὸν πατέρα, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν μητέρα· λυτεῖται δὲ τὸ τέκνον τῆς πατρικῆς ἐξουσίας χειραφετούμενον, οὐχὶ δὲ καὶ ἐνηλικιούμενον, διότι ἰσοβίως διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς, πλὴν ἐὰν καταστῇ ἀνίκανος νὰ διαχειρίζεται τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Σημειώτεον δ' ὅτι ἀνίκανος δὲν καθίσταται ὁ πτωχεύσας, ἀτε κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον καθιστάμενος ἀνίκανος μόνον εἰς διαχειρίσιν τῆς ἰδίας περιουσίας ἄλλ' οὐχὶ καὶ εἰς διαχειρίσιν τῆς περιουσίας τῶν ἀνηλίκων τέκνων του καὶ ἀντιπροσώπευσιν αὐτῶν (Δ. Π. 28 τοῦ 81). Ἄλλ' ἐν τῷ νῦν ἡ ἐνηλικότης λύει τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, καταργηθεῖσιν κατὰ τοῦτο τῶν διατάξεων τοῦ Ρ. Δ. (ἄρθ. 114 νόμου περὶ ἐπιτρ. ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρ. 108 καὶ 137). Ὅχει δὲ τὸ δικαίωμα ὁ πατὴρ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ νὰ τιμωρῇ τὸ τέκνον αὐτοῦ μετὰ μετριότητος, ἔτι δὲ καὶ νὰ ἀναγράφῃ εἰς τὸν δικαστὴν τὴν ἐπιβλητέαν εἰς αὐτὸν τιμωρίαν, ἐὰν τυχὸν ὑποπέσῃ εἰς ἔγκλημά τι βαρὺ· ἡ δὲ μήτηρ ἀναιρεῖ μὲν τοιοῦτων δικαιωμάτων, ἀλλὰ δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν δικαστὴν, αἰτοῦσα τὴν τιμώρησιν αὐτοῦ, ἐὰν παρεκκλίνῃ τοῦ ὀφειλομένου αὐτῇ σεβασμοῦ (*Ἴδε καὶ Κατάστασις οἰκογενείας). Κατὰ δὲ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τὸ τέκνον διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς ἀχρι τῆς ἐνηλικότητος ἢ τῆς χειραφεσίας, ἡ μήτηρ δὲ ἀναπληροῖ τὸν πατέρα ἀδυνατοῦντα νὰ ἐνασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν. Καὶ ἔχει δικαίωμα μὲν ὁ ἐνασχῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν νὰ τιμωρῇ μετὰ μετριότητος τὸ τέκνον, ἀλλ' ἐὰν ᾔναι ἀνάγκαια ἢ ἀπομάκρυνσις τῆς πατρικῆς οἰκίας αὐτοῦ ἢ ὁ περιορισμὸς αὐτοῦ, προσφεύγει εἰς τὸν πρῶτον τῶν πρωτοδικῶν ἢ ἐν ἐλλείψει πρωτοδικείου, εἰς τὸν εἰρηνοδίκην, ὅστις, παραδεχόμενος ἢ ἀ-

πορρίπτων τὴν πρότασιν, ἐκδίδωσι τὴν περὶ τούτου διαταγὴν· δικαιούται δὲ τὸ τέκνον νὰ ἐκκαλέσῃ αὐτήν, εἰ μὲν ἀπορρίψει ἀπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, εἰς τὸν πρόεδρον τῶν Ἐφετῶν. Τὴν διατάξιν, καθ' ἣν καταλύει τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἡ ἐνθλι- κότης, ἐπιδοκιμάζομεν· ἀλλὰ δὲν ἐγκρί- νομεν τὴν ἐπιτροπομένην εἰς τὸ ἀνθλικόν τέκνον προσφυγὴν κατὰ τῶν περὶ ἀπομα- κρύνσεως ἢ περιορισμοῦ αὐτοῦ ἀποφά- σεων, καὶ μάλιστα τῶν ἀπιφάσεων τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, διότι ἰσοδυ- ναμεῖ ἡ καθιέρωσις αὐτῆς πρὸς τὴν παν- τελεῖ ματαίωσιν τῆς διατάξεως. Ἐὰν ὁ νομοθέτης φοβῇται μὴ παράφορος μὲν ἢ κακεντρεχὴς πατὴρ ὀξείωσῃ τὸν πολυχρόνιον περιορισμὸν τοῦ τέκνου ἄ- νευ σπουδαίων λόγων, κοῦφός τις δὲ πρόεδρος πρωτοδικῶν παραδεχθῇ τὴν ἀ- ξίωσιν ταύτην, ἃς ὀρισθῇ τοῦλάχιστον ὅτι χωρεῖ προσφυγὴ εἰς τὸν πρόεδρον τῶν Ἐφετῶν, ἐὰν ὁ διαταχθεὶς περιορισμὸς ὑπερβαίνει τὸν μῆνα.

Ἐκ τῆς φύσεως τῆς πατρικῆς ἐξου- σίας κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ἐξάγεται ὅτι ὁ πατὴρ δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τῶν ὑπεξουσίων αὐτοῦ τέκνων ἢ μόνον ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἢ οἰοεὶ στρατιωτικοῦ χρηματίου (N. 4 Βασιλ. (7. 5) καὶ N. 11 (45. 4). Αἱ δὲ τοῦ Ρ. Δ. διατάξεις, καθαρῶς οὐσιαστικαί, δὲν καταγγέθησαν διὰ τῶν περὶ ἰκανότητος τοῦ παρίστασθαι ἐν δικαστηρίῳ διατάξεων τῆς Πολ. Δικ. (Α. Π. 3 τοῦ 69). Ἀλλ' οὐδ' ἐνάγεται ὁ πατὴρ πρὸς ἀποζημίωσιν διὰ τὰς ἐξ ἀ- δικημάτων ἢ οἰοεὶ ἀδικημάτων τοῦ ὑπε- ξουσίου αὐτοῦ τέκνου προξενηθείσας ζη- μίας, πλην ἐὰν καταδικασθῇ πρότερον αὐτός, ὁ δὲ πατὴρ ἔχῃ χρημᾶτιον· μάλι- στα δὲ, ἐὰν ὁ πατὴρ δὲν ἡμέλησε τὴν ὀ- φειλομένην ἐπὶ τοῦ τέκνου αὐτοῦ ἐπο- πτεῖαν (N. 29, 33 καὶ 35 Πανδ. (9. 4),

N. 57 Πανδ. (5. 1), N. 3 § 11 Πανδ. (15. 1) καὶ N. 56 Βασιλ. (7. 5).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν N. 8 § 4 καὶ 5 Κωδ. (6. 61) καὶ N. 11 Βασιλ. (4. 4) ὁ πατὴρ δὲν δύναται νὰ ἐκποιῇ τὸν ἀπὸ προσπόριστον χρημᾶτιον εἰ μὴ 1) πρὸς ἀ- πότισιν χρεῶν ἢ κληροδοτημάτων τῆς μητρικῆς κληρονομίας, 2) ὡς ἀκίς πρὸς κτεταται περὶ ἀπροσόδου κτήματος, 3) ὡς ἀκίς πρόκειται περὶ πράγματος ἐπὶ τῆς μίσει ἢ φθορᾷ· ἄρα δὲν δύναται νὰ ἐκ- ποιῇ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἀνθλικῶν συντήρησιν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πατρὸς (Α. Π. 120 τοῦ 90). Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ἐκποιῇ, δὲν δύναται καὶ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ποθήκην ἐπὶ ἀκινήτων τοῦ πατρὸς, ἐν γεγραμμένην πρὸς ἐξασφάλισιν ἀπαιτή- σεως ἀνγκούσης εἰς τὸ ἀπροσπόριστον χρημᾶτιον (Α. Π. 120 τοῦ 90). Αἱ δὲ διατάξεις αὗται δὲν ἐτροποποιήθησαν ὑπὸ τοῦ περὶ ἐπιτροπείας νεωτέρου νόμου. Ὅθεν ἰσχύουσι καὶ νῦν.

Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ὁ πατὴρ ἔχει κατὰ κανόνα τὴν ἐπικαρπίαν τῶν πραγμάτων τοῦ τέκνου αὐτοῦ· δύναται δὲ μόνον τὸ τέκνον νὰ διαθέσῃ τὸ στρατιω- τικὸν ἢ οἰοεὶ στρατιωτικὸν χρημᾶτιον δηλονότι τὰ διὰ τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ ἢ ἄλλης τηβεννοφόρου ὑπηρεσίας αὐτοῦ κτώμενα· τῶν δὲ ἐκ πραγμάτων τοῦ πα- τρὸς ἢ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ προερχομένων κερδῶν ὁ πατὴρ ἔχει τὴν τε κυριότητα καὶ τὴν ἐπικαρπίαν, ἀνήκει δὲ εἰς τὸν υἱὸν μόνον ἡ διαχείρισις· τῶν δὲ δι' ἐρ- γασίας μὲν τοῦ τέκνου (ἀλλ' οὐχ' ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ἢ ἄλλης τηβεννοφόρου ὑπηρεσίας) ἢ ἄλλως πως κτωμένων ὑπὸ αὐτοῦ ἢ μὲν κυριότης ἀνήκει εἰς τὸν υἱόν, ἢ δὲ ἐπικαρπία εἰς τὸν πατέρα, πλην ἐὰν καταλείψῃ τι εἰς αὐτὸν ὑπὸ τὸν ὄ- ρον τοῦ νὰ μὴ καρπωθῇ αὐτὸ ὁ πατὴρ, ἢ προέρχεται ἐκ κληρονομίας γνησίου ἀ- δελφοῦ. Δὲν ἀπολαύει δὲ τῆς ἐπικαρπίας τοῦ ἀναλογούντος εἰς τὸ ὑπεξούσιον τέ-

νον μέρους τῆς κληρονομίας ὁ μετ' αὐτοῦ συγκληρονομήσας τὴν περιουσίαν ἄλλου τέκνου τοῦ (Α. Π. 244 τοῦ 69). Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ πατήρ, ἐνασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἔχει μέχρι τῆς ἐνηλικίωτος ἢ τῆς χειραφεσίας τῇ ἐπικαρπίαν τῆς ἐν αὐτῇ κληρονομίας ἢ δωρεᾶς ἢ ἄλλης ἐπικαρδοῦς αἰτίας περιελθούσης εἰς τὸ τικόνον περιουσίας. Περιέρχεται δὲ εἰς τὴν κλητέρα ὁσάκις ὁ πατήρ, καίπερ διατηρῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, στερεῖται τῆς ἐπικαρπίας διὰ λόγους αὐτοῦ προσωπικοῦς. Ἀλλ' ἡ ἐπικαρπία ἐπάγει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς τοῦ τέκνου κατὰ λόγον τῆς περιουσίας αὐτοῦ, τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀποτίσεως τῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπικαρπίας τόκων καὶ χρεωλῶτερων παντὸς ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου ὀφειλομένου κεφαλαιῶ, τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀποτίσεως τῆς δαπάνης διὰ τὴν τελευταίαν νόσον καὶ τὴν κηδεῖαν τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου κληρονομηθέντος καὶ πῦσαν ἄλλην ὑποχρέωσιν, ἐπιβαρύνουσαν τοὺς ἐπικαρπιώτας, ἐξαίρουμένης τῆς ἐγγυήσεως. Καὶ ὁρίζεται μὲν προσέτι ἐν τῷ Σχεδίῳ ὅτι ὁρθῶς δοὶ οἱ καρποὶ τῆς περιουσίας τῶν τέκνων δὲν δύνανται νὰ κατασχεθῶσιν ὑπὸ τῶν δανειστῶν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τίθεται δυστυχῶς ὁ περιορισμὸς ὅτι τὸ ἀκατάσχετον ἐπικρατεῖ ἐφ' ὅσον εἶναι οἱ καρποὶ ἀναγκαῖοι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν εἰς τὸν γονεῖ ἐπιβαλλομένων ὑποχρεώσεων, ἐκ τούτου δὲ καθάπερ ὅτι θέλουσιν ἐγείρεσθαι ἔριδες εἰς τὴν ἐξακριβωσιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τούτων καρπῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς κατασχέσεως ἔδει νὰ ᾖ καὶ ἐκπλῶτος.

Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 393), εἰάν ὁ πατήρ παραμελῇ ἢ παραβαίῃ τὰ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καθήκοντα ἢ διαχειρίζεται

κακῶς τὴν περιουσίαν τοῦ τέκνου, τὸ δικαστήριον, αἰτήσας τινὸς τῶν ἐγγυτέρων τοῦ τέκνου συγγενῶν ἢ τοῦ Εἰσαγγελέως, δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον πρὸς ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς καὶ διοίκησιν τῆς περιουσίας τοῦ τέκνου καὶ νὰφαίρῃ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ὁλόκληρον τὴν ἐπικαρπίαν ἢ μέρος αὐτῆς. Ἡ ὑπαγορεύουσα τὴν διάταξιν ταύτην ἀρχὴ εἶναι ἀναμφισβήτητος ἐλλογώτατη, διότι καὶ μεταξὺ τῶν πατέρων ἀπαντῶσι βεβαίως ἐνίοτε ἄνθρωποι ἄγαν ῥέθυμοι ἢ ἀνάλητοι, παραμελοῦντες τὰ πατρικὰ αὐτῶν καθήκοντα· ἀλλ' ἐν ᾧ διὰ τοῦ νόμου περὶ ἐπιτροπείας ἐπὶ μεγάλῃ χρονοτριβῇ καὶ μεγάλῃ δαπάνῃ προκαλεῖται ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου πολλάκις ἡ σύγκλησις συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐν τῷ σπουδαιότατῳ ζητήματι τῆς ἀφαίρεσεως μεγάλου ἢ μικροῦ μέρους τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τοῦ πατρὸς δὲν προσάπαιτεῖται ἡ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πεζοδρόμια. Ἰδε Οἰκοδομοί.

Πειθαρχία. Πρὸς εὐστοχον δι-

εξαγωγὴν τῆς ὁμοσίας ὑπηρεσίας ὁρίσθη ὅτι πλὴν τῶν καθηκόντων, εἰς ᾧ ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ἢ ὑπρέτης ὑποβάλλεται ὡς πολίτης, ὑπάγεται καὶ εἰς ἰδιαιτέρα καθήκοντα ἐκπηγάζοντα ἐκ τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν. Ἐκ τούτου ἡ λεγομένη πειθαρχία, δηλονότι ἡ πρὸς τὰ ἀπὸ τοῦ ὑπαλληλικοῦ ἀξιώματος ἐκάστου κλάδου ὑπηρεσιακοῦ πηγάζοντα ἰδιαιτέρα καθήκοντα ὑποχρεωτικῇ συμμόρφωσις τῶν περιεχλλομένων τὸ ἀξίωμα τούτου ὑπαλλήλων. Διὰ τὸ σπουδαῖον δὲ τῆς ἐπιβρότης τῆς πειθαρχίας, ἐκانونίσθησαν τὰ τῆς ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ πειθαρχίας εἰς εἰδικῶν πειθαρχικῶν θεσμῶν, οὐ μόνον ὁριζόντων τὰ εἰδικὰ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων (στρατιωτικῶν, δικαστικῶν, οικονομικῶν κτλ.) καθήκοντα, ὧν ἡ παράστασις ἐπάγει πειθαρχικὴν τιμωρίαν,

ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπὶ τῇ παραβάσει αὐτῶν ἐπιβαλλομένας πειθαρχικὰς ποινάς, (τοιαῦται δὲ οὐ μόνον ἐπίπληξις, πρόστιμον, προσωρινή ἢ ὀριστική παῦσις, ἀλλ' ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ περιορισμός ἢ κράτησις), ἔτι δὲ τὴν τηρητέαν περὶ τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν διαδικασίαν. Σημειωτέον ὅτι ἐν μὲν τῇ δικαστικῇ ὑπηρεσίᾳ κατὰ γενικὸν κανόνα ἀρμόδιαι ἀρχαὶ εἰς ἐκδίκασιν τῶν πειθαρχικῶν παραπτωμάτων καὶ ἐπιβολὴν τῶν πειθαρχικῶν ἐπιτιμίων εἰσὶ τὰ πολυμελῆ δικαστήρια. ἔτι δὲ καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης, ἐξαιρετικῶς δὲ ἔχουσι πειθαρχικὴν ἐξουσίαν καὶ οἱ Εἰρηνοδίκαι καὶ πρόεδροι, δυνάμενοι νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν ποινὴν τῆς ἐπίπληξως, καὶ οἱ Εἰσαγγελεῖς, ἔχοντες δικαιώματα νὰ ἐπιβάλλωσιν ἔστιν ὅτε καὶ ποινὴν προστίμου. ("Ἴδε Ὀργ. Δικαστ. ἀρθρ. 293 καὶ ἐπ.). Ἐν δὲ τῇ διοικητικῇ ὑπηρεσίᾳ (τῇ τε ὑπὸ τὴν στενωπὴν ἔννοίαν τῆς λέξεως καὶ τῇ ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν, ἥτοι καὶ τῇ οἰκονομικῇ, εκπαιδευτικῇ, προξενικῇ κτλ.) εἰς μονομελεῖς κατὰ κανόνα ἀρχάς, ἥτοι τὸν προϊστάμενον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Ὑπουργόν, εἶναι ἀνατεθειμένη δυστυχῶς μέχρι τοῦδε παρ' ἡμῖν ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία.

Ἔτι δὲ μᾶλλον αὐστηρὰ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀλλὰ καὶ αὐτογνώμονα μέχρι τινός τὰ τῆς πειθαρχικῆς ἐξουσίας ἐν τῷ στρατῷ. Ἀληθῶς μόνον δι' αὐστηράς πειθαρχίας δύναται νὰ κατορθωθῇ στρατιωτικὴ προκοπὴ καὶ πρόοδος· δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ πειθαρχία εἶναι τὸ πᾶν ἐν τῷ στρατῷ. Εἰς τῶν ὑπεροχωτάτων συγχρόνων στρατιωτικῶν συγγραφέων, πραγματευόμενος περὶ στρατιωτικῆς πειθαρχίας, γράφει τὰ ἑξῆς: «Ἡ πειθαρχία... δὲν προϋποτίθῃσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀναισθησίαν αὐτομάτου, οὔτε τὸ ἀπόλυτον ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐαυτοῦ κράτος, τὸ ἐπιβίωννόν ἀπάσας τὰς

ψυχικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις. Διὰ τοῦτο περὶ θάρρους, καὶ ἐγὼ ἀποκρίνομαι ὅτι πειθαρχία! Διὰ τοῦτο περὶ ἡρωϊσμοῦ, καὶ ἐγὼ λέγω πρὸς ὑμᾶς πάλιν πειθαρχία! Διὰ τοῦτο περὶ ἀκαταμάστου ἐνεργείας, περὶ καταφρονήσεως τοῦ κινδύνου, περὶ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀληθείαν, περὶ αὐταπαρνήσεως χωρούσης ἐν ἡρωϊσμόν, καὶ ἐγὼ ἀποκρίνομαι πειθαρχία, τὸ πᾶν ἡ πειθαρχία! Καὶ τοῦτο διότι ἡ πειθαρχία, ἡ ἀληθινὴ πειθαρχία, ἥτις συγκεντρῶι πάσας τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις πρὸ τῆς ἰδέας τῆς νίκης, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἐνταύτῳ καὶ ἡ αἰτία τῶν λωὶν τῶν ἀστικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρετῶν. Τοὺς λόγους δὲ τούτους ἐξόχῳ στρατιωτικῷ συγγραφῆς σχολιάζων ὁ διάσημος κοινωνιολόγος Φερβένς ἐπιλέγει· ἀδὲν γεννῶνται λοιπὸν οἱ ἥρωες ἐξαιρέσει παθολογικῶν τινῶν ἐξαιρέσεων δὲν γεννῶνται, ἀλλὰ γίνονται οἱ ἥρωες ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως τοῦ βίου. Ὁ ἀνθρώπος γεννᾶται ληθικοῦ αὐτῶν. Ὁ ἀνθρώπος γεννᾶται φιλόζωος, ὡς γεννᾶται θυμὸς. Ὁ ἀνθρώπος γεννᾶται ἐκμηδονιστής, ὁ κατορθὼν νὰ ἐκμηδονιστῇ ἐν ἐαυτῷ τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυνητῆσεως, εἶναι τεχνητὸν δημιουργημὰ τοῦ πολιτείας, ὡς ὁ ἐνδεδωμένος ἀνθρώπος εἶναι τεχνητὸν δημιουργημὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἀνδρεία δηλονότι καὶ ὁ ἡρωϊσμός εἶναι ἀπαύγασμα συστηματικῆς καὶ ἐκτεταμένης στρατιωτικῆς ἀνατροφῆς. Ἡ κυριωτάτη βάσις ἡ στρατιωτικὴ πειθαρχία. Ἀλλὰ πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς πειθαρχίας ἀναγκαῖον μὲν νὰ ἐπιβάλλωνται αὐστηραὶ πειθαρχικαὶ ποιναί· ἀλλὰ καὶ ὑπερβαίνουσας ὀλιγοήμερον κράτησιν ποινὰς δὲν εἶναι πρέπον νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτογνώμονως ὁ ἀνάστης κατὰ βαθμὸν ἢ θέσιν, ἀλλὰ ἐν τῷ ἐκτετατῷ διασαλεύσει τῆς πειθαρχίας δύναται νομίζομεν, πρεπωδέστερον νὰ ἀνατεθῇ ἡ ἐπιβολὴ αὐτῶν εἰς πειθαρχικά σπῆλαια, παρέχοντα τὰς ἀπαιτούμενας ἐγγυή

τις εὐθυκρισίας, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἑντέρου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πειρατεία. Ἰδιος νόμος τῷ 1855, περὶ ναυταπάτης καὶ πειρατείας ἐπιγραφόμενος, ἐρρύθμισε παρ' ἡμῶν τὰ τοῦ προκειμένου ἀδικήματος, τάξας ἰδίας ποινὰς καὶ ἰδίαν δικαιοδοσίαν· οὐδ' αὐτὸς ὅμως, οὐδ' ὁ πρὸ αὐτοῦ γενικὸς ποινικὸς νόμος περιέχουσιν ὅρισμόν τινα τοῦ ἀδικήματος, καὶ μόνον ἐκ τοῦ μέρους ἐνθα περὶ πειρατῶν διὰ τριῶν μόνον λέξεων ποιεῖται λόγος ὁ ποιν. νόμος, ἥτοι ἐν τῷ 384 περὶ ληστείας ἄρθρω, καὶ ἐκ τῶν ὧν τῆς καταγνώσεως τῶν ποινῶν τοῦ μνημονευθέντος εἰδικοῦ νόμου καθίσταται ὅτι, ὅτι πρόκειται περὶ ἀδικήματος ὁμοειδούς τῇ ληστείᾳ. Οὐδὲν δ' ἔτι ἐν αὐτοῖς καταδεικνύει τὸν ἰδιόζοντα αὐτοῦ χαρακτήρα, ἐν ὅμοις ἀναγκαιῶς εἰκάζει τις ἐκ τῶν αὐστηροτέρων ποινῶν καὶ τῆς ἰδιοκρούσης δικαιοδοσίας. Ἐκ τούτων ὅμως φανερόν, ὅτι τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀδικήματος κατέλιπεν ὁ νόμος εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου καὶ τὴν κοινὴν περὶ αὐτοῦ συνείδησιν.

Κοινῶς δὲ πειρατεία καλεῖται ἡ κατὰ θάλασσαν ληστεία· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ πειρατεία εἶναι ἢ μεταξὺ ἐπιβατῶν τοῦ αὐτοῦ πλοίου ληστεία, πιθανὴ ἰδίως ἐν ὥρᾳ ναυαγίου, καίπερ κατὰ θάλασσαν, οὐδὲ πᾶν ἀπὸ κοινῇ ληστεία, ἀλλὰ πειρατεία, ἢ ἐκ τῆς θαλάσσης ληστρικὴ εἰς παράλιον ἐπίθεσις, καίπερ ἐν τῇ ξηρᾷ τελευτήσῃ.

Καὶ παρὰ τῶν συγγραφέων δ' ἔρευνᾶται κυρίως τὸ ζήτημα κατὰ τὴν διεθνῇ αὐτοῦ ἐποψίν, ἥτις ἀναγκαιῶς προϋποτίθεται αὐτῷ τελοῦμενον ἐν ἀνοικτῷ πελάγει· ἐπομένως καὶ παρ' αὐτοῖς ὁ ὅρισμός τοῦ ἀδικήματος ἀτελής ἀποδίδεται, ὡς εἰδείχθη, μόνον τὸ ἔδαφος τῆς τελευτῆς οὐδ' ἀναγκαιῶς τὸ ἀδικήμα συνιστᾶ, οὐδὲ πλήρες αὐτὸ περιλαμβάνει.

Ἀλλ' ἡ πειρατεία, ὡς εἴρηται, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ληστεία, ἐλογίσθη ὅμως ἰδιαζόντως κινδυνώδης καὶ ἀξία μείζονος ἔτι αὐστηρότητος, διότι ἡ θάλασσα, ἐνθα τὸ στάδιον τοῦ ἀδικήματος, συνιστῶσα εὐρυτάτην καὶ κοινὴν πάντων τῶν ἐθνῶν ὁδόν, δι' ἧς μέγα πλῆθος ἀκαταπαύστως κινεῖται, καὶ μείζων ἔτι πλοῦτος πανταχόθεν μεταγεται, διατελεῖ τὸ πλεῖστον ἀφροσύνης καὶ ἔρως διὰ τὴν ἀπεριόριστον ἔκτασιν τῆς, καὶ ἐπομένως λείαν τε ἀφθονον παρέχει, καὶ εὐχερῇ τὴν ἐπιθεσιν καὶ τὴν διαφυγὴν τῶν κακοποιῶν· τουτέστι διότι πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ ὑπὸ τῆς πειρατείας ἀπειλούμενα δίκαια, δυσχερὲς δὲ καὶ ἡ περιστολὴ αὐτῆς καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς προγενεστέρους χρόνους, ὡς ἐν ταῖς ἐπομένους δειχθήσεται.

Ἐντεῦθεν ὅμως συνάγομεν, ὅτι τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀδικήματος συνιστᾷ κυρίως ἡ ιδιότης τῶν ἀδικούντων καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας τῶν· ἐπομένως ὅτι ἡ πειρατεία προϋποτίθεται ληστὰς διαιτωμένους ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ δι' ἰδίου πλοίου ἐπιτιθεμένους κατὰ τῶν θαλασσοπόρων καὶ τῶν παράλιων· διότι οὕτω μόνον δυνατόν τοις ἀδικοῦσι νὰ ἐπωφελῶνται τῶν περιστάσεων, ἃς κατὰ τάνωτέρω παρέχει ἡ θάλασσα, καὶ προσέτι νὰ ἐπέλθῃ ὁ δειχθεὶς ἐξ αὐτῶν μέγας κίνδυνος· τουτέστιν ἡ πειρατεία προϋποτίθεται κυρίως τοῖς ἀδικούντας ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ οὐχὶ τοὺς ἀδικουμένους ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐπομένως, ὅτι στοιχεῖον κύριον τοῦ ἀδικήματος ἀποτελεῖ ἡ ὑπὸ τῶν ἀδικούντων χρῆσις ἰδίου πλοίου κατὰ τὴν ἐπίθεσιν, διότι μόνον διὰ πλοίου δύναται τις ἀπὸ τῆς θαλάσσης ν' ἀδικῇ. Τούτων δὲ τεθειμένων ἡ πειρατεία δυνατόν νὰ ὁρισθῇ ὡς ἐξής·

Ληστεία, καθ' ἣν κύριον ὄργανον τῆς ἐπιθέσεως εἶναι πλοῖον ἰδίον τῶν ἐπιτιθεμένων.

Στοιχεῖον ἄρα τῆς πειρατείας συνιστᾶ ἡ ὑπὸ τῶν ληστῶν χρῆσις ἰδίου

πλοίου· ἀδιάφορον ὅμως, ὡς εἰκός, ἂν ἀνῆκεν εἰς αὐτοὺς τὸ πλοῖον, ἢ ἐκ τοῦ προχείρου ἐλήφθη ὑπ' αὐτῶν διὰ βίας, δι' ἀπάτης, διὰ μισθοῦ ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως, ἀρκεῖ μόνον νὰ διετελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των κατὰ τὴν ἐπίθεσιν.

Ὁ τρόπος δὲ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος προϋποτίθην ἔτι τοὺς αὐτοῦργους ναυτικούς ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἐμπείρους· ἡ ιδιότης ὅμως αὕτη, ἀναγκαία συνήθως, δὲν ἀποτελεῖ καὶ στοιχεῖον τοῦ ἀδικήματος· διὸ ἀναμφισβητήτως καὶ οἱ ἄρτίως πρὸ τῆς πράξεως εἰς πλοῖον ἐπιβιβαζόμενοι λησταί, καὶ δι' αὐτοῦ ἐπιτιθέμενοί εἰσι πειραταὶ ἐπίσης· ἔπειτα καὶ ἀναγκαία ὑποτιθεμένη ἡ ιδιότης τοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὴν πειρατείαν, λογιστέα πάλιν κατὰ τὸν χρόνον τῆς πράξεως.

Κατὰ τὸν θεθέντα δ' ὀρισμὸν, πλὴν τῆς ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει ληστρικῆς κατὰ τῶν θαλασσοπορούντων ἐπιθέσεως, πειρατεία εἶναι ἐπίσης ἡ ἀπὸ τοῦ πελάγους ληστρικὴ εἰς παράλιον ἐπιδρομή, ὡς προεῖρηται, προσέτι ἡ ἐναντίον πλοίου προσωρμισμένου ἢ ἀκινήτου ἔκ νηνεμίας ἐπίθεσις ληστῶν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ἐκ τοῦ προχείρου ἐπὶ πλοιαρίου ἐπιβιβαζομένων, καὶ ἐπιτιθεμένων δι' αὐτοῦ, πρὸς δὲ ἡ κατὰ τῶν ἐπιβατῶν ὑπὸ τοῦ πληρώματος ληστεία, ὑπὸ τὸ πρόσχημα διαπορθεύσεως προσελκυομένων τῶν ἐπιβατῶν, ἢ στασιάζοντος τοῦ πληρώματος κατὰ τὸν διάπλου, διότι κατὰ πάσας τὰς ἄνωθι περιπτώσεις τὸ πλοῖον ἐχρησίμευσεν ὡς κύριον ὄργανον τῆς ἐπιθέσεως.

Τοῦναντίον δὲ κοινὴ ληστεία καὶ οὐχὶ πειρατεία εἶναι ἡ διαπραττομένη ἐν τῇ ξηρᾷ, διαπεραιουμένων τῶν ληστῶν διὰ πλοίου ἀπὸ τῆς ἀντιπέραν ὄχθης, προσέτι ἡ μεταξὺ ἐπιβατῶν ληστεία, ὡς ἐν ἀρχῇ ἐρρήθη, ὡς ἐπίσης ἡ εἰς ἐνδοτέραν ξηρὰν ληστεία, καίπερ διαπραττομένη ὑπὸ συμμορίας πειρατῶν πρότερον, ἐγ-

καταλειψάντων εἰς τὴν ἀκτὴν τὸ πλοῖον ἕνεκα καταδιώξεως ἢ ἐξ ἄλλου παρὰ πλησίον λόγου· διότι κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας τὸ πλοῖον δὲν ἐχρησίμευσεν ὡς κύριον καὶ ἀναγκαῖον τῆς ληστείας ὄργανον.

Ἡ πειρατεία δ', ὡς εἴρηται, εἶναι ὁμοίωμα τῇ ληστείᾳ ὅμοιον, ἢ ἀκριβέστερον εἶδος ληστείας, ἐπομένως χωροῦσι κατ' αὐτὴν πάντα τὰ κατὰ τὴν ληστείαν παραδεδεγμένα περὶ τε τοῦ γενικοῦ τοῦ ἀδικήματος δρισμοῦ, καὶ τοῦ γαλακτοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀναγκαίων στοιχείων, καὶ δὲ τῶν συνθηκῶν περὶ τετελεσμένου καὶ ἀποπειρας καὶ καθέξης.

Τοῦτέστιν ὅτι ἀποτελεῖ ἀδίκημα κατὰ τῆς ιδιοκτησίας, ὅτι σκοπὸς αὐτοῦ ἀφαιρέσις ἀλλοτρίων, πρὸς ἰδιοποίησιν διὰ βιαιᾶς κατὰ τοῦ ἔχοντος ἐπιθέσεως, καὶ ὅρος ἀναγκαῖος τὸ ἀλλότριον καὶ κινητὴν καὶ ὕλικὸν τοῦ ἀφαιρουμένου πρᾶγματος.

Προσέτι ὅτι τετελεσμένον εἶναι κυρίως τὸ ἀδίκημα ἀφαιρουμένου τοῦ πρᾶγματος ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἔχοντος, μόνῃ δ' ἢ προσωπικῇ πρὸς ἀφαιρέσιν ἐπίθεσιν συνιστᾷ τῆς ἀφαιρέσεως πρᾶγματι συνιστᾷ ἀπόπειραν· ὅτι ὅμως κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν περὶ ληστείας κείμενα καὶ μόνῃ ἢ βιαιᾷ ἐπὶ σκοπῷ ἀφαιρέσεως ἐπίθεσιν συνιστᾷ τετελεσμένον τὸ ἀδίκημα, καὶ τούτου τετελεσμένου οὐδὲ κατὰ τὴν πειρατείαν χωροῦν κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἀπόπειρα.

Ὅτι ἐπίσης ἡ προσωπικὴ βία δυνατὴ σωματικῶς καὶ ψυχολογικῶς, δέον δὲ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις νὰ εἴναι σπουδαία, κρινομένη ὅμως κατὰ τὰς περιστάσεις τοῦ ἀδικουμένου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ὅτι ἡ πειρατεία εἶναι καταδικωκτέα ἐξ ἐπαγγέλματος ἄνευ νόσεως τοῦ ἀδικουμένου, οὐδὲ χωρεῖ κατ' αὐτὴν ἰδιωτικὴ συγγνώμη, καὶ τὰ τοιαῦτα (ἴδε Ληστεία).

Ἐλογίσθη δ' ἡ πειρατεία ὡς ὁ ὀλερσιώτερος τρόπος τῆς ληστείας διὰ τὸν ἐπιγίνεσθαι ἐκ ταύτης κοινὸν κίνδυνον παντὸς ἔθνους· διὸ καὶ διεθνὲς ἀδίκημα χαρακτηρίσθη. Τὸν κίνδυνον δὲ τοῦτον καὶ νῦν, ὡς εἰκός, ἐπάγεται ὅπουδῆποτε ἀναφανισμένη, κυρίως ὁμως ἡ πειρατεία ὑπάρχει φοβερά μάστιξ τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἐν τῷ παρελθόντι κατὰ διαφόρους ἐποχάς, οὐ μόνον ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων συμμοριῶν καὶ φυλῆς ὁλοῦρου ἐνεργουμένη εἰς τὰς μᾶλλον διαπλεομένης θαλάσσας, καὶ μετερχομένων τῶν πειρατῶν παντοίας καὶ ἐσχάτας ὠμότητας, ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς, ὡς εἰπεῖν, ὁργανώσεως τυχοῦσα, καὶ τῆς ἀνοχῆς ἔτι καὶ πλαγίας ἀναγνωρίσεως παρὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Τοιοῦτοι τελευταῖον, καὶ οἱ χεῖριστοι ὡς πάντων, ἦσαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ νῦν λήγοντος οἱ πειραταὶ τῆς Ἀλγερίας, οὗς, καίπερ ληστροικῶς ἐπιτιθεμένους κατὰ πάντων καὶ ἐν εἰρήνῃ, μέχρι μὲν τινος ἐκ φόβου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ συμφέροντος πολλοὶ τῶν Εὐρωπαίων ὡς καταδρομεῖς καὶ οὐχὶ πειρατὰς ἀνεγνώριζον, λογίζοντες ἔγχυρον τὴν πώλησιν τῶν ληστευομένων πραγμάτων, ἐπομένως καὶ τὴν ληστείαν αὐτὴν νόμιμον, ἔτι δὲ καὶ συνθήκας πρὸς αὐτοὺς συνομιλοῦντες.

Τὴν πειρατείαν ἔτι ὑπέτρεφεν ἐν τῷ παρελθόντι τὸ παρὰ τῶν Εὐρωπαίων αὐτῶν τηρούμενον ἐν πολέμῳ σύστημα τῶν καταδρομικῶν· ἦτοι ἡ εἰς ἰδιωτικὰ πλοῖα χορηγία ὑπὸ τινος πολιτείας ἀδείας ἢ ἄλλῳ ἐντολῇ περὶ ἀλώσεως καὶ λαφυραγωγίας παντὸς πλοίου ὑπὸ ἐχθρικῆν σημαίαν, ὡς καὶ ἐπιθέσεως ἔτι εἰς τὰ ἐχθρὰ παρὰ τὰ ἑαυτῶν. Καίτοι δὲ σκοπὸς κυρίως τῶν καταδρομικῶν ἦν νὰ ἐπιτιθῶνται ἐπὶ τῶν ὑπὸ ἐχθρικῆν σημαίαν πλοίων, λογισμένων ὡς ἐπικούρων τῆς δημοσίας ἐναντίως τῆς πολιτείας, ἐξ ἧς ἡ ἐντολή,

ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὁμως τῆς νηοφίας διὰ πρόληψιν δῆθεν πολεμικοῦ λαθρεμπορίου, ἦτοι μεταφορᾶς πολεμικῶν εἰδῶν πρὸς τοὺς ἐχθρούς, καὶ κατ' οὐδετέρων πολ-
λάκις τὰ καταδρομικὰ ἐπετίθεντο, καὶ ἐλαυνόμενα ἐκ τῆς πλεονεξίας, εἰς παντοίας καταθλίψεις προέβαινον.

Εἰς τὴν ὁλεθρίαν δὲ ταύτην κατὰστασιν τῆς θαλασσοπρίας τέρμα ἔθικαν πλήν τῆς χρήσεως τοῦ ἀτμοῦ κατὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ, δι' ἧς οὐ μόνον ἡ ἀποφυγὴ τῶν πειρατικῶν ἐπιθέσεων κατέστη ἐφικτὴ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ καὶ εὐχερεστέρα κατὰ πολὺ ἡ καταδίωξις τῶν πειρατῶν καὶ ἡ φύλαξις τῶν θαλάσσων ἐν γένει, τὸ μὲν ἡ κατάκτησις τῆς Ἀλγερίας ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐκλιπούσης οὕτω τῆς πρωτίστης κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐστίας τῶν πειρατῶν, τὸ δὲ ἡ ἐν Παρισίοις συνθήκη τοῦ 1856, καταργήσασα τὴν χρῆσιν τῶν καταδρομικῶν, ἐκ ταύτην δ' ἀμέσως μὲν ὑπεβλήθησαν μόνον αἱ συμβληθεῖσαι πολιτεῖαι, μετ' οὐ πολὺ ὁμως προσεχώρησαν πᾶσαι σχεδὸν αἱ λοιπαί, προκληθεῖσαι πρὸς τοῦτο, πλήν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς, αἵπερ ὁμως ἐγκατέλιπον ἐπίσης τὸν τρόπον τοῦτον ἔργῳ κατὰ τὸν τελευταῖον πρὸς ἀλλήλας πόλεμον· οὕτω δ' ἐξέλιπε τὸ κυριώτερον σχολεῖον τῶν πειρατῶν καὶ τὸ τελειότατον ἅμα παρασκευαστήριον ἐπιτηδεῖον πειρατικῶν πλοίων.

Ἐκ τῆς δειχθείσης δὲ φοβερᾶς ἀναπτύξεως τῆς πειρατείας ἐν τῷ παρελθόντι καὶ τῶν καταχρήσεων τῶν καταδρομικῶν, ἐπιτιθεμένων συνθηθέσασιν μὲν κατ' οὐδετέρων, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ συμμάχων καὶ κατὰ τῶν δημοθνῶν αὐτῶν, ἐξηγεῖται ἢ τε ἄκρα κατὰ τῶν πειρατῶν αὐστηρότης, καταδικαζομένων ἀδικρίτως εἰς θάνατον ἅμα συλλαμβανόμενων, καὶ ἡ σύγχυσις τῶν περὶ πειρατείας

καὶ περὶ τῶν εἰς βιαιοπραγίας ἐκτρεπομένων καταδρομικῶν ποινικῶν διατάξεων. Ἡ τοιαύτη δ' αὐστηρότης βαθμηδὸν ἐμετριάσθη κατὰ τι, καὶ ἤδη ὅμως εἶναι ἀνωτέρα ἢ κατὰ παντὸς ἄλλου ἀδικήματος, κυρίως δὲ διετηρήθη ὁ διεθνὴς χαρακτὴρ τῆς πειρατείας· τούτεστιν ὅτι ἀποτελεῖ ἀδίκημα κατὰ τοῦ διεθνoῦς δικαίου, καὶ κατ' αὐτὸ κριτέον, λογιζομένων τῶν πειρατῶν ὡς ἐκτὸς πύσης πολιτείας καὶ κοινῶν ἐχθρῶν, στερουμένων παντὸς δικαίου.

Τοῦ διεθνoῦς δὲ χαρακτῆρος τοῦ ἀδικήματος παρεπόμενον εἶναι, ὅτι πᾶσα πολιτεία δύναται νὰ καταδιώξῃ καὶ συλλάβῃ τοὺς πειρατὰς, ὡς καὶ νὰ δικάσῃ αὐτοὺς κατὰ τοὺς νόμους τῆς, περὶ τῆς ἐπιβλητέας ποινῆς καὶ τῆς δημεύσεως τοῦ πλοίου καὶ τῶν λοιπῶν πραγμάτων, μὴ χωρούσης ἀντιρρήσεως παρ' αὐτῶν, ὅτι ἀνήκουσιν εἰς ἄλλην ἐθνικότητα.

Καταργηθέντων δὲ τῶν καταδρομικῶν, ἡ περὶ τούτων ἔρευνα ἀποβαίνει ἀπλῶς ἱστορικῇ, οὐχ ἡττον ῥητέον, ὅτι οἱ καταδρομεῖς, ἔχοντες ἐντολὴν πολιτείας ἀνεγνωρισμένης, δὲν δύνανται νὰ λογισθῶσι πειραταί, καὶ εἰς βιαιοπραγίας ἔτι παρεκτρεπόμενοι, εὐθὺς μᾶλλον τῆς πολιτείας, ἐξ ἧς ἡ ἐντολή, προκαλοῦντες οὕτω ὑποτίθεται ὅμως κατὰστασις πολέμου, καὶ ὅτι πρὸς ἐμπολέμους αἱ βιαιοπραγαί, ἡ δὲ πρὸς οὐδετέρους ἐπίθεσις λογισθήσεται παρ' αὐτῶν ὡς πειρατεία καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῶν κριθήσεται· λήγοντος δὲ τοῦ πολέμου πᾶσα πολιτεία δύναται νὰ καταδιώξῃ αὐτοὺς βιαιοπραγούντας ὡς πειρατὰς, μὴ δυναμένους νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ ἐαυτῶν ἐντολὴν σὺν τῇ πολέμῳ λήξαν.

Ἡ πειρατεία δ', ὡς εἴρηται, διὰ τὸν μέγαν ἐκ ταύτης κίνδυνον ὑπῆχθη προγενέστερον εἰς ἄκραν αὐστηρότητα παρὰ πάντων, καταγινωσκομένης ποινῆς θα-

νάτου εἰς πάντα ἐπὶ πειρατεία σὺν λαμβανόμενον ἄνευ ἄλλης ἐρέυνης, καὶ ὡς εἶπεν, ἄνευ διαδικασίας· βραδύτερον δ' ἐμετριάσθη μὲν ἡ τοσαύτη αὐστηρότης ἢ κάλλιον ἢ ἀπάνθρωπος αὐτῇ τραχύτης ὑποβλήθεισα εἰς τακτικὴν πῶς διαδικασίαν, παρέχουσα ἀσφάλειαν τινὰ τῶν ὅλως ἀσφῶν τοῦλάχιστον· ἡ αὐστηρότης ὅμως τῶν ποινῶν μικρὸν μόνον ἤλαττώθη, πανταχοῦ δὲ σχεδὸν ὑπεβλήθη εἰς ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν.

Ὡς δ' εἰδείχθη, περὶ τὸν χαρακτῆρα μόνον τοῦ ἀδικήματος κρατεῖ ἐν γένει ἁοριστία, πολλὰ δὲ πολιτείαί περιέλαβον εἰς τὴν πειρατείαν καὶ πράξεις, αἷμα ποίνους μὲν, μὴ ἀποτελούσας ὅμως πειρατείαν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπλᾶς παρανομίας, ἥτοι παραβάσεις προληπτικῶν ἀπαγορεύσεων καὶ κανονισμῶν ὡς ἐπὶ παραδ. ἐν Γαλλίᾳ λογίζονται πειραταὶ οἱ θαλασσοποροῦντες ἄνευ τακτικῶν ναυτικῶν ἐγγράφων, προσέτι οἱ καταδρομεῖς, ἐπιτιθέμενοι κατὰ Γαλλικῶν ἢ φιλικῶν τῇ Γαλλίᾳ πλοίων· ἐνῷ τὸ μὲν πρῶτον ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἀστυνομικὴν παράβασιν, τὸ δὲ δεύτερον πειρατείας μόνον, ὅταν κατὰ ἰδιωτικῶν πλοίων ἢ ἐπιθέσις, ἄλλως ἐσχάτην προδοσίαν. Ἐπίσης ἐν Ἀγγλίᾳ λογίζεται πειρατεία καὶ ἡ σωματεμπορία, ἡ ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐμπορία τῶν αἰθιόπων καλουμένη (traite des nègres), ἥτις ἀδίκημα κατὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ οὐχὶ κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας, ἐπομένως βαρύτερον ὥς, ἀλλ' οὐχὶ πειρατεία¹.

¹ Περί σωματεμπορίας κεῖται παρ' ἡμῖν ἴδιος νόμος τοῦ 1841, ὅστις τιμωροῖ τοὺς ἐνόχους διὰ δεσμῶν 15 ἐτῶν τὸ πᾶν, ἐνῷ ὁ γενικὸς ποινικὸς νόμος καταγινώσκει ἰσόβια δεσμὰ κατὰ τοῦ ἀπάγαγοντος εἰς δουλείαν (άρθρ. 321 § α'). Πῶθεν ἡ ἐπιείκεια αὕτη; ἐνομιοθήσαν καὶ οὗτοι ἔμποροι ἀξιοὶ προστασίας, ἡ δὲ πειρατεία¹.

Οι ἡμέτεροι δὲ νόμοι ὁρισμὸν τῆς πειρατείας δὲν παρέχουσιν, ὡς εἴρηται· ἐν τῷ ἐλαττώματι ὅμως τούτῳ περιέχεται καὶ τι πλεονέκτημα, ὅτι, ἐπιμελῶς τῶν γενικῶν ἀρχῶν τηρουμένων, δὲν εἶναι κίνδυνος νὰ υποβληθῶσιν εἰς τὰς ποινὰς τῆς πειρατείας μὴ πειραταί, εἰ καὶ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο ἠκρωτηρίασεν οὐκ ὀλίγον ὁ εἰδικὸς νόμος διὰ τῆς τελευταίας διατάξεως τοῦ 8 ἄρθρου, περὶ τῆς κατωτέρου, καὶ τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας ἐστὶ. Κατὰ δὲ τὴν αὐστηρότητα τῶν ποινῶν δὲν εἶναι ὑποδεέστεροι τῶν ἄλλων οἱ ἡμέτεροι νόμοι.

Τὴν δ' ἄκραν αὐστηρότητα τοῦ γενικοῦ ποιν. νόμου, καταγιγνώσκοντος ποινὴν θανάτου εἰς πάντα πειρατὴν ἀνεξαίρετως, ἡμετρίασε κατὰ τι ὃ μετ' αὐτὸν εἰδικὸς νόμος τοῦ 1855, ῥητῶς ἐν τῷ 10ῳ ἄρθρῳ καταργήσας τὴν μνημονευθεῖσαν μόνον ἐκείνου περὶ πειρατῶν διατάξιν ἐν τῷ 36ῳ ἄρθρῳ § δ', ἐπέβαλε δὲ ποινὰς ἀναλόγους πῶς πρὸς τὰς τῆς κοινῆς ληστείας, τηρήσας ὅμως βραχυτέραν ἀπὸ τοῦ βαρυτέρου εἰς τὸ ἐλαττότερον εἶδος κλίμακα, κατερχόμενος μόνον μέχρι προσακρίων δεσμῶν (10ετῶν τοῦλάχιστον), δι' ὧν τιμωρεῖ, ἔτι ἐπὶ κοινῆς ληστείας δι' εἰρκτῆς μόνον τιμωρεῖται (ἄρθρ. 6—8 εἰδικοῦ νόμου), εἰρκτῆς δὲ καταγιγνώσκει κατὰ πειρατῶν, οὔτινας οὐδεμίαν ἔτι πειρατικὴν πράξιν ἐξτελέσασιν (ἄρθρον 8 ἐν τέλει). Ἀλλὰ τότε πῶς εἶναι πειραταί; ἐννοεῖ ἴσως νὰ τιμωρήσῃ οὕτω καὶ μόνον τὴν συγκρότησιν πειρατικῆς συμμορίας· ἀλλὰ καὶ τοῦτο πῶς δύναται νὰ λογισθῇ βέβαιον ὅπου πράξεώς τις; προληπτικὴ ἄρα ἡ

ποινή· ποινὴ ὅμως κακουργήματος λόγῳ προλήψεως κατὰ μόνου διανοήματος δικαιολογεῖται;

Ἀλλὰ τὴν αὐστηρότητα ἐπέδιωσε κυρίως ὁ προκείμενος εἰδικὸς νόμος διὰ τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας τοῦ Ἐφσαίου, εἰς ἣν ὑπήγαγεν ἁμρότερα τὰ ὑπ' αὐτοῦ τιμωρούμενα ἀδικήματα ναυταπάτην τε καὶ πειρατείαν (ἄρθρον 11). Προβάλλουσι δὲ τινες ὡς λόγον τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας κατὰ τὸ σύνθημα τὴν ἀνάγκην εἰδικῶν καὶ δεξιωτέρων κριτῶν, οἳοι ἐνταῦθα οἱ ἐφέται, διὰ τὸ πολὺπλοκον ὄνθην καὶ δυσδιάγνωστον τῶν προκειμένων πράξεων. Ἀλλ' ἡ ἰδιαζούσα δικαιοδοσία, ὡς καθιστῶσα ἄνισον δίκαιον, εἶναι κατ' ἐξαιρέσιν δεδικαιολογημένη μόνον, ὅταν εἶναι κίνδυνος προσωποληψίας, ὡς ἐπὶ κατηγορίας ἀνωτέρων δημοσίων λειτουργῶν, ἢ ἐπιζημιῶν περιορισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀτελεστέρας ἐκτιμήσεως, ὡς ἐπὶ πειθαρχικῶν ἀντικειμένων, ἄνευ δὲ τοιούτου λόγου ἀδίκος καὶ ὀλεθρία. Οὐδαμῶς δ' ἡ κρίσις ἐπὶ πειρατείας καὶ ναυταπάτης εἶναι δυσχερεστέρα ἢ ἐπὶ κοινῆς ἀπάτης καὶ χρεωκοπίας καὶ πλαστογραφίας καὶ φαρμακείας καὶ τοσούτων ἄλλων ἐντέχνων ἀδικημάτων, ἃν δ' οἱ ἔνορκοι ὧσιν ἀνίκανοι νὰ κρίνωσι περὶ πειρατείας καὶ ναυταπάτης, ἐξ ἴσου εἰσὶν ἀνίκανοι νὰ κρίνωσι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διατηρουμένου ὅμως τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος, ἢ ἐξαίρεσις ἀδικημάτων τινῶν ἀπὸ τῆς κρίσεως τῶν ἐνόρκων εἶναι προφανῆς ἀδικία. Ἐπειτα τὸ πολὺπλοκον τῆς πράξεως, ὅπερ κυρίως κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀδικήματος, ἐπαυξάνει ἡ ἰδιαζούσα δικαιοδοσία, προστιθεμένου ἔτι τοῦ ζητήματος τῆς ἀρμοδιότητος. Ὅθεν ἠρίθμηλον, ὅτι ὁ λόγος τῆς κρείττονος διαγνώσεως εἶναι τὸ μὲν πρόφασις, τὸ δὲ καὶ ἀτελής τοῦ δικαίου ἀντίληψις, σκοπὸς δ' ἀληθὲς τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας εἶναι ἡ προσδοκιμὴ

λευθερία ὑποδεστέρα τῆς ἰδιοκτησίας, ἀπὸ ἧς ὁ κλέπτης 1000 δρ. τιμωρεῖται περ' ἡμῖν διὰ δεσμῶν 20 ἐτῶν; οἷα εὐτελής περὶ τῆς ἐλευθερίας ἰδέα!

μείζων ὑπὸ τακτικῶν δικαστῶν αὐστη-
ρότης. Τὴν αὐστηρότητα ὁμως ἐξήντησε
πᾶσαν ὁ νόμος, τάξας τὰς βαρυτάτας
ποινάς, προσέτι δὲ οἱ συνέδροι, οἵτινες
τακτικοὶ δικασταί, καὶ οὐχὶ οἱ ἑνορκοὶ τὴν
ἐπιβλητέαν ποινὴν ὀρίζουσιν, ὥστε διὰ τῆς
ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας δὲν ζητεῖται ἡ
κατάγνωσις βαρυτέρων ποινῶν, ἀλλ' εὐ-
κολωτέρα παραδοχὴ ἐνέχων, ἥτοι κατα-
δίκη καὶ δι' ἀσθενεστέρων ἀποδείξεων.
Ἐπαναλαμβάνω δ' ὡς ἄνωτέρω, ὅτι εἰ
μὲν οἱ ἑνορκοὶ κακῶς ἐκτιμῶντες τὰς ἀ-
ποδείξεις παρὰ λόγον ἀφωῶσι, γενικῶς
εἰσι καταργητέοι, εἰ δὲ τοῦναντίον δι-
καίως περὶ τῶν λοιπῶν κρίνουσιν, ἡ προ-
κειμένη ἐξίρεσις ἐπὶ σκοπῷ εὐκολωτέρας
καταδίκης εἶναι καθαρὰ τοῦ δικαίου ἄρ-
νησις.

Ὡς δὲ προείπομεν, κοινῶς παραδεγ-
μένον εἶναι, ὅτι ἡ πειρατεία συνιστᾷ
ἀδίκημα τοῦ διεθνoῦς δικαίου, καὶ ἐκά-
στη πολιτεία δύναται νὰ καταδιώξῃ καὶ
τιμωρήσῃ τοὺς πειρατὰς κατὰ τοὺς νό-
μους τῆς ἀνεξαρτήτως ὅλως τῆς ἐθνικό-
τητος, εἰς ἣν τυχὸν ἀνήκουσιν. Εὐνόητον
δ' ὅτι ὁ διεθνὴς χαρακτὴρ τοῦ ἀδικήμα-
τος χωρεῖ προκειμένου περὶ ἀνοικτοῦ πε-
λάγους, ἐκλείπει δὲ διαπραττομένου ἐντὸς
τῆς παρακτίου θαλάσσης, ἥτοι ἐντὸς βο-
λῆς πυροβόλου ἀπὸ τῆς ἀκτῆς· διότι ἡ
τοιαύτη θάλασσα κατὰ τὸ διεθνὲς ἐπί-
σης δίκαιον λογίζεται ὡς ἔδαφος ἀνήκον
καὶ κατεχόμενον ὑπὸ τῆς πολιτείας, εἰς
ἣν καὶ ἡ ἀκτὴ αὐτὴ ἀνήκει, ἐπομένως καὶ
τὸ ἀδίκημα ὡς ἐντὸς τῆς χώρας τῆς πο-
λιτείας πραττόμενον, καὶ εἰς τὴν δικαιο-
δοσίαν αὐτῆς ὑποκειμένων τῶν ἐνόχων.

Κατὰ τοὺς ἡμετέρους ὁμως νόμους,
καθ' ὅς ἡ ἐλληνικὴ ποινικὴ δικαιοδο-
σία προϋποτίθησι τὸ ἐν τοῦλάχιστον τῶν
τριῶν στοιχείων τοῦ ἀδικήματος ἐλλήνι-
κόν, ἥτοι τὸ ἔδαφος, τὸν ἀδικοῦμενον ἢ
τὸν ἀδικοῦντα (ἄρθρ. 1—3 Ποιν. Δικ.),

ἀμοισθητήσιμος ἀποβαίνει ἡ πλήρης
φαρμογὴ τοῦ ἄνωτέρω διεθνoῦς πε-
πειρατείας κανόνος. Καὶ προκειμένου πε-
περὶ πειρατείας τελομένης παρὰ τὰς ἐ-
λληνικὰς ἀκτὰς, ἡ καὶ ἐν ἀνοικτῷ πε-
λάγει παρὰ πειρατῶν Ἑλλήνων, ἡ κα-
παρ' ἄλλοδαπῶν καθ' Ἑλλήνων, οὐδὲν
δυσταγὸς περὶ τῆς ἀμοιότητος τῶν
ἐλληνικῶν δικαστηρίων χωρεῖ κατὰ τὴν
προειρημένα, παραδιδόμενων τῶν πειρα-
τῶν εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἀρχάς· προκει-
μένου ὁμως περὶ πειρατείας ἐν ἀνοικτῷ
πελάγει παρ' ἄλλοδαπῶν καὶ κατ' ἄλλο-
δαπῶν, δύνανται τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια
νὰ τιμωρήσων αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ ἐλλη-
νικοῦ ἔτι πλοίου συλλαμβανόμενους καὶ
παραδιδόμενους εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἀρχάς.

Μόνος νόμος εἰσάγων ἐξαιρέσιν τῶν
ἄνωτέρω διατάξεων τῆς ποιν. δικονομίας
εἶναι ὁ ΑΧΙΣ' τοῦ 1887, ἐπιτρέπων τῇ
ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης νὰ παραγγέλλῃ
κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν ποινικὴν καταδί-
ξιν ληστῶν ἄλλοδαπῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ χωρὶς
ἄλλοδαποὺς ἐπ' ἴσης ἀδικησάντων, ὅταν
ὁμοῦς καταφανῶς ἄσχετος πρὸς τὸ πρὶν
κείμενον¹. Ἐπίσης δ' ἄσχετος καὶ ἡ
προνημημονεβὴς περὶ σωματεμπορίας νό-
μος τοῦ 1844· ἔπειτα καὶ οὗτος προνοεῖ
μόνον περὶ σωματεμπορίων Ἑλλήνων.

¹ Ἐκ τυχαίας γραφικῆς παραδρομῆς
παρελείφθη ἡ μνεία τοῦ νόμου τούτου ἐν
τῷ περὶ ληστείας ἄρθρῳ. Τοιοῦτος δὲ νό-
μος ἐπὶ ἀμοιαιότητι εἶναι λίαν ὠφελί-
μος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν ἀφω-
τέρων τῶν ἡμῶν χωρῶν, προϋποτίθη-
σιν ὁμως καλὴν πίστιν ἐκπύρωθεν, ὅπερ
δύσκολον ἐνταῦθα, ἐκ τούτου δὲ καὶ περὶ
δυστηκόν τῆς καταδίξεως τοῦ προκει-
μένου νόμου, ὅπερ ὁμοῦς δεινότερας περι-
πλοκὰς δύναται νὰ προκαλέσῃ. Ἡ τε
λευταία δὲ περὶ εἰρήνης συνθήκη προ-
λέγει σύμφασιν μετὰ τῆς Τουρκίας πε-

ἑπομένως ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἐξαρτάται ὅλως ἐκ τῆς ιδιότητος, ἣν ὁ ἀποκρίνομεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, τουτίστιν ἂν θὰ λογισθῇ ἕδρα οὐδέτερον καὶ ἀδίσποκτον, ἣ τουναντίον κοινὴ κτήσις ἐνθα ἐκάστη πολιτεία ἐνασκέῃ ἐξουσίαν, ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλει τὰ τῶν ἄλλων δίκαια. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἰδέωσιν τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια ἔσονται ἀναρμόδια, διότι οὐδεὶς τῶν προσεκτείντων τριῶν ὄρων τῆς ποινικῆς δικομίας ὑφίσταται, τάνάπαλιν δὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν, ἀρμόδια τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια, διότι τὸ ἀδίκημα λογισθῆσεται τελεσθὲν ἐπὶ ἐδάφους, ἐφ' οὗ καὶ ἡ Ἑλλάς ἐνασκέῃ ἐξουσίαν, καὶ ἐπομένως οἶονεὶ ἐλληνικοῦ. Ἡ πρώτη ἰδέωσις εἶναι προφανῶς ἀκριβεστέρα, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβεστέρα, διότι οὕτω εἶναι πειραταὶ ὑπὸ ἐλληνικοῦ πλοίου συλλαμβανόμενοι καὶ παραδιδόμενοι εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἀρχάς, θὰ μείνωσιν ὅλως ἀτιμώρητοι, προσβάλλοντες τὴν ξένην ἐθνικότητα αὐτῶν καὶ τῶν ἀδικηθέντων, οὐδὲ τῆς πολιτείας εἰς ἣν ἀνήκουσι δυναμένης νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς, εἰμὴ κεῖται συνθήκη περὶ ἀμοιβῆς ἐκδόσεως. Ἀσθενῇ δ' ἔτι νομίζω τὴν γνώμην, ὅτι ἕνεκα τοῦ διεθνοῦς χαρακτήρος ἡ πειρατεία λογιστέα ὡς ἀδίκημα κατὰ πάσης πολιτείας, ἄρα καὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπομένως καὶ τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια ἀρμόδια· οὐ μόνον διότι πλάγιον ὅλως καὶ βεβιασμένον τὸ ἐνωθὶ συμπέρασμα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐρεῖται ἐπὶ ἀρχῆς τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ὅτι δὲν ἀποτελεῖ θετὸν δίκαιον, ἐξαίρεται τῶν νομοθετικῶς κεκυρωμένων συνθηκῶν, ποινὴ δ' ἄνευ ῥητοῦ νόμου ἀπα-

γορεύεται ὑπὸ τε τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ ποινικοῦ νόμου αὐτοῦ. Ἀσύγνωστος τῇ ἀληθείᾳ παράλειψις τοῦ εἰδικοῦ νόμου, οὐδὲν περὶ τούτου διαλαμβάνοντος, καίπερ προνοοῦντος ἐν τῷ 129 ἄρθρῳ περὶ τῆς δικαιοδοσίας, εἰς ἣν ὑπάγονται οἱ ἐν τῷ πελάγει συλλαμβανόμενοι πειραταί, ὑποτιθέμενοι ὅμως ἐκ τῆς σιγῆς ταύτης "Ἑλλήνες ἢ καθ' Ἑλλήνων ἀδικήσαντες.

Α. Γλαράκης

Πειρατεία (*Ἀλληλεθνὸς Δίκαιον).

Ἡ πειρατεία εἶναι ληστεία διαπραττομένη ἐν θαλάσῃ. Ἡ πειρατεία χαρακτηρίζεται ὡς ἐγκλημα ἀλληλεθνόν, διότι οἱ πειραταὶ ἐπιτιθέμενοι συνήθως κατὰ παντὸς ἐμπορικοῦ πλοίου συναντωμένου ἐν τῷ πελάγει ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος καθίστανται οἱ φοβερώτατοι ἐχθροὶ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, πάντα δὲ τὰ κράτη ἔχουσι κοινὸν συμφέρον εἰς τὴν καταδίωξιν καὶ τὴν ἐξόντωσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἂν κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἐνὸς μόνοις κράτους ἐπιτίθενται οἱ πειραταί, δὲν παύουσι νὰ θεωρῶνται ὡς ἐχθροὶ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτε ἐκτιθέμενοι εἰς κίνδυνον τὴν ἀσφαλῆ τῶν θαλασσῶν ναυσιπλοΐαν, ὑπὲρ ἧς πάντα τὰ κράτη ἐνδιαφέρονται. Οἰονόηποτε δὲ κράτος ἤθελε χρηγῆσαι τὴν ἐαυτοῦ προστασίαν εἰς πειρατάς, τίθεται ἐκτὸς τῶν κανόνων τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καὶ προκαλεῖ καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἐπέμβασιν ἀπάντων τῶν λοιπῶν κρατῶν.

Ἐν ταῖς νομοθεσίαις ἀπάντων τῶν πολιτισμένων κρατῶν ἀναγράφονται αὐστηρότατοι ποινικαὶ διατάξεις κατὰ τῶν πειρατῶν. Καὶ ὁ ἡμέτερος περὶ ναυαπάτης καὶ πειρατείας νόμος τῆς 30 Μαρτίου 1845 ἐν τοῖς ἄρθροις 6—10 ὁρίζει τὰς ἐπιβλητέας τοῖς πειραταῖς ποινὰς κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος αὐτῶν ἐνοχῆς εἰς τὰς συναφεῖς τῇ ἀσκήσει τῆς πειρατείας ἐγκληματικὰς πράξεις.

ἀμοιβαίαις ἐκδόσεως τῶν ἐπὶ κοινοῖς ἀδικήμασι κατηγορουμένων· ἀλλ' ὁ αὐτὸς πάντοτε κίνδυνος τῆς καταχρήσεως δυνατός.

Καθιερωτὶ πρὸς τοῦτοις ὁ ἡμέτερος νόμος ἐν τοῖς ἄρθροις 11 ἕως 21 εἰδικὴν δικαιοδοσίαν περὶ ἐκδικάσεως τῶν κακούργημάτων τῆς πειρατείας καὶ τῆς νευταπάτης, τὴν τῶν Ἐφετείων, ἅτινα δικάζουσιν ὡς ποινικὰ δικαστήρια, κυρωθείσης τῆς εἰδικῆς ταύτης ἀρμοδιότητος καὶ διὰ τοῦ συντάγματος (ἄρθρον 97). Ὅρα περὶ τούτων εἰδικώτερον ναυτικὸν Ὅδηγόν Χρυσανθοπούλου σελίς 404 — 406.

Ὡς κοινοὶ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος ἔχθροι οἱ πειραταὶ ὑπόκεινται εἰς τὴν καταδίωξιν παντὸς πλοίου πολεμικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ οἰαςδήποτε ἐθνικότητος. Καὶ τὰ μὲν ἐμπορικὰ πλοῖα, μὴ ἔχοντα ὅπλισμόν ἐπαρκῆ ἢ πλήρωμα κατάλληλον πρὸς συστηματικὴν ἐπιχείρησιν τοιούτων καταδιώξεων, ἔχουσι μὲν πάντως τὸ δικαίωμα, ὡς ἂν δύνανται, νὰ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν πειρατῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑποχρέωσιν εἰς τοῦτο.

Ἡ καταδίωξις τῶν πειρατῶν ἐνεργεῖται νῦν διὰ τῶν πολεμικῶν πλοίων, ἅτινα ἔχουσι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταδιώκωσι τοὺς πειρατὰς καὶ νὰ προστατεύωσι τὰ συναντώμενα ἐν τῷ πελάγει ἐμπορικὰ πλοῖα ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος. Ἀφ' ἐτέρου δὲ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ὀφείλουσι νὰ γνωστοποιῶσιν εἰς τὰ συναντώμενα πολεμικὰ πλοῖα εἴτε τῆς ἰδίας ἐθνικότητος, εἴτε ἐτέρας φίλης δυνάμεως τὴν τυχόν ἐμφάνισιν εἰς τινὰ μέρη πειρατῶν καὶ τοιαύτην ὑποχρέωσιν ἐπιβάλλει ἐπὶ ποινῇ καὶ τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας διάταγμα τοῦ 1836 διὰ τῶν ἄρθρων 98—100. Τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἔχει καὶ τὸ ἄρθρον 97 τοῦ αὐτοῦ διατάγματος ὑποχρεοῦν τὰ ἐλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὴν κατευθυνομένην αὐτοῖς πρόσκλησιν πολεμικοῦ πλοίου εἴτε ἐλληνικοῦ εἴτε ἐτέρας φίλης δυνάμεως καὶ νὰ δίδωσι τὰς

ζητουμένας παρ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τοῦ πολεμικοῦ πλοίου πληρωμὰς.

Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἡ καθιερωμένη θεμελιτικὴ τοῦ ἀλληλεθνεύς καὶ αὐτῆς ἀρχὴ περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, ὡς καὶ ἡ τῆς πλήρους ἐξαρτησίας ἀπ' ἀλλήλων τῶν ἐν τῷ ἀνεξαρτήτῳ πελάγει συναντωμένων πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων διαφόρου ἐθνικότητος, παρουσιάζουσι δυσχερείας ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηδεύσεως κατὰ τῆς πειρατείας ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσσῃ. Ὅρα περὶ τοῦ σπουδαίου τοῦ τοῦ θέματος Ἀλληλεθνεὺς δημόσιον δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 186.

II. Χρυσανθοπούλου

Πενήτων δικαιώματα.

Δικαστικά καὶ δαπάναι.

Περίδοσις (στοίχημα) εἶναι ὡς ἡ βασίς, καθ' ἣν δύο ἢ πλείονες συμφωνοῦντες περὶ τινος ἰσχυρισμοῦ, συμφωνοῦσιν ὅτι ὁ προβάλλων τὸν ἐσφαλμένον ἢ ἀνυπόστατον ἀποδειχθῆσόμενον ἰσχυρισμὸν θέλει ἀποτίσει τῷ ἐτέρῳ πᾶσαν ἢ χρηματικὴν ἢ ἄλλο τι ἀντικείμενον περιουσίας. Ἡ σύμβασις αὕτη συνήπτει παρὰ Ῥωμαίοις ἢ ὡς ἀνώνυμων συμβολαγία, διδομένου τῷ ἐτέρῳ τῶν συμβολομένων ἢ τρίτῳ πράγματος ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ ν' ἀποδοθῇ τοῦτο διπλοῦν εἰς τὴν δόντα, εἰάν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτοῦ ἀληθὴς ᾖ, ν' ἀπολέσῃ δὲ τοῦτο, εἰάν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτοῦ διαψευσθῇ, ἐτίκτετο δ' ἐκ τῆς συμβολαγίας τοιοῦτου συναλλάγματος ἡ ἀγωγή τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἐπὶ τῇ τελευτῇ (N 17 § 5 Πανδ. (19. 6), ἢ ὑπὸ τὸν τύπον τῶν ἐπὶ αἰρέσει ἐπερωτήσεων, ὅτε ἐτίκτετο ἐξ αὐτῆς ἡ ἐξ ἐπιρωτῆσεως ἀγωγή (N 108 καὶ 199 Πανδ. (45.1), ἢ τέλος ὡς ψιλὸν σύμφωνον, ὑπὸ ἰσχυρομένου ἑκατέρου τῶν συμβολομένων τὴν δόσιν ἀντικειμένου τινὸς περιουσίας, εἰάν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτοῦ δὴ

φυσῶν. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν καὶ ἀπλῆ συναίνεσις συνισταμένη τίκτει ἀγωγὴν. ἔναι δὲ ἔγκυρος τότε μόνον ἡ τῆς περι-
δότης σύμβασις, ὅποταν δὲν ἐμφιλο-
χωρῇ ὁδὸς εἰς τὴν σύναψιν αὐτῆς ὅθεν,
ἴσται ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων, καὶ
περ' ἰνῶστων ἀκριβῶς τὸ περὶ οὗ ἡ πε-
ρίδοσις γεγονός, ἀποσιωπῇ ἐκ προθέ-
σεως τὴν γνώσιν ταύτην, ὅπως ὠδήσῃ τὸν
ἕτερον ἢ τοὺς ἑτέρους εἰς αὐτήν, ἡ σύμ-
φασις αὐτὴ δὲν παράγει ἀγωγὴν.
Κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἀστικοὺς νό-
μους (Γαλ. Κωδ. 1965, Σχ. Ἑλλ. Κωδ.
1901) ἡ περίδοσις οὐδέποτε παράγει ἀ-
γωγὴν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Περὶ ληψίς. Ἰδε Πινάκιον.

Πινάκιον. Ἐν τῷ γραφείῳ ἐκά-
στου δικαστηρίου τηρεῖται πινάκιον (Ὁργ.
Δικ. 268). Διὰ τοῦ πινακίου οὐχὶ μόνον
κανονίζονται οὐσιώδη τινὰ δικαιώματα
(Πολ. Δικ. 23, 92, 8⁵), ἀλλὰ καὶ
καθοδηγοῦνται ἐξ αὐτοῦ οἱ διάδικοι καὶ
ὁ βίαιος (Πολ. Δικ. 573), ἐξυπη-
ρεῖται ἡ κατ' ἰσότητά, ταχύτητα καὶ
δικαιοσύνην ἀπονομὴ δικαστικῆς ἀντιλή-
ψεως εἰς τοὺς διαφερομένους (Πολ. Δικ.
576 καὶ ἐπ.) καὶ καταφαίνεται ἐν τῷ
κατόπρῳ ἡ διαχείρισις τῆς ἀστικῆς δι-
καιosuνης (Ὁργ. Δικ. 411 καὶ ἐπ.).

Ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τινὸς τῶν διαδίκων,
ἐγγράφει ὁ γραμματεὺς τὴν ὑπόθεσιν εἰς
τὸ πινάκιον (Πολ. Δικ. 570)* ὑποχρεοῦ-
ται δὲ νὰ διαγράψῃ αὐτὴν ἂν ἡ τοῦ δια-
δίκου ἀναγγελία ἐγένετο πρὸ τῆς παρε-
λεύσεως τῆς προθεσμίας πρὸς ἐγγραφὴν
(δηλονότι τῆς προθεσμίας εἰς διαμαρτυρίαν
τῶν ἐγγράφων τῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς
ἀπόψεως). Ἐγγράφεται δ' ἡ ὑπόθεσις κατὰ
τὸ 571 ἄρθρ. διὰ τῆς σημειώσεως τῆς
ἡμέρας καὶ τῆς ὥρας τῆς ἀγγελίας, τοῦ
νόματος τῶν διαδίκων, τῶν πληρεξου-
σιων αὐτῶν καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς δι-
κῆς, καὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐν τῷ ἀκρα-

τηρίῳ συζητήσεως. Ὅθεν οὐδαμῶς ἀ-
παιτεῖται ἡ σημείωσις τῆς κατοικίας τῶν
διαδίκων (Α. Π. 165 τοῦ 78, 5 τοῦ 82),
οὐδὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς διαταξάσης τὴν ἀ-
πόδεξιν ἀποφάσεως (Α. Π. 5 τοῦ 82).
Ἀλλὰ κατὰ τὴν νομολογίαν οὐδ' ἡ ἐ-
σφαλμένη σημείωσις τοῦ κυρίου ονόματος
καθίσταται τὴν ἐγγραφὴν ἄκυρον, ἂν καὶ
ἐξ ἄλλων γεγονότων συνάγεται ἡ ταυ-
τότης τοῦ ἀληθοῦς διαδίκου (Α. Π. 24
τοῦ 80) οὐδ' αὐτὴ ἡ ἀτελής σημείωσις
τοῦ ἀντικειμένου τῆς δίκης, ἂν καθι-
στᾷται ἀναμφισβήτητος ἡ ταυτότης τῆς
ἐγγραφείσης ὑποθέσεως (Α. Π. 49 τοῦ
78, 5 τοῦ 82). Σημειωτέον δ' ὅτι ἐπὶ τῶν
συνήθων μὲν ὑποθέσεων κατὰ τὰ ἄρ-
θρα 533, 540—542 ὁ ἐνάγων προσδιο-
ρίζει διὰ τῆς ἀγωγῆς τὴν πρὸς ἀπάντη-
σιν προθεσμίαν. Ἐὰν γίνῃ ἀπάντησις, ἔ-
χει ὁ ἐνάγων ὀκταήμερον προθεσμίαν
μετὰ τὴν πρὸς αὐτὸν παράδοσιν τῆς ἀ-
πολογίας, ἂν προτιμᾷ νύκταπολογηθῇ
ἐγγράφως (Πολ. Δικ. 567). Παρελθουσῶν
τούτων τῶν προθεσμιῶν, ἕκαστος τῶν
διαδίκων δύναται νὰ ἐγγράψῃ τὴν ὑπό-
θεσιν εἰς τὸ πινάκιον (Πολ. Δικ. 566,
567 καὶ 569). Ὅθεν ἐπὶ τῶν τοιούτων
δικῶν μὴ οὔσης προσδιορισμένης διὰ τῶν
ἐγγράφων ἡμέρας τῆς ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ
συζητήσεως, ἐγγράφει ὁ γραμματεὺς μό-
νον τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς ἀγγελίας
καὶ τὸ ὄνομα τῶν διαδίκων, οὐχὶ δὲ καὶ
τὴν ἡμέραν τῆς συζητήσεως. Ἐπὶ δὲ τῶν
συνοπτικῶν κατὰ τὸ ἄρθ. 619 πρέπει νὰ
προσδιορίζεται ἐν τῇ ἀγωγῇ καὶ ρητῶς
ἢ πρὸς τὴν ἐμφάνισιν ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ
προθεσμίας· κανονίζεται δὲ αὕτη καὶ δυ-
νάμει τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 620), δύνα-
ται δὲ καὶ νὰ συντηθῇ ὑπὸ τοῦ προέ-
δρου πρὸ τῆς ἀγωγῆς, βεβαιουμένου τοῦ
κινδύνου καὶ δοθείσης ἐγγυήσεως, καὶ ἐ-
πισυνάπτονται εἰς τὴν ἀγωγὴν ταῦτά τε
καὶ ἡ τοῦ προέδρου διαταγὴ (Πολιτ.
Δικ. 661 καὶ 662). Ὅθεν συνοπτικὴ ὑ-

πόθεσις δύναται νὰ ἐγγραφῇ ἅμα τῇ ἐ-
 πιδόσει τῆς ἀγωγῆς καὶ νὰ συζητηθῇ
 μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας
 (Πολ. Δικ. 623). Κατὰ τὴν ἐγγραφὴν
 σημειοῦται ὑπὸ τοῦ γραμματέως καὶ ἡ
 ἡμέρα τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συζητή-
 σεως, εἴαν ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς
 ᾖται ρητὴ καὶ ὁρθῶς ὠρισμένη. Ὡσαύ-
 τως ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν. Ὡς προκύπτει
 δ' ἐκ τῶν ἄρθρων 572 τῆς Πολ. Δικ.
 καὶ 269 τοῦ Ὁργ. τῶν δικαστηρίων,
 διαγράφεται ἡ ὑπόθεσις ἐκ τοῦ πινακίου
 εἴτε μετὰ τὴν συζήτησιν αὐτῆς, ἂν συνε-
 ζητήθῃ, εἴτε ἂν οὐδέτερος τῶν διαδίκων
 ἐνεφανισθῇ· ἄλλ' οὐδαμῶς ἀπαιτεῖ-
 ται ἡ σημείωσις τοῦ λόγου τῆς διαγρα-
 φῆς (Α. Π. 246 τοῦ 83). Καὶ διαγρά-
 φεται μὲν ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ οὐχὶ
 ἄλλου τινός, ἄλλ' οὐδεμιᾶς διατάξεως ἐ-
 πιβυλλοῦσης αὐτῷ νὰ υπογράφηται κά-
 τωθεν τῆς διαγραφῆς, οὐδεμίαν ἔχει ση-
 μασίαν τὸ ἀνυπόγραφον αὐτῆς (Α. 277
 τοῦ 61. Διαφωνεῖ ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἀ-
 ρείου Πάγου 133 τοῦ 77, καθ' ἣν ἡ ὑ-
 πόθεσις λογίζεται μηδέποτε διαγραφεί-
 σα, εἴαν ἡ διαγραφὴ δὲν ἀποδεικνύεται
 δι' ὑπογραφῆς ἐν τῷ πινακίῳ τοῦ προέ-
 δρου ἢ διὰ πρακτικοῦ).

Διαγραφείσα ἅπαξ ἡ ὑπόθεσις ὡς συ-
 ζητηθεῖσα ἐγγράφεται αὐθις εἰς αὐτό, ὁ-
 σάκις πρόκειται νὰ συζητηθῇ αὕτη ἐκ
 νέου (Πολ. Δικ. 572). Ὅθεν πρὸς νόμι-
 μον ἐγγραφὴν τῆς συζητηθείσης ἤδη ὑ-
 ποθέσεως ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ κατὰ νό-
 μιμόν τινα τρόπον κλησίαι πρὸς περαιτέρω
 συζήτησιν. Οὕτω μετ' ἀπόφασιν περὶ
 προσαγωγῆς ἀποδείξεως δι' ἐγγράφων,
 ἵνα συζητηθῇ αὐθις ἡ ὑπόθεσις, ἢ ὁ ἀ-
 ποδεικνύων ὀφείλει νὰ κοινοποιήσῃ αὐ-
 τὴν τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ καὶ νὰ καλέσῃ
 αὐτὸν πρὸς περαιτέρω συζήτησιν παρα-
 κατατεθεῖς τὰς ἐγγράφους ἀποδείξεις ἡ
 δηλῶν ὅτι παραιτεῖται αὐτάς, ἢ ὁ ἀντί-
 δικος αὐτοῦ νὰ κοινοποιήσῃ τῷ ἀποδει-

κνύονταί τὴν ἀπόφασιν καὶ, παρελθού-
 τῆς πρὸς ἀποδείξιν προθεσμίας, νὰ κλη-
 τεύσῃ αὐτὸν πρὸς περαιτέρω συζήτησιν
 ὅπως κηρυχθῇ ἐκπρόθεσμος πρὸς τὴν ἐ-
 ρημένην ἀποδείξιν (Α. Π. 29 τοῦ 70).
 Ἄλλ' εἴαν ματαιωθῇ ἡ συζήτησις ὡς ἐ-
 ποθανόντος ἢ μετατεθέντος τινὸς τῶν ἀ-
 καστῶν εἰς ἄλλην δικαστικὴν περιφέρειαν
 ἢ ἄλλην θέσιν, δὲν ἀπαιτεῖται συζήτη-
 γραφὴ (ἅτε τῆς ματαιωθείσης συζήτη-
 σεως θεωρουμένης ὡς μὴ γενομένης), ἀλλ'
 ἄρκει νὰ προηγηθῇ κλησίαι τοῦ ἐνὸς τῶν
 διαδίκων πρὸς τὸν ἕτερον (Α. Π. 112
 τοῦ 90).

Προσθετέον, ὅτι ἡ εἰς τὸ πινάκιον ἐν-
 γραφὴ τῆς δίκης κατὰ τὴν ὁρθὴν νομο-
 λογίαν τῶν δικαστηρίων διακόπτεται τὸν
 πρὸς ἀνατροπὴν χρόνον· ἔτι δὲ ὅτι ἐν
 ἐπιτρέπεται νὰ ποδεῖχθῇ δι' ἐπακτοῦ ὁ
 κὺ ἐν ἐνεγράφῃ ἢ μὴ ὑπόθεσις τις εἰς τὸ
 πινάκιον, πλὴν εἴαν ἀπωλέσθῃ τὸ πινά-
 κιον, ἅτε τοῦ νόμου ὀρίζοντος τὸν τρόπον
 τῆς ἀποδείξεως τῆς τῶν δικῶν ἐγγραφῆς
 διὰ τοῦ πινακίου (Α. Π. 112 τοῦ 1872).

Σημειωτέον τέλος, ὅτι ὁ διάδικος ὁμο-
 ρεῖται μὲν ὡς νομίμως κλητευθείς, ἐνὸς
 ταν περίληψις, ἐξαχθεῖσα ἐκ τοῦ πινακίου
 καὶ περιέχουσα τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ, τὸν
 χοκολληθῇ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ· ἄλλ' ἐπὶ
 ταν τὸ δικαστήριον διὰ κανονισμοῦ ᾗται
 διηρημένον εἰς τὸ τμήμα τῶν συνδω-
 καὶ τὸ τμήμα τῶν συνοπτικῶν, παραβί-
 ζονται αἱ περὶ κλητεύσεως οὐσιώδεις δι-
 κονομικαὶ διατάξεις, εἴαν συνοπτικὴ ὑπό-
 θεσις ἐγγραφῇ εἰς τὸ πινάκιον τῶν συν-
 θων καὶ τοιχοκολληθεῖσα ὡς συνήθως δι-
 κασθῇ ἐρήμην ἐνὸς τῶν διαδίκων ἐν τῷ
 συνήθει διαδικασίᾳ (Α. Π. 127 τοῦ
 1873).

Σημειωτέον ὅτι ἐκ τοῦ πινακίου ἐξ-
 γεται περίληψις, περιέχουσα τὰς πρὸς συ-
 ζήτησιν προσδιορισθείσας δίκας, ἡτε
 ὑπογραφείσα ὑπὸ τοῦ Προέδρου, τοιχο-
 κολλᾶται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ὅπως

μετὰ τὴν τοιχοκόλλησιν ἡμέρας δύναται νὰ γίνῃ ἑναρξίς τῆς συζητήσεως τῶν ἐν αὐτῇ δικῶν. Ἄλλ' αἱ κατεπιρροῖσαι καὶ συνοπτικαὶ δύνανται νὰ συζητηθῶσιν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, καὶ ἂν μὴ περιέχωνται ἐν τῇ τοιχοκόλλητῳ περιλήψει (Πολ. Δικ. 577 καὶ 578). Ὅθεν, ἂν τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τῶν διαδίκων ᾖναι μὲν ἀκριβῶς σεσημειωμένον ἐν τῷ πινακίῳ, ἄλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τῇ περιλήψει, δὲν δύναται νομίμως νὰ συζητηθῇ συνήθως ὑπόθεσις κατ' ἐρήμην ἐκείνου τοῦ διαδίκου, οὐ ἀποσιωπᾶται ἢ καὶ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα ἐν τῇ τοιχοκόλλητῳ περιλήψει (Α. Π. 383 τοῦ 61). Ἄλλ' ἐπὶ συνοπτικῶν ὑποθέσεων ἢ προτιμηθέντων καὶ ἢ ἀποσιωπήσεως ἢ κακῇ ἔγγραφῇ ἐν αὐτῇ τοῦ ὀνοματεπωνύμου τοῦ διαδίκου δὲν καθίστησιν ἄκυρον τὴν συζητήσιν, διότι δύναται νὰ συζητηθῶσιν καὶ ἂν μὴ περιέχωνται ἐν τῇ τοιχοκόλλητῳ περιλήψει (Α. Π. 91 τοῦ 84 κτλ.). Ὅσάκις ὁμως δικαστήριόν τι εἶναι διηρημένον εἰς δύο ἢ πλείονα τμήματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν ἄλλῃ συνεδριάσει δικάζει τὰς συνήθεις, τὸ δὲ ἐν ἄλλῃ τὰς συνοπτικὰς, ἀπαραίτητως ἀναγκαῖον κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου νὰ συντάσσεται ἰδίᾳ περιλήψις τῶν συνοπτικῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν συνήθων, ὥστε τότε ἕκαστος τῶν διαδίκων (ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν) ὀφείλουν παρίστασθαι ἐν ταῖς συνεδρίασι τοῦ κατὰ τὸν καινισμόν τοῦ δικαστηρίου δικάσοντος τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ τμήματος θεωρεῖται νομίμως κλητευθεὶς, ὅταν ἡ τοιχοκόλλητῳ περιλήψις ἀφορᾷ εἰς ὑποθέσεις τῆς αὐτῆς φύσεως πρὸς τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν.

Ἐπάγει δὲ ἡ εἰς τὸ πινακίον ἔγγραφῇ τὰ ἐξ ἑξῆς αποτελέσματα: 1) τὴν προτίμωσιν μεταξὺ πολλῶν ἐπίσης ἀρμοδίων δικαστηρίων εἰς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως· ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν ἐπιλογὴν μεταξὺ πλειόνων δικαστηρίων ἔχει ὁ ἐνάγων, ὅστις

ἐπισπεύδει τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα, ἐξετάσειον ποῦ πρότερον ὁ ἐνάγων ἐνέγραψε τὴν ὑπόθεσιν, ἢ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου ἔγγραφῃ, καὶ ἂν ἐγένετο πρὸ τῆς τοῦ ἐναγοντος, δεῖον νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἐναγοντος γενομένην· 2) καθίστησιν ἀμεταβλήτως ἀρμόδιον τὸ δικαστήριον, καὶ μεταβαλόντος τυχόν κατοικίαν τοῦ ἐναγομένου. Ὅθεν, ἐὰν καθ' ἣν ἐποχὴν ἐνεγράφη ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ πινακίον ᾖν ἀρμόδιον τὸ δικαστήριον, οὐ ἐνώπιον εἰσ-ῆχθη ἡ ὑπόθεσις, διατηρεῖται ἡ ἀρμοδιότης αὐτοῦ, καὶ ἂν ὁ ἐναγόμενος μετῴκησεν κατοικίαν· 3) ἐπάγει τὴν εἰς τοὺς κληρονόμους μεταβίβασιν πασῶν τῶν ἀγωγῶν, πλὴν τῶν ἀναγομένων εἰς δικαιώματα τοιουτοτρόπως τῷ δικαιοῦχῳ συνδεόμενα, ὥστε κατ' ἀνάγκην συναπλόυνται τῷ προσώπῳ (τὰ κατ' Οἰκονομίαν προσωποπαγῇ δικαιώματα), ὁποῖαι αἱ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἀχώριστοι καταστάσεις (ἥτοι ἡ ἰδιότης συζύγου, πατρὸς, τέκνου, αἱ προσωπικαὶ δουλείαι (ἐπικαρπία, χρῆσις, οἰκήσις), αἱ ἰσόθιοι πρόσδοι, αἱ συντάξεις, τὸ πρὸς διατροφὴν δικαίωμα, ἔτι δὲ ἐνοχικαὶ τινες σχέσεις (ἐταιρεία, ἐντολή) ἔνεκα προσωπικῶν ἰδιοτήτων συνομολογούμεναι, αἵτινες δὲν δύναται νὰ μεταβιβασθῶσι κληρονομικῶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πίναξ κατατάξεως. Ἰδε διανομὴ ἐκπλειστηριάσματος.

Πλάνη καλεῖται ἡ ἐσφαλμένη πράγματός τινος γνῶσις, προκαλουμένη πλειστάκις ὑπὸ τῆς ὁλοερᾶς ἐνεργείας ἄλλου. Ἐχει δὲ ἡ περὶ τὰ πράγματα πλάνη μεγάλην βροπὴν εἰς τὸ κύρος τῶν δικαιοπραξιῶν ἥτοι νομικῶν πράξεων. Καὶ ἡ μὲν περὶ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς νομικῆς πράξεως πλάνη, ἐὰν ἀναγῇται εἰς τὴν ταυτότητα τῶν ὁρώντων προσώπων ἢ τὴν ταυτότητα τοῦ ἀντικειμένου τῆς πράξεως ἢ τῶν ἀπαρτιζόντων

ἔγγραφον, μὴ ἐκδοσμένον ὑπ' αὐτοῦ* (τοιαύτη πλαστογραφία εἶναι φέρ' εἰπεῖν ἡ καταρτιζομένη διὰ τῆς ἀποκοπῆς ἐκ τινος ἐγγράφου τῆς ὑπογραφῆς ἄλλου καὶ ἐπικεκλησίου αὐτοῦ ἐφ' ἑτέρου ἐγγράφου μὴ ἐκδοσμένου ὑπ' αὐτοῦ, ἐπ' ἴσῃ δὲ ἡ κατὰ βούλησιν συμπλήρωσις ἀγράφου χάρτου, ὅφ' ὃν ὑπάρχει ὑπογραφὴ ἄλλου), οὐχ ἦστον δὲ ἡ κατάχρησις ἐν νόθῳ ἐγγράφῳ τῆς σφραγίδος δημοσίας ἀρχῆς (ἰσάκεις ἢ σφράγισις ἀποτελεῖ οὐσιῶδες στοιχεῖον τοῦ κύρους τοῦ ἐγγράφου, διότι ἄλλως δὲν ὑπάρχει ἀδίκημα πλαστογραφίας) δ' ἡ αὐθαίρετος καὶ ἐπὶ δολίῳ σκοπῷ παραμόρφωσις τῆς ἐννοίας γνησίου ἐγγράφου διὰ μεταβολῆς, προσθήκης ἢ ἐξαλείψεως λέξεων, γραμμμάτων, ἀριθμῶν ἢ σημείων στίξεως.

Σημειωτέον ὅτι δολίαν προαίρεσιν κατεβόλητο ἡ ἐκδοσις τοῦ πλαστοῦ ἐγγράφου οὐ μόνον ὁσάκις συνυπάρχει αὐτῇ ὁ σκοπὸς τῆς ἀδικου ζημίας τοῦ ἄλλου ἢ ἀθεμίτου ὠφελείας τοῦ πράξαντος ἢ τρίτου, ἀλλὰ καὶ ὁσάκις συνυπάρχει αὐτῇ ὁ σκοπὸς θεμιτῆς ἠθικῶς (ἀλλ' οὐχὶ καὶ νομικῶς) ὠφελείας ἑαυτοῦ ἢ τρίτου ἐπὶ δικαίῳ ἠθικῶς (ἀλλ' οὐχὶ καὶ νομικῶς) ζημίᾳ τοῦ ἄλλου, οἷον ὁ σκοπὸς νὰ λάβῃ τὸ ἀληθὲς δανεισθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποσόν, περὶ οὗ ὅμως δὲν ἔχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ γνησίαν ἀποδείξιν προερχομένην ἀπὸ τοῦ ὀφειλέτου, καὶ ἐπομένως ἤθελεν ἀπολέσει αὐτὸ ἂνευ τοῦ πλαστοῦ ἐγγράφου, ἀλλ' ἤθελεν ἀπολέσει δικαίως ὑπὸ τὴν νομικὴν ἐκποψιν, διότι δὲν ἐφρόντισε νὰ λάβῃ τὴν προσήκουσαν ἐγγραφοὺν ἀποδείξιν.

Τὸ ἀδίκημα τῆς πλαστογραφίας θεωρεῖται κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Γερμανικὸν ποινικὸν νόμον, ἀσυμφώνως πάντῃ πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ ποινικοῦ δικαίου τετελεσμένον ὅμα τῇ καταρτίσει τοῦ πλαστοῦ ἐγγράφου, οὐδαμῶς δ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἡ χρῆσις αὐτοῦ· συντελεῖ δὲ μόνον ἡ

χρῆσις εἰς τὴν ἐπίτασιν τῆς ποινῆς (ἀρθ. 248, 249 καὶ 256). Ἀπόπειρα δὲ πλαστογραφίας ὑπάρχει, ἂν ἐγένετο μὲν ἔναρξίς τῆς καταρτίσεως πλαστοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ δὲν ἤχθῃ εἰς πέρας (Α. Π. ποιν. 190 τοῦ 73). Χρῆσις δὲ τῶν ἐγγράφων τότε θεωρεῖται ὅτι ἐγένετο, ὅτε ἔλαβε χώραν ἡ ἐνέργεια, ὅπως πλανηθῇ ὁ οὐ ἐσκοπεῖτο ἢ πλάνησις ὅτι ὑπάρχει ἀληθῶς τοιοῦτο γνήσιον ἐγγραφοῦν. Ὅθεν θεωρεῖται ὅτι ἐγένετο χρῆσις καὶ ἂν ἐπεδείχθῃ εἰς τρίτον, δι' οὗ δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν αὐτοῦ ὁ οὐ σκοπεῖται ἢ ἐξαπάτησις.

Τιμωρεῖται δὲ ἡ μὲν ἀπλὴ πλαστογραφία τῶν ἐν τῷ ἀρθρῳ 248 κατονομαζομένων δημοσίων ἢ ἐπισήμων ἐγγράφων δι' εἰρκτῆς, ἡ δὲ παρακολουθηθεῖσα καὶ ὑπὸ τῆς χρήσεως τοῦ πλαστογραφηθέντος ἐγγράφου διὰ προσκαίρων δεσμῶν. Ὁ ἡμέτερος νόμος, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, κατονομάζει βῆτιως τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἐν ᾗ πολλῷ ὀρθότερον οἱ λοιποὶ νόμοι (ὁ Γαλλικὸς καὶ Γερμανικὸς) δὲν ἐρίζουσιν αὐτὰ εἰδικῶς, παραπέμποντες εἰς τοὺς ὁρίσμοὺς τῆς πολιτικῆς δικονομίας περὶ δημοσίων ἐγγράφων καὶ ἐπιβάλλοντες βαρυτέρας ποινὰς εἰς τοὺς πλαστογραφοῦντας δημοσία ἔγγραφα. Εἶναι ἔξ τὰ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου κατονομαζόμενα ἔγγραφα τὰ ἐξῆς: τὰ βασιλικὰ ἔγγραφα (εἴτε ἀνάγονται εἰς δημοσίας ὑποθέσεις, εἴτε εἰς ἰδίαν τοῦ Ἡγεμόνος ὑποθέσεις), τὰ ἔγγραφα τῶν διαφόρων ἀρχῶν, καθ' ὅσον ἐξεδόθησαν ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους καὶ φέρουσι τὸν νενομισμένον τύπον τῶν δημοσίων ἐγγράφων, τὰ πρακτικὰ τῶν δικαστηρίων καὶ ἄλλων ἀρχῶν ἢ ἐπικεκρωμένα ἀντίγραφα αὐτῶν, τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς συντασσόμενα ἢ διατηρούμενα βιβλία κτημάτων καὶ ὑποθηκῶν, οἱ φορολογικοὶ κατάλογοι καὶ τὰ κτηματολόγια,

οἱ κατάλογοι τῶν βαπτίσεων, αἱ ληξιαρχικαὶ πράξεις, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπίσημοι περιλήψεις, τὰ συμβολαιογραφικὰ ἔγγραφα καὶ τὰ ἐπικεκυρωμένα ἀντίγραφα συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων, τὰ πιστωτικὰ γραμμάτια τῶν δημοσίων καταστημάτων καὶ τῶν ἐγκρίσει τῆς κυβερνήσεως ἰδρυθέντων πιστωτικῶν ἐταιρειῶν (ὅθεν κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ 'Αρείου Πάγου καὶ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς).

Δι' ἡπιωτέρων ποινῶν (διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν ἐγένετο χρῆσις, ἄλλως διὰ φυλακίσεως ἐνός μηνός μέχρι ἐνός ἐτους) τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 249 ἡ πλαστογραφία τῶν διαβατηρίων, τῶν ὁδοπορικῶν ἀδειῶν, τῶν στρατιωτικῶν ἀφέσεων, τῶν πιστοποιητικῶν ἢ μαρτυρικῶν παντὸς εἴδους, μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν ἀπὸ δημοσίας ἀρχῆς πηγαζόντων, οἷον πιστοποιητικῶν τῆς Ἀνωτάτης Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς, τῆς Πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τῆς Κοσμητείας Σχολῆς τινος κλπ., εἰ ἐξ ὑπαρχῆς συνετέθησαν ταῦτα πλαστὰ ἢ ἐνοθεύθησαν τὰ γνήσια. Ἀλλ' ἐὰν ἐξεδόθησαν τοιαῦτα ἔγγραφα ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα ὑπὸ ἀρμοδίων ὑπαλλήλων, εἰ μὲν ἡ τοιαύτη ἐκδοσις ἐγένετο ἐξαπατηθέντων τῶν ὑπαλλήλων, τιμωροῦνται μόνοι οἱ προκαλέσαντες αὐτὴν (ἄρθρ. 250), εἰ δὲ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐξέδωκαν αὐτά, καίπερ γινώσκοντες ὅτι χορηγοῦνται εἰς πρόσωπον φέρον πλαστὸν ὄνομα ἢ ἐξ ἀμελείας μὴ φροντίσαντες νὰ βεβαιωθῶσι περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν, τότε συντιμωροῦνται καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι (ἄρθρον 251 καὶ 252). Ἀλλ' ἀξιοποινισθεὶς θεωρεῖται εἰκότως καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγγράφων τούτων, γνησίων ὄντων, ὑπὸ τρίτων προσώπων καὶ οὐχὶ τῶν δι' αὐτὸν ἐξεδόθησαν (ἄρθρ. 254).

Σημειωτέον ὅτι ὁ δημόσιος ὑπάλληλος, ὅστις παραμορφῇ ἐκ δολίας προαίρεσεως

(δηλονότι ἐν γνώσει) διὰ παραλείψεως προσθήκης ἢ μεταβολῆς ἔγγραφα, διαπραγματεύσεις, ἐξηγήσεις θελήσεως ἢ διωμολογήσεις τῶν συναλλαττομένων ἢ διαφερομένων ἢ μαρτύρων, ὧς ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὀφείλει ἐκ καθήκοντος νὰ καταρτίξῃ ἢ νὰ φυλάττῃ, ἢ εἰς τὴν συνθεσὶν ἢ ἀποδοχὴν τούτων ἐκ δολίας προαίρεσεως (δηλονότι ἐν γνώσει) ἀναφέρει πλαστὰ ἢ ὑποβολιμαῖα πρόσωπα ἢ ψεῦδεις τόπου ἢ χρόνου προσδιορισμούς, ἐπὶ τῇ ἐπιστημόνῃ τῆς ἀρχῆς βεβαιῶν καὶ ἐπιμαρτυρεῖ ἐν γνώσει μὴ ἀληθῆ πράγματα ὡς ἀληθῆ, ἢ νοθεύει πράξεις ἢ οἰαδήποτε ἔγγραφα, διαπεπιστευμένα ἢ αὐτὸν πρὸς φύλαξιν, λόγῳ τῆς δημοσίας αὐτοῦ ὑπηρεσίας, τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς· εἰ δὲ ὠρμήθη εἰς τὰς ἀνωτέρω πράξεις, ἵνα περιποιήσῃ εἰς ἑαυτὸν ἢ ἄλλον ἀδίκον ὄφελος ἢ εἰς ἕτερον βλάβην, τιμωρεῖται διὰ προσκαίρων δεσμῶν (ἄρθρ. 255). Κατὰ ταῦτα τιμωρεῖται μὲν ὡς πλαστογράφος κατὰ τὰς ἐν γένει διατάξεις τοῦ νόμου, ἀλλ' οὐχὶ δυνάμει τῆς ἀνωτέρω διατάξεως τοῦ ἄρθρου 255, ὁ νομάρχης ὁ παραμορφώσας ἢ νοθεύσας τὴν ἑννοίαν ἐγγράφου ἀγοραπωλησίας, διότι εὐρίσκει μὲν εἰς χεῖρας αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶχε διαπιστευθῇ εἰς αὐτὸν πρὸς φύλαξιν ὥστε τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, ἢ συνετάχθη μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐνήργει ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀνατεθειμένης αὐτῷ ὑπηρεσίας. Τουναντίον δὲ τιμωρεῖται δυνάμει τῆς ἀνωτέρω διατάξεως ὁ συμβολαιογράφος ὁ παραμορφῶν διὰ περιλήψεων τὴν ἑννοίαν τοῦ καταρτιζομένου ὑπ' αὐτοῦ συμβολαίου ἢ διαθήκης ἢ ἐδικαστικὸς γραμματεὺς ὁ παραμορφῶν διὰ περιλήψεων τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων. Ἐπ' ἴσην ὁ δικαστικὸς κλητὴρ ὁ βεβαιῶν ὅτι ἐγένετο ἡ ἐπίδοσις ἐνώπιον μάρτυρος ἀπόντος καθ' ἣν ἡμέραν ἐγένετο αὕτη (Α. Π. 146 τοῦ 61, 150 τοῦ 73) ἢ τὰ μέλη τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς βεβαιοῦντα ἐν

γνώσει ψευδώς ὅτι ἐψήφισαν πρόσωπα μὴ προσελθόντα εἰς ψηφοφορίαν (Α. Π. ποιν. 214 τοῦ 73) ἢ ὁ συμβολαιογράφος βεβαιῶν ἐν γνώσει ψευδώς ὅτι ἐνεφανίσθη ἐνώπιον αὐτοῦ καθ' ὠρισμένην ἡμέραν πρὸς συνομολόγησιν συμβάσεως πρόσωπον διατρέψον ἄλλαχού κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην (Α. Π. ποιν. 22 τοῦ 51). Ἐπ' ἴσης ὁ ἀνακριτὴς ὁ βεβαιῶν ψευδώς ἀνύπαρκτα γεγονότα ἐπιβαρύνοντα τὸν κατηγορούμενον ἢ ὁ κλητὴρ ὁ βεβαιῶν ψευδώς διὰ τοῦ ἐπιδοτηρίου ὅτι ἐνήργησε τὴν ἐπίδοσιν αὐτοπροσώπως (Α. Π. ποιν. 16 τοῦ 43) ἢ ὁ δήμαρχος ὁ πιστοποιῶν ψευδώς ὅτι εἶναι ἐγγεγραμμένος ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις (Α. Π. ποιν. 19 τοῦ 62) ἢ ὁ ἐνοικιαστὴς τῶν δημοσίων προσόδων βεβαιῶν ἐν ταῖς διπλοτύποις ποσὰ παραγθέντων καὶ φορολογηθέντων προϊόντων ἀνώτερα τῶν πραγματικῶν (Α. Π. ποιν. 23 τοῦ 61, 206 τοῦ 72, 248 τοῦ 73).

Ἡ πλαστογραφία τῶν ιδιωτικῶν ἐγγράφων, ἥτοι τῶν μὴ ἐκδοθέντων ὑπὸ τὴν ἐπίσημον διαβεβαίωσιν τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ φερόντων ἀπλῶς ιδιωτικὴν ὑπογραφήν, τιμωρεῖται κατὰ κανόνα ἡπιώτερον τῆς τῶν δημοσίων ἐγγράφων· καὶ εἰ μὲν ταῦτα ἀφορῶσιν εἰς τὴν διαβεβαίωσιν καὶ ἀποδείξιν δικαιολογικῶν σχέσεων, περιέχοντα συνομολογήσεις συμβάσεων, τὴν ἐπίσημην ἢ ἐκχώρησιν δικαιωμάτων ἢ τὴν λύσιν ἐνοχικῶν σχέσεων, ὅποια αἱ διαθηκαί, αἰσυμφωνίαι, αἱ συναλλαγματικά, τὰ πιστωτικά γραμμάτια, αἱ χρεωστικά ὁμολογίαί, τὰ ἐξοφλητικά, τὰ ἐπιτροπικά, αἱ παρατηρήσεις, οἱ ιδιωτικοὶ λογαριασμοί, τὰ ἐμπορικά βιβλία, αἱ χρήσιμοι πρὸς ἀποδείξιν δικαιολογικῶν σχέσεων ἐπιστολαὶ καὶ τὰ μὴ ἐπιβεβαιωθέντα ὑπὸ τῶν ἐγγράφων ἀρχῶν ἐγγράφα ἁλλοδαπῶν ἀρχῶν, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριμήνου, ἐὰν δὲν ἐγένετο εἰσέτι χρήσις τοῦ πεπλαστογραφημένου ἐγγρά-

φου, δι' εἰρκτῆς ἐὰν ἐγένετο χρήσις, διὰ δεσμῶν προσκαίρων, ἐὰν ἐπλαστογραφήθησαν ὁπισθογραφητέαι συναλλαγματικά ἢ πιστωτικά ἐπιστολαὶ (δι' ὧν χορηγεῖται εἰς τινα πίστωσις παρὰ τοῖς ἀνταποκριταῖς τοῦ ἐπιστέλλοντος), ἢ ἐὰν ὁ ἐνοχος διέπραξε τρεῖς τοιούτου εἶδους πλαστογραφίας τιμωρητέας ἐν ταῦτῳ ἢ ἐτιμωρήθη ἤδη ἐνεκα πλαστογραφίας. Εἰ δὲ ταῦτα δὲν ἀφορῶσιν εἰς τὴν ἀπόδειξιν δικαιολογικῶν σχέσεων, οἷα τὰ μαρτυρικά, τὰ πιστοποιητικά καὶ ἐπιστολαὶ (αἱ μὴ πιστωτικά), τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως ἐνὸς ἔτους τὸ πολὺ καὶ τοῦτο μόνον ἐὰν ὁ πλαστογραφήσας ἐσκόπει νὰ ὠφελήσῃ ἑαυτὸν ἢ ἄλλον ἢ νὰ βλάψῃ ἄλλους· ἄλλως εἶναι ἀτιμώρητος. Τοῦ νόμου δὲ σιωπῶντος, οἱ συγγραφεῖς δοξάζουσιν ὅτι ἡ πρὸς τιμωρίαν τῆς τοιαύτης πλαστογραφίας ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα οὔσα ὠφέλεια ἢ βλάβη δὲν εἶναι ἀπαράιτητον νὰ ᾖ χρηματικὴ, ἀλλ' ἄρκει πρὸς τοῦτο καὶ ἡθικὴ ἀπλῶς (Chauveau Hélie Code Pénal Τόμ. 1 ἀρθ. 1640, Κωστῆ Ἑρμηνεία ποιν. νόμου Τόμ. 2 § 91).

Σημειωτέον προσέτι ὅτι κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 258), συνωβὰ καὶ πρὸς τὰ Βαυαρικά νομοσχέδια καὶ τὸν Γερμανικὸν ποινικὸν νόμον, ὡς πλαστογραφία τιμωρεῖται καὶ ἡ ἐν γνώσει (προϋπαρχούσῃ τῆς χρήσεως) ὑπὸ τρίτου γενομένη χρήσις πλαστῶν ἢ νεοθευμένων ἐγγράφων. Σημειωτέον τέλος ὅτι τιμωρεῖται ἕσπετε διὰ προσκαίρων δεσμῶν ἢ πλαστογραφία τῶν ὑπὸ τινος ἐγχωρίου ἢ ἁλλοδαποῦ δημοσίου ταμείου ἐκδιδόμενων ἀποδεικτικῶν χρέους ἢ ἐνεχύρου (ἀρθρ. 259), διότι ταῦτα, καίπερ ἀνήκοντα εἰς τὴν τάξιν τῶν δημοσίων ἐγγράφων, ἐξαιροῦνται μᾶλλον πρὸς τὰ νομίσματα διὰ τὸ εὐχερὲς καὶ ἀκατάπαυστον τῆς κυκλοφορίας αὐτῶν, διὸ καὶ ἐθεωρήθη πρέπον νὰ ἐπιβληθῶσι καὶ εἰς

τὴν πλαστογραφίαν αὐτῶν αἱ εἰς τὴν παραχάραξιν καὶ κιβδηλείαν τῶν νομισμάτων ἐπιβαλλόμενοι ποιναί, ἔτι δὲ νὰ ἐφαρμοσθῶσιν εἰς αὐτὴν καὶ οἱ λοιποὶ δρισμοὶ τῶν νόμων (ἄρθρ. 237—243 καὶ 245) περὶ παραχαράξεως καὶ κιβδηλείας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πλειστηριασμός. Ἰδε Κατάσχσεις.

Πλημμελήματα. Γραμματικῶς ἡ λέξις δηλοῖ κυρίως ἀμέλειαν ἀσύγγνωστον, ἐπαγομένην βλάβην ἢ ζημίαν, συνεκδοχικῶς δὲ καὶ πράξεις ἐκ προθέσεως, συνιστώσας ἐλαφρὰ ἀδικήματα· κατὰ δὲ τὸν ποινικὸν νόμον συνιστᾷ τεχνικὸν ὅρον, δηλοῦντα τὰ κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιοποίνου μέτα ἀδικήματα, ἐξ ἀμελείας τε καὶ ἐκ προθέσεως ἀδιαφόρου.

Ὡς δὲ καὶ ἐν ταῖς περὶ κακουργημάτων εἴρηται, ὁ ἡμέτερος Ποιν. νόμος, μιμούμενος ἄλλους προγενεστέρους, διαίρει τὰς ἀξιοποίνους πράξεις εἰς τρεῖς βαθμούς, βαρείας, ἐλαφρὰς καὶ μέσας, καὶ τὰς μὲν ἀποκαλεῖ κακουργήματα, τὰς δὲ πταίσματα, τὰς δὲ μέσας πλημμελήματα. Διαφελλοὶ δὲ τὰ τρία ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων οὐχὶ ἐκ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ τρόπου τῶν πράξεων, οὐδ' ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς βλάβης ἢ τοῦ κινδύνου, ἀλλ' ἐκ τῶν καταγιγνωσχομένων ποινῶν, διαιρῶν καὶ ταύτας εἰς τρία εἶδη, καὶ ἀποκαλῶν τὰς μὲν βαρυτέρας ἐγκληματικάς, τὰς δ' ἐλαφροτέρας ἀστυνομικάς, τὰς δὲ μέσας ἐπανορθωτικάς. Ἐπανορθωτικαὶ δὲ ποιναὶ κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον εἰσὶν ἡ φυλάκισις, ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦλάχιστον μέχρι 5 ἐτῶν τὸ πολὺ, καὶ ἡ χρηματικὴ ποινή, ἀπὸ 15 δραχμῶν μέχρι 500, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ καὶ πλέον εἰς εἰδικῶς ὥρισμένας πράξεις (ἄρθ. 12 καὶ 13 ποιν. νόμου). Οὕτω δὲ κατὰ τὸν ποιν. νόμον πλημμελήματά εἰσι τὰδικήματα τὰ τιμωρητέα

διὰ φυλάκισις ἢ διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων.

Τὸ αὐτὸ δὲ σύστημα τηρεῖ καὶ στρατ. Ποιν. νόμος· ἐπανορθωτικαὶ ποιναὶ ὅμως κατ' αὐτὸν εἰσὶν ἡ ἐκπτώσις ἢ ἡ στέρησις τοῦ βαθμοῦ, τὰ δημόσια ἔργα, συνιστάμενα εἰς φυλάκισιν 2—5 ἐτῶν, ὑποχρεομένου ἅμα τοῦ καταλείνου εἰς ἔργα κοινῆς ὠφελείας, σωματικῶς ὡς εἶδος, καὶ ἡ ἀπλήρ. φυλάκισις, ἀπὸ 1 μηνῶν μέχρι 5 ἐτῶν (ἄρθρ. 176 καὶ 182—4), ἐπὶ δὲ χρηματικῆς ποινῆς κατὰ τὸν κοινὸν νόμον ἐπιτρέπει οὗτος τὴν μεταβολὴν αὐτῆς εἰς φυλάκισιν μέχρι 3 μηνῶν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπιτακτικῶς (ἄρθρ. 185).

Ἐδείχθη δ' ἐν προηγουμένῳ ἄρθρῳ τὸ αὐθαίρετον τῶν τριῶν βαθμῶν τῶν ἀξιοποίνων πράξεων καὶ τὸ ἄτοπον τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτῶν ἐκ τῆς καταγωγῆς ποινῆς, καὶ προσέτι ὅτι σκοπὸς κυρίως τῆς διαίρεσεως ταύτης ἡ ἐδυσκολευσις τῆς δικαιοδοσίας, κακουργοδικείου, πταίσματοδικείου καὶ πλημμελειοδικείου, καὶ ἡ εὐκολία πρὸς τὸν διαχωρισμὸν τῆς δικαιοδοσίας τούτων· (ἴδε Κακουργήματα).

Ἀλλ' ὅσον δ' ἐκ τοῦ ὀνόματος, ὅτι ἡ ἀδικασίς τῶν πλημμελημάτων ὑπάγεται εἰς τὰ Πλημμελειοδικεῖα. Τοιαῦτα δὲ τὰ Πρωτοδικεῖα αὐτὰ ἐκ πέντε δικαστῶν συντιθέμενα, ἀντὶ τῶν τριῶν ἐπὶ τῶν ἀστικῶν δικῶν· ἐκ τριῶν ὅμως δικαστῶν καὶ τὰ συμβούλια τῶν Πλημμελειοδικείων, τὰ περὶ παραπομπῆς τῶν κατηγορουμένων ἀποφαίνόμενα· (ἄρθ. 28 καὶ 32 δικαστικοῦ οργανισμοῦ καὶ 363, 373 καὶ 247 ποιν. δικονομίας). Πλημμελήματα ὅμως ἐκδικάζονται πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ κακουργοδικείου· πρῶτον μὲν ἐπὶ συνεργίαις, θάσκις οἱ αὐτομφοὶ ὑπάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κακουργοδικείου, καὶ ἂν ἔτι ἡ ποινὴ τῶν συνεργῶν εἴναι ἀπλῶς πλημμελήματος, ὡς καὶ ἐπὶ συναφῶν ἀδικημάτων συνεκδικαστέων, καὶ

τῶν μὲν ὑποκειμένων εἰς ποινὴν κακου-
ρήματος, τῶν δ' εἰς πλημμελήματος, τῆς
δικαιοδοσίας ἐπὶ τοῦ βαρυτέρου ἐπεκτει-
νόμενης καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν (ἄρθρ. 32
καὶ 33 ποιν. δικον.)· δεύτερον δ' ὅταν
ὁ χαρακτήρ τοῦ πλημμελήματος ἀνα-
φανῇ κατὰ τὴν πρὸ τοῦ Κακουργιοδικείου
συζητήσιν ἐπὶ πράξεως ἐκληφθείσης κατὰ
τὴν προδικασίαν ὡς κακουργήματος, ὅτε
τὸ Κακουργιοδικεῖον αὐτὸ καταγιγνώσκει
τὴν προσήκουσαν ποινὴν (ἄρθρ. 241
ποιν. δικον.)· τρίτον δὲ ἐπὶ πλημμελη-
μάτων συνιστάτων πολιτικὸν ἀδίκημα
ἢ τοῦ τύπου, ἐξαίρεσει τῶν εἰς τὸν ἰδιω-
τικὸν βίον ἀναφερομένων (ἄρθρ. 95 Συν-
τάγματος· ἴδε ἐτι ἐξοβρισίαι). Ἐν τῇ
στρατ. δὲ ποινικῇ διαδικασίᾳ τὸ αὐτὸ
Στρατοδικεῖον εἶναι ἀρμόδιον ἐπὶ τε κα-
κουργημάτων καὶ πλημμελημάτων.

Αἱ ποινικαὶ δὲ καταδικαὶ πρὸς ταῖς κυ-
ρίαις ποιναῖς, ἅς ἐπιβάλλουσιν, ἐπάγονται
ἐπὶ διαφόρους στερήσεις καὶ ἀνικανότη-
τας, ἐν τοῖς ἄρθροις 21 καὶ 23 τοῦ
ποιν. νόμου ὀριζομένης. Τὰ ἐπακόλουθα
δὲ αὐτὰ χωροῦσι γενικῶς καὶ ἀναγκάως
μετὰ πᾶσαν καταδικὴν εἰς ἐγκληματικὴν
ποινὴν (εἰρηκτῆς τοῦλάχιστον), ἐξακολου-
θοῦντα καὶ μετὰ τὴν ἔκτισιν τῆς ποινῆς
μέχρις ἀποκαταστάσεως (ἄρθρ. 564 καὶ
ἐκ. ποιν. δικον.)· ἐπὶ πλημμελημάτων
ὅμως, τοιαῦτα ἐπακόλουθα ἐπέρχονται
μόνον ἐπὶ τῶν εἰδικῶ· ἐν τῷ 22 ἄρθρῳ
τοῦ ποιν. νόμου μνημονευομένων πρᾶ-
ξεων, καὶ προσκαίρως, ἐν τῇ ποινικῇ ἀ-
ποφάσει ὀριζομένης τῆς διαρκείας, οὐδ' ἐ-
λάττωσας ὅ μνηνῶν οὐδὲ μείζονος ὅ ἐτῶν.
Ἐκ τούτων δ' ἔπεται, πρῶτον μὲν ὅτι ἡ
στερήσις κλπ. ἐπὶ πλημμελημάτων δὲν
χωροῦσιν αὐτοδικαίως ὡς ἐπὶ τῶν κακουρ-
γημάτων, ἀλλὰ δεῖον ν' ἀπαγγέλλωνται
ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, παραλειπόμενα δὲ
ἐν τῇ ἀποφάσει δὲν ἐπακολουθοῦσι· διότι,
ὡς εἰρήνεται, ὁ δικαστὴς ὀρίζει τὴν διάρ-
κειαν πρὸς δὲ ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ρητὴν

μείαν τοῦτου (ἄρθρ. 23 ἐν τέλει)· δεύ-
τερον δ' ὅτι ἡ ἀποκατάστασις χωρεῖ αὐ-
τοδικαίως ἅμα συμπληρουμένου τοῦ ὑπὸ
τῆς ἀποφάσεως ταχθέντος χρόνου· διὸ
οὐδ' ἐφαρμοστέα ἡ ἐν τοῖς ἄνωθι παρα-
τεθεῖσιν ἄρθροις ἀναγραφομένη περὶ τού-
των διαδικασία, ἥτις ἀναγκαῖα μόνον
ἐπὶ κακουργημάτων. Προσέτι δὲ τὰ ἐπα-
κόλουθα ταῦτα ἐπὶ πλημμελημάτων δυ-
νατὰ μόνον ἐπὶ ἐνιαυσίου τοῦλάχιστον
φυλακίσεως (Δ. 20 Μαΐου 1836).

Ἐπακόλουθος ἐτι ἡ ἀπὸ τῆς δημο-
σίας ὑπηρεσίας ἔκπτωσις μετὰ προσκαί-
ρου πρὸς ἀνάκτησιν ἀνικανότητος ἐπὶ κα-
ταδικῆς δημοσίων λειτουργῶν διὰ παρά-
θασιν καθήκοντος, καὶ κατωτέρω ἐνιαυ-
τοῦ φυλακίσεως καὶ ἐνταῦθα ὅμως ἡ ἀ-
νικανότης πρὸς ἀνάκτησιν δεῖον ρητῶς ἐν
τῇ ἀποφάσει νὰ μνημονευθῇ καὶ νὰ ὀρι-
σθῇ ἡ διάρκειά της ὡς ἄνωθι (ἄρ-
θρον 24).

Καὶ ὁ στρατ. δὲ Ποιν. νόμος ἀπαγ-
γέλλει στερῆσιν τοῦ βαθμοῦ ἐπὶ τῶν ἐν
αὐτῷ ρητῶς μνημονευομένων πλημμελη-
μάτων ἐπὶ καταδικῆς ἀξιωματικοῦ, ἀ-
νεξαρτήτως ἐπίσης τῆς διαρκείας τῆς
ποινῆς (ἄρθ. 190).

Παραπλησίαι δὲ στερήσεις καὶ ἀνικα-
νότητας καταγιγνώσκει ἐτι ὁ ἐκλογικὸς
νόμος ἐπὶ παραβάσεων αὐτοῦ τούτου.
Καὶ ἐνταῦθα δὲ τὰ ἐπακόλουθα ταῦτα
δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς διαρκείας τῆς
ποινῆς, πάντως ὅμως δεῖον νὰ ὀρίζον-
ται ἐν τῇ ἀποφάσει. (Ν. ΧΜΗ' 1877
ἄρθρ. 73, 75, 78, 81, 82, 86—89 καὶ
95· καὶ ΧΞΑ' τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἄρθρ. 4).

Α. Γ. Διάρκεις

Πλήμυρα. Ὡς αἱ δι' ἐμπρη-
σμοῦ, ἐπίτηδες ἢ ἐξ ἀμελείας προκληθέν-
τος, ζημίαι ἀποτελοῦσιν ἀδίκημα, τιμω-
ρούμενον κατὰ τὰς περιστάσεις βαρύτερα
ἢ καὶ διὰ φυλακίσεως βραχυτάτης, οὕτω
καὶ αἱ διὰ πλημυρίας. Ὁ ἡμέτερος μάλι-
στα ποινικὸς νόμος διαλαμβάνει περὶ τῶν

διὰ τῆς πλημύρας ἀδικημάτων ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ, ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν διὰ τοῦ ἐμπρησμοῦ. Καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς προκλήσεως πλημύρας δι-
 ορύττοντα ἢ φθείροντα προχώματα τι-
 μωρεὶ διὰ θανάτου μὲν, ἐάν τις ἀπέθα-
 νεν ἐκ τῆς πλημύρας, δι' ἰσοβίων δὲ
 δεσμῶν, ἐάν τις ἐβλάφθη ἐπικινδύνως ἢ
 κατέστη ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν ὑπὲρ τὸ
 ἔτος ἢ ἡ πρόκλησις τῆς πλημύρας ἐγένε-
 το, ὅπως ἐκτελεσθῇ ἄλλα κακούργημα
 οὐ καὶ ἐτολήθη ἤδη ἀπόπειρα, διὰ
 προσκαίρων δὲ δεσμῶν, ἐάν τις διέδραμε
 τὸν κίνδυνον νὰ ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ
 ἢ κατέστη ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν ὑπὲρ
 τοὺς ἑξ μῆνας, ἀλλ' ἔλαττον τοῦ ἔτους,
 ἢ ἡ ἐκ τῆς πλημύρας ζημία ὑπερέβη
 τὰς δισχιλίας δραχμάς, δι' εἰρκῆς δέ,
 ἐάν τις κατέστη ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν
 ὑπὲρ τὸν μῆνα, ἀλλ' ἔλαττον τῶν ἑξ
 μηνῶν, ἢ ἐάν ἡ ζημία ὑπερέβη τὰς τε-
 τρακοσίας δραχμάς ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς
 δισχιλίας, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον
 ἐνιαυτοῦ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περί-
 πτωσιν (Ποιν. Ν. 419). Τὸν δὲ ἐξ
 ἀπλῆς ἀμελείας προξενήσαντα πλημμυραν
 τιμωρεὶ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν
 μηνῶν (Ποιν. Ν. 420). Σημειώτεον ὅτι
 διὰ τὸν μέγαν κίνδυνον, δν δύναται νὰ
 ἐπιφέρῃ ἡ πλημμυρα, ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ
 Ποιν. ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 586) ἡ ἐπι-
 βολὴ ποινῆς (προστίμου τοῦλάχιστον δε-
 καδράχμου) καὶ εἰς τὸν παραμελοῦντα
 τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ ἀποφυγῆς τῶν ἐκ
 τοῦ ὕδατος προσγινομένων ζημιῶν ἀστυ-
 νομικῶν ἢ ἄλλων διατάξεων. (*Ἴδε καὶ
 Ἀφορμαὶ δημοσίων δυστυχημάτων).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πληρεξούσιοι καὶ ἔγγρα- φα πληρεξουσιότητος.

Συγ-
 χωρεῖται νὰ παραστῶσιν ὡς δικαστικοὶ
 πληρεξούσιοι ἀντὶ τοῦ διαδίκου ἐνώπιον
 τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων 1) οἱ δικη-
 γόροι, 2) ὁ σύζυγος, οἱ ἀνιόντες καὶ κα-

τιόντες, οἱ ἄδελφοὶ καὶ οἱ κηδεστέαι
 χρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, 3) οἱ συνά-
 νοι πρὸς τὸν διαδίκον δι' ὁμοδικίας. (Πα-
 Δικονομ. 91). Τῶν δὲ μεταξὺ ἀδελ-
 φῶν γνησίων καὶ νόθων διακρίσει
 τοῦ ἑστικῶς δικαίου περὶ κληρονομια-
 δικαιοματῶν μηδαμῶς οὐσῶν ἐφαρ-
 στέων εἰς τὴν περὶ τῆς δι' ἄδελ-
 ἐπιχειρήσεως δικαστικῶν πράξεων ἐν-
 ταξιν τοῦ ἄρθρ. 91 τῆς Πολ. Δικον., δι-
 οῦδεμίαν διάκρισιν ποιουμένου μετα-
 ἀδελφῶν γνησίων καὶ μὴ, ἔπεται δὲ καὶ
 ἀδελφός (γνήσιος ἢ μὴ γνήσιος, ἀμφι-
 λῆς ἢ ἑτεροθαλῆς) δύναται νὰ διαστῇ
 δικαστικὸς πληρεξούσιος τοῦ ἀδελφοῦ
 τοῦ. (Α. Π. 208 τοῦ 62). Δικαιομύ-
 ὅμως τοῦ ἀδελφοῦ νάντιπροσωπεῖται
 δικαστηρίου ὡς πληρεξούσιος τὸν ἀδελ-
 φὸν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς ἀνιόν-
 ἔπεται ὅτι δὲν δύναται νάντιπροσωπεῖται
 τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ὡς ἐπίτροπον καὶ
 ἀνηλίκων αὐτῆς τέκνων (Α. Π. τῶν
 ἀπόφ. 46 τοῦ 74). Αὐτόδηλον ὅμως ὅτι
 ἀποκλείονται τῆς δικαστικῆς πληρεξου-
 σιότητος καὶ ἐκ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν
 ὁμοδίκων οἱ τυχὸν ἐστερημένοι τοῦ
 κατώματος τῆς δικαστικῆς παραστάσεως
 δηλονότι οἱ ἀνήλικοι καὶ ἀπηγορευμέ-
 νοι. — Ἐνώπιον δὲ τῶν Εἰρηνοδικα-
 δύναται νὰ παραστῇ πᾶς πολίτης ἑλκ-
 ὡς δικαστικὸς πληρεξούσιος, πλην ἐν-
 ὑπάρχων διωρισμένοι παρὰ τῷ Εἰρη-
 δικαίῳ πάντε δικηγόροι, ὅτε ἡ δικαστι-
 πληρεξουσιότης ἐπιτρέπεται ὡς καὶ ἐνώ-
 πιον τῶν ἄλλων δικαστηρίων εἰς μόνον
 τοὺς δικηγόρους. (Ν. τῆς 22 Φεβρ. 1834)
 περὶ παραστάσεως ἐνώπιον τῶν Εἰρη-
 δικῶν κτλ.). Ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐπι-
 ὑποθέσεων (δικαζομένων τανῶν ὑπὸ τῶν
 Πρωτοδικῶν) δύναται πᾶς τις νὰ παρα-
 στῇ ὡς δικαστικὸς πληρεξούσιος ἐνώπιον
 τοῦ Διατάγματος τῆς 10 Νοεμβρίου 1834
 καθ' ὃ καὶ παρὰ τοῖς δικαστηρίοις τοῖς
 Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφετῶν, δόσας ταῦν

δικάζουσιν ἐμπορικὰς ὑποθέσεις, δύναται πᾶς Ἑλλήν νὰ παρίσταται ὡς πληρεξούσιος.

Τοῦ δικαστικοῦ πληρεξουσίου χρέος εἶναι νὰ νομιμοποιήσῃ αὐτόν, τούτεστι νὰποθεῖν τὴν πληρεξουσιότητα αὐτοῦ. Ἀλλὰ διὰ τὰ δικαστικὰ πράξεις, ἃς ἐπιχειρεῖ ἐν τῇ προδικασίᾳ μέχρι τῆς ἐγγραφῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ πινάκιον (συμπεριλαμβανομένης), τεκμαίρεται ἡ νομιμοποίησις, ὅθεν εἶναι ἀπηλλαγμένος ὁ πληρεξούσιος τῆς ὑποχρέωσος νὰποθεῖν αὐτήν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι οὐ μόνον διὰ τὴν ἐπ' ἀκρατηρίου διαδικασίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἐν τῇ προδικασίᾳ ἐνεργουμένας πράξεις δέον κατὰ τὴν ἀκρατηρήσαν γενικῶς γνώμην¹ ὁ ἐπι-

χειρῶν αὐτὰς ἀντὶ τοῦ διαδίκου πληρεξούσιος νὰ ᾔναι ἐκ τῶν ἐν τῷ 91 ἄρθρῳ ἀναφερομένων προσώπων, δηλαδὴ ἀδελφός, ὁμοδίκος ἢ δικηγόρος. Ἀλλ' ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρειὸς Πάγος, ἐπιτρέπεται καὶ ἡ ὑπὸ ἄλλου πληρεξουσίου ἐπιχειρήσις αὐτῶν, ὡς ἂν ὁ μὲν διάδικος ἀδυνατεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὸς οὗτος τὴν πρᾶξιν (λ. χ. ἀγράμματος ὢν ἀδυνατεῖ νὰ ὑπογράψῃ τὸ ἔγγραφο τῆς ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως, δι' ἧς προσβάλλει τὴν κοινοποιηθεῖσαν αὐτῷ ἀπόφασιν), ἀνέφικτον δ' ἀποβαίνει αὐτῷ νὰ προσφύγῃ εἰς τι τῶν προσώπων τοῦ 91 ἄρθρου, διότι, ἐν ᾧ τότῳ διαμένει, δὲν ὑπάρχει τοιοῦτο πρόσωπον.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ πρὸς ἐπίδοσιν δικογράφων παραγγελία, ὡς οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς κοινοποιήσεως αὐτῶν, δύναται νὰ τελεσθῇ εἴτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διαδίκου, εἴτε ὑπὸ τινος τῶν δυναμένων κατὰ τὸ 91 ἄρθρον τῆς Πολ. Δικ. νὰ διορισθῶσι πληρεξούσιοι, δηλονότι δικηγόρου, ὁμοδίκου ἢ ἀδελφοῦ, ἔπεται ὅτι ἡ ὑπὸ ἄλλου τυχόν πληρεξουσίου τελεσθεῖσα παραγγελία εἶναι ἄκυρος καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τοιαύτης παραγγελίας ἐνεργηθεῖσα ἐπίδοσις (Λ. Π. 40 καὶ 58), πλὴν ἐάν, ὡς εἴπομεν, ἐπιτάσσῃ ἀνάγκη ἀναπόφευκτος τὴν ὑπὸ ἄλλου ὑπογραφῆν τῆς παραγγελίας. Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τῶν ἄρθρων 937 καὶ 938 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας διατασσόμενη προσαγωγή τῶν ἀποδείξεων τῶν θανειστών κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς κατατάξεως διαδικασίαν πρὸς τὸν ἐπὶ

¹ Ὁ μακαρίτης πατήρ μου Νικόλαος Φλογαίτης, οὗ ἡ γνώμη καὶ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν αἰὶν χρόνον ἐν τῷ Ἐφετεῖῳ Ναυπλίου, ἐγνωμάτευσεν ἄλλοτε ὅτι, τῶν κεφαλαίων Ζ' καὶ Η' τοῦ δευτέρου βιβλίου τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας διαλαμβανόντων περὶ τῶν κατὰ τὴν Δικονομίαν παραινυμένων ἀνθρώπων καὶ ὡς ἀντιδίκων ἡ ὡς πληρεξουσίων τῶν ἀντιδίκων ἐμφανιζομένων ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, τὸ εἰς τὰς περὶ τούτων γενικὰς διατάξεις ὑπαγόμενον ἄρθρον 91 θεωρητέον ὅτι διαλαμβάνει περὶ μόνης τῆς πληρεξουσίου τῆς διδομένης πρὸς ἐμφάνισιν ἀντὶ τοῦ διαδίκου αὐτοῦ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς πληρεξουσίου τῆς διδομένης δι' εἰδικὰς πράξεις ἐκτός τοῦ ἀκρατηρίου, ἧτις πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὑπακτά εἰς τὰ περὶ ἐντολῶν ἐν τῷ ἀποτικῷ νόμῳ ὀριζόμενα κατὰ τὸ ἄρθρον 99 τῆς Πολ. Δικον. Ὅθεν ἡ εἰδικὴ ἐντολή, ἡ διδομένη πρὸς τρίτον ὑπὸ διαδίκου νὰ ὑπογράψῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄγραμματος δικόγραφον κοινοποιητέον τῷ ἀντιδίκῳ, ἔχει κύρος καὶ ἐπομένως

ἔγκυρος εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ λαβόντος τὴν ἐντολὴν ὑπογραφὴ αὐτοῦ, οὐδαμῶς δ' ἀπαίτεται νὰ ἀποδεικνύται δι' ἐγγράφου ἡ δοθεῖσα ἐντολή, ἀρκούντως ἀποδεικνυμένη διὰ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ἐντολεὺς ἐνέκρινε τὸ πραχθέν, δυνάμει τοῦ Νόμου 5 Πανδ. 46. 8 (Β. 9. 11).

τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλον ὡς πρῶ-
 ξις ἐξωδίκος καὶ οὐχὶ δικαστικὴ δύναται
 νὰ τελεσθῇ ὑπὸ οἰουδήποτε πρὸς τοῦτο
 ἐντεταλμένου (Α. Π. 197 τοῦ 82). Ὡς-
 αὐτως ἡ περὶ πληρωμῆς ἐπιταγή. (Α.
 Π. 24 τοῦ 83. Κατ' ἀρχαιοτέραν ἀπό-
 φασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου, τὴν 280 τοῦ
 77, εἶναι καὶ αὕτη δικαστικὴ πρᾶξις).
 Χορηγεῖται δὲ ἐν γένει μὲν ἡ δικαστικὴ
 πληρεξουσιότης διὰ προφορικῆς ἐπ' ἀκρο-
 ατηρίου δηλώσεως (ἣτις καταχωρίζεται
 ἐν τοῖς πρακτικοῖς) ἢ διὰ πληρεξουσίου,
 ἥτοι συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, περι-
 λαμβάνοντος 1) τὸ ὄνομα τοῦ ἐντολέως,
 τοῦ πληρεξουσίου, ἔτι δὲ καὶ ἀντιπροσώ-
 που τινὸς (ὑποκαταστάτου δηλ. τοῦ πλη-
 ρεξουσίου) δι' ἐνδεχόμενον κώλυμα, 2)
 τὴν περιγραφὴν τῶν ὑπὸ δίκην ἀντικει-
 μένων καὶ υποθέσεων, περὶ ὧν ἡ πληρε-
 ξουσιότης, 3) τὸ ὄνομα τοῦ δικαστηρίου,
 παρ' ᾧ συζητηθῆσεται ἡ ὑπόθεσις, ἔτι
 δὲ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ.
 Ὅθεν δὲν δύναται ἡ πληρεξουσιότης νὰ
 δοθῇ ἢ ἀποδεχθῇ κατ' ἄλλον τρόπον
 (Α. Π. 182 τοῦ 50, 108 τοῦ 70, 305
 τοῦ 87). Ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συν-
 ταχθεῖσα πληρεξουσιότης ἔχει κύρος καὶ
 δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου γενομένη, ὡς ἁ-
 κίς ἐν ᾧ τόπῳ συνετάχθη ἐπιτρέπεται
 αὕτη, δυνάμει τοῦ ἀρθρ. 386, καθ' ὃ ὁ
 τύπος τοῦ ἐγγράφου κανονίζεται κατὰ
 τοὺς ἐν ᾧ τόπῳ καὶ χρόνῳ ἐξεδόθη
 ἱσχύοντας τύπους (Α. Π. 18 τοῦ 46,
 430 τοῦ 52, 213 τοῦ 85). Δυνατὸν δὲ
 νὰ χορηγῇται τῷ πληρεξουσίῳ διὰ τοῦ
 συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου καὶ τὸ δι-
 καίωμα τοῦ διορίζειν ἕτερον πληρεξού-
 σιον ἀντ' αὐτοῦ (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 93).
 Ἀλλ' αἱ δημόσιαι ἀρχαὶ δύνανται νὰ
 διορίσωσι δικηγόρον τινὰ δικαστικὸν πλη-
 ρεξούσιον αὐτῶν εἰς διεξαγωγὴν δίκης τι-
 νὸς καὶ δι' ἀπλῆς ἐπὶ ἀσήμου χάρτου
 παραγγελίας, ἐχούσης ὁμως τὰ ἄλλα τῆς
 πληρεξουσιότητος προσόντα, ἥτοι προση-

κόντως κεχρονολογημένης, ὀριζούσης τὴν
 ὑπόθεσιν, περὶ ἧς ἡ πληρεξουσιότης καὶ
 (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 94).

Διακριτέον ὁμως τῆς δικαστικῆς πλη-
 ρεξουσιότητος τὴν ἐντολὴν περὶ διορισμοῦ
 πληρεξουσίου, διότι ἡ πρὸς τοῦτο ἐντολὴ
 χορηγεῖται καὶ δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου.
 Διὰ ἔχει κατὰ τοῦτο κύρος καὶ ἀπλῆς ἐ-
 πιστολή, δι' ἧς ἐντέλλεται ὁ ἐπιστάλλων
 ἕτερον νὰ διορίσῃ κατὰ τὸν νόμιμον τρό-
 πον, ἥτοι διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγρά-
 φου ἢ διὰ δηλώσεως προφορικῆς ἐνώπιον
 τοῦ δικαστηρίου δικηγόρον τινὰ ὡς δικα-
 στικὸν πληρεξούσιον (Α. Π. 69 τοῦ 60).
 Οὐδεμία δ' ἀνάγκη ὁ πρὸς δὲν ἡ ἐντολὴ
 νὰ ᾔναι δικηγόρος, ὁμόδικος ἢ συγγενὴς
 διότι μόνον ὁ διορισθὴσάμενος πληρεξού-
 σιος πρέπει νὰ ᾔναι τοιοῦτος (Α. Π.
 337 τοῦ 75, 40 τοῦ 83).

Σημειώτεον δὲ ὅτι μεταξὺ τοῦ κατὰ
 τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐντολοδόχου καὶ τοῦ
 κατὰ τὴν Πολ. Δικ. πληρεξουσίου ὁ
 πᾶρχει διαφορὰ καὶ κατὰ τὰ δικαιώματα
 καὶ τὰς υποχρεώσεις πρὸς τὸν ἐντολέα.
 Ὁ πληρεξούσιος ἔχει μὲν πάντα τὰ δι-
 καίωματα καὶ πάσας τὰς υποχρεώσεις ἐν-
 τολοδόχου, ἀλλ' ἔχει καὶ εἰδικὰ τινα δι-
 καίωματα καὶ υποχρεώσεις. Καὶ πρῶτον
 ὀφείλει νὰ δώσῃ λόγον περὶ τῶν χάριν
 τῆς διεξαγωγῆς τῆς δίκης δοθεισῶν αὐτῷ
 προκαταβολῶν καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὰ πε-
 ριελθόντα εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὡς δικαστικῶν
 πληρεξουσίου ἔγγραφα τοῦ ἐντολέως αὐ-
 τοῦ, φέροι δὲ εὐθύνην διὰ πᾶσαν παρα-
 δρομὴν αὐτοῦ ἐπιζήμιον εἰς τὰ συμφέροντα
 τοῦ ἐντολέως, ἕστω καὶ ἂν ἡ ραθυμία
 αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἐλαφρά (Πολ. Δικ. ἀρθρ.
 93). Κατ' ἐξαίρεσιν οἱ δικηγόροι ἐνέχουσιν
 καὶ μόνον ὡς πληρεξούσιοι διὰ δόλον καὶ
 ἀσύγγνωστον ραθυμίαν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐλα-
 φράν, δυνάμει τῆς εἰδικῆς διατάξεως τοῦ
 ἀρθρ. 58 τῆς Πολ. Δικον.

Τῆς πληρεξουσιότητος ὑπάρχουσι δὲ
 πορὰ εἶδη. Ἡ ἀπλὴ ἢ κοινὴ πληρεξου-

πύτης, περὶ ἧς πραγματεύεται τὸ ἄρθρον 40, παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν πληρεξούσιον νὰ παριστᾷ ἐπὶ δικαστηρίου τὸν δόντα τὴν πληρεξουσιότητα, ἰδίως δὲ νὰ ἐπιχειρῇ πάσας τὰς κυρίας καὶ ἐν παρόδῳ πράξεις. Ὅθεν καὶ νὰ ἀποδέχεται τὴν ἀποδοχὴν ἀπόφασιν (Α. Π. 346 τοῦ 40), νὰ ἐπιχειρῇ πάσας τὰς πράξεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δι' ἡν ἐδόθη δίκην ἀποφάσεως (Α. Π. 1 τοῦ 44, 170 τοῦ 51), καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ ἐκποιῇ τὰ κτήματα τοῦ ὀφειλέτου, μὴ ἀπαιτουμένης πρὸς τοῦτο εἰδικῆς πληρεξουσιότητος (Α. Π. 233 τοῦ 70), νὰ προσβάλῃ δι' ἐνδίκων μέσων τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ παρίσταται ὡς πληρεξούσιος (Α. Π. 66 τοῦ 36, 48 τοῦ 42, 91 τοῦ 51, 24 τοῦ 54), ἔτι δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπάγῃ ὄρκον (Α. Π. 25 τοῦ 66). Ἀλλ' ἀπατεῖται κατὰ τὸ ἄρθρον 41 εἰδικὴ πληρεξουσιότης πρὸς ἐπιχειρήσιν συμβιβασμῶν, ὅθεν καὶ πρὸς ἀμοιβαίων παραίτησιν ἐκκρεμῶν αἰτήσεων ἀναίρεσεως, δι' ἧς ἀποπερατοῦται ἡ ὑφισταμένη δίκη (Α. Π. 135 τοῦ 86), πρὸς παραίτησιν ἐνδίκου μέσου ἢ τῆς δίκης ἢ τῆς ὁρκοδοσίας διαδίκων ἢ μαρτύρων καὶ ἰσομένων καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν, ὅταν αὕτη συνεπιφέρῃ παραίτησιν ἐνδίκου μέσου καὶ ἀποδοχὴν τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 1 τοῦ 40, 170 τοῦ 51), πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς κακοδικίου, πρὸς παραλαβὴν χρημάτων, ἐκκαυγράφων (ἥτοι ἐγγράφων παρεκτικῶν δικαιομάτων) καὶ ἄλλων πραγμάτων, πρὸς ἐνέργειαν τοῦ ἐκτάκτου μέσου τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως ἢ ἀναψηλαφήσεως. Ἀλλ' ἀπαιτουμένης εἰδικῆς πληρεξουσιότητος πρὸς ἐνέργειαν τοῦ ἐκτάκτου μέσου τῆς ἀναίρεσεως, δὲν ἔπεται ὅτι εἶναι ἐκφυρὸν τὸ ἀναιρετήριον τὸ συνταχθέν ὑπὸ δικηγόρου, μὴ κεκτημένου εἰδικῆν πρὸς τοῦτο πληρεξουσιότητα, ὡς αἱ ἐνεκρίθη ἢ τὰ ἢ τοῦ πληρεξουσίου πράξεις ὑπὸ τοῦ δικαίου, παρασχόντος μεταγενεστέρως

τὴν ἀπαιτουμένην εἰδικὴν πληρεξουσιότητα (Α. Π. 37 τοῦ 50, 16 τοῦ 65, 154 τοῦ 80, 223 τοῦ 81, 34 τοῦ 90) *Contra* αἱ ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 78 τοῦ 49, 215 τοῦ 67, 34 τοῦ 73, 138 τοῦ 78, 143 τοῦ 79, (μηδαμῶς ὀρθαὶ κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν), καθ' ἃς ἀπαίτεται νὰ ἔχῃ ὁ δικηγόρος εἰδικὴν πληρεξουσιότητα κατὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἀναιρετηρίου, καθισταμένου ἄλλως ἀκύρου. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι ἡ παρασχεθεῖσα τινὶ πληρεξουσιότης τοῦ θανέειν χρήματα δὲν συνεπάγει καὶ τὸ δικαίωμα εἰς ἀνάληψιν τῶν θανέειν χρημάτων (Α. Π. 348 τοῦ 15). Γενικὴ δὲ πληρεξουσιότης ὀνομάζεται ὑπὸ τῆς Πολ. Δικ. (ἄρθ. 96) αὕτη ἡ ἀπλὴ ἢ κοινὴ πληρεξουσιότης γενικευμένη, ἥτοι παρεχομένη ὑπὸ τοῦ χορηγοῦντος πληρεξουσιότητα δι' ἀπάσας τὰς δικαστικὰς διαφοράς, ἃς ἔχει ἢ θέλει ἔχει, οὐχὶ δὲ μόνον δι' ὥρισμένην δίκην ἢ ὥρισμένον δικαστήριον.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀπλὴ ἢ κοινὴ πληρεξουσιότης παρέχει τῷ πληρεξουσίῳ τὸ δικαίωμα νὰ παραλαμβάνῃ τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν δίκην, δι' ἣν ἐδόθη, δικόγραφα, δηλονότι ὁ πληρεξούσιος ἔχει καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀντικλήτου (Α. Π. 252 τοῦ 308 τοῦ 63, 164, 281 καὶ 398 τοῦ 64, 45, 136 καὶ 204 τοῦ 65, 203 καὶ 262 τοῦ 66, 280 τοῦ 67, 230 τοῦ 77). Ὅθεν ὁ πληρεξούσιος τῆς πρωτοδίκου δίκης ἐγκύρως παραλαμβάνει τὴν πρωτόδικον ἀπόφασιν (Ἀρείου Πάγου 308 τοῦ 62, 164 τοῦ 64, 280 τοῦ 67).

Ἀλλ' ὁπόταν ἐν τινὶ δίκῃ διορισθῶσι πλεῖονες τοῦ ἐνὸς πληρεξούσιοι, ἐναργεῶς ἕκαστος αὐτῶν κατ' ἰδίαν ἐγκύρως, ὡς αἱ ρητῶς δὲν ὥρισθη ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐνεργῶσιν ὁμοῦ πάντες (Α. Π. 9 τοῦ 80), ἀλλ' ὁπόταν ὁ διορισμὸς τῶν πληρεξουσίων γίνῃ κατὰ διάφορον χρόνον, ὁ τε-

λευταῖον διορισθεὶς εἶναι ἐπικρατέστερος (Α. Π. 257 τοῦ 82).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω σαφὲς καθίσταται ὅτι ὁ μὴ λαβὼν πληρεξουσιότητα δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ παραστή ἐπὶ δικαστηρίου, ὅθεν καταδικαστέος προσωπινῶς εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δικαστικῶν δαπανῶν ἄνευ βλάβης τῶν δικαιωμάτων τοῦ δικαίου (Α. Π. 39 τοῦ 49). Δύναται δὲ νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν τὸ τῆς νομιμοποιήσεως τοῦ πληρεξουσίου ζήτημα (Α. Π. 197 τοῦ 75), ὁφείλει δ' ὁ παριστάς ἑαυτὸν ὡς πληρεξούσιον νὰ ποδείξῃ ὅτι ἐδόθη αὐτῷ νομίμως ἢ πρὸς ἀντιπροσώπευσιν ἐντολὴ (Α. Π. 171 τοῦ 83). Ἀναιρετέα δὲ ἡ ἀπόφασις, καθ' ἣν δικηγόρος ἀντεπροσώπευσέ τινα, μὴ χρηργήσαντα αὐτῷ πληρεξουσιότητα (Α. Π. 276 τοῦ 76). *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Πληρωμή συναλλαγμα- τικῶν. Ἰδε Συναλλαγματικά.

Πλοηγός. Ἐν τοῖς ἐμπορικοῖς πλοίοις ἀπαραίτητοι εἶναι καὶ οἱ πλοηγοί, ὡς συντρέχοντες τὸν πλοίαρχον εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς πλοιαρχίας. Καὶ ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις ναυτικαῖς ἐπικρατείαις ἀπὸ πολλοῦ ὑπάρχουσι νόμοι, ὀρίζοντες τὰ προσόντα τῶν πλοηγῶν· παρ' ἡμῖν δὲ μόλις ἐσχάτως (κατὰ τὸ ἔτος 1895) ὥρισθησαν διὰ Διαταγμάτων τὰ προσόντα τῶν πλοηγῶν τοῦ λιμένος Πειραιῶς καὶ τῶν πλοηγῶν τοῦ λιμένος Λαυρείου (*Ἰδε τὰ Διατ. ταῦτα ἐν ἡμετέρῳ Ἐκτῷ Συμπληρώματι σελ. 446).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πλοίαρχος. Κατὰ τὸ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορ. ναυτιλίας Β. Διατάγμα τοῦ 1836, πλοίαρχοι μὲν ὀνομάζονται οἱ διευθύνοντες πλοῖα β' κλάσεως, ἥτοι χωρητικότητος ἀνωτέρας τῶν 60 τόννων, κυβερνῆται δὲ οἱ διευθύνοντες πλοῖα α' κλάσεως, ἥτοι ἀπὸ 60 τόννων καὶ κατωτέρω. Οὐδενὶ δὲ μὴ φέροντι τὸ

οἰκεῖον ἀτομικὸν δίπλωμα ἐπιτρέπεται διευθύνῃ οἰονδήποτε πλοῖον ἐξαιρίσει τῶν πλοιαρχῶν τῶν ἐχόντων χωρητικότητος κατωτέραν τῶν 5 τόννων, ἕτινα ἐκινῶνται νὰ διευθύνωνται ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 23 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος ὀριζόμενα προσόντα καὶ ἐφωδιασμένοι ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας λιμενικῆς ἀρχῆς διὰ τῆς προσήκουσας ἐκτελέσεως κυβερνήτου.

Τὸ αὐτὸ Διάταγμα (ἄρθρ. 13 καὶ 14) ὀρίζει τίνα προσόντα ἀνάγκη νὰ ἔχῃ οἱ ἀναγνωριζόμενοι ὡς πλοίαρχοι καὶ κυβερνήται. Ὅρα δὲ περὶ τούτων ὁμογενῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου (§ 388) καὶ Νεοποταμίτου (*Ἰδε Χρυσανθοπούλου (σελ. 162) ἐφεξῆς).

Ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἐν μὲν τῷ ἄρθρῳ 221 ὀνομάζει πλοίαρχον ἢ λέμβοαρχον πάντα διευθύνοντα πλοῖον οἰασδήποτε χωρητικότητος. Πανταχοῦ δ' ἄλλαχοῦ χρηστέται τῇ λέξει πλοίαρχος, εἰς δὲ ἅλως πάντες ἐπιτετραμμένοι τὴν διοίκησιν καὶ κυβερνήσιν πλοίου οἰασδήποτε χωρητικότητος. Καὶ ἐνταῦθα γίνεται χεῖρα τῆς λέξεως πλοίαρχος εἰς δὴλωσιν τῆς κυβερνήσεως οἰασδήποτε χωρητικότητος ἢ ιδιότητος ἐμπορικὸν πλοῖον.

Τὸν πλοίαρχον αἰρεῖται ὁ πλοιοκτήτης ὑποχρεούμενος ὅμως νὰ ἐκλέξῃ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀναγνωριζόμενων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὡς τοιούτων καὶ φέροντων τὸ οἰκεῖον ἀτομικὸν δίπλωμα. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ὁ πλοίαρχος ἐλληνικοῦ πλοίου εἶναι πάντοτε Ἕλλην ὑπήκοος, ἐν οὐδὲν μιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέποντος τοῦ νόμου τοῖς ἀλλοδαποῖς νὰ διευθύνωσιν ἐλληνικὰ πλοῖα. Ὅρα περὶ τούτου τὴν ἀπὸ τῶν «πλοίων».

Ὁ ἐμπορικὸς νόμος (ἄρθρ. 221) καθίσταται τὸν πλοίαρχον προσωπικῶς ὑπονοῦν καὶ διὰ τὰς ἐλαφροτάτας τῶν ἐκτελέσεων παραδορῶν (de ses fautes κατὰ

γαλλικόν κείμενον) ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθήκοντων αὐτοῦ. Οὐδὲν ἄρα παράπτωμα ἐξ ἀμελείας, ἀπρονοησίας, ἀπειρίας ἢ ἀμαθείας τῶν κανόνων τῆς τέχνης ἀπαλλάσσει τὸν πλοίαρχον τῆς προσωπικῆς εὐθύνης.

Συνομολογῶν δ' ὅμως συμβόλαια μετὰ τρίτων ἐντός τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ διὰ τῆς ἀνάγκης ἐντολῆς τοῦ πλοιοκτῆτου κεχωρηγημένης αὐτῷ ἐξουσίας, δὲν ὑποβάλλεται προσωπικῶς.

Τῆς προσωπικῆς εὐθύνης ἀπαλλάσσεται ὁ πλοίαρχος κατὰ τὸ ἄρθρον 236, ἀποδεικνύων ὅτι ἐβιάσθη ἐξ ἀκαταμαχῆτου δυνάμεως, ὅφ' ἣν νοεῖται καὶ πᾶν τοιαῦτον γεγονός μὴ δυνάμενον νὰ προεβλεπῇ. Πότε δ' ὑπάρχει γεγονός ἀποδοτέον εἰς τὸν πλοίαρχον ἢ εἰς ἀνωτέραν εἶναι εἶναι ζήτημα πραγματικόν, ὅπερ κατὰ τὴν Γαλλικὴν νομολογίαν δύναται νὰ ἐξετάσῃ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρειος Πάγος, λαίχων τὴν δικαστικὴν ἐκτίμησιν τῶν τοιαύτων χαρακτῆρων τοῦ ἀποδοδιδόμενου τῷ πλοίαρχῳ πταίσματος.

Δὲν δύναται δ' ὁ πλοίαρχος νὰ ἀπαλλαγῇ διὰ συμβάσεως τῆς εὐθύνης διὰ τὰ πταίσματα, ἅτε τῆς τοιαύτης συμφωνίας ἀνατρεπούσης τὰς βάσεις τοῦ ναυτικοῦ δικαίου καὶ ἀντικειμένης εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν.

Εὐθύνεται πρὸς τούτοις ὁ πλοίαρχος ἑστικῶς καὶ διὰ τὰ πταίσματα τῶν συγκαταστάτων τὸ πλήρωμα καὶ δι' αὐτὰ τὰ ἐξ ἀπειρίας ἢ ἀπροσεξίας σφάλματα αὐτοῦ.

Καὶ ἐπὶ τοῖς πταίσμασι τῶν ἐπιβατῶν εὐθύνεται ἑστικῶς ὁ πλοίαρχος, ἐφ' ὅσον δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ τὰ τοιαῦτα πταίσματα, δὲν ἔπραξε τοῦτο ἐξ ἀμελείας.

Τὰ τοῦ πλοίαρχου καθήκοντα, ὄντα πολλὰ καὶ ποικίλα, διακρίνονται φυσικῶς εἰς τρία στάδια, ἥτοι εἰς τὰ πρὸ τοῦ ἀποπλοῦ, εἰς τὰ κατὰ τὸν πλοῦν, καὶ εἰς τὰ μετὰ τὸν κατάπλοον. Καὶ πρῶτον ἐπὶ τῶν πρὸ τοῦ ἀποπλοῦ.

Ὁ ἐμπορ. νόμος (ἄρθρ. 223) ἀνατίθησι τῷ πλοίαρχῳ τὴν ἐκλογὴν καὶ μίσθωσιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, ἐπιβάλλον αὐτῷ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πράττῃ τοῦτο ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ πλοιοκτῆτου, εὐρίσκόμενος εἰς τὸν τόπον τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἕστω καὶ προσωρινῶς, εἰάν γινώσκῃ τοῦτο. Πάντως ὅμως ὀφείλει νὰ συμμορφῶται ταῖς ὁδηγίαις τοῦ πλοιοκτῆτου ὡς πρὸς τοὺς ὅρους τῆς μισθώσεως, ὑπέχων ἄλλως εὐθύνην.

Ὁ πλοίαρχος ἔχει προσέτι τὸ καθήκον νὰ ἐφοδιάσῃ τὸ πλοῖον διὰ τῶν ἀναγκαίων τροφίμων καὶ ποσίμου ὕδατος ἀλόγως τῆς πιθανῆς διαρκείας τοῦ πλοῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιβαινόντων τοῦ πλοίου, καὶ νὰ προνοῇ περὶ τοῦ ἁβλαθοῦς καὶ ὑγιεινοῦ τῶν τρωφῶν, ἐτι δὲ καὶ περὶ προμηθείας τῶν ἀπλουστέρων καὶ εὐχρηστοτέρων φαρμάκων, τῶν ἀπαιτούμενων γαιανθράκων προκειμένου περὶ ἀτμοπλοίων καὶ λοιπῶν χρειωδυνῶν διὰ τὰς ἀτμομηχανάς. Ὅφειλει ὡσαύτως ἐν ἀνάγκῃ νὰ προνοῇ περὶ τῶν ἀναγκαίων τοῦ πλοίου ἐπισκευῶν καὶ τῶν ἀπαιτούμενων εἰδῶν ἐφοπλισμοῦ.

Παρέχει δ' αὐτῷ ὁ νόμος τὸ δικαίωμα (ἄρθρ. 232) νὰ δανείζηται ναυτικῶς πρὸς παρασκευὴν τοῦ πλοίου πρὸς πλοῦν καὶ προμήθειαν τῶν χρειωδῶν ἐν γένει, ἐκτός εἰάν εὐρίσκηται ἐν τῷ τόπῳ τῆς διαμονῆς τοῦ πλοιοκτῆτου, ὅτε δὲ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἄνευ εἰδικῆς αὐτοῦ ἀδείας κατὰ τὸ γαλλικόν κείμενον καὶ οὐχὶ ρητῆς, ὡς φέρει ἡ ἐλληνικὴ μετάφρασις, οὐδὲ νὰ ἐνεργήσῃ οἰανδῆποτε προμήθειαν πλέον τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναγκαίων τροφίμων· ὁ δὲ περὶ βιβλίου ναυτοδανείων νόμος (ἄρθρον 2) προκειμένου περὶ συνομολογήσεως ναυτοδανείου ἀπητήσεν ἡμίποτε νὰ φέρῃ ὁ πλοίαρχος εἰδικὴν τοῦ πλοιοκτῆτου ἔδειαν πρὸς τοῦτο κατακεχωρισμένην εἰς τὸ βιβλίον ναυτοδανείων.

Δύνανται προσέτι ὁ πλοίαρχος νὰ ναυλώσῃ τὸ πλοῖον ἐν ἄλλῳ εὐρισκόμενος τόπῳ ἢ τῷ τῆς διαμονῆς τῶν πλοιοκτητῶν.

Συνυπολογήσαντος τοῦ πλοίαρχου ναυτοδάνειον ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ πλοιοκτήτου, δὲν κηρύσσεται μὲν τοῦτο ἄκυρον, ἐὰν μάλιστα ἐχρησίμευσεν εἰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου, στερεῖται δ' ὅμως τοῦ προνομίου, ὡς ὀρίζει ὁ περὶ βιβλίου ναυτοδικείων νόμος. Οὕτως ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (381 τοῦ 1855).

Ἐὰν ἡ μειονοψηφία τῶν πλοιοκτητῶν ἀρνῆται τὴν συνεισφορὰν τῆς ἐπιβάλλουσας αὐτῇ μερίδος δαπανῶν διὰ τὸν ἔκπλουν τοῦ πλοίου, ὁ ἐμπ. νόμος (ἄρθρ. 233) παρέχει τῷ πλοίαρχῳ τὴν ἐξουσίαν νὰ δανεισθῇ ναυτικῶς ἐπὶ τῆς ἀνηκούστης αὐτοῖς μερίδος ἐπὶ τοῦ πλοίου τῇ ἀδείᾳ τοῦ δικαστηρίου καὶ μετὰ παρέλευσιν 24 ὥρῶν ἀφ' ἧς κλητεύσῃ τοὺς τοὺς νὰ καταβάλωσι τὸ ἐπιβάλλον αὐτοῖς μέρος. Ἡ τοῦ δικαστηρίου ἄδεια αἰτεῖται δι' ἀπλῆς αἰτήσεως, ἐν ἣ συνάπτεται τὸ ἐπιδοτήριον τῆς κλητεύσεως τῶν πλοιοκτητῶν πρὸς καταβολὴν τοῦ ἐπιβάλλοντος αὐτοῖς μέρους τῶν δαπανῶν. Ἐὰν δὲ διδομένης τοιαύτης ἀδείας, δὲν εὐρεθῇ δάνειον, γίνεται ἀναγκαστικὴ ἐκποίησης τῆς εἰς τοὺς ἀρνούμενους πλοιοκτητὰς ἀνηκούστης ἐπὶ τοῦ πλοίου μερίδος.

Ἐτερον καθήκον ἔχει ὁ πλοίαρχος πρὸς τὸ ἀπόπλου νὰ προκαλέσῃ ἐπίσκεψιν τοῦ πλοίου κατὰ τὸ ἄρθρον 325 τοῦ ἐμπ. νόμου. Περί τῶν ἐγγράφων, ἅτινα ἀνάγκη νὰ φέρῃ τὸ πλοῖον, ὅρα τὰς λ. «Ναυτικὰ ἔγγραφα».

Κατὰ τὸ ἄρθρον 231 ἐμπ. νόμου ὁ πλοίαρχος καὶ ὅσοι τῶν ἐκ τοῦ πληρώματος εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ πλοίου ἢ ἐπὶ τῶν λήμβων διευθυνόμενοι εἰς τὸ πλοῖον ὅπως ἐκπλεύσῃ δὲν δύνανται νὰ κρατηθῶσι διὰ πολιτικὰ χρέη, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ χρεῶν γενομένων διὰ τὸν

μέλλοντα πλοῦν. Ἀλλὰ καὶ τότε δύνανται νὰ κρατηθῶσι δίδοντες ἔγγυα. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἀνὰ λόγον πρὸς τὴν τοῦ ἄρθρου 215 περὶ μὴ κατὰ σχέσεως τοῦ ἐτοίμου πρὸς κατάπλου πλοίου. Ὅριζοντας τοῦ νόμου ὅτι ἐὰν ἐπιτρέπεται ἡ κράτησις διὰ πολιτικὰ ἢ ἀστικά χρέη, ἔπεται ὅτι δὲν ἐμποδίζεται ἡ κράτησις προκειμένου περὶ προστίμων ἢ ἐπιβεβλημένων νομίμως διὰ δικαστικῶν ἢ διοικητικῶν αποφάσεων ἢ δὲ ἐγγυήσεων περὶ ἧς ὀρίζει τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον εἶναι οὐχὶ περὶ ἐπανάδου τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλὰ περὶ ἀποτίσεως τῆς ὀφειλῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ ἀπόπλου, καὶ δὲ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν καθηκόντων τοῦ πλοίαρχου σημειούμεθα τὰ ἐξῆς.

Ὁ νόμος ἀνέθηκεν ἀποκλειστικῶς τῷ πλοίαρχῳ κατὰ τὸν πλοῦν τὴν τοῦ πλοίου διοίκησιν, ἡ δὲ ἐξουσία αὐτοῦ αὕτη ὅπως δαμῶς μειοῦται ἐκ τῆς ἐν τῷ πλοίῳ παρουσίας τῶν πλοιοκτητῶν ἢ τῶν πτωτῶν.

Ἐν πρώτοις δ' ὀφείλει ὁ πλοίαρχος ἐκπλεύσῃ εὐθὺς ὡς λάβῃ τὰς περὶ τοῦ διαταγὰς τῶν πλοιοκτητῶν καὶ τῶν πτωτῶν ἢ ναυλωτῶν, ἐπιτρέπει δὲ τὸν ἀπόπλου ὁ καιρὸς.

Κατὰ τὸν εἰσπλου ἢ τὸν ἔκπλου ἐὰν μόνος, ὁρμου ἢ ποταμοῦ, ὅτε ἡ καλὴ τοῦ πλοίου διεύθυνσις εἶναι καταδήλως ἴκανα ποτὲ ἀπαραίτητος πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ δεχομένων εἰς τὰ μέρη ταῦτα πολλαπλῶν κινδύνων, ὁ πλοίαρχος ὀφείλει νὰ κυβερνᾷ αὐτοπροσώπως τὸ πλοῖον, εὐθὺς ὡς νῆς διὰ πᾶν δυστύχημα, ὅπερ ἤβηεν ἐπὶ πέλθει, ἐὰν εἰς ἄλλον ἀνέθηκε τὴν τοῦ πλοίου κυβέρνησιν κατὰ τὸν εἰσπλου καὶ τὸν ἔκπλου ἐκ τῶν εἰρημένων μερῶν.

Οὐδὲ τοῦ πλοηγοῦ ἡ παρουσία ἀπολύτως ἀπαραίτητος τὸν πλοίαρχον, ἐὰν ὀφείλοντα νὰ ἔχῃ καὶ τότε τὴν κυβέρνησιν τοῦ πλοίου κανονίζων τὴν διεύθυνσιν.

πιν αὐτοῦ καὶ παρὰ τὴν γνώμην τοῦ πλοηγού, ἐὰν δὲν ἐγκρίνη ταύτην.

Ὁ πλοίαρχος ὀφείλει νὰ ἀποπερατώσῃ ὃ ἀνέλαβε ταξείδιον, ὑποχρεούμενος ἄλλως νὰ ἀποζημιώσῃ τοὺς ἐνδιαφερομένους κατὰ τὸ ἄρθ. 238 ποιν. ν., ἐκτὸς ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι ἐμςολάβησεν ἀνωτέρα βία, ὅτε δύναται νὰ ἀναθέσῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου εἰς τὸν ὑποπλοίαρχον καί, τοιούτου μὴ ὑπάρχοντος, εἰς τὸν ναύκληρον, καὶ εἰδοποίησῃ ἁμέσως τοὺς πλοιοκτῆτας περὶ τούτου, δικαιουμένους νὰ ἀναθέωσιν εἰς ἕτερον τὴν ἐξακολούθουν τοῦ ταξειδίου.

Τὰ ἄρθρα 49 καὶ 50 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἑμπ. ναυτιλίας Β. Διατάγματος τοῦ 1838, προνοοῦντα τὴν περίπτωσιν τῆς ἀποδιώσεως τοῦ πλοίαρχου καὶ τοῦ ναυκλήρου κατὰ τὸν πλοῦν, ὀρίζουσι τίς ἀναλαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου κατὰ τὰς διαφόρους περιπτώσεις, καθ' ἃς ὑπάρχουσιν ἢ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ ὅλοι οὗτοι ἢ τινες τούτων.

Δὲν δύναται ὡσαύτως ὁ πλοίαρχος νὰ καταπλήρῃ ἄνευ ἀνάγκης εἰς λιμένας ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλους ἢ ἐκείνους, εἰς οὓς ἔχει ἐντολὴν νὰ καταπλεύσῃ. Καταπλέων δ' ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἐν ἄρθρῳ 245 τοῦ ἑμπ. νόμου ὁριζόμενα.

Ἐὰν, κινδυνεύοντος τοῦ πλοίου νὰ καταποντισθῇ, ἢ σωτηρία τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθρώπων ὑπαγορεύῃ τὴν ἐγκατάλειψιν αὐτοῦ, ὁ πλοίαρχος ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 24 τοῦ ἑμπ. νόμου ὁριζόμενα, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐκδίκης.

Συμβάντος δὲ ναυαγίου, ἐνεργεῖ κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 246 καὶ 247 τοῦ αὐτοῦ νόμου· ἡ δὲ λέξις ναύγιον εἶναι περιεκτικὴ, δηλοῦσα τὴν ἀπώλειαν τοῦ πλοίου ἐξ οἴουδ' ἂν γεγονότος κατὰ τὴν 306 τοῦ 1836 ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἡ περὶ τοῦ ναυαγίου ἔκθεσις τοῦ πλοίαρχου, ὅπως παρέχῃ πίστιν, συν-

τακτέα κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 246 καὶ 247 τοῦ ἑμπ. νόμου ὁριζόμενα. Ὁθεν ἀπλοῦν πιστοποιητικὴν ἁλλοδαποῦ προξενικοῦ πράκτορος δὲν παρέχει πίστιν.

Ἐτερον καθήκον ἔχει ὁ πλοίαρχος τοῦ ναυαγήσαντος πλοίου νὰ ἐπιμεληθῇ τῆς διασώσεως τῶν ναυαγῶν. Ὅρα δὲ περὶ τούτου τὴν λέξιν Ναυαγιαίσεις.

Καθῆκον ἔχει πρὸς τούτοις ὁ πλοίαρχος νὰ παρέχῃ τὴν ἐαυτοῦ συνδρομὴν πρὸς ἕτερα κινδυνεύοντα πλοῖα, ὡς ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 101—103 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἑμπ. ναυτιλίας Διατάγματος. Ὀλιγωρήσας δὲ τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων, τιμωρεῖται κατὰ τὰ ἄρθρα 634 καὶ 635 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Οὐδὲν εἶδος ἐμπορίας δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ πλοίαρχος δι' ἴδιον λογαριασμὸν διὰ τοῦ πλοίου, ὃ κυβερνή, ὁσάκις εἶναι μεμισθωμένος ἐπὶ συμμετοχῇ τοῦ ἐκ τοῦ φορτίου κέρδους· τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ἀναγράφει τὸ ἄρθρον 239 τοῦ ἑμπ. νόμου ἐπὶ τῇ ὑπὸ τοῦ ἐπομένου ἄρθρου 240 ὁριζομένη ποινῇ, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία, ἀποδεικνυμένη διὰ παντὸς νομίμου μέσου, μηδὲ τῶν μαρτύρων ἐξαιρουμένων.

Ἐὰν ὁ πλοίαρχος ἀναγκασθῇ, διαρκούντος τοῦ ταξειδίου, νὰ συνομολογήσῃ δάνειον καὶ νὰ πωλήσῃ πραγματείας, ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 234 τοῦ ἑμπ. νόμου. Ὅρα δὲ εἰδικώτερον περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος Πραγματεῖαν Ναυτ. Ἐμπ. Δικαίου Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § 257 καὶ ἐφεξῆς.

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἐν τῇ συνομολογήσει τοῦ τοιούτου δανείου τηρητέαι αἱ διατυπώσεις τοῦ νόμου τῆς σημαίας τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ὀρίζει ρητῶς τὸ 2 ἄρθρον τοῦ νόμου περὶ βιβλίου ναυτοδανείων ὡς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα.

Ὁ πλοίαρχος δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ

τὸ πλοῖον χωρὶς ἀδείας τῶν πλοιοκτη-
τῶν, κηρυσσομένης ἄλλως ἀκύρου τῆς
πωλήσεως, ἐκτὸς ἂν ἀποδειχθῇ νομί-
μως ἢ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης τοῦ
πλοίου. "Ὁρα εἰδικώτερον περὶ τοῦ σπου-
δαίου τούτου θέματος Ναυτ. Ἑμμ. Δικ.
Φλογαίτου καὶ Χρυσανθ. § 272.

Ἐξαντληθέντων τῶν τροφίμων κατὰ
τὸν πλοῦν, τὸ ἄρθρον 239 Ἑμμ. ν. παρέ-
χει τῷ πλοίαρχῳ τὴν ἐξουσίαν νὰ ὑπο-
χρεώσῃ τοὺς ἔχοντας τοιαῦτα νὰ κατα-
θέσωσιν αὐτὰ εἰς κοινὴν χρῆσιν ἐπὶ ἀπο-
ζημιώσει.

Τέλος τὸ ἄρθρον 235 τοῦ Ἑμμ. νόμου
ὑποχρεοῖ τὸν πλοίαρχον εὐρισκόμενον εἰς
τὸ ἐξωτερικὸν νὰ πέμπῃ πρὶν ἢ ἐκπλεύσῃ
εἰς ἐλληνικὸν λιμένα εἰς τοὺς πλοιοκτη-
τάς λογαριασμὸν περὶ τοῦ ταξειδίου, ὅ-
πως οὗτοι ἐγκαίρως λαμβάνοντες γνῶσιν
ἐπιμελῶνται τῶν ἰδίων συμφερόντων.

Ὁ πλοίαρχος κατὰ τὸν πλοῦν ἀσκεῖ
πειθαρχικὴν ἐξέτασιν, περὶ ἧς ὀρίζουσι
τὰ ἄρθρα 34—41 τοῦ περὶ ἀστυνομίας
τῆς ἑμπ. ναυτιλίας διατάγματος. Ἐχει
πρὸς τοῦτοις τὸ καθήκον νὰ προνοῇ περὶ
τῶν ἀσθενῶν καὶ περὶ ἐξασφαλίσεως τῶν
πραγμάτων τῶν ἀποβιβάσαντων ἐν τῷ
πλοίῳ κατὰ τὰ ἄρθρα 45—47 τοῦ αὐ-
διατάγματος.

Εἶναι πρὸς τοῦτοις ἐπιτετραμμένος κα-
θήκοντα δημοσίου λειτουργοῦ, ληξιάρχου,
συμβολαιογράφου, περὶ ὧν ὅρα Ναυτ.
Ἑμμ. Δικ. Φλογαίτου καὶ Χρυσανθο-
πούλου § 276.

Ἐξετάσωμεν τέλος τὰ καθήκοντα τοῦ
πλοίαρχου μετὰ τὸν ἀπόπλου.

Ἐν πρώτοις παρατηρητέον ὅτι πρόκει-
ται ἐνταῦθα περὶ τοῦ κατάπλου τῶν
πλοίων εἰς τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ,
τῶν περιπτώσεων τῆς κατ' ἀνάγκην γε-
νομένης προσορμίσεως εἰς ἄλλον λιμένα
ἐξετασθεισῶν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν.

Τὰ καθήκοντα τοῦ πλοίαρχου ὡς πρὸς
τὴν τήρησιν τῶν ὑγειονομικῶν καὶ τε-

λωνιακῶν διατάξεων ἐξετάζονται ἐν τῷ
ὑγειονομικοῖς καὶ τελωνιακοῖς χανον-
σμοῖς. Ἐν γένει δὲ ὡς πρὸς τὴν δημό-
σιαν ἀσφάλειαν καὶ τὰ δημόσια συμφέ-
ροντα τὸ ἄρθ. 57 τοῦ περὶ ἀστυνομίας
τῆς ἑμπορ. ναυτιλίας διατάγματος ἐπι-
βάλλει τῷ πλοίαρχῳ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ
διδῇ ἐντὸς 24 ὥρων ἀπὸ τοῦ κατάπλου
αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιτόπιον λιμενικὴν καὶ
ἐλληνικὴν προξενικὴν ἀρχὴν ἐξομολόγησιν
καὶ νὰ παραδίδῃ αὐτῇ τὰ ναυτιλιακά
ἔγγραφα τοῦ πλοίου. Ἐνταῦθα δὲ περι-
ριζόμεθα εἰδικώτερον εἰς τὰ κατὰ τὸν ἐμ-
πορικὸν νόμον καθήκοντα τοῦ πλοίαρχου,
παραπέμποντες ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ
Ναυτικὸν ὁδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελ.
255 καὶ ἐφεξῆς.

Ὁ πλοίαρχος μετὰ τὸν κατάπλου δὲ
δῶσι τὴν κατὰ τὰ ἄρθρα 242 καὶ 244
ἐκθεσιν, περὶ ἧς διαλαμβάνει ἰδιαίτερον
τὸ ἄρθρον 323, ἐντὸς 24 ὥρων ἀπὸ τοῦ
κατάπλου, καὶ παραδίδωσι συγχρόνως τὴν
ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου πρὸς ἐπιθεώρησιν
εἰς τὴν ἐπιτόπιον δικαστικὴν ἀρχήν, ἥτις
τὸν Πρόεδρον τοῦ Πρωτοδικείου ἢ, μὴ
ὕπαρχοντος τοιοῦτου, τὸν εἰρηνοδίκην.

Πρὶν ἢ δώσῃ τὴν ἐκθεσιν αὐτοῦ ὁ
πλοίαρχος οὐδεμίαν δύναται νὰ ἀποβι-
βάσῃ πραγματείας, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ
ἐπικείμενος κίνδυνος. Ἄλλ' ἢ ἐκτέλει
τῆς διατάξεως ταύτης δὲν δύναται νὰ τη-
ρῇται πάντοτε αὐστηρῶς, ἰδίως ὡς πρὸς
τὰ ἀτμόπλοια, ἅτινα ἐντὸς τῆς αὐτῆς
ἡμέρας ὀφείλουσι καταπλέοντα νὰ ἀποβι-
βάσωσιν ἐν τάχει τὸ διὰ τὸν λιμένα προο-
ρίσας ποσὸν καύσιμου καὶ ἄλλων ἀναγκα-
σίων καὶ νὰ ἀποπλεύσωσιν ἀκολούθοντες
τὸ περαιτέρω ταξίδιον αὐτῶν.

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀποβιβαζόμενον
φορτίον ἐξετάζομεν εἰδικώτερον τὰ καθή-
κοντα τοῦ πλοίαρχου ἐν τῇ λέξει Ναυ-
λωσις.

Ὁ πλοίαρχος τέλος μετὰ τὸ πλοῦν
τοῦ πλοῦ ὀφείλει νὰ δώσῃ εἰς τοὺς πλοιο-

κῆτας λογαριασμὸν τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ ταιαύτη λογοδοσία εἰς οὐδεμίαν ὑποβάλλεται διατύπωσιν.

II. Χρυσανθόπουλος

Πλοῖον. Ἡ λέξις *πλοῖον* ἐν τῇ ἐνυπόκριντι αὐτῆς ἐννοία δηλοῖ πᾶν ναυπηγῆμα ἐπιτήδειον πρὸς πλοῦν.

Τὰ πλοῖα ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν διακρίνονται εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας· ἥτοι α') *πλοῖα ἐμπορικὰ* χρησιμεύοντα ὡς μέσα συγκοινωνίας διὰ θαλάσσης ἢ διὰ πλευστῶν ποταμῶν καὶ μεταφορᾶς τῶν προϊόντων τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης, εἰς β) *περιληπτέα* καὶ τὰ χρησιμεύοντα εἰς ἐκμετάλλευσιν τῶν θαλασσιῶν προϊόντων καὶ ὀνομαζόμενα *πλοῖα ἑλιστευτικά*· β') *πλοῖα πολεμικά* σκοπὸν ἔχοντα τὴν υπεράσπισιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ κράτους ὡς μέλους τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινότητος.

Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα διακρίνονται εἰς *θαλασσοπλοῖα*, καθόσον πλέουσι τὰς θαλάσσας, καὶ εἰς *ποταμόπλοια*, καθόσον περιορίζονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἐν ταῖς ποταμοῖς πλοῦν, μὴ δυνάμενα ὡς ἐκ τοῦ εἶδους καὶ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν νὰ πλεύσωσιν ἐν ταῖς ἀναπεπταμέναις θαλάσσαις.

Τὰ πλοῖα δὲν περιορίζουσι τὸν πλοῦν αὐτῶν ἐντὸς τῶν ὁδῶν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπικρατείας, ἀναγόμενα εἰς τὴν ἀνοικτὴν λεγομένην θάλασσαν, ἣ εἰσπλέοντα τὰ θαλάσσια ἢ ποτάμια ὕδατα ἐτέρου κράτους. Ἐντεῦθεν δ' οἱ διέποντες ταῦτα κανόνες ὑπάγονται, τὸ μὲν, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δικαίον ἐκάστου κράτους δημοσίου ἢ ἰδιωτικόν, τὸ δέ, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ ἀλληλεθνὲς δικαίον, δημοσίον ὡσαύτως ἢ ἰδιωτικόν.

Καὶ τὰ μὲν πολεμικά πλοῖα εἰεπονται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ δημοσίου δικαίου ἐσωτερικοῦ ἢ ἀλληλεθνοῦς· τὰ δὲ ἐμπορικὰ πλοῖα διέπονται εἴτε ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εἴτε ἐν τῷ

ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ τε δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου.

Καὶ πρῶτον οἱ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντες κανόνες τοῦ δημοσίου ἐσωτερικοῦ δικαίου περὶ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, εἰς α) περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἑλιστευτικά, εἰσὶν ἐν συνόψει οἱ ἀκόλουθοι.

Τὸ περὶ ἐμπορικῆς ναυτιλίας διάταγμα τοῦ 1836 ὀρίζει τίνα πλοῖα ἀναγνωρίζονται ὡς ἑλληνικά, ἔχοντα τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσι τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ νὰ ἀπολαύωσι τοῦ ἐκ τούτου προνομίου, καὶ ὑπὸ τίνας διατυπώσεις ἀναγνωρίζεται εἰς τὰ πλοῖα ἡ ἑλληνικὴ ἐθνικότης. Περὶ τοῦ ἐν μέρει πλημμελοῦς τούτων ὅρα Πραγματεῖαν περὶ Ναυτικοῦ Ἐμποικοῦ Δικαίου Φλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου § 32 καὶ 35.

Ἐκαστον πλοῖον φέρει ἴδιον ὄνομα διδόμενον μὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πλοιοκτήτου, σημειούμενον δ' ὑπὸ τῆς λιμενικῆς ἀρχῆς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου· τὸ δοθὲν δ' ἀπαξ εἰς τὸ πλοῖον ὄνομα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μεταβληθῇ.

Τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἡ χωρητικότης καταμετρεῖται καὶ προσδιορίζεται εἰς τόννους ἢ κόρους κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Μόρσωνος, παραδεδεγμένον νῦν ὑφ' ἀπάντων τῶν ναυτικῶν κρατῶν, εἰσαχθὲν δὲ καὶ παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ ΧΠΘ' νόμου τοῦ 1878.

Μετὰ ταῦτα τὰ πλοῖα χαρακτηρίζονται α' ἢ β' κλάσεως ἀναλόγως τῆς χωρητικότητος αὐτῶν, ὡς ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 10 καὶ 11 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας Β. Διατάγματος τοῦ 1896.

Ἡ κατὰ τινὰς χωρητικότης τοῦ πλοίου, οἱ ἀριθμοὶ τοῦ νηολογίου τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ καὶ τὸ δοθὲν αὐτῷ ὄνομα σημειοῦνται ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας λιμενικῆς ἀρχῆς οὐ μόνον ἐν ταῖς ναυτιλιακοῖς ἐγγράφοις, ἀτινα ὀφείλει νὰ φέρῃ ἕκαστον πλοῖον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μέ-

ρος τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου ἐπὶ μέλανος δαπέδου διὰ στοιχείων ἐχόντων ὕψος ἐνὸς δεκαμέτρου καὶ διὰ λευκοῦ ἐλαιοτρίπτου χρώματος. Πᾶσα δὲ τῶν σημείων τούτων ἀπόσβεσις ἢ αὐθαίρετος ἀλλαγὴ τιμωρεῖται διὰ χρηματικοῦ προστίμου, ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 10 τοῦ μνημονευθέντος ἀνωτέρω διατάγματος τοῦ 1836. Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φιλογαίτου σελ. 862 καὶ ἐφεξῆς καὶ Ναυτικὸν Ὁδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελ. 51 καὶ ἐφεξῆς.

Περὶ τῶν ἐγγράφων, ἅτινα ὀφείλει νὰ φέρῃ ἕκαστον πλοῖον, ὅρα τὴν λέξιν *Ναυτελλικὰ ἔγγραφα*.

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ δημόσιον δίκαιον. Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον σημειούμεθα τὰ ἐξῆς: Ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ δευτέρου βιβλίου, τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ ναυτικῆς ἐμπορίας», πραγματεύεται ἀποκλειστικῶς περὶ πλοίων. Τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει «Περὶ πλοίων καὶ ἄλλων θαλασσίων σκαφῶν», ἐξ οὗ γίνεται δῆλον ὅτι ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰ θαλασσόπλοια οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰ ποταμόπλοια, ἐκτὸς ἐξαιρετικῶν αὐτοῦ διατάξεων, οἷα ἡ τοῦ ἄρθρου 336, ἀφορῶσα καὶ εἰς τὴν ποταμοπλοῖαν. Παρ' ἡμῖν περὶ ποταμοπολείας πραγματεύονται οἱ *ΩΖ'* τοῦ 1880 καὶ *ΑΦΛΕ'* τοῦ 1887 νόμοι περὶ τῶν ἐν Ἰστροῦ ποταμοπλοίων.

Τὰ πλοῖα ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς κινητηρίου αὐτῶν δυνάμεως καλοῦνται *ἀτμόπλοια* ἢ *ἱστιοφόρα*. Ὑπὸ δὲ τὸν ὄρον πλοῖον νοεῖται τὸ σκάφος μετὰ πάντων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, οἷον ἱστίων, σχοινίων, λέμβων κτλ. Τὰ δὲ τρόφιμα καὶ λοιπὰ πρὸς κατανάλωσιν προωρισμένα εἶδη, ἐν οἷς καὶ οἱ γαιάνθρακες διὰ τὰς ἀτμομηχανάς, ὡς καὶ τὰ τηλεβόλα, τὰ ὅπλα καὶ τὰ πολεμικάδια ἀποτελοῦσι τὸν λεγόμενον *ὄπισθισμὸν* τοῦ

πλοίου, διακρινόμενον τοῦ ἐξαρτηματικοῦ αὐτοῦ.

Τὰ πλοῖα, ὡς κτήματα, ὑπάγουσι φυσικῶς εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κινητῶν. Διέπονται ὁμῶς ὑπὸ κανόνων εἰσχωρῶν, προσδιεζόντων ὑπὸ τινος ἐπιόρου εἰς τὰ ἀκίνητα.

Ἡ κτήσις καὶ ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος τῶν πλοίων γίνεται ἢ διὰ ναυπηγήσεως ἢ δι' ἄλλων τρόπων, καὶ οὐδὲ μεταβιβάζεται τῶν κτημάτων ἡ κυριότης κατὰ τοὺς γενικοὺς τοῦ δικαίου κανόνας.

Τῆς ναυπηγήσεως γενομένης ὑπὸ τοῦ ναυπηγοῦ ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις ἡ κυριότης τοῦ ναυπηγουμένου πλοίου ἀνήκει φυσικῶς τῷ ναυπηγῷ. Ἐνεργῶν μέρους δὲ τῆς ναυπηγήσεως ὑπὸ τοῦ ναυπηγοῦ ὡς ἐργολάβου, λαμβάνοντος παρὰ τοῦ ἐργοδότη τοὺς ὕλικα τῆς ναυπηγήσεως ἢ χρήματα πρὸς ἀγορὰν αὐτῶν, ἡ κυριότης ἀνήκει τῷ ἐργοδότη. Προμηθεύοντι δὲ τοῦ ἐργολάβου ἰδίαις δαπάναις ἢ ἀναγκαστὰ ὕλικα ἡ κυριότης ἀνήκει αὐτὸν κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην μίξις ἐντελοῦς ἀποπερατώσεως τοῦ πλοίου καὶ παραδόσεως αὐτοῦ τῷ ἐργοδότη. Διαρκούσης τῆς ναυπηγήσεως τὸ ναυπηγοῦ μετὰ κινδυνεῖς φυσικῶς διὰ τὸν κύριον αὐτοῦ.

Ἡ κυριότης τοῦ πλοίου μεταβιβάζεται διὰ πώλησεως ἢ ἀναγκαστικῶς. Ἡ ἐκούσια πώλησις ἐνεργεῖται κατὰ τὸ ἐν νόμῳ ἐγγράφως. Ἀπαιτεῖται δὲ τὸ ἐγγράφον οὐχὶ διὰ τὴν ἰσχὺν τῆς πώλησεως ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόδειξιν αὐτῆς εἰς ἀπέναντι τῶν τρίτων εἴτε μεταξὺ τῶν μερῶν, ἐκτὸς ἐὰν ὁμολογῇται ὑπ' αὐτῶν, ὅτε καθίσταται μετὰξὺ αὐτῶν ὑπόχρεωτική. Ἀλλὰ καὶ μετὰξὺ τῶν μερῶν εἰς ἐπιτρέπεται ἡ προσφυγὴ εἰς μαρτυρικὴν ἀπόδειξιν οὕτε εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰ βιβλία τῶν μερῶν μὴ ἔχοντος ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 108

τοῦ Ἐμπ. νόμου. Κατὰ δὲ τὴν 179 τοῦ 1831 ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου οὐδ' ἡ εἰκονικότης τοῦ ἐγγράφου τῆς ἀγοραπωλησίας ἐπιτρέπεται νά ποδείχθῃ διὰ μαρτυρῶν. Ἀντίθετος ὅμως εἶναι ἡ 99 τοῦ 1878 ἀπόφασις, καθ' ἣν δύναται τὸ δικαστήριον νά ἐπιτρέψῃ τὴν ἐμμέarton ἀπόδειξιν τῆς εἰκονικότητος τῆς πωλησεως κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολ. Δικονομίας.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 8 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἑμπ. ναυτιλίας διατάγματος τοῦ 1836 ἰδιοκτῆται ἑλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἀναγνωρίζονται οἱ ἐκπληρώσαντες τὰς νομίμους διατυπώσεις περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ πλοίου ὡς ἑλληνικοῦ καὶ ἐγγραφέντες ὡς τοιοῦτοι εἰς τὸ νηολόγιον· ὡσπύτως καὶ διὰ κληρονομίας, ἀγοραπωλησίας, ὡρεῶς ἢ κατ' ἄλλον τρόπον κτηνόμενοι τὴν κυριότητα πλοίου ἀναγνωρίζονται τοιοῦτοι, μόνον ἐὰν ἐγράφησαν εἰς τὸ οἰκεῖον νηολόγιον. Οἱ τοιοῦτοι κανόνες, καίπερ ὄντες τοῦ δημοσίου δικαίου, ἀπορῶσιν οὐδὲν ἥττον καὶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς σχέσεις, ἥτοι εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν τρίτων, ὧν ἀπέναντι δὲν ἀναγνωρίζονται κύριοι τοῦ πλοίου οἱ μὴ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ νηολόγιον, ἐκτὸς ὅταν οἱ τρίτοι ἐγίνωσκον τὴν γενομένην πώλησιν, ὅτε κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην δὲν εἶναι δεκτοὶ ἐπικαλούμενοι τὴν μὴ ἐγγραφὴν τοῦ ἰδιοκτῆτου εἰς τὸ νηολόγιον. Καὶ κατὰ τὸν Ἀρείον Πάγον (302 τοῦ 1885) ἡ εἰς τὸ νηολόγιον ἐγγραφὴ τῆς ἰδιοκτησίας πλοίου, ἐν ὅσῳ δὲν προσβάλλεται ὡς πλαστὴ ἢ εἰκονικὴ, ἀποτελεῖ νόμιμον τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ πλοίου τίτλον.

Μεταξὺ τῶν τρόπων τῆς κτήσεως καταλείπεται καὶ ἡ παραγραφή. Οὐδέποτε ὁ πλοίαρχος κατὰ τὴν κυριότητα διὰ παραγραφῆς, ὡς ὁρίζει τὸ ἄρθρον 430 τοῦ ἑμπ. νόμου συμφώνως τῇ γενικῇ τοῦ δικαίου ἀρχῇ ὅτι οἱ κατέχοντες τῇ ῥητῇ

ἐντολῇ ἢ ἀδείᾳ ἄλλου οὐδέποτε παραγράφουσιν, ἄτε μὴ κατέχοντες διανοίαν κυρίου.

Ἰδιάζουσιν παρουσιάζει σπουδαιότητα ἡ ἀναγκαστικὴ πώλησις τῶν πλοίων, ὑπὸ ἰδίων διεπομένη κανόνων, οἵτινες ὡς εἰδικοὶ εἰσιν ἐπικρατέστεροι τῶν τῆς μεταγενεστέρας πολιτικῆς δικονομίας, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνετο ὁ Ἀρείος Πάγος (7 τοῦ 1847 καὶ 267 τοῦ 1859), ἀλλ' οὐδὲν ἥττον τὰ κενὰ ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς πολ. δικονομίας.

Κατάσχεσις πλοίου δύναται νά ἐνεργηθῇ διὰ πᾶν δάνειον, ἔστω καὶ ἀπλοῦν, τοῦ νόμου (ἄρθρ. 190) μηδεμίαν ποιουμένου διάκρισιν τῶν διαφόρων δανείων. Οὐδὲν ὡσαύτως ὁρίζει ὁ νόμος, ἐὰν δύναται νά ἐπιβληθῇ κατάσχεσις ἐπὶ μερίδος τοῦ πλοίου ἐλάσσονος τοῦ ἡμίσεος αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡ τοιαύτῃ κατάσχεσις ἐμποδίζῃ τὸν ἀπόπλου τοῦ πλοίου, οἱ δὲ συγγραφεῖς δίστανται ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ζητήματος. Τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (31 Μαρτίου 1886) παρεδέξατο ὅτι μόνον ὁσάκις ὁ ὀφειλέτης εἶναι κύριος πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ἀξίας τοῦ πλοίου δύναται τούτου ὁ δανειστής νά ἐπιβάλῃ κατάσχεσιν.

Τὸ ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλου πλοῖον δὲν ὑπόκειται εἰς κατάσχεσιν, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ χρέους τοῦ μελετωμένου ταξειδίου, ἀλλὰ καὶ τότε, διδομένης ἐγγυήσεως περὶ πληρωμῆς τοῦ χρέους, ἐμποδίζεται ἡ κατάσχεσις. Θεωρεῖται δὲ ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλου τὸ πλοῖον τὸ λαβὼν τὰ ἀποδημητήρια αὐτοῦ ἐγγραφα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τε τὸ πλοῖον καὶ τὸ φορτεῖον. Δύναται δὲ πρὸς τούτοις ὁ δανειστής νά κτήσῃται δικαστικῶς τὴν μὴ ἐκδόσιν τῶν ἐγγράφων.

Δὲν δύναται ὡσαύτως διαρκούντος τοῦ ἀρχαμένου ταξειδίου νά κατασχεθῇ τὸ πλοῖον εἰς τινα κατόπιν λιμένα τῆς προσορμίσσεως αὐτοῦ· ἐσφαλμένη δὲ εἶναι

ἡ διάφορος περὶ τοῦτου γνώμη τοῦ Ἀρείου Πάγου (435 τοῦ 1878), περὶ οὗ ὅρα εἰδικώτερον Πραγματεῖαν Ναυτικοῦ ἑμπ. Δικαίου Φλογαῖτου καὶ Χρυσανθοπούλου (§ 59 καὶ 61). Δύναται ὅμως νὰ κατασχεθῇ διὰ χρέη τοῦ διανουμένου ταξιδίου ἢ διὰ χρέη γεγνημένα εἰς τὸν λιμένα τῆς προσορμίσσεως αὐτοῦ, ὡς ἀπεφάνητο τὸ αὐτὸ ἀνώτατον δικαστήριον (84 τοῦ 1851). Πότε δὲ θεωρητέον ὡς λήξαν τὸ ταξίδιον, οὗ διαρκούντος δὲν ἐπιτρέπεται κατάσχεσις, ἀπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου, οὐδὲν περὶ τοῦτου ὀρίζοντος τοῦ ἄρθρου 215 τοῦ ἑμπ. νόμου. Τὸ ἀκατάσχετον τοῦ πλοίου ἐπικαλεῖται πᾶς ἐνδιαφερόμενος, καὶ ὁ πλοίαρχος ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν ἐνδιαφερομένων.

Διδομένης, ὡς εἴρηται ἤδη, τῆς ἐγγυήσεως περὶ ἀποτίσεως τοῦ χρέους, ἐὰν ἐλαττωθῇ δι' οἰονδήποτε λόγον ἡ ἀξία αὐτοῦ μετὰ τὸν ἀπόπλου, εὐθύνονται ἀπέναντι τοῦ δανειστοῦ οἱ ἐγγυηθέντες, ὡς καὶ πάντα τὰ μέρη τὰ ἐνδιαφερόμενα εἰς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πλοίου, ὡς ἀπεφάνητο τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (10 Αὐγούστου 1871).

Κατὰ τὴν γενικὴν διάταξιν τῆς πολ. δικονομίας (ἄρθρ. 1034) καὶ τῶν εἰδικῶν τοῦ ἄρθρ. 1031 ἐπιτρέπεται συντηρητικὴ κατάσχεσις ἀδελφ. τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν, διδομένης ἐγγυήσεως 500 μέχρι χιλίων δραχμῶν. Ἄλλ' αἱ διατάξεις αὗται ἰσχύουσιν ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπεται κατάσχεσις τοῦ πλοίου κατὰ τὸ ἄρθρον 215 Ἑμπ. νόμου.

Ἀποπλεύσαντος τοῦ κατασχεθέντος πλοίου, οἱ δανεισταὶ δὲν βλάπτονται σφζομένων τῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου προνομίων αὐτῶν κατὰ τὸν Ἀρείον Πάγον (30 τοῦ 1854) καὶ ἀπέναντι τῶν κατὰ τὸν διάπλου συνομολογηθέντων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου δανείων. Περὶ τοῦ μὴ ἀπολύτως ὀρθοῦ τῆς γνώμης ταύτης ὅρα πρᾶ-

γματεῖαν Ναυτικοῦ Ἑμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσανθοπούλου (§ 64).

Τῆς κατασχέσεως προηγεῖται ἐπιταγὴ πρὸς πληρωμὴν κατὰ τὰς γενικὰς διατάξεις τῆς πολ. δικονομίας (ἄρθρ. 84 καὶ 857). Δύναται δὲ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ κατάσχεσις μετὰ 24 ὥρας ἀπὸ τῆς προσκλήσεως (ἑμπ. ν. ἄρθρ. 198), λογιζομένης τῆς προθεσμίας ἀπὸ ὥρας εἰς ὥρας. Ἡ πρόσκλησις κατὰ τὸ ἄρθρ. 198 ἑμπ. ν. κοινοποιεῖται πρὸς τὸν πλοιοκτήτην μὲν, ἐὰν πρόκειται νὰ κινήθῃ γενικὴ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή, πρὸς τὸν πλοίαρχον δὲ, ἐὰν τὸ δάνειον ᾔται ἐκ τῶν ἐχόντων προνόμιον ἐπὶ τοῦ πλοίου τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει ἐκ τῶν δεκτικῶν προνομίου ἐπὶ τοῦ πλοίου. Περὶ τοῦ οὐνόμαδους τῆς διαφορᾶς ὅρα Πραγματεῖαν ἑμπ. ναυτ. δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 66.

Ἡ κατάσχεσις ἐνεργεῖται καὶ κοινοποιεῖται κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 200 καὶ 201 ἑμπ. ν. ὀριζόμενα. Περὶ τῶν ἀνεφυομένων διαφωνιῶν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἄρθρου 201 ὅρα τὴν εἰρημένην Πραγματεῖαν (§ 60).

Περὶ τῶν διατυπώσεων τοῦ πλειστηριασμοῦ ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 202—207. Αἱ διατυπώσεις αὗται ἀπαιτοῦνται μὲν ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἀλλ' ἡ περὶ τοῦτο ἀκυρότης προβλητέα πρὸ τῆς κατακύρωσεως. Αἱ δὲ περὶ καταβολῆς καὶ ταχυρώσεως διατάξεις δὲν ἐφαρμόζονται εἰς τὰ μικρὰ πλοῖα, περὶ ὧν ὀρίζει τὸ ἄρθρ. 207.

Ἡ κατακύρωσις μεταβιβάζει ἰσχυρικῶς καὶ ἀμετακλήτως τὴν κυριότητα τοῦ πλοίου εἰς τὸν τελευταῖον ὑπερβημιστὴν τὸν ἐκπληρώσαντα τὰς ἰδίας ἀποχρέωσεις, καὶ ἐὰν τὸ πλοῖον ᾔ τὰ μετ' αὐτοῦ κατασχεθέντα πράγματα δὲν ἀνέκωσιν εἰς τὸν ὑπερβημιστὴν. Μὴ ἐκπληρώσαντος δὲ τοῦ ὑπερβημιστοῦ τὰς ἰδίας ἀποχρέωσεις, ἐνεργοῦνται τὰ ἐν ἄρθρ. 209 ὀριζόμενα.

Ἡ κατακύρωσις τοῦ πλοίου ἐπάγεται τὴν παῦσιν τοῦ πλοιάρχου, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ διατηρήσῃ αὐτὸν ὁ νέος ἰδιοκτήτης, καθ' οὗ οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἀπαίτησιν ὁ πλοίαρχος, πρὶν ἢ τυγχάνῃ ὑπεύθυνος ὁ νέος πλειοκτήτης.

Περὶ κατατάξεως τῶν δανειστῶν καὶ ἱκανότητος τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ ὁρίζουσι τὰ ἄρθρα 212—214 ἐμπ. ν.

Περὶ δὲ τῶν παρεπιπτόντων τῇ κατατάξει ἢ περὶ ἀποχωρισμοῦ πραγμάτων κατασχεθέντων μετὰ τοῦ πλοίου καὶ μὴ ἀνηκόντων τῷ ὀφειλέτῃ πραγματεύονται τὰ ἄρθρα 210—212. Ἡ περὶ ἀποχωρισμοῦ αἰτήσεις, εἰ μὲν ἐγένετο πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως, ἐπάγεται πλήρη τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς, ἀποδοδεμένον τῶν κατασχεθέντων πραγμάτων τοῖς κυρίοις αὐτῶν, εἰ δ' ἐγένετο μετὰ τὴν κατακύρωσιν καὶ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κατακύρωσεως, σφίζει τὰ δικαιώματα τῶν κυρίων τῶν ἐκπλειστηριασθέντων πραγμάτων ἐπὶ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ. Ἀλλὰ καὶ βραδύτερον γινόμενοι αἱ ἀνακοπαὶ τῶν κυρίων τῶν ἐκπλειστηριασθέντων πραγμάτων, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει διανεμηθῇ τὸ ἐκπλειστηρίασμα, εἰσι δεῖν κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Dufour. Ὅρα περὶ τούτων καὶ Πραγματεῖαν Ναυτ. Ἑμπ. Δικαίου Φλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου § 88.

Κατὰ τὰς διατυπώσεις τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως ἐνεργοῦνται καὶ αἱ δικαστικαὶ λεγόμεναι ἐκποιήσεις, τὰ αὐτὰ ἐπαγόμεναι ἀποτελέσματα. Χωροῦσι δὲ αἱ τοιαῦται ἐκποιήσεις 1) ὅσας τὸ πλοῖον ἀνήκει εἰς ἀνήλικον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου περὶ ἀνηλίκων (ἄρθ. 61 καὶ 62). 2) ὅσας ὁ κύριος εἶναι ἀπὸν ἢ ἐνεκεν ἄλλων λόγων ἀδυνατεῖ νὰ διαθήσῃ τὴν ἰδίαν περιουσίαν (πολ. δικον. ἄρθ. 1082). 3) προκειμένου περὶ κοινῆς ἢ κληρονομηθείσης περιουσίας κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 1088 τῆς πολ. δικον.

ὁριζομένης περιπτώσεως καὶ 4) ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἄρθρου 220 τοῦ ἐμπ. νόμου. Κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας, προκαλουμένης δικαστικῆς ἀποφάσεως περὶ ἐκποιήσεως τοῦ πλοίου, ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἀναγκαστικῆς καταδιώξεως διατάξεις τοῦ ἐμπ. νόμου, πλὴν τῶν περὶ κατασχέσεως, ἅτε μὴ χωρούσης εἰς ταιαύτας περιπτώσεις (*Αρείου Πάγου 267 τοῦ 1859).

Σχετικὸν πρὸς τὸ θέμα τῆς ἀναγκαστικῆς ἢ δικαστικῆς τῶν πλοίων ἐκποιήσεως εἶναι τὸ τῶν προνομιούχων ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀπαιτήσεων.

Ἐν πρώτοις σημειώτεον ὅτι, ἐνῷ κατὰ γενικὸν τοῦ δικαίου κανόνα τὰ κινητὰ, τὰ μὴ ὡς ἐνέχυρον διδόμενα ἐκποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἐπιδιωχθῶσιν ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ εἰς χεῖρας τοῦ ἀγοραστοῦ, τὸ ἄρθρον 100 ἐμπ. ν. ὁρίζει ὡς πρὸς τὰ πλοῖα ὅτι ὑπόκειται εἰς τὰ χρέη τοῦ πωλητοῦ, προνομιούχα ἢ μὴ, ἐχόντων τῶν δανειστῶν αὐτοῦ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιδιώξωσιν αὐτὰ εἰς χεῖρας τῶν ἀγοραστῶν ἢ καθ' οἷονδῆποτε ἄλλον τρόπον κτησαμένων τὴν κυριότητα τοῦ πλοίου χωρὶς τῆς χρήσεως τῆς παυλιανῆς ἀγωγῆς, καὶ ὁσᾶν δὲν ὑπάρχει πτώχευσις. Τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καθιεροῖ καὶ τὸ ἄρθρον 196 ὑπὲρ ἀπάντων ὡσαύτως τῶν δανειστῶν, ὁρίζον ὅτι δὲν δύναται νὰ βλάβῃ τούτους ἢ κατὰ τὸν πλοῦν γενομένη ἐκουσία πώλησις τοῦ πλοίου.

Κατὰ τὴν διδομένην εἰς τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἐρμηνείαν, τὸ τῆς ἐπιδιώξεως δικαίωμα δὲν ἐπεκτείνεται εἰς τοὺς λέμβους καὶ ἐν γένει τὰ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν λιμένων προσωρισμένα πλοιάρια, ἐκτὸς ἐὰν ἀποτελῶσι παρακολούθημα πλοίου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπιδιώξεως, ἀνήκοντος τοῖς τε προνομιούχοις καὶ τοῖς ἐγχειρογράφοις δανεισταῖς, οἵτινες ἐγένοντο τοιοῦτοι ἐφ' ὅσον

τὸ πλοῖον διετέλει εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ὀφειλέτου αὐτῶν. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν προνομιοῦχων ἀπαιτήσεων, τὸ μὲν ἄρθρ. 190 ἐμπ. ν. ὁρίζει τίνα χρεὴ ἔχουσι προνόμια ἐπὶ τοῦ πλοίου, τὸ δὲ ἐπόμενον 192 ἄρθρον ὁρίζει τὸν τρόπον τῆς ἀποδείξεως τῶν τοιούτων προνομιοῦχων ἀπαιτήσεων. Σημειούμεθα δὲ περὶ τούτων ἐν συνόψει τὰ ἐξῆς, παραπέμποντες τοὺς ἐπιθυμοῦντας ἐκτενῆ ἐρμηνείαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν τοιούτων διατάξεων εἰς τὴν Πραγματείαν περὶ Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 99—119.

Τὸ 6' ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου 190 ἀπονέμει τὴν δευτέραν προνομιακὴν τάξιν εἰς τὰ ναυαγωγικὰ ἢ πλοηγίας, τὰ τῆς χωρητικότητος, ἐλλιμενίσεως καὶ ἀγκυροβολίας. Τὸ γαλλικὸν κείμενον καταλέγει καὶ τὰ δικαιώματα νεωλκείου δεξαμενῆς, ἃ παρέλιπεν ὁ μεταφραστὴς. Δὲν ἀναγράφει ὅμως ὁ νόμος ὡς προνομιοῦχα τὰ τῆς ρυμουλκίας δικαιώματα. Εἰς τὰ τέλη χωρητικότητος, ἀγκυροβολίας κτλ. περιλαμβάνονται οὐ μόνον τὰ ὑγειονομικά, καίπερ μὴ ρητῶς κατονομαζόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὲρ εἰδικῶν ἰδρυμάτων σκοποῦντων τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων, εὐκολυνόντων τὴν ναυσιπλοΐαν καὶ τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον.

Ἐσφαλμένη εἶναι ἡ μετάφρασις τοῦ 5' ἐδαφ. τοῦ ἄρθρου 192 οὕσιωδῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου παραλλάσσουσα. Ἡ μετάφρασις τοῦ εἰρημένου ἐδαφίου ἀφορῶσα εἰς τὴν ἀποδείξιν τῶν προνομίων τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἀπαιτήσεων ὁρίζει τὰδε α' ἢ δι' ἐγγράφου φέροντος βεβαίαν χρονολογίαν πωλήσεως τοῦ πλοίου καὶ ἢ πρὸς ἐφοπλισμόν, ἐξάρτυσιν καὶ τροφὰς τοῦ πλοίου προμήθεια ἀποδεικνύονται διὰ λογαριασμῶν, τιμολογίων κτλ. Τὸ γαλλικὸν κείμενον ὁρθῶς μεταφραζόμενον ἔχει οὕτως· ἡ μὲν πώλησις τοῦ πλοίου ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφου φέροντος βεβαίαν χρονολογίαν, αἱ δὲ

πρὸς ἐφοπλισμόν, ἐξάρτυσιν καὶ τροφὰς τοῦ πλοίου γενόμεναι προμήθειαι ἀποδεικνύονται διὰ λογαριασμῶν, τιμολογίων κτλ.

Περὶ τῆς ἀντινομίας μεταξὺ τοῦ ἐδαφ. 9' τοῦ ἄρθ. 191 τοῦ ἐμπ. νόμου καὶ τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ νόμου περὶ βιβλίου ναυτοδανείων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀντιφατικῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν διατάξεων τούτων καὶ τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς συμβιβάζουσας τὰ εἰρημένα κείμενα, βρα. Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 108.

Ἐγκαταλειφθέντος τοῦ πλοῦ δι' ἐν συνωμολογήθῃ τὸ ναυτοδάνειον (ἢ τὸ πρὸ τοῦ ἀπώπλου), τὸ δάνειον τοῦτο καθίσταται ἀπλοῦν καὶ στερεῖται τοῦ προνομίου αὐτοῦ, ἅτε μὴ πραγματοποιηθέντων τῶν ὅρων ὑφ' οὓς ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου. Ὅρα περὶ τούτου καὶ τῇ λέξει «Ναυτικὸν δάνειον».

Ἐσφαλμένη εἶναι ἡ μετάφρασις τοῦ ἐδαφίου 1α' ἄρθρου 191 ἔχοντος κατὰ τὴν ἀκριβεῆ τοῦ γαλλικοῦ κειμένου μετάφρασιν οὕτω. «Τὰ πρὸς ἀποζημίωσιν ὀφειλόμενα εἰς τοὺς ναυλωτάς διὰ τὴν μὴ παράδοσιν τῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐπιδοθέντων πραγμάτων ἢ διὰ τὴν μὴ πληρωμὴν τῶν ἐξ ἀμελείας τοῦ πλοιοῦ κτλ. Κατὰ ταῦτα δὲ τὸ προνόμιον ἀναγνωρίζεται α') διὰ τὰς ζημίας τὰς ἐκ τῆς μὴ παραδόσεως τῶν φορτωθέντων πραγμάτων β') διὰ τὰς εἰς αὐτὰ ἐπείθουσας βλάβας ἐξ ἀμελείας τοῦ πλοιοῦ καὶ τοῦ πληρώματος. Αἱ δύο δ' αὐταὶ κατηγορίαι συγχέονται ἐν τῇ κειμένῳ τοῦ ἐμπ. νόμου, ὡς εἶναι μεταφρασμένον.

Εἰς τὴν τῶν προνομιοῦχων δανείων κατηγορίαν τάσσονται καὶ οἱ ὀφειλόμενοι τόκοι αὐτῶν ἀπεριορίστως πλὴν τῶν τῶν ναυτοδανείων, περιορισθέντος διὰ τοῦ περὶ βιβλίου ναυτοδανείων νόμου τοῦ προνομίου τῶν τόκων τούτων εἰς ἐν ἔτος

μετὰ τὴν καταχώρισιν τοῦ ναυτοδανίου εἰς τὸ οἰκεῖον βιβλίον, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ συμφωνημένη βραχυτέρα προθεσμία καὶ ἐφ' ὅσον ὑφίσταται τὸ προνόμιον τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως.

Τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου προνόμια διεκδικούνται καὶ ἐπὶ τῶν ναυαγίων αὐτοῦ, ὡς ὁρίζει ὁ περὶ ναυαγίων νόμος τοῦ 1856, προστασομένων ὁμῶς τῶν τῆς ναυαγιαγίας δαπανῶν καὶ τῶν σώστρον. Δὲν ἐκτείνονται δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἡσφαλισμένης τούτου ἀξίας, διότι τὸ τῆς ἀσφαλείας συναλλαγμα εἶναι ἄσχετον πρὸς τὰ προνόμια.

Οἱ ἔχοντες εἰδικὸν προνόμιον κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον δὲν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶνται καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτ. δικονομίαν γενικὰ προνόμια. Ἐν συνδρομῇ τῶν προνομίων τοῦ ἐμπ. νόμου καὶ τῆς πολιτ. δικονομίας, προηγούνται αἱ δικαστικαὶ δαπάναι καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἡμετέρου, ἔπονται τούτοις αἱ τῆς συντηρήσεως καὶ διασώσεως τοῦ πλοίου δαπάναι, μετὰ ταύτας δὲ τὰ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸ πλοῖον δάνεια, ἔπονται τούτοις αἱ λοιπαὶ προνομιοῦχοι ἀπαιτήσεις καὶ τέλος τὰ ὑποθηκικὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου δάνεια, ἐὰν ὑπάρχῃ καθιερωμένον τὸ σύστημα τῆς ναυτικῆς ὑποθήκης. Ἐν γένει δὲ τὰ εἰδικὰ προνόμια τοῦ Ἐμπ. νόμου προτιμῶνται τῶν γενικῶν τῆς πολιτ. δικονομίας.

Κατὰ τὸ ἄρ. 193 ἐμπ. ν. τὰ προνόμια τῶν δανειστῶν ἀποσθέννυνται α') διὰ τῆς δικαστικῆς πωλήσεως τοῦ πλοίου· β') διὰ τῆς ἐκούσιος καὶ πάσης ἄλλης μὴ δικαστικῆς πωλήσεως, ἐὰν τὸ πλοῖον τελειώσῃ ἐν ταξειδίῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα καὶ ἐπὶ κινήσῃ τοῦ ἀγοραστοῦ χωρὶς νὰ γίνῃ οὐδένα ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἀντίστασις. Λογίζεται δὲ τὸ πλοῖον ἀποπερατωσάν ἐν ταξειδίῳ καὶ οὗ· ὅρους διαλαμβάνειν τὸ ἄρ. 194, περὶ ὧν ὅρα πραγματεῖαν Ἐμπ. Ναυτ. Δικαίου Φλογ. καὶ Χρυσαῖου. §§ 126—128. Ἄλλ' ἢ διαρ-

κοῦντος τοῦ ταξειδίου γενομένη πώλησις τοῦ πλοίου δὲν βλάπτει τοὺς δανειστὰς τοῦ πωλητοῦ. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔχει τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ὁ ἀγοραστής τοῦ πλοίου ἢ νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς δανειστὰς τοῦ πωλητοῦ τοὺς ἀσκήσαντας τὸ τῆς ἐπιδιώξεως δικαίωμα ἢ νὰ παραχωρήσῃ αὐτοῖς τὸ πλεῖστον μετὰ τοῦ ναύλου. Ἦχει δικαίωμα ὡσαύτως νὰ ἀρνηθῇ τῷ πωλητῇ τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὑπὲρ τοῦ δανειστοῦ τὸ τῆς ἐπιδιώξεως δικαίωμα. Πάντως ὁμῶς ἔχουσι προνόμιον οἱ κατὰ τὸν πλοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου δανεισταί, ὅτε συντελέσαντες εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ κοινοῦ ἐνεχύρου. (Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου τὴν λέξιν *Ναυτικὸν δάνειον*).

Ῥητέον τινὰ καὶ περὶ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τὸ ἀλληλεθνὲς δικαίον δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν. — Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν διαφέροντα τὰς ἀπεράντους τῶν θαλασσῶν ἐκτάσεις, συναντῶνται ἐκ διαφόρων προερχόμενα μερῶν εἴτε εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἴτε ἐν τοῖς θαλασσίοις ὁδοῖς, τοῖς λιμέσι καὶ τοῖς ὁρμοῖς τῶν διαφόρων ἀνὰ τὴν ὁδὸν σφαιρῶν κρατῶν.

Ἀνάγκη ἄρα ἐγγυήσεων περὶ τῆς ἀσφαλοῦς τῶν θαλασσῶν ναυσιπλοίας. Ἡ ἀνάγκη δ' αὕτη ὑπεγράφευσε τὴν κατ' ἐθνικότητα διάκρισιν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, ὅπως ἕκαστον κράτος προστατεύῃ μὲν ἅφ' ἑνὸς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τὰ τῶν ἰδίων ὑπηκόων ἐμπορικὰ πλοῖα, τιμωρῇ δ' ἅφ' ἑτέρου τοὺς ἐπιβαίνοντας τούτων καθισταμένους ὑπαίτιους ἀξιοποίνων πράξεων, ὅσας δὲν ὑπόκεινται κατὰ τοὺς ἀλληλεθνεῖς κανόνας εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν ξένου κράτους.

Ἢδὲν πλοῖον ἔχει ἰθνηκότητά τινα, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀνήκῃ συγχρόνως εἰς δύο ἐθνικότητας. Ἐφρηται ἀνωτέρω ὅτι ἀπόκειται εἰς ἕκαστον κράτος νὰ εἰσῇ

τοὺς ὄρους ὑφ' οὓς κτῶνται τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τὴν τούτου ἐθνικότητα· ὅρα εἰδικώτερον περὶ τῆς ἐθνικότητος τῶν ἐμπορικῶν πλοίων καὶ τῆς σημαίας αὐτῶν, ἀποτελοῦσης τὸ ἐξωτερικὸν γνῶρισμα τῆς ἐθνικότητος ταύτης, Ἀλληλ. δημ. δίκαιον Χρυσανθοπ. § 169.

Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐν τῇ ἀνοικτῇ εὐρισκόμενα θαλάσῃ, μὴ ὑποβεβλημένῃ εἰς τὴν κυριαρχίαν οὐδενὸς κράτους, θεωροῦνται κατὰ νομικὸν πλάσμα πλέοντα τμήματα τοῦ ἐδάφους τοῦ κράτους, οὗ τὴν σημαίαν φέρουσι. Τοῦ νομικοῦ τούτου πλάσματος ἄμεσον ἐπακολούθημα εἶναι ὅτι τὸ πλοῖον ὑπάγεται μεθ' ἀπάντων τῶν ἐπιβαίνόντων αὐτοῦ εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κράτους, οὗ τὴν σημαίαν φέρει. Ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου εἶναι παραδεδεγμένη ὡς πρὸς τὰ ἀλληλεθνή λεγόμενα ἐγκλήματα καὶ ὁγ' τὴν πειραιεῖαν. Ὅρα περὶ τούτου τὴν λέξιν *Πειραιεῖα*.

Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, παραπλέοντα τὰ θαλάσσια ὕδατα ξένου κράτους, ἰσάκεις, προσερχόμενα ἐκ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, διευθύνονται εἰς τοὺς λιμένας ἐτέρου κράτους, ὑποβάλλονται προσωρινῶς εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους, οὗ τὰ θαλάσσια ὕδατα διαπλέουσι κατὰ ταύτην μόνον τὴν ἔννοιαν, ὅτι ὀφείλουσι νὰ τηρῶσι τὰς ἀστυνομικὰς ἐν γένει διατάξεις τοῦ κράτους τούτου τὰς ἀποβλεπούσας εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῶν παρὰ τὰς ἀκτὰς οἰκούντων, ὡς καὶ εἰς τὴν πρόληψιν λαθρεμπορίων. Κατὰ πάσας δὲ τὰς λοιπὰς ἐπ' ὅψεις θεωροῦνται ὡς διαπλέοντα τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν.

Ἀγχυροβολοῦντα ὅμως τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα εἰς τὰ ὕδατα ξένου κράτους ὑποβάλλονται εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν τοῦ κράτους τούτου ἐφ' ὅσον εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ παραμένουσιν. Εἰδικώτερον περὶ τούτων ὅρα Ἀλληλ. δημ.

δίκαιον Χρυσανθοπ. § § 178 καὶ 179.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συνόψει κατὰ τὰς δημόσιον ἀλληλεθνὲς δίκαιον.

Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸ ἰδιωτικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον σημειούμεθα τὰ ἐξῆς.

Πωλουμένου τοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐνώπιον τῶν ἐγγυρίων ἀρχῶν ἐφαρμόζονται εἰς τὴν ἀγοραπωλησίαν οἱ ἐγγύριοι νόμοι κατὰ τὴν νῦν κρατοῦσαν γνώμην. Καλούμενα ἄρα τὰ ἐγγύρια δικαστήρια ἵνα κρίνωσι περὶ τοῦ κύρους τῆς πωλήσεως, ὀφείλουσι ἐξετάσασιν ἂν ἐτηρηθῇσαν οἱ ἐγγύριοι νόμοι. Περὶ τῆς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πωλήσεως ἐμπορικοῦ πλοίου καὶ τῶν ἀναφερόμενων ζητημάτων τοῦ ἰδιωτικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ὅρα Πραγματεῖαν περὶ Ναυτ. Ἐμπ. Δικαίου Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § 50 καὶ Μελέτην περὶ ὑποθήκῃ πλοίων Χρυσανθοπ. § 45 καὶ 46.

Ἡ δήμεσις ξένου ἐμπορικοῦ πλοίου, γενομένη κατὰ τοὺς ἐγγυρίους νόμους καὶ παραβάσει π. χ. τῶν τελωνιακῶν κανονισμῶν ἢ κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἐπὶ παραβάσει π. χ. τῶν καθηκόντων τῆς οὐδετερότητος ἐν καιρῷ πολέμου, προσδίδωσι νομίμως τὴν τοῦ πλοίου κυριότητα εἰς τὸν ἀγοραστήν.

Προκειμένου δὲ περὶ ἀναγκαστικῆς τῶν πλοίων ἐκποιήσεως, ἐφαρμόζονται πάντες οἱ ἐγγύριοι νόμοι καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐξῆς τοῦ πλοίου προνόμια καὶ τὴν διανομήν τοῦ ἐκπλειστηριάσματος. Ἀμφισβητεῖται ὅμως τὸ ζήτημα, ἂν τὸ τῆς ἐπιδιώξεως δικαίωμα ἐν περιπτώσει ἐκουσίας πωλήσεως τοῦ πλοίου διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς σημαίας τοῦ πλοίου ἢ τοῦ τόπου τοῦ συμβολαίου. Ἡ γνώμη ὅτι τὸ τοιοῦτον δικαίωμα διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ κράτους, οὗ τὴν σημαίαν φέρει τὸ πλοῖον, καθίσταται ὁσημέραι ἐπικρατεστέρα, γυναικῶς δὲ τανῦν ἀναγνωρίζεται προκειμένου περὶ ὑποθηκικῶν δανείων.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ἀποτελοῦντα τὴν

κατὰ θάλασσαν στρατιωτικὴν δύναμιν τοῦ κράτους, ἐν καιρῷ μὲν πολέμου, χρησιμεύουσιν εἰς πολεμικὰς ἐνεργείας ἐπιθετικὰς ἢ ἀμυντικὰς, ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὑπηρεσιῶν, αἷ παρέχουσιν εἰς τὸ κράτος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν, ὑγειονομικῶν ἢ τελωνιακῶν νόμων, προστατεύουσιν ἐν τοῖς ξένοις θαλάσσις ὁδῶσιν ἢ καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ τὴν ἐθνικὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν ἢ καὶ τὴν ἀσφαλῆ τῶν θαλασσῶν ναυτολόαν καὶ τὴν ἀλληλεθνή συγκοινωνίαν κατὰ τῶν ἀλληλεθνῶν λεγομένων ἰσχυρημάτων.

Ὡς γίνεται ὁπλὸν ἐκ τῶν ἑνωτέρω, οἱ εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἀφορῶντες κανόνες ἀνάγονται ἐν γένει εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον, τὸ ἐσωτερικὸν ἢ τὸ ἀλληλεθνές, καὶ ὅτῃ τὸ θαλάσσιον. Περὶ τῶν τελευταίων τούτων ἔσται ὁ λόγος ἐνταῦθα, τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δημόσιον ἀνήκόντων κανόνων ἐξεταζομένων ἐν τοῖς καθ' ἑαστον. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τοῦ ἀλληλεθνοῦς θαλασίου δικαίου κανόνες ἐξετάζονται ἐνταῦθα ὡς πρὸς τὰ πολεμικὰ πλοῖα ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν εἰρηνικῶν ἡγέσεων, τῶν τοῦ πολέμου ἀλληλεθνῶν κανόνων ἐξεταζομένων ἐν τοῖς καθ' ἑκαστον.

Ἐν πρώτοις τὸ διακρίνον τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἀπὸ τῶν ἐμπορικῶν δὲν εἶναι ἡ δύναμις τοῦ ὀπλισμοῦ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὸ κράτος καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ. Καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἰδιωτικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, μισθοῦμενα ὁλοσχερῶς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως πρὸς ἐκτέλεσιν ὑπηρεσιῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ καὶ κυβερνόμενα ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ, ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πολεμικῶν πλοίων, διό ἀπολαύουσι τῶν ἐκ τοῦ τοῦ προνομίων, ἐφ' ὅσον τοιαύτας ἐκτελοῦσιν ὑπηρεσίας. Ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πολεμικῶν

πλοίων τὰ εἰς τὸ κράτος μὲν ἀνήκοντα πλοῖα καὶ προσωρισμένα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ μὴ κυβερνώμενα ὑπὸ ἀξιωματικῶν καὶ ἀπαξιωματικῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ.

Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῶν πολεμικῶν πλοίων ἐκάστου κράτους εἶναι ἡ σημαία, ἣτις ἐνδέχεται νὰ ᾖ ἡ αὐτὴ εἰς τε τὰ πολεμικὰ καὶ ἐμπορικὰ πλοῖα. Πρὸς τῇ σημαίᾳ δὲ τὰ πολεμικὰ πλοῖα φέρουσι τὸν λεγόμενον ἐπισείοντα, ἐν οὐδὲ ποτε φέρουσι τὰ κοινὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, ἐκτὸς ἐὰν ἀνήκωσιν ὁπωσδήποτε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κράτους.

Ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ τὰ πολεμικὰ πλοῖα θεωροῦνται οὐχὶ ἀπλῶς ὡς πλέοντα τμήματα τοῦ ἐδάφους τοῦ κράτους εἰς ὃ ἀνήκουσιν, ἀλλὰ ὡς φρούρια τούτου κινήτα. Ὁ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου κυβερνήτης ἀσκεῖ ὑπὸ τινος ἐσθφείας τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν, ὀφείλων πρὸ παντός νὰ ὑπερασπίζῃ τὴν τιμὴν τῆς σημαίας, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν σεβασμὸν αὐτῆς καὶ διὰ τῆς βίας ἐν ἀνάγκῃ.

Οὐδαμῶς ὅμως ἐπηρεάζεται ἡ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερωμένη ἀρχὴ περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἐμφανίσεως πολεμικῶν πλοίων οἰουδήποτε κράτους. Τὰ συναντώμενα ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ πλοῖα διαφόρων κρατῶν, εἴτε πολεμικά, εἴτε ἐμπορικά, διατελοῦσιν εἰς πλήρη καὶ λελεύαν ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτησίαν. Ἐξαιρητικά τινα καθήκοντα ἢ δικαιώματα ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως ἀσκούσι τὰ πολεμικὰ πλοῖα πρὸς καταδίωξιν τῆς πειρατείας καὶ τῆς σωματεμπορίας, περὶ ὧν ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

Ὡς τὰ ἐμπορικά, οὕτω καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα, κατὰ μείζονα μάλιστα λόγον τὰ τελευταῖα ταῦτα, ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ εἰσπλέωσι τὰ θαλάσσια ὁδοὶ οἰουδήποτε κράτους καὶ νὰ νυλοχῶσιν εἰς τοὺς λιμένας αὐ-

τοῦ, τηροῦντα τὰς ὑγειονομικὰς καὶ λοιπὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις. Τὸ δὲ κράτος, ὅπερ ἄνευ ὁπορῶντος λόγου ἤθελεν ἀρνηθῆ εἰς ξένα πολεμικὰ πλοῖα τὸν κατάπλου καὶ τὴν ἀγκυροβολίαν εἰς τοὺς ἰδίους λιμένας, παρέχει ἀφορμὰς εἰς χαλάρωσιν τῶν φιλικῶν αὐτοῦ σχέσεων μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν εἰς ὃ ἀνήκουσι τὰ μὴ γινόμενα δεκτὰ πολεμικὰ πλοῖα (ὄρα εἰδικώτερον Ἀλληλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανθ. § 178).

Ἐν τοῖς ξένοις λιμέσι ναυλοχοῦντα τὰ πολεμικὰ πλοῖα, οὐδαμῶς υποβάλλονται, ὡς τὰ ἐμπορικὰ, εἰς τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ ξένου κράτους, θεωρούμενα καὶ ἐνταῦθα ὡς ἐκπροσωποῦντα τὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους εἰς ὃ ἀνήκουσιν. Τούτου ἕνεκα ἀπολαύουσι τῶν προνομίων τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τῆς ἐτεροδικίας, περὶ ὧν διελάβομεν ἐν οἰκίῳ τόπῳ.

Ἡ ξένη κυριαρχία, ἡ ἐγγῶριος δηλονότι, περιβάλλουσα τὰ πολεμικὰ πλοῖα, διανοίγει, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τοῖς ἰσίοις ὁδοῖς ἡδὺρον, ἐν ᾧ ἐγκαθίσταται μετὰ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου ἡ κυριαρχία, ἣν τοῦτο ἐκπροσωπεῖ. Ἀμεσὰ δὲ τούτου ἐπακολουθήματα εἰσὶ τὰ ἑξῆς. 1) Οὐδεμία ἐγγῶριος ἐξουσία δύναται νὰ θέσῃ τὸν πῶδα ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ κυβερνήτου αὐτοῦ. Οὐδεὶς δὲ δημόσιος λειτουργὸς δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τοῦ ξένου πολεμικοῦ πλοίου οἷαν-δήποτε πρᾶξιν διοικητικὴν, ἀστυνομικὴν ἢ δικαστικὴν. 2) Πᾶν παράπτωμα ἢ ἀδίκημα ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου τελεσθὲν ὑφ' οἰουδήποτε, ἔστω καὶ ὑπὸ πρῶτου μὴ ἀνήκοντος εἰς τὸ πολεμικὸν πλοῖον, τυχαίως δ' ἐπ' αὐτοῦ εὐρεθέντος, ὑπάγεται εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κράτους, εἰς ὃ τὸ πολεμικὸν πλοῖον ἀνήκει.

Ἀφ' ἐτέρου ὅμως τὸ πολεμικὸν πλοῖον ἔχει καὶ ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τοῦ κράτους, εἰς οὗ τὰ ὅδατα φιλοξενεῖται. Ὁ-

φείλει τρυτέστι νὰ τηρῇ τὰς ἀστυνομικὰς καὶ τὰς ὑγειονομικὰς διατάξεις ἐν τῷ λιμένι ἰσχυούσας. Δὲν δύναται ὡσαύτως νὰ ἐνεργήσῃ ἀποβιβάσεις καὶ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν γυμνασίων ἢ γυμνασίων ἐφορκίων ἐν τῇ θαλάσῃ ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς ἐγγῶριου ἀρχῆς. Οἱ οἱ ἄλλοι ὑπηρεσίας ἐξερχόμενοι ἄνθρωποι τοῦ πλοίου πρὸς προμήθειαν π. χ. ὑδάτος ἢ τροφίμων ἢ ἐκτέλεσιν γυμνασίων σποδοβολῆς εἰς τὸ ὅρισθὲν αὐτοῖς μέρος ἐξακολουθοῦσιν ὑπαγόμενοι εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κράτους, εἰς ὃ ἀνήκει τὸ πολεμικὸν πλοῖον διὰ πᾶν ἀδίκημα, ὃ ἤθελον ἐν πράξει καθ' ὃν χρόνον ἐξῆλθον πρὸς ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας, συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τῶν ἐγγῶριων ἀρχῶν, παραδίδοντες τῷ κυβερνήτῃ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου τοὺς ἀντιτίκτοντες ἐπὶ τὴν ἐγγῶριαν ποινικὴν νομοθεσίαν καὶ τὰ ἐγγῶρια ποινικὰ δικαστήρια διὰ τὰ ἀδικήματα, ἃ τινὰ διέπραξαν ἐξελθόντες τοῦ πλοίου, οὐχὶ λόγῳ ἐκτελέσεως ὑπηρεσίας τινος.

Οὐδέποτε δύναται τὸ ξένον πολεμικὸν πλοῖον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἄστυλόν τοις εἰς αὐτὸ καταφυγόντας καταδιωκόμενοις ὑπὸ τῶν ἐγγῶριων ἀρχῶν ὡς ἐκκληματίας ἢ λιποτάκτας. Αἱ ἐγγῶριαι ἀρχαὶ δὲν ἔχουσι μὲν τὸ δικαίωμα ἐπιβῶσι τοῦ ξένου πολεμικοῦ πλοίου πρὸς σύλληψιν τοῦ εἰς αὐτὸ καταφυγόντος, οὐ καὶ οὕτως νὰ ἀξιώσωσι παρὰ τοῦ κυβερνήτου τοῦ πολεμικοῦ πλοίου τὴν παράδοσιν τοῦ ἀναζητουμένου καὶ συγχρόνως νὰ λάβωσι περὶ αὐτοῦ τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς παρεμπόδισιν τῆς γαδεύσεως τοῦ καταζητουμένου.

Προκειμένου ὅμως περὶ πολιτικῶν φιλίας, εἶναι γενικῶς ἀνεγνωρισμένον τὰ πολεμικὰ πλοῖα τὸ δικαίωμα τῆς χρηρῆσθαι ἄστυλόν εἰς αὐτοὺς, πολλῶς καὶ αὐταὶ αἱ ἐγγῶριαι ἀρχαὶ εὐκολύνουσι ἐν καιρῷ στάσεων πολιτικῶν τὴν εἰς αὐ-

πολεμικὸν πλοῖον προσφυγὴν τῶν πρωτογενῶν τῆς στάσεως, χάριν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς δημοσίας τάξεως.

Ἐχουσιν ὡσαύτως τὸ δικαίωμα τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐν καιρῷ ἐμφυλίου πολέμου ἢ στάσεως ἐν τῇ χώρᾳ, εἰς τοὺς λιμένας τῆς ὑποίας ναυλοχοῦσι, νὰ προστατεύωσι τοὺς ὁμογενεῖς αὐτῶν καὶ τὰς αὐτῶν περιουσίας.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα, εἰς ξένους ναυλοχῶντα λιμένας, εἰς οὐδὲν υποβάλλονται ναυτολιακὸν τέλος. Εἰς τὰς αὐτὰς ἀτελῆς ὑπάγονται καὶ τὰ πλοῖα, ὧν ἐπιβαλύνουσιν ἡγεμόνες καὶ ἐν γένει τὰ πλοῖα τὰ κυβερνώμενα ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ καὶ μὴ ἐπιχειροῦντα ἐμπορικὰς ἀρτίεις.

Περὶ τῶν ναυτικῶν τιμῶν καὶ φιλοφρονήσεων καὶ τῶν ἀνταλλασσομένων χρηρησιμῶν μεταξὺ πολεμικῶν πλοίων ἐκφόρου ἐθνικότητος ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ ἢ ἐν τοῖς θαλασσίοις ὕδασι τοῖς ἀπαγομένοις εἰς τὴν τῶν κρατῶν κυριαρχίαν ὅρα ἄλληλεθνὲς δημύσιον δίκαιον Χρυσανθοπούλου § § 202 καὶ ἐφεξῆς.

Π. Χρυσανθοπούλου

Ποινική δικονομία. Ἡ ποινική ἡμῶν δικονομία, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς πλείστον ἐστὶ τῇ βάσει τῆς Γαλλικῆς ποινικῆς δικονομίας, εἶναι ἐν τῶν ἀπαιτούμενων νομοθετικῶν ἔργων τοῦ ἀειμνήστου Μάουερ. Ἀλλ' ἔχει οὐχ ἥττον ἐκτελέσματα καὶ ἐλλείψεις, καταδειχθεῖσας ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ὑπερβαλλόμενης δικαστικῆς πείρας, ὧν τὰς προσημιότερας νομίζομεν προσήκον νὰ ὑποδείξωμεν καὶ διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τῆς Ποινικῆς ἡμῶν δικονομίας δὲν τιμωροῦνται ἐν Ἑλλάδι ἄλλοδαποι διὰ τὰς ἐν ἄλλοδαπῇ κατ' ἐξέλιξιν ἐγκληματικὰς αὐτῶν πράξεις, εἰς, εἰ μὴ καθιερωμένου ρητῶς τοῦ νόμου, δὲν τιμωροῦνται καὶ οἱ μετὰ τῶν ἄλλοδαπῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ συνεργή-

σαντες ἡμεδαποὶ ὡς συνεργοὶ εἰς τὴν διάπραξιν ἀξιοποίνων πράξεων (ὡς φέρ' εἶπεν οἱ ἀποκρύπτοντες ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἀντικείμενα ἀξιοποίνων πράξεων). Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητως ἀτοπώτατον, καὶ δύναται νὰ εἴπῃ τις ὀρθῶς, ὅτι ἀποτελεῖ σπουδαῖον κενὸν ἐν τῇ δικονομικῇ ἡμῶν ποινικῇ νομοθεσίᾳ, χρῆζον ταχέως πληρώσεως. Διὸ φρονῶ, ὅτι δέον ρητῶς νὰ καθιερωθῇ ἡ τιμωρία τῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ συνεργούντων εἰς τὴν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ διάπραξιν ἐγκλημάτων.

Διὰ τῶν ἄρθρων β, β', 312 κτλ. τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, χορηγεῖται εἰς τὸν παθόντα τὸ δικαίωμα τῆς παραστάσεως αὐτοῦ ὡς πολιτικῶς ἐνάγοντος· οὕτω δὲ εἰς τὴν καταδρομὴν, ἣν ἐπάγει ὁ νόμος κατὰ τοῦ κατηγορουμένου διὰ τοῦ Εἰσαγγελέως, προστίθεται καὶ ἡ ἰδιοτελὲς καταδρομὴ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος δυνάμενου νὰ ἐπιβαρύνῃ σπουδαίως τὴν τύχην αὐτοῦ διὰ τῆς προσαγωγῆς προσθετῶν πραγματικῶν καὶ νομικῶν ἐπιχειρημάτων εἰς ἐπίτατιν καὶ βεβαίωσιν τῆς κατηγορίας κτλ. Ἀλλ' ἡ πρόσθετος αὕτη καταδρομὴ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος εἶναι καταφανῶς ἀπρεπής. Ὁ νόμος ἢ ἔχει πληρῆ πίστιν εἰς τὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν ἢ δὲν ἔχει. Εἰ μὲν τὸ πρῶτον, δὲν ἐξαρκεῖ ἄρα ἡ καταδρομὴ αὐτῆς; εἰ δὲ τὸ δεύτερον, εἰς τί χρησιμεύει ἡ κυριώτερον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀφαιρέσεως τῆς διευθύνσεως τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν παθῶν καὶ ἐκδικήσεων συστασά Εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς; Ἀλλὰ δεδῶσθαι ὅτι διὰ τὸν φόβον τῆς ἐνίοτε ἐκτροπῆς τοῦ Εἰσαγγελέως ἐκ συμπαθείας πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἢ πολιτικῆς ἐπιβολῆς θεωρεῖται ἀναγκαῖα ἡ παράστασις τοῦ μηνυτοῦ ὡς κατηγοροῦ, ἔχοντος δικαίωμα νὰ ἀνακόπῃ τὰ πρωτόδικα βουλεύματα, ἰδίως δὲ νὰ ἐξετάζη τοὺς μάρτυρας, νὰ ὑποβάλλῃ προτάσεις καὶ νὰ ἀναπτύσῃ

τὴν κατηγορίαν, οἷον εἰς πλεονάζουσα ἐγγυήσεις εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ δικαίαν ἐξάσκησιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς. Διατί τότε νὰ περιορίζηται τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὸν παθόντα, μόνον δσάκις ἔχει δικαίωμα οὗτος νὰ παρασταθῇ ὡς πολιτικῶς ἐνῶπιον, ἢ τοι δσάκις προϋξενήθη αὐτῷ καὶ χρηματικὴ ζημία, μικρὰ ἢ μεγάλη ἐκ τῆς ἀξιοποίνου πράξεως; Πολλάκις φρικώδη ἐγκλήματα δὲν ἐπιφέρουσι, προφανῶς τοῦλάχιστον, χρηματικὴν ζημίαν εἰς τοὺς «μηνυτάς» εἶναι ἄρα γε ἥττον ἀξιοποινα ταῦτα καὶ ἥττον ἐπομένως θέαν νὰ ἐνδιαφέρηται ὁ νόμος εἰς τὴν προσήκουσαν ἀνάπτυξιν τῆς κατηγορίας καὶ τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων; Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἄλλων, πρόδηλον εἶναι ὅτι οὐδόλως παρέχει ἐγγυήσεις ὀρθῆς ἐκτιμῆσεως τῆς ἐπενεχθείσης εἰς τὸν παθόντα ζημίας ἢ τοσοῦτον κατεσπασμένη τοῦ πολιτικοῦ μέρους τῆς ὑποθέσεως ἐκδικασίς. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ὑπεστηρίξαμεν πολλάκις ὅτι καταργητέον τὸ δικαίωμα τῆς παραστάσεως τοῦ χρηματικῶς ζημιωθέντος ἐξ ἐγκληματικῆς πράξεως ὡς πολιτικῶς ἐνόχου ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, ἢ ἄλλως χορηγητέον μὲν εἰς αὐτόν, ὡς καὶ εἰς πάντα μηνυτήν, τὸ δικαίωμα τοῦ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου ὡς κατήγορος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τοῦ ἐξείρειν ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου πολιτικὴν ἀγωγὴν. — Ἀλλως τοῦλάχιστον καταργητέον τὸ καθιερωμένον ἤδη ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ ἀνέκκλητον τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Ἐν ᾧ διὰ τὰς σμικροτάτας ἀσεικὰς δίκας ἢ πολιτικὴ δικονομία καθιερωθῇ δύο βαθμοὺς δικαιοδοσίας, ἐπιτρέπει μάλιστα λίαν ἀτόπως τὸ ἐνδίκον τῆς ἐφέσεως μέσον κατὰ πάσης σχεδὸν προδικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀνοίγουσα ἀναφανδὸν τὴν θύραν εἰς τὴν στρεψοδικίαν, ἢ καθιέρωσις τοῦ ἐναντίου εἰς ἓν εἶδος μόνον ὑποθέσεως, ἐκεί-

νων μάλιστα, αἵτινες ἔχουσιν ἀνὰ μείζονος προσοχῆς καὶ μελέτης διδυσχερές τῆς ἐκτιμῆσεως τῆς ζημίας διὰ τὴν ἐκ τῆς πρὸς τὸ ἀδικημα θείσης ἀποστροφῆς αὐστηρότητα ποινικῶν δικαστῶν, ἀντίκειται ὅλον τὸ δικαίον καὶ τὴν λογικὴν.

Ἐν ἔτι προσθετέον εἰς συμπλήρωσιν παρατηρήσεων ἡμῶν περὶ τῶν νομιζουσῶν τὰ κατὰ τὴν πολιτικὴν γὴν διατάξεων τῆς Ποινικῆς δικονομίας — Κατὰ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀσεικοὺς μους ὁ ὑπαίτιος ἀδίκου ζημίας (καὶ βαιῶς ἢ ἐκ κολασίμου πράξεως) προτιμώμενη εἶναι ἡ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην (καὶ) ὀφείλει νὰ ἀνορθώσῃ αὐτήν. Ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα δικαστήρια, ἀκολουθοῦν τὴν κατὰ τοῦτο ἐσφαλμένην πολλὰ νομολογίαν τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, κατεδίκασαν ἐν προλαβοῦσιν ἰδίως χροῖνι τινὰς κατηγορουμένους εἰς ἀποζημίωσιν (ἐνίοτε μάλιστα λίαν ὑπερβαλλούσας) φανταστικὰς ζημίας τῶν παθόντων. Ὡς οὖν ὁ ἡμέτερος Ἀρειος Πάγος παλαιότερον ἔφατο ἄλλοτε ὅτι ὁ πατὴρ δύνανται νὰ ἐπὶ τῇ ὀλίπῃ ἀποζημίωσιν ἐπὶ τῇ ὀλίπῃ πικρίᾳ, ἣν ὑπέστη διὰ τὴν ἐκ κολασίμου πράξεως στέρησιν τοῦ θυγατρικοῦ τοῦ (ἀπόφ. πολιτικῇ 139 τοῦ 1901) οὐδὲ σπανίως τὰ ἡμέτερα πλὴν λειοδικεῖα καὶ κηκουριδοικεῖα πολιτικῶς ἀγωγὰς περὶ ἀποζημιωσὶν ἐξυβρισθέντων δι' ἔργον ἢ λόγον βλάβης τῆς τιμῆς καὶ διὰ παραβιάσεως τῆς γνηστῆς πίστεως. Κατὰ τὴν νομολογίαν ταύτην, ἀντικειμένην προφανῶς εἰς τὰς διατάξεις τοῦ τε παρ' ἡμῶν ἰσχύοντος καίου καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ αὐτοῦ λόγου, ὁ παθὼν, διὰ μόνον τὸν λόγον ἔπαθεν (ὅτι ἐξυβρίσθη φερ' εἰπεῖν ἢ ὁδῶν ὑπὸ τῆς συμβίου αὐτοῦ), καὶ οὐδὲμίαν χρηματικὴν ζημίαν ὑποστήναι κινδυνεύων νὰ ὑποστῇ, δικαιούται ἐπὶ φάσιν ὁδῶν ἐπικειμένης ἐν τῇ μολο-

χρηματικῆς ζημίας, νὰ ἀπογυμνώσῃ τὸν ὅπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἡδέκῃ πράξει κατα-
μνησθέντα καὶ διὰ τοῦτο ποινικῶς τιμω-
ρῆντα καὶ διὰ τῶν χρημάτων αὐτοῦ
νὰ πληρώσῃ τὸ ἴσως κενὸν βαλάντιόν
του. Εἶναι βεβαίως δικαιοτάτον καὶ ἀναγ-
καϊότατον νὰ τιμωρῇται ὁ ἐπὶ τῷ σκοπῷ
ἀνασημῆσεως ἐξυθρίσας ἀναιτιῶς τὸν ἄλ-
λον ἢ ὁ προδοὺς τὴν εἰς ὃν ὑπεσχέθη
ἐντίθειον πίστιν σύζυγον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ
μᾶλλον ὁ ἀφελὼν ἄλλου ζωὴν, πρὸς ἐξι-
λίσιν τῆς τε κοινωνίας καὶ τοῦ παθόν-
τος καὶ πρὸς πρόκλησιν τῆς μεταμελείας
τοῦ ἐνόχου, ἀλλ' εἶναι κατὰ πάντα ἀδι-
καιολόγητον τὸ σὺν τῇ ποινικῇ αὐτοῦ κα-
ταδίκη καὶ στερήσῃ τῶν ἐκ τοῦ ἐπαγ-
γέλματος αὐτοῦ χρηματικῶν ὠφελειῶν
ἀπογυμνοῦν τῆς κεκτημένης ἤδη περιου-
σίας αὐτὸν τε καὶ τὴν ἀσφάν αὐτοῦ οἰ-
κγένειαν καὶ ἐπιβάλλειν οὕτω παρὰ τὴν
ἐκτίμησιν πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ ἀδικήματος
καὶ ἐτέραν πρὸς πλουτισμὸν τοῦ μνηστοῦ
ποινῇ, εἰδὲν ἄρκετ', λέγει ὁ Merlin, ὅτι
ἀνδέχεται νὰ βλάβῃ ὅμως ἡμέραν τινὰ
τὸ ἔγκλημα, ἵνα ἀποδεχθῇ ἡ δικαιοσύνη
τὴν πολιτικὴν ὁμῶν ἀγωγὴν, ἀλλ' ἀπαι-
τεῖται νὰ προσενῇ ὅμῃν ἀπὸ τοῦδε πραγ-
ματικὴν τινα (ἥτοι ἐκτιμωμένην χρη-
ματικῶς) ζημίαν, ἀπαιτεῖται νὰ ὑρίστα-
σθαι ἀπὸ τῆς σήμερον τὰ ὀλέθρια ἀπο-
τελέσματα αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται ἐν ἐνὶ λόγῳ
ἐν τῇ στιγμῇ ὁμιλεῖτε νὰ ἐπαθεν ἤδη ἡ
ζωή, ἡ τιμὴ ἡ ἡ περιουσία ὁμῶν. "Ανευ
τούτων παραπονέσθε διὰ ματαίους φό-
βους. "Αλλ' ἡ δικαιοσύνη δὲν ἐπλάσθη,
ὅπως ἀσχολεῖται εἰς παιδαριώδεις φόβους,
ἢ ἀκολοθεῖ τὴν ὄθησιν τῆς ἀνησυχου
προνοίας ὁμῶν, πρέπει νὰ ἔχῃ οὐχὶ φαν-
τάσματα, ἀλλὰ πράγματα. "Οθεν προ-
νοῦμεν ὅτι ἀνάγκη νὰ ὀρισθῶσι νομοθε-
τικῶς αἱ περιστάσεις, καθ' ἃς κολάσιμος
πρᾶξις δύναται νὰ δώσῃ ἄφορμὴν εἰς αἴ-
τησιν ἀποζημιώσεως, ἰδίως δὲ 1) νὰ ὀρι-
σθῇ ὅτι πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἐπὶ λ-

θεν ἤδη ἀποδεδειγμένως χρηματικὴ ζη-
μία εἰς τὸν παθόντα ἕνεκα τῶν ὅπ' αὐ-
τοῦ ἐνεργηθειῶν ἀναγκαιῶς δαπανῶν
πρὸς ἴασιν σωματικῆς βλάβης, προσελ-
θούσης ἐκ τῆς ἀόικου πράξεως, ἢ τῶν βε-
βαίως στερηθησομένων χρηματικῶν ὠφε-
λειῶν διὰ τὸ ἀποτελεσματικὸν τοῦ ἐγκλή-
ματος. 2) ῥητῶς νὰ θεσπισθῇ, ὅτι προσ-
βολὴ τῆς ὑπολήψεως ἄλλου διὰ τῆς ἐξ-
υθρίσεως, τῆς συκοφαντίας ἢ τῆς μοι-
χείας οὐδαμῶς χορηγεῖ τὸ δικαίωμα ἀπο-
ζημιώσεων, ἐκτὸς ἂν ἐκ τούτου ἐπὶ ᾗ ἔσθαι
ἤδη ὠρισμένη καὶ ἐκτιμητὴ χρηματικὴ
ζημία.

Διὰ τῶν ἄρθρων 36—39 τῆς Ποινικῆς
ἡμῶν δικονομίας καὶ τῶν συμφάνων ἄρ-
θρων τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθε-
σίας καθιεροῦνται ἐξαιρετικὴ δικαιοδοσία
διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ ναυτικούς,
ὑπαγομένους εἰς τὰ στρατοδικεῖα καὶ
ναυτοδικεῖα. Καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐδῆ-
λώσαμεν ὅτι συμφωνοῦμεν μὲν ὅτι διὰ
τὸν ἰδιαιτέρον ἐν τῇ πολιτείᾳ προορισμὸν
τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν μετα-
βάλλεται πολλάκις τῶν ὑπ' αὐτῶν δια-
πραττομένων ἀδικημάτων ἡ βαρύντης, ἢ
ἡ ἐκτίμησις ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέρας γνώσεις·
ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει μόνον ὡς πρὸς τὰ
μεταξὺ στρατιωτικῶν καὶ κατὰ τῆς στρα-
τιωτικῆς πειθαρχίας ἀδικήματα, οὐχὶ
δὲ ὡς πρὸς τὰ κοινὰ ἀδικήματα, ὧν καὶ
ἡ ὑπὸ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν διὰ-
πραξίς κατ' οὐδὲν ἄλλοις τὸν χαρακτηρὰ
ὡς ἐπιβαρυντικὴ μόνον περίστασις χρη-
σιμεύουσα· ἐπομένως ταῦτα μόνον (δη-
λονότι τὰ πρῶτα) ὑπακτέα εἰς τὰ ἐξαιρε-
τικὰ δικαστήρια, οἷα τὰ στρατοδικεῖα
καὶ ναυτοδικεῖα. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ἡ
διὰ τῆς Ποινικῆς Δικονομίας καθιερωθεῖσα
ἐξαιρετικὴ δικαιοδοσία τῶν στρατιωτικῶν
καὶ ναυτικῶν δικαστηρίων ἀντίκειται ὁ-
λως εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν φύσιν τοῦ
συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ὅπερ, ἀνα-
κρῦξαν τὴν ἀρχὴν τῆς διακρίσεως τῶν

ἐξουσιῶν, ἀνεβίβασε τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν εἰς τρίτην δύναμιν τοῦ Κράτους ἀνξάρτητον ἀπὸ τῶν λοιπῶν δύο καὶ ἰσχύοντος πρὸς αὐτάς, ἡ δὲ στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ δικαιοδοσία, διαχειριζομένη ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ, διοριζομένων εἰς δικαστικὴν ὑπηρεσίαν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ἥτοι τῆς ἐκτελ., ἐξουσίας, ὑπόκειται φυσικῶς εἰς αὐτήν. Ἀλλως θλιβερὰ πολυχρόνιος πεῖρα κατέστησεν ὀφθαλμοφανές, ὅτι ἡ ἐξαιρετικὴ τῶν ναυτικῶν καὶ στρατιωτικῶν διαδικασία ἀπέβη καταστροφικωτάτη εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης διὰ τε τὴν παράλογον πολλάκις ἐνοχοποίησιν ἀθῶων κατηγορουμένων, καταδικωμένων διὰ φατριαστικοῦς λόγους ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν συνηθέστατα συμβαίνουσαν σκανδαλώδη ἀθῶωσιν κατηγορουμένων, ἐκτραχηλισθέντων εἰς σπουδαίας ἀξιοποιήτους πράξεις κατὰ πολιτῶν (βλ. καὶ τὰς Σκέψεις ἡμῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόφειας τοῦ πολιτεύματος ἐν Ὑλλάδι σελ. 47—48). Διὰ ταῦτα νομιζόμεν, ὅτι ἀναγκαῖον νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὰ στρατοδικεῖα ἡ ἐκδίκασις μόνον τῶν κατ' ἄλλων στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν διαπραχθέντων κοινῶν ἐγκλημάτων καὶ τῶν ἄμεσων σχεσιν ἐχόντων πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν πειθαρχικῶν παραπτωμάτων.

Διὰ δὲ τοῦ ἀρθροῦ 72 τῆς Ποινικῆς ἡμῶν Δικονομίας καθιερῶνται ἡ μυστικότης τῆς ἀνακρίσεως, ἀποτρόπαιον λείψανον τῆς ἐξεταστικῆς διαδικασίας τοῦ μεσαιῶνος. Ἡ ἔξις, εἰς ἣν κύπτει καὶ αὐτὸς ὁ μάλλον πεφωτισμένος ἄνθρωπος, συνωπείωσεν ἡμᾶς πρὸς τὸν φρικώδη τοῦτον θεσμόν τῆς ἡμετέρας ποινικῆς νομοθεσίας καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐγείρει ἐν ἡμῖν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν φρίκην, ἣν ἄλλως ἤθελεν ἐμπνέει! Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ, ἡ ζωὴ πολλάκις τοῦ πολίτου διατελεῖ ὑπὸ τὸν θεσμόν τοῦτον

τὸ παίγνιον κακοήθους κομματικῆς κερδοσκοπικῆς σκευωρίας, ὑφικνυμένων πλήρει ὄγνοια αὐτοῦ, ὅστις διὰ τὸν δὲν δύναται νὰ διαλύσῃ διὰ τοῦ τῆς ἀληθείας τὸν ἀθέμιτον τῆς κατὰ τοῦ ἐντέχνου ἐνεργείας ἰστόν, οὐκ ἀσπανίως τὸ θῦμα τῆς ἀπειρίας, τῆς κίνας, τῆς ἀμαθείας ἢ τοῦ κακοήθους τριασμοῦ ἀνακριτικοῦ τινος ὑπαλλήλου. Ἡ φανερά ἀνάγκη εἰς ἐναντίαν ἀπὸ λεί σπουδαιοτάτην ἐγγύησιν οὐκ ἐστὶν διὰ τὸν κατηγορούμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν φιλαλήθη μηνυτὴν καὶ ἀκέραιον ἀνακριτὴν. Διὰ τῆς φανερᾶς ἀνακρίσεως ὁ μὲν ἀνακριτής, ἔχων ποτε ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν κατηγορούμενον καὶ τὸν μηνυτὴν, δύναται διὰ τῆς ἀντιπαράστασιν ἐξετάσεως εὐκολοῦται νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν ἀλήθειαν, ψήλωσιν οὕτως εἰπεῖν διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μαρτυρῶν πολλάκις τὸ ψεῦδος τῆς κατηγορίας ἢ τῆς ὑπερασπίσεως, ὁ δὲ τίμιος μὲν τῆς δυνάμει πολλάκις νὰ ἐξελέγξῃ τὸν ψεῦδος τῶν δωροδοκηθέντων ἢ ἐκπεσόντων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ προστάτου μαρτύρων, δὲ ἀθῶος κατηγορούμενος νὰ ἀναρτῇ διὰ κακοηθείας συλλεγίσας ἀποδείξεις ἄλλας, τὸ πάντων σπουδαιότερον, δὲν ἀπὸ τρέχει ὁ κατηγορούμενος, ἡ δὲ παρὰ τὸν κίνδυνον νὰ ἴδωσι μίαν ἡμέραν στρεβλωμέναις τὰς προανακριτικὰς μαρτυρῶν καταθέσεις ὑπὸ ἀμαθῶν καὶ νικάνων ἢ φατριαστικῶν ἀνακριτῶν τῶν γραμματέων αὐτῶν καὶ ὑποστηρικτῶν αὐτοῖς τὰ ἐλεεινὰ τούτου ἐπακολουθημένων. Εἶναι ἀτυχῶς ἀναμφισβήτητον, ὅτι πολλοὶ διαστρέφονται ἐν τοῖς ἀνακριτικαῖς γραφείοις αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων ἄλλοτε μὲν διὰ τὴν ἀνικανότητά καὶ ἀγοπονίαν, ἄλλοτε δὲ διὰ τὴν κακοήθειαν ἢ δουλοπρέπειαν τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων ἢ καὶ τῶν γραμματέων αὐτῶν εἰς οὐς πολλάκις ἐμπιστεύουσι τὰ πρὸς

ανακριταί τινες. Ἐντεῦθεν δὲ προέρχονται πλείστα ἀτοπήματα, διότι οἱ πρόδρομοι τῶν πλημμελειοδικῶν καὶ τῶν κακομνηστικῶν (οἱ πλείστοι τοὺλάχιστον), ἀψευδὲς καὶ ἀδιαφθόρους ἐκ προκαταλήψεως θεωροῦντες τὰς προανακριτικὰς τῶν μαρτύρων καταθέσεις, ὥθουσι τούτους εἰς τὴν βεβαίωσιν αὐτῶν ἐπὶ ἀδίκῃ πολλὰς καταστροφῇ τῶν κατηγορουμένων ἢ κατατάσσουσι τὴν σύλληψιν ὡς ψευδομαρτύρων καὶ παραπέμπουσιν εἰς τὸν ἐν ταῖς Ἀγγλικαῖς φυλακαῖς ἀκρωτηριασμὸν τοῦ σώματος καὶ τῆς υγείας.

Εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ ὑπάρχον σύστημα τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως εἶναι διὰ τινὰς μόνον μυστικόν, οὐχὶ δὲ διὰ πάντας. Ἐν ᾧ ὅλα οἱ ἐπιστολικοί καὶ ἀπροστάτευτοι (κατηγορούμενοι ἢ παθόντες) ἀγνοοῦσιν ὅλως τὰ ἐν τῷ γραφεῖῳ τῆς ἀνακρίσεως τεκταινόμενα, εἰς τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν εἶναι εἰς πᾶσαν ὥραν προσίταί αἱ μυστικαὶ τῶν μαρτύρων καταθέσεις, διότι πάντες σχεδὸν οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι (ἐκτὸς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν τακτικῶν ἀνακριτῶν) καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ παρ' αὐτοῖς γραμματεῖς συνδεδόται διὰ ὁλίγων ἐξαρτήσεως ἢ ἐλπίδων πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς.

Ἰσχυρίζονται τινες, ὅτι ἡ μυστικότης τῶν ἀνακρίσεων εἶναι ἄγαν συντελεστικὴ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀδικημάτων διαφεύδει ὅμως αὐτοὺς αὐθεντικῇ καὶ πρόχειρος ἀποδείξις, τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου, καθὰ ἀκριβὲς δικαστικὴ στατιστικὴ ἐμφαίνει, εἰ καὶ καὶ ἐπικρατοῦσι πᾶσαι αἱ δυνατόι ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων ἐγγυήσεις, ἐν αἷς πρωτεύει ἡ δημοσιότης τῆς ἀνακρίσεως, ἀνακαλύπτονται τὰ ἀδικήματα οὐχὶ ὀλιγώτερον ἵπταυτως καὶ κολάζονται οὐχὶ ὀλιγώτεροι ἐνοχοὶ ἐκ τῶν καταγγελλομένων. Διὰ τοῦτο καὶ πάντες οἱ ἐπισήματοι

τῶν νεωτέρων τῆς Γαλλίας συγγραφεῶν κηρύσσονται ὑπὲρ τῆς φανερᾶς ἀνακρίσεως. Ὁ Prévost Paradol ἐν τῷ κλασσικῷ αὐτοῦ συγγράμματι «France Nouvelle» (σελ. 178 ἐκδόσεως ἐνδεκάτης) εἰς ὑποστήριξιν αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀγγλικῶν ἐγγυήσεων, ἐπιφέρει καὶ τὰ ἐξῆς μετὰ οὐχ ἥττον καλλονῆς ἢ ἀληθείας λόγια: «Ἡ πείρα καὶ ἡ λογικὴ προφανῶς ἀποδεικνύουσι, ὅτι ἡ δημοσία τάξις ἐξασφαλίζεται μᾶλλον, τὸ ἐγκλημα τιμωρεῖται ἀσφαλέστερον καὶ ὁ νόμος τηρεῖται εὐλαβέστερον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἐν αἷς πολιτείαις δι' ἐξασφαλιστικῶν τῆς ἀθωότητος διατάξεων γλυκαίνεται καὶ ἐξευγενίζεται ἡ διαχείρισις τῆς ἐγκληματικῆς δικαιοσύνης ἢ ἐν αἷς αὕτη (ἡ δικαιοσύνη) ἀπαιτητικὴ καὶ ἐπιτακτικὴ, φαίνεται ὀλιγώτερον ἐκπληροῦσα τὸ καθήκον ἢ θηρεύουσα ἱκανοποίησιν ἐκδικήσεως.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι διὰ τῆς φανερᾶς ἀνακρίσεως θέλει περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνακαλυπτομένων ἀξιοποινῶν πράξεων, νομίζομεν, ὅτι τὸ ἐκ τῆς δημοσιότητος αὐτῆς προκύπτον κέρδος τῆς μείζονος ἀσφαλείσεως τῆς ἀθωότητος εἶναι πολλῷ ὑπέρτερον τοῦ διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ἐνίων ἐπὶ ἐγκλημάτων, διαφευχόντων τὴν τιμωρίαν. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ὅτι τῆς κοινωνίας τὸ συμφέρον ἐπιτάσσει τὴν ἄλλως καὶ καθ' ἑαυτὴν δικαίαν τιμωρίαν πάντων τῶν τελομένων ἀδικημάτων, ὡς ἀποτρέπουσαν ἐν μέρει ἄλλα μέλλοντα ἀδικήματα, ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι διασαλεύει ριζηδὸν τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν, διεγείρουσα τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν φιλησύχων καὶ φιλονόμων πολιτῶν, ἀποτελεῖ δὲ καὶ καθ' ἑαυτὴν τερατῶδες κακούργημα, ἡ τυχὸν καταδίκη ἀθώου. Ἄν δὲ καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς δημοσίας ἀνακρίσεως κινδυνεύῃ πολλὰκις ἡ ἀθωότης, διότι ὁ δικαστὴς, μὴ ὦν αἰ-

τόπτης καὶ αὐτήκοος μάρτυς τῆς καταγελλομένης πράξεως, προσφεύγει κατ' ἀνάγκην εἰς ἀνάκρισιν, ἥς τῇ συνδρομῇ διὰ μέσου παραπετάσματος, ὅπερ ἐγείρουσι πλειστάκις τὰ ἀγενέστατα καὶ μικροπρέπεστατα τῶν παθῶν καὶ συμφερόντων, ὀφείλει νὰ ἴδῃ πᾶν ὅ,τι συνέβη, ὅπερ ἐν τούτοις συχνάκις δὲν κατέλιπεν ἔχνη εἰμὴ ἐν τῇ μνήμῃ ἄλλων, ποθούντων ἴσως νὰ ἐξαπατήσωσι τὴν δικαιοσύνην, πόσον ἐπικινδυνότερα εἶναι ἢ λαθραία ἀνάκρισις, καθ' ἣν ἐπιτηδείως πεπλασμένα ψεύδη ἐκλαμβάνονται ὡς ἀλήθειαι ὑπὸ προκατειλημμένου ἐκ τῆς ἔξεως ἀνακριτοῦ, καταβάλλοντος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πᾶσαν προσπάθειαν οὐχὶ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ ἀδικήματος, καθ' ἣν πολλάκις, τὸ χεῖριστον, ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι κοῦφοι ἢ ἐμπαιθεῖς ἐξογκοῦσιν ἢ παραμορφοῦσι τὰς μαρτυρικοὺς καταθέσεις κατὰ τὴν ἰδιότροπον αὐτῶν θλίψιν ἢ τὴν ὑπερβάλουσαν φυγοπονίαν ; Ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ ὑπάρχει βεβαίως νὰ καταδιώκηται τὸ ἀδικήμα ὅσον ἔνεστι τάχιον, ἀλλὰ πρέπει ταυτοχρόνως νὰ προφυλάσσεται ἡ ἀθωότης ἀπὸ παντὸς κινδύνου, πρὸς τοῦτο δὲ δεόν ἀπαραιτήτως νὰ συναρμολογήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν τῆς κατηγορίας καὶ τῆς ὑπερασπίσεως πρὸς τὰς ἀναγκαίας ἐκείνας ἐγγυήσεις καὶ διατυπώσεις, ὧν ἄνευ δὲν ὑπάρχει δικαιοσύνη-καὶ ἀσφάλεια, ἡ δὲ πρωτίστη τῶν ἐγγυήσεων εἶναι ἡ τῆς δημοσιότητος τῆς ἀνακρίσεως.

Διὰ τῶν ἄρθρων αὐτῆς 130, 160, 170 κτλ. ἡ Ποινικὴ Δικονομία ἐπιτρέπει εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ὄρχήν τὴν [κατ' οἶκον] ἔρευναν, ὡς ἂν ἡ βεβαίωσις τῆς πράξεως, ἡ ἀνακάλυψις ἢ ἀπόδειξις τῶν ἐνόχων ἢ ἐν τέλει ἢ ἀποκατάστασις τῆς προξενηθείσης ζημίας δύναται διὰ τῆς κατ' οἶκον ἔρευνης νὰ κατορθωθῇ ἢ νὰ εὐκολυνθῇ.

Ἡ κατ' οἶκον ἔρευνα σφαγιάζει καὶ ὡμα τοῦ ἀσύλου τῆς κατοικίας τῶν ἱερωτάτων δικαιωμάτων τοῦ συνταγματικοῦ πολίτου, καθιερωμένων ὑπὸ τῶν τῶν συνταγμάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς (ἐν οἷς καὶ τὸ ἑμέτερον), ἀντίκειται ἄντικρυς εἰς τὰ περὶ κατοικίας ἡμῶν ματα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Διὰ τὴν ἡ πολιτεία, ἀναγκαζομένη πολλὰκις νὰ προβῇ εἰς τὴν παραβίασιν τοῦ ἀσύλου χάριν τοῦ ὑπάτου συμφέροντος τῆς καταδιώξεως τῶν ἀδικημάτων, πρὸς τὴν σῆκον νὰ λαμβάνῃ τὰ κατάλληλα ποινικὰ μέτρα, ὅπως ἀσφαλίξῃ τὸ ὡμα τοῦ ἀσύλου τῆς οἰκίας ἀπὸ ἀσπίδος καὶ κακῆς τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης τῆς ἀσπίδος ἐπὶ ἡθικῇ ἢ ὑλικῇ ζημίᾳ τοῦ πολίτου. Ἀλλ' ἡ Ποινικὴ ἡμῶν Δικονομία προχωρεῖ πέρα τοῦ δεόντος, ἀπομαρτυροῦσα δυστυχῶς ἐν τοῖς περὶ τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης ἄρθροις αὐτῆς καὶ τῆς ἀντικειμένης ποινικῆς δικονομίας, ἣν ἐν πλείστοις ἀκολουθεῖ. Κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν δύναται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ 170 ἄρθρου ἐδ. 3 ἐνεργηθῇ ἔρευνα εἰς τε τὰς οἰκίας τῶν κατηγορουμένων καὶ εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἐγγυητῶν, ὅταν ληφθῇ τὸ μέτρον τῆς γενικῆς ἐρεύνης εἰς τόπους, πόλεις, ἢ χωρία καὶ τῇ ὑποφίᾳ ἀδικήματος μὴ ἀποδιδόναι τινα, ἀλλ' ἁορίστως κάτοικόν τινα ἐπαρχίας, πόλεως ἢ τοῦ χωρίου ἐν ᾧ ἡλίκα ἐξ ἐναντίας οὐδὲν τοιοῦτο ἀναφέρει Ποιν. Δικονομία καὶ διὰ τοῦτο δύναται τοὺς συγγραφεῖς δὲν δύναται νὰ ἀναφέρῃ ἡχοῦ τοιαύτη ἔρευνα (βλέπε σύγγραμμά Faustin-Hélie) 2) χορηγεῖται εἰς πάντας τοὺς ἀνακριτικούς ὑπάλληλους τὸ ὡμα τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης, ὅπερ Γαλλία ἀπενεμήθη μόνον εἰς τοὺς τακτικούς ἀνακριτάς, κατ' ἐξαιρήσεις δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνακριτικούς ὑπάλληλους μόνον ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἐπ' αὐτῇ φώρῃ κακούργηματος καὶ μόνον ἐν τῇ

περιπτώσει τοῦ κατηγορουμένου, οὐχὶ δὲ καί τριτων 3) ἡ Ποιν. Δικονομία περιέχουσιν ἐν ἄρθρῳ 74 τὴν γενικὴν ἀρχήν, ὅτι ἐν παντὶ χρόνῳ δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἡ προανάκρισις, οὐδὲν ῥητῶς διατάσσεται ἐν τῷ περὶ τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης τμήματι περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν αὕτη δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἐξ ἄλλου δὲ διὰ τοῦ ἄρθρου 174 ἐπιτρέπεται τὴν εἰσόδον εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὰ ξενοδοχεῖα. Ἐντεῦθεν γεννᾶται ζήτημα ἂν ἡ πρὸς κατ' οἶκον ἔρευνα ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰσόδος τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν ᾗται ἐπιτραπείμην. Ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι δέον τὴ μεταρρυθμισθῇ κατὰ τοῦτο ἡ Ποινικὴ ἡμῶν Δικονομία, εἰσαγομένῳ τούτῳ ἵστον τῶν ἐγγυήσεων τῆς γαλλικῆς ποινικῆς Δικονομίας, διότι θεωροῦμεν ἀπᾶν ὅπως εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Συντάγματος καὶ τὸ δίκαιον 1) τὸ ἀναστατοῦν διὰ γενικῆς ἐρεύνης τὰς οἰκίας τῶν πολιτῶν ἂνευ βασιμῶς τινὸς κατ' ὠρισμένου ἀτόμου ὑπονοίας καὶ καθιστᾶν γνωστὰ τὰ τῶν πολιτῶν οἰκιακὰ ἀπόκρυφα καὶ σχέδια ἐπὶ ζημίας πολλάκις προφανεῖ τῶν ἡθικῶν αὐτῶν καὶ ὕλικῶν συμφερόντων, 2) τὸ ἐμπιστεύειν εἰς τὸν ἐλάχιστον ἐνμαστυνόμενον ἢ εἰρηνοδόκην, διατελοῦντας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ φατριαστικῆς ἐμπνεύσεως καὶ πολλάκις ὠθουμένους ὑπὸ κερδοσκοπικῶν λόγων, τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικαιοῦς τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης, ἀντικρὺς προσβάλλοντος τὸ συνταγματικὸν δικαίωμα τοῦ οἰκιακοῦ ἀσύλου καὶ διὰ τοῦτο ἀναθεῖται εἰς μόνους τοὺς ἀνωτάτους ἀνακριτικοὺς ὑπαλλήλους, 3) ἐπὶ διατάσσεται τὴν οἰκιακὴν εἰρήνην τοῦ πολίτου ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ὅπως παραλόγως, οὐδένος ἐκ τῆς ἀναβολῆς ἐπιχειμένου κινήσεως ἄλλοιῶσεως ἢ ἐξαφανίσεως τῶν ἱγνῶν τοῦ ἀδικήματος, ἐὰν ληφθῇ πρόνοια νὰ πολιτοκηθῇ ἡ οἰκία πάντοθεν, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπηται ἡ ἐξόδος τινος.

Διὰ τῆς καθιερώσεως τῶν ἐν τῷ γαλλικῷ νόμῳ ἐγγυήσεων θέλει ἐκλείψει καὶ ἡ μεταξὺ τῶν νομομαθῶν καὶ τῆς νομολογίας ὑπάρχουσα σήμερον ἀντιφωνία περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν προκειμένων διατάξεων τῆς Ποινικῆς ἡμῶν Δικονομίας (βλ. καὶ Σκέψεις περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελίς 10 καὶ σελ. 26—27).

Κατὰ τὸ ἄρθρον 161 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἔχει ὁ Εἰσαγγελεὺς τὸ δικαίωμα νὰ καλῇ ἀμέσως εἰς τὸ ἀκροατήριον τὸν παρόντα ἐπὶ πλημμελήματι κατηγορούμενον. Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐρειδομένη ἡ νομολογία ἐχορήγησεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου εἰς τὸν Εἰσαγγελεῖα τὸ δικαίωμα νὰ εἰσαγγῇ δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως καὶ ἄνευ ἄλλης τινὸς ἀνακριτικῆς πράξεως τὸν κατηγορούμενον εἰς τὸ ἀκροατήριον καὶ ἡμικρισητήρη μὲν τὸ ὅρθον τῆς νομολογίας ταύτης ὑπὸ πολλῶν δικηγόρων, καὶ ἰδίως τοῦ μακαρίτου Σ. Παπαχρήστου, ἰσχυρισμένων, ὅτι, ἐπιβάλλοντος ῥητῶς τοῦ 156 ἄρθρου τῆς Ποινικῆς Δικονομίας εἰς τὸν εἰσαγγελεῖα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐνεργῇ προεἰσαγωγικὴν ἀνάκρισιν, ἥτις κατὰ τὸ ἄρθρον 160 περατοῦται διὰ κλήσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον ἢ δι' ἀποστολῆς αὐτῆς εἰς τὸν ἀνακριτὴν ἢ τὸ συμβούλιον, τὸ ἄρθρον 161 ἐξακολουθεῖ μόνον ἐρμηνεῦον ἀκριβέστερον τὴν περὶ ἀμέσου κλήσεως διάταξιν τοῦ ἄρθρου 160, οὐδὲν δὲ νέον δικαίωμα καθιεροῖ· ἀλλ' οὐχ ἥττον ἡ νομολογία διαμένει ἀμετάβλητος. Ὅθεν ἀναγκαῖον νὰ καθιερωθῇ νομοθετικῶς ἡ τελευταία γνώμη (ἦγουν ἡ καθ' ἣν ὁ Εἰσαγγελεὺς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ καλῇ ἀπ' εὐθείας ἄνευ προεἰσαγωγικῆς ἀνακρίσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον τὸν κατηγορούμενον), ἐπειδὴ ἡ πρώτη ἄγει συχνάκις εἰς ὅπως ἀδίκους καταδικάς, διότι, ἀγνοῶν ὁ κατηγορούμενος τὴν ὑπαρξίν τῆς κατ' αὐτοῦ ποινικῆς δίκης, καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ ἐρεῖ

σματα τῆς κατηγορίας, δὲν δύναται νὰ προσαγάγῃ τὰ ἀναγκαῖα μέσα ὑπερασπίσεως.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 20* τῆς ποινικῆς δικονομίας ὑποβάλλονται εἰς προφυλάκισιν διαρκούσης τῆς προδικασίας πάντες μὲν οἱ κατηγορούμενοι ἐπὶ κακουργήματι. Πολλάκις δὲ καὶ οἱ ἐπὶ πλημμελήματι Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἄλλα ἄρθρα τῆς Ποινικῆς Δικονομίας εἰς καὶ μόνος ἀνακριτῆς, ἀκούων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Εἰσαγγελέως, δύναται νὰ διατάξῃ τὴν προφυλάκισιν οἰουδήποτε, ἵνα δὲ προβῇ ὁ ἀνακριτῆς εἰς ἐκδόσιν ἐντάλματος φυλακίσεως, ἀρκεῖ ἀπλῇ ὑποψία (Ποινικῆς Δικονομίας ἄρθρον 212), διαμένει δὲ ὁ προφυλακισθεὶς εἰς τὰς φυλακάς, μέχρις οὗ περατωθεῖσιν τῆς ἀνακρίσεως καὶ ὑποβληθεῖσιν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ συμβούλιον (οὗ δύο μέλη ἀποτελοῦσι πλειονοψηφίαν), διατάξῃ τοῦτο τὴν παῦσιν ἢ ἐξακολούθωσιν τῆς προφυλακίσεως, ἀνακόπτων δὲ τὸ ἀθωωτικὸν βούλευμα ὁ Εἰσαγγελεὺς δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν προφυλάκισιν τοῦ κατηγορουμένου, δύναται τις δ' ἄνοϊον ἢ κακεντρέχειαν εἰσαγγελικοῦ τινος ἢ ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου, ἢ καὶ διὰ κομματικὰ συμφέροντα καὶ πάθη ἰσχυροῦ τινος τῆς ἡμέρας (ὧν εὐκόλως δύναται νὰ καταστῇ ὄργανον ἡ Εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ ὡς ἐξαρτωμένη κατὰ πολλὰ ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης), νὰ ἀπαχθῇ εἰς τὰς φυλακάς ὡς ὑπόδικος καὶ νὰ διαμείνῃ ἐν αὐταῖς ἐπὶ πλεῖστον χρόνον, νὰ ἐξέλθῃ δ' ἐπὶ τέλους ἡκρωτηριασμένος σωματικῶς καὶ κατεστραμμένος οικονομικῶς, ἄνευ δικαίωματος τινος ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ δημοσίου διὰ τὴν ἀδικον καὶ μακρὰν προφυλάκισιν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο δὲ πλεῖστοι ὅσοι ἄνθρωποι πόλτιται ρίπτονται ἀδικώτατα καθ' ἡμέραν εἰς τὰς φυλακάς, οὐχὶ δὲ ἐλιγώτεροι διὰ τὸν φόβον τῆς προφυλακίσεως καὶ τῆς ὑπερμέτρου παρατάσεως

αὐτῆς τρέπονται εἰς φυγοδικίαν· τεύθον δὲ ἡ μυριάς τῶν φυγοδικῶν, τὸν τοσοῦτον ἀπασχολεῖ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν διοίκησιν. Διὸ νομίζομεν ὅτι μὴ νὰ περιορισθῇ ἡ προφυλάκισις εἰς μόνον τὰ συνεπάγοντα τὴν ποινὴν τῶν προφυλακισθέντων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνωτέρας ἀδικήμασι νὰ νομοθετηθῇ (δὲ 1) ὅτι πᾶς προφυλακιστέος (ἐκτὸς τῶν ἐπὶ ληστείᾳ) ἔχει δικαίωμα νὰ ζητῇ τὴν ἀποφυλάκισιν αὐτοῦ δι' ἀναλόγου χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς ἐγγυήσεως, ὀριζομένης ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν ἐπὶ τῇ βῆσει προσδιορισθεσμένου ῥητῶς ἀντικειμένου τινὸς καὶ κατωτάτου ὅρου διὰ βουλεύματος, καθ' οὗ συγχωρεῖται ἀποκοπὴ εἰς μόνον τὸν κατηγορούμενον, ὅτι οὐδέποτε ἡ προφυλάκισις παρατείνεται· πλέον τῶν τριῶν μηνῶν ἄνευ δικαστικοῦ βουλεύματος· ὅθεν ἔχει δικαίωμα ὁ κατηγορούμενος νὰ ἐξέλθῃ τῶν φυλακῶν ἀνεμπεδίστως, τιμωρουμένου αὐστηρῶς τοῦ τυχόν θελήσαντος νὰ παρεμβάλλῃ πρόσκομμα. Ὅταν διατελῇ τις ὑπὸ κατηγορίαν ἐλαφροῦ κακουργήματος ἢ προσφύγων ἀναλόγον χρηματικὴν ἢ κτηματικὴν ἀποζημιώσιν, δὲν εἶναι πιθανόν, ὅτι θάλλῃ καταδικάσει ἑαυτὸν εἰς ἀειφυγίαν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, οὗτος μὴ ὑφίσταται διὰ τοῦτο σπουδαίαν καταδίκην, ἀναγκασόμενος νὰ ἀπομακρυνθῇ διὰ βίου ἢ διὰ πολλὰ τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ φίλου ἐδάφους τῆς Πατρίδος καὶ τῆς θέας τῶν προσφίλων αὐτοῦ προσώπων, νὰ διαγῇ δὲ βίον πλάνητα καὶ περιτριγρὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἢ δὲ πολιτεία οὐδὲν ζημιούται, ἀπὸ τῆς λασσομένης τῆς περαιτέρω παρουσίας αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ μόνῃ ἡ καθιέρωσις τῆς μετὰ τρεῖς μηνάς ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως δικαστικοῦ βουλεύματος παύσεως τῆς προφυλακίσεως δὲν ἐφαρκεῖ εἰς ἀσφάλειαν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

νάγκη νὰ τεθῇ ἀνώτατόν τι ὅριον εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς προφυλακίσεως, οὐ ἐπείκεινα δὲν ἐπιτρέπεται ἡ παράτασις τῆς προφυλακίσεως, κατ' ἀκολουθίαν ἐξέρχεται αὐτοδικαίως τῶν φυλακῶν ὁ κατηγορούμενος. Νομίζομεν ὅτι μὴνῶν διάστημα εἶναι ἀποχρῶν πρὸς συλλογὴν τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἐνδείξεων, ὑποβολὴν προτάσεων τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸ συμβούλιον καὶ ἐκδοσιν ὁριστικοῦ βουλεύματος διό, φρονοῦμεν, ὅτι οἱ ἐξ μῆνες πρέπει νὰ ὀρίσθωσι ὡς ἀνώτατος ὅρος προφυλακίσεως. Ἐκ ἄλλου ὁμως δέον πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἐκκακοθεσίας τοῦ εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἀνακριτοῦ ἐξεπίτηδες παρατάσεως τῆς ἀνακρίσεως πρὸς ἐπέλευσιν τῆς ἀποφυλακίσεως κατηγορουμένων τινῶν (ὑπὲρ ὧν ἐνδιαφέρεται ἰσχυρὸς τις ἢ αὐτοὶ αὐτοὶ) νὰ ὀρισθῇ προθεσμία ρητῇ, ἐν ᾗ ὁ ἀνακριτὴς κατ' ἀνώτατον ὅρον ὀφείλει νὰ περατοῖ τὴν ἀνάκρισιν, ἐπίσης δὲ προθεσμία, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὀφείλει ὁ εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλλῃ τὴν πρότασιν αὐτοῦ εἰς τὸ Συμβούλιον, καὶ προθεσμία, καθ' ἣν τὸ Συμβούλιον χρεὸς ἔχει νὰ ἐκδώσῃ τὸ βούλευμα, νὰ ἐκασφαλίσῃ δὲ ἡ ὑποχρέωσις τούτων δι' αὐτοῦ τῶν ποινῶν. Ἀλλὰ καὶ προθεσμία μετὰ ποινῆς ὡσαύτως δέον νὰ ὀρισθῇ διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως κοινοποιήσιν τοῦ βουλεύματος μετὰ τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 212 ὀρίζεται, ὅτι δι' ἐκτὴν ἡποχρίαν δύναται νὰ ἐκδοθῇ ἐνταλμα φυλακίσεως: θεωροῦμεν προσῆκον ἀντὶ τῆς λέξεως ἡποχρία νὰ τεθῶσιν ἐκ λέξεως ἐνδείξεις ἀποχρῶσαι, προφανῶς ὅσα ἐκ τῶν εἰς εἰς προφυλάκισιν ὑποβλητῆ τοῦ πολίτου δι' ἀνατιολόγητον ὑπονομιαν ἀνακριτοῦ τινος.

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 253 ὀρίζεται, ὅτι μὴ ὑπαρχουσῶν ἐνδείξεων πρὸς στήριξιν κατηγορίας, παύεται προσωρινῶς ἡ περαιτέρω καταδίωξις. Ἰσως εἶναι πρέπου-

σα ἡ παντελής κατάργησις τῆς διατάξεως ταύτης, ὑποχρεοῦμένων τῶν συμβουλίων νὰ παραπέμπωσιν ἢ ἀπολύωσιν ὁριστικῶς, ὅπως μὴ μένῃ ἐπὶ μακρὸν μετέωρος ἡ τύχη τοῦ πολίτου καὶ διατελῇ ἀδικαιολογήτως πολλάκις ὑπὸ τὸ στίγμα τοῦ ὑπάπτου ἐνοχῆς· ἀλλ' ἀναμφηρίστως ἀναγκαιοτάτη ὑπάρχει ἡ καὶ εἰς τὸν κατηγορούμενον ἀπονομή τοῦ ἤδη εἰς τὴν εἰσαγγελέα μόνον παρεχομένου δικαιώματος ἐπαναλήψεως τῆς ἀνακρίσεως, διὰ τῆς ὑποβολῆς νέων ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀποδείξεων.

Πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι, καὶ ὡς ἔχει τανῦν τὸ ἄρθρον 253, δύναται ὁ κατηγορούμενος νὰ προκαλῇ τὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπανάληψιν τῆς ἀνακρίσεως, τὴν γνῶμην δὲ ταύτην παρεδέξατο εὐτυχῶς ἐσχάτως καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος, ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι αἰρετώτερον νὰ καθιερωθῇ ρητῶς τὸ δικαίωμα τοῦτο δι' ἐξεπίτηδες διατάξεως.

Διὰ τῶν ἀρθρῶν 260—262 ὀρίζονται τὰ τῆς ἀνακοπῆς τῶν βουλεύματων. Νομίζομεν, ὅτι διὰ προσθέτου ἀρθροῦ δέον νὰ ὀρισθῇ ρητῶς, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει τῆς ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἀνακοπῆς τοῦ βουλεύματος, δὲν δύναται τὸ συμβούλιον τῶν Ἐφετῶν νὰ μεταποιήσῃ ἐπὶ τὸ χεῖρον τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου, διότι ὅλως ἄτοπον θεωροῦμεν, ἐν ᾧ ὁ κατηγορούμενος ἔχει δικαίωμα νὰ μὴ προβῇ εἰς ἀνακοπὴν, νὰ βαρυνῇται αὐτοῦ ἡ τύχη διὰ τῆς χρήσεως δικαιώματος ἀπονεμηθέντος αὐτῷ ἀπλῶς καὶ μόνον πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτοῦ. Καὶ φρονοῦμεν μὲν, ὅτι καὶ χωρὶς ρητῆς περὶ τούτου διατάξεως ὑπονοεῖται τούτο, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπεκράτησεν ἐνίοτε ἡ ἐναντία ἄποσις ἀρχῇ. θεωροῦμεν δ' αὖ καίρον νὰ προσθέσωμεν καὶ ὅτι, καθιερωθείσης τῆς ἀρχῆς, ὅτι καὶ τὸ Συμβούλιον ὡς ἀνωτέρα ἀνακριτικὴ ἀρχὴ (περιλαμβάνοῦσα μάλιστα καὶ αὐτὸν τὸν ἀνακριτὴν) ἔχει δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν

σύλληψιν καὶ προφυλάκισιν τοῦ κατηγορουμένου. νομίζομεν πρέπον νὰ ὁρισθῇ ρητῶς, ὅτι ἡ ἀνακοπὴ ἔχει ἀνασταλτικὴν κατὰ τῆς τοιαύτης τοῦ βουλευμάτος διατάξεως.

Διὰ τοῦ 279 ἄρθρου αὐτῆς ἡ Ποινικὴ Δικονομία ὑποχρεοῖ τὸν Εἰσαγγελεὰ νὰ βασιανίζῃ ἐπιμελῶς τὴν ἐγγχειρισθεῖσαν ἢ σταθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τινος πολίτου ἐγκλησιν, καὶ ἂν μὲν θεωρήσῃ αὐτὴν στηρικτὴν εἰς τοὺς νόμους (ἦτοι ἂν τὰ ἐν αὐτῇ ἐκτεθειμένα γεγονότα ὁποτελῶσιν ἀξιοῦντων πράξιν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ), νὰ διατάσῃ τὴν ἵναρξιν τῆς καταδίωξεως, ἂν δὲ τοῦναντίον, ν' ἀπορρίπτῃ αὐτὴν διὰ βουλευμάτος, κοινοποιουμένου ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἐγκαλοῦντα. Ἡ διάταξις αὕτη τῆς Ποινικῆς ἡμῶν Δικονομίας δὲν εἶναι μὲν κακὴ καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐλλιπής, διότι ἐξαρτᾷ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς ἀπὸ μόνης τῆς καλῆς θελήσεως τοῦ Εἰσαγγελέως, ἐπειδὴ 1) σὺδῶλος ὀρίζεται χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ ὀφείλει νὰ παραπέμψῃ τὴν μήνυσιν εἰς ἀνακριτικὸν τινα ὑπάλληλον, τὸ δὲ ὀριζόμενον πρὸς κοινοποίησιν τοῦ βουλευμάτος εἰς τὸν ἐγκαλοῦντα διὰ τῆς λέξεως ἀνυπερθέτως εἶναι ὅλως ἀόριστον· 2) ἐπειδὴ δὲν ἐπιβάλλεται ποινὴ εἰς τὸν ἀμελοῦντα Εἰσαγγελεὰ, τούτου δὲ ἕνεκα πλείσται μνηύσεις, ἰδίως αἱ κατὰ προσώπων ἰσχυρῶν πολιτικῶς ἢ ὑποστηριζόμενων ὑπ' αὐτῶν καὶ πρὸ πάντων αἱ κατὰ τῶν παρεκτρεπομένων εἰς ἐκλογικὰ ἐγκλήματα, θάπτονται ἐν τοῖς εἰσαγγελικοῖς ἀρχείοις ἢ βραδύτατα ἐνεργοῦνται· οὕτω δὲ ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη εἶναι ἔρμαιον τῆς πολιτικῆς ἰσχύος, συχνότατα μάλιστα ὑφουμένης καὶ προαγομένης διὰ τοῦ ἐγκλήματος· αἱ δὲ ἐκλογικαὶ παρανομίαι ὤψωσαν αὐθάδῃ κεφαλὴν, τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα (αὕτη ἡ πρώτη καὶ θεμελιώδης βάσις τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ πολιτεύματος) ἐξεμηδενίσθη κατὰ τὸ πλείστον

καὶ ἐν τισιν ἐπαρχίαις θριαμβεῖται ποτε ἢ ὑπουργικῇ ὑποψηφιότητι διὰ νομιμοποιηθεῖσων καλπονοθεύσεων. νάγκη ἄρα νὰ συμπληρωθῇ τὸ ὄφνη τοῦτο α') ὀριζομένου ρητῶς τοῦ χρονίου διαστήματος, καθ' ὃ ὁ Εἰσαγγελεὺς ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τῆς ληφθεῖσης μνήσεως, καὶ ἐτέρου, καθ' ὃ μετὰ τὴν παράτασιν τῶν ἀνακρίσεως ὀφείλει νὰ ποδάλῃ εἰς τὸ συμβούλιον τὴν πρότασιν αὐτοῦ περὶ παραπομπῆς, ἀθροίσματος ἢ νὰ καλέσῃ διὰ κλήσεως τὸν κατηγορούμενον ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν, β') διδομένου εἰς τὴν μνηνυτὴν ἄλλως τοῦ δικαίωματος νὰ παραιτήσῃ ὑποζημίωσιν χιλίων μέχρι πενήντης ἀνῶπιον τοῦ ἀρμοδίου Πρωτοδικείου, πληρωτέων καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως (Πλείονα καὶ περὶ τούτων ταῖς Σκέψεις μου περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀπορίας σελ. 46—47). Νομίζομεν προστίειν ὅτι νὰ μεταβληθῇ καὶ τὸ δεύτερον μέρος τῆς διατάξεως ταύτης, ὀριζομένου, ὅτι καὶ ἐὰν σάκεις κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Εἰσαγγελέως ἡ καταγγελλομένη πράξις δὲν εἶναι ποινικὸς νόμος, ὀφείλει νὰ προκαλῇ περὶ τούτου ἀπόφασιν τοῦ ἀρμοδίου συμβουλίου ἐπιτροπομένης εἰς τὸν μνηνυτὴν καὶ τῆς αὐτῆς τὰ ἀνώτερα δικαστήρια προσφυγῆς.

Διὰ τῶν ἄρθρων 330 καὶ ἐφεξῆς κανονίζεται ἡ παρὰ τοῖς πταισματοδικαῖς διαδικασίαι. Δὲν νομίζομεν ὅτι λόγον ὑπερβολῆς, διατεινόμενοι ὅτι ἡ πταισματικὴ δικαιοσύνη παρ' ἡμῶν λειτουργεῖ ἄγαν χαλαρῶς, οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ὑποτελείᾳ τῶν Εἰρηνοδικῶν εἰς τὸν ἐκάστοτε ἰσχύοντα (ἢς τὴν ἀποσκοποῦσιν δέον πρὸ παντός νὰ διώξωμεν), ἀλλὰ καὶ τοῦ φατριασμοῦ τῶν ἀστυνόμων καὶ τῶν κωδωνοκτῶν μεροληπτικῶς ἢ ἐνίοτε καὶ μηδαμῶς καταδικαζόντων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο κακὸν δι' οὐδενὸς ἄλλου μὴ σου δύναται νὰ ἐξαλειφθῇ ἢ μόνον

ρουμενός, προθεσμίας, ἐν ᾗ ὀφείλουσι νὰ ἐνεργῶσιν ἐπὶ τῶν ἐγχειριζομένων ἢ ἀποστελλομένων αὐτοῖς μηνύσεων, ἐπιβαλλομένης δὲ αὐστηρᾶς ποινῆς εἰς τοὺς ἀμείψαντας τοῦ καθήκοντος αὐτῶν, ἀπονεμομένου δὲ καὶ τοῦ δικαιώματος εἰς τὸν παθόντα νὰ καλῇ ἰδίᾳ δαπάνη δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως εἰς τὸ Πταισματοδικεῖον τὸν ἀδικήσαντα αὐτόν, προσάγων ἐπίσης ἰδίᾳ δαπάνη τοὺς ἀναγκαίους μάρτυρας.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 333 ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πταισματοδικείων τὰ πταίσματα. Ὑποστηρίζονται ἀπὸ πολυετίας διὰ τε τῶν Σκέψεων ἡμῶν περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν καὶ δι' ἐκτελεσθέντων διατριβῶν, ἔτι δὲ καὶ διὰ νομοσχεδίου, ὑποβληθέντος ὑφ' ἡμῶν εἰς τὴν Βουλὴν, τὸ ἀναγκαῖον τοῦ ἀναθεωρήσεως τῶν εἰρηνοδικῶν καὶ τῆς εὐρύσεως τοῦ κύκλου τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ἐπιμένομεν καὶ εἰς τὴν πρότασιν περὶ τῆς εἰς τὰ πταισματοδικεῖα ὑπαγωγῆς πλημμελημάτων τινῶν λίαν συνήθων, ἐν τοῖς χωρίοις ἰδίως, ἥτοι τῶν ἐξυβρίσεων, τῶν ὁλοφθόνων ἀπρομελετήτων τραυμάτων καὶ τῶν αὐτοδικιῶν, οὐ μόνον διότι ἡ ταχυτέρα τῶν ἀδικημάτων ἐκδίκασις ὑπηρετεῖ ἀποτελεσματικώτερον τὸν σκοπὸν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ διότι ὁλοφθόνων θεωροῦμεν τὴν χάριν ἐλαφρῶν πλημμελημάτων ἐξανάγκασιν τῶν δυνάμεων γεωργῶν πρὸς μετάβασιν εἰς τὴν πολλὰκις πολὺ ἀπέχουσαν ἑδραν τοῦ πλημμελειοδικείου, ἐξ ἧς οὐσιαστικῶς ζημιούνται. Ἡ πολλὰκις ὑποστηριχθεῖσα ὑφ' ἡμῶν αὕτη πρότασις φέρει ἤδη καὶ τὸ κύρος τῆς Γερμανικῆς πείρας καὶ ἐπιστήμης. Κατὰ τὸ ὑποβληθέν ἐκεῖ πρότασις κυβερνητικὸν νομοσχέδιον περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς Γερμανικῆς ποινικῆς δικονομίας, τὰ πταισματοδικεῖα ἐκδικάζουσι καὶ πλοῦς ἢ ὑπερβαίροντες, τιμω-

ρουμένους διὰ προστίμου 100 μαρκῶν, ἔτι δὲ τὴν παραβίαν τοῦ οἰκιακοῦ ἀσύλου, τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ τραύματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ποινικὴ ρήτρα (clausula penalis, γαλλ. clause pénale) : αλεῖται κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. (Ν. 13 § 2 Πανδ. de reb. dubiis, Ν. 44 § 6 Πανδ. de oblig. et act.) ἢ (εἰς χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα) ποινῇ, ἣν ὁ ὀφειλέτης ἀναλαμβάνει πρὸς τὸν δανειστὴν τὴν προσθετοῦ ὑποχρέωσιν νὰ ὑποστῇ, ἐὰν μὴ ἐκπληρώσῃ προσηκόντως τὴν ἐνοχικὴν αὐτοῦ ὑποχρέωσιν. Ἡ ποινικὴ ρήτρα συνομολογεῖται συνήθως διὰ τῆς κυρίας συμβάσεως, ἥτοι τῆς συμβάσεως, δι' ἧς συνομολογεῖται ἡ κυρίως ὑποχρέωσις, δύνανται ὅμως νὰ συνομολογηθῇ καὶ διὰ προσθέτου συμβάσεως. Αὐτόδηλον δ' ἐστὶ ἡ μὲν ἀκύρωσις τῆς κυρίας συμβάσεως ἐπάγει καὶ τὴν τῆς ποινικῆς ρήτρας, ἡ δὲ τῆς ποινικῆς ρήτρας δὲν ἐπάγει τὴν ἀκύρωσιν τῆς κυρίας συμβάσεως (Γαλλ. Κώδ. 1227, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1483 Ν. 61, 69 καὶ 103 Πανδ. de verb. oblig.). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (Σχ. Ἑλλ. Κώδικος ἄρθρ. 1484, καὶ ἐπ. Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 1228 καὶ ἐπ.) ὁ δανειστὴς δύναται ἀντὶ τῆς ποινικῆς ρήτρας νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ὑπερημέρου ὀφειλέτου τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κυρίας ἐνοχῆς. Εἶναι δ' ἡ ποινικὴ ρήτρα τὸ ἀντάξιον τῆς ζημίας, ἣν ὀφίσταται ὁ δανειστὴς ἐκ τῆς μὴ ἐκτέλεσεως τῆς συμβάσεως, ὅθεν οὗτος δὲν δύναται νὰ αἰτήσῃ ἀμφοτέρω, πλὴν ἂν ἡ ποινὴ συνομολογηθῇ διὰ μόνον τὴν βραδείαν ἐκτέλεσιν. Ἀλλ' ἵνα καταπέσῃ ἡ ποινικὴ ρήτρα, ἀπαιτεῖται ὑπερημερία τοῦ ὀφειλέτου. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νέους ἀστικοὺς νόμους (Γαλλ. Κώδ. 1234 καὶ ἐπ. Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1487) δύναται καὶ νὰ μετριασθῇ ἡ ποινὴ ὑπὸ τοῦ δικαστη-

ρίου ἐπὶ μερικῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως. Ὅντος δὲ τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως ἀδιαιρέτου μὲν, ἡ ποινὴ καταπίπτει καὶ ἂν ὕφ' ἐνός μόνον ὀφειλέτου παραβῇ ἢ σύμβασις, καὶ δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ ἢ ὁλοσχερῆς παρὰ τοῦ παραβάτου ἢ κατ' ἀναλογίαν παρὰ τῶν ἄλλων συνοφειλετῶν, ἐκτός ἂν οὗτοι ἔδωκαν ὑποθήκην, ὅτε ἐκτελεῖται ἐπ' αὐτῆς ἡ ποινὴ διὰ τὸ ὅλον, ἐπιφυλαττομένης ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ παραβάτου. Ὅντος δ' αὐτοῦ διαιρέτου, μόνος ὁ ὑπερήμερος ἢ ἄλλως πως παραβάτης τῆς συμβάσεως εὐθύνεται καὶ μόνον διὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μέρος, πλὴν ἂν ἡ ποινικὴ ρῆτρα συνωμολογήθῃ, ὅπως καταστῇ ἀδιαιρέτος ἢ καταβολὴ τοῦ χρέους, εἰς δὲ τῶν συνοφειλετῶν παρακωλύσῃ τὴν καθ' ὁλόκληρον ἐκτέλεσιν, ὅτε κατ' αὐτοῦ μὲν ἀπαιτεῖται ὅλη ἡ ποινὴ, κατὰ τῶν ἄλλων δ' ὀφειλετῶν τὸ ἀνάλογον, ἐπιφυλαττομένης αὐτοῖς ἀναγωγῆς. Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ἡ ποινικὴ ρῆτρα δύναται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν ὀφειλέτην οὐ μόνον διὰ συμβάσεως τῶν μερῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστοῦ, δυναμένου νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν ὀφειλέτην εἰς τὴν καταβολὴν ὠρισμένης ποινῆς, ἂν μὴ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ. Ἔτε δὲ καὶ διὰ τελευταίας τοῦ διαθέτου διατάξεως, ἐπιβαλλούσης εἰς τὸν κληρονόμον νὰ δώσῃ εἰς ἕτερον λόγῳ ποινῆς ἄνωτέραν ποσότητα χρηματικὴν, ἐν ἣ περιπτώσει δὲν ἤθελεν ἐκτελέσει τὴν περὶ αὐτοῦ διάταξιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ποινικός νόμος Οὐδὲμῶς δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ὅτι ὁ ποινικός ἡμῶν νόμος τιμᾷ τὴν περίνοιαν καὶ νομομάθειαν τοῦ καταρτίσαντος αὐτὸν ἀειμνήστου Μάουερ, ὡς ὑπερέχων πάντων τῶν συγχρόνων ποινικῶν νομοθετημάτων. Συνταχθεὶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813, ἔργου τοῦ πε-

ριωνόμου Feuerbach, καὶ τῶν εἰσαγγελῶν αὐτοῦ Βαυαρικῶν νομοσχεπτῶν 1822, τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831, εἶναι καταγμένος ἐπιστημονικώτερον τῶν ἡμετέρων ποινικῶν νόμων. Ἀλλὰ ὅσον πηλλάγη τῆς ὑπερμέτρου ἐν πολλοῖς ἀσυνέπειτος τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813, ὀφειλομένης ἐν μέρει εἰς τὴν περὶ ποινῆς θεωρίαν τοῦ διαστήματος γραφῆς αὐτοῦ, στηριζομένης εἰς ψυχολογικὸν καταναγκασμὸν. Καὶ ὅσον μολέτης ἡμῶν ἔταξε λίαν μεγάλας ἐκδοάς εἰς πάντα μὲν ἐν γένει τὰ ἔθνη ματα, ἰδίως δὲ εἰς τινὰ, περὶ ὧν κατετέρω. Διὸ εἶναι μεταρρυθμιστέος ὁ νόμος τοῦτος. Τὸ ἐφ' ἡμῖν παραδεχόμεθα μὲν διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἐπιστήμου πειρασμοῦ τοῦ ἀδικήματος καταρροῦται ἡ ἀληθὴς ὁμοίαν ἀξιοποίνων πράξεων ἐν μέλλοντι οὐχ ἡττον δοξάζομεν, ὅτι ἐν ἐσφαλμένη ἢ γνῶμῃ, ὅτι ἡ τιμωρία τῶν ἀδικημάτων δύναται νὰ ἐπενέγκῃ ποθητὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐξαφανίσαις σπουδαίας ἐλαττώσεως τῶν ἀδικημάτων ἐξ οὗ ὠρμήθησαν οἱ νομοθέται εἰς ἐπιβολὴν αὐστηρῶν ποινῶν. Πλεῖστα ἀδικήματα παράγονται, ἰδίως ἀλλοτρίως τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τῆς ἐσχάτης πείρας τῶν κατωτέρων τοῦ λαοῦ τάξεων καὶ μάλιστα τῆς γεωργικῆς, ἀπὸ τῆς ἀπειρίας αὐτοῦ, καταχρήσεως τῶν πονημάτων ποτῶν, τῆς χαρτοπαιξίας, πρὸ πάντων ἀπὸ τοῦ γαριασμοῦ καὶ διοικήσεως καὶ τῆς δικαιοσύνης. Καὶ ὅσον δηλοῦν εἶναι ὅτι οἰαδήποτε καὶ ἂν ἐπιβληθῇ ποινὴ εἰς τὸν ἀδυνατοῦντα νὰ ἀρτισθῇ τὸν ἀναγκαῖον πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἄρτον, οὐδέποτε θέλει ἀντιτρεπῆ νὰ κακοურγήσῃ. Ἐν τῇ Γαλλίᾳ Ἀλγερίᾳ, φερόμεν, τὸ ἐνστικτὸν αὐτοσυντηρήσεως ὥθει ἐνίοτε πολλοὺς ἐν τὴν ἐπικρατοῦσαν πείναν εἰς ἀνθρωπίνην φαγίαν. Ὁ ἄνθρωπος φανέει τὸν ὅσον

αὐτῇ, ὅπως τραπῇ δι' αὐτοῦ καὶ ὁ φο-
νὸς ἀποκρίνεται ἀταράχως εἰς τοὺς δι-
καστὰς αὐτοῦ α" Ἦθελον προτιμῆσαι ἀναμ-
φιστήτως τὸ κρέας τοῦ προβάτου ἢ τῆς
καμῆλου, ἀλλ' ὁ ἀποθνήσκων ἐκ τῆς
πείνης τρώγει, ὅ,τι καὶ ἂν εὐρη (Annuaire
encyclopedique τοῦ ἔτους 1868 ἐν λέ-
ξει procès). Ἄλλα δὲ πάλιν ἀδικήματα,
μικρὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν ἀλλὰ τὰ σκλη-
ρότερα καὶ μᾶλλον φρικώδη πρὸ πάν-
των, ὡς παρετήρησαν οἱ ὑποβαλόντες
τὰ ἀδικήματα εἰς σπουδαίαν καὶ προσ-
εκτικὴν παρατήρησιν, προέρχονται οὐχί
ἀπὸ αἰμοδόρου ἢ κακεντρεχοῦς αἰσθη-
ματος, ἀλλ' ἀπὸ ἀληθοῦς στιγμιαίας μο-
νομανίας· διὰ τοῦτο δέ, καίπερ ἀφειδῶς
σπαταλῶμεναι πολλὰ ἐγκληματικὰ ποι-
ναί, οὐδαμῶς ἐλαττοῦσι τὰ κολαζόμενα
ὑπ' αὐτῶν ἀδικήματα. Δίκαιον ἄρα νὰ
ἐπιβάλλωνται μὲν εἰς τὰ ἐγκλήματα ἀνά-
λογοι ποιναί, ἐν τινι μέτρῳ δικαίῳ καὶ
ὠφελίμῳ πρὸς ἐξίλευσιν τῶν παθόντων
καὶ τῆς κοινωνίας, πρὸς σφρονισμὸν τῶν
ἐνόχων καὶ ἀποτροπὴν ἐν μέρει παρο-
μαίων ἀξιοποίνων πράξεων, ἀλλὰ πρὸς
περιορισμὸν ἰδίως αὐτῶν ἀπαιτεῖται, ὡς
διὰ μακρῶν καὶ ἄλλοτε ὑπεστηρίζαμεν, νὰ
ληφθῇ πρόνοια 1) περὶ γενικεύσεως τῆς
κατωτέρας· ἐκπαιδεύσεως, τοῦ διορισμοῦ
ἱκανῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῆς χειροτο-
νίας μεμρφωμένων ἱερέων, 2) περὶ δικαι-
οτέρας καὶ ἀναλογωτέρας διανομῆς τῶν
φύρων, ἐλαττώσεως δὲ τῶν βαρῶν τῶν
πτωχότερων κοινωνικῶν τάξεων, 3) τῆς
ἐπὶ τῇ ποινῇ φυλακίσεως ἀπαγορεύ-
σεως τοῦ ἐν καπηλείῳ μεθύειν καὶ ἐν
χαρτοπαικτείοις παίζειν, 4) περὶ ἀνυψώ-
σεως τοῦ ἀξιώματος τῶν εἰρηνοδικῶν καὶ
μεταβολῆς τοῦ ἐπικρατοῦντος διοικητι-
κοῦ συστήματος καὶ 5) περὶ ἐξαλείψεως
τῆς φυγοδικίας διὰ τε τοῦ περιορισμοῦ
τῆς προφυλακίσεως καὶ τῆς συντονωτέρας
καταδιώξεως τῶν φυγοδικῶν. Ἡ πρὸς
ἀποφυγὴν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρατεταμένης

προφυλακίσεως εἰς τὴν φυγοδικίαν τροπὴ
γίνεται αἰτία πλείστων ἀδικημάτων. Οἱ
εἰς τὴν φυγοδικίαν ἐπιδοθέντες, περι-
πλανώμενοι ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, καὶ
ἀλλαχοῦ μὲν ὑποβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν
χωρικῶν ἐκ φιλάνθρωπικῆς καὶ φιλοξε-
νίας, ἀλλαχοῦ δ' ἀποδιωκόμενοι καὶ ταύ-
του ἐνεκὸν ἐξοριζόμενοι καὶ ἐξαγριού-
μενοι, μεταβάλλονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς
συστηματικούς κακοῦργους καὶ ληστές.
Ἐν ᾧ δὲ οὐδὲν κοινωνικὸν καλὸν πα-
ράγει ἡ ἐξόγκωσις τῶν ποινῶν, ἐπιγί-
γνεται πολλάκις 1) τὸ σπουδαῖον κα-
κὸν τῆς ἀτιμωρησίας τῶν ἀδικημά-
των, προτιμώντων τῶν δικαστῶν νὰ
καταλίπωσιν ἀτιμώρητον πολλὰκις ἀ-
δικημά τι ἢ νὰ ἐφαρμύσωσι ποινὴν
ὑπερβαλλόντως αὐστηράν, καὶ 2) ἀναγ-
κάξει αὐτοὺς τοὺς εὐσυνειδήτους δικα-
στάς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐνόρκους, νὰ
προσφεύγῃσι πολλάκις εἰς τὸ ψεῦδος, πα-
ραβιάζοντες κατὰ τύπον τὴν ἀλήθειαν,
πρὸς σωτηρίαν τῆς οὐσίας αὐτῆς. Ὁ
Ressi (ἐν τῇ πραγματείᾳ τοῦ Ποινικοῦ
Δικαίου Βίσαγ, § 41), πραγματευόμενος
περὶ τῆς τότε καταστάσεως τῆς ποινικῆς
δικαιοσύνης ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ κατακρίνων
τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐστηρότητα τῶν
ποινικῶν αὐτῆς νόμων, καταστήσασαν
εἰδεχθὲς μακελλεῖον τὴν διαχείρισιν τῆς
ἐγκληματικῆς δικαιοσύνης, ὀνομάζει τὴν
πρὸς τὸ συμφέρον τῶν κατηγορουμένων
καὶ ἀπονομὴν τῆς ἀληθοῦς δικαιοσύνης
ὑπεκφυγὴν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν αὐστηρῶν
ποινικῶν διατάξεων εἰσελθὲς ψεῦδος τῶν
ἐνόρκων. Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀγ-
γλων ἐνόρκων, καὶ ἐν Γαλλίᾳ, πρὸ τοῦ
νόμου μάλιστα τῆς 28 Ἀπριλίου 1832,
μετριάσαντος τὰς ποινὰς τὰς ἐν τῷ κώ-
δικι τοῦ 1810 καθιερουμένας, καὶ σήμε-
ρον ἐν Ἑλλάδι πολλάκις οἱ ἐνόρκοι πε-
πεισμένοι περὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ τῆς νομί-
μου ποινῆς, ὀχυροῦμενοι ὀπισθεν τοῦ ἀν-
αιτιολογήτου τῶν ἐτυμηγοριῶν, ἀναγκά-

ζονται ἐκ δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας νὰ μετέρχωνται παράνομον ἐξουσίαν, μετριάζοντες τὰς ποινὰς καὶ καθιστῶντες ἀναλόγους κατὰ τὸ μέτρον τῶν σκέψεων αὐτῶν πρὸς τὰ δικαζόμενα ἀδικήματα. Ἄλλ' εὐχταῖον εἶναι νὰ μὴ ὦθῃ ποτε ὁ νόμος τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς πολίτας εἰς τὸ ψεύδεσθαι, ἔστω καὶ ἐπὶ εὐσεβεῖ σκοπῷ.

Τούτου ἔνεκα νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ἐλαττώσωμεν ἐν γένει τὰς ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ποινὰς, καταργοῦντες ἐν ταύτῳ τῇ περιορίζοντες (ἤτοι περιβάλλοντες δι' ἐγγυήσεων) τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος, ὅπερ ἐν τοῖς συνταγματικοῖς μάλιστα κράτεσιν ἐξασκεῖται φατριαστικῶς ὑπὸ κομματικῶν ὑπουργῶν. Ἐσφαλμέναι πολιτικά καὶ συνταγματικά θεωρεῖται, θεωρηθεῖσαι ἀλάθητοι, καὶ διὰ τούτου ἐπικρατοῦσαι μέχρι νῦν ὡς ὅθην πολιτικά ἀξιώματα ἀναμφισβήτητα, εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων καλυμάτων εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν κοινοβουλευτικῶν πολιτευμάτων καὶ τὴν πρόδον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὴν κατάργησιν ἢ ρύθμισιν τοῦ ὀνομαζομένου δικαιοῦματος ἢ προνομίου τῆς χάριτος. Τὸ δικ. τοῦτο κατὰγεται ἀναμφηρίστως ἀπὸ τῆς παντοδυνάμου ἐξουσίας τῶν ἀρχηγῶν μοναρχιῶν, ἐν ᾗ περιείχετο καὶ τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου. Ὡς γνωστόν, οἱ μονάρχαι τοῦ Ἰσραὴλ ὠνομάζοντο κριταί, πρὶν ἢ κληθῶσι βασιλεῖς, καὶ ἐδίκαζον ὡς βασιλεῖς, ἀφ' οὗ ἐκυβέρνησαν καὶ ἐνομοθέτησαν ὡς κριταί· τὸ δὲ δικ. τοῦτο τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέων ἐνοσφίσατο ἀκολούθως τὸ πλῆθος τῶν δεσποτιστικῶν, οὗς ὁ φεουδαλισμός ἀνεβλάστησεν, ᾗθελε δὲ τολμήσει νὰ ἐνασκήσῃ αὐτὸ καὶ ὁ Λουδοβίκος II' ἐν τῇ δίκῃ τοῦ La Valette, ἐὰν ὁ πρόεδρος τοῦ Relièvre δὲν ἀπέτρεπεν αὐτὸν ἐπιμόνως καὶ πειστικῶς τῆς ἀξιώσεως ταύτης, ὑποβαλὼν αὐτῷ τὴν παρατήρησιν,

ὅτι ἡ ἀξιοπρέπεια ὑπεγόρευεν εἰς τοὺς βασιλεῖς νὰ ἐγκαταλίπωσιν εἰς τοὺς δικαστὰς τὸ ἐπίπονον καὶ ἄχαρι καθήκον τοῦ καταδικάζειν, ἐπιφυλάξαντες ἑαυτοῖς μόνον τὸ δικαίωμα (δικαστικὸν ἄρα) νὰ ἀπονέμειν χάριν. Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο δικαίωμα ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου διατηρεῖται σήμερον ἀκέραιον παρὰ τισιν ἀνατολικαῖς καὶ ἀσιατικαῖς μοναρχίαις καὶ ἡ ἀξιουμένη αὕτη ἀπόρροια τῆς θείας ἐναντιότητος εἶναι ἐν τῶν γενηρακότων καὶ σαφῶν ἐκείνων εὐθιμῶν, ὅπερ διακρίνουσιν τὴν ἀγρίαν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων βαρβαρότητα. Ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ὑπάρχουσι μόνον ἑπτὰ βασιλεῖς, ἀξιοῦντες τὸ δικαίωμα τῆς ὑπογραφῆς τῶν περὶ ἐκτελέσεως τῶν θανατικῶν ἀποφάσεων διαταγμάτων, ὧν ἄνευ αὐταὶ μένουσιν ἀνεκτέλεστοι. Ἄλλ' ὅμως μέχρι τῶν μέσων τῆς προλαβούσης ἐκατονταετηρίδος ἐθεωρεῖτο γυναικῶς τὸ τῆς χάριτος δικαίωμα ὡς ἀναμφισβήτητος καὶ ἀναποσπάστως συνδεδεμένος πρὸς τὰ προνόμια τοῦ στέματος. Ὁ Βεκκάριας καὶ ὁ Blackstone εἶναι οἱ πρῶτοι συγγραφεῖς, οἵτινες ἐδοκίμασαν νὰ ἀναγράψωσιν ὅρια καὶ ὁ μὲν Ἀγγλ. νομολόγος, καίπερ θεωρῶν τὴν χάριν ὡς τὴν καθ' ἑαυτὸ προσωπικὴν τοῦ βασιλέως πράξιν, ἐπιδοκίμαζει οὐχ ἥττον τὰς διατυπώσεις καὶ συνθηλαί, αἵτινες ὑπὸ γαγον αὐτὴν εἰς τὸν νόμον τῆς ὑπουργικῆς εὐθύνης, ὁ δὲ ἐκ Μεδιολάνων συγγραφεὺς θεωρεῖ ταύτην ὡς τὴν σιωπηλῇ ἀποδοκίμασιν τῶν ὑπαρχόντων νόμων, προτείνων δὲ τὴν ἐξάλειψιν τοῦ δικαιοῦματος τῆς χάριτος καὶ τὴν ἀντ' αὐτοῦ καθιέρωσιν ἡπιωτέρων καὶ ἐπαικίων στέρων ποινῶν, πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὅτι τὸ δικ. τῆς χάριτος διατρέφει τὴν ἐλπίδα τῆς ἀτιμωρησίας εἰς τὸ πικῶμα τῶν εἰς ἀδικήματα ἐπιρρεπῶν, πρὸ πάντων δὲ τῶν εἰς ἀμέτους ἢ ἐμμέτους σκέψεις μετὰ τῶν περὶ τὸν Βασιλέα διατυλούμενων. Ἄλλ' ἐν τούτοις τὸ δικαίωμα

τοῦτο ὑπέστη ἀπὸ μακροῦ χρόνου πολ-
λοὺς περιορισμούς. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τῆς
βασίλειας ἰδίως Ἐδουάρδου τοῦ Γ' ὁ ἡ-
γεμὼν δὲν δύναται νὰ δώσῃ χάριν εἰς
τὰ κατὰ τῶν ἰδιωτῶν προσβολὰς ἢ ἐπι-
θέσεις ἢ τὰς παρνόμους κατακρατήσεις
καὶ τὴν πίσιν τῆς προσωπικῆς ἐλευθε-
ρίας τῶν πολιτῶν, ὡς ἐπίσης εἰς τὰ ἀ-
δικήματα τῶν Ὑπουργῶν. Ἐν Γαλλίᾳ
ὡς πάλιν ὑπεβλήθη εἰς περιορισμούς τινας
διὰ τῶν προλαβόντων συνταγμάτων, διὰ
τῶν δημοκρατικῶν συντάγματος τοῦ
1818 ἀπενεμήθη μὲν εἰς τὸν πρόεδρον
τῆς Δημοκρατίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς
προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συμ-
βουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἐν ταῖς Κά-
τω Χώραις ὁ ἡγεμὼν δύναται μὲν νὰ δώσῃ
χάριν, ἀλλ' ὁσάκις μὲν ἡ ποινὴ δὲν ὑπερ-
βαίνει τὴν τριετὴ φυλάκισιν, ἀπαιτεῖται
ἢ προτέρα περὶ τούτου πρόκλησις γνώμης
τοῦ ἐκδότος τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφα-
σιν δικαστηρίου, ὁσάκις δὲ ὑπερβαίνει,
ἀπαιτεῖται ἢ πρόκλησις γνώμης τοῦ ἀνω-
τάτου δικαστηρίου. Ἐν δὲ Σουηδίᾳ πλὴν
τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ ἀνωτάτου δικα-
στηρίου ἀπαιτεῖται καὶ ἔγκρισις ὅλου τοῦ
ἐκτελεστικοῦ συμβουλίου. Τὸ ἐφ' ἡμῖν
φρονούμεν, ὅτι ἐν τοῖς κοινοβουλευτικοῖς
ἰδίως κράτεσιν, ὅπου καταλαμβάνει τὴν
ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ὁ πολιτικὸς πατρι-
άρχης, εὐκόλως ἐξοκέλλων εἰς τὴν ἐπι-
βολὴν ἐνάσκησιν τοῦ δικ. τῆς χάριτος,
ἀλλ' ἐν ὁρίσθωσι τὰ ἀδικήματα καὶ
αἱ περιστάσεις, καθ' ὅς δύναται νὰ χορη-
γήσῃ χάρις καὶ νὰ ἀνατεθῇ εἰς πολυπρό-
σωπον ἐπιτροπὴν ἢ ἐντὸς τῶν ὁρισμένων
περιπτώσεων ἀσκήσῃ τοῦ δικαιώματος
τῆς χάριτος, ὅπως ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκ-
τελεστικῆς ἐξουσίας. (Βλ. Ἑγγ. Συν-
ταγματικῶν μου δικαίου § 89 καὶ 90 καὶ
ἐκφών μου περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρ-
ρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν
στ. 71 ὑποσ.).

Ἄλλ' ἰδίως χρήζει μεταβολῆς ἐπὶ τὸ

ἐλαττον ἢ ἐπιβαλλομένη ποινὴ εἰς τὰ ἐν
τοῖς ἄρθροις 127, 171, 246, 307 ἀριθ.
3 καὶ 4), 321, 322, 331 ἀδικήματα.—
Κατ' ἀρχὴν ἀναμφισβήτητον τοῦ ποινι-
κοῦ δικαίου μόνον ὁσάκις, ἐκτὸς τοῦ ἡθι-
κοῦ κακοῦ τῆς ἐγκληματικῆς διανοίας,
ὑπάρχει καὶ ἐπαισθητὸν ὕλικόν κακόν,
καὶ θετικὴ εἰς τὴν ἀτομικὴν ἢ κοινο-
νικὴν ἀσφάλειαν προσβολή, νομιμοποιεῖ-
ται ἡ ἐνέργεια τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύ-
νης· κατ' ἐξαιρέσιν δὲ εἰς τινας περι-
πτώσεις αἱ θετικαὶ ποινικαὶ νομοθεσίαι
ὑπέβαλον εἰς τιμωρίαν καὶ προπαρασκευ-
αστικὰς τινὰς πράξεις τινῶν μεγάλων ἀ-
ξιοποιῶν πράξεων διὰ τὸν δυνάμενον ἐν-
τεῦθεν νὰ προέλθῃ κίνδυνος· ἀλλ' ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει τότε μόνον δύναται νὰ
ἔχῃ χροιάν τινα δικαιοσύνης ἡ ποινὴ, ὁ-
σάκις εἶναι λίαν μετρία, ἥτοι πολὺ κα-
τωτέρα τῆς εἰς αὐτὸ τὸ ἀδικήμα ἐπι-
βαλλομένης. Ἄλλ' ὁ ποινικὸς ἡμῶν νό-
μος διὰ τοῦ ἄρθρου 127 ἐπιβάλλει αὐτὴν
τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἄνευ
προσαγῆς τῆς κυβερνήσεως συλλογὴν ἢ
ἀπογραφὴν στρατευμάτων ἢ στρατιωτῶν
ἢ τὴν πρὸς τοῦτα ἀπόπειραν, τὴν ἄνευ
δικαιώματος ἢ νομίμου λόγου ἀνάληψιν
οἰασθῆποτε ἀρχηγίας κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ
θάλασσαν κτλ., εἰ καὶ οὐδεμίαν θετι-
κὴν προσβολὴν εἰς τὴν ἀτομικὴν ἢ κοι-
νωνικὴν ἀσφάλειαν ἢ ἐπαισθητὸν ὕλικόν
κακὸν ἐπιφέρει. Ἡ ποινὴ αὕτη, ὡς καὶ
ἡ τῶν ἰσοβίων καὶ προσκαίρων δεσμῶν,
δὲν εἶναι λίαν ὑπερβολικὴ, προκειμένου
περὶ πράξεως, ἥτις πιθανὸν μὲν ν' ἀπο-
βλέπῃ εἰς τὴν διατάραξιν τῆς καθεστώ-
σης πολιτικῆς τάξεως, ἀλλ' οὐδὲν ἔτι κα-
κὸν εἰς ἄτομον ἢ τὴν κοινωνίαν ἐπ' ἡγεγεν-
εῖ. Δι' οὗ διατάξεις· ἐπίσης τοῦ ἄρθρου 167
περὶ τιμωρίας τῶν συναποφασίζόντων
τὴν παῦσιν τῆς βιομηχανίας αὐτῶν ἐργα-
τῶν εἶναι παντελῶς ἀδικαιολόγητοι, ὡς
προσκρούουσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς
ἐργασίας. Ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἄλλοτε ἐπε-

κράτουν ὅμοιαι διατάξεις, ἀνεγνωρίσθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 25 Μαΐου 1864, ὅτι οἱ ἐργοῦνται καὶ ἐργάται δύνανται νὰ κανονίζωσι κατὰ τὸ δοκοῦν τοὺς ὅρους τῆς προσφοράς καὶ ἀποζημιώσεως τῆς ἐργασίας. Ἀδικαιολόγητος ἐπίσης εἶναι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 169 περὶ τῆς τιμωρίας ἐπὶ ἀντιστάσει τοῦ πειρωμένου νὰ ἀναγκάσῃ τὴν ἀρχὴν εἰς παράλειψιν οἰασθῆποτε πράξεως, ὅθεν καὶ ἂν αὕτη ᾔναι προφανῶς ἀδικος καὶ παράνομος (κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν πλείστων ἐκ τῶν συγγραφέων).—Τὸ ὑπερβολικὸν τῆς εἰς τὴν ψευδορκίαν ἐπιβαλλομένης ποινῆς μαρτυροῦσιν αἱ μέχοι τοῦδε ἐπερχόμεναι ἀέποτε σχεδὸν ἀθώωσεις τῶν ἐπὶ ψευδορκίᾳ κατηγορουμένων, ἔστω καὶ ἀποδεδειγμένως ἐνόχων. "Ὅθεν νομίζομεν, ὅτι ἡ ψευδορκία δεόν νὰ κηρυχθῇ πλημμέλημα ἀντὶ κακουργήματος, ἐπιβαλλομένης αὐτῇ τῆς ποινῆς φυλακίσεως ἀπὸ ἐνὸς ἔτους μέχρι πέντε. Θεωροῦμεν ἐπίσης ἄδικον τὴν κατ' ἐλάχιστον ὅρον ἐπιβολὴν διεισοῦς φυλακίσεως εἰς τὸν ἐπενεγκόντα διὰ τραύματος τριακονθήμερον νόσον ἢ τὴν κατ' ἐλάχιστον ὅρον εἰς ἐξάμηνον φυλάκισιν καταδικῆν τοῦ διὰ τραυματισμοῦ ἐπενεγκόντος τριήμερον μόνον νόσον ἐχόντων ἄλλως τὸ δικαίωμα τῶν παθόντων νὰ αἰτήσωσι χρηματικὰς ἀποζημιώσεις διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀργίας στέρησιν τῶν εἰσωθῶτων κερδῶν καὶ τὰς ἱατρικὰς δαπάνας. Ὡσαύτως θεωροῦμεν ὑπερβολικὰς τὰς ἐν ἐν τῷ Ποιν. Νόμῳ κατὰ τῆς ἀρπαγῆς ὀριζομένας ποινὰς τῶν ἰσοβίων καὶ προσκαίρων δεσμῶν, ὡσάκις ὁ ἐπαθὲς τινα βλάβῃν ἢ ὕγειαν τοῦ ἀρπαγέντος, δύνανται δὲ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ.—Ἐπίσης θεωροῦμεν ὑπερενωχλωμένας τὰς εἰς τοὺς παρανόμως κατακρατήσαντας ἐπιβαλλομένας ποινὰς, ὅθεν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἡ μέχρι τοῦδε ἀτιμωρησία τῶν περιπεσόντων εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ταύτην πρᾶξις.—Ἀποπον ἐπίσης νομίζομεν

τὴν εἰς τὸν ἀπάγοντα ἐπιβαλλομένην ποινὴν τῆς εἰρκτῆς. ἰδίως δὲ τὴν εἰς τὴν μὴ ἐπιτυχόντα τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἐπιβαλλομένην κατ' ἐλάχιστον ὅρον διεισοῦς φυλακίσεως· εἰς τοῦτο δ' ἔπειτα καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν τοῖς κακουργήματι δικαίους τῶν ἀπαγαγόντων ἀθώωσεις, ἐμειωτέον ὅτι καὶ ἐν Γερμανίᾳ διὰ τὸν πρό τινας ὑποβληθέντος ἐκεῖ νομοσχέδιον ἐπεκτείνεται ἡ ἀρμοδιότης τῶν πλημμελειοδικείων εἰς ἐκδίκασιν τῆς ψευδορκίας τοῦ βιασμοῦ, τῆς πλαστογραφίας, τῆς πώσεως ἐγγράφων καὶ τῆς δολίας χημειώσεως, περιοριζομένης τῆς· εἰς αὐτὰ ἐπιβαλλομένης ποινῆς.

Διὰ τοῦ ἐνάτου κεφαλαίου τοῦ Ποιν. Νόμου (ἥτοι διὰ τῶν ἄρθρων 212—219) ὑποβάλλονται εἰς ποινὰς οἱ καθίσταται καὶ συνέταιροι ἐταιρειῶν, καταρτίσεων καὶ συνεταιρισμῶν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς βρῆτης ἀδείας τῆς κούσεως. Καὶ κατηγορήθη μὲν ἡ τοιαύτη εἰς ποινὰς ὑποβολὴ τῶν χρωμένων ἐν συνταγματικῷ δικαίωμάτι τοῦ συνεταιρῆσαι καὶ συνεταίριζεσθαι διὰ τοῦ τελευταίου Συντάγματος, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἀποδοθῇ εἰδικὸς ὀργανικὸς νόμος, κανονίζων τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὥπως μὴ ἀποδοθῇ ποτε ἐρμηνείαν αὐθαρέτου ἐξουσίας.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 247 ὀρίζεται τὸ ἐγκληματικὸν τῆς πλαστογραφίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ νόμος δὲν ἀναφέρεται ρητῶς ἐν τῷ ὀρίοντι ὅτι ἀπαιτεῖται καὶ πρόθεσις ἐγκληματικῆς, ἥτοι πρόθεσις πρὸς ἀδικον ἐγκληματικόν, ἐγένετο κατὰ παρερμηνείαν τοῦ Νόμου πολλάκις κατηγορία ἐπὶ πλαστογραφίᾳ κατ' ἀνθρώπων μνησθέντων καὶ τὴν υπογραφὴν ἢ τὴν σφραγίδα ἄλλου, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ παρανόμου βλάβης ἐτέρου τινός. "Ὅθεν νομίζομεν, ὅτι ἀνάγκη νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ ὀρίοντος αἱ ἀκόλουθοι λέξεις ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὕλικῆς (ἢ, ἂν θεωρηθῇ ὁρὸν, καὶ ἡθικῆς) βλάβης ἄλλου τινός.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 273 τιμωρεῖται

βιασμός οὐ μόνον ἢ ἐξανάγκασις γυναίκας πρὸς συνουσίαν, ὡς ὁρίζουσιν ὁ νεώτερος Βαυαρικὸς νόμος τοῦ 1861 καὶ ὁ Γερμανικὸς ποινικὸς νόμος, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰς ἀσέλγειαν ἐξανάγκασις παντός αἰουδῆποτε προσώπου εἰς τὸ θῆλυ ἢ ἄρρεν φύλον ἀνήκοντος. Ἀλλ' ἡ ἐξομοίωσις τῆς τελευταίας πράξεως, ἀποτελούσης ἀπλῶς βίαιαν προσβολὴν τῆς αἰδοῦς, πρὸς βιασμόν εἶναι ἀληθῶς ἀσυγχώρητος.

Περὶ δὲ τοῦ ἄρθρου 274 παρατηροῦμεν, ὅτι θεωροῦμεν μὲν πρέπουσαν τὴν τοῦ ἀδικήματος τῆς ἀποπλανήσεως τιμωρίαν, ὡς ὁ ἀποπλανηθεὶς ἐβλάφθη ἐκ τῆς πράξεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁσάκις δὲν ἐπῆλθε βλάβη τις.

Ἀλλ' ἀντίκειται ὅλως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἡ τιμωρία τῆς παρὰ φύσιν ἀσελείας (καθ' ἣν ἐλλείπονται παντελῶς τὰ στοιχεῖα τῆς σωματικῆς ἢ ψυχικῆς βίας), ὡς οὐδαμῶς προσβαλλούσης ἄλλοτρια δικαιώματα. Ἀλλως ἐκ τῆς ἐκδικάσεως τῆς πράξεως ταύτης προσβάλλεται πολλῶν πλέον ἢ δημοσίᾳ αἰδῶς. Διὸ οὐτε ἐν τῷ Γαλλικῷ ποινικῷ νόμῳ, οὐτε ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1843 περιλαμβάνεται διάταξις περὶ τιμωρίας αὐτῆς.

Κατὰ δὲ τὸ 312 ἄρθρον τιμωροῦνται καὶ οἱ ἐν τινι συμπλοκῇ οὐδεμίαν ἐπενεγκόντες πλήγην εἰς τὸν θανατωθέντα ἢ τραυματισθέντα. Ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, ἄπορον πῶς διεφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ νομοθετήσαντος τὴν Ποιν. ἡμῶν Δικονομίαν ἢ εἰσχώρησις τῆς ὅλως ἀδίκου ταύτης διατάξεως. Τότε μόνον νομίζομεν ὅτι δύναται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτοὺς δικαίως ποινὴ, ὁσάκις μετέσχον τῆς συμπλοκῆς ἐκ συστάσεως, ἀλλὰ περὶ αὐτῆς διαλαμβάνει τὸ 57 ἄρθρον τοῦ Ποινικοῦ νόμου.

Ἐπὶ τῶν ἄρθρων 374—375 παρατηροῦμεν, ὅτι εἶναι ἀδικώτατος ὁ χαρακτηρισμός τῆς κλοπῆς ὡς κακούργηματος,

ἀπλῶς καὶ μόνον, διότι ἐκλάπη πρῶγμα ἔχον ἀξίαν μόνον πέντε ἢ δέκα δραχμῶν, ὅπερ ἦν ἀφιερωμένον εἰς τὴν θείαν λατρείαν, ἢ συνέβη κατὰ τὴν κλοπὴν ρῆξις, Νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ ὁρισθῇ ὡς κατώτατον πᾶσιν τὸ τῶν 400 δραχμῶν, ὅπως ἡ συνοδευομένη δι' ἐπιβαρυντικῶν περιστάσεων κλοπὴ ἀποτελέσῃ κακούργημα. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν μεταρρυθμιστέαι καὶ αἱ λοιπαὶ εἰς τὴν κλοπὴν ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ διὰ τε τοῦ 374 καὶ διὰ τοῦ 375 ἄρθρου.

Τὸ δὲ 405 ἄρθρον πάντῃ περιττῶς κεῖται ἐν τῷ Ποινικῷ Νόμῳ ὡς ἔχει, διότι οὐδέποτε σχεδὸν ἔτυχεν ἐφαρμογῆς, καθὼς ἀθροισμένων αἰείποτε ἐν τῷ κακούργιοδικοῦ τῶν ἐπὶ βλάβῃ χρεωκοπία κατηγορουμένων διὰ τοῦτο δὲ κολοσσιαίως ὀημιέται αὐξάνεται ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου τῶν χρεωκόπων ὁ ἀριθμός. Ὁποῖος κατασταλῇ τὸ ἀδίκημα τοῦτο, νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἡ βλάβη χρεωκοπία πλημμέλημα ἐλαττωμένης τῆς ποινῆς, νὰ ὑπαχθῇ δὲ οὕτως εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πλημμελειοδικῶν· ἀναγκαῖον δὲ καταδήλως τότε ἢ τῆς ἀπλῆς χρεωκοπίας πράξις νὰ τιμωρῆται κατὰ τὸ ἥμισυ.

Διὰ τῶν ἄρθρων 456—460 ρυθμίζων τὰ περὶ δωροδοκίας ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ὑποβάλλει εἰς τὴν ποινὴν τῆς δωροδοκίας τοὺς τε προσενεγκόντας καὶ τοὺς δεξαμένους δῶρα. Τὸ ἐφ' ἡμῶν τὴν ἐπιβολὴν ποινῶν εἰς τοὺς προσφέροντας δῶρα θεωροῦμεν 1) μὲν ἀδίκον, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀτυχεῖς ἰδιώται ἀναγκάζονται νὰ προσφέρωσι δῶρα, ὀφιστάμενοι μάστιγα οὕτω ζημίαν χρηματικὴν ἀκούσιως, φοβούμενοι μὴ ἀποδοθῇ ἀδίκως τὸ δίκαιον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀντίθετον συμφέρον καὶ ὑπ' εὐθείας ἢ ἐμμέσως προκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου, 2) δὲ βλαπτικωτάτην εἰς τὴν δημοσίαν ἡθικὴν καὶ ὑποβαλτικὴν τῶν δωροδοκῶν, διότι,

μή τολμῶντος τοῦ δωροδότη ἕνεκα τῆς ἐξ ἴσου εἰς αὐτὸν ἐπιβαλλομένης ποινῆς νὰ καταγγέλλῃ τὴν δωροδοκίαν, ἔχοντας μάλιστα συμπερὸν εἰς τὴν ἀπόκρυψιν αὐτῆς, μένουσιν ἀκαταδίωκτοι οἱ δωροδοκούμενοι ὑπάλληλοι· ἐξ αἰτίας δὲ τούτου αὐξάνει ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ τὸ ἐπείσχυτον κακὸν τῆς δωροδοκίας, καὶ εὐάριθμοι ἴσως εἶναι τανῦν οἱ διοικητικοί, οἰκονομικοὶ καὶ προξενικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ μὴ παρεκβαλόντες εἰς καταχρήσεις. "Ὅθεν νομοθετήσαν ῥητῶς, ὅτι οἱ προσερχόμενοι δωρὰ εἰς ὑπάλληλον δὲν ὑπάρχοντα εἰς τιμωρίαν.

Διὰ τοῦ 550 ἄρθρου τοῦ Ποινικοῦ Νόμου καταδικάζεται εἰς πρόστιμον ὁ μεταυπὼν νόμους ἢ διατάγματα τῶν δημοσίων ἄρχων ἄνευ παραγγελίας αὐτῶν. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι προϊόν χρονικῆς περιόδου, καθ' ἣν καὶ αὐτοὶ οἱ νόμοι ἔδει νὰ μὲνῃσι κεχυρμένοι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ λαοῦ, οὐ διεῖπον τὴν τύχην. Τρομερὸν τῷ ὄντι κακὸν τὸ φέρειν ὑπ' ὄψιν τῶν πολιτῶν τοὺς νόμους, καθ' οὓς κυβερνῶνται, φορολογοῦνται, δικάζονται, ῥίπτονται ἢ ἀπολύονται τῶν φυλακῶν κτλ., οἵτινες ὅμως κατὰ νομικὴν ἀρχὴν προϋποτίθενται καὶ δεόν νὰ ᾧσι γνωστοί!

Εἰ καὶ ὑπεστηρίξαμεν τὴν ἡπίστετα μὲν ἐν γένει τῶν ποινῶν, ἰδίως δὲ τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὰ ἐν τοῖς μνημονευθεῖσιν ἄρθροις ἀδικήματα, θεωροῦμεν δικαίον νὰ ἐξεγερθῶμεν κατὰ τῆς ἐλαφρότητος τῆς ποινῆς, ἣν ἐπιβάλλει τὸ 635 ἄρθρον τοῦ Ποινικοῦ Νόμου εἰς ἐκείνον, ὅστις, ἐν ᾧ βλέπει, ὅτι διατελεῖ τις ἐν κινδύνῳ παραλείπει τὴν λύτρωσιν αὐτοῦ, καίπερ δυνάμενος νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὴν χωρὶς κινδύνου ζωῆς, ἕνεκα δὲ τούτου ἐισετρήθη ὁ κινδυνεύων τῆς ζωῆς, ἥτοι ποινῆς ἀπλοῦ πρόστιμου ἢ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων! Ὁ κλέψας, ἐκ πείνης ἴσως, εἰκοσιμῖαν δραχμὰς ὑποβάλλεται εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν, ἂν δὲ

ἐμεσολάβησε ῥῆξις, καὶ εἰς ἐγκληματικὴν δὲ ἐκ ῥαθυμίας, ἰσοβαρμύσεως πρὸς ἐγκληματικὴν πρόθεσιν, ἀφείλεται τὸν κινδυνεύοντα νὰ ἀποθάνῃ, ἥτοι θανατώσας ἐπὶ δὸν τὸν ἄνθρωπον, εἰς πρόστιμον τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων! !

Διὰ τοῦ 658 ἄρθρου ὁ Ποινικός Νόμος τιμωρεῖ διὰ πρόστιμου τὴν συνομιλιαν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ὡς ἐκ τῆς συνομιλίας ἐκείνης ἐκείνην ὑπὸ ἀθεμίτων σχέσεων συγκατακλινῶν ἄνδρες καὶ γυναῖκες. — Ἡ συνομιλία ἀποτελεῖ τῷ ὄντι πρᾶξιν ἐγκληματικὴν, ὡς περιλαυβάνουσα παραδίεται καθήκοντος, προσβάλλουσαν τὰ δικαιώματα τοῦ συζύγου καὶ παράγουσαν ἀτάξιν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Τῆς αἰμομιξίας ἡ τιμωρία, διαπραττομένης ἄνευ βίας καὶ ἄνευ σκανδάλου, ὑπερβαίνει ἀναμφισβήτητως τὰς ἐπαιτήσεις τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἡ αἰμομιξία, πρὸ πάντων κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν, εἶναι πρᾶξις καθ' ἑαυτὴν ἀνόμη. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 658 ἄρθρον συνοικήσεις κατὰ τὴν ἐκείνην ἔκδοσιν ἐπὶ τὴν κοινωνίαν ἢ τὸ ἔθνος, ἢ κατὰ τί εἶναι καὶ ἄτοπος ἠθικῶς, ἢ κατὰ τῶν χριστιανῶν αὐτοκρατόρων, καίπερ ἐπικρατούσης ἄλλως δεσποδιστικῆς ἢ ἐπικρατοῦσης ἄλλως δεσποδιστικῆς, ἢ σχέσις τῆς παλλακείας ἢ ἀνεγνωρισμένη, παράγουσα καὶ τινα ὑπὲρ τῶν τέκνων δικαιώματα, πολλῶν μᾶλλον ἀγνωριστέα νῦν, ὅτε ἐπικρατεῖ γενικῶς ἡ πεποιθήσις ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ὀρθοῦς πρέπει νὰ ᾖ παντάπασιν ἀνεξετάστον τοῦ ζητήματος τῆς ἀστικῆς νομιμότητος τῶν πράξεων τοῦ ἀστικοῦ βίου, ὅτε διαφέρουσα τοῦ γάμου αὕτη μόνον, κατ' ὅσον δὲν προηγῆθη συμβόλαιον γάμου, ὅσον δὲν προηγῆθη συμβόλαιον γάμου, ὑποτάσσον τοὺς συνοικοῦντας εἰς τοὺς ὅρους καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ γάμου, ἀλλ' οὐδὲν ἔχει ἄτοπον ἠθικῶς ἢ σκανδαλώδες διὰ τὰ δημόσια ἥθη. Ἐναντίας σκανδαλωδέσταται εἶναι αὕτη ἡ ἐκείνην ἔκδοσιν τοῦ Ποινικοῦ Νόμου διὰ τῆς αἰμομιξίας, ἥτις ἀνοίγει τὴν θύραν τῶν οἰκίων εἰς τὴν διάκρισιν τῆς εἰσαγγελίας

κτλ. εξουσίας ἢ τοῦ τυχόντος πολίτου καὶ προκαλεῖ δημοσίαν συζήτησιν περὶ τῶν οἰκιακῶν ἀποκρυφῶν, πολλάκις μάλιστα ἀνυπὸ τινὸς βασιλέως λόγου περὶ τοῦ βεβαίου καὶ τοῦ ἀβεβήτου τῆς συνοικίσεως. (*Ἰδε καὶ Παράνομος συνοικίσεις).

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 661 τιμωροῦνται διὰ προστίμου σοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποδείξωσιν, ὅτι ἔχουσι μέσα διατροφῆς ἀποκρύφια καὶ ἐν τοῦτοις ζῶντες ἐν ἀργίᾳ. Ἡ διάταξις αὕτη ὑπομνησθῆκει τὴν παρ' Ἀθηναίων ἀργίας γραφὴν, δηλονότι τὴν ἀγωγὴν, ἣν ἐδύνατο πᾶς πολίτης νὰ ἡγήσῃ κατὰ τοῦ ἀργούντος, ἀπόρροισιν καὶ ταύτην τῆς Αἰγυπτιακῆς διατάξεως, καὶ ἦν πᾶς πολίτης ὤφειλε κατ' ἔτος νὰ ἀποδεικνύῃ τῷ διοικητῇ πόθεν ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Πῶς ἐν τῇ ταύτῃ ὑπερκορυφῶσει τοῦ φατριασμοῦ δὲν καταγγίλλει τὸ ἐκάστοτε ἰσχύον πολιτικὸν κῆμα τοὺς ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὰς ὁδοὺς ἐκτιναχθέντας ὑπαλλήλους, ὁπαδοὺς τοῦ τίως ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει κόμματος, ὧν οἱ πλείστοι εἶναι ἀκτήμονες καὶ ἀποροὶ, εἶναι ὄντως ἀπορον! Τὸ ἐφ' ἡμῖν θεωροῦμεν τὴν διάταξιν ταύτην παντελῶς ἀτοπον. Εἶναι βεβαίως ἐπιτετραμμένον εἰς τὴν ἀστυνομίαν χάριν προλήψεως δυστυχημάτων καὶ ἀδικημάτων νὰ παρακολουθῇ πως τὸν βίον τῶν δι' ἀνέχειαν καὶ τὰ κακὰ αὐτῶν προηγούμενα ἢ τὸ ἀγνωστον αὐτῶν παρελθόν ὑπόπτων, ἀλλ' οὐδὲως παρέχεται τὸ δικαίωμα εἰς αὐτὴν ἢ ἄλλην τινὰ ἐξουσίαν νὰ ἐξελέγχῃ τὴν περιουσίαν ἐκάστου.

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 667 τοῦ Ποιν. Νόμου τιμωρεῖται αὖ ἀνεὺ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἐπιχειρῶν δημοσίῳ τινι ἔρανον. Καὶ ἡ διάταξις αὕτη τοῦ νόμου ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀτόμου, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῶν ἐλευθέρων πολιτευμάτων. Τίς ἐπιχειρῶν ἔρανον δημοσίῳ ὑπὲρ ἰδέας ἢ σκοποῦ μισητοῦ ἢ ἐπιλαβοῦς εἰς τὴν κοινωνίαν ἢ τὴν ἀν-

θρωπότητα θέλει δυνηθῇ νὰ συλλέξῃ χρήματα; Μόνον ὅταν εὐγενῆς τις ἰδέα ἢ ἔθνωφελές τι καὶ φιλάνθρωπον σχέδιον συσσωματώσῃ περὶ τὴν σημαίαν αὐτοῦ ἰδιοπίστους καὶ ἀξιοχρέους ἀνθρώπους, κατορθοῦται ἢ συγκέντρωσις τινων χρημάτων ἢ ἄλλων πραγμάτων. Εἶναι λοιπὸν ὅλως περιττὴ ἡ μεσολάβησις τῆς ἀρχῆς, τοσούτω μᾶλλον ὅτω δὲν παρέχει τὴν δέουσαν ἐγγύησιν τῆς προεπουσίης ἐνασχίσεως τοῦ δικαίου αὐτοῦ τοῦ χορηγεῖν ἀδίκαν ἐράνον ἢ ἐξουσία, ἐν μὲν τοῖς μοναρχικοῖς κράτεσι, διότι πᾶσα εὐγενής καὶ ἐλευθέρη ἰδέα πολυμαίται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ τῶν προσωπικῶν ἐξουσιῶν, ἐν δὲ τοῖς συνταγματικοῖς, διότι πάντα τὰ χορηγούμενα ὑπὸ τῶν νόμων προνόμια καὶ δικαίωματα εἰς τὴν ἀρχὴν ἐξασκούμεναι φατριαστικῶς ὑπὸ τοῦ διαχειρίζοντος τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν πολιτικοῦ κόμματος.

Παρατηροῦμεν τέλος ὅτι ἀναγκαῖον νὰ εἰσαχθῇ καὶ παρ' ἡμῖν τὸ ὑπὸ τῆς Γαλλ. ποιν. δικονομ. χορηγούμενον τοῖς ἐνόρχοις δικαίωμα τοῦ ἀποφαίνεσθαι ἐν τῇ ἐτυμολογίᾳ αὐτῶν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐλαφροῦντικῶν περιπτώσεων (circonstances atténuantes), ὅπερ ἐπιφέρει κατὰ τὸν δικονομικόν τοῦτον νόμον τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἡμέσως ἐλαφροτέρας ποινῆς εἰς τὸν κηρυχθέντα ἐνοχον. Διὰ τῆς υἱοθετήσεως τῆς ἀρχῆς ταύτης μετριάζεται γενικῶς ἡ περὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδικημάτων αὐστηρότης τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐφικτῆς οὕσης εἰς τοὺς ἐνόρχους τῆς ἐπιβολῆς ἐλαφροτέρας ποινῆς.

Καταδικάζοντες ἐν τοῦτοις τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον ὡς ἐν τισιν ἀδίκον ἢ ὑπερβαλλόντως αὐστηρὸν καὶ ἐπιζητούμεν διὰ τοῦτο τὴν ἐν πολλοῖς μεταβολῇ αὐτοῦ, παρατηροῦμεν ὅτι εἶναι τούναντίον ἐλλείψης περὶ τὴν τιμωρίαν τῶν προσφερομένων ἀσπλάγχχνως πρὸς τὰ ἀτυχεῖς συνανθρωπεύμενα ζῶα. Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν

ὅτι ὑπάρχει στενὸν ὄριον συνδέσμος μεταξύ τῆς ἀναπτύξεως τῆς εἰς τὸ κακουργεῖν τάσεως καὶ τῆς πρὸς τὰ ζῶα ἀσπλαγχνίας. Ἐς καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν εἶπον, ἡ πρὸς τὰ ζῶα σκληρότης εἶναι τρόπον τινα ἡ προπαιδεία τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀπανθρωπίας. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ ἀναγραφῇ ποινὴ κατὰ τῶν δερόντων ἢ ἄλλως βραβανίζοντων τὰ ζῶα, εἴτι δὲ τῶν ἀποτιθέμενων ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῶν ὑπερβολικὰ βάρη.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πόλεμος. Οὐδεμία ἀμφισβητοῦσα ὅτι ὁ πόλεμος ἀντιβαίνει ἀντικρὺς εἰς τὸ αἴσθημα τῆς φιλανθρωπίας, ὅπερ εἶναι τὸ κυριώτατον χαρακτηριστικὸν τοῦ προβαίνοντος ὁσημέραι πολιτισμοῦ. Ἄλλ' οὐχ ἥττον εἶναι ἀναγκαῖον μέσον εἰς προστασίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν λαῶν, ἐν ὧσιν ἡ εὐγενὴς καὶ γενναία γνώμη τῆς καταρτίσεως διεθνούς δικαιοσύνης ἐξουσία, ἐπιλυομένη τὰς μεταξὺ τῶν Ἑθνῶν διαφορὰς, δὲν ἀναγράφεται ἐν τῷ δημοσίῳ τῶν Ἑθνῶν δικαίῳ ὡς ἀπαραίτητος καὶ ὑποχρεωτικὴ ἀρχή. Καὶ φρονοῦμεν μὲν ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου θέλει ἐπικρατῆσαι ἡ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν πολέμων γνώμη ("Ἴδε καὶ Παγκόσμιος Εἰρήνη). Ἄλλ' ὥς τῆς εὐτυχούς ἐκείνης στιγμῆς, ἀνάγκη ἀπαραίτητος ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἀδικουμένην ἐπικράτειαν νὰ προσφεύγῃ εἰς τὸν πόλεμον πρὸς σωτηρίαν τῶν ἰδίων αὐτῆς δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων.

Ἐν τούτοις ἀπὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ἡ ἀρχὴ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ἀποσοδήσεως τῶν πολέμων. Τανῦν πρὸ τῆς χρήσεως ἐκδιαστικῶν μέτρων εἰς λύσιν ἀλληλεθνοῦς διαφορᾶς γίνεται χρῆσις τῶν καλουμένων εἰρηνηκῶν μέσων ("Ἴδε λέξιν) καὶ μόνον, ἐὰν ταῦτα ἀποδῶσιν ἀτελεσφόρητα, προσφευγουσιν αἱ ἐπικράτειαι εἰς τὴν χρῆσιν τῆς λόγικης καὶ τοῦ πυροβόλου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ θετικὸν ἀλλήλοισιν ἐκδικαίον ὁ κανονικῶς ἀρρέων πόλεμος, δηλονότι ὁ οὗ τῆς ἐνάρξεως προηγήθησαν αἱ νενομισμέναι ἐνέργειαι καὶ διατυπώσεις, παρέχει εἰς ἐκάστην τῶν διαμαχομένων τὰ αὐτὰ δικαιώματα, δηλονότι ἐπιτρέπεται εἰς ἐκάτερον τῶν πολεμίων μερῶν ὅ,τι καὶ εἰς τὸ ἑτερον — Ἐπιχειρεῖται δ' ὁ πόλεμος ἐκατέρωθεν τῇ διαταγῇ τοῦ ἀνεγνωρισμένου ἡγέτου τῆς Πολιτείας. Καὶ συμβαίνει μὲν ἐνίοτε οἱ ἀρχηγοὶ ναυτικῆς μοίρας ἢ κυβερνήται τῶν πολεμικῶν πλοίων νὰ εὐρεθῶσι εἰς τὴν ἀνάγκην ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν νὰ πορκρούσωσι διὰ τῶν ὀπλῶν παρόνομον ἐπίθεσιν, ἀλλ' αἱ πράξεις αὐτῶν δὲν ἀποτελοῦσιν ἔναρξιν πολέμου. Κατὰ τὰ ἀλληλεθνεῖ νόμιμα ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου γνωστοποιεῖται ὑπὸ τῆς ἐπικρατείας αὐτὸν δυνάμεως πρὸ πάσης κατάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς τὴν ἐπικράτειαν, καθ' ἧς ὁ πόλεμος, καὶ τὰ λοιπὰ ἐπικρατείας διὰ τῆς δημοσίουσεως διακηρύξεων ἢ ἐκθέσεων περὶ τῶν αἰτίων τοῦ πολέμου. Σημειωτέον ὅτι ἡ διακηρύξις κράτους τινός, ὅτι θεωρεῖται ὡς ἀφορμὴν πολέμου ὠρισμένης πράξεως ἑτέρου Κράτους, ὑπολαμβάνεται ὡς ἐπὶ χροῦσα τόπον ἐπιστήμου κηρύξεως πολέμου, ὅποτεν καταδήλως τὸ κράτος τοῦτο ἐνεργῇ καλῇ τῇ πίστει, μὴ ἐπιδιδῶν διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ καταλάβῃ ἐξ ἀπρόπτου τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ. Ὡς οὕτως ὡς λαμβάνεται τοιοῦτο τὸ τελεσίγραφον (ultimatum), δι' οὗ τάσσεται προθεσμία πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀξιώσεων τοῦ προβαίνοντος εἰς αὐτὸ κράτους, μετὰ τὴν προθεσμίαν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας Εὐνότητον ὅτι εἰς οὐδεμίαν διακηρύξιν ὑποχρεοῦται ἡ καθ' ἧς ἐκπύχθη ὁ πόλεμος Ἐπικράτεια.

Ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐφαρμόζονται οἱ λεγόμενοι νόμοι τοῦ πολέμου.

ἠθλονότι οἱ ὑπὸ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ὡμίμων ἀναγραφόμενοι κανόνες τῆς ἐν πολέμῳ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἐνεργείας. ("Ἴδε Καταδρομή, Δεῖα, Πολέμου θεμιτὰ μέσα, Αἰχμαλωσία κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πόλεμος ἐμφύλιος

καλεῖται ὁ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ Ἐπικρατείας τινὸς ὑπάρχων πόλεμος μεταξὺ τῶν πολιτῶν (συνήθως μεταξὺ μερίδος τινὸς πολιτῶν ἢ καὶ στρατιωτῶν ἀποκρουσάσης τὸ κατεστῶς καὶ τῆς κυβερνήσεως ἥτοι τῆς κυβερνητικῆς μερίδος ὑποστηρίζουσας τὸ κατεστῶς). Ὁ πόλεμος οὗτος δὲν φέρει ἰσὺν κατὰ κανόνα τὸν χαρακτῆρα τοῦ πολέμου καθ' ὃν ἔννοιαν ἔχει ὁ πόλεμος ἐν τῷ ἀλλήλεθενεῖ δικαίῳ. Ἀλλ' εἰς τὴν διελκυσσὰ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ἀνεγνωμαμένης νομίμου κυβερνήσεως πολιτικῇ μερίδι δυνάμει δεσπόσασα, μεγάλων τμημάτων τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας νὰ καταρτίσῃ κυβερνήσιν, ἀντιπαλαίωσαν πρὸς τὴν ἀνεγνωρισμένην ὡς νόμιμον κυβέρνησιν, προσήκον νὰ θεωρηθῇ καὶ αὕτη ὡς τῶν ξένων ἐπικρατειῶν ὡς ἐμπόλεμος, πολλῶν δὲ μᾶλλον, εἰς τὴν ἐπαναστάσιν μερὶς ἀντιπροσωπεύει δοῦλον ἔθνος ἐξανικτῶμενον κατὰ τῆς διὰ κατακτήσεως ἐπιβληθείσης εἰς αὐτὸ ξένης κυριαρχίας καὶ ζητοῦν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πολέμου θεμιτὰ μέσα.

Ἡ καὶ ὁ πόλεμος ἀτενίζει εἰς τὴν διὰ βλαίων μέσων ἐπικράτησιν θάτερου τῶν ἐμπόλεμων, οὐχ ἥττον ὁ ὁσημέραι προβαίνων πολιτισμὸς ἀπεκκήρυξε βαθμύτην τὴν χρῆσιν μέσων, δι' ὧν ἐπέρχεται ἀφανισμὸς μεγάλης μερίδος ἀνθρώπων πολιτῶν. Τὸ δὲ ἐν Βρυξέλλαις συνελθὼν τῷ 1874 ἀλλήλεθενες Συνέδριον ἀνέγραψέ τινας περὶ τούτου κανόνας, ἀποτελοῦντας ἑκτοτε μέρος ἀναμφισβήτητον τοῦ θετικοῦ ἀλλήλεθενος δικαίου. Καὶ 1) ὁ πόλεμος ὠκεῖται μὲν σχέσις ἐχθρική Ἐπικρα-

τείας πρὸς Ἐπικράτειαν, ἀλλ' οὐχί καὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὰς προσώπων πρὸς ἄλληλα. 2) ἐν τῇ μεταξὺ τῶν διαμαχομένων πάλιν αἱ κτήσεις καὶ τὰ δικαιώματα ἐκάστου τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς ἐμπόλεμους Ἐπικρατείας προσώπων, διακρινόμενα τῶν κτήσεων καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν Ἐπικρατειῶν, προσήκον νὰ ὡσι σεβασταί. 3) θεωροῦνται ὡς μετέχοντες ἐνεργῶς τοῦ πολεμικοῦ ἀγώνος μόνον οἱ συγχροτοῦντες τὰ στρατιωτικὰ σώματα, ὅθεν κατ' αὐτῶν καὶ μόνον ἐπιτρέπεται ἡ ἐνοπλος ἐπίθεσις. 4) οἱ μετερχόμενοι εἰρηνικά ἔργα ὑπῆκοι τῆς ἐν πολέμῳ Ἐπικρατείας ἣ καταλείπονται ἐλεύθεροι νὰ ἐξακολουθῶσι διατρίβοντες ἐν τῇ πολεμικῇ χώρῃ ἢ, εἰς θεωρηθῇ ἀναγκαῖα ἢ ἀπέλασις αὐτῶν, παρέχεται αὐτοῖς προθεσμία πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἐν τῇ πολεμικῇ χώρῃ συμφερόντων αὐτῶν.

Ἀλλ' ἐξ ἄλλου ἐν τῷ ἀλλήλεθενεῖ δικαίῳ ἐπικρατοῦσιν ἀπὸ πολλοῦ κανόνες, διέποντες τὰς πολεμικὰς ἐνεργείας, φέροντες τὸ ὄνομα νόμοι τοῦ πολέμου. Οὕτω 1) ἔχει δικαίωμα ὁ πολέμιος νὰ φονεύσῃ τὸν ἴδιον ἐχθρόν, φέροντα τὰ ὅπλα ἀνὰ χεῖρας καὶ μὴ συναινούντα νὰ καταθέσῃ αὐτὰ. 2) Ὁφείλει ὁ πολέμιος νὰ φειδῇται τῆς ζωῆς τοῦ ἡττηθέντος ἐχθροῦ, ἔχων τὸ δικαίωμα μόνον νὰ ἀποστερήσῃ αὐτὸν προσωπικῶς τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ἐφεθῆς πολεμικῶς ἀδολογητῇ. Ὁφείλει δὲ πρὸς τούτοις νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς συντηρήσεως καὶ θεραπείας τοῦ αἰχμαλωτισθέντος. 3) Ἀπαγορεύεται ἡ προσφυγὴ εἰς δολοφονίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ ἢ ἄλλου τινὸς μέλους αὐτοῦ. 4) Ἡ διαταγὴ νὰ μὴ φεῖδωνται τῆς ζωῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιτρέπεται μόνον λόγῳ ἀνταδίκημάτων ἢ ὁσάκις ἡ μεταφορὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἡθελεν ἐκθέσει εἰς βέβαιον κίνδυνον τὴν ἀσφάλειαν τῶν νικητῶν. 5) Ἐν πολέμῳ ἐπιτρέπονται μὲν τὰ καλούμενα στρατη-

γήματα πρὸς διεκδίκησιν τῆς νίκης, ἀλλ' οὐδέποτε προδοσία καὶ ἀπιστία. 6) Ἀπαγορεύεται ἐν τῷ πολέμῳ ἡ χρῆσις ὀπλων δηλητηριωδῶν ἢ ὀπλων καὶ σφαιρῶν ἐμποιούντων ἄνευ ἀνάγκης ἀλγηδόνας καὶ πληγὰς δυσθεραπεύτους, οἷον σφαιρῶν τετρημένων ἢ μετ' ἀσδέστου μεμιγμένων κτλ. ἢ ὀπλων δυναμένων νὰ ἐξαφανίσωσι διὰ μιᾶς δολόκληρα στῖφη ἐχθρικῶν στρατευμάτων, ὅποια αἱ διὰ ράβδων συνδεδεμένοι σφαῖραι, ἢ ἡ χρῆσις ὀρδῶν ἀτάκτων, μὴ ἡσυχυμένων εἰς τὴν τακτικὴν τοῦ πολέμου. 7) Αἱ μὴ περιτετελισμένοι πόλεις δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βομβαρδίζωνται. Ἐν περιπτώσει δὲ πολιορκίας ἡ βομβαρδισμοῦ φρουρίου ὁ βομβαρδισμὸς διευθύνεται κατὰ τῶν ὀχυρωμάτων, τῶν ναυστάθμων, τῶν ἐργοστασίων καὶ λοιπῶν στρατιωτικῶν ἰδρυμάτων· κατὰ δὲ τῶν οἰκοδομῶν, ἔτι δὲ μᾶλλον κατὰ τῶν ναῶν καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν, καλλιτεχνικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων μόνον καθ' ὅσον ἐπιβάλλει αὐτὸ ἀπόλυτος ἀνάγκη. Προηγεῖται δὲ κατὰ τὰ ἐπικρατήσαντα ἔθιμα τοῦ βομβαρδισμοῦ γνωστοποιήσις αὐτοῦ πρὸς τὸν πολιορκησόμενον.

Εἰδικώτερον παρατηροῦμεν περὶ τῶν εἰς τοὺς ναυτικούς πολέμους ἀναγομένων συνθηκῶν καὶ κανόνων ὅτι κατὰ τὴν γνώμην ἐπιστημοτάτων συγγραφέων προσήκον νὰ θεωρηθῇ ἀπηγορευμένη καὶ ἡ χρῆσις σφαιρῶν πευρακτωμένων, τῶν κεραυνόβωλων λεγομένων στεφανῶν, ὡς καὶ πυρπολικῶν ριπτομένων κατὰ τῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη οὐδεμίαν ἔσχεν ἀποδοχὴν ἕως τοῦ νῦν ἐν τῇ πολεμικῇ πρακτικῇ· κωλύει δὲ τὴν ἐπικράτησιν αὐτῆς ἡ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἀνάπτυξις τοῦ συστήματος τῶν τορπιλλῶν καὶ τῆς ὑποβρυχίου ἀμύνης, ὁ γενικῶς υἱοθετήθη ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἐν τῇ θαλάσῃ Ἐπικρατειῶν. Ἐπίσης ὅτι ἡ χρῆσις πλαστῆς σημαίας θεωρεῖται μὲν ὡς

ἀθέμιτον πολεμικὸν μέσον, ὁσάκις σκοπεῖ εἰς τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ· ἀλλ' οὐκ ὁσάκις ἀποβλέπει εἰς τὴν κατορθώσῃ τὸ πλοῖον νὰ διαφύγῃ τὴν παγρῶπνυσιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλ' ἀνεπισημνητῶς ἀντίκειται εἰς τὸ ἀλληλοπολεμικὸν δίκαιον ὁ κανονιστικισμὸς ἐν πλοίοις, ὑποστειλάντων τὴν σημαίαν αὐτῶν, ὡς δηλούντων διὰ τούτου πρὸς τὴν πρὸς παράδοσιν. Προσθετέον δὲ περὶ τῶν λεγγραφικῶν καλῶδίων ὅτι, ἐὰν μὲν τὸ καλῶδιον ἐνοῖ δύο σημεῖα ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Κράτους ἐν ὧν ἑκαστοῦ λέμου, ὁ τοῦ Κράτους τούτου πολέμιος καιοῦται νὰ καταστρέψῃ τὸ καλῶδιον· ἐὰν δὲ τὸ καλῶδιον ἐνοῖ ἑδάφους πολέμου Κράτους πρὸς ἑδάφος οὐδετέρου Κράτους, τὸ μὲν ἐμπόλεμον Κράτος, οὐ τὸ ἑδάφος συνενοῖ τὸ καλῶδιον, δύναται νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν μεταβίβασιν τηλεγραφημάτων· τὸ δὲ ἕτερον, κυριεῖον τυχόν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἑδάφους, δύναται ὡσαύτως νὰ καταστρέψῃ τὸ καλῶδιον· ἀλλ' ἐὰν ἐνοῖ ἑδάφους δύο οὐδετέρων Κρατῶν, δὲν ἔχουσιν δικαίωμα οἱ ἐμπόλεμοι νὰ καταστρέψωσι τὸ καλῶδιον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πολιορκία. Ἡ πολιορκία εἰς μέσον πολεμικῆς ἐνεργείας ἐν καιρῷ πολέμου παρεμφερὲς τῷ ἀποκλεισμῷ, καὶ σκοπεῖται δι' αὐτοῦ ὁ κατὰ τὴν ἀποκλεισμόν καὶ ἡ παρεμπόδισις πάσης ἐπιδόου ἢ ἐξόδου ἀπὸ τῆς πολιορκουμένης ὀχυρᾶς θέσεως, πόλεως ἢ φρουρίου, καὶ ἡ ἀλυσίς τῆς θέσεως ταύτης διὰ τῆς καταδαφίσεως τῶν τειχῶν, συνδυασμένη μετὰ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἐνεργειῶν, ἐν οἷς κοί ὁ βομβαρδισμός. Δύναται δὲ νὰ ἐφαρμοσθῇ συγχρόνως κατὰ μιᾶς ὀχυρᾶς θέσεως ἢ πόλεως οὕσης παραλίας ὅτι ἀποκλεισμός καὶ ἡ πολιορκία.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐν καταστάσει πολιορκίας διατελούσης θέσεως ὑφείλει ἀποκτείναν τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν συμφώνως τοῖς στρα-

τιωτικοῖς νόμοις τοῦ κράτους καὶ προ-
νεῖν περὶ ἀπασῶν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἀ-
μύνης καὶ τῆς ἀντιστάσεως. Δύναται δὲ
νὰ διατάξῃ τοὺς ἀπερουμενούς ἐπαρκῶν
μίσθων συντηρήσεως κατοίκους νὰ ἐξέλ-
θωσι τῆς ἀπειλουμένης πολιορκίας πό-
λεως, ἔτι δὲ καὶ νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς τοὺς νὰ
ἐξέλθωσιν, ὡς καὶ τοὺς ἀλλοδαποὺς καὶ
πάντα τὰ ὑποπτα πρόσωπα. Δὲν δύνα-
ται ὁμως νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς εἰρηνικοὺς κα-
τοίκους τῆς χώρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς
πολιορκίας.

Ὁ δὲ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τῆς πο-
λιορκίας παρασκευάζων τὰ μέσα τῆς πο-
λιορκίας δὲν δύναται πρὸ τῆς πραγματι-
κῆς αὐτῆς ἐφαρμογῆς νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς
εἰρηνικοὺς κατοίκους νὰ ἐξέλθωσι τῆς πο-
λιορκηθησομένης πόλεως. Μετὰ τὴν ἔναρ-
ξιν ὁμως τῆς πολιορκίας δύναται νὰ μὴ
ἐπιτρέψῃ τὴν ἔξοδον τῶν κατοίκων τῆς
πολιορκουμένης πόλεως, καίπερ ἐκδιωκο-
μένων ὑπὸ τοῦ δικικοῦντος τὴν πολιορ-
κουμένην πόλιν, εἰς ἑ μέτρον δύναται οὗ-
τος νὰ καταφύγῃ, ὅπως παρατείνῃ τὴν
ἀντίστασιν μὴ ἀναγκαζόμενος νὰ παρα-
δοῇ ἢ ἐλλείψῃ τροφῶν, καταναλισκομένων
ὑπὸ τῶν μὴ μετεχόντων τοῦ πολέμου κα-
τοίκων τῆς χώρας. Ἐὰν ὁμως εὐρίσκων-
ται τυχόν ἐν τῇ πολιορκουμένῃ πόλει ἢ
προσφύγαι ἀιχμάλωτοι τοῦ πολέμου, στρα-
τιῶται δηλονότι τοῦ πολιορκικοῦντος πο-
λεμίου, δύναται πάντας νὰ ἐκδιώξῃ τού-
τους καὶ μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς πολιορ-
κίας.

Π. Χρυσανθόπουλος

Πολιτικὴ. Ἡ λέξις πολιτικὴ
ἔχει διττὴν ἔννοιαν. Πρῶτον μὲν ἐμφαι-
νεται δι' αὐτῆς ἡ καλούμενη πολιτικὴ
ἐπιστήμη, δηλονότι ἡ ἐπιστήμη, τῆς ἀν-
τιειμένου ἢ ἐρευνα πῶς τὰ κράτη δύ-
ναιτο κάλλιον νὰ κυβερνηθῶσι καὶ τίνα
τὰ καταλληλότερα μέτρα καὶ ὄργανα πρὸς
ἐπιτεύξιν τοῦ σκοποῦ τῆς πολιτείας.

Παραλαμβάνει δ' αὕτη καὶ τὸ εἰδικώτερον
Αἰρικὸν ΝΟΜΙΚΗΣ — ΤΟΜΟΣ Β'

καλούμενον δημόσιον δίκαιον, ὃ ἐξετάζει
τὰς σχέσεις, τὴν ἀλληλενέργειαν καὶ τὰ
ὅρια τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν, ὡς ἐπίσης
τὴν *πλουτολογία*, τῆς ἐρευνᾶ τοὺς νό-
μους, καθ' οὓς προάγεται, κυκλοφορεῖται
καὶ διανέμεται ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος, καὶ τὴν
καταστατικὴν, τῆς ἀντικείμενον ἢ δι' ἀ-
ριθμῶν περιγραφῇ καὶ παράστασις τῆς
καταστάσεως τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἀ-
κμῆς καὶ παρακμῆς τῶν δυνάμεων αὐτῆς,
ὃ ἐστὶν ἡ κατάρτισις ἀκριβῶν εἰδήσεων
καὶ πληροφοριῶν περὶ δημοσίων προσό-
δων καὶ δαπανῶν, περὶ ναυτικῆς καὶ
στρατιωτικῆς δυνάμεως, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ
τῶν ἐκπαιδευομένων, περὶ κινήσεως τοῦ
πληθυσμοῦ κτλ. Δεύτερον δὲ ἐμφαίνεται
διὰ τῆς λέξεως *πολιτικὴ*, οὐχὶ αὕτη καθ'
ἑαυτὴν ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἡ ἐπι-
κρατοῦσα πολιτικὴ κατάσταση, ἣτις εἶ-
ναι κατὰ μέγα μέρος ἀπόρροια τῆς ἀνα-
πτύξεως καὶ διαδόσεως τῆς πολιτικῆς
ἐπιστήμης. Οὐχ ἥττον πολλάκις εἶναι
παραστατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἐννοιῶν
ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅς ταύτην ἐκληπτέα ἡ
λέξις ἐν ταῖς κατωτέρω παραγράφοις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπιτροπὴ τοῦ κλίματος εἰς τὴν
πολιτικὴν. Ἀσκαί ἐπιτροπὴν τὸ κλίμα
ἐπὶ τὴν πολιτικὴν; Πρὸς ἐξακριβωσιν
τοῦ ζητήματος ἀνάγκη νὰ ἀκριβωθῇ
πρότερον ἂν τὸ κλίμα ἀσκή ἐν γένει οἰ-
ανδῆποτε ἐπιτροπὴν ἐπὶ τὴν διάνοιαν τοῦ
ἀνθρώπου, διότι, ἂν βεβαίως τὸ κλίμα
μηδαμῶς ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν
διάνοιαν, οὐδεμίαν καὶ ἐπὶ τὴν πολιτικὴν
παραπομένως δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἐπι-
δρασιν.—Τοῦ τελευταίου δὲ τούτου ζη-
τήματος δὲν πρόκειται νὰ ἐπιληφθῶμεν
πρῶτοι ἡμεῖς ἐν τῷ νῦν. Ἀπὸ τοῦ
Κόβου ἱατροῦ, τοῦ καὶ πατρὸς τῆς ἱατρι-
κῆς, ὥς τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν
πολλοὶ διδάσκαλοι ἄνδρες ἡσχολήθησαν
μετὰ διαπύρου ἐπιστημονικοῦ ζήλου καὶ

διακεκριμένης κριτικῆς ἐμβριθείας εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ σπουδαίου τούτου φυσιολογικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ ζητήματος. Μετὰ τὸν περιόνουμον Ἱπποκράτη, διὰ βραχέων ἐξετάσαντα τὴν ἐπενέργειαν τῶν κλιμάτων ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐπομένως τῆς τύχης τῶν λαῶν ἐν τῇ περισπουδάσῃ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ ἀέρων καὶ ὕδατων, ἐδεθαίωσεν ὠρισμένως τὴν ἐπίρρογν τοῦ κλίματος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν ὁ ἀρχαῖος Ῥωμαῖος συγγραφεὺς Φλάβιος Βεγέτιος (Vegetius), ἀποφηνάμενος ὅτι τὸ κλίμα οὐ μόνον ἄσκει ἐπίρρογν εἰς τὴν ἐπίρρωσιν τοῦ σώματος ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος¹. Ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Βεγετίου αἱ περὶ κλίματος διατριβαὶ καὶ μελέται εἶναι ἀμυδρὰ σκιαγραφία τῶν κατόπιν γενομένων ἐμβριθῶν καὶ συστηματικῶν θεωρητικῶν τε καὶ πειραματικῶν μελετῶν καὶ δύνανται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἀποτελοῦσιν ἀπλοὺν θέμεθλον τοῦ ἀτελεστάτου μὲν ἔτι ἄλλ' ὁσημέραι προβαίνοντος οἰκοδομήματος τῆς κλιματολογικῆς ἐπιστήμης, ἀπαρτίζουσιν ἐμβρυον μόλις κυοφορηθέν τοῦ ἀπὸ τινος χρόνου γεννηθέντος καὶ τὴν παιδικὴν ἢ τοῦλάχιστον βρεφικὴν ἡλικίαν διερχομένου σπουδαίου ἐπιστημονικοῦ τούτου κλάδου.

Ἦναι ἀληθές, ὅτι καὶ νῦν ἔτι μεθ' ὅλας τὰς μακρὰς καὶ διακεκριμένας εἰδικὰς περὶ τῆς κλιματικῆς ἐνεργείας μελέτας ἐξῶχν ἐπιστημόνων, ὅποιοι φέρ' εἰπεῖν ὁ Οὐμβέλδος, ὁ Μιχ. Λεβῆς, ὁ Τοισσακ, ὁ Βιρέυ καὶ ὁ วิลσον, πλείστα ὅσα κλιματικὰ ζητήματα ἀμφισβητοῦνται, ἀνατρέπονται πολλὰ καὶ κλιματικὰ θεωρεῖται ὑπὸ μεταγενεστέρας ἀκριβοῦς καὶ ἀληθοῦς πείρας,

¹ «Et plaga coeli non solum ad robur corporum, sed etiam animorum facit».

πολλὰ ἐναντιοφωνοῦν διχάζονται τοὺς κλιματολογικοὺς συγγραφεῖς. Ἀλλ' οὐχ ἡμῶν τὸν ἀναμφισβήτητον ἐπιστημονικῶς θεωρεῖται, ὅτι ἐξασκεῖ ποιάν τινα ἐπίρρογν ἐπὶ τὸν φυσικὸν καὶ ἠθικὸν χαρακτῆρα τῶν λαῶν, ἐν πολλοῖς δὲ ἐξηκριβώθησιν ἤδη καὶ τῆς ἐπιδράσεως τὰ ἀποτελέσματα.

Παραπέμποντες εἰς τὰς πολυφύλλους πραγματείας τῶν ἀνωτέρω σοφῶν κλιματολόγων τοὺς εἰδικωτέρας καὶ λεπτομερεστέρας κλιματολογικὰς γνῶσεις σημειώνοντας, ἀρκοῦμεθα μόνον νὰ ἐξετάσωμεν ἐν τῇ παρούσῃ διατριβῇ (καὶ τοῦτο καθ' ὅσον συμβάλλει εἰς τὸ νύριον ἡμῶν θέμα) τὰ ἐκ τῶν κυριωτέρων τῶν κλιμάτων διακρίσεων καὶ διαφορῶν παρ' ὧν γόμενα ἐπὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελέσματα. Τὰ κλίματα γενικώτερον διαιροῦνται εἰς ψυχρά, θερμὰ καὶ μέλα κλίματα ἥτοι εὐκρατα. Καὶ τῶν μὲν ὑποψυχρὰ κλίματα διαδιούντων τὸ ἀνάστημα εἶναι ἐν γένει ὑψηλόν, τὸ σῶμα εὐρωστικόν καὶ ἰσχυρὸν, τὸ δέρμα λεπτὸν καὶ λευκόν ἐνδεικνύον τὸ χρώμα τοῦ ὑποκυκλοφοροῦντος αἵματος. Ἀποτελούσιν δὲ τῆς ἐργασίας τὸν πρῶτον καὶ θερμὰ κλίματα ἐν γένει ὑπάρχεις ὄρον, ἡ ἐμελιωδέστατον τῆς ὑπάρξεως ὄρον, ἡ ἀναγκαῖα εἰς ἱκανοποίησιν τῶν πολλαπλῶν σπασμεισῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου φιλικὴ καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένη παρ' αὐτοῖς ἢ παρὰ τοῖς τῶν θερμῶν κλιμάτων κατοικοῖς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀδιόκετος ἐργασία ἐξαντλεῖ τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου οἱ τῶν ψυχρῶν κλιμάτων κάτοικοι εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον ἐπιρρεπεῖς εἰς τὰς σαρκικὰς ἀπολαύσεις. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπικρατήσαν παρ' αὐτοῖς φιλοσοφικώτατον δόγμα ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι ἰσότητος σὺν τῷ ἀνδρὶ καὶ συμμερίζεται τὸν τροφικὸν τοῦ ἀνδρός καὶ συμμερίζεται μετ' αὐτοῦ τοὺς βιωτικὸς πόνους τῆς ἐργασίας. Ἐντεῦθεν ὡσαύτως ἡ παρ' αὐτοῖς ἀρχὴ τῆς μονογαμίας. Ἡ ἐκ τοῦ ψυχροῦ κλίματος προερχομένη βραδύτης ἀπάσων τῶν ὀργανικῶν λειτουργιῶν πα-

ράγει τὴν ἐν τοῖς βορείοις κλίμασιν ἐπικρατοῦσαν σχετικὴν μακροβιότητα· ὑπὸ τὴν ἔποιμιν δὲ τῆς διανοίας παρετηρήθη ὑπὸ τῶν κλιματολόγων, ὅτι παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῶν ψυχρῶν κλιμάτων φαίνεται ἰδίως ἀνεπτυγμένη ἡ δύναμις τοῦ ὑπολογισμοῦ καὶ ἡ ἀκρίβεια περὶ τὰς κρίσεις· διὸ καὶ ἡ ἐκεῖ προεξάρχουσα πρόοδος τῶν μηχανικῶν ἐπιστημῶν.

Τούναντιον δὲ τῶν κατοίκων τῶν θερμῶν κλιμάτων τὸ ἀνάστημα εἶναι κατὰ φυσικὸν κανόνα μικρόν, τὸ δὲ σύστημα τῶν μυῶν ἥκιστα ἀνεπτυγμένον, ἡ γῆ παράγει λίαν ἀπονώτερον καὶ ἀφθονώτερον τὰ πρὸς κόρεσιν τῆς πείνης καὶ κατέσθαι τῆς οἰψης. Ἐντεῦθεν ἡ κυριεύουσα τοῦς μεσημβρινοῦς ἀδράνεια καὶ ἀφιλετιστημοσύνη· ἐντεῦθεν ἐπίσης ἡ ὑπερβολοῦσα ἀνάπτυξις τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἧς μεταβάλλει τὴν γυναῖκα εἰς ἀπλοῦν σκεῦος ἡδονῆς, δι' ὃ ἡ ἐπικρατήσασα κατὰ τὸ πλεῖστον πολυγαμία. Ἄλλ' ὅ καὶ ὅλα ἀργὸς βίος, ἡ κατὰ τῆς τῶν ἡδονῶν καὶ ἡ ὑπερβολικῆς ταχύτητος τῶν ὀργανικῶν λειτουργιῶν μαρτυροῦσι πολλῷ ὀσσοῦ τὸν ἄνθρωπον· διὸ ἡ ἐπικρατήσασα σχετικῶς ὀλιγοβιότης. Ἰπέρτερα ἀμφοτέρων κλίματα εἶναι τὰ μέσα, ἥτοι τὰ εὐκρατά. Ὡς συνήθως, καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ ὑπεροχὴ αἰτᾶται ἐν τῷ μέσῳ ὄρω, τούτεστι ἐν τῷ εὐκρατῶ κλίματι, τούτεστι τῷ Εὐρωπαϊκῷ. Ὡς παρατηρεῖ ἑξοχος ἐπιστήμων, ὁ Virey «ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις ἡ εὐτυχὴς ἰσορροπία τῆς ἰσχύος τῶν μυῶν καὶ τῆς δραστηότητος τοῦ νευρικοῦ συστήματος παράγει τὴν λαμπρὰν ἐννοσιν τῶν δώρων τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος. Ἐν αἷς χώραις ἐπικρατεῖ τὸ κλίμα τοῦτο, ἡ ἀνδρεία συνδυάζεται πρὸς τὴν ἠθικὴν εὐαισθησίαν, ἡ καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλλιτεχνίας ἐν ἐξωστράκιζε τὸν πολεμικὸν ζῆλον καὶ τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Ἡ φαύλη κο-

λακεία, αἱ μικροπρεπεῖς κακίαι, ἡ ἀπιστία, τὸ φιλόδουλον κτλ. τῶν κατοίκων τῆς μεσημβρίας ἐμπνέουσιν εἰς τοὺς ἀνῆκοντας τῷ κλίματι τούτῳ τὴν ἀποστροφὴν, ὡς ἐπίσης ἡ ἀγριότης, ἡ τραχύτης, οἱ ὀνειδισμοὶ καὶ τὸ ἀπότομον τῶν αὐθάδων τῆς Ἀρχαίου κατοίκων. Ὑπ' αὐτὸ ἡ λεπτότης τῶν αἰσθημάτων εἶναι ἡνωμένη τῇ ἁρβυνοπρεπεῖ ἐνεργείᾳ. Ἡ διάνοια ἵπταται ἐλευθερώτερον. Ἡ καλλιέργεια τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν καθίστησιν αὐτοὺς πάνυ ὑπεροχωτέρους τῶν ἄλλων λαῶν. Τὰ γυναικῶν τῶν ἀρχαίων σοφῶν «μηδὲν ἄγαν» καὶ μέτρον ἄριστον» ἀρύνονται νέον κύρος ἐκ τῆς προόδου τῆς κλιματολογίας.

Ἡ ἐφηβότης ἦτον πρώιμος ἡ ἐν μεσημβρίᾳ, ἦτον βραδεῖα ἡ ἐν Βορρᾷ. δι-εγείρει τὰ ἀδρότερα αἰσθήματα τοῦ ἔρωτος, οὔτε ὑπερμέτρως ἐνισχύουσα οὔτε πέρα τοῦ δέοντος ἐξασθενίζουσα αὐτά».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πασιδὴλον καθίσταται, ὅτι ἀσκεῖ τινα ἐπίδρασιν ἡ τῶν κλιμάτων διαφορὰ εἰς τὸν πολιτικὸν βίον τῶν ἐθνῶν, ἐπὶ τὴν μόρφωσιν πολιτικῶν ἡθῶν, ἐθίμων, χαρακτηρῶν καὶ θεσμῶν ἀνδρικωτέρων ἢ γυναικωδεστέρων, ἐλευθερωτέρων ἢ δουλικωτέρων, εὐσταθεστέρων ἢ ἀσταθεστέρων. Ἀλλὰ δυσπροσδιόριστον εἶναι τὸ μέτρον καὶ ὁ ὅρος τῆς ταιαύτης ἐπιρροῆς. Σπουδαῖος συγγραφεὺς τοῦ 15^{ου} αἰῶνος, ὁ Ἰωάννης Bodin ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ «De la République» ὑπεστήριξε ὅτι εἰς τὴν κλιματικὴν ἐπιρροὴν δέον ν' ἀποδοθῇ ἀποκλειστικῶς ἡ διαφορὰ τῶν πολιτικῶν ἡθῶν, ἐθίμων, χαρακτηρῶν καὶ θεσμῶν. Μετὰ τοῦτον δὲ ἐν τῷ προλαβόντι αἰῶνι ὁ διάσημος Montesquieu ἐνίσχυεν ὅτι μᾶλλον τὴν δόξαν ταύτην τοῦ προρρήθέντος διαπραποῦς νομομαθοῦς.

Ἐν Βορρᾷ, ὡς γνωστόν, ἡ φύσις εἶναι παντελῶς ἀστοργος, ἡ πληροῦσα τὰς νο-

τιωτέρας χώρας χλόη καὶ ἀπειροστές τῶν βοτανῶν δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῷ ἕνεκα τῶν ἀφρόνων παγετῶν. Τὰ τιθασὰ ζῶα εἶναι ὀλιγοειδῆ καὶ ὀλιγάριθμα· διὸ ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν ὁρὴν παρατήρησιν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ὁ ἄνθρωπος, οὐπὲρ αἱ ἀνάγκαι διατελοῦσιν εἰς ἀντίθετον λόγον πρὸς τάγαθὰ, ἀ δύναται διαθεῖναι, πειραθῆσεται νὰ κατακτήσῃ ὅ,τι ἔλλειπει αὐτῷ διὰ τῆς ὀλικῆς ἀναπτύξεως τῆς δραστηριότητος καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ· ἐντεῦθεν δὲ ἡ ἀνυποταξία τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος. Ἐξ ἐναντίας ἐν Νότφ σὴ χρηστότης τῶν γαιῶν καθιεροῖ μοιραίως τὴν ἐξάρτησιν, δι' ὅπερ κατὰ τὸν Montesquieu ἐν ταῖς εὐφόροις χώραις κρατεῖ ἡ τυραννία, ἐν γένει δὲ συμφώνως πρὸς τὸν φυσικὸν τοῦτον νόμον καταρτίζει ἐκάστη χώρα ὁ πολιτεύμα ἀρμόζει αὐτῇ. Ἐκ τοῦναντίου ὁ ἀρχαῖος Ἕλληνας γεωγράφος, ὁ πολλῶν ἀνθρώπων ἄστεα ἰδὼν καὶ νόον γνούς, δηλονότι ὁ Στράβων εἶδογμάτισεν, ὅτι οὐδεμίαν ἀσχετὴ ἥθικὴν ἐπιρροὴν τὸ κλίμα ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον· τοῦτου δὲ τὴν γνώμην ἠσπάσαντο ἐνθέρμως καὶ ὑπεστήριξαν Pugnibus et calcibus κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ὁ περιώνυμος συγγραφεὺς Gordon, ὁ διάσημος Ἑδμβούργιος φιλόσοφος Δαβίδ Hume καὶ ὁ περικλυτός Ἑλβέτιος. Καὶ ὅτι μὲν ἡ τῶν τελευταίων ἀπόλυτος θεωρία εἶναι ἐσφαλμένη, τοῦτο εἶναι γενικῶς παραδεγεμένον. Ἐὰν τὸ κλίμα, ὡς διατελεῖ πασιδῆλον, ἐξασκεῖ ἐπιρροὴν εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν παραγωγὴν αὐτῆς, εἰς τὴν ἰσχυρῶσιν ἢ τὴν ἐπιρρῶσιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, τὸ δὲ σῶμα, ὡς ἀνεκαθεν οἱ Ἀσκληπιάδαι ὁμογνωμόνως ἀποφαίνονται καὶ ἡ πείρα ἐπικυροῖ, στενῶς συνδέεται πρὸς τὸ πνεῦμα, ἀδύνατον εἶναι νὰ στερηῇται πάσης ἐπιρροῆς τὸ κλίμα εἰς τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου. — Ἄλλ' εἶναι πάλιν ἀληθὲς τοῦ κλεινοῦ συγγραφέως τοῦ Πνεύμα-

τος τῶν Νόμων ἡ ἀντίθετος ἄκρα ἡθεορία· Ἡ θεωρία αὕτη τοῦ Γαλάτου φιλοσόφου, εὐρούσα ἰσχυροὺς πολεμίους μεταξὺ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, ἐπολέμησε ἰσχυρότερον ἢ μάλλον ἀνετράπη ὑπὸ τῶν νεωτέρων, οὐσπερ οὐχὶ μόνον ἡ πρόδος τῆς κλιματολογικῆς ἐπιστήμης ἀλλ' αὕτη ἡ ἱστορικὴ πείρα ἐθεοκρίσε δι' ἀκαταγωνίστων ἐπιχειρημάτων. Ἐν Γαλλίᾳ ἀλλεπαλλήλως ἐπικράτησαν τὰ μάλλον ἀντίθετα πολιτεύματα, οὐχὶ καὶ εἰς μακρῶν αἰῶνων διάστημα. Τὴν παντοκρατορικὴν δεσποτείαν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος διεδέξατο ἡ καὶ τὸ μάλλον ἢ ἥττον εἰλικρινὴς συταγματικὴ βασιλεία Λουδοβίκου τοῦ III καὶ ταύτην ἡ τοῦ Καρόλου καὶ ἐκείνην ἡ τοῦ Louis-Philippe, ταύτην ἡ ἄκρα δημοκρατία, μεθ' ἣν πάλιν τοῦ Γ' Ναπολέοντος ἐγκαθιδρύθη ὁ ἀπόλυτος μοναρχία. Ἐν Ἰσπανίᾳ ἀλλοιοδιδόχως ἐπικράτησαν τὰ μάλλον διαφόρα πολιτεύματα κτλ.

Πῶς λοιπὸν δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι μόνῃ ἡ κλιματικὴ ἐπίδρασις εἶναι ἀφορμὴ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ πολιτεύματος; κτλ. Ἐκ τῶν νεωτέρων καὶ διαπρεπεστάτων ἀμα ἐπιστημόνων, ὁ Toissac, ἐξετάζει πλατύτατα τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ τὴν ἱστορίαν ἔχων ἀνὰ χεῖρας, τὴν αἰ ἀρχαιότεραν καὶ νεωτέραν, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐν μόνῃ τῇ Εὐρώπῃ τῇ τοσοῦτον μικρῇ, ἐπικράτησαν ὅλα τὰ πολιτεύματα, συμπέρασμα καταβρίπτει προφανῶς τὴν περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κλίματος ἀπόλυτον θεωρίαν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῆς Γαλλίας.

Τὸ κλίμα τῷ ὄντι ἐξασκεῖ ἐπίδρασιν εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν λαῶν, ἐπομένως ἐπὶ τὸν πολιτικὸν αὐτῶν βίον· ἀλλ' ἡ ἐπίδρασις αὕτη δὲν εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐξουδευνῇ

τὴν προοδευτικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ ματαιώσῃ τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐνέργειαν τῆς διαδόσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως, νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα θρησκείας ἐπιστημονικῆς καὶ φιλοσοφικῆς, νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν. Ὁ εὐφύστατος Voltaire, ὅστις, καίτερ περὶ παντοῦτα ἀσχοληθεῖς, εὐρυῶς ὤρετο καὶ κριτικώτατα διεπραγματεύσατο πάντα σχεδὸν, ἐξέφρασε καὶ περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ κλίματος μέσῃν τινὰ γνώμην. «Τὸ πνεῦμα, λέγει ὁ πολυγράφος συγγραφεὺς, ἔχει τινὰ δύναμιν, ἣ κυβέρνησις ἐκαστοῦ πλάσιονα ταύτης· ἡ θρησκεία τέλος, ἡσυμενὴ μετὰ τῆς κυβερνήσεως, ἔτι μειώνει.» Καὶ ἐν πρώτοις ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ θρησκεία ἀσκεῖ ἀρνητικῶς τοῦλάχιστον κολοσσίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν μόρφωσιν τῶν ἐθνῶν. Θρησκεία ἔχουσα δόγμα αὐτῆς τὴν ἀρετὴν, τὴν ἰσότητά, τὴν ἀδελφότητα, τὴν μισοτυραννίαν, τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον, εἶναι εἰς τῶν κυριωτάτων μερῶν τῆς διανοητικῆς καὶ πολιτικῆς ἀγωγῆς τῶν ἐθνῶν. «Ὅταν ὁ πολίτης δοξάζῃ, ὅτι ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς ἰσότητος ἢ ὅτι ὁραττόμενος παιδείας εὐαρεστεῖ τῷ Θεῷ, προστίθεται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου τάσιν πρὸς ἐπιζήτησιν τῆς πολιτικῆς ἰσότητος, πρὸς κατέργησιν τῆς τυραννίας, πρὸς ἐπαύξησην τοῦ διανοητικοῦ αὐτοῦ ταλάντου τὸ μέγα καὶ σπουδαίωτον κίνητρον τῆς θρησκευτικῆς αὐτοῦ πεποιθήσεως. «Ὅταν ἐξ ἐναντίας φρονῇ, ὅτι οἱ ἄρχοντες ἔκλουναι τὴν κατεργασίαν αὐτῶν ἐκ Θεοῦ ἢ τῆς θείας βουλῆσεως, ἢ ὅτι ἡ θήρεσις τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ἀντίκειται εἰς τοῦ ὕψιστου τὰ παραγγέλματα, ἡ φυσικὴ τοῦ ἀνθρώπου τάσις εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν πρόοδον ἐξασθενίζεται καὶ μάλιστα ὑπὸ τῆς ἐπιβαλλούσης τῆς

φρόνημα τοῦτο ψευδοῦς καὶ ἀνεπιστήμονος θρησκείας. Θρησκεία τοιαύτη εἶναι ὁ δυσυπερβλητότερος φραγμὸς εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Σπουδαιότατην δ' ἐπίσης ἐπιρροὴν, ὥσως τὴν πρωτίστην καὶ ἐνεργωτάτην, ἐπὶ τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν μόρφωσιν τῶν ἐθνῶν ἀσκεῖ ἡ κυβέρνησις διὰ τε τοῦ παραδείγματος αὐτῆς καὶ τῶν προσπαθειῶν εἰς μετάδοσιν ἐναρέτου καὶ ἐλευθέρου φρονήματος. Ἀλλὰ τὴν περιέλευσιν καὶ διαιώνισιν εἰς τὰ πράγματα χρηστῆς κυβερνήσεως ἢ χρηστῶν κυβερνήσεων (πληθυντικῶς) ἀσφαλίζει μόνον τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα· διότι ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν τὸν καλὸν καὶ ἱκανὸν διαδέχεται κακὸς καὶ ἀνίκανος, κακὸς δὲ καὶ ἀνίκανος μονάρχης, δηλονότι ἰχθὺς ἐκούσιος ἢ ἀκούσιος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, παρεμποδίζει ὅσον οὐδεὶς ἄλλος τὴν μόρφωσιν χρηστῶν ἠθῶν, τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνάπτυξιν. «Ἄν τὸ παλαιὸν γινωμικὸν quid leges sine moribus ἔχηται· τινος ἀληθείας, διότι τῷ ὄντι νόμοι ὅσονδήποτε χρηστοί, ἐλεύθεροι καὶ πολιτικώτατοι δὲν δύνανται ἐν μικρῷ διαστήματι χρόνου νὰ μεταβάλλωσι διεφθαρμένην πολιτείαν εἰς πολιτείαν ἀγγέλων, ἀληθέστατον ὅμως εἶναι, ὅτι νόμοι ἀγαθοί, ὅσκις μάλιστα δὲν ὑπάρχει ἡ ἀντίδρασις αἰσχροῦς καὶ ὀπισθοδρομικῆς θρησκείας, ὁλοῦσιν ἀφεύκτως μετὰ παρέλευσιν πλείονος ἢ ἐλάττονος χρόνου ἐπενέγκει τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα· ἐξ ἐναντίας δὲ θέλουσιν ἐξαλείψει τὰ χρηστὰ καὶ ἐλευθερά ἢ θη διεφθαρμένοι νόμοι, ἐὰν ἡ βία διατηρήσῃ αὐτοὺς ἐν ἰσχύϊ.

Ἄλλ' οἱ θρησκευτικοὶ καὶ πολιτικοὶ θεομοὶ πῶς καταρτίζονται; πόθεν δηλ. προέρχεται, ὅτι ἐν τισι μὲν ἐπικρατεῖαις ἐπικρατεῖ θρησκεῖα πληρέστερον καὶ ἠθικώτερον ἢ πολίτευμα ἐλευθερώτερον καὶ γενναϊότερον; εἰδομεν ὅτι ἡ ἐπικρά-

Ἡσικς τελειοτέρου θρησκευτικοῦ ἢ πολιτικοῦ πολιτεύματος ἔχει ἄφρευκτον ἐπακολουθήματα τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπομένως τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ. Ἀλληλενδέτως ὁμοῦ καὶ ἡ διάδοσις τῆς ἐκπαίδευσως παράγει ἀληθέστερα καὶ ἐλευθερώτερα θρησκευόμενα καὶ πολιτεύματα. «Τὰ εἶδη τῶν κυβερνήσεων, λέγει ὁ προμνησθεὶς συγγραφεὺς, ὁ κριτικώτατος Toissac, ἐξαρτῶνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκ τῆς εὐρυτέρας ἢ στενωτέρας διαδόσεως τῶν φάτων. Ὅθεν διασκόρπισις τοῦ γνῶρου τῆς ἀμαθείας (διὰ τῆς διαχύσεως τῆς παιδείας) ἰσοβαρμεῖ πρὸς καταστροφὴν τῆς δεσποτείας· ἐπικράτησις ἐξ ἀντιθέτου τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως ἐμφαίνει θεμελίωσιν τοῦ κράτους τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας.» Ἐκ τούτων ἔπεται, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι οὐχὶ μόνον τὸ τέκνον, ἡ ἀκολουθία καὶ συνέχεια ἐξ ἀντικειμένου πεφωτισμένου θρησκευόμενου καὶ ἐλευτέρου πολιτεύματος, ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ πολλάκις αὐτῶν, ἡ συνέχεια καὶ ἀκολουθία ἐξ ὑποκειμένου. Ὑπάρχει εἰς δεσμὸς ἀλληλενδετος μεταξὺ αὐτῶν. Δὲν ἔπεται ὁμοῦ ἐντεῦθεν, ὅτι εἰς τὰ κράτη, ἐν οἷς ἐπικρατεῖ ἕνεκα τῆς ἀπαιδευσίας ὀπισθοδρομικὴ θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ ὀργάνωσις, οὐδέποτε θέλει ἐπέλθῃ κρείττων ὀργάνωσις. Ἐν πρώτοις ἡ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ ἐν ταῖς γειτονικαῖς χώραις θέλει μεταδῶσει τάχιον ἢ βράδιον τὴν φλόγα τῆς φιλομαθείας. Ἐξ ἄλλου δὲ εὐμενεῖς τυχεραὶ περιστάσεις, παρουσιαζόμεναι πάντοτε ἐκ διαλειμμάτων, εἰς κρίνη τις ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε ἱστορικῶν φαινομένων, θέλουσι συντελέσει πολλὰ τοῦ εἰς τὴν ταχύτεραν καταστροφὴν τῶν ὀπισθοδρομικῶν θρησκευμάτων ἢ πολιτευμάτων. Ἐν Ῥωσίᾳ μέχρις ἐσχάτων ἰσχυρὴ δουλεία ἢ δουλοπαροικία ἀφόρητος· ἀλλ' ὁ ὄντως ἐνάρετος καὶ μεγάλθυμος μονάρχης αὐ-

τῆς Ἀλέξανδρος, ὁ δεύτερος κατὰ νᾶξεν αὐτὴν δι' ἑνὸς οὐραζίου. Ἐν Ἀννίᾳ ἐπεκράτει μέχρι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μοναρχία ἀπόλυτος· ἀλλ' ὁ μακάριος Φρειδερίκος θελουσίως κατηδάφισε τὸ μυστὸν αὐτὸ πολιτικὸν οἰκοδόμημα καὶ ἐθεμελίωσε τὴν συνταγματικὴν ἑλευθερίαν.

Κατὰ τί δὲ συντελεῖ τὸ κλίμα; Ὁ Maurice Block ἰδοὺ πῶς ὀρίζει τὴν πολιτικὴν ἐπιρροὴν τοῦ κλίματος. «Ὁ ἄνθρωπος, ὅς ἐστιν οἰονόηποτε πλάτος καὶ ἐγγενήθη, οἰονόηποτε καὶ ἂν ἦ τὸ χροῖμα τοῦ δερμάτος αὐτοῦ καὶ αἱ ῥοπαὶ, βαρύνονται πρὸς ἓνα σκοπὸν, προσδεύοντα ἢ ὀπισθοποροῦντα, καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος προσδίδῃ δὴλονότι τὴν διανοητικὴν καὶ φυσικὴν ἐλευθερίαν. Ὑπὸ τοῦτο μὲν τὸ πλάτος ὁ ἄνθρωπος βηματίζει ἀδιακόπως χωρὶς πινος στροφῆς πρὸς τὰ ὀπίσω, τούτου δὲ δίδωκε προβάδην τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Ὑπ' ἐκεῖνο δὲ τὸ πλάτος ἐξ ἐναντίας ὁ κοινωνία πορεύεται ἀλματωδῶς, σκαματίζῃ ἐπὶ μακρόν, ἐπαναλαμβάνει δ' εἰς τὴν πορείαν αὐτῆς. Τὸ κλίμα κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην θέλει προσδιορίσει τὸν τρόπον, καθ' ὃν θέλει βαδίσει ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν θέλει κατευθυνθῇ. Ἡ ὕλική πρόοδος, ἀναπόσπαστος διατελοῦσα τῆς διανοητικῆς, ἀποτελεῖ μέσον ἀπελευθερώσεως τῶν πρώτων ἐπιρροῶν. Ὡς πρὸς δὲ τὰ εἶδη τῶν πολιτευμάτων, ἅπερ αὐτὰ ταῦτα ὡσαύτως δὲν εἶναι ἢ μέσον ἐπιστεύσεως ἢ ὀπισθοδρομῆσεως τῆς πορείας τῶν κοινωνιῶν, ἡ πεῖρα μαρτυρεῖ, ὅτι τὸ κλίμα δὲν ἔχει ἐπ' αὐτῶν ἢ λεπτοτάτην ἐπιρροήν. Ἐν πάσαις τοῦ κόσμου ταῖς χώραις οἱ μὲν κυβερνῶντες καταβάλλουσιν τὰς δυνατὰς προσπάθειάς πρὸς ἐπαύτην τῆς δυναμῆς, ἣν περιβάλλονται. οἱ δὲ κυβερνώμενοι τὰν ἀπαλιν πάντα κινεῖσθαι λίθον πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν».

Νομίζω, ὅτι ἄριστα διετύπωνεν ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ τοῦ περὶ κλίματος ἄρθρου αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν θεσμῶν ἐπιρροὴν τοῦ κλίματος ὃ σπουδαῖος πολιτειολόγος. Τὸ καλὸν κλίμα συντελεῖ μέχρι τινὸς σημεῖου εἰς τὴν ταχύτεραν ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου, συνδεδεμένην βέβαια οὖσαν πρὸς τὴν πολιτικὴν, τὸ κακὸν πάλιν γίνεται παρὰ τινος βραδύτητος αὐτῆς· ἀλλ' ἡ συντέλεσις αὕτη εἶναι πολὺν κατωτέρα τῆς ἐπιρροῆς τῆς θρησκείας, τῶν θεσμῶν, τῆς ἀνατροφῆς, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς τύχης.

Τινὲς ὑπερφυοῦντες τὴν ἐπιρροὴν τοῦ κλίματος, ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος εἶναι ὁ κύριος λόγος, δι' ὃν τὰ μὲν μεσημβρινώτερα ἔθνη τῆς Εὐρώπης (ἤτοι ἡ Ἰσπανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ ὀλιγώτερον μὲν αὐτῶν μεσημβρινή, ἀλλ' ὅπωςδήποτε μεσημβρινώτερα τῶν ἄλλων Γαλλία) μαρτυροῦνται συνεχῶς ὑπὸ τῆς φοβερᾶς μάστιγος τῶν στάσεων, ἐπαναστάσεων καὶ ἐμφυλίων πολέμων, τὰ δὲ βορειώτερα εἶναι ἀπῆλλαχμένα τῆς δυνάμεως ταύτης πληγῆς. Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι ἐξοχούσιν τὴν δύναμιν τῆς κλιματικῆς ἐπιρροῆς, «ὅτι οἱ μεσημβρινώτεροι λαοὶ φαίνονται πως ἀψικρώτεροι, ἐνθουσιωδέστεροι καὶ ἐπιρρεπέστεροι εἰς τὰς μεταβολάς, ὥς ὅσον εἶναι παντελῶς ψευδές, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι οὐχὶ κυρίως ἡ ἐκ τοῦ κλίματος πηγάζουσα λεπτή διανοητικὴ διαφορὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ Ἀμερικῇ ἐπικρατούσης πολιτικῆς ἡρεμίας, τῆς ἐν Γαλλίᾳ δὲ ἢ Ἰσπανίᾳ πολιτικῆς ἀνησυχίας. — Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ Ἀγγλία ἤρμευε ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι, ἀλλ' ὁ παρὼν αἰὼν δὲν μετέβαλε βεβαίως τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας· πρὸ δὲ τοῦ παρόντος αἰῶνος ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλίμα δὲν ἐτελλόθη ἀπειράριθμος σωρεία ἐπαναστάσεων; Δὲν ἐξεβιάσθη δι' ἐπαναστάσεως

κατὰ τὸ 1215 (ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Ἀκτῆμονος) ἡ χορήγησις τοῦ μεγάλου χάρτου τῶν ἐλευθεριῶν, δὲν ἐξερράγησαν αἱ ματηροὶ καὶ διαρκεῖς ἐμφύλιοι πόλεμοι μεταξὺ τῶν δύο οἰκῶν τοῦ Ἑδωάρδου καὶ τῆς Λαγκαστρίας κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα, δὲν ἐκομίσθη ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα τοῦ δημοκρίτου ὁ Κάρλος τὴν 30 Ἰανουαρίου 1649 καὶ μετ' αὐτοῦ συνεσφαγιάσθη τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα; δὲν ἐπῆλθεν ἡ αἰσχυρὰ στρατιωτικὴ δεσποτεία τοῦ Κρόμβιελ; δὲν κατέπεσεν αὕτη πρὸς τῆς παρελεύσεως δωδεκαετίας, παλινρθωθεῖσης τῆς μοναρχίας; Δὲν ἐπῆλθε τέλος δι' ἀφρόνους αἱματοχυσίας ἡ μεγάλη τοῦ 1688 μεταπολίτευσις;

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ προλαβούσας ἐποχὰς διεταράχθη συχνάκις ἡ τάξις, ἀλλεπάλληλοι μεταβολαὶ ἐπῆλθον, κρουνοὶ αἵματος ἐχύθησαν πρὸς ἐδραϊώσιν καὶ ῥιζοβόλησιν τῶν ἐλευθεριῶν· ἀν δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεκράτησεν ἡ δρᾶσις τάξις ἀπὸ μακρῶν χρόνων, εἴτις τούτου ὅτι ἐκεῖ ἀνεπτυχθῇ μετὰ πολλὰς ἐναγωνίους ἀποπειράς καὶ πολιτικὰς περιπετείας ἡ ποθυμένη ἀσφαλισία τῶν ἐλευθεριῶν. Τάναπαλιν δὲ νῆ, Ἰσπανίας ἢ τῆς Γαλλίας τὸ ἔδαφος συνταράσσεται μέχρι τοῦ νῦν ὑπὸ πολιτικῶν σεισμῶν, διότι ἐν αὐταῖς δὲν ἐπετεύχθη ὁ ποθητὸς σκοπὸς τῆς ἐδραϊώσεως τῶν ἐλευθεριῶν.

Ἀλλὰ διατί τέλος ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ἐπετεύχθη ἡ πρὸ αἰῶνων διωκουμένη καρποφορία τῶν ἐλευθεριῶν θεσμῶν, ἐν δὲ τῇ Ἰσπανίᾳ ἢ τῇ Γαλλίᾳ ἀπέτυχε μέχρι τοῦδε; Δὲν εἶναι αἰτία τούτου τὸ διάφορον κλίμα. Ὅ ἐπ' ἐμοὶ νομίζω, ὅτι οὐχὶ ἐν τῷ κλίματι, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς θεσμοῖς καὶ κυρίως ἡ αἰτία. Ὁ ἄνθρωπος ὥνεται ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως εἰς τὴν κατάχρησιν τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ· ἀνάγκη λοιπὸν πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἐπὶ πίεσει καὶ ζημίᾳ τῶν ἄλλων συγκεντρώσεως εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ἢ τινῶν τῆς ὅλης ἐξουσίας

κατὰ κατάχρησιν, νὰ κατανέμηται οὕτω πως ἡ ἐξουσία, ὥστε εἰς οὐδενὸς τὰς χεῖρας νὰ ἦναι πολλή. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν συνέβη τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς ἐν τοῖς ὀνομασθεῖσιν ἐλευθερίοις θεσμοῖς. Οἱ Ἀγγλοὶ ἄλλοτε, οἱ μεσημβρινοὶ λαοὶ καὶ νῦν ἔτι διατελοῦσιν ἐν πλάνῃ περὶ τοῦ δέοντος μέτρου καὶ τῶν ὁρίων τῆς ἐξουσίας. Νομίζουσι πολλοὶ ὅτι ἡ ἐλευθερία συνίσταται εἰς μόνην τὴν κατάργησιν τῆς βασιλείας ἢ τὴν ἀφαίρεσιν δικαιωμάτων ἀπὸ τῆς βασιλείας καὶ τὴν εὐρυνσιν καὶ ἐπέκτασιν τῶν κοινοβουλευτικῶν προνομίων. Ματαίᾳ πλάνῃ, ἐξ ἧς πηγάζουσι πᾶσαι αἱ περιπέτειαι τῶν ἀντιπροσωπικῶν Ἐπικρατειῶν, αἱ στάσεις καὶ ἐπαναστάσεις. Ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἢ ὁ βασιλεὺς διὰ τῶν ὑπευθύνων ὑπουργῶν καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπουργοὶ ὡς κόμμα θέλουσι κατασκευάσει τεχνητὴν Βουλὴν καὶ θέουσιν ὑφαρπάσει πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν· τοῦτο δ' ἕνεκα θέλει ἐπέλθῃ ὁ συνασπισμὸς τῶν παραθιασθέντων συμφερόντων, ὅστις, συνδεόμενος καὶ μετ' ἐπαινετῶν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὁρμῶν τῶν ἀνεπτυγμένων λαῶν, ἐπάγει τὰς στάσεις καὶ ταραχάς, ἀναποσπάστους συνήθως τῆς αἰματοχυσίας. Ἀλλ' ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς καὶ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐν Ὀλλανδίᾳ κτλ. ἀπὸ πολλοῦ κατενόησαν, ὅτι ἡ ἐλευθερία, ἡ ἐρατεινὴ καὶ ἀξιολάτρευτος ἐλευθερία, δὲν συνίσταται εἰς τὴν πολλὰκις φατριαστικωτάτην κοινοβουλευτικὴν παντοδυναμίαν, ἢ τὴν ἀναγύρουσιν τύπῳ δημοκρατικῶν πολιτευμάτων, ἀλλ' εἰς τὴν πρέπουσαν καταστολὴν αὐτῆς τῆς δυνάμεως, εἰς τὸν ἐντὸς τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων ὁρίων περιορισμὸν τῶν δικαιωμάτων τῆς ὅλης ἐξουσίας, ὅπερ ἰδίως κατορθωτὸν διὰ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἀναπτυχθείσης, καὶ ἐκείθεν μεταδοθείσης ἀλλαχού, αὐτεδιοικήσεως (Self government). Ἡ εἰσαγωγὴ αὐτῆς ἐξησφάλισε τὴν Ἀγγλίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας,

τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Ὀλλανδίαν ἀπὸ πολιτικῶν συνταράξεων καὶ μεταβολῶν ἄχρι τοῦδε ἑλλειψίς αὐτῆς ἐκ Γαλλίας ἢ Ἰσπανίας δὲν ἀπήλλαξεν αὐτὰς τῶν καταστρεπτικῶν πολιτικῶν κλονήσεων.
Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπιρροὴ τῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὴν πολιτικὴν. Εἶναι ἀμφισβητήσιμον, λέγει ὁ Paul Boiteau, ἂν ἡ ποίησις, ἢ ἡ μορφήν τοῦλάχιστον παρίσταται τῶν νῦν, μέλλει νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, παραμυθοῦσα καὶ τέρπουσα τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἀναμφισβήτητον διατελεῖ, ὅτι ἡ ἱστορία θέλει αἰετοῦ διατελεῖσαι σωτήριος ὁδηγὸς καὶ διδάσκαλος τοῦ ἀνθρώπου, διαχέων φῶς εἰς τὴν πορείαν αὐτοῦ καὶ μεγάλως συντελῶν εἰς τὴν ταχέαν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν τοῦ ἀνθρώπου γένους. Ὅσον μάλιστα προχωροῦσιν οἱ καιροί, τὸ δὲ φιλοσοφικὸν πνεῦμα μᾶλλον ἐπικρατεῖ καὶ γενικεύεται, τοσοῦτον καὶ ἡ ἱστορικὴ ἐπιστήμη θέλει μᾶλλον προοδεύει, τοσοῦτο θέλει μᾶλλον ἀναπτύσσεσθαι, φιλοσοφικωτέρα καὶ διδακτικωτέρα καθισταμένη, τοσοῦτο δὲ μᾶλλον θέλουσιν ἀλληλεπιδέτως ἀναπτύσσασθαι καὶ προοδεῖν αἱ λοιπαὶ ἐπιστήμαι, καὶ ὁ πρακτικὸς καὶ πολιτικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἐθνῶν, θαδοχούμενοι καὶ φωτιζόμενοι ὑπὸ τῆς ἱστορίας. — Ἀλλ' ἂν ἐν γένει ἦναι συμβάλλουσα ἡ ἱστορία, ἂν διὰ τοῦτο τανῦν τῆς διδασκαλίας πάσης ἐπιστήμης προτάσσεται ἱστορικὴ εἰσαγωγὴ, φιλοσοφικῶς ἐξετάζουσα τὰ σημεῖον, ὅθεν ἤρξατο ἡ κίνησις τῆς ἐπιστήμης ταύτης, καὶ τὸ σημεῖον, εἰς ὃ διατελεῖ ἤδη ἵσταμένη, ὡς ἐπίσης τὰ αἷτια τῆς κινήσεως καὶ τῆς προόδου αὐτῆς, ἀπαραίτητος καθίσταται εἰς τὸν πολιτευόμενον λόγον καὶ τὸν πολιτευόμενον, ἀκριβέστατος ὁρὸς τῶν μελετῶν καὶ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, ὅτι διὰ μόνης αὐτῆς κατορθοῦν νὰ ἐξακριβώσῃ τί δύναται νὰ συντελέσῃ.

εἰς τὴν ἠθικὴν, πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐθνῶν, καὶ τί δύναται νὰ παρεμποδίσῃ αὐτήν. Ἄν ὁ Κικέρων ἔλεγεν «Historia vero, (ἐν τῷ de oratore συγγράμματι αὐτοῦ βιβλ. II, κεφ. IX), testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae», τί πρέπει νὰ εἰπώμεν ἡμεῖς περὶ αὐτῆς μετὰ παρέλευσιν τσοῦτων αἰώνων, καθ' οὓς οὐ μόνον ἔλαβε μεγάλας καὶ σπουδαίας διαστάσεις ἕνεκα τοῦ χρόνου ἡ ἱστορία, ὁλλὰ καὶ συνεδυάσθη διὰ τῆς πρόδοις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος μετὰ τῆς φιλοσοφίας, ἀποτελέσασα τὴν πρῶτην καὶ μεγίστην τῶν νεωτέρων ἐπιστημῶν; Ἄν ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας ἐπικληθῇ πρόγονος ἡμῶν Ἡρόδοτος καταθέτῃ εἰς τὰ ταμεῖα τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἀπλὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἀναψύχων τὴν ἀνείσοιαν καὶ κατακλῆτων τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκροατῶν καὶ ἀναγνωστῶν, ἂν αὐτὸς ὁ φιλοσοφώτατος Θουκυδίδης συναναμιγνύῃ μὲν συχνότατα ταῖς φιλαληθεστάταις αὐτοῦ ἱστορικαῖς διηγήσεσι φιλοσοφικὰς ἀνάλυσις καὶ κρίσεις, ἀλλ' ἅπτεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνὸς κοῖ μόνου ἐπεισοδίου τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, ἂν ὁ Καῖσαρ συλλέγῃ ἀπλῶς ἱστορικὴν ὕλην, ἂν ὁ Σαλλούστιος ἤκιστα μεριμνᾷ περὶ τῶν παρθουσῶν καὶ ἔτι μᾶλλον περὶ τῶν μελλουσῶν γενεῶν, ἂν ὁ Τίτος Λίβιος περιερίξῃ τὸ σύμπαν εἰς τὴν Ῥώμην, ἂν ὁ κριτικώτατος Τάκτος, δικαίως ἐκλήθῃ ὡγενὴς καὶ ἐν ταύτῳ ἀπηνῆς τιμωρὸς καὶ ἐκδικητὴς τῶν ἡθῶν καὶ τῆς περιυβρισθείσης πολιτικῆς ἐλευθερίας ὠρισμένης ἐποχῆς, ἀλλ' οὐχ ἦτον ἐν τῇ βίβλῳ αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὠραίαν ἑκφράσιν τοῦ Paul Boiteau, οὐδαμῶς φείνεται πάλαι αὐτῇ ψυχῇ τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν ἡ ἱστορία, φωταγωγηθεῖσα ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας, ἐπιλαμβάνεται παντὸς ἀντικειμένου φιλοσοφικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ, καὶ διὰ τοῦ φωτός, ὃ διαχέει

ἐπ' αὐτοῦ, συντελεῖ μέγας εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτικὴν πρόδοον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς ἱστορίας, ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτῆς φιλοσοφικὴν ὄψιν, ἐπήγαγε καὶ ἡ ἀναμφισβήτητος ἀλήθεια, ὅτι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἡ πρόοδος ἐπάγει τὴν πρόδοον τῆς τε πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν συνηχομένης ἐνεργοῦ πολιτικῆς, τὰνάπαλιν δὲ ἡ ὀπισθοδρόμησις αὐτῶν ἐπιφέρει τὴν ὀπισθοδρόμησιν καὶ τῆς πολιτικῆς. Ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη, μεθ' ἧς συνδέεται ἀναποσπάστως ἡ ἐν ἐνεργείᾳ πολιτικὴ, (δηλονότι τὰ ἐν ἐνεργείᾳ πολιτεύματα μετὰ τῶν ἄμεσον πρὸς αὐτὰ ἐχόντων σχεσιν ὀργανικῶν νόμων καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν), προσδεύουσα ἤτ' ἀκαταπαύστως, εὐρίσκετο ἐν σπαργάνοις, ὅτε κα πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι εὐρίσκοντο ἐν σπαργάνοις, δηλονότι κατὰ τοὺς πρώτους ἱστορικοὺς αἰῶνας καὶ χρόνους ἄκολούθως ἀνεπτύχθη ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἐπὶ τῶν ὠραίων χρόνων τῆς ἀκμῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης, εἴτα δὲ πάλιν ἔπεσεν εἰς φρικαλέαν ὀπισθοδρόμησιν κατὰ τὴν βάρβαρον ἐποχὴν τοῦ μεσαιῶνος, ὅτε κα πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι ἐτράπησαν εἰς τὰ ὀπίσω, ἀνεγεννήθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς γενικῆς τῶν ἐπιστημῶν ἀναγεννήσεως καὶ βαίνει προσδεύουσα γιγαντιαίως ἀπὸ τοῦ προλαβόντος αἰῶνος μετὰ πασῶν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἡ δὲ εἰρημένη πρόοδος καὶ ὀπισθοδρόμησις τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀμέσως σχεδὸν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν πρόδοον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης συμπροσδεύουσι καὶ τελειοποιῶνται κατὰ γενικὸν κανόνα καὶ τὰ πολιτεύματα καὶ οἱ ὀργανικοὶ νόμοι καὶ ἡ ἐν γένει πολιτικὴ τῶν ἐθνῶν κατάστασις.

Εἰς τούτου τὴν ἀνάπτυξιν προτιθέμεθα ἥδη νὰ εἰσελθώμεν. Πέντε εἶναι ἐν γένει, (μὴ λαμβανόμενων ὑπ' ὄψιν τῶν μερικωτέρων διαφορῶν), αἱ περίοδοι τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῶν ἐπιστημῶν, ἢ τῶν ἱστοριογραφικῶν χρόνων, ἢ τῆς ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς, ἢ τοῦ μεσαιῶνος, ἢ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἰδίως ἢ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, καὶ ἢ τῆς πρὸς τοῦτον συνδεομένης καὶ συνεχιζούσης τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦ λήγοντος ἤδη δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος· ὅθεν πέντε καὶ αἱ περίοδοι τῆς πολιτικῆς (θεωρητικῆς τε καὶ πρακτικῆς) ¹.

Καὶ τῆς μὲν πρώτης περιόδου, ἥτοι τῆς τῶν ἀρχαιοτάτων ἱστορικῶν χρόνων, διακριτικὸν γνώρισμα ἦν ἡ παντελής ἐλλησις ἐπιστημονικῶν γνώσεων, φιλοσοφικῶν, ἀστρονομικῶν, φυσικῶν, θεολογικῶν, τεχνολογικῶν. Ἀληθὴς ἐποχὴ σπαργάνων τῆς ἀνθρωπότητος. Θεοὶ ἐθεωροῦντο οἱ ἀστέρες ἢ τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων κατασκευαζόμενα εἰδῶλα, τὰ ἐρπετὰ ἢ ἄλλα ζῶα, ὁ οὐρανὸς ἐθεωρεῖτο ὡς στερέωμα, ἢ γῆ κέντρον καὶ σκοπὸς τοῦ σύμπαντος, αἱ κατόπιν ἀναπτυχθεῖσαι τέχναι ἦσαν παντάπασιν ἄγνωστοι. Καὶ ἡ πολιτικὴ ὡσαύτως διετέλει ἐν σπαρ-

γάνει. Τὰς κοινωνίας διεῖπεν ἡ σωματικὴ ῥώμη ἢ ἡ κατακτητικὴ βία. Ἡ ἰδέα τοῦ πολιτεύματος ἦν ἄγνωστος ἢ ἀμυδρά. Ἐν Ἰνδίᾳ, ὅπου ἀνεπτύχθη τὸ πρῶτον ἀτελὲς τις πολιτισμός, ἐπομένως οὐκ ἐπεκευάσθη θεολογικὸν τι οἰκοδόμημα ἢ λαὸν μὲν καθ' ἑαυτό, ἀλλὰ πλῆθος ἐπεκράτησαν ταχύτερον καὶ πολιτικῶν δέσπαι, ἄλογοι μὲν καὶ ὀπισθοδρομικοὶ ἀλλ' ἀποτελοῦσαι πῶς ἁρμονικόν τι σύστημα, ἢ ἰδέα τῶν φυλῶν καὶ ἢ ἰδέα τῆς θεοκρατίας. Βάσιν τῆς θεολογίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἦμα τῶν Ἰνδῶν ὀποτελῶν ἱερὸν βιβλίον τοῦ Μανου, καθ' ὃ οἱ Βραχμᾶνες ἢ ἱερεῖς, ὀποτελοῦντες προνομικὴν φυλὴν, ἀπέρρευσαν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἱερέως Θεοῦ Βράχμα, οἱ Κατρυῖ (Khatryas) ἢ πολεμισταὶ ἀπὸ τῶν βραχμῶν αὐτοῦ, οἱ βεισῦαι (vaisyas), ἢ ἔμποροι καὶ γεωργοί, ἀπὸ τοῦ μηδὲ αὐτοῦ, καὶ οἱ σουδρᾶι τέλος (soudras), ἥτοι οἱ δοῦλοι ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, καὶ καθ' ὃ ὁ βασιλεὺς ἀποτελεῖ θεοτέτα πᾶσι ὑποκειμένην ὁμῶς ἐν πολλοῖς εἰς τὸν Βραχμᾶνα. Ἐν Σινικῇ ἐπικρατήσας μεταγενεστέρως καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα τοῦ βουδισμού, θρησκεία εὐγενεστέρα πᾶσι τοῖς Βραχμᾶνισμοῦ, καθιέρωσε τὸ ἔσον περὶ τοῦ τῶν φυλῶν καὶ μετέβαλε τὸ θεοκρατικὸν πολίτευμα εἰς στρατοκρατικὸν πολίτευμα. Προβάσας δὲ σχετικῶς τῇ ἀναπτύξεως, ἔρ/εται εἰς τὸ μέσον ἡ μεταγενέστερη ἀσάφεια πολιτικῆς ἰδέας τοῦ συμβιβασμοῦ τῆς θεοκρατικῆς ἰδέας καὶ τοῦ θείου καίου πρὸς τὴν κυριαρχίαν τοῦ λαοῦ, ἥτις φαίνεται, ὅτι ἐπῆνεγκε μετὰ τινος χρόνου, καρπὸς, διότι, ὡς εἰκάζεται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δυναστειῶν τῆς Σινικῆς, ἐπὶ νεοτὴ χρήσις τοῦ δικαίωματος τῆς ἐκτετατάς. Διαφεύγει τὸ θέμα τῆς καθ' ὅσον οὐστὴς διατριβῆς ἢ ἐξέτασις καὶ λύσις τοῦ ζητήματος, διατὶ ἡ Ἰνδία καὶ ἡ Σινική ἐμείναν εἰς τὸ τότε σημεῖον τῆς ἀπονεύσεως, πολιτικῆς καὶ διανοητικῆς.

¹ Ὁ Paul Janet ἐν τῇ περὶ πολιτικῆς πραγματείᾳ αὐτοῦ διαιρεῖ ὡσαύτως τὴν ἱστορίαν αὐτῆς εἰς πέντε περιόδους, ἀλλὰ κατὰ διάφορον τρόπον, δηλονότι α) τὴν περίοδον τῆς Ἀνατολῆς (Période orientale), β) τὴν ἐλληνολατινικὴν περίοδον (Période gréco-latine), γ) τὸν μεσαιῶνα καὶ τὴν ἀναγεννήσιν (moyen âge et renaissance), δ) τὴν νεωτέραν περίοδον (Période moderne) ἐκτεταμένην ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος μέχρι τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789 καὶ ε) τὴν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς (Période contemporaine).

αὐτῶν ἀναπτύξεως, κέντρον δὲ καὶ ἐστία τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ προοδευτικοῦ πολιτικοῦ βίου γίνεται ἡ Ἑλλάς, ἐξ ἧς ἀπέρρευσε ὁ νεώτερος ὑποκαίσιμος πολιτισμός.

Τῆς δευτέρας περιόδου, δηλονότι τῆς ἑλληνο-ρωμαϊκῆς ἀκμῆς, γνώρισμα διακριτικὸν εἶναι ἡ θεμελίωσις καὶ ἐν πολλοῖς τελειοποιήσεις τῶν διαφόρων ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. Ἡ λιθοξοφία, ἡ ζωγραφικὴ, ἡ ῥητορικὴ, ἡ ποίησις καὶ πᾶσαι αἱ καλὰ τέχναι προήχθησαν ταχέως εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν, ἐτέθησαν δὲ τὰ θεμελίως σχεδὸν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ πολλὰ ἀνεπτήχθησαν σχεδὸν εἰς τὴν ἐν τῶν νῦν αὐτῶν τελειότητα. Ἡ ἰδέα τοῦ θεοῦ δικαίου οὐδέποτε ἤκμασεν ἢ ταχέως ἐξέλιπε, ἡ ἰδέα τῆς αὐτοκυβερνήσεως ἐξ ὑπάρχουσας ἐπεκράτησε καὶ συμφωνῶν πρὸς τὰς ἰδέας ταύτας κατηρτίσθησαν ἐλεύθερα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πολιτεύματα ἐν ταῖς πλείστας τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν, ἐξ Ἑλλάδος δὲ τὰ ἐπιστημονικὰ φῶτα μετεδόθησαν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ ἰσοῦ ἀνέφθη καὶ ἐκεῖ κατ' ἄρχας ὁ πυρὸς τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ὡς μαρτυροῦνται εὐρίσκονται ἐπαρμέναι ἐν ᾧ πᾶσι τοῖς παντοσεύδειαν ἑλληνικοῖς συγγράμμασι, μαρτυροῦσαι ἐλευθέρου καὶ προοδευτικὸν πνεῦμα, ἀλλὰ οὐ κατ' ἐξοχὴν μεγάλοι πολιτικοὶ συγγραφεῖς ἤκμασαν ἐπὶ τῶν ἐνδόξων ἑλληνικῶν χρόνων, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Νομίζομεν δὲ πρέπον νὰ διεξέλθωμεν ἐν συντόμῳ τὰς ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν ἐκτεθειμένας πολιτικὰς ἀρχάς, ὑπάρχοισαν οὐχ ἥττον τῆς καταστάσεως τῆς διανοητικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως τῶν τότε χρόνων ἢ καὶ τῆς συγγραφικῆς αὐτῶν μεγαλοσύνης. Ἡ πολιτεία τοῦ Πλάτωνος ἐθεωρήθη ὡς τύπος ἰδανικῆς ἀνεπαρμώστου πολιτείας, οὐσίας, ὡς ὠνομάσθη. Ἀλλὰ, καθὰ παρετήρησαν πρὸ ἐμοῦ ἄλλοι, ἀδικεῖ τὴν

μεγαλοφυΐαν τοῦ Πλάτωνος ὁ οὕτως κρίνων τὴν πολιτείαν αὐτοῦ, Ὡς ὁρθῶς παρετήρησεν ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς Paul Janet, δικαίρετον τὴν οὐτοπικὴν οὕτως εἰπεῖν πολιτικὴν (politique utopique) τῆς ἰδεώδους (ιδανικῆς) ἢ νοητῆς πολιτικῆς (politique idéale), ὧν ἡ πρώτη μὲν συνίσταται ἐκ τεχνητοῦ καὶ φανταστοῦ ὅλως συνδυασμοῦ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν στοιχείων, καὶ ἐκ τῆς διὰ τοιοῦτου τρόπου κατασκευῆς αὐθαίρετου πολιτικοῦ μηχανισμοῦ, μηδεμίαν ἔχοντος ζωὴν, μηδεμίαν πραγματικότητα, μήτε παρούσαν μήτε μέλλουσαν. Τοιαῦτα εἶναι αἱ οὐτοπίαι τοῦ Thomas Morus (ὅστις καὶ πρῶτος κατεσκεύασε τὴν λέξιν οὐτοπία), τοῦ Campanella καὶ ἄλλων τινῶν μεταγενεστέρων πολιτικῶν συγγραφέων. Ἡ ἰδεώδης πολιτικὴ ἐξ ἐναντίας συνίσταται ἐκ τῆς μορφώσεως δυνατοῦ ἀνθρωπίνως ἀλλὰ δυσεφίκτου ἐν τῇ ἐφαρμογῇ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, φερομένου ὡς προτύπου τελειότητος, πρὸς ὃ δέον κατὰ τὸν συγγραφέα νὰ ἀποβλέπωσιν αἱ πολιτεῖαι. Ἐν τῇ πολιτείᾳ δὲ τοῦ Πλάτωνος ὑπάρχει μέρος τι οὐτοπικῆς πολιτικῆς καὶ μέρος πολιτικῆς ἰδεώδους. Εἶναι βεβαίως καθαρὰ οὐτοπία, φαντασίας ἀποκύημα, ἡ εἰς τέσσαρας τάξεις ἢ κλάσεις σταθερὰς καὶ ἀμεταβλήτου πλατωνικῆς διαίρεσις τῆς κοινωνίας, ὡς ἡ τῶν Ἰνδῶν ἢ τῶν Αἰγυπτίων. Εἶναι καθαρὰ οὐτοπία, φαντασμα ἀπλοῦν, ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ἐξάλειψις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου καὶ τῆς ἰδιοκτησίας, δηλονότι ἡ καθιέρωσις τῆς κοινογαμίας καὶ τῆς κοινοκτημοσύνης, προκαλεῖ τὴν ἐνότητα καὶ θερμαίνει τὴν φιλοπατρίαν, εἶναι οὐτοπία ἢ θεωρία τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν νόμων διὰ τῆς ἡθικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' οὐδαμῶς εἶναι οὐτοπικὴ ἡ θεωρία τοῦ Πλάτωνος, ὅτι σκοπὸς τῆς κοινωνίας εἶναι ἡ ἀσφάλεισις τῶν δικαίων τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ

ἀπροσωπολήπτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἡ θεωρία ὅτι πραγματικῶς νεύρα τῶν ἐπικρατειῶν εἶναι ἡ ἀρετὴ, καὶ ἀληθῆς βάσις καὶ πηγὴ τῆς ἀρετῆς ἐν ταῖς πολιτείαις ἢ χρηστῇ ἀνατροφῇ, οὐχὶ δὲ μόνον δὲν εἶναι αὐτοπικαί, ἀλλὰ καὶ τιμῶσιν ἀληθῶς τὸν πρακτικὸν τοῦ Πλάτωνος νοῦν ἢ ὑπ' αὐτοῦ πρῶτον ἐξε-νεχθεῖσα καὶ ὑποστηρικθεῖσα πολιτικῇ θεωρίᾳ, ὅτι μόνον ἐν πολιτεύματι, καθιε-ροῦντι τὴν ἰσοσταθμίαν τῶν ἐξουσιῶν, ἐδρεύει ἡ ἀληθὴς ἐγγύησις τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, καὶ ἡ θεωρία ὅτι οἱ νομοθέ-ται ὀφείλουσι νὰ αἰτιολογῶσιν ἀποχρών-τως τοὺς τιθεμένους ὑπ' αὐτῶν νόμους, ἐκφέροντες τὸν νομοθετικὸν αὐτῶν λόγον, ὅτι τέλος τῶν ποινῶν σκοπὸς δεῖον νὰ ᾖ, καὶ οὐχὶ μόνον ἡ τιμωρία, ἀλλὰ καὶ ὁ σωφρονισμὸς καὶ ἡ βελτίωσις. Τοῦ Πλά-τωνος λοιπὸν ἡ πολιτεία ἐδράζεται ἐπὶ πολιτικῆς νοητῆς κατὰ τὸ πλεῖστον, συν-αναμειγμένης μετὰ τινων αὐτοπικῶν θεωριῶν. Τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς ἐναντίας ἡ πολιτικὴ εἶναι καθαρῶς ἐμπειρικῇ. Ἀληθῶς ἐκπλήττει ἡ λαμπρά καὶ ἐπι-τηδεῖα αὐτοῦ μέθοδος εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν πολιτικῶν γεγονότων καὶ τὴν διά-κρισιν ἐνὸς πολιτικοῦ ὅλου συνθέτου (φέρ' εἰπεῖν τῆς πολιτείας) εἰς τὰ ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται στοιχεῖα, μέθοδος ἐπιστημο-νικωτάτη, ἥς κατ' οὐδὲν παρεξέκλιναν οἱ τοῦ προλαβόντος καὶ παρόντος αἰῶνος πολιτικοὶ συγγραφεῖς. Λέγεται δέ, ὅτι 360 περίπου πολιτειῶν πολιτεύματα ἀνέ-λυσεν ἐν συγγράμματι αὐτοῦ ἄλλω, φέ-ροντι τὴν σφραγίδα τῆς μεγαλοφυΐας αὐ-τοῦ, πρὶν ἢ γράψῃ τὰ Πολιτικά αὐτοῦ. Ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψεν ἀληθῆ πολιτι-κὴν φιλοσοφίαν, οἷον· ἡ ἀξίαν τοῦ παρόν-τος αἰῶνος. Ἡ θεωρία τῆς ἐθνικῆς κυ-ριαρχίας, ἡ διαίρεσις τῶν πολιτευμάτων, ἡ κριτικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἀνάλυσις τῶν διαφορῶν αὐτῶν εἰδῶν, ἡ θεωρία τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων, ἡ θεωρία τῶν

ἐπαναστάσεων, ἡ θεωρία τῆς νομοθετικῆς κυρώσεως καὶ ἐγγυήσεως, ἡ κριτικὴ πε-ρὶ πολλῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων ἡ- φέρονται καὶ ἀνικτύσσονται σχεδὸν νη- λείως, ὥστε νομίζει τις ὅτι δὲν πρᾶξι-σεν ἕκτοτε ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἦσαν ἄνδρες ἐξαιρετικῶς μεγαλοφυεῖς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμφαίνει, τὸ ἔργον αὐτῶν εἶναι ἐν τῇ βάσει κατὰ πάντα πρωτότυπον, ὅτι αἱ πολιτικαὶ αὐ-τῶν γνῶμαι καὶ θεωρίαι εἶναι ἐπινόημα τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν, ἄσχετον πρὸς τὰς ἐπικρατούσας τότε πολιτικὰς ἰδέας. Ἡ ἐλληνικὰ πολιτεύματα, ἀρχαιότερα πολὺ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, ἐμφαίνουν, ὅτι ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ λαοῦ ὑπῆρχον, ἀμυδρῶς τοῦλάχιστον καὶ συνι-πτυγμένως, αἱ θεωρίαι περὶ τῆς κυριαρ-χίας τοῦ λαοῦ, αἱ δὲ γεγνησιν ἐπανα-στάσεις ἐμαρτύρησαν ὅτι ἐθεωρεῖτο ἡ τοῖς πράγμασι δίκαιωμα τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπανίστασθαι. Αὐταὶ δὲ αὐταὶ οἱ πολιτικοὶ τοῦ λαοῦ θεωρίαι ἦσαν ἀπαι-γασμα τῆς ἐν γένει φιλοσοφικῆς ἀναπύ-ξεως καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς παιδείας, ἡτις ἐπεκράτει τότε ἐν Ἑλλάδι καὶ μέ-λιστα ἐν Ἀθήναις. — Ὅτι δὲ δὲν ὑπῆρ-θησαν τὸν κύκλον τῶν πολιτικῶν ἰδῶν τῶν συγχρόνων, ἀπόδειξις εἶναι ἡ προφανὴς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπιδοκιμασία τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας, ὃν ἀπρὸς τὴν φυσικοῦ δικαίου Ἡ Ἑλλάς εἰς διάστημα ὀλίγων ἐκατονταετηρίδων ἢ μᾶλλον δε-καετηρίδων εἶχε προσδεύσει θαυμασίω τῶν ὄντων ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ καὶ πολι-τικῇ σταδιοδρομίᾳ, ἀλλὰ δὲν εἶχε κατα-νοῆσαι τὸ ἄλογον καὶ ἄδικον τῆς εἰς δου-λείαν ὑποβολῆς τῶν ὁμοίων αὐτοῖς, καὶ τὸ φοβερώτατον, τῆς καταταραχῆς τῶν δούλων. Μάρτυρες αὐτοὶ αἱ δυστυ-χεῖς εἰλωτες, οἱ ἀρχαῖοι τῆς Λακωνικῆς κάτοικοι, πρὸς αὐς, ἐξανδραποδισθέντες βαρβάρως ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τῶν

τούτας τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, προσηνέχθησαν ἀπηνέστατα καὶ πλεονέστατα. — Αἱ ἑλληνικαὶ ἐπιστημονικαὶ ἰδέαι μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν Ἑλλήνων ἐκπαιδεύσεως μετεδόθησαν εἰς τὴν Ῥώμην, ἥτις, ἀγνωμονοῦσα, καθυπέταξεν ἔπειτα τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ τὸ κατακτητικὸν αὐτῆς σκῆπτρον. Ἐντεῦθεν ἐπεκράτησε καὶ ἡ ἐν Ῥώμῃ ὁρμὴ πρὸς τὰς ἐλευθέρας πολιτικὰς ἰδέας, τὴν δημοκρατικὴν πολιτείαν, τὸ ὑπέρτερον τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, τὸ ὑπεύθυνον τῶν ἀρχόντων. Ἀλλὰ πολιτικούς συγγραφείς μεγάλους δὲν παρήγαγεν ἡ Ῥώμη πλὴν ἰσως τοῦ Κικέρωνος, ὅστις ἀνέπτυξεν εὐκρινῶς τὴν ἰδέαν κυβερνήσεως μοναρχικῆς μὲν ἀλλὰ μετὰ δικαιωμάτων πολιτικῶν τοῦ λαοῦ, ἐν εἶδος δηλ. συνταγματικοῦ πολιτεύματος πρὸ τῆς τελευταίας ἀναπτύξεως αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἐπέρχεται τάσις εἰς τὰ ὅπισω. Τὸ μέγα κίνημα τοῦ Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου μειοδίδωσι μὲν μέρος τῶν ἑλληνικῶν φώτων καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἡθῶν εἰς τοὺς βαρβάρους ἐν τῇ Ἀσίᾳ λαῶσι, ἀλλ' ἀντιμεταδίδωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰς τρυφὰς τῶν Ἀσιανῶν ἑξέως, αἱ δὲ ἐπελθούσαι κατόπιν διαιρέσεις καὶ ἐξειδικεύσεις προκαλοῦσι τὴν ἐξασθένειν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὅστις ἐκράτει τὴν σημερινὰν τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου, καὶ ἐπιφέρει καίριον τραῦμα εἰς τὰς ἐπιστήμας πάσας, ἐν αἷς καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν, τὸ δὲ ἕως τότε ἐλεύθερον καὶ δημοκρατικὸν φρόνημα, ἀπόρριαν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως, διαδέχεται φρόνημα δοῦλον. Καὶ ἐπέρχεται μὲν ἐν τούτοις ἡ μεγάλῃ τοῦ νόσμου πολιτικῆ καὶ θρησκευτικῆ μεταπολίτευσις, ὁ Χριστιανισμός, ὅλλ' εἰς τὰς χειρὶς ρυπαρῶν ἐξηγητῶν καὶ ἑρμηνευτῶν, ἀποβάλλει ἐν μέρει τὴν σωτήριον αὐτῆς ἀποστολὴν καὶ ἐκπολιτιστικὴν δυνάμιν, καὶ δὲ φοβερώτερον, ἢ μετὰ τινα χρό-

νον ἐκ τοῦ χριστιανισμοῦ προσελθούσα μανιώδης πάλη μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν καὶ Χριστιανῶν ἐτραυματίσσε σπειοδαίως τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν καλλιτεχνίαν. Μαρτίνος φέρ' εἶπεν ὁ ἐκ Σαβωρίας τῆς Παννονίας, ἀπὸ στρατιώτου ἱερομόναχος καὶ ἀπὸ ἱερομονίχου ἐπίσκοπος Τουρῶνων (Tours) γενόμενος περὶ τὸ 360 μ. Χ., περιήρατο μετὰ θεοβλαβῶν μοναχῶν τὴν Γαλλίαν, συντρίβων ἀγάλματα, κατεδαφίζων ναοὺς, καταστρέφων ὅ,τι πρὸς τὴν ἀρχαίαν λατρείαν συνεδέετο καὶ κατακαίων τοὺς θησαυροὺς τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς σοφίας. Ἀλλ' ἀκολούθως σμήνη βαρβάρων ἐθνῶν, Γότθοι, Λογγοβάρδοι, Ἀραβες κτλ. ἀλλεπαλλήλως εἰσελάσαντα εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ πυρὶ καὶ μαχαίρᾳ ἐρημώσαντα πόλεις καὶ κώμας ἐξωλόθρευσαν μετὰ τῶν ἄλλων τῆς προόδου ἐμβλημάτων καὶ πάντα τὰ περιελθόντα εἰς χεῖρας αὐτῶν ἑλληνικὰ καὶ ρωμαϊκὰ βιβλία, κατηδάφισαν τὰ σχολεῖα καὶ προσήνεγκον ὀλοκαύτωμα τρέπον τινὰ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὀπισθοδρομήσεως καὶ βαρβαρότητος πάντας τοὺς ἐπὶ παιδείᾳ διαπρέποντας, καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ρωμαϊκὸν βασίλειον καὶ κατελύθη περὶ τὰ τέλη τοῦ V μ. Χ. αἰῶνος, τὸ δὲ ἀνατολικόν, βαθμηδὸν ἀκρωτηριαζόμενον, ἔπεσε μετὰ πολλοὺς μὲν αἰῶνας ὡς βασίλειον, ἥθικώς ὅμως οὐχὶ πολὺ μετὰ ταῦτα παρεδόθη εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ τὸν ἐξανδραποδισμόν. Οὕτως ἐπέρχεται γενικὴ σκοτόμαйна ἀπαιδεύσεως ἐν πάσῃ τῇ πεπολιτισμένῃ Εὐρώπῃ, μόλις δὲ ἐλάχιστοι ἀριθμοῦνται οἱ παιδεῖας τινὸς καὶ λογιστικῆς μετέχοντες, οἵτινες ἐδυνήθησαν νὰ διασώσωσι ζώοντα τινὰ τοῦ τότε πολιτισμοῦ. Ἐνεκχ δὲ τούτου καὶ αἱ προοδευτικαὶ πολιτικαὶ ἰδέαι ἐξοστρακίζονται, ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἐξουθενοῦται, ἐν δὲ τῇ πρακτικῇ πολιτικῇ κατάκτησις, ἀλληλοσφαγία, τυραννία, ἀριστοκρατία, φεουδαλισμός.

Ἀλλὰ βαθμῶδὲν ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ τὰ μεταδοθέντα ἐπιστημονικὰ ζώπυρα ἤρξαντο ἀναπτυσσόμενα· οἱ ὑπὸ τῶν τοῦ ἀνατολικοῦ βασιλείου φωτισθέντες πως Ἀραβες ἤρξαντο παιδαγωγοῦντες καὶ φωτίζοντες μικρὸν τοὺς Εὐρωπαίους ἀπὸ τοῦ ἡ' ἔτι μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, οἱ ἐπιδραμόντες τὴν Ἀνατολὴν σταυροφόροι περὶ τὸν 12 καὶ 13 αἰῶνα ἐξημερώθησάν πως, μέχρι τινὸς σημείου. Εἶτα δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀμαλφίτου Gioia κατὰ τὸν 14 αἰῶνα τελειοποίησις τῆς ἀπὸ τοῦ 12 αἰῶνος γνωστῆς ναυτικῆς πυξίδος, ἀσφαλίζουσα τὸν πλοῦν, κατέστησε τοὺς ναυτιλλομένους τολμηροτέρους καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου Κολόμβου ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς ἐν ἔτει 1492 καὶ τὸν ὑπὸ Οὐάσκου Δεγάμα περίπλουν τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Χρυσῆς Ἑλπίδος κατὰ τὸ 1492, οἵτινες ἐπεξέτειναν σπουδαίως τὸν ὀρίζοντα τῶν τότε γεωγραφικῶν γνώσεων. Ἐξ ἄλλου δὲ ἡ κατὰ τὸν 14 αἰῶνα ἀνακαλυφθεῖσα χαρτογραφία, δι' ἧς ἡ γραφικὴ ὅλη ἐπολλαπλασιάσθη καί, τὸ πάντων σπουδαιότερον, ἡ θεία τυπογραφία, εὐρεθεῖσα κατὰ τὸ 1483, ἔτι δὲ ἡ ἡξιομνημόνευτος καὶ λαμπρὰ ἐκκλησιαστικὴ μεταρρυθμίσις τοῦ Λουθήρου τοῦ 1517, ἔδωκεν νέον ἡλεκτρισμὸν εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, καὶ ἔθηκαν οὕτω τέρμα εἰς τὴν βάρβαρον τοῦ μεσαίωνα κατὰστασιν. Ἡ θεία τῆς τυπογραφίας τέχνη, ἐνῶ ἐξ ἑνὸς ἔδωκε πτερὰ εἰς τὸν δυσκίνητον καὶ δυσδιάδοτον ἕως τότε λόγον, τὸν ἐκφράζοντα τὴν ἐνοιάζοντο τοῦ ἀνθρώπου ἰδέαν, δι' ἣν ἐν ἀκαρεῖ μεταδίδεται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῆς γῆς ἄκρου εἰς τὸ ἕτερον, ἐξ ἄλλου ἐδημιούργησεν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν γραμμάτων τὴν ἰσότητά καὶ τὴν ἀμύλην· τὴν ἰσότητα, διότι εἰς πάντα εἶναι προσιτὴ ἡ εὐκολος τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ διάδοσις καὶ ἡ πρὸς πάντα τὰ ἄλλα ὁμοειδὴ παραβολή,

ἐκλιπόντος τοῦ αὐτὸς ἔραο τῶν Πλάτωνος, τὴν ἀμύλην, διότι ἀναγκαζομένην ἕκαστον τῶν θηρευόντων ἐπιστημονικῶν ὑπόληψιν νὰ κατανικήσῃ τὸν ἀντίπαλον οὐχὶ διὰ τῆς ἀδίκως κτηθείσης (ἐρᾶς) τινὰ ἀρπαγείας) φήμης, ἀλλὰ διὰ τῆς καταρτίσεως σπουδαιοτέρων ἐπιστημονικῶν ἔργων, ἐπὶ βελτιώσει καὶ προαγωγῇ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης. Κατὰ τὴν εὐφυᾶ δὲ παρομοίωσιν ἐξέχου συγγραμμάτων φέως Γάλλου, τοῦ Emile Montégut, αἰδιὰ τῆς τυπογραφίας καθιερώθη τρόπος τινὰ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος· τῇ κράτει τῆς ἐπιστήμης, ἐν ᾗ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἰδέαι δέχονται ἢ ἀπωθοῦνται ὑπὸ τινος εἶδους καθολικῆς ψήφοφορίας καὶ τὸ βασίλειον τῶν γραμμάτων, ἀπὸ ἕως τότε ἀπετέλει ἀληθὴ μοναρχίαν, ἐν ᾗ νασταί ἐλλόγως ἔκτοτε νὰ καλῇται δημοκρατικὴ πολιτεία». Τῆς θρησκευτικῆς μεταβολῆς τοῦ Λουθήρου, ἄλλης μεταβολῆς καὶ ἐπιφανοῦς μεταβολῆς, ὡθησάσης σπουδαίως τὸν κόσμον εἰς τὰ πρόσω, ἠρωοῦμεν ἄσχετον πρὸς τὸ προκειμένον νὰ ἀνελιξώμεν τὰ αἷτια. Περιοριζόμενον νὰ ἐπικαλεσθῶμεν συγγραφῶς διὰ κεκριμένου, τοῦ Ath. Coquerel (υἱοῦ), τὴν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ Λουθήρου καὶ τῶν ἐκ τοῦ λουθηρανισμοῦ ὠφελειῶν κρίσιν, ὅστις εἰκονίζει τὸν μὲν Λουθερόν ὡς ἐξῆς· «ὁ Λουθερός, εὐρεῖα καὶ περιφλεγῆς μεγαλόνοια, εἶναι ὁ μείγματος τῶν ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος, ἀνὴρ ἐνεργὸς ταύτῃ καὶ φιλόμουσος, δύναμιν παρὰ τὴν κυβερνήσει ἔχων οὐχ ἥττον ἢ παρὰ τὴν λαῶν, οὐχ ἥττον κριτικὸς ἢ εὐφάνταστος ἐνῶν τῇ ἀτρομίᾳ τοῦ πιστεύοντος τῇ ἐμπνευσίν τοῦ καλλιτέχνου. ἔχων ἀνυπόκειαν φροντιστοῦ (penneur), ὑπομονήσοφου, τὰ ζωηρὰ καὶ πολλαπλὰ πρακτικὰ ῥήματα μεγάλου ταραξίου, τὴν δὲ ἰσότητά τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας μετὰ πολλοὺς ἄλλους φιλοσόφους, πολιτειολόγους καὶ

ιστορικούς Γάλλους ὡς εἶη· «ὅν ὑπάρχει ἄλλοθι ἱστορική ἀναμφισβήτητος, εἶναι, ὅτι ἡ μεταρρυθμισις ἔδωκεν αὐτρὸν ὄθον εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἐρεῦνας, εἰς τὴν ἐπιστὴν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, τῆς φιλολογίας καὶ τῆς ἱστορίας... Ἀναμφήριστον ἔτι διατελεῖ, ὅτι αἱ ἐπιστῆμαι ἔσχον ἀείποτε πολέμιον τὴν ἀρχὴν τῆς αὐθεντίας, διὰ τοῦτο Βιάλος ὁ σκεπτικὸς (sceptique) διαμαρτυρούμενος καὶ Καρτέσιος ὁ καθολικὸς ἠρητιστής (penseur) εὗρον ἄσυλον εἰς τὴν λουθηρανίζουσαν Ὀλλανδίαν, ἐν ᾗ ταυτοχρόνως ὁ ἔξοχος Ὀλλανδὸς φυσικὸς Huygens ἠναγκάζετο νὰ ἐγκαταλίπη τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Γαλλίαν! Τί δὲ ἔφηκε γίνεαι ὁ μέγας Νεύτων ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πιστεῖ καὶ προτεσταντικῇ εὐσεβείᾳ, εἰ ἐγεννᾶτο παρ' ἡμῖν; Δὲν προτιθεῖται (λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς) νὰ ὑπολογίσω τὰς ἐπιφανεῖς ἀμέσους καὶ ἐμμέσους ὑπηρεσίας, ἃς ἡ μεταρρυθμισις παρέσχεον εἰς τὴν ἐπιστήμην, οὔτε νὰ ἀπαριθμήσω τοὺς ἐκπρεπεῖς ἄνδρας, οὓς παρήγαγεν, ὧν ὁ ἀριθμὸς παραβολικῶς πρὸς τὸν τοῦ λουθηρανικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι τεράστιος. Ἀς περιορισθῶμεν εἰς ἓν ἱστορικὸν γεγονός· μεταξὺ χιλίων. Ἡ Γαλλία ὀφείλει εἰς τοὺς διαμαρτυρομένους τὸν περιοδικὸν αὐτῆς τύπον, θεμελιωθέντα ὑπὸ τοῦ Θεογράφου Benaudot, καὶ τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν, ἰδρυθεῖσαν οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Richelieu, ὡς πολλοὶ πολλὰκις ἐπανέλαβον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Conrard... Εἶναι ὅντως παράδοξον πῶς τὸ πλεῖστον τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν κατάρτισιν μεγάλων καὶ σημαντικῶν ἔργων διὰ τῆς ἱεραρχίας τοῦ αἵματος, ὡς οἱ Salomon de Cassan, Denis Papin, Wat καὶ οἱ δύο Blarhenson ἦσαν διαμαρτυρόμενοι. Ὁ μολογούμενον κοινῶς εἶναι, ὅτι μεγάλην ὀφείλει ἡ πρόοδος τῶν γραμμάτων χάριν εἰς τὴν μεταρρυθμίσειν. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γερμανία ὡς καὶ ἡ διαμαρτυρομένη

Γαλλία παρέσχον θαυματοπράτην καὶ ἀφθονον συμβολὴν εἰς τὸν θησαυρὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως, οἱ δὲ μέιναντες εἰς τὴν Παπικὴν εἶραν πιστοὶ λαοὶ οὐδαμῶς ἡδυνήθησαν νὰ ἐξισωθῶσιν αὐταῖς. Καὶ αὕτη ἡ Ἱερουσαλὴμ τοῦ Τάσσου, εἰ καὶ πληροῦται ἀληθῶν καλλονῶν καὶ ποιήσεως μεστῆς χάριτος, πολλῶ ὑστερεῖ τοῦ ἐπικού μεγαλείου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μίλτωνος».

Ἡ γενικὴ αὕτη πρόοδος, ἥτις εὐλόγως ἐκλήθη Ἀναγέννησις καὶ Παλιγγενεσία, ἔσχεν ἰσχυροτάτην ῥοπὴν καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πόλιτικου τῶν ἐθνῶν βίου. Αἱ θεοκρατικαὶ καὶ φεουδαλικαὶ ἰδέαι ὑφίστανται καίριον τραῦμα ἀπὸ τοῦ 14 τοῦ αἰῶνος, συγγραφεῖς δὲ πολιτικοὶ μεγάλοι ἤρξαντο ἀναφανόμενοι. Ὁ Μακιαβέλης, ἐκδίδων τὸν περιώνυμον αὐτοῦ Ἠγεμόνα καὶ τοὺς λόγους περὶ Τίτου Λιβίου, ἀκολουθεῖ περὶ τοῦ μέθοδον τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον. Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἐμφαίνουσι πρακτικὸν καὶ ἐμβριθὲς πολιτικὸν νοῦν, ἀλλὰ πρόθεσιν ἀλιτήριον, (ἂν ἀληθὴς αὐτοῦ πρόθεσις ᾖ· καὶ φαينوμένη), τὴν πρόθεσιν νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς τυράννους καὶ τοὺς δυνάστας. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ λέξις μακιαβελισμός, ἐμφαίνουσα τὴν θυσίαν ἀπάσων τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν εἰς τὸν βωμὸν τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος, τὴν παραβίαν ἀπάντων τῶν νόμων τῆς ἠθικῆς, θυσιαζομένων εἰς τὸν βωμὸν τῆς πολιτικῆς ἐπιτυχίας. Ἀλλὰ τάχιστα μέγας ἡγεμὼν καὶ μέγας φιλόσοφος τοῦ 18 αἰῶνος, ὁ Φρεδερικός τῆς Πρωσίας καὶ ὁ Βολταῖρος τῆς Γαλλίας, συνδεόμενοι δι' ἀγνῆς καὶ ἀδόλου φιλίας, συνήνωσαν τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἰς πρόκλησιν τῆς γενικῆς ἀποδοκιμασίας τῶν ἀρχῶν τοῦ Μακιαβέλη. Ἀλλ' ἰδίως μεγάλη πολιτικὴ κίνησις καὶ πρόοδος ἐγένετο μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ διάδοσιν τοῦ λουθηρανισμοῦ κατὰ τὸν

16 αιώνα. Ὁ Λούθηρος ἔγραψε τοὺς ἐξῆς ἀξιωμαθνεύτους λόγους εἰς τὸν Ἡγεμόνα αὐτοῦ. Ἐκλέκτορα τῆς Σάξης. «Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης δὲν πρέπει νὰ δεσμεύσῃ τὴν διάνοιαν καὶ τὸν λόγον· ἄφετε νὰ ἀγορεύωσιν ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ καὶ θερμότητι, ὅσον δύναται ἕκαστος καὶ ὅσον θέλει, διότι δέον νὰ ἐπάρχωσιν αἰρέσεις. Δέον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ ᾖ ἑτοιμος πρὸς στρατείαν καὶ νὰ συνάπτῃ μάχας. Ἐὰν τὸ πνεῦμα τῶν ἀντιφωνούντων ἡμῖν τογχανῇ ὃν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, δὲν θέλει ὑποχωρήσῃ ἐνώπιον ἡμῶν, οὔτε θέλει ἡσυχάσει. Ἐὰν δὲ τὸ ἡμέτερον, δὲν θέλει φοβηθῇ αὐτοὺς τε καὶ πάντα ἄλλον. Ἄς ἀφελῶσι λοιπὸν αἱ διάνοιαι ἐλευθερίαν νὰ συγκρουσθῶσι καὶ νὰ ἀλληλομαχήσωσιν». Ἐν τοῖς λόγοις τούτοις περιέχεται ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, τῆς ἐρεῦνης, τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία αὕτη ἐπάγει ἀναγκαιῶς τὴν καθιέρωσιν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ὅταν τις ἀφελῇ ἐλεύθερος εἰς τὴν ἔρευναν τῶν δογμάτων, (δηλονότι τῶν θεμελιακῶν βάσεων), τῆς Ἐκκλησίας, ἐγγὺς εὐρίσκεται τῆς ὑπὸ ἔρευναν θέσεως τῶν θεμελιακῶν ἀρχῶν τῆς πολιτείας. Ἐκ τούτου τὰ πολυάριθμα πολιτικὰ συγγράμματα τοῦ 16 αἰῶνος. Οἱ Λουθηρανοὶ πρῶτοι, ὁ Holmann ἐν τῷ πονήματι αὐτοῦ Franco-gallia, ὁ Hubert Languet ἐν τῷ φέροντι ἐπιγραφὴν Vindiciae contra tyrannos, ὁ Buchanan ἐν τῷ ἰδίῳ De jure Regni apud Scotos ἀνέπτυξεν ἀρχὰς πολιτικὰς ἐπαναστατικότητας καὶ δημοκρατικότητας, ἀλλὰ διηγήρηται καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ζήλος τῶν δυτικῶν, καὶ ἰδοὺ πλησμονὴ ἐλευθεριζόντων συγγραμμάτων καὶ καθολικῶν. Μεταξὺ πάντων ὁμοῦ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων τοῦ 16 αἰῶνος διαπρέπει ἡ πολιτεία τοῦ Bodin, ἔξοχον ἀληθῶς μνημεῖον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο συντεταγμένον κατὰ τὸν

τύπον τῆς Ἀριστοτελείου πολιτικῆς συγγραφῆς, περιλαμβάνον συνοπτικὰς σπουδαιότατα τῶν πολιτικῶν προβλημάτων, εἶναι ὄντως περιβλεπτόν διὰ τὸν ἰσχυρὸν τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἱστορικῶν παραδειγμάτων, καὶ τὴν πληθύν τῶν νομικῶν καὶ οἰκονομικῶν γνώσεων, καὶ δὲ τὸ ἠθικὸν ὕψος καὶ τὴν πολιτικὴν μετριοφροσύνην καὶ φρόνησιν. ἔτι δὲ μάλιστα διὰ τὴν λαμπρὰν καὶ κριτικαὶατὴν αὐτοῦ πολεμικὴν κατὰ τῆς δουλείας. Κατὰ τὸν 17 αἰῶνα ἔτι μᾶλλον προβαίνει ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἐν Ἀγγλίᾳ. Προϊὼν τῆς κράσεως δύο φυλῶν, τῆς Σαξονικῆς καὶ Νορμανδικῆς, ὧν ἡ μὲν ἐξουσίαν κομίσαι, κατὰ τὴν ὁρβὴν τοῦ Montieu quieu παρατήρησιν, ἐκ τῶν δορυμῶν τῆς Γερμανίας τὰ σπέρματα τοῦ κοινοβουλίου, τοῦ ὀρκωτικοῦ δικαστηρίου καὶ τοῦ ὑπὸ ἐγγυήσεις περιορισμοῦ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἡ δὲ ἐκφραγμὴ σθεῖσα ἡ μᾶλλον ρωμαϊσθεῖσα διὰ τῆς Γαλλίας διατριβῆς αὐτῆς μεταφύτευται ἐν τοῦ βρεττανικοῦ ἐδάφους τὰ γαλλικὰ ἔθιμα μετὰ τῆς ιδέας τοῦ δικαίου, ἡ ἀγγλο-νορμανδικὴ φυλὴ ταχέως συνηθάλη τὸ ὠραῖον καὶ πολῦτιμον τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐνεργῆσαι. Τάχιστα (ἀπὸ τοῦ 13 αἰῶνος) ἀνεκλήρυσεν, ἡ τοῦλάχιστον διεκδικήσας, τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως καὶ ἡσφάλισε τὰς ἀρχὰς τῆς ὀρθοσκευτικῆς μεταρρυθμίσεως, ἐγκατέστησε διὰ τὸν μέγαλον χάρτου τὸν περιορισμὸν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν σύστασιν ἀντιπροσωπικοῦ τῶν κοινοτήτων σώματος καὶ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἔθετο τὰ θεμέλια τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. «Ὑπάρχουσι οὖν εἴδη βασιλείας, ἔλεγεν ὁ Forstmann καγκελλάριος τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ Ἐρρίκῳ τοῦ 4, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν συνίσταται ἐν κυβερνήσεως ἀπλῶς βασιλικῆς (Royal), τὸ δὲ ἕτερον ἐκ κυβερνήσεως βασιλικῆς καὶ

πολιτικῆς (Royal et politique) (λατιν. *dominium politicum et regale*), διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο ἀλλήλων, ὅτι ἡ μὲν πρώτη κυβερνᾷ τοὺς λαοὺς αὐτῆς διὰ νόμων, οὓς αὐτὴ κατασκευάζει, καὶ διὰ φόρων, οὓς αὐτὴ κατὰ τὸ δοκοῦν ἐπιβάλλει, ἡ δὲ δευτέρα διὰ νόμων, ὧν τῆς κατασκευῆς μετέσχον, καὶ φόρων εἰς ὧν τὴν ἐπιβολὴν συγγήνεσαν». Ἐκτοτε λοιπὸν ὑπῆρχεν ἐν σπέρματι τρόπον τινὰ ἡ κατὰ τὴν βαθμίδον ἀναπτυχθεῖσα κοινοβουλευτικὴ πολιτεία. Ἐν τῇ ὁρμῇ ταύτῃ πρὸς τὰς ἐλευθερίας, ἀναπτυχθεῖσα ἔτι μετὰ τὴν λήξιν τοῦ μεσαίωνα, ἔτι μᾶλλον κατὰ τὸν 17 αἰῶνα, ἐφάνησαν τελευταῖοι ὅσοι δημοσιολόγοι καὶ πολιτικοὶ συγγραφεῖς. Κατὰ τὸ 17 αἰῶνα μάλιστα σχεδὸν μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ παρουσιάζονται διαπρεπεῖς πολιτικοὶ συγγραφεῖς, ὧν οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Hobbes μὲν ἐξ ἐνός, θιασώτης τῆς ἀπολύτου μοναρχικῆς ἐξουσίας, ἐξ ἄλλου δὲ ὁ Locke, ἐκείνου καὶ ὑποστηρικτῆς τῶν πολιτικῶν δοξασιῶν τοῦ Buchanan καὶ τοῦ Langbein, θιασώτης τῆς ἔθνικῆς κυριαρχίας. Ὁ Hobbes, συγγραφεὺς τοῦ συγγράμματος *de Cive* ἢ *Leviathan*, ὁρμάται ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἄγεται φύσει εἰς τὴν συντήρησιν αὐτοῦ διὰ πάντων τῶν δυνατῶν αὐτῷ μέσων, ἐπομένως καὶ τῆς ἀλλήλοφραγίας καὶ ἀλληλοσφαγίας, ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει, ὅτι ἡ κατάστασις τῆς φύσεως εἶναι διαρκὲς ἐμπόλεμος κατάστασις τῶν ἀνθρώπων κατ' ἀλλήλων. Ἐντεῦθεν πηγάζει ὅτι πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀτομικῆς ἀσφαλείας πάντων ἕκαστος παραιτεῖται μέρος τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ δικαιώματος, ἀποτιθέμενος εἰς τὰς χεῖρας ἐξουσίας, καθισταμένης διὰ τοῦτο κυριάρχου. Ἐκ τούτου δὲ πάλιν ὁ κυρίαρχος ἀποβαίνει ἐν ὁμοίῳ πρῶτον περιβεβλημένον διὰ τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας. Ἀλλ' ὁ Hoesbbs ἢ φίλος τῶν Στρουαρτῶν, οὓς ὑπεστή-

ριξε κατὰ τὴν μεγάλην μεταπολίτευσιν τοῦ 1688 καὶ διὰ τοῦτο προέβη εἰς τὴν ἀποθέωσιν τῆς δεσποτίας.

Ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ ἀνέτρεψε δι' ἰσχύος ἐπιχειρημάτων ἀκαταμάχητου καὶ πολλῆς δυνάμειος λόγου ὁ Locke διὰ τοῦ δοκιμίου αὐτοῦ περὶ τῆς ἀστικῆς κυβερνήσεως (*gouvernement civil*), μιᾶς τῶν μέχρι τοῦ νῦν ἀρίστων πολιτικῶν πραγματειῶν. Ἐν αὐτῇ ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐξουσία, οὐδαμῶς θεμελιουμένη ἐπὶ τῆς παραιτήσεως τοῦ ἀνθρώπου τῶν φυσικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων πρὸς ἀποτελέσιν κοινωνίας, σκοπὸν ἐξ ἐναντίας προτίθεται τὴν ἀσφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τούτων, ἐκ τούτου δὲ παράγει τὴν θεωρίαν τῆς κυριαρχίας τοῦ λαοῦ καὶ ἐπομένως τῆς ἐπαναστάσεως. Ἡ προαγωγὴ τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἐπήνεγκε τὸν προαγωγὴν τῆς ἐν ἐνεργείᾳ πολιτικῆς. Οἱ Ἀγγλοὶ, ἐπιζητοῦντες ἀπὸ πολλοῦ τὴν πραγμάτωσιν τῶν ἐλευθεριῶν, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἀπεχέφαλίσαν τὸν Κάρολον (ἐν ἔτει 1649), κατὰ τοῦτον ἐτέλεσαν τὴν μεγάλην ἰδίως ἐκείνην μεταβολὴν τοῦ 1688, ἥτις καθιέρωσε τὴν ἀναγόρευσιν πρῶτον τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος ἐν Ἀγγλίᾳ, ἥτοι τῆς πολιτικῆς βασιλείας (*Royaute politique*), ὡς ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Καγκελλαρίου Forstescue πρὸ ἐνός αἰῶνος ἡ συνταγματικὴ βασιλεία. Ἐκτοτε αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι βαίνουναι βεβηματῶς προοδεύουσαι ἐν Ἀγγλίᾳ ἄνευ κλονήσεως καὶ αἱματοχυσιῶν, τὸ ἀριστοκρατικὸν στοιχεῖον ἐξασθενεῖ ὀσημέραι, τὸ δὲ συνταγματικὸν πολίτευμα, ὅπερ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ αὐτοῦ μορφῇ, κατὰ τὸ φαινόμενον δηλονότι, εἶναι μοναρχικόν, εἶναι πράγματι πολυαρχικώτατον καὶ δημοκρατικώτατον, προλαβόν τὴν εἰς καθαρὰν δημοκρατίαν ἄγουσαν, ἀλλὰ δημοκρατίαν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν, οὐχὶ τὴν ψευδῆ, νόθον καὶ ἐπίπλαστον

τῆς ὑπὸ πρόεδρον τυραννίας, φύσει ἐγκειμένης ἐν τοῖς προεδρικοῖς πολιτεύμασι, τοῖς κακῶς ὀνομαζομένοις τανῦν δημοκρατικοῖς.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐργασία προέβη ἔτι μᾶλλον κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, καὶ ἰδοὺ καὶ ἐν Γαλλίᾳ πολιτικοὶ ἐπιστήμονες μεγάλοι, ὧν τὰ πρωτεῖα κατέχουσιν ὁ Voltaire καὶ ὁ Montesquieu, ἐμπεφορημένοι ἔρωτος πρὸς τοὺς ἀγγλικούς θεσμούς, ἀγγλομανεῖς διὰ τοῦτο ἐπικληθέντες, καὶ ὁ παράδοξος ἄλλ' οὐχ ἦτον μεγάλονους Rousseau, οἵτινες καὶ ὠρυξαν τὰς ὑπονόμους τῆς ἀνατρεπτικῆς ἐκείνης, προοδευτικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789. Ὁ Montesquieu δὲν ἐδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ ἐντελῶς τῶν πολιτικῶν προλήψεων τῆς συγχρόνου αὐτῷ ἐποχῆς, διὸ ὑπεστήριξε βεβαίως μεταξὺ ἄλλων καὶ ἰδέας, ὧν τὸ μὴ ὀρθὸν ἀπέδειξεν ἀκολούθως ἡ ἔκτοτε πρόοδος τῆς πολιτικῆς φιλοσοφίας, ἄλλ' οὐχ ἦτον ἔδωκε μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτικὴν πρόοδον. Πρὸ τοῦ Βολταίρου, τοῦ Βεκκαρίου καὶ τοῦ Filangieri ὑπεστήριξε θερμῶς καὶ εὐγλωττῶς τὴν ἀναμόρφωσιν τῶν ποινικῶν νόμων, τὴν καθιέρωσιν ἐγγυήσεων ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων, τὴν ἀναλογίαν τῶν ποινῶν, πρὸ τοῦ Rousseau ἐπολέμησε δι' ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων τὸν ἀπαίσιον θεσμὸν τῆς δουλείας. Ὁ Ἀριστοτέλης πρῶτος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Locke ἐπενόησαν, ἡ τοῦλάχιστον ἡρμηνεύσαν σαφῶς, τὴν διαιρέσιν τῶν ἐξουσιῶν, ἄλλ' ὁ Montesquieu ἀπέδειξε μαθηματικῶς, οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἡ διαιρέσις τῆς ἐξουσίας εἶναι ὁ οὐσιώδης ὅρος τῶν πολιτικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν. Διὰ τοῦτο τὰ συγγράμματα τοῦ Montesquieu καὶ μάλιστα L'esprit des lois, μεστὰ κρίσεων βαθειῶν καὶ διαδυτικῶν, διεγείρουσι πάντοτε μέγα ἐνδιαφέρον. Ὁ Voltaire ἐπίσης, ὅστις κατὰ τὸ παρά-

δειγμα τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπραγματεύετο περὶ πάσης ἐπιστημονικῆς ὁλῆς, ἐπὶ τριψεν οὐχ ἦτον δοκιμώτατα καὶ ἐπὶ τὴν πολιτικὴν καὶ μάλιστα τὴν ἐλευθερίαν καὶ καταστιγμάτισιν τῶν ἐλαττωμάτων τότε ποινικῶν τῆς πολιτείας νόμων, διέχυσεν τὴν μεγάλην ἐλευθερίαν καὶ ἀνεμῆν τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ὀξείας κριτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως. Ὁ Rousseau ἐξήνευσε πολλὰς ἀλλοκότους καὶ, ὅς ἐπείν, ἐπὶ δυνάμει γνῶμας διὰ τοῦ πολυθρόνου αὐτοῦ Contrat Social, ἀλλὰ συνεισέφερε εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς ἀπολύτου μοναρχίας διὰ τὰς διανοίας αὐτοῦ θεωριῶν περὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ λαοῦ. Αἱ συγγραφαὶ αὗται ἐκείνην μεγάλην ροπὴν εἰς τὸ δημόσιον νόημα, καὶ ἰδοὺ τὸ μέγιστον τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων γεγονός, περιφανὲς ὅραγμα τῶν λαῶν καὶ τῶν κυβερνήσεων ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789. Διὰ οὐσιωδῶς διαφέρει τῆς ἀγγλικῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1688 κατὰ τὰ ἐξῆς:

1) Ἡ Ἀγγλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1688 ἐβλήθη τέρμα ὀριστικὸν εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἐν Ἀγγλίᾳ, στεφθεῖσα διὰ πλῆθος ἀστάτης, μοναδικῆς, καταπληκτικῆς ἐλευθερίας. Ἐπατεύθη κατὰ πάντα ὁ σκοπὸς αὐτῆς σκοπός, καὶ ἡ Ἀγγλία ἐβίβηκε ἡρέμα μέχρι τοῦ νῦν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπερ ἐχάραξεν ἡ μεταπολιτευτικὴ αὐτῇ. Τούναντίον ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ἐπέτυχεν μὲν ἐν μέρει, κατεδάφισεν τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν κληρικὴν ἐξουσίαν διὰ παντός, κατὰ τὸ πλεῖστον τὸν τοῦλάχιστον, ἄλλ' ἀπέτυχεν κατὰ τὸ πλεῖστον πολιτικῶς, ὑπὸ τὴν πρακτικὴν δὲ δηλονότι πολιτικὴν ἐποψίν, διότι ἰδοὺ ἐκ νέου τὴν οἰκοδομὴν τῆς δημοκρατικῆς μετὰ τὴν ἀριστοκρατικὴν καὶ κληρικὴν οἰκοδόμημα στρατιωτικῶς μετὰ τὴν οἰκοδόμημα ἐκ νέου τὴν οἰκοδομὴν τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς συγκεντρώσεως. Ἐκτοτε ἡ ἀδιακόπως ἡ Γαλλία παλαίει μετὰ

ἀντιθέτων κυβερνητικῶν μορφῶν (μοναρχίας, συνταγματισμοῦ, ψευδοδημοκρατίας προεδρικής), ὧν ἀπασῶν τὸ βάθος εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς δεσποτείας, τῆς συγκεντρώσεως καὶ τῆς γραφειοκρατίας. 2) Ἡ Ἀγγλικὴ ἐπανάστασις εἶχε καθαρῶς τοπικὸν χαρακτῆρα, ἐπιζητοῦσα τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐπιτυχίαν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐκουσιῶν καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Ἡ γαλλικὴ ἔξ ἐναντίας εἶχε γενικώτερον χαρακτῆρα, ἐπιζητοῦσα τὴν παγκόσμιον ἀναγνώρισιν τῶν ὀψιγλῶν αὐτῆς ἀρχῶν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀποτυχοῦσα, ἐπέτυχε, διότι ἐφώτισε καὶ εἰδίδασκε τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐκτοτε ἡ ὁρμὴ πρὸς τὰς ἐλευθέρους πολιτικὰς ἀρχὰς γενικεύεται. Αὐταὶ δὲ αὐταὶ αἱ ἀντιθέσεις καὶ ἀντιστάσεις εἰς αὐτὴν ἐπιταχύνουσι μᾶλλον τὴν πολιτικὴν πρόοδον τῶν λαῶν. Οἱ κατακλύσαντες τὴν ἡπειρον πόλεμοι διαχέουσιν ἔτι μᾶλλον τὰς προοδευτικὰς τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασεως ἀρχὰς, καὶ ἀνεγείρεται μὲν πάλιν ἡ δεσποτεία ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ, ἀλλ' ὀψιφύσσεται ἀδιάκοπον διακλόνησιν, ζῇ βεβιασμένως, ἄνευ ἀληθοῦς ζωῆς, γεροντικῶς, ὡς ἀρχαιοτῆς παλαιωθείσα. Ἡ ὁρμὴ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἐγενικεύθη, καὶ ἡ συνταγματικὴ κυβέρνησις, εἰς διάστημα ἡμίσεος αἰῶνος, ἐξαπλοῦται εἰς πάσας σχεδὸν τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Ἰταλίαν, Πρωσσίαν, Αὐστρίαν, Δανίαν, Σουηδίαν καὶ τὴν ἡμετέραν Ἑλλάδα. Ἀριστα κατὰ τοῦτο διέκρινε τὸν χαρακτῆρα τῶν δύο τούτων ἐπανάστασεων ὁ πρό τινων ἐνιαυτῶν ἀποθανῶν ἐν μεγάλῃ δόξῃ περιφανῆς ἱστορικός καὶ πολιτικός τῆς Γαλλίας Thiers, εἰπὼν, ὅτι αἱ μὲν Ἀγγλικὴ ἐπανάστασις εἶδεν ἔξωθεν ἐν τῇ μήτρᾳ αὐτῆς ἡ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ δὲ Γαλλικὴ ἐν τῇ αὐτῆς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου, καὶ οἱ σπασμοὶ τοῦ τοκετοῦ διετέλεσαν ἀνάλογοι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ τέ-

χνου, ὃ ἔφερεν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς.

Ἡ ὁρμὴ, ἡ ζωηρότης, τὸ μεγαλεῖον τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασεως ὀφείλονται οὐ μόνον εἰς τὸν ἰδιαιτέρον τῶν Γάλλων ἐθνικὸν χαρακτῆρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ παραγαγόντα αὐτὴν εἰδικὰ αἷτια. Τῆς Γαλλίας τὰ πράγματα διετέλουν ἐν διαφόρῳ καταστάσει τῆς τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐν Ἀγγλίᾳ εἶχε τρόπον τινὰ χαρακτῆρα συντηρητικὸν ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1688, διότι ἐπεζητεῖ ἀπλῶς τὴν ἐφαρμογὴν ἐλευθέρων ἀρχῶν προκαθιερωμένων ἤδη. Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ εἶχε καθαρῶς ἀνατρεπτικόν. Ἐν Γαλλίᾳ οὐδ' ἔχνος ἐλευθερίας ὑπῆρχεν. Ὁ βασιλεὺς ἦν ἀπόλυτος, διὰ προὔθλλετο εἰς αἰσθημον ἀποδοκιμασίαν τῶν πράξεων τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ ἡ πρόληψιν μελετωμένων κακῶν πράξεων ὑπὸ ἀντιπολιτεύσεως, ἥς τὸ στάδιον ἦν περιωρισμένον, τὸ μὴ ὀρθόν, τὸ ἀπρεπές, τὸ πρὸς τὸ δημόσιον συμφέρον ἀντίθετον αὐτῶν, ἀλλ' οὐδέποτε τὸ πρᾶνον ἢ τὸ ἀδικον, διότι κατὰ νόμον εἶχε πᾶν δικαίωμα ὁ Ἡγεμὼν. Τὰ λεγόμενα Παρλαμέντα εἶχον κατ' ἐπιφανείαν τὸ δικαίωμα τῆς εἰς βιβλίον ἀναγραφῆς τῶν διαταγμάτων καὶ τὸ δικαίωμα τῆς νομοτελέσεως, ἀλλ' ἄμφω τὰ δικαιώματα τοῦτα καθίσταντο χιμαιρικά, διότι ὁ βασιλεὺς ἐδύνατο ν' ἀναγράψῃ, ὅτι ἂν ᾔθελε, παριστάμενος αὐτοπροσώπως εἰς τὸ Παρλαμέντον καὶ καθεζόμενος ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ δικαστικοῦ θρόνου, τοῦ καλουμένου *lit de justice*, ἂφ' οὗ ἄλλοτε ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἀπένεμον τὴν δικαιοσύνην οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, ἄλλως δὲ μετῆρχετο ἄλλα μέσα, τὸ τῆς ἀποστολῆς τῶν λεγομένων *lettres de cachet*, καὶ αὐτῆς τῆς ἐξορίας τῶν ἀπειθούντων τοῦ Παρλαμέντου μελῶν. Ἡ δὲ γαλλικὴ ἀριστοκρατία εἶχε μὲν προνόμια, ἀλλὰ μόνον, ἐναντι τοῦ λαοῦ, οὐκ ἐν ἑαυτῇ, ἐναντι τοῦ ἡγεμόνος. Οἱ δῆμοι οὐδεμίαν εἶχον ἰσχύν, διότι εἶχε μὲν καθαι-

ρεθῇ ἀπὸ τινος ἢ ὑποτέλεια αὐτῶν εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς τιμαριώτας, ἀλλ' ἐπὶ ἤλθεν ἡ ὑποβολή εἰς τὸν ἡγεμόνα. Τῶν δημάρχων (schepens), οὐδεμίαν ἀλλοίως σχεδὸν δύναμιν ἔχόντων, ἡ ἐκλογὴ ἦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰκονικὴ. Ἐλευθερίας θρησκευτικῆς οὐδὲ σκιά ὑπῆρχε, διότι ἐπροστατεύοντο μόνον οἱ δυτικοί, εἰς οὓς ἀπενέμεντο μόνον αἱ δημόσιαι λειτουργίαι, καταδικωμένων τῶν διαμαρτυρουμένων, ὧν μάλιστα αἱ γυναῖκες ἐθεωροῦντο ὡς παλλακαί, μόνον νομίμου γάμου θεωρουμένου τοῦ μετὰ δυτικοῦ καὶ κατὰ τὸ δυτικὸν ἡρῆσκευμα τελεσθέντος. Εἰς τὴν ἑλλειψιν δὲ τῶν ἐλευθεριῶν προσετίθετο καταπληκτικὴ παράλυσις διοικήσεως, προερχομένη ἐκ τοῦ λεγομένου νεποτισμοῦ καὶ φαβοριτισμοῦ (népotisme et favoritisme). Τὰ δημόσια ὑπουργήματα διενέμεντο κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς εὐνοούμενους τῶν αὐλικῶν καὶ αὐλοδοῦλων, ὡς καὶ τῶν ὑπουργῶν, ἅνευ διακρίσεως ἰκανότητος ἢ τιμιότητος. α' Ἡ εὐνοία, λέγει ἐν ταῖς περσιχαῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς ὁ ἐνδοξος Montesquieu, εἶναι τανῦν ἡ μεγάλη θεότης τῶν Γάλλων, ὁ ὑπουργός εἶναι ὁ μέγας ἱερεὺς, ὅστις προσφέρει αὐτῇ πληθμονὴν θυμάτων. — Ἀλλὰ τὸ δημόσιον φρόνημα, φωτισθὲν ὑπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως τεσσάρων ἡδὴ αἰώνων, κατεσκεύασε τὴν φοβεράν καὶ λαμπράν ἅμα ἐπανάστασιν τοῦ 1789. Αἱ ἀρχαὶ τῆς κολοσσαίας ἐπαναστάσεως, ἀνακηρυχθεῖσαι μὲν πομπωδέσταται, ἀλλ' οὗτ' ἐν Γαλλίᾳ οὗτ' ἄλλοιου πραγματοθεῖσαι δυστυχῶς καθ' ἅπασαν αὐτῶν τὴν ἑκτασιν, ἦσαν 1) ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως ἐν τῇ πληρότητι αὐτῆς. Ἐκτασε φέρεται εἰς τὰ στόματα πάντων τὸ ὄρθον τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἄλλαχού ἐπικρατεῖ πράγματι καὶ νῦν ἢ ἐν Ὁλλανδίᾳ καὶ ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. Ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπικρατείαις ὑπάρχου-

σι κατὰ τὸ πλεῖστον ἔτι ἐπικρατοῦσαι Ἑκκλησίαι, σύνοδοι ἐκκλησιαστικαὶ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀναγνωριζόμεναι, διατυπώσεις θρησκευτικαὶ ἐπιβαλλόμεναι εἰς ἔγκυρον τέλος πρᾶξεων τοῦ ἀστικοῦ βίου, ἀπαγόρευσις τοῦ προσηλυτισμοῦ κλπ. Ἀλλ' ὁ περιορισμὸς οὗτος ἀπῆλθε προφανῶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἀληθὲς τὸ ἀσύμφωνον πρὸς τὴν λογικὴν δόγμα, ὅτι τὰ πεπλανημένα θρησκευτικὰ φρονήματα ἀγούσιν τὸν ἔχοντα ταῦτα εἰς τὴν γένεσιν τοῦ πυρός, εἰς τὸν πάνσοφον Θεὸν δίδεται μόνον ἡ κρίσις τοῦ ἀληθοῦς ἢ ψευδοῦς τῶν θρησκευτικῶν φρονημάτων ἐκαστου, οὐχὶ δὲ τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ τὴν πολιτείαν. Ἡ ἐν ἐκάστη πολιτείᾳ κοινωτική ἐξουσία καθῆκον ἔχουσα νὰ προνοῇ περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῆς ἐπιθέσεως τῶν μελῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας ἢ ἄλλων ἐν συνόλῳ κοινωτικῶν καὶ τῆς προστασίας τῶν φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων καὶ δικαιωμάτων δέον νὰ περιβάλλεται μόνην τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, ἀλλὰ πέρα τοῦ ὅριου τούτου ἀνάγκη νὰ παύσῃται ἐκτετατομένη ἢ δύναμις αὐτῆς. 2) Ἀρχὴ τῆς γαλιτικής ἐπαναστάσεως ἦν ἡ ἀρχὴ τῆς κυριαρχίας τοῦ λαοῦ, ἥτις τανῦν ἐπικρατεῖ πανταχοῦ ἔν τε τοῖς ἐπιστημονικοῖς συγγράμμασι καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ πράξει, ἀνακηρυγμένη ἐν πᾶσι τοῖς πολιτεύμασι 3) ἡ ἀρχὴ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς δικαστικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου διὰ τῆς κυριαρχείας τοῦ ὁρκωτικοῦ συστήματος καὶ τῆς δημοσιότητος τῶν συνεδριάσεων. Ἡ ἀρχὴ αὕτη κατέστη πρᾶγμα ἐν πάσαις ταῖς πεπολιτισμέναις ἐπικρατείαις, ὑπολείπεται δὲ μόνον ἡ εὐρεσις καὶ ἐφαρμογὴ μειζόνων ἐγγυήσεων 4) ἡ ἐλευθερία τοῦ προσώπου, τοῦ λόγου, τοῦ τύπου, τοῦ συναθροίεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι

γίνοιτο, τοῦ ἀναφέρεισθαι ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ ἐκτάσει. Αἱ ἐλευθερίαι αὐταὶ ἐκολοβώθησαν μὲν ἐν πολλοῖς τῶν νεωτέρων γαλλικῶν συνταγμάτων, ὡς καὶ ἐν πολλοῖς τῶν ἄλλων Ἑπειρωτικῶν ἐπικρατειῶν, ἀλλ' ὅπως ὅποτε ἐν ταῖς πλείσταις αὐτῶν διατελοῦσιν ἀναγεγραμμέναι καὶ ἐλλείπει ἴσως μόνον ἡ δέουσα ποινικὴ αὐτῶν κύρωσις, ἀπαραίτητος ἀναγκαία εἰς τὴν ζωογόνειν καὶ ἐπικράτησιν αὐτῶν.

6) Μεγάλῃ ἀρχῇ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, σπουδαιότητι οὐ μόνον διὰ τὰ πολιτικὰ ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ οἰκονομικὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα, ἦν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐργάζεσθαι. Ἡ Γαλλία κατετήκετο ὑπὸ τῶν ἀπειροπληθῶν παρισμῶν τῆς ἐργασίας τῶν συντεχνιῶν, τῶν κανονισμῶν, τῶν διπλωμάτων, τῶν ἀδείων. Οὕτως οὐ μόνον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦν ἐλεύθερος νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος, εἰς ὃ εἰδύνατο ὑδακίμως κατὰ τὴν ἰδίαν κρίσιν νὰ τραπῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ εὐάρεστα οἰκονομικὰ ἐπακολουθήματα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐργάζεσθαι ἔλειπον, χεῖρες πολλαὶ ἔμεινον ἄργαι, τὸ δημόσιον ἐστερεῖτο πολλῶν προσόδων, ὡς ἐπρομήθευσεν αὐτῇ ἡ κατάργησις τῆς παρισμοδίσσεως τῆς ἐργασίας, ἡ μᾶλλον τοῦ κανονισμοῦ καὶ τῆς ἀδείας τῆς ἐργασίας. 6) Ἡ ἀρχὴ τῆς δημοσιότητος. Ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, τῇ Ἀγγλίᾳ, ἐπικράτησεν ἐπὶ πολὺ ἀντιδρᾶσις κατὰ τὴν ἀρχὴν ταύτης. Οὕτω περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Γ' ἡ βουλὴ τῶν κοινοτήτων ἐπολέμει λυσσώδως τὴν διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσίευσιν τῶν κοινοβουλευτικῶν συζητήσεων, μέλος τι μέλισσα αὐτῆς οὐδὲν ἕτερον ἐζητήσεν ἢ ἐνὰ τειχισθῇ ὡς ἐλευθεροτεκτονικὴ λέσχη καὶ ἀποτραπῇ ἢ εἰς αὐτὴν εἴσοδος τῶν βεβήλων. Μόλις δὲ κατὰ τὸ 1641 ἐπέτρεψε τὴν δημοσίευσιν τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ ζήτημα τῆς καταστέρου αἰθοῦ-

σης (Chambre étoilée) συζητήσεων. ἅλ-
λὰ τὸ ἀκόλουθον ἔτος ἐξεδιώχθη βουλευ-
τῆς διακεκριμένος, ὁ Denring, διὰ τὴν
τύπωσιν συλλογῆς τῶν ἰδίων αὐτοῦ λό-
γων, ἡ δὲ συλλογὴ κατ' ἐντολὴν τῆς κυ-
βερνήσεως ἐπυρπολήθη, ὁ λόγος τοῦ
Knight περὶ πολιτογραφίσεως τῶν ἀλ-
λοδαπῶν διαμαρτυρομένων κατεσχέθη.
Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν 18 αἰῶνα μετὰ τὴν
ἐπανάστασιν τοῦ 1688 ἐφυλακίσθησαν
πολλοὶ διὰ τὴν δημοσίευσιν λόγων καὶ
συζητήσεων βουλευτικῶν, ἐπικράτει δὲ
πάντοτε ἡ ἀρχὴ τῆς μυστικότητος, ὥς
κατὰ τὸ 1770 ἡ εὐγλωττος καὶ περιπαθὴς
φωνὴ τοῦ Ἐδμάνδου Βούρκε (Burke),
ὑπερασπίσασα τὴν ἐλευθερίαν τῆς δημο-
σιεύσεως, ἀνεχρίτισέ πως τὴν κατὰ τῆς
δημοσιεύσεως κατηγορίαν, ἀλλὰ δὲν ἐξη-
φάνισεν ἐντελῶς τῆς δημοσιεύσεως τὴν ἀ-
παγόρευσιν, διὸ καὶ κατὰ τὸν ἡδὴ λήγοντα
ἔτι αἰῶνα (ἐν ταῖς ἀρχαῖς) βλεπομένη τὴν
ἀπαγόρευσιν ἐπικρατοῦσαν. Ἀπέκειτο δὲ
εἰς τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν νὰ ὑψώσῃ
καὶ τὴν σημαίαν τῆς δημοσιότητος καὶ
νὰ καταστήσῃ αὐτὴν πρᾶγμα πανταχοῦ
σχεδὸν τῆς Εὐρώπης. Ἐκτοτε πανταχοῦ
δημοσιεύονται αἱ κοινοβουλευτικαὶ συζη-
τήσεις καὶ οἱ λόγοι τῶν βουλευτῶν, αἱ
θύραι τῶν δικαστηρίων εἶναι ἀνοικταὶ εἰς
πάντας καὶ αἱ ἀποφάσεις δημοσιεύονται.

7) Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις καθιέρωσεν
ὡς ἀναμφήτηστον δόγμα τὴν ἀρχὴν τῆς
αὐτοκυβερνήσεως τοῦ ἔθνους διὰ γενεάς
καὶ ἀδούλου ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας. Ἡ
ἀρχὴ αὕτη δὲν ἡδυνήθη νὰ τύχῃ μέχρι
τοῦ νῦν γενικῆς ἐφαρμογῆς, ἀλλ' ἐγενι-
κεύθη ἐπιστημονικῶς ὡς ἡ μόνη πρέ-
πουσα εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν λαῶν, διὰ
τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως.

Ὡς παρατηρήσαμεν, αἱ ἀρχαὶ τῆς
γαλλικῆς ἐπαναστάσεως δὲν ἐπραγματώ-
θησαν μὲν γενικῶς πᾶσαι, ἀλλὰ διατε-
λοῦσιν ἀνικεκηρυγμέναι ὑπὸ τῆς προ-
δουσᾶς πολιτικῆς ἐπιστήμης ὡς ἀναμ-

φισθιότητα αξιώματα, ἀποτελοῦσι δὲ τὴν ἀληθῆ καὶ ζωογόνον πηγὴν, δι' ἧς ἐκτρέφεται ὁ νεώτερος πολιτισμός. Ἐκφρασις τυγχάνουσαι τῶν πολιτικῶν ἰδεῶν, τῶν συλλεχθεισῶν καὶ συναρμολογηθεισῶν εἰς μακρὸν διάστημα χρόνου (τὸ ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων) ὑπὸ τῶν Γάλλων, περιλαμβάνουσιν ἐν κεφαλαίῳ ἀπάσας τὰς νεωτεριστικὰς πολιτικὰς μεταρρυθμίσεις καὶ διαμορφώσεις καὶ τὰς κοινωνικὰς προσόδους, ἀποτελοῦσι δὲ διὰ τὴν καίτιδα αὐτῆς, τὴν Γαλλίαν, τίτλον ἀνεξάλειπτον εὐγνωμοσύνης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ὑπάρχουσι μὲν διάφοροι σχολαὶ συγγραφῶν, δύο ἰδίως, ἅλλ' ἡ συζήτησις μεταξὺ αὐτῶν στρέφεται ἡ περὶ πολιτικὰς καὶ συνταγματικὰς λεπτομερείας ἢ πρὸ πάντων περὶ τοῦ πῶς αἱ ἀρχαὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως δύνανται ἐπιτυχέστερον νὰ σκευωθῶσιν. Οὐδεὶς ἡ σχεδὸν οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ὅτι τὸ δημόσιον φρόνημα, καὶ περ ἄλλως βεβαίως ὑποκείμενον εἰς πλάνους, προσήκον νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα, ἀλλὰ διαφωνοῦσι μόνον οἱ πολιτειολόγοι περὶ τοῦ τίς ἡ κυβερνητικὴ μορφή, καθ' ἣν τὸ δημόσιον φρόνημα ἀντιπροσωπεύεται ἐπιτυχέστερον καὶ ἐπιτηδεύτερον ἐν τῇ κυβερνήσει. Σχολῇ μοναρχικῇ (ὑπὸ τὴν κυρίαν τῆς λέξεως σημασίαν) δὲν ὑπάρχει τανῦν, ἐξαλειφθεῖσα ἐκ τῶν δέλτων τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Ἡ στενοσυνταγματικὴ σχολὴ (ἡ σχολὴ τῆς προσωπικῆς κυβερνήσεως) εὐρίσκειται ἤδη ἐν τῷ ἐκλείπειν. Δύο δὲ Σχολαὶ ἀκμάζουσι, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἐπιστημονικὸς πόλεμος, ἡ σχολὴ τοῦ Συνταγματικοῦ πολιτεύματος (ἐν τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ), δηλονότι τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ὑπὸ Βασιλείᾳ, καὶ τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ὧν ἑκάτερα θεωρεῖ τὸ ἕτερον τῶν πολιτευμάτων τούτων ὡς συμφωνότερον πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ δημοσίου φρονή-

ματος ἐν τῇ κυβερνήσει καὶ ὡς μᾶλλον ἐφαρμοσίμουν. Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι τὸ μὲν δημοκρατικὸν πολίτευμα, (τὸ ἀγνόν, τὸ ἀληθὲς δημοκρατικὸν πολίτευμα), καθ' ὃ δὲν ὑπάρχει δηλονότι μονάρχης προσωπινὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Προέδρου, δὲν εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐφαρμοστέον (καὶ θέλομεν ἐξετάσει παρακατιόντες διατί), τὸ δὲ ἀνοικεῖως καλούμενον ἤδη δημοκρατικὸν πολίτευμα, τὸ Προεδρικόν, αὐτὸ μόνον εἶναι διαδατικόν, διὰ τῆς ἀνωθεν ἢ κάτωθεν ἐπιβουλῆς καὶ ἐπιθέσεως κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡκιστα φιλελεύθερον, διότι ἡ ἐλλείπει ἡ κοινοβουλευτικὴ εὐθύνη τῶν ὑπουργῶν καὶ τὰ τυπικῶς ἀπονεμόμενα εἰς τὸν συνταγματικόν ἤγε μόνον δικαιώματα, (ὧν τὴν πράγματι ἐνάσκησιν ἐξουδετεροῖ ἡ κοινοβουλευτικὴ εὐθύνη τῶν ὑπουργῶν), ἀσχοῦνται πράγματι ὑπὸ τῶν μοναρχῶν προέδρων, τὸ δὲ δημόσιον φρόνημα οὐδεμίαν ἔχει ἐμπεσον διὰ τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας ἑαπὴν εἰς τὰς κυβερνητικὰς πράξεις ἢ καθιεροῦται μὲν αὕτη, ὡς ὑπὸ τὰ συνταγματικά, ἀλλ' ἐκδιάζεται τότε ὁ ἀπὸ κόμματος ἀπορρέων πρόεδρος νὰ συνεργασθῇ πολλάκις μετ' ἐχθρῶν ὑπουργῶν, ἀνηκόντων εἰς τὸ κατισχυῶσαν ἐν τῇ βουλῇ ἀντίθετον πολιτικὸν κόμμα, καὶ ἐντεῦθεν ἐπιβουλὴ κατ' ἀνάγκην τοῦ πολιτεύματος, προδοσία τῶν ἐλευθεριῶν, καταλήγουσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἐμφύλιον πόλεμον.

Οὐχ ἥττον ὑπάρχει Σχολὴ, καὶ Σχολὴ μεγάλη, φέρουσα τὴν σημαίαν τῆς ψευδοῦς προεδρικῆς δημοκρατίας, παλαίονσα πρὸς τὴν συνταγματικὴν σχολὴν, ἑκάτερα δὲ τούτων νομίζει, ὅτι μᾶλλον ἀσφαλίζονται αἱ πολιτικαὶ ἢ πολιτευσκαὶ καὶ αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι διὰ τοῦ ὑποστηρικτοῦ ὑπ' αὐτῆς πολιτεύματος. Ἐπιφυλάττομαι ἄλλοτε νὰ πραγματευθῶ ἰδιαιτέρως ἐν μείζονι ἐκτάσει περὶ τοῦ τίς τῶν δύο ἀπαλαίουσων σχολῶν ἔχει

κατ' ἐμὲ δίκαιον καὶ διατί. *Εν μόνον νομίζω παρατηρητέον ἐνταῦθα, χρησιμεύον εἰς τὰ συμπεράσματα τῆς παρούσης πραγματείας. Τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἐκλήθη ὑπὸ πολλῶν πολλάκις ψευδὲς καὶ νόθον. Τὸ δόγμα τοῦτο ἦν ἄλλοτε ἀληθέστατον, διότι τῶ ὄντι τὸ Σύνταγμα καθιεροῖ τὸ ἀνευθύνον *Ἀρχοντας, εἰς δὲ κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀπονέμεται πᾶσα ἡ ἐξουσία, ἡ ἐξουσία τοῦ διορίζει καὶ παύει, τοῦ διαλύει τὴν Βουλὴν, τοῦ κυροῦν τοὺς νόμους κτλ. *Ἀλλ' ἔπειτα λογικῶς, εἶναι ἀληθῶς ἀνεύθυνος ὁ διαχειριζόμενος ἐξουσίαν καὶ ἐξουσίαν καταλαμβάνων; Οὐχὶ βεβαίως. *Ἐπομένως τὸ ἀνεύθυνον ἦν ψεύδος καθιερωμένον ἐπὶ τοῦ Συντάγματος, καὶ τὸ πολίτευμα πρὸς στηριζόμενον ἐπὶ ψεύδους δικαίως δύναται νὰ κληθῇ νόθον καὶ ψευδές. Ἄλλως, τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἐπενήθη οὐχὶ πρὸς ἐκμηδένισιν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἢ καὶ πρὸς σπουδαίαν καὶ τρέπον τινὰ ριζικὴν ἐξασθένωσιν αὐτῆς, ἀλλὰ πρὸς περιορισμὸν τῶν ἡγέμονικων καταχρήσεων καὶ αὐθαρισιῶν, ὡς πολίτευμα de juste milieu μεταξύ, οὕτως εἰπὼν, τῶν καταχρήσεων τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν υπερβολῶν τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ πᾶν πολίτευμα de juste milieu εἶναι ἀναγκαιῶς ψευδὲς καὶ νόθον, διότι φύσει ἀδύνατος ὁ προσδιορισμὸς τοῦ juste milieu· διὰ τοῦτο δὲ οἱ μεγάλοι πολιτευόμενοι καὶ πολιτικοὶ συγγραφεῖς ἐν ταύτῃ τῆς Γαλλίας Guizot, Thiers, Odilon Barrot, καί περ τὸν αὐτοῖς ἀντιφρόνα πολιτικῶς ἐπαγγελλόμενοι καὶ διασῶνται τοῦ juste milieu διατελούντες, ἔθελον ἕκαστος ἄλλαχού τὸν μέσον τοῦτον ὅρον. *Ἀλλ' ἂν τὸ δόγμα τοῦτο ἦν ἀληθέστατον ἄλλοτε, ἐν τῇ ταύτῃ κοινοβουλευτικῇ ἀναπτύξει τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, τὸ δόγμα τοῦτο εἶναι πεπλανημένον κατὰ πάντα, ἀντικρὺ σφαλμένον, διότι τὸ ψεύδος τοῦ Συν-

τάγματος περὶ τοῦ ἀνευθύνου ἐγένετο πραγματικῇ, πραγματικωτάτῃ ἀλήθειαν. *Ὁ δὲ ὅρος τοῦ Συνταγματικοῦ πολιτεύματος juste milieu ἐξέλιπε παντελῶς. *Ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ τὰ συνταγματικὰ πολιτεύματα, (ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἄλλοι νόμοι συνετῶς συντεταγμένοι, ἢ φρόνησις τῶν πολιτευομένων καὶ τὰ ἥθη τοῦ λαοῦ ἀποσοφῶσι τὰς ἐκλογικὰς ἐπεμβάσεις), διατελεῖ τανῦν ἀνεύθυνος, οὐ μόνον νομικῶς ἀλλὰ καὶ ἡθικῶς, διότι πᾶσα σχεδὸν αὐτοῦ ἡ ἐξουσία διὰ τοῦ ἀνευθύνου τῶν ὑπουργῶν καὶ τῆς ἐτήσιας ψηφίσεως τῶν προϋπολογισμῶν ἀπερροφηθῇ ὑπὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας, δὲν δύναται δὲ νὰ ἔχῃ εὐθύνην ὁ οὐδεμίαν ἔχων ἐξουσίαν. Καὶ δύναται μὲν ὁ *Ἡγεμὼν διὰ τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ ὄγκου καὶ τῶν τυπικῶν αὐτοῦ καταστάσεων, προνομίων νὰ ἀσκήσῃ ἐπιδράσιν τινα ἐπὶ τὰ δημόσια πράγματα πολιτείας τινός, ἀλλὰ μόνον ἐπ' ἀγαθῶ, οὐδέποτε δὲ ἐπὶ κακῶ, διότι ἀπαιτεῖται ἡ ἀρωγὴ τοῦ δημοσίου φρονήματος καὶ τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας, ὥς ὁ *Ἡγεμὼν δὲν δύναται νὰ παρασύρῃ ὑπὲρ βλαβερῆς τινος εἰς τὸ ἔθνος πράξεως.

*Ἐκ τοῦναντίου τὸ ὑποστηριζόμενον ὑπὸ διχολῆς ὅλης προεδρικῶν δημοκρατικῶν πολίτευμα εἶναι ψευδὲς καὶ πλαστὸν, διότι ὑποβάλλεται μὲν εἰς ἐκλογὴν ὁ προσωρινὸς μόνάρχος, καὶ ὑποτίθεται ἐπομένως ἀντιπροσωπεύων τὸ ἔθνος, ἀλλ' ἂν μὲν κυβερνᾷ οὗτος παντοδυνάμως, ἐν ασκῶν πράγματι τὰ ἀπονεμόμενα αὐτῷ ἡγεμονικὰ δικαιώματα, τῶν ὑπουργῶν διατελούντων ἀνευθύνων, τὸ πολίτευμα ἐπὶ τὸ πλάσμα τῆς παρ' αὐτοῦ ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ λαοῦ καθίσταται μοναρχικὸν ὅλως, ἂν δὲ προεδρεύῃ μόνον, ἐκτελών τὰ καθήκοντα Συνταγματικοῦ *Ἡγεμόνος τῶν ὑπουργῶν ὄντων ἀνευθύνων, περιάγεται εἰς δεινὴν θέσιν, ὅλως ψευδῇ, διότι συγκρούεται μὲν ἡ ποινικὴ αὐτοῦ

εὐθύνῃ πρὸς τὴν τῶν ὑπουργῶν, δσάκις χωρεῖ ποινικὴ καταδίωξις, ἡ δὲ κοινοβουλευτικὴ εὐθύνῃ τῶν ὑπουργῶν προκαλεῖ τὴν σύγκρουσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ καὶ τοῦ κόμματος αὐτοῦ πολιτικῶν ἰδεῶν καὶ συμφερόντων πρὸς τὰς τοῦ ἀντιθέτου κόμματος, κατισχύοντος πολλάκις ἐν ταῖς βουλαῖς καὶ ὑποδεικνύοντος ἀντιθέτους αὐτῷ πολιτικῶς καὶ προσωπικῶς ὑπουργούς. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ θεωρῶ τὸ κοινοβουλευτικὸν ὑπὸ βασιλέα πολίτευμα ὡς φιλελευθερώτερον ἄγαν τοῦ κακῶς καλουμένου δημοκρατικοῦ (δηλονότι προεδρικοῦ), διάδοχον δὲ ἄμμεσον τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος θεωρῶ ἐσόμενον τὸ ἀληθὲς καὶ ἄγνον δημοκρατικὸν πολίτευμα, (τὸ ἄνευ προέδρου, δηλαδὴ κεφαλῆς ὁρατῆς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας), ὅπερ ὅμως ὑπολαμβάνω ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνεφάρμοστον, ἐν ὅσῳ δηλαδὴ ὑπάρχει στρατός, καὶ στρατὸς διωργανωμένος ὡς νῦν οἱ στρατοὶ, ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ἔστω καὶ ἴχνος συγκεντρώσεως διοικητικῆς, ἐν ὅσῳ ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι προηγμένη εἰς πάντας γενικῶς καὶ τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τοῦ πολίτου γνωστὰ τοῖς πᾶσιν ἀκριβῶς.

Τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος ἡ ἐνδελεχὴς ἀνάπτυξις καὶ ἀνόθευτος ἐφαρμογὴ καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν κατάργησις τῆς συγκεντρώσεως, ἧς ἡ σημαία γενικῶς ἀνεπετάσθη τανῦν πανταχοῦ, ἀποτελοῦσα οἰσιν τὴν βᾶσιν τῶν πολιτικῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος καὶ μάλιστα τῆς παρούσης ἐποχῆς, ἔτι δὲ ἡ προαγόμενη μόρφωσις τῶν λαῶν καὶ τῶν στρατῶν θέλousi προκαλέσει τὴν βαθμιαίαν ἀνάρρησιν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ τοῦ ἀγνοῦ καὶ ἀληθοῦς δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, οὐχὶ τοῦ ψευδοῦς καὶ νόθου προεδρικοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Ἐπιτραπήτω μοι δὲ νὰ προσθέσω ὅτι, ὡς τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα (ὑπὸ τὴν στενὴν αὐτοῦ ἔννοιαν τὸ

πρῶτον) ἐγεννήθη ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς τὸ ἀντιπροσώπων καὶ εὐρὺ συνταγματικὸν πολίτευμα, τὸ κοινοβουλευτικόν, ἐμορφώθη ἐν Ἀγγλίᾳ, διὰ τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ τούτου τοῦ στενοσυνταγματικοῦ πολιτεύματος, οὕτω καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, τὸ ἀληθὲς δημοκρατικὸν πολίτευμα, (τὸ ἄνευ προέδρου), θέλει βαθμυδὸν μορφωθῆναι ἐπικρατῆσαι πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν, ἄνευ καὶ βίαιου κλονήσεως, ἀδικημάτων, καὶ αἱματωσίων. Τὴν κρίσιν μου δὲ ταύτην στηρίζω οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ἀληθῶς συντηρητικὸν οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ἀληθῶς φιλελευθέρον χαρακτῆρα τῶν Ἀγγλῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀληθεστέραν καὶ ἀδολωτέραν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐφαρμογὴν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος, ὅπερ, οὕτως ἐφαρμοζόμενον, ἀποτελεῖ πράγματι ἐλευθερώτατον πολίτευμα, ὅθεν καὶ διδάσκον τὴν ἀληθῆς ἐλευθερίαν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ θεωρῶ μὴ γὰρως παρακλωσούσας τὴν πρόδον τῆς πολιτικῆς ἀναπτύξεως καὶ τὴν εὐρίαν ἐλευθέρων πολιτευμάτων τὰς ἐκείνων ἐνεργουμένας ἀποπειράς ἐν τισιν εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις εἰς ἀνατροπὴν συνταγματικῶν πολιτευμάτων καὶ τὴν ἐνθεώρησιν ψευδοδημοκρατικῶν.

Ἀλλ' αἱ ἐλεύθεραι ἰδέαι, τὰς ὁποίας ἔρριψεν εἰς τὸ μέσον ἡ διὰ τῆς προόδου τῶν ἐπιστημῶν ἐπελθοῦσα ἀνάπτυξις, ἀνθρωπίνου γένους, προσωποποιηθεῖσαι οὕτως εἰπεῖν, πολιτικῶς ἐν τῷ προφάσματι τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως ἐν τῇ Γάλλῳ (τοῦ 1789), ἐξήγειραν τὸν ἐθνικὸν λαὸν κατὰ τῆς ὁθωμανικῆς τυραννείας, καὶ ἰδοὺ κατὰ τὸ 1821 μὴ μόνον ἐπανάστασις, φέρουσα νέον πνεῦμα, τὴν κατάρτησιν τῆς καταστάσεως. — Ὁ De Maistre εἶπεν ἄλλοτε, ἐν ἀδ' πόλεμος εἶναι ἡ συνήθης κατάσταση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπὸ τινι ἐποπῇ. Τὸ ἀνθρώπινον αἷμα δέον νὰ ρέῃ ἀπαι-

στος ἐν τῇ ὕδρογειῳ σφαίρᾳ, ἐνταῦθα ἡ
ἐκεί· ἢ δὲ εἰρήνη διὰ πᾶν ἔθνος δὲν εἶναι
ἢ ἀνάπαυλα. Ἄλλ' οὐδεὶς ἀπεδέξατο τὸ
ἡνωμικὸν τοῦ De maistre. Πάντες οἱ φι-
λόσοφοι, ἔθνη καὶ Χριστιανοί, προγε-
νώτεροι καὶ μεταγενέστεροι, ἀνεκέρουσαν
ἡμερομηνίως τὸν πόλεμον ὡς τὴν ἐσχά-
την τῶν ἀδικιῶν. Ἀπὸ τίνος δὲ καὶ συ-
στηματικοὶ ἀγῶνες κατεβλήθησαν καὶ
καταβάλλονταί εἰς τῶν πολέμων τὴν
ἐξέλιξιν. Πρῶτος ἡγεμὸν μέγας καὶ ἔμ-
φρων, ὁ Ἑρρίκος Δ', εἶχε συλλάβει τὸ
μεγαλεπήβολον σχέδιον τῆς ἐπὶ τῶν βάρ-
σεων τῆς εἰρήνης ἀνοργανώσεως τῆς Εὐ-
ρώπης διὰ τῆς καθιερώσεως πολιτικοῦ
συστήματος, ἐρειδομένου εἰς τὴν ἀνεξαρ-
τησίαν τῶν λαῶν καὶ τὴν πραγμάτων
τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνότητων, καὶ τῆς τοι-
ούτου τρόπῳ ἐξοντώσεως τοῦ πολέμου,
καὶ εἶχεν ἐπιληφθῇ τῶν δεουσῶν πρὸς
τοῦτο ἐνέργειων, ὅτε τὸ δολοφόνον ἐγ-
χειρίδιον τοῦ ψευδευλαβούς Raveillac ἐ-
θηκε τέρμα εἰς τὴν πολύτιμον αὐτοῦ ζωὴν.
Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἦν δυσεπίτευ-
κτος ὁ σκοπὸς τοῦ φιλανθρώπου ἡγεμό-
νος ἡ μᾶλλον ἀνεπίτευκτος, καθ' ὃν χρό-
νον διενεχθή νὰ διώξῃ αὐτόν, διότι δὲν
εἶχεν ἀναπτύχθῃ ἔτι ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθε-
ρίας, ἀλλ' ἡ μεγαλόφρων προαίρεσις αὐ-
τοῦ περιποιεῖ ὁθόνατον τιμὴν εἰς τὸν ἀεί-
μνηστον ἄνδρα. Ὡς τὰ ἐγένοντο πολλά
καὶ διάφοροι ἐνέργειαι καὶ συσσωματώ-
σεις πολιτικῶν φιλοσόφων πρὸς ἐπιτυχίαν
τοῦ σκοπομένου, ἀλλ' οὗτ' ἐπετεύχθη, οὔτε
δύναται ἔτι νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ πο-
θούμενον, διότι ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο
νὰ πραγματοποιῇ καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν
ἔκτασιν ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων, νὰ πέσῃ
πανταχοῦ ἡ κατὰκτησις, ἣν ἀνέγραψεν
ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς ἡ ἑλληνικὴ
ἐπαναστάσις τοῦ 1821. Ἀνώνυμος Ἰτα-
λὸς συγγραφεὺς, ἐκδοὺς τῷ ἔτει 1871
σπουδαῖον σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιγρα-
φὴν L'Italie au dix neuvième siècle

λέγει τὰ ἐξῆς περὶ τῆς πρὸς τὴν ἐθνικὴν
αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν ὁρμῆς τῶν λαῶν.
«Τὸ αἶσθημα τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας
εἶναι ἔτι γενικώτερον καὶ βαθύτερον ἐγ-
κεχαραγμένον εἰς τὰς καρδίας τῶν λαῶν
ἢ ὁ ἔρως τῆς συνταγματικῆς ἐλευθερίας.
Τὰ ἔθνη, τὰ ἀσμενέστατα ἀνεχόμενα τὴν
δεσποτείαν, αἰσθάνονται τὸ αἶσθημα τοῦτο
μετὰ τηλικαύτης ζωηρότητος, μεθ' ἣ-
λίκης τὰ ἐλεύθερα ἔθνη. Οἱ βαρβαρώ-
τεροι λαοὶ αἰσθάνονται μάλιστα ἔτι ζωη-
ρότερον αὐτὰ ἢ οἱ πεπολιτισμένοι». Τοῦτο
δὲ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἐκ καθαυτῆς
φιλοπατρίας καὶ φιλοξενίας, ἀλλὰ πρὸ
πάντων ἐκ τῶν καταπίσεων, ἃς συνή-
θως ὑφίστανται οἱ ὑποβληθέντες εἰς ξενι-
κὴν κατὰκτησιν λαοί. Ὅθεν πρὸς παῦ-
σιν τῶν πολέμων ἀπαραίτητος ἀνάγκη
νὰ ἐνσαρκωθῇ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων·
πρὸς τοῦτο δὲ πάλιν ἀπαιτεῖται νὰ μορ-
φωθῇ μᾶλλον τὸ Εὐρωπαϊκὸν δημόσιον
φρόνημα διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ἐκπαί-
δεύσεως καὶ τῆς ἔτι μείζονος ἀναπτύ-
ξεως τῶν σχέσεων τῆς συγκοινωνίας
καὶ ἐπαφῆς τῶν λαῶν, ἣν θέλει ἀφύ-
κτως ἐπενέγκῃ ἡ ἀπόδοσις τοῦ χρόνου καὶ
ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης, προδησομένης
πιθανῶς καὶ εἰς τὴν ἐφεύρεσιν ἔτι τε-
λειότερων μέσων συγκοινωνίας. Ὅταν
τοῦτο κατορθωθῇ, θέλει ἐξαλειφθῇ ὁ μα-
στιζὼν τὰ ἔθνη τανῦν ἀνιερὸς πόλεμος,
τῆς ἐξαλείψεως δὲ ταύτης ἐπακολουθήμα
ἀφεικτον ἔσονται ἀνυπολόγιστοι ὠφέλειαι,
οὐ μόνον ἡθικαὶ καὶ πολιτικά, ἀλλὰ
καὶ οἰκονομικά, διότι ἄμεσος τῆς καταρ-
γῆσεως τῶν πολέμων ἀποτέλεσμα ἔσται
ἡ κατάργησις τῶν στρατῶν καὶ ἡ ἐπί-
δοσις τῶν στρατιωτικῶν εἰς παραγωγικά
ἔργα.

Μία τῶν μεγάλων ἰδεῶν, ἣν τὴν
πραγμάτων διώκει καὶ διώξει συστη-
ματικώτερον καὶ δραστηριώτερον ὁ προ-
βαίνων πολιτισμός, ἔσται ἡ κατάργησις
τῆς κατὰκτησεως καὶ ἡ κατάργησις τοῦ

πολέμου. "Ισως δι' τοσούτο προσεγγίζων ἡμῖν προσεγγῆς αἰὼν ἔξει τὸ εὐτύχημα τῆς ἐν τοῖς πράγμασι καθιερώσεως τῶν δύο συνεχόμενων ἀλλήλαις κοσμοσωτηρίων τούτων ἀρχῶν.

"Επὶ ἐνὸς ἔτι πεδίου θέλει ἐργασθῇ ὁ προβαίνων πολιτισμός, τοῦ πεδίου τῆς ἀνακουφίσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς γεωργικῆς τάξεως διὰ τῆς δικαιότερας καὶ ἀναλογικτέρας τῶν φόρων διανομῆς, καὶ τῆς διαδόσεως τῆς πρωτοβάθμιου ἐκπαίδευσως. "Η γῆ διατρέφει τὸν ἄνθρωπον, τὴν δὲ γῆν καλλιεργεῖ ὁ γεωργός, ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ γεωργός πανταχοῦ σχεδὸν τῆς ὑψηλίου ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην τάξιν πιέζεται, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην φορολογεῖται, διότι, καὶ τοι κατ' ἐξοχὴν παραγωγός, στερεῖται τῆς ἀπαιτουμένης μορφώσεως εἰς στήριξιν καὶ προστασίαν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ. "Ο Montesquieu παρετήρησεν ἄλλοτε, ὅτι οἱ τῶν ἀγρῶν κάτοικοι «ἀγαν ἀπτησχολλημένοι ὑπὸ τῆς πλησμονῆς τῶν ἰδιωτικῶν αὐτῶν ὑποθέσεων, δὲν εἶναι ἀρκούντως ζηλότοποι τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν»· εἰς τοῦτο ὁμῶς συντελεῖ μέγας καὶ ἡ πτωχία αὐτῶν, ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δυσθαστάκτου αὐτῶν φορολογίας, καὶ ἡ ἔλλειψις διανοητικῆς ἀναπτύξεως. "Επὶ πολλοὺς αἰῶνας συνεχέοντο πολλαχοῦ μετὰ τῶν ἐκ κατακτῆσεως ἢ ἄλλως δοῦλων καὶ ἦσαν δοῦλοι οὐ πρό πολλοῦ μὲν ἐν Ρωσίᾳ καὶ Πολωνίᾳ, πρό τῆς ἐνάρξεως δὲ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐν μεγάλῃ τῆς Γερμανίας μέρει. "Η Γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789 ἐπειράθη νὰ βελτιώσῃ πως τὴν τύχην τῶν χωρικῶν, ἐξισώσας τοῖς ἄλλοις αὐτοὺς κατὰ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα. "Αλλὰ τί ὠφελεῖ ἡ κτῆσις πολιτικῶν δικαιωμάτων ἄνευ τῆς καλλιεργίας τῆς διανοῆς καὶ ἄνευ τινὸς χρηματικῆς εὐπορίας; Πρώτιστα πάντων ἀναγκαῖα εἶναι ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις, «τὸ μόνον καὶ ἀληθὲς μέσον, (ὡς ἔλεγεν ὁ Carnot

ἐν τῇ ὀνομαστῇ αὐτοῦ ἐκθέσει τοῦ 1815) πρὸς τὴν ἀνύψωσιν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου πάντων τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ τῶν ἀνθρώπων γένους». Καὶ ἤρξαιτο μὲν εἰσχωροῦσα ἡ πρωτοβάθμιος ἐκπαίδευσις εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ χωρία, ἰδίως μάλιστα ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐν ταῖς Σκανδιναυϊκαῖς χώραις, ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ἀλλ' οὔτε γενικῇ ἔτι εἶναι, οὔτε προσηκόντως διωργανωμένη. Τεχνολογικαὶ τινες, οἰκονομολογικαὶ καὶ πολιτικαὶ γνώσεις χρεῖα νὰ συνδεύωσι τῆς ἀναγνώσεως, τῆς γραφῆς καὶ ἀριθμῆσεως τὴν μάθησιν, καὶ ὁμῶς αὐταὶ ἐλλείπουσι πλεισταχοῦ. Προσωπικὸν διδασκαλικὸν σπουδαῖον ὀλιγαχοῦ ὑπάρχει ἔτι, βιβλιοθήκαι τοῦ λαοῦ ἐκ βιβλίων ἐν δημόδις γλώσσαις συντεταγμένων καὶ δωρεὰν χορηγουμένων, δὲν συνεκροτήθησαν εἰσέτι ἐν πολλαῖς τῆς Εὐρώπης Ἐπικρατείαις. Σημαντικωτάτῃ δ' ὁμῶς ὑπολείπεται ἐργασία ἐπιστημονικὴ πρὸς ἐπιτέλειον τῆς δικαιότερας καὶ ἀναλογικτέρας τῶν φόρων διανομῆς. Μέγα βάρος φορολογικὸν ἐπίκειται ἀδικοιολογικῶς πολλαχοῦ εἰς τὴν γεωργικὴν τάξιν. Εἴτε ὑπὸ τὸ μέχρι πρό τινας ἐπικρατοῦν ἐν Ἑλλάδι ἀπαίσιον σύστημα τῆς ἀποδεκατώσεως, εἴτε ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς στρεμματικῆς φορολογίας ἢ τὸ τοῦ φόρου ἐπὶ τῆς ἀλέσεως (impôt sur la moulture), τὸ ἰσχυρὸν ἐν Ἰταλίᾳ, εἴτε ὑφ' οἷονδῆποτε ἀλλοφορολογεῖται πανταχοῦ σχεδὸν βαρέως ἡ καλλιεργοῦσα τὰ σιτηρὰ γεωργικὴ τάξις ἀναλόγως τῶν ἄλλων κοινωνικῶν τάξεων, οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἡ περὶ τὴν ἀμπελουργίαν, τὴν καλλιεργίαν τῶν ἐλαιῶν κτλ. ἀσχολουμένη. Τὸ βάρος τοῦτο πρέπει νὰ ἐκλίπῃ διὰ τῆς δικαιότερας καὶ ἀναλογικτέρας τῶν φόρων διανομῆς. "Αφορολόγητοι μένουσι κατὰ τὸ πλείστον ἀναλόγως τῆς περιουσίας καὶ τῶν προσόδων αὐτῶν αἱ εὐπορώτεροι τάξεις, εἰς αὐτάς δὲ πρέπον νὰ ἐπιβληθῇ βαρυτέρα φο-

πλεονεξία πρὸς ἀνακούφισιν τῶν θέσιν εἰλω-
ται ἐν ταῖς εὐνομούμεναις πολιτείαις κα-
τηρόντων ἐτι γεωργῶν. — Καὶ τοῦτο ἔσται
ἐν τῶν εὐγενῶν μελλημάτων τῆς οἰ-
κονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμης. —
Ἡ ἀξίωσις τοῦ ἐπιβαλλομένου εἰς τὰς
ἀλλοτρονίμους φόρου (ὅπου οὗτος ἐπιβάλλ-
εται ἤδη), ἡ ἐπιβολὴ μετρίου φόρου εἰς
τὴν μεταβίβασιν τῶν μεγάλων προικῶν,
ἡ ἐπιβολὴ βαρέος φόρου εἰς τὰ ἀντικεί-
μενα τῆς πολυτελείας (*impôts sur le luxe*)
καὶ ἡ ἀξίωσις ἐν πολλοῖς τῶν ἐμμέσων
ἐργῶν δύνανται μεγάλως νὰ χρησιμεύ-
σωσι εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐλλείμ-
ματος τοῦ προκύφοντος ἐκ τῆς ἐλαττώ-
σεως τῶν φορολογικῶν βαρῶν τῆς γεωρ-
γικῆς τάξεως.

Πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα τῆς
ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης ἀποβλέπων,
ἐκδομῶς θεωρῶ ἀμφισβητητέον, ὅτι ὁ χρό-
νος θέλει ἐπενέγκει βαθμηδὸν ἀφεύκτως
τὴν ἀναγόμενισιν ἀληθῶς δημοκρατικῶν
πολιτειῶν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δεδου-
λωμένων λαῶν, πρὸς ἣν συνῴζεται ἡ κα-
ταργησις τοῦ πολέμου καὶ ἡ καθιέρωσις
ἀμετακίνητης εἰρήνης, καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ
ἀνθρώπων τῆς γεωργικῆς τάξεως.
Ὁ χρόνος τῆς ἐπιτεύξεως τῶν ἀποτελε-
σμάτων τούτων φαίνεται ἴσως εἰς τοῦς
ἐπαχθεύοντες ἡμῶν ἀπέχων πολὺ, ἀλλὰ πι-
θανὸν νὰ πληνώμεθα, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλ-
μῶν τὸ σημεῖον ἐν ᾧ ἤδη διατελεῖ ἡ ἐ-
πιστήμη, τὸ σύνολον δηλονότι τῶν ἐπι-
στημῶν. Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη θέλει ἀναμ-
φοδότητως προσδεύσει, ἐκ δὲ τῆς προό-
δου ταύτης ἄγαν πιθανὸν νὰ ἐπιταχυνθῇ
ἡ ἐπιζητούμενη ὑπὸ τοῦ προβαίνοντος
πολιτικοῦ πραγματικῶς τῶν ἀνωτέρων
πολιτικῶν ἀρχῶν. Ἡ ἀνακάλυψις τελει-
ωμένων μέσων ταχείας καὶ ἀνιδύ-
νου συγκοινωνίας, ἡ ἐφευρέσεις μηχανῶν
καλλιεργητικῶν πληροστέρων, ἀπαλατ-
τούσων τοὺς καλλιεργητὰς τῶν κατα-
βάλλομένων ὑπ' αὐτῶν ἀγωνιωδῶν μό-

χθων, καὶ μυρία ἄλλαι ἐνδεχόμεναι ἐ-
φευρέσεις, ἃς μήτε νὰ προῖδῃ τις δύνα-
ται, δύνανται νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν πραγ-
μάτων τῶν ἐν τῇ σημαίᾳ τῆς νέας
πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀναγεγραμμένων
ἀρχῶν.

Ἐκ τῆς εἰρημένης βραχυτάτης ἐκθέ-
σεως τῆς προόδου τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς,
σχετικῶς βαينوῦσης πρὸς τὴν πρόοδον τῆς
πολιτικῆς ἐπιστήμης, συνδεδεμένην οὖσαν
ἀναποσπάστως πρὸς τὴν πρόοδον τῶν λοι-
πῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἀδιστάκτως,
νομίζω, συνάγεται, ὅτι ἡ πρόοδος τῶν ἐ-
πιστημῶν, (ἣν οὐδεὶς διανοήθη ποτὲ νὰ
ἀμφισβητήσῃ), φαίνεται διαιγῶς ἐν τῇ
ἐπικρατούσῃ τανῦν καὶ βαθμιαίως προο-
δεύουσα ἀναπτύξει τῆς ἐλευθερίας τῶν
λαῶν, ἥ, ὅπερ τὸ αὐτό, ὅτι ἡ κατάστα-
σις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ γῇ βελτιοῦται
διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου, ἐδρευού-
σης τρόπον τινὰ ἐν τῇ πληρεστέρᾳ καὶ
ἐλευθερωτέρᾳ ἀναπτύξει τῶν φυσικῶν τοῦ
ἀνθρώπου δυνάμεων. Ἡ πρόοδος τῆς ἐ-
πιστήμης ἡ ἀποκαλύπτουσα ἐπιστημονικὰ
μυστήρια, δι' ὧν βελτιοῦται ἡ κατάστα-
σις τοῦ ἀνθρώπου, ρυθμίζουσα καὶ προά-
γουσα τὸ ἀνθρώπινον λογικὸν διὰ τῆς αὐ-
ξήσεως μὲν ἐξ ἑνὸς τῶν γνώσεων αὐτοῦ
καὶ ἐπομένως τῆς ἐξαλείψεως τῶν ἀν-
θρωπίνων πλάνων, ἐξ ἄλλου δὲ τῆς ἀ-
σκήσεως τοῦ παρατηρητικοῦ αὐτοῦ, γε-
νικεύουσα τὰς κτηθείσας γνώσεις εἰς εὐ-
ρύτερον ἐκάστοτε κύκλον, ἀπαλλάττουσα
τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ
νοητικοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου τῶν ταπεινοτέ-
ρων καὶ ἀγενεστέρων αἰσθημάτων, γλυ-
καίνουσα τὰ ἥθη, ἀναπτύσσουσα τὴν
συγκοινωνίαν κτλ., ἐπήνεγκε τὴν κατάρ-
γησιν τῆς δουλείας, τὴν ἐλευθερίαν τῆς
συνειδήσεως καὶ τοῦ λόγου, τὴν νομικὴν
κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσότητά καὶ
πάντα τὰ ἐκτεθέντα ἤδη ἠθικὰ ἀγαθὰ,
θέλει δὲ ἐπιτελέσει βαθμηδὸν καὶ ἄλλα
μέγιστα, συντελοῦντα ἐτι μᾶλλον εἰς τὴν

προσδόν τῆς εὐημερίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ νόμος τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ὁ νόμος τῆς προσόδου, ἐπιστημονικῆς τε καὶ πολιτικῆς, καὶ, ὡς ὁρθῶς εἶπεν ὁ Michellet (ἐν τῇ εἰσαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν), «ἐκαστος σταθμός, (ἱστορικός δηλονότι), εἶναι πρόοδος· αἱ δυνάμεις τῆς διανοίας ὑποκαθίστανται εἰς τὰς δυνάμεις τῆς ὕλης, ὁ ἀνθρώπος καθίσταται ἐλευθερώτερος καὶ ἡ ἀρχαία εἰκαρμένη ἦτον θαρύνει διὰ τοῦ ζυγοῦ αὐτῆς τὴν ἀνθρωπότητα».

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πολιτικὴ Δικονομία. Τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἀναγράφει τὰ ἰδιωτικὰ δικαιώματα, ὧν προσβαλλομένων ἔχομεν δικαίωμα νάξωμεν τὴν ὑποστήριξιν παρὰ τοῦ δικαστοῦ· ἀλλὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὀφείλομεν ἐπικαλέσασθαι τὴν ὑπόσθηξιν ταύτην, καθ' ὃν ἐπομένως ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἀνήκοντός τινι δικαιώματος καὶ νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἐξαιτουμένου νάναγνωρισθῇ αὐτῷ δικαίωμα μὴ ἀνήκον αὐτῷ, προσδιορίζει ἡ ἀστικὴ ἢ πολιτικὴ δικονομία, ἀποτελοῦσα οἰονεὶ ἀναπόφευκτον συμπλήρωμα τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Ἀσκοπον θεωροῦμεν νὰ ἐξετάσωμεν τίνες εἰσὶν αἱ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπικρατήσασαι δικονομικαὶ ἀρχαί. Βέβαιον εἶναι ὅτι ἐνῷ τὸ οὐσιαστικὸν ἰδιωτικὸν δίκαιον τῶν Ῥωμαίων, ὡς εἶχεν ἰδίως ἀναπτυχθῆ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ, προήχθη εἰς τοιαύτην τελειότητα, ὥστε πᾶσαι αἱ νεώτεραι ἀστικαὶ νομοθεσίαι ἐστηρίχθησαν εἰς τὰς βάσεις αὐτοῦ ἢ μᾶλλον εἶναι αὐτὸ τοῦτο κατὰ τὰ πλεῖστα τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐπιστημονικώτερον διατετυπωμένον, τὸ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων δικονομικὸν σύστημα εἶναι ἀναμφισβητήτως ἀσυγκρίτως ἀκριβέστερον, ὁρθότερον καὶ τελειότερον συνωδᾷ πρὸς τὴν ὅλην πολιτικὴν, κοινωνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν διοργάνωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς χρό-

νων. Τὸ νεώτερον δικονομικὸν σύστημα στηρίζεται ὡς ἐπὶ ἀκραδάντου κρηπίδι ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὅτι ὁ μὲν δικαστὴς πάντεως ἀνεξάρτητος τῆς κυβερνήσεως ἀρχῆς, ἐξ ἧς ἀπορρέει, καὶ ὅτι οὐδεὶς φαιρεῖται ἄκων τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου σμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ, αἱ δὲ δικαστικαὶ συνεδριάσεις εἶναι δημόσιαι καὶ ἀποφάσεις ἡτιολογημέναι καὶ δημοσίως ἀπαγγελλόμεναι.

Ἀπασαί αἱ νῦν ἐν Εὐρώπῃ ἱσχυόμεναι δικονομικαὶ νομοθεσίαι ἐρεῖδονται εἰς τὸ σύστημα τοῦτο· ἀλλὰ διαφέρουσιν ἐλλείπων κατὰ πολὺ ἐν ταῖς λεπτομέρειαις. Εἰς τὸ σύστημα τοῦτο ἐρεῖδεται καὶ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, περὶ ἧς νάγκη καὶ νὰ πραγματευθῶμεν εἰς τὸν τερὸν ἐν τῇ δυνατόν συντομίᾳ.

Ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία παρήχθη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς δικονομίας, ἀλλὰ παρέλαβεν καὶ πολλὰς διατάξεις ἐκ τῶν γερμανικῶν δικονομιῶν καὶ μάλιστα τῆς Βαυαρικῆς. Καὶ εἶναι μὲν ἔργον ἄλλως δοκίμασθαι· ἀλλ' οὐχ ἦτον, ὡς καὶ αἱ πλεῖστοι τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν δικονομιῶν, ἐν ᾗ περιέχει ἀτελεύτητον σωρείαν τύπων, ἐν ᾗ παρέλκεται ἐπ' ἄπειρον ἡ δίκη, ἔστιν ὅτι δὲ ἀπόλλυται καὶ αὐτὸ τὸ πράγματι δίκαιον· διὰ δὲ τὸ μακρὸν καὶ πολὺ χρόνον τῆς διαδικασίας ἐπέρχεται καὶ ἐπὶ τῆς τελείας οἰκονομικῆς τῶν ἀτυχῶν δικονομικῶν. Ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ πολλοῦ κακίστην τὸ ἐκεῖ δικονομικὸν σύστημα ὡς ὅσον πολυτελές. Ἐν Αὐστρίᾳ δὲ καὶ ὑπερβολικῶς κατὰ τὸ 1894 νομοσχέδιον εἰς τὴν Βαυαρίᾳ περὶ ριζικῆς μεταρρυθμίσεως τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, κανονίζον τὰς νέων βάσεων τὴν διαδικασίαν ἐν ἀστικαῖς δίκαις. Πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῇ ἡμῶν, ἐνθα διὰ τὸ φυγοπινώτερον τῶν δικαστῶν καὶ τὸ στρεφодиώτερον τῶν δικηγόρων παρατείνονται ἔτι μᾶλλον

και ἡ ἀλλαγὴ. Διὰ τῶν κατωτέρω παρατηρήσεων ἡμῶν (αἵτινες εἶναι κατὰ τὸ πλείστον ἐπανάληψις τῶν καὶ ἄλλοτε πάλαι διατυπωθεισῶν ὑπ' ἐμοῦ παρατηρήσεων ἐν πραγματείαις καὶ ἐν νομοσχέδιοις), προτείνεται κατὰ τὸ πλείστον ἡ προχειροτέρα δυνατὴ ἀπλοποίηση τῶν δικονομικῶν διατυπώσεων πρὸς εἰκονομίαν δαπανῶν καὶ χρόνου.

Σημειωτέον ἐν πρώτοις ὅτι ἡ Πολιτικὴ Δικονομία διὰ τοῦ 3 αὐτῆς ἄρθρου (συμπληρωθεῖσα κατὰ τοῦτο καὶ διὰ μεταγενεστέρων ἰσχύον νόμου ἐχόντων διατάξεων τῆς μοναρχικῆς ἐποχῆς) ἐξέπρῃσι τῆς ἀρμοδιότητος τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ὑποθέσεις τινάς, φερούσας χαρακτηριστὰ ἰδιωτικῆς δίκης, ὑποβαλοῦσα αὐτάς εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχήν. Ἀλλὰ διὰ τοῦ Συντάγματος τῆς 3 Σεπτεμβρίου καὶ τοῦ 5' ψηφίσματος τῆς α'. Ἑθνικῆς ἐκ τῆς ἀθῆναις συνελεύσεως α) ὑπεβλήθησαν εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια αἱ ὑπὸ τῶν καταργηθέντων διοικητικῶν δικαστηρίων δικαζόμεναι διαφοραὶ καὶ β') τὸ 5' ψηφίσμα ἔταξεν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων πάσας τοῦ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ τᾶς διαφοράς, ἐκτὸς τῶν περὶ φόρου οἰκοδομῶν καὶ ἐπιτηδευσμάτων, τῶν περὶ στρατευομένων, περὶ χαρτοσήμου, λαθρεμπορίου καὶ παντὸς ἐμμέσου ἑμπορίου φόρου κτλ., περὶ τούτων δὲ διὰ τοῦ 104 ἄρθρου αὐτοῦ τὸ Σύντ. τῆς 3 Σεπτεμβρίου ὑπεχρέωσε τὴν Βουλὴν τῆς Α' Περιόδου νὰ ἐκδώσῃ νόμον ἰδιαίτερον, ὑποβάλλοντα καὶ αὐτὰς εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια καὶ κανονίζοντα τὴν διαδικασίαν. ἄλλ' ὅμως, καίπερ ἔκτοτε ὑπερσυμπληρωθεῖς ἡ ἡ πεντηκονταετία, οὐ μόνον ἐξακολουθοῦσιν εἶτι ὑπαγόμεναι εἰς ἄλλα παρὰ τὰ νόμιμα τακτικά δικαστήρια, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι τινὲς διαφοραὶ ὑπήχθησαν εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν (βλ. Ἀμφισβητούμενον διοικητικόν). Ἐνεκα δὲ τούτου τὰς ὑπο-

θέσεις ταύτας διέπει ἐν πολλοῖς ἡ αὐθαρεσία τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἡ μᾶλλον τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας (ἣς αὐταὶ διατελοῦσι κατ' ἀνάγκην τυφλὰ ὄργανα) ὑπερετούσης πατριαστικῶς τὰ συμφέροντα τῶν κομματικῶν αὐτῆς φίλων, μεθ' ὧν συνδέεται διὰ δεσμοῦ παρουσίας ἡ μελούσης ἐξαρτήσεως. Ἀναμφισβήτητον ὂντος, ὅτι οἱ τακτικοὶ δικασταὶ καὶ ἀταχοὶ τῶν ἀναγκαιῶν γνώσεων διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοιούτων ὑποθέσεων εἶναι, ὡς μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου μαθημάτων σπουδάζοντες καὶ τὸ διοικητικόν δίκαιον, καὶ ἐξ ἑξῶς ἡσυχήμενοι εἰς ἐντιμοτέραν ἢ οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι διαχειρίζονται τῆς δικαιοσύνης, νομίζομεν ὅτι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον ὑπάρχει νὰ ὑπαγάγωμεν πάσας τὰς στοιχεῖα ἰδιωτικῆς δίκης φερούσας ὑποθέσεις εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια, μιμούμενοι κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἄλλων ἀληθῶς συνταγματικῶν ἐπικρατειῶν. Οἱ διεκδικοῦντες ὑπὲρ τῆς διοικήσεως τὸ δικαίωμα τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς, δηλονότι τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἐκδικήσεως τῶν ἀμφισβητήσεων, τῶν προερχομένων ἐκ τῶν πράξεων τῆς καθαρᾶς διοικήσεως, ἰσχυρίζονται, ὅτι αὕτη οὐτε τελεία, οὐτε ἀνεξάρτητος δύναται νὰ διατελῇ, ἐὰν ἀναγκάζεται νὰ διακόπτῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς, ὡς ἀμοιροῦσα τῆς ἐξουσίας νὰ ὑπερνικήτῃ τὰ εἰς τὴν νόμιμον αὐτῆς πορείαν παρεμβαλλόμενα προσκόμματα. Ἀλλ' ἐν πρώτοις νομίζομεν ὅτι τοιοῦτου εἶδους τελειότης καὶ ἀνεξαρτησία τῆς διοικήσεως εἶναι ἀνατρεπτικὴ τῆς συνταγματικῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν, καθ' ἣν ἡ μὲν διοίκησις, ἣς ἔργον τὸ ὀρίζειν ἀπλῶς περὶ μερικῶν ἢ γενικῶν συμφερόντων διὰ πράξεων ἐπιταγῆς ἢ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου καὶ τῶν κυβερνητικῶν κανονισμῶν, ὑπάγεται εἰς τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν, τὸ δὲ ἐπ-

δύνανται νὰ διορθώσωσι τὰς ἐλλείψεις τῶν πρωτοδικῶν ἀποφάσεων. Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι λίαν πειστικὰ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν. Εἶναι ἀληθεῖς, ὅτι ὑπὸ τὸ ἱπποκράτους δικονομικὸν σύστημα δύναται κατ' ἐξαιρέσιν ὁ διάδικος καὶ ἰδια αὐτοῦ ἀμαρτήματα νὰ θεραπεύσῃ διὰ τῆς ἐφέσεως ἐνίοτε· ἀλλ' εἶναι ἄρα γε τοῦτο ὁρῶν καὶ ἐπιδοκιμαστέον; Δυστὶν ἄλλοτερον, ἢ ὁ νόμος θεωρεῖ τὸν διάδικον ἀνίκανον νὰ προστατεύσῃ προσηκόντως τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ, ἢ ἱκανόν. Ἀλλ' ἂν μὲν τὸ πρῶτον, διατι αὐτὸς οὗτος ὁ νόμος ὑποχρεοῖ τοὺς διαδίκους κατὰ τὴν πρῶτην τὸ βραδύτερον συνεδρίαν νὰ υποβάλλωσιν ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ πάσας τὰς προτάσεις καὶ ἐστάσεις αὐτῶν, ἀπαγορεύων τὴν εἰς δευτέραν συνεδρίαν διόρθωσιν τῶν ἡμαρτημάτων; διατί ἄλλως κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπει τινῶν μόνον τοῦ διαδίκου πρωτοδικῶν σφαλμάτων τὴν διὰ τῆς ἐφέσεως διόρθωσιν καὶ οὐχὶ πάντων; ἂν δὲ τὸ δεύτερον, δὲν εἶναι ἄντικρυς παράλογον τὸ ἀπονεμόμενον εἰς τὸν ἰδιώτην δικαίωμα τῆς διὰ τῆς ἐφέσεως διορθώσεως πρωτοδικῶν ἀμαρτημάτων; Σπουδαιότερον εἶναι τὸ δεύτερον τῶν ἀντιγινωμονούντων ἐπιχείρημα, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ τελειότατοι δικασταὶ δύνανται ἐνίοτε νὰ υποπέσωσιν εἰς σφάλματα, ἅπερ οἱ δεύτερον δικάζοντες εὐκολώτερον διαγινώσκουσιν. Ἀλλ' ἐν πρώτοις δὲν δύνανται καὶ νὰ διαστρεβλώσωσιν ἐνίοτε, ὅτι ὁρθῶς ἐβουλεύσαντο οἱ πρωτοβάθμιοι δικασταί; ἄλλως διὰ μὲν τὴν παραβίαν δικονομικῶν διατάξεων καὶ τὴν ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν τοῦ νόμου αὐτοὶ ὁ νόμος καθιεροῖ καὶ ἕτερον ἑνὶον μέσον, οὗ ἢ κατάργησις δὲν προτείνεται, τὴν αἵτησιν ἀναίρεσεως, διὰ δὲ τὴν ἐγκατάλειψιν αἰτήσεως ἀδικήσους καὶ τὴν προφανῇ παρανόησιν τοῦ πραγματικοῦ τῆς υποθέσεως δύναται νὰ ὀρισθῇ, ὅτι δύναται νὰ διορθωθῇ ἢ ἀπόφασις τοῦ

Πρωτοδικαίου καὶ ὑπ' αὐτοῦ πάλιν τοῦ Πρωτοδικαίου ἄνευ ἐφέσεως, ὅπερ νῦν συμβαίνει (κατὰ τὰ ἄρθρα 753 § 1 καὶ 756 § 2 τῆς Πολ. Δικον.) ἐπὶ λογιστικῶν σφαλμάτων, ἃ διορθοῦ αὐτὸ τὸ δικάσαν Πρωτοδικεῖον. Ἀποφαινόμεθα οὐχ ἥττον ὑπὲρ τῶν δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας μέχρι τοῦλάχιστον τῆς εἰσαγωγῆς καταλληλοτέρου συστήματος διορισμοῦ δικαστῶν, ἀσφαλίζοντες παντελῶς τὴν εἰσοδὸν τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς πείρας εἰς τὰς δικαστικὰς θέσεις καὶ προσέτι τὴν παντελῆ ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν. Φρονούμεν οὐχ ἥττον ὅτι πρέπει πρῶτον μὲν νὰ περιορισθῇ μεγάλως ὁ ἀριθμὸς τῶν υποκειμένων εἰς ἐφῆσιν ἀποφάσεων, δεύτερον δέ, τὸ καὶ σπουδαιότερον, νὰ περιορισθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως εἰς μόνους τὰς ὁριστικὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων (συνεκκαλούμενων, ἐννοεῖται, μετ' αὐτῶν καὶ τῶν προλαβόντων ἐκδοθεῶν)· οὕτω δὲ 1) θέλει στειρεύσει μία τῶν ἀφθονωτάτων πηγῶν τῆς στρεψοδικίας, 2) θέλει συντομευθῇ σπουδαιότατα ἡ διάρκεια τῶν δικῶν, ἢ ἐξαντλοῦσα ἐν τῇ νῦν οἰκονομικῷ τοῦς πτωχοὺς διαδίκους καὶ διατηροῦσα πολλάκις ἄργα σημαντικὰ κεφάλαια ἢ ἀκαλλιέργητα σπουδαῖα κτήματα, 3) μέγα μέρος τοῦ χρόνου τῶν Ἐφετῶν, ἀπορροφώμενον νῦν ὑπὸ ἀχρήστων καὶ περιττῶν δικῶν, θέλει καταναλίσκεσθαι εἰς τὰς χρησίμους δικας, διὸ θέλουσι καταστῇ ἐνήμερα τὰ Ἐφετεῖα, ὧν τὰ πινάκια εἶναι τανῦν καταπεφορτωμένα.

Διὰ τοῦ 36 ἁρθρου τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ἀριθμοῦντες τοὺς λόγους, δι' οὓς οἱ διάδικοι δύνανται νὰ αἰτήσωνται τοῦ δικαστοῦ τὴν ἐξαιρέσιν, ὀρίζεται ὅτι λόγος ἐξαιρέσεως εἶναι μετὰξὺ ἄλλων καὶ ἡ συγγένεια μὲν μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ ἐκ πλαγίου, ἢ κηδεστία δὲ μέχρι τοῦ δευτέρου. Νομίζομεν κατὰδὲλον ὅτι καὶ ἡ ὀλιγώτερον στενὴ συγγένεια (ἐξ αἵματος καὶ ἐκ κηδεστίας), προκαλοῦ-

σα συνήθως στενὰς σχέσεις καὶ οἰκειότητα, πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος ἐξαιρέσεως.

Διὰ τῶν ἄρθρων 56—59, τροποποιηθέντων ἐν μέρει διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Ἰουλίου 1838 Διατάγματος, καθιεροῦν ἡ Πολιτικὴ Δικονομία τὴν τῆς κακοδικίας διαδικασίαν, ἐπιτρέπουσα εἰς τοὺς διαδίκους νὰ ἐνάγωνσιν ἐπὶ ἀποζημιώσει τοὺς δικαστὰς καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ δικαστικοῦ τάγματος πρόσωπα διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐκ δολιότητος ἢ ἀσυγγνώστου παραδρομῆς προξενηθεῖσαν τοῖς διαδίκους ζημίαν· ἀλλὰ σύνεμα περιβάλλει αὐτὴν διὰ τῶν ἐξῆς δυσχερεστάτων καὶ βαρυτάτων διατυπώσεων, ἧτοι α') ὑποχρεοῦν τὸν ζημιωθέντα νὰ αἰτῇ παρὰ τοῦ ζημιώσαντος δικαστικοῦ προσώπου ὑεραπίαν τοῦ πράγματος, β') ἀποτυχῶν, νὰ ζητῇ δι' ἀναφορὰς παρὰ τοῦ ἐικάσαντος τὴν ἄγωγὴν δικαστηρίου ἄδειαν τοῦ εἰσαγαγεῖν αὐτὸ εἰς δίκην, γ') νὰ κινήν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἀδείας τὴν ἄγωγὴν, δ') ὑποβάλλῃ τὸν ἡττηθέντα διὰδίκον εἰς χρηματικὴν ποινὴν 50—300 δραχμῶν, εἰς ἑτέραν χρηματικὴν ποινὴν ἄλλων 200 δραχμῶν καὶ εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ζημιῶν καὶ ἐξόδων, διὰ τῶν διατυπώσεων δὲ τούτων καθίσταται σχεδὸν ἀνέφικτον τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς. Ὡς καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐδηλώσαμεν, πρὸς τελεσφόρον ἐνέργειαν τῆς διαδικασίας κακοδικίου ὑπάρχει ἀναγκαῖον νὰ τροποποιηθῶσιν ἐν μέρει αἱ ἐν τοῖς ἄρθροις 56—59 διατάξεις, καταργουμένων τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων καὶ ποινῶν. ("Ἴδε καὶ τὰς Σκέψεις ἡμῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελ. 48, καὶ Σκέψεις περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἐσχόουσαν νομοθεσίαν σελ. 28).

Διὰ τοῦ ἄρθρου 91, συνδυαζομένου πρὸς τὸ 76 ἐδ. 3, ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν Δικονομία (τροποποιουσα κατὰ τοῦτο τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, καθ' ὃ, ἐκτός τινων ἐξαι-

ρέσεων, πᾶς τις ἡδύνατο νὰ διορισθῇ δικαστικός πληρεξούσιος), περιορίζει τὴν πρὸς δικαστικὴν ἀντιπροσώπευσιν τοῦ δικού ικανότητα εἰς μόνους τοὺς σπιννοὺς συγγενεῖς, ὁμοδίκους καὶ δικηγόρους. Τὴν διάταξιν ταύτην τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, γίνουσαν νὰ προλάβῃ τὰ ἐπιβλαβῆ πολλὰκις ἐποκολουθήματα τῆς ἀνεπιτυχοῦς ἐκλογῆς πληρεξουσίου, ἐπεδοκιμάζομεν κατὰ πάντα, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι διασαφητέα δι' ἐπίτηδες ἄρθρου τὰ μὴ ἐπιτρεπόμενα εἰς ἕτερον πληρεξουσιακὰ ἔργα, περιοριζόμενα εἰς μόνον τὴν ἐπὶ δικαστηρίου παράστασιν ἀντι τοῦ κυρίου διαδίκου, ἐπιτρεπτόν ἐπομίνως εἰς πάντα πολίτην νὰ ὑπογράψῃ ἀντὶ ἄλλου δικόγραφα. Ὡς ἡρμηνεύθη τανύν τὸ ἄρθρον τοῦτο τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας μετὰ τῶν σχετικῶν ἄρθρων, οὐ μόνον ἀπαγορεύεται ἡ εἰς τὸ δικαστήριον παράστασις τοῦ μὴ συγγενοῦς, ὁμοδίκου ἢ δικηγόρου, ἀλλ' οὔτε ἡ ὑπογραφή δικογράφων ἢ ἀγωγῶν ὑπὸ ἄλλου ἐπιτρέπεται· τοῦτο δὲ ἐπιφέρει ζημίαν μεγίστην, καὶ πολλάκις καταστρεπτικὴν, εἰς τοὺς μὴ κατοικοῦντας ἐν τῇ καθέστῃ τοῦ Πρωτοδικείου ἄγραμμάτους δικηγόρους, ἔχοντας ἀνάγκην τὴν εἰς δικηγορίαν προσφυγῆς, στερουμένους δὲ πολλάκις τοῦ ἀναγκαίου ὕλικου καιροῦ.

Ἀντὶ τῆς διὰ τῶν ἄρθρων 138—141 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἐπιζομένης ἐπιδόσεως, ἐξ ἧς πολλὰ πολλάκις παρηχθσαν ἄτοπα, προτιμότερα εἶναι ἡ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δικαστηρίου παράδοσις καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ταχυδρομικὴ ἀποστολὴ τοῦ ἐγγράφου ἐπὶ ἀποδείξει, ἣν υἱοθέτησε καὶ τὸ Αὐστριακὸν νομοσχέδιον περὶ Πολιτικῆς Δικονομίας. Αἱ ἐπιδόσεις τῶν δικογράφων εἶναι σπουδαίωτατον δικαστικὸν καθήκον, ὃ πρέπει νὰ τελήσῃ τῇ συνεργίᾳ τοῦ δικαστηρίου, ἐν ᾧ δὲ τάξει καὶ ταχύτητι λειτουργεῖ τανύν ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία (κατὰ τὴν αἰτίαν

κομικὴν ἐκθεσιν τοῦ Αὐστριακοῦ νομοσχεδίου) ἔνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῆς συγκοινωνίας, ἄσκοπος ἢ διὰ τῶν δικαστικῶν κλητήρων ἐνέργεια τῶν ἐπιδόσεων.

Διὰ τῶν ἄρθρων 201—207 ὁρίζονται τὰ περὶ ἀκυρότητος. Κατ' αὐτά, ὁσάκις ἡ ἀκυρότης διατάσσεται ρητῶς παρὰ τοῦ νόμου ἢ ἡ παρὰλειφθεῖσα διατύπωσις ἀφ' ἑαυτῆς οὐσίῳδες μέρος τῆς πράξεως, ὁ διάδικος, εἰς οὗ τὰ συμφέροντα προσκρούει ἡ ἀκυρότης, δικαιούται, προτείνων ἐνστάσιν ἀκυρότητος, νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἐνεργηθείσης πράξεως, ἥτις ἐκτελεσθεῖται ὡς οὐδέποτε ὑπάρξασα. Ἐπειδὴ δὲ ἔνεκα παραδρομῶν τῶν διαδίκων, τῶν δικηγόρων καὶ τῶν ἄλλων δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἢ καὶ πολλὰκις ἔνεκα τῆς ἀμαθείας αὐτῶν συμβαίνουσι συχνὰ ἀκυρότητες, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπέρχεται πολλὰκις ἄδικος ζημία εἰς τοὺς παραβιάσαντας τὰς ὁριζομένους ὑπὸ τοῦ νόμου δικονομικὰς διατυπώσεις δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἢ διαδίκων ἢ, συνηθέστερον, εἰς μόνους τοὺς διαδίκους, κτωμένους μόνον δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τῶν προξενησάντων τὰς ἀκυρότητας δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ἀναγκαῖον νομίζομεν, ὡς ἀπὸ πολυετιῆς ἐδηλώσαμεν, νὰ ἐπιβῇ ρητῶς, ὅτι ἀκυρότης ἐπέρχεται μόνον ἐκ τῆς παραβιάσεως δικονομικῆς διατάξεως, ὁσάκις ὁ πέστην προφανῶς ἐξ αὐτῆς ἡ κινδυνεύει νὰ ὑποστῇ ἄδικον κατ' οὐσίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων αὐτοῦ ζημίαν ὁ προτείνων τὴν ἀκυρότητα διάδικος· κατὰ τὰς περιστάσεις δὲ τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ μόνον ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως καὶ τὸν προτείναντα τὴν ἀκυρότητα διάδικον. Τὰ ἐκ τῶν ἰσχυουσῶν περὶ ἀκυρότητος διατάξεων καταφαίνονται συχνότατα ἰδίως ἐν ταῖς ἐπιδόσεσι. Νῦν πολλάκις οἱ εἰς τὴν ἐκκοινοποιήθη λίαν ἐμπροθέσμως τὸ δικόγραφον, ἐξ οὗ ἡ δίκη, ἐπομένως δὲν ὑπέστη βλάβην τινὰ ἐκ τῆς

ἀκύρου ἐπιδόσεως, προτείνει πρὸς ἀπλὴν παρέλκυσιν τῆς δίκης ἢ καὶ πρὸς ἄδικον ζημίαν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (προκειμένου λ. χ. περὶ ἐφέσεως), ὅτι εἶναι ἄκυρος ἡ ἐνεργηθεῖσα κοινοποίησις, διότι, μὴ εὐρὴν συγγενεῖς ἢ ὑπηρετάς αὐτοῦ, ἐπέδωκεν εἰς ἄλλον τινὰ σύνοικον αὐτοῦ ὁ κλητὴρ, δὲν ἀναφέρει δὲ ρητῶς ἐν τῷ ἐπιδοτηρίῳ τὴν ἑλλειψὶν συγγενῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἢ διότι, τοιχοκολλήσας τὸ ἔγγραφον, δὲν προσέλαβε τοὺς ἐγγυτέρους, ἀλλὰ τοὺς ἀπωτέρους γείτονας. Ἐὰν ἔνεκα τῆς παρανόμου κοινοποιήσεως τοῦ ἐγγράφου δὲν ἐλάμβανε γινῶσιν αὐτοῦ ὁ διάδικος, ἐντεῦθεν δὲ προήρχετο ζημία τῶν συμφερόντων αὐτοῦ, οὐδὲν βεβαίως δικαιοτέρον ἢ νὰ ἀκυρωθῇ ἡ ἀκύρωσις ἐνεργηθεῖσα ἐπιδόσεσι, ἀλλ' ἀφ' οὗ ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιδόσεως ἐπετεύχθη, δηλονότι περιῆλθεν εἰς γινῶσιν αὐτοῦ τὸ πρὸς ἐπίδοσιν ἔγγραφον, διὰ τοῦτο δὲ καὶ παρίσταται ἐν τῷ δικαστηρίῳ, τίς ἢ χρεῖα τῆς ἀκυρώσεως τοῦ ἐπιδοτηρίου;

Διὰ τῶν ἄρθρων 491 καὶ ἐπ. ὁρίζονται τὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν ἐγγράφων. Κατὰ τὸ Αὐστριακὸν νομοσχέδιον, ἐὰν τὸ δικαστήριον θεωρήσῃ πιθανὸν τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ ἐτέρου τῶν διαδίκων, ὅτι εἰς χεῖρας τοῦ ἀντιδίκου εὕρισκεται ἔγγραφον, ἔχον ροπήν εἰς τὴν ἐκδασιν τῆς δίκης, διατάσσει παραχρῆμα ἄνευ περαιτέρω διαδικασίας τὸν κάτοχον τῶν ἐγγράφων εἰς τὴν ἐπίδειξιν αὐτοῦ, ὅστις ἀπαλλάσσεται μόνον τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης, ἐὰν ὁμώσῃ ὅτι δὲν κατέχει αὐτό. Τοῦ Αὐστριακοῦ νομοσχεδίου τὴν ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον μεταβολὴν τῶν περὶ ἐπιδείξεως διατάξεων προσήκον νὰ παραδεχθῶμεν καὶ ἡμεῖς.

Διὰ τῶν ἄρθρων 489—520 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἀναγράφεται ἡ παρὰ τοῖς Εἰρηνοδικείοις διαδικασία. Ἡ ἀποστολὴ τῶν εἰρηνοδικῶν, ἀποσκοποῦσα οὐ μόνον εἰς τὴν ἀκριβῆ τῶν νόμων ἐφαρ-

γίνεσιν τῆς διαφορᾶς καὶ αὐτὴν τὴν δια-
φορὰν (τὸ ἱστορικόν), εἴτα δὲ τοὺς νόμους
εἰς οὓς ἐρείδουσι τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν, δη-
λοῦνται δ' ἐκάστοτε τὴν στάσιν τῆς ὑπο-
θέσεως, συμφύρουσι πάντα ταῦτα ἐν ταῖς
προτάσεσιν αὐτῶν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ
αιτιολογικοῦ ἐπειδὴ καὶ λήγοντες εἰς τὸ
διὰ ταῦτα· οὕτω δὲ περιάγουσι τὸν δι-
καστὴν εἰς τὴν δυσχερῆ ἀνάγκην τῆς κα-
ταπανήσεως ἰκανοῦ χρόνου πρὸς ἁ-
πλὴν κατανόησιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς
ὑποθέσεως καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν συλλογὴν
(ἔπερ εἶναι ἔργον τοῦ δικηγόρου) τῶν
πραγματικῶν τῆς δίκης καὶ τῶν νομικῶν
ζητημάτων· ἔνεκα δὲ τούτου ἡ τοσοῦτο
συμβέλλουσα εἰς τὴν πρόδον τῶν συν-
αλλαγῶν καὶ τὴν εὐθυμερίαν τοῦ πολίτου
ταχέως τῶν ἀποφάσεων ἐκδοσὶς καί, εἰ
δυνατὸν, αὐθημερὸν ἀπαγγελία αὐτῶν κα-
τασταται ἀνεφικτός, ὅσον ἄλλως καὶ ἂν
διατελῶσιν οἱ δικασταὶ φιλόπονοι καὶ
ἐσκημένοι. — Ἡ καθιέρωσις ὠρισμένου
τόπου προτάσεων (οἷος ὁ ἐν Γαλλίᾳ κα-
θιερωθεὶς τύπος τῶν *qualités*), δύναται
να περιορίσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν κακὴν ἔ-
ξιν τῶν δικηγόρων τῆς τῶν πάντων συμ-
φύσεως ἐν ταῖς προτάσεσιν αὐτῶν, δι-
ευκολύνῃ δὲ οὕτω τὴν ταχύτεραν καὶ ὁ-
σον ἐνεσθὶν ἀναμάρτητον λύσιν τῶν δια-
φορῶν. — Ἐν παρόδῳ παρατηρήτεον ὅτι
καὶ ἄλλοτε παρετήρησα ὅτι ἴσως πρέπον
εἶναι νὰ ἐξαναγκασθῇ νομοθετικῶς καὶ
ἡ ἀμοιβαία τῶν ἐγγράφων προτάσεων
κοινοποιήσῃ πρὸ τῆς παρὰ τῇ γραμμα-
ταὶ καταθέσεως αὐτῶν διὰ τε ἄλλους λό-
γους καὶ πρὸ πάντων διότι νῦν πολλάκις,
ὡς γνωστὸν, προστίθενται διαρκούσης τῆς
συζητήσεως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐτέρου
τῶν διαδίκων ἰσχυρισμοί, οἵτινες, μὴ
ἀντικρουόμενοι, ἐκλαμβάνονται ὡς ἀλη-
θεῖς, ἐντεῦθεν δὲ προκύπτουσι σπουδαί-
οντα ἄποπα πρὸς ζημίαν τῆς δικαιοσύ-
νης· καθιερουμένου δὲ τοῦ προτεινομένου
μέτρου, ἀσφαλίζονται ἐλαττωδῶς οἱ διά-

δικοὶ ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς κακοῦθων ἀν-
τιδίκων.

Νομοθετοῦσα διὰ τῶν ἄρθρων 640—
694 ἡ Πολιτικὴ Δίκονομία τὰ κατὰ τὴν
ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν, περιλαμβάνει
εἰς αὐτὴν καὶ τὰς συνθέτους δίκας περὶ
χωρισμοῦ κτημάτων, περὶ διαζυγίου, καὶ
περὶ ἐκστάσεως ὑπαρχόντων, συγχειμίνας
ἐκ δύο τμημάτων τῆς τε ἐπ' ἀναφορᾷ
καὶ τῆς κατ' ἀντιδικίαν διαδικασίας.
Ἄλλ' ἐν πρώτοις, ὡς καὶ ἄλλοτε πολ-
λάκις παρετήρησαμεν, ἡ ὑπαγωγὴ τῶν
δικῶν τούτων εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ἐπ'
ἀναφορᾷ διαδικασίας εἶναι πάντῃ ἄτοπος
ἐπιστημονικῶς, διότι κατὰ τὴν ἐπ' ἀνα-
φορᾷ διαδικασίαν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῇ ἀπλῇ
προτάσει τοῦ ἐνδιαφερομένου, δικάζονται
(κατ' αὐτὸν τὸν ὅρισμόν τοῦ 640 ἁρθρου
τῆς Πολιτικῆς Δίκονομίας) αἰτήσεις μὴ
περιέχουσαι στοιχεῖα ἀγωγῆς (δηλονότι
δικαστικῆς ἀνορθώσεως δικαιώματος ὑπὸ
ῥητοῦ προσώπου προσβληθέντος), αἱ δὲ
περὶ χωρισμοῦ κτημάτων, διαζυγίου
κτλ. δίκαι περιέχουσι προφανῶς στοιχεῖα
ἀγωγῆς καὶ ἀπευθύνονται καθ' ὅρισμέ-
νων προσώπων. Ἄλλως ἢ ἐκ δύο τμημά-
των συγκρότησις τῆς διαδικασίας, ἥτοι
ἐκ τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ καὶ τῆς κατ' ἀντι-
δικίαν, εἶναι πρακτικῶς ἐπιβλαβεστάτη,
διότι καὶ βραδύτητας καὶ ζημίας πολλὰς
ἔλως παραλόγως συνεπάγεται ἐν τῇ ἐφαρ-
μογῇ. Διὰ τοῦτο τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν θεωροῦ-
μεν πρέπουσαν τὴν ἀπλοποίησιν τούτων
τῶν δικῶν διὰ τῆς καταργήσεως τῆς ἐπ'
ἀναφορᾷ διαδικασίας, τῆς διατηρήσεως
δὲ μόνης τῆς κατ' ἀντιδικίαν. Διὰ τί νὰ
μὴ κινῇ ἡ σύζυγος, ἥς τὴν προικῶν πε-
ριουσίαν ἐμβάλλει εἰς κίνδυνον ἢ ἐλάτ-
τωσις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ἀπ' εὐ-
θείας ἀγωγὴν κατὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς
(δημοσιευομένην καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος
πρὸς γνωστοποίησιν τοῦ ζητουμένου χω-
ρισμοῦ εἰς τοὺς δανειστάς τοῦ ἀνδρός),
ἀλλὰ νὰ ὑποχρεῖται νὰ εἰσάγῃ προη-

γούμενως ἀναφορὰν, μετὰ ταῦτα δέ, ἐὰν αὕτη κρίθῃ βάσιμος, νὰ δημοσιεύῃ αὐτήν, καὶ ἕνα μετὰ τοῦτη μῆνα νὰ κινή τὴν περὶ χωρισμοῦ κτημάτων ἀγωγὴν; Διατὶ ἐπίσης ὁ ἐπιδιώκων τὴν λύσιν τοῦ γάμου σύζυγος νὰ μὴ εἰσάγῃ ἁμέσως εἰς τὸ ἀρμόδιον Πρωτοδικεῖον τὴν περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν, ἀλλὰ νὰ ὑποβάλλῃ αἰτησὶν περὶ ἐκτελέσεως ὅπως περιττῶν προπαρασκευαστικῶν πράξεων καὶ μετὰ ταῦτα νὰ κινή τὴν ἀγωγὴν; Διατὶ ὁ ὀφειλέτης ὁ ἐξαιτούμενος τὴν πρὸς τοὺς δανειστάς ἐγκτάλειψιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ νὰ εἰσάγῃ προηγουμένως ἀναφυρὰν, ἔπειτα δὲ νὰ κλητεύῃ τοὺς δανειστάς; Ἐκ τῆς ἰσχυροῦς νῦν συνθέτου διαδικασίας τῶν δικῶν τούτων οὐδὲν μὲν ὄφελος προέρχεται, μόνον δὲ βραδύτης μεγίστη εἰς τὴν διεξαγωγὴν αὐτῶν ἐπέρχεται, δαπνάσαι ὑπερβάλλουσαι τελοῦνται καὶ, τὸ χεῖριστον, διὰ τὸ πολὺ πλοκὸν καὶ μακροχρόνιον τῶν δικῶν καὶ τὴν πολλάκις ἀναφυομένην ἀνάγκην νὰ ληφῶσι μέτρα τινὰ προσωρινά, συχνάκις γεννῶνται ἕτεραι δίκαι, ἀκυρότητες πολλάκις παράγονται καὶ δικονομικὰ ζητήματα οὐχὶ σπανίως φύονται εἰς καταβρόχθισιν τῆς περιουσίας καὶ τοῦ χρόνου τῶν διαδίκων.

Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς τὸ Δεύτερον τμήμα τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, τὸ ἐπιγραφόμενον ἀναγκαστικὴ διαδικασία, ἥτοι τὸ περὶ ἐκτελέσεως, ὅπερ, ὡς ἔχει νῦν, γεννᾷ δίκας μακροτέρας πολλάκις τῶν δικῶν τῆς οὐσίας, μικραὶ δὲ τινες μεταρρυθμιζόμενον ἀρκοῦσι νὰ κατστήσωσι χρησιμώτατον, στεροῦσαι τῆς ιδιότητος τοῦ παράγειν στρεψοδικούς δικας. Καὶ ἐν πρώτοις κατὰ τὸ ἄρθρον 871 αἱ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀναφυόμεναι ἔριδες (εἴτε παρὰ τοῦ ὀφειλέτου εἴτε παρὰ τοῦ τρίτου διεκδικητοῦ εἰσέρπονται, ὑποβάλλονται εἰς τὸν Πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν τοῦ τόπου

τῆς ἐκτελέσεως ἢ τὸ δικαστήριον αὐτό,

κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 875, 910, 911, ὁ πρόεδρος δύναται νὰ διατάξῃ τὴν ἀναστολὴν τῆς ἐκτελέσεως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ προέδρου εἶναι μία τῶν ἀφορμῶν στρεψοδικῶν περὶ τὰς κατασχέσεις δικῶν, διότι, γενομένης αἰτίποτε δαφνολοῦς χρήσεως, ἢ μᾶλλον καταχρήσεως, τοῦ δικαίωματος τούτου, ὁ λειψαργυρίαν νοσῶν ὀφειλέτης, κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ πλοῦθου τῆς σωτηρίας τοῦ ἀκινήτου αὐτοῦ κτήματος καὶ διαβουκολούμενος ὑπὸ τῆς ἀπατηλῆς ἐλπίδος, ὅτι μεταγενέστερα εὐνοῖκαί περιστάσεις θέλουσι προμηθεύσει αὐτῷ τὴν πρὸς ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν ἀναγκαίαν ποσότητα χρημάτων, προβαίνει εἰς ἀνακοπὴν κατὰ τῆς ἐκτελέσεως ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν περιγράφεται ὀρθῶς τὸ κτῆμα ἐν τῇ κατασχετηρίῳ ἐκθέσει ἢ ἄλλῳ τινὶ ψευδεῖ καὶ ἀνυποστάτῳ λόγῳ καὶ ζητεῖ τὴν ἀναστολὴν τοῦ πλειστηριασμοῦ, φρονοῦμεν ὅτι δὲν νὰ ὀρισθῇ, ὅτι ὁ πρόεδρος δικαιούται νὰ ἀναπέλλῃ τὴν ἐκτέλεσιν μόνον 1) ἐπὶ τῇ βάσει ἀνακοπῆς μὲν τοῦ ὀφειλέτου, ὅσακις ἐξ αὐτῆς τῆς κατασχετηρίου ἐκθέσεως ἢ τῶν προσαγομένων ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἐγγράφων ἐξάγεται ὅτι αἱ κανονίζουσαι τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας παρεβάνθησαν, ὡς φ. εἶπ. ὅτι δὲν προηγήθῃ ἐπιταγή ἢ ὅτι ἡ κατάσχεσις προφανῶς περιλαμβάνει πράγματα, ἀ τὸ ἄρθρον 885 κηρύττει ἀκατάσχετα, ἢ ὅσακις ἐξ αὐθεντικοῦ ἐγγράφου γίνεται καταφανές, ὅτι τὸ χρέος ἐξηλείφθη, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ ἀνακοπῆς τοῦ τρίτου, ὅσακις ἐξ ἐπισήμου ἐγγράφου ἀριθλήως προκύπτει, ὅτι τὸ διεκδικούμενον ἀκίνητον ἀνήκει εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ ἢ ἔχει ἄλλο ἐπ' αὐτοῦ ἐμπράγματον δικαίωμα, ἢ ἐκ πιστοποιητικοῦ τριῶν ἀξιοπιστῶν πολιτῶν, ὁλοῦντων, ὅτι δύνανται νὰ βεβαιώσωσι καὶ δι' ὅρκου τὴν πιστοποίησιν αὐτῶν, ὅτι οὕτως

(ἦτοι ὁ τρίτος) νέμεται διανοία κυρίου τὰ κατασχεθέντα κινητά. Περιοριζομένου κατὰ τὰ εἰρημένα τοῦ δικαιήματος τοῦ προέδρου εἰς τὸ ἀναστέλλειν τὴν ἐκτέλεσιν, θέλει ἐκλείψει ἡ ἀπειροπληθὴς σωρεία τῶν στρεψοδικίων ἀνακοπῶν κατὰ τῶν ἐκτελέσεων, αἵτινες ἐπὶ τέλους κατὰ τῶν πτωγῶν ὀφειλετῶν ἀποβιβάζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. — Κατὰ τὸ ἄρθρον τέλος 957 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ὁ δικαστικὸς κλητὴρ ὀφείλει νὰ περιγράψῃ ἀκριβῶς τὸ κατασχετέον κτῆμα κατὰ τὴν θέσιν, τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μέρη, τὴν ἔκτασιν, τὰ ἐπικείμενα αὐτῷ βάρη καὶ ἐν γένει κατὰ πάσας τὰς διὰ τὸν ἀγοραστὴν λόγου ἀξίας περιστάσεις. Ὑποκείμενὸν δὲ τῇ λεπτομερὲς περιγραφῇ εἶναι δυσκολεῖται, καὶ ὥς ἀνέφικτος ἄλλως δέ, καὶ ἀκριβεστάτην οὖσαν, ἡ στρεψοδικία εἰς διατάζει νὰ προσβάλῃ ὡς ἐλαττωματικὴν πρὸς κατορθώσιν τῆς ἀναστολῆς τοῦ πλειστηριασμοῦ, γεννᾶται ἐκ τοῦ ἄρθρου τούτου σωρεία δικῶν, ἀπανηροτάτων μὲν ἀέποτε εἰς τοὺς δανειστὰς καὶ τοὺς ὀφειλέτας, καταστρεπτικῶν δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοὺς πτωχοὺς ὀφειλέτας καὶ ζημιωδεστάτων εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν. Νομίζομεν ὅτι ἡ περιγραφὴ εἶναι μὲν ἀπολύτως ἀναγκαία πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ κατασχεθέντος κτήματος, διὸ προσήκον ἀληθῶς νὰ μνημονεύεται ἐπὶ παύσῃ ἀκυρότητος ὁ δῆμος καὶ τὰ ὅρια αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ τῶν λεπτομερειῶν ἀναγραφὴ εἶναι παντελῶς περιττή, διότι οἱ κατὰ τὸν πλειστηριασμὸν παρουσιαζόμενοι ἀγορασταὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνδημῶται ἢ συνεπαρχιωταί, ὅθεν γινώσκουσιν ἢ δύνανται εὐχερῶς νὰ μάθωσι τὴν ἀληθὴ ἀξίαν τοῦ πλειστηριασθῆσαντος. Εἰς καταργητέα κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ ἐν ταῖς ἐκθέσεσι κατασχέσεως περιγραφὴ τῶν συστατικῶν μερῶν τοῦ ἀκινήτου, ἐξ οὗ ἐμποδισθῆσονται μὲν αἱ στρεψοδικοί τῶν ὀφειλετῶν

δίκαι, ὧν βριθοῦσι τανῦν τῶν δικαστηρίων τὰ πινάκια, ἐν ταύτῳ δὲ κατασταθῆσονται πολλῶν βραχυλογώτεραι αἱ κλητορικαὶ ἐκθέσεις ἐπὶ σμικρύνει τῶν δαπανῶν τῆς ἐκτελέσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πολιτικῶν καὶ ἀστικῶν δικαιωμάτων ἀσκήσεως ἐντίπραξις.

ὑπὸ τὸν τίτλον περὶ πράξεων κατὰ τῆς ἐνεργείας τῶν πολιτικῶν καὶ δημοσίων δικαίων τὸ κεφάλαιον ἐβδόμον τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου περιλαμβάνει τέσσαρα ἄρθρα (188-191), ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον (189) τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως μὲν τοῦλάχιστον ἐξαμήνου καὶ στερήσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων (ἄπερ ἐν τῷ Ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ ὀνομάζονται *δημόσια*) ἐπὶ πέντε — δέκα ἔτη τὴν διὰ συναθροίσεως ἢ διὰ βίας ἢ ἀπειλῆς παρεμπόδισιν ἢ προσπάθειαν εἰς παρεμπόδισιν ἐνὸς ἢ πλείων πολιτῶν νὰ ἀσκήσωσι τὰ πολιτικὰ αὐτῶν δικαιώματα, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐξαμήνου (ἀλλ' οὐχὶ καὶ στερήσεως δικαιωμάτων) τὴν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παρεμπόδισιν ἢ προσπάθειαν εἰς παρεμπόδισιν τινος νὰ ἀσκήσῃ τὰ ἀστικά αὐτοῦ δικαιώματα (ἄπερ ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος ὀνομαζέται *πολιτικά* ἢ *ιδιωτικά*).

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ μετὰ τὴν Ὀκτωβριανῇ μεταπολίτευσιν ψηφισθέντι ἐκλογικῷ ἡμῶν νόμῳ (Νόμου ΧΜΗ' τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1877 ἄρθρ. 89) ἐπανακαθιερώθη ἡ κατὰ τὴν διατάξιν τοῦ ἄρθρου τούτου τοῦ Ποιν. νόμου τιμωρία τῶν πράξεων κατὰ τῆς ἐνεργείας τῶν πολιτικῶν καὶ δημοσίων δικαίων. Τὸ δὲ τρίτον κατὰ σειράν ἄρθρον (ἄρθρ. 191) καταγιγνώσκει φυλάκισιν ἐξ μηνῶν — ἐπὶ τῶν εἰς τὸν ἐν καιρῷ ἐκλογῶν τοθεύοντα, κρύπτοντα, ἀφανίζοντα, ἢ μεταλλάσσοντα ψηφοδέλτιον τι ἀρχαιρεσιακὸν ἢ ἐγγράφοντα ἄλλο ὄνομα τὰρὰ τὸ δοθέν εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀπώ-

λεσε τὴν ἰσχύον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ψήφισεως τοῦ καταργήσαντος τὴν διὰ ψήφοδελτίων ψηφοφορίαν ἐκλογικοῦ ἡμῶν νόμου καὶ ἀντικαταστήσαντος αὐτὴν διὰ τῆς διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίας. Τανῦν ὁ ἀρπάξων ἢ καταστρέφων ὁπωσδήποτε κάλπην ἢ τὰ πρακτικὰ τῆς ψηφοφορίας ἢ τῆς διαλογῆς, ὡς ἐπίσης ὁ ῥίπτων ἐν κάλπῃ σφαιρίδια (εἴτε ψηφοφορῶν πλείονα τοῦ ἐνός εἴτε καθ' οἰονδήποτε ἄλλον τρόπον) τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον διημέρου καὶ διὰ πενταετοῦς στέρξεως πολιτικῶν δικαιωμάτων (Νόμου ΑΥΓ' τῆς 26 Μαρτίου 1887 ἄρθρον 4 μεταρρυθμίσαν κατὰ τι τὴν προηγουμένην διάταξιν τοῦ νόμου ΧΜΗ').

Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ εἰσαγαγόντος τὴν διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίαν ἐκλογικοῦ νόμου καθιερώθησαν καὶ πλεῖστοι ἄλλαι ποινικαὶ διατάξεις εἰς τιμωρίαν τῶν παραβαινόντων τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν ἐννομον τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων κατάρτισιν διατάξεις αὐτοῦ, τῶν παρεκτροπομένων ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὀργάνων τῆς δημοσίας δυνάμεως ("Ἰδε νόμον ΧΜΗ' κεφάλαιον 11 (ἄρθρ. 70—72) καὶ κεφ. 12 (ἄρθρ. 73—95). Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ὁ νόμος ΧΜΗ' περιέλαβε καὶ κεφάλαιον περὶ ἐκτίσεως χρηματικοῦ τιμήματος ἔνεκεν ἐκλογικῶν παραβάσεων, δι' οὐ ὠρίσθη ὅτι ὁ ἐκλογεὺς ἢ ἐκλέξιμος, οὐ προσεβλήθη οἰονδήποτε ἄμεσον δικαίωμα, πηγάζον ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, καὶ ἂν εἴη δὲν ἐζημιώθη ἐκ τούτου, δικαιουται νὰ ἐγείρῃ ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων κατὰ τοῦ προσβαλλόντος αὐτὸ ἀγωγὴν ἱκανοποιήσεως πρὸς ἔκτισιν χρηματικοῦ τιμήματος, μηδαμῶς ἀποκλείουσιν τὴν ποινικὴν τοῦ ὑπαίτιου καταδίωξιν καὶ τὰς πολιτικὰς κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις (ἄρθρ. 67—69). Τὸ δὲ τέταρτον ἄρθρον (ἦτοι τὸ ἄρθρ. 192 τοῦ Ποινικοῦ νόμου), οἰο-

νεὶ ἀναρμόστως πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κεφαλαίου περιληφθὲν ἐν αὐτῷ, τιμωρεῖ τὴν ἀντίστασιν, στᾶσιν ἢ ἐξούρισιν κατὰ τῶν τοπικῶν συμβουλίων καὶ τῶν μελῶν αὐτῶν, ὡς ἐπίσης κατὰ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἢ ἄλλων χάριν δημοσίων ὑποθέσεων κληθεῖσων συνελεύσεων.

Τὸ δεύτερον τέλος ἄρθρον τοῦ περὶ οὗ πρόκειται κεφαλαίου ἐβδόμου τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου τιμωρεῖ τὴν κατὰ τὰς ἐκλογὰς δωροδοκίαν διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἴσης πρὸς τὴν διπλασίαν ἀξίαν τοῦ δώρου, ἄλλ' οὐδέποτε κατωτέρας τῶν πεντακοσίων δραχμῶν. Ἀλλὰ τί ἐστὶν ἐκλογικὴ δωροδοκία; Ὁ ἡμέτερος νόμος (ὡς καὶ πάντες σχεδὸν οἱ λοιποὶ νόμοι τῆς Ἑπειρωτικῆς Εὐρώπης) δὲν περιλαμβάνει ὁρισμὸν τινὰ τῆς ἐκλογικῆς δωροδοκίας. Ἐνεκα τούτου ἐγείρεται τὸ ζήτημα παρ' ἡμῖν ἢ ἐν Γαλλίᾳ ἀνδύναται νὰ χαρακτηρισθῇ δωροδοκία ἡ πρόσκλησις εἰς γεῦμα ἐκλογέων ἢ ἡ καταβολὴ τῶν πρὸς προσέλευσιν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς δαπανῶν ἢ ἡ παραιτήσις ἀπαιτήσεως χρηματικῆς (τῆς ἀξιώσεως φέρειν εἰπεῖν τόκων) ὑπὲρ ἐκλογέως, καὶ διαφύρου περὶ τούτου ἀπεφάνησαν τὰ δικαστήρια. Μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπετεύχθη πρὸ τινῶν ἐνιαυτῶν ἡ ψήφισις νόμου οὗχ ἥττον λεπτομεροῦς ἢ αὐστηροῦ, καθ' ὃν κολάζεται ὡς δωροδοκία οὐ μόνον ἡ διὰ χρημάτων διαφθορά, ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ γεύματος ἢ κεράσματος, ἢ διὰ τὴν χρονοτριβὴν τοῦ μεταβαίνοντος εἰς ψηφοφορίαν ἐκλογέως ἀποζημίωσις, ἢ δι' ἀπειλῆς περὶ ζημίας ἂν καταψηφίσῃ, ἢ διὰ πληρωμῆς πρὸς μεταφορὰν ψηφοφόρων, ἢ διὰ πληρωμῆς πρὸς ἀμοιβὴν τῶν τοιχοκολλησάντων ἐκλογικὰ προγράμματα, ἢ διὰ πληρωμῆς πρὸς μίσθωσιν λεωφορείων ἢ ἀγοραίων ἀμαξῶν, ἢ πικρῶν ἢ ἄλλων ἐσφών, ἢ διὰ δαπάνης πρὸς ὕψωσιν σημάτων, λαμπάδωφορίαν, κοκαρδοφορίαν, ἢ διὰ μισθώσεως καφενεῖου ἢ οἶνοπωλείου* κα-

λάζεται δὲ ἡ δωροδοκία διὰ στερήσεως τοῦ τοῦ πολιτικῶν δικαιωμάτων, προστίμου βαρυτάτου καὶ πολλάκις προστίμου διὰ μονοετοῦς φυλακίσεως μετὰ κατανγκαστικῶν ἔργων. *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Ποταμοπλοία. Ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχουσιν, ὡς ἀλλαχοῦ, πλευστοὶ ποταμοί, ἐπομένως οὐδὲ νομοθεσία ἀφορῶσα εἰς τὴν ποταμοπλοίαν, πλὴν τῆς περὶ τῶν ἐν Ἰστροῦ καὶ Προῦθῳ ἑλληνικῶν ποταμοπλοίων, περὶ ὧν διαλαμβάνουσιν ὁ *Ν. νόμος* τῆς 25 Ἀπριλίου 1880 καὶ ὁ *Δ.Φ.Δ.Ε.* τῆς 28 Μαΐου 1887. Κατὰ τοὺς νόμους τούτους τὰ ἐν Ἰστροῦ καὶ Προῦθῳ παντοειδῆ ποταμοπλοία, τὰ ἀνήκοντα τοῦλάχιστον κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ εἰς ὑπηκόους ἑλλήνας, ἀναγνωρίζονται ὡς ἑλληνικά καὶ ὑπόκεινται εἰς τοὺς περὶ ἑμπορικῆς ναυτιλίας ἑλληνικοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς.

Καθιέρωται δὲ ἡ ἐλευθεροπλοία τοῦ ἀναβάσεως διὰ τῆς ἐν Παρίσιος συνθήκης τοῦ 1856, δι' ἧς ἐφηρμόσθησαν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ οἱ περὶ ποταμοπλοίας ὅροι τῆς ἐν Βιέννῃ συνθήκης τοῦ 1815, καθιερώθη τοῦτέστιν ἡ ἐλευθερία τοῦ ποταμοῦ τούτου ναυσιπλοίας εἰς ἀπάσας τὰς σημαίας, μὴ ἀναμείνην νὰ ὑποβληθῇ εἰς οὐδὲν κώλυμα ἢ φορολογίαν, ἐκτὸς τῶν διὰ τῆς ἐνημένης συνθήκης τοῦ 1856 καὶ τῶν αὐτῆς στηριζομένων κανονισμῶν ἐπιβαλλομένων τελῶν διὰ τὴν ἐκβάθυνσιν τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν γένει τῆς ἐπέλεσεν τῶν ἀναγκαίων ἔργων πρὸς ἀναμείνησιν τῆς ἀσφαλοῦς τοῦ ποταμοῦ ναυσιπλοίας, ἀνατεθείσης τῆς περὶ τούτων ἐπιμελείας εἰς μικτὴν ἐπιτροπὴν, ἐθνοκρατικὴν ἐπικληθεῖσαν, ἔχουσαν δὲ καὶ τὴν ἀρμοδιότητα νὰ ἐκδίδῃ τοὺς ἀναγκαίους κανονισμοὺς περὶ ἀστυνομίας τῆς ναυσιπλοίας τοῦ ποταμοῦ, περὶ τῶν ληπτέων μέτρων καὶ ἀποφυγῆς συγκρούσεων κτλ.

Ἡ δὲ ἐν Βερολίνῳ συνομολογηθεῖσα τῷ 1878 ἀλληλεθνής συνθήκη ὥρισε πρὸς μείζονα ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθεροπλοίας τοῦ ποταμοῦ τούτου, ὅτι ἐπάντα τὰ φρούρια καὶ τὰ ὀχυρώματα, τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τῶν λεγομένων σιδηρῶν πυλῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ, κατεδαφίζονται, μὴ ἐπιτρέπομένης εἰς τὸ μέλλον τῆς ἀνεγέρσεως τοιούτων ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις.

Γενικώτερον περὶ τῶν ἀλληλεθνῶν συνθηκῶν καὶ κανόνων περὶ ἐλευθεροπλοίας τῶν πλευστῶν ποταμῶν ἐν Εὐρώπῃ, Ἀφρικῇ, καὶ Ἀμερικῇ ὅρα Ἀλλήλ. Δημ. μόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου σελ. 205 ἕως 207.

Π. Χρυσανθοπούλος

Πράγματα. Πράγμα καλεῖται, κατὰ Ῥωμαίους 1) μὲν πᾶσα οὐσία ὕλική αὐθύπαρκτος καὶ ἀπρόσωπος, 2) δὲ πᾶν ἐπὶ περιουσίας δικαίωμα, πλὴν τῆς κυριότητος· καὶ αἱ μὲν αὐθύπαρκτοι καὶ ἀπρόσωποι ὕλικαί οὐσαι καλοῦνται εἰδικώτερον *σωματικά* ἢ *ἐνσώματα* πράγματα (*res corporales*), τὰ δὲ ἐπὶ περιουσίας δικαίωματα *ἀσώματα* πράγματα (*res incorporales*). (Ν. 1 § 1 Πανδ. 11. 8), ὁ τίτλος Εἰσηγ. (2. 2).

Τὰ πράγματα διηροῦντο παρὰ Ῥωμαίους εἰς πράγματα τοῦ *θείου δικαίου* (*divini juris*), ἐξηρημένα τῆς ἰδιωτικῆς κτήσεως ἀπολύτως, καὶ πράγματα τοῦ *ἀνθρωπίνου δικαίου* (*humani juris*) (Ν. 1 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (1. 8), Ν. 1 Βασίλ. (46. 3) καὶ τοῦ *θείου* μὲν δικαίου ἐκαλοῦντο τὰ *ιερὰ* (*sacra*), ἧτοι τὰ διὰ θρησκευτικῆς τελετῆς τῷ Θεῷ καθιερωμένα (ὅποια αἱ ἐκκλησίαι, τὰ μαρτύρια, τὰ εὐκτήρια καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ προσερχόμενα τίμια κειμήλια), τὰ *ἀγία* ἢ *ῥαία* (σεπτὰ κατὰ Οἰκονομίδην), ἧτοι τὰ ἀπὸ πάσης ἀνθρωπίνης προσβολῆς ἡσφαλισμένα, (ὅποια τὰ τείχη καὶ αἱ πόλεις τῶν πόλεων), καὶ τὰ

θηροκεντρικά ἢ ἐνθηροκα, ἐν οἷς κατε-
τίθη ἀνθρώπινον λείψανον, ἥτοι οἱ τάφοι.
Ἡ διαίρεσις αὕτη ἐν οὐδενὶ τῶν νεωτέ-
ρων Εὐρωπαϊκῶν κωδίκων περιελήφθη,
οὐδ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ τῆς 21 Ἰου-
νίου 1837 περὶ διακρίσεως κτημάτων.
Ἐκ τούτων τὰ μὲν ἱερὰ ἀνήκον τῇ
Ἐκκλησίᾳ (ὧν ἡ πώλησις ἐπετρέπετο
μόνον πρὸς ἐξαγορὰν αἰχμαλώτων), τὰ
δὲ σεπτὰ τῇ Πολιτείᾳ, τὰ δὲ ἐνθηροκα
τῷ ἰδιώτῃ, ἐν οὗ τῷ κτήματι ἔκειντο. Νῦν
δὲ τὰ μὲν ἱερὰ καὶ τὰ ἐνθηροκα ἀνήκου-
σιν εἰς τοὺς οἰκείους δήμους (Δημοτ. νό-
μου ἄρθ. 144. Διατ. τῆς 28 Μαρτίου
1834 περὶ νεκροταφείων ἄρθ. 2), τὰ δὲ
σεπτὰ εἰς τὴν Πολιτείαν (Ν. περὶ διακρ.
κτημάτων ἄρθ. 17). Σημειωτέον ὅμως
ὅτι δὲν ἐξαιροῦνται τῇς ἰδιωτικῆς κτήσεως
τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν κυριότητα ναοῦ τι-
νος ὡς νομικοῦ προσώπου καὶ μὴ χρή-
σιμα εἰς τὴν θείαν λατρείαν, καὶ αὐτὰ
εἶναι τὰ ἀναποσπάστως τῷ ναῷ ἡνωμένα,
οἷα καὶ αἱ ἐν τῷ κενῷ τῶν ὑπογείων θό-
λῳ ἀποθῆκαι, αἱ χρησιμεύουσιν ὡς ἐμ-
πορικὰ καταστήματα εἰς τοὺς ἐνοικιά-
ζοντας αὐτάς (Α. Π. 171 τοῦ 79).

Τὰ πράγματα ὡσαύτως διηροῦντο ὑπὸ
τῶν Ρωμαίων εἰς δημόσια καὶ ἰδιωτικά·
τὴν διαίρεσιν δὲ ταύτην ἀπεδέξαντο καὶ
πάντες οἱ νεώτεροι ἀστικοὶ νόμοι. Κατὰ
τὴν διαίρεσιν ταύτην δημόσια πράγ-
ματα εἶναι πάντα τὰ εἰς τὸ Κράτος
ἀνήκοντα, ἥτοι 1) τὰ εἰς κοινὴν τῶν
πολιτῶν χρήσιν διωρισμένα (δημοσίας
χρήσεως) ἢ εἰς ὑπεράσπισιν τῆς χώ-
ρας συντελοῦντα καὶ 2) τὰ εἰς πλήρω-
σιν τῶν χρειῶν τῆς πολιτείας ὡς προ-
σώπου χορησιμεύοντα ἥτοι ἀπαρτίζοντα
τὴν περιουσίαν αὐτῆς τὰ εἰδικώτερον
δημόσια κτήματα). Καὶ ὑπὸ τὴν πρώτην
μὲν ἔννοιαν δημόσια εἶναι αἱ δημοσίαι
δαπάναι διατηρούμεναι ὁδοί, οἱ ποταμοὶ
καὶ αἱ ὄχθαι, οἱ αἰγιαλοί, αἱ ἄκται, οἱ
λιμένες (ἄρα καὶ οἱ πυθμένες τῶν λιμέ-

νων κατὰ τὴν Α. Π. 493 τοῦ 52), τὰ ἰ-
πίνεια, οἱ ὅρμοι, αἱ πόλαι, τὰ τεύχη, οἱ
τάφοι, αἱ ἐπάλλξεις καὶ ἐν γένει τὰ ὀρυ-
ρώματα τῶν φρουρίων καὶ πολυμικῶν
χωρίων (Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. (43. 7), Ν. 1 καὶ
2 § 21 καὶ 22 Πανδ. (43. 8), Ν. 1 καὶ 2
Βασιλ. (56. 8), ὁ μοναδ. Ν. 3 § 2
Πανδ. (43. 10), Ν. 1 Πανδ. (43. 11),
Ν. 1 Πανδ. (43. 12), Ν. μοναδ. Πανδ.
(43. 13), Ν. μοναδ. Πανδ. (43. 15), Ν.
1 § 15 καὶ ἐπ. Πανδ. (43. 23). Ν. τοῦ
Πανδ. (43. 6), § 2 καὶ 10 Εἰσηγ. (2. 1)
Γαλλ. Κωδ. 538 καὶ 540) Σχ. ἐλλ.
Κώδικος ἄρθ. 550. Νόμου περὶ διακρ.
κτημάτων ἄρθ. 15 καὶ 17) ὑπὸ δὲ τῇ
δευτέρᾳ τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν δημοσίαν
περιουσίαν κτήματα καὶ νομήματα. Ἡ
Δημόσια κτήματα καὶ νομήματα, ὡς καὶ
τὰ γῆπεδα ὀχυρωμάτων, ἐπάλλξεων καὶ
πολεμικῶν χωρίων, τὰ μὴ ἔχοντα πάλαι
τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν προορισμὸν (Ν. 1
Πανδ. (43. 8), μοναδ. Πανδ. (43. 10),
Ν. 4 Κωδ. (7. 39). Γαλλ. Κωδ. 511
Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 552, Ν. περὶ διακρ.
κτημάτων ἄρθ. 18). Καὶ τὰ μὲν ὑπὸ
τὴν πρώτην ἔννοιαν εἶναι ἀναπαλλὰ-
τρίωτα καὶ ὡς τοιαῦτα ἀνεπίδεκτα τῆς
ἀποκλειστικῆς νομῆς προσώπου τινὸς (ἡ
καὶ οἱ αἰγιαλοί, τούτεστιν ἡ περιστοίχι-
ζουσα τὴν θάλασσαν γῆ, καθ' ὅσον με-
ρος βρέχεται ὑπὸ τῶν μεγίστων πλη-
συνήθων ἀναβάσεων τῶν ὑδάτων ἐν
ἐκτάκτων πλημμυρῶν, (Α. Π. 205 τοῦ
80, 56 τοῦ 83, 14 τοῦ 90, 425 τοῦ 91)
Ἄλλ' ἅμα παυσάσης τῆς περιστοίχι-
σης τὴν θάλασσαν γῆς διὰ χειροποίητου
ἔργου ἢ καὶ διὰ φυσικῆς ἐνεργείας ἡ
ἀποτελεῖ αἰγιαλόν, τὸ μέρος τοῦτο δὲ
ἀπαρτίζον μέρος τῆς δημοσίας περιου-
σίας, ἀλλ' οὐχὶ δημοσίον κατὰ τὴν
πρώτην ἔννοιαν, εἶναι δεκτικὸν ἰδιω-
τικῆς κτήσεως καὶ νομῆς (Ἀρτείου Περ-
γίου 235 τοῦ 66, 248 τοῦ 91) τὰ δὲ
ὑπὸ τὴν δευτέραν ἀπαλλοτριοῦνται καὶ

τοὺς κειμένους νόμους (N. 6 πρ. καὶ N. 72 § 4 Πανδ. (18. 1), N. 83. 45 Πανδ. (45. 1) Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 558. N. περὶ διακρ. κτημάτων ἀρθ. 21). Δημόσια δὲ κτήματα γίνονται καὶ τὰ σχολάζοντα καὶ ἀδέσποτα πράγματα, τὰ τῶν ἀποθανόντων ἄνευ κληρονομίου καὶ τὰ τῆς ἐγκαταλημπενομένης αἰχρονομίας (N. 4 καὶ N. τελ. Κώδ. (38. 9) καὶ N. 1 καὶ 4 Κωδ. (10. 10). Γαλλ. Κωδ. 539. N. περὶ διακρ. κτημάτων ἀρθ. 16). Ἰδιωτικά δὲ πράγματα τὰ δεκτικά συναλλαγῆς πράγματα, ὧν τὴν κυριότητα δύναται νὰ ἔχῃ πᾶς ἰδιώτης· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ μὴ ἐξηρημένα τῆς συναλλαγῆς, οἷα κατὰ Ρωμαίους τὰ τοῦ θεοῦ δικαίου, οἷα κατὰ πάσας τὰς νομοθεσίας τὰ ἀναπαλλοτρίωτα δημόσια πράγματα, τὰ ἀγκοῖνα (res communes omnium), ἥτοι ὁ ἄνθρωπος, τὰ ἔμβρια ὕδατα, καὶ ἡ θάλασσα (§ 1 Εἰσηγ. (2. 1), N. 2 § 1 Πανδ. (1. 8), N. 3 § 1 Πανδ. (43. 8). Ἐπίσης τὸ ρέον ὕδωρ, πλὴν ἐὰν ὑπάρχῃ κεκτημένον πρόνομιον (Α. Π. 196 τοῦ 87), καὶ τὸ δημοτικὸν ὕδωρ (Α. Π. 3 τοῦ 87).

Τὰ πράγματα διαιροῦνται τέλος κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους εἰς κινητὰ καὶ εἰς ἀκίνητα· καὶ ἀκίνητα μὲν εἶναι τὰ ἐκ φύσεως τοιαῦτα ἢ τὰ ἀποτελοῦντα παρακλούθημα ἀκινήτου (N. 1 Πανδ. (13. 3), N. 13 § τελ. καὶ N. 14 καὶ 17 § 7 (19. 1), N. 3 § 5 Πανδ. (27. 9), N. 66 Πανδ. (50. 16), N. 12 Πανδ. (18. 6), N. προτελ. § 4 Κωδ. (3. 33), N. 14 Κωδ. (1. 2), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 517. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 537. N. περὶ διακρ. κτημάτων ἀρθ. 5 καὶ 6). Ἀκίνητα ἄρα εἶναι τὸ ἔδαφος καὶ αἱ οἰκοδομαὶ (N. 1 Πανδ. (13. 3), Γαλλ. Κωδ. 518. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 538).

Παρακλούθημα δὲ ἀκινήτου εἶναι πᾶν τὸ μετ' αὐτοῦ συνδεμένον· τοιοῦτον εἶ-

ναι τὸ τε προσαύξημα αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἀποχωρισθῇ, καὶ πᾶν παράρτημα, οὐ ἄνευ δὲν δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις τοῦ ἀκινήτου, ἢ ὁ ὁ νόμος ἢ ὁ ἰδιοκτήτης προσδιώρισεν εἰς διαρκῆ ὑπηρεσίαν αὐτοῦ (N. 13, 14 καὶ 15 καὶ 17 § 7 Πανδ. (19. 1) καὶ N. 242 § τελ. Πανδ. (50. 16). Γαλλ. Κωδ. 520 καὶ 524. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 539 N. περὶ διακρ. κτημάτων 7). Τοιαῦτα δὲ παρακλούθημα ἀκινήτου εἶναι ἰδίως τὰ ἐξῆς: α') Πᾶν τὸ συμπεπηγμένον μετ' αὐτοῦ διὰ γύψου, ἀσβέστου ἢ ἄμμοκονίας ἢ μὴ δυνάμενον νὰ ποσπασθῇ ἄνευ βλάβης, ὡς κάτοπτρα ἢ εἰκόνες, ὧν τὸ περίχωμα εἶναι ἐντεταχισμένον (N. 13, 14, 15, 17 § 3, 8, 9 Πανδ. (19. 1), N. 12 § 25 καὶ N. 21 Πανδ. (33. 7), Γαλλικοῦ Κώδικος ἀρθ. 525, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 540, N. περὶ διακρ. κτημάτων 8 ἀρθ. 1), β') φυτὰ, δένδρα, ὀπῶραι, θεμητριακοὶ καρποὶ καὶ ὅσα ἢ γῇ παράγει, ἐν ὅσῳ δὲν ἐκκοπῶσιν ἀπ' αὐτῆς ἢ δὲν ἀποσπασθῶσι (N. 13 § 10 Πανδ. (19. 1), N. 13 καὶ 16 Κώδ. (4. 49), N. 44 Πανδ. (6. 1), N. 42 § 11 Πανδ. (33. 7), N. 61 § 8 Πανδ. (47. 2), Γαλλ. Κώδ. 520, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 540, N. περὶ διακρ. κτημάτων 8 ἀρθ. 2 Α. Π. 269 τοῦ 75). Ὡσαύτως παρακλούθημα ἀκινήτου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀκίνητα εἶναι κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους καὶ τὰ ἐξῆς: 1) σπόροι, ξυλεῖα, φορβὴ καὶ πᾶν ἄλλο προϊόν, καίτοι συνειληγμένον, ζῶα, γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ ὁ ἐξοπλισμός, ὅσον πίθοι, χάδοι, ἀλύσεις, πυροσβεστήρες, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν τακτικὴν διοίκησιν καὶ χρῆσιν ἀκινήτου ἢ ἐργοστασίου, καὶ 2) αἱ κυψέλαι τῶν μελισσῶν, αἱ περιστερὰ τῶν περιστέρωνων, καθ' ὅσον εἶναι προσδιωρισμέναι εἰς κτήμα τι, καὶ οἱ ἐν λίμναις ἰχθύες (Γαλλ. Κωδ. 524, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 540, Νόμου περὶ διακρ. κτημά-

των άρθ. 8 άρθ. 3 καὶ 4). Τούναντιον δὲ κατὰ Ρ. Δ. πάντα ταῦτα εἶναι κινητὰ (Ν. 4, 8, 10, 11, 12 καὶ 19 Πανδ. (33. 7), Ν. 15, 16 καὶ 17 Πανδ. (19. 1), Ν. 33 Πανδ. (50. 16). Ὡσαύτως τὰ ἐν ἐπὶ τούτῳ κοιλωματι ἰδρυμένα ἢ γάλακτα κατὰ μὲν τὸν Γαλλ. Κώδικα (ἄρθ. 525) καὶ Σχ. Ἑλλ. Κώδ. (541) θεωροῦνται ἀκίνητα, καὶ ἐὰν δύνανται νάποσπασθῶσιν ἐκείθεν ἀβλαβῶς, τούναντιον δὲ κατὰ Ρ. Δ. θεωροῦνται ἀκίνητα μόνον ἐὰν δὲν δύνανται νάφαιρθῶσιν ἀβλαβῶς (Ν. 12 § 23 Πανδ. (33. 7), Ν. 245 Πανδ. (50. 16). Κατὰ τε δὲ τὸ Ρ. Δ. (Ν. 17 § 15 καὶ Ν. 18 § 1 Πανδ. (19. 1), Ν. 5 § 2 Πανδ. (10. 4) καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κώδ. 532, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 542, Νόμου περὶ διακρ. κτημάτων ἄρθ. 9) ἢ οἰκοδομικῇ ὄλῃ, ἢ ἐκ τῆς κατεδαφίσεως κτιρίου προερχομένη, λογίζεται ἀκίνητος, ἐν ὧσ' εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ κατεδαφισθέντος κτιρίου* ἢ δὲ πρὸς κατασκευὴν ἢ ἐπισκευὴν κτιρίου προσαχθεῖσα εἶναι κινήτη, ἐν ὧσ' δὲν ἐνένετο γρηῃσι εἰς τὴν οἰκοδομήν. Ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. Ν. 3 § 15 Πανδ. (43. 16), Ν. 3 § 4 εἰς τὴν λέξιν *simili modo* Πανδ. (27. 9) καὶ Ν. τελ. Κώδ. (7. 33) καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικoὺς νόμους (Γαλλ. Κώδ. 520, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 543, Ν. περὶ διακρ. κτημάτων 12) εἶναι ἀκίνητα ὡς ἐπὶ ἀκινήτου πράγματος προσηρμωμένη ἢ ἐπικαρπία ἀκινήτου καὶ αἱ πραγματικαὶ δουλείαι. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἀκίνητα εἶναι καὶ ἡ ἐμφύτευσις, ἡ ἐδαφονομή καὶ ἡ ἐπιφάνεια, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὸν Γαλλ. Κώδικα, κατὰ δὲ τὸν Γαλλικὸν Κώδικα καὶ νόμον περὶ διακρ. κτημάτων ἀκίνητα εἶναι καὶ αἱ διεκδικητικαὶ ἀκινήτων ἀγωγαί, τοιαῦται δὲ θεωρεῖται καὶ κατὰ τὸ Ρ. Δ. δυνάμει τοῦ ἀξιώματος ὅτι ὁ ἔχων ἀγωγὴν περὶ τινος πράγματος θεωρεῖται ὅτι ἔχει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα (Ν.

15 Πανδ. (50. 17), Ν. 49 καὶ 149 (50. 16), Ν. 52 Πανδ. (41. 1), ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι κινήτων μὲν πρᾶγμα θεωρεῖται ἡ ἀγωγὴ περὶ διεκδικήσεως κινήτου, ἀκινήτου δ' ἡ ἀγωγὴ περὶ ἀκινήτου. (Κινήτων δὲ πρᾶγμα θεωρεῖται κατὰ τὴν Α. Π. 304 τοῦ 73 καὶ τὸ δικαίωμα τῶν ἀναδεξαμένων κατασκευὴν σιδηροδρόμου, αἱ τοῦ σιδηροδρόμου ἀνήκοντος εἰς τὸ δημόσιον, μόννης δὲ τῆς ἐφ' ὧρισμένοι χρόνον ἀπολαύσεως τῶν κερδῶν παραχωρουμένης εἰς ιδιώτας, διό ἡ πρὸς ἄλλους παραχώρησις ρυθμίζεται κατὰ τὰς περὶ συναλλαγῶν τῶν κινήτων διατάξεις τοῦ νόμου). Κινήτὰ δὲ εἶναι πάντα τὰ ἐνσώματα τὰ δυνάμενα νά μετακινήθωσιν ἰδίᾳ ἢ ἀλλοτρίᾳ δυνάμει ἄνω βλάβης τῆς οὐσίας αὐτῶν (Ν. 79 § 1 Πανδ. (3. 32), Ν. 53 Πανδ. (2. 2), Ν. 93 Κώδ. (50. 16), Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. (33. 10), Ν. τελ. Πανδ. (48. 17), Ν. 18 Πανδ. (19. 1), Ν. 52 καὶ 60 Πανδ. (41. 1). Γαλλ. Κώδ. 527 καὶ 528, Σχ. Ἑλλ. Κώδικος 544, Ν. περὶ διακρίσεως κτημάτων 5). Ὡσαύτως κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρον 545) εἰς τὴν τάξιν τῶν κινήτων ἀνήκουσι παντὸς εἴδους ἀπαιτήσεις, μετοχαὶ οἰαδήποτε εἰσπραξίαι, πρόσδοι ἐτήσιαι ἢ διηνεκταὶ κατὰ δὲ τὸν Γαλλ. Κώδ. (529) αἱ περὶ καταβολῶν ἀπαιτητῶν ἢ κινήτων πραγμάτων ἀγωγαί, (ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἱ διεκδικητικαὶ ἀκινήτων), αἱ μετοχαὶ ἐταιρείαι (ὡς πρὸς τοὺς συνεταίρους) καὶ αἱ πρόσδοι ἐτήσιαι ἢ διηνεκταί, κατὰ δὲ τὸν Νόμον περὶ διακρίσεως κτημάτων (ἄρθ. 12) παντὸς εἴδους ἀπαιτήσεις, πλην τῶν σχετικῶν πρὸς δουλείας ἐπὶ ἀκινήτων καὶ τῶν περὶ διεκδικήσεως ἀκινήτων ἀγωγῶν. Κατὰ δὲ τὸ Ρ. Δ. κατὰ τὴν εὐλογικτέραν γνώμην αἱ μὲν ληξιπρόθεσμοι πρόσδοι θεωρεῖται ὡς κινήτὰ, ὡς καὶ πᾶς συνειλεγμένος καρπὸς (Ν. 12 § 11 Πανδ. (33. 7), Ν. 17 § 1 Πανδ. (19. 1), αἱ

ἢ ἄλλαι, ἂν ἔχουσι μακρὰν διάρκειαν, θεωρηταί ὡς ἀκίνητα, (ὡς ἀπαγορευμένης εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἑκποίσεως αὐτῶν ἐξ Ἰσου πρὸς τὴν πόλιν ἀκινήτων. (N. 14 Κώδ. (2. 4), N. 11. Κώδ. (11. 32), Νεαρά 7 ἐν προοίμῳ).

Προσθετόν ὅτι κατὰ τοὺς νεωτέρους ἰσχυροὺς νόμους εἰς τὴν λ. *ἐπιπλο* (δηλονότι οἰκοσκευὴ) περιλαμβάνονται μόνον τὰ συντείνοντα εἰς χρῆσιν ἢ καλλωπισμὸν οἰκημάτων κινήτᾶ, οἷον τάπηται, καθίσματα, κάτοπτρα, τράπεζαι, ἄλλοις, ἀγάλματα κλπ., ἀλλ' οὐχί ὅσα ἐκ τούτων ἀποτελοῦσι συλλογὴν, ἀποτελεῖσθαι ἐν ταμείοις ἢ ἐν θαλάμοις (Γαλλ. Κώδ. 534, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 546, N. περί διακρ. κτημάτων 10). ἡ δὲ πόλις ἢ ἡ δόρυς οἰκίας μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ περιλαμβάνει ἅπαντα τὰ κινήτᾶ, ἀλλ' οὐχί τὰ χρήματα, τὰς ὁμολογίας ἢ ἄλλα ἀκαταστάτα ἐν αὐτῇ εὐρισκόμενα (N. περί διακρ. κτημάτων 11, Γαλλ. Κώδ. 536, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 517).

Τὰ κινήτᾶ ὑποδιαίρουνται καὶ εἰς ἀντικαταστατὰ ἢ μὴ ἀντικαταστατὰ (ἀναντικαταστατὰ κατὰ τὸν περί διακρίσεως κτημάτων νόμον), ἥτοι πράγματα καθιερωμένα ἀντικείμενον συναλλαγῆς κατὰ γένος (in genere), ὅλοντι κατὰ ποιότητα καὶ ποσότητα, ἢ καθιστάμενα ἀντικείμενον συναλλαγῆς κατ' ἄτομον (in specie). Ἐπίσης δὲ εἰς ἀναλωτὰ (φθαρτὰ) καὶ μὴ ἀναλωτὰ ἥτοι πράγματα ἐξαφανιζόμενα παντελῶς ἐν τῇ χρήσει (ὡς τὰ ἐσώδιμα καὶ ποτά, αἱ φωτιστικαὶ ὕλαι) καὶ πράγματα τριβόμενα μὲν κατὰ μικρὸν φθειρόμενα ἀλλὰ μὴ παντελῶς ἐξαφανιζόμενα, οἷα αἱ τράπεζαι, αἱ ἔδραι, τὰ ἱμάτια κτλ. ("Ἴδε καὶ τὸ ἀντικαταστατόν, Ἀναλωτόν).

Τὰ πράγματα διαιροῦνται προσέτι εἰς ἀμετέστα (τουτέστι τὰ πράγματα, ἅπερ καὶ εἰς διακεκριμένα τεμάχια χωρισθέντα

διατηροῦσι τὸ εἶδος καὶ τὴν ἄξίαν αὐτῶν, ὅποια οἱ ἄγροι καὶ τὰ οἰκόπεδα (συνήθως), τὰ ρευστά, τὰ ὑφάσματα κτλ.) καὶ εἰς ἀδιαίρετα (τουτέστι τὰ μὴ δυνάμενα νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τεμάχια, διατηροῦντα τὸ εἶδος καὶ τὴν ἄξίαν αὐτῶν, οἷον οἱ βόες, οἱ ἵπποι καὶ πάντα τὰ ζῷα, τὰ ὠρολόγια, τὰ ἀγάλματα, αἱ τράπεζαι κτλ.). Ἐπίσης διαιροῦνται εἰς σύνθετα (τὰ διὰ τῆς ἐνώσεως πλειόνων πραγμάτων παραχθέντα) καὶ εἰς ἀπλᾶ (τὰ μὴ σύνθετα).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πραγματογνωμοσύνη. (Ποιν.

Δικ.). Ὅσακις αἱ γνώσεις τοῦ ἀνακρίνοντος ἢ δικάζοντος τὴν ὑπόθεσιν δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν διεξαγωγὴν τῆς αὐτοψίας, ὅτε ἀναγκαιοῦσιν καὶ γνώσεων, ὧν στερεῖται ὁ δαυιστής, οἷον γνώσεων ἱατρικῶν, χειρουργικῶν, χημικῶν, συμπληροῦνται ἡ αὐτοψία διὰ τῆς πραγματογνωμοσύνης, προκαλουμένων εἰς ἐνέργειαν αὐτῆς εἰδικῶν ἀνδρῶν (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 98 καὶ 99). Τὸ ἀποδεικτικὸν μέσον τῆς πραγματογνωμοσύνης ἀσχετὸ ἀναμφισβήτητος σπουδαίαν ἐπιβροὴν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, ἀλλ' ὅμως ὁ νόμος δὲν ὑποχρεοῖ τὸν δικαστὴν νὰ κύψῃ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πραγματογνώμονος, ἢ καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ὠρισμένου προδικαστικοῦ ζητήματος, οὐ ἢ λύσις ἐξηρητήθη ἀπὸ πραγματογνωμοσύνης. Ἐν τῷ συνόλῳ ὅμως ὁ δικαστής εἶναι ἐλεύθερος, διότι δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀκολουθῇ νομικοὺς κανόνας ἀποδείξεων (Ποιν. Δικ. ἀρθρον 92). Ἄλλως ὁ μὲν πραγματογνώμων γνωμοδοτεῖ περὶ ἰδεομένου ζητήματος ἐπὶ τῇ ἀπλῇ αὐτοψίᾳ, ὁ δὲ δικαστής ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν πολλὰ πολλὰκις ὁποδεικτικὰ μέσα καὶ τὸ σύνολον τῶν ζητημάτων τῆς δίκης. Πρὸς ἔγκυρον διεξαγωγὴν τῆς πραγματογνωμοσύνης ἀναγκαῖον νὰ ὀρισθῇ ὁ πραγματογνώμων

ὅτι θέλει εἶπει ἀπαθῶς καὶ ἀπόθως ὅλην τὴν ἀλήθειαν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 101 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 121). Παρὰ Γάλλους οἱ πραγματογνώμονες κυροῦσι τὴν γνώμην αὐτῶν, ἐπικαλούμενοι «τὴν τιμὴν καὶ συνείδησιν αὐτῶν» (Ποιν. Δικον. ἄρθρον 41).

Σημειωτέον ὅτι γνωμοδότησις ἀναιτιολόγητος ἢ ἀτελής καὶ ἀόριστος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 103) δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ, διὸ ἐπιστρέφεται πρὸς συμπλήρωσιν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 105).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πραγματογνωμοσύνη. (Πολιτ. Δικονομία). Καὶ ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ πραγματογνωμοσύνη διατάσσεται, ὡς ἂν καὶ τὰ ζητήματα, ἐξ ὧν ἥρτηται ἡ ἔκβασις τῆς δίκης, εἶναι τοιαῦτα, ὥστε ἀπαιτοῦσιν ἰδιαζούσας γνώσεις (ἐπιστημονικὰς ἢ τεχνικὰς), ἃς δὲν ἔχει καὶ δὲν εἶναι ὑπόχρεος νὰ ἔχῃ ὁ δικαστής (Πολιτ. Δικον. ἄρθρ. 291). Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ πραγματογνώμονες δὲ μὲν διὰ τῆς ἀμέσου αὐτῶν ἀντιλήψεως, ὡς δὲ διὰ τῆς ἐκφραζομένης ὑπ' αὐτῶν κρίσεως, ἀντλούσιν τὸ κύρος αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἐιδικῶν γνώσεων, ἃς κέκτηνται, ὑποβοηθοῦσι τὸν δικαστὴν εἰς τὴν λύσιν τῆς ὑποθέσεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μόνος ἀρμόδιος νὰ κρίνῃ ἂν ἐν τῷ δεῖνι ἢ δεῖνι θέματι ὑπάρχῃ ἀνάγκη τῆς ἀρωγῆς ἐμπειροτεχνῶν, κατεχόντων τὰς ἀναγκαῖας ἐιδικὰς γνώσεις, εἶναι ὁ δικαστής τῆς οὐσίας, ἔπεται ὅτι δὲν δύναται νὰ παραχθῇ λόγος ἀναιρέσεως ἐκ τοῦ ὅτι ὁ δικαστής διετάξεν ἢ οὐ πραγματογνωμοσύνην (Α. Π. 116 τοῦ 50, 98 καὶ 388 τοῦ 66, 68 τοῦ 73, 187 τοῦ 76, 92 τοῦ 90). Ἄλλ' ἂν κρίνῃ ὅτι ἀπαιτοῦνται εἰδικαὶ γνώσεις, ὅφειλε μὲν νὰ καλέσῃ ἑτέρους πραγματογνώμονας καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ὁ δικαστής εἶναι κάτοχος τῶν γνώσεων τούτων, κατ' Οἰκονομίδην (οὗ ἢ ὁρθῇ καὶ καθ' ἡμᾶς γνώμη ἐκτίθε-

ται ἐν ἐγχειρίδιῳ Πολ. Δικον. § 198 παρ. 147 σημ. 6 δευτ. ἐκδόσεως), δὲν δύναιτο δὲ δυνάμενος νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὰς γνώσεις τοῦ ἐιδικῶς γνώσεως κατὰ Ρουσσώου. Κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἀρειον Πάγον (ἐν 293 τοῦ 53, 266 τοῦ 88), τὸ δικαστικὸν δύναται νὰ ἐλέγξῃ τὴν γνησιότητα ἐγγράφου ἄνευ πραγματογνωμοσύνης, ἐὰν τῆς ἀποδείξεως τῆς γνησιότητος δυνάμενης κατὰ τὸ 440 ἄρθρον τῆς Πολιτ. Δικον. νὰ γίνῃ διὰ τῶν συνήθων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἀυτοψία. Κατ' ἄλλας ἀποφάσεις δύνανται τὰ δικαστήρια οἰκοθεῖν νὰ ὀρίξωσι τὸ πρᾶγμα τῆς ἀντιμισθίας ἄνευ πραγματογνωμοσύνης, ὅτε μὴ ἀπαιτουμένων πρὸς τοὺς ἐιδικῶν γνώσεων (Α. Π. 280 τοῦ 50, 116 τοῦ 57, 170 τοῦ 58). Ὡσαύτως νὰ ἐμπνεύσωσι λέξιν ἢ φράσιν περιεχομένην ἐν ἐγγράφῳ (Α. Π. 23 τοῦ 42). Ἄλλ' ἐν τῷ θέματι τῆς συντάξεως ἀπογραφῆς τῆς δικαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως καὶ τῆς δικαστικῆς διανομῆς διορίζονται ἀνεξαρτήτως χρεωτικῶς κατὰ τὰς ῥητὰς διατάξεις τοῦ νόμου πραγματογνώμονες (Πολ. Δικον. ἄρθρ. 1066, 1067, 1084, 1091).

Μὴ ὀρίζοντος τοῦ νόμου ὡς πρὸς πραγματογνώμονας τὸ νὰ ᾖναι ἡμῶν ἢ ἄλλου, ἔπεται ὅτι καὶ ἄλλοδαποὶ γυνὴ δύναται νὰ διορισθῇ πραγματογνώμων, διότι εἴτε ἄλλοδαποὶ καὶ εἰς τὰς ναῖκες ἀπολαύουσι τῶν ἀσικῶν δικαιμάτων. (Διαφωνεῖ ὁ Carré quest. 1166). Ἄλλ' ἀποκλείονται ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 23) οἱ καταδικασθέντες εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ὅτε μὴ ἐμπνέοντες πίστιν, ὅτι διεξάξουσιν εὐμενῶς τὴν πραγματογνωμοσύνην. Διορίζονται δὲ οἱ πραγματογνώμονες ἐπὶ τῇ ἀσικῇ διαδικασίᾳ ὑπὸ τῶν ἐιδικῶν μόνον δ' ἐν διχογνωμίᾳ αὐτῶν διορίζονται αὐτοὺς τὸ δικαστήριον διορίζονται τρεῖς, εἰς οἱ διάδικοι δὲν συμφωνοῦν περὶ ἐνὸς καὶ μόνου ἄλλ' ὁ δικαστής

νόμιμα δύναται νὰ προβῇ εἰς τὸν διορισμὸν ἐνὸς καὶ μόνου (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 292). Ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἀνατεθῇ ὑπὸ τοῦ δικάζοντος δικαστηρίου ἢ ἄλλο δικαστήριον ὁ διορισμὸς πραγματογνωμόνων, (ἅτε τοῦ ἄρθρου 15 τῆς Πολ. Δικον. ρητῶς ὀρίζοντος, ὅτι μόνον ἐπιχειρήσεις μερικῶν δικαστικῶν πράξεων, οἱ αἱ χωροφύλα, ἐξέτασις μαρτύρων κτλ. δύναται ἐν ἀνατεθῇ εἰς ἄλλο δικαστήριον), ἐκτὸς ἂν οἱ διάδικοι συναινέσωσιν εἰς τοῦτο ἀνατιθέντες ρητῶς εἰς τὸ δικαστήριον ὡς τρίτον τὴν ἐκλογὴν τῶν πραγματογνωμόνων (Α. Π. 146 τοῦ 73). Ἐπίσης οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται ἀνατεθῇ τῇ Εἰσηγητῇ ὁ διορισμὸς τῶν πραγματογνωμόνων, οὗς αὐτὸ τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ διορίξῃ (Α. Π. 230 τοῦ 72). Δύναται δ' ὁ εἰσηγητὴς νὰ διορίσῃ μόνον ἀναπληρωτικὸν πραγματογνωμόνα, ἐὰν τις τῶν διορισθέντων καὶ κλητευθέντων δὲν ἐδέχθῃ ἢ δὲν ἐνεφανίσθῃ, ἐὰν μὴ συμφωνώσιν οἱ διάδικοι περὶ τοῦ διορισθησομένου (Πολ. Δικον. ἄρθρον 294), ὅθεν ἀναπληρωτικῶς καὶ πάντας τοὺς πραγματογνωμόνας, ἐὰν πάντες οἱ διορισθέντες καὶ κλητευθέντες δὲν ἐδέξαντο ἢ δὲν ἐνεφανίσθησαν (Α. Π. 93 τοῦ 49, 249 τοῦ 83). Ἀλλὰ δύναται νὰ διορίσῃ πραγματογνωμόνα ἢ πραγματογνωμόνας, ἐὰν ὁ διορισθεὶς δὲν ὑπῆρχε ποτὶς ἢ ἀπέθανεν ἐν τῷ μεταξύ; Ἡ νομολογία ἀποφαινεται ἀρνητικῶς, ἐμμένουσα εἰς τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου, χωρὶς ταῖς λέξεσι «μὴ ἐμφανισθέντος». Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι, ἀπνευμηθέντος τῇ Εἰσηγητῇ τοῦ δικαιώματος τοῦ διορισμοῦ ἀναπληρωτικοῦ πραγματογνωμόνου χάριν τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ἀποφυγῆς θημάτων, δύναται νὰ υποστηρίχῃ καὶ ἡ γνώμη ὅτι, καὶ ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ ὁ πραγματογνώμων, ὡς αὐτονόμος οὗτος τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ (διὰ τὴν ἀνυπαρξίαν αὐτοῦ), ἐπιτρέ-

πεται ὁ ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ διορισμὸς ἐτέρου πραγματογνώμονος.

Προσθετόν ἐστι, εἰ μὲν ὁ κλητευθεὶς πραγματογνώμων δὲν ἐνεφανίσθῃ πρὸς ὁρκισιν, οὐδαμῶς ἀναγκάζον νὰ κλητευθῇ ὁ ἀπολιπόμενος τυχὸν διάδικος ἵνα διορισθῇ ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ ὁ ἀντικαταστάτης, διότι κλητευθεὶς ἅπαξ (ὁ διάδικος) καὶ μὴ ἐμφανισθεὶς ὑποτίθεται ὅτι παραιτεῖται τὸ δικαίωμα νὰ προτείνῃ ἕτερον· εἰ δὲ ὁ πραγματογνώμων παραιτεῖται μετὰ τὴν ὁρκισιν αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται νὰ κλητευθῇ ὁ διάδικος, διότι μὴ ὄντος αὐτοῦ ὑποχρέου νὰ προσέλθῃ δὲν ὑποτίθεται ἡ παραίτησις τοῦ δικαιώματος τῆς προτάσεως ἐτέρου (Α. Π. 179 τοῦ 40, ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 353 τοῦ 52).

Παρατηρητέον νῦν, ὅτι ἡ πραγματογνωμοσύνη εἶναι διὰ τὸν διοριζόμενον παντελῶς προαιρετικὴ· ἀλλ' ἐὰν ὁ διορισθεὶς ἀνεδέξατο ἅπαξ τὴν τῆς πραγματογνωμοσύνης λειτουργίαν, δὲν δύναται ἐφεξῆς νὰ πόσῃ ἀζημίως. Ὑπολαμβάνεται δὲ δεξιόμενος οὐ μόνον ἐὰν δηλώσῃ τοῦτο ρητῶς, ἀλλὰ καὶ ἐὰν παρουσιασθῇ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων καὶ δώσῃ τὸν νενομισμένον ὅρκον. Ὅθεν, ἐὰν διὰ τῆς βραδυτέρας διεξαγωγῆς τῆς πραγματογνωμοσύνης μετὰ τὴν ἀποδοχὴν ἀπὸλῃται τὸ ἐπίδικον δικαίωμα, ὁ διάδικος δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ βραδύναντος, ἐξαιτούμενος ἀποζημίωσιν ἐφ' αἷς ὑπέστη ἐκ τῆς βραδυτέρας ζημίαις, ἐκτὸς ἂν ἐκωλύθῃ ἐξ ἀσθαλείας ἢ ἄλλης ἀποκρώσεως αἰτίας. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὑπόκεινται μὲν εἰς ἐξαιρέσιν δι' οὗς λόγους καὶ οἱ μάρτυρες οἱ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ διοριζόμενοι καὶ οὐχὶ οἱ ὑπὸ τῶν διαδίκων, ἐκτὸς ἂν ὁ λόγος τῆς ἐξαιρέσεως ἐπεράνῃ μετὰ τὸν διορισμὸν, ἀγνοοῦμενος πρότερον ἢ κατόπιν ἀνακάλυψας. (Πολ. Δικ. 295). Δέον δὲ ἢ πρότερον περὶ ἐξαιρέσεως νὰ υποβληθῇ εἰς τὸ δι-

καστήριον δι' ἀναφορᾶς, μνημονευούσης τοὺς τε λόγους τῆς ἐξιρέσεως καὶ τὰς ἀποδείξεις, εἰς ἃς στηριχθήσονται οὗτοι (Πολ. Δικ. 296). Ὁφείλει δὲ ὁ διοριθεὶς πραγματογνώμων, πρὶν ἢ ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου, νὰ ὀρκισθῇ, ἐκτὸς ἂν οἱ διάδικοι παραιτήσονται τὴν τοιαύτην διατύπωσιν (Πολ. Δικ. 297). Ἡ δὲ ὀρκισίς τοῦ πραγματογνώμονος, τυχὸν ἀμφισβητηθεῖσα, δύναται μόνον νὰ ποδισχθῇ διὰ τῆς προσγωγῆς τῆς περὶ τοῦτου ἐκθέσεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ δι' ἐπακτοῦ ὀρκου, ἅτε μὴ ἐπιτρεπομένου ὀρκου εἰς ἀπάδειξιν τοῦ κύρους ἐγγράφου. (Α. Π. 210 τοῦ 73).

Διεξάγεται δὲ ἡ πραγματογνωμοσύνη εἴτε διὰ τῆς αὐτοψίας, ἣν τελεῖ αὐτὸς ὁ δικαστὴς ἢ ὁ ἐντεταλμένος παρὰ τοῦ δικαστοῦ, (καὶ τοῦτο συμβαίνειν δσάκις εἶναι δυνατὴ ἡ θεωρήσις τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς), εἴτε καὶ ἄνευ αὐτοψίας (Πολ. Δικ. 297). Δέον δὲ νὰ συντάσσεται ἡ ἐκθεσίς τῆς πραγματογνωμοσύνης ἐγγράφως, μόνον δὲ ἐν ταῖς συνοπτικαῖς ὑποθέσεσι καὶ ἐνώπιον τῶν Εἰρηνοδικῶν δύλαται καὶ προφορικῶς νὰ δηλωθῇ ἡ πραγματογνωμοσύνη. Σημειωτέον δ' ὅτι, εἰ ἡ ἐκθεσίς εἶναι ἀμφίβολος καὶ χασματική, διατάσσεται ἡ ἐπανάληψις τῆς πραγματογνωμοσύνης, εἴτε διοριζομένων νέων πραγματογνώμωνων, εἴτε αὐτῶν τούτων τῶν πρώτων καλουμένων εἰς ἀκριβεστέραν καὶ σαφεστέραν ἐκθεσιν τῶν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς πραγματογνωμοσύνης συνταχθέντων συμπερασμάτων (Α. Π. 159 τοῦ 52)—Τῶν πραγματογνώμωνων διαφωνησάντων ἐπικρατεῖ ἡ πλειονοψηφία· ἂν δὲ τυχὸν μὴ ἀπαρτίξηται πλειονοψηφία, διότι ἕκαστος τῶν διορισθέντων ἔχει ἴδιαν γνώμην, τότε ἡ πραγματογνωμοσύνη ἰσχύει ὡς ἀπλὴ γνώμοδοτις, δηλονότι χρησιμεύει εἰς τὸν δικαστὴν ὡς ἀπλοῦν βοήθημα (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 298 ἐπ.) Σημειωτέον δὲ, ὑπαρχούσης διαφωνίας, ὁ νόμος ἀπαιτεῖ νὰ

ἐκτεθῶσιν οἱ ὑπὲρ καὶ κατὰ λόγον οὐχὶ καὶ νὰ μνημονευθῶσι κατ' ἴδιαν ὀνόματα τῶν οὕτως ἢ ἄλλως γνωμοδοτούντων πραγματογνώμωνων. Ἀπαιτεῖται δὲ τοῦ ἄρθρ. 133 τῆς Πολ. Δικ. ὑπογραφήν πάσης δικαστικῆς ἐκθέσεως, ἔπειτα ὅτι καὶ τῶν πραγματογνώμωνων ἐκθεσίς προσήκον νὰ ὑπογράφηται. Ἀλλ' ἐκθεσίς προσήκον νὰ ὑπογράφηται κατὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον ἡ ἑλλειψὶς τῆς ὑπογραφῆς τινος τῶν πραγματογνώμωνων, δὲν καθίστησιν αὐτὴν ἄκυρον, δσάκις ὁμοίως ἀναφέρεται ἐν αὐτῇ ὅτι δὲν ἠθλῆσε νὰ ὑπογράψῃ (*Ἀπόφ. 200 τοῦ 184 τοῦ 59). Ὅθεν κατὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον 1) μὲν ἡ ἀρνήσις τινος τῶν πραγματογνώμωνων νὰ ὑπογράψῃ, δὲν ἀναφέρει τὸ κύρος τῆς ἐκθέσεως, εἰ βεβαιώσῃ διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ἄλλων, 2) δὲν δύναται νὰ διορισθῇ καὶ ἄγράμματοι πραγματογνώμονες. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἧς νομιζομεν ὅτι, δσάκις ἡ ἐκθεσίς προπτεῖ ἢ ἔγγραφος (ἰδὴλ. ἐπὶ τῶν συνήθων υποθέσεων), οὐδαμῶς ἰσχύει μὴ φέρουσα πρὸς τὰς ὑπογραφὰς τῶν πραγματογνώμωνων ἡ δ' ἀρνήσις πρὸς ὑπογραφὴν προδήλως ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ἀρνησάμενος ἐνέχεται εἰς τὴν ἀνὸρθωσιν τῶν ἐκ τῆς δυστροπίας αὐτοῦ ἐπελθουσῶν ζημιῶν (Πολ. Δικ. 294)· μόνον δ' ἐπὶ τῶν συνοπτικῶν καὶ εἰρηνοδικειακῶν υποθέσεων, ὅτε ἐπιτρέπεται καὶ ἡ διὰ ζώσῃ ἐκθεσίς τῆς πραγματογνωμοσύνης, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πραγματογνώμωνες καὶ ἄγράμματοι. Προσθετέον δὲ, ἐπειδὴ μετὰ τὴν κατάθεσιν τῆς ἐκθέσεως τῆς πραγματογνωμοσύνης παύεται ἡ ἐντολή τῶν πραγματογνώμωνων, ὁρθῶς ἡ Γαλλικὴ νομολογία ἀπεφάνηκε ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπενέγκωσιν εἰς τὴν ἀπὸς κατατεθείσαν ἐκθεσιν τροποποιήσεις.

Εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἀπὸ δεικτικῆς δυνάμεως τῆς ἐκθέσεως τοῦ

πραγματογνωμόνων ρητέον ὅτι, ὁσάκις μὲν πρόκειται περὶ θέματος, καθ' ὃ ἀπειτοῦνται ἰδιόζουσαι ἐπιστημονικαί, τεχνικαί ἢ ἐμπειρικαί γνώσεις, αὕτη δεσμεύει ἀπολύτως τὸν δικαστὴν, ὁσάκις δὲ πρόκειται περὶ θέματος, καθ' ὃ ἐπαρκεῖς φαίνονται πρὸς λύσιν τοῦ ἀμφισβητουμένου ζητήματος καὶ αἱ γενικαί γνώσεις, ἡ ἐκθεσις τῶν πραγματογνωμόνων θεωρεῖται ὡς ἀπλή γνωμοδότησις (Πολ. Δικ. ἀρθ. 268). "Ὅθεν, ὁσάκις τὸ ποσὸν τῆς ζητίας δύναται μόνον νὰ ἐξευρεθῇ ὑπὸ πραγματογνωμόνων ἔνεκα τῶν εἰδικῶν αὐτῶν γνώσεων, εἶναι ὑποχρεωτικὴ (Α. Π. 153 τοῦ 50, 44 τοῦ 62 κτλ). Τοῦτο δὲ τὸ ζήτημα, ἀνῆκον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας, διαφεύγει τὸν ἐλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 68 τοῦ 78, 187 τοῦ 76). Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρώτῳ θέματι ἡ ἐκθεσις δὲν εἶναι ὑποχρεωτική, 1) ἐὰν εἰσεχώρησε μὲν ἑλλειψίς τις περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς πραγματογνωμοσύνης, ὡς φέρ' εἰπεῖν παρελείφθη ἡ ὁρκωμοσία αὐτῶν, ἡ ἐὰν, καίπερ μὴ ἀποφαινομένων παμπήφει τῶν πραγματογνωμόνων, ἡ γνωμοδότησις αὐτῶν τυγχά- 2) νη ἀναιτιολόγητος (Α. Π. 150 τοῦ 76), 3) δὲ ἐὰν ἐπὶ πλὸν ἰσοψηφία, τριχασθέντων τῶν πραγματογνωμόνων, 3) δὲ ἐὰν ἡ πραγματογνωμοσύνη διεξαχθῇ ὑφ' ἐνὸς πραγματογνώμονος (Πολ. Δικ. ἀρθ. 298). Κατὰ τὰς ἀποφάσεις μάλιστα τοῦ Ἀρείου Πάγου 6 τοῦ 53 καὶ 69 τοῦ 64 οὐδ' ὡς γνωμοδότησις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παντελῶς ἄκυρος ἡ μὴ συνταχθεῖσα κατὰ τοὺς νομίμους τύπους.

Καλούμενοι τῶν διαδίκων δυνάμει τῶν διατάξεων τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (ἀρθρ. 129, 261 καὶ 377) εἰς τὰς ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου διαδικαστικὰς πράξεις, ἔπεται ὅτι, μὴ κλητευθέντες τινὲς τῶν διαδίκων, ἡ διεξαχθεῖσα πραγματογνωμοσύνη δὲν ἔχει κύρος (Α. Π. 263 τοῦ 75), πλὴν ἐὰν παρίστατο εἰς τὸ ἀκροατήριον

κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς περὶ πραγματογνωμοσύνης ἀποφάσεως, ὅτε ἡ κλήτευσις δὲν εἶναι ἀναγκαία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρακτικά. Τὰ πρακτικά, συντασσόμενα ὑπὸ τοῦ γραμματέως, διαλαμβάνουσι τὰ ὀνόματα τῶν δικασάντων δικαστῶν, τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ Γραμματέως, τὰ ὀνόματα τῶν ἐμφανισθέντων διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, τὴν περιγραφὴν τῆς περὶ ἧς συντάσσονται δίκης, περίληψιν τῶν οὐσιωδεστέρων μερῶν καὶ περιστατικῶν τῆς συζητήσεως, κυριώτατα δὲ τῶν ἐν ταῖς προφορικαῖς προτάσεσι τῶν διαδίκων διαρθώσεων καὶ μεταβολῶν τῶν ἀρχικῶν αἰτήσεων καὶ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων (Πολ. Δικ. 175). Ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις τὰ πρακτικά περιλαμβάνουσι οὐ μόνον ἐν συντομίᾳ τὰς προτάσεις καὶ αἰτήσεις τῶν δικαζομένων καὶ τοῦ εἰσαγγελέως, ἀλλὰ καὶ τὰς καταθέσεις τῶν μὴ ἐξετασθέντων ἐν τῇ προδικασίᾳ μαρτύρων, ὡς καὶ τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν καταθέσεων τῶν προεξετασθέντων ἢ μὴ μαρτύρων, ἐπίσης δὲ τὸ περιεχόμενον τῆς προφορικῆς ἀπαγγελλομένης ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀποφάσεως. (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 80).

Ὑπογράφονται δὲ τὰ μὲν πρακτικά συνεδριάσεων τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων μετὰ τῶν ἐπὶ τοῦ περιθωρίου σημειώσεων καὶ μεταβολῶν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου, ἐπιβαλλομένης ἄλλως εἰς ἀμφοτέρους μὲν τοὺς παραβάτας πειθαρχικῆς ποινῆς, προσῆτι δὲ εἰς τὸν ἀμελήσαντα γραμματέα χρηματικῆς ποινῆς πεντήκοντα μέχρι διακοσίων δραχμῶν (Πολ. Δικ. 174)· τὰ δὲ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἐντὸς ἐικοσιτεσσάρων ὥρων ὑπὸ πάντων τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως καὶ ἀποφάσεως δικαστῶν καὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ

προστίμω εκατὸν μέχρι διακοσίων δραχμῶν, ἐπιβαλλομένῳ εἰς τὸν γραμματέα καὶ ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ κατὰ πάντων τῶν παραβατῶν (Ποιν. Δικ. 88).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πράκτορες πτωχεύσεως.

"Ιδε Πτωχεύσεις.

Προαγωγή ἢ προαγωγή
καλεῖται οὐ μόνον ἡ πρὸς ἀσέλγειαν μεσολάβησις ἀλλὰ γενικώτερον καὶ ἡ παροχὴ πρὸς ἀσέλγειαν τόπου διατριβῆς ἢ οἰαδήποτε ἄλλῃ συντέλεσις εἰς ταύτην. Τιμωροῦνται δὲ οἱ περιπίπτοντες εἰς αὐτὴν διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριημέρου ἢ προστίμου τοῦλάχιστον δεκαπενταδράχμου. Διὰ δὲ τοὺς ξενοδόχους τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν θεωρεῖται καὶ ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ αἰτία (Ποιν. νόμου ἀρ. 660).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πράξεις έμπορικαί. Πρὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ νόμου ΑΥΝΖ' τῆς 28 Μαΐου 1887 τὰς μὲν ἀστικὰς ὑποθέσεις (τὰς μὴ ἐξαιρετικῶς ὑπαγομένας εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον) ἐδίκαζε πρωτοβάθμως τὸ Πρωτοδικεῖον, τὰς δὲ ἐμπορικὰς ἰδιαιτερον ἐμπορικὸν δικαστήριον, Ἐμπορικὸν καλούμενον, ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΥΝΖ' κατηργήθησαν τὰ ἐμπορικῶν δικάζουσι δ' ἔκτοτε καὶ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις τὸ Πρωτοδικεῖον. Εἶναι ὅμως καὶ τανῦν ἀναγκαῖα ἡ διάκρισις τῶν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων ἀπὸ τῶν ἀστικῶν, διότι καὶ τανῦν ἐγγράφονται αἱ ἐμπόρικαι δυνάμει τοῦ εἰρημένου νόμου ἐν ἰδιαιτέρῳ πινακίῳ, χωρεῖ δὲ καὶ τανῦν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς ὑποθέσεσι προσωπικὴ κράτησις ὡς μέσον ἐκτελέσεως τῶν περὶ αὐτῶν ἀποφάσεων. Ὅθεν ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ δηλωθῇ τίνες αἱ ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις.

Ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις εἶναι αἱ ἐξ ἐμπορικῶν πράξεων ἀναφυόμεναι. Ἐμπορικαὶ δὲ πράξεις καλοῦνται εἴτε αἱ ὑπὸ

ἐμπόρων ὡς τοιούτων ἐπιχειρούμεναι νομικαὶ πράξεις (ἄρα οὐχὶ ἡ ὑπὸ ἐμπόρου παροχὴ ἢ λήψις δωρεᾶς, προικὸς ἢ χρημ. σιδανείου), εἴτε αἱ καθ' ἑαυτὰς φέρουσαι ἐμπορικὸν χαρακτῆρα. Ὡς τοιαύτας διὰ χαρακτηριστικῆς ῥητῆς ὁ περὶ ἀρμοδιότητος τῶν ἐμποροδικεῶν νόμος τῆς 2/14 Μαΐου 1835 1) τὴν ἀγορὰν (ἢ ἀνταλλαγήν) προῖόντων γῆς ἢ τέχνης, ἣν ᾔθελον ἐννοήσῃ τις, εἴτε ὅπως μεταπωλήσῃ ταῦτα ἀκατέργαστα, ἢ καὶ κατεργασμένα καὶ μεταπεποιημένα εἰς χειροτεχνήματα, εἴτε ὅπως μισθώσῃ ἀπλῶς τὴν χρῆσιν αὐτῶν (ὅθεν δὲν ἀποτελεῖ πράξιν ἐμπορικὴν ἡ ἀγορὰ ἀκινήτου. Α. Π. 387 τοῦ 61, 219 τοῦ 63). Ἐπίσης δὲν ἀποτελεῖ πράξιν ἐμπορικὴν ἡ ἀγορὰ κινήτων χρησιμεύοντων εἰς ἐξάσκησιν τέχνης ἢ ἐπαγγέλματος μὴ ἐμπορικοῦ, οἷον ἡ ἀγορὰ πίθων ὑπὸ ἀμπελοουργοῦ, προτιθεμένου νὰ ἀποθέσῃ ἐν αὐτοῖς τὴν συγκομιδὴν αὐτοῦ, ἢ ἡ ἀγορὰ ἐδωδίων ὑπὸ τοῦ διατηροῦντος οἰκοτρόφους διευθυντοῦ παιδαγωγείου πρὸς διατροφήν τῶν παρ' αὐτῷ μαθητῶν ὄντων, ἐνῶ τούναντίον ἀποτελεῖ πράξιν ἐμπορικὴν ἡ ἀγορὰ ἐδωδίων κλπ. ὑπὸ τῶν ὀφιοπωλῶν καὶ πανδοχείων. Σημειώσαν δ' ὅτι κατὰ τὴν κρίσιν τῶν συγγραφέων ἀντικείμενον ἐμπορικῆς ἀγοραπωλητικῆς δύναται νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ καρποῦσθαι τὰ ὠφελήματα προνομίου ἐφευρέσεως, τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσιεῦσαι ἐπιστημονικὸν ἔργον, αἱ ὑπὸ τοῦ Κράτους χορηγούμεναι ἐνιαύσαι πρόσοδοι (rentes), αἱ πιστώσεις, εἰδικῶς δὲ αἱ χρεωστικαὶ ὁμολογίαι τῶν πόλεων, αἱ τῶν εταιριῶν σιδηροδρόμων (Lyons, Caen καὶ Renault) (Ἐμπ. Δ § 72). 2) τὴν ἐπιχείρησιν χειροτεχνιῶν (ἥτοι τῆς χειροτεχνῶν ἢ μηχανῶν κατεργασίας τῆς μεταβολῆς τῶν πρώτων ὑλῶν, οἷον τὴν ἐπιχείρησιν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σακχαροῦ ἐκ τῶν τεύτων ἢ τοῦ ἐλαίου ἐκ τῶν ἐλαίων ἢ τῶν βαφανοσπόρων, τῆς μετα-

ποιήσεως τοῦ μεταλλίνου εἰς σίδηρον κτλ.), ὡς ἐπίσης τὴν ἐπιχειρήσιν ἐμπορικῆς παραγγελίας ἢ τὴν ἐπιχειρήσιν μετακομίσεως διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης· 3) τὴν ἐπιχειρήσιν προμηθείας, πρακτορίας (ἤτοι τῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ἀναλήψεως τῆς φροντίδος τῆς διευθύνσεως ἢ διεξαγωγῆς ἀλλοτρίων υποθέσεων), πλειστηριάσεως καὶ δημοσίων θεαμάτων (ἤτοι παραστάσεων παντὸς εἶδους, συναυλιῶν, θερμομαχιῶν)· 4) τὰς κολλυβιστικὰς, τραπεζιτικὰς καὶ μεσιτικὰς ἐργασίας, τὰς ἐργασίας τῶν δημοσίων τραπεζῶν, τὰς μεταξὺ ἐμπόρων καὶ τραπεζιτῶν υποχρεώσεις· 5) τὰς συναλλαγματικὰς (πλὴν ἐὰν λογίζονται ἀπλᾶ ὑποσχετικά) καὶ ἐν γένει τὰς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποστολᾶς χρημάτων, οἰοῦντες καὶ ἂν ὧσιν οἱ συναλλασσόμενοι· ἔτι δὲ τὰ γραμμάτια εἰς διαταγὴν, ὅσας τις φέρουσιν ὑπογραφὴν ἐμπόρου ἢ ἀνάγονται εἰς ἐργασίας ἐμπορικὰς, κολλυβιστικὰς, τραπεζιτικὰς, ἢ μεσιτικὰς· 6) τὴν ἀγορὰν, πώλησιν ἢ μεταπώλησιν πλοίων χρησίμων ἢς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ἐπιχειρήσιν κατασκευῆς τοιούτων, ὡς ἐπίσης πᾶσαν θαλασσίαν ἀποστολὴν καὶ πᾶσαν τῆς ναυτικῆς ἐμπορίας πρᾶξιν, οἷον τὴν ἀγορὰν ἀρμένιον καὶ ἐξαρτίων, τὴν ναύλωσιν, τὸ ναυτοδάνειον, (ἔστω καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τῶν κινδύνων κατὰ τὴν Α. Π. 66 τοῦ 58), τὴν θαλασσίαν ἀσφάλειαν, τὰς περὶ μισθώσεως τοῦ πληρώματος συμφωνίας καὶ συμβάσεις καὶ τὰς πρὸς ὑπηρεσίαν ἐμπορικῶν πλοίων μισθώσεις ναυτικῶν· 7) τὰς συναλλαγὰς παντὸς εἶδους τοῦ ἐμπόρου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐμπορικῶν ἐπιστατῶν, ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν. (Νόμου περὶ ἀρμοδιότητος ἐμποροδικείων ἀρθρ. 1—7). ῥητῶς δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς νόμος (ἀρθρ. 8) ἀποφαίνεται (ὡς ἐκ περισσοῦ τρόπον τινὰ) ὅτι ἂν ἔχουσι χαρακτηρὰ ἐμπορικὸν αἱ κατὰ ἰδιοκτητῶν κτημάτων, γεωργῶν καὶ ἀμ-

πελουργῶν ἀγωγαὶ περὶ πωλήσεως τῶν ἀπὸ τῶν κτημάτων αὐτῶν προϊόντων, οὐδὲ αἱ κατ' ἐμπόριον περὶ πληρωμῆς προϊόντων γῆς ἢ πραγματεῶν ἡγορασμένων πρὸς ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν.

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι κατὰ τὴν ὀρθὴν γνώμην τῶν συγγραφέων ἐνοχῇ τις ἀρχικῶς ἀστικὴ δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐμπορικὴν καὶ τὰν ἀπάλιν ἐνοχῇ ἀρχικῶς ἐμπορικὴ νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀστικὴν δι' ἀναγεώσεως. Οὕτως ὁ μεταξὺ ἐμπόρων ὑφιστάμενος ἀλληλόχρεως λογαριασμός συμβάλλεται εἰς τὸ καθιστάναι ἐμπορικὰ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ περιλαμβανόμενα χρεῖα, οἰοῦντες καὶ ἂν ἡ καταγωγὴ αὐτῶν (Molinier τόμ. 1 n° 96, Dalloz ἐν λ. Actes de Commerce n° 363 κτλ. Α. Π. 340 τοῦ 53). Δὲν ἔπεται ὅμως ὅτι καὶ πᾶσα ἐνοχῇ λαμβάνει ἀναγκαιῶς τὸν χαρακτηρὰ ἐκείνης, ἣ παρέπεται. Οὕτως ἡ ἐγγύησις, καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ ἀλληλόγγυος, χρέους ἐμπορικοῦ ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν ὑποχρέωσιν ἀστικῆς φύσεως ἔστω καὶ ἂν ὁ ἐγγυητὴς ᾖ ἐμποροί, πλὴν ἐὰν ἐνδιαφέρηται αὐτὸς οὕτως εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ὑπὲρ οὗ ἐγγυᾶται (Lyon-Caen § 128 Α. Π. 65 τοῦ 52, 199 τοῦ 72, 67 τοῦ 77). Εὐνόητον ὅμως ὅτι ἐξαιρεῖται ἡ περίπτωση, καθ' ἣν ὁ τύπος, καθ' ὃν ἡ ἐγγύησις ἐδόθη, εἶναι καθ' ἑαυτὸν ἐμπορικὸς, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἡ δοθεῖσα ἐπὶ συναλλαγματικῆς ὑπογραφῆς.

Τῆς διατάξεως τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (ἀρθρ. 732), καθ' ἣν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις ἀπαγγέλλεται αἰετοτε προσωπικὴ κράτησις κατὰ τοῦ ἡτηθέντος διαδίκου ἕνεκα τοῦ τε ἀντικειμένου τῆς διαφοράς καὶ τῶν δικαστικῶν δαπανημάτων, μὴ καταργηθείσης διὰ τοῦ νόμου 1er N° 21 περὶ καταργήσεως τῶν ἐμποροδικείων, ἔπεται ὅτι καὶ τανῦν ἐπιβάλλεται προσωπικὴ κράτησις εἰς τὸν ἡτηθέντα διαδίκον ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς

δικαίαις ἐπιβάλλει δὲ νῦν αὐτὴν τὸ δικάζον αὐτοὺς δυνάμει τοῦ νόμου ΔΥΝΖ' πολιτικὸν δικαστήριον. Μὴ θεωρουμένης ὁμῶς ἐμπορικῆς δίκης πάσης δίκης, καθ' ἣν οἱ διάδικοι ἢ ὁ ἕτερος αὐτῶν εἶναι ἔμποροι, διότι κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ἐμπορικαὶ δίκαι λόγῳ τῆς ἐμπορικῆς ιδιότητος τοῦ ἐπιχειρήσαντος αὐτὰς εἶναι αἱ ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἐμπόρου ἐπιχειρηθεῖσαι, ἔπεται ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς προσωπικὴν κράτησιν ὁ ἔμπορος διὰ τὴν χορήγησιν τῆς ὑποσχεθείσης προικὸς ἢ διὰ τὰ καθυστερούμενα μισθώματα ἢ διὰ τὴν ἀποζημίωσιν τῆς διαρκείας τῆς χρήσεως τῆς οἰκίας (Α. Π. 118 τοῦ 80). Τούναντίον, τοῦ μὲν ἄρθρου 142 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ὁρίζοντος ὅτι ὁ προσφέρων τριτεγγύησιν ὑπόκειται εἰς τὰς αὐτὰς πρὸς τοὺς ἐκδότας καὶ ὀπισθογράφους ὑποχρεώσεις, τοῦ δὲ 187 ὅτι πᾶσαι αἱ περὶ τριτεγγυήσεως συναλλαγματικῶν διατάξεις ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν εἰς διαταγὴν γραμματίων, ἔπεται ὅτι καὶ ὁ προσεγγυῶν τριτεγγύησιν ἐπὶ γραμματίων εἰς διαταγὴν ὑπόκειται εἰς προσωπικὴν κράτησιν καὶ περ μὴ ὡς ἔμπορος, ἐὰν ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ προσήνεγκε τὴν τριτεγγύησιν ὑπόκειται εἰς προσωπικὴν κράτησιν λόγῳ τῆς ιδιότητος αὐτοῦ ὡς ἐμπόρου ἢ λόγῳ τῆς ἐμπορικῆς φύσεως τῆς πράξεως αὐτοῦ (Α. Π. 216 τοῦ 86).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προαπόδειξις. Ἰδε' Ἀπόδειξις.

Προγαμιαία δωρεά (ἡ ἀλλως καλουμένη καὶ πρόγαμος δωρεά ἢ ὑπόβολον) ὀνομάζεται ἡ ὑπὸ τοῦ συζύγου ἢ καὶ ἄλλου τρίτου ἐξωτικοῦ ἢ πατρικοῦ ἀνιόντος χορηγομένη τῇ γυναικὶ ἔνεκα τοῦ γάμου δωρεά, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ περιέρχεται εἰς αὐτὴν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει μετὰ θάνατον τοῦ συζύγου. Ὀνομάσθη δ' οὕτω, διότι κατὰ τὸ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δίκαιον ἐγένετο μόνον πρὸ τοῦ γάμου καὶ ἐκυροῦτο διὰ τῆς τελέσεως αὐτοῦ, οὐδέ-

ποτε ἀνερχομένη εἰς ποσὸν ἴσον πρὸς τὴν προίκα, ἀλλὰ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Ἰουστίνου ἐπετράπη καὶ ἡ συνεστῶτος τοῦ γάμου συστάσις προγαμιαίας δωρεᾶς, ἔτι δὲ ἡ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς προικὸς ἐπαύξησις αὐτῆς (Ν. 19 Κωδ. (5.3), § 3 Εἰσηγ. (2. 7)).

Ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς συνάγεται ὅτι διαρκούντος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ ἢ ὁ κύριος καὶ διαχειριστὴς αὐτῆς (Νεαρά 61 κεφ. α'), μὴ δικαιούμενος ὁμῶς νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ἢ βαρύνῃ διὰ πραγματικῶν δικαιωμάτων τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτὴν ἀκίνητα (Windscheid τόμ. 6' § 508, Μομφερράτου περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς σελ. 58 καὶ 165), πλὴν ἐὰν ἡ μὲν γυνὴ συναίνεσθαι, βεβαιώσῃ δὲ καὶ μετὰ διετίας τὴν δηλωθεῖσαν συναίνεσιν, ἔχῃ δ' ὁ ἀνὴρ ἑτέραν περιουσίαν ἀσφαλίζουσαν τὴν προγαμιαίαν δωρεάν (Νεαρά 61 κεφ. α' § 3), δικαιούμενος δ' ὁμῶς νὰ ἀνταλλάξῃ αὐτὰ πρὸς ἕτερα ἀκίνητα, ἐφ' ὅσον δὲν ζημιούται ἐκ τούτου ἡ γυνή. Ἀλλὰ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου θάτερου τῶν συζύγων, εἰ μὲν δὲ ἴδιου συμφώνου ὦρισται τὸ ὑπὲρ ἑκατέρου κέρδος, κτᾶται ἡ γυνὴ τὴν τε ἐπικαρπίαν καὶ κυριότητα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐξ ἴσου μετὰ τῶν τέκνων, ἐκπίπτει δ' ὁμῶς τῆς κυριότητος συνάπτουσα δεύτερον γάμον (Νεαρά 98 κεφ. α' καὶ Νεαρά 127 κεφ. γ'). Ἀλλὰ κατὰ τὴν 20 καὶ 29 Νεαράν τοῦ Λέοντος ἡ γυνή, λυομένη τοῦ γάμου διὰ θανάτου, ἐὰν μὲν μὴ ὑπάρχωσι τέκνα, ὁ μὲν ἐπιζήσας ἀνὴρ παρακρατεῖ μόνον τὴν προγαμιαίαν δωρεάν ἀποδοῦναι τὴν προίκα, ἢ δ' ἐπιζήσας ἀποκερδαίνει ἀπασαν τὴν προίκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν, εἰ δὲ ὑπάρχουσι τέκνα, ἡ μὲν ἐπιζήσασα γυνὴ σὺν τῇ προικὶ καὶ τῇ προγαμιαίᾳ δωρεᾷ λαμβάνει κατὰ κυριότητα ἴσην

μετὰ τῶν τέκνων μοῖραν ἔκ τε τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς λοιπῆς τοῦ ἀνδρός περιουσίας. Καὶ εἰ μὲν ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρός ἀποτελεῖται ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ταύτης καὶ μόνον κτᾶται ἡ γυνὴ παιδὸς μοῖραν κατὰ κυριότητα, ἐπὶ δὲ τοῦ λοιποῦ μέρους καὶ τὴν ἐπικαρπίαν, εἰ δὲ τούναντίον ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρός, ἐλαττωθεῖσα, εἶναι σμικροτέρα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, τὸ ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα τῆς γυναικὸς ὀρίζεται οὐχὶ κατὰ λόγον τῆς ἡλαττωμένης ταύτης περιουσίας, ἀλλὰ κατὰ τὸ πᾶν τῆς ὑποσχεθείσης προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ ἂν μὴδὲν ὑπολείπεται διὰ τὰ τέκνα. Ὁ δὲ ἐπιζήσας ἑαυτοῦ ἀνὴρ σὺν τῇ ἐπικαρπίᾳ λαμβάνει κατὰ κυριότητα καὶ παιδὸς μοῖραν ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς λοιπῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς (προικὸς καὶ ἔξωπροικῶν). Ἀλλὰ κατὰ μεταγενέστερον Νεαράν τοῦ Λέοντος (τὴν Νεαράν 85), εἰ τὸ ἐκ τούτου τέταρτον εἶναι ἡλαστον τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ἀμείωτον δ' ἀνὴρ διασφίζει τὴν προγαμιαίαν δωρεάν, οὐδὲν ἐκ τῶν ἰδίων διδοὺς καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν τῆς γυναικὸς λαμβάνων.

Σημειωτέον ὅτι ἡ τοιαύτη τοῦ Λέοντος διάταξις ἐτροποποιήθη κατὰ τοῦτο ἀκολουθῶν δι' ἐθέλων, ὅτι ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἐθεωρήθη ὡς ὑποχρέωσις τοῦ ἀνδρός, ὅς καὶ κατὰ τὴν Ἑξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἂν δὲν ἐγένετο συμφωνία τις περὶ τούτου, ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἰσοῦται πρὸς τὸ τρίτον τῆς προικὸς· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ ἢ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου καὶ εἰάν οὗτος προαποθάνῃ τῆς γυναικὸς, διότι, ἂν προαποθάνῃ ἡ γυνή, οὐδεμία περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς ἀπαίτησις ὑφίσταται. Ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἰσχύοντι παρ' ἡμῖν μόναι αἱ ἐν τῇ Ἑξάβιβλῳ αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις, ἡ δὲ περὶ τοῦ τοιοῦτου ἔθους διάταξις εἶναι αὐτοκρατορικὴ, ἐπεταί ὅτι νῦν ἡ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς σύστασις δὲν

ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἄνδρα ὡς ὑποχρέωσις, ἀλλ' ἐξαρτᾶται παντελῶς ἐκ τῆς θελήσεως αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ ὁμως τῇ προικὶ καὶ δὲν δύναται ἐπομένως νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ προικὸς. (Α. Π. 343 τοῦ 75).

θ. Ν. Φλογαίτης

Προδικασία (Ποιν. Δικον.). Ἡ προδικασία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: 1) εἰς τὴν ἀπλὴν συλλογὴν τῆς ἀποδεικτικῆς ὕλης καὶ 2) εἰς τὴν ἐκτίμησιν, τὴν κρίσιν, τὴν ἀπόφασιν ὅτι ἡ γενομένη συνόθροισις τῆς ἀποδεικτικῆς ὕλης ἀρκεῖ εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς, δηλονότι τὴν τελευταίαν διαδικασίαν. Τὰ δύο ταῦτα μέρη ὑπάρχουσι μὲν ἀείποτε, ἀλλὰ δὲν διακρίνονται καὶ πάντοτε ἐν τῷ νόμῳ. Ἐν ταῖς ἐγκληματικαῖς δίκαις ἡ διακρίσις εἶναι ρητῶς ἀναγεγραμμένη ἐν τῷ νόμῳ, διότι δὲν δύναται νὰ ἀνοιχθῇ ἡ τελευταία διαδικασία ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ ἢ μετὰ τὴν ἐκδοσιν βουλευματος ἢ βουλευμάτων ἀποφαινομένων ὅτι ἡ ἀποδεικτικὴ ὕλη εἶναι ἀποκρῶσα εἰς στήριξιν κατηγορίας. Ἐπὶ πλημμελημάτων ἢ περὶ τούτου ἐκτίμησις καὶ ἀποφασίς ἀπέκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Εἰσαγγελέως. Ἐπὶ δὲ πταισμάτων ἢ ἀνάκρισις δὲν διακρίνεται τῆς ἀποφάνσεως περὶ εἰσαγωγῆς εἰς δίκην.

Ἡ προδικασία παρασκευάζει τὴν τελικὴν ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ διαδικασίαν, ἥτις εἶναι καὶ ἡ κυρία διαδικασία. Ἐὰν ἐν τῇ προδικασίᾳ συλλεχθῶσιν αἱ ἀναγκαῖαι ἀποδείξεις τοῦ ἀδικήματος, ἐπέρχεται ἡ τελευταία, ἥτις ἀποφαίνεται περὶ τῆς καταδίκης ἢ ἀθωώσεως τοῦ κατηγορουμένου. Ἀλλως, περαιοῦνται ὀριστικῶς ἡ ὑπόθεσις ἐν τῇ προδικασίᾳ καὶ δὲν παρίσταται ἀνάγκη ἄλλης διαδικασίας.

Ἀποβλέπει δὲ ἡ προδικασία 1) πρὸς τὴν διὰ τῆς ἀνακρίσεως βεβαίωσιν τῆς κολασίμου πράξεως, 2) πρὸς τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐνοχῆς τοῦ προσώπου, εἰς δ' ἀπο-

δίδεται ἡ κολάσιμος πρᾶξις, 3) εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπιβολῆς ποινῆς εἰς τὸν κατηγορούμενον καὶ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ νὰ ἐμφανισθῇ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου εἰς τὸ ἀκροατήριον, καὶ 4) εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅτι ἡ κατηγορία πιθανολογεῖται διὰ τῶν συλλεγθεῖσων ἀποδείξεων.

Σημειωτέον ὅτι ἡ προδικασία διαίρεται εἰς δύο, τὴν προεισαγωγικὴν ἀνάκρισιν καὶ τὴν κυρίαν ἀνάκρισιν ἢ ὀριστικὴν ἀνάκρισιν. Καὶ τῆς μὲν προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως σκοπὸς εἶναι ἡ κατεπίγουσα συλλογὴ πληροφοριῶν καὶ λήψις ἀσφαλιστικῶν μέτρων, τῆς δὲ ὀριστικῆς ἡ συλλογὴ πλήρων ἀποδείξεων καὶ ἡ ἀσφάλεια, διατήρησις καὶ ἐξακρίβωσις ἐν ὅλῃ τῇ λεπτομερείᾳ τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ ἀδικήμα γεγονότων.

Ἡ προεισαγωγικὴ ἀνήκει ἐν μέρει μόνον εἰς τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν, διότι καὶ ἕτεροι ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλοι δύνανται νὰ ἀνακρίνωσιν. Ἡ ἀνάκρισις τούναντίον ἀνήκει ὁλοσχερῶς εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ἀρχὴν, δηλονότι τὴν τακτικὴν ἀνάκρισιν. Παραλείπεται δ' ὅμως ἡ κυρία χάριν οἰκονομίας τοῦ καιροῦ καὶ τῶν δαπανῶν ἐπὶ τῶν πλημμελημάτων καὶ πταισμάτων.

Κατὰ γενικὸν κανόνα ἡ κυρία ἀνάκρισις ἔρχεται μετὰ τὴν προεισαγωγικὴν, ἀλλ' ἐνδέχεται ἡ προεισαγωγικὴ ἀνάκρισις νὰ ἀποπερατώσῃ τὸ ὅλον τῶν ἀναγκαίων ἐξετάσεων εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς, ὡς φέρ' εἰπεῖν κατὰ τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικήματα. Τούναντίον ἐνίοτε παραλείπεται ὅλως ἡ προεισαγωγικὴ ἀνάκρισις, ὡς φέρ' εἰπεῖν κατὰ τὰ ἀδικήματα τοῦ τύπου.

Δὲν συνυπάρχουσι λοιπὸν πάντοτε τὰ δύο στάδια, τὸ τε τῆς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως καὶ τὸ τῆς τακτικῆς. Ἀλλὰ καὶ ὅσκις ἂν συνυπάρχωσι, δὲν διακρίνονται πάντοτε. Οὕτως ἐπὶ πταισμάτων ὁ νόμος ἀφῆκε τὸ βούλευμα

περὶ τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς εἰς τὸν καταδιώκοντα δημόσιον κατηγοροῦν. ὅθεν δὲν διακρίνεται πῶς ἡ προεισαγωγικὴ ἀνάκρισις τῆς κυρίας ἀνακρίσεως. Ἐπὶ δὲ πλημμελημάτων ὁ νόμος διακρίνει τὴν προεισαγωγικὴν ἀνάκρισιν ἀπὸ τῆς ἀνακρίσεως περὶ τῆς εἰσδικῆς εἰσαγωγῆς, ἀλλ' ἀφῆκε τὸν Εἰσαγγελεὰ ἐλεύθερον νὰ ἀποφασίσῃ πότε ἡ ὑπόθεσις εἶναι εἰσακτέα δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως καὶ πότε ἀνάγκη νὰ προκληθῇ ἡ ἐκδοσις βουλεύματος, διότι ὅτε μὲν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Εἰσαγγελέως αἱ ἐκ τῆς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως προκύψασαι πληροφορίες εἶναι πληρεῖς, ὅθεν καθίσταται περιττὴ ἡ κυρία ἀνάκρισις, εἰσάγει τὸν κατηγορούμενον δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὅτε δὲ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ τῇ προεισαγωγικῇ ἀνάκρισις εἶναι ἀνεπαρκής, ἀνάγκη νὰ ἐπακολουθήσῃ ἀνάκρισις πρὸς διασάφησιν τῆς ὑποθέσεως. ἐφ' ᾧ παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν ἀνακριτὴν, μεθ' ἧς τὸ πέρας ὁ Εἰσαγγελεὺς ὑποβάλλει τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστικὸν συμβούλιον, ἀποφαινόμενον διὰ βουλεύματος. Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι, καὶ ὅτε τὸ πραγματικὸν μέρος τῆς δίκῃς εἶναι ἐξητηγμένον, ὅθεν εἶναι περιττὴ ἡ ἀνάκρισις, δύναται ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ συμβούλιον, ὁπότεν ἐγείρωνται σπουδαῖα νομικὰ ζητήματα, περὶ ὧν διατάζει νὰ ἀποφηνῇται ὁ Εἰσαγγελεὺς (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 160, 161 καὶ 186).

Ἡ ἀνακριτικὴ ἀρχὴ δὲν ἐπιλαμβάνεται τῆς ἀνακρίσεως εἰμὴ κατὰ παραγγελίαν τοῦ Εἰσαγγελέως κατ' ἐξαιρέσιν ὅς ὅμως δύναται νὰ ἐπιληφθῇ καὶ ὁ ἀνακριτὴς αὐτεπαγγέλτως, ὅσκις ἐπικρατεῖται κίνδυνος ἢ ὁ κατηγορούμενος συνελήφθῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ.

Τῆς προδικασίας ἀφορώσης, ὡς εἴρηται ἄνωτέρω, εἰς τὴν βεβαίωσιν τῆς κολασίμου πράξεως, εἰς τὴν ἀνακάλυψιν

τοῦ ἐνόχου καὶ εἰς τὴν ἀσφάλειν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποινῆς, ἐξεταστέα λεπτομερέστερον ἢ τῆς προδικασίας ἐνέργεια χάριν ἐκάστου τῶν εἰρημένων σκοπῶν. Ὁ Εὐαγγελεὺς, πληροφορούμενος περὶ τῆς τέλος αὐτοῦ ἀδικήματος, ἔχει δικαίωμα καὶ καθήκον νὰ διατάξῃ τοὺς ἀρμοδίους ἀνακριτικούς ὑπάλληλους νὰ βεβαιώσωσι τὴν πρᾶξιν, συλλέγοντες τὰς ἀπαιτούμενας ἀποδείξεις, δικαιούται δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος νὰ βεβαιώσῃ τὴν πρᾶξιν καὶ συλλέξῃ τὰς ἀπαιτούμενας ἀποδείξεις. Ἀρμοδιοὶ ἢ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι πρὸς βεβαίωσιν τῆς πράξεως καὶ συλλογὴν τῶν ἀπαιτούμενων ἀποδείξεων εἰναι οἱ εἰρηνοδίκαι, δῆμαρχοι καὶ δημαρχικοὶ πάρεδροι, ἀστυνομικοὶ, ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς. Γίνεται δὲ ἡ βεβαίωσις τῆς πράξεως δι' αὐτοφύας, δι' ἧς αὐτὸς ὁ ἀνακριτικὸς ὑπάλληλος, μεταβαδίων αὐτοστιγμὴ ἐπιστολὰς μεθαδίδεται διὰ τῶν ιδίων αὐτοῦ αἰσθησίων περὶ τῆς πράξεως· ἔτι δὲ καὶ διὰ πραγματογνωμοσύνης, δι' ἧς ὁ ἀνακριτικὸς ὑπάλληλος δύναται φωτιζόμενος νὰ κρίνῃ ὁρθῶς. Ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἡ παρούσα μαρτύρων, ἐγγυωμένη τὴν εἰλικρίνειαν τῶν ἀνακριτικῶν ἐνεργειῶν, ἣ τοῦλάχιστον ἐνὸς δικαστικοῦ γραμματέως· ὁ δὲ νὰ λαμβάνονται τὰ προσήκοντα ἀπαραίτητα μέτρα, ὅπως διατηρῶνται ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει τὰ ἀντικείμενα τῆς ποινικοῦ πρᾶξεως, ὅποια λ. χ. ἡ ἐπίθεσις σφαγίδων προκειμένου περὶ κινήτων πραγμάτων. Ἐτι δὲ ἀναγκαῖον νὰ γίνηται ἐξετάσις λεπτομερῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν μαρτύρων. Συντάσσεται δὲ περὶ πάντων τούτων ἔκθεσις ἀκριβής.

Πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνόχου (δσάκις οὗτος εἶναι ἄγνωστος) καὶ πρὸς συλλογὴν καὶ διατήρησιν τῶν ἀναγκαίων ἀποδείξεων χρησιμεύουσι δύο εἰδῶν μέσα, καταναγκαστικὰ καὶ μὴ καταναγκαστικὰ. Καὶ διὰ μὲν τὰ πρῶτα ἀρμοδία κυρίως εἰπεῖν εἶναι μόνῃ ἡ ἀνακριτικὴ ἀρχή, οἷον

τρίτη ἀρχὴ μεταξύ τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ὡς ἐλαυνόμενη ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἀσφαλισθῶσι τὰ τε συμφέροντα τῆς κατηγορίας καὶ τὰ τοῦ κατηγορουμένου. Ἐπικειμένου ὁμως κινδύνου ἐκ τῆς ἀναβολῆς, ἔχει δικαίωμα καὶ ὁ κατήγορος νὰ ἐπιχειρήσῃ προσωρινῶς τοιαῦτα μέτρα.

Ἐν τῶν ἀνακριτικῶν μέσων εἶναι καὶ τῶν πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἐπιστολῶν ἡ ἀνάγνωσις. Τὸ ἀπόρητον τῶν ἐπιστολῶν εἶναι ἀπαράβιαστον· ὅθεν ἀναμφισβητήτως ἀποσφράγισις αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπεται. Ὡς ὁρθῶς ἔλεγεν ὁ Βένθμ, αἱ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἢ τρίτον τινὰ παραδιδόμεναι ἐνσφράγιστοι ἐπιστολαὶ εἶναι οἷον εἰς τις παρκαταθήκη "διδομένη εἰς αὐτόν, ὅθεν δὲν δύναται νὰ δοθῇ εἰς ἄλλον, οὐδ' ἐπιτρέπεται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν αὐτῆς ἢ ἐκεῖνος πρὸς ὃν ἐπιγράφεται. Ἐκτός τούτου αἱ ἐπιστολαὶ περιέχουσι πολλάκις ἡθικά καὶ χρηματικά συμφέροντα, ἀπόρητα οἰκογενειακά, ἀνακαλύψεις ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς καὶ οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νὰ παραβιάζῃ αὐτάς. (Ἰδε καὶ λ. Ἀπόρητων ἐπιστολῶν).

Ἐτερον μέσον εἰς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνόχου εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 151) καθιερούμενον. Ὁ σάκις ἂν τὸ πλημὲλημα ἢ κακούργημα διαφέρῃ ἰδίως τὸ Κράτος, δύναται πᾶς ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλος νὰ καλέσῃ ἐπὶ ὑποσχέσει ἀμοιβῆς τὸ κοινὸν πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνόχου, λαβὼν προηγουμένως τὴν ἄδειαν τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργοῦ. Τὸ μέσον τοῦτο, καθιερωμένον καὶ ἐν ἄλλαις νομοθεσίαις, ἐφ' ἣ ἤδη δικαίως ὑπὸ τῶν συγγραφέων, διότι ἀπευθύνεται οὐχὶ εἰς αἰσθημὰ τι εὐγενές, ὅποῖον τὸ αἰσθημὰ τῆς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπης, τῆς φιλοπατρίας, τῆς φιλονομίας, ἀλλ' εἰς ρυπαρὸν χρηματικὸν συμφέρον, τούτου δ' ἔνεκεν οὐ μόνον βλάπτει ἠθικῶς τὰς κοινωνίας, ἀλλὰ

μαρτυρίαν, ὃ δὲ κατηγορούμενος νὰ μὴ καταναγκάζεται, διότι οὐδὲν συμφέρον ἀποκτικὸν νόμιμον κωλύει τὸν μάρτυρα νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ συμφέροντος τῆς ἀνακαλύψεως καὶ τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων, ἐνῷ τούναντι τὸ ὑπέρτατον συμφέρον τῆς αὐτοσωτηρίας ἀναγκάζει τὸν κατηγορούμενον νὰ κρύπτῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἤθελεν εἶναι ἥκιστα χρηστόθεος νὰ ἀναγκάζῃ αὐτὸν ἡ Πολιτεία νὰ ψεύδεται. (Ἰδε καὶ Προφυλάξεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προδοσία τῆς πατρίδος.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαυαρικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων ὡς προδοσία τῆς Πατρίδος χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 132) αἱ πράξεις, αἵτινες γίνονται μὲν κατὰ τῶν συμφερόντων τῆς Πατρίδος, ἀλλὰ δὲν ἄπτονται τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος, ὡς αἱ ἐν τοῖς ἄρθροις 123 τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν καὶ ἐπ. ἀναγραφόμεναι ὡς πράξεις ἐσχάτης προδοσίας ἢ παραπλήσιαί πράξεις. Ταυταῖαι δὲ πράξεις (ἐν τοῖς νεωτέροις Γερμανικοῖς νόμοις ἀποτελοῦσαι τὴν διπλωματικήν ὀνομαζομένην προδοσίαν) εἶναι 1) ἡ ἐκ προθέσεως πρὸς-βλάβην τῆς Ἑλλάδος διεξαγωγή πολιτικῆς διαπραγματεύσεως πρὸς τινὰ ἐξωτερικὴν δύναμιν (ἔστω καὶ ἂν ἡ βλάβη ἀποτραπῇ). 2) ἡ ἐπιχειρήσεις οἰασδήποτε πράξεως ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ μετακινήσαι ἢ καταστήσαι ἀδύνατα τὰ ὅρια τῆς Ἑπικρατείας, 3) ἡ ἀπόκρυψις ἢ πλαστογράφησις τίτλων ἢ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων τῶν δικαιωμάτων ἢ ἀξιώσεων τῆς Ἑπικρατείας, 4) ἡ αὐθαίρετος παράδοσις ἢ προδοσία εἰς ἐξωτερικὴν τινὰ δύναμιν ἐπιστολῶν, ἐγγράφων ἢ ἀπορρήτων τοῦ Κράτους, ἀναγομένων εἰς τὰ δικαιώματα ἢ τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ ἢ διαπραγματεύσιν ἢ πο-

λεμικὴν ἐπιχείρησιν ἢ τὰ σχέδια πολέμων κινήσεων, ὁχυρωμάτων, ὁπλοηκῶν, λιμένων καὶ ὁρμῶν, ὅσαςκις ἂν μὴ δύναται ἐκ τούτου νὰ διαδράμῃ κίνδυνον ἢ αὐτονομία καὶ ἀνεραρότης τῆς Ἑπικρατείας (διότι ἄλλως ἀποτελεῖ αὕτη τὸ ἀδίκημα τῆς ἐσχάτης προδοσίας). Τιμωροῦνται δ' αὗται διὰ προσκαίρων δεσμών. Δύναται δὲ νὰ ᾔναι ὑποκείμενον τοῦ ἀδικήματος οὐ μόνον ἡμεδαπός, ἀλλὰ καὶ ἡλλοδαπὸς διατρίβων προσκαίρως ἢ μονίμως ἐν τῇ ἡμεδαπῇ. (Ἰδε καὶ Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους; προσβλητικὰ ἀδικήματα καὶ Ἑσχάτη Προδοσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρόεδρος (Ὁργανισμὸς δικαστηρίων). Εἶναι ὁ δικαστικὸς ἐκεῖνος λειτουργός, ὅστις εἰς τὰ πολυμελῆ δικαστήρια ὡς πρῶτος ἐν ἔσοις (primus inter pares) χάριν τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ἐνότητος ἐν ταῖς ἐργασίαις διευθύνει τὰς συνεδριάσεις καὶ τὰς διασκέψεις τῶν δικαστῶν.

Οἱ πρόεδροι ἐπίσης ὡς οἱ εἰσαγγελεῖς εἶναι ἀναντιρρήτως οἱ ἀκρογωνιαίους λίθοι τοῦ μεγάρου τῆς δικαιοσύνης· διὰ τῆς ἱκανότητος, τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως καὶ τῆς καλῆς αὐτῶν θελήσεως λύονται τὰ δυσχερέστερα τῶν ζητημάτων, ἅτινα μάτην ἀπασχολοῦσι τὸν ὑπουργὸν καὶ αὐτὸν τὸν νομοθέτην, ἐν ᾗ περιπτώσει θραύεται πᾶν καλὸν μέτρον αὐτῶν πρὸ τῆς ἀμαθείας, τῆς ἀδυναθείας, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τῆς κακῆς πίστεως τῶν διὰ τὴν εὐρύθμωσιν κινήσιν τῆς δικαστικῆς μηχανῆς κυριωτέρων μοχλῶν.

§ 1.—Ἱστορικῶς. Ἀπὸ τῆς πρώτης συστάσεως πολυμελῶν δικαστηρίων ἀνεφύη ἡ ἀνάγκη τοῦ προεδρικοῦ θεσμοῦ: α') Παρ' Αἰγυπτίαις κατὰ τὰ ἀρχαιότερον δίκαιον δικασταὶ ᾔσαν οἱ ἱερεῖς· σὴν δὲ τούτων—λέγει ὁ Διλιανὸς (Παικ. ἱστ. ιδ' 34)—ἄρχων ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐδικάζεν ἅπαντας. Ἐκεῖ δὲ αὐτὸν εἶναι

δικαιότατον ἄνθρωπον καὶ ἀφειδέστατον. Εἶχε δὲ καὶ ἄγαλμα περὶ τὸν αὐχένα ἐκ σαπφείρου λίθου καὶ ἐκαλεῖτο τὸ ἄγαλμα *Ἀλήθεια*. Ἐγὼ δὲ ἤξiouν, μὴ λίθου πεποιημένην, καὶ εἰκασμένην, τὴν Ἀλήθειαν περιφέρειν τὸν δικαστήν, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἔχειν αὐτήν.—6') Κατὰ τὸν δικαστικὸν ὀργανισμόν τῶν Ἑβραίων πρόεδρος ἦτο ὁ κατὰ τὴν ἡλικίαν πρεσβύτερος (Pastoret, B' ch. 11. Γ' ch. 9).—7') Οἱ Σπαρτιάται Βιδιαῖοι εἶχον τὸν πρεσβύτερον (Ραγκαβῆ, ΙΣ'. σ. 263).—8') Κατὰ τὸ *Ἀττικὸν Δίκαιον*, ἀπάντων τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων τὴν ἡγεμονίαν εἶχον οἱ ἄρχοντες, οἵτινες ἦσαν καὶ οἱ πρόεδροι αὐτῶν (Perrot, σ. 250.—Ραγκαβῆ ΙΕ' σελ. 333 καὶ Λεξικὸν Ἰδίου.—Ρουσοπούλου § 251.—Οἰκονομίδου § 26 σημ. 11.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 24)· ἀλλὰ κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἐποχὴν ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκαλεῖτο ἐπιστάτης (Πλουτάρχου περὶ Ἀρχῶν XX § 1).—9') Κατὰ τὸ *Ρωμαϊκὸν Δίκαιον* εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς αὐτοκρατορίας ἐν τοῖς ποινικοῖς τακτικοῖς δικαστηρίοις ὁ αὐτοκράτωρ ἐδίκαζε μετὰ τοῦ consilium (Daloz, Org. jud. n° 50).—10') Εἰς τὸ *Βυζαντινὸν Δίκαιον* εὐρίσκομεν τὸν προκαθήμενον τῶν δημοσίων δικαστηρίων (Montrenil, γ' σ. 88) καὶ τὸν πρωτασκηρίτην (Αὐτόθι σ. 88—9) «*πρῶτος γὰρ τῶν κριτῶν λέγεται*» (nempe dicitur, primus inter iudices).—11') Ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις ἄλλοτε μὲν ὁ πατριάρχης, ἄλλοτε οἱ μητροπολίται, καὶ ἄλλοτε οἱ ἐπίσκοποι προεδρεύουσι τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 57 καὶ 58).

§ 2.—Ὁ ἀριθμὸς τῶν προέδρων εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν πολυμελῶν τακτικῶν δικαστηρίων. Οὕτω πρόεδροι πρωτοδικῶν εἶναι 22, εἰς δὲ ἑκαστὸν πρωτοδικεῖον (ἄρθ. 6 Ὁργ. Δικ.)

ἐφετῶν 5, εἰς δὲ ἑκαστὸν τῶν ἐφετῶν (ἄρθ. 8 Ὁργ. Δικ.) καὶ εἰς πρόεδρον διὰ τὸν Ἀρείον Πάγον.

Τῶν πλημμελειοδικικῶν προεδρεύουσιν οἱ πρόεδροι τῶν πρωτοδικῶν, τῶν συμβουλίων δὲ παρὰ τοῖς πλημμελειοδικαῖς οἱ πρόεδροι τῶν πρωτοδικῶν, παρ' ἐφετῶν δὲ οἱ πρόεδροι τῶν ἐφετῶν.

Τῶν δικαστηρίων συνόδων δύναται νὰ προεδρεύῃ ὁ πρόεδρος τῶν ἐφετῶν, ὡς σάκης θεωρήσῃ τοῦτο ἀναγκαῖον (ἄρθ. 6 ν. ΒΚΗ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892).

§ 3.—Ἡ ἀναπλήρωσις τῶν προέδρων γίνεται ἐν μὲν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ ἀντιπροέδρου (ἄρθ. 9 Ὁργ. Δικ.), τούτου δὲ κωλυομένου—ἐπίσης ὡς τῶν λοιπῶν δικαστηρίων—κατὰ τὸ ἄρθ. 27 τοῦ Ὁργ. Δικ., «ὡς κατὰ τὸν βαθμὸν, ἤτοι τὰ πρεσβεῖα τοῦ διορισμοῦ, ἀνώτερος δικαστῆς».

Ἐν τοῖς κακουργιοδικείοις διὰ τοῦ διατάγματος τοῦ ὀρίζοντος τὴν συγκρότησιν αὐτῶν, ὡς σάκης μὲν ταῦτα ἐδρεύουσιν ὅπου καὶ τὸ ἐφετεῖον, διορίζεται πρόεδρος τῶν συνόδων εἰς ἕκ τῶν ἐφετῶν, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς ἢ ἐκ τῶν ἐφετῶν ἢ καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν, εἰς τὴν ἑδραν τοῦ ὁποίου συνεδριάζει τὸ κακουργιοδικεῖον. Τὸν προέδρον κωλυόμενον ἀναπληροῦν ἐν μὲν τοῖς κακουργιοδικείοις, τοῖς ἐδρεύουσιν ὅπου καὶ τὸ ἐφετεῖον, ἕτερος ἐφέτης, διορίζεται ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν ἐφετῶν, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς κακουργιοδικείοις, ἐάν ὁ πρόεδρος εἶναι ἐφέτης καὶ συγχρόνως καὶ συνέδριος ἐφέτης, ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐφετῶν, ἄλλως ὁ πρόεδρος τῶν πλημμελειοδικῶν, καὶ τούτου κωλυομένου, ὁ ἀρχαιότερος τῶν πλημμελειοδικῶν κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῶν δικαστηρίων (ἄρθ. 2, 6 καὶ 8 ν. ΒΚΗ' 70 Ἰουλ. 1892).

§ 4.—Διορισμὸς καὶ προσδιορισμὸς προέδρου, ἅμα δὲ καὶ διορισμὸς ἀρετοπαχίτου εἰς τὴν θέσιν προέδρου ἐφε-

των γίνονται κατὰ τὰ ἀρθ. 10—16 τοῦ νόμου ΚΞΣ' τῆς 31 Δεκ. 1877, περί προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ὡς μετερρυθμίσθησαν καὶ ἐτροποποιήθησαν διὰ τῶν νόμων: α') ΑΦΝΓ' 30 'Ιουνίου 1887 (Φλογαῖτου, Συμπλ. α' σ. 41), β') ΑΦΟΔ' 31 Δεκ. 1890 (αὐτόθι γ' σ. 379), γ') ΒΨΗ' 1 'Οκτ. 1892 (αὐτόθι δ. σ. 276), δ') ΒΡΠΘ' 20 'Απριλίου 1893 (αὐτόθι ε' σ. 249). Κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ ν. ΑΦΟΔ' τοῦ 1890 ἐπὶ τῇ ἐρωτήσῃ τοῦ γράφοντος, ἡ βουλὴ παρετέθη, ὅτι ὁ ἀρεοπαγίτης δὲν δύναται νὰ ἐιορισθῇ πρόεδρος ἐφετῶν ἄνευ τῆς συναιδέσεώς του ('Εφημερίς Σοῦ. Βουλῆς 22 Δεκ. 1890 σ. 300). Ἐθεωρήθη ὅμως περιττὸν νὰναγραφῇ ἡ ἐρμηνεία αὕτη καὶ εἰς τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ ὡς ἐννοημένου τοῦτου ἐκ τῆς συναγματικῆς διατάξεως περὶ ἀμεταθέτου τῶν ἀρεοπαγιτῶν ἐπαρκῆ δὲ τὰ ἐν τοῖς πειρογραφικοῖς πρακτικοῖς ἀναπτυχθέντα.

§ 5. — Τὰ ἠθικὰ προσόντα παντὸς προέδρου πολυμελοῦς σώματος, εἶναι ἡλικία λόγου καὶ φωνῇ ἰσχυρά, ταχύτης ἀντιλήψεως, ὑπομονή, ἄκρα ἀμεροληψία, ἐξήλικτης κρίσεως καὶ χαρακτηριστὴρ εὐπροσῆγορας μετὰ σεβαράτης. Ὁ τοῦ δικαστηρίου πρόεδρος ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ ὅσα προσόντα πάς δικαστὴς (Πρβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 121 περὶ τῶν ἡθικῶν προσόντων παντὸς δικαστοῦ).

§ 6. — Ὁ πρόεδρος προΐστανται τοῦ δικαστικοῦ συλλόγου, ἤτοι τῆς ὁλομελείας τῶν δικαστῶν τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ εἶναι διωρισμένος (81 Ὁργ. Δ.). Εἶναι μὲν προϊστάμενος τῶν συναδέλφων του, ἀλλ' ὡς δικαστὴς εἶναι ἴσος πρὸς τοὺς λοιποὺς δικαστὰς (Ψέδερ σ. 138. — Οἰκονομ. § 15. — Heffter. Inst. σ. 58). πρὸς τὸν Εἰσαγγελέα; (λέξιν Εἰσαγγελέως § 29).

§ 7. — Ὁλομέλεις το δικαστηρίου

συγκαλεῖται εἰς συμβούλιον ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἐὰν πρόκειται διάσκεψις περὶ σημαντικῶν πραγμάτων διαφερόντων τὸ κοινὸν ἢ τοὺς ἰδιώτας. Αἰτοῦντος τοῦ εἰσαγγελέως, ὁ πρόεδρος ὑποχρεοῦται νὰ καλῇ τὴν ὁλομέλειαν τοῦ δικαστηρίου (81 καὶ 82 Ὁργ. Δ.).

Ἡ ἀπαρτία τῆς ὁλομελείας ὁρίζεται μόνον ὡς πρὸς τὸν Α. Π. διὰ τοῦ ἀρθ. 9 τοῦ νόμου 28 'Ιουλ. 1877, καθ' ὃ ἐν περιπτώσει νομίμων κωλυμάτων ἐπιτρέπεται νὰ συγκροτηθῇ ὑπὸ ἀριθμοῦ κατωτέρου τοῦ ὅλικου, ἀλλ' οὐδέποτε κάτω τῶν 11. Περί τῶν πρωτοδικείων καὶ τῶν ἐφετείων ὁ νόμος οἰωπᾷ. Εἰδικῶς μόνον διὰ τὴν γνωμοδότησιν τῶν ἐφετείων πρὸς διορισμὸν ἀντεισαγγελέως πρωτοδικείου ἢ πρωτοδίκου ὁρίζει τὴν ἰπαρτίαν ἢ 3 § τοῦ ἀρθ. 7 τοῦ ν. 1 'Οκτ. 1892. Κατὰ τὸν γαλλικὸν ν. (ἀρθ. 10 τῆς 11 'Απρ. 1838) πρὸς ἀπαρτίαν ἀπαιτεῖται ἡ πλειοψηφία τῆς ὁλομελείας τῶν τακτικῶν δικαστῶν· οἱ πάρεδροι ψηφοφοροῦσι μόνον ὁσάκις ἀναπληροῦσι τακτικὸν δικαστήν, ἔχουσιν ὅμως ψῆφον συμβουλευτικὴν.

§ 8. — Ἡ ἀρμοδιότης τῶν διασκέψεων τῆς ὁλομελείας συνίσταται ἐκ γνωμοδοτήσεων καὶ ἐξ ἀποφάσεων, ἤτοι:

α') Ἡ ὁλομέλεια γνωμοδοτεῖ, ὁσάκις εἰδικῶς ὁ νόμος ἢ διάταγμα ὁρίζει τοῦτο ἢ ὁσάκις δι' ὑπουργικῆς διαταγῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἀρθ. 81 τοῦ Ὁργ. Δ. προκαλοῦνται πρὸς τοῦτο οἱ δικαστικοὶ σύλλογοι· π. χ. 1) διὰ τὴν εἰς τμήματα διαίρεσιν δικαστηρίου τινὸς ἢ διὰ τὸν κανονισμὸν τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ κατὰ τὸ ἀρθ. 262 Ὁργ. Δ. 2) διὰ τὸν διορισμὸν παρέδρου παρ' ἐφέταις ἢ παρὰ πρωτοδικαῖς κατὰ τὸ ἀρθ. 8 τοῦ ν. 31 Δεκ. 1877. 3) διὰ τὰς πρὸς διορισμὸν δικαστικῶν ὑπαλλήλων γνωμοδοτήσεις τῶν ἐφετείων καὶ τοῦ Α. Π. κατὰ τὸν ν. 1/7 'Οκτ. 1892. 4) διὰ τὰ,

γνωματεύσεις τῶν δικαστικῶν συλλόγων, ὁσάντις προκαλοῦνται δι' ὑπουργικῆς διαταγῆς ἐπὶ νομοσχεδίων ἢ ἄλλων θεμάτων γενικοῦ ἐνδιαφέροντος. Πᾶσα γνωμοδότησις γενομένη πέραν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρίων εἶναι ἄκυρος (Dallos org. jud. n° 194.—Τὰ κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας τοῦ ἐν ὁλομελείᾳ (in plenum) δικαστηρίου, ὅρα εἰς Dubarle, 6' 40).

6') Ἡ ὁλομέλεια ἐκδίδει ἀποφάσεις κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένας περιπτώσεις : οὕτω 1) ὁ ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλίου 1877 (ἄρθ. 1—7) ἐκάνει τὴν δικονομίαν τοῦ Α. Π., δικάζοντος περὶ ἀστικῆς διαφορᾶς ἐν ὁλομελείᾳ· 2) τὸ ἄρθ. 8 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὥρισεν, ὅτι εἰς τὴν ὁλομέλειαν τοῦ Α. Π. ὑπάγεται ἡ ἀπόφασις περὶ παύσεως ἢ μὴ ἰσοδύου δικαστοῦ ἢ μέλους τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου κατὰ τὸ ἄρθρον 40 τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουνίου 1871 νόμου τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐν τῷ ἄρθ. 88 τοῦ συντάγ. ρήτρας ψηφισθέντος περὶ ἀποχωρήσεως τῶν ἰσοδύων δικαστῶν.

Μυστικαὶ γίνονται αἱ διασκέψεις τῆς ὁλομελείας, — ἐκτὸς τῶν περὶ ἀστικῆς διαφορᾶς — πρὸ τῆς ἀποφάσεως δὲ αὐτῶν ἀκούεται ὁ ρεῖσαγγελεὺς, ἀποχωρῶν κατὰ τὴν συζήτησιν (82 Ὀργ. Δ.) καὶ δὲν ψηφοφορεῖ, ἐκτὸς ἐὰν δι' εἰδικῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἐπετρέπη τοῦτο· π. χ. προκειμένου περὶ διορισμοῦ δικαστικῶν ὑπαλλήλων κατὰ τὸν ν. 1 Ὀκτ. 1892.

Αἱ ἀποφάσεις καὶ αὗται αἱ γνωμοδοτήσεις τῆς ὁλομελείας πρέπει νὰ ᾔναι ἡτις λογισμέναι καὶ νὰ παγγέλλωνται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (93 σύνταγμ., 84 Ὀργ. Δ.).

§ 9. — Ὁ πρόεδρος διαρκούσης τῆς συνεδριάσεως (83 Ὀργ. Δ.) :

α') διευθύνει τὴν συζήτησιν (Ποιν. Δ. 364. Πολ. Δ. 164). Ἐπίσης ἐν τῇ ὁλομελείᾳ (81 Ὀργ. Δ.) ἢ ἐν συμβουλίῳ

Ποιν. Δ. 247) καὶ καθ' ὅλας τὰς διασκέψεις (84 Ὀργ. Δ.).

β') διατάσσει τὸν κλητῆρα νὰ παγγέλλῃ τὰς πρὸς συζήτησιν ὑποθέσεις, καὶ νὰ ἐπὶ τελῇ πᾶσαν ἄλλην διαταγὴν, ἀναγομένην εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς συνεδριάσεως καὶ τὴν ἐν αὐτῇ εὐταξίαν (156 Ὀργ. Δ. Πολ. Δ. 576).

γ') ἀκροᾶται τοὺς διαδίκους καὶ τοὺς μάρτυρας :

δ') κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συζητήσεως, ἐὰν ἡ ὑπόθεσις ἀνεκρίθῃ προσήκοντως, διότι ἡ προφορικὴ συζήτησις, ἐργάζουσα ἐκ τοῦ τῆς ὑπερασπίσεως φωνοῦ δικαίωματος καὶ ἐκ τοῦ συνταγματικοῦ περὶ δημοσιότητος τῶν συνεδριάσεων (Συντ. 92), ἀνεγράφη ρητῶς ἐν ἀπόφασιν νομοθεσίαις καὶ δι' ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διὰ τε τὰς ἀστικὰς καὶ μάλιστα διὰ τὰς ποινικὰς ὑποθέσεις (Ὀργ. Δ. 131 καὶ ἐπ. — Πολ. Δ. 91. 162. 173. — Ποιν. Δ. 25. 26. 458 § 6. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. Δ. σ. 195 § § 10—11).

ε') δημοσιεύει μετὰ τὴν διάσκεψιν τὰς ἀποφάσεις τοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δ. 164 — 169. — Ποιν. Δ. 364—370).

ς') φροντίζει περὶ τῆς εὐταξίας τῆς συνεδριάσεως (Πολ. Δ. 130, 165—169. Ποιν. Δ. 366 ἐν συνδ. πρὸς τὰρθ. 181. 182. 189. 367—370. 417).

Πρὸς τοῦτο ἔχει καὶ τὰ ἀκόλουθα δικαιώματα : τὸ αἰτήσθαι ἔνοπλον εὐνοῖαν πρὸς φρουρήσιν τοῦ δικαστηρίου, καὶ πρὸς προσδιορίσαι θέσεις τοῖς κατηγορουμένοις καὶ τοῖς μάρτυσι, τὸ ἀπαγορεύειν τὴν μεγάλῃ τῶν ἀκροατῶν συνάθρυνσιν, καὶ τὸ ἀραιῶσαι τὸ ἀκροατήριον ἂντις ται θμως εἰς τὸ ἄρθ. 92 τοῦ Συντ. ἐπιτρέψαι τὴν εἴσοδον δι' εἰσιτηρίων (Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. Δ. σ. 193 § 6).

Ὁ πρόεδρος δίδει καὶ ἀφαιρεῖ τὸν ἀφαιρουμένον, ὁ δὲ μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ λόγου δικαιούται νὰ προκαλέσῃ ἀπόφασιν ὁλοκλήρου τοῦ δικαστηρίου.

ποινική δίκη (Ποιν. Δ. 365) ἐν δὲ τοῖς ἀποκρίσεως δικαστηρίοις, τὸ δικαστήριον αὐτεπαγγέλτως ἀπαγορεύει τὴν περαιτέρω συζητήσιν (Πολ. Δ. 172).

§ 10.—Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ προέδρου πρὸς τήρησιν τῆς εὐταξίας κατὰ τὰς συνεδριάσεις εἰδικώτερον εἶναι κατὰ τὸ ἄρθ. 81—3 Ὁργ. Δ.—130—1, 164, 169, Πολ. Δ.—181—2, 210, 364, 370, 417, Ποιν. Δ. αὕτη: ὁ μὲν πρόεδρος πλημμελειοδικείου ἢ συνόδων ἔχει τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνακριτοῦ κατὰ τὸ ἄρθ. 131—2 Ποιν. Δ., ὁ δὲ τῶν πρωτοδικῶν τὰ ἐν τῷ ἄρθ. 130 Πολ. Δ., ἢ τοι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν ἐπὶ 24 ὥρας εἰς κράτησιν ἀπαγωγὴν τοῦ θεωροῦντος ἢ τοῦ ἀντιπράκτοντος εἰς τὰ ληφθέντα μέτρα· τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νὰ πράξῃ προφορικῶς, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἐκδώσῃ ἔνταλμα φυλακίσεως ὑπογεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ γραμματέως (Ποιν. Δικ. 210), περιέχον τὰ ἐν τοῖς ἄρθ. 214 καὶ 229 Ποιν. Δ., καὶ ἐκτελεστικὸν τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ εἰσαγγελέως (216 Ποιν. Δ.), νὰ διατάξῃ δὲ τὴν ἐν τοῖς πρακτικοῖς μνείαν περὶ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας του.

Κατὰ τῶν δικηγόρων, καὶ μάλιστα τῶν ἐκτελούντων καθήκοντα ἐν τῇ συνεδριάσει, ὁ πρόεδρος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀποβολῆς ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου, οὐδὲ τῆς κρατήσεως ἐπὶ 24 ὥρας· ἀλλὰ τὸν θεωροῦντα δικηγόρον ἔνεκα διαπράξεως πταίσματος ἢ πλημμελήματος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ κρίνει ἐλόκληρον τὸ δικαστήριον (ἄρθ. 370 Ποιν. Δ.), ὅπερ ἐκτὸς τῆς ποινῆς δύναται νὰ παύσῃ τὸν δικηγόρον καὶ ἐπὶ 1—6 μῆνας (Κωνσταντινουπόλου, ἐρ. Ποιν. Δ. § 930.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σελ. 195 § 9).

§ 11.—Ἡ ἀπόφασις πρὸς τὴν νὰ δημοσιεῖται κατὰ κανόνα παραχρῆμα, ἢτοι ἀμέσως μετὰ τὴν συζητήσιν (Ποιν. Δ. 326, Πολ. Δ. 501,

581 καὶ 610, ν. 28 Μαΐου 1887 περὶ τροποποιήσεως τῶν νόμων περὶ προξενικῶν ἄρχων ἄρθ. 155). Ἐξαιρετικῶς δ' ἐπέτρεψεν ὁ νομοθέτης, προκειμένου μὲν περὶ εἰρηνοδίκου, τὸ βραδύτερον εἰς τὴν ἀμέσως ἐπομένην συνεδρίασιν, περὶ δὲ τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων τὸ ταχύτερον.

Ὁ πρόεδρος ἀπαγγέλλει πάντοτε ἡτιολογημένην ἀπόφασιν, κατὰ κανόνα καὶ ἔγγραφον, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ καὶ προφορικῶς, ὡς αἰς δημοσιεύεται κατὰ τὴν ἰδίαν τῆς συζητήσεως συνεδρίασιν, ὅτε βεβαίως τὸ περιεχόμενον σημειοῦται ἐν τοῖς πρακτικοῖς καὶ καταρτίζεται ἔγγραφως ἐν τῶς τριῶν ἡμερῶν (Σύντ. 98.—Ὁργ. Δ. 83—84, 86.—Πολ. Δ. 173, 174, 182, 138, 204, 581.—ν. 65—66, Βασ. 91).

Ἐὰν δὲ ἡ ἀπόφασις δὲν δημοσιευθῇ κατὰ τὴν ἰδίαν συνεδρίασιν, ὁ πρόεδρος διορίζει τὸν εἰσηγητὴν, διευθύνει τὴν διάσκεψιν, ἐρωτῶν κατὰ σειρὰν τὴν γνώμην τῶν δικαστῶν, συλλέγων δὲ τὰς ψήφους, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ προχωρεῖ ἀπὸ τοῦ νεωτέρου εἰς τὸν ἀρχαιότερον, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ ἐσχάτως μέχρι τοῦ κατὰ πρῶτον διορισθέντος, αὐτὸς δὲ ψηφοφορεῖ τελευταῖος, ἵνα μὴ προκαταλαμβάνῃ διὰ τῆς ἡθικῆς αὐτοῦ ὑπεροχῆς τὴν γνώμην τῶν νεωτέρων καὶ μᾶλλον συνεσταλαγμένων (84, 85 Ὁργ. Δ.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 202 § 2).

Ὁ πρόεδρος εἶναι ἰσοψηφιστὴς μὲ τοὺς λοιποὺς δικαστάς. Περὶ καταρτισμοῦ τῶν ἀποφάσεων καὶ περὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν ψήφων, ἐὰν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνωμῶν ἢ ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, ὅρα Πολ. Δ. 177—179. — Οἰκονομίστου § 86. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 200 § 7.

Περὶ τῆς διασκέψεως καὶ ψηφοφορίας συντάσσεται πρακτικὸν κατὰ τὸ ἄρθ. 86 Ὁργ. Δικ. (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 203 § § 2—5). Περὶ λόγων ἀμφιβολίας ἢ

μειονοψηφίας ὅρα Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 203 § 3.

§ 12. — Ὁ πρόεδρος θεωρεῖ τὰ εὐρετήρια καὶ τὰ ἄλλα κατάστιχα καὶ βιβλία τῶν ἐν τῷ ἄρθ. 87 Ὁργ. Δικ. ἀναφερομένων ὑπαλλήλων, ἤτοι τὸ εὐρετήρια τῶν συμβολαιογράφων (200 Ὁργ. Δ.) καὶ κλητῶν (164 Ὁργ. Δ.), τὰ εὐρετήρια καὶ τὰ κατάστιχα τῶν δικαστικῶν γραμματέων (128 Ὁργ. Δ.), καὶ τῶν δικηγόρων (150 Ὁργ. Δ.). Ἐπίσης τὰ ληξιαρχικά βιβλία θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ προέδρου, τὰ δὲ ἐμπορικά κατάστιχα ὑπὸ τοῦ προέδρου ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 205 §§ 2—6.

§ 13. — Ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν ὀφείλει νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς ὑπογραφάς, ὡσάκις τοῦτο ζητεῖται παρὰ τινος, ἢ ὡσάκις κατὰ νόμον εἶναι ἀναγκαῖον (88 Ὁργ. Δ.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 206 §§ 1—5).

§ 14. — Ὁ πρόεδρος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑπομνησθῇ μὲν εἰς τοὺς δικασταὺς περὶ τοῦ ἀπρεποῦς τῶν πράξεων αὐτῶν, νὰ ἐπιβάλλῃ δὲ τὴν ποινὴν τῆς ἐπιπλήξεως εἰς τοὺς δικηγόρους, γραμματεῖς, κλητῶρας καὶ γραφεῖς. Τῶν αὐτῶν δικαίωνματα ἔχει ὁ πρόεδρος τοῦ Α. Π. μόνον ὡς πρὸς τοὺς ἐν τῷ Α. Π. δικαστικοὺς ὑπαλλήλους καὶ ὑπὲρτάς, ὃ δὲ τῶν ἐφετῶν ἐπίσης· ὁ τῶν πρωτοδικῶν ὁμοίως ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ ὡς πρὸς τοὺς συμβολαιογράφους τῆς περιφέρειας τοῦ (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 208 § § 1—5).

§ 15. — Τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τοῦ προέδρου κατὰ τὰ λοιπὰ προσδιορίζονται ἐιδικώτερον ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ πρὶνικῇ δικ. καὶ τοῖς λοιποῖς νόμοις π. χ. ὁ πρόεδρος.

1. Δικάζει α'. περὶ προσωρινῶν μέτρων εἰς λίαν κατεπιγούσας ὑποθέσεις·— β'. περὶ δυσχερεῶν, συμβαδῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως τινος, ἢ ἄλλου ἔκ-

τελεστέου ἐγγράφου· — περὶ τῆς φυλάκισως φυγόντος ἢ ὑπόπτου φυγῆς καὶ ἀποῦ ὀφειλέτου ἢ τινος ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταληφθέντος ξένου χρεώστου (Πολ. Δ. 634—9.—Οἰκονομίδου § 153)· δ'. περὶ ἐξώσεως τῶν δυστροπούντων μισθωτῶν (ν. ΥΛΖ' 9 Ἰουν. 1874).

II. Κηρύττει ἐκτελεστούς· α'. τοὺς πινάκας κατατάξεως (Πολ. Δ. 945—6 καὶ 994)· — β'. τὰς διαιτητικὰς ἀποφάσεις (Πολ. Δ. 118)· — γ'. τοὺς ἐνώπιον συμβιβαστῶν γενομένους συμβιβασμούς (Πολ. Δ. 124)· — δ'. τὰ κατὰ τῆς λογοδοσίας ἐν τῇ προδικασίᾳ ὁμολογηθέντα (Πολ. Δ. 700 ἐδ. β'.). — ε'. τὰς ἀποφάσεις τῶν πραγματογνωμόνων εἰς τὰς περὶ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ σχεδίου τῶν πόλεων ἀπολύμωτους (ἄρθ. 27 τοῦ δ. 12 Νοεμ. 1836)· — ς'. τὰς ἀποφάσεις τῶν ἀλλοδαπῶν δικαστηρίων ἐνίοτε (Πολ. Δ. 659 § 1).

III. Κηρύττει εἰσπράξιμα τὰ δικαιώματα τινῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων (Ὁργ. Δ. 242—3).

IV. Ἀποφαίνεται ἐπὶ ἐρίδων διὰ τὴν εἰς τὸ πινάκιον ἐγγραφῆν ὑποθέσεων (Πολ. Δ. 570. 727).

V. Συντίθεται τὰς προθεσμίας τῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον εἰσαγωγῆς αὐτῶν, ἤτοι διὰ πράξεως τοῦ διατάττει τὴν κατὰ προτίμησιν συζήτησιν τῶν ὑποθέσεων (Πολ. Δ. 722. 735), εἰς δὲ τὴν ἐπ' ἀναφορὰ διαδικασίαν ὀρίζει εἰσηγητὴν καὶ δικασίμον (Πολ. Δ. 643 καὶ 1076. 1083).

VI. Διατάττει τὴν ἀρᾶν τῆς ἐγγήσεως κατὰ τὸ ἄρθ. 844 Πολ. Δ. ἢ ἀποφαίνεται περὶ τῆς καταπτώσεως αὐτῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 845 Πολ. Δ.

VII. Ἀποφαίνεται α'. περὶ τῶν διαταγμῶν ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων τῆς ἐκτελέσεως (Πολ. Δ. 877)· β'. ἐπὶ τῶν ἀντιρρήσεων καὶ διαταγμῶν τοῦ προσωποκρατομένου ὀφειλέτου (Πολ. Δ. 1008)· ἀλλὰ μετὰ τὴν κάθειρξιν οὐτε ὁ πρόεδρος, οὐτε ἡ διοικητικὴ ἀρχή, μέ-

τον δὲ τὸ δικαστήριον δύναται νὰ δια-
τάξῃ τὴν ἐν οἴκῳ φύλαξιν ἐν περιπτώ-
σει ἀσθενείας κατὰ τὴν ἀπὸ 26 Ἀπρ.
1882 γνωμοδότησιν τοῦ εἰσαγ. Α. Π.
γ. ἐπὶ τῶν διαφωνιῶν κατὰ τὴν ἐπί-
θεσιν ἀπαρτίδων (Πολ. Δ. 1060) ἢ κατὰ
τὴν ἀπαίρεσιν αὐτῶν (Πολ. Δ. 1066).

VIII. Ἐπιτρέπει συντηρητικὰς κατα-
σχέσεις (Πολ. Δ. 921—2, 1028, 1035)
ἐπὶ ἰγγυήσε (Πολ. Δ. 1030) ἢ καὶ
προσωποκρατήσε (Πολ. Δ. 1045).

Εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν κοι-
νοποιεῖται ὑπὸ τοῦ παρὰ τῷ Α. Π. εἰ-
σαγγελέως ἢ κατὰ τὸ ἄρθ. 48 Ποιν. Δ.
ἐκποσπίσε ἐν περιπτώσει κανονισμοῦ
ἀρμοδιότητος.

Τὸ ἔνταλμα συλλήψεως ἢ φυλακίσεως
τίνας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνεδριά-
σεως ὑπογράφει ὁ πρόεδρος μετὰ τοῦ
γραμματέως (Πολ. Δ. 210).

Τὰ πρακτικὰ καὶ τὸ πρωτόκολλον τῆς
διαγωγῆς κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς
διαβιβάζονται ἀσφαλῶς καὶ ἐξφραγισμένα
εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ πρωτοδικείου, ἀπο-
σφραγίζονται δ' ἐνώπιον τοῦ πρωτοδι-
κείου ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει καὶ οὐχὶ
ὑπὸ τοῦ προέδρου.

Εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἐκδικάσεως τῶν ἐν-
στάσεων τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευματιῶν
ἐπιτροπὴν λαμβάνει μέρος ὁ πρόεδρος
τοῦ πρωτοδικείου ἢ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ὀριζό-
μενος πρωτοδικὴς καί, ἐὰν μὴ ἐδρεύῃ ἐν
τῇ πόλει πρωτοδικεῖον, ὁ εἰρηνοδίκης (ἄρθ.
6 τοῦ ν. ΒΟΕ' 5 Αὐγ. 1892).

§ 16. — Βιβλιογραφία. — Οἰκονο-
μικόν, § 15. 153. — Φέδερ σ. 138. —
Πέρικ λ. Πρόεδρος σ. 3286. — Carré-
Fouche α' 361. ἡ' 30. 93. 185. —
Γ. Φιλάρτου, Δικαστικὸς Ὁργανισμὸς
σ. 185—212.

Γ. Φιλάρτου

Προθεσμίαι (Ἀσικὸν δίκαιον).
Ἐν ταῖς νομικαῖς πράξεσιν ὀρίζεται πολ-
λάκις ἡ ἑνάρξις ἢ ἡ διάρκεια συνωμολο-

γούμενου δικαιώματος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ
περιπτώσει δὲν ἄρχεται τὸ δικαίωμα
κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς νομικῆς πρά-
ξεως, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν προθε-
σμίαν. Ἡ προθεσμία καλεῖται ἀόρι-
στος (dies incertus), ὡςάκις τὸ σημει-
ον τῆς ἐνάρξεως ἢ τῆς λήξεως αὐτῆς
δὲν διασαφεῖται· καλεῖται δὲ ἐιδικώτερον
ἀόριστος περὶ τὸ πότε (dies incertus
quando), ὡςάκις ἡ ἀδηλότης ἀνάγεται
εἰς τὸ πότε ἄρχεται ἢ λήγει, ἀόριστος
δὲ περὶ τὸ ἄν (dies incertus an), ὡςά-
κις ἡ ἀδηλότης ἀνάγεται εἰς τὸ ἂν ἄρ-
χεται ἢ λήξῃ· δύναται δὲ νὰ τυγχάνῃ
καὶ κατ' ἀμφοτέρας ἀόριστος, ὅτε περιέ-
χει ἀναγκαιῶς αἵρεσιν, ὅθεν ἐφαρμιζον-
ται εἰς αὐτὴν καὶ οἱ τῶν αἵρέσεων κανόνες.

Σημειωτέον ὅτι ἡ μὲν ἀναβλητικὴ προ-
θεσμία, ἢ μὴ περιέχουσα τὴν αἵρεσιν,
κωλύει μόνον τὴν ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώ-
ματος ἕως τῆς ἀφίξεως τοῦ τεταγμένου
χρόνου· ἢ δὲ διαλυτικὴ προθεσμία κατα-
λύει, ἅμα ἐλθούσα, τὸ τε δικαίωμα καὶ
τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ. Ὅθεν τὸ ὑπὸ
προθεσμίαν ὀφειλόμενον δὲν δύναται νὰ-
παιτηθῇ πρὸ τῆς παρελεύσεως αὐτῆς,
καταβληθὲν δὲ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς προθεσμίας
ἀναλαμβάνεται. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο ἐνεω-
τέρισε τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθ. 1316),
ὅρισαν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰταλι-
κοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1174) ὅτι τὸ ἐν ἀ-
γνοίᾳ τῆς προθεσμίας καταβληθὲν δὲν
ἀναλαμβάνεται. Προσθετέον ὅτι εἰκάζε-
ται ἐν γένει ἡ προθεσμία διδομένη ὑπὲρ
τοῦ ὀφειλέτου, ὡςάκις ἐκ τῆς συμβάσεως
ἢ τῶν περιστάσεων δὲν συνάγεται ὅτι
συνωμολογήθη ὑπὲρ τοῦ δανειστοῦ. Ὡς-
αύτως κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ
τοὺς νεωτέρους κώδικας αἱ ἄνευ προθε-
σμίας ἐποχαὶ ἐκτελεστέαι παραχρῆμα.
Ἀλλ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ Σχεδίῳ (ἄρθ. 1319)
καὶ ὠρίσθη ρητῶς κατὰ τὸ ἄρθ. 904
τοῦ Αὐστριακοῦ Κώδικος καὶ τὸ ἄρθρον
1173 τοῦ Ἰταλικοῦ ὅτι, ἐὰν τὸ εἶδος

τῆς υποχρέωσης, ὁ τρόπος ἢ ὁ τόπος τῆς ἐκτελέσεως ἐπάγει τὴν ἀνάγκην προθεσμίας, προσδιορίζει αὐτὴν τὸ δικαστήριον. Ἐὰν δ' ὁ χρόνος τῆς ἐκτελέσεως ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τοῦ ὀφειλέτου, μόνον θανόντος αὐτοῦ ἐκθιάζεται ἡ ἐκτέλεσις.

Θ. Ν. Φλοράτης

Προθεσμίες (Πολ. Δικον.). Αἱ προθεσμίες ὑπολογίζονται κατὰ μῆνας ἢ καθ' ἡμέρας ἢ καθ' ὥρας. Λογίζεται δὲ ὁ μὴν συγκείμενος ἐκ 30 ἡμερῶν. (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 194). Ὅθεν, εἰ ἡ ἀπόφασις ὀρίζῃ προθεσμίαν δύο μηνῶν πρὸς εξέτασιν τῶν μαρτύρων τοῦ ἀποδεικνύοντος καὶ ἐπιδοθῇ αὐτῷ σήμερον ἡ ἀπόφασις, ἔχει προθεσμίαν ἐξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὴν πύροdon τῆς σήμερον ἡμέρας. Σημειωτέον, ὅτι, εἰ μὲν πρόκηται περὶ προθεσμίας, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως δικογράφου, ἰσχύει τὸ ἀξίωμα ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιδόσεως δὲν συνυπολογίζεται ἐν τῇ προθεσμίᾳ (Π. Δ. ἄρθρ. 193), εἰ δὲ περὶ προθεσμίας ἀρχομένης ἀπὸ ἄλλου γεγονότος ὀρισμένου (οἷον ἀπὸ τῆς συντάξεως ἢ ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς ἐγγράφου), ὑπολογίζεται τὸυναντίον καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ ὀρισμένου γεγονότος (οἷον τῆς συντάξεως ἢ τῆς προσαγωγῆς τοῦ ἐγγράφου (Α. Π. 238 τοῦ 89)). Ὑπολογίζεται δὲ καὶ ἡ τελευταία ἡμέρα, πλὴν εἰ μὲν συμπίπτῃ εἰς ἡμέραν ἐορτάσιμον, ὅτε λήγει τὴν ἐπιούσαν τῆς τελευταίας ἡμέρας· ἀλλ' ἡ ἐν τῷ μεταξύ ἐορτάσιμος ἡμέρα ὑπολογίζεται. (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 193). — Αἱ προθεσμίες ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τάσσονται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ. Ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομέναις χωρεῖ ἐπέκτασις λόγῳ ἀποστάσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, διότι εἰκάζεται ὅτι ὁ δικαστὴς ὥρισε τὴν προθεσμίαν, ὑπολογίσας καὶ τὸ ἀναγκαῖον λόγῳ τῆς ἀποστάσεως χρονικὸν διάστημα.

Εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς λόγῳ ἀποστάσεως ἐπέκτασεως δεόν νάποδλέψωμεν

πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ διαδίκου, μάρτυρος ἢ πραγματογνώμονος. Σημειωτέον, ὅτι δυνάμει τοῦ νόμου ΒΣΚΕ' τῆς 4 Φεβρουαρίου 1894 περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν ἄρθρων 195 καὶ 196 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας αἰὲν μάρτυς, πραγματογνώμων ἢ διὰδικος κατοικῇ εἰς τόπον ἕτερον παρὰ τὸν τοῦ δικαστηρίου ἢ τοῦ ἀντιδίκου, προστίθενται κατὰ τὸν λογισμὸν τῶν προθεσμιῶν (δασάκις ῥητῶς ὀρίζεται ὁ νόμος ἡ ἐπέκτασις τῆς προθεσμίας δεκαπέντε μὲν ἡμέραι, ἂν κατοικῇ οὗτος ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ αὐτοῦ Πρωτοδικείου, εἰκοσιπέντε δὲ ἡμέραι, ἂν κατοικῇ ἐν τῇ περιφερείᾳ ἑτέρου Πρωτοδικείου, ὑπαγομένου εἰς τὸ αὐτὸ Ἐφετεῖον, τρεῖς ἀκόνη δὲ ἡμέραι ἂν κατοικῇ ἐν τῇ περιφερείᾳ ἑτέρου Ἐφετεῖου. Ἄν δὲ πάλιν ὁ ἀντίδικος κατοικῇ εἰς διαφόρους τόπους, ἡ ἀπώτερὰ ἀπόστασις ρυθμίζεται πρὸς πάντα τὴν ἐπέκτασιν τῆς προθεσμίας.

Αἱ τε νόμιμοι καὶ αἱ δικαστικαὶ προθεσμίες παρατείνονται ἀμοιβαίᾳ συνατίσει τῶν διαδίκων. (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 197). Κατ' ἐξαίρεσιν ὅμως δὲν παρατείνεται ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία, ἅτε τοῦ ἄρθρου 755 τῆς Πολ. Δικ. ὀρίζοντος ὅτι ὁ Ἐφετεῖον ἐξ ἐπαγγέλματος ἐξετάζει τὸν ἐκπρόθεσμον τῆς ἐφέσεως. Ἐκ τούτου αἱ προθεσμίες δὲν παρατείνονται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ. Κατ' ἐξαίρεσιν ὁ Ἐπίσκοπος δίκης δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν πενήντην ἡμερῶν προθεσμίαν πρὸς ἀνακοπὴν ἐργονομικῆς ἀποφάσεως μέχρι δεκαπενθήμερου, δασάκις ἐπέσθῃ ὅτι ἐκ νόσου ἢ ἀσθενείας δὲν ἐδυνάθη νὰ ἀνακόψῃ αὐτὴν ἐμπροθέσμως ὁ ἐρήμην δικασθεὶς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 505). Ὅσαύτως ἐπὶ τῇ ἀποστάσει τοῦ διαδίκου, ὑποβληθεὶς ἐκπνεύσει ἡ ταχθεῖσα προθεσμία, καὶ ὁ δικαστὴς κατὰ τὴν σύμφωνον μολογίαν τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων παρατείνῃ τὴν διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀπο-

πίσως ταχθεῖσαν προθεσίαν, ἐὰν πεισθῇ, ὅτι ἰσχυροὶ λόγοι ἐπιτάσσουσι τὴν πεισθῆσαν.

Σημειωτέον, ὅτι ἡ παρατάσεως αἴτησις δὲν θεωρεῖται ἐκπρόθεσμος, ὡς αἰεὶ ἐγένετο μετὰ τὴν ἐκπνευσιν τῆς προθεσμίας ἐκ περιστάτικων ἀκαταμαχῆτων, ἅτε τῶν ἀρθρῶν 193 καὶ 197 τῆς Πολ. Δικον. προϋποτιθέντων, ὅτι ὑπαιτίως ὠλιγόρηται ὁ διάδικος, καὶ ὅτι ἐφικτὴ ἦν ἡ πρὸ τῆς λήξεως τῆς πρώτης προθεσμίας ἐπίλυσις τῆς περὶ παρατάσεως αὐτῆς προθεσμίας. (Α. Π. 234 τοῦ 54, 6 τοῦ 68, 282 τοῦ 70). Τούτου δὲ τεθειμένου, ἐπεταὶ ὅτι τοῦ δικαστηρίου μὴ τυχὸν ἀπορριπνόμενου ἐπὶ αἰτήσεως περὶ παρατάσεως προθεσμίας, ὁ διάδικος ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν αἴτησιν αὐτοῦ (Α. Π. 108 τοῦ 56). Ἄλλ' ὁ εἰσηγητὴς ἐπ' αὐτῇ περιπτώσει δύναται νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς πρὸς ἐξέτασιν μαρτύρων προθεσμίας διὰ τῆς συναινέσεως τῶν διαδίκων (Α. Π. 138 τοῦ 47). Τοῦ ἀρθροῦ δὲ 138 τῆς Πολ. Δικ. ὁρίζοντος, ὅτι αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις δέον νὰ κοινοποιῶνται τοῖς διαδίκοις ἢ ἀντικλήτοις αὐτῶν, ὡς αἰεὶ ἐκτελέσθησαν κατὰ τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν, ἐπεταὶ ὅτι ἡ διεξαχθεῖσα ἀπόφασις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν διάδικον, καθ' οὗ ἐξεδόθη ἡ περὶ παρατάσεως προθεσμίας ἀπόφασις, ὡς αἰεὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη δὲν ἐκοινοποιήθη (Α. Π. 65 τοῦ 60). Προσθετέον ὅμως, ὅτι μόνον ἡ περὶ παρατάσεως προθεσμίας αἴτησις δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς ἐτάχθη ἡ πρώτη προθεσμία, οὔτε τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῆς διὰ τὸν ὁ καθ' οὗ ἡ αἴτησις δύναται ἀκωλύτως νὰ ἐξετάσῃ ἐντὸς τῆς πρώτης προθεσμίας τῆς πρώτης ἀποφάσεως τοὺς μαρτυρας αὐτοῦ (Α. Π. 32 τοῦ 53).

Συνεπῶς δὲ τῆς προθεσμίας ἐπιτρέπεται ἐν τοῖς ἐξῆς θέμασιν. Ὁ μὲν Εἰρηνοδίκης ἔχει δικαίωμα καθυποβληθείσης εἰς

αὐτὸν τῆς προσηκούσης βεβαιώσεως κινδύνου νὰ συντέμῃ τὴν πρὸς συζήτησιν τῆς ἀγωγῆς προθεσίαν, προσδιορίζων εἰς ῥητὴν ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐὰν ἡ ἐπίδοσις τῆς κλήσεως καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ διαδίκου ἦναι εἰσέτι δυνατὴ (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 498). ὁ δὲ πρόεδρος νὰ προτιμήσῃ τὴν τυχὸν κατεπείγουσαν ὑπόθεσιν καὶ νὰ ὀρίσῃ σύντομόν τι χρονικὸν σημεῖον πρὸς ἐκδίκασιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 624). Προσθετέον ὅτι ἐπὶ ναυτικῶν ὑποθέσεων, ὅτε πλοῖόν τι ὁρμᾶται πρὸς ἀπόπλου, συγχωρεῖται καὶ εἰς αὐτὸν τὸν διάδικον νὰ συντέμῃ τὴν νόμιμον προθεσίαν, ἀπευθύνων κλήσιν ὡς οἶόν τε βραχυπρόθεσμον πρὸς ἐκδίκασιν τῆς διαφορᾶς.

Προσθετέον, ὅτι ἡ προθεσμία οὐδέποτε τρέχει κατὰ τοῦ κοινοποιήσαντος τὰ δικόγραφον, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὲρ αὐτοῦ. Οὕτως ἐκδοθείσης ἀποφάσεως, δι' ἧς διατάσσονται ἀποδείξεις ὡς πρὸς τε τὴν βᾶσιν τῆς ἀγωγῆς καὶ ὡς πρὸς τὴν βάσιν τῆς ἐνστάσεως, ἐὰν μὲν ὁ ἐνάγων κοινοποιήσῃ τὴν ἀπόφασιν, δὲν τρέχει κατ' αὐτοῦ ἡ ἀφορῶσα εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς προθεσμία, τρέχει δὲ τὸναντίον ἡ προθεσμία τῆς ἀποδείξεως τῆς ἐνστάσεως, ἥτις βαρύνει τὸν ἐναγόμενον. Ὅθεν ὡς πρὸς τὸν ἐνάγοντα οὐδαμῶς λογίζεται ἀρξάμενη ἡ προθεσμία, ἥς ἐντὸς ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀπόδειξιν. Ἀλλὰ τρέχουσα ἡ προθεσμία ὑπὲρ τοῦ κοινοποιήσαντος δὲν τρέχει καὶ ὑπὲρ τῶν μὴ κοινοποιησάντων δημοδίκων αὐτοῦ, διότι, ὡς ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Bergia, εἰδὲν δύναται τις νὰ ὤρληθῇ ἐκ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἄλλου. Ὅθεν ὁ ἐναγόμενος δύναται νὰ καταστῇ ἐκπρόθεσμος μόνον ὡς πρὸς τὸν ἐνὰ τῶν ἐναγόντων, ὅστις ἐκοινοποίησεν αὐτῷ τὴν ἀπόφασιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐνάγοντας, οἵτινες δὲν ἐκοινοποίησαν αὐτῷ. Ἐπὶ μαρτυρικῆς ἑμῶς ἀπο-

δείξεως ἢ προθεσμία τρέχει καὶ κατὰ τοῦ κοινοποιούντος τὴν περὶ ἀποδείξεως ἀπόφασιν κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι δὲν δύναται οὗτος, ἄρξαμένης κατὰ τὴν ταχθεῖσαν ἡμέραν τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, νὰ προτείνῃ καὶ ἐξετάσῃ πλέον καὶ αὐτὸς μάρτυρας (Πολ. Δικ. 338).

Τὰ ἐπακολουθήματα τῆς παραμελήσεως τῶν προθεσμιῶν εἶναι διάφορα κατὰ τὰ διάφορα τῶν προθεσμιῶν εἶδη. Καὶ πρῶτον ἡ παραμέλησις τῆς πρὸς ἐμφάνισιν τοῦ διαδίκου κατὰ τὴν περὶ ἀποδείξεως πρᾶξιν προθεσμίας, στρεφί αὐτὸν τοῦ δικιζώματος νὰ προτείνῃ ἐξαιρέσεις κατὰ τῶν μαρτύρων ἢ τὴν ἀκυρότητα τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐμπαρτύρου ἀποδείξεως (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 261). Ἡ δὲ ἀμέλεια τοῦ ἀναγορεύου τοῦ χορηγήσαι εἰδικὴν, ῥητὴν καὶ θετικὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς κατὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀκροατήριον ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν νομολογίαν ὅτι θεωρεῖται ὀριστικῶς ὡμολογημένον τὸ θέμα, εἰς ὃ δὲν ἐδόθη τοιαύτη ἀπάντησις. Ὡσαύτως ἡ ἀμέλεια τοῦ διαδίκου περὶ τὴν ὑποβολὴν ἐνστάσεων κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίαν ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι καλύπτονται αὐταὶ ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ, πλὴν τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν ἐνστάσεων, αἱ δὲ διάδικος δύναται νὰ προτείνῃ κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν. Ἡ δὲ ἀμέλεια περὶ τὴν ἐμπρόθεσμον χρῆσιν ἐνδίκου μέσου στρεφί τὸν ἀμελήσαντα αὐτοῦ, ἀλλ' ἐὰν αὕτη (δηλονότι ἡ μὴ ἔγκαιρος τοῦ ἐνδίκου μέσου χρῆσις) προῆλθεν ἐξ ἀνωτέρας βίας (οἷον σφοδρὰς τρικυμίας παρακωλύσεως τὸ πλοῖον νὰ ἐκπλεύσῃ ἐκ τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ προσβάλλοντος τὴν ἀπόφασιν, ἢ βαρέος χειμῶνος καταστήσαντος ἀδιάβατα τὰ ὄρη, δι' ὧν ἐμελλε νὰ διέλθῃ ὁ κλητὴρ), δὲν δύναται νὰ θεω-

ρηθῇ ἐκπρόθεσμος ἢ μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας χρῆσις τοῦ ἐνδίκου μέσου, ὅτι τῶν ἀδυνάτων οὐδεμία ἐστὶν ἀνὰ (Α. Π. 13 τοῦ 47, 176 τοῦ 48, 187 τοῦ 78).

Προσθετέον ὅτι, ὅσάκις ὁ νόμος παρέχει εἰς τὸν διάδικον προθεσμίαν, παρέχεται νέα προθεσμία εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ἂν ὁ κληρονομούμενος ἀπέθνηκεν ἀπὸ τῆς προθεσμίας (Πολ. 104), διαρκούσης τῆς προθεσμίας (Πολ. 104) καὶ τοῦτο, εἴτε ἐκοινοποίησαν τὸν θάνατον καὶ ἀπεδέξαντο τὴν κληρονομίαν οἱ κληρονόμοι πρὸ τῆς λήξεως τῆς ζωντικῆς προθεσμίας, εἴτε ταῦτα ἐγένοντο μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας ταύτης· ὅτι δὲ γίνεται ἐπὶ προθεσμίας ἄρξαμένης ἤδη, χωρεῖ πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ προθεσμίας, ἥτις οὐδὲ ἤρξαστο ζώντος τοῦ κληρονομούμενου (Α. Π. 464 τοῦ 66). Ὅθεν, ἂν ἡ ἀποφασὶς ἐπέδωθῃ πρὸς τὸν ἀντίκλητον ἐκκλητόν τοῦ θανόντος μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ πρὸ τῆς ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας, οἱ κληρονόμοι ἔχουσι μετὰ τὴν ἀποδοχὴν ἐκείνην νέαν προθεσμίαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προθεσμία (Ποιν. Δικ.).

Κατὰ τὴν ποινικὴν διαδικασίαν ὁρίζεται ὅτι τῆς Ποινικῆς δικονομίας ἐπέκτασις πρὸς τὴν ποινικὴν δικονομίαν ἐπὶ τῶν ποινικῶν ἐπίδοσιν δικογράφων τινῶν. Οὕτως, εἰς τὴν ποινικὴν δικονομίαν οἱ κατηγορούμενοι ἢ μάρτυρες κατοικοῦντες εἰς ἄλλον τόπον παρὰ τὴν ἐδρὰν τοῦ δικαστηρίου, πλὴν ἐκ τῆς ἐδρᾶς τοῦ δικαστηρίου, ἐπὶ τῆς ἐπίδοσιν τῆς κλητῆς εἰς τὴν πρὸς ἐπίδοσιν τῆς κλητῆς νόμιμον προθεσμίαν (τριῶν μὲν τοῦλάχιστον ἡμερῶν εἰς τὸν κατηγορούμενον, εἰκοσιτεσσάρων δὲ ὥρων εἰς τοὺς μάρτυρας πρὸ τῆς ἐν αὐτῇ πρὸς ἐμφάνισιν ὀρισμένης δικασίμου ἡμέρας) μία ἡμέρα διὰ πᾶσαν ἀπόστασιν τεσσάρων μυρια-

τρων (Ποιν. Δικ. 163).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προῖξ (δοσ) κατὰ τοὺς Ῥωμαίους

νόμους είναι ἡ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἢ ἄλλου, εἴτε πρὸ τοῦ γάμου, εἴτε συνεστῶτος τοῦ γάμου, παρεχόμενη τῷ ἀνδρὶ περιουσίᾳ, ῥητῶς ὑπὸ τῷ ὄνομα τοῦτο πρὸς ἀνακούφισιν τῶν βάρων τοῦ γάμου. Ἐκ τοῦ δρισμοῦ τούτου τῆς προικὸς συνάγεται, ὅτι εὐ μόνον πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλ' καὶ συνεστῶτος αὐτοῦ, δύναται νὰ συσταθῇ προίξ ὑπ' ἄλλων τε συγγενικῶν προσώπων καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς, εἴτε συνεφωνήθῃ, εἴτε μὴ τοιαύτη προηγουμένως (N. 4 Πινδ. (23. 4), N. 12 § 2 καὶ (N. 41 § 2 Πινδ. (20. 3) καὶ ἀποφ. Α. Π. 81 τοῦ 48, 20 τοῦ 51, 250 τοῦ 60 καὶ 120 τοῦ 90). ἐπίσης ἐκ αὐτοῦ προκύπτει ὅτι ἡ σύζυγος, δυνάμενη νὰ διομολογήσῃ προίκα πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἰσχυρῶς ἀναγνωρίζει καὶ τὴν ὑπὸ ἄλλου γυναικὸς πρὸς αὐτὸν προίκισιν περιουσίας αὐτῆς. "Αν δ' ἐπριοικωδότηθῃ ἀλλότριον πρόγμα, μόνος ὁ κύριος αὐτοῦ δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν προίκισιν, ἀλλ' ὥς πρὸς πάντα τρίτον εἶναι ἰσχυρὰ (Α. Π. 92 τοῦ 69). Ἐπίσης, ὅτι καὶ ἡ ἰδίᾳ προικοδοτούμενη, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος, δύναται νὰ συστήσῃ προίκα ὑπὲρ αὐτῆς (Α. Π. 81 τοῦ 48, 20 τοῦ 51, 250 τοῦ 60, 6 τοῦ 66). Ἐπίσης, ὅτι προίξ συνίσταται καὶ ὅταν μετὰ τὸν γάμον ἐν συμβολαίᾳ γραφικῶς ἐγγράφῃ ὁμολογῇται ὑπὸ τῶν συζύγων ἢ προικῆς ἰδιότης τῆς εἰς προίκα πρὸ τοῦ γάμου ἐξ ὀνόματος τῆς γυναικὸς ὑπὸ ἄλλου τινὸς δοθέντων τῷ ἀνδρὶ πραγμάτων (Α. Π. 412 τοῦ 66). Ἐπίσης ἐκ τοῦ ἀνωτέρω δρισμοῦ συνάγεται, ὅτι ἡ ἔννομος ὑποχρέωσις τοῦ πατρὸς εἰς σύστασιν προικὸς ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ παύεται μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, διότι ἀναγκαία τῆς προικὸς προϋπόθεσις εἶναι ἡ ὑπαρξίς ἐγκύριου γάμου. "Αρα μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀγωγή κατὰ τοῦ πατρὸς πρὸς σύστασιν προικὸς (Α. Π. 200 τοῦ 87). Ἀλλὰ

κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (οἷον Γαλλικόν, Ἰταλικόν, Σλ. Ἑλλ. Κώδ. ἀρθρ. 248) καὶ διαρκούντος τοῦ γάμου προίξ οὐκ ἐνδὲν συσταθῇ, οὔτε ἐν αὐτῇθι δύνανται ὑπὸ τῶν συζύγων.

Σημειωτέον, ὅτι εἰς προίκισιν ὑποχρεοῦται μόνος ὁ πατήρ (Ἄρμ. § 41 Α. ἡ.), ἡ δὲ μήτηρ μόνον ἀπὸ μεγάλης καὶ δεδοκισμένης ἢ νόμου εἰδικῶς εἰρημένης αἰτίας. Συνίσταται δὲ ἡ προίξ οὐ μόνον διὰ παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποσχέσεως (N. 44 πρ. Πινδ. (33. 3) συνεισπύρεται δὲ καὶ ἡ τοιαύτη προίξ, ἐὰν ἡ λαβούσα αὐτὴν θυγάτηρ θελήσῃ νὰ μετὰσχῃ τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ἀλλὰ πάντοτε αὕτη θεωρεῖται κατὰ νόμον προικοδοθεῖσα ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προικὸς (N. ΑΒ' Βασίλ. (4^ο. 7).

Ἡ προίξ δύναται νὰ συσταθῇ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν (N. 7 Πινδ. (23. 4) κτλ. Α. Π. 8 ἐπὶ πάσης συμβάσεως ὑπὸ ἀναβλητικῆν αἵρεσιν, ἡ ἔκθεσις τῆς αἵρέσεως ἀνατρέχει εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ σύμβασις, οὕτως ὥστε ἡ μέχρις ἐκθέσεως τῆς αἵρέσεως προβληματικὴ νομικὴ σχέση γίνεται μετὰ τὴν ἔκθεσιν βεβαία, ὑπὸ τῆς συστάσεως τῆς συμβάσεως, ὥστε τὴν ἔκθεσιν τοιαύτην, οὕτω καὶ ἐπὶ τῇ μετὰ τὴν προικοδότου καὶ προικολήπτου πρὸ τῆς τοῦ γάμου τελέσεως συνομολογήσεως προικὸς μετὰ μεταγραφῆς τῶν εἰς προίκα χρησιμοποιούμενων ἀκινήτων ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς τοῦ γάμου τελέσεως, ἡ τοῦ γάμου τέλεσις, ἀνατρέχουσα μέχρι τῆς μεταγραφῆς, καθίσταται βεβαία τὴν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἕως τότε ἀβέβαιον κυριότητα, οὕτως ὥστε ὁ εἰς ὃν διὰ τῆς συμβάσεως, παρακολουθουμένης ὑπὸ τῆς μεταγραφῆς, μεταβιβάσθῃ τὸ ἀκίνητον θεωρητέον ἀπὸ τῆς μεταγραφῆς κύριος τοῦτο δ' ἐπακολουθήμα ἀναγκαῖον, ὅτι τὸ ἀκίνητον τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐπιβαρυνθῇ ἐν τῇ μετὰ τῆς μεταγραφῆς καὶ τελέσεως

τοῦ γάμου χρόνῳ διὰ πράξεως τοῦ προικοδότου (Α. Π. 169 τοῦ 76). Δοθέντος δὲ εἰς προῖκα κτήματος ὑπὸ αἵρεσιν διαλυτικῇν, ἐὰν ἡ ἀφ' ἧς ἡ αἵρεσις ἐξηρηθῇ περὶπτώσις πραγματοποιηθῇ, τὸ κτήμα τοῦτο καταδήλως ἀποβάλλει τὴν προτέραν αὐτοῦ ιδιότητα καὶ ἐπανερχεται ἄνευ νέας παραδόσεως εἰς τὸν προικοδότῃν, ὅθεν ὁ προικολήπτης ἔχει ἐφεξῆς ἀπλῶς προσωπικὴν ἀπαίτησιν κατὰ τοῦ προικοδότου περὶ ἀποτίσεως τοῦ ποσοῦ τῆς συσταθείσης προικῆς (Α. Π. 36 τοῦ 74).

Ἐπίσης κατὰ τὸν νόμον ἡ προίξ δύναται νὰ συσταθῇ καὶ ὑπὸ ὄρον (Ν. 7 § 1 Πανδ. 23. 1)· ἀλλ' αὐτόδηλον ὅτι δύναται νὰ συσταθῇ ὑπὸ ὄρον μὴ ἀντικείμενον εἰς τὸν προορισμὸν τῆς προικῆς· ὅθεν δὲν εἶναι δεκτὸς ὁρος, καθ' ὃν ἡ προίξ δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου (Α. Π. 159 τοῦ 64).

Προίξ δύναται νὰ δοθῇ οὐ μόνον ὑπὸ συγγενικοῦ προσώπου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐξωτικοῦ· ὅθεν πᾶσα νομίμως γενομένη ὑπόσχεσις προικῆς, ἔστω καὶ ὑπὸ ἐξωτικοῦ, παράγει δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος (Ν. 19 Πανδ. (44. 7)· δὲν ὑπόκειται δ' ἡ τοιοῦτου εἶδους ὑπόσχεσις εἰς ἀνάκλησιν λόγῳ ἀχρηστίας, ὡς μὴ ἔχουσα χαρκτικῆρα καθαρᾶς δωρεᾶς (Α. Π. 186 τοῦ 60, 169 τοῦ 72).

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὸν περὶ χαρτοσήμου νόμον (Ν. ΑΧΚΕ' ἀρθρ. 48) μόνον δι' ἐπισήμου συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου δύναται νὰ συσταθῇ προίξ, διό καὶ ἂν ἄλλως ἀπεδείχθη ἡ σύστασις τῆς προικῆς, δὲν ἔχει αὕτη νόμιμα ἀποτελέσματα, ἂν δὲν συνεστάθῃ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου.

Ἀνήκει δὲ ἡ τῆς προικῆς διαχείρισις διαρκοῦντος τοῦ γάμου εἰς μόνον τὸν ἄνδρα, ὅστις καταδιώκει τοὺς ὀφειλτάς ἢ τοὺς κατόχους αὐτῆς, λαμβάνει τοὺς καρ-

ποὺς καὶ τοὺς τόκους καὶ ἀπαιτεῖ τὰ κεφάλαια κατὰ Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἀρθρ. 256· κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 23 Κωδ. (5. 13) καὶ Ν. 24 Κωδ. (8. 54) οὐχὶ μόνον ἡ διαχείρισις, ἀλλὰ καὶ ἡ κυριότης τῆς προικῆς μεταβιβάζεται εἰς τὸν σύζυγον, ἀλλ' ἂν ἡ προίξ ᾖ ἀδιατίμητος, δὲν δύναται νὰ ἐκποιῇ αὐτήν, ὡς οὐδὲ νὰ ὑποθηκεύσῃ, ἔστω καὶ ἂν ἡ σύζυγος αὐτοῦ συναίνῃ (Ν. μοναδ. § 15 Κωδ. (5. 13) Α. Π. 30 τοῦ 47, 49 τοῦ 50, 158 τοῦ 90), ἅρα οὐδὲ νὰ μετατρέψῃ αὐτήν εἰς χρῆμα (Α. Π. 5 τοῦ 66, 158 τοῦ 90). Δύναται δ' ὁ ἐκποιήσας προικῶν ἀκίνητον σύζυγος καὶ νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ παντὸς κατόχου, εἰς ὃν ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐξοποιήθῃ, ὡς κύριος τῆς προικῆς καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ νὰ ζητήσῃ παρεμπιπτόντως τὴν ἀκύρωσιν τοῦ πωλητηρίου (Α. Π. 112 τοῦ 77). Ὅσακις δ' ἡ προίξ εἶναι διατετιμημένη, κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἀρθρ. 253 καὶ 259) ὁ ἀνὴρ καθίσταται κύριος μὲν τῶν κινητῶν δικαιοῦμενος νὰ ἐκποιῇ αὐτήν, καθιστάμενος δ' ὀφειλέτης τῆς ἐν τῷ συμβεβλητῷ ὀρισμένης αὐτῶν ἀξίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν ἀκινήτων, πλὴν ἐὰν ὑπάρχῃ ῥητὴ περὶ τούτου δήλωσις, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον δύναται νὰ ἐκποιῇ τὰ τε κινητὰ καὶ τὰ ἀκίνητα, ἐὰν ἡ διατίμησις γίνηται λόγῳ πωλήσεως. Ἀλλὰ λογίζεται ἀείποτε λόγῳ πωλήσεως γενομένη ἡ διατίμησις, ἐὰν δὲν συνάγῃται ἐκ τοῦ προικοσυμφώνου ἢ τῶν συμβαλλομένων ἀντίθετος διάνοια (Ν. 6 § 4 Βισιλ. (28. 1) Α. Π. 20 τοῦ 63, 28 τοῦ 69, 62 τοῦ 88). Ἰσχύει δὲ καὶ νῦν ἡ διάταξις αὕτη, μὴ μεταβληθεῖσα διὰ τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου, διότι οἱ συμβαλλόμενοι δύναται νὰ δηλώσωσιν ὅτι ἡ διατίμησις ἐγένετο ἐπὶ μόνῳ τῷ σκεπῇ τῆς ἀποτίσεως τοῦ τέλους (Α. Π. 214 τοῦ 75). Θεωρεῖται δ' ὁ ἐπὶ διατιμῇ

οι λαβών τὴν προίκα καὶ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ὡς ἀγοραστὴς τῶν προικῶν πραγμάτων καὶ ὡς ὀφειλέτης πρὸς τὴν γυναῖκα τῆς ὀρισθείσης αὐτῶν ἄξιαι, ἐὰν ῥητῶς δὲν συνωμολογήθῃ ἄλλο τι μετὰ αὐτῶν (Ν. 3 Πανδ. (19. 2), Ν. 60 (21. 3). Ἔχει δὲ δικαίωμα ἡ σύζυγος κατὰ τὸν περὶ ὑποθήκων νόμον (ἄρθρ. 11, 16 καὶ 61) καὶ κατὰ τὸν περὶ μεταγραφῆς τῆς 29 Ὁκτ. 1356 (ἄρθρ. 12 § 2) νὰ ἐγγράψῃ ὑποθήκην πρὸς ἀσφάλειαν τῆς προικὸς αὐτῆς ἢ ἐπὶ αὐτῶν τῶν διατετιμημένων προικῶν ἢ ἐπὶ ἄλλων κτημάτων τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ματαιώσῃ τὰ τῶν δαριστῶν τοῦ συζύγου δικαιώματα πρὸς κατάσχεσιν καὶ πλειστηριασμὸν τῶν κτημάτων τῆς διατετιμημένης προικὸς (Δ. Π. 212 τοῦ 62).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ., ἐὰν κατὰ τὴν διατίμησιν τῆς προικὸς περιγραφῇ ἡ γυνή, δύναται μὲν αὕτη νὰ αἰτήσῃ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἢν δικαίαν διατίμησιν ἢ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ προικῶν (Ν. 12 § 1 Πανδ. (23. 3), Ν. 5 Κωδ. (5. 12), ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶναι ἀπλῶς προσωπικὸν κατὰ τοῦ συζύγου καὶ, ἂν σφύζῃται ἔτι τὸ προικῶν ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς, δύναται νὰ προστατευθῇ καὶ διὰ πραγματικῆς ἀγωγῆς (Ν. 30 Κωδ. 5. 72 καὶ σχολίον ὑπὸ τὸν Ν. 92 Βασιλ. 29. 1). ὅθεν, ἀπαιτοῦνται τοῦ συζύγου τὸ διατετιμημένον ἀκίνητον ἢ παραχωρήσαντος ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα ὑποθήκης, ἢ γυνὴ δὲν δύναται νὰ ἐνασκήσῃ κατὰ τῶν τρίτων τὸ εἰρημένον αὐτῆς δικαίωμα τῆς ἁξιώσεως περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πράγματος ἢ τῆς δικαίας διατίμησης αὐτοῦ (Δ. Π. 214 τοῦ 66).

ὑπὲρ δὲ τῆς ἀδιατίμητου προικὸς ἢ τε αὐτῆς καὶ ἡ μείωσις ἀφορᾷ εἰς τὴν γυναῖκα ὁ δὲ ἀνὴρ ἐνέχεται μόνον ἐνεκα δόλου ἢ βλάβης (Ν. 10 καὶ 17 Πανδ.

(23. 3), ὅθεν ἡ διὰ φθορᾶς ἢ τυχαίου συμβάντος ἐπελθούσα ζημία βαρύνει τὴν γυναῖκα (Δ. Π. 55 τοῦ 48).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων ἐπιταίετι κατὰ 'Ρ. Δ. μόνος ὁ ἀνὴρ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου δικάζεται περὶ τῆς προικὸς (Ν. 11 Κωδ. (5. 12). Δ. Π. 54 τοῦ 45, 267 τοῦ 69), ἰδίῳ ὀνόματι ἐνασκῶν τὰς περὶ αὐτῆς ἀγωγάς, ὅποια καὶ ἡ περὶ διεκδίκησεως προικῶν ἀκινήτου (Ν. 7 § 3 Πανδ. (23. 3), Ν. 13 § 2 Πανδ. (23. 5). Ὅθεν ὁρθῶς ὁ Ἀρειος Πάγος (ἀποφ. 279 τοῦ 78) εἶπεν ὅτι οὐδαμῶς ἀναγκαῖον ἔσθ' οὐδὲ σκόπιμον νὰ μνημονεύηται ἐν τῇ ἀγωγῇ ὅτι ἐνασκεῖ αὐτὴν ὡς διαχειριστὴς τῆς προικῆς περιουσίας. Ὅταν δ' ὡς προϊξ ληφθῇ ἡ ὅλη κληρονομικὴ μερίς τῆς συζύγου, πρὸς τὸν δὲ ἀνὴρ δύναται νὰ ἀσκήσῃ πᾶσαν περὶ αὐτῆς ἀγωγὴν, ἄρα καὶ τὴν κατὰ τῶν κηδεμόνων περὶ λογοδοσίας (Δ. Π. 422 τοῦ 71). Ἐπίσης προδήλον ὅτι δύναται νὰ εἰσέρῃ ἀγωγὴν εἰς ἐξάλειψιν τῆς βαρυνούσης τὸ προικῶν αὐτοῦ κτῆμα ὑποθήκης (Δ. Π. 321 τοῦ 67). Τούναντιον δὲ ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ διεκδικήσῃ τὰ δοθέντα εἰς προίκα πράγματα, ὡς ἀνήκοντα τῷ ἀνδρὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ὅθεν οὐδὲ νὰ παραστῇ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἐνάγουσα εἰς διεκδίκησιν αὐτῶν (Δ. Π. 314 τοῦ 40, 3 τοῦ 50, 155 τοῦ 62). Ἐὰν ὅμως, καίπερ ἐγερθείσης τῆς ἀγωγῆς ἐν ὀνόματι τῆς γυναικὸς, πρὸ τῆς συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως ἀποβῇ ὁ σύζυγος τῆς ἐναγούσης, δύναται κατὰ τὰς ἀποφάσεις 356 τοῦ 78 καὶ 151 τοῦ 80 τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ περὶ προικῶν ἐνάγουσα νὰ συμπληρώσῃ κατὰ τὴν συζήτησιν τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς, ἐπικαλούμενη τὸν πρὸ τῆς συζήτησεως ἐπελθόντα θάνατον τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὡς μεταδόντα τὸ προικῶν πρᾶγμα εἰς τὴν κυριότητα αὐτῆς, ἅτε τοῦ βασιμου ἢ μὴ τῆς ἀγωγῆς κρινόμενου κατὰ

τὸν χρόνον τῆς προκατάρξεως τῆς εἰκῆς κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. (N. 27 § 1 Πανδ. (6. 1), ἀποδιδομένων δὲ ὑπὸ τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου τῶν μὲν ἐπακολούθημάτων τῆς προκατάρξεως καὶ εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἐναγομένου, καὶ ἐπιτροπομένων βελτιώσεων ἐν τῇ ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίᾳ, ὅθεν τοῦ ἐνάγοντος δυναμένου νὰ τροποποιήσῃ καὶ συμπληρώσῃ νέα γεγονότα, δι' ἃν ἐκτίσαστο τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικίωμα. Ἀντιθέτως ὅμως κατὰ τὴν Α. Π. 138 τοῦ 76, ἣν ἐπιδιοκιμίζομεν, ἀνακατὴ τῆς συζύγου, δι' ἣς διεκδικεῖ προικῶν ἀκίνητον, εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ ἂν διαρκούσης τῆς δίκης ἀπέθανεν ὁ σύζυγος αὐτῆς, τοῦ μεταγενεστέρου γεγονότος μὴ καλύπτοντος τὴν ἀρχικῶς ὑπόστατον ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. (§§ 25 καὶ 33 Ἀρμ. Δ. 10) τὸ διὰ προικῶν χρημάτων ἀγοραζόμενον ἀκίνητον δὲν λογίζεται προικῶν, ὡς οὐδὲ τὸ ἀγοραζόμενον διὰ χρημάτων, προσερχομένων ἐκ τῆς πώλησεως προικῶν, πλὴν ἂν ἡ πώλησις αὐτοῦ ἐγένετο, ὅπως τὸ ἀγορασθὲν κατὰ τὴν πώλησιν προικῶν (Α. Π. 167 τοῦ 51, 166 τοῦ 58). ἄλλ' ὅπως ἐγγύρως πωληθῇ ἐπὶ τοιοῦτω σκοπῷ τὸ προικῶν ἀκίνητον, ἀπαιτεῖται καὶ ἡ συναίνεσις τοῦ συζύγου (N. 25, 25 καὶ 27 Πανδ. (23. 3)). Ἀλλὰ δύναται ὁ σύζυγος αὐτοῦ νὰ ἀνταλλάξῃ τὸ προικῶν πρὸς ἄλλο, ὡς ἐπίστε καὶ νὰ μετατραπῇ εἰς διατετιμημένην ἢ ἀδιατιμητοῦ προῖξ, ἐὰν ἡ ἀνταλλαγὴ ἢ μετατροπὴ συμφέρῃ ἀποδοειγμένως τῇ γυναικὶ (N. 26 καὶ 27 Πανδ. (23. 3)). Ἄρα τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἐκθέσῃ ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ τοὺς λόγους, οἵτινες ἐπεισαν αὐτὸ ὅτι ἡ μετατροπὴ ἢ ἀνταλλαγὴ ἐγένετο πρὸς ὠφέλειαν τῆς συζύγου (Α. Π. 355 καὶ 466 τοῦ 66), πρὸς ἐξακριβωσιν δὲ τοῦ ἐπωφελοῦς τῆς ἀνταλλαγῆς ληπτέα ὑπ' ὅψει ἡ ἀξία ἀμφοτέρων τῶν ἀνταλλάσ-

σομένων, ἄλλως ἢ ἀνταλλαγὴ εἶναι ἀκυρὸς (Α. Π. 152 τοῦ 70, 114 τοῦ 78). Καταδείκνυνται δὲ καταδήλως τὸ ἐπιβλαβές, ἐὰν τὸ προικῶν ὑπερβῇ τὸ πλῆθος τοῦ πρὸς αὐτὸ ἀνταλλαγέντος ἀξίαν (Α. Π. 62 τοῦ 62, 412 τοῦ 66). Δύναται δὲ ἡ σύζυγος νὰ προτείνῃ τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀνταλλαγῆς ἢ μετατροπῆς τῆς ἀδιατιμητοῦ προικὸς εἰς διατετιμημένην καὶ κατὰ τῶν καλῇ τῇ πλείονι συναλλαξαμένων πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς τρίτων, ἐπικαλουμένη τὴν βλάβην (Α. Π. 256 τοῦ 81).

Ἐπιτρέπεται κατὰ τὸ 'Ρωμ. δίκαιον ἢ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀπαλλοτριώσει τῶν προικῶν (ἐγγχειρίζοντος ὑποχρεωτικῶς τοῦ συζύγου ταῦτα εἰς αὐτὴν ἢ καὶ μόνον συμπράττοντος μετ' αὐτῆς τῆς συζύγου) εἰς περιθαλψίν καὶ ἀντίληψιν τοῦ συζύγου ἢ παιδῶν, ἀδελφῶν ἢ γονέων· καὶ γίνεται μὲν χρῆσις ἐν τῷ νόμῳ. (N. 20 Βασιλ. (28. 8), N. 69 § 1 Βασιλ. (29. 1) τῆς λέξεως προνοήσασθαι, ἄλλ' ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν κειμένων (N. 20 Πανδ. (24. 3) καὶ N. 73 § 1 Πανδ. (23. 3), διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται οὐ μόνον ἡ διατροφή, ἀλλὰ καὶ ἡ περιθαλψία. Ὅθεν ἐπιτρέπεται καὶ πρὸς ὑπενδρεῖαν κοινῆς θυγατρὸς, ὅποταν μάλιστα κινδυνεύῃ νὰ διαλυθῇ προὔπρ-χουσα μνηστεία (Α. Π. 230 τοῦ 53. Contra Α. Π. 112 τοῦ 92). Ἐὰν δὲ παραλειφθῇ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς τοῦ προικῶν ἀξίας, ἔχει κατ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ τὴν ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ δοθέντος ἀγωγὴν (condictio ob causam datorum) (Α. Π. 230 τοῦ 53). Ἐπίσης ἐπιτρέπεται καὶ πρὸς ἐπαγγελματικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ τέκνου, ἂν ἀποθῇ ἄλλως αὕτη ἀνέφικτος (Α. Π. 255 τοῦ 56). Ἐπιτροπομένης δὲ τῆς ἐκποιήσεως ἔπεται ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ ἡ σύναψις δανείου ἐπὶ ὑποθήκῃ τῆς προικῶς οὐσίας πρὸς ἀπόσιν χρεῶν τοῦ συζύγου,

ἰφ' οἷς ἐπίκειται ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ κρά-
τησις, καὶ πρὸς διατροφήν καὶ ἐκπαίδευ-
σιν τῶν τέκνων αὐτοῦ (Α. Π. 24 τοῦ
65, 267 τοῦ 71, 384 τοῦ 80). Ἐπι-
τρέπεται δὲ εἰς τὸν δανειστήν κατὰ τὴν
Α. Π. 225 τοῦ 81 νάποδεῖξῃ τὴν ἰσχυ-
ρισμὸν αὐτοῦ ὅτι τὸ δάνειον συνήφθη ἐπὶ
τοιοῦτο σκοπῷ, καὶ ἔαν οὕτως δὲν περι-
λαμβάνηται ἐν τῷ δανειστικῷ, ὡς οὐδε-
νὸς ὑποχρεομένου εἰς προαπόδειξιν τοῦ
ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ.

Περὶ τόκου σημειωτέον ὅτι μετὰ
τὴν πάροδον ἐνὸς ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς τε-
λευτῆς τοῦ συζύγου ὀφείλεται εἰς τὴν σύ-
ζυγον (ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς) ὁ ὑπὸ
τοῦ νόμου τεθεσπισμένος τόκος ἐπὶ τῆς
προικῆς, εἴτε αὕτη εἶναι διατετιμημένη
εἴτε ἀδιατίμητος (Α. Π. 136 τοῦ 68).
Τόκος δὲ νόμιμος εἶναι τανῦν ὁ πρὸς 8
τοῖς ἑκατὸν γενικὸς τόκος δυνάμει τοῦ
νόμου 93Ε' τῆς 22 Μαρτίου τοῦ 1882.

Ἐπανέρχεται δ' ἡ προίξ μετὰ τὴν
τελευτήν τῆς συζύγου εἰς τὸν προικοδότην
πατέρα καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ
(Ἄρμ. βιβλ. δ', τίτλ. 8 § 48 καὶ τίτλ.
9 § 5). Δὲν δικαιούται ἄρα αὕτη πρὸ τοῦ
θανάτου αὐτῆς νὰ διαθέσῃ αὐτήν, πλὴν
ἂν κατέτετ' ἀπόλυτος κυρία τῆς προικῆς
(Α. Π. 105 τοῦ 58). ὅθεν οὐδ' ὑπὲρ τοῦ
συζύγου αὐτῆς (Α. Π. 4 τοῦ 59). Ἀλλ'
ἂν ἡ θανούσα θυγάτηρ κατέλιπε τέκνα,
δὲν περιέρχεται κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν Βυζαν-
τινῶν αὐτοκρατόρων ἰσχύοντα εἰς τὸν πα-
τέρα ("Ἴδε τὸ ἐν ἐδ. 63 Βασιλ. (28, 8)
σφάλλον τοῦ νομοδιδασκάλου Θεοδώρου),
ἀλλ' εἰς τὰ τέκνα (Α. Π. 254 τοῦ 50).

Περὶ δὲ τῶν ἐπὶ τοῦ προικῆτος ἁκινή-
του δαπανῶν σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ
Ῥ. Δ (Ν. 5 καὶ 15 Βασιλ. (28, 10) καὶ
Ν. 52 § 2 Βασιλ. (29, 1) ἔχει δικαίωμα
ὁ σύζυγος νάξιώσῃ τὰς διὰ καταβολῶν
καὶ ἐργασίας τρίτου γενομένας καὶ νὰ
ἐκποιήσῃ πρὸς τοῦτο τὸ προικῆτος ἁκίνη-
τον μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου (Α. Π.

225 τοῦ 56). Ἐτι δὲ νὰ ἀσκήσῃ ὡς πρὸς
τὰς ἐπιωφελεῖς δαπάνας τὴν περὶ διαχει-
ρίσεως ἁλλοτριῶν ἀγωγὴν, καθ' ἣν καὶ
οἱ τόκοι ὀφείλονται κατὰ τὸν Ν. 52
Βασιλ. (29, 1) ὑπὸ τῆς καταβολῆς τῶν
δαπανῶν ἔνευ ὀχλήσεως (Α. Π. 237
τοῦ 61). Ἔχει δὲ δικαίωμα νάξιώσῃ τὰς
ἀναγκαίας καὶ ἐπιωφελεῖς δαπάνας ὁ σύ-
ζυγος κατὰ τὴν ἀπόδοσιν μόνον τῆς προι-
κῆς (Ν 7 § 10 Πανδ. (11, 1), Ν. 56
§ 3 Πανδ. (23, 3), Ν. μοναδ. § 5 Πανδ.
(5, 13). Ἔχει δὲ καὶ ὁ δανειστής τὸ
δικαίωμα τῆς ἐπισχεσεως τοῦ προικῆτος
ἁκινήτου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τῆς ἐκποιή-
σεως, ὡς χωροῦσας μόνον ἄγωγῆς κατὰ
τῆς γυναικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου
ἐπὶ καταβολῇ τῶν ἐπιωφελῶν δαπανῶν
(Α. Π. 62 τοῦ 69). Ἀλλ' ἂν ὁ σύζυγος
δανεισθεὶς ἀπέτισεν ἄλλα δάνεια, ἢ ἂν
εἶχεν οἰκοδομήσῃ οἰκίαν ἐπὶ τοῦ προικῆτος
οἰκοπέδου, ἐξ ἧς τοῦτο ἀνενδοιάστοι ὡ-
φελήθη, ὁ τε πρὸς τοῦτο δανείσας δανει-
στής καὶ ὁ σύζυγος ἔχουσι δικαίωμα νάπε-
ραιοποιήσῃ τὴν προπαικὸν οἰκοδομήν
(§ 56 Ἀρμ. Δ', ἡ'). (Α. Π. 18 τοῦ
51). Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν συνερωτήθη μεταξὺ
τοῦ συζύγου καὶ τοῦ δανειστοῦ νὰ χρη-
σιμεύσῃ τὸ δάνειον αὐτοῦ εἰς ἀνακινή-
σιν προικῆτος κτήματος ἢ ἀπέτισιν τῶν
δανείων, ἂν τοῦτο κατεσκευάσθῃ δανείων, ἔχει
ὠφέλιμον ἄγωγὴν κατὰ τῆς γυναικὸς κατ'
ἐνστάσιν κατὰ τὸν νόμον 23 Πανδ. (19,
5), καθ' ὅσον ἡ σύζυγος ἐκ τοῦ δανείου
τούτου χρεώσῃ τὴν προίκαν αὐτῆς διὰ τῆς
ἀνακινήσεως τοῦ κτήματος αὐτῆς καὶ
δὲν δύναται νὰ καταστή τὴν πλουσιωτέραν ἐπὶ
ζημίᾳ ἄλλου (Α. Π. 130 τοῦ 51).

Τέλος ρητέον ὅτι ὁ σύζυγος μόνον δια-
χειρίζεται καὶ καρπύεται τὴν προίκαν
κινήματα, δικαιούμενος νὰ ἐγείρῃ τὰς περὶ
δικαιώσεως καὶ διακατοχῆς περὶ αὐτῶν
ἀγωγάς, τῶν δ' ἐξωπροικίων τῆς ἑτα-
κλειστικῆς κυριότητος κινήται ἡ γυνὴ, ἔ-
χουσα δικαίωμα νὰ διακρίνῃ αὐτὰ κατ' ἐξ-

σκειαν ἄνευ ἀδείας ἢ συγκαταθέσεως τοῦ συζύγου αὐτῆς ('Αρμ. βιβλ. δ'. τίτλ. η' § 26 καὶ 21 καὶ βιβλ. ε' τίτλ. θ' § 9 καὶ 23—27. Α. Π. 37 τοῦ 45, 210 τοῦ 48, 56 τοῦ 80).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προκάταρξις (litis contestatio). Ἡ ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος παρὰ Ῥωμαίοις διαδικασία σκοπὸν εἶχε νὰ λάβῃ οὗτος περίληψιν τῆς καταστάσεως τῆς ὑποθέσεως καὶ τῶν ἐχόντων ροπὴν εἰς τὴν ἀπόφασιν ζητημάτων, καθ' ὅσον ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν προδικασίαν. Ὁθεν οἱ διάδικοι ὤφειλον νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος, ὅπως ἐκφράσῃσι τὰς ἀξιώσεις καὶ ἀνταξιώσεις των, καθ' ὅτον αὐταὶ εἶχον σχέσιν πρὸς τὴν δίκην. Ὁ ἄρχων μετὰ τὴν ἰκράσιν αὐτῶν ἐξέδιδε τὴν ρήτηραν, τὰς πρὸς τὴν δικαστὴν δηλαδὴ ὁδηγίας αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἐγένετο ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ jus εἰς τὸ iudicium. Ταῦτα ἀπετέλουν τὴν litis ordinatio, ἥτοι τὴν προπαρασκευὴν τῆς δίκης. Ἡ τελευταία τοῦ jus πρᾶξις ἦν ἡ litis contestatio, προκατάρξις, ἥτις συνίστατο κυρίως εἰς τὴν προταγωγὴν τῶν μαρτύρων πρὸς ἀπόδειξιν, ἐξ οὗ ἡ ὀνομασία contestatio.

Καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ ordo iudiciorum privatorum ἡ προκατάρξις διετερήθη οὐχ ἥττον ἐν ταῖς iudicia extraordinaria ὡς σπουδαία τῆς δίκης φάσις, ὡς ἡ στιγμή δηλ. καθ' ἣν ὁ ἐναγόμενος ἀπαντᾷ ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ εἰς τὰς νέας τοῦ ἐνάγοντος προφορικὰς προτάσεις ἀναφέρον τὰ συντείνοντα μέσα ὅσα θεωρεῖ πρόφορα. Ἡ στιγμή αὕτη τῆς προκατάρξεως ἦτο σπουδαία, οὕσα κυρίως ἡ ἐναρξίς τῆς διαδικασίας. δι' ἧς res sive lis in iudicium deducebatur καὶ εἰς τὴν συνηρτῶντο διάφορα ἰδιαιτέρα καὶ αὐστηρᾶς ὑποχρεώσεις ἐποκούσθηκατα πρὸ πάντων κατὰ τοῦ ἐναγομένου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρόκλησις εἰς ἀγωγὴν.

Ἐγεί δικαίωμα νὰ ἐξανγκάσῃ τις ἐνόντων τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ εἰς ἔγερσιν ἀγωγῆς καὶ νοποῶν αὐτῷ τὴν καλουμένην πρόκλησιν εἰς ἀγωγὴν. Τοῦτο κατὰ τὴν πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν συγχωρεῖται 1) ἐὰν τις προκαλούμενος, καίπερ μὴ διακατέχων τὸ περὶ οὗ ἡ πρόκλησις κτῆμα, καυχᾶται, ὅτι ἔχει ἀξίωσιν ἐπ' αὐτοῦ, χορηγοῦσαν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ κινήθῃ δικαστικῶς κατὰ τοῦ προκαλοῦντος, 2) ἐὰν τις ἐπικεῖται κίνδυνος νὰ μετακινήθῃ παντελῶς διὰ τοῦ χρόνου ἑστασὶς τις ἣ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς (Πολ. Δικ. 81) ὅθεν τὴν πρόκλησιν ἐν τῷ πρώτῳ θέματι ἀπευθύνει ὁ κατέχων· κατ' ἀκολουθίαν δὲ δύναται ὁ μὴ κατέχων κτῆμα τι νὰ ἐγείρῃ πρόκλησιν περὶ αὐτοῦ, ὅτε ἀπαρδέχτου οὕσης δυνάμει τοῦ ἀστικοῦ νόμου (9 Βασιλ. (15. 1) 9 Πανδ. (6. 1) κατὰ τοῦ μὴ κατέχοντος τῆς περὶ διεκδικήσεως ἀγωγῆς (Α. Π. ἀποφ. 114 τοῦ 73). Ἐκ τούναντι οὗ ὁ κατέχων δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀείποτε πρόκλησιν περὶ αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ ὁ κάτοχος δάσους δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δημοσίου, καυχωμένου δι εἶναι κύριον αὐτοῦ (Α. Π. ἀποφ. 175 τοῦ 74). Ἀλλ' ἐὰν τὸ δημόσιον ἐν τῇ ἐνασχήσει τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ προῇ εἰς πρᾶξιν ἐπιτροπεομένην αὐτῷ ὅπῃ τοῦ νόμου, ἄτρετον δὲ πρὸς καύχησιν περὶ δικαστικοῦ δικαιώματος ἐπὶ τοῦ κτήματος, δὲν χωρεῖ πρόκλησις εἰς ἀγωγὴν. Ὅθεν φέρ' εἰπεῖν δὲν χωρεῖ πρόκλησις ἐν τῷ δημόσιον ἐκδόσῃ διάταγμα περὶ ἀπαλλοτριώσεως ἰδιωτικοῦ κτήματος ἐνεκα δημοσίας ἀνάγκης.

Σημειωτέον ὅτι τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν δικαστηρίων τῆς Γερμανίας (ὅθεν παρελήφθη ἡ περὶ προκλήσεως νομοθεσία) παρεδίδαντο κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ πρόκλησις εἰς ἀγωγὴν χωρεῖ οὐ μόνον κατὰ τοῦ καυχωμένου διὰ ἔχει ἀξίωσιν ἐπὶ κτήματος.

διακατέχει ὁ προκαλῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ καυχωμένου ὅτι ἔχει προσωπικὰ ἀξιώσεις κατὰ τοῦ προκαλοῦντος, τοῦ καυχωμένου φέρ' εἰπεῖν ὅτι εἶναι δανειστής τοῦ προκαλοῦντος. (Α. Π. 220 τοῦ 1850, 175 τοῦ 62. Ἐφετῶν ἀποφάσεις πλησιῶν). Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντίθετοι ἀποφάσεις, οἷον ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 236 τοῦ 1850 τοῦ Ἀρείου Πάγου, καθ' ἣς μόνον ἐπὶ πραγματικῶν δικαιωμάτων χωρεῖ ἡ πρόκλησις.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ θέματι σκοπὸν ἔχει νὰ διασωθῇ ὁ προκαλῶν τὴν ἔνστασιν αὐτοῦ, ἣν ἤθελεν ἀπολέσει, ἐπιβραδυομένης τῆς ἀγωγῆς. Οὕτως ὁ ἐγγυητὴς προκαλεῖ, ὅπως, ἐγειρομένης ταχέως τῆς ἀγωγῆς, προτείνῃ τὴν ἔνστασιν τῆς διζήσεως, πρὶν ἢ καταστή ὁ ὀφειλέτης ἄπορος, ὅπερ ὠφελεῖ αὐτόν, διότι ἄλλως, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ὑποχρεώσεως, θὰ ἦν ὑπόχρεως κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον νὰ ποδείξῃ ὅτι ἐρράθυμηνεν ὁ δανειστής καὶ ἔνεκα τῆς βλάβης αὐτοῦ περιτλήθεν εἰς ἀπορίαν ὁ ὀφειλέτης.

Ἡ πρόκλησις δέον νὰ περιέχῃ α') ἀκριβῆ σημείωσιν τῆς ἀξιώσεως, ἣν καυχᾶται ὅτι ἔχει ὁ προκαλούμενος, ἢ τῆς ἐνστάσεως τῆς κινδυνευούσης νὰ ματαιωθῇ καὶ β') προθεσμίαν πρὸς ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς, ἥτις δὲν δύναται νὰ ἦναι βραχυτέρα τῶν 30 ἡμερῶν, παρατείνεται δ' ἔνεκεν ἀποστάσεως κατὰ τὸ ἄρθρ. 195 (Πολ. Δικ. 83). Ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ὁρισθῶσι τὰ γεγονότα, εἰς ὧν ἀποτελεῖται ἡ καύχησις, οὔτε τὸ εἶδος τῶν τῆς κυριότητος ἀξιώσεων τοῦ προκαλομένου, ἀλλ' ὁ μόνος οὗτος δύναται νὰ ὁρίσῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς. (Α. Π. ἀποφ. 204 τοῦ 75 καὶ 12 τοῦ 78). Ὁ Ἀρειος Πάγος εἶπεν ὅτι, εἰάν μὴ ὁρίζεται ῥητῶς ἡ προθεσμία εἰς ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς, εἶναι ἄκυρος ἡ πρόκλησις (ἀποφ. 105 τοῦ 82). ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἐπλανήθη ὁ Ἀρειος Πάγος, διότι ἰσοδυναμεῖ πρὸς ῥητὴν προθε-

σμίαν ἡ φράσις ἐμπροθέσμως ἢ ἐντεὲς τῆς νομίμου προθεσμίας (Πολ. Δικ. 82).

Ὁ δὲ προκαλούμενος δύναται ἢ νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν, περὶ ἧς προκλήεται, ὅτε ἔχει πάντα τὰ δικαιώματα ἐνάγοντος, ἢ νὰ προσβάλλῃ δι' ἀπολογητηρίου ἐντὸς τῆς τριακονθημέρου προθεσμίας τὸ παραδεκτὸν τῆς προκλήσεως, ἀμφισβητῶν τὴν τῆς προκλήσεως βάσιν ἢ προσβάλλον ἔνστασιν ἀκυρότητος τῆς προκλήσεως (Πολ. Δικ. 83). Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ προκαλούμενος ὀφείλει ἐπὶ ποινῇ μὲν ἀποκλεισμοῦ νὰ προτείνῃ διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου αὐτοῦ ἐντὸς τριακονθημέρου προθεσμίας ἀπὸ τῆς προκλήσεως τὰς κατὰ τοῦ παραδεκτοῦ αὐτῆς ἐνστάσεις αὐτοῦ, νὰ ἀμφισβητήσῃ δὲ ἁπλῶς τὴν τῆς προκλήσεως βάσιν. Ὅθεν πᾶσα μεταγενεστέρᾳ ἀντιρρησης, ἀναγομένη εἰς τὴν τῆς προκλήσεως βάσιν, ἐστὶν ἀπαράδεκτος (Α. Π. 201 τοῦ 75). Ἀλλ' ἔνστασιν περὶ ἀκυρότητος τῆς προκλήσεως διὰ τὴν μὴ προσήκουσαν περιγραφὴν τοῦ ἀντικειμένου ἢ περὶ ἀκυρότητος τῆς ἐπιδόσεως τῆς προκλήσεως δύναται νὰ προσβάλλῃ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει τῶν Πρωτοδικῶν δυνάμει τοῦ γενικοῦ δικονομικοῦ κανόνος, καθ' ἣν αἱ ἐνστάσεις προτείνονται καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου τὸ πρῶτον. Μὴ οὕτως δμως τῆς τοῦ νόμου διατάξεως περὶ ἀκριβοῦς σημειώσεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς προκλήσεως ἐν τῇ προκλήσει δημοσίας τάξεως, ὡς ὁριθεῖται ἁπλῶς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ προκαλομένου, δὲν δύναται νὰ προσβληθῇ ἡ ἀκυρωτικὴ ἔνστασις τὸ πρῶτον ἐνώπιον τῶν ἐφετῶν (Α. Π. 76 τοῦ 75). Ἐχει δ' ὁ προκαλούμενος κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τῶν δικαστηρίων καὶ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἐναγομένου κατὰ τοῦτο, ὅτι εἰς τὸν προκαλοῦντα ἐπίκειται ἡ ἀπόδειξις, ὅθεν ἀπορρίπτεται ἡ πρόκλησις, εἰάν ὁ προκαλῶν μὴ δυνήθῃ νὰ ποδείξῃ τοὺς λόγους τῆς προκλήσεως.

Προσθετόν ὅτι ἡ κατὰ τοῦ παροδικοῦ τῆς προκλήσεως ἔνστασις ὡς δικαστική πρῶξις ἀνάγκη νὰ ὑπογράφηται ὑπὸ δικηγόρου, δημοδίκου ἢ ἀδελφοῦ (Α. Π. 204 τοῦ 75).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προμηθευταί καὶ ἐπιστάται ἡ πράκτορες αὐτῶν, μετέχοντες προμηθειῶν οἰουδήποτε εἶδους διὰ λογαριασμόν τοῦ κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θάλασσαν στρατεύματος, τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς, ἐὰν μὴ ἐκπληρώσωσιν ἐν γένει ἢ ἐν μέρει ὡς ἀνέλαβον ὑποχρεώσεις, καίπερ μὴ παρεμποδισθέντες ὑπὸ ἀνυπερβλήτου κωλύματος (Ποιν. νόμου ἀρθ. 441 καὶ 442). Ὁ δὲ τυχὸν ἐξ ἀμελείας, ἀπροσεξίας ἢ ἀπρονοησίας ἀναβαλὼν μόνον ἢ ἀνεδέξατο προμήθειαν ἢ ἄλλην ἐργασίαν τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν (Ποιν. νόμου ἀρθ. 443).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρόξενοι. Οἱ πρόξενοί εἰσι δημόσιοι λειτουργοί, διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως εἰς ἐμπορικὰς ἢ παραλίους πόλεις ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐμπορικῶν, ναυτιλιακῶν καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων τοῦ κράτους καὶ τῶν ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ διαμενόντων ὑπηκόων αὐτοῦ.

Κατὰ τοὺς νῦν κρατοῦντας κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, πάντα τὰ κράτη ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ διατηρεῖν εἰς τὰς ἐμπορικὰς καὶ παραλίους πόλεις τῶν ἄλλων κρατῶν ἰδίους προξένους. Ἀναγνωρίζεται ὁμοῦς ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕκαστον κράτος τὸ δικαίωμα νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τὴν ἱδρύσιν προξενίων εἰς μέρη τῆς ἰδίας χώρας ἐνθα θεωρεῖ ἀσύμφορον ἐαυτῷ τὴν διαμονὴν ξένων πρακτόρων.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν προσώπων, εἰς ᾧ ἀνατίθεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν προξενικῶν καθηκόντων, ἀνάγκη πάντως ἵνα τὰ πρόσωπα ταῦτα ᾖσιν ἀρεστὰ εἰς

τὴν κυβερνήσιν τοῦ κράτους, ἐν ᾧ ἂν λουσιν ἐδρεύει οἱ διοριζόμενοι πρόξενοι. Δὲν ἀπαιτεῖται ὁμοῦς ἵνα ὁ διοριζόμενος τυγχάνῃ ὦν ὑπήκοος τοῦ διορίζοντος αὐτὸν κράτους θυνάμενος νὰ ἦ ὑπήκοος καὶ αἰουδήποτε ἄλλου κράτους, ὡς καὶ τοῦ κράτους παρ' ᾧ διορίζεται, ὅτε ζητεῖται καὶ ὡς πρὸς τοῦτη συγκατάθεσις αὐτοῦ.

Εἰθίσται ἐν τούτοις νὰ ἀναγράφηται ἐν ταῖς συνομολογουμέναις μεταξὺ τῶν κρατῶν συνθήκαις τὸ δικαίωμα τῆς ἱδρύσεως καὶ ἐπομένως ἡ ὑποχρέωσις τῆς παραδοχῆς προξένων τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων κρατῶν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ ἐτέρου κατ' ἀμοιβαιότητα, ὡς καὶ ἡ ἀναγνώρισις δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος εἰς τὰς ἱδρυόμενας προξενικὰς ἀρχὰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εὐρείας. Ἀλλὰ καὶ μὴ ὑπαρχουσῶν συνομολογημένων τοιούτων συνθηκῶν, δὲν ἐπεται ὅτι ἡ κυβερνήσις κράτους τινὸς δύναται νὰ ἀπαγορεύσῃ αὐθαίρετως καὶ ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου εἰς τὰ λοιπὰ κράτη ἢ εἰς τινα τούτων τὴν ἱδρύσιν προξενίων ἐν τῇ ἐκτουτῷ χώρᾳ. Ἡ ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου ἀρνήσις παραδοχῆς προξένου κράτους τινὸς δύναται νὰ χαλαρώσῃ οὐ μόνον τὰς φιλικὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς εἰρηνικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν, ὅσας μάλιστα εἰς τινα μὲν κράτη ἐπιτρέπεται ἡ ἱδρύσις προξενίων, εἰς ἄλλα δ' οὐχί, διότι τότε παραβιάζεται κατὰ φῶρος ἡ ἀρχὴ τῆς μεταξὺ τῶν κρατῶν ἰσότητος ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τὰ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερωμένα, καὶ ἐπομένως γεννᾶται εἰς τὸ ἀδικοῦμενον κράτος τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ ἴδια συμφέροντα διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἐπιτρεπομένων μέσων, ἐν οἷς καὶ τὰ ἀνταδίκηματα.

Οἱ πρόξενοι διορίζονται ὑπὸ τοῦ ἀσχοῦντος τὴν ὑπερτάτην ἐν τῇ κρατὶ ἐξουσίαν. Ἀλλὰ μόνον τὰ κυρίαρχα κράτη

ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦτο, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ὑποτελεῖν, ἅτε μὴ κεκτημένα ἄλλη-
λὴν προσωπικότητα. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ
ὑποποδιστικῶς ἠνωμένα κράτη δὲν δύ-
ναται νὰ διορίζωσιν ἰδίους προξένους, ὁ-
ποῖοι ἐστέρησαν ἐαυτὰ τοῦ δικαίωματος
αὐτοῦ, παραχωρηθέντος διὰ τῆς συνθή-
κης τῆς ὑποποδιστικῆς ἐνώσεως τῇ κεν-
τρικῇ τῆς ὑποποδιστικῆς ἐξουσίᾳ.

Οἱ πρόξενοι ὑπάγονται εἰς τὸ ὑπουρ-
γικὸν τῶν ἐξωτερικῶν. Καὶ εἶναι μὲν τὰ
καθίσκοντα αὐτῶν ποικιλώτατα, εἰς δια-
φόρους κλάδους τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας
ἐπισπόμενος εἰς διάφορα ὑπουργεῖα ἀνα-
μέμμενα, ἀλλ' ἐν κεφαλῇ αὐτῶν ἡ ὑπαγωγὴ
αὐτῶν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν
καταρτίζεται ἐξ αὐτῆς τῆς λογικῆς τῶν
καταστάσεων ἀνάγκης, διότι οἱ πρόξενοι,
ὡς καὶ μὴ φέροντες τὸν χαρακτῆρα τῶν
ἐξωτερικῶν ἀπεσταλμένων, (ὅρα περὶ
τοῦ βέλους τοῦ Χρυσανθοπούλου ὑλ-
λ. 124), τογχάνου-
νται ὡς ὄντες ὑπὸ πολλὰς ἐπὶ φεῖς πολι-
τικὰς πράξεις ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὑπαγο-
μένους φυσικῶς ὡς τοιοῦτοι εἰς τὸ ὑπουρ-
γικὸν τῶν ἐξωτερικῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου
καὶ τῶν προξένων ἀσκουμένη ἐν τῇ
ἐξωτερικῇ ἐξουσίᾳ καθορίζεται καὶ προ-
βλεπόμενα ὑπὸ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν
καταστάσεων τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου, ἐπὶ δὲ
τῶν τοιούτων σχέσεων ἀναμφηρίτως ἀρ-
μοδίως τογχάνει δὴ τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξω-
τερικῶν.

Οἱ διοριζόμενοι πρόξενοι παρὰ μὲν τῆς
ἐκείνου κυβερνήσεως λαμβάνουσι τὸ ἐπίση-
μον τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ἔγγραφο, φέ-
ρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν
ἐξωτερικῶν, παρὰ δὲ τῆς κυβερνήσεως τοῦ
ἐκείνου, εἰς οὗ τὴν χώραν διορίζονται,
ἀπὸ τοῦ λεγόμενου ἐκτελεστηρίου, ἐκδι-
δομένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερι-
κῶν καὶ ἀπευθυνόμενου πρὸς τὰς ἐγχω-
ρὰς ἀρχὰς τοῦ μέρους, ἐνθα ἀσκήσει
τὸ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ διοριζόμενος, εἰς

ὅς διδοται διὰ τοῦ ἔγγραφου τούτου ἡ πα-
ραγγελία νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν διορι-
σθέντα πρόξενον καὶ παρέχωσιν αὐτῷ
τὴν ἰδίαν συνδρομὴν ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν
καθηκόντων αὐτοῦ.

Οἱ πρόξενοι διακρίνονται κατὰ τὰ γε-
νικῶς καθιερωμένα ὑπὸ τῶν νομοθεσιῶν
τῶν διαφόρων κρατῶν εἰς γενικοὺς προ-
ξένους, προξένους, ὑποπροξένους καὶ προ-
ξενικοὺς πράκτορας. Προσέτι δὲ οἱ τὸν
αὐτὸν φέροντες βαθμὸν ὑποδιαίρουσιν εἰς
τάξεις, ἥτοι γενικοὶ πρόξενοι ἢ πρόξενοι
α' τάξεως, β' τάξεως κτλ. Ἐκάστη δὲ
προξενικὴ ἀρχὴ ἀσχεῖ τὰ ἴδια καθίσκοντα
ἐν ὁρισμένῃ ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ περιφε-
ρεῖα, ἧς τὴν ἔκτασιν ὀρίζει ἡ διορίζουσα
τὸν πρόξενον κυβέρνησις. Κατὰ τὸν ἡμέ-
τερον προξενικὸν νόμον ἡ δικαιοδοσία ἐ-
κείνης προξενικῆς ἀρχῆς ἐκτείνεται εἰς
ἅπασαν τὴν χώραν, εἰς ἣν ἐκτείνεται ἡ
δικαιοδοσία τῆς ἐγχωρίου διοικητικῆς
ἀρχῆς τῆς ἐδρεύουσας ὅπου καὶ ἡ προ-
ξενικὴ. Ἐξαιρεῖται δ' αὐτῆς ἡ ἐν τῇ
αὐτῇ περιφερείᾳ χώρα ἡ ὑπαγομένη εἰς
τὴν δικαιοδοσίαν ὑποδεστέρας ἐγχωρίου
διοικητικῆς ἀρχῆς, ἐχούσης τὴν ἐδραν
αὐτῆς ἐν ᾧ τόπῳ ἐδρεύει ἐτέρα ἐλληνικὴ
προξενικὴ ἀρχή. Κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον
πᾶσα ἐλληνικὴ προξενικὴ ἀρχὴ εἶναι
αὐτοτελής, ἰδίαν ἔχουσα περιφέρειαν καὶ
δικαιοδοσίαν ἐν αὐτῇ ἀνεξάρτητον πάσης
ἄλλης προξενικῆς ἀρχῆς, πλην τῶν προ-
ξενικῶν πράκτορων, περὶ ὧν εἰδικώτερον
κατωτέρω.

Τὴν ἀνωτάτην δ' ἐπιτήρησιν τῶν ἐν
τῇ ἐπικρατείᾳ προξενικῶν ἀρχῶν τοῦ
αὐτοῦ κράτους, τῶν αποτελουσῶν τὴν λε-
γομένην ἐν τῷ ἀλληλεθνῷ δικαίῳ προξενικὴν
ἐγκαθίδρυσιν, ἔχει ἡ οἰκεία πρε-
σβεΐα, πρὸς ἣν ἀναφέρονται αἱ ἐν τῇ ξένῃ
ἐπικρατείᾳ προξενικαὶ ἀρχαί.

Οἱ πρόξενοι διακρίνονται πρὸς τοὺς
εἰς τακτικούς ἢ ἐμπίσθους καὶ εἰς ἐκτά-
κτους ἢ ἀμίσθους. Οἱ πρῶτοι, ὄντες ἀεί-

ποτε ὑπήκοοι τοῦ διορίζοντος αὐτοὺς κράτους καὶ ἐκλεγόμενοι μεταξύ τῶν κεκτημένων τὰ νόμιμα προσόντα ἀπολαύουσιν ἀπάντων τῶν τοῖς δημοσίοις λειτουργοῖς τοῦ κράτους ἀπονεμομένων πλεονεκτημάτων. Οἱ δὲ ἄμισθοι πρόξενοι, οἱ καὶ ἐμποροὶ λεγόμενοι πρόξενοι, οὐδὲν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν κτώμενοι προσὸν ἢ δικαίωμα ἐκλέγονται κατὰ προτίμησιν κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον μεταξύ τῶν ἀσκούτων τὸ ἐμπόριον ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ ὑπήκοον τοῦ κράτους καὶ ἐγκατεστημένων ἐν ᾧ διορίζονται τότε ἢ καὶ μεταξύ ἄλλων ἐλλήνων ὑπήκοων διατελεσάντων εἰς τὴν διοικητικὴν ἢ δικαστικὴν τοῦ κράτους ὑπηρεσίαν. Ἐν ἐλλείψει δὲ ὑπήκοων τοῦ κράτους, ἱκανῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν προξενικῶν καθηκόντων, διορίζονται καὶ ἄλλοδαποί, καὶ δὴ ὑπήκοοι τοῦ κράτους, ἐν οὗ τῇ χώρᾳ διορίζονται. Οἱ ἄμισθοι πρόξενοι δύνανται νὰ ἀσκῶσι καὶ τὸ ἐμπόριον ἢ ἄλλο ἐλευθέριον ἐπάγγελμα, εἰσπράττοντες προσέτι πρὸς ἴδιον ὄφελος ἐκτὸς τινων ἐξαιρέσεων τὰ κεκανονισμένα προξενικὰ τέλη, ἐνῷ οἱ ἐμισθοὶ πρόξενοι εἰσπράττουσιν ἅπαντα τὰ τέλη ταῦτα ὑπὲρ τοῦ δημοσίου.

Ὑπόχρουσι πρὸς τούτοις καθιερωμένοι ἐν ταῖς νομοθεσίαις τῶν διαφόρων κρατῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἐπίτιμοι προξενικοὶ βαθμοὶ ἀπονεμόμενοι εἰς τοὺς εὐδοκίμως ὑπηρετήσαντας ὑπὸ τὸν ἀμέσως κατώτερον προξενικὸν βαθμὸν ἐφ' ὠρισμένον χρόνον. Οἱ ἐπίτιμοι δ' αὐτοὶ βαθμοὶ, ὅντε προσωπικοὶ, δὲν μεταβάλλουσι τὴν βαθμολογικὴν τάξιν τῆς ἑδρας, οὐδὲ προσβιβάσαι τῷ λαμβάνοντι τὸν τοιοῦτον τιμητικὸν τίτλον, ὡς ὀρίζει ὁ ἡμέτερος νόμος, δικαίωμα εἰς ἀνώτερον μισθὸν καὶ σύνταξιν.

Παρὰ ταῖς προξενικαῖς ἀρχαῖς, πλὴν τοῦ προϊσταμένου αὐτῶν, διορίζονται καὶ ἄλλοι ὑποδεέστεροι ὑπάλληλοι, γραμμα-

τεῖς, γραφεῖς, διερμηνεῖς κλπ. ἀνάλογον τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων ἐκάστης προξενικῆς ἀρχῆς.

Καὶ τὸ μὲν παρὰ ταῖς ἐμισθοῦς προξενικαῖς ἀρχαῖς ὑποδεέστερον προϊστάμενον μισθοδοτεῖται, ὡς καὶ ὁ προϊστάμενος ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου, τὸ δὲ καὶ ταῖς ἄμισθοις μισθοδοτεῖται αὐτὸς ὁ προϊστάμενος τῆς ἀρχῆς ἐκ τῶν πρὸς ὄφελος τοῦ εἰσπραττομένων προξενικῶν τελῶν.

Ἐκάστη τέλος προξενικῆ ἀρχῆς ἔχει ἴδιον γραφεῖον ἢ κατ'ἀσθημα, εἰς ᾧ κατατάσσεται ἡ ἐθνικὴ σημαία καὶ ὁ θυρεὸς τῶν ἐμβλημάτων τοῦ κράτους, εἰς ᾧ αὖτε ἀνῆκει.

Οἱ δὲ προξενικοὶ πράκτορες, μὴ καὶ λεγόμενοι μεταξύ τῶν κυρίως προϊσταμένων ἀρχῶν, εἰσὶν ἀείποτε ἄμισθοι, ἀπολαύοντες πάσης βαθμολογικῆς τάξεως μετὰ τῶν δημοσίων λειτουργῶν. Ὅντε δὲ πρὸς τῶν δημοσίων λειτουργῶν, εἰσὶν ἰδίως εἰπεῖν βοηθοὶ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν, δὲν ἔχουσιν ἴδιον ἀνεξάρτητον δικαιοσύνην ὑπαγόμενοι εἰς τὴν προξενικὴν ἀρχήν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιτετραμμένη αὐτοῖς ἀρμοδιότης ἐν τῇ ἐκτέλεσει τῶν προξενικῶν καθηκόντων εἶναι περὶ τοσοῦτον ὅσον καὶ τῶν ἀρχῶν. Ὑπαγόμενοι δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς δικταγὰς τῆς προξενικῆς ἀρχῆς, εἰς τῇ περιφέρειαν ἐδρεύουσι, μετ' αὐτῆς τῆς γενικῆς κανόνα ἀλληλογραφεῖαν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν προξενικῶν πράκτορων.

Ἐν τοῖς ἐφεξῆς δ' ἐξετάζομεν τὴν καθήκοντα τῶν κυρίως προξενικῶν ἀρχῶν ἢ τοῦ τῶν γενικῶν προξένων, προϊστάμενου καὶ ὑποπροξένων.

Τὰ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν καθήκοντα εἰσὶ πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ σπουδαῖα καὶ πολλάκις. Ἀσυγκρίτως δὲ μέγιστα καὶ σπουδαιότερα τὰ καθήκοντα τῶν ἐν ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις κατὰ πολὺ εὐρύτερος ὁ κύκλος τῆς γνωρισμένης αὐτῶν δικαιοδοσίας. Τῇ τοιαύτῃ οὐσιώδῃ διαφορᾷ ἔχον ὑπὸ

ἢ ἡμέτερος νομοθέτης, διακρίνει τὰ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν καθήκοντα εἰς γενικά, περλαμβάνοντα τὰ κοινὰ πᾶσι τοῖς πρόξενοις καθήκοντα, καὶ εἰς εἰδικά, περριδιόχοντα εἰς τὰς ἀνὰ τὸ ὀθωμανικὸν κράτος καὶ ἐν γένει τὰς μὴ χριστιανικὰς χώρας ἑλληνικὰς προξενικὰς ἀρχάς. Τὰ γενικά τῶν προξένων καθήκοντα κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον εἰσὶ τὰ ἐξῆς. α') Ἐπαγρυπνοῦσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συνυπολογισμένων συνθηκῶν καὶ τῶν συμβασιῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν τήρησιν τοῦ πρὸς τὴν ἰδιουκτὴν σημαίαν ὀφειλομένου σεβασμοῦ. β') Ἀνακοινοῦσιν ἐκάστοτε εἰς τὴν κυβέρνησιν πᾶν ἀντικείμενον χρήσιμον ἢ τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους καὶ ἰδίως τὴν ναυτιλίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν δημόσιαν ὑγίειαν. γ') Συντάττουσιν τοὺς ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ διαμέκτους ὑπάρχουσιν τοῦ κράτους, ἀσκούντες ἐν αὐτῶν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὴν ναυτιλίαν. δ') Τηροῦσι μνηστῆρων τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν διαμενόντων ὑπάρχων. ε') Ἐκτελοῦσιν ὡς πρὸς αὐτοὺς καθήκοντα συμβολαιογράφου καὶ ληξιαρχοῦ. ς') Ἐκδίδουσιν ὑπὲρ αὐτῶν διαβατήρια καὶ ἐπιθεωροῦσι τὰ προταγόμενα αὐτοῖς πρὸς ἐπιθεώρησιν ἑλληνικὰ καὶ ξένα διαβατήρια κατὰ τοὺς περὶ τούτων κανονισμούς. ζ') Ἐνεργοῦσι κατὰ τὰ διὰ τῶν εἰθιμῶν ἢ τῶν συνθηκῶν καθιερωμένα πάντα τὰ συντηρητικὰ μέτρα ἐν περιπτώσει ἀπουσίας, ἀποβιώσεως ἢ προφυλακίσεως τῶν ἐλλήνων ὑπηκόων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. η') Ἐπικυροῦσι τὰ ἐντὸς τῆς περιφέρειας αὐτῶν ἐκδιδόμενα ἔγγραφα, μέλλοντα νὰ προσαχθῶσιν ἄλλαχού, καὶ χορηγοῦσιν ἐπικεκυρωμένα ἀντίγραφα τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδόμενων ἔγγράφων. θ') Δικάζουσιν ὡς διαίτηται τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχων ἀντιτιθέμενας αὐτοῖς διαφοράς, καὶ δικάζουσιν ἀνεκκλητῶς τὰς μεταξὺ τῶν πλοίων τῶν ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων

καὶ τῶν πληρωμάτων αὐτῶν περὶ μισθοῦ διαφοράς. ι') Ἐνεργοῦσι πᾶσαν αἴτησιν καὶ παραγγελίαν τῶν ἐν Ἑλλάδι δικαστηρίων ἢ εἰσαγγελέων ἐντὸς τῆς ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τῶν εἰθιμῶν ἢ τῆς ἐγγυρίου νομοθεσίας ἀνεγνωρισμένης αὐτοῖς ἀρμοδιότητος. "Ὅρα περὶ τούτων εἰδικώτερον Ὁδὴγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου § 166. Περὶ δὲ τοῦ σπουδαίου θέματος, ἂν οἱ πρόξενοι ἔχωσι δικαίωμα νὰ ἐνεργήσωσιν ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν ἀπόντων αὐτῶν ὁμοεθνῶν δικαστικὰς πράξεις, ὅρα Ἀλληλεπὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 127.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ εἰδικὰ τῶν προξένων καθήκοντα ἐν ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις καὶ ἰδίᾳ ἐν Τουρκίᾳ.

Ἐν ταῖς χώραις ταύταις οἱ πρόξενοι τῶν χριστιανικῶν κρατῶν ἀσκούσιν ἰδιάζουσαν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἥτις ἐπηρεάζει μὲν τὴν ἐγγχώριον κυριαρχίαν, δικαιολογεῖται δ' ὅμως ἐκ τῆς ριζικῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ μὴ χριστιανικοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ μουσουλμανικοῦ πολιτισμοῦ πρὸς τὸν χριστιανικὸν πολιτισμόν, τοῦ Κορανίου ἀπαγορεύοντος τὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσότητος σχέσεις μεταξὺ τῶν λατρευόντων τὸν Μωάμεθ καὶ τῶν ἀπίστων, καὶ μηδεμίαν ἄλλην ἐπιτρέποντος πρὸς αὐτοὺς σχέσιν ἢ τὴν τοῦ πολέμου, καὶ ἀνεχομένου ἀπλῶς τὰς ἀναχωχὰς ἢ τὰς εἰδικὰς μεταξὺ τῆς Πύλης καὶ τῶν κυβερνήσεων τῶν χριστιανικῶν συνθήκας, ἐν αἷς δηλοῦνται, ὡς λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς, ἡ θέλησις τῆς μουσουλμανικῆς κυριαρχίας τοῦ μὴ ἐπεμβαίνειν εἰς τὰς μεταξὺ ἀλλοδαπῶν διαφοράς, ἀφιεμένης εἰς τὰς χριστιανικὰς δυνάμεις τῆς φροντίδος νὰ ρυθμίσωσιν αὐταὶ τὴν δικαιοδοσίαν ἐνώπιον τῶν ὑπ' αὐτῶν ἰδρυμένων προξενείων ἢ προξενικῶν δικαστηρίων ἐν τῇ τουρκικῇ χώρᾳ.

Εἰς τὰς τοιαύτας συνθήκας, δι' ὧν ἀναγνωρίζεται τοῖς μὲν ἐν Τουρκίᾳ πρόξενοις

τῶν χριστιανικῶν κρατῶν δικαστικὴ δικαιοδοσία ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν, τοῖς δὲ ἐν τῇ ὁθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ διαμένουσιν ὑπηκόοις τῶν κρατῶν τούτων τὸ δικαίωμα τῆς ἑτεροδικίας, δίδεται τὸ ὄνομα capitulations, περὶ ὧν ὅρα λεπτομερέτερον Ἀλληλεθνεὶς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 130.

Ἐξετάζοντες ἐνταῦθα μετὰ συντομίας τὰ τῆς δικαστικῆς τῶν προξενίων καὶ τῶν προξενικῶν δικαστηρίων δικαιοδοσίας ἐν τῷ ὁθωμανικῷ κράτει κατὰ τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν, πραγματευόμεθα ἐν πρώτοις περὶ συνθέσεως τῶν προξενικῶν δικαστηρίων καὶ κατόπιν περὶ τῆς ἀστικῆς καὶ ποινικῆς αὐτῶν δικαιοδοσίας.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ ἴδρυνται ἑλληνικὰ προξενικά δικαστήρια ἀνεξάρτητα τῆς κυρίως λεγομένης προξενικῆς δικαιοδοσίας, ἀποτελούμενα ἕκαστον ἐκ τριῶν δικαστῶν, δύο ἐμίσθων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἑνὸς ἀμίσθου λαμβανομένου ἐν ἐκάστη δίκῃ ἐκ καταλόγου κατ' ἔτος συντασσομένου ὑπὸ τῆς οἰκείας προξενικῆς ἀρχῆς καὶ περιλαμβάνοντος τοὺς ἐγκριτωτέρους τῶν ἐν τῷ τόπῳ παρεπιδημούντων Ἑλλήνων καὶ ἁλλοδαπῶν ὑπηκόων τῶν χριστιανικῶν κρατῶν, προτιμωμένων πάντοτε τῶν Ἑλλήνων.

Ἐν τοῖς λοιποῖς ἀνὰ τὸ ὁθωμανικὸν κράτος καὶ τὰς μὴ χριστιανικὰς χώρας Ἑλληνικοῖς προξενείοις τὰ προξενικά δικαστήρια ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ προϊσταμένου τῆς προξενικῆς ἀρχῆς καὶ δύο ἀμίσθων παρέδρων λαμβανομένων ἐκ καταλόγου συντασσομένου κατὰ τὰ ἀνωτέρω ῥηθέντα.

Τὰ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως καθήκοντα ἀνατίθενται εἰς τὸν γραμματέα τοῦ προξενείου, καὶ τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος ἢ κωλυομένου, εἰς τινα ταχικὸν γραφεὰ τοῦ προξενείου ἢ ἄλλον ὑπὸν ἑλ-

ληνα ὑπὸ τοῦ προξένου ἐκλεγόμενον. Ὁ αὐτὸς προξένος διορίζει ἐγκρίσει καὶ ὑπουργεῖοι τῶν ἐξωτερικῶν ἕνα ἢ πλεονας δικαστικούς κλητῆρας, ὄντας πάντοτε ἀμίσθους καὶ λαμβάνοντας ἀντίμισθοῦ τὰ κεκαנוνισμένα διὰ τῆς προξενικῆς διατιμῆσεως δικαίωματα. Οἱ προξένου δὲ τὴν ἀστικὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τῶν προξενικῶν δικαστηρίων εἶναι ποσὶ δεδεγμένη ἢ ἀρχὴ ὅτι εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ ἐμπορικὰς ὑποθέσεις μεταξὺ ἁλλοδαπῶν τῆς αὐτῆς ἐθνικότητος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἶναι ὁ οἰκείος προξένος, μεταξὺ ἁλλοδαπῶν διαφόρου ἐθνικότητος ὁ προξένος εἰς ὃν ὑπάγεται ὁ ἐναγόμενος. Ἐν δὲ ὁ ἕτερος τῶν διαφερομένων ἦναι ἡμετέρας γενεῆς, ἀρμόδιά εἰσιν ἀεὶποτε τὰ ἐγκρίσει δικαστήρια, παρισταμένου ὅ· ὅμως ἀπὸ ραιτήτως εἰς τὴν δίκην τοῦ διερμηνεύου τοῦ ἁλλοδαποῦ. Ἡ δὲ ἐκδίκασις τῶν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων ἐν πολλαῖς τῆς τουρκικῆς πόλεσιν ἀνατίθεται εἰς μικτὰ δικαστήρια λειτουργοῦντα ἀπὸ τοῦ 1817 καὶ ἀποτελούμενα ἐκ τριῶν ὁθωμανῶν ταχικῶν δικαστῶν ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας ἐκλεγομένων καὶ δύο ἐκτάκτοι νήσεως ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ προξένου, εἰς ὃν ὑπάγεται ὁ ἁλλοδαπὸς ἐναγόμενος ἢ ἐναγόμενος, παρισταμένου καὶ τὴν δίκην καὶ τοῦ διερμηνεύου τοῦ αὐτοῦ προξενείου. Εἰδικώτερον περὶ τούτων, καὶ περὶ τῆς ἐνώπιον τῶν προξενικῶν δικαστηρίων διαδικασίας, ὅρα Ἀλληλεθνεὶς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 131 καὶ Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου § 169.

Ἐν Αἰγύπτῳ ἰδρύθησαν ἀπὸ τοῦ 1876 μικτὰ πολιτικά δικαστήρια, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ἰδιαιτέρως ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Ὡς πρὸς δὲ τὰς ποινικὰς ὑποθέσεις κατὰ τοὺς προξενικοὺς ἡμῶν νόμους οἱ προξενικαὶ ἀρχαὶ ἐν Τουρκίᾳ δικάζουσιν ἀνεκκλήτως τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν

καταττόμενα ὑφ' ἑλλήνων πταίσματα, ἃ ὅσον δὲν ἀντίκεινται τὰ ἐγχώρια ἔθιμα καὶ αἱ συνθῆκαι. Τὰ δὲ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμόδιότητα τοῦ ἑλληνικοῦ δικαστηρίου, εἰς τὴν περιφέρειαν ὑπάγεται ἡ τελευταία ἐν Ἑλλάδι κατοικία ἢ ἡ πρόσκαιρος διαμονὴ τοῦ κατηγορουμένου. Ἐξαιρητικὴν δ' ἡμῶς ἐπὶ τῶν πλημμελημάτων ἀπολύει δικαιοδοσίαν τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ, Ἀλεξανδρείᾳ προξενικά δικαστήρια κατὰ τὸ ἄρθρον 189 τοῦ προηγουμένου ἡμῶν νόμου. Ὅρα δὲ περὶ τῆς κοινῆς δικαιοδοσίας τῶν προξενικῶν δικαστηρίων Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθοπούλου § 133 καὶ Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ ἡμοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου § 196. Ἐν Αἰγύπτῳ ἰδρύθη κατὰ τὸ ἔτος 1893 κακουργιοδικεῖον ἑλληνικόν, περὶ οὗ παραγγελλόμενον ὑπὸ τὰς λ. Κακουργιοδικεῖον Ἑλληνικόν.

Ἐν Τύνιδι, γὰρ μὲν ὁθωμανικῇ, ἀλλὰ διατελούσῃ νῦν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Γαλλίας, κατηργήθη προσκαίτως διὰ τοῦ νόμου τῆς 20 Φεβρουαρίου 1881 ἡ δικαστικὴ προξενικὴ δικαιοδοσία, οὗ ἰδρυσαν αὐτόθι ἡ Γαλλία δικαστήρια λειτουργοῦντα ὡς τὰ ἐν χριστιανικαῖς χώραις δικαστήρια.

Τούναντιον δὲ ἐν Κύπρῳ, καίπερ διατελούσῃ προσκαίρως ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν κυριαρχίαν, διατηρεῖται ἡ προξενικὴ δικαστικὴ δικαιοδοσία ὡς ἦν ἀνεγνωρισμένη ἐπ' ὅσον ἡ νῆσος διετέλει πράγματι ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου.

Ἡ αὐτὴ προξενικὴ δικαστικὴ δικαιοδοσία διατηρήθη προσκαίρως δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 καὶ ἐν Ἑσθονίᾳ, Σερβίᾳ καὶ Μαυροβουνίῳ, ἥτοι καὶ ἐν χριστιανικαῖς χώραις, αἵτινες διατελοῦσι μέχρι τοῦ ἔτους ἐκείνου ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Τουρκίας ἀνεγνωρίσθησαν διὰ τῆς ἐρημμένης συνθήκης ἀνεξάρτητοι ἡμοῖαι. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον

Ἀλληλεθνὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 138.

Τὰς παρὰ τοῖς μὴ χριστιανικοῖς κράτεσιν ἰδρυμένας προξενικὰς ἀρχαῖς τῶν χριστιανικῶν κρατῶν ἀναγνωρίζονται ἐξαιρητικὰ προνόμια παρεμφερῆ πρὸς τὰ τῶν διπλωματικῶν ἀπισταλμένων, περὶ ὧν ὅρα λ. Ἑτεροδικία καὶ ἑτεροχθονία, ἐπεὶ δὲ εἰδικώτερον Ἀλλήλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 140 καὶ 141.

Τὰ τῶν προξένων καθήκοντα ἢ διακόπτονται προσκαίρως ἀπόντος ἢ ἀσθενούντος τοῦ προξένου, ἢ λήγουσιν ὀριστικῶς ἀποθανόντος τούτου, μετατεθέντος, ἀντικατασταθέντος ἢ ἀνακληθέντος ὑπὸ τῆς ἰδίας κυβερνήσεως ἢ ἀνακληθέντος τοῦ ἐκτελεστηρίου ὑπὸ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως. Ἀνακαλούμενος ὁ πρόξενος ἀνατίθῃ τὴν προστασίαν τῶν ὁμοεθνῶν αὐτοῦ ἐν τῇ χώρᾳ εἰς τὸν πρόξενον ἐτέρας φίλης Δυνάμεως τῇ ἀδείᾳ τῆς οἰκείας Πρεσβείας ἢ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ ἰδίου κράτους.

Π. Χρυσανθοπούλου

Προπεμπτήριον. Ἐν μὲν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ καλεῖται ἡ πράξις τοῦ δικαστηρίου, δι' ἧς ἀναδύλλεται ἐπ' ἐγγυήσει, καταβαλλομένη εἰς μετρητὰ ἢ δι' ἐνεχύρου ἢ δι' ἀποχωρῶντων ἀκινήτων κτημάτων παρὰ τῇ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δίκον. ἄρθρ. 840 καὶ ἐπ.), ἡ ἐκτέλεσις ἀποφάσεως περὶ προσωποκρατήσεως ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀπόφασις, ὅπως οὗτος δυνήθῃ νὰ παραστή ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς μάρτυς. Ἐν τῇ πράξει ταύτῃ προσδιορίζεται ἀκριβῶς ἡ διάρκεια τῆς ἐνεργείας τοῦ περὶ οὗ πρόκειται εἰς προσωπικὴν κράτησιν καταδικασμένου, περιλαμβανούσα οὐ μόνον τὴν ἡμέραν τῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐμφανίσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς ἀφίξιν καὶ ἐπάνοδον τοῦ μάρτυρος, ὡς καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐγγυήσεως (Πολιτ. Δίκον. ἄρθρ. 1004).

καί 1005). (*Ιδε καὶ Προσωπικὴ κράτη-
σις). Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ κα-
λεῖται προπεμπτήριον ἡ πρᾶξις τοῦ συμ-
βουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν, δι' ἧς
τοῦτ' ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τοῦ φυλακισθέντος
κατηγορουμένου διατάσσει τὴν δι' ἄξιο-
χρέου ἐγγυήσεως προσωρινὴν αὐτοῦ ἀπό-
λυσιν. Δικαιοῦται δὲ τὸ συμβούλιον τῶν
πλημμελειοδικῶν νὰ παρέχῃ τοιοῦτο
προπεμπτήριον μετ' ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγ-
γελέως ἐν οἰκῇ ποτε καταστάσει τῆς
προδικασίας, ἀλλὰ μόνον καθ' ἃς πε-
ριπτώσεις ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῆς ποινι-
κῆς δικονομίας προσωρινῇ δι' ἐγγυή-
σεως ἀπόλυσιν, δηλονότι ἐπὶ πλημμε-
λημάτων καὶ οὐχὶ ἐπὶ κακουργημάτων
καὶ βασίικς ὁ κατηγορούμενος δὲν παρέχει
τὴν ὑπόνοιαν ἐκ τῶν προηγουμένων αὐ-
τοῦ ὅτι θέλει παρεκτραπῇ εἰς κατάχρη-
σιν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ (Ποιν. Δικον.
ἄρθρ. 236 καὶ ἐπ.). Θ. Ν. Φλογαίτης

**Προπεμπτήρια καὶ Δελ-
τία** (sauf-conduits) καὶ cartels). Προ-
πεμπτήρια καὶ εἰδικώτερον στρατιωτικὰ
προπεμπτήρια ἀνομάζονται τὰ ἔγγραφα,
δι' ὧν ἐν καιρῷ πολέμου οἱ ἀρχη-
γοὶ τῶν ἐκατέρωθεν στρατιωτικῶν δυνά-
μεων ἐφοδιάζουσιν ὡς τοιοῦτοι ὠρι-
σμένα πρόσωπα, καὶ δὴ πρόσωπα ἀνή-
κοντα εἰς τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν ἐπιτρέ-
ποντες αὐτοῖς νὰ διέρχωνται ἀσφαλῶς καὶ
ἀνενοχλήτως τὰς ὑπὸ τοῦ ἰδίου στρατοῦ
κατεχομένους θέσεις. Ἰσχύουσι δὲ μόνον
διὰ τὰ πρόσωπα ἐπ' ὀνόματι τῶν ὁποίων
εἰσὶν ἐκδεδωμένα ἢ καὶ διὰ τοὺς ἀκολου-
θοῦντας αὐτοῖς, ἐν ὁρίῳ τούτῳ ρη-
τῶς ἐν τῷ ἐγγράφῳ καὶ μόνον διὰ τοὺς
τόπους τοὺς κατεχομένους ὑπὸ τῶν στρα-
τιωτικῶν δυνάμεων τῶν διατελουσῶν ὑπὸ
τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐκδόντος τὰ ἔγγραφα
ταῦτα ἀρχηγοῦ.

Εἰσὶν ἐν τούτοις παραδεδεμένα καὶ τὰ
γενικὰ λεγόμενα προπεμπτήρια, ἐκδιδόμε-
να ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος τοῦ ἐμ-

πολέμου κράτους, ἢ τοῦ περιβεβλημένου
εἰδικῆν ἐπὶ τούτῳ ἐντολῆν ἢ πληρεξου-
σιότητα τοῦ ἡγεμόνος· τὰ γενικὰ προ-
πεμπτήρια ἰσχύουσιν εἰς πάντα τὰ μέρη
τὰ κατεχόμενα ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν
δυνάμεων τοῦ ἐκδόντος ταῦτα ἡγεμόνος.
Διὰ τοιούτων προπεμπτηρίων ἐφοδιάζον-
ται συνήθως ἀνταποκριταὶ ξένων ἐπι-
μερίδων, ἄξιωματικοὶ οὐδετέρων κρατῶν
ἢ διπλωματικοὶ τῶν κρατῶν τούτων ἐν-
τιπρόσωποι μετὰ τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς
ἀκολουθίας αὐτῶν.

Τὰ προπεμπτήρια ἐκδίδονται δι' ὠρι-
σμένον χρόνον ἢ ἐπ' ἀόριστον ἐπ' ὅσον
ὑφίσταται ὁ πόλεμος. Αἰετᾶται τῆς ἐκ-
δόσεως τοῦ δι' ὠρισμένον χρόνον ἐκδιδό-
μενου προπεμπτηρίου ὁ διὰ τούτου ὡρι-
σμένος δὲν δύναται ἐρεξῆς νὰ ἀλλάξῃ
τὴν ἐλευθερίαν διδοῦν διὰ τῶν
στρατιωτικῶν δυνάμεων κατεχομένων δι-
πλωμάτων. Ἐὰν δ' ὅμως ἕνεκα ἀνωτέρας δι-
πλωματικῆς ἐκδόσεως ἐμπροσθέντος τοῦ
τόπου τούτου, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς
λαύων τῶν διὰ τοῦ προπεμπτηρίου ἐπι-
ρηγημένων αὐτῶν προνομίων μέχρι τοῦ
ἐξόδου αὐτοῦ ἐκ τῶν εἰρημένων τόπων
ἐπ' ὅσον ὅμως ἐπιτρέπουσι τοῦτο αἱ πε-
ριστάσεις.

Τὰ προπεμπτήρια δύναται νὰ ἀν-
κληθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐκδόντων ταῦτα ἀρχη-
γῶν ἢ τῶν διαδόχων αὐτῶν, ἢ καὶ τῶν
ἀνωτέρων αὐτῶν, βασίικς παρίσταται τῶν
αὐτῆς ἀνάγκῃ. Ἀλλ' ἡ ἀνάκλησις οὐχὶ
ἐπιτρέπεται πάντοτε καλῇ τῇ πίστει· ὅ-
νότε πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν προσώπων
τινα θαρροῦντα εἰς τὰ τοιαῦτα ἔγγραφα
εὐρέθησαν ἰκτεθειμένα εἰς τὴν ἀνάγκην
τοῦ ἐκδόντος ταῦτα πολεμίου.

Ἀφ' ἐτέρου δ' ὅμως καὶ τὰ ἐφοδιασθέντα
διὰ τοιούτων ἐγγράφων πρόσωπα δὲν δύ-
ναι ἀτιμωρητῇ παραβιάζοντα τὴν ἐν-
λήν πίστιν νὰ καταχρασθῶσιν αὐτῶν
δὲ νομοθεσῇ τῶν διαφόρων κρατῶν
μωροῦσιν αὐστηρῶς τοὺς κακῆς

ἐκτός ἐάν ἀποδειξῶσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐγένοντο θύματα δόλου ἢ ἐξεδιάντησαν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

Εἰ δὲ τὰ πλοῖα χορηγοῦνται τὰ λεγόμενα *cartels* (cartels), δι' ὧν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὰ διαπλέοντα τὰ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πολεμικῶν πλοίων κατεχόμενα ναύαρχα ὕδατα νὰ κομίζωσιν εἰς τὸν ἑστὸν προτάσεις ἐχούσας εἰρηνικὸν χαρακτῆρα. Τὰ πλοῖα ταῦτα, ὀνομαζόμενα γαλλιστὶ *navires de cartel*, ὡς καὶ τὰ πλοῖα αὐτῶν, θεωροῦνται ὡς οὐδέποτε, ὑπὸ τὸν ὅρον δ' ὅμως τοῦ νὰ μὴ φέρωσιν ἐμπορεύματα, πολεμφοδία, ὅπλα, ἢ ἄλλα ὅπλα, πλὴν τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἀντίστασιν σημάτων.

Τὰ δὲ δελτίων ἐφωδιασμένα πλοῖα καὶ πολεμικά, εἴτε ἐμπορικά, ἀπολαύουσι τὴν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτῶν ἀναγκαίων προνομίων, θεωρούμενα ὡς οὐδέποτε. Δύναται ἐν τούτοις νὰ ἀπαρνηθῇ αὐτοῖς ὁ εἰσπλους εἰς στρατιωτικὰς λιμένας ἢ λιμένας ναυστάθμων. Εἰ δὲ τούτων ἐπιβαίνοντες ὀφείλουσι νὰ ἀρνηθῶσιν αὐστηρῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἰδίας ἐντολῆς καὶ νὰ ἀποφεύγωσιν ἐκμελῶς πᾶσαν πρᾶξιν ἀποστερεῦσθαι αὐτοὺς ὡς κήρυκα, ἢ τὸ πλοῖον αὐτῶν ἐπιβαίνουσι, τῶν ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἢ τῆς συνθηκῆς καθιερωμένων προνομίων. Ὅσα δ' ἐρρήθησαν ἀνωτέρω περὶ τῶν καταχωρῶν τῶν πολεμικῶν προπεμπτηρίων, ἐφαρμόζονται καὶ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν δελτίων.

Περὶ τῶν κατὰ τὰς ναυμαχίας περιλαμβανόντων τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν πλοίων βρα «οὐδετερότης στρατιωτικῶν τοσοκομείων».

Ὡς πρὸς προπεμπτηρίων εἰσὶ καὶ αἱ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν ἐκδοδόμεναι βύβαι πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων διὰ τῶν ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων κατεχομένων τόπων. Αἱ τοιαῦται ἄντι ὀνομάζονται γαλλιστὶ *sauegardes*.

Παρατηρητέον μάλιστα ὅτι ὁ *Calvo* (droit int. tom. 4 n° 2413) τὰ ὑπὲρ προσώπων ἐκδεδομένα ἔγγραφα χαρακτηρίζει *diabathria*, χρώμενος τῷ ὅρμῳ *πρα-πεμπτήρια* εἰς δήλωσιν τῶν εἰς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων ἐκδοδόμενων ἔγγράφων.

Διὰ τοῦ γαλλικοῦ ὅρου *sauegardes* χαρακτηρίζονται καὶ αἱ ἄδειαι ἢ μᾶλλον διαταγαὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν, δι' ὧν ὠρισμένα πράγματα ἢ τόποι ἐξαιροῦνται τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων τοῦ πολέμου, καὶ ἀπολαύουσιν ἰδιαιτέρας προστασίας. Διὰ τῶν διαταγῶν τούτων ὠρισμένα δημόσια καταστήματα, ἀρχεῖα, βιβλιοθήκαι ἢ ἄλλα ἰδρύματα κοινῆς ὠφελείας, περιουσίαι οὐδετέρων ἢ καὶ ἐχθρικοὶ περιουσίαι διατελοῦσιν ἀπρόσβλητα ἢ ἀσύβλητα ὡς καὶ τὰ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῶν τεταγμένα πρόσωπα, συμπεριλαμβανόμενον καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ τεταγμένων τυχόν εἰς τὴν φρουρῇ αὐτῶν, οἵτινες δὲν δύναται νὰ κηρυχθῶσιν αἰχμάλωτοι τοῦ πολέμου, ἀλλ' ἀποπεμπόμενοι ἐφοδιάζονται διὰ προπεμπτηρίων ὅπως ἐπ' ἀνέλθωσιν εἰς τὸν στρατὸν εἰς ὃν ἀνήκουσιν.

Π. Χρυσανθόπουλος

Προσάρτησις χωρῶν. Τὰ κράτη, ὄντα δημιουργήματα ἱστορικῶν γεγονότων, δὲν παραμένουσιν ἴσαί ἄμετάβλητα, ὑφιστάμενα ἰδαφικός αὐτομειώσεις εἴτε μετὰ πόλεμον εἴτε καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰρήνης, καὶ ὅτε μὲν διὰ μερικῆς συνθήκης μεταξὺ τῶν δύο ἀμέσως ἐνδιαφερομένων κρατῶν, ἥτοι τοῦ παραχωροῦντος τὴν χώραν καὶ τοῦ πρὸς ὃ αὕτη προσαρτᾶται, ὅτε δὲ διὰ γενικῆς συνθήκης μεταξὺ τῶν μεγάλων ἐυρωπαϊκῶν δυνάμεων, οἷα ἡ συνθήκη τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878.

Γενομένης τῆς προσαρτήσεως ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς προσαρτήσεως εἰς τὴν προσαρτηθεῖσαν χώραν αὐτοδικαίως τὸ

τε δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν δίκαιον τοῦ κράτους εἰς ὃ ἐγένετο ἡ προσαύτησις, ἐκ τὸς ἐὰν ὁ ἀσκῶν τὴν κυριαρχίαν ἐν τῇ κράτει, ἐπομένως καὶ ἐν τῇ προσαρτηθείσῃ χώρᾳ, δηλώσῃ ἐναντίαν θέλησιν, ἢ ἐὰν ἡ περὶ παραχωρήσεως συνθήκη ὁρίσῃ ἄλλως τὰ περὶ τούτου. Οὐδεὶς ὅρα ἀπαιτεῖται, ὅπως ἐπέβη τὸ ἀποτέλεσμα τούτου, νόμος, οὐδεμία διακήρυξις εἰς τὰς προσαρτηθείσας χώρας, οὐδεμία δημοσίευσις ἐν ταῖς χώραις ταύταις τῆς ἰσχύος ἐν τῇ παλαιᾷ ἐπικρατείᾳ νομοθεσίας, διότι αὐτὴ ἡ κυριαρχία τοῦ κράτους, ἐπεκτεταμένη εἰς τὰς προσαρτηθείσας χώρας, συνεπάγεται μετ' αὐτῆς ἰσχύος ὁλόκληρον τὸν νομοθετικὸν ὀργανισμὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν.

Περὶ τῆς διαφόρου ἀρχῆς, ἣν ἐσφαλμένως καθιέρωσε παρ' ἡμῶν ἡ τε νομοθεσία καὶ ἡ νομολογία, ὅρα Ἀλληλεθνὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 23.

Οἱ κάτοικοι τῆς προσαρτηθείσης χώρας, οἱ τέως ὑπῆκοι τοῦ παραχωρήσαντος τὴν χώραν κράτους, καθίστανται αὐτοδίκαιως ὑπῆκοι τοῦ κράτους εἰς ὃ ἐγένετο ἡ προσαύτησις, ἐκτὸς ἐὰν διὰ συνθήκης παρεχωρήθῃ αὐτοῖς τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξωσι μεταξύ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας ἐθνικότητος, ὅτε οἱ δηλώσαντες διὰ προτιμώσεως τὴν παλαιὰν ἐθνικότητα διατηροῦσι μὲν ταύτην, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐξαναγκασθῶσι νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν χώραν, ἐὰν μὴ ὀρίξῃ ἄλλως ἢ περὶ παραχωρήσεως συνθήκη.

Π. Χρυσανθοπούλου

Προσαύξημα. Ἰδε Παρεπόμενα.

Προσαύξεις. Ἡ προσαύξις κατατάσσεται ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων μεταξύ τῶν τρόπων κτήσεως κυριότητος κατὰ τὸ παράδειγμα δι' αὐτῶν κατετάχθη καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων καιρικῶν, οἷον τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ, μεταξύ αὐτῶν. Οἱ τε Ῥωμαῖκοι νόμοι δηλονότι καὶ οἱ νεώτεροι κώδικες ὁ-

ρίζον διὰ δικαίωμα προσαυτήσεως ἄλλοι τὸ δικαίωμα, οὐ δυνάμει ὁ κύριος τοῦ πράγματος καθίσταται κύριος καὶ τοῦ αὐτοῦ παραγομένου καὶ τοῦ εἰς αὐτὸν νομμένου φυσικῶς ἢ τεχνητῶς. Ὁμοίως γενικὴν πάσης νομοθεσίας ἀρχὴν εἶναι φυσικὴ ἢ τεχνητὴ καρποὶ τῆς γῆς ἢ ἀστικοὶ καρποὶ, ἢ γονὴ τῶν ζώων ἢ κούσιν εἰς τὸν κύριον αὐτῶν, ἐκείνων ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ δικαίωματος προσαυτήσεως, ὅπερ εἶναι σύμφυτον τῷ δικαίωmati τῆς κυριότητος. Πολλὰ ἴσως τερὸν τὸ Σχ. τοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος (ὡς εἶχε μεταρρυθμισθῇ, ὅτε ἐπέβη εἰς τὴν Βουλὴν τῷ ἔτει 1874) διέταξε τὸ περὶ προσαυτήσεως κεφάλαιον ὡς περιττόν, περιορισθὲν νὰναγράφῃ τὴν ἐκ τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος κτήσιν τῶν αὐτοῦ καρπῶν ὡς ἄμεσον ἐπακολούθημα τοῦ δικαίωματος τῆς κυριότητος. (Κυριότης).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσαύξεις συγκληρονόμων καὶ συγκληροδόχων.

Κατὰ τὸ Ῥωμ. Δίκαιον ἐὰν πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου ἐκλήπη τις τὸν κληρονόμον ἢ ἐὰν δὲν βίλῃ ἢ δὲν ἐδύνηται νὰ δεχθῇ κληρονομίαν τινά, τὸ μέρος αὐτῶν προσαυξάνει τὰς μερίδας τῶν κληρονόμων (N. 3 § τελ., 4 καὶ 6 Pand. de honorum (37, 1) N. 5 Pand. de iur. juris (50, 17). Σημειωτέον δὲ διὰ τὸ δικαίωμα τῆς προσαυτήσεως ἐπὶ τῶν κληρονομιῶν κατ' ἀνάγκην, ἀπορρέοντι ἐκ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου, οἱ μικοὶ δικαίου τῶν Ῥωμαίων 1) διὰ τὸν μικοὶ δύναται νὰ ἀποθάνῃ ἐν μέρει ἀδικοῦ καὶ ἐν μέρει ἐνδιάθετος καὶ 2) διὰ τὸν δύναται τις ἐν μέρει μὲν νὰ ἀποσχεθῇ καὶ ἐν μέρει νὰ ἀποποιήσῃ τὴν κληρονομίαν ὅθεν ὁ κληρονόμος, ὅστις μένει μόνος ἐν τῇ κληρονομίᾳ ἐκ διαθήκης ἢ ἐκ ἐκτετατοῦ, δὲν δύναται νὰ ἀποποιήσῃ τὰς μερίδας τῶν ἐκτετατῶν συγκληρονόμων αὐ-

τοῦ, καίπερ βεβαρημένως διὰ χρεῶν καὶ κληροδοτήματων (N. 31 καὶ ἐπ. Πανδ. de adq. vel om. hered. (29. 2). N. 9 Πανδ. de suis et legiti. (38. 6). Ἐπὶ δὲ τῶν κληροδοσιῶν τὸ δικαίωμα τῆς προσαυξήσεως χωρεῖ οὐχὶ κατ' ἀνάγκην, ἀλλὰ κατ' εἰκαζομένην θέλησιν τοῦ διαθέτου, ὅστις κατ' ἀκολουθίαν δύναται καὶ νὰ ἀπαγορεύῃ αὐτὴν (N. 31 § πλ. Πανδ. de leg. (1. 30). Χωρεῖ δὲ τὸ δικαίωμα τοῦτο ὁσάκις οἱ κληρονόμοι καλοῦνται σύννεμα (εἴτε διὰ τοῦ κληροδοτηθέντος πράγματος, καταλειπομένων εἰς πολλοὺς ἐν ταύτῳ, εἴτε διὰ τῆς ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει κλήσεως ἐν ταύτῳ τῶν κληροδόχων) (N. 1 καὶ N. 3 Πανδ. de usufr. accresc. (7. 2) § 8 Εἰσηγ. de legat. (2. 20). Ἄλλως τὸ μέρος τοῦ ἐκλιπόντος κληροδόχου μεταβιβάζεται εἰς τὸν κληρονόμον ἢ μεταδιδίδεται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ συγκληροδόχου, ἐὰν οὗτος ἐπέζησεν ἐπὶ στιγμήν τῳ διαθέτῃ (N. μονάδ. Κωδ. de Caduc. toll. (6. 61). Κατὰ τὸ Σχῆδιον τοῦ Κώϊκος, ἂν τις τῶν κληρονόμων τελευτήσῃ πρὸ τοῦ διαθέτου ἢ παραιτήσῃ τὴν κληρονομίαν ἢ ᾖ ἀνίκανος πρὸς τὸ κληρονομεῖν ἢ μεταβιβῆθῃ ἢ αἵρεσις τῆς ἐγκαταστάσεως, χωρεῖ τὸ τῆς προσαυξήσεως δικαίωμα μεταξὺ τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ καλουμένων συνημμένων εἰς τὴν κληρονομίαν (ὁσάκις δὲ διαθέτης δὲν ἔταξε ῥητῶς τὴν ἐπιθάλασσαν ἐκάστῳ μερίδι, τότε δὲ τῇ κληρονομικῇ μερίδι τοῦ ἐκλιπόντος κληρονόμου ἐπάγεται εἰς τοὺς συγκληρονόμους· ἄλλως ἢ μερίς τοῦ ἐκλιπόντος ἐπάγεται ἐκ τοῦ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμου τοῦ υποθαπόντος, ὑπεισερχομένου εἰς τὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὰ βάρη, ἃ ᾔθελεν ὑποστῆναι ὁ ἐκλιπὼν κληρονόμος (Σχ. Κωδ. ἐρ. 1096 καὶ ἐπ.). Ἐὰν ἐπίσης τις τῶν κληροδόχων προαποβῇ τοῦ διαθέτου ἢ παραιτήσῃ τὸ κληροδοτήμα ἢ ᾖ ἀνίκανος νὰ κτησθῇ τὸ καταλειφθὲν ἢ

ἐὰν μεταβιβῇ ἢ αἵρεσις, ὅτ' ᾔην κατὰ λείψθῃ αὐτῷ τὸ κληροδοτήμα, χωρεῖ καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸ τῆς προσαυξήσεως δικαίωμα, ἐὰν καλῶνται εἰς τὴν κληροδοσίαν συνημμένως. Ἄλλως ἢ μερίς τοῦ ἐκλιπόντος μένει εἰς ὄφελος τοῦ κληρονόμου ἢ τοῦ ἰδίως βεβαρημένου τῷ κληροδοτήματι κληρονόμου ἢ εἰς ὄφελος πάντων τῶν κληρονόμων καὶ κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς μοίρας ἐκάστου, ὁσάκις τὸ κληροδοτήμα ἐπεβλήθη ἐν γένει εἰς τοὺς κληρονόμους. Οἱ δὲ προσκτώμενοι τὴν μερίδα τοῦ ἐκλιπόντος κληροδόχου ὑπεισέρχονται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις, εἰς ἃ οὗτος ᾔθελεν ἐνέχεσθαι.

θ. Ν. Φλογαίτης

Προσημείωσις καλεῖται ἡ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν υποθηκῶν (βλ. Ὑποθήκη) προσωρινὴ καταχώρισις ὑπὸ τοῦ θανειστοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ δικαίωματος ὑποθήκης, ὃ οὗτος δὲν ἐκτήσατο ἔτι ἢ ἐλλειπῶς ἐκτήσατο. Ὑπὲρ τρέπεται δὲ κατὰ τὸν ἡμέτερον περὶ υποθηκῶν νόμον (ἀρθ. 23) ἡ τοιοῦτου εἶδους καταχώρισις, α') ὁσάκις ὁ υποθηκικός τίτλος εἶναι ἐλλειπὺς διὰ τυπικὰς ἐλλείψεις τοῦ ἀποτελοῦντος αὐτὸν δημοσίου ἐγγράφου, β') ὁσάκις ἡ ἀπαίτησις ἐπεδικάσθη πρωτοδικῶς ἢ τοῦλάχιστον, ἐμπρόθεσμος οὖσα καὶ δι' ἐγγράφων βεβαιουμένη, κατέστη ἐπίδικος, κινήσεως περὶ αὐτῆς ἀγωγῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὅθεν ἂν, ὅτε ἐγένετο ἡ προσημείωσις, δὲν εἶχε κινήθῃ περὶ τῆς ἐμπροθέσμου ἀπαίτησεως ἀγωγή, ἡ προσημείωσις εἶναι ἄκυρος (Λ. Π. 356 τοῦ 53.) Ἐπίσης εἶναι ἄκυρος, ἐὰν ἐνεγράφη μόνον δυνάμει τῆς ἀγωγῆς ἄνευ ἐγγράφου ἢ τίτλου τινός· τὴν ἔνστασιν δὲ ταύτην τῆς ἀκυρότητος δύναται νὰ προτείνῃ καὶ ὁ ἐξ ἀπαρχῆς κληρονόμος τοῦ καθ' οὗ ἐνεγράφη ἡ τοιαύτη προσημείωσις (Δ. Π. 283 τοῦ 78). Κατάδηλον δ' ὅτι ἡ ἐμπρόθεσμος ἀπαίτησις προσήκον νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὴν ἐγγρα-

ψήν τῆς προσημείωσης, ἡ δὲ μετ' αὐτὴν ἐπελθοῦσα ὑπαίτησις διὰ τῆς τελεσιδίκου ἀποφάσεως δὲν καθίστησι τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀκυρονέγγραφον ἔγκυρον, οὐ δ' ἐμπρόθεσμον τὴν ἀπαιτήσιν κατὰ τὴν κοινοποιήσιν τῆς ἀγωγῆς (Ἀρείου Πάγου 52 τοῦ 81). Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπιδικασθεῖσα πρωτοδικῶς ἡ ἀπαίτησις ἡ ἐπιδικασθεῖσα δι' ἐρήμην ἀποφάσεως, ἅτε τῆς ἀποφάσεως ταύτης οὕτως μετακλητῆς, πλὴν ἐὰν ἔληθεν ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία (Ἀποφ. Γερ. Ἀθηνῶν 88 τοῦ 90 Α. Π. 37 τοῦ 82). Ἐπίσης δὲν ἀποτελεῖ τίτλον πρὸς ἐγγραφὴν προσημείωσης ἡ διὰ τῆς ἀποφάσεως ἀναγνώρισις κοινοβουλίων τινῶν ὡς ἐγγραπτῶν ἐν τῇ σχετικῇ στήλῃ τῆς πιστώσεως ἢ τῆς χρεώσεως τοῦ ἀλλοχρέου, διότι μόνον διὰ τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς ἐξακριβῶνται τελειωτικῶς τὸ ἑκατέρωθεν ποσὸν τῆς πιστώσεως, ἐκκαθαρίζεται τὸ τυχὸν ὑπερβάλλον τῆς πιστώσεως ἢ χρεώσεως διὰ τοῦ προσημειωμένου συμφητισμοῦ τῶν μερίδων (Α. Π. 37 τοῦ 82).

Σημειωτέον ὅτι ἡ πρώτη περίπτωσις τῆς δι' ἑλλείψιν ἐνόμου τύπου τῶν δημοσίων ἐγγράφων ἐγγραφῆς προσημείωσης, πηγάζουσα ἐκ τοῦ ἀρθρ. 453 τοῦ Αὐστριακοῦ Κώδικος (καθ' ὃν ἐντὸς ὁρισμένου χρόνου προσηχον νὰ συμπληρωθῇ τὸ ἑλλείψις), ὡς ἐλίσθη εἰκότως ἐκ τοῦ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἅτε τοῦ ἑλλειποῦς δημοσίου ἐγγράφου ἐξισουμένου κατὰ τὴν ἰσχὺν κατὰ τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν πρὸς ἰδιωτικὸν ἐγγραφοῦ (ὃ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς προσημείωσιν, ἂν ἐν ταύτῃ δὲν κινηθῇ ἀγωγή).

Ἀπαιτεῖται δ' εἰς ἐγγραφὴν προσημείωσης ὅ,τι ἀπαιτεῖται καὶ εἰς ἐγγραφὴν ὑποθήκης, δηλονότι ὑποβολὴ αἰτήσεως μετὰ περιλήψεως καὶ δικαιολογητικῶν ἐγγράφων· ἀλλ' ἐν τῇ ἐγγραφῇ τῆς προσημείωσης δὲν ἀπαιτεῖται ἐπὶ ποιῶν

ἀκυρότητας ἡ μνεῖα τοῦ βεβαιωτικοῦ τῆς ἐμπροθέσου ἀπαιτήσεως ἐγγράφου· ἀπαιτεῖται δ' οὐχὶ ἐγγραφοῦ ἀποδεικτικὸν τῆς ἐμπροθέσου ἀπαιτήσεως, ἀλλ' ἀπλῶς βεβαιωτικὸν ἐγγραφοῦ πιθανολογῶν τὴν ὑπαρξιν τῆς ἀπαιτήσεως (Α. Π. 361 τοῦ 66). Παραχωρεῖται δ' ὡς καὶ ἐπὶ ὑποθήκης φύλλον ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν. Ἔχει δ' ἡ προσημείωσις δύναμιν ἐγγραφῆς ὑποθήκης ὑπὸ τὴν αἴρεσιν τῆς συμπληρώσεως τῶν ἀπαιτούμενων εἰς τοὺς στοιχείων, δηλονότι τῆς διορθώσεως μὲν τῶν ἑλλείψεων τοῦ ἑλλειποῦς τίτλου (ὅσακις δύναται αὐτοῦ ἐνεγράφη ἡ προσημείωσις), τῆς ἐκδόσεως δὲ τελεσιδίκου ἀποφάσεως ἐπιδικαζούσης τὴν ἐπίδικον ἀπαιτήσιν (ὅσακις ἐνεγράφη δύναται ἀγωγῆς ἢ ὑποφάσεως πρωτοδικῆς). Διὸ, ἐὰν μὲν πληρωθῇ ἐγκαίρως ἡ αἵρεσις, μετατρέπεται αὕτη εἰς ὑποθήκην, ὀφείλοντος ἐντὸς προθεσμίας τριάκοντα ἡμερῶν (ἀρχομένης ἐπὶ τοῦ πρώτου μὲν θέματος ἀπὸ τῆς προθεσμίας τῆς προσημείωσης, ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου θέματος ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς τελεσιδίκου ἀποφάσεως, παρ' ἐκτείνοντός δ' ἕνεκεν κωλύματος φυσικοῦ ἢ νομικοῦ ἐν τῷ πρώτῳ θέματι) ἕνεκεν δ' ἀποστάσεως ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ προσημείωσαντος νὰ παραγάγῃ ἐν τῷ γραφεῖον τῶν ὑποθηκῶν τὰ ἀποδεικνύοντα τὴν πληρωσιν τῆς αἵρέσεως ἐγγράφα καὶ νὰ αἰτήσῃ τὴν μετατροπὴν τῆς προσημείωσης εἰς ἐγγραφὴν ὑποθήκης. Ἄλλως ἐξαλείφεται (Ν. περὶ ὑποθ. 77, 78, 82, 83). Πρόδηλον δ' ὅτι τοῦ νόμου ἀναγράφοντος ὡς ἀποδεικνύον τὴν πληρωσιν τῆς αἵρέσεως ἐγγραφοῦ τὸ τελεσιδικὸν ἀπόφασις, ἀποκλείεται τὸ συμβιβαστικὸν συμβόλαιον, δι' οὗ ὁ συμβιβαστικὸς συναινέει εἰς τὴν μετατροπὴν τῆς προσημείωσης εἰς ὑποθήκην, ἐπὶ βλάβῃ τῶν δικαιωμάτων τρίτων θανασίων τοῦ ὀφειλέτου (Α. Π. 177 τοῦ 82, 67 τοῦ 88). Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσεπικήλσεις. Ὁ ἀρχικός διαδίκος ἔχει δικαίωμα νὰ προσεπικαλέσῃ εἰς τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα τὸν μεταβιβάζοντα εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα ἢ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, ὅπως ἀποδείξῃ τὸ ἔννομον αὐτοῦ συμφέρον πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος ἢ τὸν ἀληθῆ δικαιοῦχον, οὗ ἐν ὀνόματι κατέχει τὸ πρᾶγμα. Ἀλλ' ἔχει δικαίωμα νὰ προσεπικαλέσῃ καὶ τὸν μὴ θελήσαντα νὰ συμπράξῃ εἰς τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς ὁμοδίκον αὐτοῦ, ὡς αἰτίας εἶναι ἀνέφικτος ἢ διεξαγωγῇ τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος ἢ τῇ ἐκτέλεισιν τῆς ἐκδοθησομένης ἀποφάσεως ἄνευ τῆς ἐπικουρίας αὐτοῦ, προκειμένου λ. χ. περὶ ἀιταίρετου δικαίωματος κυριότητος ἢ δουλείας. Θεωρεῖται δὲ τότε ὁ μὴ ἐμφανισθεὶς ὡς ἐνούμενος μετὰ τοῦ προσεπικαλέσαντος αὐτὸν ἀρχικοῦ διαδίκου, ὅθεν ὀφείλει ὡρελῆθῃ οὗτος, εἰς τὴν ἀπόφασιν ἀποβῆναι ὑπὲρ τοῦ ὁμοδίκου αὐτοῦ. Οὐχ ἦτον, εἰς τὴν ἐμφανισθεὶς μετέλθῃ δόλον ἢ συμπαιγνίαν πρὸς βλάβην τοῦ μὴ ἐμφανισθέντος, ἔχει δικαίωμα ὁ μὴ ἐμφανισθεὶς νὰ ἀνακόψῃ τὴν τυχὸν ἐκδοθεῖσαν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 110). — Ἀλλ' ἔχει δικαίωμα ὁ ἀρχικός διαδίκος καὶ νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν δίκην εἰς ἐνεῖνον, ὅστις ἐνέχεται εἰς ἀποζημίωσιν πρὸς αὐτόν, εἰς τὴν ἐκδοθεῖσαν ἀποφαστικῶς ἔχει δικαίωμα φέρ' εἰπεῖν, προκειμένης ἐκνικήσεως, ὁ ἐναγόμενος ὑπὸ τοῦ διεκδικουντος τὸ πρᾶγμα, ὁ ἡγόρασεν οὗτος, νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν δίκην εἰς τὸν πωλητήν, αἰτούμενος παρ' αὐτοῦ ἀποζημίωσιν ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελεν ἀποδοθῆναι τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἐνάγοντα. ἔχει δικαίωμα ἐπίσης ὁ ἐνάγων ὡς ἐκδοχὺς χρηματικῆς ἀπαιτήσεως νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν δίκην εἰς τὸν ἐκχωρήσαντα αὐτήν, ὅπως ἀντιπρὸς τὸν ἐναγόμενον, ἰσχυρίζομενον τυχὸν ὅτι ἐξέχωρήθη αὐτῷ ἀπαιτήσις ἀνὸς παρτος. Πρόδηλον δὲ ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις εἶναι περιττή, ὡς αἰτίας ὁ ἔχων δι-

καίωμα εἰς ἀνακοίνωσιν διάδικος ἔχει πεποιθήσιν εἰς τὴν αἰσίαν ἐκδοσιν τῆς δίκης.

Ἀλλ' ἔχει δικαίωμα καὶ αὐτοκλήτως νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν δίκην, ὑπ' οὐδετέρου τῶν διαδίκων καλούμενος, ἐν ὅσῳ αὐτὴ διατελεῖ ἐκκρεμής, ὁ ἔχων ἔννομον συμφέρον εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς δίκης, ὁ θεωρεῖται δυνάμενον νὰ παραβλαφθῇ, εἰς μὴ μετὰσχῇ τῆς δίκης. Ὅθεν πρόδηλον ὅτι ὁ παρεμβαίνων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἐννόμου αὐτοῦ συμφέροντος. Σημειωτέον ὅτι ὁ παρεμβαίνων ἢ ἐπιδιώκει αὐτοτελὲς δικαίωμα, ὅποτε μάχεται κατ' ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων, (ὅτε ἡ παρέμβασις καλεῖται κυρία), ἢ ὑποστηρίζει ἀπλῶς τὰς προτάσεις τοῦ ἐτέρου τῶν διαδίκων (ὅτε ἡ παρέμβασις καλεῖται πρόσθετος). Καὶ ἡ μὲν κυρία παρέμβασις εἶναι δυνατὴ μόνον μέχρι τοῦ πέρατος τῆς συζητήσεως ἐνώπιον τοῦ πρωτοδίκου δικαστηρίου. Ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξαίρεσιν καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐφεσίου δικάζοντος δικαστηρίου, ὡς αἰτίας ὁ δυνάμενος νὰ παρεμβῇ ἔχει καὶ δικαίωμα τριτανακοπῆς (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 232 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 747). ἀνάγκη δὲ νὰ φέρῃ ἡ κυρία παρέμβασις πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, δηλονότι ἱστορικὴν αἰτίαν, νόμιμον λόγον ἢ αἰτιολογικὸν καὶ αἴτησιν, ὡς κατ' οὐσίαν μὴ διαφέρουσα τῆς ἀγωγῆς. Ἡ δὲ πρόσθετος εἶναι δικτὴ κατὰ πάσαν στάσιν τῆς δίκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρόσκλησεις ἢ πρόσχωσις.

*Ἰδε Συναφεία καὶ ἔνωσις.

Πρόδοδος. Σύμβασις περὶ προσόδου καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὑποχρεοῦται τις ἐπὶ ἀνταλλάγματι ἢ καὶ ἄνευ ἀνταλλάγματος νὰ χορηγῇ ἑτέρῳ κατὰ περιοδικὰς δόσεις ποσὸν τι ἀντικαταστατικῶν πραγμάτων διὰ παντός (ὅτε ἡ πρόσδοδος καλεῖται διηνηκὴς) ἢ ἰσοδίας (ὅτε ἡ πρόσδοδος καλεῖται ἰσοθίος) (Σχλ-

διον 'Ελλ. Κωδ. ἄρθρ. 1904 Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 1909 καὶ 1910]. Κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἁγιοὺς νόμους ὁ διηνεκὴ προσδόν ὀφείλων ἐπ' ἀνταλλάγματι δύναται πάντοτε, ἀποδίδους τὸ ἀντάλλαγμα, νὰ ἀπαλλαγῇ αὐτῆς, εἶναι δηλονότι οὐσιωδῶς ἐξωνήσιμος (N. 2 Κωδ. (5. 23). N. 20 Βασιλ. (29. 6). 'Αλλ' ἐπιτρέπεται συμφωνία ἀπαγορεύουσα τὴν ἐξώνησιν πρὸ τῆς παρελεύσεως δέκα ἐτῶν ἢ ὀρίζουσα ὅτι πρέπει πρότερον νὰ εἰδοποιῇται ὁ δικαιούχος καθ' ὥρισμένην προθεσμίαν. (Γαλλ. Κωδ. 1911 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1905). Ὁ Ρωμ. νόμος οὐδὲν πλεονάζει πρὸς κομῶν εἰς τὴν ἐκποίησην διηνεκοῦς προσδόν (N. 4 ἐν τέλει Πανδ. (44. 4) N. 4 Πανδ. (8. 4). N. 58 Πανδ. (8. 14). 'Αναγκάζεται δὲ ὁ ὀφειλέτης διηνεκοῦς προσδόν εἰς ἐξώνησιν ἂν ἐπὶ οὗτο ἐτη συνεχῇ δὲν ἐκπληρώσῃ τὴν υποχρέωσιν αὐτοῦ ἢ δὲν παράσχη τῷ δικαιούχῳ ἢ ὑπεσχέθῃ ἀσφαλείας ἢ περιπέσῃ εἰς ἐλάττωσιν περιουσίας (Γαλλ. Κώδ. 1912 καὶ 1913 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1906). Ἡ δὲ ἰσόβιος πρόσδος, ἥς τὸ μέγεθος ὀρίζει κατ' ἀρέσκειαν οἱ συμβαλλόμενοι, δύναται νὰ συσταθῇ ὑπὲρ τινος τῶν συμβαλλομένων ἢ καὶ ὑπὲρ τρίτου· ἐπίσης ἡ διάρκεια αὐτῆς δύναται νὰ ὀρισθῇ εἴτε ἐκ τῆς ζωῆς τινος τῶν συμβαλλομένων εἴτε ἐκ τῆς ζωῆς τρίτου· ἀλλ' οὐχ ἦτον καὶ ἐκ τῆς ζωῆς πολλῶν προσώπων (N. 5 καὶ N. 12 Κωδ. περὶ ἐπικαρπίας N. 4 καὶ N. 37 Πανδ. περὶ ἐπικ. Γαλλ. Κωδ. 1971 καὶ 1979 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1907 καὶ 1908). 'Αλλ' ὥπως ἔχει κῆρος ἡ σύμβασις περὶ ἰσοβίου προσδόν, ἀναγκαῖον τὸ προσωπὸν ἐξ οὗ τῆς ζωῆς ἠρτήθη ἢ διάρκεια αὐτῆς, οὐ μόνον νὰ ζῇ κατὰ τὴν σύναψιν αὐτῆς (N. 21 Πανδ. de oblig.), ἀλλὰ καὶ εἰκοσι τοῦλάχιστον ἡμέρας ἀπὸ τῆς χρονολογίας αὐτῆς (Γαλλ. Κωδ. 1971 καὶ 1975 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 2909 καὶ 1910).

Τῆς ἐπ' ἀνταλλάγματι συσταθείσης ἰσοβίου προσδόν δύναται νὰ αἰτηθῇ ἡ λύσις, ἂν ὁ ὀφειλέτης αὐτῆς δὲν παράσχη τὸς συνομολογηθείσας ἀσφαλείας (Γαλλ. Κωδ. 1977 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1911). 'Εὰν ἡ καταβολὴ τῆς ἰσοβίου προσδόν καθυστερήσῃ ἐπὶ ἓν ἔτος, ὁ δικαιούχος ἔχει δικαίωμα νὰ κατάρχη καὶ ἐκποίησην μέρος τῆς τοῦ ὀφειλέτου περιουσίας, ἵνα ἐκ τοῦ τιμήματος κατατινῇ παρὰ καταλλήλῳ προσώπῳ (ὀριζομένην ἐν ἀσυμφωνίᾳ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου) τὸ ἀναλογούν εἰς τακτικὴν καταβολὴν τῆς προσδόν ποσόν (Γαλλ. Κωδ. 1978 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1913). Ἡ πρόσδος ἐκλείπει ἅμα ἀποθανόντος τοῦ ἐξ οὗ ὠρίσθη ἡ διάρκεια αὐτῆς, ἀλλ' ἂν ὁ θάνατος προεκλήθῃ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου, ὀφείλει οὗτος νὰ πωδῶσῃ τὸ τῆς προσδόν κεφάλαιον (Σαξονικοῦ Κώδικος 1155. Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1915), σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κωδ. 529 Σχ. 'Ελλ. Κωδ.) κατατάσσονται εἰς τὰ κινητὰ αἱ διηνεκεῖς ἢ ἰσόβιοι πρόσδοι, κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. αἱ μὲν ληξιπρόθεσμοι ἐνιαυσιαὶ μεταξὺ αὐτῶν περιλαμβάνονται εἰς τὰ κινητὰ, ὡς πᾶς συνέλγῃ μένος καρπός (N. 12 § 11 Πανδ. (33. 7) N. 17 § 1 Πανδ. (19. 1) N. τελ. ἐν τέλει Πανδ. (49. 14), αἱ δὲ ἄλλαι, ἐὰν ἔχῃσι μακρὰν διάρκειαν, θεωροῦνται ἀκίνητα, ὡς ἀπαγορευμένης τῇ πύλει καὶ τῇ 'Εκκλησίᾳ τῆς ἐκποίησεως αὐτῶν ὡς καὶ τῆς τῶν ἀκινήτων (N. 14 Κωδ. (2. 1), N. τελ. Κωδ. (11. 32), Νεαρά 7 ἐν προοίμῳ).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσβολή κατά τῶν ἠθῶν. Ὑπὸ τὴν τίτλιν βλάβη τῶν ἠθῶν ἢ προσβολὴ κατὰ τῶν ἠθῶν περιλαμβάνεται ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος κατὰ μίμησιν τοῦ παλαιοῦ Βαυαρικοῦ νόμου καὶ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων δολόκληρον κεφάλαιον, τὸ κεφάλαιον δέκατον πέμ-

των, ἐν ᾧ ἀναγράφονται τὰ κατὰ τῶν οἰκογενειακῶν ἡθῶν ἐκ τοῦ πόθου σαρκικῶν ἡδονῶν ἀδικήματα. Ὡς τοιαῦτα δὲ χαρακτηρίζονται ὁ βιασμός, ἡ ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλγειαν, ἡ αἰμομιξία, ἡ παρὰ φύσιν ἀσέλγεια, ἡ διγαμία καὶ ἡ μοιχεία καὶ ἡ εἰδικώτερον καλουμένη προσβολὴ κατὰ τῶν ἡθῶν. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων κατὰ τῶν ἡθῶν ἀδικημάτων ἐγράφησαν ἤδη τὰ εἰκότα (*Ἴδε τὰς λέξεις βιασμός, ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλγειαν, αἰμομιξία, διγαμία καὶ μοιχεία).

Ἐπολείπεται δὲ ἡδη νὰ ἐξετάσωμεν τίς ἡ εἰδικώτερον καλουμένη ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ προσβολὴ κατὰ τῶν ἡθῶν, καὶ τίνες αἱ κατ' αὐτῆς ὀριζόμεναι ποιναί. Κατὰ τὸ ἄρθρον 272 τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ὡς προσβολὴ κατὰ τῶν ἡθῶν ἐν τῇ στενωτέρᾳ τῆς λέξεως ἐννοεῖται τιμωροῦνται 1) ἡ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον ἢ ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ παραπλῶσιν ἄλλοι εἰς βίον ἀκόλαστον διὰ δόσεις ἀκολάστον συγγραμμάτων ἢ συμβολικῶν παραστάσεων, εἰς ἣν ἐπιβάλλεται ποινὴ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνὸς ἔτους (ἔσθ' οὐχὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ διάδοσις ἀκολάστον συγγραμμάτων ἢ συμβολικῶν παραστάσεων, ἀλλ' ἡ προεργουμένη ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς προκλήσεως κοινοῦ σκανδάλου ἢ ὠθήσεως ἄλλων εἰς ἀκολάστους πράξεις) καὶ 2) ἡ προσβολὴ τῆς αἰδοῦς δι' ἀκολάστον πράξεων, μὴ περιλαμβανομένων εἰς τὰ λοιπὰ κατὰ τῶν ἡθῶν ἀδικήματα τὰ ρητῶς κατονομαζόμενα, δηλονότι πράξεων μὴ ἀποτελουσῶν ἰδικήματα ἀποπλάνησεως εἰς ἀσέλγειαν, παρὰ φύσιν ἀσελγείας, βιασμοῦ αἰμομιξίας κλπ. Ἐπιβάλλεται δ' εἰς τὴν τοιαύτην προσβολὴν ποινὴ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν.

Ἐπίσης ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ὑπὸ τὸν τίτλον προσβολῆς κατὰ τῶν ἡθῶν τιμωρεῖ ὡς πταῖσμα τὴν παράνομον συγκοίτησιν, δηλονότι τὴν ἐπ' ἀσελγείᾳ συν-

οίκησιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, δτάκις ἡ ἀσελγῆς αὐτῶν συνοίκτησις διεξάγεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε προκαλεῖται ἐκ τούτου κοινὸν σκάνδαλον (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 658). (*Ἴδε καὶ Παράνομοι συνοίκτησις, 6') τὴν προσβολὴν τῆς δημοσίας αἰδοῦς δι' ἀκολάστον πράξεων γενομένων δημοσίως, ὁποῖαι φέρεται εἶπεῖν ἡ ἐν δημοσίᾳ μέρει καὶ ἐπὶ παρούσῃ πολλῶν συνουσίᾳ ἢ ἄσσηται ἐναγκαλισμῷ (ἄρθρ. 659): γ') τὴν προσβολὴν εἰς ἀτέλγειαν τόπου πρὸς ἄτκτησιν αὐτῆς ἢ συντέλειαν εἰς αὐτὴν διὰ προαγωγίας ἢ διαπραγματεύσεως (ἄρθρ. 660), περὶ ἧς ἐπραγματεύθημεν ἐν τῇ λέξει Προαγωγή ἢ Προαγωγή.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσωπικὴ κράτησις (ὡς μέσον ἐκτελέσεως). Ἡ προσωπικὴ κράτησις εἶναι μέσον ἐκτελέσεως ἐξαιρετικόν. Καὶ πρῶτον διὰ συμφωνίας δύναται νὰ ὑποβληθῇ εἰς προσωπικὴν κράτησιν μόνος ὁ δικαστικὸς ἐγγυητὴς καὶ διέκμισθωτὴς ἀγροτικοῦ κτήματος (Πολ. Δικ. 998). Ὅθεν πᾶσα ἄλλη συμφωνία περὶ προσωπικῆς κράτησεως εἶναι ἄκυρος.

Δυνάμει δὲ τοῦ νόμου ἐπιβάλλεται μὲν υποχρεωτικῶς προσωπικὴ κράτησις (Πολ. Δικ. 999) 1) ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διὰ τὴν ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς καὶ τὰς δικαστικὰς δαπάνας. Ἀλλὰ, τοῦ ἀφαιλέτου ἐν πτωχεύσει διατελοῦντος, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς κατ' ἴδιον δανειστάς νὰ καταδιώξωσιν αὐτὸν διὰ προσωπικὴν κράτησιν (*Εὐπ. Νόμου ἄρθρ. 455). ὅθεν δύναται μὲν νὰ παγγελθῇ κατὰ τοῦ πτωχεύσαντος προσωπικὴ κράτησις, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ (Α. Π. 408 τοῦ 86). 2) κατὰ τῶν ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς ἡμετέρας ἀλλοδαπῶν, τῶν ἀμοιροῦντων ἀπογρώσας περιουσίας πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἀντιδικῶν αὐτῶν. 3) κατὰ τοῦ πωλοῦντος ἢ ὑποθηκεύοντος ἀκίνητον, οὗ γινώσκει ὅτι δὲν εἶναι κύριος ἢ παρασιωπῶ-

τὸ μετακλήτων τῆς κυριότητος ἢ τὰς ἐπιβαρυνούσας τὸ πρᾶγμα ὑποθήκας ἢ ἄλλα βάρη, ὅσας ἐπὶ τὸν ἐκ τούτου ζημία, (ὅθεν οὐχὶ κατὰ τοῦ ἀγνοούντος τὴν ἁπουσίαν ἢ ἀπώλειαν τῆς κυριότητος αὐτοῦ ἢ τὴν ὑπαρξίν βαρῶν) 4) κατὰ τοῦ παραβιάσαντος τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως (ἐπὶ ἐκουσίας παρακαταθήκης) ἢ ἀρνηθέντος τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος (ἐπὶ κατηνυχασμένης ἢ δικαστικῆς παρακαταθήκης) θεματοφύλακος, Ἐξομοιοῦται δ' εὐλόγως πρὸς τὸν θεματοφύλακα καὶ ὁ ὑπὸ δικαστικῆς ἀρχῆς διοριζόμενος μεσεγγυοῦχος (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 961). Εἰς δὲ τὸν τρίτον, παρ' οὗ ἐγένετο κατάσχεσις, ἐπιβάλλεται μόνον ὁπόταν κατασχεθῶσι παρ' αὐτῶν πράγματα μὴ ἀντικαταστατὰ ἢ ἀποκεχωρισμένα τῆς λοιπῆς τοῦ τρίτου περιουσίας, διότι τότε μόνον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παρακαταθήκη τὸ κατασχεθὲν ποσόν (Α. Π. 412 τοῦ 68, 6 τοῦ 62, 169 τοῦ 80). Δὲν ἐπιβάλλεται ἐπομένως εἰς τὸν κατ' ἐντολὴν ἄλλου εἰσπράξαντα χρήματα ὀφειλόμενα τῷ ἐντειλαμένῳ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ κατακρατήσαντα αὐτά, ἅτε μὴ δυνάμενον νὰ χαρακτηρισθῇ θεματοφύλακα (Α. Π. 158 τοῦ 80). 5) κατὰ τοῦ ταμίου ἢ δικαστικοῦ γραμματέως, ὅστις ἀρνεῖται τὴν ἀπόδοσιν χρηματικῆς καταθέσεως, γενομένης δυνάμει τοῦ νόμου παρ' αὐτῷ ὡς ἐντεταλμένῳ τὴν παραλαβὴν καταθέσεων· 6) κατὰ τῶν ὑποχρέων εἰς ἐπίδειξιν καὶ ἀρνούμενων τὴν θεώρησιν ἢ ἀντιγραφὴν τῶν παρ' αὐτοῖς εἰσχομένων ἐγγράφων, 7) κατὰ τῶν εἰρηνοδικῶν, δικαστικῶν γραμματέων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων καὶ κλητῆρων, οἵτινες ἀρνοῦνται τὴν ἀπόδοσιν ἐγγράφων ἢ χρημάτων, ἐμπιστευθέντων αὐτοῖς ὡς τοιοῦτοις ἢ ληρθέντων ὑπ' αὐτῶν διὰ τὸν διάδικον· 8) κατὰ τῶν μισθωτῶν ἀγροτικοῦ κτήματος, τῶν μὴ ἀποδιδόντων ἐν τέλει τῆς μισθώσεως

παρέλαβαν πρὸς καλλιέργειαν αὐτοῦ γεωργικὰ σκεύη, σπόρους, κόπρον καὶ κτήνη· ἐκτὸς δ' ἐν ἀποδείξεσιν ὅτι τῆς ἐλλείψεως αὐτῶν δὲν εἶναι αὐτοὶ αἴτιοι· 9) κατὰ τῶν καταδικασθέντων ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ ἢ ποινικοῦ δικαστηρίου εἰς χρηματικὴν ποινὴν ἢ πρόστιμον· 10) κατὰ τῶν καταδικασθέντων εἰς ἀπόδοσιν ἀκινήτου ἢ ἄλλου ἰσοτίμου πραγματικοῦ δικαιώματος, Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐν τριῶν περιπτώσει ἢ προσωπικῇ κράτησις δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ πρὸς τῆς παρελεύσεως δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως· 11) κατὰ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου· 12) κατὰ τῶν μὴ ἀποδόντων τὰ ληφθέντα ὑπ' αὐτῶν παρὰ τοῦ ἀντιδίκου ἔγγραφα ἐντὸς τῆς ὁρισμένης ὑπὸ τοῦ νόμου προθεσμίας (Πολ. Δικ. 156 καὶ 157)· 13) κατὰ τοῦ μὴ καταβαλόντος τὴν τιμὴν τῆς κατακυρώσεως πρὸς τοῦ ὑπερθεματιστοῦ πρὸς καταβολὴν τοῦ ἐλλείποντος, ἐὰν κατὰ τὸν ἀναπλειστηριασμόν τοῦ κατακυρωθέντος προσενεχθῇ ποσὸν ὀλιγότερον (Πολ. Δικ. 903 καὶ 983)· 14) κατὰ τοῦ ἐπιζημιῶς διαθέσαντος τὸ κατασχεθὲν ἀκίνητον ὀφειλέτου μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς εἰς αὐτὸν δηλοποιήσεως τῆς κατασχέσεως (Πολ. Δικ. 963)· 15) κατὰ τοῦ μὴ παραιτήσαντος τὴν νομὴν τοῦ πλειστηριασθέντος πράγματος μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς περὶ πλειστηριασμοῦ ἐκθέσεως (Πολ. Δικ. 980). Δύναται δὲ τὸ δικαστήριον κατὰ τὴν δυνάμειν αὐτῷ νὰ ἀπαγγεῖλῃ προσωπικὴν κράτησιν 1) εἰς κατανάγκασιν τοῦ μὴ πειθόμενου νὰ λογοδοτήσῃ ὑπολόγου εἰς λογοδοσίαν, ἔτι δὲ καὶ εἰς καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων, ἀποδόσεων καὶ 2) εἰς καταβολὴν τῆς προσηκούσης ἀποζημιώσεως πρὸς ἀνθρώπων τῆς εἰς τὸν ἐνάγοντα προσηνεθείσης ζημίας (Πολιτ. Δικον. 1000).

Σημειωτέον ὅτι ἐξηρημένοι ἀπολόγτοι τῆς προσωπικῆς κράτησεως εἰσιν αἱ μὴ

εμπορεύμεναι γυναῖκες, οἱ μὴ ἐνεργήσαντες ἐμπορικῆς πράξεις ἀνήλικοι, οἱ ἀπηγορευμένοι, οἱ ἀνόντες καὶ ὁ σύζυγος τοῦ ἐνάγοντος, οἱ συμπληρώσαντες τὸ ἰδριανήκοστέν ἔτος, ἔστω καὶ ἂν ὀφείλουσιν εἰς τὸ δημόσιον (Πολ. Δικ. 1003). Κατὰ βουλευτῶν δὲ δὲν ἐνεργεῖται προσωπική κράτησις διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς Συνόδου, τέσσαρας ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ τρεῖς μετὰ τὴν λήξιν αὐτῆς. Ἀπολύεται δ' ὁ βουλευτής, καὶ διατελῶν τυχὼν ὑπὸ προσωπικὴν κράτησιν, τέσσαρας ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνόδου (Συντάγματος ἄρθρον 63).

Οὐχ ἦντον καὶ ὅπου διὰ συμφωνίας ἢ δυνάμει ρητῆς διατάξεως τοῦ νόμου χωρεῖ προσωποκράτησις, δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ ἄνευ προηγουμένης περὶ τούτου ἀποφάσεως, διατακτοῦσης, ρητικῶς αὐτὴν (Πολ. Δικ. 1002). Ἀλλὰ δὲν δύναται καὶ νὰ διαταχθῇ προσωπική κράτησις, ἂν μὴ ὑποβληθῇ ρητὴ περὶ τούτου αἴτησις διὰ τῆς ἀγωγῆς ἢ τῶν προτάσεων, ὅτε τοῦ δικαστηρίου μὴ δυνάμενου νὰ δικάσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος (ἄρθρ. 870), ἢ δ' ἐναντίᾳ περὶ τούτου ἀπηρεχαιμένη νομολογία (Α. Π. 314 τοῦ 40, 17 τοῦ 48), καθ' ἣν καὶ ἄνευ αἰτήσεως ἀπαγγέλλεται ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς ὑποθέσεσι προσωπική κράτησις, εἶναι καταδῆλως πεπλανημένη. Δύναται ὅμως, νομιζομέν, νὰ ὑποβληθῇ καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ῥητικῆς ἀποφάσεως αἰτήσεις περὶ προσωπικῆς κράτησεως, ἂν πρότερον δὲν εἶχεν ὑποβληθῇ (Contra ἀποφ. Α. Π. 88 τοῦ 68). Ὡπίσης, εἰ καὶ ἐπετράπη διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τελεσιδικίου προσωπική κράτησις, ὡς καὶ ἐπετράπη αὕτη ἐν ῥήματι, καθ' ὅδ' δὲν ἐπιτρέπει αὐτὴν ὁ νόμος, ὁ ὀφειλέτης ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήσῃ τὴν τῆς προσωπικῆς κράτησεως ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ διὰ κλήσεως, δικάζομένης συνοπτικῶς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 408 ἐν

συνδυασμῷ πρὸς τὸ 1001). Ἐγὼ δικαίωμα δ' αἰετοῦ δ' πρὸς κράτησιν ἀπαγομένοιο νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν ἐμφάνισιν αὐτοῦ πρὸς ὑποβολὴν τῶν κατὰ τῆς ἀποφάσεως ἐνστάσεων αὐτοῦ. ἔχει δικαίωμα δὲ καὶ καθῆκον ὁ πρόεδρος νὰ διατάξῃ τὴν ἐλευθέρωσιν αὐτοῦ, εἰν εὖρη βέβαιον οἱ ἀνδράποτε τῶν ἀντιρρήσεων αὐτοῦ.

Δι' ἀποφάσεως τὴν προσωπικὴν κράτησιν τοῦ ὀφειλέτου πρωτοδίκου ἀπαράσεις ὑπάγονται εἰς ὅρεσιν καὶ ὡς καὶ εἶναι ἀνέκλητοι λόγῳ τοῦ πασῶ. Ταῦτα δ' ἐφαρμόζεται κατὰ τὰς ὁδοὺς ἀποφάσεις 379 τοῦ 55 καὶ 73 τοῦ 57 τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ὅταν ἡ περὶ προσωπικῆς κράτησεως αἴτησις ἦναι παραπομπὴ κυρίᾳ αἰτήσῃ μὴ ὑποκειμένη εἰς ἐκκλήσιν. Ἀλλ' ὡς καὶ ἡ δίκη στρέφεται εἰς μόνην τὴν ἀποζημιώσιν τοῦ προσωποκρατηθέντος διὰ τὴν προσωποκράτησιν, ἢς ἀπηλλάγη, δὲν χωρεῖ ὥρεσις, εἰν τὸ ποσὸν τῆς αἰτούμενης ἀποζημιώσεως ἦναι κατώτερον τῶν 500 δραχμῶν (Α. Π. 13 τοῦ 62). Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὴν ὁρθοτέραν γνώμην καὶ ἡ ἀποδογὴ τῆς πρωτοδικῆς ἀποφάσεως δὲν καθίσταται ἀπαράδεκτον τὸ παρὰ πονον περὶ κακῆς ὑπ' αὐτῆς ἐπιβολῆς προσωπικῆς κράτησεως, διότι οὐδέποτε ἡ προσωπική κράτησις δύναται νὰ γίνῃ ἀντικείμενον ἀποδογῆς (ἀποφ. Ὑπερείου Ἀθηνῶν 74 τοῦ 90).

Σημειώτεον ὅτι τῆς ἐκτελέσεως τῆς προσωπικῆς κράτησεως προηγείται ἡ ἐπίδοσις τῆς διατακτοῦσης αὐτὴν ἀποφάσεως μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν εἰς τὸν κρατηθῆσόμενον, μεθ' ὅ, εἰ μὲν πρόκειται περὶ συναλλαγματικῆς, ἐκτελεστικῆς ἀμέσως, ἄλλως μετὰ 21 ὥρας (Πολ. Δικ. 886) ἀνάγκη δὲ αὕτη νὰ ἦ τελεσιδικία ἢ καὶ προσωρινῶς ἐκτελεστή, ἀλλ' ἐμποδίζει οὐχ ἦντον τὴν ἐκτέλεσιν, ὁ ἴσκι τὴν ἐνεργηθησομένην κράτησιν, ἡ παρ-

οχή προπεμπτηρίου υπό πολιτικού ή ποι-
νικού δικαστηρίου, εις ό καλεΐται ως
μάρτυς (Πολ. Δικ. 1004 καί 1005).

Δυνάμει έντολής του ένδιαφερομένου
διαδίκου ή του Είρηνοδίκου ή προέδρου
ό κλητήρ ενεργεί την σύλληψιν του ήφει-
λέτου επί παρουσία δύο μαρτύρων ή του
Είρηνοδίκου, συμβολαιογράφου, δημάρ-
χου ή δημορχικού παρέδρου, έν οίωδή-
ποτε τόπω καί χρόνῳ καί άν εύρεθῇ
(Πολ. Δικ. 1007). Κατ' εξαίρεσιν ά-
παγορεύεται ή σύλληψις αυτού α') έν νυ-
κτι εις ιδιωτικήν οίκIAN. (Έν ήμέρα δε
συλλαμβάνεται μέν, αλλά μόνον επί
παραούσια του Είρηνοδίκου, δημάρχου ή
δημαρχικού παρέδρου, ούχι δε άλλων
μαρτύρων), β') έν είκοδομήματι άφιερω-
μένῳ εις την θείαν λατρείαν κατά την
διάρκειαν έκκλησιαστικής τελετής, γ')
έν τῷ δικαστικῷ καταστήματι κατά δη-
μοσίαν του δικαστηρίου συνεδρίαν, δ')
του πλοιάρχου ή ναύτου εύρισκομένου
επί του πλοίου ή καί έντός λέμβου, όποτε
τό πλοϊον πρόκειται νά εκπλεύσῃ (Πολ.
Δικ. 1006. Έμπ. νόμου 231). Συν-
τάσσει δε ό κλητήρ περί της συλλήψεως
έκθεσιν, ήν ύπογράφουτι ού μόνον ό κλη-
τήρ αλλά καί οί λοιποί παραστώντες
(δηλονότι μάρτυρες ή Είρηνοδίκης, συμ-
βολαιογράφος κτλ.), έτι δε καί ό δανει-
στής, εάν ήναι παρών (Πολ. Δικ. 1007).
Έν τῇ έκθέσει ταύτῃ περιλαμβάνεται
καί ό διορισμός άντικλήτου του δανει-
στού έν τῷ τόπῳ της φυλακίσεως, ίνα
δύνηται ό φυλακισθεΐς όφειλέτης νά κοι-
νοποιῇ αὐτῷ την περί άκυρώσεως της
φυλακίσεως ένδεχομένην αὐτοῦ αίτησιν
ή άλλην τινά πρότασιν πληρωμῆς, συμ-
βιβασμοῦ κτλ. Πρόδηλον ότι περιτεύει
ό διορισμός άντικλήτου, άν περιελήφθῃ
ἤδη τοιαῦτος έν τῇ πρὸς πληρωμὴν επί-
ταγῇ.

Μετά την σύλληψιν άπάγεται ό όφει-
λέτης εις την πολιτικήν φυλακήν καί

παραδίδεται τῷ δεσμοφύλακι, όστις πε-
ταχωρίζει την περί παραλαβῆς αὐτοῦ
άπόδειξιν έν τῷ βιβλίῳ της φυλακῆς
ύπογραφομένην ύπό τε του κλητήρος
καί του δεσμοφύλακος· περιέχει δ' αὐτή
τό ὄνομα του δανειστοῦ καί του όφειλέ-
του καί την κατοικίαν αὐτῶν, τό ὄνομα
του διορισθέντος άντικλήτου, την ήμε-
ρημϊαν της άποφάσεως καί σημείωσι-
της κατατεθείσης διατροφῆς (Πολ. Δικ.
1012). Άλλ', ως έλέγχῃ, έχει δικαιομα-
νά άζιώτῃ ό συλληφθεΐς όφειλέτης νά
προσαχθῇ εις τόν πρόεδρον των Πανο-
δικῶν έχει δικαίωμα δε καί κατά την
διάρκειαν της φυλακίσεως νά άποτινῇ
αίτησιν πρὸς τό δικαστήριον του τόπου
της έκτελέσεως, άρμόδιον τυγχάνον νά
άποφαίνηται επί πασῶν των διαρκούσῃ
της φυλακίσεως άντιδικιῶν μεταξύ όφει-
λέτου καί δανειστοῦ (έρεδομένων εις την
άκυρότητα της διαδικασίας ή την αίτη-
σιν του όφειλέτου περί μετοικίσεως λόγῳ
άσθενείας), μεταξύ δανειστῶν πρὸς αλ-
λήλους (ως πρὸς τό ζήτημα της καταβο-
λῆς της διατροφῆς), μεταξύ δεσμοφύλα-
κος καί όφειλέτου (διατεινομένου ότι πα-
ρνόμως ό δεσμοφύλαξ παρέλαθεν αὐτόν,
ως μή προταχθείσης της άποφάσεως περί
προσωποκρατήσεως ή ως μή προκατα-
βληθέντων των δαπανημάτων της δια-
τροφῆς), ή δεσμοφύλακος καί δανειστοῦ
(ζητούντος του δευτέρου την επιστρο-
φήν της διατροφῆς δι' αίτήσεως δικαί-
ζομένης κατά την συνοπτικήν διαδικα-
σίαν).

Παρατηρητέον ότι αἱ άνωτέρω διατά-
ξεις δεν εφαρμόζονται εις τοὺς δυνάμει
όφειλῆς πρὸς τό δημόσιον συλλαμβαν-
μένους, ατε του άρθρου 43 του νόμου
ΥΛΣ' περί είσπράξεως των δημοσίων
έσόδων όρίσαντος ειδικῶς τὸν τρόπον της
έκτελέσεως κατά των όφειλετῶν του δη-
μοσίου (Λ. Π. 108 του 90).

Σημειωτέον ότι ό έν φυλακῇ διαμέν-
ων

νων ὡς προσωποκρατούμενος ἢ ὡς ὑπό-
τακτος ἢ κατὰ δίκον· δύναται νὰ ἐπιτεγθῇ
ὑπὸ τοῦ ἔχοντος κατ' αὐτοῦ δικαίωμα
προσωπικῆς κρατήσεως· δηλονότι δύνα-
ται νὰ αἰτηθῇ ἢ ἐν τῇ φυλακῇ διατή-
ρησις αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν παύσιν τοῦ
λόγου τῆς πρώτης φυλακίσεως. Πρόδη-
λον ὅτι ἀπαιτεῖται καὶ πρὸς ἐπίτρεσιν
ἀποφάσεως διατάσσοντα προσωπικῶν· κατ'
ἐκείνην ἐπιταγὴ πρὸς πληρωμὴν καὶ παρέ-
λυσιν τῆς νομίμου προθεσμίας, ἐπίσης
καὶ παραγωγὴ τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὸν
πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν (ἂν ζητήσῃ
νὰ παραχθῇ). Οὐδεμία ὁμοίως ἀνάγκη
τῆς προσλήψεως μετρώσεων πρὸς ἐπίσχε-
σιν ἢ τῆς προκαταβολῆς διατροφῆς, ἂν
ἀνάγκη ᾗ τῇ προκαταβεβλημένη. Δύνα-
ται ὁμοίως ὁ πρῶτος δανειστής νάξιωσι,
ἐπεὶ καὶ ὁ τὴν ἐπίσχεσιν ἐνεργήσας δεύ-
τερος δανειστής συνεισενέγκῃ ἐξ ἡμισείας
ὡς τὴν δαπάνην (Πολ. 1015).

Σημειώτέον, ὅτι ἡ πρὸς ἀνακοπὴν ἢ
ἐκείνην τῶν κατὰ τὰς προσωπικὰς κρα-
τήσεις ἐκδιδομένων ἀποφάσεων προθεσμία
ἐκείνη τῆς ἡμέρας (Πολ. 1019) ἐφαρμόζεται
ἐπὶ τῇ προθεσμίᾳ αὐτῇ πάντοτε, εἴτε κατ'
οἰκίαν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκτελέσεως ὁ ἀνα-
κόπτιον εἴτε οὐ, ἅτε τῆς περιοχῆς τοῦ
ἐκδότη 1019 ἀφ' οὗ ἡ ἀπόφασις παρ-
αχθῇ πρὸς τὸν ἀντίκλητὸν ἢ πρὸς τὸν
ἀντίδικον αὐτὸν κατοικοῦντα εἰς τὸν τό-
πον τῆς ἐκτελέσεως ὁρίζουσας προδήλως
τὴν γρῶνον. ἀφ' οὗ ἀρχεται ἡ προθεσμία,
καὶ οὐχὶ τὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς χωρεῖ
(Α. Π. 25 τοῦ 57).

Σημειώτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ μὲν τὴν
ἀπόφασιν Α. Π. 379 τοῦ 55 προκύπτει
ἐκ τῶν ἀρθρῶν 1017, 1018, 621 ἐπὶ καὶ
588 τῆς Πολ. Δίκου, ὅτι οἱ ἀντίδικοι
μετὰ τοῦ προσωποκρατούμενου καὶ τοῦ
ἐκείνου περὶ ἀκούσεως τῆς φυλακί-
σεως ἢ τῆς ἀπολύσεως αὐτοῦ ἐν γένει
παρουσιάζονται εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον τῆς κρα-
τήσεως αὐτοῦ (ἀπαιτεῖται δὲ καὶ ἀγώ-

ρευσις τοῦ Εἰσαγγελέως πρὸ τῆς ἀπο-
φάσεως) καὶ ἐπομένως οὐχὶ εἰς τὸ Εἰρη-
νοδικεῖον, ἔστω καὶ ἐὰν ἡ κράτησις διε-
τάχθῃ πρὸς ἀπότισιν ποσοῦ ἐλάσσονος
τῶν 300 δραχμῶν (Α. Π. 379 τοῦ 55)
ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 163 τοῦ 78 ἡ
ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐκτελέσεως προσω-
ποκρατήσεως ὑπάγεται εἰς τὸ Εἰρηνοδι-
κεῖον, ἂν διετάχθῃ πρὸς ἀπότισιν ποσοῦ
ἐλάσσονος τῶν 300 δραχμῶν, ἅτε τοῦ
ἀρθρ. 1017 ἐφαρμοζομένου μόνον εἰς τὰς
περιπτώσεις παρεμπιπτόντων κεφαλαίων
καὶ λοιπῶν ἀντιδικίων, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς
τὴν κατὰ τῆς ἐκτελέσεως τῆς προσωπο-
κρατήσεως περίπτωσιν.

Προσθετέον ὅτι, ἀσθενήσαντος τυχόν
τοῦ προσωποκρατούμενου, δύναται νὰ
ἐπιταγῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ φύλαξις
αὐτοῦ ἐν νοσοκομείῳ ἢ ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ
(Α. Π. 251 τοῦ 77).

Προσθετέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τοῦ δη-
μοσίου (ᾧθεν καὶ κατὰ τοῦ ταμίου, παρ'
ὃ ἐγένετο κατάσχεσις, ὡς ἀντιπροσώπων
τοῦ δημοσίου) δὲν ἀπγγέλλεται προσω-
πικὴ κράτησις, οὐ μόνον διότι ἐλλόγως
ὑποτίθεται ὅτι δὲν θέλει ἀρνηθῇ τὴν ἐξό-
φλησιν τελεσιδικίων ἀποφάσεων, ἀλλὰ
καὶ διότι αἱ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀνα-
γραφεῖται πρόσδοι τοῦ Κράτους προωρί-
σθησαν εἰς θεραπείαν ῥητῶν τῆς πολι-
τείας χρεῶν, ἡ δὲ τυχὸν ἐξανασταστικὴ
ἐν τῷ ἄμα ἀπόσπασις αὐτῶν ἤθελεν ἐπ-
ενέγκει προσκόμματα εἰς τὴν τακτικὴν
κίνησιν τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς (Α.
Π. 389 τοῦ 52).

Ὁ ὀφειλέτης ἀπολύεται τῆς φυλακῆς,
1) ἐὰν καταβῇ τῶν δανειστῶν ἢ κατ'
θέτη παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ πρωτο-
δικείου ἐλόκλησον τὸ χρέος μετὰ τῶν
τόκων τοῦ τε ἐνεργήσαντος τὴν πρώτην
φυλάκισιν δανειστοῦ καὶ τῶν μεταγενε-
στέρων δανειστῶν, ἔτι δὲ τὰς ἐκκαθα-
ρισμένους δαπάνας τῆς κατὰ τὴν φυλάκι-
σιν διαδικασίας καὶ τὰ πρὸς διατροφήν

αὐτοῦ δαπανηθέντα (Πολ. Δικονομίας ἄρθρον 1020 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. 10 Νοεμβρίου 1836), 2) ὁ προκαλέσας τὴν φυλάκισιν ἢ ἐπίσχεσιν αὐτοῦ δανειστής συγκατατεθῇ ἐγγράφως εἰς τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ, 3) εἰς ἀν παραλειφθῇ ἢ πρὸ ἐνὸς μηνὸς καταβολὴ τῶν πρὸς διατροφὴν, 4) εἰς ἀν συνεπλήρωσεν ὁ ὀφειλέτης τὸ ἐξοφληστέον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, 5) εἰς ἀν ἐδόθη τῷ ὀφειλέτῃ ἢ ὀφείλει τῆς παραχώρησεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, 6) εἰς ἀν οὗτος μείνη ἐν τῇ φυλακῇ ἐπὶ διετίαν. Εὐνόητον δ' ὅτι ἡ διετία θεωρεῖται συμπληρωθεῖσα καὶ κατ' ἀκολουθίαν παρέχουσα ἀφορμὴν εἰς ἀπόλυσιν καὶ ἂν ἡ φυλάκισις διακόπτεται κατὰ διαλείμματα.

Καὶ ὅποτε μὲν ἡ ἀπόλυσις ἐπέρχεται, διότι συγκατατεθῇ ὁ φυλακιστὴς ἢ ἐπισχὼν δανειστής, ἢ διότι ἐκηρύχθῃ ἡ τῆς φυλακίσεως ἢ τῆς ἐπίσχεσεως διαδικασία ἄκυρος δι' ἀποφάσεως, ἢ διότι ἐπετρέπη τῷ ὀφειλέτῃ ἡ παραχώρησις τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὀφείλει ὁ ἐπιστάτης τῆς φυλακῆς νάπολύσῃ αὐτὸν ἅμα λαβὼν γῶσιν τῶν ἐγγράφων, ὅποτε δ' ἐπέρχεται δι' ἄλλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων, ἀναγκαῖον νὰ διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 1021 καὶ 1022).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσωπικὴ κράτησις (ὡς συντηρητικὸν μέτρον). *Ἰδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Προσωρινὴ ἐκτέλεσις. Ἀποφαισι δριστική, ἔστω καὶ μὴ τελεσίδικος, ἀναγομένη εἰς διατάραξιν τῆς νομῆς ἢ ἀποβολὴν ἐξ αὐτῆς ἢ τὴν κατὰ παράκλησιν νομὴν, ἐκτελεῖται προσωρινῶς, καὶ περ μὴ διατασσομένης τῆς προσωρινῆς ἐκτελέσεως (Πολιτικῆς Δικονομίας 187), ὡς πρὸς τὸ εἰς τὴν νομὴν ἀναφερόμενον διατακτικόν, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸ περὶ ἀπαζημιώσεως (*Αρείου Πάγου

86 τοῦ 59). Ἀλλὰ 1) δύναται μὲν διαταχθῇ προσωρινὴ ἐκτέλεσις κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ δικαστῇ δι' ἐγγυήσεως ἢ ἀνευ ἐγγυήσεως καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν καταπειγουσῶν ὑποθέσεων, ἰδίως ἐπὶ τῶν περὶ συντάξεως καὶ διατροφῆς, περὶ καταπειγουσῶν ἐπισκευῶν κτλ. καὶ ἐν γένει ἐπὶ πασῶν τῶν ὑποθέσεων, καθ' ὅς ἐπικρατεῖται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς. 2) ὁφείλει δ' ὁ δικαστὴς νὰ διατάξῃ προσωρινὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν προερχομένων ἀπὸ ἀγωγῆς, ἀστυνομικῆς εἰς ἐπίσημον δημόσιον ἐγγράφον ἀναμφισβήτητον, δηλονότι συντεταγμένον ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐν τῇ ἐκείνων τῶν καθηκόντων του καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους δημοσίου ἐγγράφου, ἢ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων οὐ μόνον τὴν γνησιότητα τῆς ὑπογραφῆς ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντιδικίαν ἢ τὴν ἀντιδικίαν ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντιδικίον τοῦ περιεχομένου, ἢ εἰς τελεσίδικον ἀποφασιν (χρησιμεύουσιν δηλαδὴ ὡς ἐκτελέσεις τῆς δίκης περὶ τῆς ἡ ἀγωγῆς). Στὴν μείωσιν ὅτι αἱ περὶ προσωρινῶν μέτρων δικαστικαὶ ἀποφάσεις δὲν ὑπόκεινται ἀντιδικίᾳ εἰς προσωρινὴν ἐκτέλεσιν, ἀλλὰ δύναται νὰ διαταχθῇ ἡ προσωρινὴ αὐτῶν ἐκτέλεσις ὡς καταπειγουσῶν κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ δικαστῇ (Πολ. Δικ. 186) ἀλλ' οὐδέποτε συγχωρεῖται νὰ διαταχθῇ περὶ τῶν δικαστικῶν δαπανῶν, καὶ ἐπὶ αὐτῇ διατάσσεται ὡς πρὸς τὴν εὐρίαν δίκην (Πολ. Δικ. 187). Προσωρινῶς ἐκτελεσται εἶναι τὰ ἀνάπαλιν ἀποφαισι καὶ ἐμπορικαὶ ἀποφάσεις.

Ἡ προσωρινὴ ἐκτέλεσις ἐν ταῖς ὑποθέσεσι, καθ' ὅς δὲν νὰ βρισθῇ ῥητὴν διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, δὲν διατάσσεται εἰμὴ κατ' αἴτησιν τοῦ διαδίκου καὶ μόνον διὰ τῆς δριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ πρωτοβάθμιου δικαστοῦ. Ἄν δὲ ὁ πρωτοβάθμιος δικαστὴς παρέλιπε νὰ διατάξῃ τὴν προσωρινὴν ἐκτέλεσιν, καίτοι ζητήσῃ

ἴσταν ὑπὸ τοῦ διαδίκου, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποβῇ ἐνδεχόμενον ἐπὶ τῇ ἀπόφασιν ἐνὸς ἐκ τῶν ἐκτελεστικῶν δικαστῶν τοῦ δευτεροβάθμου δικαστηρίου, δικαιουμένου πρὸ τῆς ὁριστικῆς καὶ τελεσιδικίας λύσεως τῆς διαφοράς νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀδείαν τῆς προσωρινῆς ἐκτελέσεως. Ὅσακις δὲ ὁ πρωτοβάθμιος δικαστὴς παρέλπει νὰ κηρύξῃ καθ' ὃ εἶχε χρέος ἀνέκκλητον καὶ ἀκαλουθίαν προσωρινῶς ἐκτελεστικὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ τὸ πρῶτον πρὸς τὸν δευτεροβάθμιον δικαστὴρ τοῦ δευτεροβάθμου δικαστηρίου τὴν προσωρινὴν ἐκτέλεσιν τῆς πρωτοδικίου ἀποφάσεως, καίπερ δηλοῦν μὴ ὑποβαλὼν τοιαύτην αἴτησιν ἑνὶ τῶν τοῦ πρωτοβάθμου δικαστοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ἔχει δικαίωμα μὲν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ προσωρινῶς ἐκτελεστικὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν προσωρινὴν κατ' αὐτῆς ἔφεσιν (Πολ. Δικ. 733 καὶ 735). Ἡ ἄσκησις ὅμως τοῦ δικαιώματος τούτου γίνεται κατὰ τὴν ἐγκριτικωτέραν γνώμην ἐπὶ κινήσει τοῦ ἐκτελεστικοῦ, ὅστις ὀφείλει, ἂν ἡττηθῇ ἔφεσιν, νὰ διορθώσῃ τὴν ἐκ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς ἐπελθοῦσαν τυχὸν εἰς τὸν νόμον ἢ ἐπὶ τῶν ἐκτελέσεων ζημιᾶν συνιδρὸς πρὸς τοὺς ἑστικοὺς ἡμῶν νόμους, καθ' ὅς ὁ αἴτιος ἀδίκου ζημίαις ὀφείλει νὰ ἀνορθώσῃ αὐτήν. (Συνάδει καὶ ἡ ἀπόφασις Α. Π. 196 τοῦ 81). Θ. Ν. Φιλογαλῆς

Προφυλάκισις καὶ σύλληψις.

Ὅπως ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπὸς τῆς προδικασίας, δηλονότι ἡ βεβαίωσις τοῦ ἐλάττωματος καὶ ἀνακάλυψις τοῦ ἐνόχου, απαιτεῖται νὰ ἐξετασθῇ αὐτοπροσώπως ὁ κατηγορούμενος ἐφ' ᾧ καθίσταται ἀντικατὸν νὰ συλληφθῇ, μὴ ἰθελουσίως πεισθεύμενος ἢ παρέχων τὴν ὑπόνοιαν μὴ ἰθελουσίως προσελεύσεως, ἐπὶ δὲ πολλὰς νὰ προφυλακισθῇ μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως. Οὐδὲν ἄλλῳ ὡς ἀδίκωτερον τῆς προφυλάξεως.

Ὅσακις ὁ κατηγορούμενος εἶναι ἄβητος καὶ ὅπως ὑπόνοιαι γεννηθεῖσαι περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ παρήγαγον τὴν ἀνάγκην τῆς προφυλάξεως αὐτοῦ, οὐ μόνον δεῖ ὅτι ὑφίστανται καιρίαν βλάβην ἢ τιμὴ καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ καὶ διότι ἀδίκως ἀλγεῖ, ἀποβάλλων αὐτὸ τὸ ὑπατον τῶν ἀτομικῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων, τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν· ἀλλὰ δυστυχῶς, ὅσακις τὸ ἀδίκημα εἶναι βαρὺ, καθίσταται ἀναγκαίαν τὴν προφυλάκισιν ἢ ἀνάγκη τῆς Πολιτείας εἰς τιμωρίαν τοῦ ὑπῆπτου, δυναμένου ἄλλως νὰ δραπετεύσῃ.

Σημειωτέον ὅτι ἡ μὲν σύλληψις, ἀποβλέπουσα εἰς μόνην τὴν ἐξέτασιν τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὴν διαφώτισιν τῆς ἀνακρίσεως, ἐπὶ δὲ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προφυλάξεως, ἐὰν αὐτῇ κριθῇ ἀναγκαία, εἶναι παντελῶς προσωρινὴ καὶ λίαν μικρὰ τὴν διάρκειαν, ἡ δὲ προφυλάκις δύναται πολλὰκις νὰ παραταθῇ ἐφ' ἱκανόν. Καὶ σύλληψις μὲν ἐνεργεῖται δυνάμει ἐντάλματος συλλήψεως, ἐκδομένου ὑπὸ τῆς ἀνακριτικῆς ἀρχῆς, ὅσακις πιθανολογεῖται ἡ μετὰ τὴν ἐξέτασιν προφυλάκις, ἄλλως κλητεῖται ἀπλῶς ὁ κατηγορούμενος καὶ μόνον, ἐὰν ἀπειθῇ, προσάγεται διὰ τῆς βίας ἐκδομένου κατ' αὐτοῦ κλητηρίου ἐπικρίματος. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἐντάλματος συλλήψεως ἐνεργεῖται σύλληψις τοῦ κατηγορουμένου, δύναται δὲ νὰ ἐκδοθῇ καὶ ἐντάλμα συλλήψεως, ὑπὸ παντός ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπαλλήλου, ὅσακις ὁ κατηγορούμενος φωρᾶται διαπραγμάτων πλημμέλημα ἢ κακούργημα ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς πράξεως, ἢ εὐρέθῃ ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου αὐτὴ ἐτελέσθη ἔρπίως φέρων ἐργαλεῖα, ὅπλα καὶ ἄλλα πειστήρια, ἢ κατεδιώχθη διὰ δημοσίας κραυγῆς· ὅσακις μάλιστα ὁ κατηγορούμενος φωρᾶται τελῶν τὸ ἀδίκημα ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς πράξεως ἢ ἐγγὺς τοῦ τόπου τῆς τελέσεως μετὰ πειστηρίων, ἔχει δικαίωμα

καὶ πᾶς πολίτης νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σύλληψιν (Ποιν. Δικον. ἄρθρ. 163 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 209).

Ἡ προφυλάξις εἶναι συνοπτικὴ ἐπὶ πταισμάτων. Ἐπιτρέπεται μὲν καὶ ἐπὶ πταισμάτων, τιμωρουμένων διὰ κρατήσεως, ἢ σύλληψις τοῦ κατηγορουμένου ὑπὸ τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ μόνον ὁσάκις συνελήφθηται ἐπ' αὐτοφώρῃ· ἀπαίτεται δ' ἐντὺς εἰκοσιτεσσάρων ὥρῶν νὰ εἰσταχθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον ἢ νὰ ἀπελυθῶσιν ἐκ τῆς φυλακῆς (Πολ. Δικ. 140). Ἐπίσης ἐπιτρέπεται νὰ διαταχθῇ προφυλάξις ὑπὲρ τοῦ Εἰρηνοδίκου ἐπὶ τῶν πταισμάτων, ὅσα ἀνάγονται εἰς ἀθεμίτους σχέσεις πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ πρὸς ξένους δημοσίας ἀρχάς ἢ εἰς ἀθέμιτον ἔξοδον ἐκ τῆς γῶρας ἢ εἰς ἐπαίτησιν ἢ ἀγυρτίαν ἢ ἀπάτην ἢ αἰκίας ἢ κλοπὴν καὶ ὑπεξαίρεσιν, ἀλλὰ μόνον ὁσάκις ὑπάρχει φόβος ἐντεύξεως μετὰ ἄλλων συνενόχων ἢ οἱ κατηγορούμενοι εἶναι ἀγύρται ἢ ξένοι (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 141).

Ἐπὶ πλημμελημάτων εἶναι πολλῶν συχνότερα, διότι ἐπιτρέπεται, ὁσάκις ὁ κατηγορούμενος κατεδικάσθη καὶ ἄλλοτε ἐπὶ πλημμελήματι ἢ κακούργηματι ἢ εἶναι ἀγύρτης ἢ ἄλλοδαπὸς ἢ ὁσάκις, ὀρεξαμένης τῆς ἀνακρίσεως, ἐτειράθη νὰ ἀπομακρυνθῇ, ἢ εἶναι ὑποπτος ὡς συναιτίας κακούργηματος, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος ἐντεύξεως μετ' ἄλλων συναιτίων, ἢ ἦναι ὑποπτος πλημμελήματος ἀναγομένου εἰς τὴν χρῆσιν ἀθεμίτων μέσων, ὅπως λάβη γνώσιν σπουδαίων ἀπορρήτων τοῦ Κράτους, ἢ εἰς τὴν παραποίησιν καὶ κιβδηλείαν ἀπληροπορημένων νομισμάτων, ἢ τὴν κατὰ χῆν ἐργαλείων προσφόρων εἰς νομισματοκοπίαν ἢ τὴν κατασκευὴν τοιούτων ἢ τὴν κυκλοφορίαν κιβδηλῶν νομισμάτων ἢ εἰς κλοπὴν ἢ ὑπεξαίρεσιν ἢ ἀπάτην, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος ἐντεύξεως μετ' ἄλλων συναιτίων. Ἐπὶ δὲ κακούργηματι διατάσσεται ἄεποτε προφυλάξις. (Ποιν. Δικ.

ἄρθρ. 207 ἐ.). Καὶ εἶναι μὲν ἄλλοτε καὶ ὅσον τὸ ἡδίκημα εἶναι βαρύνον καὶ δεινότερα ἢ ἐπιβαλλομένη εἰς αὐτὸ ποινή, ἢ προφυλάξεις εἶναι μᾶλλον ἐκ δικαιολογημένη, διότι ἀξιάγει ἡ φύσις τῆς δραστεύσεως τοῦ ἐνόχου· ἀλλ' ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία, ὡς περιεστειλάμεν, ἐπιτρέπει ἢ καὶ διατάσσει ἐπὶ προφυλάξιν καὶ ἐπὶ ἀδικημάτων ἥτοι βαρέων. Ἐν πρώτοις ὁ νομοθέτης ἡμῶν ἐθεώρησεν ὡς λόγον ἐπιτρέποντα τὴν προφυλάξιν τὸν τῆς ἐνδεχομένης ἐντεῦθεν πρὸς ἄλλους συναιτίους· ἀλλ' ἐν τῇ ἐποχῇ ὁ λόγος οὗτος θεωρητός ὡς ἐπὶ λῶς παράλογος. Ἐν ἡ χροσικῇ παραγωγῇ ἐπεκράτει ἡ λεγομένη ἐξεταστικὴ διαδικασία, ἥτις ἐθεώρει ὡς βασιλικὴν ἀποδείξεω τὴν ὁμολογίαν τοῦ κατηγορουμένου, ἣν κατεγίνοντο νὰ ἀποσπᾶται διὰ βασάνων, ἣν βασιλῶς ἀναγκαστικὴ ἢ προφυλάξις, ὅπως κατορθωθῇ ἡ τῆς ἀποσπᾶσεως τῆς συνεννόσεως τῶν κατηγορουμένων ὁμολογία τῆς ἐντοχῆς· ἀλλὰ νῦν οὐδένα ἔχει λόγον, διότι καὶ νῦν ὡς ἐπὶ τοιούτων προφυλάξεις ἐκ πασῶν σχεδὸν ἀναιτίων Εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ πολλὰκις ἐπιβολὴ προφυλακίσεως ἐπὶ τῶν πλημμελημάτων καὶ ἡ πάντοτε ἐπιβολὴ προφυλακίσεως ἐπὶ τῶν κακούργηματων ὑπερβαίνουν τὸν ὅρον τοῦ ποντος.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ὁσάκις ἐβάλλεται δυνάμει τοῦ νόμου προφυλάξις διὰ τὸν φόβον τῆς μετ' ἄλλων συναιτίων ἐντεύξεως, πρόδηλον εἶναι ἐν ἐὰν κατόπιν τῆς προφυλακίσεως ἀποκατασταθῇ ὅτι οὐκ ὑπῆρχε συνενόχη ἢ ἐπαιτιον οἱ συνένοχοι, παύεται ἡ προφυλάξις· δὲν χωρεῖ ἂν ποσῶς, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ὁμολογήσῃ τὸ ἡδίκημα.

Τὸ ἔνταγμα τῆς προφυλακίσεως ἐκδικαίωμα νὰ ἐκδῶσθαι ἐπὶ πλημμελήματι καὶ κακούργηματων (ἔστω καὶ ἐπ' αὐτοῖς).

ἀνακρίτου (ἀνακριτῶν) μόνος ὁ ἀνακριτής, ὡς πρῶτον τὸν εἰσαγγελέα, οὐχὶ δὲ ἀνακριτικός ὑπάλληλος (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 228), ἐν ᾧ τὸναντίον τὸ ἐντάλμα τῆς συλλήψεως δύνανται νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνακριτικοῦ ὑπάλληλου. Τὸ ἐντάλμα τῆς συλλήψεως ἔχει ὅλως διαβατικὰ ἀποτελέσματα, διότι ὁ ἀνακριτής ἐν δικαίῳ ἅμα τῇ ἐμφάνει καὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ κατηγορουμένου νὰ μηδενίσῃ τὴν κατηγορίαν ἀπολύων τὸν κατηγορούμενον, πλήρῃ ἐὰν εὐρίσκων πιθανότητα ὅτι ἐκδόσῃ ἐντάλμα προφυλακίσεως. Τὸ ἐντάλμα ὅμως τῆς προφυλακίσεως ἔχει ἀποτελέσματα διαρκέστερα καὶ μόνιμότερα· ὅθεν ὁ νόμος ἀπένευκε τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ εἰς μόνον τὸν ἀνακριτὴν, παρέχοντα τὴν ἐγγύησιν ἀποκατάστασης καὶ πεφωτισμένης ἐκτίμησης τῶν δικαστικῶν καθηκόντων. Τὸ ἐντάλμα τῆς συλλήψεως περιέχει κατὰ τὸν νόμον (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 214) τὸν νόμον τοῦ κατηγορουμένου, τὴν ἐπίσημον ἀφραγίδα καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀξιωματικοῦ ὑπάλληλου καὶ τοῦ δικαστικοῦ ἀξιωματικοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἀρθρὸν 5 τοῦ νόμου τῆς ἐγγύσεως πρέπει νὰ ᾖ καὶ ἡτιςδήποτε τὸ ἐντάλμα τῆς συλλήψεως. Ἡ αἰτιολογία ἀναγκαιῶς θέλει περιεῖναι εἰς τὴν ἔγερσιν ὑπονοσίων κατ' ἐπὶ τοῦ νόμου περὶ ἐνοχίας εἰς ἀδίκημα, διότι καὶ ἡ ἐνοχία κατὰ τὴν σύλληψιν ἀγνωεῖται ἀδίκημα. Ἀλλὰ τὸ ἐντάλμα τῆς προφυλακίσεως προσήκον νὰ περιέχῃ καὶ τὴν ἐνδεχόμενην διατάξεως τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 229). Τῇ προφυλακίσεως σκοπὸν ἔχουσης τῇ ἀποτροπῇ τῆς δραπετεύσεως τοῦ ἐνοχοῦ, ἐκτετακτικῶς, ὅσας ἐκλείπει ἡ περὶ δραπετεύσεως ὑπόνοια διὰ τῆς καταθέσεως ἀποκλειστικῆς χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς ἐγγυήσεως, ἢ προφυλάκισις πρέπει νὰ παύσῃ. Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν δυστυχῶς

ἐπὶ κακουργήματι μὲν οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ ἀποφυλάκισις· ἐπὶ δὲ καὶ ἐπὶ πλημμελήματι διαρκεῖ ἡ προφυλάκισις, ὅσας ὁ κατηγορούμενος θεωρεῖται ἐπικίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ἢ ἀποφυλακισθεὶς ἄλλοτε κατεχρήσατο τῇ ἐλευθερίᾳ αὐτοῦ, ἢ ὑπάρχει κίνδυνος συνεννοήσεως. Κατὰ πᾶσαν ὁμῶς ἄλλην περίπτωσιν ἐπὶ πλημμελημάτων τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν κατ' αἵτησιν τοῦ προφυλακισθέντος δύναται νὰ διατάξῃ τὴν δι' ἀξιοχρεῖ ἐγγυήσεως ἀπόλυσιν (Ποιν. Δικ. 236 καὶ 237). Ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καθιερώθη ὅτι ἐπὶ πάντων ἐν γένει τῶν ἀδικημάτων δύναται νὰ ἐπιτραπῇ τῇ δι' ἐγγυήσεως ἀπόλυσιν, ἂν τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν θεωρήσῃ τοῦτο πρέπον.

Τὸ μέγεθος τῆς ποσότητος καὶ τὸ ἀξιοχρεῶν τῆς ἐγγυήσεως, διαφανείας γεννηθείσης μεταξὺ τοῦ κατηγορουμένου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως, ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ συμβουλίου· ἀλλ' οὐδέποτε δύναται νὰ ᾖ ἡ ἐλάσσον τῶν τετρακοσίων δραχμῶν (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 240). Κατατίθεται δ' ἡ ἐγγύησις παρὰ τῷ γραμματεῖ τῶν Πρωτοδικῶν (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 241).

Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ᾖ ἀπὸν καὶ ἡ διαμονὴ αὐτοῦ ἀγνωστος, ἀντὶ ἐνέληματος συλλήψεως ἐκδίδεται κατασχετήριον (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 226)· προφυλάκισις ὅμως δὲν δύναται νὰ διαταχθῇ δι' ἐντάλματος, ἅτε ἀπαιτουμένης πρὸς τοῦτο τῆς ἀπολογίας τοῦ κατηγορουμένου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἀρθρ. 159) ὁ συλληφθεὶς ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπὶ πλημμελήματι ἢ κακουργήματι προσάγεται ἐντὸς 24 ὡρῶν εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ὀφείλοντα ὡς τάχιστα νὰ παραπέμψῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἀνακριτὴν ἢ νὰ ἀπολύσῃ, κατὰ δὲ τὸ Σύνταγμα (ἀρθρ. 5) καὶ ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθεὶς, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος, προσάγεται

ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀνακριτὴν, ὀφείλοντα ἐντός το ἑξήκοντα τριῶν ἡμερῶν νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτοῦ ἑντάλμα φυλακίσεως ἢ νὰ ἀπολύτῃ αὐτόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἢ κατὰ τὸ γράμμα ἐφαρμογὴ τῆς συνταγματικῆς δικασιέως ἤθελεν ἐπενέγκει τὴν ἀνατροπὴν τῆς ὅλης οἰκονομίας τῆς ποινικῆς ἡμῶν δικαιοδοσίας (Κωνσταντοπούλου Ποιν. Δικον. τόμ. 1 § 569), ἢ πρακτικῇ παρεδέξατο ὅτι καὶ νῦν προσακτέος ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθεὶς ἐντός 24 ὥρων εἰς τὸν Εἰσαγγελεῖα, ὅστις ὀφείλει τῷ ἥκιστα νὰ ἐξετάσῃ αὐτόν καὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ ἀπολύσῃ ἢ παραπέμψῃ αὐτόν εἰς τὸν ἀνακριτὴν. Ἄν δὲ τυχὸν ἀναβάλῃ τὴν ἐξέτασιν ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας ἐπέκεινα τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων, καταδικάζεται ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐπὶ ἀδικαιολογητῶ ἀναβολῇ τῆς ἐξετάσεως τοῦ κατηγορουμένου, εἰς τὴν τὸ 471 ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐπιβάλλει ποινὴν φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν.

Ὁ δὲ δι' ἐντάλματος συλληφθεὶς κατὰ μὲν τὴν Ποινικὴν δικονομίαν (ἄρθρ. 212) ἐξετάζεται ἐντός εἰκοσιτεσσάρων ὥρων καὶ μετὰ τοῦτο ἢ ἀπολύεται ἢ ἐκδίδεται κατ' αὐτοῦ ἑντάλμα φυλακίσεως, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Συντάγματος προσάγεται ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὸν ἀνακριτὴν, ὀφείλοντα νὰ ἀπολύσῃ αὐτόν ἢ νὰ ἐκδώσῃ ἑντάλμα φυλακίσεως ἐντός τριῶν ἡμερῶν. Ἐκ δὲ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διατάξεων τούτων προκύπτει ὅτι, εἰ μὲν κατελήφθη ὁ καθ' οὗ τὸ ἑντάλμα τῆς συλλήψεως ἐν τῇ ἐδρᾷ τοῦ ἀνακριτοῦ, ἐξεταστέος μὲν οὗτος ἐντός 24 ὥρων, ἐντός δὲ τριῶν ἡμερῶν τὸ βραδύτερον ἀπολυτέος ἢ προφυλακιστέος δι' ἐντάλματος φυλακίσεως, εἰ δὲ συνελήφθη ἐκτός τῆς ἐδρας αὐτοῦ, προσεκτέος ἄνευ ἀναβολῆς, ἐξεταστέος δὲ ἐντός 24 ὥρων ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς αὐτοῦ καὶ ἐντός τριῶν ἡμερῶν ἀπολυτέος ἢ προφυλακιστέος δι' ἐντάλματος φυλακίσεως

(Κωστῆ ποιν. νόμου § 111 τρίτου μου σελ. 380). Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν ὀρθτὴν διάταξιν τοῦ Συντάγματος (ἀρθρ. 5) εἰάν ἐντός τριημέρου ἀπὸ τῆς αἰτίας ἀνακριτὴν προσαγωγῆς τοῦ δὲν ἀπολυτέος ἢ δὲν προφυλακισθῇ δι' ἐντάλματος φυλακίσεως ὁ ὁπωσδήποτε συλληφθεὶς (ἐπὶ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ δι' ἐντάλματος), εἰς δεσμοφυλάξ ἢ ἄλλος ἐπιτετραμμένος τῇ κράττειν αὐτοῦ, στρατιωτικὸς ἢ πολιτικός, ὀφείλει νὰ πολύσῃ αὐτόν παραμένοντα ἄλλως τιμωρεῖται ἐπὶ παραπομπῇ τακράττειν. Ὡσαύτως ἐπὶ παραπομπῇ κατὰ κράττειν τιμωρεῖται καὶ ὁ μὴ ἐν τῷ τριημέρῳ ἐνεργήσας τὴν ἀπόλυσιν ἢ τὴν ἐκδοσιν ἐντάλματος προφυλακίσεως ἐπὶ κριτῆς.

Σημειωτέον ὅτι, ἐνῶ κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἐντάλματος φυλακίσεως ὁ κατηγορούμενος διέμενεν ὑπὸ προφυλάκισιν, αἰτῆσαι αὐτοῦ διέτασσε διαρκούσῃ τῇ ἀνακρισίῳ τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν τὴν δι' ἀξιοχρέου ἐγγράφειν προσφωρινὴν ἀπόλυσιν (ἄρθρ. 237) ἢ καὶ κάζον τήνουσιν τὸ συμβούλιον ἀπαρτίζον ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ πρὸς κατηγορίαν ἢ παύεται προσωρινῶς ἢ περαιτέρω καὶ ταοίωσις, κατὰ τὸν νόμον, ΒΙΕ τῆς 11 'Ιουλίου 1892 περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ ἄρθρου 228 τῆς Ποινικῆς δικονομίας, ἐκτελεσθῆναι νὰ ἀποφυλακισθῇ δι' ἀποφασισμὸν τοῦ συμβουλίου ὁ κατηγορούμενος καὶ αἰτῆσαι τῶν εἰσαγγελεῶν καὶ ἀνακριτῶν εἰάν οὗτοι πεισθῶσιν ὅτι ἐξέλειπεν ἡ ἀφορμὴ τοιαύτης ἐνοχῆς αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν οὕτως ἀποφυλακισθέντος δύναται ἐπὶ τῇ αὐτῇ πράξει νὰ ἐκδοθῇ νέον ἑντάλμα συλλήψεως.

Θ. Ν. Φλογαράς

Πρότασις νόμων.

Οἱ νόμοι κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα καὶ τὰ λοιπὰ τῶν νεωτέρων Συνταγμάτων προτείνονται εἴτε ὑπὸ τοῦ βασιλέως (διὰ τὴν

πενεμήθη ταῖς Βουλαῖς τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν νόμων. "Ὅθεν τανῦν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατεῖαις περιβέβληνται αἱ Βουλαι τὸ δικαίωμα τοῦτο. Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο μένει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνεμάσκητον ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν Βουλῶν, πολλῷ συχνότερον ἐνασκούμενον ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, καθὼς προῖμωτερον συννοήσας τὴν ἀνάγκην τῶν νομοθετικῶν μεταβολῶν καὶ εὐχερέστερον δυναμένης νὰ ἀντλήσῃ τὰς δεούσας εἰς ἀνακαίνισιν τῆς νομοθεσίας πληροφορίας παρὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν πολυαριθμῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ὅπου μάλιστα, ὡς ἐν ταῖς Ὑπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις, αἱ Βουλαι δὲν ἔρχονται εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὰ κατὰ τῶρα ὄργανα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προϋπολογισμός και ἀπολογισμός. Αἱ ἐνιαυτοὶ πρόσδοι καὶ δαπάναι τοῦ Κράτους προσδιορίζονται ἐτησίως διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅστις ὑποβάλλεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου καὶ ψηφίζεται ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, κυροῦται δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως δυνάμει ρητῆς τῶν συνταγμάτων διατάξεως, εἰσάγεται δὲ μετὰ τὴν δαπάνησιν τῶν προϋπολογισθεῶν διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ δαπανῶν ὁ ἀπολογισμός, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀποφαίνονται τὰ νομοθετικὰ σώματα. Καὶ προϋπολογισμός μὲν λέγεται ὁ πίναξ ἡ μᾶλλον ὁ ἐν εἰδῶς πίνακος νόμος, ἐν ᾧ περιέχονται τὰ κατὰ προσέγγισιν ὑπολογισθέντα ἔσοδα τοῦ Κράτους, ὧν τὸ κυριώτατον οἱ φόροι τῶν πολιτῶν, καὶ τὰ προϋπολογισθέντα ἔξοδα, συνίσταται δ' ἐκ δύο πινάκων, δύο ἐπομένως νόμων, τοῦ νόμου τῶν ἔσδων καὶ τοῦ νόμου τῶν ἔξδων. Ἀπολογισμός δὲ ὁ πίναξ τῶν συγκυρῶν πρὸς τὰς διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπολογισθείσας καὶ ἐγκριθείσας δαπάνας τελεσθεισῶν ἤδη δαπανῶν, δι' οὗ ἡ ἐκτε-

λεσθεισῶν ἤδη δαπανῶν, δι' οὗ ἡ ἐκτε-

Θ. Ν. Φλογαίτης

πενεμήθη ταῖς Βουλαῖς τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν νόμων. "Ὅθεν τανῦν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατεῖαις περιβέβληνται αἱ Βουλαι τὸ δικαίωμα τοῦτο. Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο μένει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνεμάσκητον ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν Βουλῶν, πολλῷ συχνότερον ἐνασκούμενον ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, καθὼς προῖμωτερον συννοήσας τὴν ἀνάγκην τῶν νομοθετικῶν μεταβολῶν καὶ εὐχερέστερον δυναμένης νὰ ἀντλήσῃ τὰς δεούσας εἰς ἀνακαίνισιν τῆς νομοθεσίας πληροφορίας παρὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν πολυαριθμῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ὅπου μάλιστα, ὡς ἐν ταῖς Ὑπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις, αἱ Βουλαι δὲν ἔρχονται εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὰ κατὰ τῶρα ὄργανα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.

λεστική ἐξουσία λογοδοτεῖ εἰς τὰ νομοθετικά σώματα περὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτῆς. Εἰσάγεται δὲ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 60) ὁ προϋπολογισμὸς εἰς τὴν Βουλὴν κατ' ἔτος ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν ἐκάστης βουλευτικῆς συνόδου, ἣ δὲ ἐξέτασις αὐτοῦ γίνεται παρ' ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς, συντασσούσης ἑαυτὴν μετὰ ταῦτα δὲ υποβάλλεται εἰς τὴν ἐλομέλειν τῆς Βουλῆς, συζητεῖται καὶ ψηφίζεται ἅπασι κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ λοιπὰ νομοθετήματα, ψηφιζόμενα τρεῖς. Μετὰ δὲ τὴν ψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ (τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν ἐκάστης χρήσεως), ἡ ἐκτελ. ἐξουσία δαπανᾷ τὰ προϋπολογισθέντα ποτὰ κατὰ τὸν ὀριζόμενον ἐν τῷ περὶ λογιστικοῦ τοῦ Κράτους Νόμῳ διὰ τὰς χρείας τῆς πολιτείας καὶ διὰ τοῦ ἀπολογισμοῦ, υποβαλλομένου ἐπίσης εἰς τὴν ψήφισιν τοῦ νομοθ. σώματος, λογοδοτεῖ περὶ τῆς κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν εἰσπράξεως καὶ δαπανήσεως αὐτῶν.

Καταρτίζεται δὲ ὁ ἀπολογισμὸς ὡς ἐξῆς κατὰ τὸν λογιστικὸν ἡμῶν νόμον. Ἐκαστον Ὑπουργεῖον ὀφείλει νὰ συντάσῃ μετὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου ἐνιαύσιον λογαριασμὸν κατὰ τὰς ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ ἐπισήμους ἐγγραφάς, περιλαμβάνοντα ἑνθεν μὲν ἀπολογισμὸν τῆς πρὸ διμήνου κλεισθεύσεως χρήσεως, ἑνθεν δὲ προσωρινὴν κατάστασιν τῆς σὺν τῷ ἔτει ληξάσης διαχειρίσεως (Λογ. νόμου ἄρθρ. 112). Ὑποβάλλονται δὲ οἱ λογαριασμοὶ τῶν Ὑπουργείων εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον καὶ ἐξελέγχονται ἐν ἀντιβολῇ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν πρὸς τὸ καθολικὸν τοῦτο.

Τοὺς λογαριασμοὺς τούτους ἐλέγχει εἴτα Ἐπιτροπὴ, διοριζομένη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἐν ἀντιβολῇ πρὸς τὸ καθημερινὸν καὶ τὸ καθολικὸν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, βεβαιοῦσα οὕτως ὅτι αὐτοὶ συμφωνοῦσι κατὰ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν

πρὸς τὰς ἐγγραφάς τοῦ λογιστηρίου, καὶ συντάσσουσα πρωτόκολλον περὶ τούτου, ὑποβάλλομενον διὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὴν Βουλὴν (λογ. νόμου ἄρθρ. 112 καὶ 113). Τὰ δὲ Γενικὰ Λογιστήριον, περιλαμβάνον τὰ στοιχεῖα τῆς ληψοδοσίας τῶν διαφορῶν ὑπολόγων, ἐλέγχει, συγκεφαλαιοῦ καὶ ἐγγράφει αὐτὰ ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ καὶ, πρὸς σκοπὸν τῶν ἐνιαυσίους λογαριασμῶν τῶν ὑπολόγων ὁρθῶς ἔχοντας, διαβιβάζει αὐτοὺς εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον μετὰ γενικῶν ἀνακεφαλαιώσεων καὶ ὑπολογισμῶν καὶ κατ' εἶδος ὑπηρεσίας. Ὁπότε δὲ ὁ γενικὸς λογαριασμὸς τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, οὕτω καὶ ὁ ἀπολογισμὸς τῆς χρήσεως καὶ οἱ συνοδευτικαὶ αὐτοῦ ἐξηγητικοὶ πίνακες συντάσσονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐγγραφῶν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Ἀναλυτικοὶ δὲ πίνακες τῶν γενικῶν τούτων ἀποτελεσμάτων υποβάλλονται εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, δι' ὧς δυνηθῇ τοῦτο νὰ βεβαιώσῃ τὴν συμφωνίαν αὐτῶν πρὸς τὰς αὐτοῦ ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν λογαριασμῶν τῶν ὑποαλλήλων (Λογ. Ν. ἄρθρ. 240). Πρὸς τοῦτο δὲ τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων διαβιβάζει εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ἐντὸς τοῦ Ἀπριλίου μετὰ τοῦ γενικοῦ λογαριασμοῦ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως καὶ ἀναλυτικούς καὶ ὑπολογισμῶν πίνακας τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων ἐσόδων καὶ ἐξόδων πάσης φύσεως, οὓς ἀντιβάλλον τὸ συνέδριον πρὸς τοὺς ἐξελεχθέντας λογαριασμοὺς τῶν ὑπολόγων ἐκδίδει, ὡς ἐπὶ τοῦ γενικοῦ λογαριασμοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ διαδηλώσιν ὅτι συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ καὶ διευθύνει αὐτὴν εἰς τὸ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν, ὅπερ ὑποβάλλει αὐτὴν εἰς τὴν Βουλὴν (λογ. Ν. ἄρθρ. 220—223). Ὁ ἀπολογισμὸς υποβάλλεται πρότερον εἰς ἐλέγχον καὶ ὑπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ

Μαρίλως κατὰ τὰ εἰρημένα διοριζομένης ἱστιορῆς, διευθετοῦσης τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ δι' ἀναφῶρας εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν οικονομικῶν, ὅστις ὑποβάλλει καὶ ταύτην εἰς τὴν Βουλὴν. Μετὰ τοῦτο δ' ἐπέρχεται ὁ κατὰ τὸ Σύνταγμα κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος, ὑποβαλλομένου ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἀπολογισμοῦ μετὰ νομορχεῖου περὶ κυρώσεως αὐτοῦ ἐντὸς τῶν εἰσὶν πρῶτων μηνῶν τοῦ ἀμέσως μετὰ τὴν λήξιν τῆς χρήσεως ἐπιόντος ἔτους καθ' ἣν τάξιν καὶ τύπον ὑποβάλλεται καὶ ὁ προϋπολογισμὸς (λογ. Ν. 36, 54—56). Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸν λογιστικὸν νόμον· ἀλλ' ἀτυχῶς οὐδέποτε ἐτηρήθησαν μέχρι τοῦ νῦν αἱ διατάξεις αὐτοῦ. Οὕτε συντάσσεται ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων ἐνιαύσιος λογαριασμὸς πρὸς ὑποβολὴν αὐτοῦ εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον, οὔτε διωρίσθη ποτὲ ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέλεγχιν τῶν λογαριασμῶν τῶν Ὑπουργῶν ἐν ἀντιπραβολῇ πρὸς τὰ βιβλία τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, οἱ δὲ ἀπολογισμοὶ συντάσσονται μόνον ἄκρι τοῦδε ἐπὶ τῇ βλάσει μόνον τῶν τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου βιβλίων, ἐλέγχονται δὲ μόνον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Συνεδρίου, καὶ τοῦτο μετὰ πολλὰ ἔτη. Ὅθεν ἡ διάταξις τοῦ Συντάγματος, καθ' ἣν ὑποβάλλεται ἐνιαυσίως εἰς τὴν ψήφισιν τῆς Βουλῆς ἀπολογισμὸς, εἶναι παντελῶς γράμμα νεκρόν. (Πίλσιον βλέπε ἐν ἡμετέρῳ Συντ. Δικαίῳ § 58 καὶ ἐπ. καὶ Ὁδηγῶ δημοσίων καὶ δημοτ. ὑπαλλήλων § 309).

Β. Ν. Φιλολαΐτης

Προφυλακτικά μέτρα (Πολ. Δικ.). Προφυλακτικά μέτρα πρὸς ἀσφάλειαν δικαιωμάτων εἶναι αἱ ἐγγυήσεις, κατασχέσεις, ἐπιθέσεις σφραγίδων κτλ. (Πολ. Δικ. 1029). Δύναται δὲ νὰ ζητήσῃ προφυλακτικὰ μέτρα ὁ διατρέχων τὸν κίνδυνον νὰ ζημιωθῇ διάδικος ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀντιπρόσωπος (οἷον ὁ ἐπιτροπὸς τοῦ ἀνηλίκου ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου, οἱ

πρόδικοι τῆς πτωχεύσεως ὑπὲρ τοῦ πτωχεύσαντος). Ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνίκανος τοῦ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου ἀνήλικος (Πολ. Δικ. ἀρθ. 74). Δύναται δὲ νὰ ζητήσῃ οὐ μόνον κατὰ τὴν διάρκεια τῆς κυρίας δίκης, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δίκης. (Ὡς πρὸς τὴν σύζυγον, εἰς ἣν ἀρνεῖται τὰ μέσα τῆς διατροφῆς ὁ σύζυγος, καθιεροῖ ῥητῶς τοῦτο τὸ ἀρθρὸν 683 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου καὶ εἰς ἄλλα θέματα, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Berriat Saint—Prix). Ἐτι δὲ καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν δικαιώματος διατελοῦντος ὑπὸ αἵρεσιν ἢ προθεσίαν (Πολ. Δικ. 1025). Δὲν δύναται ὅμως χάριν δικαιώματος προσδοκώμενου καὶ μέλλοντος νὰ προσβάλλῃ διὰ προφυλακτικῶν μέτρων τὰ δικαιώματα τρίτου ἢ νὰ λάβῃ μέτρα δυνάμενα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς εἰσήγησις ἀγωγῆς (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1026). Ἀρκεῖ δὲ πρὸς αἵτησιν προφυλακτικῶν μέτρων ἀπλὴ βεβαίωσις τοῦ ἀπειλουμένου δικαιώματος καὶ οὐχὶ ἀπόδειξις (Πολ. Δικ. 1028). Αὐτόδηλον ὅμως ὅτι, θεωρηθείσης ἀναγκαίως τῆς χορηγήσεως προφυλακτικοῦ μέτρου, προσήκον νὰ χορηγῇται τὸ ὀλιγώτερον ἐπαχθὲς (Α. Π. 81 τοῦ 37). Δὲν πρέπει δὲ νὰ μεταβάλληται ἡ διακατοχὴ διὰ τῶν προφυλακτικῶν μέτρων (Πολ. Δικ. ἀρθ. 633)· δύναται ὅμως νὰ περιορισθῇ ἡ διακατοχὴ, διατασσομένης τῆς μεσεγγυήσεως τοῦ διεκδικουμένου κτήματος, δηλονότι τῆς ἀφαιρέσεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ παραδόσεως εἰς χεῖρας τρίτου, ὑποχρεομένου νὰ ἐπιμελῇται αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς δίκης (Νόμ. § 7 Πανδ. 2. 8 Νόμ. 17 Πρ. Πανδ. 16, 3. Ν. 110 Πανδ. 50. 16).

Σημειωτέον ὅτι προφυλακτικὸν μέτρον δύναται τις νὰ ζητήσῃ οὐ μόνον παρὰ τοῦ δικαστηρίου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ προ-

έλλου εν λίαν κατεπειγούσαις υποθέσεσιν, ως παρετηρήσαμεν και προηγουμένως. 'Αρμόδιον δὲ δικαστήριον εἶναι καταδήλως τὸ διὰ τὴν κυρίαν δίκην ἀρμόδιον· ἀλλ' ὁρθῶς ἡ γαλλικὴ νομολογία παρεδέξατο ὅτι ἐν στιγμιαίῳ κινδύνῳ, καθ' ὃν ἡ βραδύτης ἰσοδυναμεῖ τῇ καταστροφῇ, ἀρμόδιον εἶναι τὸ ἐγγύτερον.

Ὁ ζητῶν συντηρητικὸν τι μέτρον καὶ μὴ ἔχων ἀποχωρῶσαν περιουσίαν, ὅπως ἀσφαλιστὴν τὸν ἀντιδικὸν διὰ τὰς ζημίας καὶ δαπάνας αὐτοῦ (εἴ ποτε ᾔθελεν ἡττηθῆ), ὀφείλει νὰ προκαταβάλῃ τὴν προσήκουσαν ἐγγύησιν, ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καθ' οὗ τὸ ζητούμενον μέτρον· δύναται δὲ καὶ ἄνευ αἰτήσεως νὰ υποχρεωθῇ εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐπιτρέποντος τὸ μέτρον δικαστηρίου ἢ προέδρου (Πολ. Δικ. 1030). 'Εὰν δὲ τὸ μέτρον τοῦτο αἰτῆται κατὰ πλοίου ἢ πλοίαρχου, καταβλητέα ἀπαραιτήτως ἐγγύησις πεντακοσίων μέχρι χιλίων δραχμῶν, εἰς ἣν καταδικάζεται ὁ ἡττώμενος ἐνάγων καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολιτ. Δικ. 1031). 'Επειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐγγύησις αὕτη εἶναι συντηρητικὸν μέτρον, οὐ μόνον ὁ ὡς ὀφειλέτης παριστάμενος δύναται νὰ αἰτήσῃ ἐγγύησιν, ὅπως ἀσφαλισθῇ ἐν αἰς ζημίαις καὶ δαπάναις ᾗθελεν ὑποστῇ ἐκ τοῦ αἰτηθέντος συντηρητικοῦ μέτρου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ὡς δανειστής παριστάμενος δύναται νὰ ζητήσῃ ἀντὶ ἄλλου μέτρου τὴν καταβολὴν ἐγγυήσεως ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 1031).

Ἡ κατάσχεσις (περὶ τῆς ἀλλαχοῦ διελθόμεν ὡς μέσου ἐκτελέσεως) χρησιμεύει καὶ ὡς μέσον προφυλακτικὸν εἰς ἀσφάλειαν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκτελέσεως, ὅτε καλεῖται *συντηρητική*. 'Αποτέλεσμα δ' ἄμεσον ἔχει καὶ ἡ συντηρητικὴ κατάσχεσις, ὡς καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ. τὸ σερρῆσαι τὸν ὀφειλέτην τῆς ἐξουσίας τοῦ νὰ παλλοτριώσῃ τὰ κατασχεθέντα πράγματα ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπ' αὐτῶν ἐπιζημιῶν

τινα μεταβολὴν (Πολ. Δικ. 890, 927, 963, 964, 1039). 'Ὡς δ' ἀναγκαστικῶν καὶ συντηρητικῶς δύναται νὰ κατασχεθῇ παντὸς εἶδους κινητὴ ἢ ἀκίνητος περιουσία τοῦ ὀφειλέτου, εἴτε εἰς χεῖρας αὐτοῦ τούτου εἴτε καὶ εἰς χεῖρας τρίτου. Δυνάται κατ' ἐξαίρεσιν νὰ κατασχεθῇ μισθὸς τῶν ὑπαλλήλων, ὡς καὶ τὰ παρὰ τοῦ δημοσίου ὀφειλόμενα εἰς ἐργολάβους, δυνάμει τῶν νόμων *ARMA* καὶ *ARMI* τοῦ 1884. 'Επεκράτησε δ' εἰκότως ἡ γνώμη ὅτι οὔτε κατὰ τοῦ δημοσίου ἵππὶς τρέπεται συντηρητικὴ κατάσχεσις, διότι κατὰ τὸ ῥῆμα τῶν πηγῶν ἐπὶ δημοσίου διὰ παντὸς εὐπορόν ἐστι» (N. § 1 Πανθ. 23. 5).

Διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους δύναται νὰ ἐπιχειρηθῇ παρ' ἡμῖν συντηρητικὴ κατάσχεσις κατὰ τὸ ἄρθρον 1034 τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας: 1) Ὁ προτιθέμενος νὰ διεκδικήσῃ εἴτε διὰ κυρίας διεκδικητικῆς ἀγωγῆς εἴτε καὶ διὰ προσωπικῆς, βάσειν ἐχούσης τὴν κυριότητα (οἷα ἡ τῆς παρακαταθήκης, ἡ τῆς μισθώσεως καὶ τοῦ χρησιδανείου), τὸ εἰς χεῖρας ἄλλοτρίας εὐρισκόμενον ἰδιόκτητον αὐτοῦ πρᾶγμα (κινητὸν ἢ ἀκίνητον), ἔχει δικαίωμα νὰ κατάσχη αὐτὸ συντηρητικῶς. 2) Τοῦ προνομίου, ὃ ἔχουσιν αἱ ἐν τοῖς ἀριθ. 1 καὶ 4—7 τοῦ ἁρθροῦ 911 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἀπαιτήσεις ἐπὶ ῥητῶν κινητῶν τοῦ ὀφειλέτου, διαρκούντος ἐπ' ὅσον τὰ πράγματα ταῦτα μένουσιν παρὰ τῷ δανειστῇ ἢ παρὰ τῷ ὀφειλέτῃ· εἰς ἄκοντος τοῦ δανειστοῦ μετατοπισθῶσιν, ἔχει δικαίωμα νὰ κατάσχη αὐτὰ ἐν τῷ ἐξ ἐδδομάδων ἀπὸ τῆς μετατοπίσεως ταύτης. 3) Ὅτε ὁ δανειστής καὶ ὁ ὀφειλέτης κατοικοῦσιν ἐν διαφόροις τόποις, οὐ ἔνεκεν ὁ δανειστής ἀδυνατεῖ νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν διαγωγὴν τοῦ ὀφειλέτου περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, δύναται ὁ δανειστής νὰ ἐπιχειρήσῃ συντηρητικὴν κατάσχεσιν. 4) Ὁμοίως ὅταν ὁ

οφειλέτης ἢ ναὶ ἀλλοδαπὸς ἢ ἡμεδαπὸς μὲν ἀλλὰ φυγὰς ἢ φυγῆς ὑποπτος. 5). "Ο- τε, τῆς περιουσίας τοῦ οφειλέτου οὐσης ἡλαττωμένης ἢ βαινούσης εἰς ἐλάττωσιν διὰ τὴν κακὴν αὐτῆς διαχείρισιν, δὲν ὑ- πάρχει πιθανότης ὅτι εὐρεθῇσεται ἀπο- χρώσα περιουσία κατὰ τὸ πέρας τῆς ἐ- γενησομένης δίκης πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ. 6) "Οτε ἐπικεῖται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς.

Πρὸς ἐνέργειαν συντηρητικῆς κατα- σχέσεως ἀπαιτεῖται ἄδεια τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου (Πολ. Δικ. 1035), προκαλου- μένῃ δι' ἀναφορᾶς, εἰς τὴν δέον νὰ ἐπισυν- ἂνται ἐγγράφοι ἀποδείξεις ἢ τοὺλ' ἂν- σταν ἐν ἐλλείψει τοιούτων ἐγγραφὸς βε- βαιώσις ἀξιοπιστῶν ἀνθρώπων. Σημειω- τὸν ὅμως, ὅτι καὶ ἡ ἄνευ ἁδείας τελε- σθεῖσα κατάσχεσις δὲν εἶναι κατὰ τὴν ἐυλογωτέραν γνώμην ἄκυρος, ἅτε τοῦ νό-μου ρητῶς μὲν ὀρίζοντος, ὅτι ἡ ἐλλείψις αὐτῆς ἐπιφέρει τὴν εἰς ἀποζημίωσιν κα- τὰδίκην, μηδ' ὁμῶς δ' ἀποφαينوμένου περὶ ἄκυρότητος (Πολ. Δικ. 1035). Ἀλλ' ἂντι- θέτως ἀποφαίνεται ἡ νομολογία. — Τελεῖ- ται δ' ὡς ἐξῆς ἡ συντηρητικὴ κατάσχε- σις. Ὁ λαβὼν τὴν ἄδειαν πρὸς κατάσχε- σιν παραγγέλλει δικαστικὸν κλητῆρα (ἢ κατ' αἰτητὴν αὐτοῦ παραγγέλλει ὁ πρόε- δρος τῶν πρωτοδικῶν δικαστικὸν κλητῆ- ρα) νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κατάσχεσιν, οὗτος δὲ προβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν ἐπιβολὴν αὐ- τῆς, οὐδεμιᾶς κοινοποιήσεως προηγουμέ- νης, οὐδὲ προθεσμίας τινὸς μεσολαβούσης (Πολ. Δικον. 1037, 1038). Ἀλλ' ὁ δα- νειστῆς ὑποχρεοῦται ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κατάσχεσεως (ὑπολογιζομένης εἰς τὴν προθεσμίαν ταύτην καὶ τῆς ἡμέ- ρας τῆς κατασχέσεως δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 103 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας) νὰ γνω- στοποιήσῃ αὐτὴν τῷ οφειλέτῃ καὶ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ τοῦ δικαιώματος, δι' ὃ ἐν- ἤργησε τὴν κατάσχεσιν.

Προσθετόν, ὅτι τὸ νόμιμον τῆς συν- τηρητικῆς κατασχέσεως ἤρτηται ἐκ τοῦ νομίμου τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως, ἅτε τοῦ νόμου ὀρίζοντος ὅτι μόνος ὁ ἔχων πραγ- ματικὴν ἀπαιτήσιν ἔχει δικαίωμα νὰ σφα- λίσῃ αὐτὴν διὰ συντηρητικῆς κατασχέ- σεως (Πολ. Δικ. 1025). "Οθεν, ἀπορρί- πτομένης τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως, συν- απορρίπτεται ἀναγκαίως καὶ ἡ συντηρη- τικὴ κατάσχεσις· εἰ δ' ἐκ ταύτης ἐπὶ ἡλθε ζημία εἰς τὸν διάδικον, οὗ ἡ περιουσία κατεσχέθη, ὀφείλει ὁ κατασχὼν νὰ νερ- θώσῃ τὴν ζημίαν, ὡς εἰς παράνομον πρᾶ- ξιν τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἔχουσαν (Α. Π. 285 τοῦ 53).

Ὡς εἵπομεν καὶ ἀνωτέρω, ὁ παρ' ᾧ ἐγένετο ἡ κατάσχεσις τρίτος ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς περὶ κύρους τῆς κατασχέσεως ἀγωγῆς δὲν δύναται νὰ καταβῇ τὰ κατασχεθέντα ἢ νὰ συμ- ψηφίσῃ αὐτά, ἥτοι νὰ προτείνῃ εἰς συμ- ψηφισμὸν ἀνταπαίτησιν μετὰ τὴν κατά- σχεσιν παραχθεῖσαν· δύναται ὅμως βε- βαιῶς ἐντὸς τῆς προθεσμίας τῆς δηλώ- σεως νὰ προτείνῃ κατὰ τοῦ κατασχόντος δυνάμει τοῦ ἰσχύοντος ἀστικού νόμου πᾶ- σαν ἔνστασιν κειτημένην πρὸ τῆς κατα- σχέσεως, ὅθεν οὐ μόνον τὴν ἔνστασιν τῆς πρὸ τῆς κατασχέσεως γενομένης πλη- ρωμῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ συμψηφισμοῦ, οὗ οἱ ὅροι προϋπῆρχον τῆς κατασχέσεως (Α. Π. 132 τοῦ 58).

Εἵπομεν ἤδη ἐπίσης ὅτι ἡ κατάσχεσις κινήτων (ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ πρόσοδοι τῶν ἀκινήτων) εἰς χεῖρας τρίτου δύναται νὰ γίνῃ οὐ μόνον δυνάμει δημοσίου ἐγγράφου, ἀλλὰ καὶ δυνάμει ἰ- διωτικοῦ ἐγγράφου, ἔτι δὲ καὶ ἄνευ ἐγ- γράφου ἐπὶ ἀπλῇ βεβαιώσει, ἀλλὰ μόνον δυνάμει ἁδείας τοῦ προέδρου τῶν πρωτο- δικῶν τῆς κατοικίας τοῦ οφειλέτου ἢ τοῦ τρίτου, εἰς οὗ τὰς χεῖρας πρόκειται νὰ γίνῃ κατάσχεσις, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ ἐν λίαν καταπειγούσῃ περιστάσει καὶ δυνάμει ἀ-

δείας του εὐρηγοδίκου, ὅτε οὗτος ὀφείλει νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦτου ἀνυπερθέτως τὸν πρόεδρον, δικαιούμενον τότε νὰ ἐπικυρώσῃ ἢ ἄρῃ παραυτίκα τὴν κατάσχεσιν (Πολ. 921 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 1035).
 Ἡ δὲ περαιτέρω ἐνέργεια τῆς κατασχέσεως δὲν ὑποβιβάζεται εἰς ἄλλας διατυπώσεις εἰμὴ τὴν διὰ κλητῆρος κοινοποίησιν τοῦ κατασχετηρίου εἰς τὸν τρίτον (Πολ. Δικ. 923). ὅθεν καὶ ὅτε δυνάμει δημοσίου καὶ ἐκτελεστοῦ ἐγγράφου τελεῖται ἡ κατάσχεσις, οὐδεμία ἀνάγκη τῆς προεπιδόσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ὀφειλέτην (Λ. Π. 401 τοῦ 52). Ἐν τῷ κατασχετηρίῳ δέον νὰ ἀναφέρεται ἀκριβῶς τὸ ἐγγράφον ἢ καὶ μόνη ἡ ἀδεία τοῦ προέδρου, εἰς ἣν στηρίζεται ἡ κατάσχεσις, διορίζεται δ' ἀντικλητος ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατασχέσεως (ἐὰν ὁ αἰτῶν τὴν κατάσχεσιν δὲν κατοικῇ αὐτόθι) (Πολ. Δικ. 924).
 Σημειωτέον ὅτι, ῥητῶς ὁρίζοντος τοῦ νόμου τὸν τύπον τοῦ κατασχετηρίου, ἐπεὶ ὅτι ἡ κατὰ παράθεσιν τοῦ τύπου τοῦτου κατ' ἄλλον τρόπον ἐνεργηθεῖσα κατάσχεσις δὲν ἔχει κύρος, ἅτε ἀντικειμένη εἰς τὴν δικονομικὴν ἀρχήν, ὅτι οἱ δικαζόμενοι δὲν δύνανται νὰ τροποποιήσωσι δικονομικοὺς τύπους, εἰ μὴ ὅπου ῥητῶς ὁ νόμος συγχωρεῖ τοῦτο (Λ. Π. 323 τοῦ 55).

Ἐπομένῃ ἐπίσης ὅτι ὁ μὴ ποιήσας ἐν τῷ ὁκτῷ ἡμερῶν τὴν δήλωσιν αὐτοῦ θεωρεῖται κατὰ τεκμήριον μὴ ἐπιδεχόμενον ἀνταπόδειξιν ὡς ὀφειλέτης τῆς εἰς χεῖρας αὐτοῦ κατασχεθείσης ποσότητος (Πολ. Δικ. 931), ὅθεν κηρύσσεται κατ' εὐθεῖαν ὑπόχρεως εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτῆς, εἴτε γρεωστεῖ εἴτε μὴ αὐτὴν εἰς τὸν ὀφειλέτην τοῦ κατασχόντος. Ἐπέρχονται ὅμως τῷ τρίτῳ τὰ ἐπιβλαβῆ ταῦτα ἐπακολουθήματα μόνον ἐὰν ἡ κατάσχεσις τελεσθῇ ἐγκύρως, δηλονότι διὰ κατασχετηρίου φέροντος τοὺς ὠρισμένους τύπους, διότι ἐξ ἀκύρου πράξεως οὐδὲν προέρχεται ἀπο-

τέλεσμα (*Αρείου Πάγου 191 τοῦ 1858).

Ἡ προσωπικὴ κράτησις ἐπιτρέπεται ὡς συντηρητικὸν μέτρον κατ' ἄλλοδαπῶν μὲν πάντοτε, καθ' ἡμεδαπῶν δὲ ἐὰν ᾖ ναι φυγάδες ἢ φυγῆς ὑποπτοὶ καὶ ὀφειλέται ποσοῦ τοῦλάχιστον ἑκατονταδράχμου· ἄλλα δύνανται οἱ τε ἡμεδαποὶ καὶ ἄλλοδαποὶ νὰ ποφύγωσιν αὐτήν, χορηγοῦντας ἀποχρῶσαν ἀσφάλειαν ἢ βεβαιούμενους, ὅτι κητῆνται ἀποχρῶσαν ἀκίνητον περιουσίαν ἢ ἐμπορικὸν κατάστημα ἀσφαλίζον ἐὼν δανειστὴν (Οἶκον. Πολ. Δικ. § 83 σημ. β, Dalloz ἀρ. 576). Τοῦ δὲ ἄρθρου 1045 οὐδεμίαν ποιουμένου διακρίσιν μεταξὺ τῆς μεδαποῦ καὶ ἄλλοδαποῦ, ἔπεται ὅτι παρ' ἡμῖν δύνανται νὰ αἰτήσῃ τὴν προσωπικὴν κράτησιν οὐ μόνον ὁ ἡμεδαπὸς ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλοδαπός. Σημειωτέον, ὅτι ὁ αἰτῶν ὀφείλει νὰ ἐπισυνάψῃ ἐν τῇ πρὸς τὸν πρόεδρον ἀναφορᾷ τὰ ποδεικνύοντα τὴν ἀπαίτησιν αὐτοῦ ἐγγράφα ἢ καὶ ἄπλῃ βεβαιώσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἔδωκεν ἤδη ἀσφάλειαν ἢ ὅτι ἔχει ἱκανὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀκίνητον περιουσίαν ἢ κατάστημα, ἀσφαλίζοντα τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ διὰ τὰς ἐκ τῆς δίκης δαπάνας καὶ ζημίας αὐτοῦ· ἀλλὰ δύνανται ἐν ἀνάγκῃ ὁ πρόεδρος νὰ ἐπιτρέψῃ τῷ αἰτοῦντι τὴν προσωπικὴν κράτησιν ἐπὶ τῷ ὄρῳ τοῦ νὰ δώσῃ εἴτα ἐγγύησιν ἢ νὰ ἐπενέγκῃ κατόπιν τὴν ἀπόδειξιν τῆς φερεγγυότητος αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 1947).

Πρόδηλον, ὅτι ἡ προσωπικὴ κράτησις καὶ ὡς συντηρητικὸν μέτρον ἐπιτρέπεται καὶ ὡς ἀπαιτήσεων, ἐν αἷς ὁ νόμος ἐπιτρέπει αὐτὴν ὡς μέσον ἐκτέλεσεως. Ὁ δανειστὴς δ' ὑποχρεοῦται νὰ ἐπείρῃ παραυτίκα τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ περὶ τῆς ἀπαιτήσεως, ἥς χάριν ἐνήργησε τὴν προσωπικὴν κράτησιν (Λ. Π. 187 τοῦ 68).

Ὁ δυνάμενος νὰ αἰτήσῃ σφράγιον δικαιοῦται νὰ αἰτήσῃ καὶ ἀπογραφὴν. Ἄλλ' οἱ ἐπίτροποι (Ν. περὶ ἐπιτρ. ἀρθ. 59), οἱ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμοι (Πολ.

Δικ. 1074 καὶ ἐπ.) καὶ οἱ ἀναδεχόμενοι ἄλλοτρίαις περιουσίαις τὴν διαχείρισιν, ἰδίως δὲ οἱ σύνδικοι (Ἐμπ. Ν. § 20.169) ὀφείλουσι νὰ αἰτήσωνται τὴν ἀπογραφὴν, ἢ ἀπαλλάσσονται δ' οἱ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμοι τῆς ὑποχρέωσης ταύτης καὶ ὅτε ἔν κατέχουσι τὴν ἀπογραπτέαν περιουσίαν, διότι, ὡς ὁρθῶς παρετήρησε καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 77 τοῦ 55, δύνανται καὶ τότε, παραλαμβάνοντες τὸν ἀρμόδιον πρὸς σύνταξιν ἀπογραφῆς ὑπάλληλον, νὰ ἐνεργήσωσιν αὐτὴν. Σημειώτεον δέ, ὅτι ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος ἀντιπροσωπεύει τὴν κληρονομίαν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, χορηγεῖται δ' αὐτῷ ἐκ τῆς ἀπογραφῆς τὸ ὠφέλιμα, ὅτι ἔν ἐνέγκει πρὸς ἐξόφλησιν τῶν δανεισμάτων τῆς κληρονομίας ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας. Ἐν ἔξ προηγηθῇ σφράγις, ἢ ἀπογραφὴ γίνεται ἅμα τῇ ἀποσφράγισει καὶ μετ' αὐτῆς. Ἐνεργεῖ δὲ τὴν ἀπογραφὴν ὁ ἀρμόδιος συμβολαιογράφος (δηλονότι εἴτε ὁ συμφωνία τῶν μερῶν ἀπὸ καινοῦ προσληφθεὶς εἴτε ἐν διαφωνίᾳ αὐτῶν ὁ ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν διορισθεὶς) ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐνδιαφερομένων, ἀλλὰ πάντοτε κατ' αἰτήσιν καὶ κλητευσμένων τῶν κατὰ τὴν ἀπογραφὴν ἢ ἀποσφράγισιν παρευρεθέντων μερῶν. Ὡς δ' οἱ κλητευσμένοι ἀπολείπονται, ὁ συντάξων τὴν ἀπογραφὴν διορίζει πρὸς ἀντιπροσωπεύειν αὐτῶν ἕνα ἑτερον συμβολαιογράφον ἢ δύο μάρτυρας, τῆς πρὸς τοῦτο δαπάνης βεβαιώσεως τὸν ἀπολείποντον (Πολ. Δικ. 1065, 107). Τοῦτο προδήλως γίνεται καὶ ἐὰν ὁ ἀπολείποντος ἦναι ἐπίτροπος ἢ κηδευών. Συντάσσεται ἔξ περὶ τῆς ἀπογραφῆς ἐκθεσις περιλαμβανούσα οὐ μόνον ὅτι κατὰ νόμον περιλαμβάνει πᾶν συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, ἀλλὰ καὶ προσέτι τὴν πρὸς σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς ἀφορμὴν, τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς συντάξεως μετὰ τῆς σημειώσεως τῶν διακοπῶν, τῶν ἐπα-

νελημμένων ἐπιθέσεων τῶν σφραγίδων κατὰ τὸ ὄνομα, τὴν τάξιν, τὴν κατοικίαν καὶ τὰς προτάσεις τῶν ἐμφανισθέντων διαδίκων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν, τὴν μνείαν τῆς κλήσεως τῶν διαδίκων, τὸν διορισμὸν ἐκτιμητῶν καὶ πραγματογνωμάνων, ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν ἀντικειμένων (καὶ ἐπὶ μὲν μετρητῶν χρημάτων, τὴν περιγραφὴν τοῦ εἶδους τῶν νημισμάτων· ἐπὶ δὲ μὴ σεσημασμένου χιμσοῦ καὶ ἀργύρου, τὴν δόλωσιν τῆς ποιότητος καὶ τοῦ βάρους· ἐπὶ δὲ ἄλλων ἀντικειμένων, ἀκριβῆ ἐκτίμησιν κατὰ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν, ἢ ἄλλ' οὐδεμίαν ἀνάγκη νὰ περιγράφωνται τὰ ἀκίνητα καὶ ὅρι καὶ κατ' ἑκαστὴν κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 160 τοῦ 71). Ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν εὐρεθέντων ἐγγράφων, οἰκιακῶν καὶ ἐμπορικῶν βιβλίων ἢ ἄλλων γραμμάτων (ἅπερ μάλιστα δεόν ἐν ταύτῃ νὰ ἀρρόχπωνται, σημειῶνται κατὰ σελίδα καὶ μονογραφῶνται ἐφ' ἐκαστοῦ φύλλου ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου), τὴν μνείαν τοῦ εἰς ὃν παρεδόθησαν πρὸς φύλαξιν τὰ ἔγγραφα καὶ ἄλλα κινήτὰ τῇ κοινῇ συμφωνίᾳ, ἢ, μὴ ἐπιτευχθείσης ταιαύτης, τῇ ἐντολῇ τοῦ προέδρου, τὸν ὅρον ὃν ὀφείλουσι νὰ δώσωσι πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἀπογραφῆς ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου πάντες οἱ παρόντες καὶ οἱ προτεκλημένοι σύνδοκοι, ὅτι οὐδὲν ὑψηρῆθ ἢ ὑπεξήχηθ ὑπ' αὐτῶν ἢ ἐν γνώσει αὐτῶν, καὶ τέλος σύγκρισιν τῶν παρόντων καὶ τῶν ὀρειομένων καὶ δόλωσιν τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῆς περιουσίας (Πολ. Δικ. 1074). Ὡς δὲ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς ἀναφύωσιν ἐριδες, ἰδίως περὶ διαχείρισως τῆς ἀπογραφόμενης περιουσίας, καταγράφονται αὐταὶ ἐν τῇ ἐκθέσει καὶ ὑποβάλλονται εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν πρὸς ἐκδίκασιν (Πολ. Δικ. 1073), εἴτε ἐπιμελείσιν τῶν ἐνδιαφερομένων κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν εἴτε αὐτοῦ τοῦ συμ-

βολαιογράφου παρουσιάζοντος ἐν πρωτοτύπῳ τῷ προέδρῳ τὰ πεπραγμένα, ὅτε αὐτός δύναται νὰ διατάξῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν τῶν μελῶν πρόσκλησιν (Cairté quest. 3153). Ἔχει δικαίωμα δ' ὁ πρόεδρος νὰ ἀποφηνῇται πρὸς ὥραν καὶ τίς τῶν ἔχοντων ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς ἀπογραφομένης παρουσίας θέλει φυλάττει καὶ κατέχει αὐτὴν (Πολ. Δικ. 634 καὶ ἐπ. καὶ 1071 § 8).

Διὰ τῆς σφραγίσεως σκοπεῖται ἡ ἀποτροπὴ ὑφαίρεσεως, ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς, καταστροφῆς ἢ ἄλλης βλάβης τοῦ σφραγιστέου πράγματος, λίαν πιθανῆς ἐν καιρῷ θανάτου, ἀπουσίας, ἢ ἀνικανότητος περὶ τὸ πράττειν τοῦ κυρίου ἢ νομίμου δικατοῦ αὐτοῦ. Δικαιοῦνται δὲ νὰ ζητήσωσι τὴν σφράγισιν οἱ ἔχοντες ἔννομον συμφέρον, ὅθεν ὁμάδος μὲν παρουσίας οἱ ἔχοντες ἐννόμους ἀξιώσεις ἐπ' αὐτῆς, ὅποιοι οἱ κληρονόμοι καὶ οἱ κληροδόχοι ἢ οἱ δανεισταὶ αὐτῶν (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 1025), ἢ οἱ δανειστέαι τῆς κληρονομίας ἢ τῆς πτωχεύσεως, πραγμάτων δὲ ζῶντος ὀφειλέτου οἱ ἔχοντες ἐκτελεστὸν τίτλον ἢ ἐφωδιασμένοι δι' ἡδείας τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν δανεισταὶ αὐτοῦ, πραγμάτων δὲ ἀπόντος οἱ σύνοικοι καὶ ὑπηρέται αὐτοῦ, παρουσίας δὲ τῶν ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελούντων αὐτοὶ οὗτοι, οἱ ἐπιμελεῖται ἢ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν, πραγμάτων δὲ τοῦ δημοσίου (ἀποθανόντος ἢ ἀπόντος τοῦ κατέχοντος αὐτὰ) ἢ τῶν ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελούντων ἢ καὶ ἀπόντος δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν σφράγισιν καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ ὁ δήμαρχος, νὰ ἐνεργήσῃ δὲ αὐτεπαγγέλτως καὶ ὁ εἰρηνοδίκης (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1051). Ὁ εἰρηνοδίκης εἶναι ἀρμόδιος νὰ ἐκτελέσῃ τὴν σφράγισιν, ἀλλ' ἐπὶ πραγμάτων κειμένων ἐκτός τῆς ἐδρας τοῦ εἰρηνοδικείου δύναται νὰ ἐπιθέσῃ προσωρινῶς σφραγίδας καὶ ὁ δήμαρχος τοῦ τόπου, ἐνθα τὰ σφραγιστέα εὐρίσκονται. Ὅθεν, ἂν ὁ εἰρηνοδίκης εὕρῃ

μὴ βάσιμον τὴν περὶ σφραγίσεως αἴτησιν, δύναται νὰ πορίσῃ τὴν αἴτησιν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1049 καὶ 1050), ἀλλὰ βεβαίως ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ ἔχει μόνον πρόσκαιρον ἀποτέλεσμα. (Πολ. Δικ. 1060). Σημειωτέον ὅτι, ἀπόντος ἢ κωλυμένου τοῦ εἰρηνοδίκου, δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σφράγισιν ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτὴς (ἄποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 120 τοῦ 47), ἐπίσης δ' ἀπόντος ἢ κωλυμένου τοῦ δημάρχου οἱ δημαρχικοὶ πάρεδροι (Α. Π. πιν. ρνβ' τοῦ 37). Πρόδῃλον δ' εἶναι ὁ καλούμενος νὰ διατάξῃ ἢ λάβῃ τὸ μέτρον τῆς σφραγίσεως ἔχει δικαίωμα νὰ ἐκτιμήσῃ ἂν ὁ αἰτῶν τὴν σφράγισιν ἔχῃ νόμιμον συμφέρον, (ὃ δύναται νὰ συναγῇ καὶ ἐκ γεγονότων, περὶ ὧν δὲν ὑπάρχει ἔγγραφον), ἀντιρρήσεων δὲ γενομένων ἀποφαίνεται ὁ ἀρμόδιος Πρόεδρος ἢ τὸ ἀρμόδιον Πρωτοδικεῖον κατὰ τὸ ἀρθ. 624 δύναται τοῦ ἀρθρου 1060 (Α. Π. β' τοῦ 70).

Ἐξαιροῦνται τῆς σφραγίσεως, ἀπογραφόμενα μόνον, πράγματα ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἢ μὴ ὑποκείμενα εἰς σφράγισιν, οἷον ζῶα (Πολ. Δικ. 1055)· αἱ δὲ διαθῆκαι ἢ ἄλλα σπουδαῖα ἔγγραφα δίδονται εἰς ἐκτελεστὴν φύλαξιν (Πολ. Δικ. 1057, 1058).

Σημειωτέον ὅτι ἡ σφράγισις γίνεται κηρυττομένης τῆς πτωχεύσεως, ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῶν εὐρίσκομένων ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ πτωχεύσαντος, οὐχὶ δὲ τρίτου, ὅθεν προβάλλοντος τυχὸν τρίτου δικαίωμα κατοχῆς ἐπὶ τῶν σφραγισθέντων πραγμάτων, συζητήετα ἡ ὑπόθεσις ὡς συνοπτικῇ δίκῃ, προβάλλοντος δὲ δικαίωμα κυριότητος, εἰσακτέα διὰ δικοδικητικῆς ἀνακοπῆς κατὰ τὸ ἀρθ. 1061. Ἄν ἐξ τυχόντων ἀνδίκων προέβαλον τὸ τῆς κυριότητος ζήτημα, εἰσακτέα διὰ κυρίας ἀγωγῆς (Α. Π. 41 τοῦ 81, 207 τοῦ 82).

Καὶ ἔχουσι μὲν δικαίωμα νὰ παραγῶσι

κατὰ τὴν σφράγισιν οἱ δικαιούμενοι καὶ νὰ αἰτήσωσιν αὐτήν, ἀλλὰ προσκαλοῦνται ὑποχρεωτικῶς μόνον οἱ σύνοικοι ὡς ἀναγκαῖοι εἰς ἐξακρίβωσιν τῆς καταστάσεως τῶν σφραγιστέων πραγμάτων. — Συντάσσεται δὲ περὶ τῆς σφραγίσεως ἐκθέσις κατὰ τὰ περὶ ἐκθέσεων ὠρισμένα καὶ διορίζεται φύλαξ τῶν σφραγισθέντων ὁ κριθασμένος ἐπιτήδεις εἰς φύλαξιν. Ἐννοῖται ὅτι, ἐὰν μὴ εὐρεθῶσι πράγματα πρὸς σφράγισιν ἢ τὰ εὐρεθέντα ἦναι ἐκ τῶν ἐξηρημένων κατὰ νόμον τῆς σφραγίσεως, σημειοῦται τοῦτο ἐν τῇ ἐκθέσει (Carré quest. 3080). Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν σφραγίδων ἀναφυῶσι διαφωνίαι (λ. χ. ἀμφισβητηθῇ τὸ ἔννομον συμφέρον τοῦαίτησάμενου τὴν σφράγισιν ἢ τὸ νόμιμον καθ' ἑαυτοῦ τῆς σφραγίσεως) ἀποφαίνεται προσκαίρως μὲν ὁ Εἰρηνοδίκης, ὁριστικῶς δὲ ὁ πρόεδρος ἢ τὸ πρωτοδικεῖον (Πολ. Δικ. 1057—1061 Dalloz Scelles ἀρ. 74 καὶ ἐπ.).

Ἐκλιπούσης τῆς αἰτίας τῆς ἐπιθέσεως τῶν σφραγίδων (περὶ οὗ ἀποφαίνεται αὐτὸς μὲν ὁ Εἰρηνοδίκης, ἀν οἱ διάδικοι συμφωνώσιν, ἄλλως δὲ ὁ ἀρμόδιος πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν), αἰσθονται αἱ σφραγίδες ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου συντασσομένης ἐκθέσεως. Σημειωτέον, ὅτι ὁ πρόεδρος δικαιούται νὰ παραπέμψῃ τὴν περὶ ἀρσεως τῶν σφραγίδων αἴτησιν εἰς τὸ δικαστήριον, ἵνα ἀποφῇνηται τοῦτο περὶ αὐτῆς. Ἐννοεῖται ὅτι τοῦτου γενομένου οὐδεμίαν ἀνάγκη ἐτέρου δικογράφου πρὸς τὸ Πρωτοδικεῖον, ὡς ἀγωγῆς κτλ. (Ἀπόφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν τῆς 11 Ἰουλίου 1841). Εἰς τὴν ἀποσφράγισιν δὲ παρευρίσκονται αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου πάντες οἱ ἔχοντες ἔννομον συμφέρον ἀλλὰ πρέπει νὰ προσκαλῶνται πάντες οἱ κατὰ τὴν σφράγισιν παρευρεθέντες.

Θ. Ν. Φλωρεῖτης

Προωνήσεως δίκαιον (droit de préemption). Ἐν καιρῷ πολέμου γί-

νεται χρῆσις ἐνίοτε ὑπὸ τῶν κρατῶν τοῦ λεγομένου δικαιώματος προωνήσεως, καθ' ὃ ἐμπορεύματα μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος, μὴ ὑπαγόμενα ἐπομένως εἰς λείαν καὶ μεταφερόμενα ὑπὸ τῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν εἰς λιμένας τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπολέμων κρατῶν ἢ καὶ κράτους οὐδετέρου, κατακρατοῦνται ὑπὸ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἐπὶ ἀποτίσει τῆς τιμῆς τῶν ἐμπορευμάτων τούτων, ὧν ἔχει ἀνάγκη τὸ καταλαβόν ταῦτα κράτος. Τοιαῦτα ὁ ἐμπορεύματά εἰσι συνήθως σιτηρά, ἄλευρα, ἔλαιον ἢ ἄλλα τρόφιμα.

Οἱ συγγραφεῖς ἐπικρίνουσι ὀριμῶς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν, οὐ μόνον ὡς ἀυθαίρετον, ἀλλὰ καὶ ὡς παραβιάζουσαν σπουδαίως τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, ἅτε συναποτελούσας, σύνολον ἐμπορικῶν πράξεων συνεχόμενων ἀλλήλαις κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ προσόχσις μιᾶς τούτων δύναται σπουδαίως νὰ παραβιάσῃ ἀπάσας τὰς λοιπὰς.

Ἐν τούτοις ἐν καταπειγούτῃ καὶ ἀπολύτῃ ἀνάγκῃ θεωρεῖται ἐν τῇ πράξει θεμιτὴ ἡ χρῆσις τοῦ τοιοῦτου μέσου, προκειμένου ἰδίᾳ περὶ ζωοτροφῶν, ὧν στεροῦνται οἱ κάτοικοι τῆς χώρας, δικαιολογουμένου τότε οὐχὶ κυρίως ὡς δικαιώματος προωνήσεως ἀλλ' ὡς δικαιώματος αὐτοσυντηρήσεως, ὑπὸ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης ὑπαγορευμένου. Πάντως ὅμως ὀφείλει τὸ κράτος, τὸ ποιοῦν τὴν χρῆσιν τοιοῦτου δικαιώματος, νὰ παράσχωι τελείαν ἀποζημίωσιν εἰς ἅπαντας τοὺς ἐνδιαφερομένους εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν ἐμπορευμάτων, ἅτινα παρεκρίτησεν. Ἐν δὲ ἐμπόλεμον κράτος, ὅπερ ποιεῖται χρῆσιν τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος ἀνευ ἀπολύτου ἀνάγκης, ἢ χωρὶς νὰ παράσχωι τοῖς ἐνδιαφερομένοις τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν, ἐκτίθεται εἰς τὰς εὐθύνas,

εἰς ἃς ἤθελεν ὑπόκεισθαι εἰ ἐπελαμβάνετο ὡς πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος πραγμάτων μεταφερομένων δι' οὐδετέρων πλοίων καὶ ἀποτελούντων θεμιτὴν ἐμπορίαν καὶ ἐν καιρῷ πολέμου. Περί τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος γίνεται λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Π. Χρυσανθοπούλου

Πταίσματα ἀποκαλεῖ ὁ ποινικός νόμος τὰς ἐλαφροτάτας τῶν ἀξιοποιῶν πράξεων, τὰς τιμωρουμένας κατὰ τὸν ὅρον τοῦ αὐτοῦ νόμου δι' ἀστυνομικῶν ποινῶν (ἄρθ. 2 ποιν. νόμου). Τοιαῦται δὲ ποινὰ ἢ κράτησις καὶ τὸ πρόστιμον (ἄρθ. 4), ὡν ἡ μὲν ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρι μηνός, τὸ δ' ἀπὸ μιᾶς δραχμῆς μέχρις ἑκατὸν, εἰμὴ καὶ ἐξαίρεσιν ἐν εἰδικαῖς περιπτώσεσιν ὀρίζονται μείζονα (ἄρθ. 14 καὶ 15 τοῦ αὐτοῦ νόμου).

Ἄλλ' ἀστυνομικαὶ ποινὰ οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ ποινὰ προληπτικαὶ· τούτέστιν ἀπαγορεύσεις καὶ περιορισμοὶ τοῦ νόμου, παρακολοθεύμενοι ὑπὸ ἀπειλῆς ποινῆς ἐπὶ παραβάσεων, σκοπὸν ἔχοντες οὐχὶ νὰ τιμωρήσῃσι προσβολὴν ἄλλοτρίων δικαίων, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ἐμποδίσωσι πιθανὰ ἐκ τῶν ἀπαγορευομένων πράξεων δυστυχήματα ἢ ἀδικήματα. Ἐντεῦθεν δὲ ὁρῶντες τὰ πταίσματα κυρίως εἰσὶ πράξεις οὐδὲ πρόθεσιν προσβολῆς ἄλλοτρίων δικαίων ἔχουσαι, οὐδὲ προϋποτιθέμεναι βλάβην τινὰ εἰς ἄλλοτρια δίκαια ἐξ αὐτῶν ἐπελθούσαν, καὶ ἐπομένως οὐδ' ἀδικήματα, κυρίως εἰπεῖν, συνιστῶσαι, ἀπαγορευμένοι δὲ μόνον διὰ τὸν κίνδυνον, ὃν ἐπάγονται, καὶ ἀξιοποιοὶ διὰ μόνην τὴν παράβασιν τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ νόμου, διὸ καὶ ἀστυνομικαὶ παραβάσεις καὶ ἄλλως καλοῦνται.

Τοιαῦται δὲ πράξεις ἐπὶ παραδείγματι τὸ ὀπλοφορεῖν ἄνευ ἀδείας, τὸ πυροβολεῖν ἐντός πόλεως, τὸ τρέχειν ὀρμητικῶς ἐν ταῖς ἀγυαῖς ἀμάξας ἢ ἐφιππούς, τὸ ρίπτειν εἰς τὰς ὁδοὺς σώματα σκληρὰ ἢ

βαρὴ ἀπὸ ὕψους, τὸ παραβιάζειν ὅπου νομικοὺς κανονισμούς, τὸ κατασκευάζειν ἢ πωλεῖν δηλητήρια παρὰ τὰ κεκαυσιμένα καὶ καθεξῆς. Αἱ τοιαῦται δὲ πράξεις, ἀπαγορευόμεναι τὸ μὲν διὰ τὰ δυνατὰ τυχήματα, ἅτινα ἀπειλοῦσι, τὸ δὲ καὶ ὡς ἱκανὰ νὰ προκαλέσωσιν, ἢ καὶ νὰ ἐυκολύνωσιν ἢ νὰ καλύψωσιν ἀδικήματα, εἰσὶ τιμωρῆται διὰ μόνην τὴν παράβασιν τῆς ἀπαγορεύσεως, ὡς εἴρηται, σκοπὸν ἔχουσας οὐχὶ τὴν διαφύλαξιν ὠρισμένου ἄλλοτρίου δικαιώματος ἀλλ' ἀπλῶς τὴν ἀποσόβησιν πιθανῶν κινδύνων. οὐδεμίαν πρᾶγματι βλάβην ἐξ αὐτῶν οὐδ' ἐν γένει κακοῦ τινος ἐπερχομένου, προϋποτιθέμενης δὲ τούναντι βλάβης ἀποβλήλουσι τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀστυνομικοῦ πταίσματος, συνιστῶσαι κοινὰ ἀδικήματα ἐξ ἀμελείας ἢ ἐκ προθέσεως κατὰ τὰς περιστάσεις. Παραπόμενον δ' ὅτι αἱ τοιαῦται τυπικαὶ παρανομίαι, μηδὲν κακοῦ ἐξ αὐτῶν ἐπερχομένου, εἰσὶν ἐλαφρῶς τιμωρητέαι λόγῳ ἀπλῆς, ὡς εἴρηται, προληψέως.

Ὁ ἡμέτερος ὅμως ποινικός νόμος κατὰ τὸ σύστημα αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρίζοντός πράξεις ἐκ τοῦ εἶδους τῆς ποινῆς (ἰδὲ κακουργήματα) δὲν ἀκολουθεῖ τὸν ἀνωτέρω περὶ πταισμάτων κανόνα, ἀλλὰ περιλαμβάνει εἰς ταῦτα καὶ πολλὰς ἄλλας πράξεις ἀποτελούσας προσβολὴν ἄλλοτρίων δικαίων, καὶ ἐπομένως κοινὰ ἀδικήματα, ὅσας ἕνεκα τοῦ ἐλαφροῦ αὐτῶν χαρακτήρος λογίζει ἐλαφρῶς ἐπίσης τιμωρητέας, καὶ ὑποβλητέας εἰς τὰς μνημονευθείσας ἐπὶ πταισμάτων ποινὰς· καὶ τὰνάκαλιν δὲ πολλὰς τυπικάς παρανομίας, ὥσπερ λογίζει βαρύτερον τιμωρητέας, καταλέγει εἰς τὰ πλημμελήματα, τινὰς δὲ καὶ εἰς τὰ κακουργήματα, δεινῶς ὅμως οὕτω παραβαίνων τὴν περὶ προληπτικῶν ποινῶν ἀρχήν· διότι δυνατόν μὲν καὶ ἐπὶ προλήψεως νὰ εἶναι εὐλόγος ποινὴ βαρυτέρα τοῦ ἐκατονταδράχμου

τροσιμίου καὶ τῆς μηνιαίας κρατήσεως, ὅπερ ὅμως καὶ αὐτὸς ὁ ποινικὸς νόμος ἀναθέτει πολλάκις εἰς ἀνώτερον ὄρον, διαιτηρῶν οὐχ ἤττον τὸν χαρακτήρα τοῦ πταίσματος, ὡς ἐν τοῖς ἄρθροις 521—2, 528—527, 552, 557, 645—7, 665—6 καὶ πλείστοις ἄλλοις, ἀλλ' οὐδέποτε ἀρκεῖ λόγῳ ἀπλῆς προλήψεως πολυετῆς φυλάκσεως καὶ μάλιστα εἰρκτῆ. (*Ἴδε ἔτι Πηχμειλήματα).

Ἄλλ' ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος καὶ ἔλλοις τὴν τεθείσαν περὶ πταισμάτων ἀρχὴν παραδίδει, μὴ ἄρκούμενος εἰς μόνας ἀπαγορεύσεις καὶ περιορισμούς, ἀλλὰ καὶ εἰς θετικὰς πράξεις, ὑποχρεῶν καὶ τιμωρῶν τὴν παράλειψιν ὡς πταίσμα, ἐνίοτε καὶ βερύτερον· διότι ἡ πρόληψις τῶν ἐκείνῳ ἀποχρῆν μόνον παρὰ τῶν ἀτόμων προϋποτίθῃται, τῆς θετικῆς ἐνεργείας συνιστάσης καθῆκον τῶν δημοσίων ἀρχῶν, καὶ ἐν γένει δὲ τὸ ποινικὸν δίκαιον ἀπαγορευτικὸν μόνον εἶναι.

Ταυτὰ δὲ διατάξεις θετικὴν ἐνέργειαν ἐπιβάλλουσιν πολλὰ, ὡς ἐν τοῖς ἄρθροις 558, 634—5, 638 καὶ ἴδια ἐν τῷ 130· παράλογος δ' ἔστι ὁ περὶ ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως, ἀρχῶν ὅμως ἐργῶν, ἡμέτερος (ἄρθρ. 33—7 καὶ 79^α—9)· ἀλλ' οὐ τοῦ παρόντος πλείονα περὶ τούτων.

Πταίσμα δ' ἔστι ἀποκαλεῖ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀσύγνωστον ἀμέλειαν, ἐπαγομένην πολλάκις οὐ μόνον ἀστικὴν εὐθύνην πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ βλαφθέντος, ἀλλὰ καὶ ποινικὴν· αἱ τοιαῦται ὅμως ἐξέπαινοι πράξεις ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ὅλως ἀκατηγόριαν ἐκ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἐξ ὑποκειμένου καταλογισμοῦ λαμβανόμεναι. Μαρίστη δὲ καὶ φανερά ἡ διαφορὰ τῶν ἀστυνομικῶν πταισμάτων ἀπὸ τῶν ἐξ ἀμελείας, ἐπὶ μὲν τῶν πρώτων σκοπούμεντες ἀπλῶς τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου, ὡς ἰδεῖσθαι, ἐπὶ δὲ τῶν ἐξ ἀμελείας τοῦ ἀποτελέσματος (ἴδε Ἀμέλεια). Καὶ ἐκ τούτων ὅμως κατὰ τὸν ποινικὸν

νόμον περιλαμβάνονται εἰς τὰ πταίσματα αἱ δι' ἀστυνομικῶν ποινῶν τιμωρούμεναι.

Πταίσματα ἐπίσης συνιστῶσιν αἱ παραβάσεις τοῦ καθήκοντος ὑπὸ τῶν δημοσίων λειτουργῶν, καὶ πειθαρχικὰ πταίσματα καλοῦνται, ὅσας ἐξ αὐτῶν δὲν σκοπεῖται οὐδ' ἐπέρχεται προσβολὴ ἀλλοτρίου δικαίου· ἀλλὰ καὶ αὗται, καίπερ ἀνάλογοι πρὸς τὰ κοινὰ ἀστυνομικὰ πταίσματα, συνιστῶσι τάξιν ἰδίαν τιμωρητῶν πράξεων, ἧτις καὶ τοῦ κύκλου τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐξέρχεται, ἀναγομένη μαλλὼν εἰς τοὺς διοικητικοὺς κανονισμούς. Καὶ ὁ ἡμέτερος δὲ ποινικὸς νόμος παραλείπει ταύτας, περιοριζόμενος κυρίως εἰς μόνας τὰς ἐξ ἰδιοτελείας κατ' εὐρείαν ἐννοίαν παραβάσεις τοῦ καθήκοντος, ὅτε αὗται ἀποβάλλουσιν, ὡς εἰκόσ, τὸν πειθαρχικὸν ἀπλῶς χαρακτήρα, κτώμεναι ποινικόν· τὸν κανόνα ὅμως τοῦτον δὲν τηρεῖ ἀπαρεγκλίτως (ἴδε Καθιχόντων παράβασις).

Περὶ πταισμάτων δὲ πραγματεύεται ὁ ἡμέτερος νόμος ἐν ἰδίῳ αὐτοῦ βιβλίῳ τῷ τρίτῳ ἀπὸ τοῦ 500 ἄρθρου καὶ ἐφεξῆς, προτάττων τινὰ τῶν γενικῶν τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀρχῶν, ὅπερ ἀνῆκον κυρίως εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον, διὰ τὸ προχειρότερον, προϋποτιθεμένης ἴσως ἀτελοῦς γνώσεως τοῦ δικαίου ὑπὸ τῶν πταισματοδικῶν ἢν δ' εὐλόγος τοιοῦτή προϋπόθεσις κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νόμου, δυστυχῶς ὅμως ἐξακολουθεῖ ἔτι καὶ νῦν, καίτοι ἡ νομικὴ σχολὴ κατὰ δεκάδας διδάκτορας τοῦ δικαίου προχειρίζει.

Προληπτικὰς ἀπαγορεύσεις καὶ περιορισμούς καθιστῶσι, καὶ γενικώτερον ἀστυνομικὰ πταίσματα χαρακτηρίζουσιν ἔτι αἱ ἰδίως ἀστυνομικαὶ διατάξεις καλούμεναι, τουτέστιν αἱ ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἀστυνομικῶν ἀρχῶν ἐκδιδόμεναι, καὶ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἰσχύουσαι. ὥστε πλὴν τῶν ἀστυνομικῶν νόμων καὶ ὁ ποινικὸς νόμος ῥη-

τῶς ἀναγνωρίζει, ὀρίζων ἅμα τὴν ποι-
νὴν τῆς παραβάσεως αὐτῶν (ἄρθρ. 697).

Ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς προχείρου τοπικῆς νομοθετήσεως πρὸς ἀποφυγὴν ἀτυχημάτων καὶ ἀτακτημάτων εἶναι ἀναμφισβήτητος, ὁ τρόπος ὅμως τῆς ἐνασκήσεως τῆς ἐξουσίας ταύτης εἶναι πλημμελὴς, διό ἀναμφισβήτητον ἐπίσης, ὅτι πρόχειρος ἅμα ἡ κατάχρησις. Κατάδηλον δ' ἐστὶν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξουσία ἀνῆκεν εἰς τὰ τοπικὰ συμβούλια κατὰ πρότασιν τῶν δημοτικῶν ἢ διοικητικῶν ὄρχων ἀποφαινομένων, μόνον δ' ἐπὶ ὅλως ἐφημέρου ἀνάγκης ἦν δεδικαιολογημένον τὸ νῦν ἰσχύον, ὀριζομένης ὅμως ἐπὶ ῥητὰς ἡμέρας τῆς ἰσχύος τῆς τοιαύτης διατάξεως ὑπὸ τοῦ νόμου (ἴδε Δῆμος).

Α. Γλαράκης

Πτώχευσις κατὰ τὸν ἡμέτερον Νόμον καλεῖται, ἐν γένει, ἡ κατάστασις ἐκείνη τοῦ ἐμπόρου, καθ' ἣν οὗτος ἀδυνατεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς χρηματικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις, εἴτ' ἐξ ἀπορίας πραγματικῆς, εἴτε καὶ ἐκ στενοχωρίας προσκαιρου.

Ἡ καθηκτικὴ αὕτη κατάστασις, ἥτις περιλαμβάνει τὴν κυρίαν τῆς πτωχεύσεως ἔννοιαν, ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 437 ὡς παῦσις τῶν πληρωμῶν τοῦ ἐμπόρου· αἱ περὶ αὐτῆς δὲ διατάξεις ἀναγράφονται ἐν τῷ Γ' τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου βιβλίου, ὡς ἐτροποποιήθη τοῦτο, διὰ τοῦ νῦν ἰσχύοντος ὑπὸ τοῦ 1914, 1915 νόμου τῆς 13 Δεκεμβρίου 1878, δι' οὗ κατηργήθησαν οὐ μόνον τὰ ἄρθρα 69 καὶ 5 τοῦ περὶ ἀρμοδιότητος τῶν Ἐμποροδικείων Νόμου, ἀλλὰ καὶ αἱ τοῦ ἄρθ. 437 καὶ ἐπ. διατάξεις ἀντικατασταθεῖσαι διὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγραφομένων τοιοῦτων.

Ὅστε ἐνταῦθα περιλαμβάνονται κατ' ἀνάγκην, οὐ μόνον τὰ περὶ πτωχεύσεως ἐν γένει, ἀλλὰ καὶ ἐιδικῶς πᾶσαι αἱ πρὸς αὐτὴν στενῶς συνδεόμεναι πολυάριθμοι λέξεις, ὧν δὲν ἡδύνατο βεβαίως νὰ γίνῃ

ἀλλαχοῦ μνεῖα, καὶ αἱ ὁποῖαι δέον ἵεναι τέρως ν' ἀναπτυχῶσι.

Περὶ πτωχεύσεως ἐν γένει. Ἡ περὶ τὴν ἀπρόσκοπτον τῶν διαφορῶν ἐμπορικῶν ὑποχρεώσεων ἀκρίβεια κατέστη ἐν αὐτῇ τῆς μεγάλῃς τοῦ ἐμπορίου ἀναπτύξεως τοσοῦτον σπουδαία καὶ τοσοῦτον χεῖρον, ὥστε ὁ ἔμπορος δὲν δύναται βεβαίως νῦν νὰ παύσῃ τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ ἀρνούμενος ληξιπροθέσμων χρεῶν τῇ ἐκπλήρωσιν, χωρὶς συγχρόνως νὰ ἐξαρ- νισθῇ καὶ ἡ ἐμπορικὴ τοῦτου ὑπαρξίς, διὰ τὴν ἄμεσον τῆς ὑποστηριζούσης αὐτὴν γενικῆς πίστεως ἀτέρησιν· ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν δὲ τούτων, αἱ ἀποδέχονται πᾶσαι αἱ νῦν ὡς πτωχεύονται, ἐμπνεόμενοι καὶ ἡμέτερος Νομοθέτης, ὡς ἀρχὴν τίθησι διὰ τῆς ἐπιτακτικῆς τοῦ ἄρθ. 437 διατάξεως, ὅτι ἐν καταστάσει πτωχεύσεως παύ- ριέρεται ὁ ἔμπορος μόνον διὰ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν.

Ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, δύο εἰσὶ τῆς πτωχεύσεως οἱ κύριοι χαρακτῆρες καὶ δύο στοιχεῖα ἀπαιτεῖται, πρὸς τοῦτο, ἡ συμβολή, ἥτοι τοῦ ἐμπόρου ἢ ἰδιότητος καὶ τῶν πληρωμῶν ἢ παύσεως· ἐκ τοῦ πρώτου δὲ τοῦ καὶ ὅλων προσωπικοῦ ἐπονται, κατ' ἀνάγκην, αἱ ἀκολουθοῦναι συνέπειαι. Α') Ὅτι ἐναντίον τῶν παραδεδεγμένων ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ Νόμου (τῆς 6 Αὐγ. 1861), τοῦ Αὐστριακοῦ (τοῦ 75) καὶ τοῦ Γερμανικοῦ (τῆς 2 Δεκεμβρίου 1876) ὁ ἡμέτερος κατὰ μίλησιν τοῦ Γαλλικοῦ (437) καὶ Ἰταλικοῦ (683) ἀποφαίνεται ὅτι εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως κηρύσσεται μόνον ὁ ἔμπορος, ὁ ὑπε- γόμενος τῇ ἐμπορικῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ τοῖς τοῦ ἐμπορικοῦ Νόμου περιοριστικοῖς μέτροις, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ ἰδιώτης, ὅστις καὶ ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητα καὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ὑπόκειται τῷ κοινῷ δικαίῳ καὶ τῶν Πολιτικῶν Δικαστηρίων τῇ δικαιοδοσίᾳ. Β') Ὅτι ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῶν ἐκ σχέσεων ἀστικῶν χρηματικῶν

τοῦ ἐμπορίου ὑποχρεώσεων δὲν ἐπάγεται
κατὰ κανόνα, τουλάχιστον, τὴν πτώχευ-
σιν αὐτοῦ, ἐὰν μὴ παρακολουθῇται καὶ
τῆς παύσεως ἐμπορικῶν πληρωμῶν
(Mol., Journ. Dict. gen. V^o faillite n^o
1) καὶ 44. — Bédar. T. 1 ἀριθ. 19. —
Massé T. 2 ἀρ. 1151. — Renouard, des
Mol., T. 1 σελ. 274. — Pardessus, ἀρ.
1144. — Alauz. ἀρ. 2404). Γ') "Ὅτι ὁ
ἀνὴρ ὑποχρεώσεων τινῶν, κατὰ σύμ-
φωσιν, ὑπαγόμενος τῇ δικαιοδοσίᾳ τῶν
ἐμπορικῶν δὲν δύναται διὰ τὴν μὴ
ἐκλήρωσιν αὐτῶν νὰ κηρυχθῇ εἰς κα-
τὰ πτωχεύσεως, ἐὰν δὲν ᾖ καὶ
ἐμπορὸς καὶ ἐὰν ἡ ιδιότης αὐτοῦ δὲν
ἀρκεῖ καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐξητήθη δι-
καιώτως τῶν τοιούτων χρεῶν ἡ καταβολὴ
(Alauz. αὐτ.). Δ') "Ὅτι ὁ ἀνήλικος, ὁ
ὃς ἐκκληρώσας τὰς ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 2 ἐπι-
βληθείσας νομίμους ὑποχρεώσεις, ὡς καὶ
ἡ ἐκείνης συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς ἐνε-
ργήσῃ γονεῖ, δὲν δύναται, καὶ ἐμπορίαν
οὐ μετῴχον, νὰ κηρυχθῶσιν εἰς κατὰ
πτωχεύσεως, καὶ Ε') "Ὅτι ἐὰν τὰ
ἐκείνη ἐκείνη, οἷς λόγῳ τῶν πρὸς τὸ
ὑποκείμενον ἐπάγγελμα ἀσυμβιβάστων δημο-
τικῶν αὐτῶν καθηκόντων ἀπαγορεύεται
ἡ ἐμπορίας ἡ ἐνάσκησις, ἐξητήσαν τοι-
ούτῃ, δύναται οὐ μόνον νὰ κατηγορη-
θῇ ἐπὶ παραβάσει καθήκοντος, ἀλλὰ
καὶ νὰ καταδικασθῶσιν ἐπὶ δολίᾳ ἢ ἀπλῇ
πώλῃ, ὡς οἱ ἀνήλικοι καὶ αἱ ὑπανδροί
ἐκείνη, τῆς πρὸς τὸ μετέρχεσθαι τὴν
ἐμπορίαν ἀπολύτου ἱκανότητος.
Διὰ τοῦ β' καὶ γ' ἐδαφ. τοῦ ἀρ. 437
ἐκκληροῦται σπουδαιότητα τοῦ προηγου-
μένου Νόμου ἔλλειψις. Καὶ τὸ μὲν πρῶ-
τον ἐκ τοῦ Βελγικοῦ Νόμου ληφθὲν στη-
ρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι καὶ ὁ ἐπὶ τινα
χρόνον ἐμπορευθεὶς δὲν συγχωρεῖ-
ται, παραιτούμενος μετὰ τὴν παύσιν τῶν
ἐμπορικῶν τῆς ἐμπορίας, νὰ στερήσῃ
τοὺς πιστωτὰς τοῦ νομίμου

δικαιώματος, ὅπως ἐπιδιώξῃσι δικαστι-
κῶς τῆς πτωχεύσεως αὐτοῦ τὴν κήρυξιν·
διὰ δὲ τοῦ δευτέρου καθιεροῦται καὶ τοῦ
ἀποθιώσαντος ἐμπορίου ἡ πτώχευσις, ὅπερ
καὶ τῶν δικαστηρίων ἡ Νομολογία εἶχεν
ἤδη κυρώσει δι' ἀποφάσεων, τὰ ἐν Γαλ-
λίᾳ καὶ ἐν Βελγίῳ κρατοῦντα ἀκολου-
θοῦσα. Τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος στερί-
σκονται ἐν τούτοις οἱ πιστωταί, ὅταν ὁ
ὀφειλέτης ἀποθιώσῃ πρὶν ἢ ἐκδηλωθῇσι
σημεῖα διαταράξεως τῆς ἐμπορικῆς αὐτοῦ
πίστεως ἢ κατέστη ἀπλῶς ἀφερέγγυος,
μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπαγ-
γέλματος ἢ ἐνάσκησις δ' αὐτοῦ συγχω-
ρεῖται ἐντὸς ἑτοῦς, καθ' ὃ δέον οὐ μόνον
νὰ προκληθῇ ἀλλὰ καὶ νὰ κηρυχθῇ ἅμα
ἡ πτώχευσις.

Ὁ τοιοῦτος περιορισμὸς δὲν δύναται
βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ καὶ δίκαιος καὶ εὐ-
λογος, διότι διὰ τῆς κηρύξεως τῆς πτω-
χεύσεως πιθάνον νὰ ἐπέλθῃ οὐ μόνον δια-
φόρων τοῦ ἐμπορίου συμβάσεων ἢ ἐκμη-
δένις, ἀλλὰ καὶ τῶν, μετὰ τὸν θάνα-
τον αὐτοῦ, λαβουσῶν χώραν πράξεων ἢ
ἀνάκλησις, ὡς ἐπὶ παραδείγματος διανο-
μῆς τῆς οὐσίας αὐτοῦ μετὰ τῶν κλη-
ρονόμων, παραχωρήσεως πραγματικῶν,
ἐν γένει, δικαιωμάτων, ὑποθήκης καὶ
ἄλλων.

Ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τῇ ἐπομένῃ §, τὸ ἀρ-
θρον 440 μετὰ τῶν προσώπων, ἅτινα
ἔχουσι δικαίωμα νὰ ζητήσωσι τῆς πτω-
χεύσεως τὴν κήρυξιν, δὲν μνημονεύει καὶ
τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθιώσαντος, καὶ
παύσαντος τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ· ἐντεῦθεν
δὲ γεννᾶται, ὡς εἰκός, ἡ ἀπορία, ὁ Νο-
μοθέτης ἐνόει ἄρα νὰ στερήσῃ αὐτοὺς
τῶν τοιούτων δικαιωμάτων ἢ ἐσιώπησεν
ὑπολαμβάνων τὸ πρᾶγμα ὡς ἐξυπακουό-
μενον; Ὁ Alauz. (ἀρ. 2422) διὰ λόγου
βραχέος ὑποστηρίζων τὸ πρῶτον, δογμα-
τίζει ὅτι οὐδὲν ἀπολύτως ἔχεισι πρὸς
τοῦτο συμφέρον οἱ κληρονόμοι, ἐκτὸς ἐὰν
φέρωσι τῶν πιστωτῶν τὴν ιδιότητα ἂν-

αίματα θά υπήγοντο οὕτω τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς ἐξουσίας δικαστηρίου, ὅπερ ἀνυπόστατον ἐπ' ἴσης ἀφοῦ τὰ ἐπὶ τούτων δικαιώματα τῶν πιστωτῶν κανονίζονται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἡμεδαποῦ Νόμου (Α. Π. 118 τοῦ 50—133 τοῦ 61). Αἱ τοιαῦται ἀρα ἀποφάσεις κηρυσσόμεναι κατὰ τὸν ἐν τῷ ἀρ. 857 τῆς Π. Δ. τύπον καταλείπεται, ἐπ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς ἀπεγορευτικούς Νόμους, ἢ εἰς ἀποδεδειγμένα γεγονότα, (ἢ περὶ τῶν ὁποίων ἐκείνη ἀνήκει πάντοτε τῇ διακριτικῇ τῶν ἐγκρίτων δικαστηρίων ἐξουσίᾳ), ἔχουσι αὐτὴν ἰσχὺν καὶ τὰς αὐτὰς νομίμους συνεπειάς, (Α. Π. 4 τοῦ 1842—108 τοῦ 1869.—Renouard, 1 σ. 230.—Marell. καὶ Mitterm ἐν 'Αρχ. ἀστ. Πρ. Α. Δ. 94).

Ὅστις ὑπὸ τὸν τοιοῦτον ὅρον ἢ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ δοθεῖσα ἐντολὴ ἰσχύει καὶ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ καὶ οἱ δι' ἀποφάσεως ἄλλοδαποῦ δικαστηρίου διορισθέντες τυχὸν σύνδικαι, ἔχουσι δικαίωμα νὰ εἰσπράξωσιν ἐν ἡμεδαπῇ τοῦ πτωχέυσαντος τὰς πιστώσεις, προβαλλόντες ἅμα καὶ εἰς τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὴν ἐκποίησην.

Ἀλλ' ἐν δὲν τηρηθῶσιν αἱ ἀνωτέρω ἐπιθεμέναι διατυπώσεις, ποία ἡ ἀξία καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν ἐν λόγῳ ἐγγράφων, καὶ ποῖαι αἱ ἐκ τῆς τοιαύτης παραβιάσεως συνεπείαι ὡς πρὸς αὐτά; Νομίζομεν ὅτι αἱ τοιαύτας δεόν νὰ δεχθῶμεν τὰς ἐξῆς, ἀνεγνώρισε τῶν πλείστων συγγραφῶν τῆς γνώμῃ, καὶ ἐκύρωσε τῶν δικαστηρίων τῆς νομολογίας, ἥτοι α' ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόφασις, διὰ τὴν μὴ τήρησιν τῶν τοῦ ἀρ. 859 διατυπώσεων, ἀποβαίνει μὲν ἀντελεστός ἐκτελέσεως, πλην δὲν στερεῖται καὶ τοῦ κύρους αὐτῆς, ὡς δημοσίου ἐγγράφου, δυνάμενου, ἐπὶ παραδείγματι, νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ὁ ἀποφασιστὴς στερεῖται τῆς ἱκανότητος τοῦ ἀποφασίσαντος ἐπὶ δικαστηρίου ἐν ταῖς τῇ ἐκείνῃ τῶν πιστωτῶν ἀφορώσαις δικαίαις,

ὡς σχετιζομέναις πρὸς τὴν περιουσίαν, ἢ ἢ διαχείρισιν ἀφηρεθῇ. (Α. Π. 175 τοῦ 1861) καὶ β' ὅτι ἡ μὴ κηρυχθεῖσα ἐκτελεστὴ ἀπόφασις δὲν κωλύει τὴν τῶν ἄλλοδαπῶν διὰ κατασχέσεως ἢ πρ. κρατήσεως καταδίωξιν (Bravard-Demangeat 5 σ. 13. ἐν σημ. 2.—Cass. 30 Ἰανουαρίου 1858). Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τοῦ ἐμπορίου τὴν ιδιότητα, μεταβαίνομεν δ' ἤδη εἰς τοῦ δευτέρου στοιχείου, ἥτοι τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, τὴν ἔρευναν.

Τὸ ἀντικατασταθὲν 441 ἀρθρ. Ε. Ν. ὑποπεσὼν εἰς τὸ σφάλμα τοῦ διατάγματος τοῦ 1673 (Tit. 11 ἀρθρ. 1) καὶ τοῦ Γ. Κώδικος τοῦ 1808 καὶ ἐπιδιώκων δηθεν τοῦ δικαστοῦ τὴν εὐκρίλιαν, ἠθέλησε νὰ ὑποδείξῃ σημειᾶ τινὰ δηλωτικὰ τῆς πτωχεύσεως, καὶ κρεῖττη εἰς ἐπιπολαίαν ἀνάλυσιν τοῦ συνθέτου καὶ πολυπλόκου τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν γεγονότος· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ σλοπουμένου ἀποτελέσματος, ὡς παρατηρεῖ καὶ τοῦ νεωτέρου νομοσχεδίου ἡ οἰκαιολογητικὴ ἔκθεσις, ἐπὶ ἤλθε πλήρης τῶν δικαστηρίων ἀποπλάνησις, εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ὁποίων διαφαίνονται πολλάκις οἱ δισταγμοὶ καὶ ἡ ἀντίφασις.

Ὁ προσδιορισμὸς σημείου ἀσφαλοῦς, δι' οὗ ν' ἀναγνωρίζηται ἡ τὴν πτώχευσιν ἐπαγομένη παῦσις τῶν πληρωμῶν, ἀποτελεῖ ὄντως δυσχέρειαν σπουδαίαν, περὶ ἧς εἰκότως οἱ ἀρχαῖοι νομοδιδάσκαλοι, ἐδογματίζον, *quod ad probandum de coactionem certa regula non est in jure determinata* (Cassageris disc. 479 ἀριθ. 88)· εὐτυχῶς δὲ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦ 1878 κατιδὼν, ὅτι πρακτικώτερον εἶναι νὰ παραιτηθῇ τοῦ τοιούτου προσδιορισμοῦ, ἀφῆθη τελείως εἰς τοῦ δικαστοῦ τὴν κρίσιν καὶ δικαίως, διότι τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἡ ὑπαρξίς δὲν δύναται νὰ ἐκλεγθῇ ἀσφαλῶς, ἢ μόνον διὰ τοῦ συνόλου τῶν διαφορῶν γεγονότων καὶ τῶν ἐκά-

στοτε ἀναφαινομένων περιπτώσεων, ἡ περὶ τῶν ὁποίων ἀπόφασις δέον νὰ ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τῆς κυριαρχικῆς τοῦ δικαστηρίου ἐξουσίας.

Μεθ' ὅλας ἐν τούτοις τὰς ἀς παρέχεται τὸ ζήτημα δυσχερείας, οἱ συγγραφεῖς ἐπεχείρησαν νὰ καθιερώσωσι καὶ καθιέρωσαν ἀρχὰς τινὰς γενικὰς, αἵτινες ἐγένοντο κοινῶς δεκταὶ καὶ περὶ τῶν ὁποίων δέον ἰδιαιτέρος νὰ γίνῃ λόγος.

Καὶ ἐν πρώτοις, ὡς διατυπῶνται, παρ' ἡμῖν, τὸ ἄρθρον 437, οὐδεμία ἀπολύτως δύναται νὰ χωρήσῃται μεταξὺ παύσεως καὶ ἀναστολῆς πληρωμῶν διαστολή. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐπειράθησάν τινες (Loché ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 437. — Vincens 1 σ. 439) νὰ ὑποστηρίξωσιν ὅτι ἡ ἀπλὴ ἀναστολή δὲν ἐπάγεται τὰς αὐτὰς τῆς παύσεως ἐννόμους συνεπείας, καὶ συνέστησαν τὴν παραδοχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Ὁλλανδικοῦ Νόμου ποιουμένης σχετικῆς διακρίσεως, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἀποκρούεται βεβαίως ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι, ἂν θεωρῆται δυσχερὴς ἡ ἐξεύρεσις σημείου ἀσφαλοῦς, δι' οὗ νὰ ῥιπθῇ ἡ παῦσις τῶν πληρωμῶν, ἀδύνατος ὅπως ἀποβαίνει ἡ μεταξὺ παύσεως καὶ ἀναστολῆς τελεία διάκρισις· τὸ ζήτημα δὲ τῆς γραπτοῦς ἐξέλεγχεται μόνον διὰ τῆς πίστεως τοῦ ἐμπόρου, ἧς μέτρον δύναται νὰ θεωρηθῇ τοῦ κοινοῦ ἢ πίστις καὶ πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς ὑποίας ἀπαιτεῖται ἡ ἐνέργεια τῶν κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς πτωχεύσεως προαπαιτουμένων λεπτολόγων ἐρευνῶν ("Ορα καὶ αἰτιολ. ἔκθεσιν Νομοσχεδίου). Ὑπὸ τοιοῦτον ὅμως σύστημα, καθ' ὃ θὰ παρεχωρεῖτο ὑπὸ τινων μόνον δανειστῶν προθεσμία πρὸς ἄρσιν

τῆς προσκαίρου δῆθεν τοῦ ἐμπόρου ἡ χηνία, οὐ μόνον θὰ ἐγεννῶντο αἱ Γαλλίᾳ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν λοιπῶν *repit ἢ arrêts de surrépice* παρατηρηθεῖσαι καταχρήσεις, ἀλλὰ καὶ ἡ δημιουργηθῇ δευτέρα τῆς πτωχεύσεως τριτοῦς, καθ' ἣν ὁ ὀφειλέτης δὲν θὰ ἐπὶ ἡλλοτριότητι τῆς διαχειρίσεως τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ἣν ἐπὶ βλάβῃ τῶν λοιπῶν δανειστῶν ἡδύνατο νὰ καταναλώσῃ.

Κατὰ τὴν ἀληθῆ ἄρα τοῦ ἐμπόρου μένου ἄρθρου ἔννοίαν, αἱ ἀφορμαὶ καὶ αἷτια τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, σχεσεῖ πρὸς τὴν βεβαίωσιν τῆς παύσεως καὶ καταστάσεως, εἰσὶν ἀδιάφορα ὁ δικαστὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετάσῃ μὴ ἐὰν ὑφίσταται ὥντως ἀδυναμία πρὸς πληρωσὶν ὑποχρεώσεων ἐμπορικῶν (M. nouard T. 1 σελ. 23) καὶ ὁ ἐμπόρος ἐφ' ὅσον δὲν παρουσιάζει τῶν τοιοῦτων αὐτοῦ ὑποχρεώσεων σημεῖα διατηρεῖται δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατὰ τὴν πτωχεύσεως καὶ ἐὰν τὸ παθητικὸν τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἦναι τυχὸν ὑπέρτερον τῆς ἐνεργητικῆς· διότι ἡ πτώχευσις ἀρτᾶται οὔτε ἐκ τῆς πραγματικῆς καὶ ἐκ τῆς ἐπαρκείας τοῦ ἐνεργητικοῦ οὔτε ἐκ τῆς ἐπαρκείας τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν (Παραβλ. Bravard - Veyrier Man. du dr. comm. ἀριθ. 517—Alau de faillites 2404—Aix 13 Jan. 1872 S 73, 1. 891).

Ἡ πραγματικὴ ἐπομένως τῆς πτωχεύσεως κατὰστασις δὲν δύναται νὰ ληθῇ ὅπως οὔποτε ὑπ' ὅψει, οὐδὲ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἐφ' ὅσον ὁ ἐμπόρος διευθύνει ἀπροσκόπτως τὰς ὑποθέσεις καὶ ἐξακολουθεῖ τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ἐργασίας· ὁ δικαστὴς μάλιστα στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ἐξετάσῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐὰν αἱ πληρωμαὶ, δι' ὧν ὁ ἐμπόρος διετήρησεν ἑαυτοῦ τὸν δημοσίῳ τὴν ἐμπορικὴν αὐτοῦ

παρὲν καὶ τὴν πίστιν, ἐγένοντο τῇ βαρύνει δανείων ἐπὶ πιστώσει, ἢ τοῖς μετρητοῖς, δι' ἀνενώσεως ἢ ἐκδόσεως συναλλαγματικῶν, ἢ καὶ δι' ἐμπορευμάτων παραχωρηθέντων καὶ ἐπὶ εὐτελεστάτῃ ἔστω τιμῇ. Τοιαύτην τοῦλάχιστον λύσιν καθιέρωσεν ἡ σχεδὸν ὁμοιόμορφος τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων Νομολογία, ἐφαρμόζουσα τὸν ἐν λόγῳ κανόνα μέχρι καὶ τῶν ἐπουσιωδεστέρων αὐτῶν καὶ ὅταν εἴη ὁ πτωχέυσας περιτλήθην εἰς τὸ σημεῖον ἐπιχειρήσεως ἀξιοποίνων πράξεων, ἢ καὶ πλαστογραφήσεως γραμματίων. (Alauz. 2407) οὐδεὶς δὲ δύναται ν' ἀρνήσῃ, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἐντελὴς καὶ πρὸς τὸ γράμμα καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἄρθρ. 437 σύμφωνος, διότι, ἐάν ὁ ἔμπορος ἐξακολουθῇ παραμένων ἀπόλυτος τῆς πίστεως αὐτοῦ κύριος, ὀλίγον ἐνδιαφέρει, κατὰ τὸν σκοπὸν δὲν προθέτο ὁ Νομοθέτης, τὸ εἶδος τῶν μέσων δι' ὧν ἡδυνήθη νὰ τηρήσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ ν' ἀποφύγῃ τὸ ἐπιβλαβές τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν γεγονός.

Κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως πάντες οἱ συγγραφεῖς ἀναγνωρίζουσιν ὅτι τῶν πληρωμῶν ἢ παύσις ὅσον οὐ μόνον πραγματικὴ καὶ οὐσιώδης νὰ ᾔηται, ἀλλὰ καὶ νὰ συνοδεύηται ὑπὸ τῆς ἀπωλείας τῆς πίστεως, ὡς συνέπειαν δὲ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ὀφείλομεν κατ' ἀνάγκην νὰ δεχθώμεν τὰ ἑξῆς. Α' ὅτι ἐνεκεν νομίμου αἰτίας, μὴ ἐκπλήρωσις ὑποχρεώσεων τινῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παύσις πληρωμῶν ὡς τοιαύτη δ' αἰτία ἐννοητὴ οὐχὶ μόνον ἐνστάσις στηριζομένη ἐπὶ ἀδικασμένου, ὡς λ. χ. ἐξοφλήσεως, παραγραφῆς κλπ. ἀλλὰ καὶ πᾶς ὅρος εὐλογητῆς στηριζόμενος ἐπὶ τῆς καλῆς πίστεως καὶ μὴ δυνάμενος νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπλή πρόθεσις, ὅπως ἐπιβραδυνθῇ ἡ ἀναπόφευκτος τῆς πτωχεύσεως καταστροφή (Cass. 29 Μαρτίου 1865. — Remes, 22 Σεπτ. 1810—Dal., Rep., ἀρ. 74).

Ἐπομένως ἡ ἀρνήσις ἐξοφλήσεως γραμματίων ἢ συναλλαγματικῶν προσβληθεῖσων ὡς πλαστῶν, ἀλληλογρέου λογαριασμοῦ, ἢ τιμολογίου, περὶ τῶν κονδυλίων τοῦ ὁποίου δὲν συμφωνοῦσιν, οἱ συμβαλλόμενοι, ἢ ἀποσταλόντων ἔμπορευμάτων, ὧν ἀμφισβητεῖται τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποῖόν, δὲ δύναται βεβαίως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος κηρύξεως πτωχεύσεως (Παραδλ. Pardessus, ἀριθ. 1101 — Boulay Paty, ἀριθ. 20). Β' ὅτι καὶ κατὰ τὸ γράμμα καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἄρθρ. 437 δὲν ἀπαιτεῖται πασῶν τῶν πληρωμῶν παύσις, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι οὔτε πληρωμαὶ τινες εὐαριθμοὶ καὶ πιθανῶς δόλαιοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀντιδικαίως κωλύουσαι τῆς πτωχεύσεως τὴν κατάστασιν, οὔτε ἡ στιγμιαία ἀνάγκη, εἰς ἣν περιτλήθη τυχὸν ὁ ἔμπορος νὰ μὴ ικανοποιήσῃ ὑποχρεώσεις τινὰς καὶ ὑποκύψῃ εἰς μεμονωμένας διαμαρτυρήσεις, χρησιμεύει πάντοτε ὡς λόγος ἰσχυρός, ὅπως θεωρηθῇ ὡς παύσας τὰς αὐτοῦ πληρωμὰς.

Ἐάν ἡ ἀμχανία παρῇ καὶ ἐπανελάβε τὰς πληρωμὰς ἐπανευρῶν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ, δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ ὑποτεθῇ ὡς στιγμιαίως ἀμχανήσας, καὶ ἀντιθέτως καὶ μία μόνη διαμαρτυρία δυνατόν, κατὰ τὰς περιστάσεις, ν' ἀρκίῃ πρὸς κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως, ἐάν ἀπετέλει πλήρη τῶν πληρωμῶν παύσιν καὶ τὴν πρώτην ἐκδόλωσιν καταστροφῆς συμπεπληρωμένης ᾗδ' (Cass. 3 πλιν. au. X.—Dal., Rep. n° 153. 64 καὶ 65. 155. 67. 137 καὶ 238). Ἐάν ἐν τούτοις καὶ ἡ τοιαύτη πληρωμὴ δὲν ἡμφισβητήθῃ διὰ τινος πράξεως, ὑποτίθεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ὑπῆρξε συναίνεσις τῶν πιστωτῶν καὶ ἐκουσία τῆς προθεσμίας παράτασις καὶ I' ὅτι καὶ ὁ ἕνα μόνον δανειστήν ἔχων ἔμπορος δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, ὅταν συντρέχωσιν οἱ ὅροι τοῦ ἄρθρ. 437,

ὅπερ δὲν δύναται βεβαίως νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐννοεῖ νὰ ἐξαρτήσῃ τῶν πιστωτῶν τὰ δικαιώματα ἐκ τοῦ μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἀριθμοῦ αὐτῶν.

Τὴν γνώμην ταύτην, ἣν καθιέρωσε τῶν Γαλλικῶν δικατηρίων ἡ Νομολογία, ἀπεδέχθησαν καὶ οἱ συγγραφεῖς, καὶ δικαίως, διότι ἐννοεῖται οἰκοθεν τὸ συμφέρον, ὅπερ ἔχει καὶ ὁ μοναδικὸς ἔστω δανειστὴς, ἵνα στερήσῃ τὸν ὀφειλέτην τῆς ἐλευθερίας διαχειρίσεως τῆς περιουσίας, καὶ θέσῃ αὐτόν τε καὶ ἐκείνην ὑπὸ τὴν χεῖρα τῆς δικαιοσύνης καὶ τοὺς περιορισμοὺς τοῦ περὶ πτωχεύσεων ἐδικου καὶ προστατευτικοῦ Νόμου. (Alauz. 2410).

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν περὶ τούτων, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ τῆς Νομολογίας τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων.

Κατ' αὐτὴν, αἱ περὶ πτωχεύσεως διατάξεις δὲν ἀφορῶσιν εἰς τοὺς μὴ ἐμπόρους, (Ἐφ. Ν. 259 τοῦ 1837), ἐφαρμόζονται δὲ καὶ ἐπὶ ξυλεμπόρων καὶ πλοιαρχῶν (Ἐφ. Ν. 335 τοῦ 1846 καὶ Ἀθ. 10142 τοῦ 1852. Παραβ. καὶ Pardessus § 747 καὶ ἐπ.). Ἡ αἰτία τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν δὲν ἐξετάζεται (Ἐφ. Ἀθ. 10142 τοῦ 1852). Τὴν κατάστασιν τῆς πτωχεύσεως ἐπάγεται οὐχὶ ἡ παρὰ τῷ δανειστῇ ἔλλειψις ἀσφαλείας, ἀλλ' ἡ παῦσις τῶν πληρωμῶν γενικῶς (Α. Π. 105 τοῦ 1860). ὅθεν τὴν πτώχευσιν δύναται νὰ προκαλέσῃ καὶ δανειστὴς ἐξησφαλισμένος. Ἡ ἀπλῆ, ἐν τέλει, ἀρνήσις ἐκπληρώσεως ὑποχρέωσεων δὲν ἀποδεικνύει ὑπαρξίν πτωχεύσεως οὔτε ἡ ἀποποίηση δι' αἰτίαν τινά, ἥς τὸ εὐλογον δεόν νὰ μᾶται πάντοτε (Α. 60 καὶ 300 τοῦ 86).

Πτωχεύσεως κήρυξις. Ἀφοῦ, ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἡ πτώχευσις ὑπάρχει κυρίως καὶ μόνον διὰ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι ὁ νομοθε-

τῆς καθῆκον εἶχεν, ὅπως ἐν τῷ συμφέροντι τῶν δανειστῶν μεριμνήσῃ πρῶτως περὶ ταχείας ἐκτελέσεως τῶν πρὸς τοῦτο διατασσομένων μέτρων· τοῦτο ἔνεκεν τὸ ἀρθ. 438 δρίζει ὅτι ἡ πτωχεύσεως δῆλωσις δεόν νὰ γίνῃ ἐν τριῶν ἀπὸ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος, ὅσῳ ἄλλως ἠδύνατο. δόλῳ φερόμενος εἴη ἡ ἀφαιρέσις πρὸς ἴδιον λογαριασμόν πᾶν ὃ ἀποτελοῦν τὸ ἐνεργητικὸν αὐτοῦ, εἴτε τὸ ἐξοφλήσῃ τινὰς μόνον τῶν δανειστῶν προφυλάττων αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πτωχεύσεως.

Ὁ νόμος δὲν ἠδύνατο, ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος, ν' ἀφήσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κλυρῶντος τὴν πτώχευσιν δικαστηρίου ἐγγὴν τῷ παύσαντι τὰς πληρωμὰς ἐκπῶν, καὶ τούτου ἔνεκεν ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω ὑποχρέωσεως καὶ ἕτερον ἐπιβάλλει τῷ ὀφειλέτῃ περιορισμόν, καθ' ὃν ἡ οἰκτική δῆλωσις γίνεται πάντοτε παρὰ τὴν γραφεῖν τοῦ Δικαστηρίου τοῦ τόπου, ἐνθα κεῖται τὸ κύριον ἐμπορικὸν κατάστημα, καὶ ἐὰν πρόκειται περὶ ἐταιρείας τὸ τῆς ἐδρας αὐτῆς, ὅπερ εἶνε κυρίως τὸ τῆς κοιτίδος τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τὸ ὅπου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ δικαστῶν, οὓς δὲν δύναται βεβαίως νὰ μεταβάλῃ κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ ὑποχρέωσεως διάφορα γεννῶνται ἐν τῇ τήματι, περὶ ὧν ἰδιαιτέρος δεόν νὰ γίνῃ λόγος.

Ἐὰν ὁ ἐμπορὸς ἢ ἡ πτωχεύσασα ἐταιρεία ἔχωσι πλείονα τοῦ ἐνὸς καταστήματα, οἱ συγγραφεῖς συμφωνοῦσιν διὰ δικαστήριον ἀρμόδιον ἐν τῷ συμφέροντι τῶν δανειστῶν εἶναι οὐχὶ ἐκεῖνο. ἐνθα κεῖται τὸ παῦσαν τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ κατάστημα, ἀλλὰ τὸ κύριον ἢ τὸ τῆς ἐδρας τῆς ἐταιρείας ἢ ἐρευνα δὲ περὶ τοῦ τόπου, ἐνθα κεῖται τὸ τοιοῦτον κατάστημα, ἀποτελεῖ καθαρῶς ζήτημα πραγματικόν, οὐτινος ἡ λύσις ἐξαρτᾶται πάντοτε

α τῆς διακριτικῆς ἐξουσίας τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ δικαιούται κατὰ τὰς ἐκάστοτε κινῆσας περιπτώσεις νὰ ὀρίξῃ τίς εἶναι ὁ τόπος ὅπου εὐρίσκεται τὸ κύριον κατάστημα καὶ ἡ κατοικία τοῦ ἐμπορίου ἢ τῆς ἐταιρείας· ἢ τις πιθανὸν νὰ διαφέρῃ τοῦ τόπου ἔνθα τὸ ἐμπορικὸν συμβόλαιον τίθηται τὴν ἔδραν αὐτῆς.

Τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν ἐπ' ἴσης ὅτι πρέπει νὰ δεχθῇ τις καὶ ὁσάκις πρόκειται περὶ ἐμπορίου πλανοῦ τοῦ ἡγευμένου ἢ πατρὸς, ὡς καὶ παντὸς ἑτέρου μετακινήτου ὁμοσίου θεάματος· διότι ἀμφότεροι ἀρκῶς κινούμενοι καὶ ταξιδεύοντες ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, κύριον κατάστημα καὶ κατοικίαν δεόν νὰ θεωρηθῶσιν ὅτι ἔχουσιν καὶ ἔνθα ἀποκαθίσταται ἔστω καὶ προσωρινῶς τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν τὸ κέντρον.

Ὅταν ὑπάρχῃ κατάστημα κύριον καὶ ἐπιδοθητικὸν τοιοῦτον, τὸ δεύτερον δὲν θεωρεῖται ἔχον ἰδίαν ὑπαρξιν, καὶ ἐπομένως μία μόνον κηρύσσεται πτώχευσις, ἢ τῇ ἔδρᾳ τοῦ κυρίου καταστήματος, ἢ ἐν κινουμένῳ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων, τοῦ ἐταιρικοῦ συμφώνου ἢ καὶ ἄλλων τυχαίων περιστάσεων μὴ δυνάμενων νὰ ὀρισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων. Ὡσαύτως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὔτε ὡς ἐμπορικὸς οἶκος οὔτε ὡς κύριον ἢ ἐπιδοθητικὸν κατάστημα τὸ ἐργοστάσιον ἢ τὸ μηχανουργεῖον, δι' ὧν παρασκευάζονται ἀπλῶς τὰποτελοῦντα τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐμπορίου τοῦ πτωχεύσαντος προϊόντα.

Κύριον ἐπομένως κατάστημα δύναται νὰ θεωρηθῇ μόνον ἐκεῖνο, ἔνθα πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται τὰ προϊόντα, ἔνθα δύναται ν' ἀποταθῶσιν οἱ τρίτοι, ὅπου δίδονται καὶ ἂφ' ὅπου ἀπορρέουσιν αἱ διάφοροι παραγγελίαι καὶ ἔνθα πραγματοποιοῦνται αἱ πράξεις, αἵτινες συνιστῶσι τὸ πρῶτον τοῦ πτωχεύσαντος μετερχόμενον ἐμπόριον (Dal. Rép. ἀριθ. 79—Alauz.

2430—Cass., 4 Μαΐου 1857 (S. 57. 1. 451)· ἡ ἄνευ δὲ τῆς συνδρομῆς τῶν τρίτων γενομένη τυχὸν τροποποίησις τοῦ ἐταιρικοῦ συμβολαίου, δι' ἧς μετατίθεται τῆς ἐταιρείας ἡ ἔδρα πρὸς τὸ συμφέρον μόνον καὶ τὴν εὐκολίαν τῶν μετόχων, δὲν ἀρκεῖ ὅπως μεταβάλλῃ αὐτοδικαίως τὴν συστατικὴν τῶν πραγμάτων κατάστασιν καὶ νομιμοποίησιν ἐκλογὴν κατοικίας, δυνάμενην νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεταβολὴν τῆς ἀρμοδιότητος (Cass. 28 Νοεμ. 1842. S. 43 1. 49).

Ὅπως δὲ εἴδαμεν ἐάν δύο δικαστήρια, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὸ τοῦ κυρίου καταστήματος καὶ τὸ τοῦ ἐργοστασίου, ἐπιληφθῶσι συγχρόνως σχετικῶν αἰτήσεων, θεωροῦντα ἑαυτὰ ἀρμόδια, ἢ ἐντεῦθεν ἀμφισβήτησις δὲν δύναται, φρονοῦμεν, ἢ νὰ λυθῇ διὰ κανονισμοῦ τῆς ἀρμοδιότητος (Παραβ. Αἰλου. ἀριθ. 9430). Τὸ αὐτὸ ἐν τούτοις πρόσωπον δύναται νὰ κηρυχθῇ δις εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως ὑπὸ δύο διαφόρων δικαστηρίων, ἔταν πρόκειται περὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἰντελῶς διακεκριμένων, ὡς λ. χ. ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν ὁ πτωχεύσας ἀπετέλει μέρος δύο διαφόρων ἐταιρειῶν.

Ἐννοεῖται οἷκοθεν ὅτι, ἐάν δὲν εἶναι ἐφικτὴν νὰ διακριθῇ τὸ κύριον κατάστημα, ὡς ἀρμόδιον δικαστήριον δεόν νὰ θεωρηθῇ τὸ τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου καὶ ὅτι ἐν περιπτώσει μεταβολῆς, πρὸ τῆς δηλώσεως γενομένης, ὡς κατοικία αὐτοῦ θεωρεῖται καὶ εἶναι ἡ κατὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν τοιαύτη.

Ἐν τέλει ἐάν ὁ ἀποδιδώσας ἔμπορος ἀπετέλει μέλος ἐταιρείας μὴ διαλυθείσης ἐκ τούτου, ἡ ἐταιρεία δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καὶ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἀπὸ τοῦ θανάτου ἐκείνου ἔτους (Cass. 26 Ἰουλ. S. 43. 1. 88). Οἱ ἀγνωτῶν ἐν τούτοις ἐκτιθέμενοί κανόνες ἀναγκάζουσιν προῦπθεσιν ἔχειν βεβαίως, ὅτι τὸ τε κύριον καὶ τὸ ἐπιδοθη-

τικὸν κατάστημα κεῖται ἐν Ἑλλάδι, ἐὰν ὁμῶς ἐνταῦθα μὲν κεῖται τὸ ἐπιβοηθητικὸν καὶ τὸ κύριον εὐρίσκεται ἐν ἄλλοδαπῇ, οἱ τοιοῦτοι δρισμοὶ εἰσιν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐφαρμοστέοι ;

Περὶ τούτου σιωπᾷ ὁ νόμος, νομίζομεν ὁμῶς ὅτι καταφατικῶς δεόν νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα· διότι, ἂπου οὐδεὶς δύναται εἰ καὶ παύσας τὰς πληρωμὰς νὰ ἐξακολουθῇ ἐμπορευόμενος ἐπὶ βλάβῃ τῶν τρίτων καὶ τὸ ἀρθ. 438 ἐρίζει ὡς ἀρμόδιον δικαστήριον τὸ τοῦ κυρίου καταστήματος, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ὅτι κεῖνται ἐν Ἑλλάδι τὰ τε κύρια τοιαῦτα καὶ τὰ ἐπιβοηθητικά, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι καὶ τὸ ἐπιβοηθητικὸν δεόν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ μόνον τοῦ πτωχεύσαντος ἢ τῆς ἐταιρείας ὑπάρχον, ἥτοι ὡς κύριον καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ ἐφαρμοσθῶσι πᾶσαι αἱ περὶ πτωχεύσεως σχετικαὶ διατάξεις, ἐκτὸς ἐὰν ἡ πτώχευσις τοῦ ἐμπόρου ἢ τῆς ἐταιρείας ἐγένετο δεκτὴ ἐν ἄλλοδαπῇ δι' ἀποφάσεως κηρυχθείσης ἐκτελεστικῆς, ὅποτε ἡ ἐπανάληψις αὐτῆς περιλαμβανούσης ἀναγκαιῶς καὶ τὸ ἐν Ἑλλάδι ὑποκατάστημα δὲν εἶναι ἀναγκαῖα.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἀρμόδια ὅπως ἀποφινθῶσι περὶ πτωχεύσεως εἰσὶ τὰ δικάζοντα κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν δικαστήρια, ἐν τούτοις οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων ἐν Γαλλίᾳ, βασιζόμενοι ἐπὶ τοῦ λόγου ὅτι ἡ παῦσις τῶν πληρωμῶν εἶναι ἀπλοῦν πραγματικὸν γεγονός, οὐ τὴν ὑπαρξίν· δύναται νὰ θεωρηθῇ πᾶν δικαστήριον, ἀποφαίνοντα ὅτι οὐ μόνον τὰ πολιτικά, ἀλλὰ καὶ τὰ ποινικὰ δύνανται ν' ἀπαγγέλλωσιν αὐτὴν καὶ νὰ ἐφαρμόζωσι τὰς νομίμους τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἀκολουθίας. Οἱ ἄνωτέρω συγγραφεῖς ὑποστηρίζουσιν ὄντως τὴν τοιαύτην γνώμην, ἐν τούτοις εἰς τὸ γράμμα τοῦ Νόμου λέγοντος « Ἐμπορδικαία καὶ οὐχὶ δικαστήρια » στηριζόμενος

ὁ ἐρμηνευτὴς καὶ στενῶς ἐφαρμόζων αὐτὴν ἡδύνατο νὰ θεωρήσῃ ὡς ὀρθοτέραν τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν, δι' ἧς ὁμολογουμένως ἤθελον ἀρθῇ διάφοροι ἀνωμαλῖαι γινόμεναι κατ' ἀνάγκην ἐξ ἐκείνης (Paral. Massé 1167.— Delamarre et Lepoitvin T. 5. ἀριθμ. 50 καὶ ἐπ. καὶ 68 καὶ ἐπ.).

Ἡ δὲ λῶσις τοῦ ἐμπόρου θεωρεῖται ἀλθῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς ἀσφαλτομένη τῆς παθητικῆς αὐτοῦ καταστάσεως· ἐπὶ τοιαύτῃ ὁδῇ, ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ τοιαύτη τὸ δικαστήριον δὲν κωλύεται ὅπως ἐπὶ γεγονότων ἑτέρων στηριζόμενον προῆλθῃ εἰς τὴν λήψιν τοῦ τοιοῦτου μέτρου. Ἐνθαίως δὲν εἶναι οὐδὲ ὀρθὸν οὐδὲ δίκαιον νὰ διατάξῃ τὴν ἐξέτασιν μαρτύρων, εἰς τὴν νὰ ἐπιδείξῃ τοῦ ἐμπόρου τὴν πτωχείαν καὶ ἀφαιρέσει ἀπ' αὐτοῦ τὰ μέσα τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος του, δύναται ὁμῶς καὶ ὀφείλει μάλιστα νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν οὐ μόνον τὰς ἐκτελούμενας τυχόν διαμαρτυρίας, τὴν ἀπὸ μακρυνσιν τοῦ ἐμπόρου καὶ τὴν παύσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ γεγονότα ἕτερα, ἐκ τῆς ἀκριβοῦς τῶν ὁποίων στοιχείων νὰ προκύπτωσιν ἀναμφισβήτητοι ἢ διατάραξις τῆς πίστεως τοῦ ἐμπόρου καὶ ἢ μὴ τῶν δανειστῶν ἱκανοποίησις. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ πτωχεύσας παρέλπει ἐν ὑποβάλλῃ τοιαύτην δήλωσιν, σπανίως ἀντιρρῶσται ἡ πτώχευσις ἄνευ προηγουμένης κλητεύσεως αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι καὶ ἐν τοιαύτῃ ἔτι περιπτώσει ὑποτίθεται πάντοτε ὅτι προηγείται ρητὴ ἢ σιωπηρὰ ὁμολογία αὐτοῦ (Bravard—Langeat 5. σ. 42.).

Ἡ δὲ λῶσις (ἥτις κατὰ τὸ ἀρθ. 438 προκειμένου περὶ ὁμορρύθμου ἢ ἐτερορρύθμου ἐταιρείας δεόν νὰ περιέχῃ τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, ὡς καὶ τὸν τόπον τῆς κοιτίδος ἢ διαμονῆς πάντων τῶν ὀφειστώνων ἐταίρων), καταχωρίζεται εἰς τὴν αὐτὴν ἐν τῇ δικαστηρίῳ τηρουμένην βιβλίον, ἢ δὲ παράλειψις αὐτῆς ἀμφισβητεῖται

πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἐδ. 3 τοῦ ἀρθ. 594 δύναται νὰ ἐκθέσῃ τὸν πτωχεύσαντα εἰς τὴν ἐπὶ χρεωκοπία ἀπλὴν καταδίωξιν. Καὶ αὕτη μὲν ἐστὶ τῆς παραλείψεως ἢ μόνῃ συνέπειᾳ, ἐξαιτίας δὲ ἥδη τὰ ἐν στίσει πρὸς τὴν δήλωσιν δικαιώματα τῶν τρίτων.

Ὅπως ὁ πτωχεύσας δόλῳ φερόμενος ἀπακρύπτει ἐνίοτε διὰ λόγον τινὰ οἰονδήποτε τὴν παθητικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, οὕτω δύναται εἶτε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀπειλούσης αὐτὸν προσωπικῆς κρατήσεως εἶτε ἐπ' ἐλπίδι μερικῆς τῶν ὑπαρχόντων χρητῶν ἀφέσεως καὶ νὰ δηλώσῃ, ὅτι ἔπαυσε τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ χωρὶς πράγματι καὶ νὰ ἐπέλθῃ τὸ γεγονός τοῦτο ἐν τοιαύτῃ ὁμῶς περιπτώσει ἐρωτᾶται, δικαιοῦνται οἱ πιστωταὶ ν' ἀποκρουσῶσι τὴν τοιαύτην δήλωσιν ὡς ψευδῆ καὶ ἐπὶ ἀνυπότακτων ἐρείδομένην περιστατικῶν. Συγγραφεῖς τινος ὑποστηρίζουσιν, ὅντως τὴν θεωρίαν ταύτην, ἐρείδομενοι ἐπὶ τοῦ λόγου, ὅτι, ἵνα κηρυχθῇ ἡ πτώχευσις, δεόν ὡς μόνον νὰ δηλωθῇ, ὅτι ἔπαυσαν αἱ πληρωμαί, ἀλλὰ καὶ νὰ βεβαιωθῇ δικαστικῶς καὶ ὅτι, ἐὰν τοιαύτη δὲν ἔλαβε χώραν, ἡ δήλωσις δύναται ν' ἀποκρουθῇ ἢ γινώμη ὁμῶς αὕτη εἶναι προδήλως ἐσφαλμένη. Ἐκαστος εἶναι ἐλεύθερος οὐ μόνον νὰ μετέλθῃ ἐμπορίαν ἀλλὰ καὶ νὰ παύσῃ εἰ καὶ εὐπωρὸν τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ ἐκ τῆς γενικῆς δὲ ταύτης ἀρχῆς ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι ἡ παῦσις εἶναι γεγονός καθαρῶς ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἑμπορίου ἐξαρτώμενον. Ὅθεν καὶ ἂν τὸ γεγονός τοῦτο δὲν προῦπηρξεν, ὡς παραγόμενον ὁμῶς ἐκ τῆς ἐκδήσεως τοῦ ὀφειλέτου θεωρεῖται λαμβάναν σὺν αὐτῇ ὑπόστασιν καὶ κατ' ἀκολουσίαν τὸ δικαστήριον δύναται καὶ ὀφείλει ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς νὰ κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν (Harrad. καὶ Bravard—Demangeat. 5. σ. 54). Οἱ πιστωταὶ ἐπομένως δικαιούνται μὲν νὰ ἀποκρουσῶσι τὴν δήλωσιν, ἐπὶ τῇ λό-

γῳ, ὅτι ὁ ὀφειλέτης, δὲν μετήρχει τὸν ἑμπορὸν, οὐχὶ ὁμῶς καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρξε παῦσις πληρωμῶν.

Ὁ προσδιορισμὸς ἐν τούτοις τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔπαυσαν αἱ πληρωμαί καὶ ἡ ὁποία εὐσιωδιστάτην ὄντως ἀσκεῖ ἐπὶ τῆς ὅλης πτωχεύσεως ἐπιρροήν, ἀπόκειται πάντοτε τῇ κυριαρχικῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Δικαστηρίου, ὅπερ μὴ δεσμευόμενον ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης τοῦ πτωχεύσαντος ἐκδήσεως ἀποφαίνεται, ἀπολύτως καὶ μόνον, κατὰ τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐαγόμενα συμπεράσματα, (Bédari. 1 ἀρ. 39—Alauz. 2445).

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἀρθ. 488, οὐσιώδεις γεννᾶται καὶ παρ' ἡμῶν ζήτημα, ἐὰν δῆλα δὴ τῆς ἐταιρείας ἡ πτώχευσις παρὰ οὐρεὶ καὶ τοὺς ὑπευθύνους ἐταίρους προσωπικῶς. Τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀμφισβητηθὲν καὶ ἀμφισβητούμενον ἔτι, κατέστη ὄντως περιμάχητον.

Συγγραφεῖς τινες ἐν Γαλλίᾳ (ὡς καὶ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων εὐαρίθμοι), προεξάρχοντος τοῦ Bravard-Vayriers καὶ τοῦ Pardessus (σελ. 525—Dr. comm. ἀριθ. 1111), λύουσιν αὐτὸ ἀποφατικῶς, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν ἐξῆς κυρίως ἐπιχειρημάτων. ὅτι τοῦ νομικοῦ προσώπου ἡ πτώχευσις δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν ἀναγκαίαν καὶ τοῦ ἐντελῶς ἀπ' αὐτοῦ διακεκριμένου μέλους τὴν πτώχευσιν, ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι ἐταῖροι δυνατόν καὶ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τῆς ἐταιρείας οὐδὲ νὰ ἔπαυσαν οὐδὲ νὰ παύσωσι τὰς πληρωμὰς αὐτῶν, ἐπιτυγχάνοντες τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐταιρικῶν πιστωτῶν ἢ τὴν τομὴν τῶν ἐξῆς ἀποκρουσιν τῶν ἀπαιτήσεων αὐτῶν, καὶ ὅτι ἡ σφράγις τῆς ἀτομικῆς κατοικίας τῶν μελῶν, ἢ ἐπιβολὴ πτωχεύσεως καὶ ἡ στέρησις τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, διὰ τὴν τῆς ἐταιρείας πτώχευσιν, ἀντίκειται προφανῶς οὐ μόνον εἰς τὸ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν σκοπὸν ὃν ἐδίωκεν ὁ νομοθέτης,

(Devilleneuve καὶ Massé v. Société ἀρ. 18—Malepeyre et Jourdain ἀρ. 20—Paris 26 Μαρτ. 1840, (S. 40. 2, 217 Orleans 27 Νοεμβρίου 1850, S. 51. 2, 23)

Οἱ τοιοῦτοι ὅμως λόγοι ὑποχωροῦσιν ὁμολογουμένως πρὸ τῶν ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ ἀντίθετος γνώμη, ἥτις καὶ ἐπεκράτησε γενόμενη κοινῶς δεκτὴ. Ἐάν ἡ ἐταιρεία ἀθετῇ τὰς ἐαυτῆς ὑποχρεώσεις, εἰς οὐδὲν ἄλλο ὀφείλεται τοῦτο ἢ εἰς τὸ ὅτι τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν μέλη ἀθετοῦσι τὰς ἰδίας, καὶ ἐάν ἐκεῖνη παύσῃ τὰς πληρωμὰς, ὁῦλον ὅτι οἱ ἐταῖροι ἔπαυσαν νὰ πληρώνωσι. Τὰ μέλη ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς ἐταιρείας καλοῦνται, ὅπως ἱκανοποιηθῶσι τὰς συμφωνηθείσας ὑποχρεώσεις, καὶ ἂν κωφεύσωσιν ἐταιρεία καὶ ἐταῖροι, δὲν δύνανται ἢ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς διατελοῦντες ἀπὸ κοινοῦ ἐν καταστάσει πτωχεύσεως. Καὶ τοῦναντίον ἐάν ἐν τῶν μελῶν ἐκπληροῦ τὰς ὑφισταμένας ὑποχρεώσεις, ἔστω καὶ διὰ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ περιουσίας, ἡ πτώχευσις τῆς ἐταιρείας ἀποσοβεῖται (Alauz. 2436—Renouard 2 σ. 143—Laine, σ. 23—Esnault, 2 ἀρ. 485—Bédar. 33 δις καὶ 194—Tropi., Société, ἀρ. 68 x. ε.).

Οὐδεὶς ἄρα ὑφίσταται λόγος, ἵνα τὰ μέλη διακρίνωται ἐν τούτῳ τῆς ἐταιρείας, ἐκτὸς ἐάν φέρωσιν ἀπλῶν χρηματοδοτῶν τὴν ιδιότητα, ὡς ἐπὶ ἑτερορρυθμῶν ἢ ἀνωνύμων ἐταιρειῶν.

Ἄλλως δὲ τῆς τοιαύτης θεωρίας τὸ ὕγιες καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τῶν ἀρθ. 438, 445, 457 καὶ 539. Ἡ πρώτη ἀπαιτοῦσα νὰ περιλαμβανῇται ἐν τῇ δηλώσει ἡ ἐπωνυμία καὶ ὁ τόπος τῆς κατοικίας ἢ διατριβῆς ἐκάστου τῶν ὑπευθύνων ἐταίρων (πρὸς τὸν σκοπὸν βεβαίως τοῦ νὰ καθίσταται εὐχερὴς τῶν σφραγίδων ἢ ἐπιθεσῆς) ὑποδεικνύει ἀποκρίτως τοῦ νομοθέτου τὸν σκοπὸν, καθ'

ὅν τῆς ἐταιρείας ἡ πτώχευσις συμπαράσῃ καὶ τὰ ὑπεύθυνα μέλη χωρὶς νὰ ᾔναι ἀνάγκη νὰ βεβαιῶται δικαστικῶς καὶ τῶν ἀτομικῶν πληρωμῶν τῶν ἐταίρων ἢ παῦσις. Αἱ λοιπαὶ ὀρίζουσιν, ὅτι αἱ σφραγίδες ἐπιτίθενται καὶ εἰς τὴν ἰσχυρίαν ἐκάστου ἀλληλεγγόου ἐταίρου κατοικίαν, καὶ ἀπαιτοῦσι τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ τῶν ἄλλων ἀναγραφόμενων ἐν αὐταῖς διατυπώσεων, δι' ὧν ἰνισχύονται ἔτι μᾶλλον αἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμεναι παρατηρήσεις. Τοιαύτην δὲ γνώμην ἀποδέχεται ἐν μέρει καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος, ἀποφηνάμενος ἄλλοτε, ὅτι τοῦ νομικοῦ προσώπου ἡ πτώχευσις συνεπάγεται αὐτοδικαίως καὶ τὴν τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ ὑπευθύνων (246 τοῦ 1884).

Ἄλλ' ἀντιστρόφως τοῦ μέλους ἡ ἀτομικὴ πτώχευσις συμπαράσῃ καὶ τῇ ἐταιρείᾳ; Βεβαίως ὄχι· ἐνταῦθα δὲν συντρέχουσι πλέον οἱ αὐτοὶ λόγοι καὶ ἀπομένως ἡ παῦσις τῶν προσωπικῶν τοῦ ἐταίρου πληρωμῶν δὲν δύναται, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου, νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπηρεάζουσα ἐπιβλαβῶς τὰ δικαιώματα καὶ τῆς ἀνελλιπῶς ἐκπληρώσεως τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς ἐταιρείας. (Παραβλ. Lyon-Caen 4119—Cass. 26 Δεκεμβρίου 83 καὶ Α.Π. 76 τοῦ 1885).

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι κατὰ τὸ ἐκ τῆς ἀνωτέρω θεωρίας παραγόμενον ἀποσπασμα, δύο πάντοτε διεξάγονται πτωχεύσεις, ἡ μὲν ἐν τῇ ἐταιρικῇ, ἡ δὲ ἐν τῇ ἀτομικῇ τοῦ μέλους κατοικίᾳ, ὅτι ἐκαστὴ τούτων ἔχει ἴδιον ἰσολογισμόν, εἰσηγητήν, συνδίκους κλπ., καὶ ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἀναγγέλλονται τῆς ἐταιρείας μόνον οἱ πιστωταί, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ οἱ τοῦ μέλους ἀτομικοὶ τοιοῦτοι (Renouard, T. 2 σ. 184—Boistel σ. 611).

Καὶ ὅμως συγγραφεῖς τινες ἀποκρούουσι τὴν ἀπλὴν ταύτην τῆς πτωχεύσεως διεξαγωγὴν, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι οὕτως ἐπέρχεται τελεία τῆς ἐνότητος αὐτῆς διάσπασις

(Bédar. 44—Περίτση 1 σ. 372). Ἀπορον τῇ ἀλήθειᾳ τοῦ στηρίζουσι τὰς περὶ τῆς τοιαύτης ἐνότητος ἀξιώσεις. Ὁ νόμος ὁρίζων, ὡς ἐρρήθη, ὅτι τῆς ἐταιρείας ἡ πτώχευσις ἐπάγεται καὶ τὴν τῶν συνεταίρων, ἰνόει ἄρα ὅτι μίκα καὶ μόνη ἔδει νὰ διέζαγεται πτώχευσις; Καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνότητος δὲν ἤθελε προκύψει ἀναγκαιὸς σύγχυσις ἐπιβλαβὴς εἰς τῆς ὁμάδος τῶν δανειστῶν τὰ συμφέροντα; Ἀλλως δὲ πῶς διὰ τῆς τοιαύτης θεωρίας ἡ δύνατο νὰ ἰκανοποιηθῇ ἡ ἐπιτακτικὴ τοῦ ἀρθ. 138 ἀπαίτησις, καθ' ἣν ἀρμόδιον, ὅπως κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν δικαστήριον, εἶναι τὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἐδρεύει τὸ κύριον τοῦ ἐμπορίου κατάστημα, καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀμύχανον ἐναντίον τῆς τοιαύτης γνώμης ἐπιχείρημα; Τὸ ἄρθρον τοῦτο, λίγουσι, δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἐξεταζόμενον ζήτημα. Συμφωνοῦμεν ἀλλὰ δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ δὲν λύει ad hoc τὸ ζήτημα ὁποῖον τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον, ὅπως ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἀτομικῆς τοῦ ἐμπορίου πτωχεύσεως; Ἀφοῦ δὲ κατὰ τὸν νόμον ἡ μὲν πτώχευσις τῆς ἐταιρείας δέον νὰ κηρύσσεται ὑπὸ τοῦ ἐμποροδικείου, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν κεῖται ἡ ἔδρα αὐτῆς ἢ δὲ τοῦ ἀτόμου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἔνθα ὑπάρχει τὸ κύριον αὐτοῦ κατάστημα, δὲν ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι δέον νὰ ὑπάρχωσι διπλαῖ πτωχεύσεις, καὶ ἴδιος εἰσηγητῆς, ἰσολογισμὸς κλπ. Μὴ ὑπαρχούσης ἄρα παρ' ἡμῖν ἀντιστοίχου διατάξεως τῆς τοῦ ἁρθρου 847 τοῦ Ἰταλικοῦ Ε. Κ., ἣτις ῥητῶς καθιεροῖ μίαν μόνον ἀποφάσεως τὴν ὑπαρξίν, δὲν δυνάμεθα ἡ νὰ θεωρήσωμεν ὀρθοτέραν τὴν ἀντίθετον ἐκδοχὴν, ἣν καὶ οἱ ἀντιφρονούντες ἀναγκάζονται ν' ἀποδεχθῶσιν ἐν μέρει ὁμολογούντες, ὅτι ὀρθὸν εἶναι νὰ ὑπάρχῃ ἴδιος ἰσολογισμὸς καὶ ἴδια ἐκκαθάρισις εἰς πρόληψιν ἀμφιβολιῶν, ἣ ὅτι ἐν τῇ παροχῇ τῶν ἐξελεγχθεῶν ἀπαιτήσεων ἀνάγκη ῥητῶς νὰ

διαστέλληται τὸ παθητικὸν τῆς ἐταιρείας ἀπὸ τὸ τοῦ ἐταίρου, ἐν ᾧ δέον νὰ κατατάσσωνται μόνον οἱ ἀτομικοὶ αὐτοῦ δανεισταὶ (Bédar., 34 τρίς).

Ὅπως δὲ ποτε ἐν περιπτώσει ἀκυρότητος ἐταιρείας τινὸς τὰ μέλη αὐτῆς, δὲν ἀποτελοῦσιν ἀπέναντι τῶν τρίτων, πρόσωπον ἥθικόν καὶ ἡ πτώχευσις τοῦ ἐνὸς τῶν ἐταίρων δὲν ἐπηρεάζει τοὺς λοιποὺς ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι τῆς ἐταιρείας οἱ πιστωταὶ δύνανται μὲν εἰς ὅλῳ νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως τῆς ἐταιρείας, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ ἀτομικοὶ τῶν μελῶν δικαιούνται ἐπίσης, καθ' ὃ τρίτοι, ν' ἀντιταχθῶσι δυνάμει τοῦ ἁρθρου 42 τοῦ Ε. Ν. ἐπικαλούμενοι τὴν ἀκυρότητα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν δὲν θὰ εἶναι ἀναγκαίως ἡ αὐτὴ διὰ πάντα τὰ μέλη (Boissel σ. 612.—Nemurs. cod. de comm. Belg. T. 3, ἀρ. 1608—Alauzet ἀρθ. 2438).

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω ὁ νεώτερος νόμος αἰρῶν κυριαρχικῶς τὰς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ ἐγειρομένας ἀναγκαιὰς ἀμφιβολίας καὶ ἀμφισβητήσεις ὀρίζει (κατὰ μίμησιν τοῦ Γερμανικοῦ, Βελγικοῦ καὶ Ἰταλικοῦ) ῥητῶς διὰ τοῦ 3 ἔδαφ. τοῦ ἁρθ. 438 ὅτι καὶ ἀνώνυμος ἐταιρεία δύνανται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως καὶ ὅτι ἡ διαδικασία ἀπενδύνεται ἐναντίον τῶν διαχειριστῶν αὐτῆς, ὑποχρεωμένων οὐ μόνον νὰ παρέλκωσι πρὸς τὸν εἰσηγητὴν καὶ τοὺς συνδίκους τὸς ἀναγκαίας πληροφορίες, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμφανίζωνται ἐνώπιον αὐτοῦ ὁσάκις ζητηθῶσιν· οὕτω δὲ αἰρῶνται παρ' ἡμῖν αἱ προϋπάρχουσαι ἐν τῇ Νομολογίᾳ ἀμφιβολίαι, αἵτινες ἐν Γαλλίᾳ ὑφίστανται ἔτι ὡς ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ ἀντιστοίχου 348 ἁρθ. καὶ τῆς ἐπιμονῆς τινῶν ἐκ τῶν συγγραφέων (Rénouard 1, σ. 260).

Ὅπως δὲ ποτε εἰς τὴν ἐταιρείαν τελῇ ὑπὸ ἐκκαθάρισιν, τῶν διαχειριστῶν τὰ ἔργα

ἀναλαμβάνουσιν οἱ ὑπάρχοντες ἐκκαθαρισταί.

Περὶ μετοχικῶν ἐταιρειῶν σιωπᾷ ὁ ἡμέτερος Νόμος, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς βεβαίως ἠδύνατο νὰ γίνῃ λόγος, διότι, κατ' αὐτάς, οἱ μέτοχοι εἰσιν ἐντελῶς ἄγνωστοι καὶ μόνος ὁ διαχειριστὴς ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσεις, ὅστις καὶ δύναται ἀτομικῶς νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως.

Ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐταιρείας ἐνὸς μόνον ζητήματος ὑπολείπεται ἡ ἐξέτασις, τίνας δὴλα δὴ εἰσιν ἀρμόδιοι, ὅπως ποιῶνται τὴν πρὸς τοῦτο δῆλωσιν.

Παρ' ἡμῖν δὲν λύεται νομοθετικῶς τὸ ζήτημα, ὅπως ἐν Γερμανίᾳ (ἄρ. 194 καὶ 195), ἐκ τῶν κρατουσῶν δημοῦ γενικῶν ἀρχῶν δυνάμεθα εἰς ἀσφαλὴ νὰ καταλήξωμεν περὶ τοῦτου συμπέρασματα. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς ἀντιπροσωπεύοντας τὸ νομικὸν πρόσωπον διαχειριστάς, τὰ ὑπεύθυνα μέλη τῶν τε ὁμορρυθμῶν καὶ ἑτερορρυθμῶν ἐταιρειῶν, ἅτινα ὡς ἐνεχόμενα προσωπικῶς ἔχουσι καὶ ὁτομικὸν συμφέρον, ὡς καὶ τοὺς ὁμολογιούχους (obligateurs), οἵτινες φέρουσι τοῦ δανειστοῦ τὴν ιδιότητα, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία· ἐρωτᾶται ὁμοῦ, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχοντες τοιοῦτον δικαίωμα καὶ οἱ ἀπλοὶ χρηματοδότης ἢ οἱ μέτοχοι;

Τὸ ζήτημα λύεται ἀποφατικῶς καὶ δικαίως, διότι οὗτοι, ἐφ' ὅσον δὲν παρίστανται ὡς δανεισταί, ὅπως ζητήσωσι τὴν πτώχευσιν δυνάμει τοῦ ἄρθ. 440, μὴ ἐνεχόμενοι πέραν τῆς ἰδίας καταβολῆς, οὐδὲν ἀπολύτως ἔχουσι συμφέρον (Lyon Caen 3119—L. σελ. 3 § 13). Ἀλλὰ ἡ παρ' ἐνὸς τῶν ἐταίρων γενομένη δῆλωσις δύναται ν' ἀποκρουσθῇ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ὡς στερουμένη ὑποστάσεως; Νομίζομεν ὅτι ὀρθοτέρα εἶναι ἡ καταφατικὴ τοῦ ζητήματος λύσις, διότι τὸ τοιοῦτον δικαίωμα ἐκυπακούεται ἀναγκαίως ἐν τῇ ἀναμφισβητήτῃ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ, ὅπως

ποιῆται τὴν περὶ πτωχεύσεως δῆλωσιν. Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἡ περὶ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἀπόδειξις εἶναι νὰ βαρύνῃ οὐχὶ τοὺς ἐνισταμένους, ἀλλὰ τὸν δηλοῦντα πάντοτε, ἀφοῦ τὸ ἀποδεικτέον γεγονός ἀποτελεῖ μέρος τῆς βάρσεως τῆς περὶ πτωχεύσεως αἰτήσεως.

Συμφώνως πρὸς τὰνωτέρω ἀναπτυσσόμενα, ἡ περὶ τῆς παθητικῆς αὐτοῦ καταστάσεως ἐξομολόγησις τοῦ ἐμπορίου εἶναι ἀναμφισβητήτως ἡ ἀσφαλεστέρη βεβαίωσις. τὴν ἐποῖαν ἠδύνατό τις νὰ ἐπιθυμήσῃ, ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι κατὰ τεκμήριον οὐδεὶς δύναται νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν ὡς πτωχεύσαντα, εἰδὼν δὲν εἶναι ὄντως· ἀλλ' ἐκ τούτου συνάγεται ἄρα καὶ ὅτι ἡ δῆλωσις εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν δηλώσαντα, καὶ ὅτι ἀπαξ γενομένη δὲν ἀνακαλεῖται;

Ἡ καταφατικὴ ἀπάντησις ᾗθελον εἶναι βεβαίως ἐναντία καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νομοθέτου καὶ πρὸς τὸ δικαίον αὐτό. Ὡς θὰ ἴδωμεν, ἡ πτώχευσις καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς ἐπέρχονται οὐχὶ διὰ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἀλλὰ διὰ τῆς κυρούσης αὐτὴν ἀποφάσεως· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὡς εἴρηται ἀποφάσεως δύναται ν' ἀνακληθῇ ἡ δῆλωσις ὑπὸ τοῦ ἐμπορίου, ὅστις ἀπέκτησεν ἐν τῇ μεταξὺ διὰ κληρονομίας, δωρεᾶς, ἢ ἄλλως τὰ πρὸς ἐκανοποίησιν τῶν δανειστῶν μέσα, καὶ ἐξοφλῶν καθίστησιν αὐτὴν ἄνευ ἀντικειμένου (Vidari 4322. — Pardessus 1037). Τὸ αὐτὸ δεῖν νὰ δεχθῶμεν καὶ ὅταν οἱ δανεισταὶ παρέχῃσι τῷ ὀφειλέτῃ προθεσίαν, διότι μετ' αὐτὴν δὲν δύναται βεβαίως νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὀφίσταται παῦσις πληρωμῶν, καὶ ἐπομένως τὸ δικαστήριον θεωρεῖται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὡς στερούμενον ὕλικου γεγονότος, ἐφ' οὗ νὰ στηρίξῃ τὴν περὶ πτωχεύσεως ἀπόφασιν.

Ἰσολογισμός. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 439

μὲν τῆς δηλώσεως ὀφείλει ὁ πτωχεύσας τὴν ὑποβίβλην καὶ τὸν ἰσολογισμόν ἢ τοῦλάχιστον ν' ἀναφέρῃ τοὺς λόγους, ὧν ἕνεκεν ἐκώλυθη εἰς κατάθεσιν αὐτοῦ· καλεῖται δὲ οὕτως ἔγγραφος ἐκθεσις ἐμφαινουσα τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ τῆς ὥσεως τοῦ πτωχεύσαντος τὴν κατάστασιν, καὶ διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον περιέχει λεπτομερῆ ἐκθεσιν τῆς ἐνεργητικῆς περιουσίας μετ' ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων, ἀπαριθμησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ πτωχεύσαντος, τὰς πιστώσεις καὶ τὰ κέρδη αὐτοῦ, συμφώνως δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃν δίδωκε τοῦ ἰσολογισμοῦ ἢ κατὰθεσις, ῥητὴ δέον νὰ γίνῃται ἐν αὐτῷ μνεία καὶ περὶ τῶν ἐπὶ ἀκινήτων ἀξιοουμένων τυχόν ἐκ μέρους τρίτου δικαιωμάτων, εἰς πίστωσιν τις ὑπάρχει εἰς παραγραφήν, ἢ διὰ λόγον ἵνα ἕτερον ἀποβαίνα ἀδύνατος ἢ καὶ ἀσχετὴς ἢ εἰσπραξις αὐτῆς, εἰς ὑπάρχων ἐν τῷ ταμείῳ μετρητὰ καὶ ἂν ἐκρατῆται μέρος αὐτῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πτωχεύσαντος ἢ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Τὸ δεύτερον περιέχει πίνακα τῆς παθητικῆς περιουσίας, ἐμφαινόντα τὰ ὀνόματα τῶν πιστωτῶν, τὰ ὀφειλόμενα ποσὰ καὶ τοὺς μεταξὺ πτωχοῦ καὶ δανειστῶν ὑπισταμένους τυχόν δεσμοὺς συγγενείας ἢ κληρονομίας. Τὸ τρίτον ἀπαριθμῇ τῶν κερδῶν ἢ ζημιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐνασκηθείσης ἐμπορίας, ἐπὶ δεκαετίαν τοῦλάχιστον, πέραν τῆς ὁποίας δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ἔμπορος νὰ τηρῇ βιβλία.

Ἐν γένει δὲ οἱ πίνακες οὗτοι πρέπει νὰ ὦσι τοσούτων ἀκριβῶς συντεταγμένοι, ὥστε νὰ συνάγῃται ἐξ αὐτῶν ἀριθμητικῶς ἢ ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς τοῦ πτωχοῦ κατάστασις (Bédarride 39).

Συγγραφεῖς τινες ὑπεστήριξαν ἄλλοτε ἐπὶ ἢ ἐν τῷ ἰσολογισμῷ περιεχομένην, δηλωτικὴν φέρει δικαστικῆς ὁμολογίας χαρακτηριστῆρα, καὶ ὅτι ἀπέναντι τῆς ὁμάδος

εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν πτωχεύσαντα, ἐκτὸς εἰς ἐπικαλεσθῆναι πλάνην (Loché esprit de code de comm. β σ. 21—22). ἄλλ' ἢ γνώμη αὕτη δὲν ἡδύνατο ἢ νὰ θεωρηθῇ ἀποκρουστέα· διότι αἱ τοιαῦται δηλώσεις μὴ γενόμεναι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν δίκης τινὸς καὶ μὴ οὖσαι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ὑποχρεωτικαὶ διὰ τοὺς πιστωτάς, δύνανται μὲν, εἰς ἵνα εἰλικρινεῖς, νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐπαγόμεναι ἀναγνωρίσιν χρεῶν καὶ διακόψωσι τὴν παραγραφὴν, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ ἐξομωθῶσιν ἐν πᾶσι πρὸς δικαστ. ὁμολογίαν (Παραβ. Alanz ἀριθ. 2111.—Dal. ἀρ. 102. — Nemours 1814.—Rénouard 1 σελ. 270).

Ὅπως δὲ ποτε ὁ ἰσολογισμὸς δέον νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐμπόρου, τὴν βεβαίωσιν ὅτι εἶναι εἰλικρινής, καὶ χρονολογίαν, ὁ δὲ γραμματεὺς ἐπὶ τῆς δηλώσεως καὶ παντὸς ἄλλου ἐγγράφου, εἰς τὴν πτώχευσιν ἀφορῶντος ὀφείλει, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ μεταβολὴ τις, νὰ σημειώσῃ τὸν ἀκριβῆ τῆς κατὰθέσεως χρόνον.

Συνήθως συντάσσεται οὗτος καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ, δύνανται ἐν τοῦτοις νὰ γίνῃ καὶ παρὰ τρίτου εἰδικὴν ἔχοντος ἐντολὴν (qui mandat ipse facisse videtur) προκειμένου περὶ πράξεως εἰς στέρησιν τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας ὁρώσης. (Nemours 1611, Vidari 4322—4325) Ἐὰν ὑπάρχωσι λόγοι δικαιολογοῦντες τὴν μὴ ἐν τρισὶν ἡμέραις κατὰθεσιν τοῦ ἰσολογισμοῦ, τὸ δικαστήριον δύνανται νὸ ἐπιτρέψῃ καὶ τὴν βραδύτεραν αὐτοῦ ὑποβίβλην (Vidari 4324. Παράβ. Bedar. 38).

Ἀρμοδιώτερος προσέτι πρὸς σύνταξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ εἶναι ὁ πτωχεύσας, ὅστις γινώσκει καὶ ἀκριβέστερον τὰς ἐαυτοῦ ὑποθέσεις, ἄλλ' ἐν παραλείψει τοιούτου ἔνεκεν ὁμολογίαν τοῦ πτωχοῦ καὶ ἕτεροι δικαιοῦνται ν' ἀναλάβωσι τὴν σύνταξιν αὐτοῦ. Οὕτω κατὰ τὸ ἀρθ. 478, εἰάν ὁ

πτωχεύσας δὲν ὑποβάλλῃ ἰσολογισμόν, προβαίνουσιν εἰς σύνταξιν αὐτοῦ, οἱ πρὸ συνδικοὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βιβλίων τῶν ὑπαρχόντων ἐγγράφων καὶ ἄλλων πληροφοριῶν.

Κηρύττομένης τῆς πτωχεύσεως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐμποροῦ, ἡ ἀποθνήσκοντος αὐτοῦ, πρὸ τῆς καταθέσεως ἰσολογισμοῦ, τὴν σύνταξιν δύναται ν' ἀναλάβῃ ἡ χήρᾴ, τὰ τέκνα, ἡ καὶ ἕτεροι κληρονόμοι τοῦ ἐμποροῦ.

Οἱ μὴ παρέχοντες πρὸς τὸν εἰσθητήν τὰς πρὸς σύνταξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ ἀναγκαίαις πληροφορίες ὑπόκεινται ταῖς τοῦ ἄρθρου 314 τῆς Π. Δ. ποιναῖς τῆς τοιαύτης δ' ὑποχρεώσεως δὲν ἀπαλλάσσεται οὐδὲ ἡ σύζυγος ἡ τὰ τέκνα τοῦ πτωχεύσαντος, ἀφοῦ ἡ ἐν τῷ παλαιῷ νόμῳ ἀναγραφομένη σχετικὴ ἐξοίρεσις δὲν ἐπαλαμβάνεται ἐν τῷ νέῳ.

Ἀποφασίς κηρύττουσα τὴν πτώχευσιν. Καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρ. 440, τὴν κατάστασιν τῆς πτωχεύσεως ἐπάγεται οὐχὶ τῶν πληρωμῶν ἢ παύσις, ἀλλ' ἡ βεβαιώσα αὐτὴν καὶ ἀπαγγέλλουσα τὴν τοιαύτην κατάστασιν πρᾶξις τοῦ δικαστηρίου, ἥτις ἐπομένως ἔδωκε νὰ φέρῃ πάσας τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως τὰς νομίμους διατυπώσεις καὶ ἡ ὁποία κηρύσσεται προσ. ἐκτελεστή, (Alauz. 2442 — Nemours, 1616) ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δ' ἄρθρου ὁρίζεται ἅμα καὶ τὸ ἀρμόδιον ὅπως προκαλέσῃ τὴν ἐκδρασίαν αὐτῆς πρόσωπον.

Κατ' αὐτό, ἐὰν ὁ πτωχεύσας δὲν δηλώσῃ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν, δύνανται νὰ ζητήσωσι τῆς πτωχεύσεως τὴν κήρυξιν Ἀ' οἱ πιστωταί. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐμπορικοῦ ἢ μὴ χαρακτῆρος τοῦ χρέους καὶ τοῦ ληξιπροθέσμου ἢ μὴ αὐτοῦ, οἱ δανεισταὶ ἅμα ὑπάρχει παῦσις πληρωμῶν εἰς ἐμπορικὰς ἀφορώσας ὑποχρεώσεις, δικαιοῦνται πάντοτε νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν πτώχευσιν ὡς τοιοῦτους δὲ

πρέπει κατ' ἀκολουθίαν νὰ θεωρήσωσιν καὶ τοὺς πιστωτὰς πολ. χρεῶν καὶ τὰς ὑπὸ προθεσίαν τοιοῦτους καὶ τοὺς διὰ νεχύρου, ὑποθήκης ἢ προνομίων ἑστῶτα ἱζομένους, διότι πρόκειται περὶ προσυλκτικοῦ ἀπλῶς μέτρου εἰς διαφύλαξιν τῆς περιουσίας τοῦ πτωχοῦ τείνοντος καὶ νόμος οὐδεμίαν ἀπολύτως ποιεῖται διαστολήν (Nemours 1615. — Alauz. 2442. Pardessus 1099. — Rénouard 1 σ. 2^ο — 279).

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία ὑφέσεται ἀμφιβολία, διαταγμοὶ ὅμως ἐγένεον, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς διὰ συγγενείας πρὸς τὸν πτωχὸν συνδεομένους. Καὶ τινες μὲν συγγραφεῖς (Alauz. 2442 — Dal., Faillites ἀριθ. 3 109. Bravard — Demangeat 3 σ. 57. 'O Boileux sur Boulay — Paly. 1 σ. 67 καὶ ὁ Nemours ἀριθ. 1662) ἀφράζουσι διαταγμούς. Παράβ. καὶ Vindari 4329) λύουσι καταφατικῶς τὸ ζήτημα, ἐπὶ τοῦ λόγου στηριζόμενοι, ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον ν' ἀρνηθῇ τις κατὰ τοὺς περιστάσεις εἰς τοὺς τοιοῦτους πιστωτὰς τὸ δικαίωμα τῆς διαισώσεως τῆς κινδυνεύουσας αὐτῶν περιουσίας, ὁρροτέρα δ. μὴ φαίνεται ἡ ἐναντία γνώμη, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι τῆς πτωχεύσεως ἐνεργούσῃ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπατιότητα, ἐξικνουμένην ἐνίοτε καὶ μέχρις ἐγκλήματος, ἤθελεν εἶναι ἄτοπον νὰ καθιερωθῇ καίτοι σιωπῶντας τοῦ νόμου τοιοῦτον δικαίωμα ὑπὲρ λ. χ. υἱοῦ ἢ γυναικός, τιναντίον πατρός ἢ συζύγου, ἢ τοιαύτη ἀπαίτησις πολλὰκις ὑποκρύπτει καὶ συμπαιγνίαν, σπουδαίως δυναμένην νὰ παραβλάψῃ τῶν ἀληθῶν δανειστῶν τὰ συμφέροντα. Τὸ ὑπὸ τοῦ Παλλῆ δὲ λεγόμενον, ὅτι κατὰ τὸν Νόμον συγγενεῖται ἡ καταδίωξις καὶ τῆς μεταξὺ συγγενῶν τελομένης ὑπαίρεσεως, δὲν νομίζομεν ὡς ἀμήχανον ἐν πᾶσι τοῦ ἐναντίου ἔρεισμα, διότι ἡ ἐπικαλουμένη περίπτωσις προβλέπεται ρητῶς ὑπὸ τῶν ὡς εἴρηται

κατάξιν και ἄλλως δὲν συνδέεται ὡς ἐν προκειμένῳ καὶ πρὸς συμφέροντα τρίτων. (Παράβ. Pardessus ἀριθ. 1099 — Boulay-Paty 67, Rénouard T. 1 σ. 272).

Β'. Καὶ τὸ δικαστήριον ἐξ ἐπαγγέλματος.

Διὰ λόγους δημοσίου συμφέροντος ἤτο βλαβείως ἀναγκαῖον, ὅπως παρατρεχθῇ τοῦτον δικαίωμα κατὰ τὴν ἐν τῷ 6' ἐδαφ. τοῦ ἄρθρ. 155 τῆς Π. Δ. προνοουμένην ἐξαιρέσιν, καὶ τοῖς δικαστηρίοις, εἰς πρόληψιν πάσης διαρπαγῆς καὶ ἀπάτης, δεδυνάται τις νὰ ὑποπτεύηται πάντοτε, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν δανειστῶν, οἱ ἐνεύονται ὅμως ὀφείλουσι νὰ προβάλωσι μετ' ἐσκεμμένης βραδύτητος καὶ πολλῆς περιστάσεως, διότι δυνατόν τῆς εὐλόγου τῶν πιστωτῶν σωπῆς ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀναπλήρωσις ν' ἀποβῇ ἐνίοτε ἀνεπαρκῶς τῶν ζημιῶν πρόξενος. (Alauz. 2412. ἄπ. Εφ. Ἀθηνῶν 232 τοῦ 1842). Σημειώσιον πρὸς τοῦτοις ὅτι, ἐὰν ἡ σχετικὴ αἰτήσις ἀπορριφθῇ καὶ ἡ ἀπόφασις καταστῇ τελεσίδικος, τὸ δικαστήριον δὲν δύναται πλέον ἐξ ἐπαγγέλματος ἢ καὶ κατ' αἵτησιν νὰ κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν καὶ ἂν παρίστανται νέοι δανεισταί, οἷτις νῦν λογίζονται ἐκπροσωποῦντες πάντας τοὺς διαφορομένους, ἐκτὸς ἐὰν συντρέχωσι λόγοι μεταγενεστέρως παύσεως τῶν πληρωμῶν. (Rénouard 1 σ. 280. — Bravard-Demangeat σ. 60 σημ. 4. Dal., Privilles ἀρθ. 112).

Πότε ὑπάρχει παύσις πληρωμῶν, ἐρρήθη ἄνωτέρω, ἢ ἐποχὴ δ' αὐτῆς ὀρίζεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Ἐὰν ὁ δικαστὴς στερούμενος τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων στοιχείων δὲν προσδιορίσῃ τὴν ἐποχὴν διὰ τῆς πρώτης ἀποφάσεως, δύναται νὰ τὸ πράξῃ βραδύτερον ἢ καὶ νὰ τροποποιήσῃ τὴν ἀπαξ προσδιορισθεῖσαν μέχρι τῆς ἐξελέγξεως τῶν πιστώσεων (Α. Π. 170 τοῦ 84). Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει ἐὰν δὲν προσδιορισθῇ ὑπὸ τοῦ δικα-

στηρίου τῆς παύσεως ὁ χρόνος, λογίζεται αὕτη ὡς λαθοῦσα χώραν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως· ἐπὶ ἐμποροῦ δὲ προαποβιάσαντος ὡς ἡμέρα παύσεως τῶν πληρωμῶν λαμβάνεται ἡ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ὀρισθῇ ἑτέρα (ἄρθρ. 441 ἐδαφ. 2).

Αἱ κατὰ τὸ ἄρθρ. 440 καὶ 441 ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις δημοσιεύονται διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ δημοσιεύσεως, καθ' ὃν τὸ ἄρθρ. 444 διαγράφει τρόπον, ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν τοιούτων δὲ δημοσιεύσεων ἐπιμελεῖται ὁ γραμματεὺς τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου. Οἱ δανεισταὶ ἐν τέλει δύνανται μὲν νὰ προσβάλλωσι δι' ἀνακοπῆς τὰς προσδιορίζουσας τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἀποφάσεις, ἀλλ' ὀφείλουσι ν' ἀπευθύνωνται ἐναντίον τῶν συνδίκων (Α. Π. 86 τοῦ 1854) καὶ ἡ ἀπόφασις εἶναι πάντοτε πρ. ἐκτελεστή· εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 440 ἡ τοιαύτη ἀπόφασις ἐκδίδεται ἐπ' ἀναφορᾷ, ἐὰν θέλωσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ δικαστήριον φρονούμεν ὀφείλει ἐκτὸς ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων ν' ἀπαιτῇ πάντοτε καὶ τοῦ πτωχεύσαντος τὴν ἰμφάνισιν (Delamarre καὶ Lepointevin 6 σελ. 27).

Πτωχεύσεως ἀποτελέσματα. Ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἀστ. Δικαίου, καθ' ἣν λογίζεται ἄκυρος πᾶσα πράξις, πρὸς καταβολὴν τῶν δανειστῶν γενομένη, δὲν ἡδύνατο, ὡς εἶχος, ἢ νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ δὴ αὐστηρότερον ἐπὶ πτωχεύσεως, ἀφοῦ, ὡς παρατηρεῖ ὀρθῶς καὶ ἡ δικαιολογητικὴ τοῦ Νόμου ἐκθετις, ἐν τῷ κοινῷ τοῦτω δικαιοματῶν καὶ ὑποχρεώσεων ναυαγίῳ ἐπιπροστίθεται καὶ ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη εἰσαγωγῆς καὶ ἐτέραις σωτηρίου ἰσχύος, τῆς πλήρους δηλαδὴ τῶν πιστωτῶν ισότητος. Τοῦτου ἕνεκεν ὡς ἀρχὴν μὲν γενικὴν τίθησιν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς σχετ. ἀποφάσεως ὁ πτωχεύσας ἀπαλλοτριούται τῆς διαχειρίσεως ἀπάσης

τῆς περιουσίας συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς κατὰ διάρκειαν τῆς πτωχεύσεως πτωμένης, καὶ ὡς συνέπειαν τὸ ἄκυρον ἢ ἀκυριώτεον τῶν ὑπὸ τοῦ ἐμπορίου ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου ἐνεργηθεισῶν πράξεων. Αἱ συνέπειαι αὗται ἐπέρχονται ἀνεξαρτήτως τοῦ εἶδους καὶ τῆς φύσεως τῆς περιουσίας τοῦ πτωχοῦ καὶ ἀδιαφόρως ἐνίοτε τῆς καλῆς ἢ κακῆς τῶν τρίτων πίστεως, ἢ δὲ ἀπαλλοτριώσεως, ἃς ἢς δὲν δύναται ν' ἀπαλλάξῃ τὸν πτωχεύσαντα τὸ δικαστήριον. ἄρχεται ὑπὸ τῆς πρώτης ὥρας τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐξεδόθη ἡ τὴν πτώχευσιν κηρύττουσα ἀπόφασις, καὶ δὲν εἶναι ποσῶς ἀναγκαῖον ν' ἀπαγγελῇ ρητῶς καὶ διὰ τύπου πανηγυρικοῦ, οὕτως εἰπεῖν.

Διττὴ εἶναι ἡ μορφή. ὑφ' ἣν ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ νομοθεσίᾳ ἡ πτώχευσις, διπλασθὴ ὡς κατὰστασις τοῦ προσώπου ὅπερ κηρύσσεται δικαστικῶς ἐν πτωχεύσει καὶ ὡς κατὰστασις τοῦ ἐμπορίου, ὅστις ἀθετῶν τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις παύει τὰς πληρωμὰς διπλᾶ δὲ ὡς εἶδος καὶ τὰ ἐντεῦθεν ἐπέρχόμενα ἀποτελέσματα. Κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν, ἡ κατὰστασις αὕτη καθίστασι τὸν ὀφειλέτην ἀπλῶς ὑποπτον ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ καὶ ἐπιβάλλει αὐτῷ, κατ' ἀκολουθίαν, τὴν προσωρινὴν στέρησιν δικαιωμάτων τινῶν πρὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ σχετιζομένων. Ἡ δευτέρα ἔνεκεν τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν στερεῖ τὸν ἔμπορον πάσης πίστεως καὶ προσδίδωσιν αὐτῷ τὸν χαρακτήρα φερεγγόου. Αἱ συνέπειαι ἐπομένως τῆς πτωχεύσεως ἀφορῶσι τοῦτο μὲν τὸ πρόσωπον, τοῦτο δὲ τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος.

Περὶ τῶν τὸ πρόσωπον ἀφορῶσιν.

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι, ἀποφεύγουσαι τὴν ἄτοπον ὄντως σύγχυσιν τοῦ ὅλου μετὰ τοῦ ἀπλοῦ δυνητήματος, εἰς ἣν περιέπεσαν αἱ ἀρχαιότεραι καὶ καταργοῦσαι τὴν ἐπιβαλλομένην τότε ποινὴν τῆς

ἀτιμίας (E. Pasquier Recherches βιβλ. 4 Κεφ. 10.—Baldus. cons. 400 ἀριθ. 1. βιβλ. 4) ἠκολούθησαν μὲν ἡπιώτερον καὶ μᾶλλον λογικὸν σύστημα, ἀλλὰ περυσύρθησαν ληθῆναι εἰς παραπλήσιον ἀτόπημα. ἐπ'βάλλουσαι περιορισμοὺς καὶ στέρησεις, αἵτινες ἐνίοτε καταδεικνύνται ὡς ὑπεράγαν αὐστηραί· τῆς τοιαύτης δὲ ὑπερβολῆς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀμέτοχος καὶ ὁ ἡμέτερος Νόμος, ὅστις πολὺ λῆκας δέικνυσι πρὸς τὸν εἰς τοιαύτην κατὰστασιν περιελθόντα ἔμπορον δύσπιστιαν μὴ δικαιολογουμένην μεγάλως. Οὐταὶ παρ' ἡμῖν οἱ πτωχεύσαντες, ὡς εἴρηχοντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς περιουσίας αὐτῶν διαχειρίσιν, στεροῦνται τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι κατὰ τὰς δημοτικὰς καὶ βουλευτικὰς ἐκλογάς, τοῦ νὰ ὦσιν ἐπίτροποι ἢ νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς συγκρότησιν συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ γυναικὸς ὡς πρὸς τοὺς ἰδίους κατεῖναι (ἄρθρ. 30 καὶ 49 ἐδ. γ' τοῦ περὶ ἀνηλίκων Νόμου) τοῦ νὰ διορίζωνται κολλήβιστα ἢ μεσῖται (E. N. ἄρθρ. 83), τοῦ ν' ἀναλαμβάνωσι τὸ ἐμπορικὸν αὐτῶν ἀπαγγέλμα, τοῦ νὰ ἐνεργῶσιν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ πράξεις ἐμπορικὰς καὶ τοῦ νὰ παραχωρῶσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ συμβιβαστικῆς ἐγκαταλείψεως κατὰ τὸ ἄρθρ. 526.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐν τούτοις δικαιούται τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἀτόπως τινὲς ἠθέλησαν νὰ ἐξομοιώσωσι τὴν τοιαύτην κατὰστασιν πρὸς τὴν τῆς ἀπαγορεύσεως διότι ὁ πτωχεύσας οὐ μόνον δὲν ἀποκλείεται τῆς ἐνσχέσεως τῶν ἁστικῶν ἐν γένει δικαιωμάτων (ἐξαιρουμένης μόνον τῆς περιπτώσεως τῶν ἀνωτέρω μνημονευμένων 30 καὶ 49 ἄρθρ.), ἀλλὰ καὶ διατηρεῖ τὰ δικαιώματα τῆς πατρικῆς καὶ συζυγικῆς ἐξουσίας, διαχειριζόμενος κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Ἀστ. Νόμου τὴν περιουσίαν τῶν ἀχειραφῆτων τέκνων ὡς καὶ

τῶν προκρίων καὶ ἐξώπροικον καὶ συν-
ανῶν εἰς γάμον ἢ υἱοθεσίαν παιδῶν. (Α.
β. 391 τοῦ 1878. Παραβ. καὶ 55 τοῦ
1881 καὶ 293 τοῦ 1884) 1.

Ὅπως δὲ ποτε ὁμοῦ τὴν τοιαύτην κα-
ταστάσιν, εἰσαχθεῖσαν ὑπὲρ τῶν πιστω-
τῶν μόνων, δὲν δικαιούται βεβαίως νὰ ἐ-
κκαλεσθῇ ὁ ὀφειλέτης καὶ κατ' ἀκολου-
θίαν αἰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς πτωχεύσεως
ἐκτελεσθῇ ὁ νόμος πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν
αὐτῆς. Ἄντιταχθῶσιν ἐναντίον τῆς ὁμάδος,
πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς τοὺς μετ' αὐτοῦ
ἐκτελεζομένους.

¶ Περὶ τῶν πρὸς τὴν οὐσίαν συνδε-
σμένων ἀποτελεσμάτων.

Εἰς πέντε κυρίως διαίρουται αἱ εἰς
τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος ἀφο-
ρῶσαι συνέπειαι· εἰπὶ δὲ αἱ ἀκόλουθοι·
1ον. Ἀπαλλοτριώσεις. Ἡ ἀπαλλο-
τριώσις τῆς διαχειρίσεως, ἥτις ὡς ἐρρήθη
ἐκτελεσθῆναι αὐτοτελεστικῶς, εἶναι οὐ μόνον
δικαίωμα ἀλλὰ καὶ ἀπόλυτος, περιλαμβά-
νουσα πᾶσαν ἐν γένει κινητὴν καὶ ἀκίνη-
τον περιουσίαν τοῦ ἐμπόρου, ἐνεστώσαν
ἢ μελλούσαν, ὑπαγομένην ἢ μὴ εἰς τὴν
ἐκτελεσθῆσαν ἐμπορίαν, ὑπάρχουσαν ἢ κτη-
νῶσαν κατὰ τὴν διάκρισιν τῆς πτωχεύ-
σεως καὶ ἀνήκουσαν κατὰ κυριότητα ἢ
καὶ ἀπλὴν ἐπικαρπίαν τῷ ὀφειλέτῃ· ἐντεῦ-

θεν δ' ἔπεται, ὅτι ἐν αὐτῇ περιλαμβάνεται
καὶ ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ἐκ δωρεᾶς μεταξὺ ζών-
των ἢ αἰτία θανάτου ὡς καὶ ἡ ἐκ κλη-
ρονομίας κτηθεῖσα καὶ ὅτι ὀφείλεται καὶ
ἐξ αὐτῆς ἡ ὁμάς (Bédar. ἀρ. 81. — Alauz.
2462. — Pardessus 1117. — Renouard
T. 1 σ. 294 καὶ ἐπ. Massé 1184 — No-
mours 1637). Ἀλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται
φυσικῶς ἡ ἀπορία τοῦ ἀνωτέρω τεθέντος
κανόνος, δὲν πρέπει νὰ δεχθῇ τις οὐδε-
μίαν ἐξαίρεσιν, καὶ τὰ δικαιώματα τῶν
πιστωτῶν ἐπὶ τῆς ἐκ δωρεᾶς ἢ κλη-
ρονομίας κτηθείσης περιουσίας εἰσὶν ἐπ'
ἴσης ἀπόλυτα· Ἡ καταφατικὴ τοῦ ζη-
τήματος λύσις ἤθελεν εἶναι οὐ μόνον
πρὸς τὴν λογικὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς
τὸ δίκαιον ἐναντία, καὶ διὰ τοῦτο ὀρθό-
τερον βεβαίως εἶναι νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ
ἀποφατικὴ. Πάντες ἄρα οἱ βαρύνοντες
τὴν τοιαύτην δωρεάν ἢ κληρονομίαν ὅροι
οὐ μόνον ὡς ἰσχύοντες δεόν νὰ θεωρη-
θῶσιν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποχρεοῦντες τοὺς
πιστωτάς, οἵτινες καὶ λογιζονται πάντοτε
ὡς ὑποδεέστεροι τῶν τῆς κληρονομίας
τοιούτων. Ὁ δωρητὴς εἶναι ἐλεύθερος νὰ
διωρῇται ἢ μὴ καὶ οὐτεὶς βεβαίως δύ-
νεται νὰ μηδενίσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ,
ὅπως λ. γ. ἡ δωρεὰ περιορισθῇ εἰς προ-
σωπικὴν τοῦ πτωχεύσαντος χρῆσιν.

Ἐπ' ἴσης ἐὰν ἡ κληρονομία βαρῇται
διὰ χρεῶν, δίκαιον εἶναι νὰ προτιμηθῶσιν
οἱ δανεισταί, ἐὰν πρὸ τοῦ ζητηθέντος χωρι-
σμοῦ δὲν ἐπῆλθε σύγχυσις αὐτῆς μετὰ τῆς
τοῦ πτωχεύσαντος (Παραβ. Παλ. σ. 39).

Ὡς διατυπῶνται τὰ ἐρμηνευόμενα ἄρ-
θρον, ἡ ἀπαλλοτριώσις τῆς διαχειρίσεως
φαίνεται καθαρῶς ὅτι εἰσῆλθῃ πρὸς τὸ
συμφέρον τῆς ὁμάδος καὶ ὅτι ἐπάγεται
μόνον τὴν στέρησιν τῆς διαχειρίσεως τῆς
πρὸς τοὺς πιστωτάς ὑπεγγύου περιουσίας,
ἐκ τούτου ὁμοῦ δύναται νὰ συναχθῇ ὡς
συμπέρασμα καὶ ὅτι ὁ πτωχεύσας στε-
ρεῖται τῆς κυριότητος τῆς τοιαύτης πε-
ριουσίας ἢ ὅτι ἀπαγορεύεται αὐτῷ καὶ ἡ

1ον Γαλλία (ἐνθα κρατεῖ ἡ ἀρχή.
καὶ ἡ ἄνικανότης εἶναι συνέπεια
αὐτῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἀλλὰ τῆς
πτωχεύσεως) οὐ μόνον ὁ ἐν τοιαύτῃ κα-
ταστάσει ἔμπορος στερεῖται καὶ τῶν πο-
τεστικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, οὐ ἕνεκα
αὐτῶν δύναται ν' ἀναλάβῃ δημοσίαν
ἐπιχείρησιν ἢ ν' ἀναδεχθῇ ἔνορκος, ἀλλὰ
καὶ τὴν γνώμην τῶν συγγράφων ἢ
ἐκείνου ἀνικανότητος δεόν νὰ ἐκτελεσθῇ
καὶ ἐπὶ τῶν κληρονομῶν αὐτοῦ τῶν κα-
ταχθέντων μέρος τῆς περιουσίας ἐκείνου
(Παραβ. Renouard 2 σ. 507).

ἐνάσκησις τέχνης τινὸς ἢ βιομηχανίας ; Βεβαίως ὄχι. Ὁ πτωχεύσας ἐξομοιοῦται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρὸς τὸν παραχωροῦντα τοῖς ἰδίοις δανεισταῖς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὀφειλέτην καὶ κατ' ἀκολουθίαν, διότι στερεῖται τῆς διαχειρίσεως, δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἀπολέσας καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς κυριότητα· ἐφ' ὅσον δὲ τὸ συμφέρον τῶν δανειστῶν δὲν ἐπηρεάζεται ὅπωςδήποτε, ὁ πτωχεύσας λογίζεται ὡς ἔχων πλήρη τὴν ἱκανότητα καὶ πρὸς τὸ συναλλάττεσθαι καὶ πρὸς τὸ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου, ὑποχρεούμενος μόνον προσωπικῶς διὰ τὰς συναπτομένας ὑπ' αὐτοῦ συμβάσεις καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀπαλλαγῇ τῶν ἐντεῦθεν ὑποχρεώσεων λόγῳ τοῦ ὅτι τελεῖ ἐν καταστάσει πτωχεύσεως, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι δὲν στερεῖται καὶ τοῦ δικαιώματος ὅπως διὰ κεφαλαίων ξένων μετέλθῃ βιοποριστικόν τι ἔργον, διότι ὅπως οἱ πιστωταὶ οὕτως καὶ ὁ πτωχεύσας ὀφείλει νὰ ζήσῃ, ὁ δὲ Νομοθέτης δὲν εἶναι λογικὸν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐνόει νὰ στερήσῃ αὐτὸν τῶν πρὸς τοῦτο μέσων.

Ὡστε ἡ ἀπαλλοτριώσις σχετίζεται ἀπολύτως καὶ μόνον πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς ὑπεγγύου περιουσίας. (Παραβ. Bédar., 82.—Nemours, ἀρ. 1641).

Ἐτερον μεγάλης σπουδαιότητος ζήτημα γεννᾶται καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ 2 ἐδ. τοῦ ἀρθ. 445. Κατ' αὐτὸ ἀπαγορεύεται, ὡς ἐρρήθη, τῷ πτωχεύσαντι ἡ ἐνάσκησις ἐμπορίας πρὶν ἢ κατὰ τὴν διάταξιν τῶν ἀρθ. 425 καὶ 426 συμβιβασθῇ μετὰ τῶν πιστωτῶν αὐτοῦ· ἐρωτᾶται δὲ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει ὁποῖα ἢ θέσις τῶν παλαιῶν καὶ νέων τοῦ πτωχεύσαντος δανειστῶν καὶ ὁποῖα τὰ ἐπὶ τῆς νεωστὶ κτηθείσης περιουσίας δικαιώματα αὐτῶν.

Ἐὰν οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ Νομολογία τῶν τε Γαλλικῶν καὶ Βελγικῶν Δικαστηρίων συμφωνῶσι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς

τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἀρχήν, καθ' ἣν ἡ ἀπαλλοτριώσις δὲν ἐξομοιοῦται πρὸς νόμιμον ἀπαγόρευσιν, ἐρίζουσιν ἡμῶς τὸν ἀφορᾷ εἰς τῆς τοιαύτης ἀρχῆς νόμιμους συνεπειάς. Οὕτως ἀμφισβητεῖται ἐὰν ἡ μετὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν κτηθεῖσα περιουσία εἶναι ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῶν παλαιῶν δανεισταῖς ἢ συντρέχουσιν ἐπὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς καὶ αἱ νεώτεροι.

Καὶ τινες μὲν διδάσκουσιν ὅτι αἱ νεώτεροι ἔχουσιν ἴσα πρὸς τοὺς παλαιούς δικαιώματα, ἕτεροι ἀποφαίνονται μᾶλλον περὶ τῶν παλαιῶν (Boileux et Bonlay-Pailly 146) καὶ ἄλλοι ὑποστηρίζουσιν ὅτι πρὸς τὴν ἐξουσίαν οἱ νεώτεροι καὶ ἀνεῦ ἰδιαιτέρας συμφωνίας ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ ἐκείνη ἐκ τῆς νέας περιουσίας χωρὶς νὰ ὑποχρεωθῇ καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν βαρυνουσίων αὐτὴν ὑποχρεώσεων.

Καθ' ἧμάς ὁρθότερον εἶναι νὰ γίνῃ περὶ τὸν ὅτι ἡ προτίμησις ἀνήκει ἀποκλειστικῶς τοῖς παλαιοῖς πιστωταῖς συμφωνίᾳ πρὸς τὴν ἀρχὴν καθ' ἣν τῆς διαχειρίσεως ἡ ἀπαλλοτριώσις περιλαμβάνεται τὴν μέλλουσαν περιουσίαν· διότι περὶ τῆς περὶ τῆς ὡς εἴρηται ἀρχῆς φυσικῆς ἐκ βεβαίως ὅτι ἡ μέλλουσα περιουσία καὶ ἡ ἐνεστῶσα ἀνήκει κυρίως τῷ πτωχεύσαντι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἐννοεῖται τῶν βαρυνουσίων αὐτὴν ὑποχρεώσεων κατὰ τὸν κανόνα· *Bona non intelliguntur nisi alieno deducto*. Οὕτως ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Νεμούρ (ἀριθ. 1641) ἐπικαλουμένου παραδείγματι τῆς συμμετοχῆς πτωχεύσαντος εἰς ἐταιρείαν ἐμπορικὴν, οἱ διαχωρίζονται δὲν δύνανται νὰ διαμφισβητήσῃ τὴν ἐπὶ τῶν κερδῶν μερίδα ἐκείνου μόνον ὑπὸ τοὺς ὅρους καὶ τὰς συνθήκας τοῦ ἐταιρικοῦ συναλλάγματος, ἥτοι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν χρεῶν καὶ τῶν βαρυνουσίων ὑποχρεώσεων, Ἐπ' ἴσης ἐπὶ πληροσφύρας οἱ πιστωταὶ δὲν δύνανται νὰ

σχετιζομένης πρὸς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐπὶ διαζεύξεως ἢ χωρισμοῦ κτημάτων, ὁρθότερον βεβαίως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἡ ἀγωγή αὕτη ἀπευθύνεται κατὰ τε τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τῶν συνδικῶν· διότι οὗτοι ἔχοντες συμφέρον οὐ μόνον πρέπει νὰ καλῶνται ἀλλὰ καὶ νὰ παρέμβωσι δικαιοῦνται εἰς πρόληψιν βλάβης ὑπὲρ τῆς γυναικὸς παραχωρήσεως ἢ ἀναγνώρισεως δικαιωμάτων πρὸς βλάβην τῶν δανειστῶν.

Ὁ πτωχεύσας μὴ τελῶν ἐν νομίμῳ ἀπαγορεύσει δὲν κωλύεται, ὡς ἐρρήθη νὰ συναλλάσσεται, ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλεται ἡ ὑπέγγραφος τῇ ὁμάδι περιουσία, ἀλλ' ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει, ἐρωτᾶται ἐὰν ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτων συναλλαγῶν ἀναδειχθῇ ὁ πτωχεύσας δανειστής, δικαιούται νὰ ἐπιδιώξῃ μόνος τῶν ὀφειλομένων τὴν πληρωμὴν.

Τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας πολλὰκις ἀπεφύνατο καταφατικῶς (Cass. δ' Μαρτίου 1854—29 Φεβρ. 1859—25 Ἰουν. 1861—12 Ἰαν. 1864—2 Φεβρ. 1876), ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι συνέπεια ἄμεσος τῆς ἐκ μέρους τοῦ πτωχεύσαντος ἐκσκήσεως ἐπαγγέλματος δέον κατ' ἀνάγκην νὰ θεωρηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς δικαστικῆς ἐπιδιώξεως τῶν ἐντεῦθεν ὀφειλομένων καὶ τὴν γνώμην ταύτην ἀπεδέξαντο καὶ συγγραφεῖς τινες εὐάριθμοι (Bédar, 84 δις), ἰσχυριζόμενοι ὅτι, ἐὰν ὑφίσταται τὸ τοιοῦτον δικαίωμα, δὲν δύνανται ν' ἀτονήσωσιν αἱ συνέπειαι αὐτοῦ, διότι ὁ θέλων τὸ τέλος ὑποχρεοῦται ν' ἀναγνώρισῃ καὶ τὰ μέσα.

Νομίζομεν ὅτι ἡ θεωρία αὕτη ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς ἐν τούτῳ ἀληθείας τοῦ πτωχεύσαντος θέσεως. Βεβαίως οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ πτώχευσις δὲν ἀποτελεῖ κώλυμα, ὅπως ὁ ὀφειλέτης δι' ἐργασίας προσωπικῆς πειραθῇ νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν

ἔπεται ποσῶς καὶ ὅτι ἀπαλλάσσεται τῇ ἀπαλλοτριώσεως, ἥτις ἐκτείνεται ἐφ' ἀποσῆς τῆς τε ἐνεστώσης καὶ μελλούσης περιουσίας, διότι τοῦ ἀρθρ. 115 ἡ ἐνεστώτης εἶναι τοσοῦτον γενικὴ καὶ τοσοῦτον ἀπόλυτος, ὥστε περιλαμβάνει ἀναρροήσθηται καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τοῦ οὗτου ἐπαγγέλματος τοῦ πτωχεύσαντος κτώμενα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἐκ τῆς τοῦ συμβιβάζεσθαι ἢ παρίστασθαι τοῦ δικαστηρίου, περὶ τῶν ἐντεῦθεν ἀπορροήσθηται τῶν δικαιωμάτων ἀνήκει τῇ ὁμάδι μόνον, ἐκτὸς ἐὰν τὸ δικαστήριον ἐνικηλῶν λόγων ἰδιαιτέρων ἀναγνώρισῃ, ὅτι ἐπὶ λύτως ἀδύνατος ἀποβαίνει ἢ παρ' ἑλλείψεως ἐνάσκησις τῶν τοιούτων ἀγωγῶν ἢ ἐν ἀπρακτικῶσιν οἱ σύνδικοι.

Ἡ ἀντίθετος ἐπομένως γνώμη δὲν ἐκτείνεται προνοούμεν ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπαραρροήσθηται ὑπὸ τε τοῦ γράμματος καὶ πνεύματος τοῦ Νόμου, ὅστις ἀπαγορεύει ἐνόςει ν' ἀπαγορεύσῃ καὶ ἀπαγορεύσῃ κατὰ τρόπον ἀπλύτον τὴν ἀνευ ἑκείνου δικαστικοῦ λόγου παράστασιν τοῦ πτωχεύσαντος ἐπὶ δικαστηρίου (Παραβ. Rensard 1 σ. 309. — Alauz. 2474).

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ πτωχεύσαντος ἀπέναντι τῆς ὁμάδος, ἐκτελεστέα δὲ ἤδη καὶ αἱ πρὸς αὐτὴν σχέσεις τῶν πιστωτῶν.

Περὶ τούτου εἰ μόνον γεννᾶται ζήτημα ἐὰν δηλαδὴ δικαιοῦται ἕκαστος τῶν δανειστῶν νὰ καταδιώξῃ ἀτομικῶς τὸν πτωχεύσαντα τοὺς ὀφειλέτας. Συγγραφῆται τινες (Pal. 27), ἐπὶ τῆς αἰωπῆς καὶ τοῦ Νόμου στηριζόμενοι, ἀποφαίνονται ὅτι οἱ δανεισταὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ συμπεραίνουσιν ὅτι οἱ πιστωταὶ δικαιοῦνται οὐ μόνον νὰ παρεμβῶσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοτελῶς νὰ παρασταθῶσιν ἐπὶ δικαστηρίου.

Καθ' ἡμᾶς ὁρθότερα εἶναι ἡ ἀντίθετος γνώμη. Κατ' ἀρχὴν γενικὴν, σαφῶς ἐν τῷ Νόμῳ ἐκφραζομένην, τὴν ὁμάδα τῶν συνόλων ἐκπροσωποῦσιν οἱ σύνδικοι καὶ οἱ

λάγοντας καὶ ὡς ἐναγόμενοι· ἐντεῦθεν δ' ἐπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι αὐτοῖς μό-
νον ἀνήκει καὶ πάσης ἀτομικῆς τῶν δα-
νιστῶν ἀγωγῆς ἢ ἐνάσκησις. Διὰ τῆς
ἐναντίας ἐκδόχης, ὡς ἐκ τῆς παραλύσεως
τοῦ ἐνιαίου τῆς διευθύνσεως, ἤθελεν ἀν-
αμφισβητήτως ἐπέλθει μεγάλη τῶν συμ-
φερόντων τῆς ομάδος βλάβη, ἐνεκεν τῆς
παρακαίρου ἢ καὶ δολίας ἐνίστη τῶν πι-
στωτῶν ἐνεργείας, ὅπερ ἀναγκάζονται
καὶ οἱ ἀντιπρονοῦντες νὰ ὁμολογήσωσιν.

Ἄλλως δὲ ὅποιον τὸ ὄφελος τὸ ἐκ τοῦ
τοιοῦτου συστήματος, καθ' ὃ ὁ πιστω-
τῆς ἐνεργεῖ οὐχὶ ἰδίῳ δικαίῳ, ἀλλὰ ὡς
διαχειριστῆς ἀλλοτρίων; Σύγχισις μό-
νον ὡς ἐκ τῆς μεγάλης τῆς διαδικασίας
περιπλοκῆς, ἔνευ πρακτικῶν ἀποτελέ-
σματος, ἀφ' οὗ κατ' αὐτό, ἡ τοιαύτη
μεινωμένη ἐνέργεια δὲν ὑποχρεοῖ τὴν
ομάδα, καὶ οἱ σύνδικοι δὲν κωλύονται
ὅπως ἐγείρωσι καὶ ἐτέραν ἀγωγὴν.

Ὡς μία τῶν σπουδαιωτέρων τῆς κη-
ρυττουσῆς τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως
συμπεριῶν δέον ἐπίσης νὰ θεωρηθῇ καὶ
ἡ ἀναστολὴ καταδιωκτικῶν ἢ ἐκτελέσεως
μέτρων α' ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ β' ἐπὶ
τοῦ προσώπου τοῦ ὀφειλέτου.

Ἐπὶ τοῦ πρώτου γεννᾶται ἰδίως τὸ
ἔξης ζήτημα, σχέσιν πρὸς τοὺς πιστωτάς
ἔχον. Ὑποτίθονται αὐτοῖς τοιαύτης ἐκ-
τελέσεως μέτρα; Συγγραφεῖς τινες ἐκ-
φράζουσι δυσταγμούς ὡς ἐκ τῆς ἐλλεί-
ψεως ρητῆς διατάξεως· παρ' ἡμῖν ὅμως
δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ τοιαύτη ἀμφιβο-
λία· διότι ἐκτὸς τοῦ ἀρθρ. 542, δι' οὗ
τοῖς συνδικοῖς ἀνατίθεται ἡ ἐνέργεια
πάντων τῶν πρὸς ἐκτελέσιν ἐπὶ τῆς πε-
ριουσίας ἀναγκαίων μέτρων, μεγάλην παρ-
έχεται εἰς ἀποφατικὴν λύσιν συμβολήν,
καὶ τὸ 2 ἐδάφ. τοῦ ἀρθρ. 549 καθ' ὃ ἐπὶ
ἐρχομένης παύσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς
πτώχευσεως οἱ πιστῶται ἀναλαμβάνου-
σι τὴν ἐνάσκησιν τῶν κατὰ τῆς περιου-
σίας καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πτωχέσαν-

τος ἀτομικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων. Οἱ
ἀνέγγυοι ἄρα πιστῶται, οἱ καὶ τὴν ομάδα
ἀποτελοῦντες, κυρίως δὲν δύνανται κατὰ
τὸν Νόμον οὐδὲ νὰ ἐνεργήσωσιν ἀτομι-
κῶς μέτρα ἐκτελέσεως, οὐδὲ νὰ ἐξακο-
λουθήσωσι τὰ πρὸς τῆς πτωχεύσεως τυχόν
ἀρξάμενα.

Τοιαύτην ὅμως στέρησιν δὲν ὑφίσταν-
ται βεβαίως καὶ οἱ ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν
ἐγγυήσεων συναλλαγέντες μετὰ τοῦ ὀφει-
λέτου, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην
ιδιότητα τηροῦσιν ἀναμφισβητήτως καὶ
μετὰ τὴν πτώχευσιν τὴν ἣν εἶχον καὶ
πρὸ αὐτῆς θέσιν (ἀρθρ. 557, 559 καὶ
577).

Ὅ,τι ἐρρήθη διὰ τὴν ἐπὶ τῆς περιου-
σίας ἐκτέλεσιν ἰσχύει ὡσαύτως καὶ ἐπὶ
τῆς προσωπικῆς τοῦ πτωχέσαντος κα-
ταδίξεως· διότι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς
σχετικῆς ἀποφάσεως στεροῦνται τοῦ τοι-
οῦτου δικαιώματος οἱ πιστῶται. Ἡ πρ.-
κράτησις ἐπιτρέπεται, ὅπως ὁ ὀφειλέτης
ἐξαναγκασθῇ εἰς ἐκτέλεσιν, ἐννοεῖται δ'
αἰκοθεν ὅτι ἡ ἀτομικὴ ἐκ μέρους τῶν
πιστωτῶν καταδίωξις ἤθελεν εἶναι τε-
λειῶς ἄσκοπος, ἀφ' οὗ ὁ πτωχέσας, ἀ-
παλλοτριοῦμενος τῆς διαχειρίσεως, ἀδύ-
νατ' νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποχρεώσεις
αὐτοῦ.

Ἐπιδραοὺς πτωχεύσεως ἐπὶ ληξι-
προθέσμων χρεῶν. Ἐκ τοῦ κυρίου ἀ-
ποτελέσματος τῆς πτωχεύσεως σκοποῦντος
ὡς ἐρρήθη ἀποκλειστικῶς τὴν ἐκκαθάρι-
σιν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τὴν ἐξ ἴσου με-
ταξὺ τῶν πιστωτῶν διανομὴν ὀρμώμενος
ὁ Νομοθέτης, ὀρίζει διὰ τοῦ ἀρθρ. 447
ὅτι διὰ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύ-
σεως καθίστανται ἀπαιτητὰ καὶ τὰ μήπω
ληξιπροθέσμα χρεῖα· ὡς λόγος δὲ φέρεται
τὸ ὅτι τῷ πτωχέσαντι ἐλλείψει φερεγ-
γυότητος δὲν δύναται πλέον νὰ χορηγή-
θῃ προθεσμία. Ἡ συνέπεια αὕτη ἐκτεί-
νεται ἐπὶ πάσης πολιτικῆς ἢ ἐμπορικῆς
καὶ ἀνεγγύου ἢ προνομιούχου ἀπαιτή-

σεως, καὶ ὡς ἀποτέλεσμα ἔχει ἀπλῶς τὴν εἰς τὰς γενησομένας διανομὰς συμμετοχὴν καὶ οὐχὶ τὴν ἄμεσον εἰσπραξίν Pardessus δ' ἀρ. 1257.—Alauz. 4 ἀρ. 2485 καὶ ἐπ. Bédar., 1 ἀρ. 89) ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις δὲν παρέχεται συμφητισμοῦ δικαίωμα τῷ πιστωτῇ, ὅστις ἐὰν ἦναι συγχρόνως καὶ ὀφειλέτης ποσοῦ ἴσου, πρὸς τὸν πτωχεύσαντα δὲν δικαιούται ν' ἀντιτάξῃ τὴν τοιαύτην ἐνστάσιν, οὐδὲ παραιτούμενος τῆς ἥς ἀπολαύει τυχὸν πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας, ἐκτὸς ἐὰν ἀμφοτέρω τὰ χρεῖα ᾖσι σύγχρονα καὶ πηγάζουσιν ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας, ἢ ἐὰν ἡ συμφητιστέα ἀπαίτησις κατέστη ἀπαιτητὴ πρὸ τῆς πτωχεύσεως. (Pardessus ἀριθ. 1127.—Pal. σ. 53) καὶ β') ὅτι ἡ συνέπεια αὕτη δὲν ἐκτείνεται ἀναγκαιῶς καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος ἀλληλεγγύως συνυπὸχρεωθέντων καὶ τῶν ἐγγυητῶν αὐτοῦ, οἵτινες, μὴ τελούσιντες ἐν πτωχεύσει, δὲν δύνανται βεββαίως νὰ στερηθῶσι τοῦ πλεονεκτήματος τῆς συνωμολογημένης προθεσμίας.

Περὶ τῶν ἐπὶ ἐμπορικῶν γραμματίων ὑποχρέων προσώπων πραγματεύεται τὸ ἄρθρον 447, κατὰ τὴν ἀληθῆ δ' αὐτοῦ ἐννοίαν ἐπὶ πτωχεύσεως τινῶν τῶν αὐτόσε ἀναγραφόμενων προσώπων οἱ λοιποὶ δύνανται νὰ ματαιώσωσι τὴν πρὸς ἐξόφλησιν ἀγωγὴν, ὅταν προσενέγκωσιν αὐτοὺς εἰς ἐγγύησιν ἀποκρουσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κομιστοῦ (Α. Π. 42 τοῦ 1863.—Nemours ἐπὶ τοῦ ἄρθ. 450.—Alauz., ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 444).

Τοῦναντίον ἐπὶ πτωχεύσεως ὀπισθογράφου δὲν ζητεῖται κατὰ νόμον ἀσφάλεια ἢ ἄμεσος πληρωμὴ παρὰ τῶν λοιπῶν ὑπογράφων, διότι ἡ συνέπεια αὕτη ἐπέρχεται μόνον ἐπὶ πτωχεύσεως τοῦ κυρίως ὀφειλέτου.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως, ἂν ὁ πληρωτὴς ἀποδεχθῇ τὴν συναλλαγματικὴν, εἰ καὶ

μετὰ τὴν πτώχευσιν τοῦ ἐκδότη, ὁπισθογράφοι δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολὴν ἐγγυῶν. (Boilaux s. Bulay-l'aly ἀρ. 183).

Ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἡγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐὰν ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ μισθωσμένου καθίστανται ἀπαιτητὰ ἀναλογούντα εἰς ὅλον τὸν χρόνον τῆς μισθώσεως ἐνοίκια καὶ ὅποια τὰ ἐντεῦθεν δικαίωμα τα τοῦ μισθώσαντος, ἐλόθη δὲ διαφορετρόπως. Ὁρθότερον νομιζομεν εἶναι, ὡς πρὸς τὸ πρῶτον τῶν ἀνωτέρω ἐρωτημάτων, νὰ δεχθῇ τις, ὅτι πάντα τὰ μέχρι τέλους τῆς μισθώσεως ὀφειλόμενα ἐνοίκια καὶ τὰ μὴ ληξιαπρόθεσμα καθίστανται ἀπαιτητὰ. Ἡ πτώχευσις, αὕτη καθ' ἑαυτήν, δὲν ἐπάγεται αὐτοδικαίως τὴν ἐκμνηστικὴν τὴν λύσιν τῆς μισθώσεως, ἥτις κατὰ τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν λύεται οὐδὲ διὰ τοῦ θανάτου τῶν συναλλαξαμένων, ἢ εὐθύνη δὲ τοῦ μισθωτοῦ πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐφ' ὅλον τὸν συμφωνηθέντα χρόνον ἀναλογούντων ἐνοικίων δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἢ ὡς χρέος ὑπὸ προθεσμίας ἀναβλητικὴν (in diem), ὅπερ θεωρεῖται ὑφιστάμενον ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ μισθωτηρίου ἢ γράφου, καὶ τοῦ ὁποίου ὑπόκειται εἰς ἀναβολὴν ἢ ἐκτέλεσις μόνον· διότι τὸ διαδοχικὸν τῶν πληρωμῶν δὲν ἀρκεῖ βεβαίως, ὅπως προσδῶσῃ εἰς τὸ τοιοῦτον χρέος τὴν ιδιότητά ἀπαιτήσεως ἐξαρτωμένης ἀπὸ αἵρέσεως ἀναβλητικῆς, ὅπως θεωρηθῇ ἡ περὶ αὐτῆς σύμβασις ὡς μὴ δέποτε συναφθεῖσα λόγῳ ὅτι ἐξέλειπε ἢ αἵρεσις. Ὅτι δὲ τοιαύτη λύσις εἶναι ὀρθή, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι καὶ ὁ Ε. Ν. καθιστοῖ ἐμμέσως αὐτήν, ἀφοῦ διὰ τοῦ ἄρθ. 53 ἀναγνωρίζει τὴν σχυρὰν πᾶσαν συμφωνίαν, καθ' ἣν ὁ μισθώσας δύναται ν' ἀναλάβῃ τὸ πρᾶγμα ὡς εὐὲν ἔληξεν ἢ ὁ χρόνος, ἐξ ὧν ἐπεται ὅτι ἡ μισθώσις θεωρεῖται ὑφιστάμενη

καὶ μετὰ τὴν πτώχευτιν ὡς καὶ τὰ ἐνοίκια ὀφειλόμενα, εἰ καὶ δὲν ἐπῆλθεν εἰς καθυστέρησιν αὐτῶν.

Τὰ τοιαῦτα ὅμως μὴ τοκοφόρα καὶ μὴ ληξιπρόθεσμα χρέη, ὅτε καὶ ὀφείλονται ὑπὸ προθεσμίας ἐπέκεινα τοῦ ἔτους, ὡς ἡ. χ. διὰ τὴν μίσθωσιν συμφωνήθη πολυετῆς καὶ ἡ πτώχευσις ἐπῆλθεν ἐν ἀρχῇ αὐτῆς, δύνανται μὲν νὰ κατα-αχθῶσιν ἐν τῷ παθητικῷ τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλ' ἀποὺ συμφώνως πρὸς τὸ γ' ἐδ. τοῦ ἀρθ. 147 προαφαιρεθῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως μέ-χρ' ἑτῆς λήξεως αὐτῶν νόμιμοι τόκοι. Καὶ ταῦτα μὲν, ὡς π. ὅς τὰ ἀναλογοῦνται εἰς τὰς μήκω ληξάσας χρονικάς τῆς μισθώσεως περιόδους ἐνοίκια, ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τῶν καθυστερουμένων τὴν εἰσπραξιν, λο-γικώτερα προδήλως εἶναι ἢ γνῶμη, καθ' ἣν τὸ ἐνεκεν τῆς πτωχεύσεως ἀπαιτη-τὸν τῶν χρεῶν δὲν πρέπει νὰ παρέχῃ τῷ κυρίῳ τοῦ μισθίου δικαίωμα, ὅπως δι' ἀμέσου ἐκτελέσεως ἐπὶ τῶν ἐν τῷ μισθωθέντι εὐρισκομένων κινητῶν τοῦ ὀφειλέτου ἐπιδιώξῃ τὴν κατὰ προτίμησιν πληρωμὴν, παρεμποδίζων οὕτω τὴν ἐν τῷ συμφέροντι τῆς ομάδος ἐξακολούθησιν τοῦ ἐμπορίου· τοῦτου ὁ ἐνεκεν καὶ τὸ ἀρθ. 153 τοῦ ἡμετέρου νόμου ἀναγνω-ρίζει μὲν ὡς ἰσχυρὰν πᾶσαν ἰδιαιτέραν συμφωνίαν, ὁρῶσαν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς κατοχῆς τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἀπαγορεύει τὴν ἐν τῷ 30 ἀπὸ τῆς πτωχεύσεως ἡμερῶν ἐκτέλεσιν εἰσάγων οὕτως ἀναστολὴν μὴ παραβιάπτουσαν ὅμως τὸν μισθώσαντα, ἀποὺ δύναται ἐν τῷ με-ταξὺ νὰ λάβῃ συντηρητικὰ μέτρα, ἐξα-φραλίζοντα τὴν ἀπαιτήσιν.

Ἄλλ' ἡ ἀναστολὴ αὕτη ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν εἰς προσωπικὴν τοῦ πτωχοῦ χρή-σιν ἀναγκασιούτων ἀντικειμένων; Ὁ νό-μος ὁμιλεῖ ἀληθῶς μόνον περὶ τῶν πρὸς ἐνάγκησιν τοῦ ἐμπορίου χρησιμεύοντων πραγμάτων, ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι ἄδικον

ἦτολεν εἶναι νὰ μὴ θεωρηθῇ ἡ διά-ταξις τοῦ ἀρθ. 153 ὡς ἐνδεικτικὴ ἀ-πλῶς ἀποὺ καὶ ἐνταῦθα οἱ αὐτοὶ συντρέ-χουσιν λόγοι καὶ ὁ μισθώσας τῶν αὐ-τῶν ἀπολαύει προνομίων (Renouard. 2, σ. 30).

Ἐν πᾶσιν περιπτώσει, ἐννοεῖται οἰκο-θεν, ὅτι οἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενοι κανόνες, ὡς ἐκ τῆς γενικότητος μεθ' ἧς ἐκφράζε-ται τὸ ἀρθ. 147, ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ δωρεῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαν-τος· διότι ὑποχρέωσις, προερχομένη ἐκ δωρεᾶς νομίμως καταρτισθείσης, ἀποτελεῖ κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ νόμου χρέος, ὅπερ καίτοι μὴ ληξιπρόθεσμον καθίσταται οὐ-δὲν ἥττον ἀπαιτητόν.

Περὶ παύσεως τῶν τόκων. Κατὰ τὸ ἀρθ. 148 ἡ πτώχευσις, ἥτις μετέχει καὶ τῆς φύσεως τῆς *datio in solutum* καὶ ἀποτελεῖ εἶδος πληρωμῆς, ἐπάγεται συγχρόνως καὶ ἀναστολὴν τῆς πληρωμῆς τόκων, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀναστολὴ α') ἀρχεται ἀπὸ τῆς κηρυττούσης τὴν πτώ-χευσιν ἀποφάσεως καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς παύ-σεως τῶν πληρωμῶν, καὶ ἂν ἀνεβιβάσθῃ αὕτη εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν, β') ὥρε-λει τὴν ομάδα μόνον καὶ οὐχὶ τὸν πτω-χεύσαντα, ὅστις, ὅπως ἀποκατασταθῇ, ὀφείλει κατὰ τὸ ἀρθ. 608 νὰ καταβάλῃ τοὺς ὀφειλομένους τόκους μετὰ τοῦ κε-φαλαίου (Renouard. 1 σ. 341.—Bédar. 1 ἀρ. 93) καὶ γ') δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν δι' ἐνεχύρου, ὑποθήκης ἢ προνομίου ἀσφαλισμένων, οἵτινες καὶ πληρώνονται τοὺς τόκους ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ εἰς τὴν ἀ-σφάλειαν ἢ τὸ προνόμιον ὑπεγγύου πράγ-ματος, καὶ ἂν ἡ ἀπαιτήσις αὕτη, ὅσας πρόκειται περὶ ὑποθήκης, ἔχει ἐγγραφῇ κατὰ τὸ ἀρθ. 32 τοῦ περὶ ὑποθ. νόμου· καθότι ἄλλως ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις τοῦ ἀρθ. 31. Ἐὰν δὲ δὲν ἱκανοποιῶνται ἐν-τεῦθεν, τὰ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῆς ομάδος πραγμάτων δικαιώματα αὐτῶν ἐκτείνου-ται πρὸς τὰ τῶν κοινῶν ὀφειστών, διότι

ἡ ἑρμηνευομένη διάταξις εἶναι σαφής καὶ οὐδεμία γεννᾶται ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι ἡ πτώχευσις δὲν αὐξάνει τὰ τοῦ κοινοῦ δικαιίου προνόμια.

Ἄλλ' ἐὰν πρόκειται περὶ ἀπαιτήσεως τόκων μόνον ἢ εἰσοδήματος, ὡς συμβαίνει λ. χ. ἐπὶ ἰσοδίου ποσόδου ἢ ἐγγυήσεως ἀσφαλιζούσης τόκους; Ποικίλλουσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος αἱ γνώμαι, ἀλλ' ὁρῶμεν εἶναι νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ αὐστηρά ἐφαρμογὴ τοῦ ἀρθροῦ 448 ἤθελε χρησιμεύσει ἀπλῶς ὡς μέσον ἀδίκου ἀποσβέσεως τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου, διότι ἐνταῦθα οἱ τόκοι καὶ ἡ πρόσδοδος ἐπέχουσι κεφαλαίου θέσιν.

Ἀναγκαῖον ἐπομένως νομίζομεν εἶναι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρὸς ἀποκατάσιν τελείας μεταξὺ πάντων ἰσότητος νὰ θεωρηθῶσιν αἱ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως καὶ μέχρι τῆς διανομῆς λήγουσαι δόσεις τῆς ἰσοδίου προσόδου ἢ τῶν τόκων, ὡς αποτελοῦσαι μέρος τοῦ κεφαλαίου, ὅπερ ἐκπροσωποῦσι, καὶ ἰδίαν ἀπαιτήσιν καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι ὁ δανειστής δικαιούται νὰ γίνῃ δι' αὐτὰς δεκτός. Ἐὰν ἡ τοιαύτη κεφαλαιοποίησις ἐγένετο ἐκ τῶν προτέρων, ὡς λ. χ. διὰ τῆς ἐκδόσεως γραμματίου, ἐν ᾧ συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ μέχρι τῆς λήξεως τόκοι, δέον ν' ἀφαιρεθῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως μέχρι τῆς συμφωνηθείσης λήξεως τοιοῦτοι, διότι ἡ μὴ ἀφαίρεσις αὐτῶν ἤθελεν εἶναι νέου προνομίου παροχὴ ἐπὶ βλάβῃ τῶν λοιπῶν δανειστῶν καὶ ἐναντίον τῆς ἐννοίας τοῦ ἀρθ. 448.

Ἄλλ' ὁ πωλητής, ὅστις ὑπεσχέθη μειώσιν τοῦ τιμήματος, ἐὰν τοῦτο κατεβάλλετο ἐντὸς ὁρισμένου χρόνου, δὲν δύναται βεβαίως, ἐὰν ἡ πτώχευσις ἐπέλθῃ πρὸ τῆς ταχθείσης προθεσμίας, νὰ ὑποστῇ ἐλάττωσιν τινα, διότι ἐνταῦθα πρόκειται καθαρῶς περὶ δικαιώματος ἐξαρτωμένου ἀπὸ αἰρέσεως ἀτονησάσης (Dal. Rép.

ἀρ. 262 καὶ 264. Bruxelles 26 Μαΐου 1841.—Nemours ἀριθ. 1681-1682.—Alauz. 2194—2495). Τὴν μὴ ἀφαίρεσιν τῶν τόκων ἀπὸ τῆς προηγουμένης συγκεφαλαιώσεως ὑποστηρίζει ὁ Alauz., ἀριθ. 2494.—Demangeat, 5.—Bravard, T. σ. 5. 183 σημ. 3.—Vidari ἀριθ. 4441.—Borsari ἀριθ. 1757—Cuzzari ἀρ. 158).

Πράξεις πτωχεύσαντος ἄκυροι. Ἄκυρότης ἐν γένει λέγεται ἡ τὰς πράξεις τοῦ ἐμπόρου μετὰ τὴν πτώχευσιν παρακολουθοῦσα ἐκμηδένισις· ἐπέρχεται δὲ ὅτε μὲν αὐτοδικαίως ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἀπαιτήσιν ὅρων τινῶν ρητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένων.

Α'. Αὐτοδικαίως ἄκυροι.

Ἄκυροι ὁπολύτως καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος ὡς πρὸς τὴν ὁμάδα εἰσίν, ἐὰν ἐγένοντο μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ ἐντὸς 10 πρὸ αὐτῆς ἡμερῶν, αἱ ἐν τῷ ἀρθρῳ 449 ἀπαριθμούμεναι συμβάσεις· ὡς τοιαῦται δὲ θεωροῦνται κατὰ πρῶτον αἱ εἰς μειώσιν τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος τείνουσαι. Ὡς πράξεις ἐπομένως τοιαύτας δεόν νὰ ἐννοήσωμεν οὐ μόνον τὰς ἀμφοτεροβαρεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑτεροβαρεῖς συμβάσεις τὰς μειούσας ὅπως δὴποτε τὴν κινήτην ἢ ἀκίνητον περιουσίαν ἢ κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἄξια τοῦ δοθέντος ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου πράγματος ὑπερβαίνει σπουδαίως τὴν τοῦ ληφθέντος (Belg. N. 445). Ἐντεῦθεν ἄρα ἔπεται, ὅτι καὶ ἐπὶ δωρεᾶς ἐπέρχεται ἄκυρότης, ἐὰν τοῦ δωρεοδόχου ἢ συναίνεσις ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἢ δέκα ἡμέρας πρὸ αὐτῆς καὶ ὅτι ἐὰν ἐγένετο ὑπὸ διαλυτικὸν ὅρον, ἐξερχόμενον μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, οἱ πιστωταὶ (ὡς ἀντιπροσωπεύοντες τὸν ὀφειλέτην) δύνανται νὰ ἐπιμαρτυρῶσιν αὐτόν, ὅστις ἐπάγεται κατάργησιν τῆς δωρεᾶς καὶ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ ὁ πτωχεύσας. (Alauz. ἀρ. 2501.—Locré 5 σ. 183.—Rédar, 108).

Ἐὰν ὁμοως συνέστη ὑπὲρ ἀναβλητικὸν ὅρον γινόμενον δεκτὸν πρὸ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἢ ἐγκύριος ἀποδεχθεῖσα μετεγάρη μετὰ τῆς παύσεως, ἀλλὰ πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως, θεωρεῖται καὶ εἶναι ἰσχυρὰ, διαφυλαττομένη ὁμοως ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει τῶν ὑπὲρ τρίτων κτηθέντων ἐπὶ τῶν ἀκινήτων δικαιοματίων. (Boileux sur Boulay - Paty. ἀρ. 197. — Bédar. 108. — Renouard 4 πέλ. 370).

Ὡσαύτως ἄκυρος θεωρεῖται καὶ ἡ διὰ τελευταίας βουλῆσεως διάθεσις κινήτης ἢ ἀκινήτου περιουσίας καὶ ἂν ἡ διαθήκη συνεαῖν πρὸ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, διότι κατὰ τὸν Νόμον πάντοτε σκοπεῖται ὁ χρόνος τοῦ θανάτου, λαβόντος χώραν μετ' αὐτῆς.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι τῶν ἑτεροδαρῶν πράξεων ἢ ἀκύρωσις, ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας μόνον εἰσάχθεῖσα, δὲν ὠφελεῖ οὔτε τοὺς κληρονόμους, οὔτε ἄλλους τοῦ πτωχεύσαντος δικαιοδόχους.

Τὸ 6 ἐδ. τοῦ ἀρθρ. 449 δὲν ποιεῖται μὲν διαστολὴν τινα μεταξὺ ἐμπορικῶν καὶ ἱστικῶν χρεῶν, ῥητῶς ὁμοως ἀναγνωρίζει δύο κατηγορίας τοιούτων, ἧτοι χρεῶν ληξιπροθέσμων καὶ μὴ.

Τῶν δευτέρων ἢ πληρωμὴ εἶναι βεβαίως ἄκυρος ὅπωςδήποτε καὶ ἂν ἐπραγματοποιήθῃ.

Συγγραφεῖς τινες ὑποστηρίζουσιν ἀντιθέτως, ὅτι δεῖν νὰ γίνῃ διάκρισις μεταξὺ τῆς ρύσεως τῶν χρεῶν, καὶ ἀποφαίνονται ὅτι ἡ προεξόφλησις ἰδίου γραμματίου ἡ τιμολογίου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑποπτος (Lacré 5 σ. 192 — Lainé σ. 61. — Massé ἀρ. 1222) ἀλλ' ὁ Νόμος ἐκφράζεται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε οὐδεμία χωρεῖ διαστολὴ ἢ τοιαύτη δὲ προεξόφλησις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τεκμηριούσα δόλον παρὰ τῷ ὀφειλῆτι, καὶ ἐπομένως ὅτι εἶναι ἄκυρος, ἀφοῦ τὸ ἀρθρ. 449 ὁρίζει ῥητῶς ὅτι τοιοῦτον ἐ-

πέρχεται ἀποτέλεσμα καὶ «ἄλλως» ἐν ἐγένετο ἢ πληρωμὴ. (Pardessus ἀρθ. 1140).

Ὡσαύτως ὑποστηρίχθη ὅτι δὲν ἐφαρμόζεται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις καὶ ὅταν πρόκειται περὶ γραμματίου πληρωτέου οὐχὶ εἰς χρόνον ῥητὸν, ἀλλ' εἰς τόσας ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως, καὶ ἡ ἐξόφλησις ἐγένετο πρὸ τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας, πλὴν δικαίως ἀποκρούεται ὑπὸ τῶν πλείστων συγγραφέων. (Bédar. 192. — Orléans 26 Ἰουλίου 1859 (I. P. 60, 1042).

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μὴ ληξιπροθέσμων τῶν δὲ ληξιπροθέσμων ἢ πληρωμὴ ἀποβαίνει ἄκυρος, ἐὰν ἐγένετο ἄλλως ἢ διὰ μετρητῶν καὶ ἐκδόσεως γραμματίων ἐμπορικῶν.

Περὶ τῆς τύχης τῶν ὑποθηκῶν πραγματεύεται εἰδικῶς τὸ ἀρθρ. 451, δι' αὐτοῦ δὲ ὁ Νομοθέτης ὑπ' ὅψιν ἔχων οὐχὶ τὸ ἀρθρ. 448 τοῦ Γαλ. Νόμου, ἐν κατὰ τὸ πλείστον ἀκολουθεῖ, ἀλλὰ τὸ 555 τοῦ Ἰταλ. οὐ μὲν Κ., ὁρίζει ἄφ' ἐνὸς μὲν, ὅτι εἰσὶν ἄκυροι μόνον αἱ ἐκ συμβάσεως ἢ δικαστικῆς ἀποφάσεως πηγάζουσιν καὶ ἄφ' ἑτέρου ὅτι ἡ ἀκυρότης ἐπέρχεται, ἐὰν ἡ ὑπόθηκη ἐκτῆθῃ οὐχὶ ἐντὸς δέκα πρὸ τῆς δηλώσεως τοῦ πτωχεύσαντος ἡμερῶν, ἀλλὰ πρὸ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν. Ἐὰν ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ τίτλου μέχρι τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ παρῇλθε πλεον τῶν δέκα καὶ πέντε ἡμερῶν, ὁ Νόμος ἀφίησιν εἰς τοῦ δικαστηρίου τὴν κρίσιν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ἐὰν πρέπει ν' ἀκυρωθῇ ἢ μετὰ τὴν παύσιν τῶν πληρωμῶν ἢ ἐντὸς 10 πρὸ αὐτῆς ἡμερῶν γενομένη ἐγγραφῇ.

Ἡ προθεσμία αὕτη παρατείνεται λόγῳ ἀποστάσεως, οἱ δὲ μὴ ἐγγράψαντες τὴν ὑπόθηκην ἐντὸς αὐτῆς, συντρέχουσι κατὰ τὸ ἀρθρ. 449 τοῦ περὶ Ἱποθηκῶν Νόμου ἀπλῶς μετὰ τῶν χειρογραφικῶν τοιούτων.

Κατὰ τὸ τελευταῖον ἐδάφ. τοῦ ἀριθ. 449 καὶ ἡ προσημείωσις κτηθεῖτα κατὰ τὸ ἀρθ. 23 τοῦ περὶ ὑποθηκῶν Νόμου, ἀκυροῦται ἐπ' ἰσχύος, ἐὰν δὲν ἐγγραφῇ πρὸ τῆς ἀνωτέρω ὀριζομένης προθεσμίας.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν ὑποθήκην· ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ ἐνέχυρον (ἀρ. 449 ἐδ. 3.)· ὁ νομοθέτης, ἀποδεξάμενος τὴν ὑπὸ τοῦ Γαλλ. Νόμου ποιουμένην διαστολήν, ἀποφαίνεται αὐτὸ ἄκυρον μόνον ὅταν τεῖνῃ εἰς ἐξασφάλισιν ὀφειλῆς προγενεστέρας οὐχὶ δὲ καὶ ἐνεστώτως συνομολογουμένης, ὅποτε θεωρεῖται ἰσχυρὰ ἡ περὶ αὐτοῦ σύμβασις, ἐὰν ἐγένετο πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως.

Β') Πράξεις δυνάμεναι ν' ἀκυρωθῶσιν. Ἐκτός ὅμως τῶν ἀνωτέρω πράξεων ὑπάρχουσιν, ὡς ἐρρήθη, καὶ ἕτεραι αἰτινες δύνανται ἀπλῶς ν' ἀκυρωθῶσι.

Περὶ αὐτῶν ὁμιλεῖ τὸ ἀρθ. 450, κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ ὁποίου ἔννοιαν ἡ ἀκυρότης ἐπέρχεται μόνον ἐπὶ τῇ ἀποδείξει ὑπάρξεως δόλου παρὰ τοῖς συναλλαξαμένοις μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις γινώσκων τὴν ταῦσιν τῶν πληρωμῶν λυγίζεσθαι πάντοτε τελῶν ἐν δόλῳ, δὲν ἀνατρέχει πέραν τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ἀντιτάσσεται καὶ κατὰ τοῦ ἐν γνώσει διατελοῦντος δικαιοῦχου καὶ ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς διακριτικῆς τοῦ δικαστοῦ ἐξουσίας. Ὡστε κατ' ἀντίθεσιν τῆς πρώτης κατηγορίας ἡ τοιαύτη ἀκυρότης εἶναι σχετική.

Ὅποιαί εἰσιν αἱ πράξεις αὗται, δὲν εἶναι εὐχολον βεβαίως νὰ προσδιορισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων, γενικῶς ὅμως δύναται τις εἰπεῖν ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγεται πᾶσα πρᾶξις ἀπαλλοτριώσεως τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος μὴ δυναμένης νὰ θεωρηθῇ αὐτοδικαίως ἀκύρους.

Ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἡγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐὰν ἐπὶ ἐκποιήσεως πράγματος πωληθέντος ἐν τῇ ἀ-

ληθεὶ αὐτοῦ ἄξια δύναται νὰ στηριχθῇ ἀκυρότης ἐπὶ τῇ ἀπλῇ τοῦ τρίτου γνώσει τοῦ γεγονότος τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ὅταν ὁ πτωχεύσας διὰ τοῦ ἀντιπρῶτου μου ἡγόρασε πρᾶγμα ἕτερον σφῶζόμενον αὐτοῦσιον· τὸ Ἐπρετίον δὲ τοῦ Lyon (1 Φεβρ. 1860) καὶ τῆς Angers (25 Ἀπριλίου 1861) ἀπεφάνετο ἀρνητικῶς.

Νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη παρέχεται τὴν ὀρθὴν τοῦ ζητήματος λύσιν· διότι ὑπάρχουσιν ἐνίοτε περιπτώσεις, καθ' αἷς οὐδεμία εἰς τὴν ὁμάδα ἐπέχεται ζημία καὶ ἡ ἀκυρότης ἤθελεν εἶναι αὐτόχρημα ἀδικία πλουτίζουσα τοὺς πιστωτὰς ἐπὶ ζημίᾳ τῶν τρίτων. Αἱ ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ Νόμου ἀπαγγελλόμεναι ἀκυρότητες προτείνονται ἢ δι' ἀγωγῆς ἢ καὶ κατ' ἑνστάσιν ἀπλῶς ἢ ἐκδίκασιν δ' αὐτῶν γίνεται κατὰ τὴν ἐμπορικὴν μὲν διαδικασίαν ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεων ἐμπορικῶν, καὶ κατὰ τὴν κοινὴν ἐὰν προσβάλλωνται δι' αὐτῶν τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου συμβάσεις. Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ἡ ἀπορία· τὰ Ποινικὰ δικαστήρια ἔχουσιν ἄρα τὸ δικαίωμα ὅπως ἀποφασίζωσι περὶ τῶν συνεπειῶν τῶν τοιαύτων ἀκυροτήτων; Ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι πᾶσα κατὰ παράθεσιν τοῦ Νόμου γενόμενη πρᾶξις ὑποκρύπτει δόλον, ὁ ἐρμηνευτὴς δὲν δύναται ἢ καταφατικῶς νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα, οὐχ ἥττον ὅμως, ὡς παρατηροῦν ὁ ῥώθης ὁ Ράλλης, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ γίνηται διάκρισις μεταξὺ τῶν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κατηγορίας ἀκυροτήτων· καθότι τὰς μὲν τεκμαίρεται ἀπλῶς ὁ Νόμος ἄνευ περαιτέρω ἀποδείξεως, αἱ δὲ ἀπαγγέλλονται μόνον ἐπὶ τῇ ἀποδείξει τοῦ ἐπικαλουμένου δόλου. Αἱ ἀκυρότητες ἄρα, αἰτινες ἐπέρχονται πάντοτε αὐτοδικαίως ὡς ἐξ ἀπλοῦ πηγάζουσαι τεκμήριον (ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ καταδικασθῇ τις κατὰ τὰς γενικὰς τοῦ Νόμου ἀρχάς), δὲν χρησιμεύουσιν εἰς ποινὴν καταδικώσεως ὑποστηρίξιν καὶ ἐπὶ

ζητούντα πολιτικῶς πάντοτε ὥστε μόνον ἐπὶ τῶν σχετικῶν ὁ χαρακτήρ τῆς πράξεως δύναται κατὰ τὰς ἐκόςτοτε περιπτώσεις νὰ ἐκθέσῃ τὸν πτωχεύσαντα εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἄρθρων 599—604 δριζομένην καταδίωξιν (Ραλ. σ. 79).

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, τοῦ ἄρθρ. 450 μὴ ποιομένου τὴν ὑπὸ τῶν ἄρθρ. 445 καὶ 440 τοῦ παλαιοῦ Νόμου καθιερωμένην διαστολὴν τῆς πράξεως, ἡ φύσις οὐδεμίαν ἀπολύτως ἀσκαεῖ ἐπιρροὴν καὶ ὅτι ἱκανῶς ἡ ἀκυρότης ἐφαρμόζεται, ὡς ἐρρήθη, καὶ ἐπὶ ἐμπορικῶν καὶ ἐπὶ ἀστικῶν συμβάσεων.

Ὡς πρῶξις δυναμένη ν' ἀκυρωθῇ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ ἡ μετὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν γενομένη καταβολὴ τοῦ ἀντιτίμου ἐμπορευσιμῶν γραμματίων ληξιπροθέσμων, ἀλλ' ἐνταῦθα τίθεται ὡς εἰκὸς τὸ ἐρώτημα τῶν τοιούτων ἐγγράφων κυκλοφορούντων πάντοτε ἀντὶ μετρητῶν ἢ ἐξόφλησις εἶναι δίκαιον νὰ θεωρηθῇ γενικῶς καὶ ἄνευ διαστολῆς ὡς ἀκυρωτέα :

Βεβαίως ἂν καθιερωτο ὡς ἀρχὴ ὅτι ὁ κομιστὴς τοιούτου δικαιογράφου ἢ δύνατο νὰ ὑπογρεωθῇ εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων, θὰ ἐκωλύετο ἐπὶ μεγάλῃ τοῦ ἐμπορίου ζημίᾳ ἢ ἀπρόσκοπτος αὐτῶν διαπραγματεύσεις· τούτου δ' ἕνεκεν καὶ τὸ ἄρθρ. 152 ἀναπληροῦν τὴν κατὰ τοῦτο σιωπὴν τοῦ παλαιοῦ Νόμου, ὅστις συνέχευε τὸν κομιστὴν ἐμπορευσιμῶν γραμματίου πρὸς τὸν πωλητὴν πράγματος ὑποχρεούμενον νὰ ἐπιστρέψῃ τῇ ὁμαδί τὸ ληφθὲν τίμημα, ὁρίζει ὅτι ἐὰν ὁ πτωχεύσας μετὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν καὶ πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως πληρώσῃ συναλλαγματικὴν ἢ γραμματίον, ἢ πρὸς ἀνάκλησιν τῆς πληρωμῆς ἀγωγὴν κινεῖται ἐπὶ συναλλαγματικῶν μὲν κατὰ τοῦ ἐκδότου ἢ τοῦ ἐντεταλμένου τὴν ἐκδόσιν διατάκτου καὶ ἐπὶ γραμματίων ἐνταλνόν τοῦ πρώτου ὀπισθογράφου, μόνον

καὶ μόνον ἐὰν ἀποδείχθῃ ὅτι ἐγίνωσκον οὗτοι τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν κατὰ τὴν ἐκδόσιν τῆς συναλλαγματικῆς ἢ τῆς ὀπισθογράφου τοῦ γραμματίου, ὅπερ ὁμολογουμένως συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς καλῶς ἐννοουμένης ἰσότητος, ἀφοῦ ἐκδίδοντες ἢ ὀπισθογραφούντες ὠφελήθησαν ὅντως τὸ ἐξοφληθὲν ἀντίτιμον αὐτοῦ.

Σφραγίδων ἐπίθεσις. Τὸ ἄρθρ. 440 ὑποδεικνύον ὅτι ἡ τὴν πτώχευσιν κηρύττουσα ἀπόφασις· δεῖον νὰ διατάσσῃ πρὸς τὸ γενικὸν τῆς ὁμάδος συμπερὸν δὲν περιέχει ἢ κανονιστικὰ μόνον μέτρα, ἐν τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ σφράγις· καλεῖται δ' οὕτως ἡ ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς δυνάμει τῆς ὡς εἴρηται ἀποφάσεως εἶτε καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου ἐπίθεσις σφραγίδων ἐπὶ τοῦ καταστήματος τοῦ πτωχεύσαντος· διότι ἡ δικαιοσύνη, καθ' ἣν³ στιγμὴν παρεμβαίνει ὅπως κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν, ὀφείλει νὰ λάβῃ πᾶν ἀναγκαῖον μέτρον ὅπως ἀσφαλίσῃ διὰ τῶν δυνατῶν μέσων τὰ ὑπέγγραφα τοῖς πιστωταῖς πράγματα.

Τὸ συντηρητικὸν τοῦτο μέτρον, ὅπερ ἐκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος, δύναται μὲν κατὰ τὸ ἄρθρ. 456 νὰ ληφθῇ ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ πιστωτῶν τινῶν ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς κηρυκτικῆς τῆς πτώχευσις ἀποφάσεως ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται πάντως νὰ προσηγῇ ἢ φυγῇ τοῦ ὀφειλέτου ἢ καθολικῇ ἢ μερικῇ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀπώλειᾳ.

Ὁ εἰρηνοδικὴς τῆς κατοικίας τοῦ πτωχεύσαντος εἰδοποιούμενος ὑπὸ τοῦ γραμματέως τίθησι τὰς σφραγίδας εἰς πᾶν μέρος καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰ ἐν τῷ ἄρθρ. 458 μνημονιούμενα, ἅτινα περιέχουσι τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος μὴ ἐξαιρουμένων οὐδὲ τῶν οἰκογενειακῶν αὐτοῦ ἐγγράφων· οὐδενὶ δὲ δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ

τὴν ἀφαίρεσιν σφραγισθέντων ἀντικειμένων, καὶ ἂν ἡ ἐπ' αὐτῶν κυριότης τῶν τρίτων δὲν ἀμφισβητεῖται, διότι μόνον οἱ σύνδικοι δικαιούνται ἀδείᾳ τοῦ εἰσηγητοῦ νὰ ἐνεργήσωσι τὴν πρὸς τοὺς δολογούμενους κυρίους ἀπόδοσιν.

Ἐξ ἐρρήθη ἤδη, ἡ σφράγισις ἐκτείνεται ἐφ' ἀπάσης τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος, ἐν τούτοις ὁ εἰσηγητὴς τῇ αἰτήσῃ τῶν συνδίκων δύναται νὰ ἐξαίρεσῃ α' τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 458 ἀναγραφόμενα ἀντικείμενα, β' τὰ φθαρὰ ἢ ὑποτιμῆσει ὑποκείμενα ἐμπορεύματα ἢ προΐόντα, γ' τὰ εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἐμπορίου ἀναγκαῖα πράγματα (ἐκτιμώμενα παραχρῆμα ὑπὸ τῶν συνδίκων παρόντος καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου) δ' τὰ ἐμπορικὰ βιβλία, ἄτινα, ἀφοῦ θεωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου παραδίδονται τοῖς συνδικοῖς, καὶ ε' τὰ ἐμπορεύσιμα γραμμάτια, ἐφ' ὧν δέον νὰ ἐνεργηθῶσι συντηρητικαὶ πράξεις.

Ἐπ' ἴσης ἡ σφράγισις ἀποβαίνει περιττὴ, ὡς μὴ ὑπάρχοντος κινδύνου ὑφαιρέσεως, ἐὼν συνετάχθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πτωχεύσαντος ἢ συνεπέξῃ κατασχέσεως ἐνεργηθείσης τῇ αἰτήσῃ πιστωτῶν ἀπογραφῇ, ἢ ἐὰν ἡ ἀπογραφὴ κατὰ τοῦ εἰσηγητοῦ τὴν κρίσιν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ (Alauz., ἄρ. 2556.—Bédar., ἀριθ. 172.—Dal., Rép. V^o Faillites ἄρ. 360), ὁπότε καὶ ἡ παρούσα τοῦ εἰρηνοδίκου δὲν εἶναι ἀναγκαία, ἀφοῦ αὕτη ἐνεργεῖται ὑπὸ τῶν προσωρινῶν συνδίκων (Renouard, I. σ. 400). Ἐὰν ἡ ἀπογραφὴ δὲν περατωθῇ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, οὐδεμία ἐπέρχεται ἀκυρότης (Cass. 13 Φεβρ. 1855 (J. P. 56 I. 57).—Alauz., αὐτόθ. — Renouard, I. σ. 21).

Ἐπ' ἐταιρειῶν ὁμοῦ ἐφαρμόζονται ἄλλοι κανόνες.

Ἐὰν οἱ πτωχεύσαντες εἶνε μέλη ὁμορρυθμοῦ ἐταιρείας, αἱ σφραγίδες ἐπιτίθενται

ἐπὶ τε τοῦ καταστήματος τῆς ἐταιρείας ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἰδιοιτέρας ἐκάστου τῶν συνυπευθύνων ἐταίρων κατοικίας ἐπ' ἴσης ἐπὶ ἑτερορρυθμοῦ, ὡς πρὸς τὰ ὁμορρυθμα μέλη, τὸν διαχειριστὴν δασὶς φέρει πάντοτε ὁμορρυθμοῦ ἐταίρου ἰδίωτα καὶ τὰ μετασχόντα τυχὸν τῆς διαχείρισεως ἑτερορρυθμα μέλη, τὰ κηρυχθέντα τούτου ἕνεκεν ὁμορρυθμα.

Ἐπὶ ἀνωνύμου ἐταιρείας σφραγίζονται μόνον τὰ εἰς αὐτὴν ἀνήκοντα πράγματα, ἐπὶ δὲ μετοχικῆς τὰ τοῦ ἐνεργήσαντος μετόχου.

Ἐὰν οἱ ὁμορρυθμοὶ ἐταῖροι ἀναδεχθῶσι τὴν ἐξόφλησιν τῶν ἐταιρικῶν χρεῶν, ἀπαλλάσσονται τῇ σφραγίσῃ, διότι οὐδὲν ἔχει μετὰ τοῦτο ἡ ὁμὰς συμφέρον νόμιμον. (l'ardessus ἄρ. 1146. *Peri* τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων *verz* καὶ *Vidari* 4543—4555).

Περὶ Εἰσηγητοῦ. Εἰσηγητῆς καλεῖται ἐνταῦθα ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ δικαστηρίου καὶ διὰ τῆς πρώτης ἀποφάσεως διοριζόμενος δικαστής, ὑπὸ τὴν ἐπιβλέψιν τοῦ ὁποῖου ἐνεργεῖται πᾶσα τῆς πτωχεύσεως ἢ δικαιοδοσία· τὰ καθήκοντα δ' αὐτοῦ διαρκοῦσι μέχρι τῆς δικαστικῆς ἐκκαθαρίσεως ἢ τοῦ τεματιζόντος τὴν ὅλην διαδικασίαν συμβιβασμοῦ. Ὁ δικαστὴς οὗτος δὲν εἶναι ἐπιφορτισμένος ὡς ἡδύνατο νὰ ὑποτεθῇ δι' ἔργων διοικήσεως ἢ διαχειρίσεως, ἢ ἐνέργεια δ' αὐτοῦ περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ ἐπιταχύνῃ τὰς ἐργασίας τῆς πτωχεύσεως καὶ ἐπιβλέπῃ τῶν συνδίκων τὴν διαχείρισιν. Ὁ κανὼν εἶναι γενικὸς καὶ ὁ Νόμος παρητήθη ἐκ προθέσεως τῆς τῶν καθηκόντων ἐκείνου λεπτομεροῦς ἀπαριθμήσεως, ἥτις δὲν ἡδύνατο ν' ἀποβῇ γρήσιμος καὶ θὰ παρείχετο βεβαίως βλάβη, ἐὼν ἥτο πλήρης.

Ὁ Εἰσηγητὴς ἄρα, εἰς τὸν ἀνετέθησαν χρηματικὰ μόνον συμφέροντα, στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἐνεργῇ ἐν

περιπτώσεων ἄλλαις (Pardessus ἀριθ. 112). ἐντεῦθεν δ' ἐπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι δικαιοῦται μὲν ν' ἀντιτείνη εἰς πράξεις, ὥς ὑπολαμβάνει ἐπιζημιούς, ἀλλ' οἱ σύνδικοι οὐδεμίαν φέρουσιν ὑποχρέωσιν, ὅπως θέσωσιν ὑπὸ τὸν ἐλεγχον αὐτοῦ τὰς εἰς τὴν πτώχευσιν ἀφορώσας ἐνεργείας, ἑκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως, καθ' ὥς ἐξαιρετικῶς ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ Νόμου τοῦ Εἰσηγητοῦ ἡ ἄδεια. (Alauz. αὐτόθ.).

Ἐν τούτοις, κατὰ τὸν ἡμέτερον Νόμον, ἔχει καὶ ὁ εἰσηγητὴς ἰδιόχουσαν τινα δικαιοδοσίαν, αἱ περιπτώσεις δὲ καθ' ὥς αὐτὴ ἐφαρμόζεται εἰσὶν αἱ ἑξῆς: Α'. Αἰτιάσεις τῶν πιστωτῶν κατὰ τῆς τοιαύτης τῶν συνδίκων ἐνεργείας (ἄρθ. 437), ἢ ὧν ἀποφαίνεται δι' ἀποφάσεως, προσωρινῶς μὲν ἐκτελεστέας, ἀλλὰ κατὰ τῆς ὁποίας συγχωρεῖται προσφυγὴ εἰς τὰ δικαστήρια. — Β'. Αἱ περὶ τοῦ χορηγητέου τῷ πτωχῷ καὶ τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ ποσῶν ἀμφοτερότητος (ἄρθ. 538), ἡ περὶ τῶν ὁποίων ἀπόφασις δύναται ν' ἀνακοπῇ ὑπὸ τῶν συνδίκων, ἐνῶπιον τοῦ δικαστηρίου. — Γ'. Αἱ ἀντιρρήσεις, περὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν κατὰ τὰς διανομὰς ποσοτήτων, αἵτινες δέον νὰ διαφυλῶσιν ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμενόντων πιστωτῶν (ἄρθ. 573). Αἱ τοιαῦται τοῦ Εἰσηγητοῦ διατάξεις προσβάλλονται, ὡς ἐρρήθη, δι' ἀνακοπῆς εἰσαγομένης κατὰ τὴν ἐμπορικὴν διαδικασίαν, αἱ ἀποφάσεις δὲ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ὑπόκεινται μόνον εἰς ἀντίρρην, οὐχὶ ὅπως καὶ τῷ ἐνδίκῳ τῆς ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως μέσῳ (ἄρθ. 589).

Ἄλλ' ἐνταῦθα εἰρετται ἡ ἀπορία, δύναται ὁ εἰσηγητὴς νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς ἐντεῦθεν παραγομένας δίκας; Συγγράφει τινες ἀποφαίνονται ἀποφατικῶς, ὑπολαμβάνοντες τὴν ἐκδοσιν τῆς προσβάλλομένης διατάξεως ὡς λόγον ἐξαιρέσεως, (Boileux sur Boulay — Paty ἄρθρον

247. — Παλ. σ. 69), καθ' ἡμᾶς δὲ ὡς ὁρθότερα φαίνεται ἡ ἀντίθετος γνώμη. Οὐδεμία τοῦ Νόμου διατάξις καλοῦσι τὸ δικαστήριον ὅπως ἀναθεωρήσῃ τὰς αὐτοῦ ἀποφάσεις· ἀπὸ δὲ ὁ Εἰσηγητὴς ἐνεργεῖ ἐν προκειμένῳ ὡς ἀντιπρόσωπος καὶ μέλος αὐτοῦ, ἐπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι οὐδεμία ὑφίσταται ἐξαιρέσεως περίπτωσις, διότι τὸ δικαστήριον ὑποτίθεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὅτι ἀναθεωρεῖ τὴν ἰδίαν ἀπόφασιν. (Παράβλ. Renouard. 1. σελ. 384).

Ὅπως δὲ ποτε ὁ Εἰσηγητὴς οὐδεμίαν κατὰ τριμηνίαν νὰ ὑποβάλλῃ ἑκδοσιν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πτωχεύσαντος πρὸς τὸ ὕφετόν, ὅπερ ἐν περιπτώσει ὀλιγορίας, βραθυμίας ἢ ἀμελείας, δύναται καὶ νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν πειθοχρητικῶς.

Πτωχεύσαντος κράτησις. Προπεμπτήριον. Κηρυχθείσης τῆς πτωχεύσεως ἀπολύτως ἀναγκαῖα καθίσταται, ὡς ἐννοεῖ ἑκαστος, ἡ λήψις προφυλάξεων τινῶν ἀπαραιτήτων καὶ ἐπιβαλλομένων, οὕτως εἰπεῖν, ἐνεκεν τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως, ἐν ἣ ἐύρισκεται αἰφνιδίως ὁ ἔμπορος· αἱ προφυλάξεις δ' αὗται ἀφορῶσιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πτωχεύσαντος ἐξ ἑνὸς καὶ ἐξ ἑτέρου τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ ἔχουσιν ὡς σκοπὸν μοναδικὸν νὰ ἐξασφαλισθῶσι μὲν περὶ ἐκείνου καὶ νὰ διαφυλάξωσι τὸ ἐνεργητικόν, ὅπως περιέλθῃ ἀμείωτον εἰς χεῖρας τῆς ὁμάδος.

Εἰς τὸ δεύτερον τείνει ἡ περὶ τῆς ἐγχειρομένης ἀπράγισις· μεταβαίνομεν δ' ἤδη εἰς τὸ πρῶτον, ἥτοι εἰς τὰ ἐναντίον τοῦ προσώπου τοῦ πτωχεύσαντος λαμβανόμενα μέτρα, ἅτινα δύνανται νὰ ὦσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥτιον σοβαρά, ἀναλόγως τῶν εὐνοικῶν ἢ δυσμενῶν περιστάσεων, ὅφ' ὥς παρίσταται ἡ πτώχευσις.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι προκειμένου περὶ ἔμπορου, περιελθόντος

εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἔνεκεν γενικῆς οικονομικῆς δυσκρασίας, ἣ ἐξ ἐτέρων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτοῦ περιστάσεων ἢ ἐπιβολῇ προσωπικῆς κρατήσεως εἶναι καὶ ἐπαχθῆς καὶ ἀδικος ὑπότινας ἐπόψει, ἀλλ' ὡς βέβαιον ἐπίσης δεόν νὰ θεωρηθῇ καὶ ὅτι ἡ λῆψις τοιούτων μέτρων παρίσταται ἀπολύτως ἀναγκαῖα κατὰ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως, διότι, ἀγνώστων ὄντων τῶν προκαλεσάντων αὐτὴν αἰτίων, ὁ Νομοθέτης δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἀπαιτήσῃ λογαριασμὸν τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις καὶ οὐδεμίαν ὑφίσταται ἐντεῦθεν πραγματικὴν βλάβην, ἐὰν ᾖ καλῆς πίστεως καὶ ἀμέτοχος δόλου, δυνάμενος ν' ἀπαλλαγῇ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως διὰ προπεμπτηρίου.

Ὁ νεώτερος Νόμος, ἀποφεύγων εὐλόγως τὰς ἐπιβλαβεῖς καὶ ἀδικούς, ἐν πολλοῖς, συνεπείας τοῦ καταργηθέντος ἄρθρου 485, καθ' ὃ τὸ δικαστήριον ὤφειλε πάντοτε νὰ διατάσῃ τὴν προσωπικὴν κράτησιν ἢ τὴν φύλαξιν τοῦ πτωχεύσαντος, (ἥτοι νὰ λαμβάνῃ μέτρον, ὥστε, στηριζόμενον ἐπὶ προκαταλήψεως περὶ ὑπάρξεως ἐγκλήματος ἢ δόλου, ᾧ βεβαίως καταπιστευτικὸν ἐν τῇ γενικότητι αὐτοῦ), ἀνέθηκε διὰ τοῦ ἄρθρου 442 τὴν περὶ τούτου κρίσιν εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπερ διατάσσει τοῦ μέτρου τούτου τὴν λῆψιν, σταθμίζον τὰς ἐκάστοτε ὑποβλλομένας αὐτῷ περιστάσεις ἢ ἰσχύς δ' αὐτοῦ ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ ἁλλοδαπῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὑπερβάντων ἔτι τὸ 70 ἔτος τῆς ἡλικίας διότι πρόκειται περὶ διατυπώσεως ἀφορώσης τὸ γενικὸν τῆς ὁμάδος συμπερόν καὶ ἐνδιαφερόσης τὴν δημοσίαν τάξιν, οὐ ἔνεκεν καὶ δὲν δύναται νὰ ἐχλῇ ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 1003 τῆς Πολ. Δικ. ἢ διατάξις.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 442 ἀσφαλίζει ὑπὸ τινά ἐποψιν τῶν πιστωτῶν τὰ συμφέροντα, μεγάλην οὐδὲν ἦντον

παρέχεται ὠφέλειαν καὶ τῷ πτωχεύσαντι, ὅστις ἀπαλλάσσεται πλέον ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς μελλούσης τῶν πιστωτῶν ἀτομικῆς καταδιώξεως καὶ ἀφ' ἐτέρου τῶν συνεπειῶν τῆς προηγουμένως ἐνεργηθείσης τυχ' ἐν προσωπικῇ κρατήσεως. Ὡς γνωστόν, τὸ ἀσφαλέστερον μέσον ὅπως εἰς ἀναγκασθῇ ὁ δυστροπῶν ὀφειλέτης εἰς πληρωμὴν εἶναι ἀναμφισβητήτως ἡ προσωπικὴ κράτησις, ἄλλ' ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τεκμαίρεται πάντοτε τοιαύτη δυστροπία καὶ δικαιολογεῖται τοιούτου μέσου ἢ γρηῃς; Βεβαίως ὅχι, διότι ὁ πτωχεύσας καὶ ὃν ᾔθελε δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ ἔνεκεν τῆς ἀπαιτητικῆς τῆς διαχειρίσεως. Σκληρότης ἐπομένως ἀδικαιολόγητος ἦθελον εἶναι τὸ νὰ ἐπιτρέπηται πάντοτε, ἐν τοιαύτῃ ἀδυναμίᾳ, ἡ προσωπικὴ τοῦ ὀφειλέτου κράτησις ἢ καὶ ἐξακολούθησις τῆς ἤδη ἀρξαμένης τοιαύτης.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἡ περὶ μὴ καταδιώξεως τοῦ ὀφειλέτου ἀπαγόρευσις δὲν ἐξικνεῖται καὶ μέχρι τῆς ἐκμετάλλεως τοῦ τοιούτου τῶν πιστωτῶν διενέσεως, οὐ ἢ ἐνάσκησις μόνον ἀργῇ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τῆς πτωχεύσεως ἢ κατὰστάσεως, καὶ τὸ ὁποῖον καταλύεται μόνον, ἐὰν, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τῇ ἐνώσει, ὁ πτωχεύσας κηρυχθῇ συγγνωστός.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ τοιαύτη ἀπαγόρευσις εἶναι μὲν γενικὴ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπόλυτος διότι κατὰ τὸ ἀ.θ. 442 ἐπιτρέπεται, ὡς ἐρρήθη, τῷ δικαστηρίῳ ν' ἀπαλλάξῃ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως τὸν ὀφειλέτην, ὅστις δὲν ἀπεκρύβῃ καὶ προσήγαγε τὸν ἰσολογισμόν αὐτοῦ ἢ τοιαύτην δ' ἐξαίρεσις διπλοῦν ἔχει σκοπὸν, α') νὰ παρεμποδίσῃ τὴν φυγὴν τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις βεβαίως θὰ ἐμεινόντο τῆς κατοικίας αὐτοῦ, ἐὰν ἐπετρέπετο ἡ ἀτομικὴ τῶν πιστωτῶν καταδιώξις, καὶ β') νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν ὀφειλέτην εἰς ὑποβολὴν δηλώσεως καὶ κατάρθωσιν τοῦ ἰσολογισμοῦ.

ἐν ἑπαίᾳ βετι μεγάλην ὁ νομοθέτης ἀποβλέπει σημασίαν εἰς τὴν συνδρομήν, ἢ παρίσταται ὁ ἔμπορος κατὰ τὰς πρώτας τῆς πτωχεύσεως στιγμὰς.

Ὡσαυτὸ ἵπποτε τὸ σχετικὸν τοῦ ἄρθρου 442 εἰσέρχεται, παρεχόμενον ἐπὶ τῇ πτωχεύσαντι τοῦ πτωχεύσαντος καλῇ πίστει, εἶναι μετακλητὸν πάντοτε 'ἂν ἐκπληρωθῇ κατὰ τὴν πρόδον τῶν ἐργασιῶν ἀποκαλυφθῶσιν ὑπόνοιαι δόλου ἢ ἡ ἐκ-
μετρίαις ἐνδεκνύῃ ἔλλειψιν καλῆς πί-
στεως, τὸ δικαστήριον δὲν κωλύεται, ὅπως
τῇ αἰτήσῃ τῶν συνδίκων διατάξῃ καὶ
ἰσχυρότερον τὴν προσωπικὴν κράτησιν τοῦ
πρωτοῦ.

Ἐκ τῆς γενικίτητος, μεθ' ἧς ἐκφρά-
ζεται τὸ ἄρθ. 442, οὐδεμία γεννᾷται ἀμ-
φιβολία, ὅτι ἡ διάταξις αὐτοῦ ἐφαρμο-
ζομένη γενικίως καὶ ἀνευ διαστολῆς οἰασ-
θήσεται μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων τὴν ὁ-
κίαν πιστωτῶν· ἐντεῦθεν δ' ἑπαίᾳ, α')

ἡ προσωπικὴ κράτησις δύναται νὰ
ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου πάντοτε
καὶ ἀνεξαρτήτως τοιοῦτου ἢ τοιοῦτου εἴ-
δους τῶν υποχρεώσεων τοῦ πτωχεύσαν-
τος διότι αὐτὴ ἀπαγγέλλεται μόνον ἐνε-
κα τῆς πτωχεύσεως, οὐδεὶς δὲ δύναται
ἀντιτείνειν ὅτι ἡ τοιαύτη κατάστασις οὐ
δύναται εἶναι κινδυνώδης τῶν ἐμπορικῶν
καὶ ἐνδεκνύοντων διατάξεις, ἀλλ' ἀποτελεῖ
καὶ σπουδαῖον γεγονὸς ἐνέχον γενικῶς καὶ
προσβολὴν τῆς πρὸς τὸν ὀφειλέτην παρ-
εχόμενης ὑπὸ τοῦ κοινοῦ πίστεως, οὐ
δύνανται καὶ ὅπως ἐξευρεθῇ, ἐὰν ὁ ὑπαί-
τιος τῆς τοιαύτης ἀνωμαλίας εἴναι ἔνο-
χος τῆς ὁσμῆς αὐτῶν περιστάσεων ἀτυχῶν,
καταλογίζεται, ὡς ἐρρήθη, τοῦ μέτρου
τῆς πτωχεύσεως ἢ χρήσεως, καὶ β') ὅτι διὰ τῆς ἐρ-
μηνείας τῆς διατάξεως αἴρεται ἡ ἐκ τοῦ
δικαστηρίου ἀποφάσεως ἄρθρου 455 προκύ-
πτου ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ἂν ἡ ἀ-
ποφασιστικὴ τῆς ἀτομικῆς ἐκ μέρους τῶν
πρωτοῦ καταδικάσεως εἶναι γενικὴ ἢ
προσωπικὴ μόνον ἐπὶ ἀπαιτήσεων ἐπι-

δικαζομένων δι' ἀποφάσεων τοῦ ἐμποροδι-
καιείου· καθότι, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθ.
442, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφισβολία, ὅτι
μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ ἐκ μέρους τῶν
δυνειστών κράτησις τοῦ ὀφειλέτου, ὡς καὶ
ἡ αἰτήσις περὶ παρατάσεως τῆς ἀρξαμέ-
νης τοιαύτης, ἀπαγορεύεται οὐ μόνον ἐπὶ
ἐμπορικῶν ἐνοχῶν, ἀλλὰ καὶ καταψη-
φίσει· ἐξ ἀπαιτήσεως ἀστικῆς καὶ ἐπὶ
δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου καὶ ἐπὶ ὁπο-
ρτωσέως ἐπιβληθείσης διὰ ποινικῆς
ἀποφάσεως (Dal. T. 8, σ. 88, ἀρ. 8.—
Bédar, ἀρ. 176).

Ἡ ἐκτέλεσις τῆς διατάξεως περὶ προ-
σωπικῆς κράτησεως, (ἣτις εἰσέρχεται οὐ
μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς κοινῆς, ἀλλὰ
καὶ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἱκανοποιήσεως),
ἀνετέθη τοῖς προσωρινοῖς συνδίκοις, τῷ
εἰσαγγελεῖ καὶ τῷ εἰσηγητῇ (Λ. Π. 412
ἐδ. 3).

Προπεμπτήριον δὲ καλεῖται, κατὰ τοῦ
ἡμετέρου Νόμου τὴν ἔννοιαν, ἡ πράξις
δι' ἧς τὸ δικαστήριον διατάσσει τὴν ἐκ
τῶν φυλακῶν προσωρινὴν τοῦ πτωχεύ-
σαντος ἀπόλυσιν.

Ἐὰν τὸ δικαστήριον μὴ ποιησάμενον
χρῆσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρ. 442 παρεχομένου
αὐτῷ δικαιώματος, τοῦ ν' ἀπαλλάξῃ τὸν
πτωχεύσαντα τῆς κράτησεως ἢ φυλάξεως,
διέταξεν ἢ διὰ τῆς πρώτης ἀποφάσεως
ἢ καὶ μεταγενεστέρως τὴν φυλάκισιν αὐ-
τοῦ, δύναται βραδύτερον προτάσει τοῦ
Εἰσηγητοῦ ν' ἀποφηνῇται ὑπὲρ τῆς διὰ
προπεμπτηρίου ἀπολύσεως. Τὸ τοιοῦτον
ὅμως μέτρον ἔχει χαρακτῆρα ὅλως προ-
σωρινόν, διότι ἀκριβεστέρα τῶν πραγμά-
των δοκιμασία δύναται ν' ἀποδείξῃ ἂ-
τοπον τὴν τοιαύτην εὐνοίαν· τοῦτο δ'
ἐνεκεν καὶ δὲν ἀπαγορεύεται ἡ βραδυ-
τέρα αὐτοῦ ἀνάκλησις. Ἀλλ' ἐὰν ἡ πτώ-
χευσις ἀποδειχθῇ ὡς ἀπλὴ σύμπτωσις
δυστυχημάτων πραγματικῶν, ὁ καλῆς
πίστεως ἔμπορος δεόν νὰ μὴ ἀναμένῃ ἐν
τῇ φυλακῇ τὸ τέλος τῆς ἐκκαθαρίσεως ἢ

μεταρρίπται καὶ ἐν τῇ αἰτιολογικῇ τοῦ Νόμου ἐκθέσει, δὲν δεικνύει ἄρα ὅτι ἡ χρήση τῆς τοιαύτης λέξεως δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ὕλην, ἀλλ' εἰς τὸ ὅτι ὁ Νομοθέτης ἐθεώρει ἰσχύουσαν τὴν διάταξιν τοῦ ἀρ. 1105 τῆς Πολ. Δικ.

Ἡ ἐπὶ τοῦτο ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῶμεν καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν ποροδικίων ἡ σχετικὴ αἴτησις δὲν εἰσάγεται κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς οἰκτικαῖς διαδικασίαις.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει δικαίωμα ὅπως αὐτῇ τοιαύτῃ χαίρει μὲν καὶ ὁ διατεταγμένος ὑπὸ προσωπικῆν κράτησιν ἔμπορος, οὐκ ὅμως καὶ ἐκεῖνος, περὶ οὗ ὁ Νομοθέτης ὑποτίθησιν ὅτι παρέχεται δοτικὴ ἢ ἀπλῆς χρεωκοπίας ὑπονομίας ἢ καὶ οὐ ἐξεδόθη ἔνταλμα προσαγωγῆς καὶ ἡ φυλακίσεως (Ἄρ. Π. 445. Πολ. Ε. Κ.).

Προκαταβολὴ δαπανῶν. Πολλάκις ἀπὸ τῆς ἐνέργητικῆς, ἐπαρκῶς ἱκανοποιήσας τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν δαπάνας, οἱ πιστωταὶ εἰς οὐδὲν προέβαινον ἐνέργειαν καὶ ὁ ἐν ἐκτέλεσει πτωχεύσεως διατελῶν ἔμπορος ἔλενεν ἐλεύθερος, διαθέτων, ὅτι ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπελείπετο. Πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐντεῦθεν ἀποπημάτων, ὁ ἑκτεταγμένος Νόμος διὰ τοῦ ἀρ. 460, οὗ ἡ ἐκτέλεσις περιοριστικὴ οὕσα δὲν δύναται ἐκτελεσθῆναι ἐπὶ περιπτώσεων ἄλλων, ὅριζοντες ὅτι τὰν δὲν ὑπάρχωσι πρόχειρα χρήματα πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγκαζομένων πράξεων, αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι προκαταβάλλονται, ἀποφάσει τοῦ εἰσηγητοῦ, ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου καὶ ἀποδίδονται προσωρινῶς ἐκ τῶν πρώτων εἰσπραξέων.

Ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ὡς εἰρηται ἡ ἐκτέλεσις ἐγενήθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, εἰ ἡ ἐκτέλεσις ἢ περὶ προσωπικῆς κρατήσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως ἐκτελεῖται ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἢ τοῦ εἰσηγητοῦ, ὑπο-

χρεοῦται τὸ Δημόσιον νὰ προκαταβάλλῃ τὴν πρὸς διατροφήν τοῦ κρατουμένου ἀναγκαίαν δαπάνην, ἐλύθη δὲ καταφατικῶς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῶν συντηρητικῶν τούτων μέτρων ἐνδιαφέρει καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ὅτι οἱ ἄποροι προσωποκρατούμενοι δεόν νὰ διατρέφοντο, ὅπως καὶ οἱ ἐνεκεν ἐγκληματικῶν πράξεων προφυλακίζόμενοι (Bravard-Demangeant. 5 σ. 146. — Παλ. σ. 98).

Περὶ συνδίκων. Σύνδικοι κατὰ τὸν ἡμέτερον Νόμον καλοῦνται τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, ἅτινα προσωρινῶς ἢ ὁριστικῶς ἀναλαμβάνουσι μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως τὴν διεύθυνσιν τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν συμφερόντων τῆς ὁμάδος τῶν πιστωτῶν διαιροῦνται δὲ εἰς προσωρινούς (διοριζομένους ὅπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἄνευ συμπράξεως τῶν πιστωτῶν) καὶ εἰς ὁριστικούς.

Τῶν πρώτων τὰ καθήκοντα δὲν καθορίζονται ἐν τῷ νόμῳ, εἰς τὸν σκοπὸν ἐν τούτοις τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ἀφορῶντες, δικαιοῦμεθα νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ταῦτα περὶορίζονται ἐν γένει εἰς τὴν ἐνέργειαν πράξεων προσωρινῶν καὶ τὴν λήψιν ἀντιμετρήσεων ἐπειγόντων, ἅτινα δὲν ἡδύνατο ἄνευ βλάβης ν' ἀναβληθῶσι μέχρι τοῦ διορισμοῦ τῶν ὁριστικῶν συνδίκων, ὡς τὴν ἐκλογὴν ἐπισπεύδει κατὰ τὸ δυνατόν ὁ Νόμος.

Κατὰ τὸ ἀρ. 410 ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ δικαστηρίου, δυνάμενου κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ διορίσῃ ἕνα ἢ καὶ πλείονας.

Οἱ ὁριστικοὶ σύνδικοι κατ' ἀντίθεσιν ἐκλέγονται μετὰ τῶν πιστωτῶν πάντοτε. Κατὰ τὸ ἀρ. 462, ὁ εἰσηγητὴς ἐντὸς τῆς δια τῆς πρώτης ἀποφάσεως διοριζομένης προθεσμίας, ἣτις εἶναι ὑποχρεωτική, συγκαλεῖ ἐν συνελεύσει (καθ' ἣν δὲν κλητεύεται ὁ πτωχεύσας, οὗ ἡ παρουσία εἶναι ὅλως περιττή) τοὺς εἰσα-

ζωμένους πιστωτάς, ὅπως ἐμφανισθῶσιν αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίων πρὸς σύνταξιν τοῦ τῶν πιστωτῶν καταλόγου, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται οὐ μόνον οἱ ἀνέγγυοι ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ προνομίου ἢ ὑποθήκης ἀσφαλιζόμενοι θνηεस्ता καὶ ἐκ τοῦ ὁποῦ τοῦ δικαστηρίου, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνταχθείσης παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐκθέσεως (ἐν ᾗ ἀναγράφονται πᾶσαι αἱ κατὰ τῶν ἐμφανισθέντων καὶ τῶν ἀπειτήσεων αὐτῶν ἀντιταχθεῖσαι τυχὸν ἀντιρρήσεις), ἐκλέγει κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ τοὺς ὀριστικούς συνδίκους, μὴ δεσμευόμενον ἐκ τῶν ἀντιταχθεισῶν τυχὸν ὑπὸ τῶν πιστωτῶν παρατηρήσεων· διότι οὗτοι κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ Νόμου ἔννοϊαν δὲν ἔχουσι δικαίωμα οὔτε νὰ ὀνομάσωσιν οὔτε νὰ ὑποδείξωσι τοὺς συνδίκους (Alauz., 2567. — Pardessus ἀρ. 1150).

Κατὰ τοῦ ἐμφανιζομένου μὴ ἀληθοῦς πιστωτοῦ τὸ ἀρθρ. 602 ἐπιβάλλει ποινὰς· ἢ δὲ πρόσκλησις τῶν δανειστών σιωπῶντος τοῦ Νόμου δύναται νὰ γίνῃ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ εἰσηγητοῦ ἢ δι' ἐπιστολῶν ἢ διὰ προγραμμάτων, δημοσιευομένων ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ὀρίσει ἐφημερίδι.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ἡ μὴ ἀκριβὴς τῶν περὶ προσκλήσεως διατυπώσεων τήρησις δὲν ἐπάγεται ἀκυρότητα οἰανδῆποτε, ἀφοῦ δὲν ἐπιβάλλεται διὰ ρητῆς διατάξεως. Ὁ χαρακτηριστικὸς ἄλλως τοῦ εἰσηγητοῦ τίθησιν αὐτόν, ὡς εἰκός, ὑπεράνω πάσης ὑπονοίας καὶ ἡ παράλειψις μιᾶς τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποδεικνύουσα, ὅτι ἡ συνέλευσις δὲν ἦτο γυνική (Bédar., ἀρ. 219. — Alauz., 2566. — Pardessus, 1469. — Dal. Rép. n° Faillites ἀρ. 403).

Ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων συνδίκων (οἱ τινες, εἰ καὶ ὀριστικοί, συγχωρεῖται οὐχ ἦττον κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἀρθρ. 465 καὶ 468 ἀναγραφόμενας περιπτώσεις ν' ἀν-

τικατασταθῶσιν) ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς σπουδαιότητος τῶν παρουσιαζομένων ἔργων καὶ δύναται νὰ διοσθῇ ἀπὸ τριῶν, ἐκλέγονται δὲ συνήθως μίαν τῶν πιστωτῶν (ἡμεδαπῶν ἢ ἀλλοδαπῶν) ἐνίοτε ὁμῶς ὑπαρχόντων λόγων ἰδιωτῶν, ὧν τὴν σπουδαιότητα ἐκτιμᾷ ἡ ἀρχικῶς τὸ δικαστήριον καὶ μετὰ τῶν ἄλλων τῇ ὁμάδι προσώπων. Τῆς τοιαύτης ὁμῶς ἐκλογῆς ἀποκλείονται οὐ μόνον οἱ συγγενεῖς καὶ κηδεσταὶ τοῦ πτωχεύσαντος μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ (ὡς οἱ οὔτοι θὰ παρείχοντο πάντοτε ὑπονοίας περὶ τοῦ ἐὰν ἐνέργειαι αὐτῶν ὅτι ἦσαν εὐνοῦστεραι τῷ πτωχεύσαντι ἐπὶ βλάβῃ τῆς ὁμάδος), ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς ἀποστροφή ἐντολῆς ἀνίκανα κατὰ τὸν Νόμον τῆς σιωπᾶς. Περὶ τῶν ἐμπορευομένων γυναικῶν καὶ ἀνγλικῶν ὡς καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν, σιωπᾷ ἐντελῶς ὁ Νόμος, ἀλλὰ οἱ δὲ ὁμῶς ὑπάρχει λόγος ἀποκλεισμοῦ, ἐὰν τὸ δικαστήριον, ὅπερ σπάνιον (ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τοὺς πρώτους) ἐκλέξῃ αὐτοὺς ὡς συνδίκους· διότι καὶ οἱ πρώτοι (γυναῖκες καὶ ἀνγλικοί), ὅταν ἐμπορεύονται τοιαύτων ἀντικειμένων, εἰς οὐδὲνα ὑπόκεινται πρὸς τὸν πτωχεύσαντα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνίκανοι πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων καθηκόντων (Boileux sur Boulay-Paty, ἀρ. 283. — Alauz., ἀρ. 2568. — Cré h. σ. 71).

Καὶ περὶ τῆς περιπτώσεως, κατὰ τὴν ἡ συνέλευσις ματαιωθῇ διὰ τῆς μὴ πλειοψηφίας τῶν πιστωτῶν, σιωπᾷ ὁ Νόμος, ἐπεκράτησεν ἐν τούτοις ἡ γνώμη, ὅπως ὁ εἰσηγητὴς ἀναγγέλλει ἀπλῶς τὸ γεγονός τοῦτο δι' ἐκτέλεσιν τῆς ἐκ νέου τῶν πιστωτῶν πρόσκλησις διορίζει ἀπ' ἐξουσίας συνδίκους (Pardessus

ἀρ. 147. — Alauz., 2567). Οἱ συνδικοὶ ἐν τούτοις πιστωταὶ λογίζονται καὶ ἀναπληροῦντες τοὺς ἀποζημιωτικὰς ὁσὶδῆποτε καὶ ἂν ᾖσιν (Bédar., ἀρ. 219).

Οἱ σύνδικοι, εἰδοποιούμενοι ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου περὶ τοῦ ἔργου αὐτῶν δικαιούνται μὲν καὶ ἀποστροφῆς οἰανδῆποτε νὰ ποιεῖται ἐντὸς 24 ὥρων τὸν τοιοῦτον διορισμὸν, ἀλλ' ἀποδεχόμενοι οὐ μόνον δὲν ἀντιτάσσονται πλέον νὰ παλλαγῶσιν (ἢ μόνον λόγων σπουδαίων, περὶ ὧν κρίνει τὸ δικαστήριον), ὡς καὶ νὰ ὑποκαταστήσιν ἐκείνους, ἀλλ' ὑπέχουσι καὶ εὐθύτητα ἐνέργειαν ἢ παράλειψιν ἐπιζητήσασθαι καὶ διὰ πᾶσαν βαθμίαν ἢ ὀλιγοτάτην, δυνάμενοι μάλιστα καὶ πειθαρχικῶς νὰ καταδιωχθῶσι κατὰ τὸ ἀρ. 468. Ὁ εἰσηγητὴς ἐν τούτοις εἶπε ἐξ ἐπιλογισμοῦ εἶπε καὶ κατ' αἵτησιν τοῦ πτωχεύσαντος δύναται νὰ προτείνῃ τὴν ἀντικειμένην αὐτῶν καὶ βραδύτερον· ἐὰν ἐν τῇ ἐκείνῃ περιπτώσει ἀμελήσῃ οὗτος ὁ πτωχεύων, δικαιούται ἕκαστος τῶν συνδίκων, ὅπως μετὰ παρέλευσιν 8 ἡμέρας πρὸς τὸν εἰσηγητὴν ὑποβληθεῖσιν αἵτησιν ἡμερῶν φέρῃ αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ ἀπαρτίζεται ἀπὸ τῆς ἐκείνης συνεδριάσεως, ἀφοῦ ὁμῶς λάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ εἰσηγητοῦ ὡς καὶ τὰς ἀποδείξεις τῶν συνδίκων ἐξηγήσει καὶ πρὸς τὴν καθολικὴν τῆς πτωχεύσεως διοίκησιν, οἱ σύνδικοι δύνανται μὲν καὶ τὸν εἰσηγητὴν νὰ ἐνεργῶσι κεχωρισμένως, ἐφ' ὧρισμένων τῆς διαχειρίσεως ὑποθέσεων (ὅποτε καὶ προσωπικὴν ἑκάστην εὐθύνην), ἀλλὰ συνήθως ὡς ἀποστροφῆς τὴν ὁμίδα καὶ τὸν πτωχεύσαντα ἐνεργοῦσιν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἡ ἀποστροφή αὐτῶν λογίζεται ἀδιαίρετος· ἐν τούτοις ἐπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι ἡ ἀποστροφή τοῦ ἑνὸς δὲν στερεῖ μὲν τοὺς λοι-

πούς, τοῦ πρὸς ἐνέργειαν δικαίωματος, ἀλλ' ὁ ἐνεργῆσας λογίζεται ὡς ἐντολοδόχος τῶν μὴ ἐνεργούντων καὶ καθίσταται αὐτοὺς κατὰ κανόνα συνυπευθύνους ἀπέναντι τῶν τρίτων διὰ τὰ γενόμενα.

Ἐν περιπτώσει ἀμφισβητήσεως ὑπερῆς τῆς πλειονοψηφίας ἢ γνώμης οἱ δὲ μειονοψηφούντες δικαιούνται μόνον νὰ ὑποβάλλωσι τὰς ἀντιρρήσεις αὐτῶν πρὸς τὸν εἰσηγητὴν, ὅστις ἀποφαίνεται ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν.

Ἐν τῶν πρώτων ἔργων τῶν συνδίκων εἶναι φυσικῶς ἡ ἀποσφράγις καὶ ἡ σύνταξις τῆς ἀπογραφῆς. Ἐνεργεῖται δ' αὕτη κατὰ τοὺς συνήθεις τύπους ὑπὸ τῶν συνδίκων, λυσόμενων τῶν σφραγίδων παρόντος τοῦ πτωχεύσαντος, τοῦ εἰρηνοδίκου, καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις, καὶ τῶν κληρονόμων τοῦ προαποβιώσαντος τυχὸν ἐμπόρου. Ἐν περιπτώσει ἀνακοπῆς τῆς σφραγίδος, καλοῦνται καὶ οἱ ἀνακόψαντες, ἐὰν ἀξιῶσι κυριότητος δικαίωματα ἐπὶ τινων τῶν σφραγισθέντων ἀντικειμένων.

Ἡ σχετικὴ ἔκθεσις, εἰς διπλοῦν συντασσομένη, πρέπει νὰ περιέχῃ λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν κινητῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐμπορευμάτων ἐγγράφων, ἅτινα παριστῶσι τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος τὸ ἐνεργητικόν.

Πολλὰ καὶ διάφορὰ εἰσι τὰ μετὰ τὴν ἀπογραφὴν ἔργα τῶν συνδίκων, συνοψίζονται δὲ κεφαλαιωδῶς εἰς τὰκόλουθα.

Α'. Εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ὑπὸ τῶν προσωρινῶν τοιούτων ἀρξαμένης τυχὸν εἰσπράξεως τῶν πιστωτῶν.

Β'. Εἰς ἀποσφράγισιν τῶν πρὸς τὴν ἐμπορίαν σχετιζομένων καὶ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἀπευθυνόμενων ἐπιστολῶν, αἵτινες καταχωρίζονται ἐν τῷ πρὸς τούτῳ τηρουμένῳ βιβλίῳ. Τὸ τοιοῦτον δικαίωμα δὲν δύναται μὲν νὰ ὑποσθῇ ὡς ἀντικείμενον πρὸς τὸ ἀρθρ. 14 τοῦ Συντάγματος, διότι οἱ σύνδικοι (οἵτινες μάλι-

στα ἐνεργοῦσι τὴν ἀποσφράγισιν παρόντος καὶ τοῦ πτωχοῦ) θεωροῦνται ὡς ἐνασκοῦντες τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ ἐπιστολῶν ἀπειθυνομένων πρὸς τὴν σύζυγον ἢ τὰ τέκνα τοῦ πτωχεύσαντος (Alauz., 2581).

Γ'. Ἡ ἐξέτασις τῶν παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου παραδιδόμενων αὐτοῖς βιβλίων, ἢ βεβαίωσις τοῦ περιεχομένου καὶ ἡ περὶ αὐτῶν παρουσία τοῦ πτωχοῦ κλητευμένου, ὅπως ἐμφανισθῇ ἐντὸς 48 ὥρων καὶ δυναμένου νὰ παρασταθῇ αὐτοπροσώπως ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ διὰ πληρεξουσίου. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ἀποβαίνει χρήσιμος διὰ τὴν ἐξέλεξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ ἢ καὶ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, καθ' ἣν περίπτωσιν δὲν ὑπεβλήθη τοιοῦτος ἐγκρίτως.

Δ'. Ἐκποίηση τῶν εἰς φθορὰν ὑποκειμένων πραγμάτων.

Πρὸς τοῦτο ὁμως ἀπαιτεῖται νέα ἀδεία τοῦ εἰσηγητοῦ, ἐνεργεῖται δὲ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πτωχεύσαντος καὶ καθ' ὃν τύπον ὀρίζει τὸ ἄρθ. 488.

Ε'. Ἐξακολούθησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας.

Κατὰ τὸ ἄρθ. 471, ἐὰν ἐκ τῆς διακοπῆς τοῦ ἐμπορίου ἐπέρχεται ζημία, δύνανται οἱ σύνδικοι ἀδεία τοῦ εἰσηγητοῦ νὰ ἐξακολουθήσωσιν αὐτὸ προσωρινῶς καὶ ἐντὸς στενωπῶν ὀρίων (Alauz., αὐτόθι. — Rénouard, 1. σ. 478), ἢ διάταξις δ' αὐτοῦ ἐγένετο δεκτόν, ὅτι ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ βιομηχανικῶν τοῦ πτωχοῦ ἐργασιῶν. Ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (καθ' ἣν δὲν σκοπεῖται ὁμως μετὰ τὴν ἔνωσιν ἢ ἐκκαθάρσις τῆς περιουσίας, ἀλλ' ἡ ἀπλὴ διατήρησις αὐτῆς) πιστῶται οὐδεμίαν φέρουσιν εὐθύνην διὰ τὰς ἐντεῦθεν ἀναλαμβάνομενας ὑπὸ τῶν συνδίκων ὑποχρεώσεις, διότι ἐντολοδόχοι τοῦ ἐνεργοῦτος δὲν εἶναι κυρίως αὐτοὶ ἀλλ' ἡ ὁμάς (Boileux sur Boulay-Paty ἀρθ. 356).

Ζ'. Πώλτην ἐμπορευμάτων καὶ κινήτων.

Κατὰ τὸ ἄρθ. 488 οἱ σύνδικοι εἰς τὸ εἰσηγητοῦ καὶ ἀκουσθέντος ἢ αὐτοῦ θέντος τοῦ πτωχοῦ δύνανται νὰ ἀποφασίσωσιν ἐμπορεύματα καὶ ἄλλα κινήματα πρᾶγματα ἢ τοιαύτη ὁμως ἐνέργεια κατὰ τὸν νέον Νόμον συγχωρεῖται ἐξαιρετικῶς καὶ μόνον, ἐὰν ἀνυπερβλήσῃ τῆς διαχειρίσεως ἀνάγκη ἢ σπουδαῖον τῆς ὁμάδος συμφέρον συνηγορῇ. Ἀποδείξις τούτου εἶναι ὅτι ὁ νομοθέτης, παραλείψας τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 436 τοῦ Ἰταλ. Νόμου, ὅπερ ἀποφαίνεται ἀπρόσδεκτον τὴν τοιαύτην τοῦ εἰσηγητοῦ ἀπόφασιν, ἡκολούθησε τὴν τοῦ ἄρθ. 691 τοῦ Ἰταλ. Κώδικος, ἐπιτρέψας τὴν εἰς τὸ δικαστήριον προσφυγὴν ἐντὸς τριημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς προαναφερθείσης ἀφάσεως (Περὶ τῆς ἐνορίας τῆς διατάξεως ὁρ. Vidari ἐπὶ τοῦ ἄρθ. 694). Ἡ ἀπολογία τοῦ τόπου τῆς πώλησεως ἀπαιτεῖται ἐπὶ τῇ εἰσηγητῇ.

Ζ'. Λήψιν συντηρητικῶν μέτρων καὶ ἔγερσιν ἀγωγῶν.

Οἱ σύνδικοι, ὀφειλόντες κυρίως νὰ ἐκκαθαρίσωσιν τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχοῦ, ὡς εἰκόσ, νὰ μετέλθωσι καὶ ἐνδεχομένως νὰ ἐξαρτῶσιν αὐτὴν κατὰλληλα πρὸς τοῦτο μέγα. Οὕτως καὶ τὸ ἄρθ. 493 δέον πρωτίτως νὰ ἐξαρτῶσιν αὐτὴν κατὰ τῶν τρίτων ἀπαιτήσεων, ὡς ἐγγραφῆς ὑποθηκῶν καὶ ἄλλων ἐξασφαλιζόντων καὶ τὰ κινήτα καὶ ἀκίνητα ἐπὶ τῇ ἐκθέσει.

Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὑποχρεοῦνται οἱ σύνδικοι, ἐπ' ἱστῆς ὅπως ἀσκῶσι καὶ τὰς εἰς τὴν πτωχεύσειν ἀφορώσας ἀγωγάς.

Ἐνταῦθα ὁμως γεννᾶται τὸ ζήτημα, δύνανται οὗτοι καὶ νὰ συμβιβάζωσιν τὴν ὁμάδα βεβαίως οἱ σύνδικοι, διαχειριστικῶς ἀπλῶς ἐξουσίαν, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ

ἀλλὰ τὸ εἰς δ' ἀνάγεται ὁ συμβιβασμὸς ἀποκαταστάσεως τοῦ πτωχοῦ, ἐν τούτοις ὁ πτωχὸς συγχωρεῖ αὐτοῖς νὰ συμβιβάζωσιν αὐτὸν καὶ κλητευομένου τοῦ πτωχοῦ, περὶ πάσης διαφορᾶς ἀφορῶσας εἰς τὴν ὁμάδα ὡς καὶ περὶ ἀγωγῶν ἐπὶ δικαιωμάτων πρὸς ἀκίνητα ἀναφορᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀξίᾳ τοῦ ἀντικειμένου ὑπερβαίνῃ τὰς 300 δραχ. ἢ ἡ ἀπόφασις ἢ ἡ ὑπόθεσις ἀφορᾷ εἰς δικαστικὰ ἐπὶ ἀκινήτων δικαιώματα, καὶ ἡ ἀπόφασις πάντοτε δικαστικὴ κύρωσις, καὶ ἡ σκοπεῖται οὐχὶ τὸ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀφαιρούμενον ποσόν, ἀλλ' ἡ ἀξία τοῦ δικαιώματος. (Παραβ. Branda-Demangeat 5 σ. 334). Ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως αἰτήσις εἰσάγεται κατὰ τὴν ἐμπορικῇ μὲν δίκῃ διαδικασίαν, καὶ ἀποφασίζεται περὶ προσωπικῆς εἰς κινήτων ἀφορώσας ἀγωγῆς, καὶ εἰς τὸ πτωχὸν, ἐὰν πρόκειται περὶ ἐμπραγμάτων ἀκινήτων ἐπὶ ἀκινήτων τὸ δὲ ἀποφασίζεται ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ πτωχεύσαντος, οὗτος δὲ ἀπουσία δὲν λωλεῖ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ.

Οἱ σύνδικοι ἐν τούτοις δὲν δύνανται νὰ ὑποβάλλωσι διαφορὰς ἀφορῶσας εἰς τὴν πτωχεύσειν, ἐκτὸς ἐὰν ἀφορᾷ περὶ ὑποθέσεως, ἥτις δυνάμει τοῦ Νόμου, ἢ ἰδιαιτέρας, πρὸ τῆς πτωχεύσεως συμφωνίας, ὑπάγεται εἰς δικαστικὰς ἐργασίας τῆς πτωχεύσεως. Ἐνεκεν ἐλλείψεως ἐνεργητικότητος τοῦ κράτους τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καὶ ἐπὶ τούτου σιωπῆς αὐτοῦ, οἱ σύνδικοι τῶν κηρυσσομένων πτωχεύσεων ἐκκαρμεῖς, ἐνεκεν μερικῆς ἢ καὶ ἐπὶ ἐλλείψεως περιουσίας, οἱ πτωχοὶ μὴ δυνάμενοι βεβαίως ν' αὐξάνωσιν τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν καὶ διὰ

προσθήκης δαπανῶν, ἀνευ ἐλπίδος ἀπολήψεως ὧσιν καὶ μέρους ελαχίστου, παρηγοῦντο τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν ἐργασιῶν, ὁ πτωχεύσας ἀπληλαγμένος μὲν τῆς ἀτομικῆς τῶν δανειστικῶν καταδιώξεως, ἀλλὰ προσωρινῶς μόνον καὶ πάντοτε φέρων τὰς βαρεῖς τῆς πτωχεύσεως πένες, οὐδεμίαν κατέβαλε πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων προτίδω, καὶ ἡ κηρύττουσα τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἀπόφασις παρείχετο ἀπλῶς τὰ πρὸς ἀπαιτήσιν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως μέσα καὶ ἐχρησίμευε μόνον ὡς κόσμημα τῶν πινακίων, χωρὶς νὰ κατορθοῦται καὶ ἡ κατὰ τρόπον νόμιμον ἔρσις τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρέοντων ἀποτελεσμάτων. Ἦνταῦθεν δὲ ἐδημιουργεῖτο κατάστασις πραγμάτων ἡκιστα εὐκρετος, ἣν ὁ νεώτερος νόμος δὲν ἠδύνατο βεβαίως ν' ἀνεγθῇ, καὶ τοῦτο ἔνεκεν, ἐν ᾧ διὰ τοῦ ἄρθ. 460 ὁ πτωχὸς τὸ ἐνεργητικὸν φαίνεται ἡλαττωμένον μόνον καὶ δὲν ὑπάρχουσι πρόχειρα χρήματα διὰ τὰς πρώτας τῆς πτωχεύσεως δαπάνας, ἐπείτρεψεν ὅπως προκαταβάλλωνται αὐταὶ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου, διὰ τοῦ ἄρθ. 549, ἐπὶ δὲν ὑπάρχει παντάπασιν ἐνεργητικόν, παρέσχε τῷ δικαστηρίῳ τὸ δικαίωμα ὅπως ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ ἀκουσθέντων τῶν συνδίκων κηρύττῃ τὴν πᾶσιν τῶν ἐργασιῶν, ὅποτε καὶ οἱ πιστῶται ἀναλαμβάνουσι ἐλευθέρην τὴν ἐνᾶσκησιν τῶν ἀγωγῶν αὐτῶν, καὶ ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ὀφειλέτου, ἐκτὸς ἂν ἡ ἀπόφασις ἐθεώρησεν αὐτὸν σύναμα ὡς συγγνωστόν.

Ὅτι ἡ κηρύττουσα τὴν πᾶσιν τῶν ἐργασιῶν ἀπόφασις ἐκδίδεται οὐ μόνον ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἀλλὰ καὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν συνδίκων καὶ τῶν πιστῶτων, οὐδεμία βεβαίως δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφισβήτησις, καθ' ὅσον, ὅπως διατυπώσεται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, πᾶς ὁπωσδήποτε διαφερόμενος δι-

καιοῦται νὰ προκαλέσῃ τὴν παῦσιν, ἐρω-
τᾶται ὅμως ποῖα εἴσι τὰ νόμιμα αὐτῆς
ἀποτελέσματα ;

Νομίζομεν ὅτι τὸ ἄρθ. 549 ἐκφράζεται
ἀρκοῦντως σαφῶς καὶ οὐδένα δικαιολογεῖ
δισταγμόν, ὅτι δι' αὐτοῦ ἀπαγγέλλεται
οὐχὶ ἡ παῦσις τῆς πτωχεύσεως, ἀλλὰ τῶν
ἐργασιῶν αὐτῆς, ὧν ἡ ἐξυκολούθησις ἐλ-
λείψει· ἐνεργητικοῦ ἤθελεν εἶναι ὄντως
κατατοπονομία ἄσχοπος, καὶ ὅτι κατ' ἀκο-
λουθίαν ἡ ἐκ τῆς κηρυτούσης τὴν πτώ-
χευσιν ἀποφάσεως παραγομένη κατάστα-
σις παραμένει πάντοτε μεθ' ὧν τῶν ἀ-
νικανοτήτων, αἵτινες παρακολουθοῦσιν αὐ-
τὴν καὶ διὰ τῶν ὁποίων βρεῖται μέχρη
τῆς ἀποκαταστάσεως ὁ πτωχεύσας.

* Ἄλλ' ἡ κατάστασις αὕτη, συνοδευο-
μένη ὑπὸ τῆς γενικῆς ἀπαλλοτριώσεως
τῆς διαχειρίσεως, ἥτις, ἐν ᾧ καθίστησι
τὸν ὀφειλέτην τελείως ἀνίκανον, ὅπως
ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς διαφορὰς τῶν πι-
στωτῶν ἀξιώσεις, ἀσφαλίζει συγχρόνως
αὐτὸν ἐναντίον πάσης ἐκ μέρους ἐκείνων
ἀτομικῆς καταδιώξεως, δὲν ἡδύνατο βε-
βαίως οὔτε νὰ παραταθῇ ἐπ' ἄπειρον,
οὔτε νὰ θεωρηθῇ ἀνεκτὴ, ὅταν ἐλλείψει
ἐνεργητικοῦ ἀπεκλείετο ἡ κατὰ τρόπον
τινὰ νόμιμον ἄρσις αὐτῆς, καὶ καθίσταται
ἀνέφικτος, εἴτε ἡ κατάρτισις συμβιβα-
σμοῦ, εἴτε ἡ ἐπέλευσις τοῦ σταδίου τῆς
ἐνώσεως, τοῦτου δ' ἔνεκεν καὶ δὲν ἡδύ-
νατο βεβαίως νὰ ἐπιτραπῇ μετὰ τὴν
παῦσιν τῶν ἐργασιῶν ἡ ἀτομικὴ ἐκ μέ-
ρους τῶν πιστωτῶν καταδιώξις ἐπὶ τῇ
τῆς περιουσίας καὶ τοῦ προσώπου τοῦ
πτωχεύσαντος, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἐνόει
νὰ πράξῃ ὁ νομοθέτης διὰ τῆς ἐρμηνευο-
μένης διατάξεως, καθορίζων τὴν ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει ἁληθῆ θέσιν καὶ τὰ
δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου καὶ τῶν πι-
στωτῶν.

Ἡ παῦσις ἄρα τῶν ἐργασιῶν ὁμοιάζει
μὲν πρὸς τὴν παῦσιν τῆς ἐνώσεως, ἀλλὰ
μόνον καθ' ὅσον ἐν ἀμοιβαίαις συγχωρε-

ται ἡ ἀτομικὴ ἐκ μέρους τῶν πιστω-
τῶν καταδιώξις καὶ δύναται τὸ δικαιο-
ριον νὰ κηρύξῃ τὸν ὀφειλέτην συγγω-
στόν, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ διαφέρει οὐκ ἐ-
λαττῶς· διότι, ἐν ᾧ ἐν τῇ δευτέρᾳ κατα-
στάσει ὁρίστικῶς καὶ ἀμετακλήτως ἡ πτώ-
χευσις, ἐν τῇ πρώτῃ ἀντιθέτως ὁρίζεται
μεθ' ὧν τῶν συνεπειῶν αὐτῆς καὶ ἡ
ἀνικανότης τοῦ πτωχεύσαντος ἐξαιρου-
θεῖ παραμένονσα οὐχὶ ἡθικῇ, ὅπως ἐν τῇ
δευτέρᾳ, ἀλλὰ πραγματικῇ.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ὡς νομίζομεν τὴν
σχετικὴν ἀποφάσεως συνεπείας δὲν ἐν-
δεχθῶμεν τὰς ἀκολουθίας· α') ὅτι ἡ
αὐτῆς δὲν παύσιν οὔτε ἡ ἀπαλλοτριώ-
σις τῆς διαχειρίσεως τοῦ ὀφειλέτου, οὔ-
τε τὰ καθήκοντα τῶν συνδίκων, οἵτινες ἐν-
νοῦσι πάντοτε θεματοφύλακες τῆς περι-
ουσίας ἐκείνου, στερούμενοι μόνον προσω-
ρινῶς ὡς ἐκ τῆς παύσεως τῶν ἐργασιῶν
τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐνεργῶσιν ἐπὶ τῇ
ματι τῆς ὁμάδος· β') ὅτι ὁ πτωχεύ-
σας δὲν δύναται ν' ἀποκεῖται καὶ κληρονο-
μῇ ἐφ' ὅσον δὲν πληρωθῇσι τὰ βαρύνοντα τὴν
πτώχευσιν χρέη, νὰ διαθέτῃ νομίμως τὰς
τῆς συνδρομῆς τῶν συνδίκων ἢ νὰ μι-
ταθῇ ἀπαιτήσεις, ἀφοῦ δὲν ἡδύνατο
νὰ τὸ πράξῃ καὶ πρὸ τῆς παύσεως τῶν
ἐργασιῶν· γ') ὅτι οἱ νέοι πιστωταὶ δὲν
συντρέχουσι μετὰ τῶν παλαιῶν, ἐπὶ τῇ
βραδύτερον πτωμένης οὐσίας· δ') ὅτι ὁ
ὀφειλέταις δὲν ἀπαλλάσσονται νομίμως
καταβάλλοντες πρὸς τὸν πτωχεύσαντα
δανειστὴν αὐτῶν, καὶ ὅτι οἱ μετ' αὐτοῦ
συναλλασσόμενοι τρίτοι ὀφειλοῦσι
γνωρίζωσιν ὅτι οὗτος στερεῖται τῆς ἐν-
θέρας διαχειρίσεως, καὶ εἶναι ἐντελὴς
νίκανος πρὸς πᾶσαν πρᾶξιν, ὧν τὰς
νὰ παραβλάψῃ τοὺς πιστωτάς, ὧν τὰς
κατώματα καὶ ἡ θέσις κανονίζονται ἐπὶ
τῆς κηρυτούσης τὴν πτώχευσιν ἀποφά-
σεως, ἐκτὸς δὲ τοῦτου ὁ ὀφειλέτης δὲν δύ-
ναται νὰ ζητήσῃ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκδο-
σιν προσημνηρίου, καὶ στερεῖται μάλιστα

τοῦ ἐκδοθέντος τυχόν τοιοῦτου, ἐὰν τὸ δικαστήριον δὲν ἐθέλωρται αὐτὸν συγγνωστόν. (Alauz., ἀρ. 2720. — Rouen. 21 Μαρτ. 1851. — Paris 18 Δεκεμβρίου 1858).

Ὡς τε ἡ τὴν παῦσιν τῶν ἐργασιῶν κηρύττουσα ἀπόφασις οὐ μόνον δὲν βελτιοῖ ἀλλὰ τούνετίον καθίστησιν, ἐπαχθεστέραν τὴν θέσιν τοῦ ὀφειλέτου ἐκτεθειμένου τούνευθεν καὶ εἰς τὰς ἀτομικὰς τῶν ὀφειλῶν καταδιώξεις· ἡ πτώχευσις ἰσχυροὶ μεθ' ὧν αὐτῆς τῶν συνεπειῶν, ἐκτὸς τῆς μὴ ἀτομικῆς καταδιώξεως, ἣν ῥητὴς ἐξαιρεῖ τὸ ἀρθ. 549 καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀπαρέουσα ἀνικανότης τοῦ ὀφειλέτου ἐφαλκεῖται, οὐχὶ διὰ τῆς ὅλως προσωρινῆς παύσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς πτώχεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ὀριστικῆς ἐκκαλίσεως καὶ τῆς παύσεως τῆς ἐνώσεως, ἐὰν δὲν κατορθωθῇ προηγουμένης συμβιβασμός, καθ' ὅσον ἡ ἐξακολούθησις τῆς πτώχεως καὶ συγχρόνως ἡ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀνάγκη τῆς πλήρους ἰκανότητος, ἣτις προϋποτίθῃσιν ἀναγκαίως τὴν ὀριστικὴν καὶ ἀμετάκλητον παῦσιν ἐκείνης, δὲν δύναται βεβαίως οὐδὲ νὰ ἐννοηθῇσιν οὐδὲ νὰ συνυπάρχωσιν.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι αἱ συνέπειαι αὐταὶ εἰσι βαρεῖαι καὶ καταπιεστικαί, ἀλλὰ δικαιολογοῦνται ἐκ ἀνέψεων διαφορῶν ἐὰν ὁ ἔμπορος ἐξήντησε πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πρὶν ἢ δηλώσῃ τὴν πτώχευσιν, εἶναι βεβαίως ἀνάξιος προστασίας· ἐὰν δὲ διετήρησεν οὐσίαν τινὰ ἄγνωστον τοῖς πιστωταῖς, ὅπως ἀποφύγῃ τὰς τοιαύτας συνέπειας, θέλει ἀναγκασθῇ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γνωστήν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων νομίζομεν, ὅτι ἡ παροχὴ δικαιωμάτων (προσδιδάδοντων ἐκείνῳ, οὗτινος ἡ περιουσία ἐξακαθάρσθη πραγματικῶς καὶ διενεμήθη) πρὸς ἔμπορον, ὅστις καταβροχθίσας ὁλλῶς ὁλόκληρον τὸ ἐνεργητικὸν αὐτοῦ ἐδήλωσε τὴν πτώχευσιν πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν ὀφει-

νιστῶν, καθ' ἣν στιγμὴν οὐδὲν τῷ ἀπέμενεν, ἤθελεν εἶναι οὐ μόνον παραγνώρισις τοῦ σκοποῦ, δὲν προέθετο ὀνομαστικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀδικαιολόγητος ἐνίσχυσις τοῦ ὁλοῦ ἐν μετῇθεν ὁ πτωχεύσας· τοιοῦτον δὲ ὁμολογουμένως χαρακτῆρα θὰ ἔφερον ἡ τοῦ ἀρθ. 549 ἐρμηνεία, καθ' ἣν μετὰ τὴν παῦσιν τῶν ἐργασιῶν ὁ τοιοῦτος ἔμπορος οὐ μόνον ἀναλαμβάνει ἐλευθερίαν τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἀγωγῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰκανότητα πρὸς ἐνάσκησιν, διαχείρισιν καὶ διάθεσιν τῆς περιουσίας, καὶ ἡ ὁποία (λαμβάνομένου μάλιστα ὑπ' ὅψιν, ὅτι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, ὅπως καταστήσῃ ἐναργεστέραν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ πτώχευσις παραμένει μεθ' ὧν τῶν συνεπειῶν ἀποκαλεῖ τὸν ἔμπορον, οὐχὶ ὀφειλέτην ἀλλὰ πτωχεύσαντα), εἰκότως δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ, ὡς πλήρης κατὰ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς θελήσεως τοῦ νομοθέτου ἀνταρσία, ἢ δυστυχῶς ἐνεθάρρυνε παρ' ἡμῖν καὶ ἡ ἀνυπότακτος γνώμη τοῦ Ράλλη (§ 131 καὶ 133. — Παρβ. καὶ Bédar., ἀρ. 701).

Ὡς ἐρρήθη ἡ 3η, ὁ ἡμέτερος νόμος κατὰ μίμησιν τοῦ Ἰταλ. (ἀρθ. 654 τοῦ Ἐμπ. Κώδ. τοῦ 1865) ἐδέξατο διὰ τοῦ ἀρθ. 549, ὅτι ὁ πτωχεύσας δύναται ἐνεκεν ἰδιαιτέρων λόγων καὶ νὰ κηρυχθῇ συγγνωστός, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται, ἵλασιούνται ἐντεῦθεν αἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμεναι συνέπειαι; Βεβίως ὄχι· Ἡ ἀνικανότης τοῦ ἐμπόρου εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πτώχεως, ἐφ' ὅσον δὲ ἡ δευτέρα ὑφίσταται, παρακολουθεῖ πάντοτε καὶ ἡ πρώτη ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ὁ πτωχεύσας ἐκηρύχθῃ ἢ μὴ συγγνωστός. Ἡ μόνη ἄρα συνέπεια, ἣτις ἐπέρχεται ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ δικαστηρίου κρίσεως, εἶναι, ὡς συμβαίνει καὶ ἐπὶ παύσεως τῆς ἐνώσεως, ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ πτωχεύσαντος ἀπὸ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, διὰ τὰς πρὸ τῆς πτώχεως χρεῖ, ὅπῃ γίνεται ὁ ἄλλος καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐκφρά-

ζεται τὸ ἄρ. 549, διότι ἡ διάταξις περὶ τοῦ συγγνωστοῦ τοῦ ὀφειλέτου εὐρίσκειται ἀμέσως μετὰ τὸ ἐπιτρέπον τὴν ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ καταδίωξιν ἐδάφιον καὶ φέρει, ἀλλ' ἐνεκεν ἰδιαιτέρων λόγων δύναται τὸ δικαστήριον ν' ἀποφάνῃ, ὅτι ὁ πτωχεύσας εἶναι «συγγνωστός» ἐξ οὗ δικαιούται τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἡ τοιαύτη συγγνώμη ἔχει κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Νόμου τὰ ποτελέσματα, ἅτινα ἐπάγεται καὶ ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἄρ. 546.

Ὅπως δὲ ποτε ἡ τοιαύτη ἀπόφασις (ἢ ἡ ἐκτέλεσις ὡς ἐκ τῶν δεινῶν αποτελεσμάτων, ἅτινα ἐπάγεται, ἀναστέλλεται ἐπὶ ἓνα ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς μῆνα) εἶναι δεκτικὴ ἀνακλήσεως, ζητουμένης παρὰ παντός διαφερομένου δι' ἀναφορᾶς εἰσαγομένης πρὸς τὸ δικαστήριον καὶ ἄνευ κλητεύσεως τοῦ πτωχοῦ ἢ ἀνάκλησις δ' αὐτῆς ὡς συνέπειαν ἔχει, ὅτι οἱ πιστῶται στεροῦνται καὶ αὐθις τοῦ δικαιώματος, ὅπως προβῶσιν εἰς ἀτομικὴν τοῦ ὀφειλέτου καταδίωξιν.

Ἀλλ' ἐνταῦθα δύναται νὰ γεννηθῇ ἡ ἀπορία, τὰ παρὰ τῶν πιστῶται ἐν τῷ μεταξὺ εἰσπραχθέντα μένουσι παρ' αὐτοῖς καὶ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν, ἢ ἐπιστρέφονται πρὸς τὴν ὁμάδα;

Τὸ ἐφετέριον τῶν Παρισίων (8 Μαρτίου 1856), ἐπὶ σχετικῷ ζητήματι κρίνον, ἀπεφάνητο ὅτι ὁ πτωχεύσας δύναται μὲν νὰ πληρώσῃ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν πιστωτήν, ἀλλὰ τὰ ληφθέντα ἀποδίδονται μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῇ ὁμάδῃ, νομιζομεν δὲ ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐκτιθεμένας ἀρχὰς ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ὀρθότερα.

Ἀφ' οὗ ἡ πτώχευσις ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη μεθ' ὅλων τῶν συνεπειῶν αὐτῆς, ἔπεται ὅτι ἡ ἀτομικὴ καταδίωξις κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ Νόμου ἔννοιαν συγχωρεῖται προσωρινῶς καὶ μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μὴ ἀνακλήσεως τῆς παύσεως

τῶν ἐργασιῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ ἐὰν ἐπέλθῃ τοιαύτη, οἱ πιστῶται ὀφειλοῦνται νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ ληφθέντα θεωρούμενοι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡς ἐντολοδόχοι, ἐνεργήσαντες ἀπλῶς διὰ λογαριασμὸν τῆς ὁμάδος, ὅπερ ἐνισχύεται ἔτι μᾶλλον καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἐπομένου ἄρθρου (Bravard — Demangeat 5, σ. 410. — Pardessus, ἄρ. 1269. — Alauz., 2° 21. — Renouard. 2, σ. 128. — Ἐναντίοι Bédar., ἄρ. 702. — Pal. σελ. 134).

Πιστώσεων ἐξελεγχίς. Ἐν τῇ παλαιᾷ τούτῃ ὀλιγίστας ὄντως εἰσήγαγεν ὁ νεώτερος νόμος καινοτομίας καὶ τοῦτο διότι αἱ περὶ αὐτοῦ διατυπώσεις τοῦ παλαιοῦ δὲν ἠδύναντο ἐν πολλοῖς νὰ τύχωσι γενικῆς ἐπιδοκιμασίας.

Ὁ τὸ γράμμα μελετῶν τοῦ Νόμου καὶ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀφορῶν παρατηρεῖ ὅτι ἀντικείμενον τῆς ἐπαληθεύσεως εἶναι κυρίως ἡ εἰς τὰς γενησομένας διανομὰς συμμετοχὴ τῶν ἀληθῶν δανειστῶν καὶ ὁ ἀποκλεισμός τῶν στερουμένων τίτλου πραγματικοῦ, ὑπερ ἐπιτυχάνεται διὰ τῆς εἰληκρινοῦς συνεργασίας πτωχεύσαντος καὶ ὁμάδος· ὁμολογουμένως δὲ ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπληροῦτο κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ καταργηθέντος Νόμου λαμβανόμενων μέτρων, ἀφοῦ δι' αὐτῶν οὐ μόνον οἱ νόμιμοι πιστῶται ἡσφαλίζοντο, ἀλλὰ καὶ ἀπασβεῖτο πᾶς κίνδυνος δόλου ἢ πλάνης περὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀληθοῦς τῆς πτωχεύσεως παθητικοῦ.

Ὁ νεώτερος ἐπομένως, μὴ δυνάμενος νὰ καταργήσῃ τὰς ὁρθὰς ἐκείνου διατυπώσεις, περωρίσθη μόνον εἰς ἀπλᾶς βελτιώσεις, ἃς ὑπεδείκνυνεν ἡ πείρα καὶ τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι περιστρέφονται εἰς τῶν προθεσμιῶν τὸν περιορισμὸν.

Ὅπως δὲ ποτε ἐξελεγχίς καλεῖται ἡ ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ διεξαγομένη διαδικασία πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν βαρυνουσῶν τὸ ἐνεργητικὸν ποσῶν καὶ ἀκριβῆ ὑπο-

λογισμὸν τῆς ἀναλογίας, καθ' ἣν ἕκαστος τῶν ἀληθῶν πιστωτῶν δικαιούται νὰ μετᾷσῃ τῆς ἐκκαθαρισθεσμένης πτωχείας· ἀποτελεῖ δὲ τὸ σπουδαιότερον τῆς πτωχεύσεως μέρος καὶ ἐκτείνεται ἐπὶ πάσης ἱστοικῆς ἢ ἐμπορικῆς ἀπαιτήσεως, μὴ ἐξαίρουμένων μεδὲ τῶν διὰ προνομίου ἢ ὑποθήκης ἀσφαλιζομένων, ὅσκι· μάλιστα οἱ δικαιοῦχοι ἐν ἀνεπαρκείᾳ τοῦ τιμῆματος τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀσφαλείας ζητοῦσι νὰ πληρωθῶσι τὸ ὑπόλοιπον ἐκ τῶν εἰς τὴν ὁμᾶδα ἀνηκόντων χρημάτων, ὁπότε κατὰ τὸ ἄρθ. 560 καὶ ὑποβάλλονται εἰς πάσας τῆς ἐξελέγξεως τὰς διατυπώσεις (Παραβ. *Alauz et* 2606, καὶ ἑπ. — *Bédar.* 426. — *Renouard* 1, σ. 559. — *Pardessus* 1181. — Ἐναντίοι εἰσι *Bravard — Demangeat* 5, σ. 342. — *Cass.* 8 Ἀπριλίου 1882. (*J. P.* 63 p. 389). — *Paris* 21 Μαρτίου 33).

Κατὰ τὸ ἄρθ. 494 οἱ δανεισταὶ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς κηρυκτοῦσης τὴν πτώχευσιν ἡγοράσεως, δικαιούνται, ἐὰν θέλωσι, νὰ καταθέσωσι παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου τὰ δικαιόγραφα αὐτῶν μετὰ σημειώσεως περὶ τοῦ ὀφειλόμενου ποσοῦ· ἐπειδὴ ὁμως ἡ διατάξις αὕτη εἶναι προδήλως δυνατική, ἡ τοιαύτη κατάθεσις δύναται νὰ γίνῃ (αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου) καὶ μετὰ τὸν διορισμὸν τῶν ὀρ. συνδίκων παρ' αὐτοῖς ἢ τῷ δικαστικῷ γραφεῖον ἐντὸς προθεσμίας ἡμερῶν 20 ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν πρὸς τοῦτο εἰδοποιήσεων.

Ἡ προθεσμία αὕτη εἶναι ὑποχρεωτική καὶ ἐπάγεται τὸν ἐκ τῶν γενησομένων δανεισμάτων ἀποκλεισμὸν τῶν ὑπερήμερων δανεισμάτων, ἐκτὸς ἐὰν οὗτοι ἴδιαις δαπάναις ζητήσωσι, δι' ἀνακοτῆς, κατὰ τὸ ἄρθ. 508 τὴν μέχρι τῆς διανομῆς ἐξελέγξιν τῶν πιστώσεων αὐτῶν.

Ἐὰν οἱ πιστωταὶ κατοικῶσιν ἐν ἑτέρᾳ δικαστικῇ περιφερείᾳ, ἢ ἐν ἀλλοδαπῇ, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει εἰς τὴν ἀνω

τέρω προθεσμίαν προστίθεται μία ἡμέρα ἀνὰ τέσσαρα μυριάμετρα, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ παρατείνεται αὕτη κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθ. 541 τῆς Πολ. Δικ., χωρὶς ὁμως ν' ἀναστέλλωνται ἐντεῦθεν καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς πτωχεύσεως (ἄρ. 508). Γίνεται δὲ ἡ ἐξελέγξις κατὰ τὸ ἄρθ. 496 ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ τῶν ἐξελεγχομένων πιστωτῶν (παρισταμένων ἀντιπροσώπων ἢ διὰ πληρεξουσίου) καὶ τῶν συνδίκων, ἐνεργεῖται ἐντὸς 3 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλεύσεως τῶν διὰ τοὺς ἐν τῇ ἡμεδαπῇ οἰκοῦντας πιστωτάς, διατασσομένων προθεσμιῶν καὶ ἐξακολουθεῖ ἄνευ διακοπῆς κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ὁρισθέντα τρόπον καὶ χρόνον. Οἱ δανεισταὶ ὧν αἱ πιστώσεις ἐξηλέγχθησαν ἢ ἀναγράφονται ἐν τῷ ἱσολογισμῷ, δύνανται νὰ παρίστανται καὶ νὰ φέρωσιν ἀντιρρήσεις κατὰ τῶν γενομένων ἢ γενησομένων ἐξελέγξεων· αἱ δὲ τῶν συνδίκων ἀπαιτήσεις, ἐξελέγχονται ὑπὸ οὗω τῶν ἐν τῷ ἱσολογισμῷ ἀναγραφομένων μείζονας ποσότητος δανεισμάτων ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ.

Περὶ τῆς ἐξελέγξεως συντάσσεται ἑκθεσις μνημονεύουσα τὰ ὀνόματα καὶ τὴν κατοικίαν τῶν πιστωτῶν καὶ πληρεξουσίων, περιγράφουσα συλλοπικῶς τὸ εἶδος τῶν τίτλων καὶ τὰς ὡς παρουσιάζουσιν οὗτοι διορθώσεις, δικαιωφάς καὶ παραγραφάς, ἀναφέρουσα ἂν ἐγένετο ἢ μὴ δεκτὴ ἢ πίστωσις καὶ ὑπογραφομένη κατὰ πᾶσαν συνεδρίαν ὑπὸ τε τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ τῶν συνδίκων· πᾶσα δὲ εἴτε ἐκ μέρους τοῦ πτωχεύσαντος ἢ τινος τῶν πιστωτῶν ἀντιρρήσις καθίστησιν ἀμφισβητουμένην τὴν ἀπαίτησιν, μέχρις οὗ ἀποφινθῇ τὸ δικαστήριον. Καὶ ἀποδεικνύονται μὲν αἱ ἀπαιτήσεις διὰ τῶν κατατεθέντων δικαιογράφων, ἀλλὰ καὶ αἱ στερούμεναι τοιούτων δύνανται νὰ βεβαιωθῶσι διὰ τῶν βιβλίων τοῦ πτωχεύσαντος ἢ ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ παντὸς νομίμου μέσου.

Μετὰ τὴν ἐξέλεγχιν (ἢ περὶ τῆς οποιᾶς βεβαίως γράφεται ἐπὶ τοῦ δικαιογράφου καὶ υπογράφεται ὑπὸ τῶν συνδικῶν καὶ τοῦ εἰσηγητοῦ), ὁ πιστωτὴς βεβαίως καὶ ἐνόρκως τὴν ἀλήθειαν· ὁ δρῶς δὲ οὗτος (ὅστις ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ β' ἐδ. τοῦ ἄρθ. 599 δύναται νὰ δοθῇ καὶ διὰ πληρεξουσίου) εἶνε δεκτὸς οὐ μόνον ἐνώπιον εἰρηνοδίκου διδόμενος, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου δικαστοῦ ἢ καὶ προξένου· καὶ οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ οἰκοῦντες πιστωταὶ δύνανται ἀδείξαι τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ ν' ἀπαλλαγῶσιν αὐτοῦ, ὡς δέχεται ὁ ἡμέτερος Νόμος τὸν Ἰταλικὸν ἀκολουθῆσας (ἄρθ. 608).

Ὅταν ἡ πίστωση ἀμφισβητῇται ἢ δὲν συμφωνῶσι περὶ τῆς παραδοχῆς αὐτῆς πάντες οἱ σύνδικοι, αἱ περὶ τούτου ἀντιρρήσεις, ἐὰν τὸ ἀντικείμενον τῆς υποθέσεως δὲν ὑπερβαίνῃ τὰς χιλίας δραχμάς, λύονται ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ δι' ἀποφάσεως δυνάμενης νὰ προσβληθῇ δι' ἐφέσεως εἰσαγμένης κατὰ τὴν ἐν ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν, ὅταν ἡ διαφορὰ ἔχῃ χηρακτῆρα ἐμπορικόν, ὅταν δὲ εἶναι φύσεως ἀστικῆς ἢ ἀφορᾷ, εἰς ἀπαίτησιν ἐκ φόρων εἰς προνόμια μὴ πηγάζοντα ἐκ συναλλαγμάτων ναυτικῶν, παραγγελίας κλπ. δικαιώματα συζύγου ἢ ἀνηλίκων ἐπιτροπυομένων ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος, ὁ εἰσηγητὴς οὐδεμίαν ἔχει δικαιοδοσίαν καὶ φέρεται ἅπ' εὐθείας ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου· ἐὰν ὅμως ὑπερβαίνῃ τὸ ποσὸν τοῦτο, ἢ περὶ αὐτῶν ἀμφισβήτησις ὑπάγεται ἅπ' εὐθείας εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἀποφαίνεται τὴν α' αὐτοῦ δικάσιμον ὑπὸ τῆς παραπομπῆς ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ (δρ. Vidari, ἐπὶ τοῦ ἄρθ. 608. Ἰταλ. Κώδ., ἐξ οὗ ἐλήφθη ἡ ἐρμηνευμένη διάταξις).

Ὁ πτωχεύσας διατηρῶν, ὡς ἐρρήθη, τὴν ἐπὶ τῆς ἰσίας περιουσίας κυριότητα, δὲν στερεῖται κατὰ τὸ ἄρθ. 497 τοῦ δικαιώματος ὅπως ὑποβάλλῃ ἀντιρρήσεις ἐν

γένει δὲ ἀντιρρήσεις τοιαῦται εἶσι δεκταὶ καὶ μετὰ τὴν ἐξέλεγχιν τῶν πιστωτῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξεδόθῃ περὶ αὐτῶν ἀποφάσις. Μετὰ τὴν ἐνωσιν ὁμοῦ τῶν δανειστῶν ἢ τὸν συμβιβασμὸν τῶν τοιούτων ἀμφισβητήσεων ἢ ὑποβολῇ συγχωρεῖται μὲν ἀλλὰ δι' ἀνακοπῆς καὶ ἐντὶς τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 517 ὀριζομένης προθεσμίας, ἣς παρελθούσης ἐπιτρέπεται μόνον ἐὰν ὑπάρχῃ λόγος ἀκυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ.

Κατὰ τὰ ἄρθ. 503 καὶ 504 τὸ δικαστήριον, ἐὰν κρίνῃ ὅτι τῶν ὡς εἴρηται ἀντιρρήσεων ἢ ἐκδίκασις δύναται νὰ βρῇ δύνῃ τὴν συγκρότησιν τῆς πρὸς συμβιβασμὸν συνελεύσεως, ἔχει δικαίωμα νὰ διατάξῃ ἢ τὴν ἀναβολὴν ἢ τὴν πρόσκλησιν τῆς συνελεύσεως.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, αἱ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμένοντας πιστωτάς παρεχόμεναι προθεσμίας δὲν ἀναστέλλουσι τὴν πρόδον τῶν ἐργασιῶν τῆς πτωχεύσεως, κατὰ τὰ ἄρθ. ὁμοῦ 573 καὶ 574 τοῖς τοιοῦτοις δανεισταῖς ἐπιφυλάσσεται τὸ μέρος, ὅπερ ἀναλογεῖ εἰς τὰς ἐν τῇ ἰσολογισμῷ ἀναγραφόμενας πιστώσεις αὐτῶν, αἵτινες λογίζονται προσήκοντως βεβαιωθεῖσαι καὶ ἂν ἀπηλλάγησαν τοῦ ὅρκου.

Περὶ συμβιβασμοῦ ὅρα τὴν λέξιν Συμβιβασμός.

Πιστῶται διαφόρων κατηγοριῶν. Εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου διατάξεις τοῦ τῶς ἰσχύοντος Νόμου ὀλίγας τὰς νεώτερος εἰσήγαγε τροποποιήσεις, ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ τοῦτο ἐνέχουσι τὸ οὐσιῶδες ὅτι τὰ τότε ὑπάρχοντα κενὰ συμπληροῦσαι καθιεροῦσι νομοθετικῶς τὴν λύσιν διαφόρων ἀναφυομένων ἐνταῦθα σπουδαίων ζητημάτων συμφώνως πρὸς τὴν ἐκφρασθεῖσαν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων γνώμην. Οὕτω τῶν ὑπ' αὐτῶν γυναικῶν τὰ δικαιώματα, ἅτινα ἐν πολλοῖς εἶχον τελεῖως παραγωρισθῇ ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ

ἡμεῖς, δὲν ἠδύναντο βεβαίως ἢ νὰ κατα-
στῶσι μερίμνης νομοθετικῆς ἀντικείμενα
καὶ δὲν παρελήφθησαν μὲν τὰ πρὸς συν-
τήρησιν τῶν ἐπίσης προστατευτῶν δι-
καιωμάτων τῶν δανειστῶν ἀναγκαῖα
προφυλακτικὰ μέτρα, ἀλλ' ἢ ἐν τῇ ἐκ-
τρέφῃ ταύτῃ τῆς οἰκογενείας καταστάσει
θεοὶ τῆς γυναικὸς ἐρρυθμίσθη κατὰ τρό-
πον σύμφωνον καὶ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ
πρὸς τὴν ἐπιείκειαν.

Τῆς κοινῶς ἀναγνωρισθείσης ἀρχῆς,
καθ' ἣν ἄδικον ἦθελεν εἶναι νὰ ὑπόκει-
ται τῇ ἐμάδι καὶ περιουσίᾳ ἄλλοτρία, ὁ-
ταν διασφύζηται αὐτοσίᾳ, οὐ μόνον δὲν
ἐμακρύνθη ὁ Νομοθέτης ἑλλά, καὶ ἐρ-
ρυθμίσαν αὐτὴν λογικώτερον, ὅσον ἀφορᾷ
εἰς λεπτομερείας τινάς, ὧν τὴν ἀνάγκην
ὑποδεικνύει ἡ καθημερινὴ χρῆσις· οὕτω
δὲ ὁ ἀληθὴς κύριος δὲν στερεῖται τοῦ δι-
καιώματος, ὅπως διεκδικήσῃ τὰ αὐτου-
σίᾳ σωζόμενα ἐμπορεύματα ἢ γραμμά-
τια. Ὡς π' ἔστις σπουδαιότατῃ δύναται νὰ
θεωρηθῇ καὶ ἡ διὰ τοῦ ἀρθ. 577 εἰσα-
χθεῖσα καινοτομία. Οὐδεὶς βεβαίως δύνα-
ται ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι ἐν τῶν μέτρων,
ὧν τὸ χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον ἀνεγνώρι-
σιν ἡ κοινὴ πείρα, εἶναι ἡ ἐνιαίως παρὰ
τῶν συνδίκων ἐνεργουμένη ἐκτέλεσις καὶ
ἐκκαθάρισις τῆς περιουσίας, ὡς ἐπίσης
καὶ ὅτι τὸ ἐνιαῖον τοῦτο ὅτ' κατεστρέφετο
ἄνευ πρακτικῆς ὠφελείας, εἰάν ἡ ἀναγκα-
στικὴ ἐκτέλεσις ἐπετρέπετο καὶ ἐν ἐκά-
στῃ τῶν πιστωτῶν, ὧν ἡ ἀκαιρος ἐπέμ-
βασις ἠδύνατο, ὡς παρατηρεῖ καὶ ἡ αἰ-
τιολογικὴ ἐκθεσις, καὶ τῆς ἐμάδος νὰ πα-
ραβλήψῃ τὰ ἐν συνόλῳ συμφέροντα, ὡς
ἐκ τῆς ἐνδεχομένης νὰ προκύψῃ ἐντεῦθεν
ὑποτιμήσεως τῶν ἀκινήτων.

Ἄλλ' οἱ λόγοι οὗτοι δὲν δύνανται ὡς
ἐκὸς νὰ θεωρηθῶσι δικιολογούντες· ὁ-
πωσδήποτε καὶ τὸ ἀπόλυτον, δι' οὗ πε-
ρίεβαλε τὴν ἀρχὴν ταύτην τὸ ἀρθ. 564
τοῦ παλαιοῦ Νόμου· τοῦτου δ' ἕνεκεν
συμφορώτερον πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὴν

λογικὴν εἶναι ὁμολογουμένως ἡ διὰ τοῦ
ἀρθ. 574 τοῦ νεωτέρου Νόμου εἰσχυθεῖσα
ἐξαίρεσις, καθ' ἣν οἱ διὰ προνομίᾳ ἢ ὑ-
ποθήκης ἀσφαλιζόμενοι πιστωταί, οἵτι-
νες καὶ λογίζονται ἕνεκα τοῦ λόγου τοῦ-
του ὡς ἐκτὸς τῆς πτωχεύσεως τελούντες,
δικαιοῦνται νὰ προβῶσιν ἀτομικῶς εἰς
τοιαύτην ἐκτέλεσιν, ἐκτὸς ἂν ἡ πίστωσις
αὐτῶν δὲν κατέστη ἐτι ληξιπρόθεσμος.

Διάφορα βεβαίως εἰσὶ τῶν τοιούτων
πιστωτῶν τὰ ἐν πτωχεύσει δικαιώματα
καὶ ποικίλα τὰ ἐξ αὐτῶν παραγόμενα
ζητήματα, ἀλλ' ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος, ἡ ἐν
λεπτομερεῖᾳ ἔρευνα αὐτῶν δὲν ἀνήκει
ἐνταῦθα καὶ κεφαλαιωδῶς μόνον θέον
ν' ἀναπτυχθῶσι τὰ περὶ τούτου.

Συνοφειλέται καὶ ἐγγυηταί. Ἐν
πάσῃ πτωχεύσει ὑπάρχουσιν, ὡς γνωστόν,
διάφοροι πιστωτῶν τάξεις, διακροῦνται δ'
αὗται ἐκ τοῦ εἶδους τῶν τίτλων, ἐφ' ὧν
στηρίζουσι τὰς αὐτῶν ἀξιώσεις οἱ ἐμφα-
νιζόμενοι καὶ δυνάμει τῶν ὁποίων ἐπιδι-
ώκουσι τὴν εἰς τὰς γενησομένας διανο-
μὰς συμμετοχὴν. Τοιοῦτοι ἐπομένως εἰ-
σὶν οἱ ἐνοπόθηκοι οἱ διὰ προνομίᾳ ἐπὶ
κινήτων ἢ ἀκινήτων ἀσφαλιζόμενοι, οἱ
ἐνεχυροῦχοι, αἱ γυναῖκες ὡς πρὸς τὰ ἀ-
ναγνωρίζόμενα ὑπὲρ αὐτῶν δικαιώματα,
οἱ ἀνέγγυοι καὶ οἱ κομισταὶ δικαιογρά-
φων φερόντων τὴν ὑπογραφὴν πλειόνων
ὀφειλετῶν ἀλληλεγγύως εὐθυνομένων ὡς
καὶ ἐγγυητῶν. Ὁ ἡμέτερος Νόμος περὶ
τοῦ τελευταίου τούτου πραγματεύεται τὸ
πρῶτον.

Διὰ τοῦ ἀρθρου 551 ὁ νεώτερος Νομο-
θέτης ἐν σχέσει πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν
δανειστῶν ὡς ἀρχὴν μὲν γενικὴν τίθησιν
ὅτι ὁ πιστωτὴς ὁ ἔχων δικαιογράφον ὑπο-
γεγραμμένα, ὡπισθογραφημένα ἢ ἡσφα-
κισμένα δι' ἐγγυήσεως ἀλληλεγγύως ὑπὲρ
τε τοῦ πτωχεύσαντος καὶ ἄλλων ἐν πτω-
χεύσει διατελούντων συνοφειλετῶν, μετέ-
χει τῶν διανομῶν ἀπατῶν τῶν ὁμάδων,
ὡς συνέπειαν δὲ ὀρίζει ὅτι οἱ τοιοῦτοι

πιστωταὶ δικαιούνται νὰ ἐμφανισθῶσι διὰ τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τῶν δικαιογράφων μέχρις ὀλοσχεροῦς πληρωμῆς αὐτῶν.

Ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ ὡς εἴρηται ἀρθροῦ διατυπώσεως οὐδεμία βεβίαιως ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Νομοθέτης ἀπεμακρύνθη ἐν μέρει τῶν σχετικῶν τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀσχετῶν (καθ' ὅς παρὰ τοῦ ἐτέρου τῶν ἀλληλεγγύως εὐθυνομένων ὀφειλετῶν καταβαλλόμενον ποσὸν ἐπάγεται ἀνάλογον τοῦ ἀρχικοῦ χρέους μείωσιν καὶ ὁ δανειστής στερεῖται τοῦ δικαίωματος ὅπως ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν λοιπῶν τὸ ὅλον) καὶ οὐσιώδη εἰσήγγαγον καινοτομίαν ἢ διάταξιν ὅμως αὐτοῦ (ἥτις διαφέρει καὶ τῆς τοῦ κατ' ἀρχὴν θέσεως 334) οὐ μόνον διότι ἀπαριθμεῖ ἀναλυτικώτερον τὰς διαφόρους ἀλληλεγγύως ὑποχρεώσεις, ἀλλὰ καὶ διότι καθιεροῖ νομοθετικῶς τῆς δι' αὐτοῦ τιθεμένης γενικῆς ἀρχῆς τὰς νομίμους συνεπείας, διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων σπουδαῖοι ὑπάρχον ἄλλοτε δισταγμαῖς), δὲν δύναται οὔτε ὡς αὐθαίρετος οὔτε ὡς ἀδικαιολόγητος ὀπισθοδρομεῖν νὰ θεωρηθῇ, ὅταν ἀναλογισθῇ τις τὰς ποικίλας καὶ σπουδαιοτάτας ἀλλοιώσεις, αἱ τῶν ὀφειλετῶν ἢ πτωχεύσεις ἐπάγεται εἰς τὰς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν δανειστῶν αὐτῶν μεταγενεστέρως σχέσεις. Τοῦ Ἀστικοῦ δικαίου ἢ τροποποιηθεῖσα ἀρχὴ ὡς λόγον ἔχει βεβαίως τοῦ ὀφειλέτου τὸ ἀξίχρεον, οὐ ἔνεκεν καὶ ὁ δανειστής δικαιούται νὰ ζητῇ παρὰ τοῦ ἐνός τῶν συναφειλετῶν μόνον, ὅτι δὲν ἔλαθε παρὰ τοῦ ἐτέρου, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ κατεβάλλετο πάντοτε πλέον τοῦ ὀφειλομένου. Ἀλλ' ἐν πτωχεύσει εὐρίσκεται ἄρα ὁ πιστωτὴς ἀπέναντι τοιαύτης βεβαιότητος περὶ πληρωμῆς τοῦ χρέους ἢ καὶ πρὸ φερεγγυότητος ἀπλῆς;

Βεβίαιως ὅχι, καὶ ἤθελεν εἶναι ὄντως ἔλλειψις σεβασμοῦ πρὸς τὸ δίκαιον αὐτό, ἐὰν ὁ νομοθέτης παρέθελε τὸν κίνδυνον,

ὅστις ἠπείλει τὰ συμφέροντα τῶν πιστωτῶν, οἵτινες δὲν δικαιούνται εἶναι καὶ ἐνταῦθα, ὅπως πληρώνονται ἀπαραίτητον τὴν ἀπαιτήσιν, παρ' ἐνός ἐκάστου τῶν πτωχευσάντων συναφειλετῶν, ἀλλὰ στεροῦνται τοῦ μέσου ὅπως εἰσπράττονται ἀσφαλῶς τὴν ἀπαιτήσιν. Ἡ τοιαύτη ἐπομένως τῶν κοινῶν ἀρχῶν τροποποίησις δὲν ἠδύνατο ἄνευ προηγουμένων τῶν δικαιωμάτων τῶν πιστωτῶν βλάβης νὰ παραληφθῇ, διότι, ἐὰν οὗτοι δὲν ἐγένοντο καὶ ἦν τὸ ἀρ. 551 διαγράφει τρόπον δεκτοί, εἶναι πλέον ἢ βέβαιον, ὅτι οὐδέποτε θὰ εἰσέπραττον ὀλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον ποσόν. Ἀλλως δὲ καὶ οὐδεμία πραγματικὴ βλάβη ἐπέρχεται ἐντεῦθεν καὶ τοῖς ὀφειλέταις· καθότι, ἀφοῦ ἕκαστος τῶν εὐθύνεται εἰς πληρωμὴν τοῦ ὅλου, ἔπεται ὅτι οὐδὲν παραβάλλονται, ἐὰν τὸ ὅλον ζητηθῇ τοπικῶς παρὰ πάντων.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι νομοδιδάσκαλοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Pothier, παραγωνρίζοντες τὰς ἀνωτέρω ἐκτιθεμένης ἀρχάς, ἀπέκρουον τὴν τοιαύτην θεωρίαν, ἀλλ' αὕτη ἐπεκράτησεν ἐπὶ τῆς τελουσίαν, καὶ ἀναγνωρισθεῖσα κοινῶς ὡς ὀρθὴ καὶ θιερώθη καὶ νομοθετικῶς (Γαλ. Ε. Ν. ἀρ. 542).¹

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τοῦ τοιούτου δικαίωματος ἢ ἀσκήσεις ἐξαρτᾶται πάντοτε κατὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ ἐρμηνευμένου ἀρθροῦ ἐκ τῆς διακριτικῆς ἐξουσίας τοῦ πιστωτοῦ, ὅστις δικαιούται μὴ δεσμευόμενος ὀπισθοδρομεῖν νὰ προσέλθῃ ἐλευθέρως εἰς ταύτην ἢ εἰς ἐκείνην τῶν πτωχεύσεων, καὶ ὁ ὁποῖος οὐδεμίαν φέρει

¹ Ὁ Savary (Γνωμοδ. 13 καὶ 18) ἐδογματίζεν ὅτι ὁ πιστωτὴς ἐμφανιζόμενος εἰς μίαν -ἣς ἰδίᾳ ἐκλογῆς πτώχευσιν δέον ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὸ ἐξ αὐτῆς ληφθῆν ποσὸν καὶ στερεῖται τοῦ δικαίωματος ὅπως ἀπαιτῇ εἰς ἑτέραν.

οὐκ ἀποκρύνει ὅπως ἀπειθύνθη κατ' ἀρ-
χὴν ἐναντίον τοῦ πρωτοφειλέτου· ἐντε-
υθεν δ' ἔπεται, ὅτι ὁ ἐγγυητής ἐναγόμενος
βραδύτερον στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅ-
πως ἀποκρούσῃ τὴν ἀγωγὴν, διὰ τὴν μὴ
ἐπάρκεισιν τοῦ διὰ τοῦ ἀρθρου 551 πα-
ραινόμενου τῷ ἐνάγοντι ἐξαιρετικῶν προ-
νομίῶν· διότι οὗτος μὲν εἶχεν ἐκλεκτικὸν
ὑπεργίαις δικαίωμα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἡδύνατο
καὶ ὥφειλεν ἐν ἡθέλει νὰ ἐξασφαλίσῃ
τὸ κινδυνεύοντα συμφέροντα αὐτοῦ, διὰ
τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐπιτρεπομένων αὐ-
τῷ μέσων. (Boileux & Boulay — Paly.
ἀρ. 804).

Ὡσαύτως οἱ ὀφειλόμενοι τόκοι παύ-
ουσι μὲν, ἐάν πάντες οἱ ὀφειλῆται τελώ-
σιν ἐν καταστάσει πτωχεύσεως, τρέχουσι
δὲ ἐναντίον τῶν φερεγγύων (ἐάν τινες
μόνον ἐπτώχευσαν) μέχρις ὀλοσχεροῦς
αὐτῶν πληρωμῆς.

Ἐννοεῖται οἰκοθεν, ὅτι ὡς συνέπειαν
τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων ἀρχῶν δέν νὰ
δεχθῶμεν πρὸς τούτοις καὶ ὅτι οἱ πιστω-
ται δὲν στεροῦνται ἀντιθέτως τοῦ δικαι-
ώματος ὅπως ἐμφανισθῶσι τὸ πρῶτον εἰς
τὴν πτώχευσιν, οὔτε δύνανται ν' ἀποκρού-
σῃσιν ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν συνδικῶν, οἱ
τινες τὴν αὐτὴν πάντοτε θὰ ὑπεῖχον εὐ-
θύην, καὶ ἀπέναντι τῶν φερεγγύων συν-
φειλετῶν, καθ' ἣν περίπτωσιν οὗτοι ἐξο-
φλοῦντες τοὺς ὑπάρχοντας δινειστάς ἐνε-
φανίζοντο ὅπως καταταχθῶσι.

Ἐάν ἐν τούτοις ὁ πιστωτής πληρωθῇ,
ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μέρος τῆς ἵπαι
τήσεως ὑποχρεοῦται πάντως νὰ ἐκπέσῃ
ἐκ ληφθῆν διὰ τῆς ἐναντίον τῶν μὴ πτω-
χευάντων ἀσκουμένης βραδύτερον ἀ-
γωγῆς.

Συ ἐλόντι εἰπεῖν, ἐν περιπτώσει συνε-
γογῆς ὑφισταμένης, εἴτε κατὰ συνζίνεσιν
τῶν μερῶν εἴτε ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ
τίτλου, τὸ δικαίωμα τῶν πιστωτῶν τοῦ
νὰ ἐνεργῶσιν οὕτως ἢ οὕτως καὶ νὰ γί-
νῃται δεκτοὶ ἐν τῇ καζητικῇ τῶν δια-

φόρων πτωχεύσεων διὰ τὸ ὅλον τοῦ ἀρ-
χικοῦ χρέους εἶναι ἀπόλυτον καὶ εἰς σύ-
δεμیان ὑπόκειται ἐξαίρεσιν, δυνάμενον
μάλιστα ν' ἀσκηθῇ καὶ δεῦν, ἐν περι-
πτώσει πτωχευτέως τινὸν μόνον τῶν
ἐγγυητῶν, καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθε-
σμίας, ὅτε πρωτοφειλέτης καὶ οἱ λοιποὶ
συνεγγυηταὶ εἰσι τελείως ἀξιοχρεοί, ὅπου
τε μόνον ἡ κατάταξις εἶδεν νὰ ἐνεργῇται
προσωρινῶς· διότι κατὰ τὴν λήξιν οἱ ἀξιο-
χρεοὶ συνοφειλῆται δυνατόν νὰ ἐξοφλήσῃσι
τὴν ἀπαίτησιν.

Ἀλλ' ἐάν πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθε-
σμίας διαταχθῇ διανομή, δικαιοῦνται νὰ
συμμετάσχῃσιν αὐτῆς καὶ οὕτως ἐπὶ προ-
σωρινῶς γενομένοι δεκτοί. Καταπραϊκῶς
λύεται ὑπὸ τῶν πλείστων συγγραφέων
τὸ ζήτημα, καὶ ἡ ὀρθότης τῆς τοιαύτης
λύσεως δὲν δύναται φρονεῖν ν' ἀμφι-
σβητῇ σπουδαίως, ἀφοῦ ὁ ἐν τῇ κατα-
τάξει γενομένος δεκτὸς ἀποκτῇ ἀναμφι-
σβήτητον ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δικαίωμα·
ἐπειδὴ ὅμως οἱ δικαιολογούντες τὸ προ-
σωρινὸν τῆς κατατάξεως λόγοι δὲν ἐξέ-
λιπον ἔτι, δίκαιον βεβαίως εἶναι τὸ ἀνα-
λογεῖν τῷ τοιοῦτῳ πιστωτῇ μέρος νὰ
παρακρατῇται μέχρι λήξεως τῆς προθε-
σμίας, ἢ νὰ πληρῶνῃται ἐπὶ καταβολῇ
ἀναλόγου ἐγγυήσεως. (Παραβλ. Bédar.
859. Ἐναντίας ὁ Alauz, ἀρ. 2745).

Κατὰ τοὺς εἰδικούς τοῦ κοινοῦ δικαίου
ὀρισμούς, τοὺς διέποντας τὸς ἀλληλεγ-
γύους ἐνοχάς, μεταξὺ τῶν συνυπευθύνων
ἐπέρχεται πάντοτε καὶ διὰ αὐτοδικαίως
διαίρεσις τῆς κοινῆς ὀφειλῆς καθ' ἣν ἕ-
καστος τῶν ὀφειλετῶν ὑποχρεοῦται μό-
νον ἕνεκεν τοῦ εἰς τὴν μερίδα αὐτοῦ ἀ-
ναλογούτου μέρους τοῦ χρέους· ἀλλ' οἱ
ὀρισμοὶ οὗτοι ἀντικείμενοι εἰς τὴν βᾶτιν
αὐτῇ τῶν κανονισμῶν τὴν πτώχευσιν
ἀρχῶν δὲν ἡδύναντο βεβαίως καὶ νὰ ἔ-
χωσιν ἐνταῦθα ἐφαρμογὴν· τοῦτου δ' ἕ-
νεκεν καὶ τὸ ἀρθρ. 542 κανονίζον λεπτο-
μερῶς τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα τῶν

διαφόρων ομάδων τῶν πτωχευσάντων συνοφειλετῶν ἔνεκεν πληρωθέντων μερισμάτων καὶ αἵρων εὐτυχῶς τὰς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἀναφυόμενας ἐκάστοτε ἀμφισβητήσεις, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὀρίζει ὅτι τοιοῦτον δικαίωμα ἔχουσιν οἱ ὁμάδες μόνον, ὅταν τὸ σύνολον τῶν δοθέντων μερισμάτων ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τῆς πιστώσεως κατὰ κεφάλαιον, τόκους καὶ ἔξοδα. ὅποτε καὶ τὸ ὑπερβάλλον ἀνήκει εἰς τὰς ὁμάδας κατὰ λόγον τῶν παρὰ τούτων πληρωθέντων ποσῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πτωχεύσαντας (καθ' ὃ συνοφειλέτας) ἐπιβάλλοντος μέρους τῆς ὀφειλῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι, ἐάν τινες τῶν συνοφειλετῶν εὐθύνωνται εἰς ἀποζημιώσεις πρὸς τοὺς λοιποὺς, τὸ ὑπερβάλλον περιέρχεται κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὑποχρεώσεων εἰς τὰς ὁμάδας τῶν πτωχευσάντων συνοφειλετῶν, τῶν δικαιομένων ν' ἀποζημιωθῶσι παρὰ τῶν λοιπῶν. Κατὰ τὸ ἄρθρον ἄρα 552 λύεται ἀποφατικῶς τὸ ζήτημα, ἂν ἡ κατὰ τὸ προηγούμενον καταλαβοῦσα ὁμάς ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν ὁμάδων τῶν πτωχευσάντων συνοφειλετῶν καὶ ὅταν τὰ παρ' ἑνὸς ἐκάστου πληρωθέντα ποσὰ διαφέρωσιν, ἐκτὸς ἐὰν συντρέχῃ ἡ ἐν αὐτῷ ἀναγραφόμενη ἐξαιρετικὴ περίπτωσις.

Ὅποτε ἐὰν ὁ κομιστὴς ἀπαιτήσεως ὀφειλομένης ἀλληλεγγύως παρὰ τῶν πτωχευσάντων Α καὶ Β ἔλαβε λ. χ. διὰ τῶν ἀμφωνηθέντων μερισμάτων, παρὰ μὲν τοῦ πρώτου 20 τοῖς 100, παρὰ δὲ τοῦ δευτέρου 80, ὁ Β δὲν δικαιούται ν' ἀναζητήσῃ παρὰ τοῦ Α λόγῳ ὅθην ἐξίσωσιν τῶν γενομένων καταβολῶν, τὰς 30 δραχμὰς ὅς ἐπλήρωσεν ἐπὶ πλέον, εἰ καὶ τὸ χρέος διαιρεῖται κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μεταξύ αὐτῶν, ἀναλόγως τῆς μερίδος ἐκάστου. Καὶ ἐπέρχεται μὲν οὕτως ἀνατροπὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ κοινοῦ δικαίου, ἀλλ' ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ μὴ εἰσάγῃται ἐν τῷ

παθητικῷ τῆς πτωχεύσεως δις τὸ αὐτὸ χρέος, ὅπερ ἀναμφισβητήτως ἦν συμβῆ, ἐὰν ἡ ἀπαιτήσις εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀρχικοῦ πιστωτοῦ εἰς τὴν πτώχευσιν τοῦ Α δι' ὁλόκληρον τὸ ποσὸν εἰσάγῃται καὶ αὐθὺς ὑπὸ τοῦ Β πρὸς πληρωμὴν ὅθην τῶν ὑπὲρ τὴν ἀναλογίαν αὐτοῦ καταβληθεῖσων δραχ. 30, ὅποτε ὁ Α καὶ θεωρούμενος ὡς ἐξοφλήσας ὁλόκληρον τὸ χρέος διὰ τῆς καταβολῆς τοῦ μερισματος, θὰ ὑπερρεῦτο νὰ πληρώσῃ ἐπὶ πλέον καὶ δραχ. 30.

Ἐννοεῖται ὅμως οἰκοθεν, ὅτι διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοιούτων ἀρχῶν δὲν ἔναι ποσῶς ὁ νομοθέτης νὰ ἐπιτρέψῃ τοῖς πιστωταῖς, ὅπως πλουτίζονται ἐπὶ βλάβῃ τῶν πτωχευσάντων, τούτου δ' ἔνεκεν καὶ τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον ἐπιτρέπει, ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἐξαιρετικῶς τὴν ἀναγωγὴν ὁσάκις τὸ διὰ μερισμάτων πληρωθὲν ποσὸν ὑπερβαίνει ἐν συνόλῳ τὴν ἀρχικὴν ἀπαιτήσιν, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι ἐὰν ὁ κομιστὴς πιστώσεως πληρωτέας ἀλλήλεγγύως παρὰ πλειόνων ἐγγυητῶν ἢ συνοφειλετῶν πτωχευσάντων, λάβῃ παρ' ἑνὸς μὲν τούτων ὡς μερίσμα δραχ. 20 τοῖς 100, παρὰ τοῦ ἑτέρου 80 παρὰ τοῦ τρίτου 40 καὶ παρὰ τοῦ τετάρτου 10, ἤτοι δρ. 40 ὑπὲρ τὴν ἀρχικὴν ἐκ κεφαλαίου, τόκων καὶ ἐξόδων ἀπαιτήσιν (ὅποτε καὶ συγχωρεῖται κατὰ τὴν εἰσαγεομένην ἐξίρεσιν ἀναγωγὴ) τὸ ὑπερβάλλον ἀνήκει εἰς τὰς ὁμάδας καὶ διανέμεται ἀναλόγως τῶν παρ' αὐτῶν πληρωθέντων ποσῶν καὶ τοῦ πρὸς τοὺς πτωχεύσαντας καθ' ὃ συνοφειλέτας, ἐπιβάλλοντος μέρους τῆς ὀφειλῆς.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία εἰρήσεται ἀμφιβολία, δισταγμοὶ ὅμως εἴδονται νὰ γεννηθῶσι περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐκνοίας καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐ' ἐδαφ. τοῦ ἁρθρ. 552, καθ' ὃ, ἐὰν ὑπάρχων ἀφαιρέται εὐθυνόμενοι εἰς ἀποζημιώσεις ἀπέναντι ἄλλων, τὸ ὑπερβάλλον αὐτῶν

αι τοῖς τελευταίοις κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὑποχρεώσεων νομίζομεν ἐν τούτοις, ὅτι καὶ οἱ τοιοῦτοι δισταγμοὶ αἰρῶνται, εἰς τὴν ὑπ' ὅψει οὐχὶ ἡ χρονολογικὴ τῶν ὑποχρεώσεων τάξις, ἀλλὰ τὸ εἶδος καὶ ἡ φύσις αὐτῶν. Οὕτως ἐπὶ ἐμπορικῶν λ. γ. γραμματίων, ἀδιαφόρως τοῦ γένους, καθ' ὃν ἐγένετο ἀποδοχῇ, τὸ ὑπερβάλλον κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐρμηνησμένου ἄρθρου ἀνήκει τοῖς ὀπισθογράφου προτιμωμένοις τοῦ ἀποδέκτου, ὅστις ἐγγυᾶται ἀπέναντι αὐτῶν ὑπὲρ τῆς πληρωμῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν λογίζεται ὡς εὐθύνόμενος εἰς ἀποζημίωσιν' εἰς ἀντίκεινται περὶ ὀπισθογράφων, τὸ ὑπερβάλλον ἀνήκει τῷ τελευταίῳ, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου εὐθύνονται οἱ λοιποὶ καὶ ὅταν ἀκόμη δύο ὀπισθογραφῆσεις ἔλαθον χωρὶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

Ἄλλ' εἰς ἀντίκεινται περὶ συνφευγμένων, ὧν οἱ μὲν δὲν εὐθύνονται ἀπέναντι τῶν λοιπῶν καὶ πάντες ὑποχρεοῦνται ἐξ ἴσου, τὸ ὑπερβάλλον ἔχει διανεμηθῇ κατὰ τὴν ἀναλογίαν, καθ' ἣν ἕκαστος τούτων συνέτρεξεν εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ κοινού χρέους ὑπὲρ τὴν μερίδα αὐτοῦ.

Ἐπὶ πλειόνων ἀλληλεγγύων συνοφειλῶν ὁ πιστωτὴς οὐδὲν βεβαίως ἔχει συμμέτρον ὅπως μανθάνῃ ὅποια ἡ μεταξὺ αὐτῶν εὐθύνη, ἀλλ' οὕτοι ἐν τούτοις δυνατὸν ἢ νὰ ὑποχρεῶνται διὰ ποσὸν ἴσον ἕκαστος ἢ καὶ τὰν ἀπαλιν τινὲς τούτων νὰ εὐθύνωνται, εἰς ἀποζημίωσιν ἀπέναντι τῶν λοιπῶν δι' ὁλόκληρον τὸ ποσόν δι' ὃ ἕκαστος ὑποχρεοῦται πρὸς τὸν πιστωτήν, ὡς λ. γ. ἐπὶ συναλλαγματικῆς ἐκδοθείσης ὑπὸ τοῦ Α τῇ διαταγῇ τοῦ Β, ὀπισθογραφηθείσης ὑπὸ τούτου πρὸς τὸν Γ καὶ παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Δ καὶ ἀποδεχθείσης ὑπὸ τοῦ Β, περίπτωσις ἣν εἶχε κυρίως ὑπ' ὅψει τὸ ἄρθ. 162 καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ κομιστής ἔχει ὡς ἀλληλεγγύους συνοφειλέτας τὸν Α ὡς ἐκδότην, τοὺς Β καὶ Γ ὡς ὀπισθο-

γράφους καὶ τὸν Ε ὡς ἀποδέκτην. Ἄλλ' ἐνίοτε δυνατὸν, ὡς ἐννοεῖ ἕκτος, νὰ παρουσιασθῶσι καὶ ὑποθέσεις ἑτεραι. Ὁ Α ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Β καὶ ὁ Γ ἀποτελοῦντες ἑταιρείαν ὁμόρρυθμον ὀφείλουσι πρὸς τὸν Δ ποσὸν 9 χιλ. δρ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν ὑφίσταται βεβαίως εὐθύνη ἐγγυήσεως τῶν μὲν πρὸς τοὺς δὲ καὶ ἕκαστος ὑποχρεοῦται κατ' ἀκολουθίαν μόνον διὰ τὸ 1/3, ἥτοι διὰ δραχ. 3 χιλ., εἰς ἐπομένως ὁ εἰς καταβάλλῃ ποσὸν τι πέραν τῆς μερίδος αὐτοῦ ὑποχρεωθεὶς πρὸς τούτο ἔνεκα τῆς ἀλληλεγγύης εἰς τὴν συνήνεσε πρὸς ἄλλος τοῦ πιστωτοῦ, οἱ λοιποὶ εὐθύνονται ἀναμφισβητήτως εἰς ἀποζημίωσιν ἀπέναντι αὐτοῦ. Ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἀναφερομένων παραδειγμάτων, ὅποτε οἱ ἀλληλεγγύοι ὀφειλῆται θεωροῦνται ἐγγυώμενοι οἱ μὲν πρὸς τοὺς δὲ, εἰς τὰ παρ' ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν πληρωθέντα μερίσματα ὑπερβαίνουσιν ἐν συνόλῳ τοῦ πιστωτοῦ τὴν ἀπαίτησιν, τὸ ὑπερβάλλον ἀνήκει τῷ τελευταίῳ ὀπισθογράφῳ (ὑπὲρ οὗ ἐγγυῶνται οἱ προηγουμένοι, ὁ ἐκδότης καὶ ὁ ἀποδέκτης) μέχρι τοῦ παρ' αὐτοῦ δοθέντος μερίσματος, εἴτα τῷ ὁμέσως προηγουμένῳ ὀπισθογράφῳ καὶ οὕτω κατ' ἐξακολουθήσιν μέχρι τοῦ ἐκδότη.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑπόθεσι, ὅποτε οἱ ὀφειλῆται εὐθύνονται ἐξ ἴσου, τὸ ὑπερβάλλον θέλει διανεμηθῇ κατὰ τὴν ἀναλογίαν καθ' ἣν ἕκαστος συνέτρεξεν εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους ὑπὲρ τὴν μερίδα αὐτοῦ. Οὕτω κατὰ τὸ ἕτερον τῶν ἀνωτέρω παραδειγμάτων, εἰς ἀπέναντι τῶν ὀφειλομένων 9 χιλ. δρ. ὁ Α, καταβάλλῃ 4 καὶ οἱ Β καὶ Γ, ἀνὰ 3, τὸ ἔκ 1000 δρ. ὑπερβάλλον ἀνήκει τῷ πρώτῳ καὶ ἐπομένως ἕκαστος ὁδ' ἔχῃ πληρῶσαι ἀνὰ 3 χιλιάδας, ἥτοι 3, τι πράγματι ὀφείλει. (Hénonaid, 2 σ. 183—184.—Αἰαυκ., ἀρ. 2760).

Ἀντιθέτως εἰς τὸ Α καταβάλλῃ δρ.

2500 ὁ Β 350 καὶ ὁ Γ. 4500, τὸ ἐκ δρχ. 1500 ὑπερβάλλον θὰ διανεμηθῇ μετὰ τῶν δύο τελευταίων, οἵτινες ἐπλήρωσαν ὑπὲρ τὴν μερίδα αὐτῶν καὶ ἀναλόγως τοῦ ἐπὶ πλέον καταβληθέντος.

Ἐπολείπεται ἔτι ἡ ἐξέτασις τοῦ ἐξῆς σχετικοῦ ζητήματος· ὁ ἐκδότης καὶ ἀποδέκτης συναλλαγματικῆς ἔχουσι δικαίωμα ἀναγωγῆς κατ' ἀλλήλων, διὰ τὸ παρ' ἀμφοτέρων πληρωθῆν μέρισμα; Βεβαίως ὄχι.

Ἐν πτωχεύσει ἡ καταβολὴ τοῦ συμφωνηθέντος μερίσματος ἐξισοῦται καθ' ὅλα πρὸς ἀκεραίαν τοῦ χρέους ἐξοφλήσιν, διότι ἡ διὰ τοῦ χρήματος τῆς πτωχεύσεως γενομένη καταβολὴ τοιοῦτον ἔχει κατὰ τὸ ἄρθρ. 552 ἀποτέλεσμα· ἐντεύθεν δ' ἔπεται ὅτι, ἐὰν ἐπὶ πτωχεύσεως ἐκδότου καὶ ἀποδέκτου ὁ πιστωτὴς συμμετέσχε τῶν διανομῶν τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀμφοτέρων, ὁ μὴ προβλέψας ἀποδέκτης δὲν δύναται ν' ἀναζητήσῃ παρὰ τοῦ ἐκδότου τὸ πληρωθῆν ποσόν, καθ' ὅσον καὶ οὗτος καταβαλὼν τὸ συμφωνηθὲν μέρισμα λογίζεται ὡς ἐντελῶς ἐξοφλήσας καὶ πληρώσας ὁλόκληρον τὴν ὀνομαστικὴν τῆς συναλλαγματικῆς ἂξιαν.

Ἐπ' ἴσης καὶ ὁ ἐκδότης δὲν δύναται διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους νὰ στραφῇ ἐναντίον τοῦ ἀποδέκτου καὶ ζητήσῃ νὰ κατοπαχθῇ ἐν τῇ πτωχεύσει αὐτοῦ διὰ τὸ ἀντίτιμον τῆς καταβληθείσης προβλέψεως, διότι καὶ οὗτος δικαιούται ὡσαύτως ν' ἀντιτάξῃ ὅτι τὸ πληρωθῆν πρὸς τοὺς πιστωτὰς μέρισμα ἔχει τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι, οὐδὲν ὀφείλει (Bédar. 866 κ. ε.—Lainé σ. 347.—Dal, Rép., ἀριθ 1010).

Σημειωτέον ἐν ταῦτοις ὅτι, ἐὰν διαρκούσης τῆς πτωχεύσεως, ἀρχῇ τῆς ἀναγωγῆς τὸ δικαίωμα, μετὰ τὴν ἐκκαθάρσιν αὐτῆς ὁ ζητῶν ν' ἀποκατασταθῇ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τῷ συνοφειλέτῃ ὅ,τι οὗτος κατέβαλεν ὑπὲρ

τὴν ἀναλογίαν αὐτοῦ πρὸς ὀφίλοι καίνοι.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐρωτᾶται, ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 552 ἐφαρμόζεται πάντοτε καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει; Νομίζομεν ὅτι οὐ τοιοῦτος τῆς ἀναγωγῆς ἀποκλεισμός ὑπάρχει ὅταν ὁ πιστωτὴς ἐνεφανίσθῃ εἰς πάσας τὰς ομάδας καὶ συμμετέσχε τῇ διανομῇ τοῦ ἐνεργητικοῦ αὐτῶν, ὡς μόνον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀρίζονται οἱ πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως ἀναγκαιῶς προαπαιτούμενοι ἄνθρωποι. Ὡστε ἐὰν λ. χ. ἐπὶ πέντε συνοφειλητῶν ἐπῆλθεν ἡ πτώχευσις πάντων καὶ ὁ δανειστής ἐμφανίσθῃ εἰς τὰς τέσσαρας μόνον ἐπληρώθη ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ ποσόν διὰ μερίσματος 25 τοις 0/0, αἱ πληρώσασαι δικαιούνται, νομίζομεν, νὰ ζητήσωσι παρὰ τῆς μὴ πληρώσασας τὸ ἐπιβάλλον αὐτῇ ἐκ τῆς καθ' ὅφειλός μέρους, ὅπερ δικνύμεται μετὰ τῶν αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ παρὰ μίαν ἐπὶ τῆς δοθέντος μερίσματος, ἐνῷ ἀντιθέτως ἐὰν ἐνεφανίσθῃ εἰς πάσας, ἡ ἀνωτέρων λοιπῶν καταβαλοῦσα μέρισμα οὐκ ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς διὰ τὸ πλέον ἐκτός ἐὰν συντρέχῃ ἡ ἐξαιρετικὴ περίπτωση τοῦ ἄρθρ. 552. Τὸ ἄρθρ. 553 πτωσεὶς τοῦ ἄρθρ. 552. Τὸ ἄρθρ. 553 πραγματεύεται εἰδικῶς περὶ πιστωτῶν ἐπληρώθη πρὸ τῆς πτωχεύσεως μέρους τῆς ἀπαιτήσεως αὐτῶν καὶ ὀρίζει ὅτι ὅ,τι ἐνδὲς μὲν κατατάσσονται οὗτοι διὰ τὸ πᾶν πόλοιπον μόνον, διατηροῦντες ὅμως καὶ πρὸς τὸ ὑπόλοιπον τὰ ἐναντίον συνοφειλητῶν καὶ ἐγγυητῶν δικαιώματα, καὶ ὅ,τι ἑτέρου ὅτι ὁ ἐν μέρει καταβαλὼν συνοφειλέτης δύναται νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὴν αὐτὴν ομάδα δι' ὅσα ἐπλήρωσεν ὑπὲρ τοῦ πτωχεύσαντος· διὰ δὲ τοῦ ἄρθρ. 555 λυτεῖ νομοθετικῶς τὸ πᾶν ἀμφισβητῶν τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἀμφισβητήθην ζητήματα περὶ τῶν μετὰ τὸν συμβιβασμὸν δικαιωμάτων τοῦ πιστωτοῦ, ἂν πρὸς τὸν πτωχεύσαντα διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ.

τῶν παρεχόμεναι ἀφέσεις γίνονται οὐχὶ λόγῳ ὡς εἶπε, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καὶ ἡ φυσικὴ ἐπομένως ἐνοχὴ ἀπομένει ἀκροαία, καταστρεφόμενης μόνον τῆς ἀστικῆς (Pothier des oblig. ἀριθ. 380)· τοῦτου δ' ἐναντίον καὶ τὸ ἀρθρ. 555 ρητῶς καθιεροῦσιν ἡγογὴν καθ' ἣν ἡ συμβιβασθεὶς πιστωτὴς διατηρεῖ καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ διὰ τὸ ἔλθον τῆς πιστώσεως τούτου, ἐναντίον τοῦ τε ἐγγυητοῦ καὶ περ ἀνταρκειῶν τοῦ πτωχεύσαντος, εἰ καὶ συναινέσας εἰς τοῦ δικαστικοῦ συμβιβασμοῦ ἐν καταρτισμόν.

Ἀλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ἕτερου σπουδαῖον ζήτημα, οἱ ἐνυπόθηκοι δανεισταί, οἵτινες μετασχόντες τῆς πρὸς συμβιβασμὸν ψηφοφορίας ἐστερήθησαν τῶν ἐν τούτῳ προνομίων, διατηροῦσι τὸ τοιοῦτο δικαίωμα; Ὁ Ράλλης, τὴν γνώμην τοῦ Boulay (sur Boulay-Paty, ἀρ. 816) ἀνταρξίζόμενος, ὑποστήριζει ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δεόν νὰ ἐφαρμύζωνται πάντοτε αἱ τὴν ἐγγυήσιν διέπουσαι ἀρχαὶ τοῦ κοινοῦ δικαίου, νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἡ τοιαύτη λύσις δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ἀλύσιμτος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀσχευοστέα. Βεβαίως οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνήσῃ ὅτι ὁ πιστωτὴς διατηρῶν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν κατὰ τῶν ἐγγυητῶν ἀγωγὴν, εἰ καὶ στερούμενος πλέον τῶν μέσων ὅπως ὑποκαταστήσῃ αὐτοῦ εἰς τὰ ἐκλείψαντα τῆς ὑποθήκης πλεονεκτηματά, ὅθ' ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν νὰ μεταβάλῃ αὐτοβούλως τὰς πρὸς αὐτὸν ὑποχρεώσεις τῶν τρίτων, ἀλλ' ὁ ἐρμηνευτὴς ἐν αὐτοματῇ περιπτώσει δύναται νὰ ποιῇ τὰς αὐτοβούλως τὰς διαστολάς, ὅς δὲν καθιστοῦν ὁ νόμος, τὸ ἀρθρὸν δὲ 555, ὅπερ εἶναι ὑπ' ὅψις τὸ ἀπεριόριστον δικαίωμα τῶν πιστωτῶν, ὅπως ψηφοφορῶσι κατὰ τὸν συμβιβασμόν, ἐπὶ ἀπολείψῃ τῶν ὑποχρεωτικῶν πλεονεκτημάτων, οὐ μόνον γενικῶς ἐκφράζεσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἑκαστὸν ἀποκλείοντα πᾶσαν τοιαύτης δια-

κρίσεως ἰδέαν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ ἐγγυηταὶ ζημιουνοῦνται τοιοῦτοτρόπως, ἀλλ' αὐτοὺς μόνον δύναται νὰ αἰτιῶνται, διότι ἐγγυώμενοι ὑπὲρ ἐμπόρων καὶ ἀπέναντι πιστωτῶν ἐχόντων τοιοῦτον δικαίωμα, ἡδύναντο καὶ ὄφειλον νὰ μεριμνήσωσιν ἄλλως, κατὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγγυήσεως, περὶ ἐξασφάλισις τῶν δυνάμενων νὰ κινδυνεύσωσιν ἐνταῦθεν συμφερόντων αὐτῶν.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, οἱ πιστωταὶ δικαιούνται οὐ μόνον νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὴν δμάδα ἐκάστου τῶν ἐν πτωχεύσει διατελούντων ἀρκειῶν, ἀλλὰ καὶ ν' ἀπαίτωσιν τὴν ὁλοσχερῇ τῆς ἀπαίτησεως κατὰτάξιν, ἐν τοιαύτῃ ὁμοῦ περιπτώσει ἔχουσι τοιοῦτο δικαίωμα καὶ οἱ συνοφειλέται πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ πληρωθησμένου τυχὸν παρ' αὐτῶν ποσού, ἐνεκεν ἀναξιοχρεώτητος τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν; Βεβαίως ὄχι, διότι οὐδεμία συντρέχει ἐν τούτῳ ὑπὲρ αὐτῶν νομίμου ὑποκαταστάσεως περιπτώσεως, καὶ ἂν ἡ ἀπαίτησις αὐτῶν ἐγένετο δεκτή, ἡ δμάς ἡδύνατο νὰ διατρέξῃ τὸν κίνδυνον νὰ πληρώσῃ δις τὸ αὐτὸ ποσόν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ συνοφειλετῶν, μεταβαίνομεν δ' ἤδη ἐπὶ τῆς ἐγγυήσεως, συνεπείας τῆς πτωχεύσεως.

Ὅτι καὶ οἱ ἐγγυηταὶ δικαιούνται εἰς κατὰτάξιν, δι' ὅσον ποσὸν ἐπλήρωσαν ἢ θὰ ὑποχρεωθῶσι νὰ πληρώσωσι, πρὸς ὁφελος τοῦ πτωχεύσαντος, εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ πτώχευσις, ἐξαναγκάζει αὐτοὺς εἰς τήρησιν τῶν ἀπέναντι τῶν δανειστῶν ἀναληφθεισῶν ὑποχρεώσεων· ὁσάκις δ' ἐμφανίζονται τοιοῦτοι, ἐξετάζεται κυρίως ἐὰν τοῦ πιστωτοῦ ἡ ἱκανοποίησις ἐπ' ἡλθε πλήρης ἢ μερικὴ.

Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, νομίζομεν ὑποκαταστάμενος εἰς τοῦ ἱκανοποιηθέντος τὰ δικαιώματα, κατατάσσεται, ὡς ἤθελε καταταχθῇ καὶ ἐκεῖνος.

ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, αὐτὶς μὲν διὰ τὸ πληρωθὲν πᾶσιν ἰδίᾳ ὀνόματι καὶ ὡς ὑποκατασταθεὶς, διὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον ὁ πιστωτής, ὅστις ὁμῶς διατηρεῖ καὶ τὸ δικαίωμα ὅπως ἀπευθυνθῇ καὶ πάλιν κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ.

Ὅσακις πρόκειται περὶ ὑποχρεώσεως ἐκ γραμματίου πρὸς κατάταξιν, ἐμφανίζεται μόνον ὁ ἐξοφλήσας αὐτό· ἐὰν ὁμῶς δὲν ἐπῆλθεν ἐξοφλήσις καὶ ἐμφανίζονται πλείονες ὑπογραφεῖς, ἐνεκεν ἀμελείας τοῦ κομιστοῦ, ὅπως λάβῃ τὰ νόμιμα μέτρα, κατατάσσεται μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἡ πληρωμὴ τοῦ ἀναλογοῦντος μερίσματος γίνεται πρὸς τὸν δικαιούμενον πράγματι, εἰς ἀπόληψιν τοῦ ἀντιτίμου τοῦ δικαιογράφου.

Ἐν τέλει, ἐπὶ πτωχεύσεως ἐγγυητοῦ τε καὶ ὀφειλέτου, ὁ δανειστής, ἐὰν μὲν ἡ εὐθύνη τοῦ πρώτου εἶναι ἀλληλέγγυος, δικαιούται νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν πτώχευσιν αὐτοῦ δι' ὁλόκληρον τὸ ποσόν· καθ' ἣν περίπτωσιν ἔχει γίνεαι δεκτὸς καὶ ἐν τῇ τοῦ πρωτοφειλέτου, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐξομοιοῦται ἐν πᾶσι πρὸς συναφελήτην ἀλληλέγγυον, ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ ἀπλῆς ἐγγυήσεως, κατατάσσεται διὰ τὸ ὑπόλοιπον μόνον.

Πιστώνται δι' ἐνεχύρου ἀσφαλιζόμενοι. Ἰδὲ δηλοῦται ἐκ τῶν ἐν οἰκείῳ τόπῳ ρηθέντων, ἡ πτώχευσις οὐδεμίαν κατὰ κανὼνα ἀσκεῖ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν τοιούτων δανειστῶν, οἵτινες λογιζονται ὡς ἐκτὸς τῆς πτωχεύσεως τελοῦντες, ἐν ὅτε ὁμῶς ἡ ἀξία τοῦ ἀντικειμένου τοῦ προνομίου ἢ ἐνεχύρου δυνατόν νὰ ᾖ μείζων ἢ ἐλάσσων τῆς δι' αὐτῶν ἀσφαλιζόμενης ἀπαιτήσεως καὶ τότε καθίσταται ἀναγκαία ἡ περὶ τούτου ἔρευνα.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν κτᾶται ἐγκύρως τὸ ἐνέχυρον, διαγράφεται ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς 1 Δεκεμβρίου 1836, ὥστε ἐνταῦθα ἀνήκει μόνον ἡ ἐξέτασις τῶν ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως νομίμων αὐτοῦ συνεπειῶν.

περὶ οὗ πραγματεύονται εἰδικῶς τὰ ἄρθρα 556—559, γίνεται δὲ ἰδιαίτερος περὶ τοῦ χύρων λόγος, διότι μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ λοιπῶν εἰδικῶν προνομίων ὑφίσταται οὐτιώδης διαφορά, ὅτι ἐπὶ τῶν πρώτων τὸ προνόμιον ἰσχύει μόνον ἐφ' ὅσον τὸ πρᾶγμα ὑπάρχει εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ, ὅπερ δὲν ἀπαιτεῖται ἐπὶ τοῦ δευτέρου.

Ἀλλὰ τὸ ἄρθ. 556 δὲν κανονίζει μόνον τὰς ὑποχρεώσεις τῶν πιστωτῶν, καθ' ἣν περίπτωσιν τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ἐνεχύρου ἡ ἀξία εἶναι ἴση ἢ ἐλάσσων τῆς ἀπαιτήσεως, διαγράφει ἐπ' ἴσης καὶ τὰ δικαιώματα τῶν συνδίκων, ὅταν τὸ ἐνέχυρον ἢ πραγματικὴ ἀξία ὑπερβαίῃ ἐνεχύρου ἢ πραγματικῆς ἀξίας τοῦ ποσόν. Καὶ ἐν μὲν τῇ τῆς πιστώσεως τὸ ποσόν. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει οἱ δανεισταὶ ὑποχρεοῦνται πάντοτε νὰ ἐμφανίζονται πρὸς ἐξέλεγκσιν, ἀρῶν τῆς πιστώσεως ἢ ὑπερβαίῃ καὶ τὸ κύρος εἰς ἡμερικὰ ἀμφισβητήσεως, ὡς καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης τοιοῦτης ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ οἱ σύνδικοι δικαιούται νὰ καταβάλλοντες ἀδεία τοῦ εἰσηγητοῦ τὸν χρέος μετὰ τῶν τόκων καὶ ἐξόδων νὰ παραλάβωσι τὸ ἐνέχυρον καὶ πωλήσωσι αὐτὸ πρὸς ἴδιον τῆς ομάδος ὄφελος.

Ἐὰν τὸ ἐνέχυρον δὲν συνέστη νομίμως, ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ ζητεῖται καὶ ἀνεμέσου καταβολῆς τῶν ὀφειλομένων πρὸς τὸν πιστωτήν, ὅστις δικαιούται μόνον ἐπὶ ἐμφανισθῇ ὡς ἐγχειρόγραφος, ἐὰν δὲ ἐν περιπτώσει μὴ ἐνασχέσεως τῶν τοιούτων δικαιωμάτων ἐκ μέρους τῶν συνδίκων ἐκποιηθῇ νομίμως τὸ ἐνέχυρον, εἰ μὲν ἡ ἀξία αὐτοῦ εἶναι μείζων τῆς ἀπαιτήσεως, τὸ ὑπερβάλλον καταβάλλεται τοῖς συνδίκους, ἐὰν δὲ ἐλάσσων, ὁ πιστωτὴς κατατάσσεται ἀπλῶς διὰ τὸ ὑπόλοιπον, ὡς καὶ πάντες οἱ λοιποὶ δανεισταί.

Προνομιοῦχοι δανεισταί. Ἐν τῇ ἐρρήθῃ καὶ ἀνωτέρῳ, ὁ νομοθέτης μεταξὺ τῶν διαφόρων τῶν πιστωτῶν κατηγοριῶν ἀποκατάτασιν ἀπολύτου καὶ πληρεστάτης ἰσότητος προέθετο πάντοτε

αὐτοῦ σκοπόν, διαφαινόμενον ἐπ' αὐτοῖς σχεδόν ταῖς διατάξεσι τοῦ πατρὸς Νόμου, ἐν τούτοις ὑπὸ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς τῶν πραγμάτων πιεζόμενης, ἐπαγκάσθη ὡς ἀναγνώριση καὶ τὴν ἐκείνῃ προνομίῳ τινῶν χαλεῖται δ' ἐν ταῖς προνομίαις κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν ἡλικιῶν διατάξεων τὸ ὥς ἐκ τῆς ἐξαιρητικῆς φύσεως τῆς ἀπαιτήσεως παρεχόμενον τῷ πιστωτῇ δικαίωμα, ὅπως ἀντὶ τούτου κατὰ προτίμησιν τῶν στενοτέρων τοιούτου δανειστῶν καὶ διαίεται τὰ ἐντεῦθεν πηγάζοντα δικαιώματα εἰς γενικά καὶ εἰδικά.

Γενικά εἰσι τὰ ἐν τῷ ἀρθρ. 940 τῆς Π.Ν. Δικον. ἀναγραφόμενα, ἅτινα ἐκλαμβάνονται ἐφ' ἀπάσης τῆς ἀξίας τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου τοῦ ὀφειλέτου οὐσίας, καὶ ἀπολαύουσιν αὐτῶν α') τὰ δικαστικά ἐξόδα, β') τὰ τῆς κηδείας, γ') τὰ τῆς τελευταίας ἀσθενείας, δ') οἱ μισθοὶ τῶν πατρῶν τε καὶ ἐμπορικῶν ὑπαλλήλων, ε') ἀπαιτήσεις ἕνεκα παροχῆς τῶν πρὸς τὴν ἀναγκαίαν, ς') συνεισφοραὶ εἰς τὰς πόλιν νομῶν, ἐπαρχιῶν καὶ δήμων καὶ φορολογικαὶ τοῦ Δημοσίου ἀπαιτήσεις καὶ ζ') τὰ τῷ ὀφειλέτῃ ὑπὸ ποινῆς δικαστηρίου ἐπιβληθέντα ἐξόδα.

Ἐπὶ τῶν διαφόρων τούτων τάξεων ἡλικιωτικῶς πρὸς τὴν κατὰ τὸν Ἑμπ. Νόμον ἰσχύον καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν κινήτων δέον αἰ ἐξῆς ἐν γένει νὰ γίνωσι παρωτηρήσεις.

Ἐπὶ τῆς πρώτης.

Ὁ λόγος, δι' ὃν αἱ τοιαῦται ἀπαιτήσεις θεωρήθησαν προνομιακαὶ καὶ μάλιστα προηγούνται πάσης ἄλλης, εἶναι βεβαίως τὸ ὅτι ἄνευ τῶν δαπανῶν, ἐφ' ὧν ἀναρτῶνται αὐταί, δὲν ἡδύνατο νὰ καλυφθῇ εἴτε ἡ συντήρησις εἴτε ἡ εἰς χρῆσιν μετατροπὴ τῆς περιουσίας, ἐξ οὗ καὶ ἐκτελεσθῇ προφανῶς ἡ ὁμάς, καὶ ὅτι κατ' ἐξουσίαν ἐκείνην ἡθέληεν εἶναι ὅλως ἄδικος ἡ ἀποκλείσθαι τῶν τοιούτων δαπανημάτων ἀποκλει-

στική ἐπιβάρυνσις τοῦ προκαταβαλόντος αὐτά· ἐκ τῶν τοιούτων δὲ ὄρων, οἵτινες καταδεικνύουσι τῶν ἐν λόγῳ ἐξόδων τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα καὶ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν ὁποίων ἀποκρούεται τοῦ σχετικοῦ προνομίου ἡ ἐφαρμογὴ. Ἐπεὶ κατ' ἀνάγκην, ὅτι ὥς δαπανήματα ἀπολαύοντα αὐτοῦ δέον ἐν γένει νὰ θεωρηθῶσι τὰ δικαστικά ἐξόδα, ἄνευ τῆς καταβολῆς τῶν ὁποίων δὲν ἡδύνατο νὰ παραχθῇ τὸ ἀντίτιμον τῶν πλειστηριασθέντων τῆς πτωχεύσεως πραγμάτων, ὥς εἶναι λ. χ. ἐν προκειμένῳ τὰ πρὸς κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως, συντήρησιν, ἢ ἐξασφάλισιν τοῦ πράγματος καὶ ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς ἐκκαθάρισιν ἀπαιτουμένων διατυπώσεων, ἀναγκαῖα ἀναλώματα, παρ' οἵουδήποτε καὶ ἂν προκαταβληθῶσιν εἰς ὅλην τὴν ἐκ μέρους πιστωτῶν, εἴτε καὶ παρὰ τοῦ Δημοσίου ταμείου ἀπ' εὐθείας. Ὡστε ὅπως, κατὰ τὸ Ρωμ. Δίκαιον (Βασίλ. 7, 41.1) προαφηρεῖτο πάντοτε τῆς κληρονομίας τὸ εἰς πρᾶσιν αὐτοῖς δαπανώμενον, οὕτως ἐξ ἀναλογίας καὶ ἐπὶ πλειστηριασμοῦ θεωρήθη καὶ ὁρὸν καὶ δίκαιον νὰ πληρώνωνται κατὰ προτίμησιν αἱ δαπάναι, αἵτινες ἔπρεπεν ἀναγκαίως νὰ γίνωσιν, ὅπως παραχθῇ τὸ διανεμητέον ἐκπλεμιστήρισμα.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι προνομίου τοιούτου στεροῦνται τὰ παρὰ τοῦ πιστωτοῦ πρὸς τὸ ἀτομικὸν αὐτοῦ συμφέρον καταβαλλόμενα ἐξόδα, ὥς εἶναι ἐπὶ παραδείγματος, αἱ πρὸς δικαστικὴν τῆς ἀπαιτήσεως ἀναγνώρισιν γινόμεναι δαπάναι, αἵτινες καὶ παρακολουθοῦσι τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως τὴν τύχην.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης.

Ἐνταῦθα οὐσιώδεις ὄντως γεννᾶται ζήτημα καὶ σπουδαῖαι ἐγείρονται ἀμφιβολίαι περὶ τοῦ ἂν τὰ ἐξόδα τῆς κηδείας ἢ τῆς ἀσθενείας τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν, ὥς βαρύνοντα τῆς πτωχεύσεως τὴν

γινηθέντα. νὰ ἐξοφλῶνται καὶ δὴ προνομιακῶς, ἄνευ ρητῆς διατάξεως διὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ αὐτῆς, ἐπὶ βλάβῃ τῆς ομάδας τῶν δανειστών; Τὸ χρέος τοῦτο, λέγουσιν οἱ ἀντιφρονούντες, εἶναι ἱερὸν καὶ ἡ πληρωμὴ αὐτοῦ θέλει βρύνει τὴν πτώχευσιν, τῇ ἐγκρίσει τῶν νομίμως ἀντιπροσωπευόντων αὐτὴν συνδίκων, ἀλλ' ἡ δέουσα, φρονούμεν, δύναται ν' ἀντιταχθῇ ἐπὶ τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα δὲν ὑποστηρίζουσιν ἐπαρκῶς τὴν ἀντιθετον γνώμην. Τὴν ἰερότητα τοῦ χρέους συνάγουσιν ἐκ τῆς διατάξεως α')

(τῶν Βασίλ.) Ν. 91. ἢ κατ' αὐτὴν, «ὁ δαπανῶν εἰς ταφὴν τοῦ τελευτήσαντος δοκεῖ συναλλάττειν, οὐ μὴν τῷ κληρονόμῳ». ἐνῷ ὁ τελευτήσας ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ἠδύνατο βεβαίως, μετὰ τὴν πτώχευσιν, οὔτε εἰς συναλλαγὴν μισοῦσαν τὸ ἐνεργητικὸν νὰ προέλθῃ νομίμως, οὔτε νὰ ὑποχρεώσῃ δι' αὐτῆς τὴν ομάδα, μεταξὺ δὲ τῶν δικαιωμάτων τῶν συνδίκων δὲν ἄπαντ' καὶ ἡ δωρεά, καὶ τοιοῦτον ὁμολογουμένως θὰ ἔφερε μετακτῆρα ἢ ἀναγνώρισις ἀπαιτήσεως μὴ βαρυνούσης κατὰ νόμον τὴν πτώχευσιν καὶ μὴ δυναμένης νὰ θεωρηθῇ ὡς πράξις διαχειριστικῆς. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ πιστωταί, οἱ ἔχοντες ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν αὐτῶν τὴν διαχειρίζονται, δὲν στεροῦνται τοῦ δικαιώματος, ὡς ἀναγνωρίζουσι τὴν ἐν λόγῳ δαπάνην, ἀλλ' ἡ τοιοῦτη ἀναγνώρισις δὲν θέλει βρύνει τὴν ομάδα ἐν γένει καὶ τοὺς μὴ συναίνεσαντας πιστωτάς, ἀλλὰ τοὺς ἐγχεύοντες μόνον ἀτομικῶς.

Μ' ὅλον ἄρα τὸν ὀφειλόμενον πρὸς τὴν γνώμην τῶν ὡς εἴρηται συγγραφῶν σεβασμὸν ὁρθότερον βεβαίως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι αἱ μετὰ τὴν πτώχευσιν διὰ τῆς κηδείας τοῦ πτωχοῦ γενόμεναι δαπάναι, μὴ ἀποτελοῦσαι ἀπαιτήσιν ἐκ τῆς πτώχεως αὐτοῦ πηγάζουσιν καὶ προτιμῶνται τῇ κηρύξεως τῆς πτώχεως οὔτε βαρύνουσι τὴν ομάδα οὔτε

ἀπολαύουσι προνομιακῆς προτιμῆσεως (Pardessus, ἀριθ. 1193. — Boulay-Paty, ἀριθ. 340).

Ἐπὶ τῆς τρίτης, ὅμως καὶ πέμπτης τάξεως ἀναγκαῖον εἶναι νὰ γίνη ἡ ἐξῆς διαστολή. Ἐὰν μὲν ἡ ἀσθένεια ἢ ἡ παροχὴ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων προτιμῶν τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως, οὐδεμία γεννᾶται ἀμφιβολία ὅτι αἱ χάριν αὐτῆς καταβληθεῖσαι δαπάναι κατατάσσονται προνομιακῶς· διότι ἡ ἐντεῦθεν ἀπαιτήσις λογιζομένη ὡς ἐκ πράξεως τοῦ ὀφειλέτου πηγάζουσα βρύνει τὴν ομάδα καὶ φέρει προνομιακὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' ἐὰν ἐπὶ τὴν μετ' αὐτὴν, δὲν συγχωρεῖται, διὰ τοὺς ἐν τῇ ἡγουμένη παραγράφῳ λόγους, νὰ θεωρηθῶσιν ὡς βαρύνουσαι ὁπωσδήποτε τὴν πτώχευσιν καὶ κατατακτέαι, διότι ὁ ἐκ τοῦ οἴκτου πηγάζων πρὸς παροχὴν συνδρομῆς ἐξαναγκασμὸς δὲν ἔχει βεβαίως οὔτε τὸν χαρακτῆρα οὔτε τὰς συνεπείας τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐπιβαλλομένης ὑποχρεώσεως, καὶ τὸ ὑπὸ τινων λεγόμενον (Pardessus, ἀριθ. 1191. — Renouard 2 σ. 207), ὅτι ἡ φιλάνθρωπία ὑποχρεοῖ τὴν πτώχευσιν, ὅπως ἀναγνώρισῃ τὰ ἀναλωθέντα καὶ δὴ κατὰ προτίμειν, δὲν δύναται φυσικῶς ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν ρητῆς διατάξεως, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ παράλειψις αὐτῆς ἐγένετο κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκ προθέσεως.

Ὅπως ὁπωσδήποτε ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει κατατάσσονται προνομιακῶς τὰ δαπανηθέντα εἰς ἰατροὺς, μαίας καὶ φάρμακα οὐ μόνον διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ πτωχοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ δὲν δύναται βεβαίως νὰ περιληφθῶσι μετὰ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ αἱ χάριν τοῦ ἱματισμοῦ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἐμπόρου γενόμεναι προμήθειαι. Ὁ Ῥάλλης ἐν τούτοις ἐπικαλούμενος τὸν ν. 9' (Bass. M. Δ' 14) καθ' ὅν «ταῖς διατροφαῖς καὶ ἡ τροφή καὶ ἡ

εσθής καὶ ἡ οἴκησις περιέχεται» ἀποκρίνεται ὑπὲρ τοῦ ἐναντίου, νομίζομεν, ὅμως ὅτι διαφέρει ἡ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀφειλόμενη διατροφή ἀπὸ τῶν ἐν προκειμένῳ παρὰ τρίτων παρεχομένων προμηθειῶν, αἱ δὲ ὁ Νόμος περιορίζει ῥητῶς εἰς τὰ πρὸς τροφήν ἀναγκαῖα, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ἐπεξηγήσεως «ἀρτοποιῶν, κρεσπολῶν καὶ ξενοδόχων». Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὸ ἄρθρ. 940 προστίθῃσι καὶ «ἐμπόρων», ἀλλ' ἡ λέξις αὕτη ἀντιτιθεμένη πρὸς τὰς ἀμέσως προηγούμενας ἐννοεῖ προδήλως ἐμπόρους τοιούτων πάντοτε εἰδῶν, ἥτοι παντοπωλῶν καὶ ἄλλων. (Renouard., 2 σ. 260. — Tropl., ἄρθ. 146. — Pont. hypot. ἄρθρ. 62).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἵνα οἱ χορηγῇται ἀπολαύσει τοιούτου προνομίου, δεόν νὰ ἐνεργῶσι κατ' ἐπάγγελμα τὴν πώλησιν πραγμάτων χρησίμων πρὸς τὸ ζῆν (Παραβλ. Dal., ἀριθ. 207, 213 καὶ 214), ὁ προσδιορισμὸς δὲ τοῦ ἀναγκαίου τῶν τοιούτων προμηθειῶν μέτρου ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τῆς διακριτικῆς ἐξουσίας τοῦ δικαστοῦ ἀποφαινομένου οὐχὶ κατὰ τὴν κοινωνικὴν τοῦ πτωχεύσαντος θέσιν, ἀλλὰ κατὰ τὰς πραγματικὰς καὶ ἀπολύτους τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἀνάγκας.

Ἐπὶ τῆς τετάρτης.

Ἐνταῦθα ὁ νεώτερος Νόμος εἰσήγαγε καινοτομίας τινάς, αἵτινες ὑπὸ γορευθήσαν ὑπὸ τῆς κοινῆς πείρας καὶ περὶ τῶν ὁποίων δεόν ἰδιαιτέρας νὰ γίνῃ λόγος.

Κατὰ τὸ δ' ἐδ. τοῦ ἄρθρ. 940 τοῦ Π. Δ. γενικοῦ προνομίου ἀπολαύει ὁ τοῦ τελευταίου καὶ τοῦ τρέχοντος ἔτους μισθὸς ὑπηρετῶν, ἐργατῶν καὶ ἡμερομισθίων, ἀλλ' οἱ ἐργάται καθ' ἡμέραν ἢ καθ' ἐβδομάδα πληρωνόμενοι πάντοτε οὐδέποτε ἢ καὶ σπανίως θὰ εὐρεθῶσιν ἐχοντες ἀπαιτήσεις ὑπερβαίνουσας τὸ εἰς τὸν χρόνον τοῦτον ἀναλογεῖν ποσόν. Τούτου ὁ ἔνεκεν ὁρθῶς διὰ τοῦ ἄρθρ.

558 ἐπὶ ἤλθεν οὐσιώδης τοῦ δι' αὐτοῦ ὀριζομένου χρόνου περιορισμός διότι, ἐν ὡς ἐκ τῆς μεγάλης τοῦ τε ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ἀναπτύξεως, ἐξ ἧς ἐπικρατεῖται κατ' ἀνάγκην τῶν ἐργασιῶν ἡ περαυξήσις, δικαιολογεῖται τοῦ προνομίου ἢ ἐξακολούθησις, ἢ ἀσκήσις ὅμως αὐτοῦ λογικὸν ἦτο νὰ περιορισθῇ εἰς ἐνα μόνον πρὸ τῆς πτωχεύσεως μῆνα καθ' ὅτι ἐν διαστήματι χρόνου μείζονος τὰ ἡμερομισθία ἢ ἀνήρχοντο ἀνυχκαίως εἰς ποσόν, οὗ τοῦ μέγεθος ἡ δύνατο καὶ δικαίως νὰ ἐμβάλῃ τὸ κοινὸν εἰς ἀμφισβολίαν περὶ τῆς ἀκρίβειας τῶν τοιούτων ἐμπορικῶν ἢ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων πίστεως.

Τὸ ἄρθρ. 940 τῆς Π. Δ. οὐδὲν ἀπολύτως προνοεῖ ἐπ' ἴσης καὶ περὶ τῶν ἐμπορικῶν ὑπαλλήλων, οἵτινες ἐν τοῦτοις ἐκ τῆς πτωχεύσεως κινδυνεύουσιν ἐξ ἑαυτοῦ εἰ μὴ πλείοτερον τῶν δι' αὐτοῦ ἐξακολουθέντων ἐργατῶν, τὴν ἑλλειψίν δὲ τοῦ ἀναπληρῶν ὁ νεώτερος Νόμος κατετάσσει καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν τοιούτων ὑπαλλήλων ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ προνομίου τάξει.

Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ὅμως τῆς σχετικῆς διατάξεως δύναται νὰ γεννηθῇ, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς μισθοὺς τῶν ἐργατῶν ἢ ἐξ ἑαυτοῦ ἀπαιτήσεις τοιαῦται εἰς οἰκονομικὰ καὶ ἀνέρχονται ἐποχὴν θεωροῦνται πρὸς τοὺς νομοτομοῦχοι, ὅταν τὸ σύνολον ἢ μέρος αὐτῶν ἀναλογῇ πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ τοῦ μηνός;

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἄρθρον 558, νομίζομεν ὅτι πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ δύο ἀπαιτήτως πρέπει νὰ συντρέχωσιν ἑκατέρωθεν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἡμέρας τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως καὶ καθυστέρησις τῶν μισθῶν κατὰ τὸν ὅσον τῆς σχετικῆς διατάξεως ὀριζόμενον χρόνον, ἥτοι μόνον, κατὰ τὸν προηγούμενον, ὅστις ἐκρίθη διὰ τῆς πτωχεύσεως μῆνα, ὅστις ἐκρίθη διὰ τὸ μακρότερον χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιμέλειαν

ρίαις συνθηλαίας δύνανται νὰ καθυστερηθῶσιν οἱ τοιοῦτοι μισθοὶ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁρίων θεωρηθῇ δικαίον νὰ ἴσχυῃ τὸ προνόμιον· ἐνταῦθεν δ' ἐπεταί, ὅτι ὁ ἀποπεμφθεὶς τῆς ἐργασίας χωρὶς νὰ πληρωθῇ, πολλοὺς πρὸ τῆς πτωχεύσεως μῆνας, καὶ μὴ κατορθώσας νὰ ἐξοφληθῇ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως, δὲν δικαιούται νὰ ζητῇ προνομιακὴν κατάταξιν, διὰ ποσὰ ἀνυπολόγητα εἰς τὴν πρὸ τῆς πτωχεύσεως μῆνα. Ὁ νομοθέτης ἐννοεῖ προδήλως νὰ προστατεύσῃ ἐκεῖνον, ὃν αἱ κατὰ τόπους ἐμπορικαὶ συνῆθαι ὑπεχρέουν νὰ πιστώσῃ τῆς ἐργασίας τὸν κύριον ἐπὶ ἓνα μῆνα· ἡ ἐναντία δὲ τοῦ ἐξεταζομένου ζητήματος λύσις ὅ' ἀπέδιδεν ἀτόπως εἰς τὴν ἐμηνευομένην διάταξιν τὴν ἔννοιαν ὅτι ἱσχύει νὰ κανονίσῃ καὶ τὰς ἀρχαιότητας τῶν ἐργατῶν ἀπαιτήσεις.

Ἡ ὁρθότης τῆς τοιαύτης γνώμης νομίζομεν, ὅτι δὲν δύναται ν' ὑμφισβητηθῇ, ἱσχύεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι πρότασις εἰσαχθεῖσα ἐν τῇ συντακτικῇ, τῶν Πάλλων συνελεύσει τὴν 8 Ἰουλίου 1848, καὶ ζητοῦσα ν' ἀποφασισθῇ νομοθετικῶς ὅτι τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν πρέπει νὰ κατατάσσωνται προνομιακῶς ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀπερρίφθη ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξέτασεως (Alauz., ἄρ. 2778).

Ὅπως δὲ πρὶν, ἵνα οἱ τοιοῦτοι ἐργάται ἀπολαύσῃ προνομίου, δεόν πάντως νὰ συνειληθῇσαν ὁπ' ἐυθείας μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος, διότι, ἐὰν ἐμισθώθησαν παρ' αὐτοῦ, μόνον δικαιοῦνται καὶ νὰ ζητήσῃσι τὰ ὀφειλόμενα.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐὰν τὸ σχετικὸν προνόμιον παρέχεται ἀδιακρίτως εἰς πάντας τοὺς ἐμπορικοὺς ὑπαλλήλους, ἢ μόνον εἰς τοὺς ἐφ' ὧρίσμένῳ μισθῷ ὑπηρετοῦντας, αἱ γνώμαι δὲ διηρέθησαν καὶ ἀντιφατικαί· ἐδόθησαν εἰς αὐτὸ λύσεις.

Νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἡ ὁρθότης τῆς

πρώτης ἐκδοχῆς, δὲν δύναται ν' ὑμφισβητηθῇ σπουδαίως, καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη διαστολή μὴ δικαιολογούμενη ὑπὸ τῆς σχετικῆς διατάξεως, ἐτελῶς περὶ τοῦτου σιωπώσης, δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ἀποκρουστέα· διότι ἀντικείμενον τοῦ προνομίου, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Νόμου, εἶναι οὐχὶ τὸ εἶδος τῆς ἀμοιβῆς, ἀλλὰ ἡ ὡς ἐπαλλήλου ἐξιδίτης τοῦ ἀξιοῦντος τὸ προνόμιον· ὡς ἐπαλλήλος δὲ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ βεβαίως μόνον ὁ ἐργαζόμενος, ἐφ' ὧρίσμένῳ μισθῷ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, ὅστις ὑπηρετῶν διαρκῶς παρὰ τῷ ἐμπόρῳ, ὡς πάντες οἱ λοιποὶ ὑπαλλήλοι, ἀμείβεται δι' ἐκάστην τῶν παρεχομένων ὑπηρεσιῶν, ὡς λ. χ. οἱ ἐργαζόμενοι ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὑπὲρ ἐμπορικοῦ ἢ βιομηχανικοῦ καταστήματος, ὡς μεσίται, ταχυδρόμοι ἢ παραγγελιοδόχοι, ὧν ἡ ὡς ἐπαλλήλων ιδιότης παραγομένη ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐκ τῆς συμφωνίας περὶ διαρκούς καὶ ἀποκλειστικῆς προσφοράς τῆς ἐργασίας πρὸς ὧρίσμενον πρόσωπον, δὲν ἀλλοιοῦται βεβαίως ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἱκανοποίησις αὐτῶν ἐπέρχεται δι' ἀμοιβῆς τυχερᾶς καὶ ὑποκειμένης εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὰς μεταβολὰς τοῦ ἐμπορίου.

Ἐννοεῖται ὅμως ὀφθεόν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζομένους μῆνας θὰ ὑπάγῃται ἡ ἀμοιβὴ τῶν κατ' αὐτὴν παρασχεθεισῶν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἐπαλλήλων ἐργασιῶν, διότι μόνον οὕτω δύναται νὰ κανονισθῇ ἡ μεταξὺ τῶν τοιούτων ἀμοιβῶν καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου προνοσμένων μισθῶν ὑφισταμένη ἀναλογία.

Τὸ ἐπὶ τῆς ἐκτῆς καὶ ἐβδόμης τάξεως προνόμιον δικαιολογοῦσι καθαρῶς δημοσίου συμφέροντος λόγοι, εἰς τὴν δευτέραν δὲ δὲν συμπεριλαμβάνονται καὶ πρόστιμα ἢ χρηματικαὶ ποιναί, ἐκτὸς ἂν ῥητῶς διατάσσεται τοῦτο ὑπὸ τοῦ Νόμου. Ὡστε ἐνταῦθα ὑπάγονται μόνον ἀπαιτήσεις ἐνεκα δημοσίου σκοποῦ ὀφειλομένων κατὰ

τὰ ἀνωτέρω δικαιωμάτων καὶ ἐμμέ-
σων ἢ ἀμέσων φόρων.

Προνόμια εἰδικά. Τὴν δευτέραν ταύ-
την τῶν προνομίων κατηγορίαν, περὶ ἧς
πραγματεύεται εἰδικῶς τὸ ἄρθρ. 941, ἃ
ποτελοῦσι κυρίως τὰ ἐπὶ ρητῶν τοῦ ὀφει-
λέτου πραγμάτων προνόμια, μεταξύ δ' αὐ-
τῶν οὐδεμία δύναται νὰ ἐννοηθῇ προτί-
μησις, διότι ἐκάστη τῶν σχετικῶν ἀπαι-
τήσεων, ἐξαιρετικῶς βαρύνουσα τὸ πρᾶγ-
μα, παρέχεται φυσικῶς καὶ δικαίωμα
προτιμήσεως ἐπὶ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ
εἰς τὸν δικαιούχον.

Ἐπὶ τῶν διὰ τοῦ ἄρθρ. 941 τῆς Πολ.
Δικον. καθιερουμένων διαφόρων τάξεων
δύνανται νὰ γίνωσιν ἐν γένει αἱ ἐξῆς πα-
ρατηρήσεις.

Εἰς τὴν πρώτην ὑπάγονται πάντες εἰ-
δους δαπάναι, αἵτινες κατὰ τοῦ δικαστη-
ρίου τὴν κρίσιν ἐχρησίμευσαν ὄντως πρὸς
διατήρησιν τοῦ πράγματος ἐπομένως ἀ-
νήκουσιν ἐνταῦθα τὰ πρὸς ἀνόρθωσιν,
ἀποκατάστασιν, σωτηρίαν ἢ καὶ προφύ-
λαξιν τοῦ πράγματος δαπανηθέντα (Ponl
ἀρ. 140.—Aubry § 261. — Tropl. ἀρ.
175). Ὅτι μεταξύ αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ
περιλαμβάνωνται καὶ τὰ πρὸς βελτίωσιν
γινόμενα δαπανήματα, οὐδεμία γεννᾶται
ἀμφιβολία, δισταγμοὶ ὅμως ἠγέρθησαν
παρ' ἡμῖν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν δά-
νειον γινόμενον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ
ἐνεργηθῶσι τοιαῦται δαπάναι, ἀπο-
λαύει τοῦ σχετικοῦ προνομίου. Ὁ Οἰκο-
νομίδης καὶ ὁ Καλλιγᾶς λύουσιν αὐτὸ
ἀποφαικῶς στηριζόμενοι, τοῦτο μὲν ἐπὶ
τοῦ λόγου, ὅτι ἡ διάταξις ἐξαιρετικὴ
οὕσα δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ πε-
ριπτώσεων ἄλλων, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν δυσ-
χερειῶν, ἃς ἤθελε παρουσιάζει ἡ ἀπό-
δειξις, ἐν περιπτώσει ἀμφισβητήσεως
τοῦ γεγονότος, ὅτι διὰ τοῦ δανείου ἐγέ-
νετο ἡ τὴν διατήρησιν τοῦ πράγματος
ἐπενεγκοῦσα δαπάνη, ἀλλὰ νομίζομεν,
ὅτι τὰ κατὰ τῆς γνώμης ταύτης δυ-

νάμενα ν' ἀντάχθωσιν ἐπιχειρήματα
ἐνέχουσι σπουδαιότητα μείζονα καὶ πει-
θοῦσι πλείοτερον κυρούμενο μάλιστα καὶ
ὑπὸ συγγραφῶν, ὧν ἡ γνώμη δύναται νὰ
θεωρηθῇ ἐξ ἴσου σεβαστὴ (Alauz. § 261,
σημ. 51.—Tropl. ἀρθ. 174 καὶ ἐπ. —
Dalloz, ἀρθ. 310 καὶ ἐ.) διότι ἐκτὸς
διαφόρων τοῦ 'Ρ. Δικαίου νόμων (5.120.
1) 1. (42. 3) καὶ 24 § 1 (42. 5) τῶν
Πανδ. καὶ Βασ. 1. 9, 5), οἵτινες ἀπο-
φαίνονται καταφατικῶς καὶ τοὺς ὁποιοὺς
εἰκότως ἐπικαλοῦνται οἱ ὡς εἴρηται συγ-
γραφεῖς ἐξ ἀναλογίας, φρονούμεν ὅτι ἡ
ἐρμηνευομένη διάταξις εἶναι μὲν ἐξαιρε-
τικὴ, ἀλλ' οὐδεὶς συντρέχει λόγος, ὅπως
δεχθῇ τις καὶ ὅτι περιλαμβάνει ἢ δι
ἐνόει νὰ περιλάβῃ τὰς ἀμέσους δαπά-
νας. Ὁ προκαταβαλὼν τοιαύτας πρὸς
ἐπισκευὴν ἢ καὶ συντήρησιν πράγματος ἀ-
νευ τῆς ὁποίας ἤθελεν ἐπέλθαι καταστροφὴ
ἢ σπουδαία τῆς ἀξίας αὐτοῦ μείωσις, ἀπο-
λαύει τοιοῦτου προνομίου, ἀλλὰ διατὶ
νὰ στερηθῇ τῆς κατὰ προτίμησιν πλη-
ρωμῆς καὶ ὁ δανείσας τὰ πρὸς τοῦτο ἀ-
ναγκαῖα χρήματα, ἀφοῦ κατὰ τὸ ἐρμη-
νευόμενον ἄρθρον, (ὅπερ ὀρίζει ἀπλῶς ὅτι
προνομιακὴν κατάταξιν χαίρουσιν ἐξ ὅσων
γεγόμενα πρὸς διατήρησιν, οὐδεμίαν ποί-
ούμενον διάκρισιν καὶ περὶ τῆς πηγῆς ἐξ
ἧς προῆλθον) τὸ προνόμιον ἔγκειται ἐν
τῇ φύσει αὐτῇ τῆς δαπάνης τῆς συντε-
λούσης εἰς διατήρησιν τοῦ κινδυνεύοντος
πράγματος καὶ οὐχὶ ἐν τῇ τοῦ πραγμα-
τοποιούντος αὐτὴν προσώπου; Ὅρθότε-
ρον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι οὐ-
δεὶς ὑφίσταται οὐσιώδους λόγος, ὅπως τὸ
πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν γινόμενον καὶ χρη-
σιμεῦσον δάνειον μὴ θεωρηθῇ ὑπὸ τῆς
πτώχευσεως ὡς ἀμέσως πρὸς διατήρησιν
τοῦ πράγματος δαπανηθέν, διότι ἡ πα-
ρεμβολὴ ἐτέρου προσώπου πρὸς πραγμα-
τοποίησιν τοῦ ὡς εἴρηται σκοποῦ δὲν
δύναται βεβαίως ν' ἀλλοιώσῃ τὴν φύσιν
τοῦ ἐν λόγῳ δανείου, ὅπερ καὶ μετὰ τοῦ

τα ἐξακολουθεῖ οὐδὲν ἦτον νὰ φέρῃ τῆς οὐσιτικῆς τοῦ πράγματος δαπάνης τὸν χαρακτήρα, ὅπως καὶ ὁ δανειστὴς ἐξομολογεῖται πάντοτε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρὸς τὸ ἀμέσως δαπανῆσαν πρόσωπον.

Εἰς τὴν τετάρτην τάξιν τοῦ ἐν λόγῳ εἰδικοῦ προνομίου ὑπάγονται ἐν γένει κατὰ τὸ 4 ἐξ. τοῦ ἀρθρ. 941 ἀπαιτήσεις πηγάζουσαι ἐξ ἐνοικίων τοῦ τελευταίου καὶ ἐνεστώτος ἔτους, ἀλλὰ τὸ ἐπ' αὐτῶν προνόμιον μὴ ἔχον ὡς διατυπύεται τὸ ὡς εἴρηται ἀρθρον τὴν παρὰ Ρωμαίους (Πανθ. 20.2. 2) καὶ Γάλλοις εὑρεῖν ἔχασιν, περιορίζεται ἀπολύτως καὶ μόνον εἰς τὸ ἐνοίκιον καὶ οὐχί εἰς ἄλλας ἐκ τῆς μισθώσεως πηγάζουσας τυχόν ἀπαιτήσεις, περιλαμβάνει δ' ἐν γένει οὐ μόνον τὰς πρὸς διατριβὴν ἀνθρώπων χρησίμους οἰκίας, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ἀνθρωπίνην χρεῖαν ἀναγκαῖα οἰκοδομήματα, ὡς ἐργαστήρια, ἀποθήκας καὶ ἑτέρα τοιοῦτου εἶδους κτήματα (Tropf. ἀριθ. 153 Παράβλ. καὶ Lehner σ. 66).

Ἡ Π. Δ. ἐν τούτοις τὴν διάταξιν τοῦ Νόμου Δ. (20.2.) τῶν Πανθ. ἐπαναλαμβάνουσα παρέχεται ἀορίστως τὸ τοιοῦτον προνόμιον ἐπὶ πάντων τῶν εἰσκομισθέντων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μένωσι διαρκῶς ἐν τῷ μισθίῳ· ἐντεῦθεν δὲ γινώσκονται κατ' ἀνάγκην τὸ ζήτημα, ἐὰν εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται πάντα ἐν γένει τὰ οὕτως ἐισαχθέντα ἀντικείμενα καὶ ἀδιαφόρως τοῦ ἀν' ἀνήκουσι ταῦτα τῷ μισθωσαμένῳ, τῷ ὑπομισθωτῇ ἢ καὶ ἄλλῳ τρίτῳ. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων ἔρωτημάτων ὁ Ράλλης ἀποφατικῶν δίδωσιν ἀπάντησιν στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ λόγου ὅτι ὡς ὑπέγγυα δύνανται νὰ θεωρηθῶσι μόνον ὅσα χρησιμεύουσιν εἰς πόμον δωματίων ἢ ἀνάγκας τῶν ἐνασκούστων καὶ δύνανται νὰ ἐποπιδώσωσι εἰς τὰς ὀφείας τοῦ ἐπισκεπτομένου τὴν οἰκίαν κυ-

ρίου, νομίζομεν ὅμως ὅτι δὲν ὑποστηρίζεται ἐπαρκῶς ἡ γνώμη αὕτη, καθ' ἣν ἀπομένει πάντοτε ἡ ἀπορία, τί γίνεται ἐπὶ ἀντικειμένων πολυτελείας, ἅτινα δύνανται μὲν νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς διακόσμησιν δωματίων ἢ εἰς ἀνάγκας τῶν ἐνοίκων (ὡς λ. χ. ἀρχαίων πολυτίμων ἀγγείων καὶ χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν τραπεζίων σκευῶν ἢ ἄλλων τοιούτων), ἀλλ' ἐνεκα τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀξίας δὲν ἐκτίθενται συνήθως καὶ τὰ ὅποια κατ' ἀκολουθίαν δὲν δύνανται νὰ ἴδῃ ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν οἰκίαν κύριος.

Ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ὁ Νόμος ἀποφαίνεται ὅτι τὸ προνόμιον ὑφίσταται μόνον ἐπὶ τῶν κοσμοῦντων τὴν οἰκίαν πραγμάτων (tout ce qui garnit la maison louée), ἡδύνατο ἴσως νὰ δικαιολογηθῇ ἡ τοιαύτη διαστολή καὶ νὰ ἐξαιρῶνται οὐ μόνον πολυτίμοι λίθοι, χρήματα ἢ καὶ χρεώγραφα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα βαρύτερα πολυτελείας εἶδη, παρ' ἣν ὅμως ἡ γυνικότης, μεθ' ἧς τὸ ἀρθ. 941 ἐκφράζεται, ἀποκρούει τελείως πᾶσαν τοιαύτης διακρίσεως ἰδέαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁρθότερον εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἐπὶ πάντων ἐν γένει τῶν εἰσκομισθέντων ἀντικειμένων ἀπολαύουσιν οἱ κύριοι τοῦ σχετικοῦ προνομίου, ὅπερ εἶναι καὶ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸ ὁρθὸν σύμφωνον· διότι ἄδικον βεβαίως ἦτολεν εἶναι, ἐν ᾧ ὁ μισθωσάμενος εἶναι κάτοχος πολυτιμωτάτων ἀντικειμένων εἰσαχθέντων καὶ εἰς κομιζομένων ἐν τῇ οἰκίᾳ ὁ μισθώσας νὰ ἔχῃ δικαίωμα μόνον ἐπὶ ἐπιπλῶν ἢ σκευῶν, ὧν ἡ ἀξία ἐν συνόλῳ δὲν ἀσφαλίζει ἴσως οὐδὲ ποσοστὸν τῶν ὀφειλόμενων ἐνοικίων μέρος.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως δύνανται μὲν ἐπὶ παραδείγματι νὰ ἐξαιρῶνται τοῦ προνομίου τὰ πρὸς τεχνίτην ἢ πρὸς βιομηχανικὸν τι κατὰστημα πρὸς διόρθωσιν, κατεργασίαν ἢ μεταποίησιν δοθέντα ἀντικείμενα, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ εἰσκομισθέν

τα ἐν τινι ἐργαστηρίῳ ἐμπορεύματα καὶ ἐπιπλα ἢ εἰσαχθέντα ἐντὸς οἰκίας σκευή, ἐπιπλα, πολύτιμα εἶδη, ἐνδύματα, βιβλία κλπ., ὅταν κατὰ τὸν χρόνον τῆς εἰσγωγῆς οὐδεμία μεταξὺ μισθώσαντος καὶ μισθωσαμένου ἐγένετο διακρίσις.

Κατ' ἀντίθεσιν ἐπὶ τοῦ δ' καὶ γ' μέρους τοῦ ἐξεταζομένου ζητήματος δέον ἀποφατικῇ μᾶλλον νὰ δοθῇ ἀπάντησις. Ἄφου ὁ Νόμος παρέχεται, ὡς ἐρρήθη, τὸ προνόμιον ἐπὶ μόνον τῶν παρὰ τοῦ μισθωτοῦ εἰσκομισθέντων, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς τρίτης περιπτώσεως ὁ κύριος τῆς οἰκίας στερεῖται τοῦ τοιοῦτου προνομίου καὶ δύναται μόνον νὰ ποιήσῃται χρῆσιν αὐτοῦ οὐχὶ ἀμέσως καὶ ἰδίῳ δικαίῳ, ἀλλ' ἐμμέσως καὶ ὡς ὑπεισερχόμενος εἰς τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ τὰ δικαιώματα δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 1025 τῆς Π. Δ. (Οἶν. Ἐγγ. § 277. Παραβ. καὶ TropI. ἀριθ. 151 δις. Vanger § 378)· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ὅτι τὸ προνόμιον ἐκτείνεται ἐπίσης ἐπὶ πάντων ἐν γένει τῶν εἰσαχθέντων, ἐκτὸς ἂν κατὰ τὴν εἰσκόμῃσιν ὁ κύριος τοῦ μισθίου ἐγίνωσκεν ἢ ἐδηλώθη αὐτῷ ρητῶς ὅτι τὰ εἰσαγόμενα ἢ τινα τούτων δὲν ἀνήκουσι τῷ μισθωσαμένῳ, διότι ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει δύναται νομίζομεν, νὰ ὑποστηρικθῇ ὅτι ὁ μισθωτὴς ἐπιτρέφει καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τοῦ μισθίου τὴν κατάληψιν λογίζεται ὡς ἀναγνωρίσας τὴν ἐπὶ τῶν εἰσκομιζομένων δηλωθεῖσαν κυριότητα τῶν τρίτων καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὡς παραιτησάμενος τὴν ἐπὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἀσκήσιν τοῦ σχετικοῦ προνομίου.

Μεταξὺ τῶν χαιρόντων τοιαύτην, κατὰ προτίμησιν πληρωμὴν, κατατάσσει ὁ Νόμος καὶ τοὺς ξενοδόχους, ἐπὶ τῶν εἰσαχθέντων καὶ εὐρισκομένων ἐτι ἐν τῷ ξενοδοχείῳ πραγμάτων τῶν ὁδοιπόρων. Καὶ ὅτι μὲν τὸ προνόμιον τοῦτο ἐκτείνεται καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ πάντων ἐν γένει

τῶν εἰσκομισθέντων, (ἐκτὸς ἂν συντρέχῃ ἢ ἐν τῇ ἡγουμένῃ παραγράφῳ ἀναγραφόμενα περιπτώσεις ἐξαιρέσεως), οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ἐρωτᾶται ὅμως, ὁ ξενοδόχος χαίρει τοιοῦτο δικαίωμα ἐπὶ πάντων ἀνεξαίρετως τῶν πραγμάτων τοῦ ὁδοιπόρου, ἢ πρὸς ἐξόφλησιν καὶ προγενοστέρας ἐκ τοιαύτης αἰτίας ὀφειλῆς; Ἐπὶ τοῦ πρώτου συγγραφεῖς τινες ποιοῦνται ὠρισμένας διαστολάς καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ προνόμιον δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ τῶν ἱματίων τοῦ ὁδοιπόρου. (Rennouard 2 σ. 410.—TropI. ἀρ. 207. — Παλ. σ. 243)· νομίζομεν ὅμως, ὡς ὀρθότεραν τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν. Βεβαίως ἡ δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὅτι ὁφου κατὰ τὸ ἄρθρ. 885 τῆς Π. Δ. ἀπαγορεύεται ἡ κατάχρεσις τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων τοῦ ὀφειλέτου πραγμάτων, δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ συγχωρεθῇ ἡ ἐπίσχεσις αὐτῶν, καὶ ὅτι ὁ ζημιούμενος ἐντεῦθεν ξενοδόχος ἑαυτὸν μόνον πρέπει νὰ αἰτιάται, ὡς δεξιόμενος ἐπὶ πιστώσει ὁδοιπόρον στερούμενον ἐτέρον πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν γεννησάντων δαπανῶν πραγμάτων, οὐχ ἥττον ὅμως ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 941 εἶναι τοιοῦτον γενικὴ καὶ τοσούτον ἀπόλυτος, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ γεννηθῇ δισταγμὸς περὶ τοῦ ὅτι ὁ Νομοθέτης ἐννοεῖ ὡς ἀργούσαν, ἐν προκειμένῳ, τὴν τοῦ ἄρθρ. 845 ἐξαιρέσιν, ὅπερ δικαιολογεῖται οὐ μόνον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν διάταξιν αὐτοῦ τὸ ἄρθρ. 941, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὅλως ἰδιαζουσῶν περιπτώσεων, αἰτεῖται παρακολουθοῦσι τὴν τοιαύτην ἐπίσχεσιν, διότι πολλάκις οἱ εἰς ξενοδοχεῖα καταλύοντες δὲν φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν ἢ τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα, περιπτώσεις ἣν βεβαίως εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Νόμος. Ὅτι δὲ ἡ ἀντιθετος γνώμη ἀποτελεῖ οὐχὶ ἐρμησίαν, ἀλλ' ἀπλὴν τοῦ ἄρθρ. 941 διόρθωσιν, γίνεται ὅλῳ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἀντιπρ

νοῦντες περιορίζουσιν αὐτὴν ἐπὶ μόνον τῶν ἡμετέρων, ἐὰν ἦτο ὁρθὴ κατ' ἀρχὴν, εἶδει πάντως νὰ περιλαμβάνῃ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 885 ἀναγραφόμενα πράγματα ἤτοι, στρώματα, βιβλία, ἑργαλεῖα κλπ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς πρώτης περιπτώσεως, περὶ δὲ τῆς δευτέρας ὁρθότεραν εἶναι ἀποφατικὴ νὰ δοθῇ ἀπάντησις, διότι, ἀφοῦ τὸ προνόμιον ἀποσβέννεται, ἅμα τῇ ἐξαγωγῇ τῶν ὑπεγγύων πραγμάτων, ἔκτεται λογικῶς, ὅτι ὁ ξενοδόχος στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ζητῇ διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἐξόφλησιν ὀφειλῆς προγενιτέρας, ἐπὶ πραγμάτων εἰσχομισθέντων μεταγενεστέρως.

Ἰνα οἱ παραγγελιοδόχοι ἐνεργῶσιν ἐν ἀσφαλείᾳ, ἄνευ τῆς ὁποίας ἀτελῶς θὰ ἐκτελεῖτο ἡ ἀνατεθεῖσα αὐτοῖς ἐντολή, ἔστι βεβαίως νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς συνδρομῆς τῶν δανειστῶν τῆς παραγγελίας, εἰς τῆς ἡδύνατο νὰ στερεθῶσιν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει τῶν πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῶν μέσων· τοῦτο δ' ἐπραξεν ὁ νομοθέτης καθιερώσας ὑπὲρ αὐτῶν διὰ τῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παραγγελίας γενομένης προκαταβολῆς οὐ μόνον δικαίωμα ἐπισχέσεως καὶ διεκδικήσεως τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ προνόμιον ἐπὶ τοῦ ἀντιμέτου τῆς πωλήσεως αὐτῶν.

Τὸ προνόμιον τοῦτο κανονίζεται διὰ τῶν ἄρθρ. 93—95 τοῦ Ε. Ν., κατὰ τὴν ἀνάσκησιν δ' αὐτοῦ δύναται μὲν νὰ γενηθῇ ἐπίσης τὸ ζήτημα ἂν ἀπολαύσῃ τοῦ ὡς εἴρηται προνομίου καὶ εἰ δανείσαντες τὰ πρὸς ἐνέργειαν τῶν γενομένων προκαταβολῶν ἀναγκαῖα χρήματα, ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι ἀπφατικῶς πάντοτε δεόν νὰ λυθῇ, διότι ἐνταῦθα τὸ προνόμιον ἀνήκει οὐχὶ εἰς τὴν φύσιν τῆς δαπάνης, ἀλλ' εἰς τὴν ιδιότητα τοῦ ἐνεργούντος αὐτὴν προσώπου καὶ πρὸ πάντων τὸν ἰδιάζοντα τοῦ συναλλάγματος τῆς παραγγελίας χαρακτῆρα.

Συγγραφεῖς τινες, συγχέοντες τὰς ἐπὶ τῆς παραγγελίας κρατούσας ἀρχάς, ἐδογματίζον ἄλλοτε, ὅτι ὁ παραγγελιοδόχος· ἔχει μόνον δικαίωμα ἐπισχέσεως, οὐχὶ δὲ καὶ προνόμιον εἰδικόν, ἀλλὰ τὸ ἄρθρ. 93 ἐκφράζεται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἡδύνατο ἢ νὰ ἀποκρουσθῇ ὑπὸ τῶν πλειοτέρων.

Ὡς διατυπῶνται τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου ἡ διάταξις, οὐδεμίαν ἀπομένει ἀμφισβολία, ὅτι τὸ προνόμιον τοῦτο ἀνήκει εἰς πάντα τῶν παραγγελιοδόχων τὰ εἶδη, (ὅπως δὴποτε δηλαδὴ καὶ ἂν ἐνήργησαν οὗτοι ἢ ἰδίῳ ὀνόματι εἴτε ἐπ' ὀνόματι τοῦ παραγγελέως) ἐφαρμοζόμενον καὶ ἐπὶ μεμονωμένων ἐπὶ πράξεων παραγγελίας· ἀμφισβήτησις ὅμως ἐγεννήθη περὶ τοῦ ἂν περιλαμβάνει καὶ προκαταβολὰς ἐπὶ ἐμπορευμάτων, μὴ ἀποτελούντων ἀντικείμενον παραγγελίας πωλήσεως, ὡς ἐννοεῖ αὐτὴν τὸ ἄρθρ. 93.

Συγγραφεῖς τινες ἐν Γαλλίᾳ (Marsé, τὸ ἄρθρ. 642.—Vincens, 1 σ. 115), συγχέοντες τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου τὴν διάταξιν πρὸς τὰς τοῦ ἐμπορικοῦ ἐνεχύρου ἀρχάς, καταφατικῶς λύουσι τὸ ζήτημα, ἀλλ' ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ὁρθῆς ἐρμηνείας τῶν ἄρθρ. 93—95 τοῦ Ε. Ν. μερίστη μεταξὺ τοῦ προνομίου τοῦ ἄρθρ. 93 καὶ τοῦ ἐπὶ ἐνεχύρῳ δανείου ὑφίσταται διαφορά· διότι, ἐὰν αἱ περὶ τοῦ δευτέρου διατάξεις ἀναγράφονται ἐπίσης ἐν τοῖς περὶ παραγγελίας ὁρισμοῖς τοῦ Νόμου, ἐν τούτοις κατὰ τὸ ἄρθρ. 95 ἐν περιπτώσεσιν ἄλλαις παρὰ ταῖς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 93 προβλεπομέναις παρέχεται προνόμιον μόνον ἐὰν ἐκπληρωθῶσι πωλούμενως αἱ περὶ ἐνεχύρου διατυπώσεις τοῦ Ἀστ. Νόμου, ἐντεῦθεν δ' ἐπείνα ὅτι, καθ' ἣν περίπτωσιν ὅτε παραγγελέως καὶ παραγγελιοδόχος διαμένουσιν ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ, ἤτοι ὅταν πρόκειται περὶ ἐμπορευμάτων μὴ ἀποσταλινῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μὲ παραγγελίαν πω-

λήσεως, δὲν ὑφίσταται περίπτωσις ἐφαρμογῆς τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 93 προνομίου, καθότι οἱ τοιοῦτοι παραγγελιοδόχοι ἢ θεματοφύλακες ἀπολαύουσιν οὕτως εἰπεῖν προνομίου ἑτέρου, καὶ μόνον ἐὰν συνεμορφώθησαν προηγουμένως πρὸς τὰς περὶ δανείου ἐπὶ ἐνεχύρῳ διατάξεις τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ὅτι δὲ ὁ νομοθέτης ἐνόει νὰ διακρίνωνται πάντως τὰ δύο ταῦτα τοῦ προνομίου εἶδη γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τοῦ ὅτι πρὸς κτήσιν τοῦ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου προνομίου ἀπαιτεῖται ἡ συμβολὴ διατυπώσεων, ὧν ἡ τήρησις, εὐχερὴς διὰ τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διατρίβοντας, ἤθελεν εἶναι δυσχερεστάτη, εἰ μὴ ἀδύνατος, διὰ τοὺς ἐν διζφόρῳ τόπῳ οἰκοῦντας, ἕνεκα τοῦ ὁποίου καὶ ὁ νόμος εἰς μὲν τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθ. 93 θεωρεῖ ὑφιστάμενον τὸ προνόμιον αὐτοδικαίως, ἐνῶ ἐν περιπτώσεσιν ἄλλαις, μετὰ τὴν προηγουμένην τήρησιν τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 93 ἀπαιτεῖται τῶν ἐξῆς ὅρων ἢ συνδρομῇ· α') ἀποστολὴ πραγματειῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, β') διαφορὰ κατοικίας παραγγελέως καὶ παραγγελιοδόχου, καὶ γ') ὠρισμένος σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἥτοι ἡ πώλησις τῶν πραγματειῶν, αἵτινες δέον νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ παραγγελιοδόχου πάντοτε.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα, πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ σχετικοῦ προνομίου ἀπαιτεῖται ἄρα αἱ προκαταβολαὶ νὰ ἐγένοντο μετὰ τῶν ἐμπνευμάτων τὴν παραλαβὴν; Συγγραφεῖς τινες τοιαύτην ἀληθῶς ἀποδίδουσιν εἰς τὸ ἄρθρ. 93 ἐννοίαν, νομίζομεν ὅμως ὅτι ὀρθότερον εἶναι νὰ δεχθῇ τις τὸ ἐναντίον, ὑπὲρ οὗ ἀποφαίνονται καὶ οἱ πλείότεροι τῶν ἐν Γαλλίᾳ συγγραφέων. Ὁ Νόμος οὐδεμίαν ἀπολύτως ποιεῖται διαστολήν· ὁ ὅρος δ' αὐτοῦ αὐστis ἔκαμε προκαταβολὰς ἐπὶ

πραγματειῶν ἀποσταλείσων ἀπὸ ἄλλων ἐπὶ πόλιν, εἰκότως φρονούμεν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ προκαταβολῶν γινόμενων πρὸς τὸν σκοπὸν πρὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ ἀντικειμένου τῆς παραγγελίας· διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Troplong (ἐν Δ. nantissement), τὸ ἐν προηγῆται ἡ καταβολὴ τοῦ ἐνεχύρου ἢ τὸ ἐνέχυρον τῆς προκαταβολῆς, οὐδεμία ἐπέρχεται τοῦ κανόνος ἀλλοίωσις, ἀφοῦ διὰ τῆς συμβάσεως συνάπτονται τὰ χρήματα μετὰ τοῦ ἐνεχύρου διὰ δεσμοῦ ἐνοῦντος· τὸ ἐν πρὸς τὸ ἄλλο· τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἀντιδοξούντων ἐπικαλούμενον ἐπιχείρημα, ὅτι τοιοῦτοτρόπως δύναται ν' ἐπέλθῃ δολία μεταξὺ δανειστῶν καὶ ὀφειλετῶν συνεννόησις πρὸς δημιουργίαν τοιοῦτου προνομίου, δὲν νομίζομεν ὡς ἀμήχανον τῆς ἐναντίας ἐκδοχῆς ἔρεσμα· διότι ὁ ἐντεῦθεν κινδυνὸς εἶναι τοσοῦτον ἀμφίβολος, ὥστε δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἀναγκάσῃ εἰς ἐρμηνευτήν, ὅπως μακρυνθῇ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς σχετικῆς διατάξεως.

Ὁμοίου προνομίου ἀπολαύουσιν ὡσπύτωις κατὰ Νόμον καὶ οἱ ἀγωγιάται· στήριζεται δὲ τοῦτο ἐπὶ τῆς γενικῆς τοῦ Νόμου ἀρχῆς, καὶ ἢν ὁ διὰ προκαταβολῶν συντελῶν ὅπωςδὴποτε εἰς διατήρησιν ἢ διαφύλαξιν τοῦ πράγματος ὡφελεῖ πάντας τοὺς περὶ αὐτοῦ διαφερομένους καὶ δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι τὸ πᾶν διὰ τῶν ἐκ μέρους τοῦ ἀγωγιάτου καταβαλλομένων φροντίδων μετακομιζόμενον σῶον καὶ ἐν καλῇ κατάστασει, ἀποκτᾷ ἄξιαν μείζονα, ἐξ ἧς κερδαίνει βεβαίως καὶ ὁ κύριος καὶ τῶν δανειστῶν ἢ ὁμάς ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως. Ἐνταῦθα ὅμως δύναται νὰ γεννηθῇ τὸ ζήτημα, τὸ πρόνομιον τοῦτο ὑφίσταται καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν πραγμάτων, ἢ ἰσχύει μόνον, ἐφ' ὅσον τὰ μετακομισθέντα ἀντικείμενα εὑρίσκωνται εἰς χεῖρας τοῦ ἀγωγιάτου; Συγγραφεῖς τινὲς λύουσιν αὐτὴν καταφατικῶς, ἄλλὰ πα

ἡμῖν κατὰ τὴν ὁρθὴν τοῦ Ράλλη παρα-
τήρησιν δὲν δύναται βεβαίως νὰ ὑπο-
στηρίχθῃ ἡ τοιαύτη γνώμη, διότι κατὰ
τὸ ἄρθρ. 941 τῆς Πολ. Δικον. τὸ προ-
νέμιον ἰσχύει μόνον ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω
περιορισμὸν, ἥτοι ἐφ' ὅσον τὰ εἰσκομι-
σθέντα τελοῦσιν ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ ἀγω-
γιάτου. Ὡστε καὶ οὗτοι ὑποβάλλονται
κατὰ Νόμον εἰς τὸν περιορισμὸν, ὃν τὸ
ἄρθρ. 93 τοῦ Ἐμπ. Νόμ. ἐπιβάλλει ἐν
τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς τοὺς παραγγελο-
δούλους.

Κατ' ἀντίθεσιν τὸ πρὸς τὸν πλοίαρχον
παραγόμενον προνέμιον ἰσχύει καὶ μετὰ
τὴν παράδοσιν, διότι, ὡς συναγεται ἐκ τοῦ
ἄρθρ. 307 τοῦ Ἐμπ. Νόμ., ἐφ' ὅσον τὰ
ἱμπερεύματα δὲν μετέδθησαν νομίμως εἰς
χέρας τρίτου, προτιμᾶται οὗτος δ' αὖ τὴν
πληρωμὴν τοῦ ναύλου ἐπὶ δέκα καὶ πέντε
ἡμέρας μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτῶν ἐν
περιπτώσει μάλιστα πτωχεύσεως πρὸ
τῶν 15 ἡμερῶν προηγείται πάντων τῶν
δανειστῶν, ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τῶν
ναύλων καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν ἐξ ἀβαρῶν
ἀραιομένων.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 559 οἱ σύνδικοι ὑπο-
χρεοῦνται νὰ παραδῶσιν τῷ εἰσηγητῇ
κατάλογον τῶν ἀντιποιουμένων προνό-
μιον οἰκονομήσαντες ἐπὶ κινήτων· ἐὰν δὲ
ἀναφῶσιν ἐντεῦθεν διενέξαι, ἀπορρίπ-
νται αὐταὶ παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ ἢ ὑπὸ
τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 502 ἀρμοδίου δικα-
στηρίου (Α. Π. 204 τοῦ 63).

Πιστῶται ἐνυποθήκιοι. Τὰ δικαιο-
ματα τῶν δι' ὑποθήκην ἀσφαλιζομένων
δανειστῶν κανονίζονται ἐν γένει διὰ τοῦ
ἄρθρ. 580· αἱ περὶ αὐτοῦ δὲ διατάξεις,
σαφὲς οὖσαι, σπανίως ἐν τῇ ἐφαρμογῇ
παρέχονται δυσχερείας, ὡς ἀποτελοῦσαι
ἀπλὴν σχεδὸν ἐπανάληψιν τῶν ἄρθρ.
539—543 τοῦ παλαιοῦ Νόμου, ὧν τὴν
ἀλλοτῇ ἔννοιαν εἶχε κυρώσει τῶν δικα-
στηρίων ἡ Νομολογία καὶ διότι ἡ πτώ-
χευσις, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀλλαχοῦ, οὐδεμίαν

ἐπάγεται εἰς τὰ πεδαστὰ τῶν προνομίου-
χων καὶ ἐνυποθήκων δανειστῶν δικαιο-
ματα μεταβολήν. τὸνναντίον μάλιστα,
ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι κατὰ τὸν Νόμον
ἡ τε κινήτῃ καὶ ἀκινήτῃ τοῦ πτωχικοῦ
σπαντος περιουσία διατελεῖ ὑπέγγυος τοῖς
πιστωταῖς, ἢ ἐκ τῆς ὑποθήκης πηγάζουσα
ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ εἰδικῶς βεβαιημένου πράγ-
ματος προτίμησις δὲν ἀντὶ τὸν ἐνυποθή-
κων δανειστὴν καὶ τῶν ἐπὶ τῆς λοιπῆς τοῦ
ὀφειλέτου οὐσίας δικαιομάτων, τῶν κοι-
νῶς ἀντηκόντων εἰς ἅπαντας τοὺς δανει-
στάς, ἐξ ὧν ἐπεται ὅτι ὁ ἐνυποθήκων πι-
στωτής, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκώφληται, δικαιού-
ται νὰ λάβῃ ἐκ τῆς διανομῆς τῆς ἀξίας
τῶν κινήτων μέρους ἀνάλογον πρὸς τὸ
ὀφειλόμενον αὐτῷ ποσόν, ὅπερ καὶ μει-
οῦται κατὰ τὸ ληφθέν μέρος. Ἡ διάτα-
ξις δὲ τῶν ὡς εἴρηται ἄρθρων, ὑπ' ὧν
ἔχουσα ἀκριβῶς τοῦ τοιοῦτου δικαιομά-
τος τὴν ἐνίσκησιν, προβλέπει καὶ κανο-
νίζει εἰδικῶς τὰς δυναμμένας ν' ἀναφῶ-
σιν ἐντεῦθεν διαφόρους περιπτώσεις.

Τὸ πρῶτον πραγματεύεται περὶ διανο-
μῆς τοῦ τιμήματος τῶν ἀκινήτων πρὸ ἢ
μετὰ τοῦ τῶν κινήτων καὶ ἀπορρίπτεται
συμφώνως πρὸς τὴν ἀνωτέρω τιθεμένην
ἀρχήν.

Τὸ δεύτερον καὶ τρίτον προβλέπουσι
τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ διανομὴ τῆς
ἀξίας τῶν κινήτων προηγείται τῆς τῶν
ἀκινήτων καὶ ὀρίζει ὅτι, ἐὰν κατὰ τὴν
διανομὴν τοῦ τιμήματος τῶν δευτέρων
οἱ ἐνυποθήκιοι δανεισταὶ καταταχῶσιν
ἐπωφελῶς διὰ τὸ ὅλον τῆς ἀπαιτήσεως
αὐτῶν, τὰ δυνάμει τῶν προηγουμένων
διανομῶν ληφθέντα ἐπιστρέφονται τῇ ὁ-
μάδῃ ὥστε τὸ ὑπόλοιπον δὲν ἀνήκει τῷ
ἐπομένῳ κατὰ τάξιν ἐνυποθήκῳ, ὅστις
ἐδικαιούτο νὰ καταταχῇ ἐν τῇ ἀπομί-
νῳ, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀπαιτή-
σεως τῶν προηγουμένων, ἀλλὰ τῇ ὁμάδῃ
ἥτις λογιζεται ὡς προκαταβαλοῦσα τὰ
ἐκ τῆς πρώτης διανομῆς ποσά, καὶ ἐπο-

μένως ὡς δικαιουμέν· εἰς ἀπόληψιν αὐτῶν, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος θεωρεῖται λαβὼν ἀκριβῶς τὸ ὀφειλόμενον αὐτοῦ.

Ἐὰν ὅμως καὶ τυχῶσι διὰ μέρος μόνον τῆς ἀπαιτήσεως αὐτῶν ἐπὶ τοῦ τιμῆματος τῶν ἀκινήτων τὰ ἐπὶ τῶν προηγούμενων διανομῶν δικαιώματα αὐτῶν, κανονίζονται ἀναλόγως τοῦ ὑπολειπομένου πρὸς τελείαν ἐξόφλησιν μέρους, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐκ τῆς ἀξίας τῶν ἀκινήτων ληφθέντων, καὶ τὰ ὑπὲρ τὸ μέρος τοῦτο πληρωθέντα ἐπιστρέφονται τῇ ομάδι.

Ἐν τέλει ὅσοι δὲν τύχωσιν ἐπιωφελοῦς κατατάξεως, θεωροῦνται ὡς ἀνεγγυοί πιστωταί καὶ ὑπόκεινται εἰς τὸν συμβιβασμὸν ὡς καὶ εἰς πάσας τῆς ἀνεγγυού ομάδος τὰς ἐργασίας.

Πιστῶται ἐξ ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ. Ἡ πτώχευσις, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀλλαγῇ, ἐκτὸς τῶν λοιπῶν αὐτῆς συνεπειῶν, ἐπάγεται καὶ τῶν ὑπαρχόντων τυχόν ἀλληλοχρέων λογαριασμῶν τὴν παῦσιν, ἐντεῦθεν δὲ ἔπεται, ὅτι οἱ ἀναδεικνυόμενοι δανεισταὶ δικαιοῦνται κατ' ἀκολουθίαν νὰ μετάσχωσιν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν γενησομένων διανομῶν. Καὶ ἂν μὲν ἡ τοῦ λογαριασμοῦ διαφορά ἀποβαίνει ὑπὲρ τῆς ομάδος, ἡ πίστωσις εἰσπράττεται ὑπὸ τῶν συνδίκων, ἐὰν δὲ ὑπὲρ τοῦ μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος συναλλαγέντος ἐμπορίου, δύναται οὗτος ἐμφανιζόμενος νὰ ζητήσῃ τῆς πιστώσεως αὐτοῦ τὴν ἐξέλεξιν, ὅποτε καὶ ἐξετάζεται ἰδίως ἐὰν αἱ ἀμοιβαῖαι χορηγήσεις ἐπραγματοποιήθησαν ἀληθῶς.

Δικαιώματα συζύγων ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως. Ὡς ἐρρήθη καὶ ἐν εἰκείῳ τόπῳ, ἡ γυνὴ νομίμως ἐμπορευομένη δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ καταστάσεως γεννῶνται φυσικῶς καὶ διάφοροι ὑποχρεώσεις καὶ δικαιώματα, ὧν

ὁμοίως ὁ κανονισμὸς ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους ἢ τοιοῦτους τοῦ γαμικοῦ συμφώνου ὅρους. Καὶ ἐὰν μὲν μετὰ τῶν συζύγων ὑφίσταται κοινὴ κτημοσύνη, τότε κατὰ τὸ ἄ.θ.ρ. 5 τοῦ Ἑμπ. Νόμ. αἱ ἐκ τῆς ἐνασχέσεως τῆς ἐμπορίας ἀπορρέουσαι ὑποχρεώσεις τῆς γυναικὸς βαρύνουσι καὶ τὸν ἄνδρα, ἐὰν δὲ ὁ γάμος δὲν ἐγένετο ὑπὸ τοιοῦτον ὅρον, θεωρεῖται ὡς τελείως ἀπέναντι αὐτῆς ἀνεύθυνος.

Ἐν τῇ πρώτῃ ὁμοίως περιπτώσει γινώσκται ἡ ἀπρία, ὁ ἐντεῦθεν εὐθυνόμενος ἄνθρωπος ὑπόκειται καὶ εἰς τὴν διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἐκτέλεσιν τῶν κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἐμπορίας ἀναδεχθεισῶν ὑποχρεώσεων; Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ μακρὸν χρόνον διάστημα, καὶ οἱ τυγγαί φεῖς καὶ τῶν δικαστηρίων ἡ νομολογία καταφατικῶς ἔλυον τὸ ζήτημα, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ ἄνθρωπος συναινέσας εἰς τὴν παρὰ τῆς γυναικὸς ἐνάσκησιν τοῦ ἐμπορίου, ὑποχρεοῦται νὰ συμμετάσχη ἀπασῶν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς (Ferrière, Coutume de Paris ἀρ. 234 καὶ ἐ. — Polhier, puissance marit., ἀριθ. 22)· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, δι' ἧς παραγνωρίζεται τελείως ἡ θέσις τοῦ ἀνδρὸς ἀπέναντι τῆς ἐμπορευομένης γυναικὸς καὶ τῆς ὁποίας καὶ τότε ἡμφισβητεῖτο ἡ ὀρθότης, ἐξηρθεῖνσε μικρὸν κατὰ μικρὸν, μέχρις οὗ ἐπικατελείφθη· διότι ὁ ἄνθρωπος, εἴτε ὡς ἐγγυητὴς δύναται νὰ θεωρηθῇ τῆς γυναικὸς, εἴτε ὡς συνέταϊρος, δὲν εὐθύνεται ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους, ἐκτὸς ἂν συνεβλήθη ῥητῶς ἀπ' εὐθείας, ἢ ὡς ἐγγυητῆς ὑπεβλήθη ῥητῶς εἰς προσωπικὴν κράτησιν (O Delvincourt (Dr. civ. T. 1, σ. 167) θεωρεῖ αὐτὸν συνέταϊρον).

Ἄλλ' ἐὰν τῆς πτωχεύσεως τῆς γυναικὸς ἡ ρύθμισις δὲν παρέχεται, ὡς παρατηρεῖ ἕκαστος, οὐτρεῖς μεγάλως, ἐὰν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ὡς ἐκ τῆς εὐλόγου ἐν πολ.

ως δυσπιστίας, ἣν δείκνυσιν ὁ νομοθέτης ἐν τῷ κανονισμῷ τῶν χρηματικῶν τῆς γυναίκας συμφερόντων καὶ δυσχερῇ περὶ τὴν ὀρθὴν λύσιν γεννῶνται πολλὰς ζητήματα.

Μεταξὺ τῶν δικαιωμάτων, ἅτινα κατὰ τὸ πῶτερον Νόμον χαίρει ἡ γυνὴ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ ἀνδρός, εἶναι αἱ ἡ ἀνάληψις τῶν αὐτοῦσιων σφισμέων καὶ ἐν τοῖς ἀρθρ. 565 καὶ 566 ἀπαγορευμένων ἀκινήτων· περὶ τῶν τοιούτων δὲ δικαιωμάτων ἰσχύουσιν οἱ ἐξῆς κανόνες· α' ὅτι ἡ διεκδίκησις αὐτῶν συγγραφέται μὲν, ἀλλ' ἐὰν ὑποδειχθῇ ὅτι κατὰ τὴν τέλει τοῦ γάμου, εἶχεν ἡ σύζυγος τὴν κυριότητα ἢ καὶ τὴν νομήν· β' ὅτι ἐν περιπτώσει ἐκποίησης τῶν ὡς ὀφθαί κτημάτων ἡ διεκδίκησις τῶν δι' ἀντικαταστάσεως ἐκείνων ἀγορασθέντων κτημάτων, ἐπιτρέπεται μόνον ἐὰν ὁ ὅρος τῆς ἀντικαταστάσεως περιληφθῇ ἐν τῷ τῆς κτήσεως ἐγγράφῳ καὶ ἀποδεχθῇ παρὰ τῆς γυναικὸς δέκα τοῦλάχιστον πρὸ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἡμέρας καὶ γ' ὅτι ἡ χρῆσις τῶν χρημάτων, περὶ ὧν πραγματεύεται τὸ ἀρθρ. 560, δύναται ν' ὑποδειχθῇ δι' ἀπογραφῆς ἢ καὶ παντὸς ἄλλου ἐγγράφου βεβαίαν φέροντος χρονολογίαν.

Ἰνα ὁμοίως ἡ γυνὴ ποιήσῃται χρῆσιν τῆς περὶ ἀναλήψεως τῶν ἀκινήτων ἀγωγῆς, ὀφείλει προηγουμένως κατὰ τὸ ἀρθρ. 569 ν' ἀναλάβῃ ὑποχρεώσεις τινας, αἱ ὑποχρεώσεις δ' αὗται συνίστανται εἰς τὴν ἀναδοχὴν ἀπασῶν τῶν νομίμως βαρυνουσῶν τὸ πρᾶγμα ἀκαιτήσεων καὶ ὑποθηκῶν, ἐξ ὧν ἐπεταὶ ὅτι ἡ γυνὴ ἀπαλλάσσεται μὲν τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεως, ὅταν ὁ ἀνὴρ βαρύνῃ παρὰ τὸν Νόμον δι' ὑποθήκης κτῆμα ἀδιατίμητον, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ὅταν τὸ πρᾶγμα ὡς διατεταγμένον δοθῇ ἐβαρύνῃ νομίμως δι' ὑποθήκης, ὅποτε ἡ γυνὴ, ἐὰν δὲν ἐνέγραψεν ἐγκαίρως ὑποθήκην ἐπὶ τῶν κτημά-

των τοῦ ἀνδρός πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐντεῦθεν ὀφειλομένης αὐτῇ ἀποζημιώσεως, θέλει καταταχθῇ ἀπλῶς διὰ τὴν τοιαύτην ἀπαίτησιν.

Ἰννορεῖται οἰκοθεν ὅτι τὴν ἐρμηνευομένην διάταξιν πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ὑποθηκῶν δανειστῶν εἰσαχθεῖσαν δὲν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἡ ὁμάς.

Ἡ σύζυγος κατὰ τὸ ἀρθρ. 568 δικαιούται πρὸς τοῦτοις ν' ἀναλαμβάνῃ αὐτοῦσια καὶ τὰ ἐν τῇ γαμικῇ συμφωνίᾳ ἀναφερόμενα κινήτὰ προικῶν καὶ ἐξώπροικα, ὡς καὶ τὰ διὰ δωρεᾶς ἢ κληρονομίας κτηθέντα τοιαῦτα· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δεόν ἡ ταυτότης αὐτῶν ν' ἀποδεικνύται μόνον δ' ἀπογραφῆς ἢ πράξεως ἐτέρας βεβαίαν ἐχούσης χρονολογίαν, διότι ἄλλως κατὰ τεκμήριον τὰ τοιαῦτα κινήτὰ θεωροῦνται ἀνήκοντα τῷ ἀνδρὶ καὶ περιέρχονται πάντοτε τῇ ὁμᾶδι· ἐκ τῶν πραγμάτων δὲ τούτων δύναται μὲν ὁ εἰσηγητῆς τῇ προτάσει τῶν συνδίκων νὰ ἐπιτερέψῃ τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα παράδοσιν τῶν πρὸς χρῆσιν αὐτῆς ἀναγκαίων ἱματίων καὶ ὀθονίων, ἀλλὰ διατηρουμένων πάντοτε τῶν ὄρων τοῦ ἀρθρου 458.

Δωρεὰ μεταξὺ συζύγων. Ὡς ὅλων τῶν διατάξεων τοῦ νέου νόμου τὸ ἀρθρ. 571 εἶναι ὁμολογουμένως τὸ πλεῖστον τροποποιήσαν πᾶς ἐπὶ τούτου ἀρχὰς τοῦ νέου ἰσχύοντος Νόμου, αἱ διατάξεις ὁμοίως αὐτοῦ εἰ καὶ εὐνοότεραι τῶν καταργηθεισῶν πρὸς τὴν γυναῖκα δὲν δύνανται οὐδὲν ἥτιον ἢ νὰ θεωρῶνται πάντοτε ὡς ἐπαχθεῖς καὶ ἐν μέτρῳ τιμῇ καὶ ὡς ἀδικοί.

Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ἐν τῇ γαμικῇ συμφωνίᾳ ἀναγραφὴ ἐπωφελῶν διὰ τὴν γυναῖκα ὅρων δημιουργεῖ ὑπὲρ αὐτῆς δικαίωμα κεκτημένον καὶ ἐν τοῦτοις ὁ Νόμος ἐξ ὑπερμέτρου πρὸς τὰς χρηματικὰς τῶν συζύγων σχέσεις δυσπιστίας, καθιστῶν διὰ τοῦ ἀρθρου 571 τὴν ἀρνήσιν, ὅτι ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ ἦν ἱκανοί

κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου ἢ μὴ ἔχων τίτε ἔργον μετῆλθεν ἐμπορίαν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους, στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐπιδιώξῃ δι' ἀγωγῆς τὴν ἀπόληψιν τῶν ἐν τῷ γαμικῷ συμβολαίῳ διαλαμβανόμενων ὑπὲρ αὐτῆς κερδῶν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ οἱ πιστωταὶ ὅπως ἀναζητήσωσι τὰς παρὰ τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἀναγραφόμενας ἐν τῷ προικῷ συμφῶν ὠρεάς.

Ἰδὼν ἡ ἀπαγόρευσις ἴσχυε μόνον ἐπὶ ἀνδρὸς ἐμπορευομένου κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου καὶ ἡ ἀκυρότης ἐπήρχετο ὅταν ἡ πτώχευσις ἐλάμβανε χώραν ἐντὸς τοῦ πρώτου ἢ τοῦ δευτέρου ἀπὸ τῆς συντάξεως τοῦ συμβολαίου ἔτους, ἡδύνατο ἴσως νὰ ἐννοηθῇ, ἡ ἐπέκτασις ὅμως αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ὁ σύζυγος δὲν εἶχεν ἔργον ἢ μετῆλθε τὴν ἐμπορίαν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους, θεωροῦνται ὡς πρὸς τοὺς πιστωτὰς αὐτοδικαίως ἄκυροι αἱ ὠρεαὶ ὡς γεγόμεναι δεδηθεν πρὸ τῆς πτωχεύσεως μὲν ἀλλ' ἐπὶ προβλέψει αὐτῆς, νομιζομεν ὅτι δὲν δικαιολογεῖται ἀποχρώντως· διότι εἶναι λίαν κινδυνώδες νὰ δεχθῇ τις καὶ δεῖ ἀνευ ἀποδείξεως ὅτι διὰ ὠρεῶν γενομένων λ.χ. εἰκοσιν ἢ καὶ δέκα πρὸ τῆς πτωχεύσεως ἔτη ἐσκοπεῖτο καὶ παρεσκευάζετο ἡ περιγραφή τῶν συμφερόντων τῶν δανειστών πρὸς ὄφελος τῆς γυναικὸς.

Ὅπως δὲ ποτε, ὡς διατυπῶται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, εἰς δύο περιπτώσεις ἐστὶν ἐφαρμοστέα, ὅταν ὁ ἀνὴρ ᾖ ἐμπορος κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου καὶ ὅταν μὴ ἔχων τότε ἐπάγγελμα μετῆλθεν ἐμπορίαν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους, ἐκ τούτων δὲ αἱ ἀκόλουθοι ἔπονται νόμιμοι συνέπειαι· α' ὅτι αἱ ἐν τῷ προικῷ συμφῶν σχετικαὶ δηλώσεις δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως προσδώσωσι τῷ συζύγῳ, ἢ ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ιδιότητά τοῦ ἐμποροῦ, ἐὰν δὲν συντρέχωσι καὶ αἱ περιπτώσεις, αἵτινες χαρακτηρίζουσιν αὐτὸν

κατὰ νόμον ὡς τοιοῦτον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐὰν μὲν ἐν τῷ συμβολαίῳ μνημονεύηται, ὅτι ὁ ἀνὴρ ᾖ ἐμπορος, ἡ γυνὴ βαρεῖται διὰ τῆς περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀποδείξεως, εἰ δὲ ὅτι ἐξήσκει ἕτερον ἔργον ἢ ὅτι δὲν εἶχε τοιοῦτον, οἱ πιστωταὶ δικαιοῦνται καὶ ὀφείλουσι μάλιστα νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ᾖ ἐμπορος· β' ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἀρθ. 1571 ἐφαρμόζεται καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ ἐξήσκει καὶ ἕτερον ἐπάγγελμα, ἐνήργει ἐν τούτοις σπῆρας καὶ πράξεις ἐμπορικὰς· γ' ὅτι ἐὰν κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου εἶχεν ἔργον ἕτερον, οὐδεμία ὀφίσταται ἀκυρότης, καὶ ἐὰν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους μετῆλθεν ἐμπορίαν· διότι ἡ καλὴ πίστις τῆς γυναικὸς καὶ αἱ οἰκονομικαὶ προϋποθέσεις αἱ γεγόμεναι ὑπὸ τῆς ἰδίας οἰκονομίας ὅταν ἐνύμφευσεν αὐτήν, ἤθελον βεβαίως εὐρεθῇ ἐκτεθειμέναι, ἐὰν ἡ σύζυγος, καὶ τοὶ μὴ νυμφευθεῖσα ἐμπορον, ὑπέκειτο ἐν τούτοις εἰς τοὺς σχετικοὺς τοῦ Εἰρκ. Ν. 309), καὶ δ' ὅτι πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως ἀπαιτεῖται ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον νὰ ᾖ ἐμπορος, ἀλλὰ καὶ νὰ παύσῃ τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ, ἥτοι νὰ τελῇ ἐν καταστάσει πτωχεύσεως.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ἡ τοῦ ἀρθ. 571 διάταξις, πρὸς τὸ συμφέρον τῶν πιστωτῶν εἰσαχθεῖσα, δὲν ὠφελεῖ τὸν ἀνδρὰ ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ· τοῦτο δ' ἔνεκεν ἡ γυνὴ δικαιούται, ἐὰν μετὰ τὴν κύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ ὁ ἀνὴρ ἀποκτήσῃ νέαν περιουσίαν, νὰ ποιήσῃται χρῆσιν τῆς ταιαύτης ἀγωγῆς κατὰ τὸν γάμον τὴν διάλυσιν.

Τὸ τοιοῦτο δικαίωμα δέον ὡσαύτως νὰ δεχθῶμεν ὅτι χαίρουσι δυνάμει τοῦ ἀρθ. 1025 τῆς Π. Δ. καὶ οἱ προσωπικοὶ τῆς γυναικὸς δανεισταί, οἵτινες δικαιούται μάλιστα καὶ νὰ προσβάλλωσιν ὡς δόλιαν καὶ πᾶσαν τυχὸν ἐκ μέρους τῆς γυναικὸς πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ συμβιβασμοῦ.

ισμένην πράττειται ἀπὸ τῶν τοιούτων τοῦ συμβαλείου ὄρων, καὶ ἂν δὲν ἀνέ-
μῳ ἐμπροσθῶς τὸν περιέχοντα τὴν
ἐκείνην πράττειται συμβεβασμέν. (Par-
sons ἀρ. 1224).

Ἰννοεῖται οἰκοθεν ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἀ-
πορρῆς ἰσχύουσα ἐπὶ τῶν πρὸ τῶν γά-
μων ὠρεῶν ἐφαρμόζεται, εἰ καὶ σιωπᾷ
ἐπὶ τούτου τὸ ἀρθ. 571, κατὰ μείζονα
ἐπὶ τῶν μετὰ τὸν γάμον συνομο-
λογουμένων τοιούτων μεταξὺ τῶν συζύ-
γων, ὅπερ ἀναμφισβήτητως εἶναι καὶ δι-
αικότερον.

Διεκδικήσεις ἐμπορικῇ. Ἐκ τῆς γε-
νήσεως τοῦ Ε. Ν. ἀρχῆς, ἥτις ἀποτελεῖ
τὴν βάσιν, οὕτως εἰπεῖν, ἀπασῶν τῶν
ἐκ πτωχεύσεως ἐργασιῶν καὶ κατὰ τὴν
ἐκείνην μόνον τὰ τῷ ὀφειλέτῃ ἀναμφι-
σβήτητος ἀνήκοντα πράγματα δύναται
να χρησμεύσῃ· εἰς ἱκανοποίησιν τῶν
ἐκείνων, ἀπορρεῖ πλὴν τῶν ἀνωτέρω
ἀναγορευθέντων δικαιωμάτων καὶ τὸ τῆς
παρὰ τρίτων διεκδικήσεως ἀντικειμένων,
ἐπ' ὧν οὗτοι ἐγείρουσι κυριότητος ἐννό-
μους ἀξιώσεις· διεκδικητῆς δ' ἐν γένει
καλεῖται ἐνταῦθα ὁ διὰ πραγματικῆς ἀ-
γωγῆς δυνάμενος ν' ἀξιώσῃ κυριότητος
ἐκείνου, ἐπὶ πραγμάτων μὲν εὐρισκο-
μένων ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ πτωχεύσαντος,
ἀλλὰ μὴ ἀνηκόντων αὐτῷ.

Ἡ διεκδικησις αὕτη καθ' ἑαυτὴν δὲν
καρτεῖται ἐκ πρώτης ὥσεως εὐδαιμόνως
πρὸς τὸν δυνάμενον οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀξίωσις
πράγματος, οὕτως ὅς τις εἴς τὴν κυριό-
τητα καὶ ὁ ἕτερος τὴν κατοχήν, ἀλλ' ὁ
ἐκείνην τῶν ἀλλοθῶν ὀρίων τοῦ δικαιώ-
ματος τούτου προσδιορισμός καὶ αἱ περὶ
τῆς ἐνασχέσεως αὐτοῦ συνθήκαι μεγάλας
ἐκείναι καὶ σπουδαίας ἀπεργάζονται
ἀμφισβήτησεις· διότι, ἐὰν κατὰ τὸν ὁ-
ρισμὸν ὁρισμὸν παρίσταται ὡς ἀπλοῦν δι-
καιώματι ἀναμφισβήτητου δικαιούσης
κατεύθυνται ἐφαρμογῆς, ἢ συνήθεια
ἢ ἑτέρας μὴ περιορισθεῖσα ἐν τούτῳ

ἐξέτεινε τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν τὰ ὅρια
δεχομένη ἐπὶ παραδείγματι ὅτι καὶ ὁ
μὴ πληρωθεὶς πωλητῆς δικαιούται ὑπό-
τινας ὄρους ν' ἀμφισβήτησῃ κατ' ἐνστα-
σιν τὸ πρᾶγμα, οὕτως εἶχε στερηθῇ νο-
μίμως τὴν κυριότητα (ὁρ. Alauz. 2819).
Ἄλλ' αἱ ἀρχαὶ αὗται, αἵτινες θὰ εἶχον
ἐνίοτε ὡς ἀσφαλὲς ἀποτέλεσμα τὴν σύγ-
χυσιν τῶν ὀρίων καὶ δικαιῶν συνθηκῶν,
ὅφ' ὧν διέπεται ἡ ἐνασχῆσις τοῦ τοιού-
του δικαιώματος πρὸς ἄλλας πλημμελεῖς
καὶ πολλαπλῶς ἀμφισβητηθείσας, δὲν ἡ-
δύνατο βεβαίως νὰ υιοθετηθῶσιν ἐν πᾶσι
παρὰ τοῦ νομοθέτου καὶ διὰ τοῦτο τάρ-
θρα τοῦ Γ. Κ., ἐξ ὧν ἐλήφθησαν καὶ αἱ
σχετικαὶ τοῦ ἡμετέρου Νόμου διατάξεις,
οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀπλὴ ἐφαρμογὴ τῶν
ἀληθῶν καὶ ἀναμφισβήτητων τῆς καθά-
ρως διεκδικήσεως ἀξιωμάτων.

Ὅπως ὅποτε ἡ ἐμπορικὴ διεκδικησις
τρία κυρίως περιλαμβάνει κατὰ τὸν ἡμέ-
τερον Νόμον εἶδη, ἐμπορεύματα παρακα-
ταθέντα ἢ ἀποσταλέντα πρὸς τὸν πτω-
χεύσαντα ἐπὶ σκοπῷ πωλήσεως, ἐμπορεύ-
σιμα γραμμάτια, καὶ ἐμπορεύματα αὐτὰ
ἐπελήφθησαν μὲν νομίμως, ἀλλὰ τῶν ὁ-
ποιῶν τὴν ἀξίαν δὲν κατέβαλεν ἔτι ὁ
ἀγοραστῆς πτωχεύσας.

Αἱ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἀποσταλαὶ
τῶν ἐν τῷ ἀρθ. 580 καὶ ε. ἀριθμουμέ-
νων ἀντικειμένων γεγόμεναι πρὸς σκοπὸν
ὠρισμένον, δὲν δύναται βεβαίως νὰ χρη-
σιμεύσωσιν ὡς ἀποδείξεις, ὅτι ὁ διεκδικῶν
ἐνόμι νὰ στερηθῇ ὑπὲρ τοῦ πτωχεύσαν-
τος τῆς ἐπὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων
κυριότητος ἢ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πίστιν
αὐτοῦ, ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι, ἐὰν ἐνίοτε
εἶναι πιθανόν νὰ ἐγερθῶσι δυσκολίαι τι-
νές, ὡς λ. χ. θὰν δὲν ἐδηλώθη σαφῶς ὁ
σκοπός, δι' ὃν ἐγένετο ἡ ἀποστολὴ ἢ ἡ
παρακοτάσεις, ἢ ἀμφισβήτησις ἐν τού-
τοις θέλει περιορισθῇ πάντοτε ἐντός τῶν
στενῶς τούτων ὀρίων, μὴ δυναμένη νὰ
ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπολύτου τῆς διεκ-

δικήσεως δικαιώματος, ὅπερ ῥητῶς καθιεροῦται ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 580 καὶ ἐπ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει κατὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῶν σχετικῶν διατάξεων, ἡ περὶ διεκδικήσεως ἀγωγή, θεατὴ οὕσα λόγῳ τῆς προνομιακῆς αὐτῆς ιδιότητος, ἐφ' ὅσον τὸ πρᾶγμα σφίζεται ὡπωσδήποτε αὐτοῦσον, ἐγείρεται ἐναντίον τῶν προσωρινῶν ἢ ὀριστικῶν συνδίκων ὑπὸ τοῦ κυρίου (ἀδιαφόρως τοῦ ἀν' ἔχειν ἢ μὴ ἔμπορος, καὶ ἀλλοδαπὸς ἢ ἡμεδαπός), ὡς καὶ παρὰ πάντας ἐκπροσωποῦντας τὸν διεκδικητὴν λ. χ. κληρονόμου, ἐκδοχέως, πιστωτοῦ, ἐκκαθαριστοῦ ἐταιρείας κλπ. Ὡς ἀντικείμενον δὲ δύναται νὰ ἔχῃ τὰ ἐν τῷ ἄρθ. 580 καὶ ἐπ. ἀναγραφόμενα εἶδη καὶ εἰσάγεται πάντοτε εἰς τὸ κατὰ τὴν φύσιν τῆς πράξεως καὶ τοῦ συναλλήγματος ἀρμόδιον δικαστήριον κατὰ τὴν πολιτικὴν ἢ ἐμπορικὴν διαδικασίαν.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ἡ ἐμπορικὴ διεκδικήσις συγχωρεῖται μὲν ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἀντικείμενον αὐτῆς θὰ ᾔῃαι πράγματα εὐρίσκόμενα παρὰ τῷ ὀφειλέτῃ καθ' ἓνα τῶν ὑπὸ τῶν σχετικῶν διατάξεων διαγραφωμένων τρόπων καὶ μόνον ἐπὶ ἀποδόσει τῶν βαρυνόντων τὸ πρᾶγμα ἐξιδῶν ἀγωγίου νεύλου κλπ. Ὡστε ἀντικείμενα κατεχόμενα ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος ἐπὶ τίτλῳ ἐτέρῳ δύνανται νὰ διεκδικηθῶσι μόνον κατὰ τὰς κοινὰς τοῦ δικαίου ἀρχάς, ὑπὸ τοῦ κυρίου, ὑποχρεομένου ὅμως ν' ἀποδείξῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν κυριότητα αὐτοῦ καὶ τὴν νομικὴν σχέσιν, ἐξ ἧς τὸ διεκδικούμενον εὐρίσκεται παρὰ τῷ πτωχεύσαντι.

Α'. Ἐμπορεύσιμα γραμματίων. Ἐνεκεν τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης γενικῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν οἱ τρίτοι ἐξακολουθοῦσι καὶ μετὰ τὴν πτώχευσιν, θεωροῦμενοι κύριοι τῶν ἀνηκόντων αὐτοῖς πραγμάτων ἐφ' ὅσον ταῦτα σφίζονται παρὰ τῷ πτωχεύσαντι αὐτοῦσια, ὁ νομοθέτης δὲν ἤδύ-

νατο βεβαίως νὰ παρίδῃ τὰ γραμματία εἶναι οἱ ἐμπορεύσιμοι συνηθέστατοι ἀποστέλλουσι πρὸς τοὺς ἀνταποκριτὰς αὐτῶν ὡς καὶ πρὸς μεσίτας καὶ κολλυβιστὰς πρὸς ἐξαργύρωσιν διαπραγματευσεῶν, ἢ διὰ λόγον τινὰ ἑτερον καὶ τῶν ὁποίων ὁ τοιοῦτος σκοπὸς μεταίσταται ἀναγκαιῶς διὰ τῆς ἐπερχομένης πτωχεύσεως· τοῦτο δ' ἐνεκεν καὶ πρωτίστως ἐμερίμνησε περὶ αὐτῶν, ἐξομοιωθέντων πρὸς ἀποσταλέντα ἐμπορεύματα.

Τὰ περὶ τοῦτου κανονίζονται εἰδικῶς διὰ τοῦ ἄρθρου 580, πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποίου τριῶν ὄρων ἀπαιτεῖται κυρίως ἡ συμβολή· ἥτοι α') ὅτι τὰ γραμματία δὲν ἐπληρώθησαν, β') ὅτι σφίζονται αὐτοῦσια ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ τοῦ πτωχεύσαντος καὶ γ') ὅτι ἀποσταλέντα ἢ μὲν ἐντολὴν ὠρισμένην πρὸς σκοπὸν ἢ ἀργυρώσεως καὶ φυλάξεως τοῦ ἀντίτιμον εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀποστολέως ἢ πρὸς ἐξόφλησιν ληξιπροθέσμων χρεῶν· εἰς τὴν διάταξιν δ' αὐτοῦ ὑπάγονται οὐ μόνον ἐμπορεύσιμα καὶ μὴ γραμματία, ἀλλὰ καὶ τιμολόγια, ὁμολογίαι, συναλλάγματα τοῦ Δημოსίου κλπ. (Alauz 2820). Κατὰ ταῦτα ἄρα, ἐν τρίτῳ κατὰ τὴν καλῇ τῇ πίστει κύριος τοιούτων γραμματίων, διεκδικήσις βεβαίως δὲν χωρεῖ διότι ὁ ἀποστολεὺς θεωρεῖται ἔκτοτε ἀπολέσας τὴν ἐπ' αὐτῶν κυριότητα· ὥστις ἡ διεκδικήσις ἀπαγορεύεται. Ὡς τὸ ἀντίτιμον τῶν γραμματίων κατεβλήθη τῷ πτωχεύσαντι ἔστω καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, καθ' ὅσον καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ κύριος δικαιούται μὲν ὅπως ἐμφανισθῇ ὡς καὶ πᾶς κοινὸς ὀφειλέτης, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ διεκδικήσῃ ἀφοῦ τὸ πρᾶγμα δὲν θεωρεῖται ὡς πτωχεύμενον αὐτοῦτον. Ἀντιθέτως δὲ ἐν ταῦτα εὐρίσκονται εἰς χεῖρας ὑπαλλήλων ἢ ἐντολοδόχων τοῦ πτωχεύσαντος πρὸς σκοπὸν διαπραγματεύσεως, ἢ μεταβιβάσαντες τρίτῳ τινὶ δι' ἀτάκτου ὁμο-

επιγραφῆσεως, λογίζονται ὡς εὐρισκόμενα ἐπὶ τῷ τοῦ πτωχεύσαντος χαρτυφύλλῳ καὶ κατ' ἀκολουθίαν συγχωρεῖται πάντοτε διεκδίκησις, ἣτις δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἂν μετὰ τὴν πτώχευσιν ἐπέλθῃ τῶν τακτοποιήσεως τῶν ὀπισθογραφῆσεων.

Καὶ περὶ τούτων μὲν δὲν δύναται νὰ ἐπιβῇ ἀμφισβήτησις, σπουδαῖται ὅμως ἀμφιβολία γεννῶνται ἐπὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν τὰ γραμμάτια μετεβιβάζονται τῷ πτωχεύσαντι διὰ τακτικῆς ἐπιβογραφῆσεως. Πολλῶς τῶν γραμμάτων οἱ κύριοι, ὅπως ἀποφύγῃσι τὴν ἐπιβολὴν ἐνστάσεων συμψηφισμοῦ ἢ προσομοίων ἄλλων, ἀναγκάζονται νὰ μεταμενεύσιν ἐν τῇ ὀπισθογραφῇ ψευδῶς, ὅτι ἐπληρώθησαν τὸ ἀντίτιμον τοῖς πιστητοῖς, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἀποστὰς ὁ παραγγελιοδόχος, ὃς ἀνετέθη ἐκπῶς ἢ ἐξαργύρωσις, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κύριος καὶ ν' ἀποκρούσῃ τὴν διεκδικήσιν.

Ὁρθότερα βεβαίως εἶναι ἀποφατικὴ τοῦ ζητήματος λύσις· διότι, ὡς διατυπώνεται ἡ ἐρηκνευσμένη διάταξις, τὸ ἐκκαλεστικὸν ἢ μὴ τῆς διεκδικήσεως ἐφαρτῇ πάντοτε ἀπὸ τῆς ἐκ μέρους τοῦ ἀποστολέως προσδιορισθείσης χρήσεως καὶ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως αὐτῆς, οὐ μόνον καὶ θεωροῦνται ὅτι διασφύζονται ἐκ ἀποσταλέντων αὐτούσια· ἐντεῦθεν δ' ἐρεται, ὅτι καὶ ἐπὶ γραμματίων ὅπως ἴσως καὶ ἂν ἐγένετο ἡ ὀπισθογράφησις, ὁ παραλήπτης, ἀποδεικνυμένης ἔστω καὶ διὰ μαρτύρων τῆς χρήσεως δι' ἣν ἀποστάλησαν καὶ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄπλος παραγγελιοδόχος μεθ' ὅσον τὸν φαινομενικὸν τίτλον αὐτοῦ (Cass. 12 Μαρτίου 1867. — *Alauz.* ἀρθρ. 2823. — *Pardessus* ἀρθρ. 1285).

Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ ὅταν τὸ διὰ τακτικῆς ὀπισθογραφῆσεως ἀποσταλὲν πρὸς τὸν πτωχεύσαντα γραμμάτων μετεβιβα-

σθῇ μὲν τρίτῳ τινί, κατὰ τρόπον ὅμοιον, ἀλλ' ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ μεταβίβασις ἐγένετο ἐκ συμπαίγνιας, ὅτι δὲν καταβλήθη τίμημα καὶ ὅτι ὁ τρίτος εἶναι ἄπλος τοῦ πτωχεύσαντος παραγγελιοδόχος.

Ἐπίσης εἰάν ὁ ὀφειλέτης ἐπλήρωσε μέρος μόνον τοῦ τιμήματος καὶ τὸ γραμματίον εὐρίσκεται παρὰ τῷ πτωχεύσαντι· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν δύναται μὲν νὰ διεκδικηθῇ ἡ καταβληθεῖσα ποσότης, ἀλλ' οὐδεὶς βεβαίως ὑπάρχει λόγος, ὅπως ἀπαγορευθῇ καὶ τοῦ τίτλου ἢ διεκδικήσεως (*Bédar.*, ἀρθρ. 1113. — *Dal.*, *Rép.* ἀρθρ. 1182).

Ἐννοεῖται οὐκοῦν ὅτι ἡ διεκδικήσις συγχωρεῖται κατὰ μείζονα λόγον, ὅταν τὰ γραμμάτια ἀπεστάλησαν μετὰ τὴν πτώχευσιν, ὅποτε ὁ πτωχεύσας δὲν ἤδυνάτο μάλιστα οὔτε νὰ δεχθῇ ἐντολήν.

Διεκδικήσεις ἐμπορευμάτων. Αἱ ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαι ἀρχαὶ ἐφαρμόζονται ἐπίσης καὶ ἐπὶ διεκδικήσεως ἐμπορευμάτων, ἅτινα παρεδόθησαν τῷ πτωχεύσαντι, λόγῳ παρακαταθήκης ἢ πρὸς σκοπὸν πωλήσεως· διότι καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ εἶδη ταῦτα μὴ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς τοῦ κατόχου περιουσίας δὲν δύναται βεβαίως καὶ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὑπέγγραμμα τοῖς πιστωταῖς. Κανονίζονται δὲ τὰ περὶ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 581, ὅπερ ὡς καὶ τὸ προηγούμενον περιέχει ἀπλὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀληθῶν περὶ διεκδικήσεως ἀρχῶν.

Διὰ τοῦ α' ἐδ. τοῦ ἀρθροῦ τούτου προβλέπεται ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν τὰ παρακατατεθέντα ἢ ἀποσταλέντα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἀντικείμενα σφίζονται αὐτούσια· τὸ δεύτερον προνοεῖ περὶ ἐτέρας κατὰ τὴν ὅποιαν πωληθέντων τῶν ἐμπορευμάτων μένει ὀφειλόμενον πρὸς τὸν πτωχεύσαντα παραγγελιοδόχον τὸ τίμημα· ἐν ἀμφοτέροις δὲ οὔτε τὸ πρᾶγμα οὔτε τὸ πα-

ριστῶν αὐτὸ τίμημα δύναται νὰ συγχυθῇ μετὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς πτωχεύσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν συγχωρεῖται πάντοτε ἡ διεκδίκησις αὐτῶν. Ὡς νομίμως ἐπομένως τῶν τοιούτων ἀρχῶν συνεπίαις δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὰς ἀκολουθίας· α' ὅτι ἡ ὑποκατάστασις δὲν συγχωρεῖται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν διεκδικήσεις δὲν δύναται ν' ἀσκηθῇ ἐπὶ ἀντικειμένων, ἅτινα ὁ θεματοφύλαξ ἡγόρασε διὰ τοῦ τιμήματος τῆς παρανόμως ἐκποιθήσεως παρακαταθήκης ἢ τίτλων πληρωτῶν τῇ κοιμιστῇ, διότι αἱ σχετικαὶ διατάξεις ἐφαρμόζονται στενῶς καὶ οὐδὲν τῶν ἀνωτέρω δικαϊωμάτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐμπόρευμα διεκδικητόν, καὶ β' ὅτι, ἐὰν ὁ πτωχεύσας ὡς θεματοφύλαξ ἀπλοῦς εἴτε ὡς ἐπωδισμένος μὲ τὴν πρὸς πώλησιν ἐντολὴν δὲν ἔχῃ, εἴτε παραδῶσει τὸ ἄνευ δικαϊώματος πωληθὲν ἀντικείμενον τῆς παρακαταθήκης ἢ τὰ κατὰ τὴν εἰκονιζομένην τοῦ ἀποστολέως θέλησιν ἐκποιθῆντα, ὁ παραγγελεύς δικαιοῦται διεκδικῶν νὰ παρεμποδίσῃ τὴν πρὸς τὸν ἀγοραστήν παράδοσιν, διότι κατὰ τὰς παρ' ἡμῖν κρατούσας ἀρχὰς ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἰσχύοντα ἐν Γαλλίᾳ (ἐνθα ἡ κυριότης μεταβιβάζεται ἅμα τῇ ὑπογραφῇ τοῦ συναλλάγματος) ὁ τρίτος δὲν λογίζεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὅτι κατέστη κύριος καὶ ἐπομένως ἡ διεκδίκησις ἐπιτρέπεται.

Ὡστε, ἐὰν τὰ πωληθέντα παραδοθῶσι, δικαίωμα διεκδικήσεως δὲν ὑφίσταται πλέον καὶ ὅταν εἴτε τὰ ἐμπορεύματα διετέθησαν χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐντολὴ πρὸς πώλησιν, ἐκτὸς ἂν τοῦ ἀγοραστοῦ τὸ δικαίωμα εἶναι πλημμελὲς ὅπως οὐδέποτε ἡ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τινος ὅρου, ὁπότε ὁ ἀποστολεὺς ὑποκαθιστάμενος εἰς τὰ ὑπάρχοντα τυχὸν τοῦ πωλητοῦ δικαϊώματα δύναται νὰ προσβάλλῃ τὴν πώλησιν ἢ νὰ ζητήσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν πληρωμὴν τοῦ ἀφελομένου ἐκ τιμήματος. Καθ' ὅσον ἐ

ναντίον τοῦ ἐν καλῇ πίστει ἀγοράσαντος τὸ ἀντικείμενον τῆς παρακαταθήκης διατίθεται δὲν χωρεῖ.

Σημειωτέον ἐν τοῦτοις ὅτι, ἐὰν τὰ ἐμπορεύματα ἐνεχυρασθῶσι, συγχωρεῖται μὲν καὶ πάλιν διεκδίκησις, ἀλλὰ μόνον μετὰ τὴν ἐκ μέρους τοῦ διεκδικητοῦ ἐνδοχῶν πασῶν τῶν βχρυνουσῶν αὐτοῦ ὑποχρεώσεων.

Ὡς διατυπῶνται τὰ ἐρμηνευόμενα ἐκ τῶν ὅρων, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ διεκδίκησις ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς ἐπιδείξεως α' τῆς κυριότητος τοῦ ἀποστολέως καὶ β' τῆς τοῦ διεκδικουμένου πράγματος ταυτότητος, ἀλλ' ἐρωτᾶται ἵνα θεωρηθῇ πλήρης ἡ τοιαύτη ἀπλοῦς, πρέπει τὸ πρῶτον νὰ ᾖ ἐντελὴς ἐν ἀλλοίωτον καὶ νὰ διασφύζεται ὡς ἐμπόρευμα πωλητόν; Βεβαίως ἡ περὶ τοῦτου ἐκτιμήσεως ἀπόκειται πάντοτε τῇ διακριτῇ τοῦ δικαστηρίου ἐξουσίᾳ, ἐν τῇ περὶ τὴν ἀπομένῃ ὅμως ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 581 περὶ τῶν νομιζομένων ὅτι ἀρκεῖ ν' ἀναγνωρίζονται ὅπως οὐδέποτε τὰ ἀντικείμενα, διότι ἡ ἐπελθοῦσα τυχὸν εἴτε εἰς τὴν συσκευὴν εἴτε εἰς τὴν οὐσίαν τῶν ἐμπόρευστων ἀλλοιώσεως ὡς καὶ ἡ ἀντιθέτως μετ' ἄλλων ὁμοειδῶν δὲν δύναται νὰ τροποποιήσῃ τῆς κυριότητος τὸ δικαίωμα, ὅπερ δίδωσι χώραν εἰς τὴν διακρίσιν, ὅταν τῶν ἀλλοιωθέντων ἢ ἀναγνωρίσιν εἴδῶν ἢ ἀναγνώρισις ἢ ἡ διακρίσιν εἴνε πάντως ἐφικτὴ (Rennes 14 Μαρτίου 1858. Cass. 14 Ἰουν. 1870. (S. 72. 1284). Pardessus ἀρθ. 1270. Ἐναντίως ὁ Bédar., 1149 δὲ).

Διὰ τῆς β' παραγράφου τοῦ ἀρθ. 581 καθιερωταίως ἐρρήθη, καὶ ἡ διεκδίκησις τοῦ τιμήματος τῶν παρακατατεθέντων πρὸς πώλησιν ἀποσταλέντων ἐμπόρευμάτων, ὥστε εἰς τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ὅρων δέον νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἀπόδειξις τῆς μὴ καταβολῆς τοῦ τιμήματος διὰ τὸ νεώτερος Νόμος, αἰτῶν τὰς ἐκ τῆς

αρίας τοῦ καταργηθέντος 576 ἄρθρ. δύναται νὰ ἐγερωθῇ ἀμφιβολία, ὅτι οἱ δὲ ἢ εἰς χεῖρας τῶν ἀγοραστῶν διεκδικεῖται συγχωρεῖται μόνον, ἐὰν τὸ τίμημα δὲν ἐπληρώθῃ τοῖς μετρητοῖς ἢ ἄλλως δὲν περιελήφθῃ ἐν λογαριασμῷ ἀλλοτρίῳ καὶ ἂν δὲν συνεψηφίσθῃ.

Οὕτως βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως ἡ διατύπωσις, δι' ἧς κυροῦται τὸ ἐμπορικὸν ἀντικείμενον, καὶ ὁ κανονίζων τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ λογίζεται πληρώσας, εἶναι καὶ τὸ ἐφικτὸν καὶ σαφές καὶ πλήρες, καὶ ὅμως ἡ λέξις ἀτιμώμας, ἥ ἐχρήσατο ὁ νομοθέτης, δύναται πάντοτε νὰ γεννήσῃ ἀμφιβολίας τινὰς καὶ πράγματι ποικίλαι πιστηρίχθησαν περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς λέξεως, ὡς καὶ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν δύναται νὰ θεωρηθῇ μεταβληθὲν τὸ τίμημα, θεωρεῖται, αἰτινες ὅμως ἀπεκροῦνται ἐπικρατησάσης κοινῶς τῆς γνώμης, ὅτι ὡς ἀντίκειμον δύναται νὰ θεωρηθῇ μόνον τὸ ἰσότημον τῶν πωληθέντων ἢ τοῦλάχιστον τὸ παράγον τέρον ἀντικείμενον ὑπὲρ ἐκείνου εἰς ὃν ἐδόθη ὁ τίμημα καθ' ἣν περίπτωσιν τὸ τίμημα δὲν ἐπληρώθη τοῖς μετρητοῖς. Ὡστε κατὰ τούτα δύναται μὲν νὰ θεωρηθῇσιν ὡς τίμημα καταβληθὲν γραμμάτια ἐκδοθέντα καὶ παραδοθέντα ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ τῷ πτωγέυσαντι, ἐφ' ὅσον διασφίζονται ἐν τῷ τοῦ παραγγελιοδόχου λογαριασμῷ ἢ εὐρίσκονται εἰς χεῖρας τῶν μὴ ἀξιούντων κυριότητος δικαιωμάτων, οὐχ ὅμως καὶ ἐπιταγή, δι' ἧς λ. χ. παρατίθεται τις ἐντέλλεται ἀπλῶς νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν τιμολογίου, διότι ἡ πωλήσας παραγγελιοδόχος δὲν δύναται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, οὔτε ἀποσπαστικῶς δικαιώματι ν' ἀπευθυνθῇ ἐπὶ τὸν τραπεζίτου, οὔτε ν' ἀξιώσῃ τῶν πωληθέντων δικαιώμα πρᾶγματι, ἀπομένον πάντοτε πιστωτῆς τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῇ τοιαύ-

τῇ ἐπιταγῇ, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κανονίζουσα τὸ ἀντίκειμον, ὡς ἐννοεῖ ὁ Νόμος. (Cass. 27 'Ιουλίου 1858. (I. P. 59 p. 649), Alauz., 2828).

Ἀντιθέτως ὅμως δεῖν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποκρουστέα, λόγῳ καταβολῆς τιμῆματος ἢ διεκδικήσεως, ὅταν ὑφισταμένου μεταξὺ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ παραγγελιοδόχου ἀλληλογράφου πιστοχρεώσεων λογαριασμοῦ, ὁ δεύτερος ἀνεδεικνύετο ἀληθῶς, κατὰ τῆς πωλήσεως τὸν χρόνον, ὀφειλέτης καὶ ἔλαβε χώραν συμφητισμὸς διὰ τῆς ἐν τῷ τοιούτῳ λογαριασμῷ ἀναγραφῆς τῆς ἀπαιτήσεως, ἥτις ὡσαύτως ἀποτελεῖ τρόπον ἐξοφλήσεως. Ἡ ἀπλὴ ἄρα ἐν ἀνοικτῷ λογαριασμῷ ἐγγραφή τῆς ἀξίας τῶν πωληθέντων ἐμπορευμάτων, ἣν ὁ ἀγοραστής ὀφείλει, ἐὰν δὲν ἐπέρχεται συμφητισμὸς ἀμοιβαίων ἀπαιτήσεων, δὲν ἀναπληροῖ τὴν ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενην καταχώρισιν, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡς δέχεται καὶ τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἡ νομολογία, ἐρμηνεύουσα τὴν περὶ τούτου διάταξιν τοῦ παλαιοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντος Νόμου (ἄρθρ. 58) τοῦ ἡμετέρου παλαιοῦ Νόμου, οὐδέποτε θὰ ᾔτο ἐφικτὴ τῆς διενδικήσεως ἡ χρῆσις, ἀφοῦ ὁ παραγγελιοδόχος οὐ μόνον ἐνέργει σχεδὸν πάντοτε ἰδίῳ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ ὁσάκις πωλεῖ ὑπὸ προθεσμίας ὀφειλῶν πάντως ν' ἀνοίξῃ λογαριασμόν, ἐν ᾧ χρεοῦται ὁ ἀγοραστής (Toullouse 7 'Ιανουαρίου 1825.—Alauz. 2898).

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ γέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐὰν ὁ παραλήπτης δύναται αὐτοβούλως καὶ μονομερῶς νὰ καταστῇ ἀγοραστής τῶν ἀποσταλέντων αὐτῷ ἐμπορευμάτων, μεταβάλλων τὴν ὡς παραγγελιοδόχου ιδιότητα, καὶ ἂν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συγχωρεῖται τῶν οὕτως πωληθέντων ἢ διεκδικήσεως ποικίλαι δὲ ὑπεστηρίχθησαν γνώμαι, καὶ διαφοροτρόπως ὠρίσθησαν αἱ νόμιμοι τῆς τοιαύτης μεταβολῆς συνέπειαι.

Ἐὰν τῆς ιδιότητος τοῦ παραγγελιοδόχου ἡ τοιαύτη μετατροπὴ ἐπῆλθε συναινέσει ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἢ καὶ μονομερῶς συντελεσθεῖσα ἐδηλώθῃ τῷ παραγγελεῖ καὶ ἐγένετο παρ' αὐτοῦ δεκτὴ, οὐδεμία βεβαίως ἰσχυρὰ ἀμφιβολία, ὅτι ἡ διεκδίκησις δὲν συγχωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει συγγραφεῖς τινες (Alauz., ἀρ. 2830) ἐπειράθησαν ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι δέον ὥσούτως νὰ ἀπαγορευθῇ τῆς διεκδικήσεως ἡ χρῆσις, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, ἐὰν παρὰ τῷ τοιαύτῳ ἀγοραστῇ δὲν ἐπεκράτησαν σκέψεις δόλου, ἡ πώλησις ἐστὶ κατ' ἀνάγκην ἰσχυρὰ καὶ ἀπρόσβλητος.

Ἡ τοιαύτη ὁμῶς γνώμη δὲν δύναται, ὡς εἶκος νὰ θεωρηθῇ, οὔτε πρὸς τὸ γράμμα τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως, οὔτε πρὸς τὸν σκοπὸν ὃν ἐδίωκεν ὁ νομοθέτης σύμφωνος, καὶ τούτου ἕνεκεν δικαίως ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν πλειοτέρων (Dal., Rép. v^o Faill., ἀριθ. 1222.—Goujet et Merger revendication ἀρ. 77). Ἐὰν κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην καθιερωτο ἡ ἀρχή, καθ' ἣν ὁ παραλήπτης δικαιούται ὑπερβαίνειν ἐκάστοτε τῆς δουείσης αὐτῷ ἐντολῆς τὰ ὅρια, νὰ μεταβάλῃ αὐθαίρετως τὴν ιδιότητα αὐτοῦ, ὁ ἀποστολεὺς, καίτοι ἄγνων τὴν γενομένην μεταβολὴν ἥ καὶ ἐπικρούσας αὐτήν, θὰ ἔσφερετο ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως πάντων τῶν πρὸς ἱκανοποίησιν μέσων, διότι ἡ μὲν τῶν πραγμάτων διεκδικηαῖς θ' ἀπηγορεύετο λόγῳ τοῦ ἐγκύρου τῆς πωλήσεως καὶ τῆς πρὸς τὸν ἀγοραστὴν παραδόσεως τῶν πωληθέντων, ἡ δὲ τοῦ τιμήματος θ' ἀπέβαινε ἀνέφικτος, ἕνεκεν τῆς ἐπελθούσης πτωχεύσεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι οἱ ἀντιφρονῶντες τὸ ἀπρόσβλητον τῆς πωλήσεως ἑξαργῶσι πάντοτε ἀπὸ τῆς ἀνυπαξίας τοῦ βόλου, ἀλλ' ἡ περὶ τούτου ἀπόδειξις παρίσταται δυσχερεστάτη εἰ μὴ ἀδύνατος, ἰδίως ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν τοῦ αὐτοκαλουμένου ἀγοραστοῦ

ἡ πτώχευσις ἐκτετεύχθη κατ' ἀπαιτήσεις
τρίτων.

τρίτων.
Ὡς διεκδικητέα ὡσαύτως δέον νὰ μη-
ρηθῶσι, συμφώνως πρὸς τ' ἀνωτέρω ἐν-
ναπτυσσόμενα, καὶ α') γραμμάτια ἐν-
σθογραφηθέντα ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος
διαταγῇ τοῦ ἀποστολέως, ἐνὸς μὲν ἐν-
σχοῦνται αὐτοῦσια ἐν τῷ χαρτοφυλακί-
ου ἐκείνου, ὅστις δὲν λογίζεται πλὴν ἐν
ῤ' αὐτῶν, καὶ β') τὰ διὰ μεταβολῆς
καταβιθῆν παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐπι-
δταν τὰ χρήματα εὐρίσκονται ἐν τῷ
λαντίου ἐσφραγισμένου ἢ φέρουσιν ἐν-
ρον τῆς τοιαύτης προελεύσεως σημα-
μετὰ τοῦ εἰδικοῦ προσδιορισμοῦ σημα-
ποδοῦσι πρὸς τὸν παραγγέλα, ὅστις
ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι τὰ ἐν-
γραμμάτια καὶ τὰ χρήματα δὲν εἶναι
ταὶ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελοῦντα μὲν
τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος.

Τὸ σπῆρες τοῦ ἀρ. 581 γράμματος
δεμίαν βεβαίως ἐπιτρέπει ἀμφιβολίαν ἐν
τοῦ ὅτι οἱ λόγοι, ὧν ἔνεκεν ἀποκατα-
ῆ ἐναντίον τοῦ ἀγοραστοῦ διεδικήθη, ὡς
φαρμίζονται καὶ ἐπὶ τοῦ παραγγελιοδόχου
καὶ ὅτι ἐπομένως ἐὰν τὸ τίμημα συμφέ-
σῃ δι' ἀναγραφῆς αὐτοῦ ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ
χρέφ' λογαριασμῶ, καθ' ὃν ἀνωτέρω ὡρίσθη
μὲν τρόπον, ἢ ἐπέλθῃ μεταξύ ἀποστολῆς
καὶ παραλήπτου ἀνανέως διεδική-
σεως χρήσις δὲν ἐπιτρέπεται, διότι καὶ
αὗται ἀποτελοῦσι τρόπον ἐξουσίαν
ζητήμα ὅμως δύναται νὰ ἐγερῇ ἐπὶ
ὕπὸ τοῦ παραγγελιοδόχου πρὸς τὸν
παραγγελέα ἀποστολὴ γραμματείου ἢ
ναλλαγματικῆς ἀποτελεῖ ἀνανέωσιν καὶ
στερεῖ τὸν κύριον δικαίωματος ὅπου
ἐκδικήσῃ ἐναντίον τοῦ ἀγοραστοῦ τὸ
φειδόμενον ἔτι τίμημα. Πρὸς λύσιν αὐ-
τῆς ἀναγκαῖα εἶναι ἡ ἐξῆς διαστολὴ εἰς
παραγγελεὺς δεχόμενος τὰ δικαιώματα
ταῦτα, ἐδήλωσεν ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν ἐν
φλημένον, οὐδεμίαν πλέον δύνασθαι νὰ
ἀξιώσιν, ἐὰν ὅμως ἀπέδεδετο τὰ γράμ-

μάτια ἢ τὰς συναλλαγματικὰς ἀνευ τοιαύτης δηλώσεως καὶ κατὰ τὴν πτώχευσιν δὲν εἶχεν ἐπέλθῃ ἢ λήξει ἢ ἡ ἐξόφλησις αὐτῶν δικαιοῦται, ἀποδίδων τὰ ὡς εἰρηται γραμμάτια πρὸς τοὺς συνδίκους, ἢ ἰγνυόμενος περὶ τῆς μὴ ἐμφανίσεως τῶν ἔχοντων αὐτὰ τρίτων πρὸς κατάταξιν, ἢ διεκδίκησιν τὸ τίμημα, διότι ἡ ἀπὸ παραλαβῆ τῶν τοιούτων δικαιογράφων γινόμενη ὡς ῥηθῆσεται καὶ περαιτέρω ὑπὸ τὸν ἐξουπακουόμενον ὅρον τῆς πληρωμῆς αὐτῶν, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτελούσα ἀνακέντησιν (Alauz. ἀριθ. 2849. — Pardessus Dr. comm., ἀριθ. 1282. — Bédar. ἀρ. 1134).

Διεκδίκησις πωληθέντων καὶ ἀποσταλέντων κατὰ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως ἐμπορευμάτων. Κατ' ἀντίθεσιν τῶν προηγουμένων διατάξεων, ὁ νομοθέτης διὰ τοῦ ἄρθρου 582 καθιεροῖ ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ δικαίωμα, ὅπερ καὶ ἐκ τὰς ὑπ' αὐτοῦ παραδεδεγμένας ἀρχὰς ἀντικειται προδήλως καὶ τοῦ κοινου δικαιοῦ τοὺς κανόνας ἀναιρεῖ, καὶ κατὰ τὸ ὅποιον ὁ ἀποστολεύς, εἰ καὶ στερηθεὶς νόμιμως διὰ τῆς πωλήσεως τῆς ὡς κυρίου ιδιότητος αὐτοῦ καὶ ἀπομένων ἀπλοῦς τοῦ τιμήματος δανειότης, διατηρεῖ οὐδὲν ἥτεον τὴν εὐκολίαν τῆς διεκδίκησεως.

Ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα τὸ διάταγμα τοῦ 1073 ἀρξεται, ὅσον ἀφορᾷ τῶν τοιούτων δικαιοματίων τὸν κανονισμόν, εἰς τοῦ κοινοῦ δικαίου τοὺς ὅρισμούς, ἢ μεροληπτικῇ αὐτῇ εὐνοίᾳ (ἥτις ἀποτελεῖ ὁμολογουμένως ἀνατροπὴν τῆς βέβαιας αὐτῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς πτωχεύσεως στηριζομένης ἐπὶ τῆς πλήρους καὶ τελειοτάτης τῶν πιστωτῶν ἰσότητος) ἐπολεμήθη μετ' ἐπιμονῆς μεγάλης, ἀλλ' ὁ φόβος θάλου, κινδυνώδους διὰ τοὺς πωλητὰς, μένοντάς μαχαρὰν τοῦ τόπου, ἔνθα ἡ πτώχευσις, ἡρῶνατο νὰ ἐνεργῇ ἐπιβλαβῶς, καὶ ἡ ἀποπας σκέψις, ὅτι θὰ ἦτο ἐλλειψίς ἐμ-

πιστοσύνης, εἰς ἀφῆρετο ἀπὸ τῶν πωλητῶν τὸ δικαίωμα τοῦ ν' ἀναλάβῃσι τὰ ταξειδεύοντα καθ' ὃν χρόνον ἔχει κηρυχθῇ ἡ πτώχευσις ἐμπορεύματα, ἐξοστήμευσαν ὡς σπουδαῖοι παράγοντες εἰς παραδοχὴν τῆς ἀντιστοίχου τοῦ ἡμετέρου ἄρθρου 581 διατάξεως, ἐνῷ δὲ δι' αὐτοῦ ἀφ' ἐνὸς καθίσταται ἐπωφελεστέρα ἢ θέσις πιστωτῶν τινων, ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι τὰ ἐμπορεύματα δὲν περιτλήθον ἐπὶ εἰς χεῖρας τοῦ παραλήπτου, ἀρ' ἐτέρου εἰσάγονται περιορισμοί, δι' ὧν κατὰ τινας περιπτώσεις ἀναιρεῖται ἡ παρεχόμενη εὐνοία, καὶ διὰ τῶν ὁποίων ὁ νομοθέτης ἐπανέρχεται λεληθότως εἰς τοῦ κοινου δικαίου τοὺς ὅρισμούς, καθ' οὓς, ὅταν τὸ τίμημα ἐπιστῶθῃ, ἡ πώλησις λογίζεται πλήρης καὶ δὲν δύναται ν' ἀνατραπῇ. (Alauz. ἀρ. 2832. — Bédar. ἀρ. 1136).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις παρὰ τοὺς σχετικούς τοῦ κοινου δικαίου ὅρισμούς, τιθῇσιν ὡς ἀρχήν, ὅτι ἡ διεκδίκησις χωρεῖ καὶ ὅταν τὸ τίμημα ἐπιστῶθῃ, διότι ἡ παροχὴ προστασίας πρὸς πληρωμὴν προϋποτίθῃσιν ἀναγκασίως φερεγγύτητα, ἥτις δὲν ὑφίσταται μετὰ τὴν πτώχευσιν· ἐξ αὐτῆς δὲ ἔπονται αἱ ἀκόλουθοι νόμοι συνέπειαι, α') ὅτι ἡ διεκδίκησις περιορίζεται ἐνταῦθα ἐπὶ μόνον τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 582 προβλεπομένων εἰδικῶν περιπτώσεων καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ ἐπὶ ἄλλων· β') ὅτι τὸ δικαίωμα παρέχεται πάντοτε τῷ πωλητῇ ἀδιαφόρως τοῦ ἀν' ἔξαι εἰσπορος ἢ μὴ, καὶ γ') ὅτι ἡ διάταξις τῶν ὡς εἰρηται ἄρθρων ἐφαρμόζεται μόνον ἐπὶ πτωχεύσεως, ἐν ᾗ θεωρεῖται τετλῶν ὁ ἀγοραστής ἀπὸ τῆς κηρυττοῦσῃς αὐτὴν ἀποφάσεως. (Pardessus, ἀρ. 1288).

Ὅθεν τεκμήρια τῆς παθητικῆς τοῦ ἀγοραστοῦ καταστάσεως, ὅσα καὶ ἀν' ὑποθεθῶσι σπουδαῖα, χρηματικὰ αὐτοῦ

στενοχωρία, ἢ προσέμοιαι τοιαῦται περιστάσεις, δὲν δύνανται βεβαίως νὰ προκαλῶσι τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως τὴν ἐφαρμογὴν. (Douai 5 Αὐγ. 1818. — Paris 20 Ἰουλ. 1831. — Ἐναντίως ὁ Dal. Rep., 1237).

Ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, ἵνα ἐπιτραπῇ ἡ διεκδίκησις, δεόν τὸ ἀντίτιμον τῶν πωληθέντων ἐμπορευμάτων, περὶ ὧν πραγματεύεται τὸ ἄρθ. 582, νὰ ἔχῃ πιστωθῇ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται πότε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἔλαβε χώραν τοιούτη πίστωσις;

Ἰδὼν μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ὑπῆρξεν ἀλληλόχρεως λογαριασμός, ἐν ᾧ ὁ πωλητὴς ἐχρέωσε, καθ'ὃν ἀνωτέρω διεγράψαμεν τρόπον, τὸν ἀγοραστὴν ἢ ὁ πωλῆσας ἐδέχθη πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐπὶ μετρητοῖς πωληθέντων γραμμάτια παρὰ τρίτου ὑπογεγραμμένα, οὐδεμία, νομιζομένη, δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι δὲν χωρεῖ διεκδίκησις, διότι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσιν ὑπῆρξεν ἀληθὴς τοῦ τιμήματος καταβολή, ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἔλαβε χώραν ἀπλὴ πρὸς εἰσπραξίν πιστώσεως ἐντολή· ζήτημα ὅμως γεννᾶται ὅταν ὁ ἀγοραστὴς πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ τιμήματος παρέσχε συναλλαγματικά, ἢ γραμμάτια, ὧν ἡ προθεσμία ἔληγε μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ τὰ ὅποια ἐνεκεν αὐτῆς δὲν ἐπληρώθησαν.

Ἐνταῦθα δεόν νὰ γίνῃ ἡ ἐξῆς διαστολή. Ἐὰν μὲν τὰ γραμμάτια ἢ αἱ συναλλαγματικαὶ δὲν ἦσαν ἀποδεγμέναι πρὸ τῆς πτωχεύσεως, ἢ ἔληγον μετ' αὐτήν, ὁρθότερον βεβαίως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι τὸ τίμημα ἐπιστῶθη, διότι ἡ ἀπλὴ τῶν τοιούτων δικαιογράφων παράδοσις δὲν ἐπάγεται, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀνωτέρω, ἀνανέωσιν ἀποσβευνούσων τῇ ἀπαίτησιν, ἀφοῦ ὁ πιστωτὴς τὰ δέχεται ὑπὸ τὸν

ἐξυπακουόμενον πάντοτε ὅρον τῆς ἐξαργώσεως. Ἐὰν ὅμως ἡ τε ἀποδοχὴ καὶ ἡ λήξις τῶν γραμματίων ἐπῆλθε πρὸ τῆς πτωχεύσεως, τὸ χρέος δεόν κατ' ἀνάγκην νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξοφληθὲν καὶ ἡ διεκδίκησις ἀποκρουστέα. (Pal. σελ. 272).

Ἐπὶ πληρωμῆς ὅμως γενομένης δι' ἐκχώρησεως, διάφοροι ὅλως ἰσχύουσιν ἄρχαι.

Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς ἐνετείλατο ἀπλῶς τῷ πωλητῇ, ὅπως εἰσπράξῃ ἀπαίτησιν ὀφειλομένην παρὰ τρίτου καὶ καταλογίσῃ αὐτὴν ἀπέναντι τοῦ τιμήματος, ἡ πράξις φέρει βεβαίως τὸν χαρακτῆρα ἀπλῆς ἐντολῆς, ἥτις δὲν ἐξαλείφει κατὰ νόμον τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅπως πληρώσῃ τὸ ἀντίτιμον τῶν πωληθέντων, ἐὰν δὲν εἰσπραχθῇ ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις καὶ ἡ διεκδίκησις χωρεῖ πάντοτε· ἐὰν ὅμως πρὸς πληρωμὴν τοῦ τιμήματος ἐκχωρηθῇ ἀπαίτησις τρίτου καὶ ὁ πωλητὴς δεχθῇ αὐτήν, ὁ ἀγοραστὴς ἀπαλλάσσεται αὐτοδικαίως πάσης περαιτέρω εὐθύνης, καὶ ἐὰν ὁ ἐκδοχὴς δὲν δηλώσῃ, ὡς φαίνεται δεχόμενος ἐμμέσως ὁ Ῥάλλε, (σ. 272 ἐν τέλει) ὅτι παραιτεῖται τοῦ δικιωματός τῆς ἀναγωγῆς· διότι ἡ σύμβασις αὕτη ἀποτελεῖ ἐκχώρησιν ἀντὶ καταβολῆς, καὶ ἐπ' αὐτῆς κατὰ τὸν Νόμον (96 § 2 (46. 3) τῶν Πανδ. ὁ ἐκχωρησας δὲν εὐθύνεται διὰ τοῦ ὀφειλέτου τῇ εὐπορίᾳ, ἐκτός ἐὰν ἀνεδέχθῃ ῤητῶς τοιαύτην ὑποχρέωσιν. (Mühlenbruch ἄριθ. 64).

Ὡστε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, καὶ ἐὰν δὲν εἰσπραχθῇ ἡ ἐκχωρηθεῖσα ἀπαίτησις, διεκδίκησις τῶν πωληθέντων ἐμπορευμάτων δὲν χωρεῖ.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ γέρονθ ἄλλοτε τὸ ζήτημα· ἐὰν ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τῶν ἐμπορευμάτων δικαιοῦται ὁ πωλητὴς ν' ἀξιόσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ συνολοκληθεῖσαν ἀσφάλειαν, ὑπεστηρίχθησαν οἱ

πάρρησι γινώμει, ὧν ἡ ὀρθότερα βεβαίως
 εἶναι ἢ τὴν ἀποφατικὴν ὑποστηρίζουσα
 εἶναι, διότι ἡ ἐντεῦθεν ὀφειλομένη ἀπο-
 κρίσις, συνέπειν αὐτὰ κυρίως τοῦ σχε-
 τικοῦ μεταξὺ ἀγοραστοῦ καὶ ἀσφαλι-
 τοῦ συμβολαίου, καὶ μὴ ἐκπροσωποῦσα
 τὸ ἀσφαλισθὲν ἀντικείμενον ἢ μόνον ὡς
 πρὸς τὰς μεταξὺ ἀσφαλιστοῦ καὶ ἀσφα-
 λισθέντος σχέσεις, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ
 ὡς ἀνήκουσα τῷ πωλητῇ καὶ τούτῳ ἢ
 κείνῳ τῶν πιστωτῶν, ἀλλ' ὡς προστυ-
 χούσα τοῦ κοινοῦ ὀφειλέτου τὴν περι-
 ορίαν τὴν διανεμητέαν μεταξὺ πάντων
 τῶν πιστωτῶν. (Pardessus 1 ἀρ. 594
 καὶ 2 ἀρ. 1294).

Κατὰ τὰ ἀρθ. 584 καὶ 585 οἱ σύνδικοι
 τοῦ εἰσηγητοῦ δικαιοῦνται οὐ μόνον
 ν' ἀπαιτήσωσι τὴν παράδοσιν τῶν
 πωληθέντων ἐπὶ καταβολῇ τοῦ συμφωνη-
 ῖντος ἀντιτίμου πρὸς τὸν πωλητὴν (ὅ-
 τι κατὰ τὸ ἀρθρον 583 δύναται καὶ νὰ
 παρακατήσῃ τὰ μὴ πω ἀποσταλέντα),
 ἀλλὰ καὶ νὰ δεχθῶσι τὰς περὶ διεκδική-
 σεως αἰτήσεις ἐὰν δ' ἐγερθῇ εἴτε ἐκ μέ-
 ρους αὐτῶν, εἴτε ἐκ μέρους τῶν πιστω-
 τῶν, ἀμφισβήτησις οἰσθήποτε, ἀποφαίνε-
 ται τὸ δικαστήριον ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ
 εἰσηγητοῦ, οὗ ἡ ἐγκρίσις (ἐν περιπτώσει
 μὴ ὑποβολῆς ἀντιρρήσεων, ἐὰν πρόκειται
 περὶ πσοῦ μείζονος τῶν 6000 δρ.) κα-
 νονίζεται ὑποχρεωτικῇ μόνον μετὰ δι-
 καστικῇ τοῦ δικαστηρίου ἐπικύρωσιν ἀ-
 ποφανισμένου ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ ἰδίου
 εἰσηγητοῦ, καὶ μετὰ προηγουμένην τοῦ
 πτωχεύσαντος κλήτευσιν.

Τὸ ἀρθρον 585 προβλέπον τὴν περίπτω-
 σιν, καθ' ἣν ταυταῖα διεκδικήσις ἡ δύνατο
 νὰ πλαστουργηθῇ μεταξὺ τοῦ ὡς πωλη-
 τοῦ ἐμφανιζομένου καὶ τῶν συνδίκων ἢ
 τοῦ πτωχεύσαντος, ἀπαιτεῖ ὅπως ἡ πρὸς
 τὸν τελευταῖον κοινοποιουμένη κλήσις
 ἐνημοσιεύηται διὰ τῆς ἐφημερίδος, ἐξ ἧς
 ἐπιστῶται λαμβάνοντες γνῶσιν καὶ πα-
 ριστάμενοι ἐν τῇ δίκῃ δύνανται νὰ μο-

ταίωσιν τὴν ὑπάρχουσαν τυχόν συμ-
 παγνίαν.

Πιστῶται ἀνέγγυοι. Ἀνέγγυοι ἢ
 χειρογραφικοὶ πιστῶται καλοῦνται ἐκεῖ-
 νοι, ὧν αἱ ἀπαιτήσεις δὲν ἐξασφαλίζοντα.
 διὰ προνομίων ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης ἢ ἀ-
 ποτελοῦσι δὲ κυρίως τὴν δμᾶδα τῶν δα-
 νειτῶν καὶ τὸ δικαίωμα αὐτῶν, στη-
 ριζόμενον ἐπὶ τῆς γενικῆς τοῦ Νόμου ἀρ-
 χῆς, καθ' ἣν τοῦ πτωχεύσαντος ἡ περι-
 ουσία χρησιμεύει εἰς ἐξόφλησιν ἀπασῶν
 τῶν πρὸ τῆς πτωχεύσεως αὐτοῦ ὑπαρχου-
 σῶν ὑποχρεώσεων, περιορίζεται εἰς σύμ-
 μετρον τοῦ καταλθόντος αὐτοῖς ἐνεργητι-
 κοῦ διανομῆς.

Περὶ πτωχεύσεως κατὰ τὸ ἰδιωτικόν
 ἀλληλεθιὲς δικαίον, βρα T. Carlo del
 fallimento secondo il diritto privato
 internazionale. — Μετάφρασιν αὐτῆς
 ὑπὸ E. Davois, Paris 1875. — *Mété-*
φρασιν τῆς ἰδίας ὑπὸ 'Ράλλης. — Traité de
faill. de banquer. et des sursis des
paiements, par L. Humblet, Bruxelles
1880, καὶ Rocco diritto civile interna-
zionale 1869.

Δ. Ποταμίῳας

Πῦρ. Αἱ διὰ πυρὸς ζημίαι ἀποτε-
 λοῦσι τὸ ἄδίκημα τοῦ ἐμπρησμοῦ, ὃ ὁ
 Ποινικὸς ἡμῶν νόμος τιμωρεῖ διὰ τῶν ἀρ-
 θρων 408—418), διαστέλλων 1) μὲν τὸν
 ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐμπρησμόν τοῦ ἐξ
 ἀμελείας, 2) δὲ τὸν ἐκ δολίας προαιρέ-
 σεως ἐμπρησμόν ἀλλοτρίων πραγμάτων
 τοῦ ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐμπρησμοῦ
 ἰδιοκτητῶν πραγμάτων. Καὶ περὶ μὲν τοῦ
 ἐξ ἀμελείας ἐμπρησμοῦ πραγματεύεται τὸ
 ἀρθρ. 417, ἐπιβάλλον εἰς τὸν ἐνοχον φυ-
 λάκισιν τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν, ἀλλὰ κατὰ
 τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 2 τοῦ νόμου τῆς
 10 Ἀυγούστου 1864 περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν
 δασῶν δύναται ἡ ποινὴ αὕτη καὶ νὰ ἐπι-
 τεθῇ μέχρι ἐνὸς ἔτους, ἐὰν ἐκ τῆς ἀμε-
 λείας συνέβῃ ἐμπρησμός δάσους καὶ ἡ
 ἐξ αὐτοῦ ζημία ὑπερβαῖν τὰς τετρακο-
 σίας δραχμάς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὑπό-

καίται εἰς τὴν ποινὴν τοῦ ἄρθρ. 417 οὐχὶ μόνον ἐξ ἡμελείας ἐμπρήσας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποκρούσας τὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ τυχαῖον ἐμπρησμόν, ἔνεκα δὲ τούτου συντελέσας εἰς τὴν ἐπιβλαβὴ διόδοσιν. Ἐξ ἄλλου δ' ἀπαλλάσσεται πάσης ποινῆς ὁ ἐξ ἡμελείας ἐμπρηστὴς, ἐάν δι' αὐτοπρὸς αὐτοῦ ἐνεργείας ἢ διὰ ταχείας πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀγγελίας συντελέσῃ εἰς τὴν κατάθεσιν τοῦ πυρός.

Περὶ δὲ τοῦ ἐκ δολίας προκίρσεως ἐμπρησμοῦ ἄλλοτριῶν μὲν πραγμάτων πρῶτα τεύχονται τὰ ἄρθρ. 408—411, διακρίνοντα αὐτὸν εἰς ἐμπρησμόν κατωκημένων κτιρίων, ἐμπρησμόν ἀκατοικήτων κτιρίων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων καὶ ἐμπρησμόν δασῶν καὶ ἀθερίστων διημεριστῶν καρπῶν.

Καὶ κατωκημένα μὲν κτίρια χαρακτηρίζει ὁ νόμος τὰ κατοικούμενα ἢ πρὸς κατοίκησιν ἢ κατασκήνωσιν ἀνθρώπων χρησιμεύοντα οἰκήματα, ναυπηγήματα φέροντα πλήρωμα, ἀποθήκας ἢ ναυπήγια φέροντα ἀνθρώπους καὶ ἐν γένει πᾶν οἰονδήποτε μέρος, ἐν ᾧ διαμένουσιν ἄνθρωποι, ἔτι δὲ καὶ τὰ μὴ χρησιμεύοντα εἰς κατοίκησιν ἀνθρώπων παραστήματα αὐτῶν, ὅσον ἀχυρῶνας ἢ σιτοβολῶνας ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, ἐάν δύναται νὰ μεταδοθῇ τὸ πῦρ εἰς αὐτὰ (τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐνδιαίτηματα). Τιμωρεῖται δὲ ὁ ἐμπρησμός τῶν κατωκημένων κτιρίων διὰ προσκαίρων μὲν δεσμῶν, ἐάν δὲν ἐξερράγῃ τὸ πῦρ, διὰ δεσμῶν ἰσοβίων ἐάν ἐξερράγῃ, διὰ θανάτου δὲ, α') ἐάν διὰ τοῦ ἐκτραγέντος πυρός ἐφανεύθῃ ἢ ἐπικινδύνως ἐβλάβῃ τις (οὐ μόνον δηλονότι διὰ καυτηριάσεως τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ὅπωςδήποτε ἄλλως, ἥτοι δι' ἀσφυξίας ἢ διὰ πτώσεως, προελθούσης ἐκ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πυρός), καθ' ὅσον ὁ ἐμπρηστὴς ἀδύνατο νὰ πείθῃ τὸ συμβάν τοῦτο, β') ἐάν τὸ πῦρ ἐξερράγῃ ἐν ᾧ χρόνῳ συνήθως οἱ κάτοικοι ὑπνώττουσι, γ') ἐάν ὁ

ἐμπρησμός συνέβῃ ἐν πόλεσιν ἢ χωρίοις ἐν ᾧ καιρῷ τὸ πλεῖστον τῶν κατοικούντων εὐρίσκετο ἐκτὸς αὐτῶν, δ') ἐάν ὁ ἐμπρηστὴς ἔβαλε πῦρ εἰς πόλεις ἢ χωρία κατὰ διαφόρους τόπους συγχρόνως καὶ τὸ πῦρ ἐξερράγῃ τοῦλάχιστον εἰς ἓνα τῶν κατοικούντων, ε') ἐάν τὸ πῦρ ἐβλήθῃ εἰς τοιαύτους συναθροίσεως τόπους, ὅπου πολλὸν ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἐξετέθη εἰς τῆς βλάβης τὸν κίνδυνον, ἥτοι εἰς ἐκκλησίας, θέατρα, λέσχας, δημόσια καταστήματα συχναζόμενα, ἐν ᾗ ὥρα γίνεται ἡ εἰς αὐτὰ συρροή, ς') ἐάν ὁ ἐμπρησμός ἐγένετο ἐν συρροῇ, ζ') ἐάν τὸ πῦρ ἐβλήθῃ εἰς κτίρια ἢ τόπους, ἐν οἷς ἡ παρουσία τοῦ ἐμπρηστοῦ ἢ ὑπῆρχον ἐν γνώσει τοῦ ἐμπρηστοῦ ἢ πρῆστικαὶ ὕλαι, ὅσον πυρτίτι κτλ., ἢ ἐάν ὁ ἐμπρηστὴς ἔβαλε τὸ πῦρ θέλων τὸ εὐκολὸν ἑαυτὸν ἢ ἄλλους εἰς ἐκτέλει κακουργήματος, οὐ καὶ ἐγένετο τὸ ἄλλου κακουργήματος, οὐ καὶ ἐγένετο τὸ ὄντι τοῦλάχιστον ἀπόπειρά (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 408 καὶ 409). Τῶν δ' ἀκατοικήτων κτιρίων (ἥτοι οἰκοδομῶν, ἀποθηκῶν, ναυπηγημάτων, ἀποθηκῶν καὶ χερίων, ναυπηγημάτων, ἀποθηκῶν καὶ χερίων, κατωκημένων, μὴδὲ πρὸς ναυπηγίων μὴ κατοικουμένων, μὴδὲ πρὸς συγκρίσεων εἰς κατοικίας καὶ κατασκευὰς ἀνθρώπων) καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων, ὅσον κεχωρισμένων σωρῶν ὑλῶν, ὅσον κεχωρισμένων σωρῶν ὑλῶν, ὅσον συγκεκομισμένων καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐν κειμένων ἀγρῶν, λειμῶνων καὶ κτηνῶν κτλ., μὴ οὕτως πιθανῆς τῆς μεταδόσεως τοῦ πυρός καὶ διακινδυνεύσεως τῆς ζωῆς ἀνθρώπου, τὸν ἐμπρησμόν τιμωρεῖ ὁ Ν. (ἄρθρ. 410) διὰ φυλακίσεως μὲν τοῦλάχιστον τριμήνου, ἐάν τὸ πῦρ δὲν ἐξερράγῃ, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον ἑξαμήνου, ἐάν ἐξερράγῃ. Κατ' ἐξαιρέσει δὲ τῶν δατῶν ἢ τῶν ἀθερίστων διημεριστῶν καρπῶν τιμωρεῖ (ἄρθρ. 411) εἰρκτῆς μὲν, ἐάν δὲν ἐξερράγῃ τὸ πῦρ, διὰ προσκαίρων δὲ δεσμῶν, ἐάν ἐξερράγῃ.

Ὁ δὲ ἐμπρησμός ἰδιοκτητῶν πραγμάτων τιμωρεῖται μόνον α') ἐάν συμβῇ

ἀνθρώπων ἢ ξένης ιδιοκτησίας,
ὅτε καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ ἡ ἐπιβαλ-
λουμένη εἰς τὸν ἐμπρησμὸν ἀλλοτρῶν
παραγμάτων, β') εἰς συμβῆ ἐπὶ σκοπῷ
ἀπάτης, ὅτε, εἰ μὲν ὅταν ἐπιτεύχῃ ὁ σκο-
πὸς τῆς ἀπάτης, ἐπιβάλλεται εἰς τὸν
ἐμπρηστὴν ἡ ποινὴ φυλακίσεως τοιού-
του ὅξ μηνῶν, εἰ δὲ ἡ γενομένη βλάβη
ὀφθαλμίζῃται τὰς τετρακοσίας δραχμὰς ἡ
ποινὴ εἰρκῆς (Ποιν. Ν. ἀρ. 412).

Σημειώσιμον ὅτι κατὰ τὸν Ποινικὸν ἥ-
μιον νόμον (άρθρ. 413) τὸ ε θεωρεῖται
ὡς ἐκτέλεσις τῆς πύρ, ὅταν μεταδοθῇ τὸ
πῦρ εἰς ἄλλὰ πράγματα ἐκτὸς τῶν ἐμ-
πρασιμικῶν ὑλῶν.

Πρέπει ἤδη νὰ προστεθῇ ὅτι κατ' ἐξαι-
ρησιν τοῦ γενικοῦ περὶ τιμωρίας τῆς ὑπο-
τροπῆς καὶ συρροῆς κανόνος κατὰ τοὺς ἐμ-
πραξίους· ἡ ὑπατροπή ἢ συρροή ἐπισύρει
αὐτῶς τὸ βρύτερον εἶδος τῆς ποινῆς,
ἐκείνη πρᾶσσεται νὰ καταγνώσθῃ εἰς τὴν
ἐπιτροπὴν ποινῇ ταυτοειδῆς, πρὸς τὴν οὐ-
κ ἐπὶ πλείονος ὑπέρτατην, ἢ δασύς ἐκ τῶν
πρόσθεντων ἐμπρησμῶν οἱ τρεῖς ἀξιοποι-
οῦντο ἤθελον τιμωρεῖσθαι διὰ ποινῆς
τοῦ αὐτοῦ εἴρους. Δὲν συμβαίνει ὅμως ἡ
αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἀμέσως βαρύτεραν ποι-
νὴν μετέβασις ὡς πρὸς τὴν ποινὴν τοῦ
βαθέστερου, ἐὰν ἡ πράξις κατ' ἐαυτὴν δὲν
ἐπισύρει τὴν ποινὴν ταύτην (Ποιν. Ν.
ἑξ. 414).

Ἀναγκαῖον ἔτι νὰ ρηθῇ ὅτι, ὁσάκις ὁ αὐτομαγὸς ἔθηκε πῦρ, ἀλλ' αὐτορμήτως παρενπόδιτε τὴν ἔκρηξιν τοῦ πυρός, ὁ αὐτομαγὸς ἀπὸ ἀλάσσεται πάσης ποιότητος, ἐν οὐδεμίᾳ ἐκ τῆς πράξεως ἐπὶ τῆς ἀφῆρας, ὁσάκις δ' ἐπὶ τῆς μὲν ἔκρηξις, ἀλλ' ὅσπουσε νὰ σβῇ τὸ μόλις ἔκρηγνεν πῦρ, ὥστε ἐκτός τῆς συμβάσεως διὰ τῆς ἔκρηξιν αὐτοῦ ζημίας οὐδεμία ἄλλη ἐπὶ τῆς, ὅθεν ἀπυλλάσσεται μὲν πάσης ποιότητος, ἀλλὰ τιμωρεῖται μόνον διὰ φυλάξεως ἐνὸς μέχρις ἐξ μηνῶν, ὁσάκις δὲ ἐπὶ τῆς μὲν καὶ μετὰ τὴν ἔκρηξιν ζημία.

ἀλλὰ, προλαμβάνων τὴν περαιτέρω διὰδο-
σιν τοῦ πυρός, κατώρθωσεν ἡ αὐτὸς οὐ-
τος νὰ σβέσῃ αὐτὸ ἢ δι' αὐθορμήτου
προσπαθείας νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀπό-
σβεσιν αὐτοῦ, τιμωρεῖται δι' ἐλαφροτέ-
ρας ποιῆς, ὑποκαθισταμένης εἰς μὲν τὴν
ποιήν τοῦ θανάτου τῆς τῶν προσκαίρων
δεσμῶν (πλὴν ἓν διὰ τοῦ ἐκραγέντος
πυρός ἐφονεύθη ἢ ἐβλάφθη τις ἐπικιν-
δύως), εἰς δὲ τὴν τῶν ἰσοβίων δεσμῶν τῆς
εἰρκτῆς, εἰς δὲ τὴν τῆς εἰρκτῆς τῆς φυ-
λακίσεως ἑνὸς ἔτους, εἰς δὲ τὴν τῆς πο-
λυμήνου ἢ πολυετοῦς φυλακίσεως τῆς
ποιῆς τῆς φυλακίσεως τριμήνου κατ' ἄ-
νώτατον ὅρον.

Σημειωτέον ὅτι ὡς πταῖσμα τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου καὶ ἡ ἀπερίσκεπτος ἢ ἀμελής περί τὴν χρῆσιν τοῦ πυρός, τοῦ φωτός καὶ τῶν ἄλλων καυστικῶν ἢ εὐπρήστων πραγμάτων συμπεριφορὰ καὶ ἰδίως ἡ παράβασις τὸν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τοῦ ἐμπρησμοῦ τῶν οἰκιῶν ἢ κτιρίων ἀστυνομικῶν διατάξεων διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν ἢ διὰ προστίμου ὀκτα μί-
χρι διακοσίων δραχμῶν, διὰ κρατήσεως δὲ τὸ πολὺ ἄρα ἐβδομάδων ἢ προστίμου τοῦλάχιστον τριῶν δραχμῶν ἢ παράβασις τῶν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τοῦ ἐμπρησμοῦ ἄγρων καὶ εἰσῶν (Ποιν. νό-
μου ἀρθρ. 592 καὶ ἐπ.), ἔτι δὲ διὰ κρα-
τήσεως ἢ προστίμου ἢ ἑλλειψίς τῆς δεού-
σης προσοχῆς εἰς τὰ χημικὰ πειράματα καὶ ἔργα ἢ εἰς τὴν κατασκευὴν ἢ τὴν δια-
τήρησιν τῆς πυρίτιδος (ἀρθρ. 595), προ-
σέτι διὰ κρατήσεως τριῶν ἡμερῶν ἄχρι
ἕξ εβδομάδων ἢ διὰ προστίμου εἰκοσι μί-
χρι διακοσίων δραχμῶν ἢ ἀνευ ἀδείας
ἐμπορία τῆς πυρίτιδος (ἀρθρ. 621). (*Ἰδε
καὶ Ἐφορὰ δημοσίων δυστυχημάτων).

Θ. Ν. Φιλοχαιίτης

Πυρίτιδος ἀπρόσεκτος χρη-
σίς, κατασκευή κτλ.² Ἰδε Πῦρ καὶ
Ἀπομυήθημοςίων δυστοχημάτων.

Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου Πη- γαί.

Ὅτι οἱ νομοδιδάκται οἱ ἐφιλοσόφησαν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν περὶ τῆς φυσικῆς προόδου, τοῦ ἀρχικοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς κατὰ βαθμὸν τελειοποιήσεως παντὸς ἐν γένει θετικοῦ Δικαίου, ἐπαρμόζεται βεβαίως καὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Πηγῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου· ἀλλ' ἐν τούτοις, τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν περιστάσεων ἠκολούθησε διεύθυνσιν κατ' ἐξαιρέσιν ἐξειδικασμένην. Ὅθεν ἡ ἰδιαιτέρα φύσις τῶν Πηγῶν αὐτοῦ, ἀκριβῶς ἀνάλογος πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ καὶ τινὰ συμβεβηκότα τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ ὀργανισμοῦ, ἐξηγοῦσι τίνι τρόπῳ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ἐδυνήθη προϊόντος τοῦ χρόνου νὰ ἀναχθῇ εἰς τοιοῦτον ὕψηλόν βιβλὸν τελειότητος· διότι αἱ περιστάσεις αὗται ἦσαν εὐνοϊκώταται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δύο ἰδιότητων, αἵτινες χαρακτηρίζουσιν αὐτὸ ἰδίως, καθ' ὃν χρόνον διέχευε τηλικαύτην λάμψιν, τουτέστι τῆς ἐνότητος καὶ τῆς λογικῆς ἀκολουθίας τῶν διαφορῶν θεωριῶν του.

Οἱ λόγοι, δι' οὓς οἱ πραγματευθέντες περὶ τῆς ἱστορίας τῶν πηγῶν αὐτοῦ, οἱ ἀκολουθοῦμεν καὶ ἡμεῖς, διήρεσαν τὴν ἱστορίαν ταύτην εἰς τέσσαρας περιόδους, συνέχονται ἐξαιρέτως καὶ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν τῶν Πηγῶν, καὶ θέλουσιν ἄφ' ἑαυτῶν ἀποδείχθαι δι' αὐτοῦ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν· διότι ὅλαι αἱ χρονολογικαὶ

αὗται διαιρέσεις ἐρεῖδονται εἰς σπουδαίαν μεταβολὰς τῶν θεσμοθεσιῶν καὶ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας, μεταβολὰς, αἵτινες παρήγαγον εἰς ὅλως νέας πηγὰς, εἴτε τροποποιήσαντι τῶν ὑπαρχουσῶν ἤδη πηγῶν.

Πρώτη περίοδος. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι τῆς συντάξεως τῆς δωδεκαθέλου, συμπεριλαμβανομένης καὶ ταύτης. Εἰ καὶ εἰς τὰς εἰδήσεις, αἵτινες μεν περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης πολιτικῆς καὶ νομικῆς θεσμοθεσίας τῆς Ῥώμης, περιχονται πολλοὶ δημώδεις μῦθοι καὶ ἔτι τοῦτου ἡ θεσμοθεσία αὕτη καθίσταται ἱστορικὸν πρόβλημα δύσλυτον, δυσδιάκριτον· δὲ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ἀπὸ τοῦ ψεύδους οὐχ ἦττον ἀνευρίσκονται καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην θεμελιώδη τινὰ συμβεβηκότα ἀναμφισβήτητα.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ Πολιτεία ἦτο μοναρχική ἐν ὅσῳ ἐπὶ κεφαλῇ αὐτῆς ὑπῆρχε βασιλεὺς (Rex) ἰσόβιος, εἰς οὗ τὰς χεῖρας συνεκεντροῦντο αἱ σπουδαιότεραι πολιτικαὶ ἐξουσίαι, ἀλλ' ὅμως ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ὑπάτη τρόπον τινὰ δύναμις ἦν εἰς τὸν λαόν, οὐ ὁ βασιλεὺς· ἦν τρόπον τινὰ ἀντιπρόσωπος, ἐνέκειτο κατὰ τὴν εἰς τὴν ἀστικήν τῶν χρόνων ἐκείνων θεσμοθεσίαν, διότι οὐ μόνον ὁ βασιλεὺς ἐκλέγετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ βασιλικὴ ἐξουσία αὐτοῦ περιορίζετο οὐ μόνον ὑπὸ τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ Λαοῦ ἀσκούντων τὴν ἀνωτάτην νομοθετικὴν ἐξουσίαν.

ουσίαν καὶ ἴσως καὶ τὴν ἀνωτάτην δι-
απισκὴν ἐξουσίαν.

Ἡ αἰτία τῆς μακρᾶς μεταξύ τῶν δύο στοιχείων, τοῦ ἀριστοκρατικοῦ καὶ τοῦ δημοτικοῦ, τῆς δημοκρατικῆς κυβερνήσεως, πάλη ἦτο ἀρχαιοτάτη. Ἡ ἀρ-
χὴ θεσμοθεσία ἀνεχαιτίεζ ἀναμφιβό-
λως κατ' ἀρχὰς τὴν ἰσχυρὰν ἀντιπολι-
τευσιν, ἥτις μετὰ ταῦτα διήρρεσεν εἰς δύο
πυλὸν συμφορίας, τοὺς Πατρικίους καὶ
τοὺς πλεβήτους, ἐξ ὧν οἱ πρῶτοι, ἰσχυρότε-
ροι καὶ πλουσιώτεροι, ἐπειρῶντο νὰ ἰδιο-
ποιήθωσιν ἀποκλειστικῶς πᾶσαν τῆς δη-
μοκρατίας τὴν δύναμιν. Ἐν τούτοις τὰ
παύματα τῆς ἀντιπολιτευσεως ταύτης
ἐκπύρηνον βεβαίως εἰς τὸν πρῶτον τῆς
Πολιτείας διοργανισμὸν καὶ προϊόντος τοῦ
χρόνου ἀνεπτύχθησαν ἐπὶ πλεόν. Ἐξ ἄλ-
λου ἡ νομικὴ σχέσις τῶν δύο κλάσεων δὲν
ῥῆνυτο εἰμὴ νὰ ταλαντεύηται καὶ κλο-
πῆται ἀεὶ ἀνάως, διότι οἱ βασιλεῖς ὑπεστήρι-
ζον κατὰ τὰς περιστάσεις ὅτε μὲν τὰς ἀ-
ρίστας τῶν πατρικίων, ὅτε δὲ καὶ ἴσως
συνγρότερον ἐπειρῶντο νὰ ἐνισχυθῶσι κατὰ
τῆς ὁλῆως τῶν πατρικίων φιλοδοξίας
ἐκινούντες τοὺς δηλῶτας.

Εἰ καὶ στερούμεθα πολλῶν ἀκριβῶς
 ἰσθῆναι περὶ τούτων, τὸ θετικὸν δίκαιον
 οὐκ ἔπτον, τὸ κατ' ἀρχὴν ἐν ἰσχύϊ εἶ-
 ναι τῇ Ῥωμαϊκῇ Πολιτείᾳ, φαίνεται ὅτι
 οὐκ εἶχε ἐνότητα, ἥτις ἐπομένως ἀνε-
 ἔλκει ὡς ἔσχατον αὐτοῦ προτέρημα, διότι
 ἡ ἐξ ὑπαρχῆς ἑλλειψις τῆς ἐνότητος,
 τὸ σῆμα τῆς ἀποικίας ὑφ' ἧς Ῥωμαϊκὴ
 Πολιτεία ἐθεμελιώθη καὶ ὁ τρόπος, δι' οὗ
 γινώσκον διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ξένων
 καὶ τῆς συσσωματώσεως τῶν γεινναζου-
 σῶν πολιτειῶν, ἐπήνεγκαν ὡς ἀκολουθίαν
 πρὸς βεβιασμένην τὴν συνάθροισιν πλεί-
 στων ἐξωτικῶν στοιχείων ἡντηγμένων
 ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου δικαίου διαφόρων φυ-
 λῶν καὶ λαῶν, στοιχείων αὐξηθέντων ἐν
 μέλλον διὰ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἰδιαίτου
 τοῦ δικαίωματος τῶν πατρικίων πρὸς τὸ

ἰδιόζον δικαίωμα τῶν δημοτῶν εἰς ἓν
ὅλον ὁμογενές, ἣ δὲ συγχώνευσις αὐτῶν,
ἣν ἡδὴ βλέπομεν, ἐγένετο κατὰ μικρόν.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ Πολιτεία διέμενεν οὕτως ὑπὸ ἐπτά βασιλεῖς ἐν περιόδῳ 250 ἐτῶν, ὅτε κατ' ἀκολουθίαν ἐπαναστάσεις, ἧς τὰ αἵτια καλύπτονται ὑπὸ σκότος βαθύτατον, ὁ ἑβδόμος βασιλεὺς ἐξουσίῃσιν μετὰ τῆς οἰκογενείας του, ἡ πολιτικὴ δὲ θεσμοθεσία ἡ παραδεχθεῖσα τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν κατηργήθη διὰ πάντας. Ἀντὶ τοῦ βασιλείου κατεστάθησαν ἐφεξῆς δύο ἡπατοί, ἐκλεγόμενοι μεταξὺ τῶν πατρικίων, οἵτινες, ἐξαίρεσει ἀσημάντων τινῶν περιορισμῶν, συνκέντρωσαν ἐν ἐαυτοῖς τὴν ἀρχαίαν βασιλικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ λειτουργία αὐτῶν ἦν ἐνιαύσιος, ἐπεὶ δὲ ἀμφοτέροι ἦσαν ἰσοδύναμοι, ἡ ἰσχὺς τοῦ ἐνὸς παρελύετο πολλάκις ὑπὸ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἑτέρου.

“Ὅθεν, εἰ καὶ ἡ νέα αὕτη θεσμοθεσία ἐπωνομάζετο Ἐλευθέρα Πολιτεία (libera respublica) καὶ ἐξωτερικῶς παρίστανε κυβέρνησιν δημοκρατικὴν, κατ’ οὐσίαν οὐχ ἦτον ἀπετέλει καθαρὰν ἀριστοκρατίαν καὶ τὸ χειρίστον ἀριστοκρατικὴν δυναστικωτάτην.

Οἱ Πατρικοί, εἰς ὧν τὰς χεῖρας συν-
εκεντροῦτο ὅλη ἡ πολιτικὴ δύναμις, κα-
τεχγῶντο αὐτῇ σκανδαλωδῶς πρὸς κατα-
πίεσιν τῶν δημοτῶν. Ἐντεῦθεν, εὐθὺς
μετὰ τὴν ἐπαγλάσασιν, αἱ δυσπρόσκιαι
τῶν πλεθρῶν, οἵτινες μὴ ὤρμηθέντες
ποσῶς ἀπώλεσαν μᾶλλον ἐν τῷ προσώπῳ
τοῦ βασιλέως τὸν φυσικὸν αὐτῶν προ-
στάτην κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῶν Πατρι-
κίων. Ἐντεῦθεν προσέτι ἀπ' αὐτῆς ἔτι
τῆς καθιδρύσεως τῶν ὑπάτων, ἤρξατο
σειρὰ διαρκoῦς ἐσωτερικοῦ πολέμου με-
ταξὺ τῶν φιλοδοξῶν Πατρικίων καὶ τῶν
πιεζομένων πλεθρῶν, οἵτινες κατὰ τὴν
πάλιν ταύτην ἐκνώρισαν κατ' ὀλίγον
τὴν ἰσχὺν αὐτῶν καὶ ἐπειράθησαν νῦν

χειραφετηθῶσι πολιτικῶς τε καὶ ἀστικῶς καὶ νὰ τεθῶσιν ἐν τάξει ἀνεξαρτήτων ἀπέναντι τῶν Πατρικίων. Ἡ πρώτη καρπὸς τῆς διαμεριθείσης πάλης ἦν ἡ ἀπόσπασις ἀπὸ τῶν πατρικίων κατὰ τὸ 260 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης τῆς συστάσεως τῆς Δημαρχίας, διότι ὑπὸ τὸ ὄνομα tribuni plebis, plebeii magistratus οἱ πλεθίηοι ἐπέτυχον τῆς καθιερώσεως ἀρχόντων τινῶν ἐκλεγομένων μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὑπ' αὐτῶν, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ὑπερήσπιζον αὐτοὺς κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῶν πατρικίων, κατὰ τὴν ἐπομένην δὲ περίοδον ἔθιξαν τὰς βάσεις νέας πηγῆς τοῦ Δικαίου.

Ἡ ἱστορία τῆς συντάξεως τῆς Δωδεκαδέλτου καλύπτεται ὑπὸ σκοτούς, εἶναι οὐχ ἥττον βέβαιον, ὅτι ἡ κυρία αἰτία τῆς δημιουργίας αὐτῆς ἦτο πολιτικὴ καὶ συνεδέετο στενῶς πρὸς τὴν πάλιν τῶν ἀντιθέτων συμφερόντων τῶν πατρικίων καὶ τῶν πλεθίων, διότι οἱ τελευταῖοι προφανῶς προὔκαλυσαν τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον διὰ τοῦ Δημάρχου των. Οὗτοι εἶχον διπλοῦν σκοπόν, πρῶτον τὴν ἐπικύρωσιν διαφόρων τοῦ δημοσίου δικαίου σχέσεων, μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ταλαντευομένων, αἵτινες τοῦ λαοῦ ἔπρεπε νὰ ἀσφαλισθῶσι κατὰ πάσης αὐθαίρετου ἐρμηνείας, διὰ καθαρὰ καὶ ἀκριβοῦς συντάξεως μιᾶς νομοθεσίας τὸ πᾶν περιλαμβανούσης καὶ εἰς πάντα προστιτῆς, συγχρόνως δὲ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ κατασταθῶσι σεβασταὶ καὶ ἀσφαλεῖς διαφοροὶ ἀξιώσεις τοῦ δήμου, αἵτινες μέχρι τοῦδε ἀπερρίπτοντο. Δὲν ὑπάρχει ἀντίρρησης ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος σκοπὸς ἐπετεύχθη ἐντελῶς, διότι οἱ πατρικιοὶ, καίπερ μὴ δυνήσεντες νὰ ἐμποδίσωσιν ὁλοσχερῶς τὴν ἐπιχείρησιν, ἐπειράθησαν φυσικῶς εἰς τὴν ἐνέργειαν νὰ ὑπερασπίσωσι καθ' ὅσον ἡδύναντο τὰ ἰδιαιτέρα τῆς ἐκείνων τάξεως συμφέροντα. Μόνη ἡ ἀμοιβαία παραχώρησις ἐδύνατο

νὰ φέρῃ εἰς πέρας τοιοῦτον συμβιβασμὸν. Τοιαύτη ἦτο ἐπίσης ἡ αἰτία τοῦ μέρους δι' οὗ πρὸς πρόσκαιρον κατεύνασιν πατρικίων τῶν πολιτικῶν διαφωνιῶν ἀνέστη. Ἰαν προσωρινῶς τὴν καθεστῶσαν θεοκρατίαν καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς διατάξεις. Οἱ ὕπατοι καὶ οἱ δημαρχοὶ ἀντικατεστάθησαν διὰ δέκα ἀνδρῶν ἐκλεγέντων τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος μεταξὺ τῶν Πατρικίων decemviri legibus scribendis ἐχόντων διπλὴν ἀποστολήν, τὴν τῆς κυβερνήσεως δηλ. τὴν δημοκρατίας κατὰ τὸ διάστημα τοῦ καὶ τὴν ἐκπόνησιν τοῦ σχεδίου τοῦ νέου θεμελιώδους νόμου. Ἡ δεκάθυρις αὕτη ἐδημοσίευσεν κατὰ τὴν ἑξῆς τοῦ ἔτους τοῦτου δέκα πίνακας Νόμων, οἵτινες ἐπεκυρώθησαν παρὰ τὸν λαὸν ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῆς συγκλήτου. Δύο πίνακες πρόσθετοι ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μετὰ ταῦτα. Ἐπὶ τέλους ἐπειδὴ ἡ δεκάθυρία μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτῆς ἠθέλησε νὰ διατηρηθῇ αὐθαίρετως εἰς τὴν κατοχὴν τῆς κυβερνήσεως ἀνευράτῃ διὰ τῆς βίας δι' ἐπαναστάσεως τοῦ λαοῦ καὶ τὸ ἀρχαῖον πολιτικὸν εἶδος ἐτέθη πάλιν εἰς ἐνέργειαν.

Δι' πληροφορίας, ἃς ἔχομεν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Δωδεκαδέλτου, τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, τῆς προπαρασκευῆς καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν πρὸς τοῦτο ἀποσταλόντων προσώπων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, τῆς καὶ πύροῦς τῆς ἐξωτερικῆς νομοθεσίας καὶ τῆς ἐξίσεως τῆς ἐλληνικῆς εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῆς καὶ τῆς διατηρηθείσης τῆς ἐξέως τῆς ὅλης εἶναι ἀντιφατικαὶ ἡ τοῦλάχιστον ἀμφίβολοι. Ἀγνωστοὶ μὲν εἰσὶν οἱ κατ' ἐντέλειαν τὰς διατάξεις αὐτῆς καὶ πρὸς τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς τύπον τὴν γλῶσσαν, διότι οὐδὲν ἀντίγραφον τοῦ κειμένου τοῦ νόμου τοῦτου διασώθη. Τούτοις καθ' ὅλας τὰς πιθανότητάς τοὺς διαφοροὺς ἰδιαιτέρους νεωτερισμοὺς

προσθέντας ἀναγκαίους εἰς τὰ συμφέροντα τῶν πλειθύνων, ἥτοι περιέχον πρό-
πειτων τὰς ἀρχαίας ἀρχὰς τοῦ δημοσίου
ἢ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, αἵτινες ἔνεκα
τῆς ἀρχαιοσύνης των, τῶν διαφορῶν ἐρμη-
νείων εἰς τὰς ὁποίας ὑπέπεσον ἢ τῆς βε-
βαιωμένης ἐννοίας, ἥτις ἐκ προθέσεως ἀπε-
βλήθη αὐταῖς, ἐνίοτε καθίστανται ἀδεύχαιοι
καὶ αἵτινες προσδιορίσθησαν οὕτω διὰ τὸ
κρίνον.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Δωδεκάδελτος
ἐννοηζομένη προσέτι *lex XII Tabularum*
ή lex decemviralis, ἣν ὁ Τίτος Λίβιος
καταλείπει *corpus omnis romani juris*,
ius publici privatiq̃ue juris καὶ ὁ Τά-
κιος *finis aequi juris*, παρίσταται ἡμῖν
ὡς τὸ μοναδικὸν ἐν τῷ εἶδει αὐτοῦ μνη-
μῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου.
Ὡς αὕτη ἔμεινε πάντοτε μέχρι τοῦ Ἰ-
ουστινιανοῦ τὸ μόνον σῶμα Νόμων περι-
ελαμβάνον τὸ σύνολον τοῦ θετικοῦ Δι-
καίου. Καὶ ἀφ' οὗ ἐτι πράγματι τὸ
πλῆστον τῆς Δεκανόριου ταύτης νομο-
θετίας κατηγγήθη διὰ τοῦ νεωτέρου
δικαίου, αὕτη οὐχ ἥττον ἐξακολουθεῖ
εἶναι θεωρουμένη ὡς ὑπάρχουσα κατ'
ὄνομα καὶ θεωρητικῶς ὡς βᾶσις παν-
τὸς τοῦ μεταγενεστέρου δικαίου εἰς ὃ
συντηρήθη τεχνητῶς καὶ ὅ,τι μετὰ
ταῦτα εἰσῆχθη ὡς ἀπλῶν τροπολογιῶν
ἢ ἀνάπτυξις. Διὰ μόνης δὲ τῆς με-
γάλης Ἰουστινιανείου συλλογῆς ἡ πρα-
κτικὴ ἰσχύς τῆς Δωδεκαδέλτου κατηρ-
γῆται.

Σημειωτέον περὶ τῆς περιόδου ταύτης
τῆς ἐξῆς. Ἐν γένει τὰ ἔθιμα ἀπαρτίζουναι
τὴν πρώτην βᾶσιν παντός θετικοῦ δι-
καίου, πρὸ πάντων δὲ ἐν ταῖς πολιτείαις
ταῖς μηκέτι προκλιωρηκυῖαις εἰς τὸν πο-
λιτισμόν· ὅθεν μέχρι τῆς Δωδεκαδέλτου
καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου συνίστατο σχε-
δὸν ἐκ μόνου τοῦ συνόλου τῶν ἐθίμων, ἐξ
ἧν τὰ μὲν εἰσῆχθησαν πιθανῶς ἔξωθεν εἰς
τὴν ἰσχυρὰν πολιτείαν, τὰ δὲ ἐγενήθησαν

σαν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς. Ἐπὶ τῶν
βασιλείων ἐν τούτοις ὑπῆρχον ἐν Ρώμῃ
ἄλλοτεῖς Νόμοι (*leges*), διότι ὁ βασιλεὺς
προέβαλλεν εἰς τὸν λαὸν συνηγμένον προ-
τάσεις, αἵτινες γινόμεναι ὑπὸ μὲν τοῦ λαοῦ
δεκταί, ὑπὸ δὲ τῆς συγκλήτου ἐγκρι-
νόμεναι, ἐλάμβανον ἰσχύιν Νόμου. Ὁ-
λιγίστας ἔχομεν δὲ γνώσεις περὶ τῶν
βασιλικῶν λεγομένων Νόμων, διότι εἰ
καὶ πιθανῶς οἱ νόμοι οὗτοι δὲν κατηρ-
γῆθησαν διαρρηδὸν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀ-
ποβολὴν τῶν βασιλείων, ἔπεισον πρὸ
πάντων εἰς λήθην κατὰ τοσοῦτον εὐκολώ-
τερον, καθ' ὅσον ἐξ αὐτῶν ὅσοι ἡρμόζον
εἰς τὴν παρούσαν ἐποχὴν κατεχωρίσθησαν
πιθανῶς εἰς τὴν Δωδεκάδελτον καὶ ἔμει-
ναν ἐν χρῆσει ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο. Δὲν
δυνάμεθα προσέτι νὰ διακρίνωμεν ἐν τῷ
μέσῳ τῶν ἀντιφατικῶν πληροφοριῶν, ἃς
ἔχομεν, εἰς τί συνίστατο ἡ συλλογὴ τῶν
Βασιλικῶν Νόμων (*Leges regiae*), ἣν
ὁ Πλούταρχος Παπίριος καθήρτισεν καὶ
ὑπὸ τὸ ὄνομα *jus papirianum* ἐδημο-
σίευσεν. Ἐκ τῶν Βασιλικῶν τούτων Νό-
μων δὲν διεσώθη τι μέχρι τῶν ἡμερῶν
ἡμῶν ἐν τῷ ἀρχικῷ αὐτῶν σχήματι.
Εἰς μόνας τὰς μεταγενεστέρας πληροφο-
ρίας, κατὰ μέγα μέρος ἀδεύχαιους καὶ
συγκεχυμένας, στηρίζεται κατὰ τὸ πλεῖ-
στον ἡ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι γανομένη
συλλογὴ τῶν νόμων ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν
leges regiae.

Ἰπῆρχον προσέτι νόμοι εἰσυχθέντες
ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῶν ὑπάτων, οἵτινες
ἐγκρατεστάθησαν εἰς τὴν περίοδον ταύτην,
ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑλοσχερὴς αὐτῶν ἀνάπτυξις
καὶ ἡ ἀξία, ἣν οὗτοι ἐκτήσαντο, ὑπάγε-
ται εἰς τὴν ἐπομένην περίοδον, αὐτοὶ
θέλομεν πραγματευθῆ περὶ αὐτῶν μετὰ
τῶν δογμάτων τοῦ Νόμου (*plebiscita*)
καὶ τῶν θεσπισμάτων τῆς Συγκλήτου
(*Senatus consulta*).

Περίοδος δευτέρα. Ἀπὸ τῆς Δωδε-
καδέλτου μέχρι τῆς μεταγενέστερης καθε-

νήσει· ἐπὶ τοῦ αυτοκράτορος Διούστου
Ἡ μεταξὺ τῆς δημοκρατικῆς καὶ τῆς
ἀριστοκρατικῆς ἀρχῆς πάλη, ἥτις κατὰ
τὴν προλαβοῦσαν περίοδον ἤρξατο, διήρ-
χασεν ἐπὶ πολὺ καὶ κατὰ τὴν παρούσαν
περίοδον, μέχρι οὗ τέλος ἡ τελευταία
ὑπέκυψε. Ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς δημο-
σιεύσεως τῶν νόμων τῆς δωδεκαθέλου
ἐτῶν ἐκ τῶν συμβάντων δείκνυται ὅτι
οἱ πλεθῖμοι ἤκιστα ἠρκέσθησαν εἰς τὰς
παραχωρήσεις, ἀεὶ ἀπέτρεψαν ἀπὸ τῶν
πατρικίων μέχρι τοῦδε, ὑποστηρίζον-
τες ἀπ' ἐναντίας καὶ παροτρυνόμενοι ὑπὸ
τῶν προτάσεων τοῦ δημάρχου τῶν, κατε-
γίνοντο ν' ἀποκαταστήσωσι πλήρη πο-
λιτικὴν καὶ ἀστυνὴν ἰσότητά ἐκαστα-
τίῳ μεταξὺ τῶν δύο τάξεων, ἰσότητά
εἰς τὴν ἔτεινε κατ' ἀλήθειαν ἡ νομοθεσία
τῆς Δωδεκαθέλου, ἀλλ' ἡ δὲν ἤξιώθη-
σαν ἐπὶ πολὺν ἔτι χρόνον, αἱ δὲ πρὸς
τοῦτο προσπάθειαι τῶν κατὰ τοσοῦτον ἤ-
σαν ἐπίμονοι, καθ' ὅσον ἐνεκε τῶν προ-
λαβοῦσων ἐρίδων συνεῖδον τὴν δύναμιν
αὐτῶν. Ὅθεν ὅλη ἡ ἔντονος ἀντίστασις
τῶν πατρικίων οὐδὲν ἐδυνήθη νὰ ἐμ-
ποδίσῃ ἢ ν' ἀποτρέψῃ κίνημα ὑπαγο-
ρευόμενον ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς
τάσεως τῶν καιρῶν· ὅθεν ἔπασαν ἄλλε-
παλλήλως οἱ φραγμοί, οἵτινες μέχρι τοῦδε
διέκρινον τὰς δύο τάξεις καὶ διετήρουν
τὴν διαίρεσιν εἰς τὴν Πολιτείαν, ἐκ
ταύτης δὲ τῆς ἐμφυλίου πάλης, διακα-
πέισης μόνον ὑπὸ ἐξωτερικῶν πολέμων,
προέκυψε τὸ πλεῖστον τῶν ἀξίων λόγου
μεταβολῶν τῆς πολιτικῆς θεμελιώσεως καὶ
ἰδίως ὁ σχηματισμὸς νέων δυνάμεων νομο-
θετικῶν καὶ ἡ καθίδρυσις νέων ἀρχόντων
σχόντων σημαντικὴν ροπὴν εἰς τὴν ἀνά-
πτυξιν καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δικαίου
κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. Ἐνταυτῷ ἄλλως
ἡ Ῥωμαϊκὴ Πολιτεία αὐξανόμενη διὰ τῶν
κατακτήσεων ἐκτεινομένην οὐ μόνον ἐφ'
ὁλοκλήρου τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ
πολλῶν χωρῶν ἐκτὸς αὐτῆς, κατέστη κρά-

τος ἰσχυρὸν καὶ ἤρξατο νὰ ρίπτῃ τὰ θεμέ-
λια αὐτῆς τῆς παγκοσμίου δυναστείας
ἐκ τούτου μετὰ ταῦτα ἐκτέτατο τὴν φά-
μην τοῦ orbis terrarum romanus.

Ἡ πρώτη ἀκολουθία τοῦτου ἦτον ἐξ ἑνὸς
καθ' ἡμέραν προβαίνουσα ἀξία τῆς ἰδιότη-
τος τοῦ πολίτου Ῥωμαίου, ἰδιότητος, ἥτις ἡ
σφάλιζεν εἰς αὐτὸν μέρος τῆς δυνάμεως τῶν
τῆς καὶ πλὴν τούτου τὴν παρακολουθοῦσαν
δόξαν, ἀφ' ἑτέρου βραστικά προσάφηνται
τῶν ὑποτελῶν ἢ συμμάχων ἐθνῶν τοῦ
νὰ κτήσωνται τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου
ἢ τοῦλάχιστον νὰ συνάψωσι μετὰ τῆς Ῥω-
μαϊκῆς Πολιτείας συμμαχίαν πολιτικὴν
ὅσον οἷόν τε ὠφέλιμον πρὸς ἐπίτευξιν
δὲ τούτου καὶ πόλεμοι ἀνεφύθησαν.

Ἡ δευτέρα ἀκολουθία ἦν ἡ ἀνάπτυ-
ξις εὐρείων ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν Ῥω-
μαίων πρὸς ὅλον τὸν γνωστὸν τότε κό-
σμον, ἐξοῦ προέκυψεν ἀναγκαιὸς ἡ ἀνά-
πτυξις τοῦ πλοῦτου, ἐπενεγκοῦσα δυστυχίαν
τὴν ἐπίτασιν τῆς πολυτελείας καὶ τῆς φι-
λοδοξίας, αἵτινες ἡλλοίωσαν κατ' ὀλίγον
καὶ ἐπὶ τέλους ἐξήλειψαν παντελῶς τὴν
ἀρχαίαν ἀπλότητά τῶν ἡθῶν καὶ τὰς
συναφεῖς αὐτῇ ἀρετάς. Ἐντεῦθεν ἐρμηνεύ-
ται ἡ περὶ τὰ τέλη πρὸ πάντων τῆς περι-
όδου ταύτης διαφθορά τῆς πολιτικῆς θε-
μελιώσεως καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, οἵτινες
ἐπὶ τέλους ἐπήνεγκαν τὴν πτώσιν τῆς ἐμ-
λευθέρως Πολιτείας.

Σημειωτέον ὅτι ὁ κατ' ἐξαιρέσιν διακ-
ριμένος χαρακτήρ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου
κατὰ ταύτην τὴν περίοδον εἶναι ἐξ ἑνὸς
μὲν ἡ ἀπλοποίησις τοῦ δικαίου τοῦτου ἐκ
τῆς διαδοχικῆς συγχωνεύσεως διαφόρων
στοιχείων διαφόρου φύσεως· ἐξ ἑτέρου
δὲ ἡ σημαντικὴ ἔκτασις, ἥτις ἐγένετο εἰς
τὰ ἀντικείμενα ἐκεῖ, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφ' ἧς
μόζετο καθ' ὅλην τὴν τάσιν αὐτῆς.

Εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον λόγον ὑπα-
γεται ἡ τελεῖσα κατὰ ταύτην τὴν πε-
ρίοδον διάκρισις μεταξὺ τοῦ jus civium
καὶ τοῦ jus gentium, διάκρισις, ἥτις

Κικέρων εἶχεν ἥδη ἀποδώσει εἰς τοὺς προ-
γόνους maiores. Τὸ jus civile τοῦτο ὑ-
πῆρξε πράγματι ἢ ὀνόματι πρὶν ἢ εἶτι
σχηματισθῇ ἡ ἰδέα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ jus
gentium, ὅπερ μετὰ ταῦτα ἀντέταξαν εἰς
τὸ jus civile, διότι ἀνέκαθεν ὠνομάζετο
jus civile τὸ ἐν ἰσχύϊ παρὰ Ρωμαίοις θε-
τικὸν Δίκαιον καὶ ὅσον ἡ ἐδαφικὴ ἔκτα-
σις τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας ἦτο μᾶλλον
συνεσταλμένη, τοσούτο μᾶλλον ἦν αὐ-
πηρῶς συνεσταλμένη, ἢ δὲ ἰδέα τοῦ jus
civile παρίσταται καθαρῶς ὡς ἡ ἰδέα ἐ-
κείνου δικαίου διέποντος μοναδικῶς καὶ ὡ-
ρισμένως τὴν Ρωμαϊκὴν Πολιτείαν. Πᾶ-
σα διάταξις στηριζομένη ἐπὶ τοῦ δι-
καίου τούτου δὲν ἀφεώρα εἰμὴ τοὺς Ρω-
μαίους πολίτας καὶ οὐδεὶς ἄλλος μετεῖ-
χεν αὐτῆς.

Ἀναλόγως τῆς μεγεθύνσεως τοῦ κρά-
τους καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς προσόδου
τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ μετὰ τῶν ἁλλο-
δαπῶν ἐμπορίου, οἱ Ῥωμαῖοι ἐνόησαν
ὅτι οἱ κανόνες, οἵτινες παρ' αὐτοῖς εἴ-
λον ἰσχύϊ θετικοῦ δικαίου, δὲν ἦσαν ἡ-
ποκλειστικῶς ῥῆσι εἰς αὐτοὺς μόνον,
ἀλλ' ἀνεύρισκον ἐπίσης ὡς ἔγγιστα τοὺς
αὐτοὺς παρ' ἔθνεσι πεπολιτισμένοις. Οἱ
Ῥωμαῖοι ἤρθάνθησαν συγχρόνως, ὅτι ἡ
ἀπ' αὐτῶν καθιερωθεῖσα ἕως τότε αὐ-
στηρὰ ἀρχὴ τοῦ νὰ θεωρῶνται οἱ pe-
regrini ἄνευ δικαιωμάτων δὲν ἐδύνατο
νὰ ἀατηρῆται ἀπολύτως, ἀφοῦ εὐρέθη-
σαν μετ' αὐτῶν εἰς σχέσεις οὐ μόνον
πολεμίου, ἀλλὰ καὶ φιλικὰς καὶ ἐμπορι-
κὰς καὶ προσέτι κοινῆς συμβιώσεως καὶ
συνεργητῶν.

Ἐντεῦθεν ἡ ἰδέα τοῦ ὀνόματος τοῦ
jus gentium ὡς δικαίου, ὅπερ ὡς πρὸς
τινας γενικὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς εὐρί-
σκετο ὡσαύτως εἰς ὅλας τὰς Πολιτείας
παραδεχγμένον, τουλάχιστον κατὰ τὴν
κρίσιν τοῦ Ῥωμαίου quod apud omnis
gentes paeaeque custoditur, οὐ κατὰ
συνέπειαν, οἱ peregrini ἐθεωροῦντο ἐπι-

σης ἱκανοὶ νὰ μετέχῃσι, διότι εἰς τὸ
Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐδικάζοντο οὗτοι κατὰ
τὸ δίκαιον τοῦτο κατὰ τὰς σχέσεις τὰς
μεταξὺ αὐτῶν ἢ τὰς μεταξὺ αὐτῶν καὶ
τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν. Κατὰ φυσικὴν
συνέπειαν μέγα τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου μέ-
ρος, τὸ ὁποῖον ὁμέχρι τοῦδε πραγματικῶς
ἦτο ἄλλότριον εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον
κατὰ τὸν ἀρχικὸν αὐτοῦ τύπον κατ-
ήνηρσεν ἐντὸς μικροῦ νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸ
Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ὡς ἀναγκαῖον συμ-
πλήρωμα, διότι ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπεκτά-
σεως ταύτης ἐγένετο ἐπαισθητή, πρὸ
πάντων ἀφ' οὗ ἐφαρμοζόντες τὰς δια-
τάξεις τοῦ εἰς τοὺς peregrinos ἤρξαντο
ἐκτιμῶντες τὴν ὠφέλειαν. Ἐντεῦθεν ἡ
γνώσις τοῦ jus gentium οὐ μόνον ὡς
δικαίου τῶν peregrini, ἀλλὰ καὶ ὡς δι-
καίου τῶν Ῥωμαίων, προῦκάλεσε τὴν
ἐφεξῆς ἀπάρτισιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου
ἐκ δύο συστηματικῶν μερῶν, ἥτοι τοῦ jus
civile καὶ τοῦ jus gentium, τὰ ὁποῖα
συνεπληροῦντο ἀμοιβαίως. Εἶναι ἐν τού-
τοις βέβαιον ὅτι ὁλόκληρον τὸ jus gen-
tium δὲν εἰσῆχθη ἔκτοτε εἰς τὸ Ῥωμαϊ-
κὸν Δίκαιον. Ἀπ' ἐναντίας τὸ ἰδίως
δικαίον τῶν peregrini ἔμεινε διὰ παντός
αὐστηρῶς διακεκριμένον.

Τίς ἡ ἔννοια, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπένεμον
εἰς τὸ jus naturale, δὲν εἶνε διηκριθι-
μένον, διότι ὅτε μὲν τοῦτο παρίσταται
ὡς συνώνυμον τῷ jus gentium, ὅτε δὲ
δὲ ὡς μέρος τοῦ δικαίου τούτου, στη-
ριζόμενον τρόπον τινὰ εἰς τὸ ἔνστικτον,
ἥτοι τὴν φυσικὴν ὁρμὴν, κοινὴν εἰς τε
τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ λοιπὰ ζῷα, ἐνῷ τὸ
ὑπόλοιπον τοῦ δικαίου στηρίζεται μᾶλ-
λον εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ εἰς τὴν ἁ-
θρωπίνην φύσιν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν
ἰδίαν αὐτῶν ἑκφρασιν παρέλαβον ἀπὸ
τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὴν νομικὴν αὐ-
τῶν γλῶσσαν μετένεγκον διάκρισιν τοῦ
θετικοῦ δικαίου εἰς δίκαιον γραπτὸν, jus

Scriptum, quod ex scripto venit, καὶ δικαίον ἄγραφον jus non scriptum, quod ex non scripto venit. Ἡ διάκρισις αὕτη συνεγενήθη ἀληθῶς τῇ επικρατήσῃ τοῦ δικαίου καὶ τῇ ἀναπτύξει αὐτοῦ διὰ νόμων δημοσιευέντων καὶ δι' ἐθίμων, ἀλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν αὐτὴν ὡς τεχνικῶς ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς τὴν διάκρισιν δικαίου ἐκ νόμου προσελθόντος καὶ δικαίου ἐξ ἐθίμου προσελθόντος, διότι, εἰ καὶ πάντες οἱ δημοσιευέντες νόμοι ἀνῆκον κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν Ῥωμαίων εἰς τὸ γραπτὸν δικαίον. Ὀλόκληρον τὸ δικαίον τῶν ἐθίμων οὐχ ἦττον δὲν ὑπῆγετο ἀδιακρίτως εἰς τὸ ἄγραφον δικαίον· ἐτελεῖτο μᾶλλον ἢ ἔρευνα ἂν ταύτης ἢ ἐκείνης τοῦ δικαίου πηγῆς ἢ αἰτίας τῆς θετικῆς αὐτοῦ ἰσχύος ἐθεμελιούτο ἢ μὴ ἐπὶ ἐγγράφου ἀποδείξεως.

Μία ἄλλη διάκρισις, θεμελιουμένη ἐπὶ ὅλως διαφόρου αἰτίας καθαρῶς ἱστορικῆς, καὶ ἣτις οὐδεμίαν περιλαμβανει σχεδὸν τοῦ δικαίου πηγὴν, αὕτη εἶναι ἡ διάκρισις μεταξὺ τῆς ἰδίως Lex καὶ τοῦ id quod legis habet vigorem, ὡς ἐπίσης id quod legis vicem obtinet. Ὅθεν χωρὶς νὰ προσηλωθῶμεν κατὰ προτίμησιν ἢ ἐξαιρετικῶς εἰς μίαν τῶν διακρίσεων τούτων, ἣτις οὐδεμίαν ἐν γένει παρέχει πρακτικὴν ὠφέλειαν, θέλομεν πραγματευθῆ κατὰ τὴν φυσικωτέραν τάξιν περὶ τῶν ἰδιαιτέρων πηγῶν τοῦ δικαίου τῆς περιόδου ταύτης.

Παρατηρητέον ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εὐρίσκομεν τρία πολιτικὰ σώματα περιβεβλημένα διαρρήδην διὰ τῆς νομοθετικῆς δυνάμεως, ὧν αἱ σχέσεις ἦσαν μέγχι τινὸς ἀβέβαιαι καὶ εὐμετάβολαι, ὡς ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁλόκληρος ἡ πολιτικὴ θεσμοθεσία.

Ἡ μᾶλλον δυναμισθῆντος νομοθετικῆς δυνάμεις ἐξησκήτο παρὰ τοῦ λαοῦ (populus), πάντων δηλαδὴ τῶν πολι-

τῶν Ῥωμαίων, πατρίκιων καὶ πλεθίων εἰς τὰς λοχίτιδας συνόδους ἢ ἐκκλησίας centuriata comitia. Ἡ περὶ τούτου διάταξις τῆς ἐλευθέρας πολιτείας (libera respublica) δὲν ἦτο νέα, διατηρηθεῖσα ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Βασιλέων ὡς ἀρχαῖον συχεῖται τῆς ἀρχικῆς ἐλευθέρας θεσμοθεσίας ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι οἱ νέοι νόμοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο νὰ ψηφοφορήσωσιν, ἐπρωτεύοντο ἤδη ὑπὸ τῶν ὑπᾶτων ἢ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ (magistratus populi). Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ magistratus ἔρχαντες οὗτοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς περιόδου ταύτης ἀνῆκον εἰσέτι εἰς τοὺς πατρίκιους, ἐπειδὴ προσέτι ὅλος τῆς λοχίτιδος ὁ διοργανισμὸς ἐστήριζετο ἐπὶ τοῦ census, τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ λαμβάνωσι κατὰ τῶν δημοτῶν τὴν ὑπεροχὴν. Ἐπειδὴ τέλος, κατὰ τὴν τότε θεσμοθεσίαν αἱ κατὰ πλειονοψηφίαν ἀποφασίαι τοῦ λαοῦ, πρὶν ἢ λάθωσιν ἰσχὺν νόμου, ὡς νόμοι τοῦ λαοῦ leges populi, populi scita, εἶχον χρεῖαν τῆς ἐγκρίσεως τῆς συγκλήτου, συγκειμένης ἐκ πατρίκιων, προκύπτει προφανῶς, ὅτι ἡ νομοθετικὴ αὕτη τοῦ λαοῦ δύναμις ἦτον ὑποβεβλημένη εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐπίρροσιν τῶν πατρίκιων.

Τὸ ἀσήμενον τῆς πολιτικῆς ἐπιρροῆς τῶν πλεθίων κατὰ τὰς λοχίτιδας ἐκκλησίας, ἦν κυρίως ἡ αἰτία, ὅτι τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης περιόδου, ἣται ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἰδέαν νὰ λάθωσιν ἰδίαν καὶ ἀνεξάρτητον νομοθετικὴν δύναμιν. Οἱ δὴμαρχοι, καίτοι μὴ περιβεβλημένοι τοιαῦτα καθήκοντα, ἥσαντο εὐθύς τῶν προτάσεων νέων νόμων πρὸς τοὺς πλεθίους συνηγμένους δι' ἐλαττωδὴ ἀντικείμενα τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, εἰς φυλετικὰς συνόδους ἢ ἐκκλησίας (tributa comitia). Ἐὰν αἱ προτάσεις ταυτὲς ἐγίνοντο παραδεκταὶ διὰ τῆς πλειονοψηφίας, τότε αὗται ὠνομάζοντο δόγματα τοῦ δήμου (plebiscita). Αἱ ἀποφάσεις αὐ-

ται, μὴ χρῆζουσαι τῆς περαιτέρω ἐγκρίσεως τῆς συγκλήτου, ἦσαν ἀνεξάρτηται πάσης ἀμέσου ἐπιρροῆς τῶν πατρικίων καὶ διὰ τοῦτο οἱ πατρικιοὶ ἤντηθσαν κατ' ἀρχὰς νὰ ὑποβίβωσιν ἐκταῖς εἰς τὰ δόγματα τοῦ δήμου. Ἦτον ἱσχυμένως μέχρι τινὸς ἀμφίβολος ἡ ἐπὶ τῶν πατρικίων ἰσχὺς τῶν δογμάτων τοῦ δήμου, μέχρις οὗ διὰ τῶν ἀλληλοδιαδόχων προσπαθειῶν ὑπερίσχυσε τὸ ἔξιωμα *ut plebiscita universum populum tenerent* καὶ ἔνεκα τούτου ἐξουσιώθησαν ἐντελῶς οἱ Νόμοι τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν δογμάτων τοῦ δήμου, ἀπὲρ ἔλαβον ἐπίσης ἰσχὺν νόμου.

Ὁ διακεκριμένος ἀρχικῶς χαρακτήρ τῶν δογμάτων τοῦ δήμου ὡς ἀπλῶς νόμων τῶν δημοτῶν ἐξέλιπε περὶ τὰ μέσα τῆς προκειμένης περιόδου ὡς ἐκ τῆς ἰνότητας ἢ ἐξομοιώσεως τῶν πατρικίων καὶ δημοτῶν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἤδυνατο νὰ προκύπτῃ πλέον τὸ ζήτημα τῆς ὑπεροχῆς τῶν πατρικίων κατὰ τὰς λογίτιδας ἐκκλησίας ὥστε ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐξουσιῶν νόμων διάκρισις ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἰσχὺν τῶν ἔπαυσε τοῦ λοιποῦ καὶ δὲν διεκρίνοντο εἰμὴ ὡς ἐκ τοῦ τύπου των. Ἄν δὲ τὰ δόγματα τοῦ δήμου σηματοποιῶσι πηγὴν ἀβανωτέραν τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου τῆς τῶν Νόμων τοῦ λαοῦ, τοῦτο προῆλθεν εἴτε ὡς ἐκ τῆς θέσεως τῶν δημόρων ἀπέναντι τῶν magistratus juri dicundo εἴτε ἐκ ἄλλων τοχαίων περιστάσεων.

Εἰς τὰς ἀποφάσεις ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ, τοὺς ἰδίως λεγομένους νόμους (*Leges*) ἀποδίδονται αἱ τεχνικαὶ ἐκφράσεις *Legem ferre, rogare, promulgare, suadere, perferre, abrogare, legi derogare, subrogare, abrogare*.

Ἡ νομοθετικὴ τέλος τῆς συγκλήτου δύναμις, ἥτις ἀναμφισβητήτως ἀνεφύη κατὰ μέρος τοῦλάχιστον ἐπὶ τῶν βασιλείων, ἀνεπύχθη ἰδίως ἀφ' οὗ εἰς τὴν θεσμοθε-

σίαν τῆς ἐλευθέρας πολιτείας εἰσεχώρησεν ἡ ἀριστοκρατικὴ τάσις. Αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς εἶχον ἐπομένως ἐνίοτε καίτοι σπανίως σπουδαίοντα εἰς τὸ ἰδιωτικὸν δικαίον, ὀνομαζόμεναι δὲ δόγματα ἢ θεσπίσματα τῆς συγκλήτου (*senatus consulta*). Ὡς οἱ πλεθῆναι ἀπέφευγον ἐπὶ τινα χρόνον νὰ παραδεχθῶσι τὰ δόγματα ταῦτα ὡς ἔχοντα ἰσχὺν ὑποχρεωτικὴν ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ, διότι ἐξηγοῦντο ἀπολύτως ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν πατρικίων, εἰς ὑπετάχθησαν εἰς ταῦτα, ἀφ' οὗ αὐτοὶ οἱ πατρικιοὶ παρεδέχθησαν ὅτι τὰ δόγματα τοῦ δήμου ὑποχρεοῦσι τὸν κόσμον ὅλον, τοῦτο δὲν προέκυψεν εἰμὴ ἐκ τῶν στιγμικῶν ἐρίδων τῶν δύο τάξεων. Βραδύτερον, ὅτε ἡ πολιτικὴ ἰσότης ἐπεκράτησε μεταξὺ τῶν πατρικίων καὶ τῶν πλεθῆναι, ἡ σύγκλητος ἐφαίνετο ὡς μία δύναμις ἀντιπροσωπικὴ καὶ νομοθετικὴ ἴση πρὸς ὀλοκλήρον τὸν λαόν, ἥς αἱ ἀποφάσεις εἶχον ἰσχὺν νόμου.

Δὲν εἶναι τῆς προκειμένης διατριβῆς ἡ εἰδικὴ μνεῖα τῶν διαφόρων νόμων καὶ τῶν διαφόρων δογμάτων τῆς συγκλήτου, οἵτινες κατὰ τὴν περίδον ταύτην ἦσαν σπουδαῖοι ἐν τῷ ἰδιωτικῷ δικαίῳ, ὧν τὸ πλεῖστον ἀναφέρεται εἰς τοὺς τελεσταίους τῆς ἐλευθέρας Πολιτείας χρόνους.

Σημειωτέον μόνον ἠγοούμεθα ὅτι διασώθησαν τοῦλάχιστον κατὰ τεμάχια διάφοροι νόμοι εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν τύπον καὶ σύνταξιν, π. χ. ἡ *Lex Servilia*, ἡ *Lex Thoria*, ἡ *Tabula heracleensis*, ἡ *Lex de Gallia cisalpina*, ἀλλὰ τὰ πλείοτα τούτων γινώσκουμεν ἐξ ἄλλων ἐγγράφων, ἐν αἷς ἀναφέρεται τὸ περιχόμενον τῶν νόμων τούτων ὅτε μὲν γενικῶς, ὅτε δὲ ἐν λεπτομερείᾳ.

Ῥητέον ἤδη ὅτι οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες λεγόμενοι *magistratus populi romani* ἔλαβον ἐν καιρῷ τῆς ἐλευθέρας Πολιτείας θέσιν ὅπως διάφορον τῆς τῶν συ-

νήθων ἀρχόντων καίτοι ἀνωτέρων τὴν τάξιν.

Ἐφ' ὅντι καθ' ὅσον ἡ λειτουργία των περιορίζετο ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν αὐτῆς, καθότι κανονικῶς εἰσῆρχοντο μετὰ ἐνιαύσιον διάστημα εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, κατὰ τοσοῦτον κατὰ τὴν διάρκειαν ταύτην ἦν ἀπεριόριστος ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν καθηκόντων της. διότι οἱ ἄρχοντες οὗτοι ἦσαν περιβεβλημένοι μὲν τὴν δύναμιν τοῦ κυβερνᾶν ὁμοῦ τὴν Πολιτείαν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἦσαν ἐντελῶς ἀνεξόρτητοι ἀλλήλων ἐνεργοῦντες δυνάμει τῆς προσωπικῆς των παντοδυναμίας καὶ μὴ ἀναχαιτιζόμενοι εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν καθηκόντων των εἰμὴ ἀπὸ δικαίωμα ἀντίθετον ἄλλων ἀρχόντων ἴσων ἢ ἀνωτέρων. Καὶ μόνον ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν ἰδιωτικὴν των κατάστασιν, ἡδύναντο νὰ προσκληθῶσι νὰ δώσωσι λόγον καὶ νὰ κτηρυχθῶσιν ὑπεύθυνοι.

Εἰς τὴν προσωρινὴν ταύτην λειτουργίαν τῶν ἀρχόντων τῆς κυβερνήσεως δὲν περιλαμβάνετο μὲν εἰδικὴ νομοθετικὴ δύναμις ἀνεξάρτητος τοῦ νὰ καθιστῶσι νέους κανόνας ἔχοντας νόμου ἰσχὺν διαρκούσαν μετὰ τὴν παύσιν των καὶ ὑποχρεωτικὴν εἰς τοὺς διαδόχους των, εἶχον ἐν τούτοις ἐκ τοῦ πολιτεύματος τὸ *jus edicendi*, τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς μὲν δὲν τοῖς ἐχορηγήθη ὑπ' οὐδενὸς θεμελιώδους ὀρισμένου νόμου, ἐπεριδομένου ὁμοῦς ἐπὶ ἀναμφισβήτητου ἀρχαίου ἐθίμου ἀναγνωρισθέντος διὰ νόμων μεταγενεστέρων, ἡδύναντο ἐπομένως (τινὲς μάλιστα ἐξ ὅσων φαίνεται ὡφείλον τοὐλάχιστον ἐν ἐποχῇ μεταγενεστέρᾳ) ἀναλαμβάνοντες τὸ ἔργον αὐτῶν νὰ δημοσιεύωσι διὰ προγραμμάτων ἀρχῆς τινας, αἱ προϋτίθεντο ν' ἀκολουθῶσιν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῶν καθηκόντων των. Οἱ *magistratus juri dicundo* εἶχον πρὸ πάντων τὴν ἀνάγκην νὰ κοινοποιήσωσιν ἐν σχήματι διατάγματος ἀρχῆς δικαίου πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ὑπα-

γομένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν των δίκων. Οἱ κυριώτατοι μεταξὺ τῶν ἀρχόντων τῆς Ῥώμης ἦσαν ὁ πραιτωρ τῆς πόλεως (*praetor urbanus*) καὶ ὁ πραιτωρ τῶν περὶ ἐπιδήμων (*praetor peregrinus*), οἵτινες εἶχον τὴν γενικὴν δικαιοδοσίαν, ἐξαιρέσει ὑποθέσεων τινῶν ἀστυνομικῶν καὶ ἐμπορικῶν, ὑπαγομένων εἰς τοὺς ἀστυνομικούς. Ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἦσαν οἱ ἀνθύπατοι (*proconsules*) καὶ ὑποπραιτωρες (*propraetores*).

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τὸ πολιτικὸν δίκαιον δὲν εἶχεν ἔτι ἐντελῶς ἀναπτυχθῆ. Αἱ νομοθετικαὶ εἰσουλῶς ἔμενον ἐνίοτε ὀπίσω ὡς πρὸς τὸ δίκαιον· μικρὰ ὕλη ὑπῆρχεν εἰσέτι τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν, ὅπερ κατ' ἐξαιρέσιν τότε ἦτον ἀναπόφευκτον ἐνεκα τῆς εὐρείας ἐμπορικῆς ἐπιμειξίας τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς ξένους. Οἱ *magistratus juri dicundo* ὡς ἐκ τῆς λειτουργίας αὐτῶν ἡσθάνθησαν τὸ κατεπείγον τῆς ἀνάγκης πρὸς ἐκδίκασιν τῶν εἰσαχθεῖσιν εἰς τὰ δικαστήριά των ὑποθέσεων νὰ ἀποδίδωσιν εἰς τὸ δίκαιον τελειότητά τινα δραστηριότητα, μᾶλλον ἀνταποκρινομένην πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ χρόνου. Ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις τὸ *jus edicendi* παραστάτο εἰς τοὺς ἄρχοντας τούτους ὡς τὸ φυσικώτερον καὶ ὑγιέστερον μέσον.

Ἄν δ' ἤθελεν εἰσαχθῆ εἰς τὸ διάταγμα νεωτερισμὸς ἀπερίσκεπτος, ἀρχὴ τῆς ἡμετέρας φέλειαν δὲν ἐπικυροῦται ὑπὸ τῆς πείρας. οὐδεμία ἐκ τούτου ἐδύνατο νὰ προκύψῃ βλάβη αὐτῆς, διότι, ὡς ἀπλούς νόμοι ἐνιαύσιος, τὸ διάταγμα μὴ διαρκῶν πλέον τῆς ἀρχῆς δὲν συνέδεεν, ὡς κανὼν νομικός, εἰ μὴ τὸ πρόσωπον τοῦ ἐκδόντος αὐτὸ ἄρχοντος. Τὰ σφάλματα ἐπομένως τοῦ προκατόχου εὐκόλως ἐπηγορεύοντο ὑπὸ τοῦ διαδόχου, ἀφαιρούμενος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συντασσμένου διατάγματος τὴν ἐσφαλμένην ἀρχὴν ἢ ἐπιδιορθοῦντος καταλλήλως. Ἀμοιβαίως κατὰ

ποιήν τῶν πραγμάτων ἀκολουθίαν ὁ
καὶ λογος ἐπωφελοῦμενος ἐκ τῆς πείρας
τῶν προκατόχων του διετήρει τὰς δια-
τάξεις τοῦ διατάγματός του, αἵτινες δοκι-
μασθεῖσαι ἀνεγνωρίσθησαν καλὰ καὶ
κατέλληλοι καὶ κατεχώριζεν αὐτάς ἐν
τῷ διατάγματί του.

Τοιοτοτρόπως ἐσχηματίσθη κατὰ μι-
άν σωρεῖα διαταγματικῶν διατάξεων.
αἵτινες μεταβιβάσθησαν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς
τὸν ἄλλον ἄρχοντα ἀμετάβλητοι κατε-
τίθησαν κατὰ παράδοσιν διαρκεῖς καὶ
ἀσβροὶ διὰ τοῦτο τὸ ὄνομα *edicta tra-*
ditio κατ' ἀντίθεσιν ἐκείνων, ὧν ἡ εἰ-
σαγωγή ἦτο μεταγενεστέρα καὶ ὅπως
καὶ ὀνομαζομένων *nova edicta*. Καθ' ὅ-
σον αἱ διατάξεις αὗται διέμενον ἀμετά-
βλητοι, κατὰ τοσοῦτον ἐκτῶντο μείζονα
ἐξουσία, ἀπαρίσταντα οὕτω νέαν καὶ
ἐκτετακτέαν πηγὴν τοῦ δικαίου, ἥτις ἐκ
τῆς φύσεως αὐτῆς κατέχευε τὸν μέσον ὅ-
ρον μεταξὺ τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθίμων.
Ὅσοι, εἰ καὶ ἡ νομοθετικὴ δύναμις τῶν
ἀρχόντων περιορίζετο εἰς τὴν διάρκειαν
ἐκτελεστίας αὐτῶν, τὸ *jus edicendi*
ἐκτετακτικὸν ὑπῆρξεν ἡ βέσις τῶν νέων
ἐκτετακτικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου, αἵτινες συνε-
κρίνοντο καὶ ἐπανελαμβάνοντο εἰς τὴν
ἐκτετακτικὴν ἀλληλουσίαν τῶν διαταγμάτων,
ὡς ἐχαρακτήριζον αὐτὰ ὡς κανόνες
τοῦ δικαίου ὡρισμένους καὶ μονίμους.
Ὅσοι δ' αὖται ὑπάγονται εἰς τὸ *jus*
quiritium, τούτου αἰτία ὁ τύπος τοῦ
ἐκτετακτικῆς, ἐκδιδομένου ἐγγράφως, καὶ
ἐκτετακτικῶν δημοσιευομένου.

Κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας τὰ *edi-*
cta praetoria καὶ ἰδίως τὰ τῶν πραι-
τορέων ἐξήρτησαν εὐτυχῇ ἐπιρροὴν πα-
ρά τὰ μέσα πρὸς τὴν ἐγκαιρον ἱκα-
νοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ δικαίου, δια-
κρίσεων ἀλλήλας τότε διὰ ταχύτη-
τος ἐκτετακτοῦ, καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν πο-
σότητος σταθερᾶς καὶ ὁμοιομορφοῦ εἰς τὴν
ἐκτετακτικὴν.

Ὅ,τι ἄλλως διέκρινεν εἰδικῶς τὴν
πηγὴν ταύτην τοῦ δικαίου καὶ παρεῖχεν
ἰδιόζοντα χαρακτῆρα εἰς τὰ ἀποτελέ-
σματα αὐτῆς ἦτον ἡ προσοχή, ἣν κατε-
βάλλον οἱ ἄρχοντες εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν
διαταγμάτων αὐτῶν, καθ' ἣν ἐπειρώντο
νὰ θέσωσιν ἐν ἀρμονίᾳ τὸ καθεστὼς δι-
καίον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς εὐθύτητος
καὶ τῆς ἐπιεικειᾶς, ἀντιτάσσοντες πρὸς
τὸν τινὰ τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον εἰς τὰς αὐ-
στηρὰς ἀρχὰς τοῦ ἀρχικοῦ δικαίου διὰ
τοῦ μέσου τούτου οἱ πραιτωρεῖς ἔλυσαν τὸ
δύσκολον πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ
πολιτικοῦ δικαίου, συντρέχοντες εἰς τὴν
χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος ἀναπλή-
ρωσιν καὶ ἐπιδορῶσιν τοῦ πολιτικοῦ
δικαίου καὶ ὑπὸ τὴν ἔσποψιν ταύτην τὸ
πραιτωρεῖον δίκαιον ἀντιτάσσεται πολλὰ-
κις εἰς τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ δικαίου, τὸ
κυρίως πολιτικὸν δίκαιον (*jus civile*).

Τοιοτοτρόπως προσέτι ἐπέθεσαν α
βέσεις τοῦ *jus gentium* ὑπὸ τοῦ *praetor*
peregrinus πρὸ πάντων, ἐπασχολουμέ-
νου εἰς τὰς δίκας τὰς μεταξὺ τῶν παρ-
επιδήμων καὶ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ
τῶν Ῥωμαίων. Ἀφ' ἐτέρου ὁ *praetor*
urbanus ἤντελε πολλὴν ὠφέλειαν εἰς τὴν
ἐπέκτασιν τοῦ *jus civile* ἰδίως λεγομένου
ἐκ τοῦ *jus gentium*.

Προσθετόν νῦν, ὅτι κατὰ τὴν περίο-
δον ταύτην δὲν ἀπῆρτιζεν εἰσέτι τὸ ἐπ-
ἄγγελμα τῶν νομομαθῶν σῶμα προνομι-
οῦχον, ὅποσον ἀποκατέστη κατὰ τὴν
ἐπομένην περίοδον. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦδε ἀφ'
οὐ ἀφ' ἐνὸς ἡ ὅλη τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δι-
καίου ἠυζήθη διὰ τοῦ συνδυασμοῦ πρὸ
πάντων τοῦ *jus gentium* μετὰ τοῦ *jus*
civile καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ ἀνάγκη τῆς ἀ-
ναπτύξεως καὶ τῆς τελειοποιήσεως δι' ἐρ-
μηνειῶν τοῦ συστήματος τοῦ δικαίου,
παριστῶντος εἰσέτι μεγάλα χάσματα,
ἐγένετο αἰσθητή, δὲν ἔλειψαν ἄνθρωποι,
διακεκριμένην πολλὰκις κατέχοντας θέ-
σιν ἐν τῇ πολιτείᾳ, οἵτινες μετὰ ζήλου

ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου, ἵνα καταστῶσιν ἄξιοι νὰ παρέχωσι συμβουλὰς εἰς τοὺς προτερχομένους συμπολίταις των· ἕνεκα τούτου ἐλέγοντο οὗτοι *juris consulti, jure consulti, consulti, juris prudentes, prudentes*. Ἀλλὰ μέχρι τοῦ τέλους τοῦλάχιστον τῆς παρούσης περιόδου τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον δὲν ἦτο τὸ ἀντικείμενον ἐπιστημονικῆς ἰδίως ἐπεξεργασίας, τεινούσης εἰς τὴν συστηματοποίησίν του. Τὸ κύριον ἔργον τῶν νομοδιδασκάλων τούτων δὲν ἀπετελεῖ ἔτι ἡ ἐπαγγελματικὴν δραστηριότητα πρακτικοῦ συμβούλου ἢ δικηγόρου παρέχοντος εἰς τὸν προσερχόμενον ὁδηγίαν ἐπὶ τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων καὶ νομικὰς γνώμας ἐφαρμοστέας εἰς τὰς ἰδιαιτέρας περιπτώσεις, περὶ ὧν ἐζητεῖτο ἡ γνωμοδότησις. Ἐν τούτοις ὡς ἐκ τῆς πρακτικῆς των ἐργασίας οἱ νομικοὶ ἐμελλον ἀναγκαίως νὰ καταπληθῶσιν ὑπὸ τῶν χασμάτων, ἅπερ παρείχε τότε τὸ θετικὸν δίκαιον. Ἐπειράθησαν νὰ πληρώσωσιν αὐτὰ κατὰ τὸ ἐφικτὸν διὰ τε τῆς ἐρμηνείας τοῦ ὑπάρχοντος θετικοῦ δικαίου καὶ διὰ συλλογισμῶν συμφώνων πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ἡ γέννησις διαφόρων νέων ἀρχῶν τοῦ δικαίου, ὧν τὸ κύριον ἡρείδετο προσέτι καὶ εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπόληψιν τῶν νομοδιδασκάλων, οἵτινες παρήγαγον αὐτάς, καὶ εἰς τὸ ὅτι αὐταὶ δὲν περιείχον κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος νέον τι, ἀλλὰ ἀνάπτουσιν ἀπλῆν τοῦ *jus civile*, παραδεδεγμένου ἤδη, καὶ λογικὰ τοῦ δικαίου τούτου ἐπακολουθήματα.

Ἐντεῦθεν ἡ ὀνομασία τοῦ *jus civile* ἐν τῇ στενῇ αὐτοῦ ἐννοίᾳ, ἐφαρμοσθεῖσα κατ' ἐξαίρεσιν εἰς τὸ προῖον τῶν ἐργασιῶν τούτων, τὰς γνωμοδοτήσεις τῶν νομομαθῶν (*responsa prudentium*). Λύεται ὡς πρὸς τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἦσαν τότε ὅτι τὰ *edicta magistratum* ἦσαν ὡς πρὸς τὸ δίκαιον τῶν

ἐθνῶν. Ὁ λόγος οὗ ἕνεκεν αἱ γνωμοδοτήσεις τῶν νομομαθῶν, θεωρηθεῖσαι ὡς πηγὴ τοῦ δικαίου, συγκατελέχθησαν εἰς τὸν πομπένωσιν εἰς τὸ *jus scriptum*, εἶναι ἡ ἰδιαιτέρα διεύθυνσις, ἣν βραδύτερον ἐλάβεν ἡ πηγὴ αὐτῆς τοῦ δικαίου, καὶ εἰς τὴν ἐφεξῆς ἔγγραφον ἔκθεσιν αὐτῶν, ὅτι κατὰ τὴν παρούσαν ἐποχὴν αὐταὶ ἐκνῆχον εἰς τὸ *jus non scriptum*.

Οἱ νομοδιδασκαλοὶ, ὧν τὰ ὀνόματα ἰσπανοῦνται, εἶναι ἄξιοι μνείας καὶ ὡς συγγραφεῖς νομικῶν συγγραμμάτων. Ἀππίας Κλαύδιος, Κ. Φιλίσιος, Τιβέριος Κορνήλιος, Αἰγύπιος Κάτος, Πόρτ. Κάτων (ὁ ἀρχαῖος ἢ κήνσωρ) καὶ Πόρτ. Κάτων (ὁ υἱὸς αὐτοῦ), Π. Μούκιος Σκαϊβόλας, Μ. Ἰούνιος Βροῦτος, Μαννίλιος, Ὀστίλιος, Α. Κράσσοι, Σέρβιος Σουλπίτιος κτλ. Ἐν τούτοις τὰ συγγράμματα αὐτῶν, ὡς τοιούτων, περιελάμβανον σχεδὸν μοναδικῶς εἰς τὴν συλλογὴν, κατὰ τὰς καὶ δημοσιεύουσιν τούτων σχετικῶν πρὸς τὰς ὑποθέσεις παντὸς ἑκείνου. Ἐλέχθη μόνον περὶ τινῶν ἐκ αὐτῶν, ὅτι ἐπειράθησαν νὰ κατασκευάσωσι τὸ δίκαιον ἐν σύνολον συστηματικόν, ἐργασθέντες οἷον ἐπὶ ἐπιστημονικῶν. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτων εἶναι οἱ Μούκιος Σκαϊβόλας, Σέρβιος Σουλπίτιος, Ὀπίλιος. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν οὐδὲν διετηρήθη καὶ δὲν ἔμεινεν καὶ περὶ αὐτῶν καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν συγγραμμάτων των ἡ κτίσις τινὰς ἐμμέσους. Τὴν φήμην αὐτῶν ἠγάπησαν καταδήλως τὸ πολλῶν ἀνώτερων κύριος τῶν μεταγενεστέρων νομομαθῶν σκάλων.

Ἐξ ὧν εἵπομεν συνάγεται ὅτι τὸ *jus honorarium*, ὡς καὶ αἱ γνωμοδοτήσεις τῶν νομοδιδασκάλων, ἦσαν ἐν ἑαυτῷ ἕτερον εἶδος τοῦ δικαίου τῶν ἐθνικῶν, τοιούτῃ τὸ *jus honorarium* ἦτο δίκαιον τῶν ἐθνικῶν σχηματισθὲν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν διεύθυνσαι καὶ ἐπαγγύνησιν τῶν ἐθνικῶν.

γίνων, τὸ δὲ πολιτικὸν δίκαιον ἐν τῇ στενῇ αὐτοῦ σημασίᾳ δίκαιον ἐθίμων ἀνηματισθὲν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐπιτήρησιν τῶν νομοδιδασκάλων. Ἄλλ' ἐν τούτοις νέοι καὶ νέες τοῦ δικαίου ἀνεπτύχθησαν μεγάλως, τὸ μὲν διὰ τῆς χρήσεως καὶ τῶν δικαστικῶν προηγουμένων, τὸ δὲ ἐν τοῖς κόλοις αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, πολλὰν ἀσκούντων εἰς τοῦτο ἐπιρροὴν τῶν νομοδιδασκάλων.

Περὶ τοῦ τρίτου. Ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀγούστων μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. Αἱ μέχρι τέλους τῆς προλαβούσης περιόδου συνεχεῖς ἐμφύλιοι διχόνοιοι καὶ πόλεμοι περιήγαγον τὴν Ῥώμην εἰς κατάστασιν ἀληθοῦς ἀναρχίας. Ἐνεκα τούτου τρεῖς ἄνδρες ἐκλήχθησαν ὑπὸ τὸ ὄνομα *triumviri reipublicae constituendae*, ἵνα ἀποκαταστήσωσι τὸ κλονηθὲν πολίτευμα, ἦτοι οἱ Ὀκτάβιος, Ἀντώνιος καὶ Λέπιδος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου τούτου καὶ τὴν ἦταν καὶ τὴν θάνατον τοῦ Ἀντωνίου μόνος ὁ Ὀκτάβιος ἔμεινεν ἐκ τῆς τριανδρίας, ὅστις διὰ τῆς ἰκανότητός του κατώρτισε νὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν πολιτικὴν δύναμιν, τὴν ἄλλοτε μεταξὺ τριῶν διηρημένην. Ἀποπερατωθείσης τῆς ἀνοργονώσεως τῆς Πολιτείας ἐδυνήθη διὰ τῆς αὐτῆς πολιτικῆς συνέσεως νὰ διατηρήσῃ αὐστηρῶς τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν, κατορθῶν νὰ ἐπαναχορηγῇται εἰς αὐτὸν δι' ὠρισμένον χρόνον, ἐκυβέρνησε δὲ τοιοῦτοτρόπως μόνος μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐκελθόντος βραδέως, καταλιπὼν κατὰ τὸ φαινόμενον ὑφισταμένους τοὺς ἀρχαίους τῆς ἐλευθερίας πρλιτείας θεσμούς. Ἡ αὐτῇ πρόνοιᾳ ὠδήγησε τὴν διαγωγὴν τῶν πρώτων αὐτοῦ διαδόχων, εἰ καὶ μετ' ὀλιγώτερης προσοχῆς. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνεπαίσθητος μετάδοσις ἀπὸ τῆς δημοκρατικῆς εἰς τὴν μοναρχικὴν κυβερνήσιν. Αὕτη δὲν ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοσχιδιάσματος

τοῦ προχείρου καὶ τολμηροῦ τοῦ Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου. Εἰς ταύτην δὲν βλέπομεν οὐδὲ τὸ ἀποτέλεσμα ἔργου τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ θελήσεως παραδόντος εἰς ἓνα μόνον τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν. Καθ' ὅσον προκύπτει ἐξ ἐγγράφων τινῶν μεμονωμένων καὶ ἀσυναρτήτων περὶ τοῦ νόμου *lex regia*, νόμου δι' οὗ ὁ λαὸς ἀπέδωκεν ἐπισήμως εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὴν βρασιλικὴν ἐξουσίαν, δὲν δυνάμεθα ὀριστικῶς νὰ συναγάγωμεν μετὰ ἱστορικῆς τρόπον τινὰ βεβαιότητος, ὅτι ὁ Αὐγούστος ἀπέλαυσε διὰ τοῦ μέσου τούτου τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, διότι δυσκόλως συμβιβάζεται αὕτη πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ὅτι ὁ Αὐγούστος δὲν εἶχε μέχρι τέλους τὴν ἐξουσίαν τοῦ κυβερνᾶν τὴν πολιτείαν εἰμὴ διὰ τῆς εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ συγκεντρώσεως καὶ τῆς κατὰ τοὺς καθιερωθέντας θεσμοὺς ἐξασκήσεως τῶν καθηκόντων τῶν σπουδαιωτέρων ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας πολιτείας, αἵτινες ἐνεργεῖα αὐτοῦ τῶ ἐχορηγοῦντο ὅτε μὲν πρὸς καιρὸν, ὅτε δὲ ἐπὶ χρόνον μακρότερον, ὅποιας ἡ *tribunitia potestas*, *imperium*, αἱ λειτουργίαι τοῦ *imperator*, τοῦ *praefectus morum*, τοῦ *pontifex maximus* κλπ. Ἐκ τούτου ἐρμηνεύεται ἡ διοργάνωσις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, διότι ὁ λαός, οἱ δημόται καὶ ἡ σύγκλητος ἐξεκολούθουν νομοθετοῦντες κατὰ τὸν δημοκρατικὸν τύπον ἄνευ καταφνοῦς μεταβολῆς, παρεκτὸς τοῦ ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ὡς ὁ μόνιμος θεματοφύλαξ ὅλων τῶν καθηκόντων τῶν προεκτεθεισῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν ἐξήσκει σημαντικὴν ἐπιρροήν.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἡφύνατο προσέτι ἀναμφίλεκτως ὡς ἀρχῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ (*magistratus populi romani*) νὰ προτείνῃ ἀμέσως καὶ ἐξ ὀνόματός του διατάγματα (*edicta*), ἅπερ ἔμελλον νὰ λάβωσιν ἰσχύον νόμου διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὁ

δημιουργοὶ ἄρχων ἔμειναν εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπὶ ζωῆς.

Ταύτῃ διεμένειν ἡ διοργάνωσις τῆς πολιτείας διὰ τινὰ χρόνον καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων προσέτι τοῦ Αὐγούστου· ἀλλ' αἱ δημοκρατικαὶ αὐταὶ θεσμοθεσίαι παρελύοντο βαθμιαίως ὑπὸ τῆς αὐθεντίας τοῦ μονάρχου, ἥτις ὁσημέραι ἐκραταιοῦτο, καὶ ταχέως κατέστησαν ἅπλοϊ τύποι, οἵτινες κατὰ μικρὸν ἐξηλειφθήσαν ὁλοσχερῶς ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον. Ἡ αὐστηρὰ τέλος μοναρχικὴ ἀρχή, παραγομένη πολλάκις ὑπὸ τύπους δεσποτικωτάτους, ἔμεινε μόνη κίτοχος τοῦ εὐδαίμονος.

Τὸ κρίτος διετήρησεν εἰσέντι καθ' ὅλην τὴν περίοδον ταύτην τὴν πρὸς αὐξησιν αὐτοῦ τάσιν, ἀλλ' ἐσωτερικῶς ἔφερεν ἥδη τὸ σπέρμα τῆς πτώσεως. Θανόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, διετρανώθησαν τὰ τρομακτικώτατα σημεῖα διὰ τῶν ἐσωτερικῶν κλονήσεων καὶ τῆς κατεσπευσμένης διεδόχης τῶν αὐτοκρατόρων. Αἱ ταρχαὶ αὐταὶ αἱ διαρκέσασαι μέχρι τοῦ Διοκλητιανοῦ ἐξηλείφθησαν καὶ τὰ τελευταῖα ἔχνη τῆς παλαιᾶς δημοκρατίας, ἀπερ εἶχον διατηρηθῆ εἰς εἰδικούς τινας θεσμούς, καὶ τὸ πᾶν τοῦ λοιποῦ ἔλαβε χαρακτηριστὴν στρατιωτικὸν δεσποτισμὸν.

Εὐρίσκομεν μέχρι τοῦ Ἀδριανοῦ, κατὰ τὴν ἀρχὴν πρὸ πάντων τῆς παρούσης περιόδου, ἱκανὴν ἀριθμὸν νόμων τοῦ λαοῦ καὶ δογμαμάτων τοῦ δήμου. Ὁ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὸ σπουδαῖον τῶν περιλαμβανομένων ἀντικειμένων ἦτον ἡ Lex Julia et Papia Poppaea ἐπὶ Δούλουτου. Ἀλλ' ἡ πρότασις τῶν νόμων τούτων ἐγένετο σχεδὸν πάντοτε ἀμέσως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἀπαντῶσι πολυάριθμα καὶ τὰ θεσπίσματα τῆς συγκλήτου. Ταῦτα ὅπο τοῦδε ἐγένοντο σπουδαιότατα ἐν τῇ ἰδιωτικῇ δικαίᾳ. Ἐξέλιπον δὲ μόνον μετὰ τὸν Σεπτίμιον Σεβήρον καὶ τὸν Καρακάλλαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ αὐτοκράτωρ προέδρευε

τῆς συγκλήτου, ὠνόμαζε δὲ καὶ τοὺς συγκλητικούς, ἀπετέλει δ' οὕτως ἡ σύγκλητος συμβούλιον ἐξηρητημένον ἐντελῶς αὐτοῦ, ἀναγκαιῶς τὰ θεσπίσματα τῆς συγκλήτου κατέστησαν ἅπλαϊ αὐτοκράτορικαὶ διαταγαί.

Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία μετέβη τέλος ὁλόκληρος καὶ κατ' ὄνομα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο αἱ διατάξεις αὐτοῦ φαίνονται ἀπὸ τοῦδε ὡς πηγὴ δικαίου κατὰ τοσοῦτον ἕξαι λόγου, καθ' ὅσον ἡ νομοθεσία ἄπαντα συνεκεντρώτο εἰς αὐτὰ καὶ ἡ περαιτέρω πρόοδος τοῦ δικαίου ἐξηρητάτο κατὰ μέρος ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

Αἱ αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις διέφερον μεγάλως ἀλλήλων οὐχ ἥττον κατὰ τὸν ἐξωτερικὸν αὐτῶν τύπον ἢ κατὰ τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν. Τοῦτο ἦτο ἐπακτοῦ λούθημα φυσικὸν τοῦ πολιτικοῦ καὶ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς αὐτοκρατορίας, ὅστις ἐπέτρεψεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὸ ἐνεργητικώτατον μέρος τῆς νομοθετικῆς δικαστικῆς καὶ διοικητικῆς διευθύνσεως. Ὅθεν ὁ αὐτοκράτωρ ἐδύνατο ἀπὸ τοῦ γραφείου αὐτοῦ οὐ μόνον νὰ ἀποφαινηται ἐνεκλήτως περὶ τῶν δικασθεῖσων ἤδη πρωτοδικῶς δικῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ αἰρεσιδικῇ κατ' ἀρέσκειαν τὰς ἐκκρεμασθῆναι ἐνώπιον οἰοῦντο δίκαστηρίου δίκας. Ἀπὸ τοῦ δωματίου του ἔλυν ἐπίσης τὰ ὑποβαλλόμενα εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἢ τῶν ἰδιωτῶν ζητήματα. Πᾶν οἷ ἐξεδίδετο οὕτως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἔφερε τὸ ὄνομα Ἡγεμονικὴ διατάξις (constitutio principis), ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ αὐτοκρατορικαὶ αὐταὶ διατάξεις δὲν εἶχον τὸν χαρακτηριστὴν ἀληθοῦς δημοσιευθέντος νόμου, ἐφαινοντο δὲ συχνότερον ὡς ὁδηγαί, λύσεις ζητημάτων, ἀποράσεις δικῶν. Αὐταὶ δὲν περιεῖχον ὅλως νέους κανόνες δικαίου, ἀλλ' ὑπέμνησκον πολλάκις τὴν διατήρησιν τοῦ ὑπάρχοντος δικαίου καὶ τὴν ἐφαρμογὴν

... νόμων, εἰς οὓς οὗτος παρέπεμψε. Συ-
νὰ πρὸς τὸν ἐπικρατοῦντα ὀργανισμόν
ἐπὶ ταύτης, ὅσας δὲ αὐτοκράτωρ
ἐπὶ μεταχειρισθῇ τοὺς τύπους νόου
ἐπισήμως δημοσιευομένου, ἤθελεν
ἰδίαι κατ' ἰδιαιτέρας περιπτώσεις νέ-
μειν ἀρχὴν ἐφαρμοστέαν καὶ εἰς ἄλ-
λας περιπτώσεις, αἱ ἀρχαὶ αὗται γενομέ-
νηται εἰς τὸ κοινὸν καὶ τὰ δικα-
... εἰδύναντο νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὸ
... συμφέρον εἰς τὰς ἐφεξῆς πα-
... ὁμοίας περιπτώσεις.

Ὡς οὖν ἐξηγεῖται τὸ ποικίλον τῶν
... διατάξεων, ἥτοι 1) Κυρίως νόμοι
... γενικῶς (edicta, edictales
... generales leges, constitutiones
...) καὶ προσέτι κατὰ ἐπομένην
... περίοδον leges perpetuo vali-
... perpetuae. 2) Ἀντιγραφαὶ (res-
... ἢ στενῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως,
... ἀπλᾶ ἀποκρίσεις εἰς ὑπο-
... ὑποδηρῶντο εἰς κλη-
... pragmatiae, epistolae, ἀπλῶς
... subnotationes et abno-
... 3) Ἐντολαὶ (Mandata) ἥτοι
... πρὸς τοὺς δημοσίους λειτουργούς.
... ἔκδοσιμα (Decreta) ἐκδιδόμενα ἐπὶ
... φερομένων ἐνώπιον τοῦ αὐτοκρά-
... .

... διατάγματα τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδίας
... πραιτόρων (edicta magistratum)
... μετὰ τὰς νέας αὐτοκρατορικὰς δια-
... οὐ μόνον ἐξηκολούθουν ἡσύ-
... τῆν πορείαν των, ἀλλὰ καὶ κατ-
... σπουδαιότερά, εἴτε διότι ἐξε-
... τοσοῦτον, ὥστε περιέλαμβα-
... πᾶσαν ὕλην, εἴτε διότι διὰ τῆς
... τῶν τριῶν διαταγμάτων
... peregrinum καὶ provinciale
... τοῦ jus civile καὶ τοῦ jus
... ἐξηλείφεται κατ' ἡμέραν καὶ ἐκ
... τοῦ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἔλαβε βαθ-
... χαρακτήρα ὁμοειδῆ.

... καὶ τῷ ὄντι ὥς τότε ὅλα τὰ διατάγ-

ματα ταῦτα διακρίναντο κατὰ τὸν τύπον,
εἰ καὶ κατ' οὐσίαν προσῆγγιζον ἀλλή-
λοις. Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τοῦ
Μάρκου Αὐρηλίου καὶ ἡ τυπικὴ αὕτη
διάκρισις ἐξέλιπεν. Ὁ νεωτερισμὸς οὗτος
συμπίπτει ἱστορικῶς πρὸς τὴν σπουδαίαν
μεταβολήν, ἣν ὁ Ἀδριανὸς ἐπήνεγκεν εἰς
τὰς σχέσεις τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Ἰτα-
λίας. Οὗτος διήρσαε τὴν Ἰταλίαν εἰς
δύο μοίρας, τὴν τῆς πόλεως τῆς Ῥώμης
καὶ τῶν περιοικιῶν αὐτῆς καὶ τὴν τεσσά-
ρων ἐπαρχιῶν. Ἡ ἐνέργεια τῶν ἀρχόν-
των τῆς Ῥώμης περιωρίσθη ἐντὸς αὐτῆς
καὶ τῶν περιοικιῶν τῆς, ἐντὸς δ' αὐτῶν
περιωρίσθη καὶ ἡ δικαιοδοσία τῶν πραι-
τόρων, ἐνῷ δημοσίοι λειτουργοί, λεγόμε-
νοι Consulares καὶ ἀπὸ τοῦ Μάρκου Αὐ-
ρηλίου Juridici, διωρίσθησαν εἰς τὰς ἄλ-
λας ἐπαρχίας. Παρὰ τὴν διαίρεσιν ταύ-
την ὁ Ἀδριανὸς ἔλαβε πιθανώτατα μέτρον
παραγωγῶν ἐπακολουθημάτων ὡς πρὸς
τὰ διατάγματα τῶν πραιτόρων, οὐ ὅμως
ἄγνωστοι κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ λεπτομέ-
ρειαι. Βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπέβαλεν εἰς τὸν
Σίλλιον Ἰουλιανόν, τότε πραιτῶρα, νὰ
συνάψῃ εἰς ἓν κατὰ τὴν τάξιν τῆς ὕλης
τὸ διάταγμα τοῦ πραιτῶρος τῶν παρεπι-
δήμων καὶ τὸ διάταγμα τοῦ πραιτῶρος
τῆς πόλεως, ἀφοῦ ἀναθεωρήσῃ αὐτά, ἀ-
φανίσῃ πολλὰς τῶν διατάξεων ἀπηρεχαιω-
μένας καὶ συμβιβασθῇ πολλὰς ἀντιφατι-
κάς. Τὸ οὕτω συμπληρωθὲν διάταγμα, ὅπερ
ἀκολούθως ὠνομάσθη κατ' ἐξαιρέσιν Edi-
ctum perpetuum (διάταγμα αἰδίου), ἐξ-
ετέθη κατὰ διατάχην τοῦ Ἀδριανοῦ οὐ
μόνον ἐν Ῥώμῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρ-
χίαις ὡς ὁδηγία παντὸς δικαστικοῦ λει-
τουργοῦ, διὰ διατάξεως μὲν ἐκδοθείσης
ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπ' εὐθείας ἐν ταῖς
αὐτοκρατορικαῖς ἐπαρχίαις, διὰ θεσπίσμα-
τος δὲ τῆς συγκλήτου προκληθέντος παρ'
αὐτοῦ ἐν ταῖς συγκλητικαῖς ἐπαρχίαις.

Οὕτως ἐπῆλθεν ἀπλοποίησις μὲν τῆς
δικαστικῆς ὑπηρεσίας, ἐνδότης δὲ μετῴ-

εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον. Ἡ ἐξήγησις αὕτη, ἥτις στηρίζεται, εἶναι ἀληθής, εἰς εἰκασίας, δὲν ἀναιρεῖται ὑπὸ τοῦ περιστατικοῦ ὅτι ἐγένοντο προσθήκαι εἰς τὸ διάταγμα τοῦτο μετὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ Ἰουλιανοῦ, διότι καὶ μετὰ τὴν συγχώνευσιν τῶν ἀρχαίων διαταγμάτων τὸ δικαίωμα τῆς δημοσιεύσεως νέων διαταγμάτων δὲν ἔπαυσεν ὑφιστάμενον καὶ διὰ τὸ μέλλον ἔν τε τῇ Γῶμῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις, πολλῶ μᾶλλον καθ' ὅσον κατὰ ῥητὴν τοῦ Ἀδριανοῦ διαταγὴν τὰ χάσματα, ἅπερ τυγχόν ἤθελον εὐρίσκεισθαι, ἔδει νὰ πληρῶνται κατὰ τὸν συνήθη τρόπον. Ἀλλ' εὐνόητον ὅτι ἀπὸ τοῦδε ἕνεκα τῆς τοιαύτης σημαντικῆς σωρείας τῶν διαταγμάτων καὶ μετὰ τοσοῦτο μεγάλῃ μεταβολῇ τῆς θέσεως τοῦ πράττωρος τῆς Ῥώμης ὡς πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς αὐτοκρατορίας μέρη, ἡ ἐκδοσις νέων διαταγμάτων κατέστη μᾶλλον καὶ μᾶλλον σπανία καὶ ἡ πηγὴ αὕτη τοῦ δικαίου ἡλαττώθη καὶ βαθμηδὸν ἐξητλήθη ἔλοσχερως.

Ὅθεν τὸ διάταγμα τοῦτο τοῦ Ἀδριανοῦ ἀπέκτησε τοῦ λοιποῦ σπουδαιότητα μεγάλην καὶ θεωρεῖται ὡς ἡ βάσις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον οὐ μόνον ἡῤ-ξησε κατὰ τὴν ὕλην, ἀλλὰ καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ἐντεχνος συναρμογὴ τῶν ἀρχαίων καὶ νέων πηγῶν, ἥτις δὲν εἶχεν ὀλοκλήρως τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπέρρευσε ὀλοκλήρως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον σχηματίζει τοιοῦτοτρόπως ἓν σύνολον, ὅπερ ἦτο ἀδύνατον νὰ περιλάβωμεν διὰ μιᾶς ὕψεως, ἡ δὲ ἀπλοποίησις του, δι' ἐργασίας ἐπιστημονικῆς πρὸς συστολὴν καὶ συναρμολόγησιν τοῦ εὐρέος τούτου ἀφθόνου συνόλου κατήντησεν ἀνάγκη κατεπείγουσα. Εἰς τὴν ἐπίβροϊαν ἐπομένως τῆς ἀνάγκης ταύτης καὶ εἰς τὴν συνδρομὴν διαφορῶν ἄλλων αἰτίων, παραχθεῖσιν ἀπὸ τῶν περιστάσεων τῆς

ἐποχῆς, ὠφείλετο ἡ λαμπρὰ ἀνέτη ἣν ἔλαβε τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον κατὰ πρῶτον ἡμῶν τῆς περιόδου ταύτης διαστήματι χρόνου, ἀναλόγως βαρύνει, ἡ ἐπιστήμη τοῦ Δικαίου εἰς βαθμὸν ὑπέρτατον κατὰ τὴν ἐποχὴν καὶ κατὰ τοὺς τύπους, βαθμὸν εἰς ὃν ἀφίκετο παρ' οὐδενὶ μέχρι τοῦδε ἀνέτη.

Καθ' ὅσον τὸ ἔργον τῶν νομοδιδασκάλων ἦτο σπουδαῖον καὶ δύσκολον, κατὰ τοσοῦτον ἡ θέσις, εἰς ἣν ἐκαλούμεθα τῇ πολιτείᾳ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας, ὠρεῖτο τιμητικὴ. Ἐπὶ Αὐγούστου ἐκλήρωθη ἡ δὴ ἡ ἀρχὴ ὅτι δὲν ἐδύνατο ἕκαστος νὰ γνωμοδοτῇ ἐπιστήμως περὶ τῶν ζητημάτων, ἀλλ' ἀπητέτατο κατὰ τοῦτο εἰδικὴ τοῦ αὐτοκράτορος συνήθεια. Τοιοῦτοτρόπως ἐσχηματίσθη ἡ ἐξ ἰδιαιτέρας νομοδιδασκαλίας ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, τούτεστι νομοδιδασκάλων ἔχοντων τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐκφράζωσι τῶσιν ἐξ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἔχομεν ἱστορικὴν βεβαιότητα περὶ τῶν πλεονεκτεμένων ὅσα περιέβαλον τὴν ἐξουσίαν ταύτην.

Ἐπὶ Ἀδριανοῦ δι' ἀντιγραφῆς ἐκλήρωθη ἡ σπουδαία ἀρχή, καθ' ἣν οἱ ἄφωνα γνωμοδοτήσεις τῶν νομοδιδασκάλων τούτων, ἐκτιθέμεναι ἐγγράφως φέρουσαι τὸν τύπον τῆς σφραγίδος αὐτοκράτορος, ἔχουσιν ἰσχὺν νόμου καὶ ὑποχρεοῦνται πομένως τὸν δικαστήν. Ὅταν δὲ οἱ νομοδιδασκαλοὶ εἶχον γνώμην διάφορὰν ἀπὸ τῆς δικαστικῆς ἡδύναντο νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῆς δίκης διὰ νὰ πεποιθήσιν, ἐκλέγων πάντοτε τὴν ταχὺ τῶν διαφορῶν γνωμοδοτήσεων. τεῦθεν αἱ γνωμοδοτήσεις ἔλκεον κατὰ τὴν ἀπλοποίησιν καὶ ὅπως νέναι καὶ σχεδὸν νομοδιδασκαλοὶ ἐκτετέθη δηλονότι σπέρμα, οὐ τὴν ἀπλοποίησιν ἀνάπτειν θέλωμεν ἔδει ἐπὶ τῇ λευτινιανοῦ Γ' καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανῶν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης οἱ νομοδιδασκαλοὶ, ὀνομασθέντες ὑπὸ τὴν ἰδίαν ταύτην *juris auctores, conditores*,

ἐκ τῶν ἀποφθεγμάτων καὶ γνωμῶν
αὐτοῦ καὶ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν τελειο-
ποίησιν τοῦ Δικαίου οὐχὶ μόνον τοῦ πολι-
τικοῦ, οὐδ' ὁ κύκλος σχεδὸν ἐκλείσθη περὶ
τῆς παρελθούσης περιόδου, ἀλλὰ
τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου (jus gentium),
καὶ ἐξέτειναν τὰς ἐργασίας αὐτῶν μετ'
ἐκείνης τῆς ἐξέλιξιν εἰς τὸ jus honorarium
καὶ ἐξαίρεσιν εἰς τὰ πραιτωρικά
νόμματα ὡς τὴν ἀφθονωτέραν πηγὴν
τοῦ δικαίου.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλως διετρανώθη ἡ μεσο-
στή των νομοδιδασκάλων οὐχ ἥττον
πρακτικῇ, διότι ἐνωρὶς οἱ αὐτοκράτορες
ἐκράσαν ἀναγκαίαν τὴν συγχρότησιν
τοῦ συμβουλίου ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων
νομοδιδασκάλων, εἰς οὓς ὑπέβαλον πλη-
θος νομικῶν ζητημάτων, πολλάκις δυσ-
λύντων τὴν λύσιν ὡφείλον οὗτοι ἐκ
τῆς θέσεως αὐτῶν. Ὅθεν καὶ ἐστὶν δύ-
σκολον ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος παραδο-
ταὶ ἐκπομπικαὶ διατάξεις ἄνευ τῆς προ-
καταγενομένης γνώμοδοξίας τῶν νομοδιδασκά-
λων. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται πῶς καὶ τινι
τρόπῳ αἱ διατάξεις τῶν αὐτοκρατόρων
ἐκράσαν κατὰ γενικὸν κανόνα τοσοῦτον δι-
καιοῦ καὶ λογικαί.

Ἐπάρχει προσέτι σχέσις στενῇ με-
τὰ τῆς πρακτικῆς ταύτης θέσεως τῶν
νομοδιδασκάλων καὶ τῆς πορείας, ἣν ἀπὸ
αὐτῶν ἐπράβη ἡ ἐπιστημονικὴ τοῦ δι-
καίου ἐξέγερσις. Πρὸ τοῦ Αὐγούστου ἦδη
ἐκράσαν τινες νομοδιδασκαλοὶ, οἵτινες ἐ-
κράσαν εἴτε νὰ γράψωσι συγγράμ-
ματα περὶ τινῶν θεμάτων τῆς νομικῆς
ἐπιστήμης, εἴτε νὰ ἀντικαταστήσωσι τὰ
παλαιὰ πρακτικὰ μαθήματα, τὰ διδόμενα
ἐκ τῶν νέων σπουδαστῶν τοῦ δικαίου,
ἐκ τῆς θεωρητικῆς καὶ κανονικωτέρας διδα-
σκείας.

Ἐπὶ Αὐγούστου δύο νομοδιδασκαλοὶ
ἐκράσαν μέγαν ἀριθμὸν μαθητῶν,
ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Τρηβατίου καὶ ὁ
ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ὀφιλίου. Ἐπειδὴ

δὲ οἱ δύο οὗτοι καθηγῆται, ἀντιθέτων
πολιτικῶν ἀρχῶν, ἔλαβον διεύθυνσιν ὅπως
διάφορον ὡς πρὸς τινὰ ἀντικείμενα εἰς
τὴν ἐρμηνείαν τῶν πηγῶν καὶ εἰς τὴν
διαπραγματεύσιν τῆς ἐπιστήμης τοῦ δι-
καίου, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτῶν σεβόμενοι
αὐτοὺς καὶ προσηλυτισθέντες εἰς τὰ ὁγ-
μὰ αὐτῶν, ἐξέτειναν αὐτὰ ἀπώτερον
κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἐπήγασαν ἐντεῦθεν
δύο σχολαὶ καὶ δύο αἰρέσεις νομοδιδασκά-
λων. Ἄφ' ἐνὸς οἱ μαθηταὶ τοῦ Λαβέωνος,
οἱ Προκουλιανοί, λεγόμενοι προσέτι καὶ
Πηγασίανοι, ἄφ' ἑτέρου οἱ μαθηταὶ τοῦ
Καπίτωνος, οἱ Κασσιανοί, καλούμενοι
προσέτι καὶ Σαβινιανοί. Αἱ δύο αὗται
σχολαὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον διετέλουν ἐν ἄκρῃ
ἀντιθέσει, καὶ τὰ ἴχνη τῶν ἐρίδων καὶ
ἀμφισβητήσεων τῶν προσηλυτῶν ἔμει-
ναν καταφανῆ, ἐν ὅσῳ τὸ ἐπιστημονικόν
πνεῦμα ἐξηκολούθει ἐμψυχούμενον ἐν ταῖς
ἐργασίαις τῆς Νομικῆς. Ἐν τούτοις προί-
όντος τοῦ χρόνου νομοδιδασκαλοὶ τινες
μᾶλλον ἀνέξαρτοι προσεπάθυσαν νὰ
ἀποσπασθῶσι τῶν αἰρέσεων τούτων καὶ
νὰ βαδίσωσιν ἐδὼν καταλληλοτέραν.

Ἡ διάστασις αὕτη τῶν ὁγμάτων δι-
ηγύασεν οὐ μόνον ἐν ταῖς προφορικαῖς
παραδόσεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πολυπλη-
θεσὶ συγγράμμασι τῶν τότε χρόνων. Ἦναι
ἀληθές ὅτι ἅπαντες εἶχον διεύθυνσιν
ἄκρως πρακτικὴν, ἀλλ' οὐχ ἥττον διέ-
φερον κατὰ τὴν ἄμεσον τάσιν τῶν καὶ
τοὺς ἐξωτερικοὺς χαρακτῆρας. Ὅτε μὲν
τὰ συγγράμματα αὐτῶν ἦσαν ἐπιτομαὶ
στοιχειώδεις τῶν εἰσηγήσεων, οἶοναι πε-
ριλήψεις ἀκριβεῖς καὶ περιεκτικαί, ὅτε δὲ
πονήματα ἐκτενῆ περιλαμβάνοντα πολὺ
ὕλικόν καὶ μεγάλας λεπτομερείας. Ὅτε
μὲν ἤκολούθουν, πρὸς ἀνάπτυξιν πρὸ πάν-
των τῶν στοιχειωδῶν ἀρχῶν, συστηματικὴν
τάξιν καθαρῶς ἐπιστημονικὴν, ὅτε δὲ παρ-
εδέχοντο τὴν τάξιν τῆς ὕλης τοῦ πραιτω-
ρικοῦ διατάγματος, ὅπερ ἔθεωρετο καταλ-
ληλότερον ὡς πρὸς τὴν πρακτικὴν τοῦ

Δικαίου. Ὅτε μὲν ἐξετείνοντο ἐφ' ὅλου τοῦ συστήματος τοῦ ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ὅτε δὲ περιωρίζοντο εἰς ἰδιαίτερόν τι θέμα καὶ ἀπετέλουν μονογραφίας. Ὅτε μὲν περιεῖχον ἔρευναν ζητημάτων ἀμφισβητηθέντων σὺν τῇ λύσει αὐτῶν, ὅτε δὲ ἀποφάσεις ἐπὶ ἰδιαίτερων περιπτώσεων, ὅτε δὲ τέλος ἐπὶ ποικίλων ἀντικειμένων.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον δὲν διτηρήθη εἰς τὸν ὑψηλὸν τοῦτον βαθμὸν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας ἣ μὲχρι τοῦ τέλους τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου ἢ τὸ πολὺ μὲχρι τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ἐκτοτε ἡ βαρβαρότης, ἥτις πρὸ πολλοῦ ἐφάνη ἐν ταῖς ἁλλαῖς σφαίραις τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας, ἤρξατο εἰσβάλλουσα καὶ εἰς τὴν κυριαρχίαν οὕτως εἰπεῖν τῆς νομικῆς. Ἐκτοτε πᾶσα ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξις καὶ δραστηριότης ἔπαυσε φαινομένη καὶ μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων νομοδιδασκάλων. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ συγγραμμάτων, ἅπερ ἐξεπήγασαν ἐκ τῆς δραστηρίας καλλιεργείας τοῦ ἐπιστημονικοῦ νομικοῦ ἐδάφους κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν, ὀλίγιστα διτηρήθησαν ἐν τῷ ἄρχικῷ αὐτῶν σχήματι καὶ χαρακτῆρι, ὧν τὰ σπουδαιότερα τὰ ἐξῆς: τεμάχια τοῦ Οὐλπιανοῦ, ἀνήγοντα κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην εἰς τὸ *liber regula*, συνήθως σήμερον λεγόμενον *Ulpiani fragmenta*· ἐπίσης τὸ σύγγραμμα τοῦ Γαῖου ἐπιγραφόμενον *Institutionum commentarii quatuor*, ἀνακαλυφθέν τῷ ἔτει 1816.

Συγγράμματα δ' ἦττον σπουδαῖα εἶναι τὸ τοῦ νομοδιδασκάλου Οὐλουσίου Μακρινοῦ ἐπιγραφόμενον *Assis distributio* κτλ., τὸ τεμάχιον συγγραφῆς ἀγνώπτου τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *fragmentum de jure fisci* εὑρεθὲν μετὰ τοῦ Γαῖου καὶ διάφορα ἄλλα τεμάχια νομοδιδασκάλων, τῶν πλείστων ἀνωδύμων καὶ ἀγνώπτων.

Τὰ λοιπὰ συγγράμματα δὲν τυγχάνου-

σιν ἡμῖν γνωστὰ εἰμὴ μεταβιβασθέντα καὶ ἀποκεκομμένα παρ' ἐρασιπτῶν.

Τετάρτη περίοδος. Ἀπὸ τῆς στατίνου μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου διακρίθη βασιλεία τοῦ Κωνσταντίνου διαφόρων πολιτικῶν συμβάντων ὡς καὶ τῶν σημαντικῆν ἐπιρροὴν εἰς τὸ δικαίον.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐτέθησαν τὰ θεμέλια τῆς διαίρεσεως τῆς αὐτοκρατορίας, ἥτις ἐκ ἐβράδυνε νὰ συμπληρωθῇ, εἰς δύο ἀπὸ κοινὰ μέρη, τὸ δυτικόν, ἔχον μὲν πολλὴν τὴν Ῥώμην, καὶ τὸ ἀνατολικόν, ἔχον πρωτεύουσάν τὴν Κωνσταντινούπολιν· αἱ δύο αὗται Ῥωμαϊκαὶ αὐτοκρατορίαι, ἠνωμέναι διὰ τινων δεσμῶν, διτηρήθησαν προσωκαίως δι' ἡμοιβασίας ἀντιλήψεως· μετὰ Οὐαλεντινιανὸν δὲ καὶ Ἰννέσιον αἱ γερμανικαὶ φυλαὶ ἤρξαντο ἐκβάλλουσαι εἰς τὴν δυτικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ πορθησάσαι διαδοχικῶς διαφόρους αὐτῆς χώρας, ὑπέταξαν αὐτὴν τῶν κατὰ τὸ 476 ἔτος μ. Χ. καὶ ἔπαυσαν ὑπάρχουσα καὶ κατ' ὄνομα κἄν. Τὴν τοτρόπως ἡ Ῥώμη καὶ ἡ Ἰταλία ἠντιστάθησαν ἀπὸ τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἥτις ἐξηκολούθει ὀφιστομένη ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἐκ τούτου τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, μεταβιβασθὲν εἰς χώραν ἐκβαρῶς σχεδὸν ἑλληνικὴν, ἔπρεπε νὰ μεταβιβασθῇ εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῆς ἐν τῇ γλῶσσῃ, ἐν ᾗ καὶ γεγραμμένον τὸ κείμενον, νὰ καταστῇ ἐπὶ μᾶλλον ξένον εἰς τὸν λαόν καὶ ἀπολέσῃ μέγα μέρος τοῦ ἰδιόζοντος χαρακτῆρός του, στενῶς συνεχομένου τοῦ πνεύματος τοῦ ἔθνους καὶ τῆς γλώσσας αὐτοῦ.

Αἱ σημαντικαὶ μεταβολαί, ὅς ὁ Κωνσταντῖνος ἐπήνεγκεν εἰς πολλὰ τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως αὐτῆς μέρη, ἀποτέλεσμα οὐκ ἦττον σπουδαῖον τῆς πρώτης ἀρετῆς ἢ χριστιανικῆς ἀποσκέια κατέστη ἡ ἐπικρατοῦσα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ καὶ νομικοῦ βίου. Ἐτέθησαν ἐν

αἱ βάσεις διαφόρων θεσμῶν, οἵτινες ἀναμφιβόλως ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ προαιρέσεως ἀγαθῆς, ὑπὸ γοργεῦσθαι μάλιστα ἐν μέλει ὑπὸ τῆς καταστάσεως τῆς πώσεως τοῦ αἵματος, ἀλλ' αἵτινες διὰ τῶν περαιτέρω ἀποτελεσμάτων αὐτῶν ἐμελλον νὰ καταρρίψωσι τὸ δίκαιον εἰς πλήρη αὐθαιρεσίαν.

Ἡ Γραικορωμαϊκὴ ἐπομένως αὐτοκρατορία ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Κωνσταντίνου ἐλάμβανεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνατολικοῦ δεσποτισμοῦ.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, ὅπερ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἡμίσεος τῆς τελευταίας περιόδου ἤρξατο τῆς παρακμῆς του, μετεἶχεν ἤδη ἐπαισθητότερον καθ' ἡμέραν τῆς παρακμῆς τοῦ ἐν γένει πολιτισμοῦ, ὅπερ ἦν κυρίως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ δεσποτισμοῦ. Ἵνα μάθωμεν τὴν ἐπελθούσαν εἰς τὴν νομικὴν ἐπιστήμην σύγχυσιν, ἀρκεῖ νὰ ρίψωμεν βλέμμα ἐπὶ τῶν πηγῶν τοῦ δικαίου τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν δυσκολιών, αἵτινες ἀπῆντων εἰς τὴν ἀντλησιν αὐτῶν.

Οὐδεμία ἐκ τῶν ἀρχαίων πηγῶν τοῦ δικαίου ἦτο μὲν ρητῶς ἐκτὸς χρήσεως, τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀποτελέσματα διετήρουν πάντοτε κατ' ἐννοίαν τὴν πρακτικὴν αὐτῶν ἄξιν, ἀλλ' αἱ πλείσται τῶν πηγῶν τούτων πρὸ πολλοῦ ἔπαυσαν ρέουσαι διὰ τὸ μᾶλλον.

Ἐπαυσαν τὰ διατάγματα τῶν ἀρχόντων, καθ' ὅσον οἱ *magistratus juris dis-tributio*, ὧν ἡ θέσις ἐντελῶς μετεβλήθη, καὶ οἵτινες, μὴ ὄντες πλέον ἄρχοντες τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, ἀλλὰ λειτουργοὶ αὐτοκρατορικοῦ ἐλάμβανον ὁμῶς ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων τοῦ αὐτοκράτορος τὰς ἐδηγίας πρὸς ἐπὶ τὸ κυριώτερον καθῆκον τῶν πραιτῶρων, τὸ δικαίωμα δηλονότι τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν σχέσεων τοῦ αὐστηροῦ δικαίου πρὸς τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον, ρητῶς ἀφῆρθεν ἀπὸ τῶν δικαστῶν ὑπὸ τοῦ

Κωνσταντίνου, διότι αὐτὸς διέταξεν, ὥστε ἐν ταῖς δίκαις, εἰς ἃς ἀνεφέτο δισταγμοὶ περὶ τῶν ὁρίων τῆς ἐρμηνείας καὶ περὶ τοῦ ζητήματος μέχρι τίνος ἔπρεπε ἐκ τῶν λόγων τῆς ἐπιεικείας νὰ ἀπομακρύνηται τοῦ αὐστηροῦ δικαίου ὁ δικαστής, ὥφειλε νὰ ἀπόσχη νὰ ἀποφασίσῃ καὶ ἀναφέρει εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Ἦξέλιπον ὡσαύτως αἱ γνωμοδοτήσεις τῶν νομοδιδασκάλων, διότι ὑπῆρχον μὲν πάντοτε νομοδιδασκαλοὶ κατὰ τινα ἐννοίαν, ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ αὐτῶν ἐπιρροή ἤτ φανίσθη ἐξ ὀλοκλήρου, διότι δὲν ἤδυναντο πλέον νὰ γίνωσιν ἐρευνᾶ ἐπιστημονικὰ καὶ ἀνεξάρτητοι, οὐδὲ τελειοποιήσῃ τοῦ δικαίου διὰ συγγραφῶν καὶ δογματικῶς, καθ' ὅσον τὸ δικαίωμα τῆς γνωμοδοτήσεως ἤσκειτο ἤδη ἁμέσως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ἐν εἴδει ἀντιγραφῶν καὶ ψηφισμάτων.

Ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων ἐξετάθη ἀναγκαιῶς κατὰ τοσοῦτον, καθ' ὅσον πᾶσα περαιτέρω ἀνάπτυξις τοῦ δικαίου διὰ τοῦ *jus scriptum* συνεκεντρώτο τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου αἱ διατάξεις ἔλαβον βαθμῶν τὸν χαρακτῆρα ἀληθῶς τῶν *leges edictales*, ἐνῶ πρότερον ἐξεδίδοιντο ἐν εἴδει ἀντιγραφῶν. Ὁμολογητέον ὅτι αἱ αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις ἐμαρτύρουν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὴν παρακμὴν τοῦ δικαίου ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς συντάξεως αὐτῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτῶν, πολλὰκις οὕτως αὐθαιρετοί. Ὅτι ἐξηκολούθει νὰ σχηματίζεται παρὰ ταύτας τὰς διατάξεις τὸ δίκαιον τῶν ἐθίμων κυρίως λεγόμενον, οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τοιῦτο δίκαιον τοῦτο εἶχε μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τῶν τοπικῶν ἢ ἐπαρχιακῶν ἐθίμων, διότι δὲν ὑπῆρχεν ἴδιος βίος εἰς τὸν λαὸν καὶ δὲν εἶχε κέντρον. Πραγματικῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀφθονίας τῆς νομικῆς

ὕλης, ἐπισωρευθεῖσης ἤδη, ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ἦτο μικροτέρα παρὰ τὴν τῆς συγκεντρώσεως καὶ ἀπλοποιήσεως αὐτῆς πρὸς διευκόλυνσιν τῆς πρακτικῆς χρήσεώς της. Παρεκτός τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων, κυρίως πηγαὶ τοῦ νέου δικαίου ἐθεωροῦντο αἱ ἰσχύουσαι, τοῦλάχιστον κατ' ὄνομα, πᾶσαι αἱ ἀρχαῖαι πηγαὶ τοῦ δικαίου, οἱ νόμοι τῆς Δωδεκαδέλτου, οἱ νόμοι τοῦ λαοῦ, τὰ δόγματα τοῦ δήμου, τὰ θεσπίσματα τῆς σύγκλητου, τὰ διάφορα διατάγματα τῶν ἀρχόντων, κτλ., ἀλλ' ἀπώλετο πρὸ πολλοῦ ἡ ἕξις τῆς ἐκ τῶν πηγῶν τούτων ἀμέσου ἀντιλήψεως· δὲν προσέτρεχον πρὸς ταῦτα εἰμὴ ἐμμέσως εἰς τὸ νέον εἶδος, ἀπλούστερον καὶ μεθοδικώτερον, ὅπερ ἔλαβον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν νομοδιδασκάλων, οἵτινες εἶχον καλλιεργήσει τὴν ἐπιστήμην λαμπρῶς. Ἀλλ' εἰ καὶ τὸ μνημεῖον τοῦτο τοῦ ἀρχαίου δικαίου ἔλαβε τοιαύτην ἐπεξεργασίαν, ἦτο οὐχ ἥττον εἰσέτι ὑπεράνω τῆς ἱκανότητος τῶν δικαστῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, οἵτινες δὲν ἐδύναντο νὰ κατέχωσι τὸ σύνολον καὶ νὰ νοῶσι τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Ἡ περαιτέρω δυσκολία, ἣν εὗρισκεν ἡ διαχείρισις τῆς δικαιοσύνης, ἦτον ἀφ' ἑνὸς ἡ μεγίστη σωρεία τῶν νομικῶν συγγραμμάτων, ἅπερ οἱ δικασταὶ εἶχον νὰ συμβουλευθῶσι καὶ νὰ συγκρίνωσιν, ἵνα διακρίνωσι πολυπῶνως τὸ ἐν ἰσχύϊ δίκαιον, ἀφ' ἑτέρου αἱ πολυπληθεῖς ἀμφισβητήσεις καὶ ἡ διαφορὰ τῶν γνώμων, ἃς ἐξέφερον τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων νομοδιδασκάλων. Οἱ δικασταὶ κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀδριανοῦ ὤφειλον νὰ ἐρευνῶσι τὰς διαφόρους ταύτας γνώμας καὶ νὰ παραδέχωνται τὴν κατὰ τὴν ἰδίαν πεποίθησιν εὐλογιώτερον ἐξ αὐτῶν. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαι, ἃς ἀπῆται ἡ ἐσκεμμένη καὶ ἀνεξάρτητος αὐτῇ ἔρευνα, ὑπερέβαινον τοῦ λοιποῦ τὴν ἱκανότητα τῶν δικαστῶν, ὧν εἶχε σθεσθῇ πᾶσα ἐπιστημονικὴ αἰ-

σθησις, καὶ διὰ τοῦτο ἐμπούδαζον νὰ εὗρωσι γνώμην τινὰ νὰ ἀπομνημονεύσασιν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀνάγκης νὰ ἀποφασίσωσιν ἀφ' ἑαυτῶν.

Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἤδη συλλάβει τὴν ἰδέαν νὰ πληρώσῃ τὴν ἰδέαν ταύτην διὰ νομικῆς συλλογῆς, ἀλλὰ μέχρι τίνος καὶ κατὰ τίνα τρόπον ἐξετέλεσε τὸ πλῆλῃ φθὲν σχέδιον δὲν εἶναι ἱστορικῶς ἐξηκριθωμένον.

Θεοδόσιος ὁ Β' καὶ ὁ Οὐαλεντινιανὸς ὁ Γ' πρῶτοι προέβησαν εἰς δημοσίευσιν διατάξεως γνωστῆς ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τὸ ἀκατάλληλον ὄνομα ἀπομνημονεύματα νόμων. Τοῦτο ἦτο ἐπέκτασις καὶ συμπλήρωσις τοῦ μέτρου, ὅπερ ἔλαβεν ὁ Ἀδριανὸς τοῦ νὰ μὴ καταλίπῃ εἰς τὴν πρᾶξιν εὐρύχωρον στάδιον νομικῶν ἀμφισβητήσεων. "Ὅλα τὰ συγγράμματα πέντε συγγραφέων τῆς παρελθούσης περιόδου, Παπινιανοῦ, Πάβλου, Γαΐου, Οὐλπianoῦ καὶ Μοδεστίνου ἔπρεπε νὰ λάβωσι διαρκήν ὀριστικὴν ἰσχύν νόμου, ἀπ' ἑνὸς τίας τὰ τῶν ἄλλων συγγραφέων δὲν εἶχον ἰσχύν νόμου εἰμὴ καθ' ὅσον ἀνεφέροντο εἰς τὰ συγγράμματα τῶν προρρηθέντων πέντε. Ἀλλὰ τὰ συγγράμματα ταῦτα, ὅπερ ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ ἡλλοιώθησαν ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἔπρεπε νὰ ὑποβληθῶσι πρῶτον εἰς ἀναθεώρησιν διὰ τῆς παραθέσεως τῶν χειρογράφων ὡς πρὸς τε τὸ κείμενον καὶ τὴν αὐθεντικότητα αὐτοῦ. Ἄν οἱ συγγραφεῖς οὗτοι, περιβεβλημένοι οὕτω νομοθετικῇ ἐξουσίᾳ, ἦσαν διχαγνωμῆ, ἡ γνώμη τότε τῶν πλειόνων ἦτολεν ὑπερισχύει, ἐν περιπτώσει δὲ γονικῆς διχογνωμίας, ἡ γνώμη τοῦ Παπινιανοῦ, καὶ μόνον ὅτε ὁ Παπινιανὸς δὲν ἐξέφρασε γνώμην, τότε ὁ δικαστὴς ὤφειλε νὰ ἀσπασθῇ μίαν τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων συγγραφέων γενομένων λύσεων. Ἦτο εὐχερέστερον πρὸς στιγμὴν νὰ πληρωθῇ ἄλλη ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς, προκύπτουσα ἐκ τῆς δυσχερείας τῆς γνώσεως ὅλων τῶν

καταρμένων πολυπληθῶν αὐτοκράτορ.
κατάβησαν. Ἐνταῦθα παρίστατο ἡ ἀνάγκη
τῆς συλλογῆς. Κατ' ἀρχὰς ἐπληρώθη
ἡ ἀνάγκη αὕτη διὰ συλλογῶν ἰδιωτικῶν,
ἐνταῦθ' ὅποιον ἢ μᾶλλον ἐν χρήσει
ἦτο ἢ ὑπὸ τοῦ Γρηγοριανοῦ δημοσι-
εύσασα καὶ Γρηγοριανὸς ἢ Γρηγο-
ριανὸς κώδιξ ἐπικληθεῖσα, ἥτις ἐκ-
δόσασα περὶ τὰ μέσα τοῦ τετάρτου
αἰῶνος συνίστατο κυρίως ἐξ ἀντιγραφῶν
προσμένων πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου· εἰς
τὴν συλλογὴν ταύτην προσηρτήθη
καὶ ἡ τοῦ Ἑρμογενιανοῦ πρὸς συμπλή-
ρωσιν τοῦ Γρηγοριανοῦ κώδικος ἐκδο-
σάσα καὶ Ἑρμογενιανέιος κώδιξ ὀνομα-
σάσα.

Ἐσθότερον ὅμως Θεοδοσίος ὁ Β' διέ-
ταξε νῦν τῶν διατάξεων συλλογὴν, ἥτις
δημοσιεύθη τῷ 438 ἔτος μ. Χ., ὀνομα-
σάσα Θεοδοσιανὸς κώδιξ καὶ προτιθε-
σάσα τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Γρηγοριανέιου
καὶ τοῦ Ἑρμογενιανέιου κώδικος.

Αἱ ἐκδοθεῖσαι διατάξεις μετὰ τὸν Θεο-
δοσιανέιον κώδικα καλοῦνται *Novellae*
constitutiones εἰς ἀντίθεσιν τῶν συνη-
γμένων ἤδη ἐν τῷ κώδικι τοῦ Θεοδοσίου.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ἔμεινεν εἰς τὴν
κατάστασιν ταύτην μέχρι τοῦ αὐτοκρά-
τορος Ἰουστινιανοῦ, ἐνῷ ἡ αὐτοκρατορία
προέβαινε μᾶλλον παρακμάζουσα ἐσωτε-
ρικῶς καὶ ἐξωτερικῶς. Ἡ βασιλεία τοῦ Ἰου-
στινιανοῦ σπουδαία καὶ πολιτικῶς, διότι
ἐκαστὴν κατάρθρωσε, τοῦλάχιστον μέχρι τινός,
τὴν ἀσφαλίαν διὰ μέτρων ἐμφρόνων καὶ
ἐκτελεστικῶν τὴν αὐτοκρατορίαν, κατ-
ὰ τὴν διάταξιν καὶ διὰ τὴν μεγάλην
τῆς νομοθεσίας ἀνάπλασιν. Οὗτος εἰσή-
γαγεν αὐτὸν μόνον σπουδαίας νομοθετικὰς
μεταβολάς, ἀλλὰ καὶ ἐπραγματοποίησε
τὸ νὰ περικλείσῃ τὸ σύνολον τοῦ ἰσχύ-
οντος δικαίου εἰς μικρὸν ἀριθμὸν γενικῶν
καὶ πλῆθους συλλογῶν.

Ἡ συνετὴ ἰδέα τοῦ σχεδίου, περὶ οὗ

εὐρίσχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες εἰς τὰ
σχετικὰς διατάξεις πρὸς τὴν δημοσίευσιν
ἐκάστης τῶν συλλογῶν τούτων καὶ εἰς τὴν
ἐπιτηδεῖαν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου τούτου
ἔργου, μαρτυροῦσι τὸ ἀσύνθετος διορατικὸν
τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τὴν προσήκουσαν
ἐκτίμησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐποχῆς.
Ἐπομένως, εἰ καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσι
κατ' ἄλλας σχέσεις αἱ Ἰουστινιανέιοι συλ-
λογαὶ ἄξιαι ἐν πολλοῖς κατακρίσεως, δὲν
δυνάμεθα ὅμως νὰ κρίνωμεν αὐτὰς ἀμε-
ρολήπτως, ἀν μὴ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν
αἰῶνα, τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς δυνάμεις αὐ-
τοῦ. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἁξίας αὐτῶν
πρέπει πρὸ πάντων νὰ συγκρίνωμεν αὐ-
τὰς πρὸς ἄλλας συλλογὰς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ
Δικαίου γενομένας σχεδὸν συγχρόνως περὶ
τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου αἰῶνος πρὸς χά-
ριν τῶν ὑποτεταγμένων ὑπὸ τοὺς Γερ-
μανοὺς Ῥωμαίων. Οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ
ἀμφισβητήσῃ ὅτι πᾶσαι αἱ συλλογαὶ αὐ-
ταὶ εἶναι πολὺ κατώτεραι τὴν ἁξίαν,
κατὰ τε τὸ σχέδιον καὶ τὴν ἐκτέλεσιν
αὐτοῦ, τῶν ἐν τῇ Ἰσλαμικῇ αὐτο-
κρατορίᾳ ἐκδοθεῖσιν Ἰουστινιανέιων συλ-
λογῶν.

Τὸ σχέδιον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἦτο νὰ
συντάξῃ δύο μεγάλας πλήρεις συλλογὰς
(codices), τὴν μίαν περιλαμβάνουσαν
ὅ,τι ἐδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐκ τοῦ ἀρ-
χαίου δικαίου, ὅπως ἦτο ἐκτεθειμένον ἐν
ταῖς πονήμασι τῶν νομοδιδασκάλων, τὴν
δ' ἑτέραν περιλαμβάνουσαν τὸ νέον δι-
καιον, ὅποιον προέκυπτεν ἐκ τῶν αὐ-
τοκρατορικῶν διατάξεων, καὶ τοιοῦτο-
τρόπως νὰ κατορθώσῃ τὴν συγκέντρωσιν,
καθ' ὅσον ἦτο τοῦτο ἐφικτόν, τῆς ἀπε-
ράντου τοῦ ὑπάρχοντος δικαίου ὅλης, τοῦ
συνόλου τῆς ὁποίας ἡ γνώσις ἦτο δυσέ-
φικτος, τὴν μετ' ἐπιστάσις ἐξαιρεσιν
παντὸς ἀπληρωμένου καὶ τὴν ἄρσιν
παντὸς ἀντιφατικοῦ πρὸς εὐκόλυνσιν τοῦ
δικαστοῦ εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν
τοῦ δικαίου. Πρὸς σύνταξιν καὶ ἐκδοσιν

τῶν κωδίκων τούτων ὁ Ἰουστινιανὸς κατέστησεν εἰδικὰς νομοθετικὰς ἐπιτροπὰς, ἐν αἷς ἤνωσε πολὺ καταλλήλως νομικοὺς πρακτικοὺς καὶ θεωρητικούς, ὅπως διὰ τῆς προσεγγίσεως τῆς θεωρίας πρὸς τὴν πράξιν καὶ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν συνδρομῆς προκύψῃ ἡ ἐπιτυχὴς τῶν συλλογῶν τούτων κατάρτισις. Τὸ ἐνεργητικώτερον μέρος τοῦ ἔργου τούτου εἶχεν ὁ Τριβωνιανός, ἀνὴρ ἱκανός, διακρινόμενος τότε ἐπὶ νομομαθείᾳ καὶ ἐκ τῶν πρώτων τῆς αὐτοκρατορίας λειτουργῶν, εἰς δὲν πρέπει ἴσως νὰ ἀποδοθῇ καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπιχειρηθείσης ἀναπλάσεως τῆς νομοθεσίας.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἤρξατο τῆς ἀναπλάσεως ἀπὸ τοῦ εὐχερεστέρου ἔργου, τοῦ ἐτοιμασθέντος ἤδη διὰ τῶν προηγηθέντων δοκιμαίων τῶν κωδίκων Γρηγοριανείου, Ἑρμογενιανείου καὶ Θεοδοσιανοῦ, δηλονότι τῆς συντάξεως τοῦ Codex constitutionum, συλλογῆς πλήρους πασῶν τῶν προγενεστέρως ἐν ἰσχύϊ διατάξεων, ὅπου ἄνευ διακρίσεως τῶν ἀντιγραφῶν καὶ τῶν διαταγμάτων τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν διατάξεων, διότι ἅπασαι ἔπρεπε νὰ περιληφθῶσιν ὡς νόμοι ἀληθεῖς, ἔπρεπε νὰ συναχθῇ πᾶν ὅ,τι ἦτο εἰσέτι ὠφέλιμον. Ἡ διορισθεῖσα ἐπιτροπὴ κατὰ τὸ ἔτος 528 συνεκροτεῖτο ἐκ δέκα νομοδιδασκάλων, ἐν οἷς καὶ ὁ προμνησθεὶς Τριβωνιανός, ἐπὶ δὲ κεφαλῇς αὐτῶν ὁ Ἰωάννης (ex quaestore sacri palatii). Αὕτη ἔλαβε πλήρη τὴν ἐξουσίαν τῆς συντάξεως καὶ προσέτε τῆς χρείας τυχοῦσης μεταβολῆς παντός ὅ,τι ἀπαιτεῖτο διὰ τὴν παντελῆ συμφωνίαν τῶν διατάξεων. Μετὰ ἐν ἔτος τὸ ἔργον ἐπερατώθη καὶ ὁ κώδιξ ἐδημοσιεύθη.

Ἐν τούτοις ὁ κώδιξ οὗτος δὲν ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἐν χρήσει, διότι μετὰ τινα ἔτη, δημοσιευθεῖσάν ἄλλων συλλογῶν, αἷτινες συνετάχθησαν ὡς συμπλήρωμα αὐτῶν (τούτέστι τῶν Πανδέκτων καὶ τῶν

Εἰσηγήσεων), ὁ Ἰουστινιανὸς τῷ 529 διώρισε νέαν ἐπιτροπὴν συγχειμένην ἐκ τεσσάρων νομοδιδασκάλων, τῶν Δωροθέου, Μηνᾶ, Κωνσταντίνου καὶ Ἰωάννου, οἱ αὐτοὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Τριβωνιανοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ αὐτὸς ὡς ἀναθεώρησιν τοῦ κώδικος. Εἰς τοῦτον ἔπρεπε ρητῶς καταχωρίσῃ τὰς πολυαριθμοὺς διαιρέσεις τὰς ἐκδοθείσας ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ σὺν τούτοις τὰς πεντήκοντα ἀποφάσεις, δι' ὧν ὁ Ἰουστινιανὸς ἔλασε τὰς ῥὰν πρακτικῶν ἀμφισβητήσεων τῶν ἐκείνων νομοδιδασκάλων, αἷτινες ἐπὶ ἐβλήθησαν κατὰ τὴν συλλογὴν τοῦ ἰσχυροῦ δικαίου, καὶ νὰ θέσῃ τοιοῦτον ὅπως τὸν κώδικα εἰς πληρεστέραν ὁμονίαν πρὸς τοὺς Πανδέκτας. Ὁ νέος κώδιξ ὀνομασθεὶς Codex repetitae praelectionis, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Κώδικος (vetus Codex), ἐπεπερατώθη καὶ ἐδημοσιεύθη κατὰ αὐτὸ ἔτος 534. Ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ κώδικος εἶχεν αὐστηρῶς ἀπαγορευθῇ ἡ παρὰ τοῖς δικαστηρίοις χρῆσις τῶν προγενεστέρων συλλογῶν διατάξεων καὶ, ἵνα προληφθῇ πᾶσα ἀνυχυσία, μόνῃ τῇ νέᾳ συλλογῇ ἔμεινεν ἐν ἰσχύϊ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Codex repetitae praelectionis ἡ πρώτη ἐκδοσις κατηργήθη ἐντελῶς.

Ἐπὶ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ὅργανο καὶ τὴν διάταξιν τῆς ὕλης, ὁ κώδιξ αἰρεῖται εἰς δώδεκα βιβλία, ὧν ἕκαστος εἰς τίτλους, ἕκαστος δὲ τίτλος συντεταγμένως καὶ ἐξ ἀριθμοῦ τινος κατὰ τὸ μάλλον ἢ τὸ ὀλίγον μεγάλων αὐτοκρατορικῶν διατάξεων τῶν μὲν ὁλοκλήρων, τῶν δὲ περιεκτικῶν μόνων, τεταγμένων κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεώς των. Αἱ διαφοροὶ διαπραγματεύονται κεχωρισμένως καὶ τεταγμένως κατὰ τὴν οἰκειοτέραν εἰς τὸν πρακτικὸν τάξιν τοῦ πραιτωρικοῦ δικαίου, οὗ δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα πάντοτε νὰ διακρίνωμεν τὸς προηγουμένους

σχῆμα τῆς συλλογῆς ταύτης, ὅπου δὲν ὁμιλεῖ ὁ νομοθέτης, ἀλλ' οἱ νομοδιδάσκαλοι, παρ' ὧν ἐπορίσθη τὰ ἀποσπάσματα. Ἡ μέθοδος, ἣν ἡ νομοθετικὴ ἐπιτροπὴ ἐτήρησεν ἐν τῇ τάξει καὶ τῇ θέσει τῶν τεμαχίων εἰς ἑκαστον τίτλον, ἔχει ἐπίσης εἰδικὸν χαρακτῆρα καὶ πραγματικῶς ὅλα τὰ συνεισενεγκόντα συγγράμματα διηρέθησαν εἰς τρεῖς σειράς, ὧν ἐκάστη ἦτο τὸ ἀντικείμενον κεχωρισμένης ἐργασίας καὶ πᾶν ὅ,τι ἐξ ἐκάστης προέκυψε σχετικῶς πρὸς τὸν δεῖνα ἰδιαίτερος τίτλος εὐρίσκεται ἡνωμένον κατὰ μέρος τῶν ὅσα προέκυψαν ἐκ τῶν ἐτέρων δύο. Τὰ συγγράμματα, ἐξ ὧν ἤντησαν τὸ πλεῖστον, εἶναι τὰ τοῦ Οὐλπιανοῦ καὶ ἔπειτα τὰ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Παπινιανοῦ. Τὰ ἐλληνιστὶ γεγραμμένα ἀποσπάσματα ἐτηρήθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη τὸ ἔτος 529, ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς *Digesta*, *Pandectae*, *codex juris antiqui enucleati*. Ἰνα προλάβῃ ὁ Ἰουστινιανὸς πᾶσαν σύγχυσιν, δημοσιεύων τοὺς Πανδέκτας, ἀπηγόρευσε τοῦ λοιποῦ τὴν χρῆσιν παντὸς ἄλλου νομικοῦ συγγράμματος ἐκ τῶν ἕως τότε ἐν χρήσει οὐχ ἥτερον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἢ καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

Ἀπηγόρευσεν ἐπίσης πρὸς παρεμπόδισιν νέων τοῦ λοιποῦ ἀμφισβητήσεων τὴν ἐκτενῆ ὑπόμνημάτισιν τῶν Πανδέκτων. Δὲν ἐπέτρεψεν εἰμὴ τὴν κατὰ γράμμα μετάφρασιν αὐτῶν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ τὰ λεγόμενα παράτιτλα, τούτεστι τὴν εἰς τὰ παράλληλα χωρία παραπομπὴν μετὰ συνοπτικῆς τοῦ περιεχομένου αὐτῶν μνείας.

Αἱ δύο αὗται μεγάλαι συλλογαὶ συμπλήρουν τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ σχέδιον. Ἀλλ' ἔπειδ' αἱ δύο μεγάλαι συλλογαὶ ἦσαν ὑπὲρ τὸ ὅρον ἔκτενεις διὰ τὴν ἐναρξιν τῆς σπουδῆς τοῦ δικαίου, ὁ αὐτοκράτωρ διενεμήθη νὰ συντάξῃ καὶ τρίτην

συλλογὴν παντελῶς διάφορον κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸν χαρακτῆρα ὄντως δὲ διέταξε τὴν σύνταξιν τῶν εἰσηγήσεων ὑπὸ τῶν καθηγητῶν τοῦ δικαίου Θεοφίλου καὶ Δωροθέου, πρεσβυτερομένων ὑπὸ τοῦ Τριβωνιανοῦ. Τὸ ἀγγραμμά τοῦτο κατὰ τὸν ἐξωτερικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα δὲν φαίνεται προωρισμένον εἰς τὴν δικαστικὴν πρᾶξιν, ἀλλ' ὡς ἐπιτομὴ στοιχειώδους κατὰληπτος ἐξ αἰτίας τῶν ἐν αὐτῇ πολλῶν παραδειγμάτων εἶναι τὰ μάλιστα κατάλληλος εἰς τὴν μεθοδικὴν εἰσαγωγὴν τῆς σπουδῆς τῶν δύο μεγάλων συλλογῶν. Ἐν αὐταῖς ὁ αὐτοκράτωρ παρίσταται ὡς ἀποτείνων αὐτὸς οὗτος τὸν λόγον πρὸς τοὺς σπουδαστάς. Ὡς βίσις αὐτῶν ἐχρησίμωσε σύγγραμμα ὁμοίον πρὸς τὸ τοῦ Γαίου, ὅπερ ἀναγκασθεὶς διηυθετήθη κατὰ τὴν τότε κατάστασιν τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου.

Αἱ εἰσηγήσεις διαιροῦνται εἰς τέσσαρα βιβλία, ἑκαστον δὲ τούτων εἰς τίτλους, ἑκαστος δὲ τίτλος εἰς μικρότερα τεμήματα. Διενεμήθη δὲ ἡ ὅλη ἐν ταῖς εἰσηγήσεσι κατὰ τάξιν ὅλος διάφορος τῆς τῶν Πανδέκτων καὶ τοῦ Κώδικος. Ἐν αὐταῖς ἀκολουθεῖται σύστημα καθαρῶς ἐπιστημονικόν, ὅπου ὅλοι οἱ νόμοι ὑπάγονται εἰς τοὺς ἐξῆς τρεῖς κλάδους: *jus personarum*, *jus rerum* καὶ *jus actionum*.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἤρξατο τοῦ ἔργου τῆς ἐνφ' εἰργάζετο εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Πανδέκτων καὶ αἱ εἰσηγήσεις ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὸ ἔτος 529 συγχρόνως τοῖς Πανδέκταις.

Καὶ μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ *codex repetitae praelectionis* ὁ Ἰουστινιανὸς ἐξηκολούθει διὰ τῆς ἐκδόσεως πολλῶν σπουδαίων διατάξεων νὰ ἀναπτύξῃ ἐν πολλοῖς τὴν νομοθεσίαν. Αἱ διατάξεις αὗται, αἱ μὲν ἐκδιδόμεναι ἐλληνιστὶ (καὶ τοιαῦτα εἶναι αἱ πλεῖστα), αἱ δὲ Λατινιστὶ, εἶναι δὲ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς γλώσσαις, ὀνομασθήσαν *Novae* *legis* *constitutiones*.

λάξεις (novellae constitutiones) ὡς μεταγενέστεραι τοῦ κώδικος καὶ ἐπομένως μὴ συμπεριλαμβανόμεναι ἐν αὐτῷ. Ἐκ πολλῶν τεκμαιρέται ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ἔχε διανοηθῆ τὴν ἐκ νέου ἀναθεώρησιν τοῦ κώδικος, ὅπως καταχωρισθῶσιν ἐν αὐτῷ καὶ αἱ Νεαραὶ αὐται, τὸ σχέδιον ὅμως αὐτοῦ τοῦτο δὲν ἐξετελέσθη καὶ οὕτως αἱ Νεαραὶ δὲν συνήφθησαν εἰς ἓν.

Σημειωτέον ὅτι αἱ συλλογαὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔμειναν σταθερῶς ἐν χρήσει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Αὐτοκρατορίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, οὐ μόνον ὡς συλλογαὶ νόμων, ἀλλὰ καὶ ὡς θεωρητικὰ συγγράμματα διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου διότι συμφώνως πρὸς εἰδικὴν ἐδγηρίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τοὺς καθηγητὰς τοῦ δικαίου, καὶ ἐξαίρετως τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Βηρυττῇ, ἡ διδασκαλία τοῦ δικαίου ἔπρεπε νὰ γίνηται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συλλογῶν τούτων, διηρημένων εἰς διάφορα μαθήματα καλ' ὃ διέγραψεν αὐτοῖς σχέδιον.

Ἐν τούτοις καθ' ὅσον ἐξησθένει καθ' ἡμέραν ἡ αὐτοκρατορία, κατὰ τοσοῦτον ἡ πτώσις τοῦ δικαίου ἐγίνετο ἐπαισθητὴ καὶ πτωχὴ μᾶλλον ὅσον ἡ Ῥωμαϊκὴ γλῶσσα, βάσις τοῦ κυρίως Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ὑπεχώρει βαθμὴδὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἣν ἐλάλει ὁ λαός. Ἡ σύνταξις νομικῶν συγγραμμάτων, καίπερ ἀπαγορεύσαντος τοῦ Ἰουστινιανοῦ αὐτήν, ἐξηκολούθησεν· ἄλλ' ἐγράφοντο, ἐξαίρουμένων ὀλιγίστων, ἑλληνιστί. Μεταξὺ τῶν ἀξιοτέρων σημειώσεως, ἅπερ ὠφελίμως δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν εἰς ἐξηγήσειν τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, πρέπει νὰ συγκαταλέγωμεν μίαν παράφρασιν ἑλληνικὴν τῶν εἰσηγήσεων, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Θεοφίλου ἐνὸς τῶν συντακτῶν τῶν εἰσηγήσεων· ἔτι δὲ ἐπιτομὴν λατινιστί γεγραμμένην μεγάλου μέρους τῶν Νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, συντεταγμένην ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ ὀνομαζομένην *epitome*

me novellarum, ἥς ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξε μεγάλη ἐν τῇ Δύσει. Καὶ τέλος πολλὰς ἑλληνικὰς μεταφράσεις τῶν Πανδέκτων καὶ τοῦ Κώδικος, γενομένας ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ μετὰ σχολίων ἐρμηνευτικῶν ὑπὸ Στεφάνου, Θεοδοίου, Κυρίλλου καὶ Θεοδολαίου.

Δὲν πρέπει νὰ συγχύσωμεν πρὸς τὰ ἰδιωτικὰ ταῦτα ἔργα τὰς νομοθετικὰς τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου μεταφράσεις. Τῷ ὄντι, ἐπειδὴ αἱ προῤῥηθεῖσα μεταφράσεις τῶν συλλογῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲν περιεβάλλοντο δημόσιον χαρακτῆρα, οὐδ' ἦσαν πάντοτε σύμφωνα πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἤσθάνθησαν βαθμὴδὸν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπισήμου μεταγλωττίσεως αὐτῶν. Τὸ σχέδιον συνελήφθη καὶ τὸ ἔργον ἐρξάμενον κατὰ τὸν ἑνατον αἰῶνα ἐπὶ τοῦ αὐτοκρ. Βασιλείου Ἀπεπερατῶν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Διοντος τοῦ Σοφοῦ. Πρὸς εὐκολίαν τῆς χρήσεως τῶν πηγῶν διὰ τῆς ἐτι μᾶλλον συγχύνεύσεως αὐτῶν συνεκωνεύθησαν αἱ Εἰσηγήσεις, οἱ Πανδέκται, ὁ Κωδὶξ καὶ αἱ Νεαραὶ εἰς ἓν σύγγραμμα, συγκείμενον ἐξ ἐξηκοντα βιβλίων, διηρημένων εἰς τίτλους. Ἡ νέα αὕτη συλλογὴ, ὀνομασθεῖσα Βασιλικὰ, κατήργησεν ἐντελῶς κατὰ μικρὸν ἐν Ἀνατολῇ τὴν χρῆσιν τῶν πρωτοτύπων συλλογῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, εἰ καὶ ἡ ἐκδοσις αὐτῆς σκοπὸν εἶχε μόνον τὴν διευκόλυνσιν τῆς χρήσεως αὐτῶν.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου αἰῶνος ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐξέδοτο νέαν τῶν Βασιλικῶν ἐκδοσιν, ἐγένοντο δ' ἐπίσης διάφοροι αὐτῶν ἐπιτομαί, αἱ πλεῖσται κατὰ διατάγην τῆς ἀρχῆς.

Κατὰ τὸν δωδέκατον δὲ τέλος αἰῶνα αἱ πρωτότυποι συλλογαὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ διετέλουν ἐν παντελεῖ ἀχρηστίαι, ὁποσκέλισθεῖσαι ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν μεταφράσεων.

Ἄλλως εἶχον τὰ πράγματα ἐν τῇ

Δύται. Εἰ καὶ πολὺν πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ χρόνον ἡ Ἑσπερία αὐτοκρατορία εἶχε πῆσαι καὶ ἡ Ἱταλία οὐδένα διετήρησε πολιτικὸν δεσμὸν πρὸς τὴν ἀνατολικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἐκὶ Ἰουστινιανοῦ ἐν τούτοις διὰ τῶν κατακτήσεων τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ μέγα τῆς Ἱταλίας μέρος συμπεριελήφθη ἐκ νέου εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν ὡς ἐπαρχία αὐτῆς. Οἱ νέοι ἐπομένως κώδικες τοῦ Ἰουστινιανοῦ δημοσιεύθέντες δι' ὅλην τὴν Αὐτοκρατορίαν ἔλαβον ἐπίσης ἰσχὺν καὶ ἐκεῖ. Ἀλλ' ὅπως ἡ Ἱταλία ταχέως ἀπεσπάσθη καὶ πάλιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατέστη λεία τῶν Γερμανικῶν φυλῶν, ἀλλ' ἐν τούτοις τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον διετηρήθη ἐν αὐτῇ καθ' ὅλον τὸν μεσαίωνα ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Λομβαρδῶν καὶ τῶν Φράγκων, ὡς τοῦτο δηλοῦται πρὸ πάντων ἐκ τῶν δημοτικῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων, διατηρηθέντων αὐτόθι.

Προσέτι ἡ ἐπιστημονικὴ σπουδὴ τοῦ Ἰουστινιανέου δικαίου ἀνηγέρθη ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ἐν τοῖς Ἱταλικῶς Πανεπιστημίσι καὶ ἰδίως ἐν Βολωνίᾳ, καὶ ἐντεῦθεν ἐξηπλώθη βαθμηδὸν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς θεωρητικῆς αὐτοῦ γνώσεως καὶ ἡ πρακτικὴ αὐτοῦ χρῆσις.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐδιδάσκετο καὶ ἤρμηνεύετο τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν χρόνων ἐκείνων, ἔσχε πολλὴν ἐπιρροὴν εἰς τὴν περαιτέρω τύχην τοῦ δικαίου τούτου δι' ὃ χρεῖα νὰ προβῶμεν ἐνταῦθα εἰς φιλογολικὰς τινὰς παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Ἰον Τὸ ἐξηγητικὸν εἶδος, ὅπερ ὁ Ἰρνέριος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐν Βολωνίᾳ ἠκολούθησαν, ἔδωκε γέννησιν εἰς τὰς γλώσσας (glossas). Οὕτως ἐλέγοντο αἱ σύντομοι σημειώσεις, αἱ σχηματίζουσαι σκόλια ἐπὶ τοῦ κειμένου τῶν βιβλίων τοῦ Ἰουστινιανοῦ, δι' ὧν οἱ καθηγῆται κατεγίνοντο νὰ ἐρμηνεύσωσι τὸ Ῥωμ. δίκαιον δι' αὐτοῦ τοῦ

ἰδίου, διὰ μέσου πρὸ πάντων τῆς παραπομπῆς εἰς τὰ παράλληλα χωρία καὶ τῆς συνδιαλλαγῆς τῶν ἐν ἀντιθέσει κατὰ τὸ φαινόμενον χωρίων. Αἱ γλώσσαι αὐταί, ἐξ ὧν οἱ καθηγῆται οὗτοι ὠνομάσθησαν γλωσσογράφοι, κατεχωρίζοντο κατ' ἀρχὰς μὲν μεταξὺ τῶν στίχων τοῦ κειμένου (glossa interlinearis, παρεγγραφή), βραδύτερον δὲ ἐν τῷ περιθωρίῳ. Ἀθροισθεῖσάν τῶν γλωσσῶν τῶν διαφόρων γλωσσογράφων καὶ αὐξηθέντας τοῦ ἀθροίσματος τούτου βαθμηδὸν ὑπερέτεροι, ὁ Ἀγκούριος περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος κατήρτισεν ἐκλογὴν αὐτῶν, ἣτις νῦν λέγεται γλώσσα κατ' ὅλαν (glossa ordinaria), διετηρήθη δὲ μέχρι τοῦδε ἐν τῷ αὐτῷ σχηματι, ἔξαιρέσει τινῶν μεταγενεστέρων προσθηκῶν μικροῦ λόγου ἀξίων.

Αἱ πολυάριθμοι αὗται αὐθεντικαὶ τοῦ Κώδικος δὲν εἶναι εἰμὴ ἰδιαίτερον τῶν γλωσσῶν εἶδος. ὠνομάσθησαν δ' οὕτω κατὰ προτίμησιν, τοῦλάχιστον βραδύτερον, τὰς ποσιπάσματα τῶν νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν τῇ λατινικῇ, ἅπερ ἀνατρέχουσιν ἐν μέρει μέχρις αὐτοῦ τοῦ Ἰρνερίου, σκόνον ἔχοντα νὰ θέσωσιν ὑπ' ὅψιν τῶν διδασκομένων τοὺς κώδικας τὰς σπουδαίας μεταβολάς, ἃς ὑπέστη τὸ αὐτοκρατορικὸν δίκαιον διὰ τῶν νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Κατὰ τίνα χρόνον αἱ αὐθεντικαὶ αὐταὶ ἐχωρίσθησαν τῶν λοιπῶν γλωσσῶν, ὧν κατ' ἀρχὰς ἀπῆρτιζον μέρος, καὶ ἔπαυσαν νὰ σημειῶνται ἀπλῶς ἐν περιθωρίῳ, συσσωματωθεῖσαι εἰς αὐτὸ τὸ κείμενον μετὰ τὰ χωρία, εἰς ἃ αὗται ἀνεφέροντο, δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν.

2ον. Ἰειάζον τῶν γλωσσογράφων πλεονέκτημα εἶναι ὅτι ἐσχημάτισαν διὰ τῆς παραθέσεως διαφόρων χειρογράφων τὸ πληρίστερον κείμενον, τὸ ἀκριβέστερον καὶ τὸ μάλλον ὁμοιόμορφον πρὸς τὰς συλλογὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ (τὸ καλούμενον *lectio vulgata*).

ἰον. Ἐνταυτῷ τὰ ἑλληνικά χωρία, ἡμεῖς εὐρίσκονται ἐν ταῖς συλλογαῖς ταύταις, μετεφράσθησαν εἰς τὸ λατινικόν.

ἰον. Ὡς πρὸς τὰς νεαρὰς ἀντὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιτομῆς, ἣν ἕως τότε ἀπολυτικῶς μετεχειρίζοντο, οἱ γλωσσολόγοι ἀποκατέστησαν τὴν χρῆσιν τῶν πρωτοτύπων νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἃς ὡς διαδοχικῶς καὶ συνῆψαν ὑπὸ τὸν ὄρον authenticum ἢ liber authenticum. Ἀλλὰ μετεχειρίσθησαν τῶν ἑλληνικῶν Νεαρῶν οὐχὶ τὸ πρωτότυπον ἑλ-

ληνικὸν κείμενον, ὅπερ ἴσως ἡγνόουν εἶσέτι, ἀλλὰ λατινικὴν μετάφρασιν ἀγνώστου ἐσφαλμένην ἐποχῆς καὶ ἐλαττωματικὴν. Ἐκ τῶν γνωστῶν εἰς τοὺς γλωσσολόγους νεαρῶν ἐξελέξαντο οὗτοι 97, ἃς ἡρμήνευσαν διὰ γλώσσης. Καῖς ἤρτισαν ἐννέα αὐτῶν συλλογὰς, αἵτινες ἀπετέλεσαν τὸ liber ordinarius, καὶ κατ' ἀντίθεσιν ὠνόμασαν τὰς ἄλλας νεαρὰς ἐκτάκτους αὐθεντικὰς (authenticae extraordinariae). ⁽¹⁾

(1) Ἡ περὶ τῶν Πηγῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου προκειμένη διατριβὴ εἶναι ἔργον τοῦ μακαρίτου Πατρὸς μου Νικολάου Φλογαίτου, εὑρεθὲν μεταξὺ τῶν χειρογράφων αὐτοῦ.

Στάσις. Ἴδε Ἀπειθεία.

Στέρησις ιδιοκτησίας ἐπὶ ἀποζημιώσει.

Ὁ ἀπαραίτητος ὁ-
ρος τῆς προαγωγῆς τῶν δημιουργικῶν
ἡμῶν δυνάμεων καὶ ἡ ἀφετηρία τῆς βιο-
μηχανικῆς ἡμῶν δραστηριότητος εἶναι
ἡ ἐλευθερία περὶ τὴν κτῆσιν καὶ τὴν κί-
νησιν τῶν παραγωγικῶν ὀργάνων καὶ ἡ
μετ' αὐτῆς ἀναποσπάστως συνδεομένη
ἀναγνώρισις τῆς ιδιοκτησίας. Ὅθεν ἡ
ιδιοκτησία εἶναι τὸ ἀπαύασμα τῆς ἡ-
μετέρας ἐλευθερίας, ἅμα δὲ τὸ ὁμηγήριον
καὶ ἡ κυριωτάτη βάσις τοῦ πολιτισμοῦ.
Ἀλλὰ λόγοι γενικοῦ συμφέροντος ἐπιβάλλου-
σιν ἐνίοτε τὸν ἄνευ ζημίας τοῦ ιδιο-
κτήτου περιορισμὸν τοῦ δικαιώματος τῆς
κυριότητος. Τοιοῦτος δὲ εἶναι πρὸ παντός
ἄλλου ὁ τῆς ἀφαίρεσεως τῆς ιδιοκτησίας
λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης ἐπὶ τῇ δεούσῃ
ἀποζημιώσει. Ὅποτεν ἦναι ἀναμφισβή-
τητον ὅτι τοῦ ιδιώτου τὸ κτῆμα δύναται
νὰ συντελέσῃ εἰς ἐπίτευξιν σπουδαίου τῆς
Πολιτείας σκοποῦ, δυστροπῇ δὲ ὁ κύριος
αὐτοῦ νὰ παραδῶσῃ αὐτὸ ἐπὶ τῇ προση-
κούσῃ ἀποζημιώσει, οὐδὲν ἔχει ἄτοπον ἡ
ἀναγκαστικὴ αὐτοῦ ἀφαίρεσις. Ἄνευ τοῦ
δικαιώματος τούτου, οὔτε δημοσία ἔργα
ἤθελον ποτε ἐκτελεσθῇ, οὔτε πόλεις ἢ
δῆμοι ἤθελον ὠραϊσθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ.

Ἀναγκαῖον ὅμως οὐ μένον νὰ ὀρίζη-
ται ὑπὸ νόμου τὸ ἔργον, οὐ χάριν ἀφαι-
ρεῖται ἡ ιδιοκτησία, ἀλλὰ καὶ νὰ προσ-
φέρηται προκαταβολικῶς τὸ ἀπαιτούμε-

νον τίμημα τῷ ιδιοκτήτῃ, ^{ὁρίζοντο} ἐν διαφωνίᾳ ὑπὸ πραγματοποιομένων.

Κατὰ μέμνησιν τῶν ἄλλων Συνταγμά-
των καὶ τὸ ἐλληνικὸν Σύνταγμα (άρθρον
17) καθιέρωσεν ὅτι αὐδαίς στερεῖται τῇ
ιδιοκτησίας του εἰμὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην,
προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ^{δεν} καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσῃ, πάντοτε ^{δὲ}
προηγούμεντος ἀποζημιώσεως. Ἀλλ' ἐ-
μὴς ἕως τοῦ νῦν δὲν ἐξεδόθη μὲν γενικὴ
νόμος, ὁρίζων τίνι τρόπῳ θέλει πιστοποιεῖ-
σθαι ἡ δημοσία ἀνάγκη καὶ τίνι τρόπον
θέλει ὀρίζεσθαι καὶ καταβάλλεσθαι ἡ ἀ-
παιτούμενη ἀποζημιώσις· ἀλλ' ἐξεδόθη
σαν οἱ νόμοι ἈΧΙΗ' τῆς 24 Δεκεμβρίου
1887 περὶ ἀπαλλοτριώσεως κτημάτων
καταλαμβανομένων πρὸς ἐκτέλεσιν ἡ-
γῶν δημοσίας ὠφελείας, ΑΧΜΒ' τῆς 1
Ἰανουαρίου 1888 συμπληρῶν τὸν προη-
γούμενον περὶ ὁδοποιΐας νόμον ΣΕΓ' τῆς
18 Δεκεμβρίου 1867 περὶ ὁδοποιΐας
ἈΨΕΗ' τῆς 21 Ἀπριλίου 1889 περὶ
ἀπαλλοτριώσεως κτημάτων ἐπὶ καταρτι-
σμῷ πεδίων πρὸς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις
καὶ ΒΡΕΖ' τῆς 16 Φεβρουαρίου 1889
περὶ ἀπαλλοτριώσεως ἀκινήτων πρὸς ἀ-
νεύρεσιν ἢ συντήρησιν ἀρχαιοτήτων (κατα-
ριθαμβανόμενοι πάντες ἐν ἡμετέροις Συνο-
πληρώμασιν), οἵτινες διαλαμβάνουσι τὰ
πλεῖστα τῶν θεμάτων, ἐν οἷς ἡ Πολιτεία
ἔχει συμφέρον νὰ ἀπαλλοτριῇ ιδιωτικά
κτῆματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σήματα βιομηχανικὰ καὶ ἔμπορικὰ. Παρ' ἡμῶν διὰ τοῦ νόμου ΒΡΝΣ' τῆς 15 Φεβρουαρίου 1893 τὸ πρῶτον ὠρίσθη κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις Εὐρωπαϊκαῖς Πολιτείαις συμβαινόντων ὅτι δικαιοῦται ἕκαστος νὰ διατηρήσῃ τὰ βιομηχανικὰ καὶ ἔμπορικὰ αὐτοῦ προϊόντα διὰ σήματος τιθεμένου ἐπ' αὐτῶν τούτων τῶν προϊόντων ἢ ἐπὶ τῶν περικαλυμμάτων αὐτῶν, ὡς ἢ παραποίησις τιμωρεῖται ποινικῶς. (1) ὁ τὸν μὲν νόμον ΒΡΝΣ' ἐν ἡμετέρῳ Πύμπτω Συμπλ. σελ. 135, τὸ δὲ εἰς ἐκτίλειν αὐτοῦ ἐκδοθὲν Διάταγμα τῆς 18 Δεκεμβρίου 1893 ἐν ἡμετέρῳ Συμπλ. σελ. 127).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Στρατιωτικὰ ἀδικήματα.

(1) Στρατιωτικὴ δικαιοσύνη.

Στρατιωτικὰ καταλύματα.

Τὸ Διάταγμα τῆς 20 'Ιουνίου 1893 ὑποχρεοῖ τοὺς δήμους νὰ χορηγῶσιν εἰς τοὺς σταθμεύοντας ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς καὶ χωροφύλακας οἰκήματα καὶ σταύλους, ἱπποφορβὴν δὲ πρὸς 48 λεπτὰ τὴν μερίδα· ὁ δὲ δημοτικὸς νόμος (ἐξαρ. 37) καθαρὸν εἰς τὰς δημοτικὰς υποχρεώσεις καὶ τὴν χορήγησιν καταλυμάτων εἰς τοὺς διερχομένους (ὁδοποροῦντας) δηλαδὴ καὶ καταλύοντας ἐν τινὶ δήμῳ ἢ σταθμεύοντας (δηλονότι μονίμως ἢ προσωκαίως διαμένοντας) στρατιώτας (ῥάκις, ἐννοεῖται, ἔχουσιν ὁδοπορικὰ φύλλα)· τὸ δὲ Δ. τῆς 15 'Ιουλίου 1894 ὥρισεν εἰκότως, ὅτι ἡ κατάλυσις ἀνδρῶν καὶ ἵππων βαρύνει πάντας κατὰ τὸ μέγεθος τῆς κατοικίας ἑκάστου, προσέτι ὅτι ὀφείλουσιν οἱ δήμοι νὰ παρέχωσι δωρεὰν αὐτοῖς καὶ τὰ διὰ τὸ μαγείρεμα ἀναγκαῖα ξύλα καὶ ἑλαίον διὰ φωτισμόν. ἄλλὰ τὸ Διάταγμα τοῦτο, μὴ δημοσιευθὲν διὰ τῆς Ὁρ. τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ἰσχύει καὶ κακῶς ἐπομένως ἡ πρακτικὴ θεώρησεν αὐτὸ ἰσχύον ἰσχυρῶς.

ὅμως ἡ § 8 τοῦ Διατάγματος, αἱ μὴ δὲν ἀναγράφουσα δικαίωμα ἀρχῆς, οὐδ' ἐπιβάλλουσα ὑποχρέωσιν, ὁρίζουσα δ' ἀπλῶς ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργεῖον δέον νὰ κσινοποιῇ εἰς τοὺς νομάρχας τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν δρόμον τῶν ὁδοπορούντων στρατιωτῶν (ῥάκις προκρινταὶ κινήσεις στρατευμάτων), οἵτινες ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γνωρίζουσι τοῦτο ἐγκαίρως τοῖς δημάρχois. Δι' ἐγκυκλίου δὲ τῆς 18 'Απριλίου 1810 διατάχθη μὲν ὅτι, ὅπου ὑπάρχουσιν ὀψοπωλεῖα, οἱ στρατιῶται ὀφείλουσι νὰ ἀγοράζωσιν ἐξ αὐτῶν τὰ ἀναγκαῖα τρόφιμα, ὅπου δὲ δὲν ὑπάρχουσι ζητοῦσι παρὰ τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ εἰδικοῦ παρέδρου τὰ ἀναγκαῖα ἐπὶ καταβολῇ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν εἰς τὰς τρεχούσας τιμὰς, ἐὰν δὲ ἀρνηθῶσι τὴν καταβολήν, ἀναφέρεται ὁ δήμαρχος ἢ παρέδρος εἰς τὸν νομάρχην, ἐπιμαρτυρόμενος ὅσο ἢ τρεῖς δημόται, καὶ ὁ νομάρχης προκαλεῖ τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν, καὶ ἡ διαταγὴ αὕτη, κατ' οὐδὲν ἀντικειμένη εἰς τὸν νόμον, ἐνισχύουσα τὸναντίον αὐτίν, ἦν προφανῶς ἰσχυρὰ· ἀλλὰ διατάχθη προσέτι, ὅτι οἱ δημόται ὀφείλουσι νὰ προμηθεύωσι τὰ ἀναγκαῖα φορτηγὰ ζῶα λαμβάνοντες τρεῖς δραχμὰς δι' ἕκαστον τὴν ἡμέραν εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁδοπορίας, ὑπόκεινται δὲ πάντα κατὰ σειράν τὰ ζῶα εἰς τὴν ὑποχρέωσιν, ὅταν δὲ συμπέσῃ τὰ ζῶα, ὧν ἦλθεν ἡ σειρά, νὰ ὦσιν ἀπόντα, οἱ ἰδιοκτῆται τῶν ἀποστελλομένων ἀποζημιοῦνται πρὸς μίαν δραχμὴν τὴν ἡμέραν· ἀλλ' ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ υποχρεωτικὴ, διότι ὑποχρεώσεις εἰς πολίτην δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ δι' ἐγκυκλίου. Ἀλλ' ἐπῆλθε νεώτερος νόμος, νομίμως δημοσιευθεὶς καὶ ἐπομένως ἰσχύων κατὰ πάντα, ὁ ΒΚΗ' τῆς 18 'Απρ. 1880 περὶ στρατιωτικῶν καταλυμάτων, καθ' ὃν οἱ δήμοι ὑποχρεοῦνται εἰς παροχὴν καταλυμάτων εἰς τὰ στρατιωτικὰ ἀποπύματα

ἐν ἑλλείψει στρατώνων, χορηγοῦνται δὲ ταῦτα τῇ φροντίδι τοῦ δημάρχου ἢ εἰδικοῦ παρέδρου κατὰ σειράν καὶ ἐκ περιτροπῆς εἰς πάσας τὰς οἰκίας, τὰ δὲ ἐφόδια προμηθεύονται ἀποσπάσματα ἐπὶ πληρωμῇ κατ' εὐθεῖαν παρὰ τῶν ἀποπωλείων καὶ μόνον, ὅπου τοιαῦτα δὲν ὑπάρχουσιν, ὁρεῖται ὁ δημάρχος ἢ εἰδικὸς πάρεδρος, λαμβάνων παρὰ τῶν κατοίκων, νὰ προμηθεύῃ ἐπὶ ἀμέσῳ καταβολῇ τοῦ τιμήματος κατὰ τὴν τιμὴν, ἣν κατὰ τριμηνίαν ὀρίζει διὰ τὴν περιφέρειαν ἑκάστου δήμου ὁ νομάρχης μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ Ἐφόρου.

Β. Ν. Φλογαίτης

Στρατιωτικὰ ποινὰ. Ἱδε

Στρατιωτικὴ δικαιοσύνη.

Στρατιωτικὴ δικαιοσύνη.

Ἐν παντὶ κλάδῳ δημοσίας ὑπηρεσίας ἀνάγκη πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἐνήμερον ἐκπλήρωσιν τῶν εἰς ἕκαστον ἀνατεθειμένων ὑπηρεσιακῶν καθηκόντων ἰδιαιτέρας πειθαρχικῆς δικαιοδοσίας, καθ' ἣν οἱ προϊστάμενοι ἐπιβάλλουσι πειθαρχικὰς ποινὰς ἢ προκαλοῦσι τὴν ὑπὸ εἰδικῶν πειθαρχικῶν δικαστηρίων ἐπιβολὴν πειθαρχικῶν ποινῶν εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους διὰ τὰ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν παραπτώματα αὐτῶν (Ἱδε ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 12). Ὅθεν καὶ ἐν τῷ κλάδῳ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ πρὸ πάντων μάλιστα ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ, ἐνθα ἡ ἀμέλεια ἢ ἡ ἀπειθεία δύνανται νὰ ἐπενέγκωσι τὰ μέγιστα τῶν δεινῶν, καὶ μάλιστα ἐν ὧρα πολιτικῶν κρίσεων ἢ ἐχθροπραξιῶν πρὸς ἐξωτερικοὺς ἐχθρούς, ἀνάγκη τῆς καθιερώσεως πειθαρχικῆς δικαιοδοσίας, καθ' ἣν οἱ ἀνώτεροι δικαιούνται νὰ ἐπιβάλλωσι ταχέως ποινὰς ἐπιπληξέως, προστίμου ἢ κρατήσεως εἰς τοὺς ὑφισταμένους ἐπὶ παραβάσει τῶν στρατιωτικῶν κανονισμῶν. Ἀλλ' ἄλλο ἢ πειθαρχικὴ δικαιοδοσία, εἰς ἣν ὑπάγονται ἐλλόγως

πάντα τὰ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν παραπτώματα, καὶ ἄλλο εἰδικὴ ποινικὴ δικαιοδοσία. καθ' ἣν ἐξαιροῦνται ἐν γένει τῇ κοινῇ ποινικῇ δικαιοδοσίᾳ οἱ στρατιωτικοὶ καὶ ὑποπίπτοντες εἰς κοινὰ ἀδικήματα, ὑπαγόμενοι καὶ ἐπὶ τούτοις εἰς δικαστήρια ἐκ στρατιωτικῶν συγκείμενα. Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ στρατιώτης δέον νὰ πειθαρχῇ εὐπειθῶς εἰς τοὺς προϊσταμένους αὐτοῦ, πᾶσα δὲ ἀπειθεία ἢ ἀμέλεια ἐπάνανγκας νὰ τιμωρῆται αὐστηρῶς καὶ ταχέως ὑπὸ στρατιωτικῶν δικαστῶν, διότι ἄλλως δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἀπαραιτήτως ἡ ἀναγκαία εἰς ἐπιτυχὴ διοίκησιν στρατοῦ δραστηριότης καὶ εὐπείθεια τῶν ὑφισταμένων πρὸς τοὺς προϊσταμένους. Ἀλλὰ τί κοινὸν μεταξὺ τῶν προσκρουόντων εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἱεραρχίαν ἀδικημάτων καὶ τῶν κοινῶν ἀδικημάτων τοῦ στρατιώτου, τῆς ἀνθρωποκτονίας, τῆς κλοπῆς ἢ τῆς ψευδορκίας, τῶν ἀδικημάτων τουτέστιν, ἅτινα διαπράττει οὐχὶ ὡς στρατιώτης, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος. — Ἐν τούτοις ἄχρι τοῦ νῦν παρ' ἡμῖν ἐπικρατεῖ ἰδίᾳ στρατιωτικὴ ποινικὴ δικαιοσύνη, εἰς ἣν ὑπάγονται κατὰ τὸν ἡμέτερον περὶ στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας Φ.ἡ.Β' νόμον τῆς 10 Μαΐου 1860 (τροποποιηθέντα μόνον ἐν τισὶ διὰ τοῦ νόμου ΑΥΕΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 καὶ τοῦ νόμου ΒΣΕΒ' τῆς 20 Ἰανουαρίου 1895) α) διὰ πάντα μὲν τὰ ὑπ' αὐτῶν διαπραττόμενα ἀδικήματα (πλὴν τῆς ναυταπάτης καὶ πειρατείας καὶ τῶν παραβάσεων τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου καὶ τῶν νόμων περὶ τελωνείων, φόρων, δασῶν καὶ δημοσίων ὁδῶν) β) οἱ παντὸς βαθμοῦ ὀξιοματικοί, ὑπαξιωματικοί, μουσικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ στρατοῦ τῆς Ἑλλάδος, οἱ τῶν στρατιωτικῶν σχολείων μαθηταὶ καὶ οἱ διὰ νόμον πρὸς στρατιωτικούς ἐξομοιούμενοι ἐφ' ὅσον διατελοῦσιν ἐν ἐνεργείᾳ ἢ εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς ἐλέγχους τοῦ στρατοῦ ὡς

πρόντες ἢ εἶναι ἀπεσπασμένοι εἰς εἰδί-
 ῃν τινα ὑπηρεσίαν ἢ κρατοῦνται ἐν φυ-
 λακίᾳ ἢ νοσηλεύονται ἐν νοσοκομείοις
 (άρθρον 43 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νό-
 μου ΑΥΣΕ'). Ὡς παρόντες δὲ θεωροῦν-
 ται οὐ μόνον οἱ ὑπὸ τὰς σιμκίας, ἀλλὰ
 καὶ οἱ ἄνευ ἀδείας ἀπόντες, προσκαίρως,
 ὡς μὴ κηρυχθέντες λιποτάκται,
 ὡς μὴ παρελθούσης τῆς πρὸς μεταμέλειαν
 προέσεως (Ἀρείου Πάγου ποιν. ἵποφ.
 τοῦ 1870), ἔτι δὲ καὶ οἱ λαβόντες
 ἄδειαν ἀπουσίας ἢ φύλλον πορείας,
 καὶ ἀναχωρήσαντες δ' ἔτι ἀλλὰ διατρί-
 βόντες ἐν τῷ στρατῷ αὐτῶν (Ἀκυρω-
 τικοῦ ἵποφ. τῆς 17 Ἰουνίου 1854), πρὸς
 οἱ καταδικασθέντες εἰς ποινὴν ἀπο-
 κλείουσαν αὐτοὺς τοῦ στρατοῦ, ἐν ὅσῳ
 οὐκ ἤρξαντο ἐκτίνοντες αὐτήν (Ἀκυρω-
 τικοῦ ἵποφ. 13 Νοεμβρίου 1852), 2) οἱ
 ἐν ἀόριστῳ ἁδείᾳ, διαθεσιμότητι, ἐφε-
 δρεῖα καὶ ἐθνοφρουρᾷ διατελοῦντες, ἀφ' ἧς
 προσκληθέντες παρουσιασθῶσιν εἰς τὰς
 πλείους τοῦ στρατοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ
 ἢ πρὸς ἐκτελέσιν ἀσκήσεων, 3) οἱ αἰχμά-
 λωτοι πολέμου ξένοι· 6) διὰ δὲ τὰ περὶ
 τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ μόνον ἀδι-
 κήματα αὐτῶν 1) οἱ λιποτάκται καὶ
 φηγόμενοι, 2) οἱ ἀπόντες ἐπ' ἁδείᾳ
 στρατιωτικοὶ παντὸς βαθμοῦ καὶ οἱ ἐν
 ἀποβιμότητι καὶ ἐν ἀργίᾳ διατελοῦν-
 τες, 3) οἱ στρατιωτικοὶ οἱ ἐν τῷ ἐνέργῳ
 σταθμῷ ὑπηρετοῦντες ἢ ἀναλαβόντες ἐ-
 νέργῳ ὑπηρεσίᾳ, ἀπολυθέντες δὲ ἢ δια-
 γραφέντες, ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς
 διαγραφῆς αὐτῶν, 4) οἱ ἐν ἀόριστῳ ἁ-
 δείᾳ, διαθεσιμότητι, ἐφεδρεῖα καὶ ἐθνο-
 φρουρᾷ διατελοῦντες, ἀφ' ἧς ἡμέρας λά-
 βουσι διαταγὴν πορείας ἕως τῆς ἡμέρας
 τῇ ἐμφανίσεως αὐτῶν εἰς τὸ στρατιω-
 τικὸν σῶμα, ἐν ᾧ κατετάχθησαν, ἢ τῆς
 συνωνύσεως αὐτῶν εἰς ἴδιον στρατιωτικὸν
 ἀσπασμα (διότι ἕκτοτε ὑτάγονται διὰ
 πάντα αὐτῶν τὰ ἀδικήματα), 5) οἱ
 ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ τῆς χω-

ροφυλακῆς καὶ οἱ χωροφύλακες. Περὶ
 τῶν τελευταίων τούτων ὁμοως σημειω-
 τέον, ὅτι διὰ τοῦ νόμου ΑΥΣΕ' ὠρίσθη
 ὅτι ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δι-
 καιοσύνην καὶ δι' ἅπαντα τὰ ἀδικήματα
 αὐτῶν κατὰ στρατιωτικῶν αἰουδιότη-
 ὅπλου ἢ σώματος. — Σημειώτέον ὁμοως
 ὅτι, ὅπόταν οἱ στρατιωτικοὶ κατηγοροῦ-
 μενοι συμπράξωσι μετὰ πολίτου, καθί-
 στανται μόνον ἀρμόδια εἰς ἐκδίκασιν πάν-
 των τῶν κατηγορουμένων τὰ τακτικά
 ποινικὰ δικαστήρια, τιμωρουμένων βί-
 βαια τῶν στρατιωτικῶν κατὰ τὸν στρα-
 τιωτικὸν νόμον· ἀλλὰ διὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρ-
 θροις 193—219 τοῦ στρατιωτικοῦ ποινι-
 κοῦ νόμου ἀναφερόμενα ἀδικήματα (δη-
 λονότι προδοσίαν, κατασκοπίαν καὶ ἀπο-
 πλάνησιν στρατιωτῶν, παράδοσιν φρου-
 ρίου, ἐγκατάλειψιν θέσεως, στάσιν, ἀνυ-
 ποταξίαν καὶ ἀντίστασιν, κατάχρησιν τῇ
 στρατιωτικῇ ἐξουσίᾳ) δικάζονται κατ'
 ἴδιον οἱ στρατιωτικοὶ ἐνώπιον τῶν στρα-
 τιωτικῶν δικαστηρίων, χωριζομένης τῆς
 δίκης. Δικάζονται δὲ ὑπὸ τῶν στρατιω-
 τικῶν δικαστηρίων ἐν πάσῃ περιπτώσει
 οἱ μετὰ πολιτῶν συγκατηγορούμενοι
 στρατιωτικοί, ἐὰν ἀποθάνωσιν οἱ μεθ' ὧν
 συνέπραξαν πολῖται, ἅτε ἐκλιπόντος τοῦ
 λόγου ἐφ' ᾧ οὗτοι ἔμελλον νὰ δικασθῶ-
 σιν ὑπὸ τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστη-
 ρίων (Ἀκυρωτικοῦ ἀπόφασις τῆς 10
 Μαΐου 1854 καὶ 23 Αὐγούστου 1855,
 Fouchier γαλλικῆς στρατιωτικῆς ποινι-
 κῆς νομοθεσίας σελ. 217). Πητέον προ-
 σέτι, ὅτι τὰ στρατιωτικὰ δικαστήρια εἶ-
 ναι ἀρμόδια εἰς ἐκδίκασιν τοῦ ἀπολέσαν-
 τος μὲν ἀκολούθως τὴν ἰδιότητα τοῦ
 στρατιωτικοῦ, στρατιωτικοῦ ὁμοως ἐν ἐ-
 νεργείᾳ διατελοῦντος κατὰ τὴν διάπρα-
 ξιν τοῦ ἀδικήματος (Ἀκυρωτικοῦ ἀπό-
 φασις τῆς 7 Ἰουνίου 1813), ἅτε τῆς
 τῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἀρμοδιότητος
 ρυθμιζομένης ὑπὸ τῆς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς
 διαπράξεως τοῦ ἀδικήματος ἰδιότητος τοῦ

ὀποδίκου (*Ακυρωτικοῦ ἀποφασίς τῆς 18 Ἰουνίου 1824, *Legraverand traité de la législ. crim.* κεφ. 9 τόμ. 4 τῆς τρίτης ἐκδ. τοῦ Βελγίου σελ. 227).

Ἀπονέμεται δ' ἡ στρατιωτικὴ ποινικὴ δικαιοσύνη α') ὑπὸ στρατοδικειῶν, β') ὑπὸ ἀναθεωρητικοῦ δικαστηρίου καὶ γ') ὑπὸ ἀστυνομικῶν δικαστηρίων. Καὶ τὰ μὲν στρατοδικεῖα δικάζουσι τὰ ἀδικήματα τὰ διαπραττόμενα ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν τῆς ξηρᾶς, τὸ δὲ ἀναθεωρητικόν, οἶοντι ἐπέχον τόπον Ἀρείου Πάγου ἐν τῇ στρατιωτικῇ δικαιοσύνῃ, ἀκυροῖ τὰς κατὰ παρερμηνείαν τοῦ ποινικοῦ νόμου (τοῦ τε κοινοῦ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ) καὶ παραβίασιν τῶν οὐσιαστικῶν διατάξεων τῆς ποινικῆς δικονομίας (τῆς τε κοινῆς καὶ στρατιωτικῆς) ἐκδοθεῖσας ἀποφάσεις ἐπὶ τῇ προσφυγῇ τῶν καταδικασθέντων (ἄρθρ. 57 καὶ 58), τὰ δὲ ἀστυνομικὰ δικαστήρια, ἀποτελούμενα ἐκ τοῦ ἀνωτέρου διοικητοῦ τῆς χωροφυλακῆς καὶ τοῦ ἀνωτέρου κατὰ βαθμὸν ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς, συνίστανται μόνον ἐν ὧρα πολέμου ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ δικάζουσι τοὺς ἐδωδιμπούλους, καπήλους, ἐμπόρους, ὑπηρέτας καὶ λοιποὺς ἀκολούθους τοῦ στρατοῦ, τοὺς τυχοδιώκτας ἢ φερρεοίλους, (περὶ ὧν προβλέπουσι τὰ ἄρθρα 661—666 τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ νόμου) καὶ τοὺς μὴ ἀξιωματικοὺς αἰχμαλώτους πολέμου μόνον διὰ πταίσματα ἢ πλημμελήματα τιμωρούμενα ὑπὸ τοῦ νόμου κατ' ἀνώτατον ὅρον δι' ἐξαμήνου φυλακίσεως ἢ χρηματικῆς ποινῆς διακοσιοδράχμου (ἄρθρον 38 καὶ 39 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 54)· ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπεται προσφυγὴ εἰς τὸ Ἀναθεωρητικόν (ἄρθρ. 59) — Καὶ λειτουργοῦσι μὲν παρ' ἡμῖν δύο διαρκεῖ στρατοδικεῖα, ἀλλ' ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις ἐτέρων δύο, εἰάν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, ἀλλ' ἡ λήξις αὐτῶν ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἅμα τῇ παύσει τῆς ἀνάγκης.

Ἐκστρατεύοντος δ' ἐκτός τοῦ Κράτους τοῦ στρατοῦ, κατάρτιζει δύο στρατοδικεῖα καὶ ἐν ἀναθεωρητικὸν ὃ γενικὸν ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ὡς καὶ πᾶς ἀρχηγὸς σώματος ἐνεργούντος μεμονωμένως (ἄρθρον 29). Συγκροτεῖται δ' ἑκαστοὶ στρατοδικεῖον ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ νόμου κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ στρατοποιήσιν διὰ τοῦ νόμου ΑΥΘΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887· ἀλλ' ὁσάκις πρόκειται πρὸς δικασθῆναι ἀξιωματικὸς ἀνώτερος τοῦ ὀπολοχαγοῦ, ἢ σύνθεσις τοῦ στρατοδικείου μεταβάλλεται κατὰ λόγον τοῦ βαθμοῦ τοῦ κατηγορουμένου, οὕτως ὥστε ὁ ἐν βαθμὸν κατώτερος οὐδέποτε δικάζει ἀνώτερον (ἄρθρ. 8—14), πλὴν μόνον ἐξαιρητικῶν τινῶν περιστάσεων, καθ' ἃς ὀπαγορεύει τοῦτο ἡ ἀνάγκη, οἷον ἐν δυνάμει ἀντιστρατήγου (*Ἴδε ἄρθρα 8, 9, 10, 11, 12, 32, 110, 111, 120). Παρ' ἑκάστη δὲ διαρκεῖ στρατοδικεῖα ἐδρεύει 2ν ἐπιτροπέων (ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, τῶν ἀντεπιτρόπων, τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ τῶν ἀντεισιγητῶν) καὶ ἐν γραφεῖον (ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ γραμματέων, τῶν ὑπογραμματέων καὶ τῶν γραφέων) (ἄρθρ. 4 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥΘΕ'). Καὶ τὰ μὲν καθ' ἑκάστην τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ὀρίζονται ὑπὸ τῶν ἄρθρων 5, 40, 58, 72, 73, 86, 88—100, 102, 104, 119, 121, 124, 126, 132—137, 142, 143, 151, 152, 157, 161, 166—170 εἰς παρεμφερῆ πρὸς τὰ τῶν παρ' ἐφέταις καὶ παρὰ πρωτοδικῶν καὶ εἰσαγγελέων· στερεῖται ὅμως ὁ Βασιλικὸς Ἐπιτρόπος τῆς τῶν Εἰσαγγελίων πρωτοβουλίας τῆς ποινικῆς καταδίκης, ἥτις ἐν τῇ δικαιοσύνῃ ἀνήκει κατὰ δυστοχίαν ὁλοσχερῶς εἰς τὸ ἑαυτοῦ ποινικῶν Στρατιωτικῶν (ἄρθροι 82), ὃ δὲ εἰσηγητὴς κέντηται ἀπασαν σχεδὸν τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ ἀνακριτοῦ (ἄρθρα 5, 67, 82—98). Οἱ δὲ ἀντεπι

τοιοί και ἀντεισηγηταὶ ἀναπληροῦσι πλείους τοὺς προϊσταμένους αὐτῶν, ὅπως ἄλλως τὴν διεύθυνσιν διατελοῦσιν. Ὁ Γραμματεὺς δὲ συντάσσει τὰ ἀναγκαῖα τῆς διαδικασίας ἔγγραφα και διευθύνει τὸ γραφεῖον, ἔχων ὑφισταμένους τοὺς ὑπογραμματοεῖς και γραφεῖς ("Ἰδε Β. Δ. τῆς 7 Μαρτίου 1886 ἀρθρ. 7 και 8). Σημειωτέον, ὅτι οἱ στρατοδίκαι λαμβάνονται ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μαχίμων ἀξιωματικῶν (ἀρθρον 6), πλὴν ἐξαιρετικῶν τινῶν περιπτώσεων (ἐν πολιορκίᾳ ἢ ἀποκλεισμῷ), καθ' ὅς δύναται νὰ ἐκτελέσῃ καθήκοντα στρατοδίκου και ἀξιωματικῆς ἐν διαθεσιμότητι, ἀδείᾳ, ἀποστρατεῖᾳ ἢ ἄρξῃ, πλὴν τῶν δι' ἀπολύσεως ἢ προαίρου παύσεως ἐν ἄρξῃ τεθέντων (ἀρθρον 35). οἱ δὲ Βασιλικοὶ ἐπίτροποι και εἰσηγηταὶ ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν (ἀρθρ. 7)· ἀλλ' ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ὡς ἔχων ὑπέρτερα καθήκοντα (ἀρθρ. 96) δέον νὰ ᾖ κατὰ βαθμὸν ἀνώτερος τοῦ εἰσηγητοῦ ἢ τοῦλάχιστον ἀρχαιότερος αὐτοῦ· διὸ και ὡρίσθη, ὅτι ὁ μὲν Βασιλικὸς ἐπίτροπος δέον εἶναι ἔχει βαθμὸν ἀντισυνταγματάρχου ἢ ταγματάρχου, ὁ δὲ εἰσηγητὴς ταγματάρχου (Νόμου περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ τοῦ 1887 ἀρθρον 5). Σημειωτέον, ὅτι ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ἀρκεῖ νὰ ᾖ ἀνεξαρτήτως τῶν κατηγορουμένων πλὴν ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ᾖ καὶ ἀντιστράτηγος, ὅτε δύναται και ὑποστράτηγος νὰ ἐκτελέσῃ τὰ καθήκοντα τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου). ὁ δὲ εἰσηγητὴς και ἀνώτερος τὸν βαθμὸν (ἀρθρ. 10 και 14). Ὁ δὲ λόγος τῆς τοιαύτης διατάξεως εἶναι, ὅτι ὁ μὲν εἰσηγητὴς εἶναι ἐπίτροπος μόνον τὰ τῆς ἀνακρίσεως, ὁ δὲ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ἐκπληροῖ γρηγορῶς ἐξουσίᾳ δ' ἀπᾶν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἱεραρχίαν νὰ κατηγορῇ δηλωτικῶς κατώτερος τὸν ἀνώτερον. Ἀλλὰ καὶ ἄλλου ἀνώτερα καθήκοντα ἐν τῇ

τῇ μορφώσει τῶν στρατοδικείων και ἐν τῇ καταδικαστικῇ ἐνεργείᾳ ἔχει δυστυχῶς κατὰ τὸν καίμενον νόμον ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργός, ὅστις τὸ μὲν ἐκ τῶν ὑποβιλλομένων αὐτῷ κατὰ τὸ ἀρθρ. 17 ὑπὸ τῶν διοικητῶν τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων καταλόγων σχηματίζει γενικὸν πίνακα, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται οἱ δυνάμενοι νὰ ἐκπληρώσωσιν ἔργα στρατοδίκου, σημειούμενος αὐτοὺς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ βαθμοῦ και τῆς ἀρχαιότητος, και ὑποβάλλει αὐτὸν εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Βασιλέως, διαιρεῖ δὲ τὸν πίνακα τοῦτον εἰς ἰσαριθμοὺς τοῖς στρατοδικείοις και διορίζει τοὺς στρατοδίκαις, λαμβάνων αὐτοὺς διαδοχικῶς ἐκ τῶν ἰδιαίτερων πινάκων κατὰ τὴν σειρὰν τῆς σημειώσεως τοῦ βαθμοῦ και τῆς ἀρχαιότητος ἐκάστου τῶν ἀξιωματικῶν, τὸ δὲ ἔχει δικαιοδοσίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν τε τοῦ παρ' ἐφέταις εἰσαγγελίως (πλὴν τῆς ἐπ' ἀφροατηρίου παραστάσεως) και τῶν δικαστικῶν συμβουλίων ("Ἰδε στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας ἀρθρα 68, 17-27, 30, 31, 46, 67, 80-83, 93-100, 102, 121, 133, 135, 142-149, 157, 161, 162, 168, 204).—Τὸ δὲ ἀναθεωρητικὸν δικαστήριον συγκροτεῖται ἀείποτε ἐξ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν (ἀρθρ. 25 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥΞΕ'), διατελεῖ δὲ παρ' αὐτῷ εἰς γραμματοεῖς, ὅστις μεθ' ἐνὸς γραφέως ἀποτελεῖ τὸ παρ' αὐτῷ γραφεῖον (Δ. τῆς 7 Μαρτίου 1886 ἀρθρον 3), τὰ δὲ παρ' αὐτῷ καθήκοντα τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ὅστις μόνος ἀποτελεῖ τὸ παρὰ τῷ ἀναθεωρητικῷ ἐπιτροπεῖον, εἰσίζονται ὑπὸ τῶν ἀρθρων 151, 152, 155-161, τὰ δὲ τοῦ εἰσηγητοῦ καθήκοντα ἐν ἐκάστη ὑποθέσει· ἐκτελεῖ εἰς τῶν δικαστῶν, μὴ ὑπάρχοντος τακτικοῦ εἰσηγητοῦ (ἀρθρ. 153, 155, 156). Σημειωτέον, ὅτι κατ' ἀρχὴν ἡ σύνθεσις τοῦ ἀναθεωρητικοῦ δὲν μεταβάλλεται ὡς ἡ τοῦ στρατοδικείου κατὰ λόγον τοῦ βαθμοῦ

τοῦ κατηγορουμένου· ἀλλὰ γίνεται ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος, ὁσάκις ὁ πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου, αὐτὴ ἡ ἀπόφασις προσβάλλεται διὰ προσφυγῆς εἰς τὸ ἀναθεωρητικόν, τυγχάνει ὦν κατὰ βαθμὸν ἀνώτερος τοῦ προέδρου τοῦ ἀναθεωρητικοῦ, διότι τότε ἀντικαθίσταται οὗτος προσκαίρως δι' ἀξιωματικοῦ τοῦ στρατοῦ ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιοῦτου, δι' ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ ὁμοιοβάθμου πρὸς τὸν τοῦ στρατοδικείου (ἄρθρ. 27). Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἀναθεωρητικοῦ (τοῦ τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης τούτου Ἀκυρωτικοῦ) ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς καταδικασθέντας προσφυγὴ δι' αἰτήσεως ἀναιρέσεως εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον μόνον δι' ὑπέρβασιν καθυκόντων καὶ ἀναρμοδιότητος τῶν στρατοδικῶν· ἐξαίρουται δὲ πάλιν τῆς προσφυγῆς καὶ ἐπὶ τοιοῦτῃ λόγῳ οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐν ἐκστρατεία στρατοδικείων, οἱ ἐν ἐχθρικῇ χώρᾳ καταδικασθέντες, οἱ ἄλλοδαποί καὶ ἐν γένει οἱ καταδικασθέντες ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, ἀλλὰ τοῦ στρατοῦ ὄντος ἀπέναντι τῶν πολεμίων, καὶ οἱ καταδικασθέντες ὑπὸ τῶν ἐν ἀποκεκλεισμένοις ἢ πολιορκουμένοις φρουρίοις στρατοδικείων (ἄρθρ. 63).

Τὰ δὲ ἄρθρα 66—81 τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας πραγματεύονται περὶ τῆς στρατιωτικῆς προανακρίσεως καὶ τὰ ἄρθρα 82—97 περὶ τῆς τακτικῆς ὑπὸ τῶν εἰσηγητῶν τῶν στρατοδικείων ἐνεργουμένης ἀνακρίσεως. Γνωστὸν διατελεῖ, ὅτι ἡ ἀνάκρισις εἶναι ἡ ψυχὴ οὕτως εἰπεῖν τῆς ποινικῆς δίκης, διότι ἐκ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἥρτηται ἡ τῆς ποινικῆς δίκης ἐκβασίς, διὸ δέον νὰ ἐνεργῇται οὐ μόνον μετὰ ὁρησκευτικῆς ἀμεροληψίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς διαγεγραμμένους ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ κανόνας, ἐφαρμοζομένους ἀπαρράλλακτως καὶ εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀνάκρισιν. Ὅθεν καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀνακριτικὴ πράξις ὅσον νὰ

τελῇται ἐν ὁρισμένῳ δημόσιῳ καταστήματι (Ποιν. Δικονομ. ἄρθρον 71), πληρὴν ἐὰν τὸ ἀδίκημα ἐτελέσθῃ ἐπ' αὐτοσφύρῳ (Ποιν. δικονομ. ἄρθρ. 168 στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 69) ἢ οἱ μάρτυρες ἢ οἱ κατηγορούμενοι ἄδυνατοῦσι νὰ προσέλθωσι δι' ἀσθένειαν ἢ ἄλλον λόγον (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 199, στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 85). Ἡ εἰς τὴν οἰκίαν κατηγορουμένου ἢ μάρτυρος παράνομος καὶ παράτυπος εἰσόδος καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀνακριτοῦ ἀπαγορεύεται· συγχωρεῖται δὲ κατ' ἐξαιρέσειν μόνον ἡ κατ' οἶκον ἐρευνα, ὅποτε μετὰ λόγου τεκμαίρεται ὅτι δύναται νὰ βεβαιωθῇ ἡ μνησθεμένη πράξις ἢ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ὑπόδειξις τῶν ἐνόχων (Ποιν. Δικονομ. ἄρθρ. 167 καὶ στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 69) κατὰ τὰς ἐν τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ ὁρισμένας περιπτώσεις (ἄρθρ. 170), ἀλλ' ἀπαιτεῖται τότε πληρὴν γραμμικῶς ἡ συμπαραλαβὴ καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου ἢ τοῦ δημάρχου ἢ ἀστυνόμου τοῦ τόπου τῆς ἀνακρίσεως ἢ τοῦ νομίμου ἀναπληρωτῶν αὐτῶν (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 72 καὶ 74)· τελεῖται δὲ καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀνακρίσις μυστικῶς (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 72 στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 84, 85 καὶ 103), ὅθεν οἱ μάρτυρες ἐξεταστοὶ καθ' ἑκάστον, ὁ δὲ κατηγορούμενος πᾶρεστι μόνον ὅποτε τοῦ εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον πρὸς τὸ σκοπὸν τῆς δίκης (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 126)· ἐπιτρέπεται δὲ μόνον ἡ τοῦ κατηγορουμένου παρουσία καὶ τῶν λοιπῶν διαδίκων ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτῶν κατὰ κατ' οἶκον ἐρεῦναις καὶ ταῖς κατὰ σχέσει (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 173 καὶ ποιν. νομ. Χωροφ. ἄρθρ. 103)· ἀλλ' οὐδὲ μὴ δικαιοῦται νὰ λήθῃ ἀντιγραφὸν τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων πρὸ τῆς εἰς τὸν κοινοποιήσεως τῆς διαταγῆς τῆς δίκης εἰσαγωγῆς αὐτοῦ (στρατιωτικ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 103), ἀλλ' ὅπου ὁ εἰσηγητὴς ἀναγνώσῃ αὐτῷ μετὰ τὴν

τοὺς λόγους τῆς κατηγορίας (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθ. 84 καὶ ποιν. δικον. ἄρθ. 111), ἢ ἐπιδείξει αὐτῷ πάντα τὰ ἔγγραφα καὶ πειστήρια καὶ προκαλέσῃ νὰ δηλώσῃ ἂν ἀναγνωρίζῃ αὐτὰ, μετὰ δὲ τὴν εξέτασιν ἀναγνώσῃ αὐτῷ τὰς ἀνακριτικὰς ἐκθέσεις καὶ τότε νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν συγγόρον νὰ προσέλθῃ αὐτῷ (στρατ. ποιν. νόμου 92). Ὀφείλει δὲ καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἀνακριτὴς νὰ καταβάλλῃ ἰδιάζουσας προσοχὰς εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐκθέσεων, ὧν ἐν τῇ κεφαλίδι μὲν μνημονευτέος ὁ τόπος, ὅπου συντάσσεται ἡ ἡμερομηνία καὶ τὸ ἔτος (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 140), ἡ δὲ ἡμερομηνία σημειωτέα καὶ ἐν τῇ τέλει τῆς ἐκθέσεως, ὅτε αὕτη ἄρξαμένη τῇ προτεραίᾳ, ἐπερατώθη τῇ ἐπιούσῃ, σημειωτέα δὲ κατὰ πᾶσαν τυχόν διακοπὴν τῆς ἐκθέσεως καὶ ἡ διακοπὴ καὶ ὁ λόγος αὐτῆς, ὅποτε ἡ ἡμετέλης αὕτη ἐκθεσις δεόν νὰ υπογράφηται ὑπὸ πάντων τῶν συμπραττόντων καὶ νὰ σφραγίζηται (Πολιτ. Δικ. ἄρθ. 4074). Μνημονευτέον δ' ἐν πάσῃ ἐκθέσει τοῦ βαβλοῦ, τῆς κατοικίας καὶ τοῦ ὀνοματεπωνύμου τοῦ τε συντάσσοντος αὐτὴν καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως καὶ τῶν ἄλλων συμπραττόντων προσώπων. Ὡσαύτως δὲ ὀφείλει καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἀνακριτὴς νὰ συμπεριλάβῃ πραγματογνώμονας, ὁσάκις πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ ἀδικήματος καὶ διάγνωσιν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ καθίσταται ἀναγκαίη ἡ ἀρωγὴ ἐιδίκων ἀνδρῶν (Ποιν. Δικον. ἄρθ. 98 καὶ 167, Κανον. Χωροφυλακῆς ἄρθ. 107), οἵτινες ὀρκίζονται ὅτι θέλουσι γνωμοδοτήσαι εὐσυνειδήτως (Ποιν. Δικον. ἄρθ. 101), ἐν διαφωνίᾳ δὲ μεταξὺ αὐτῶν, νὰ καλῇ καὶ ἐνα ἢ δύο ἄλλους περιπλέον (Ποινικὴ Δικ. ἄρθ. 104 καὶ ἐπ.), νὰ ἐπιστρέφῃ δὲ εἰς τοὺς αὐτοὺς τὴν τυχόν ἀόριστον, ἀτελῆ καὶ ἀναιτιολόγητον ἐκθεσιν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἑλλείψεων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 106). Ὀφείλει οὖν ἡμεῖς νὰ διο-

ρίξῃ ἐν ἀνάγκῃ ἐρμηνεία (Ποι. Δικ. ἄρθ. 131) ἐγκρατῇ τῆς τε ἐλληνικῆς καὶ τῆς διερμηνευθησομένης γλώσσης, μὴ ὄντα δὲ νεώτερον τῶν 14 ἐτῶν (Ποιν. Δικον. ἄρθ. 122), ὃν ὅμως οὐδέποτε δύναται νὰ προσλαμβάνῃ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἐκ τῶν κατηγορουμένων, συνηγῶρων τοῦ κατηγορουμένου, μαρτύρων ἢ δικαστῶν (Π. Δικ. ἄρθ. 133) ὡσαύτως δὲ ὀφείλει νὰ διορίξῃ μεταφραστὴν, ὁσάκις ὑπάρχουσιν ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἐπιστολαὶ ἢ σημειώσεις γεγραμμέναι ἐν γλώσσῃ ξένῃ, νὰ ὑποβάλλῃ δὲ τοῦτον εἰς ὅρκισιν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 109). Παρατηρητέον δὲ εἰδικώτερον ὅτι τὴν μὲν προανάκρισιν ἐν τῇ στρατιωτικῇ δικαιοσύνῃ ἐνεργοῦσιν ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν διεύθυνσιν τοῦ Τπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν 1) οἱ παρὰ τοῖς ἀρχηγείοις καὶ φρουράρχείοις εἰσηγηταὶ καὶ τοιούτων μὴ ὑπαρχόντων, 2) οἱ παρὰ τοῖς στρατιωτικοῖς σώμασιν ὑπασπισταί, 3) οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς καὶ τοιούτων μὴ ὑπαρχόντων, 4) οἱ ὑπαξιωματικοὶ αὐτῆς, 5) οἱ διοικηταὶ στρατιωτικῶν σταθμῶν ἢ ἀποσπασμάτων καὶ 6) οἱ παρὰ τοῖς διασκέσι στρατοδικείοις εἰσηγηταὶ καὶ ἀντεσηγηταὶ κατὰ τὰ ἐπ' αὐτοφῶρῳ κακούρηματα ἢ πλημμελήματα (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθ. 67 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥ'ΕΕ'). Δικαιοῦνται δὲ καὶ οἱ ἀρχηγοί, φρουράρχοι καὶ διοικηταὶ νὰ ἐνεργῶσιν αὐτοπροσώπως τὰς πρὸς βεβαίωσιν ἀξιοποίνων πράξεις καὶ ἀνακάλυψιν τῶν ἐνόχων ἀπαιτουμένους ἀνακριτικὰς πράξεις, ἔτι δὲ νὰ νατιθῶσιν αὐτοὺς καλυόμενοι εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἀξιωματικούς (στρατ. ποινικοῦ νόμου ἄρθ. 68 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥ'ΕΕ'). Τὴν κυρίως δὲ ἀνάκρισιν ἐνεργοῦσιν οἱ εἰσηγηταί.

Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι τὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀδικήματα διαιροῦνται εἰς ἀδικήματα στρατιωτικὰ, τιμωρούμενα κατὰ

τὸν στρατιωτικὸν ποιν. νόμον, καὶ ἀδικήματα κοινά, τιμωρούμενα κατὰ τὸν κοινὸν ποινικὸν νόμον. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰ κακουργήματα ὅτε στρατιωτικὸς νόμος (ἄρθρ. 88) καὶ ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη (ἄρθ. 207) ὀρίζουσιν, ὅτι διατάσσεται ἀείποτε προφυλάκισις· ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ πλημμελήματα ἡ μὲν ποιν. δίκον. ὀρίζει πότε δεῖν νὰ διατάσσεται ἡ προφυλάκισις, ὁ δὲ στρατιωτικὸς νόμος ἔδωκε τὸ δυνητικὸν δικαίωμα τῷ εἰσηγητῇ νὰ προφυλακίζῃ, μετὰ προτέραν γινωμδοτήσιν τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου. "Αρα ἐπὶ μὲν τῶν κακουργημάτων ὁ εἰσηγητὴς ὑποχρεοῦται νὰ προφυλακίζῃ τὸν κατηγορούμενον, ἐπὶ δὲ τῶν πλημμελημάτων ἐξουσιοδοτεῖται νὰ ἐκδίδῃ ἢ μὴ ἐνταλμα φυλάκισις κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Προσθετόν, ὅτι μετὰ τῆς προφυλάκισις συνδέεται καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς πρὸς τὸν κατηγορούμενον συκοινωνίας (στρατιωτ. ποιν. νόμου ἄρθ. 92), διατασσόμενη εἰς πρῶτην τῆς συνεννόησις τῶν ὑποδίκων πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτοῖς πρὸς ἀποκρυφίαν ἢ διαστροφὴν τῆς ἀληθείας, ὅσας ἐπικρατεῖ· κίνδυνος νὰ ἐπέλθῃ τοιαύτη.

Ἰστέον ὅμως ὅτι τὰ σχετικὰ πρὸς ἀνάκρισιν στρατιωτικῶν ἔγγραφα καὶ αἱ ἐκθέσεις τῶν μὲν ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως στρατιωτικῶν διαβιβάζονται διὰ τῶν προϊσταμένων εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, τῶν δὲ τακτικῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων διαβιβάζονται εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ παρ' ἐφέταις εἰσγγελέως, καὶ ἐὰν μὲν ὁ ἐκ τῆς προανακρίσεως ἐνοχοποιούμενος ὑπάγῃ εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια, ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργὸς ὀφείλει ν' ἀποστείλῃ τὰ ἔγγραφα εἰς τὸν ἀρμόδιον εἰσγγελέα, ἀλλὰ τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰ στρατοδικεῖα πράξεων ἢ καταδίωξις οὐδέποτε συγχωρεῖται ἐπερχομένης, ἄλλως ἀκυρότητος, εἰμὴ κατὰ ρητὴν τοῦ Ὑπουργοῦ διαταγὴν πρὸς ἀνάκρισιν, ἣν

αὐτοὶ ἐκδίδουσιν ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὸν ὑποβολῇ τῶν ἔγγράφων ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγελίας. Ἡ πρὸς ἀνάκρισιν διαταγὴ εἶναι ἡ νόμιμος βᾶσις πάσης καταδίωξεως· ὅθεν δὲν δικαιούται ἡ ἀνάκρισις νὰ ἐπιληφθῇ νέας πράξεως, μὴ περιλαμβανομένης ἐν τῇ πρὸς ἀνάκρισιν διαταγῇ ἢ ἀλλῇ διαταγῇ συμπληρωματικῇ. Τὸ δικαίωμα τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ ποινικῇ καταδίωξει τῶν στρατιωτικῶν εἶναι παρ' ἡμῖν ὁσυχῶς ἀπόλυτον (ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἄλλος, ἀνώτερος ἀξιωματικὸς ἐνεργεῖ τὰ τῆς ὀριστικῆς ἀνακρίσεως καὶ διατάσσει τὰ τῆς ἐκτελέσεως), ἐνασχόμενοι ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ εἴτε ἡ πρᾶξις ἀνεκαλύθη ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ (ἄρθρ. 93), εἴτε ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου (ἄρθ. 121 καὶ 185), κατὰ τοῦτο δὲ μόνον περιπτώσεις ἀργεῖ τοῦτο, ἃν δηλονότι τελεσθῇ θόρυβος ἐν τῷ ἡκροατηρίῳ πρὸς παρεμπόδισιν τῆς πορείας τῆς διαδικασίας (ἄρθ. 110) ἢ διαπραχθῇ ἐξυβρίσις ἢ βιαιοπραγία κατὰ τῶν μελῶν τῶν στρατοδικεῶν (ἄρθρ. 111). Δὲν ὑποχρεοῦται δὲ φυσικῶς τῷ λόγῳ νὰ ἐκδίδῃ πάντοτε διαταγὴν πρὸς ἀνάκρισιν (ἐπάγουσιν τὴν ποινικὴν καταδίωξιν), ἀλλὰ καὶ δύναται ἐκ τούτου νὰ ἀποφασθῇ διὰ διαταγῆς ἡτις ἀπολογημένης, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ πρὸς καταδίωξιν (ἡτικ ὀνομάζεται ἐν τῇ πρακτικῇ *προβούλεμα*). Ἡ τῆς ἀνακρίσεως διαταγὴ ἀποστέλλεται μετὰ τῶν ἐκθέσεων, ἔγγράφων κτλ. εἰς τὸν Βασιλικὸν ἐπίτροπον τοῦ ἀρμόδιου στρατοδικείου, ὅστις διευθύνει ταῦτα ἀνυπερθέτως εἰς τὴν εἰσηγητὴν, ἀναπληρούμενον ὑπὸ τοῦ ἀντεισηγητοῦ, ἃν ἐξαίρηται, ἡ ἐξαίρουμένου καὶ τούτου, ὑπὸ ἄλλου ὀριζομένου ἐξέπιτηδες ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ (καί, ὅπου οὗτος δὲν εἶναι παρών, τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ), ὅστις ἐνεργεῖ τὴν ἀνάκρισιν, ἐξετάζων κατὰ πρῶτον τὸν κατηγορούμενον (ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ ἐξετασθῇ καὶ

συμπληρωματικῶς, ἔαν τοῦτο ἀ-
παιχθῇ πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας)
καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς μάρτυρας κατὰ τὰ
ἀνακρίσεις ὁριζόμενα ἐν τῇ ποι-
νικῇ ἐκονομίᾳ. Ὁφείλει δὲ ὁ Βασιλικὸς
ἐπίτροπος νὰ γνωρίζῃ τῷ ὑπουργῷ πάντα
τὰ ἐκδιδόντα ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐντάλ-
ματα συλλήψεως καὶ φυλακίσεως καὶ κα-
τασχέτηρις ὡς καὶ πᾶσαν τυχόν ἀπό-
φασιν (ἄρθρον 91). Ὑποειδῇ δέ, ὡς προ-
βλεπομένη, ὁ εἰσηγητὴς οὐδεμίαν ἀνακρι-
σὴν πρᾶξιν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἄνευ
ἐκταγῆς τοῦ Ὑπουργοῦ, ἀναγκαιῶς. Ὁ-
φείλει, ὅταν κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀνα-
κρίσεως αὐτοῦ ἀνακαλύψῃ καὶ συν-
νοήσῃ, ἡ ἀνακαλύψῃ ἄλλας ἀξιοποι-
εῖς πράξεις ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ διαταγῇ
καταλαμβανόμενων, νὰ ὑποβάλῃ διὰ Βα-
σιλικῷ ἐπιτρόπου ἀναφορὰν ἐν εἴδει ἐκ-
δόσεως διὰ τοὺς συνεργούς, ὧν ἀνεκά-
λυψεν τὴν συνενοχίαν ἢ διὰ τὰς ἄλλας ἀ-
ποκρίσεις πράξεις (ἄρθρ. 93). Δὲν δύνα-
ται δὲ νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτῶν ἐνταλμα,
ὡς ἐάν τὸ ἀδικήμα ἐτελέσθῃ αὐτόφω-
ρῳ (ἄρθρ. 97 ἐδ. ε'). Ὁ ὑπουργὸς δι-
κασιμαρτυρεῖται νὰ ἐκδώσῃ διαταγὴν πρὸς ἀνά-
κρισιν συμπληρωματικὴν. Μετὰ τὴν ἐξέ-
τασιν τοῦ κατηγορουμένου (στρατ. ποινι-
κ. νόμου ἄρθρ. 84 § 1) καὶ τῶν μαρ-
τύρων (ἄρθρ. 85—87) καὶ τὴν εἰς τὸν
κατηγορούμενον ἀνάγνωσιν τῶν ἐγγρά-
φων τῆς ἀνακρίσεως (ἄρθρ. 84 § 6) ὁ
εἰσηγητὴς συντάσσει τὴν περὶ τῆς ὑπο-
θέσεως ἐκθέσιν αὐτοῦ, ἣτις τὸ μὲν πρῶ-
τον διὰ τοῦ Βασιλικῷ ἐπιτρόπου ὑπο-
βιβάζεται εἰς τὸν ὑπουργόν νὰ φωτίσῃ
τὸν ὑπουργόν περὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς ὑπο-
θέσεως, τὸ δὲ, ἂν διαταχθῇ ἢ εἰς δίκην
εἰσαγωγῇ τοῦ κατηγορουμένου, ἀναγι-
νέσθαι ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ (ἄρθρ. 116)
ἐπὶ τῷ ὑπουργῷ τῶν καταγορητηρίου. Ἐν τῇ
ἐκθέσει ταύτῃ δεόν νὰναφέρονται 1) τὸ
ἀδικήμα τοῦ κατηγορουμένου, 2) τὰ γεγονότα
καὶ πᾶσι αἱ ἐπαυξάνουσαι ἢ μετριά-

ζουσαι τὴν ποινὴν περιστάσεις καὶ 3) ἡ
ταῦ εἰσηγητοῦ γνώμη. Ὁ δὲ Βασιλικὸς
ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ λάβῃ γνώσιν πάσης
τῆς δικογραφίας (ἄρθρ. 97) καὶ νὰ ὑπο-
βάλῃ αὐτὴν εἰς τὸν ὑπουργόν μετὰ τῆς
ἰδίας αὐτοῦ γνώμης. Ὁ δὲ ὑπουργὸς ἐκ-
δίδωσι διαταγὴν πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ δι-
κην τοῦ κατηγορουμένου, ἔαν ὁμοφώνως
προτείνωσιν αὐτὴν ὁ τε Βασιλικὸς ἐπι-
τροπος καὶ ὁ εἰσηγητὴς, ἢ διατάσσει πε-
ραιτέρω ἀνάκρισιν, ἔαν ἡ γενομένη ᾖναι
ἐλλιπής, ἀποφαίνεται δὲ κατ' ἰδίαν γνώ-
μην ἡτιολογημένως, ἔαν διαφωνῶσιν ὁ
Βασιλικὸς ἐπίτροπος καὶ ὁ εἰσηγητὴς
(ἄρθρ. 98). Ἀλλὰ δικαιοῦται νὰ παρα-
πέμψῃ τὸν κατηγορούμενον εἰς δίκην καὶ
ὅταν ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος καὶ ὁ εἰση-
γητὴς ἀποφαίνωνται ὑπὲρ τῆς ἀπαλλα-
γῆς (ἄρθρ. 99). Σημειωτέον, ὅτι ὁ ἀ-
παλλασσόμενος, εἴτε θάλῳν ν' ἀπαλλάξῃ
ἑαυτὸν τῆς δυσφημίας ὅτι κατὰ χάριν
ἀπηλλάχῃ, εἴτε ἐπιδιώκων ὀριστικὴν ἀ-
παλλαγὴν πάσης ἐν τῷ μέλλοντι κατα-
διώξεως, δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ ἐντὸς
ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀ-
ποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τὴν εἰς δίκην
εἰσαγωγὴν αὐτοῦ, ὅτε ὁ Ὑπουργὸς ὀ-
φείλει νὰ διατάξῃ αὐτὴν (ἄρθρ. 99 § 3).
Ἐὰν ὁ Ὑπουργὸς διατάξῃ τὴν εἰσαγωγὴν
εἰς δίκην, ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος κοινο-
ποιεῖ εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐν ἀντι-
γράφῳ 1) τὴν διαταγὴν τῆς εἰς δίκην
εἰσαγωγῆς, 2) τὸ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δια-
ταγῆς συντασσόμενον ὑπὸ τοῦ
Βασιλικῷ ἐπιτρόπου ἐγκλητήριον, ἐν ᾧ
σημειοῦνται τὰ κυριώτατα περιστατικὰ
καὶ παρατίθεται τὸ κείμενον τοῦ ἐφαρ-
μοστέου ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ
3) τὸν κατάλογον τῶν ἐξετασθησομένων
μαρτύρων, ἀποστέλλει δὲ αὐτῷ κληθεὶς
πρὸς ἐμφάνισιν σὺν τῇ γνωστοποίησει,
ὅτι, ἂν δὲν ἐκλέξῃ ὑπερασπιστήν, ὁ πρό-
εδρος θέλει διορίσῃ αὐτῷ ἐξ ἐπαγγέλμα-
τος (ἄρθ. 100). Δέον δὲ αἱ κοινοποιήσεις

αὐταὶ νὰ γίνωνται τρεῖς τοῦλάχιστον ὁλοκλήρους ἡμέρας πρὸ τῆς δίκης. Λαμβάνεται δὲ ὁ ὑπερασπιστὴς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ἢ τῶν δικηγόρων· ἀλλὰ τῇ ἀδείᾳ τοῦ προέδρου δύναται νὰ διορισθῇ ὑπερασπιστὴς καὶ εἰς τῶν συγγενῶν ἢ τῶν φίλων τοῦ κατηγορουμένου (ἄρθρ. 101). Σημειωτέον, ὅτι διὰ τῆς διαταγῆς τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς διατάσσεται ἅμα καὶ ἡ σύγκλησις τοῦ στρατοδικείου, κοινοποιεῖται δὲ ἡ διαταγὴ αὕτη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ εἰς τὸν πρόεδρον, ὅστις συγκαλεῖ ἐπὶ τούτῳ τὸ στρατοδικεῖον, ὅταν εἰδοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου περὶ τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας, καθ' ἣν ἐκκλητεύθῃ ὁ κατηγορούμενος νὰ δικασθῇ (ἄρθρ. 102).

Ἢ δὲ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασία τελεῖται ὡς ἐξῆς : Συνεδριάζουσιν προκειμένης, καταλαμβάνουσι τὰς θέσεις αὐτῶν οἱ στρατοδίκαι, ὁ δὲ πρόεδρος, κηρύττων τὴν ἐναρξιν τῆς συζητήσεως, διατάσσει τὴν προσαγωγὴν τοῦ κατηγορουμένου, ὅστις μετὰ τοῦ συνηγόρου αὐτοῦ καταλαμβάνει τὴν προσήκουσαν θέσιν, καλεῖ δ' εἴτα τοὺς μάρτυρας, οἵτινες ὡσπύτως καταλαμβάνουσι τὰς ὀρισθεῖσας αὐτοῖς θέσεις (ποιν. δίκον. ἄρθρ. 374)· μετὰ τοῦτο διατάσσει τὴν ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἀνάγνωσιν τῆς διαταγῆς περὶ ἀναπληρώσεως ἢ διορισμοῦ δικαστοῦ, (ἂν ὑπάρχῃ τοιαύτη), καὶ τῶν περὶ χαρίτων Διαταγμάτων. Ἀκολουθῶς ἐρωτᾷ τὸν κατηγορούμενον περὶ τοῦ ὀνόματος, ἡλικίας, ἐπαγγέλματος, τόπου γεννήσεως καὶ κατοικίας, βαθμοῦ καὶ σώματος αὐτοῦ (ἂν δ' οὗτος σιωπᾷ ἢ ὅπωςδήποτε ἀποποιῇται νάποκριθῇ, ἡ διαδικασία προβαίνει, (στρατ. ποιν. νομ. ἄρθρον 112), μεθ' ὃ ὁ γραμματεὺς τῇ ἐντολῇ τοῦ προέδρου ἀναγινώσκει τὴν περὶ τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς διαταγὴν. τὴν ἔλαβον τοῦ εἰσηγητοῦ, τὸ ἐγκλητήριον καὶ πᾶν ἄλλο ἀναγκαῖον ἔγγραφον (στρατι-

τικοῦ ποινικοῦ νόμου ἄρθρον 116), καὶ μετὰ τοῦτο καλεῖ τὸν κατηγορούμενον, ὃν ἀνακοινῶν ὅτι κατηγορεῖται, προεῖν καὶ διορίζει αὐτῷ συνήγορον, ἂν ἐν τῷ οὗτος συνήγορον τῆς ἰδίας ἐκλογῆς. Ἐὰν χορηγῇ τὸν λόγον εἰς τὸν Βασιλικὸν τρόπον, ὅστις ἀπαγγέλλει συνοπτικῶς τὰς ἐννοίας τῆς κατηγορίας καὶ ἐγγράφῳ τῷ προέδρῳ τὸν κατάλογον τῶν κληθέντων καὶ τῷ κατηγορουμένῳ ἔγνωσεν ὅθεντιαν μαρτύρων, ἐκφωνοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τυχόν ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου κληθέντων, καλοῦνται οἱ μάρτυρες τῇ ἐντολῇ τοῦ προέδρου καὶ ὄνομα ὑπὸ τοῦ κλητῆρος καὶ διατάσσεται ἡ εἰς τὸ δε' αὐτοὺς παρειακουσμένη δωμάτιον ἀποχώρησις αὐτῶν (ἄρθ. 377 καὶ 370 ποιν. δικονομίας). Ὁρίζεται ὁ ὑπὸ τοῦ προέδρου ἡ τάξις τῆς τῶν μαρτύρων ἐξετάσεως καὶ καταβάλλεται ἡ ἐκτελούσα προσοχή, ὅπως σχηματισθῇ κεραισμένη δικαστικὴ πεποιθήσις περὶ τῆς δικασθησομένης πράξεως (Ποιν. δικονομίας ἄρθρ. 378). Καλεῖ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν ἐνα τοὺς μάρτυρας, εἰσερχομένους ἐν τῷ πλούς καὶ ἀσκηπεῖς, καὶ ἐξετάζει αὐτοὺς διὰ ζώσης περὶ τε τοῦ ὀνόματος, κατοικίας αὐτῶν κτλ. (μεθ' ὃ ὁρκίζει τοὺς) καὶ μετὰ τοῦτο περὶ τῆς ὑποθέσεως ἥτις δικάζεται (ποιν. δίκον. ἄρθ. 381, 382, 383, 384, 385 καὶ 386). Διακρίνεται δὲ καὶ ὁ πρόεδρος νὰ ζώσῃ παρὰ τοῦ μάρτυρος πᾶσας τὰς εἰς διευκρίνησιν τῆς ἀναγκαίας διασαφῆσεως οὐχ ἥτις δικαιοῦνται καὶ ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος καὶ οἱ στρατοδίκαι (ποιν. δίκον. ἄρθ. 388). Διαμένει δὲ ἕκαστος μάρτυς

μετὰ τὴν εξέτασιν αὐτοῦ μέχρι τέλους τῆς συζητήσεως ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ· ἀλλ' ὁ πρόεδρος δικαιούται αὐτεπαγγέλτως ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ συνηγόρου αὐτοῦ νὰ διατάξῃ τὴν ἀποχώρησιν τινῶν μαρτύρων ἢ καὶ πάντων καὶ τὴν ἐκ νέου ῥίψασιν αὐτῶν εἴτε κατὰ μόνας εἴτε ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων μαρτύρων. Διστάζοντας δὲ τυχόν τοῦ προέδρου, ἀποφαίνεται περὶ τούτου τὸ δικαστήριον, προκαλούμενον ὑπ' αὐτοῦ (ποιν. δικον. ἄρθρ. 392). Μὴ δὲ τυχόν ἐμφανισθέντος τινὸς τῶν μαρτύρων, ἀναγινώσκεται ἡ κατὰ τὴν ἀναγνώσειν ἐξομολόγησις αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις, ἀποφαινομένου τοῦ δικαστηρίου, ἀναβάλλεται ἡ οὐ ἡ δίκη, καθ' ὅσον ἡ ἐξομολόγησις αὕτη θεωρεῖται ἡ οὐ ἀνεπληροῦσα τὴν αὐτοπρόσωπον τοῦ μάρτυρος προσέλευσιν (στρατ. ποιν. νομοθ. ἄρθρον 120). Σημειοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἐν τοῖς πρακτικοῖς αἱ οὐσιώδεις διαφοραὶ καὶ μεταβολαὶ μειαζῶν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ μαρτυριῶν καὶ τῶν ἐν τῇ ἀνακρίσει δοδισῶν (στρατιωτ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 121, ποιν. δικον. ἄρθ. 390 καὶ 390). Τέλος μετὰ τὴν εξέτασιν τῶν μαρτύρων τῆς τε κατηγορίας καὶ ὑπερασπίσεως, ἐξετάζει ὁ πρόεδρος τὸν κατηγορούμενον. (Ὑπαρχόντων δὲ τυχόν πλειόνων, ὁ πρόεδρος ὀρίζει τὴν τάξιν τῆς ἐξετάσεως αὐτῶν) [στρατιωτ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 124]. Κατὰ τε δὲ τὴν εξέτασιν ταύτην καὶ κατὰ πᾶσαν κατάστασιν τῆς συζητήσεως ὁ πρόεδρος, οὐχ ἥττον δὲ ὁ Βασιλικὸς ἐπιτρόπος καὶ οἱ στρατονομικαὶ, δικαιοῦνται νὰ ζητῶσι παρὰ τοῦ κατηγορουμένου τὰς ἀναγκαίας ἀνακοινώσεις περὶ τῶν αἰτιάσεων, ἐνδείξεων καὶ γεγονότων καὶ ἀποτείνωσι περὶ τούτων ἐρωτήσεις πρὸς αὐτόν (ποιν. δικον. ἄρθρον 394). "Ἐς δὲ, ἐὰν οἱ μάρτυρες ἐξηγήσαν ἐν τῇ ἀνακρίσει περὶ τοῦ αὐτοῦ ὁμήματος, ὁ πρόεδρος ἐφίστησι τὴν

προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὰς παρατηρηθείσας ἀσυμφωνίας καὶ ζητεῖ διασαφήσεις, εἰ δὲ μάλιστα προκύπτουσιν οὐσιώδεις ἀσυμφωνίαι, ὁ πρόεδρος διατάσσει τὸν γραμματέα αὐτεπαγγέλτως ἢ ἐπὶ τῇ αἰτήσιν τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κατηγορουμένου νὰ σημειῶται αὐτὰς ἐν τοῖς πρακτικοῖς (Ποιν. δικονομ. ἄρθρον 390), οὕτω καὶ παρὰ τοῦ κατηγορουμένου δύνανται νὰ ζητήσῃ διασαφήσεις. — Μετὰ τὴν τοῦ κατηγορουμένου εξέτασιν ὁ πρόεδρος καλεῖ τὸν Βασιλικὸν ἐπίτροπον νὰ παγγείλῃ τὰ συμπεράσματα καὶ τὰς προτάσεις αὐτοῦ (ποιν. δικον. ἄρθρον 394 καὶ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου ἄρθρον 124), μεθ' ὃ παρέχει τὸν λόγον εἰς τὸν συνήγορον τοῦ κατηγορουμένου· καὶ δύνανται μὲν νὰ δευτερολογήτῃ ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος, ἀλλ' ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ συνήγορος αὐτοῦ ἔχουσι πάντοτε τελευταῖοι τὸν λόγον. Μετὰ τοῦτο ὁ πρόεδρος ἐρωτᾷ τὸν κατηγορούμενον ἂν ἔχῃ νὰ προσθέσῃ τι ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀκούσας δὲ τὴν ἀπόκρισιν κηρύττει τὴν συζητήσιν ἀποπεράτωμένην καὶ διατάσσει τὴν ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου ἀποχώρησιν τοῦ κατηγορουμένου καὶ λοιπῶν (στρατιωτ. ποινικοῦ νόμου 125), τὸ δὲ δικαστήριον προβαίνει εἰς διάσκεψιν, ἧς παρωθείσης, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ προέδρου νὰ ἀεθῇ ἐλευθέρᾳ ἢ εἰς τὸ ἀκροατήριον εἰσόδος εἰς πάντας τοὺς ἄλλους (πλὴν τοῦ κατηγορουμένου), μεθ' ὃ οὗτος ἀναγινώσκει τὴν ἀπόφασιν, τῶν δικαστῶν ἰσταμένων καὶ τῆς ἐνόπλου φυλακῆς· παρυσιαζούσης τὰ ὄπλα. "Οθεν ὁ κατηγορούμενος δὲν παρίσταται κατὰ τὴν ἀναγνώσιν τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀναγινώσκεται αὐτῷ αὕτη κατόπιν ὑπὸ τοῦ γραμματέως, παρόντος τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου (ὅστις καὶ ἀνακοινεῖ αὐτῷ, ἂν κατεδικάσθῃ, ὅτι δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ ἀναθεώρησιν ἐντὸς 24 ὥρων) καὶ ἐνώπιον τῆς στρατιωτικῆς φυλακῆς ἐν ὁποίᾳ

(στρατιωτ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 134). Περιλαμβάνει δὲ ἡ ἀπόφασις τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς βαθμοὺς τῶν στρατιωτικῶν, τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου καὶ τοῦ γραμματέως, τὰς σχετικὰς ἀποδείξεις πρὸς βεβαίωσιν τῆς ταυτότητος τοῦ κατηγορουμένου, μνησὶν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐν τοῖς ἄρθροις 108—125 ἀναγραφόμενων διατυπώσεων, τοὺς λόγους τῆς ἀβωώσεως ἢ καταδίκης, (ἀποτελοῦντας τὸ αἰτιολογικὸν καὶ τὸ διατακτικὸν (στρατιωτ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 134).

Σημειωτέον νῦν ὅτι πλὴν τῶν ἄλλων ποινῶν, ἃς διαλαμβάνει ὁ ποινικὸς νόμος, ἐπιβάλλονται εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ ἡ ἐν φρουρίῳ φυλάξις, ἡ καθαιρέσις, ἡ ἐκπτώσις καὶ τὰ δημόσια ἔργα (ἄρθρα 175 καὶ 177). Τὴν δὲ καρατόμησιν ἀντικαθίστανται, ἐν τῇ στρατιωτικῇ δικαιοσύνῃ, ὁ τουφεκισμὸς (ἄρθρ. 177). Προσθετόν ὅτι ἡ μὲν στρατιωτικὴ καθαιρέσις, ποινὴ ἐγκληματικὴ οὖσα, εἶναι τὸ ἀναγκαῖον μὲν ἐπακολούθημα τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, τῶν ἰσοθίων καὶ προσκαίρων δεσμῶν, τῆς ἐν φρουρίῳ φυλάξεως καὶ τῆς εἰρκῆς, ἐπιβάλλεται δὲ ὡς κυρία ποινὴ μετὰ φυλάξεως οὐχὶ κατωτέρας τῶν δύο ἐτῶν κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 187—249 τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου διαλαμβανόμεναι περιπτώσεις· ἡ δὲ ἐκπτώσις εἶναι ποινὴ ἐπανορθωτικὴ ἰσόθιος, κυρία ἢ παρεπομένη, ἀποστεροῦσα καὶ τοῦ δικαίωματος τῆς συντάξεως· διαφέρει ὁμῶς τῆς καθαιρέσεως, καθ' ὅτι ὁ ἐκπτώτος ἀξιωματικὸς δὲν ἀποβάλλεται ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ διὰ παντός, ἀλλὰ μάλιστα ἐπανερχεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν μετὰ τὴν τῆς ποινῆς λήξιν (εἰ ἡ ἐκπτώσις ἐπεται ἄλλῃ ποινῇ) ἢ ὅταν καταστή ἡ ἀπόφασις ἀμετάκλητος (εἰς ἐπεβλήθη ὡς κυρία ποινὴ) ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης, εἴτε ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ, εἴτε ἐν τῇ ἐφευρεσίᾳ εἴτε ἐν τῇ ἐθνοφρουρᾷ κατὰ λόγον

τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας, ἐν δὲ πρῶτον ὑπὸ τὰς σημαίας (στραταγοῦ νόμου ἄρθρ. 71). Τὰ δὲ δημόσια ἔργα εἶναι ποινὴ ἐπανορθωτικὴ κυρία πρόσκαιρος (διαρκοῦσα δύο μέχρι πέντε ἐνιαυτῶν) ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς ὑπαξιωματικούς καὶ στρατιώτας (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 183) καὶ παρακολουθομένη, ὑπὸ στρατιωτικῆς πομπῆς, ἡτοῦ αὐτοῦ τῆς καθαιρέσεως. Σημειωτέον, ὅτι ἡ καταδίκη ἀξιωματικοῦ εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν ἐπὶ κοινῷ πλημμελήματι κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς τοῦ πολίτου, ὅτι, καὶ ἂν ἡ εἰς φυλάξιν καταδίκη ἦναι μικροτέρα τῆς ἐνιαυσίου, στερρεῖται τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ ὁ ἀξιωματικὸς, ἐκτὸς τῶν καὶ τὰ λοιπὰ δικαιώματα, ὅταν ἡ καταδίκη ἦναι ἐνιαυσίος (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 190 ἐν συνδυασμῷ πρὸς ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 22 καὶ 23). Ὁ ἀξιωματικὸς ὁ οὕτω στερούμενος τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ ὑποχρεοῦται νὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ στρατῷ ὡς ὁ ἐκπτώτος, ἀλλ' οὐδέποτε τοῦ νόμου διάταξις ἀφαιρεῖ τὰ πρὸς συντάξιν ἀποστρατείας δικαιώματα αὐτοῦ (Ἀκυρωτ. ἀπόφασις τῆς 11 Μαρτίου 1881). Περὶ δὲ τῶν ἰδιαιτέρων στρατιωτικῶν ἀδικημάτων, περὶ ὧν εἰδικῶς διαλαμβάνει ὁ στρατιωτικὸς ποινικὸς νόμος ἐν ἄρθρ. 193 καὶ ἐπ., ρητέον ὅτι διακρίνονται εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, 1) τὴν τῶν ἀντικειμένων εἰς τὴν σύστασιν τοῦ στρατοῦ καὶ τὰς θεμελιακὰς ἐργασίας τῆς ὑπάρξεως καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ, ὅλα εἶναι ἡ προδοσία, ἡ κατασκοπεία καὶ ἀποπλάνησις στρατιωτικῶν, τὰ κατὰ τὸν στρατιωτικὸν καθήκοντος κακουργήματα καὶ πλημμελήματα, ἡ στάσις, ἡ ἀνπειθαξία, ἡ κατάχρησις τῆς ἐξουσίας, ἡ ἀντροστρατία, ἡ λιποταξία, ἡ πώλησις καὶ ἡ πρὸς ἴδιον ὄφελος χρῆσις τῶν ἐπὶ τὴν τῶν κοινῶν ἀδικημάτων, ἀπερ' ὧν μετέχουσι καὶ χαρακτηρὸς στρατιωτικοῦ.

οιούμενα ὑπὸ στρατιωτικῶν, καὶ συν-
ταται πρὸς τὴν τοῦ στρατοῦ διοίκησιν,
ἢ εἶναι ἡ κλοπὴ καὶ ὑπεξαίρεσις, ἡ
ἀρπαγὴ, ἡ ὀρσίσις δημοσίων κειρίων, ἡ
πλοιογραφία, ἡ δωροδοκία, ἡ κατάχρη-
σις, ἡ ἀπιστία καὶ ἡ ἀντιποίησις στρα-
τιωτικῆς στολῆς, παρασῆμων κλπ. Καὶ
πρὸς μὲν τὴν πρώτην κατηγορίαν ὁ
στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος οὐδέ-
ποτε παραδέχεται ἐλαφρυντικὰς πε-
ριστάσεις εἰς μετριασμόν τῆς τασσομέ-
της ποινῆς. Ὡς πρὸς δὲ τὴν δευτέραν
παραδέχεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐλαφρυν-
τικὰς περιστάσεις, (ὅρα στρατιωτ. ποινι-
κὸν νόμον ἄρθρα 238, 240, 241, 242,
245, 246, 250, 252 καὶ 254).—
Ἐξαιστέον ἤδη ἐν συντόμῳ τὰ διάφορα
στρατιωτικὰ ἀδικήματα. Διὰ τῶν ἄρθ. 193
καὶ 194 τιμωρεῖται ἡ προδοσία, περιλαμ-
βάνουσα τὸν φέροντα ὅπλα κατὰ τῆς
ἐλλάδος, τὸν παρὰ τῇ ὑποχρέωσιν
αὐτοῦ συλληφθέντα ἐκ νέου ἐν ὅπλοις
ἐγκλωμάτων, τὸν παραδόντα εἰς τὸν ἐχθρὸν
ἢ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐχθροῦ θέσιν ἢ
ἐπὶ τῇ συνεννοηθέντᾳ μετ' αὐτοῦ ὕποψ-
ῳ ἐπὶ σκοπῷ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν
ἐπιχειρήσεων αὐτοῦ (δι' ἀποκαλύψεως
ἢ ἐπὶ ἀπορήσεων τοῦ Κράτους κτλ.)
κατασχόντα συννομοκτίας ἐπὶ σκοπῷ πα-
ράσεως φρουρίου ἢ συνθηκολογήσεως ἢ
παρακλίσαντα τὴν φυγὴν τοῦ στρατεύμα-
τος ἢ κωλύσαντα τὴν ἀνασυνάροισιν
αὐτοῦ. Ἐν τῷ σχετικῷ ἄρθρῳ τοῦ ποι-
νικοῦ νόμου (ἄρθρον 123) μνημονεύονται
λεπτομερῶς καὶ ἄλλα εἶδη προδοσίας,
παραλειπόμενα ἐκ τοῦ ἄρθρου 193· πρό-
βλεπον δὲ, ὅτι τιμωροῦνται συνωδᾶ πρὸς
τὸ ἄρθρον 123 τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ οἱ
στρατιωτικοί, οἱ διαπράξαντες τὰ εἶδη
καὶ τῆς προδοσίας, διότι ὁ εἰδικὸς νό-
μος κατασχέει μὲν τοῦ γενικοῦ, θαν ὡ-
ρισμένως διαφωνῇ πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ πάν-
τοτε ἄλλοτε διατηρεῖ τὸ κύρος αὐτοῦ,
καὶ χρησιμεύει εἰς συμπλήρωσιν τοῦ εἰδι-

κοῦ. — Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 105, 196
καὶ 197 τιμωρεῖται ἡ ἐπὶ βλάβῃ τῶν
ἐλληνικῶν συμφερόντων στρατιωτικῇ κα-
τασκοπεΐᾳ τῶν τε ἡμετέρων καὶ τῶν
ἐχθρῶν καὶ ἡ δι' οἰουδήποτε τρόπου
πρόσκλησις Ἑλλήνων ὀπλιτῶν εἰς αὐτο-
μόλησιν ἢ διευκόλυνσιν αὐτῶν εἰς τοῦτο
καὶ ἡ στρατολόγησις ὑπὲρ δυνάμεως πο-
λεμίας. — Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 198—205
τιμωροῦνται τὰ κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ
καθήκοντος ἀδικήματα· τοιαῦτα εἶναι ἡ
συνθηκολόγησις στρατιωτικοῦ διοικητοῦ
πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ παράδοσις φρουρίου
πρὸς τῆς ἐξαντλήσεως πάντων τῶν πρὸς
ἅμυναν δυνατῶν μέσων καὶ τῆς ἐκπλη-
ρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῆς τιμῆς καὶ
τοῦ καθήκοντος, ἡ ἐν ἀνοικτῷ τόπῳ
συνθηκολόγησις, ἡ ἐγκατάλειψις ὑπὸ σκο-
ποῦ ἢ προόπτου τῆς θέσεως αὐτοῦ ἄνευ
τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐντολῆς τῇ ἐλα-
θεν, ἡ ὕπνωσις τοῦ στρατιωτικοῦ σκοποῦ
ἢ προόπτου (καίτοι πολλάκις προερχο-
μένη ἐκ τῆς κοπώσεως ἢ τῆς δριμύτητος
τῆς θερμοκρασίας), ἡ ἐγκατάλειψις ὑπὸ
στρατιωτικοῦ τῆς πολεμικῆς αὐτοῦ θέ-
σεως, ἔστω καὶ ἂν τάχιστα ἐπανήλθον, ἡ
μὴ προσέλευσις ἐν ὥρᾳ πολέμου ἢ πολι-
ορκίας εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν θορόδῳ ἢ
μετὰ τὴν σήμεισιν τοῦ πολεμικοῦ, ἡ μὴ
προσέλευσις τοῦ παρὰ τῷ στρατοδικεῖ
ἢ ἀναθεωρητικῷ δικαστοῦ εἰς τὴν συνε-
δρίαν τοῦ δικαστηρίου ἄνευ νομίμου
κωλύματος (περὶ ἧς ὁ πρόεδρος ὀφείλει
νὰ συντάσῃ παραυτίκα διὰ τοῦ γραμ-
ματέως ἐκθεσιν), ἡ ἐλευθέρωσις πεφυλα-
κισμένων (τιμωρουμένη κατὰ τὰ ἄρθρα
182 καὶ ἐπόμενα τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ
νόμου). Σημειωτέον, ὅτι οἱ ὑπὸ κράτη-
σιν (λόγῳ καταβίχης ἢ λόγῳ διαταγῆς
πρὸς ἀνάκρισιν κατ' αὐτῶν τοῦ ἴπουρ-
γείου τῶν Στρατιωτικῶν) στρατιωτικοί
δὲν διαπράττουσιν ἀδικήματα δραπετεύον-
τες, πλὴν ἐὰν δραπετεύσωσιν ἢ ἀποπει-
ραθῶσι νὰ δραπετεύσωσι διὰ ῥῆξιν καὶ

βίας, ὅτε τιμωροῦνται διὰ τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 185 τοῦ ποινικοῦ νόμου ποινῆς κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 257 τοῦ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου, ἢ καταγινωσκομένη δ' ἐπὶ τούτῳ ποινὴ ἐκτελεῖται κατ' αὐτῶν ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἀλλῆς αὐτῶν ποινῆς. Προσθεσθῶ, ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Γαλλικοῦ ἄκυρωτικοῦ τῆς 3 Ἰουλίου 1858 ὁ ἐν ποινικαῖς φυλακαῖς κρατούμενος στρατιωτικὸς διατηρεῖ τὴν τοῦ στρατιώτου ιδιότητα, ὅθεν ἀποδιδράσκων ἐξ αὐτῶν δέον νὰ κηρύσσῃται λιποτάκτης μετὰ τὸ πέρας τῆς πρὸς μεταμέλειαν προθεσμίας. Φρονοῦμεν δ' ὅτι ἀπαράλλάκτως δέον νὰ θεωρῶνται λιποτάκται καὶ οἱ διὰ πειθαρχικὰ παραπτώματα κρατούμενοι ἢ οἱ ἐν νοσοκομείῳ νοσηλεύόμενοι, ἀποδιδράσκοντες, ἐὰν μὴ ἐπανέλθωσι πρὸ τοῦ πέρατος τῆς πρὸς μεταμέλειαν προθεσμίας.

Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 206—215 τιμωροῦνται ἡ στάσις, ἀνυποταξία καὶ ἀντίστασις. Καὶ τί μὲν ἐστὶ στάσις ὁρίζει σαφῶς τὸ 206 ἄρθρον, διακρίνον ἅμα ἀκριβῶς τὰς ἀπαρτιζούσας αὐτὸ διαφόρους περιστάσεις. Ὅρθως δὲ κολάζει βαρύτερον τὸν ἀρχηγὸν ἢ ὑποκινήσαντα τὴν στάσιν καὶ τὸν κατὰ βιβλίον ἀνώτερον στρατιωτικόν, ἅτε διὰ τῆς ὑπερόχου αὐτοῦ θέσεως δυνάμενον νὰ προλάβῃ ἢ νὰ κωλύσῃ τὴν πρᾶξιν, ἐλαφρότερον δὲ τοὺς λοιποὺς. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἄρθρον θεωροῦν στασιαστὰς τοὺς λαμβάνοντας τὰ *δπλα ἀνεν ἀδείας* ἢ πράττοντας *βιασπραγίας* δι' *δπλα* καὶ ἀντιτιθεμένους εἰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων αὐτῶν, νοεῖ προδήλως τὰ χάριν ὑπηρεσίας ἐμπειστυμένα τοῖς στρατιωτικοῖς ἀνδράσιν *δπλα*, οἷον ξίφη, σπάθας, περίστροφα κλπ. Ἡ ἀνυποταξία δὲ, ἣν κολάζει τὸ ἄρθρον 207, συνίσταται εἰς τὴν μὴ ἐκτέλεσιν διαταγῆς σχετικῆς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν δοθείσης παρ' ἀνωτέρου, οἷοςδήποτε καὶ ἂν ᾖ ὁ βαθμὸς αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ ἀρνήσις

τῆς εἰς τὴν φυλακὴν εἰσόδου δὲν ἀποτελεῖ ἀνυποταξίαν, ἅτε τῆς μὲν διαταγῆς ταύτης μὴ οὕσης διαταγῆς ὑπηρεσίας, δυνατῆς δὲ οὕσης τῆς διὰ τῆς βίας ἢ σαγωγῆς εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ στρατιώτου ἀπειθήσαντος. Συνισταμένης δὲ τῆς στρατιωτικῆς ἐντολῆς (*consigne*) εἰς τὴν παραγγελίαν ἢ ὁδηγίαν σχετικῆς πρὸς θέμα τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἰδιομένην εἰς τὸν ἀρχηγὸν στρατιωτικῆς θέσεως, ἀξιοματικὸν ἢ ὑπαξιωματικόν ἢ τὸν φρουρὸν θέσεως στρατιώτην καὶ ὑπὸ τούτων μεταδιδυμένης πρὸς τοὺς διατεταγμένους μέχρι ἀνακλήσεως, ἐπεται ἡ παράβασις μὲν στρατιωτικῆς ἐντολῆς καὶ ἡ μὴ συμμόρφωσις τοῦ ἀρχηγοῦ στρατιωτικῆς θέσεως ἢ τοῦ σκοποῦ πρὸς τὰς δοθείσας αὐτῷ ρητὰς παραγγέλαι, ἐκβίαισις δὲ τῆς στρατιωτικῆς ἐντολῆς ἢ σχετικῆς αὐτῇ παραβάσις ἀπευθυνόμενη ὑπ' οἰοῦντι ποτε στρατιωτικοῦ κατὰ τινος τῶν ἀνωτέρου (ἀρχηγοῦ ἢ σκοποῦ) ρητῶς ἐντεταλμένου τὴν παρακώλυσιν αὐτῆς. Οὕτως ὁ ἀρχιφύλαξ ὁ μὴ συμμορφούμενος πρὸς τὰς περὶ φυλακῶν ὁδηγίας τοῦ φρουραρχοῦ παραβαίνει τὴν στρατιωτικὴν ἐντολήν, πᾶς δὲ στρατιωτικὸς ἐστὶ προσκληθεὶς ὑπὸ σκοποῦ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν δοθείσαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ λακὸς παραγγελίαν, παραβαίνει αὐτήν, ἐκβιάζει τὴν στρατιωτικὴν ἐντολήν.

Τὴν παράβασιν καὶ ἐκβίαισιν τῆς στρατιωτικῆς ἐντολῆς τιμωρεῖ τὸ ἄρθρον 208 ποικίλως κατὰ λόγον τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ αὐτουργοῦ. Ὁ δὲ ἄρθρον 209 τιμωρεῖ τὰς ἀόπλους ἢ ἀπλοὺς βιασπραγίας κατὰ σκοποῦ, πανταχόθεν καὶ ἀνεκάθεν οἱ στρατιῶται καὶ νόμοι κολάζουσιν αὐστηρῶς. Τὰ δὲ ἄρθρα 210—212 τιμωροῦσι τὰς κατ' ἀνωτέρου βιασπραγίας. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐν τῇ λέξει *βιασπραγίας* δηλοῦνται οὐχὶ μόνον αἱ κακίαι, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτοὶ ποτε βία τείνουσα εἰς ἐξανάγκασιν καὶ

ἀποτίσιν αὐτοῦ, ὅλον ἢ ἀφαίρεσις τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ σημείων, ὁ τιναμὸς αὐτοῦ μετὰ βίας κτλ. Θεωρεῖται δὲ ἀνώτερον μόνον ὁ φέρων ἄνωτερον βαθμὴν ἀλλὰ καὶ ὁ περιβαλλόμενος διὰ προνομίης διοικήσεως. Οὕτως ὁ στρατιώτης τῶν καθήκοντα δεκανέως θεωρεῖται ἄνωτερος τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ, οἱ ἀποτελούντων προσωρινῶς ὑπὸ τὰς διατάξεις αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἄρθρον 213 τιμωρεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ κατωτέρου προφοριῆς ἢ ἰγγραφοῦ ἐξυθρίαν τοῦ ἀνωτέρου ἐν παρουσίᾳ αὐτοῦ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἢ ἐνεῖν ὑπηρεσίας καὶ ἐκτὸς ὑπηρεσίας· καὶ ἐξυθρίαν μὲν ἀποτελεῖ πᾶσα εἰρωνεία ἢ λιποταξία τείνουσα εἰς προσβολὴν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως. Τιμωρεῖται δ' ἐκτὸς πολλῶν βεβηλότερον ἢ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐξυθρίαις, ἀλλ' ὅπως θεωρηθῇ ὡς γενομένη ἐν ὑπηρεσίᾳ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποτελῶσιν ἀμφότεροι ἐν ὑπηρεσίᾳ, ἀλλ' ἢ καὶ ἐν ταυγάσῃ ὁ πρῶτος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ καὶ ἀπλῶς ἢ συνάφεια τῶν δύο ἐν ἐπιβλῇ ἔνεκεν τῆς ὑπηρεσίας. Τὸ δὲ ἄρθρον 214 διαλαμβάνει περὶ τῆς ἀντιτάσεως κατὰ τῆς ἐνόπλου δυνάμεως. Σημειωτέον, ὅτι ἄνευ μὲν βίας δὲν ὑπάρχει ἀντίστασις, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κατενέγκῃ τις κτυπήματα, ὅπως παρακτιρησθῇ ὡς ὑπαίτιος ἀντιστάσεως, ἀλλὰ ἀντίστασιν ἀποτελεῖ πᾶσα βία ἐκείνη σκοποῦσα ν' ἀποτρέψῃ τὸν δημόσιον λειτουργὸν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποδεδειγμένης αὐτῷ ἐντολῆς (*Ακυρωτικὸν ἀπόφασιν τῆς 3 Ἀπριλίου 1847 καὶ τῆς 30 Ὀγούστου 1849). Καὶ τέλος τὸ ἄρθρον 215 τιμωρεῖ τὸν ἀξιωματικόν, ὁστις δὲν πράττει τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς καταβολὴν τῆς στάσεως ἢ ἀντιστάσεως. — Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 216-219 τιμωρεῖται ἡ κατάχρησις ἐκείνη τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας, καθ' ἣν ὁ στρατιωτικὸς ἀρχηγὴς αὐτοκλήτως ἐνεργεῖ ἄνοπλον ἐπίθεσιν κατὰ στρατοῦ συμμαχικοῦ ἢ οὐδετέρου

ἢ παρατείνει τὰς ἐχθροπραξίας ἐπελθούσης εἰρήνης ἢ ἀνακωχῆς ἢ μὴ ὡς τις ἀρχηγὸς ἀναλαμβάνει αὐτοκλήτως ἀρχηγίαν ἢ τύπτει ἄνευ νομίμου ἀνάγκης ὑποδεέστερον. Πᾶσα δὲ ἄλλη κατάχρησις τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας (καθ' ἣν ὁ κἀτοχὸς στρατιωτικῆς ἐξουσίας ἐκτρέπεται τοῦ νομίμου αὐτοῦ καθήκοντος), τιμωρεῖται πιθαρχικῶς. — Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 220-233 καλύπτεται ἡ φυγοστρατία (ἄρθρ. 220), ἡ λιποταξία (ἄρθρ. 221-229), καὶ ἡ αὐτομολία (ἄρθρ. 228 καὶ 229)· καὶ φυγοστρατία μὲν καλεῖται ἡ μὴ ἐμφάνισις τοῦ καταταχθέντος ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὀρισθείσης αὐτῷ πρὸς παρέλευσιν, λιποταξία δὲ ἡ παράνομος ἐγκατάλειψις τῶν τοῦ στρατοῦ τάξεων ἐπὶ χρονικὸν διάστημα ὑπερβαῖνον τὴν πρὸς μεταμέλειαν προθεσμίαν, ὀριζομένην ἐν τοῖς ἄρθρ. 221-233, αὐτομολία δὲ ἡ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον μετάθεσις. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἔγκλημα τῆς λιποταξίας, καίπερ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀπουσίας, δὲν θεωρεῖται τετελεσμένον ἢ μετὰ τὴν πάροδον τῆς νομίμου προθεσμίας, ἕως δὲ τῆς παρόδου αὐτῆς θεωρεῖται ἀπλῶς παράνομος ἀπουσία, καλεζομένη πειθαρχικῶς. Ἡ δὲ παραγραφή τοῦ ἀδικήματος τῆς λιποταξίας καὶ φυγοστρατίας ἀρχεῖται ἀφ' ἧς ὁ αὐτομαχὸς συμπληρώσῃ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ ὑποχρεώσεως (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 174). Ἐφαρμόζεται δὲ ἡ λιποταξία κατὰ κανόνα ἐν εἰρήνῃ μόνον εἰς τοὺς ὀπλίτας, οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ κηρύσσονται λιποτάττει μόνον ἐν ταῖς περιπτώσεσι τῶν ἄρθρων 223 § 2, 225, 227 (δηλονότι εἰς παρατήσῃσι τὸ σῶμα αὐτῶν ἐν φρουρῇ ἐν ὥρᾳ πολέμου ἢ ἐνόπλου στάσεως ἢ ὑπερβῶσι τὰ ἑλληνικά ὅρια ἄνευ ἀδείας ἢ παρατήσῃσι ἔξω τῶν ὁρίων τὸ σῶμα εἰς ὃ ἄνευ ἑξουσίας)· πᾶσα δὲ ἄλλη ἐγκατάλειψις

τοῦ σώματος αὐτῶν θεωρεῖται παράνομος ἀπουσία. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ μὲν τὸ 1 ἄρθρον τοῦ περὶ καταστ. τῶν ἀξιωματικῶν νόμου τῆς 7 Μαρτίου 1851 ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἀξιωματικὸν ἡ ποινὴ τῆς ἐκπτώσεως δι' ἀπουσίαν ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἄνευ ἀδείας διαρκέσασαν ὑπὲρ τὰς 15 ἡμέρας, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 227 τοῦ στρατ. ποιν. νόμου ἐπιβάλλεται μόνον ἐὰν καταγνωσθῇ αὐτῷ ποινὴ φυλακίσεως ἀνωτέρα τῶν τριῶν ἐτῶν. Πρόδηλον, ὅτι κατισχύει ἡ διάταξις τοῦ στρατ. ποινικοῦ νόμου ὡς εἰδικοῦ καὶ μεταγενεστέρου. Ἀρchetαι δὲ ἡ πρὸς μεταμέλειαν προθεσμία (συνισταμένη ἐν εἰρήνῃ εἰς ἑξ ἡμέρας διὰ πάντα ὀπλίτην ἔχοντα ὑπηρεσίαν ἐπέκεινα τῶν τριῶν μηνῶν) τὴν ἐπαύριον τῆς ἀπουσίας τοῦ στρατιωτικοῦ. Ὅθεν στρατιώτης ἀπὼν ἐκ τῆς ἐωθινῆς προσκλήσεως τῆς 1 τοῦ μηνὸς φέρεται ἀπὼν εἰς τὰς προσκλήσεις τῆς 1ης καὶ 7ης, ἀλλὰ κηρύσσεται λιποτάκτης μόνον τὴν νύκτα τῆς 7ης πρὸς τὴν 8ην μετὰ τὴν σήμεριν τῶν μεσονυκτίου. Θεωρεῖται δὲ ἐπιβαρυντικὴ μὲν περίπτωσις ἡ ὑπὸ τοῦ λιποτάκτου παραλαβὴ τοῦ ὅπλου ἢ τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ κτλ. Ἀλλ' ἂν ὁ λιποτάκτης ἀθωωθῇ τῆς κατηγορίας ἐπὶ λιποταξίᾳ, δύναται νὰ καταδικασθῇ ἐπὶ σφετερισμῷ ἢ καταναλώσει τῶν ληφθέντων πραγμάτων κατὰ τὸ ἄρθρον 235. Ἐν ὑπηρεσίᾳ δὲ τελεσθεῖσα δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐγκατάλειψις θέσεως ἐν φρουρᾷ ἢ μὴ καὶ νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὰ ἄρθρα 200 καὶ 202. — Μεταξὺ δὲ αὐτομολίας καὶ λιποταξίας ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐχθροῦ διακρίνει εἰκότως ὁ νόμος (ἄρθρ. 228 καὶ 229), τιμωρῶν πολλῷ βαρύτερον τὴν αὐτομολίαν. Σημειωτέον ἐν τέλει, ὅτι διὰ τῶν ἁρθρῶν 230-233 καθιεροῦνται γενικαὶ τιναὶ διατάξεις, καθ' ἃς λιποταξία ἢ αὐτομολία γενομένη ἐκ συστάσεως τιμωρεῖται βαρύτερον τῆς ἀπλῆς λιποταξίας ἢ αὐτομολίας, τιμωρεῖται δὲ καὶ ἀπόκρυψις

παραλαβὴ ὑπὸ ἀξιωματικοῦ ἐν τῇ 194 αὐτοῦ ὑπηρεσίᾳ φυγοστράτου. Διὰ δὲ τῶν ἁρθρῶν 234-237 ἐκολάζεται ἡ πώλησις, κατανάλωσις, ἐνεχύρασις καὶ ἀπόκρυψις πραγμάτων στρατιωτῶν, δηλονότι πραγμάτων ἐμπιστευομένων τοῖς στρατιωτοῖς χάριν τῆς ὑπηρεσίας, οἷα τὰ τοῦ στρατῶνος ὅπλα, ἀποσκευὴ, ἵπποι, ἄρματα κτλ. καὶ πραγμάτων χορηγούμενων πρὸς ἀτομικὴν χρῆσιν, οἷα ὁ ἱματισμὸς ἢ ὁ ὀπλισμὸς αὐτῶν κτλ. Αὐτοὶ δὲ φρονοῦμεν, εἶναι ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπορροῦνται ἢ καταναλωταὶ θεωροῦνται συνήγοροι, ἐὰν ἐν γνώσει ἡγόρασαν ἢ καταναλώσαν ταῦτα. Ἐπίσης δὴλον ὅτι ἡ κατανάλωσις προέρχεται πολλάκις ἐκ ἀμελείας ἄνευ προθέσεως ἐγκληματικῆς καὶ τότε τιμωρεῖται μόνον πειθαρχικῶς. — Ἐν δὲ τῶν λοιπῶν ἀδικημάτων τῶν ἐκ τῶν τιμωρουμένων ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου θεωρουμένων περιττόν νὰ παραγινώσκωμεν, διότι τιμωρεῖ μὲν ταῦτα βαρύτερον ὁ στρατιωτικὸς νόμος τοῦ κοινοῦ νόμου, ἀλλ' εἶναι κατὰ τὰ ἄλλα κοινὰ ἀδικήματα, περὶ ὧν ἐπομένως γίνεται ὑπερτίτοις ἐν τοῖς οἰκείοις ἁρθροῖς. Σημειωτέον μόνον, ὅτι τιμωρεῖται καὶ ὁ ἐν ἀδείᾳ τῆς ἀρμοδίας στρατιωτικῆς ἀρχῆς γάμος τοῦ στρατιωτικοῦ οὐ μόνον ἐκ φυλακίσεως τὸ πολὺ εξαμήνου, ἀλλὰ καὶ στερήσεως τῆς χήρας τῶν ὁρῶν αὐτοῦ τοῦ τῆς συντάξεως δικαιώματος (στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 238) ἐν συνδ. πρὸς τὸν περὶ συντάξεων νόμον τῆς 19 Αὐγούστου 1852). (Ἰδε καὶ Στρατοδικεῖα).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Στρατιωτικὴ ἐκπαίδευσις.

Ἰδε Σχολεῖα Στρατιωτικά.

Στρατιωτικὴ ποινικὴ νομοθεσία. Ἰδε Στρατιωτικὴ δικαιοσύνη.

Στρατιωτικοὶ προδιδάσμοι. Ἴδε Στρατοῦ ὀργάνωσις.

Στρατολογία. Τὰ τῆς στρατολογίας ἐξετάζονται ἐκτενῶς ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων (§ 321 καὶ ἐπ.). Περιεφερόμεθα δ' ἐνταῦθα κατ' ἀνάγκην εἰς περιληψὶν τῶν ἐκεῖ διὰ μακρῶν ἐκτιθεμένων.

Τὰ τῆς στρατολογίας διέπει τανῦν παρ' ἡμῶν ὁ νόμος ΑΦΚΗ' τῆς 26 Μαΐου 1887 (τροποποιηθεὶς ἐν τισι διατάξεσι διὰ τῶν μεταγενεστέρων νόμων ΑΦΟΑ' τῆς 8 Δεκεμβρίου 1887, ΑΦΙΑ' τῆς 11 Δεκεμβρίου 1887, ΑΧΨΕ' τῆς 2 Φεβρουαρίου 1889, ΑΩΖ' τῆς 23 Μαρτίου 1890, ΑΨΕ' τῆς 28 Φεβρουαρίου 1891, ΑΨΕΜ' τῆς 27 Μαρτίου 1891 καὶ ΒΙΣ' τῆς 11 Ἰουλίου 1892), ὅστις, ἀπορρέουσας ἐκ τοῦ προλαβόντος ἡμῶν στρατολογικοῦ νόμου ΨΙΣ' τοῦ 1879 μετὰ πολλὰς τροποποιήσεις αὐτοῦ, ἔχει βάσιν τὸν γαλλικὸν περὶ στρατολογίας νόμον τῆς 27 Ἰουλίου 1872 (τροποποιηθέντα καὶ ἐκεῖνον ἀλλεπαλλήλως ἐν Γαλλίᾳ, ἐν ἔτει δὲ 1881 καὶ ἐξ ὁλοκλήρου αντικατασταθέντα διὰ νόμου, συγχωνεύσαντος τὸν ἀρχικὸν νόμον μετὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων τροποποιήσεων αὐτοῦ).

Τὸν νόμον τοῦτον ἐκτενῶς ἐξετάζοντες πρὸ τῶν τελευταίων αὐτοῦ τροποποιήσεων ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων (§ 331 καὶ ἐπ.) προτιθέμεθα νὰ ἐξετάσωμεν συνοπτικώτερον ἐνταῦθα, ἔχοντες ὅμως ἤδη πρὸ ἐφαρμογῶν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1890 διὰ τῶν προημιονουθέντων νόμων τροποποιήσεις αὐτοῦ.

Καὶ δι' ἐν πρώτοις κατὰ τὸν στρατολογικὸν ἡμῶν νόμον ἡ στρατολογικὴ ὑπηρεσία εἶναι ὑποχρέωσις καὶ δικαίωμα ἐν ταύτῃ τῶν μὴ στερηθέντων τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων πολιτῶν Ἑλλήνων, διὸ ἐπιβάλλεται μὲν ὡς

ὑποχρέωσις εἰς πάντας τοὺς πολίτας Ἑλλήνας, τοὺς ἄγοντας ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 21ου ἔτους πεπληρωμένου ἕως ὡσαύτως τοῦ 51ου πεπληρωμένου, οὐδαμῶς ἐπιτρεπομένης τῆς ἀντικαταστάσεως (Νόμου ΑΦΚΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἀρθ. 1, 2 καὶ 5)· ἀλλ' ἀποκλείονται τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας οἱ ἄλλοδαποὶ (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 7), ἄλλοδαποὶ δὲ εἶναι πάντες οἱ ἐστερημένοι τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας. Ὅθεν καὶ οἱ ἐγγεγραμμένοι ἔτι εἰς τὸ δημοτολόγιον ἐλληνικοῦ δήμου ἄλλοδαποὶ, ἐὰν ἄλλως δὲν βεβαιούται ἡ νόμιμος κτῆσις τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, καὶ οἱ Ἑλληνες, οἱ νομίμως κτησάμενοι ξένην ὑπηκοσύνητα. Ἀποκλείονται δ' ὡσαύτως τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας οἱ καταδικασθέντες εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν καὶ οἱ ἐπὶ τῇ βίᾳ καταδικασθέντες εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν φυλακίσεως ἐνιαυσίου στερηθέντες διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως καθόλου ἢ ἐν μέρει τῶν πολιτικῶν καὶ ἀστικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων συνφθὰ πρὸς τὸ ἄρθρον 22 τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ κατὰστασις αὕτη (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 7). Λογίζεται δὲ ἡ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους ὡς χρόνος γεννήσεως πάντων τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει γεννηθέντων (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 8).

Τελεῖται δὲ ἡ ἀπογραφὴ ὡς ἐξῆς: Κατ' ἔτος καὶ ἐν ἰδίῳ δι' ἑκάστον συναχόμενον ἔτος μητρώφῳ τῶν ἀρρένων, συντασσόμενῳ εἰς τριπλοῦν, ἐγγράφονται ἐν ἐκάστῳ δήμῳ διακεκριμένως δι' ἑκάστον χωρίον, τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνα γεννηθέντα ἀρρένα τέκνα κατὰ τοὺς ἐξῆς ὁρισμούς: Ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως (ἢ, ἐν ἐπισυμβῇ ἀνυπερβλήτων κώλυμα, ἅμα τῇ παύσει τοῦ κωλύματος) τὰ ἀρρένα τέκνα δηλοῦνται: ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός ἢ ὑπὸ τῆς μητρός καὶ τῆς μητρός καὶ, ἐν ἐλλείψει μητρός, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός εἰς τὸν τῆς θρη-

σκειάς αὐτῶν ἱερέα ἢ εἰς ἓνα τῶν ἱερέων τῆς ἐνορίας, ἃν ᾖναι πολλοί. Ἄν δ' ἐκ περιστάσεως συμβῇ ἑλλειψίς μὲν πατρὸς καὶ μαίης, θάνατος δὲ τῆς μητρὸς μετὰ τὸν τοκετόν, ἢ πρὸς τὸν ἱερέα δῆλωσις τελεῖται ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, παραστάντος κατὰ τὸν τοκετόν. Τὰ δ' ἔκθετα δηλοῦνται ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ὑπὸ τῶν ἀνευρόντων ἢ διατρεφόντων αὐτὰ ἢ ὑπὸ τῶν διευθυντῶν τῶν βρεφοκοκείων, ἐν οἷς ταῦτα διατρέφονται. Ὁ δ' ἱερεὺς ἅμα τῇ δηλώσει συντάσσει ἐν διπλοτύπῳ βιβλίῳ τὴν γεννητήριον πράξιν, ἐν ᾗ διαλαμβάνεται τὸ ἔτος, ὁ μῆν, ἡ ὥρα καὶ ὁ τόπος τῆς γεννήσεως τοῦ παιδός, τὸ ὀνοματεπώνυμον, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ κατοικία τῶν γονέων αὐτοῦ, εἰς ἣν προσυπογράφει ὁ δηλώσας (ἂν γινώσκῃ γράμματα) καὶ δύο μάρτυρες, ἃν δ' ἄγνοῇ γράφειν ὁ δηλώσας, μόνον οἱ μάρτυρες, ρητῶς μνημονευομένης τῆς τοῦ δηλώσαντος ἀμαθείας, τῆς πράξεως δὲ ταύτης παραδίδωσιν ἀπόσπασμα εἰς τὸν δηλώσαντα. Ἐν ἐνδεχομένῃ δ' ἀσυμφωνίᾳ μεταξὺ γεννητηρίου πράξεως καὶ ληξιαρχικῆς, ἰσχύει ἡ τελευταία. Τὸ δὲ βάπτισμα τελεῖται ὑπὸ τοῦ ἱερέως μόνον, ὅταν ἐπιδειχθῇ αὐτῷ πρότερον ἢ ἀποδείξει περὶ δηλώσεως τῆς γεννήσεως, οὗτος δὲ συντάσσει ἰδιαιτέραν περὶ τῆς βαπτίσεως πράξιν, ἐν ᾗ μνημονεύεται ἡ ἡμερομηνία τῆς γεννητηρίου πράξεως, τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ ἐνορία τοῦ συντάξαντος αὐτὴν ἱερέως, τὸ εἰς τὸ παιδίον δοθέν ὄνομα καὶ τὸ ὀνοματεπώνυμον, καὶ ἡ κατοικία καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀναδεξαμένου αὐτὸ ἐκ τῆς κολυμβήθρας, ὅστις καὶ υπογράφει τὴν πράξιν ταύτην. Μόνον δ' ὁσάκις ὁ τὴν γεννητήριον συντάξας εἶναι αὐτὸς ὁ τὴν βάπτισιν τελείας, ἢ τῆς βαπτίσεως πράξις συντάσσεται ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς γεννητηρίου. Ἄν δὲ ὅν ἐγένετο πρότερον δῆλωσις περὶ τῆς γεννήσεως, ὁ τελὼν τὴν βάπτισιν ἱερεὺς συν-

τάσσει συγχρόνως τὴν τε πράξιν τῆς γεννήσεως καὶ τὴν τῆς βαπτίσεως. Κατὰ δὲ τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἐπομένου ἔτους οἱ ἱερεῖς ὀφείλουσι νὰ παραδίδωσιν ἐπὶ ἀποδείξει τὰ βιβλία τῶν τῆς ἐνορίας αὐτῶν πράξεων γεννήσεως καὶ βαπτίσεως εἰς τὸν οἰκεῖον δῆμαρχον, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν καταρτίζει εἰς τριπλοῦν τὸ ἐνιαύσιον μητρώον τῶν ἐν τῷ δήμῳ αὐτῶν ἐγκαθεστώτων ἄρρενων καὶ ἀποστέλλει πάλιν τὰ μὴ ἐν τῷ δήμῳ αὐτοῦ ἐγκαθεστώτα ἄρρενα ἀντίγραφα τῶν γεννητηρίων πράξεων τῶν ἱερέων εἰς τὸν οἰκεῖον δῆμαρχον, ἵνα οὗτος ἐνεργήσῃ τὰ κατ' αὐτὸν ἐν τῇ συντάξει τοῦ ἐτησίου μητρώου τοῦ δήμου αὐτοῦ. Στέλλεται δὲ ἀντιγράφως κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τὸ εἰς τριπλοῦν συνταχθέν μητρώον ὑπὸ τοῦ δῆμαρχου μετὰ τῶν βιβλίων τῶν ἱερέων εἰς τὸν οἰκεῖον νομάρχην, ὅστις κατὰ τὸν Μάρτιον τὸ βραδύτερον ἐξελέγχει τὰ μητρώα καὶ μετὰ τὴν ἐνυπόγραφον αὐτῶν βεβαιώσιν ἢ τὴν προσήκουσαν αὐτῶν ἀνθήσιν ἀποστέλλει τὸ ἐν μὲν τῶν μητρώων σὺν τοῖς βιβλίοις τῶν γεννητηρίων πράξεων τῶν ἱερέων πρὸς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, παρακατατίθεται τοῦτο πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ πρωτοδικείου, ἐπιστρέφει δὲ τὸ ἔτερον εἰς τὸν οἰκεῖον δῆμαρχον, ὀφείλοντα ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ εὐθύνῃ νὰ φυλάξῃ αὐτό, παραδίδωσι δὲ τὸ τρίτον εἰς τὸν νομαρχιακὸν γραμματέα ἀναλαμβάνοντα ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ φυλάξῃ αὐτὸ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς νομαρχίας. Σημειωτέον ὅτι, εἰάν ἡ βάπτισις τελεσθῇ ἐν διαφόρῳ τοῦ τῆς γεννήσεως δήμῳ, ὁ ἱερεὺς ὀφείλει νὰ παραδώσῃ αὐτὸς ἐπὶ ἀποδείξει ἀντίγραφον τῆς τοῦ βαπτίσματος πράξεως εἰς τὸν δῆμαρχον τοῦ δήμου τούτου, ὀφείλοντα ἐν τῷ τριῶν ἡμερῶν ν' ἀποστείλῃ αὐτὸ ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν τοῦ τῆς γεννήσεως τόπου δῆμαρχον, ὅστις συνηποβάλλει αὐτὸ εἰς τὸν προϊστάμενον νομάρχην μετὰ τῶν βι-

βίων τῶν ἱερέων δι' ἐκάστην δὲ γενε-
τηρὸν πράξιν λαμβάνει ὁ ἱερεὺς ἐκ τοῦ
ἐπισημοῦ ταμείου λεπτὰ 75 (Ν. ΑΦΚΗ'
ἄρθρον 8). Ἐκτιθενται δὲ τὰ οὕτω συν-
τασσόμενα μητρώα εἰς ἀνάκρισιν κατὰ
πᾶσαν δεκαετίαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1889
καὶ κατὰ τὴν 1 Ἀπριλίου τοῦ ἐπομένου
τῆς δεκαετίας ἑτους ὡς ἐξῆς: Κατὰ τὴν
1 Ἀπριλίου ἐπὶ τῇ προσκλήσει τοῦ ἀρ-
μοδίου δημάρχου πάντες οἱ τῆς περιφε-
ρείας δήμαρχοι διὰ δημοποιήσεως δημο-
πειρομένους ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις, δι' ἐπ'
ἐκκλητίας ἀναγνωσέως κατὰ τὴν Κυρια-
κὴν καὶ διὰ τοιχοκολήσεως ἐπὶ τῶν θυ-
ρῶν τοῦ δημαρχείου, παρεδρείων, εἰρη-
νοδικίων καὶ πασῶν τῶν τοῦ δήμου παν-
τός δόγματος ἐκκλησιῶν συντασσομένης
περὶ τούτου ἐκθέσεως, γνωστοποιῶσι τὴν
εἰς ἀνάκρισιν ἔκθεσιν τῶν ἐτήσιων τῆς
δεκαετίας μητρώων, ἀποστέλλοντες ἐν
ταύτῃ εἰς τὰ τοῦ δήμου αὐτῶν παρεδρεῖα
ἀντίγραφα τῶν τμημάτων τῶν ἐνιαυ-
τίων μητρώων τῶν ἀφορώτων εἰς τὰ
ὅπου αὐτὰ χωρία διαρκεῖ δὲ ἡ ἀνάκρισις
δεκαπέντε ἡμέρας, λογιζομένης ἀπὸ τῆς
δημοσιεύσεως τῆς δημοποιήσεως, καθ' ἃς
τὰ σχετικὰ τμήματα τῶν ἐνιαυσίων μη-
τρώων μένουσιν ἐκτεθειμένα ἐν τῷ δη-
μαρχεῖῳ καὶ τοῖς παρεδρείοις πρὸς γνῶ-
σιν ἀπάντων (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρον 10).
Κατ' αὐτάς δὲ πᾶς νομίμως ἐγκαθε-
στὼς ἐν τῷ δήμῳ δικαιοῦται νὰ ὑποβάλῃ
ἐγγράφον ἑστασιν ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου
εἴτε περὶ ἐγγραφῆς παραλειφθέντων ἢ
ἐγγραφῆς ἐγγεγραμμένων μὴ ἰθαγενῶν
ἢ μὴ ἐγκαθεστῶτων ἐν τῷ δήμῳ εἴτε
περὶ τῆς τῆς ἐν τοῖς μητρώοις σημειου-
μένης ἡλικίας παιδὸς τινος. (Ν. ΑΦΚΗ'
ἄρθρον 11). Ὑποβάλλονται δ' αἱ ἐνστά-
σεις ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου εἰς ἐπι-
τροπὴν, συγκειμένην ἐκ τοῦ δημάρχου ἢ
τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ καὶ
τοῦ εἰρηνοδικοῦ ἢ, ἐάν τὸ εἰρηνοδικεῖον
ἐκτείνηται εἰς πλείονας δήμους, τοῦ ἀρ-

μοδίου εἰρηνοδικεῖακοῦ παρίδρου ἢ συμ-
βολαιογράφου, παρ' ἣ γραμματεῦς ὁ
γραμματεὺς τοῦ εἰρηνοδικεῖου ἢ δικαστι-
κὸς ὑπογραμματεὺς νομίμως διορισμένος.
(Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρον 12), αὕτη δὲ
συλλέγουσα ἐν τῷ διαστημᾷ τούτῳ
πληροφορίας, ἐκφέρει γνώμην ἡτιολογη-
μένην περὶ ἐκάστης αὐτῶν (ἄρθρον 13),
ὕποβάλλονται δ' αἱ ἐνστάσεις μετὰ τῶν
πληροφοριῶν καὶ τῆς γνώμης τῆς ἐπιτρο-
πῆς ἅμα τῇ λήξει τῆς προθεσμίας ὑπὸ
τοῦ δημάρχου εἰς τὸν νομάρχην ἀπο-
φαίνεται δὲ περὶ τῶν ἐνστάσεων καθ' ἃς
πάντας τοὺς δήμους ἐντός τεσσαράκοντα
ἡμερῶν ἐπιτροπὴ, ἀποτελούμενη ἐκ τοῦ
νομαρχιακοῦ γραμματέως, (ὅστις καὶ συγ-
καλεῖ τὴν ἐπιτροπὴν ὡς πρόεδρος αὐτῆς
κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαήμερον τοῦ Ἀ-
πριλίου διὰ προσκλήσεων, ἐπιδιδόμενων
πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη διὰ δικαστικοῦ κλη-
τῆρος), τοῦ προέδρου τοῦ νομαρχιακοῦ
συμβουλίου καὶ τοῦ προέδρου τοῦ δημο-
τικοῦ συμβουλίου ἢ, τούτων καλυομέ-
νων, ἐκ τῶν πλειονοψηφούντων νομαρχια-
κοῦ ἢ δημοτικοῦ συμβουλίου, παρ' ἣ γραμ-
ματεῦς εἰς τῶν ὑπαλλήλων τῆς νομαρ-
χίας, διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ νομάρχου. (Ν.
ΑΦΚΗ' ἄρθρον 14 ἐν συνδυασμῷ πρὸς
τὸν νόμον περὶ νομαρχιακῶν συμβουλί-
ων). Καταχωρίζονται δ' αἱ ἀποφάσεις
τῆς ἐπιτροπῆς ἐπιμελεῖα τοῦ δημάρχου,
πρὸς ὃν ἀποστέλλονται ὑπὸ τοῦ νομάρχου
ἐν πίνακι, ὅστις ἐκτίθεται διὰ δημαρχι-
κοῦ προγράμματος ἐν τε τῷ δημαρχεῖῳ
καὶ τῷ εἰρηνοδικεῖῳ ἐπὶ δέκα συνεχεῖς
ἡμέρας (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρον 15). Ἐπι-
τρέπεται δὲ ἐντός εἰκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ταύτης προσ-
φυγὴ κατὰ τῶν ἀποφάσεων τούτων εἰς
τὸ ἀρμόδιον πρωτοδικεῖον, ἥτις ἐπιδίδο-
ται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰς τὸν παρ'
αὐτῷ εἰσαγγελέα, ὀφείλοντα νὰ ὑποβάλῃ
πάσας τὰς ἐπιδοθείσας αὐτῷ προσφυγὰς
ἅμα τῇ λήξει τῶν εἰκοσιν ἡμερῶν εἰς τὸ

δικαστήριον, ὅπερ δικάζον αὐτὰς ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἀποφαίνεται περὶ οὐτῶν ὀριστικῶς καὶ τελεσιδικίως ἐντὸς μηνὸς τὸ βραδύτερον (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρον 16 καὶ 17). ὁρίζει δὲ τὴν δικάσιμον τῶν ἐξ ἐκάστου δήμου προσφυγῶν ὁ εἰταγγελεὺς διὰ πράξεως τοιχοκολλημένης ἐν τῇ τῇ αἰθούσῃ τοῦ δικαστηρίου δέκα πρὸ τῆς συζητήσεως ἡμέρας· δικαιούται δ' ἕκαστος τῶν προσφυγόντων νὰ παραστή κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου, νομίμως διοριζομένου· ἄλλὰ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ προσφυγόντος τὸ δικαστήριον δικάζει τὴν προσφυγὴν αὐτεπαγγέλτως μηδενὸς ἐνδίκου μέσου ἐπιτρεπομένου κατὰ τῆς ἀποφάσεως (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 18). Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν ἀποφάσεων συντάσσει ὁ παρὰ πρωτοδικαίς γραμματεὺς πῖνακα ἴδιον δ' ἕκαστον δήμον, ἐμφαίνοντα τὰς εἰς τὰ ἐνιαύσια μητρώα ἐπενεχτέας μεταβολάς, καὶ ἀποστέλλει ἐντὸς 8 ἡμερῶν πρὸς τὸν εἰσαγγελεᾶ, ὅστις ἀποστέλλει αὐτοὺς τῷ νομάρχῃ, ὅστις πάλιν, διορθώσας τὰ παρ' αὐτῷ ἐνιαύσια μητρώα κατὰ τὰς τοῦ δικαστηρίου ἀποφάσεις, ἀποστέλλει ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἕκαστον τῶν πινάκων εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρχον (ἄρθρ. 19). Σημειωτέον δ' ὅτι ὑπόκειται εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ 133 ἄρθρου τοῦ νόμου ΑΦΚΗ' ὁ γραμματεὺς, ἐὰν τροποποιήσῃ ἐν τῇ καταρτίσει τοῦ δι' ἕκαστον δήμον πίνακος τὰ δεδογμένα τῷ δικαστηρίῳ. Λαβὼν ὁ δήμαρχος τὸν ἀποσταλέντα αὐτῷ κατὰ τὰ ἀνωτέρω πῖνακα, προβαίνει ἐντὸς 8 ἡμερῶν μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου, (πολλῶν δὲ τυχὼν ὑπαρχόντων, μετὰ τοῦ ἀρχαιότερου ἐξ αὐτῶν) εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων διόρθωσιν τῶν εἰς ἀνάκρισιν ἐκτεθέντων ἐνιαυσίων μητρώων· τιμωρεῖται δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 131, ἐὰν παραλλάξῃ ὅπως ὀλίποτε τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τῶν ἀποφάσεων (Νόμ. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 20). Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ

τῶν ὑπὸ ἀνάκρισιν τεθέντων καὶ διορθωθέντων ἐνιαυσίων μητρώων καταρτίζεται τὸ μητρώον τῆς δεκαετίας τῶν ἀρρένων ἐκάστου δήμου· πρὸς τοῦτο δ' ἐντὸς 8 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς διορθώσεως τῶν ἐνιαυσίων μητρώων, ὁ δήμαρχος ἐγγράφει ἐκ ἴδιον δι' ἕκαστον συνακόλουθον ἕτος τμήμα βιβλίου τὰ κατὰ τὸ ἕτος ἐκεῖνο γεννηθέντα ἄρρενα διακεκριμένως δι' ἕκαστον χωρίον· ἀντιγράφεται δὲ τὸ οὕτω καταρτισθὲν μητρώον τῆς δεκαετίας εἰς τὸ πλοῦν ἐπιμελεῖα τοῦ δημάρχου, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἀριθμεῖται καὶ μονογραφεῖται ἐφ' ἐκάστου τῶν φύλλων ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων καὶ τυποῦται δαπάνη τοῦ δήμου ὑπὸ τῇ διοικητικῇ ἀρχῇ. Τῶν τριῶν δὲ τούτων πρωτογράφων τὸ μὲν ἀποστέλλεται εἰς τὸν νομάρχην ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν δήμαρχον ἀποστολῆς τοῦ ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ γραμματεῖος συνταχθέντος πίνακος τῶν εἰς τὰ ἐνιαύσια μητρώα ἐπενεχθεισῶν μεταβολῶν, τὸ δὲ κατατίθεται εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἀρμοδίου πρωτοδικείου καὶ τὸ τρίτον ἀποτίθεται ἐν τῷ δημαρχικῷ γραφείῳ φυλασσόμενον εὐθύνῃ τοῦ δημάρχου. Ὅριζι δὲ ὁ νόμος, ὅτι ἕκαστον τῶν τριῶν τούτων πρωτογράφων ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 21). (Εἰρησθῶν ὅτι ἡ διάταξις αὕτη εἰναι ἐλλειπτική, διότι ἐνδεχόμενον εἶναι νὰ εὐρεθῇ μετὰ τῶν αὐτῶν διαφορὰ, ὅτε ἐγερθῇσεται φυσικὸς τὸ ζήτημα τίνος τῶν τριῶν πρωτογράφων ἰσχύει ἡ μαρτυρία). Ἐχει δικαίωμα δὲ πᾶς δημότης δι' αἰτήσεως ἐπιδιομένης διὰ δικαστικοῦ κλητήρος εἰς τὸν δήμαρχον, νὰ λάβῃ ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀντίγραφον ἐπὶ ἀπλοῦ χάρτου τοῦ μητρώου τῆς δεκαετίας κατὰ τὸ ἄρθρον 21 τοῦ νόμου¹. Σημειωτέον δ' ὅτι οἱ μὲν μὴ

¹ Αἰρετώτερον ἦθελεν εἶναι, νομίμως, ἐὰν διετάσσεται, ὅτι τὰ μητρώα τυ-

ἔγγεγραμμένοι ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων δύνανται νὰ αἰτήσωνται τὴν ἐν αὐτῷ ἐγγραφὴν αὐτῶν παρὰ τοῦ οἰκείου νομάρχου, ἀποφαινομένου τελεσιδικῶς ἐν τῇ δεκαπέντε ἡμερῶν περί τούτου· πᾶς δὲ πολίτης δικαιούται νὰ αἰτησῇ τὴν ἐγγραφὴν παντὸς μὴ ἐγγεγραμμένου ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων δι' αἰτήσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν οἰκείον νομάρχην, προσπαθὼν τὰς πρὸς ὑποστήριξιν τοιαύτης ἐγγραφῆς ἀποδείξει, ὅτε ὁ νομάρχης ὀφείλει, πρὶν ἢ ἀποφῆνῃται, νὰ καλέσῃ διὰ τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου τὸν καθ' οὗ ἐγένετο ἡ περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσις εἰς ὑποβολῇ τῶν κατ' αὐτῆς ἐνστάσεων αὐτοῦ ἐντός τριακοντα ἡμερῶν, καθ' ὥς ὀφείλει καὶ ὁ δήμαρχος νὰ συλλέξῃ καὶ ὑποβάλῃ πρὸς τὸν νομάρχην πᾶσαν σχετικὴν πρὸς τὴν περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσιν πληροφορίαν· μετὰ δὲ τὴν πάροδον τῆς τριακονθήμερου προθεσμίας ἀποφαίνεται ἀμετακλήτως περὶ τῆς πρὸς ἐγγραφὴν αἰτήσεως, ὡς ὑπεβλήθη εἴτε μὴ ἐνστάσις ὑπὸ τοῦ ἀλλοθέντος καθ' οὗ ἡ περὶ ἐγγραφῆς αἰτήσις (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 22 καὶ 23)· ἐφαίρουν δὲ καὶ οἱ κτησάμενοι τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν ἀλλοδαποὶ νὰ ὑποβάλωσιν ἐπὶ ἀποδείξει δῆλωσιν πρὸς ἐγγραφὴν ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων εἰς τὸν δήμαρχον τοῦ δήμου, ἐνθα προτίθενται νὰ ἐγκαταστήσιν, ἐντός 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κτήσεως τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας (ἄρθ. 163). Γράρονται δὲ αἱ πρὸς τὸν νομάρχην αἰτήσεις ἐφ' ἀπλοῦ χάριτος (ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 175). Ὁ νόμος σιωπᾷ περὶ αἰτήσεων αὐταὶ ὑποβάλλονται πρὸς

τὸν νομάρχην δι' ἐχειρίσεως ἢ ἀποστολῆς ἀπ' εὐθείας πρωτοκολλούμεναι ἀπλῶς ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἐγγράφων, ἢ ἐπιδίδωνται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος. Ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀποκλειθῇ καὶ ἡ δι' ἐπιδόσεως ὑποβολὴ αὐτῶν, ὅτε τοῦ στρατολογικοῦ νόμου εὐνοϊκῶς ἐν γένει διακειμένου εἰς τὸ μέσον τῆς διὰ κλητῆρος ἐπιδόσεως. Σημειωτέον ὅτι ὁ Νομάρχης δύναται νὰ διατάξῃ καὶ αὐτεπαγγέλτως (ἀνευ δηλονότι τῆς αἰτήσεως ἄλλου πολίτου) τὴν ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων ἐγγραφὴν παντὸς μὴ ἐγγραφόμενου ἐν αὐτῷ, εἰς πεισθῇ ὅτι οὗτος κέκτηται τὰ προσόντα, καλῶν ὅμως πρότερον αὐτὸν κατὰ τὰ ἄρτι εἰρημένα, ὅπως ὑποβάλῃ τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ καὶ προκαλῶν τὸν δήμαρχον νὰ συλλέξῃ καὶ ὑποβάλῃ αὐτῷ πᾶσαν σχετικὴν πληροφορίαν (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 24). Πάντες δὲ οἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐγγραφόμενοι κατ' ἀπόφασιν τοῦ νομάρχου εἰς τὸ μητρώον τῶν ἀρρένων ὑποβάλλονται εἰς ἃς ὑποχρεώσεις ὑπῆχθησαν, καθ' ὃν χρόνον ἦγον τὴν πρὸς στρατεύσιν νόμιμον ἡλικίαν, οἱ ὁμήλικες αὐτοῖς (ἄρθρ. 25). Ἀλλ' ἡ ἐγγραφὴ ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων δήμου τινὸς τοῦ ἐγγεγραμμένου ἐν τῷ μητρώῳ ἑτέρου δήμου εἶναι ἄκυρος, ἀποφαίνεται δὲ περὶ τούτου κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 26) ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν μεταμορφούμενος καὶ εἰς δικαστὴν στρατολογικῶν ὑποθέσεων!

Σημειωτέον ὡσαύτως, ὅτι κατὰ πᾶσαν σύνοδον τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου (περὶ οὗ κατωτέρω ρηθῇσονται τὰ δέοντα) δύναται οἱ μὴ ἐγγραφέντες νὰ αἰτήσωνται τὴν ἐν τῷ μητρώῳ ἐγγραφὴν αὐτῶν, ἥτις καὶ διατάσσεται ὑπ' αὐτοῦ, εἰς οἱ ἐξαιτούμενοι ἔχωσι τὰ απαιτούμενα προσόντα· δύναται δ' ἐπίσης οἱ συμπληροῦντες τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, μὴ ἐγγεγραμμένοι δὲ ἐν τῷ

πῶνται εἰς ἀντίτυπα ἀνάλογα τῷ πληθυσμῷ τοῦ δήμου, πωλούμενα πρὸς ὄφελος τοῦ δημοτικοῦ ταμείου ἀντὶ τιμῆματος ἀναλόγου, ὅπερ ἀναγκαιῶς ἤθελεν εἶναι κατώτερον τῆς δαπάνης τῆς ἀντιγραφῆς.

μητρώω τῶν ἄρρένων, νὰ αἰτήσωνται κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ στρατολογικοῦ καταλόγου, τὴν ἐν αὐτῷ ἐγγραφὴν αὐτῶν, ἣν ἐνεργεῖ ὀριστικῶς ὁ νομάρχης, ἐὰν ἔχωσιν οὗτοι τὰ νόμιμα προσόντα (ἄρθρ. 27), ἀπενεμήθη δὴλονότι τῷ στρατολογικῷ συμβουλίῳ ἡ ἐξουσία τῆς ἐν τῷ μητρώῳ ὀριστικῆς ἐγγραφῆς τῶν αἰτησαμένων τὴν ἐγγραφὴν αὐτῶν, δὲν ἀπενεμήθη δὲ ἡ ἐξουσία τῆς ὀριστικῆς ἐγγραφῆς ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ τῶν μὴ ἐγγεγραμμένων ἐν τῷ μητρώῳ. Προσθετέον οἱ οἱ ἄγοντες ἡλικίαν κατωτέραν τοῦ 51 ἔτους, μὴ ἐγγεγραμμένοι δὲ ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἄρρένων οἰουδὴποτε δῆμον τοῦ Κράτους, εἰς οὐδενὸς δήμου τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον δύνανται νὰ ἐγγραφῶσιν, ἐὰν δὲ τυχῶσιν ἐγγεγραμμένοι, διαγράφονται κατὰ τὴν ἐτησίαν ἀναθεώρησιν αὐτῶν κατὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, στεροῦμενοι ἐνταυτῇ καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκλεξιμότητος· πρὸς ἔλεγχον δὲ τούτου προστίθεται ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ στήλῃ ἐμφαίνουσα ὁλογράφως τὸν ἀριθμὸν τοῦ μητρώου, εἰς ὃν ἐγγέγραπται ὁ ἐκλογεὺς. Ὡσαύτως δὲ ἀποκλείονται τοῦ δικαιώματος νὰ καταλάβωσιν ἡ διατηρήσωσιν οἰανδὴ πρὸς δημοσίαν ἢ δημοτικὴν θέσιν. Βεβαιοῦται δὲ ἡ ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἄρρένων ἐγγραφὴ διὰ πιστοποιήσεως ἐφ' ἁπλοῦ χάρτου τοῦ οἰκείου δημάρχου (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 28 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 175). Κατορτίζονται δὲ οἱ στρατολογικοὶ κατάλογοι ὡς ἑξῆς: Μέχρι τῆς 15 Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους ἡ διοικητικὴ ἀρχή, ἀντιγράφουσα ἐκ τοῦ παρ' αὐτῇ κατατεθειμένου μητρώου τῶν ἄρρένων ἐκάστου δήμου τὸ τμήμα τοῦ μητρώου, τὸ περιέχον τοὺς κατὰ τὸ ἐπὶ ὃν ἔτος συμπληροῦντας τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, συντάσσει ἰδιοῖ δι' ἐκάστον δῆμον πίνακα, ὃν ἀποστέλλει εἰς τὸν οἰκτεῖον δῆμαρχον, ὅστις ὀφείλει νὰ ση-

μειώσῃται ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἐπ' αὐτὸ τοὺς τυχόν θανόντας, τοὺς ἀπολίσσεται τὸ δικαίωμα τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, τοὺς νομίμως μεταγαγόντας εἰς ἄλλον δῆμον τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν καὶ τοὺς λόγῳ καταδίκης ἀποκλειομένους τῆς πολιτικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐγγράψῃ τοὺς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν δῆμον νομίμως μεταγαγόντας τὴν ἐαυτῶν ἐγκατάστασιν, νὰ ἐκδῶν δὲ τὸν κατάλογον τούτων εἰς ἀνάκρισιν ἀπὸ τῆς 1 μέχρι τῆς 20 Ἰανουαρίου τοῦ κατόπιν ἔτους. Διαρκούσης τῆς ἀνακρίσεως ταύτης, ἐκάστος δύναται νὰ ἀποβάλῃ εἰς τὸν ἀρμόδιον εἰρηνοδίκην αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου ἑνὸς ἐφ' ἁπλοῦ χάρτου περὶ ἐγγραφῆς τῶν παραλειφθέντων ἢ περὶ διαγραφῆς τῶν μὴ νομίμως ἐγγεγραμμένων. Κατὰ τῶν ἐνστάσεων καὶ πάσης ὑπὸ τοῦ ἡμάρχου διαγραφῆς δύνανται νὰ ὑποβάλωσιν ἀντιρροήσεις πρὸς τὸν αὐτὸν εἰρηνοδίκην μέχρι 31 Ἰανουαρίου. Ἀπορρίπνεται δὲ ἀνεκκλητῶς περὶ τε τῶν ἐνστάσεων καὶ τῶν ἀντιρροήσεων ἐντὸς εἰκοσιῶν ἡμερῶν ἐπιτροπῇ, συγκειμένη ἐκ τοῦ ἡμάρχου (εἰς ὃν ὁ ἡμάρχος καὶ εἰρηνοδίκης ὑποβάλλουσι τὰ σχετικὰ ἐγγραφα), τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου πρωτοδίκου. Κατὰ τὰς φάσεις δὲ ταύτας ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ κατάρτιζει τὸν στρατολογικὸν κατάλογον ἐκάστου δήμου καὶ ἀποστέλλει αὐτὸν ἐπικεκυρωμένον ἐντὸς δέκα ὁκτῶ ἡμερῶν εἰς τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον τοῦ νομοῦ (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 29 ὡς ἐπὶ τοῦ ποιεῖται διὰ τοῦ νόμου ΑΧΗΕ' τοῦ 1889). Οἱ δὲ παραλειφθέντες ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων παρελθόντων ἐτῶν, μὴ ἐξαίτησάμενοι δὲ νὰ ἐγγραφῶσιν ἐν αὐτῷ, ἐγγράφονται ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἐν ἀρχῇ τοῦ πληρωτικοῦ πίνακος τοῦ ἀμέσως ἐπομένου ἔτους μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς παραλείψεως, πλην ἐὰν ἔχωσι πεπηρωμένον

τὸ 41 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἐν ᾧ ἡρῶν τελεῖται ἡ κλήρωσις τῶν στρατευομένων τοῦ ἔτους ἐκείνου. Ὡσαύτως ἐγγράφονται οἱ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καταδίκης αὐτῶν εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν φυλακίσως τοῦλάχιστον ἐνιαυσίου στερηθέντες καθόλου ἢ ἐν μέρει τῶν ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἅμα τῇ πύσει τῆς καταστάσεως ταύτης (N. ΔΦΚΗ' ἄρθρ. 30). Σημειωτέον τέλος ἐστὶ κατὰ τοῦ κατὰ τὰνωτέρω συντασσόμενου ἐνιαυσίως στρατολογικοῦ καταλόγου οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἔνστασις (ἄρθρον 31).

Ἐξετάσωμεν ἤδη τίνες οἱ ἐξαιρέτεοι καὶ οἱ ἀπαλλακτέοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Ἐξαίρουνται τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας (τῆς τε τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφρουρᾶς) οἱ ἕνεκα σωματικῆς βλάβης ἀνίκανοι διὰ πᾶσαν ἐνεργὸν ἢ βοηθητικὴν τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίαν (N. ΔΦΚΗ' ἄρθρ. 32). Ὡστε δὲ τελευταῖον τὰς σωματικὰς βλάβας, ὧν ἕνεκα ἐτέρχεται ἡ τοιαύτη ἀνικανότης, τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 3 Ἰουλίου 1887, εἰς ὃ παραπέμπουν τὸν ἀναγνώστην. Ἀποφαινόνται δὲ περὶ τῆς σωματικῆς ἱκανότητος τὰ στρατολογικὰ συμβούλια (N. ΔΦΚΗ' ἄρθρ. 37). Ἀπαλλάσσονται δὲ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας κατὰ τὸ ἄρθρ. 33 (ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ τελευταίου νόμου ΒΤΟΗ' τῆς 21 Μαρτίου 1896, περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ "Ἐκτῷ Συμπληρώματι σελ. 713).

Α') ὁ πρεσβύτερος τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς ὀρφανῶν.

Β') ὁ πρεσβύτερος τῶν ἐκ πατρὸς μότον ὀρφανῶν, ὅπου τὴν ἢ μὴτῆρ αὐτῶν, ἔλθουσα εἰς δεύτερον γάμον, ἀποτελῇ ἰδίαν κεχωρισμένην οἰκογένειαν μετὰ τοῦ νέου αὐτῆς συζύγου.

Γ') ὁ μόνος υἱὸς ἢ ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν γυναικὸς ἐν χρείᾳ διατελούσης ἢ

ὁ μόνος ἔγγονος ἢ ὁ πρεσβύτερος τῶν ἐγγόνων μάλιστα ἐν χρείᾳ διατελούσης, μὴ ἐχούσης δὲ μήτε υἱὸν μήτε γαμβρόν.—

Ἄν κατὰ τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν τύχη ὧν τυφλὸς ἢ φέρῃ ἀνίατον σωματικὴν βλάβην, καθιστῶσαν αὐτὸν ἀνίκανον πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ ἢ ἂν ἔχῃ ἰδίαν οἰκογένειαν, ἀπαλλάσσεται ὁ ἀμέσως ἐπόμενος ἀδελφός, ὑπαγομένου δὲ καὶ τούτου εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις, ὁ μετ' αὐτὸν καὶ οὕτω καθεξῆς.

Δ') ὁ μόνος υἱὸς ὧντος πατρὸς.

Ε') ὁ πρεσβύτερος υἱὸς ὧντος πατρὸς, ἂν ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τύχη ὧν τυφλὸς ἢ ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν ἐκ παθῆσως σωματικῆς, ἀπαλλάσσεται ὁ δεύτερος, ὑπαγομένου δὲ καὶ τούτου εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις, ὁ μετ' αὐτὸν, καὶ οὕτω καθεξῆς. ἂν ὁ πater ᾖ οὐλοτελὴς ἀνίκανος εἰς πᾶσαν ἐργασίαν καὶ ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱὸς ἀποτελῇ ἰδίαν οἰκογένειαν, ἀπαλλάσσεται ὁ ἐπόμενος τῶν ἀδελφῶν. Τὰ τέκνα τοῦ προηγουμένου συζύγου γυναικὸς ἐν χρείᾳ διατελούσης, ἀποτελοῦσιν ἰδίαν οἰκογένειαν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον τῶν ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς ὀρφανῶν, ἂν ἔχῃ ἀδελφὴν ἄγαμον ἢ ἀδελφὸν ἀνήλικον, τὰ δὲ τέκνα τὰ γεννηθέντα ἐκ τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ τοῦ ἀποθανόντος συζύγου τῆς ἀποτελοῦσιν ἐπίσης ἰδίαν οἰκογένειαν καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον ὡς πρεσβύτερος υἱὸς γυναικὸς ἐν χρείᾳ διατελούσης, τὰ ἐκ διαφόρων συζύγων τέκνα γυναικὸς ἐν χρείᾳ διατελούσης ἀποτελοῦσι μίαν ἀδιαίρετον οἰκογένειαν καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον. Τὸ αὐτὸ δ' ἐφαρμόζεται καὶ ἂν ἀνὴρ τις ἐκτίσῃ ἐκ διαφόρων συζύγων τέκνα, ὅπου ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον. Ὅταν ὁ μὲν ἐκλείψωσιν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, τὰ ἐξ ἐκάστου γάμου τέκνα ἀποτελοῦσιν

ἰδῖαν οἰκογενεῖαν, καὶ ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον ἐξ ἐκάστης τῶν οὕτω κεχωρισμένων οἰκογενειῶν, ἐὰν ἔχῃ ἀδελφὴν ἄγαμον ἢ ἀδελφὸν μὴπω ἐνηλικιωθέντα.

Σ') ὁ πρεσβύτερος δύο ἀδελφῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν αὐτὴν ἀπογραφὴν, ἐὰν ὁ νεώτερος κριθῇ ἱκανὸς διὰ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ οὕτω κριθεὶς ἱκανὸς δὲν δύναται νὰ αἰτήσῃ ἀπαλλαγὴν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἕτερος ἀδελφὸς αὐτοῦ ὑπηρετεῖ ἐν τῷ στρατῷ. Ἀλλ' ἐξαίρουνται τῆς διατάξεως ταύτης οἱ παραλειφθέντες καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἱ ἐν ἀρχῇ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος ἐγγραφέντες.

Ζ') ὁ ἔχων ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα ἐν τῷ στρατῷ τῆς ἐξηκῆς ἢ τῆς θαλάσσης. Ἀλλ' ἡ ἀπαλλαγὴ αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὸν ἔχοντα ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα ὡς ἀνυπότακτον ἢ ὡς μαθητευόμενον μουσικὸν ἢ τεχνίτην ἢ ὡς νυυτοπαιδα ἢ ὡς μαθητὴν τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων ἢ τῶν ναυτικῶν δοκίμων.

Η') ὁ ἀδελφὸς τοῦ θανόντος ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ ἢ ἐν ἀναρρωτικῇ ἀδείᾳ ἢ τοῦ τεθέντος εἰς ἀπόταξιν ἢ ἀποστρατεῖαν διὰ τραύματα ἐπετεχθέντα αὐτῷ ἐν διατεταγμένῃ ὑπηρεσίᾳ ἢ διὰ βλάβας σωματικὰς ἐπισυμβῆσας αὐτῷ ἐν τῷ στρατῷ ἔνεκα διατεταγμένης ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 33 ἐδάφ. 5' ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΣ').

Σημειωτέον ὅτι, ἐπιτρεπόντων τῶν στρατιωτικῶν κανονισμῶν, ὅπως καὶ κατ' οἶκον νοσηλεύονται οἱ πάσχοντες, ἐπομένως καὶ τοῦ ἐν ἀναρρωτικῇ ἀδείᾳ διατελοῦντος μὴ παυομένου νάποτελῇ μέρος τῆς δυνάμεως τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, ἂν καθ' ὃν χρόνον ἔλαβεν αὐτὴν ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεως, ἥτοι διετέλει ἐν ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ, ἔτεται, ὅτι καὶ ὁ σχὼν ἀδελφὸν θανόντα ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ, ἐν ᾧ διετέλει ἐν ἀναρρωτικῇ ἀδείᾳ, ἀπαλλάσσεται ἀλλὰ δὲν ἀπα-

λάσσεται ὁ σχὼν ἀδελφὸν θανόντα ἐν ταῖς φυλακαῖς ὡς στρατιωτικὸν κατὰδικον, διότι κατὰ τὸν στρατολογικὸν νόμον (Νόμον ΑΦΚΙ' ἄρθρον 170) ἡ μὲν διάκρισις τῶν λόγῳ πλημμελήματος καταχινωσμένων ποινῶν δὲν λογίζεται ὡς χρόνος στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἡ δὲ εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν καταδίκη κατὰ τὸν κοινὸν καὶ τὸν στρατιωτ. ποιν. νόμον ἐπάγει τὴν καθαιρέσιν. Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι τὸν χαρακτῆρα τοῦ στρατιώτου προσδιοῦσιν καὶ ἀφαιρούσης μόνον τῆς ἐν τοῖς σχετικοῖς στρατιωτικοῖς μητρώοις ἐγγραφῆς ἢ διαγραφῆς, ἔπεται ὅτι ἀπαλλάσσεται καὶ ὁ σχὼν ἀδελφὸν θανόντα μετὰ τὴν ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀπόλυσιν αὐτοῦ, ἐὰν οὗτος δὲν εἶχε διαγραφῇ ἐκ τῶν οἰκείων μητρώων. Προσθετόν, ὅτι ἡ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσία ἀδελφοῦ ἢ ὁ ἐν τῇ ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ θάνατος ἀδελφοῦ δὲν δύναται νὰπαλλάξῃ πλείονας τοῦ ἐνὸς ἀδελφοῦς· ἀδιάφορον δὲ πάντῃ ἂν ἡ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσία ἐπαναλαμβάνηται κατ' ἀκολουθίαν ἀνακατατάξεως, ὅτε οὕσα ὑπηρεσία τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ. Ὁ θάνατος λαμβάνεται ὅμως ἡ ἀπαλλαγὴ ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ὡςάκις ἂν ταῦτά δικαιώματα παρουσιασθῶσιν ἐκ νέου ἐν αὐτῷ. Διὸ δύναται ἐκάστοτε ἀδελφοῦ τινος ἡ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσία ἢ ὁ ἐν τῇ ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ θάνατος νὰπαλλάσῃ ἕτερον ἀδελφόν· θνεν ὁ ἔχων ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ δικαιούται νὰπαλλαγῇ, ἔστω καὶ ἂν ἀπηλλάχῃ ἕτερος ἀδελφὸς πρότερον, ὅστις ὅμως ἀπέθανεν, διότι ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐματαιώσας τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ λόγου τούτου ἀπαλλαγῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν τούτον, ἡ δὲ ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ ὑπηρεσία τοῦ ἄλλου ἀδελφοῦ, ἐξακολουθοῦσα ὕφισταμένη νομίμως παράγει δικαίωμα ἀπαλλαγῆς ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ζ') Οἱ διὰ βοηθητικὰς ὑπηρεσίας τοῦ στρατοῦ θεωρούμενοι ἱκατοί, ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἐστερημένοι τοῦ

κατάταξιν απαιτούμενου ελαχίστου
 υπαξιματίου, ὅπερ ὀρίζεται εἰς 1,54.
 Ἡ βοηθητικὰς τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίας
 ὁρίζει παρ' ἡμῖν τὸ Β. Διάταγμα τῆς
 11 Μαΐου 1868, εἰς ὃ παραπεμπτός ὁ
 ἀνώνυμος.

Η') Οἱ ἐθελουσίως ἐπὶ διατίαν ἐν τῷ
 στρατῷ ἐπηρεησάμενοι. — Σημει-
 οῦται, ὅτι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 34) ὁ
 παρλειφθεὶς νέος, μὴ παρυσιασθεὶς δὲ
 εἶναι μῆτε δηλωθεὶς ὑπὸ τῶν ἐνδιαφε-
 ρουμένων κατὰ τὴν ἐξέλεξιν τοῦ στρατο-
 λογικοῦ καταλόγου τῆς ἀπογραφῆς, εἰς
 ἣν ἀνήκει, ἵνα ἐγγραφῇ ἐν αὐτῷ, δὲν δύ-
 νηται νὰ ἐπικαλέσῃται ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ
 εἶναι τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντα εὐερ-
 γήματα τῆς ἀπαλλαγῆς, εἰάν οἱ τῆς
 ἀλλαγῆς λόγοι ἐπῆλθον, ἀφ' οὗ
 ἀποστῇ ὁριστικὸς ὁ περὶ οὗ θέλομεν
 λαμβάνει ἀκολουθῶς στρατολογικὸς ἐλεγ-
 γος καὶ δὲν ὑπῆρχον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
 στρατολογικοῦ συμβουλίου ἐκλήθη νὰ
 ἀποφασίσῃται. Δηλονότι ἀποστερεῖται μὲν
 παρλειφθεὶς ἐκ τῶν στρατολογικῶν
 ἐπιλογῶν καὶ μὴ ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον
 τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου τοῦ εὐερ-
 γήματος τῆς ἀπαλλαγῆς διὰ τὸν κα-
 τὰ τὸν ἐπελθόντα νόμιμον λόγον ἀπαλλα-
 γῆς, δὲν ἀποστερεῖται δὲ αὐτοῦ αὐτὸς οὐ-
 δύνηται, ἂν ὁ λόγος τῆς ἀπαλλαγῆς ὑψί-
 στατο πρότερον! Ἀκατανόητον ἀποβαί-
 ναι ἡλικίᾳ διὰ τὴν τοιαύτην διάκρισιν —
 ἀλλ' ὁ ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ στρατολο-
 γικῷ ἐλέγχῳ ἢ ὁ ἀναλαβὼν ἐθελουσίαν
 ἀποστῇ, εἰς ὃν, εἴτε μετὰ τὴν ἀπό-
 λυσιν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου εἴτε
 μετὰ τὴν κατάταξιν αὐτοῦ, ἤθελον ἐπέλ-
 θαι οἱ ἐν τοῖς ἐδαφίοις α', β' καὶ γ' τοῦ
 34 ἁρθροῦ τοῦ στρατολογ. νόμου εἰσαγα-
 γόμενοι λόγοι ἀπαλλαγῆς, οὗς καὶ ἡ
 ἐπιμετωσάμεθα ἀνωτέρω διὰ τῶν
 στοιχείων Α', Β', Γ', ἀποτελλέται ἐπὶ
 τῇ αἰτίᾳ δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑ-
 παρχοῦ τῶν Στρατιωτικῶν εἰς τὴν τοῦ

ἐνεργοῦ στρατοῦ ἐφεδρείαν καὶ 31' ὅσον
 χρόνον ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὀφείλει
 νὰ διαμείνῃ ἐν αὐτῇ, πλὴν εἰάν διὰ τῆς
 ἐν τῷ στρατῷ κατατάξεως αὐτοῦ ἀπὸ
 ἀλλαγῆς τῆς ὑπηρεσίας νεώτερος αὐτοῦ ἀ-
 δελφός, ζῶν εἴη κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον
 (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρον 34 ὡς ἐτροποποιήθη
 διὰ τοῦ νόμου ΑΧΗΕ'). Δέον ἔτι νὰ προσ-
 τεθῇ, ὅτι κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ νό-
 μου (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 35) πᾶσαι αἱ
 ἐκτεθεῖσαι ἀπαλλαγῆς δὲν ἰσχύουσι διὰ τὰ
 θετὰ τέκνα. Προδήλως ὅμως ἡ διάταξις
 αὕτη ἀφορᾷ εἰς ἀπαλλαγὰς ἐκ λόγων
 πηγαζόντων ἐκ τῆς πρὸς τὴν τοῦ θετοῦ
 πατρὸς οἰκογένειαν θετικῇ διὰ τῆς υἱοθε-
 σίας σχέσεως, ὅθεν δὲν κωλύει τὰ θετὰ
 τέκνα νὰ ἐπικαλέσωνται ὑπὲρ ἑαυτῶν λό-
 γους ἀπαλλαγῆς πηγαζόμενους ἐκ τῆς συγ-
 γενικῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν ἐξ αἰ-
 ματος οἰκογένειαν, ἥς μέλη δὲν παύου-
 νται διατελοῦντα διὰ τῆς γενομένης υἱο-
 θεσίας. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι οἱ προ-
 τετινόμενοι κατὰ τὰνωτέρω λόγοι ἐξαίρε-
 σεως καὶ ἀπαλλαγῆς δέον νὰ ὑπάρχωσιν
 ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου
 καλεῖται νὰ ποφανεθῇ, πλὴν τοῦ ἄρτιως
 προεκτεθέντος λόγου, ὅν ὁ ἐγγεγραμμένος
 ἐν τῷ στρατολογικῷ ἐλέγχῳ ἢ ἀναλαβὼν
 ἐθελουσίαν ὑπηρεσίαν δύναται νὰ προ-
 βάλλῃ. Οἱ διὰ πᾶσαν ὁμοίαν ὑπηρεσίαν
 (ἐνεργὸν ἢ βοηθητικὴν) καταστάσαντες ἀ-
 νήκοντες ἐκ σωματικῆς βλάβης ἐξαιρου-
 νται τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ μετὰ
 ταῦτα προσερχόμενοι, ἀλλ' ὑποβάλλονται
 εἰς ἐκατοντάδραχμον πρόστιμον, (εἴσω καὶ
 ἂν ἢ μὴ προσέλευσις αὐτῶν προῆλθεν ἐξ
 ἀνικανότητος!) (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 36 ὡς
 ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΗΕ').
 Ἀπαλλάσσονται δ' ὡσαύτως τῆς στρα-
 τείας οἱ μαθηταὶ τῶν στρατιωτικῶν σχο-
 λῶν (τῆς τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης), ὡς
 προπαρασκευαζόμενοι εἰς στρατιωτικὴν
 ὑπηρεσίαν. Ἀλλ' ἂν ἀποβληθῶσι τοῦ σχο-
 λείου πρὸ τοῦ πέρας τῶν σπουδῶν αἱ

β') Οι μαθηταὶ τῶν διδασκαλείων καὶ τῶν γεωργικῶν σχολείων ἐφ' ὅσον διατελοῦσι μαθηταί.

γ') Οι ἐσωτερικοὶ μαθηταί (δηλονότι τοιαυτοὶ μαθηταὶ καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἀκουσται) τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ στρατιωτικῶν ἢ τεχνικῶν σχολῶν ἀναβάλλεται ἢ ἡ κατάταξις αὐτῶν ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη κατὰ λόγον τῆς διαρκείας τῶν ἐν ἐκείνῃ σχολῇ σπουδῶν ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ ἐπιστήμων πιστοποιητικῶν, νομίμως κεχωρημένων. — Ὑποβάλλονται δ' αἱ περὶ ἀναβολῆς αἰτήσεις μετὰ τῶν ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ἀποφαινόμενον ἀνεκκλήτως περὶ τῆς παραδοχῆς ἢ μὴ τῆς αἰτήσεως· διατηρεῖ δ' ὁ τυχὼν ἀναβολῆς τὸν ἀριθμὸν τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος καὶ ἐντός 40 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως αὐτῆς ἀνεῖλεται εἰδοποιήσεως ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ ἀπάσας τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένας αὐτῷ ὑποχρεώσεις κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι. Καλοῦνται ὁμοῦ πρὸς ὑπηρεσίαν καὶ οἱ ἀπαλλαγέντες τῆς ἐνεργουῦς ὑπηρεσίας καὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἐφεδρείαν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, ἐὰν οἱ λόγοι τῆς ἀπαλλαγῆς ἐκλείψωσι πρὶν ἢ οἱ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρετοῦντες ἄνδρες τῆς αὐτῆς ἀπογραφῆς συμπληρώσωσι δεκαεπτάμηνον ὑπηρεσίαν, ὑποχρεοῦνται δὲ νὰ ὑπηρετήσωσιν ἄχρι τῆς εἰς τὴν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ ἐφεδρείαν μεταβάσεως τῆς ἀπογραφῆς αὐτῶν, πλὴν ἂν ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ, οὗ ἔτυχον κατὰ τὴν κλήρωσιν, ὑπάγῳνται εἰς τὴν τῶν διαθεσίμων κατηγορίαν, ὅτε ὀφείλουσι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ τρίμηνον. Ἀλλ' ἐξαιροῦνται τῆς πρὸς ὑπηρεσίαν κλήσεως αἰεποτε οἱ ἀπαλλαγέντες μετὰ τὴν κατάταξιν αὐτῶν ὡς πρεσβύτεροι τῶν ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς ὀρφανῶν, ὡς μόνοι υἱοὶ ἢ ὡς πρεσβύτεροι τῶν υἱῶν ἢ μόνοι ἐγγονοὶ ἢ πρεσβύτεροι τῶν ἐγγόνων γυναικὸς γή-

ρας ἢ ὡς πρεσβύτεροι υἱοὶ τυφλοῦ πατρὸς ἢ ἀνικάνου πρὸς ἐργασίαν ἢ ὡς μόνοι υἱοὶ ζῶντος πατρὸς. Ἀλλ' ἐν ὧρα πολέμου ἢ ἐπιστρατεύσεως καλοῦνται εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ οἱ τε ἀπαλλαγέντες καὶ οἱ τυχόντες ἀναβολῆς κατατάξεως (Ν. ΔΦΚΗ' ἀρθρον 43). Προσθετέον δὲ ὅτι οἱ μὲν διατελοῦντες ἐν τῇ διαθεσιμότητι τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, ὡς καὶ οἱ εἰς τὴν ἐφεδρείαν μεταβάλλοντες στρατεύσιμοι, ἀνήκοντες δὲ εἰς κλάσεις αὐτῆς κληθείσας, κατατάσσονται, πλὴν τῶν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κενῶν τηρουμένων διαθεσίμων, μέρος μὲν πῦτῶν εἰς τὰ διάφορα συντάγματα τοῦ πεζικοῦ καὶ τὰ εὐζωνικά τάγματα, μέρος δὲ εἰς τὰ ἔμπεδα τάγματα τοῦ αὐτοῦ ὀπλοῦ· οἱ δὲ ἀπαλλαγέντες τῆς ἐνεργουῦς ὑπηρεσίας καὶ οἱ τυχόντες ἀναβολῆς κατατάξεως κατατάσσονται εἰς τὰ ἔμπεδα τάγματα τοῦ πεζικοῦ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ὅπλα κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας (Ν. ΔΦΚΗ' ἀρθρ. 43 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 82). Δύνανται δὲ νὰ κληθῶσιν ἐν ἐπιστρατεύσει οἱ ἀπαλλαγέντες, ἢ συγχρόνως ταῖς ἀπογραφαῖς, εἰς αἷς ἀνήκουσιν, ἢ κατόπιν αὐτῶν καὶ τμηματικῶς, καλουμένης δηλονότι μιᾶς ἢ πλείονων ἡλικιῶν ἀπαλλαγέντων (ἀρθρ. 43).

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ τῆς καταρτίσεως τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων καὶ στρατολογικῶν ἐλέγχων. Ἐν ἐκάστῳ νομῷ καθίσταται *στρατολογικὸν συμβούλιον*, συγκείμενον ἐξ ἐνὸς ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ, τοῦ ἐν τῷ νομῷ διευθυντοῦ τοῦ στρατολογικοῦ γραφεῖου, τοῦ διευθυντοῦ τῆς νομαρχίας ἢ, τοῦτου καλυμμένου, ἐνὸς τῶν νομαρχιακῶν γραμματέων ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ νομαρχοῦ, τοῦ ἀρχαιτέρου πρωτοδίκου καὶ ἐνὸς ὑγειονομικοῦ ὀξισματικοῦ, ἔχοντος τοῦλάχιστον βοηθὸν ὑπιάτρου. Διορίζονται δὲ ὅτε ἀνώτερος ἀξιωματικὸς καὶ ὁ ὑγειονομικὸς κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν

κῶν κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Μαρτίου· ἀλλ' ἐφαρμόζονται καὶ εἰς αὐτοὺς, ὡς καὶ τὸν διευθυντὴν τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου, αἱ διατάξεις τοῦ ΦΜ' νόμου τῆς 11 Νοεμβρίου 1875 περὶ ἐντοπίων ὑπαλλήλων, δηλονότι δὲν δύνανται νὰ ὑπηρετήσωσιν ὡς τοιοῦτοι ἐν τῷ νομῷ, ἐξ οὗ κατὰγονται ἢ ἐν αὐτῷ ἐξασκοῦσιν ἢ ἐξήσκησαν κατὰ τὰ ἀμέσως προηγούμενα τρία ἔτη τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν τὰ πολιτικὰ αὐτῶν δικαιώματα ἢ ἐξ οὗ ἔλαβον σύζυγον. Προεδρεύει δὲ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ὁ κατὰ βαθμὸν ἀνώτερος ἀξιωματικός, καὶ ἐν ὁμοιοβαθμίᾳ ὁ ὀρχαιότερος. Γραμματεὺς δὲ παρὰ τῇ στρατολογικῇ συμβουλίᾳ διορίζεται εἰς τῶν ὑπαλλήλων τῆς νομαρχίας, ὁριζόμενος ὑπὸ τοῦ νομάρχου (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 44 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΨΕ' καὶ τοῦ ἀκολούθως πάλιν τροποποιήσαντος αὐτὸν ΑΦΜΓ' τῆς 27 Μαρτίου 1891). Ἀρχονται δὲ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου αἱ ἐργασίαι τῇ 1 Ἀπριλίου, περατούμεναι τὸ βραδύτερον τῇ 30 Ἰουνίου· καὶ πρῶτον μὲν ἐπιλαμβάνεται τοῦτο τῶν στρατολογικῶν υποθέσεων τοῦ δήμου τῆς τοῦ νομοῦ πρωτεύουσας, ἀκολούθως δὲ μεταβαίνει, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ νομάρχου διὰ προκηρξέως ὁρισθεῖσαν πρότερον σειρὰν τῶν κατὰ δήμους ἐργασιῶν αὐτοῦ, εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ὁριζομένων δήμων, ἐνθα δέον νὰ προσέρχωνται οἱ ἐν τοῖς στρατολογικοῖς καταλόγοις ἐγγεγραμμένοι νέοι. Συνεδριάζει δὲ τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ἐν μὲν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ νομοῦ ἐν τῷ νομαρχιακῷ καταστήματι, ἐν δὲ ταῖς πρωτευούσαις τῶν δήμων ἐν τῷ δημοτικῷ καταστήματι (Νόμου ΑΦΚΗ' ἀρθ. 45 καὶ 46). Ὅφειλε δὲ κατὰ πρῶτον ἐν ἐκάστῃ δήμῳ νὰ κληρώσῃ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει τοὺς ἐν τοῖς στρατολογικοῖς καταλόγοις ἐγγεγραμμένους κατὰ τὴν ὑπὸ

τοῦ νομάρχου ὁρισθεῖσαν διὰ προκηρξέως σειρὰν αὐτῶν· κατὰ τὴν κληρώσιν δ' ἐκάστου δήμου ὡς καὶ κατ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν σχετικῶν πρὸς ἕκαστον δήμον ἐργασιῶν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου παρίσταται ὁ οἰκίος δήμαρχος (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 74).

Ἔχουσι δικαίωμα δὲ καὶ ὑποχρέωσιν νὰ προσέλθωσι κατὰ τὸν νόμον (ἀρθ. 46) κατὰ τὴν πρὸς κληρώσιν τῶν στρατευομένων ὁρισμένην ἡμέραν ἐνώπιον αὐτοῦ πάντες οἱ ἐν τῇ στρατολογικῇ καταλόγῳ ἐγγεγραμμένοι· ἂν δὲ μὴ προσέλθωσι, τὸ συμβούλιον προβαίνει ὡσεὶ ἦσαν παρόντες. Καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ διατάξει παρέλιπε δυστυχῶς ὁ νομοθέτης νὰ προνοήσῃ τὴν περίπτωσιν νομίμων καλυμμένων τῶν στρατευομένων εἰς ἐμφάνισιν ἐνώπιον τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων. Καὶ ἐπέτρεψε μὲν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν πιστοποιητικὰ ἰατρῶν δεδόντας κεκυρωμένα, ἀλλ' οὕτως μὴ ἐγκύκλιος αὕτη ἀναπληροῖ τὴν ἑλλειψιν τοῦ νόμου, ὅτε τῶν πολιτῶν ὁ φειδόντων καὶ δυναμένων νὰ γινώσκων μόνον τὸν νόμον. Συντάσσεται δὲ πρὶν ἐνέργειαν τῆς κληρώσεως πῖναξ κατ' αὐτὸν ἀριθμὸν, περιέχων ὅσους ἀριθμοὺς καὶ ὁ στρατολογικὸς τοῦ δήμου κατάλογος, πλεον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παραλειφθέντων ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων παρελθόντων ἐτῶν καὶ μὴ ἐξαιτησάντων νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὴν προσωρινήν στήρσιν πολιτικῶν δικαιωμάτων καταδικασθέντων ἐπὶ τῇ καταδίκῃ εἰς ἐπαγωγικὴν ποινὴν ἅμα τῇ ἐπαναλήψει αὐτῶν, (οἵτινες, ὡς παρετηρήσαμεν ἥδη ἐν § 333, κατὰ τὸ ἀρθρον 30 ἐγγράφονται ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἐν ἀρχῇ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος, πλὴν ἂν συντελήρωσαν τὸ 41 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν) καὶ 2) τῶν διὰ δόλου κατορώσάντων νὰ παραλειφθῶσιν ἐκ τῶν στρα-

ολογικῶν καταλόγων, τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος ἢ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἢ τὰ ἐξαιρεθῶσιν ἢ ἀπαλλαγῶσιν ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου (οἵτινες ἠμωμένοι πρότερον κατὰ τὸ ἄρθρον 189 ἐγγράφονται οὐχ ἥτιον ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ) προηγείται δ' ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι ἡ ἐγγραφή τῶν αὐτοαίων καὶ ἔπεται ἀμέσως ἡ τῶν παλαιωθέντων καὶ μὴ ἐξαίτησάντων νὰ ἐγγραφῶσι, διδομένων εἰς αὐτοὺς ὑποχρεωτικῶς τῶν πρώτων ἀριθμῶν τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος¹ διὸ καὶ οἱ φέροντες τοὺς ἀριθμούς τούτους κληροὶ οὐδαμῶς ἐν τῇ κληρωτίδι κατατίθενται ἐξαφανίζονται (N. AΦKH' ἄρθρ. 43). Σημειωτέον δέ, ἐκ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρώσεως οἱ κληροὶ μονογραφοῦνται ὑπ' ἀπάντων τῶν μελῶν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου, ὥστε δὲ ἀριθμοῦνται δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου καὶ κατατίθενται εἰς τὴν κληρωτίδα, ἀφοῦ βεβαιωθῇ ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστὶν ἴσος πρὸς τὴν τῶν κληρωθησομένων, ὅπερ ἀπαγγέλλει μεγάλη τῇ φωτὶ ὁ πρόεδρος. Μετὰ τοῦτο δὲ ἕκαστος, καλούμενος, κατὰ τὴν σειράν τῆς ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ ἐγγραφῆς αὐτοῦ, ἐξάγει ἐκ τῆς κληρωτίδος ἕνα κληρὸν, ὁ δ' ἐν αὐτῷ ἀριθμὸς ἐκφωνεῖται ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου καὶ ἀπέναντι τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐν τῇ κληρωτικῇ πίνακι ἐγγράφεται τὸ ἀνατετινωμένον τοῦ λαβόντος αὐτόν. Διὰ τοῦ ἀπόντος ἐξάγουσι τὸν κληρὸν οἱ γονεῖς ἢ οἱ ἀνεγνωρισμένοι συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ ἢ ἀρνήσει αὐτῶν ὁ ἀρχαῖος. Ἐὰν δὲ λάβῃ τις τυχὸν ἐκ τῆς κληρωτίδος κληρὸν μὴ φέροντα τὴν μονογραφὴν τῶν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου μελῶν θεωρεῖται οὗτος ὡς μὴ ὑπαίτιος καὶ ἐξαφανίζεται, λαμβάνεται δ' ἄλλος ἐκ τῆς κληρωτίδος. Προσθετέον, ἐν περατωθεῖσᾳ ἡ κληρώσις καθίσταται ἀποφαστικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπ' οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπαναλαμβάνεται. Τηρεῖ δ' ἕκα-

στος τὸν κληρὸν οὐ ἔλαχεν. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν κληρώσιν συμπέσῃ νὰ ὑπολειφθῶσιν ἐν τῇ κληρωτίδι κληροὶ διὰ τινος, ἐγγράφονται οὗτοι ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι ὡς ἔπεται: 1) Εἰ μὲν, ἐξαχθέντων ἀπάντων τῶν κληρῶν τῶν περιεχόντων τοὺς ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ ἀριθμούς, δὲν ὑπελειφθῇ δι' αὐτοὺς κληρὸς καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδὲν διάκειναι ὑπάρχει ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι, ἐγγράφονται οὗτοι εἰς τὸ τέλος τοῦ πίνακος, ὀριζομένης τῆς πρὸς ἀλλήλους σχετικῆς σειρᾶς δι' εἰδικῆς κληρώσεως, ἐνεργουμένης κατὰ τὰ ἀνωτέρω. 2) Εἰ δέ, ἐξαχθέντων ἀπάντων τῶν κληρῶν, ὑπάρχουσι διάκενα ἐν τῇ ἀριθμητικῇ σειρᾷ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος, τίθενται ἐν τῇ κληρωτίδι μόνον οἱ μὴ διατεθέντες ἀριθμοί, οὓς λαμβάνουσιν οἱ μέιναντες ἄνευ κλήρου, προσερχόμενοι εἰς τὴν κληρωτίδα, κατὰ τὴν σειράν τῆς ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ ἐγγραφῆς αὐτῶν. Ὁ κληρωτικὸς πίναξ, οὕτω καταρτισθεὶς καὶ μεγαλοφώνως ἀναγνωσθεὶς, ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου (Nδμου AΦKH' ἄρθρ. 50). Μετὰ δὲ τὴν κατάρτισιν τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ὑποβάλλει εἰς ἐξέτασιν τοὺς ἐν αὐτῷ ἐγγεγραμμένους, ὅπως βεβαιωθῇ ἂν κέκτηται τὴν πρὸς στράτευσιν σωματικὴν ἱκανότητα, καὶ οἱ μὲν κρινόμενοι ὑπὸ τοῦ ὑγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ ἱκανοὶ πρὸς στράτευσιν θεωροῦνται ὀριστικῶς ὡς τοιοῦτοι (ἔστω καὶ ἂν ἄλλα τοῦ συμβουλίου μέλη ἐναντιοφωνῶσιν), οἱ δὲ κρινόμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἀνίκανοι ἐξαίρουνται μόνον, ἐὰν τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ἀποφῇνηται ὁμοφώνως ὑπὲρ τῆς ἐξαίρεσεως· ἄλλως θεωροῦνται ἱκανοί, ¹ (N. AΦKH' ἄρθ. 51

¹ Διὰ τοῦ Διατ. τῆς 23 'Ιουλίου 1887 ὁρίσθησαν τὰ τῆς σωματικῆς ἱκανότητος τῶν στρατευσίων.

ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου (ΒΤΟΗ'). 'Αλλ' ἂν ἐγγεγραμμένοι δὲν προσέλθωσιν εἰς τὸ συμβούλιον, τούτων ἡ σωματικὴ ἱκανότης ἐξετάζεται ὅταν προσέλθωσιν εἰς τὸ οἰκεῖον στρατολογικὸν γραφεῖον πρὸς κατὰταξιν ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτῷ ὕγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ, καὶ κατατάσσονται μὲν οἱ θεωρούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἱκανοί, παραπέμπονται δὲ ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐκτάκτως συνεδριάζοντος στρατολογικοῦ συμβουλίου δι' ἱατρικῆς ἐνδείξεως οἱ ὑπ' αὐτοῦ χρινόμενοι ἀνίκανοι ἢ χρήσιμοι διὰ βοηθητικὰς ὑπηρεσίας. Ἐὰν δὲ τοῦτο τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ὁμαφῶνως ἀποδείξῃται τὴν γνώμην τοῦ ὕγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ, ἐξαιροῦνται (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 63) ἔὰν δὲ τοῦτο ἀργῇ δι' ἑλλειψιν ἀξιωματικοῦ τινος, παραπέμπονται εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου τοῦ ἐγγυτέρου νόμου (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 69). Δύναται δὲ τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον (ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ἑκτακτα στρατολογικὰ συμβούλια) νὰ διορθώσῃ τὴν ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἁρρένων σημειουμένην ἡλικίαν τοῦ στρατευσίμου, ἔὰν αὕτη ἀπάδῃ πρὸς τὴν τυχόν προσάγει νομίμως συντεταγμένην ληξιαρχικὴν πρᾶξιν (ἄρθρ. 52). Βεβαίως δὲ δύναται νὰ διορθώσῃ αὐτήν, ἔὰν ἐκ τυπογραφικοῦ σφάλματος ὠρίσθῃ ἐν τῷ ἐντύπῳ καταλόγῳ διάφορος τῆς ἐν τῷ χειρογράφῳ ἀναφερομένης, διότι ἄτοπον εἶναι νὰ κατισχύῃ τὸ τυχαῖον σφάλμα τῆς σημειουμένης ἀληθοῦς ἡλικίας. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν τῆς πρὸς στρατεύειν σωματικῆς ἱκανότητος ἐξέτασιν ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἕνεκεν ἐσφαλμένης ἐν τοῖς μητρώοις ἀναγραφῆς τῆς ἡλικίας αὐτῶν παῖδες ἄγοντες καθ' ὁμόφωνον γνώμην τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἡλικίαν προφανῶς κατωτέραν τῆς νομίμου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀδυνατοῦντες νὰ ὑπομείνωσι τὰ στρατιωτικὰ βάρη, δὲν

ἐξαιροῦνται μὲν οὗτοι ὡς σωματικοὶ ἀνίκανοι, ἀλλὰ διὰ πράξεως τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ὁρίζεται ἡ διαγραφὴ αὐτῶν ἐκ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος καὶ ἐκ τοῦ μητρώου τῶν ἁρρένων, ἐν οἷς εἶναι πλημμελῶς ἐγγεγραμμένοι, καὶ ἡ διαγραφὴ αὐτῶν εἰς τὸ τῶν ἁρρένων μητρώον τοῦ ἔτους, τοῦ ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου θεωρουμένην ὡς πραγματικὴν αὐτῶν ἡλικίαν· ἀλλὰ κατὰ τῆς πράξεως ταύτης ἐπιτρέπεται ἔφεςις ἐντὸς εἰκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς τοιχοκολλήσεως αὐτῆς ἐνώπιον τῆς κατ' ἔφεςιν δικλζούσης ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν ἐν Ἀθῆναις ἑφετών καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς στρατολογικῆς τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ἥτις ἀποφαίνεται ὁμόφωνον μόνον ἂν τὸ Συμβούλιον ἐκ παρερμηνείας τοῦ νόμου ἀπερρίψεν ἢ ἐδέξατο τὴν αἰτήσιν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς διαδικάσεως τῶν σχετικῶν ἐγγράφων ἐπὶ τὸν δικαστικὸν σύμβουλον (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 53 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 80 ὡς ἐτροποποιήθη τὸ τελευταῖον διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). 'Αλλ' οἱ καθ' ὁμόφωνον γνώμην τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ὁποῦντες τὴν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὁπρσίαν ὑπόχρεων ἡλικίαν ἀπολύονται, διαγραφόμενοι ἐκ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος. Δύναται δὲ καὶ μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου νὰ ὑποβληθῇ αἰτήσις ἀπολύσεως δι' ὑπέρβασιν τῆς στρατευσίμου ἡλικίας ἐνώπιον τοῦ ἐκτάκτου στρατολογικοῦ συμβουλίου, ὅπερ ἰσχύει ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐκάστου νομοῦ, συλλεγόμενον ἐξ ὧν προσώπων καὶ τὸ πρῶτον οὐ ἐπαραγευθῆμεν τακτικόν, (ἐπὶ μὲν τῇ διαφορᾷ, ὅτι δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν δύναται νὰ κατασταθῇ ὁ ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ λοχαγοῦ ἐν τῷ ἐκτάκτῳ συμβουλίῳ, λεγόμενον δ' ἑκτακτόν, διότι ὑποβάλλεται

αὐτὸ μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ στρατο-
λογικοῦ ἐλέγχου τὰς περὶ ἀπαλλαγῆς αἰ-
τήσεις αὐτῶν οἱ ὀλίγοι τυχόν μὴ ὑποβα-
λόντες αὐτὰς πρὸ τῆς συντάξεως αὐτοῦ
ἐκ τῶν ἔχοντων δικαίωμα ἀπαλλαγῆς,
καταβάλλοντες πρότερον εἰς τὸ δημόσιον
ταμεῖον ἑκατὸν μὲν δραχμαί. εἰς δὲ
κατετάχθησαν ἔτι εἰς τὸν στρατόν, ἑκα-
τὸν πενήκοντα δὲ εἰς τὴν κατετάχθησαν ἢ
παρῆλθεν ἢ πρὸς κατατάξιν αὐτῶν ὡρι-
σμένη ἡμέρα. Σημειωτέον, ὅτι εἰς τοῦτο
τὸ ἑκτακτον στρατολογικὸν συμβούλιον
καταπέμπονται καὶ οἱ τυχόν κατατα-
χθέντες ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ δι' ἐνεργὸν
ὑπηρεσίαν, καίπερ μὴ ἔχοντες τὴν θέου-
σαν ἐνδύτητα τοῦ θώρακος ἢ τὸ πρὸς
κατάταξιν ἐλάχιστον ἀνάστημα, συνιστά-
μενοι εἰς 1.56 (N. ΔΦΚΗ' ἀρθρ. 54 καὶ
56). Πᾶσαι δὲ αἱ περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ
ἀναβολῆς κατατάξεως ἀποφάσεις καὶ αἱ
ἀποκλεισμοῦ ἐκ τῆς στρατιωτικῆς
ὑπηρεσίας τελοῦνται ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ
ἐν ἡμέρῳ ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν ἀρμο-
δίων ἀρχῶν. Ἄλλ' ὃ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας
ἀποκλεισμός τῶν λόγῳ καταδίκης στε-
νήσαντων διαρκῶς ἢ προκαίρως τῶν πο-
λεμικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἐπὶ παρα-
βάσει τοῦ ποινικοῦ νόμου διατάσσεται
καὶ αὐτοδικαίως, οὗ ἕνεκα ὑποχρεοῦνται
ὁ παρ' ἐφέταις εἰσαγγελεῖς νάποστέλ-
λουσι κατ' ἔτος εἰς τὰ στρατολογικά συμ-
βούλια πίνυκα τῶν καταδικαζομένων
(N. ΔΦΚΗ' ἀρθρον 55). Μετὰ δὲ τὴν
καταρτίσιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ στρατο-
λογικοῦ συμβουλίου (τοῦ τακτικοῦ δη-
μοτικοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου) περὶ
τῶν ἐξαιρέσεων, ἀπαλλαγῶν καὶ ἀποκλει-
σμών, καταρτίζεται ὁ στρατολογικὸς ἑ-
λέγχος ἐκάστου δήμου καὶ ὑπογραφόμε-
νος ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου
καθίσταται ὀριστικός. Διηρημένος δὲ οὗτος
ἐν πέντε μέρη, διαλαμβάνει κατὰ τὴν ἐν
τῷ πληρωτικῷ πινάκι ἀριθμητικὴν σειρὰν
1) πάντας τοὺς διὰ τὴν στρατιωτικὴν

ὑπηρεσίαν θεωρηθέντας ἱκανοὺς (πλὴν
ἐὰν ὑπάγωνται εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας κα-
τηγορίας), σημειοῦται δ' ἀπέναντι τὸ
ὄνομα ἐκάστου αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει
ἐγκύρων ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν ἀρμο-
δίων ἀρχῶν καὶ προσέτι τὸ ἔγγραμον ἢ
ἄγγραμον αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν
ζώντων τέκνων. 2) πάντας τοὺς ἀπαλλα-
γέντας ὡς πρεσβυτέρους ἢ μονογενεῖς υἱοὺς
καὶ ἀδελφούς, 3) πάντας τοὺς ἀπαλλα-
γέντας ὡς μαθητὰς στρατιωτικῶν σχο-
λῶν, τοὺς ὑπηρετήσαντας ἐθελουσίως ἐπὶ
διετίαν, καὶ τοὺς ὡς ἐθελοντὰς ὑπηρε-
τοῦντας, 4) τοὺς ἀπαλλαγέντας ὡς λει-
τουργούς θρησκείας ἢ ὡς μαθητὰς ἱερατι-
κῶν σχολείων καὶ 5) πάντας τοὺς ὠνω-
ρηθέντας ἱκανοὺς διὰ τινὰ τῶν βοηθητι-
κῶν τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσιῶν. Ἐκ τῶν ἐν
τῷ πρώτῳ δὲ μέρει ἐγγεγραμμένων, ἦτοι
τῶν κριθέντων ἱκανῶν, χορηγοῦνται πρὸς
συμπλήρωσιν τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τοῦ
ναυτικοῦ κατὰ τὰ ἄλλαχού ἐκτενέστερον
διαληφθησόμενα οἱ ἐκ ναυτικῶν δήμων
δηλώσαντες τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κατατα-
χθῶσιν εἰς τὸ ναυτικὸν ἢ, ἐν ἐλλείψει τοι-
ούτων, οἱ ὑπὸ τοῦ μικροτέρους ἀριθμοὺς
σημαιοῦμενοι, γενομένης μνείας ἐν τῇ
στήλῃ τῶν παρατηρήσεων (N. ΔΦΚΗ'
ἀρθρ. 57). Ὅταν δὲ καταστῶσιν ὀρι-
στικοὶ οἱ στρατολογικοὶ ἐλέγχοι πάντων
τῶν δήμων, τὸ στρατολογικὸν συμβού-
λιον ἀποφαίνεται περὶ τῶν αἰτήσεων ἀ-
ναβολῆς κατατάξεως (N. ΔΦΚΗ' ἀρθρ.
58). Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀποφάσεις πᾶσαι
τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων στρατολογι-
κῶν συμβουλίων δημοσιεύονται ἐπιμελείᾳ
τοῦ νομάρχου ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν
ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν διὰ τοιχοκολ-
λήσεως ἐν τῷ δημαρχείῳ τοῦ οἴκειοι δή-
μου (N. ΔΦΚΗ' ἀρθρ. 59). Ἐπιτρέπεται
δ' ἔφεσις κατ' αὐτῶν ἐντὸς εἰκοσιν ἡμέ-
ρῶν ἀπὸ τῆς τοιχοκολλήσεως αὐτῶν ἐν
νόμιον ἐπιτροπῆς, ἀπαρτιζομένης ἐκ τοῦ
δικαστικοῦ συμβούλου, τοῦ ἀρχαιτέρου

κατὰ τὸν ὁρισμὸν ἐφέτου Ἀθηνῶν, καὶ τοῦ ἀρμοδίου τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ἥτις ἀποφαίνεται ἐντὸς ὀκτώ ἡμερῶν, ἀφ' ἧς διαβιβασθῶσιν εἰς τὸν δικαστικὸν σύμβουλον τὰ σχετικὰ ἔγγραφα. Ἐπιδίδεται δὲ ἡ ἔφεσις διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰς τὸν εἰρηνοδίκην τῆς κατοικίας τοῦ ἐκκαλοῦντος, ὁφείλοντα νὰ ὑποβάλῃ αὐτὴν διὰ τοῦ παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελέως εἰς τὸν δικαστικὸν σύμβουλον. Καὶ τὰς μὲν ἀποφάσεις, δι' ὧν ἀπερρίφθη ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ ἀναβολῆς κατατάξεως αἵτησις, δικαιούται νὰ ἐκκαλῇ κατὰ τὸ εἰρηνοδικεὶον διὰ τὴν ἀναβολὴν ἢ ἀπαλλαγὴν, τὰς δὲ λοιπὰς ἀποφάσεις πᾶς πολίτης. Ὁ δὲ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκκαλῇ ἐντὸς ἔτους βλοκλήρου ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς πᾶσαν ἀπόφασιν ἐκ παρερμηνείας τοῦ νόμου ἐκδοθεῖσαν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἡ κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων ἔφεσις εἶτε τῶν πολιτῶν εἶτε τοῦ Ὑπουργοῦ δὲ ἔχει ἀνασταλτικὴν δύναμιν (Νόμου ΑΦΚΗ' ἀρθρ. 60 ὡς ἐ τροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΗΕ'). Ἐνεργούσι δὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν καταλλήλων δι' ἑκάστον ὄπλον κληρωτῶν οἱ καθ' ἑκάστην στρατολογικῇ συμβουλίᾳ δύο ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ μετὰ τοῦ ὑγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διὰ Β. Διατάγματος ὀριζομένων προσόντων (οὐ μόνον σωματικῆς καταστάσεως, ἀλλὰ καὶ τοπικῶν ἔξεων καὶ χαρακτήρων) (ἀρθ. 61). Σημειωτέον, ὅτι τὸ ταυτὶ ἴσχυον περὶ προσόντων Διατάγμα. εἶναι τὸ τῆς 12 Φεβρουαρίου 1888. Οἱ δὲ καταταχθέντες ἤδη ἐν τῷ στρατῷ, ἐάν, προφανῶς ἀνῆλικοι ὄντες, δὲν δύνανται νὰ ὑπομείνωσι τὰ στρατιωτικὰ βάρη, παραπέμπονται εἰς τὴν ἀνωτάτην ὑγειονομικὴν ἐπιτροπὴν, καὶ, ἐάν αὕτη κρίνῃ αὐτοὺς πρᾶγματι νεωτέρους κατὰ πολὺ, δια-

γράφονται τῶν ἐλέγχων τοῦ στρατοῦ τῶν στρατολογικῶν ἐλέγχων καὶ τῶν μετρήσεων τῶν ἀρρένων, ἐνθα εἰσὶν ἰγνυγραμμένοι, καὶ ἐγγράφονται εἰς τὰ πινάκων ἀρρέων τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως αὐτῶν μητρῶα, ὅπερ ὀρίζεται ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐπιτροπῇ τῆς ἀνωτάτης ἐπιτροπῆς ὑπομενουμένης ὡς πραγματικῆς αὐτῶν ηλικίας (Νόμου ΑΦΚΗ' ἀρθρ. 65). Ἄλλοι δὲ δύνανται νὰ αἰτήσωνται δι' ἐνστάσεως ν' ἀποδείξωσι τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἡλικίαν ἐνώπιον τοῦ οἰκείου στρατολογικοῦ συμβουλίου, ἐάν φρονῶσιν ὅτι ἡ ἡλικία αὐτῶν κοκῶς προσδιωρίσθη ἐκ τῆς ἀνωτάτης ἐπιτροπῆς (ἀρθρ. 66) ἢ ὅτι ῥηγνύεται δηλονότι εἰς τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον (ἐνα περιλαμβανόν ὑγιονομικὸν ἀξιωματικόν, καὶ τοῦτο ὑποδύσασθαι τὸν ἐκτελεστικόν ἀντικαταστάτην) ἢ ἐξουσία νὰ ἀναθεωρῇ τὰς περὶ τῆς ἡλικίας ἀποφάσεις τῆς ἀνωτάτης ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς! Τὸ τε δὲ τακτικὸν στρατολογικὸν συμβούλιον καὶ τὸ ἐκτελεστικὸν ἀποφαίνονται ἀνεκκλητῶς περὶ τῆς σωματικῆς ἀνικανότητος τῶν ἐν αὐτοῖς διαλαμβανομένων, ὡς καὶ τῶν κατὰ τὸν ἀρθρ. 33 ἀνικάνων πατέρων καὶ υἱῶν, ὧν πάντων τὴν ταυτότητα βεβαιῶνται ἐνώπιον μὲν τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων ὁ παριστάμενος οἰκείος δημαρχικῶν ἐνώπιον δὲ τῶν ἐκτόκτων πιστοποιησάτων τοῦ οἰκείου δημάρχου διαλαμβάνουσα ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῶν καὶ τὰς οἰκονομικὰς αὐτῶν περιστάσεις, σημειοῦσα καὶ προσέτι ἂν ἔχωσι σωματικὴν τινα βλάβην καὶ ὅποιαν. Ἐπιτρέπεται οὐχ ἡττοτέρως ἔφεσις καὶ κατὰ τῶν ἀποφάσεων τούτων ἐνώπιον τῆς ἐκδικαζούσης τὰς ἐφέσεις ἐπιτροπῆς διὰ λόγους μὴ ἀφορῶντας ἐν τῇ σωματικῇ ἀνικανότητι τῶν καταταχθέντων (Νόμου ΑΦΚΗ' ἀρθρ. 67 ὡς ἐ τροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). Ἀναγνωρίζονται δηλονότι ὡς ἀνεκκλητῶς μόνον αἱ περὶ σωματικῆς ἀνικανότητος αὐτῶν ἐξετασθέντων στρατευσίμων ἀποφάσεις.

τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου. Παράδο-
 χον τοῦτο. Συγκρούεται δ' ἄλλως ἢ διά-
 ταξις αὐτῇ πρὸς τὴν ἐκτεθεῖσαν διάταξιν
 τοῦ ἀρθροῦ 65, καθ' ἣν οἱ κριθέντες ἰκα-
 νὸν ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου,
 ἢν θεωρηθῶσιν ἀνίκανοι κατὰ τὴν κα-
 τάξιν αὐτῶν, παραπέμπονται εἰς τὴν
 ἐκτετατὴν Ὑγειονομικὴν ἐπιτροπὴν.

Ἐξεταστέον ἤδη τὰ περὶ στρατολογι-
 κοῦ μητρώου καὶ στρατολογικῶν γρα-
 φείων, περὶ ὧν πραγματεύεται τὸ τμήμα
 ἐκτετατοῦ τοῦ στρατολογικοῦ νόμου. Ἐν
 ἐκείνῳ νομῷ ἐδρεύει στρατολογικὸν γρα-
 φεῖον, οὐ ἔργον ἢ τήρησις καταλόγου
 μητρώου καὶ στρατολογικοῦ μητρώου,
 συντάσσεται δὲ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν
 στρατολογικῶν ἐλέγχων, ἐν ᾧ καταγρά-
 ρονται πάντες οἱ ἐν αὐτοῖς ἐγγεγραμμέ-
 νοι (πλὴν ἐκείνων, οἵτινες, ἐκ ναυτικῶν
 ἤ μιν ὄντες ἢ ὑπὸ τοὺς μικροτέρους ἁ-
 ρμόλους σημειούμενοι ἐν τῷ πρώτῳ μέρει
 τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου, ἐχορηγήθη-
 σαι πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὀργανικῆς
 ἐνέργειας τοῦ ναυτικοῦ), καὶ οἱ ἀναλα-
 βόντες ἐνώπιον τοῦ στρατολογικοῦ γρα-
 φείου ἰθαλαυσίαν ὑποχρέωσιν, σημειοῦται
 δ' ἐν αὐτῷ παρὰ τὸ ὄνομα ἐκαστοῦ ποῦ
 κατατάχθη, τίς ἢ εἰς ἣν ὑπήχθη κατη-
 γορίᾳ καὶ πᾶσαι ἁλλεπαλλήλως αἱ με-
 ταβολαί, αἵτινες ἐπέρχονται εἰς τὴν κα-
 τάταξιν αὐτοῦ, μέχρις οὐ ταχθῇ εἰς τὴν
 ἀποβρεῖαν τῆς ἐθνοφυρουᾶς (Ν. ΑΦΚΗ'
 ἀρθ. 68). Εἰς τὰς διαταγὰς δὲ τοῦ δι-
 καλοῦ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου ὑ-
 ποβάται καὶ ὁ ἐν ἐκάστῳ νομῷ σχημα-
 τιστέος ἐκ τοῦ πληροῦντος εἰς τὸ στρα-
 τολογικὸν γραφεῖον προσωπικοῦ ἔμπεδος
 ἔργον ἔχων τὴν τήρησιν εἰδικῆς
 ἀποθήκης ὕλικου στρατοῦ καὶ προωρι-
 σμένους νὰ ἐροδιάξῃ διὰ τῶν κεκανονι-
 σμένων εἰδῶν ὀπλισμοῦ, ἀποσκευῆς καὶ
 ἐξοπλισμῶν καὶ ἐκχυμνάξῃ, ὁσάκις
 ἐκτετατὴν διατάχῃ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρα-
 τολογικῶν Ὑπουργοῦ, τοὺς ὑπὸ τὰ βπλα

καλουμένους χάριν ὑπηρεσίας ἢ ἀσκή-
 σεων ἄνδρας (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 71). Οὐ-
 δεμίαν θμῶς ἔχει ἐξουσίαν ἐκ τοῦ νόμου
 νὰ ἀρνήται τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφά-
 σεων τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ὡς
 μὴ δῆθεν ὀρθῶν· διότι, ὡς προείπομεν,
 κατὰ τὸν νόμον τὰς ἀποφάσεις τοῦ στρα-
 τολογικοῦ συμβουλίου ἔχει τὸ δικαίωμα
 νὰ μεταρρυθμίξῃ ἐπὶ ἐφέσει μόνον ἢ κατ'
 ἔφεσιν δικάζουσα ἐπιτροπὴ. Πᾶς δ' ἐγγε-
 γραμμένος ἐν τῷ στρατολογικῷ μητρώῳ,
 προτιθέμενος μὲν νὰ μεταλλάξῃ κατοικί-
 ας ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὀφείλει νὰ δηλώ-
 σῃ τοῦτο εἰς τε τὸν δῆμαρχον τοῦ δή-
 μου, ἐν καταλείμπανει, καὶ εἰς τὸν δῆ-
 μαρχον τοῦ δήμου, εἰς ἐν προτίθεται νὰ
 ἐγκαταστῇ, προτιθέμενος δὲ νὰ μετοικήσῃ
 εἰς τὴν ἁλλοδαπὴν, νὰ δηλώσῃ τὸν τό-
 πον ἐνθα μέλλει νὰ κατοικήσῃ οὐ μόνον
 εἰς τὸν δῆμαρχον τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἦν
 ἐγκαθεσταμένος, ἀλλ' ἅμα ἀφικόμενος
 ἐκεῖ καὶ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς τοῦτον εἰς
 τὴν προξενικὴν ἀρχὴν τῆς Ἑλλάδος, ἂν
 ὑπάρχῃ τοιαύτη ἐκεῖ. Καὶ ὁσάκις μὲν
 μετοικεῖ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ἐκάτερος τῶν
 δημάρχων ὀφείλει ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν
 νὰ διαβιβάσῃ ἀντίγραφον τῆς δηλώσεως
 εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον τοῦ νο-
 μοῦ, εἰς δ' ἀνήκει ὁ δήμος, ὁσάκις δὲ με-
 τοικεῖ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ὁ μὲν δῆμαρ-
 χος ἀποστέλλει μὲν ὡσαύτως ἐντὸς ὀκτῶ
 ἡμερῶν ἀντίγραφον τῆς δηλώσεως εἰς τὸ
 τοῦ νομοῦ στρατολογικὸν γραφεῖον, ἢ δὲ
 προξενικὴ ἀρχὴ ἐντὸς 8 ἄλλιν ἡμερῶν
 ἀποστέλλει ἀντίγραφον εἰς τὸν Ὑπουργὸν
 τῶν Στρατιωτικῶν. Ὁ δ' εἰς τὴν ἁλ-
 λοδαπὴν μεταβάς ὀφείλει, μεταλλάσσων
 τυχὸν κατοικίας, νὰ δηλώσῃ τοῦτο εἰς τε
 τὴν προξενικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου τῆς μέ-
 χρι τοῦδε διαμονῆς αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν
 τοῦ τῆς νέας αὐτοῦ κατοικίας. Ἐκατέρω
 δὲ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν ὑποβάλλει ἐν-
 τὸς 8 ἡμερῶν ἀντίγραφον τῆς δηλώσεως
 εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν.

Ὁ δ' ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπανερχόμενος ὀφείλει νὰ δηλώσῃ τὴν εἰς τὴν ἡμιδαπὴν ἐπάνυδον αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ εἰς τὴν προξενικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου τῆς μέχρι τοῦδε διαμονῆς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν δῆμαρχον τοῦ δήμου, ἐν ᾧ μέλλει νὰ κατοικήσῃ, ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸ κράτος ἀφίξεως αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν προξενικὴ ἀρχὴ ὑποβάλλει ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀντίγραφον τῆς δηλώσεως εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργόν, ὁ δὲ δῆμαρχος πέμπει ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀντίγραφον εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον τοῦ νομοῦ (Νόμ. ΑΦΚΗ' ἀρθρον 70).

Πραγματευθῶμεν ἤδη περὶ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, περὶ ἧς διαλαμβάνει τὸ γ' μέρος τοῦ στρατολογικοῦ νόμου. Πᾶς Ἕλλην, μὴ κριθεὶς ἀνίκανος διὰ πᾶσαν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, διανύει ἐν μὲν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ δύο ἔτη, ἐν δὲ τῇ ἐφεδρείᾳ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ δέκα ἔτη (πλὴν τῶν ἐν εἰρήνῃ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ἀπαλλασσομένων οἵτινες διανύουσι δώδεκα ἔτη) ἐν τῇ ἐθνοφρουρᾷ ὁκτώ ἔτη, καὶ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ τῆς ἐθνοφρουρᾶς δέκα ἔτη. Ὅθεν ὁ μὲν ἐνεργὸς στρατὸς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐθελουσίως κατατασσομένων ἢ ἀνακατατασσομένων καὶ ἐκ πάντων τῶν κριθέντων ἱκανῶν καὶ ἀνηκόντων εἰς τὴν ἀπογραφὴν τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν, ἡ δὲ ἐφεδρεία ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς δέκα ἀπογραφὰς τὰς ἀμέσως προηγούμενας τῶν δύο τελευταίων, ἐξ ὧν συγκροτεῖται ὁ ἐνεργὸς στρατός· 2) ἐκ τῶν ἀπαλλαγέντων τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας, ἀνηκόντων δὲ εἰς τὰς τελευταίας δώδεκα ἀπογραφὰς· ἡ δ' ἐθνοφρουρὰ ἐκ πάντων τῶν ἀνδρῶν τῶν διανυσάντων τὸν ὠρισμένον διὰ τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐφεδρείαν χρόνον, ἡ δὲ τῆς ἐθνοφρουρᾶς ἐφεδρεία ἐκ πάντων τῶν ἀνδρῶν τῶν δια-

νυσάντων τὸν ὠρισμένον διὰ τὴν ἐθνοφρουρὰν χρόνον. Ὁργανοῦται δ' ἡ ἐθνοφρουρὰ κατὰ διαμερίσματα περιφερειῶν, περιλαμβάνουσα ἐν ἐκάστῃ περιφερείᾳ τοὺς ἐγκαθεσταμένους ἐν τῇ περιφερείᾳ ἀνδρας, οἵτινες διήνυσαν τὸν διὰ τὴν ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ καὶ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ ὑπηρεσίαν ὠρισμένον χρόνον. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι οἱ μὲν τῆς ἐθνοφρουρᾶς ἄνδρες δὲν δύνανται νὰ κινηθῶσιν ἢ ἐν ὥρᾳ πολέμου, οἱ δὲ εἰς τὴν τῆς ἐθνοφρουρᾶς ἐφεδρείαν ἀνήκοντες δὲν καλοῦνται ἢ ὅτε ὁ ἐχθρὸς εἰσέλασεν εἰς τὴν χώραν ἢ ἐπικρατεῖ εἰςβολὴ αὐτοῦ (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθρ. 74 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου 1114 καὶ ἀρθρ. 75 καὶ 76). Καλοῦνται δ' οἱ εἰς τὴν ἐθνοφρουρὰν ἀνήκοντες κατὰ τὴν τέταρτον καὶ ὄγδοον ἔτος τῆς ἐν τῇ ἐθνοφρουρᾷ ὑπηρεσίας αὐτῶν πρὸς ἐπίκλησιν ἀσκήσεων, ἀλλ' ἡ διάρκεια αὐτῶν δὲν δύναται νὰ υπερβῇ τὰς 15 ἡμέρας (ἀρθρ. 77).

Ἐπάγονται δὲ οἱ τε ἐφεδροὶ καὶ οἱ ἐθνοφρουροί, διατελοῦντες ὑπὸ τὰ ὅπλα ἢ ἐν ἀσκήσεσιν, εἰς ἀπάτας τὰς τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου πειθαρχικὰς καὶ ποινικὰς διατάξεις (ἀρθρον Β' καὶ 78). Ἀποκλῶνται δὲ μέρος τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν καλουμένην ἀπογραφὴν, οἱ μὴ ἐξαίρεθέντες λόγῳ σωματικῆς βλάβης, μὴ ἀπαλλαγέντες, μὴ τυχόντες ἀναβολῆς κατατάξεως καὶ μὴ προορισθέντες διὰ τὸν κατὰ ὁλόκληρον στρατὸν ὅθεν ἐγγράφονται εἰς τὰ μητρώα τῶν διαφορῶν σωμάτων καὶ τίθενται ἐκ τῆς διαθέσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν κατὰ τοὺς ἐξῆς ὁρισμούς· 1) οἱ μὲν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ πρὸς πλήρη στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν κατατάσσονται ὡς ἱκανοὶ ἢ ὡς ἱκανοὶ πρὸς τοὺς ἀπαιτούμενους διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐν εἰρήνῃ ὁργανικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, οἱ δὲ λοιποὶ, περὶ ὧν θέλομεν διαλάβει ἀκολουθῶς, ἀποστέλλονται

ἵπται εἰς τὴν διαθεσιμότητα, εἰς ἀν-
 ἰπτοι εἰς τὸ δημόσιον ταμίον ὡς ἄν-
 πετήκωμα τίμημα δραχμῶν ἑκατὸν ἐξή-
 νητα (ἄρθρ. 79 καὶ 80, ὡς ἐτροποποι-
 ῆται διὰ τοῦ νόμου ΒΙΣ') ἐν συνδ.
 ἄρθρ. 121 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ
 νόμου ΒΤΟΗ'. Στέλλονται δὲ εἰς τὴν
 διαθεσιμότητα οἱ ἔγγραφοι κατ' ἀναλογίαν
 τῶν στρατολογικῶν ἐλέγχων ἐκάστου
 ἔτους, ὁριζομένην ἐκαστοτε ὑπὸ τοῦ Ὑ-
 πουργείου τῶν στρατιωτικῶν, μὴ δυνα-
 μένη ὅμως νὰ ὑπερβῇ τοὺς 10 τοῖς ἐ-
 κατὸν ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἐλέγχοις τοῦτοις
 ἐνταγμένων. Κατὰ προτίμησιν δὲ
 ἔχονται εἰς διαθεσιμότητα ἐξ αὐτῶν οἱ
 ἔχοντες τέκνα καὶ ἐκ τούτων πάλιν οἱ ἔ-
 χοντες πλείονα ἀρχῆς γεννησομένης ἀπὸ τοῦ
 ἐνταγμένου ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ
 στρατολογικοῦ ἐλέγχου τοιοῦτου ὑπὸ τὸν
 μέγιστον ἀριθμὸν, 2) μετ' αὐτοῦς οἱ λοι-
 ποὶ πλεονάζοντες, ἐγγεγραμμένοι δὲ ὑπὸ
 τοῦ μέγιστου ἀριθμοῦ ἐν τῷ πρώτῳ
 μέρει τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου, ἀρχῆς
 γεννησῶν ἀπὸ τοῦ ἔχοντος τὸν μέγιστον
 ἀριθμὸν (ἄρθρ. 84). Διατελοῦσιν οὐχ ἡτ-
 τὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διατε-
 λούσης διαθεσιμότητος εἰς τὴν διάθεσιν
 τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, εἴτε
 ἐνταγμένοι, εἰς περαστὴν ἀνάγκη, πρὸς
 ἐνταγμένους ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ, εἴτε
 ἐνταγμένοι πρὸς τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν
 εἰς τὰς τάξεις αὐτοῦ πρὸς συμπλήρωσιν
 αὐτοῦ ἐν τῇ ὀργανικῇ δυνάμει τοῦ πεζι-
 κῶν καὶ πυροβολικοῦ ἀναφερομένων ἐνεκα
 τῶν ἀνυποτάξιων κενῶν τηροῦνται δὲ
 ἐν τούτῳ ἐξ ἐκάστου δήμου καὶ, εἰ
 ἐν τούτῳ, ἐξ ἐκάστου χωρίου, προτιμω-
 μένων τῶν ἀγάμων, οἱ ἔχοντες τὸν με-
 γίστον ἀριθμὸν ἐν τῷ στρατολογικῷ
 ἐλέγχῳ διαθεσιμοὶ καὶ ἰσάριθμοι πρὸς
 ἀνυποτάκτους τοῦ αὐτοῦ δήμου ἢ
 χωρίου. Ὑπηρετοῦσι δὲ οἱ πρὸς συμπλή-
 ρωσιν τῶν κενῶν τηρούμενοι διαθεσιμοὶ
 εἰς τὴν ἐφεδρείαν αὐτοῦ λέγονται

τῆς ἡλικίας αὐτῶν μεταβάσεως, καὶ ὡς
 ἐφεδροὶ ἀνῆκουσιν εἰς ὃ ὅπλον ἀφ' ἧς
 τησαν (ἄρθρ. 82). Δυνατὸν ὅμως οἱ πρὸς
 συμπλήρωσιν τῶν ἐξ ἀνυποτάξιων προε-
 ρχομένων κενῶν καλούμενοι διαθεσιμοὶ
 νὰ ποσταλῶσιν ἐκ νέου εἰς διαθεσιμότητα
 ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ, ἅμα τῇ προσαγωγῇ
 ἢ τῇ προσελεύσει τῶν ἀνυποτάκτων, εἰς
 ὧν τὴν ἀντικατάστασιν ἐκλήθησαν (ἄρθρ.
 170). Χρόνος δὲ κατατάξεως ὀρίζεται ἡ
 1 Ὀκτωβρίου, ἀφ' ἧς λογίζεται καὶ ὁ
 χρόνος ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 83 ὡς ἐτροπο-
 ποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΣ'). Προσθε-
 τέον, ὅτι οἱ πεζοὶ χωροφύλακες μετὰ
 τὴν λήξιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν μεταβαί-
 νουσιν ἀναλόγως τῆς ἡλικίας αὐτῶν εἰς
 τὴν ἐφεδρείαν τοῦ ἐνεργῶν στρατοῦ ὡς
 ἐφεδροὶ τοῦ πεζικοῦ, οἱ δὲ ἑριπποὶ χωρο-
 φύλακες ὡς ἐφεδροὶ τοῦ ἵππικοῦ, ἀνῆ-
 καντες ὡς ἐφεδροὶ εἰς τὰ συντάγματα, ἐξ
 ὧν μετετέθησαν εἰς τὴν χωροφυλακὴν
 (ἄρθρ. 169). Σημειωτέον, ὅτι τὰ δνόματα
 τῶν εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὑπο-
 χρέων γνωστοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ νομάρ-
 χου ἅμα τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῶν
 τακτικῶν στρατολογικῶν συμβουλίων (ἄρ-
 θρον 88). Κατ' ἔτος δὲ ἐν καιρῷ εἰρή-
 νης σημειοῦται ἐν τῷ οἰκείῳ φύλλῳ τοῦ
 ἀτομικοῦ βιβλιαρίου ἐκάστου ἀνδρὸς ἐκ
 τῶν διανυσάντων τὸν ὁρισμένον χρόνον
 διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐνεργῶν στρατοῦ,
 τῆς ἐφεδρείας αὐτοῦ, τῆς ἐθνοφρουρᾶς,
 τῶν μὲν διανυσάντων τὸν διὰ τὴν τοῦ
 ἐνεργῶν στρατοῦ ὑπηρεσίαν χρόνον ἢ εἰς
 τὴν ἐφεδρείαν τοῦ ἐνεργῶν στρατοῦ με-
 τάβασιν (σημειοῦται δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ
 διοικητοῦ τοῦ σχετικοῦ σώματος), τῶν
 δὲ διανυσάντων τὸν διὰ τὴν ὑπηρε-
 σίαν τῆς ἐθνοφρουρᾶς χρόνον ἢ εἰς
 τὴν ἐφεδρείαν αὐτῆς μετάβασιν, τῶν
 δὲ διανυσάντων τέλος καὶ τὸν χρόνον
 τοῦτον ἢ ὀριστικὴ ἐκ τῆς στρατιωτικῆς
 ὑπηρεσίας ἀφ' ἧς αὐτῶν. (Σημειοῦται δὲ
 πάντων τούτων ἢ εἰς τὴν ἄλλην κατα-

στασιν μεταβάσεις καὶ ἡ ἄφαισις ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου, ἐν οὗ τῶ μη-
τρώφῃ εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι). Πρὸς τοῦτο
δὲ ἡ μεταβαίνουσα αὐτοπροσώπως εἰς
τὴν τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου ἑδραν
ἢ παραδίδουσιν ἐπὶ ἀποδείξει τὰ ἀτομικὰ
αὐτῶν βιβλιάρια εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρ-
χον. ὀφείλοντα νὰ ἀποσταλῇ ταῦτα ἀ-
μέσως εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον,
ὅπερ πάλιν ἐπιστρέφει ταῦτα εἰς αὐτόν,
ἵνα ἐγγείρησιν ταῦτα τοῖς δικαιούχοις ἐπὶ
ἐπιστροφῇ τῆς δοθείσης αὐτοῖς ἀποδεί-
ξεως αὐτοῦ (ἄρθρα 89 καὶ 90). Σημειω-
τέον, ὅτι οἱ ἐν διαθεσιμότητι διατελοῦν-
τες οὐχ ἤττον ἢ οἱ ἐν ἐφεδρείᾳ τοῦ ἐνερ-
γοῦ στρατιῶ δύνανται νὰ συνέρχωνται
εἰς γάμον ἄνευ ἀδείας (ἄρθρ. 92). Οἱ
τυγχάνοντες δ' ἐξ αὐτῶν πικτέρες 4 τέ-
κνων ἐκ νομίμου γάμου μεταβαίνουσιν
αὐτοδικαίως εἰς τὴν ἐθνοφυλακίαν ἐπὶ τῇ
βεβαιώσει τούτου (ἄρθρ. 93). Προσθετέον
δὲ, ὅτι οἱ τὴν ἐτήσιαν ἀπογραφὴν ἀπο-
τελοῦντες, ἐπίσης δὲ καὶ οἱ πρὸς ὑπηρε-
σίαν ἢ ἀσκήσεις καλούμενοι ἑφεδροὶ καὶ
ἐθνοφυλακοί, καλοῦνται ὑπὸ τὰ ὅπλα εἴτε
διὰ γενικῆς προσκλήσεως, δημοσιευομένης
διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως
καὶ ὁριζούσης ἀπλῶς τὴν κατηγορίαν τῶν
ὑπὸ τὰ ὅπλα καλουμένων, ἀναγινωσκομέ-
νης δὲ καὶ ἐπ' ἐκκλησίας ἐν ταῖς πόλεσι
καὶ τοῖς χωρίοις, εἴτε διὰ προκηρύξεως
ἀναγινωσκομένης ἐν ταῖς πρωτεύουσαις
τῶν δήμων καὶ τοιχοκολλωμένης εἰς τὰς
θύρας τῶν δημαρχείων καὶ παρεδρείων
καὶ δηλοῦσης ἐπίσης τὴν καλουμένην ὑπὸ
τὰ ὅπλα κατηγορίαν, ἀναγινωσκομένης
δ' ὡσαύτως καὶ ἐπ' ἐκκλησίας, εἴτε διὰ
προσκήσεως κατ' ἄτομον, δημοσιευομέ-
νου ὀνομαστικοῦ καταλόγου ἐν τῇ Ἐφη-
μερίδι τῆς Κυβερνήσεως τῶν ὑπὸ τὰ ὅ-
πλα καλουμένων, ἀναγινωσκομένου δ'
ὡσαύτως καὶ ἐπ' ἐκκλησίας, εἴτε δι' ἁ-
τομικῶν διαταγῶν πορείας κοινοποιουμέ-
νων ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς εἰς τὴν

οἰκίαν τῶν καλουμένων. Αἱ διαταγαὶ
αὗται πορείας εἰς τοὺς ἀπόντας ἐκ τῆς
κατοικίας αὐτῶν ἢ ἀγνώστου διευκρί-
νις ἀνδρας κοινοποιοῦνται εἰς τὸν δήμαρχον
τοῦ δήμου, ἐν οὗ τῶ στρατολογικῷ εἰλη-
τῶ εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι (ἄρθρα 95 καὶ
96). Σημειωτέον, ὅτι οἱ τε ἀπαρτίζον-
τὴν ἐτήσιαν ἀπογραφὴν καὶ οἱ καλούμε-
νοι πρὸς ἀσκήσεις ἑφεδροὶ καὶ ἐθνοφυλα-
κοὶ εἰδοποιοῦνται περὶ τῆς μελλούσης αὐτῶν
κλήσεως τεσσαράκοντα ἡμέρας πρὸ
χρόνου, καὶ ὅν ὀφείλουσι νὰ προσέλθωσι
(ἄρθρον 97). Προσθετέον ἔτι, ὅτι ὡς ἡ
πραγματικῆς ὑπηρεσίας λογίζεται ἡ
μηνιαία κανονικὴ ἀδεια ἢ ἀναρρωτική ἀ-
δεια ἢ χορηγούμενη τοῖς ὀπλίταις
τῇ νδιάρκειαν τῆς εἰκοσαμῆνου ἐν τῇ
στρατῶ πραγματικῆς ὑπηρεσίας ὅταν ἡ
ὑπὲρ αὐτὴν δὲν λογίζεται χρόνος πρὸς
ματικῆς ὑπηρεσίας. Ἀλλ' οὐχ ἤττον
καλοῦνται οἱ ὕπουργοι τῶν Στρατιω-
τικῶν νὰ χορηγῇ εἰς τοὺς διανύοντας
δεύτερον τῆς θητείας αὐτῶν ἔτος, ἀνα-
γῶς τῶν χρεῶν τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐν
ναλογίᾳ μὴ ὑπερβαίνουσιν τοὺς 20 τοῖς
ἐκατὸν ἐπὶ τῶν ἐν ἐκαστῇ ὀπλῇ ὑπηρε-
τούντων ὡς τοιοῦτων, καὶ ἐνός ἔτι μηνὸς
κανονικῆς ἀδείας λογιζομένης ὡς χρόνος
ὑπηρεσίας. Ἀπαγορεύεται δὲ παντελῶς
ἢ χορηγήσεις κανονικῶν ἀδειῶν κατὰ
τοὺς μῆνας Ἀπρίλιον καὶ Μαῖον (ἄρθρον
165). Οὐδέποτε δὲ λογίζεται ὡς χρόνος
ὑπηρεσίας ὁ ἐν τῇ φυλακῇ λόγῳ
ἐπανορθωτικῆς διανοόμενος χρόνος, οὐδ'
ὁ ἐν προφυλακίᾳ, πλὴν ἐὰν ἀδυνά-
θῃ ὁ κατηγορηθεὶς (ἄρθρον 166). Ἀπα-
γορεύεται δ' ἐπίσης ἢ χορηγήσεις κατὰ
τῆς ἀδείας εἰς τοὺς διανύοντας τὰ πρῶτον
ἔτος τῆς θητείας αὐτῶν πρὶν ἢ ὀπλῇ
τῇσασιν ἐπὶ ὁκτὼ τοῦλάχιστον μηνὸς
(ἄρθρον 167). Προσθετέον ἐπίσης ὅτι
ὡς ἀνθυπατισταὶ ἢ ὑπαξιωματικοὶ ἀπο-
πληρωθέντες ἐκ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ
καὶ ἀνέχοντες εἰς τὴν ἐφεδρείαν ἢ τὴν

προσφύγοντες, καλούμενοι πρὸς ὑπηρεσίαν
πρὸς ἀσκήσεις, ἐπανέρχονται ὡς ὅν
ἀφ' ὧν ἀφυπνέευσαν (ἄρθρον 173).
Ἐκταστῶν ᾗδ' ἡ τῆς ἐθελουσίας
κατατάξεως, ἀνακατατάξεως καὶ ὑπὸ
κατατάξεως, περὶ ὧν διαλαμβάνει
τὸν μίτον μέρος τοῦ στρατολογικοῦ
νόμου. Πᾶς "Ελλήν συμπληρώσας τὸ 18
ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, κεκτημένος τὴν
στρατεύουσιν φυσικὴν ἱκανότητα καὶ
ἀστικῶν τῶν ἀστικῶν καὶ πολιτι-
κῶν δικαιωμάτων, εἶναι δεκτὸς
ἐν τῷ νόμῳ (ἄρθρον 98) εἰς ἐθελου-
σίαν κατατάξιν ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ,
ἢ ἐν τῇ χρηστᾷ ᾗθ' καὶ ἀεπιλήπτῳ
ἀναγνῶν. Ἀλλ' ἐὰν δὲν συνεπλήρωσε
τὸ 21 ἔτος, ἀπαιτεῖται πρὸς κατατάξιν
αὐτοῦ καὶ ἡ ἔγγραφος συναίνεσις τῶν
γονέων αὐτοῦ ἢ τοῦ πρὸς τοῦτο ἐξουσιο-
δοῦμένου αὐτοῦ τοῦ συγγενικοῦ συμβου-
λοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ. Ὅριζεται δὲ ἡ
ἐθελουσία τῆς ἐθελουσίας κατατάξεως τῶν
κατατασσόμενων εἰς τὸ πεζικὸν καὶ
ἐν τῷ πυλῶνι τάγματα ἀπὸ 1—4 ἐτῶν,
καὶ οἱ κατατασσόμενοι εἰς τὰ εἰδικὰ
τάγματα, τὸ ὀπλοστάσιον καὶ τὰς στρα-
τιωτικὰς μουσικὰς ἀπὸ 2—6 ἐτῶν, τῶν
ἐν τῇ χωριφυλακῇ κατατασσόμε-
νων ἀπὸ 3—4 ἐτῶν καταλογίζονται δὲ
ἐν τῇ τῆς ἐθελουσίας κατατάξεως εἰς
τὸν χρόνον, ὃν διανύει πᾶς "Ελλήν ἐν τῇ
στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ (ἄρθρον 99). Εἶναι

δὲ δεκτοὶ εἰς ἐθελουσίαν κατάταξιν εἰς μὲν τὸ ὀπλοστάσιον καὶ τὰς στρατιωτικὰς μουσικὰς οἱ ἄγοντες ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 18 ἔτους πεπληρωμένου μέχρι τοῦ 30 πεπληρωμένου, εἰς δὲ τὰ σώματα (πλὴν τῆς χωροφυλακῆς) οἱ ἄγοντες ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 18 ἔτους πεπληρωμένου, μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου ἐπὶ τριετὶ ἢ μικροτέρᾳ ἐθελουσίᾳ ὑποχρεώσαι, ἂν γινώσκουσι γραφήν, ἀνάγνωσιν καὶ τὰς τέσσαρας πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς, εἰς δὲ τὴν χωροφυλακὴν οἱ ἄγοντες ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 23 μέχρι τοῦ 35 πεπληρωμένου, οἱ δευτεροεῖς, τριτοεῖς καὶ τεταρτοεῖς φοιτῶνται καὶ οἱ διδάκτορες ἢ προλῦται οἱ ἀναλαμβάνοντες ἐθελουσίαν τριετὴ ἢ μικροτέραν ὑποχρεώσιν, περὶ ὧν προβλέπει εἰδικῶς τὸ 109 ἄρθρον τοῦ στρατολογικοῦ νόμου. Ἐπιτρέπεται δὲ εἰς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμένοντας καὶ ἐξετασθέντας ὑπὸ τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων κληρωτοὺς νὰ καταταχθῶσι μετὰ τὴν κλήρωσιν καὶ ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῶν διαμονητηρίων αὐτῶν ἢ ἐπισήμων πιστοποιητικῶν τῆς ἀρμοδίας προξενικῆς ἀρχῆς ὡς ἐθελονταὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεως αὐτῶν εἰς τὸ ὄπλον ἢ σῶμα, δι' ὃ ἐκρίθησαν κατάλληλοι (ἄρθρον 100). Ἐπὶ ἐνιαύσιον δὲ θητείαν γίνονται δεκτοὶ ὡς ἐθελονταὶ ἐν τοῖς τάγμασι τοῦ πεζικοῦ καὶ τῶν εὐζώνων μόνον οἱ ὑπηρετήσαντες ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ καὶ οἱ κατὰ τὸν νόμον ἀπαλλαγέντες τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας (ἄρθρον 101). Σημειωτέον, ὅτι ἐν εἰρήνῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω σώμασι κατατασσομένων ἐθελοντῶν ὀρίζεται ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Ἰμπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἐπὶ πλεόν τῆς ἐν τοῖς πῖναξιν τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ ἱμφαινομένης δυνάμεως τῶν λόχων, ἰλῶν καὶ ποροβολαρχιῶν, δὲν δύναται ὅμως νὰ υπερβῇ τοὺς *χιλίους*, ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ οἱ κατὰ τὸν περὶ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ νόμον ἐθε-

λουσίως κατατασσόμενοι εἰς τὰ σώματα ἐπὶ τῷ βαθμῷ τοῦ ὑπαξιωματικοῦ (ἄρθρ. 102). Ἄλλ' ἐν ἐπιστρατεύσει ἢ ἐν πολέμῳ διὰ Β. Διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ἰπουργικοῦ συμβουλίου, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἢ εἰς πάντα τὰ σώματα κατὰ τάξεις οἰουδήποτε ἁριθμοῦ ἐθελοντῶν καὶ μὴ ὑπαγομένων εἰς κλήρωσιν ἡλικιωῶν ἢ τῶν ἀνηκόντων εἰς σειρὰς μὴ προκληθείσας ἐφέδρων ἢ ἐθνοφρουρῶν, οἵτινες ὅμως ὑπηρετοῦσιν ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ἐπιστρατεύσις ἢ ὁ πόλεμος (ἄρθρον 103). Οἱ προὑπηρετήσαντες ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ ὡς ὑπαξιωματικοὶ ἐπὶ διαγωγῇ ἐξαιρέτῳ ἢ ἀμέμπτῳ δύναται ν' ἀναλάβωσιν ἐθελουσίαν διετεῖν τοῦλάχιστον ὑποχρέωσιν, εἰς αἰτήσωνται τοῦτο πρὶν ἢ παρέλθωσι τρία ἔτη, ἀφ' ἧς ἀφυπηρέτησαν κατατάσσονται ὁ ἐπὶ τῷ βαθμῷ, ὃν εἶχον ἀφυπηρετοῦντες, καὶ εἰς ὃ ἀνήκον σῶμα ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει ἐπιτροπῆς τοῦ σώματος τούτου, σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ σώματος καὶ συγκειμένης ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μελῶν, ἧτις πέμπεται ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ εἰς τὸ οἶκίον στρατολογικὸν γραφεῖον (ἄρθρον 104 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου Β15). Συντάσσεται δὲ περὶ τῆς ἐθελουσίας κατατάξεως πράξις, περιλαμβάνουσα καὶ τὴν διάρκειαν τῆς ἐθελουσίας ὑποχρέωσης, ἐν τινι τῶν στρατολογικῶν γραφείων (ὅπερ ὀρεῖται νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τούτου τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον τοῦ οἰκείου νομοῦ) κατὰ τὸν τύπον τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων (ἄρθρ. 41—47 ἀστ. νόμου)· πρὸ τῆς ὑπογραφῆς ὅμως τῆς πράξεως δεόν ν' ἀναγινώσκωνται εἰς τὸν ἀναδεχόμενον τὴν ἐθελουσίαν ὑποχρέωσιν καὶ ἀφωρῶσαι εἰς τοὺς ἐθελοντάς διατάξεις τοῦ στρατολογικοῦ νόμου (ἄρθρ. 98—127) καὶ νὰ γίνηται ρητὴ μνεῖα τῆς ἀναγνώσεως ταύτης ἐν τέλει τῆς πράξεως ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος (ἄρθρ. 106). Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται

αἱ περὶ ἐθελουσίας κατατάξεως εἰς τὰ ἐθελοντικὰ τάγματα πράξεις νὰ συνεταχῶσιν καὶ ἐνώπιον τῶν διοικητῶν τῶν ταγμάτων τούτων (ἄρθρ. 107). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐκ τῶν ἀναλαμβανόντων ἐθελουσίαν τῇ ἢ μικροτέραν ὑποχρέωσιν δύναται νὰ καταταχθῶσιν ἐπὶ τῷ βαθμῷ μὲν τοῦ ἐθελοντοῦ ἐν τοῖς διαφοροῖς σώμασι (πλήρη χωροφυλακῆς) οἱ λαβόντες γυμνασιακὴν ἀπολυτήριον, οἱ πρωτοετείς καὶ δευτεροετείς φοιτηταὶ τῆς νομικῆς, οἱ διακούσαντι τὰ μαθήματα τῶν δύο πρώτων τάξεων τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου καὶ οἱ πτυχιῶν τοῦ σχολείου τῶν βιομηχανῶν τεχνικῶν ἐπὶ τῷ βαθμῷ δὲ τοῦ λοχίου οἱ τριτοεταί καὶ τεταρτοετείς φοιτηταί, οἱ ἀπόφοιτοι καὶ διδάκτορες ἢ προλῦται τοῦ Πανεπιστημίου καὶ οἱ διανύσαντες τὰ μαθήματα τῶν τριῶν πρώτων τάξεων τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου· ἐν δὲ τῇ χωροφυλακῇ δύναται νὰ καταταχθῶσιν ἐπὶ τῷ βαθμῷ μὲν τοῦ ὑπενωμοτάρχου μόνον οἱ δευτεροετείς καὶ τριτοετείς φοιτηταὶ τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ἐπὶ τῷ βαθμῷ δὲ τοῦ ἐνωμοτάρχου ὁ τῆς τάξεως οἱ τεταρτοετείς φοιτηταὶ καὶ ἀπόφοιτοι τῆς σχολῆς ταύτης, ἐπὶ δὲ τῷ τοῦ ἐνωμοτάρχου α' τάξεως οἱ διδάκτορες ἢ προλῦται αὐτῆς (ἄρθρ. 108 καὶ 109). Ἄλλ' οὐδ' ἐπὶ ἐπιτρέπεται ὁ ἁριθμὸς τῶν ἐν τοῖς στρατιωτικαῖς τούτοις σώμασι κατατασσόμενων ὡς ὑπαξιωματικῶν νὰ ὑπερβῇ ἐκάστῳ ὅπλῳ ἢ σώματι τὸ ἥμισυ τῶν χηρευστῶν καθ' ἕκαστον βαθμὸν θέσεων (ἄρθρ. 110). Ὡσαύτως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διαταχθῇ κατὰ τάξεις πρὸν ὑπαξιωματικῶν ἐπὶ τῷ βαθμῷ αὐτῶν εἰμὴ μόνον πρὸς πλήρωσιν χηρευστῶν θέσεων ἐκ τῶν κατὰ τὴν ἀνωτέρω διάταξιν (κατὰ τὸ ἄρθρ. 110) διατεθεισῶν (ἐκ τῆς διὰ κατατάξεως πλήρωσιν (ἄρθρ. 111)). Δύνανται ὅμως νὰ καταταχθῶσιν ἐπὶ τῷ βαθμῷ τοῦ δεκανέως ἢ λοχίου οἱ ἀναλαμβανόντες διετεῖν τοῦλάχιστον ἐθελου-

καὶ ὑποχρέωσιν ἰδιῶται τεχνῖται ἀνα-
 φέρει τῆς ἰκανότητος αὐτῶν ὥσαυτως
 τοῦ βαθμῷ μουσικοῦ δ', γ', β' καὶ
 α' τάξεως, ἀναλαμβάνοντες διετή ὑπο-
 χρεώσεις, οἱ εἰδῆμονες τῆς μουσικῆς, ἔτι
 καὶ ἐπὶ τοῦ βαθμῷ ἀρχιμουσικοῦ (ἀλλ'
 τοῦ τῇ προτάσει ἐπιτροπῆς καὶ μετὰ τὴν
 ἀναμασίαν) οἱ διαπρέποντες ἐπὶ μουσικῇ
 ἀνιόντι (ἄρθρ. 111 καὶ 112). Κατὰ
 τὸν ἡμέτερον στρατολογικὸν νόμον οἱ ὑπ-
 οχρεωτικοὶ καὶ οἱ σαλπικταὶ ἀπάντων
 τῶν σωμάτων τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς χω-
 ροφυλακῆς, οἱ ἐλάται, οἱ χωροφύλακες
 καὶ οἱ νοσοκόμοι, δύνανται κατὰ τὸν τε-
 λεύοντος μῆνα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν νά-
 κατατάσσωνται ἐπὶ ἓν ἔτος, οἱ μὲν ὑπ-
 οχρεωτικοὶ μέχρι τῆς συμπληρώσεως
 τοῦ 60 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, οἱ δὲ
 λοιποὶ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἡ-
 παυμένου πρὸς κτήσιν δικαιώματος
 ὑπάξεως χρόνου, ἔφ' ὅσον κέκτηνται
 τὴν πρὸς τοῦτο σωματικὴν ἰκανότητα,
 κατακτώντας βεβαβαιουμένην, καὶ τὰ λοιπὰ
 κατὰ Β. Δ. ὁριζόμενα πρὸς ἀνακατάταξιν
 τῶν δυνάμεων. Οἱ δὲ μουσικοὶ, οἱ τεχνῖται
 καὶ ὁλοσυστάσιον καὶ οἱ κατέχοντες ὁρ-
 θονικὴν θέσιν τεχνῖται ἐν τινι τῶν στρα-
 τωτικῶν σωμάτων ἢ καταστημάτων δύ-
 νανται ἀνακατατάσσωνται μέχρι συμ-
 πληρώσεως τοῦ 55 ἔτους τῆς ἡλικίας
 αὐτῶν, ἔφ' ὅσον ἐπίσης κέκτηνται τὴν
 πρὸς τοῦτο σωματικὴν ἰκανότητα καὶ τὰ
 λοιπὰ κατὰ τὴν περί τὴν τέχνην αὐτῶν
 ἰκανότητα κατὰ τὰ διὰ Β. Δ. ὁριζόμενα
 (Ν. Φ.Κ.Η. ἄρθρ. 113 ὡς ἐτροποποιήθη
 κατὰ τῶν Νόμων, ΒΙΣ' καὶ ΒΤΟΗ').
 Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἀνακατάταξιν ὑπ-
 οχρεωτικῶν ἀπαιτεῖται οὐ μόνον νὰ βε-
 βαβαιῇ ἡ σωματικὴ ἰκανότης, ἀλλὰ καὶ
 νὰ ἀποφασθῇ δι' ἐγγράφου γνωμοδοτή-
 τισιν αὐτῆς, ὅτι κέκτηνται τὰ λοιπὰ
 ἀπαιτούμενα. ἐπιτροπῇ, ἐξεπλήτθους σχημα-
 τιστικῇ ἐν τῷ σώματι, εἰς δ' ἀνήκουσιν,
 ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ αὐτοῦ καὶ συγκεκριμένη

ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μελῶν· προκειμέ-
 νου δὲ περὶ ὑπαξιωματικῶν τῆς χωρο-
 φυλακῆς, ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη σχηματίζε-
 ται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρα-
 τωτικῶν ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τῆς σχετικῆς
 μοιραρχίας (ἄρθρ. 116). Λαμβάνουσι δὲ
 καὶ χρηματικὴν ἀμοιβὴν ἐκ τῶν ἀνα-
 κατατασσομένων οἱ μὲν ἐπιλοχίαὶ καὶ
 λοχίαὶ 40 λεπτὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν,
 οἱ δὲ ἐφιπποὶ χωροφύλακες λεπτὰ τριά-
 κοντα (ἄρθρ. 117). Οἱ δὲ σαλπικταί,
 ἐλάται καὶ νοσοκόμοι ἀνακατατασσόμενοι
 διὰ δύο ἔτη λαμβάνουσι, ἂν ἐπιθυμῶσι,
 τετράμηνον ἀδειαν, ἥτις λογίζεται ὡς
 χρόνος πραγματικῆς ὑπηρεσίας (ἄρθ. 118).
 Σημειωτέον ὅτι ἐπιτρέπεται ἐθελουσία
 κατάταξις ἐπὶ ὅρον εἰς τοὺς φέρον-
 τας ἀποφοιτητήριον τοῦ ἡμετέρου ἢ ἄλ-
 λοδαποῦ Πανεπιστημίου ἢ πύργιον τοῦ
 τῶν τεχνῶν σχολείου ἢ ἀποφοιτητήριον
 ἄλλοδαπῆς πολυτεχνικῆς ἢ δασονομικῆς
 σχολῆς ἢ γυμνασιακὸν ἀπολυτήριον (ἄρθ.
 119 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Νόμου
 ΑΧΗΕ' καὶ ἄρθρ. 120). Εἰσὶ δὲ δεκτοὶ
 οὗτοι ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκά-
 του ἐνάτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἀλλ'
 οἱ συμπληρώσαντες τὸ εἰκοστὸν πρῶ-
 τον ἔτος αὐτῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀνή-
 κοντες εἰς τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους ἐκεί-
 νου ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσι τοῦτο πρὸ
 τῆς ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου
 κληρώσεως τῶν στρατευσίμων τῶν δῆμων
 αὐτῶν. Ἐκ τούτων οἱ μὲν δηλώσαντες
 πρὸ τῆς κατατάξεως αὐτῶν, ὅτι βούλον-
 ται κηρῶσθαι τὸν βαθμὸν τοῦ ἐφ' ὅρου
 ἀξιωματικοῦ, κατατάσσονται ἐπὶ ἓν καὶ
 ἡμισυ ἔτος, οἱ δὲ μὴ δηλώσαντες κατα-
 τίσσονται ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ ἐπὶ καταβολῇ
 χρηματικοῦ τιμήματος διπλασίου τοῦ
 ποσού, ὃ ἡθελον καταβάλαι κατὰ τὰς
 διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 121, ὅπως ἀπαλλα-
 γῶσι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, εἰάν
 ὑφίσταντο λόγοι ἀπαλλαγῆς, καὶ προσέτι
 δραχμῶν 800. Ἐπιτρέπεται δὲ ὅπως μετὰ

τὴν κλήρωσιν καὶ μέχρι 1 Αὐγούστου ἐκ τῶν τυχόντων διετοῦς ὑποχρεώσεως, τῶν διαθεσίμων καὶ τῶν ἀπαλλαγέντων τῶν ἔχοντων τὰ ἀνωτέρω προσόντα, οἱ μὲν πρῶτοι δηλώσωσιν, ὅτι ποθοῦσι νὰ ἀναλάβωσιν ἐθελουσίαν ὑπὸ ὄρον ἐπὶ ἓνα ἐνιαυτὸν ὑποχρεώσιν, ὅτε καταβάλλουσι τὸ ἀνωτέρω τίμημα, οἱ δὲ τῶν ἐτέρων δύο κατηγοριῶν δηλώσωσιν, ὅτι ποθοῦσι νὰ κτήσωνται τὸν βαθμὸν τοῦ ἐφέδρου ἀξιωματικοῦ, ὅτε εἰς οὐδεμίαν χρηματικὴν καταβολὴν ὑποβαλλόμενοι, ἀκολουθοῦσι τὰ τῆς σχολῆς τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν μαθήματα, ἐπανερχόμενοι δὲ μετὰ τὸ πέρας τῶν τῆς σχολῆς ἐξετάσεων οἱ μὴ κτησάμενοι τὸν βαθμὸν τοῦ ἐφέδρου ἀξιωματικοῦ εἰς ἣν ἐξ ἀρχῆς ὑπήγοντο κατηγορίαν. Ἐκ δὲ τῶν τυχόντων διετοῦς ὑποχρεώσεως οἱ ἔχοντες μὲν τὰ ἐκτεθέντα προσόντα, ἀλλὰ μὴ δηλώσαντες ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀναλάβωσιν ἐθελουσίαν ὑπὸ ὄρον ἐπὶ ἓν ἔτος ὑποχρεώσιν, ἀκολουθοῦσι τῇ διαταγῇ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν τὰ μαθήματα τῆς σχολῆς τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν. Κατατάσσονται δ' οἱ ἀναλὰβόντες ἐθελουσίαν ὑποχρεώσιν μόνον εἰς τὸ πυροβολικόν, ἵππικόν καὶ πεζικόν, ἔχοντες δικαίωμα νὰ ἐκλέξωσι τὸ ὅπλον καὶ τὸ σύνταγμα, εἰς δὲ καταταχθήσονται.

Ὑπολείπεται ἤδη νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τοῦ τιμήματος, δὲ καταβάλλουσιν οἱ ἐξαίρουμένοι, οἱ ἀπαλλασσόμενοι, οἱ διαθεσίμοι καὶ οἱ ἐν εἰρήνῃ ἀνυπότακτοι. Καὶ πρῶτον κατὰ τὸ ἄρθρον 121 τοῦ Ν. ΑΦΚΗ', ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Ν. ΒΤΟΗ', οἱ ἀπαλλασσόμενοι ὡς μόνον υἱοὶ ζώντος πατρὸς ἢ ὡς πρεσβύτεροι τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν αὐτὴν ἀπογραφὴν ἀδελφῶν ἢ ὡς ἔχοντες ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα ἢ ὡς ἀδελφοὶ ἀποθανόντος ἀποτίνουσιν ὡς ἀντιστήκωμα χρηματικὸν τίμημα ἐκ δραχμῶν ἑκατὸν πέντε, οἱ δὲ ἀπαλλασσόμενοι ὡς πρεσβύτεροι υἱοὶ ζών-

τος πατρὸς ἀποτίνουσιν ὡς ἀντιστήκωμα χρηματικὸν τίμημα δραχμῶν ἑκατὸν πενήντα πέντε ἅμα τῇ ὑποβολῇ τῆς αἰτήσεως περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ καὶ βραδύτερον μέχρι τῆς 30 Σεπτεμβρίου. Καθίσταται δ' ἄκυρος ἡ ἀπόφασις τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου μὴ κατατεθέντος τοῦ ἀντιστήκωματος. Οἱ δὲ εἰς τὴν διαθεσίμητα πεμπόμενοι ἀποτίνουσιν ὡς ἀντιστήκωμα χρηματικὸν τίμημα ἐκ δραχμῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα, οἱ μὲν κατὰ τὰς διατάξεις τῶν παραγράφων 1 καὶ 2 τοῦ ἄρθρου 81 πρὸς τῆς 1 Ὀκτωβρίου, οἱ δὲ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς § 3 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἅμα τῇ κοινοποιήσει αὐτῆς τῆς διαταγῆς περὶ τῆς εἰς διαθεσίμητα ἀποστολῆς των. Ὡσαύτως ἀντιστήκωμα χρηματικὸν καταβάλλουσι καὶ οἱ ὡς ὄφθαλμοὶ ἀπαλλασσόμενοι, ἀλλὰ μόνον 10 δραχμῶν (ἄρθρ. 122 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). Κατὰ δὲ τὸν μεταγενέστερον νόμον ΒΥΟ' τῆς 5 Φεβρουαρίου 1897 ἀποτίνουσιν ὡς ἀντιστήκωμα χρηματικὸν τίμημα δρ. 50 ἅμα τῇ ὑποβολῇ τῆς αἰτήσεως περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ καὶ βραδύτερον ἄχρι τῆς 30 Σεπτεμβρίου (εἰ μὴ κατὰθεσις καθίστησιν ἄκυρον τὴν περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπόφασιν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου) οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ἐδαφίων α', β' καὶ γ' τοῦ ἄρθρου 33 προβλεπομένους περιπτώσεις ἀπαλλαγῆς. Διὰ τοῦ ἄρθρου 123 ἐπιτρέπεται ἡ ἐξαγορὰ τῆς ἐν εἰρήνῃ προσθέτου στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐκ τούτων καταβαλόντας δι' ἕκαστον μῆνα ἀπαλλαγῆς προσθέτου ὑπηρεσίας χρηματικὸν τίμημα 50 δραχμῶν! Ἀληθὲς οὐ μόνον βαρύτερον εἶναι τὸ ὀριζόμενον ἐν τῷ νόμῳ ἀντάλλαγμα τῆς προσθέτου ὑπηρεσίας κατὰ μῆνα, ἀλλὰ καὶ ἐπιζημιον εἰς τὸ δημόσιον, ὅπου ἀναγκάζεται νὰ τηρῇ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ στρατευσίμους οὐχὶ λόγῳ ἀνάγκης τῆς πολιτείας ἀλλὰ πρὸς ἑκτίσιν ποινῆς. Διὰ δὲ

τοῦ ἀρθροῦ 124 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΔΧΉ' ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς μὴ προσελθόντας ἐνώπιον τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων μέχρι τῆς ὁρισθείσης ἐπ' αὐτῶν ἡμέρας πρὸς ἔρευναν τῆς σωματοῦς αὐτῶν ἰκανότητος, τοὺς ἐν ὧρᾳ ἰκρίνης ἀνυποτάκτους καὶ τοὺς προσελθόντας μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τεταγμένης ἡμέρας οὐ μόνον ἢ περὶ τῆς ἀκοιούσας ἐροῦμεν πρόσθετος ὑπηρεσία, ἀλλὰ καὶ χρηματικὸν τίμημα δραχμῶν εἰκοπέντε. Ὅρίζεται δὲ προσέτι δι' αὐτοῦ, ὅτι τῆς κατοβολῆς ταύτης ἀπαλλάσσονται οἱ ὑπὸ τῶν τακτικῶν στρατολογικῶν συμβουλίων ἀπαλλαγέντες καὶ οἱ τυχόντες ἀναβλητῆς κατατάξεως. Παρατηρητέον νομίζομεν, ὅτι τὸ ἄρθρον εἶναι ἐλαττωματικόν, διότι ἡ ποινὴ δίκαιον μὲν νὰ ἐπιβάλληται εἰς τοὺς ἀπειθοῦντας, ἀλλὰ ἔξιν θύναται νὰ θεωρηθῶσιν ἀπειθοῦντες οἱ μὴ προσελθόντες ἐξ ἀσθενείας καὶ λοιπῶν τῶν ἔγκαιρον ἐμφάνισιν αὐτῶν εἰς τὸ στρατολογικόν συμβούλιον, ἢ δὲ τῶν ἀπαλλαγέντων ὑπὸ τῶν τακτικῶν στρατολογικῶν συμβουλίων ἀπαλλαγῇ τῆς κατοβολῆς περιττῶς παντάπασι σημειοῦται, εἴτε οὗτοι οὔτε ἀνυπότακτοι ἐφεξῆς δύναται νὰ ὦσι, οὔτε ὑπόχρεοι νὰ προσέλθωσιν ἐνώπιον τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων, ὡς ἀπαλλασσόμενοι διὰ λόγους ἀκοινοεισεκούς. — Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 125 (ὡς ἐτροποποίησεν αὐτὸ ὁ νόμος ΔΧΉ') ὁρίζεται, ὅτι οὐδεὶς ἀπαλλάσσεται τῆς αἰτίας ἢ προσθέτου στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἢ πέμπεται εἰς διαθεσιμότητα πρὸς τῆς κατοβολῆς (εἰς ἐπαρχιακὸν ταμεῖον ὁποτιμῶν ἢ δημόσιον εἰσπράκτωρα) τοῦ χρηματικοῦ ἀντιστηκώματος, εἰ δὲ πρόκειται καὶ περὶ ἐκπροθέσεων αἰτήσεων ἀπαλλαγῆς, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 56 προστίμου, τῶν 100 ἢ 150 δραχμῶν, ὃ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσιν οἱ ἐνώπιον ἐκτάκτου στρατολογικοῦ συμβουλίου ὑποβάλλοντες αὐτάς.

Ἀλλὰ τὰ τε περὶ τῶν διελάδομεν ἀντιστηκώματα καὶ τὰ πρόστιμα, καταβληθέντα εἰς τὸ δημόσιον, ἐπιστρέφονται εἰς τοὺς καταβαλόντας ἅμα τῇ ἀπορρίψει τῆς αἰτήσεως πρὸς ἐξαίρεσιν ἢ ἀπαλλαγὴν (ἀρθ. 126). Ἐπιστρέφεται δὲ καὶ τὸ ἀναλογοῦν πρὸς ὃν ἦθελον διανύσει ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ στρατοῦ χρόνον μέρος τοῦ καταβληθέντος ποσοῦ ὑπὸ τῶν διαθεσίμων, ἐὰν κληθῶσι πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ ἐνεργῶ στρατῷ κενῶν. Ἐπίσης δὲ καὶ εἰς τοὺς καλουμένους κληρωτοὺς, ὧν οἱ λόγοι τῆς ἀπαλλαγῆς ἐκλείπουσι, πρὶν ἢ οἱ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρετοῦντες τῆς αὐτῆς ἀπογραφῆς ἄνδρες συμπληρώσωσιν εἰκοσάμηνον ὑπηρεσίαν (ἀρθ. 127 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΣ').

Ἐν τῷ Σ' μέρει τοῦ στρατολογικοῦ νόμου ἀναγράφονται 1) αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἰς τοὺς δημοζίους καὶ δημοτικούς υπαλλήλους, ἱερεῖς, ἀξιωματικούς, ἢ τοὺς πρὸς δόλωσιν τῆς γεννήσεως ὑποχρέους, οἵτινες παρεβίασαν τὰς διὰ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένας αὐτοῖς υποχρεώσεις, δι' ἐξέθεμεν ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε παραγράφοις, 2) αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἰς τοὺς στρατευσίμους, οἵτινες ἀπέφυγον τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν υποχρεώσεων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Καὶ περὶ μὲν τῶν πρώτων θεωροῦμεν περιττὸν νὰ διαλάβωμεν τι, ὡς καθαρῶν ποινῶν, περιοριζόμενοι νὰ παραπέμψωμεν εἰς τὰ πραγματευόμενα περὶ αὐτῶν ἄρθρα 128-137 καὶ 141-142. Ἀναγκαῖον ὅμως ὑπολαμβάνομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὰς εἰς αὐτοὺς τοὺς στρατευσίμους ἐπιβαλλομένας ποινάς. Καὶ ἐν πρώτοις τιμωροῦνται δικαστικῶς διὰ πρόστιμου 30—300 δραχμῶν οἱ μαθηταὶ τῶν πολεμικῶν (τῆς ἐφηβῆς καὶ τῆς ὑαλάσεως) σχολῶν, οἱ τῆς ἐκκλησίας λειτουργοὶ καὶ οἱ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν μαθηταί, οἵτινες, καίπερ παύσαντες διατελοῦντες τοιοῦτοι, καί

ὕποχρεούμενοι κατ' ἀκολουθίαν εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, δὲν ἐδήλωσαν ἐγγράφως τοῦτο εἰς τὸν οἰκετὸν δήμαρχον (ἄρθρ. 138). Διὰ φυλάκισις ἐνὸς μηνὸς μέχρι ἐνὸς ἔτους τιμωροῦνται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν οἱ κατορθώσαντες διὰ δόλου νὰ παραλείψωσιν ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος ἢ τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου ἢ νὰ ἐξαίρεθωσιν ἢ ἀπαλλαγῶσιν ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου, ἀναγραφόμενοι προσέτι ἐν ἄρχῃ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος τοῦ συνταχθέντος μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς παρὰ νόμου παραλείψεως, ἐξαίρεσις ἢ ἀπαλλαγῆς (ἄρθρ. 139). Διὰ φυλάκισις δὲ δύο μηνῶν ἄχρι ἐνὸς ἔτους τιμωροῦνται οἱ καταστήσαντες ἑαυτοὺς προσκαίρως ἢ διαρκῶς ἀνικάνους εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων, καταδικαζόμενοι ἐνώπιον τῶν στρατοδικείων τῇ μὲν νύσει τῆς προΐσταμένης αὐτῶν ἀρχῆς (ἄρθρ. 140, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου Β15'). Τιμωροῦνται δὲ συνδρά πρὸς τὸ ἄρθρον 251 τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας αὐν τοῖς ὑγειονομικοῖς ἀξιωματικοῖς καὶ οἱ προσενεγκόντες δῶρα ἢ ὑποσχέσεις εἰς αὐτοὺς, ὅπως ἐξαίρεθωσιν ἢ ἀπαλλαγῶσιν ὡς ἀνίκανοι ¹ (ἄρθρ.

143). Τιμωροῦνται δὲ ἐν εἰρήνῃ μὲν διὰ χρηματικῆς ποινῆς δραχμῶν εἰκοσι μέχρι διακοσίων, καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ εἰς φυλάκισιν 8 ἡμερῶν ἄχρι τριῶν μηνῶν, ἐν πολέμῳ δὲ διὰ χρηματικῆς ποινῆς πεντήκοντα μέχρι πεντακοσίων δραχμῶν καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις εἰς φυλάκισιν ἐνὸς μηνὸς ἄχρι ἐξ μηνῶν οἱ ἐν τῷ στρατολογικῷ μητρώῳ ἐγγεγραμμένοι, μὴ δηλώσαντες τὴν ἀλλαγὴν τῆς κατοικίας αὐτῶν εἰς τὸν δήμαρχον ἢ (μεταβαίνοντες εἰς ἄλλοδαπὴν καὶ τὸν πρόξενον) κατὰ τὰ ἐν τῷ στρατολογικῷ νόμῳ (ἄρθρ. 69 καὶ 70) ὥρισμένα (ἄρθρ. 144). Τιμωροῦνται δὲ δικαστικῶς διὰ φυλάκισις ἐνὸς ἕως ἐξ μηνῶν καὶ προστίμου 28 δραχμῶν μέχρι 200 οἱ δολίως παρακωλύσαντες ἢ ἐπιβραδύναντες τὴν ἀναχώρησιν τῶν στρατευομένων διπλαιοπορευομένης τῆς ποινῆς, ἐὰν ὑπῆρξεν αὐταῖς πρὸς τοῦτο, ἐὰν δηλονότι συναπεφάσισαν πλείονες τοῦ ἐνὸς τὴν παρακωλύσιν ἢ ἐπιβραδύνσιν, συνομολογήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαίαν συνδρομὴν (ἄρθρ. 145). Ὑπόκειται δὲ εἰς πρόσθετον ὑπηρεσίαν τριῶν μηνῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 146 οἱ μὴ ἐμφανισθέντες ἐγκαίρως ἐνώπιον τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἐκ τῶν πληρωσάντων τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλι-

¹ Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ 251 ἄρθρον τοῦ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου οἱ μὲν ὑποσχθέντες ἢ δόντες δῶρα καταδικάζονται εἰς φυλάκισιν ἐνὸς ἄχρι πέντε ἐτῶν καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ διπλοῦ τοῦ δοθέντος ἢ προσενεχθέντος δώρου, οἱ δὲ δεξάμενοι τὰς ὑποσχέσεις ἢ δῶρα ὑγειονομικοὶ ἀξιωματικοὶ τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς κατὰ δὲ τὸ 143 ἄρθρον καὶ οἱ ὑποσχθέντες ἢ δωρησάμενοι εἰς τοὺς ὑγειονομικοὺς ἀξιωματικοὺς τιμωροῦνται δι' ἥς ποινῆς καὶ οἱ ὑγειονομικοὶ ἀξιωματικοί.

φαίνεται λοιπὸν ὑπάρχουσα ἀντίφασις μεταξὺ τοῦ 251 ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου (εἰς δ' ἐν τούτοις παραπέμπουσι τὰ ἄρθρα 142 καὶ 143) καὶ τοῦ ἄρθρ. 143. Φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι ἡ ἀντίφασις προέρχεται ἐκ τῆς κακῆς ἐκφράσεως τοῦ ἄρθρ. 143, ὅπερ ἐσχόκει ἀπλῶς νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν περὶ ποινῆς διάταξιν τοῦ ἄρθρου 251 καὶ οὐχὶ νὰ καθιερώσῃ νέαν ποινὴν. Σημειωτέον, ὅτι ὁ δωροδόκτης, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ ὢν στρατιωτικὸς, παραπέμπεται ἐνώπιον τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων.

κίας καὶ ἐγγραφέντων ἐν τῷ στρατο-
λογικῷ καταλόγῳ. Ἀπαλλάσσονται δὲ αὐ-
τῆς οἱ ἀπαλλαγέντες ὑπὸ τῶν τακτικῶν
στρατολογικῶν συμβουλίων ἢ τυχόντες
ἀναβολῆς κατατάξεως καὶ οἱ κατὰ τὸν
τῆς κληρώσεως χρόνον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ
ὑπηρεθόντες καὶ προσάγοντες εἰς τὸ στρα-
τολογικὸν γραφεῖον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κα-
τατάξεως αὐτῶν διαμονητῆρια ἢ ἐπίσημα
πιστοποιητικά τῆς ἀρμοδίας προξενικῆς
ἀρχῆς (ἄρθρ. 146). Κατὰ ταῦτα δὲν ἀ-
παλλάσσονται παραδόξως τῆς προσθέτου
ὑπηρεσίας οἱ ἀπαλλαγέντες ὑπὸ τῶν ἐκ-
τάκτων στρατολογικῶν συμβουλίων. Ἄλλ'
οἱ βραδύτερον τὴν αἵτησιν ἀπαλλαγῆς
ὑποβαλόντες κατέβαλον διὰ τοῦτο προ-
καταβολικῶς τὸ ὀριζόμενον πρόστιμον,
οὕτω δὲ ἐτέθησαν μετὰ τοῦτο ἐν ἴσῃ μοί-
ρᾳ πρὸς τοὺς ἐμπροθέσμως ὑποβαλόντας
αὐτὴν καὶ ἀνέλαβον ταῦτά τούτοις δι-
καιώματα. Ὅθεν πάντῃ ἀθέμιτος ἡ ὑπο-
βολὴ αὐτῶν εἰς ἄλλην πάλιν τιμωρίαν,
τὴν τῆς προσθέτου ὑπηρεσίας, ἐπὶ προ-
φανῇ παραδίψει τῆς νομικῆς ἀρχῆς ποι-
νῆς in idem. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι
πομπῇ μὲν ὁ νόμος, εἰς οἱ περὶ ὧν πρό-
σθαι ἀπαλλασσόμενοι τῆς προσθέτου
ὑπηρεσίας συναπαλλάσσονται καὶ τῶν
ποινῶν ἀνυποταξίας ὡς μὴ προσελθόντες
ἐμπροθέσμως πρὸς κατατάξιν· ἀλλ' ἀναμ-
νησθήτην κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν εἶναι,
ὅτι δεόν νὰ θεωρηθῶσι συναπαλλασσόμε-
νοι καὶ τῶν τῆς ἀνυποταξίας ποινῶν, διότι
ἡ ἀπαλλαγὴ αἶρει τὴν ιδιότητα τοῦ ἀ-
νυπότακτου. — Οἱ δὲ προσερχόμενοι ἢ
προσάγομενοι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς
ἐταγμένης πρὸς προσέλευσιν ἡμέρας καὶ
ἐπὶ ἢ παρέλθῃ ἢ κατωτέρω ὀριζομένη
διόρισ, μεθ' ἣν κηρύσσονται ἀνυπότακτοι,
εἰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀπογραφὴν,
ἀποχρεοῦνται νὰ ὑπηρετήσωσι προσθέτως
ἐπὶ ἑνὶ μῆνι, εἰ δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὴν
ἐκδορεῖαν ἢ τὴν ἐθνοφρουρὰν, τιμωροῦν-
ται πεινάρχικῶς, ὡφιστάμενοι τὴν ποινὴν

αὐτῶν μετὰ τὸ πέρας τῆς ὑποχρέωσεως
αὐτῶν ἢ τῶν ἀσκήσεων (ἄρθρ. 137)¹.
Κηρύσσονται δὲ ἀνυπότακτοι ἐκ τῶν ἀ-
ποτελούντων τὴν ἐτήσιαν ἀπογραφὴν,
τῶν ἐφέδρων καὶ τῶν ἐθνοφρουρῶν καὶ τι-
μωροῦνται κατὰ τὰς περὶ ἀνυποταξίας
κατωτέρω διατάξεις οἱ μὴ ἀφικνούμενοι
εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον : ἐν ὥρᾳ μὲν εἰρή-
νης ἐντὸς δεκαπενθημέρου ἀπὸ τῆς ὀρι-
σθείσης εἰς προσέλευσιν ἡμέρας, ἐν ὥρᾳ δ'
ἐπιστρατείας ἐντὸς ὀκταημέρου, ἐν ὥρᾳ δὲ
πολέμου ἐντὸς τριημέρου (ἄρθρ. 148). Πα-
ρατείνεται ὁμως ἡ διορία εἰς δύο μὲν μη-
νῶν, εἰς διαμένουσιν οὗτοι ἐν Εὐρώπῃ,
Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ τοῖς βο-
ρείοις παραλλοῖς τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τεσσά-
ρων δὲ εἰς διαμένουσιν ἀλλοδαπῆς τῆς ἁλ-
λοδαπῆς (ἄρθρ. 150). Λογίζονται δὲ ὡς
κηρυχθέντες ἐν ὥρᾳ ἐπιστρ. ἢ πολέμου οἱ
κηρυχθέντες ἀνυπότακτοι ἐν ὥρᾳ εἰρή-
νης καὶ τιμωροῦνται διὰ τῶν ποινῶν, αἰ-
τινες ἐπιβάλλονται κατὰ τὰς περιπτώσεις
ταύτας, εἰς ἐξακολουθήσῃσι διατελοῦντες
ἐν ἀνυποταξίᾳ μετὰ τὴν ἐπιστρατεύσιν ἢ
τοῦ πολέμου τὴν ἐναρξιν καὶ δὲν προσέλ-
θωσιν ἐντὸς τῶν τασσομένων ὡς ἀνωτέ-

¹ Ἄλλ' εἰς τις δὲν προσῆλθεν εἰς ἀ-
σθενείας ; Ὁ νόμος εἶναι κατὰ τοῦτο ἐλ-
λιπής. Καὶ ἐξεδόθη μὲν πρὸς πληρῶσιν
τοῦ κενοῦ ἢ ὑπ' ἀριθ. 72 τοῦ 1882 ἐγ-
κύκλιος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιω-
τικῶν, καθ' ἣν οἱ εἰς ἀσθενείας ἀδυνα-
τοῦντες νὰ προσέλθωσιν ἐμπροθέσμως ὁ-
φείλουσιν, ἵνα διὰ τῆς κατὰ τόπους χω-
ροφυλακῆς ὑποβάλλωσιν ἐγκαίρως ἰατρι-
κὴν ἐνδείξιν κεχωρωμένην ὑπὸ τῆς δημο-
σίας ἀρχῆς· οὕτω δὲ ἀπαλλάσσονται τῆς
προσθέτου ὑπηρεσίας· ἀλλ' οὐδόλως ἡ
ἐκδοσις συμπληρωτικῆς ἐγκυκλίου θερα-
πεύει τὸ κακόν, ὅτε τῶν πολιτῶν μὴ ὁ-
φειλόντων καὶ μὴ δυνάμενων νὰ γινώ-
σκωσι τὰς ἐγκυκλίους.

ρω διορισμῶν, λογιζομένων ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπιστρατεύσεως ἢ τοῦ πολέμου (ἄρθρ. 149). Διτάσσονται δὲ πάντες οἱ ἀνυπότακτοι ὑπὲρ τοῦ ἀρμοδίου στρατοδικείου· ἄρα καὶ οἱ ἐν ὧρα εἰρήνης ἀνυπότακτοι, εἰς οὓς, ὡς κατωτέρω ὀψόμεθα, ἐπιβάλλεται ἀντὶ ἄλλης ποινῆς πρόσθετος ὑπηρεσία. Ἐν τούτοις ἡ πρόσθετος ὑπηρεσία ἐπιβάλλεται καθ' ἐκάστην παρ' ἡμῶν ὑπὸ τῶν στρατολογικῶν γραφείων ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, κατὰ παράδοξιν προφανῆ τοῦ νόμου· καὶ ὅμως ἀληθῶς ἀτελεῦσθαι οὐκ ἔχουσιν αἱ δίκαι τῶν ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀνυποτάκτων, ἂν ἐφηρμόζετο ὁ νόμος. Διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ μεταβληθῇ κατὰ τοῦτο ὁ νόμος, καταργουμένης νομοθετικῶς τῆς ἀνάγκης τῆς διὰ ποινικῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπιβολῆς τιμωρίας εἰς τὴν ἐν ὧρα εἰρήνης ἀνυποτάξιν ἐμφαινομένην αὐταποδείκτως. — Τιμωροῦνται δὲ οἱ μὲν ἐν ὧρα πολέμου ἀνυπότακτοι διὰ φυλακίσεως δύο ἕως πέντε ἐτῶν, οἱ δ' ἐν ὧρα ἐπιστρατείας διὰ φυλακίσεως ἐνὸς ἕως δύο, οἱ δ' ἐν ὧρα εἰρήνης ἀνυπότακτοι ὀφείλουσι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἅμα προσελθόντες ἢ προσαχθέντες, εἰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐτήσιαν ἀπογραφὴν, ὅσον χρόνον ὀρίζει ὁ νόμος, ἀλλ' ἐπὶ πλέον τρεῖς μὲν μῆνας, εἰ μὲν καθυστέρησαν μέχρι ἐνὸς μηνός, ἑξ δὲ μῆνας, εἰ μὲν καθυστέρησαν μέχρι τριῶν μηνῶν, ἐννέα δὲ μῆνας, εἰ μὲν καθυστέρησαν μέχρι ἑξ μηνῶν, ἐν δὲ ἕτος, εἰ μὲν καθυστέρησαν ὑπὲρ τοῦ ἐξ μηνός, εἰ δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐφεδρείαν ἢ τὴν ἐνοφυριάν, ἐπὶ τρίμηνον (ἄρθρ. 152). Εἰς πάντας δὲ τοὺς ἀνυποτάκτους ἐπιβάλλεται προσέτι καὶ ἡ ποινὴ τῆς μὴ ἐγγραφῆς εἰς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον καὶ, ἂν τυχὸν διατελῶσιν ἐγγεγραμμένοι, τῆς διαγραφῆς αὐτῶν κατὰ τὴν ἐτήσιαν αὐτοῦ ἀναθεώρησιν, καὶ τῆς στέρξεως τοῦ δικαιώματος τοῦ τε ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι (ἄρθρον 153). Ἐπὶ δὲ τῆς στε-

ρήσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ κατέχειν δημοσίαν ἢ δημοτικὴν ὑπηρεσίαν (ἄρθ. 155 καὶ 155). Ἐν ὧρα δὲ πολέμου δημοσιεύονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνυποτάκτων διὰ τοιχοκολλήσεως ἐν τῷ δῆμῳ τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ μένουσι τετοιχοκολλημένα καθ' ὅλον τὸν πόλεμον (ἄρθρ. 154). Καὶ ἡ μὲν ἐπερχομένη ἀνικανότης τῆς καταλήψεως θέσεως, ἀρχομένη ἅμα τῇ ἀπράκτῳ παρελεύσει τῆς τελευταίας ἡμέρας τῶν πρὸς ἐμφάνισιν προθεσμιῶν, λήγει μετὰ τὴν ἀπότιμωσιν τῶν ἐκ τῆς ἀνυποταξίας ὑποχρεώσεων καὶ ποινῶν καὶ προσέτι μετὰ πάροδον ἐνὸς ἔτους ὡς πρὸς τοὺς ἐν εἰρήνῃ ἀνυποτάκτους, δύο δὲ ὡς πρὸς τοὺς ἐν ἐπιστρατείᾳ καὶ πέντε ὡς πρὸς τοὺς ἐν πολέμῳ· ἡ δὲ ἐκλογικὴ λήγει ἅμα τῇ προσελεύσει τοῦ ἀνυποτάκτου, ἀλλὰ παραινυμένη κατ' ἀνάγκην, ἂν ἐπὶ τῇ διαγραφῇ, ἕως τῆς κατὰ τὴν ἐτήσιαν ἀναθεώρησιν τοῦ καταλόγου νέας ἐγγραφῆς (ἄρθ. 156). Προσθετέον ὅτι ἡ ἐκλογικὴ ἀνικανότης καὶ ἡ τῆς καταλήψεως θέσεως ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τοὺς ἐθελοντάς, τοὺς ἄνευ νομίμου κωλύματος μὴ ἀφικομένους εἰς τὸν πρὸς ὃν θρόνον ἐν τῇ ἐν τῷ φύλλῳ πορεῖς ὀριζομένη προθεσμίᾳ (ἄρθρ. 157). Ρητῶς δὲ ἐντέλλεται ὁ νόμος (ἄρθ. 162), ὅτι τὰ ἀποσπάσματα τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων ἀποστέλλονται τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸν οἰκεῖον νομάρχην καὶ τὸ οἰκεῖον στρατολογικὸν γραφεῖον, ὅπως διορθωθῶσι κατὰ τὰς ἀποφάσεις οἱ στρατολογικοὶ ἔλεγχοι καὶ τὸ στρατολογικὸν μητρώον. Σημειωτέον προσέτι ὅτι δὲν καταλογίζεται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ νόμου ὀριζόμενα ἔτη ὑπηρεσίας ὁ χρόνος, καθ' ὃν ὁ ἐν τῷ στρατολογικῷ μητρώῳ ἐγγεγραμμένος διετέλεσεν ἐν ἀνυποταξίᾳ (ἄρθ. 158).

*Ο στρατολογικὸς νόμος περιλαμβάνει ἐν τῷ τέλει καὶ κεφάλαιον ἐπιγραφόμε-

νον ειδικαί διατάξεις. Ἀλλὰ κατὰ τὸ κλιῖστον ἐν τούτῳ περιλαμβάνονται ἐξ αὐτογνώστου ἀπροσεξίας διατάξεις, οὐδὲν εἰδικαί, περὶ ὧν ἡμεῖς διελάβομεν τῇ ἐν τῇ οἰκείᾳ θέτει, ὅποιαί φέρ' εἰπαῖν εἶναι ἢ τοῦ ἄρθρου 163, θέσιν προδήλως ἔχουσα ἐν τῷ περὶ ἐγκαταστημένων, ἢ τοῦ ἄρθρου 161 θέσιν ἔχουσα ἐν τῇ σειρά τῶν ἄρθρων περὶ συντάξεως τῶν μητρώων ἀρρένων, αἱ τῶν ἄρθρων 165-167 θέσιν ἔχουσαι ἐν τῷ περὶ στρατιωτικῆς διακρίσεως μέρεσι. Ὀλίγαι ἐπομένως εἶναι αἱ εἰδικαί διατάξεις, περὶ ὧν ὑπολείπεται νὰ πραγματευθῶμεν. Καὶ πρῶτον διὰ τοῦ ἄρθρου 168 ἀπαγορεύεται ἡ χορήγησις ἐξωτερικῶν διαβατηρίων εἰς τοὺς ἀνυποτάκτους· ὁρίζεται δέ, ὅτι οἱ ἀγόντες ἡλικίαν ἄχρι τοῦ 51 ἔτους καὶ μὴ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων ἐγγράφονται ἐν αὐτῷ ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ αὐτῶν περὶ ἐκδόσεως διαβατηρίου. Ἐπιτραπῆτω δὲ νὰ δηλώσωμεν τὴν ἡμέραν ἐκπλήξιν ἐπὶ τῇ παρεισαγωγῇ τῆς περὶ ἀνυποτάκτων διατάξεως ταύτης ἐν τῷ νόμῳ. Τῶν ἀνυποτάκτων διατάσσεται εἰκότως ἡ σύλληψις καὶ βίαία παραγωγὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν στρατολογικῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων. Οὐδεμίαν ἐπομένως ἔννοιαν ἔχει ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰς αὐτοὺς χορηγήσεως διαβατηρίων διὰ τὴν ἀλλοδαπήν. Τοιαύτη διάταξις ὑπότινα περιορισμὸν ἤθελεν εἶναι νοητῇ, εἴη δὲ καὶ πρέπουσα, δι' ἐκείνους, ὧν ἐπίκειται ἡ πρὸς κατάταξιν ὑποχρέωσις, ἀπαγορευομένης δηλονότι αὐτοῖς τῆς χορηγήσεως διαβατηρίων ἄνευ τῆς παροχῆς ἀξιοχρέου ἐγγυήσεως, ὅτι θέλουσιν ἐγκαίρως ἐπανακάμψαι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς στρατολογικῆς αὐτῶν ὑποχρεώσεως. — Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 171 ὁρίζεται, ὅτι οἱ ἐν τῷ στρατῷ κατατασσόμενοι διδάσκονται ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν, πλὴν τῆς ἀναγκαίου πρακτικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευ-

σεως, τὰ μαθήματα, ἅπερ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἤθελεν ὀρίσει δι' εἰδικοῦ κανονισμοῦ. — Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 172 ὁρίζεται, ὅτι ὁ διανύσας ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ δέκα ἔτη, ἐξ ὧν τέσσαρα ὡς ὑπαξιωματικός, λαμβάνει παρὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ σώματος ἀποδεικτικόν, οὗ δυνάμει δικαιοῦται νὰ διορισθῇ ἐν τινι τῶν δι' εἰδικοῦ νόμου ὁρισθησομένων πολιτικῶν, στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν θέσεων. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἕως τοῦ νῦν δὲν ἐξεδόθη ὁ ὁρίζων αὐτὰς εἰδικὸς νόμος. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 174 ὁρίζεται ὅτι οὐδεὶς συμπληρώσας τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας δύναται νὰ διορισθῇ ἐν πολιτικῇ, στρατιωτικῇ ἢ ναυτικῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ νὰ ναυτολογηθῇ ἐπὶ πλοίου ἐμπορικοῦ, ἐὰν μὴ προσαγάγῃ πιστοποιητικόν ἐμφαίνον, ὅτι ἐξεπλήρωσε τὰς στρατολογικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις. Διὰ δὲ τοῦ 175 ἄρθρου, ὅτι πᾶσαι αἱ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ στρατολογικοῦ νόμου τελούμεναι πράξεις γράφονται ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου καὶ οὐχὶ ἐπὶ χαρτοσήμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Στρατολογία ναυτική. Τὰ τῆς ναυτικῆς στρατολογίας ὁρίζει ὁ νόμος ΑΥ'ΨΘ' τῆς 28 Μαΐου 1887, οὗ ὁμοῦς ἐτροποποιήθη μὲν τὸ 11 ἄρθρον διὰ τοῦ νόμου ΑΧΔ' τῆς 19 Δεκεμβρίου 1887, συνεπληρώθη δὲ τὸ 12 ἄρθρον διὰ τοῦ νόμου ΒΣΛ' τῆς 9 Μαρτίου 1894, κατηργήθη δὲ τὸ ἄρθρον 36. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ὑπηρετοῦσιν ἐν τῷ ναυτικῷ α') πάντες οἱ ἀπογεγραμμένοι ἐν τοῖς τηρουμένοις ἐν τῷ ναυτικῷ ἀπομαχικῷ ταμείῳ μητρώοις ἐργάται ὁθαλάσσης, β') οἱ ἀσκούντες ναυτικὰ ἐπαγγέλματα, γ') ἀριθμὸς τις στρατευσιμῶν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, ὁρίζομενος ἐνιαυσίως, δ') οἱ δηλώσαντες ὅτι θέλουσι νὰ κτήσωνται τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν ἀλλοδαποὶ ἐργάται ὁθαλάσσης, ε') οἱ ἀνακατασσο-

μενοι καὶ ζ') οἱ εἰς ὠρισμένους κλάδους τοῦ ναυτικοῦ προσλαμβανόμενοι (Νόμου Α'Υ'ΗΘ' άρθρ. 1 καὶ 2), καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν τοῖς μητρώοις ἐργατῶν θαλάσσης καταρτίζονται ἐνιαυσίως ἕως τῆς 15 Ἰανουαρίου τῇ φροντίδι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν καταλόγοι τῶν συμπληρούντων τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος αὐτῶν, οἵτινες ἀποστέλλονται ἐν πρωτοτύπῳ μὲν εἰς τὰ στρατολογικὰ συμβούλια, ὀφείλοντα νὰ διαγράψωσιν ἐκ τῶν γενικῶν στρατολογικῶν καταλόγων τοὺς ἐν τοῖς καταλόγοις τούτοις διαλαμβανόμενους, ἐν ἀντιγράφῳ δὲ εἰς τοὺς οἰκείους δημάρχους, δημοσιεύοντας αὐτοὺς κατὰ τὸ πρῶτον δεκάημερον τοῦ Φεβρουαρίου. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ παραλειφθέντες ἐκ τῶν καταλόγων τούτων ἐργάται θαλάσσης ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσι τοῦτο δι' ἀναφορὰς αὐτῶν πρὸς τὸν λιμεναρχὴν τῆς κατοικίας αὐτῶν ἢ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν, τοῦτο δὲ ἐντέλλεται τὴν μεταγραφὴν αὐτῶν εἰς τοὺς ναυτολογικοὺς καταλόγους, διαγραφομένων ἐκ τῶν στρατολογικῶν (ἄρθρον 3). Ἄν δὲ παραλίπωσι τοῦτο, καλοῦνται εἰς ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ἕως τοῦ 33 ἔτους αὐτῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς δι-ετοῦς αὐτῶν ὑποχρεώσεως, μὴ συνυπολογιζομένου τοῦ χρόνου, ὃν τυχὸν διήνυσαν ἐν τῷ τῆς ξηρᾶς στρατῷ (ἄρθρον 10). Κατὰ δὲ τὰλλα (δηλονότι ἀπαλλαγάς, ἐξαιρέσεις, προσκλήσεις τῶν ὑποχρέων κτλ.) ὑπάγονται καὶ οἱ ναυτικοὶ στρατευσίμοι εἰς τὰς σχετικὰς διατάξεις τῶν περὶ στρατολογίας τῆς ξηρᾶς νόμων (ἄρθρον 4). Δέον ὅμως νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὰ στρατολογικὰ συμβούλια μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν καταρτίζουσι καὶ ὑποβάλλουσιν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν Ὑπουργεῖον τοὺς ναυτολογικοὺς ἐλέγχους συνωδᾶ πρὸς τὰ περὶ στρατολογικῶν ἐλέγχων κεκανονισμένα (ἄρθρον 5), δια-ρροῦνται δ' οἱ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῶν

ναυτολογικῶν ἐλέγχων ἐγγεγραμμένοι εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἀύξοντος ἀριθμοῦ τῆς ἀπογραφῆς αὐτῶν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος ἐκ τούτων κα-λείται πρὸς κατάταξιν τῇ 1 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τὸ δὲ δεύτερον τῇ 1 Ἰανουαρίου τοῦ κατόπιν ἔτους, τὸ τρίτον τῇ 1 Ἀπριλίου αὐτοῦ καὶ τὸ τέταρτον τῇ 1 Ἰουλίου μόνον δ' ἐκτάκτως ἐν ἀνάγκῃ δύναται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν νὰ καλέσῃ καὶ πρότερον τὰ τρία τελευταῖα μέρη τῶν στρατευσίμων ἐργατῶν τῆς θαλάσσης (ἄρθρον 6), κατατάσσονται δὲ πάντες οἱ στρατεύσιμοι ὡς μαθητευόμενοι (ἄρθρον 8). Ὡσαύτως σημειωτέον ὅτι οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διατρίβοντες στρατεύσιμοι ὡς ναυτιλλόμενοι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς προσκλήσεως τῶν στρατευσίμων τῆς κλάσεως, εἰς ἣν ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτῶν ὑπάγονται, ὀφείλουσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς ἑλληνικὸν λιμένα ἀφίξεως αὐτῶν νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὴν λιμενικὴν ἀρχὴν καὶ αἰτήσωσι τὴν κατάταξιν αὐτῶν θεωροῦνται δὲ τότε μόνον ὡς ἀνυπότακτοι, ἂν παρατείνωσι τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐπέκεινα τῆς πενταετίας ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τῶν στρατευσίμων τῆς κλάσεως αὐτῶν (ἄρθρον 12). — Ἐκ δὲ τῶν καταγομένων ἐκ ναυ-τικῶν δόμων ὑπάγονται εἰς τὴν ναυ-τικὴν στρατολογίαν, καίπερ μὴ ὄντες ἀπο-γεγραμμένοι ἐργάται θαλάσσης, οἱ ἀ-σκοῦντες ναυτικὰς τέχνας, ἥτοι οἱ ναυ-πηγί, μηχανικοὶ ἀτμοκινήτων μηχαν-νῶν, μεταλλουργοὶ (δηλονότι σιδηρουργοί, κλειθροποιοί, ἐφαρμοσταί, λεβη-τοποιοὶ καὶ χαλκουργοί), θερμασταί, δού-ται, ξυλουργοί, ιστιοποιοὶ καὶ διανέ-κται, ὧν πάντων αἱ οἰκεταὶ λιμενικαὶ ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν ἰδιαιτέρως καταλόγους, ἐμφαίνοντας τὸ ὄνομα, ἐπάγ-γελμα καὶ δῆμον αὐτῶν, τὸ τῆς γεννή-σεως αὐτῶν ἔτος καὶ τὸν ἀύξοντα ἀριθμὸν τοῦ τῶν ἀρρένων μητρώου, εἰς ὃν εἶναι

ἰγγεγραμμένοι, ἐξ ὧν κατ' ἔτος κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Δεκεμβρίου κα-
ταρτίζουσιν εἰδικούς καταλόγους, δηλοῦν-
τας τὸ ἐπόμενον ἔτος πληροῦντας τὸ εἰκο-
τὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν,
καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἐπὶ τῶν
Ναυτικῶν Ὑπουργεῖον, ὅπερ περιλαμβάνει
αὐτοὺς εἰς τοὺς ἀνωτέρω μνημονευ-
θέντας οἰκείους ναυτικούς καταλόγους
(ἄρθρ. 14—16). Ἐὰν δ' ὁ οἰκὸς ἀριθ-
μὸς τῶν κατ' ἔτος στρατευομένων ἐκ τῶν
ἀποτελούντων τὴν ναυτικὴν ἀπογραφὴν
καὶ τῶν ἀσκούτων ναυτικὰ ἐπιτηδεύ-
ματα ᾗναι κατώτερος τοῦ πρὸς πληρω-
σιν τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τοῦ κατὰ
ἐξέλασσαν στρατοῦ ἀριθμοῦ, συμπληροῦ-
ται ὁ ἀριθμὸς οὗτος διὰ στρατευσίμων
τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς τῆς αὐτῆς ἀπο-
γραφῆς τῶν κριθέντων ἱκανῶν καὶ μὴ
ἀπαλλαγέντων, λαμβανομένων ἐξ ἀπάν-
των τῶν ναυτικῶν δῆμων τοῦ Κράτους
(ὄντινες διαλαμβάνονται ἐν πίνακι, συ-
νημμένῳ τῷ περὶ ναυτικῆς στρατολογίας
νόμῳ), ὃν ὀρίζει ἐνιαυσίως συνῶδᾳ πρὸς
τὸν περὶ ναυτικῆς δυνάμεως νόμον ὁ ἐπὶ
τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργὸς (ἄρθρ. 17-20).
Σημειωτέον δὲ ὅτι, διαρκοῦντες μὲν τοῦ
προηγούμενου τῆς κληρώσεως ἔτους, οἱ
ἐπιθυμοῦντες νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ διε-
τίαν ἐν τῷ ναυτικῷ ἐκ τῶν ναυτικῶν
δῆμων δύνανται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἕως
τῆς 1 Δεκεμβρίου εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρ-
χον, ὅστις υποβάλλει κατάλογον τῶν
τοιούτων δηλώσεων εἰς τὸ Ὑπουργεῖον
τῶν ναυτικῶν ἐν τῷ πρῶτῳ δεκαήμερῳ
τοῦ Δεκεμβρίου, ἀποστέλλει δὲ τοὺς κα-
ταλόγους τούτους τὸ Ὑπουργεῖον εἰς τὰ
στρατολογικὰ συμβούλια, ἅτινα ἐνεργοῦσι
διὰ τοὺς νέους τούτους ὅ,τι ἐνεργοῦσι διὰ
τοὺς ἐκ τῆς ναυτικῆς ἀπογραφῆς ἐκπι-
πτονται δὲ οἱ προτιμῶντες τὴν ναυτικὴν
ὑπηρεσίαν τοῦ θλου ἀριθμοῦ τῶν κατὰ
τὰ ἀνωτέρω λαμβανομένων διὰ τὸν κατὰ
ἐξέλασσαν στρατὸν στρατευσίμων, τάσσον-

ται δὲ ὡς μαθητευόμενοι ναῦται (ἄρθρον
23). Καὶ ἐὰν μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν προσφε-
ρομένων νὰ ὑπηρετήσωσι ναυτικῶς ᾗ ἁ-
νώτερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποχρεωτι-
κῶς λαμβανομένων, ἐαγραφονται οἱ πλε-
ονάζοντες διὰ κληρώσεως, τελομένης ἐν
τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ναυτικῶν ἂν δὲ ᾗ
κατώτερος, ὁ ἀριθμὸς τῶν πρὸς συμπλή-
ρωσιν τοῦ ὀρισθέντος ἀριθμοῦ ἀπαιτου-
μένων διανέμεται εἰς πάντας τοὺς ναυ-
τικούς δῆμους κατὰ λόγον τοῦ ἀριθ-
μοῦ τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐτησίαν
στρατολογίαν, πλην τῶν ἀνηκόντων εἰς
τὴν ναυτικὴν ἀπογραφὴν καὶ τῶν προσ-
φερομένων νὰ ὑπηρετήσωσι ναυτικῶς ὑπὸ
τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν ἐπὶ τῇ
βάσει ἀριθμητικῆς σημειώσεως τῶν ἐξ ἐ-
κάστου ναυτικοῦ δῆμου στρατευσίμων
τῆς ξηρᾶς, υποβαλλομένης αὐτῷ ὑπὸ
τῶν νομαρχῶν. Λαμβάνονται δ' οἱ ὑπο-
χρεούμενοι εἰς ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ἐκ
τῶν ἐν τῷ πρῶτῳ μέρει τοῦ στρατολογι-
κοῦ ἐλέγχου ἐκάστου ναυτικοῦ δῆμου
ἐγγεγραμμένων, προτιμωμένων τῶν ἐνώ-
πιον τῶν στρατολογικῶν συμβουλιῶν δη-
λούντων τὴν ἐπιθυμίαν νὰ καταταχθῶσιν
εἰς τὸ ναυτικόν· ἄλλως λαμβάνονται οἱ
φέροντες τοὺς μικρότερους ἀριθμοὺς τοῦ
στρατολογικοῦ ἐλέγχου (ἄρθρον 24 καὶ
25). Ὑπηρετοῦσι δὲ καὶ οἱ κατὰ τὰ ἀ-
νωτέρω λαμβανόμενοι ἐπὶ διετίαν, τάσσό-
μενοι ὡς μαθητευόμενοι ναῦται (ἄρθρον
25). — Γίνονται δὲ δεκτοὶ μέχρι τοῦ ἀ-
ριθμοῦ τῶν ἐξήκοντα εἰς ἰθαλουσίαν κα-
τάταξιν ὡς ναυτοπαῖδες μὲν παῖδες ναυ-
τικῶν οἰκῶν, ἄγοντες ἡλικίαν 15—16 ἐ-
τῶν ἐκ τῶν ἐχόντων τὴν σωματικὴν κα-
τασκευὴν, ἀνάστηκα καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα
προσόντα, τὰ ὀριζόμενα διὰ τοῦ ἄρθρου
35 τοῦ περὶ γενικοῦ ὀργ- τῶν πληρωμά-
των τοῦ στόλου Διατ. τῆς 14 Ἀπριλίου
1888· κατατάσσονται δὲ τῇ πρώτῃ Ἰα-
νουαρίου καὶ τῇ πρώτῃ Ἰουλίου ἐκά-
στου ἔτους (ἄρθρον 28—30). Ὑποχρε-

οῦνται δ' οὗτοι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἄχρι τῆς 1 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους, καθ' ὃ συμ-
πληροῦσιν ἡλικίαν 21 ἐτῶν, ὅποτε ἄρχε-
ται ἡ ὑποχρέωσις αὐτῶν νὰ ὑπηρετήσω-
σῶσιν ἐπὶ διετίας. Γίνονται δὲ δεκτοὶ εἰς
ἐθελουσίαν κατὰτάξιν ὡς μαθητευόμενοι
ναῦται οἱ ἀπογεγραμμένοι ἐν τοῖς μη-
τρώσι τῶν ἐργατῶν θαλάσσης ἀπὸ τῆς
ἡλικίας τοῦ 18 ἔτους καὶ ἕως τῆς
πρώτης Ὀκτωβρίου τοῦ ἐναυτοῦ, καθ'
ὃν ὑποχρεοῦνται εἰς διετὴ ναυτικὴν ὑ-
πηρεσίαν, εἰς γινώσκωσιν ἀνάγνωσιν καὶ
γραφὴν καὶ ἔχωσι τὴν προσήκουσαν σω-
ματικὴν κατασκευὴν καὶ ἀνέστημα οὐχὶ
κατώτερον τοῦ 1 μ. 504 (ἄρθρ. 32 ἐν
συνδ. πρὸς Διατ. τῆς 14 Ἀπριλίου 1888
ἄρθρ. 45). Δυνάμει δὲ τοῦ νόμου, Β' ὈΒ'
τοῦ 1897 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν πληρω-
μένων τοῦ στόλου οἱ ἐθελονταὶ ναῦται
γίνονται δεκτοὶ πρὸς κατὰτάξιν καὶ ἀνα-
κατὰτάξιν μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 40 ἐ-
τῶν, εἰς ἔχωσι διετὴ θαλασσίαν ὑπηρε-
σίαν, ἐξαγομένην ἐκ τῶν μητρώων τοῦ
ἀπομαχικοῦ ταμείου ἢ τοῦ διεθυντηρίου
τοῦ ναυστάθμου, ἀλλ' ὃ ἀριθμὸς αὐτῶν,
ὀριζόμενος διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ, δὲν
δύναται νὰ ὑπερβαίῃ τοὺς χιλίους.
Λαμβάνουσι δὲ οἱ μὲν ἐκπληροῦντες τὴν
στρατολογικὴν αὐτῶν ὑποχρέωσιν ναῦται
δραχμὰς 25 μηνιαῖον μισθόν, οἱ δὲ ἐθε-
λονταὶ ναῦται δραχμὰς 50, πλὴν εἰς
κληθῶσι καὶ οὗτοι ὡς ἐφεδροὶ, ὅτε ἔ-
χουσι καὶ οὗτοι μισθὸν μόνον 25 δραχμῶν.

Καὶ οἱ ἄλλοδαποὶ ἐργάται θαλάσσης
οἱ δηλώσαντες ὅτι βούλονται κτήσασθαι
τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν γίνονται δεκτοὶ
εἰς ὑπηρεσίαν, ἔχοντες τὴν διὰ Διατ. ὀρι-
ζομένην σωματικὴν κατασκευὴν καὶ ἀνά-
στημα. Κατατάσσονται δ' οἱ τοιοῦτοι
ἀπὸ μὲν τοῦ 18 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐ-
τῶν, εἰς γινώσκωσι γραφὴν καὶ ἀνάγνω-
σιν, ἕως τῆς πρώτης Ὀκτωβρίου τοῦ ἔ-
τους, καθ' ὃ πληροῦσιν ἡλικίαν 21 ἐτῶν
ἕως καὶ τῆς ἡλικίας τοῦ 33 ἔτους, καὶ

ἀγράμματοι ὄντες, κατατάσσονται ἐπὶ
διετὴ θητεία, ἥτις λογίζεται ὡς ὅση
χρεωτικὴ αὐτῶν ὑπηρεσία. Προσλαμβάν-
ονται δὲ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πολε-
μικοῦ ναυτικοῦ οἱ μὲν ἐξ ἐπαγγέλματος
ὀπλοδιερρωταὶ ὡς δίοποι ὀπλοποιοὶ ὅ ἢ
α' τάξεως, ὑποβαλλόμενοι εἰς δοκιμασίαν,
εἰς ἔχωσιν ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν τριῶν
κοιτῶν ἐτῶν, ἐξεπλήρωσαν δὲ τὰς ὑπο-
χρεώσεις αὐτῶν ἐν τῷ στρατῷ τῆς ἡμε-
ρῆς τῆς θαλάσσης (ἄρθρ. 43), οἱ δὲ ἐξ ἑ-
τέρου ἐπαγγέλματος μουσικοὶ ὡς δίοποι α' τῆς
ἐξως εἰς τὴν ναυτικὴν μουσικὴν, εἰς
κριθῶσιν ὑγιεῖς καὶ εὐρεθῶσιν ἱκανοὶ ὡς
κιμαζόμενοι ἐνώπιον ἐπιτροπῆς, ἥς μετὰ
χει ὁ ἀνώτερος κατὰ βαθμὸν μουσικὸς
τοῦ ναυτικοῦ ἀξιωματικὸς ἢ ὑπαξιωμα-
τικὸς (ἄρθρ. 44 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. τῆς
14 Ἀπριλίου 1888 ἄρθρ. 53), ὡς ὑπο-
κελευσταὶ δὲ μηχανικοὶ ὅ ἢ τῆς ἐξως
εἰς τὴν ναυτικὴν μηχανικὴν, οἱ κεκτη-
μένοι τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα καὶ εὐρε-
θῶσιν ἐν διαγωνισμῷ (ἄρθρ. 42 ἐν
συνδ. πρὸς νόμον ΑΡΟΗ' τοῦ 1884 καὶ
ἄρθρ. 21 τοῦ νόμου ΑΦΕ τῆς 28 Μαΐου
1887), ὡς ὑπολογισταὶ δὲ οἱ κεκτημένοι
τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα καὶ εὐδοκιμού-
ντες ἐν διαγωνισμῷ (ἄρθρ. 45 ἐν συνδ.
πρὸς νόμον ΑΡΕΒ' τῆς 29 Μαΐου 1884
καὶ Διατ. τῆς 3 Ὀκτωβρίου 1888 περὶ
ἐκτ. τοῦ νόμου ΑΡΕΒ') γίνονται δὲ δε-
κτοὶ εἰς τὸν διαγωνισμὸν διὰ τὸν βαθμὸν
τοῦ ὑπολογιστοῦ οἱ κελευσταὶ διανομή-
ται καὶ ἀποθηκοφύλακες κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ
ἐδαφίου ὅ ἢ τοῦ ἄρθρ. 31 τοῦ νόμου ΑΦΗ'
τῆς 28 Μαΐου 1887. Σημειωτέον ὅ ἢ
εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἀποκρί-
νεται νὰ ὀρίξῃ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρε-
σίας τὰ περὶ παραδοχῆς εἰς ἐκουσίαν
κατὰτάξιν καὶ ἀνακατὰτάξιν εἰς τοὺς
διαφόρους κλάδους τῆς ναυτικῆς ὑπηρε-
σίας δι' ἀποφάσεων δημοσιευομένων ἐν τῇ
Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως καὶ κοινο-
ποιουμένων εἰς τοὺς ναυτικούς δόμους διὰ

των λιμενικῶν ἀρχῶν καὶ εἰς τοὺς κυ-
βερνήτας τῶν πολεμικῶν πλοίων καὶ τὰς
ποτικὰς ἀρχάς (ἄρθρον 46). Σημειω-
νέτω ὡσαύτως ὅτι, ἐὰν ὁ ἐλικὸς ἀριθμὸς
τῶν ἐπὶ τῆς στρατευομένης ἐκ τῶν ἀπο-
κρίνων τὴν ναυτικὴν ἀπογραφὴν καὶ
τὴν ἀσκούτων ναυτικὰς τέχνας ὑπερτερῇ
τὴν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐν εἰρήνῃ ὁρ-
μητικῇ δυνάμεως τοῦ κατὰ θάλασσαν
στρατοῦ ἱερισμόν, οἱ πλεονάζοντες ἐκ τῆς
ἐπὶ τῆς ἀπογραφῆς μετὰ τρίμηνον πραγ-
ματικὴν ὑπηρεσίαν ἐν τῇ πολεμικῇ ναυ-
τικῇ, καθ' ἣν συμπληροῦται, ἡ τῆς ἐκ-
παιδεύσεως αὐτῶν περίοδος, πέμπονται
εἰς διαθεσιμότητα ὡς ἐξῆς: α') μὲν οἱ
ἐγγράμμοι κατ' ἀναλογίαν ἐπὶ τῶν ναυτο-
λογικῶν ἐλέγχων ἐκάστου ὁμήμου, ὀριζο-
μένην ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν
Ναυτικῶν, προτιμωμένων μὲν μεταξὺ
ἐαυτῶν πάλιν τῶν ἐχόντων τέκνα καὶ
μεταξὺ τούτων πάλιν τῶν ἐχόντων πλεί-
ον τέκνα, ὀριζομένων δὲ διὰ κλήρου τῶν
εἰς διαθεσιμότητα ἀποστελλομένων μεταξὺ
τῶν ἐχόντων τοὺς αὐτοὺς λόγους, β') δέ,
ἐκ τῶν ἐγγράμμων ὁ ἀριθμὸς ὑστερῇ τοῦ
ἀριθμοῦ τῶν εἰς διαθεσιμότητα ἀποσταλ-
θέντων, ὀρίζεται διὰ κλήρου τίνες, οἱ εἰς
διαθεσιμότητα μεταξὺ τῶν ἀγάμων ἀπο-
στέλλονται (ἄρθρ. 47 καὶ 48). Ὅφειλουν
οἱ πεμπόμενοι εἰς διαθεσιμότητα πρὸ
τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν νηποτίσασιν τὴν
ἐκ τοῦ δοθέντος αὐτοῖς ἱματισμοῦ καὶ
τοῦ χρηματικὸν τίμημα, ὃ κατὰ τὸν στρα-
τολογικὸν νόμον καταβάλλουσιν οἱ εἰς
διαθεσιμότητα πεμπόμενοι στρατεύσιμοι
κατὰ τὴν γῆν στρατοῦ, ἀποβάλλοντες
ἐκ τῶν δικαιώματων τῆς εἰς διαθεσιμότη-
τητα θέσεως αὐτῶν, μεταβαίνοντες εἰς τοὺς
ἀπολύσεως τῆς αὐτῆς ἀπογραφῆς στρατευ-
ομένους κατὰ τὴν τάξιν τοῦ κλήρου, προ-
τιμωμένων τῶν λαθόντων τοὺς μικρο-
τέρους ἀριθμούς (ἄρθρ. 49). Αὐτόδηλον
ἐστὶ, ὅτι οἱ εἰς διαθεσιμότητα ἀποστέλλομενοι
κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαστοῦς αὐτῶν

διαθεσιμότητος ὑποχρεοῦνται, ἅμα τυχὸν
προσκαλούμενοι, νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν
ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ὅποτε καὶ ἐπιστρέ-
φεται εἰς αὐτοὺς ἀνάλογον πρὸς ὃν δια-
νόησι χρόνον ἐν τῇ ἐνεργῇ ὑπηρεσίᾳ μέ-
ρος τοῦ ὑπ' αὐτῶν καταβληθέντος χρη-
ματικοῦ ποσοῦ (ἄρθρ. 50).

Τάσσονται δὲ εἰς τὴν ἐφεδρείαν τοῦ πο-
λεμικοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὴν ἡλικίαν αὐ-
τῶν πάντες οἱ τὰς στρατολογικὰς αὐτῶν
ὑποχρεώσεις ἐκτελέσαντες, ἔτι δὲ οἱ κατὰ
τὰς διατάξεις τοῦ γενικοῦ στρατολογικοῦ
νόμου ἀπαλλαγέντες τῆς ἐνεργῆς ὑπηρε-
σίας καὶ οἱ τυχόντες ἀναβολῆς κατατά-
ξεως ἐργάται τῆς θαλάσσης. Καὶ οἱ μὲν ἐκ
τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς ταχθέντες εἰς τὸν
στρατὸν τῆς θαλάσσης διατελοῦντες ἐν τῇ
ἐφεδρείᾳ ἕως τοῦ 39 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐ-
τῶν πεπληρωμένου, οἱ δὲ ἐκ τῆς ναυτικῆς
ἀπογραφῆς στρατευθέντες καὶ οἱ ἀσκούν-
τες ναυτικὰς τέχνας ἕως τῆς ἐνάρξεως τοῦ
35 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Καλοῦνται
δ' εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν ἐν καιρῷ
ἐπιστρατείας οἱ ἐφεδρικοὶ ἀρχῆς γινομένης
ἀπὸ τῶν νεωτέρων (ἄρθρ. 51—53). Κα-
τατάσσονται δ' οἱ ἐπίστρατοι εἰς τὰς δια-
φόρους ὑπηρεσίας κατὰ τὰς ὑφισταμένας
ἀνάγκας ἐπὶ τῷ βαθμῷ, ὃν ἔφερον κατὰ
τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἀπόλυσιν (ἄρθρ.
54). Οἱ δὲ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων πλοί-
αρχοὶ καλοῦνται σὺν τῇ κλήσει τῶν ἐφέ-
δρων, εἰς τὴν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτῶν
ἀνήκουσι, γινόμενοι δεκτοὶ καὶ ἐκουσίως
προσερχόμενοι: τάσσονται δὲ κατὰ κανόνα
μὲν ὁποιοὶ β' τάξεως, καθ' ἣν ἔχουσιν
εἰδικότητα, ἡ καὶ ἐπὶ ἑνωτέρῳ βαθμῷ
ὑπαξιωματικῶν, εἰ εἶχον τοιοῦτον κατὰ
τὴν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ πολεμικοῦ ναυ-
τικοῦ ἀπόλυσιν αὐτῶν: διατελέσαντες δὲ
τυχὸν πλοίαρχοι ἐπὶ πενταετίαν, κατα-
τάσσονται καλούμενοι ὡς κεινέται ἡ ἀρ-
χικελευς καὶ (ἄρ. 55). Β. Ν. Φλογαίτης.

Στρατολογία ἀθέμιτος

καλεῖται ἡ ἀνευ ἀδείας τῆς κυβερνήσεως

συλλογῇ ἢ ἀπογραφῇ στρατιωτῶν πρὸς χεῖρσιν αὐτῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἢ ἐξωτερικῷ. Τιμωρεῖται δὲ ἡ μὲν πρώτη ὡς ἐσχάτη προδοσία, ὡς καὶ ἡ ἔνευ νομίμου λόγου ἀνάληψις οἰαζομένη στρατιωτικῆς ἀρχηγίας, πρὸς ἣν ἐξισοῦται ἡ διατήρησις τῆς ἀρχηγίας εἰς τὸ πείσμα τῆς κυβερνήσεως. Τιμωρεῖται δὲ διὰ φυλακίσεως δύο τοῦλάχιστον ἐτῶν καὶ ἡ στρατολογία πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ζένης δυνάμει (Ποιν. Ν. 127 καὶ 136).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Στρατοῦ ἀξιωματικῶν κατάσταση. Ἰδε Στρατοῦ ὀργάνωσις.

Στρατοῦ ὀργάνωσις. Τὴν ὀργάνωσιν τοῦ στρατοῦ, ἀλλεπαλλήλως μεταβληθεῖσαν καὶ μεταβαλλομένην παρ' ἡμῶν ἐν ταῖς λεπτομερείαις, διέπει τανῦν κυρίως ὁ νόμος ΑΨΖ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, τροποποιηθεὶς ἐν μέρει διὰ τῶν νόμων ΑΡΨΑ' τῆς 30 Μαρτίου 1884, ΑΤΚΓ' τῆς 23 Δεκεμβρίου 1885, ΑΦΑΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ΑΩΖ' τῆς 23 Μαρτίου 1890. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον, ὡς ἐτροποποιήθη, τὸ μὲν Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἀποτελεῖται ἐκ δεκατριῶν τμημάτων (Νόμου ΑΦΑΓ' ἀρθρ. 1). Ὁ δὲ κυρίως στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς σωματίων: τοῦ πεζικοῦ (ἀπαρτιζομένου ἐκ δέκα αὐθιπάρχων συνταγμάτων τοῦ πεζικοῦ καὶ ἐξ ὀκτὼ αὐθιπάρχων ταγματῶν τῶν εὐζώνων), τοῦ ἱππικοῦ (ἀποτελουμένου ἐκ τριῶν αὐθιπάρχων συνταγμάτων), τοῦ πυροβολικοῦ (ἀπαρτιζομένου ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ τεχνικοῦ συμβουλευτικοῦ τμήματος, τριῶν αὐθιπάρχων συνταγμάτων, τοῦ ὀπλοστασίου καὶ τῆς γενικῆς διευθύνσεως τοῦ ὕλικου τοῦ πολέμου), τοῦ μηχανικοῦ (ἀπαρτιζομένου ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ τεχνικοῦ συμβουλευτικοῦ τμήματος, ἐνὸς συντάγματος

μηχανικοῦ μετὰ τῆς σχολῆς αὐτοῦ, ἐνὸς τοπογραφικοῦ τμήματος, τεσσάρων ἀντιθύνσεων τοῦ μηχανικοῦ, ἐνὸς λόγου τηλεγραφητῶν καὶ ἐνὸς πυροσβεστικοῦ λόγου, ἀπάντων αὐθιπάρχων), τῶν γενικῶν ὑπηρεσιῶν (ἤτοι τῶν ὑπαπιστῶν τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν βασιλοπαίδων, τῶν ὁ ἀριθμὸς, τὸ σῶμα καὶ ὁ βαθμὸς ὁρίζεται διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος, καὶ τῶν φρουραρχείων, στρατολογικῶν γραφείων, ἀναθεωρητικοῦ δικαστηρίου καὶ πραιτορικῆς, τῆς οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας (ἀποτελουμένης ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχηγείοις στρατοῦ στρατιωτικῶν ἐπιμελητηρίων, 16 διατακτηρίων, 4 γενικῶν ἀποθηκῶν τοῦ ὕλικου, 3—4 στρατιωτικῶν ἀρτοποιείων καὶ ἐκ τοῦ μεταχικῆς τμήματος), τῆς ὕγειονομικῆς ὑπηρεσίας (ἀποτελουμένης ἐκ τῆς ἀνωτάτης ὕγειονομικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν δευτερευόντων ὕγειονομικῶν ἐπιτροπῶν, τῶν ὕγειονομικῶν ἐπιθεωρητῶν (ἤτοι τῶν παρὰ τοῖς ἀρχηγείοις στρατοῦ ἀρχιτρύων), τοῦ παρὰ τοῖς σώμασι καὶ καταστήμασι ὕγειονομικοῦ προσωπικοῦ, τῶν κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας ἰδρυομένων στρατιωτικῶν νοσοκομείων καὶ θεραπευτηρίων, τῶν τῆς ὕγειονομικῆς ὑπηρεσίας ἀποθηκῶν, τῆς κεντρικῆς φαρμακαποθήκης τοῦ φαρμακείου τῆς φρουρᾶς Ἀθηνῶν καὶ τῆς διλοχίας τῶν νοσοκόμων), τοῦ προσωπικοῦ τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδεως καὶ τῶν μουσικῶν (ἐνδὲκα τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν αἱ μὲν δέκα ἀνήκουσιν εἰς τὰ τοῦ πεζικοῦ συντάγματα, ἡ δὲ ἐνὸς ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ πυροβολικοῦ) (Νόμου ΑΦΑΓ' ἀρθρ. 2 καὶ 3 ἐπὶ 4). Ἐν συνδυασμῷ πρὸς νόμου ΑΤΚΓ' ἀρθρ. 5 καὶ ἐπὶ 6). Ἡ δὲ χωροφυλακία ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ἐπιθεωρητῶν, 16 μεσιραρχῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐξαρχῶν ὑπομεσιραρχῶν, 210 πεζῶν ἐλαφίων καὶ δεκαεξὶ ἐφίππων (Νόμου ΑΦΑΓ' ἀρθρ. 15). Καταρτίζεται δὲ ἡ πεζὴ δύ-

λακή ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν δι' ὑπου-
 ραχτῆς μετατιθεμένων τῇ 1 'Ιου-
 νίου ἔτους ἐκ τοῦ πεζικοῦ 2,200
 ἄνδρων, ἔχονταν τὰ διὰ Βασιλικοῦ
 διατάγματος ὀριζόμενα προσόντα, ἐκ τῶν
 κατατασσόμενων, καί, μὴ τοχὸν συμ-
 πλομένης αὐτῆς δι' αὐτῶν μόνον, καί
 τῶν διανυσάντων ἐν τοῖς διαφόροις
 τοῦ στρατοῦ εἰκοσάμηνον πραγ-
 ματικὴν ὑπηρεσίαν καὶ κεκτημένων τὰ
 τοῦ προμηθεύοντος διατάγματος προ-
 σόντα, οἵτινες ἔχουσι δικαίωμα νὰ κατα-
 ταχθῶσιν ἅμα τῇ λήξει τῆς εἰκοσαμή-
 νων ὑπηρεσίας εἰς τὸ τῆς χωροφυ-
 λιακῆς ἀναλαμβάνοντες ἐθελουσίαν
 ὑπηρεσίαν οὐχὶ βραδυτέραν τῆς διετούς
 (ἄρθρον 40), διανύσῃσι δὲ ἐν
 τῇ χωροφυλακῇ οἱ ἐκ τοῦ πεζικοῦ μετα-
 τιθεμένοι τὸ ὑπόλοιπον τῆς τοῦ κληρω-
 τῆς αὐτῶν, ἥτοι 16 μηνῶν πλέον
 τῶν ἡμερῶν (Ν. ΑΦΛΓ' ἄρθρον
 11), ὡς δὲ διανύσαντες τὴν ἐν τοῖς
 ὑπηρετικῇ συντάγμασιν εἰκοσάμηνον
 ὑπηρεσίαν καὶ ἔχοντες τὰ
 ὀριζόμενα διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος
 προσόντα δύνανται νὰ καταταχθῶσιν ἐν
 τῇ χωροφυλακῇ ἐπὶ διετεῖ ἢ ἀ-
 νωτέρας θητείας (ἄρθρον 12).

Τὴν δὲ ἐφεδρείαν τοῦ στρατοῦ διέπου-
 νται οἱ νόμοι ΑΨΚΕ' τῆς 22 Μαΐου 1889
 καὶ ἐφεδρείας τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ
 καὶ οἱ νόμοι ΑΦΔΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887
 καὶ στελέχους ἀξιωματικῶν τῆς ἐφε-
 δρείας. Καὶ κατὰ μὲν τὸν ΑΨΚΕ' νόμον
 ἐφεδρεία καλεῖται ὑπὸ τὰ ὅπλα χάριν
 ὑπηρεσίας πρὸς αὐξήσιν τῆς τοῦ ἐνεργοῦ
 στρατοῦ δυνάμεως ἢ χάριν ἀσκήσεων,
 καὶ χάριν μὲν ὑπηρεσίας καλεῖται εἴτε
 ἡ μᾶλλον, εἴτε καὶ διαδοχικῶς κατὰ κλά-
 σιν μὲν ἐπιστρατεύσεως (ἐν ἔργῳ γενο-
 μένη ἀπὸ τῆς νεωτέρας), ὅσῳ οἱ κα-
 τὰ τὴν ἀνῆκουσιν εἰς ἀπογραφάς, δι'
 ἀποστρέφονται στρατολογικῶς μητρώα,
 καὶ αὐξοῦσαν ὃν ἡλικίαν (ἐν ἔργῳ γενο-

μένης ἀπὸ τῆς νεωτέρας), ὅσῳ ἀνῆ-
 κουσιν εἰς ἀπογραφάς, δι' ἃς δὲν κατηρ-
 τίσθησαν στρατολογικῶς μητρώα, χάριν
 δ' ἀσκήσεων καλεῖται κατ' ἑτος, μετε-
 χόντων αὐτῆς τῶν διανυσάντων τὸ τέταρ-
 τον καὶ τὸ ὄγδον ἑτος τῆς ὑπηρεσίας
 αὐτῶν ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ τοῦ στρατοῦ. Διὰ
 δὲ τοῦ νόμου ΑΦΔΗ' ὀρίζονται τὰ πρὸς
 κατάρτισιν στελέχους ἀξιωματικῶν, προ-
 ωρισμένου νὰ παρέχῃ τὸ διὰ τὴν ἐπιστρά-
 τευσιν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ ἀναγκαῖον
 προσωπικόν.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ στρατοῦ ὀργάνω-
 σιν (ἐν τῇ ἐκτενεστέρα τῆς λήξεως ἐν-
 νοίᾳ) συνδέονται ἀμέσως καὶ οἱ τὴν κα-
 τάστασιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὰ κατὰ
 τοὺς στρατιωτικοὺς προβιδιασμοὺς ὀρίζον-
 τες νόμοι. Καὶ τὴν μὲν κατάστασιν τῶν
 ἀξιωματικῶν ὀρίζει παρ' ἡμῖν ὁ νόμος
 ΡΟΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 (ὃ ἐπηκο-
 λούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος
 τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1852), συμπλη-
 ρωθεὶς καὶ τροποποιηθεὶς ἐν τισὶ διὰ
 τῶν νόμων ΣΚΒ' τῆς 27 'Ιανουαρίου
 1853 (οὗ τὸ πρῶτον ἄρθρον κατηργη-
 σεν ὁ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθεὶς μονόαρθρος νό-
 μος Μ' τῆς 9 Μαρτίου 1864), ΔΒ' τῆς
 5 'Ιουνίου 1882, ΑΤΜΘ' τῆς 28
 Μαΐου 1887. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον
 (στηριζόμενον εἰς τὸν Γαλλικὸν νόμον τῆς
 19 Μαΐου 1834) αἱ καταστάσεις τῶν ἀ-
 ξιωματικῶν εἶναι αἱ ἐξῆς πέντε: α') ἡ
 τῆς ἐνεργείας κατάστασις, ἥτοι ἡ τοῦ
 διωρισμένου ἐν θέσει τινὶ τοῦ στρατοῦ ἢ
 προσκαίρως ἐν εἰδικῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ ἀπο-
 στολῇ, β') ἡ τῆς διαθεσιμότητος, ἥτοι ἡ
 τῶν στρατηγῶν, συνταγματάρχων ἢ τῶν
 ἐπιτελῶν, διαμενόντων προσκαίρως ἄνευ
 θέσεως, γ') ἡ τῆς ἀργίας κατάστασις,
 ἥτοι τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ μὴ ἀνῆκοντος
 εἰς τινὰ θέσιν τοῦ στρατοῦ λόγῳ διαλύ-
 σεως σώματος, καταργήσεως θέσεως, ἐ-
 πανόδοῦ ἐξ αἰχμαλωσίας (ἐὰν ἡ θέσις
 αὐτοῦ ἐπληρώθῃ), χρονίας νόσου ἢ ἀπο-

ἐκλογῶν Β. Διαταγμάτων. ὧν κυρι-
 οῦται τὸ ἐκδοθῆν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ νό-
 μου. ΧΙΕ' Διατάγμα τῆς 16 Ὀκτωβρίου
 1911. Παραπέμποντες τὸν βουλούμενον νὰ
 ἀφαιρῇ τὰς λεπτομερείας ἀναγνώστην εἰς
 τὰ κείμενα τῶν νόμων, παρατη-
 ροῦν μόνον, ὅτι τὸ δυσχερὲς καὶ πο-
 λὺν ζήτημα τῶν στρατιωτικῶν
 ἀποφασισμῶν, ὅπερ ἀπασχόλησε καὶ ἄ-
 νελειπὴν τὴν διάνοιαν τῶν στρατιωτι-
 κῶν ἀνδρῶν τοῦ κόσμου, ἂν δηλαδὴ
 ἦτοκον νὰ τελῶνται οἱ προβιβασμοὶ
 κατ' ἀρχαιότητα ἢ κατ' ἐκλογὴν ἢ κατὰ
 τὴν ἐπιστάσιν, ἐλύθη κατὰ τὰ παρ'
 τὴν κείμενα διὰ τῆς ἀποδοχῆς μικτοῦ
 συστήματος, καθ' ὃ τῶν μὲν κατωτέρων
 στρατιωτικῶν (ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀνθυ-
 λοχαγοῦ ἕως τοῦ λοχαγοῦ) τὰ μὲν δύο
 προβιβάζονται κατ' ἀρχαιότητα,
 καὶ ἕτερον τρίτον κατ' ἐκλογὴν, τῶν δὲ
 ἀνωτέρων τὸ ἥμισυ κατ' ἀρχαιότητα
 καὶ τὸ ἥμισυ κατ' ἐκλογὴν, οἱ δὲ ἀνώ-
 ται τοῦ ταγματάρχου ἀξιωματικοὶ μό-
 νο κατ' ἐκλογὴν· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται
 προβιβασθῆν, ἂν μὴ ὑπηρετήσῃ ἐφ' ὧ-
 νων διόριστον χρόνον ἐν τῷ κατω-
 τέρω βαθμῷ. Σημειωτέον ὅτι ἕως τέ-
 τοῦ προλαβόντος αἰῶνος οἱ στρατι-
 ωτικὲς προβιβασμοὶ ἐτελοῦντο ἐν Γαλλίᾳ
 κατ' ἐκλογὴν τοῦ Βασιλέως, ἀλλ' ἔνεκα
 τῶν πολλῶν περὶ τὴν ἀνακτορικὴν ἐκλο-
 γὴν καταχρήσεων τὸ στρατιωτικὸν φρό-
 νημα κατέπεσεν, οὗ ἔνεκεν ἐπῆλθε τῷ ἔ-
 τει 1700 ὁ περιορισμὸς τοῦ δικαιώματος
 ἐκλογῆς καὶ ἡ ἐν μέρει καθιέρωσις
 τῆς ἀρχαιότητος, ἐξ οὗ τὸ μικτὸν σύστη-
 μα καὶ τανῶν ἐπικρατεῖ ἐν Γαλλίᾳ.
 Ἡ αἰτία τῆς καταπτώσεως τοῦ
 ἐκλογικοῦ ἐν τῷ στρατῷ, ἔλεγεν ὁ στρατη-
 γὸς de Broglie, εἶναι ὅτι δὲν ἀπονέμον-
 ται οἱ ἀνώτεροι βαθμοὶ κατ' ἀρχαιότη-
 τα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἥμισυ κατ' ἐκλο-
 γὴν καὶ τούτου ἡ σπουδαρχία, αἱ
 ἐκλογικαὶ σχέσεις καὶ ἡ εὐνοία ὑποδει-
 κνύσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν περὶ τὴν

ἀπονομὴν τῶν βαθμῶν ἐκλογὴν, οἱ ἄν-
 δρες ἀποβάλλουσι τὴν πρὸς τὸ
 στρατιωτικὸν στάδιον κλίσιν αὐτῶν, κα-
 ταλαμβάνουσι τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὁ βασι-
 λεὺς ὑπηρετεῖται ἀδοκίμως». Ἐν Γερμα-
 νίᾳ ἐπικρατεῖ τανῶν ἀποκλειστικῶς ἡ
 ἀρχαιότης. α' Ἐν τῷ πρωσικῷ στρατῷ,
 γράφει ὁ συνταγματάρχης Stoffel, οἱ
 προβιβασμοὶ χωροῦσι κατ' ἀρχαιότητα
 μόνον. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ βασιλεὺς
 δύναται νὰ προβιβάσῃ κατ' ἐκλογὴν οἰ-
 κονδηῶς ἀξιωματικὸν θέλει· ἀλλὰ λίαν
 σπανίως ποιεῖται χρῆσιν τοῦ δικαιώμα-
 τος αὐτοῦ τούτου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀναλο-
 γία τῶν κατ' ἐκλογὴν προβιβάζομένων
 δὲν ὑπερβαίνει τὸ $\frac{1}{30}$ ἢ τὸ $\frac{1}{40}$, δύνα-
 ται νὰ εἴπη τις, ὅτι ὁ προβιβασμὸς τῶν
 ἀξιωματικῶν ὀφείλεται γενικῶς εἰς τὴν
 ἀρχαιότητα». Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ἀξιωμα-
 τικοὶ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ταγματάρ-
 χου (συμπεριλαμβανομένου) προβιβάζον-
 ται ἀποκλειστικῶς κατ' ἀρχαιότητα, ἀπὸ
 δὲ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου
 κατ' ἐκλογὴν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι οἱ
 ὑπολοχαγοὶ δὲν δύνανται νὰ προβιβα-
 σθῶσι λοχαγοί, ἂν μὴ ὑποστῶσιν εὐδο-
 κίμως ἐντὸς πενταετίας, ἀφ' ἧς ὠνομά-
 σθησαν ὑπολοχαγοί, ἐξετάσεις πρακτικὰς,
 ἀποβαλλόμενοι ἄλλως τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 μικρᾷ ἀποζημιώσει χρηματικῇ. Οἱ δὲ
 λοχαγοὶ δὲν δύνανται νὰ προβιβασθῶσι
 ταγματάρχαι, ἂν μὴ εὐδοκίμησωσιν εἰς
 τὰς πρακτικὰς ἐξετάσεις. Ἐν Ἰταλίᾳ,
 παρεμφερῶς σχεδὸν πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν
 καὶ ἐν Γαλλίᾳ, οἱ προβιβασμοὶ εἰς μὲν
 τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ τελοῦνται
 κατὰ τὰ $\frac{1}{8}$ κατ' ἀρχαιότητα καὶ κατὰ
 τὸ $\frac{1}{11}$ κατ' ἐκλογὴν, εἰς δὲ τὸν τοῦ λο-
 χαγοῦ κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ κατ' ἀρχαιότητα καὶ
 κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$ κατ' ἐκλογὴν, εἰς δὲ τὸν τοῦ
 ταγματάρχου κατὰ τὸ ἥμισυ κατ' ἐκλο-
 γὴν καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ κατ' ἀρχαιότη-
 τα, εἰς δὲ τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς μό-
 νον κατ' ἐκλογὴν. Ὑπερτέτερον ἀνα-
 φέρει ὁ ἀντισυνταγματάρχης Βέροιν

πύσσονται τὰ κατὰ τοὺς προβιθασμοὺς ἐν ταῖς διαφοραῖς Ἑπικρατείαις ἐν τῷ περὶ τῶν στρατιωτικῶν νόμων συγγράμματι τοῦ Adolphe le Faure (σελ. 1 καὶ ἐπ.). Τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονούμεν, ὅτι κατὰ τοῦτο μόνον προσήκει νὰ συντελῇ εἰς τὸν προβιθασμὸν ἡ ἀρχαιότης, ὅτι ἐπ' ἀνάγκης νὰ ὀρίζονται ἔτη τινὰ ὑπηρεσίας ἐν ἐκαστῇ βαθμῇ πρὸς προβιθασμὸν, (ὅπερ καὶ συμβαίνει οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ πανταχοῦ), ἀλλ' ἐκ τῶν συμπληρωσάντων τὰ ἀπαιτούμενα ἔτη ὑπηρεσίας πάντες οἱ προβιθασμοὶ δεόν νὰ γίνονται κατ' ἐκλογὴν, κατ' ἐκλογὴν ὅμως οὐχὶ τοῦ Βασιλέως, (ὃ μεθερμηνεύμενον ἐν κοινοβουλευτικῇ πολιτεύματι σημαίνει τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν), ἀλλὰ τῶν ἐξ ἠνωτέρων βαθμοφόρων πολυμελῶν ἐξεταστικῶν ἐπιτροπῶν (ὑποχρεουμένων τῶν ἀξιούντων προβιθασμὸν νὰ ὑπεβάλλωνται εἰς πρακτικὰς ἐξετάσεις κατὰ τὸ ἀγγλικὸν σύστημα), προκειμένου προβιθασμοῦ εἰς βαθμὸν ὑπολοχαγοῦ, λοχαγοῦ, ταγματάρχου ἢ ἀντισυνταγματάρχου, τῶν ἀνωτάτων δ' ἀξιωματικῶν (ἀνευ ἐξετάσεων τῶν ὑποψηφίων) προκειμένου προβιθασμοῦ εἰς βαθμὸν συνταγματάρχου ἢ ἀνώτερον. Σημειώσεις ἀξίον νομιζόμεν, ὅτι ὁ ἀρχικὸς ἡμῶν περὶ στρατιωτικῶν προβιθασμῶν νόμος στηρίζεται εἰς τὸν γαλλικὸν νόμον τῆς 14 Μαΐου 1832, ὃ ἐπηκολούθησε τὸ Διάταγμα τῆς 16 Μαρτίου 1838.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συγγενικὸν συμβούλιον.

Ἰδε Διαδικασία ἐπ' ἀνταφοῶν.

Συγκέντρωσις. Περὶ ταύτης

ἴδε Ἀποκέντρωσις. Γνωστὸν δ' ἔστω, ὅτι ἡ ἐν σελίδι 147 § ἀρχομένη ἀπὸ τῶν λέξεων «Οἱ τῆς συγκεντρώσεως ὁπαδοί» καὶ λήγουσα εἰς τὰς λέξεις «τῆς πολιτείας αὐτῆς ἡ ἐνότης» ἐκ τυπογραφικῆς παραδρομῆς περιελήφθη ἐν τῇ ἐν τῇ 6' στήλῃ τῆς αὐτῆς σελίδος ὑποσημειώσει,

ἀνήκουσα εἰς τὸ κείμενον μετὰ τὴν ἐν 1' α' στήλῃ τῆς αὐτῆς σελίδος φωνήεντα ὅσον αὐτῆς ἐκείνης «ἀπλᾶ ἐκείνης να» ἐπομένως διορθωτέα οὕτω.

Α. Γλαράκης

Σύγκρουσις πλοίων.

Ἐμπορικῷ νόμῳ σύγκρουσις ὀνομάζεται πρὸς ἄλληλα σύγκρουσις πλοίων ἐν θαλάσσῃ. Δὲν ὑπάρχει ἄρα σύγκρουσις, ὅταν συγκρούεται τὸ πλοῖον πρὸς ἕτερον πλοῖον ἔχον μὲν τὸ σχῆμα πλοίου, ἀλλὰ ἐκτενέστερον καὶ ἰσχυρότερον καὶ ἰσχυρότερον νὰ πλεῇ. Οὐδὲ τὸ ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐγκαταλειμμένον πλοῖον διὰ τὴν ἀχρηστίαν αὐτοῦ συγκρούεται τοιοῦτον ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς σύγκρουσεως, καθ' ἣν θεωρεῖται πλοῖον ἐκτενέστερον καὶ ἰσχυρότερον νὰ πλεῇ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν ὑπάρχει σύγκρουσις, ὅταν ἐκτενέστερον καὶ ἰσχυρότερον πλοῖον προσπίπτει ἐπὶ τοῦ κρηπιδώματος ἑκτενέστερου καὶ ἰσχυρότερου πλοίου. Καὶ ὅταν ἐκτενέστερον καὶ ἰσχυρότερον πλοῖον ἐπιπίπτει εἰς ἕτερον πλοῖον, ἐκτενέστερον καὶ ἰσχυρότερον.

Ὅσακις δὲν ὑπάρχει σύγκρουσις ἐπερχόμενοι βλάβαι εἰς πλοῖον πλοῖον ἢ συγκρουόμενον πρὸς ἕτερον πλοῖον διέπονται ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου, οὐχὶ δὲ τῶν τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου, ἐφαρμοζομένων ἀποκλειστικῶς πλοίων. Τὰς περιπτώσεις τῶν συγκρούσεων, ὅταν ὅμως ὑπάρχει σύγκρουσις, ἐφαρμόζονται αἱ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου διατάξεις καὶ περὶ πολεμικῶν πλοίων πλοίων, ὡς ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἄρειος Πάρις (28 τοῦ 1885).

Τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου πραγματευόμενον περὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ συγκρούσεων αἱ διατάξεις αὐτοῦ δὲν ἐφαρμόζονται πλοίοις ἐν ποταμοῖς συμβαινούσας συγκρούσεις. Τοιοῦτοι δὲ ὑπάρχουσι περὶ ποταμῶν πλοίων πλοίων, ὡς ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἄρειος Πάρις (28 τοῦ 1885). Τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου πραγματευόμενον περὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ συγκρούσεων αἱ διατάξεις αὐτοῦ δὲν ἐφαρμόζονται πλοίοις ἐν ποταμοῖς συμβαινούσας συγκρούσεις. Τοιοῦτοι δὲ ὑπάρχουσι περὶ ποταμῶν πλοίων πλοίων, ὡς ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἄρειος Πάρις (28 τοῦ 1885).

ὡς ὀφειλομένης ἀποζημιώσεως ὁ Ἀκουφ-
μα νόμος.

Διακρίνει δὲ τὴν θαλασσοπλοῖαν τῆς
ποταμοπλοῖας οὐχὶ τὸ εἶδος τῶν πλεόν-
των πλοίων, ποταμοπλοίων ἢ θαλασσο-
πλοίων, ἀλλὰ τὰ διαπλεόμενα ὕδατα.
Ἐπομένως καὶ αὐτὰ τὰ ποταμοπλοῖα,
πλέοντα ἐν θαλάσῃ καὶ συγκρουόμενα
ἐκείνῃ πρὸς θαλασσοπλοῖα ἢ καὶ ἕτερα
ποταμοπλοῖα διέπονται ὑπὸ τοῦ ἐμπορι-
κοῦ νόμου.

Ὁ ἐμπορικὸς ἡμῶν νόμος πραγματεύε-
ται περὶ τῶν ἐκ τῆς συγκρούσεως πη-
γουσῶν ἀγωγῶν ἐν ἄρθρῳ 407, ὅπερ
ἡμῶς ἐπικρίνεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων
κατὰ τὴν ἀμελίαν καὶ πλημμελίαν.

Ὑπάρχει δὲ καὶ εἰδικὸς κανονισμὸς
περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀποφυ-
γὴν συγκρούσεως, φέρων ἀλληλεονῆ χα-
μακτήρα, ὅτε παραδεδεγμένος ὑπ' ἀπίν-
των τῶν ναυτικῶν κρατῶν. Ὁ δὲ μὴ
τηρῶν τὰς διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ τού-
του πλοίαρχος θεωρεῖται ὑπαίτιος τῆς
συγκρούσεως, καὶ ἐπομένως
κατά τὴν ἀποζημιώσεως. Λεπτομερὴς
τῶν κανονισμῶν τούτου ἀνάλυσις γίνεται
ἐν τῇ περὶ Ναυτικοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου
Πραγματεῖα Φλογαίτου καὶ Χρυσανθο-
πούλου § § 515—536. Παραπέμποντες
καὶ τοὺς βουλομένους νὰ ἀσχοληθῶσιν
ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ κανονισμοῦ τούτου,
περιεργάζομεθα ἐνταῦθα εἰς τὴν ἐξέτασιν
τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συγκρούσεως ὡς
πρὸς τὰς ὀφειλομένης ἀποζημιώσεως.

Τρεῖς περιπτώσεις συγκρούσεως ὡς πρὸς
τὰς αἰτίας αὐτῆς διακρίνει τὸ ἄρ-
θρον 407, καθ' ὅς διὰ ἄφορα ἐπέρχονται
νομικὰ ἀποτελέσματα, ἥτοι τὴν ἐκ τυ-
χαίου συμβάντος ἐπελθούσαν, τὴν ὑπαί-
τιον, καὶ τὴν τῆς ἀμφιβόλου αἰτίας.

Καὶ τυχαία μὲν σύγκρουσις θεωρεῖται
ἢ προερχομένη εἴτε ἐξ ἀπροόπτου ὅλως
γεγονότος εἴτε ἐξ ἀνωτέρας βίας, ἢ ἀδυ-
νατικῇ νὰ προλάβῃ ἑκάτερος τῶν πλοίαρ-
χων τῶν συγκρουσθέντων πλοίων. Τυχαία
ὡσαύτως θεωρεῖται ἡ σύγκρουσις, ἥς τὰ
αἷτια οὐδ' ἐμμέσως δύνανται νὰ ἀπο-
δοθῶσιν εἰς σφάλμα ἢ ἀμέλειαν ἑκατέρου
τῶν πλοίαρχων. Ὡς τυχαία σύγκρουσις
λογίζεται καὶ ἡ προελθούσα ἐκ τοῦ ὅτι
πλοίαρχος τις ἐν ἀπορίᾳ εὐρείθεις ἐτέρου
μέσου σωτηρίας, ἤναγκάσθῃ νὰ κόψῃ τὰ
πρυμνήσια ἐτέρου πλοίου, ὅπως ἀποφύγῃ
ἐπικείμενον ναυάγιον.

Ἐν τῇ τυχαίᾳ συγκρούσει ἑκάτερον
τῶν συγκρουσθέντων πλοίων ὑφίσταται
τὴν προσγενομένην αὐτῷ ζημίαν. Ὑπαί-
τιος δὲ σύγκρουσις λογίζεται ἡ προελθούσα
ἐκ σφάλματος ἀμελείας ἢ ἀπρονοησίας
τοῦ ἐτέρου τῶν πλοίαρχων τῶν συγκρου-
σθέντων πλοίων ἢ καὶ ἀμφοτέρων. Πότε
ὑπάρχει ὑπαίτιος σύγκρουσις, εἶναι ζη-
τήμα πραγματικόν, οὗ ἡ λύσις ἤρτηται
ἐκ τῶν περιστάσεων. Βέβαιον δὲ ἦδη,
ὅτι ὁ μὴ τηρήσας τοὺς πρὸς ἀποφυγὴν
συγκρούσεως παραδεδεγμένους κανόνας
θεωρεῖται κατὰ τεκμήριον ὑπαίτιος τῆς
συμβάντος συγκρούσεως. Δὲν ἀποκλείεται
ὅμως ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἐναντίου ὑπὸ τοῦ
θεωρουμένου ὑπαίτιου, ἢ ὅτι ἡ σύγκρουσις
εἶναι ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸ γεγονός, εἰς
ὃ κατὰ τεκμήριον ἀποδίδεται αὕτη.

Ἡ ἐκ τῆς ὑπαίτιου συγκρούσεως βλά-
βη βαρύνει ὁλόκληρος τὴν ὑπαίτιον, εἰς
οἷονδ' ὅποτε τῶν συγκρουσθέντων πλοίων
ἢ καὶ οἷονδ' ὅποτε τῶν ἐπιβαινόντων αὐ-
τῶν ἐπῆλθον ζημίαι. Περιλαμβάνονται
δὲ εἰς τὰς ζημίας οὐ μόνον αἱ ὕλικαὶ
βλάβαι καὶ αἱ δαπάναι, ἀλλὰ καὶ αἱ ὠ-
φείλαι ὧν ἐστερήθησαν ἐκ τοῦ γεγονότος
οἱ πλοιοκτῆται, οἱ φορτωταὶ καὶ οἱ τῶν
πλοίων ἐπιβαίνοντες.

Τοῦ ἄρθρου 407 μὴ προνοοῦντος τὴν
περίπτωσιν, καθ' ἣν ἑκατέρωθεν ὑπάρχει
ὑπαίτιότης, διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς
περὶ τοῦ καταλογισμοῦ τῶν ἐπακολουθη-
σασῶν ἐκ τῆς τοιαύτης συγκρούσεως ζη-
μιῶν. Κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀκυρωτι-

καὺ τῆς Γαλλίας καθιερωθεῖσαν νομολογίαν, ἑκάτερος τῶν πλοιάρχων ὀφείλει νὰ ὑποστῇ τὴν ζημίαν κατὰ λόγον τοῦ ἰδίου πταισματος. Παρατηρητέον ὁμως ὅτι τὰ τῆς ἀναλόγου διανομῆς τῆς ζημίας ἐκ τῆς ἑκατέρωθεν ὑπαιτίου συγκρούσεως ἀφορῶσιν εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο πλοίων. Οἱ δὲ φορτωταὶ καὶ οἱ ἐπιβάται ἑκατέρου τῶν πλοίων τούτων ἔχουσιν ὑπευθύνους εἰς ἑαυτοὺς τοὺς ὑπαιτίους τῆς συγκρούσεως πλοιάρχους καὶ ἀλληλεγγῶς, ἐπομένως καὶ τοὺς πλοιοκτῆτας, μὴ στερουμένους ὁμως τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 216 Ἐμπ. νόμου παρεχομένου αὐτοῖς δικαιώματος τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς περαιτέρω εὐθύνης διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου.

Τελευταία περίπτωσις εἶναι ἡ ἐξ ἀμφιβόλου αἰτίας προελθοῦσα σύγκρουσις, καθ' ἣν δὲν ἀποδεικνύεται ἑκατέρωθεν ὑπαιτιότης, οὐδὲ δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ ἕτερον τῶν συγκρουσθέντων πλοίων, καὶ περὶ ἧς προνοοῦν τὸ ἄρθρον 407 καθιεροῦν τὸν ἀνώμαλον κανόνα ὅτι αἱ πρὸς ἐπανάρθωσιν τῆς ἐπελθούσης βλάβης δαπάναι εἰσὶ κοιναί, ἐξ ἡμισείας καταβαλλόμεναι ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν προσενησάντων καὶ ὑποστάντων αὐτὴν πλοίων. Εἰς τὴν τοιαύτην σύγκρουσιν περιλαμβάνεται κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην οὐ μόνον ἡ καθ' ἣν τὰ αἷτια τῆς συγκρούσεως δὲν ἐξηκριβώθησαν, ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ἣν δὲν ὑπάρχουσι μὲν ἀμφιβολίαι περὶ αὐτῆς ὡς προελθούσης ἐξ ὑπαιτιότητος καὶ οὐχὶ ἐκ τυχαίου συμβάντος, ἀμφιβάλλεται ὁμως ὁ αἷτιος αὐτῆς. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐφαρμόζεται ὁ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 407 καθιερούμενος κανὼν τῆς ἐπιβολῆς τῆς προσγενομένης ζημίας ἐξ ἡμισείας εἰς ἀμφοτέρα τὰ συγκρουσθέντα πλοία.

Παρατηρητέον δὲ ὅτι καὶ ὁ κανὼν αὐτός ἐν οἱαδήποτε τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων ἐφαρμόζεται μόνον εἰς τὰς μεταξύ τῶν δύο πλοίων σχέσεις. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς

φορτωτὰς καὶ τοὺς ἐπιβάτας, μὴ ἀποδεικνυομένης ὑπαιτιότητος, αἱ ἐπελθούσαι ζημίαι βαρύνουσι τοὺς ὑποστάντας αὐτὰς κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ δικαίου περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν τυχαίων γεγονότων. Καὶ αὐτὸς ὁ πλοιοκτῆτης δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἰδίου πλοιάρχου ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, καίπερ ὑποχρεοῦται πρὸς τὸ ἕτερον τῶν συγκρουσθέντων πλοίων εἰς ἀποζημιώσεις ἢτοι εἰς τὴν ὑποχρέωσιν ἣν ἐπιβάλλει αὐτῷ ἡ ἀνώμαλος διάταξις τοῦ ἄρθρου 407 ἥτις ὡς τοιαύτη ἐφαρμόζεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ρητὰς ἐν τῷ νόμῳ ὁριζώμενας περιπτώσεις.

Ἡ ἐκτίμησις τῶν ἐκ τῆς συγκρούσεως προσενηθεισῶν ζημιῶν γίνεται κατὰ τὴν τελευταίαν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 407 ὑπὸ δοκιμαστών.

Ἐκτενέστερον περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συγκρούσεως καὶ τῶν ἀναφορῶν ζητημάτων πραγματεύεται τὸ Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου § § 544—553. Ἐνταῦθα δὲ περιβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἑτέρου σπουδαιοτάτου θεματός τοῦ περὶ δικαστικῆς ἀρμοδιότητος καὶ τοῦ ἐφαρμοστέου νόμου ἐν ταῖς συγκρούσεσιν.

Συμβάσης συγκρούσεως εἴτε ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἢ ξέναις θαλάσσαις εἴτε ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει μεταξύ ἐλληνικῶν πλοίου καὶ ἁλλοδαποῦ, ἀρμόδιά εἰσι τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια, εἰάν ὁ ἐναγόμενος εἴναι ἡμεδαπός. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις εἴναι γόμενος εἶναι ὁ ἁλλοδαπὸς ὑπὸ τοῦ ἡμεδαποῦ, ὁρίζουσης τῆς Πολιτ. δικονομίας (ἄρθρον 28) ὅτι ὁ ἁλλοδαπὸς δύναται νὰ καταδιωχθῇ ὑφ' ἡμεδαποῦ ἐνώπιον παντὸς ἐλληνικοῦ δικαστηρίου ἐνεκα πάσης ὑποχρεώσεως συνομολογηθείσης ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἢ ἐκ τῆς ἑλλ. δόξης, συγκαταλεγμένην δὲ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις καὶ τῶν ἐκ οἰονεῖ συμβάσεων ἢ οἰονεῖ ἀδικημάτων ἐνοχῶν, ἔπεται ὅτι δύναται νὰ ἐναγῇ.

ένωπιον παντός ἑλληνικοῦ δικαστηρίου ἢ ἄλλοδαπός καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ ἀνοικτῇ ἤ ἐννῇ θαλάσῃ συμβᾶσθαι σύγκρουσιν.

Συμβάσῃς δὲ συγκρούσεως μεταξύ ἄλλοδαπῶν πλοίων διακριτέαι αἱ ἐξῆς περιπτώσεις ὡς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων.

α') Εἰ ἡ σύγκρουσις συνέβη ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, εἰσὶν ἀρμόδια τὰ ἑλληνικά δικαστήρια, ὡσάκις ἀμφοτέρω: οἱ ἄλλοδαποὶ διάδικοι ὑποβάλλονται ἐκουσίως εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τούτων. Δύνανται ἐν τούτοις πάντα τὰ ἑλληνικά δικαστήρια νὰ διατάξωσι συντηρητικὰ μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς γενομένης βλάβης.

β') Εἶναι ὡσαύτως ἀρμόδια κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην τὰ δικαστήρια, τοῦ κράτους, εἰς ὃ μετὰ τὴν ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει σύγκρουσιν κατέφυγε τὸ πλοῖον τὴν βλάβην πλοῖον πρὸς βεβαίωσιν ἢ ἐπανόρθωσιν τῆς προξενηθείσης αὐτῷ ζημίας.

γ') Ἐὰν ἡ σύγκρουσις συνέβη ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ὕδασι, θεωροῦνται καὶ τότε ἀρμόδια τὰ ἑλληνικά δικαστήρια δυνάμει τῆς ἐν τῷ τελευταίῳ ἐδαφίῳ τοῦ άρθρου 7 τοῦ ἁστικοῦ νόμου καθιερουμένης ἀρχῆς, εἴτε εἰς τὴν αὐτὴν, εἴτε εἰς διαφόρους ἐθνικότητας ὑπάγονται τὰ συγκρουσθέντα ἄλλοδαπα πλοῖα, ἅλλ' οὐδὲν ἦσαν τὸ διαφερόμενα μέρη δύνανται νὰ ἐνασκήσωσι τὰς ἰδίας ἀγωγὰς ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τοῦ κράτους, εἰς ὃ ὑπάγονται.

Ἐὰν τῆς συγκρούσεως συμβάσῃς εἴτε ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, εἴτε ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ὕδασι, ὑπαίτιον ᾗναι ξένον πολεμικὸν πλοῖον, δὲν εἶναι ἀρμόδια τὰ ἑλληνικά δικαστήρια νὰ δικάσωσι τὴν κατὰ τοῦ κυβερνήτου τοῦ ξένου πολεμικοῦ ἀπευθυνομένην ἀγωγὴν ἕνεκα τοῦ ἀπολύτου δικαιώματος τῆς ἐτεροδικίας, οὗ ἀπολαύουσι τὰ πολεμικά πλοῖα ἐν τοῖς θαλασσίοις ὕδασι ξένου κράτους εὐρισκόμενα.

Ἐὰν ὅμως τὸ ξένον πολεμικὸν πλοῖον ᾗθελεν ἐγείρει αὐτὸ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ μεθ' οὗ συνεκρούσθη ἐμπορικοῦ πλοίου ὡς ὑπαίτιον, ἡ ἀρμοδιότης τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων εἶναι ἀναμφισβήτητος, ἅτε ἐκουσίᾳ ὑπαχθέντος εἰς αὐτὴν τοῦ ξένου πολεμικοῦ πλοίου.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐφαρμοστέον νόμον νόμον κρατοῦσιν οἱ ἐξῆς κανόνες.

Συμβάσῃς συγκρούσεως ἐν τοῖς θαλασσίοις ὕδασι κράτους τινός, ἐφαρμοστέος ὁ τοῦ κράτους τούτου νόμος, ἐὰν τὰ μὲν συγκρουσθέντα πλοῖα ὡς διαφόρου ἐθνικότητος, ἡ δὲ διαφορὰ δικάζεται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τοῦ κράτους, εἰς οὗ τὰ ὕδατα ἐγένετο ἡ σύγκρουσις. Ἐὰν δὲ τὰ ἐν ξένῃ θαλάσῃ συγκρουσθέντα πλοῖα ὑπάγωνται εἰς τὴν αὐτὴν ἐθνικότητα, φέρεται δὲ ἡ διαφορὰ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς ἐθνικότητος ταύτης, ἐφαρμόζεται ὁ ἐγχώριος νόμος.

Ἐὰν δὲ τὰ συγκρουσθέντα πλοῖα, εἰς διαφόρους ἀνήκοντα ἐθνικότητας, ὑπέχθησαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν δικαστηρίων ἐτέρας πολιτείας ἢ ἐκείνης, εἰς τῆς τὰ ὕδατα συνεκρούσθησαν, ἀμφισβητεῖται τίς ὁ ἐφαρμοστέος νόμος. Καθ' ἡμᾶς διακρίτεον μετὰ τῶν ξένων πλοίων τῶν πλεόντων ἐν τῶν θαλασσῶν κράτους τινός καὶ τῶν διαπλεόντων ἀπλῶς τὰ θαλάσσια ὕδατα αὐτοῦ, τῶν προερχομένων τουτέστιν ἐκ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης καὶ διευθυνομένων εἰς λιμένα ἐτέρου κράτους, ὅτε τὰ πλοῖα ταῦτα θεωροῦνται ὡς διαπλέοντα τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, ὡς ἀναπίσσεται εἰδικώτερον ἐν τῇ λέξει αἰθ' λασσα». Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐφαρμοστέος ὁ νόμος τοῦ κράτους, οὗ τὰ ὕδατα διαπλέουσι τὰ συγκρουσθέντα πλοῖα. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἐφαρμοστέοι οἱ ἀμέσως κατωτέρω ἐκτιθέμενοι κανόνες περὶ τῆς ἐν ἀνοικτῇ θαλάσσῃ συγκρούσεως.

Συμβάσης συγκρούσεως ἐν ἀνοικτῇ θαλάσῃ διακριτέον καὶ τὰς ἐξῆς περιπτώσεις. Εἰ τὰ συγκρουσθέντα πλοῖα εἰσὶ τῆς αὐτῆς ἐθνικότητος, ἐφαρμοστέος κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην ὁ νόμος τοῦ κράτους, εἰς ὃ ὑπάγονται τὰ συγκρουσθέντα πλοῖα· εἰ δ' εἰσὶ διαφόρου ἐθνικότητος, ἐφαρμοστέος ὁ νόμος τοῦ κράτους εἰς ὃ ὑπάγεται τὸ παθὸν πλοῖον, εἰς ὃ ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀφίνηται ὡς ἐνάγον τὸ δικαίωμα νὰ προτιμῇ τὴν νομοθεσίαν τοῦ κράτους, εἰς ὃ ὑπάγεται τὸ ἐναγόμενον πλοῖον, οὕταν τοχὸν εὐλοϊκωτέραν ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ τῆς τοῦ ἰδίου κράτους νομοθεσίας.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸ κατ' οὐσίαν δίκαιον. Ὡς πρὸς δὲ τὰς δικονομικὰς διατυπώσεις τὰ δικαστήρια ἐφαρμόζουσι πάντοτε τὴν ἐγγύοριον νομοθεσίαν. ("Ὁρα εἰδικώτερον περὶ τοῦτων Ναυτικὸν Ἑμπορικὸν Δίκαιον Φλογαῖτου καὶ Χρυσανθοπούλου § 571-578).

II. Χρυσανθοπούλου

Συγκυριότης. Ἰδία Συνιδιοκτησία

Συγκυριότης πλοίων. Τὸ πλοῖον δύναται νὰ ἀνήκῃ εἰς πλείονας συνιδιοκτῆτας, ὧν ἕκαστος εἶναι κύριος ὠρισμένης μερίδος περιελθούσης αὐτῷ τῆς κυριότητος καθ' οὗ οἰονδήποτε τῶν τρόπων, καθ' οὗ κατὰ αὐτὴν. Παράγονται δὲ ἐκ τῆς τῶν πλοίων συγκυριότητος ἰδιόζουσαι νομικαὶ σχέσεις, αἷς ἐξετάζομεν ἐνταῦθα.

Ἡ συγκυριότης πλοίων ἀποτελεῖ εἶδος ἑτερορρυθμοῦ ἐταιρείας, ὑπὸ ἰδίων διεπομένης κανόνων. Εἶναι ἐταιρεία ἀπορρέουσα οἰονεὶ ἐκ τοῦ νόμου, καὶ οὐχὶ προαιρετική, παρζγομένη ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς συνιδιοκτησίας. "Ὁρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ναυτικὸν Ἑμπορικὸν Δίκαιον Φλογ. καὶ Χρυσανθοπ. § 172.

Ὅριζων ὁ ἐμπορικὸς νόμος τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ εἰς πλείονας ἀνήκοντος πλοίου (ἄρθρον 220), ἐπιφυλάττει πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ κα-

νονίσωσι τὰ περὶ τούτου. Ἡ πλειονοψηφία ἀποφασίζει τὰ τῆς διοικήσεως καὶ ἀποστολῆς τοῦ πλοίου συμφώνως τῷ προορισμῷ αὐτοῦ. Ἀποτελεῖται δὲ ἡ πλειονοψηφία, παρὰ τοὺς κοινοὺς περὶ ἐταιρειῶν κανόνας, οὐχὶ ἐκ τοῦ μείζονος ἀριθμοῦ τῶν συνιδιοκτητῶν, ὅλλ' ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῶν μερίδων τῶν ὑπερβαίνουσιν τὸ ἥμισυ τοῦ πλοίου, ἐπομένως καὶ ἐξ ἐνὸς μόνον ἐκ τῶν συνιδιοκτητῶν, ἔχοντος μερίδα ὑπερβαίνουσιν τὸ ἥμισυ τοῦ πλοίου.

Ἐὰν διαφωνούντων τῶν συνιδιοκτητῶν ἐπέλθῃ ἰσοψηφία, δύναται ἑκατέρα τῶν ἰσοδυνάμων μερίδων νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν δικαστικὴν τοῦ πλοίου ἐκποίησιν.

Αἱ ἀποφάσεις τῆς πλειονοψηφίας τῶν συνιδιοκτητῶν ὑποχρεοῦσι μὲν τὴν μειονοψηφίαν, ἀλλὰ μόνον καθ' ὅσον ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ εἰς τὸν προορισμὸν τῶν πλοίων. Ὅθεν τὰ πλοῖα τὸ προσωρισμένον διὰ τὴν ἐμπορίαν δὲν δύναται τῇ θελήσει τῆς πλειονοψηφίας νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν ἀλίειαν. Κανονίζει ὅμως ἡ πλειονοψηφία, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία, τὰ τῆς ναυλώσεως τοῦ πλοίου, ἐκλέγει τὸν πλοίαρχον, τοὺς ναύτας καὶ τοὺς λοιποὺς τοῦ πληρώματος ἄνδρας, ὀρίζει τοὺς μισθοὺς αὐτῶν καὶ προνοεῖ περὶ τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν διὰ τὴν πρὸς πλοῦν ἐτοιμασίαν τῶν πλοίων καὶ τῶν ἐπισκευῶν αὐτοῦ, ὑποχρεομένης τῆς μειονοψηφίας νὰ συνεισφέρῃ τὴν ἀναλογούσαν αὐτῇ μερίδα τῶν δαπανῶν, μηδὲ δυνάμενης νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς περαιτέρω ὑποχρεώσεως διὰ τῆς παραχωρήσεως τῆς ἀναλογούσης αὐτῇ μερίδος ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου. Ἦχει ὅμως ἕκαστος τῶν συνιδιοκτητῶν τὸ δικαίωμα νὰ πωλῇ εἰς τρίτον τὴν ἀναλογούσαν αὐτῷ μερίδα ἐπὶ τοῦ πλοίου κατ' ἴδιαν θέλῃσιν καὶ κατὰ τὰ ἴδια συμφέροντα, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Ἀ-

πόκειται ὡσαύτως εἰς τὴν θέλησιν ἐκ-
στου τῶν συνιδιοκτητῶν νὰ ἀσφαλίσῃ ἢ
μὴ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ ἐπὶ τοῦ πλοίου
μερίδα.

Αἱ ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας ληφθεῖσαι
ἀποφάσεις δύνανται νὰ ἀνακληθῶσι, μὴ
δικαιουμένης νὰ ἀντιταχθῇ τῆς μειονο-
ψηφίας ὑποστηρίζουσας τὴν προτέραν
τῆς πλειονοψηφίας ἀπόφασιν. Ὑποχρε-
οῦται ὅμως ἡ πλειονοψηφία μόνη ἀπέ-
ναντι τοῦ τρίτου διὰ τὰ ἐκ τῆς προηγου-
μένης αὐτῆς ἀποφάσεως παραχθέντα ὑ-
πὲρ ταύτης δικαιώματα.

Τῇ πλειονοψηφίᾳ ἀπόκειται νὰ ἀπο-
φασίσῃ καὶ περὶ τῆς ὁλίγης τοῦ πλοίου
ἐκποιήσεως, τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ
220 μὴ οὕτης περιοριστικῆς ὡς πρὸς τοῦ-
το, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ "Αρειος Πάγος
(281 τοῦ 1862).

Ἐξαφανισθέντος τοῦ πλοίου, πωληθέντος
ἢ ὀθμευθέντος νομίμως, λύεται φυσικῶς ὁ
τῆς συνιδιοκτησίας δεσμός· τὸ αὐτὸ ἐπά-
γεται ἀποτέλεσμα καὶ ἡ νομίμως βεβαιω-
θεῖσα ἀπόλυτος ἀνικανότης τοῦ πλοίου
πρὸς πλοῦν.

Πραγματευθέντες περὶ ιδιοκτητῶν τῶν
πλοίων, εἵπομεν ὅτι ἀπόλυτον ἔχουσιν
οὗτοι δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ ἀπο-
λύνειν τὸν πλοίαρχον, μηδενὸς χωροῦν-
τος περιορισμοῦ τοῦ δικαιώματος τούτου,
τῆς περὶ τούτου διατάξεως οὕτης δημο-
σίας τάξεως. Ὁ αὐτὸς ἰσχύει κανὼν καὶ
δασίας ὁ πλοίαρχος εἶναι συνιδιοκτήτης
κατὰ μερίδα ἐννοεῖται ἐλάσσονα τοῦ ἡ-
μίσεος τοῦ πλοίου, ὅτε ἀπολλόμενος
οὗτος δικαιούται κατὰ τὸ ἀρθ. 219 νὰ
παραιτήσῃται τὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου μερίδα
συνιδιοκτησίας καὶ νὰ ἀξιώσῃ τὸ ἀντί-
τιμον αὐτῆς παρὰ πάντων τῶν λοιπῶν
συνιδιοκτητῶν, ἐκτιμωμένης ὑπὸ δοκιμα-
στῶν, διοριζομένων ὑπὸ τῶν συνιδιοκτη-
τῶν ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Δέν στα-
ρεῖται δὲ τοῦ δικαιώματος νὰ πωλήσῃ
καὶ εἰς τρίτον τὴν ἰδίαν μερίδα, εἰάν μὴ

ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Δύναται, ἐν-
νοεῖται, καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν συνιδιο-
κτησίαν, μὴ δικαιουμένων τῶν ἄλλων συν-
ιδιοκτητῶν νὰ ὑποχρεώσωσιν ἀντὶ νὰ πα-
ραχωρήσῃ τὴν ἰδίαν μερίδα καὶ λάβῃ τὸ
ἀντίτιμον αὐτῆς. Πωλήσας ὅμως ἅπαξ
εἰς τρίτον τὴν ἰδίαν μερίδα, καὶ εἰάν ἀ-
νακτήσῃται ταύτην μεταγενεστέρως, δὲν
δικαιούται νὰ ἐπιβάλῃ αὐτὴν τοῖς λοι-
ποῖς συνιδιοκτηταῖς, ἅτε καταναλώσας
ἤδη διὰ τῆς γενομένης πωλήσεως τὸ κα-
χρηγμένον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ νόμου δι-
καίωμα.

II. Χρυσανθόπουλος

Σύγχυσις (confusio) κατὰ τε τὸ
P. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Σχ.
Ἑλλ. Κώδ. 1386) καλεῖται ἡ ἐν τῷ
αὐτῷ προσώπῳ ἔνσωσις τῆς ἰδιότητος δα-
νειστοῦ καὶ ὀφειλέτου, ἐπιφέρουσα ἀναγ-
καίως τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ἐνοχῆς. Ἡ
σύγχυσις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπέρχεται
κατ' ἀκολουθίαν καθολικῆς διαδοχῆς. Οὐ-
τως εἰάν ὁ δανειστής κληρονομήσῃ τὸν ὀ-
φειλέτην, ἡ ἐνοχὴ λύεται, διότι ἡ ὑπο-
χρέωσις τοῦ ὀφειλέτου μεταβιβάζεται εἰς
τὸν ἔχοντα τὸ δικαίωμα δανειστήν. Ἐάν
πάλιν ὁ ὀφειλέτης κληρονομήσῃ τὸν δα-
νειστήν, ἡ ἐνοχὴ λύεται, διότι τὸ δικαί-
ωμα τοῦ δανειστοῦ μεταβιβάζεται εἰς τὸν
ἔχοντα τὴν ὑποχρέωσιν ὀφειλέτην. Ἀλλ' ἐ-
πέρχεται ἐνίοτε ἡ σύγχυσις καὶ δι' εἰδι-
κῆς διαδοχῆς. Οὕτως, εἰάν τὸ ζῶον τὸ ἐ-
πενεγχὸν ζημίαν εἰς τὴν περιουσίαν τι-
νὸς (ἐφ' ἣ ἐνέχεται ὁ κύριος τοῦ ζῴου)
περιέλθῃ εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ (τοῦ
ζημιωθέντος), διότι ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ
συναντῶνται τὸ δικαίωμα τῆς αἰτήσεως
ἀποζημιώσεως καὶ ἡ ὑποχρέωσις εἰς πα-
ροχὴν αὐτῆς.

Ἡ σύγχυσις ἐξισοῦται κατὰ τὰ ἀπο-
τελέσματα πρὸς τὴν καταβολήν. Ὅθεν,
εἰάν ὁ δανειστής ὀφείλῃ τυχὸν νὰ ἀπο-
δώσῃ εἰς τρίτον πρόσωπον τὸ ἀντικείμε-
νον τῆς ἀπαίτησεως αὐτοῦ, ἅμα κα-

ταβαλλόμενον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου, ὑποχρεοῦται νὰ ποδώσῃ αὐτὸ εἰς τὸ τρίτον πρόσωπον ἅμα ἐπερχομένης συγχύσεως, δι' ἧς καθίσταται αὐτὸς οὗτος καὶ ὀφειλέτης. Ἐπίσης ἐν ὃ ὀφειλέτης ἔχῃ δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τρίτου, ἅμα καταβάλλον τὸ ὀφειλόμενον εἰς τὸν δανειστήν, ἔχει ἐπίσης δικαίωμα ἀναγωγῆς κατ' αὐτοῦ καὶ μὴ καταβάλλον, ἐπερχομένης συγχύσεως, δι' ἧς καθίσταται αὐτὸς οὗτος καὶ δανειστής. Πρὸς ὑπολογισμὸν δὲ τοῦ φαλκιδίου τετάρτου πᾶν ὅ,τι ὤφειλεν ὁ κληρονόμος εἰς τὸν κληρονομούμενον προστίθεται· εἰς τὴν κληρονομίαν, ἐξ οὗ αὕτη αὐξάνει, καὶ τὰν ἀπαλιν ὅ,τι ὤφειλεν ὁ κληρονομούμενος εἰς τὸν κληρονόμον ἀφαιρεῖται, ὥθεν ἡ κληρονομία ἐλαττοῦται.

Ἐκ τῆς συγχύσεως καταδῆλως προέρχεται ὅτι, ἐὰν μὲν συμβῇ αὕτη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὀφειλέτου (καθισταμένου καὶ δανειστοῦ) ὠφελεῖται ὁ ἐγγυητής, ἀπαλλασσόμενος πάσης ὑποχρέωσης, ἐὰν δὲ συμβῇ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐγγυητοῦ, καταργεῖται ἡ ἐγγυήσις, διατηρουμένης τῆς κυρίως ὀφειλῆς, ἐὰν δὲ εἰς τὸ πρόσωπον τινος εἰς ὁλόκληρον ὀφειλέτου, ὠφελούνται οἱ λοιποὶ κατὰ τὸ εἰς αὐτοὺς ἀναλογοῦν μέρος τοῦ χρέους. Θ. Ν. Φλογαίτης

Συζήτηση κατ' ἀντιβολίαν. Ἐμφανισθέντων ἐνώπιον ἀστικῶν δικαστηρίων τῶν διαδίκων ἡ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, συζητεῖται ἡ ὑπόθεσις κατ' ἀντιβολίαν, ὑποβάλλοντος ἐγγράφους προτάσεις πρῶτον μὲν τοῦ ἐνάγοντος καὶ τοῦ ὁμοδίκου αὐτοῦ, εἶτα δὲ τοῦ ἐναγομένου καὶ τοῦ κοινωνοῦ τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ αὐτοῦ. Πρόδῃλον δ' ὅτι ἀναγκαῖον αὐταὶ ὡς δικόγραφα νὰ φέρωσι τὴν ὑπογραφήν τοῦ ὑποβάλλοντος αὐτὰς διαδίκου ἢ πληρεξουσίου, μὴ λαμβανόμεναι ἄλλως ὑπ' ὅψης (Πολ. Δικ. 136 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 580. Α. Π. 22 τοῦ 53, 129 τοῦ 88,

47 τοῦ 64, 171 τοῦ 70). Ἀναγινώσκονται δ' αὐταὶ ὑπὸ τοῦ ὑποβάλλοντος αὐτὰς διαδίκου, καὶ μετὰ τοῦτο δύναται νὰ νάπτωχθῶσι καὶ προφορικῶς ὑπ' αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 581). Ἀλλ' ἡ προφορικὴ αὐτῶν ἀνάπτυξις δὲν εἶναι ἀναγκαῖον προσὸν τῆς συζητήσεως (Α. Π. 251 τοῦ 52). Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ ἐγγράφοι προτάσεις στηρίζονται μὲν εἰς τὴν ἐγγράφον προδικασίαν (τούτέστιν αἱ τοῦ ἐνάγοντος εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ τὸ ἀνταπολογητήριον, αἱ τοῦ ἐναγομένου εἰς τὸ ἀπολογητήριον κλπ.), ἀλλὰ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων δύναται νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τοῦτο μεταβολή, ὅτι δύναται νὰ συμπληρωθῶσι καὶ βελτιωθῶσιν αἱ ἐν τῇ προδικασίᾳ προτάσεις, προσθεμένων νέων προτάσεων, εἴτε ἀπλῶς ἐπιβοηθητικῶς, εἴτε καὶ μὴ ἐπιβοηθητικῶν, καθ' ὅσον αὐταὶ περιείχοντο σιωπηρῶς ἢ ἐκ πλαγίου εἰς τὰς τῆς ἐγγράφου προδικασίας (Πολ. Δικ. 580 ἐν συνδ. πρὸς 158). Μὴ ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου ὅτι τὰ δικαστήρια ὑποχρεοῦνται νὰ ἀνατρέχωσιν εἰς προτάσεις προηγουμένων συνεδριάσεων, ἔπεται κατὰ τὴν ἐδραίαν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅτι ὀφείλουσιν οἱ διαδίκαι νὰ ὑποβάλλωσιν ἐν ἐκάστη συζητήσει πλήρεις ἐγγράφους προτάσεις, ἀλλ' οὐδόλως βεβαίως κωλύεται τὸ δικαστήριον νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ ἐκτιμῆσιν προτάσεις προγενεστέρων. Ἐκ τῆς νομολογίας ταύτης προέκυψεν ὅτι ἐν δίκῃ, ὑφισταμένη πολλὰς συζητήσεις, οἱ μὲν δικηγόροι καταναλίσκουσιν ἐπὶ ματαίῳ πλεῖστον ὅσον χρόνον εἰς ἀντίγραφὴν τῶν προγενεστέρων προτάσεων, οὐχὶ δ' ὀλιγώτερον ταλαιπωροῦνται καὶ οἱ δικασταὶ ἀναγκαζόμενοι νὰ διέλθωσι τὰς τε τελευταίας προτάσεις (περιλαμβανούσας ἀντίγραφα τῶν προλαβουσῶν) καὶ προσέτι τῶν προλαβουσῶν συζητήσεων τὰς προτάσεις, ὅπως ἐξακριβώσωσι τίνες τῶν προτάσεων ὑπεβλήθησαν εἰς ὑπαρχῆς καὶ

ἐπανελήφθησαν πάντοτε, τίνες δ' ἀπεκρούσθησαν καὶ πότε. Τὴν νομολογίαν ταύτην θεωροῦμεν ἐσφαλμένην, οὐ μόνον διότι οὐδαμοῦ ὁ δικονομικὸς ἡμῶν νόμος ὁρίζει ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ δικαστὴς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὰς προηγουμένας προτάσεις, ἀλλὰ καὶ διότι αἱ προτάσεις προδήλως ἀποτελοῦσι μέρος ἀναπόσπαστον τῶν πρακτικῶν τῶν δικαστηρίων, ἅπερ οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ ὑποβάλλωνται κατὰ τὴν αὐτὴν εἰκὴν ἐν πολλαπλοῖς ἀντιγράφοις. — Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, τοῦ νόμου μὴ διατυποῦντος τύπον τινὰ προτάσεων (ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα), ἔπεται ὅτι αἱ ἐν ταῖς προτάσεσιν αἰτήσεις δὲν εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ περιλαμβάνωνται ἐν τῷ αἰτητικῷ ἢ συμπερασματικῷ μέρει τῶν προτάσεων, ἀλλὰ δύνανται νὰ περιλαμβάνωνται καὶ ἐν τῷ ἱστορικῷ ἢ αἰτιολογικῷ· ἀλλ' οὐχ ἥττον δέον νὰ ᾔναι ὅλῃαι, οὐχὶ δὲ ἀπλῶς εἰκαζόμεναι ἢ ὑπονοούμεναι. (Συνφδὰ ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος).

Κατατίθενται δὲ αἱ προτάσεις μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων εἰκοσιτέσσαρας, εἰ διαικόν, ὥρως πρὸ τῆς συζητήσεως (Πολ. Δικ. 559 καὶ 580). Ὅθεν, παραλειφθείσης ἢ βραδέως γενομένης τῆς καταθέσεως αὐτῶν, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως κατ' αἴτησιν ἐνὸς τῶν διαδίκων ἢ τοῦ εἰσαγγελέως καὶ νὰ καταδικάσῃ τὸν τῆς ἀναβολῆς αἰτίον εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν ἐκ τῆς ἀναβολῆς δαπανῶν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 66 τοῦ 70 κελ.).

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐγγράφων προτάσεων ἀγορεύει ὁ εἰσαγγελέως, μεθ' ὃ παραδίδονται τὰ ἔγγραφα εἰς τὸ δικαστήριον· μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς συνεδριάσεως, διορίζεται εἰσηγητὴς πρὸς μελέτην τῶν ἐγγράφων καὶ σύνταξιν τοῦ σχεδίου τῆς ἀποφάσεως καὶ μετὰ τοῦτο ἐν διασκέψει ἐκδίδεται ἡ

ἀπόφασις, δημοσιευμένη ἐν ἄλλῃ συνεδριάσει. Κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἄρθρον 584) ἡ ἀπόφασις ἢ ἐκδίδεται παραχρῆμα (ἅμα δηλονότι τῇ συζητήσει τῆς ὑποθέσεως) ἢ ἀναβάλλεται, εἰς περαιτέρω διάσκεψιν ἢ, ἐὰν ἡ ὑπόθεσις ᾔναι πολὺ περιπεπλεγμένη καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἄγαν δυσχερὴς ἢ ἐκδοσις ἀποφάσεως, διατάσσεται ἄλλη ἐγγραφὸς διαδικασία. Ἄλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ οὐδέποτε σχεδὸν ἐκδίδεται παραχρῆμα ἡ ἀπόφασις ἢ διατάσσεται ἄλλη ἐγγραφὸς διαδικασία. Ἄλλ' ἐὰν ἐκδοθῇ παραχρῆμα, ἀπαγγέλλεται μὲν αὕτη ἐν τῇ σιτῇ μὴ ἐκείνῃ προφορικῶς, σημειουμένου τοῦ περιεχομένου αὐτῆς ἀμέσως ὑπὸ τοῦ παρισταμένου γραμματέως ἐν τοῖς πρακτικοῖς, ἐντὸς δὲ τριῶν ἡμερῶν συντάσσεται ἡ ἐγγραφὸς ἀπόφασις κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, δηλονότι ἀπόφασις συγχειμένη ἐξ ἱστορικοῦ, αἰτιολογικοῦ ἢ σκεπτικοῦ καὶ διατακτικοῦ (Πολ. Δικ. 584 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 173 καὶ 174). Ἄν δὲ τυχὸν παραμεινῇ ἡ ἐκτέλεσις τῶν διατυπώσεων τούτων, ὑποβάλλονται μὲν οἱ παραβάται δικαστικοὶ λειτουργοὶ εἰς πειθαρχικὴν τιμωρίαν κατὰ τὸ ἄρθρον 174 τῆς Πολ. Δικονομίας, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις καὶ τὸ πρακτικὸν διατηροῦσι τὸ κύρος αὐτῶν (Α. Π. 305 τοῦ 77).

Ὁ ἐναγόμενος δύναται νῦντικρούσῃ τὴν ἀγωγὴν, 1) ἀρνούμενος ἀμέσως τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος, ἰσχυριζόμενος δηλονότι ὅτι δὲν ἐτελέσθησαν τὰ γεγονότα, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ ἀγωγή, ἢ ἐτελέσθησαν μὲν κατ' ἄλλον τρόπον, ὅστις δὲν δικαιοῖ τὸν ἐνάγοντα νᾶξιοι ὅτι ἄξιοι (οἶον ὅτι ἔλαβε μὲν τῷ ὄντι ὁ ἐναγόμενος παρὰ τοῦ ἐνάγοντος τὰς πεντακσίας δραχμάς, ἀλλ' οὐχὶ ὡς δάνειον ἀλλὰ πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους τοῦ ἐνάγοντος πρὸς αὐτόν), ἢ ἐτελέσθησαν μὲν ὡς ἐκτίθενται ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἀλλὰ τὰ γεγονότα δὲν ἀρκοῦσιν εἰς πα-

αγωγήν τοῦ δικαιώματος, ὅπερ ἀξιοῖ ὁ ἐνάγων, 2) ἀρνούμενος ἐμμέσως τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος (ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐτελέσθησαν μὲν τὰ γεγονότα ὡς ἐκτίθενται ἐν τῇ ἀγωγῇ καὶ παράγουσι ταῦτα τὸ ἀξιούμενον δικαίωμα, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐξέλιπεν ἀκολούθως (π.χ. δι' ἐξοφλήσεως, συμφωρισμοῦ κτλ.), 3) παραδεχόμενος ὅτι τὸ δικαίωμα δὲν ἐξέλιπε μὲν, ὑφιστάμενον ἔτι καὶ νῦν, ἀλλ' οὐχ ἦτον καθίσταται ἀδρανὲς ἔνεκεν ἄλλου ἀντιθέτου δικαιώματος ἀντιπροτεινόμενου κατ' αὐτοῦ, π. χ. ὅτι ὑπῆρξε βία ἢ ὁδός. Τὰ δύο τελευταῖα εἶδη τῆς ἀντικρούσεως τῆς ἀγωγῆς συνίστανται ἐπομένως εἰς ἐνστάσιν, δηλονότι τὴν πρότασιν νέων πραγματικῶν γεγονότων ἁλλοτρίων πρὸς τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς γεγονότα.

Ὑποβάλλονται δὲ αἱ ἐνστάσεις κατὰ τὴν ἐφεξῆς τάξιν: 1) μὲν ἡ περὶ ἐξαίρεσεως αἵτησις, 2) ἡ ἐνστάσις τῆς ἀναρμοδιότητος, 3) ἡ τῆς ἀκυρότητος, 4) ἡ τῆς ἐγγυοδοσίας, 5) ἡ τῆς ἀπογραφῆς, 6) αἱ λοιπαὶ ἀναβλητικαὶ ἐνστάσεις καὶ 7) αἱ ἐνστάσεις αἱ ἀνατρεπτικαί. Σημειωτέον ὅτι ἡ περὶ ἐξαίρεσεως αἵτησις καὶ αἱ ἐνστάσεις τῆς ἀναρμοδιότητος καὶ τῆς ἀκυρότητος εἶναι ἀπαράδεκτοι, γινόμεναι βραδύτερον (Πολ. Δικ. ἄρθρον 582). Συζητεῖται δ' ἐκάστη τῶν ἐνστάσεων κατὰ μέρος. Καὶ ἐὰν τὸ δικαστήριον θεωρήσῃ μὴ βασίμους πάσας τὰς ἐνστάσεις, ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ὅλου διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, ἂν δὲ θεωρήσῃ μίαν ἐξ αὐτῶν βάσιμον, γίνεται παραυτίκα ἀπόφασις περὶ τῆς ἐνστάσεως ταύτης, ἀπαγορευμένης τῆς περαιτέρω συζητήσεως (Πολ. Δικ. 583)· ἡ δὲ τυχὼν παραβίασις τῶν διατάξεων τούτων ἐπιφέρει ἀναίρεσιν (Δ. Π. 13 τοῦ 54, 207 τοῦ 75). Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑποβάλλονται καὶ αἱ ἀντενστάσεις καὶ ἐπαντενστάσεις (Πολιτ. Δικον. 581).

Ὁ Εἰσαγγελεὺς ἔχει δικαίωμα νὰ ἐκφράξῃ προφορικῶς τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ πάσης ἀστικῆς διαφορᾶς. Διὸ ἔχει δικαίωμα καὶ νὰ λαμβάνῃ γνώσιν τῶν ἐγγράφων πρὸ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου συνδριάσεως, νὰ ζητῇ δὲ καὶ τὴν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως, ἐὰν δὲν παρακατετίθησαν τὰ ἔγγραφα εἰκοσιτέσσαρας ὥρας πρότερον (Πολ. Δικ. ἄρθρον 586 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 551). Μετὰ δὲ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ εἰσαγγελέως δύναται μὲν ὁ διάδικος νὰ ἐγχειρίσῃ ἐγγράφους παρατηρήσεις περὶ τῶν τυχόν παρανοηθέντων ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως πραγμάτων, ἀλλ' οὐχί καὶ νὰ ἀγορεύσῃ (Πολ. Δικ. 587). Ἀλλὰ δικαζομένων ὑποθέσεων ἀντικείμενον ἔχουσιν 1) συμφέροντα δημόσια ἢ δημοτικὰ ἢ συμφέροντα δημοσίων καταστημάτων ἢ καθιδρυμάτων ἢ τῆς δημοσίας τάξεως, 2) συμφέροντα ἀνηλίκων ἀπηγορευμένων ἢ ἄλλων ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελούντων, 3) τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπων, κηδεμόνων καὶ ἐπιμελητῶν, 4) ἀγωγήν κακοδικίου κατὰ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, 5) χωρισμὸν τῶν κτημάτων, 6) διαζύγιον, 7) ἀγωγήν περὶ ἀποδοκιμάσεως πράξεων δικηγόρου ἢ ἄλλου δικαστικοῦ ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρετοῦ, 8) προσβολὴν πίνακος κατατάξεως, ἢ ἔχουσιν οἰονόηποτε μὲν ἀντικείμενον, καθ' ὧν ὅμως τὴν συζήτησιν διηγέρθησαν δισταγμαὶ περὶ δικαστηρίου ἢ δικαστοῦ, περὶ μάρτυρος ἢ ἐμπειροτέχνητος, ἢ ὑπόνοια κολασίμου πράξεως, ἢ προσεβλήθησαν ἔγγραφα ὡς μὴ γνήσια ἢ πλαστά, δὲν δύναται νὰ προβῇ εἰς τὴν ἔκδοσιν ἀποφάσεως τὸ δικαστήριον, ἂν μὴ ἀγορεύσῃ ὁ Εἰσαγγελεὺς (Πολ. Δικ. ἄρθρον 588). Ὅθεν κατὰ τὰς ὑποθέσεις ταύτας οὐχὶ μόνον δικαιούται, ἀλλὰ καὶ ὑποχρεούται νὰ ἀγορεύσῃ ὁ Εἰσαγγελεὺς ἂν δὲ τὸ δικαστήριον προβῇ εἰς ἔκδοσιν ἀποφάσεως, μὴ ἀγορεύσαντος τοῦ Εἰσαγγελέως, χωρεῖ ἀναψηλάφησις (Πολ. Δικ. 785 ἄρθρ. 7). Μὴ ὀριζομένου ὅμως

ἐν τῷ νόμῳ χρονικοῦ δικατηματός εἰσαγγελικῆς ἀγορεύσεως, ἔπεται ὅτι ἤρηται ἀπὸ τῆς κρίσεως τοῦ εἰσαγγελέως νὰ ἀγορεύσῃ διὰ μακρῶν ἢ διὰ βραχείων. Ὁ Ἄρειος Πάγος μάλιστα εἶπεν (ἀποφ. 1 τοῦ 55, 812 τοῦ 63) ὅτι ἄρκει καὶ μόνον νὰ δοθῇ αὐτῷ ὁ λόγος. Ἀλλὰ τὸ ἐρ' ἡμῖν φρονοῦμεν ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ πληρωθεὶς ἐκ τοῦ ὅτι ἐδόθη ὁ λόγος εἰς αὐτόν, διότι ὁ νόμος ἀπήτησε ῥητῶς τὴν ἀγόρευσιν αὐτοῦ τινὸς ὅρου ἢ περιορισμοῦ ἐν ταῖς διακρίσεσιν ταύταις, δοξάζων ὅτι τὰ περὶ ὧν αὗται συμφέροντα δὲν δύναται νὰ τύχωσιν ἀποχώσεως ὑπερασπίσεως, ἐγκαταλημπανόμενα εἰς μόνην τὴν ἰδίαν τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν ὑπεράσπισιν. Προκειμένης δὲ ὑπονοίας κολασίμου πράξεως, οὐ μόνον νὰ ἀγορεύσῃ ὀφείλει ὁ εἰσαγγελεύς, ἀλλὰ καὶ νὰ προνοήσῃ περὶ βεβαιώσεως αὐτῆς, ἔτι δὲ καὶ συλλήψεως τοῦ ἐγκαλουμένου, ἂν κατὰ νόμον ἢ συλλεπτέος, νὰ ζητήσῃ δ' ἐπὶ τούτῳ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν ἀναστολὴν τῆς πολιτικῆς διαδικασίας (Πολ. Δικ. 519). Σημειωτέον προσέτι ὅτι, τοῦ νόμου (ἄρθρ. 558) ὀρίζοντος ὅτι, προσβαλλομένων ἐγγράφων ὡς μὴ γνησίων ἢ πλαστῶν, ὀφείλει ὁ εἰσαγγελεύς νὰ ἀγορεύσῃ, ἐμφανὲς εἶναι ὅτι δὲν ὀφείλει, προσβαλλομένων ἐγγράφων ὡς εἰκονικῶν (Α. Π. 17 τοῦ 42). Ἀλλ' ὀφείλει ν' ἀγορεύσῃ προκειμένης διαφορᾶς περὶ προικῶν ἀντικειμένων; Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀπεφάνετο καταφατικῶς, στηριζόμενος εἰς τὴν διάταξιν τοῦ τεμαχίου 2 Πανθ. de jure dotis (23. 3) κτλ., καθ' ἣν αἱ περὶ τῶν προικῶν ἀντικειμένων διαφοραὶ εἰσι δημόσιας τάξεως (ἀποφ. 475 τοῦ 56). Ἀλλ' αὐτὸς οὗτος δι' ἐτέρως προγενεστέρως αὐτοῦ ἀποφάσεως (τῆς 27 τοῦ 46) εἶπεν ὅτι, ὡς αἰς ἡ γυνὴ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ συζύγου αὐτῆς παρίσταται ἐν τῇ οἰκῇ ὡς κυρία ἀπόλυτος τῆς προικῆς, δὲν

ἀπαιτεῖται ἀγόρευσις τοῦ εἰσαγγελέως, ὡς μὴ ἐνδιαφερούσης τῆς ὑποθέσεως τὴν δημοσίαν τάξιν.

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν Πολ. Δικον. (ἄρθρ. 588) ἀγορεύει ὁ εἰσαγγελεύς καὶ ἐν ταῖς διαφοραῖς περὶ χωρισμοῦ ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη εἶναι τανῦν παντελῶς ἄχρηστος, μὴ ἀναγνωρίζοντος παρ' ἡμῖν τοῦ ἁστικοῦ νόμου χωρισμὸν ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συζήτησις κατ' ἐρήμην.

Ἐμφανισθέντων τῶν διαδικῶν συζητεῖται ἡ ὑπόθεσις κατ' ἀντιμολίαν (ἴδε ἀνωτέρω ἄρθρον). Ἀλλ' ἐὰν μὴ ἐμφανισθῶσιν οἱ διάδικοι; Εἰ μὲν μήτε ὁ ἐνάγων, μήτε ὁ ἐναγόμενος ἐνεφανίσθησαν, διαγράφεται ἡ ὑπόθεσις ἐκ τοῦ πινακίου· ὅθεν, ὅπως συζητηθῇ, ἀνάγκη νὰ ἐγγραφῇ ἐκ νέου εἰς τὸ πινακίον καὶ νὰ ἔλθῃ ἐκ δευτέρου ἡ σειρά τῆς συζητήσεως αὐτῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 200 καὶ 590). Εἰ δὲ ἐνεφανίσθῃ μὲν ὁ ἐναγόμενος, δὲν ἐνεφανίσθῃ δὲ ὁ ἐνάγων, συζητεῖται ἐρήμην τοῦ ἐνάγοντος ἡ ὑπόθεσις, ὅθεν ἀπορρίπτεται ἡ ἀγωγή τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἐπιδικάζονται πᾶσαι αἱ προτάσεις τοῦ ἐναγομένου (Πολ. Δικ. 581). Εἰ δὲ ἐνεφανίσθῃ μὲν ὁ ἐνάγων, δὲν ἐνεφανίσθῃ δὲ ὁ ἐναγόμενος, συζητεῖται ἡ ὑπόθεσις ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ γίνεται δεκτὴ ἡ ἀγωγή τοῦ ἐνάγοντος καὶ λοιπαὶ προτάσεις αὐτοῦ, ἐὰν στηρίζονται εἰς τὸν νόμον καὶ δὲν προβλήθῃ κατ' αὐτῶν δι' ἀπολογητηρίου τοῦ ἐναγομένου ἐνστάσις ἢ ἀνταγωγή ἀποδεδειγμένη ἢ δὲν εἶναι προβλητέα κατ' αὐτῶν ἐνστάσις τις ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολ. 595). Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δικασθῇ τις ἐρήμην, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐκλητεύθῃ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ νομίμως, τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ πρότερον αὐτεπαγγέλτως, ἐὰν ὁ μὴ ἐμφανιζόμενος ἐκλητεύθῃ προσηκόντως καὶ

μόνον μετὰ τοῦτο νὰ δικάσῃ αὐτὸν ἐρήμην ὡς ἀπειθήσαντα (Α. Π. 261 τοῦ 68). "Ὅθεν ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ πρῶτον ἐὰν ἡ ἀγωγή ἢ ἄλλη κλήσῃ (δι' ἧς ἐκλήθη) ἐπεδόθη κατὰ τὸν προσήκοντα χρόνον καὶ τύπον (ὅπερ ἐλέγχεται ἐκ τοῦ ἐπιδοτηρίου) (Πολ. Δικ. 594) καὶ δεύτερον ἐὰν νομίμως ἔρχηται πρὸς συζήτησιν, δηλονότι ἐὰν ἐνεγράφη προσηκόντως ἐν τῷ πινακίῳ καὶ ἐν τῇ ἐκ τοῦ πινακίου ἐξαγομένῃ περιλήψει (*Αρείου Πάγου 261 τοῦ 63). Ἄλλ' ὀφείλει ἐτι νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν ᾖ ἀρμόδιον νὰ ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως τῆς διαφορᾶς, διότι, ἐὰν ᾖ ἀναρμόδιον, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ δικάσῃ. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν μάλιστα 254 τοῦ 64 τοῦ *Αρείου Πάγου ἡ ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου, δι' ἧς τοῦτο ἐκηρύχθη ἐρήμην ἀρμόδιον εἰς ἐκδικασιν διαφορᾶς τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Εἰρηνοδικείου, ὑπόκειται καὶ εἰς ἀναίρεσιν. Ἄλλ' ὀρθότερα, νομίζω, ἡ ἀπόφασις *Αρείου Πάγου 39 τοῦ 70, καθ' ἣν, ὑπερβάσεως λόγῳ ἀρμοδιότητος ὑπαρχούσης μόνον ἐσάκις δικαστήριόν τι εἶναι ἀναρμόδιον ἐνεκα τῆς εἰδικῆς ιδιότητος τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς, δὲν χωρεῖ ἀναίρεσις κατ' ἐρήμην ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου, κηρυχθέντος ἀρμοδίου εἰς ἐκδικασιν διαφορᾶς, ὑπαγομένης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Εἰρηνοδικίου, ἅτε τῆς τοιοῦτου εἴδους ἀναρμοδιότητος δυναμένης νὰ προταθῇ μόνον ἐνώπιον τῶν Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφετῶν, ὧν αἱ ἀποφάσεις δὲν ὑπόκεινται κατὰ τοῦτο εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ *Αρείου Πάγου.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐκλήθησαν πλείονες διάδικοι, καθ' ὧν ὑπάρχουσι διάφοροι κλήσεως προθεσμίαι, γίνεται ἐρήμην δίκη μόνον μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς μακροτάτης προθεσμίας καὶ ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον κατὰ πάντων διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 593). Ἄλλ' ἡ διάταξις αὕτη ἀσκοῦσα τὴν οἰκονο-

μίαν τῶν δαπανῶν, δὲν εἶναι οὐσιώδης, ὅθεν ἡ παραβίασις αὐτῆς δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα (Α. Π. 52 τοῦ 53).

Κατὰ τῆς ἐρήμην ἐκδοσεῖς ἀποφάσεως ἐπιτρέπεται ἀνακοπὴ ἐντός ὅκτου ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς εἰς τὸν διάδικον ἢ τὸν ἀντίκλητον οὗτου, ἐὰν ὁ διάδικος κατοικῇ ἐν τῇ καθέδρᾳ τοῦ δικαστηρίου ἢ ἔχῃ αὐτόθι διωρισμένον ἀντίκλητον, ἄλλως (ἂν δηλαδὴ ὁ διάδικος κατοικῇ ἄλλοῦ καὶ δὲν ἔχῃ καὶ ἀντίκλητον) προστίθενται εἰς τὰς ὅκτῳ ἡμέρας καὶ ἄλλαι ἡμέραι λόγῳ ἀποστάσεως κατὰ τὰ ἄρθρα 195 καὶ 196 (Διατ. τῆς 18 Σεπτεμ. 1836, ἀντικαταστήσαν τὸ 596 ἄρθρ. τῆς Πολ. Δικονομίας). "Ὅθεν ὅταν οἱ διάδικοι κατοικῶσι μὲν ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπόφασις ἐπιδόθῃ εἰς αὐτὸν τὸν διάδικον, ἡ δὲ κατ' αὐτῆς ἀνακοπὴ εἰς τὸν ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου πληρεξούσιον, λογίζεται ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦτου μέχρι τῆς κατοικίας τοῦ διαδίκου (Α. Π. 342 τοῦ 52, 119 τοῦ 53). Ἄν δὲ ὁ διάδικος, πρὸς δι' ἐπεδόθῃ ἡ ἀπόφασις, ᾖ στρατιωτικός, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς κοινοποιήσεως εἰς αὐτὸν τοῦτον, ἄρχεται ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία ἀπὸ τῆς εἰς τὸν φρουράρχον ἐπιδόσεως αὐτῆς (Α. Π. 282 τοῦ 82).

Ἄλλ' ἂν ὁ ἀντίδικος κατοικῇ εἰς τὴν ἄλλοδαπην; "Ἐως τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου ΑΥΝΘ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἡ νομολογία ἐταλαντεύετο. Κατὰ μὲν τὴν παλαιότεραν νομολογίαν τοῦ *Αρείου Πάγου εἰς τὴν πρὸς ἀνακοπὴν ὀκταήμερον προθεσμίαν ἔδει νὰ προστιθῇ καὶ ἡ διὰ τοῦ ἄρθρου 542 παρεχομένη προθεσμία εἰς τὸν ἐναγόμενον πρὸς ἀπάντησιν, δηλονότι τρίμηνος μὲν προθεσμία, ἐὰν ὁ ἀνακόπτων κατοικῇ ἐν Εὐρώπῃ, Τουρκίᾳ ἢ Αἰγύπτῳ, ἐξάμηνος δέ, ἐὰν κατοικῇ ἄλλοῦ τῆς ἄλλοδαπῆς, ἅτε τῆς ἀνακοπῆς μὴδὲν ἄλλο οὕσης ἢ ἀπάντησεως κατὰ τῆς ἀγωγῆς (ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ

συνδυασμοῦ τῶν ἀρθρῶν 599, 237, 506, 507, 543, 546, 580 καὶ 585 τῆς Πολιτ. Δικ.) κατὰ δὲ τὴν νεωτέραν νομολογίαν ἡ ἀνακοπὴ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατριβῶντων οὐδόλως περιωρίζεται ὑπὸ προθεσμίας, ὅθεν ἐδύναντο οὗτοι ὁποτεδήποτε ἤ-μεραν αὐτοῖς νά ἀνακόψωσι τὴν κατ' οὐ-τῶν ἐκδοθεῖσαν ἐρήμην ἀπόφασιν. Ἀλλὰ καὶ τοῦ νόμου ΑΥΝΘ' ὡρίσθη ῥητῶς ὅτι, εἰ ὁ ἐρήμην δικασθεὶς διαμένῃ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἢ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία συνίσταται εἰς ἕξ μὲν μῆνας, εἰ οὗτος διαμένῃ ἐν Εὐρώπῃ ἢ ἐν Τουρκίᾳ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, δώδεκα δὲ μῆνας, εἰ διαμένῃ ἀλλοθι. Ἀρχεται δὲ ἡ προθεσμία αὐτὴ μετὰ τὴν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτε-ρικών ἐπίδοσιν τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως καὶ προσέτι τὴν ἐπιμελείαν τοῦ παραγγέ-λλοντος τὴν ἐπίδοσιν διαδίκου διπλὴν δη-μοσιεύσιν ἐν δυτίν ἐφημερίαι τῶν Ἀθη-νῶν, ὀριζομέναις ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κάτωθι τοῦ ἐπιδοτηρίου, περιλήψεως, περιεχομένης τὸ διατακτικὸν τῆς ἀποφάσεως, εἰ δὲ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν χρονολογίαν αὐτῆς, τὸ ἐκδόν αὐτὴν δικαστήριον καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοί-κίαν τῶν διαδίκων, ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ φύλλου τῆς ἐφημερίδος, τοῦ περιέ-λλοντος τὴν τελευταίαν τῶν τεσσάρων δη-μοσιεύσεων τῆς περιλήψεως. Σημειωτέον ὅτι πείληψις τοιαύτη δημοσιεύεται καὶ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἐπι-μελείαν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουρ-γοῦ, ἀποστέλλεται δὲ τῇ φροντίδι αὐτοῦ εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἢ ἀπόφασιν, προκατα-βάλλοντος τοῦ παραγγέλλοντος διαδίκου τὴν δαπάνην, ἣν ἐπίσης ὀρίζει ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργός.

Σημειωθήτω ὅτι τὸ ἔγγραφο τῆς ἀνα-κοπῆς πρέπει 1) νὰ διαλαμβάνῃ, ὅτι πρέ-πει νὰ διαλαμβάνῃ πᾶν δικόγραφον, δη-λονότι τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἀνακόπτοντος καὶ τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ, τὴν προσβαλλομέ-

νην ἀπόφασιν, τὸ δικαστήριον οὗ ἐνώπιον συζητηθήσεται ἡ ἀνακοπὴ, τὴν προσή-κουσαν τοῦ τόπου καὶ χρόνου τῆς συν-τάξεως αὐτοῦ σημειώσιν, τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀνακόπτοντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, καὶ 2) τοὺς λόγους τῆς ἀνακο-πῆς (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 598 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 136). Ἀλλ' εἰ ἡ κατοικία παρα-λείπεται ἢ ἐσφαλμένως μνημονεύεται, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης, ὁσάκις, γνωστῆς οὐσῆς αὐτῆς ἐκ τῶν προτέρων δικογρά-φων, δὲν γενᾶται ἀμφισβόλια περὶ τῆς ταυτότητος τῶν διαδίκων (Ἀρείου Πά-γου 197 τοῦ 71 κτλ.). Ἡμέρα δὲ τῆς συζητήσεως τῆς ἀνακοπῆς εἶναι κατὰ νόμον ἡ ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως αὐτῆς τρίτη, καθ' ἣν ἐπομένως ὀφείλει νὰ ἐμφανισθῇ ὁ καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ. Πρόδηλον ὅμως ὅτι ἡ προθεσμία αὕτη παρατείνεται ἐπὶ μακροτέρων ἀποστάσεων κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἀρθροῖς 195—196 τῆς Πολ. Δικ. ὀρι-σμένα (Πολ. Δικον. ἀρθρὸν 598 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρὰ 505 καὶ 507, Α. Π. 228 τοῦ 53, 291 τοῦ 75). Ἐπιδομένου δὲ πα-σιφανῶς εἰς τὸν καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ τοῦ τῆς ἀνακοπῆς ἐγγράφου, ὅπως ἐμφανι-σθῇ ἐμπροθέσμως εἰς συζήτησιν, ἐπεται ὅτι οὐδεμία ἐπέρχεται ἀκυρότης, εἰ μὴ περιέχῃ ἡ ἀνακοπὴ ῥητὴν κλήσιν πρὸς ἐμφάνισιν (Α. Π. 58 τοῦ 44, 444 τοῦ 56). Λόγους δὲ ἀνακοπῆς δύναται νὰ προβάλῃ καὶ ἄλλους διὰ μεταγενεστέρου ἐγγράφου ἢ διὰ τῶν προτάσεων. Ἐγγρά-φεται δὲ ἡ ἀνακοπὴ ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως, ἐπὶ καταβολῇ τοῦ νενομισμένου τέλους, ἐν τῷ ἐπίτηδες δια-τηρουμένῳ ἐν ἐκάστῳ δικαστικῷ γρα-φείῳ ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ τῶν ἀνακοπῶν, σημειουμένων ἐν αὐτῷ τῶν ὀνομάτων τῶν διαδίκων καὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐκδο-θείσης ἐρήμην ἀποφάσεως καὶ τῆς ἀνα-κοπῆς. Δὲν δύναται δὲ νὰ εἰσχωρῇ πρὸς συζήτησιν ὑπὸ τοῦ ἀνακόπτοντος, εἰ μὴ συνάπτεται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς

συζητήσεως τὸ βραδύτερον πιστοποιήσας ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, ὅτι ἐνεγράφη ἐν αὐτῷ μετὰ καταβολῆς τοῦ νομίμου τέλους, ἔτι δὲ μετὰ καταβολῆς εἰκοσιπενταδράχμου προστίμου (εἰσπραττομένου διὰ κινήτου ἐπισήματος), ἐὰν ἐνεγράφη μετὰ διμηνίαν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως. Ἄλλὰ προσέτι εἰς τὸν μετὰ διμηνίαν προσελθόντα εἰς ἐγγράφην τῆς ἀνακοπῆς αὐτοῦ δύναται τὸ ἐπιλαβόμενον τῆς δίκης δικαστήριον νὰ ἐπιβῇ χρηματικὴν ποινὴν πεντήκοντα μέχρι διακοσίων δραχμῶν (Πολ. Δικ. 599 ἐν συνδ. πρὸς νόμου ΑΧΚΕ' περὶ χαρτοσήμου ἄρθρον 52 καὶ πρὸς νόμου ΑΨ'ΗΒ' ἄρθρα 1 καὶ 2).

Ὅσάκις ἐμφανίζονται τινες μόνον τῶν ὁμοδίκων, ὁ δικαστὴς δικάζει μὲν ἐρήμην κατὰ τύπον τοῦς ἀπολιπομένους, ἀλλὰ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ νόμου θεωροῦνται οὗτοι ὡς ἀντιπροσωπευόμενοι ὑπὸ τῶν ἐμφανισθέντων, ὡς αἱ προτάσεις θεωροῦνται ὡς προτάσεις καὶ τῶν ἀπολιπομένων, δικαιοῦνται ὅμως οὗτοι εἰς ἀνακοπὴν, ἂν θέλωσιν. — Ὅσάκις δ' ἐκλήθῃ ἐγγυητής, ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν, εἰ μὲν οὔτε ὁ ἀρχικὸς διάδικος ἐνεφανίσθῃ, οὔτε ὁ ἐγγυητής, ὁ μὲν διάδικος δικάζεται ἐρήμην, ἡ δὲ κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ περὶ ἀποζημιώσεως παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν, εἰ δὲ ἐνεφανίσθῃ μὲν ὁ ἀρχικὸς διάδικος, ἀλλ' οὐχὶ ὁ ἐγγυητής, δικάζεται μὲν κατ' ἀντιμολίαν ἢ κυρίᾳ δίκῃ, ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. Ἄλλ' ἐὰν δὲν ἐμφανίζεται μὲν ὁ προκαλέσας τὸν ἐγγυητὴν ἀρχικὸς διάδικος, ἐμφανίζεται δ' ὁ ἐγγυητής, εἰ μὲν ὁ ἐγγυητής περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρεώσεως αὐτοῦ, δικάζεται ἐρήμην μόνος ὁ ἀρχικὸς διάδικος, εἰ δὲ ἀνέλαβεν ὁ ἐγγυητής τὸν ἀγῶνα, θεωρεῖται ὡς πληρεξούσιος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἔχει

δικαίωμα ν' ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν. — Ὅσάκις τις προσεπικληθεὶς ὑπὸ τοῦ διὰ δικητικῆς ἀγωγῆς ἐναγομένου ὡς ὁ ἀληθὴς διακάτοχος δὲν ἐμφανίζεται, θεωρεῖται ἀντιπροσωπεύων αὐτὸν ὁ ἐναγόμενος, ἡ δ' ἀπόφασις ἔχει κατ' αὐτοῦ νόμιμα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ δικαιούται νὰ ἀνακόψῃ αὐτήν. Ὅσάκις δὲ προσεπικληθεὶς τις ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ὡς δικαιολογούμενος αὐτοῦ δὲν ἐμφανίζεται, ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ζημιῶν, ἀλλ' ἐνάγων ὑπέστη, ὅπως δι' ἄλλου ἀποδεδειγμένου μέσου νομιμοποιήσῃ ἐν τούτῳ, ἀλλ' ἔχει δικαίωμα ὁ ἐνάγων καὶ νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ προσεπικληθέντος στραφεῖσαν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 602 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συκοφαντία καλεῖται ἡ ἐγγυητικὴ ἢ προφορικῶς, δημοσίως ἢ μυστικῶς, ἐπιχειρουμένη ὑπὸ τινος ἀπόδοσις εἰς ἄλλον πράξεως ποινικῶς καταδικαστέας ἐν γνώσει τοῦ μὴ ὑπαρκτοῦ αὐτῆς. Ὄν καὶ ἡ συκοφαντία, ὡς καὶ ἡ ἐξουβρίσις τῆς τιμῆς, δι' ἧς ἐπίσης προσβάλλεται ἡ τιμὴ τοῦ καθ' οὗ αὕτη στρέφεται, καὶ ἡ ψευδοῦς καταμνήνυσις, δι' ἧς ἐπίσης προσβάλλεται ἡ τιμὴ τοῦ καθ' οὗ αὕτη, εἶναι ἀδίκημα προσβολῆς κατὰ τὴν τιμῆς. Διαφέρει δὲ τῆς μὲν ἐξουβρίσεως, ὅτι διὰ τῆς συκοφαντίας οὐ μόνον προσβάλλεται ἡ τιμὴ, ὡς διὰ τῆς ἐξουβρίσεως, ἀλλὰ παρίσταται ἐν ταυτῷ ὁ καθ' οὗ αὕτη καὶ ὡς διαπράξας πρᾶξιν, ἐφ' ἣ ἡ κορεῖ ἀνάκρισις, τῆς δὲ ψευδοῦς καταμνήνυσεως, ὅτι δι' αὐτῆς οὐ μόνον παρίσταται ὡς διαπράξας ἀξιοποινὸν πρᾶξιν, ἀλλὰ καὶ ζητεῖται ἡ εἰσαγωγὴ αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ εἰς ποινικὴν δίκην. Τιμωρεῖται διὰ τοῦτο ἡ συκοφαντία βαρύτερον μὲν τῆς ἐξουβρίσεως, ἐλαφρότερον δὲ τῆς ψευδοῦς καταμνήνυσεως, ἐπιβαλλομένης εἰς αὐτὴν φυλακίσεως τριῶν μὲν μηνῶν, μέχρι δύο ἐτών, ἐὰν ἡ προσφθεῖσα συκο-

πρᾶξις ἀποτελῇ κακούργημα, καὶ ἐν ἰσοδυνάμει ἄλλῃ ἐνός ἔτους, ἐὰν ἀποτελῇ πλημμέλημα, τριῶν δὲ ἔτη ἄχρι ἐνός μηνός. ἐὰν αὖτις ἀποπέσει τὸ πταίσμα ἢ πειθαρχικὴν παράβασιν ἢ ἄλλου περὶ ἐξουσίσεως καὶ περὶ τύπου (πρ. 28).

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὁρισμοῦ τῆς συκοφαντίας προκύπτει ὅτι, ἐὰν ἡ προσεκπινομένη εἰς τινα πρᾶξις ἐτελέσθῃ ἁλθῶς καὶ τοῦ εἰς τὴν προσήλθῃ, δὲν χωρεῖ κατὰ τὴν ἀπόφ. 14 τοῦ 18) ἔλυσεν τὸ ζήτημα ἀποφατικῶς.

Αἱ συμβάσεις διακρίνονται εἰς ἀμφοτεροβαρεῖς, τὰς παραυούσας δηλονότι ἀμοιβαίας ὑποχρεώσεις (οἷαι ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις, ἡ ἐταιρεία) καὶ εἰς ἑτεροβαρεῖς τὰς παραγούσας μόνον ἑτερομερεῖς ὑποχρεώσεις (οἷαι ἡ ἐντολή, ἡ παρακαταθήκη, τὸ δάνειον, τὸ χρησιδάνειον). Καλοῦνται δὲ αἱ ἀμφοτεροβαρεῖς καὶ ἐνυχηραὶ, ἐὰν ἡ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια, εἴτε ἀμφοτέρων εἴτε τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων, ἤρτηται ἀπὸ τυχαιῶν γεγονότος (οἷαι τὸ παίγνιον, ἡ περίδοσις καὶ ἡ πώλησις ἐλπίδος). Αἱ δ' ἑτεροβαρεῖς καλοῦνται καὶ χαριστικαὶ ἢ εὐποιητικαὶ, ἐὰν παρέχωσιν ὠφέλειαν εἰς τὸν ἕτερον τῶν συναλλαττομένων ἄνευ ἀνταλλάγματος (οἷαι ἡ δωρεά, ἡ παρακαταθήκη, τὸ χρησιδάνειον, ἡ κατὰ παράκλησιν δόσις) (Οἰκονομίδου Στοιχεῖα Ἀστικοῦ Δικαίου § 35 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθρ. 1416 καὶ ἐπ.). (*Ἰδε καὶ λέξιν Ἀμφοτεροβαρὲς σύμβασις).

Παρὰ Ῥωμαίους δὲν ἔτικτον πᾶσαι αἱ συμβάσεις καθ' ἑαυτὰς ἀγωγὴν. Καὶ αἱ μὲν τίκτουσαι ἀγωγὴν εἰδικώτερον ἑκαλοῦντο *συναλλάγματα* (contractus), αἱ δὲ μὴ τίκτουσαι *σύμφωνα* (pacta). Τὰ δὲ συναλλάγματα διηροῦντο εἰς *ἐπὶ ὄνομα* τὰ φέροντα ἴδιον ὄνομα καὶ προστατευόμενα δι' ἰδίαν ἀγωγὴν, ὅποια ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις κτλ., καὶ εἰς *ἀνὸνμα* τὰ μὴ φέροντα ἴδιον ὄνομα καὶ μὴ προστατευόμενα δι' ἰδίαν ἀγωγὴν, ὅλλ' ὑπο-

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συμβάσεις. Σύμβασις (conventio, γὰρ. conventio) καλεῖται ἡ συμβαλλομένη δύο ἢ πλείονων (δηλονότι διμερὲς ἀποποιεῖα), δι' ἧς παράγεται, μεταλλάσσεται ἢ καταργεῖται ἐνοχὴ. (Ν. 1 § 1 ἐνδ. (2. 14) Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1444 Ἑλλ. Κωδ. 1101) Οὕτω σύμβασις εἶναι ἐταιρεία, δι' ἧς δύο ἢ πλείονες ἐνοῦνται ἐν κοινῇ συνεισφορᾷ πορισθῆναι ὠφελίαν, ὅθεν συνομολογοῦσιν ἀμοιβαίως ὁρισμένους σχέσεις κτλ., παράγεται ἄρα διὰ τῆς ἐταιρείας ἐνοχὴ. Ἐπίσης σύμβασις, ἐπειδὴ ἡ ἀνανέωσις, δι' ἧς διὰ νέας συμβάσεις συνομολογεῖται νέον χρεὸς πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ παλαιοῦ ἢ ἀντικαθίσταται ὁ δανειστής ἢ ὁ ὀφειλέτης. Παράγεται ἄρα ἡ προϋπάρχουσα ἐνοχὴ. Ἐπίσης σύμβασις εἶναι ἡ μερικὴ ἀντικατάστασις τοῦ χρέους, δι' ἧς ἀπχλάσσεται ὁ ὀφειλέτης μέρους τοῦ χρέους μεταβιβάζεται ἢ ἀντικαθίσταται ὁ προϋπάρχουσα ἐνοχὴ. Ὅθεν πρὸς σύμβασιν συμβάσεως ἀπαιτεῖται ἐπὶ τὸ αὐτὸν ὅσον σύμπτωσις δύο ἢ πλείονων βουλήσεων.

ἥτις καὶ ὀνομάζεται *εἰκονικὴ* (N. 11 Πανδ. (18. 1), N. 21 Κωδ. (2. 4) Ἑλλ. Κωδ. 1452). Δὲν παραβά-
νται ὁμῶς τὰ ἐξ αὐτῆς παραγόμενα
νόμματα τρίτων. Ἐὰν δ' εἰκονικῶς
συμολογηθῇ ἄλλη ἀντ' ἄλλης συμβά-
σεως ἢ πράξις κρίνεται κατὰ τοὺς ὀρι-
σμούς τοὺς διέποντας τὴν ἀληθῶς συνα-
σθέντων σύμβασιν (N. 5 § 5 καὶ N. 7
Πανδ. (24. 1) N. 46 Πανδ. (19. 2),
Ἑλλ. Κωδ. 1453). 2) Ἰκανότης
τῆς συμβάσεως ὑποχρεομένου.
Ἄνθρωποι μὲν παντελῶς εἰσιν εἰς
ἐκτέλεσιν συμβάσεων οἱ διανοητι-
κῶς ἰσχυροὶ (οἷον βλάκες, παράφρονες
καὶ οἱ ἄνθρωποι, περιωρισμέ-
νοι ἐκ τῆς ἰκανότητος ἔχουσιν οἱ ἔφηβοι, οἱ
ἀνέμοι καὶ οἱ ἐστερημένοι τοῦ πρὸς δὴ-
μιᾶς τῆς θελήσεως ἀναγκαίου ὀργάνου.
Ἄνθρωποι δὲ, Ἀπαγόρευσις, Ἐπι-
στολή). 3) Ἀντικείμενον ὠρισμένον.
Ὅταν ἡ παροχὴ δὲν πρέπει νὰ ᾖ ἐξ-
τελέσθη ἀπὸ τῆς ἀπολύτου θελήσεως
ἐκείνου τῶν συμβαλλομένων, οὐδὲ φυ-
σικῶς ἢ νομικῶς ἀδύνατος (Ἰδε Παρ-
αμ. 4) Δίττις Θεμιστή. Ὅθεν σύμβασις
ἀθέμιτος αἰτίαν, δηλονότι ἀπα-
γορευμένην ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῆς ἠθικῆς,
ἢ ἀνίσχυρος.
Σημειώτεον ὅτι ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας
τῶν συμβάσεων ζητεῖται ἡ θέλησις τῶν
συμβαλλομένων καὶ προτιμᾶται τῆς γραμ-
ματικῆς τῶν λέξεων σημασίας (N. 83
Πανδ. (45. 1), N. 12 Πανδ. (2. 15),
Ἑλλ. Κωδ. 1474). Ὅθεν προτι-
μᾶται ἡ ἀλήθεια τῆς κατὰ παραδρομὴν
ἀπορροῆς θεοειμένης λέξεως (N.
Πανδ. 45. 1). Ἐπὶ διχημάτων δὲ
προτιμᾶται ἡ ἐν τῷ τόπῳ τῆς
καταστάσεως τῆς συμβάσεως εἰρησμένη ἐκ-
τίμησις (N. 31 Βασιλ. (2. 3). Σχ. Ἑλλ.
Κωδ. 1476). Ἐπειτα δὲ ἡ μάλλον ἀρ-
ατὴ τῆς συμβάσεως ἢ φέρουσα εἰς ἀπο-
κρίσιν (N. 9 καὶ 67 Βασιλ. (2. 3).

N. 11 Βασιλ. (44. 18), N. 3 καὶ N.
21 Πανδ. (34. 5), N. 77 Βασιλ. (43.
1). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1475). Προσθε-
τέον ὅτι ἐν ἀμφιβολίᾳ ἡ σύμβασις ἐρμη-
νεύεται κατὰ τοῦ δανειστοῦ καὶ ὑπὲρ
τοῦ ὀφειλέτου ἐπὶ δὲ πωλήσεως ἡ μισθώ-
σεως κατὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ ἐκμισθωτοῦ
(N. 39 Πανδ. (2. 14), N. 21 καὶ 33
Πανδ. (18. 1), N. 38 § 18 καὶ N. 99
πρ. Πανδ. (45. 1). Σχ. Ἑλλ. Κωδ.
1479). Ἐπὶ δὲ συμβιβασμοῦ πᾶσα παρ-
αίτησις δικαιωμάτων θεωρεῖται ἀναφε-
ρομένη εἰς τὴν προκαλίσσαν αὐτὸν δια-
φορὰν (N. 5, 9 καὶ 12 Πανδ. (2. 15)
Α. Π. 64 τοῦ 36). Σημειώτεον ἐπίσης
ὅτι αἱ συμβάσεις δύνανται νὰ ἰσχυρο-
ποιηθῶσι διὰ τῆς συνομολογήσεως ποι-
ρικῆς ρήτρας ἢ χρηρηγήσεως ἀρραβῶνος
(Ἰδε λέξεις).

Ἀναγκαῖον τέλος νὰ διασαφηνθῇ ὅτι
αἱ διαπραγματεύσεις πρὸς κατάρτισιν
συμβάσεως (φέρ' εἰπεῖν ἀγοραπωλησίας)
δὲν ἀποτελοῦσι σύμβασιν, εἰ μὴ συμ-
φωνηθῶσι πάντες οἱ ὄροι αὐτῆς. Δύνα-
ται δὲ καὶ ὀφείλει τὸ δικαστήριον, καὶ
εἰ μὴ οἱ διάδικοι ἐχαρακτήρισαν τὴν
ἀπλὴν διαπραγματεύσιν ὡς κατεστημέ-
νην σύμβασιν, νὰ δώσῃ αὐτεπαγγέλτως
τὸν νόμιμον χαρακτηρισμόν (Α. Π. 325
τοῦ 79). Προσέτι δὲ ὅτι, εἰ κατὰ τινα
σύμβασιν συνομολογηθῇ ὅτι συνταχθή-
σεται περὶ αὐτῆς δημόσιον ἔγγραφον, ἡ
σύμβασις θεωρεῖται καταρτισθεῖσα μόνον
μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ συνομολογηθέντος
ἐγγράφου (N. 17 Κωδ. (4. 21) Α. Π.
113 τοῦ 50).

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Συμβιβασμός. Ὁ συμβι-
βισμός (transactio) εἶναι σύμβασις ἐξ ὅπως
συναλλαγματική, ἥς ἡ χρησιμότης καὶ
αἱ λίαν ὀφείλοι συνέπειαι δὲν ἡδύναντο
βεβαίως ἢ ν' ἀναγνωρισθῶσιν ἐν πάσῃ ἐ-
ποχῇ ἐν τούτῳ δὲ ἔγκειται κυρίως καὶ
ὁ λόγος, δι' ὃν αἱ Νομοθεταὶ πᾶσαι ἀνε-

συνόλῳ ὀφειλομένου ποσοῦ, οὐ ἕνεκα καὶ συγχωρεῖται συμβιβασμός, καθ' ὃν ἐπὶ τῇ λήψει ποσοῦ ὠρισμένου ὁ δικαιούχος παραιτεῖται τὴν περὶ παροχῆς τῆς προσόδου ἢ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς ἐπιταγῆς ἀξίωσιν αὐτοῦ.

Οὕτως ὁμως προσδιοριζομένου τοῦ ἀντικειμένου τοῦ συμβιβασμοῦ γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία, μετὰ τὸ δεδικασμένον συγχωρεῖται συμφωνία τοιαύτη; Ἀναχωρῶν ὁ ἐρμηνευτὴς ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι μετὰ τὴν τελεσιδικίαν δὲν ὑπάρχει πλέον ἀμφιβολία, ἥθελε περιέλθῃ ἀναγκαιῶς εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οὕτε ἐπιτρέπεται συμβιβασμός, οὔτε γενόμενος τοιοῦτος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἰσχυρός· ἐνίοτε ὁμως ἀναφαίνονται καὶ λόγοι ἰδιαιτέροι, οἵτινες δικαιολογοῦσι τὴν ἀντίθετον ἐκδοχὴν. Ἐὰν λ. χ. ἡ ἀπόφασις εἶναι δεκτικὴ προσβολῆς διὰ τακτικῆς ἢ ἐκτάκτου ἐνόχου μέσου, ἐὰν δύναται νὰ ἦναι ἐπίδικος, ἡ ὑπαρξὶς τοῦ δεδικασμένου (quia adhuc lis subesse possit), ἡ ἀμφισβητεῖται ὅπωςδήποτε ἡ ἰσχύς ἢ ἡ ἐκτασις τῆς τελεσιδικίας δικαίου τινός, οὐδεὶς βεβίως ὑπάρχει λόγος, ὅπως μὴ ἐπιτρέπεται συμβιβασμός περὶ αὐτῶν, ὡς περὶ πραγμάτων μηκέτι κεκριμένων ἀρκούντως δὲ σαφεῖς συνηγοροῦσιν εἰς τοῦτο διατάξεις τοῦ νόμου (N. 7, πρ. § 1 καὶ 11, (2. 15) Πανδ.—Κωδ. (2. 4) 32. Παραβ. Arndts § 269.—Windscheid 11, § 4. 14.—Sindenis 11 § 107).

Τὴν ὁρότητα τῆς γνώμης ταύτης μακρὰ ἐπέδεικνυσε περὶ, ἐκύρωσε δὲ παρ' ἡμῶν καὶ τῶν δικαστηρίων ἡ νομολογία. Οὕτως ἐκτίς τῶν κατωτέρων δικαστηρίων, καὶ ὁ Ἀρειὸς Πάγος ἀπεφάνη ἄλλοτε ἐπὶ περιπτώσεως ὁμοίας τὰ αὐτὰ (189 τοῦ 69) δεξιόμενος μάλιστα, ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην λύσιν δὲν ἀντίκεινται αἱ περὶ ἐκτελέσεως διατάξεις τῆς Π. Δ., διότι κατ' αὐτὴν ὁ διάδικος ὑποχρεοῦται νὰ προβῇ εἰς ἐκτέλεσιν, ἐὰν νομίζῃ τὴν

ἀπόφασιν δεκτικὴν τοιαύτης. Ἐπ' ἴσης ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῶν συγγραφέων, ὅτι καὶ λόγῳ ἀναξιοχρεώτητος τοῦ ὀφειλέτου, συγχωρεῖται μετὰ τὴν τελεσιδικίαν καὶ μερικὴ τοῦ χρέους ἄφεςις, πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ὑπόλοιπου, (Sindenis 11 § 107, σημ. 36.—Windscheid, 2 § 41. 4), ἀφοῦ καὶ ἡ δωρεὰ δὲν κωλύεται μετ' αὐτὴν ἐν ἐγένετο ἐν γνώσει καὶ ἐπὶ τούτῳ.

Περὶ τοῦ ὅτι συμβιβασμός δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ ἀπωλείας μέρους τινός τῆς ἀβεβαιοῦ ἀπαιτήσεως, οὐδὲως δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ, διότι ἄλλως θὰ ὑπῆρχεν ἀπλὴ ἀμφιβολία δικαίου ἐπιγνώσεως καὶ οὐχὶ συμβιβασμός (Κωδ. (2. 4) 38.—Ἀρμ. Δ. τ' 1), τινὲς ἕως ἀδικαιολογήτως τὴν ἀρχὴν ταύτην περιορίζοντες ἀποφαίνονται συγχρόνως, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον, ὅπως ἡ ἐν λόγῳ θυσία ὑπάρχῃ ἐκατέρωθεν, διότι οὐδεμία δὴθεν τοῦ νόμου διάταξις, προσκυροῖ τὴν τοιαύτην ἀμφοτέρων τῶν διαφορομένων ὑποχρέωσιν. Ὅρθοτέρα νομίζομεν εἶναι ἡ ἀντίθετος γνώμη. Ὅταν λήθῃται φιλικῶς διαφορά τις, πάντοτε ὑπάρχουσιν ὁμοιοπαθεῖαι καὶ παραχωρήσεις, διότι ὁ μὲν δανειστὴς συναινεῖ ὅπως ἀντὶ τοῦ ὅλου τῆς ἀβεβαιοῦ ἀπαιτήσεως λάβῃ μέρος μόνον, ὁ δὲ ὀφειλέτης περιορίζον τὴν ἀντιτασσομένην ἀμφισβήτησιν μόνον ἐπὶ μέρος τοῦ ἀξιουμένου δικαίου, ἀναγνωρίζει τὸ ὑπόλοιπον, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς περὶ μείζονος υποχρεώσεως ἀμφιβολίας· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, ἅτινα καθαρῶς ἀποτελοῦσι θυσίαν ἀμοιβαιότητα, ὑπάρχουσι, νομίζομεν, καὶ διατάξεις τοῦ Νόμου ἀρκούντως σαφεῖς, δι' ὧν ὑποστηρίζεται ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ, ὡς εἶναι οἱ τῶν N. 1, (2. 15) τῶν Πανδ.—2 καὶ 38, (2. 4) τοῦ Κωδ. 1Α' 6' 1. 20 καὶ 55. Βασίλ. ἐκ τῆς ὁρῆς τῶν ὁποίων ἐρμηνεύεισ διαικιοῦνται τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ὁ συμβιβασμός καταρτίζεται δι' ἀμοιβίας παραχωρήσεως μέρους τοῦ πραγματικοῦ ἢ

νομιζομένου δικαιώματος (Keller, Pand. § 284. — Arnds. § 269). Τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεδείξατο ἄλλοτε καὶ ὁ "Αρειος Πάγος, ἀποφηνάμενος ὅτι ὁ συμβιβασμὸς ἀποτελεῖται ἐξ ἀμοιβαίων-θυσιῶν καὶ παρχωρήσεων.

Κατὰ γενικὴν τοῦ *Ρωμ. Δικαίου ἀρχὴν ὁ συμβιβασμὸς ἐπετρέπετο περὶ παντὸς δικαιώματος, οὗ ἔχει τις τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν, μὴ ἐξαιρουμένων μὴδὲ τῆς οἰκογενειακῆς τάξεως (10 (2. 4) Κωδ.), ὡς καὶ διαφορῶν ἀφωρωσῶν εἰς καταστάσιν δουλικὴν (Κωδ. αὐτ. 43). Τοῦ κανόνος ἔμως τούτου, διάφοροι ἰσχύουσιν ἐξαιρέσεις, ὧν τινες μὲν ἀναγράφονται ἐν διατάξεσιν ἐκείνου καὶ ἄλλαι ἐν ταῖς τῆς Πολ. Δικ. (ὁὕτω κατὰ τὸν Ν. 10 (4. 2) τοῦ Κωδικος, ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν προσώπων ἢ τῆς οἰκογενειακῆς τάξεως ὁ συμβιβασμὸς συγχωρεῖται μὲν ἀλλὰ μόνον ὅταν εἶναι ὠφέλιμος (Κωδ. (2. 4) 10. — Παραβλ. Troplong, συμβιβασμὸς ἀρ. 63 καὶ 67), οὗ ἔνεκα καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐκηρύχθη ἄλλοτε ἄκυρος ἢ ἀπὸ τῆς ἰθαγενείας διὰ συμβιβασμοῦ παραιτήσις (Tropl. αὐτοθ. ἀρ. 66).

Ὡσαύτως θεωρεῖται ἀνίσχυρος καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος συμβιβασμὸς ἀφωρῶν α') εἰς κληρονομίαν, πρὶν ἢ ἀνοιχθῇ ἡ διαθήκη κατὰ τὴν διάταξιν ἀπρὸ τοῦ ἀνοιγῆναι τὴν διαθήκην οὐ δύναται τις διαλύεσθαι (6 (2. 15) τῶν Πανδ.)· διότι ἡ τοιαύτη συμφωνία συγχωρεῖται, ὡς ἐρρήθη, ὅπου ὑφίσταται ἀβεβαιότης, ἡ ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ ἐνυπάρχουσα ἄγνοια δὲν δύναται βεβαίως νὰ μεταβληθῇ αὐθαίρετως εἰς ἀβεβαιότητα (Πρβ. Puchta § 291. — Sintenis § 107 ὑποσ. 37)· β') περὶ μέλλοντος ἀδικήματος, καθ' ὅσον ἐν τούτῳ ὁ συμβιβασμὸς τεκμαίρεται, ὅτι ὑποκρύπτει δόλον καὶ μεταβάλλει τὸ ἀδίκημα εἰς δικαίωμα (Troplong, Transact. 60)· γ') περὶ πάσης γαμικῆς διαφορᾶς (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 107)· δ') περὶ

καθολικῆς ἢ μερικῆς ἀναιρέσεως, μάλλον τῆς διατροφῆς καταλειφθείσης αἰτίᾳ θανάτου, ἐὰν δὲν προηγηθῇ δικαστικὴ ἀρρευνα περὶ τῆς αἰτίας τοῦ τρόπου καὶ τῶν προσώπων, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι ἐπωφελὴς τῷ ὠρεοδόχῳ, ὁπότε ἰσχύει καὶ ἄνευ δικαστικῆς συμπράξεως (Κωδ. (2. 15) 8, § 6, 24 καὶ 25)· ε') (κατὰ τὸ ἀρθρ. 107 τῆς Πολ. Δικον.) περὶ δικῶν, καθ' ὅς δέον ν' ἀκουσθῇ ὁ εἰσαγγελεύς, ὡς καὶ περὶ πάσης ἐν γένει γαμικῆς ἢ περὶ διατροφῆς διαφορᾶς· ε') περὶ ἀνηλίκων, διὰ τὸν συμβιβασμὸν τῶν ὁποίων, ἐὰν πρόκειται περὶ ποσῶν ἡττονος μὲν τῶν 500 ὀρ., ἀπαιτεῖται γνωμοδότησις δικηγορικῆ καὶ ἄδεια οἰκογενειακοῦ συμβουλίου, ἐπὶ δὲ μείζονος καὶ ἐπικυρωτικῇ τοῦ δικαστηρίου ψῆφος (ἀρθρ. 77 τοῦ περὶ ἀνηλίκων νόμου), καὶ ζ') ὅσας δὲ συμβιβασμὸς ἀφορᾷ εἰς περιπτώσεις, καθ' ὅς ἀπαγορεύεται ἡ τοιαύτη συμφωνία, ἐὰν δὲν ἐτηρηθῇσαν διατυπώσεις ὠρισμέναι (ἀρθρ. 116 καὶ 119 τοῦ περὶ δέμων Ν. Πλείονα περὶ τούτου ὅρα ἐν τοῖς ἀρθρ. 171—172 τῆς λέξεως acquiescement, τοῦ Dal. Περὶ τῆς πρὸς τὸν συμβιβάζεσθαι ἱκανότητος τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὅρα Dalloz Trésor public 781).

Ὡς ἐρρήθη ἡδὴ καὶ περὶ πάσης δικῆς ἐκκρεμοῦς διατελούσης, δύνανται οἱ διάδικοι νὰ συμβιβάζωνται, ἐὰν ἔχωσι τὴν πρὸς τοῦτο ἱκανότητα καὶ ἡ διαφορά εἶναι δεκτικὴ τοιαύτης φιλικῆς διαλύσεως· τὰ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως ἐκ τοῦ τοιούτου συμβιβασμοῦ κρατοῦντα κανονίζουσιν εἰδικῶς τὰ ἀρθρ. 477 καὶ 478 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, περὶ ὧν ἰδιαιτέρος ὁ ἐὰν νὰ γίνῃ λόγος.

Ὁ "Αρειος Πάγος πολλάκις ἐπιλήθεις τῆς ἐξετάσεως τοῦ τοιούτου ζητήματος ἀπεφάνετο ὅτι σκοπὸς τῶν ἐρμηνευσμένων ἀρθρῶν εἶναι ἡ δι' ἐπισήμων καὶ ἀνεπιδέκτων ἀμφισβήτησεως ἐγγράφων ἀπόδειξις τῆς συμβιβαστικῆς καταρ-

της δίκης και ότι επομένως η
αὐτῶν περιοριστικὴ οὐσα δὲν
ἐκτελεσθῇ καὶ ἐπὶ ἀποδεικτικῶν μέσων
ἐκτελεσθῶσιν.

Τὴν γνώμην ὅμως ταύτην ἀπέκρουσεν
ὁ Διανομίδης καὶ δι' ἐπιχειρημάτων, ἁ-
πλῶς δυσκόλους, νομίζομεν, δύνανται ν' ἀ-
ποδεικθῶσιν.

Ὁρθότερον ἄρα εἶναι νὰ δεχθῶμεν, ὅτι
ἡ ἐμπειρομένη διάταξις ἐνδεικτικὴ ἂν
αὐτῶν οὐσα ὑποδεικνύει μόνον τὸν συντη-
ρητικὸν ἔαυτος δὲ καὶ ἀσφαλέστερον τοῦ
αὐτοῦ συμβιβασμοῦ τύπον καὶ ὅτι κατ'
ἐκτελεσθῶν ἢ ἀπόδειξις αὐτοῦ συγγω-
νίζεται νὰ γίνῃ δι' ὅλων τῶν ὑπὸ τοῦ
Νόμου ἐπιτρεπομένων ἀποδεικτικῶν μέ-
σων, εἴτε ἄλλως, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ ὡς
ἀναγίνεται συγγραφεὺς, καὶ ὁ ἐν ἀλλοδαπῇ
καταρτιζόμενος συμβιβασμὸς ἔδει διὰ τὸν
λόγον νὰ ᾖ ἄκυρος, ἐνῷ ὁ "Αρειος
Πάγος ἀντιθέτως ἐθεώρησε καὶ αὐτὸν
ἄκυρον, στηριχθεὶς μάλιστα ἐπὶ ἀσθενε-
σίου ἐρείσματος, ἥτοι τοῦ ἄρθρου 7
τοῦ "Αστικοῦ Νόμου, ὅπερ ἤκιστα βεβαίως
ἀπορρίπτει τῆς ἀποφάσεως τὴν ὀρθότητά
καὶ ἀνατρέπον τὴν δι' αὐτῆς τιθεμένην
ῥητὴν.

Κατὰ ῥητὴν τοῦ "Αρμενοπούλου δια-
τάξεως (Α. ἱ. 2. 5) ὅπως οἵποτε καὶ ἂν
ἐκτελεσθῇ ἡ σύμβασις, δὲν ἐθεωρεῖτο ἂν
ἄκυρος, ἀλλὰ κατὰ τὸ Ρ. Δ. ἐκ ψιλοῦ
συμφώνου παρήγετο μὲν ἑστασίς οὐχί
ἄλλα καὶ ἀγωγή, δι' ἣν ἀπαιτεῖτο ἐπε-
κρίσις ἢ τοῦλάχιστον ἡ συνδρομὴ τῶν
ἐπὶ τῇ προγεγραμμένων συμφώνων ἀ-
παιτῶν προσόντων καὶ προηγουμένη ἐκ-
τέλεσις τοῦ ἐνάγοντος ἐκτελέσει τῆς βα-
ρύνουσας αὐτὸν ὑποχρέωσης (Κωδ. (2.
18. 24), ὁπότε ὅμως ὁ ἐκτελέσας δὲν
ἐκτελεσάτω νὰ ἐπιδιώξῃ τῶν δοθέντων τῇ
ἐκτέλεσιν ὅπως ἰσχύουσι τὰ πρὸ τοῦ συμ-
βιβασμοῦ ἐκ μεταμελείας (Windscheid
I § 113 ὅπου. 11). Σήμερον κατ' ἀν-
αγκὴν παράγονται μὲν καὶ ἐκ ψιλοῦ

συμφώνου ἀγωγαί, πλην τῆς συμβάσεως
ἢ σύστασις χρήζει ἀποδείξεως, ἥτις ὅμως
ἐπὶ ποσοῦ μείζονος τῶν 50 δραχμ. δὲν
συγχωρεῖται νὰ γίνῃ διὰ μαρτύρων.

Ἐπὶ συμβιβασμοῦ ἰσχύουσιν ἐν γένει
αἱ ἐξῆς ἀρχαί: ὅτι ὑποχρεοῖ μὲν τοὺς
συμβαλλομένους καὶ τοὺς καθολικοὺς ἢ
εἰδικούς αὐτῶν διαδόχους (ἄρου κατὰ
τὸν Ν. 8 (12. 2 τῶν Πανδ. ὁ ἐπιβαλ-
λόμενος ἄρκος, ὅστις ἀποτελεῖ συμβιβα-
σμόν, δεσμεύει τοὺς τελευταίους), ἀλλ'
οὐδεμίαν ἔχει διὰ τοὺς τρίτους βλάβην
καὶ ὅτι ἐνεκα τῆς καταργήσεως τῆς
προϋπαρξάσης ἐνοχῆς ἀπαλλάσσονται οἱ
ὑπὲρ αὐτῆς ἐγγυηθέντες πάσης περαιτέρω
εὐθύνης (7 § 1. (12. 2) Πανδ.)· προσ-
βάλλεται δὲ εἴτε ἐνεκα βίας, εἴτε ἐνε-
κα δόλου, οὐχί ὅμως ἰδίῳ τοῦ ἐπικα-
λειμένου αὐτὸν (Πανδ. (2. 4) 30).

Ὁ συμβιβασμὸς δύνανται ἐπίσης νὰ
διαρρηχθῇ ἐνεκα πλάνης, ἀλλὰ περὶ αὐ-
τῆς ὡς ἐκ τοῦ ἰδιόζοντος τοῦ συμβιβα-
σμοῦ χαρακτηριστῶς ἰσχύουσιν εἰδικαί τινες
διατάξεις, περὶ ὧν ἰδιαίτερος δέον νὰ γίνῃ
λόγος.

Ἐὰν ἡ πλάνη ἀφορᾷ εἰς τὰ τῆς διαφο-
ρᾶς αὐτῆς, περὶ ὧν ἐγένετο φιλικὴ διάλυ-
σις, ἥτοι ἐὰν τινες ἢ καὶ πάντες ἐν γένει
οἱ συμβληθέντες ἐπλανήθησαν περὶ τὴν
φύσιν τῆς ἀξιώσεως, ἥτις ἀποτελεῖ τοῦ
συμβιβασμοῦ τὸ ἀντικείμενον ἢ τὸ ποσόν,
οὐδόλως ἐπηρεάζεται ἐντεῦθεν ἡ ἰσχύς
καὶ αἱ ἐννομοὶ τῆς πράξεως συνέπει-
αι· διότι ἡ τοιαύτη πλάνη ἀποτελεῖ
ἀκριβῶς τὸ οὐσιώδες στοιχεῖον τῆς ἀδε-
χαιότητος, ἥς ἄνευ δὲν θὰ ὑπῆρχε συμ-
βιβασμός, ἀλλὰ πρᾶξις ἐτέρη· ἐὰν ὅμως
ἡ πλάνη ἀφορᾷ οὐχί εἰς τὴν ἀμοιβαίαν
ἀπαίτησιν, περὶ ἥς γίνεται συμβιβασμός,
ἀλλ' εἰς γεγονὸς ἕτερον, ὅπερ οἱ συμβαλλό-
μενοι προϋπέθετον ἀναμφισβήτητον (ὡς
ἐπὶ παραδείγματι ἐὰν ὁ εἰς ἐθώρει τὴν
ἕτερον κληρονόμον χωρὶς νὰ ᾔναι, οὐ ἐ-
νεκα καὶ προῆλθεν ὁ συμβιβασμός (Κωδ.

1 (2. 5.) καὶ (2. 4) 42), ἡ ἀμφότεροι ἡμφισβήτησαν μόνον τὴν ἔκτασιν ὑποχρεώσεως θεωροῦντες γνήσιον τὸ ἀποδεικνύσαν αὐτὴν ἔγγραφον), ὁ γενόμενος συμβιβασμός δύναται νὰ προσβληθῇ ὡς ἄκυρος καὶ διὰ τῆς περὶ ἀχρεωστότητος (Παραβ. Puchta § 294. — Bähr. Anmerk. Kenung § 32. — Evant. ὁ Brinz σελ. 139 καὶ ἐπ. — Regelsberger, ἐν τινι Arch., XLVII σελ. 100). Ἀλλὰ γεγόνος, ὅπερ δὲν ὑποτελεῖ μέρος τῆς συμβίσεως ἢ δὲν συμπεριλαμβάνεται ἐντός τῶν ὅρων αὐτῆς, διηγηματικῶς μόνον ἀναφερόμενον δύναται τὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχον τὴν δύναμιν ν' ἀλλοιώσῃ τοῦ συμβιβασμοῦ τὰποτελέσματα; Συγγραφεῖς τινες τὸ ἀμφισβητοῦσιν ἀληθῶς, νομίζουмен ὅμως ὅτι ἡ τοιαύτη ἀντίρρησης δὲν δικαιολογεῖται ἀποχρώντως, διότι τὰ τοιαῦτα γεγονότα ἀποτελοῦσιν ὁπωσδήποτε τὴν βάσιν αὐτῆς τῆς ἀξιώσεως, περὶ ἧς ἐγένετο συμβιβασμός, καὶ ἐπομένως λογίζονται οὐ μόνον ὡς ἐξυπακουόμενα ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ὡς περιεχόμενα ἐν τῇ πράξει.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ βραδυτέρα ἀνακάλυψις ἐγγράφων δύναται νὰ ἔλῃ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως τῇ ἐκμηδένισιν, ἐν ταῦτα ἀπεκρύνθησαν ὑπὸ τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων δολίως, ὅπως κατερθωθῇ ὁ συμβιβασμός ("Αρμ. Α. ε' 12.) ἄλλ' εἰς τὸν κανόντα τοῦτον δὲν ὑπάγονται διαικώματα, περὶ ὧν δὲν διέλαθεν ἡ περὶ αὐτοῦ σύμβασις καὶ τὰ ὅποια βεβαιούται δι' ἐγγράφων κατόπιν ἀνακαλυπτομένων. (N. 3 § 1 καὶ 12 (2. 15) τῶν Πανδ.).

Κατὰ ρητὴν τοῦ Νόμου διάταξιν τοῦ συμβιβασμοῦ ἡ ἰσχὺς ἐξισοῦται πρὸς τὴν τοῦ δεδικασμένου, ἐκ τῆς τοιαύτης δ' ἀρχῆς ἐπονται αἱ ἀκόλουθοι συνέπειαι· ὅτι καὶ ἡ ἀμέσως ἐπερχομένη μεταμέλεια δὲν ἰσχύει πρὸς ἀνάκλησιν, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀπορρέουσα τυχὸν ὑπέρογκος

ζημία ἀποκρούεται ὡς λόγος προσβολῆς αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ ἐκνίκησις τοῦ διὰ τῆς συμβάσεως διδομένου πράγματος ἐν ἡμῶν πάγεται ἀνατροπὴν (Πανδ. 39 (2. 1) 78 § 16. (36. 1) καὶ 65 § 1 (12. 1) καὶ Βασιλ. (Α'. δ'. 56 καὶ ΚΔ' ε' 68).

Τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ συμβιβασμοῦ ἐν γένει ὡς καὶ ἡ ἔκτασις αὐτοῦ ἀποτελοῦσι βεβαιοῦς ζήτημα ἐρημνέου· καὶ ὅσον ὅμως ἡ πρᾶξις περιέχει καὶ ἑκατέρωθεν ἢ μερικὴν ἀπὸ τῆς ἀπαιτήσεως παραίτησιν, ἐπάγεται καὶ ἀνάλογον ἐπαλλαγὴν τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις δικαιούται πάντοτε νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὴν χρώμενος τῇ exceptio transactionis, ἂν ὁ γενόμενος συμβιβασμός δὲν ἔσχευ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐνοχῆς τὴν ἀπόσβεσιν· ὁ ἀκριβὴς δὲ τῶν συνεπειῶν τῆς πράξεως προδιορισμός περὶ τοῦ ἂν δηλαδὴ ὁ καταρτισθεὶς συμβιβασμός παρέχεται ἀπὸ τῶν ἐνστάσιν ἢ ἐκμηδένισιν τὴν ἐνοχὴν ἀρτῆται πάντοτε ἀπὸ τοῦ σκοποῦ ἐν ἡμῶν δίδωκεν οἱ συμβληθέντες καὶ ὁ ὅποτος δίδωκεν νὰ συναχθῇ ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ τῆς πράξεως. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει λόγῳ ἐντελοῦς τῆς ἐνοχῆς καταργήσεως ἐπέρχεται καὶ ἡ ἀνάγκη καὶ τῶν λοιπῶν ἐκ τῆς πράξεως ἐνεχόμενων δανειστικῶν καὶ ὀφειλετικῶν ἀπαλλαγῇ (Savigny, obl. 1 σελ. 119. — Arndts, § 26 J.

Κατὰ τοὺς N. 25. §. 24—69. §. 1 καὶ 31 (12. 2) τῶν Πανδ. ὡς συμβιβασμός δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ ἀμφισβήτησις διὰ τῆς ἀποδεικνύσαν αὐτὴν ἔγγραφον, ὅστις παρᾶγει ὑπὲρ τοῦ συμβιβασμοῦ ὅρκον καὶ ἐνστάσιν (jurisjurandi)· ἵας αὐτὰς δὲ συνέπειαι ἀποδίδουσι συγγραφεῖς τινες καὶ ἐν τῇ ἀποδεκτοῦ γενομένου ὁρκῷ τὴν ἀνάγκη (Arndts, § 26 J σελ. 8).

Τὸ ἀρθρ. 349 τῆς Πολ. Δικ. ἀναγορίζει ρητῶς τὸν ἐξώδικον ὅρκον ὡς ἀποδεκτοῦ γενομένου ὁρκῷ τὴν ἀνάγκη (Arndts, § 26 J σελ. 8).

ἐνεκεν οἱ τοιοῦτοι ὅροι κρίνονται κατὰ τὰς διαποιούσας ἐκείνον ἀρχάς.

Συμβιβασμοῦ ἀπόπειρα. Ἡ παρασκευαστικὴ αὐτῇ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς δικῆς πράξεως κατηγγήθη διὰ τοῦ Νόμου ΑΥΝΗ, τῆς 28 Μαΐου 1887. Τὰ περὶ αὐτῆς πρότερον ἰσχύοντα ὅρ. ἐν ἐγγχ. Οἰκ. ἐκδ. 4 § 96.

Συμβιβασμός ἐν πτωχεύσει καὶ πιστωτῶν ἐνώσις. Ὅταν τῶν δανείων ἢ ἐπαλήθευσι περατωθῇ καὶ τὸ δικαστήριον ἀποφανθῇ περὶ τῶν ἐντεῦθεν παραχρυσίων διενέξεων, οἱ πιστωταὶ καλοῦνται ὅπως σκεφθῶσι περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς πτωχεύσεως καὶ συζητήσωσι τοῦ πτωχοῦ τὰς προτάσεις, ὅποτε, ἂν ἐπέλθῃ συνεννόησις μεταξὺ τοῦ ὀφειλέτου καὶ τῆς ομάδος, παράγεται ὁ λεγόμενος συμβιβασμός· ὀνομάζεται οὕτως ἡ συμφωνία, καθ' ἣν οἱ δανεισταὶ ἀποδεχόμενοι τὰς ὑποβληθείσας προτάσεις συναινέουσιν ὅπως ἐπὶ τῇ βίσει τῶν συνομολογηθέντων ὄρων τεθῇ ὁ πτωχὸς ἐπὶ κεφαλῇ τῶν ἐαυτοῦ ὑποθέσεων καὶ παρασχεθῇ οὕτως ἄρεσις μέρους τῶν χρεῶν αὐτοῦ.

Ὁ συμβιβασμός ἐπομένως ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ὁδόν, δι' ἣς οἱ πιστωταὶ κατορθοῦσι νὰ περατώσωσι τῆς πτωχεύσεως τὰς ὑποθέσεις, τὴν δευτέραν δημιουργεῖ ἡ κατάστασις τῆς ἐνώσεως, ἥτις ἐπάγεται τῆς πτωχεύσεως τὴν δικαστικὴν ἐκκαθάρσιν καὶ περὶ τῆς ὁποίας ρηθῆσεται περαιτέρω.

Πρὸ τῆς κηρύξεως ἐν τούτοις τῆς πτωχούτεως καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποτρίψεως ἐκείνης οἱ πιστωταὶ ἐδικαιοῦντο ἄλλοτε νὰ ἔλθωσι μετὰ τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἰδιαίτεραν συμφωνίαν, ἥτις ἐκαλεῖτο συμβιβασμός προληπτικός, καὶ ἡ ὁποία ἀπέτλει ἐντίθεσιν πρὸς τὸν συμβιβασμόν, ὅστις ἀκολουθεῖ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως, ὁ περὶ τούτου ὁμοῦ Νόμος κατηγγήθη καὶ οὐδεὶς ἐπομένως δύναται νὰ γίνῃ πλέον περὶ αὐτοῦ λόγος.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν δύο τούτων συμβιβασμῶν ἐρωτᾶται, ἀπαγορεύεται κατὰ τὸν ἡμέτερον Νόμον καὶ ἑτέρα περὶ τούτου μεταξὺ τοῦ πτωχοῦ καὶ τῶν πιστωτῶν σύμβασις; Βεβαίως ὅχι, διότι ὁ ὀφειλέτης, μὴ τελῶν ἐν καταστάσει ἀπαγορεύσεως (ὅρ. Πτώχευσις), δὲν στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως συνάτῃ καὶ τοιοῦτους μερικοὺς συμβιβασμούς.

Ἐκ τῶν ὄρων τοῦ ἄρθρ. 512 προκύπτει μὲν ὅτι ἀπαγορεύεται πᾶσα ἰδιαίτερα σύμβασις, ἀλλὰ μόνον μεταξὺ διασκεπτομένων πιστωτῶν καὶ μόνον ὅταν πρόκειται περὶ συμβιβασμοῦ, ἀποφασίζομένου μετὰ προηγουμένην διάσκεψιν αὐτῶν· ἐντεῦθεν δ' ἐπεται ὅτι, ὅταν δὲν συντρέχωσι τῆς τοιαύτης ἀπαγορεύσεως οἱ ὅροι, ὁ πτωχεύσας δύναται οὐ μόνον εἰς τοιαύτας μερικὰς καὶ ἀτομικὰς συμβάσεις νὰ προβαίῃ, ἀλλὰ καὶ ὁλοσχερῶς νὰ συμβιβασθῇ δι' αὐτῶν μεθ' ὧν τῶν πιστωτῶν ἀλληλοδιαδόχως. Ἐννοεῖται δὲ μὴ, ὅτι αἱ τοιαῦται ἰδιαίτεραι συμβάσεις ὑποχρεοῦσι μόνον τοὺς συναλλαξαμένους, ὅτι ὁ πρὸς τὸν ὀφειλέτην συμβιβασθεὶς πιστωτὴς ὑποχρεοῦται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως ἀπέναντι τῆς ομάδος, ἣν ἐν τούτοις δὲν ὑποχρεοῖ ὁ παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος συνομολογηθεὶς μερικὸς συμβιβασμός· καὶ ὅτι ὁ πτωχὸς ἐξακολουθεῖ διατελῶν ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει καὶ μετὰ τὰς ἀτομικὰς συμφωνίας μὴ ἐχούσας τὴν δύναμιν νὰ παρεμποδίσαι καὶ τὴν ποιν. αὐτοῦ καταβῶξιν, καὶ ὅτι αἱ ἰδιαίτεραι αὗται συμφωνίαι, ἂν ἐγένοντο ὁλοῶς πρὸς βλάβην πιστωτῶν ἄλλων, οὐ μόνον ἄκυροί εἰσιν ἀλλὰ καὶ κωλύουσι τὴν δικαστικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ κύρωσιν (ἄρθρ. 603 καὶ 604).

Πρὸς καταρτισμὸν ἐγκύρου συμβιβασμοῦ δύο ὄρων ἀπαιτεῖται κυρίως ἡ συμβολή, ἥτοι α') τήρησις τῶν οὐσιαδεστέρων ἐκ τῶν προεκτεθεισῶν διατυπώσεων (ὅρα Πτώχευσις) καὶ β') συμφωνία περὶ τοῦ

προτεινομένου συμβιβασμοῦ ἐκ μέρους πιστωτῶν, οἵτινες κατ' ἀριθμὸν νὰ ᾤσιν πλείονες τοῦ ἡμίσεος, καὶ οἱ ὅποιοι ν' ἀντιπροσωπεύωσι τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν ἐξελεγχθεῶν καὶ ὀριτικῶς ἢ προσωρινῶς γενομένων δεκτῶν πιστώσεων.

Τὴν ἀνάγκην τῆς υπάρξεως τῶν ὡς εἴρηται ὁρων μακρὰ ἐπεδοκίμασε πείρα. Διὰ τοῦ πρώτου ὁ ὀφειλέτης στερεῖται τῶν μέσων, ὅπως διὰ τῆς ἐμφανίσεως πιστωτῶν ἀνυπάρκτων ἐπιτυχάνῃ ἐκάστοτε εὐνοικὸν ὑπὲρ αὐτοῦ συμβιβασμόν, ἐπὶ βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῶν ἄλλων, διότι τῆς ἐξελέγξεως ἢ διαδικασίας ὡς ἀποτέλεσμα ἔχει πάντοτε τὸν καταρτισμόν τοῦ συμβιβασμοῦ διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν ὀληθῶν μόνον πιστωτῶν. Διὰ τοῦ δευτέρου αἰρῶνται τὰ δυνάμενα νὰ προέλθωσιν ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἢ τοιοῦτου τῆς πλειονότητος σχηματισμοῦ ἀτοπήματα, ὅποτε ἡ προσωπικὴ ἡδύνατο εὐχερῶς νὰ πείζηται ὑπὸ τῆς κατὰ ποσὸν πλειονοψηφίας, ἢ ἡ δευτέρα νὰ ὑποκύπτῃ ἐν μέτρῳ ἀνίσω εἰς τὰς ἀδίκους ἐκείνης ἀποφάσεις.

Ἡ παράλειψις τῶν κατὰ τὴν πτώχευσιν δευτερευουσῶν διατυπώσεων δὲν ὑπάγεται μὲν, ὡς ἐρρήθη, ἀκυρότητα τοῦ συμβιβασμοῦ, ἐκτίθησιν ὅμως πάντως τὸν ὑπαίτιον τῆς τοιαύτης τῶν τύπων παραβιάσεως εἰς ἀποζημίωσιν· διότι ἡ τοιαύτη παράλειψις, ὡς λ. χ. ἢ μὴ ἐνάσκησις τῶν ἀγωγῶν τοῦ πτωχεύσαντος, ἢ μὴ ἐκποίησις τῶν εἰς φορὰν ὑποκειμένων πραγμάτων, ἢ πώλησις αὐτῶν κατὰ τρόπον διάφορον τοῦ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐρισθέντος, ἢ ἄλλαι προσόμοιαι περιστάσεις δύνανται ἐνίοτε νὰ ᾤσιν ἐπιζήμιοι, καὶ νὰ παραβιάπτωσι τῆς ὁμάδος τὰ συμφέροντα.

Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀρθροῦ 507, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κατ' αὐτὸ ἀπαιτουμένης προσωπικῆς πλειονότητος, διάφορα δύνανται νὰ γεννηθῶ-

σι ζητήματα, περὶ ὧν δέον ἰδιαίτερος νὰ γίνῃ λόγος.

Καὶ ἐν πρώτοις γεννᾶται ἡ ἀπορία, ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ πρόσωπον γενομένη πολλῶν ἀπαιτήσεων ἐκχώρησις ὅποια παρέχεται πρὸς τὸν ἐκδοχέα δικαίωματα. Περὶ τοῦτου ἰσχύει ἐν γένει ὁ ἐξῆς κανὼν, ὃς ἡ ὀρθότης ἀνεγνωρίσθη κοινῶς, καὶ κατὰ τὸν ὅποῖον ὁ ἐκδοχὴς πολλῶν ἀπαιτήσεων δὲν δύναται ἢ ἐφ' ἀπαξ μόνον ν' ἀσκήσῃ τῆς ψήφου τὸ δικαίωμα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι συγγραφεῖς τινες, ἐξ ἁλλοίων ὁρμώμενοι σκέψεων, ὑποστηρίζουσι τὸ ἐναντίον, ἀλλ' ἢ ὑπ' αὐτῶν ποιουμένη διαστολὴ μεταξὺ ἐκχωρήσεως, πρὸ ἢ μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ τὴν ἐξελέγξιν τῶν πιστώσεων λαβούσης χώραν (Renouard, 2 σ. 19), μὴ στηρίζομένη ἐπὶ διατάξεως τινὸς τοῦ Νόμου, δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ αὐθαίρετος καὶ ἀδικαιολόγητος ὅλως· διότι τῆς ψήφου τὸ δικαίωμα εἶναι καθαρῶς ἀτομικὸν καὶ ἐπομένως ἀνεπίδεκτον πολλαπλασιασμοῦ οἰοῦδηποτε (Alauz. ἀριθ. 2652.—Par-dessus, ἀριθ. 1236.—Bédar. 534.—Cass. 24 Μαρτ. 1840. Δ.Ρ. 404. 138). Ἐὰν ὅλως ἢ αὐτὴ ἀπαιτήσις ὑποδιαιρεθῇ εἰς πλείους καὶ ἀποδεχθῇ εἰλικρινῆς καὶ σπουδαία, ἕκαστος τῶν πολλῶν ἐκδοχῶν ὡς ἀτομικὸν τῆς ψήφου δικαίωμα ἀσκῶν δέον πάντως νὰ θεωρηθῇ ὡς δανιστὴς διακεκριμένος (Dal. Rép. v. Fail, ἀρ. 600.—Alauz., 2653.—Παραβ. καὶ Nemours 1833).

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ζήτημα σχετικὸν ἑτερον. Δύναται δι' ἐπιχειρήσεως νὰ καταστῇ τις κύριος ἀπαιτήσεων, ἀποτελουσῶν ἐν συνόλῳ τὴν διὰ τὸν συμβιβασμόν ἀπαιτουμένην πλειονοψηφίαν τῶν $\frac{3}{4}$; Τὸ ζήτημα ἐγεννήθη ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα τὰ δικαστήρια ἀπεφάναντο ὁμοφώνως ὅτι ἡ περὶ τοῦτου σύμβασις καὶ ἔγκυρος εἶναι καὶ ἀπρόσβλητος· τὴν τοιαύτην δὲ λύσιν νομίζομεν ὀρθοτέραν, δι-

π' ἐφ' ὅσον κατὰ τῆς ἐκχωρήσεως δὲν ἀντιτάσσεται καὶ δὲν ἀποδεικνύεται ὁ λόγος, οὐδεὶς βεβήτως λόγος δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα (Bordeaux 26 Ἀπριλ. 1836. — Amiens 2 Ἰουλίου 1822).

Περὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ. καθ' ὃν εὐρίσκεται ἡ κατ' ἀριθμὸν προσωπικὴ πλειονότης, δὲν ἐκφράζονται σαφῶς οἱ σχετικαὶ διατάξεις, οὐχ ἥτιον ὁμοῖ· ἐκ τῆς ὅλης οἰκονομίας τοῦ Νόμου, καὶ ὡς σύμφωνον πρὸς τὴν λογικὴν ὁρθέτερον εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ τοιοῦτος ὑπολογισμὸς γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παρόντων δανειστῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἐξελεγχθέντων καὶ ὁριστικῶς ἢ προσωρινῶς γενομένων δεκτῶν, ὅπερ ἐν Ἰταλίᾳ λύεται καὶ νομοθετικῶς, καὶ τὸ ὅποιον ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῆς τῶν πιστώσεων πλειονότητος.

Τοὺς πρὸς καταρτισμὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ἀποκλεισμένους δανειστὰς ἀπαριθμεῖ τὸ ἄρθρον 507· κατ' αὐτὸ δὲ στεροῦνται τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος οἱ μὴ ἐξελεγχθέντες ἢ ὁρκισθέντες ἐκεῖνοι, ὧν αἱ πιστώσεις ἡμιφιστήθησαν, ἐκτὸς ἂν ἐγένοντο προσωρινῶς δεκταί, οἱ ἐκτὸς τοῦ Κράτους διαμένοντες πιστωταί, (δι' οὗς ὁμοῖ φυλάσσεται τὸ ἀναλογεῖν αὐτοῖς μέρος ἐκ τῶν γενομένων διανομῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 573 καὶ 574) καὶ οἱ δι' ὑποθήκης ἐνεχύρου ἢ προνομίου ἀσφαλιζόμενοι, οἵτινες ἐπομένως δὲν συντρέχουσιν εἰς σχηματισμὸν τῆς διττῆς πλειονοψηφίας, ἐκτὸς ἂν παραιτηθῶσι τῶν τοιούτων ἀσφαλειῶν, ἀποδείξωσιν ὅτι δὲν ἄρκοῦσιν αὐταὶ πρὸς καθολικὴν ἢ μερικὴν τοῦ κράτους ἐξόφλησιν ἢ ἐὰν ψηφίσωσι κατὰ τοῦ συμβιβασμοῦ, ὅπερ αὐτοδικαίως ἐπαίγεται παραιτησιν.

Ἐν τούτοις ὁ ἡμέτερος Νόμος κατὰ μίμησιν τοῦ Βελγικοῦ (ἄρθ. 513) ἐδέξατο ἐπιεικῶς διὰ τοῦ ἄρθρου 513 ὅτι καὶ οἱ τοιοῦτοι πιστωταὶ δικαιοῦνται παραιτού-

μενοι τῶν προνομίων καὶ ἀσφαλειῶν καὶ ὡς πρὸς τὸ ἡμῖς τῶν πιστώσεων αὐτῶν, ν' ἀπαιτήσωσιν ὅπως ψηφίσωσι περὶ συμβιβασμοῦ, ὁπότε καὶ τὸ παραιτηθὲν μέρος ὑπολογίζεται ἐπὶ τῶν εἰς τὸν συμβιβασμὸν ἀναγομένων πράξεων. Ἐννοεῖται ὁμοῖ οἴκοθεν, ὅτι, ἀτονήσαντος τοῦ ὅρου ὑφ' ὃν ἐγένετο ἡ παραιτήσις διὰ ματαιώσεως ἢ ἀκυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ, ἢ τε ὑποθήκη καὶ τὰ προνόμια ἀναζῶσιν ἐξ ὁλοκλήρου.

Ὁ συνεινῶν ἐν τούτοις τοῦ τε ἀσφαλιζομένου καὶ ἀνεγγίου πιστωτοῦ ἰὴν ἰδιότητα οὐδεμίαν ἔνεκα ψηφοφορίας ὑφίσταται στερῆσιν ἀνευ ῥητῆς περὶ παραιτήσεως δηλώσεως, οἱ ἔχοντες δὲ ἄλληλεγγύους μετὰ τοῦ πτωχοῦ συνοφειλέτας πιστωταί, διατηροῦσι κατὰ τὸ ἄρθρ. 551 καὶ 555 τὴν κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν, καίτοι μετασχόντες τῆς περὶ συμβιβασμοῦ ψηφοφορίας.

Ἀλλὰ τῆς τοιαύτης ψηφοφορίας ἀποκλείονται οἱ συγγενεῖς καὶ ἡ σύζυγος! Καίτοι σιωπῶντος τοῦ Νόμου, ἀρνητικὴ δέον νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπάντησις, διότι ἔνεκα τῆς ἐξελέγξεως τῶν πιστώσεων οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ περὶ τῆς εἰλικρινείας αὐτῶν ἀμφιβολία. (Poileux Sur Boulay Paty ἀριθ. 562).

Ἐμφανισθέντων τῶν δανεισῶν, ἐὰν ἐγένοντο δεκταί κατὰ τὸ ἄρθρ. 512 αἱ ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ ὑποβληθεῖσαι προτάσεις, ὁ εἰσηγητὴς ἀναγγέλλει τοῦ συμβιβασμοῦ τὸν καταρτισμὸν, συντάσσει ἔκθεσιν, ἢ προσαρτᾶται ἢ συμβιβαστικὴ πρᾶξις νομίμως ὑπογεγραμμένη, καὶ κατατίθῃσιν αὐτὴν παρὰ τῇ γραμματεῖ ἡρμοδίου δικαστηρίου· ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ψηφοφορίαν συντρέξῃ μόνον ἡ πρ. πλειονότης, ἢ ἡ τῶν 3/4 τῶν πιστώσεων μόνη, ἔχει δικαίωμα ν' ἀναλάβῃ ἐφ' ἅπαξ τὴν διάσκεψιν καὶ συγκαλέσῃ ἐκ νέου τὴν συνέλευσιν, καθ' ὃν ὀρίζει τρόπον τὸ ἄρθρ. 509 ἐντὸς δεκαπενθημέρου.

προθεσμίας, ἥτις πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὁμάδος εἰσαχθεῖσα δὲν τρέχει καὶ κατὰ τῶν πιστωτῶν, δικαιουμένων ἐὰν θέλωσι νὰ μὴ ἐπικαλεσθῶσι τὴν γενομένην τυχὸν ὑπέρβασι, ἥτις τοῦτου ἕνεκα δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος ἀκυρώσεως τοῦ ἐμπροθέσμως συνομολογηθέντος συμβιβασμοῦ (Gadrat de Faillites σελ. 294).

Καὶ ἡ τοιαύτη μὲν τῆς διασκέψεως ἀναβολὴ εἶναι προφανῶς ὑποχρεωτική, διὰ τὸν εἰσηγητὴν, ὁ ἡμέτερος ὅμως νόμος τὰς ἐπὶ τούτῳ ἐπιεικτεῖς τοῦ Ἱταλ. Κωδ. (ἄρθρ. 621) ἀρχὰς ἀκολουθῶν παρέχει αὐτῷ ὅμοιον περὶ ἐπαναλήψεως τῆς διασκέψεως δικαίωμα καὶ ὅταν δὲν συντρέξῃ μὲν πλειονότης τῶν προσώπων ἢ τῶν πιστώσεων, ἀποδεχθῇ ὅμως τὰς περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεις σπουδαῖος ἀριθμὸς δανειστῶν.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 514 αἱ ἐν τῇ ἀναβληθείσῃ συνεδρίασει γινόμεναι ἀποφάσεις καὶ δοθεῖσαι συγκαταθέσεις, ἀποφαίνουσιν ἄνευ ἀποτελέσματος· οἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ συμβιβασμοῦ ψηφίζοντες ὀφείλουσι νὰ ὑπογράψωσιν αὐτὸν καθ' ἣν ἀποφασίζεται συνεδρίασιν, ἐκτὸς ἂν ὁ εἰς τὸν συμβιβασμὸν συναινῶν ἐπικαλῇται ἄγνοίαν γραμμάτων ἢ ἀδυναμίαν, περὶ ὧν γίνεται ἰδιαίτερα ἐν τῇ ἐκθέσει μνεία.

Κωλύματα συμβιβασμοῦ. Τοὺς κωλύοντας τὸν συμβιβασμὸν λόγους ἀναγράφει τὸ ἄρθρ. 515, ὅπερ ὡς τοιαῦτα κωλύματα ἀναγνωρίζει μόνον δύο, ἥτοι ἀνάκρισιν ἐπὶ ὁλίγῃ χρεωκοπίᾳ καὶ καταδίκῃ ἕνεκα τούτου· οὕτω δὲ βῆτη γίνεται μετὰξὺ ὁλίγας καὶ ἀπλῆς χρεωκοπίας διάκρισις, ἐνῷ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ δὲν ἰγνέτο τοιαύτη διὰ τοῦ καταργηθέντος 521, ὅπερ ὥριζεν ἁδιακρίτως ὅτι ὁ συμβιβασμὸς ἀπαγορεύεται, ἐὰν ἐκ τῶν πράξεων τῆς πτωχεύσεως παράγεται τεκμήριον χρεωκοπίας.

Συμφώνως πρὸς τὰν ἑνὴν ἀναπτυσ-

σόμενα, ὁ συμβιβασμὸς ὡς λόγον μὲν ἔχει τὴν ἀναγνώρισιν, ὅτι ὁ ἔμπορος ὑπῆρξε συρροῆς ἀκουσίων ἀτυχημάτων θύμα καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν. Ἐντεῦθεν δ' ἐπεται ὅτι ἐκεῖνος περὶ οὗ ὑπάρχει ἐγκληματικότητος ὑπόνοια, ἢ τοῦ ὁποῦ ἀποδεχθῇ ἢ δολιότης δικαστικῶς, δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ἄξιος οὐδὲ τῆς ἐπιεικείας οὐδὲ τῆς ὑπολήψεως τῶν πιστωτῶν, ὧν ὑπενόμεισε τὰ συμφέροντα, καὶ τοῦτου ἕνεκεν ἢ ἐπὶ ὁλίγῃ χρεωκοπίᾳ ἀνάκρισις ὡς καὶ ἡ καταδίκη οὐ μόνον ὡς κώλυμα πρὸς συμβιβασμὸν θεωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα ἐπερχομένη μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα αὐτοῦ.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἐν τούτοις περιπτώσει οἱ πιστωταὶ συγκαλοῦνται πάντοτε, ἵνα ἀποφασίσωσιν, ἐὰν ἐπιφυλάσσωνται νὰ σκεφθῶσι περὶ συμβιβασμοῦ μετὰ τοῦ πτωχοῦ τὴν ἀθώωσιν· αἱ περὶ τούτου δ' ἀποφάσεις τῆς συνελεύσεως καταρτίζονται, καθ' ὃν τὸ ἄρθρ. 592 ὀρίζει τρόπον.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα· δύναται οἱ πιστωταὶ ν' ἀποφανθῶσιν ὀριστικῶς ἀπὸ τοῦδε, ὅτι θὰ δεχθῶσι μετὰ τὴν ἀθώωσιν τοῦ ὀφειλέτου τὰς γυνόμενας περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεις ἢ ὅτι δὲν ἀποδέχονται αὐτάς; Ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 514, καταφατικῇ νομίζομεν δέον νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπάντησις· διότι ἐκ τῆς φράσεως καὶ ἐπομένως ἀναβάλλεται ἡ ἀπόφασις αὐτῶν μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀνακρίσεως· καταδείκνυται πρόδηλος ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου, ὅπως παρῆσχη τοιοῦτο δικαίωμα τοῖς πιστωταῖς, καὶ οὐχὶ νὰ περιορῇ αὐτὰς εἰς μόνον τὴν «περὶ ἐπιφυλάξεως» δήλωσιν.

Ἐννοεῖται οἰκθρον, ὅτι ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ὁ συμβιβασμὸς θεωρεῖται ἀβουλοκαίως ὡς ματαιωθείς.

ἀνακοπή. Ὁ νομοθέτης ἐξαρτήσας τὸν καταρτισμὸν καὶ τὸ κύρος τοῦ συμβιβασμοῦ ἐκ τῆς συνδρομῆς τῆς διττῆς παρουσίας καὶ προστατεύσας οὕτω τὰ συμφέροντα αὐτῶν, δὲν ἠδύνατο, ὡς εἰρήναι νὰ παρίῃ καὶ τὰ ἐπ' ἴσης προστατευτὰ τῶν μειονοψηφούντων πιστωτῶν καὶ αἰώματα· τούτου δ' ἔνεκεν ἐπέτρεψε αὐτοῖς, ὅπως προσβάλλωσι τὰ γενόμενα διὰ προσφυγῆς εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον. Ὁ τοιοῦτος συμβιβασμός δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς συνάλλαγμα ἀπλοῦν, εἶναι πρᾶξις ἰδιαζούσης ὅπως φύσεως καὶ ἐπομένως δεκτικὴ προστασίας ἐκ μέρους τῶν μὴ συνομολογησάντων αὐτὸν πιστωτῶν· ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ὁρμώμενος καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος, ἀπ' ἐνὸς μὲν ἀπεφάνητο, ὅτι ὁ συμβιβασμός καθίσταται ὑποχρεωτικὸς μόνη, ἀπὸ κυρωθῆναι ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἀπ' ἑτέρου ἐπέτρεψε τὴν χρῆσιν ἀνακοπῆς ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης, καλουμένης ὅπως ἀποφανθῇ περὶ τῆς νομίμου συναλλαγματος κυρώσεως (Alauz. 1874). Κατὰ τὸ ἄρθρ. ἐπομένως 517 ν' ἐξαιλεγχθέντες ἢ καὶ βραδύτερον ἀναγνωρισθέντες πιστωταί, ἐναντιούμενοι εἰς τὸν γενομένου συμβιβασμοῦ τὸ κύρος, ἐπιδέχονται νὰ κοινοποιήσωσιν, ἐντὸς 8 ἡμέρας τῆς συνομολογήσεως αὐτοῦ ἡμετέρου, πρὸς τοὺς συνδίκους καὶ τὸν πρωτεύσαντα, ἀνακοπήν· μετὰ τὴν παρέλευσιν δὲ τῆς προθεσμίας αὐτῆς (ἣτις δὲν παρατείνεται οὐδὲ λόγῳ ἀποφάσεως, Boileux sur Boulay-Paty ἀριθ. 180) καὶ ἡ ὁποία ὑποχρεοῖ πάντας μὴδὲ τῶν ἀπηγορευμένων ἢ ἀνῆλικων ἐξαιρουμένων, (οἵτινες διατηροῦσι μόνον ἀποζημιώσεως δικαίωμα ἐναντίον τοῦ ἐπιτροπῆς ἢ κηδεμόνος) ὁ συμβιβασμός δύναται πλέον νὰ προσβληθῇ. Τοῦ δικαίου αὐτοῦ τούτου δὲν ἀστεροῦνται καὶ οἱ συνδικοί, ἐὰν δὲ ἀνακόπτωσι πάντες, καθίσταται ἀναγκαῖος ὁ διορισμός ἑτέρων,

πρὸς οὓς κοινοποιεῖται ἡ ἀνακοπή ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν.

Ἀλλ' ἡ παρ' ἐνὸς γενομένη ἀνακοπή, ἣτις δέον διὰ παντός νὰ περιέχῃ τοὺς ἐφ' ὧν στηρίζεται λόγους ἢ ν' ἀναφέρηται εἰς τὰς ἐν τῇ ἐκθέσει ἀναγραφόμενας ἀντιρρήσεις, ὠφελεῖ καὶ τοὺς λοιποὺς πιστωτάς; Συγγραφεῖς τινες καταφατικῶς λύουσι τὸ ζήτημα, ἀλλ' ἡ ὀρθότερα βεβαίως εἶναι ἡ ἀντίθετος γνώμη ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι τῆς τοιαύτης ἐναντιώσεως αἱ συνέπειαι εἰσι καθαρῶς προσωπικαὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνακόψαντος. Οἱ μὴ ἀνακόψαντες ἄρα δὲν δύνανται οὔτε νὰ παρέμβωσιν ἐν τῇ δίκῃ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ὀκταήμερου προθεσμίας, ἐπωφελοῦμενοι τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἐνεργήσαντος, οὔτε νὰ ἐπιμεινώσιν εἰς τὴν συζητήσιν τῆς παρ' ἄλλου γενομένης καὶ ἐγκυκλοπαιδικῆς τοχῆς ἀνακοπῆς (Alauz., 2679—Bédan., 72—Pardessus, 1246).

Ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀνακοπῶν ἀποφαίνεται διὰ μιᾶς μόνον ἀποφάσεως τὸ Δικαστήριον, δεκτικὴ δὲ γενομένης μιᾶς τούτων, ἀκυροῦται ὁ συμβιβασμός ὡς πρὸς πάντας τοὺς πιστωτάς. Ὡστε διὰ τῆς τοιαύτης τοῦ νεωτέρου Νόμου καινοτομίας αἰρῶνται πλέον αἱ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ ὡς ἐκ τῆς περὶ τούτου σιωπῆς αὐτοῦ ἀναφυόμεναι ἐκάστοτε ἀμφισβητήσεις.

Ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἄρθρ. 518, ἀρμόδιον πρὸς ἐκδίκασιν τοιούτων ἀνακοπῶν δικαστήριον εἶναι τὸ Πρωτοδικεῖον δικάζον κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν καὶ, ἐὰν ἐνεσθῇ παραγῶνται ζητήματα διαφερόντα λόγῳ βλῆς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ, ἢ ἀποφασίς ἀναβάλλεται καὶ χορηγεῖται τῷ ἀνακόπτοντι σύντομος προθεσμία, ὅπως εἰσαγάγῃ τὸ παρεμπύπτον ζήτημα ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου διὰ τοῦ πινακίου τῶν πολιτικῶν δικῶν· κατὰ δὲ τὸ ἄρθρ. 519 τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ δύναται

κούνται καὶ οὗτοι τῷ δικαιώματι τῆς ἀντιδικίας.

Ἐπικύρωσις. Ὀλίγας ἀληθῶς καινομίας εἰσήγαγεν ὁ νεώτερος Νόμος ἐν τῇ κεφαλῇ τούτῳ, ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται εἰκότως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀποσπασματικαί, διότι ἐκτὸς τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ πρὸς συμβιβασμὸν δικαιώματος καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ κατασκευάζονται, δι' ἧς ἀποσβεῖται ἡ ἐν πολλοῖς ἐπαχθὴς τῆς ἐνώσεως κατάστασις καὶ ὁ ἐπικυρωθεὶς συμβιβασμός, καθίσταται δι' αὐτοῦ ὑποχρεωτικός, ὡς πρὸς πάντας ἐν γένει τοὺς δανειστάς, ἐξ οὗ αἴρονται τὰ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου γενόμενα ἐκίστοτε ἀτοπήματα, ὡς ἐκ τῆς ὑπισταμένης τότε ἀβεβησιότητος τῶν ἀληθῶν τῆς ἐπικυρώσεως ἡ ἀποσπασματικὴς τοιαύτης συμβιβαστικῆς ἐκείνης συνεπειῶν τὰ περὶ τούτου δὲ ἀντιφρονεῖται εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 519 ἄ. 1. Ὁ νομοθέτης, μὴ ὀρκοῦμενος εἰς τὸ μέγεθος τοῦδε ἀναπτυχθείσας ἐγγυήσεις, δι' ὧν ἀσφαλίζεται ἡ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ὑποχρεουμένη μειονοψηφία, προσέθηκε καὶ ἐτέραν, ἐξαρτήσας τὸ ὑποχρεωτικὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ἐκ μόνης τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ κυρώσεως· ἀρμόδιον δὲ πρὸς τοῦτο δικαστήριον εἶναι κατὰ τὸ ἄρθρον 519 τὸ πρωτοδικεῖον, ἀποφαινόμενον κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπόρικαῖς δίκαις δικαιοσύνην.

Ἡ ἐπικύρωσις, ὡς διατυπύεται ἡ ἐρμηνευμένη διάταξις, δύνανται νὰ ζητηθῇ παρὰ παντὸς διαφορομένου, ἥτοι τοῦ πτωχίστατος ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ, ἐὰν προσπαθῶσιν (Paris 23 Φεβρουαρίου 1839 ἄ. 39, 2. 135). τῶν συνδίκων ὡς καὶ παρὰ παντὸς δανειστοῦ ἀτομικῶς ἐνεργούντος· οἱ σύνδικοι δὲ οὐ μόνον ἀπὸ κοινοῦ δύνανται νὰ ὑποβίβωσιν τοιαύτην κρίσιν, ἀλλὰ καὶ δι' ἑνὸς μόνον ἐξ αὐτῶν ἐπ' ὀνόματι καὶ τῶν λοιπῶν παρισταμένων, χωρὶς μάλιστα ν' ἀπαιτῆται

πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ εἰσηγητοῦ ἡ ἔγκρισ· Ἄλλ' ὁ εἰσηγητὴς δύνανται νὰ ζητήσῃ τὴν τοιαύτην ἐπικύρωσιν; Τὸ ζήτημα ἡγέρθη ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ καὶ τὰ δικαστήρια ἀποφατικῶς ἔλυσαν αὐτὸ (Paris 25 Ἰουλίου § 55. 2. 716); νομίζομεν δὲ ὅτι ἡ τοιαύτη γνώμη εἶναι καὶ ὀρθότερα, διότι ὁ νόμος παρέχεται τὸ τοιοῦτον δικαίωμα αὐτῷ ἐπιμελεστέρω διαδίκῳ καὶ ὡς τοιοῦτος δὲν δύνανται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὁ Εἰσηγητής.

Ἄλλ' ἵνα τὸ δικαστήριον ἐπιληφθῇ τῆς κατ' οὐσίαν ἐρεύνης τοῦ συμβιβασμοῦ, προαπαιτεῖται ἡ τήρησις καὶ ἐτέρων διατυπώσεων, περὶ ὧν ἄδον νῦν νὰ πραγματευθῶμεν.

Τὸ ἄρθρον 520 οὐδὲν ἕτερον περιέχει ἢ ἀπλῆν ἐπανάληψιν ἐν εἰδικωτέρᾳ ἐφαρμογῇ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 454 περὶ τῶν καθιζόντων τοῦ εἰσηγητοῦ, ἡ δι' αὐτοῦ δ' ἀπαιτούμενη νέα ἔκθεσις εἰκότως δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐγγύησις πρόσθετος δεικνύουσα ὅτι τὸ δικαστήριον δὲν δύνανται νὰ καταληφθῇ αἰφνιδίως ἢ νὰ εὐρεθῇ ἀπροπαρασκευάστον ὅπως ἀπορρίψῃ ἐν τῷ συμφέροντι πάντων ἐν γένει τῶν δανειστῶν περὶ τοῦ κύρους ἢ μὴ τοῦ συμβιβασμοῦ.

Ὅτι τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως ὡς οὐσιώδους ἢ παράλειψις καθίστασιν ἀκυρωτέαν τὴν ἀπόφασιν, δὲν δύνανται ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως, ἀμφιβολία ὅμως ἐγείρεται, ἐὰν ἡ τοιαύτη ἔκθεσις δύνανται ν' ἀναπληρωθῇ διὰ τῆς ἐν τῷ ἀπαγγέλλοντι τὴν ἐπικύρωσιν δικαστηρίου προλήψεως τοῦ Εἰσηγητοῦ. Συγγραφεῖς τινες καὶ ἡ νομολογία τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων (Alauz. ἀριθ. 2618—Besançon 29 Νοεμβρίου 1843—Montpellier, 10 Ἰουλίου 1858. T. P. 44. 1. 619 καὶ 59 σελ. 171) καταφατικῶς λύουσιν αὐτό, νομίζομεν ὅμως ὅτι ὀρθότερα εἶναι ἡ ἀντίθετος γνώμη, διότι, ἂν καὶ ὁ εἰσηγητὴς δικαιουται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει

νά λάβῃ μέρος εἰς συγκρότησιν τοῦ δικαστηρίου, ἀφοῦ ὁ Νόμος ἀπαιτεῖ ἐπὶ ποιῆν ἄκυρότητα τὴν προϋποβλήν ἐκθέσεως, ἢ ἔλλειψις αὐτῆς δὲν δύναται βεβαιῶς ν' ἀναπληρωθῇ διὰ τῆς ἀπλῆς παρουσίας τοῦ εἰσηγητοῦ, ὅστις μάλιστα πιθανὸν εἶναι, καθ' ὃν χρόνον ἐκδικάζεται ἡ ὑπόθεσις, νὰ μὴ ἐνθυμῆται ἀπάσας τὰς λεπτομερείας, αἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς μὀρφωσιν τῆς πεποιθήσεως τοῦ δικαστηρίου περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς πτωχεύσεως καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ συμπεριλαμβανόντο ἀναγκαίως ἐν ἐκθέσει γραπτῇ.

Τὸ δικαστήριον, λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὴν ὡς εἴρηται ἐκθεσιν, τὴν περὶ τῆς ἐπικυρώσεως ἀναφορὰν τοῦ αἰτοῦντος, (ὅστις οὐδεμίαν φέρει πρὸς κλήτευσιν τῶν πιστωτῶν ὑποχρέωσιν), ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα, τρία τιὰ κυρίως ἐρευνᾷ· ἐὰν ἐτηρήθησαν αἱ οὐσιώδεις ἢ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἀπαιτούμεναι διατυπώσεις, ἐὰν ἡ ψευδογραφία διετρίχθη ἀνεπηρέαστος καὶ ἂν ὑπέρμετρος τῆς πλειονοψηφίας ἐπιείκεια δὲν ἐγένετο τυχὸν ἀφορμὴ οὐσιώδους τῶν μειονοψηφούντων πιστωτῶν βλάβης, κατὰ τὴν διαφορὰν δὲ τῶν ἐκαστοτε περιπτώσεων ἐπικυροῖ ἢ ἀκυροῖ τὸν συμβιβασμόν, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δύναται καὶ νὰ τροποποιῇ ἄλλως τοὺς ὅρους αὐτοῦ (Alauzet ἀριθ. 2686), οὔτε νὰ ἐπιβάλῃ τῷ πτωχεύσαντι μείζονας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνηθέντων ὁρων ἐγγυήσεις.

Ὅπως δὲ ἦτοτε ἡ περὶ τούτων ἐκτίμησις κυριαρχικὴ οὐσα δὲν ὑπόκειται εἰς τοῦ Δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸν ἔλεγχον. (Cass., 14 Μαΐου 1839).

Ὁ ἡμέτερος νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ συμβιβασμοῦ ἀφροῦντος εἰς ἀλλοδαποὺς ἢ ἡμεδαποὺς καὶ καταρτισθέντος ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· ὁρότερον ἐν τούτοις εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἄνευ νομίμου ἀπαγορευτικῆς διατάξεως δὲν πρέπει νὰ καθιερωθῇ ἐξαίρεσις διὰ τὰ συναλλάγματα καὶ τὰς ἐν πτωχεύσει ἐκδιδομένας ἀποφάσεις καὶ ὅτι

ἀνάγκη καὶ ἐνταῦθα νὰ ἐφαρμόζονται αἱ γενικαὶ ἀρχαί, καθ' ἃς ἀποφασίς ἐγγρηίου δικαστηρίου δύναται νὰ καταστήτῃ ὑποχρεωτικὸν τὸν τοιοῦτον συμβιβασμόν, ὅταν τηρηθῶσιν αἱ εἰδικαὶ τοῦ Νόμου διατάξεις, ὑπὸ τὸν ὅρον τούτου νὰ μὴ διαταχθῇ ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ ἄνευ ἐγκρίσεως τοῦ περιεχομένου (Παραβλ. Foellin dr. intern. σελ. 417. — Laigné σελ. 954 καὶ ἐπ. Dal., Rép. ἀριθ. 777. —ναντίος Renouard, Falt. 2. σελ. 65. — Massé, ἀριθ. 3 καὶ 814. — Boileux & Boulay—Paty ἀριθ. 618).

Ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ ἐδ. 4 τοῦ ἀριθ. 589, ἡ ἐναντίον τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως χρῆσις ἐνδίκων μέσων ἐπιτρέπεται γενικῶς, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι τοῦ σχετικοῦ δικαιώματος ἡ ἐνάσκησις ἀπαγορεύεται μόνον ὅταν τὸ Δικαστήριον ἀποφαίνεται περὶ ἀναβολῆς τοῦ συμβιβασμοῦ ἢ παραδοχῆς ἀμφισβητουμένων πιστώσεων· ὡς ζήτημα ὅμως δύναται νὰ γεννηθῇ ὡς πρὸς τὸ εἶδος αὐτῶν, ὅπερ ἐν τούτοις κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἴδον νὰ περιορίζεται εἰς μόνην τὴν ἔσσαν. Renouard, 2 σελ. 25. — Boileux & Boulay—Paty ἀριθ. 614. — Alauzet ἀριθ. 2685) διότι, ἐὰν οἱ δανεισταὶ (οἵτινες λογίζονται πάντες ὡς κληθέντες διὰ τῶν γενομένων εἰδοποιήσεων καὶ δημοσιεύσεων) ἡδύναντο νὰ προσβάλλωσι τὴν ἀπόφασιν εἴτε δι' ἀνακοπῆς εἴτε διὰ τριτανικοπῆς τοῦ συμβιβασμοῦ, ἡ ἐπικύρωσις θ' ἀνεβάλλετο ἐπ' ἄπειρον ἐπὶ μεγίστη βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῆς βλάβος.

Ἐπὶ ἐφέσεως ἀναγκαῖον νομιζομένη εἶναι νὰ γίνωσιν αἱ ἐξῆς διακρίσεις, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ Δικαστήριον καλεῖται πάντοτε ν' ἀποφανθῇ ἢ ἐπὶ ἀπλῇ αἰτήσῃ περὶ ἐπικυρώσεως ἢ ἐπὶ ἀνακοπῇ ἀπευθυνομένη κατὰ τοῦ συμβιβασμοῦ.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ἐὰν δὲν ὁ-

πρώτοι παντάπασιν ἀνακοπῇ καὶ τὸ δικαστήριον ἐπικυρώσῃ τὸν συμβιβασμόν, οὐδεὶς βεβαίως ἔχει δικαίωμα νὰ ἀκαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν. Ἐὰν ἐπετρέπτο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ χρῆσις ἐφέσεως, ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι θ' ἀπέμενε κατὰ τὴν ἐννοίαν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 517, ἡ δ' ἔτι ἀπαγγέλλεται ἀπαράδεκτον μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ὀκταήμερου προθεσμίας, ὅταν οἱ πιστωταὶ ἢ δύναντο χρώμενοι τῷ ἐνδίκῳ τῆς ἐφέσεως μέσῳ νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. Τοῦ κανόνος δὲ τούτου δύο μόνον δυνάμεθα νὰ ἐγερῶμεν ἐξαιρέσεις· α') ὅταν ὁ ἐκκαλῶν ἐπικαλεῖται ἀπάτην ἢ δόλον ἀνακαλύψαντα βραδύτερον καὶ β') ὅταν στηρίζεται ἐπὶ λόγων ἀταξίας τῆς διαδικαστικῆς ἢ ἀναρμοδιότητος, στερούμενος ὁμοῦ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τοῦ δικαιώματος, διὰ τὴν προσβολὴν ἀπ' εὐθείας τὸν συμβιβασμόν ἢ ἀπομακρύνῃ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτοῦ.

Ἐὰν τοῦναντίον τὸ δικαστήριον ἄρνησῃ τὴν ἐπικύρωσιν, ἡ ἔφεσις εἶναι δεκτὴ καὶ μέρος οὐ μόνον τῶν συνδίκων καὶ τοῦ πτωχεύσαντος γενομένη, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναισθητῶν ἐν γένει, οἵτινες λογιζονται ὡς συναίνεσαντες εἰς τὸν συμβιβασμόν καὶ ἐπομένως βλαπτόμενοι ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ συμβιβασμοῦ ἐπικυρώσεως. Ἐν τῇ β' ὁμοῦ περιπτώσει, ὅταν μὲν ἐγένετο ἀνακοπὴ καὶ τὸ δικαστήριον ἐπικύρωσε τὸν συμβιβασμόν, μόνον οἱ ἀνακόφοντες δικαιοῦνται νὰ ἐκκαλέσωνται, καθότι οἱ μὴ ἀνακόφοντες θεωροῦνται δικαίως ὡς ἐπιτυχόντες ἐκείνου διὰ τὴν ἐπικύρωσιν· ἐὰν δὲ τὸ δικαστήριον ἄρνησῃ τὴν ἐπικύρωσιν, μόνος ὁ πτωχεύσας καὶ ὁ μὴ ἀνακόφης πιστωτής, οἵτις θεωρεῖται ὡς συναίνεσας εἰς τὸν συμβιβασμόν, δικαιούται νὰ ποιησῇται χρῆσιν ἐφέσεως, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ ἀνακόφοντες, ὧν ὁμοῦ ἐγένοντο δεκταὶ αἱ προτάσεις (Α' λαυζ. ἀριθ. 2685).

Ἐὰν ἡ ἀνακοπὴ ἐγένετο ὑπὸ τῶν συν-

δίκων, λογιζονται οὗτοι, ὡς ἐκπροσωποῦντες πάντας τοὺς πιστωτάς, ἐκτὸς τῶν συναινούντων ῥητῶς εἰς τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν κύρωσιν (Renouard, 2 σ. 62, κ. ε. — Pardessus, ἀρ. 1245. — Α' λαυζ. αὐτ.).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἀπλὴ μεταρρυθμίσις δὲν ἐπάγεται καὶ τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν ἀκύρωσιν, διότι δύναται οὗτος, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν παραλειφθέντων τύπων, νὰ ἐπικυρωθῇ διὰ μεταγενεστέρας ἀποφάσεως· ἐὰν ὁμοῦ ἀπορριφθῇ ὁριστικῶς ἡ περὶ ἀκύρωσεως αἴτησις, ὁ συμβιβασμός δὲν θεωρεῖται πλέον ὑφιστάμενος. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀπόφασις εἶναι προδήλως ἐκτελεστή.

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἄρθρ. 524, ὁρθότερα προδήλως φαίνεται ἡ ἀποφαιτική τοῦ ζητήματος λύσις· διότι κατ' αὐτὸ τῶν συνδίκων τὰ καθήκοντα παύουσι μόνον, ἀφ' ἧς καταστῇ *excoisidicos* ἡ κυρούσα τὸν συμβιβασμόν ἀπόφασις, ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι ἡ ἔφεσις ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν, ἀφοῦ ἡ ἐξακολούθησις τῶν ἔργων τῶν συνδίκων ἀναγκαίαν προϋποθέσιν ἔχει τὴν παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος ἐπανάληψιν τῆς ἀπαλλοτριωθείσης διανομήσεως (Ραλ. σ. 173).

Συμβιβασμοῦ ἀποτελέσματα. Δύο κυρίως εἰσι κατὰ τὸν ἡμίτερον Νόμον τῆς δικαστικῆς τοῦ συμβιβασμοῦ κυρώσεως αἱ συνέπειαι, ἧτοι α') ἡ ἀπὸ τῶν χρεῶν ἀπαλλαγὴ τοῦ πτωχεύσαντος, μέχρι τοῦ συνομολογηθέντος μέρους, καὶ β') ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀπαλλοτριωθείσης διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἄρθρ. 522, δὲν δύνανται πλέον νὰ ἐγερθῶσιν αἱ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἀναφόμεναι ἐκάστοτε ἀμφισβητήσεις περὶ τοῦ ἐν γένει ὑποχρεωτικοῦ τοῦ συμβιβασμοῦ χαρακτήρος· ὥστε οὐδεμίαν γεννᾷται σήμερον ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι ἡ ἐπερχομένη δικαστικὴ κύρωσις καθίστησι τὸν συμβιβασμόν ὑποχρεωτικόν, διὰ πάντας ἀνε-

ἔαιρέτως τοὺς πιστωτάς, εἰς οἰανδήποτε καὶ ἂν ἀνήκωσιν οὗτοι τάξιν. Καὶ εἶναι μὲν ἄληθές, ὅτι συγγραφεῖς τινες (Pardessus, ἀριθ. 1249.—Παρ καὶ Dal., Rép., ἀριθ. 785) ὑπεστήριζον τὸ ἐναντίον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς θανειστάς, ὧν αἱ πιστώσεις παρελείφθησαν δολίως ἐκ τοῦ ἰσολογισμοῦ, ἀλλ' ἡ παρατήρησις αὕτη δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦσα ἐξαίρεσιν, διότι οἱ τοιοῦτοι πιστωταὶ δύνανται μὲν, ὡς ἐρρήθη ἤδη, νὰ προσβάλωσι τὸν συμβιβασμὸν δι' ἀνακοπῆς ἢ καὶ νὰ ποιήσωνται χρῆσιν τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 527 παρεχομένης αὐτοῖς ἀγωγῆς. ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὁ συμβιβασμὸς μένει ἀπρόσβλητος δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποχρεῶν πάντας ἐν γένει τοὺς πιστωτάς. Ἡ ἔκφρασις μάλιστα τοῦ ἐρμηνευομένου ἀρθρου εἶναι τοσοῦτον γενικὴ καὶ ἀπόλυτος, ὥστε δικαιούται τις νὰ μὴ ἐξαίρεσιν, μηδὲ τοὺς προσωπικοὺς θανειστάς ἐκείνου, ὅστις ἀποτελῶν μέρος πρωχρευσάσης ὁμορρυθμοῦ εταιρείας, ὑπέκυψεν ἀναγκαίως εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν.

Ἐπ' ὅσας οἱ βραδύνοντες πιστωταὶ στεροῦνται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι δύνανται νὰ συμφωνήσωσιν ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν διαχείρισιν πτωχεύσαντος ἀποκρούσωσι τὸν συμβιβασμὸν διότι ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἐπιφύλαξιν δύνανται μὲν ν' ἀνανεώσωσιν αἰτήσιν ἀπορριφθεῖσαν, ἔνεκεν ἑλλείψεως ἐπαρκῶν ἀποδείξεων, ἐὰν δὲν ὑφίσταται δεδικασμένον, οὐχὶ ὁμως καὶ ν' ἀποφύγῃσι τοῦ κυρωθέντος συμβιβασμοῦ τὰς συνεπείας (Alauz., 2688.—Σπανίως Dal. Rep. ἀρ. 787).

Ὡς συνέπειαν ἄρα τῶν ἀνωτέρω ἐκτιθεμένων κανόνων εἰκότως δύναται τις νὰ δεχθῇ ἅψ' ἐνὸς μὲν, ὅτι ὁ ἐπικυρωθεὶς συμβιβασμὸς ἀποτελεῖ εἶδος ἀνανεώσεως διὰ πάντας ἐν γένει τοὺς πιστωτάς, μὴ ἐξαιρουμένων μηδὲ τῶν γενομένων

προσωρινῶς δεκτῶν, ὡς καὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ κράτους οἰκούντων, καὶ ἅψ' ἐτέρου, ὅτι οὕτε οἱ θανεισταὶ δικαιοῦνται νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν ἐν συνόλῳ εἰσπραξίν τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν ἀπαιτήσεως, οὕτε ὁ πτωχεύσας ν' ἀρνηθῇ τὰς ἰδιὰ τοῦ συμβιβασμοῦ συνομολογηθείσας ὑποχρεώσεις, ἀπεναντι πάντων ἐπίσης τῶν πιστωτῶν, εἴτε ἐνεφανίσθησαν πρὸς ἐξέλεγχιν εἴτε μὴ.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι οἱ τρίτοι οὐδεμίαν ἀπέναντι θανειστῶν, μὴ ἐξελεγχθέντων καὶ διατελούντων ἀγνώστων, φέρουσιν ὁπωσδήποτε εὐθύνην, διότι ἡ περὶ τῆς ἀπροσκόπτου τοῦ συμβιβασμοῦ ἐκτέλεσεως δοθεῖσα παρ' αὐτῶν ἐγγύησις ἀφώρα μόνον τοὺς ἐξελεγχθέντας ἢ καὶ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἀναγραφόμενους, οὓς καὶ εἶχον ὅπ' ὅφει τὴν σχετικὴν ἀνυπαχθεύσαντες ὑποχρεώσιν (Alauz., 2688.—Bédar., 605.—Pardessus 1249). Οἱ λόγοι δὲ, ἐφ' ὧν οἱ ἀντιπρονουνταὶ ἐρείδονται (Boileux s. Boulay — Paly ἀριθ. 626.—Dal., Rép. 788), ὅτι τῇ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ συμβιβασμοῦ ὑποχρεώσιν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσι πάντες οἱ πιστωταί, δὲν νομίζομεν ὅτι δικαιολογοῦσιν ἐπαρκῶς τὴν ἀντιθετὸν ἐκδοχὴν διότι ἐγγύησις περὶ ποσοῦ ἀγνώστου καὶ ἀπροσδιορίστου δὲν δύναται νὰ ἐνονηθῇ, ὁ δὲ ἐγγυητὴς ἀναλαμβάνων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὅρων τοῦ συμβιβασμοῦ ὅπ' ὅφει εἶχε πάντοτε τὸ σύνολον τῶν γινωστικῶν αὐτοῦ χρεῶν.

Ἀλλὰ τὸ ὑποχρεωτικὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ χρεῶν συνομολογηθέντων ὑπὸ τῆς ὁμάδος καὶ τῶν συνδίκων, ἢ ἐπὶ τῶν ἀτομικῶν τῆς συζύγου τοῦ πτωχεύσαντος πιστωτῶν; Ἡ καταφαικτικὴ λύσις ἤθελεν εἶναι προφανὴς ἐναντία καὶ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὴν λογικὴν. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, οἱ πιστωταὶ συνεβλήθησαν οὐχὶ μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν συνδίκων, οἵτινες ἀντιπροσωπεύουσι τὴν

μάδα, ὡς λ. χ. ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν αὕτη εξακολουθεῖ τὸ ἐμπόριον, ὅπερ μετῆρχετο ὁ πτωχεύσας, ἐν τῇ δευτέρᾳ οἱ τρίτοι μὴ συναινέσαντες εἰς τὰς ὑπὸ τῆς ὀφειλέτης αὐτῶν συνομολογηθείσας τυχόν ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῶν πιστῶν τοῦ πτωχεύσαντος συζύγου, δὲν ἴστανται βεβαίως ἢ ὡς καὶ οἱ πρῶτοι νὰ θεωρηθῶσι ξένοι καὶ ὅλως πρὸς τὸν κατεστεινένον συμβιβασμὸν ἄσχετοι (Class. 17 Φεβρουαρίου 1845. — 2 'Ιανουαρίου 1839. (D.P. — 45, 1.158 καὶ 49, 1.85), 6 'Ιουλίου 57 (S. 59, 1.704), 19 'Ιανουαρίου 1820. — Παραδλ. καὶ Dal., Μέρ. ἀριθ. 795).

Ἐνταῦθα ὅμως ἐγείρεται ζήτημα ἑτερον. Ἡ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἐπερχομένη μείωσις τῆς ἀρχικῆς ἀπαιτήσεως ὑποχρεῖ πάντας τοὺς εἰς αὐτὴν ἐνεχομένους; Βεβαίως ὄχι.

Ἡ τοιαύτη τοῦ χρέους μερικὴ ἄφαισις ἐν δύνανται ὡς εἰκὸς νὰ ὑποτεθῇ ὡς ἐκ τῆς ἐλευθέρως τῶν πιστωτῶν θελήσεως ἀπορρέουσα καὶ κατ' ἀκολουθίαν προὐδὲν ὀφειλῆς ὡς ἀναγκαστικὴ δὲ καὶ τοῦ ὀφειλέτου τὴν φερεγγυότητά μόνον λόγον ἔχουσα, ἂν ὅμως μὲν ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τοὺς συνομολογητάς καὶ ἐγγυητάς (οἵτινες στεροῦνται φυσικῶς τοῦ ὅλως προσωπικοῦ τοῦ τοῦ προνομίου), ἀλλὰ τὸν πτωχεύσαντα καὶ τοὺς δ. καιοδόχους αὐτοῦ, καὶ ἂν ὅμως ἐξέρου (ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης εἰς ἣν ὑποκύπτουσιν οἱ πιστωταί) οὗτ' ἐξαλείφει τὴν κατὰ τὸ φυσικὸν δίκαιον ὑποχρέωσιν τοῦ ὀφειλέτου, οὔτε ἀπαλλάσσει αὐτὸν ἐν περιπτώσει ἀποκαταστάσεως τῆς πρὸς ἀνέρωσιν τῆς ὅλης ζημίας εὐθύνης.

Ἄλλ' ἐν τῷ θέματι τοῦτω γεννᾶται ἡ ἀμφιβολία ἐὰν τῶν δανειστῶν τις ἀποβιώσας κληρονομηθῇ παρὰ τρίτου, δύναται ὁ υἱὸς νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πληρωμὴν ὅλοκληρου τῆς ἀπαιτήσεως ἢ ἐὰν ὁ ὀφειλέτης περιέλθῃ μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν τινος

τῶν πιστωτῶν αὐτοῦ, δικαιούται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἀπέναντι τῶν δανειστῶν τοῦ κληρονομηθέντος τὴν παρασχεθείσαν αὐτῷ μερικὴν ἄφαισιν; Νομίζομεν ὅτι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσιν ἀποφατικὴ δέον νὰ δοθῇ ἀπάντησις. Ἐν τῇ πρώτῃ ὁ κληρονόμος δὲν δύναται κατὰ νόμον νὰ ἔχῃ πλείονα τοῦ ἀποβιώσαντος δικαιώματα, ἐν τῇ δευτέρᾳ τοιαύτη σύγκυσις ἰδιοτήτων δὲν ἐπιτρέπεται βεβαίως· τὸ μὲν διότι δὲν πρόκειται περὶ χρέους ἀποτελοῦντες μέρος τοῦ παθητικοῦ τῆς πτωχεύσεως, τὸ δὲ διότι ἡ τῷ ὀφειλέτῃ παρεχομένη μείωσις τῆς πιστώσεως ἀποτελεῖ οὐχὶ ἐλευθεριότητα ἐπιβαλλομένην ὑποχρεωτικῶς παντὶ δικαιουμένῳ νὰ λάβῃ τι παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλὰ φιλικὴν τῶν προϋπαρχουσῶν τῇ· πτωχεύσεως ἀτομικῶν τοῦ ὀφειλέτου ὑποχρεώσεων διάλυσιν, καὶ ἐπομένως οἱ δανεισταὶ τοῦ κληρονομηθέντος, οἵτινες οὔτε ἔλαβον μέρος οὔτε συνήνεσαν εἰς αὐτήν, δὲν δύναται ὡς εἰκὸς νὰ θεωρηθῶσιν ὑποχρεούμενοι διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ. Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ἡ καθολικὴ ἢ μερικὴ τοῦ χρέους ἄφαισις, ἂν ὅσον δὲν ζητεῖται ἀποκατάστασις, ἀπαλλάσσει τὸν πτωχεύσαντα ἀπὸ πάσης περαιτέρω ἀπαιτήσεως τοῦ συμβιβασθέντος δανειστοῦ, ὅστις στερεῖται τοῦ δικαιώματος οὐ μόνον νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν καταβολὴν τοῦ ἐφεισθέντος μέρους τοῦ χρέους, ἢ καὶ νὰ συμψηφίσῃ καὶ αὐτό, ἐὰν μετὰ τὴν πτώχευσιν κατέστη τυχόν καὶ ὀφειλέτης τοῦ πτωχεύσαντος (Class. 24 Νοεμβρίου 1811), ἀλλὰ καὶ νὰ ποιήσῃται πρὸς τοῦτο χρῆσιν πρ. κρατήσεως καὶ ἐὰν εἶχε πρὸ τοῦ συμβιβασμοῦ τοιοῦτο δικαίωμα.

Ἐνταῦθα ὅμως τίθεται φυσικῶς τὸ ἐρώτημα, ἐν περιπτώσει ὑποθηκεύσεως κτήματος μὴ ἀνήκοντος εἰς τὸν ὀφειλέτην ἢ ἀποκρύψεως τῶν ἐπὶ ἰδίῳ πράγματός ὑπαρχόντων τυχόν βαρῶν, ὑποῖα εἶσι τὰ ἐκ τοιούτων πράξεων ἀπορρέοντα ὑπὲρ

τοῦ εξαπατηθέντος πιστωτοῦ δικαιώματα ; Ὁ Ῥάλλης υποστηρίζει ὅτι ὁ τοιοῦτος δανειστής στερούμενος τῶν ἐκ τῆς υποθήκης προνομίων δέον κατ' ἀνάγκην νὰ θεωρηθῇ ὡς τῆρῶν τὴν ἐξουσίαν τῆς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἐνασχίσεως τῆς πρ. κρατήσεως δυνάμει τοῦ ἐδ. 3 καὶ 4 τοῦ ἀρθ. 999 τῆς Π. Δ., ἡ γνώμη ὅμως αὐτῇ δὲν δύναται, φρονούμεν, ἢ νὰ θεωρηθῇ ἀποκρουστέα. Ὅτι ἐκ τῆς τοιαύτης δο-
 λίας τοῦ ὀφειλέτου ἐνεργείας ὁ πιστω-
 τῆς ἐστερήθη τῆς ἐκ τῆς υποθήκης προ-
 δοκιμένης νομίμου ὠφελείας, οὐδεμία ἀ-
 π'μένει ἀμφιβολία, ἀλλ' ἡ οἰκονομικὴ
 αὕτη ἀντικατάστασις τῶν ἐκ τοῦ στερη-
 θέντος προνομίου πηγαζουσῶν ἐγγυήσεων
 διὰ τοῦ δικαιώματος τῆς προσωπικῆς
 κρατήσεως, νομιζόμεν ὅτι καὶ ἀδικο-
 λόγητος εἶναι καὶ ἐναντία τῶν σχετικῶν
 τοῦ Νόμου διατάξεων. Κατὰ τὴν ἀληθῆ
 ἔννοιαν τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου, ἡ ἐν τοι-
 αύτῃ περιπτώσει ἐπιβαλλομένη προσω-
 πικὴ κράτησις δὲν ἔγκειται πᾶσις ἐν τῷ
 δικαιώματι τῆς υποθήκης, ἀλλ' ἀπαγ-
 γέλλεται ἐξαιρετικῶς ὡς ζημία τοῦ δολι-
 ευθέντος ὀφειλέτου· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται
 ὅτι διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀποσβέννυται καὶ
 ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη συνέπεια τοῦ δόλου,
 ὅν μετῴλην ὁ πτωχεύσας, ἀφοῦ κατὰ
 γενικὴν καὶ εἰς οὐδεμίαν ὑποκειμένην ἐξ-
 αίρεσιν ἄρχῃν τοῦ Ε. Ν. ὁ κυρωθεὶς
 συμβιβασμὸς παράγει εἶδος ἀνανεώσεως
 ὡς πρὸς τοὺς δανειστάς, μὴ ἐξαιρουμένων
 μὴδ' ἐκεῖνων, οἵτινες ἐδικαιοῦντο πρὸ τῆς
 πτωχεύσεως νὰ ἐνεργήσωσι καὶ διὰ προ-
 σωπικῆς κρατήσεως, καὶ οἱ ὅποιοι ὑπο-
 χρεοῦνται νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὰς διὰ τοῦ
 συμβιβασμοῦ συνομολογηθείσας νέας συμ-
 βάσεις. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι διὰ
 τοῦ συμβιβασμοῦ δὲν ἀποσβέννυται ἡ ὑπο-
 θήκη, ἐντὺς δ' ὅμως δὲν πρόκειται περὶ
 υπάρξεως υποθήκης, ἀλλὰ περὶ ἀνεπαρ-
 χείας τοιαύτης, καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ
 ἀφαιρέσεως τοῦ δικαιώματος δὲν δύνα-

ται νὰ ὑποστηριχθῇ ἀσφαλῶς, ὅτι ὑφί-
 σταται ὁπωσδήποτε καὶ ἡ διὰ τὴν δολι-
 λίαν ἀνεπαρξίαν αὐτοῦ ἀπαγγελλομένη
 ζημία, ἥτις οὐσιαστικῶς οὐδὲν ἄλλο σημαί-
 νει, ἢ τὸν ἐξαναγκασμὸν τοῦ ἀδυνατούν-
 τος ὀφειλέτου πρὸς πληρωμὴν τῶν ὀφει-
 λομένων (Παράβ. Boileux ἀρθ. 633).
 Ἔτερον σπουδαῖον ζήτημα, περὶ οὗ ποι-
 κίλλουσιν ὡσαύτως τῶν συγγραφέων εἰ-
 γνώμαι, εἶναι ἡ ἀμφισβήτησις ἡ ἀπο-
 τιμῶν τούτων ὑποστηρικθῆσα, περὶ τῶν
 ἀν' ὁ πτωχεύσας δύναται μετὰ τοῦ συμβι-
 βισμοῦ τὴν ἐπικύρωσιν ν' ἀρνηθῇ πρὸς
 τινὰ τῶν πιστωτῶν τὴν πληρωμὴν τοῦ
 μερίσματος.

Ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἀναγκαῖον εἶ-
 ναι ἡ ἐξῆς νὰ γίνῃ διαστολή : Ἐάν πρό-
 κείται περὶ πιστώσεως ἐξελεγχθείσα
 καθ' ἣς δὲν ἀντιτάσσεται πλάνη περὶ τῆς
 πρόσωπον ἢ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς, ἡ
 τοιαύτη ἀρνήσις εἶναι προδήλως ἀποκρου-
 στέα, ἀφ' οὗ ὁ συμβιβασμὸς ἀποτελεῖ
 ὡς ἐρρήθην, διάλυσιν τῶν μεταξὺ πτωχεύ-
 σαντος καὶ δανειστῶν ὑφισταμένων ὁπο-
 ρῶν, ὧν ἕνεκα καὶ δὲν συγχωρεῖται
 πλέον ἡ προσβολὴ ἀπαιτήσεως συμπερι-
 ληφθείσης ἐν τῇ τοιαύτῃ συμφωνίᾳ· εἶναι
 δὲ ἀδιάφορον ὅπως τὸ ὅτι ὁ πτωχεύσας
 δὲν παρέστη κατὰ τὴν ἐπαλήθευσιν, ἢ
 ὅτι ἐμφανισθεὶς ἀπέκρουσε καὶ τότε τὴν
 πίστωσιν· ὁμοίως, τοῦ ἐπελθόντος καὶ συ-
 ρωθέντος συμβιβασμοῦ ἀποτελοῦντος ἀ-
 ναγκαίως συνάλλαγμα ὑποχρεωτικόν, ἔ-
 πεται ὅτι δὲν συγχωρεῖται κατὰ Νόμον
 εἰς τὸν πτωχεύσαντα, ὅστις θεωρεῖται ὡς
 συμβληθείς, νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τῆς ἐλευθε-
 ρως δοθείσης συναινέσεως αὐτοῦ καὶ ἀφαι-
 ρήσας πάντες οἱ πιστωταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ
 ὑποκύψωσιν ἀπροφασίστως εἰς τὴν τοιαύ-
 της συμβάσεως τοὺς ὅρους, πάντες ἐν
 ἴσῃ δικαιοῦνται καὶ ν' ἀπολαύσωσι τῶν
 αὐτῶν προνομίων.

Ἄλλως δέ, καθ' ὃ ἀνεπτόχῃ καὶ ἐν
 τῇ λέξει ἀπώχευσις, ὁ συμβιβασμὸς

τηρίζεται ἐπὶ τῆς πλειονότητος προσώπων καὶ πιστώσεων. Ἐξ ὧν καὶ δημιουργήται ἡ πλειονότης δ' αὕτη ὑπολογίζεται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξηλεγχθέντων καὶ δεκτῶν γενομένων ἀπαίτησεων καὶ, ἐὰν ἐπομένως ὁ πτωχεύσας δικαιούτο καὶ μετὰ τὴν κύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ ν' ἀμφισβητῇ τὴν ὑπαρξίν ἢ καὶ τὸ μέγεθος τῶν συνδραμουσῶν εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς τοιαύτης πλειονότητος ἀπαιτήσεων, ἤθελε καταστραφῇ ἡ ἀρμονία αὕτη τῶν μεταξὺ τῶν δανεισθέντων γενομένων ὑπολογισμῶν (Cass. 38 Ἀπριλίου 1834. — Douai 26 Ἀπριλίου 1813. — Dal. Rép. Fail. ἀρ. 107. — Alauz 2694. — Ἐναντίος Bédar. 2 ἀρ. 594 καὶ ἐπ. Ῥιλ. σ. 178). Ἐν τῇ ἐναντίᾳ ὁμως περιπτώσει νομίζομεν ὅτι ὁ πτωχεύσας δὲν πρέπει νὰ στεφθεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἀρνεῖται τὴν πληρωμὴν μερίσματος ἀμφισβητῶν ἢ ἀληθεῖαν πιστώσεως μὴ ἐξελεγχθείσης ἢ μὴ παραλειφθείσης ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συνταχέντῃ ἰσολογισμῷ, διότι ἡ ἐπικύρωσις καθίσταται μὲν ὑποχρεωτικὸν τὸν συμβιβασμὸν καὶ διὰ τοῦς μὴ ἐξελεχθέντας καὶ τοὺς μὴ ἀναγραφέντας ἐπὶ ἐν τῷ ἰσολογισμῷ, ἀλλὰ πᾶσι τότε ὑπὸ τὸν ἐξυπακουόμενον ὅρον τοῦ ὅτι αἱ τοιαῦται πιστώσεις εἰσὶν ἀληθεῖς καὶ πραγματικαί, ὅπου δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ καὶ μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν, ἐὰν ἡ ἀπαιτήσις δὲν ἐξηλεγχθῇ, ἢ περιέχεται ἐν ἰσολογισμῷ μὴ συνταχέντῃ ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ, ἀφ' οὗ οἱ ἐκπροσωποῦντες αὐτὰς μὴ συνδραμόντες εἰς τὸν συμβιβασμὸν τὸν καταρτισμὸν, δὲν θεωροῦνται ὡς συμβληθέντες δι' αὐτοῦ. (Bordeaux, 27 Ἰαν. 1846 D. P. 40. 2 287). Ἀλλὰ δύναται ὁ πτωχεύσας ν' ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν πραγματικῆς ἀπαιτήσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι αὕτη δὲν ἐξηλεγχθῇ; Βεβαίως ὅχι.

Τῆς ἐπαληθεύσεως ἢ διατύπωσις ὡς συνάγεται ἐκ πασῶν τῶν σχετικῶν διατά-

ξεων, εἰσῆχθη κυρίως καὶ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὁμάδος ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι ὁ πτωχεύσας, ἐὰν δὲν ἀμφισβητῇ τὴν ὑπαρξίν τῆς ἀπαιτήσεως, δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ τὴν πληρωμὴν αὐτῆς. (Boileux s. Boulay-Paty ἀρ. 688—9).

Νέα ἐγγραφή ὑποθήκης. Ὡς τρίτη τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ οὐσιώδης συνέπεια ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Νόμου διὰ τοῦ ἀρθροῦ 523, ἡ διατήρησις τῆς κατὰ τὸ ἀρθρον 493 ἐγγραφείσης συντηρητικῆς ὑποθήκης. Ἡ τοιαύτη ἐγγραφή, ὡς ἔννοεῖ ἕκαστος (μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν, ἥτις ἐπάγεται τὴν διάλυσιν τῆς ὁμάδος), ἤθελεν ἀτονήσῃ φυσικῶς, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι δὲν ὑφίσταται πλέον τὸ περιληπτικὸν πρόσωπον, ὑπὲρ οὗ ἐνεγράφη, ἐὰν ὁ Νόμος δὲν ἐλάμβανε τὴν πρόνοιαν νὰ διατηρήσῃ τὰ ποτελέσματα αὐτῆς ὑπὲρ ἐνὸς ἐκαστοῦ τῶν πιστωτῶν· τούτου δ' ἔνεκεν κατὰ τὸ ἀρθρον 523 δεῖον ἀπέναντι τῆς τοιαύτης ἐγγραφῆς νὰ σημειῶται ἡ ἐπικυρούσα τὸν συμβιβασμὸν ἀπόφασις δι' ἐτέρας ἐγγραφῆς ἀτομικῆς ὑπὲρ ἐκαστοῦ τῶν ἐν τῇ περὶ παραδοχῆς τῶν πιστώσεων ἐκθέσει ἀναγραφόμενων δανειστῶν (Pardessus ἀριθ. 1248 Ἐναντίος ὁ Alauz. ἀριθ. 2798). Ὡστε ἡ ἐπικύρωσις εἰκότως δύνανται τις εἰπεῖν, ὅτι ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ μεταβῇ καὶ τοὺς χειρογραφικοὺς εἰς ἐνυποθήκους δανειστάς.

Ἡ τοιαύτη ἐγγραφή γίνεται κατὰ κανόνα ὑπὸ τῶν συνδίκων, ἀλλ' ἐν ἀμελείᾳ αὐτοῦ οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ πᾶς δανειστῆς ἔχει ἐν τῇ ἰδίᾳ συμφέροντι τὸ τοιοῦτο δικαίωμα, ἐξ οὗ ὁμως οὐδεμίαν ἀπολαμβάνει προτίμησιν. (Lainpé σ. 257. — Alauz., αὐτ.). Ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων τῶν δανειστῶν ἐπιμέλεια δὲν δημιουργεῖ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἰδιαιτέραν ὠφέλειαν, καὶ τούτου ἔνεκεν ἡ δύναμις τῆς ἀποφάσεως κωμικῆ ὑπο-

θήκη θὰ ἔχη τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν διὰ πάντας τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ομάδα τῶν δανειστῶν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐρωτᾶται : ὁποία τῆς τοιαύτης ὑποθήκης ἢ ἔκτασις καὶ αἱ συνέπειαι ; Ὅτι ἐξ αὐτῆς δὲν ὠφελοῦνται οἱ μὴ ἐξελεγχθέντες ἢ μὴ ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἐγγεγραμμένοι πιστωταὶ δὲν δύναται βεβίως ν' ἀμφισβητηθῇ ὁπωσδήποτε, διότι οἱ σύνδικοι ἐν ἀγνοίᾳ περὶ τῆς ὑπερξείσεως τῶν τοιούτων δανειστῶν τελοῦντες, ἡδυνάτουν καὶ νὰ ἐνεργήσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν, ἀμφισβολία ὅμως δύναται νὰ ἐγερθῇ περὶ τοῦ ἀν' ἣ ἐν λόγῳ ὑποθήκη ἐκτείνεται αὐτοδικαίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀκινήτου τῶν ἐγγυητῶν περιουσίας.

Περὶ τοῦτου ἐγεννήθη ἄλλοτε ζήτημα καὶ συγγραφεῖς τινες καταφατικῶς ἔλυον αὐτό, παρ' ἡμῖν ὅμως ὀρθότερα πάντως φαίνεται ἡ ἀποφατικὴ λύσις. Κατὰ τὸ ἀρθρ. 4 τοῦ περὶ Ὑποθηκῶν Νόμου ἐγγραφῆς δικαίωμα οὐδέποτε κτᾶται ἀνευ τῆς ρητῆς τοῦ κυρίου συναινέσεως· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι τοιούτῃ ἐγγραφῇ δύναται μὲν νὰ ἐνεργηθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀλλὰ μόνον ἐὰν συμφωνήσωσι περὶ τοῦτου ἰδιαιτέρως οἱ ἐγγυηταὶ μετὰ τῆς ομάδος (*Ράλ. σελ. 181).

Συμφώνως ἐπίσης πρὸς τὰς ἀνωτέρω τεθείσας ἀρχὰς δεόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ὑποθήκη δὲν παρέχεται τοῖς ὑπὲρ οὗ ἐνεργάφῃ τὸ δικαίωμα, ὅπως συντρέχωσι μετὰ τῶν προϋπαρχόντων τυγχόν ἐνυποθήκων δανείων· διότι ἡ τοιαύτη ἐγγραφὴ ἐξασφαλίζει μὲν τὴν κατὰ προτίμησιν πληρωμὴν τοῦ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ συμφωνηθέντος ποσοῦ, ἀλλὰ μόνον ἀπέναντι τῶν μεταγενεστέρων τῆς πτωχεύσεως δανειστῶν, οὐχὶ καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς τοιούτων, οἵτινες πάντοτε προηγούνται (Cass. 22 Ἰουνίου 1850).

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ἡ διὰ τῆς ἐπιχωρικῆς ἀποφάσεως κτωμένη ὑποθήκη ὠφελεῖ μόνον τοὺς γενομένους δεκτοὺς

πιστωτὰς τοὺς ἐν τῷ ἰσολογισμῷ μὴ μονευομένους καὶ ἔχοντας ἐπὶ τὰς πρὸ ἐπαλήθευσιν προθεσμίας καὶ τοὺς ἰμαρ νισθέντας καὶ γενομένους δεκτοὺς προσωρινῶς διὰ τὸ παρ' αὐτῶν ἀξιούμενον ποσόν, ὅπερ δύναται νὰ περιορισθῇ βραδύτερον δύναμι τῆς περὶ τοῦτου ἐκδοθησένης ἀποφάσεως, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ μόνον τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀρειλέτου ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ, ἐὰν ὅμως οὗτος συνήνεσεν εἰς τὴν τοιαύτην ἐγγραφὴν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ὑποθήκη αὐτῇ ὁπωσδήποτε καὶ ἀν' ἀνερηθῇ, εἴτε τοῦτο ἴσιν ὡς ἐκ τοῦ νόμου πηγάζουσα εἴτε ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐκτείνεται ἐπὶ πάσης τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος, λαμβάνουσα τάξιν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς· δύναται δὲ νὰ διαγραφῇ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν πάντων τοῦ συμβιβασμοῦ τῶν ὀφειλῶν.

Ἄλλ' ἐὰν καὶ μετὰ τὴν τήρησιν τοῦ ὡς εἴρηται διατυπώσεων ὑφίσταται ἐπὶ τῇ ἐγγραφῇ ὑποθήκη, δύναται νὰ διαγραφῇ τῇ αἰτήσεϊ τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ κατὰ ποίαν διαδικασίαν δεόν νὰ ζητηθῇ ἡ τοιαύτη διαγραφή ;

Περὶ τοῦτου σιωπᾷ ἐντελῶς ὁ Νόμος, ὀρθότερον, ὅμως εἶναι νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ὁ πτωχεύσας μὴ δυνάμενος ν' ἀπευθυνθῇ ἐναντίον πάντων τῶν ἐνυποθήκων, ὅπερ ἤθελεν εἶναι ἀφορμὴ καὶ ἀπωλείας τοῦ νόμου καὶ δαπάνης σπουδαίας, δικαιούται νὰ αἰτησῇ τὴν διαγραφὴν ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ὑποθηκοφύλακος, ὅστις ἐν ἀρχῇ δύναται καὶ νὰ ἀποκρεωθῇ εἰς τὴν τοιαύτην ἐξάλειψιν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, ἀποφασίζοντας συνεπεῖα αἰτήσεως, ἥτις ἐξοδὰ ἐπιβάλλονται τῷ αἰτοῦντι, πρὸς ὃ φελος τοῦ ὁποίου διατάσσεται πάντοτε ἡ τοιαύτη ἐνέργεια. (Alauz., 1698).

Διαχειρίσεως ἀνάγκης. Τὴν ἐκ παλλυτρωθεῖσαν τῆς περιουσίας αὐτοῦ διαχειρίσιν ἀναλαμβάνει ὁ πτωχεύσας κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἀφ' ἧς στιγμῆς

παύει τῶν συνδίκων ἢ ἐξουσία, ὥστε πρωτίτως δεῖν τὸ χρονικὸν τοῦτο σημείον νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς πρὸς ἔφεσιν τασσομένης προθεσμίας ἢ ἐὰν γίνῃ χρῆσις τοιαύτης, ἀφ' οὗτο καταστῇ τελεσίδικος ἡ ἀπορρίπτουσα ἢ δεχομένη αὐτὴν καὶ ἐπικυροῦσα τὸν συμβιβασμὸν ἀπόφασις, τὰ καθήκοντα τῶν συνδίκων παύουσιν αὐτοδικαίως (ἐκτὸς ἐὰν συνιρέχῃ ἡ ἐξαιρετικὴ περίπτωσις τοῦ ἄρθρ. 527 καὶ 528) καὶ ὁ πτωχεύσας ἀναλαμβάνει καὶ αὐτὸς τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐλευθέραν διαχείρισιν τῆς περιουσίας (ἣν δὲν ἐγκατέλιπε διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ) ὡς καὶ τὴν ἰστάκην τῶν ἀγωγῶν. Κατὰ συνέπειαν ὁ πτωχεύσας (ἐὰν δὲν ἀντίκειται ἰδιαιτέρα συμφωνία) δικαιούται νὰ ἐξακολουθῇ τὰς περὰ τῶν συνδίκων ἐγερθείσας ἀγωγάς, ὡφελεῖται ἐκ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ὑπαρχουσῶν τυχόν ἀποφάσεων, ὑπόκειται εἰς τὰς συνεπείας τῶν ἐναντίον τῆς ἐμάδος ἐκδοθεισῶν τοιούτων καὶ ὀφείλει νὰ ὑποκύβῃ εἰς τὰς κατὰ τῶν συνδίκων ὁρθεύσας ἐκτελέσεις, ἐξ ὧν ἐπεται ἂν ὅτις μὲν ὅτι δικαιούται οὐ μόνον νὰ ἐκτελέσῃ τὰς πρώτας, ἀλλὰ καὶ νὰ προσβάλῃ τὰς δευτέρας δι' ἐφέσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου α' ὅτι ἡ πρὸς τοὺς συνδίκους κοινοποιήσις τῶν τελευταίων δὲν κινεῖ τὰς πρὸς ἔφεσιν προθεσμίας, ἐκτὸς ἂν αὗται ἔχον συμπληρωθῇ πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ β' ὅτι παραδίδονται αὐτῷ ὑπὸ τῶν Συνδίκων κατὰ τοὺς ἐν τῷ συμβιβασμῷ ἀναγραφόμενους ὅρους πάντα ἀνεξαρτήτως τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, τὰ βιβλία, τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ ἔπιπλα ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς· συντάσσεται δὲ περὶ τούτου λεπτομερὲς ἐκθεσις ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ, ὅστις ἀπαλλάσσεται οὕτω τῶν καθήκοντων αὐτοῦ καὶ περὶ πάσης ἐκ τῆς κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐντομῆς προκινπούσης διενέξεως ἀποφασίζει τὸ ἀρμόδιον. Πρωτοδικεῖον κατὰ τὴν

ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν. Οἱ σύνδικοι ὑποχρεοῦνται πρὸς τοὺς τοίς πῶς δώσωσι τῷ πτωχῷ λεπτομερῆ τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν λογαριασμὸν, περὶ οὗ συντάσσεται ὑπὸ τοῦ παριστάμενου εἰσηγητοῦ ἐκθεσις, μετὰ τὴν ὁποίαν οἱ λογοδοτοῦντες ἀπαλλάσσονται πάσης περαιτέρω εὐθύνης· ἡ ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος δὲ παρεχομένη ἀπόδειξις παραλαβῆς, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν δοθῇ στερεῖ αὐτὸν τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν ἐπὶ τούτου, πᾶσα ὅμως τοιαύτη διδομένη πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως λογίζεται ἄκυρος καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος. (Paris, 15 Ἰουνίου 1825.—Dall., Rép., κ. 849).

Κατὰ τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον ἡ λογοδοσία προηγείται πάντοτε τῆς παραδόσεως τῶν ἐν αὐτῇ ἀναφερομένων πραγμάτων, ἐντεῦθεν δὲ δύναται νὰ γεννηθῇ ἡ ἀπορία· ὁ ἀμφοτέρων τὴν λογοδοσίαν πτωχεύσας ἐπιτρέπεται ν' ἀξιώσῃ τὴν ἐκ τῶν προτέρων παράδοσιν τῶν ἐγγράφων ἢ τῶν βιβλίων τῆς πτωχεύσεως;

Ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ διάφοροι ἐγεννήθησαν ἀντίθετοι θεωρίαι, νομίζομεν ὅμως ὅτι ὀρθοτέρα προσήλως εἶναι μίση τις γνώμη ἀρμονικῶς συμβιβάζουσα τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα τῶν τε συνδίκων καὶ τοῦ πτωχεύσαντος. Βεβαίως οἱ πρῶτοι ἀπόλυτον ἔχουσιν ἐκ τοῦ Νόμου δικαίωμα, ὅπως κατέχουσιν τὰ μέσα δι' ὧν δικαιολογεῖται ἡ ὑπαρξὶς καὶ ἀκρίβεια τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν καὶ οὐδεὶς ἐπομένως δύναται νὰ τοὺς ἐξαναγκάσῃ εἰς παράδοσιν τῶν σχετικῶν ἐγγράφων πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς λογοδοσίας, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ δεύτερος σπουδαίως ἐπίσης ενδιαφέρεται διὰ τὴν κατοχὴν αὐτῶν, διότι ἄνευ τούτου δὲν δύναται νὰ διευθύνῃ τὰς ὑποθέσεις, ὧν ἀνέλαβε τὴν διαχείρισιν. Ἐν τοιαύτῃ ἐπομένως περιπτώσει σύμφωνον καὶ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὴν λογικὴν εἶναι νὰ τῷ ὡς ἄρχῃ ὅτι οἱ

σύνδικοι δικαιούνται μὲν νὰ κατέχωσι τὰ ὡς εἴρηται βιβλία καὶ ἔγγραφα, ὅπου χρεοῦνται ὁμοῦ νὰ ἐπιτρέπωσι τῷ πτωχῷ ὅπως συμβουλευῇται αὐτὸν ἐκάστοτε (Bédar., ἀριθ. 528. — Alauz., ἀριθ. 2700).

Αἱ διὰ τοῦ ἀρθρ. 523 καθιερούμεναι ἀρχαὶ ὡς συνέπειαν ἀναγκαίαν ἔδει βεβαίως νὰ ἔχωσιν, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀνωτέρω, ὅτι ὁ πτωχεύσας ἀναλαμβάνει πλήρη τῶν ἐνεργητικῶν καὶ παθητικῶν αὐτοῦ ἀγωγῶν τὴν ἐνάσκησιν, ἀλλὰ σκέψεις πρακτικώτεραι ἐπικρατῶσιν κατέστησαν ἀναγκαίαν τὴν ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῆς ἀναλαμβανομένης περιουσίας παραδοχὴν περιορισμῶν τινῶν, οἵτινες, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, δὲν δύναται ἢ νὰ ἰσχύωσιν, ὅπου αἱ συνέπειαι τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως ἐπέρχονται μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ, τὴν παραδοχὴν δὲ τούτου οἱ συμβαλλόμενοι ἐξήρησαν ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγραφομένων ὅρων.

Δι' ἰδιαίτερον ἐπομένως συμφωνιῶν, οἱ συμβαλλόμενοι δικαιούνται νὰ τροποποιῶσι τὰς νομίμους τοῦ κυρωθέντος συμβιβασμοῦ συνεπείας· ἡ τοιαύτη δὲ τροποποίησις εἶναι μὲν ἐκάστοτε διάφορος, ἐν τούτοις ὡς τὰ πολλὰ σχετίζεται πρὸς τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας, ἣν οἱ δανεισταί, ἔνεκεν ἐλλείψεως ἐμπιστοσύνης, δύναται νὰ περιορίσωσιν ἢ διὰ τοῦ διορισμοῦ συμβούλου, ἄνευ τῆς συμπράξεως ἢ γνωματεύσεως τοῦ ὁποίου νὰ μὴ ἐπιτρέπηται ἢ ἐνέργεια σπουδαίων τινῶν πράξεων, ἢ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἐνὸς ἢ πλειόνων δανειστῶν, ἀποκλειστικῶν ἐχόντων ἔργον τὴν ἐκκαθάρισιν ὑποθέσεων ὠρισμένων καὶ τὴν διανομὴν τῶν ἐξ αὐτῶν ὠφελειῶν, ἢ καὶ διὰ συμφωνίας ἐτέρας, ἢς ἡ φύσις καὶ ἡ ἔκτασις ὁρίζεται πάντοτε διὰ τῆς συμβιβαστικῆς πράξεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἀντετάχθη ὑπὸ τινῶν

ἢ ἀντίρρησης, ὅτι οὕτω δύναται νὰ ζημιωθῶσιν οἱ τρίτοι, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἀπεκρούσθη, καὶ δικαίως· διότι οὗτοι ὑποχρεούμενοι πάντως νὰ πληροφωρῶνται περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ μεθ' οὗ συμβαλλονται, στεροῦνται τοῦ δικαιώματός, ὅπως προτείνωσιν ἀκυρότητα, ἐπικαλούμενοι ἄνοιαν ἢ καλὴν πίστιν.

Ἐννοεῖται ὁμοῦ οἰκοθεν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἐπίτροποι, ὧν ἡ ἐξουσία δὲν ἀφαιρεῖται ἐκ τοῦ Νόμου, ἢ ἐξ ἐπιταγῆς δικαστικῆς καὶ οἱ ὅποιοι ἐνεργοῦσι δυνάμει ἐντολῆς καθαρῶς ἰδιωτικῆς, διέπονται ὑπὸ τῶν περὶ ἐντολέως καὶ ἐντολοδόχου ἀρχῶν τοῦ κοινοῦ δικαίου, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτῶν, περιοριζομένη πάντοτε διὰ τοῦ συμβουλαίου, περιορίζεται κατὰ νόμον εἰς ἀπλὴν τοῦ ὀφειλέτου ἐπιτήρησιν, σπανίως μετατρεπομένην εἰς πραγματικὴν ἐν τῇ διευθύνσει ἀνάμεικτον ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει καὶ ἂν δοθῇ τοῖς τοιοῦτοις ἐπιτρόποις καὶ δικαίωμα παραστάσεως ἐπὶ δικαστηρίου, ὁ πτωχεύσας οὐ μόνον δικαιοῦται ν' ἀξιώσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνακοίνωσιν τῶν κατ' ἐκείνων ἐγερμένων ἀγωγῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ παρέμβῃ εἰς τὰς ἐντεθεὲν ἀναφυσόμενας δίκας καὶ νὰ ἐκκαλέσῃ τὰς ἐκδιδόμενας ἀποφάσεις, ἐξασκῶν ἐν γένει πάντα τοῦ ἀληθοῦς κυρίου τὰ δικαιώματα (Ραλ. 182).

Ἄλλ' ὁ πτωχεύσας, ἀναγκτῶν διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὴν διαχειρίσιν, δικαιούται ἄρα νὰ ἐπιδιώκῃ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεων, αἵτινες ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν συνδίκων εἶχον κηρύξει δυνάμει τῶν ἀρθρ. 449—451 ἀκύροισι πράξεις ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀναφερομένων, ὡς λ. χ. πληρωμὰς γενομένης ἐν ὑπόπτῳ χρόνῳ, ἢ καὶ ἐπικαλούμενος τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα ἀπ' εὐθείας, νὰ ζητήσῃ δικαστικῶς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ παρ' αὐτοῦ πληρωθέντος ποσοῦ· Συγγραφεῖς τινες ἀποκλίνουσι μᾶλλον εἰς καταφανικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν (Alauz., ἀρ. 2703).

καὶ), νομιζόμεν ὅμως ὅτι ἡ γνώμη αὕτη
 νῦν δύναται, ὡπωσδήποτε ἐξεταζομένη, νὰ
 θεωρηθῇ εἴτε πρὸς τὸ γράμμα, εἴτε πρὸς
 τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου σύμφωνος· ἀφ' ἐνὸς
 νῦν διότι, ἀφοῦ ἡ ἀκυρότης τῶν ὡς εἴ-
 ρηται ἄρθρων εἰσέχθη ἀναμφισβητήτως
 πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν τῆς ὁμάδος συμ-
 μέρων, ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι ὁ πτω-
 χεύσας στερεῖται ἀπολύτως τοῦ δικαίω-
 μετος καὶ τῆς ιδιότητος, ὅπως προβῇ εἰς
 τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων ἀποφάσεων,
 ἢ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀκύρωσιν ἐτέρων
 τοιούτων πράξεων, ν' ἀρνηθῇ ἐπὶ τῇ
 λόγῳ τοῦτω τὴν πληρωμὴν, καὶ νὰ ζη-
 τήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν πληρωθέντων.
 ὑπερνεχόμενος οὕτως εἰς πράξεις ἐγκύ-
 ρους καὶ ἰσχυρὰς ὡς πρὸς αὐτόν, ὥς συ-
 νωμοδόγησεν ἐλευθέρως καὶ ἐν πληρε-
 σιότητι τοῦ ἀδόλου τῶν προκαλεσασῶν αὐ-
 τὸς ἀφορμῶν γινώσκει, ὅπου ἀπαγορεύεται
 ἐν γένει ὑπὸ τοῦ Νόμου (Cass., 17 'Ιου-
 λίου 1857.—18 Μαρτίου 1861 καὶ 30
 'Ιουλίου 1866.—Aix 7 Αὐγούστου 1856.
 —Douai 17 Φεβρουαρίου 1859) καὶ
 ἀφ' ἐτέρου, διότι διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ,
 ὅστις κυρούμενος τίθησι τὸν πτωχεύσαντα
 ἐπὶ κεφαλῇ τῶν ἐαυτοῦ ὑποθέσεων, λο-
 γίζονται κυρωθεῖσαι ὡς πρὸς αὐτόν καὶ
 αἱ τοιαῦται πράξεις, ἐφ' ὅσον ἀγνωρι-
 σθήσαν ὑπὸ τῆς ὁμάδος, ἢ δὲν ἐπερα-
 τώσῃ ἡ ἀρξαμένη δίκη καὶ δὲν ἐξετε-
 λήσῃσαν ἐκ μέρους τῶν συνδίκων αἱ
 περὶ ἀκυρώσεως αὐτῶν ἐκδοθεῖσαι τυχόν
 ἀποφάσεις.

Οὕτως, εἰάν ἐν τῷ ἐνεργητικῷ τῆς περι-
 ρασίας, ἥτις διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀφέθη
 ἐπὶ πτωχεύσαντι, ὑπάρχῃ καὶ ἀπαιτήσεις
 περὶ ἐπιστροφῆς ποσοῦ πληρωθέντος ἀκύ-
 ρος, δι' ἣν ἡγέρθη παρὰ τῶν συνδίκων
 δίκη, ὁ πτωχεύσας ἐνεργῶν ἤδη ἀτομι-
 κῶς καὶ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, δὲν δύναται νὰ
 ἐξακολουθήσῃ αὐτὴν, ὡς ἐπίσης στερεῖται
 τοῦ δικαίωματος νὰ ἐκτελέσῃ τὰς περὶ
 τούτου ἐπιδοθείσας ἀποφάσεις, ν' ἀξιώσῃ

παρὰ τινος πιστωτοῦ τὴν ἐπιστροφὴν
 ποσοῦ πληρωθέντος ἐν χρόνῳ ὑπόπτῳ,
 λόγῳ προκαταβολῆς ἐπὶ ἀπαιτήσεως μὴ
 ἀμφισβητουμένης, ἢ ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ
 κύρος ὑποθήκης ἀγνωρισθείσης ὑπὸ τῶν
 δανειστῶν ἢ καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν δια-
 γραφὴν τοιαύτης δυνάμει ἀκυρωτικῶν ἀ-
 ποφάσεων ἐκδοθεισῶν ὑπὲρ τῶν συνδίκων
 ἢ ἀντιτετασσομένη δ' ἀντίρρησης, ὅτι ἡ
 ὁμὰς δὲν θεωρεῖται, πρὶν ἢ συμπληρω-
 θῶσι πάντες τοῦ συμβιβασμοῦ οἱ ὅροι, ὡς
 ἐκλείψασα, καὶ ὅτι ὁ ὀφειλέτης ὑποκα-
 θίσταται εἰς τὰ δικαίωματα αὐτῆς, στε-
 ρεῖται ἐπίσης σπουδαιότητος.

Μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ,
 δι' οὗ ἐπέρχεται ἀνανέωσις, δὲν ὑφίστα-
 ται πλέον ὁμὰς, ἀλλὰ διάφοροι ἀτομικοὶ
 δανεισταὶ τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου, ἀπολαύ-
 οντες μόνον τῶν διὰ τῆς πράξεως πα-
 ρεχομένων αὐτοῖς δικαιωμάτων, ἢ δὲ εἰς
 τὴν διεύθυνσιν τῶν συνδίκων ὑποκατά-
 στασις, γίνεται ὑπὸ ὅρους ὧλος ἁλ-
 λολοῦς, καθ' οὗς ἀντὶ τῆς παρ' ἐκείνων ὀ-
 φειλομένης λογοδοσίας, ὁ συμβιβασθεὶς
 ὑποχρεοῦται μόνον εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ
 ὑποσχεθέντος μερίσματος. Καὶ εἶναι μὲν
 ἀληθές, ὅτι εἰάν ἐπὶ τῶν ἀκύρωσις ἢ διαρ-
 ρητικῶν, ἢ πτωχεύσεως ἀναζῇ καὶ ἡ ὁμὰς
 ἀνασυνιστάται, ἐνταῦθεν ὅμως δὲν ἔπεται,
 ὅτι καὶ πρὸ τούτου δύναται αὕτη νὰ
 θεωρηθῇ ὑφισταμένη καὶ ἔχουσα δικαίω-
 ματα ἄλλα ἐκτὸς τῶν διὰ τῶν, ἐπὶ τοῦ
 παρόντος, ἰσχύοντος συμβιβασμοῦ, παρ-
 εχομένων εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας πρότερον
 αὐτὴν πιστωτάς.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀντιτάσσεται ἡ ἐξῆς ἀν-
 τίρρησης, ἥτις καὶ ἀποτελεῖ τὴν σπου-
 δαιότεραν τῆς ἀντιθέτου θεωρίας βέβαιον,
 ὅποια δὴλα εἴη ἔσται ἐν τοιαύτῃ περι-
 πτώσει ἡ τύχη τῶν ἀντικειμένων τῶν
 ἐκυρωθεισῶν ἢ ἀκυρωτέων ὑπὲρ τῆς ὀ-
 μάδος πράξεων καὶ ὑποθηκῶν.

Ἐάν, λέγωσιν οἱ ἀντιπρονοῦντες, ὁ πτω-
 χεύσας δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὰς περὶ

τῆς ἀκυρώσεως αὐτῆς ἐκδοθείσας ὑπὲρ τῶν συνδίκων ἀποφάσεις, ἢ νὰ ζητήσῃ τὴν διαγραφὴν τῶν ἀκύρων ὑποθηκῶν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν παρανόμως πληρωθέντων ποσῶν, τοῦ τοιοῦτου δικαίωματος στερούνται ἐπ' ἰσῆς, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὁ συμβιβασμός, καὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὴν προϋπάρξασαν ὁμάδα δανεισταί, καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὔτε αἱ ὀκυρωθεῖσαι ἢ ἀκυρωταί πληρωμαὶ δύνανται νὰ εἰσαχθῶσιν ἐν τῷ ἐνεργητικῷ οὔτε καὶ τὸ ἀντίτιμον τῶν ἀκύρων βυρυνθέντων δι' ὑποθηκῶν ἀκινήτων, αἵτινα, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται αὐταί, δὲν δύνανται βεβαίως νὰ ἐκποιηθῶσιν ὑπὲρ τοῦ συμβιβασθέντος, ὅποτε οὗτος δυνατὸν νὰ περιέλθῃ εἰς ἀδυναμίαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὄρων τοῦ συμβιβασμοῦ, ὡς στερούμενος δῆθεν τῶν μέσων, ἐφ' ὧν ἐλκασίζετο καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ὁμάς ἀπέκτιξε δικαίωματα, τὰ ὁποῖα συνήνεσε νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ (Alauz., 2703).

Νομίζομεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἀντίρρησης, ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς δῆθεν γεννώμενα ἀτοπήματα, εἰσὶ φαινομενικὰ ὅλως καὶ ὅτι ἡ ἀντίθετος γνώμη πλανᾶται ἐν τούτῳ κυρίως, ὅτι νομίζει ὡς δυνάμενα καὶ νὰ παραχωρηθῶσι τὰ τοιαῦτα δικαίωματα καὶ ν' ἀσκηθῶσιν ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου, ἐν ᾧ οὗτος κατὰ ῥητὴν τοῦ Νόμου διατάξιν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς πράξεις, αἱ συνωμολόγησεν ἐλευθέρως καὶ κατὰ τῶν ὁποίων δὲν ἀντιτάσσει βίαν ἢ πλάνην.

Ἡ δυσχέρεια αὕτη (ἥτις σπανίως ἐν τούτοις ἀπαντᾷ ἐν τῇ πρακτικῇ) εἰς δύο μόνον δύναται ν' ἀνιχνυθῇ περιπτώσεις, ἐν ἐπαρκείᾳ χρηματικῶν μέσων πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὄρων τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ ἐν ἀνυπαρξίᾳ τοιούτων ἐξεταστὸν ὅθεν κατὰ τί εἰσι δῆθεν ἐπιβλαβῆ τὰ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὑποστηριζομένου συστήματος ἐν ἀμφοτέραις τῶν περιπτώσεων ἐπερχόμενα ἀποτελέσματα.

Ἐν τῇ πρώτῃ, ἐὰν τὸ ὑπάρχον ἐνεργητικὸν ὄρακλ' πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὅρων τοῦ συμβιβασμοῦ ἀναληφθεῖσιν ὑποχρεώσεων, οὐδεμίαν ὑφίστανται πραγματικὴν βλάβην οἱ δανεισταί, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἰσχυρισθῶσιν, ὅτι, ἐνῷ αὐτοὶ στερούνται μέρους τῶν νομίμων ἀπαιτήσεων, οἱ ἀκύρων μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος συμβιβασθέντες τηροῦσι τὸ ὅλον, ἀφοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἐδικαιοῦντο νὰ λάβωσι μόνην τὴν διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ συμφωνηθῆναι μερίσμα, ὅπερ δὲν θὰ ᾔψανε καὶ ἂν ἐπυλοῦντο τὰ ἐνυπόθηκα ἢ ἀπεδίδοντο τὰ παρανόμως πληρωθέντα ποσά· οὔτε δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὡς διατείνονται οἱ ἀντιδοξοῦντες, ὅτι οὕτω παρέχεται βραβεῖον ἐνισχύσεως δόλου (Prime d'encouragement donnée à la fraude), ὁδὸς, ὅτι, ὡς ἀπονομή τοιοῦτου βραβεῖου ἡ δύνατο λογικώτερον νὰ θεωρηθῇ ἢ πρὸς τὸν πτωγικώτερον νὰ θεωρηθῇ ἢ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα παροχὴ δικαίωματος, ὅπου ἐπανερχεται ἐναντίον ῥητῶν τοῦ Νόμου διατάξεων εἰς πράξεις ἐγκύρους καὶ ἰσχυράς, αἱ συνωμολόγησεν ἐλευθέρως.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ, οἱ δανεισταὶ δὲν δύνανται ὡσαύτως νὰ θεωρηθῶσι βλαπτόμενοι ὅπωςδὴποτε, καλῶς, ἐὰν ἐνεκὶ ἀνεπαρκείας τοῦ ἐνεργητικοῦ δὲν ἐκπληρωθῶσι τοῦ συμβιβασμοῦ οἱ ὅροι, δικαιούνται νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν διάρρηξιν αὐτοῦ, ὅποτε ἀναγκῶσι τὸ δικαίωμα οὐ μόνον νὰ ἐνασκήσωσι τὰς ἐκ τῶν ἀρθρ. 449—451 ἀπορροεῦσας ἀγωγάς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκρεμεῖς περὶ αὐτοῦ δίνας νὰ ἐξακολουθήσωσι καὶ τὰς ἐκδοθείσας ἀποφάσεις νὰ ἐκτελέσωσι.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ περιττωρικὴ αἴτη ἐνέργεια (κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἀντιδοξούντων) δὲν εἶναι εὐάρεστοι ἢ ἀλλὰ τοιαύτη ἡ θέλησις τοῦ Νόμου ἢ ὁ ἐναντία ἐκδοχὴ ἀποτελεῖ οὐχὶ ἐρημνείαν, ἀλλὰ διόρθωσιν αὐτοῦ.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυσσομένων δικαιοματικῶν, ὁ πτωχεύσας, ἐὰν ᾖ

καταδικάζεται ἐπὶ ὀλίγῃ χρεωκοπίᾳ, δια-
κρίνεται πρὸς τοῦτοις νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ
τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος τὰ
ἔργα, ὅποτε καὶ σημειοῦται τῇ αἰτήσῃ
τοῦ ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν πτωχεύσαν-
των καὶ ἔναντι τοῦ ἑνόματος αὐτοῦ ὁ
γινόμενος συμβιβασμὸς μετὰ τῆς κυρούσης
αὐτῇ ἀποφάσεως· ἀλλ' ἐὰν δὲν ἐκπλη-
ρῶσιν πάντας τοὺς ἐν τῷ συμβιβασμῷ
ἐναρφαρμένους, ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ.
185 ὁριζομένης προθεσμίας, οὐ μόνον ἐκ-
πίπτει τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος, ἀλλὰ
καὶ διαγράφεται ἡ γενομένη τυχὸν κατὰ
τὰ ἑνωτέρω σημείωσις.

Οἱ σύνδικοι, ὡς ἐρρήθη, μετὰ τὴν
παύσιν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν ὀφείλουσι πάν-
τως (κλητευόμενοι ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαν-
τος, ὅστις μάλιστα ὑποχρεοῦται νὰ κοι-
νποιήσῃ αὐτοῖς καὶ τὴν ἀπόφασιν) νὰ
ῥωσώσιν ἀκριδῇ τῆς ληξιάσης διαχειρί-
σεως λογοδοσίαν, ἥτις δέον βεβαίως (ἐν
καὶ σιωπῇ περὶ τούτου ὁ Νόμος) νὰ δια-
κρίνεται, ἐγγράφως καὶ καθ' ὃν ἡ Π.
Δ. ἀναγράφει τρόπον καὶ ἐὰν μὲν ἀνα-
γνωσθῶσιν ἐρίδες ἢ διαφοραὶ, τῇ αἰτήσῃ τῶν
ἐπιμελεστέων διαδίκων, ἀπορριπτεῖ περὶ
αὐτῶν πάντοτε τὸ Πρωτοδικεῖον κατὰ
τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικα-
σίαν ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ, ἐὰν
δὲ τούναντίον ἐγκριθῇ ἡ δοθείσα λογο-
δοσία, ἐπέρχονται αἱ ἑνωτέρω ἀναπτυ-
χόμεναι συνέπειαι τοῦ ἄρθρ. 524.

Ἐὰν ἐν τῇ διαχειρίσει εὐρεθῶσιν ἐλ-
λείμματα ἢ καταχρήσεις ἄλλαι, οἱ σύν-
δικοι οὐ μόνον ὑποχρεοῦνται ἀλληλεγ-
γεως καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως
ἐν ἀνόρθωσιν πάσης ἐντεῦθεν ζητίας,
ἀλλὰ δύνανται καὶ ποινικῶς νὰ κατα-
δικωθῶσι (Bédar. 618).

Ἀντιθέτως ὅμως δικαιούσιν οὗτοι,
ὅπως ἐν τῷ λογαριασμῷ περιλάβωσι καὶ
τὴν κατὰ τὸ ἄρθρ. 468 ὀφειλομένην αὐ-
τοῖς ἀντιμισθίαν, ἣν μάλιστα δύνανται
καὶ φιλικῶς οἱ διαφερόμενοι νὰ κανονί-

σωσι· διότι, ὡς διατυπῶνται τὸ ὡς εἴρη-
ται ἄρθρον, ὁ παρὰ τοῦ δικαστηρίου
προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ δὲν εἶναι ὑ-
ποχρεωτικὸς πάντοτε καὶ καθίσταται
ἀναγκαῖος μόνον ἐν περιπτώσει διαφορᾶς.

Συμβιβασμὸς ἐπὶ ἐγκαταλείψει
περιουσίας. Ὁ παρ' ἡμῖν ἰσχύων τέως
Νόμος, ὡς καὶ ὁ ἀπὸ 28 Μαΐου 1838
Γαλλικὸς, δύο μόνον ἀνεγνώριζον ἐν τούτῳ
στάδια ἐνεργείας, τὸν συμβιβασμὸν, δι' οὗ
οἱ πιστωταὶ τῆς ἐκκαθαρίσεως τὰς ἐργά-
σεις λεπτομερείας φεύγοντες παραιτοῦν-
ται ἐκολούως μέρους τῶν ἑαυτῶν ἀπαι-
τήσεων, καὶ τὴν ἑνωσιν, δι' ἧς ματαίου-
μένου ὀριστικῶς ἐκείνου, τῆς περιουσίας
τὸ ἐνεργητικὸν διενέμετο μεταξὺ τῶν
ἀποτελούντων τὴν ὁμάδα, καὶ ὁ πτω-
χεύσας εἰ καὶ συγγνωστὸς κηρυττόμενος
(ἐὰν δὲν ὑπῆρχον κακῆς πίστεως τακμή-
ρια) ὑφίστατο οὐδὲν ἥττον πᾶσαν ἐπὶ
τῆς οὐσίας αὐτοῦ καταδίωξιν.

Τὰ ἐντεῦθεν ἀποπήματα εἰς βεβαίως
κατάδηλα, ἀφοῦ οὕτως ὁ πτωχεύσας ἐκ
δυστροπίας τῶν πιστωτῶν ἀρνούμενων
τὰς ὑποβληθείσας προτάσεις θὰ ὑπέκυ-
πτε βίᾳ εἰς τῆς ἐνώσεως τὴν ὄντως ἐπ-
αχθῇ κατάστασιν· πρὸς ἄρσιν δ' αὐτῶν,
ὁ νομοθέτης κατὰ μίμησιν τοῦ ἀπὸ 17
Ἰουλίου 1856 εἰσαχθέντος ἐν Γαλλίᾳ
Νόμου, καθιέρωσε τὸ νέον τοῦτο σύστημα,
ὅπερ ἀποτελεῖ μέτρον συμβιβασμοῦ καὶ
ἐνώσεως ὅρον ἁρμονικῶς μετριάζοντα τὴν
μεταξὺ ἐκείνων ὑφισταμένην ἀπότομον
διαφορὰν· διότι δι' αὐτοῦ ἡ μὲν περιου-
σία τοῦ πτωχεύσαντος διαχειρίζεται ὡς
ἂν εἶχεν ἐπὶ λείῃ ἑνώσει, ἡ δὲ ὀφειλέτης
ἀπολαβεῖ ὅσων σχεδὸν καὶ ὁ τυχὼν
συμβιβασμοῦ πλεονεκτημάτων.

Ὅτι καὶ τὸ σύστημα τοῦτο ἐνέχει τι
τὸ ταπεινωτικὸν διὰ τὸν ἀτυχῆσαντα
ὀφειλέτην, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία,
ἀλλ' ὡς βέβαιον ἐπ' ἰσῆς δύναται νὰ
θεωρηθῇ καὶ ὅτι ὁ πτωχεύσας τῶν ὀλε-
θρίων τῆς ἐνώσεως ἀποτελεσμάτων προ-

τιμῇ πάντοτε τὴν ὀλιγωτέραν καταστροφὴν καὶ ταπεινώσιν ἐπαγομένην ἐγκατάλειψιν τῆς περιουσίας, οὗ ἕνεκεν καὶ ἐνεργητικὸς κρίνεται ὁ θεσμός.

Τοὺς ὅρους καθ' οὓς καταρτίζεται ὁ τοιοῦτος συμβιβασμὸς διαγράφει ἐν λεστομερείᾳ τὸ ἄρθρ. 526, κατ' αὐτὸ δὲ τὸ περί μερικῆς ἢ ὀλικῆς ἐγκαταλείψεως τῆς περιουσίας συνάλλαγμα γίνεται συμφώνως πρὸς τοὺς τοῦ ἄρθρ. 512—525 ὁρισμούς. "Ὡστε καὶ ἡ ἐν λόγῳ σύμβασις ὑπόκειται εἰς τὰς αὐτὰς διατυπώσεις, καὶ ἔχει προσόμοια τῶν λοιπῶν συμβιβασμῶν ἀποτελέσματα.

Ἡ διαχείρισις καὶ ἐκκαθάρσις τῆς ἐγκαταλειπνομένης περιουσίας ἐνεργεῖται ὑπὸ διαχειριστῶν ὑποκειμένων εἰς ἀνάκλησιν καὶ ἀντικατάστασιν καὶ ἐνλεγομένων κατὰ τὴν αὐτὴν, εἰ δυνατόν, συνεδρίασιν διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 512 ἀπαιτουμένης διπλῆς πλειονοψηφίας ἢ ἀνεφίκτου ὁσῆς τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς· παρὰ πιστωτῶν ἀντιπροσωπευόντων τὰς κατὰ τὸ ἄρθρ. 497 μειζονας ποσότητας καὶ ἐνεργούντων προσωρινῶς μέχρι τῆς ἐκλογῆς διαχειριστοῦ ὀριστικοῦ· ὁ διοριζόμενος εἰσηγητὴς ἀπολαύει τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 454 ἀναγραφομένων δικαιωμάτων, καὶ λογίζεται ἀποδῶλλον τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἐκκαθαρίσεως καὶ οἱ ἐκλεγόμενοι ἐκκαθαρίζονται μετὰ τῆς ἐκκαθαρίσεως τὴν ἀποπεράτωσιν διδουσι τὴν ὀριστικὴν αὐτῶν λογοδοσίαν, ἣτις διεξάγεται ἐνώπιον τῆς ἐπὶ τούτῳ καλουμένης συνελεύσεως (καθ' ἣν ἀδεία τοῦ εἰσηγητοῦ ῥύναται νὰ παραστῇ αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου καὶ ὁ πτωχεύσας) καὶ περί τῆς ὁποίας συντάσσεται ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἡ ἔκθεσις, περιλαμβάνουσα τὰς κατ' αὐτῆς γενομένας τυχρὸν ἀντιρρήσεις. Ἐπίσης ἐφαρμοστέοι εἰσὶ καὶ ἐνταῦθα οἱ ὅρισμοι τοῦ ἄρθρ. 448 καὶ 491 καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἱ διαχειρίζονται δικαιοῦνται μὲν νὰ συμβιβάζ-

ζωνται περί πάσης διαφορᾶς τῆς ὁμῆδος, μὴ ἐξαιρουμένων μηδὲ τῶν ἀφορώντων εἰς τὰκίνητα τῆς ἐγκαταλείψεως περιουσίας, ἀλλ' ὀφείλουσι συγχρόνως νὰ καταθέσωσι τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως ἀπραττόμενα χρήματα (μετὰ τὴν ἀραίρωσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ὀριζομένου διὰ τὰ δικαστικά καὶ διαχειρίσεως ἔξοδα ποσοῦ) παρὰ τῷ ταμείῳ τοῦ Δημοσίου, ἢ τῷ τῆς Ἑθνικῆς, Ἰονικῆς ἢ Πιστωτικῆς Τραπεζῆς.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως· μεταξύ τῆς τοιαύτης ἐπὶ ἐγκαταλείψεως περιουσίας διαλλαγῆς καὶ τοῦ κυρίου συμβιβασμοῦ, οὐδὲ μία ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τηρητέαν διαδικασίαν ὑφίσταται διαφορὰ, ἐκτὸς μόνον τῆς μείζονος ἐλευθερίας, ἣν ἔχουσιν ἐνταῦθα οἱ πιστωταὶ περί τὴν διαχείρισιν καὶ ἐκκαθάρσιν τῆς πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν ἀφιεμένης ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος περιουσίας.

Συμβιβασμοῦ ἀκύρωσις καὶ διόρισξις. Ἐὰν μετὰ τὴν δικαστικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ κύρωσιν ἐπετρέπετο ἡ ἐννοηθεὶς παραβίασις τύπων προσβολῇ αὐτοῦ, εὐρυτάτη ὄντως θὰ ἦνοιγετο πρὸς στροφὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν ὁδόν, ἐπὶ προφανεῖ τῶν συμφερόντων τοῦ τε πτωχεύσαντος καὶ τῆς ὁμῆδος βλάβῃ ὅπερ ἤθελεν εἶναι καὶ ὁ δίκαιος αὐτοῦ καὶ ἐναντίον τοῦ προδήλου σκοποῦ τοῦ Νομοθέτου, ὅστις παρασχὼν τοῖς δανεισταῖς τὴν ἐξουσίαν οὐ μόνον νὰ ἀποκρούσῃ τοῦ πτωχοῦ τὰς προτάσεις, ἀλλὰ καὶ νὰ προσβάλλῃ δι' ἀνακοπῆς τὸν παρὰ τὴν γνώμην αὐτῶν συντελεσθέντα συμβιβασμὸν ἕνεκα παραβιάσεως τύπων ἢ παραμελήσεως τῶν πρὸς καταρτισμὸν αὐτοῦ προπαιτουμένων νομίμων ὁρῶν, ἥννοει βεβαίως νὰ καταστήσῃ τὴν πρᾶξιν μετὰ τὴν ἐπελευθερίαν ἐπικύρωσιν ἀπρόσβλητον κατὰ τοῦτο καὶ ἀμετάβλητον ὅλως· ἀλλ' ἐνίοτε ὑπάρχουσι περιστάσεις οὐσιαστικώτεροι δικαιολογεῖν ἀποχρώντως τὴν τοιαύτην

ἀκυρώσιν, καὶ τὸ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀπρόσβλητον τῆς πράξεως ἤθελε μετέχει τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς ἀποτημάτων. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμώμενος καὶ ὁ νεώτερος Νομοθέτης ῥητῶς ἀποφαίνεται διὰ τοῦ ἀρθροῦ 527, ὅτι μετὰ τὴν τελεσιδικίαν τῆς ἀποφάσεως καὶ ὅταν ἀπαγορεύεται τῆς ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως ἢ χρησὶς ἐφ' οἰονδήποτε καὶ ἂν στηρίζονται λόγον, ὁ συμβιβασμὸς δύναται ν' ἀκυρωθῇ καὶ νὰ διαρρηχθῇ ὡς λόγους δ' ὀρί-λει τοῦτο μὲν τὴν ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ καταδικήν, τοῦτο δὲ τὴν μετὰ τὴν ἐπιμύρωσιν ἀνακαλυπτομένην τυχὸν ἀπόκρυψιν τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ ἐξόγκωσιν τοῦ παθητικοῦ, οἱ περὶ τῆς χρήσεως τῶν δ-ποιῶν ὅροι εἰσὶν ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι τοῦ κατὰ τ' ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντος δικαιώματος τῆς ἀνακοπῆς καὶ ἐφέσεως, οὐ δὲν δύναται νὰ γίνῃ διπλῇ χρήσις· διότι τοῦ ἀρθροῦ 527 ἡ διάταξις ἐστὶν ἐφαρμοστέα ἀπολύτως καὶ μόνον ὅταν ἀποκλείεται πᾶν μέσον προσφυγῆς ἐκ τῶν διὰ τοῦ ἀρθροῦ 517—519 καθιερουμένων.

Ὁ Νόμος προβλέπει, ὡς εἶδομεν, καὶ κανονίζει, ἀπὸ κοινοῦ οὐ μόνον τῆς ἀκυρώσεως τὴν περίπτωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς διαρρηξέως, ἐπειδὴ ὁμοιᾶν οὐσιωδῶς διαφέρουσι τὰ δύο ταῦτα τῆς ἐκμηδενίσεως τοῦ συμβιβασμοῦ εἶδη οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰ προκαλοῦντα αὐτὰ αἷτια, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς παραγομένας ἐντεῦθεν συνέπειας, δέον ἰδιαίτερος περὶ ἐνὸς ἐκά-στου τούτου νὰ γίνῃ λόγος.

Ὡς διατυπῶνται ἡ ἐρμηνευσμένη διά-ταξις, τριῶν κυρίως ὅρων ἀπαιτεῖται ἡ συνδρομὴ πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῆς: α') δό-λος εἰδικῶς σχετιζόμενος πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ ἐξόγκωσιν τοῦ παθη-τικοῦ, ὅστις ἐθεωρήθη σπουδαιότερος καὶ ὡς ἀναγκαῖον νὰ ἔχῃ τοιαῦτα ἀποτελέσμα-τα β') ἀνακάλυψις αὐτοῦ, μετὰ τὴν ἐπιμύρωσιν κύρωσιν, καὶ δ') ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει οἱ πιστωταὶ μὴ ποιήσαντες

ἐμπροθέσμως χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἀνακοπῆς, δὲν δύνανται ἢ νὰ θεω-ρηθῶσιν ὡς παρατηθέντες τῆς ἐπὶ τούτῳ προσβολῆς τοῦ συμβιβασμοῦ, καὶ γ') κη-ταδικῇ ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ. Ὡστε κατὰ ταῦτα ἡ βία, ἢ πλάνη ἢ ὁ κατὰ τὸ κοι-νὸν δίκαιον δόλος, αἵτινα ἡδύναται νὰ προ-ταθῶσιν ἐγκαίρως, εἴτε ἐνώπιον τῆς συν-ελεύσεως τῶν πιστωτῶν, εἴτε ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δι' ἀνακοπῆς, δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις ἀγωγῆς περὶ ἐκμηδενίσεως τῆς κυρωθείσης πράξεως.

Ἐὰν ὁ συμβιβασμὸς προσβάλληται διὰ τὸν πρῶτον λόγον, ἡ ἀγωγή περὶ ἀκυρώ-σεως (ἥτις ὡς οὐτα τάξεως δημοσίας δὲν καλύπτεται διὰ ρητῆς ἢ σιωπηρᾶς τῶν διαφερομένων συναινέσεως) ἀπευθύνεται ἐναντίον τοῦ πτωχεύσαντος αὐτοῦ, μὴ ὑπαρχόντων πλέον συνδικῶν καὶ ἡ ἀκυ-ρότης ἀπαγγέλλεται πάντοτε δι' ἀποφά-σεως τοῦ ἁρμοδίου πολ. δικαστηρίου· καὶ δ') ὅτι ὁ Νόμος ἠθέλησε νὰ διαφυλάξῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν πολιτικὴν ἀγω-γὴν διὰ τοὺς θανειστάς, οἵτινες θὰ ἤρ-νοῦντο νὰ καταδιώξωσι ποινικῶς τὸν πτωχεύσαντα ἐὰν ὁμοῦ λάβῃ χώραν κα-ταδικῇ ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ, ἢ περὶ αὐτοῦ ἀποφασίς μνηνέι αὐτοδικικίως τὸν συμβιβασμὸν χωρὶς νὰ ἀπαιτῆται νὰ κηρυχθῇ καὶ δικαστικῶς, διότι ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου δὲν δύναται βεβαίως νὰ καταστῇ καὶ αὖθις ἀντικεί-μενον συζητήσεως ζήτημα, ὅπερ ἐκρίθη ἤδη ἁρμοδίως καὶ τὸ ὅποῖον κατὰ ρητὴν τοῦ Νόμου διάταξιν καθίστησιν ἀδύνα-τον τῆς κυρωθείσης συμβάσεως τὴν ὁ-παρξιν. (Pardessus ἀρ. 1250. — Renou-ard, 2 σ. 99. — Bedar, ἀρ. 631. — Ἐναν-τίος ὁ Linné Dal. Rdp. ἀρ. 264).

Ἐν ἀμφοτέροις ἐν τούτοις ταῖς περιπτώ-σεσι τ' ἀποτελέσματα εἰσὶ παρόμοια. Ἄμα διὰ τῆς ἐπελθούσης ἀκυρώσεως ὁ συμβιβασμὸς παύει ὑπάρχων, ἐπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ἡ πτωχεύσει ἀναζῇ, τὸ

δικαστήριον διορίζει, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ πρῶτον κηρυσσόμενης τοιαύτης, εἰσηγητὴν καὶ συνδίκους καὶ οἱ ἐγγυηταὶ οὐ μόνον ἀπαλλάσσονται πάσης εὐθύνης, ἀλλὰ δικαιούνται ν' ἀναζητήσωσι τὰ δοθέντα.

Ἐὰν κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐναντίον τῆς λόγῳ δόλου ἀκυρότητας τὸν συμβιβασμὸν ἀποφάσεως γίνῃ χρήσις ἐφέσεως, τὸ δικαστήριον οὐ μόνον δύναται ἀλλὰ καὶ ὀφείλει μέχρι οὗ ἀποφανθῇ τὸ ἐφετιῶν νὰ λάβῃ πάντα τὰ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀναγκαῖα συντηρητικὰ μέτρα.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀκυρότητας, μεταβαίνομεν δὲ νῦν εἰς τὴν διάρρηξιν.

Ὁ Νομοθέτης, ἀσχοληθεὶς εἰδικῶς περὶ ἀκυρώσεως, ἥτις προϋποτίθῃσιν ἀναγκαῖως τὴν ἐν τῷ συναλλάγματι ὑπαρξίν ἐλαττώματος οὐσιώδους, δὲν ἠδύνατο, ὡς εἰκός, νὰ παρίδῃ τὴν περίπτωσιν τῆς μὴ ἐκτελέσεως τῶν συμφωνηθεισῶν ὑποχρεώσεων ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ὀχυρούμενος ὀπισθεν τῆς ἐπικυρώσεως ἠδύνατο νὰ ματαιῇ αὐτοβούλως τὴν νόμιμον τοῦ συμβιβασμοῦ ἐνέργειαν· τούτου δ' ἔνεκεν ὁ νεώτερος Νόμος τὰ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ ἀναφερόμενα ἐκάστοτε κενὰ ἀναπληρῶν ἐδέξατο, ὅτι, ἐὰν ὁ πτωχεύσας δὲν ἐκπληρώσῃ ἀνελλιπῶς πάντας τοῦ συμβιβασμοῦ τοὺς ὅρους, δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διάρρηξις, ὡς καὶ ἐπὶ πάσης συμβάσεως, καθ' ἣν ἐξυπακούεται πάντοτε ὁ ὅρος τῆς διαλύσεως διὰ τὴν μὴ ἐκμέρους τοῦ ἐνὸς τῶν συμβαλλομένων ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπιβληθεισῶν αὐτῷ ὑποχρεώσεων.

Ἄλλ' ἡ διάρρηξις ἐπάγεται μὲν ὡς καὶ ἡ ἀκύρωσις τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν ἀνυπαρξίαν, διαφέρει δ' ὅμως ἐκείνης, καθ' ἃ ἀνεπύχθη καὶ ἀνωτέρω, κατὰ τοὺς λόγους, ὧν ἔνεκεν δύναται νὰ ζητηθῇ, καὶ κατὰ τὰς συνεπείας.

Ὡς λόγος αὐτῆς, καθ' ἃ ἐρρήθη ἤδη, χρησιμεύει ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῶν ὁρῶν

τοῦ συμβιβασμοῦ, δύναται δὲ νὰ ζητηθῇ ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν ἐν τῇ πρώτῃ συμβιβασμοῦ συνελεύσει συνεληθέντων πιστωτῶν, σχηματιζομένης καθ' ὃν τὸ ἄρθρον 512 καὶ 528 διαγράφουσι τρόπον καὶ πραγματοποιεῖται δι' αἰτήσεως εἰς τὴν γομέτης ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου παρὰ τῶν συνδίκων ἐπ' ὀνόματι τῶν ὡς εἰρηται πιστωτῶν ἢ καὶ παρ' αὐτῶν τούτων ὑποχρεωμένων ὅμως νὰ καλέσωσι τοὺς συνδίκους, τὸν πτωχεύσαντα καὶ τοὺς ὑπάρχοντας τυχόν ἐγγυητάς.

Ὡστε ὁ Νόμος, ὡς παρατηρεῖ ἑκαστοὺς ἠθέλησε νὰ περιβάλῃ τὴν διάρρηξιν διὰ τῶν τύπων τῶν θεωρηθέντων καὶ πρὸς τὸν καταρτισμὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ἀνακαίῳν, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι δύναται νὰ ἐπηρεασθῶσιν ἐντεῦθεν πάντων τῶν πιστωτῶν τὰ συμφέροντα.

Ἄλλ' ἡ τήρησις τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ζητεῖται ἡ διάρρηξις δύναται ἄρα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀναγκαῖα καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἀπαιτεῖται καὶ ὅταν δὲν ἐπηρεάζονται ἐντεῦθεν πάντων τῶν δανειστῶν τὰ συμφέροντα; Βεβαιῶν ὅχι. Ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει εἶναι ἀνάγκη ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐπιβαλλομένη, ἐν τῇ δευτέρᾳ θὰ ᾔτο ἀπώλειαν χρόνου καὶ πολυτέλεια θάπνης ματαίαν· ἄλλως δὲ καὶ ἄδικον ἦτο εἶναι ἡ γωίστικὴ τῶν ικανοποιηθέντων δανειστῶν ἀρνήσις νὰ καθιστᾷ ἀδικολογητῶς ἀδύνατον τῶν μὴ ικανοποιηθέντων τὴν τοιαύτην νόμιμον ἐνέργειαν. Ὁ θόρον πομένως εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ὅσκις κατὰ τὸ ἄρθρ. 528 εἰς μόνον δανειστῆς καὶ περισσότεροι μὴ ἀποτελοῦντες ὅμως τὴν ἀναγκαίαν πλειονότητα αἰτοῦνται ἀτομικῶς τὴν διάρρηξιν, ἡ τήρησις τοιούτων διατυπώσεων δὲν ἐπιβάλλεται.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τελευταῖον ἐδάφ. τοῦ ἄρθρ. 528 ὁρρηθῇ ἡ λήφθη ἐκ τοῦ ἄρθρ. 663 τοῦ παλαιοῦ

δικαίου Κώδικος, ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ὁ-
 ἰοτική οὐτα ὠφελεῖ μόνον τοῦ ἐ-
 γγυήτου καὶ ὅτι οἱ τοιοῦτοι πιστῶται
 ἀναλαμβάνουσι μὲν τὴν ἐνάγκην τῶν
 δικαιωμάτων αὐτῶν ἐπὶ τῇ περιου-
 ρίᾳ καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πτωχεύσαν-
 τος, πλὴν δὲν δύνανται ν' ἀπαιτήσωσι τὸ
 ἀπὸ τῶν ἐν τῷ συμβιβασμῷ ση-
 μαιμένων ποσοτήτων εἰμὴ μετὰ τὴν
 ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς καταδολὴν τῶν τελευ-
 τῶν δόσεων τασσομένων προθεσμιῶν.
 Ὡς πρὸς τοὺς ἐγγυητάς, ἐναντίας ἐπε-
 φάνησαν παρὰ τῷ νομοθέτῃ σκέψεις.
 Πρώτως εἰάν συντρέχωσι λόγοι δικαιο-
 γυήτους τὴν μετὰ τὴν ἀκύρωσιν ἀπαλ-
 λήν τῶν ἐγγυητῶν, ἔτι μᾶλλον ἔδει
 ἀκρυσσώμεναι οὗτοι ἀνεύθυνοι μετὰ
 τὴν διάρρηξιν, διότι ἤθελεν εἶναι ἀδικον,
 ὅτι ὁ ὀφειλέτης ἀπογομνοῦται πάντων
 τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ συμ-
 βιβασμοῦ, νὰ ὑποχρεῶται νὰ πληρώσῃ
 αὐτοῦ ὁ ἐγγυητής, ὅστις παρενέβη
 αὐτῶν καὶ μόνον ὅπως ἀπολαύσῃ ἐκεῖ-
 νων ὡς εἴρηται πλεονεκτημάτων καὶ
 ὅσον νὰ ἐκμηδενίζηται μὲν ἡ σύμβα-
 σις καὶ ν' ἀπομένῃ ἐν ἰσχύϊ ἡ πρὸς
 τὸν ἀσφαλιζόμενον αὐτὴν ἐγγυήσις. Καί
 ἡ ἐκ τῆς ἐγγυήσεως εὐθύνη τῶν
 ἐγγυητῶν θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 528 ὡς
 ἄλλοιομένη ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.
 Ὡς εἴρηται δ' οἴκοθεν ὅτι εἰς ἐπαύξεισιν
 ἐντεῦθεν ἀτοπημάτων τοῦ ἐγγυητοῦ
 ἐν εὐθύνῃ συμφωνίας πρὸς τὴν τοιαύτην
 ἐν ὅλῳ ἀρχὴν ἀπομένει ἀκέραιος καὶ
 ἐπὶ ἐπὶ εὐτερέα πτώχευσις· καὶ δ' ὁ
 ἐκ τῆς διάρρηξης κηρύσσεται ἀπ'
 τοῦ δικαστηρίου, τὸ δὲ δι-
 καστήριον κηρύσσει τὴν πτώχευσιν αὐ-
 τῆς ἐμμέσεως καὶ περὶ τῆς τοῦ
 συμβιβασμοῦ διάρρηξεως ἥτις δὲν ἐπὶ ὅ-
 ῳ ἐρρήθη, τοῦ ἐγγυηθέντος τὴν ἀ-
 νελόγιαν.

τὴν τοιαύτην εὐθύνην, ἀλλὰ δι' ἐπιχει-
 ρημάτων ἀσθενεστέων καὶ ἡκιστα πει-
 θόντων· τὸ λεγόμενον δὲ ὑπ' αὐτῶν ὅτι
 ἐπὶ ἀκύρωσεως οἱ ἐγγυηταὶ δὲν πρέπει νὰ
 ἐνέχωνται εἰς ἐκτέλεσιν ὑποχρεώσεως ὁ-
 φειλέτου ἐξελεγχόμενου δολίου καὶ κατ'
 ἀκολοθίαν ἀναξίου συμβιβασμοῦ, νομίζο-
 μεν ὅτι ἀνατρέπει τὴν βάσιν αὐτῆς τῆς
 ἐπικαλουμένης δικαιολογίας· διότι κατὰ
 μείζονα λόγον δὲν πρέπει νὰ ὑποχρεῶνται
 οὗτοι εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἐγγυήσεως δοθεί-
 σης ὑπὲρ ὀφειλέτου, ὅστις ἐξελέγχεται κα-
 κῆς πίστεως ὡς ἀθετῶν ἀμέσεως μετὰ τὸν
 συμβιβασμὸν τὰς δι' αὐτοῦ ἀναληφθείσας
 ὑποχρεώσεις· καὶ ἂν οἱ πιστῶται δικαιο-
 οῦνται νὰ ζητήσωσι τὴν διάρρηξιν ὡς
 γενόμενοι θύματα τῆς εὐπιστίας αὐτῶν
 διὰ λόγον προσόμοιον, δὲν πρέπει νὰ βυ-
 ρύνωνται καὶ οἱ ἐγγυηταί, οἵτινες ἐπίσης
 θεωροῦνται ἀπατηθέντες, ἀφοῦ ἀνέλαβον
 ὑποχρεώσεις ἰσχύουσας καὶ μετὰ τὴν δι-
 ἀρρηξιν ἐπὶ τῇ προϋποθέσει πάντοτε ὅτι
 ὁ ὀφειλέτης ἤθελεν ἐκτελέσει, ὡς ὑπεσχέ-
 θη, τοῦ συμβιβασμοῦ τοὺς ὅρους.

Ἀπαγγελθείσης τῆς ἀκύρωσεως ἡ δι-
 ἀρρηξίς ἢ πτώχευσις ἀναζή καὶ τὸ δι-
 καστήριον λαμβάνον ὑπ' ὄψει (κατὰ τὸ
 ἀρθρ. 232) τὴν ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ κα-
 ταδίκην ἢ τὴν κηρυχθεῖσαν ἀκύρωσιν ἢ
 διάρρηξιν τοῦ συμβιβασμοῦ διορίζει δι'
 ἀποφάσεως (ἥτις ὡς καὶ ἡ κηρύτισις
 τὴν πτώχευσιν εἶναι ἐπίσης προσωρινῶς
 ἐκτελεστή) Εἰσηγητὴν καὶ ἕνα ἢ πλεί-
 οους συνδίκους, οἵτινες θεωροῦνται ὅτι
 καὶ καὶ τῶν ὁποίων τὸ ἔργον καθορίζεται
 ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 532 καὶ ἐπομένων· τὰ
 δικαιώματα δὲ τῶν πελατῶν καὶ νῶν
 πιστωτῶν κανονίζει εἰδικῶς τὸ ἀρθρὸν
 536, καὶ δ' οἱ πρὸ τῆς πτωχεύσεως τοι-
 οῦτοι ἀναλαμβάνουσι τὴν ἐνάγκην τῶν
 δικαιωμάτων αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πτωχεύσαν-
 τος μόνον καὶ κατατάσσονται εἰς τὴν
 ὁμάδα κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὀριζομένην ἀ-
 νελόγιαν.

Πρὶν ἢ προδῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν διαφορῶν τῶν συνδίκων ἔργων ἀναγκάσθαι εἶναι νὰ ἐξετασθῇ, εἰς αἱ μεταξὺ τῆς κυρώσεως καὶ τῆς διαρρήξεως ἢ ἀκυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ ἐνεργηθεῖσαι πράξεις ἰσχύουσι καὶ κατὰ πόσον.

Ὁ Γαλλικὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 525 ἀποφαίνεται μὲν ἀκύρους πάσας ἐν γένει τὰς τοιαύτας πράξεις, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ἀποδειχθῶσιν ὅτι εἰσὶν ἀπότοκοι δόλου· ἐνῶ ὁ Βελγικὸς (ἀριθ. 526) θεωρεῖ κατ' ὀντίθεσιν ἀκύρους μόνον τὰς ἐν τῷ ἄρθρῳ 445 αὐτοῦ (449 τοῦ ἡμετέρου), πάσας δὲ τὰς λοιπὰς ἀποφαίνεται ἀκυρωτέας, ἐὰν ἐγένοντο κατὰ παραβίασιν τῶν ὅρων τοῦ συμβιβασμοῦ ἢ πρὸς καταβολήσιν τῶν δικαιωμάτων τῶν πιστωτῶν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δευτέρου ποιουμένην διαστολὴν ἀπεδέχτο καὶ ὁ ἡμέτερος (ἐν ἄρθρῳ 535) ὑπολαμβάνων ἴσως ὅτι αἱ ζημίαν τοῖς πιστωταῖς ἐπαγόμεναι πράξεις δὲν χρήζουσιν ἐπεικεστέρας ἐκτιμήσεως τῶν πρὸ τῆς πύσεως τῶν πληρωμῶν τοιούτων.

Βεβαίως ἡ ἀνωτέρω διαστολὴ ἐπὶ ρητῆς τοῦ Νόμου διατάξεως στηριζομένη ἐστὶν ἰσχυρὰ καὶ ἐφαρμοστέα, ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἔπεται ὅτι δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀρθή· διότι ἄφου τοῦ συμβιβασθέντος ἢ ἱκανότης μέχρι τῆς διαρρήξεως ἢ ἀκυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ εἶναι τελεῖα καὶ ἀναμφισβήτητος, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι οὗτος ἡδύνατο ἐλευθέρως καὶ ἄνευ περιορισμοῦ οἰοῦντο νὰ διαθέσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἥς τὴν διαχειρίσιν ἐπανάλαβε νομίμως καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν αἱ πράξεις αὐτοῦ ἔδει νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχυραί, ἐκτὸς ἐὰν ἀπεδεικνύετο ἡ ὑπαρξὶς δόλου.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἢ περὶ τῆς τοιαύτης ἀκυρώσεως ἀγωγή κινεῖται ὑπὸ τῶν συνδίκων καὶ εἰσάγεται ἐνώπιον τοῦ διὰ τὴν πτώχευσιν ἀρμοδίου δικαστηρίου (Cass. 7 Δεκεμ. 1874—Alauz., ἀριθ. 2175), ὅσα δ' ἐρρήθησαν ἀνωτέρω

περὶ τῶν δικαιουμένων νὰ προταίνωσιν τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα ἢ νὰ ἐκτελέσωσιν τὰς περὶ αὐτοῦ ἐκδοθείσας ἀποφάσεις· ἐφαρμόζεται καὶ ἐνταῦθα ἐν περιπτώσει κατάρτισεως νέου συμβιβασμοῦ.

Οἱ μετὰ τὴν ἐκμνηστικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ διοριζόμενοι σύνδικοι ἀναλαμβάνοντες τὰ καθήκοντα αὐτῶν δύνανται μὲν νὰ προκαλέσωσι τὴν σφράγισιν τῆς περιουσίας, νὰ προδῶσιν ἐνώπιον τοῦ γερματικῆς τοῦ εἰρηνοδικοῦ ἐπὶ τῇ βίβλῃ τῆς παλαιᾶς ἀπογραφῆς εἰς γενικὸν ἔλεγχον τῶν κεφαλαίων πιστώσεων καὶ ἐν γραφαῖς καὶ νὰ συντάξωσιν ἰσολογισμὸν, ἀλλὰ μόνον ἐὰν τῶν τοιούτων ἐργασίῃ ἢ ἐπανάληψις εἶναι κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀναγκαιᾶ· διότι, ἐννοεῖται, οἰκονομῶν ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐν τῇ πρώτῃ πτώχευσι τήρησεως τῶν ἐν λόγῳ διατυπώσεων οὐδεὶς ὑφίσταται πλέον κίνδυνος ἀφαιρέσεως ἢ ἀποκρύψεως τῆς περιουσίας, ἥτις ἰσχυρὰ ἐλέγχον κατὰ τὰν ἀνωτέρω παραλαβὴν γίνεται ὑπὸ τῶν ἐνεργησάντων συνδίκων· μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἐκκαθάρισιν αἱ βεβαιώσεις τοῦ τε ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ δημοσιεύουσιν οὗτοι διὰ τῆς ἐκδόσεως ἐφημερίδος ἀπόσπασμα τῆς ἀκριβοῦς αὐτῇ ἀποφάσεως ὡς καὶ πρὸς κλήσιν (κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ ἀρθ. 495—6) πρὸς τοὺς νέους δανειστάς, οἱ οὗτοι εἰς τὴν ἐκδόσιν αὐτῆς εἰσάγουσιν οἱ τοιαύτης δημοσιεύσεως ἡμερῶν καὶ τῶν ὁποίων αἱ πιστώσεις ἐξελέγχονται κατὰ τὰς ἀρθ. 494 καὶ ἐπόμενα διαγράφων τὸν τρόπον.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι οἱ νέοι δανεισταὶ ὡς χαίροντες τὰ αὐτὰ δικαιώματα δὲν κωλύονται ὅπως ἀποκρούσωσιν κατὰ τὴν πρώτην πτώχευσιν ἐξελέγχοντες ἀπαιτήσεις τῶν παλαιῶν.

Μετὰ τοῦτο καλεῖται ἡ συνέλευσις τῶν πιστωτῶν ὅπως κατὰ τὰς διατυπώσεις τῶν ἀρθ. 512 καὶ ἐπ. σκεφθῶσιν περὶ νέου συμβιβασμοῦ ἐκτὸς ἐὰν ἡ

νόμους ἐγένετο ἕνεκα καταδίκης, ὁπότε πιστωταὶ καλοῦνται μόνον ὅπως γνωματεύσῃσι περὶ διατηρήσεως ἢ ἀντικατάστασεως τῶν συνδίκων· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρότασις περὶ νέου συμβιβασμοῦ δεῖ συγχωρεῖται.

Καὶ ἐὰν μὲν κατορθωθῇ τοιοῦτος, ζητεῖται ἡ ἐπικύρωσις αὐτοῦ καθ' ὃν ὥριται ἡ ἀνωτέρω τρόπον, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περὶ τῶν οἱ θανέσκειν περιέρχονται αὐτοκτενίας εἰς καταστάσιν ἐνώσεως.

Περὶ ἐγγυητῶν ἐρρήθη ὅτι εὐθύνονται καὶ ἐν περιπτώσει δευτέρας πτωχεύσεως· ἐνταῦθα δὲ δεόν νὰ προστεθῇ, ὅτι ἡ εὐνὴ αὐτῶν ὕφίσταται μόνον ἀπέναντι τῶν συμβιβασθέντων πιστωτῶν καὶ ὅτι περιορίζεται εἰς πληρωμὴν τοῦ ὑποχρεωμένου μερίσματος, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὅμως τοῦ πληρωθέντος ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος ποσοῦ.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα· ἐὰν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δικάζοντος περὶ αἰτήσεως περὶ διαρρήξεως οἱ ἐγγυηταὶ προτείνωσι τὴν παρ' αὐτῶν ἐκπλήρωσιν τῶν μὴ ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος ἐτελεσθεισῶν ὅρων ἢ τοιαύτην προσφορὰ εἶναι διὰ τοὺς θανατοῦς ὑποχρεωτικῇ;

Ὁ Bédarride (ἄρθρ. 644) ἀποφατίζεται λύει τὸ ζήτημα, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐντίκειται πρὸς τοῦτο τὸ γράμμα τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντος, ὅπως ἡ ἐκτέλεσις γίνῃ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου μόνου, τοιαύτη ὅμως γνώμη ἐκ παρερμηνείας τῶν σχετικῶν διατάξεων προερχομένη δὲν δύναται βεβαίως νὰ τύχῃ γενικῆς ἐπιδοκιμασίας· πολλοὶ δὲ εἰσὶν οἱ δυνάμενοι ν' ἀνταγωνισθῶσι κατ' αὐτῆς λόγοι.

Καὶ ἐν πρώτοις ἐρωτᾶται εἰς τί χρησιμεύουσιν οἱ ἐγγυηταί, ὧν τὴν εἰς τὸν συμβιβασμὸν συμμετοχὴν ἀπήτησεν ἡ βουλὴ, ὅπως ἀναδεχθῶσι μόνον τὰς ἐκ τῆς διαρρήξεως ἐνδεχομένας νὰ προκύψῃσι ζητίας ἢ καὶ νὰ προλαμβάνωσιν ὅτις διὰ τῆς εκπληρώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ

ὀφειλέτου συμφωνηθέντων ὅρων; Ἐὰν τὸ πρῶτον, βεβαίως ἡ ἐξεταζομένη γνώμη εἶναι ὁρθή, ἐὰν ὁμως τὸ δεύτερον, δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ πλημμελής καὶ ἀποκρουστέα.

Ἄλλ' ἐὰν ἀποδεχθῇ τις τὴν πρώτην ἐκδοχὴν, γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία πρὸς τί τὸ ἄρθρ. 528 ἀπήτησεν νὰ καλῶνται ἐν τῇ συζητήσει τῆς περὶ διαρρήξεως αἰτήσεως καὶ οἱ ὑπάρχοντες τυχόν ἐγγυηταί, ἐὰν μὴ, ὅπως ἐνασκήσωσι τὸ ὅπερ ἡ νόμιμοι νὰ παράσχῃ αὐτοῖς ὁ Νόμος δικαίωμα τοῦ νὰ προτείνωσι τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ συμφωνηθέντος πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐντεῦθεν ἐπερχομένων ἐπιβλαβῶν ἀποτελεσμάτων; Ποία δὲ θὰ ᾔτο ἢ ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ θέσις τῶν ἐγγυητῶν, ἐὰν ἐστερουντο τοῦ τοιοῦτου δικαίωματος καὶ ἂν ἢ περὶ αὐτῶν γενομένη προσφορὰ δὲν ᾔτο ὑποχρεωτικῇ;

Νομίζομεν ἐπομένως ὅτι δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως, ὅτι τὸ ἄρθρ. 528 ἀπέβλεπεν οὐχὶ εἰς τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἐκπληροῦ τὰς ἀποδεχθείσας ὑποχρεώσεις ἄλλ' εἰς τὴν ἀπλὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν, διότι θὰ ᾔτο παράτολμον νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι, ἐνῷ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ἐπέρχεται ἐκεῖνο, ὅπερ κυρίως ἐσκοπεῖτο, ὁ νομοθέτης ἠθέλησεν νὰ μὴ παράσχῃ τοιοῦτο δικαίωμα εἰς τοὺς ἐγγυητάς καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ διὰ τῆς διαρρήξεως ἀφαιρεῖται ἀπ' αὐτῶν ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ ἱκανοποιηθῶσι δι' ὅσα πληρώσωσιν ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου, οὐ μόνον διότι τὸ ἐνεργητικὸν περιέρχεται ἐκ νέου εἰς τοὺς πιστωτάς, ἀλλὰ καὶ διότι ἀνακόπτεται καὶ ἡ ἀνάγκησις τῶν ἔργων τοῦ συμβιβασθέντος καὶ ἐκλείπει ἡ ἐλπίς περὶ ὑπάρξεως ἐν τῷ μέλλοντι χρηματικῶν μέσων. Ἡ ὑποχρέωσις τῶν ἐγγυητῶν ἀρχεται κυρίως, ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως τοῦ συμβιβασθέντος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀρνήσις αὕτη δὲν θεωρεῖται πλήρης, κατὰ τὴν ἀληθῆ

ἔννοιαν τοῦ Νόμου, ἥ μόνον εἰάν παρακολουθῇται καὶ ὑπὸ τῆς τῶν ἐγγυητῶν ἀρνήσεως τὰ τῆς διαρρήξεως ἄρα ἀποτελέσματα τοῦ ἄρθρ. 528 δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἐπερχόμενα, ἥ μόνον ἐν ταύτῃ περιπτώσει, ἐξ ὧν ἔπεται λογικῶς καὶ ὅτι οἱ δανεισταὶ ὑποχρεοῦνται, ὅπως ἀποδεχθῶσι τὴν γενομένην τυχὸν ἐκ μέρους τῶν τελευταίων προσφοράν.

Ἄλλως δέ, ὡς ἀναγκάζονται νὰ ἀνομολογήσωσι καὶ οἱ ἀντιφρονούντες, ἡκιστα ἐνδιαφέρει τοὺς πιστωτὰς ἡ πραγματοποιοῦσα τὴν πληρωμὴν χεῖρ, εἰάν δι' αὐτῆς ἐκπληρῶνται πᾶσαι αἱ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀποδειχθεῖσαι ὑποχρεώσεις (Παραβ. Almuz., 2708.—Dal., Rép., no Fail. ἀριθ. 830).

Τελευταία τῆς διαρρήξεως τοῦ συμβιβασμοῦ συνέπειαι εἶναι, ὅτι διατηρεῖται ἡ τοῦ ἄρθρ. 493 ὑποθήκη· διότι σκοπὸς τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς ἦν κυρίως ἡ ἐκασφάλισις τῶν παλαιῶν πιστωτῶν ἀπὸ τῆς συνδρομῆς νέων.

Πιστωτῶν ἑνώσις. Ἐν τῷ κεφαλαιῷ τούτῳ ὁ νεώτερος νόμος, εἰσήγαγε μὲν σπουδαίας κατὰ τε τὸν τύπον καὶ τὰ ἐκ τῆς νέας ταύτης καταστάσεως ἐπερχόμενα ἀναγκαιῶς ἀποτελέσματα καινοτομίας, ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται ἐπεβάλλοντο ὁμολογουμένως τῷ νομοθέτῃ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς τῶν πραγμάτων.

Ἡ μέχρι τοῦ συμβιβασμοῦ πορεία τῆς πτωχεύσεως, ἀφορᾷ ὡς ἐρρήθη τὴν πλήρη τῆς οὐσίας τοῦ ὀφειλέτου ἐξασφάλισιν, τὴν ἐξέλεγχιν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ καὶ τὴν κατὰ προσέγγισιν βεβαιώσιν τοῦ ἐκκαθαριστέου ποσοῦ, ἥτοι τὴν λήψιν μέτρων, σκοποῦντων ἀνάλογον τῶν χρεῶν ἄφαισι, ὅπως δυνηθῇ ὁ πτωχεύσας ν' ἀσφάλισι τοὺς πιστωτὰς καὶ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· ἡ ἔνωσις ὅμως σκοπεῖ κυρίως καὶ μόνον τὴν διὰ τῆς ἀξίας τοῦ ὑπάρχοντος γνωστοῦ πλέον ἐνεργητικοῦ ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν, καὶ

τούτου ἕνεκεν ἡ ὅλως τυχαία καὶ ὑπερχειρωτικὴ αὕτη κατάστασις δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ, ὡς ἀποτελούσα ἀπλὴν μεταξὺ τῶν δανειστῶν τῆς πτωχεύσεως κοινοπραξίαν, σχηματιζομένην ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ κοινοῦ ὀφειλέτου ἀδιαιρέτων αὐτῶν δικαιωμάτων. Ὅρθως ἐπομένως καὶ συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς τῶν πραγμάτων ὁ νεώτερος νόμος, αἰρὼν τὰς ἐκ τοῦ παλαιοῦ πτωχευτοῦσας δυσχερείας, ἀποφαίνεται, ὅτι, εἰάν δὲν κατορθωθῇ συμβιβασμός, ἡ ὁ νόμος ματαιωθῇ, οἱ πιστωταὶ τελοῦσιν αὐτοδικαίως ἐν καταστάσει ἐνώσεως, καὶ ταργήσας οὕτω τὴν τέως ισχύουσαν διατάξιν τοῦ ἀριθ. 537, καθ' ἣν ἡ ἔνωσις ἀπετέλει συνάλλαγμα συνομολογούμενον δι' ἀπλῆς μεταξὺ τῶν ἐξελεγχθέντων πιστωτῶν πλειονοψηφίας, ἕνεκεν τοῦ ὅπου, εἰάν δὲν ἐσχηματίζετο ἡ ἀπαιτούμενη πλειονότης, ἡ ἡ ὑπὸ τῆς Νομολογίας ἐπεικῶς καθιερωθεῖσα συμφωνία ἐξ μέρους πιστωτῶν, δὲν ὑπῆρχε πλέον οὕτως πτωχεύσει οὕτε ἔνωσις, καὶ ἐδημιουργεῖται κατάστασις ἀδιέξοδος.

Συμφώνως ἄρα πρὸς τὰννωτέρω ἀναπτυσσόμενα, ἡ ἔνωσις δύναται νὰ ὁρισθῇ ὡς κατάστασις ἐν ᾗ διατελοῦσιν οἱ πιστωταὶ μετὰ τὴν ὁριστικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ ματαίωσιν καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐπιτυγχάνεται ἡ τελεία τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος ἐκκαθάρσις, διὰ τῆς πραγματοποίησεως τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τῆς ἀναλόγου τοῦ εἰσπραχθέντος ἀντικειμένου διανομῆς· καλεῖται δ' οὕτω, διότι οἱ πιστωταὶ, ἀπὸ τοῦδε κυρίως, πέρσονται ἡνωμένοι, ὅπως ἐκκαθαρίσωσιν αὐτὸν κοινῶς, τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ ὀφειλέτου καὶ ὠφελθῶσιν ἐντεῦθεν πλείοτερον.

Ὡστε τῇ: νέας ταύτης ὁμάδος μὲλῃ, ἀποτελοῦντα κοινοπραξίαν ἀπλὴν καὶ μὴ συνδεύμενα διὰ δεσμοῦ ἐταιρικοῦ, δὲν δύνανται βεβαίως νὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς ἀλληλεγγύως ὑποχρεούμενα, ἐκ τῶν

πράξεων τῶν ἀντιπροσωπευόντων αὐτούς, ἀνίστανται τῶν τρίτων εὐθυνόμενα μόνον, ἢ καὶ τοῦ ληφθέντος ποσοῦ ἢ τὸ πολὺ ἀνολόγως τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν πιστώσεως.

Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν πρόκειται περὶ προσωπικῶν ἀτομικῶς πτωχευόντων, οὐδεμία ἀντιβολία ὑφίσταται ἀμφιβολία περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνωτέρω ἐκτιθεμένων κανόνων, ἐὰν ὅμως πτωχεύσῃ ἑταιρεία τις, δύναται νὰ ἐγερθῇ τὸ ζήτημα: τῆς ἐνώσεως αἱ συνέπειαι ἐκτείνονται καὶ ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς τῶν συνυπευθύνων ἑταίρων περιουσίας;

Ὡς ἐρρήθη ἤδη (ὅρα Πτώχευσις) ἡ ἑταιρεία δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατεστάτην πτωχεύσεως χωρὶς νὰ συμπεριλάβῃ ἐν αὐτῇ καὶ τοὺς ἀλληλεγγυῶς εὐθυνόμενους ἑταίρους, ἀφοῦ οἱ πιστῶται διαικονοῦνται κατὰ Νόμον νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων καὶ ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς τῶν ἑταίρων εὐσίας αἱ ἀρκετοὶ αὐτοὶ δὲν εὐνάνται βεβαίως ἢ νὰ ὑπομῶσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πλήρη τῶν ἀπομεινῶν μετὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου, ὅθεν ἀποτελεῖ ἡ ἑταιρεία σύγχυσιν. Ἀλλὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ἐὰν δικαιολογῇται ἐν τῇ περιπτώσει ἐκείνῃ, δὲν ἤθελεν εἶναι ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος ἀπολύτως πρὸς τὸ ἴδιον συμφωνον, ὅταν ἀφορᾷ καὶ εἰς τὴν ἑταιρείαν, διότι οὕτως ὁ ἀδίκος ἑταῖρος θὰ ἐξέμελλετο ἐξ ἴσου τὰς ἐπιβλαβεῖς τῆς κατὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου διαχειρίσεως συνέπειαι· τοῦτο δ' ἐνεκεν καὶ ὁ νόμος ἀποστέλλει ἐνταῦθα ἐπιμελῶς τῶν προσώπων τὴν εὐθύνην, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπιτρέποντας τοῦ ἀρθροῦ 593 τοῖς πιστωταῖς ἀποδεχθῆναι τὸν συμβιβασμὸν ὑπὲρ ἐνὸς καὶ πινῶν μόνον συνυπευθύνων ἑταίρων καὶ ἀφ' ἑτέρου κανονίζων ἐπ' ἀκριβεῖς τῆς ἐπαύτης καταστάσεως τὰς νομίμους συνέπειαι, καθ' ὅς ἐ συμβιβασθεὶς ἑταῖρος ἀπαλλάσσεται τῆς ἀλληλεγγυῆς, ἢ ἀπορριπτικῆς αὐτοῦ περιουσία δὲν ὑπόκει-

ται εἰς τῆς ἐνώσεως τὰ ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα καὶ τὰ κατὰ τὸν εἰδικὸν τοῦτον συμβιβασμὸν πληρωτέα παρ' αὐτοῦ μερίσματα δὲν δύναται νὰ ληφθῶσιν ἐκ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας. Ὡστε ἀφοῦ διὰ τῶν τοιούτων μερικῶν συμβιβασμῶν ἐπέρχεται κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Νόμου ἀληθὴς τοῦ χρέους διαιρέσις, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι τὸ ἑταιρικὸν χρέος ἐλαττωταὶ κατὰ τὸ εἰς τὸν συμβιβασθέντα ἀναλογεῖται μέρος καθ' ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἑταιρεία, ὡς καὶ τὰ μὴ συμβιβασθέντα ἀλληλέγγυα μέλη, εὐθύνονται διὰ τὸ ὑπόλοιπον μόνον ἐπέναντι τῶν πιστωτῶν, οἵτινες ὅμως δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσι παρὰ τοῦ συμβιβασθέντος καὶ τὴν καθυστεροῦσαν τυχὸν εἰσφορὰν, ἐὰν δὲν συμφωνηθῇ ἰδιαιτέρως, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἀπαλλαγὴ, πραγματοποιουμένη πάντοτε δι' ἀνολόγου ἐλαττώσεως τοῦ χρέους τῶν λοιπῶν ἑταίρων.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἡ νέα αὕτη τῆς πτωχεύσεως περίοδος ἐπέρχεται σήμερον αὐτοδικαίως καὶ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν πιστωτῶν, οἵτινες καταλαμβάνονται εὐθὺς εἰπεῖν ὑπ' αὐτῆς ὅσας ἐξ ὑπάρχεις ἀρνησις ἀποδοχῆς τῶν περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεων τοῦ πτωχοῦ ἐκ μέρους τῶν κληθέντων ὅπως ψηφίσωσι θανειστῶν καὶ ἀκύρωσις ἢ διάρρηξις τοῦ συντελεσθέντος τυχὸν συμβιβασμοῦ· ἐνταῦθεν δ' ἔπεται ὅτι ἡ ἔννοια ἀφ' ἧς ὁ εἰσηγητὴς κηρύττει τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, ἥτις κατὰ τ' ἀνωτέρω εἶναι ἡ ἄμετος καὶ εὐθεῖα τῆς ματαιώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ συνέπεια, καθίσταται ὡς πρὸς πάντας τοὺς θανειστάς τοσοῦτον ὑποχρεωτικὴ, ὥστε οὐ μόνον οὐδεμία πλέον συμφωνία δύναται νὰ προταθῇ καὶ ἀποδεχθῇ μετ' αὐτήν, ἀλλὰ καὶ ἡ γενομένη θεωρεῖται ριζικῶς ἄκυρος (Bédar, ἀριθ. 718 ἐν τέλει, ἐναντίον ὁ Alauz ἀριθ. 2728).

Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀρθροῦ 512 ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης μετὰ

τὴν πτώχευσιν ἀλλὰ πρὸ τῆς τηρήσεως τῶν διατυπώσεων, αἵτινες δέον νὰ προη-
γῶνται τῆς πρὸς ψήφισιν τοῦ συμβιβα-
σμοῦ καλουμένης συνελεύσεως δύναται
νὰ προβῇ ἐγκύρως μετὰ τῶν πιστωτῶν
αὐτοῦ εἰς τοιαύτην συμφωνίαν, εἴπομεν
ὅτι ὅσον ἐπιτακτικὴ καὶ ἂν φαίνεται
ἢ ἔκφρασις τοῦ Νόμου δὲν δύναται νὰ ὑ-
ποτελῇ ὅτι ἡθέλησε ν' ἀπαγορεύσῃ ἢ μό-
νον τὸν συμβιβασμόν, ὅστις πραγματευό-
μενος μετὰ τὴν ἐν τῇ συνελεύσει τῶν πι-
στωτῶν διάσκεψιν καὶ ὑποχρεωτικὸς ὢν
διὰ πάντας τοὺς πιστωτάς, ἔδει νὰ περι-
εληθῇ διὰ τοιούτων διατυπώσεων, οὐχὶ
δὲ καὶ πᾶσαν ἰδιαιτέραν περὶ μερικοῦ
συμβιβασμοῦ συμφωνίαν, δι' ἧς κανονί-
ζονται τὰ ἰδιωτικὰ αὐτῶν συμφέροντα
καὶ ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ἰσχυρὸς ὑπὸ τοῦ
ἐκεῖ ἀναγραφομένου περιορισμοῦ.

Ἄλλ' ἐνταῦθα οἱ ὅροι ἀναστρέφονται
βεβαίως καὶ οὐδεμία μεταξὺ τῶν δύο πε-
ριπτώσεων ὑφίσταται ἀναλογία.

Ἐκεῖ ὑπάρχει ἀπλῶς ἀμφιβολία περὶ
τοῦ ἂν εἰς τὸ κύρος τῆς τοιαύτης συμφω-
νίας ἀντίκειται ἢ μὴ τήρησις τῶν ὡς εἴ-
ρηται διατυπώσεων· ἐνταῦθα ὑπάρχει
κατ' ἀντίθεσιν βεβαιότης ὅτι μετὰ τὴν
ματαίωσιν τὴν ἀκύρωσιν ἢ τὴν διάρρηξιν
τοῦ συμβιβασμοῦ, εἰς τὴν σύστασιν τοιού-
των συμφωνιῶν ἀντιτίθεται ἡ φύσις αὐτῇ
τῆς αὐτοδικαίως ἐπερχομένης ἐνώσεως,
ἣτις εἶναι μὲν τυχαία, ἀλλὰ συγχρόνως
καὶ ὑποχρεωτικὴ διὰ μόνης τῆς ἰσχύος
τοῦ νόμου, καὶ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν
πιστωτῶν οὐ ἔνεκεν καὶ οἱ διαφερόμενοι
δὲν δύναται πλέον ν' ἀποφύγῃσι τὰς
συνεπείας αὐτῆς.

Κατὰ ταῦτα ἄ.α ὁ εἰσηγητὴς ὑποχρε-
οῦται πάντως, ὅπως ἐν τῇ ἐπιβαλλομένῃ
σχετικῇ ἐκθέσει ποιήσῃται ρητὴν μνησίαν
τῶν ἀφορμῶν, αἵτινες ἀπετέλεσαν τὸ
πρὸς καταρτισμὸν τοῦ συμβιβασμοῦ κώ-
λυμα, ὡς καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐνωσιν ὁ-
πως αἱ ὑπὸ τῶν συνδίκων γινόμεναι βρα-

δύτερον ἐργασίαι καταστῶσιν ἀνεπίδετοι
προσβολῆς. Ἡ ἔκθεσις ἐπομένως δέον ν'
ἀναφέρῃ ὅτι ἐτηρήθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ Νό-
μου ἀπαιτούμεναι διατυπώσεις, ὅπως
ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας
τὴν ματαίωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τὴν
παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ πρὸς τὴν συνέλευσιν
γενομένην διακήρυξιν, περὶ τοῦ ὅτι ὁ
δανειστὰς τελοῦσιν τῶν τευθῶν ἐν καταστά-
σει ἐνώσεως.

Ἡ ἀκριβὴς τῶν διατυπώσεων τήρησις
συνδέεται ἀναποσπαστῶς πρὸς τὸ κύρος
τῶν ἐπιγιγνομένων πράξεων, ἢ περὶ αὐ-
τῶν δὲ σιωπῇ ἢ ἀσάφεια τῆς ἐκθέσεως
ἢ δύνατο ἐπομένως νὰ παράσχῃ εἴτε νὰ
πτώχευσαντι εἴτε τοῖς δανεισταῖς τὰ μὲν
σα ὅπως ἐπιδιώξῃσι τῆς ἐνώσεως τὴν ἰ-
σχύωσιν. (Alauzi, 2724. — Bodar 579
719).

Αἱ συνέπειαι ἐν τούτοις τῆς ματαίω-
σεως τοῦ συμβιβασμοῦ, ὡς καὶ τῆς πα-
ρακολουθούσης αὐτὴν ἐνώσεως, ἐπιδι-
αζοῦσι τῷ τε εἰσηγητῇ ὡς καὶ τοῖς συ-
στωταῖς διαφόρους νέας ὑποχρεώσεις, περὶ
αὐτῶν δὲ δέον ἤδη ἰδιαιτέρας νὰ γίνῃ
λόγος.

Ἐν τῇ συνεδριάσει, καὶ ἢ νὰ κηρύσσεται
τῆς ἐνώσεως ἢ κατάστασις, ὁ εἰσηγητὴς
ὀφείλει κατὰ τὸ ἄρθρον 537 νὰ λέγῃ
τὴν γνώμην τῶν παρευρισκομένων πιστω-
τῶν, οὐ μόνον περὶ τῆς ἐν γένει διαχει-
ρίσεως ἀλλὰ καὶ περὶ διατηρήσεως ἢ ἀν-
τικαταστάσεως τῶν ὑπαρχόντων συντε-
λεσμάτων. Ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ δὲ σχετικῇ ψη-
φοφορίᾳ εἰσὶ δεκτοὶ ἐν γένει πάντες
πιστωταὶ μὴ ἐξαιρουμένου μηδὲ τῶν διὰ
προνομίων ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης ἀσφα-
λιζομένων. Περὶ τῶν ὑπὸ τῶν πιστωτῶν
γενομένων παρατηρήσεων συντάσσονται
ἐκθέσεις, ἐφ' ἧς στηριζόμενον τὸ δικαστή-
ριον ἀποφαίνεται περὶ τοῦ διορισμοῦ νέων
συνδίκων ἢ τῆς διατηρήσεως τῶν πα-
λαιῶν κατὰ τὰ ἐν τῇ ἁρθρῷ 462 κει-
κώτερον διατεταγμένα.

Ὡστε ἡ μόνη κατὰ τὴν ψηφοφορίαν παρατηρουμένη διαφορὰ εἶναι ὅτι καὶ οἱ ἐνομιμοῦχοι καὶ οἱ ἐνυπόθηκοι πιστωταὶ ψηφίζουσιν, ὡς καὶ οἱ χειρογραφικοὶ καὶ τοῦτο διότι προκειμένου ἐνταῦθα (ἢ) περὶ συμβιβασμοῦ, ἀλλὰ περὶ τοῦ τρόπου ἀπλῶς τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ, δι' ἣν τὸ αὐτὸ ἔχουσι πάντες συμφέρον, δὲν ἡδύνατο βεβαίως ν' ἀπαγορευθῇ παρ' ἐκείνων ἡ θυσία τῆς ἀπολείας τῶν εἰδικῶν αὐτῶν ἀσφαλειῶν. (Cass. 5 Φεβρ. 1899.—Dal. Rép. αρ. 426.—Alauz. 2725).

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπ' ἱσῆς συνεδριάσει οἱ πιστωταὶ ἐρωτῶνται ἐὰν πρέπει νὰ παρατεθῇ τῷ πτωχεύσαντι χρηματικόν τι βόηθημα, ἐὰν δ' ἡ πλειονότης συγκατατεθῇ τὸ βόηθημα χορηγεῖται, οἱ σύνδικοι προτείνουν τὸ κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀναγκαῶν ποσόν, καὶ ὁ εἰσηγητὴς προσάγει αὐτὸ ἐπιφυλαττομένης τῆς εἰς τὸ δικαστήριον προσφυγῆς ἐκ μέρους τῶν συνδικῶν μόνον.

Ἐὰν οἱ σύνδικοι διατηρηθῶσιν ἐν τῇ μειότησει, ἐξακολουθοῦσι μὲν διευθύνοντες, ἀλλὰ καθ' ὃν τὴν συνέλευσιν διέγραψε τρόπον τὰ δὲ καθήκοντα αὐτῶν ταυτιζόμενα πρὸς τὰ τῶν ὀριστικῶν τοιούτων, περὶ ὧν ἐρρήθη ἤδη (δρα Πτώχευσις), ἀφορῶσιν ἐνταῦθα εἰς τὴν ταχείαν ἐκκαθάρισιν καὶ διανομὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ περιλαμβανούσι τὴν βεβαίωσιν τῶν μὴπω ἐξελελθουσῶν πιστώσεων, τὴν εἰσπραξίν των καθυστερουμένων τοιούτων, τὸν κατὰ τὸν ἄρθρον 489 συμβιβασμὸν περὶ παντὸς ὅπου δικαιωμάτων (χωρὶς μάλιστα νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ τυχόν ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος ὑποβαλλόμεναι ἀντιρρήσεις), τὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 542 ἐκποίησιν κινητῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἀκινήτων πραγματοποιουμένην μὲν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ εἰσηγητοῦ, ἀλλ' ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πτωχεύσαντος, καὶ τὴν ἀδείαν τῆς συνελεύσεως ἐξακολουθήσιν τοῦ ἐμπορίου τοῦ ὀφειλέτου.

Ἄλλ' ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ τελευταίου καθήκοντος πολλὰ, ὡς εἰκός, δύνανται νὰ γεννηθῶσι ζητήματα.

Τὸ ἄρθρον 540 ἀφ' ἐνὸς μὲν τίθησιν τὴν ἀρχὴν ὅτι οἱ σύνδικοι ἐκπροσωποῦσι τὴν ὁμάδα καὶ ἀφ' ἑτέρου προσδιορίζει τὴν ἔκτασιν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ τὰκριθεῖ ὅρια τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς τὴν ἐκκαθάρισιν ἐργασιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἀδεία τῆς πλειονοψηφίας ἐξακολούθησιν τοῦ ἐμπορίου. Βεβαίως, ἐφ' ὅσον τὸ ὡς εἴρηται ἄρθρον ὑφίσταται, ἡ διάταξις αὐτοῦ εἶναι καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἐφαρμοστέα, ἀλλ' ἡ δι' αὐτῆς καθιερωμένη ἀρχὴ δικαίως κατακρίνεται καὶ δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς εἰσάγουσα μέτρον καὶ ἄδικον καὶ καταπιστικόν, δι' οὗ ἡ μειοψηφία ἀναγκάζεται νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πλειονότητος ἐπιβαλλόμενον νόμον, ἐνῶ ἐντολὴ δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ τῆς ἐλευθέρως τοῦ ἐντολέως συναινέσεως.

Ἡ μειοψηφία ἐπομένως, ὡς λέγουσι καὶ οἱ τὴν διάταξιν ταύτην μεμφόμενοι συγγραφεῖς, δεσμεύεται οὕτω δι' ἐντολῆς ἣν ἀποκρούει, ὑποχρεοῦται νὰ ὑποστῇ τὰς συνεπειὰς ἐπιχειρήσεως, ἣν ἀρνείται καὶ θυσιάζει ἀκουσίως τὰ ἱερὰ τῆς ἰδιοκτησίας δικαιώματα, ἀναγκασμένη νὰ ὑφίσταται τὰς κινδυνώδεις τοῦ ἐμπορίου μεταβολάς, εἰ καὶ μὴ συναινέσας εἰς τὴν ἐνάσκησιν αὐτοῦ· τὰ ἐνταῦθεν δὲ ἀποπήματα καὶ ὁ πιθανὸς κίνδυνος, τῆς ἐν τῇ αὐτῇ ἀβύσσῳ καταστροφῆς τῶν ἐκ τῆς πτωχεύσεως ὑπολειφθέντων λειψάνων, δὲν προλαμβάνεται οὔτε διὰ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν σχηματίζεται ἡ πλειονότης, (ἀφοῦ καὶ κατ' αὐτὸν ἀπομένουσι πάντως δανεισταὶ δυνάμενοι νὰ ζημιωθῶσιν), οὔτε διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ δικαστήριον, διπερὶ ἐὰν ἐτηρηθῇσαν αἱ νόμιμοι διατυπώσεις δὲν δύναται, ὡς τὰ πολλὰ, ἢ ν' ἀποφαίνεται ὡς πρόσφορον τὸ ληφθὲν μέτρον,

παρασυρόμενον ἐκ τῆς τυχηματισθείσης πλειονότητος.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ κοινῇ συμφερόντων ἡ πλειονότης δικαιουται πάντοτε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησιν αὐτῆς, ἀλλ' ἐν τῇ ἐνώσει, ἥτις παράγεται ἐκ τῆς πτωχεύσεως καὶ ἡ ὁποία εἶναι διὰ τοὺς δανειστὰς τυχαία ὄλως καὶ ὑποχρεωτική, ὁ κανὼν οὗτος δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν.

Ὁπωσδήποτε ἀφ' οὗ ἡ διάταξις ἰσχύει, ἐξεταστίοι εἰσὶν οἱ ὅροι, ὅφ' αὖς οἱ σύνδικοι θύναται ἐν τούτῳ νὰ ἐνεργήσωσι. Τοὺς τοιοῦτους ὅρους διαγράφει τὸ ἄρθρ. 540* κατ' αὐτὸ δέ, ἡ μὲν συνέλευσις ὀφείλει νὰ προσδιορίξῃ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν διάρκειαν τῆς δεδομένης ἐντολῆς, νὰ συνενώσῃ τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν δανειστῶν κατ' ἀριθμὸν καὶ πιστώσεις, καὶ νὰ κανονίσῃ τὸ ποσόν, ὅπερ θὰ κρατήσωσιν οἱ σύνδικοι διὰ τὰς ἀναγκαίας δαπάνας, ἡ δὲ περὶ τῆς ἐξακολούθησews τοῦ ἐμπορίου ἀπόφασις δέον νὰ λαμβάνηται ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ νὰ ὑπογράφηται παρα πάντων τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ψηφισάντων.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐρωτᾶται, εἰς τὴν τοιαύτην ψηφοφορίαν δύναται νὰ λάβωσι μέρος καὶ οἱ διὰ προνομίου ἢ ὑποθήκης ἀσφαλιζόμενοι πιστωταί; Συγγραφεῖς τινες ἀποφατικῶς λύουσι τὸ ζήτημα (Bédar. ἀριθ. 766), νομίζομεν ὅμως, ὅτι ὀρθότερα δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀντίθετος γνώμη.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ ἄρθρον 540 σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου, ἀλλ' ἡ τοιαύτη σιωπὴ δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐξηγηθῇ ἐναντίον τῶν ὡς εἴρηται δανειστῶν· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅ' ἀπέμεινε κενὴ ἐννοία ἡ καὶν δυσεξήγητος, ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 537, ἥτις τίθησι τὰς γεικάς, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐνώσεως ἀρχὰς καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἐνυπόθηκοι καὶ οἱ προνομιοῦχοι δὲν ἀποκλείονται τῆς ἡρωφορίας περὶ τῆς ἐν γένει διαχειρί-

σεως, εἰς ἣν δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ βεβαίως, ὅτι ὑπάγεται καὶ ἡ περὶ ἐξακολούθησews τοῦ ἐμπορίου ἀπόφασις.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, αἱ ἐντεταλνόμεναι κύπτουσαι συνέπειαι δὲν εἶναι πάντοτε αὐταί, ἀφορῶσι δὲ ὅτε μὲν εἰς τὸν πτωχὸν πάντα, ὅτε δὲ εἰς τοὺς πιστωτάς. Καὶ εἰ μὲν ἐπιτυχανούσης τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς κομισθῶσιν ὠφελήματα, οὐδεμίαν τῶν τοιούτων κερδῶν ὁ κανονισμὸς παρέχεται δυσχερεῖαν· διότι ἐννοεῖται οἷκαθεν, ὅτι πάντες ἀνεξαίρετως εἰ πιστωταί, ψηφισάντες ἢ μὴ τὴν δοθείσαν πρὸς τοῦτο ἐντολὴν, δικαιοῦνται νὰ μετὰσχῶσι τῶν ἀπολαβῶν, δικαιούσιν ἀναλόγως τῆς ταχθησομένων διανομῶν ἀναλόγως τῆς πιστώσεως αὐτῶν, τοῦ ὑπολοίπου μετὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν κατερχομένου αὐτοδικαίως τῷ πτωχεύσαντι· ἐάν ὅμως τὴν ἐπιχειρήσιν παρηκολούθησαν ζημίαι, ἄλλοιαι ὄλως ἐφαρμόζονται ἀρχαί.

Ὅτι οἱ δανεισταὶ συμμετέχουσιν ἐῖς ἴσου καὶ τῶν ζημιῶν, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφισβόλια, τῆς τοιαύτης ὄλως συμμετοχῆς ἡ ἀναλογία εἶναι διάφορος, ὅταν αἱ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐπιχειρήσεως ἀναληφθεῖσαι ὑποχρεώσεις ὑπερβαίνουσιν ἢ μὴ τὸ ἐνεργητικὸν τῆς ἐνώσεως.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ἐὰν τὸ ἐνεργητικὸν ἀρκῇ πρὸς ἐξόφλησιν, ἔκαστος τῶν πιστωτῶν λογίζεται συνεισφέρειν διὰ τῆς ἀπωλείας τοῦ εἰς τὴν ἀπαίτησιν ἀναλογούντος μερίσματος.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ οἱ ἀποκρούσαντες τὴν ἐπιχειρήσιν εὐθύνονται μὲν ἀλλὰ μόνον ἀναλόγως τῆς ἐπὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ μετοχῆς αὐτῶν, ἐνῷ ἀντίθετως οἱ ὑπὲρ αὐτῶν ψηφισάντες ὑποχρεοῦνται ἀνεξαίρετως τοῦ ἐνεργητικοῦ νὰ πληρώσωσιν ἐξ ἴσου πᾶν τὸ ὀφειλόμενον (Bédar., ἀριθ. 770 καὶ ἐπ.—Ainauz., 2736 — Renouard 2. 451). Ἐννοεῖται οἷκαθεν ὅτι οἱ μὲν πιστωταὶ δὲν εὐθύνονται ἀλληλογεγνύως, ἀφορᾷ δὲν συνδέονται διὰ δεσμοῦ ἐξαιρουμένου, οἱ δὲ πτωχεύσας ὑποχρεοῦται καὶ χεῖραν τοῦ

ἐνεργητικοί, μόνον ὅταν συνήνεσαν εἰς ἀνεκλούσθαι τοῦ ἐμπορίου, οὐχὶ δὲ καὶ ἴσαν ἀντέστη εἰς τοῦτο, ὅποτε ἡ εὐθύνη τοῦ περιορίζεται μόνον μέχρι τῆς ἀξίας τοῦ ἐνεργητικοῦ.

Σημειώτεον ἐν τούτοις ὅτι οἱ τε πιστωταὶ καὶ ὁ πτωχεύσας εὐδεμίαν φέρουσιν εὐθύνην ἀπέναντι τρίτων, ἐὰν οἱ σύνδικοι ὑπερέβησαν τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐντολήν ἢ ἐνήργησαν ἄνευ τοιαύτης (ibid., ἀριθ. 774).

Συμφώνως ἄρα πρὸς τὰνωτέρω ἀναπινυσόμενα, ὁσάκις οἱ σύνδικοι ἐνεργήσωσιν ὑπὸ τῇ ἰδιότητι τῶν ἐκκαθαριστῶν τῆς πτωχεύσεως, δὲν ὑποχρεοῦσιν ἢ τὴν ὁμάδα μόνον ἐξομοιούμενοι πρὸς ἐκκαθαριστὰς διαλυθείσης εταιρείας, ἐκτὸς ἐὰν ὑπερέβησαν τῆς δοθείσης ἐντολῆς τὰ ὅρια, ὅποτε εὐθύνονται προσωπικῶς, ἐφαρμοζομένων τῶν γενικῶν περὶ ἐντολῆς ὀρισμῶν, χωρὶς ὅμως νὰ βλάπτωνται ἐκ τούτου καὶ οἱ δανεισταί· ἐντεῦθεν δ' ἐπεταὶ διὰ ἀπόφασις καταδικάζουσα τοὺς συνδίκους ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἰδιότητα δὲν ἔχει ἰσχύϊν δεδικασμένου ἐναντίον τῶν δανειστῶν ἀτομικῶς καὶ δὲν δύναται νὰ ἐτελειωθῇ ἢ ἐπὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς πτωχεύσεως.

Κατὰ τὴν διανομὴν, ἐὰν ὑπάρχωσι κινήτὰ καὶ ἀκίνητα, σχηματίζονται πάντοτε δύο ὁμάδες, ὧν ἡ μὲν περιλαμβάνει τὰ τῶν πρώτων, δι' ὧν ἐξοφλοῦνται ἢ ἐνυπόθηκoi δανεισταί, ἡ δὲ τὰ τῶν κινήτων.

Ἐκ τοῦ ἀντιτίμου τοῦ δευτέρου προαφαιρῶνται τὰ δικαστικὰ ἐξόδα, αἱ διὰ τὴν διοίκησιν τῆς πτωχεύσεως καταβληθένται δαπάναι, τὰ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ βοηθήματα καὶ τὰ πρὸς τοὺς διὰ προνομίου ἐκασφαλιζομένου, πιστωτὰς τυχὸν πληρωθέντα, τὸ δὲ ὑπόλοιπον διανέμεται συμμέτρως μεταξὺ τῶν ἐγγχειρογράφων δανειστῶν ἄνευ διακρίσεως καὶ τῶν προ-

νομιούχων ἢ ἐνυποθήκων, ἐὰν δὲν ἐξωφλήθησαν διὰ τοῦ τιμήματος τῶν ὑπεγγύων αὐτοῖς πραγμάτων.

Δι' ἐντεῦθεν παραγόμεναι τυχὸν ἀντιρρήσει ὑποβάλλονται ὑπὸ τῶν πιστωτῶν πρὸς τὸ δικαστήριον, αἱ δὲ διανομαὶ δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνωσιν ἄνευ ἀδείας τοῦ εἰσηγητοῦ. Ἡ καταβολὴ ὅμως τοῦ μερίσματος ἐνεργεῖται πάντοτε ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν συνδίκων σημειούντων ἐπὶ τῶν δικαιογράφων τὴν διαταχθεῖσαν πληρωμὴν πρὸς τὸν δικαιοῦχον, ὅστις ἐξοφλεῖ ὑπογραφομένος ἐν τῇ περιθωρίᾳ τοῦ περὶ τῆς διανομῆς συντασσομένου καταλόγου.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἐκκαθαρίσεως οἱ πιστωταὶ συγκαλοῦνται καὶ αὐθὺς κατὰ τὸ ἄρθρ. 544, ὅπως ἀποφανθῶσι παρόντος καὶ τοῦ πτωχοῦ, α') περὶ τῆς ὀριστικῆς τῶν συνδίκων λογοδοσίας καὶ β') περὶ τοῦ ἂν πρίπη νὰ κηρυχθῇ ὁ πτωχεύσας συγγνωστός. Καὶ ἐὰν μὲν δὲν ἐγερθῶσι περὶ τῆς λογοδοσίας ἀντιρρήσεις, οἱ σύνδικοι ἀπαλλάσσονται πάσης ἐκ τῆς διαχειρίσεως εὐθύνης, ἐὰν δὲ ὑπεβλήθησαν τοιαῦται εἴτε ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν εἴτε παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος, εἰσάγονται εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δι' ἀπλῆς τοῦ εἰσηγητοῦ ἐκθέσεως καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δι' ἀνακοπῆς· ἐν ἀμφοτέραις δὲ ἀναστέλλεται τῆς ἐνώσεως ἡ παύσις.

Τὸ ἕτερον τῆς τοιαύτης συνελεύσεως ἀντικείμενον εἶναι, ὡς εἶδομεν, ἡ περὶ τοῦ συγγνωστοῦ ἢ μὴ τοῦ ὀφειλέτου γνώμη, ἀλλ' ἡ τοιαύτη γνώμη μὴ ἀποτελοῦσα ἀπόφασιν, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρον 544, δὲν λαμβάνεται ἐν πλειονοψηφίᾳ καὶ δύναται κατὰ τὴν θέλησιν τῶν πιστωτῶν νὰ ἐκφρασθῇ ἢ περιληπτικῶς ἢ καὶ ἰδιαιτέρως παρ' ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν, ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων δὲ ἄτινα προσδίδωσι τῇ τοιαύτῃ διατυπώσει, ἢ ἐρμηνευομένη διάταξις τίθεται δι' αὐτῆς ἐμμέσως τοῦ πτωχεύσαντος τὸ μέλλον

ὑπὸ τὴν δοκιμασίαν τῆς παρελθούσης διαγωγῆς· διότι ἡ ἐν λόγῳ γνωμοδότησις, εἰ καὶ συμβουλευτικὴ ἔχουσα ἀξίαν δὲν δύναται, ἀμα προέρχεται ἐκ πάντων τῶν δανειστῶν ἢ καὶ τῶν πλειοτέρων, παρὰ νὰ ἐπιδράσῃ, ὡς τὰ πολλά, ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πεποιθήσεως τοῦ δικάζοντος δικαστηρίου, ὅτι ἕνεκα καὶ ὁ ὀφειλέτης μέγα ὄντως ἔχει συμφέρον, ὅπως καλὴν δεικνύων διαγωγὴν καταστήσῃ εὐνουστέραν τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόληψιν τῆς ἐμάδος. (Renouard, 2. σελ. 159. — Bédar. 818).

Ἡ σπουδαιότης τῆς περὶ τοῦ συγγνωστοῦ τοῦ ὀφειλέτου διακηρύξεως καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν φροντίδων, δι' ὧν ὁ νομοθέτης περιέβαλε τῆς τοιαύτης γνωμοδότησεως τὴν ἀπόδειξιν. Ἐὰν αὕτη εἶναι καταφατική, ἀναγράφεται ἐν τῇ περὶ τούτου ἐκθέσει καὶ δὲν χρῆζει ἐτέρας δικαιολογίας. Ἐὰν τούναντίον εἶναι ἀρνητικὴ ἢ μικρὰ καὶ ἀποφαίνεται ὑπὲρ αὐτῆς μειονότης, οἱ δανεισταὶ ἢ ἑκαστος τούτων ἰδίᾳ, ἐκτίθησιν ἐν ἐκθέσει εἰδικῇ τὰς παρατηρήσεις καὶ τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ψηφίζουσιν ἀρνητικῶς καὶ ὑπολαμβάνουσιν ὡς μὴ συγγνωστὸν τὸν ὀφειλέτην.

Μετὰ τοῦτο ὁ εἰσαγγητὴς διαλύει τὴν συνεδρίαν καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐπέρχεται αὐτοδικαίως τῆς ἐνώσεως ἢ ἀποσύνθεσις, ἥτις ὡς συνέπειαν ἔμελλον ἔχει τὴν ὀριστικὴν τῆς πτωχεύσεως παῦσιν καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ συγγνωστοῦ κηρυχθέντος πτωχεύσαντος ἀνάκτησιν τῆς ἰκανότητος τοῦ συμβάλλεσθαι πρὸς τε τοὺς παλαιούς πιστωτάς ὡς καὶ πρὸς πᾶν ἕτερον πρόσωπον. Ὅθεν τῆς ἐνώσεως ἡ διάλυσις αἶρει τὴν πρὸς ἐνάσκησιν τῶν τε ἐνεργητικῶν καὶ παθητικῶν ἀγωγῶν ἀνικανότητα τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις τούντεῦθεν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ κοινοῦ δικαίου τελῶν ὡς πρὸς τὴν νῆαν περιουσίαν δύναται νὰ συμβάλλῃται

ἐλευθέρως καὶ ὑποχρεῶται μόνον εἰς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων εἴτε ἐκ κεφαλαίου, τόκων καὶ ἐξόδων πρὸς τοὺς πιστωτάς.

Αἱ ἐπόμεναι τοῦ Νόμου διατάξεις κανονίζουν τὰς ἐκ τῆς ἐνώσεως μεταξὺ τοῦ ὀφειλέτου καὶ τῶν δανειστῶν συνειπείας, αἵτινες διαφέρουσιν οὐσιαστικῶς ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν, ἐὰν ὁ πτωχεύσας ἐκηρύχῃ ἢ δὲν ἐκηρύχῃ συγγνωστός· τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ὑπόθεσιν κανονίζει τὸ ἀρθρ. 546.

Ἐκτός ὅμως τούτων ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς οἱ δανεισταὶ δύνανται ν' ἀποφανθῶσι συγγνωστὸν τὸν πτωχεύσαντα καὶ περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται εἰδικῶς τὸ ἀρθρὸν 547.

Ἐν τῇ ἐνώσει κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἐπὶ συμβιβασμοῦ κρατούντων, ὁ πτωχεύσας ἀπαλλάσσεται, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντων ἀπέναντι τῶν πιστωτῶν, ἢ μὴ, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ ληφθέντος ποσοῦ, εὐθυνόμενος πάντοτε καὶ δυνάμενος νὰ καταδιωχθῇ διὰ τὰ ὑπόλοιπον· ἐὰν δὲ τοιαύτη καταδίωξις δὲν λαμβάνῃ χώραν ἐν ἀρχῇ, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι μέχρι τῆς τελείας ἐκκαθαρίσεως ὁ ὀφειλέτης λογίζεται τελῶν ἐν πτωχεύσει, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολαύει τῶν εὐεργετημάτων, ἅτινα ἡ κατάστασις αὕτη ὀφείλει σουργεῖ καὶ ἰδίᾳ τῶν ὠφελειῶν ἐκ τῆς στέρσεως ἣν ὑφίστανται οἱ πιστωταὶ ὅπως ἐπιδιώξωσιν ἀτομικῶς τὴν πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων. Ἀμα ὅμως τὸ κώλυμα τοῦτο ἐκλείπει, οἱ πιστωταὶ οὐδέ μίαν βεβηλῶς ὑφίστανται πλέον στέρξιν καὶ ἐν τούτῳ ἔγκειται κυρίως ὁ λόγος, δι' ὃν μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐνώσεως τοῦ ὀφειλέτου ἡ καταδίωξις δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἐλευθέρως· διότι ἡ διάλυσις ἐκείνης ἔμελλον ἀποτέλεσμα ἔχει τὴν ἀμετάκλητον τῆς πτωχεύσεως παῦσιν καὶ ἐπομένως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς.

Τοιαύτη είναι ἡ ἀληθὴς ἔννοια τοῦ ἐδ. τοῦ ἄρθρου 546, ὅπερ στηρίζομεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι διὰ τῆς διαλύσεως τῆς ἐνώσεως συγκαταστρέφεται καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῶν συμφερόντων, ἥτις συνδέουσι τοὺς πιστωτὰς ἀνεδείκνυσι τὴν διάλυσιν, οἱ δὲ δανίσταται ἀναλαμβάνουσιν ἀπερίοτον τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ τὴν ἐνᾶσθαι ἐπὶ τῆς περιουσίας ὡς καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πτωχεύσαντος· διότι ἡ πτωχεύσας οὔτε μεταβάλλει οὔτε τροποποιεῖ τὰ εἰς τὴν ἰδιότητα τοῦ δανίστου ἀνηκόντα δικαιώματα καὶ ἐπομένως ὁ πτωχὸς πρὸ τῆς πτωχεύσεως οὕτω καὶ μετ' αὐτὴν συγχωρεῖται τῷ κομιστῇ ἐμπορίου τίτλου ἢ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδίωξις.

Εἰς μερικὴν ἐν τούτοις τῶν ἐκλειψάντων εὐεργετημάτων τῆς πτωχεύσεως ἀντικατάσταν οἱ νεώτεροι νόμοι εἰσῆγαγον τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 546, καθ' ἃ τὸ συγγνωστὸν τοῦ ὀφειλέτου ἀπαλλάσσει αὐτὸν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ὡς πρὸς πάντα τὰ προγενέστερα τῆς πτωχεύσεως χρέη ἐκ τούτων ἐξ ἀποδείκνυται ὅτι ἡ περὶ τοῦ συγγνωστοῦ διακήρυξις δὲν εἶναι πλέον κενὴ ἐννοίας διατύπωσις, ὅταν ἀντὶ τῆς δι' αὐτῆς προερχομένης ἀμοιβῆς λάβῃ τις ὑπ' ὀφει τὴν ποσὴν, ἣν ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὀφίσταται ὁ πτωχεύσας ὑποκείμενος διὰ παντὸς εἰς τὴν διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδίωξιν, καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν σπουδαίαν αὐτὴ ἀσχετὴ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἔνεκα τῶν σχετικῶν ἀποτελεσμάτων θὰ πειράζεται πάντοτε νὰ καθίσταται ἄξιος τῆς ἐν λόγῳ ἐννοίας. Ἀλλ' ὅποια ἡ ἔκτασις τῆς τοιαύτης ἀπαλλαγῆς;

Ἐκ τῆς γενικότητος τῆς σχετικῆς διατάξεως πλανώμενος τις ἡδύνατο πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀκριβεστέρως μελέτη, εἰς ὅλως ἀντίθετα ἄγει

συμπεράσματα· διότι ἐκ τῆς ἀμέσως ἐπομένης ρήτρας «πλὴν τῶν δι' εἰδικῶν νόμων προνοουμένων ἐξαίρεσεων» συνάγεται ὅτι κατὰ τὸν σκοπόν, ὃν προέθετο ὁ Νομοθέτης, ἡ ἀπαλλαγὴ λαμβάνει χώραν μόνον ὅταν ἡ προσωπικὴ κράτησις ἀπορρῇ ἐξ ὑποχρεώσεων συνήθων. Οὕτως, ὁ ἀλλοδαπὸς δύναται μὲν, ὡς θὰ ἴδωμεν, νὰ κηρυχθῇ ἐν Ἑλλάδι συγγνωστός, ἀλλὰ δὲν ἀπαλλάσσεται ἐντεῦθεν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ἔνεκα τῆς εἰδικῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 999 τῆς Π. Δ., ἥτις ἐπιβάλλει ἐξαίρετικῶς τοιαύτην κρίσιν.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, οἱ πιστωταὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐνώσεως ἀναλαμβάνουσι τὴν ἐλευθέραν ἐνᾶσθαι τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, ἐντεῦθεν ὅμως γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία, ἂν συγχωρηταίῳ εὐθὺς μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐνώσεως οἱ πιστωταὶ προβῶσιν εἰς καταδίωξιν καὶ χωρὶς ν' ἀποδείκνυσιν ὅτι ἐκτῆς νέας περιουσίας, ἣ νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδίωξεως πρὶν ἢ τὸ δικαστήριον ἀποφανθῇ, ἂν ὁ ὀφειλέτης εἶναι ἢ μὴ συγγνωστός.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ μὲν νομολογία τῶν δικαστηρίων κυμαίνεται ἐπὶ τοῦ ζητήματος, διότι τινὲς ἀποφάσεις δέχονται ὅτι ἡ καταδίωξις εἶναι δεκτὴ, ἂν ἡ διὰ τῆς λογοδοσίας ἐπέλθῃ ἡ διάλυσις τῆς ἐνώσεως (Colmar, 31 Δεκεμβρίου 1830) καὶ ἄλλαι, ἂν ὁ καταδιώκων ἀποδείξῃ ὅτι ὁ πτωχεύσας ἀπέκτεινε νέαν περιουσίαν (Paris, 17 Ἰουλίου 1894.—25 Φεβρουαρίου 1833), οἱ δὲ συγγραφεῖς ὑπὲρ τῆς ἀποφατικῆς μᾶλλον ἀποκλίνουναι γνώμης.

Ὁ Νόμος δὲν ἐκφράζεται μὲν σαφῶς περὶ τούτου, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ δυνάμεθα ν' ἀνεύρωμεν τὴν διευκρίνησιν τῆς ἀσφαfeίας, ἣν τυχὸν παρουσιάζει ἡ πλοκὴ τοῦ λόγου τοῦ ἄρθρου 546.

Ἐὰν ἀναζητήσῃ τις τοὺς λόγους, οἵτι

νες δικαιολογοῦσι τὴν τε εἰσαγωγὴν ὡς καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου παρεχομένων ἐκκλαστικῶν μέτρων, θὰ ἴδῃ ὅτι ὁμφοτέραι ὡς ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν ἔχουσι τὴν πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ ἀναγνωρισθέντος δικαίου ἀπειθείαν τοῦ ὀφειλέτου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν παρ' αὐτῷ ὑπαρξιν τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων μέτρων.

Ἄλλ' ἐν προκειμένῳ εἶναι λογικὸν νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ὁ νομοθέτης παρασχὼν τοῖς δανεισταῖς τὸ δικαίωμα τῆς ἐκτέλεσεως ἐνδοί νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτὴν ἄνευ λόγου δικαιολογοῦντος τὸ ἀτόπημα τοῦτο καὶ ἐν πληρεστάτῃ καὶ βεβαίᾳ ἀνυπαρξίᾳ περιουσίας, ὅποτε ἡ καταδίωξις οὐ μόνον ἤθελεν εἶναι κενὴ πρακτικῆς ἐννοίας ἀλλὰ καὶ θὰ ἔφερε καθαρῶς τὸν χαρακτῆρα ἱκανοποιήσεως σκληρᾶς ἐμπαθείας, ἣν ὁ Νόμος οὔτε ἐνδοί οὔτε ἡδύνατο νὰ προσκυρώσῃ;

Τοιαύτη δὲ δὲν θὰ ἦτο δολολογουμένης ἡ ἐκτέλεσις ἢ πραγματοποιουμένη ἀμέσως μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐνώσεως, καθ' ἣν εἶναι βεβαιωμένον τῇ συνδρομῇ αὐτοῦ τοῦτο τοῦ δανειστοῦ ὅτι ὁ ὀφειλέτης στερεῖται ἀπολύτως τῶν μέσων, ὅπως ἀποδόσῃ τὸ ἀναγνωρισθὲν δικαίον καὶ ἱκανοποιήσῃ τὸν καταδιώκοντα; Νομίζομεν ἄρα ὅτι δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως τῆς ἀρνητικῆς λύσεως ἡ ὁρθότης καὶ ὅτι ἐπομένως δεόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι πρὸς πᾶσαν καταδίωξιν ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως κτήσις νέας περιουσίας καὶ ὅτι ἡ ἐπὶ τὰς τῆς οὐσίας ὡς καὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὀφειλέτου ἐκτέλεσις δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπηται παρὰ μόνον ἐὰν ὁ καταδιώκων προαποδεικνύῃ ὅτι ὁ ὀφειλέτης ἀπέκτησε τὰ πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτοῦ ἀπαιτούμενα μέσα.

Ἄλλ' ἐκτός τῶν ἀνωτέρω εἰς τὴν καταφατικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν ἀντίκειται προφανῶς καὶ τὸ συμφέρον αὐτῶν τῶν πιστωτῶν, οἵτινες ἐνδιαφέρονται πάντως,

ὅπως ὁ ὀφειλέτης ἐξασκῶν ἐλευθέρως τὸ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ τὰ ἔργα κατορθώσῃ νὰ δημιουργήσῃ περιουσίαν νέαν δυναμένην νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ὑφισταμένας ἐν ὑποχρέωσιν, ἐξ οὗ καταδεικνύεται ἐν μᾶλλον ὅτι ἡ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδίωξις ὀφειλέτου στερουμένου τῶν ἀναγκαίων χρηματικῶν μέσων καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ ἀπειθοῦντος ἤθελεν εἶναι δικαίωμα καὶ ἀπεχθές καὶ ἀνθηλικόν (Bédar. ἀριθ. 831—Boileux, ἀριθ. 792). —Παραβ. καὶ Alauz, ἀριθ. 2748).

Ἐπίσης νομίζομεν ὅτι ἡ αὐτὴ ἀρνητικὴ ἀπάντησις δεόν νὰ δοθῇ καὶ εἰς τὸ ἐξύτερον τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων ἐρωτημάτων διότι, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ὅρων καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ α' ἐδαφ. τοῦ ἀρθρ. 546, ὁ δανειστής καὶ ὁ ἀποδεικνύων τὴν ὑπαρξιν νέας περιουσίας στερεῖται τοῦ δικαίωματος τοῦ νὰ καταδίωξῃ τὸν ὀφειλέτην καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς περὶ τοῦ συγγνωστοῦ ἢ μὴ αὐτοῦ ἀποφάσεως, ἀφ' ἧς ἐξαρτᾶται πάντοτε τῶν τοιούτων ἐκκλαστικῶν μέτρων ἡ χρησιμότης (Bravard—Demangeat, 5, σελ. 645).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅσον ἀφορᾷ τὸν περὶ τούτου ἀποφάσεις ὁρθότερον βεβαίως εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι αὗται ἐκδίδονται οὐχὶ ἐν συμβουλίᾳ, ὡς ὑπεστήριζον ἄλλοτε συγγραφεῖς τινες (Boileux v. Boulay-Paty ἀριθ. 786), ἀλλ' ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ὁ Νόμος σιωπᾷ μὲν περὶ τούτου, ἀλλ' ἡ τοιαύτη σιωπὴ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος καταφατικῆς λύσεως, δι' ἣν πάντως ἀπαιτεῖται ρητὴ διάταξις.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία ἡγήρησιν παρ' ἡμῖν ἀντίρρησης, σπουδαίει ὅμως γενῶνται ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὸ ἐκ κλητὸν ἢ μὴ τῶν τοιούτων ἀποφάσεων. Ὁ Ράλλης στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ λόγου ὅτι πρόκειται περὶ ἀποφάσεως ὁρώσης εἰς σπουδαιότατον ἐκ τῆς περὶ τὴν ἀποφάσεως ἀπορ-

τον ζήτημα καὶ τὴν γνώμην τοῦ Boi-
laur (sur Boulay-Paty ἀριθ. 786) ἀκο-
λουθῶν καταφατικὴν δίδωσι τῷ ζήτηματι
ἀντιπαραστήσει, ἐν τούτοις δύναται τις εἰπεῖν ὅτι
ἡ γνώμη αὕτη δὲν στηρίζεται ἀποκρῶν-
τως, ὅσον καὶ ἂν κριθῶσιν ἐπιεικῶς οἱ
ἀλλοιολογοῦντες αὐτὴν λόγοι.

Ὁ Νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου,
ἡ τοιαύτη δὲ σιωπὴ ἤθελεν εἶναι ἄδι-
κον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐγένετο τυχαίως καὶ
οὐ ἐπομένως ἐφαρμόζονται καὶ ἐνταῦθα
καὶ περὶ τῶν ἐν πτωχεύσει ἐκδιδόμενων
παραβάσεων διατάξεις, καὶ μάλιστα προ-
βλεπόμενου περὶ τῆς τοιαύτης λαμβανούσης
παραβάν, μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἀρθρ. 544,
ἐκτελεσθῆναι τῆς ἐνώσεως, δι' ἣς περατοῦται
ἀποκλειστικῶς καὶ ἀμετακλήτως ἡ πτώχευσις,
ὅθεν ἐνεκεν καὶ ἀποβαίνει ἔτι μᾶλλον αὐ-
τοκράτορος ἡ τοιαύτη ἀναπλήρωσις τῆς σιω-
πῆς τοῦ Νόμου, ὅστις ἐὰν ἀπέφυγε διὰ
τοῦ ἀρθρου 545 νὰ παραπέμψῃ εἰς τοῦ
548 τὴν διάταξιν, τὸ ἔπραξε βεβαίως ἐκ
προβλεψέως καὶ διότι κατὰ τὴν κρίσιν αὐ-
τοῦ δὲν ὑπῆρχε περίπτωσις, ὅπως ἡ ἀπό-
φασις θεωρηθῇ ἐκκλητή.

Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται ὅτι, ὡς δια-
κρίνεται οἱ ἀντιφρονούντες, ἡ τε πα-
ράκλησις καὶ ἄρνησις τῆς περὶ τοῦ συγ-
γνώστου ἡ μὴ τοῦ ὀφειλέτου γνώμης τῆς
ἀντιφρονήσεως ἐπηρεάζει σπουδαίως καὶ τῶν
πρωτοῦτων καὶ τοῦ ὀφειλέτου τὰ συμφέ-
ροντα.

Ἡ πρώτη ἀφαίρει ἀπὸ τῶν δανειστών
τὴν ἐκ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ἐγ-
γύησιν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν πιθαν-
νότεραν ἐλπίδα περὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον
ἐκκαταστάσεως αὐτῶν.

Ἡ δευτέρα ἀποτελεῖ διηγετικὴ τῆς ἐ-
κκαταστάσεως τοῦ ὀφειλέτου φάση, καὶ
περιγράφει ὁλόκληρον τὸ μέλλον αὐτοῦ.
Ἀλλὰ ταῦτα ἀκοῦσιν ἑσάχα, ὅπως δε-
κτικαί, ὅτι, εἰ καὶ σιωπᾷ ὁ Νόμος, αἱ
ἐκκαταστάσεις εἰσὶ δεκτικαὶ προσβο-
ντικαὶ διὰ τοῦ ἐνδίκου τῆς ἐφέσεως μέσου;

Νομίζομεν, ὅτι προκειμένου περὶ ζήτη-
ματος τοσοῦτον σπουδαίου, οὐδεμία δύνα-
ται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι ὁ νομο-
θέτης μὴ σχετίζων τὰς περὶ τῶν τοιού-
των ἀποφάσεων διατάξεις πρὸς τὴν τοῦ
ἀρθρ. 584, καὶ οὐδένα ποιοῦμενος περὶ
ἐφέσεως λόγον, ἐνόει νὰ καταστήσῃ κυ-
ριαρχικὴν τὴν περὶ τούτου ψήφον τοῦ δι-
καστηρίου καὶ νὰ στερήσῃ τοῦ δικαιοῦ-
ματος τῆς εἰς τὸ ἐφετεῖον προσφυγῆς
τοὺς δικαιουμένους, οἵτινες μάλιστα δὲν
δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν (καθ' ὃ διατεί-
νονται οἱ ἀντιδοξοῦντες), ὡς δικαζόμενοι
χωρὶς ν' ἀκουσθῶσιν· διότι τὸ δικαστή-
ριον ἀποφαίνεται ὑπ' ὅψις ἔχον πάντοτε
τὰς παρ' ἐκείνων ἐν λεπτομερεῖᾳ ἀνα-
γραφωμένας ἐν τῇ σχετικῇ ἐκθέσει παρα-
τηρήσεις περὶ τοῦ παραδεκτοῦ ἢ μὴ τῆς
γνώμης τῆς συναλεύσεως.

Τὸ λεγόμενον δὲ ὑπὸ τινων συγγρα-
φῶν (Bedar. ἀριθ. 838), ὅτι, ἐὰν ἡ τοι-
αύτη ἀπόφασις θεωρηθῇ ἀνεκκλήτος, τὸ
δικαστήριον δύναται ἐναντίον τοῦ ἀρθρου
547 νὰ κηρύσσῃ συγγνωστοὺς καὶ τοὺς
στερουμένους τοῦ τοιοῦτου δικαιοῦματος
ὀφειλέτας, νομίζομεν ὅτι δὲν δύναται νὰ
χρησιμεύσῃ ὡς ἀμύχανον τῆς ἐναντίας
ἐκδοχῆς ἔρεσμα· διότι ἡ τοιαύτη ἀπόφα-
σις, οἷον ἀπὸ τοῦ καὶ ἂν ἔλῃ ἀφορμήν, εἴτε
δόλον, εἴτε πλάνην ἐκ μεγάλης τοῦ δι-
καστοῦ ῥαθυμίας προελθοῦσαν, θ' ἀπετέ-
λει πάντοτε παράβασιν καθήκοντος, ἣν
τό τε δικαστήριον δύναται, ὅταν, θέλῃ νὰ
ἐπιδείξῃ ἐπὶ τάσεως ἐν γένει διαφορᾶς,
ἀνεκκλήτως δικαζομένης καὶ ἐνεκεν τῆς
ὁποίας οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὸ δικασταὶ
δύνανται νὰ ὑποχρεωθῶσιν εἰς ἀνάρθρωσιν
τῆς ἐντεῦθεν προελθούσης ζημίας.

Τὰ μέχρι τούτου ἐν τούτοις ἀναπτυ-
χθέντα περὶ τοῦ παραδεκτοῦ ἢ μὴ τῆς
μετὰ τὴν ἐνωσιν καταδιώξεως, ἀφορῶσιν,
ὡς εἶδομεν, τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν δὲν
ὑπάρχει νέα περιουσία, οὐκ ὅτι καὶ ὅταν
ἐκτῇ τῇ τοιαύτῃ, ἐφ' ἣς συμφώνως πρὸς

τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ ἄρθρ. 546, ἐπιτρέπεται ἐλευθέρως ἢ ἐκτέλειαι, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ὁ πτωχεύσας ἐκηρύχθῃ ἢ μὴ συγγνωστός. Ἀλλ' ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ περιπτώσει δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὡς ἀναζῶσα αὐτοδικαίως ἢ πτώχευσις, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι διὰ τῆς ἀποκτήσεως νέας περιουσίας, ἐξαλείφεται ὁ πρὸς ὅρσιν τῆς καταστάσεως τῆς ἐλώσεως χορηγηθεύσας λόγος, ἥτοι τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ ἐξάντλησις.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, πολλάκις ἐγείρεται ἐν τῇ πρακτικῇ, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι διὰ τοὺς ἀμέσως ἀνωτέρω ἐκτιθεμένους λόγους δέον ἀποφατικῇ ὡσαύτως νὰ δοθῇ ἀπάντησις· διότι κατὰ τὸ ἄρθρ. 544 μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς συνελεύσεως, ἢ ἔρωσις παύει αὐτοδικαίως, ἐξ οὗ, ὡς ἐρρήθη, ἐπέρχεται καὶ τῆς πτωχεύσεως ἢ ἀμετάκλητος ἐξαφάνισις.

Ἐὰν ὁμως μετὰ τοῦτο γεννηθῶσιν ἕτεροι ὑποχρεώσεις, οἱ νέοι δανεισταὶ διακαίονται ἀναμφισβήτητως νὰ ζητήσωσιν ἐκ δευτέρου τὴν πτώχευσιν τοῦ ὀφειλέτου, ἥς συμμετέχουσι καὶ οἱ παλαιοὶ πιστωταὶ ὑποκείμενοι εἰς τὴν ἐντεῦθεν διαδικασίαν, ὡς καὶ οἱ νέοι, ἐκτὸς μόνον τῆς ὑπὲρ αὐτῶν δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 493 ἐγγραφείσης γενικῆς υποθήκης (Bravard—Demengeat 5 σ. 642).

Ὅτι καὶ ὁ ἀλλαδαπὸς δύναται σήμερον νὰ κηρυχθῇ συγγνωστός, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ τοιαύτη ιδιότης δὲν μνημονεύεται ἐν τῷ ἄρθρ. 548, ὡς ἀποκλείουσα τοῦ σχετικοῦ ἐνεργητήματος τὴν ἐφαρμογὴν, διαταγμῶς δύνανται νὰ ἐγερθῶσιν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν ἀπαλλάσσωνται οὗτοι, ὅπως καὶ οἱ ἡμεδαποὶ, καὶ τῆς διὰ προσωπ. κρτήσεως καταδιώξεως. Ἐκ τῆς φαινομενικῆς τῶν σχετικῶν ἄρθρων γενικότητος πλανώμενός τις ἢ δύνατο καταφατικῶς νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπισταμένη μελέτη νομίζομεν ὅτι ἄγει ἀναγκαίως εἰς τὸ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευθέν ἐναν-

τίον συμπέρασμα· διότι, ἀφοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 547 ὁ πτωχεύσας ἀπαλλάσσεται τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, πλὴν τῶν δι' εἰδικῶν νόμων προνοουμένων ἐξαίρεσεων, ἔπεται ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαλλαγὴ συμφώνως πρὸς τὸ 6' ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου 999 ἰσχύει μόνον ὅταν οἱ καταδιώκοντες δανεισταὶ εἶνε ἄλλοδαποί, ὅμως καὶ ὅταν πρόκειται περὶ ἡμεδαπῶν καταδιωκόντων δυνάμει τῆς γενικῆς τοῦ Νόμου διατάξεως, ὁπότε συγχωρεῖται ἡ προσωπικὴ κράτησις, ἐκτὸς ἐὰν συντρέχῃ ἡ ἐξαιρετικὴ περίπτωσις τῶν ἄρθρων 78 καὶ 79.

Περὶ τῶν ἐν τῇ πτωχεύσει ἐνδίκων μέσων. Ὁ παλαιὸς νόμος ἐν τῷ θέματι τούτῳ δὲν ἡσχολεῖτο ἢ μόνον περὶ ἀνακοπῶν, αἷς ὑπέκειντο αἱ τὴν πτώχευσιν κηρύττουσαι καὶ αἱ προσδοκίμους τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἀποφάσεις, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ ἀνεφέρετο ἡ τὰς σχετικὰς τοῦ κοινου δικαίου διατάξεις, ὅπερ καθίστα ὁμολογουμένως δυσχερῆ τὴν μέθοδον τοῦ Νόμου καὶ περίπλεκε τὴν σπουδὴν αὐτοῦ.

Ὁ νῦν ἰσχύων κατ' ἀντίθεσιν, ὁρμώμενος ἐκ τῆς ὀρθῆς σκέψεως ὅτι τῆς πτωχεύσεως ἡ διαδικασία πρέπει νὰ συνταχθῇ κατὰ τὸ δυνατόν, εἰσήγαγε σπουδαιοτάτας ὄντως τροποποιήσεις εἰς περισμὸν τῶν ἀσκόπων προθεσμιῶν ἀφορώσας.

Καὶ ἀντὶ νὰ ἀναγράφῃ τὰς περὶ τοῦ διατάξεις ἔνθεν ἐκκεῖθεν ὡς ἔπραττον ὁ καταργηθεὶς, συνήνησεν αὐτὰς ἐν τῇ κεφαλῇ, ὅπερ βεβαίως ἐπάγεται οὐσίῳ τῶν ἀναγκαίων διατυπώσεων ἀπλοποίησιν.

Ἐν τῷ κεφαλῇ δὲ τούτῳ δύο εἰς ὁρίζονται κυρίως, ἥτοι ἄφ' ἑνὸς μὲν αἱ προθεσμίαι ἐντὸς τῶν ὁποίων συγχωρεῖται τῶν ἐνδίκων μέσων ἢ χρῆσις καὶ ἄφ' ἑτέρου τὸ εἶδος τῶν ἀποφάσεων, αἵτινες εἰσὶν ἐφέσεως ἢ ἀνακοπῆς ἀνεπίδεκτοι.

Καὶ ἐν πρώτοις ἐναντίον ἀποφάσεων κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἢ ἐπιβου-

τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἀντιτίθει μὲν τὴν χρῆσιν ἀνακοπῆς τῶν πτωχεύσαντων καὶ παντὶ ἐνδιαφερομένῳ, ἀλλ' ἐντὸς τῆς δι' αὐτοῦ ὀριζομένης συντάξεως προθεσμίας, ἥτοι ὅκτω μὲν ἡμερῶν ὡς πρὸς τὸν πτωχεύσαντα καὶ τριάντα μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ άρθρῳ 444 διαλαμβανομένων διατυπωμένων ὡς πρὸς τοὺς λοιπούς· ἐνῷ διὰ τοῦ ἀναρρηθέντος ἢ τοιαύτης ἐνέργειας ἐπετρέπεται ἄνευ λόγου παντὶ ἐνδιαφερομένῳ μέχρι τῆς πρὸς βεβαίωσιν τῶν πιστωτῶν γενομένης ἐκθέσεως.

Αἱ ἀποφάσεις αὗται, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι, δύνανται κατὰ τὸν νόμον ἢ νὰ γίνωσιν ἀποδεκταὶ ἢ νὰ καταστῶσιν ὀριστικά καὶ μέχρι τοῦ σημείου τούτου δύο πρακτικῶν ἐνδίκων μέσων συγχωρεῖται ἡ χρῆσις, ἥτοι ἀνακοπῆς, εἰς ἑλθεῖν χώραν ἐρημοδικίας, καὶ ἐφέσεως, ὅταν ἡ ἀπόφασις ὑπόκειται εἰς δύο δικαιοδοσίας βεβαιώσεως· τοῦ γενικοῦ δὲ τούτου κανόνος οὐδέμιαν ἢ ἐρμηνευομένην διάταξιν (εἰ καὶ ἐν ποιεῖται ῥητὴν μνείαν τῆς ἐφέσεως) εἰσέταγε τροποποιήσιν καὶ ἡ μόνη παρατηρηθεμένη διαφορὰ εἶναι ὅτι αἱ τοιαῦται ἀποφάσεις, εἰ καὶ ἐκδιδόμεναι γνωρὶς νὰ κλητευθῶσιν οἱ πιστωταί, λογίζονται πάντοτε ὡς ἐκδοθεῖσαι ἐρήμην μὲν τῶν πιστωτῶν, ὅταν προκαλῶνται ὑπὸ ἀρμόδιου ἐρήμην αὐτοῦ, ὅταν ἤτησαντο τὴν πτώχευσιν οἱ δανεισταί, καὶ ἐρήμην ἐμφοτέρων, ὅταν ἀποφαίνεται ἐξ ἐπαγγέλματος τὸ Δικαστήριον.

Σημειωτέον πρὸς τοῦτοις, ὅτι, εἰς ἕκαστος πιστωτῆς δύναται ν' ἀνακόψῃ προσωπικῶς τὴν ἀπόφασιν, στερεῖται δὲ μὲν τοῦ δικαίωματος ὁσάκις δὲν ἐποιήσῃ αὐτοῦ χρῆσιν ἀνακοπῆς νὰ ἐκκαλέσῃ ἐν ἐνδεκαήμερον· ὅτι ἀντεπροσώπῃ ἐπαρκῶς ὑπὸ τῶν συνδίκων καὶ δὲν ἦτο ἀναγκαῖον νὰ ἐμφανισθῇ προσωπικῶς ἐνώπιον τοῦ ἀποφανθέντος δικαστηρίου. (Cass., 30 Ἰαν. 1867.—Alauz., ἀρ. 184').

Ἡ ἀνακοπὴ (ἀφοῦ ὁ νόμος ὅπως προσδιορίσῃ τὰ ἐν τῇ δίκῃ πρόσωπα ἀναφέρονται εἰς τὰς γενικὰς περὶ τούτου διατάξεις) ἀπευθύνεται πάντοτε ὁσάκις ἀσκήνται ἐκ μέρους τοῦ πτωχεύσαντος ἐναντίον τῶν συνδίκων· δύναται δὲ νὰ γίνῃ χρῆσις αὐτῆς οὐ μόνον ἐκ μέρους παντὸς ἐνδιαφερομένου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πτωχεύσαντος αὐτοῦ, ὅστις καὶ ἂν ἐδήλωσε μόνος τὴν παύσιν τῶν πληρωμῶν δύναται οὐδὲν ἥτιον ἀποδεικνύων πλάνη ἢ τὴν ἵπαρξιν γεγονότων νεωτέρων καθιστῶντων τὴν γενομένην δῆλωσιν περιττὴν καὶ ἄσκοπον νὰ ζητήσῃ τῆς ἀποφάσεως τὴν ἀνάκλησιν (Rouen, 2 Μαρτίου 1843—Bravard-Demangeat, 5, σελ. 646 σημ. 4—Bédar., ἀριθ. 1182.—Alauz., ἀριθ. 2847—Dal., Rép., Fail., ἀριθ. 1335. Ἐναντίος Louvé 5 ἀριθ. 458).

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία εἰς ἡ ἐκδοσίς τῆς ἀποφάσεως προσεκληθῇ τῇ αἰτήσῃ πιστωτῶν, κατὰ τίνος δέον ν' ἀπευθυνθῇ ἡ ἀνακοπὴ.

Τὸ ἐφετεῖον τοῦ Agen, προσόμοιον ἐξετάζον ἄλλοτε ζήτημα, ἀπεφάνετο (4 Ἰουλίου 1851, σ. 52 2. 31), ὅτι οἱ σύνδικοι δικαιοῦνται μὲν νὰ παρεμβαίνωσιν ἐν τῇ δίκῃ, ἀλλ' ἡ ἀνακοπὴ δύναται ν' ἀπευθυνθῇ κατὰ τοῦ προκαλείσαντος τὴν προσβαλλομένην ἀπόφασιν πιστωτῶν, διότι τὸ άρθρ. 580 (588 τοῦ ἡμετέρου) οὐδένα περιέχει ἐναντίον κανόνα. Νομίζομεν ὅτι ἡ θεωρία αὕτη εἶναι πλημμελής κατὰ βάσιν καὶ ὅτι ὁρθότερον εἶναι νὰ γίνῃ δεκτὸν τὸ ἀντίθετον.

Οὐδεὶς βεβηλῶς δύναται ν' ἀρνήσῃ ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόφασις θίγει οὐσιαστικῶς οὐ μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρνηθέντος, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἐν γένει τὴν ὑλικὴν αὐτοῦ ἵπαρξιν, κατ' ἀκολουσίαν δὲ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐκδοθεμένη οὐχὶ ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ αἰτούντος· ἀλλ' ἐν τῷ γενικῷ συμφέροντι τῶν τε γνωστῶν καὶ ἀγνωστῶν πιστωτῶν, ἥτοι ὑπὲρ τῆς ὁμᾶ

δος. Προκειμένου ὁμως περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς πτωχεύσεως καὶ τῶν συμφερόντων τῆς ἐμάδος, σαφῶς ὁρίζει ὁ νόμος τὰ τε μέσα καὶ τὰ πρόσωπα, ἀτινα θὰ προστατεύσωσιν αὐτάς καὶ ἐπιτακτικῶς ἀποφίνεται ὅτι πᾶσαι ἐν γενεὶ αἱ τὴν πτωχεύσιν ὀρώσαι ἀγωγαὶ πρέπει ν' ἀπευθύνωνται ἐναντίον τῶν ἐκπροσωποῦντων αὐτήν· ἐκ τούτων δέ, φρονούμεν, ἐπεται κατ' ἀνάγκην καὶ ὅτι ἡ ἀνακοπὴ δέον ν' ἀσκητῇ ἐναντίον τῶν συνδικῶν πάντοτε.

Τὸ ἀκυρωτικὸν ἐν τούτοις τῆς Γαλλίας δέχεται ἀντιθέτως ὅτι ἐν τῇ ἐντεῦθεν προκαλουμένη δίκῃ πρέπει νὰ καλῶνται καὶ οἱ προκαλέσαντες τὴν ἀπόφασιν πιστωταί, (16 Δεκεμ. 1850—15 Μαΐου 1871) καὶ τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηρίζει καὶ ὁ Ράλλης (σελ. 284).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐὰν ὁ ἀνακόπων δὲν ἀπευθυνθῇ ἐναντίον τῶν συνδικῶν ἢ δὲν καλέσῃ αὐτούς, στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως προσβάλλῃ δι' ἐφέσεως τὴν ἀπόφασιν ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου στηριζόμενος. (Cass., 18 Αὐγ. 1863. Δ. Ρ. 64 1 39). Ὡσαύτως δέον νὰ δεχθῶμεν ὡς πρὸς τοὺς πιστωτάς ὅτι, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ἐκδοθῇ κατ' ἀντιβολίαν αὐτῶν, δὲν τοῖς ἐπιτρέπεται πλέον ἡ χρῆσις ἐφέσεως. Ἀλλ' ἀντιθέτως τῇ ἐμπροθέσμῳ παρ' ἐνὸς γενομένη ἀνακοπῇ, ὠφελεῖ πάντας τοὺς διαφορομένους οὕτως, ὥστε καὶ ἡ βραδύτερον γενομένη τυχὸν ἐκ μέρους τοῦ ἀνακόποντος παραίτησις δὲν βλάπτει τοὺς παρεμβάντας ἐν τῇ δίκῃ, ἔστω καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς νομίμου προθεσμίας, ἐκτὸς ἐὰν ᾖναι πιστωταὶ καὶ μετ' αὐτὴν εἴχε περατωθῇ ἡ ἐξέλεγχις. Καὶ περὶ τούτων μὲν δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις σπουδαία ὁπωσδήποτε, διαταγμοὶ ὁμως δυνατόν νὰ ἐγερθῶσιν ὡς πρὸς τὴν ἀληθοῦς ἐννοίαν τῆς φράσεως «περὶ παντὸς ἄλλου ἐνδιαφερομένων».

Τὰ ἐφετεῖα Laen καὶ Bordeaux ἐνώ-

πιον τῶν ὁποίων ὑπεβλήθη ἄλλατε τῇ ζήτημας αἰνέας εἰσὶν ἐνδιαφερόμενοι ἀπεφάναντο ὁμοιομόρφως (26 Ἰουν. 1813—16 Ἰουλίου 1814), ὅτι ὡς τοιοῦτον δέον νὰ θεωρηθῶσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες κατὰ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως δὲν ἔφραν τὴν ιδιότητα πιστωτοῦ καὶ ἠδύναντο νὰ ἔχωσι συμφέρον ὅπως προσβάλλωσι τὴν ἐκδοθεῖσαν, ἀπόφασιν ἀλλ' ἢ γνώμην αὐτὴν σφαλερὰ οὕτα προδήλως ἀπεκρούσθῃ ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν συγγραφένων.

Οὐδεὶς, νομίζομεν, δύναται ν' ἀμφισβητῇ, ὅτι τὸ πρὸς ἀνακοπὴν συμφέρον τῶν πιστωτῶν εἶναι πολλὰκις μέγιστον, καὶ τὸ νὰ ὑποτεθῇ ἐπομένως, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐνόει ἄνευ δικαιολογητικοῦ τινοῦ λόγου ν' ἀποκλείσῃ αὐτούς, ἥθελεν εἶναι πλέον ἢ τολμηρόν· ἄλλως δὲ ἡ ἔκφρασις τοῦ ἐρμηνευομένου ἄρθρου εἶναι τοσοῦτον γενικὴ, ὥστε ἀποκλείεται πᾶσα διαστολὴς ἰδέας, καὶ ὡς μόνον πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ὅρον, ὃν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὸ δικαστήριον, δέον νὰ δεχθῶμεν τὴν δικαιολόγησιν τοῦ συμφερόντος, ὅπερ ἔχουσιν οἱ ἀνακόποντες πιστωταί (Rénouard. 2 σ. 382.—Alauz., ἀριθ. 2848).

Ἐὰν τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακοπῆς ἀνήκῃ τῷ πτωχεύσαντι, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφισβόλια, ὅτι ἀπολαύουσιν αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ ὑπορρυθμὰ μέλη πτωχεύσεως ἐταιρείας, ζήτημα ὁμως δύναται νὰ γεννηθῇ, ὅταν πρόκειται περὶ ἑτερορρυθμοῦ ἐταίρου, ὅστις δὲν μετέχει τῆς διαχειρίσεως καὶ ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων. Πάντες βεβαίως ἀναγνωρίζουσιν, ὅτι τὰ ἑτερορρυθμὰ μέλη τῆς ἐταιρείας δὲν θεωροῦνται ὡς πτωχεύσαντα, εἰ καὶ φέρουσι τοῦ ἐταίρου τὴν ιδιότητα, καὶ ὅτι δὲν δύναται μάλιστα νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς πιστωταί, ἀλλ' ἐκ τούτου ἔπεται ἄρα ἀναγκαιῶς, καὶ ὅτι στεροῦνται συμφέροντος, ὅπως προσβάλλωσι δι' ἀνακοπῆς τὴν ἀπόφασιν. Νομίζομεν ὅτι ἀποφατικῶς δέον νὰ ληθῇ.

τὴν ζητήμα· διότι, ἀφοῦ ὁ νόμος ἐπιού-
σατο χρῆσιν γενικῆς ἐκφράσεως, ἐπιτρέψας
τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος τὴν ἐνάσκησιν
ἐν πάντα ἐνδιαφερόμενον, δὲν εἶναι δι-
καιον νὰ στερηθῇ αὐτοῦ καὶ ὁ ἐποδει-
κνύων τὸ πρὸς τοῦτο συμφέρον ἐτερόρ-
ρυθμος ἐταῖρος. (Ἐναντίος ὁ Bédar. ἀριθ.
1178).

Συμφώνως ὅθεν πρὸς τὸν αὐτὸν ἀνα-
πτυσσόμενα, ὁρρότερον εἶναι νὰ γίνῃ δε-
κτόν, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 586 ἐφαρ-
μοζεται οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ πτωχεύσαντος
καὶ τῶν πιστωτῶν, ἀλλὰ καὶ παντὸς προ-
σώπου, ὅπερ εἶχε συναλλαγὰς μετὰ τοῦ
ἐμπόρου, καὶ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ὑπαρ-
ξίν τῆς πτωχεύσεως αὐτοῦ, ἥ διὰ τὸν
χρόνον, εἰς ὃν δέον ν' ἀνέλθῃ τῶν πλη-
ρωμῶν ἢ παύσας.

Ὁ νεώτερος νόμος, μὴ ἀπαγορεύσας
ῥητῶς τὴν χρῆσιν ἐτέρων πλὴν τῶν ἐν
αὐτοῖς ἀναγραφόμενων ἐνδίκων μέσων,
ἐξωκέν ἀφορμὴν εἰς γένεσιν ζητήματος,
ὅπερ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ ἀνε-
φύετο πολλάκις, εἰς δὲ ἄλλα δὴ συγχω-
ρεῖται ἐναντίον τῶν περὶ πτωχεύσεως
ἀποφάσεων ἢ χρῆσις καὶ τριτανάκοπῃς.
Τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (15 Μαρ-
τίου 1830) ἐπειράθη ἄλλοτε νὰ ὑποστη-
ρῇ διαστολὴν τινα μεταξὺ τῶν κηρυτ-
τουσῶν τὴν πτώχευσιν καὶ τῶν ὀριζου-
σῶν τὴν παύσιν ἀποφάσεων, ἀλλὰ προ-
δήλως οὔτε ἡ τοιαύτη διαστολή, οὔτε
ἀμφιβολία ἄλλη οἰαδήποτε δικαιολογεῖ-
ται κατὰ τὸν νέον νόμον, ὅστις ἐξωμοίω-
σεν ἐν πᾶσι τὰς τοιαύτας ἀποφάσεις καὶ
ὁ ὁποῖος καὶ ὅπως ἐκφράζεται αἶρει
πάντα περὶ τούτου δισταγμόν. Κατὰ τὰ
ἄρθρ. 235 καὶ 238 τῆς Πολ. Δικ. ἐπι-
τρέπεται μὲν πάντοτε καὶ ἄνευ περιορι-
σμοῦ προθεσμίας ἢ χρῆσις τριτανάκοπῃς,
πλὴν μόνον ἐνδεχόμενον ἐντεῦθεν βλαπτό-
μενος δὲν συνήργησεν ἢ δὲν προσεκλήθη
εἰς τὴν δικαστικὴν ἢ ἐξώδικον πράξιν, οἱ
ὅρισμοί ὅμως οὗτοι στηριζόμενοι μάλι-

στα ἐπὶ τοῦ λόγου, ὅτι ὁ προσβάλλων
τὴν μεταξὺ ἄλλων ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν
λογίζεται ὡς ἄγνων πρότερον τὴν ὑπαρ-
ξίν αὐτῆς, δὲν δύνανται βεβηλῶς νὰ ἐχω-
σιν ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου,
ἀφοῦ ἡ ἐρμηνευομένη εἰδικὴ διάταξις,
ἐκανόνισεν ἄλλως τὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώ-
σει δικαιώματα τῶν τρίτων, περιορίσασα
τὴν ἐνάσκησιν αὐτῶν ἐντὸς προθεσμίας
ὠρισμένης, καὶ ὅταν πρόκειται περὶ ἀπο-
φάσεων, αἵτινες τοιχοκολλούμεναι καὶ
δημοσιεύόμεναι, καθίστανται γνωσταὶ
τοῖς πᾶσιν, ἄρα καὶ τοῖς διαφερομένοις,
οἵτινες δύνανται ἀνακόποντες ἐγκαίρως
νὰ ζητήσωσι τὴν διόρθωσιν τῆς βλαπτού-
σης αὐτοῦ πράξεως.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, αἱ τοῦ ἄρθρ. 586
προθεσμίας εἰσὶν ἀνατρεπτικαὶ καὶ οὐ-
δέποτε συγχωρεῖται νὰ ἐπεκταθῶσι λόγῳ
ἀποστάσεως· ἐντεῦθεν δ' ἐπεταί, ὅτι μετὰ
τὴν παρέλευσιν αὐτῶν πάντες οἱ ἐνδια-
φερόμενοι θεωροῦνται ὡς συναινέσαντες
καὶ ἀποδεχθέντες τὴν ἀπόφασιν.

Σημειωτέον πρὸς τοῦτοίς, ὅτι αἱ προ-
θεσμίας αὗται τρέχουσιν οὐχὶ ἀπὸ τῆς
ἐπίδοσεως τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς
συμπληρώσεως ἀμφοτέρων τῶν ἐν τῷ ἄρ-
θρῳ 444 ἀναγραφόμενων διατυπώσεων,
ἥτοι τῆς τοιχοκολλήσεως καὶ δημοσιεύ-
σεως· διότι ὁ Νόμος καθιερῶν ὡς πρὸς
τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως διαδικασίαν
ὅλως εἰδικὴν τίθησιν ὡς κανόνα, ὅτι ἡ
τοιχοκόλλησις καὶ δημοσίευσις, ἀναπλη-
ροῦσιν ἐνταῦθα τὴν ἐν ἄλλαις περιπτώ-
σεσις ἀπαιτουμένην κοινοποίησιν. Καὶ
σιωπῇ μὲν ἡ σχετικὴ διάταξις περὶ τοῦ
τρόπου, καθ' ὃν ἀποδεικνύεται τῶν ὡς
εἴρηται διατυπώσεων ἢ ἐκπλήρωσις, ἀ-
σφαλέστερον ὅμως πάντοτε εἶναι νὰ βε-
βαιῶνται δι' ἐπιστῆμων ἐκθέσεων ἢ πά-
σης ἄλλης πράξεως, βεβηλῶς ἐχούσης
χρονολογίαν, τῶν ενεργούντων δημοσίων
ὕπαλλήλων, διότι ἀπ' αὐτῆς ἀρχόνται
τρέχουσαι αἱ νόμιμοι προθεσμίας καὶ ἰπο-

μένως ἡ σχετικὴ ἀπόδειξις μεγάλην ἐνέχει σπουδαιότητα. Ὅστε ἡ πλήρωσις τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποδεικνυομένη ἐπαρκῶς ἐξ ἄλλων περιστάσεων, ὡς καὶ τῶν ἐν τῇ δικογραφίᾳ ὑπαρχόντων ἐγγράφων.

Ἄλλ' ἡ προθεσμία, ἐν σχέσει πρὸς τὴν δημοσίευσιν, ἀπὸ πότε λογίζεται τρέχουσα; Ἐν Γαλλίᾳ μετὰ πολλὰς ἀμφισβητήσεις ἐπεκράτησεν ἡ ἀρχὴ νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὅψιν ἡ χρονολογία, ἣν φέρει τὸ φύλλον τῆς ἐφημερίδος, καὶ ἂν ἀκόμη, κατὰ τὰς τυπογραφικὰς συνηθείας, τὸ φύλλον ἐτυπώθῃ τὴν παραμονὴν τῆς ἡμέρας, ἣτις σημειοῦται ἐν τῇ φαινομένῃ χρονολογίᾳ, φρονοῦμεν δὲ ὅτι ὁ κανὼν οὗτος εἶναι καὶ μᾶλλον προτιμητέος, διότι ἐξασφαλίζει τὰ συμφέροντα πάντων κατὰ τρόπον καὶ δίκαιον καὶ βέβαιον (Bordeaux 20 Φεβρουαρίου 1866).

Ὡς ἀνεπτυχθῇ ἀνωτέρω, τὸ ἄρθρον 586 ἐξομοίῃ τὰς κηρυττούσας τὴν πώχευσιν ἀποφάσεις πρὸς τὰς ὀρίζουσας τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἐντελῶς καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι ἐπὶ ἀμφοτέρων ἐφαρμόζονται οἱ αὐτοὶ κανόνες, καὶ ὅτι ἐν τῷ ὅρῳ ἀδιαφερόμενος περιλαμβάνονται καὶ οἱ πιστωταί· ἀλλ' εἰὰ ταῦτα εἶναι ἀκριβῆ, γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία, διατὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 587 εἰσάγεται κανὼν εἰδικὸς διὰ τὴν ὀρίζουσαν τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἀπόφασιν καὶ γίνεται δεκτόν, ὅτι ὁ κανὼν οὗτος ἐφαρμόζεται μόνον ἐπὶ δανειστῶν;

Πρὸς ἄρσιν τῆς ἐντεῦθεν δημιουργουμένης ἀντιθέσεως, δύο ἀνέκαθεν ὑπεστηρίχθησαν συστήματα διαφέροντα ὁλλήλων.

Κατὰ τὸ πρῶτον, οἱ μὲν φέροντες τὴν ιδιότητα πιστωτοῦ διαφερόμενοι ὑπάρχονται μόνον εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἁρθρου 586 καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ ἐποχὴ τῆς ἐξελέγχσεως καὶ βεβαιώσεως τῶν πιστώσεων πρὸς χρήτην

ἀνακοπῆς, ἔχουσι πάντοτε προθεσμίαν ἐνδὲς μηνὸς ἀρχομένου (ἀνεξαρτήτως τοῦ εἴδους τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως) ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς τοιχοκολλήσεως καὶ δημοσιεύσεως, ἐνῷ οἱ πιστωταὶ ὁσάκις πρόκειται περὶ ἀποφάσεως ὀρίζουσας τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν δὲν ἀπολαύουσι τῆς αὐτῆς προθεσμίας, ἐκτὸς ἂν ἡ ἐξελέγξις δὲν εἴχε περατωθῇ πρὸ τῆς παραδρομῆς τοῦ μηνός (Renouard, Fall. 2 σ. 395. — Bravard, Veyrières, σελ. 619 καὶ ἐπ.).

Ὅστε κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ὅπερ ὑποστηρίζει καὶ ὁ Ράλλης, πρὸς ὁρῆν ἐρ. μηνίαν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ἁρθρων 586 καὶ 587 δεόν νὰ γίνῃ δεκτόν.

Δὸν ὅτι τὸ πρὸς ἀνακοπὴν δικαίωμα ἐναντίον ἀποφάσεως κηρυττούσης τὴν πώχευσιν ἀσκεῖται ὑπὸ τε τῶν πιστωτῶν καὶ τῶν διαφερομένων ἐντὸς μηνός ἀρχομένου ἀπὸ τῆς πληρώσεως τῶν τοῦ ἁρθρ. 444 διατυπώσεων.

Βον ὅτι ὁσάκις πρόκειται περὶ τοῦ χρόνου τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἰσχύει ἡ αὐτὴ προθεσμία διὰ πάντα ἐνδιαφερόμενον ἐκτὸς τῶν πιστωτῶν καὶ

Γον ὅτι ὡς πρὸς τοὺς πιστωτάς· ἰδιαιτέρως καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἡ ἀνακοπὴ δύναται νὰ ἔγερθῇ, εἰὰ μὲν ἡ ἐξελέγξις δὲν ἐπερατώθῃ πρὸ μηνός, ἐντὸς τῆς αὐτῆς προθεσμίας τῶν 30 ἡμερῶν, εἰὰ δὲ ἡ περὶ τῆς βεβαιώσεως τῶν πιστώσεων ἐκθεσις συμπληρωθῇ πρὸ τοῦ μηνός, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θέλει περατωθῇ ἡ τοιαύτη ἐκθεσις, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τοὺς πιστωτάς ἐν σχέσει πρὸς τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, τὸ ἄρθρον 587 σκοπεῖ κυρίως καὶ μόνον νὰ περιορίσῃ τὰς προθεσμίας ἐν περιπτώσεσιν εἰδικαῖς, πέρα τῶν ὁποίων δὲν ἐκτείνονται αὐταὶ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι τὸ μὲν ὑπέρτατον ὅριον τῆς προθεσμίας περιορίζεται ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐντὸς τριάντων

ἡμερῶν, ὁ μοναδικὸς δὲ τοῦ ἄρθρου
ὁ σκοπὸς εἶναι ὁ κανονισμὸς τῆς πε-
ριπέλειως 580 καθ' ἣν ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου
καταμένη προθεσμία δύναται νὰ ἐλατ-
τωθῇ. Ὁκ τοῦ δευτέρου συστήματος ἀλ-
λὰ πάλω ἐπέρχονται ἀποτελέσματα.
Ὁ δόκιμος χαρακτηρίζουσιν ὑπὸ τινων
ἀποτελοῦν τὸν ἀντίθετον τοῦ πρώτου

Καὶ αὐτὸ ὁ ἀπειλότης καὶ πᾶς τρίτος
πληρῶν τὴν ἰδιότητα τοῦ πιστωτοῦ δὲν
ἐκτελεστοὶ ἐν ἐνεργῶσιν ἐν προκειμένῃ,
ἐκ τῆς δὲ ἀνακοπῆς καὶ ἐφέσεως, ὅτι
ἐκτελεστοὶ διὰ τοῦ ἀρθροῦ 587 πα-
ρὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ πιστωτοῦ καὶ τρί-
του μέσον ἐνεργείας ἐπιτρεπόμενον αὐτοῖς
ἐκτελεστοὶ ζητῶσι δι' ἀγωγῆς κυρίως, νέον
προβλεπόμενον τῆς παύσεως τῶν πληρω-
μάτων, ὅτι ὁ τρόπος τῆς προσβολῆς τῆς
ἐκτελέσεως τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως
ἐκτελεστοὶ πάντοτε ὑπὸ τῶν ὁρισμῶν τοῦ
ἀρθροῦ 588 καὶ ὅτι οἱ δανεισταὶ στερεοῦ-
νται τοῦ δικαιώματος, ὅπως χεῖρσονται ἐπὶ
τῆς ἀγωγῇ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς
ἐκτελέσεως τασσομένης προθεσμίας.
Orléans 5 Mart. 1850).

Νομίζομεν ὅτι ἀμφότερα τὰ ἀναπτυχθέν-
τα συστήματα μετέχουσι τῶν αὐτῶν μειο-
μαμάτων, ἀπορροούντων ἐκ τῆς παρα-
γωγῆς τοῦ σκοποῦ, ὃν προέθετο ὁ Νο-
μοθέτης.

το πρῶτον θεωρεῖ, ὡς ἐρρήθη, ἀτόπως, ἀνομιμαδικὸς τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἀρθ. 581 εἶναι ἡ διαρρυθμίσις τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ἡ ὑπὸ τοῦ προηγουμένου ἀρθου ὀριζομένη προθεσμία ἠδύνατο τὰ ἀπορροῦσθαι, ὥστε ἐὰν ἡ προσβλητέα ἀπόφασις ἐκδοθῇ τὴν παραμονὴν τοῦ πέ- ραιου τῆς ἐξελέγξεως ἢ ὀλίγας πρὸ αὐτοῦ ἡμερας, ἡ διὰ τοῦ ἀρθρου 586 παρεχο- μένη προθεσμία θὰ ἐλαττωθῇ ἀναλόγως καὶ ὁ ἀπορροῦσθαι ἂν κατασθῇ ἐξ ὁλοκλήρου. Ἄλλ' ἡ ἐκ τῆς περιπτώσεως, ὡς ἐννοεῖται ἐκαστο-

ἀζύνατος ὅλως ἀποβαίνει ἡ ἐκείρους τῶν αἰτίων, δι' ἃ ὁ νόμος ἠθέλητε νὰ παράσχη τοῖς τρίτοις μείζονα δικαιώματα (ἴπ' οὐ καὶ οἱ πιστωταὶ ἔχουσι τὸ αὐτὸ συμφέρον, ὅτε θεωρεῖται ὡς δικαιολογητικὸς τῆς παρεχομένης προθεσμίας· λόγος) καὶ διὰ τὰ ὅποια ἀπήγγησαν οἱ δεῦτεροι νὰ ὑφίστανται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατατίωσιν ἡ καὶ μείωσιν τῆς προθεσμίας, ἐνῷ τὰ δικαιώματα αὐτῶν κινδυνεύουσιν ἐντεῦθεν πλεῖστον ἴσως.

Τὸ δεύτερον κατ' ἀντίθεσιν ὑπολαμβάνει τὸ ἄρθρον 587 ὡς σκοποῦν ἀπολύτως τὴν ἐν ὀρισμέναις περιπτώσεσιν ἐπέκτασιν τῶν δικαιωμάτων τῶν πιστωτῶν διὰ τῆς παροχῆς νέου μέσου ἐνεργείας, ἥτοι κυρίας ἀγωγῆς μετὰ νέας καὶ ἀνεξαρτήτου προθεσμίας, καθ' αὐτὸ ἐπομένως ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ ἁρθροῦ 586 τασσομένη ὑπὲρ τῶν πιστωτῶν τριακονθήμερος προθεσμία ἀφορᾷ μόνον τὴν χρῆσιν τῆς ἀνακοπῆς, τὸ ἄρθρον δὲ 587 καθιεροῖ νέον ἐνεργείας μέτρον, οὗ ἡ ἐνίσκησις συγχωρεῖται μέχρι τοῦ κανονικοῦ πέρατος τῆς ἐξελίξεως.

Ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τοῦτο, ὅσοι καὶ ἂν κριθῇ ἐπιεικῶς, δὲν δύναται ὡσαύτως νὰ τοῦχη γενικῆς ἐπιδοκιμασίας. Ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρέλειπεν (ὡς διατείνεται ὁ Αἰαυσεῖ, ἀριθ. 2856) ἀποδεχόμενος ἐν συγκεκριμένῃ περιπτώσει τὴν τοιαύτην θεωρίαν νὰ ὀρίσῃ εἰδικῶς τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ὁ πιστωτής ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήσῃ προσδιορισμὸν ἕτερον, ἀλλὰ μόνον δι' ἀναγκῆς καὶ οὐχὶ διὰ νέας αἰτήσεως· διότι κατὰ νό. ἄρθρον 441 (ὅπερ ἐσκόπει νὰ κενονίσῃ, οὐχὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ζητεῖται ἡ μεταβολὴ τῆς ἐποχῆς καὶ ὁ ὁποῖος ὀρίζεται εἰδικῶς διὰ τοῦ ἄρθρου 580 καὶ ἐπ., ἀλλὰ τὸν χρόνον μόνον μετὰ τὸν ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ζητηθῇ), ἐὰν ἡ ἐποχὴ δὲν ὀρισθῇ ρητῶς, ἡ παῦσις τῶν πληρωμῶν θεωρεῖται γενομένη, κατὰ τὴν ἡμέ-

μῶν θεωρεῖται γενόμενη, κατὰ τὴν ἡμέ-

ραν τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἢ περὶ αὐτῆς ἀποφασίαι περιέχουσα ὁπωσδήποτε προσδιορισμὸν παύσεως τῶν πληρωμῶν, δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ ἢ δι' ἀνακοπῆς μόνον, ὡς ἐξ-αντληθέντος τοῦ πρὸς τοῦτο δικαιώματος τῶν ἔχόντων συμφέρον διὰ τῆς γενομένης ἤδη αἰτήσεως, ἐφ' ἧς ἀπεφάνητο τὸ δικαστήριον· καθ' ὅσον, εἰάν τῶν τοιούτων ἀποφάσεων ἡ διόρθωσις συνεχωρεῖτο, ὡς δέχεται ὁ "Δρειος Πάγος (170 τοῦ 1884), νὰ γίνῃ ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν δι' αἰ-τήσεως, μέχρι τοῦ κανονικοῦ πέρατος τῆς ἐξελέξεως, περιττὴ νομιζομένη καὶ ἀνεξη-γητὸς ὅλως θλίβεινεν ἡ ὑπαρξίς τῶν ἄρθρων 586 καὶ 587, τῶν κανονιζόντων τὸν τρόπον καθ' ὃν δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἡ μεταβολὴ τῶν ὀριζουσῶν τὴν παύσιν τῶν πληρωμῶν ἀποφάσεων· καὶ μάλιστα ἀφοῦ τὸ ἄρθρον 441, ὅπως ἐκφράζεται, φαίνε-ται ἐπιτρέπον τὴν χρῆσιν αἰτήσεως οὐχὶ εἰδικῶς ἐπὶ παραλείψεως προσδιορισμοῦ χρόνου παύσεως τῶν πληρωμῶν, ἀλλὰ τούναντίον ἐπὶ ἀποφάσεων ὀριζουσῶν τοι-οῦτον. "Ὅν πάσῃ ἐπομένως περιπτώσει ἡ ἐν λόγῳ θεωρία ἀποβαίνει ἀνεφάρμοστος, διότι ἤθελεν εἶναι ἐναντίον τοῦ προδή-λου σκοποῦ τοῦ νομοθέτου τὸ νὰ γίνῃ δεκτὴν ὅτι συγχωρεῖται νέα αἰτήσις χω-ρὶς νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὅψιν ἡ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις, ἥτις, εἰάν δὲν προσβληθῇ δι' ἀ-νακοπῆς, κτῆται δεδοκιμασμένον ἰσχύον.

Καθ' ἧμᾶς αἱ ἐρμηνεύμεναι διατά-ξεις διαφόρους καὶ τελείως ἀνεξαρτή-τους κανονίζουν περιπτώσεις μὴ ἐχού-σας σχέσεις μῆτε πρὸς τὸν περιορισμὸν τῶν διὰ τῆς πρώτης τασσομένων προθε-σμιῶν μῆτε πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν νέου μέσου ἐνεργείας.

Τὸ ἄρθρ. 586 πραγματεύεται περὶ ἀ-ποφάσεων κηρυττουσῶν τὴν πτώχευσιν καὶ ὀριζουσῶν ὁπωσδήποτε τὴν παύσιν τῶν πληρωμῶν, ἀποφαίνεται αὐτὰς προσ-βλητέας διὰ τοῦ ἐνδίκου τῆς ἀνακοπῆς

μέσου, ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν αὐτοῦ τῷ πτωχεύσαντι, τοῖς πιστωταῖς καὶ παντὶ ἔχοντι συμφέρον, καὶ τάσσει ὑπὲρ τοῦ πρώτου μὲν προθεσμίαν ὀκταήμερον, ὑπὲρ τῶν λοιπῶν τριακονθήμερον; γυν-ὸμως νὰ ὀρίξῃ τὴν ἔκτασιν τῶν νομίμων συνεπειῶν, ὡς ἐπάγεται ἡ μὴ τήρησις τῶν ἐν λόγῳ προθεσμιῶν· ἡ λεπτότης δ' αὐτῆς ἥτις διέλαθε τὴν προσοχὴν τῶν ὡς αἰν-ται συγγραφέων, εἶναι καὶ ἡ ἀφορμὴ τῆς πλάνης εἰς τὴν περιέπεσε. Κανονισαὶ Νομοθέτης τὸν τρόπον καθ' ὃν δύναται νὰ μεταβληθῶσιν αἱ ἐν τῷ ἄρθρῳ 441 ἀναγραφόμεναι ἀποφάσεις καὶ δρίσας τὰς πρὸς τοῦτο τηρητέας προθεσμίας, ὥφειλε ν' ἀσχοληθῇ καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμέ-των τῆς παραμελήσεως αὐτῶν· τοῦτο ἔπραξε διὰ τῆς ἐπομένης διατάξεως.

"Ὅθεν τὸ ἄρθρ. 587 δὲν δύναται θεωρηθῇ ἢ ὡς προβλέπον τὴν περίπτω-σιν τῆς ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν παρα-μελήσεως τῶν προθεσμιῶν. Ὅριζει διὰ τὴν πρὸς τοὺς πιστωτάς, ὅτι ὁ γενομένης προσδιορισμὸς καθίσταται μὲν ἀμετάκλη-τος καὶ δὲν δύναται μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐξελέξεως τῶν πιστώσεων νὰ ζητηθῇ νέος τοιοῦτος, ἀλλὰ μόνον ἡ διὰ τοῦ ἄρθρ. 586 παρεχομένη προθεσμία 1 μὲν παρέλθει κατὰ τὴν λήξιν τῆς τοιοῦτης ἐξελέξεως καὶ ὡς ἀναγκαῖον συνέπειαι τοῦ εὐνοικοῦ τούτου διὰ τοὺς πιστωτὰς ἀποτελεσματος ἀναγνωρίζει ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ δικαίωμα, ὅπως εἰάν θέλωσιν ἀνα-πτῶσι τὴν ἀπόφασιν καὶ μέχρι τοῦ πέ-ρατος τῆς ἐξελέξεως ὁσάκις ἡ συμπλή-ρωσις τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένων ὁρ-τυπώσεων ἤθελεν ἀπαιτήσῃ χρονικὸν πρὸς-στημα ὑπέρτερον τῆς διὰ τοῦ ἄρθρ. 586 παρεχομένης προθεσμίας. (Παραβ. Cass., 4 'Ιανουαρ. 1842—21 Δεκεμβρ. 1858—8 Μαΐου 1860—23 'Απριλίου 1861, αἵτινες ἀποφαίνονται ὅτι τὸ δι-καίωμα τοῦ πιστωτοῦ, ὅπως ἐνεργῇ πρὸς τὴν ἐξελέξεως, ὑφίσταται, εἰάν αἱ πρὸς

ἡ διατυπώσεις παραταθῶσιν ὑπὲρ τὸν
 (ἔναι).
 καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ αἰτιολογί-
 ας ἐκείνης τῆς ἐπὶ τοῦ νημοσχεδίου ἐπι-
 λέξεως ἀναφέρει ἐπὶ λέξει «τὸ ἄρθρ. 586
 ὅθεν ὡς τελευταῖον ὅριον πρὸς χρῆ-
 σιν τοῦ δικαιοῦματος τοῦτου τὴν λήξιν
 τῆς πρὸς ἐξέλεγχιν τῶν πιστώσεων ὀρι-
 σμένης προθεσμίας» καὶ ὡς συμπερά-
 σμα ἀπομικτὸν (μὴ δικαιολογούμενον δι' αὐ-
 τὴν ἐκ τῶν ἀμέσως προηγούμενων μὴτ'
 τοῦ ἄρθρ. 585) ἐπάγεται ὥστε ἂν
 αὐτὴν ἀποβῇ συνταγματικῶς τῶν 30 ἡμε-
 ρῶν τὸ πρὸς ἀνακοπὴν δικαίωμα πρὸς
 εἰς διαληφθέντα εἰδικὸν σκοπὸν ἐκπνέει
 καὶ πρὸ τῆς τριακονθημέρας, ἀλλ' ἡ
 λόγῳ διτάξει συνδυαζομένη πρὸς τὴν
 τοῦ ἄρθρ. 586 δὲν δύναται, ὡς διατυπω-
 ῖται, νὰ ἐρμηνευθῇ ἄλλως καὶ μάλιστα
 κατὰ τὴν ψήφισιν αὐτῆς οὐδεμία
 ἐκ τῶν πρακτικῶν ἐγένετο μνεία ἢ δια-
 κρίσεως περὶ τοῦ ὅτι ἔχει τὴν ἔννοιαν ἣν
 περιέχον αὐτῇ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ περὶ τῆς
 οὐσίας οὐδὲνα ποιοῦνται λόγον αἱ ἐκθέ-
 σεις τῶν ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ἐπιτροπῶν
 τῆς Βουλῆς.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως φρονοῦμεν ὅτι
 καὶ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ ἄρ. 586 καὶ 587,
 ὡς διατυπῶνται, προκύπτουσι τὰ ἑξῆς:

Α' "Ὅτι τὸ πρὸς ἀνακοπὴν δικαίωμα
 ἐκτελεσθῇ τῷ πτωχεύσαντι, τοῖς πιστωταῖς
 καὶ παντὶ ἄλλῳ ἔχοντι συμφέρον.

Β' "Ὅτι ἡ πρὸς τοῦτο προθεσμία εἴ-
 ναι 8 μὲν ἡμερῶν διὰ τὸν πτωχεύσαντα
 καὶ τριάκοντα ὡς πρὸς τοὺς λοιπούς, καὶ

Γ' "Ὅτι οἱ πιστωταί, ἐὰν μὲν ἡ ἐξέ-
 λεξις τῶν πιστώσεων παραταθῇ πλέον τοῦ
 μηνός, δικαιοῦνται νὰ ποιήσονται χρῆ-
 σιν ἀνακοπῆς καὶ μέχρι τοῦ πέρατος ἐκεί-
 νου, ἐὰν δὲ λήξῃ πρὸ τοῦ μηνός ἀπο-
 λυθῇ τῆς διὰ τοῦ ἄρθρου 586 ὀρι-
 σμένης προθεσμίας, καὶ ἐὰν ἐν τῷ με-
 αὐτῷ ἐπὶ πᾶσι περιπτώσει ἡ ἐξέλεξις θεω-

ρεῖται περατωθεῖσα ἅμα τῇ παρελεύσει
 τῶν πρὸς τὸν τελευταῖον πιστωτὴν παρε-
 χομένων ὅκτῳ ἡμερῶν διὰ τὴν ὀρκοδο-
 σίαν καὶ περατωθῇ ἡ περὶ τῆς ἐξέλεγ-
 ξως τῶν πιστωτῶν γενικὴ ἐκθεσις.

Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι, ἐὰν διὰ νεωτέ-
 ρας ἀποφάσεως μεταβληθῇ ὁ ἀρχικῶς
 προσδιορισθεὶς χρόνος τῆς πάσης τῶν
 πληρωμῶν καὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐκδοθῇ
 μετὰ τὴν παρέλευσιν ἐνὸς ἀπὸ τῆς δη-
 μοσιεύσεως τῆς τροποποιουμένης τοιαύ-
 τῆς μηνός, πάντες οἱ διαφερόμενοι ἂ-
 πολαύουσι νέας πρὸς ἀνακοπὴν προθε-
 σμίας, διότι οἱ πιστωταὶ δικαιούμενοι ν'
 ἀνακόψωσι μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ἐξε-
 λέξεως οὐδεμίαν ὑφίστανται βλάβην, ἐνῶ
 οἱ λοιποὶ διαφερόμενοι ἤθελον βεβίαιως ζη-
 μιωθῇ ἐὰν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ με-
 ταγενεστέρα ἀπόφασις ἐθεωρεῖτο οὐχὶ ὡς
 ἡ νέα, ἀλλ' ὡς συγχεομένη μετὰ τῆς δι'
 αὐτοῦ τροποποιουμένης καὶ δὲν παρίεχτο
 εἰς τοὺς ἔχοντας συμφέρον τῆς ἀνακοπῆς
 τὸ δικαίωμα.

Ἀντιθέτως ὅμως, ἐὰν ἡ δευτέρα ἀπό-
 φασις ἐμμενῇ εἰς τὸν πρότερον ὀρισθέντα
 χρόνον, δὲν παρέχεται νέα προθεσμία,
 διότι οὐδεμία ἐπὶ πᾶσι ἐντεῦθεν μεταβολὴ
 εἰς τῶν διαφερομένων τὴν θέσιν.

Ὡς συνεπείας τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων
 ἀρχῶν δεόν ὡσαύτως νὰ δεχθῶμεν καὶ τὰς
 ἀκολουθούσας:

Α' "Ὅτι τὰ πρόσωπα, ὧν τὰ ἰδιαιτέρα
 συμφέροντα ἀντίκεινται πρὸς τὰ τῆς ὁ-
 μάδος, ἀπολαύουσι μόνον τῆς τριακον-
 θημέρου προθεσμίας, ἥτις παρίεχεται τῷ
 τρίτῳ διαφερομένῳ.

"Ὅθεν ἐκεῖνοι ἐπὶ παραδείγματι, οἵτι-
 νες εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἄρθρ.
 449 καὶ ἐπ., θεωροῦνται ἐνεργούντες μάλ-
 λον ὡς τρίτοι καὶ ἐπομένως δὲν ὑπόκειν-
 ται εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 587 ἀ-
 πολαύοντες τῆς τριακονθημέρου προ-
 θεσμίας.

"Ὡστε ἐν γένει ὁ δανειστής, οὐτινος

ἀκυροῦται διὰ τοῦ γενομένου προσδιορισμοῦ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἢ υποθήκη, λογίζεται ἐνεργῶν οὐχὶ ὡς πιστωτής, ἀλλ' ὡς τρίτος καὶ κατ' ἀκολουθίαν δύναται νὰ ἀνακόψῃ ἐντὸς τῆς παρεχομένης εἰς τοὺς διαφερομένους προθεσμίας, ἄνευ τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 587 συγχωρουμένης διὰ τοὺς πιστωτὰς παρακτάσεως (Toulouse, 98 Αὐγ. 1858.—Cass., 23 Ἀπρ. 1861.—Bédar., 1190—1191. —Alauz. ἄρθρ. 2357) καὶ

Bon. "Οτι οἱ σύνδικοι ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ὁμάδα δὲν ἔχουσι πλείονα τῶν πιστωτῶν δικαίωματα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολαύουσι τῶν αὐτῶν προθεσμιῶν (Cass. 21 Δεκεμ. 1858).

Σημειώτεον πρὸς τούτοις ὅτι, ἐὰν ἡ ἀνακοπὴ γίνῃ ἐμπροθέσμως, ἡ ἀπόφασις δύναται νὰ ἐκδοθῇ καὶ μετὰ τὴν ἐξέλεξιν, ὅτι μετὰ τὸν συμβιβασμὸν ἡ τὴν ἔνωσιν οὐδεμία συγχωρεῖται αἰτήσις περὶ νέου προσδιορισμοῦ καὶ ἂν πρόκειται περὶ πιστωτῶν, ὧν αἱ ἀπαιτήσεις ἐξηλέγχθησαν καὶ ἐδιδαιώθησαν βραδύτερον (Poitiers, 31 Δεκεμ. 1856) καὶ ὅτι μετὰ τὴν παραδρομὴν τῶν δριζομένων προθεσμιῶν καὶ τὸ Δικαστήριον στερεῖται τοῦ δικαίωματος, ὅπως προσδιορίσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος ἐτέραν ἐποχὴν παύσεως· διότι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἔκρινε περὶ πράγματος, ὅπερ δὲν ἠδύναντο νὰ ζητήσωσιν οὔτε οἱ πιστωταί.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀνακοπῆς, μεταβαίνομεν δὲ νῦν εἰς τὴν ἔρεσιν, κανονισμένην διὰ τοῦ ἄρθρ. 588.

Κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ περὶ πτωχεύσεως νόμου ἐν Γαλλίᾳ μεγάλα κατεβλήθησαν προσπάθειαι, ὅπως ἀπαγορευθῇ ἢ χρῆσις ἐφέσεως ἐναντίον ἐρήμην ἀποφάσεων, καθ' ὧν δὲν ἐγένετο ἀνακοπὴ, ἀλλ' ἡ ἐν τῷ σχεδίῳ ἀναγραφομένη καὶ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦτον περιέχουσα διάταξις, ἣτις ὁμολογουμένως ἤθελε χρησιμεύσει ὡς ἀφετηρία καταχρήσεως καὶ δι-

καστικῶν ἐπιτυχιῶν ἐκ συναρπαγῆς, διὰ γράφῃ· οὕτω δὲ ὁ Νόμος ἀναφερόμενος εἰς τοὺς κοινοὺς τῆς Π. Δ. ὅρισμοὺς ἐδήλωσε ὅτι οὐ μόνον ὁ ἀνακόψας ἀλλὰ καὶ ὁ μὴ ἀνακόψας διάδικος δικαιούται νὰ ποιησῇται χρῆσιν ἐφέσεως ἐντὸς ὅμοιου καπενθημέρου προθεσμίας, ἣτις ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐπ' ἀνακοπῆς κρατοῦντα, περικτείνεται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 588 λατὼν ἀποστάσεως κατὰ τοὺς ἐν τῷ ἄρθρ. 499 ἀναγραφομένους ὅρους καὶ ἡ ποία ἀρχεται πάντοτε ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως.

Σημειώτεον πρὸς τούτοις ὅτι καὶ πάλιν δανειστής ζημιούμενος ὅπως δὴ ποτε τοῦ τοιοῦτου ἢ τοιοῦτου προσδιορισμοῦ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν δικαιούται νὰ παρέμβῃ ἐν τῇ δίκῃ, ἣτις ὀφείλεται ἐκκρεμῆς συνετελεῖ τῆς ὑπὸ τῶν συνδίκων τοῦ πτωχεύσαντος ἢ πυντός ἄλλου πιστωτοῦ γενομένης ἐφέσεως, ἀλλ' οἱ συνδικοὶ παριστάμενοι ἐπὶ δικαστηρίου λογιζονται ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ὁμάδα καὶ ἂν ἐπομένως αἰτήσις αὐτῶν περὶ προσδιορισμοῦ ἡμέρας παύσεως πληρωμῶν, ἀνακοπὴ ἐναντίον ἀποφάσεως ἐκδόσεως τοιαύτης ἢ καὶ ἔφεσις ἀπορρίπτεται ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου, ἡ παρ' ἑνὸς τῶν πιστωτῶν γενομένη ἀνακοπὴ ἢ ἔφεσις εἶναι ἀπαράδεκτος, ἐκτὸς ἐὰν ὑποστηρίχῃται ὑπὸ ἰδιαιτέρου τοῦ ἐνεργούντος συμβεροντος.

Ὡστε τὸ πρὸς ἔρεσιν δικαίωμα ἀνήκει καὶ γενικῶς εἰς πάντα ἐνδιαφερόμενον ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ἐποισήατο ἢ μὴ χρῆσιν ἀνακοπῆς.

Ἡ ἔφεσις ἀσκουμένη ἐκ μέρους τοῦ πτωχεύσαντος δέον πάντοτε ν' ἀπευθύνεται ἐναντίον τῶν συνδίκων· ἐὰν δ' ἐκ καλῶσιν οἱ σύνδικοι, ὅταν τὸ Δικαστήριον ἡζητήσῃ ν' ἀναβιβάσῃ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν εἰς τὸν ὑπ' αὐτῶν αἰτηθέντα χρόνον, ἡ ἔφεσις εἰσάγεται νομίμως καὶ ἄνευ κλητεύσεως τοῦ πτωχοῦ καὶ τῶν πιστωτῶν, οἵτινες δὲν εἶχον μέρος ἐν τῇ

προσβαλλομένη αποφάσει (Agen, 30
Ιουν. 1855. — Renouard, 2. σ. 376).

Ἐν ἑλλείψει ὁμοῦ ἐνεργείας ἐκ μέρους
τῶν συνδίκων δύναται νὰ ἐκκαλέσῃ καὶ
τὰς πιστωτῆς, μὴ ἐξακριβωμένου μηδ' ἐ-
κείνου ὅστις δὲν ἐνεφανίσθη προσωπικῶς
ἐνώπιον τοῦ ἀποφασισθέντος δικαστηρίου,
διότι πάντες οἱ πιστωταὶ λογίζονται ἀν-
τιπροσωπευθέντες ὑπ' ἐκείνων.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ἐφετέριον ἐπι-
λαμβάνομενον ἐφέσεως ἀπειθυνομένης ἐ-
κείνου ἀποφάσεως κηρυττούσης τὴν πτώ-
χην ἢ ὀριζούσης τὴν παῦσιν τῶν πλη-
ρωμῶν ἔχει δικαίωμα νὰ προσδιορίσῃ ἀπ'
ἐξουσίας καὶ χωρὶς νὰ παραπέμψῃ τὴν
ἡμέραν τῆς παύσεως (Dal., Rép, ἀριθ.
1835).

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ πρὸς ἐνάσκησιν τοῦ
δικαιώματος τῆς ἐφέσεως χρόνος περιωρι-
σθὲν ὑπὸ τοῦ Νόμου εἰς δέκα καὶ πέντε
ἡμέρας, μεγάλη δὲ ἀνέκαθεν ὕψισταται
ἀμφισβήτησις περὶ τῶν περιπτώσεων,
ἐν ὧν ἰσχύει ἡ σύντομος αὕτη προθεσμία.
Καὶ ἐκφράζεται μὲν τὸ ἀρθρ. 588 ὅτι
οὐδὲν τε σαφῶς ἀποφαίνομενον ὅτι ἡ διά-
ταξις αὐτοῦ ἐφαρμόζεται μόνον ἐπὶ τῶν
ἐν πτωχεύσει ἐκδιδομένων ἀποφάσεων,
ἀλλ' οὐχ ἥττον ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς
τῶν ἀποφάσεων, αἵτινες δύναται νὰ χα-
ρακτηρισθῶσιν ὡς τοιαῦται, ἀπομένει
πάντοτε δυσχερὴς καὶ ἀμφισβητήσιμος.

Ὡς πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν πολιτι-
κῶν δικαστηρίων οὐδεμίαν βεβαίως δύνα-
ται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβητία, ὅτι καὶ ἂν
ἰσοδότησιν ἐπὶ δικῆς ἐνδιαφεροῦσης τὴν
πτώχευσιν, εἰσὶ πάντοτε ξένα τῆς ἐρμη-
νευομένης διατάξεως· διότι, ἐὰν ὁ ἐπικρα-
τὴς χαρακτήρ τῆς ἀμφισβητήσεως δὲν
ἦτο φύσεως ἀστικῆς, βεβαίως ἤθελεν ἀπο-
φανθῆναι περὶ αὐτῆς τὸ δικαστήριον κατὰ
τὴν ἐμπορικὴν δικαιοδοσίαν. Αἱ μὲν ἐμ-
πορικαὶ διαφοραὶ, λέγει ὁ Renouard
(Foil. 2. σ. 349), δὲν ὑπόκεινται τῇ ἐμ-
πορικῇ ἀρμοδότητι τῶν πτωχεύσεων καὶ

ἂν ἐπηρεάζωσιν ὁπωσδήποτε τὰ συμπί-
νοντα ἐκείνης, διότι ἡ τοιαύτη ἀνάμειξις
δὲν μεταβάλλει τὴν φύσιν αὐτῶν.

Ὅθεν ἐναντίον τῆς παλαιότερον κρα-
τούσης γνώμης δεόν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι
λαμβάνονται ὑπ' ὄψεϊ οὐχὶ οἱ προκλή-
σαντες τὴν δίκην λόγοι, ἀλλ' ἡ φύσις
αὐτῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι αἱ κατὰ
τὴν ἐπὶ πολιτικῶν δικῶν διαδικασίαν ἐκ-
δοθεῖσαι ἀποφάσεις καὶ ἐὰν ἀπορῶσιν εἰς
διαφορὰς γεννηθείσας ἐκ τῆς πτωχεύ-
σεως ἢ συνδεομένας πρὸς αὐτήν, ὑπό-
κεινται πάντοτε τῇ πρὸς ἐφεσιν προθε-
σμῇ τοῦ κοινοῦ δικαίου· διότι τὰ δικα-
στήρια ἀποφαίνονται ἐν τοιαύτῃ περι-
πτώσει κατ' ἐξίπρεσιν καὶ μόνον ὅσας
ἡ ἐμπορικὴ διαδικασία ἀποκλείεται ἐνεκεν
ἀναρμοδιότητος ὕλης (Cass., 6 Ἀπριλ.
1868, S. 68 t. 295. — Bédar, ἀριθ.
1191. Alauz, ἀριθ. 2851).

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμίαν δύναται
νὰ ὑπάρξῃ σήμερον ἀμφισβήτησις, ὁ ἀνω-
τέρω ὁμοῦ κανὼν μεγαλειέρας παρέχε-
ται δυσχερείας ἐν τῇ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀ-
ποφάσεων ἐφαρμογῇ αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐγεί-
ρονται δισταγμοὶ περὶ τῶν ἀμφισβητή-
σεων, αἵτινες ὑπόκεινται τῇ ἐμπορικῇ
δικαιοδοσίᾳ, δυνάμει τοῦ νεωτέρου νόμου,
ὅστις ἀποφαίνεται ὡς ὑπαγόμενον εἰς αὐ-
τὴν πᾶν δὲ σχετίζεται πρὸς τὴν πτώ-
χην αὐτήν.

Κατ' ἀρχὴν ἐν τούτοις δύναται νὰ
γίνῃ δεκτόν, ὅτι, ἵνα ἀπόφασις τις θεω-
ρηθῇ ὡς τοιαύτη, δύο ὅρων ἀπαιτεῖται
ἢ συνδρομή, ἥτοι ἂν ἐνός μὲν νὰ ἐξε-
δοθῇ ἐπὶ διαφορᾷ παραχρησθείσης ἐκ τοῦ
γεγονότος τῆς πτωχεύσεως καὶ ἂν ἑτέ-
ρου νὰ ἐνδιαφέρῃ τὴν διαχείρισιν τῆς
πτώχευσεως καὶ τὴν εἰδικὴν διαδικασίαν,
ἣν καθιεροῖ ὁ νόμος πρὸς διεύθυνσιν αὐ-
τῆς· ὡς τοιαῦται δ' ἐπομένως δεόν νὰ
θεωρῶνται ἐκείναι, δι' ὧν λύονται ζητή-
ματα ἀποφασίζοντα περὶ τῆς πτωχεύσεως,
ἢ ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον περὶ ἁγώ-

γῶν γεννηθεῖσων ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἢ ἀσκουμένων ἐπ' εὐκαιρίᾳ αὐτῆς περὶ κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἢ παύσεως τῶν πληρωμῶν περὶ τοῦ κύρους τῶν ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος γενομένων καταβολῶν καὶ ὑποθηκῶν ἢ προνομίων κτηθέντων μετὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἢ κατὰ τὰς δέκα πρὸ αὐτῆς ἡμέρας περὶ παραδοχῆς πιστώσεων ἀμφισβητηθεισῶν, περὶ ἐπικυρώσεων τοῦ συμβιβασμοῦ, περὶ λογοδικίας συνδικῶν, περὶ προνομίων ἀξιουμένων ἐπὶ κινητῶν (ἄρθρ. 559), περὶ διαπαιωμάτων τῆς γυναικὸς πτωχεύσαντος, περὶ διεκδικήσεως περιβεβλημένης ἀπὸ τὰς ἄρθρα 580, 581, 582 καὶ 585, ὡς καὶ περὶ ἀναλόγων ἄλλων περιπτώσεων (Class. 1 Ἀπρίλ. 1840. — 27 Ἰουλ. 1852, S. 52 1. 621) — 10 Μαΐου 1853 (S. 53 1. 509).

Ὅθεν κατὰ ταῦτα τὸ ἄρθρ. 588 δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ ἀποφάσεως ἐκδοθείσης, α' ἐναντίον τοῦ πτωχεύσαντος εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν δυνάμει συνομολογηθέντος συμβιβασμοῦ, εἶχεν ἀναλάβει τὴν διαχείρισιν τῆς ἰδίας περιουσίας, καὶ ἂν ἡ διαφορά εἶχε γεννηθῇ ἐκ τῆς πτωχεύσεως, ἐκτὸς ἂν ἐπὶ ἡλθεν ἀκύρωσις αὐτοῦ, β' ἐπὶ ἀγωγῆς εἰσαχθείσης πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως καὶ γ' ἐπὶ ἀμφισβήτησεως ἀπορρεούσης ἐκ πράξεων λαβουσῶν χώρην πρὸ τῆς πτωχεύσεως, ὡς λ. χ. ὅταν πρόκειται νὰ γνωσθῇ ἐὰν ἐτερόρρυθμον μέλος εταιρείας ἐξεπλήρωσεν τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, ἢ ἐὰν τις ᾔτο ὀφειλέτης τοῦ ποσοῦ ἐμπορευμάτων γραμματίων ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος εἰς βάρος αὐτοῦ πρὸ τῆς πτωχεύσεως, (Class. 9 Ἰουλ. 1857. — l'aris 13 Μαΐου 1857. — Bordeaux 27 Ἰουν. 1844).

Ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος, ὁ ἀκριβὲς προσδιορισμὸς τῶν τοιούτων ἀποφάσεων ἀποδίδει διςχερέστατος γενικῶς, ἐν τοῦτοις δύνανται τις εἰπεῖν, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 588 ἐφαρμόζεται ἐπὶ ἀποφά-

σεων, αἵτινες ἀφορῶσι τὴν πτώχευσιν καὶ κανονίζουσι τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν τὸν ὀργανισμόν καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν καὶ κατὰ τὰς ὁποίας τὸ γεγονός τῆς πτωχεύσεως χρησιμεύει εἰς γένεσιν, ἀποσβῆσιν ἢ τροποποίησιν δικαιώματος, ὡς διαφόρως τοῦ προσώπου εἰς ὃ ἀναφέρεται, εἴτε δῆλα δὴ πρόκειται περὶ πιστωτῶν εἴτε περὶ τρίτων.

Ἐν πάσῃ ὁμοῦ περιπτώσει, ὡς ἡ γεννῶνται ἀμφισβολοὶ περὶ τοῦ ἂν ἀπόφασις τις ἐξεδόθῃ ἐν πτωχεύσει, δὲν μᾶλλον νὰ ἐφχρμεζῇται ἡ ἐρμηνευμένη διάταξις διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Penouard (Fail, 2 ἀριθ. 400) κατὰ κανόνα γινόν, ἐφ' ὅσον ζητημὰ τι παρίσταται σπουδαῖον καὶ ἐνδιαφέρει τὴν ἐπιστήμην, ἐνεκα τῶν δυσκολιῶν αὐτοῦ, ἐπὶ τοσούτον καὶ ὁ ἐρμηνευτὴς δεόν νὰ προσπαθῇ ὥστε νὰ μὴ ἀναφαινῇται ἐν τῇ πρακτικῇ ὅταν μικρὰ ἐπιμέλεια ἀρχῇ, ὅπως παρεμποδίσῃ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ.

Ἡ προθεσμία τῶν 15 ἡμερῶν παρίχεται κατὰ τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τοῦ νόμου ἀκέραιος καὶ συμφῶνως πρὸς τοὺς σχετικoὺς τοῦ κοινοῦ δικαίου ὁρισμοὺς ἐντεῦθεν δ' ἐπεται ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι δὲν συνομολογῆται ἡ ἡμέρα τῆς κοινοποιήσεως καὶ ἀφ' ἐτέρου ὅτι λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁλόκληρος ἡ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, ἥτις μάλιστα καὶ παρεκτείνεται λόγῳ ἀποστάσεως, προστιθεμένης μιᾶς ἡμέρας διὰ τὴν ἀπόστασιν τῶν μισομέτρων (ἀριθ. 495), εἰς ἃν πρόκειται περὶ ἡμεδαποῦ, ἐφ' ἀντιθέτως ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατριβόντων παρεκτείνεται κατὰ τὰς σχετικὰς τῆς Πολ. Διατάξεις.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ πτωχεύσας διατιοῦται πάντοτε νὰ προσβάλῃ δι' ἐφέσεως ἀποφασιν κηρύττουσαν τὴν πτώχευσιν, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται ἀπαιτεῖται κοινοποιήσις; Νομίζομεν ὅτι καταφατικῶς δεόν νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα.

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 588 ἡ πρὸς ἔρεσιν προθεσμία ἄρχεται μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιβλήσεως ἢ διατάξεως δ' αὐτοῦ ἐν τῇ γενιότητι μεθ' ἧς ἐκφράζεται, ἐφαρμόζεται βεβαίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως, ὡς καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἐν πτωχεύσει ἐκδοσέμενων, ἀφοῦ οὐδεμίαν ἀπολύτως ποιεῖται ὡς πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, ἐξ οὗ ἄρχεται τρέχουσα ἡ προθεσμία, διασταλὴν μεταξὺ ἀποφάσεων ἐκδοσέμενων ἐν πτωχεύσει καὶ τῆς κηρυττούσης τὴν τοιαύτην κατατάσσιν, ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν προῇ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ ἀρθρ. 586 ὁρίζει, ὅτι ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀπλῆς τοιοκλήσεως καὶ δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἡ διατάξις αὕτη ἐξαιρετικὴ ὅπως δὲν ἐφαρμόζεται βεβαίως καὶ ἐπὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἐξ ὧν ἔπεται, ὅτι καὶ οἰονδήποτε τρόπον καὶ ἂν ἐξεδύνη ἢ ἀποφασίς, εἴτε δὴλα δὴ ἐξ ἐπαγγέλματος, εἴτε καὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν πιστωτῶν, κοινοποιήσις ἀπαιτεῖται πάντοτε (Lyon, 23 'Ιουνίου 1851.—Lyon 11 'Ιουλίου 1865. — Orleans 16 Δεκεμβρίου 1868. — Renouard 5 σ. 378.—Alauz. ἐρθ. 2662).

Ἀντιθέτως ὅμως ἐπὶ ἀποφάσεως ἀπορρίπτουσης αἰτήσιν περὶ κηρύξεως πτωχεύσεως καὶ πιστωτῶν μὴ ἐχόντων μέρος ἐν τῇ ἀποφάσει, ἡ πρὸς ἔρεσιν προθεσμία ἄρχεται ὡς πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν ὀριζομένης τοιαύτης, χωρὶς νὰ ᾖ ἀνάγκη καὶ κηρυγαπολήσεως, ἥτις οὔτε ἀπαιτεῖται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, οὔτε δυνατὴ εἶναι (Lyon 11 'Ιουλίου 1865.—Boileau et Boulay-Paty 2 ἀρθ. 1051.—Brard, — Veyrières 5 σ. 625.—Renouard, 2 σ. 379). Τὸ ἀρθρ. 589 ἐφαρμόζεται κυρίως καὶ μόνον ἐπὶ μέτρων μὴ διαρρίπτειν νὰ ἔχωσιν οὐσιώδη καὶ ὀριστικὴν ἀπορρίπτειν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ πτωχεύοντος καὶ τῶν συμφερόντων τῶν πιστω-

τῶν, καὶ τούτου ἕνεκεν αἱ ἐν αὐτῷ ἀναγραφόμεναι ἀποφάσεις ἐκδοσόμεναι ἐπὶ ζητημάτων οὐχὶ ἀμφισβητούμενων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ γεγονότων ἀπορώντων εἰς τὴν διοίκησιν αὐτὴν τῆς πτωχεύσεως, ὑπὴχθησαν εἰς ἓνα βαθμὸν δικαιοδοσίας διὰ τὸν λόγον, ὅτι τὰ περὶ τούτου γινώσκει κάλλιον τὸ κατὰ πρῶτον βαθμὸν ἀποφτινόμενον δικαστήριον, ἢ διατάξις δ' αὐτοῦ ἐκφράζεται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε σπανίως ἐν τῇ ἐφαρμογῇ δύναται νὰ γεννήσῃ ἀμφισβόλιας.

Τὸ 4 ἐν τούτοις ἐδάφιον τῆς ἐρμηνευμένης διατάξεως προβλέπει δύο περιπτώσεις, α') τὴν ἀναβολὴν τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ β') τὴν προσωρινὴν παραδοχὴν πιστώσεως, καὶ ὡς ἐνέχον πρακτικὸν διαφέρειν δεῖται μέζονος ἀναπτύξεως.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτ' ἡ προσωρινὴ παραδοχὴ πιστώσεως τινος, γίνεται ἀπολύτως καὶ μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐξυκολουθήσωσιν αἱ τοῦ συμβιβασμοῦ ἐργασίαι, ἐκ τούτου ὅμως ἔπεται ἀναγκαιῶς, καὶ ὅτι εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι προσβολῆς, οὐ μόνον αἱ τὴν ἀναβολὴν τῆς περὶ συμβιβασμοῦ συζητήσεως ὀρῶσαι, ἀλλὰ καὶ αἱ περὶ τῆς προόδου αὐτῆς ἀποφαινόμεναι ἀποφάσεις. Ὁ Πάλλης ὑπολαμβάνων, ὅτι δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἐκ τούτου ζήτημα οἰονδήποτε, ἀποφαίνεται διὰ λόγου βραχέος, ὅτι ἀμφοτέραι εἰσὶν ἐνεπίδεκτοι προσβολῆς· νομίζομεν ὅμως, ὅτι τῆς τοιαύτης γνώμης ἡ ὁρθότης εἶναι λίαν ἀμφίβολος. Ὅσακις διατάσσεται ἡ ἀναβολή, οὐδενὸς βεβαίως πιστωτοῦ τὰ συμφέροντα κινδυνεύουσι καὶ πάντων τὰ δικαιώματα ἀσφαλίζονται· ἐξ ἴσου· τούτου δ' ἕνεκα καὶ εὐκόλως ἐννοεῖ ἕκαστος τὸν λόγον, δι' ὃν ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις ἐθεωρήθη μὴ δεκτικὴ προσβολῆς δι' ἐφέσεως ἢ ἀνακοπῆς, ἐπὶ τῆς δευτέρας ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ αὐτό.

Τὸ ἀρθρ. 589 δὲν ἐφαρμόζεται, ὡς ἐρ-

ρήθη, ἥ ἐπὶ μέτρων μὴ δυναμένων νὰ ἔχωσιν ἀποτέλεσμα οὐσιαστικὸν καὶ ὀριστικὸν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τῶν συμφερόντων τῶν πιστωτῶν· ἤθελε δὲ εἶναι ἀναμφισβητήτως ἐναντίον καὶ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ νόμου τὸ νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου ἐκτείνεται καὶ εἰς ἀποφάσεις διατασσούσης τὴν πρόδοον τῆς συζήτησεως, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται ὡς ἄφορῶσα εἰς τὰ οὐσιωδέστερα τῆς πτωχεύσεως συμφέροντα καὶ ἡ ὁποία δύναται νὰ ἀπορρίψη ὀριστικῶς τὴν τύχην τοῦ πτωχεύσαντος, ὡς λ. χ., ὅταν οὗτος μὴ δυνάμενος ἕνεκα λόγων ἀνωτέρας βίας νὰ παρασταθῇ κατὰ τὴν συζήτησιν ὑπέβηκεν αἰτήσιν περὶ ἀναβολῆς, ἡ ἀπορρίψις τῆς ὁποίας ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐξακολούθησιν τῆς συζήτησεως καὶ τὴν κατ' αὐτὴν κήρυξιν τῆς ἐνώσεως (Αἰαν. 2863).

Ἀρμοδιότης. Ὁ νεώτερος νόμος, ἀντικαταστήσας τὸ ἄρθρ. 5 τοῦ περὶ ἁρμοδιότητος τῶν ἐμποροδικείων τοιοῦτου, ὥρισε γενικῶς, ὅτι πᾶσα ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἀπορρέουσα δικαστικὴ ἐνέργεια ἀνήκει τοῖς ἐμποροδικείοις, καὶ κατ' ἐξαιρέσιν μόνον ὑποθέσεις τινές, εἰ καὶ σχετιζόμεναι πρὸς αὐτήν, δύναται νὰ εἰσχωρῶσιν εἰς τὰ πολιτικὰ ἢ ποινικὰ δικαστήρια, ἀλλ' ὁ Νόμος ΑΥΝΖ' τῆς 28 Μαΐου 1887 καταργήσας τὰ ἐμποροδικεῖα ὑπῆγαγεν ἀντιθέτως πᾶσας τὰς εἰς αὐτὰ ἀνηκούσας τέως ὑποθέσεις εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων.

Ὡς σήμερον πᾶσα ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἀπορρέουσα διαφορὰ ὑπάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Πρωτοδικείου, δικάζοντος ὅμως κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ Νόμου διαδικασίαν καὶ τηροῦντες ἴδιον πινάκιον, ἐν ᾧ ἐγγράφονται μόνον αἱ ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις. Πᾶσα ἐπομένως διάφορα ὑπαγομένη κατὰ

τὸν Νόμον περὶ πτωχεύσεως εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν τοῦ Ἐμποροδικείου ἁρμοδιότητα εἰσάγεται μὲν νῦν εἰς τὰ Πρωτοδικεῖα, ἀλλὰ διὰ τοῦ πινακίου τῶν ἐμπορικῶν δικῶν καὶ κατὰ τὴν ἐπ' αὐτῶν ἰσχύουσαν διαδικασίαν.

Πτωχεύσαντος ἀποκατάστασις διὰ τοῦ νομίμως κυρωθέντος συμβιβασμοῦ ὁ πτωχεύσας ἐπὶ τῇ ἀπλῇ τοῦ συμφωνηθέντος μερίσματος καταβολῇ ἀπαλλάσσεται, ὡς εἶδομεν, πάσης περαιτέρω ἀπέναντι τῶν δανειστῶν εὐθύνης διὰ δὲ τῆς ἐνώσεως ἀποβάλλει μὲν τὸ τοιοῦτον δικαίωμα πρὸς ὕψους τῶν πιστωτῶν δυνάμεναι τούτωνθεν νὰ προβῶσιν εἰς καταδίωξιν, ἀλλ' ἐὰν τὸ δικαστήριον ἀποφανθῇ ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις συγγνώμης, ἐκ τῶν μέσων τῆς ἐκτελέσεως ἀφαιρεῖται αὐτὸς δικαίως τὸ σπουδαιότερον καὶ μᾶλλον πρακτικόν, ἥτοι τὸ τῆς προσωπικῆς κρυστάλλωσης.

Ἐν ἀμφοτέραις ἐπομένως ταῖς περιπτώσεσιν αἱ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἐξαγωγισιν τῶν σφαλμάτων τοῦ παρελθόντος καὶ ἀνθρώπων τῶν ζημιῶν, ὧν ἐγένετο παραίτιος, προσφερόμεναι θυσίαι, εἰς τὴν ἡλλάσσειν αὐτῶν πασῶν ἐν γένει τῶν συνεπειῶν τῆς πτωχεύσεως, δὲν ἔδυναντο ἢ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὑποδεέστεραι, εἰ πολλοῖς, τῶν ἀπωλειῶν, ἃς ὑπέστησαν εἰς κείσε, οὐδὲ κατέστησεν θύματα καὶ τὴν καταστάσιν ταύτην δὲν ἦτο βεβαίως δικαίον νὰνεχθῇ ὁ Νομοθέτης, ὅστις ὡς σκοπὸν προέθετο τὴν ἐγκατάστασιν τελείας μεταξὺ τῶν ἐν τῇ πτωχεύσει προσώπων ἰσότητος· τοῦτο δ' ἕνεκα διὰ τῶν ἄρθρων 608-619 ὁρίζει, ὅτι ἡ τελεία ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῆς πτωχεύσεως ἐπιβλαβῶν συνεπειῶν ἀπαλλαγὴ ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τῆς πρὸς τοὺς δανειστὰς πληρωμῆς τῶν ὀφειλομένων ἐκ αὐτοῦ ἐκ κεφαλαιῶν, τόκων καὶ ἐξόδων.

Ὡς τε συμφώνως πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἀναπυρσσομένην, ἀποκατάστασιν καλεῖται ἡ

γίνει ἡ ἀνάγκη τῆς ἔνεκα τῆς πτω-
χεύσεως ἀτονησάσης ἱκανότητος πρὸς ἐν-
δεκάσειν τῶν ἐν τῷ νόμῳ ἐμπορικῶν δι-
καιωμάτων καὶ δύναται εἰκότως νὰ χα-
ρακτηρισθῇ ὡς δικαία ἀμοιβὴ τῶν ἀγώ-
νων καὶ θυσιῶν, δι' ὧν ὁ ἔμπορος ζητεῖ
νὰ ἐγερθῇ ἐκ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως,
εἰς τὴν περιήλθεν ἀκουσίως. Ἀλλ' ἐνταῦθα
δύναται νὰ τεθῇ τὸ ἐρώτημα: κατὰ ποί-
ας περιστάσεις ὑπάρχει ἀνάγκη τοιαύτης
ἀποκαταστάσεως; Τὸ ζήτημα ἡγέρθη
ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ καὶ τὸ φετέρον Bor-
deaux (9 Ἰουλίου 1832) ἀπεφάνητο «ὅτι
ἐν ἀνάγκῃ ἀποκαταστάσεως ὑπάρχει ὁ ἀνά-
γκης ἡ πτώχευσις ἐκπύρξθη δικαίως (ju-
stement) καὶ οὐχὶ ὅταν ἀνεγνωρίσθῃ ὅτι
ἡ θέσις τοῦ ὀφειλέτου δὲν ἡδύνατο νὰ χα-
ρακτηρισθῇ σαφῶς ὡς κατὰστασις πτω-
χεύσεως» ἡ τοιαύτη διωρισμένη δὲν
ἡδύνατο βεβαίως νὰ τύχῃ γενικῆς ἐπιδο-
κίμασις καὶ τούτου ἔνεκεν ἀπεκρούσθη
ἐμφανῶς ὑπὸ τῶν συγγραφέων. (Bédar.
3 ἀρ. 1316. — Dal. Rép. ἀρ. 2887)
ἐνταῦθα κατ' ἀρχὴν γενικὴν τῆς ἀποκατα-
στάσεως ἡ ἀνάγκη δὲν δύναται νὰ θεω-
ρηθῇ κυρίως ἢ ὡς συνέπεια ὑποχρεωτι-
κῇ αὐτῆς τῆς καταστάσεως τῆς πτωχεύ-
σεως, διὰ δὲ τῶν ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ ἀπο-
στάσεως προαπαιτουμένων συνθηκῶν ἀ-
ντιτίθεται ἡ βῆσις αὐτῆς τῆς ὡς εἴρηται
ἀρχῆς· καθόσον τῆς ἀληθείας τοῦ ὀφειλέ-
του θέσεως ἡ διάγνωσις ἀνήκει εἰς τὸ δι-
κάζον τὴν περὶ διακηρύξεως τῆς πτω-
χεύσεως αἰτήσιν δικαστήριον, οὗ ἡ ἀπό-
φασις ἐν περιπτώσει κακῆς τῶν πραγμά-
των ἐκτιμῆσεως δύναται πάντοτε νὰ
προσβληθῇ ὑπὸ τοῦ ἐντεῦθεν ζημιουμέ-
νου, ὅστις, εἰάν δὲν ποιήσῃτε χρῆσιν εἴτε
ἐπίσεως εἴτε ἀνακοπῆς, λογίζεται κατ'
ἀνάγκην ὡς ἀναγνωρίσας ὅτι ἡ ἀπόφα-
σις ἐξεβδόη δικαίως.

Τὸ νὰ ἐπιτραπῇ ἄρα εἰς τὸ δικάζον
ἐμποροδικεῖον ἢ καὶ εἰς ἕτερον ἀνώτερον
δικαστήριον ἢ ἐκ νέου τῆς ὑποθέσεως

ἐξετάσις ἤθελεν εἶναι ἀνατροπὴ τῶν ἀρ-
χῶν τοῦ δεδικασμένου καὶ ἄτοπος κα-
θιέρωσις νέου ἐνδίκου μέσου μὴ ἀναγνω-
ριζομένου ὑπὸ τοῦ Νόμου (Bédar. αὐτ.).

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως περίπτωσις ἐ-
μφρμογῆς τοῦ άρθρου 604 καὶ ἐπ. ὑφί-
σταται ἀπολύτως καὶ μόνον, ὅταν ἡ δια-
κηρύτουσα τὴν πτώχευσιν ἀπόφασις ἐ-
κτῆτατος δεδικασμένου ἰσχύει καὶ δὲν ὑπ-
άρχῃ πλέον ἕτερον ἐνδίκον μέσον, δι' οὗ
ὁ ἔμπορος νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐκμνηστικὴν
τῶν ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἀπορροιστῶν συ-
νεπειῶν.

Ἡ μόνη ὁδὸς νόμιμος ὁδός, δι' ἧς ἔχει
δικαίωμα μετὰ τὴν τελεσιδικίαν νὰ ἐπι-
τύχῃ τὴν τελείαν ἐξάλειψιν τῶν συνε-
πειῶν τῆς πτωχεύσεως, εἶναι ἡ ἀποκα-
τάστασις, ἥτις, ὡς ἐρρήθη, θεωρεῖται τὸ
ἀποτέλεσμα τῆς ἐντελέσεως τῶν δανειστικῶν
ἐξοφλήσεως· ἐντεῦθεν δ' ἐπεται ὅτι τῆς
τοιαύτης ἀποφάσεως ἡ ἰσχύς δὲν δύναται
νὰ καταργηθῇ οὐδὲ συναινέσει τῶν δα-
νειστῶν. Οὕτως εἰάν ἡ γενομένη τυχὼν ἔ-
φασις ἢ ἀνακοπὴ ἐπιτύχῃ, ἡ πρώτη ἀπό-
φασις λογίζεται ὡς ἐκλιπούσα καὶ ἡ
πτώχευσις ὡς μὴ λαβοῦσα χώραν, εἰάν ὁ
μὴ ἀποκρουσθῶσι τὰ ἐνδίκια ταῦτα μέ-
σα, ἢ εἰάν μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς πρὸς
ἐνδεκάσειν αὐτῶν ὀριζομένης προθεσμίας
ὁ ὀφειλέτης ἐξοφλήσῃ τοὺς δανειστικὰς
αὐτοῦ, ἢ ἀπόφασις δὲν δύναται νὰ θε-
ωρηθῇ ὡς μεταβληθεῖσα καὶ ὑπάρχει
πάντοτε ἀνάγκη ἀποκαταστάσεως ὥστε
ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσι καὶ ἡ
πτώχευσις ἐκπύρξθη δικαίως, καὶ ἡ θέ-
σις τοῦ ὀφειλέτου ἀνεγνωρίσθῃ ὡς ἀποτε-
λοῦσα κατὰστασιν πτωχεύσεως.

Ἐν Γαλλίᾳ μεγάλη ἡγέρθη ἄλλοτε
συζητήσις περὶ τοῦ ἀν, ὅπως ἐπιτραπῇ ἡ
ἀποκατάστασις, ἀρκεῖ ἡ παρουσιάζομένη
ἐξοφλήσις, καὶ πολλοὶ ὑπεστήριζον ὅτι
ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἀπόδειξις ἄλλη
περὶ τῆς πραγματικῆς πτωχεύσεως, ἐπὶ τῷ
λόγῳ ὅτι ὁ πτωχεύσας ὡς ἄνθρωπος ἢ

τυχήτας ἡδύνατο πολλάκις νὰ λαμβάνη ἐξόφλησιν καὶ ὅταν καταβῇ μέρος μόνον τῆς ἀπαιτήσεως πρὸς τοὺς δανειστάς, οἵτινες ἵνα μὴ ἀπολέσωσι τὸ ὅλον συναινοῦσιν εἰς τὴν τοιαύτην παράνομον εὐκολίαν· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, ἣν κυρίως ὑπεστήριξεν ὁ Desfermon ἐν τῷ συμβουλευτῇ τῆς ἐπικρατείας. (Procès-verbaux 5 Μαΐου 1807.—Locré 19.351), δὲν εὗρεν ὑποστηρικτάς. Ἐὰν ἡ ἐξοφλητικὴ ἀποδείξις δὲν ἐπάγεται αὐτοδικαίως τὴν ἀποκατάστασιν, ἀποτελεῖ ὅμως ἀναγκαίαν πρὸς παραδοχὴν αὐτῆς προϋπόθεσιν καὶ ὁ πτωχεύσας ἀρκεῖ κατ' ἀκολουθίαν ὅπως ἐπισυνάπῃ εἰς τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν μετὰ τῶν ἄλλων δικαιολογητικῶν ἐγγράφων καὶ εἰς τοιοῦτον ἐξοφλητικόν, ὅπερ πάντοτε κατὰ τὸν νόμον τεκμηριοῖ τὴν πληρωμὴν.

Αἱ τοιαῦται ἐν τούτοις ἀποδείξεις δέον ἐπὶ ποινῇ ἀπαρδέκτου τῆς σχετικῆς αἰτήσεως νὰ βεβαιῶσι πραγματικὴν καὶ τελείαν ἐξόφλησιν· διότι ἄφεςις τοῦ χρέους πορασχεθεῖσα ἐπιεικῶς δὲν ἀρκεῖ βεβαίως κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ νόμου ἐννοίαν. Ἀλλ' ὑποίη ἡ ἔκτασις τῆς ἐν τούτῳ εὐθύνης τῶν μελῶν πτωχευσάσης ἐταιρείας;

Περὶ τούτου ἀπαντᾷ τὸ 2 ἐδ. τοῦ άρθρου 604· κατ' αὐτὸ δὲ εἰς τὴν μέλος ὢν τῆς πτωχευσάσης ἐμπορικῆς ἐταιρείας, δὲν ἀποδείξῃ ὅτι ἐξωφλήθησαν πάντα τὰ χρέη αὐτῆς, στερεῖται τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος, καὶ τοι συνάψας ἰδιαίτερον μετὰ τῶν δανειστῶν συμβιβασμόν. Τῆς διατάξεως ταύτης ἡ ἐρῶτης ἐντόνως ἡμφισβητήθη ἄλλοτε, ἐγένετο δὲ δεκτὴ μετὰ μακρὰς συζητήσεως.

Ἡ ἀλληλεγγύη, ἔλεγον οἱ ἀντιφρονούντες, δὲν εἶναι δημοσίαις τάξεως καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ λόγου, ὅτι οἱ δανεισταὶ δικαιοῦνται νὰ παραιτηθῶσι τῶν ἐξ αὐτῆς ὥφελειων, ὑπεστήριξαν ὅτι, εἰς τὴν διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ γενομένην ἄφεςιν

ὑπῆρξε πλήρης καὶ οἱ πιστωταὶ συνήσαν, ὅπως ὁ ἐταῖρος μὴ θεωρηθῇ ὀφειλῆς ἢ ἐπὶ μέρος μόνον τῶν χρεῶν ἰσού πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν κερδῶν τῆς ἐταιρείας ἀναλογίαν αὐτοῦ, ὁ Νόμος δὲν πρέπει νὰ ἀρνήται τὴν ἀποκατάστασιν.

Ἀλλ' εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ ὅτι τοῦ συμβιβασμοῦ οἱ ὅροι εἰσὶ προῖόν οὐχὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν συναινόντων θελήσεως ἀλλ' ἀνάγκης, ὅτι καὶ μετ' αὐτὸν τὴν ἀρχικὴν ἀπαιτήσιν ἐξακολουθεῖ οὐδὲν ἦττον ὑφισταμένη κατὰ φυσικὴν ὑποχρέωσιν, ὅτι τὸ ἐταιρικόν χρέος εἶναι καὶ ἀτομικὸν ἐκάστου ἐταίρου καὶ ὅτι οὐδεὶς ὑφίσταται λόγος, ὅπως αἱ ἀρχαὶ αὗται μὴ ἐπαρμόζωνται καὶ ἐπὶ τοῦ μερικοῦ συμβιβασμοῦ, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὀρθότεραν τὴν ὑπὸ τοῦ νομοθέτου καθιερωθεῖσαν ἐκδοχὴν.

Ὅπως δὲ ποτε ἐκ τοῦ χαρακτηήρος, ἐν ᾧ Νόμος ἐνόησε νὰ προσδῶσθαι τῇ τοιαύτῃ τῶν συνεταίρων εὐθύνην, ἔπονται ἀναγκάως αἱ ἐξῆς συνέπειαι· ὅτι αὕτη εἶναι τοσοῦτον ἀπόλυτος καὶ ὑποχρεωτικὴ ὥστε πᾶσα καὶ ρητὴ ἔστω συμφωνία περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ συνεταίρου ἐκ τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεως δὲν ἰσχύει καὶ ὅτι εἰς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἐνόου κινήσῃται τοιαύτην ἕτερος, ἢ περὶ τούτου αἰτήσεις εἶναι ἀπαρδέκτους, εἰς δὲν ἀποδείξῃ ὅτι ἐξωφλήθη ὁ πρῶτος κατὰ τὸ ἀναλογεῖν τῷ δευτέρῳ μέρος ἐκ τοῦ χρέους, καθ' ὅσον μόνον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται συμφωνῶναι πρὸς τὸν πρῶτον ἀναπτυσσόμενα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξοφλήσας τὴν πρὸς τὸν ἀρχικόν πιστωτὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐπὶ πτωχεύσεως τοιαύτῃ μεταξὺ συνοφειλετῶν ἀναγωγὴ δὲν συγχωρεῖται κατὰ τὸν νόμον ἐν προκειμένῳ ὅμως ὡς ἐκ τῆς παραμυθούσης φυσικῆς ἐνόχης ὁ πτωχεύσας εὐθύνεται κατὰ τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τοῦ άρθρου 604 ἀπέναντι τοῦ ὑπὲρ τὴν τοῖαν ἀνα-

ναλογίαν πληρώσαντος συνοφειλέτου.

Καί περί τῆς περιπτώσεως, καὶ ἥν οἱ ἱσοφλητέοι πιστωταὶ εἰσιν ἀγνώστου διαμονῆς, σιωπᾷ ἐπίσης ἰδὲ ἡμέτερος Νόμος, νομίζομεν ὅμως ὅτι ἐντεῦθεν δὲν πρέπει ν' ἀναστέλληται τῆς σχετικῆς αἰτήσεως ἡ ἐκδίκασις καὶ ὅτι ὁ ὀφειλέτης δικαιοῦται καταθέτων τὸ ὀφειλόμενον ἐκ κεφαλίου, τόκων καὶ ἐξόδων ποσὸν παρὰ τῷ ταμίῳ τοῦ δημοσίου ἢ τινὸς τῶν ἀνεγνωρισμένων τραπεζῶν νὰ ἐπισυνάπτῃ τὴν περὶ τῆς τοιαύτης καταθέσεως ἀπόδειξιν, διότι καὶ οὕτω θεωροῦνται πληρούμενοι οἱ ὑπὸ τῶν σχετικῶν διατάξεων ἀπειτούμενοι ὅροι.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 609 ἡ περὶ ἀποκαταστάσεως αἰτήσις εἰσάγεται ἀπ' εὐθείας ἐνώπιον τοῦ Ἐφετερίου ἢ ἐξουσία δὲ τῶν Ἐφετῶν περὶ τὴν τῶν πραγματικῶν γεγονότων δοκιμασίαν εἶναι τοσοῦτον κυριαρχικὴ κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ νόμου, ὥστε δύναται καὶ ν' ἀποφαίνωνται γενικῶς ὅτι ὁ ὀφειλέτης δὲν ἐξώφησε τὰ ὑπάρχοντα χρεὴ χωρὶς νὰ ἐκθέτωσιν ἰδίᾳ τὴν περὶ ἐνός ἐκάστου τούτων γενομένην ἐκτίμησιν, ἥτις διαφεύγει καὶ τοῦ Α Π. τὸν ἐλεγχον. Ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, ἔνθα ἐπὶ τῇ ἀποκατάστασις δέον νὰ καταβληθῶσιν ἐκτὸς τοῦ κεφαλαίου καὶ οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐξόδα ὁ νόμος ὅμως παρέλιπε νὰ ὀρίσῃ καὶ ἀπὸ ποίας ἐποχῆς τρέχουσιν οἱ πρῶτοι. Καὶ περὶ μὲν τῆς καταβολῆς τῶν μέχρι τῆς κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως ὀφειλομένων οὐδεμία βεβχίως δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία· πολλὰ δὲ ὅμως ἐγεννήθησαν ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὸν μετέπειτα χρόνον καὶ διάφοροί εἰσι τῶν συγγραφῶν αἱ γνώμαι. Ὁρθότερον ἐν τούτοις εἶναι, νομίζομεν, νὰ δεχθῇ τις ὅτι αἱ δικαστικαὶ διατυπώσεις, ἃς συνεπάγεται ἀναγκαιῶς ἡ πτώχευσις, ἀποτελοῦσιν ἐν προκειμένῳ ἀπλὴν καθυστέρησιν καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν οἱ τόκοι ὀφείλονται καὶ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως μὲν τῆς ἀπο-

φάσεως, ἐὰν πρὸ αὐτῆς εἴχε κατασταθῇ ληξιπρόθεσμος ἡ ἀπαίτησις, ἄλλως· ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πραγματικῆς λήξεως, (Πουαί 12 Μαρτ. 1875—Alaux, ἀριθ. 2889). — Ὁ Dal. (Rép. Faill. ἀριθ. 1545) θεωρεῖ τοὺς τόκους ὀφειλομένους μόνον ἐὰν οἱ πιστωταὶ ἐξησφάλισαν τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῶν διὰ τῆς λήξεως τῶν ὑπὸ τοῦ κοινου δικαίου ἀπειτουμένων συντηρητικῶν μέτρων.

Ὡς πρὸς τὰ ἐξόδα ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι μεταξὺ αὐτῶν συμπεριλαμβάνονται οὐ μόνον τάτομικῶς παρ' ἐνός ἐκάστου τῶν πιστωτῶν γέγονενα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς πτωχεύσεως προξενηθέντα, ἐὰν δὲν ἐξωφλήθησαν διὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ αὐτῆς.

Ἡ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αἰτήσις, ἐν ἣ ὡς ἐρρήθη ἐπισυνάπτονται τὰ ἐξοφλητικὰ καὶ ἄλλα ὑπάρχοντα τοχὸν δικαιολογητικὰ ἔγγραφα, εἰσάγεται οὐχὶ εἰς τὸ Ἐφετεῖον τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλ' εἰς τὸ τῆς περιφέρειας ἐν ἣ ἐκηρύχθη ἡ πτώχευσις καὶ κοινοποιεῖται πρὸς τὸν Εἰσαγγελεῖα τῶν Ἐφετῶν· ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ δὲ κοινοποιήσῃ ὁ Εἰσαγγελεὺς α') ἀποστέλλει ἀντίγραφα τῆς αἰτήσεως παρ' αὐτοῦ κυρούμενα πρὸς τὸν παρὰ Πρωτοδικαίς Εἰσαγγελεῖα, ὡς καὶ τὸν Πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας τοῦ πτωχεύσαντος, καὶ ἐὰν οὗτος μετέβαλε κατοικίαν, καὶ πρὸς τὸν Εἰσαγγελεῖα καὶ Πρόεδρον τῆς περιφέρειας ἐν ἣ ἐκηρύχθη ἡ πτώχευσις, καὶ β') προσκαλεῖ αὐτοὺς ὅπως συλλέξωσιν ὅσας δυναθῶσι πληροφορίας περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν ἐν τῇ αἰτήσῃ ἐκτιθεμένων.

Ὡστε ὁ νόμος μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰς προσκομιζόμενας ἐξοφλητικὰς ἀποδείξεις ἀπαίτεῖ ἐκ πνεύματος δειδικαιολογημένης δυσπιστίας ὁρμώμενος καὶ τὴν περισυλλογὴν πάσης πληροφορίας δυναμένης νὰ διαφωτίσῃ τὸ Δικαστήριον περὶ τῆς πραγματικότητος τῶν ἐπικαλουμένων πληρωμῶν τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις ἔχοντα

δολιευόμενος τὰς περὶ τούτου διατάξεις καὶ νὰ παρασκευάσῃ ψευδῶς τοιαύτην ἐξόφλησιν· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τούτου καὶ αἱ ἄνωτέρω ἀρχαὶ ὑποχρεοῦνται νὰ μεριμνήσωσιν, ὅπως ἀντίγραφον τῆς αἰτήσεως τοιχοκολληθῇ καὶ μείνῃ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 611 ὀριζόμενα μέρη καὶ δημοσιευθῇ ἐν περιλήψει εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία γεννᾶται ἀμφισβόλια, ἀμφισβήτησις ὅμως δύναται νὰ ἐγερθῇ ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν περὶ παραδοχῆς ἢ μὴ τῆς αἰτήσεως δικαιωμάτων τῶν ἐφετῶν. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διαευπύσεων καὶ τὴν περὶ τῆς πραγματικῆς ἐξοφλήσεως ἀποδείξιν τὸ δικαστήριον δικαιούται ν' ἀρνηθῇ ἐπὶ λόγοις ἐτέροις τὴν αἰτουμένην ἀποκατάστασιν;

Τὸ ζήτημα τοῦτο παλλάκις ἀναφύεται, εὐρύτατον δὲ πάντοτε διανοίγει πρὸς συζητήσεις ὀρίζοντα.

Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται ὅτι ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 610 ἡδύνατο νὰ γεννήσῃ δισταγμοὺς καὶ νὰ δικαιολογήσῃ ἐν μέτρῳ τινὶ τὴν ἀπορίαν πρὸς τὴν ὁ Νομοθέτης ἀπῆλθε τὴν συλλογὴν πληροφοριῶν, ἀφοῦ τὴν μὲν καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων βεβαιούσι τὰ προσαγόμενα ἐξοφλητικά, πᾶς δὲ ἔχων συμφέρον δικαιούται ν' ἀνακόψῃ τὴν ἀποκατάστασιν ἀρνούμενος τὴν πραγματικότητα τῆς ἐπικαλυμμένης ἐξοφλήσεως· ἀλλὰ μᾶλλον ἐπισταμένη μελέτη ἀποδεικνύει, νομίζομεν, ὅτι αἱ πληροφορίες τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως δὲν ἀφορῶσιν, ὡς διατείνονται ἐκ πλάνης οἱ ἀντιδρῶντες (Dal., T. 8 σελ. 288, ἀριθ. 8. — Παραβ. καὶ Boulay-Paty, ἀριθ. 655) εἰ τὴν καλὴν ἢ κακὴν τοῦ ὀφειλέτου διαγωγὴν, ὥστε νὰ ἐπιτρέπηται τῷ δικαστηρίῳ ν' ἀποφαίνεται καὶ περὶ τῆς μὴ παραδοχῆς τῆς αἰτήσεως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀλλ' εἰς τὴν πραγματικότητα τῶν πληρωμῶν (ἢ ὁ Νομοθέτης ἡθέλησεν νὰ

ἐνισχύσῃ καὶ διὰ πληροφοριῶν τῶν ἀρχῶν ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι οἱ πιστωταὶ παρασχόντες τελείαν ἐξόφλησιν, ἐν ᾧ ἐλάβον μέρος μόνον τῆς ἀπαιτήσεως, ἡδύνατο νὰ μὴ ἀπολρούσῃσι κατὰ τὸ ἄρθρ. 612 τὴν ἀξιουμένην ἀποκατάστασιν), καὶ ὅτι ἡ μόνη παρὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτούμενη ἐν τούτῳ ἠθικὴ εἶναι ἡ τελεία τῶν ὀφειλομένων ἐξοφλήσις καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἄγει εὐθὺ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀποδεικνυομένης τῆς πληρωμῆς ἡ ἀποκατάστασις ἐπέρχεται αὐτοδικαίως καὶ ὅτι ἡ δικαστικὴ αὐθεντία δὲν παρέχεται τὸ τοιοῦτον δικαίωμα ἀλλ' ἀναγνωρίζει αὐτὸ ἐπελθόν.

Ὅτι δὲ τοιαύτη εἶναι τοῦ Νόμου ἡ ἀληθὴς ἔννοια, γίνεται ὀφθαλμὸν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρ. 610 αἱ συλλεχθόσμεναι πληροφορίες δέον ν' ἀφορῶσιν εἰς εὐθὺν «ἐκλήθειαν τῶν ἐν τῇ αἰτήσει ἐκτεθειμένων», ἐν αὐτῇ δὲ, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ α' ἐδαφ. τοῦ ἄρθρ. 608, καὶ ὁ ἀδύναται ν' ἀπακατασταθῇ ὁ ἐξοφλήσας ὅλος· ὅθεν τὰ παρ' αὐτοῦ ὀφειλόμενα πτωχέυσας, ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται ν' ἀναφέρῃ μόνον ὅτι ἐξόφλησε τελείως τοὺς ὑπάρχοντας πιστωτάς. Κατὰ ταῦτα ἐπομένως, ἐὰν ἡ πληρωμὴ ἀποδειχθῇ, θεωρεῖται παύσασα ἡ προκαλέσασα τὴν πτώχευσιν ἀφορμὴ καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς ἐξαλείφονται αὐτοδικαίως χωρὶς νὰ λαμβάνηται ποσῶς ὑπ' ὄψιν ἐὰν μετὰ πτώχευσιν ἐπεδείξατο ὁ ὀφειλέτης καλὴν ἢ κακὴν διαγωγὴν, ἢ ἐὰν ᾔναι ἄνθρωπος ἠθικὸς ἢ τελείως διαφθαρμένος· εἰσὶ ἢ ἀπαγορεύσεις δὲν εἶναι, ὡς ἐρρήθη καὶ ἄνωτέρω, χάρις ἢ εὐνοια, ἀλλὰ πράξις δικαιοσύνης ὀφειλομένη τῷ πτωχεύσαντι, ὅστις ἔσχε τὴν ἠθικότητα νὰ ἐξοφλήσῃ διὰ θυσιῶν καὶ ἀγώνων ἀπαιτήσεις ὀφειλομένας κατὰ φυσικὴν μόνον ὑποχρέωσιν. (Παραβ. Alauz., ἀριθ. 2892—Bédar., 3 ἀριθ. 1324).

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 611 ἡ περὶ ἀποκατα-

τάσεως αἰτήσις μένει τετοιχοκολλημένη καὶ δύο μῆνας, κατ' αὐτοὺς δὲ οἱ τε Εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ Πρόεδροι δέχονται τὰς ἀποβαλλομένας αὐτοῖς ὑπὸ τῶν διαφορομένων παρατηρήσεις καὶ συλλέγουσι τὰς κατὰ τὸ ἄρθρον 110 ἀναγκαίας πληροφάνειας.

Τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακοπῆς παρέχεται ὑπὸ τοῦ νόμου κυρίως τῷ μῆτῳ ἐξοφληθέντι δανειστῇ, ἀλλ' ὅπως ἐκφράζεται ἐν σχετικῶν ἄρθρῳ, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι δὲν ἐνδοί νὰ εἰσαγάγῃ ἐν τούτῳ ἐξαίρεσιν τινα καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν τοῦ τοιοῦτου δικαίωματος ἀπολαμβάνουσι καὶ οἱ πιστωταί, οἵτινες ἐξηλάττωσαν νὰ δώσωσιν ἀποδείξεις τελείας ἐξοφλήσεως, εἰ καὶ μερικῶς μόνον πληρωθέντες· διότι ἡ ἀποκατάστασις ὡς τύπος, ἐξ ὅπως δημοσίας τάξεως δὲν δύναται, ὡς εἰκόσ, νὰ τροποποιηθῇ ὅπωςδήποτε τῇ δημοτικῇ θελήσει καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ οἱ τοιοῦτοι πιστωταί δὲν θεωροῦνται ἀμαρτυροῦμενοι ἐκ τῆς δοθείσης παρ' αὐτῶν ἀποληττικῆς ἀποδείξεως.

Περὶ τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας παρατείνεται εἰδικῶς τὸ ἄρθρ. 612 καὶ ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἀρκεῖ καὶ ἡ τοιχοκόλλησις ἥτοι ἐπὶ δύο μῆνας, ἀλλ' ὅπως διατυπῶται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, ἡ δι' αὐτῆς παρεχόμενη προθεσμία δύναται ἄρα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀνατρεπτική.

Τὴν ἐν Γαλλίᾳ δικαστήριον (Rau, 19 Ἀπριλ. 1853) ἀπεφάνησαν ἄλλοτε ὅτι ἡ ἀνακοπὴ εἶναι δυνατὴ καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν δύο μηνῶν, μέχρις οριστικῆς ἐκδόσεως τῆς σχετικῆς αἰτήσεως νομιζόμεν δὲ ὅτι ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἀποδίδουσι τὴν ἀληθῆ τοῦ ὡς εἰρηται ἄρθρου ἐννοίαν· διότι, ὡς δικαιουταί τις νὰ ἀναπαράγῃ ἐκ τοῦ ὅρου τῆς ὁλοσχεροῦς ἐκπληρωμῆς πάντων ἐν γένει τῶν χρεῶν, ὁ Νόμος ἀπαιτεῖ ἀπολύτως πρὸς παραβίασιν τῆς αἰτήσεως, καὶ οἱ βραδύως

προσερχόμενοι δανεισταί δὲν καλύονται ὅπως ἀνακόψωσιν ἐγκύρως, ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑποβάλωσι τὴν ἀνακοπὴν πρὸς τὸν Εἰσαγγελέα τῶν Ἐφετῶν, πρὶν ἢ τὸ Δικαστήριον ἀποφανθῇ ὀριστικῶς περὶ τῆς ὑποθέσεως, ἀφοῦ οὕτω μόνον δὲν ἐπέρχεται βλάβη τις ἀλλὰ τοῦναντίον καὶ ὑποβοηθεῖται ὁ σκοπὸς τοῦ Νόμου ὅπως μὴ ἀποκαθίσταται ὁ μὴ ἐξοφλήσας ὀλοσχερῶς πάντα τὰ χρεῖα αὐτοῦ.

Ἡ ἀνακοπὴ ἐκ μέρους τῶν δανειστῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 612 πραγματοποιεῖται δι' ἀπλῆς παρὰ τῷ δικαστικῷ γραφεῖῳ ἐκδόσεως, ὡς δικαιολογητικὰ δ' ἔγγραφα, ἐφ' ὧν ἐκείνη στηρίζεται, ἐννοεῖ βεβαίως ὁ νόμος τοὺς ἀποδεικνύοντας τὴν πίστωσιν τίτλους, κατάλογον ἐμφαινόντα τὰ πληρωθέντα ποσά, ὡς καὶ πᾶν ὑπάρχον τυχόν ἔγγραφο, δι' αὐτὸ βεβαιουταί ἡ μὴ πληρωμὴ.

Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν πιστωτῶν τὴν χρῆσιν ἀνακοπῆς ἐπιτρέπει ὁ Νόμος, καὶ «παντὶ ἄλλῳ ἔχοντι δικαίωμα», τὴν ἀληθῆ δὲ τῆς φράσεως ταύτης ἐννοίαν νομιζόμεν, ὅτι δύναται τις ν' ἀνεῖρῃ ἐν τῇ διατάξει τοῦ ἄρθρ. 610. Κατ' αὐτὸ ἀπαράδεκτοι εἰς ἀποκατάστασιν εἰσὶν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ οἱ ὑπόλογοι, ἥτοι διαχειρισταί, ἐπίτροποι καὶ θεματοφύλακες, ἐφ' ὅσον δὲν ἔδωκαν ἡ δὲν ἐξώφλησαν τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν, ἐπομένως ὡς δικαιουμένους κατὰ τὸ ἄρθρ. 612 ν' ἀνακόψωσι δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς εἰδικούς πιστωτάς τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 616 ἀναγραφόμενων ὑπολόγων, οἵτινες, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξώφληθησαν, δικαιουταί βεβαίως νὰ ἐναντιωθῶσιν εἰς τὴν αἰτουμένην ἀποκατάστασιν.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν δύο μηνῶν οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ πρόεδροι, πρὸς οὓς ἀποστέλλεται ἡ αἰτήσις, ὑποβάλλουσιν ἰδίᾳ ἕκαστος πρὸς τὸν εἰσαγγελέα τῶν ἐφετῶν τὰς συλλεγείσας πληροφορίας, τὰς γινόμενας τυχόν ἀνακοπῆς, καὶ τὴν περὶ

τῆς αἰτήσεως ἀτομικὴν αὐτοῦ γνώμην· ἐπὶ τῇ παραλαβῇ δὲ τῶν ἐγγράφων τούτων, ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν ἐφετῶν μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως. Καὶ ἐὰν μὲν οὐδὲν ἀντίκειται εἰς τοῦτο, ὑποβάλλει τὴν δικογραφίαν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ἐναντίᾳ ὅπως περιπτώσει ἡ ἰσότης αὐτῇ ἀπαιτεῖ, ὅπως ἀνακοινώσῃ τῶν αἰτούντων τὰς δυσμενεῖς πληροφορίες, αἵτινες ὑπεβλήθησαν αὐτῷ, ὡς καὶ τὰς γενομένας τυχὸν ἀνακοπὰς.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ πτωχεύσας δύναται νὰ δώσῃ δι' ὑπομνήματος πᾶσαν ἐξηγήσιν, ἣν νομίζει ὠφέλιμον, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ νὰ καταβάλῃ αὐθωρεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ πιστωτοῦ ἀξιούμενον ποσόν, ἐὰν πράγματι ὀφείλῃται, ἢ νὰ ζητήσῃ ν' ἀναβληθῇ ἡ ἀποκατάστασις μέχρι τῆς παρὰ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐκδόσεως ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς ἀνακοπῆς ἐκδικαζομένης δι' ἀπλῆς πρὸς τὸ ὡς εἴρηται δικαστήριον κλήσεως τοῦ ὀφειλέτου· ἐν ἀμφοτέροις δὲ τὸ ἐφετεῖον δὲν δύναται ν' ἀπορρίψῃ τὰς τοιαύτας διὰ τοῦ εἰσαγγελεως ὑποβιβαλλομένης αἰτήσεις τοῦ ὀφειλέτου· διότι, ἀφοῦ ὁ νόμος δὲν δέχεται τὸν ἀνακόπτοντα ὡς διὰ δίκον ἐν τῇ περὶ ἀποκαταστάσεως δίκῃ, ἔπεται ὅτι οἱ ἐφέται πρὶν ἢ δικάσωσιν ἐπὶ τῆς ἀποκαταστάσεως, ὀφείλουσι κατ' ἀνάγκην ν' ἀναμείνωσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ κοινοῦ δικαστηρίου περὶ τῆς ἀνακοπῆς, ἀφ' ἧς δὲν δύνανται οὗτοι ν' ἀπορνηθῶσιν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ἐφετεῖον σταθμίζον τὰ ὑποβιβαλλόμενα αὐτῷ ἐγγραφα ἀποφαίνεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει καὶ μετὰ προηγουμένην τοῦ εἰσαγγελεως ἀκρόασιν περὶ τῆς παραδοχῆς ἢ μὴ τῆς ἀποκαταστάσεως· ἐὰν δὲ ἡ αἴτησις ἀπορριφθῇ, δὲν συγχωρεῖται ἐπανάληψις αὐτῆς πρὸ τῆς παρελεύσεως ἑτους ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως, ἥτις, ἀποστελλομένη εἰς τοὺς κατὰ τὸ ἄρθρ. 610 Εἰσαγγελεῖ καὶ Προέδρῳ, ἀναγι-

νώσκεται τῇ διαταγῇ τοῦ δικαστηρίου δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ γραμματέως καὶ ἀντιγράφεται ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ.

Μετὰ τούτου τὸ ὄνομα τοῦ ὀφειλέτου διαγράφεται ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν πτωχευσάντων καὶ ἔκτετε λογίζεται οὗτος ὡς τελείως ἀποκατασταθεὶς.

Ἀλλὰ κατόπιν τῆς ἀνωτέρω διαγραφῆς μένης διαδικασίας ὁ οὕτως ἀποκαταθεὶς ὀφειλέτης δικαιούται ἄρα ν' ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν τοῦ διὰ τοῦ γενομένου τυχὸν συμβιβασμοῦ ὑποσχθέντος μερῶς σματος πρὸς τινὰ τῶν ἀληθῶν πιστωτῶν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ἐνεφανίσθη οὐκ ἀρκουσῶν τῶν τῆς πτωχεύσεως ἐργασίων, οὔτε κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀποκαταστάσεως; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐγείνηθη ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἡ Νομοθεσία τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ὡς καὶ συγγραφέντες, ἀρνητικῶς ἔλυεν αὐτό, (Cass. 20 Μαρτίου 1840. — Renouard 2. σ. 509. — Alauz. ἀριθ. 2895). Νομίζομεν δὲ οὐκ ὀφείδει δύναται ν' ἀρνηθῇ τῆς τοιαύτης λύσεως τὴν ὀρθότητά· διότι ὁ ὀφειλέτης οὐ δύναται βεβηλώσας ν' ἀξιοῖ, οἱ εἶναι πτωχεύσας μὲν, ἵνα μὴ πληρώσῃ, καὶ αὐτὸς χρόνως ἀποκατασταθεὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἐξώφλησεν ὁλοσχερῶς πάντα τὰ ὀφειλόμενα χρέη.

Μιταβώμεν νῦν εἰς ἐρμηνείαν τοῦ ἀρθ. 616 καὶ ἐπ.

Ὁ Νομοθέτης, ἀναγνωρίζων ρητῶς αὐτοδικαίως ἐπερχομένην συνέπειαν τῆς πληρωμῆς τῆς ἀποκαταστάσεως, ἐξητέλλει, ὡς ἐρρήθη, ἔργον δικαιοσύνης, ἐφ' ὅσῳ ἐπρόκειτο περὶ ἀνθρώπου ἔστω καὶ ἀμειβόλου ἠθικῆς ἢ καὶ διεφθαρμένου κατὰ βίον, ἀλλ' ὅν ἡ τοιαύτη ἀνηθικότης εἴη ἀναμφισβήτητος καὶ βεβαιούται δι' ἀποφάσεων καταδικαζουσῶν τὸν αἰτούντα ἐν ἀντιδικαστῇ ἢ ἐπὶ κλοπῇ, ἀπάτῃ, βολίᾳ, χρεωκοπίᾳ, δὲν δύναται βεβηλώσας νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος καλῶν τῆς παραδοχῆς τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἡ

μολογῶν τοῦ ἄρθρ. 616 τὴν ἀπαγορεύ-
σιν, αἱ ἥς ἀπονέμεται ἀπλῶς ὁ ὀφειλό-
μος πρὸς τὴν ἠθικὴν σεβασμὸς· διότι ὁ
ἐπιλέτης, ὅστις προσβλῶν δημοσίως τὴν
ἐρησιότητα διὰ τῆς ἐκτελέσεως τοιούτων
ἀποποιῶν πράξεων ὑπέστη ποινὴν, καὶ
ὅταν ᾔθελεν εἶναι καὶ ἄτοπον ν' ἀπο-
κρίσται ὡς καὶ πᾶς ἕτερος.

Ὁ καταδικασθεὶς ἐπομένως ἐπὶ δολίᾳ
ἐπινοήσῃ, κλοπῇ ἢ ἀπάτῃ δύναται μὲν
ἀποκατασταθῇ, ἀλλὰ μόνον δυνάμει
τῶν ἄρθρ. 565—568 τῆς Ποιν. Δικ.,
καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 608 τοῦ Ἐμπ.
Νόμου. Ἐπ' ἴσης καὶ ὁ ἀπλὸς χρεώ-
κος δύναται μὲν ν' ἀποκατασταθῇ, ἀλλὰ
μόνον μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς διὰ τῆς
ἀποδόσεως ἐπιβληθείσης αὐτῷ ποινῆς ἢ
τῆς ἀπονομῆς βασιλικῆς χάριτος.

Ὅσα ἡ ἀπλὴ τῆς ποινῆς παραγραφὴ
ὅταν ἀρκεῖ βεβαιοῶς ὅπως γείνη δεκτὴ ἢ
τῇ ἀποκαταστάσεως πρότασις.

Ὁ Νομοθέτης, καθιερώσας διὰ τοῦ ἄρθ.
617 τὴν ἀρχὴν ὅτι ὁ ἔμπορος κηρύσσει
εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καὶ μετὰ
τὸ θάνατον, δὲν ἠδύνατο βεβαιοῶς χωρὶς
τὴν κατακρίθῃ ὡς ἀσυνεπής, νὰ μὴ ἀνα-
γνωρίσῃ ὅτι καὶ τῆς τοιαύτης πτωχεύ-
σεως αἱ συνέπειαι ἐξαλείφονται, τούτου
ἕνεκεν διὰ τοῦ ἄρθρ. 618 ἐπέτρεψεν
εἰς ἴσης ὅπως, ὁ πτωχεύσας ἀποκαθίστα-
ται καὶ μετὰ θάνατον, ἀναγνωρίσας οὕτω
τὸ δικαίωμα τῶν τέκνων ὅπως ἐξαγίζωσι
τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς, ἥτοι ἄξιωμα δ-
εῖναι πάντοτε εὐνοϊκῶς ἐθεώρησαν πᾶσα,
καὶ γίνεαι αἱ Νομοθεσίαι.

Περὶ συμβολαιοκομῆς ἐν πτωχεύσει ἔγρα-
ψεν ὁ ἀειμνήστος Ράλλης, τὸν νέον ἐρμη-
νίσας νόμον· τὸ νῦν ἐκδιδόμενον ἀξιό-
λογον ἔργον τοῦ Σ. Κρόκου δὲν περιέ-
κει ἔτι τὰ περὶ τούτου.

Δ. Ποταμιᾶτος

Συμβολαιογράφος. (Ὁργα-
νὸς δικαστηρίων). ὁ Συμβολαιογράφος
λέγεται ὁ ἄρθρον 166 τοῦ Ὁρ-

γανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων, οἱ δημόσιοι
ἀξιωματικοί, οἵτινες διορίζονται: — 1. νὰ
συντάττωσι καὶ νὰ φυλάττωσιν ὅλας τὰς
συμφωνίας· καὶ ἄλλας ἰδιωτικὰς δηλώσεις
θελήσεων, εἰς τὰς ὁποίας οἱ συμβαλλόμε-
νοι ὀφείλουσι ἢ θέλουσι νὰ δώσουν κῦρος
ἐπισήμου ἐγγράφου, νὰ ἐκδίδωσιν ἀντί-
γραφα καὶ ἐκτελέσεως ἐπιδικαστικὰ ἀπό-
γραφα (grosses en forme exécutoires)
αὐτῶν, καὶ νὰ βεβαιώουσι τὴν χρονολο-
γίαν τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων—2. νὰ
ἐνεργῶσιν ἄλλας νομικὰς πράξεις, ἐπιτε-
τραμμένας εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν νόμων.

Σκοπὸν κύριον ἔχει ἡ σύστασις τῆς
συμβολαιογραφικῆς ἀρχῆς τὴν τῶν δι-
καστικῶν ἐρίδων προκατάληψιν, διότι
αὕτη μὲν ἐγκατέστη, ἵνα συντάσῃ καὶ
δημοσίαν παρέχῃ πίστιν εἰς τὰ συναλ-
λάγματα καὶ τὰς λοιπὰς τῶν ἰδιωτῶν
νομικὰς πράξεις, τοὺς δικαστικούς· δὲ ἀ-
γῶνας γεννᾷ συνήθως τῶν νομικῶν σχέ-
σεων τὸ ἀσφές καὶ ἀμφίβολον· ἄλλως
δὲ καὶ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς δια-
τάξεως περὶ περιορισμοῦ τῆς μαρτυρικῆς
ἀποδείξεως δύναται νὰ θεωρηθῇ, μάλι-
στα διὰ τοὺς ἐκ τῶν συμβαλλομένων ἀ-
γραμμάτων ἢ ὀπωσδήποτε ἀνικάνους εἰς
τὸ γράφειν.

§ 1.—Ἱστορικῶς α') Οἱ Αἰγύπτιοι,
οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Ἕλληνες εἶχον θεσμὸν
ἀνάλογον πρὸς τὸν σημερινὸν τῶν συμ-
βολαιογράφων, ἥτοι ὑπαλλήλους, ἐνὸπιον
τῶν ὁποίων συνετάσσοντο αἱ τῶν ἰδιω-
τῶν συμβάσεις.—β') Οἱ Ρωμαῖοι κατὰ
τὴν ἐποχὴν τῆς δημοκρατίας ἔνεκεν τῆς
περὶ τοὺς τύπους αὐστηρότητος τὰ συμ-
βόλαια συντάττον, πιθανῶς αὐτοὶ οἱ νο-
μικοί, κατὰ τοῦ· χρόνους ὅμως τῶν αὐ-
τοκρατόρων ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ ἔργον τοῦ-
το ἡ τάξις τῶν Tabelliones ἢ Tabula-
rii, διότι ἡ λέξις notarius, σημαίνουσα
κατ' ἐρχὰς τὸν ταχυγράφον ἢ τὸν στενο-
γράφον, ἔλαβε μεταγενεστέρως τὴν σημα-
σίαν, ἣν σήμερον ἔχει.—Οἱ Tabellio-

nes, εἰς τὰς σημαντικωτέρας πόλεις διη-
ροῦντο εἰς σωματεῖα (scholas), ἔχοντα
ἕκαστον τὸν προϊστάμενον (primicerius)
αὐτοῦ, ὅστις καὶ prototabellio ἢ major
ἐλέγχετο. Τὸ ἐπάγγελμα δὲ αὐτῶν ἤσκουν
συνήθως ἐν τῇ ἀγορᾷ, διὸ καὶ forenses,
ἀγοραῖοι, ἐνίοτε καὶ amanuenses ἢ ro-
mail ἐλέγοντο, παντὶς εἴδους νομικὰς
πράξεις συντάσσοντες, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ
δικόγραφοι. — γ') Κατὰ τὸ Βυζαντινὸν
Δίκαιον ἐπὶ τουρκοκρατίας συμβολαιογρά-
φους ἰδίους εἶχον οἱ ἐπίσκοποι, καλουμέ-
νους κατσιλιέρους ἢ νοτάρους, οἵτινες βρ-
χύτερον, ἐν ταῖς νήσοις ἰδίως, ἐξελέγοντο
ὑπὸ τοῦ λαοῦ. — δ') Ἐν Γερμανίᾳ διὰ
δ. Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ἐκδοθέντος ἐν
ἔτει 805, ἐπετράπη ὁ διορισμὸς τῶν συμ-
βολαιογράφων ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ
βραδύτερον διωρίζοντο ὑπὸ τοῦ αὐτοκρά-
τορος, ἐπὶ Λοθάρου δὲ ὑπεχρεώθησαν νὰ
δρακίζωνται «quod nullum scriptum
falsum faciant». ἔκτοτε ἐχαρακτηρί-
σθησαν ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι, τὰ δὲ
παρ' αὐτῶν συντασσόμενα ἔγγραφα δη-
μοσίαν παρεῖχον πίστιν. — ε') Ἐν Ἰτα-
λίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ ὁ τῶν συμβο-
λαιογράφων θεσμὸς ἔλαβε μεγάλην ἀνά-
πτυξιν, τὸν δὲ ὀριστικὸν αὐτοῦ τύπον ἔ-
δωκεν ὁ ν. ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου 1791
καὶ ἀπὸ 25 ἀνεμώδους ἔτους 11 τῆς
γαλλικῆς δημοκρατίας, ὅν ὁ Ἕλλην νο-
μοθέτης ἔλαβεν ὡς βάσιν κατὰ τὴν σύν-
ταξιν τῶν ἰσχυουσῶν περὶ συμβολαιο-
γράφων διατάξεων ἀλλὰ πρὸ τούτου ὁ
Καποδίστριας εἶχεν ἐκδώσει περὶ μνημό-
νων τὸ ἀπὸ 15 Αὐγ. 1830 δ. (Γ. Φι-
λαρέτου Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. §§ 51, 80,
94, 100 καὶ σελ. 413 § 1).

§ 2. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἑκάστῳ
δικαστηρίῳ διορισθησομένων συμβολαιο-
γράφων, καὶ ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος καθέδρα
ἑκάστου αὐτῶν προσδιορίζεται παρὰ τῆς
κυβερνήσεως κατὰ γνώμωδότησιν τοῦ ἀρ-
μοδίου δικαστηρίου, καὶ κοινοποιεῖται

διὰ τῆς ἐφημερίδος (167 Ὁργ. Δικαστ.).

Πρὸς σύστασιν ἢ κατάργησιν συμβο-
λαιογραφείου ἀπαιτεῖται ἡ γνώμωδότησις
τοῦ Πρωτοδικείου καὶ οὐχὶ τῆς ἐλομε-
λείας αὐτοῦ, ἀρμόδιον δὲ πρὸς τοῦτο εἶ-
ναι ἐκεῖνο, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐ-
ποίου πρόκειται νὰ συσταθῇ ἢ ὑπάγῃ
τὸ καταργηθησόμενον συμβολαιογραφεῖον.

Εἰς τοῦλάχιστον συμβολαιογράφος καθ-
εδρεύει ἐν τῇ περιφερείᾳ ἑκάστου εἰρηνο-
δικείου (168 Ὁργ. Δικ.).

§ 3. — Ἡ ἀναπλήρωσις τοῦ συμβο-
λαιογράφου γίνεται ὑπὸ τοῦ εἰρηνο-
δικίου, ὅστις κατὰ τὴν περίπτωσιν τῆς
τῆν ἔχει ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑ-
ποχρεώσεις τακτικοῦ συμβολαιογράφου.
(168 Ὁργ. Δικ. 492 § 2 Πολ. Δικ.).

Εἰς ὅσα μέρη εἶναι διωρισμένοι εἰς καὶ
μόνος συμβολαιογράφος, ἐν περιπτώσει κω-
λύσεως ἢ ἐξαίρεσεως ἀναπληροῦται οὗτος
ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, τοὺς δὲ συμβολαιο-
γραφοῦντας εἰρηνοδικίας ἀναπληροῦσιν οἱ
πάρεδροι. — Ὅσακις ἡ ἀναπλήρωσις γί-
νεται ἐνεκεν ἀσθενείας, τὰ καθαρὰ δικαιο-
ματα διανέμονται μεταξὺ τοῦ ἀσθενούν-
τος καὶ τοῦ ἐκπληροῦντος τὰ ἔργα αὐ-
τοῦ. Ἐν περιπτώσει δὲ ἄλλων κωλυμάτων
ἢ ἐξαίρεσεων ὅλα τὰ δικαιώματα ἀνή-
κουσιν εἰς τὸν ἀναπληρωτὴν (ἀρθρ. 1—
3 Δ. 21 Μαρτίου 1836). Ὅταν ἐντεῖα
τῆς εἰρηνοδικειακῆς περιφέρειας ὑπάρχου-
σιν εἰδικοί συμβολαιογράφοι, μὴ διωρι-
σμένοι ὁμως ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ εἰρηνοδι-
κείου, ὁ εἰρηνοδικὴς δύναται νὰ ἐκπλη-
ρῇ ἔργα συμβολαιογράφου (ν. 24 Ἰου-
λίου 1843).

Αἱ προξενικαὶ ἀρχαὶ ἐκπληροῦσι κα-
θήκοντα συμβολαιογράφου κατὰ τὸ ἀρθρ.
119 τοῦ ν. 31 Δεκ. 1877, ὡς ἐτροπο-
ποιήθη διὰ τοῦ ν. 8 Μαΐου 1891 (ἀρθρ. 119).

§ 4. — Διορισμὸς συμβολαιογράφων
εἰλίγνετο συμφώνως πρὸς τὰ ἀρθρ. 119
καὶ 170 τοῦ Ὁργ. Δικ. Πρὸς ἐξέτασιν
ὑποψηφίων εἶχεν ἐκδοθῇ τὸ ἀπὸ 6 Ἰου-

του 1974 διάταγμα. Τὰ περὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν συμβολαιογράφων ἐκανονίσθητε βραδύτερον διὰ τοῦ ἀρθρ. 5 τοῦ ν. 1257 τῆς 31 Δεκ. 1877, ὅπερ ὁμοῦς ἐκπονήθη διὰ τοῦ ν. ΒΡΠΘ' τῆς 10/24 Ἀπριλίου 1893. Οὕτω κατὰ τὰ ἐν ἰσχύοντα διορίζεται συμβολαιογράφος συμπληρώσας τὸ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ βεβαιουμένης διὰ ληξιαρχικῆς πράξεως ἢ διὰ τοῦ μητρώου τῶν ἀρρένων, καὶ ἔχων : 1) ἀδείαν τοῦ δικηγορεῖν· 2) ὁ διατελέσας εἰς δικαστικὴν θέσιν ἀπὸ τοῦ ἀπαισθηγελῶς παρὰ πρωτοδικαίαι καὶ ἄλλων· 3) ὁ ἔχων πτυχίον εἰρηνοδίκου μετὰ τὴν βαθμὸν ἀρίστην ἢ ἀκαλῶς· κατὰ τὸ ἀπὸ 26 Ἰουλίου 1866 Β. διάταγμα, καὶ συναμα ὑπηρεσίαν εἰρηνοδίκου τοῦλάχιστον διετῇ ἢ ὑπηρεσίαν συμβολαιογράφου τοῦλάχιστον τριετῇ· 4) ὁ μετελευθέρων ἐπὶ ἐξαετίαν τὸ ἔργον τοῦ συμβολαιογράφου· 5) ὁ διατελέσας γραμματεὺς ποινικοῦ δικαστηρίου ἢ γραμματεὺς εἰρηνοδικείου ἐπὶ δέκα ἔτη· 6) ὁ διατελέσας ἐπὶ πενταετίαν εἰς ἑμισίον προξενικὴν θέσιν, ὡς προϊστάμενος ἢ γραμματεὺς. Οἱ κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ν. ΒΡΠΘ' τοῦ 1893 συμβολαιογράφοι διεπληρήθησαν εἰς τὴν θέσιν τῶν, καίπερ μὴ ἴσχυοντες τάνωτέρω προσόντα· ἀλλ' ἐὰν ἐκτελεσῶσι, δὲν δύνανται νὰ διορισθῶσιν ἐν νέου.

Εἰς τὰς ἐπισήμους κομπὰς οἱ συμβολαιογράφοι παρακολουθοῦσι τοὺς πρωτοδικαίαι (229 Ὀργ. Δικ.).—Εἶναι ἀσυμβίβαστος ἡ θέσις τῶν πρὸς τὸ βουλευτικὸν ἐξέλιμα ; (Γ. Φιλαρέτου Δικαστ. Ὀργ. Δικ. 600 § 6).

§ 5.—Ἡ παῦσις τοῦ συμβολαιογράφου γίνεται κατὰ τὰς ἀρθρ. 13 καὶ 14 τοῦ ν. ΒΡΠΘ' τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1892.—Ἡ καταργηθείσης τῆς τελευταίας § τοῦ ἀρθρ. 174 τοῦ Ὀργ. Δικ. οἱ συμβολαιογράφοι παύονται, καὶ ἐὰν παρέλθωσιν μῆνες ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τῶν χω-

ρὶς νὰ ἐκτελεσθῶσι τὰ ἐν τῷ ἀρθρ. 174 τοῦ Ὀργ. Δικ. διατασσόμενα (κατωτ. § 10).—Πρωτορινὴ παῦσις ἐπιβάλλεται κατὰ τὸ ἀρθρ. 293 ἐδ. 4 Ὀργ. Δικ.—Καταψήφισις πρὸς ἀποζημίωσιν κατὰ τ' ἀρθρ. 296 καὶ 297. Ὀργ. Δικ.

§ 6.—Ἡ ἐκτασίς τῆς ἐξουσίας τοῦ συμβολαιογράφου ὁρίζεται ἐκ τῆς περιφέρειας τοῦ εἰρηνοδικείου, παρ' ᾧ καθι-δρύεται, αὕτη δὲ κανονίζει τὴν τε ἀρμοδιότητα καὶ τὸ ἔγκυρον τῶν πράξεων αὐτοῦ (174. Ὀργ. Δικ.).—Οἱ συμβολαιογράφοι δύνανται, ἐξερχόμενοι τῆς ἐδρας τῶν, νὰ ἐνεργῶσι τὴν ὑπηρεσίαν τῶν καθ' ἅπασαν τὴν εἰρηνοδικεακὴν περιφέρειαν, παρ' ἣ διωρίσθησαν· ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ μεταφέρωσι τὴν διαρκῆ διαμονὴν τῶν καὶ τὰ γραφεῖά τῶν ἐκτὸς τῆς ἐδρας τῶν.

§ 7.—Πλείονες συμβολαιογράφοι, διωρισμένοι ἐντὸς τῆς περιφέρειας εἰρηνοδικείου τινός, ἀρμοδίως καὶ ἐγκύρως ἐνεργοῦσι πάντες καθ' ὅλην τὴν εἰρηνοδικεακὴν περιφέρειαν (πρόβλ. Ὀργ. Δ. 168). «Καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐνθα ὑπάρχουσι πλείονα εἰρηνοδικεῖα (δ. 5 Μαρτ. 1878), ἐπειδὴ ἕκαστον ἔχει ἰδίαν περιφέρειαν, ἡ ἀρμοδιότης ἐκάστου συμβολαιογράφου ἐκτείνεται—γράφει ὁ Οἰκονομίδης (§ 19 σημ. 2)—ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἐκείνου μόνον τοῦ εἰρηνοδικείου, παρ' ᾧ καθιδρύεται, ἐσφαλμένως δὲ εἶπον—προσθέτει ὁ αὐτός—τὸ ἐναντίον ἐν ταῖς προηγουμέναις ἐκδόσεσιν. Ἀφ' ἐτέρου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐνθα ὑπάρχουσι δύο εἰρηνοδικεῖα, ἡ ἀρμοδιότης τοῦ συμβολαιογράφου ἐκτείνεται ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἀμφοτέρων τῶν εἰρηνοδικείων». Ἡμεῖς μόνον εἰς τὸ τελευταῖον συμφωνοῦμεν—ἀδιαφόρως ἐὰν πρόκειται περὶ δύο ἢ πλείονων συμβολαιογραφείων—μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωμεν πῶς βασίζεται ἡ ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίδου γενομένη διάκρισις, καὶ ὅσον ἐκ τοῦ μνημονευομένου δ. 5

Μαρτ. 1878 δὲν συνάγεται τοιαύτη λύσις.

Ἄκυρος εἶναι πᾶσα πράξις, γιγνομένη ἐκτὸς τῆς περιφέρειας τοῦ συμβολαιογράφου, ὃ δὲ παραβάτης καταδικάζεται εἰς πειθαρχικὸν πρόστιμον δέκα μέχρις ἑκατὸν δραχμῶν ἢ εἰς πρόσκαιρον παῦσιν δεκατεσσάρων ἡμερῶν μέχρις ἑξ μηνῶν (171 Ὁργ. Δ.).

§ 8. — Οἱ συμβολαιογράφοι ὀφείλουσι νὰ παρέχουσιν εἰς πάντα καὶ περὶ πάσης πράξεως τὴν ἐνυπόγραφον συνδρομήν, νάρνωνται δὲ αὐτὴν εἰς σύνταξιν πράξεων παρανόμων ἢ ἀντιδικαιουσῶν εἰς τὰ χρηστά ἤθη. Ἀρνούμενοι τὴν συνδρομήν των εἰς πράξιν ἀξιόποιον, πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι παραχρῆμα τὸν ἀρμόδιον εἰσαγγελέα (172 Ὁργ. Δ.).

Βεβλίας οἱ συμβολαιογράφοι δὲν κρίνουν περὶ τοῦ κύρους τῶν ἐγγράφων, καὶ πᾶσα συνέπεια τοῦ κατ' οὐσίαν μὴ νομίμου τοῦ ἐγγράφου βαρύνει τοὺς διαδίκους· ἀλλ' οἱ συμβολαιογράφοι ἐπὶ ζητημάτων, ἀφορώντων εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ὀφείλουσι νάρνωνται τὴν συνδρομήν των, π.χ. συνομολόγησιν παρανόμου ὑποχρέωσης προσωπικῆς κρατήσεως (Πολ. Δ. 1001) ἢ σύμβασιν περὶ συναιρέσεως πρὸς διάζευξιν συζύγων (πρβ. Ὁργ. Δ. 173). — Ἐπὶ εἰκονικῶν ἐγγράφων, εἰάν οἱ συμβολαιογράφοι εἶναι ἐν καλῇ πίστει, οὐδεμίαν φέρουσιν εὐθύνην, ἄλλως εἰάν ἐν γνώσει τῆς εἰκονικότητος ἢ τοῦ βόλου τῶν συμβαλλομένων παράσχωσι τὴν ἐκ τῆς θέσεως συνδρομήν των, εἶναι τιμωρητέοι.

Ἀρνούμενοι ἢ βραδύνοντες τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας των, καίπερ μὴ ὑπάρχοντος κωλύματός τινος (πρβλ. Ὁργ. Δ. 177. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 428 § 6), οὐδὲ περιπτώσεώς τινος ἐκ τῶν ἐν τῷ ἄρθρ. 172 τοῦ Ὁργ. Δ. ἀναφερομένων, ἐπέρχονται καὶ συνέπειαι τοῦ ἄρθρ. 141 τοῦ Ὁργ. Δ., ἥτοι, εἰάν καὶ μετὰ

τὰς ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως γενομένας ἐπιταγὰς ἐπιμένωσι, καταδικάζονται παρὰ τοῦ δικαστηρίου εἰς ὅλας τὰς ζητίας καὶ τὰ ἔξοδα, προσέτι δὲ εἰς πειθαρχικὸν πρόστιμον 10—100 δραχμῶν καὶ εἰς πρόσκαιρον δεκατεσσάρων ἡμερῶν παῦσιν τῶν ἔργων των μέχρις ἑξ μηνῶν, καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ ποινικῆς καταδιώξεως (480 Ποιν. Ν.).

Ἀγωγή κακοδικίας ἐγείρεται κατὰ συμβολαιογράφου, εἰάν ὑπάρχῃ περίπτωση κατὰ τ' ἄρθρα 56 ἐπ. Πολ. Δ.

§ 9. — Κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν συμβολαίων ὀφείλουσιν οἱ συμβολαιογράφοι νὰ πληροφορῶνται ἀκριβῶς, οὐ μόνον τὴν θέλησιν τῶν συμβαλλομένων, ἀλλὰ καὶ τὴν γνῶσιν αὐτῶν περὶ τῆς ἐκτέλεσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ὑποχρεώσεων, ἃς ἀναδέχονται· νὰ συντάττωσι δ' εὐσυνειδήτως καὶ ἀμερολήπτως τὰ ἐγγράφα, ἐξασφαλίζοντες κατὰ πάντα τοὺς τοὺς συμβαλλομένους (173 Ὁργ. Δ.).

§ 10. — Ὡς συμβολαιογράφος, πρὶν ἀναλάβῃ τὰ ἔργα του ὀφείλει: 1 νὰ δώσῃ ἐγγύησιν, καὶ νὰ ἀποδείξῃ δι' ἐπίσημου ἀποδεικτικοῦ τὴν ἐν τῇ ἐκτελέσει γενομένην παρακατάθεσιν αὐτῆς· 2 νὰ παραδῶσῃ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ ἐπικληρονομοῦ, εἰς τῶν ὁποίων τὴν περιφέρειαν καθεδρεύει, τὴν ὑπογραφὴν καὶ μονογραφὴν του (174 Ὁργ. Δ.).

Τὸ ποσὸν τῆς ἐγγυήσεως ὀρίζεται ἐπὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ εἰσαγγελέως ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου, δὲν δύναται δὲ νὰ εἶναι οὐτε κατώτερον τῶν διακοσίων, οὐτε ἀνωτέρον τῶν πεντακοσίων, καὶ δίδεται κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολ. Δ. (ἄρθρ. 140 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. τῆς 11 Ἰουλίου 1892).

Ἐάν ἡ ἐγγύησις ἐξαντληθῇ ἐκ τῆς πληρωμῆς προστίμων, ἀποζημιώσεων καὶ ἐξόδων, παύονται προσωρινῶς οἱ συμβολαιογράφοι καὶ οἱ συμβολαιογράφοι.

πείρηνοδίκαι. — Ἐὰν δὲ παρέλθῃ ἐξά-
μενον, χωρὶς νὰ συμπληρωθῇ τὸ ποσὸν
τῆς ἐγγυήσεως ἢ νὰ δοθῇ νά τοιαύτη.
πύονται ὁριστικῶς οὗτοι (ἀνωτ. § 5).

§ 11. — Ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποινῇ
ἀκυρότητας ἡ σύνταξις ἐγγράφου, εἰς τὸ
ἑστῶν εἶναι συμβαλλόμενος αὐτὸς οὗτος
συμβολαιογράφος ἢ οἱ συγγενεῖς ἢ κη-
νὸν αὐτοῦ, κατὰ μὲν εὐθεὶαν γραμμὴν
εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς, ἐκ πλαγίου δὲ
ἐκ τοῦ τρίτου βαθμοῦ συμπεριλαμβαν-
ομένου, ἢ εἰς τὰ ὁποῖα περιέχεται τι
ἐκ αὐτοῦ ἢ τῶν εἰρημένων συγγενῶν
αὐτοῦ (177 καὶ 180 Ὁργ. Δ.).

§ 12. — Ἐνώπιον δύο συμβολαιο-
γράφων ἢ ἐνώπιον ἐνὸς μὲν συμβολαιο-
γράφου, ἀλλ' ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ δύο μαρ-
τύρων, συντάσσεται ἐγκύρως πᾶν συμβο-
λαιογραφικὸν ἔγγραφο κατὰ κανόνα (178
Ὁργ. Δ.), διότι εἰς τινὰς περιπτώσεις ὁ
ἐκδοτὴς ἐξήτησε μείζονας ἐγγυήσεις,
π. χ. ἄρθρ. 3.19 ψηφ. διαθηκῶν.

Οἱ δύο συμβολαιογράφοι δὲν δύνανται
νὰ εἶναι (179 καὶ 180 Ὁργ. Δ.) πρὸς
ἐλλήλους συγγενεῖς ἐξ αἵματος ἢ ἐκ κη-
νείας ἐντὸς τῶν παρὰ τοῦ ἄρθρ. 177
ἀπαγορευομένων βαθμῶν (ἀνωτ. § 11).

Οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ εἶναι πολῖται
Ἕλληνες, νὰ μὴ ἔχωσι μήτε μετὰ τῶν
συμβαλλομένων, μήτε μετὰ τοῦ συμβο-
λαιογράφου συγγένειαν ἐξ αἵματος ἢ ἐκ
κηνείας κατὰ βαθμὸν ἀπαγορευόμενον
παρὰ τοῦ ἄρθρ. 177. νὰ μὴ εἶναι ὑπη-
ρέται ἢ γραμματεῖς τοῦ συμβολαιογρά-
φου καὶ νὰ δύνωνται νὰ υπογράψωσι (179
καὶ 180 Ὁργ. Δ.).

Διὰ πάσης πρωρινῆς (178 καὶ 293
Ὁργ. Δ.) πειθαρχικῶς τιμωρεῖται ὁ
συμβολαιογράφος, ἐὰν μὴ ἐκδώσῃ τὸ ἔγ-
γραφο αὐτοπροσώπως ἐκ ραθυμίας, ὀκνη-
ρίας ἢ κουφότητος (292 Ὁργ. Δ.), ἐπὶ
πλάστογραφίᾳ δ' ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις
ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἄρθρ. 247 καὶ ἐπ. Ποιν.
Δὲν ἀπαγορεύεται βεβαίως ἡ πρόσ-

ληψὶς βοηθῶν ἐν τοῖς συμβολαιογραφείοις.

§ 13. — Ἄκυρον εἶναι τὸ συμ-
βολαιογραφικὸν ἔγγραφο ἐκτὸς τῶν
περιπτώσεων τῶν ἄρθρ. 177—180 τοῦ
Ὁργ. Δ., καὶ προσέτι (181 Ὁργ. Δ.),
ἐὰν μὴ περιέχῃ : α') τὸ ὄνομα καὶ ἐπί-
θετον τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τὴν
κατοικίαν του· β') τὸ ἔθνος, τὸ ἐπίθε-
τον, τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν κατοικίαν
τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων.
Μὴ ὑφισταμένου ἐπαγγέλματος, δὲν συν-
άγεται ἀναγκαιῶς ἀκυρότης· γ') τὴν
ἡμέραν, τὴν μῆνα, τὸν τόπον καὶ τὴν
κατοικίαν, ἐν ᾗ συνετάχθη τὸ ἔγγραφο.

Ὁ παραβάτης συμβολαιογράφος τιμω-
ρεῖται ἢ πειθαρχικῶς κατὰ τὰ ἄρθρα 292,
293 Ὁργ. Δ., ἢ ὡς πλαστογράφος, ἐὰν
συντρέχωσιν αἱ ἐν τοῖς ἄρθρ. 247 ἐπ.
255 Ποιν. Ν. περιπτώσεις.

Ἐὰν ὁ συμβολαιογράφος δὲν γνωρίζῃ
ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τὸ ὄνομα, τὸ ἐπάγ-
γμα, ἢ τὴν κατοικίαν τῶν συμβαλλο-
μένων, ὑποχρεοῦται νὰ βεβαιώσῃ ταῦτα
διὰ τῆς προσλήψεως δύο μαρτύρων, γινα-
μένης περὶ τοῦτου μνείας (182 Ὁργ. Δ.).

Ποινὴν τοῦ συμβολαιογράφου καὶ οὐχὶ
ἀκυρότητα ἐπάγεται ἡ παράβασις αὕτη·
διότι πειθαρχικῶς διὰ προστίμου ἢ ἐπὶ
παραβίσει τοῦ ἄρθρ. 253 τοῦ Ποιν. Ν.
τιμωροῦνται οἱ παραβάται τοῦ ἄρθρ. 182
συμβολαιογράφοι· ἐὰν δ' ἐνέργησαν ἐν
δόλῳ, καθίστανται ἔνοχοι πλαστογραφίας.

Ἐὰν ὁ συμβολαιογράφος ἀγνοῇ τὴν
γλῶσσαν τῶν συμβαλλομένων, διορίζει
ἐρμηνέα, ὃν ὀρκίζει, γινομένης περὶ τοῦ-
του μνείας ἐν τῷ ἔγγραφῳ.

Εἰς συμβολαιογραφικὰς πράξεις διὰ
πληρεξουσίου συντασσόμενας, ἐπισυνάπτε-
ται τὸ πληρεξούσιον ἔγγραφο, ἐὰν δὲ
τοῦτο εἶναι ἐν ξένῃ γλῶσσῃ καὶ μεταφρά-
σις αὐτοῦ (183 Ὁργ. Δ.).

Πᾶσα συμβολαιογραφικὴ πράξις γρά-
φεται χωριστά, ἥτοι ἐπὶ ἰδιαίτερου χαρ-
τοστίμου ἐνὸς ἢ πλειόνων φύλλων (184)

Ὁργ. Δ. — πρβ. καὶ ἄρθρ. 10 Ν. 30 Δεκεμβρίου 1887 ΑΧΚΕ')· ὅθεν δὲν δύναται νὰ συνταχθῇ π. χ. πληρεξουσιότης εἰς δικηγόρον καὶ πωλητήριον· ἀλλὰ πράξεις μεταξύ τῶν αὐτῶν συμβαλλομένων συναφεῖς ὅπωςδὴποτε συντάσσονται ἐν ἐνὶ ἐγγράφῳ, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, τηρουμένων τῶν περὶ τελῶν χαρτοσήμου διατάξεων κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν αὐτῶν.

Ἀναγινώσκεται μεγαλοφώνως καὶ εὐκρινῶς τὸ συμβολαιογραφικὸν ἐγγράφον καὶ ἰδίως πᾶσα διαθήκη μετὰ τὴν σύνταξιν, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου γίνεται μνεῖα τῆς ἀναγνώσεως. — Ἡ παράδοσις ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς συμβολαιογραφικὰς πράξεις τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἄρθρ. 184 Ὁργ. Δ., ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς διαθήκας πρέπει νὰ συνδυασθῇ ἡ διάταξις τοῦ ὀργανισμοῦ πρὸς τὰ ἄρθρ. 6 καὶ 8 τοῦ ψηφίσματος.

Ἡ ὑπογραφή πάντων τῶν συμβαλλομένων, τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ συμβολαιογράφου διετάχθη ἐπὶ ποιῆν ἄκυρώσεως τοῦ ἐγγράφου ἢ τῆς διαθήκης καὶ ἐπὶ πειθαρχικῇ τοῦ συμβολαιογράφου, ὅστις ὀφείλει νὰ ὑπογράφῃται καὶ εἰς τὸ τέλος ἐκάστης σελίδος. Ἡ τελευταία ὁμῶς αὕτη παράλειψις δὲν διετάχθη ἐπὶ ποιῆν ἄκυρότητας, ἀλλ' ἐπὶ πειθαρχικῇ τιμωρίᾳ τοῦ συμβολαιογράφου. — Μὴ δυναμένων ἢ μὴ θελόντων τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων νὰ ὑπογράψωσι, προστίθεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου ἡ περὶ τούτου δῆλωσις τῶν ἰδίων (185 Ὁργ. Δ. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 447).

Τὰ συμβολαιογραφικὰ ἐγγράφα γράφονται κατὰ συνέχειαν εὐκρινῶς, χωρὶς παρεισγραφάς, συγκοπάς, χάσματα ἢ διεστήματα, καὶ ὅλαι οἱ ἐνδιαλαμβανόμεναι ποσότητες, χρονολογίαι καὶ ἄλλοι ἀριθμοὶ γράφονται ὁλοκλήρως μὲ ἀλφαριθμητικὰ στοιχεῖα. — Αἱ παρεισγραφαὶ θεωροῦνται ὡς μὴ οὔσαι· ἂν δὲ ἀφορῶσιν εἰς οὐσιώδη μέρη τῆς συμβάσεως ἢ τῆς

θελήσεως τῶν συμβαλλομένων, ὅλη ἡ πράξις θεωρεῖται ὡς ἄκυρος καὶ μὴ οὐσα (186 Ὁργ. Δ.). Καίπερ μὴ ἀναγραφόμενης εἰδικῆς διατάξεως, εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι εἰς γλῶσσαν ἐλληνικὴν πρέπει νὰ συντάσσῃται πᾶσα συμβολαιογραφικὴ πράξις (Γ. Φιλ. σ. 95 καὶ 449).

Τὰ ξύσματα καὶ αἱ ὅλως ἀκατάλληλοι διαγραφαὶ ἀπαγορεύονται ἐπὶ ποιῆν ἄκυρώσεως ὅλου τοῦ ἐγγράφου. — Πᾶσα ἀναγκαῖα διαγραφή μιᾶς ἢ πλείονων λέξεων γίνεται εἰς τρόπον ὥστε αἱ διαγεγραμμέναι λέξεις νὰ φαίνωνται εὐκρινῶς· συγχρόνως δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν σημειοῦται εἰς τὸ περιθώριον, καὶ ἡ σημεῖωσις αὕτη βεβαιοῦται ῥητῶς ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ πειθαρχικῇ ποιῆν τοῦ παραβίου συμβολαιογράφου (187 Ὁργ. Δ.).

Αἱ προσθήκαι, μεταβολαὶ καὶ διορθώσεις γίνονται ἐπὶ ποιῆν ἄκυρώσεως, μόνον εἰς τὸ περιθώριον ἢ ὅταν τὸ μέγεθος τούτων δὲν τὸ ἐπιτρέπη, εἰς τὸ τέλος τῆς πράξεως. Κατ' ἀμφοτέρως δὲ τὰς περιπτώσεις ἀπαιτεῖται ῥητὴ βεβαίωσις. — Τὰ μεσοστιχὰ (interlignes) ἢ ἄλλαι προσθήκαι ἢ μεταβολαὶ, γενομέναι εἰς τὸ ἐγγράφον, θεωροῦνται ὡς ἄκυροι καὶ μὴ οὔσαι. — Ἐκτὸς τῆς ἄκυρώσεως τιμωρεῖται ὁ παραβάτης καὶ μὲ πειθαρχικὸν πρόστιμον (188 Ὁργ. Δ. — πρβ. καὶ ἄρθρ. 5 Ν. ΑΧΚΕ' 30 Δεκ. 1887. Γ. Φιλ. Κωδὶξ χαρτ. σ. 83—86 καὶ Δικ. Ὁργ. σ. 451). — Τὰ περιθώρια καὶ τὰ ὑστερόγραφα ὑπογράφοντα κατὰ τὸ ἄρθρ. 185 Ὁργ. Δ.).

Τριῶν κατηγοριῶν εἶναι αἱ διατάξεις περὶ τῆς ἀσφαλεστέρως συντάξεως τῶν συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων: α') Αἱ ἀφορᾶσαι εἰς τὰ ὄντων εἰς τὴν κατὰ τισιν αὐτῶν πρόσωπα (Ὁργ. Δ. 177—179), ἐπὶ ποιῆν ἄκυρότητας ὀρισθῆσαι (Ὁργ. Δ. 180). — β') αἱ ἀφορᾶσαι εἰς οὐσιώδεις διατυπώσεις ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, ἐπὶ ποιῆν ἄκυρότητας.

καὶ ἡ κανονισθεῖσαι (Ὁργ. Δ. 181, 185 § 1, 186, 187 § 1, 188, 189), καθ' ἧς ὁ δικαστὴς, ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν δικαιουμένων, νὰ προτείνῃσιν τὴν ἀκυρότητα, ὀφείλει νὰ κηρύξῃ ἄκυρον τὸ συμβόλαιον. — α') αἱ ἀποφάσεις εἰς ἐπουσιώδεις διατυπώσεις, ἢ παράδοσις τῶν ὁποίων δὲν ἐπάρχεται μὲν ἀκυρότητα τῶν ἐγγράφων, ἀλλὰ τιμωρίαν τοῦ συμβολαιογράφου (π. Δ. 182, 184, 185 § 2, 187 § 2. — Πρβ. Νέμρ. σ. 219—220).

§ 14. — Ἐκ τῆς ἀκυρότητος τοῦ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἐπέρχονται (190 Ὁργ. Δ.) τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα: α') ἄκυρον ἔγγραφο, μὴ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων ἐν αὐτῷ οὔτε ὡς δημόσιον, οὔτε ὡς ἰδιωτικόν· β') ἔγγραφο, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων, ἀλλ' ἄκυρον ἐνεκεν τοῦ ὡς οὔσιώδους διατυπώσεως, ἰσχύει ὡς ἰδιωτικόν, καίπερ μὴ συντεταγμένον κατὰ τὸ ἄρθρον 410 Πολ. Δ., ἐὰν φέρῃ τὴν ὑπογραφήν τοῦ συμβολαιογράφου· γ') ἔγγραφο, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου ἢ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ μὴ ἀρτισθέντος συμβολαιογράφου, δὲν ἔχει τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν δημοσίου ἔγγραφου· ὅθεν ἰσχύει μὲν ὡς ἰδιωτικόν, ἀλλ' ὑποκείται εἰς πάσας τὰς περὶ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων διατυπώσεις (Πολιτ. Δ. 410).

§ 15. — Πᾶν συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, ἐκδοθὲν κατὰ τὰς νομίμως διατυπώσεις, παρέχει πλῆρη πίστιν ἐν δικαστηρίῳ περὶ ὅλων τῶν ἐν αὐτῷ διαλαμβανομένων καὶ ἐκτελεῖται, καθ' ὅσον τὴν ἐπικράτειαν, ἂν φέρῃ τοὺς εἰς ἐκτέλεσιν ἀπαιτούμενους τύπους. — ὅταν μόνον ἀναβάλλεται ἡ ἐκτέλεσις καὶ τὸ ἔγγραφο παύει τοῦ νὰ παρέχῃ πίστιν, ὅταν κατηγορηθῇ ὡς πλαστόν, ἢ ἀνενοθευμένον κατὰ τὰ ἀκριβέστερον τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικο-

νομίας [ὠρισμένα] (191 Ὁργ. Δ. Δικ.).

§ 16. — Μὴ χαρτοσημανθὲν προδικόντως συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, κατὰ τὸ ἄρθρ. 31 τοῦ Ν. 31 Δεκεμβρ. 1887 ΔΧΚΕ' (Νόμ. Βιβλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 215) δὲν εἶναι ἄκυρον, ἀλλ' ὑποβάλλεται εἰς τέλος δεκαπλοῦν, βαρύνον τὸν συμβολαιογράφον ἀνευ δικαιώματος ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ ιδιώτου διὰ ποσὸν ἀνώτερον τοῦ ἀπλοῦ τέλους, ὅστις τιμωρεῖται καὶ πειθαρχικῶς κατὰ τὸ ἄρθρ. 56 τοῦ αὐτοῦ Ν. περὶ τελῶν χαρτοσήμου (αὐτόθι σ. 276 σημ. 6 καὶ σελ. 330—333).

§ 17. — Πᾶς συμβολαιογράφος ὀφείλει νὰ φυλάττῃ παρ' ἑαυτοῦ, ἐπὶ ποινῇ προσκαίρου παύσεως καὶ πειθαρχικοῦ προστίμου, τὰ πρωτότυπα τῶν ἐγγράφων, ὅσα αὐτὸς συντάξῃ ἢ παρίλαβε πρὸς φύλαξιν. — Ἐξαιρέσις τότε μόνον γίνεται, ὅταν συγχωρηθῇ παρὰ ρητῆς τοῦ νόμου διατάξεως, ἢ διετάχῃ παρὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως. — Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τῆς ἐξαιρέσεως τὴν περίπτωσιν πρὶν παραδοθῇ τὸ πρωτότυπον, γίνεται κατὰ γράμμα ἀντίγραφον αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου καὶ ἐπικυρωμένον παρὰ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν περιφέρειαν καθεδρεύει ὁ συμβολαιογράφος, ἰσχύει ὡς πρωτότυπον καὶ ὡς τοιοῦτο φυλάττεται, μέχρις οὗ ἀποδοθῇ τὸ πρωτότυπον (192 Ὁργ. Δ.).

Δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ ἐν περιπτώσει ἐπιδείξεως ἐγγράφου (Πολ. Δ. 430 § 4), ἢ ὅσῳς ὁ νόμος ρητῶς διατάσσει (πρβ. Ὁργ. Δ. 194), ἐπιτρέπεται ἡ παράδοσις τοῦ πρωτοτύπου, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἐνεργηθῶσι τὰ ἐν τῇ § 3 τοῦ ἄρθρ. 192 διατασσόμενα, ὅτε τὸ ἀντίγραφον ἰσχύει ὡς πρωτότυπον (Πολ. Δ. 426).

§ 18. — Μόνος ὁ διακατέχων τὸ

πρωτότυπα συμβολαιογράφος ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν υποχρέωσιν τοῦ ἐκδίδειν ἀντίγραφα ἢ ἐκτελεστὰ ἀπόγραφα (193 Ὁργ. Δικ.).

§ 19.—Δικαίωμα πρὸς παραλαβὴν ἀντιγράφου ἢ πρὸς ἀνακοίνωσιν τῶν ἐν τοῖς ἐγγράφοις περιεχομένων ἔχουσι κατὰ τὸ ἄρθρ. 193 τοῦ Ὁργ. Δ. μόνον: α') οἱ συμβαλλόμενοι β') οἱ κληρονόμοι αὐτῶν καὶ γ') ἄλλοι ἔχοντες συμφέρον. Ὡς διευτυπώθη ἡ γ' περίπτωσις, εἶναι τόσον ἄριστος, ὥστε νομιζόμεν, ὅτι πᾶς δικαιολογῶν ὅπωςδήποτε συμφέρον — ἤμεσον ἢ ἔμμεσον — δικαιούται νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ περιεχομένου τῶν ἐγγράφων, ἐκτὸς βεβαίως τῶν διαθηκῶν (Ὁργ. Δ. 194) ἢ καὶ ἀντίγραφον αὐτῶν. — Ἐν ἀρνήσει τοῦ συμβολαιογράφου προκαλεῖται ἄδεια τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν. — Τὰ παρὰ Γάλλοις ἱσχυόντα εἰς Dalloz, Notaire, Rép. 324 — 342. Sup. 95 — 103.

Ἡ παράβασις τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρ. 193 τιμωρεῖται διὰ προστίμου ἢ διὰ προσκαίρου παύσεως τοῦ συμβολαιογράφου (Ὁργ. Δ. 291—293) καὶ διὰ πάσης ἀποζημιώσεως τοῦ ζημιωθέντος.

Ἡ παραβίασις τῆς ἐχεμυθίας τοῦ συμβολαιογράφου τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἄρθρ. 447 Ποιν. Ν. καὶ ἐὰν ἡ ἀνακοίνωσις τῶν ἀπορρήτων ἐγένετο πρὸς ἰδιοτελῆ σκοπὸν ἢ ἐὰν ἐκ ταύτης ἐβλάβῃ τὸ Κράτος ἢ τις τῶν ἰδιωτῶν, κατὰ τὸ ἄρθρ. 452 Ποιν. Ν. (πρὸς Ὁργ. Δ. 291).

§ 20.—Παντός εἰς χεῖρας συμβολαιογράφου τινὸς εὐρισκομένου πρωτοτύπου ἐγγράφου ἢ ἄλλου ἔχοντος πρωτοτύπου κύρος, δίδεται ἐπὶ ποινῇ προσκαίρου παύσεως ἢ πειθαρχικοῦ προστίμου ἐν καὶ μόνον ἐκτελέσεως ἐπιτακτικῶν ἀπογραφῶν εἰς ἕκαστὸν τῶν ἔχόντων συμφέρον, καί, παραδιδομένου τοῦ ἐγγράφου, σημειοῦται ἐκάστοτε ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου, ὅτι ἐγένετο ἡ παράβασις (196 Ὁργ. Δ.).

Δεύτερον ἐκτελεστὸν ἀπόγραφον ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τοῦ πρώτου ἢ ἔνεκεν ἄλλου λόγου δεδικαιολογημένῳ δίδεται δυνάμει ἀδείας τοῦ προέδρου ἐκδιδομένης συνεπείᾳ αἰτήσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου καὶ προσχωρημένης εἰς τὸ πρωτότυπον ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ (197 Ὁργ. Δικ.).

Περὶ τρίτου ἀπογράφου δὲν προνοεῖ ὁ νόμος· ἀλλ' οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, ὅπως ἀρνήθῃ ὁ πρόεδρος τὴν ἄδειαν πρὸς τοῦτο, ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις τοῦτο δ' ἐφαρμόζεται καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ.

Ὁ ἐκτελεστικὸς τύπος ἐπὶ τῶν συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων, ὑπὸ τῶν συμβολαιογράφων γεγόμενος, εἶναι ἀπαράλλακτος ὡς ὁ ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 807 Πολ. Δ., ἥτοι συντάσσεται ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως καὶ περιέχει εἰς τέλος τὴν πρὸς ἅπαντας τοὺς δικαστικούς ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρέτας δαταγὴν (198 Ὁργ. Δ.). Ὁ τύπος οὗτος ἐκانونίσθη διὰ τῆς ἀπὸ 16 Ἀπριλίου 1835 ἐγκυκλίου τοῦ ὑπουργείου τῆς δικαιοσύνης, συνταχθεὶς συμφώνως πρὸς τὸ ἀπὸ 16 Λυγούστου 1830 γαλλικὸν διάταγμα (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ., σελ. 464).

Πᾶν ἀντίγραφον ἢ ἀπόγραφον πρέπει ἐπὶ ποινῇ πειθαρχικοῦ προστίμου νὰ ἐπικυρώται κατὰ τὸ ἄρθρ. 88 τοῦ Ὁργ. Δικ. παρὰ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου καὶ νὰ σφραγίζηται διὰ τῆς συμβολαιογραφικῆς σφραγίδος (199 Ὁργ. Δ.). Ἐν τῇ πρακτικῇ ἡ παρὰ τοῦ προέδρου ἐπικύρωσις ἐφαρμόζεται μόνον ὡς πρὸς τὰ ἀπόγραφα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ τοιαύτη παράλειψις δὲν συνεπάγεται ἀκυρότητα.

§ 21.—Πᾶς συμβολαιογράφος πρέπει νὰ ἔχῃ εὐρετήριον μονογραφημένον κατὰ τὸ ἄρθρ. 88 παρὰ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν. — Εἰς τοῦτο καταχωρίζονται καθ' ἐλάχιστην, ὑπὸ

αριθμῶν, σημειούμενον συγχρό-
νως καὶ ἐπὶ τῶν πρωτοτύπων, ὅλα τὰ
παλιὰ εἶδους ἔγγραφα τὰ παρὰ τοῦ συμ-
βολαιογράφου συντεταγμένα ἢ παρ' αὐτῷ
παρακατατεθειμένα ἤχοντα βεβαίαν χρο-
νολογίαν, προσέτι δὲ ἀναφέρονται συνο-
πτικῶς τὰ ὀνόματα καὶ τὸ ἐπάγγελμα
τῶν συμβαλλομένων μετὰ τῆς χρονολο-
γίας καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν ἐγγράφων.
—Εἰς χωριστὴν στήλην σημειοῦται ἡ
ποσότης τῶν τελῶν καὶ τῶν δικαιωμά-
των ἐκάστου ἀπογράφου ἢ ἄλλου ἐγγρά-
φου ἢ ἄλλης συμβολαιογραφικῆς πράξεως.
—Ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ
κατὰ τοῦ παραβάτου συμβολαιογράφου.
—Περὶ τοῦ τύπου τῶν εὐρετηρίων τού-
των ἢ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης γραμματεία
ἐσχεδίασεν ὑποδείγματα, καὶ ἐκοινοποι-
ησε αὐτὰ διὰ τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυ-
βερνήσεως» (200 Ὁργ. Δ.).

Οὐδεμίαν ἔχει πρακτικὴν σημα-
σίαν ἢ § 1 τοῦ ἄρθρ. 201 ἔνθα τῶν
ἄρθρ. 1—2 τοῦ ν. 14 Αὐγ. 1886 καὶ 30
Δεκ. 1887 (Νομ. βιβλ. Κῶδ. Χαρτ. σ.
71—77.—Πρὸς Ὁργ. Δ. 127 σημ. 2
καὶ Ὁργ. Δ. 144 σημ. 2).

Τὰ δικαιώματα τῶν συμβολαιο-
γράφων κανονίζει τὸ ἐδ. γ' τοῦ ἄρθρ.
11 τοῦ ν. ΑΧΚΕ' 31 Δεκ. 1887 περὶ
τελῶν χαρτοσήμου (Ὁργ. Δ. 234 σημ.
13). Διὰ πᾶσαν δὲ πλεον τῆς ἐν τῷ
πρᾶγματι γάρτῃ δοθείσης ἢ καθομολο-
γηθείσης ἀντιμισθίας ἐφαρμόζονται αἱ
διατάξεις τῶν ἄρθρ. 144 καὶ 145 Ὁργ.
Δικαστηρίων.

§ 22.—Πᾶς συμβολαιογράφος ὀ-
φείλει ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ καὶ ἐπὶ ἀ-
ποδοσὶ τῶν ζημιῶν νὰ ἐνεργῇ διὰ τοι-
σοκλήσεως εἰς τόπον, ἐπίτηδες διωρι-
σμένον ἐντὸς τοῦ γραφείου του τὰς παρὰ
τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου καὶ τῆς πολιτικῆς
οἰκονομίας ὀριζομένας κοινοποιήσεις τῶν
ἀναφορῶν καὶ ἀποφάσεων, ἅμα διευθυ-
νῶσιν εἰς αὐτὸν (202 Ὁργ. Δ.).

23.—Τὸ ἄρχειον τοῦ συμβολαιο-
γράφου καὶ τὸ εὐρετήριον φυλάττει ὁ
συμβολαιογράφος (203 Ὁργ. Δ.).

Ἐν διαδοχῇ εἰς τὴν συμβολαιο-
γραφικὴν θέσιν, ὁ νόμος ἐκανόνισεν ἐν
ἄρθρ. 203—210 Ὁργ. Δ. τὰ περὶ τοῦ
τρόπου τῆς φυλάξεως καὶ παραδόσεως
τοῦ ἄρχείου, ἐπίσης περὶ τῆς ἀντικατα-
στάσεως καὶ ὑποκαταστάσεως τῶν συμ-
βολαιογράφων, διότι οἱ ἰδιῶται διχνηκῇ
ἔχουσι χρεῖαν τῶν ἐγγράφων. Αἱ διατά-
ξεις τῶν μνημνευθέντων ἄρθρων ἐλήφθη-
σαν ἐκ τῶν ἄρθρ. 51—61 τοῦ γαλ. ν.
ἀπὸ 25 ἀνεμώδους 11 ἔτους.

§ 24.—Οἱ εἰσαγγελεῖς ἔχουσι τὸ δι-
καίωμα νὰ ἐπιθεωρῶσιν, ὅσαςκις θέλου-
σιν, εἰς τὸ συμβολαιογραφεῖον ὅλα τὰ ἔγ-
γραφα καὶ τὰ εὐρετήρια, ἐξαιρουμένων
μόνον τῶν διαθηκῶν, ὥντος τοῦ διαθέτου.

—Κατὰ πᾶσαν δὲ τριμηνίαν ὑποχρεοῦν-
ται νὰ ἐξετάζωσι τακτικῶς ὅλα τὰ γρά-
φειά τῶν ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν συμ-
βολαιογράφων, νὰ βεβαιώσιν δὲ δι' ἐκθέ-
σεως πᾶσαν παράδοσιν, καὶ νὰ ἐνεργῶσι
τὰ τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς, ἐπιφυλατ-
τομένης τῆς περαιτέρω καταδιώξεως, ἂν
ἤθελε συμβῇ ὑπεξαίρεσις ἐγγράφου, πλα-
στογραφία, ἢ ἄλλο κακούργημα ἢ πλημ-
μέλημα (211 Ὁργ. Δ.).

Τὰ πῆς εἰσαγγελικῆς ἐπιθεωρή-
σεως τῶν συμβολαιογραφείων κανονίζει
τὸ ἄρθρ. 96 Ὁργ. Δ. ἐν συνδυασμῷ
πρὸς τὸν ν. 28 Μαΐου 19 Ἰουν. 1887
καὶ ἰδίᾳ τὸ ἄρθρ. 2 αὐτοῦ.

§ 25.—Δικαίωμα πειθαρχικῆς τι-
μωρίας τῶν συμβολαιογράφων εἰς βαθμὸν
ἐπιπλήξεως καὶ προστίμου 30 δραχμῶν
ἔχουσιν οἱ εἰσαγγελεῖς (Ὁργ. Δ. 97 §
4).—Διὰ πρᾶξιν, συνεπάγουσαν πειθα-
ρχικὴν ποινὴν ἀνωτέραν, ἀποφρίνεται τὸ
συμβούλιον (αὐτοῦ σημ. 1 σ. 242.—
Ὁργ. Δ. 292, 293): τὸ τῶν προέδρων
τῶν πρωτοδικείων ἐπὶ τῶν συμβολαιο-
γράφων δικαίωμα ἐπιπλήξεως κανονίζει

τὸ ἄρθρ. 89 'Οργ. Δ.—'Η πλαστογραφία ἢ ἡ ὑπεξαίρεσις ἢ ἄλλο κακούργημα ἢ πλημμέλημα τιμωρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ποιν. Ν. (247 ε. 385 ε.).

§ 26.—Περὶ τῆς συντάξεως τῶν διαθηκῶν πρὸς τὸ εἰδὲν περὶ διαθηκῶν ψήφισμα ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1830 καὶ τὸ παράρτημα αὐτοῦ ἐκδοθέντα ἐπὶ Κυβερνήτου, ἰδίως δὲ τὰ ἄρθρα 1—8, 13—25 καὶ 27—30, διότι διὰ τοῦ ἄρθρ. 2'3 τοῦ 'Οργ. Δ. κατηργήθησαν μὲν τὰ ἄρθρ. 9—12 καὶ 26, ἐτροποποιήθησαν δ' ἐν μέρει τὰ ἄρθρα 3, 20, 24 καὶ 30 τοῦ ψήφισματος. Προστέθησαν δὲ διατάξεις τινὲς σχετικαὶ διὰ τῶν ἄρθρ. 194 καὶ 195 τοῦ 'Οργ. Δ. ὡς πρὸς τὴν δημοσίευσιν τῶν διαθηκῶν (Γ. Φιλ. σ. 460—462 καὶ 477—484).

§ 27.—Συγκριτικὴ νομοθεσία.—'Εν Γαλλίᾳ ἰσχύει ἔτι ὡς ὀργανικὸς νόμος περὶ συμβολαιογράφων ὁ ν. ἀπὸ 25 ἀνεμώδους 11 ἔτους, ἐξ οὗ ἤντησεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης (ὅρα αὐτὸν καὶ δ. λους τοὺς μεταγενεστέρους ν. ἢ δ. εἰς Dalloz, Notaire ἀριθ. 17 σ. 576—597. Sup. Notaire ἀριθ. 1—4). 'Αξία πολλῆς μελέτης εἶναι ἢ ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου 1891 ὑπουργικὴ ἐγκύκλιος περὶ κανονισμοῦ τῆς συμβολαιογραφικῆς ὑπηρεσίας (Bul. Off. Min. Justice, 1891 p. 9 — Dalloz, Sup. Not. 278).—'Εν Πρωσίᾳ εἰς τινὰς μὲν περιφερείας ἐφετείων ἰσχύει ἡ γαλλικὴ νομοθεσία, εἰς τὰς πλείστας ὅμως ἐξ αὐτῶν τὰ συμβολαιογραφικὰ καθήκοντα ἐκπληροῦσιν οἱ δικηγόροι (Block. Polit. Notaire).—'Εν Βυαρύξᾳ ἰσχύει τὸ γαλλικὸν σύστημα (αὐτόθι). Εἰς τὸ μέγα Δουκάτον τῆς Βάδης καὶ τὴν Βυρτεμβέργην οἱ συμβολαιογράφοι εἶναι ἔμμισθοι ὑπάλληλοι (αὐτόθι). Περὶ τῆς ἐποπτείας τῶν γερμανικῶν συμβολαιογραφείων ὅρα Dubarle, α' CXXXVII. GLXI. GCXLI.—'Εν Αὐστρίᾳ ὁ ν. ἀπὸ 25 'Ιουλ. 1871 ἐρρυθμίσε τὸν συμβο-

λαιογραφικὸν θεσμόν.—'Εν Ρωσίᾳ εἰς ἡχθῆ διὰ τοῦ κανονισμοῦ τῆς 14 'Απρ. 1866, τὰ δὲ συμβολαιογραφικὰ δικαιώματα ὀρίσθησαν διὰ τοῦ ἀπὸ 27 'Ιουλίου 1867.—'Εν 'Ισπανίᾳ ἐρρυθμίσθησαν τὰ περὶ συμβολαιογραφείων κατὰ τὸ γαλλικὸν σύστημα διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Μαΐου 1862 ν. (Block. αὐτόθι).—'Εν Δανίᾳ καὶ ἐν Σουηδίᾳ δὲν ὑπάρχουσι συμβολαιογράφοι ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀλλ' ἡ ἐλλείψις αὐτῶν δὲν εἶναι ἐπισημητή, διότι ἐπιτρέπεται πάντοτε τὸ ἀποδεικτικὸν τῶν μαρτύρων μέτον (Block. αὐτόθι).—'Εν Βελγίῳ ἰσχύει τὸ γαλλ. σύστημα διὰ τοῦ ν. 12 Σεπτ. 1872· τὰ δικαιώματά των ἐκανονίσθησαν διὰ τῶν ἀπὸ 16 καὶ ἀπὸ 20 Δεκ. 1851 ν.—'Εν 'Ολλανδίᾳ εἰσὶν ἡχθῆ τὸ γαλλικὸν σύστημα.—'Εν 'Αγγλίᾳ κρατεῖ ὅλως διάφορον σύστημα, διότι τόσῳ τὰ συμβολαιογραφικὰ ἔγγραφα, ὅσῳ καὶ τὰ ἰδιωτικὰ τὴν αὐτὴν ἔχουσι ἀποδεικτικὴν ἰσχύον ὑπάρχουσιν οἱ public notary, ἀσχολούμενοι εἰς ἐμπορικὰς κυρίως ὑποθέσεις, π. χ. διαμαρτυρήσεις συναλλαγματινῶν ἢ εἰς ἄλλας περιπτώσεις τοῦ ναυτικοῦ δικαίου· τὰ ἔγγραφα αὐτῶν παρέχουσι κύρος ἐπίσημον, ἐὰν πρόκειται νὰ γείνη χρῆσις αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν (Εὐθυμίου § 135). 'Επιτρέπεται δὲ ἡ ἐνάσκησις τοιοῦτων καθηκόντων ὑπὸ τῶν attorney ἢ τῶν solicitor (Block. αὐτόθι).—'Εν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς 'Αμερικῆς ἰσχύει τὸ ἀγγλικὸν σύστημα (Block. αὐτόθι).

§ 28.—Βιβλιογραφία περὶ συμβολαιογράφων καὶ συμβολαιογραφείων.—Οἰκονομίδου § 19.—Φέδερ σελ. 211 ε.—Σ. Εὐθυμίου. Περὶ ἀποδείξεως § 134 ἐπ.—Γεωργίου Ν. Φιλαρέτου, Δικαστικὸς 'Οργάνισμός, σελ. 413—184.—Ν. Ἰωαννίδου, Πίστα καὶ Εὐρετήριον λ. Συμβολαιογράφοι. Ὑπομνήματα.—Χ. Παναγοπούλου, Ὁδηγὸς τῆς συμβολαιογραφικῆς ὑπηρεσίας.—Ι. Γιαννοπούλου Ἡπειρώ

του, Τύποι τῶν συναλλαγῶν, ἀναθεωρη-
θέντες ὑπὸ Γ. Πάλλη, 1865. Dalloz.
Rép. et Sup. λ. Notaire—Notariat.—
Block Polit. et Administr. αἱ αὐταὶ
λέξεις.—Encyclopédie du Notariat τό-
μοι δημοσιευθέντες 4—17, 1879—1886.
—Vavasseur. Examen de la jurispru-
dence au point de vue de la pratique
sur l'institution du notariat.—Pralli-
nos, Etude comparative sur l'institu-
tion du notariat dans les divers pays
1871.—André, Dictionnaire du nota-
riat, τόμ. 3, 1887.—Aubertin, Des hon-
oraires et frais d'actes des notaires
1885.—Dalloz et Vergé, Manuel théo-
rique et pratique 1881.—Nouveau
Dictionnaire : α') de notaires 1836—
1852, τόμοι 5· 6') du notariat 1856
—1860, τόμοι 13. Supplément, 1887,
τόμοι 13· γ') Supplément, 1887, τόμοι
5.—Gagneraux, Commentaire de la
loi du 25 vendôse an XI (16 Μαρτίου
1803) sur le Notariat, 1834, τόμοι 2.

Γ. Φιλάρετος

**Συμβούλιον τῆς Ἐπικρα-
τείας.** Ἐν ταῖς Συνταγματικαῖς ἐπι-
κρατείας ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐντακεῖ-
ται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, διὰ τοῦ δικαιώ-
ματος τῆς κυρώσεως ἢ ἀρνησικυρίας τῶν
νόμων, καὶ ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμά-
των (δύο ἢ ἐνός) διὰ τοῦ δικαιώματος τῆς
μετὰ προηγουμένην συζήτησιν ψηφίσεως
τῶν νόμων. — Ἀλλ' ἐν πολλοῖς Συντάγ-
μασι (συνταγματικοῖς τε καὶ δημοκρα-
τικοῖς) ἐν τῷ περὶ νομοθετικῆς ἐξουσίας
κεφαλαιῷ ἢ ἐν ἰδίῳ κεφαλαιῷ ἀναγράφει-
ται ἡ καθιέρωσις καὶ ἄλλου σώματος,
ὅπερ μὴ ἔχον μὲν νομοθετικὴν ἐξουσίαν,
ἀλλ' οὐχ ἥττον συμβάλλον εἰς τὴν κα-
τάρτισιν τῶν νόμων γνωμοδοτικῶς, ὀνο-
μάζεται Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας.
Ὡς ἐν Γαλλίᾳ οὐ μόνον διὰ τοῦ Συν-
τάγματος τοῦ 1848, ὑπάρχοντος ἐνδὲς
αὐτοῦ μόνου νομοθετικοῦ σώματος, ὡς τὰ

νῦν ἐν Ἑλλάδι, καθιερώθη ὡς ἀναγκαῖα
καὶ ἡ ὑπαρξίς γνωμοδοτικοῦ ἢ προνομο-
θετικοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, ὅπερ
καὶ πρότερον ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ,
ἐκεῖ μάλιστα τὰ πρῶτον παραχθέν, ἀλλὰ
καὶ διὰ τῶν κατόπιν Συνταγμάτων (τοῦ
τε αὐτοκρατορικοῦ Συντάγματος τοῦ 1852
καὶ τοῦ νῦν δημοκρατικοῦ Συντάγματος)
ἀνεκηρύχθη ὡς συνταγματικὸς θεσμός ἡ
ὑπαρξίς Συμβουλίου Ἐπικρατείας. Ἀπε-
τέλει δ' ἐν Γαλλίᾳ ἀνάκαθεν, καὶ ἀποτε-
λεῖ καὶ νῦν, τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπι-
κρατείας οὐχὶ μόνον γνωμοδοτικὸν ἢ προ-
νομοθετικόν σῶμα, ἀσχολούμενον δηλονότι
περὶ τὴν παρασκευὴν τῶν νόμων καὶ τῶν
γενικῶν ἢ κανονιστ. διαταγ., ἀλλὰ καὶ
ὑπαὶτο διοικητικὸν σῶμα, ἐπιφορτισμέ-
νον τὴν ἐπιμέλειαν διαφόρων ἔργων τῆς
ἐν τῷ διοικητικῷ δικαίῳ καλουμένης κα-
θαρᾶς διοικήσεως (administration pure),
ἀσκοῦν δὲ προσέτι τὸν ἀνώτερον τῆς δι-
καιοδοσίας βαθμὸν ἐπὶ τῶν πλείστων
ὑποθέσεων τοῦ ἀμειψήτουμένου διοικη-
τικοῦ, ὧν πάλιν αἱ πλείσται μὲν δικά-
ζονται ὑπ' αὐτοῦ ὡς Ἐφετείου, ἔναι δὲ
ὡς Ἀκυρωτικοῦ, ὀλίγαι δὲ τινες καὶ ὡς
ἐνιαίου καὶ ἀνεκλήτου δικαστηρίου. Ἐκ-
τός δὲ τούτου ἦν ἀπονειμεμένη τῷ γαλ-
λικῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας καὶ
ἐτέρα σπουδαία δικαιοδοσία, ἡ τῆς φε-
σεως τῶν συγκρούσεων δικαιοδοσία μετὰ τῶν
διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἀρχῶν.
Καὶ ἄλλοτε μὲν διείπνυντο ἄλλως τὰ κατὰ
τὴν συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν αὐτοῦ
ταῦν δὲ διέπονται ὑπὸ τοῦ άρθρου 4
τοῦ Συνταγματικοῦ νόμου τῆς 25 Φε-
βρουαρίου 1875 (καθ' ὃν διορίζονται μὲν
ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ ὁλοκλήρου τοῦ ὑπουργι-
κοῦ συμβουλίου οἱ ἐν τακτικῇ ὑπηρεσίᾳ
σύμβουλοι, παύονται δὲ δι' ἀποφάσεως
τῆς Γερουσίας) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν
προγενέστερον νόμον τῆς 24 Μαΐου 1872
περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ Συμβουλίου
τῆς Ἐπικρατείας. Ἐν παρόδῳ δὲ εἰρή-

σθω, ὅτι τοσοῦτον δόκιμος ἐθεωρήθη ἡ διοικητικὴ ἰδίως δικαιοδοσία τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὥστε οὐ μόνον ἔρχοι ἐν Γαλλίᾳ συγγραφεῖς, ἀλλὰ καὶ διάστημα: Γερμανοὶ νομοδιόσκαλοι καὶ πολιτειολόγοι ἐδήλωσαν ἀνεπιφυλάκτως τὸν θαυμασμόν αὐτῶν πρὸς τὰς ἀπορρίψεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὃ δὲ ἐν μάκρῳ ἤδη κατατεταγμένος κλεινὸς Mohl καὶ συνηγορεῖ πεποισθότως ὑπὲρ τῆς ἐν γένει συστάσεως ὁμοίων διοικητικῶν δικαστηρίων πρὸς ἐκδίκασιν τῶν διαφορῶν τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ. — Ἡ Πρωσία, ἡ Βαυαρία, ἡ Σουηδία, ἡ Δανία, αἱ Κάτω Χῶραι, τὸ Βέλγιον, ἡ Πορτογαλλία, ἡ Βρασιλία καὶ ἡ Ἰταλία ἐπολιτογράφησαν ἀπὸ πολλοῦ ἐν τοῖς θεσμοῖς αὐτῶν τὸ σῶμα Συμβουλίου Ἐπικρατείας ὡς ἀνώτατον διοικητικὸν σῶμα, πρὸς δὲ ὡς γνωμοδοτικὸν ἐν τῷ σταδίῳ τῆς παρασκευῆς τῶν νόμων καὶ τῶν κανονιστικῶν διαταγμάτων. Ἀπὸ πολλοῦ ὁμως ἐν Πρωσίᾳ ἀπέβηκε τὴν μεγάλην αὐτοῦ σημαντικότητα ὡς γνωμοδοτικὸν σῶμα, διότι ὁ βασιλεὺς δύναται μὲν νὰ ζητήσῃ τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τοῦτο, τὸ δὲ Σύνταγμα τοῦ 1850 οὐδεμίαν κἄν ποιεῖται μείαν τοῦ συμβουλίου. Ἐν Ἰταλίᾳ δ' ὡσαύτως, καταργηθέντος διὰ τοῦ νόμου τῆς 20 Μαρτίου 1865 τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ, ἄτε ἀναθεσιῶν ἀπασῶν τῶν διοικητικῶν ὑποθέσεων εἰς τὰ ταχτικὰ δικαστήρια, τὸ συμβούλιον ἔχει μόνον συμβουλευτικὴν ψῆφον ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν, ἃς ἀνέθηκεν αὐτῷ τὸ ὑπουργεῖον, καὶ τὴν ἄρσιν τῶν συγκρούσεων δικαιοδοσίας. Ἀλλ' ἐν ταῖς Κάτω Χώραις, ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Πορτογαλίᾳ διατηρεῖ τὴν ἐκέκτετο ἀρχῇθεν πολιτικὴν καὶ νομοθετικὴν σημασίαν. Ἐκεῖ τὸ Συμβούλιον οὐ μόνον γνωμοδοτεῖ ὑποχρεωτικῶς ἐν τῇ καταρτίσει πῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ

κηρύξει πολέμου ἢ συνομολογήσει εἰρήνην, καὶ τῇ διαπραγματεύσει πρὸς ἐξωτερικὴν τινα δύναμιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ διορισμῷ τῶν γερουσταστῶν, τῇ συγκλήσει τῶν Βουλῶν, τῷ διορισμῷ τῶν ὑπουργῶν, τῇ ἀπονυμῇ χαρίτων κτλ. Σημειωτέον ὅτι καὶ ἐν τῇ μοναρχικῇ Ρωσίᾳ ἐβρέθει πολυμελὲς Συμβούλιον Ἐπικρατείας, διηρημένον εἰς τρία τμήματα (τὸ τῆς παρασκευῆς τῆς νομοθεσίας, τὸ τῶν ἀστικῶν καὶ θρησκευτικῶν ὑποθέσεων καὶ τὸ τῆς οικονομικῆς ἐπιβλέψεως), οὗ αὐτοῦ καίως ἀποτελοῦσι μέρος αἱ Ἱπουργοί.

Πολλοὶ συγγραφεῖς, ἐν οἷς καὶ ὁ φιλελευθερώτατος J. Stuart Mill, ὁπερ ἔγραψεν τὸ πρῶτον τῆς θεμελιώσεως Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, φρονούντες, ὅτι συγκρότητα λείπουσιν ἐκ τῶν Βουλῶν ἢ νομοθάθεια, ἢ εἰδικότης καὶ ἢ πείρα, διὸ συμβούλιον ἐξ ἀνδρῶν δατημένων μὲν ἐξ ἐνὸς τυγχανόντων τῆς τε ἐγγυώρου νομοθεσίας καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν, μορφωμένων δ' ἐξ ἐτέρου ῥιὰ τῆς ἀπαύστου πρὸς ἀλλήλους συναφείας δοξασίας καὶ σκέψεις κοινὰς καὶ διατυπούντων οὕτω σχεδὸν νομοθετικὸν κοινόν, δύναται νὰ παραλαμβάνῃ τὰ ἐνδεχόμενα νομοθετικὰ ἀπλήματα καὶ νὰ διατηρῇ ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς ἀλλήλους τοὺς διαφόρους τῆς πολιτείας νόμους. — Τῶν ἰδεῶν τούτων ἐμφοροῦμενος καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀναξ Γεώργιος ὁ Α' κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πολιτεύματος ἐζήτησε διὰ διαγγέλματος τὴν καθιέρωσιν Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ὡς γνωμοδοτικοῦ σώματος πρὸς παρασκευὴν καὶ βάσανον τῶν νόμων· ἀλλὰ τὸ μὲν διότι ἔχει κακῶς τὸ ὄνομα τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἐνεκα τῆς δουλοπρεποῦς διαγωγῆς, ἣν εἶχε τηρήσει ἐπὶ Ὁθωνος πρὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου τὸ φέρον μὲν τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἀλλ' ἔχον αὐρυτέραν καὶ ὅλως διάφορον δικαιοδοσίαν καὶ καθήκοντα συμβουλίου, τὸ δὲ διότι ἀπρητήθη ἐπιτακτικῶς καὶ ἐπιβλητικῶς,

ἡ δὲ μᾶλλον διότι ἐπεκράτησεν ἡ πε-
λοπόννησος, ὅτι τὸ συμβούλιον τοῦτο ἐμέλλε
νὰ ἀποτελέσῃ πρυτανεῖον πρὸς αἰτησιν
πολιτικῶν ἀπομάχων ἢ ἄλλων εὐνοουμέ-
νων, ἐξηγέρθη ἡ δημοσία συνείδησις
κατ' αὐτοῦ, ἡ δ' Ἑθνικὴ Συνέλευσις τοῦ
1862 ἀνέγραψε μὲν ἐν τῷ Συντάγματι
τὸν θεσμὸν τοῦ Συμβουλίου, ἀλλ' ἐνταυτῷ
καὶ τοῦ 108 ἄρθρου αὐτοῦ ἐπέτρεψε τὴν
ἀναθεώρησιν τῶν περὶ Συμβουλίου ὁρῶν,
ἡ δὲ πρώτη μετὰ τὴν Ἑθνικὴν Συνέ-
λευσιν σχηματισθεῖσα Βουλὴ ἐν αὐτῇ ἔτι
τῇ πρώτῃ βουλευτικῇ Συνόδῳ κατήγγησε
τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας διὰ τοῦ
νόμου τῆς 25 Νοεμβρίου 1865.

Θ. Ν. Φλωρεῖτης

Συμμαχία, Ἐπιμαχία, Ὀμαιχμία. Συμμαχία μὲν κυρίως
ἐννομεῖται ὁ μετὰ δύο Ἐπικρατειῶν
σύνδεσμος, οὗ δυνάμει ἐπικράτειά τις χο-
ρηγεῖ συνδρομὴν στρατοῦ, ὅπλων, πλοίων
ἢ χρημάτων ἢ θέσεων ὀχυρῶν ἢ ἐπικαί-
ρων (οἷον φρουρίων ἢ λιμένων) εἰς ἐτέ-
ραν Ἐπικράτειαν, ἐπιχειροῦσαν πόλε-
μον ἐπιθετικόν. Ἐπιμαχία δὲ ὁ σύνδε-
σμος οὗ δυνάμει χορηγεῖ συνδρομὴν εἰς
Ἐπικράτειαν, διεξάγουσαν ἀμυντικόν
πόλεμον. Ὀμαιχμία δὲ (ἥτοι συμμα-
χία καὶ ἐπιμαχία ἐνταυτῷ) ὁ σύνδε-
σμος δύο ἢ πλείονων ἐπικρατειῶν κα-
τὰ κοινοῦ ἐχθροῦ. Σημειωτέον ὅτι ἐν
ταῖς συμμαχίαις καὶ ἐπιμαχίαις ἡ χο-
ρηγοῦσα τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἐπικου-
ρίαν Ἐπικράτεια οὐδεμίαν ἄλλην ὀ-
φείλει παροχὴν δυνάμει τῆς περὶ συμ-
μαχίας ἢ ἐπιμαχίας συνθήκης εἰς τὴν ἐμ-
πόλεμον Ἐπικράτειαν (διευθύνουσαν κατὰ
τὰ δοκοῦν τὰς πολεμικὰς ἐνεργείας) καὶ
κατ' ἀκολουθίαν δύναται κατὰ τὰ λοιπὰ
νὰ διατελῇ ἐν οὐδετερότητι πρὸς τὰ πο-
λέμια Κράτη, ἅπερ δύνανται νὰ θεωρῶ-
σιν ὡς πολέμια μόνον τὰ ὑπ' αὐτῆς πα-
ρασχεθέντα τῷ πολεμῷ αὐτῶν ἐπικουρικὰ
στρατεύματα ἢ πλοῖα. Ἐν δὲ τῇ Ὀμαιχ-

μίᾳ τὰ δι' αὐτῆς συνδεόμενα Κράτη ταύ-
τιζουσι παντελῶς τὰ ἐν τῷ διεξαγομένῳ
πολέμῳ συμφέροντα καὶ τὰς τύχας αὐ-
τῶν. Διὸ ἐν τῇ Ὀμαιχμίᾳ ἀπὸ κοινοῦ διε-
ξάγονται αἱ πολεμικαὶ ἐνεργεῖαι καὶ ἀπὸ
κοινοῦ ὀρίζεται ἡ τῶν ἐχθροπραξιῶν
παῦσις, ἡ ἀνακωχὴ καὶ ἡ συνομολόγη-
σις τῆς εἰρήνης, τὰ δ' ἐκ τῶν πολέμων
ὠφελήματα δικνέμονται μετὰ αὐτῶν
κατὰ λόγον τῶν ὑπ' αὐτῶν καταβληθεῖ-
σων διὰ τὸν πόλεμον εἰσφορῶν. — Σημει-
ωτέον ὅτι, ἐάν δύο Ἐπικράτεια διεξά-
γωσιν ἴδιον πόλεμον, ἑκατέρα κατὰ μιᾶς
καὶ τῆς αὐτῆς Ἐπικρατείας, οὐδαμῶς ἐκ
τούτου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι συνιδέη
μεταξὺ αὐτῶν Ὀμαιχμία, διό τὰ ἀποτε-
λέσματα τοῦ ὑπ' ἑκατέρας αὐτῶν διεξα-
γομένου πολέμου οὔτε πρὸς ὄφελος οὔτε
πρὸς ζημίαν τῆς ἐτέρας λογίζονται.

Ἐν τῷ ἁλληλεθενεῖ δικαίῳ ἀνεγνωρίσθη
ὅτι ἡ τὴν ἐπικουρίαν συνομολογήσασαι
Ἐπικράτεια (διὰ συνθήκης συμμαχίας)
δικαιοῦται νὰ ἀρνηθῇ αὐτήν. 1) ἐάν ὁ ἐ-
πιχειροῦμενος ἐπιθετικὸς πόλεμος ᾔσῃ
προφανῶς ἄδικος, 2) ἐάν ἡ ἐκτέλεσις τῆς
συνθήκης ἀποβῇ φυσικῶς ἢ ἠθικῶς
ἀδύνατος (*1δε τῆς λ. Συνθήκαι), 3)
ἐάν ὁ σύμμαχος ᾔσῃ κοινὸς σύμμαχος
ἀμφοτέρων τῶν εἰς πόλεμον περιελθου-
σῶν ἐπικρατειῶν. Ἡ δὲ διὰ συνθήκης
ἐπιμαχίας, ὁσάκις ἡ Ἐπικράτεια, ἡ
διεξάγουσα ἀμυντικόν πόλεμον, ᾔρῃτο
χειρῶν ἄδικων.

Εὐνόητον ὅτι ἡ ἐτέρα τῶν ἐμπολέ-
μων Ἐπικρατειῶν, καθ' ἧς ἡ συμμα-
χία, ἐπιμαχία ἢ Ὀμαιχμία, δικαιοῦται
νὰ θεωρήσῃ ὡς ἐχθροὺς τὰ κατ' αὐτῆς
σύμμαχα κράτη, καὶ κατ' ἀκολουθίαν
προσενεχθῇ αὐτοῖς ἐχθρικῶς, πλην ἐάν ἡ
συμμαχικὴ ἢ ἐπιμαχικὴ ἐπικουρία ᾔσῃ
παντάσας μερικὴν, ὅτε τότε μόνον δι-
καιοῦται νὰ προσενεχθῇ ἐχθρικῶς πρὸς
τὰ σύμμαχα κράτη, ὅποτε συνομολογήθῃ
αὕτη κατὰ τὸν πόλεμον ἢ πρὸ μὲν τοῦ

πολέμου, ἀλλ' ὠρισμένους διὰ τὸν ἐπικείμενον καὶ διεξαγόμενον πόλεμον. Ἀλλὰ καὶ ὅσῳκις ἡ παρεχόμενη μερικὴ ἐπιχορηγία πηγάζει ἐξ ἀρχαιοτέρων συνθηκῆς, δικαιούται κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ὁ καθ' οὗ αὕτη ἐμπόλιμος νὰ προκαλέσῃ τὸν εἰς ἐπικουρίαν ὑπόχρεων νὰ ἐκλέξῃ ἐν τῶν δύο, ἢ νὰ ἀρνηθῇ τὴν χορηγήσιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπικουρίας ἢ νὰ ἀναδεχθῇ τὸν πόλεμον. *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Συμμετοχή ὑπαλλήλου εἰς ὠφελήματα ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ, τιμωρουμένη ὡς πλημμελημα διὰ φυλακίσεως καὶ χρηματικῆς ποινῆς ἐν ταύτῳ, ἡ κατ' εὐθείαν ἢ διὰ πλάγιου τρόπου, ἐν τῷ φανερῷ ἢ ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀπόλαυσις ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου ὠφελείας χρηματικῆς ἢ ἄλλης παρεμφεροῦς κατὰ τὴν διεξαγωγὴν πλειστηριασμῶν, μισθώσεων ἢ ἄλλων ἐργολαβιῶν, ὧν οὗτος εἶχε τὴν διοίκησιν, ἐφορείαν, διευθύνσιν ἢ τὴν ὅπως-δήποτε μέριμναν ἐκ τῶν ὑπαλληλικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἢ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν ὑποθέσεως, καθ' ἣν οὗτος ὤφειλε νὰ καταβάλλῃ χρήματα ἢ νὰ διαγράψῃ τὴν καταβολὴν χρημάτων, νὰ καταστρωννύῃ ἢ ἐπιθεωρῇ τοὺς λογαριασμοὺς ἢ νὰ συνεργῇ εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν αὐτῶν (Ποινικοῦ νόμου ἀρθρὰ 464 καὶ 465). **Συμμετοχή** εἶτι εἰς ὠφελήματα καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ, τιμωρουμένη ὅπως μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς, καὶ ἡ ἰδιαίτερα συμμετοχή (φανερὰ ἢ μυστικὴ, κατ' εὐθείαν ἢ πλάγιως) τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ ἢ τοῦ πολιτικοῦ διοικητοῦ (νομάρχου, ἐπαρχοῦ) εἰς ἐμπόριον σίτου, ἀλεύρου, ὀσπρίων, ὀρύζης, οἴνου, ἢ ἄλλων ποτῶν, τελούμενον ἐν ᾧ τόπῳ ἐκτελεῖ τὰ δημόσια αὐτοῦ καθήκοντα (Ποιν. Νόμου ἀρθρὸν 468). *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Συμμορία καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ἡ μεταξὺ τριῶν ἢ πλείονων προσώπων ἔνωσις, ἥτοι ἐκ κοινῆς συμφωνίας ὁμόφωνος ἀπόφασις καὶ συνομολογησις ἀμοιβαίας συνδρομῆς, πρὸς ἐκτέλεσιν πολλῶν εἰσέτι μὴ ἰδίως ὠρισμένων πράξεων γένους ἢ εἶδους τινός. Διακρίνεται δὲ καὶ μεταξὺ τῶν μελῶν συμμορίας, ὡς μεταξὺ τῶν μελῶν συστάσεως, ὁ νόμος τοὺς ἀρχηγούς (δηλονότι τοὺς πρώτους δόντας ἀφορμὴν εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς συμμορίας) καὶ ὀδηγούς (τοὺς αὐτοπροσώπως διευθύνοντας τὴν ἐγκληματικὴν ἐπιχείρησιν), τιμωρῶν αὐτοὺς ἐντὸς τῶν νομίμων ὁρίων τῆς καταγνωστέας ποινῆς αὐστηρότερον τῶν ἀπλῶν συναιτίων, ἐὰν ἡ ἐκτελεσθεῖσα πράξις περιείχετο εἰς τὴν συμφωνίαν τῆς συμμορίας καὶ ἐὰν συνπραξάν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς ἢ ἐν τῇ ἐκτελέσει ἢ παρευρέθησαν τούτῳ· στον κατ' αὐτήν· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει τιμωρεῖ ὡς ἀπλοὺς αὐτοῦργοι (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 66).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν διεπράχθῃ ἄλλη ἀξιοποιος πράξις παρὰ τὰς ἐνυπαρχούσας εἰς τὴν συμφωνίαν τῶν συμμοριτῶν, τιμωροῦνται οὗτοι διὰ πλήρους μὲν ποινῆς 1) διὰ πᾶν κακούργημα ἢ πλημμέλημα, ὅπερ ἦν ἀναγκαῖον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς μελετηθείσης πράξεως καὶ δὲν ἐξηρέθη ρητῶς τῆς συμφωνίας, 2) διὰ πᾶν κακούργημα ἢ πλημμέλημα, ὅπερ ἐπῆρσεν ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῆς μελετηθείσης πράξεως ὡς ἐπακολούθημα ἄφευκτον ἢ τούτῳχιστον σύνηθες καὶ εὐπροσώπητον κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην πείραν ἢ τὴν ἰδίαν τέραν πείραν τῶν συμμοριτῶν καὶ οἱ μὲν ἀπλοὶ συμμοριταὶ κολάζονται ἡπιώτερον, οἱ δὲ ἀρχεγοὶ αὐστηρότερον ἐντὸς τῶν νομίμων ὁρίων τῆς καταγνωστέας ποινῆς· ἄλλως δὲ τιμωροῦνται διὰ τῆς ποινῆς τῆς ἀποπειρας. Ἐὰν δὲ διεπράχθῃ μὲν ἡ συμφωνηθεῖσα πράξις, ἀλλὰ μετὰ περυστάσεων ἐπιβαρυνουσῶν τὴν εὐθύναν

των αὐτοῦργων. εἰς τοὺς μὴ μετασχόντας αὐτοπροσώπως τῆς ἐκτελέσεως συμμορί-
της ἐπιβάλλεται ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρι-
σμένη ποινὴ ἄνευ τῆς ἐπιτάξεως, ἥτις
ὀρίζεται διὰ τοὺς μετέχοντας αὐτῇς
(Ποιν. νόμου ἄρθρ. 67 ἐν συνδυασμῷ πρὸς
ἄρθρ. 58 καὶ 59).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, εἰάν τις τῶν
συμμοριτῶν εἰς οὐδεμίαν τῶν διαπραχθει-
σάν αξιοποιῶν πρᾶξεων συνήρῃσιν πρὸ
τῆς ἐκτελέσεως ἢ κατ' αὐτήν, τιμωρεῖ-
ται ὡς ἄπλοῦς μὲν αὐτοῦργός τοῦ βρυ-
χίου ἐκ τῶν πραχθέντων ὑπὸ τῶν λοιπῶν
συμμοριτῶν ὁ ἀρχηγός, διὰ τῆς ποινῆς δὲ
τῆς ἀποπειρας ὁ ἄπλοῦς συμμορίτης.

Μηδεμιᾶς δ' ἐκτελεσθείσης πράξεως,
οἱ συμμοριταὶ τιμωροῦνται μὲν διὰ τῆς
ποινῆς τῆς ἀποπειρας τῆς βαρυτέρας ἐκ
τῶν συμπενηθησίων πράξεων, εἰάν ἡ πα-
ράλειψις τῆς ἐκτελέσεως προέκυψεν ἐξ ἐ-
πιτελικῶν κωλυμάτων ἢ ἄλλων τυχαίων
περιστάσεων καὶ οὐχὶ τῆς ἐλευθέρας αὐ-
τῶν βουλήσεως, ἢ εἰάν τις τῶν συμμορι-
τῶν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως οἰασθῇποτε πρᾶ-
ξας ὑπὸ τῶν λοιπῶν συμμοριτῶν δηλώ-
σῃ αὐτοῖς ὅτι ἀφίσταται τῆς συμμορίας·
ἄλλως μένουσιν ἀτιμώρητοι (Ποιν. νόμου
ἄρθρ. 69 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 61 καὶ
68). Ἀτιμώρητοι μένουσιν ἐπίσης οἱ
συμμοριταὶ καὶ εἰάν ἀναγγέλωσιν αὐτὴν
τοσοῦτον ἐγκαίρως εἰς τὴν ἀρχήν, ὥστε
νά ἐμποδίσῃ ἐφικτῇ ἡ πρόληψις πάσης ὑπ'
αὐτῆς μελετωμένης αξιοποιῶν πράξεως
(Ποιν. νόμου ἄρθρ. 70). (*Ἴδε καὶ Σύ-
στασις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Συναλλαγή, πραγματῶν
ὑπόπτων καὶ λυσικλειθρῶν
ἐργαλείων.** Ἴδε Ὑπόπτων πραγμά-
των συναλλαγή, Λυσικλειθρῶν ἐργαλείων
συναλλαγή.

Συναίνεσις. Διὰ τῆς συναινέ-
σεως ἀποπερατοῦται καθ' ὅλου ἡ κατὰ μέ-
ρος ὡς πρὸς τὸν συναινούντα ἡ δίκην καὶ

καθίσταται ἀπρόσβλητος, καθ' ὅσον ἡ
συναίνεσις ἀναφέρεται εἰς τὴν ὅλην δίκην
ἢ τινὰς μόνον πράξεις τῶν αἰτούντων.
Ὅπως θεωρηθῇ ἔγκυρος ἡ συναίνεσις, ἀ-
νάγκη 1) νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα ὁ συν-
αινὼν νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως τὴν αὐτοῦ
περιουσίαν, 2) νὰ δηλώσῃ αὐτὴν αὐθορ-
μήτως, 3) νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴν αὐτοπρο-
σώπως ἢ δι' εἰδικοῦ πληρεξουσίου ρητῶς
ἢ σιωπηρῶς, ἀλλὰ διὰ πράξεων σαφῶν
καὶ ἀναμφιβόλων (Πολ. Δικ. 486). Μὴ
ὀριζομένων δὲ εἰδικῶς τῶν πράξεων, ἐξ
ὧν συνάγεται ἀναγκαιῶς ὁ τῆς συναινέ-
σεως σκοπός, ἔπεται ὅτι τὸ ζήτημα ἂν
πρᾶξις τις ἐμφαίνῃ συναίνεσιν ἢναι πραγ-
ματικόν, διαφεύγον τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀ-
ραίου Πάγου (Α. Π. 109 τοῦ 52, 107
τοῦ 56, 171 τοῦ 65, 5 τοῦ 78). Ἀλλὰ
δὲν ἐμφαίνει τὴν συναίνεσιν ἀποδοχῆς τῆς
ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἢ παρεμπιπτού-
σης ἀποφάσεως ἢ κοινοποιήσεως αὐτῆς,
διότι πολλάκις ἡ κοινοποίησις γίνεται ἐπὶ
τῷ σκοπῷ νὰ πολεμισθῇ ὁ ἀντίδικος τῆς
χρήσεως τῶν ἐνδίκων μέσων (Α. Π. 289
τοῦ 56, 155 τοῦ 58), ὡσαύτως δὲν ἐμ-
φαίνει ἀποδόχην αὐτῆς ἡ ἐκτέλεσις τῶν
διατάξεων παρεμπιπτούσης ἀποφάσεως,
διότι δὲν εἶναι προαιρετικὴ, ἀλλ' ἀναγκα-
στικὴ, ὡς μὴ δυναμένου τοῦ δικαστηρίου
ἄνευ αὐτῆς νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς
δριστικῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 48 τοῦ 47,
43 τοῦ 48, 167 τοῦ 54, 87 τοῦ 54, 131
τοῦ 65, 273 τοῦ 68, 249 τοῦ 77, 57
τοῦ 89). Πολλῶς δὲ μᾶλλον δὲν ἐμφαίνει
ἀποδοχὴν ἡ ἐκτέλεσις δριστικῆς καὶ τε-
λεσιδίκου ἀποφάσεως, διότι γίνεται πρὸς
ἀποφυγὴν τῆς ἐκτελέσεως (Α. Π. 3 τοῦ
47, 37 τοῦ 49, 280 τοῦ 50, 180 τοῦ
53, 35 τοῦ 56, 144 τοῦ 76, 123 τοῦ
77, 36 τοῦ 80, 342 τοῦ 83). Ἐξ ἐναν-
τίας ἐμφαίνει ἀποδοχὴν ἡ κοινοποίησις
ἀποφάσεως μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρω-
μὴν (Α. Π. 90 τοῦ 96, 17 τοῦ 71),
πλὴν εἰάν ρητῶς ὁ κοινοποιῶν ἐπεφυλά-

ξατο τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλῃ αὐτὴν διὰ τῶν ἐνδίκων μέσων (Α. Π. 150 τοῦ 57, 139 τοῦ 69 5 τοῦ 71).

Ἀποπερατομένης τῆς δίκης διὰ τῆς συναιρέσεως, ἐπεται ὅτι ὁ ρητῶς ἢ σιωπηρῶς ἀποδεχόμενος ἀπόρρασιν, ἀποβάλλει τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλῃ αὐτὴν δι' ἐνδίκου μέσου (Α. Π. 9 τοῦ 46, 31 τοῦ 49, 525 τοῦ 52, 15 τοῦ 56). Ὁθεν ἡ ὑπὸ τοῦ ἐρήμην δικασθέντος διαδίκου ἀποδοχὴ τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν κατ' αὐτῆς ἀνακοπήν (Α. Π. 231 τοῦ 64, 95 τοῦ 75), ἡ δ' ὑπὸ τοῦ ἡττηθέντος πρωτοδικῶς ἀποδοχὴ τῆς πρωτοδικῆς ἀποφάσεως καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν κατ' αὐτῆς ἔφεσιν (Α. Π. 233 τοῦ 77). Ἐπίσης ἡ ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἀποδοχὴ τῆς εἰς ἀναίρεσιν ὑποκειμένης ἀποφάσεως καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν κατ' αὐτῆς αἵτησιν ἀναίρεσεως (Α. Π. 23 τοῦ 48, 57 τοῦ 66, 259 τοῦ 70). Ἄλλ' ἡ ἀποδοχὴ ἐν μέρει τῆς ἀποφάσεως δὲν καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν τῆς ἀναίρεσεως αἵτησιν ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ κεφάλαια, ἅτινα δὲν ἀπεδέξατο ὁ αἰτούμενος τὴν ἀναίρεσιν (Α. Π. 72 τοῦ 65).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συναλλάγματα. Ἰδε Συμβάσεις.

Συναλλαγή. Ἀτόπως ὑπὸ τινων συγγέται ἡ συναλλαγματικὴ πρὸς τὴν συναλλαγὴν, ἐνῶ μεγίστη καὶ οὐσιώδης ὀφίσταται μεταξὺ αὐτῶν διαφορά. Ἡ πρώτη δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι ἀποτελεῖ κυρίως τὸ αἶτιον ἢ τὸν σκοπὸν, ἡ δευτέρα τὸ μέσον καὶ τὴν νόμιμον ἐκείνης συνέπειαν. Δι' ἐκείνης παράγεται ἡ σύμβασις, ἐνῶ δι' αὐτῆς δημιουργεῖται ἀπλῶς τὸ πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ ἀπόδειξιν τῆς συναλλαγῆς μέσον.

Εἰκότως ἄρα δύναται νὰ ρηθῇ ὅτι ἡ ἐκδοσις συναλλαγματικῆς προϋποτίθῃσιν μὲν τὴν ὑπαρξιν τῆς συμβάσεως, ἀλλὰ

δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως καὶ τὴν σύμβασιν αὐτὴν (Pothier, Contr., de ch., ἀρ. 3). Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ κανόνα, σύμβασις τοιαύτη δὲν καταρτίζεται μὴ ταξὺ τῶν συναλλαττομένων, ἀφοῦ ὅμως ἐξυπακούεται αὕτη ἀναγκαιῶς ἐν τῇ ἐκδόσει καὶ παραδόσει τῆς συναλλαγματικῆς, δὲν δύναται βεβαίως ἡ νὰ διαστέλλῃται ρητῶς τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς μίσου καὶ νὰ θεωρῇται πάντοτε ὡς ἀποκρουστέα ἡ ἐνεκεν τοῦ λόγου τοῦτου ἐπ' ἐρχομένη φαινομενικὴ σύγχυσις.

Καλεῖται δ' οὕτως ἡ πρᾶξις, δι' ἣν καταλλάττεται νόμισμά τι πρὸς ἕτερον ἢ διὰ τῆς ὁποίας ὁ εἷς τῶν συμβαλλόντων δίδωσιν ἢ ἐποχρεοῦται νὰ δώσῃ χρηματικόν τι ποσόν, ἀντὶ τῆς ὅπου χρεώσεως ἦν ἀναδέχεται ὁ ἕτερος, ὅπως παράσχη αὐτῷ ἐν τόπῳ ἑτέρῳ τὰ μέτρα, νὰ λάβῃ ποσὸν ἴσον διὰ τοῦ κατὰ τὴν σύμβασιν ὀρισθέντος νομίσματος καὶ τὸ συνάλλαγμα, ὡς δεικνύσιν ἐπαρκῶς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ πραγματοποιούμενον ἡ δι' ἀνταλλάγῃς, ἥτις ἀρχικῶς ὅα εἶχε βεβαίως ὡς ἀντικείμενον ἰσχύϊαν νομισματικὴν πάντοτε.

Περὶ τοῦ πρώτου εἶδους τῆς συναλλαγῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τῶν ἀργυραμοιβῶν τῇ κυρίαν ἀσχολίαν, οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ, τὸ δευτερον ὅμως εἶναι σπουδαιότερον, διότι πραγματοποιεῖται πάντοτε διὰ τῆς ἐκδόσεως συναλλαγματικῆς ἢ γραμματίου καὶ δέον κατ' ἀνάγκην ἰδιαίτερος περὶ αὐτοῦ νὰ γίνῃ λόγος¹.

Διάφορα συναλλαγματῶν εἶδη παρουσιάζουσιν ὁμολογουμένως ἀναλογίας τι-

¹ Secundum genus est cambium quod fit de pecunia praesenti cum pecunia absenti, ideoque cum fiat de loco ad locum, fit per litteras. Scaccia περὶ ἐμπ. καὶ συναλ. § 1 qu. 5 ἀρ. 8.

ίς πρὸς τὸ τῆς συναλλαγῆς, ὡς εἶναι, ἐπὶ παραδείγματι ἢ ἐντολῇ, ἢ πώλησις ἢ τὸ δάνειον, ὅταν ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι ἀπλῇ ὑπόστασις καὶ δὲν καταβῇ ληται ἀμέτῳ, ἀλλὰ μεταξύ αὐτῶν ὀρίστανται ἕτεραί καὶ ὅτ' οὐσιωδέσονται διαφοραί, οὗ ἕνεκα ρητῶς δεόν νὰ διατίλλωνται (Alauzet 1226). διότι ἡ συναλλαγή ἀποτελεῖ ἀμφοτεροβαρῆ σύμβαση, ἐξ ὧς συναλλαγματικὴν, ἥτις, ὑπὸ ἰδιαιτῶν διεπομένην κανόνων, δεόν νὰ ἐξηγητῇ κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν καὶ τοὺς διακεκριμένους αὐτῆς χαρακτῆρας, χωρὶς ν' ἀνατρέχῃ ὁ ἐρμηνευτὴς εἰς ἀναλογίας ἡπικτηλὰς καὶ ἡχιστα ὡς τὰ πολλὰ ἀσφαλεῖς.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἡ συναλλαγματικὴ προϋποτίθῃσιν ἀναγκαιῶς τὴν ὑπαρξίν συμβάσεως καὶ καθιστῶ, ὡς εἰπεῖν, αὐτὴν, τὰ συστατικὰ ἄρα στοιχεῖα καὶ αἱ διέπονται τὴν πρώτην ἀρχαί συμπέτουσιν ὡς τὰ πολλὰ καὶ πρὸς τὰς τῆς ἐξυπακουμένης συμβάσεως, ἐν τούτοις ἀναγκαῖον, νομίζομεν, εἶναι νὰ ὑποδείξωμεν καὶ ἐνταῦθα κεφαλαιωδῶς ὡς πρὸς τὴν συναλλαγήν τὰ ἐξῆς :

Α'. Ὅτι τοῦ ἐξεταζομένου συναλλάγματος ἀντικείμενον εἶναι οὐχὶ ἐμπορεύματα ἢ ἕτερα κινήτὰ πράγματα, ὧν ἡ ἀξία παραλλάσσουσα κατὰ τόπους, ἤθιλε μεταίσι ἀσφαλῶς τὸν ὑπὸ τῆς συναλλαγῆς διωκόμενον σκοπόν, καὶ ἀποτελεῖ μᾶλλον κοινὴν ἀγοραπωλησίαν, ἀλλὰ τὰ χρήματα ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸν κυριώτερον τῆς κινήσεως παράγοντα καὶ τὰ ὅποια ἐνταῦθα δεόν νὰ συνίστανται (ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ ἰδιαιτέρα περὶ τούτου συμφωνία) εἰς νομίσματα κυκλοφοροῦντα ἢ ἐν τῷ τόπῳ τῆς παραδόσεως ἢ ἐν τῷ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν, διότι οὕτ' εὐχερὲς εἶναι πάντοτε, ὡς φρονοῦσὶ τινες, ἢ εἰς κυκλοφοροῦντα ἀναγωγὴ τῶν τοιούτων νομισμάτων, ὅτε ὁ διδοὺς νομίσματα κυκλοφοροῦντα ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατὰ

τίσεως τῆς συμβάσεως ὡς καὶ τῆς πληρωμῆς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄνευ ρητῆς περὶ τούτου συμφωνίας ὑπόχρεως εἰς παραδοχὴν νομισμάτων μὴ κυκλοφορούντων.

Β'. Ὅτι ὁ τόπος τῆς πληρωμῆς πρέπει νὰ ᾖ πάντοτε διάφορος τοῦ τῆς καθάρτισεως τῆς συμβάσεως, διότι μόνον οὕτως ὑπάρχουσιν αἰάποτελοῦσαι τοῦ εἶδους τούτου τῆς συναλλαγῆς τὰς ἀναγκαῖας προϋποθέσεις, ἥτοι τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταφορᾶς οἱ κίνδυνοι, αἱ περὶ εὐρέσεως νομίσματος ἁμριβολαί καὶ ἡ ἐντεῦθεν προκύπτουσα δαπάνη, αἵτινες συνιστῶσι κυρίως τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ συναλλάγματος φύσιν καὶ διακρίνουσιν αὐτὸ ἀπὸ τὸ πρῶτον εἶδος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν πράχειρον ἀταλλαγήν ἐνεργουμένην ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι τὰ ἐμπορικὰ ἔθιμα τῆς Ἀγγλίας καὶ διάφοροι ἄλλοι νομοθεσίαι (ὡς λ. χ. ἡ τῆς Ρωσίας, ἀρθρ. 295, τῆς Οὐγγαρίας ἀρθρ. 14—19 καὶ ἄλλαι) ἀνγνωρίζουσιν ὡς ἰσχυρὰν καὶ τὴν ἐν τῷ τόπῳ τῆς πληρωμῆς ἐκδομένην συναλλαγματικὴν.

Γ'. Ὅτι ἡ σύμβασις λογιζέται πλήρως εὐθὺς ὡς συμπῆσις ἢ ἐλευθέρη καὶ ἀμοιβαία τῶν μερῶν συναίνεσις, χωρὶς ν' ἀπαιτῇται καὶ ἡ τήρησις ὠρισμένης τινὸς διατυπώσεως (Pardessus, περὶ συναλ. ἀρ. 60.—Nouguier, § 8.—Παραβλ. καὶ Dal, effets de com).

Δ'. Ὅτι κατὰ τὸ ἀρθρ. 2 τοῦ περὶ Ἄρμ. Ν. οἱ οὕτως ὑποχρεωμένοι ὑπόκεινται τῇ ἐμπορικῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ εὐθύνονται εἰς πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἀνεξαρτήτως τῆς ἐμπορικῆς ἢ μὴ αὐτῶν ἰδιότητος.

Ἐνταῦθα ὁμως γεννᾶται ἀπορία τις χορήγουσα πάντως ἰδιαιτέρας ἐρεῦνης.

Ἐνίοτε οἱ κοινωνικοὶ ὅροι, ὁ ὁρθὸς λόγος ἢ καὶ ἡ δημοσιὰ τάξις ἀντιτίθενται εἰς τὴν ἐνέσκηπτον τοῦ τοιούτου

δικαιώματος ἐκ μέρους προσώπων τινῶν, ὧν ὁ ἰδιῶζων χαρακτηρῆ ἢ τὸ ἀξίωμα δὲν ἐπιτρέπει αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν ἐμπορικῶν κερδοσκοπιῶν, αἵτινες δύνανται νὰ παρασύρουν αὐτοὺς λεληθότως οὐ μόνον εἰς παρὰμέλῃσιν ἀλλὰ καὶ εἰς παράβασιν τῶν ἑαυτῶν καθήκοντων, ἐρωτᾶται δὲ ὁποία θὰ ᾖ ἡ ἰσχὺς τῆς ἐκ μέρους προσώπων τοιούτων ἀσκουμένης συναλλαγῆς; Ὁ Νόμος σιωπᾷ περὶ τούτου, ἀκριβῶς ὅμως ἕνεκα τῆς τοιαύτης σιωπῆς δεῖον νὰ δεχθῶμεν ὅτι οὐδεμία ἐπέρχεται ἐντεῦθεν ἀκυρότης. Οὐδεὶς βεβαίως ἀμφισβητεῖ ὅτι τοῦ ἐμπορίου ἡ ἐνάσκησις ἐστὶν ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰ ἰδιαίτερα τῶν τοιούτων προσώπων καθήκοντα, ἀλλὰ τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦτο δὲν δύνανται ἄνευ ρητῆς διατάξεως νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς ἀπαγόρευσιν ἢ ἀνικανότητα τῶν οὐτως ἐνεργούντων, αἵτινες κατ' ἀκολουθίαν ὑπόκεινται ἀπλῶς ὡς καὶ πᾶς ἔτερος τῇ ἐμπορικῇ δικαιοδοσίᾳ μετ' ὅλων αὐτῆς τῶν συνεπειῶν, καὶ νὰ καταδιωχθῶσι μάλιστα δύνανται πειθαρχικῶς κατὰ τοὺς εἰδικούς περὶ τούτου ἰσχύοντες ὅρισμούς.

Ἀφοῦ ἄρα ὁ νόμος οὐδεμίαν ἐν σχέσει πρὸς τὴν συναλλαγὴν καθιεροῖ ἀνικανότητα, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι τοῦ προσώπου ἢ ἱκανότης κρίνεται κατὰ τὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου ἁρχάς, καὶ ὅτι ὡς ἀνίκανοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσι μόνον οἱ ἀπηγορευμένοι, οἱ ἀνήλικες καὶ αἱ ἐγγαμοὶ ἢ ἄγαμοὶ γυναῖκες, ἐξ ὧν ὅμως οἱ δύο τελευταῖοι ἔχουσι σχετικὴν μόνον ἀνικανότητα, ὡς δυνάμενοι μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν διατυπώσεών τινων νὰ ἐμπορεύωνται καὶ ἐπομένως καὶ νὰ ἐνεργῶσι νομίμως συναλλαγὴν. Ὡστε κυρίως ὡς ἀνίκανοι ἐντελῶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσι οἱ ἀπηγορευμένοι καὶ οἱ κολληθισταὶ καὶ μεσίται, αἵτινες κατὰ τὴν ρητὴν τοῦ ἄρθρ. 85 τοῦ Ε. Ν. διάταξιν, οὐδέποτε καὶ ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφάσει δύνανται νὰ ἐπιχειρῶσι δι'

ἴδιον λογαριασμὸν ἐμπορικὰς ἢ τραπεζικὰς ἐργασίας.

Τὰς νομίμους συνεπείας τῆς τοιαύτης ἐκ μέρους γυναικῶν ἐγγάμων ἢ ἀγάμων καὶ ἀνηλίκων παραβιάσεως τῶν ὡς εἰρηται ἁρχῶν κανονίζουσι ρητῶς τὰ ἄρθρα 113 καὶ 114. Κατὰ τὸ πρῶτον ὁρθῶς ἐρμηνευόμενον ἡ παρὰ γυναικὸς μὴ ἐμπορευομένης δημοσίως καὶ ἐμπόρου ἄλλου ὑπογεγραμμένη συναλλαγματικὴ εἰσάγεται μὲν κατὰ τὴν ἐμπορικὴν διαδικασίαν, ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς ἰσχυοῦσης μόνον ὡς ἀπλῆς ὑποσχέσεως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν γυναῖκα ἐφαρμόζονται τοῦ κοινοῦ δικαίου αἱ ἀρχαί, δυνάμενης τῆς γυναικὸς καὶ ἀνεκκαθαρίστους τὰ προτείνῃ ἐνστάσει, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ἡ ἐκ τοῦ λόγου τοῦτου πηγάζουσα ἀκυρότης μὴ περιοριζομένη ἁπέναντι ὠρισμένου προσώπου δύνανται ν' ἀντιταχθῇ καὶ ἐναντίον τρίτου ὁπιογράφου (Α. Π. 293 τοῦ 1859—217 τοῦ 1873).

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ ἀνήλικους, ἐξεταστέον δὲ νῦν ὁποῖα εἰσὶν αἱ νόμιμοι τῆς παραβιάσεως τοῦ ἄρθρ. 85 τοῦ Ε. Ν. συνεπείαι. Ὅτι ἐντεῦθεν ἐπέρχεται ἀκυρότης οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ἐρωτᾶται ὅμως, ἡ τοιαύτη ἀκυρότης εἶναι σχετικὴ ἢ ἀπόλυτος;

Συγγραφεῖς τινες (Bédar, ἀριθ. 34) ὁποστηρίζοντες ὅτι ἡ ἐπιβλαβὴς αὕτη συνέπεια δικαία ὡς πρὸς τὴν ὑπάτιον τῆς παραβιάσεως δὲν εἶναι τοιαύτη καὶ ὡς πρὸς τὸν μετ' αὐτοῦ συναλλαγέντα ἁποφαίνονται ὑπὲρ τοῦ σχετικοῦ τῆς ἀκυρότητος, νομίζομεν ὅμως ὡς ὁρθότεραν τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν, διότι, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, ἡ τοιαύτη παραβίασις δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἁπαγόρευσιν ρητὴν καὶ οὐσιώδη, ἀλλὰ περιέχει καὶ ἐγκληματικὴν οὕτως εἰπεῖν πράξιν, οὗ ἕνεκα καὶ ἡ ἐπερχομένη ἐντεῦθεν ἀκυρότης δεῖον νὰ ᾖ ἀπόλυτος. Καί

εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ζημιοῦνται οἱ τρίτοι, ἀλλ' οὗτοι ἑαυτοὺς μόνον δύνανται νὰ αἰτιῶνται, διότι ἐνεργοῦντες ἐμπορικὰ πράξεις μετὰ τινος, γινώσκουσιν ἀναμφιβόλως ἢ καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ γνωρίζωσι καὶ τὸ ἔργον, ὅπερ ἐκεῖνος μετέχεται δημοσίως τὸ λεγόμενον δὲ ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς ἤθελεν ἀμείβεσθαι ὁ ἀνεργήσας δολίως ἀποφεύγων πολλάκις τὰ δι' αὐτὸν ὑπάρχοντα τυχὸν μειονεκτήματα τῆς συμβάσεως, δὲν δύναται ἀλλοίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀμήχανον τοῦ ἀντικειμένου ἔρεσμου, διότι πολλάκις ἐπ' ἴσης ἢ ἐπιχειρήσεις θέλει εἶναι δι' αὐτὸν ἐπιμερόντης ἢ καὶ μὴ ἐπιμήμιος.

iv. "Ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ χρησιμότης μὲν συνήθως πρὸς ἀποδείξιν καὶ ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ καὶ τὸ μόνον πρὸς τοῦτο μέσον, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι δικαιοῦνται νὰ καταρτίσωσι τὴν μεταξὺ αὐτῶν συμφωνίαν καὶ διὰ συμβολαίου ἰδιαιτέρου, ἐν αὐτῇ ὅμως περιπτώσει γεννᾶται τὸ ἔκδομα: τὸ τοιοῦτον συμβολαίον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς συναλλαγματικὴ ἢ ἔστω ὡς ἔχον τὰς νομίμους αὐτῆς συνεπειάς; Ἐάν τὴν σύνταξιν αὐτοῦ δὲν ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοτικὴ συναλλαγματικὴ βεβαίωσις ὑφείλομεν νὰ δεχθῶμεν οὐ μόνον τὸν τοιοῦτον ἐγγράφον αἱ συνέπειαι ἀλλὰ καὶ πάντοτε κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ Δικαίου περὶ συμβολαίων ἀρχάς, χωρὶς νὰ ἐπέρχωνται καὶ τῆς συναλλαγματικῆς ἀποτελέσματα, ἀλλὰ καὶ ὅτι δὲν ἐπηρεάζεται ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ ἀρχὴ 189 τοῦ Ε. Ν. πενταετῆς παραγράφῃ (Nougier ἀριθ. 8.—Pardessus ἀριθ. 321), ἥτις ἰσχύουσα ἐπὶ ἐμπορευμάτων ἐν γένει γραμματίων δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐγγράφων, ἢ ἐκ τῶν ὁρισμένων ὑποχρέωσις ὑπόκειται τῇ κοινῇ παραγράφῃ πάντοτε.

Ὡς γίνεται δὴλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀποφαινομένων στοιχείων, πολλὰ καὶ διά-

φοροὶ εἰσι τῆς ἐκτελέσεως τῆς συναλλαγῆς αἱ νόμιμοι συνέπειαι, ὧν κυριώτεραι δέον νὰ θεωρηθῶσιν αἱ ἐπόμεναι. Ἐκεῖνος ὅστις ἀναδέχεται νὰ καταβάλῃ ἐν τόπῳ ἄλλῳ ποσὸν τι ἀντὶ τοῦ διδομένου αὐτῷ ἀντιτίμου, ὑποχρεοῦται πρῶτον νὰ ἐκδώσῃ νομίμως καὶ ἐγχειρίσῃ πρὸς τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων συναλλαγματικὴν πληρωτέαν διὰ τοῦ συμφωνηθέντος νομίσματος καὶ κατὰ τὸν συνομολογηθέντα χρόνον καὶ τόπον ἢ συναλλαγματικῇ δ' αὕτη, ἐάν δὲν συναφῶνθῃ τι ἰδιαιτέρον, δύναται νὰ ἐκδοθῇ καὶ παρὰ προσώπου τρίτου, παρεχομένου ὅμως τὰς αὐτὰς ἀσφαλεῖς ἐγγυήσεις, καὶ προθεσμίαν καταβολῆς ἀνάλογον, ὅπως ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως πληρωμῆς ἐνεργῶνται ἀπρὸς τὸν ὁφειλόμενον ἀπαιτούμεναι διατυπώσεις, καὶ δεύτερον νὰ μεριμνήσῃ περὶ ἀποδοχῆς τῆς ἐκδοθείσης συναλλαγματικῆς καὶ ἐγκαίρου αὐτῆς πληρωμῆς ὡς εὐθυνόμενος ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει εἰς καταβολὴν ἀποζημιώσεως ἀποτελουμένης ἐκ κεφαλαίου, τόκων καὶ τῶν ἐντεῦθεν προσηνθέντων ἐξόδων ὡς καὶ τοῦ διαφέροντος ἐν γένει.

Ἐκτὸς ὅμως τούτων, ὁ τὴν πληρωμὴν τοῦ ἀντιτίμου τῆς ἐκδοθείσης συναλλαγματικῆς ἀναδεχθεὶς συμβαλλόμενος ὑποχρεοῦται καὶ νὰ καταβάλῃ αὐτὸ ἐγκαίρως, εὐθυνόμενος μάλιστα ἐάν πρόκειται περὶ ἐμπορευμάτων ἢ ἀντικειμένων ἀξίας καὶ περὶ πάσης ἐκνικήσεως: ὡς καὶ ὁ πωλητὴς αὐτός ἐν γένει δὲ δεῖν νὰ ἐνεργηθῇ πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς πληρωμὴν τῆς συναλλαγματικῆς, διότι ἄλλως ὑπόκειται ὁ εὐθυνόμενος κατὰ Νόμον εἰς ἀνόρθωσιν πάσης ζημίας, ἣν ὑπὸ τὴν τυχὸν ἐντεῦθεν ὁ μετ' αὐτοῦ συναλλαξάμενος.

Μέχρι τοῦδε ἐγένετο λόγος περὶ δύο μόνον εἰδῶν συναλλαγῆς, ἥτοι α') τῆς προχείρου καταλλαγῆς (cambium minus seu minuale), ἥτις εἶναι ἡ πα

λαιοτέρω, καὶ ἥτις παρ' Ἑλλήσι, καθ' ἃ μκρτυρεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων (Δημοσ. π. Καλιπ. 1236 — Παρθ. καὶ Πολυδ. Γ' 84) ὡς καὶ παρὰ Ρωμαίοις ἐνησκειτο ὑπὸ τῶν *Τραπεζίτων* καὶ *Κολλυβιστῶν*, οἵτινες οὐ μόνον ἐπώλουν καὶ ὠνούντο τὸν χρυσόν, ἀλλὰ καὶ πωτῆλλατον τὰ νομίσματα ὡς ἄμοιβὴν λαμβάνοντες ποσοστόν τι καλούμενον *καταλλάγην* ἢ *ἐπικαταλλάγην* ἢ *κόλλυβον*, καὶ εἴ' ὅτ' ἐκ τῆς πραγματοποιουμένης διὰ τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἐκδόσεως συναλλαγματικῆς· καὶ εἶναι μὲν βέβαιον ὅτι παλαιότερον ὑπῆρχον πλείονες αὐτῆς διαίρεσεις, ἀλλ' αὐταὶ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχουσai ἄξιαν οἰανδῆποτε, καθ' ὅσον ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως δύο μόνον κατηγοριῶν συναλλαγῆς, ἥτοι τῶν ἀνωτέρω ἀναπετυσσομένων, εἶναι ἀλήθεια, ἥτις δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ καὶ ἡ ὁποία ἀνεγνωρίσθη κοινῶς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις.

Οὕτως ἡ Ἰταλικὴ Σχολὴ διέκρινε τὴν συναλλάγην εἰς *πραγματικὴν* καὶ *εὐθεῖαν*, εἰς *πλαγίαν* καὶ εἰς *ἀθέμιτον* καὶ ἀπηγορευμένην. Ἡ πρώτη ὁμοῦς οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ σύμβασις, δι' ἧς ἡ συναλλαγή ἡσκειτο ὅντως πραγματικῶς καὶ εὐθὺς διὰ τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποστολῆς χρημάτων· ἡ τρίτη ἀποτελοῦσα κυρίως δάνειον τοκογλυφικόν, ἦτο ἡ σύμβασις, ἣν οἱ Γάλλοι Νομοδιδάσκαλοι ἐκάλουν *sec* ἢ *adulterin*, ἥτις ἀπεκρούετο ὑπὸ τῆς καλῆς πίστεως καὶ περὶ τῆς ὁποίας ὁ Dupuy de la Serra (κεφ. 1. ἀριθ. 5) ἐλέγεν· εἶναι ἄγνωστος ἐν Γαλλίᾳ καὶ οὐδὲν ὁμιλῶ περὶ αὐτῆς, ἵνα μὴ τὴν κατὰ τὴν ἰσότητα γινώσκῃ, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡ ἐπιστήμη διέκρινεν οὐχὶ ἐν ἀλλὰ τρία διάφορα συναλλάγματα, ἥτοι τὴν ἐντολήν, τὸ δάνειον καὶ τὴν συναλλάγην· εἰς προσδιορισμένον δὲ τοῦ χαρακτηρὸς ἀκριβῆ καὶ ἐξεύρεσιν τῶν διακρινουσῶν αὐτὴν συνθηκῶν ἠναγκάζοντο νὰ καταφεύγωσιν

εἰς ἀναλύσεις λεπτολόγους μὲν ἀλλ' ἡκιστα ἀσφαλεῖς καὶ πειθούσας, ὧν τὴν ἐξηγησιν δίδωσιν ὁ Cassegeris¹ (*disco*, 218 ἀριθ. 3 καὶ ἐπ. 28 ἀριθ. 9-10) καὶ ὁ De Luca (*de cambio*, βιβ. 5. ἀριθ. 9) καὶ αἱ ὁποῖαι καταδεικνύουσι τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τούτῳ σύγχυσιν.

Οἱ ἀρχαιότεροι ἐν τούτοις Γάλλοι Νομοδιδάσκαλοι ἀπεδέχθησαν ἐπ' ἴσους τὴν τοιαύτην διαστολήν καὶ εἰσαγαγόντες εἰδικὴν τινα μόνον καὶ ὅλως τοπικὴν περιπτῶσιν διήρσαν ὡσαύτως τὴν συναλλάγην εἰς *πρόχειρον* *καταλλάγην* (*minutium* ἢ *manual*) εἰς τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον πραγματοποιουμένην διὰ τῆς ἐκδόσεως συναλλαγματικῆς, τὴν *ιδιόχουσαν* καὶ *ἐπιτρεπομένην* ἐν τῇ πόλει τῆς Lyon, καθ' ἣν συνεχωρεῖτο ἡ συνομολόγησις τόκου 2 1/2 ἐπὶ τοῖς 100 διὰ τὸ μεταξὺ τῆς μίαις μέχρι τῆς ἐτέρας ἀγορᾶς διάστημα, οὐ ἔνεκα καὶ οἱ ἐτήσιοι τόκοι ἀνῆρχοντο εἰς 10 ἐπὶ τοῖς 100 (*Marechal*, Tr. de ch. κλπ. κεφ. 1. σελ. 18. *Bédar*, ἀρ. 17), καὶ τὴν ἀθέμιτον.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν κατηγοριῶν τούτων, ὡς παρατηρεῖ ἕκαστος, ἡ μὲν τρίτη ὡς ὅλως τοπικὴ οὐδεμίαν ἀπολύτως ἔχει ἄξιαν καὶ ἡ τετάρτη συμπίπτει τελείως πρὸς τὴν τρίτην τῆς Ἰταλικῆς Σχολῆς καὶ ἀποτελεῖ καθαρῶς τοκογλυφίαν ἐνεργουμένην ὑπὸ τὴν πρόφασιν τῆς συναλλαγῆς. Ἐν τούτῳ δὲ ἐγκτεῖται καὶ ὁ λόγος, δι' οὗ ἡ θεωρητικὴ αὕτη διαίρεσις ἀπεκρούσθη μεταγενεστέρως καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα ἡ κοινὴ γνώμη ἀναγνωρίζει ἐκ παλαιότητος δύο μόνον συναλλαγῆς εἶδη.

¹ Quando summa non est realiter transmissa, ad nundinas, vel quando campsor non habet in loco solutionis cambiorum correspondens habentem proprias vel alienas pecunias quibus saltem virtualis solutio fieri possit.

τὴν θεωρίαν τοῦ Dupuis de la Serra ἀποδοχόμενη· διότι, ὡς παρατηροῦσιν ὁρῶντες καὶ οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς, ἐπιχειρήσεις χαρακτηριζομένη ὡς συναλλαγή καὶ μὴ δυναμένη νὰ ὑπαχθῇ οὐσιαστικῶς εἰς τινὰ τῶν δύο ἀνωτέρω κατηγοριῶν, οὐδὲν ἄλλο θὰ ἦναι ἢ πρᾶξις τοκογλυφικῆ καλυπτομένη διὰ προφάσεως ἠθικῆς (Par. *bedar*, σ. 23).

Ἐνταῦθα ὅμως τίθεται φυσικῶς τὸ ἐρώτημα· τὸ συνάλλαγμα τοῦτο εἶναι ἐντελὲς ἀπηλλαγμένον ἀπὸ πάσης ιδέας καὶ πάσης μομφῆς τοκογλυφίας καὶ τὸ τίμημα τῆς συναλλαγῆς, ἥτοι ἡ χρηματικὴ ὠφέλεια, ἣν παρέχεται ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων πρὸς τὸν ἕτερον ἐπὶ ἀνταλλαγῆς χρημάτων ἀντὶ γραμματίων ἐμπορευσίμων πληρωτέον ἀλλαγῶν, δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀθέμιτος; Ἐν πρώτοις δεόν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ λήψις τόκων παρανομία καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ ἀμφισβήτησις δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἢ μόνον ἐπὶ δανείου· ἔξεταστέον ὅθεν καθίσταται κυρίως, ἐὰν καὶ τῆς συναλλαγῆς καθιστάται δάνειον ὅπως ἐφαρμόζονται καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀρχοὶ ὅμοιοι.

Ἐν Ἰταλίᾳ ὑπῆρχον τέσσαρες διάφοροι γνώμαι περὶ τοῦ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ τῆς συναλλαγῆς (*Scaccia de comm.*, § 1 ζητ. 4 ἀριθ. 4 καὶ 37). Ἡ πρώτη εἰσέωρει τὴν συναλλαγὴν ὡς ἐνέχουσαν καθαρὸν καὶ ἀπλοῦν δάνειον καὶ κατεδίκαζε τὸ ἀντίτιμον αὐτῆς ὡς δημιουργοῦν συμφέρον, διότι οἱ τῆς τοιαύτης θεωρίας ὑπερμαχοῦντες ἠθικολόγοι καὶ θεολόγοι εἰσέωρουν ἀξιόμιμνον πᾶσαν πέρα τοῦ κεφαλαίου ὠφέλειαν· ἡ δευτέρα ἀνεγνώριζεν ἐν αὐτῇ συνάλλαγμα ἀνώνυμον *do ut des* καὶ *do ut facias*, ἡ τρίτη δτι ὑφίσταται ἐν τούτῳ ἀπλὴ καταλλαγὴ (*Permutatio pecuniae pro pecunia*) καὶ ἡ τετάρτη ἐδέχετο δτι συναλλαγή οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ συνάλ-

λαγμα ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως ποσότητος χρηματικῆς ἢ πιστώσεως ὀφειλομένης πρὸς τὸν ἕτερον τῶν συναλλαζομένων· αἱ θεωρίαι δ' αὗται οὐδεμίαν ὑπέστησαν οὐσιαστικὴν ἀλλοίωσιν καὶ διὰ τῆς μεταγωγῆς αὐτῶν ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα οἱ σπουδαιότεροι αὐτῆς νομοδιδάσκαλοι παραπλησίαις ἐδέχθησαν ἀρχάς καὶ τὰς αὐτὰς περὶ τοῦ συνενεπίας.

Ὁ *Scaccia* ἐν τούτοις (αὐτοῦ ἀρ. 37) ἐξετάζων τὰς διαφορὰς ταύτας θεωρίας, ἀποδεικνύει δι' ἐπιχειρημάτων ἀκαταμάχτην, ὅτι αἱ τρεῖς πρώται πόρρω ἀπέχουσι τῆς ἀληθείας καὶ ἀποδέχεται μᾶλλον τὴν τετάρτην, σχετικῶς μόνον ἐπαγόμενος παρατηρήσεις καὶ ὁ *Cassaregis*, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι ἀποφαίνεται, ὅτι συναλλαγή καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἀγοράζεται ἐν τινι τόπῳ πίστωσις τις καταβλητέα ἐν ἄλλῳ (*Cambio dicessi la operatione, con la quale, si compra in un luogo, un credito esigibile in un altro*, Παραβ. καὶ *de lucra de camp.*, *dicc.*, 24 ἀριθ. 2). Ὡστε κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, τὴν διατυπωθεῖσαν ὡς ἐρρήθη καὶ ὑπὸ τινων τῶν ἀρχαίων νομοδιδασκάλων (Παραβ. *Sousse* ἐπὶ τοῦ 5 *Tit.* τοῦ διατάγματος τοῦ 1675. — *De Bornier*, ἐπὶ τοῦ 1 ἀριθ. *Tit.* τοῦ αὐτοῦ διατάγματος) καὶ κοινῶς σήμερον κρατοῦσαν, ἡ συναλλαγή οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἐφ' ὀρισμένῳ τίμηματι πραγματευομένη ἀγορὰ καὶ πώλησις χρηματικοῦ ποσοῦ παραδοτέου ἐν τόπῳ ἄλλῳ· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι, ἀφοῦ τὸ τοιοῦτον περὶ τόκων ζήτημα γεννᾶται μόνον ἐπὶ δανείου, οὐδεμίαν τοῦτο ἔχει θέσιν ἐν τῇ περὶ συναλλαγῆς συμβάσει, ἥτις κατ' ἀκολουσίαν καὶ δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ ἐπὶ τούτῳ βασιμῶς, ὅσονδήποτε καὶ ἀν' ἧτο τὸ ληφθὲν τῆς συναλλαγῆς ἀντίτιμον, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ καλυφθῇ δι' αὐτῆς πρᾶξις ἐτέρα (*Fremery, étude s. le dr. Rom.* κεφ. 15. — *Pardessus*

ἀριθ. 22. — Noug, 1 κεφ. 3 σελ. 60. — Troplong, du Prêt, ἀριθ. 370 καὶ ἐπ. — Bédar. ἀριθ. 25).

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐν ταύτοις ἀπέκρουσάν τινες τὰς τοιαύτας ἀρχὰς δογματίζοντες, ὅτι ἡ συναλλαγή ἀποτελεῖ συνάλλαγμα ἰδιόκτητον μετέχον μὲν καὶ πωλήσεως πλὴν σύναμα καὶ ἀνταλλαγῆς ἐγγυήσεως δανείου καὶ ἐντολῆς, ἄλλ' ἢ γνώμη αὐτῇ δὲν ἡδύνατο βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς προῖتن πλάνης καὶ συγχύσεως ἰδεῶν· διότι οἱ τὴν τοιαύτην θεωρίαν ὑποστηρίζοντες ζητοῦσιν ἀτόπως νὰ ἐξαγάγωσι τοὺς συστατικούς τῆς συμβάσεως χαρακτηῖρας ἐκ τοῦ συνηθεστέρου τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς τύπου, ὅστις καθιστῶν ἀναγκαίαν τὴν συνδρομὴν πλειόνων προσώπων πολλαπλασιάζει, ὡς εἰκός, τὰς υποχρεώσεις καὶ δίδωσι χώραν εἰς τὴν γένεσιν συναλλαγματίων διαφόρων· ἡ συναλλαγή ὁμως, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς μετέχουσα τῶν τοιούτων συναλλαγματίων, ἀτινά εἰσι πάντοτε μεταγενέστερα αὐτῆς καὶ τὰ ὅποια λαμβάνουσιν ὑπαρξὶν ἀπολύτως καὶ μόνον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως.

Ὡς καὶ ἄλλαχού ἀνεπύχθη, ἡ συναλλαγή δέον ρητῶς νὰ διαστελλῇται τῆς συναλλαγματικῆς, ἥτις ἀποτελεῖ μὲν τὸ συνηθέστερον πλὴν οὐχὶ καὶ τὸ μόνον τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς μέσον· ἐντεῦθεν δὲ συνάγεται ἀναμφισβητήτως, ὅτι ἡ συναλλαγή ὑφίσταται κυρίως καὶ μόνον, ὥσπερ ποσὸν χρηματικὸν δίδεται ἐν τιμῇ τόπῳ, ὥπως ἀναληφθῇ ἐν ἐτέρῳ καὶ ὅτι οὐδὲν κωλύει τὸν δίδοντα, ὅπως ἀρκεσθῇ εἰς τὴν προφορικὴν ἢ καὶ ἔγγραφον τοῦ λαμβάνοντος ἀναγνώρισιν τοῦ ληφθέντος ποσοῦ καὶ ὑπόσχεσιν περὶ ἐπιστροφῆς τῶν καταβληθέντων. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν ἐξεδόθη μὲν συναλλαγματικὴ, ὑφίσταται ὁμως συναλλαγή, ἡ περὶ αὐτῆς σύμβασις δύναται νὰ ὑπο-

στηριχθῇ ἐπ' αὐτῇ, ὅτι μετέχει καὶ συναλλαγματος ἐτέρου, ὡς λ. χ. ἐντολῆς· βεβαίως ὅχι, διότι συμφῶνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐκτιθεμένας ἀρχάς, ὁ χαρακτηρ καὶ αἱ νόμιμοι τῆς συναλλαγματικῆς συνέπειαι δὲν πρέπει ν' ἀποδίδωνται καὶ εἰς τὸ προκαλοῦν τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς αἰτίον (Bédar. αὐτόθ.).

Ἐρρήθη ἀνωτέρω, ὅτι ἡ συναλλαγή δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὸ δάνειον, ἐνταῦθα δὲ δέον νὰ προστεθῇ, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐνίοτε καὶ περιπτώσεις τινεῖς, καθ' ἃς ἡ πρώτη δὲν ἀποτελεῖ μὲν δάνειον, δύναται ὁμως νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς γένεσιν τοῦ δευτέρου.

Οὕτως ὁ λαμβάνων συναλλαγματικὴν τιμὴν ὑπὸ συνηθείας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακράς, δύναται μὴ καταβῆλλαι ἀμέσως τὸ ἀντίτιμον νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τινος τῶν προσώπων αὐτῆς, ὅπως ἡ καταβολὴ γίνηῃ εἰς χρόνον συμπίπτοντα μετὰ τὴν διὰ τοῦ ἔγγραφου ὀριζομένην λήξιν.

Ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει οὐδεμία βεβαίως δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι ὑπάρχουσιν οὐχὶ ἐν ἀλλ' ἑνὶ δύο διακεκριμένα συναλλάγματα, ἥτοι συναλλαγή καὶ δάνειον, ὧν τὸ πρῶτον δίδωσιν ἀφορμὴν εἰς γένεσιν τοῦ δευτέρου, ὡς εἰς ἐν τούτοις, ν' ἀπολέσῃ καὶ τὸν εἶδος αὐτοῦ χαρακτηρ, ἐρωτᾶται ὁμως· δύναται νὰ συμφωνηθῇ τόκος; Οἱ πλείστοι τῶν Γάλλων συγγραφέων λύουσι καταπρακτικῶς τὸ ζήτημα, ἡ γνώμη δ' αὐτῇ ἐθεωρήθη καὶ δικαίως ὡς ὀρθοτέρα, διότι ὁ τόκος εἶναι ἡ συνέπεια τοῦ δανείου, ἐνῷ τὸ ἀντίτιμον τῆς συναλλαγῆς ὀφείλεται ἀφ' ἧς καταβληθῶσι τὰ χρήματα, ἐν τόπῳ διαφόρῳ ἐκείνου, καθ' ὃν συνέστη ἡ σύμβασις (Bédar. ἀριθ. 26).

Εἰ καὶ κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε ἀναπτυχθέντα ἡ συναλλαγματικὴ χρησιμεύει οὐ μόνον πρὸς ἐκτέλεσιν ἀλλὰ καὶ ὡς ἔγγραφος περὶ τῆς καταρτίσεως τῆς ἐξου-

κουμένης συμβάσεως ἀποδείξει, ἐν τούτοις ἐν ἐλλείψει τοιαύτης, τῆς συναλλαγῆς ἢ ὑπαρξίς ἐπιτρέπεται ν' ἀποδειχθῇ καὶ ἄλλως· ἡ ἀπόδειξις δ' αὕτη δύναται νὰ γίνη καὶ διὰ μαρτύρων.

Ἐπὶ συναλλαγματικῆς, τῆς ἢ πραγματοποιήσεως ὑπόκειται εἰς συνθήκας καὶ ὁρῶν τῶν ὁποίων ἡ ἐκπλήρωσις ἔχει ἀναγκαιῶς συνέπειαν τὴν παραγωγὴν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐγγράφου, δὲν ἡδύνατο βεβαίως νὰ ἐπιτραπῇ τῶν μαρτύρων ἢ χρεῖας, ἀλλ' ἐπὶ συναλλαγῆς, ἥτις ἐπὶ πάσης ἀγοραπωλησίας λογίζεται πλήρως ὅταν συμπέσῃ ἡ περὶ τοῦ πράγματος (τῆς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως· τῆς χρηματικῆς ποσότητος) ὡς καὶ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ ἐλευθέρᾳ τῶν μερῶν συναίνεσις, δὲν συνεφέρει ὡς εἰκὸς ὁ αὐτὸς λόγος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐφαρμόζεται ἡ γενικὴ περὶ τούτου διάταξις τοῦ Ε. Ν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡμφισθητήθη τῆς γνώμης ταύτης ἡ ὁρθότης, ἀλλ' οἱ ἀντιφρονούντες προῆλθον εἰς τοιοῦτον συμπέρασμα συγχέοντες προφανῶς τὴν συναλλαγὴν πρὸς τὴν συναλλαγματικὴν καὶ ἀτόπως ἀναμιγνύοντες ἀποτελέσματα ἄμφοτέρων· διότι ὡς λόγον ἐπικαλοῦνται τὸ ὅτι ὁ νομοθέτης διαγράψας ἐπιτακτικῶς τοὺς τύπους, οὐς δέον νὰ φέρῃ ἡ συναλλαγματικὴ, ἐνόησεν ν' ἀπαγορεύσῃ ἀπολύτως πᾶν ἕτερον ἀποδείξεως εἶδος, ὅπερ ἐφαρμόζεται μὲν ἀληθῶς ἐπὶ τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς συναλλαγῆς καθιερουμένου μέσου, ἥτοι τῆς συναλλαγματικῆς, οὐχὶ ὅμως καὶ τῆς συμβάσεως, ἥτις αὕτη καθ' αὐτὴν λογίζεται πλήρως καὶ ἄνευ ἐκείνης καὶ ἡ ὁποία ὡς ἀγοραπωλησία ἐμπορικῇ δύναται ν' ἀποδειχθῇ διὰ παντὸς νομίμου μέσου.

Δ. Ποταμιᾶνος

Συναλλαγματικά.

Ἐὰν τὸ ἔμπορικὸν Δίκαιον ἀναγνωρίζεται ὑπὸ πάντων ὡς σπουδαῖος τῆς ὅλης ἐπιστήμης κλάδος, αἱ συναλλαγματικά εἰκότως δύ-

νανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελοῦσαι τὸν ἰσχυρὸν ἄξονα, περὶ ὃν στρέφεται εὐχερέστερον τὸ τε ἔμποριον καὶ ἡ βιοουχανία, ἵνα δὲ κατανοήσῃ τις, ὅποσον ὁ θεσμὸς οὗτος συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀναπτύξιν καὶ τὴν θαυμασίαν τοῦ ἔμπορίου προκοπὴν, ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ βλέμμα ἐπὶ τῆς πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ ὑπαρχούσης καταστάσεως. Ἡ συναλλαγματικὴ, λέγει ὁ Nougier (Lett. de ch. τ. 1 σελ. 34) εἶναι ὁ κινῶν τὸ βαρὺ τοῦ ἔμπορίου φορτίον μοχλός. Δι' αὐτοῦ τὰ ὄρη ταπεινοῦνται, ἡ θάλασσα ξηραίνεται, αἱ ἀποστάσεις σμικρύνονται καὶ τὰ ἐκατομύρια διατρέχουσι τὸ διάστημα μετὰ τῆς ταχύτητος τοῦ ταχυδρομείου καὶ τῆς πορείας τοῦ πλοίου. Καὶ ἀληθῶς χάρις εἰς τὸ τεμάχιον τοῦτο τοῦ χάρτου ὁ ἔμπορος δύναται σήμερον ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου μετατοπισμοῦ νὰ κινή τὰ κεφάλαια αὐτοῦ καὶ νὰ συναλλάσσῃται ἐν ταῖς ἀπωτάταις τοῦ κόσμου ἀγοραῖς.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀγαθῶν τούτων ἀποτελεσμάτων οὐδεμία ὑπάρταται ἀντίρρησης, ἀλλ' ὅμως ἐρίζουσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν περιστάσεων, καθ' ὅς ἐγεννήθη ὁ θεσμός, καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς χώρας ἐνθα εἶδε κατὰ πρῶτον τὸ φῶς.

Τινὲς εἰς τοὺς ἀπωτάτους ἀνελθόντες χρόνους ὑπεστήριξαν, ὅτι ἀνεῦρον τῆς συναλλαγματικῆς τὴν χρῆσιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Καραχθίδος, τῆς Τύρου, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου, τῶν Συρακυσῶν καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας (Alauz., 1222 καὶ ἐπ. — Πιχρεῖ. καὶ Dupont de Nemours, de la Banque de France σ. 9)· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δικαίως φρονούμεν, ἀπεκρούσθη (Scaccia, de comm. et camb., 5 σ. 99. — Dupuis de la Serra, Lett., dech., κεφ. 2 ἀριθ. 1 σελ. 30. — Nougier αὐτ. σελ. 40)· διότι ἐν Ἑλλάδι καὶ Ῥώμῃ ἀπαντῶσι μὲν ἔως συναλλαγῆς καὶ ἀποστολῆς χρημάτων

ἀπὸ τόπου εἰς τόπον (Ἰσοκρ. Τραπεζ. § 39. — Pardessus, Lois mar., 1 σελ. 39) ὡχρὰ ἔχνη, οὐχὶ ὅμως καὶ γεγονότα ἐνδεικνύοντα τὴν διὰ συναλλαγματικῆς πραγματοποιήσιν τῆς τοιαύτης ἀποστολῆς¹. Ἡ ἰταλικὴ σχολὴ προεξάρχοντος

¹ Ὁ Alauzet ἐπικαλεῖται δύο ἐπιστολάς τοῦ Κικέρωνος πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι τὰ ἐμπορικὰ συναλλάγματα τῆς Ἑλλάδος (περὶ ὧν μνησθὲν ποιεῖται ὁ Pardessus, καὶ τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις πόρρω ἀπέχουσι τοῦ νῦν θεωρῶνται ὡς φέροντα συναλλαγματικῆς τύπον) μετηνέχθησαν βραδύτερον καὶ ἐν Ῥώμῃ. Ἡ πρώτη ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Caminius Saluste (ad famil., lib. 2 ἐπιστ. 17), ὁρῶς δ' ἐρμηνευομένη, φαίνεται ὁμιλοῦσα οὐχὶ περὶ συναλλαγῆς, ὡς διατείνεται ὁ ὡς εἴρηται συγγραφεὺς, ἀλλὰ περὶ ἀσφαλείας. Ἡ δευτέρα ἐγράφη πρὸς τὸν Ἀττικόν (lib. 12 ἐπιστ. 24) καὶ δι' αὐτῆς ὁ γράφων, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὁμιλῶν, διαπυθνέεται ἐὰν εἶναι δυνατόν νῦν μετρηθῇ ἐν Ῥώμῃ χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως τὸ λάβῃ ἐκεῖνος ἐν Ἀθήναις (Sed quæro quod illi opus erit Athenis permutari ne possit), ἐξ ὧν ἐπεταί, ὅτι ἦν μὲν γνωστὴ ἡ χρῆσις πιστωτικῶν ἐπιστολῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ συναλλαγματικῆς, δι' ἧς ἐπραγματοποιεῖτο τῶν χρημάτων ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ ὁποία διαφέρει ἐκείνης, οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸ ποσόν, ὅπερ ἐν τῇ πρώτῃ δύναται νῦν ἦναι ἀπροσδιόριστον, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἀπαιτήσεως, ἥτις εἶναι προσωπικὴ ὅλως καὶ ἀνεπίδεκτος μεταβιβάσεως, ὅταν προέρχεται ἐκ πιστωτικῆς ἐπιστολῆς· διότι ἡ λέξις permutatio παρὰ Ῥωμαίοις, ὡς προκύπτει καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων τοῦ Κικέρωνος, ἐδήλου τὴν ἀντὶ μικρᾶς ἀμοιβῆς (collybus) καταλλαγὴν ξένων νομισμάτων διὰ Ῥω-

τοῦ Casaregis (disc. 218 ἀριθ. 1) ἀποδίδωσιν ἀντιθέτως τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ θεσμοῦ εἰς τοὺς Φλωρεντίνους, οἵτινες, διωκόμενοι ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν, εἴτε ὡς Γκουέλφοι εἴτε ὡς Γβελλῖνοι, κατέφευγον εἰς τὸ μέσον τοῦτο, ὅπως λαμβάνουσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν, πλην καὶ ἡ θεωρία αὕτη, ὅσον καὶ ἂν δικαιολογηθῇ ἐκ τοῦ φυλετικοῦ τῶν Ἰταλῶν ἐγωϊσμοῦ, ἐπ' ἀκριβὲς ἐξελεγχόμενη, ἀτελεσνύεται ἀπορρέουσα μᾶλλον ἐκ τῶν πατριωτικῶν αἰσθημάτων τῶν ὑπὲρ αὐτῆς μαχομένων, ἢ ἐκ τῆς ἀληθείας· διότι ἡ ἐξορία τῶν Γκιβελίνων καὶ Γκουέλφων, ἔλαβε χώραν περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, ἐνῶ εἶναι ἱστορικῶς μεμαρτυρημένον, ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ ἦν γνωστὴ ἀπὸ τοῦ 13ου ἐν Ἰταλίᾳ, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τῆς Avignon τοῦ 1243 καὶ τοῦ Ἑνετικοῦ Νόμου τοῦ 1272¹. Ὁρθῶς ἄρα νομίζομεν ὁ Nougier (αὐτ.) ἐπὶ τῆς μαθηματικῆς ταύτης ἀληθείας στηριζόμενος ἀπέκρουσε τὰς τοιαύτας ἀξιώσεις τῶν Φλωρεντίνων, ἀτόπως ἐπικαλουμένων ὑπὲρ ἐκτῶν ἐφεύρεσιν προϋπάρχουσας, καὶ ἐθεώρησε τὴν ἐπινόησιν τῆς συναλλαγματικῆς ὡς ἀνήκουσαν μᾶλλον εἰς τοὺς ἐκ Γαλλίας διωχθέντας Ἰουδαίους, ὧν αἱ δύο πρῶται ἐξορίαι ἦσαν ἀναμφισβητήτως καὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς Αὐνιῶνος καὶ τοῦ Ἑνετικοῦ Νόμου προγενέστεραι, λαβοῦσαι χώραν κατὰ τὸ

μαίκων, ὡς καὶ τὴν ἐν Ῥώμῃ ληψὴν χρημάτων, πληρωτέων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις διὰ πιστωτικῶν ἐπιστολῶν (Παραβ. Ῥαλ. 1 σ. 38. — Despreaux ἀριθ. 435).

¹ Ὁ κανονισμὸς τῆς Αὐνιῶνος περ' εἶχεν ὁλόκληρον κεφάλαιον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν de litteris cambii, τὸν ἐξ δευτέρου ἀναφέρει ὁ Nicolaide Passeribus, de scripta privata de litteris cambii.

110 καὶ 1188· διότι, ἐὰν εἰς ταῦτα προσ-
 ῑσθῶσι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Nougier ἐπικα-
 λούμενα σπουδαῖα ἐπιχειρήματα, ἡ ὑπο-
 κρίσις καὶ ἐκείνη περὶ τῶν Ἰουδαίων ὑπόθε-
 σις καθίσταται πλέον ἢ πιθανή.
 Κατὰ τὰς ἀνωτέρω μνημονευόμενας
 ἰστορίας οἱ Ἰσραηλῖται ἦσαν μὲν κύριοι
 καὶ ἐπὶ κεφαλῇς οὕτως εἰπεῖν τοῦ παγ-
 κοσμικοῦ ἐμπορίου, ἀλλ' ἀσυχρόνως ἄρ-
 ροντες καὶ ἀρχόμενοι μίαν εἶχον πάντοτε
 πλουσίαν καὶ ἓνα τοῦ βίου σκοπόν, τὸ
 πλουτῆσαι διὰ τῆς ἀπογυνώσεως ἐ-
 νων, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ τῶν πραγμά-
 των καταστάσεως φυσικὸν ἦτο ν' ἀνα-
 τυθῇ παρὰ τοῖς διωκομένοις ζωηρο-
 τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποστο-
 τῆς τῆς κινδυνεύουσας αὐτῶν περιουσίας
 πλούτου καὶ ἀποῦ ἡ αὐτούσιος τοῦ με-
 τάλλου ἐξαγωγῇ, κινδυνώδης διὰ πάντα,
 ἀδύνατος διὰ τοὺς Ἰουδαίους,
 ὁ βέλτιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι δι-
 ωκόμενοι κατεγίνοντο οὗτοι εἰς ἐξεύρεσιν
 καὶ πρὸς ἐξαγωγὴν ἀναγκαίων μέσων
 καὶ ὅτι ἐκ τῶν τοιούτων προσπάθειων
 ἐκινήθη ἴσως τῆς συναλλαγματικῆς ὁ
 ἀρχαῖος.

Οἱ Ἰουδαῖοι, λέγει ὁ Montesquieu
 (l'Esprit des lois lib. 21 κεφ. 20) διωκό-
 μενοι ἀλληλοδιαδόχως ἐκ πάσης χώρας,
 ἔχον τὸ μέσον, ὅπως σφῶσι τὴν οὐσίαν
 αὐτῶν. Ἐπενόησαν τὴν συναλλαγματι-
 κήν καὶ δι' αὐτῆς ἠδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ
 ἀπὸ ἐμπορίου τῆς βίβης καὶ νὰ διατηρηθῇ
 τοῦ ἐμπορίου, διότι καὶ ὁ πλουσιώτερος ἔμ-
 πτερος, ἀράτος ἔχων περιουσίαν, ἠδύνατο
 νὰ ἐκπέμπῃ αὐτὴν εἰς διάφορα μέρη, χω-
 ρὴν, ἢ ἀπὸ τῆς οὐδαμοῦ τῆς τοιαύτης ἀπο-
 πλοῦτος ἔχοντες.

Ὅτι δὲ ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἡ ὀρθο-
 ῖα, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῆς Μωσαϊκῆς
 ἐκπεμπείας, ἥτις ἀνεγνώριζε καὶ ἀγοραπω-
 λίας καὶ δωρεάς καὶ συναλλαγὴν, κα-
 λούμενους δι' ἐπιστολῶν, αἰτινες, ὡς
 παρατηρεῖ ὁ Salvador (Institutions de

Moyse, 1 σ. 337), μικρὸν βεβαίως δια-
 φέει τῆς συναλλαγματικῆς, ἥς ἡ ἐμφά-
 νησις θὰ ἐπεταχύνθη, ὡς ἐρρήθη, ἥδη ἐκ
 τοῦ λόγου ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἔνεκα τῆς
 συστηματικῆς αὐτῶν καταδιώξεως εἶχον
 ἀπόλυτον τοῦ μέσου τούτου ἀνάγκην.
 Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ De Ruby
 (Histoire de la ville de Lyon σ. 289
 καὶ ἐπ.), ἀποφαίνεται ὅτι ἔνεκα τῶν
 κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκδοθέντων
 αὐστηροτάτων περὶ καταδιώξεως τῶν Ἰ-
 ουδαίων διαταγμάτων δὲν εἶναι πιθανὸν
 ὅτι θὰ εὕρισκοντο ἄνθρωποι ἀναλαμβάνον-
 τες τῆς περιουσίας τῶν ἐξορίστων τὴν
 φύλαξιν, ἀλλ' ἡ κοινὴ παῖρα διδάσκει ὅτι
 τὸ ἕλκεος συμφέρον εἶναι ὑπέρτερον πάν-
 τοτε καὶ ὅτι τοιοῦτου συμφέροντος ἡ ὑ-
 πόσχεσις ἠδύνατο νὰ διευκολύνῃ καὶ τὴν
 φύλαξιν καὶ τὴν ἀποστολήν.¹ Ὡς ἐρρήθη
 ἤδη, τῆς συναλλαγματικῆς τῆς ἐκδόσεως
 προϋποτίθεισιν ἀναγκαίως τὴν ὑπαρξίν
 συμβάσεως, καθ' ἣν ὁ εἰς τῶν συμβαλ-
 λόμενων ἀναδέχεται ἀπέναντι τοῦ ἐτέρου

¹ Εἰς τοὺς Ἰσραηλῖτας ἀποδίδουσι τὴν
 συναλλαγματικὴν ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω κα-
 οὶ Bornier Conférences ἀριθ. 547—
 Gayot bib. 20 κεφ. 24. — Isambert,
 Ἀρχαῖοι Νόμοι Γαλλίας, T. 1. σ. 171.
 Bédar., ἀριθ. 11.—Ὁ Wagner (Δι-
 καιον συναλλαγματικῶν ἐν Αὐστρίᾳ § 6
 καὶ 7) καὶ ὁ Marten (Ἀρχὴ τοῦ δι-
 καίου τῆς συναλλαγῆς ἀριθ. 2 καὶ 3),
 θεωροῦσι τὴν συναλλαγματικὴν προὶδν
 τῶν κατὰ τοὺς σταυροφορικοὺς πολέμους
 γενομένων πανηγύρεων, ἀλλ' αἱ σταυρο-
 φορίαι ἀρξάμεναι ἀπὸ τοῦ 1096 τῇ ἐ-
 νεργείᾳ Πέτρου τοῦ Ἐρμημίτου ἔληξαν τῷ
 1270, ἐνῶ ἐπὶ 147 ἔτη μετὰ τὸ 1096
 οὐδὲν ἀπάντιξ ἔχνος τῆς συναλλαγματι-
 κῆς, ἥς μνεῖαν ποιεῖται, ὡς ἐρρήθη, τὸ
 πρῶτον ὁ κανονισμὸς τῆς Δυϊνῶντος ἐν
 ἔτει 1243.

ἀντὶ τῆς ἀξίας ἣν ἔλαβεν ἢ ὀφείλει νὰ λάβῃ τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως καταβάλλῃ ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ καὶ τόπῳ, διαφόρῳ τοῦ τῆς καταρτίσεως τοῦ συναλλαγματος. χρηματικὸν ποσὸν ὀρισμένον· ἐντεῦθεν δ' ἐπιτεταται ὅτι τῆς συναλλαγματικῆς ἡ ἐκδόσις ἀπαιτεῖ γενικῶς τεσσάρων προσώπων τὴν συνδρομὴν, ἥτοι α') τοῦ λαμβάνοντος τὴν ἀξίαν καὶ ἐκδίδοντος τὴν συναλλαγματικὴν, β') τοῦ παρεχομένου τὴν ἀξίαν καὶ καθισταμένου κυρίου τοῦ ἐκδοθέντος δικογράφου, γ') τοῦ λαμβάνοντος τὴν πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἀντιτίμου ἐντολὴν καὶ δ') ἐνὸς ἢ πλείονων προσώπων, εἰς ᾧ μεταβιβάζονται δι' ὀπισθογραφῆσεως τοῦ κυρίου τὰ δικαιώματα καὶ τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἀπροσδιόριστος. Ὡστε ἀρχικῶς ἡ σύμβασις ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ ἐκδότου καὶ τοῦ λαμβάνοντος τὴν συναλλαγματικὴν μόνον· εἰς ὅπως αὕτη τεθεῖ εἰς κυκλοφορίαν, παύεται νέον συνάλλαγμα μεταξὺ τοῦ κυρίου καὶ τοῦ ἁμέσου ἐκδοχέως αὐτοῦ, πρὸς ὄφελος τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἡ ὀπισθογραφίσις, ἐνῷ ὁ πληρωτὴς ὡς ἐντολοδόχος ἀπλῶς παρεμβαίνει πάντοτε πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἀπεδείξατο τὴν συναλλαγματικὴν. Καὶ εἰναι μὲν ἀληθὲς ὅτι δυνατόν νὰ παρεμβληθῇ καὶ ἕτερα ἀκόμη πρόσωπα, ἀλλ' ἡ ἀνάμειξις αὐτῶν εἶναι ἐπιβληθῆναι δὴ ὡς καὶ ἡ παρεντίθενται ὡς ἐγγυηταὶ τοῦ ἐκδότου τοῦ πληρωτοῦ ἢ ὀπισθογράφου τινὸς ἢ ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς λαμβάνουσιν ἀπλῶς τὴν θέσιν τοῦ πληρωτοῦ πρὸς ἀποδοχὴν ἢ πληρωμὴν.

Συμφώνως πρὸς τάνωτέρω ἀναπτυσσόμενα ἡ συναλλαγματικὴ, ἔνθα θεωρεῖται νομίμως ἐκδομένη δέον νὰ φέρῃ τοὺς τοῦ ἀρθρ. 110 τύπους· ἀναγκαῖον ἐπομένως εἶναι νὰ συντάσσεται ἐγγράφως, νὰ φέρῃ χρονολογίαν καὶ νὰ ποιῆται μνητὴν μνηστικὴν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως, τοῦ ὀνόματος τοῦ πληρωτοῦ τοῦ χρόνου ἢ τόπου,

καθ' ὃν πρέπει νὰ γίνῃ ἡ πληρωμὴ καὶ τοῦ δοθέντος ἀντιτίμου, συγχρόνως δὲ νὰ ἐκδίδονται εἰς διαταγὴν τρίτου τινὸς τοῦ ἐκδότου.

Ὁ Νόμος, ὡς βλέπομεν, ἀπαιτεῖ ἀπλῶς τὴν γραφὴν ὡς ἀναγκαῖον τῆς συναλλαγματικῆς τύπον, ἐντεῦθεν δ' ἐπιτεταται ὅτι οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἐνὸπιον ἀποδοχὴ ἀποδοχῆς ἀπλῶς (Cass. 30 Ἰουλίου 1828—18 Νοεμβρ. 1833—Dal., Rép., ἀριθ. 38)· ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ ἔγγραφο ἔχει πλήρη ἰσχύν, ὅταν περιβληθῇ τὰς κατὰ νόμον ἀναγκαῖας διατυπώσεις, διότι ὁ τύπος εἶναι πάντοτε ὁ αὐτὸς ἐκτὸς τῆς παρεμβολῆς τοῦ συμβολαιογράφου, ἐνὸπιον τοῦ ὁποίου συντάσσεται τὸ ἔγγραφο καὶ ὅστις δύναται μετὰ τὴν ἐκδόσιν αὐτοῦ νὰ ὑπογράψῃ ἀντὶ τοῦ ἐκδότου, εἰς ἣν αὐτὸς ἀγράμματος ἢ ἀγράμματος διὰ λόγον ἕτερον νὰ ὑπογράψῃ. Καὶ ἡμῖς ἐπὶ τῇ μὲν τῷ πρῶτον ἢ θεωρεῖται αὕτη ὑπὸ τινων ὑποστηρίζοντων ὅτι ἡ οὕτως συντεταγμένη συναλλαγματικὴ δὲν φέρει ὅν χαρακτηριστικὰ τίτλου ἐμπορευματοῦ, ὅτι δὲν δύναται νὰ τεθεῖ εἰς κυκλοφορίαν δι' ἀπλῆς ὀπισθογραφῆσεως καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἡ μεταβίβασις αὐτοῦ δέον νὰ ἐνεργῇται δι' ἐκχωρήσεως, πλὴν οἱ πλείστοι τῶν συγγραφέων ὡς καὶ ἡ νομολογία τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἀπεφάναντο ὅτι ἡ ἐνὸπιον συμβολαιογράφου συντεταγμένη συναλλαγματικὴ δὲν θεωρεῖται ἀποκρουστέα, ἀφοῦ ἡ συνδρομὴ τοῦ συμβολαιογράφου οὐ μόνον δὲν καταβάλλει τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος, ἀλλὰ τὸν ἀντικείμενον καὶ ἀφαιρεῖ πᾶσαν ὀφειλὴν περὶ ὑποβολῆς τόπου (Bédar., ἀριθ. 45.—Alauz., ἀριθ. 4228.—Cass., 15 Μαρ. 1825.—10 Αὐγ. 1831.—21 Φεβρ. 1838. Ὁ Nougier ἐν τούτοις (αὐτ. ὁρ. 72) καὶ ὁ Dal., Rép., Effets de com., ἀριθ. 40) ἐπὶ τοῦ ἀρθρ. 1326 τοῦ Ἀποκ. Κώδ. ἐπειδὴ οἱ ἐκφράζουσιν ἀμφιβολίαν.

ἴαν περί τοῦ ἄν συναλλαγματικῇ μὴ γαρῖσα ἐξ ἐλοκλήρου διὰ χεῖρας τοῦ ὀφειστοῦ καὶ μὴ φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ μετὰ τῆς ρήτηρας «ἔχει καλῶς» λύνεται νὰ θεωρηθῇ ἰσχυρά, ἀλλὰ νομίζονεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δικαίως ἀπεκρούσθη.

Τὸ ἄρθρ. 110 ἀπαριθμοῦν τῆς συναλλαγματικῆς τὰ προσόντα οὐδεμίαν, ὡς εἰδόμεν, ποιεῖται μνησθῆναι περὶ ὑπογραφῆς, ἐπεὶ οὖν δὲ ἐγεννήθη φυσικῶς ἡ ἀπορία, ἡ τοιαύτη τῆς ἐρμηνευμένης διατάξεως οὐκ ἐστὶν ὁλοκλήρως ἀδύνατος, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἐπισημάνσεως δὲν ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Νομοθέτου οὐσιώδης; Οὐδεμία, νομίζομεν, δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι ἀπορητικὴ δέον νὰ δοθῇ εἰς τὸ ζήτημα λύσις. Κατὰ γενικὸν κανόνα τὰ ἔγγραφα τοιαύτου ὑποχρέωσιν μόνον ἐφ' ὅσον εἶναι ἀποδεχόμενα ὅτι προέρχονται ἐκ τῆς ἐλευθερίας τῶν μερῶν συναινέσεως, ἡ δὲ συναγεται πάντοτε ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ὑποχρεομένου. Τίθῃσιν ἐπὶ τοῦ ἔγγραφου τοῦ τοιοῦτου δὲ κανόνος οὐδεὶς ὀφείλει συντρέχει λόγος, ὅπως ἀποτελέσῃ ἐλαττωσὶν ἢ συναλλαγματικῇ, ἥτις ἄνευ ὑπογραφῆς οὐδὲ ὡς ὑποχρεοῦν τὸν ἐκδόντα καὶ ἄν τὸ ἄρθρ. 110 παρέλιπε νὰ ποιήσῃται περὶ τούτου μνησθῆναι ἢ τοιαύτη παρὰ τὴν ἀπαιτείαν ἀναμφισβήτητος ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ ὅτι ὁ Νομοθέτης τὸ οὐσιώδες τῆς σχετικῆς διακωλύσεως ἐθεώρει ὡς ἐκτελούμενον.

Ὡς πρῶτον ὅρον ἐγκύρου συναλλαγματικῆς τὸ ἄρθρ. 110 ἀπαιτεῖ, ὡς ἐρρήθη, τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ τῆς πληρωμῆς, ἡ τοιαύτη δὲ διατύπωσις εἶναι ἄμεσος καὶ ὑποχρεωτικὴ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἔγγραφου συνέπειαν.

Σκοπὸς καὶ τέλος τῆς συναλλαγματικῆς εἶναι, ὡς εἶδομεν καὶ ἀλλαγῇ (δρα συναλλαγῇ), ἡ ἀπόδειξις καὶ ἐκτέλεσις τῆς περὶ τῆς προηγηθείσης συναλλαγῆς

συμβάσεως, ἡ τοιαύτη δὲ σύμβασις συνιστάται ἀπολύτως καὶ μόνον διὰ τῆς ἐν τινι τόπῳ παραλαβῆς χρηματικοῦ ποσοῦ καταβλητέου ἐν ἐτέρῳ, ὥστε καὶ ἡ συναλλαγματικὴ δέον κατ' ἀνάγκην νὰ ὑπόκειται πάντοτε εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ ἄρθ. 110 διατύπωσιν. Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ὁ νόμος ἐπιβάλλει μόνον τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποστολὴν τῶν χρημάτων, ἐξ ὧν ἐπάγεται ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται συγχρόνως ἵνα ὁ μὲν ἐκδότης κατοικῇ ἐν τῷ τῆς ἐκδόσεως τόπῳ, ὁ δὲ πληρωτὴς ἐν τῷ τῆς ἐπιστροφῆς.

Ὡς διατυπώται τὸ ἄρθρ. 110 καὶ συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τῇ συναλλαγῇ ρηθέντα, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ δέον νὰ συμπληρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἐκδότης καὶ πλήρης καθ' ἑαυτὴν νὰ παραδίδηται τῷ καταβλόντι τὴν ἀξίαν αὐτῆς· πολλὰκις ἐν τούτοις ἐν τῇ ἐνασχέσει τοῦ ἐμπορίου ὁ δανειζὼν ἀσφαλιζεται ἀπλῶς διὰ τῆς ἐν τῷ ἔγγραφῳ τοῦ δανειζομένου καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται ὁ κομιστής, δικαίως οὐταὶ νὰ περιβάλῃ τὸ τοιοῦτον ἔγγραφο διὰ τοῦ τύπου τῆς συναλλαγματικῆς. Ἐὰν ἀρχικῶς συνέστη δάνειον ἀπλοῦν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ παρεδόθη τὸ ἔγγραφο, ἡ ἀπλὴ τοῦ κομιστοῦ θέλησις δὲν ἀρκεῖ βεβαίως ὅπως μεταβληθῇ τὴ φύσιν αὐτοῦ καὶ δικαίως κατεκρήθη ἡ περὶ τοῦ ἐναντίου γνώμη, ἣν καθήκον ἀπόφασις τις τοῦ Ἐφετερίου Ἀγροῦ (18 Μαΐου 1853, — Αἰαν., 1231). Ἐὰν ὅμως ἐλθοι χώραν συναλλαγῇ καὶ ἀποστολῇ τοῦ δανείου ποσῶ ἐξ ἐνὸς τόπου εἰς ἕτερον, νομίζομεν ὅτι δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ ὅτι ὁ κομιστής δικαιούται νὰ συμπληρώσῃ εἰς διαταγὴν αὐτοῦ τὸ ἔγγραφο, ἐὰν δὲν ἀμφισβητῇται ὅτι ἐδόθη πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν· διότι, ὡς ρηθῇσεται καὶ περαιτέρω, ἀφοῦ τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφο ἐγένετο πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν τοῦ λαβόντος αὐτὸ συμφέρον, ἐπάγεται κατ' ἀνάγκην καὶ

ὅτι δικαιούται οὗτος ἐν παντί χρόνῳ νὰ προβῇ εἰς τὴν τοιαύτην συμπλήρωσιν μὴ κωλυόμενος νὰ τὸ πράξῃ καὶ μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ καὶ τὸν θάνατον τοῦ ὑπογράφους.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία, φρονουμένη, δύναται νὰ ὑπάρξῃ σπουδαία ἀμφιβολία, διαταγμοὶ ὁμοῦ ἐγείρονται ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὑφίσταται ἀληθῶς διαφορά τόπου. Ὁ νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ σιωπῆς (ἣτις βεβαίως ἔχει ὡς λόγον τὰς περὶ τὸν ἐκ τῶν προτέρων ἀκριβοῦς τοῦ πράγματος προσδιορισμὸν δυσχερείας), εἰκότως δικαιούται τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις ἀνέτεθη τῇ διακριτικῇ ἐξουσίᾳ τοῦ δικαστοῦ δυνάμενου ν' ἀποφαίνεται ἐκάστοτε πότε ὑπάρχει ἀποστολὴ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ποία ἀποστάσις δέον νὰ χωρίξῃ αὐτούς, ὅπως θεωρῶνται διαφέροντες.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνήθῃ ὅτι ἡ ἐν τούτῳ εἰσαγωγὴ ἀρχῆς γενικῆς καὶ ὁμοιομόρφου εἶναι δυσχερεστάτη, τὰ δικαστήρια οὐδὲν ἦττον εἰς ἐν κυρίως δέον νομιζόμεν νὰ ἐπιστῶσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν, ἐὰν δηλαδὴ αἱ περιστάσεις, καθ' ἃς ἐξεδόθη ἡ συναλλαγματικὴ, ἡδύναντο νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ὠφέλιμον καὶ ἂν ἀποδεικνύωσιν ὅτι ἡ ἐκδοσις τοῦ τοιούτου ἐγγράφου εἶναι εἰλικρινὴς καὶ δὲν ὑποκρύπτει σκοπὸν πλάνιον, ὡς λ. χάριν τὴν αὐτῶν δατεῖον ἀπ. 1807.

Οὕτως ὁ ἐν τῷ θέματι τούτῳ ὑπολογισμὸς τῶν ἀποστάσεων ἐξαρθᾷ μὲν πάντοτε ἐκ τῆς ἀνάγκης ἢ τῆς θέσεως τῶν διαφερομένων μερῶν, ἀλλὰ συναλλαγματικὴ ἐκδοθεῖσα λ. χ. ἐκ χωρίου εἰνός ἐπὶ συτορευούσης ἢ ἐγγυτάτῳ κειμένης πόλεως ἢ καὶ τανάπαλιν δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ ὑποπτος. (Caen, 5 Ἰαν. 1848. — Διδ. ἀριθ. 1232).

Ἀντιθέτως ὁμοῦ συναλλαγματικὴ ἐκ-

δοθεῖσα εἰς βάρος προσώπου οἰκοῦντος ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ ἐκδότης τόπῳ λογίζεται ὡς ἔγκυρος, ἐὰν ἡ ἀποδοχὴ δεικνύῃ τόπον πληρωμῆς διάφορον.

Ἐπίσης ὡς ἰσχυρὰ δέον νὰ θεωρηθῇ καὶ ὅταν ἐκδοθῇ μὲν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀλλ' ὁ ἀποδέκτης σημειοῖ ἐν τῇ ἀποδοχῇ ὡς τόπον πληρωμῆς τὸν τῆς ἐκδοσεως, δίδει τὸ ἐγγράφον ἢ ἀρχικῶς ἔγκυρον καὶ τὰ κατόπιν λαβόντα χῶρον δύναντι νὰ ὦσι συνέπεια συμφωνίας μεταγενεστέρας. (Paris 8 Αὐγ. 1833. — Pardessus, ἀριθ. 332. — Nouguier, 1, ἀριθ. 83). Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἡ τοιαύτη περίπτωσις ἐθεωρήθη ἐνίοτε ὡς ὑποκρύπτουσα ὑποβολὴν τόπου καὶ ἐπαγομένη τῆς συναλλαγματικῆς τῇ ἀκυρότητι (Paris 29 Μαρτ. 1864. — Εἰς τῶν Δικαστηρίων, 6 Ἀπριλ. 1864).

Μεταξὺ τῶν οὐσιωδῶν διατυπώσεων, εἰς ἃς ὑπόκειται ἡ συναλλαγματικὴ, εἶναι, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ κατὰ τὰν αὐτῶν δὲν θέντος αὐτῇ ὁρισμοῦ καὶ τῆς ἀξίας τῆς συναλλαγματικῆς, ἡ καταβολὴ, ἣτις γίνεται πρὸς τὸν ἐκδότην, ἐντεῦθεν ὁμοῦ δύναται νὰ ἐγερθῇ τὸ ἐξῆς ζήτημα: ἡ τοιαύτη ἀξία συγχωρεῖται νὰ καταβληθῇ ἂν* εὐθείας πρὸς τὸν πληρωτὴν; Τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπεβλήθη ἄλλοτε ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων καὶ ἐλύθη ἀποφατικῶς (Cass., 16 Ἰουνίου 1807. — Dal., Πέρ., ἀριθ. 60). ἡ τοιαύτη δὲ λύσις δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀρθή· διότι συναλλαγματικὴ φέρουσα ἐπὶ παραδείγματος πληρώσατε μετὰ μῆνας δύο τῷ Α. ἢ τῇ διαταγῇ αὐτοῦ δραχ. 1000, ἃς ἐλάβετε παρὰ τοῦ ἰδίου τοῦ μετρητοῦ δὲν περιέχει, ὡς ἐννοεῖται ἔκαστος, ἀποστολὴν χρημάτων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀφοῦ οὐδὲν κατετέθη τῷ ἐκδότην οὐ μάλιστα καὶ δύσκολον εἶναι νὰ ἐρισθῇ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀληθὴς θέσις.

Ὁ νόμος ὡς δευτέρον ὅρον τοῦ κύρους τῆς συναλλαγματικῆς ἀπαιτεῖ τὴν χρόν-

ήσαν, τὸ ἄρθρον ὁμῶς 110 τὴν πλήρω-
 αν τῆς τοιαύτης διατυπώσεως ἐπιβέβηκεν
 ἢ, ὁρίζει σύναμα καὶ ὁποῖά εἰσι τῆς τοι-
 αύτης χρονολογίας τὰ συστατικὰ στοι-
 χία, τοῦτου δ' ἕνεκα καὶ διαταγαὶ ἡ-
 ῖθησαν παρὰ τισι συγγραφεῦσιν, εἰς καὶ
 τοῦ τόπου ἢ μνεία ἀπαιτῆται ὡς καὶ
 ἡ τοῦ χρόνου ἐπὶ ποιῶν ἀκυρότητος καὶ
 ἀποκλίνουσι μᾶλλον εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ
 ἡ λόγῳ παράλειψις δύναται νὰ καλυφθῇ
 ἐν τὰς περιστάσεις καὶ ἐπομένως ἡ
 συναλλαγματικὴ δέον νὰ θεωρῆται ὡς
 ἀπογραφείσα ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ ἐκδό-
 τοῦ (Pardessus, ἀριθ. 333. — Alauz,
 ἀριθ. 1234).

Νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη ἀντίκει-
 ται εἰς τὴν βίαν αὐτὴν τῆς ἐρμηνευο-
 μένης διατάξεως καὶ ὅτι κατ' ἀκολου-
 θίαν ὁρθότερον εἶναι νὰ δεχθῇ τις τὴν
 ἀντιθετον (Bédar, ἀριθ. 58 καὶ ἐπ. —
 Nougier ἀριθ. 88).

Ὁ νομοθέτης, ἐξαρτήσας τῆς συναλ-
 λαγματικῆς τὴν ὑπαρξιν ἀπολύτως καὶ
 μόνον ἐκ τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀπο-
 τολῆς, δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ σιωπήσῃ
 καὶ περὶ τῆς χρονολογίας, τῆς στοιχείου
 ἀπαραίτητον, ὅπως κριθῇ ἡ τοιαύτη ἀ-
 ποστολή, εἶναι καὶ ὁ τόπος τῆς ἐκδόσεως
 ἐνταῦθεν δ' ἐπεταί, ὅτι τὸ ἄρθρ. 110 ἐν
 τῇ χρονολογίᾳ περιλαμβάνει ἀναγκαιώς,
 οὐ μόνον τὸ ἔτος, τὸν μῆνα καὶ τὴν ἡ-
 μέραν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον· καθ' ὅσον
 μόνον διὰ τῆς συμπαραβολῆς αὐτοῦ πρὸς
 τὴν τῆς πληρωμῆς δύναται ν' ἀποφα-
 σισθῇ ἀποχρώντως, εἰς ὑπὲρ ἢ μὴ ἀ-
 ποστολή.

Τῆς διατυπώσεως τῆς χρονολογίας τὸ
 ὁριστικὸν ἐννοεῖται οἰκόμεν καὶ δὲν χρῆ-
 ναι εὐρείας ἀναπτύξεως· διότι δι' αὐτῆς
 καὶ κριθῇ ἡ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδό-
 σεως ἰκανότης τῶν συμβληθέντων προ-
 ὡπων, δι' αὐτῆς ἐν περιπτώσει πτω-
 χεύσεως θὰ παρεμποδισθῇ ὁ ἐκδότης, ὁ
 ὁ δολιευθῇ τῶν πιστωτῶν αὐτοῦ τὰ

συμφέροντα, καὶ δι' αὐτῆς θὰ προσδιορι-
 σθῇ ἡ λῆξις. ἡ ἀνάγκη διαμαρτυρήσεως
 καὶ ἡ παραγραφή, ὅταν μάλιστα ἡ συν-
 αλλαγματικὴ εἶναι πληρωτέα μετὰ μίαν
 ἢ πλείοτερας ἡμέρας ἢ μῆνας ἀπὸ τῆς ἐκ-
 δόσεως.

Ὅτι ἡ παράλειψις τῶν ἀνωτέρω δια-
 τυπώσεων ἐπάγεται ἀκυρότητα, οὐδεμία
 ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἔλλ' ἡ τοιαύτη ἀκυ-
 ρότης ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς πράξεως
 αὐτῆς;

Πάντες οἱ συγγραφεῖς συμφωνοῦσιν ὅτι
 ἐκ τῆς ἐν λόγῳ παραλείψεως ἐπέρχεται
 ἀκυρότης, ἀλλὰ τινες τούτων ἀποφαί-
 νονται τοσοῦτον γενικῶς, ὥστε ἡ γενι-
 κότης αὕτη χρῆζει πάντως μετριασμοῦ.
 Ἐὰν ἡ ἀκυρότης περιορισθῇ ἐν τῷ τύπῳ
 τοῦ τίτλου καὶ τῇ ἐμπορικῇ αὐτοῦ ἰδιό-
 τητι, οὐδεμία βεβαίως δύναται ν' ἀντι-
 ταχθῇ ἀντίρρησις. Ἐὰν ὁμῶς ἐκταθῇ
 καὶ ἐπὶ τοῦ τίτλου αὐτοῦ θεωρουμένου
 ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως ὡς ἀνὰ
 ἀποτελέσματος καὶ ἀνεπιδέχτου ἐκτελέ-
 σεως, ἡ περὶ τούτου γνώμη δὲν δύναται
 νὰ θεωρηθῇ ἡ ὡς ἀποτελοῦσα παρερμη-
 νείαν καὶ παραδίαισιν τῶν συνεπιτῶν τοῦ
 ἄρθρ. 110, ὅπερ ἐνδεὶς νὰ κανονίσῃ οὐχὶ
 τὴν ἰσχὺν τῆς ἀποχρεώσεως, ἀλλὰ τὸν
 τύπον τῆς συναλλαγματικῆς, ἐξ ὧν συν-
 ἐπεται, ὡς παρατηρεῖ ὁρθῶς καὶ ὁ Mer-
 lin (Rép., n, date, no 8), ὅτι ἐν ἐλ-
 λείψει χρονολογίας δὲν ὑπάρχει μὲν
 συναλλαγματικὴ, ὑφίσταται ὁμῶς ἐπὶ
 σχέσις ἀπλή.

Καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐπομένως
 ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ, καθ' ἣν δὲν ἐτη-
 ρήθησαν οἱ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενοι
 τύποι, ἡ συναλλαγματικὴ ἰσχύει ὡς ἀ-
 πλή ὑπόσχεται, καὶ δικαίως, διότι γενι-
 κῶς τῆς χρονολογίας ἡ ἔλλειψις δὲν ἐπά-
 γεται τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων τὴν ἐκ-
 μηδένισιν. Ὅστε, εἰς τὸ ἐγγράφον στε-
 ρῆται χρονολογίας ἡ σημεῖοι ἀτελῆ τοι-
 αύτην, ἰσχύει μὲν ὡς περιέχον ὑποχρέω-

σιν, ἀλλὰ δυνάμει ἀρχῶν ὅπως ξένων πρὸς τὰς συναλλαγματικές.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, εἰάν ἡ ἐκ τῆς ἑλλειψεως χρονολογίας ἀκυρότης δύνανται ὡς καταφανῆς ν' ἀντιπαρῇ παρὰ πάντων ἐναντίον πάντων, τὴν περὶ ψευδοῦς χρονολογίας ἔνστασιν ὁ ἐκδότης διακαίουται μὲν νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ ἀποδείξῃ ἐναντίον τοῦ λήπτου, οὐχὶ ὅμως καὶ κατὰ τῶν ἐν καλῇ πίστει διατελούντων τρίτων (ὁ *Polhier contrat de change*, 36, ἀρνεῖται ἀπολύτως τὸ τοιοῦτον δικαίωμα τοῦ ἐκδότου)· διότι ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει θὰ κατεστρέφετο ἡ πίστις αὐτῇ τῶν συναλλαγματικῶν, παρεμποδισομένης τῆς ἐλευθέρως αὐτῶν κυκλοφορίας.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἀπόδειξις τῆς ὡς εἴρηται ἐνστάσεως δύνανται νὰ γίνῃ ἄνευ τῶν τύπων τῆς περὶ πλαστότητος κατηγορίας, καθ' ὅσον, ἐάν τὸ ἀρθρ. 139 τοῦ Ἑμπ Νόμου τιμωρῇ ὡς πλαστογραφίαν τὴν *πραχρονολόγησιν*, ἡ συναλλαγματικὴ ἐν τούτοις ἀπομένει πάντοτε ἰδιωτικὸν ἔγγραφο, ἐφ' οὗ οἱ τοιοῦτοι ὅρισμοι δὲν ἐφαρμόζονται ὑποχρεωτικῶς.

Πληρωτέα ποσότης. Κατὰ τὰς ἐνοχίας, ὧν ἀντικείμενον εἶναι ἡ πληρωμὴ χρηματικοῦ ποσοῦ, διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ὀφειλομένων καθορίζεται ἡ ὑποχρέωσις αὐτῇ ὑπὸ τῆς αὐτῆς δ' ἐποφιν τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος δὲν ἡδύνατο βεβαίως νὰ ἐξαιρεθῇ ἡ συναλλαγματικὴ, ἥτις ἔδει πλείοτερον πάσης ἄλλης ἐνοχίας νὰ ὑπαχθῇ εἰς ὁμοίαν συνέπειαν, ἀφοῦ περιέχει ἀληθῆ πώλησιν χρημάτων, συνιστᾶται ἐν ἐνὶ τόπῳ ὅπως ἐκτελεσθῇ ἐν ἐτέρῳ καὶ κυκλοφορεῖ ὡς νόμισμα. Ὡστε ἡ πληρωτέα ποσότης δὲν ἦτο δυνατόν ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς διατύπωσις οὐσιώδους, καὶ ὁρῶς τὸ ἀρθρ. 110 ἀνεγνώρισεν τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ διάταξις τοῦ ἐν λόγῳ ἀρθροῦ, ὅσον καὶ ἂν πρόκειται σαφῆς, δύνανται

οὐδὲν ἦττον νὰ γεννήσῃ δυσταγματοῦς τινες, περὶ τοῦ ἂν συγχωρητῇ ἡ συναλλαγματικὴ νὰ ἔχῃ ὡς ἀντικείμενον ἐκτὸς χρημάτων καὶ τὴν παράδοσιν πράγματός ἄλλου ἢ ἐμπορεύματος οἰοῦσθαι ἢ ἀπαντήσας ὅμως δὲν δύνανται νὰ ᾔναι ἡ ἀρνητικὴ καὶ τοῦτο ἐδέχθησαν οἱ πλείοντεροι τῶν συγγραφέων (*Bédar*, ἀριθ. 60 — *Alauz* ἀριθ. 1235, — *Ρίλ*. 1. 438)· διότι, εἰάν ὁ νομοθέτης ἐνόησε νὰ καταστήσῃ τῆς συναλλαγματικῆς ἀντικείμενα καὶ πράγματα ἕτερα, βεβαίως δὲν ἦτολ' ἐκ τῆς ἀρνητικῆς λέξεως «ποσότης», ἥτις δέκνυσι πλέον ἢ σαφὲς τὴν ἀνάγκην τῆς διὰ χρημάτων ἐπιστροφῆς τῶν δοθέντων.

Περὶ τοῦ εἴδους ὅμως τῶν πληρωτέων νομισμάτων οὐδὲν ὁ νόμος ποιεῖται λόγον· ἐντεῦθεν δ' ἐπεταί, ὅτι δύνανται μὲν οἱ συμβαλλόμενοι εἰς τὴν πληρωμὴν νὰ προσδιορίζωσι τοιοῦτο, ἀλλ' ἡ παράλειψις αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔχει συνέπειαν· διότι καὶ ἄνευ τοιοῦτου εἰδικοῦ προσδιορισμοῦ ἡ περὶ τῆς πληρωτέας ποσότητος μνεία θεωρεῖται καὶ εἶναι πληροῦς.

Καὶ εἰάν μὲν ἡ συναλλαγματικὴ περὶ ἔχῃ μνείαν καὶ τοῦ εἴδους τῶν καταβλητέων νομισμάτων, ὁ τοιοῦτος τῆς πληρωμῆς τρόπος εἶναι πάντως ὑποχρεωτικός, εἰάν ὅμως οὐδὲν ἰδιαίτερον συμφωνηθῇ, ἢ πληρωμῇ, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀλλαχού, θὰ γίνῃ ἀπλῶς διὰ νομισμάτων κυκλοφορούντων ἐν τῷ τόπῳ.

Ἐν Γαλλίᾳ μακρὰ ἡγέρθη συζήτησις καὶ πολλοὶ ὑπεστήριζον, ὅτι ἡ ποσότης τῆς συναλλαγματικῆς ἔπρεπε ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ τίθεται ὁλογράφως καὶ οὐχὶ δι' ἀριθμῶν (*Observations* τ. 1 σ. 310 καὶ 2 μέρος 1 σ. 224 καὶ 281), ὅπερ καὶ ἐδέξαντο μάλιστα νομοθεταὶ τινὲς (*Russe*, ἀριθ. 298 § 1), τὸ ἐρμηνεύμενον ἐν τούτοις ἀρθρον σιωπᾷ ἐνέστω ὡς περὶ τούτου· ἔνεκα δὲ τῆς τοικυότητος τῆς σιωπῆς δεόν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι οὐδεμία ἐπέρχεται ἀκυρότης ὅπως δέηται καὶ ἂν

ἡ περὶ τῆς πληρωτέας ποσότητος
καὶ ἐκείνη καὶ ἡ συνήθεια παρ' ἡμῶν τε
παρὰ ἑτέροις καθιέρωσαν ὡς ἀρ-
τὸν νῦν γράφεται ὁλογράφως καὶ δι' ἁ-

Ὡς αὐτὸς ποτε ἐν μεταξὺ τοῦ ἐν τῷ
 καὶ τῆς συναλλαγματικῆς σημειομή-
 τισι καὶ τοῦ δι' ἀριθμῶν ἀνωθεν
 γραφόμενου τοιοῦτου ὑπάρχει δια-
 φάρα. Ὑπερισχύει πάντοτε τὸ πρῶτον
 αὐτ. — Alauz 1285. — Nougier
 93. — Παρὰ καὶ Persil, σελ.
 14, ν. 12 καὶ 13 ἐτέραν ἀσπαζό-
 μενη γνώμην).

νομα πληρωτοῦ. Τῆς τοιαύτης
συντάξεως ἡ ἐκπλήρωσις ἐπεβλήθη οὖ-
ν εἶπεν ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ συν-
τάματος καὶ τοῦ τρόπου τῆς πληρω-
σῆς ἐπάγεται· περὶ τῆς ἐφαρμογῆς
αὐτῆς μακρὸς διεξήχθη ἐν Γαλλίᾳ ἁ-
πλῶς ἐκ τῶν ἀρχῶν ὥς εἶχε καθιερώ-
σῃ συνήθεια καὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἦν
ἐκείνη καὶ ἡ μετὰ τοῦ ὀνόματος, τοῦ ἐ-
κείνου καὶ τῆς ἰδιότητος τοῦ ἀποδέ-
ξασθαι εἰς οὐ τὴν κατοικίαν ἔδει νὰ γείνη
ἐκπληρωμὴ· οἱ συγγραφεῖς ἐν τούτοις ὡς
καὶ ἐν τῇ νομολογίᾳ τῶν Δικαστηρίων κατέ-
στην εἰς τὸ συμπέρασμα· ὅτι ὁ νόμος
αὐτὸς ὡς πρὸς τοῦτο ἐνόμιε νὰ καθιερώ-
σῃ τὸν ὡρισμένον τύπον (Bédar., 69.—Nou-
vel. ἀρ. 95.—Dal., Rép., ἀρ. 69.
Cass., 1236.—Class., 14 Μαρτίου 1827).

καὶ τῆς τοιαύτης γνώμης, ἥτις βεβαίως
καὶ ἡ ὀρθότερα, συναγεται ὅτι τῆς
μεταλλαματικῆς τὸ κῶρος εἶναι ἀπρόσ-
συντον, ὁσάκις ἡ περὶ τοῦ πληρωτοῦ
ἐκείνου γίνεται κατὰ τρόπον μὴ δυνάμενον
ἐκείνην διαταγὴν οἰονόηποτε περὶ τοῦ
ἑαυτοῦ αὐτοῦ. Ὡστε ἡ ταυτότης πρέ-
πει μὲν νὰ συνάγεται σαφῶς καὶ ὠρι-
στῶς ἐκ τοῦ ἐγγράφου, ἀλλ' ἔάν περα-
σθῇ καὶ τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ἀποδέκτου,
δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ἀκυρότης
οἰονόηποτε, ὅταν ἡ περὶ αὐτοῦ μνηστὴ εἶναι

κατὰ τὰ λοιπὰ σαφές καὶ οὐδεμία γεν-
νᾶται ἀμφιβολία· ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει
αἱ ἐκ τῶν τοιούτων ἐλλείψεων ἀτα-
ξίαι καλύπτονται διὰ τῆς γιγνομένης
ἀποδοχῆς.

Ἄλλ' ἐνταῦθα καὶ ἕτερον δύναται νὰ γεννηθῇ οὐσιώδες ζήτημα, ὅποια θηλ. δικαιώματα ἔχει ὁ χομιστής, καθ' ἣν περίπτωσηιν ὁ ἐκδότης ἐπλανήθη περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ πληρωτοῦ.

"Οτι αἱ ἐκ τούτου συνέπειαί εἰσι βα-
ρύταται, οὐδεμία δύναται νὰ υπάρξῃ ἀ-
μφισβήτησις, ἀφοῦ ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐπέ-
χεται καὶ πλήρως πρὸς ἕγκυρον σύνταξιν
διαμαρτυρικοῦ ἀδυναμία, ἀλλὰ νομίζομεν
ὅτι καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν θέλει
ἀποζημιωθῇ ὁ ἐντεῦθεν βλαπτόμενος δὲν
δύνανται νὰ γεννηθῶσι δισταγμοὶ σπου-
δαῖοι. διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ ἔκθεσις ἡ
συνταγῆσα περὶ τῆς γενομένης ἐρεύνης
πρὸς εὐρεσιν τοῦ πληρωτοῦ ἰσοδυναμοῦσα
πρὸς διαμαρτυρικὸν διαφυλάττει τὰ κατὰ
τῶν ὁπίσθογράφων δικαιώματα τοῦ κο-
μιστοῦ, ὁ τελευταῖος οὗτος δικαιούται ἐν
πάσῃ περιπτώσει νὰ στραφῇ καὶ ἐναντίον
τοῦ ἐκδότου, ὅστις εἶναι ὁ μόνος παρὰ τὸς
τῆς τοιαύτης πλάνης καὶ ὁ ὁποῖος εὐθύ-
νεται εἰς ἀποζημιώσιν καὶ ἂν ὑπῆρχε
πρόβλεψις, ἀφοῦ ἡ περὶ τοῦ πληρωτοῦ
πλάνη ἐξαιμοῖται πρὸς ἄλλειψιν μνείας
περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ κομιστὴς δὲν εἶναι βε-
βαίως δίκαιον νὰ ζημιωθῇ ἐκ τοῦ ὅτι δὲν
ἀπηθυβόνητ' εἰς πρόσωπον, ὅπερ ἡγνοεῖ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ μεία τοῦ μέλλοντος καταβαλεῖν τὸ δοθὲν ἀντίτιμον τίθεται πάντοτε κάτωθεν τῆς συναλ-
λαγματικῆς καὶ πρὸς τάριστερὰ· ἂν δὲ ὁ τοιοῦτος πληρωτὴς δὲν κατοικῇ ἐν τῷ τῆς καταβολῆς τόπῳ, σημειοῦται τρί-
τος τις, ὅστις διατίθει αὐτόσε καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου θέλει ζητηθῇ ἡ πληρωμή.

Τὸ ζήτημα, ἰὰν ὁ ἐκδότης δύναται νὰ φέρῃ σὺνταμα καὶ τοῦ πληρωτοῦ τὴν ἰδιότητα, διήρκει ἀρχῆθεν τοὺς συγγραφεῖς

καὶ εξακολουθεῖ ἔτι νὰ διαιρῇ αὐτούς.

Τινὲς ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ συναλλαγματική ἀπαιτεῖ ὑποχρεωτικῶς τριῶν διαφόρων προσώπων τὴν συνδρομὴν, ὑποστηρίζουσιν, ὅτι τοιαύτη ἰδιότητων σύγχυσις δὲν συγχωρεῖται, ὅτι ὁ μέλλων νὰ καταβῇ τὸ ἀντίτιμον δέον νὰ διαφέρῃ τοῦ ἐκδότου καὶ ὅτι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, τὸ ἔγγραφον δυνατόν μὲν νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς γραμμάτιον εἰς τὴν καταικίαν, οὐχὶ ὅμως καὶ ὡς συναλλαγματική (Pardessus, ἀριθ. 335. — Bravard — Veyriers, σελ. 195 καὶ ἐπ. — Alauz. ἀριθ. 1237. — Nougier, ἀριθ. 24. — Agen 4 Φεβ. 1852).

Νομίζομεν, ὅτι ἡ καταφατική τοῦ ζητήματος λύσις δικαιολογεῖται πλειότερον καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐμπορίου εἶναι πάντως προτιμωτέρα.

Οἱ ὑπὲρ τῆς ἐναντίας γνώμης συνηγοροῦντες συγγραφεῖς (Alauz. ἀριθ. 1236. — Bédar. ἀριθ. 73) ἀποδέχονται τὴν ἐν τοῖς πρόσθεν τεθείσαν ἀρχήν, ὅτι τῆς συναλλαγῆς ἡ σύμβασις δὲν ἀπαιτεῖ ἡ δύο μόνον προσώπων τὴν συνδρομὴν, ἥτοι τοῦ δίδοντος τὸ ἀντίτιμον καὶ τοῦ ἐκδότου καὶ ὅτι ἡ παρεμβολὴ τοῦ πληρωτοῦ καθίσταται ἀναγκαία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ μόνον, ἐὰν κατ' αὐτὴν ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις, ἀλλ' ἐὰν ἡ παροχὴ εἶναι ὀρθὴ καὶ εἰς τὰς ἐξ αὐτῆς ἀπορροούσας νομίμους συνεπείας προστεθῇ, ὅτι τὸ ἄρθρ. 110 ἀπαιτεῖ μὲν τὴν μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ πληρωτοῦ, χωρὶς ὅμως ν' ἀπαγορεύῃ καὶ τὴν ἀνάμειξιν τῆς ἰδιότητος ἐκδότου καὶ ἀποδέκτου, ἀναγκαιῶς καταφαίνεται ἀσθενεστέρᾳ ἡ ἀποφατικὴ λύσις. Κατὰ τὸν νόμον, λέγουσιν, ἀπαιτεῖται ὑποχρεωτικῶς ἡ ὑπαρξὶς τριῶν προσώπων, ὧν τὸ ἐν δέον νὰ ᾖ πληρωτής· οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν τοιαύτην ἀλήθειαν, ἀλλὰ συναλλαγματική ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Α ὑπὲρ τοῦ Β καὶ πληρωτέα ὑπὸ τοῦ Α δύναται νὰ

ὑποτεθῇ ὡς περιέχουσα δύο μόνον πρόσωπα; καὶ δὲν εἶναι ἄδικον, καὶ τοιούτως πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ περιέχουσα ἀποσπῶνται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ὄνομα πληρωτοῦ, νὰ θεωρηθῇ, ἐνεκὰ τοῦ λόγου τούτου, ἀκυρωτέα, ἐνῷ τὸ ἄρθρ. 110 καθιεροῖ τὴν μνείαν τοῦ μέλλοντος νὰ ἐνεργήσῃ τὴν πληρωμὴν χωρὶς νὰ ὁρίσῃ καὶ ὅτι πρέπει νὰ διαφέρῃ οὗτος τοῦ ἀποδέκτου; Ἀλλως δὲ ἡ συνδρομὴ τριῶν διαφόρων προσώπων ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποχρεωτικῶς ἀναγκαία, ἕκαστον τούτων εἶχεν ὅμοιον ἐν τῇ πρώτῃ συμφύρον, ἐνῷ τοῦναντίον καὶ αὐτοὶ οἱ ἀντιδοχοῦντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἐν συμβάλλονται ἡ δύο μόνον καὶ ὅτι ὁ πληρωτής μένει συγχρότως ξένος ἐν τῇ συναλλαγματικῇ. Καὶ εἶναι μὲν ἀλήθεια ὅτι ἡ Bédarride ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ ἀποτελεῖ διαγραφὴν τοῦ ἄρθρ. 110, ἀλλ' ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐννοησῶμεν, πῶς ἡ σύγχυσις τῆς ἰδιότητος ἐκδότου καὶ ἀποδέκτου θὰ ἔχη τοιαύτα ἀποτελέσματα, ὅταν ὁ νόμος ἀπαγορεύῃ, οὐχὶ τρία διάφορα πρόσωπα, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ μέλλοντος νὰ πληρώσῃ.

Ἀπομένει τὸ ζήτημα τῆς ἀποδοχῆς. Ἡ ἀποδοχὴ, λέγουσι, δὲν δύναται νὰ ἴσῃ σκοπὸν ἄλλον ἢ τὴν αὔξησιν τῶν ἐγγυήσεων τοῦ πιστωτοῦ, ἐὰν δὲ ὁ ἐκδότης ᾖ ἡ συγχρόνως καὶ πληρωτής, ἡ ἀποδοχὴ θὰ ἦναι κενὴ ἐννοίας καὶ ἀνωφελὲς τέλος, διότι ὁ ἐκδότης δὲν θὰ διστάσῃ ποτὲ ν' ἀποδεχθῇ τὴν πληρωμὴν, ὅταν καὶ μετὰ τοῦτο ἡ ἀρχικὴ αὐτοῦ εὐθύνη δὲν ὑφίσταται ἀλλοίωσιν οἰανόηποτε. Ἀλλ' εἰς ταῦτα εἰκότως νομίζομεν δύναται ν' ἀντιταχθῇ ἡ ἐρώτησις, ἀπὸ ἡν νόμος δὲν ποιεῖται, ὡς ἐρρήθη, διασπῶν τινὰ, εἶναι ὀρθὸν ἢ νόμιμον ὁ λαμβάνων τὴν συναλλαγματικὴν νὰ στερηθῇ τοῦ δικαιώματος, ὅπως δέχεται πλῆ

αὐτὴν τὸν ἐκδότην, ἐν νομικῇ ὅτι οὐ
αὐξάνουσιν αἱ ἐγγυήσεις αὐτοῦ καὶ
ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀποδοχῇ εὐρίσκει μεί-
ζοντες ἀσφαλείας;

Ἐν πάσῃ ἐπομένως περιπτώσει δικαι-
ουσι εἶναι νὰ δεχθῇ τις, ὅτι τὸ ἄρθρ.
110 δὲν καθιεροῖ διαφορὰν προσώπων
καὶ ὅτι ἅμα ὑπάρχουσι τρία τοιαῦτα,
καθ' ὅν ἄνωτέρω ἀνεπτυχάμεν τρόπον,
ἡ συναλλαγματικὴ εἶναι πάντοτε ἰσχυρά.
Ὅτι δὲ ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ὀρθοτέρα,
γίνεται ὀφλόν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι καὶ οἱ ἄ-
νωτέρω μνημονευόμενοι συγγραφεῖς ἐισ-
άγουσι διαστολὰς, ἐξ ὧν καταφαίνονται
ὅτι περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ὑπ' αὐτῶν
ἐπιβεβλημένης ἀρχῆς δισταγμαί. Οὕτως ὁ
Pardessus, ἀριθ. 75, εἰ καὶ θεωρεῖ μὴ
ἰσχυροῦς τὴν σύγχυτον τῶν ἰδιοτήτων, ἁ-
παρτίνεται ἐν τούτοις, ὅτι δύναται νὰ
παραμειωθῇ ὡς πληρωτῆς ὁ παραγγελιοδό-
χος, ὁ ὑπάλληλος ἢ ἡ σύζυγος τοῦ ἐκδό-
του, καὶ ὁ Pardessus (ἄρ. 335) δέχεται
ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐὰν ἔμπορος τις ἔχῃ δύο
ἐν ἀντιθέτοις οἰκοῖς ἐμπορικοῦς, δὲν κωλύε-
ται νὰ ἐκδώσῃ ἐκ τῆς μιᾶς εἰς βέρος
τῆς ἄλλης συναλλαγματικὴν, ἐνῶν ἐν ἁμ-
φοτέραις ταῖς περιπτώσεσι δὲν δύναται
ἀντιθέτως ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως, ὅτι
ὑπάρχει τανύτης προσώπων καὶ ὅτι ἐπο-
μένως κλονίζεται ἡ βία αὐτῆς τῆς ἀρ-
χῆς ἢ ὑποστηρίζουσιν ὁ δὲ Alauzet
(αὐτ.), ὅτι δύναται μὲν νὰ σημειώσῃ
ἐκδοτὴν καὶ πληρωτὴν ὁ ἐκδοτής, ἀλλὰ
ἐάν ὑπάρχῃ καὶ τρίτος, μέλλον
ἐπίσης νὰ ἐνεργήσῃ τὴν πληρωμὴν, ἐξ
ὧν ἐπεταί, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ
δὲν ἀπαγορεύεται ἀπολύτως τῷ ἐκδότη ὁ-
τι σημειοῖ ἐκδοτὴν ὡς πληρωτὴν.

Ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων
ἐπιβλήθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐν ἐν τῇ
συναλλαγματικῇ συγχωρεῖται νὰ ση-
μαίνονται δύο ὡς πληρωταί, ἐλθόν δὲ ἁ-
πλοῦς (Bordeaux 17 Νοεμ. 1843)
ἢ ἀπόφασις αὕτη δικαίως κατεχρί-

θη (Alauzet, ἄρ. 1237)· διότι, ἀφοῦ ὁ νό-
μος σιωπᾷ, ἡ τοιαύτη συναλλαγματικὴ
δὲν δύναται βεβαιῶς, οὔτε ὡς ἀτακτος
οὔτε ὡς ἀκυροῦν νὰ θεωρηθῇ.

Τόπος καὶ χρόνος πληρωμῆς.
Οἱ λόγοι, ὧν ἐνεκεν ἐπιβλήθη ὑπὸ τοῦ
νόμου τῆς προηγουμένης διατυπώσεις ἡ
τήρησις, κατέστησαν ἐξ ἴσου ἀναγκασίαν
καὶ τὴν ἐπομένην· διότι ἡ περὶ τοῦ πλη-
ρωτοῦ μνησθεῖς, ὅα. ἤτο βεβαίως ἄνευ ἐν-
νοίας, ἐὰν δὲν παρεκχωροῖται καὶ ὁ προσ-
διορισμὸς τοῦ χρόνου καὶ τόπου, καθ' ὅν
ἔδει νὰ γίνῃ ἡ πληρωμὴ καὶ διὰ τοῦ ὁ-
ποίου κανονίζεται πάντοτε τοῦ ἐγγράφου
ἡ λήξις· ὥστε ἡ τοιαύτη διατύπωσις, οὐ
μόνον οὐσιώδης εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἡ παρά-
λειψις αὐτῆς ἀφαιρεῖ ἐκ τοῦ τίτλου, τὸν
χαρακτῆρα τῆς συναλλαγματικῆς, καθι-
στῶσα αὐτὴν ἀπλουστάτην ὑπόσχεσιν
(Pothier, Chang, ἄρ. 32).

Ἡ ἐποχὴ ἐπομένως τῆς πληρωμῆς
δίδον νὰ ᾖ σφῆς, ὡρισμένη καὶ ἀκριβής,
διότι ἡ ἐξάρτησις τοῦ χρόνου ἀπ' οἷου-
δήποτε ὁρου, ὡς καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀβε-
βαιότης, ἤθελεν εἶναι προφανῶς ἐναν-
τίαν τοῦ σκοποῦ, ἐν προέβητο ὁ νομοθέ-
της, καὶ ὅτι καθίστα τὴν συναλλαγματι-
κὴν ἀτακτον, ἐξομοιουμένη πρὸς τελείαν
παράλειψιν. Οὕτως, ἐὰν ὁ ἐκδοτής δη-
λώσῃ, ὅτι ἐπιφυλάσσεται κατὰ τὴν
λήξιν ν' ἀνανεώσῃ τὸν τίτλον, ἀπεβάλλ-
ει τὸ ἐγγράφον τὸν ἰδιότυπον αὐτοῦ χα-
ρακτῆρα. Ἐπίσης συναλλαγματικὴ ἐν ἡ
ἡ περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς πληρωμῆς μνησθεῖς
συνοδεύεται ὑπὸ τῆς φράσεως «ἐὰν καὶ
ἔσται» ἢ ὀρίζεται μετὰ τὸν θάνατον
προσώπου τινὸς ἢ εἰς χρόνον μεταγενέ-
στερον τῆς ἀποδοχῆς, δὲν δύναται νὰ
θεωρηθῇ ἢ ὡς ἀπλή ὑπόσχεσις (Paris,
29 Ἀπρ. 1829 καὶ 2 Φεβρ. 1830.—
Toulouse, 6 Μαρτίου 1837. — Pardessus,
ἀριθ. 336. — Nougier ἀριθ. 100. —
Alauzet, ἀριθ. 1238). Καὶ εἶναι μὲν ἁ-
ληθὲς ὅτι συγγραφεῖς τινες (Orillard, ἄρ.

402. — Delvincourt, 2 σ. 105 σημ. 5) τὰς ἀρχὰς τοῦ ΡΔ ἐπικαλούμενοι (Πανθ. 41 § 1 de Verbor. Oblig.) ὑπεστήριζον ἄλλοτε, ὅτι αἱ ἐν λόγῳ συναλλαγματικά θεωροῦνται ὡς πληρωτέα ἀμέσως, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ τύχῃ γενικῆς ἀποδοκιμασίας· διότι, πρὸς τοῦτο, ἔδει νὰ ὑπάρχῃ ρητὴ διατάξις, ὡς περὶ τῶν ἐν ῥῥφει πληρωτέων συναλλαγματικῶν, ἐνῷ τοιαύτη δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῷ Ἐμπ. Νόμῳ.

Ἐνταῦθα ὅμως γεννᾶται φυσικῶς τὸ ζήτημα, αἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμεναι ἐλλείψεις ἀνὰ πληροῦνται, ἐὰν ὁ σημειούμενος ὡς πληρωτὴς ὀρίσῃ διὰ τῆς ὀποδοχῆς τῆς πληρωμῆς τὸν χρόνον; Τὸ Ἐφετεῖον τῶν Παρισίων (14 Μαΐου 1827) ἀπήντησε καταφατικῶς καὶ τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ ὑποστηρίζουσιν ὁ Nougier (T. 4 ἀριθ. 111) καὶ ὁ Alauzet (ἀριθ. 1235), ἀλλ' ὁρθότερα βεβαίως παρίσταται ἡ ἀποφατικὴ λύσις· διότι διὰ τῆς ἐναντίας ἐκδοχῆς παρέχεται τῷ ἀποδέκτῃ τὸ δικαίωμα ὅπως ἐπιβάλλῃ αὐτοβούλως καὶ διὰ μόνης τῆς ἀποδοχῆς τῷ ἐκδότη καὶ ὅταν δὲν εἴναι ἔμπορος ἢ δὲν ἐνῆργησεν πρᾶξιν ἐμπορικὴν τὴν πρ. κράτησιν, εἰς ἣν δὲν ὑπέκειτο πρὸ τῆς ἀποδοχῆς. (Παραβ. Dal. Rér., ἀριθ. 75). Δικαιότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ἡ τοιαύτη συμπλήρωσις δύναται μὲν νὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα, ὡς πρὸς τὸ μέλλον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν καὶ ὁ ἐκδότης καὶ αὐτοὶ οἱ ὀπισθογράφοι, ὧν ἡ ὑπογραφή εἶναι προγενεστέρᾳ τῆς ἀποδοχῆς, δικαιούνται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συναινέσεως αὐτῶν ὑπάρχουσαν τυχὸν ἀταξίαν τῆς συναλλαγματικῆς.

Ἀντιθέτως ὅμως, ἡ περὶ τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς μνεία, ἣν ὁ νόμος ἀπαιτεῖ, σὺν τῷ χρόνῳ τῆς καταβολῆς εἶναι μὲν ἀναγκαῖα, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ

ὡς ἔχουσα τῆς δευτέρας τὴν σπουδαίωτητά, διότι ἡ πληρωσις αὐτῆς καθίσταται ἀπαραίτητος μόνον ὅταν πρόκειται ἡ πληρωμὴ νὰ ἐνεργηθῇ ἐκτὸς τῆς κατοικίας τοῦ ἀποδέκτου· ἐνταῦθεν δ' ἐπεται, ὅτι, ἐν ἐλλείψει τοιαύτης ἀντιθέτου ὁρῶσεως, ἡ καταβολὴ τεκμαίρεται, ὅτι βλ. γίνῃ ἐν τῇ τοῦ πληρωτοῦ κατοικίᾳ, ἥτις σημειοῦται πάντοτε ἐν τῇ διευκρίνσει μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἡ πληρωμὴ κατὰ τὸ ἄρθρ. 123 πρόκειται νὰ γίνῃ ἀλλοχοῦ, ὁπότε καὶ ὁ ἀποδέκτης δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ σημειώσῃ, ἐν τῇ ἀποδοχῇ, τὸν διάφορον τόπον.

Ἐν τέλει, ὅτι ἐλέγχθη περὶ τῆς ἐν τῇ προηγουμένῃ διατυπώσει ἐμφιλοχωρησῆς πλάνης ἐφαρμόζεται καὶ ἐνταῦθα ἐπομένως πᾶσαι αἱ συνέπειαι τῆς πλάνης, τῆς προσερχομένης ἐξ ἀτάκτου ἢ ἐνεπαρκoῦς μνείας τοῦ χρόνου καὶ τόπου τῆς πληρωμῆς, ἐπιβαρύνουσι πάντοτε τὸν ἐκδότην ἢ καὶ τοὺς ὀπισθογράφους. (Morson j 47 καὶ 48. — Persil σ. 34).

Ἐὰν τῆς συναλλαγματικῆς ἡ λήξις ὠρίσθῃ μετὰ ἑνὸς ἢ πλείονος μηνῶς προθεσμίας, οἱ μῆνες ὑπολογίζονται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἡδιαφόρως τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης διαρκείας αὐτῶν, ὥστε συναλλαγματικὴ ἐκδοθεῖσα τὴν 5 Δεκ. λ. χ. καὶ πληρωτέα μετὰ 5 μηνῶν θεωρεῖται λήγουσα τὴν 5 Μαΐου, συνήθεια αὐτὴ κατὰ τὸ ἄρθρον 132, λέγεται τριακονθήμερον χρονικὸν διάστημα, ὅπερ ὑπολογίζεται ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς λήξεως τῆς συναλλαγματικῆς καὶ τὸ ὅποσον δύναται νὰ ᾖ διάφορον, ἀναλόγως τῶν κατὰ τοὺς ἰσχυρόντων ἐμπορικῶν ἐθίμων. (Περὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ συνθηθειῶν, ὁρ. Ράλλ. — 1 σ. 29).

Καταβληθὲν ἀντίτιμον. Ἡ δυνάμις προνομιακῆ θέσις, ἥτις ἀπεδόθη ἀρχῇ ἐν τῇ συναλλαγματικῇ, ἐπέβαλε κατ' ἀνάγκην τὴν ἀκριβεστέραν ἐξέλεξιν τῆς

πραγματοποιήσεως καὶ ἀληθείας τῆς πράξεως, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς· ἡ τοιαύτη δὲ ἐξέλεγχος, καθίσταται ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀντιτίμου, ὅπερ κατεβλήθη ἀντὶ δοθείσης συναλλαγματικῆς· διότι, ἐὰν ὁ λαμβάνων κατέβαλε πρᾶγμα ἐκτὸς συναλλαγῆς, θὰ ὑπῆρχε πρᾶξις ἑτέρα, ὡς λ. χ. ὁ ἀνείων περιβλήθην τῆς συναλλαγῆς τὸν τύπον, ὅπως ληφθῇ τόκος ὑπέρρογκος, ἢ διὰ τὴν ἀπορροσθῇ ὁ ὀφειλέτης παρὰ νόμῳ εἰς τὴν διὰ πρ. κρατήσεως πληρωμὴν. Τὸ ἄρθρον ἐπομένως 110 δὲν ἠδύνατο ἢ ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐν τῷ ἐγγραφῷ μνείας τοῦ εἶδους τοῦ ἀναβληθέντος ἀντιτίμου, ὅπως καθίσταται εὐκρινὴς ἡ περὶ τῆς φύσεως οὗτου ἐξέλεγχος· τοῦτου δ' ἕνεκεν καὶ ἀπαιτεῖ οὐ μόνον τὴν καταβολὴν ἀντιστοίχου ἀξίας, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τῆς συναλλαγματικῆς ἀκριβοῦς δικασάσθαι τῶν δοθέντων πρὸς αὐτοὺς εἰδῶν, ὅπως κρίνῃ ὁ δικαστής ἐλάττωτε, ἐὰν ταῦτα ἠδύνατο ἢ μὴ ν' ἀποτελέσωσι τῆς προηγηθείσης συναλλαγῆς ἀντικείμενα.

Ὁ κανὼν ἄρα οὗτος ἀναγνωρίζει μὲν τὸ ἀξίωμα τοῦ κοινοῦ δικαίου, καθ' ὃ ἕκαστος ἀνευ αἰτίας δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ἀλλὰ συγχρόνως τροποποιεῖ καὶ τὰ ἐκ αὐτοῦ παραγόμενα ἀποτελέσματα καθ' ὃ ἡ αἰτία τεκμαίρεται ὑπάρχουσα καὶ ὁ προάγων τὸ ἔγγραφον ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἀπόδειξιν αὐτῆς, ἡ τοιαύτη δὲ ἀπόδειξις ἐπὶ τῶν κοινῶν ἀρχῶν καὶ τῶν εἰδικῶν ἐπὶ συναλλαγματικῶν ἐφαρμοζομένων κανόνων ὑφιστάμενη διαφορὰ δικαιοσύνης βεβαιοῦται ἐκ τῶν πρόσθεν ἀναφερθέντων, ἥτοι ἐκ τοῦ λόγου τοῦ νὰ καλύπτονται συμβάσεις· ἑτεραι διὰ τῆς προσπάσεως τῆς συναλλαγῆς.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως, ἐὰν δὲν κατεβλήθῃ ἀντίτιμον, ἡ συναλλαγματικὴ εἰς ἀκύρωσιν δι' ἑλλειψίν αἰτίας, ὡς ἐπ' 110 καὶ ὅταν ἡ αἰτία εἴναι ἀθέμιτος·

ἐὰν ὅμως ὑπάρχῃ τοιαύτη πραγματικὴ καὶ νόμιμος, ἡ συναλλαγματικὴ θεωρεῖται ἰσχυρὰ καὶ ἐὰν ἡ περὶ ἐκείνης μνεία εἴναι ἀνακριβὴς ἢ ψευδής (Par. 11 Νοεμ. 1834. — Dal., Rép. ἀριθ. 79)· τοῦτου δ' ἕνεκεν καὶ τὸ ἄρθρ. 112 οὐδὲν περὶ ὑποβολῆς ἀντιτίμου ποιεῖται λόγον. Ὡς τὸ σχετικὸν τοῦ Nougier χωρίον (ἀριθ. 207), καθ' ὃ ἂν καὶ τὸ ἄρθρ. 112 σιωπῇ, ἐν τούτοις ἡ ὑποβολὴ τῆς ἀξίας (supposition de valeur) καθίσταται τὴν συναλλαγματικὴν ἀπλὴν ὑπόχρεσιν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἄρθρ. 110· ἐν δυνάμει νὰ θεωρηθῇ ἡ ὡς συγκαχυμένης ἐκφραζόμενον, διότι, ἐὰν διὰ τῆς ὑποβολῆς ἐννοῇ ἑλλειψίν ἀξίας, ἡ ἀκύρωσις εἴναι πλήρης καὶ ἀπόλυτος περιλαμβανούσα οὐ μόνον τὸν τύπον, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπαρξιν αὐτῆς τοῦ ἐγγραφου· ἐν δ' ἐννεῇ ἀπλήρῃ ἀνακριβείᾳ χωρήσασαν ἐν τῇ περὶ τοῦτου μνείᾳ, ὡς λ. χ. ὅταν ἀναφῇται ὅτι ἡ ἀξία ἐλήφθη τοῖς μετρητοῖς, ἐνῷ πράγματι κατεβλήθη δι' ἐμπορευμάτων, ὁ τίτλος ἰσχύει οὐ μόνον ὡς ἀπλὴ ὑπόσχεσις, ἀλλὰ καὶ ὡς συναλλαγματικὴ, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὕτε τὸ ἄρθρ. 110 οὕτε τὸ 112 ἀπαγγέλλει ἀκύρωσιν οὐκ ἀνδρόποτε. Ἐκ τούτου ἄρα συνάγεται ὅτι πρέπει νὰ διαστέλληται πάντοτε ἡ ὑποβολὴ τῆς ἀξίας ἀπὸ τῆς περὶ τῆς πραγματεύσεως τὸ ἄρθρ. 112. (Alauze, αὐτόθι).

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ὁσάκις ὑπάρχῃ πραγματικὴ καὶ σπουδαία μεταβίβασις ἐμπορευμάτων, ἐν γένει, γραμματίων, ἡ ἀξία ἀνεξαρτήτως τοῦ δοθέντος ποσού θεωρεῖται χορηγηθεῖσα συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον· ἐνταῦθεν δ' ἐπεκαίρεται ὅτι ὁ κομιστής συναλλαγματικῆς, νομίμως ἐκδοθείσης, δὲν καλύπτεται ὅπως μεταβίβασιν αὐτῆς, ἀντὶ τιμῆματος ἰλάσσονος τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας, παρέχων ἅμα τῷ ἐκδοχῇ πάντα τὰ ἐκ αὐτοῦ προνόμια.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἔλλειψις αἰτίας ἢ τὸ θύμιτον αὐτῆς δὲν δύναται νάντισαχθῇ κατὰ τῶν ἐν καλῇ πίστει τελούντων τρίτων, ὡς καὶ πᾶσα ἔνστασις ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ καταβληθεῖσα ἀξία ἦν ἐλλειπῆς ἢ ἀνεπαρκῆς, ἢ ὅτι ἔπαυσεν ὑρισταμένη, ἐκτός ἐάν κατὰ τὴν μεταβιβαζίν ἐγίνωσκεν οὗτος τὸ ὑπάρχον τυχόν ἐλάττωμα. "Ὡστε, ἐάν ὁ κομιστὴς διετέλει ἐν γνώσει τοῦ ὅτι ἡ ὑποχρέωσις ἦν ἀνευ αἰτίας, εἴτε ἔτι περὶ ἔχεν ἀθύμιτον τοιαύτην, ἢ ἐάν ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου ἐξήγετο, ὅτι δὲν καταβλήθη τῷ ὀφειλέτῃ ἢ ἀξίᾳ, ὑπόκειται εἰς πᾶσαν ἐντεῦθεν ἀπορρέουσαν ἔνστασιν (Horsion j. 49. — Massé ἀριθ. 1234. — Nougier T. 1 ἀριθ. 121. — Persil σ. 68. — Cass., 4 Αὐγ. 1852 καὶ 2 Φεβρ. 1853).

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 110 ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς δέον, ὡς ἐρρήθη, νὰ συνάγεται ὠρισμένως τὸ εἰς χρήματα, πραγματείας, διὰ λογαριασμοῦ ἢ καθ' οἰονδήποτε ἄλλον τρόπον δοθὲν ἀντίτιμον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον καὶ δεύτερον εἶδος δὲν χορῆζει περαιτέρω ἐξηγήσεως (διότι, ἐάν μὴ ἡ ἀξία καταβλήθη τοῖς μέτρητοῖς, ἀδιάφορος ἀποβαίνει ὁ τρόπος, καθ' ὃν θὰ διατυπωθῇ ἡ περὶ τούτου δήλωσις), τὸ δὲ δεύτερον ὑποδεικνύον ἀπλῆν πώλησιν ὡς αἰτίαν τῆς συναλλαγματικῆς, οὐδεμίαν ἐπίσης παρέχεται δυσχέρειαν. "Ὅθεν μόνον περὶ τῶν λοιπῶν δύο πρέπει νὰ γείνηται ἀνάγκη λόγος.

Ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως ἡμισθητήθη ἡ ὁρθότης τῆς ῥήτρας καθὰ λογαριασμοῦ (valeur en compte), ἐκκαίθη ὡς ἀκαιρος καὶ ὑπεδείχθη ἐν τῇ συμβουλίᾳ, ὅτι ὑποβιβάζει τὸν δόλον καὶ ὅτι δέον ἢ ἀξία νὰ περιυρισθῇ εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον μόνον εἶδος· αἱ ἀντιρρήσεις ὅμως αὐταὶ ἀπεκρούσθησαν καὶ ἡ πολεμηθεῖσα φράσις διετηρήθη (Procès—Verbeaux 29 Ἰαν. καὶ 21 Φεβ. 1807. Observ. des

Tribunal, Loaré, T. 18 σ. 63—64 καὶ 124), κατὰ τὴν ἀληθῆ δ' αὐτῆς ἔννοια ὡς πρὸς μὲν τὸν ἐκδότην καὶ λήπτην τὰ ἐν τούτῳ δικαιώματα κανονίζονται πάντοτε ἐν τῇ πληρωμῇ τοῦ μετὰ τὴν ἐξίσωσιν τοῦ λογαριασμοῦ ὀφειλομένου, ἐνῷ ὁ τρίτος δικαιούται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν πληρωμὴν, ἀδιαφόρως τοῦ ἀν' ὁ λογαριασμός, ἰσολογισθεῖς, ἀνέδειξεν ὀφειλέτην τὸν πληρωτὴν ἢ καὶ ἀν' ὃν ἐκανονίσθη ἔτι καθ' ὅτι ὡς πρὸς αὐτοὺς λογίζεται πάντοτε ὡς ἐκκαθαρισθεῖς καὶ ὡς ἀναδεικνύων ὀφειλέτην τὸν ἐκδότην. "Ὡστε ὁ ὑπογραφεὶς ἐναγόμενος στερεῖται τοῦ δικαιώματος ν' ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὀφειλέτης πρὶν ἢ ἀποδεχθῇ τοῦτος διὰ τῶν βιβλίων τοῦ λήπτου ἢ νὰ ἐπικαλεσθῇ πλάνην χωρήσανσαν δῆθεν ἐν τῇ γενομένῃ ἐκκαθαρίσει. Καὶ ἡμισθητήθη μὲν τῇ γνώμῃ ταύτῃς ἡ ὁρθότης (Pardessus ἀριθ. 340) ἀλλ' ἀτόποι, διότι, ἐάν ὁ κανονισμὸς τῶν λογαριασμῶν ἢ ἑτέρα ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέουσα ἔνστασις ἤρκει ὅπως ἐκμηδενίσῃ τὰ ἐναργῆ τῆς συναλλαγματικῆς ἀποτελέσματα, (ἐνῷ τοῦ ἐκδότης τὰ δικαιώματα οὐδὲν διατρέχουσι κίνδυνον διατηρούμενα ὑμειώσατο) ἡ συναλλαγματικὴ ὁλ' μετεβέλλετο εἰς τίτλον ἰδανικόν, ὅπερ ἤθελεν εἶναι τὸ λεία τοῦ ἀρθρου 110 παραβίασις. (Dal. Rép., ἀριθ. 95. — Nougier ἀριθ. 120. — Alaiz. ἀριθ. 1242).

Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ἡ περὶ τούτου μνεῖα ἀποτελλέσασον ἀφορᾷ τὴν πληρωμὴν αὐτῆς δῆλον. σιν τοῦ ἐκδότης ὀριστικὴν, ὅτι ἔχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν ἀξίαν καὶ δικαίως αὐτῇ δύναται νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς τὴν διὰ μετρητῶν καταβαλλομένην.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ νέμος ἀδυνάτων νὰ προβεβῇ καὶ ἀπαριθμηθῇ πάντα τὰ εἶδη τῆς ἀξίας, ἣτις συγχωρεῖται νὰ δοθῇ ὡς ἀντίτιμον συναλλαγματικῇ, προστι-

ὅτι καὶ καθ' οἷον ὁποῦποτε ἄλλον ἐξέσπον, ἀλλ' ἐννοεῖται εἰκόθεν ὅτι, ἔσον γενικῶς καὶ ἂν ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 110, πᾶν ὅπου ὑπάρχει ἀνάγκη ἀκριβοῦς περὶ τοῦτου δηλώσεως. Οὕτως ἡ ἐκφρασις «ἀξία συμφωνηθεῖσα» «γνωστὴ μεταξύ ἡμῶν» «ἐκδομένη» «ἀποδοτέα» «ἀποδοτέα κατὰ τὴν σημερινὴν συμφωνίαν» δὲν πληροῖ ἡδυνάμει τοῦ νόμου τὰς ἀπαιτήσεις, ἐνῶ ὅπου ὁ νόμος, ἡ ρήτρα «ἀξία ληφθεῖσα κατ' ἀνταλλαγὴν», θεωρεῖται ὡς ἐκφράζουσα πραγματικὴν καὶ θετικὴν αἰτίαν καὶ καθ' ὅπως τὴν συναλλαγματικὴν ἰσχυράν. Καὶ δύναται μὲν πᾶς ἐνδιαφερόμενος νὰ ποιεῖται, ὅτι ὁ τίτλος στερεῖται αἰτίας ἢ ἂν θεωρεῖται τοιαύτης, ἀλλ' ὁ κομιστὴς ἀπαλλάσσεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τοῦ νόμου τῆς ἀποδείξεως (Orléans 7 Δεκεμβρίου 1858).

Ὁπωσδήποτε ἀντικείμενον τῆς καταβολῆς ἀξίας δύναται νὰ ᾖ οὐ μόνον ἰμπεριόματα, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο ἐξ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, μὴ ἐξ αἰρουμένων οὐδὲ τῶν ἀκινήτων.

Ἐν τῇ συναλλαγματικῇ δὲν γίνεται μείξις τῆς παραδεχθείσης ἀξίας, οὐδεὶς ἡδυνάμει δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ὑφίσταται ἀκαξία, ἀλλ' ἐρωτᾶται ὅπως θὰ ὦσι τῆς τοιαύτης ἀκαξίας τὰ ἔννομα ἀποτελέσματα;

Δύο ἀποφάσεις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Bordeaux (30 Αὐγούστου 1826 — 16 Μαΐου 1849) ἐκώρυσαν τὰς ἐν λόγῳ συναλλαγματικὰς ἀπὸ ἀπλῶς ὁποσχέσεις, νομίζομεν δὲ ὅτι ὁμοκυλῶς δύναται ν' ἐκφρασθῇ τῆς τοιαύτης γνώμης ἡ ὁρθότης. Ὁ Νόμος εἶναι ἀληθής, ὅτι οὐδεμίαν ἀπαγγέλλει ἀκυρότητα, ἀλλ' ἡ παραδοχὴ τῆς τοιαύτης ἐρμηνείας ἤθελεν εἶναι ὡς συνέβαιεν τὸ νὰ θεωρῆται συναλλαγματικὴ καὶ ἔγγραφον μὴ περιέχον τὰς τοῦ ἄρθρ. 110 διατυπώσεις.

Ἡ ἐνοχὴ ἐπομένως δύναται μὲν νὰ

θεωρηθῇ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (ἐὰν ἀποδείχθῃ) ὡς ἰσχύουσα, ἀλλὰ λαμβανόμενου ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ τύπος ἐνταῦθα ἐνέχει σημασίαν ἐξαιρετικὴν ὅπως, δέον κατ' ἀνάγκην νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι αἱ ἰδιαιτεροὶ προνομίαι συνδέονται οὐχὶ πρὸς τὴν σύμβασιν τῆς συναλλαγῆς, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀποδεικνύον αὐτὴν ἔγγραφον.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 110, ἡ συναλλαγματικὴ ἐκδίδεται εἰς διαταγὴν ἢ τρίτου τινος ἢ τοῦ ἐκδότη· ἐκ τούτου δ' ἐπάγεται ὅτι ἐν τῷ ἔγγραφῳ δέον πάντοτε νὰ σημειῖται καὶ τὸ πρόσωπον, εἰς οὗ τὴν διαταγὴν μέλλει νὰ γίνῃ ἡ πληρωμὴ. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα, ἡ διατύπωσις αὕτη εἶναι οὐσιώδης καὶ ἡ γενομένη τυχὸν παράλειψις ἢ ἡ ἀνεπαρκὴς μνεία δύναται ν' ἀναπληρωθῇ ἄλλως;

Ὁ Pothier (Contr. de ch. ἀρθ. 31) ἐδίδασκεν ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ συναλλαγματικῇ δὲν μνημονεύηται τὸ πρόσωπον, πρὸς ὃ θὰ πληρωθῇ αὕτη, ὁ ἐκδότης ὑποτίθεται ὅτι ἐννοεῖ νὰ γίνῃ ἡ καταβολὴ πρὸς ἐκεῖνον, παρ' οὗ ἐλήφθη ἡ ἀξία, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη (ἀποκρουσμένη μάλιστα σήμερον καὶ ὑπὸ τοῦ σαφοῦς γράμματος τοῦ ἄρθρ. 110) δὲν ἡδυνάτο νὰ τύχῃ γενικῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ δικαίως, ἀφοῦ ὁ πληρωνόμενος εἶναι πολὺ ἄλλος τοῦ καταβολόντος τὸ ἀντίτιμον αὐτῆς.

Οἱ νεώτεροι διαφόρους ἐπὶ τοῦ ζητήματος προτείνουν γνώμης, καὶ ἡμᾶς ὅμως ὁ τίτλος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ πλήρης ἢ μόνον ὅταν περιέχῃ καὶ ἐντολήν, ὅπως ἡ πληρωμὴ γίνῃ πρὸς ἐκεῖνον ὑπὲρ οὗ ἐξεδόθη, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, ἐὰν μὲν ἡ περὶ τούτου μνεία εἶναι ἀσαφής, δύναται νὰ κρίνῃ τὸ δικαστήριον περὶ τοῦ χρόνου τοῦ ἔγγραφου ὡς καὶ τοῦ προσώπου παρ' ὃ θὰ γίνῃ ἡ καταβολή, ἐὰν δὲ παρελείφθῃ ἐντελῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τὸ ἔγγραφον δὲν ἐπάγεται τὰς νομίμους τῆς συναλλαγματικῆς συνα-

επειας καὶ ἡ περὶ τούτου ἑλλειψις δὲν δύναται ν' ἀναπληρωθῇ διὰ τεκμηρίου (Pardessus ἀριθ. 338. — Παραβλ. καὶ Bédar. ἀριθ. 98).

Ὡς εἶδομεν, ἡ συναλλαγματικὴ δύναται κατὰ νόμον νὰ γίνῃ καὶ εἰς διαταγὴν τοῦ ἐκδότου, ἐν τοιαύτῃ ὁλῳ περιπτώσει δὲν θεωρεῖται πλήρης, παρὰ μόνον ἐὰν διὰ τακτικῆς ὀπισθογραφῆσεως μεταβιβασθῇ πρὸς τρίτον τινά, ὅστις καταβάλλων τῇ ἀξίᾳ καθίσταται ἕκτοτε τοῦ τίτλου ὁ λήπτης.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ὁ ὅρος εἰς διαταγὴν δὲν εἶναι μὲν πανηγυρικὸς καὶ δύναται ν' ἀντικατασταθῇ δι' ἐτέρου τὴν αὐτὴν ἔχοντος σημασίαν, ἀλλὰ πάντως δέον νὰ καταβῇ ληθῇται μεγίστη προσοχὴ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀρμοζυτέρας ἐκφράσεως διότι ἡ μὴ χρηστία τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου καθιερουμένου τύπου δύναται νὰ καταστήσῃ προβληματικὸν τὸ κύρος τῆς συναλλαγματικῆς, ὡς λ. χ., ὅταν ἀντικαθίσταται διὰ τῆς φράσεως «πληρώσατε τῷ Α ἢ πρὸς ὄφελος αὐτοῦ», ἥτις βεβαίως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπαρκής (Nougier ἀριθ. 141. — Bédar. ἀριθ. 99. — Alauz. ἀριθ. 1245).

Πρὸς εὐκολίαν τῆς κυκλοφορίας τῆς συναλλαγματικῆς ὑπῆρχεν ἐκ παλαιότητας παρὰ τοῖς ἐμπορευομένοις λαοῖς ἡ συνήθεια, ὅπως ὁ ἐκδότης παραδίδῃ τῷ λήπτῃ πολλὰ ἀκριβῆ ἀντίγραφα τῆς ἐκδομένης παρ' αὐτοῦ συναλλαγματικῆς (Scaccia § 2 gl. 6. — Pothier ἀριθ. 39) τὴν ἀρχαίαν δὲ ταύτην συνήθειαν καθιέρωσε καὶ τὸ ἀρθ. 110, οὗτινος ὁμῶς ἡ διάταξις εἶναι προαιρετικὴ ὁλῳ.

Ὁ ἐκδότης ἐπομένως δικαιούται, ἐὰν θέλῃ νὰ ἐκδῶσιν πλείονα ἀντίγραφα, σημειῶν ἐν ἐκάστῳ «διὰ τῆς πρώτης ταύτης» «διὰ τῆς δευτέρας» καὶ οὕτως καθέξῃ· ἐννοεῖται ὁμῶς οἰκοθεν, ὅτι πάντα ταῦτα τὰ ἀντίγραφα ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν μόνον χρέος καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν

ἐξοφλουμένου τοῦ ἐνὸς τὰ λοιπὰ θεωροῦνται αὐτοδικαίως ὡς ἄκυρα καὶ μηδενικῶν ἔχοντα ἀξίαν· εἰ δὲ καὶ τὰ διάφορα ταῦτα ἀντίγραφα ἵποτελοῦσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν συναλλαγματικὴν, ὁ νόμος ἐν τούτοις ἀπατεῖ, ὅπως ἕκαστον τούτων ὑποβάλλεται ἰδιαίτερος εἰς τὸ αὐτὸ τέλος.

Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος πολλαπλασιασμὸς συγχωρεῖται νὰ γείνη καὶ ἐκ μέρους τοῦ κομιστοῦ;

Ὁ Νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐκ τῆς τοιαύτης σιωπῆς ὠρελούμενοι· οἱ ἐμποροὶ ἐπεξέτειναν τοῦ ἐκδότου τὰ δικαιώματα καὶ εἰσέγαγον ἔθιμον, καθ' ὃ τῆς κυκλοφορήσεως συναλλαγματικῆς δύναται νὰ γίνωσιν ἀντίγραφα καὶ ὑπὸ τοῦ κομιστοῦ, ὅστις ἀντὶ ν' ἀκολουθῇ τὸν ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 151 καθιερούμενον τύπον διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς παραπεπιτούτης συναλλαγματικῆς (ἢτοι ν' ἀπέρχεται ἀπὸ ὀπισθογράφου εἰς ὀπισθογράφον μέχρι τοῦ ἐκδότου πρὸς λήψιν ἀντιγράφου), ἐκδίδωσιν ἀπ' αὐτοῦ τοιοῦτον τὴν τοιαύτην δὲ συνήθειαν ἐκώρυσεν ἐν Γαλλίᾳ, ὡς μὴ ἀπεγορευμένην ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν δικαστηρίων ἢ νομολογία καὶ τῶν συγγραφέων ἢ γνώμη, ὑπὸ περιορισμοῦ ὁμοῦ ἀναγκάσιον, δι' ὃν προφυλάσσεται τὸ ἐν νόμῳ νὰ βλαβῇ ἐντεῦθεν ἐμπόριον καὶ τῶν ὁποίων οὐσιωδέτεροι εἶναι ἢ ἀπαγορεύσεις τῆς μετὰ τὴν διαπραγματεύσεως τῆς συναλλαγματικῆς ἐκδόσεως τοιοῦτου ἀντιγράφου (Paris 14 Ἰαν. 1830. — Nougier ἀριθ. 152. — Bédar. 109. — Alauz. ἀριθ. 1417).

Τὰ ἐν λόγῳ ἀντίγραφα (ἅτινα δέον νὰ διαστῆλλωνται ρητῶς τῶν πολλαπλῶν ἀντιτύπων, δι' ὃν ἐκδίδονται ἡ συναλλαγματικὴ καὶ περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται τὸ ἀρθ. 110) περιέχουσιν αἱ τὸ ἀκριβές τοῦ τίτλου κείμενον μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκδότου καὶ τοῦ πληρωτοῦ (β') σημειῶσιν περὶ τοῦ ὅτι εἶναι ἀντί-

γραφον, καὶ τὰς ὑπαρχούσας τυχόν ὀπισθογραφήσεις, μὴ ἐξαιρουμένης μηδ' ἐκείνης, δι' ἧς ὁ κομιστὴς κατέστη κύριος καὶ τελευταῖον βεβλῶσιν περὶ τῆς ἀληθείας πασῶν τῶν ἐν τῷ ἀντιγράφῳ περιεχομένων δηλώσεων τῶν ἐκφραζομένων ἢ διὰ τοῦ συνήθους τύπου, ἢ διὰ τῆς ἰδίως ἔχει τὴν σημασίαν «ἰκρίβες ἀντίγραφον τοῦ περιεχομένου τοῦ πρωτοτύπου», ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι ἐνός μὲν ἐκ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὸ πρωτότυπον ἐν δύνανται πλέον νὰ τεθῇ εἰς κυκλοφορίαν, κατατιθέμενον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ἀντιγράφου ὑποδεικνυόμενον μέρος, ὅπως μὴν εἰς τὴν διάθεσιν ἐκείνου, ὅστις ἡθέληεν εὐρεθῇ κατὰ τὴν λήξιν κομιστῆς τοῦ ἑγγράφου καὶ ὅτι ἑτέρου, ὅτι μετὰ τὴν διαπραγματεύσιν τοῦ πρωτοτύπου, ἡ ἔκδοσις ἀντιγράφου ἀνήκει τῷ νέῳ μόνον κυρίῳ, διότι σκοπὸς ἐνιαῖος τῆς τοιαύτης ἐκδόσεως εἶναι τὸ νὰ δύναται ὁ κομιστὴς νὰ διαπραγματευθῇ τὸ ἀντίγραφον ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πρωτοτύπου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀποσταλῇ πρὸς ἀποδοχὴν καὶ ἐπομένως ὁ ἐκδίδων τοιοῦτον ἀντίγραφον βεβαιώσῃ ὅτι κατέχει τὸ πρωτότυπον, ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ διαπραγματευθῇ τὴν συναλλαγματικὴν καὶ ὑποχρεῖται νὰ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν νόμιμον ὀπισθογραφῆσεως τοῦ ἀντιγράφου ἀναδεχθέντα κύριον, ἐνῷ ὅν μετὰ τὴν τοιαύτην διαπραγματεύσιν τῆς συναλλαγματικῆς ἐπετρέπετο ἡ ἔκδοσις ἀντιγράφου, ὁ ἐκδίδων αὐτὴν παραλείπων τὴν σημειώσῃ καὶ τὴν ἰδίαν ὀπισθογράψῃ, ἡ δὲ ἔκδοσις ν' ἀφήσῃ τοὺς τρίτους νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἕτερα τοιαύτη πλὴν τῶν ἐν τῷ ἀντιγράφῳ μνηστευομένων καὶ καθ' ἀκολουθίαν ὅτι ἔχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ πρωτότυπον ἡμιουργῶν οὕτω δύο τίτλους καὶ δικαρίων ἀσυνεσίαν, ἧς τ' ἀποτελέσματα δύναντο νὰ βεβλῶσιν αὐτόν, καθ' ἣν

περίπτωσιν ἤθελε γίνεαι δολία χρῆσις ἀμφοτέρων τῶν τίτλων. Ὡστε ὁ κομιστὴς δικαιούται μὲν κατὰ ταῦτα νὰ ἐκδῇ ἀντίγραφα, ἀλλὰ πρὸ τῆς διαπραγματεύσεως· ἐὰν δὲ μετ' αὐτὴν ὑποχρεωθῇ εἰς παράδοσιν τοιοῦτου ἀντιγράφου, πέπει ν' ἀπορύγῃ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ, ἥτοι ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου καὶ τοῦ ἀντιγράφου, σημειῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τὴν ἰδίαν ὀπισθογράψῃ πρὸ τῆς φράσεως, «ἀντίγραφον τῶν μέχρι τοῦδε», διότι μόνον τοιουτοτρόπως οἱ τρίτοι ἡδύναντο νὰ μαθάνωσιν εἰς εἶνος χεῖρας πρέπει νὰ εὐρίσκωνται οἱ δύο τίτλοι καὶ ποῖος εἶναι ὁ ἀληθὴς κύριος.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ πρόσωπα, ὧν ἀντεγράφησαν αἱ ὑπογραφαί, οὐδεμίαν φέρουσιν εὐθύνην διὰ τὰς παραλείψεις τοῦ ἀντιγράφου, εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ ὀποίου δὲν συνέτρεξαν.

Ὁ Νόμος ἐπιτρέφει τὴν ἔκδοσιν πολλῶν ἀντιτύπων, δὲν ἡδύναντο βεβλῶσαι ἢ νὰ προνοήσῃ καὶ περὶ τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς διπλῆς πληρωμῆς μετρεῖν· τοῦτου δ' ἕνεκεν, ἐνῷ διὰ τοῦ ἀρθρ. 117 ὁρίζει, ὅτι ἐπ' ἐνός ἐκάστου ἀντιτύπου εἶον νὰ σημειῶνται, οὐ μόνον ἐὰν εἶναι πρῶτον, δεῦτερον κλπ. ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ ἐξόφλησις τοῦ ἐνός ἐκμηδενίζει αὐτοδικαίως τὰ λοιπὰ, διὰ τοῦ ἀρθρ. 151 δὲν ἐπιτρέπει τῷ κομιστῇ ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τοῦ ἀποδεικνυμένου ἀντιτύπου νὰ ἐπιδιώξῃ ἐπὶ τῇ βίσει ἐτέρου τοιοῦτου τὴν πληρωμὴν, δυναμένην νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς καταβολῆς ἐγγυήσεως.

Ἀντιθέτως ὅμως, ἐὰν ἀπολεσθῇ ἡ συναλλαγματικὴ, ὁ κομιστὴς δύναται μὲν νὰ ἐκβιάσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ δικαστ. ἀποφάσεως ἐκδιδομένης καθ' ὃν τὸ ἀρθρ. 152 διαγράφει τρόπον, ἀλλὰ δὲν στερεῖται καὶ τοῦ δικαιώματος, ὅπως αἰτήσῃται τὴν ἰδίαις ἐκπληκτικαῖς ἔκδοσιν νέου ἀν-

τιτύπου (150)' πρὸς τοῦτο δὲ κατὰ τὸ ἄρθρ. 154 ὀφείλει ἀπὸ ὀπισθογράφου εἰς ἐπισθογράφον ν' ἀναδράμῃ μέχρι τοῦ ἐκδότου, ὅστις ἐκδίδων τὸ νέον ἀντίτυπον ὀφείλει πρὸς ἀποφυγὴν ἀποζημιώσεως νὰ σημειώσῃ ἐν αὐτῷ, ὅτι ἡ ἐξόφλησις θὰ γίνῃ ἐὰν δὲν ἐπληρώσῃ ἡ πρώτη.

Ἄρθρ. 111. Τὸ α' ἐδ. τοῦ ἄρθρ. 111 ἐπιτρέπει τὴν ἑκδόσιν συναλλαγματικῆς εἰς βῆρος ὠρισμένου προσώπου καὶ τὴν πληρωμὴν αὐτῆς ἐν τῇ κατοικίᾳ τρίτου τινός· τὸ δεύτερον προβλέπει περίπτωσιν ἑτέραν.

Πολλάνκις οἱ ἐμπορευόμενοι θέλοντες νὰ καταστήσωσιν εὐ/ερεστέραν τὴν ἀποδοχὴν διὰ παρεμβολῆς προσώπου ἄλλου, εἴτε ν' ἀποκρύψωσι τὴν παθητικὴν αὐτοῦ κατὰστασιν, ἢ καὶ διὰ λόγον ἕτερον ἀπευθύνονται πρὸς τρίτον τινὰ καὶ οὗτος ἐκδίδωσι συναλλαγματικὴν, διὰ λογαριασμὸν μὲν τοῦ διατάκτου ἀλλ' ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, ἐκτὸς ἂν κωλύεται πρὸς τοῦτο, ἐκ τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς, ὅποτε καὶ δηλοῖ τὸ ὄνομα ἐκείνου, εἴτε ἐν τῷ ἐγγράφῳ, εἴτε καὶ δι' ἰδιαιτέρας πρὸς τὸν πληρωτὴν ἐπιστολῆς.

Ἡ κατὰ τοιαύτον τρόπον ἑκδόσις συναλλαγματικῆς, τροποποιεῖ μὲν ἐν τισι τὰς σχέσεις τῶν συμβαλλομένων προσώπων, πλην δὲν μεταβάλλει καὶ τὰς νομίμους συνεπειάς. Οὕτως ἐξ, ἐπὶ πικραδείγματι, ὁ Α' ὀφείλων χρηματικόν τι ποσὸν πρὸς τὸν Β γράψῃ πρὸς αὐτόν, ὅπως ἐκδῶσῃ εἰς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων συναλλαγματικὴν ἐπὶ τοῦ ἰδίου Τραπεζίτου κατὰ διαταγὴν καὶ λογαριασμὸν αὐτοῦ, ὁ Τραπεζίτης θὰ χρεώσῃ μὲν τὸν Α, ἀλλ' ὁ Β ἀπέναντι τοῦ λήπτου τῆς συναλλαγματικῆς καὶ τῶν τρίτων διαφερομένων θὰ ὑπέχῃ τὴν εὐθύνην ἣν ἤθελε φέρει καὶ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν καὶ ἂν ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὑποδεικνύηται ἡ καὶ ἀναφέρεται ῥητὴς ὁ διατάκτης, ὅπερ οὐδεμίαν ἀσχετῇ ἐπιρ-

ροὴν, ἐκτὸς ἐν ἡ συναλλαγματικῇ ἐξεδόθῃ οὐ μόνον διὰ λογαριασμὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, ὅποτε ὁ ὑπογραφεὶς ὡς ἀπλοῦς ἐνεργῶν ἐντολοδόχος δὲν θεωρεῖται βεβήτως ἐκδότης καὶ οὐδεμίαν ἀναλαμβάνει εὐθύνην.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἐκεῖνος διὰ λογαριασμὸν τοῦ ὁποίου ἐξεδόθῃ ἡ συναλλαγματικὴ, εὐθύνεται μόνον ἐὰν παρέσχε νομίμως τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενην ἐντολήν· ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, ἥτοι ὅταν ἡ συναλλαγματικὴ ἐκδοθῇ διὰ λογαριασμὸν μὲν αὐτοῦ ἀλλ' ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐντολοδόχου, διὰ μὲν τὴν ἑκδόσιν ὑποχρεοῦται πρὸς τὸν ἐκδότην, δυνάμει τῶν περὶ παραγγελίας ἀρχῶν, διὰ δὲ τὴν πληρωμὴν ἀπέναντι τοῦ ἀποδοκτοῦ, πρὸς δὲν ὀφείλει καὶ νὰ πέμψῃ τὴν πρόβλεψιν. Ὡστε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ὁ μὲν διατάκτης εὐθύνεται ἀπέναντι τοῦ πληρωτοῦ οὐχὶ ὅμως καὶ τῶν τρίτων, ὁ δὲ ἐνεργήσας διὰ λογαριασμὸν αὐτοῦ ὑποχρεοῦται μόνον ἀπέναντι τῶν τρίτων. (Paris. 7 Ἀπριλ. 1821 καὶ 0 Μαρ. 1832 — Nougier, ἀριθ. 49 — Loere T. 18 σ. 39 — Alauz., 1236).

Ἐν τέλει ἡ συναλλαγματικὴ δύναται νὰ περιέχῃ κατὰ προσθήκην μνείαν καὶ ἑτέρου προσώπου, εἰς ὃ ὁ ἀπευθυνθὴς ἐκομιστὴς ἐν ἀνάγκῃ, ἥτοι καθ' ἣν περίπτωσιν ὁ σημειούμενος ὡς πληρωτὴς ἀρνηθῇ ν' ἀποδεχθῇ ἢ νὰ ἐξοφλήσῃ, σημειοῦται δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ κάτωθεν τοῦ ὀνόματος τοῦ πληρωτοῦ καὶ ὁ λήπτης τῆς συναλλαγματικῆς δὲν δύναται ν' ἀποκρούσῃ τὴν τοιαύτην προσθήκην, ἐὰν ὁ μέλλων ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἀποδοκτὴν κατοικίῃ ἐν τῷ τόπῳ, ἐνθα συνεφωνήθῃ νὰ γίνῃ ἡ πληρωμὴ.

Ἐὰν ὅμως ὁ ἐν ἀνάγκῃ οὗτος πληρωτὴς διατρίβῃ ἀλλοιχθεὺς, οἱ ὅροι τῆς συμβάσεως ἀλλοιοῦνται οὐσιαστικῶς καὶ ὁ λήπτης τῆς συναλλαγματικῆς, ἀδυνατῶν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ διαμαρτυρηθῇ.

ἰσχυρῶς, δικαιούται βεβίως καὶ ν' ἀν-
παταθῇ εἰς τὴν τοιαύτην κατὰ προσθή-
κην μνείαν, (Dal., Πέρ., ἀριθ. 150.—
Pardessus ἀριθ. 311).

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 173, ἐὼν ὅ, τε κύριος
καὶ ὁ ἐν ἀνάγκῃ πληρωτῆς ἀρνηθῇ τὴν
ἀποδοχὴν ἢ πληρωμὴν τῆς συναλλαγμα-
τικῆς, ὁ κομιστῆς ὑποχρεοῦται νὰ δια-
μαρτυρηθῇ ἐναντίον ἀμφοτέρων, διότι
μὴ ὡς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται
ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἡ πληρωμὴ ἐξήτηθη
νομίμως παρ' ἐκείνων, οἵτινες ὑπεχε-
ρῶντο νὰ ἐνεργήσωσιν αὐτὴν καὶ ἀπε-
κρούσθῃ (Nougier ἀριθ. 52.— Pardessus
αὐτ.).

Συναλλαγματικά ὑποβολιμαῖα.
Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου, ἡ
βία, ὁ δόλος καὶ ἡ πλάνη ἐπηρεάζου-
σι πάντοτε τῶν συμβάσεων τὸ κύρος
καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέοντος γενικοῦ
κανόνος δὲν ἡδύναντο βεβίως ν' ἀπο-
τελέσωσιν ἐξαίρεσιν αἱ συναλλαγματικά.

Συναλλαγματικὴ ἐπομένως λαβοῦσα
ὕπαρξιν εὐνᾷ βίας ἀσκηθείσης ἐπὶ
τινος τῶν δι' αὐτῆς συμβληθέντων προ-
σώπων προελθοῦσα ἐκ δόλου ἢ ὑπογραφῆ-
σε κατὰ πλάνην θεωρεῖται καὶ εἶναι ἄ-
κύρος ἀπέναντι τῶν συμβαλλομένων καὶ
ἀφρονται αἱ νόμιμοι αὐτῆς συσέπειαι διω-
κτρομένων μόνον τῶν δικαιωμάτων τῶν
ἐν καλῇ πίστει διατελούντων τρίτων,
καθ' ὧν ἡ τοιαύτη ἀκυρότης δὲν δύναται
ν' ἀντιταχθῇ.

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 110 ἀκυρότης, ὡς εἰ-
ρημέν, ἐνέγκεται ἐνεκεν ἐλλείψεως τύπων,
ἢ παρολείψεως ἄλλης ἀκουσίας, ἐνῷ τὸ
ἀρθρ. 112 ἐφαρμόζεται ἀντιθέτως, ἐπὶ
ὀνόματος ἐτέρου, προβλέπει δηλαδὴ εἰδι-
κῶς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν οἱ ὑπὸ τοῦ
νόμου ἀπαιτούμενοι σύσώδεις τύποι ἐτη-
ρήθησαν μὲν, ἀλλὰ περιέχουσιν ὑπαίτιον
ἀνακρίβειαν, ἥτις καλεῖται ὑπεβολὴ καὶ
ἡ ὁποία περιλαμβάνει πάσας τὰς ἀναγ-
μαίως διατυπώσεις, πλὴν τῆς πρὸς λήψιν

τῆς συναλλαγματικῆς καταβαλλομένης
ἄξιας, περὶ ἧς ἐγένετο ἡδὴ λόγος, εἰκό-
τως ἄρα δύναται νὰ ρηθῇ, ὅτι ἡ μὲν διὰ-
τάξις τοῦ ἀρθροῦ 110 ἀφορᾷ εἰς τὸν τύπον
μόνον τῆς συναλλαγματικῆς, ἡ δὲ τοῦ
112 ἀρμόζει καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς.

Ἡ πρώτη κατὰ τὰξιν ἀναγραφομένη
ἐν τῷ νόμῳ ὑπεβολὴ εἶναι ἡ τοῦ ὀνό-
ματος ὑφίσταται δὲ ὁσάκις δι' ὀνόματος
ψευδοῦς παρεμβάλλεται ἐν τῇ συναλ-
λαγματικῇ πρόσωπον ἀνύπαρκτον, ὅπως
συμπληρωθῇ ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτού-
μενος ἀριθμὸς τῶν δι' αὐτῆς συμβαλλο-
μένων ἢ καὶ διὰ προσώπου ὑπαρκτοῦ
μὲν πλὴν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς πράξεως τελοῦν-
τος. Ὡστε κατὰ τὴν ἐρμηνευομένην διά-
ταξιν ἡ τοιαύτη ὑπεβολὴ (ἥτις εἶναι ὁ-
μολογουμένης ἢ λεπτοτέρας καὶ μᾶλλον
κινδυνώδους) πραγματοποιεῖται δὲ τῆς
παρεμβολῆς αὐτῆς μόνον φανταστικοῦ προ-
σώπου ὡς ἐκδότου, πληρωτοῦ, ἢ λήπτου,
ἀλλὰ καὶ προσώπων ὑπαρκτῶν, ὧν ὁ ἐ-
νεργῶν τὴν ὑπεβολὴν οἰκαιοποιοῖται τὸ
ὄνομα καὶ ἀποιμαίνεται τὴν ὑπογραφὴν.

Καὶ αὕτη μὲν εἶναι ἡ συνθηστέρα ἔ-
ποψις, ἐφ' ἣν δύναται νὰ ἰννοηθῇ τοῦ
ὀνόματος ἢ ὑπεβολῆς καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν
ἐξετάζει αὐτὴν κυρίως ὁ Νόμος, ἀλλ' ἐν
τούτοις ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις ἄλ-
λαι, αἵτινες δύναται ὡσαύτως νὰ φέρωσι
χαρακτῆρα τοιοῦτον, ὡς λ γ. όταν πρὸς
συμπλήρωσιν συναλλαγματικῆς προσφύ-
γῃ τις εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα καὶ αὐτὸς
εἴτε ἐνεκεν φιλοφροσύνης ἀπλῆς, εἴτε λό-
γῳ χρηματικοῦ συμφέροντος παρέχεται
τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ, ἥτις ἀναλόγως
τῶν περιστάσεων δύναται νὰ παριστᾷ τὸν
ἐκδότην, τὸν ἀποδέκτην, ἢ τὸν λήπτην.

Βεβίως τὸ μέσον τοῦτο δὲν παρίστα-
ται τοσοῦτον κινδυνώδες καὶ ὡς μὴ ἐνέ-
χον τί τὸ ἀπατηλόν, δὲν θεωρεῖται καὶ
ὀξυόποιον, οὐχ ἥττον ὅμως ἀποτελεῖ
πάντοτε ὑπεβολὴν, ὡς ἔννοεῖ αὐτὴν ὁ
Νόμος, καὶ ὑπάγεται ἐπομένως εἰς τὴν

ὡπὸ τοῦ ἄρθρου 112 προβλεπομένην περίπτωσιν.

Ἐλαττωματικὸν ἐπίσης κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον καθίσταται τὸ ἔγγραφον καὶ ἡ ὑποβόλη ἰδιότητος. ἤτις φέρει τὸν αὐτὸν ἀξιόθεμπτον χαρακτήρα καὶ ἡ ὁποία ἐπάγεται προστομοίους κινδύνους.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς πρόσωπον ὑπαρκτόν, οὗ ἡ ὑπογραφή εὐρίσκεται ἐν τῇ συναλλαγματικῇ, ἀποδίδεται ἰδιότης μὴ ἀνήκουσα αὐτῷ· οὕτω δὲ ὅ τὴν ὑποβολὴν ἐνεργῶν, στερούμενος πίστεως ἢ καὶ ἐπαρκοῦς τοιαύτης, ἀντιποιεῖται τὴν ἰδιότητα ἄλλου ἡμιονόμου προσώπου, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, τραπεζίτου τινὸς ἢ σπουδαίου βιομηχάνου σημερινότος ἐν τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ καὶ μεγάλῃν παρεχομένου ἀσφάλειας, ὑπογράφει ὑπὸ τοιαύτην ἰδιότητα τὴν συναλλαγματικὴν, τὴν ἀποδοχὴν ἢ τὴν ὑποσχετικὴν καὶ προσοδίδωσιν οὕτως εἰς τὴν πρᾶξιν σημασιαν, ἣν δὲν ἔχει καὶ διὰ τῆς ὁποίας παγιθεύονται οἱ τρίτοι. Ὁρῶντες ἄρα ἡ τοιαύτη ἐνέργεια χαρακτηρίζεται καὶ καταδικάζεται ὡς ἀπάτη καὶ δικαίως ἀγνωρίσθη ὡς ἔχουσα τὰς αὐτὰς τῆς ὑποβολῆς τοῦ προσώπου συνέπειας.

Τρίτῃ ὑποβόλῃ, περὶ ἣς πραγματεύεται ὁ νόμος, εἶναι ἡ τῆς κατοικίας ἢ τοῦ τόπου ἐνθα ἐξεδόθη ἢ μέλλει νὰ πληρωθῇ ἡ συναλλαγματικὴ, ἢ ἐξ αὐτῆς δὲ ἀπορρέουσα παραβίασις, ὡς ἀφορῶσα γενικῶς εἰς τὸ νὰ καλυφθῇ ἡ ἑλλείψις τῆς πραγματικῆς ἀποστολῆς χρημάτων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, εἶναι ἡ συνηθεστέρα καὶ θεωρεῖται δικαίως καὶ ὡς σπουδαιότερα. Ὡστε, ἐάν, καίτοι ἀεκότης καὶ ὁ πληρωτὴς εἰκοῦσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἡ συναλλαγματικὴ βεβαιῶι ἐναντίον τῆς ἀληθείας, ὅτι ὁ εἰς τούτων διατρέχει ἀλαχοῦ, ὅπως ἰκανοποιηθῇ ἡ περὶ ἀποστολῆς χρημάτων ἀξίωσις τοῦ νόμου, δὲν δύναται βεβιάως ἢ νὰ θεωρηθῇ ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις ὑποβολῆς ἀκουσίας

καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 112.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ἐάν ὁ ἀποδέκτης ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ ἐκδότη οἰκῶν τόπῳ ὑπογρεωθῇ νὰ καταβάλῃ ἐκτὸς τῆς κατοικίας αὐτοῦ τὸ ληφθὲν ἀνείμιον, ἢ περὶ τούτου ὀήλωσις ἀποτελοῦσα μᾶλλον ἐκλογὴν ἢ ἀμοιβὴν κατοικίας οὐδόλως ἐπηρεάζει τοῦ ἐγγράφου τὸ κύρος.

Συμφώνως πρὸς τὰνωτέρω ἀναπτυσσόμενα ἡ συναλλαγματικὴ περιέχουσα ἐν τῶν ὡς εἴρηται τριῶν ἐλαττωμάτων, τουτέστιν ὑποβολὴν προσώπου, ἰδιότητος ἢ κατοικίας, λογίζεται ἄκυρος, ἀπόλλυσι τὸν ἰδιαιτέρον αὐτῆς χαρακτήρα καὶ ἀδιαφόρως τοῦ εἶναι κανονικὴ κατὰ τύπους καὶ φέρῃ πάντα τὰ ἐξωτερικὰ τοῦ ἐγγράφου γνωρίσματα, καθίσταται ἀπλὴ ὑπόσχεσις, ἥς αἱ συνέπειαι ὡς πρὸς τὴν ἐμπορικὴν δικαιοδοσίαν δύνανται νὰ ᾖναι ἡ ἀνάγκη τῆς ἐν τῷ προσήκοντι πινακῷ ἐγγραφῆς τῆς διαφορᾶς, ἐάν ἡ ἐμπορικὴ ἀρμοδιότης δὲν ἐπιβάλληται ὑπὸ τῆς ἰδιοτήτος τῶν πρᾶκτόντων ἢ τοῦ χαρακτήρος τῆς πράξεως. Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφισβήτησις, διαταγμοὶ ὅμως ἡγέρθησαν περὶ τοῦ ἀληθοῦς χαρακτήρος τοῦ ἄρθρου 112, σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δικαιώματα τοῦ δικαστηρίου.

Ἡ ἐκπτώσις, ἣν ἀπαγγέλλει ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, εἶναι ἀπόλυτος καὶ θεωρεῖται ὡς ἀναγκαία συνέπειαι τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ὑπάρχοντος ἐλαττωματος ἢ εἶναι σχετικὴ καὶ τὸ δικαστήριον ἐπομένως δὲν καλύπτεται νὰ ἐρευνῇ, ἐάν καὶ παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν καὶ ἀποδεχθεῖσαν ὑποβολὴν, ἡ συναλλαγματικὴ ἔπῃ ἢ μὴ τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα στοιχεία, ὅπως θεωρεῖται τοιαύτη;

Ὁ Nougier (ἀριθ. 208) συγχύων προφανῶς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρου 112 μετὰ τῆς ὑποβολῆς τῆς ὑπὸ τοῦ λήπτου καταχλωμένης ἀξίας, ὑποστηρί-

καὶ τὸ μὴ ἀπόλυτον τῆς ἐκπτώσεως καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι, ὅπως ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 110 προκειμένου περὶ τῆς ἀξίας, εὐτὼ καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 112 ὁ δικαστὴς δικαιούται ν' ἀναζητῇ ἐκίστοτε τὴν ἀλήθειαν καὶ ὑποκαθιστᾷ αὐτὴν εἰς τὸ διὰ τῆς συναλλαγματικῆς δημιουργηθὲν ψεῦδος· ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξουσίωσις περιπτώσεων τελείως ἀνομοιῶν δικαίως ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῆς νομολογίας τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, ὡς ἐναντία εἰς τε τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου· διότι τὸ ἄρθρ. 112, ὅπως ἐκφράζεται, καθιεροῖ προδήλως τεκμήριον *juris et de jure*, καὶ οὐ οὐδεμία ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις. Ὡστε συναλλαγματικὴ περιέχουσα λ. χ. ὑποβολὴν κατὰ κτῆς δέον νὰ θεωρῇται πάντοτε ὡς ἀπλή ὑπόσχεσις καὶ ἂν ἀποδεικνύηται ἄλλως, ὅτι περιέχει πραγματικὴν ἀποστολὴν χρημάτων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Ἐπιπλέον τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ δεχθῇ τις καὶ ὅταν παρὰ τὴν ἀποδοθεῖσαν ὑποβολὴν προσώπου ὑπάρχει ἐκδότης πληρωτῆς καὶ λήπτης· καθότι, ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ νόμος τεκμηριεῖ τὸν δόλον ἀπλῶς καὶ μόνον, ὅταν καὶ ὑπάρχει ψεῦδος, ἡ τοιαύτη δ' αὐστηρότης δικαιολογεῖται συμφώνως πρὸς τὰνωτέρω ἀναπτυσσόμενα πληρώματα (Colmar 15 Ἰουν. 1813. — Metz 1 Δεκεμ. 1830. — Alauz, ἀριθ. 1261. — Bédar. 124).

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ Nouguier πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐπικαλεῖται καὶ χωρίον τι τοῦ Lacré, ἀλλ' ὅμως ἀποφαίνεται ῥητῶς (Espr. du C. comm. 2 σελ. 32—33) ὅτι αὐτομότης ἀνέβηκε ν' ἀφαίρεση ἐκ τοῦ ἐγγράφου τὸν χαρακτῆρα τῆς συναλλαγματικῆς, καὶ οὐ καταδεικνύεται, ὅτι ὑποστηρίζει ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κατὰ τὴν γενικὴν τοῦ δικαίου ἀρχήν, καὶ ἥν ἐπὶ ἀπορριπτῶν διαφορῶν συγχωρεῖται ἡ διὰ

μαρτύρων ἀπόδειξις, αἱ τοῦ ἄρθρ. 112 ὑποβολαί, ἐὰν δὲν προκύπτωσιν ἐξ αὐτῆς τῆς συναλλαγματικῆς ἢ δὲν ὑπάρχῃ ἐγγράφον, δύνανται ν' ἀποδειχθῶσι καὶ διὰ μαρτύρων· διότι ὁ κανὼν, ὅτι ἀπαγορεύεται ἐναντίον τοῦ περιεχομένου ἐγγράφου ἡ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐφαρμοζόμενος καὶ ἐπὶ συναλλαγματικῶν (Pardessus, ἀριθ. 459) καὶ μάλιστα ἀπὸς πρόκειται περὶ πώξεως, ἥτις κατὰ τὸ 2 εἰδ. τοῦ ἄρθρ. 205 τῆς Π. Δ. ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν τοῦ περὶ ἀποκλεισμοῦ τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως κανόνα. (Ἐννοεῖται γνώμην ἀποφίνεται ὁ Persil, *lettre de change*, σελ. 93 ἄρθρ. 8 καὶ Dal., Πάρ. ἀριθ. 138. — Rion 5 Ἰουλίου 1813).

Ὡστε κατὰ ταῦτα, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσιν ἐγγράφα, ἡ ὑποβολὴ δύνανται ν' ἀποδειχθῇ διὰ μαρτύρων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τεκμηρίου καὶ ὅρκου.

Ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς ὑποβολῆς ἀπορρέουσα ἐνστασις παρὰ τίνων καὶ ἐναντίον ποίου δύναται νὰ προταθῇ; Νομίζομεν ὅτι ὡς ἀρχὴ γενικὴ δέον νὰ τοῦ, ὅτι πᾶς ἔχων συμφέρον δικαιοῦται νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὴν κατὰ παντὶς λαβόντος μέρος εἰς τὸν δόλον ἢ συντρέξαντος εἰς αὐτὸν καὶ τοῦ κανόνα τούτου δὲν πρέπει ἐπομένως νὰ ἐξαίρεθῇ οὐδὲ ὁ ὑπαίτιος τοῦ πταίσματος ὑπογραφίου, ὅστις δύναται ν' ἀντιταξῇ τὴν ὑποβολὴν ἐναντίον τοῦ συνενόχου αὐτοῦ οὔτε καὶ ὁ πληρωτῆς· διότι οὗτοι κυρίως ἔχουσι σπουδαῖον πρὸς τοῦτο συμφέρον· τὸ νὰ δεχθῇ δέ τις ὅτι ἡ ὑποβολὴ δὲν πρέπει νὰ ἀντιτάσσεται κατὰ τοῦ λήπτου παρὰ τοῦ γινώσκοντος καὶ μετασχόντος τοῦ δόλου, ἥμελλεν εἶναι πῆξος τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 112 ἐναντίως (Cass. 21 Ἰουν. 1825. — Agen. 1 Φεβρ. 1866. — Bordeaux 21 Φεβρ. 1821).

Ἐννοεῖται εἰκοθεν ὅτι ἐναντίον τοῦ τρίτου κομιστοῦ τοῦ ἐν καλῇ πίστει δια-

τελοῦντος δὲν δύναται ν' ἀντιταχθῇ ἢ τοιαύτη εἰκονικότης, ἐκτὸς ἐὰν διετέλει ἐν γνώσει τῆς ὑποβολῆς, ὅποτε ἐξομοιοῦται πρὸς τὸν λήπτην τῆς συναλλαγματικῆς (Λ. Π. 50 τοῦ 1843. — Bruxelles 20 Αὐγ. 1812 καὶ 10 Δεκεμ. 1814).

Καὶ ὑποστηρίχθη μὲν παλαιότερον καὶ θεωρία ἀντίθετος (Bruxelles, 7 Ὀκτωβρίου 1811), καθ' ἣν ἀφοῦ τὸ ἄρθρ. 112 οὐδεμίαν ποιεῖται διαστολὴν, ἡ ὑποβολὴ ἀντιτάσσεται ὑπὸ τοῦ ἐνδότου κατὰ παντὸς κομιστοῦ, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἤδυνάτο βεβαίως νὰ τύχῃ ὑποστηρίξεως καὶ δικαίως ἐγκατελείφθη· καθ' ὅτι ἐπὶ συναλλαγματικῶν ὁ κομιστὴς δὲν μεταβιβάζει μόνον τὰ ῥόδια δικαιώματα ἀλλὰ καὶ τὴν πλήρη, ἀκεραίαν καὶ ἀπόλυτον κυριότητα τῆς ἀπαιτήσεως, ἥτις δὲν καταργεῖται ἢ ἔνεκα πράξεων δυναμένων ν' ἀντιταχθῶσιν ἀτομικῶς κατὰ τοῦ κυρίου αὐτῆς (Cass. 26 Δεκεμ. 1804. — Paris 22 Μαΐου 1828), ὁ καὶ ὧν δ' οὐτος, ἐφαρμοζόμενος ἐν περιπτώσει δόλου, ἀπάτης κλπ. ἀρμόζει βεβαίως καὶ ἐπὶ τῆς περὶ ὑποβολῆς ἐνστάσεως (Bédar. 158). Ἀλλ' ἀντιθέτως δύνανται οἱ τρίτοι ὅταν ἔχωσι συμφέρον νὰ ἐπικαλεσθῶσι τοιαύτας ἐνστάσεις καὶ ὠρελθῶσιν ἐξ αὐτῶν; ὁ Dalloz (Rép. ἀριθ. 146) φαίνεται ἀποδεχόμενος τὴν τοιαύτην ἐκδοχὴν, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ ὁρθότης αὐτῆς εἶναι ἀμφίβλος· διότι τὸ ἄρθρ. 112 εἰσῆλθῃ ἀναμφισβητήτως πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ὀφειλέτου καὶ ἂν ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν τρίτων ἐγένετο δεκτόν, ὅτι λογίζεται ἰσχυρὰ, πρᾶξις ἀτακτος, μάτην ἤθελε μοχθήσει, νὰ εὖρῃ λόγον δικαιολογούντα ἀντίθετον ὑπὲρ αὐτῶν προνόμιον. ὅπερ δὲν ὅλ' εἶχε βεβαίως εὐδὲ ὁ κομιστὴς ἀληθεῶς συναλλαγματικῆς.

Ἰκανότης τῶν διὰ συναλλαγματικῆς ὑποχρεομένων. Τὰ περὶ ἰκανότητος τῶν διὰ συναλλαγματικῆς ὑποχρε-

ομένων προσώπων, ἀνεπύχθησαν ἥδη ἀνωτέρω· ἐρρήθη δέ, ὅτι ὁ δικαιούμενος νὰ συμβῖλληται ἐλευθέρως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ καὶ διὰ συναλλαγματικῆς, διότι δὲν ὅλ' ἦτο βεβαίως λογικὸν τὸ νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐνέργεια πράξεως ἐπαγομένης προσωπικῇν κράτησιν εἰς τὸν καλυόμενον ν' ἀναλάβῃ ὑποχρέωσιν συνήθη. Τὰς ἀρχὰς ταύτας δὲν ἤδυνάτο βεβαίως νὰ παρίδῃ ὁ Ε. Ν., καὶ τούτου ἔνεκεν οὐ μόνον διετήρησε τὰς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ δικαίου καθιερωμένας ἀνικανότητας, ἀλλ' ἐδημιούργησεν ἐν σχέσει πρὸς τὴν συναλλαγματικὴν καὶ τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς μέσα νέας τοιαύτας (Bédar. ἀρ. θρον 129).

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι διὰ τοῦ ἄρθρ. 113 δὲν εἰσάγεται νέα ἀνικανότης, ἀλλὰ σκοπεῖται κυρίως ἡ μείωσις τῆς ἐν γένει ἰκανότητος τῶν γυναικῶν διὰ τῆς εἰσχωγῆς περιορισμῶν τινῶν ἀναγκῶν καὶ δικαιολογούμενων ἐξ ἐνός μὲν ὑπὸ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ἣν ἐπύχονται αἱ ἐκ συναλλαγματικῆς ὑποχρεώσεις, καὶ ἐξ ἐτέρου ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ φύλου· διότι ἡ εὐκολία, μεθ' ἧς δύναται νὰ παρασυρθῇ ἡ γυνή, ἡ ἑλλειψίς πείρας καὶ οἱ κίνδυνοι τῆς ἐπετεργείας ἄλλων, εἰς ἣν ὅλ' ἐξετίθητο, ἐπέβαλον, εὐτως εἰπεῖν, τὴν κατὰ κανόνα ἀπαγόρευσιν ἀναδοχῆς ὑποχρεώσεων, ἔχουσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸν τῆς προσωπικῆς αὐτῆς ἐλευθερίας.

Τὸ ἄρθρ. ἐπομένως 113, ὅπερ εὐδελάν ποιεῖται διαστολὴν μεταξὺ ὑπάντων, χιρῶν ἢ ἀγάμων, δέον πάντοτε νὰ συνδυάζεται πρὸς τοὺς κανόνας τοῦς δέοντας τὰς πράξεις τῶν γυναικῶν κατὰ τὴν διάφορον αὐτῶν θέσιν. Οὕτως ἡ ἔγγραφος γυνή, ἐὰν μὲν ἔχῃ τὴν πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι ὁδὲαν, δικαιεῖται καὶ νὰ ὑπογράψῃ ἐγχύρως συναλλαγματικὴν, ἐὰν ὅμως στερεῖται τοιαύτης, πᾶσα πρᾶξις

αὐτῆς σχετικῇ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπλὴ ὑπόσχεσις.

Ἄλλ' ἢ ἐν λόγῳ ἀκυρότης εἶναι ἀπόλυτος ἢ σχετικῇ; Νομίζομεν ὅτι, ὡς διατυπώσεται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι τὸ ἄρθρ. 113 τοιοῦτον προέθετο σκοπόν, ἥτοι νὰ παράσχω τῇ γυναικὶ δικαίωμα μόνον καὶ οὐχὶ ὑποχρέωσιν, ἐξ οὗ συνέπεται, ἂν ἔνός μὲν, ὅτι τὸ ἐγγραφον λογίζεται ἀπλὴ ὑπόσχεσις, ἀπολύτως καὶ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς γυναικός, καὶ ἂν ἑτέρου, ὅτι οἱ μετ' αὐτῆς συναλλαξιμένοι στεροῦνται τοῦ δικαιώματος ὅπως ἀντιτάξωσι τὴν σχετικὴν διάταξιν ἰσχυρίων τῆς γυναικός, πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν τῆς ὁποίας συμφέρον καὶ εἰσῆλθῃ, ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι οἱ μετ' αὐτῆς συναλλαξιμένοι δὲν δικαιοῦνται νὰ ἐπικαλεσθῶσι ποτὲ τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ γένη ἀλλοτὴ τὸ ζήτημα εἶναι ἡ γυνὴ δύναται νὰ υπογράψῃ συναλλαγματικὴν ἀντὶ τοῦ ἰδίου συζύγου, ἀγορεύοντα νὰ γράψῃ, καὶ ἐλύθη μὲν καταρτικῶς, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον πάντοτε, ὅτι ἡ γυνὴ λογίζεται ὡς ἀπλοῦν μερῶν πρόσωπον καὶ οἱ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐγκύρου καὶ ἰσχυρᾶ συναλλαγματικῆς ἐυνοητικὸς ὁ ἄνθρωπος. Ἐν πάσῃ ἄρα περιπτώσει, καὶ ἢ ἡ γυνὴ υπογράφῃ ἢ ἀποδέχεται συναλλαγματικὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ συζύγου κατὰ ρητὴν ἢ σιωπηρὰν αὐτοῦ ἐντολήν, ὑποχρεοῦται κατὰ νόμον ὁ σύζυγος μόνον, χωρὶς νὰ συνευθύνῃται ἐντεῦθεν καὶ ἡ υπογράψασα. Τὸ αὐτὸ δέον τὰ δεχθῶμεν καὶ ὅταν ἡ γυνὴ υπογράψῃ, ὡς πράκτωρ ἄλλου, ὡς π.χ. ἐμπορικοῦ τινος καταστήματος, ἢ ἐταιρείας, ἐκτὸς ἂν μετέχῃ τοῦ ἐμπορίου καὶ ἐνεργῇ ὑπὸ τοιαύτῃ ἰδιότητι, δι' ἵδιον λογαριασμόν, ὅποτε καὶ συνευθύνεται. (Nougier, ἀριθ. 60 — Alauz., 1266 — Nimes, 11 Αὐγ. 1851).

Τὸ ἄρθρ. 111 πραγματεύεται εἰδικῶς

περὶ ἀνηλίκων καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀποφαίνεται ἀντιθέτως πρὸς τὸ 113, τὰς παρ' αὐτῶν υπογραφείσας συναλλαγματικὰς, οὐχὶ ὡς περιχοῦσας ἀπλὴν ὑπόσχεσιν, ἀλλ' ἀπολύτως ἄκυρος, ὅταν ὁ υπογράφας δὲν εἴχῃ τὴν πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι ἀπαιτούμενην ἄδειαν, εἶναι δὲ ἀδιάφορον ὅπως τὸ ἂν ἐβλάβῃ ἢ μὴ ἐκ τούτου ὁ ἀνήλικος, ὅπως ἀπαιτεῖ τροχαιμέω περὶ ἀποκαταστάσεως τὸ Ἄστ. Δίκαιον διότι ἐνταῦθα ἡ ἀκυρότης ἐπέρχεται αὐτοδικαίως καὶ οὐδεμίαν ἐπομένως ἀσκεῖ ἐπισημάνει ἐπιρροὴν τῆς βλάβης τὸ ζήτημα.

Ἄλλ' ὁ νομοθέτης, ἀγνωρίσας λόγῳ τῆς ἀτελοῦς ἡλικίας τῶν τοιούτων προσώπων τὸ σχετικὸν εὐεργέτημα καὶ περιορίσας τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως τὴν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τοῦ ἀνηλίκου μόνον, δὲν ἤδυνάτο βεβαιῶς καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς νὰ πλουτῶσιν ἐπὶ ζημίᾳ ἄλλου, παροδὲσιν τὰ ἐπ' ἴσης προστατευτὰ τῶν τρίτων δικαιώματα τούτου δ' ἐνεκα καὶ τὸ ἄρθρ. 114 ἐρίζει ρητῶς, ὅτι διατηροῦνται τὰ δικαιώματα τῶν μετὰ τοῦ ἀνηλίκου συναλλαττομένων. Ὡστε ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ περὶ ἀνηλίκων κλπ. Νόμου τοῦ 1864, καθ' ἣν ὁ ἀνήλικος ὑποχρεοῦται εἰς ἐπιστροφὴν τοῦ ληφθέντος ἢ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ, εἰναι ἐκ τούτου εἶναι πλουσιώτερος κατὰ τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς, ἔχει πλήρη καὶ ἐνταῦθα ἐφαρμογὴν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ τρίτος δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς καταβληθέντος, ὅταν ἐξ αὐτοῦ ὠρεθῇ ὁ ἀνήλικος, ἢ ἡ ὠρέλεια ἐματαιώθῃ ἐνεκεν ἰδίου τοῦ ἐναγομένου δόλου.

Ἐννοεῖται ὁμοῦ οἰκοθεν, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις μὴ ἔχουσα μετὰ τῆς συναλλαγματικῆς τὴν ἀκύρωσιν αἰτίαν ἐμπορικὴν δὲν δύναται νὰ εἰσχωρῇ διὰ τοῦ πινακίου τῶν ἐμπορικῶν διαφορῶν.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἀναπτυσσόμενην ὁ ἀνήλικος, ὅπως καὶ ἡ μὴ ἱμπερνομένη γυνή, δύναται κατὰ πᾶσιν περιπτώσιν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν τοῦ ἀρθροῦ 114 ἀκυρότητα· ἡ περὶ αὐτῆς δ' ἔνστασις ἀντιτάσσεται οὐ μόνον ἐναντίον τοῦ ἀρχικοῦ τῆς συναλλαγματικῆς λήπτου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ τρίτου κομιστοῦ διότι ἡ καλὴ αὐτοῦ πίστις δὲν ἀρκεῖ βεβαίως, ὅπως καλύψῃ ἀκυρότητα ὑπάρχουσαν ἐν ἐγγράφῳ παρ' ἀνικάνου προσώπου ὑπογραφέντι καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ ὁ Νόμος δὲν περιορίζει τὴν ἐκ ταύτης ἔνστασιν ἐναντίον προσώπων ὠρισμένων. (Α. Π. § 93 τοῦ 53).

Ἀλλ' ἐνταῦθα δύναται νὰ ἐγερθῇ τὴ ἐξῆς ζήτημα, ἐὰν ὁ τρίτος εἶχεν εὐλόγους ἀφορμὰς νὰ νομίξῃ τὸν μετ' αὐτοῦ συμβληθέντα ὡς ἀνήλικον ἢ ἐπείσθῃ περὶ τούτου δι' ὁπατηλῶν περιστάσεων, ἀκυροῦται ἡ συναλλαγματικὴ;

Νομίζομεν ὅτι πᾶσιως καταφατικὴ δέον νὰ δοθῇ εἰς τὸ ζήτημα λύσις. Ὅπως ἐκφράζεται ὁ νόμος, αὐδεμία ἀπομένει ἀμφισβολία, ὅτι ἡ ἀκυρότης οὐ μόνον γενικὴ καὶ ἀπόλυτος εἶναι, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖται ὡς ἀναγκαῖα καὶ ὑποχρεωτικὴ συνέπεια τοῦ γεγονότος αὐτοῦ τῆς ἀνηλικιότητος, τὸ νὰ δεχθῇ δέ τις, ὅτι ἐν τῇ ἀνωτέρω μνημονευομένη περιπτώσει, δὲν ἐπέρχεται τῆς συναλλαγματικῆς ἡ ἀκυρότης, ἥθελεν εἶναι παραγνώρισις τοῦ σκοποῦ ὃν εἰδὼκεν ὁ νομοθέτης καὶ πλήρης ἀναίρεσις τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 114, ἥτις ὡς εἰδικὴ εἶναι καὶ ἐπικρατέστερα καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἀφ' ἧς στηγμῆς ἀποδεχθῇ ἡ ἀνηλικιότης, ἡ συναλλαγματικὴ ἀκυροῦται αὐτοδικαίως καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν λόγων, ἔνεκεν τῶν ὁποίων ἐπείσθῃ νὰ συμβληθῇ ὁ ἀντίδικος τοῦ ἐπικαλουμένου τὴν ἔνστασιν.

Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ἐὼν ἐγένετο χρήσις δόλου, ὑποχρεοῦται μὲν κατὰ τὸ ἀρθρ. 4 τοῦ Νό-

μου 1561 ὁ ὑπερδὸς τὸ 18 ἔτος ἀνήλικος νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ καταβληθέντα αὐτῷ, ὁ διαφθόρος τοῦ ἀν' ὠφελήθη ἢ ἐπ' ἐντεῦθεν, ἀλλ' ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται καὶ εἶναι ἄκυρος.

Ὁπωσδήποτε ἡ ἐν λόγῳ ἀκυρότης πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνελίκου εἰσαχθεῖσα προτείνεται μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὅχι καὶ κατ' αὐτοῦ.

Πρόδελφισ. Πρόδελφισ ἐν γένει καλεῖται τὸ χρηματικὸν πισόν, ἡ ἔσχατον ἄξις ἀντικείμενον, ὅπερ εἶναι προσωρσιένον διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῆς συναλλαγματικῆς καὶ τὸ ὁποῖον ἐν τῇ λήξει αὐτῆς δέον πάντοτε νὰ εὐρίσκηται εἰς τὸ ἀποδέκτου τὴν διάθεσιν καὶ ἐν τῷ συμφωνηθέντι τῆς πληρωμῆς τόπῳ.

Ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς τοιαύτης χρησιμοποίησεως τῆς προβέψεως εὖς λογικῶς ἔπονται συνέπειαι. Ἡ πρώτη εἶναι, ὅτι ἡ καταβολὴ τοῦ πρὸς ἐξόφλησιν ἀναγκαίου ποσοῦ θεωρεῖται ἀπαρτῆτος μόνον κατὰ τὴν λῆξιν, οὐκ ὁ κομιστὴς στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ἐρευνᾷ πρὸς τοὺς, ἐὰν ὑπάρχῃ ἡ μὴ πρόδελφισ, ἥς μάλιστα ἡ ὑπάρξις καθίσταται ἀναμφισβήτητος ἐν περιπτώσει ἀποδοχῆς. Ὡστε ἂν ἡ συναλλαγματικὴ γίνῃ δεκτὴ, θεωρεῖται ἀποδεξιμένη ἀπέναντι τοῦ κομιστοῦ, ὅτι κατεβλήθη ἡ πρόδελφισ· ἐὰν ὅμως ἀποκρουσθῇ ἡ ἀποδοχὴ, ὁ λήπτης καὶ οἱ δικαιούχοι αὐτοῦ ὀφείλουσι μόνον νὰ διαμεινῶνται.

Δευτέρα συνέπεια, ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ τῆς προβέψεως, εἶναι, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑποχρεώσεως ἐπιβάλλεται πάντοτε τῷ ὀφειλῆτῃ τὴν ἀναγκαίαν δὲ ταύτην συνέπειαν καθιερωθεῖσάν τως τὸ ἀρθρ. 115, ὅπερ ἐρίζει, ὅτι ὁ μόνος καὶ πραγματικὸς ὀφειλέτης εἶναι ὁ ἐκδότης, ἡ ἔδοξεν τὴν πρὸς ἐκδοσιν διαταγὴν καὶ διὰ λογαριασμὸν τοῦ ὁποῖου ἐκδίδεται ἡ συναλλαγματικὴ. Διὰ τῆς

διατάξω αὐτοῦ ἐπομένως ἐπαναλαμβάνονται καὶ προσκυροῦνται αἱ ἀνωτέρω περὶ διατάκτου ἐκτεθεῖσαι ἀρχαί, ἥτοι ὅτι ὁ διὰ λογαριασμὸν ἄλλον ἐκδίδων συναλλαγματικὴν εὐθύνεται· μὲν πρὸς τὸν κομιστὴν καὶ τοῦ ὀπισθογράφου, ἐὰν ἐν ἑνὶ ἡμέρῃ καὶ ἐπ' ὁλόματι ἐκείνου, οὐχὶ ὅμως καὶ πρὸς τὸν ἀποδέκτην, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου διὰ τὴν πρόβλεψιν ὑποχρεοῦται πάντοτε ὁ διατάκτης μόνον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ πρόβλεψις πραγματοποιεῖται κατὰ διαφόρους τρόπους, ἥτοι δι' ἀποστολῆς χρημάτων, δι' ἀπαιτήσεως ὀφειλομένης ὑπὸ τοῦ πληρωτοῦ πρὸς τὸν ἐκδότην, δι' ἀποστολῆς ἑμπορευμάτων, δι' ἀξιών ἢ ἑμπορευσιμῶν ἐν γένει γραμματίων, εἰσπρακτέων διὰ τῶν πιστοχρεώσεων ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ καὶ δι' ἀπλῆς πιστώσεως, παρεχόμενης ὑπὸ τοῦ ἀποδέκτου πρὸς τὸν ἐκδότην.

Ὁ δεῦτερος τῶν ἀνωτέρω τρόπων προβλέπεται ῥητῶς ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 116, εἶναι δὲ καὶ ὁ μᾶλλον ἐν χρήσει κατὰ τὰς ἑμπορικὰς συνθηκὰς. Ὡς ἐνὸς μὲν μέρους, λέγει ὁ Bédarrido (ἄρθρ. 141), ἡ συναλλαγματικὴ εἶναι τὸ μέσον, δι' οὗ ἀναλαμβάνονται κεφάλαια καταβληθέντα καὶ εἰσπρακτόμενα ἐν τόπῳ μεμακρυσμένῳ, καὶ τὸ μέσον τοῦτο ὠφέλιμον διὰ τὸν πιστωτὴν δὲν θὰ ἦναι βεβηλὴς ἐπιβλαβὲς διὰ τὸν ὀφειλέτην, ὅστις δι' ἐν κυρίῳ ἐνδιγφέρεται, τούτῃσι ν' ἀποβληθῇ τῆς βερνούτης αὐτὸν ὑποχρεώσεως νομίμως. Ἡ πρὸς τὸν κομιστὴν ἄρα ἐξόφλησις τῆς συναλλαγματικῆς δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπαγομένη τὴν νόμιμον ταύτην ἀπαλλαγὴν· διότι καὶ αὕτη ἀποτελεῖ ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς, ἣν δίδωσιν ὁ πιστωτής, καὶ τὴν ὅποιαν δύναται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἐκτελέσῃ ὁ ὀφειλέτης.

Σημειωτέον ἐν ταῦτοις εἶναι, ἵνα ἡ ἐν τῷ ἀπαίτησι θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦσα

πρόβλεψιν ἀκούσαν, ἔσον κατὰ τὸ ἀρθρ. 116 τὸ χρέος α') νὰ ὑφίσταται κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς λήξεως καὶ β') νὰ ἦ τοῦλάχιστον ἴσον κατ' ἀξίαν πρὸς τὸ ποσὸν τῆς συναλλαγματικῆς.

Οὕτως ἡ κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τίτλου ὑπαρξίς ἀπαιτήσεως, ἀναδεικνυούσης τὸν πληρωτὴν ὀφειλέτην, δὲν ἀρκεῖ ὅπως θεωρηθῇ ὅτι ἐγένετο πρόβλεψις καὶ ἐν αἱ μεαζὺ ἐκδότου καὶ πληρωτοῦ σχέσεις ἀλλοιωθῶσι καὶ τὸ χρέος πᾶσι ὑφιστάμενον κατὰ τὴν λήξιν, ὁ ἀποδέκτης αὐδεμίαν φέρει εὐθύνην, ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἀποδοχὴ ἐγένετο ρητῶς καὶ ἄνευ ἐπιφυλάξεως οἰασύποτε.

Αἱ ἀρχαὶ αὗται εἰσιν ἐπ' ἴσης ἐφαρμοστέαι καὶ ὅταν ὁ ἐκδότης καθίσταται πιστωτής μετὰ τὴν λήξιν τῆς συναλλαγματικῆς, ὅταν προκειμένου περὶ προβλέψεως, δι' ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ πραγματοποιουμένης, ὁ λογαριασμός ἰσολογισθεῖ κατὰ τὴν λήξιν, δὲν ἀναδεικνύει πιστωτὴν τὸν ἐκδότην καὶ ὅταν ἡ πρὸς τοῦτο χρησιμοποιουμένη ἀπαίτησις διαφέρῃ κατὰ ποσὸν τῆς συναλλαγματικῆς.

Ἀλλὰ διὰ τὴν κανονικὴν τῆς προβλέψεως ὑπαρξιν ἀπαιτεῖται ἄρα νὰ ἦναι τοῦ πληρωτοῦ τὸ χρέος ἀπαιτητὸν κατὰ τὴν λήξιν τῆς συναλλαγματικῆς.

Ὁ Νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου, ἐνεκα δὲ τῆς σιωπῆς πολλοὶ ἐγεννήθησαν δισταγμοὶ καὶ διάφοροι ὑπεστηρίχθησαν γνώμαι.

Ἡ νομολογία τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, ἣν ἀκολουθοῦσι καὶ διάφοροι συγγραφεῖς (3 Αὐγ. 1836, 2 Φεβρ. 1836. — Bédar, ἀρθρ. 142. — Nougier T. 1 σ. 190. — Dal., Rép. ἀρθρ. 205), ἐκτελέζουσι τὸ ζήτημα [ὅ-ὅ τὴν ἐποψίν τοῦ ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται κατὰ νόμον ἡ ἐκχώρησις ἀπαιτήσεως μὴ πῶ ληξιπροσβίου καὶ στηριζόμενοι κυρίως ἐπὶ τῆς σιωπῆς τοῦ ἀρθρου 116, ἀποφαίνονται ὅτι τὸ χρέος, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ἦναι ἢ μὴ ἂ-

παιτητόν, ὅπερ οὐδεμίαν ἀσκειῖ ἐπιρροήν, ἀποτελεῖ πάντοτε πρόβλεψιν ἅμα ὑφίσταται κατὰ τὴν λήξιν καὶ ὅτι ὁ κομιστής καθιστάμενος διὰ τῆς συναλλαγματικῆς κύριος παντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ πληρωτοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ δικαιοῦται ἢ νὰ προβῇ εἰς διαμαρτύρησιν ἐμμένων ἐν τῇ συναλλαγματικῇ ἢ νύρκεσθῇ εἰς τὴν ἐγγύησιν καὶ νὰ δελθῇ τὴν ὀφειλομένην καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς προβλέψεως ἀποτελοῦσαν ἀπαιτήσιν, ὅπως ἔχει, ἥτοι μετὰ τῆς μακροτέρας αὐτῆς προθεσμίας.

Μ' ὅλον τὸν εἰς τὴν γ' ὥμην τῶν ἀνωτέρω συγγραφῶν ὀφειλόμενον σεβασμόν, νομίζομεν ὅτι ἡ καταπρακτικὴ τοῦ ζητήματος λύσις δικαιολογεῖται πλείοτερον. Κατὰ κανόνα, ὁ ὑπὸ προθεσμίαν ὀφείλων δὲν ἐκδιέχεται εἰς πληρωμὴν ἢ κατὰ καὶ μετὰ τὴν λήξιν καὶ ἐπομένως πρὸ τῆς ἐξόδου αὐτῆς λογίζεται ὡς οὐδὲν ὀφείλων· ἐντεῦθεν δ' ἐπεῖται, ὅτι τὸ ἀξίον 116, ὅπερ δὲν ἡδύνατο βεβίως νὰ παρίδῃ τὴν γενικὴν ταύτην ἀρχήν, ἐνόει προδήλως νὰ ἐξαρτήτῃ τὸ κανονικὸν τῆς προβλέψεως οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως χρέους, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἀπαιτητοῦ αὐτοῦ, ἄνευ τοῦ ὅποιου σχετικῶς πρὸς τὴν πρόβλεψιν, δὲν ὑφίσταται χρέος· διότι ἐὰν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς λήξεως τῆς συναλλαγματικῆς, καθ' ἣν δέον ἀπαραιτήτως νὰ εὐρίσκηται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀποδέκτου ἡ πρόβλεψις, ὁ πληρωτὴς ὀφείλει μὲν, ἀλλ' ὑπὸ προθεσμίαν, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς καταβολήν, λογίζεται κατ' ἀνάγκην, ὡς μὴ ὀφείλων καὶ ἐπομένως, εἴτε ὁ κομιστής δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν καταβολήν τῆς τοιαύτης προβλέψεως παρὰ τοῦ πληρωτοῦ, ὅστις λόγῳ τῆς προθεσμίας, ἣν ἔχει πρὸς καταβολήν τῆς ἰδίας ἀπαιτήσεως, δικαιούται καὶ ν' ἀρνηθῇ ἀζημίως τὴν τε ἀποδοχὴν ὡς καὶ τὴν πληρωμὴν.

Ὁ νόμος σιωπᾷ ὡσαύτως καὶ περὶ τοῦ ζητήματος, ἐὰν ἡ ἀπαιτήσις, δι' ἣς

δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ πρόβλεψις, συγχωρεῖται ν' ἀποσβεσθῇ διὰ συμψηφισμοῦ, ἀλλ' ἡ σιωπὴ αὕτη δεικνυσὶν ἄκρῳως, ὅτι ὁ νόμος δὲν ἐβελώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ποιήσῃται περὶ αὐτοῦ λόγον ὡς περὶ πράγματος ὑπινουμένου. Τὸ ἀκυρωτικὸν μάλιστα τῆς Γαλλίας πολλακίς ἀπεφάνετο, ὅτι ὁ πληρωτὴς δικαιοῦται νὰ συμψηφίσῃ ἀπαιτήσιν ὀφειλομένην αὐτῷ καὶ πρὸς τὴν ἀξίαν ἐμπορευμάτων, αἵτινα τῷ ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ὅποια δύναμι ἐξαιρετικῶς μεταξὺ ἐκδότου καὶ κομιστοῦ συμφωνίας ἔδει νὰ χρησιμοποιῶσιν ὡς ἀντικείμενον προβλέψεως (Cass., 9 Ἰουλ. 1840.—9 Ἰουν. 1841) νομίζομεν δὲ ὅτι ἡ ὁδὸς τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως εἶναι ἀναμφισβήτητος, διότι ὁ κομιστής δὲν δικαιούται βεβίως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἐγείρῃ ἀξίωσιν οἰκονομικῶς ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐμπορευμάτων, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πληρωτοῦ, ὅστις εἶναι ἐπίσης· θανειστής καὶ κατὰ τοῦ ὁποῦ δὲν δύναται κατὰ νόμον ν' ἀντιταχθῇ συμφωνία, εἰς ἣν δὲν ἔλαβε μέρος.

Τὰ ἐμπορεύματα ἀποτελοῦντα ὡσαύτως ἀξίαν πραγματικὴν δύναται, ὡς ἐρρήθη, νὰ χρησιμοποιῶσιν ὡς μέσον προβλέψεως· ὁ κύριος δὲ ἀποστέλλει συνήθως τὰ ἀντικείμενα ταῦτα εἴτε ὡς πωλητήν, εἴτε ὡς καταθέτην, εἴτε ὡς παραγγελεῖται ἀπλοῦς.

Ἐκάστη τῶν ὑποθέσεων τούτων ἔχει πάντοτε συνεπεῖς διαφορῶν καὶ δέον ἰδιαιτέρας περὶ αὐτῶν νὰ γίνῃ λόγος. Ἐπὶ πωλήσεως οὐδεμία δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀμφισβήτησις περὶ τῆς πραγματικότητος τῆς προβλέψεως, διότι ὁ πληρωτὴς ὀφειλέτης τοῦ τιμήματος καὶ ἔχων πρὸ ἢ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς συναλλαγματικῆς εἰς χεῖρας αὐτοῦ ποσὸν ὁρισμένον δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὑπαγόμενος εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρ. 117 ἢ μετὰ τὴν νόμιμον δὲ παράδοσιν ἐπελθούσα τυχόν

αλώσεια ἢ καὶ ἀλλοίωσις τῶν πωληθέντων ἀντικειμένων βαρύνει κατὰ νόμον ὡς τὸν πωλητὴν ἀλλὰ τὸν ἀγοραστήν. Ὡσαύτως πρόβλεψις ἀκούσα θεωρεῖται ἐπὶ ὑπάρχει καὶ ἐπὶ πρκατατεθέντων ἔμπορευμάτων ὡς καὶ ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ τὴν ἐντολὴν πωλήσεως. Ἐν τῇ πρώτῃ, διότι κατάθεσις δυναμένη νὰ ἐξαπλήσῃ τὴν πληρωμὴν, εἰς τὴν θὰ ὑποβληθῇ ὁ ἀποδέκτης, ἰσοδυναμεῖ πρὸς πρόβλεψιν ἱκανοποιῶσαν πάντας τοὺς διατερομένους, ἀφοῦ καὶ ὁ κομιστὴς διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς τοιαύτης παρακαταθήκης περιέρχεται εἰς θέσιν ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ πληρωτοῦ τῆς συναλλαγματικῆς τὴν ἐξόφλησιν καὶ ὁ ἀποδέκτης ἐξασφαλίζεται ἀποχωρῶντως. Ἐν τῇ δευτέρᾳ δέ, διότι τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως ἔμπραχθὲν ποσὸν δημιουργεῖ φυνικὸν πληρωμῆς μέσον καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐκδότη, Σημειωτέον ἐν ταῦτοις ὅτι, ἵνα ἐπέλθῃ τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς δευτέρας περιπτώσεως, δεόν νὰ συντρέχῃ καὶ οἱ ἐξῆς ὅροι, ἧτοι α') πληρωτὴς νὰ παραλάβῃ τὰ ἔμπορεύματα καὶ ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἐντολὴν, διότι αὐτοῦ τούτου ἀποσταλέντα ἤδη ἐξακολουθοῦντα ν' ἀνήκῃσι τῷ ἐκδότη δὲν δύναται πλέον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὄντα προωρισμένα εἰς ἐξόφλησιν τῆς συναλλαγματικῆς καὶ β') ἡ ἀποστολὴ τῶν ἔμπορευμάτων νὰ ᾖ καὶ προγενεστέρᾳ τῆς ἐπελθούσης τυχόν πτωχεύσεως καὶ τῶν ἑκτα πρὸς αὐτῆς ἡμερῶν, ὅπερ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ πάσης ἐν γένει ἀποστολῆς χρηματικῶν κεφαλαίων, ἑξῶν κλπ. προωρισμένων νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀντικείμενα προβλέψεως.

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ἕτερον ζήτημα, σπουδαιότατον διὰ τε τὸν ἀποδέκτην καὶ τοὺς δανειστάς τοῦ ἐκδότη, ἐὰν δηλ. τοιοῦτος τῶν ἀποστελλομένων εἰδῶν προωρισμὸς πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὑπὸ τοῦ

δευτέρου καὶ γίνῃ δεκτὸς ὑπὸ τοῦ πρώτου.

Νομίζομεν ὅτι πρὸς κανονικὴν ὑπαρξιν τῆς προβλέψεως ἵπαιτεῖται πάντοτε τοιαύτῃ δήλωσις, διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ ὁ γενόμενος τῆς χρήσεως τῶν ἀποσταλέντων προωρισμὸς.

Οὕτως ἐκεῖνος λ. χ., διὰ λογαριασμὸν τοῦ ὁποῦ ἐξεδόθῃ συναλλαγματικῇ, δὲν δύναται, ἐὰν ᾖ καὶ ὀφειλέτης τοῦ πτωχεύσαντος πληρωτοῦ, νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι αἱ παρ' αὐτοῦ γενομένηαι προκαταβολαὶ ἔδει ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρωτίστως εἰς ἐξόφλησιν τοῦ ἰδίου χρέους (Cass., 25 Μαρτ. 1839), ὁ δὲ πληρωτὴς στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ χρησιμοποίησιν τὰς ὑπὸ προωρισμὸν εἰδικῶν ληφθεῖσας ἀξίας εἰς πληρωμὴν ὀφειλῆς ἄλλης ἢ εἰς ἐξόφλησιν τῆς ἰδίας ἀπαιτήσεως ἣν ἔχει τυχόν κατὰ τοῦ ἐκδότη, ὅστις ἔπειθεν αὐτῷ λόγῳ προβλέψεως ἔμπραχσιν ἐν γένει γραμμάτια, καθότι ἄλλως διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ πληρώσῃ δις τὸ αὐτό.

Δισταγμοὶ ἐπομένως ἡδύναντο νὰ ἐγερθῶσι μόνον περὶ τοῦ ἂν ὁ τοιοῦτος εἰδικὸς προωρισμὸς δεόν νὰ προκύπῃ πάντοτε ἐκ ρητῆς καὶ ἀναμφισβητήτου ἀποδοχῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ πληρωτοῦ· ἀλλ' ἡ αὐστηρότης αὕτη δὲν θὰ ἐδικαιολογεῖτο προκειμένου μάλιστα περὶ ἔμπορικῶν διαφορῶν· τούτου δ' ἕνεκα καὶ αἱ ἐγερθεῖσαι σχετικαὶ ἀμφιβολίαι δὲν ἐβαιώθησαν σπουδαίαι (Aisne· ἀριθ. 1283).

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι δεόν νὰ προϋπάρχῃ περὶ τούτου συμφωνία, ἀλλ' ἐντεῦθεν δὲν ἐπεται ποσῶς καὶ ὅτι ἡ τοιαύτῃ τῶν μερῶν συνεννόησις ἀπαγορεύεται ν' ἀποδεχθῇ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἢ ὅτι ὁ δικαστὴς στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως, ἐκτιμῶν τὰς ἐκαστοτε ὑποβληλόμενας αὐτῷ περιστάσεις, ἀποφαίνεται ὅτι τὴν εἰδικὴν χρῆσιν ἀποσταλέντων εἰδῶν ἀ-

εἰς ἕνα καὶ σιωπηρῶς ὁ πληρωτής.

"Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς μεταξὺ ἐκδότου καὶ ἀποδέκτου σχέσεις, ἐρρήθη ἤδη ὅτι κατὰ νόμον δὲν θεωρεῖται ὑπάρχουσα πρόβλεψις ἢ μόνον ὅταν αἱ ἀποσταλείσαι πρὸς τοῦτο ἀξίαι ὧσιν ἐκκαθαρισμένοι καὶ ἀπαιτηταὶ ἐὰν ἐπομένως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ πληρωτοῦ εὐρίσκωνται τίτλοι μὴ ληξιπρόθεσμοι ἢ ἐμπορεύματα ἀνεπίδεκτα πωλήσεως, δικαιούται οὗτος ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐκ τῶν προτέρων ἀποδοχὴν τῆς συναλλαγματικῆς.

Ἐὰν οὖν ἐν ἐμπορικαῖς τελούντες σχέσεσιν ἐκδώσωσιν ἁμοιβαίας συναλλαγματικές, ἐκεῖνος ὅστις ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τὴν κατὰ πρῶτον λήγουσαν δὲν θεωρεῖται ὡς ἔχων πρόβλεψιν ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ἢ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσα εἶχε γίνεαι ἀποδεκτή. Ἡ τοιαύτη ἀποδοχή, ἐξομοιουμένη ἀπλῶς πρὸς μὴ ληξιπρόθεσμους τίτλους ἀποσταλέντας πρὸς ἀσφάλειαν, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀξία ἐκκαθαρισμένη καὶ ἀπαιτητή. (Paris, 20 Μαρτίου 1828—καὶ 20 Δεκ. 1837).

Κατὰ τὸν Ἄρειον Πάγον (308 τοῦ 1884) ἡ πρόβλεψις δύναται νὰ συνίσταται καὶ εἰς ἀπαίτησιν ἐκ συναλλαγματικῆς κατὰ τοῦ πληρωτοῦ ἀνήκουσαν εἰς τὸν ἐκδότην ὡς κομιστήν.

Περὶ τῶν ἐπὶ τῆς προβλέψεως δικαιωμάτων τοῦ κομιστοῦ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ ἐκδότου ἢ τοῦ πληρωτοῦ, βρα Πτώχευσιν καὶ Συμβιβασμόν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἄρθρ. 116, μεταβαίνομεν δὲ νῦν εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἐπομένου.

Ὁ Νομοθέτης, ὅρισας διὰ τοῦ ἄρθρ. 117 ὅτι ἡ ἀποδοχὴ ὑποβάλλει τὴν πρόβλεψιν, οὔτε ἐνδεὶ νὰ καθιερώσῃ οὔτε καθιεροῖ κανόνα γενικὸν καὶ ἀπόλυτον, ἀλλὰ τεκμήριον ἀπλοῦν ὑπὲρ τῶν τρίτων μόνον οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ ἐκδότου, ὅστις ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει δικαιούται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἐναντίον τοῦ πληρωτοῦ τὴν ἀποδο-

χὴν ἢ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς εἰς τὴν συνήνεσεν.

Οἱ κανόνες ἐπομένως οἱ τὰς συναλλαγματικὰς ἐπόντες ἐπιβάλλονται εἰς τὸν ἀποδεχθέντα πληρωτὴν τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως ἐξοφλήσῃ ἐν τῷ συμφωνηθέντι τόπῳ καὶ χρόνῳ τὴν ἀπαίτησιν, ἐν ἀρνήσει δὲ πληρωμῆς ὁ κομιστὴς δικαιούται ἐὰν ἐξεπλήρωσε τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένας αὐτῷ ὑποχρεώσεις νὰ στραφῇ ἐναντίον τοῦ τε ὀπισθογράφου καὶ τοῦ ἐκδότου. Ὁ κύριος ὅθεν διατηρεῖ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐναντίον οὐ μόνον τῶν ὀπισθογράφων καὶ τοῦ ἐκδότου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποδέκτου, ὅστις εἶναι ὁ κατ' ἐντολὴν ὀφειλέτης καὶ ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἔλλειψιν προβλέψεως, διότι ἡ ἀποδοχὴ κατὰ τὸ ἄρθρ. 117 ἀποτελεῖ αἰ πρὸς αὐτὴν τεκμήριον, ὅπαρ δὲν δύναται νὰ πολεμηθῇ. Ὡς ἐρρήθη ἤδη καὶ ρηθῆσεται καὶ περαιτέρω, ὁ κομιστὴς ἐν ἀρνήσει ἀποδοχῆς ἢ πληρωμῆς ὀφείλει νὰ συντάξῃ διαμαρτυρικόν· τὰ ἐκ τῆς ἔλλειψεως δ' αὐτοῦ ἐπερχόμενα ἀποτελέσματα εἰς διάφορα ὡς πρὸς τοὺς ὀπισθογράφους καὶ διάφορα ὡς πρὸς τὸν ἐκδότην.

Οἱ πρῶτοι ἀπαλλάσσονται πάσης εὐθύνης, ὅταν ἡ διαμαρτυρία δὲν ἐγένετο ἐγκαίρως καὶ ὁ κομιστὴς στερῆται τοῦ δικαιώματος ὅπως πρὸς ἄρσιν τῆς ἐντολῆς ἐπερχομένης ἐκπτώσεως ἐπικαλεσθῇ ἐναντίον αὐτῶν τὴν παρὰ τῷ ἀποδέκτῃ ἔλλειψιν προβλέψεως, ἀντιθέτως ὅμως ὁ ἐκδότης παύει μὲν ὡσαύτως ἐυθυνόμενος διὰ τὴν παράλειψιν τῆς τοιαύτης διαπτώσεως, ἀλλὰ μόνον ἐν περιπτώσει πρόβλεψεως, ἐὰν δὲ τοιαύτη δὲν ὑπῆρξεν, ὁ κομιστὴς διατηρεῖ ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ δικαιώματα αὐτοῦ.

Ὁ ἐκδότης οὐδεμίαν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑφίσταται βλάβην, ἀφοῦ, λαβὼν τῆς συναλλαγματικῆς τὸ ἀντίτιμον, ὀφείλει πάντως ν' ἀποδώσῃ αὐτό, ἐνῷ ἂν ὁ

τῇδε πρόβλεψις, ἢ μὴ ἔγκυρος διαλα-
μνῶσα αὐτὸν τῶν μέσων ὅπως
τραπῇ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἐπάγεται ἁ-
ναγκαιῶς ζημίαν.

Ὁ ἐκδότης οὐδέποτε ἀπαλλάσσεται
τῇ ἐν λόγῳ ἀποδείξεως, προσαρθείσης ὅ-
μως τοιαύτης πᾶσα εὐθύνη ἀπέναντι τοῦ
κομιστοῦ αἴρεται (Α. Π. 32 τοῦ 1842).

Ὅτε συμφώνως πρὸς τὰνωτέρω ἀνα-
πιστώμενα οἱ ὀπισθογράφοι, καίτοι τὴν
αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐκδότου ὑπέχοντες εὐ-
θύνην, οὐδεμίαν ὅμως φέρουσιν ὑποχρέ-
ωσιν ὅπως χορηγήτωσι καὶ πρόβλεψιν,
ἔργῳ κατέβαλον ἐφάπαξ τὴν ἀξίαν τοῦ
τίτλου· τούτου δ' ἕνεκα καὶ τὸ ἄρθρον
117 ὁρίζει ὅτι ὡς πρὸς αὐτοὺς ἡ ἀποδο-
χὴ τακτικῶς τὴν πρόβλεψιν.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ὁ κομι-
στής μὴ ἀποδεχθεὶς συναλλαγματικῆς
παρεῖται μὲν τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἐ-
γείρῃ ἀπ' εὐθείας τὴν ἐκ τῆς συναλλα-
γμῆς ἀγωγὴν ἐναντίον τοῦ πληρωτοῦ,
ἀλλὰ συνεπεία τῆς δι' ὀπισθογραφῆσεως
μεταβιβάσεως τῆς μὴ ἀποδεχθεὶς συν-
αλλαγματικῆς καθίσταται ἐκδοχὴς τῶν
κατὰ τοῦ πληρωτοῦ ἀπαιτήσεων τοῦ ἐκ-
δότου ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης προβλέψεως,
ἐννοσίων οὕτως ἰδίῳ ὀνόματι τὴν ἀγωγὴν
ἐκτελεῖν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 170.

Ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει δικαιοῦ-
ται ὁ ὀφειλέτης ν' ἀντιτάξῃ κατ' αὐτοῦ
πᾶσαν ἔνστασιν, ἣν ἔχει κατὰ τοῦ ἐκχω-
ροῦντος ἐκδότου (Α. Π. 167 τοῦ 78).

Ὅπισθογράφοις. Ἐναντίον τῶν
γενικῶν ἀρχῶν τῶν διεπουσῶν τῶν ἀπαι-
τήσεων τὴν ἐκχώρησιν, ὁ Ἐμπ. Νόμος
ἀποφαίνεται ὅτι ἡ τελεία καὶ πλήρης
τῆς συναλλαγματικῆς κυριότης μεταβιβά-
ζεται δι' ἀπλῆς μνείας τούτου ἐπὶ τοῦ
τίτλου ἄνευ ἐτέρας διατυπώσεως καὶ ἄ-
νευ γνωστοποιήσεως πρὸς τὸν ὀφειλέτην.
Ὅτε ὀπισθογράφοις καλεῖται ἡ ὀπισθεν
τοῦ ἑγγράφου γραφομένη δήλωσις τοῦ
κομιστοῦ, δι' ἧς ἐκχωρεῖ τὴν συναλλα-

ματικὴν τρίτῳ τινί, ἐγγυώμενος περὶ τῆς
ἐγκαίρου αὐτῆς ἐξοφλήσεως· τῆς τοιαύ-
της δὲ μεταβιβάσεως ἡ ὠφέλεια εἶναι
σύνοπτος, διότι ἀπαλλάσσεται τὸ ἐμπό-
ριον ἐν τῇ τῶν κεφαλαίων μετακινήσει
τῶν πολυπλόκων τῆς πολιτικῆς ἐκχώρη-
σεως τύπων καὶ τῆς ἀναγκαιῶς συνακο-
λουθούσης βραδύτητος.

Ὡς εἴπομεν ἤδη, ἡ σχετικὴ πρᾶξις
δὲν ν' ἀναγράφεται ἐπὶ τοῦ τίτλου, ἐν-
τεῦθεν δὲ γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἐρώτησις
δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἰδιαιτέρως;

Ὁ Alauret (ἀριθ. 1844) τὴν τοιαύ-
την φαίνεται ἀποδεχόμενος γνώμην, ἀλλὰ
βεβαίως ὁρβότερον εἶναι νὰ δεχθῇ τις τὸ
ἐναντίον· διότι ἐκτός τοῦ ὅτι οὐσιώδης
καὶ ἀναγκαῖα τῆς τοιαύτης μεταβιβά-
σεως προϋποθέσεις εἶναι, ὡς δείκνυσιν καὶ
τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἡ ὀπισθεν τοῦ τίτλου ἀ-
ναγραφὴ τῆς περὶ τούτου δηλώσεως καὶ
ἡ πρακτικὴ οὐδέποτε θὰ παρίσχη κα-
χωρισμένης ὀπισθογραφῆσεως δείγματα.
εἶναι πλέον ἢ βέβαιον ὅτι ἡ διὰ πρᾶξεως
ἰδιαιτέρως ἔστω καὶ συμβολαιογραφικῇ
πραγματοποιήσεως τῆς τοιαύτης ἐνεργείας
ἡδύνατο νὰ υποβοηθῇ τὸν δόλον, ἐάν οἱ
συμβελλόμενοι ἢ ὁ συμβολαιογράφος δὲν
ἐλάμβανον πάσας τὰς ἀναγκαῖας προφυ-
λάξεις ὅπως μὴ ἀπειθεῖσιν οἱ τρίτοι, εἰς
οὗ δηλοῦται ὅτι ὁ νόμος ἐνός ν' ἀξιώσῃ
ὡς οὐσιωδούς τινος τῆς ἐν τῷ τίτλῳ ἀνα-
γραφῆς τὴν διατύπωσιν, ἧς ἐπομένως ἡ
παράλειψις ἐπάγεται ἀκυρότητα.

Ἡ ὀπισθογράφουσι διαιρεῖται γενικῶς
εἰς τακτικὴν καὶ ἀτακτικὴν, τὰ ἀναγκαῖα
δ' αὐτῆς προσόντα ἀναγράφει τὸ ἄρθρ.
187, καὶ δ' ἡ πρᾶξις πρέπει νὰ ᾖ χρο-
νολογημένη καὶ νὰ μνημονεύῃ τὴν πα-
ροσχέτισαν ἀξίαν καὶ τοῦ ἐκδοχῆς τὸ
ὄνομα.

Ἡ πρώτη τοῦ νόμου ἀπαίτησις εἶναι,
ὡς βλέπει τις, ἡ χρονολογία, καὶ τούτο
ἵνα προληφθῇ ὁ δόλος καὶ παρακωλυθῇ
ἡ μετὰ τὴν πτώχευσιν τοῦ κυρίου μετα-

θίβασις ἢ διατύπωσις δ' αὐτῆς τοσούτον θεωρεῖται σπουδαία, ὥστε δὲν δύναται ν' ἀνακληρωθῇ ἄλλως οὔτε νὰ καταλυθῇ. Πᾶν ἐπομένως πρόσωπον, ἔχον ἐν τούτῳ συμφέρον, δικαιούται νὰ ὠφελῇ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως, ἥτις ἀνακόπτει τῆς κυριότητος τὴν μεταβιβασιν.

Κατὰ δεύτερον λόγον ἀπαιτεῖται ἡ *ληφθεῖσα ἀξία*, ἀλλὰ τὰ περὶ τούτου δὲν χρῆζουσι πολλῆς ἐξηγήσεως, διότι καὶ ἐνταῦθα ἰσχύουσιν αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἄρθρου 110 ἐν σχέσει πρὸς τὴν παράλειψιν τῆς ἀξίας.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀπαιτεῖται, ὡς ἐρρήθη, καὶ τοῦ ἐκδοχέως τὸ πρόσωπον.

Ἐὰν ὑπάρξῃ πλάνη περὶ τὸ πρόσωπον (οὐ δὲ νόμος δὲν ἤϊωσε καὶ τὸ ἐπάγγελμα ἢ τὴν κατοικίαν), ἡ πλάνη αὕτη δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄνευ συνεπειῶν, ἀλλ' ἡ βεβαίωσις τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἀπόκειται πάντοτε τῇ διακριτικῇ τοῦ δικαστηρίου ἐξουσίᾳ, ὅπερ καὶ δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσιν ἔχει νὰ κρίνῃ, ἐὰν ἐντεῦθεν κατέστη οὐσιωδῶς ἐλαττωματικὴ ἡ πράξις. (Cass., 16 Ἰουν. 1846).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἔλλειψις τοῦ ὀνόματος καθιστῶσα τὴν ὀπισθογράφτησιν ἄτακτον ἤθελεν ἐξομοίωσιν αὐτὴν πρὸς ἀπλοὺν ἐπιτροπικόν, ἐνῷ ἡ παράλειψις τῆς ρήτηρας «εἰς διαταγὴν» θὰ εἶγε μὲν προσόμοιον ἀποτέλεσμα, ἀλλ' ἡ ἐνταλὴ θὰ περιωρίζετο εἰς τὸ *λαμβάνει* καὶ *ἐντάγει* οὐχὶ δὲ καὶ τὸ *μεταβιβάζειν*. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ ὀπισθογράφος δι' ἐνὸς γραμματίου εἰς διαταγὴν δημιουργεῖ γραμμάτιον εἰς πρόσωπον κατονομαζόμενον, εἰς τοῦτο δὲ οὐδὲν νομίζομεν, ὅτι ἀντίκειται. (Dal., Rép., Effets de comm. 404. — Alauz., ἀριθ. 1358). Ἀντιθέτως ὅμως ὁ ὀπισθογράφος δὲν στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως εἰς πᾶς πρὸς μεταφορὰν τῆς κυριότητος ἀναγκαίας δη-

λώσει προσθήσῃ καὶ ὄρους ποικίλους, οἵτινες εἰσιν ὑποχρεωτικοὶ διὰ τοὺς ἐκδοχοὺς, ὡς λ. χ. ἐπὶ παραδείγματος, νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς ἐπομένους κομιστάς εἰς ὑποχρεώσεις ἄλλοιαις ἐκείνων, αἵτινες συνήκονται φυσικῶς εἰς τὴν συναλλαγματικὴν, ἀλλ' οἱ ὅροι οὗτοι, ἐὰν ζῆν προκύπτουσιν ἐκ τοῦ σώματος τῆς συναλλαγματικῆς ἀναγραφόμενοι ἐν πράξει κεχωρισμένη, δὲν δύνανται βεβαίως νὰ δεσμεύσιν ἢ μόνον τὸν ἀμέσως ἐπόμενον ἐκδοχέα.

Ἐννοεῖται ὅμως οἰκοθεν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ὀπισθογράφος ὑποχρεοῦται νὰ ἐκφράζηται ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς καὶ νὰ ἀσφαλισθῇ ἐναντίον τῆς ἐρμηλείας, ἥτις ἤθελεν εἶναι ἀσύμφορος δι' αὐτόν, ὅταν πρόκειται νὰ μεταβάλῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν φύσιν συναλλαγματος, ὅπερ ἐκάνοντο ἄλλως ὁ νόμος. (Παραβ. Alauzet ἀριθ. 1359).

Ὡς συνέπειαν νόμιμον τῶν τοιούτων ἀρχῶν ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν κατ' ἀνάγκην, ὅτι ἡ κάτωθι τῆς συναλλαγματικῆς ἀπλῇ τοῦ κυρίου ὑπογραφή δὲν ἀρκεῖ, ἥτοι ὅτι ἡ ἐν λευκῷ ὀπισθογράφσις εἶναι ἀνίκανος ὅπως μεταγὰγγῃ τῷ ἐκδοχῇ τῆς συναλλαγματικῆς τὴν κυριότητα καὶ ὅμως καὶ ἡ νομολογία τῶν Γαλ. Δικαστηρίων καὶ οἱ συγγραφεῖς πάντες συμφωνοῦσιν ὅτι ὁ κάτοχος συναλλαγματικῆς ἐν λευκῷ ὀπισθογραφηθείσης δικαιούται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν συμπλήρωσιν καὶ καταστήσῃ τὴν πράξιν ἰσχυράν καὶ ἔγκυρον, πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἄρθρου 137 συμμαρφούμενος· ἐὰν δὲ λάθῃ τις ὑπ' ὅψιν, ὅτι οὐδεὶς συντρέχει λόγοι ἀπαιτῶν ὅπως ὁ ὀπισθογράφος γράφεται διὰ χειρὸς τοῦ ἐκχωρητοῦ, θέλει βεβαίως φθάσει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ γνώμη αὐτῇ εἶναι ὀρθότερα, ἀρκεῖ μόνον ὁ τὴν συμπλήρωσιν ἐνεργῶν νὰ εἶναι νόμιμος τοῦ τίτλου κάτοχος (Alauz., αὐτ.) Ἡ τοιαύτη ὅμως συμπλήρωσις ἀπαγορεύεται κατὰ γενικὴν ἀρχὴν, μετὰ τὸν θάνα-

τον ἢ τὴν πώχουσιν τοῦ ὑπογραφέως· ὅτι ὁ κομιστὴς δὲν ἐνεργεῖ ἢ μόνον ἐν ὀνόματι τοῦ ἐκχωρητοῦ, πράττων δυνάμει τῆς δοθείσης ἐντολῆς, ὅτι ἐδικαιοῦτο νὰ πράξῃ καὶ ἐκεῖνος (Pardessus, ἀριθ. 346. — Nougier, 459 — 2. — Vinet, 2 σελ. 223 καὶ ἐπ. — Cass. 6 Ἰουν. 1845).

Ἄλλ' ὁ κομιστὴς δύναται νὰ ποιήσῃται ἄλλοιαν τῆς ἐν λευκῷ ὑπογραφῆς ῥῆσιν; Βεβαίως ὄχι. Ἐπομένως κωλύεται, ὅπως κατὰ τὴν συμπλήρωσιν παραιτηθῇ λ. χ. τῶν περὶ διαμαρτυρικῶν διατυπώσεων, ἢ ποιήσῃται δῆλωση ἐτέραν δι' ἧς ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ ὑπογραφέως τὸ δικαίωμα τῆς ὑποβολῆς τῶν ἐνστάσεων, ὡς παρέχεται ἀπὸ τὸν νόμον. (Limoges, 10 Μαΐου 1844 καὶ 25 Μαρ. 1866).

Ὁ Alauzet ἐν τούτοις (ἀριθ. 1361) ἐξετάζων τὸ ζήτημα, εἰς δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἀτελής ὀπισθογράφος ἔτι ἐν ἑλλείψει τῆς χρονολογίας ἢ τῆς ληθελείας ἀξίας, ἀποφαίνεται καταφατικῶς. Στηριζόμενος περιέργως ἐπὶ τοῦ ἀρθ. 138. Νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν δύναται ἢ νὰ τύχῃ γενικῆς ἀποδοκιμασίας, διότι ὁ ὑπογράφων ἐν λευκῷ ὑπερέπεται νὰ γραφῇ ἄνωθεν, ὅτι δὴ κατεβλήσῃ ὁ κομιστὴς, ἐνῶν ποιούμενος ἀτελὴ δῆλωση ἢ γράφων τοιαύτην ἢ τοιαύτην ὀπισθογράψῃ ἐνὸς βεβαίως νὰ μὴν αὕτη ὡς ἔχει· ἐν τῷ πνεύματι δὲ τούτῳ καὶ ὁ Pardessus (ἀριθ. 316) διατάκει, ὅτι ἡ συμπλήρωσις δὲν πρέπει νὰ συγχέεται πρὸς τὴν διόρθωσιν.

Ἡ ὀπισθογράφος, ἐν τέλει, δύναται νὰ δ. ὅτ' ἐπιτροπὴν, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔχει τὰς κοινὰς συνεπείας, ἀποχρεοῦσα τὸν ἐντολὰ μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πρὸς τὸν ἐντολοδόχον δοθείσης ἐξουσίας.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ τύπου τῆς πράξεως, ἐξεταστέον δὲ νῦν ὅποιά εἰσι τὰ

ἐξ αὐτῆς ἐπερχόμενα ἀποτελέσματα.

Ὑπεστηρίχθη ἄλλοτε ὑπὸ τινων ὅτι ἡ ὀπισθογράφος ἀποτελεῖ καθαρῶς νέον συναλλάγμα μεταξὺ ὀπισθογράφου καὶ κομιστοῦ, ἀλλ' ἀκριβεστέρως τῆς πράξεως διάγνωσις ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπόκρουσιν τῆς τοιαύτης θεωρίας, διότι, ἀφοῦ ὁ ὀπισθογράφος ἐπέχει ἀπέναντι τοῦ νέου κομιστοῦ τὴν θέσιν ἐκδότη, ἡ πράξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς πρόσθετος τῇ ὑφισταμένῃ τοιαύτῃ σύμβασιν. Ἐκ τούτου ἐπομένως συνάγεται, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι ἡ ὀπισθογράφος δύναται νὰ ὑπογραφῇ καὶ ἐν τῷ τόπῳ τῆς πληρωμῆς καὶ ὅτι ἡ μὴ τήρησις τῶν περὶ διαμαρτυρίας διατυπώσεων ἀπαλλάσσει (ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐπὶ ἐκδότη παραδεδομένα) πάσης εὐθύνης τὸν ὀπισθογράφον καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι διὰ τῆς κατὰ τοὺς ἐκτεθέντας ὁρισμοὺς γενομένης ὀπισθογραφῆσεως, α') ὁ κομιστὴς ἀποκτᾷ πάντα τὰ ἐναντίον τοῦ ἐκδότη δικαιώματα, ὡς καὶ τὰς ἀγωγὰς τοῦ λήπτου, καταστὰς ἐντὸς ὀπισθογράφου, δυνάμενος ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς ἢ πληρωμῆς νὰ στραφῇ κατὰ τε τῶν ὀπισθογράφων καὶ τοῦ ἐκδότη καὶ β') ὁ πληρωτὴς δὲν δύναται ν' ἀντιτάξῃ κατ' αὐτοῦ τὰς ἐναντίον τοῦ πρώτου κατόχου τῆς συναλλαγματικῆς ἀξιώσεως, ἐπιφυλασσμένου μόνον τῷ ὀπισθογράφῳ τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἀποδείξῃ, ὅτι ἐδόθη ἀπλῆ πρὸς ἐξαργύρωσιν ἐντολή, ὅτι ἄγγραφος ἢ ἀτελής ὀπισθογράφος συνεπληρώθη παρανόμως καὶ ὅτι ἡ πράξις εἶναι πρᾶκτον βίας ἢ δόλου.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐνστάσις δὲν δύναται νάντιταχθῇ ἐναντίον τῶν καλῆς πίστει κατόχων (Cass. 5 Αὐγ. 1807).

Ἐφ' ὅσον ἡ συναλλαγματικὴ δὲν καθίσταται ληξίπροθεσμος, ἡ διαπραγματεύσις αὐτῆς εἶναι βεβαίως ἀπρόσκοπος, ἀλλ' ἀφοῦ διὰ τῆς ὀπισθογραφῆσεως με-

ταφέρεται ἡ κυριότης μεθ' ἑλων τῶν προνομίων τῆς συναλλαγματικῆς, γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία, ἡ τοιαύτη μεταβίβασις συγχωρεῖται καὶ μετὰ τὴν λήξιν;

Πολλοὶ τῶν νομοδιδασκάλων ἀποφαιτικῶς λύουσι τὸ ζήτημα (Savary, par., 75. — Noug., 155. — Pardessus 354. — *Ράλ. σελ. 464), ἀλλὰ μεθ' ἑλων τὸν πρὸς τὴν τοιαύτην γνώμην ὀφειλόμενον σεβασμόν, νομίζομεν ὅτι ἡ θεωρία αὕτη στηρίζεται ἐπὶ συγχύσεως ἀδικαιολογήτου τῶν ὀφειλετῶν τῆς συναλλαγματικῆς πρὸς τοὺς ὀπισθογράφους. Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται, ὅτι ἡ μετὰ τὴν λήξιν ὀπισθογράφῃσι δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐναντίον ἐκείνων ἀναβίωσιν δικαιωμάτων ἀποσβεσθέντων, ἀλλ' εἶναι λογικὸν νὰ δεχθῇ τις, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα παρακωλύει καὶ τὴν μεταγωγὴν τῶν δικαιωμάτων τοῦ κομιστοῦ ἐναντίον ὑπογραφέων, τριτεγγυητῶν ἢ πληρωτοῦ, ὅταν μεταξὺ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς λήξεως δὲν ἀριθμῆται καὶ ἡ συνέπεια αὕτη; *Ἄλλως δὲ ἀφ' οὗ τό ἄρθρ. 136 ἐκφράζεται τοσοῦτο γενικῶς καὶ ἀπολύτως, δικαιούμεθα ἄρα νὰ καθιερώσωμεν διαστολὴν, ἣν ἀποκρούει τοῦ νόμου ἡ σιωπὴ; (Παραβ. Cass. 28 Νοεμβ. 1824 καὶ 28 Ἰαν. 1838. — Persil ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 136 § 6. Bédar. 296 καὶ ἐπ.).

Ἐν πάσῃ ὁμοῦ περιπτώσει οὐδεὶς συντρέχει λόγος, ὅπως ἡ ὀπισθογράφῃσι θεωρηθῇ ἀμετάκλητος. Ὁ κομιστής ἐπομένως, ἐφ' ὅσον ὁ τίτλος εὐρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δικαιούται νὰ διαγράψῃ τὴν ἐκ πλάνης προελθούσαν ὀπισθογράφῃσιν, χωρὶς ὁ εἰς αὐτῆς ὠφελούμενος νὰ δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν νέαν τῆς συναλλαγματικῆς μεταβίβασιν (Pardes. 349 Noug. 1 ἀριθ. 445. — Bédar. 299. — Παραβ. καὶ Alauz. 1348).

Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τοῦ ἄρθρ. 138 τὴν ἐρμηνείαν.

*Ἐν λευκῇ ὀπισθογράφῃσι, ὡς καὶ

ἡ ἀτελὴς τοιαύτη, ἡ μὴ πληροῦσα τινὲς τῶν διατυπώσεων τοῦ ἄρθρ. 137, ἐνομάζεται ἄτακτος καὶ κατατάσσεται ὑπὲρ τοῦ νόμου ἐν ἑᾷ μορφῇ, διότι ἀμφότεροι εἰναι μετὰ γουσι τὴν κυριότητα, ἐξομοιούμεται πρὸς ἀπλοῦν ἐπιτροπικόν.

*Ἀλλ' ὁ κομιστής οὕτως οὐκ ὀπισθογράφῃσι συναλλαγματικῆς δύναται νὰ ἀποδείξῃ τὴν καταβολὴν τῆς ἀξίας καὶ ἐπομένως τὴν νόμιμον τοῦ τίτλου κατοχήν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἡμφισβητήθη σπουδαιῶς καὶ αἱ γνώμαι ποικίλλουσιν. Οὐδὲν μερικὴ μὲν νομολογία τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, ὡς καὶ συγγραφεῖς τινες (Pardes, 355. — Noug. 1 ἀριθ. 460) ἀποφαίνονται, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις δύναται μὲν ν' ἀντιτυχῇ ἐναντίον τοῦ ἐγγάτου τῆς τοιαύτης ὀπισθογράφῃσι, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ τοῦ ἐκδότου ἢ τῶν λοιπῶν ὑπογραφέων, ἕτεροι δὲ ὡς ὁ Alauzai (ἀριθ. 1363) ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας ὑποβληθέντων σκέψεων, στηριζόμενοι διδάσκουσι τὰ ἐναντία. Νομίζομεν ὅτι κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐμπορικοῦ Νόμου καὶ τὴν οἰκονομίαν τῶν διαφορῶν αὐτοῦ διατάξεων, δι' κατελογεῖται πλεότερον ὁ δεχόμενος, ὅτι τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν δικαιούται νὰ ἐπικαλεσθῇ ὁ κομιστής ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἐναντίον πάντων τῶν ὑπογραφέων λαμβανομένου ὑπ' ὅψις ὅτι σκοπὸς τῆς ὀπισθογράφῃσι ἐνιαυτός εἶναι ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος καὶ ὅτι τὸ ἄρθρον 138 στενωτάτα ἐρμηνευόμενον ὡς εἰσάγον ἐξαιρέσιν δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνῃται καὶ ἐπὶ περιπτώσεων ἄλλων.

Ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἄτακτος ὀπισθογράφῃσι δὲν ἐπάγεται τὴν μεταγωγὴν τῆς κυριότητος, δὲν ἐπεται ἀναγκαιῶς καὶ ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ ἀπόδειξις περὶ τοῦ ὅτι συνεφανήθη ἡ μεταβίβασις τῇ συναινέσει τῶν μερῶν ἢ τῇ καταβολῇ τῆς ἀξίας, αἵτινες συνοδεύουσι τοῦ τίτλου τῇ παράδοσιν οὐδεμίαν δ' ἐξ ἐτέρου ὑφίσταται

πυγνεία μεταξύ τῆς ἐντολῆς καὶ τῆς παρογραφῆσεως, ἥτις περιέχει ἐν αὐτῇ τὴν μεταφορὰς τὴν ἰδέαν, καὶ ἡ ὁποία ὁμοιοῦται πρὸς ἐπιτροπικόν, ἐξαιρετικῶς μόνον καὶ συνεπείᾳ ἀπλῆς παραλείψεως (Παραβ. Fremery σελ. 126. — Horgson σελ. 84 καὶ ἐπ.).

Ὡποσδήποτε καὶ ἡ ἀτακτος ὀπισθο-
μήτης λόγῳ τοῦ ἀπεριορίστου τῆς ἐν-
τολῆς παρέχεται τῷ κομιστῇ τὸ δικαί-
ωμα οὐ μόνον νὰ μεταβιβάσῃ, διαπραγ-
ματευθῇ καὶ ἐξοφλήσῃ τὴν συναλλαγμα-
τικὴν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ πᾶσαν γε-
νηοῦ καὶ εἰδικοῦ πληρεξουσίαν πράξιν
καὶ κυλούμενος νὰ ποιήσῃται χρῆσιν
καταρτίας ἢ ἐγέρσεως ἀγωγῆς.

Ἀποδοχή. Ὡς συνάγεται, ἐκ τῶν
πρόσθεν ἀναπτυχθέντων, ὁ νόμος ἐκ-
τός τῶν λοιπῶν συνεπιβάλλει τῷ ἐκ-
δότῃ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως προμη-
θεύσῃ ἐγκαίρως τῷ κομιστῇ τὴν τοῦ
πένου ἀποδοχὴν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἀτο-
μικὴν τοῦ πληρωτοῦ ὑποχρέωσιν.

Ἀλλ' ὁ ἀποδέκτης μὴ ἀναμιχθεὶς εἰς
τὰ μεταξύ τῶν διὰ τῆς συναλλαγῆς συμ-
βληθέντων προσώπων συμφωνημένα
καὶ ἑνὸς μέχρι τοῦδε, πρὸς τε τὴν ἐκδο-
θεῖσαν συναλλαγματικὴν καὶ τὰς ἐντεῦ-
θεν ἀπορρεούσας ὑποχρεώσεις, οὐδεμίαν,
ὡς εἰκόσ, ὑπέχει ἀπέναντι τοῦ κομιστοῦ
αὐθύνῃ· ἀναλαμβάνει δὲ τὴν ἐκτέλεσιν
τῶν παρὰ τοῦ ἐκδότου δοθεισῶν ὑποσχέ-
σεων διὰ μόνῃς τῆς ἀποδοχῆς, ἥς ἕνεκα
καὶ καθίσταται ὁ πρῶτος καὶ κυριώτε-
ρος ὀφειλέτης, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἀποδε-
χόμενος ὑπολαμβάνεται ὡς κατέχων τὴν
ἀναγκαίαν πρόβλεψιν καὶ ἀφ' ἑτέρου δι-
ότι πρὸς αὐτὸν θ' ἀπευθυνθῇ κυρίως ὁ
δικαιούχος αἰτούμενος τῶν ὀφειλομένων
τῷ πληρωμῇ.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ἀποδοχὴ κα-
εῖται ἢ ἐκ μέρους τοῦ πληρωτοῦ διδο-
μένη περὶ τῆς ἐν τῇ συμφωνηθέντι χρόνῳ
καταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου ἔγγραφος ὑ-

πόσχεσις, δι' ἧς βεβαιοῦται ἡ ἀπερρέσις
στος ἐκτέλεσις τῆς ἐν τῷ τίτλῳ περιεχο-
μένης ἐντολῆς, ἡ ὁποία ἵπποτελεῖ τὴν
σπουδαιοτέραν ὄντως πράξιν διὰ πάντα
τὰ ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ἐνεχόμενα
πρόσωπα.

Ὡς ἐρρήθη καὶ ἀνωτέρω, κατὰ γενικὴν
τοῦ δικαίου ἀρχήν, ὁ πληρωτὴς ὡς ἐν-
τολοδόχος δικαιούται νὰ δεχθῇ ἢ ν' ἀπα-
κρούσῃ τὴν ἐν τῇ συναλλαγματικῇ πε-
ριεχομένην ἐντολήν καὶ ὁ κομιστὴς δὲν
δύναται νὰ τὸν ἐκβιάσῃ εἰς τοῦτο, ἐκτός
ἐὰν ὑπάρχῃ λόγος παρέχων αὐτῷ τὴν ἐ-
ξουσίαν νὰ ἐνεργήσῃ ὡς δανειστής τοῦ
ἐκδότου ἢ τοῦ διατάκτου καὶ ὡς ἐνασκῶν
τὰ δικαιώματα αὐτῶν ἐν τούτοις ὑπάρ-
χουσι καὶ περιπτώσει, καθ' ἃς ὁ πληρω-
τὴς δὲν δύναται ν' ἀρνήθῃ ἀζημίως τὴν
ἀποδοχὴν.

Ὁδῶς ἐὰν ὁ πληρωτὴς ὀφείλῃ πρὶν ἐκ-
δοτῇ ποσὸν τι ἀνώτερον ἢ τοῦλάχιστον
ἴσον πρὸς τῆς συναλλαγματικῆς τὸ ἀν-
τίτιμον καὶ ἀν' ἐκβιάσει προηγουμένου
αὐτὸν περὶ τῆς κατὰ τὴν ἐμφάνισιν ἀ-
ποδοχῆς ἢ ἐδήλωσεν ὅτι τὴν πρόβλεψιν
ἣν ἔχει θὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ μιλ-
λόντος κομιστοῦ, ἡ ἀρνήσις αὐτοῦ δὲν
δύναται βεβαίως νὰ ᾔῃ ἀζημίως οὐτ' ἐν
τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει· διότι ἐπὶ τῆς
ποιαύτης εἰδοποιήσεως ἡ ὑποχρέωσις κα-
τέστη ἀμετάκλητος καὶ ἡ εἰς χεῖρας αὐ-
τοῦ ὑπάρχουσα πρόβλεψις θεωρεῖται ἀ-
νήκουσα τοῦντεῦθεν τοῖς κομισταῖς.

Ἀλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα,
δύναται ὁ πληρωτὴς νὰ ἰσχυρισθῇ ἐν τῇ
αὐτῇ περιπτώσει ὅτι ἡ μετὰ τοῦ ἐκδότου
ἀλληλογραφία δὲν ὑποχρεοῖ αὐτὸν ἢ μέ-
νον ἐναντίον ἐκείνου, ἐν ἑλλαις λέξεσιν
ὅτι ἡ αὐτῶν ἐκδοθεῖσα ὑπόσχεσις εἶναι
διὰ πάντα ἄλλον *res inter alios acta*·
τὸν κανόνα τοῦτον δικαιούται βεβαίως
νὰ ἐπικαλεσθῇ ὁ ὀφειλέτης ἐν πάσῃ πε-
ριπτώσει, ἀλλ' ἐν προκειμένῳ νομιζομεν
ὅτι ἕνεκα τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ τῆς ἐμπο-

ρίας συμφέροντος ἢ ἐφαρμογῇ τοῦ σχετικοῦ ἀξιώματος· δὲν πρέπει νὰ γείνη δευτέρῃ τοιαύτην δὲ γνώμην φαίνεται ἀποδεχομένη ἐμμέσως καὶ τῶν Γαλ. Δικαστηρίων ἢ νομολογία. (Paris 10 Νοεμβρ. 1847—Montpellier 29 Ἰουλίου 1836—Cass., 20 Ἀπρ. 1847).

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρα μνημονευμένοις θέμασιν ὁ πληρωτὴς ὑποχρεοῦται νὰ μὴ ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν, ἐκτὸς ἐὰν συντρέξωσι περιπτώσεις δικαιολογοῦσαι τὴν ἀρνήσιν, ὡς λ. χ. ἐὰν ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεως μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῆς συναλλαγματικῆς ὁ ἐκδότης κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως, ἢ ὅταν τὸ παρ' αὐτοῦ ὀφειλόμενον χρεὸς δὲν εἶναι ἐμπορικόν, ὅποτε δικαιούται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν. ἀφοῦ οὕτω θὰ ὑποβληθῇ τῇ ἐμπορικῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ τῇ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως πληρωμῇ (Pothier, ἀριθ. 92).

Τῆς ἀποδοχῆς τὸν τύπον ἀναγράφει τὸ ἄρθρ. 122, κατ' αὐτὸ δὲ τῆς πράξεως τὸ κύρος πολλῶν καὶ διαφορῶν στοιχείων ἀπαιτεῖ τὴν ἔγκαιρον συνδρομὴν.

Οὕτως ἡ ἀποδοχὴ δέον οὐ μόνον γραπτῇ νὰ ᾔναι, ἀλλὰ καὶ νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ μέλλοντος καταβαλεῖν, διότι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις ἐκφράζεται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε οὐδεμία, φρονούμεν, ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ κατὰ τοῦτο παραβίασις αὐτῆς ἐπάγεται ἀκυρότητα. Ἀπλῇ ἐπομένως ὑπογραφῇ τιθεμένη ἂν καθεν τῆς ἀποδοχῆς ἢ κεχωρισμένως, δύνανται μὲν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐρίτεγγυησις, οὐχὶ ὅμως καὶ ὡς ἀποδοχὴ.

Ἡ λέξις «δεκτή», δι' ἧς κατὰ νόμον δηλοῦται ἐγκύριος ἡ ἀποδοχὴ, πρέπει μὲν νὰ ὑπάρχῃ καὶ πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου, ὅλλ' οἱ συγγραφεῖς πάντες πλὴν τοῦ Vincens (2. σ. 252) συμφωνοῦσιν ὅτι δὲν ἀποτελεῖ πανηγυρικὸν τύπον, δυνάμεν ν' ἀναπληρωθῇ καὶ δι' ἐτέρας ἀναλόγου φράσεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές

ὅτι ἀποβαίνει δυσχερεστάτη τῶν ἐν λόγῳ ἐκφράσεων ἢ ἀπαρίθμησις, ὡς τοιαύταις ὅμως δυνάμεθα νὰ ὑποδείξωμεν τὰς ἐπὶ «θὰ τιμήσω» «θὰ πληρώσω» «θὰ ἐσφλήσω» «θὰ τύχῃ καλῆς ὑποδοχῆς πρὸς πληρωμὴν» κλπ. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει εἰς τὸ δικαστήριον ἀπόκειται πάντοτε νὰ ἐκτιμηθῇ τῶν λέξεων τὴν ἐξίαν καὶ ἀποφανθῇ, ἐὰν ὑπῆρξεν ἢ μὴ ἀποδοχὴ.

Ἄλλ' ἡ προφορικῶς γενομένη ἀποδοχὴ πρέπει ἄρα νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα καὶ δύνανται νὰ ἔχῃ τὰς αὐτὰς συνεπείας.

Ὁ Pardessus (dr. com. ἀριθ. 365) φαίνεται ἀποδεχόμενος τὴν γνώμην ὅτι τῷ πληρωτῇ δύνανται νὰ ἐπιβληθῇ καὶ ὅρκος περὶ τοῦ ὅτι ὑπεσχέθη νὰ καταβάλῃ (Harcab. καὶ Noug. ἀριθ. 321), νομίζομεν ὅμως ὅτι ἡ ἐκδοχὴ αὕτη (ἥτις συνεπάγεται ἀναγκαίως καὶ τὴν διὰ μετῴρων ἀπόδειξιν) δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ νομοθέτου· διότι, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 122, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι διὰ τὸ κύρος τῆς πράξεως κατ' εἶαι ρεσιν τοῦ περὶ ἀποδείξεως ἰσχύοντος κανόνος ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως ἡ γραπτὴ αὐτῆς διατύπωσις. Ὡστε ἡ προφορικὴ ὑπόσχεσις, ἣν τυχὸν δίδωσιν ὁ πληρωτὴς, δύνανται μὲν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπλῇ περὶ γενησομένης ἀποδοχῆς δήλωσις καὶ νὰ παραγάγῃ ἀποτελέσματά τινα μεταξὺ ἐκδότης καὶ πληρωτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ ἰσχύῃ ὡς ἀποδοχὴ.

Ἐπίσης, ἐὰν ἡ συναλλαγματικὴ πρὸ τῆς λήξεως περιέλθῃ κατὰ σύμπτωσιν εἰς τοῦ πληρωτοῦ τὴν κυριότητα καὶ οὕτως ὀπισθογραφῶν αὐτὴν τὴν θέσιν εἰς κυκλοφορίαν, ἡ τοιαύτη ὀπισθογράφησις δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως ἀποδοχὴν· διότι, ἀφοῦ, ὡς ἐρρήθη, στερεῖται τῆς τοιοῦτης ιδιότητος ἡ προφορικὴ, πολλῶ μᾶλλον δὲ δύνανται ἡ σιωπηρὰ νὰ ἔχῃ τῆς γραπτῆς τὰς ἐννόμους συνεπείας καὶ τὴν δυνάμιν.

Ἐκτός ὅμως τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων τὸ ἄρθρ. 122 ἐπιβάλλει καὶ τὴν χρονολόγησιν τοῦ ἐγγράφου, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ διατύπωσις αὕτη ἀπαιτεῖται μόνον ἐπὶ συναλλαγματικῆς μεθ' ὧρισμένου χρόνου ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως πληρωτέας, συνέπεται ὅτι ἡ σχετικὴ ἔλλειψις ἀναπληροῦται ἐγκύρως διὰ τῆς χρονολογίας τοῦ τίτλου (Λ. Π. 29 τοῦ 63).

Σημειωτέον ἐν ταῦτοις, ὅτι, ἐὰν συναλλαγματικὴ τις ἐκδοθεῖσα τὴν 1 ἑβρ. 1, καὶ πληρωτέα ἐντὸς 10 ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως ἡμερῶν παρουσιασθῇ τὴν 15 τῇ πληρωτῇ καὶ οὗτος ἀποδοχῇ ἄνω χρονολογίας, ὁ κομιστής, ὅστις δὲν ἔχει δύνάμη νὰ διαμαρτυρηθῇ ἢ τὴν 5 ἀπὸ τῆς λήξεως ἡμέραν, δὲν στερεῖται τῆς ἀγωγῆς λόγῳ βραδυτέρας διαμαρτυρίας ὅτις ὁ νομοθέτης εἰδεί προδήλως νὰ προστατεύσῃ καὶ οὐχὶ νὰ ζημιώσῃ αὐτόν. Ἐνταῦθα δ' ἐπεται, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 122 δέον νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς σκοπούσα ν' ἀφαίρεσιν ἀπὸ τοῦ κομιστοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεργεῖν, μόνον ὅταν ἡ ἀποδοχὴ ἐχρονολογήθῃ συμφώνως πρὸς τὸν νόμον καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι οὗτος δικαιούται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡμερῶν τὴν ἀτελῇ ἀποδοχῇ ὡς ἀνυπαρξομένη νὰ διαμαρτυρηθῇ οὐχὶ ἐπὶ μὴ πληρωμῇ, ἀλλ' ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ καθότι ἡ λήξις κατὰ τὸ ἄρθρ. 131 προσδιορίζεται οὐ μόνον διὰ τῆς χρονολογίας τῆς ἀποδοχῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ διαμαρτυρικοῦ ἄνευ ἀπωλείας τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρθρ 120 παρεχομένου πρὸς ἀγωγῆν δικαίου (Alauz., ἀριθ. 1909. — Παραβ. ἐν ταῦτοις καὶ Pargolius de com. ἀριθ. 420).

Ὁ πληρωτής, καλούμενος, ὅπως δηλώσεται ἐν δέχεται τὴν συναλλαγματικὴν, καὶ βαρύνει αὐτὸν καὶ τῆς ὁποίας διὰ τὴν ἀγνοῇ πολλάκις τὴν ὑπαρξίν, ἐν εὐρίσκειται βεβαίως εἰς θέσιν νὰ γινῇ προχείρως τὰς μετὰ αὐτοῦ καὶ

τοῦ ἐκδότου ἢ διατάκτου χρηματικὰς σχέσεις καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολύτως ἀναγκαῖον ἦτο νὰ παρασχεθῇ προθεσμία ἀνάλογος, ὅπως ἐξακριβώσῃ πρὸς τῆς ἀποδοχῆς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν ἐντολέων θέσιν. Ὡσαύτως εἶμι νὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ ζήτημα, ὅποια πρέπει νὰ ᾖ ἡ εὐθύνη τοῦ μὴ δηλοῦντος ἐκτὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας, ἐὰν ἀποδέχεται ἢ μὴ· ἐκρίθη δὲ ὁρθὸν εἰς ἐνός μὲν ν' ἀφεθῇ τῇ διακριτικῇ τοῦ δικαστοῦ ἐξουσίᾳ ἢ ἐκτίμησιν γεγονότος, ἥς δὲν ἡδύνατο ὁ νομοθέτης νὰ ἐπιληφθῇ ἐκ τῶν προτέρων, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ὑποκύψῃ ὁ πληρωτής ταῖς ἐνταῦθεν προκυπούσαις τυχόν ζημίαις.

Ἀκριβῆ τῶν ἀνωτέρω ἄρχων διατύπωσιν περιέχει τὸ ἄρθρ. 125, ὅριζον δὲ ὅτι ἀποδοχῇ δέον νὰ ἐνεργῇται ὡς αὐτῇ ἐμφανίσει τῆς συναλλαγματικῆς ἢ ἐντὸς εἴκοσι καὶ τεσσάρων ἀπὸ αὐτῆς ὥρων καὶ ὅτι ἐὰν μετὰ τοῦτο δὲν ἐπιστραφῇ ὁπωσδήποτε ὁ τίτλος ὁ ἐπισχὼν αὐτὸν ὀρεῖται πάντως ν' ἀνορθώσῃ τὰς ἐπελθούσας ζημίας.

Ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, ἥς ἡ ὁρθὴ διατύπωσις μεγάλας παρήγαγεν ἐν Γαλλίᾳ συζητήσεις (Pracès—Verbaux 29 Ἰαν. 1807, Locré T. 18, σ. 54), ἀποκλείει βεβαίως, ὡς ἐρρήθη καὶ ρηθῆσεται περαιτέρω, τὴν σιωπηρὰν ἀποδοχῇ· ἀλλ' ἐνταῦθα ἐρωτᾶται, ὑπάρχουσιν ἐνίοτε καὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ σιωπὴ δέον νὰ ἐξηγῇται ὡς ἀποδοχῇ;

Τινὲς τῶν ἀρχαιοτέρων Νομοδιδασκάλων ἐφφρονουν ὄντως, ὅτι, ἐὰν ὁ πληρωτής δόλῳ φερόμενος ἀποπλανήσῃ τὸν κομιστήν, διὰ προφάσεων ἡγευδῶν, πρὸς μεταίωσιν τῆς ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ διαμαρτυρίας καὶ ἐν τῷ μεταξύ πτωχεύσῃ, ὁ ἐκδότης δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποδοχῆς, ἀλλ' ἐν τῷ παραδείγματι τοῦτο, ὅπερ ἐπικαλεῖται ὁ Polhier (ἀριθ. 16), ὁ πληρωτής ἐξομοιοῦται μόνον πρὸς ἄν

ποδεχθέντα, διότι ἡ εὐθύνη αὐτοῦ παρέχεται οὐχί ἐξ ἀποδοχῆς ἀλλ' ἐκ δόλου ὃν μετήλθε, καὶ τούτου ἕνεκα φρονούμεν δι, ἐὰν ἡ σιωπὴ ᾖ ἀπότοκος ἀμελείας ἀπλῆς ἢ λόγων ἐτέρων μὴ ἐχόντων δόλον, ἢ ἐάν, ὡς δέχεται καὶ ὁ Alaizet, ἡ βραδύτης μόνον ἀποτέλεσμα ἔσχε τὸ νὰ στερήσῃ τὸν κομιστὴν τῆς εὐκολίας, ὅπως διαπραγματευθῇ τὸν ἀνήκοντα αὐτῷ τίτλον, οἱ δικασταὶ τῇ διακριτικῇ τῶν ὁποίων ἐξουσίᾳ ἀνήκει πάντοτε ἡ ἐκτίμησις, δὲν δύνανται βεβαίως ν' ἀποδεχθῶσι τὴν τοιαύτην ἐρμηνείαν.

Ὅπως δὲ ποτε, ἐὰν ἡ συναλλαγματικὴ δὲν ἐπιστραφῇ ἐγκαίρως, ἡ ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 125 ὀριζομένη ἀποζημίωσις θ' ἀποτελεῖται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐξ ὁλοκλήρου τοῦ ἀντιτίμου τῆς συναλλαγματικῆς, ἐπιφυλασσομένου ὅμως τῷ πληρωτῇ τοῦ δικαιώματος, ὅπως στραφῇ ἐναντίον ἐκείνου, οὗτος ἐπλήρωσε τὸ χρέος.

Ἡ προθεσμία ἐν τούτοις τοῦ ἀρθρου 127 παρέχεται μὲν τῷ πληρωτῇ ὁλόκληρος, ἀλλ' ἐὰν θέλῃ, δικαιούται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀποδοχὴν καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως αὐτῆς ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἀποδοχῆς ἡ ὥρα τῆς ἐμφανίσεως, ὡς καὶ ἡ παράδοσις αὐτῆς τῆς συναλλαγματικῆς, δύναται ν' ἀποδεχθῇ δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων μὴ ἐξαίρουμένου μηδὲ τοῦ ὀρκου.

Ἄλλ' ἐνταῦθα θέοι νὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ ἕτερον ζήτημα· ἡ ἀποδοχὴ δύναται νὰ δοθῇ διὰ πράξεως ἰδιαιτέρας;

Ἡ ὁρθὴ αὐτοῦ λύσις μεγάλως ἀπασχόλησεν ἐν Γαλλίᾳ τὸν νομικὸν κόσμον. Ὁ Merlin ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας ἐξήτησεν ἐπιμόνως, στηριζόμενος ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων τῶν Ὁλλανδῶν, Γερμανῶν καὶ Ἰσπανῶν νομοδιδασκάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπως τὸ σχετικὸν ἀρθρον διατυπωθῇ ἀκριβέστερον καὶ λύσῃ διὰ τρόπον κατηγορηματικὸν τὸ ζήτημα, ἀλλ' ἡ αἴτησις αὐτοῦ ἀπεκρούσθη ὑπὸ τοῦ

Cambacérés, ἐπὶ τῷ λόγῳ δι' ἀφορρὴν τοῦ ἀρθρου δὲν ἀποκλείει τὴν δι' ἐπιστολῆς ἀποδοχὴν, ἔπεται φυσικῶς δι' ὅτι γίνῃ δεκτὴν, δι' ἐπὶ ἐπιτρέπει, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπερρίθῃ. (Procès—Verbaux 27 Ἰαν. 1807. Loure, T. 18, σ. 46 καὶ 47), πράγματι δὲ, εἰ καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ συμβουλίου σκέψις δὲν ἦτο, ὡς ρηθῆσεται ἱκανῇ, ὅπως ἐμποδίσῃ πᾶσαν ἀμφισβήτησιν, οἱ πλείστοι ἐν τούτοις τῶν συγγραφέων, ὡς ὁ Merlin, ὁ Locat, ὁ Vincens, ὁ Nougier, ὁ Dalloz καὶ ὁ Alaizet, υἱοθέτησαν τὴν γνώμην αὐτῇ καὶ ἀποφαίνονται ὁμοφώνως ὑπὲρ τοῦ ἰγυρούς τῆς δι' ἐγγράφων χωριστῶν καὶ δι' ἐπιστολῆς καταρτιζομένης ἀποδοχῆς.

Βεβαίως τοιμηρὸν θέλει θεωρηθῇ τὸ ν' ἀποκρούσῃ τις γνώμην, ἥτις περιβάλλεται διὰ τοιαύτης νομικῆς αὐθεντίας, καὶ ὅμως μελέτῃ μᾶλλον ἐπισταμένη ἀγχι ἀναγκαιῶς εἰς συμπέρασμα ἀντίθετον, ἥτοι δι' ἡ ἀποδοχὴ πρέπει ἀναγκαιῶς καὶ ἐπὶ ποιετῇ ἀκρόστητος νὰ γράφηται ἐπὶ τῇ συναλλαγματικῇ, ὅπερ ὑπὸ σπουδαιότητων ἐνισχύεται λόγων.

Ἡ ὑπὲρ τῆς καταφατικῆς λύσεως γνώμη στηρίζεται κυρίως καὶ μόνον ἐπὶ τῇ σιωπῇ, ἣν ἐτήρησε τὸ ἀρθρον 122, ἀλλὰ τὸ ἀρνητικὸν τοῦτο ἐπιχείρημα πτωρὸν, νομίζομεν, ἀπέχει τοῦ νὰ δικαιολογῇ τὴν ἀποκρουσμένην θεωρίαν καὶ δεικνύσι πεπλανημένην τὴν ὑπὸ τοῦ Cambacérés γενομένην πρόρρησιν· διότι ἡ σιωπὴ τοῦ νόμου ἀφίησιν τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν κρᾶτος τῶν κοινῶν ὀρισμῶν χρησιμεύει μᾶλλον εἰς στήριξιν τοῦ ἐναντίου.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν βᾶσιν αὐτῆς τῆς καταφατικῆς λύσεως, μεταβαλλόμεν δὲ νῦν εἰς τοὺς δικαιολογοῦντας τὴν ἀντίθετον λόγους.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ, δι' ἡ ἀποδοχὴ ἀποτελεῖ ἀναγκαιότατον τῆς συναλλαγματικῆς συμπλήρωμα, δι' αὐτῆς καθίσταται κύριος ὀφειλέτης

πληρωτῆς καὶ ὅτι θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου τοσοῦτον οὐσιώδης, ὥστε ἡ περὶ αὐτῆς ἄρνησις διδῶσι χώραν εἰς διαμαρτυρίαν καὶ παρέχεται τῷ κομιστῇ τὸ δικαίωμα, ὅπως ἀπαιτήσῃ ἐγγύησιν ἢ τὴν ἑμῶν πληρωμὴν· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ἡ ἀποδοχὴ, ἥτις συντίθεται ἀπαραιτήτως εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τίτλου, δὲν εἶναι οὔτε λογικόν, οὔτε νόμιμον ν' ἀποδεικνύται ἄλλως ἢ διὰ τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ. Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι, ἂν ὁ νομοθέτης ἐνδεὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν δι' ἐπιστολῆς καταρτισμένον τῆς πράξεως, ἤθελε πάντως πρὸς ἄρσιν τῶν δυναμένων νὰ προκύψωσιν ἐντεῦθεν δισταγμῶν νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυρότερον, ὡς ἔπραξε καὶ διὰ τὴν τρίτην τήσιν, ἥτις κατὰ τὸ ἄρθρ. 143 ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ καὶ δι' ἐγγράφου χωριστοῦ καὶ ὅτι ἡ ἀποδοχὴ ὡς ἀποτελοῦσα ἀναπόσπαστον τῆς συναλλαγματικῆς μέρος εἶναι δύναται ἢ νὰ ὑπάρχῃ ἐπὶ τοῦ τίτλου καὶ νὰ ὑπόκειται εἰς τὰς διατυπώσεις, καὶ ἂς ὑποβάλλεται καὶ τὸ ἐγγράφον αὐτῆς. (Παραβλ. Massé ἀριθ. 2559. — Perell, ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 122 σ. 152 ἀριθ. 7. — Bédar., ἀριθ. 215).

Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῇ τις, ὅτι ἐπιστολὴ ἦρυσεν τὸν ὑπὸ τοῦ Alaunet (ἀριθ. 1310) ἀποδεικνυόμενον τύπον, περιέχει τὰς πανηγυρικὰς τοῦ νόμου ἐκφράσεις καὶ ἀναπληροῦται εὐπεκῶς τὴν πρᾶξιν, ἐρωτᾶται, ἡ συναλλαγματικὴ δύναται νὰ κυκλοφορήσῃ ἀπολύτως ἢ καὶ ἐνδεῶς, ὅταν ἡ ἐγγύησις τῆς ἀποδοχῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἀπέναντι τῶν τρίτων ἀτομικὴν τοῦ πληρωτοῦ ὑποχρέωσιν, δὲν προκύπτῃ ἐξ αὐτῆς; Ἄλλως δὲ πῶς δύναται νὰ συμπληρωθῇ πρὸς τὸν τοιοῦτον τῆς ἀποδοχῆς τύπον ἢ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 125; Κατ' ἐξέφρασιν τῆς ἀποδοχῆς πρέπει νὰ γίνῃται ἡ ἐμφανίσει τῆς συναλλαγματικῆς καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν 24 ὥρῶν ἀποδοθῇ ἀποδοδεγμένη ἢ ἀναπρόθε-

τος, ὃ ἐπιαχῶν αὐτὴν ὑπόκειται εἰς ἀποζημίωσιν· ἀλλ' ἐκ τούτων ἀπαμένει ἀμφιβολία οἰαδῆποτε, ὅτι πρὸς ἀποδοχὴν ἐγκυρον ἀπαιτεῖται ἢ εἰς χεῖρας τοῦ πληρωτοῦ παράδοσις καὶ ἢ ἐπὶ τοῦ τίτλου ἀναγραφὴ τῆς πράξεως;

Ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, λέγει ὁ Alaunet, περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ θέσῃ προθεσμίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας πρέπει νὰ δοθῇ ἡ ἀποδοχὴ, ὅταν ὁ τίτλος ἐμφανίζεται, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη στερεῖται τελείως βάσεως· διότι τὸ ἄρθρ. 122, ὅπως ἐκφράζεται, ἐσκοπεῖ οὐχὶ νὰ κανονίσῃ περίπτωσιν εἰδικήν, ἀλλὰ νὰ ὀρίσῃ γενικῶς τὴν παράδοσιν τῆς συναλλαγματικῆς καὶ κατ' ἀκολουσίαν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἀναγραφὴν τῆς πράξεως ὡς τὸν μόνον τῆς ἀποδοχῆς τύπον.

Ὁ συνδυασμὸς ἄρα τῶν ἄρθρ. 122 καὶ 125 καὶ ἡ συσχέτισις αὐτῶν πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 142 ἐξηγοῦσι, νομίζομεν, πλέον ἢ σαφῶς τὸν σκοπὸν τοῦ Νομοθέτου, ὅστις προέθετο νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ, καὶ δὴ ἐπέτρεψε, διὰ τὴν ἀποδοχὴν τὴν εὐκολίαν ἣν παρέσχε τῇ τριτεγγυήσει.

Ἡ ἀποδοχὴ ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς δὲν ἦδύνατο βεβαίως νὰ διατυπωθῇ δι' ἐκφράσεων ἀμφιβολῶν, διαφορουμενῶν ἢ ἀπατηλῶν, δι' ὧν θὰ ἐκλονίζετο ἢ ἐξ αὐτῆς προσδοκωμένη ἀσφάλεια καὶ θὰ ὑπεβοηθεῖτο ἡ χρῆσις δόλου δυναμένου νὰ παραβλάψῃ μεγάλως τὴν ἐμπορίαν· τοῦτου δ' ἔνεκα καὶ τὸ ἄρθρ. 124 ὀρίζει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ πρᾶξις δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνῃ ὑπὸ συνθήκας. Ἡ ἀποδοχὴ ἐπομένως πρέπει νὰ ᾖ σαφὴς καὶ ἀπλὴ μὴ δυναμένη νὰ γίνῃ ὑπὸ τὸν ὅρον αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐκδότου καταβολῆς προμηθείας ἢ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας ἢ τὸν τρόπον καὶ τόπον τῆς πληρωμῆς, διότι οἰοσάμεθα ταιαύτης φύσεως ὅρος ἐξισοῦται τέλεον πρὸς ἀνυπαρξίαν ἀποδοχῆς

καὶ παρέχεται κατ' ἀκολουθίαν δικαίωμα διαμαρτυρίας, ἐκτὸς ἂν συναινέσῃ εἰς τὴν τοιαύτην τροποποίησιν ἢ μεταβολὴν ὁ κομιστής, πρὸς οὗ τὸ συμφέρον εἰσέχθη ἢ ἐρμηνευσμένη διάταξις.

Ἐννοεῖται ὁμοῦς εἰκοθεν, ὅτι ὁ κομιστής προβαίνει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ καὶ εὐθύνῃ, διότι οὕτως ἐνέργειαν περιορίζει ἢ καὶ ἐκμηδενίζει τὰ δικαιώματα τοῦ τε ἐκδότη καὶ τῶν ὑποσθηγῶν, οἵτινες ὠφελούνται ἐκ τοῦτου δικαιούμενοι νὰ ἐπικαλεσθῶσι τοῦ διαμαρτυρικοῦ τὴν ἔλλειψιν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα δυνατόν νὰ ἐγερθῇ ἡ ἐξῆς ἀπορία, εἰάν ὁ ὅρος ἀφορᾷ εἰς τὸν κομιστὴν μόνον, ὡς λ. χ. ὅταν ἡ ἀποδοχὴ φέρῃ ἀδέχουμαι διὰ νὰ πληρώσω εἰς ἐαυτόν, θεωρεῖται ὡς νόμιμος καὶ ἀποκλείει τὴς διαμαρτυρίας τὴν χρήσιν;

Οἱ ἀρχαιότεροι συγγραφεῖς ἐδέχοντο ὁμοφώνως, ὅτι, εἰάν ὁ πληρωτὴς εἶναι καὶ δανειστής τοῦ κομιστοῦ, δικαιούται νὰ διατυπώσῃ τὴν ἀποδοχὴν κατὰ τὸν ἄνωτέρῳ ὁρίζομενον τρόπον. Οὕτως ὁ Rohier (ἀριθ. 47) διδάσκει, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ὅρος θεωρεῖται νόμιμος καὶ δεκτός, εἰάν τοῦ πληρωτοῦ ἡ ἀντιτασσομένη πίστις εἶναι ἀπαιτητὴ καὶ ληξιπρόθεσμος ἢ πρόκειται καὶ νὰ λήξῃ συγχρόνως μετὰ τῆς συναλλαγματικῆς, καὶ ὁ Dupuy de la Serra, περαιτέρω προβαίνων, οὐδεμίαν ἐποίετο διαστολὴν μεταξὺ τοῦ τελευταίου κομιστοῦ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, οἵτινες ἦσαν τυχὸν ὀφειλέται (ch. 8).

Ὡσαύτως καὶ πάντες σχεδὸν οἱ νεώτεροι τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν ἀκολουθοῦντες δέχονται, ὅτι, εἰάν ὑπάρχῃ περίπτωσηίς συμψηφισμοῦ, ἡ τοιαύτη ἀποδοχὴ δὲν παρέχεται δικαίωμα διαμαρτυρίας καὶ ἀναγωγῆς, ὡς οὐσα ρητὴ καὶ καθαρά. Lucrè 2 σελ. 103—104. — Bédar. 283—284. — Noug. ἀριθ. 340). Ὁ ἐκδότης, λέγει ὁ Pardessus (ἀριθ. 372), οὔτε ἠθέλησεν, οὔτε ἐνόησε ν' ἀναλάβῃ ὑπο-

χρέωσιν ἄλλην, ἐκτὸς τῆς καταβολῆς τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἔλαβε καὶ διὰ τὴν μὴ πληρωμὴν τοῦ ὁποίου θεωρεῖται ὑπεύθυνος μόνον εἰάν προῆλθεν ἐξ αἰτίας δυναμένης νὰ καταλογισθῇ αὐτῷ ἁμέσως ἢ ἐμμέσως.

Εἰς τὴν τοιαύτην ὁμοῦς θεωρίαν εἰκότως νομίζομεν, δύναται ν' ἀντιτάξῃ, ὅτι ὁ τύπος αἶνα πληρώσω εἰς ἐαυτόν, ἀποῦ ὁ πληρωτὴς κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἐντολὴν ἔδει νὰ καταβάλῃ ὠρισμένως καὶ πραγματικῶς τῷ κομιστῇ, οὐδὲν ἄλλο ἤθελεν εἶναι ἢ ἀρνήσις ρητὴ ὑπὸ τὴν πρόρραϊν ἀποδοχῇ.

Ἐάν κατὰ νόμον ὑπάρχῃ συμψηφισμοῦ αἰτία, ἡ πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ περίπτωσηίς θὰ παρουσιασθῇ μόνον κατὰ τὸν χρόνον τῆς πληρωμῆς, ὅτε ὁ κομιστής προσερχόμενος νὰ λάβῃ τὸ ἀντίτιμον, στερεῖται βεβήλως τοῦ δικαιώματος ν' ἀποκρούσῃ τὴν τοιαύτην ἐνστάσιν, διότι ὁ συμψηφισμὸς ἐξομοιοῦται πρὸς πληρωμὴν, ἡ ἀποδοχὴ ὁμοῦς αὕτη, οὔτε ὡς συμψηφισμὸς οὔτε ὡς πληρωμὴ δυνάται νὰ θεωρηθῇ, φέρουσα ἀπλῶς, ὡς παρατηρεῖ ὁ Alaauze, τὸν χαρακτῆρα τροποποιημένης ἀρνήσεως (Παραβ. Vin. cens, 2 σ. 264. — Dal., Rép. ἀριθ. 303).

Ὡς εἰπομεν ἤδη, δικαιούται ὁ κομιστὴς νὰ συναινέσῃ ἐπὶ εὐθύνῃ ἰδίᾳ εἰς τὴν κατὰ τὸν ἄνωτέρῳ τύπον δοθεῖσαν ἀποδοχὴν, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιβάλλεται, εἰάν ἡ συναλλαγματικὴ μεταβίβασις δι' ὀπισθογραφῆσεως, ὅποιά εἴη τὰ δικαιώματα τοῦ νέου κομιστοῦ;

Ὁ Nougier (ἀριθ. 340) μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς ἀποφαίνεται ὅτι ὁ ἐκδότης δὲν ἔχει δικαιώματα πλείονα τῶν ἀνηκόντων τῷ ἐκχωρητῇ. ὅστις μὴ διαμαρτυρηθεὶς ἀνεγνώρισε τὴν νομιμότητα τοῦ ἀντιταχθέντος αὐτῷ χρέους καὶ δεῖ ὁ τρίτος κομιστής ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ταύτῃ τοῦλάχιστον περιπτώσει δύναται ν' ἀποκρουσθῇ δι' ἐνστάσεως προσωπικῆς ἐπὶ

μελούσης ἐνὶ τῶν ὀπισθογράφων αὐτοῦ
 'Εάν διὰ τοῦ χωρίου τούτου ἐννοῇ ὅτι
 κωλύεται καὶ ἡ δι' ὀπισθογραφήσεως με-
 ταβίβασις συναλλαγματικῆς. ἥς ἡ ἀπο-
 λυγὴ φέρει τὸν ἀνωτέρω τύπον, δινάτως ἡ
 ἰσότης αὐτοῦ κατεκρίθη (Παραβ. Αλα-
 νελ 1322). Ὁ κομιστὴς τοῦ τίτλου μὴ
 διαμαρτυρηθεὶς διὰ τὴν κατὰ τοιοῦτον
 τρόπον γενομένην ἀποδοχὴν, ἤτις, ὡς ἐρ-
 ρήθη, ἀποτελεῖ καθαρῶς ἄρνησιν, στερεῖ-
 ται μὲν τοῦ δικαιώματος, ὅπως στραφῇ
 κατὰ τοῦ ἐκδότη, πλὴν δὲν κωλύεται
 καὶ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν συναλλαγματι-
 κὴν δι' ὀπισθογραφήσεως, διότι ὁ ἀντιτα-
 χθεὶς τυχὸν συμφητισμὸς παραλύων τὴν
 πρὸς πληρωμὴν ὑποχρέωσιν μόνον, δὲν
 μεταβάλλει καὶ τὸν φυσικὸν τοῦ ἔμπο-
 ρισμοῦ ἐν γένει τίτλου προσωρισμὸν, ἡ-
 ποῖ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν.

Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται, ὅτι συναλ-
 λαγματικὴ φέρουσα ἀδεκτὴ ὅπως πλη-
 ρώσῃ εἰς αὐτόν, πιθανὸν εἶναι ν' ἀπαντᾷ
 διαπραγματείας τινὰς ἐν τῇ ἀπροσκόπτῳ αὐτῆς
 διαπραγματεύσει, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἐ-
 πιβάλλεται ποσῶς καὶ ὅτι καθίσταται ἀνεπί-
 δεκτος συναλλαγῆς· δύναται δὲ ν' ἀπο-
 τελέσῃ ἀντικείμενον διαπραγματεύσεως,
 εἴτε διότι ὁ ὀπισθογράφος χαίρει τοσαύ-
 τήν πίστιν, ὥστε ἡ ὑπογραφή αὐτοῦ θε-
 ωρεῖται ὡς ἀρκούσα ἐν πάσῃ περιπτώσει
 ἐγγύησις, εἴτε διότι ἀναλαμβάνει τὴν
 ὑποχρέωσιν νὰ ἐξοφλήσῃ πρὸ τῆς λήξεως
 τὸν πληρωτὴν καὶ ἀποδώσῃ οὕτω τῇ
 προβλήσει τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς προσωρισμὸν.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ ὀπισθογραφὴ συγχω-
 ρῇται, δὲν δύναται ὅμως νὰ θεωρηθῇ καὶ
 ὡς παρεχόμενη τῇ νέῃ κυρίῳ πλείονα
 ἐν σχέσει πρὸς τὴν πληρωμὴν δικαιώ-
 ματα. 'Εὰν οὗτος, εἰ καὶ συμβουλευθεὶς
 τὸν τοιοῦτον φέροντα ἀποδοχὴν τίτλον,
 κατέστη κύριος, τὸ ἔπραξε βεβαίως ἐπὶ
 τοῦ κινδύνου καὶ εὐθύνης καὶ κατ' ἀκο-
 λουσίαν δικαιούται μὲν νὰ στραφῇ ἐναν-
 τίον τοῦ ὀπισθογράφου, οὐχὶ ὅμως καὶ

κατὰ τοῦ πληρωτοῦ, ὅστις ἐδήλωσε ρη-
 τῶς τὴν περὶ συμφητισμοῦ πρόθεσιν αὐ-
 τοῦ, ἣν καὶ θεωρεῖται ἐν τοιαύτῃ περι-
 πτώσει ὡς ἀναγνωρίσας καὶ ὁ νέος κο-
 μιστὴς.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ἡ ἀπο-
 δοχὴ δύναται μὲν κατὰ νόμον νὰ περι-
 ἔχῃ ἐπιφύλαξιν ἢ τροποποιήσιν, ὅσον ἀ-
 φορᾷ εἰς τὸ πληρωτέον ποσόν, οὐχὶ ὅμως
 καὶ ὡς πρὸν τὸν χρόνον τῆς καταβολῆς,
 διότι, ἐὰν ἐπὶ παραδείγματος ἑστῇ ἐποχὴ
 συμπίπτουσα μετὰ τὴν λήξιν, ὅπου δι-
 δωσιν ἐπίσης χώραν εἰς διαμαρτύρησιν,
 ὁ κομιστὴς συναίνεσας εἰς τὴν τοιαύτην
 παράτασιν στερεῖται συμφώνως πρὸς τοὺς
 ἑρισμοὺς τοῦ ἄρθρου 168 τοῦ δικαιώμα-
 τος ἐν περιπτώσει μὴ πληρωμῆς, ὅπως
 στραφῇ ἐναντίον τοῦ ἐκδότη.

Ἐννοεῖται ὅμως οἰκοθεν ὅτι, ἐὰν ἡ
 συναλλαγματικὴ θεωρηθῇ ὡς ἀπλὴ ὑπό-
 σχεσις, ἐφαρμόζεται οὐχὶ ἡ διάταξις τοῦ
 ἄρθρου 124, ἀλλ' οἱ γενικοὶ περὶ ἐνοχῶν
 ἑρισμοί, καθ' οὓς δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ
 ὑπὸ διαφόρους αἰρέσεις ἀναδοχὴ ὑπο-
 χρεώσεως.

Ὅσακις ὁ πληρωτὴς ἔνεκεν λόγου οἰ-
 ουδήποτε ἄρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν καθό-
 λου ἢ ἐν μέρει, ὁ κομιστὴς δικαιούται
 μετὰ τὴν ἐμπρόθεσμον διαμαρτυρίαν νὰ
 ἀπευθυνθῇ οὐ μόνον κατὰ τοῦ ἐκδότη,
 ἀλλὰ κατὰ τοῦ ὀπισθογράφου, αἰτούμενος
 ἀσφάλειαν περὶ τῆς ἐγκαίρου πληρωμῆς,
 ὅπερ δικαιούται νὰ πράξῃ καὶ ἐν περι-
 πτώσει πτωχεύσεως τοῦ πληρωτοῦ (ὅρα
 πτώχευσιν), ἐὰν ὅμως ἡ ἀποδοχὴ δοθῇ,
 ὁ πληρωτὴς στερεῖται πλέον τοῦ δικαιώ-
 ματος ὅπως ἀνακαλέσῃ αὐτὴν ἐφ' οἷου-
 δήποτε καὶ ἂν στηρίζεται λόγου.

Ἐν αὐτῷ περὶ ἱκανότητος πρὸς ἐκ-
 δοσιν συναλλαγματικῆς ἀναπτυχθέντα ἰσ-
 χύουσιν ἐπίσης καὶ ἐνταῦθα οἱ μὴ ἐμ-
 πορευόμενοι ἄρα νομίμως ἀνήλικοι καὶ
 γυναῖκες δὲν ὑποχρεοῦνται διὰ τῆς ἀναδο-
 χῆς ὡς καὶ διὰ πάσης ἄλλης συμβάσεως.

Ἀποδοχή κατὰ παρέμβασιν. Ἡ πρὸς ἀποδοχὴν ἄρνησις διδούσα χώραν εἰς διαμαρτυρίαν ἀποτελεῖ, ὡς ἔννοεῖ ἕκαστος, σπουδαιότατον διὰ τοῦ υπογραφῆς τῆς συναλλαγματικῆς γεγονός, διότι ἐκτός τῆς ὕλικτῆς ζημίας, ἣν ἐπάγεται ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας τῶν δαπανῶν, δυνατόν νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα καὶ ἡθικὴν βλάβην βαρυτάτην καὶ τούτου ἐνεκεν ὁ νόμος δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ τοῦ ἐξεταζομένου μέτρου τὴν χρῆσιν, δι' οὗ αἰρούνται αἱ ἀνωτέρω συνέπειαι, καλεῖται δ' οὕτως ἡ παρὰ τρίτου διδομένη αὐθόρμητος ὑπόσχεσις, ὅπως καταβῇ ἐμπροσθέντος τῆς ἐκ μέρους τοῦ ὑποχρέου ἀποκρουσθείσης συναλλαγματικῆς τὸ ἀντίτιμον.

Ἀφού, ὡς ἐρρήθη, ἦδη τοῦ πληρωτοῦ ἡ ἄρνησις βεβαιούται διὰ τοῦ διαμαρτυρικοῦ μόνον, ἔπεται ὅτι ἡ σύνταξις αὐτοῦ δέον ἀναγκαιῶς νὰ προηγηθῇ τῆς κατὰ παρέμβασιν ἀποδοχῆς· τὸ διαμαρτυρικὸν δὲ δὲν χρῆζει μὲν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κοινοποιήσεως, ἀπαιτεῖται ὅμως ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ φέρῃ τὴν υπογραφήν τοῦ παρεμβάσαντος· ἀπλῆ τοῦ βεβαιούντος τὴν ἄρνησιν ὑπαλλήλου μνηεῖα δὲν ἀρκεῖ κατὰ νόμον (Pardessus, ἀριθ. 303. — Procès — Verbeaux, 29 Ἰανουαρίου, 1807. — Locré 18 σελ. 62).

Τὸ ἀρθ. 126, ὁρίζον ὅτι ἡ τοιαύτη ἀποδοχὴ γίνεται παρὰ τρίτου τινός, ἀποκλείει βεβαίως τὸν τε ἐκδότην καὶ τοὺς ὀπισθογράφους, ἡ παρέμβασις τῶν ὁποίων ὑποχρεομένων ἀρχικῶς κατὰ νόμον οὐ μόνον νὰ πληρώσωσιν ἀλλὰ καὶ νὰ μεριμνήσωσι περὶ ἀποδοχῆς, οὐδεμίαν θὰ εἶχεν ἔννοιαν· ἀλλὰ καὶ ὁ πληρωτὴς στερεῖται τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος·

Ὁ Toubert, λογικὰς θεωρῶν τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου παρατηρήσεις δικαστηρίων τινῶν (Observations, T. 2. Μερ. 1. σελ. 169—169 καὶ 328; Pro-

cès — Verbeaux, 29 Ἰαν. 1807, Locré 18 σελ. 61), ὑπεστήριξεν ἐν τῷ συμβουλίῳ ὅτι ἡ σχετικὴ διάταξις πρέπει νὰ διατυπωθῇ οὕτως. ὥστε νὰ μὴ ἀποτελέσῃ κώλυμα εἰς τοῦ πληρωτοῦ τὴν παρέμβασιν, ἡ γνώμη δ' αὕτη ἐγένετο δεκτὴ ἐν ἀντιρρήσεων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ ἀρθρον 126 ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν γενομένων παρατηρήσεων συνταγὴν δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἢ ὡς ἀγνοοῦν τὸ τοιοῦτον δικαίωμα. Ὁ πληρωτὴς ἐπομένως διακαίεται μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν νὰ παρέμβῃ εἴτε ὑπὲρ τοῦ ἐκδότης εἴτε ὑπὲρ τῶν ὀπισθογράφων καὶ ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ ἐνέργειας καὶ τῆς παρὰ τρίτου γενομένης παρεμβάσεως εἶναι ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ὁ κομιστὴς ἀπολαμβάνων οὕτως τὸ ὑποχρεώ-θὲν αὐτῷ στερεῖται πλέον τοῦ δικαιώματος, ὅπως ποιήσῃται χρῆσιν τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει παρεχομένων ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 128 πλεονεκτημάτων.

Ὡς διατυπώται τὸ ἀρθρον 126, ἡ διάταξις αὐτοῦ εἶναι τοσοῦτον γενικὴ καὶ τοσοῦτον ἀπόλυτος, ὥστε δύναται τις νὰ παρέμβῃ οὐ μόνον ἐν ἀγνοίᾳ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν ἐπὶ ἐκείνου, ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνεργεῖ· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ παρέμβασις πολλῶν, πότε ὅμως δέον νὰ προτιμᾶται ἐκείνοι, οὗ ἡ ἀποδοχὴ ἐγγυᾶται ὑπὲρ πλειοτέρων ἐκ τῶν ὑποχρέων προσώπων. Ἐὰν ἄρα ἡ ἀνελόγου ἐφαρμογῆς τοῦ ἀρθρου 126 ἀπάρχῃ κατ' ἀνάγκην πληρωτῆς, ἡ εἰσ-ρος εἰδικὴν λαβὼν πρὸς τοῦτο ἐντολήν, βεβαίως προτιμῶνται οὗτοι. (Pardessus, ἀρθρ. 385 — Nougier ἀριθ. 377).

Ρητέον ἐν τούτοις ὅτι ὁ παρεμβαίνων δὲν ἐξομοιοῦται ἐν πᾶσι πρὸς πληρωτὴν ἀποδεχθέντα. Ἡ κατὰ παρέμβασιν ἐνέργεια εἶναι μὲν ὀριστικὴ (οὐ-τως ὥστε ὁ παρεμβαίνων δὲν ἀπαλάσσεται καὶ ἐν ὁ πληρωτῆς ἀποδοχῇ βραδύτερον τὴν συναλλαγματικὴν) καὶ

ἀπαγορεύεται μάλιστα νὰ ἐξαρτᾶται ἀφ' ὅρου οἰοῦντο, ὅπως καὶ ἡ κυρία, ἀλλ' ὅσοις ἐνέργειαι εἶναι ἀπλούς διοικητικῆς φύσεως καὶ οὐχὶ ὀφειλέτης κύριος, ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ ἐξομοιοῦται μᾶλλον πρὸς τριτεγγύησιν καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀπορροή, εὐθὺς λήγει μετὰ τῆς τοῦ ὀφειλέτου διαφέρει δὲ πρὸς τούτοις καὶ κατὰ τὰς ἀποτελέσματα, α' διότι, παρεμβαίνων ἐντέθειτος πρὸς τὸν πληρωτὴν, ἐὰν πληρωθῇ, δὲν στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς κατὰ τοῦ ὀπισθογράφου ἀναγωγῆς (Parsons, ἀριθ. 387. — Dab., Rör., ἀριθ. 357 — 358. — Noug., T. 1 σ. 381), καὶ β' διότι, ἐνῷ ἐπὶ τῆς κυρίας ἀποδοχῆς ὁ κομιστὴς δὲν δύναται ν' ἀπευθυνθῇ ἐναντίον τοῦ ἐκδότη ἐπὶ τῆς κατὰ παρεμβάσιν συμφώνως πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ άρθρου 128 διατηρεῖ πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ ἐκδότη καὶ τῶν ὀπισθογράφων, ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει δὲν θεωρεῖται λαβὼν τὸν ὅτι ὑπεσχέθη ἐκεῖνος.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἂν ὁ πληρωτὴς συναλλαγματικῆς διὰ λογαριασμὸν τρίτου ἐκδοθείσης, δικαιούται ἀρνούμενος ν' ἀποδεχθῇ αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ διατάκτου, νὰ παρέμβῃ καὶ ἀποδεχθῇ ὑπὲρ τοῦ ἐκδότη, καὶ ἐὰν ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ἀπαιτῆται νὰ προηγηθῇ διαμαρτυρία, ἐλύθη δὲ καταφατικῶς μὲν τὸ πρῶτον αὐτοῦ μέρος καὶ ἀποφατικῶς τὸ δεύτερον ἐπὶ τῷ λόγῳ, α' ὅτι, ἐὰν συναλλαγματικὴ τις ἐξεδόθη διὰ λογαριασμὸν τρίτου μὴ εἰδοποιήσαντος τὸν πληρωτὴν, δικαιούται οὗτος ν' ἀποδεχθῇ ὑπὲρ τοῦ ἐκδότη καὶ ὅπως τιμῇ τὴν ὑπογραφήν αὐτὴν εἰδοποιῶν ὅμως τὸν τελευταῖον τοῦτον δι' ἐπιστολῆς περὶ τοῦ σκοποῦ, εἰς δὲ ἀφῶρα ἡ ἀποδοχὴ καὶ β') ὅτι, ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει πρὸς παρεμβάσιν τῶν ἐναντίων τοῦ ἐκδότη δικαιωμάτων τοῦ κατὰ παρεμβάσιν ἀπορροήντος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ προ-

κληθῇ διαμαρτυρία καὶ νὰ μνημονευθῇ ἐν τῇ περὶ αὐτῆς ἐκθέσει, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ γίνεται κατὰ παρεμβάσιν καὶ πρὸς τιμὴν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ διὰ λογαριασμὸν τοῦ διατάκτου ἐκδώσαντος.

Ὅτι τὸ πρῶτον τοῦ ζητήματος μέρος ἐλύθη ὁρθῶς, οὐδεμία δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, διότι ὁ πληρωτὴς μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ὑπὸ τοῦ διατάκτου δοθεῖσαν αὐτῷ ἐντολὴν καθίσταται ξένος πρὸς τὴν συναλλαγματικὴν καὶ ἐπομένως δικαιούται νὰ παρέμβῃ, ἡ ἀποφατικὴ ὅμως τοῦ δευτέρου λύσις ἀντίκειται, νομίζομεν, τελείως πρὸς τὸ ἄρθρον 128, οὗ ἡ διάταξις εἶναι, ὡς ἐρρήθη, οὐ μόνον γενικὴ ἀλλὰ καὶ ἀπόλυτος καὶ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ διὰ παρεμβάσεως ἀποδοχὴ δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνῃ ἢ μετὰ τὴν σύνταξιν διαμαρτυρικοῦ.

Καθ' ὃ ἀνεπτύχθη ἀνωτέρω, ὁ κατὰ παρεμβάσιν ἀποδεχόμενος δὲν εὐθύνεται ἢ μόνον ἐφ' ὅσον εὐθύνεται καὶ ὁ κύριος ὀφειλέτης, ὡς συνέπειαν ἐπομένως τῆς ἀρχῆς ταύτης δεῖν νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ἐὰν ἡ πληρωμὴ δὲν ζητηθῇ ἰσχυρῶς, ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ παύει μετὰ τῆς τοῦ ὀφειλέτου, ὑπὲρ οὗ θεωρεῖται ἐγγυηθεῖς (Noug., ἀριθ. 139).

Ἐνταῦθα ἴσως ἐξεταστέον καὶ τὸ ἐξῆς ζήτημα, ἡ πρὸ τῆς συντάξεως διαμαρτυρικοῦ ἀποδοχὴ δύναται νὰ ἔχῃ συνεπείας νομίμους; Ὅτι ἡ τοιαύτη συμφωνία εἶναι ἰσχυρά, δὲν δύναται βεβαίως ν' ἀμφισβητηθῇ, νομίζομεν ὅμως ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει δεῖν νὰ θεωρηθῇ μᾶλλον ὡς φέροντα τριτεγγύησεως ἢ ἀποδοχῆς χαρακτηρισμῶν.

Ἐν τέλει ὁ παρεμβαίνων ὑποχρεοῦται κατὰ τὸ ἄρθρον 127 νὰ εἰδοποιήσῃ ἄνευ ἀναβολῆς ἐκεῖνον, ὑπὲρ οὗ ἐνήργησεν ἡ τοιαύτη δὲ εἰδοποίησις γίνεται ἢ διὰ τῆς κοινοποιήσεως ἀντιγράφου τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ καὶ ἄλλως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ νόμος ὅπως δειχθῇ ἀναγνέ-

σπερον τὸ ἐπεῖγον τῆς τοιαύτης εἰδοποιήσεως δὲν ἔταξε προθεσμίαν, ἀλλ' ἐκ τοῦτου δὲν ἔπεται ποσῶς καὶ ὅτι ἡ περὶ τὴν πληρώσιν τῆς τοιαύτης διατυπώσεως ἀμέλεικ εἶναι ἀζημίως· διότι ὁ παρεμβαίνων δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀνθρώπῳσιν πάσης ἐντεῦθεν προξενηθείσης ζημίας, περὶ ἧς ἀποφαίνεται ἐκάστοτε τὸ δικαστήριον.

Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι καὶ ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ ἐνεργούντος νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι ἀνευ ἀναβολῆς λέγων ὁ νόμος, ἐννοεῖ προδήλως ὅτι ἡ εἰδοποίησις πρέπει νὰ γίνῃ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔλαβε χώραν ἡ παρέμβασις· διότι ἐν τῇ ἐνασχήσει τῆς ἐμπορίας ἀπώλεια καὶ ὠρῶν μόνον εἶναι ἡ φερεγγυότης ἢ ἡ πτώχευσις, ἥτοι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου.

Περὶ τοῦ ἀλληλεγγύου. Ἡ διὰ τοῦ ἄρθρου 140 καθιερούμενη ἀλληλεγγύη (αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ συνέπειαι τῆς ὁποίας ἦσαν γνωσταὶ καὶ τῇ Ἱταλικῇ Σχολῇ) ἀποτελεῖ τὴν τρανότεραν ἀπόδειξιν τῆς εὐνοίας, δι' ἧς ἠθέλησεν ὁ νομοθέτης νὰ περιβαλῇ τὴν πληρωμὴν τῆς συναλλαγματικῆς, καὶ τῶν προθέσεων αὐτοῦ, ὅπως ἐκμηδενίσῃ πᾶν ἐμπόδιον δυνάμενον νὰ ἀνακόψῃ τοῦ σπουδαίου τούτου τῆς δημοσίας πίστεως παράγοντος τὴν ἐνέργειαν· περὶ τῆς εὐθύνης δὲ ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐν αὐτῷ μνημονευομένων προσώπων ἐγένετο ἥδη καὶ γενήσεται καὶ περαιτέρω λόγος (Bédar, ἀριθ. 341).

Τριτεγγυήσις. Ἐκτὸς τῶν λοιπῶν ὑπὲρ τοῦ κομιστοῦ ἀσφαλειῶν, ὧν ἐμνήσθημεν ἐν τοῖς πρόσθεν, ὁ νόμος ἐπιτρέπει διὰ τῶν ἄρθρων 141 καὶ ἐπ. καὶ τὴν τριτεγγυήσιν καλεῖται δ' οὕτως ἡ παρὰ τρίτου ἀναδοχῇ τῆς καταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου ἐμπορευσίμου τίτλου, ὅταν οἱ πρωτατύπως εὐθυνόμενοι ἀθετῶσι τὴν πρὸς ἐξόφλησιν δοθείσαν ὑπόσχεσιν. Ἡ τριτεγγυήσις ἐπομένως σκοπὸν ἔχουσα κύριον τὴν πρὸς τὰς ὑπαρχούσας νέαν ἀσφάλειαν δὲν ἡδύνατο, ὡς εἰκόσ, νὰ δοθῇ

ὑπὸ τῶν ἐνεχομένων ἥδη προσώπων καὶ τούτου ἕνεκα τὸ ἄρθρον 121 ρητῶς ὡς εἶδομεν ἐπιτάσσει τὴν διὰ τρίτου πραγμάτων αὐτῆς.

Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀσφάλεια αὕτη, εἰς γραφομένη ἐπὶ τοῦ τίτλου διὰ τῶν λίξεων «ἐπὶ τριτεγγυήσει» ἢ καὶ δι' ἑλλων προσομοίων εἴτε κεχωρισμένως δι' ἑγγράφου ἰδιαιτέρου· καὶ ἐπειδὴ ὁ νόμος δὲν καθιεροῖ πανηγυρικὰς περὶ αὐτῆς ἐκφράσεις, ἐγένετο κοινὴς δεκτόν, ὅτι ἐπαίτεσι καὶ μὲν πάντοτε ἡ ἑγγραφομένη πρὸς διατύπωσιν, ἀπαγορευομένου τοῦ προφορικοῦ λόγου, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ ἀπὸ ὑπογραφῆς ἀνευ ἰδιαίτερας προσθήκης ἐρεκεῖ κατὰ τὰς περιστάσεις.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἐν ἀμειβομένη περὶ τοῦ ἀν' ὑπογραφῇ τις εὐρισκόμενη ἐπὶ τοῦ τίτλου ἀποτελεῖ τριτεγγυήσιν ἢ ὁπισθογράφῃσιν ἄτακτον, ὁ ἀληθὴς αὐτῆς προσορισμὸς δέον νὰ συνάγῃται ἐκ τῶν συνοδευουσῶν τὴν πρᾶξιν περιστάσεων, ὧν ἡ ἐκτίμησις ἀπόκειται πάντοτε τῷ δικαστηρίῳ, καὶ ὅτι ἐν ἐλλείψει χρονολογίας ἢ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐδόθη ἡ τριτεγγυήσις δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ δι' ὅλων τῶν ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἐπιτρεπομένων μέσων.

Ὅταν ἡ τριτεγγυήσις διδῇται κελευσισμένως, ἢ πρᾶξις δέον νὰ περιέχῃ ἀντίγραφον ἀκριβὲς τῆς συναλλαγματικῆς καὶ κάτωθεν τὴν ἐξῆς δήλωσιν «ἐγγυῶμαι τὴν πληρωμὴν» τὸ σχετικὸν δ' ἑγγραφον δύναται καὶ δημοσίῳ νὰ ᾖ καὶ ἰδιωτικόν, εἰς οὐδένα μάλιστα ὑποκείμενον ἰδιαιτέρον τύπον, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι ἡ προφορικῶς γενομένη ἀναδοχὴ ὑποχρεώσεως περὶ πληρωμῆς συναλλαγματικῆς οὐτε ἐπιτρέπεται, ὡς ἐρρήθη, οὔτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τριτεγγυήσις· διότι κατὰ νόμον οὐ μόνον τοῦ παρεχομένου τὴν ἑγγυήσιν ἢ βούλησιν δέον νὰ ᾖ ρητῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντικείμενον εἰς ὃ ἀναφέρεται ὡρισμένον ὅπερ δὲν κατορθοῦται.

ἢ ἑγγράφῳ τῆς πράξεως διατυπώσεται.
Ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 142, οὐ-
δέμια ὑφίσταται ἀμφιβολία διὰ τὴν δοθεῖσα
τριτεγγύησιν συγχωρεῖται νὰ τροποποιηθῇ
διὰ συμφωνίας ὑστέρας.

Ἡ πράξις αὕτη (ἔλεγεν ἐν τῷ Συμ-
βουλῷ τῆς Ἐπικρατείας ὁ Berlier), ἡ-
τις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἐγγύησις ἀπλου-
στάτης, δύναται νὰ υποβληθῇ εἰς περιο-
ρισμούς (Procès—Verbaux, 21 Φεβρ.
1807.—Locré 18, σελ. 108) ἐν τῷ αὐτῷ
πνεύματι καὶ ὁ Pardessus (dr. comm.
ἀριθ. 397) διδάσκει διὰ τὴν τριτεγγύησιν
συγχωρεῖται νὰ δοθῇ περὶ τοῦ ὅλου ἢ καὶ
μέρους τῆς ἀπαιτήσεως ἐπὶ χρόνῳ τινὶ
μόνον ὑπὲρ τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ προσώ-
που καὶ ὑπὸ συνθήκας ποικίλης.

Ἡ ἐν γένει τῶν προστεθέντων τυχόν
περιορισμῶν διάγνωσις ἀπόκειται, ὡς ἐρ-
ρήθη, τῷ δικαστῇ· ἀλλ' ἐλλείψει ρητῆς
περὶ τοῦ ἐναντίου συμφωνίας ἢ τριτεγ-
γύησις λογίζεται ὡφελούσα ἐκείνους, εἰς
οὓς θὰ περιέλθῃ τῆς πιστώσεως ἢ κυριό-
τητος. Ὅσκις ἐν τούτοις ἡ πράξις περιο-
ρίζεται ἐν τῇ ἀποδοχῇ, ὁ τριτεγγυητής
εὐθύνεται μόνον διὰ τοῦ τοιούτου τύπου
τὴν πληρωμὴν καὶ οὐχὶ διὰ τὴν φερεγ-
γυότητα τοῦ ἀποδέκτου· καὶ ἂν μὲν ὁ
εἰς ἀποδοχὴν εὐθυνόμενος ἀρνηθῇ αὐτήν,
ὁ τριτεγγυητής θὰ ὑποχρεωθῇ εἰς πλη-
ρωμὴν ἢ εἰς παροχὴν ἀσφαλείας, ἂν δὲ
δοθῇ τοιαύτη, ἀπαλλάσσεται πάσης πε-
ραιτέρω εὐθύνης. Ἀπεναντίας δταν ἡ
τριτεγγύησις γράφηται ἄνωθεν τῆς ὑπο-
γράφης τοῦ ἐκδότης ἢ τοῦ δέκτου, ὁ δι-
δοὺς αὐτὴν εὐθύνεται ἔναντι πάντων τῶν
καμιστῶν.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδέμια βεβίως
δύνανται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, διαταγ-
μοὶ ὁμοῦ ἐγείρονται, ὅτιν ἢ τριτεγγύη-
σις τεθῇ κάτωθεν τῆς υπογραφῆς· ἐνὸς τῶν
ὑποσθηγῶν.

Ὁ Alauzet (ἀριθ. 1387) ἐν τοιαύτῃ
περίπτώσει δέχεται διὰ ὡφελούσας μόνον

οἱ ἐπιγιγνώμενοι ὑποσθηγῶν καὶ διὰ
ἀντιθέτως οἱ προηγούμενοι ἐκχωρεῖται θὰ
εὐρεθῶσιν εὐθυνόμενοι ἀπέναντι αὐτοῦ ἀ-
πολύτως καὶ μόνον δταν ἐπέλθῃ πληρω-
μὴ· νομίζομεν δὲ διὰ καὶ ὁ κανὼν οὗτος
(εἰ καὶ τὸ ἄρθρ. 142 πραγματεύεται περὶ
τῶν ὑποχρεώσεων διὰ ἐπιβάλλει καὶ οὐχὶ
περὶ δικαιωμάτων τὰ ὅποια παρέχεται)
δικαιολογεῖται ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς
τῶν πραγμάτων· διότι ὁ τριτεγγυητής
καταβάλλων δικαιούται βεβίως ν' ἀπευ-
θυνθῇ ἐναντίον πάντων τῶν προηγουμε-
νων, ὅπερ ἰσχύει καὶ καθ' ἣν ἔτι περί-
πτωσιν ἡ πράξις κατηρητίσθη δι' ἰδιαιτέ-
ρου ἐγγράφου.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἡ ἐρμηνευομένη διά-
ταξις ρητῶς διαγορεύει διὰ ἀνευ συμφω-
νίας ἰδιαιτέρας ὑπόκειται ταῖς αὐταῖς τοῦ
τε ἐκδότης καὶ ὑποσθηγῶν ὑποχρεώ-
σεσι καὶ διὰ εἶναι πρὸς τὸν καμιστὴν ἄλ-
ληλεγγύως ὑπεύθυνος· ἐνταῦθεν δ' ἐπεταὶ
διὰ τὴν τοιαύτην ἐγγύησιν παρεχόμενος
εὐθύνεται κατὰ κανόνα οὐ μόνον ἑμπο-
ρικῶς ἀλλὰ καὶ ἀλληλεγγύως, ὅτι ἀνα-
δέχεται προσωπικῶς τὴν βαρύνουσαν
τοῦς ὀφειλέτας εὐθύνην καὶ διὰ δύναται
μὲν νὰ ποιήσῃται χρῆσιν ἀπασῶν τῶν
τῷ κυρίῳ ἀρμοζουσῶν ἐνστάσεων ὀφει-
λέτη, ἀλλ' ὡς ἐνεχόμενος εἰς ἀλόκληρον
στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ἐπικαλε-
σθῇ τὰ τὰ κοινὰ δίκαιον παρακλο-
υθούνα πλεονεκτήματα, ἥτοι τὸ εὐεργέ-
τημα τῆς διαιρέσεως καὶ διζήσεως, ὑπο-
χρεούμενος ἅμα καὶ ἀπέναντι τοῦ πλη-
ρωτοῦ, ὅστις ἐξώφλησε τὴν συναλλαγμα-
τικὴν χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ πρόδωξις. (Cass.,
27 Ἀπριλ. 1870).

Παρατηρητέον ἐν τούτοις διὰ τινὰ τῶν
ἐν Γαλλίᾳ δικαστηρίων ἀπεφάνεντο ἅλ-
λοτε διὰ μεταξὺ πολλῶν τριτεγγυητῶν
διαίρεται ἀναλόγως τὸ χρεὸς, ἀλλ' ἡ
γνώμη αὕτη δικαίως κατεκρίθη ὑπὸ τῶν
συγγράφων (Dal., Rép., Effets de com.
524)· διότι κατὰ τὸ ἄρθρ. 142 ἡ δικαί-

ρεσις συγχωρεῖται μεταξύ τῶν συνεγγυητῶν κατ' ἄλληλων, οὐχὶ ὁμως καὶ ἐναντι τῶν διὰ τῆς πράξεως ἀσφαλισθέντων προσώπων.

Ἄλλ' ἀντιθέτως ὡς πρὸς τὰς νομίμους τῆς ἐλλείψεως διαμαρτυρικοῦ συνεπειάς, οἱ συγγραφεῖς παρακολουθοῦσι πιστῶς τὴν νομολογίαν. Οὕτως, ἐὰν ὁ παρεμβαίνων ἐγγυηθῇ ὑπὲρ τοῦ ἐκδότου, δὲν ὑπελείπεται ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς διαμαρτυρίας, ἐκτὸς ἐὰν ὑπῆρξε πρέβλεψις, καὶ ἐὰν ἡ ἐγγύησις ἐδόθη ὑπὲρ ὀπισθογράφου, τὸ διαμαρτυρικὸν δέον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὡς ἀνακρινώθῃ τῷ ἐγγυησαμένῳ ὅπως καὶ τῷ ὀπισθογράφῳ αὐτοῦ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐὰν ἡ ἐγγύησις ἐδόθη ὑπὲρ τοῦ δέκτου, ὅστις εὐθύνεται ἀπέναντι πάντων τῶν ὑπογραφέντων, ὁ ἐγγυητὴς οὐδεμίαν ἔχει ἀναγωγὴν (Alauzet 139).

Ἐὰν ἡ ἐγγύησις γραφῇ ἐπὶ τοῦ τίτλου, πάντες οἱ συγγραφεῖς συμφωνοῦσιν ὅτι ἐπάγεται καὶ τὴν προσωπικὴν τοῦ ἐγγυητοῦ κράτησιν, ἐκτὸς ὅταν πρόκειται περὶ γυναικῶν μὴ ἐμπορευομένων, ἢ ὅταν ἡ συναλλαγματικὴ θεωρηθῇ ὡς ὑπόσχεσις ἀπλῇ (Dal., Rép., 508—509). Ἐὰν ὁμως ἐδόθη κεχωρισμένως, αἱ γνώμαι ποικίλλουσιν. Ἀποφάσεις τινές, ὡς καὶ μέρος τῶν συγγραφέντων, ποιοῦνται διαστολὴν μεταξύ ἐμπόρων καὶ μὴ, νομίζομεν ὁμως ὅτι, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 142, οὐδέμητις ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ τριτεγγύησις μετέχει τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ἀρχικῆς ὑποχρεώσεως καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν καὶ ὅταν ἡ ἐγγύησις ἐδόθη κεχωρισμένως, τὰς αὐτὰς ἐπάγεται συνεπειάς, ἂν οὐδὲς συντρέχει λόγος, ὅπως ἡ μὴ ἐπὶ τοῦ τίτλου ἀναγραφὴ θεωρηθῇ ὡς ἄλλοιούσα τὸν χαρακτῆρα τῆς πράξεως.

Ὁ Nougier (1., ἀριθ. 518. Παραβ. καὶ Dal., Rép., 531) ἐν σχέσει πρὸς τὸν

χρόνον καθ' ὃν δίδεται ἡ τριτεγγύησις διδάσκει ὅτι ἡ μετὰ τὴν λήψιν παρασχεθεῖσα ὑποτελεῖ μὲν ἐγγύησιν πλὴν ἀπλὴν καὶ στερουμένην τῶν πλεονεκτημάτων τῆς τριτεγγύησεως, ἀλλ' ἂν οὐ ἡ πρᾶξις, εἰ καὶ βραδέως διδομένη, θεωρεῖται οὐδὲν ἦτοεν καὶ εἶναι ἰσχυρά, οὐδὲν νομίζομεν δικαιολογεῖ τὴν ἀξιοουμένην τῶν ἐνόντων συνεπειῶν τροποποιήσιν· τοιαύτην δὲ γνώμην φαίνονται ἀποδεχόμενοι καὶ ἀποφάσεις τινές τοῦ Γαλλ. Δικαστηρίου. (Poitiers 16 Ὀκτωβρ. 1817).

Ὅπως δὲ ποτε ὁ τριτεγγυητὴς καταβάλλων ὑποκαθίσταται εἰς πάντα τοῦ κομιστοῦ τὰ δικαιώματα καὶ δύναται νὰ στραφῇ ἐναντίον τῶν ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ἐνεργησάντων, ὅπως διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἐπιδιώξῃ τῶν δοθέντων τὴν ἀνάληψιν ἀπαλλάσσεται δὲ πάσης εὐθύνης καθ' ἣς περιστάσεις καὶ ὁ κύριος ὀφειλέτης.

Τινὰς τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν ἀποδέχεται καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος, καθιερώων αὐτὰς διὰ δύο ἀποφάσεων, ἧται τῆς 181 τοῦ 1835 καὶ 37 τοῦ 82, δι' ὧν προσομοίαις ἀπερνήματο συνεπειάς περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων, ἃς παρέχεται ἡ τριτεγγύησις· ἡ διὰ τοῦ τίτλου δὲ παρεχομένη τοιαύτη λογίζεται (ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι περιορισμοί) ὡς αὐτοδικαίως διὰ τῆς ὀπισθογραφῆσεως μεταβιβαζομένη.

Περὶ πληρωμῆς. Διάφοροι εἰσιν αἱ τρόποι, καθ' ὧς ἀποσβέννυνται ἡ ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ὑποχρέωσις, ἀλλ' ἐν ὧς πρὸς τοὺς λοιποὺς ὁ Νόμος ἀναφέρεται εἰς τοὺς τοῦ κοινοῦ δικαίου ὅρισμούς, περὶ τῆς διὰ πληρωμῆς καταλύσεως τῆς ὀφειλῆς καθιερώθησαν διατάξεις ἀνόμοιαι.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ πληρωτοῦ ὡς καὶ τῶν δικαιουμένων νὰ αἰτήσωνται τὴν ἐξόφλησιν προσώπων, τοῦ τρόπου καθ' ὃν δέον νὰ ἐνεργῇται ἡ ἐξόφλησις τοῦ εἰδού

πληρωτέου νομίσματος, τῶν περιπτώσεων καθ' ἃς ὑφίσταται ἄρνησις πληρωμῆς καὶ τῆς ἐξοφλήσεως· συναλλαγματικῆς παραπεσούσης, ἐγένετο ἡδὲ λόγος ἐν τῇ δικαιοτάτῃ ἀναπτύξει ἐνὸς ἐκάστου τῶν νομισμάτων· νῦν δὲ ἀπομένει νὰ παρατεθῶμεν περὶ ἄλλων σχετικῶν περιπτώσεων.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 144 ὁ πρὸ τῆς λήξεως ὑποχρεωτὴ συναλλαγματικὴν καθίσταται ὑποκείμενος διὰ τῆς πληρωμῆς τὸ κύρος τῆς διατάξεως ταύτης ἢ σπουδαιότητος εἶναι νομίζομεν, σύνοπτος. Ἐν δὲ ἡ συναλλαγματικὴ ἔχῃ ἐπὶ παραδείγματος ἡ ἀπὸ τῆς ἀπαιτήσεως θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ πληρώσῃ ἐκ δευτέρου καὶ τῷ νομίμῳ ὑποχρεωτῇ, διότι ἡ κατὰ πίστις καὶ τέλος ἐὰν ἀποδοιχθῇ, δὲν θὰ ἴσκει βεβαίως ὡς ἀπαλλαγὴ αὐτόν, ἀφοῦ διὰ τῆς προαποδοχῆς καταβολῆς κατέστησεν ἄτονον τὴν πίστιν, ἣν ἡ δύναμις ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ν' ἀντιτάξῃ ὁ ἀληθὴς κύριος. Ὁ πληρωτὴς ἄρα ὀφείλει ἢ ν' ἀναιμείνῃ τὴν πίστιν ἢ ἐὰν ἐξοφλήσῃ πρὸ ταύτης ν' ἀποδοιχθῇ πᾶσαν προελθοῦσαν ἐντεῦθεν ὀφειλάν.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐπῆλθεν ἡ λήξις, ὁ ἀποδοχὴς δὲν δύναται κατὰ νόμον νὰ καταβῇ πρὶν ἢ πεισθῇ περὶ τῆς γενικότητος τῶν ὑπαρχουσῶν ὑπογραφῶν, διότι, ἐὰν ἀνακαλύψῃ πλαττότητα οἰανδήποτε, ὀφείλει ν' ἄρνηθῇ τὴν πληρωμὴν, ἀφοῦ ἡ γενομένη τοιαύτη δὲν ἀνακαλεῖται ὡς ἐκ τῆς ζημίας ἣν ὑφίσταται ἐντεῦθεν ὁ κομιστής, ὅστις λόγῳ τῆς γενομένης πληρωμῆς δὲν ἐποιήσατο διαμαρτυρικῶς χρῆσιν. Ἐὰν ὅμως ἡ πλαττότης προσηύχῃ τῆς ἀποδοχῆς, ὑποκαταλείπεται νὰ ἐξοφλήσῃ ἀπροφασίστως καὶ ἀπαλλάσσεται τῷ τρίτῳ, ὅστις ἐγένετο κομιστής μετὰ τὴν ἀποδοχὴν, ἐξ ἧς παρέλθει ὅπως ἀγοράσῃ τὸν τίτλον.

Ἡ αὐτὴ διαστολὴ ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῆς καὶ ἐπὶ νοθεύσεως· διότι δύναται μὲν

ν' ἀπαλλαγῇ ἐκ τούτου ὁ πληρωτής, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ἡ νοθεία ἔλαβε χώραν μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ἀποδοχὴν.

Ἀντιθέτως ὅμως ὁ πληρωτής, ἐὰν ἐξοφλήσῃ ἐγκαίρως συναλλαγματικὴν γενεσίαν, ἢ δοθῇ αὐτῷ ἐντολὴ περαιοῦται καὶ ἐπέρχεται πλήρης ἀπέναντι τοῦ κομιστοῦ ἀπαλλαγῇ, οὐ μόνον τοῦ ἐκδότου ἀλλὰ καὶ τῶν ὀπισθογράφων καὶ ἐγγυητῶν.

Ἐνταῦθα ὅμως δέον νὰ γεννηθῇ ἡ ἀπορία· ὁ ἄνευ ὑποχρεώσεως ἐξοφλήσας συναλλαγματικὴν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὸ καταβληθὲν παρὰ τοῦ πιστωτοῦ· τὸ ζήτημα εἰσθῇ καταρτιζόμενον ἐν Γαλλίᾳ (Cass., 3 'Ιαν. 1812—Dal., Rép.) Νομίζομεν δ' ὅτι δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ τῆς τοιαύτης λύσεως ἡ ὀρθότης· ὁ δὲν δὲν ὑπάρχει φυσικὴ ἢ πολιτικὴ ἐνοχὴ καὶ ἡ πληρωμὴ δὲν ἐγένετο κατὰ παρέμβασιν, οὐδεμία συντρέχει περίπτωσις νόμιμος, ὅπως ὁ ἔνεκεν ἀναμισθότητος τλάνης· καταβλὼν ὑποστῇ πρὸς ὠφέλειαν ἄλλου τὴν τοιαύτην ζημίαν.

Ἐν τέλει ὁ κομιστής τῆς συναλλαγματικῆς δὲν δύναται κατὰ τὸ ἄρθρ. 146 νὰ ὑποχρεωθῇ ἄκων εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς πρὸ τῆς λήξεως ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους.

Πληρωμὴ κατὰ παρέμβασιν. Κατὰ γενικὴν τοῦ ἐμπορικοῦ Νόμου ἀρχὴν πᾶν πρόσωπον δικαιούται παρεμβῆναι ἐκουσίως νὰ ἐξοφλήσῃ συναλλαγματικὴν διαμαρτυρηθεῖσαν, ἢ περὶ τούτου δὲ ἐνέργεια καλεῖται πληρωμὴ κατὰ παρέμβασιν, ἥτις κανονίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 158 καὶ 159 καὶ τῆς ὁποίας οἱ κανόνες συμπίπτουσι πρὸς τοὺς διέποντας τὴν κατὰ παρέμβασιν ἀποδοχὴν, εἰ καὶ αἰρῆται τοῦ ἄρθρου 116 εἰς τὴν ἀντίθετον.

Τοῦ ἄρθρου 158 ἡ διάταξις ἀπαιτοῦσα ἀναγκαίως νὰ προηγηθῇ τῆς παρεμβάσεως καὶ πληρωμῆς ἡ σύνταξις διαμαρτυρικῶς εἶναι τοσούτον σαφής, ὥστε δὲν χρήζει περαιτέρω ἐξηγήσεως, ἐν τούτοις εἰκότως ἡδυνάτ' τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι

ἀκυρολεκεῖ ὁ νομοθέτης χρώμενος τῇ λέξει «πληρωμῇ» ἐν τῷ β. ἐδ., ἀφοῦ πρόκειται ἀπλῶς περὶ «προσφοράς πρὸς πληρωμὴν».

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, εὐδεμῶς ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι τοῦ τοιούτου δικαίωματος δύναται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν πᾶν πρόσωπον, μὴ ἐξαιρουμένου μὴ δὲ τοῦ ἀποδέκτου, καὶ ὅτι ἡ περὶ τῆς πληρωμῆς προσφορά δέον νὰ υπογράφῃται ὑπὸ τοῦ παρεμβαίνοντος.

Τὸ ἄρθρον 159 κανονίζει τὰ διάφορα τῆς πληρωμῆς ἀποτελέσματα, ὅταν ἡ παρέμβασις γίνηται ὑπὲρ τοῦ ἐκδότης ἢ τινος τῶν ὀπισθογράφων· ἐκ τούτων δ' ἐπεταί, ὅτι ἐνὸς μὲν ὅτι εἶνε ἐλεύθερος ὁ παρεμβαίνων νὰ πληρώσῃ ὑπὲρ οὐδενος θέλει καὶ ὅτι ἐτέρου, ὅτι ἐν περιπτώσει ἐλλείψεως τῆς τοιαύτης δηλώσεως (ἣτις δὲν εἶναι ἀναγκαία) ἡ παρέμβασις τεκμαίρεται γενομένη πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ κομιστοῦ ἔναντι πάντων τῶν υπογράφων. (Cass., 9 Δεκ. 1812. — Παραβ. Pardes., 405).

Τὰ ἄρθρα 158 καὶ 159 ὁμιλοῦσιν, ὡς εἶδομεν, περὶ ἐκδότης καὶ ὀπισθογράφου, ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἐπεταί καὶ ὅτι παρεμβαίνων κωλύεται ὅπως ἐνεργήσῃ καὶ ὑπὲρ τοῦ δέκτου ἢ τοῦ τριτεγγυητοῦ (Bédar., 454. — Noug., 588 — 590), ὁπότε καὶ πάλιν ὑποκαθίσταται εἰς πάντα τοῦ κομιστοῦ τὰ δικαιώματα.

Περὶ τῆς προτιμήσεως μεταξὺ πλειόνων προσφορῶν ἐφαρμόζονται ὅσα ἐλήχθησαν ἐν τῇ κατὰ παρέμβασιν ἀποδοχῇ, (Παραβ. Dal., Rép., 595), ὥστε περιττὸν νὰ γίνῃ καὶ ἐνταῦθα λόγος.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ παρεμβαίνων ὑπαιστέρεται αὐτοδικαίως εἰς τοῦ κομιστοῦ τὰ δικαιώματα, ἀλλὰ καταβαλὼν στερεῖται ἀπολύτως τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἀναζητήσῃ τὸ πληρωθέν. Ὁ Fousse (ord. de 1873 X. 5 ἀριθ. 3.) ἐκ τῶν ἀρχαιοτέ-

ρων νομοδιδασκάλων καὶ ὁ Loaré (τ. 1 σ. 441) ἐκ τῶν νεωτέρων ὑπεστήριζον ὅτι συγχωρεῖται ἡ ἀναζήτησις, εἰάν μετὰ τὴν πληρωμὴν ἀνακαλυφθῇ, ὅτι ὁ πληρωτὴς εἶχε νομίμους πρὸς ἄρνησιν λόγους, ἀλλ' ἡ θεωρία αὕτη δικαίως, νομιζομένη, ἀπεκρούσθη· διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Bruni, ὁ Alaouze (ἀριθ. 1439), πρὸς τοῦτο ἐπαίτεται ὁ δέκτης νὰ εἶχῃ λόγους διαιολογοῦντας, οὐ μόνον τὴν ἄρνησιν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάληψιν τοῦ παρ' αὐτοῦ (τοῦ πληρωτοῦ) καταβληθέντος, ὡς λ.χ. ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ υπογραφή ὑπὲρ ἧς ἐγένετο ἡ παρέμβασις εἶναι πλάστη.

Ρητέον ἤδη περὶ τῆς ἐν τοιαύτῃ ἐνεργείᾳ τηρητέας διαδικασίας.

Ἡ κατὰ παρέμβασιν πληρωμὴ προϋποτίθηται, ὡς ἐρρήθη, ἀναγκαιῶς τὴν συνταξιν διαμαρτυρικοῦ, ἀναγράφεται δὲ ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἢ ὑπ' αὐτό. Ἡ περὶ τοῦ τοῦ διδάταις εἶναι τοσοῦτον εὐληπτός καὶ τοσοῦτον σύμφωνος πρὸς τὰν κτῆμα ἀναπτυσσόμενα, ὥστε εἰκότως ἡδυνάτο τις νὰ υποθέσῃ, ὅτι οὐδέποτε ἤθελεν ἐγερθῇ ἀμφιβολία οἰαδήποτε, καὶ ὅμως ὁ Alaouze (1436) στηριζόμενος ἐπὶ ἀποφάσεώς τινος τοῦ Ἐφετερίου Παρισίων (29 Μαρ. 48) ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ κλητὴρ οὐ δύναται νὰ καταχωρίσῃ τὴν προφορικῶς ληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ παρεμβαίνοντος ὀποχρέωσιν· ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ὁμολογουμένως ἥκιστα σαφής, ἀλλ' εἰάν ὁ ὡς εἴρηται συγγραφεὺς εἰνοῇ δι' αὐτοῦ, ὅτι ἡ σχετ. δὴλως δέον ἀναγκαιῶς νὰ συντάσσῃται δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου, ἀντίκειται προφανῶς εἰς τὸ ἄρθρον 158, ὅπερ ρητῶς διαγορεύει, ὅτι ἡ παρέμβασις καὶ ἡ πληρωμὴ πρέπει νὰ σημειώωνται ἐν τῷ διαμαρτυρικῷ ἢ ὑπ' αὐτό.

Ἡ μόνη ἄρα τοῦ παρεμβαίνοντος ὀποχρέωσις συνίσταται εἰς τὴν υπογραφὴν τοῦ διαμαρτυρικοῦ, εἰάν ἡ δὴλωση ἐγένετο προφορικῶς.

Ὁ Νόμος δὲν ποιεῖται, ὡς βλέπομεν, περὶ τοῦ χρόνου τῆς παρεμβάσεως αὐτῆς, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ σιωπῆς ὡφελόμενοι τινες (Noug. 587) διδάσκουσιν ὅτι τοιαύτη ἐνέργεια δὲν περιορίζεται ὑπὸ παρασμίαις. Νομίζομεν ὅτι καὶ ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἐπ' ἴσης ψεκτέα· διότι, ὅταν ὁ Νόμος ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ παρέμβασις καὶ πληρωμὴ πρέπει νὰ σημαιῶνται ἐν τῷ διαμαρτυρικῷ, ἐννοεῖ βεβαίως, ὅτι δέον νὰ παραγγέλῃται κατὰ τὴν λήξιν καὶ τὴν στήλην τοῦ διαμαρτυρικοῦ καὶ ὅτι ἡ βραχυτέρα πραγματοποιουμένη πρέπει νὰ θεωρεῖται ὡς ἀποτελοῦσα ἀπλὴν διὰ λογαριασμὸν τοῦ πληρωτοῦ γενομένην ἐξόφλησιν καὶ ὑποκειμένην κατ' ἀκολουθίαν, εἰς τοῦ κοινοῦ δικαίου τοὺς ὁρίτους.

Μετὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ὁ παρεμβαίνων καταβάλλει τὸ ἐξοφλούμενον καὶ λαμβάνει τὸ ἔγγραφον.

Ἀλλ' ἐνταῦθα εἰσέρχεται τὸ ζήτημα, ποια εἶναι ἡ δυνάμεις ν' ἀποκρούσῃ τὴν παρέμβασιν; Ἀντιθέτως πρὸς τὴν ὑπὸ Alauzet (ἄρθρον 1441) ὑποστηριζομένην γνώμην φρονοῦμεν ὅτι στερεῖται τὸ τοιοῦτον δικαίωματος. Ὁ ἐκδότης μόνον ἀνέλαθεν ὑποχρέωσιν, τὸ νὰ ἀποδεχθῇ καὶ ἐξοφληθῇ ὁ ἐμπορικός, ὁ ὅστις ἤτις πραγματοποιεῖ τὴν ἡκιστα βεβαίως ἐνδιαφέρει τὸν κοινὸν, ὅστις ἄνευ συμφέροντος καὶ δι' ἐξοφλήσεως ἀδικαιολογήτου δὲν δύναται νὰ παραίτιος ζημίαις τῶν ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ἐνεχομένων προσώπων, ἀλλὰ μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ παρεμβαίνοντος, ὅπερ ρητῶς ἀναγνωρίζει ὁ Νόμος. Ὁ δὲ καιὸς αὐτοῦ περιορίζει ἀπολύτως καὶ μόνον εἰς τὴν ἐξόφλησιν καὶ τὸν ἐξοφλοῦντα τὸ πρόσωπον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ παρεμβαίνων δύναται βεβαίως νὰ μεταβιβάσῃ δι' ἐξοφλήσεως τὴν ληφθεῖσαν συναλλαγματικὴν οὐ μόνον διότι ἡ τοιαύτη

ἐξουσία ἀνήκει τῷ εἰς διαταγὴν κοιμιστῇ, ἀλλὰ καὶ διότι ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις αὐτῆς μετὰ τὴν ἐξόφλησιν, δι' ἧς περαινοῦνται βεβαίως ἡ δοθεῖσα διὰ τοῦ ἐγγράφου ἐντολὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἐλευθέρω αὐτοῦ κυκλοφορία.

Περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ἐνεχομένων προσώπων ἐπραγματεύθημεν ἤδη ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ἀναπτύξει ἐκάστου τῶν τοιούτων θεμάτων καὶ ἐπομένως περὶ τὸν νὰ γίνῃ καὶ ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν λόγος.

Περὶ διαμαρτυρικοῦ. Διαμαρτυρικὸν καλεῖται ἐν γένει ἡ ἐξώδικος πρᾶξις, δι' ἧς βεβαιοῦται νομίμως ἡ ἄρνησις ἀποδοχῆς ἢ πληρωμῆς τῆς συναλλαγματικῆς, τὰ περὶ τῆς τοιαύτης δὲ πράξεως κανονίζονται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 173.

Ὅπως ἐκφράζεται ὁ Νόμος, τὸ διαμαρτυρικὸν συντάσσεται καὶ ὑπογράφεται ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ πληρωτοῦ, ἐν ἀπουσίᾳ ὅμως αὐτοῦ δύναται νὰ γίνῃ καὶ πρὸς συνοίκους ὑπηρέτας ἢ θυρωρούς. (Cass., 23 Nov. 1829. — Dal., Rrδ., 751. — Alauz., 1507). Ἐὰν ὁ πληρωτὴς ἀποδιώσῃ, ἡ διαμαρτυρία πρέπει νὰ γίνῃ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ κατοικίᾳ, ἐὰν δ' ἔχῃ τὸ ταμεῖον ἢ τὸν ἐμπορικὸν αὐτοῦ οἶκον ἐν τόπῳ διαφόρῳ, ἡ πρᾶξις γινήσεται ἐν τῷ διὰ τῆς ἀποδοχῆς ὑποδειχθέντι τόπῳ, ἄλλως ἐν ἀρνήσει ἀποδοχῆς ἐν τῇ κατὰ τὸν χρόνον ταύτην κατοικίᾳ.

Ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως, ἡ νομολογία τῶν Γαλλικῶν Δικαστηρίων ὡς καὶ οἱ πλείστοι τῶν συγγραφέων ἀποφαινόμενοι, ὅτι ἡ πρᾶξις ἐνεργεῖται ἐγκύρως ἐν τῇ κατοικίᾳ καὶ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ πληρωτοῦ, ἀλλ' ὡς παρατηρεῖ ὁ ὁρῶς ὁ Alauzet (1506) καὶ ἡ πρὸς τοὺς νομίμους ἀντιπροσωπεύοντας τὸν πτωχεύσαντα συνδίκους γενομένη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ παράτυπος ὁπωσδήποτε

(Noug., fet., de ch., 2 ὄριθ. 779).

Ἐν τέλει ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐὰν τῆς πληρωμῆς ὁ τόπος ἐσημειώθῃ ἀνεπαρκῶς (ὡς λ. χ. ὅταν ὑπάρχῃσι πολλαὶ ταυτάνυμοι πόλεις) εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἐντεῦθεν προξενηθεῖσων ζημιῶν, (ἐὰν δὲν συντρέχῃσιν ἰδιαιτέραι περιπτώσεις ἐναντίον τοῦ κομιστοῦ), εὐθὺς νετοὶ γενικῶς ὁ ὑπογραφεύς.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὸν τρόπον τῆς συντάξεως τῆς πράξεως. Τὴν διαμαρτυρίαν ἐνεργοῦσιν, ὡς εἰδομένον κατὰ τὸ ἄρθρον 173, ὁ συμβολαιογράφος ἢ κλητὴρ, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ἔλαβεν ἢ μὴ χώραν ἀποδοχῇ· ἐὰν δὲ ἡ κατοικία ἐσημειώθῃ ψευδῶς, ὀφείλουσι καὶ πάλιν νὰ συντάξωσιν ἐρευνητικὸν ἔγγραφον, ἐν ᾧ νὰ σημειῶνται περιληπτικῶς πᾶσαι αἱ ληφθεῖσαι περὶ τοῦτου σχετικαὶ πληροφορίαι.

Κανονικῶς ὅμως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τὸ διαμαρτυρικὸν δέον νὰ συντάσσῃται ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τῆς λήψεως, νὰ περιέχῃ α') τὴν μνεῖαν περὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐνεργοῦντος τὴν διαμαρτυρίαν πρὸς πάντα τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 173 ἀναγραφόμενα πρόσωπα, καὶ β') τὰς διατυπώσεις τοῦ ἄρθρου 174 καὶ νὰ φανερώνῃ τὴν παρουσίαν ἢ ἀπουσίαν τοῦ πληρωτοῦ καὶ τοὺς λόγους τῆς πρὸς πληρωμὴν ἀννήσεως, ὡς καὶ τῆς μὴ ὑπογραφῆς τῆς πράξεως. Καὶ ἡ μὲν προθεσμία δύναται νὰ παραταθῇ, ἐνεκα περιστάσεων ἀνωτέρας εἵας, περὶ ᾧ ἀποφαίνεται τὸ Δικαστήριον πάντοτε καὶ αἱ ὁποῖαι πρέπει ν' ἀναφέρονται ἐν τῷ ἔγγραφῳ (Pardes., 422. — Noug., 788), ἡ παράλειψις δὲ τινος τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων αἰσιπῶντος τοῦ Νόμου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπαγομένη ἀκυρότητα, ἐκτός ἂν εἴναι οὐσίωδης (Pardessus 422. — Noug., 788. — Locré, ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 174).

Ἐὰν ὁ πληρωτὴς καταβῇ μέρος

μόνον τῆς ἀπαιτήσεως, ὁ ἐνεργῶν ὑπὸ ληλὸς ὀφείλει μὲν νὰ λάβῃ τὸ προσφερόμενον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ διὰ τὸ ὑπόλοιπον.

Ἐπισυναλλαγὴ. Τὰ ἄρθρα 177-186 πραγματεύονται εἰδικῶς περὶ τῆς συναλλαγῆς· καλεῖται δ' οὕτως ἡ συναλλαγματική, ἣν ὁ κομιστὴς δικαιούται μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ διαμαρτυρικοῦ νὰ ἐκδώσῃ εἰς βάρος εἴτε τοῦ ἐκδότης εἴτε τινος τῶν ὀπισθογράφων καὶ ἡ ὁποία συνδεδύεται ὑπὸ τῆς μὴ ἐξοφληθείσης πράξεως τοῦ δικμαρτυρικοῦ καὶ μὲ σημειῶσιν λογαριασμοῦ ἐπιστροφῆς.

Ἡ ἐπισυναλλαγὴ βεβαιούται ὑπὸ τῶν τοῦ κολλυβιστῶν, ἡ ἐὰν δὲν ὑπάρχῃσι τοιοῦτοι, παρὰ δύο ἐμπόρων, καὶ ἐν περιπτώσει δὲ ἐκδόσεως τοιαύτης ὁ κομιστὴς δὲν ἀπαλλάσσεται τῶν τοῦ ἄρθρου 163 διατυπώσεων.

Κατὰ τὰ λοιπὰ αἱ ἐρμηνευόμεναι διατάξεις εἰσὶ τοσοῦτον σαφεῖς, ὥστε οὐδεὶς χρῆζουσι περαιτέρω ἐξηγήσεως.

Δ. Ποταμίῳ

Συνάφεια καὶ ἑνώσις

Κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. (N. 7 § 10 καὶ 12 καὶ N. 28 Πανδ. (41. 1), N. 7, 12 καὶ 28 Βασιλ. (50. 1), § 29 καὶ 30 Εἰσηγ. (2. 1), N. 2 Κωδ. (3. 32) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἱστικὸς νόμους (Γαλλ. Κωδ. 551, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 502) πᾶν ὅ τι ἐνοῦται πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ συσσωματοῦται μετ' αὐτοῦ ἀνήκει ἐν τὸν κύριον αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ τὴν κυριότητα τῆς γῆς ἔχων ἔχει ἐπίσης τὴν κυριότητα τῶν ἐπιγινόμενων ἐπὶ τῇ ἐπιφανείᾳ καὶ ὑπ' αὐτὴν (N. 1 § 1 καὶ N. 2 Πανδ. (43. 18), N. 28 Πανδ. (41. 1), N. 28 Βασιλ. (50. 1), N. 2 Κωδ. (11. 7), Γαλλ. Κωδ. 552 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 593) δύναται καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ οἰανδήποτε φουρργίαν καὶ οἰανδήποτε δομὴν, καθ' ὅσον ἐκ τῆς θέσεώς

κτημάτων δὲν ἐπιβάλλεται περιορισμός ἢ δὲν ἀντίκειται δουλεία τις (N. 1 καὶ N. 24 Πανδ. (8. 2), N. 1 Βασίλ. (58. 2), N. 1, 8 καὶ 9 Κωδ. (3. 34). Γαλλ. ἀρθρ. 552 § 2). Πᾶσα δὲ φυτεία, οἰκοδομή ἢ ἔργον ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ὑπὸ τὴν γῆν λογίζεται γενομένη ὑπὸ τοῦ κυρίου δαπάνῃ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἀνήκουσα μέχρι ἐναντίας ἀποδείξεως, μὴ παραβλαπτομένων τῶν δικαιωμάτων, ἀπὸ τρίτου νομίμως ἐκτήσαντο (N. 2 Πανδ. (43. 18), § 4 Εἰσηγ. (4. 15), τελ. N. Πανδ. (6. 1), N. 79 Βασίλ. (15. 1), N. 2 Κωδ. (4. 19), Γαλλ. Κωδ. ἀρθρ. 553, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθρ. 592).

Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (Γαλλ. Κωδ. 554, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 593) ὁ κύριος τῆς γῆς, ὁ ἐπιχειρήσας οἰκοδομᾶς, φυτείας ἢ ἄλλα ἔργα δι' ἄλλοτρίου ὕλικου, ὀφείλει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ εἶναι δ' ἵνα κακῆς πίστεως, καταδικάζεται καὶ εἰς ἀποζημίωσιν, ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ ὕλικου δὲν δύναται νὰ ἀφαιρήσῃ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ κτήματος, μετ' οὗ δι' οἰκοδομήσεως ἢ ριζώσεως συνηνώθη. Κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. ὁ μὲν δι' ἄλλοτρίου ὕλικου οἰκοδομήσας ἐπὶ ἰδίας γῆς παρακρατεῖ μὲν τὸ οἰκοδόμημα (N. 25 Πανδ. (16. 1), N. 23 Βασίλ. (15. 1), § 2 Εἰσ. (2. 1), ἀλλὰ δὲν καθίσταται καὶ ἀπόλυτος αὐτοῦ κύριος. Ὅθεν, κρημνιζομένου τοῦ οἰκοδομήματος, ἢ ἄλλως καταστροφόμενου, ὁ κύριος τοῦ ὕλικου δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ, ἐνῶ ἐν τούτοις δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ κυρίου τῆς γῆς τὸ διπλάσιον τῆς ἀξίας αὐτῆς, εἰ ἐνήργησε κακῇ πίστει (N. 59 Πανδ. (6. 1), N. 59 Βασίλ. (15. 1), § 29 Εἰσηγ. (2. 1), N. 2 Πανδ. (47. 3)· εἰ δ' ἐνήργησε καλῇ πίστει, δύναται ν' ἀξιώτῃ μόνον τὸ διπλάσιον τῆς ἀξίας τοῦ ὕλικου ἢ αὐτὸ τὸ ὕλικόν αὐτὸ οἰκοδόμημα καταπέσῃ (§ 29 Εἰσηγ. (2. 1)

N. 6 § 10 Πανδ. (10. 4)· ὁ δὲ ἐπὶ ἰδίου ἐδάφους φυτεύσας φυτὸν ἄλλοτριον καθίσταται κύριος αὐτοῦ, εἰ ἐν ῥιζώσῃ καὶ τραφῇ αὐτόν (§ 31 Εἰσηγ. (2. 1), N. 7 § τελ. καὶ N. 9 καὶ 26 § 2 Πανδ. (41. 1). Ὁ δὲ κύριος τοῦ φυτοῦ ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν, περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν ἢ τὴν διεκδικητικὴν ἢ τὴν πρὸς παρὰστασιν (ad exhibendum) ἀγωγὴν, εἰ ἐνήργησε κακῇ πίστει (§ τελ. Εἰσηγ. (4. 1), N. 1 ἐν τέλει καὶ N. 2 Πανδ. (47. 3)· ἔχει δὲ κατ' αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν in factum περὶ τῆς ἀξίας τοῦ φυτοῦ, εἰ ἐφύτευσε καλῇ πίστει (N. 23 § 5 Πανδ. (6. 1). Μὴ ριζωθέντος δὲ τοῦ φυτοῦ, ἔχει κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην τὴν ὠφέλιμον in factum ἀγωγὴν πρὸς διεκδικήσιν τοῦ φυτοῦ (N. 5 § 3 Πανδ. (6. 1).

Ὡταύτως κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (Γαλλ. Κωδ. 555, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 593) ἂν τὰς οἰκοδομὰς ἢ φυτείας ἢ ἄλλα ἔργα ἐπιχειρήσας τρίτος ἐπὶ τοῦ κτήματος δι' ἰδίου ὕλικου, ὁ τοῦ κτήματος κύριος δικαιοῦται ἢ νὰ κρατήσῃ αὐτὰ ἢ νὰ υποχρεώσῃ τὸν ἐπιχειρήσαντα εἰς τὴν ἀφαίρεσιν αὐτοῦ. Καὶ εἰ μὲν κρατήσῃ αὐτὰ, ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ὕλικου καὶ τῆς ἐργασίας, ἢ τὴν ποσότητα, καὶ ἢν ἐκ τοῦ ἐπιχειρηθέντος ἔργου ἐμεγεθύνῃ ἡ ἀξία τοῦ κτήματος. Ἀλλως ἢ ἀφαιρέσει αὐτῶν γίνεται διὰ δαπάνης τοῦ ἐπιχειρήσαντος· δύναται μάλιστα ὁ τὸ ἔργον ἐπιχειρήσας νὰ καταδικασθῇ καὶ εἰς ἀποζημίωσιν ἐπὶ τῇ ἐπελθούσῃ τυχόν εἰς τὸ κτῆμα βλάβῃ, ἀφαιρέσεις ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται, ἂν ὁ ἐπιχειρήσας ἐνέμετο τὸ κτῆμα καλῇ τῇ πίστει. Κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. ὁ μὲν οἰκοδομήσας ἐπὶ ἄλλοτρίᾳ γῆσι κατεχομένης ὑπ' αὐτοῦ, εἰ μὲν ἐνήργησε καλῇ τῇ πίστει, δικαιοῦται νὰ διατηρήσῃ τὴν κατοχὴν ὥς οὐ καταβληθῶσιν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἡ ἀξία τοῦ ὕλικου καὶ αἱ ἄλλαι

δαπανά (§ 20 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 7 § 12 Πανδ. (41. 1), εἰ δὲ ἐνήργησε κακῇ πίστει, στερεῖται τῆς κυριότητος τοῦ ὕδατος καὶ πάσης ὁγωγῆς εἰς ἀπαίτησιν τῆς ἀξίας τῆς ὕλης καὶ τῶν γενομένων δαπανῶν, ὡς δι' ἰδίας πράξεως ἀρκούντως δηλώσας τὴν θέλησιν αὐτοῦ νὰ δωρεῇται τῷ κυρίῳ τῆς γῆς τὸ ἐπ' αὐτῇ ἀνεγεθὲν ὅπ' αὐτοῦ οἰκοδόμημα (§ 30 Εἰσ. (2. 1), Ν. 7 § 12 Πανδ. (41. 1)· ὁ δὲ οἰκοδομήσας ἐπὶ ἀλλοτρίᾳ γῆς μὴ κατεχομένης ὅπ' αὐτοῦ καὶ καλῇ πίστει ἐνεργήσας οὐδεμίαν ἔχει ἀγωγὴν εἰς ἀπαίτησιν τῆς ἀξίας τοῦ ὕδατος καὶ τῶν δαπανῶν αὐτοῦ. Ἐπίσης ὁ φυτεύσας ἀλλότριον ἄγρον δὲν ἔχει δικαίωμα ἀπαίτησεως τῆς ἀξίας τῆς φυτείας, εἰάν δὲν ἐνέμετο αὐτὸν ἐν καλῇ πίστει (Ν. 11 Κωδ. (3. 32), Ν. 91 Βασιλ. (15. 1), Ν. 9 Πανδ. (41. 1), Ν. 14 Πανδ. (39. 5), § 31 καὶ 32 Εἰσηγ. (2. 1).

Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμ. Δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας αἱ προσχώσεις αἱ γενομένης κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθῆτως εἰς τὰ παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἢ τοὺς χειμάρρους κτήματα, αἱ ἄλλως καλούμεναι προσκλύσεις (alluviones), ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον αὐτῶν, ἀφείλοντα, ἂν ὁ ποταμὸς καταστῇ πλωῖμος, νὰ ἀφήσῃ ἔλευθρον τὴν ἀναγκαζομένην ἀποβάθραν καὶ τὸν πρὸς ἀνέλκυσιν τῶν πλοιαρίων ἀπαιτούμενον τόπον κατὰ τοὺς περὶ τοῦτου κανονισμοὺς τῆς χρήσεως τῶν τοιούτων ποταμῶν (Ν. 7 § 1 Πανδ. (41. 1), Ν. 1 καὶ 3 Κωδ. (7. 41), § 20 Εἰσηγ. (2. 1), Γαλλ. Κωδ. 556, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 598). Ὡσαύτως ἡ γῆ, ἣν ἀποκαλύπτει τὸ ρέον ὕδωρ ἀποσυρμένον ἀνεπαισθῆτως ἀπὸ τῆς ἐτέρας ὀχθῆς καὶ φερόμενον εἰς τὴν ἄλλην, ἀνήκει εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ παροχίου κτήματος, παρ' ὃ ὑπάρχει ἡ ἀποκαλυφθεῖσα γῆ, ὁ δὲ τῆς ἀντιπέραν ὀχθῆς κύριος οὐδὲν δικαιούται νὰ ἀπαίτησῃ ἐξ αὐτοῦ ἀντὶ τῆς γῆς, ἥς ἐστε-

ρήθη (Ν. 7 § 2 Πανδ. (41. 1), Ν. 7 Βασιλ. (50. 1), Ν. 1 Κωδ. (7. 41), Γαλλ. Κωδ. 557, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 599).

Τοῦτο ὅμως δὲν συμβαίνει ἐπὶ λιανῶν ἢ ὑδροστασίων. Ὁ κύριος αὐτῶν διατηρεῖ πάντοτε τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς ὀπὸ τῶν ὕδατων καλυπτομένης γῆς, καὶ εἰάν ὁ ἄγρος τοῦ ὕδατος ἐλαττωθῇ· ἀλλ' οὐδέποτε κτάται δικαίωμα ἐπὶ τῶν παρακειμένων γαιῶν, ὥς τὸ ὕδωρ αὐτῶν καλύπτει ἐν ἐκτάτῳ πλησμονῇ (Ν. 69 Πανδ. (18. 1), Ν. 24 ἐν τέλει Πανδ. (39. 3), Ν. 12 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (41. 1), Γαλλ. Κωδ. 557, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 600). Ἐάν δὲ ποταμὸς τις πλωῖμος ἢ μὴ ἀποσπᾷ ἀίφνης ἄξιον λόγου καὶ εὐδαίκριτον μέρος παρακειμένης γῆς καὶ ἀγάγῃ αὐτὸ εἰς ἑτέρον κτῆμα κατωτέρω κείμενον εἰς τὴν ἀντικρὺ ὀχθὴν, ὁ κύριος τοῦ ἀποσπασθέντος δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτό, ἐν ὅσῳ τὰ δένδρα δὲν ἐρριζώθησαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ μένει ἐπομένως εὐδαίκριτον (Ν. 7 § 2 Πανδ. (41. 1), Ν. 7 Βασιλ. (50. 1), § 21 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 9 § 2 Πανδ. (39. 2), Ν. 8 Πανδ. (47. 9), Γαλλ. Κωδ. 559, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 601). Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικὸς νόμους (Γαλλ. Κωδ. ἀρθρ. 560, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 602) αἱ νῆσοι, αἱ κατὰ αἰκρὸν διὰ προσκλύσεως παραγόμεναι ἐν τῷ ρεῖθρι ποταμοῦ πλωῖμου διὰ πλοιαρίων ἢ ξύλων, ἀνήκουσιν εἰς τὸ Κράτος, εἰάν δὲν κατέστησαν ἰδιωτικαὶ διὰ παραχωρήσεως ἢ χρησιδραστηρίας· ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διατάσσεται τὸ Ῥωμῆϊκόν Δίκαιον (Ν. 7 § 3 καὶ Ν. 29, 65 § 2 καὶ 3 Πανδ. (41. 1), Ν. 1 § 6 Πανδ. (43. 12), § 2² Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 30 § 2 Πανδ. (41. 1)). Ἀλλὰ κατὰ τε τὸ Ῥ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικὸς νόμους αἱ νῆσοι, πλείονες παράγονται εἰς ποταμοὺς μὴ πλωῖμους διὰ πλοιαρίων ἢ ξύλων, ἀνήκουσιν εἰς τοὺς παραποταμίους ἰδιοκτήτας τῆς ὀχθῆς, παρ' ἣν παρήχθη ἡ νῆσος, εἰάν

αὕτη καίται ἔνθεν ἢ ἐκεῖθεν τῆς γραμμῆς τῆς τεμνουσῆς κατὰ μέσον τὸν ποταμὸν εἰ δ' ἢ νῆος παρήχθη ἐν μέσῳ τῷ ποταμῷ, ἀνήκει εἰς τοὺς παραποταμίους ἰδιοκτητίας ἐκατέρας τῶν ὀχθῶν ἀπὸ τῆς τεμνουσῆς κατὰ μέσον τὸν ποταμὸν νοητῆς γραμμῆς (§ 22 Εἰσηγ. (2. 1) Ν. 7 § 3 καὶ Ν. 29, 56 § 2 καὶ 3 Πανδ. (41. 1), Ν. 1 § 6 Πανδ. (43. 12), Ν. 30 § 2 (41. 1), Ν. 30 Βασιλ. (50. 1), Γαλλ. Κωδ. 561, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 603). Ὡσαύτως κατὰ τὸ 'Ρωμ. Δίκαιον (Ν. 7 § 4 καὶ Ν. 30 § 2 Πανδ. (41. 1), § 22 Εἰσηγ. (2. 1) καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κωδ. 562, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 604) εἰάν ποταμὸς ἢ χεῖμαρρος διὰ νέου πρᾶξιμος ἀποκόψῃ καὶ κυκλώσῃ κτῆμα παρακείμενον καὶ σχηματίζῃ νῆσον, ὁ κύριος αὐτοῦ διατηρεῖ τὴν κυριότητα αὐτοῦ. Ἐπίσης εἰάν ποταμὸς, πλωίμος ἢ μὴ, καταλιπὼν τὴν παλαιὰν κοίτην, σχηματίζῃ νέον ρεῖθρον, ἢ ἐγκαταλειφθεῖσα κοίτη ἀνήκει εἰς τοὺς παρ' ἐκατέρᾳ τῶν ὀχθῶν αὐτῆς ἰδιοκτητίας κατὰ λόγον τοῦ ὅπου ἐκαστοῦ τῶν κτημάτων τούτων (§ 23 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 7 § 5 καὶ Ν. 29 § 1 (41. 1) Ν. 7 καὶ 56 Βασιλ. (50. 1), 'Ιταλ. Κωδ. 461, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 606). Τοῦναντίον κατὰ τὸν Γαλλικὸν Κώδικα (ἀριθ. 563) οἱ κύριοι τῶν κατακλυσθέντων κτημάτων λαμβάνουσι πρὸς ἀποζημιώσεις αὐτῶν τὴν κοίτην τοῦ ἐγκαταλειφθέντος ποταμοῦ ἕκαστος ἀνεξαρτήτως τοῦ τόπου οὗ ἐστερήθη διὰ τοῦ νέου ρεῖθρου. Παρ' ἡμῖν τανῦν ἰσχύουσιν αἱ νεωτέραι διατάξεις τοῦ 'Ρ. Δ. καθ' ὅσον ἐκτελέσθησαν διὰ τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου (ἄρθρ. 15), καθ' ὃν καίτη καὶ αἱ ὄχθαι τῶν δυναμένων νὰ καταστῶσι πλωίμων ποταμῶν εἰς δημόσια κτήματα (Α. Π. 40 τοῦ 80, 47 τοῦ 81). Εἰάν δὲ κινητὰ, ἀνήκοντα εἰς διαφόρους κύριους, ἐνωθῶσιν ἀλλήλοις, ἐπικρατοῦσιν αἱ ἐξῆς κανόνες. Ἐάν μὲν ἐνωθῶσιν εἰς

ἐν σύνολον, ἀλλὰ θύναται νὰ χωρισθῶσιν ἄνευ βλάβης ἀξίας λόγου, ἕκαστος τῶν κυρίων, διατηρῶν τὴν κυριότητα αὐτοῦ, δύναται νὰ ζητήσῃ τὸν χωρισμὸν. Ἀλλ' εἰάν ὁ χωρισμὸς δὲν ᾔναι ἐφικτός ἄνευ βλάβης ἀξίας λόγου τινὸς ἐξ αὐτῶν, ὁ κύριος τοῦ κυριωτέρου ἐκ τῶν ἐνωθέντων πραγμάτων γίνεται κύριος τοῦ ἐκ τῆς ἐνώσεως παραχθέντος συνόλου, ἀποτίνων τῷ κυρίῳ τοῦ παρεπομένου πράγματος τὴν ἀξίαν αὐτοῦ (Ν. 23 § 2, 4 καὶ 5 Πανδ. (6. 1), Ν. 23 Βασιλ. (15. 1), Ν. 19 § 13 καὶ ἐπ. (34. 2), Ν. 26 καὶ 27 Πανδ. (41. 1), Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἄρθρ. 607 καὶ 608 Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 565 καὶ 566). Ὡς κυριώτερον δὲ θεωρεῖται τὸ πρᾶγμα, οὗ τὴν χρησιμοποίησιν, κόσμησιν ἢ συμπλήρωσιν σκοπεῖ ἢ εἰς αὐτὸ προσθήκη τοῦ ἑτέρου (Ν. 19 § 13 καὶ ἐπ. καὶ Ν. 20 καὶ 24 Πανδ. (34. 2), Ν. 26 Πανδ. (41. 1) Γαλλ. Κωδ. 567, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 609). Ἐάν ὅμως τὸ προστεθὲν πρᾶγμα ᾔναι πολυτιμότερον τοῦ κυριωτέρου, ἢ δὲ ἔνωσις ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἰδιοκτητοῦ, οὗτος κατὰ μὲν τὸν Γαλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 568) καὶ τὸ Σχ. 'Ελλ. Κωδ. (ἄρθρ. 610) δύναται νὰ αἰτήσῃ ἢ νὰ ἐπιδικασθῇ αὐτῷ τὸ ὅλον ἐπὶ ἀποτίσει τῆς ἀξίας τοῦ κυριωτέρου πράγματος ἢ νὰ ἀποχωρισθῇ τὸ ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ συνόλου καὶ εἰάν ὁ χωρισμὸς ᾔναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν ἕτερον, κατὰ δὲ τὴν 'Ρωμαϊκὴν νομοθεσίαν, εἰ μὲν ὁ ἐνώσας ἐνήγγησε καλῇ πίστει, ὁ κύριος τοῦ προστεθέντος πράγματος ἔχει τὴν πρὸς παράστασιν (ad exhibendum) ὁδωγὴν πρὸς χωρισμὸν τοῦ πράγματος, εἰ δὲ ἐνήγγησε κακῇ πίστει, ἔχει τὴν τε περὶ κλοπῆς ὁδωγὴν πρὸς τιμωρίαν τοῦ κατόχου, ἔτι δὲ τὴν καλουμένην conditionem furtivam πρὸς λῆψιν τοῦ πράγματος αὐτοῦ (Ν. 23 § 5 Πανδ. (6. 1) καὶ Ν. 23 Βασιλ. (15. 1) § 26 Εἰσηγ. (2. 1),

Ἐάν δ' ἐκ τῶν συναφθέντων πραγμάτων οὐδέτερον δύναται νὰ θεωρηθῇ παρεπόμενον τοῦ ἄλλου, ὡς κυριώτερον θεωρεῖται τὸ τὴν μείζονα ἔχον ἄξιαν, ἐν ἴσῃ δὲ ἄξιᾳ τὸ ὀγκωδέστερον (N. 27 § 2 Πανδ. (41. 1), Γαλλ. Κωδ. 569, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 611). Ἐάν δὲ τις παραγάγῃ νέον εἶδος ἐξ ἁλλοτρίας ὕλης (ὅτε ἡ ἀποτελεσθεῖσα ἔνωσις καλεῖται εἰδικώτερον *ειδοποίησις* ἢ *ειδοποίησις* (λατίν. *specificatio*, γαλλ. *specification*), τότε κατὰ μὲν τὰ παρὰ Ῥωμαίοις νενομισμένα, ἐάν τοῦτο δύναται ν' ἀνυχθῇ εἰς τὴν προτέραν μορφήν, τὸ νέον εἶδος ἀνήκει εἰς τὸν κύριον τῆς ὕλης, ἄλλως ἀνήκει εἰς τὸν καλῇ τῇ πίστει μετασχηματίσαντα (§ 25 Εἰσηγ. (2. 1), N. 7 § 7 καὶ N. 24 Πανδ. (41. 1), ὑποχρεούμενον εἰς ἀπανάρθωσιν τῶν ἐπελουσῶν εἰς τὸν κύριον τῆς ὕλης ζημιῶν (N. 23 § 5 Πανδ. (6. 1) καὶ N. 11 Πανδ. (19. 5)· ἄλλ' ἂν οὗτος ἐνήργητε κακῇ πίστει, ἐκδιάζεται διὰ τῆς ἀγωγῆς *condictio furtiva* εἰς ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος (§ 26 Εἰσηγ. (2. 1), N. 52 § 11 Πανδ. (47. 10)· κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους νόμους εἴτε τοῦτο δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν προτέραν μορφήν, εἴτε μὴ, ὁ κύριος τῆς ὕλης κτᾶται τὴν κυριότητα τοῦ παραχθέντος, καταβιβάζων τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας (Γαλλ. Κωδ. 507, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 612). Σημειώτεον ὅτι, ἐάν ὁ εἰς παραγωγὴν τοῦ νέου εἶδους καταβληθεῖσα ἐργασία ὑπερέχη πολὺ τῆς ἀξίας τῆς ὕλης, τότε αὕτη θεωρεῖται ὡς τὸ κυριώτερον αὐτοῦ μέρος, ὁ δὲ καταβιβάζων αὐτὴν δικαιούται νὰ παρακρατήσῃ αὐτὸ καταβάλλων τὸ τίμημα τοῦ ὕλικου εἰς τὸν πρόην κύριον (N. 9 § 2 Πανδ. (21. 1), Γαλλ. Κωδ. 571, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 613). Ἀλλ' ἐάν τὸ νέον εἶδος παραχθῇ ἐξ ὕλης ἀνηκούσης εἰς τὸν παραγωγόντα καὶ ἐξ ὕλης ἁλλοτρίας, δὲν εἶναι δὲ ἐπικτὸς ἄνευ βλάβης ὁ χωρισμὸς τῶν δύο ὕλων, τότε κατὰ μὲν

τὸ P. Δ. εἰ μὲν οὗτος ἐνήργησε καλῇ πίστει γίνεται κύριος αὐτοῦ, ἀποζημιῶν τὸν κύριον τῆς ὕλης (N. 25 § 5 Πανδ. (6. 1) καὶ N. 11 Πανδ. (19. 5), εἰ δὲ κακῇ πίστει ἐνάγεται εἰς ἀπόδοσιν διὰ τῆς *condictio furtiva* (§ 26 Εἰσηγ. (2. 1), N. 52 § 14 Πανδ. (47. 10), κατὰ δὲ τὸν Γαλλικὸν Κώδικα (ἄρθρ. 572) καὶ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθ. 614) τὸ παραχθὲν νέον εἶδος καθίσταται κοινὸν τῶν δύο κυρίων τῆς ὕλης, τοῦ μὲν κατὰ λόγον τῆς ἀξίας τοῦ ὕλικου αὐτοῦ, τοῦ δὲ κατὰ λόγον τῆς ἀξίας τοῦ τε ὕλικου καὶ τῆς ἐργασίας. Ἐάν δὲ πρῶγμ' ἐσχματίσθῃ διὰ τῆς συμμίξεως διαφόρων ὕλων, ἀνηκούσων εἰς διαφόρους, οὐδεμίαν δὲ τούτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μέρος ἐπικρατέστερον, τότε εἰ μὲν αἱ ὕλαι εἶναι θετικαὶ χωριστοῦ, ὁ μὴ συνκινέσας εἰς τὴν σύμμειξιν ἰδιοκτήτης δύναται νὰ αἰτήσῃ τὸν χωρισμὸν, εἰ δὲ ὁ χωρισμὸς εἶναι ἀνέφικτος ἄνευ βλάβης, πάντες καθίστανται συγκύριοι τοῦ μίγματος κατὰ λόγον τῆς ἀξίας τῆς ἐκάστης ἀνηκούσης ὕλης (§ 27 καὶ 28 Εἰσηγ. (2. 1), N. 7 § 8 καὶ 9 καὶ N. 12 § 1 Πανδ. (41. 1), N. 3 § 2 καὶ N. 5 § 1 Πανδ. (6. 1), Γαλλ. Κωδ. 573, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 615).

Σημειώτεον ὅτι, ὅσάκις τὸ πρᾶγμα κτήσεται κοινόν, διανέμεται παρ' αὐτοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (ἄρθρ. 1018 καὶ ἐπ.), δηλονότι ζητεῖται δι' ἀγωγῆς παρὰ τῷ δικαστηρίῳ τῶν Πρωτοδικῶν ἡ δικαστικὴ διανομή, διορίζονται δὲ ἐν τῇ περὶ διανομῆς δικαστικῇ ἀποφάσει πραγματογνώμονες, γνωμοδοτήτοντες περὶ τοῦ ἐφικτοῦ τῇ διανομῇ καὶ περὶ τῶν γενησομένων μερίδων καὶ κληρῶν, μεθ' ὃ γίνεται ἡ διανομή, ἢ ἂν αὕτη ᾖ ἀνέφικτος, τάσσεται ἡ πώλησις διοριζομένου πρὸς τοῦτο συμβολαιογράφου (*ἴδε καὶ Ἀπαλοτριώσις). Θ. Ν. Φλογαίτης

Συνενοχή καλεῖται ἡ ἐνοχή ἢ ἀναγομένη εἰς πλείονας δανειστάς (ἐνεργητικὴ συνενοχή) ἢ εἰς πλείονας ὀφειλέτας (παθητικὴ συνενοχή) ἢ εἰς πλείονας δανειστάς καὶ ὀφειλέτας (ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ), καθ' ἣν ἕκαστος μὲν τῶν ὀφειλετῶν ὀφείλει νὰ παράσχω τῷ κοινῷ δανειστῇ ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον, ἕκαστος δὲ τῶν δανειστῶν δικαιούται νὰ απαιτήσῃ ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον παρὰ τοῦ κοινοῦ ὀφειλέτου. Ἐκ τούτου πηγάζει, ὅτι, ἐὰν μὲν εἰς τῶν ὀφειλετῶν καταβάλῃ ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον, ἀποσβέννυται ἡ παθητικὴ συνενοχή, ὅθεν ἀπαλλάσσονται πάντες οἱ ἄλλοι ὀφειλέται, ἐὰν δ' εἰς τῶν δανειστῶν λάβῃ ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον, ἀποσβέννυται ἡ ἐνεργητικὴ συνενοχή, ὅθεν ἀποκλείονται πάντες οἱ λοιποὶ δανεισταί. Ἀλλὰ συνενοχή δὲν παράγεται ἀφ' ἑαυτῆς. Ὡς καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ ἐναχτῇ παρετήρησαμεν, κατὰ κανόνα, ὁσάκις ὑπάρχουσι πλείονες δανεισταί ἢ πλείονες ὀφειλέται ἢ πλείονες δανεισταὶ καὶ ὀφειλέται, ὑπάρχουσι τοσαῦτα ἐνοχαί, ὅσους δανεισταὶ ἢ ὀφειλέται. ὅθεν ἕκαστος μὲν τῶν ὀφειλετῶν ὑποχρεοῦται ἐξ ἴσου, ἕκαστος δὲ τῶν δανειστῶν δικαιούται ἐξ ἴσου. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν παράγεται συνενοχή, ὑποχρεοῦσα εἰς ὁλόκληρον ἕκαστον τῶν ὀφειλετῶν, δικαιούσα εἰς ὁλόκληρον ἕκαστον τῶν δανειστῶν, εἰς ὁλόκληρον ἕκαστον τῶν δανειστῶν, κατὰ τὰς ἐφεξῆς περιπτώσεις: Α') ὁσάκις διὰ δικαιοπραγίας μεταξὺ ζώντων ἢ αἰτίᾳ θανάτου (δηλονότι διὰ συμβάσεως ἢ διὰ τελευταίας βουλήσεως) ὠρίσθῃ ὅτι ὑπάρχει συνενοχή (Νεαρά 99 κερ. 1), Β') ὁσάκις διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ὠρίσθῃ ρητῶς ὅτι ἕκαστος τῶν δι' αὐτῆς καταδικαζομένων ἐνέχεται εἰς ὁλόκληρον (Ν. 40 Πανδ. (4. 9) Ν. 1 Κωδ. (7. 5ε), Γ') ὁσάκις ὁ νόμος διατάσσει ρητῶς ὅτι ἕκαστος, περιπτώσεως παράγεται συνενοχή. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ἐὰν κοινὸν ζῶον ἐπενέγκῃ ζημίαν, οἱ συνιδιοκτῆται αὐτοῦ

εὐθύνονται ἀλληλεγγύως εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ζημιωθέντος, Δ') ὁσάκις τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐνοχῆς, ἢ παροχή, εἶναι ἀδιαιρέτος. Κατὰ τὰς ἐνωτέρως, ἐὰν ἕκ τινος χρεωστικοῦ ἐγγράφου δὲν προκύπτῃ ὁποῖον ποσὸν ὀφείλει ἕκαστος τῶν ὀφειλετῶν, ἐπιβαρύνεται ἕκαστος κατὰ τὸ ἀναλογοῦν μέρος τῆς ὁλικῆς ποσότητος (Α. Π. 292 τοῦ 61). Πολλοὶ δὲ οὕτω εἰς ἐν ποσὸν κατεδικασθέντες ἐνέχονται συμμετρῶς, καὶ ἐὰν διὰ τῆς ἀποφάσεως ἀπηγγέλθῃ ρητῶς ἡ ἀλληλεγγύως αὐτῶν ὑποχρέωσις (Α. Π. 2 τοῦ 67). Ὅταν δὲ τὸ τοιχοκόλλητον γραμμάτιον περιέχῃ πλημμελείας ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς ἐκπλειστηριαζομένης αἰκίας, ἐνεκα δὲ τούτου ἀκυρωθῇ ὁ πλειστηριασμός, ἕκαστος τῶν διαφόρων δανειστῶν εὐθύνεται ἐπιμεριστικῶς εἰς ἀποζημίωσιν πρὸς τὸν ἐνάγοντα ὑπερθεματιστὴν κατὰ λόγον τοῦ ποσοῦ, δι' ὃ κατεδικάσθῃ καὶ ἐλαβῇ ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ (Α. Π. 263 τοῦ 76). Σημειωτέον ὅτι ἡ μὲν ἐκ δικαιοπραγίας, ἐξ ἀποφάσεως δικαστικῆς καὶ ἐκ τοῦ νόμου συνενοχή καλεῖται καθαρά, ἡ δὲ ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸ ἀδιαιρέτον τῆς ἐνοχῆς καλεῖται τετροποποιημένη (Ἰδε τὰς λέξεις Ἐνοχή καὶ Παροχή).

Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατ' ἐξαιρέσιν πάλιν ἐπὶ ἐνεργητικῆς μὲν συνενοχῆς, 1) ἐὰν εἰς ἐκ τῶν δανειστῶν συνάψῃ ἀντιφώνησιν μετὰ τοῦ κοινοῦ ὀφειλέτου (δηλονότι ἐὰν ὁ κοινὸς ὀφειλέτης ὑποχρεωθῇ εἰς ἕνα ἐκ τῶν δανειστῶν ὅτι θλίβει ἱκετεύει τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ), ἡ συνενοχή συγκεντροῦται ἐν μόνῳ τῷ προσώπῳ τοῦ συνάψαντος τὴν ἀντιφώνησιν δανειστοῦ, ἀποκλειομένων τῶν λοιπῶν. 2) Ὅταν εἰς ἐκ τῶν συνδανειστῶν κινήσῃ ἀγῶν κατὰ τοῦ κοινοῦ ὀφειλέτου, ἡ ἐνοχή συγκεντροῦται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ δανειστοῦ, ἀποκλειομένων τῶν λοιπῶν. Ἐπὶ παθητικῆς δὲ συνενοχῆς Α') ὁ ἐναχθεὶς ἐγγυητὴς δικαιούται νὰ ἀξιώσῃ νὰ συνεναχθῶσι

καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιώσονται συνεγγυητῇ, προβάλων τὴν ἐκ τοῦ εὐεργετήματος τῆς διαιρέσεως ἔσται (ἴδε Διαίσεις), ἐπίσης προβάλων τὴν αὐτὴν ἐνστασιν διακαίεται νὰ ἀξιώσῃ ὁ ὀφειλέτης νὰ συναχθῶσι καὶ οἱ ἐκ συνενοχῆς πρωτοφειλέται, ὡς ὅτις ἡ συνενοχή παρήχθη διὰ συναλλάγματος καταρτισθέντος πρὸς τὸ συμφέρον πάντων τῶν συναφειλετῶν. Β') Δικαιοῦται νὰ ἀξιώσῃ νὰ ἐναχθῶσι πρῶτον οἱ λοιποὶ συνοφειλέται, καὶ ἂν δὲν ικανοποιηθῇ ὁ δανειστής νὰ ἐναχθῇ αὐτὸς προβάλων τὴν ἐκ τοῦ εὐεργετήματος τῆς διζήσεως ἔσται (ἴδε Δίξεις), ὁ ἐγγυητὴς μὲν ὡς πρὸς τὸν πρωτοφειλέτην, ὁ ἐκ συναλλάγματος δὲ συνοφειλέτης ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους συνοφειλέτας, ὡς ὅτις ἐγένετο συνοφειλέτης πρὸς τὸ συμφέρον τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν (Νεγρά 19).

Ἡ συνενοχή κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀποσβέννεται διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν καταβολῆς τοῦ ὅλου τῆς ὀφειλῆς ἢ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν δανειστῶν λήψεως τοῦ ὅλου τῆς ὀφειλῆς. Ἀλλ' οὐχ ἥττον 1) ὁ καταβαλὼν τὸ ὅλον ὀφειλέτης ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν, ὁ λαβὼν τὸ ὅλον δανειστὴς ὑπόκειται εἰς ἀναγωγὴν ἀπέναντι τῶν λοιπῶν συνδανειστῶν, ἐὰν ὑπάρχῃ ἰδιαίτερος νομικὸς λόγος, παρὲς τῆς ἀναγωγῆς τὸ δικαίωμα, ὅπερ συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Οὕτω πρὸς εἰπεῖν ὁ καταβαλὼν τὸ ὀφειλόμενον ἐταῖρος δύναται νὰ ἐγείρῃ κατὰ τῶν λοιπῶν συνεταίρων τὴν actionem pro socio, ὁ καταβαλὼν τὸ ὀφειλόμενον ἐντολοδόχος δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν actionem mandati. Σημειωτέον ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ καλούμενος εἰς καταβολὴν τοῦ ὅλου ὀφειλέτης δικαιούται νὰ αἰτήσῃ παρὰ τοῦ δανειστοῦ πρὸ τῆς καταβολῆς αὐτοῦ τὴν ἐκχώρησιν τῶν ἀγωγῶν, ἃς οὗτος ἔχει κατὰ τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν; καλεῖται δὲ τὸ εὐεργέτημα τοῦτο τοῦ ὀφει-

λέτου εὐεργέτημα τῆς ἐκχώρησεως τῶν ἀγωγῶν (beneficium cedendarum actionum), 2) ὁ καθ' οὗ ἡγρεῖν ἀναγωγὴν ὁ δανειστὴς συνεγγυητῆς ἔχει ἐπίσης τὸ εὐεργέτημα τῆς ἐκχώρησεως τῶν ἀγωγῶν, καίπερ μὴ ἔχων ἀναγωγὴν κατὰ τῶν ἄλλων συνεγγυητῶν.

Τὴν ἀπόσβεσιν τῆς συνενοχῆς ἐπιφέρει οὐχὶ μόνον ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν ὀφειλετῶν καταβολὴ τοῦ ὅλου ἢ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν δανειστῶν λήψις τοῦ ὅλου, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐξῆς γεγονότα: α) ἡ ἀντὶ καταβολῆς ὁδός (datio in solutum). Ἐὰν δηλονότι ὁ δανειστὴς συγκατατεθῇ νὰ λάβῃ παρ' ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν διάφορον τι τοῦ ὀφειλομένου, ἀποσβέννεται ἡ συνενοχή, ἀπαλλάσσονται πάντων τῶν συνοφειλετῶν, β) ὁ συμψηφισμὸς (compensatio). Ἐὰν δηλονότι ὁ ἐναχθεὶς ὀφειλέτης ἀντιτάξῃ πρὸς συμψηφισμὸν τὴν ἀνταπίτησιν αὐτοῦ, ἀπαλλάσσονται οὐ μόνον οὗτος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ συνοφειλέται. Ἐπίσης ἐὰν ἀντιτάξῃ πρὸς συμψηφισμὸν τὴν ἀνταπίτησιν ἐτέρου συνοφειλέτου ἐν αἷς περιπτώσεσι καταβάλλει, ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατ' αὐτοῦ γ) ἡ ἀνανέωσις (renovatio). Ἐὰν δηλαδή ὁ εἰς τῶν συνοφειλετῶν συνάψῃ ἀνανέωσιν πρὸς τὸν κοινὸν δανειστήν, ἀπαλλάσσονται καὶ οἱ λοιποί, ὡς παραχθείσης νέας ἐνοχῆς. Ἐπίσης ἐὰν ὁ εἰς τῶν δανειστῶν συνάψῃ ἀνανέωσιν πρὸς τὸν κοινὸν ὀφειλέτην, ἀπαλλάσσονται καὶ οἱ λοιποὶ δανεισταί δ) ἡ ἀρεσκία χρόνου. Ἐὰν ὁ κοινὸς δανειστὴς δηλώσῃ βεβαίως νὰ ἀποσβεσθῇ ἡ ἀξίωσις αὐτοῦ διὰ τῆς πρὸς τινα τῶν ὀφειλετῶν περὶ ἀφέσεως τοῦ χρέους συμβάσεως, ἀπαλλάσσονται καὶ οἱ λοιποὶ συνοφειλέται. Ἐπίσης ἐὰν εἰς τῶν δανειστῶν συνάψῃ σύμβασιν περὶ ἀφέσεως χρέους πρὸς τὸν ὀφειλέτην, ἀποκλείονται καὶ οἱ λοιποὶ συνδανεισταί. ε) Ὁ ὕψ' ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν δοθεὶς βρῆκος ὠφελεῖ καὶ τοὺς λοιπούς, ὡς ἐπίσης

ὁ ὕψ' ἐνός τῶν δανειστῶν ἐπαχθεὶς ὄρκος
ῥησάπτεται καὶ τοὺς λοιποὺς γ') ἡ ὑπὲρ
ἐνός τῶν ὀφειλετῶν ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις
ὠφελεῖ καὶ τοὺς λοιποὺς συνδανειστάς.

Τὴν ἀπαλιν δὲν ἐξαλείφουσι τὴν συνε-
νοχίην, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς πρὸς ὠρισμένον
ἐκ τῶν ὑποκειμένων τὴν ἐνοχίην, α')
ἡ παραγραφὴ (praescriptio). Δηλονότι
ἡ ὑπὲρ ἐνός τῶν ὀφειλετῶν ἐπελθοῦσα
παραγραφὴ δὲν ὠφελεῖ καὶ τοὺς συνο-
φειλέτας καὶ ἡ καθ' ἐνός τῶν δανει-
στῶν ἐπελθοῦσα παραγραφὴ δὲν βλάπτει
καὶ τοὺς συνδανειστάς, ἀλλ' ὡς πρὸς
αὐτοὺς ἡ συνενοχίη ἐξακολουθεῖ, ἕως
οὐ παρέλθῃ καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς ὁ τῆς
παραγραφῆς χρόνος, β') ἡ σύγχυσις (con-
fusio). Δηλονότι ἐὰν εἰς τῶν ὀφει-
λετῶν κτήσῃται καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ
δανειστοῦ, ἡ ἐνοχίη ἐξακολουθεῖ ὕψιστα-
μένη ὡς πρὸς τοὺς συνοφειλέτας, γ') ἡ
καὶ ἐκ πταίσματος ἐνός τῶν ὀφειλετῶν
ἐπελθοῦσα ἀδυναμία τῆς ἐκτελέσεως τῆς
ἐνοχίης, ὅτε ὁ πταίσας μόνον ὀφείλει νὰ
παράσχωι τὸ διαφέρον, ἀπαλλάσσονται δὲ
οἱ λοιποὶ συνοφειλέται.

Ἀλλ' ἐπὶ τετροποποιημένης συνενοχίης
ῥητοὶ ἐπὶ ἀδιαιρέτου ἐνοχίης κατὰ τοῦτο τὰ
ρηθέντα παραλλάσσονται, ὅτι, ἐὰν ἡ συν-
ενοχίη ᾖ ἐνεργητικὴ (δηλαδή οἱ δανει-
σταὶ ᾖ πλείονες), τὸ ἀποσβεστικὸν
γεγονὸς ἀποκλείει μόνον τὴν δανειστήν,
ὡς πρὸς τὸν συνέθετο αὐτό, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς
λοιποὺς συνδανειστάς. Ὅθεν, ἐὰν ὁ κοι-
νὸς ὀφειλέτης καταβάλλῃ τὸ ὀφειλόμενον,
ἀποκλείεται μόνον ὁ λαβὼν δανειστής,
οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσης ἐὰν προ-
βάλλῃ πρὸς συμφηρισμὸν ἀνταπαίτησιν,
ἀποκλείεται μόνον ὁ καθ' οὗ προσεβλήθη,
οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύνδικοι. Ἰς Πτώχευσις.

Συνθήκαι ἐν τῷ ἀλληλεθεῖ δι-
καίῳ ὀνομάζονται αἱ μεταξὺ δύο ἢ πλεί-
ονων κρατῶν συμφωνίαι, δι' ὧν παρά-

γονται, τροποποιῶνται, λύονται ἢ ἀνα-
νεοῦνται ὁμοιβαίαι αὐτῶν ὑποχρεώσεις ἡ
ἐνοχαί.

Συμφωνίαι μεταξὺ δύο ἡγεμόνων περὶ
τῶν προσωπικῶν αὐτῶν συμφερόντων δὲν
καταλέγονται μεταξὺ τῶν συνθηκῶν. Καὶ
αὐταὶ δὲ αἱ μεταξὺ τῶν κρατῶν συμφω-
νίαι ὀνιμάζονται κατὰ γενικὸν κανόνα
συνθήκαι, ὁσάκις ἀφορῶσιν εἰς γενικά αὐ-
τῶν συμφέροντα, οἷαι αἱ πολιτικαὶ λε-
γόμεναι συνθήκαι, αἱ περὶ ἐμπορίας καὶ
ναυτιλίας κλπ. Αἱ δὲ εἰς ἰδιωτικὰ τῶν
κρατῶν συμφέροντα ἀποβλέπουσαι συμ-
φωνίαι χαρακτηρίζονται εἰδικώτερον ὡς
συμβάσεις, οἷαι αἱ περὶ τηλεγραφικῆς καὶ
ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας, περὶ σιδηρο-
δρόμων κλπ.

Διακρίνεται τῶν ἀλληλεθεῶν συνθηκῶν
καὶ τυμβώσεων αἱ λεγόμεναι διακηρύξεις,
δι' ὧν ἀναγνωρίζονται γενικαί τινες τοῦ
ἀλληλεθενοῦς δικαίου ἀρχαί, ὡς τὰ ἐκδι-
κιδόντα τὰς τοιαύτας διακηρύξεις ἡ προα-
χωροῦντα εἰς αὐτάς κράτη ἀναλαμβάνε-
νους τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τηρῶσιν ἐν τῇ
πράξει τοιαύτη π. χ. ἐστὶν ἡ διακήρυ-
ξις τῶν Παρισίων τῆς 16 Ἀπριλίου
1816, δι' ἧς ἀνεγνωρίσθησαν ἀρχαί τι-
νες τοῦ ἀλληλεθενοῦς θαλασσοῦ δικαίου
ἐν ὧρα πολέμου.

Αἱ συνθήκαι καὶ αἱ συμβάσεις διακρί-
νονται α') ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν εἰς
ἴσας, δι' ὧν τὰ συμβαλλόμενα κράτη ὑ-
πόσχονται ὁμοιβαίως τὸ αὐτὸ πρᾶγμα
ἢ πράγματα ἰσότητι καὶ ἀνάλογα, εἰς
ἀνίστους, δι' ὧν κράτη τινὰ ὑποβάλλονται
ἢ ἀναδέχονται βαρυτέρας ὑποχρεώσεις ἀ-
ναντι ἐτέρων κρατῶν, εἰς διαρκεῖς, ἢ
τοὶ ἀπριωριστοὺς ἐν χρόνῳ, καὶ εἰς
πρόσωπον ἐφ' ὠρισμένον χρόνον διαρ-
κούσας εἰς ἐτεροβαρεῖς ἢ ὁμοτετεροβα-
ρεῖς, εἰς ἀπλᾶς ἢ καθαρὰς καὶ εἰς συν-
θήκας ὅπου αἰρεσιν, εἰς προκαταρκτικὰς
καὶ ὁριστικὰς, εἰς κυρίας καὶ προσθέτους
κτλ. β') ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν

εἰς γενικάς καὶ εἰς μερικάς, καθ' ὅσον ἀφορῶσιν εἰς γενικά ἢ μερικά τῶν κρατῶν συμφέροντα, εἰς πολιτικάς, εἰς ἃς συμπεριλαμβάνονται αἱ περὶ συμμαχίης, περὶ δημοσυνάδας κλπ. καὶ εἰς οἰκονομικάς, ὅταν τὰς περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας, τὰς τελωνιακάς, τὰς περὶ τηλεγραφικῆς καὶ ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας, περὶ προστασίας τῆς βιομηχανικῆς καὶ κηλλιτεχνικῆς ιδιοκτησίας κτλ.

Πρὸς ὑπαρξίν ἐγκύρου συνθήκης ἀνάγκη νὰ ἐκπληρωθῶσιν ὅροι τινὲς ἀνάλογοι πρὸς τοὺς ὅρους τῆς ὑπάρξεως ἐγκύρου συμβάσεων μεταξὺ τῶν ἀτόμων, ἧτοι 1) ἱκανότης τῶν συμβαλλομένων κρατῶν, 2) συναίνεσις αὐτῶν ἀμοιβαία καὶ 3) θεμιτὴ αἰτία. Περὶ τῶν τριῶν τούτων ὁρων σημειώτέα ἐν συνόψει τὰ ἑξῆς :

1) Μόνα τὰ κυρίαρχα κράτη, τὰ τελείαν δηλονότι κεκτημένα ἀλληλεθνη προσωπικότητα, δύνανται κατὰ γενικὸν κανόνα νὰ συνομολογῶσι πρὸς ἀλλήλα ἐγκύρους συνθήκας, τὰ δὲ ἡμικυρίαρχα ἢ ὑποτελῆ κράτη δὲν ἔχουσι τὸ τοιοῦτον δικαίωμα, εἰμὴ καθ' ὅσον παρεχωρήθῃ αὐτοῖς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἀποκρίντος τὴν ἐπ' αὐτοῦ κυριαρχίαν κράτους.

Τὰ κράτη ὡς ἠθικά ἢ νομικὰ πρόσωπα συνομολογοῦσι τὰς πρὸς ἀλλήλα συνθήκας διὰ φυσικῶν προσώπων αντιπροσωπεύοντων αὐτὰ εἴτε ὡς περιβεβλημένων τὴν ὑπερτάτην ἀρχήν, εἴτε ὡς πληρεξουσίων ἀντιπροσώπων τῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων. Δὲν δύναται δὲ νὰ συνομολογήσῃ ἐγκύρως συνθήκην ὑποχρεοῦσαν τὸ κράτος εἰμὴ ὁ ἔχων τὴν ἱκανότητα ταύτην ὡς νόμιμος τοῦ κράτους ἀντιπρόσωπος κατὰ τὸν καταστατικὸν τῆς πολιτείας νόμον, ὃν ὀφείλει νὰ γινώσκῃ ὡς πρὸς τοῦτο ὁ ἀντιπροσωπεύων τὸ ἕτερον τῶν κρατῶν, οὐ ἐπ' ὀνόματι συνομολογεῖται ἡ συνθήκη.

Τὸ δὲ γεγονός ἐστὶ ἡ συνομολογηθεῖσα συνθήκη ἀντίκειται ἐν τοῖς ὅροις αὐτῆς εἰς τὸν καταστατικὸν τῆς πολιτείας νόμον

δὲν ἐπάγεται μὲν τὴν ἀκυρότητα αὐτῆς δύνανται ὅμως ν' ἀποθῶσιν ἀνεκτέλεστοι οἱ τοιοῦτοι αὐτῆς ὅροι, πάντως δὲ τότε εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ συνταγματικὸν δίκαιον τοῦ ἀλληλεθνοῦς, ὅπως μὴ ἀνατραπῇ τὸ πολίτευμα τῆς χώρας καὶ ἐκμηδενισθῶσιν αἱ ἐλευθερίαι τῶν πολιτῶν. Οὐδέποτε ὅμως δύνανται νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὸ ἕτερον κράτος, μεθ' οὗ συνωμολογήθῃ ἡ συνθήκη, τὸ γεγονός ἐστὶ οἱ ὅροι αὐτῆς ἀντίκεινται εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς τῆς πολιτείας θεσμούς, οἵτινες ὑποτίθενται ἀπέναντι τοῦ ξένου κράτους ὡς τροποποιηθέντες διὰ τῆς συνομολογηθείσης συνθήκης. "Ορα περὶ τούτων εἰδικώτερον Ἀλλήλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 146.

2) Δεύτερος οὐσιώδης ὅρος πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου συνθήκης εἶναι ἡ ἀμοιβαία ἐλευθερία καὶ ρητὴ συναίνεσις τῶν συμβαλλομένων μερῶν. Ὁ δόλος καὶ ἡ ἀπάτη εἰσὶ λόγοι ἐπαγόμενοι τὴν ἀκυρότητα τῆς συνθήκης. Καὶ ἡ βία ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα, ὅσῳ ἡσχέθη ὑλικῶς ἐπὶ τοῦ συνομολογήσαντος τὴν συνθήκην προσώπου, ἐκδυσθεύς δι' ἐσωτερικῶν πράξεων, δι' ὧν ἀφῆρθη ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐλευθερία τῆς κρίσεως ἢ ἡ πειλὴ ἢ ἡ ζῶη αὐτοῦ καὶ ἀπεσπάσθη οὕτω βίᾳ ἢ ὑπογραφῇ αὐτοῦ.

3) Τέλος πρὸς ὑπαρξίν ἐγκύρου συμβάσεως ἀπαιτεῖται θεμιτὴ αἰτία, ἧτοι ἀντικείμενον αὐτῆς νομικῶς καὶ φυσικῶς δυνατόν. Λέγοντες δὲ νομικῶς δυνατόν ἐν ταῖς συνθήκαις, νοοῦμεν τὸ μὴ ἀντικείμενον εἰς τὰ ἀνεγνωρισμένα δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος καὶ εἰς τοὺς κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου. Πράγμα δὲ φυσικῶς ἀδύνατον ἐν ταῖς συνθήκαις θεωρεῖται ἐκεῖνο, ὅπερ ἀδυνατεῖ ἀπολύτως νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ ἀναδεχόμενον τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην κράτος ἐλλείψει φυσικῶν μέσων ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων.

Δυνατὸν ὅμως συνθήκῃ τις ἐπὶ τοῖς

νομολογηθεῖσα νὰ ἀντίκειται εἰς ἄλλην νομοθεσίαν. Τότε δὲ οὐδαμῶς μὲν ἐξέρχεται ἡ προγενεστέρα ἢ ἡ μεταγενεστέρα συνθήκη, ἀλλὰ τὸ κράτος τὸ μὴ ἀναιμῶς νὰ ἐκτελέσῃ συγχρόνως καὶ τὰ δύο συνθήκας ὀφείλει νὰ ἀποζημιώσῃ τὸ κράτος, πρὸς ὃ συνωμολογήθῃ ἡ μεταγενεστέρα συνθήκη δι' αὐτὸ ὀφίσταται ἢ ὑπέστη ζημίας ἐκ τῆς μὴ ἐκτελέσεως τῆς συνθήκης ταύτης, ἐκτὸς ἐὰν τὸ κράτος τοῦτο προαιρῇται νὰ θεωρηθῇ καὶ πρὸς ἑαυτὸ ἄκυρος ἡ συνθήκη, ὅτε αὐτὴ θεωρεῖται ἐφεξῆς ὡς ἀνύπαρκτος.

Ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ ὑπάρχει καθιερωμένος κανὼν, κατ' ὃν ἡ ὑπερόγκος βλάβη ἐπάγεται τὴν κυριότητα τῆς συνωμολογημένης μεταξὺ τῶν ἀτόμων συμβάσεως. Ἀλλ' ἐν τῷ ἡλληλευθεῖ δικαίῳ ὑπάρχει τοιοῦτος κανὼν, ἐπομένως οὐδέποτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄκυρος ἡ συνθήκη λόγω ὑπερόγκου βλάβης, προστιθέμενης ἐκ τῶν ὅρων αὐτῆς εἰς τὸ ἔτερον τῶν συμβληθέντων κρατῶν.

Ἐν τῇ συνωμολογήσει τῶν συνθηκῶν οὐκ ὑπάρχει καθιερωμένος τύπος, ἀποβάνει ὁμως ἀπαραίτητος ἐν τῇ πράξει ἡ ἔγγραφος αὐτοῦ συνταξίς. Ὀνομάζεται δὲ τὸ ἐπὶ τούτῳ συντασσόμενον ἔγγραφον *συνθήκη*, ἐκδομένη συνήθως εἰς τρεῖς ἀντάστα ὅμοια πρωτότυπα, ὅσα εἰσι καὶ τὰ συνωμολογοῦντα αὐτὴν κράτη, ὧν ἕκαστον λαμβάνει ἀνὰ ἓν πρωτότυπον.

Τῶν συνθηκῶν συνωμολογουμένων κατὰ τὸν κανόνα ὑπὸ εἰδικῶν πληρεξουσίων τῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων, ἀποβάνει ἀναγκαῖα ἡ ἀποδοχὴ τῆς συνωμολογημένης συνθήκης. Ἡ ἀποδοχὴ αὕτη ὀνομαζομένη *ἐπικύρωσις* ἐν μὲν ταῖς ἀπολυταῖς μοναρχίαις γίνεται ὑπὸ τοῦ μονάρχου, ἐν δὲ τοῖς συνταγματικαῖς κράτεσιν ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων.

Ἡ μὴ ἐπικυρωθεῖσα συνθήκη δὲν εἶναι ὑποχρεωτική, ἐπέχουσα τὸπον ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεως, ἐκτὸς ἐὰν συμφωνηθῇ

ἐκ τῶν προτέρων λόγω ἐπείγουσας ἀνάγκης ὅτι ἰσχύει αὕτη ἀπὸ τῆς συνωμολογήσεως αὐτῆς. Ἐνίοτε δὲ τὰ νομοθετικὰ σώματα χορηγοῦσιν ἐκ τῶν προτέρων εἰς τὴν κυβερνήσιν τὴν ἄδειαν νὰ συνωμολογήσῃ συνθήκην ἐπὶ ὀρισμένου ἀντικειμένου, ὅτε δὲν χρῆζει αὕτη νεωτέρας ἐπικυρώσεως.

Ἡ τῆς συνθήκης ἐπικύρωσις χορηγεῖται πλήρης, τελεία καὶ ἀνεπιφύλακτος κατ' οὐδὲν μεταβάλλουσα τοὺς ὅρους αὐτῆς, οὐδὲν εἰς ταύτην προστιθεῖσα.

Ἡ ἄρνησις τῆς ἐπικυρώσεως τῆς συνθήκης ἐπαναφέρει φυσικῶς τὰ πράγματα εἰς τὴν πρὸ τῆς συνωμολογήσεως αὐτῆς κατάστασιν. Ἐπικυρωθεῖσα δὲ καθίσταται ὑποχρεωτικὴ εἰς τὰ συμβληθέντα κράτη ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς ἐπικυρώσεως, ἀνταλλασσομένη μεταξὺ τῶν κυβερνήσεων τῶν συμβληθέντων κρατῶν.

Ἡ δημοσίευσίς τῶν συνθηκῶν δὲν εἶναι μὲν ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἰσχύον αὐτῶν, ἀλλ' ἀπέναντι τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους ὡς πρὸς τὰς βιρυνοῦσας αὐτοῦς ὑποχρεώσεις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ συνθήκη εἰμὴ ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς, ὡς εἶναι ὑποχρεωτικοὶ καὶ οἱ νόμοι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν.

Δι' ἐγκύριον συνωμολογηθεῖσαι καὶ ἐπικυρωθεῖσαι συνθήκαι καθίστανται ὑποχρεωτικαὶ εἰς τὰ συμβληθέντα κράτη, ἀπατελοῦσαι οἰονεὶ νόμον μεταξὺ αὐτῶν. Ἐκτείνονται δὲ τὰ νομικὰ αὐτῶν ἀποτελέσματα ὑπὸ τὴν ἔμφιν τῶν τε δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀποτελούντων τὸ κράτος πολιτῶν, ἐκτὸς ἐὰν προκύπῃ τὸ ἐναντίον εἴτε ἐκ τῶν ρητῶν τῶν συνθηκῶν ὅρων, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων. Ἐφ' ὅσον δὲ δὲν πρόκειται περὶ προσβολῆς κεκτημένων δικαιωμάτων, ἐφαρμόζονται αἱ συνθήκαι εἰς ἀπάσας τὰς νομικὰς σχέσεις, καὶ ὅττι καὶ τὰς παραχθείσας πρὸ τῆς συνωμολογήσεως αὐτῶν, ἐὰν μὴ

ἄλλως ὀρίζεται ἐν αὐτῇ τῇ συνθήκῃ.

Ἵποχρεοῖ δὲ τὰ μέρη ἡ συνομολογηθεῖσα ἐγκύτως καὶ κυρωθεῖσα συνθήκη ἀσχετῶς πρὸς τὰ νομοθετικὰ μέτρα τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀπαραίτητα, ἅτε θεωρουμένου ἐκάστου τῶν συμβληθέντων κρατῶν ὡς ἀναλαβόντος τὴν ὑποχρέωσιν νὰ θίσῃ εἰς ἁρμονίαν τὴν ἐγκύριον νομοθεσίαν πρὸς τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης. Διαφέρει ὅμως ἡ περίπτωσις καθ' ἣν ἡ κυβέρνησις ἐν τῇ συνομολογήσει τῆς συνθήκης ὑπεσχέθη νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπιφύρισιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης νόμων. Ἐὰν τότε ἡ μὲν κυβέρνησις ἐνήργησεν καθ' ἣν ἔδωκεν ὑπόσχεσιν, τὰ δὲ νομοθετικὰ σώματα δὲν ἐγκρίνουν τὰ προταθέντα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης νομοθετικὰ μέτρα, ἡ συνθήκη θεωρητέα ὡς συνομολογηθεῖσα ὑπὸ δικταυτικῆν αἵρεσιν.

Ὡς πρὸς τοὺς τρίτους ἡ μεταξὺ δύο ἢ πλείονων κρατῶν συνομολογηθεῖσα συνθήκη οὔτε δικαιώματα οὔτε ὑποχρεώσεις δύναται νὰ γεννήσῃ. Δύναται ὅμως τρίτον τι κράτος νὰ προσχωρήσῃ εἰς συνθήκην καὶ νὰ ὑπαχθῇ ἐπομένως εἰς τοὺς ὅρους αὐτῆς κατὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλληλεθνὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 154.

Τὰ κράτη, ὄντα ἀνεξάρτητα ἅπ' ἀλλήλων καὶ οὐδεμίαν ὑπεράνω ἐαυτῶν ἀναγνωρίζοντα ἐξουσίαν, δὲν παρέχουσι κατὰ γενικὸν κανόνα ἄλλην ἐγγύησιν ἐξασφαλίζουσαν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διὰ τῶν συνθηκῶν ἀναληφθεισῶν ὑπ' αὐτῶν ὑποχρεώσεων εἰμὴ τὴν καλὴν πίστιν, τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν προαίρεσιν. Ἵπάρχουσιν ἐν τούτοις κατὰ τὰ νῦν ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα μέσα τινὰ ἐξασφαλίζοντα τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συνθηκῶν, ἥτοι τὸ ἐνέχυρον ἢ ἡ ὑποθήκη, ἡ στρατιωτικὴ κατάληψις μέρους τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας καὶ αἱ οἰκονομικαὶ λεγόμεναι ἐγγυ

ήσεις. Καὶ ἡ μὲν ὑποθήκη ἢ τὸ ἐνέχυρον συνίσταται εἰς τὴν δόσιν πράγματος κινήτου ἢ ἀκινήτου, ὃ λαμβάνον τὸ ἕτερον τῶν μερῶν κατέχει καὶ καρποῦται μέχρι οὗ τὸ ὑπόχρεον κράτος ἐκπληρώσῃ τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ κατάληψις, ἣτις ἐστὶ καὶ τὸ συνθηκώδες μέσον, συνίσταται ὡσαύτως εἰς τὴν κατάληψιν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ δικαίου κράτους ὑπὲρ οὗ ἡ συνθήκη χωρεῖ τοῦ ὑποχρέου κράτους διαρκέσαν μέχρι τῆς ἐκπληρώσεως τῶν συνομολογημένων ὑποχρεώσεων. Αἱ δὲ οἰκονομικαὶ ἐγγυήσεις, συνιστάμεναι εἰς τὴν ἐνεχύρωσιν δημοσίων προσόδων ἢ τὴν κατάθεσιν ἄλλων χρεωγράφων, δίδονται κυρίως πρὸς ἐξασφάλισιν χρηματικῶν ἀπαιτήσεων.

Πρὸς τὰς ἐγγυήσεις ταύτας τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἐκτελέσεως τῶν συνθηκῶν αἰτινὲς χαρακτηρίζονται ὡς ἄμεσοι, ὑπάρχουσι καὶ αἱ λεγόμεναι ἔμμεσοι ἐγγυήσεις, διδόμεναι ὑπὸ τρίτης τινὸς δύναμεως, ἐγγυωμένης τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης, περὶ ᾧ ὅρα εἰδικώτερον Ἀλληλεθνὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 155.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῶν συνθηκῶν δύναται ν' ἀποβῇ ἐφεξῆς ἕνεκα διαφόρων λόγων ἐλεοςία εἰς τὸ ὑπόχρεον κράτος. Ὡς περὶ δὲ τὸ ἄλληλεθνὲς δίκαιον, περιοριζόμενον εἰς τὸ κανονίσει καὶ ὀργανῶσαι τὴν τῶν κρατῶν συμβίωσιν, δὲν δύναται νὰ ἐπιφέρει τὴν ἐξόντωσιν κράτους ἢ κοινωνίας τινός, αἱ συνθήκαι αἱ τοιοῦτον ἐπαγόμεναι ὀλεθρον παύουσι κατ' ἀνάγκην νὰ εἰσὶν ὑποχρεωτικαί. Ἀλλὰ τὸ φυσικῶς ἢ νομικῶς ἀδύνατον τῆς ἐκτελέσεως συνθήκης, περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται, εἴναι πρέπει νὰ συγγένηται μετὰ τοῦ ἀπλῶς ἐπαχθοῦς ἢ ἐπιζημιού, ὅπερ οὐδ' αὖτως ἐπηρεάζει τὴν ἰσχὺν τῶν συνθηκῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις καθίσταται ἀνεκτέλεστος ἡ συνθήκη, τὸ ὑπόχρεον κράτος ὀφείλει νὰ

ἀποζημιώσῃ τὸ ἕτερον μεθ' οὗ συνεβλήθη, ὡς αἰεὶ ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ κατέστη ἀνεκτέλεστος ἡ συνθήκη. Δὲν ἀπὸ τῆς τέλους εἰς τὸ ὑπόχρεον κράτος νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφασίσῃ μονομερῶς περὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων συνθήκης τινός ὡς ἀνεκτέλεστου ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἑτέρου ἢ τῶν ἑτέρων κρατῶν, μεθ' ὧν συνεβλήθη ἡ τῆς φιλικῆς μεσολαβήσεως τρίτης τινός δυνάμεως συμφώνως πρὸς τὸ ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ 1871 ὑπογραφέν πρωτόκολλον μεταξὺ τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων.

Ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν συνθηκῶν ἀναφέρονται ἐνίοτε ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῶν ἐν αὐταῖς περιλαμβανόμενων ὁρων. Ἀνάγκη ἐπομένως ἐρμηνείας τῶν συνθηκῶν, ἀποτελούσης ἐν τῶν λεπτοτάτων θεμάτων τῆς ἀλληλεθιᾶς ἀποστολῆς. Παραλείποντες νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα τοὺς καθιερωμένους κανόνες ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν συνθηκῶν (περὶ ὧν ὁ βουλόμενος δύναται νὰ συμβουλευθῇ τὴν περὶ ἀλληλεθιᾶς δημοσίου δικαίου πραγματείαν Χρυσανθοπούλου § 157) σημειοῦμεθα μόνον ἐν κεφαλαίῳ ὅτι ἡ καλὴ πίστις μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν τυγχάνει ἡ ἀσφαλεστάτη ἐγγύησις οὐ μόνον ἐν τῇ προσηκούσῃ τῶν συνθηκῶν ἐρμηνείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν εἰρηνικῇ τῶν κρατῶν συμπεριφορᾷ.

Αἱ ἀπ᾽ ἀποστολῆς εἰσεῖσαι συνθηκαὶ δύναται καὶ πρὸ τῆς λήξεως αὐτῶν νὰ τροποποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν κρατῶν, νὰ ἀνανεωθῶσιν ἢ νὰ παραταθῶσιν ἐν χρόνῳ. Καθ' ἀπάσης δὲ τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἀνανεοῦνται, παρατείνεται ἡ ἰσχὺς συνθήκης τινός, ἢ τροποποιεῖται ὅροι αὐτῆς, ἐφαρμόζονται οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες κανόνες περὶ συμπληρώσεως τῶν συνθηκῶν.

Διήγουσι τέλος ἢ καταργοῦνται αἱ συνθηκαί :

1) Διὰ τῆς ἰσοβαθείας τῶν συμβληθέντων κρατῶν θελήσεως.

2) Διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὁρεσολομένης ὑποχρεώσεως.

3) Διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ συμφωνημένου χρόνου τῆς ἰσχύος αὐτῶν.

4) Διὰ τῆς πληρώσεως τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως τῆς ἐν τῇ συνθήκῃ περιεχομένης καὶ

5) Διὰ τῆς πλήρους καταστροφῆς, τυχαίας ἢ ὑπαίτιου, τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἀντικείμενον τῆς συνθήκης πράγματος.

Καταστραφέντος τοῦ κράτους, συγκαταργοῦνται φυσικῶς μετ' αὐτοῦ καὶ αἱ ὑπὸ τούτου μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν συνομολογηθεῖσαι συνθηκαί. Ὅσα δὲ περὶ τούτου εἰδικώτερον Χρυσανθοπούλου ἀλληλεθιᾶς δημοσίου δικαίου § § 27 καὶ 159.

II. Χρυσανθοπούλος

Συνθηκολογίσεις ἐν πολέμῳ (capitulations de guerre). Αἱ συνθηκολογήσεις ἐν πολέμῳ εἰσι συμβασεις περὶ παραδόσεως φρουρίου ἢ ὀχυρᾶς τινος θέσεως, ἢ στρατιωτικοῦ σώματος ἐξαντλήσαντος τὰ μέσα τῆς ἀντίστασεως. Συνομολογοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ παραδιδόμενου φρουρίου, ἢ τῆς ὀχυρᾶς θέσεως ἢ τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος. Ἐκτελοῦνται δ' ἐνίοτε καλῇ τῇ πίστει αἱ τοιαῦται συνθηκολογήσεις κατ' οὓς ὅρους συνομολογήθησαν καὶ μετὰ τῆς ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς ὑπαγορευμένης εἰλικρινείας.

Οἱ συνομολογοῦντες τὰς τοιαύτας συνθηκολογήσεις ἀρχηγοὶ περιορίζονται ἐν τῇ συνομολογήσει αὐτῶν ἐντὸς τῶν ὁρων τῆς κεκορηγμένης αὐτοῖς ἐξουσίας καὶ ἀναγράφουσιν ἐν αὐταῖς ὅρους σχετικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συνθηκολογήσεως. Τοιοῦτοι δ' ὅροι εἰσὶν οἱ ἀπορῶντες εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἐνεργείας, εἰς τὰ πρόσωπα, περὶ ὧν πρόκειται, καὶ εἰς τὰ

πράγματα τὰ ἀνήκοντα τοῖς στρατιώταις ἢ τοῖς κατοικοῖς τῆς παραδιδομένης χώρας.

Πάντοτε ὁμοῦς πρέπει νὰ θεωρῇται ὡς ἀντικείμενον εἰς τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν καὶ ὡς κατὰχρησις τῆς ἰσχύος τὸ ἐπιβάλλειν εἰς τὸ φρουρίον ἢ τὸ στρατιωτικὸν σῶμα τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ παραδοθῇ ὅρους ἀσυμβιβάστους πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ στρατοῦ ἢ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ.

Ἐὰν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ ἔδωκε τὸν λόγον αὐτοῦ διὰ τε ἑαυτὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας, ὅτι δὲν θέλει λάβει ἐφεξῆς μέρος εἰς τὸν διεξαγόμενον πόλεμον, ὀφείλει μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν νὰ τηρήσῃ τὸν δοθέντα λόγον. Ἐν γένει δὲ πᾶσαι αἱ δοθεῖσαι ὑποσχέσεις ὑπὸ τῶν παραδιδόντων δεόν νὰ ἐκπληρωθῶσιν ἀκριβῶς. Πάντως ὁμοῦς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ παραδιδόμενου στρατοῦ καὶ φρουρίου δὲν δύναται ἰσχυρὰς νὰ συνομολογήσῃ ὑποχρεώσεις ὑπερβαίνουσας τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα. Ἀλλ' ἢ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κεχορηγημένης τῷ ἀρχηγῷ τοῦ παραδιδόμενου στρατοῦ ἢ φρουρίου ἐξουσίας συνομολογηθεῖσα συνθηκολόγησις ὑποχρεοῖ τὴν κυβέρνησιν ἢ τὸν ἡγεμόνα μὴ δυνάμενον ἄνευ παραβιάσεως τῶν ὁρίων τῆς τιμῆς καὶ τῆς καλῆς πίστεως νὰ ἀθετήσῃ τὰ συνομολογηθέντα, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχωσι σπουδαῖοι λόγοι ἀφορῶντες εἰς τὸ κράτος καὶ εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον.

Π. Χρυσανθόπουλος

Συνιδιοκτησία (κοινωνία κτημάτων κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. κώδικος) ὀνομάζεται ἐν τῷ ἀσικῷ δικαίῳ ἡ ἰδιοκτησία πολλῶν (πλειόνων τοῦ ἐνός) ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος κατὰ μέρη ἰδανικὰ (dominium plurium in eadem re pro partibus indivisib). Παράγεται δὲ ἡ συνιδιοκτησία εἴτε διὰ τῆς ἐπιχειρήσεως κοινῆς πράξεως ὑπὸ τῶν συνιδιοκτητῶν, ὡς κοινῆς ἀγορᾶς, ἢ καὶ διὰ τυχαίου

συμβεβηκότος, ὡς τῆς κληροδοτήσεως εἰς πολλοὺς τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐπὶ κοινῆς ἀγορᾶς, ἐὰν εἰς καὶ μόνος κατέβαλε τὸ τίμημα τοῦ πράγματος, αὗτος ἔχει μὲν ἀγωγὴν κατὰ τῶν συνιδιοκτητῶν πρὸς ἀπόληψιν τοῦ καταβληθέντος, ἀλλὰ δὲν δύναται νάρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῶν ὡς συνιδιοκτητῶν (Α. Π. 442 τοῦ 78). Ἐν ἑλλείψει εἰδικῆς συμβάσεως ἡ συνιδιοκτησία ἐπιφέρει τὸ δικαίωμα τῆς ὕφ' ἑκάστου τῶν κοινωνῶν μετοχῆς τῆς χρήσεως τοῦ κοινού πράγματος, καθ' ὅσον δὲν μεταβάλλει τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἢ δὲν διευκολύνει τὴν χρῆσιν, εἰς ἣν οὗτοι δικαιούνται (Ν. 68, 176 καὶ 35 Πανδ. (19. 2)). Ὅθεν καὶ νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἰδανικὸν αὐτοῦ μερίδιον ἐπὶ τοῦ πράγματος, πολλῶν δὲ μᾶλλον νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τὴν ἀπλὴν χρῆσιν αὐτοῦ δυνάμει μισθώσεως. Ἀλλὰ πρὸς ἐπιχειρήσιν δικαιοπραξίας ἀναφερομένης εἰς τὸ κοινὸν πρᾶγμα ἐν συνόλῳ ἢ κατὰ μέρος, ἡ ἐνέργειαν μεταβολῆς ἐν αὐτῷ ἀπαιτεῖται κατὰ τὸ Ῥ. Δ. (ἰσχύον ἐτι παρ' ἡμῶν) ἡ κοινὴ πάντων τῶν κοινωνῶν συναίνεσις. Ὅθεν δὲν δύναται ὁ εἰς τῶν κοινωνῶν καὶ ἡ πλειονοψυχία αὐτῶν νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ἢ ὑποθηκεύσῃ τὸ πρᾶγμα (Ν. 4 § 3 κωδ. (452), Ν. 1 κωδ. (8. 21), ἢ νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ κοινού οἰκοπέδου ἢ νὰ κατεδαφίσῃ τὴν κοινὴν οἰκοδομὴν (Ν. 8 καὶ 27 § 1 Πανδ. (8. 2)). Διὸ ἐπὶ καινοτομίας ἢ ἄλλης πράξεως περιοριζούσης τὴν κοινὴν χρῆσιν δικαιούται ὁ τοῦ ὁποίου προσβάλλονται τὰ ἴσα δικαιώματα κατοχῆς συγκύριος νὰ ζητήσῃ τὴν προσωρινὴν παρεμπόδισιν τῆς τοῦ ἔργου ἐξακολουθήσεως παρὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου. Ἀντικαταστήσαντος κατὰ τοῦτο τὸν Πραίτωρα τῶν Ῥωμαίων (Ν. 3 Πανδ. (1. 39) ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 490 Πολ. Δικονομ. Α. Π. 239 τοῦ 81), Ἀλλὰ δύναται νὰ ἐκμισθώσῃ καὶ μονομερῶς τὸ κοινὸν πρᾶγμα

μα κατὰ Ν. 61 § 2 Πανδ. (10. 9), ἐνεχόμενος μόνον εἰς τὴν προκύψασαν ἐκ τούτου ζημίαν. Δύναται δὲ μόνον νὰ ἀκυρωθῇ ἡ μίσθωσις λόγῳ δόλου τοῦ ἐμισθωτοῦ καὶ τῶν μισθωτῶν κατὰ συμπαιγνίαν συμβληθέντων πρὸς περιγραφὴν τῶν ἄλλων συγκοινωνῶν τοῦ μισθωθέντος πράγματος (Α. Π. 139 τοῦ 76). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον (ἄρθρον 220) ἀρκεῖ ἡ πλειονοψηφία τῶν ἰδιοκτητῶν πρὸς διαχείρισιν τοῦ πλοίου (ἢ Συγκυριότης πλοίου). Κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (οἷον Πρωσσικόν, Ἰταλικόν, Σχ. Ἑλλ. κώδικος ἐν μέρει καὶ τὸν Σαξονικόν) περὶ τῆς διαχείρισεως καὶ τῆς σκοπιμωτέρας χρήσεως τοῦ κοινοῦ κτήματος ἀποφαίνεται ἡ πλειονοψηφία πρὸς κατάρτισιν δὲ πλειονοψηφίας ἐπαιτεῖται νὰ συνδράμῃ ἡ θέλησις τῶν κεκτημένων τὸ μείζον μέρος τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος. Δύναται ὅμως κατὰ τὸ τῶν Ρωμ. Δίκαιον (Νόμος 41 § 2 καὶ 3 Πανδ. (10. 3) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἰστικοὺς κώδικας νὰ ζητήσῃ τὴν λύσιν τῆς κοινωνίας. Κατὰ τὸν Ἰταλικὸν μάλιστα κώδικα καὶ τὸ παρ' ἡμῖν Σχέδιον, (ὅπερ ἐν τῇ περὶ συνδιοικησίας κεφαλαιῷ μετέγραψεν ἄνευ τινὸς παραλλαγῆς τὰς Ἰταλικὰς διατάξεις), οὐδέποτε ἡ διάρκειά κοινωνίας δύναται νὰ συνομολογηθῇ ὑπὲρ τὰ δέκα ἔτη. Σημειωτέον ὅτι κατὰ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ὁ κοινωνὸς δικαιοῦται, ἀμελοῦντων ἢ δυστροπούντων τῶν λοιπῶν, νὰ ἐπισκεύασῃ ἢ ἀνανεώσῃ τὸ χρῆζον ἐπισκευῆς ἢ ἀνανεώσεως οἰκοδόμημα ἢ ρεῖθρον (Ν. 32 Πανδ. (39. 2). Ἐπίσης νὰ χρῆσῃ διὰ μαρμαροκονίας τὴν πρὸς αὐτὸν βλέπουσαν πλευρὰν τοῦ κοινοῦ τοίχου (Ν. 13 πρ. § 1 Πανδ. (8. 2), Ν. 27 § 10 Πανδ. (9. 2). Ἐπίσης νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔργον καταδῆλως ἀναγκαῖον ἢ ὠφέλιμον (Ν. 10 § 1 Πανδ. (3. 5) Ν. 7 § 7 Πανδ. (48. 24). Δικαιοῦται δὲ νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἀπόληψιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ

δαπανηθέντων, παρακρατῶν τὸ πρᾶγμα, ἂν κατέχῃ αὐτό, ἕως τῆς ἀπολήψεως αὐτῶν (Ν. 34 καὶ Ν. 5 § 13 Πανδ. (17. 2), Α. Π. 159 τοῦ 68, 320 τοῦ 79).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύνοδοι καὶ συνδιασκέψεις ἀλληλεθνεῖς.

Τὰ κράτη ὡς μέλη τῆς ἀλληλεθνεῖς κοινωνίας, κοινὰ ἔχοντα συμφέροντα, συγκρουόμενα πολ- λάκις καὶ θέλοντα νὰ προλάβωσι τὴν ρῆξιν τῶν εἰρηνικῶν σχέσεων, ἀπειλουμένων ὑπὸ τῶν ἀναφυσμένων μεταξὺ αὐτῶν διαφορῶν, συγκροτοῦσι δι' ἀντιπροσώπων αὐτῶν ἀλληλεθνή συνέδρια, ἐν αἷς λαμβάνοντα μέρος πλὴν τῶν ἀμέσως διαφερομένων κρατῶν καὶ ἑτέρα κράτη ἐνδιαφερόμενα οὐδὲν ἦτον ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης, ἐξετάζουσι τὰς ὑφισταμένας διαφοράς, ἐπιδιώκοντα τὴν εἰρηνικὴν αὐτῶν λύσιν. Ἀλλὰ καὶ γενικωτέρων πολλᾶκις ζητημάτων ὁ κανονισμός ἐστὶ τὸ ἀντικείμενον τῶν διαφορῶν τῶν ἀλληλεθνῶν συνεδρῶν συνδιασκέψεων, ἐν αἷς ἀντιπροσωπεύονται ἀπαντα τὰ πεπολιτισμένα κράτη.

Ναπολέον ὁ Ι' ἐξήνεγκε κατὰ τὸ 1863 τὴν ἰδέαν τῆς συγκροτήσεως γενικοῦ συνεδρίου τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν χάριν τῆς εἰρηνικῆς λύσεως τῶν ἀλληλεθνῶν διαφορῶν, μὴ γενομένην ὁμοῦ ἀποδοκίμην ὑπὸ τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν δυσπιστησάντων πρὸς τὴν Γαλλίαν ἐκ τοῦ φόβου τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῆς ἐν τῷ τοιοῦτῳ συνεδρίῳ, ὡς λέγει ὁ Bluntschli (dr. intern. cod. regle 108 note), Ἄλλ' ἡ ἰδέα τῶν συνεδρῶν, ἐπιτελεῖται ὁ συγγραφεὺς, ἔχει τοσοῦτο μάλλον ὑπὲρ ἐαυτῆς τὸ μέλλον, ὅσον ἡ ἀνθρωπότης τείνει ὁσμήραι εἰς τὴν χρῆσιν εἰρηνικῶν μέσων χάριν τῆς προστασίας τῶν κοινῶν συμφερόντων ἀπάντων τῶν λαῶν.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ναπολέοντος Ι' ἕτερος τῆς Γαλλίας μονάρχης, ὁ Ἑρρίκος

Δ' καὶ ὁ ὑπουργὸς αὐτοῦ Jullly ἐξεπώνησαν πλήρες σχέδιον κανονισμοῦ περὶ συγκροτήσεως Περουσίας ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν χριστιανικῶν κρατῶν ὡς μελῶν τῆς «Χριστιανικῆς Δημοκρατίας». Πλείστοι προσέτι ἐπιστήμονες καὶ πολιτειολόγοι διάφοροι κατὰ διαφόρους ἐποχὰς παρουσίασαν σχέδιον ὁργανώσεως ἀλληλεθνοῦς συνεδρίου πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τῶν ἀναφυομένων μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν φαίνεται εἰσέτι ἄγαν προσεγγίζουσα ἡ ἐποχὴ τῆς καθιερώσεως τοιούτων κανόνων, δι' ὧν αὐτὸ τὸ ἀλληλεθνὸς δίκαιον περιβληθήσεται τὸν τύπον ἀλληλεθνοῦς κώδικος, κανονίζοντος τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν κρατῶν ὡς μελῶν μιᾶς μεγάλης πολιτείας ἢ ὁμοσπονδίας ἀλληλεθνοῦς.

Ἄλλ' οὐδὲν ἤττον οὐχὶ σπάνιά εἰσι, ἰδίως κατὰ τὸ παρόντα αἰῶνα, τὰ παραδείγματα τῆς δι' ἀλληλεθνῶν συνόδων ἐξομαλύνσεως τῶν ἀναφυομένων μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορῶν, ἔτι δὲ καὶ πρὸς κανονισμὸν ἀντικειμένων ἀφορώντων εἰς τὰ γενικά τῶν κρατῶν καὶ τῶν λαῶν συμφέροντα οἰκονομικά, κοινωνικά καὶ ἄλλα παρόμοια. Διὰ τοῦτο ἀποβαίνει ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν τοὺς νῦν κρατοῦντας ἢ καθιερωμένους ἐν τῇ πράξει κανόνας περὶ συγκροτήσεως τῶν τοιούτων συνεδρίων.

Ἐν πρώτοις σημειωτέον ὅτι γίνεται ὑπὸ πλείστων συγγραφῶν διάκρισις μεταξὺ τῶν κυρίως λεγομένων συνόδων καὶ τῶν συνδιασκέσεων ὑπὸ τὰς ἐξῆς ἐποψείας: 1) ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητος τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὰ κράτη· 2) ὡς ἐκ τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν τιθεμένων ἀντικειμένων καὶ 3) ὡς ἐκ τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ ἢ τῶν ἀποφασιστέων ἐκ τῶν ἀντικειμένων τούτων.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀντιπροσώπευσιν, αἱ μὲν σύνοδοι συγκροτοῦνται ἢ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων, ὅπερ στα-

νώτατον, ἢ τῶν πρωθυπουργῶν αὐτῶν, ἢ ὑπὸ εἰδικῶν ἀντιπροσώπων περιβεβλημένων τὴν ἀναγκαίαν πληρεξουσιότητα, ὅπερ καὶ σύνθες, αἱ δὲ συνδιασκέψεις συγκροτοῦνται ἀεῖποτε ἐξ ἐντολοδόχων ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων διοριζομένων.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἐξετάζόμενα θέματα αἱ μὲν σύνοδοι ἀσχολοῦνται εἰς ζητήματα σπουδαίως ἐνδιαφέροντα τὰ κράτη, εἴτε ἰδίᾳ ἕκαστον τούτων, εἴτε ἐλόκληρον τὴν ἀλληλεθνὴν κοινωνίαν, αἱ δὲ συνδιασκέψεις ἐξετάζουσιν ὑφισταμένας ἤδη ὑποχρεώσεις, ἐπεξηγοῦσαι ταύτας ἢ παρασκευάζουσιν τὴν λύσιν δυσχεροῦς τινος ἢ σπουδαίας κατ' οὐσίαν ὑποθέσεως.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν ἡ τὰς ἐκδιδομένας ἀποφάσεις κατὰ μὲν τὰς συνόδους ἐπιζητεῖται ἡ λύσις τῶν διαφορῶν δι' ἀποφάσεων δυνάμενων νὰ προλάβωσι τὸν πόλεμον καὶ ἐξομαλύνωσι τὰς ὑφισταμένας διενέξεις, ὅτε μὲν διατηρουμένης, ὅτε δὲ μεταβαλλομένης τῆς ὑφισταμένης τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Κατὰ δὲ τὰς συνδιασκέψεις μὴ καθιερουμένων νέων ἀρχῶν ἐπιδιώκεται ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἢ προκειμένου περὶ ἀμφισβητούμενων ζητημάτων παρασκευάζεται ἀπλῶς ἡ λύσις αὐτῶν.

Ταῦτα κυρίως κατὰ Martens (dr. Int. Tom. 4. p. 297 et suiv.) ἀνομολογοῦντα οὐδὲν ἤττον ὅτι δὲν τηροῦνται ἀεῖποτε ἐν τῇ πράξει οἱ ἀνωτέρω κανόνες, διότι πάλαι σύνοδοι κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἀρχὰς ἐχαρὰκτρίσθησαν ὡς συνδιασκέψεις.

Ἡ σύγκλησις τῶν διασκέσεων ἢ τῶν συνόδων δύναται νὰ προέλθῃ εἴτε ἀπὸ τῶν ἀμέσως διαφερομένων κρατῶν, εἴτε ἀπὸ μεσολαβούσης τινος δυνάμεως, εἴτε καὶ ἀπὸ πάσης ἄλλης δυνάμεως πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξομαλύνσεως ἢ τοῦ κανονισμοῦ ὑποθέσεων γενικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ἐν ταῖς συνδιασκέσεσι καὶ συνεδρί-

οις αἱ ἐργασίαι ἄρχονται μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ προέδρου, ἐκλεγομένου συνήθως τοιοῦτου τοῦ πρώτου πληρεξουσίου τοῦ κράτους (ἐὰν πλείονες ὑπάρχουσιν ἐκαστοῦ κράτους οἱ ἀντιπρόσωποι), εἰς οὗ τὴν χώραν συνήλθον ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων κρατῶν, καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν καὶ βιβαίωσιν τῶν πληρεξουσίων τῶν ἀντιπροσώπων τούτων. Αἱ συζητήσεις διεξάγονται προφορικῶς, συντασσομένου δι' ἑκάστην συνεδρίαν πρωτοκόλλου κλπ.

Αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειονοψηφίαν, μίαν ἔχοντος ψῆφον ἑκάστου κράτους ἢ καὶ ὑπὸ πλειονῶν πληρεξουσίων ἀντιπροσωπευομένου. Ἀλλὰ καὶ τῆς πλειονοψηφίας ἡ ἀπόφασις δὲν ἐπιβάλλεται τοῖς μειονοψηφοῦσιν. Ἐπομένως μὴ κητορθούσης τῆς πλειονοψηφίας νὰ πείσῃ τὴν μειονοψηφίαν ὅπως συνταχθῇ αὐτῇ, ὁ σκοπὸς τῆς συνόδου ἢ τῆς συνδιασκέψεως θεωρεῖται ματαιωθείς.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότατον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζήτημα εἶναι τίνα κράτη προσέκον νὰ μετέχωσι τῶν ἀλληλεθῶν συνδιασκέψεων καὶ συνόδων. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος αἱ μεγάλαι εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ἀπετέλεσαν τὴν ἐπικληθεῖσαν *Pentarchie*, περιλαμβάνουσαν τὴν Ἀγγλίαν, Αὐστροίαν, Γαλλίαν, Πρωσσίαν καὶ Ρωσσίαν, εἰς ἧς προστετέθη κατόπιν ὡς μεγάλη εὐρωπαϊκὴ δύναμις καὶ ἡ Ἰταλία, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ κυνοῖζωσι κατὰ τὸ δοκοῦν αὐταῖς καὶ κατὰ τὰ ἑαυτῶν συμφέροντα τὰς τύχας τῶν μικρῶν καὶ ἀσθενῶν κρατῶν, ἀρνούμεναι αὐτοῖς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ παρίστασθαι δι' ἰδίων ἀντιπροσώπων ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν συγκροτούμεναι συνόδοις. Ὁ τοιοῦτος ἀποκλεισμός, ἀναφανοῦσαι διαμαρτυρούμενοι κατὰ τῆς τοιαύτης αὐθαιρέσεως οἱ συγγραφεῖς, διατελεῖ εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνώπιον τοῦ δικαίου ἰσότητος, τῆς γενικῶς τανῦν παραδεδεμένης.

Τῆς τοιαύτης αὐθαιρέσεως περιφανέστερον δεῖγμα ἀναφέρουσιν οἱ συγγραφεῖς τὴν ἐν ἔτει 1869 συγκροτηθεῖσαν ἐν Παρίσιος συνδιάσκεψιν, προκληθεῖσαν ἐκ τῆς ἐπακολοθησάσης τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης τοῦ 1866 ἐλληνοτουρκικῆς διαφοράς. Ἐν τῇ συνδιασκέψει ἐκείνῃ ἐκλήθη καὶ ἡ Ἑλλάς, οὐχὶ ὅπως μετὰσχῇ ὡς ἐνδιαφερομένη, ἀλλ' ἁπλῶς ὅπως δώτῃ τὰς πληροφορίες, αἵτινες ἤθελον ζητηθῇ παρὰ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῆς, ἐνῶ εἰς τὴν ἀντιδικὸν αὐτῆς Τουρκίαν ἐδόθη τὸ δικαίωμα νὰ μετὰσχῃ τῆς συνδιασκέψεως μετὰ ψήφου κυρίας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἔστρεψεν ὡς εἰκὸς τὴν τοιαύτην ὑποθέσταν ἀπέναντι τῆς Τουρκίας θέσιν διατάξασα τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτῆς μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς τοιαύτης αὐθαιρέσεως νὰ ἀποχωρήτῃ. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδαμῶς καὶ παρεκώλυσε τὸ νὰ λυθῇ ἡ διαφορά ἐκείνη κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἧς ἡ κυβέρνησις ὑπεχρεώθη κατόπιν ὑπὸ τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς συνδιασκέψεως. (Ὁρα εἰδικώτερον περὶ τοῦ ἐνδιαφερόντος τοῦτου θέματος Ἀλληλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου τομ. Α', σελ. 86—89 καὶ *Foderé dr. int. Tom. VI n° 2599*).

II. Χρυσανθόπουλος

Συντάξεις. Ἰδε Δημόσιοι ὑπάλληλοι.

Συντηρητικὰ μέτρα. Ἰδε προφυλακτικὰ μέτρα.

Συρροὴ ἀγωγῶν καλεῖται ἡ δυνάμει τοῦ ἀστικοῦ νόμου συνυπαρξίς πολλῶν ἀγωγῶν εἰς δικαστικὴν προστασίαν ἀστικοῦ δικαίου συναντιωμένων καὶ ἐφαπτομένων ἀλλήλαις κατὰ τοῦτο ὅτι ἐπιδιώκουσι καθόλου ἢ ἐν μέρει τὸν αὐτὸν σκοπόν, ὡς ταυτιζομένου τοῦ νομικοῦ ἀντικειμένου. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ὁ ἰδιοκτῆτης εἰς ἀπαίτησιν τῆς ἀποδόσεως πράγματος αὐτοῦ ἔχει συντρέ-

χούσας δύο ἀγωγάς, τὴν τε διεκδικητικὴν καὶ τὴν προσωπικὴν (N. 9 § 1 Πανδ. (47. 2) N. 2 § 1 Πανδ. (27. 3) ἐν συνδ. πρὸς 9 Πανδ. 6. 1), ὁ ζημιωθεὶς εἰς ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως ἐρεῖ τὴν τε ἐκ τῆς συμβάσεως ἀγωγὴν καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀκουσίου νόμου (N. 18 καὶ 27 § 11 (Πανδ. 9. 2) καὶ N. 50 Πανδ. (17. 2), N. 43 Πανδ. (19. 2) κτλ.

Συρροῆς ὑπαρχούσης ὁ ὑπὲρ οὗ αὐταὶ συντρέχουσι δικαιοῦται νὰ ἐγείρῃ οἰανδήποτε θέλει τῶν συντρέχουσων ἀγωγῶν· ἀλλ' εἴαν ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς μιᾶς ὁ σκοπὸς (ὡς ἱκανοποιηθέντος καθόλου δι' αὐτῆς τοῦ ἐνάγοντο), ἡ ἐτέρα ἐκλείπει «Δις γὰρ τὸ αὐτὸ λαμβάνειν οὐ θέμις» (N. 43 § 1 καὶ N. 57 Πανδ. (50. 17)· «Αν ὅμως ἡ μὴ ἐγερθεῖσα ἀγωγὴ περιέχῃ τι περιπλέον, δύναται δι' αὐτῆς νὰ αἰτηθῇ τὸ περιπλέον τοῦτο» (N. 34 πρ. Πανδ. (9. 2), N. 41 § 1 Πανδ. (44. 7). Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν διὰ τῆς ἀπλῆς ἐκλογῆς θατέρας τῶν συντρέχουσων ἀγωγῶν ἀναίρεται ἡ ἄλλη ἐπὶ τῶν ἐξῆς θεμάτων: Ὁ στερηθεὶς πράγματος διὰ κλοπῆς ἐν πλοίῳ ἢ ξενοδοχείῳ δύναται νὰ ἐγείρῃ κατ' ἐκλογὴν ἢ τὴν περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ ξενοδόχου ἢ τοῦ πλοιάρχου περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγὴν ἢ τὴν περὶ ἀποδόσεως τῶν κλαπέντων κατὰ τοῦ κλέπτου (N. 1 § 3 Πανδ. (4. 9) N. 1 § 3 Πανδ. (17. 5). Ἀλλ' ἅπαξ ἐγείρας μίαν τῶν δύο ἀγωγῶν, δὲν δικαιοῦται νὰ ἐγείρῃ τὴν ἄλλην. Ὡσαύτως ἀποκλείεται ἡ ἔγερσις δευτέρας ἀγωγῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐξ ἐμπορικῆς πράξεως τοῦ ἔχοντος πατρικὸν χρημάτιον ὑπεχουσίῳ τέκνου ἀπαιτήσεως κατὰ τοῦ πατρὸς ἐκ τῶν δύο ἀγωγῶν, τῆς ἀγωγῆς de peculio καὶ τῆς ἀγωγῆς tributoriae (N. 9 § 1 Πανδ. (14. 4). Ὡσαύτως ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ ἐγγεγραμμένου κληρονόμου ἐν τῇ κωδικελλικῇ ρήτρᾳ ἐκ τῶν δύο ἀγωγῶν, τῆς ἐκ διαθήκης καὶ

τῆς ἐξ ἀδιαθέτου (N. 8 πρ. Κωδ. (6. 36). Αὐτόδηλον ὅτι ἐπὶ τῶν ἄλλων θεμάτων ἡ ἀπλὴ παραίτησις ἢ ἀπόρριψις τῆς μιᾶς ἀγωγῆς δὲν ἀναίρεῖ τὴν ἐτέραν· πλὴν εἴαν ἡ παραίτησις περιλαμβανῇ παραίτησιν αὐτοῦ τοῦ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἐπιδικωκόμενου δικαιώματος. (13ε καὶ Οἰκονομίδου Ἑγγ. Πολ. Δικ. § 175 σημ. 14. Wächter σελ. 468). Τὰ αὐτὰ δὲ ἰσχύουσι καὶ ὅταν αἱ συντρέχουσαι ἀγωγαὶ ἀρμόζωσι κατὰ πολλῶν ἐναγομένων. Ὅθεν εἴαν ἐκ πολλῶν εἰς ἐλόκληρον συνυποχρέων ἐναχθῇ καὶ καταδικασθῇ εἰς οἱ λοιποὶ δὲν ἀπαλλάσσονται ἢ διὰ τῆς ἐξοφλήσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀπαράσεως (N. 28 Κωδ. (8. 41).

θ. Ν. Φλογαίτης

Συρροή ἀδικημάτων (Con-viction de plusieurs crimes ou délits) καλεῖται ἐν τῷ Ποιν. Δ. ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάπραξις διαφόρων ὁμοειδῶν ἢ ἑτεροειδῶν ἀξιοποινίων πράξεων ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἢ καὶ ἀλλεπαλλήλως μὲν ἀλλὰ πρὸ τῆς δριστηκῆς καταδίκης ἐπὶ τινι ἐξ αὐτῶν. Ἐρεῖ δὲ σπουδαίοντα ἢ τῶν ἀδικημάτων συρροὴ ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ, διότι, συρροῆς ὑπαρχούσης, ἡ ἐφαρμοστὴς ποινὴ εἰς τὸν κηρυχθέντα ἔνοχον κανονίζεται ἐπὶ τῇ βίσει εἰδικῶν ἔρισμῶν τοῦ νόμου.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἔρισμοῦ συνάγεται ὅτι, ὡςάκις ἐξετελέσθησαν μὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάφοροι ἀξιοποινιοὶ πράξεις, ἀλλὰ τὸ ἀξιοποινίων τῶν ἄλλων πράξεων ἀπεσθῆσθαι διὰ τῆς ἀποτίσεως τῆς ποινῆς ἢ διὰ παραγραφῆς ἢ ἀμνηστίας, ὅθεν ἐπὶ μιᾷ καὶ μόνῃ πράξει πρόκειται νὰ δικασθῇ ὁ κατηγορούμενος, δὲν ὑπάρχει συρροή. Ὡπίσης δὲν ὑπάρχει συρροή, ὅταν μετὰ τὴν καταδίκην ἐπὶ τινὶ ἀδικημάτων ἢ διαρκούσης τῆς καταγωγασθείσης ποινῆς ἐγένετο τις ἔνοχος ἐτέρου ἀδικήματος (Α. Π. ποιν. 8 τοῦ 1880).

Ἡ συρροὴ διακρίνεται εἰς τὴν συρροὴν

κατ' ἰδέαν ἢ σύγχροτον, ἤτοι τὴν καθ' ἣν ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πράξεως ἐπ' ἄλλον διάφορα ἀδικήματα (οἷον ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκπυροσκορήσεως πυροβόλου ἐφορευθῆσαν πολλοὶ ἢ ἐφονεύθη μὲν εἷς, ἐτραυματίσθη δὲ ἕτερος), καὶ τὴν συρροὴν πραγματικὴν ἢ διαδοχικὴν, ἣτοι τὴν καθ' ἣν τὸ αὐτὸ ἀδίκημα ἢ διάφορα ἀδικήματα διεπράχθησαν ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου.

Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἀκολουθῆσας τῷ σύστημα τοῦ βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τῶν βαυαρικῶν νομοσχεδίων, ἐν μὲν τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ 110 ὑπέδειξε τὰς διαφόρους περιπτώσεις τῆς κατ' ἰδέαν συρροῆς, ὁρίσας ὅτι τοιαύτη ὑφίσταται α') ἐὰν ὁ κατηγορούμενος παρῶν διὰ τῆς αὐτῆς πράξεως πολλὰς ποινικὰς διατάξεις (λ. χ. τὴν διάταξιν περὶ ἀποπλανήσεως εἰς ἀσέλγειαν καὶ ἐν ταύτῃ τὴν διάταξιν περὶ μοιχείας ἢ τὴν διάταξιν περὶ βιασμοῦ καὶ ἐν ταύτῃ τὴν διάταξιν περὶ αἰμομιξίας), β') ἐὰν ἐνεκα τῶν πολλῶν παρανόμων σκοπῶν τοῦ κατηγορουμένου συρρέωσιν ἐν τῇ αὐτῇ πράξει πολλὰ ἀδικήματα (λ. χ. ἐν τῇ βολῇ χρήσει ἐγγράφου πλαστοῦ πρὸς ἐκπατήσιν τινος, τὸ ἀδίκημα τῆς πλαστογραφήσεως καὶ τὸ ἀδίκημα τῆς ἀπάτης), γ') ἐὰν διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς (ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὰ εἰς αὐτὸ μέσα) πράξεως ἐπράχθησαν ἐν ταύτῃ πολλὰ (πλείονα τοῦ ἐνός) ἀδικήματα (λ. χ. διὰ τῆς τοῦ βιασμοῦ ἐκτελέσεως βιασμὸς ἐν ταύτῃ καὶ μετάδοσις μολυντικῆς νόσου, διὰ τοῦ αὐτοῦ πυροβολισμοῦ ἀπόπειρα ἀνθρωποκτονίας κατὰ τοῦ Πέτρου καὶ τραῦμα κατὰ τοῦ Νικολοῦ). Ἐν δὲ τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ 109 ἐπετύπωσε τὴν πραγματικὴν συρροήν, ὁρίσας ὅτι τοιαύτη ὑφίσταται, ὡς ἂν διεπράχθῃ τις πολλὰ ἀδικήματα διαφόρου χρόνου, ἢ τοῦ αὐτοῦ μὲν εἵδους, κατὰ διαφόρων ὁμῶς προσώπων ἢ ἀντικειμέ-

νων, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ περιλαμβάνεται καὶ ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ἐξηκολούθησέ τις ἐπὶ πολὺ ἢ διὰ πολλῶν μερικωτέρων πράξεων τὸ αὐτὸ ἀδίκημα, ὅπερ εἰδικώτερον καλεῖται *ἀδίκημα κατ' ἐξακολουθήσιν* (*delictum continuatum*), δηλονότι ἐνήργησεν ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἀποφάσει πολλὰς ἀξιοποίνους πράξεις κεχωρισμένας ἀλλήλων διὰ χρονικοῦ διαλείμματος, ὧν ἐκάστη, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἐξεταζομένη, περιέχει πλήρη τὰ στοιχεῖα ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀδικήματος.

Εἰς τιμωρίαν συρρέοντων ἀδικημάτων ἐξηκολούθησαν οἱ νομοθέται διάφορα συστήματα. Καὶ ὁ μὲν Γαλλικὸς ποινικὸς νόμος παρεδέξατο κατ' ἀρχὴν ὅτι ἐπὶ συρροῆς ἀδικημάτων ἐπιβάλλεται ἡμίση τε ἢ βαρυτέρα ποινὴ. Ὁ δὲ Βαυαρικὸς τοῦ 1813 διέστειλε τὴν κατ' ἰδίαν συρροὴν ἀπὸ τῆς πραγματικῆς, παριδεξάμενος ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ἀπορροφᾶται ἡ ἐλαφροτέρα ποινὴ ὑπὸ τῆς βαρυτέρας, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἐφαρμόζεται τὸ Ρωμαϊκὸν ἀξίωμα *tot delicta, tot poenae*. Ὁ δὲ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, ἐπόμενος τοῖς μεταγενεστέροις Βαυαρικοῖς νομοσχεδίοις, καθιέρωσεν ὅτι ἐπὶ τῆς κατ' ἰδίαν καὶ τῆς πραγματικῆς συρροῆς ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἔνοχον ἡ καταγινωσκομένη εἰς τὴν βαρυτέραν πρᾶξιν ποινὴ, αἱ δὲ λοιπαὶ πράξεις ἐπιμετρομένης τῆς ποινῆς προσῆκον νὰ θεωρῶνται ὡς ἰδιαιτέρας ἐπιβαρυντικαὶ περιστάσεις. Ὅθεν, εἰ καὶ ἡ ποινὴ ὀρίζεται ἐκ τῆς βαρυτέρας τῶν συρρεουσῶν πράξεων, ἡ καταδίωξις τοῦ ὑπαίτιου προσῆκον νὰ γίνῃ ἐπὶ πάσαις ταῖς πράξεσιν, ὑποβαλλομένης ὁμοχρόνως τῷ δικαστηρίῳ πρὸς ἐκδίκασιν μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς δευτέρας περὶ αὐτῶν ἀνακρίσεως. Μόνον διὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ὁμοχρόνου εἰσαγωγῆς αὐτῶν δύναται νὰ ὁρισθῇ κατ' ἀκρίβειαν ἡ δέουσα ποινὴ,

ἐπιμετρομένη, ἐκάστοτε συμφώνως πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν συρρεόντων ἀδικημάτων. Διὸ γνωστῶν τυχὸν ὄντων ἐκ προοιμιῶν τῶν ἐκτελεσθέντων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου διαφόρων ἀδικημάτων ἢ ἀνακαλυπτομένων τυχὸν καὶ ἄλλων ἀγνώστων κατὰ τὴν ἀνάκρισιν τινος, προσήκον μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνακρίσεως πασῶν νὰ ὑποβληθῶσιν ὁμοχρόνως εἰς τὸ ἀρμόδιον νὰ δικάσῃ περὶ τῆς βαρυτέρας πράξεως δικαστήριον, ὅπερ ὀφείλει, κηρύττον τὸν κατηγορούμενον ἔνοχον, νὰ ἐπιβῇ τὴν βαρυτέραν ποινὴν. Ἀλλ' εἰς τυχὸν μετὰ τὴν ἐπ' ἀδικήματι τινι καταδικὴν τοῦ κατηγορουμένου ἀνακαλυφθῇ ὅτι ἐκτέλεσε καὶ ἕτερον ἀδικήμα πρὸ τῆς καταδίκης αὐτοῦ, εἰσαχθῇ δ' ἐπ' αὐτῷ εἰς δίκην καὶ κηρυχθῇ ἔνοχος, πρὸς ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς διακρίτεον ὡς ἑξῆς:

Α') Ἐὰν ἡ καταγνωσθεῖσα ποινὴ ἐπὶ τῇ πράξει, ἥς ἐκηρύχθη τὸ πρῶτον ἔνοχος ὁ κατηγορούμενος, ἦναι κατ' εἶδος ἑλαφροτέρα τῆς ποινῆς τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐφ' ἣ κατεδικάσθη μετέπειτα, ἐφαρμοστέον κατ' αὐτοῦ τὴν τῆς μεταγενεστέρας πράξεως ποινὴν ὡς βαρυτέραν, συγχωνευομένης ἐν αὐτῇ καὶ τῆς προηγουμένης ἑλαφροτέρας. Καὶ εἰ μὲν οὐδαμῶς ἐφηρμόσθη ἡ προτέρα ποινὴ (εἴτε διότι ἀνεβλήθη ἡ ἐκτέλεσις τῆς ποινῆς συνωδᾷ πρὸς τὸν νόμον, εἴτε διότι ἐδραπέτευσε ὁ κατηγορούμενος μετὰ τὴν καταδικήν), συγχωνευομένης τῆς ἑλαφροτέρας ἐν τῇ βαρυτέρᾳ ποινῇ, αἰρεται ὁλοτελῶς ἡ προτέρα ἑλαφροτέρα ποινὴ διὰ τῆς δευτέρας· ἀλλ' εἰ ἡ προτέρα ποινὴ ἐφηρμόσθη ἐν μέρει ἢ ὁλοσχερῶς, ἴνι τρόπῳ συγχωνευθήσεται ἡ ποινὴ; Ὁ Βασιλικὸς ποινικὸς νόμος τοῦ 1861 περιέχει εἰδικὴν διάταξιν, ἰσολογίζουσαν τὰ διάφορα εἴδη τῶν ποινῶν πρὸς ἀλλήλα ἐν τῷ προκειμένῳ θέματι· ἀλλ' ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, συνωδᾷ καὶ πρὸς τὸν παλαιὸν Βασιρικὸν νόμον καὶ

τὰ Βασιρικὰ νομοσχέδια, ὧν ἐπὶ τῇ βάρσει συνεάχθη, οὐδεμίαν τοιαύτην διάταξιν περιλαμβάνει. Διὸ ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ μέλλον ἐπιβαλεῖν τὴν βαρυτέραν ποινὴν δικαστὴς ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὴν προτέραν ἐν μέρει ἢ κατὰ πάντα ἀπότισιν τῆς προτέρας ποινῆς καὶ κατὰ λόγον αὐτῆς νὰ ἐλαττώσῃ τὴν καταγνωστέαν βαρυτέραν ποινὴν, εἰς αὐτὴν δὲν ἵνα ἐκ τῶν ἀπολύτως ὀρισμένων. (Ὁμοφωνεῖ καὶ ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων ὡς καὶ Κωστῆς).

Β') Ἐὰν ἡ καταγνωσθεῖσα ποινὴ ἦναι ὁμοειδὲς τῇ προτέρῳ ἐπιβληθείσῃ, ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὸ μέτρον ἑκατέρας καί, εἰς ἐπιβλήθῃ εἰς τὸν ἔνοχον διὰ τῆς προτέρας ἀποφάσεως ὁ μέγιστος τῆς ποινῆς ὅρος, δὲν καταδικάζει αὐτὸν εἰς τὴν ἐκ νέου ἀπότισιν τῆς αὐτῆς ποινῆς, ὡς ἐπιβληθείσης ἤδη τῇ βαρυτέρας ποινῆς, ἣν ἐπίσφουσι τὰ διάφορα ἀδικήματα. Ἀλλ' εἰς ἡ καταγνωσθεῖσα ποινὴ δέχεται ἐπίτασιν ὡς μὴ ἐπιβληθέντος τοῦ μεγίστου ὅρου, ὀφείλει νὰ ἐπιτείνῃ αὐτὴν ἀναλόγως, προστεθεῖς εἰς τὴν ἤδη καταγνωσθεῖσαν ποινὴν τὸ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιτάσεως ἀναλογουὺν μέρος.

Γ') Ἐὰν ἡ καταγνωσθεῖσα ποινὴ ἦναι ἡπιωτέρα κατ' εἶδος, ὁ δικαστὴς ἀπέχει νὰ διατάξῃ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς ὡς συγχωνευομένης ἐν τῇ καταγνωσθείσῃ βαρυτέρᾳ, ὀφείλει ὅμως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπιβληθείσης βαρυτέρας ποινῆς νὰ ἐπιμετρήσῃ τὴν ὑπέραν καταδικήν τοῦ κατηγορουμένου καί, εἰς ἡ προτέρα ποινὴ δέχεται ἐπίτασιν, νὰ ἐπιβῇ εἰς αὐτὴν τὸ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιμετρήσεως ὑπερέχον μέρος (Κωστὴ ἐρμηνεύει ποινικὸν νόμου § 232, Trébutien Dr. criminel τόμ. 1 σελ. 321). (Ἰδὲ καὶ Ὑποτροπή).

Εἰρηται ἀνωτέρω, ὅτι ὁ διαπραξὺς πολλὰ ἀδικήματα τοῦ αὐτοῦ ἢ διαφόρου εἶδους ἢ ἐξαναχολούσας ἐπὶ μακρὸν ἢ διὰ

πολλῶν μερικωτέρων πράξεων τὴν διάπραξιν ἀδικήματος τιμωρεῖται κατ'ἐκεῖνο τὸ ἀδίκημα, εἰς ὃ καταγιγώσκειται ἡ βαρυτέρα ποινή. Ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει ὁσάκις δὲν τιμωρεῖ ὁ ποινικὸς νόμος δι' ἰδιαιτέρας ποινῆς τὴν σύγχρονον συρροήν. Ὅθεν ὁσάκις τιμωρεῖ δι' ἰδιαιτέρας ποινῆς τὴν συρροήν, δὲν ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις, καθ' ἣν ἐπιβάλλεται μόνον ἡ τοῦ βαρυτέρου ἀδικήματος ποινή. Τιμωρεῖ δ' ὁ νόμος δι' ἰδιαιτέρας ποινῆς τὴν σύγχρονον συρροήν, 1) ὁσάκις ἡ καταδικασμένη πράξις, ἡ συρροή φαινομένη, ἀποτελεῖ αὐτοῦπαρκτον εἶδος ἀδικήματος, κολαζόμενον εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου. Ὁ-ω λ. χ. ἡ ληστεία ἀποτελεῖ μὲν συρροήν σύγχρονον τοῦ ἀδικήματος τῆς ἐκβιάσεως καὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς κλοπῆς, ἀλλ' ὁ ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ αὐτὴν ὡς ἰδικὸν ἀδίκημα· ἐπίσης ὁ βιασμὸς ἀποτελεῖ μὲν συρροήν προσβολῆς κατὰ τῶν ἡθῶν καὶ παρανόμου κατὰ προσώπου βίας καὶ προσβολῆς, ἀλλ' ὁ νόμος τιμωρεῖ αὐτὴν ὡς εἰδικὸν ἀδίκημα. Ἐπίσης ἡ διὰ ῥήξεως κλοπὴ ἀποτελεῖ εἰδικὸν ἀδίκημα, καίπερ ἀποτελουμένη ἐκ συρροῆς κλοπῆς καὶ φθορᾶς ξένης ἰδιοκτησίας, 2) ὁσάκις ὑπάρχει ἐν τῷ νόμῳ ρητὴ εἰδικὴ διάταξις περὶ ἄλλοιαις τιμωρίας τῆς συρροῆς (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τοῖς ἄρθροις 157, 374 § 8, 375 § 4, 380 § 2, 390 § 2, 399 § 9, 401 § 3, 414 § 2, 416, 461 § 2, 490 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύνταγμα καὶ Πολίτευμα.

Καὶ ἂν ἡ ἐν κοινωνίᾳ διεθίωσις τοῦ ἀνθρώπου ᾖναι ὡς ὅντι παρέκκλισις τῆς κεχαραγμένης ὑπὸ τῆς φύσεως τροχιάς, κατὰ τὸν πεπλανημένον ἰσχυρισμὸν τῶν φιλοσόφων τῶν προλαβουσῶν ἑκατονταετηρίδων, ἀναμφήριστον εἶναι, ὅτι ἡ κοινωνικὴ κατάστασις εἶναι πολλῶ ἐύγενετέρα καὶ εὐδαιμονεστερά τῇ κτηνώδους καταστάσεως τοῦ μεμονωμένου ἀν-

θρώπου. Ὑπὸ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ μεταχειρίσεται λίαν ἀνέωτερον καὶ ἀσφαλέστερον τὰ δι' ὧν ἐπρόκεισαν αὐτὸν ἡ φύσις ἀγαθὰ, ᾗτοι τὴν ὑπαρξίν, τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴν διάνοιν, δύνανται φέρ' εἰπεῖν νὰ καλλιερῇ ἐν ἀνέσει καὶ ἀσφαλείᾳ τὴν γῆν καὶ νὰ ὁρῇ ἀρόπως τοὺς καρποὺς τῶν πόνων αὐτοῦ, νὰ τελειοποιῇ τὰ φυσικὰ προϊόντα, νὰ πεφυλάσσηται ὑπὸ τῶν ἐπιθέσεων τῶν λοιπῶν ζῴων, νὰ προάγῃ ἐν γένει τὰ μέσα τῆς ἡθικῆς καὶ ὑλικῆς αὐτοῦ ἀνάπτυξεως. Διὰ τοῦτο ἀπὸ πολλῶν χιλιετηρίδων, ἀφ' ἧς τοῦλάχιστον εἶναι γνωστὴ ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὁ ἄνθρωπος περισταταί ἀείποτε ζῶν ἐν κοινωνίᾳ. Βεβαίως αἱ πρῶται κοινωνίαι ἐν εἶχον τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νῦν κοινωνιῶν. Αἱ πρῶται κοινωνίαι ἀπετελέσθησαν φυσικῶς ἐκ μιᾶς ἐκάστης οἰκογενείας ἢ τοῦ συναγελασμοῦ ἀριθμοῦ τινος οἰκογενειῶν χωρὶς στενοῦ τινος δεσμοῦ καὶ χωρὶς κανόνων καὶ νόμων· ἀλλὰ βαθμηδὸν ὁ πληθυσμὸς γυῖσθη, τοῦτου δ' ἕνεκεν αἱ σχέσεις ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ ἐκεῖ ἀνάγκαι παρήχθησαν, ἡ δὲ πείρα ἀπέδειξε κατὰ μικρὸν τὴν ἀνάγκην τῆς ρυθμίσεως τῶν ἀναφυσικῶν σχέσεων διὰ κανόνων καὶ νόμων καὶ ἰδίως πολιτεύματος. Κοινωνία τις τότε διατηρεῖται μονίμως, τότε τοῦλάχιστον ἀπολαύουσι πάντα τῆς κοινωνίας τὰ μέλη τῶν ἀγαθῶν τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως, ὅσας πρῶτον μὲν πάντα τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν κοινωνίαν μέλη, περιοριζόμενα εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀπέκλαυσιν τῶν φυσικῶν ὀγκισθῶν καὶ τὴν ἀνενόχλητον ἄσκησιν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων, δὲν ἐπιχειροῦσι προσβολὴν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν καὶ εὐμερίαν τῶν ἄλλων τῆς κοινωνίας μελῶν, δευτερον δὲ ἡ κοινωνία μένει ἀνενόχλητος ἀπὸ τῶν ἐπιθέσεων καὶ τῶν προσβολῶν ἄλλων κοι-

νωνίων. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁρέξεις ἀκατέργαστοι, εἴεις διεστραμμένοι, πνεῦμα πλεονεκτικὸν καὶ κατακτητικὸν ἰδέαι ὠθεῦσι πολλὰ τῆς κοινωνίας μέλη ἢ ἅλλας ἐν συνόλῳ κοινωνίας νὰ ἐξέλθωσι τῆς ἰδίας ἐνεργητικῆς αὐτῶν σφαίρας, ὅπως ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς σφαίρας ἄλλου μέλους τῆς κοινωνίας, ἢ ἄλλης ἐν συνόλῳ κοινωνίας καὶ προσβάλλωσιν οὕτω τὴν εὐημερίαν καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν. Ὅθεν προφανές, ὅτι κοινωνία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, νὰ ᾖ τὸ εὐχέλαιστον εὐτυχίας, εἰ μὴ διὰ τῆς ἀδιαλείπτου αὐτῆς φροντίδος περὶ διατηρήσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἥτοι περὶ ἐξασφαλίσεως τῆς σωτηρίας αὐτῆς ἀπὸ τε τῶν ἄλλων κοινωνίων καὶ ἀπὸ τῶν μελῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ ἀπασχολῆται ἀδιαλείπτως ἡ κοινωνία ὁλοκλήρως εἰς τὴν περὶ διατηρήσεως ἑαυτῆς μέριμναν, ἀπορροφῶσαν πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν, ἀναγκαῖον ἀπολύτως ὑπάρχει νὰ ἀνατεθῇ ἡ φροντίς αὐτῇ εἰς μέλη τινὰ τῆς κοινωνίας, εἰς ᾧ ἐπιβάλλει αὐτὴ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ ἅμα πληρεξουσιοδοτεῖ διὰ τοῦ δικαιώματος, ἥτοι χορηγεῖ τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀντιπροσπεύσωσιν αὐτὴν κατὰ τοῦτο, νὰ φροντίσωσι δηλαδὴ περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως, προστατεύοντες πάντα τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν κοινωνίαν ἄτομα, (δηλονότι πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἅτινα ἕκαστος τῶν ἀτόμων τούτων κέκτηται ἐκ τῆς δημιουργίας). Ἐπειδὴ δὲ προσέτι ἡ φροντίς αὕτη, περισπῶσα τοὺς εἰς οὗς ἀνετίθη ἀπὸ τῆς βιοποριστικῆς ἐργασίας αὐτῶν, στερεῖ τὴν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ἐκτός δὲ τούτου πρὸς ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατιθεμένων αὐτοῖς καθηκόντων ἔχουσιν ἀνάγκην σκευῶν τινῶν, ἐργαλείων, ὀπλῶν, κτιρίων κτλ., ἡ κοινωνία καταβάλλει ποσοστὸν τι τῶν προσόδων αὐτῆς, ἥτοι τοῦ προϊόντος πῶν κήπων ἐκάστου τῆς κοινωνίας μέλους,

ἐξαρκοῦν εἰς τὴν διατροφήν τῶν ἀντιπροσώπων τούτων καὶ τὴν ἐκάστοτε προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων σκευῶν, ἐργαλείων, ὀπλῶν κτλ. Ἐντεῦθεν ἡ κυβερνήσις ὅθεν κυβερνήσις (κατὰ τὴν ἑκτεταμένην σημασίαν τῆς λέξεως) εἶναι τὸ σύνολον τῶν διαφόρων τῆς κοινωνίας μελῶν, εἰς ᾧ αὕτη ἀνέθηκε τὴν φροντίδα περὶ διατηρήσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως κατ' ἀντιπροσωπεῖαν ἑαυτῆς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι κατὰ προλαβούσας ἐποχὰς ἐκάθισαν πολλοὶ αὐθαίρετως ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῶν κοινωνίων καὶ αὐτογνωμόνως ἀνέλαβον τὴν κυβερνήσιν αὐτῶν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀνατρέπει τὸν ὁρισμόν, ὃν ἐδώκαμεν εἰς τὴν κυβερνήσιν, διότι καὶ αὕτῃ ἡ αὐτογνωμὴν κυβερνήσις διατηρεῖται διὰ τῆς ἁνοχῆς, ἥτοι τῆς ὑποτιθεμένης σιωπηρᾶς θελήσεως τοῦ ἀπαρτίζοντος κοινωνίαν τινὸς λαοῦ, δικαιουμένου ἄλλως καὶ δυναμένου νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κυβερνήσις πηγάζει ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῆς κοινωνίας, ἐπειδὴ προσέτι εἴτε διὰ τὴν ἀνικανότητά αὐτῆς, εἴτε ἄλλως διὰ τὸν θάνατον τῶν ἀπαρτίζόντων αὐτὴν μελῶν, δέον νὰ ἀντικαθίσταται ἢ νὰ συμπληροῦται· ἐπειδὴ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν τῶν συγκροτούντων αὐτὴν φυσικῶν προσώπων καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν κυβερνητικῶν αὐτῆς ἔργων, ἥτοι πρὸς διατήρησιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἔχει ἀνάγκην τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ περὶ οὗ ὁμιλήσαμεν ποσοστοῦ, ὅπερ ἕκαστον τῆς κοινωνίας μέλος ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ, ἥτοι τῶν πόρων, ὑπάρχει ἀπαραίτητος χρεία τρόπου τινὸς ἐνεργείας, συστήματός τινος κυβερνήσεως, καθ' ὃ ἐκλέγεται, ἀντικαθίσταται, συμπληροῦται ἡ κυβερνήσις, καὶ καθ' ὃ ὀρίζεται τὸ καταβλητέον ὑπ' ἐκάστου τῶν τῆς κοινωνίας μελῶν ποσοστὸν τοῦτο. Τὸ σύστημα τοῦτο, ὑποδειχθέν ἡ γενόμενον ἀνεκτὸν ὑπὸ τῆς κοινωνίας, ἀποτελεῖ τὸ λεγόμενον *Πολίτευμα*· ὃ δὲ ἔγγρα-

της χάριτος, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται τὸ πολίτευμα τοῦτο, (ἀν' ὑπάρχῃ τοιοῦτος). ὁμαζέται *Σύνταγμα* ἢ *Συνταγματικὸς* *Χάρτης*. Αἱ ἀρχέγονοι κοινωνίαι ἐσπεύοντο βεβαίως γραπτὸ *Συνταγματικὸν* *Χάρτην*, ἀλλ' οὐδεμία ἐσπεύετο, οὐδὲ ἐδύνατο νὰ στερῇται Πολιτεύματος. Βεβαίως τὰ πολιτεύματα ἦσαν ἄγραφα κατ' ἀρχάς διὰ τὴν ἑλλειψιν γραφῆς, ἀτακτα καὶ ἀκανόνιστα, ἑλλειπῇ καὶ ἀτελεῖ διὰ τὴν ἑλλειψιν πείρας καὶ ἀναπτύξεως, καὶ ἐν ταῖς πλείσταis μετέωρα, καὶ ἐξαρτώμενα ἐκ τῆς εὐμεταβόλου θελήσεως αἰθαιρέτων καὶ ἀμαθῶν κυβερνήσεων, ἀλλ' οὐχ ἦγον ἦσαν πολιτεύματα. Τὰ πολιτεύματα ἦσαν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσαῖωνα ἰδίως, τοσαῦτα, ὅσοι καὶ οἱ λαοί, δηλονότι ἐκαίσεως λαὸς εἶχε καὶ διάφορον ἐν πολλοῖς πολιτεύματι, ἀνάλογον πρὸς τὰς ἐθνολογικὰς, γεωγραφικὰς καὶ ἱστορικὰς περιστάσεις καὶ περιπετείας αὐτοῦ, πρὸς τὴν αἵσαν, τὰς γνώσεις καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτοῦ, πρὸς τὸν φυσικὸν τέλος αὐτοῦ χαρακτηρεῖται καὶ τὴν ἔμφυτον νοημοσύνην. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πολιτευμάτων ἀνήκει ἡ λεπτομερὴς καὶ συγκριτικὴ ἐξέταση τῶν διαφορῶν πολιτευμάτων τῶν λαῶν. Οὐχ ἦγον, ἐμβλέποντες εἰς τὴν ἡλικιωτάτην καὶ χαρακτηριστικωτάτην αὐτῶν διαφορὰν, δυνάμεθα νὰ ὑπαγάγωμεν πάντα τὰ πολιτεύματα εἰς δύο γενικωτάτας τάξεις, τὴν τῶν *Μοναρχικῶν* καὶ τὴν τῶν *Πολυαρχικῶν* πολιτευμάτων. Καὶ *μοναρχικὰ* μὲν πολιτεύματα εἶναι τὰ πολιτεύματα, καθ' ἃ εἰς ἐνὸς καὶ μόνου ἀρχόντος, (λεγόμενου διὰ τοῦτο *μονάρχου*), τὰς χεῖρας συγκεντροῦται ἡ πᾶσα ἡ ἐξουσία, ἡ ἀπαιτούμενη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τὴν διατηρήσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ τὰ παρομαρτοῦντα ἐντὶ ἧτοι τὸ φορολογεῖν, τὸ δικάζειν κτλ., εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε καὶ δι' ἄλλων προσώπων, ὑπ' αὐτοῦ διοριζομένων καὶ

ἐμπνεομένων *πολυαρχικὰ* δὲ τὰ πολιτεύματα, καθ' ἃ κατὰ τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν τρόπον ἀνατίθεται ἐκ διαλειμάτων εἰς πολλὰ καὶ διάφορα πρόσωπα ἢ πρὸς διὰ τήρησιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἀναγκαιούσα ἐξουσία, κατανεμομένη. Καὶ μετὰ τῶν πρώτων δέ, ἦτοι τῶν *μοναρχικῶν* πολιτευμάτων, καὶ μετὰ τῶν δευτέρων, ἦτοι τῶν *πολυαρχικῶν*, δύναται νὰ συνυπάρῃ προνομιοῦχος ἀριστοκρατία, ἦτοι τάξις εὐγενῶν, *διαδοχικὴ* ἢ μὴ, κερκτημένων προνόμια· ἀλλὰ τότε περιορίζεται μὲν ἐν τοῖς *μοναρχικοῖς* ἢ δυνάμει τοῦ *μονάρχου*, οὐχὶ πρὸς ὠφέλειν ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς πολιτείας, τὰ δὲ *πολυαρχικὰ* γίνονται μᾶλλον ὀλιγαρχικά, περιεχομένης τῆς ἐνωτέρας καὶ σπουδαιότερας ἐξουσίας εἰς ὀλίγους, οὐχὶ πάντοτε τοὺς ἀρίστους. Πρακτικώτερον δέ, ὅτι τὰ μὲν *πολυαρχικὰ* πολιτεύματα ἰδιάζουσιν εἰς τὰς προοδευτικὰς κοινωνίας, ἐκ τούτου δὲ τὰ ἀπόλυτα ἢ ἄκρατα *μοναρχικὰ* καὶ τὰ προνομιακὰ πολιτεύματα ἰδιάζονται μὲν εἰς τὰς στασιμὰς καὶ ὀπισθοδρομικὰς κοινωνίας, ἀλλ' οὐχ ἦγον διέπουν πολλὰκις τὴν τύχην καὶ προοδευτικῶν κοινωνιῶν. Ἐν πάσῃ μὴ προοδευτικῇ κοινωνίᾳ παράγεται κατ' ἀνάγκην κυβερνήσεις *μοναρχικὴ* καὶ *προνομιακή*, διότι ἡ ἱκανότης, ἡ δεξιότης καὶ ἐπομένως ἡ δύναμις εἶναι τὸ προνόμιον ἐλαχίστου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων, οἵτινες κατάρθωσαν νὰ διαφύγωσιν, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, τὴν γενικὴν ἀνικανότητα· ἀλλὰ τὸ *μοναρχικὸν* πολιτεύμα, πρὸς δ, ὡς παρατηρήσαμεν, συνδέεται πολλάκις καὶ μεθ' οὗ δύναται νὰ συμβῶσιν καὶ προνομιοῦχος ἀριστοκρατία, δύναται νὰ ἰδρυθῇ καὶ ἐν τοῖς κόλποις προοδευτικῆς κοινωνίας, εἴτε διότι ἀπέλαμιν αὐτὴ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ δικαίου κατὰ τῆς ἰσχύος, ὡς ἐν περιπτώσει κατακτήσεων καὶ ἐισβολῶν, εἴτε διότι παρασυρομένη ὑπὸ ἐργῶν ἐπιδείξεως καὶ πολυτελείας ἢ ἐξαγ-

δραποδιστικοῦ χρηματισμοῦ ἀνταλλάσσει ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν πρὸς τὰς ὕλικὰς ἀπολαύσεις καὶ τὴν ἐξουσίαν πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἡδυσπάθειαν. Ἀλλὰ τὸ παραγόμενον τῆς ἰδρύσεως ταύτης ἔσται ὡς ἐπὶ τὸ πάλυ ἡ ἐξαφάνισις τῆς πρὸς τὴν πρόδον ὁρμῆς τῶν κοινωνικῶν τούτων.

Τὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα ὑποδιαίρουνται εἰς ἄκρατα καὶ κεκρασμένα. Καὶ ἄκρατα μὲν λέγοντα τὰ καθ' ἃ ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος εἶναι πανίσχυρος, οὐδενὸς προσκόμματος παρεμβαλλομένου εἰς αὐτὴν ὑπὸ γραπτῷ ἢ ἀγράφῳ τινὸς συντάγματος* κεκρασμένα δὲ ἢ κεκραμένα τὰ καθ' ἃ ἡ ἐξουσία τοῦ μονάρχου ὑφίσταται περιορισμοὺς ὑπὸ τινων σωματικῶν ἢ σωματείων, ὧν ἡ γνώμη καὶ ἡ ἀπόφασις ἔχει ῥοπὴν εἰς τὴν ἡγεμονικὴν θέλησιν.

Κατὰ τὴν νεωτάτην περίοδον τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας ἀνεπτύχθησαν νέα εἶδη πολιτευμάτων, τῶν ἀντιπροσωπικῶν καλουμένων. Ταῦτα δὲ εἶναι τὸ Σύνταγματικὸν καὶ τὸ δημοκρατικὸν, (διάφορον τοῦ ἀρχαίου δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ὅφ' ὃ αὐτὸς ὁ ὄχλος, ἦτοι ὁ λαὸς, ἀμέσως διεχειρίζετο τὰς δημοσίας ὑποθέσεις), ἀμφότερα ἰδρυμένα ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων καὶ κατὰ τοῦτο κυρίως διαφέροντα ἀλλήλων, ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ὁ μονάρχης εἶναι ἰσόβιος καὶ διαδοχικός, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ ἐκλέγεται καθ' ὠρισμένα χρονικὰ διαλείμματα ὑπ' αὐτοῦ πάλιν τοῦ λαοῦ. — Εἰς τίνα τάξιν δέον νὰ κατατάξωμεν τὰ πολιτεύματα ταῦτα, εἰς τὴν τῶν μοναρχικῶν δηλ. ἢ τῶν πολυαρχικῶν; Τὰ πολιτεύματα ταῦτα, ἐὰν ἐξισθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν ρητῶν τῶν συνταγμάτων διατάξεων, φέρουσι μᾶλλον τὸν τύπον κεκραμένου μοναρχικοῦ πολιτεύματος, διότι κατ' αὐτὰ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία διαχειρίζεται ὁλοσχερῶς καὶ ἀμερίστως ὑπὸ τοῦ

μονάρχου, κατὰ τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἔχει οὗτος τὸ δικαίωμα τοῦ κατάρτισμου τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, μετέχει δὲ, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' ἂν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν, (ὅσκις ὁ μονάρχης περιορίζεται εἰλικρινῶς ἐντὸς τῶν ὁρῶν τοῦ πολιτεύματος), φέρουσι μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τοῦ πολυαρχικοῦ πολιτεύματος. Ὡς νεκα τῆς βαθμίδος ἀναπτυχθείσης ὑπερβαλλούσης σημαντικότητος τῆς κοινοβουλευτικῆς εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν, μεταβιβαζούσης τὴν ἐνέργειαν τῶν δικαιωμάτων τοῦ μονάρχου εἰς τὴν πλειονοψίαν πολυμελῶν βουλευτικῶν σωμάτων, ἐλεγχομένων κατὰ βραχέα χρονικὰ διαλείμματα ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἄλλως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων συμβιοῦσι νόμοι ὀργανικοὶ περὶ δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ περὶ τοπικῆς διοικήσεως, περιορίζοντες μεγάλως τὴν αὐθαρεσίαν καὶ τὴν ἰσχύϊν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, εἴτε αὕτη ἐνασκαίται πράγματι ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος (βασιλέως ἢ προέδρου δημοκρατίας), εἴτε ἐνασκαίται ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ· διὸ καὶ ἐν καὶ τούτου θεωρεῖται ταῦτα ὡς πολυαρχικά. Ἐν ᾧ κατὰ τὰς διατάξεις τῶν πολιτευμάτων ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἀνήκει εἰς τὸν ἡγεμόνα, οὗτος κατὰ τοῦ: ἄλλους κειμένους νόμους ἐπιβλέπει μόνον τὴν ἐνέργειαν τῆς διοικήσεως, μεταβιβάζων τὴν διοικητικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἄλλους κατὰ νόμον λειτουργοὺς, τοὺς προϊσταμένους τῆς διοικήσεως. Καὶ ὑπὸ μὲν τὰ ἀπόλυτα μοναρχικὰ πολιτεύματα ἡ τοιαύτη μεταβίβασις οὐδόλως συστῆλται τὴν ἀπεριόριστον αὐτοῦ ἐξουσίαν, οὗτος αὐθαίρετως καὶ κατ' ἰδίαν βούλησιν κατάρτιζει τὸ κατώτερον προσωπικὸν τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ὑπέχον εὐθύνας. Ἀλλ' ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα περιορίζεται σπουδαίως ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος διὰ

τῶν ἄλλων ὀργανικῶν καὶ διοικητικῶν ἔργων, τῶν παρακολουθούντων ὑπὸ τὰ πλείστα αὐτῶν τοῖς συνταγματικοῖς χά-
ραις, ἅτε ἐξασφαλιζόντων τὴν ἀνεξαρτη-
σίαν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ κα-
κοποιούντων τὸ ἀνεξάρτητον καὶ ἐλεύθερον
τῆς τοπικῆς διοικήσεως, διὰ τῆς ἐν τοῖς
ἔργοις καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὑπὸ τοῦ
λαοῦ ἐκλογῆς ἰδίων δημοτικῶν καὶ ἐπαρ-
χιακῶν ἀρχῶν, πολλὴν ἐξουσίαν περι-
ελλομένων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύστασις (Ποιν. Ν.). Σύστασις
νομάζεται ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ἡ μεταξὺ
ἑὸς ἢ πλείοτέρων προσώπων ἔνωσις, ἡ-
τοι ἐκ κοινοῦ συμφέροντος ὁμοφώνως
ἀπόφασις καὶ συνομολόγησις ἁμοιβῆς
συνδρομῆς, πρὸς ἐκτέλεσιν ὠρισμένου
πλημμελήματος ἢ κακοουργήματος· ἐπὶ
δὲ καὶ ἡ εἰς τοιαύτην μεταξὺ ἄλλων προσ-
ομοίαν συμφωνίαν μετέπειτα προσχώρη-
σις ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ (Ποιν. νόμου ἄρ-
θρον 57). Ἐκ τοῦ ὅρισμοῦ τούτου συνά-
γεται ὅτι διαφέρει ἡ σύστασις τῆς συμ-
μορίας, διότι ἐν μὲν τῇ συνάσει ἡ ἀπό-
κρινος ἀπόφασις καὶ συνομολόγησις ἁμοι-
βίας συνδρομῆς ἀποβλέπει εἰς τὴν διὰ
πραξίν ὠρισμένου πλημμελήματος ἢ κα-
κοουργήματος, ὡς ἐμπρησμοῦ, κλοπῆς, λη-
στείας, ἐν δὲ τῇ συμμορίᾳ ἀποβλέπει εἰς
τὴν διάπραξιν μὴ ἰδίως ὠρισμένων πρά-
ξεων γένους ἢ εἴδους τινός (Ποιν. Νόμου
ἄρθρον 68), πρὸς συγκρότησιν δὲ συμμο-
ρίας ἀπαιτοῦνται τοῦλάχιστον τρεῖς, ἐν ᾗ
οἱ ἀποτελεσθὲν συστάσεως ἀρχοῦσι καὶ
ἐπὶ αὐτῇ. Ἀποτελεῖται δ' εἰδικώτερον συνω-
μοσία ἢ σύστασις πρὸς διάπραξιν ἐδικη-
μάτων ἐσχίτης προδοσίας καὶ προδοσίας
ἐπὶ Πατρίδος (Ποιν. νόμου ἄρθρον 124).
Ἐπίσης ἐξ αὐτοῦ συνάγεται ὅτι πρὸς
πραξίν συστάσεως ἀπαιτεῖται ἡ ἐπιζη-
τήσις κοινοῦ συμφέροντος τῶν συστασιω-
ν (ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀφορμὴ ᾗ διὰ φρο-
νῆος παρ' ἐκάστῳ αὐτῶν)· ὅθεν δὲ χάριν

ἰδίου συμφέροντος, διαφόρου τοῦ πηγά-
ζοντος ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ μελετωμέ-
νου ἀδικήματος, συντρέχων τοὺς συστα-
σιώτας πρὸς ἐπιχειρήσιν αὐτοῦ δὲν εἶναι
συστασιώτης, ἀλλὰ συνεργός. Ἐπίσης
συνάγεται ἐξ αὐτοῦ ὅτι, ὁσάκις ἔξεν συν-
ωμολογήθη ἁμοιβῆς συνδρομῇ (ἔστω
καὶ σιωπηρῶς) πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ
ἀδικήματος, δὲν ὑπάρχει σύστασις, ἀλλὰ
τυχαία συναυτουργία, καθ' ἣν εἰς ἑκά-
στον τῶν συμπραξάντων καταλογίζεται
τὸ ἐπελθὼν ἀποτέλεσμα, καθ' ὅσον ἐνέ-
καιτο ἐν τῷ σκοπῷ αὐτοῦ. Τιμωροῦνται
δ' οἱ συστασιώται ὡς αὐτουργοὶ διὰ τῆς
ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένης πλήρους ποι-
νῆς, ὁσάκις συνέπραξαν καθ' ὅσον ὅποτε
τρόπον πρὸ τῆς πράξεως ἢ κατὰ τὴν
πράξιν (οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν
αὐτῆς, εἰ καὶ ἡ συνεργία αὐτῶν συνωμο-
λογήθη πρὸ τῆς ἐκτελέσεως) ἡ τοῦλάχισ-
τον παρέστησαν προσωπικῶς κατὰ τὴν
ἐκτέλεσιν αὐτῆς (Ποιν. νόμου ἄρθρον 57).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐξετελέσθῃ ἄλλη
πρᾶξις παρὰ τὴν μελετηθεῖσαν ὑπὸ τῶν
ἠθικῶν αὐτουργῶν (ἦται τῶν ἐκ προθέ-
σεως παρακινήσαντων ἄλλους εἰς ἐκτέ-
λεσιν ἀξιοποίνου πράξεως δι' ἀπειλῆς,
προσταγῆς, παραγγελίας, ὑποσχέσεως ἢ
χαρηγῆσεως μισθῶν κτλ.) ἡ τῶν συστα-
σιωτῶν, ἐπιβάλλεται εἰς αὐτοὺς (τοὺς ἠθι-
κοὺς αὐτουργοὺς καὶ τοὺς συστασιώτας)
πλήρης μὲν ποινὴ ἐπὶ τῇ τελεσθεῖσῃ ἄλλῃ
πράξει (τῇ μὴ μελετηθεῖσῃ ὑπ' αὐτῶν),
ὁσάκις δὲν ἐξηρέθῃ αὕτη ῥητῶς ἐκ τῆς
πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀποφασισθέντος ἀδι-
κήματος γενησομένης ἐνεργείας καὶ ἐχρη-
σίμωσεν ὡς ἀναγκαῖον μέσον πρὸς ἐκτέ-
λεσιν τοῦ μελετηθέντος ἢ ὁσάκις ἐπὶ τῇ
πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀποφασισθέντος ἀδική-
ματος γενομένης ἐνεργείας ἡ τοῦλάχισ-
στον εἶναι τὸ σύνθηρος καὶ εὐπρανόντων
ἐπακολούθημα αὐτῆς, ὅπερ ἐκ τῆς ἀν-
θρωπίνης ἐν γένει πείρας ἢ ἐν τῇ δε-

δομένη περιπτώσει ἐδύναντο εὐκόλως νὰ προΐδωσι (Ποινικοῦ Νόμου ἄρθρον 58)· ἀλλ' ἐσχάτως ἡ ἐκτελεσθεῖσα ἄλλη πρᾶξις ἀντὶ τῆς μελετηθείσης δὲν ἔχει συνάφειαν πρὸς ἐκείνην οὔτε ὡς μέσον οὔτε ὡς ἐπακολούθημα, ἐπιβάλλεται εἰς αὐτοὺς (ἂν δὲν συνέπραξαν αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν) ἡ ποινὴ τῆς ἀποπειράς. Ἐὰν δ' ἡ μελετηθεῖσα πρᾶξις ἐξετελέσθῃ μὲν, ἀλλὰ δι' ὑπερβάσεως τῶν τεταγμένων ὁρίων, δηλονότι ἐξετελέσθῃ μετὰ περιστάσεων ἐπιβαρυνουσῶν ἢ ἐπιτεινουσῶν τὴν ποινὴν, καταγινώσκειν εἰς αὐτοὺς (δηλονότι τοὺς ἡθικοὺς αὐτουργοὺς καὶ μὴ συμπράξαντας κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, τοὺς συστασιώτας) μόνῃ ἡ ποινὴ τῆς πράξεως, παραβλεπομένης τῆς ἐπιβαρυνούσης αὐτὴν ἰδιότητος (Ποιν. νόμου ἄρθρον 59).

Σημειωτέον προσέτι ὅτι μεταξὺ τῶν συστασιωτῶν, (τῶν συναποφασισάντων δηλαδὴ ἀπὸ κοινοῦ τὴν διάπραξιν τοῦ ἀδικήματος) διακρίνει ὁ νόμος (ἄρθρ. 60) τοὺς ἀρχηγούς, τοὺς πρώτους δηλαδὴ ὄντας ἀφορμὴν εἰς τὴν σύστασιν καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὴν εἰς πέρας, καὶ τοὺς ὀδηγούς, τοὺς αὐτοπροσώπως διευθύναντας τὴν ἐγκληματικὴν ἐπιχείρησιν, ἐπιβάλλων εἰς αὐτοὺς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς νομίμου ποινῆς τιμωρίαν αὐστηροτέραν παρὰ τοὺς κοινούς συστασιώτας, οὓς καὶ ἀποκαλεῖ συναίτιους. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῆς εὐθύνης τῶν συναίτιων ἀναγνωρίζει ὁ νόμος διαφορὰν, ὀρίζων ὅτι ὁ δικαστής ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος τῆς οὐτεργίας καὶ κατ' αὐτὰ νὰ διαβαθμίσῃ τὴν καταγνωστέαν ποινὴν ἐντὸς τῶν τεταγμένων ὁρίων.

Ἄλλ' ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθρον 61) ὀρίζει ὅτι καὶ παραλειφθείσης παντελῶς τῆς ἀξιοποίνου πράξεως, ἥς συμφωνήθῃ ἡ διάπραξις, τιμωρητέοι ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν οἱ συστασιώται (ἀρχηγός, καὶ λοιποὶ συναίτιοι) ὡς ἐπὶ ἀπο-

πειρά τῆς συμφωνηθείσης πράξεως, ἐὰν ἡ παραλειψίς αὐτῆς δὲν προῆλθεν ἐξ ἑλλοθέρας βουλῆσεως τῶν συστασιωτῶν, ἀλλ' ἐκ τύχης ἢ ἄλλων ἐξωτερικῶν κωλυμάτων. Ὅθεν, μόνον ἐὰν οὗτοι παρητήθησαν ἐθελουσίως, ἡ σύστασις μένει ἀτιμωρητος. Ἦν περὶ τιμωρίας τῶν συστασιωτῶν καὶ παραλειφθείσης τῆς ἐκτελέσεως τῆς πράξεως διάταξιν τοῦ νόμου, ἀντιβαίνουσαν εἰς τὴν θεμελιωδὴν ἀρχὴν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, ὅτι οὐδέμια πρᾶξις εἶναι τιμωρητέα, ἐὰν μὴ ἐκτελεσθῇ καὶ ἐξωτερικῶς ἡ περὶ διαπράξεως αὐτῆς διάνοια, ἐξ οὗ θεωρεῖται ἀτιμωρητος καὶ ἡ μὴ περιέχουσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως ἰσχύουσα, πηγάζουσαν ἐκ τοῦ Βασιλικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813, κακίζουσιν εἰκότως οἱ πλείστοι τῶν Γερμανῶν συγγραφέων.

Ἄλλ' ἐὰν ἐκτελεσθῇ μὲν ἡ συμφωνηθεῖσα πρᾶξις, ἀλλὰ συστασιώτης τις οἷσι πρὸ τῆς ἐκτελέσεως οὔτε κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς συνήργησεν εἰς αὐτήν, τιμωρεῖται μὲν οὗτος, ἀλλ' ἐλαφρότερον (Ποιν. νόμου ἄρθρον 62), δηλονότι ὡς ἄπλοος αὐτουργός μὲν, ἐὰν ἦτο τῆς συστάσεως ἀρχηγός, διὰ τῆς ποινῆς διὰ τῆς ἀποπειράς, ἐὰν ἦτο ἄπλοος συναίτιος τιμωρεῖται δὲ καὶ αὐτός ὁ τῆς συστάσεως ἀρχηγός διὰ τῆς ποινῆς ταύτης, ἐὰν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως ἐδήλωσεν εἰς τοὺς λοιποὺς ὅτι ἀφίσταται τῆς συστάσεως (Ποιν. νόμου ἄρθρον 63). Μένει δὲ καὶ ἀτιμωρητος παντελῶς ὁ συναίτιος, ἐὰν ἀνήγγειλεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν σύστασιν τοῦ σούτον ἐγκαίρως, ὥστε νὰ ᾔναι ἐφικτὴ ἡ πρόληψις αὐτῆς (Ποιν. νόμου ἄρθρον 64). ἢ ἐὰν, δηλώσας πρὸ τῆς πράξεως πρὸς τοὺς λοιποὺς ὅτι ἀφίσταται τῆς συστάσεως, ἐπειράθῃ ἐν ταύτῃ νὰ ἀποτρέψῃ τῆς ἐκτελέσεως (Ποιν. νόμου ἄρθρον 65). Ὁ δὲ ἀρχηγός τιμωρεῖται διὰ μόνης μὲν τῆς ποινῆς τῆς ἀποπειράς, ἐὰν ἀποστῇ ἐγκαίρως τῆς συστάσεως ἐπειράθῃ καὶ νὰ ἀποτρέψῃ τοὺς συστασιώτας τῆς ἐκτέ-

σως (Ποιν. νόμου ἄρθρον 85), μένει δὲ καὶ παντελῶς ἀτιμώρητος, εἰς ἀνήγγει-
 λεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν σύστασιν τοσούτον
 ἑγκαίρως, ὥστε νὰ ᾔται ἐφικτὴ ἡ πρόλη-
 ψις αὐτῆς, ὡς δύναται νὰ συναγάγῃ τις
 ἐκ τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 84 φράσεως πᾶς
 συναίτιος συστάσεως, εἰς ἣν ὁ νόμος φαί-
 νεται συμπεριλαμβάνων οὐ μόνον τὸν
 ἀπλοῦν συναίτιον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχηγόν.

Θ. Ν. Φιλοφάνης

Σύστημα ποινῶν. Κατὰ τοὺς
 ἀρχαιοτέρους χρόνους μόνη βᾶσις τοῦ δι-
 καίου τοῦ τιμωρεῖν ὑπελαβάνετο τὸ
 δικαίον τῆς ἐπιβολῆς κακοῦ εἰς τὸν κα-
 λῶσαντα, ἴσου καὶ ὁμοίου πρὸς τὸ ὑπ'
 αὐτοῦ ἐπενεχθὲν εἰς τὸν κακῶθέντα. Ἐν-
 τεῦθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀντιπεπονηθότος (le
 principe de talion). «Ψυχὴν ἀντὶ ψυ-
 χῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα
 ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρὸς, πόδα
 ἀντὶ ποδός, κατάκαυμα ἀντὶ κατακαύ-
 ματος, μῶλωπα ἀντὶ μῶλωπος», ὥριζεν
 ἡ Παλαιὰ Γραφή. «Ἐὰν μὲν ἕνα ὀφθαλ-
 μὸν ἔχοντος ἐκκόψῃ τις ἀντεκκόπτειν
 τοὺς δύο» διέτασσε νόμος ἑλληνικός,
 ἀποδιδόμενος, ἴσως ἀπεικόντως, ὑπὸ Διο-
 γένους τοῦ Λαερτίου εἰς τὸν σοφὸν τῶν
 Ἀθηναίων νομοθέτην Σόλωνα. «Si mem-
 brum rupit, ni cum eo nascit, talio
 reus» ἔλεγεν ἄλλος ἀρχαῖος ῥωμαϊκὸς νό-
 μος, περιλαμβανόμενος ἐν τῇ Δωδεκα-
 βιβλῳ. Ἐπεκράτησε μετὰ τοῦτο ἡ ἀρχὴ
 αἱ ποινὰ καθιερώθησαν χάριν τοῦ
 κοινῆς συμφέροντος καὶ ὅτι μόνος αὐ-
 τῶν σκοπὸς εἶναι ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ σω-
 φροσύνη τῆς πολιτείας, ἐξ οὗ ἡ θεωρία ὅτι
 ἀποφέρει ἡ ἐξάλειψις τῶν κακούργων
 τὴν βεβαίωσιν τῆς ἀσφαλείας τῶν ἄλλων
 «ubi, sublati malis, securiores caeteri
 sunt» κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Σενέκα.
 Ἐντεῦθεν ἡ δαφίλεια βαρβαρωτάτων
 ποινῶν. Ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς χρόνους
 τοῦ Σόλωνα ἐπεβάλλοντο οὐ μόνον εἰς
 τὸν ἐνόχου ἀνθρωποκτονίας, ἀλλὰ καὶ

τῆς ἐσχάτης προδοσίας, τῆς βεβηλώσεως
 τῶν μυστηρίων καὶ τῆς ἱεροσυλίας, αἱ
 ποινὰ τοῦ λιθασμοῦ, τῆς σταυρώσεως,
 τῆς πυρακτώσεως, τῆς μαστιγώσεως. Ἐν
 Ῥώμῃ εἰς πλείστα τῶν ἀδικημάτων ἐπ-
 ἐβάλλοντο αἱ ποινὰ τῆς χρημνίσσεως ἀπὸ
 τῆς Τάρπητις πέτρας. τῆς σταυρώσεως,
 τῆς κατακαύσεως, τῆς παραδόσεως εἰς τὰ
 ἄγρια θηρία, τῆς διὰ τοῦ ξίφους διατρυ-
 πήσεως, τῆς ἀπαγχονίσσεως, τοῦ ἀκρωτη-
 ριασμοῦ, τῆς μαστιγώσεως καὶ τοῦ στίγ-
 ματος ἐπὶ τοῦ μετώπου. Ἔως δ' ἐσχά-
 των, ἰδίως κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρό-
 νους, οἱ καταδικαζόμενοι ὑφίσταντο παν-
 ταχοῦ τῆς Εὐρώπης τὰς εἰδεχθεατάτας
 τῶν κακώσεων καὶ τὰς βαρβαρωτάτας τῶν
 βασάνων. Πλειστάκις κατεσχίζοντο, ἐθα-
 σανίζοντο διὰ τῆς λαβίδος, ἐκάλοντο, ἐθα-
 πτοντο ζῶντες, ἐβυθίζοντο ἐν ζέοντι ἐλαίῳ,
 ἐνεκλείοντο ἐν σιδηροῖς κλωβοῖς, καὶ τέ-
 λος ἐποτίζοντο διὰ πεπυρακτωμένου μο-
 λύβδου ἢ πίσσης. Δὲν ἐξηλείφθησαν δ' ἔτι
 πανταχοῦ καὶ κατὰ πάντα ἡ ποινὴ τοῦ
 θανάτου, ἡ ποινὴ τοῦ στίγματος καὶ τοῦ
 κλοιοῦ, ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως.

Μόλις κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, καὶ
 ἰδίως ἀπὸ τίνος, ἐπεκράτησαν ὁρθότεραι
 ἰδέαι περὶ θεωρίας τῆς ποινῆς καὶ τῆς
 ἀνάγκης τῆς ἡπιότητος τῶν ποινῶν. Εἴ-
 ναι δὲ γέννημα τῶν τελευταίων χρόνων ἡ
 καθιέρωσις συστήματος φυλακῶν, ἀπο-
 σκοποῦντος οὐχὶ κυρίως εἰς τὴν τιμω-
 ρίαν, ἀλλ' εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἐνόχου.
 Καὶ ἐπειδὴ ἐν πρώτοις ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς
 πείρας ὅτι, εἰς τὸν παῖδα διανύσῃ ἐπανορ-
 θωτικὴν ἢ ἐγκληματικὴν ποινὴν μετ' ἄλ-
 λων καταδικῶν πολυπείρων περὶ τὸ κα-
 κουργεῖν, ἐξαχρειοῦται διὰ τῆς ὁλεθρίας
 ταύτης συμβιώσεως, καὶ ἐξέρχεται τῆς
 φυλακῆς φευλότερος, πανταχοῦ τανῦν
 τῆς Εὐρώπης αἱ παῖδες οὐ μόνον ἀ-
 ποχωρίζονται τῶν ἄλλων καταδικῶν,
 ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλονται εἰς ἰδιαιτέραν
 δίαιταν καὶ πειθαρχίαν καὶ ἐπὶ τούτῳ

διοργανοῦνται ἐν ταῖς φυλακαῖς ἢ ἐν ἰδιαιτέροις σωφρονιστικοῖς καταστήμασι σχολεῖα, ὅτινα ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον τεθειμένα ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐφημερίων. Ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ σχεδὸν τανῦν αἱ φυλακαὶ στηρίζονται ἐν γένει εἰς σύστημα παντελοῦς ἢ κατὰ διαλείμματα ἀπομονώσεως, ἀποδειχθέντος ἐπιβλαβεστάτου ἠθικῶς τοῦ νυχθημέρου συναγελασμοῦ τῶν κακούργων ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ κοιτῶνι, καὶ προσέτι σύστημα ἡθικοῦ ἐργασίας καὶ ἀσκήσεως ἡθικῆς διδασκαλίας.

Τὰ δύο νῦν τελειότερα ἐπὶ τῆς εἰρημέ-
της βίσεως στηριζόμενα συστήματα φυ-
λακῶν εἶναι τὸ Ἀγγλικὸν ἢ μάλλον Ἰρ-
λανδικὸν καὶ τὸ Ἀμερικανικόν, ἥτοι τὸ
τῶν κεντρικῶν φυλακῶν τῆς Νέας Ἰόρ-
κης, ἐξ ὧν τὸ μὲν Ἰρλανδικὸν στηρίζεται
κυριώτατα εἰς τὴν πλήρη ἀπομόνωσιν.
Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ὁ κατὰδικος ἐγ-
κλείεται ἐπὶ μῆνας ἢ ἐπὶ ἔτη κατὰμονος
εἰς τὸ κελλὶον αὐτοῦ, ἐξ οὗ δύναται μὲν
να ἐξέρχεται πρὸς κυκλικὸν περίπατον εἰς
αὐλὴν λαμπράν, οὕτως ὅμως κατεσκευα-
σμένην, ὥστε ἕκαστος τῶν καταδικῶν
βλέπει τοὺς ἄλλους καταδικούς μόνον ἐκ
τῶν νῶτων καὶ οὐχὶ κατὰ πρόσωπον.
Βλέπει δὲ μόνον κατὰ διαλείμματα τὸν
ιερέα καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ προτρέπε-
ται εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἐργασίαν. Τὸ Ἀ-
μερικανικὸν σύστημα περιορίζει τὴν ἀπο-
μόνωσιν εἰς δύο μόνον ἡμέρας, μεθ' ἃς
ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν πολύωρον ἢ ὀλιγόω-
ρον πρὸς τοὺς ἄλλους καταδικούς· ἄλλ'
ἐν τούτοις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀμερικῇ συμ-
βαίνει ἐνίοτε τὸ ὑπὸ τὸ Ἰρλανδικὸν σύ-
στημα πολλῶ συχνότερον συμβαῖνον, ὅτι
ἐπέρχονται πολλὰς καὶ φρενοπάθειαι καὶ
ἰδίως παραχρῶσεις (hallucinations) καὶ
μάλιστα εἰς τοὺς προβεβηκότας, οὗ ἕνεκεν
ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ ἱατρός, εὐθὺς ὡς τυχὸν ἀν-
τιληφθῇ τῆς ἐπελθούσης εἰς τινὰ τῶν κα-

ταδικῶν ἐλαχίστης διαταράξεως τοῦ νου
ρικῶς συστήματος, διατάσσει τὴν μετα-
θασιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀπομονωτικῆς εἰρ-
κτῆς εἰς τὴν κοινοβιακὴν. Ἐν ταῖς φυ-
λακαῖς ὑπάρχουσι ἐργαστᾶσια καὶ τε-
χνουργεῖα, ἐν οἷς ἡ ἐργασία τῶν δια-
νυσάντων τὴν ἀπομόνωσιν αὐτῶν εἶναι
δωδεκάωρος, φυλάσσεται δὲ τὸ ἡμισυ
τῶν κερδῶν διὰ τὸν μετὰ τὴν ἀπο-
φυλάκισιν αὐτῶν χρόνον. Ὁπίσης ἡ
σχολεῖα, εἰς ἃ εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἢ φοι-
τησις τῶν μὴ πω συμπληρωσάντων τὸ
τριακστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Σφραγίδων καὶ σημάν-
τρων νόθευσις ἢ κατάχρη-
σις.** Κατ' ἀπομίμειν τοῦ Βαυαρικοῦ
ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μετὰ
τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ Βαυαρικῶν νομοσχε-
δίων ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἐχαρακτή-
ρισεν ὡς αὐτοτελὲς ἀδικήμα τὴν παρα-
ποίησιν ἢ νόθευσιν τῶν δημοσίων σφρα-
γίδων. Κατὰ τὰ ἄρθρα 261—264, ὅστις
ἄνευ τινὸς πρὸς αὐτὸν παραγγελίας τῆς
Ἀρχῆς κατασκευάζει ἢ παραγγέλλει καὶ
κατασκευάσῃ δι' αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ
τὴν μεγάλην ἢ μικρὴν σφραγίδα τοῦ
Κράτους ἢ τὴν σφραγίδα μιᾶς δημοσίας
ἀρχῆς, ἢ ὅστις καταλαμβάνει ἑξουσίαν
ἐν γνώτῃ τοιαύτης σφραγίδας, γνησίαν ἢ
παραποιημένην, τιμωρεῖται ἐπὶ τούτῳ
διὰ φυλακίσεως ἐξ τοῦλάχιστον μην-
ῶν, ἐὰν δὲ καὶ χρήσῃται αὐτῇ πρὸς
ἐκτέλεσιν ἄλλου ἀδικήματος, τιμωρεῖται
δι' ἐρκτῆς. Ὡσαύτως τιμωρεῖται δι' ἐρ-
κτῆς ὁ παραποιῶν ἢ νοθεύων σήμαντρα
ἢ ἄλλα σημεῖα, δι' ὧν ἐπισημαίνονται
ὑπὸ τῆς ἀρχῆς πραγματεῖαι, μέτρα ἢ
σταθμὰ καὶ ἄλλα πρόμοια ἀντικει-
μενα, ὡς ἐπίσης ὁ χρώμενος ἐν γνώτῃ
τοιαύτοις παρρησιάζοις ἢ νόθοις ση-
μαίνουσιν. Διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχισ-
τον τριῶν μηνῶν ὁ ἄνευ παραγγελίας
τῆς ἀρχῆς κατασκευάζων ἢ παραποιῶν

λων ἄλλους νὰ κατασκευάσωσι σήμαντρα ἢ ἄλλα σημεῖα ἢ καταλαμβάνει ἐν γνώσει ἀθεμίτως τοιοῦτον σήμαντρον γνήσιον ἢ νόθον, εἰὰν ἐν ἐγένετο ἐπίσης χρήσις αὐτοῦ. Ἰδιαιτέρα δὲ ἐπιβαρυντική αἰτία εἰς τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποιότητος λογίζεται ἡ μεγάλη καὶ ἀπατώσα ὁμοιότης τῶν παραποποιημένων ἢ νεοθευμένων σφραγίδων καὶ σημάτων πρὸς τὰ γνήσια καὶ ἀνόθευτα.

Ἐπίσης κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Βασιρικοῦ νόμου τιμωρεῖ ὁ ἡμέτερος ποινικός νόμος ὡς πταίστην καὶ τὸν μὴ παραδιδόντα τῇ ἀρχῇ σήμαντρα ἢ δημοσίας σφραγίδας περιελθούσας εἰς χεῖρας αὐτῶν ἢ παραγγελλομένας ἐν ὀνόματι τῆς ἀρχῆς ἢ μὴ φυλάττοντα ἐπιμελῶς τοιαύτας κατὰ τῆς ὑπεξωγωγῆς ἢ καταχρήσεως.

Σημειώσεως ἄξιον ὅτι, ἐνῶ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ποινικὴν δικονομίαν (ὁμοίως καὶ πρὸς τὴν Γαλλικὴν) δὲν τιμωροῦνται ἄλλοδαποὶ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ διαπραχθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν κακουργήμασι καὶ πλημμελήμασιν ἢ ὁσάκις διεπραξαν ταῦτα κατὰ τινος ἡμεδαποῦ ("Ἑλληνας"), τιμωροῦνται κατ' ἐξαιρέσιν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ κατὰ τοὺς ἐχωρίτους νόμους οἱ νοθεύσαντες ἢ παραποιήσαντες ἐθνικὰ νομίσματα ἢ τὴν σφραγίδα τοῦ Κράτους, ὡς καὶ οἱ τελέσαντες ἁδίκημα ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος (Ποιν. δικ. ἀρθρον 2 ἰδ. ἀφ. 1, ἀριθ. 2).

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Σφράγις. (Πολ. Δικ.). Ἰδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Σχολεῖον τῶν Τεχνῶν ἢ Πολυτεχνικὸν Σχολεῖον. Διὰ τοῦ Διαταγματος τῆς 23 Ὀκτωβρίου τοῦ 1843 εἶχε κατὰ πρῶτον ὀρισθῆναι παρ' ἡμῖν Σχολεῖον τῶν Τεχνῶν ἢ Πολυτεχνικὸν Σχολεῖον ἄλλὰ τὸ διάταγμα τοῦτο καὶ τὰ κατόπιν ἐκδοθέντα ἀντικατεστάθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΦΜΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ ὀργα-

νισμοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Σχολείου τῶν Βιομηχανῶν Τεχνῶν, ὅστις ἐτροποποιήθη κατὰ τινὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΔΝΒ' τῆς 23 Ἰανουαρίου 1888 καὶ συνεπληρώθη ὡς πρὸς τὰ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ διὰ τοῦ νόμου ΑΨΜΣ' τῆς 8 Ἀπριλίου 1889. Κατὰ τὸν νόμον ΑΦΜΑ' τὸ Σχολεῖον τῶν Τεχνῶν ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σχολείου τῶν καλῶν τεχνῶν (διατηρουμένου ὡς εἶχε τὸ πρὶν) καὶ τοῦ σχολείου τῶν βιομηχανῶν τεχνῶν, ἀποτελουμένου ἐκ τριῶν εἰδικῶν σχολῶν, ἧτοι τῆς σχολῆς τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, παρασκευαζούσης μηχανικοὺς ἐπιτηδεύουσιν εἰς κατασκευὴν ὁδῶν, γεφυρῶν, σιδηροδρόμων, υδραυλικῶν ἔργων καὶ οἰκοδομῶν, τῆς σχολῆς τῶν μηχανουργῶν, παρασκευαζούσης ἀνδρας ἐπιτηδεύουσιν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν μηχανῶν τῶν διαφόρων κλάδων τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς σχολῆς τῶν γεωμετρῶν καὶ ἐργοδηγῶν, παρασκευαζούσης ἱκανοὺς γεωμέτρους καὶ ἐργοδηγούς. Διευθύνεται δὲ τὸ Πολυτεχνικὸν σχολεῖον ὑπὸ διευθυντοῦ, φέροντος τὰ ἐν τῷ ἀρθρῳ 20 τοῦ νόμου ΑΦΜΑ' πρόςοντα, καὶ περιλαμβάνει πολυπρόσωπον προσωπικὸν καθηγητῶν, ὀριζόμενον ἐν τῷ ἀρθρῳ 18 τοῦ νόμου. Διαχειρίζεται δὲ τὴν περιουσίαν τοῦ πολυτεχνικοῦ σχολείου, ἐκ δωρεῶν καὶ κληροδοτημάτων συνισταμένην, τριμελὲς ἐπιτροπὴ, ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σχολείου, τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἑλεγκτικοῦ συνεδρίου καὶ τοῦ παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν Ἑσωτερικῶν τμηματάρχου τῆς δημοσίας οικονομίας, ἧτις ὀφείλει νὰ ὑπεβάλλῃ ἐνιαυσίως προϋπολογισμὸν τῶν δαπανηθησομένων προσόδων, κατὰ τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τῶν διαθετῶν τῶν κληροδοτημάτων, εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργῶν, δικαιούμενον νὰ ἐλαττώσῃ ἢ διαγράψῃ τὰς πρὸς ἐγκρίσιν προτεινομένας δαπάνας.

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Σχέσεις ἀθέμιτοι πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν. Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον περιλαμβάνει ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος 1) τὴν συγκοινωνίαν πρὸς ἐχθροὺς τῆς Ἐπικρατείας, 2) τὴν ἀναγνώρισιν ξένης κυριαρχίας, 3) τὴν ἀθέμιτον σχέσιν πρὸς ξένας δημοσίας ἀρχάς, 4) τὴν ἀθέμιτον ἐξόδον ἐκ τῆς χώρας, 5) τὴν ἀποδοχὴν μισθοῦ καὶ ἄλλων διακριτικῶν σημείων παρὰ ξένης δυνάμεως καὶ 6) τὴν ἀθέμιτον εἰσόδον εἰς ξένα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα. Καὶ ὡς ἐνόχους συγκοινωνίας μὲν πρὸς ἐχθροὺς τῆς Ἐπικρατείας κηρύσσει ὁ νόμος 1) τοὺς μεταβαίνοντας εἰς χώρας κατεχομένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἢ ἀποστέλλοντας ἐπιστολὰς γεγραμμένας διὰ μυστικῶν σημείων ἢ διὰ φανερῶν μὲν σημείων, ἀλλὰ δι' ἄλλης ὁδοῦ παρὰ τὴν τοῦ ταχυδρομείου ἢ τὴν τῶν δημοσίων ἀγγελιαφόρων, 2) τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀρχῆς διαπίμποντας εἰδήσεις ἀναγομένους εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν πολεμικὴν παρασκευὴν εἰς χώρας κατεχομένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἢ τοὺς ἄνευ κινδύνου προσωπικοῦ ἀποκαλύπτοντας εἰς τοὺς ἐχθροὺς εἰσελάσαντας ὁμοίαις εἰδήσεις, 3) τοὺς δημοσιεύοντας ἢ κυκλοφοροῦντας προκηρύξεις ἢ ἄλλα ὅμοια Ἐγγράφα τοῦ ἐχθροῦ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς, 4) τοὺς ἄνευ ἀδείας ἢ ἄνευ κατεπειγούσης ἀνάγκης εἰσερχομένους πρὸς τινὰ τῶν πολεμίων εἰς διαπραγματεύσεις διαφερούσας τὴν πολιτείαν χάριν κερδοσκοπίας ἢ ἀτομικῆς ἐκδίκησης (Π. Ν. 520, 521, 522, 523). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀναγνωρίσεως ξένης κυριαρχίας τοὺς μὴ ὑπεβάλλοντας ἀμελλητί εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἀρχὴν τὰ ἐπισταλέντα ἢ ἐπιδοθέντα αὐτοῖς διατάγματα, ἀποφάσεις κτλ., ξένης ἀρχῆς, εἰ καὶ δὲν ὑπῆκουσαν εἰς αὐτά. (Ποιν. Ν. 525). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀθεμίτων σχέσεων πρὸς ξένας δημοσίας ἀρχὰς τοὺς ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἀναποκρινομένους πρὸς ξένας δημοσίας ἀρ-

χὰς περὶ σχέσεων τοῦ Κράτους μὴ δημοσίως ἐγνωσμένων ἢ δεχομένων ἐπὶ τοιοῦτῳ σκοπῷ παραγγελίας ξένων ἀρχῶν. (Ποιν. Ν. 526). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀθέμιτον ἐξόδον ἐκ τῆς χώρας τοὺς ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς μεταναστεύοντας, τοὺς μετὰ ἐπίσημον ἀνάκλησιν μὴ ὑποστρέψαντας ἐκ ξένης ὑπηρεσίας, τοὺς ἄνευ κυβερνητικῆς ἀδείας πολιτογραφηθέντας εἰς ξένην ἐπικράτειαν, τοὺς μὴ ἐμφανίζομένους ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, καίπερ ἐκδοθείσης ἐπίσημου ἀνακλήσεως (Ποιν. Ν. 527), ὡς ἐπίσης τοὺς παροτρύνοντας καὶ διευκολύνοντας τὴν μετανάστευσιν ἄλλων (Ποιν. Ν. 528). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀποδοχῆς μισθοῦ καὶ ἄλλων διακριτικῶν σημείων παρὰ ξένης δυνάμεως τοὺς ἄνευ ρητῆς ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως δεχομένους μισθοὺς, συντάξεις, τίτλους, παράσημα καὶ ἄλλα διακριτικὰ σημεῖα (Ποιν. Ν. 529). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀθέμιτον εἰσόδον εἰς ξένα ἐκπαιδευτικὰ κατὰ τοὺς παρὰ τοὺς ὄρους, οὓς τάσσουσιν οἱ νόμοι, εἰσάγοντας τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν παύδας εἰς ξένα διδασκαλικά ἢ παιδαγωγικά κατὰστήματα.

Θ. Ν. Φλογαῆς

Σχέσεις τῶν πολιτικῶν πρὸς τὰ ποινικὰ δικαστήρια. Ἡ Πολιτεία ἐταξί τὴν δημοσίαν καλουμένην ἀγωγὴν εἰς τιμωρίαν τῶν διαπραττόντων ἀδικήματα, δηλονότι παραβάσεις τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐπὶ προσβολῇ ἀμέσῃ ἢ ἐμμέσῃ τῆς δημοσίας τάξεως. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀδικημάτων προκύπτει συγχρόνως πολλάκις καὶ χρηματικὴ ζημία τῶν καθ' ὧν ἐστράφη τὸ ἀδίκημα. Διὸ πλὴν τῆς δημοσίας ἀγωγῆς, ἣν διακαίεται καὶ ὁφείλει κατὰ κανόνα νὰ ἐγείρῃ διὰ τῆς εἰσαγγελτικῆς ἀρχῆς ἡ Πολιτεία, διακαίεται καὶ ὁ παθὼν νὰ ἐγείρῃ ἰδιωτικὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος. Τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων δ' ὄντων ἀρμοδίον εἰς ἐκδίκασιν πάσης περὶ ἰδιω-

κατὰ ἀπαιτήσεως ἀγωγῆς, πρόδηλον ὅτι καὶ ἐκδίκασιν καὶ τῶν ἐξ ἀδικήματος προερχομένων ἀγωγῶν ἀρμοδία εἶναι τὰ πολιτικὰ δικαστήρια. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ ἐπιμελόμεναι πρὸς υποστήριξιν τῆς δημοσίας ἀγωγῆς ἀποδείξεις χρησιμεύουσι καὶ εἰς τὴν πιστοποίησιν τῆς βίαςως τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς τοῦ παθόντος, ἐκλήθησαν ἀρμοδία εἰς ταυτόχρονον ἐκδίκασιν καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ ποινικὰ δικαστήρια, τὰ δικάζοντα πρὸς ποινικὴν τιμωρίαν τὸν ἀδικήσαντα. (Ποιν. ἀρθρ. 6 καὶ 85). "Ὅθεν δύναται ὁ ἐνάγων νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐναντίον αὐτῶν. Πρόδηλον ὅμως ὅτι ματαίωται ἡ ἀρμοδιότης αὕτη, ἐὰν ἡ ποινικὴ ἀγωγή ἐκινήθῃ πρὶν ἢ ἐγερθῇ ἡ ἰδιωτικὴ ἀγωγή. ἢ ἐὰν ἐξεδῶθῃ ἤδη ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀδικήματος ἀποφάσις τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου. Ἐπίσης ματαίωται ἡ ἐπὶ τῇ ρητῇ διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 302 τῆς ποιν. δικονομίας, ἐὰν μὴ ἐπιδοθῇ ἡ πολιτικὴ ἀγωγή συγχρόνως τῇ εἰς τὸ ἀδικαστήριον κλήσει τοῦ κατηγορουμένου, ὅσοι ἐὰν μὴ ἐπιδοθῇ, προκειμένου ἐπὶ κακούργηματος, ὅκτω ἡμέρας πρὸ τῆς δικασίμου, προκειμένου δὲ ἐπὶ ἀπλοῦς ἐπιμελήματος, τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς δικασίμου, προκειμένου δὲ ἐπὶ πταίσματος, 24 ὥρας πρὸ τῆς δικασίμου. Ἀρμοδίον ὂντος τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, ὡς εἴρηται, εἰς ἐκδίκασιν καὶ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς τοῦ παθόντος, πρόδηλον ὅτι ἀναγκαῖα ἡ παράστασις τοῦ ποινικοῦ ἐνάγοντος εἰς τὸ ἀδικαστήριον ὑποστήριξιν αὐτῆς κατὰ τὴν δικάζουσαν ὅθεν μὴ τυχὸν παρασταθέντος αὐτῆς, ἀποβάλλεται μὲν ἡ πολιτικὴ ἀγωγή, ἐπιτρέπεται ὅμως εἰς τὸν παθόντα νὰ ἐγείρῃ ἑτέραν ἀγωγὴν ἐνώπιον τοῦ ἀπλοῦς ἀρμοδίου πολιτικοῦ δικαστηρίου. Σημειωτέον ὅτι, ὅσῳκις ἐπὶ τῇ ζημίᾳ τὸν παθόντα ἐκ πλαστογραφίας ἢ νομισματικῆς δημοσίου ἐγγράφου, ὑποχρεωτι-

κῶς ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἐνάγοντα νὰ κινήσῃ τὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 456), ρητῶς κηρυττομένων ἀναρμοδίων τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, πλὴν ἐὰν ἀπέθανεν ὁ πλαστογράφος ἢ παρεγράφη τὸ ἀδικήμα.

Προσθετέον ὅτι, καὶ ἐγερθείσης τυχόν τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς τοῦ παθόντος ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ τὸ πολιτικὸν δικαστήριον εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῆς ποινικῆς, πρὶν ἢ τὸ ποινικὸν δικαστήριον ἐκδῶσῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ὅσῳκις ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἐκκρεμῆς. Κατ' ἐξαιρέσειν δέ, καὶ μὴ οὕσης ἐκκρεμῆς τῆς ποινικῆς ὑποθέσεως, τὸ πολιτικὸν δικαστήριον, οὐ ἐνώπιον ἢ θελεῖ προσαχθῇ ἐγγράφον, ἐξασκοῦν ἐπιτροπὴν εἰς τὴν ἐκδῶσιν τῆς ὑποθέσεως, προσβαλλόμενον ὡς πλαστὸν, ὅφειλε νὰ παραπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ποινικὸν δικαστήριον, ἀναστέλλομένης τῆς πολιτικῆς δίκης, πλὴν ἐὰν ὁ ἐπικαλούμενος τὸ ἐγγράφον δηλώσῃ, ὅτι παραιτεῖται τὴν χρῆσιν τοῦ ἐγγράφου ἢ ἐὰν ὁ πλαστογράφος ἀπέθανεν ἢ παρεγράφη τὸ ἀδικήμα τῆς πλαστογραφίας.

Ἀντιθέτως δὲ πάλιν δὲν δύναται τὸ ποινικὸν δικαστήριον νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς πρὸ τοῦ πέρατος τῆς πολιτικῆς δίκης, ἐὰν τὸ πολιτικὸν δικαστήριον ἐπελάβετο ἤδη τῆς ὑποθέσεως. Οὕτως ἀνατέλλεται ἡ ἐκδίκασις τῆς δίκης περὶ διγαμίας, ἐὰν διατελῇ ἐκκρεμῆς ἐνώπιον τοῦ πολ. δικαστηρίου δίκη περὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου ἢ τοῦ δευτέρου γάμου, ἐξ οὗ τῆς μὴ υπάρξεως ἤρτηται ἢ ὑπαρξὶς ἢ μὴ ἀδικήματος διγαμίας. "Ὅτι δὲ μᾶλλον ἡ εἰσαγωγή ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἐπὶ ἀκούσιᾳ ἀπαγωγῇ ἢ προκλήσει γάμου δι' ἀπάτης ἢ ἐξανγκνάσει εἰς γάμον διὰ βίας ἢ συνεχῶν ἀπειλῶν (ἀρθρ. 331, 319 καὶ 360 Ποιν. νόμου)

είναι ὀλοτελῶς ἀπαράδεκτος, εἰ μὴ κηρυχθῇ ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου ἀκυρος ὁ κηρυχθεὶς γάμος.

Ἐξεταστέα ἦδη καὶ ἡ ἀμοιβαία ἐπιρροή τῶν ἀποφάσεων τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Κατὰ μὲν τὸ 12 ἄρθρον τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας ἀπαγορεύεται ἡ ὑπὸ τινος τῶν δύο δικαστηρίων ἀνάκρισις τοῦ λυθέντος ἀρμοδίως ὑπὸ τοῦ ἐτέρου προκαταρκτικοῦ ζητήματος. Κατὰ δὲ τὸ 12 ἄρθρον τῆς Ποιν. Δικονομίας ἡ ἀθωωτικὴ ἢ καταδικαστικὴ ἀπόφασις δὲν ἐμποδίζει τῇ ἐπιδίωξιν τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου. Τὰ δύο ἄρθρα φαίνονται ἀντιφάσκοντα, διότι, ἐν ᾧ κατὰ τῆς Πολ. Δικον. τὸ 12 ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου λύσαντος ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τὸ προκαταρκτικὸν ζήτημα, ἤτοι τὸ προέχον ζήτημα, ἐξ οὗ τῆς λύσεως ἐξήρτηται ἡ ἐκβασίς ἀμφοτέρων τῶν δικῶν, ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸ πολιτικὸν δικαστήριον, κατὰ τὸ 12 ἄρθρον τῆς Ποιν. Δικον. δὲν ἐμποδίζεται ἡ ἐπιδίωξις τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων ἐνώπιον αὐτοῦ. Ὁ Οἰκονομίδης θεώρησεν ὅτι αἰρεται ἡ ἀντίφασις, εἰ μὴ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἀπαγορεύεται μὲν ἡ ὑπὸ τινος τῶν δύο δικαστηρίων ἀνάκρισις τοῦ λυθέντος ὑπὸ τοῦ ἐτέρου προκαταρκτικοῦ ζητήματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ προδικαστικοῦ, καθιερώσας οὕτω διάκρισιν μεταξὺ προδικαστικοῦ καὶ προκαταρκτικοῦ ζητήματος, μὴ ἀναγραφομένην ἐν τῷ νόμῳ· τὴν γνώμην δὲ τούτου ἀπεδέξατο ἄλλοτε ὁ Ἄρειος Πάγος διὰ τινων ἀποφάσεων αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁρθότερα γενικῶς θεωρεῖται νῦν ἡ γνώμη, καθ' ἣν, λυθέντος ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου τοῦ προέχοντος ἐν ἀμφοτέραις ταῖς δίκαις ζητήματος, ἀπαγορεύεται ἡ ἐκ νέου ἀνάκρισις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐτέρου, ὅθεν ἐμποδίζεται ἡ εἰς αὐτὸ (τὸ λυθέν ζήτη-

μα) στηριζομένη τυχόν ἐπιδίωξις τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων, τὸ δὲ 12 ἄρθρον τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἔχει ἄλλην ἐννοίαν, σχετικὴν πρὸς τὸ παραδεκτὸν ἀπαράδεκτον τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς, σχετικῶς πρὸς τὸ προκαταρκτικὸν ἢ προκαταδικαστικὸν ζήτημα. Δηλονότι ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ καθιερώσῃ ὅτι δὲν ἀποκλείεται ὁ ζημιωθείς τῆς προσφυγῆς ἐν τῷ πολιτικῷ δικαστηρίῳ ἀπλῶς διότι ἐξεδόθη ἀθωωτικὴ ἀπόφασις, πλὴν εἰ μὴ ἀπόφασις αὕτη στηρίζεται εἰς τὸ προέχον ἐν ἀμφοτέραις ταῖς δίκαις ζήτημα. Ὅθεν δύναται κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ 12 ἁρθρου τῆς ποιν. δικον. ὁ παθὼν νὰ καταδιώξῃ πολιτικῶς τὸν ἀθωωθέντα, ἐν τῷ πολιτικῷ δικαστηρίῳ εἰς βάσιν ἀλλοτρίαν τῆς βεβαιώσεως, ἐφ' ᾗ ἡ δικάσθη ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, κηρυχθέντος ἡ. χ. τοῦ κατηγορουμένου ἀθώου τῆς ἐπὶ πληροστογραφίᾳ κατηγορίας δὲν δύναται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ νὰ ἀπορριφθῇ ἡ ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου ἀγωγή τῆς ἀκυρότητος τοῦ προσδληθέντος ὡς πλὴν στοῦ ἐγγράφου ἐπὶ τῇ ἐλλείψει τύπου τινός. Τὴν γνώμην ταύτην, ὑποστηρίζομένην καὶ ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς νομομαθοῦς Ξενοφῶντος Ψαρρά, ἀποδέχονται τανῦν καὶ τὰ δικαστήρια.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σχολεία στρατιωτικά

πανταχοῦ ἀλλαχού, ὑπάρχουσι καὶ πάλιν ἡμῖν σχολεῖα στρατιωτικά, ἐν οἷς παραλαμβάνονται εἰς τοὺς ἐγκολπωθέντας ἐθελονταίους ἢ ἀκοντί, προσχαίρων ἢ μονίμως ἐν τῷ ἐπάγγελμα τοῦ Ἄρεως. Καὶ ἐν πρώτοις ἀπὸ πολλοῦ εἶναι παρ' ἡμῖν κηρυγούμενον τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον ἐν τῇ Ἐὐελπίδων, διευθυνόμενον ἀπὸ τινος ἐκ τῶν ἐκ τῶν νόμων ἈΝ' τῆς 5 'Ιουλίου 1881 (μεταρρυθμισθέντος κατὰ τινα διὰ τῶν νόμων ἈΣΜΒ' τοῦ 1885 καὶ ἈΤΛΑ τοῦ 1887 καὶ ἈΩΝΗ' τοῦ 1890, παραλαμβανόμενου δὲ ἐν ἡμετέρῳ Παράρ-

καὶ τόμῳ β' σελ.) καὶ τοῦ εἰς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ Διατ. τῆς 7 Μαΐου 1893 περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ "Εκτῷ Συμπληρώματι σελ. 155). Ἀπὸ τινες δὲ λειτουργοῦσι παρ' ἡμῖν καὶ Σχολεῖον ὡς ἀξιοματικῶν, διεπόμενον νῦν ὑπὸ τοῦ ΔΒ' τῆς 21 'Ιουνίου 1882 (τροποποιήσας κατὰ τινι διὰ τοῦ νόμου ΑΣΔΖ' τῆς 11 'Ιουλίου 1885, περιλαμβανομένου δ' ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι τόμῳ α' σελ. 406) καὶ τοῦ εἰς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ Διατ. τῆς 17 'Ιουνίου 1893 (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ "Εκτῷ Συμπληρώματι σελ. 252), οὗ τὸ μὲν ἄρθρον 101 τροποποιήθη διὰ Διατ. τῆς 56 Νοεμβρίου 1896, τὸ δὲ 206 διὰ τοῦ Διατ. 11 Νοεμβρίου 1897· ἐτι δὲ Σχολεῖον ἀξιοματικῶν διεπόμενον τανῦν ὑπὸ τοῦ Διατ. τῆς 22 'Απριλίου 1893 (ἴδε ἐν ἡμετέρῳ "Εκτῷ Συμπληρώματι σελ. 211, οὗ τὸ ἄρθρον 154 τροποποιήθη διὰ τοῦ Διατ. 21 Νοεμβρίου 1897), πρὸς δὲ τούτοις σχολῇ εἰς μὲν ὡς ἀξιοματικῶν τοῦ οἰκονομικοῦ σώματος, περὶ ἧς προβλέπει ὁ νόμος ΑΡΟΑ' τῆς 29 Μαρτίου 1884 (ὁν ἴδε ἐν δευτέρῳ τόμῳ Παραρτήματος σελ. 462), συνδεδεμένοι πρὸς τὸ Διάταγμα τῆς 28 'Ιουλίου 1884. Ὡσαύτως ἀπὸ τινος καθήκοντος παρ' ἡμῖν σχολεῖον βολῆς ἀξιοματικῶν τοῦ πεζικοῦ, δὲ δέπει τανῦν διὰ Διατ. τῆς 31 Μαρτίου 1893 (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ "Εκτῷ Συμπληρώματι σελ. 135).

Β. Ν. Φλογαίτης

Σωματεμπορία. Ὑπὸ τὸ ὄνομα σωματεμπορία νοοῦμεν τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων ἢ ἀνδραπόδων. Ὁ περὶ σωματεμπορίας ἡμέτερος νόμος τῆς α' Μαρτίου 1841 ἀπαγορεύει ἐπὶ βαρεῖαις ποιναῖς τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων, ὅπερ, ὡς εἴρηκε ὁ αὐτὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 1, ἦν ἤδη ἀπαγορευόμενον.

Ἡ σωματεμπορία, ἀκμάσασα κατὰ τοὺς

παρελθόντας αἰῶνας, κατηγορήθη ἐπισήμως ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων διὰ τῆς ἐν Βιέννῃ συνθήκης τοῦ 1815. Περὶ τούτου δέ, ὡς καὶ περὶ καταργήσεως τῆς δουλείας, πραγματεύεται ἐκτενέστερον τὸ "Ἀλλη(ε)νθὲ: Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § § 188—191.

Π. Χρυσανθοπούλος

Προσθήκη εἰς τὸ στοιχείον Σ¹.

Συμφηφισμός (compensatio)

λέγεται κατὰ τὰ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς Κώδικας (Σχ. "Ελλ. Κωδ. (ἄρθρ. 1377) ἢ ἀμοιβαία ἀπόσβεσις δύο ἀπαιτήσεων ἀντικειμένων ἀλλήλαις ἢ, ὅπερ τὸ αὐτό, ἡ ἀμοιβαία ἀπόσβεσις δύο ὑποχρεώσεων. Συμφηφισμός λέγεται προσέτι ἡ πρὸς ἐπέλευσιν τῆς ἀποσβέσεως ταύτης ἐνέργεια τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ δανειστοῦ.

Πρὸς συμφηφισμὸν ἀπαιτεῖται κατὰ τὰ Ῥ. Δ. καὶ τοὺς νέους ἀστικούς νόμους ἡ ἀνταπαιτήσις τοῦ ὀφειλέτου νὰ ᾔναι ἀληθής, ἥτοι ἔγκυρος καὶ ἀδιάρρηκτος. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον (κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν τοῦλάχιστον γνώμην) ἡ ἀνταπαιτήσις τοῦ ὀφειλέτου δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ᾔναι καὶ ἀγώγιμος, ἀλλὰ τανῦν οὐδεμίαν ἔχει ἔννοιαν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ἀγωγίμου τῆς ἐπαιτήσεως, ἀτε πάσης ἀπαιτήσεως οὗτης ἀγωγίμου. Ἀπαιτεῖται ἐπίσης κατὰ τὰ Ῥ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδ. (Σχ. "Ελλ. Κωδ. 1378) ἡ ἀνταπαιτήσις νὰ ᾔναι ἀπαιτητή. Ὅθεν ἀνταπαιτήσις ὑπαίρεσιν ἢ προθεσίαν δὲν δύναται νὰ προταθῇ εἰς συμφηφισμὸν. Ἀλλὰ

¹ Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην τυποῦται τὸ ἄρθρον Συμφηφισμός, ὅπερ δὲν ἐτυπώθη ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας.

δὲν θεωρεῖται ὡς προθεσμία ἢ λόγῳ φιλανθρωπίας (humanitatis causa) οἰκιοθελῶς παρασχεθεῖσα ὑπὸ τοῦ καθ' οὗ ἢ ἀπαιτήσεως ἀνταπαιτητοῦ εἰς τὸν ἀπαιτητήν. "Οθεν ἐὰν ὁ μὲν Πέτρος ἐδικαιοῦτο λαμβάνειν παρὰ τοῦ Παύλου ποσὸν τι χρηματικὸν καὶ παρέτεινεν ἐκ φιλανθρωπίας τὴν προθεσίαν, καθ' ἣν ἡδύνατο ν' ἀξιώσῃ τὴν λήψιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τυχαίας περιστάσεως κατέστη εἴτα ὁ Πέτρος ὀφειλέτης ἴσου ποσοῦ πρὸς τὸν Παῦλον, ὁ δὲ Παῦλος ἤγειρεν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Πέτρου, ἀξίων τὸ ποσὸν τοῦτο, ὁ Πέτρος δύναται νὰ προτείνῃ συμφηφισμόν, εἰ καὶ ἡ ἐκ φιλανθρωπίας παρασχεθεῖσα τῷ Πέτρῳ προθεσμία δὲν ἔληξεν. Ἀπαιτεῖται ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθρ. 1378) τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀνταπαιτήσεως νὰ ᾖ ὅμοιον κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ποιότητα πρὸς τὸ τῆς ἀπαιτήσεως" δηλονότι συμφηφισμός γίνεται μόνον μεταξὺ χρεῶν ἀντικείμενον ἐχόντων χρήματα ἢ ἕτερα ἀντικαταστατὰ τοῦ αὐτοῦ εἶδους καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος πράγματα. (Α. Π. 203 τοῦ 58). Ἀπαιτεῖται ἐπίσης κατὰ τὸ Ρ. Δ. ἢ συμφηφιστέα ἀπαιτήσεως νὰ ᾖ ἐκκεκαθαρισμένη (Νόμος 14 § 1 Κωδ. (4. 32)· ἀλλὰ τανῦν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ὑποβάλληται ἐκκεκαθαρισμένη ἢ ἔνστασις τοῦ συμφηφισμοῦ, ὅτε ἀποκλειστικῶς ρυθμιζούσης τὴν διαδικασίαν τῶν ἐνστάσεων τῆς Πολ. ἡμῶν Δικονομίας, ἥτις οὐδεμίαν τοιαύτην διάταξιν περιλαμβάνει. (Α. Π. 352 τοῦ 57, 239 τοῦ 63, 128 τοῦ 72, 165 τοῦ 81, 183 τοῦ 84), μόνον δὲ ὅταν χρήζη μακρᾶς διὰ τὸ πολὺ πλοκὸν διαδικασίας ἢ ἔνστασις, ἐν ᾧ ἡ ἀγωγὴ εἶναι ὠρμος, παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. (Α. Π. 267 τοῦ 68, 197 τοῦ 91).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς ἀστικοὺς Κώδικας (ἀρθρ. 1379)

ὁ συμφηφισμός χωρεῖ μόνον, ἐὰν τὰ μὲν ἐπικαλεσθῶσιν αὐτόν· δηλονότι ἡ ἀπαιτήσις τοῦ δανειστοῦ ὅθεν ἀποσβέννεται ipso jure, ἀλλὰ κατ' ἔνστασιν τοῦ ὀφειλέτου (per exceptionem). Ἡ δὲ ἔκφρασις τῶν πηγῶν ipso jure compensatio ἢ ipso jure compensatur ἐμφαίνει ὅτι ἅμα τῇ παραγωγῇ τῆς ἀνταπαιτήσεως παράγεται αὐτοδικαίως ἡ ἔνστασις τοῦ συμφηφισμοῦ, γὰρ τὸ δηλονότι ὁ ὀφειλέτης τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ προσβῇ καὶ διαρρήξῃ τὴν ἀπαιτήσιν τοῦ δανειστοῦ. Ἀναιροῦνται δὲ τότε αἱ ὁμοιοχρεώσεις, ἀφ' ἧς συνυπῆσαν καὶ κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἐκάστης αὐτῶν. (Ν. 4 Κωδ. 4. 31). "Οθεν ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ὑπεσχέθῃ τὴν πληρωμὴν ποινικῆς τῆς, ἐὰν μὴ ἐκπληρώσῃ ἐν τῇ προθεσίᾳ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, δὲν καταστὰται ἀπαιτητὴ ἡ ποινικὴ ρήτρα, ἐὰν πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ὁ δανειστής κτήσῃται ἀνταπαιτήσιν κατὰ τοῦ δανειστοῦ· ἐὰν δ' ὁ ὀφειλέτης κατὰ τὴν ὑπερήμερον, ἢ ὑπερήμερίαν αὐτοῦ ἐκλείπει, ἅμα κτησάμενος αὐτοῦ ἀνταπαιτήσιν κατὰ τοῦ δανειστοῦ· ἐὰν δ' ὁ ὀφειλέτης ἐν ἀγνοίᾳ ἢ ἀνταπαιτήσεως κτῇ κατὰ τοῦ δανειστοῦ καταβάλλῃ τὸ δανειστῇ τὸ ὀφειλόμενον, δικαιούται νὰ ζητήσῃ αὐτὸ διὰ τῆς περὶ ἀγρευστικῆς ἀγωγῆς. Διασχεθέντος δὲ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ συμφηφισμοῦ δύο ὁμοιοχρεώσεων ἀπαιτήσεων, κατ' ἴσον ποσόν, μείζων αὐτῶν θεωρεῖται ἕκαστος ἀποσβέννεται καὶ ἐλαττωθεῖσα ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἀντιθέτου ἀπαιτήσεως (Α. Π. 416 τοῦ 52). Γίνεται δ' ἡ ἔντασις ἀπαιτήσεως αὐτοδικαίως ἄτοκος ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκτίσαστο ἴσου ποσοῦ ἀνταπαιτήσεως ὁ ὀφειλέτης κατὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ, εἰ καὶ ὁ συμφηφισμός πολλὴ ὕστερον προὔσθῃ καὶ ἀνεγνωρίσθῃ (Α. Π. 307 τοῦ 57, 101 τοῦ 71, 3 τοῦ 73, 148 τοῦ 75, 143 τοῦ 81). Ἡ ἀνταπαιτήσις

λονότι λογίζεται ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀπαιτήσεως καὶ μόνον ἐφ' ὅσον δὲν ἀπορροῖα τοῦτο, ἐξακολουθεῖ τοκιζόμενον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ κεφαλ. (Α Π. 47 τοῦ 79). Εἶναι: ἔξ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀττικοὺς νόμους ἀπαράδεκτος ὁ συμφηφισμός α') ἐναντίον ἀπαιτήσεως ἐπὶ ἀποδόσει παρακαταθήκης, β') ἐναντίον ἀπαιτήσεως προερχομένης ἐκ παρανόμου ἰδιοποιήσεως ἀλλοτρίας νομῆς (Ν 14 § 2 Κωδ. (4. 31), Α. Π. σ τοῦ 89), γ') ἐναντίον ἀπαιτήσεως μὴ ὑποκειμένης εἰς κατάσχεσιν, οἷον ἀπαιτήσεως τοῦ δημοσίου ἢ ἀπαιτήσεως περὶ διατροφῆς, (Ν. 4 Πινδ (20. 4). 'Αλλ' εὐδεὶς νόμος ἀπαγορεύει τὸν συμφηφισμὸν ἰδιωτικῶν χρεῶν πρὸς ἀπαιτήσεις δήμου κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν Α. Π. 177 τοῦ 68), δ') ἂν ὁ ὀφειλέτης παρητήσατο ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἔνστασιν τοῦ συμφηφισμοῦ: κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους ἀττικοὺς νόμους (Γαλλ. Κώδ. 1293, 'Ιταλ. Κώδ. 1289, Σχ. 'Ελλ. Κώδ. 1380) εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ κατὰ ἀπαιτήσεως ἐπὶ ἀποδόσει χρησιδανείου.

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδ. (Σχ. 'Ελλ. Κώδ. 1381) ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ ἀντιτάξῃ πρὸς συμφηφισμὸν τὴν ἀπαίτησιν τοῦ πρωτοφειλέτου, οὗτος ὅμως δὲν δύναται νὰ ἀντιτάξῃ τὴν τοῦ ἐγγυητοῦ. Ὁ δὲ εἰς ὁλόκληρον ὀφειλέτης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ εἰς συμφηφισμὸν τὴν ἀπαίτησιν τοῦ συνοφειλέτου μόνον ὡς πρὸς τὸ ἀναλογοῦν εἰς τοῦτον μέρος τοῦ χρέους. Ὁ δὲ καθ' ἑνὸς τῶν εἰς ὁλόκληρον δανειστῶν συμφηφισ-

μός ἀπαλλάττει πρὸς τοὺς λοιποὺς τὸν ὀφειλέτην. Ῥητέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σχ. 'Ελλ. Κώδ. 1382) ἐπὶ ἐκχωρήσεως ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν ἐκδοχέα πρὸς συμφηφισμὸν τὴν ἀνταπαίτησιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ, ὅτε διὰ τῆς ἐκχωρήσεως μεταβιβαζομένης τῆς ἀπαιτήσεως μεθ' ὧν αὐτῆς τῶν πλεονεκτημάτων καὶ μειονεκτημάτων· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐὰν ἡ ἀνταπαίτησις παρήχθῃ πρὸ τῆς εἰς τὸν ὀφειλέτην κοινοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως, ἥτις καλεῖται ἐιδικώτερον ἀναγγελία (denuntiatio). Δηλονότι μετὰ τὴν ἀναγγελίαν δὲν δύναται ὁ ὀφειλέτης νὰ προτείνῃ εἰς συμφηφισμὸν τὰς μεταγενεστέρας αὐτῆς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ. 'Αλλ' ἐπίσης κατὰ τε τὸ 'Ρωμαϊκὸν Δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σχ. 'Ελλ. Κώδ. 1384) ὁ συμφηφισμός δὲν δύναται νὰ προσβάλλῃ κεκτημένα δικαιώματα τρίτων. Διὰ τοῦτο ὁ μετὰ τὴν γνωστοποίησιν τῆς ὑπὸ τρίτου εἰς χεῖρας αὐτοῦ κατασχεσεως κτησάμενος ἀπαίτησιν κατὰ τοῦ ἰδίου πιστωτοῦ δὲν δύναται νὰ προτείνῃ αὐτὴν εἰς συμφηφισμὸν πρὸς βλάβην τοῦ κατασχόντος.

Σημειωτέον ὅτι ἡ τοῦ συμφηφισμοῦ πρότασις δύναται καὶ κατὰ πρῶτον ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, δικάζοντος ὡς Ἐφετείου, νὰ γίνῃ, ὡς δυναμένη νὰ προταθῇ καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεισιν (Α. Π. 357 τοῦ 53).

Θ. Ν. Φιλοφάτης

Τ

Ταμῖαι. Τὰ καθήκοντα τῶν ταμίων (οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων ἐπιτετραμμένων τὴν εἰσπραξίν καὶ ἀποταμίευσιν τῶν δημοσίων χρημάτων) καὶ ἡ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν τάξις ἀναγράφονται λεπτομερῶς ἐν τῷ κανονιστικῷ τῶν ταμίων διατάγματι τῆς 6 Φεβρ. 1834 καὶ ἐν τῷ κατὰ τινὰ τροποποιήσαντι αὐτὸ Λογιστ. Νόμῳ. Κατὰ τὰς διατάξεις αὐτῶν κυριώτατα χρέη ἐκάστου ταμίου εἶναι : νὰ κρατῇ ἰδιοχειρῶς τὸ καθημερινόν, τὸ καὶ βιβλίον ταμίου (Διατ. τοῦ 34 ἄρθρ. 78, νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἐνήμερον καὶ κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν κεκλεισμένον (ἄρθρ. 79), νὰ ἰσολογίζῃ τὸ καθημερινόν πρὸς τὸ καθολικὸν καθ' ἐκάστην, καὶ, ἂν τοῦτο ἦναι ἀνέφικτον, κατὰ πᾶν τοῦλάχιστον δεκάημερον (ἄριθ. 82), νὰ στέλλῃ κατὰ μῆνα εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον τὰ λογιστικὰ ἔγγραφα (τὰ γραμμάτια παραδόσεως τῶν εἰσπράξεων καὶ τὰ ἐξωφλημένα ἐντάλματα τῶν πληρωμῶν), νὰ ἐκδίδῃ διὰ τὰ παραδιδόμενα αὐτῷ χρήματα τὸ ἀπαιτούμενον τριπλότυπον γραμμάτιον καὶ ἐγγράφῃ αὐτὸ εὐθὺς μὲν εἰς τὸ τῶν πρωτοσημειώσεων βιβλίον, ἐν τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ εἰς τὸ Κεθημερινόν κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ὡς πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν εἰσπρακτῶρων ἀπέναντι τῶν εἰσπράξεων αὐτῶν παραδιδόμενα ὁ νομοθέτης ἤξισσε διὰ τοῦ ἄρθρου 178 νὰ προηγήται τῆς τῶν γραμματίων ἐκδόσεως ἔλεγχος ἀκριβείας τῶν εἰσπράξεων. Σημειωτέον ὅτι αἱ περὶ λογιστικοῦ ὁδηγίαι καὶ οἱ κατόπιν αὐ-

τῶν ἐκδεδωμένοι τύποι ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν καθοδηγοῦσι τοὺς ταμιακοὺς ὑπαλλήλους εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν λογιστικῶν κανόνων καὶ διαγράφουσι τὸν μηχανισμόν τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν ταμιακὴν ὑπηρεσίαν βιβλίων τοῦ Καθημερινοῦ καὶ Καθολικοῦ, ἐν οἷς καταγράφονται καθ' ἐκάστην καὶ ἀνακεφαλαιοῦνται κατὰ δεκαήμερον αἱ πράξεις τῆς ληψοδοσίας. Τὸ ἐνήμερον, ἡ κανονικότης καὶ ἡ κατὰ δεκαήμερον ἐξίσωσις τῶν δύο τούτων βιβλίων, καταφαίνοντα τὴν ἀκρίβειαν τῆς διαχειρίσεως, καθιστᾷσιν εὐχερῇ τὴν τε ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπόδοσιν τῶν ἐνταυσίων λογαριασμῶν, πρὸς δ' ὃν ὑπόλογος κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους τακτοποιεῖ καὶ κλείει τὰ βιβλία αὐτοῦ, μεταβιβάζων διὰ λογιστικῶν μόνον πράξεων ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ λήξαντος εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἡδὲ ἀρχομένου ἔτους τὰ περισσεύματα τῆς διαχειρίσεως ὑπ' αὐτοῦ δημοσίας περιουσίας, καὶ τὴν ἐκάστοτε μεταβίβασιν τῆς διαχειρίσεως ἀπὸ τοῦ προκατόχου εἰς τὸν διάδοχον ταμίαν, καθ' ἣν ὁ προκατόχος ταμίς, πλὴν τῆς τακτικῆς κλείσεως τῶν βιβλίων, ὀφείλει καὶ νὰ μεταβιβάσῃ πράγματι εἰς χεῖρας τοῦ διαδόχου αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι εἶναι παρακατατεθειμένον εἰς χεῖρας αὐτοῦ, δηλαδὴ τὰ μετρητά, τὸν σφραγιστὸν χάρτην, τὰ παραστατικὰ παντὸς εἶδους εἰσπρακτέων προσόδων ἔγγραφα. (Εἰρήσθω, ὅτι τοὺς τύπους τῆς μεταβιβάσεως τῆς διαχειρί-

αὐτὸς ἀπὸ τοῦ προκατόχου εἰς τὸν διά-
 τικτον ταμίαν ὥρισαν αἱ ὑπ' ἀριθ. 38,
 180 Ὁδηγίαί τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰ-
 κονομικῶν τῆς 15 Δεκεμβρίου 1839, ἃς
 ἔπλησαν ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων
 καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 725). Ὁ
 περὶ τῶν εἰσπρακτικῶν κανονισμὸς τῆς
 15 Ἰουλίου 1840, (περιλαμβανόμενος
 ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων
 καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 729
 σελ.), οὗ τῆς παρασκευῆς μετέσχε καὶ
 τὸ ἑλληγτικὸν Συνέδριον, δαδουχεῖ τοὺς
 ταμίαις εἰς τὴν προσήκουσαν τήρησιν
 τοῦ βιβλίου τῶν εἰσπρακτικῶν καὶ τῶν
 καταδιώξεων, ἐν ᾧ, ὡς προεῖρηται, ἐγ-
 γράφονται ἀκριβῶς τὰ εἰσπρακτέα, οὐχ
 ὅσον ἢ σημειοῦνται καὶ αἱ κατὰ τῶν
 εἰσπρακτικῶν ὀφειλετῶν τελοῦμεναι κατα-
 διώσεις. — Σημειωτέον, ὅτι οἱ ταμίαι
 ἐκδίδουσι διὰ πᾶσαν εἰσπραξίν δημοσίας
 ἀποστέλλου γραμματίαιον παραλαβῆς, ἐκκο-
 πτόμενον ἐκ τοῦ τριπλότυπου γραμμα-
 τίου παραλαβῆς βιβλίου. Ἐκαστον δὲ
 γραμματίαιον ἀνάγεται εἰς ἓν καὶ μόνον
 ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ· ὡσαύτως
 καὶ διὰ πᾶσαν λήψιν χρημάτων παρὰ τα-
 μίων ἄλλων. Ἐκδίδουσι δὲ χρηματικὸν
 γραμματίαιον, ἐκκοπτόμενον ἐκ τοῦ βι-
 βλίου χρηματικῶν γραμματίων, διὰ τὰ
 περιλαμβανόμενα χρήματα ἵνα πληρωθῶσιν
 οἱ ἄλλοι ταμίαι. Καταδιώκεται δὲ ποι-
 νικῶς ὡς ἐνοχος ὑπεξαίρεσεως ὁ ταμίαις,
 ὅστις ἤθελεν ἐκδῶσαι ἀπόδειξιν παραλα-
 βῆς χρημάτων κατ' ἄλλον τρόπον (Λογ.
 ἄρθρ. 8 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 144).
 Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ διάταξις αὕτη, ἀ-
 πορῶσα εἰς τὸν ἑλληγchon τῆς διαχειρίσεως
 τῶν δημοσίων ὑπολόγων, ὡς διάταξις
 δημοσίας τάξεως, εἶναι γενικῶς ὑποχρεω-
 τική, δηλονότι ὑποχρεοῖ καὶ τοὺς κατα-
 διώκοντας τοὺς ταμίαις χρήματα ἰδιώ-
 τας, ὅθεν ὁ καταδιώκων ἐπὶ παρατύπῳ
 ἀποδείξει εἶναι ὀφειλέτης πρὸς τὸ δημό-

σιον τῆς καταβληθείσης ποσότητος (Dal-
 loz ἐν λέξει Trésor public 831).
 Δύναται ὅμως ἀναμφισβητήτως ὁ κατα-
 διώκων νὰ ἀξιώσῃ δικαστικῶς παρὰ τοῦ
 ταμίου τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐπὶ παρατύπῳ
 ἀποδείξει καταβληθέντων χρημάτων, πα-
 ριστάμενος ἐν τῇ κατ' αὐτοῦ ἐπὶ ὑπεξαι-
 ρέσει ποινικῇ δίκῃ ὡς πολιτικῶς ἐνάγων.
 Θεωροῦνται δὲ τὰ τριπλότυπα παρα-
 λαβῆς γραμματίαια καὶ τὰ χρηματικά ἐν-
 τὸς τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν ἔκδοσιν αὐ-
 τῶν, τὰ μὲν τοῦ κεντρικοῦ ταμίου ὑπὸ
 τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ προσ-
 διωρισμένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρ-
 χιακῶν ταμίων ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων νο-
 μαρχῶν ἢ, ἐν ἑλλείψει τοιούτων, ὑπὸ
 τῶν ἐντεταλμένων Εἰρηγοδικῶν ἢ ἄλλων
 δημοσίων ὑπαλλήλων (Νόμου ΑΦΗΨ
 τῆς 19 Δεκ. 1887 ἄρθρον 1). Ἀποκό-
 πτουσι δ' ἀπ' αὐτῶν οἱ ἐπιθεωροῦντες τὰ
 γραμματίαια τὰ παραρτήματα, καταχω-
 ρίζουσι αὐτὰ εἰς βιβλίον ἐπὶ τούτῳ καὶ
 ἀποστέλλουσιν εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον
 κατὰ μῆνα συνωδευμένα διὰ καταλόγου.
 Γραμματίαια δὲ παραλαβῆς μηδαμῶς ἢ
 ἐκπροθέσμως θεωρηθέντα οὐδεμίαν ἀπο-
 τελοῦσιν ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ δημοσίου
 (ἄρθρον 145). Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ ἄρθρον
 85 μετὰ δύο μῆνας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως
 αὐτῶν τὰ χρηματικά γραμματίαια δὲν εἶ-
 ναι δεκτά, ἐὰν μὴ θεωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ
 Γενικοῦ Λογιστήριου, ἀπολεισθέντος δὲ
 τυχὸν τοῦ πρωτοτύπου χρηματικοῦ γραμ-
 ματίου, ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου τα-
 μίου ἀντίγραφον αὐτοῦ, ὅπερ τότε μόνον
 εἶναι δεκτόν, ὅταν προσηκόντως θεωρηθῇ
 ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ὅπως
 εἶναι μόνον τὸ Γενικὸν Λογιστήριον
 ὀφείλει νὰ ἐπιθεωρῇ ἀντίγραφον ἀπαλε-
 σθέντος χρηματικοῦ γραμματίου, ὅταν ἐξ-
 ακριβωθῇ, ὅτι τὸ ἀπολεισθὲν πρωτότυπον
 εἶχεν ἐκπροθέσμως θεωρηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ
 τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ διωρισμένου
 ὑπαλλήλου ἢ τοῦ ἀρμοδίου Νομάρχου ἢ

Δημάρχου κατὰ τὰ ἄρτι ἐκτεθέντα. Σημειώτεον δὲ ὅτι τὰ βιβλία τῶν τριπλοτύπων γραμματικῶν παραλαβῆς ἀριθμοῦνται καὶ μονογραφοῦνται ὑπὸ τινος τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ὃν ὁρίζει ὁ Ὑπουργός (ἄρθρον 146). Ὡς δὲ καὶ ἀνωτέρω εἵπομεν, πᾶσα πρᾶξις τοῦ ταμίου ἀμὲν μὲν τελεσθεῖσα ἐγγράφεται λεπτομερῶς ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν πρωτοσημειώσεων, περὶ δὲ τὸ τέλος ἐκάστης ἡμέρας καταχωρίζεται ἐν τῷ καθημερινῷ, ὃ κρατεῖ ἰδιοχείρως ὁ ταμίης, ἐν τῷ καθολικῷ καὶ ἐν τοῖς ἀμοσίοις βοηθητικαῖς βιβλίοις (ἄρθρον 147). Ἐκαστος δ' ἐπαρχιακὸς ταμίης διευθύνει κατὰ πᾶσαν πρώτην, ἐνδεκάτην καὶ εἰκοστήν πρώτην τοῦ μηνὸς ἀντίγραφον τῆς μερίδος τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου διὰ τὸ ληξάν δεκαήμερον, ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ μηνὸς ἢ τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς εἰκοστῆς τοῦ ἐπιόντος μηνὸς μηνιαίαν κατάστασιν, ἐξαγομένην ἐκ τοῦ καθολικοῦ βιβλίου καὶ ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν εἰσπρακτέων, καὶ ἀντίγραφον τῆς ἐν τῷ καθολικῷ μερίδος τοῦ Λογιστηρίου, προσέτι δὲ καὶ πάντα τὰ λογιστικὰ ἔγγραφα τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν (ἄρθρον 149 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 5 τοῦ νόμου ΑΥΟΒ'), εἰς τὸ ἀντίγραφον δὲ τῆς μερίδος τοῦ λογιστηρίου σημειοῦνται πρῶτον τὰ ἀπορίσματα τῆς χρεώσεως καὶ τῆς πιστώσεως τοῦ προηγούμενου μηνός, εἶτα δὲ αἱ ἐν τῷ μηνὸς μεταβιβάσθησιν εἰς χρεώσιν καὶ εἰς πίστωσιν τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου πράξεις καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἐξίσωσις τῆς μερίδος. Μετὰ τῶν λοιπῶν δὲ λογιστικῶν ἔγγράφων ὑποβάλλουσι διὰ καταστάσεως καὶ δι' εἰδικῆς ἀναφορᾶς καὶ ὅλα τὰ γραμμᾶτια παραδόσεως, ἃ συντάσσουσι διὰ τὰ παραδιδόμενα αὐτοῖς ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ταμιῶν ἐκ τῶν εἰσπράξεων αὐτῶν χρήματα, ὡς καὶ διὰ τὰ λαμβανόμενα ὑπ' αὐτῶν ἐξ ἀποστολῆς ἄλλων ἐπαρχιακῶν ταμιῶν. Ἐν δὲ

τῷ τέλει τοῦ ἔτους ἀποστέλλει ὁ ταμίης εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον λογαριασμὸν περιλαμβάνοντα ἀπάσας τὰς πράξεις τῆς τοῦ ἔτους διαχειρίσεως αὐτοῦ, μετὰ τῶν πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ δικαιολογητικῶν ἔγγράφων, καὶ δηλοῦντα α') τὰ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους μετρητὰ, τὰ λοιπὰ τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν ληψιδοσίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τῶν ἀνοιχθεῖσων ἐπὶ τοῦ ταμείου αὐτοῦ πιστώσεων, β') τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἀνατεθέντα αὐτῷ εἰσπρακτέα, τὰς ἀνοιχθείσας πιστώσεις καὶ τὰς πραγματοποιηθείσας προσόδους καὶ δαπάνας πάσης φύσεως, γ') τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους μετρητὰ, τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν ληψιδοσίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τὰ τῶν ἀνοιχθεῖσων ἐπὶ τοῦ ταμείου αὐτοῦ πιστώσεων, δ') κατάστασιν ἀναλυτικὴν τῶν μακρῶν ἐποληφθεῖσων προπληρωμῶν διὰ δαπάνης κατασχέσεως, περιέχουσαν καὶ τοὺς λόγους τῆς καθυστερήσεως. Τοῦτον δὲ τὸν λογαριασμὸν βεβαιωθὲν περὶ τῆς ὀρθότητος αὐτοῦ τὸ Γεν. Λογιστήριον ἀποστέλλει πρὸς τὸ Ἐλεγχ. Συνέδριον (ἄρθρ. 150—151). Σημειώτεον ὅτι οἱ ταμίαι εὐθὺς ἀποστέλλουσι καὶ ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ τῇ ἐγκρίσει εἰσπράξεων τῶν ἀνατεθέντων αὐτοῖς εἰσπρακτέων, δι' ἃ περ ὀφείλουσι νὰ δικαιολογηθῶσιν ἐν πᾶσι τοῖς ἀποστέλλουσιν αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἐγκρίσει καθυστερῆται, προσάγοντες τὴν ἀπὸ τοῦ ταμείου ἀναγκαζομένην ἐνδειξὴν ὅτι ἐνήργησαν τὰ νενομισμένα εἰσπρακτέα (Δογ. νόμου ἄρθρ. 151 καὶ 154). Κατ' ἔτος δὲ ἐν μηνί Νομβρίου ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον κατάστασιν τῶν καθυστερηθέντων τῆς χρήσεως τοῦ προηγούμενου ἔτους καὶ νὰ δικαιολογήσωσι τὴν καθυστέρησιν αὐτῶν (ἄρθρον 155). Τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ἀποφαίνεται δι' ἀποφασισμὸν αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου περὶ τῆς ἐκτέλεσης τῶν ὑπολόγων, διατάσσον τὴν ἀναγκαζομένην ἐκτέλεσιν τῶν ποσῶν, ἐπ' ὧν

καθυστερήσει δὲν προέβαλον ἀποχρώσας δικαιολογίας· ἀλλ' οἱ ὑπόλογοι δικαιοῦνται νὰ ἐκκαλέσῃσι τὰς κατ' αὐτῶν ἀποφάσεις ἐντὸς μηνὸς εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον (ἄρθρον 155).

Ὁφείλουσι δὲ οἱ ταμίαι πρὸ τῆς πληρωμῆς τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐκδιδομένων ἐπιτροπικῶν ἐνταλμάτων ἢ πρὸ τῆς θεωρήσεως αὐτῶν ἵνα καταβληθῶσιν ὑπὸ ἄλλων ὑπολόγων νὰ βεβαιωθῶσιν ὅτι εἶναι ἐπισυνημμένα τὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δαπάνης δικαιολογητικά, ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου διατάκτου, καὶ ἐξωφλημένα ὑπ' ἐκείνου, ὑπὲρ οὗ ἐξεδόθησαν (ἄρθρ. 157 ἐν συδυασμῷ πρὸς ἄρθρον 28 Διατ. πρὸς ἐκτ. τοῦ λογιστικοῦ νόμου)· δεχόμενοι δὲ ἐντάλμα, στηρίζόμενον εἰς ἀτάκτους ἀποδείξεις, ὑποχρεοῦνται εἰς ἀποκατάστασιν τῶν πληρωθέντων ἀτάκτως (ἄρθρ. 159). Ἄν δὲ οἱ δικαιοῦχοι ὧσιν ἀγράμματοι, δέον νὰ πιστοποιηθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐντάλματος ὑπὸ τῶν δύο μαρτύρων, ἂν μὴ ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τῶν 50 δραχμῶν ἢ πληρωμῇ. Ἄλλως ἢ ἐξόφλησις δέον νὰ γίνηται συμβολαιογραφικῶς (Λογ. νόμος ἄρθρ. 158). Ἄν δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ἐντάλματι περιλαμβάνονται πολλοὶ δικαιοῦχοι, ἀγράμματοί τε καὶ μὴ, τότε, ἐπισυναπλεγμένου ὀνόματος καὶ μὴ, τότε, ἐπισυναπλεγμένου ὀνόματος καταλόγου (Διατ. ἄρθρ. 27), ἐάν μὲν ᾖ οὗτος συντεταγμένος οὕτως ὥστε ὑπάρχει κενὸν ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος ἐκαστοῦ δικαιοῦχου, ἢ ἐξόφλησις δύναται νὰ γίνηται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καταλόγου, ὑπογεγραμμένων ἰδιοχειρῶς τῶν μὴ ἀγράμμάτων δικαιοῦχων ἢ πιστοποιουμένης τῆς πληρωμῆς διὰ τῆς ὑπογραφῆς δύο μαρτύρων· ἄλλως δὲ δι' ἕκαστον δέον νὰ γίνηται ἰδιαίτερα ἀπόδειξις. Πρὸδηλον δὲ, ὅτι ἐφαρμόζεται ἡ περὶ πληρωμῆς δικαιοῦχων ἀγγραμμάτων διάταξις αὕτη ἀπαρμειώτως εἰς πάσας τὰς διὰ λογαρασμὸν τοῦ δημοσίου γενομένας πληρωμὰς· δαπανῶν, εἴτε αὗται τελοῦνται ἀμέ-

σως ὑπὸ τῶν ταμιῶν εἴτε ἀμέσως δι' ἄλλων ὑπαλλήλων λ. χ. τῶν δαπανῶν μεταθέσεως ὑπαλλήλων, κατασκευῆς ὑπηρεσιακῶν ἐπιπλῶν κτλ. (Ἐν μείζονι ἐκτάσει ἀναπτύσσονται τὰ τῶν ταμιῶν καθήκοντα ἐν ταῖς παραγράφαις 312—314 καὶ 322 τοῦ ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων).

Σημειωτέον ὅτι τὰ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ταμιῶν ὀρίζονται ἐν τε τῷ Κανονιστικῷ τῶν ταμιῶν διατάγματι τῆς 6 Φεβρ. 1834 καὶ ἐν ταῖς μεταρρυθμίσεσιν καὶ συμπληρώσεσιν αὐτῶν νόμοις ΣΕΔ' τῆς 21 Ὀκτ. 1853 περὶ συστάσεως ταμιῶν, ΥΚΑ' τῆς 10 Ἰουνίου 1857 περὶ προσθήκης δευτέρου ὑποταμίου εἰς τὸ Κεντρικὸν ταμιεῖον, ΦΝΖ' τῆς 8 Δεκεμ. 1875 περὶ συστάσεως ταμιῶν ἐν τισιν ἐπαρχίαις, ΥΛΖ' τῆς 13 Δεκεμβρίου 1878 περὶ ὀργανώσεως τοῦ κεντρικοῦ ταμιείου, ΑΡΝΒ' τῆς 20 Μαρτίου 1834 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινῶν τῶν νόμων περὶ ταμιῶν, ΑΥΙΔ' περὶ συστάσεως ἐπαρχιακῶν ὑποταμιῶν (περιλαμβανομένοις ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικαστικῶν Νόμων τόμῳ δευτέρῳ σελ. 917 καὶ ἐπ.) καὶ ΒΣΕΖ' τῆς 1 Ἰουνίου 1835 περὶ τῆς ταμιακῆς ὑπηρεσίας (περιλαμβανομένων ἐν ἡμετέρῳ ἐκτῷ Συμπληρωματικῷ Νόμῳ σελ. 528).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Ταμίαι ειδικοί. Εἰδικοί ταμίαι καλοῦνται ἐν τῷ λογιστικῷ νόμῳ οἱ ἐκ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν καθηκόντων εἰσπράττοντες εἰδικούς φόρους καὶ ἀποστέλλοντες αὐτοὺς εἰς τοὺς κυρίως ταμίας, τοὺς γενικοὺς ἢ ἐπαρχιακοὺς εἰδικώτερον καλουμένους. Τοιοῦτοι εἶναι φέρ' εἰπεῖν οἱ τελῶναι, οἱ ἀλαταποθηκάριοι κτλ. Οἱ ταμίαι οὗτοι ἐκκαθαρίζουσι καὶ καταλογίζουσι τοὺς φόρους, ὅσους οὗτοι δὲν προκτελογίσθησαν ὑπ' ἄλλης ἀρχῆς, δηλοῦσιν εἰς τοὺς φορολογουμένους τὸ ὀφειλόμενον ὑπ' αὐτῶν πο-

σόν, εισπράττουσι τὰ χρήματα καὶ ἐκβιάζουσι, χρείας τυχοῦσθαι, τὴν πληρωμὴν κατὰ τὸν νόμον περὶ εισπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων (ἄρθρ. 163), παραδίδουσι δὲ τὰ εισπραττόμενα εἰς τοὺς ἐπαρχιακοὺς ταμίαις κατὰ δεκαήμερον, πλην ἐὰν ἡ εἰς ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνήκουσα εἰσπραξις ᾖ ἐλάσσων τῶν ἐκατὸν δοχμῶν, ὅτε ἡ παράδοσις γίνεται κατὰ μῆνα (ἄρθρ. 164). Ὁφείλουσι δὲ νὰ ἐγγράφωσι τὰς πράξεις τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἐν τοῖς διὰ τῶν κανονισμῶν ἐκάστης ὑπηρεσίας ὀρισμένοις βιβλίοις· νὰ ἐκδίδωσι δ' ἐπὶ πάσῃ εἰσπράξει ἀποδεικτικόν, ἐκκοπτόμενον ἐκ βιβλίου διπλοτύπου, καὶ νὰ παραδίδωσιν αὐτὸ εἰς τὸν πληρωτὴν· νὰ λαμβάνωσι δὲ παρὰ τῶν ταμιῶν γραμμᾶτια παραλαβῆς, παραδιδόντες μὲν τῇ ἀποστέλλοντι εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα χρήματα, διπλοτύπον δὲ εἰσπρακτέων, παραδιδόντες τῇ ἀποστέλλοντι δημολογίαν φορολογουμένων (ἄρθρ. 165-167). Ὁφειλέχουσι δὲ οἱ προϊστάμενοι τὴν διαχείρισιν τῶν ὑπ' αὐτοὺς υπηρετούντων, ἐπιθεωροῦντες τὰ βιβλία αὐτῶν, καταμετροῦντες τὰ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν χρήματα καὶ ἐξετάζοντες τὰ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τοῦ λογαριασμοῦ αὐτῶν (ἄρθρ. 168). Εἰς δὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ὀφείλουσι νὰ διευθύνωσι μηνιαίως κατάστασιν τῶν εἰσπράξεων, πληρωμῶν καὶ παραδόσεων αὐτῶν τε καὶ τῶν υπηρετούντων ὑπ' αὐτοὺς (ἄρθρ. 169). Οἱ δὲ προϊστάμενοι, ὑπόλογοι ὄντες ἅπ' εὐθείας εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ἐμφανίζουσιν ἐνιαυσίως γενικὸν λογαριασμὸν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἐπ' ὀνόματι καὶ ἐπὶ προσωπικῇ αὐτῶν εὐθύνῃ (ἄρθρ. 170). Εὐθύνονται δὲ οἱ προϊστάμενοι ἐπὶ ταῖς προσόδοις καὶ δαπάναις τῶν ὑπ' αὐτοὺς διατελούντων, ὧν τὴν παράδοσιν ἢ τακτικὴν χρῆσιν δύνανται νὰ ἐπιβλέπωσι (ἄρθρ. 171). Ὅθεν μόνοι οἱ προϊστάμε-

νοι τελῶναι ὀφείλουσι νὰ διευθύνωσι καὶ πρὸς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον περιληπτὴν κατὰστασιν καὶ οὐχὶ οἱ ὑποτελῶναι, σταθμάρχαι καὶ φύλακες, οἵτινες καθήκον μόνον ἔχουσι νὰ παραπέμπωσιν ἐμπροσθὲς τοὺς μηνιαίους αὐτῶν λογαριασμοὺς εἰς τοὺς προϊσταμένους αὐτῶν, ἵνα συμπεριλαμβάνωνται εἰς τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν.

Ἐμφανίζει δὲ ἡ περιληπτικὴ κατάστασις ἐνός μηνὸς πράξεις τελεσθείσας κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον· ὅθεν ἐν αὐτῇ ὅθεν νὰ καταδηλώνεται, ἐνθεν μὲν πᾶσαι αἱ εἰσπράξεις πάσης φύσεως τοῦ τε τελωνείου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ ὑποτελωνείων, τελωνιακῶν σταθμῶν καὶ φυλακείων, ἐνθεν δὲ αἱ κατὰ τὸν μῆνα γεγόμεναι παραδόσεις εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ ταμεῖα, τὰ κρατηθέντα διὰ μισθοῦ καὶ δαπάνας καὶ τὰ ὑπολειπόμενα εἰς μετρητὰ ἢ εἰς ὁμολογίας ἐν τοῖς ταμεῖοις τοῦ τελωνείου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ διατελούντων. Ἄν ὁμοίως βραδύνη ἢ ἀποστολὴ τῶν λογαριασμῶν τῶν ὑποτελωνείων κτλ. πρὸς τοὺς τελῶνας, καὶ δὲν εἶναι ἐπομένως δυνατὴ ἡ συμπερίληψις τῶν πράξεων αὐτῶν ἐν τῇ σχετικῇ μηνιαίᾳ καταστάσει, δὲν ὑποχρεοῦνται μὲν εἰς τοῦτο, ὀφείλουσιν ὁμοίως νὰ ποιήσωνται μνείαν τοῦτου ἐν τῇ καταστάσει, ἀναβάλλοντες τὴν συμπερίληψιν τῶν πράξεων τούτων ἐν τῇ καταστάσει τοῦ ἐπομένου μηνός. Ἄλλ' ἐν τῇ περιληπτικῇ καταστάσει τοῦ μηνός δεκάανάγκη πᾶσα νὰ συμπεριληφθῶσιν ἀπασῶν τῶν ὑποδεσπέρων τελωνιακῶν ἄρχων αἱ μηνιαῖαι εἰσπράξεις καὶ πληρωμαί. (Ἐγκ. τῆς 18 Ἰουνίου 1853). Σημειωτέον ὅτι τοῦ ἄρθρου 163 ὀρίζοντος, ὅτι οἱ ειδικοὶ ταμίαι ἐκκαθαρίζουσι καὶ ὑπολογίζουσι τοὺς φόρους κτλ., ἔπεται ὅτι οἱ τελῶναι ὀφείλουσι νὰ συμπεριλαμβάνωσιν ἐν ταῖς μηνιαίαις περιληπτικαῖς καταστάσεσιν οὐ μόνον τὰ τελωνιακὰ δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἄλλην εἰσ-

πραξιν ἀνατιθεμένην ὑπὸ τῶν νόμων αὐτοῖς ὡς ἐκδόσεις, οἷον τὰ ὑγειονομικὰ δικαιώματα, τοὺς ἐγγεῖους φέρους κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ταχυδρομεία. Τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας σκοπὸς εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῆς ἀλληλογραφίας τῶν πολ.τῶν καὶ τῶν δημοσίων ἀρχῶν καὶ ἡ ἀποστολὴ ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων, δεμάτων παντὸς εἶδους καὶ χρημάτων δι' ἐπιταγῶν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ προσωπικοῦ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἐρρυθμίζοντο ἀπὸ τινος ὑπὸ τοῦ νόμου ΑΚΓ' τῆς 22 'Ιουνίου τοῦ 1882 (προποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου ΑΣΝΒ' τῆς 26 'Ιουλίου 1885) καὶ τῶν σχετικῶν διαταγμάτων τῆς 20 'Ιουνίου 1882 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου ΑΚΓ', τῆς 25 Αὐγούστου 1884 περὶ τῶν γραφικῶν ἐξόδων τῶν ταχυδρομικῶν γραφείων, 17 Αὐγούστου 1885 περὶ κατατάξεως τῶν ταχυδρομικῶν γραφείων, 31 'Ιουλίου 1882 περὶ ἐμίσθων διανομέων (δ' ὅμως ἀντικατέστη διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 1 Μαρτίου 1895) καὶ 24 Αὐγούστου 1882 περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διανομέων (συνισχυόντων ὅμως τῷ Διατάγματι τῆς 20 Νοεμβρίου 1836 περὶ ἐμίσθων διανομέων) καὶ τοῦ Διατάγματος τῆς 23 Δεκεμβρίου 1842 περὶ δημοτικῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νόμους τούτους διευθύνει μὲν τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ταχυδρομείων ἡ Γενικὴ Διευθύνσις τῶν ταχυδρομείων, ὑπαγομένη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, πρὸς ἐκτελέσειν δὲ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας καθίστανται διὰ Βασιλικῶν Διαταγμάτων ἐπιστάται καὶ ὑπεπιστάται, ὧν ὀρίζεται τὸ προσωπικόν, διορίζονται δὲ ἐμμισθοὶ διανομεῖς μόνον ἐν ταῖς ἐπιστάσεσιν α', β' καὶ γ' τάξεως, ἐφ' ᾧ ἀπαιτεῖται νῦν τὰ ἐν τῷ Διατάγματι τῆς 1 Μαρτ. 1895. (ἀντικαταστήσαντι τὸ Διάταγμα τῆς 31 'Ιουλίου 1882) προσόντα, παν-

ταχοῦ δ' ἄλλαχοῦ ἐμισθοὶ διανομεῖς, διακιοῦμενοι εἰς τὴν κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 20 Νοεμβρίου 1836 ἀμοιβήν. Ἐκτελεῖται δὲ ἡ μὲν μεταφορὰ ἐν γένει τῶν ταχυδρομικῶν φακέλλων δι' ἀμαξῶν, ἐφιππων καὶ πεζῶν ταχυδρόμων κατὰ πίνακα τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως ἐμφαινόντα τὸ τῆς δι' ἐκάστην γραμμὴν μεταφορᾶς μέσον, τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν τῆς συγκοινωνίας πυκνότητά, ἀναλαμβάνοντος τὴν διευθύνσιν τῆς μεταφορᾶς ἐργολάβου διὰ δημοπρασίας μειοληπτικῆς· ἡ δὲ μετακομιστικὴ τῶν δέμων (τοῦ ἑσωτερικοῦ τῶν δέμων) ἀλληλογραφία ὡς ἀπὸ τοῦ 1842 δι' εἰδικῶν ταχυδρόμων πεζῶν ἢ ἐφιππων ἢ διὰ κλητήρων τῶν ἀρμοδίων δέμων, τῇ μερίμνῃ ἐκάστου δέμου. Ἀλλὰ διὰ μὲν τοῦ νόμου ΑΦΚΘ' τῆς 27 Μαρτίου 1887 περὶ ἐνώσεως τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας ἡ μὲν Γενικὴ Διευθύνσις τῶν ταχυδρομείων ἠνώθη μετὰ τῆς διευθύνσεως τῶν τηλεγράφων εἰς μίαν διευθύνσιν φέρουσιν τὸν τίτλον «Γενικὴ Διευθύνσις τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων», ἥ δ' προϊστάμενος καλούμενος Γενικὸς Διευθυντής, ἔχων τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν καὶ τὴν ἑλεγχον τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων, κανονίζει μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ τῆς μεταφορᾶς τῶν ταχυδρομικῶν ἀνταποκρίσεων, ἐγκρίνων τὰς πρὸς τοῦτο μειοδοσίας, εἰς μὴ ὑπερβαίνειν τὸ ποσὸν τῶν χιλίων δραχμῶν, εἰ δὲ τὴν πορείαν τῶν ταχυδρόμων καὶ ταχυδρομικῶν πλοιαρίων (ἄρθρ. 1 καὶ 2), καταργουμένων δὲ τῶν ἐπιστasiaῶν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ τῶν ὑπεπιστasiaῶν ἐν γένει, τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα, συγχωνευθέντα εἰς τὰ τηλεγραφικά, καλοῦνται ὑποδιευθύνσεις ταχυδρομικαὶ καὶ τηλεγραφικαὶ (ἄρθρ. 10)· διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΦΝΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ δεμά-

των (οὗ τὰ ἄρθρα 2, 3 καὶ 6 κατηργήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΒΣΠΗ' τῆς 6 'Ιουλίου 1895), ἀνετίθη μὲν εἰς τοὺς προϊσταμένους τῶν ταχυδρομικῶν καὶ τηλεγραφικῶν γραφείων ἢ ἐκδοσίς καὶ πληρωμὴ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν, (ὀφείλοντας νὰ καταθέσωσιν ἐγγύησιν εἰς χρήματα ἢ ὁμολογίας τῶν Ἑθνικῶν δανείων), ἀπενεμήθη δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ προσλήψεως βοηθῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐπιταγῶν, εἰς τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν ἐξακριβώσῃ τὴν ἀνάγκην τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ. Τὰ δὲ τῆς ἐσωτερικῆς διαχειρίσεως τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, ἥτοι τὰ τῆς παραδοχῆς πρὸς ἀποστολὴν καὶ διανομὴν γραμμάτων, δελταρίων, δεμάτων καὶ ἐπιταγῶν διέπονται ὑπὸ τοῦ Διατάγματος τῆς 12 'Ιουνίου 1836 περὶ συστημένης ἀλληλογραφίας, τοῦ Ν. ΧΨΓ' τῆς 24 Μαΐου 1860 περὶ γραμματοσήμου καὶ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐκδοθέντων Διαταγμάτων τῆς 10 Αὐγ. 1861, τῆς 5 Σεπτ. 1861, 31 Δεκ. 1881, 29 Ἀπρ. 1882 (περὶ κοινοῦ γραμματοσήμου), 27 Σεπτ. 1872 καὶ 23 'Ιανουαρίου 1875 (περὶ ἐναριθμοῦ γραμματοσήμου), 30 Δεκεμβρίου 1880 (περὶ διαγραφῆς τοῦ ἐναριθμοῦ γραμματοσήμου), 26 Αὐγούστου 1882 (περὶ λιανικῆς πωλήσεως τοῦ γραμματοσήμου καὶ τῆς διανομῆς τῶν ἐκ ταύτης ποσοστῶν), τοῦ Ν. ΑΔ' τῆς 12 'Ιουνίου 1882 τροποποιήσαντος τινὰς διατάξεις τοῦ νόμου ΧΨΓ' καὶ τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐκδοθέντος Διατάγματος τῆς 22 'Ιουνίου 1882, τοῦ νόμου ΑΦΜΗ' συμπληρώσαντος τὰς περὶ γραμματοσήμου διατάξεις, τοῦ νόμου ΩΜΓ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 περὶ ἐπιστολικῶν δελταρίων καὶ τοῦ πρὸς ἐκτ. αὐτοῦ ἐκδοθέντος Διατάγματος τῆς 31 Μαρτίου 1881, τοῦ Διατάγματος τῆς 5 Ἀπριλίου 1883 περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τέλους τῆς διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν ἀλληλογραφίας, ἐκ

τυπώσεως νέου γραμματοσήμου καὶ ἐπιστολικῶν δελταρίων, καὶ τέλους τοῦ νόμου ΑΦΜΘ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ ταχυδρομικῶν δεμάτων καὶ τοῦ νόμου ΑΦΝ' τῆς 27 Μαΐου 1867 περὶ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν, οἷς ἐπηκολούθησαν τὰ Διατάγματα τῆς 7 Νοεμβρίου 1887 περὶ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ 10 'Ιουνίου 1888 περὶ ταχυδρομικῶν δεμάτων. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νόμους τούτους τὰ ταχυδρομικὰ τέλη καταβάλλονται διὰ τῆς ἐπικολλήσεως γραμματοσήμου ἐπὶ τῆς ἀποστελλομένης ἐπιστολῆς ἢ τοῦ ἀποστελλομένου ἐντύπου ἢ δέματος. Ἐπιτίθεται δὲ τὸ γραμματόσημον κατὰ τὴν παράδοσιν ἢ εἰς γραμματοκιβώτιον ἐναπόθεσιν τοῦ ἀποστελλομένου πράγματος. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ τὸ ἐνἀριθμὸν καλούμενον γραμματόσημον, οὗ κύριος σκοπὸς τῆς καθιερώσεως ἢ εἰσαγωγῇ ἐλέγχου πρὸς βεβαίωσιν τῶν εἰσπραττομένων ταχυδρομικῶν τελῶν ἐκ τῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφικνουμένης ἀπροπληρώτου ἀλληλογραφίας διὸ ὑπάρχοντα εἰς αὐτὸ τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀπροπληρώτα ἢ ἀνεπαρκῶς προπεπληρωμένα γράμματα, ἀποστελλόμενα ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν ταχυδρομικῶν γραφείων εἰς τὰ ἀνταλλακτήρια Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Σόρου, Κερκύρας καὶ τὰ μεθόρια ταχυδρομικὰ γραφεῖα διὰ τοχουσῶν εὐκαιριῶν κομιζόμενα ἀπροπληρώτα γράμματα, ὡς καὶ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, ἀπερ' ἀπευθύνονται εἰς πρόσωπα, πρὸς ᾧ δὲν ἐπιτίθεται ἡ διαμοιβὴ ἐπίσημων ἐγγράφων. Ἀποστέλλονται δὲ πλὴν γραμμάτων ἐσφραγισμένων καὶ ἐπιστολικῶν δελταρίων ἀνοικτά, ἔτι δὲ δέματα καὶ ἐπιταγὰς. Προσθετέον ὅτι τὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ δεμάτων ὠρίσθησαν διὰ τοῦ Ν. ΑΦΝΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887, οὗ τὰ ἄρθ. 2, 3 καὶ 6 κατηργήθησαν διὰ τοῦ Ν. ΒΣΠΗ' τῆς 6 'Ιουλίου 1895. Θ. Ν. Φλογαίτης

Τεκμήρια. Ὁσάκις ὁ δικαστὴς ἀναγκάζεται περὶ τοῦ ἀποδεικτέου γεγονότος οὐχὶ διὰ τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ τούτου, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποδείξεως ἑτέρου γεγονότος, ἐξ οὗ δύναται λογικῶς νὰ πιθανοποιηθῇ ἢ βεβαιωθῇ καὶ ἡ τοῦ ἀποδεικτέου γεγονότος, ἢ μὲν ἀποδείξεις καλεῖται ἐντεχνάς, τὸ δὲ ἐκ τοῦ γνωστοῦ γεγονότος περὶ τοῦ ἀγνωστοῦ συμπεράσμα καλεῖται τεκμήριον.

Τὰ τεκμήρια διαιροῦνται εἰς νόμιμα τεκμήρια, τὰ καθιερούμενα ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ δικαστικά τεκμήρια, τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ, δηλαδὴ συναγόμενα ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, καὶ ἀντιλαμβανόμενα τὰς ἐνώπιον αὐτοῦ περιπτώσεις. Διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων ταῦτα, καθ' ὅσον ὁ μὲν προσάγων ὑπὲρ ἑαυτοῦ νόμιμα τεκμήρια οὐκ ἔχει ἀνάγκη νὰ κοινοποιῇ καὶ ἑτέρας ἀποδείξεις τοῦ ἰδίου ὑπομνησμοῦ, ὃν αὐτὸς ὁ νόμος τεκμαίρεται ὡς ἀληθῆ, τὰ δὲ δικαστικά τεκμήρια δύναται νὰ προσάγῃ κατὰ τὰς πεποιθιστάσεις ὡς μέσα ἀποδεικτικά ὃ εἰς ὃν ἀλλάσσονται ἀποδείξεις. Τὰ νόμιμα πάσης τεκμήρια ὑποδιαιροῦνται εἰς τεκμήρια, καθ' ὧν δὲν ἐπιτρέπεται ἀνταποδείξεις (ἀμάχητα καλούμενα ὑπὸ τοῦ Οἰκογενικοῦ νόμου), καὶ εἰς τεκμήρια, καθ' ὧν ἐπιτρέπεται ἀνταποδείξεις (ὀνομαζόμενα μαμάχητα). Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην τάξιν ἀναφέρονται 1) τὸ θέμα τοῦ ἐπαχθέντος ὀφειλέτου, ὁσάκις ὁ εἰς ὃν οὗτος ἐπὶ τῆς δυνάμεως ἐμπροθέσμως ἢ δὲν ἐδῆλωσεν ἐμπροθέσμως ὅτι θέλει δώσει ἢ ἀντεπαγάγει αὐτόν, 2) ἡ δικαστικὴ ὁμολογία, 3) ἡ δικαστικὴ ἀπολογία (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 273). Εἰς τὴν δευτέραν 1) τὸ Μουκίανειον τεκμήριον, καθ' ὃ πάντα τὰ ἐν τῷ συνηθισμένῳ οἴκῳ εὐρισκόμενα πράγματα εἰσλαμβάνονται ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἄνδρα, ὃς ἐκ τῆς γυναικὸς δὲν δύναται νὰ ἀντιποιηθῇ αὐτῶν, ἐκτὸς ἂν δυνήθῃ νὰ προσάγῃ ἀποδείξεις, ὅτι ἄλλως, οἷον ἐξ ἰδίας

ἐργασίας ἢ διὰ κληροδοσίας ἢ δωρεῶς ἐπαρτίσας ταῦτα, 2) τὸ τεκμήριον τοῦ ἀρθροῦ 388 τῆς Πολ. Δικον., καθ' ὃ τὰ ἐσχισμένα, διατετμημένα ἢ διαγεγραμμένα ἔγγραφα εἰκάζεται, ὅτι ἐξεπίτηδες ἐσχίσθησαν, διετμήθησαν ἢ διεγράφησαν, ὅπως ἐξαλειφθῇ ἡ ἐν τῷ μέλλοντι ἀποδεικτικὴ αὐτῶν ἰσχὺς, κατ' ἀκολουθίαν δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἀποδείξιν, ἐκτὸς ἂν ἀποδειχθῇ κατ' ἄλλον τρόπον ἐντελῶς ὅτι ταῦτα ἐσχίσθησαν, διετμήθησαν ἢ διεγράφησαν ἐκ συμπτώσεως ἢ κατὰ πλάνην, 3) τὸ τεκμήριον τοῦ ἀστικοῦ νόμου καθ' ὃ, εἰάν τις τὸν ὀφειλέτην ἀπεδόθῃ τὸ χρεωστικὸν ἔγγραφον, τεκμαίρεται, ὅτι συμφωνεῖται ἄφαισις τοῦ χρέους, ἀλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὴν δανειστὴν ἢ τοῦ ἐναντίου ἀποδείξεις, 4) τὸ τεκμήριον ὡσαύτως τοῦ ἀστικοῦ νόμου, καθ' ὃ αἴτιος τοῦ συμβάντος ἐν τινι οἰκίᾳ ἐυπρησμοῦ τεκμαίρεται ὁ ἐν αὐτῇ οἰκῶν (N. 11 Πανδ. 18. 6) καὶ N. 3 § 1 Πανδ. (1. 15), ἀλλ' ἐπιτρέπεται ἡ τοῦ ἐναντίου ἀποδείξεις, 5) τὸ τεκμήριον, καθ' ὃ, εἰάν γυνὴ συνυπογράψῃ μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς δανειστικὸν ἔγγραφον, τεκμαίρεται ὅτι συνυπέγραψεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν καὶ πρὸς ὄφελος τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἀναδεξαμένη ἐνοχλήν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπιτρέπεται ἡ ἀνταποδείξεις ὅτι τὸ δάνειον ἐχρησίμευσεν εἰς ἀνάγκας τῆς γυναικὸς (§ 14 Ἀρμ. βιβλ. α' τίτλ. ιγ' καὶ κεφ. 18 τῆς 18 Νεαράς). Σημειωτέον ἐν παρόδῳ ὅτι τὰ νόμιμα τεκμήρια εἶναι διάφορα παντελῶς τῶν νομικῶν πλατημάτων (fictiones juris), ἅπερ ἐπίδονται οὐχὶ εἰς τεκμαιρομένην ἀλήθειαν, ἀλλ' εἰς ἀπλὴν τοῦ νόμου ὑπόθεσιν, πολὺ ἁπλῆς ἀμέσως ἀντικειμένην εἰς τὴν ἀλήθειαν). Ὡς πρὸς δὲ τὰ δικαστικά τεκμήρια ὁ νόμος ὥρισεν 1) ὅτι εἶναι παραδεκτὰ μόνον ἐν οἷς θέμασι συγχωρεῖται καὶ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις (Πολ. Δικ. 276 καὶ 306), ἔτι δὲ ὅπταν τὰ τεκμήρια

πηγάζωσιν ἐξ ἐγγράφων δυνάμει τοῦ ἄρθρου 305 (Α. Π. 31 τοῦ 54, 374 τοῦ 55, 112 τοῦ 59, 257 τοῦ 76). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δὲν εἶναι παραδεκτὸν τὸ τεκμήριον, τὸ πηγάζον ἐξ ἰδιοχείρου σημειώσεως τοῦ διαδίκου, μὴ φερούσης ὑπογραφῆν (Πολ. Δικ. 409. Α. Π. 210 τοῦ 53, 94 τοῦ 37, 124 τοῦ 66), πλήν, ἐννοεῖται, ἐὰν λόγῳ τοῦ ποσοῦ ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις (Α. Π. 128 τοῦ 73) καὶ 2) ὅτι τὰ ὑποβαλλόμενα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ διάφορα τεκμήρια δεόν νὰ ᾧσι σπουδαῖα, ὠρισμένα καὶ σύμφωνα. (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 276). Ἀλλὰ δὲν χωρεῖ ἀναίρεσις ἐπὶ ἐσφαλμένῃ ἐφαρμογῇ τοῦ κανόνος τούτου, ἅτε τοῦ δικαστοῦ ἀφεθέντος ἐλευθέρου περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν δικαστικῶν τεκμηρίων (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 276 καὶ 256). Ἀναγκαῖον ὅμως δσακίς εἶναι κατὰ νόμον παραδεκτὰ (ὡς ἐν αἷς ὑποθέσεσιν ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις) ν' ἀποφαινηται περὶ αὐτῶν, ὑποβαλλομένων ὑπὸ τοῦ διαδίκου, ἄλλως ἢ ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ εἶναι ἀναιρετέα (Α. Π. 285 τοῦ 57). (*Ἴδε καὶ Δεδικασμένον).

Β. Ν. Φλογαίτης

Τελωνιακὴ νομοθεσία

λέγεται τὸ σύνολον τῶν εἰδικῶν νόμων, διαταγμάτων καὶ ἐγκυκλίων διαταγῶν, τῶν ἀφορώντων τὸ μὲν εἰς τὰς διατυπώσεις τὰς ἀπαιτουμένας διὰ τὴν ἐντὸς τοῦ Κράτους εἰσαγωγὴν καὶ τὴν ἐκτὸς αὐτοῦ ἐξαγωγὴν τῶν ἐμπορευμάτων, ὡς καὶ εἰς τὰ καταβλητέα καθ' ἑκατέραν τῶν περιπτώσεων τούτων τέλη ἐπὶ τῇ βράσει τοῦ δασμολογίου ἢ εἰς τὴν λύσιν τῶν περὶ τὴν ἐπιβολὴν τῶν τελῶν τούτων ἀμφισθητήσεων, καὶ προσέτι εἰς τὸν ὀργανισμόν καὶ τὴν ἐν γένει λειτουργίαν τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας, τὸ δὲ εἰς τὴν ἐπιβολὴν ποινῶν, σκοποῦσῶν τὴν ἐξασφάλισιν τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν τελωνιακῶν τελῶν καὶ τῶν τελωνια-

κῶν διατυπώσεων καὶ εἰς τὴν τηρητικὰ κατὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ποινῶν τούτων διαδικασίαν. Ἀνάγεται μὲν καθόλου ἡ τελωνιακὴ νομοθεσία εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς περιλαμβάνει δύο κατηγορίας δημοσθετημάτων, ἥτοι τοῦτο μὲν ἀστικῆς φύσεως, τοῦτο δὲ ποινικῆς. Ἐπομένως ἡ τελωνιακὴ νομοθεσία συνδέεται ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὰς περὶ δασμῶν δημοσιονομικὰς θεωρίας, αἵτινες ὑπαγορεύουσιν εἰς τὸν νομοθέτην τὴν ἀκολουθήσασθαι τὸ παρ' αὐτοῦ καθιερωμένον τελωνιακὸν ἢ δασμολογικὸν σύστημα (λ. χ. τὸ ἀπαγορευτικὸν ἢ τὸ προστατευτικὸν σύστημα), ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου, δι' ὧν συμπληροῦνται καὶ ὑποβοηθοῦνται αἱ ἐξαιρετικαὶ καὶ τελωνιακῶν παραβιάσεων διατάξεις, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ἀμφισθητοῦμενον διοικητικῶν τῶν τελωνείων. Ἐπιλαμβάνονται ἐνταῦθα νὰ πραγματευθῶμεν συστηματικῶς περὶ τῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας, — ἥτις δὲν ἐγένετο ἄχρι τοῦδε παρ' ἡμῖν ἀντικείμενον ἐπιστημονικῆς ἔργασίας — ἀναγκαζόμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὰς δημοσιονομικὰς περὶ δασμῶν θεωρίας καὶ νὰ περιορισθῶμεν ὅσον ἐνεστί ἐντὸς τῶν καθαρῶς νομικῶν ὁρίων. Διηρέσαμεν δὲ τὴν ὅλην εἰς παραγράφους, ὧν αἱ μὲν ὑπ' ἀριθ. I—XIV πραγματεύονται περὶ τῆς ἀστικῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας, αἱ δὲ λοιπαὶ περὶ τῆς ποινικῆς.

I. Ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος εἰσιστύνον τελωνιακοὶ σταθμοί. Αἱ ἀρχαῖαι ἀπὸ θῆραι, κεκτημένα ἄκμαζον ἐμπορεύματα, εἶχον ἐπιβάλλει εἰσαγωγικὸν τέλος εἰς τὰ εἰσκομιζόμενα εἰς τὸ ἄστυ ἱμνηύματα, ἐξ ὧν ἀπέλαυνον σπουδαῖαν προσόδων. Ἐὰν τελωνιακὰ τέλη ἐποικίλων ὑποκείμενα εἰς μειώσεις καὶ εἰς αὐτῶν νότα καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς.

ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Ὅσάκις δὲ κρίσις ἐπὶ ἡγήχετο εἰς τὸ δημόσιον ταμιεῖον, ἔνεκα πολέμου ἢ ἄλλων ἐξαιρετικῶν αἰτίων. ἢ ὕψους τοῦ τέλους ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων ὑπῆρχε πρόχειρος θεραπεία (Θουκυδίδου, Πελοποννησιακὸς Πόλεμος, Βιβλ. 7, 28). Ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς ἐδέχετο τοὺς εἰσκομίζοντας τὰ ἐμπορεύματα βαρβάρους (Δημοσθένους, πρὸς Λεπτίνην σελ. 369), ἀλλ' ἡ ἐξαγωγή ἐμπορευμάτων ἦτο σχεδὸν ἀλύπαρκτος, διότι ὁ Σίλων εἶχεν ἀπαγορεύσει τὴν ἐξαγωγὴν πάντων σχεδὸν τῶν ἐγγυρίων προϊόντων, πλην τῆς τοῦ ἐλαίου, τὸ ὁποῖον ἀφθόνως παρεῖχον οἱ ἐλαϊῶνες τῆς Ἀττικῆς. Ἡ ἐξαγωγή ναυπηγησίου ἢ ξυλείας μόνον ἐπὶ ἀδρῶ τελέσματος ἦν ἐπιτετραμμένη (Θεοφράστου, Χαρακτήρες Κεφαλ. 23). Οἰκονομικὴ διαίτησις καὶ ἰδίως τελωνιακὴ ὑπηρεσία ἦσαν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ὀργανωμένοι, κανόνες δ' ἴδιοι διεῖπον τὰ τῆς λειτουργίας αὐτῶν. Ὑπεύθυνοι εἰσπράκτορες, ἀπέναντι τῶν ὁποίων ὁ λαὸς ἐδείκνυτο εἰς ἄκρον αὐστηρόν διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν λογαριασμῶν, ἦσαν τεταγμένοι διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων καὶ ἰδίως τῶν τελῶν καὶ προστίμων (βλ. Baeck, Economie politique des Athéniens, et Blanqui Histoire de l'écon. polit. ch. 2). Ἐν Ρώμῃ τὸ τελώνιον ὀρίσματο ὑπὸ τὸ ὄνομα portorium καὶ ἐν Βυζαντίῳ ἐλαμβάνετο ἡ δέκατη ἐπὶ τῶν διὰ τῶν τελωνείων διερχομένων ἐμπορευμάτων. Καθ' ὅσον δὲ τὸ διάστημα τῆς Τουρκοκρατίας δὲν ἔπαυσαν ἐπιβαλλόμενοι τελωνιακοὶ δασμοὶ ὑπὸ τοῦ Κυριάρχου.

II. Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Καποδίστριας ἐκ τῶν πρώτων μελημάτων αὐτοῦ ἐθεώρησε τὸν διοργανισμὸν τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας. Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1018 ΙΔ' ψηφίσματος τῆς 25 Μαρτίου 1830 περὶ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ, ἔχων ὑπ' ὄψει τοῦ ὅτι ἡ εἰσπραξία τοῦ

τελωνείου εἶναι μίξ τῶν σημαντικῶν προσόδων τοῦ Κράτους», διεκονοῖτε τὰ τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ τῶν ἐξῆς βάσεων. Ὡς ἀρχὴν ἀνηγόρευσε τὴν ἐλευθέραν ἐμπορίαν, ὥρισας, ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται οὐδενὸς ἐμπορεύματος ἡ εἰσαγωγή ἢ ἐξαγωγή. Διέταξε δὲ, ὅτι ἐν μόνον τέλος ἡ τελωνίων θέλει πληρῶνεσθαι εἰς ὅλην τὴν Ἑπικράτειαν, τόσον διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἐκ ξένης Ἑπικρατείας πραγμάτων, ὅσον διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν τῆς ἐπικρατείας. Διὰ τοῦ ψηφίσματος τούτου ἐκυρώθη ἡ πρώτη διατίμησις ἐμπορευμάτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας εἰσπράττετο τὸ τελώνιον, προσδιορισθὲν εἰς $6 \frac{0}{10}$ διὰ τὴν ἐξαγωγὴν, ἐνῶ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τὸ τελώνιον ὀρίσθη κατὰ τὴν διάταξιν, ἣτοι κατ' εἶδος (βλ. κατωτέρω). Ὡς πρὸς δὲ τὰ μὴ συμπεριλαμβανόμενα κατὰ τὴν διάταξιν εἶδη τὸ τελώνιον προσδιωρίσθη εἰς 10 τοῖς $0/10$. Ἀνεγράψαν ὁμοῦ ἐν ἰδίῳ πινάκι ἐξαιρέσεις τινὲς τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους. Ὡς πρὸς τὰς ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταβιβαζόμενας πραγματείας ὀρίσθη νὰ πληρώνηται ἐν τοῖς $0/10$. Πλην τούτων, τὸ ψήφισμα διέλαβε καὶ διατάξεις τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ. Ἀνέγραψε τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ πλοιοῦρχου νὰ παρουσιάζῃ ἐντὸς 24 ὥρῶν εἰς τὸ τελωνεῖον τὸ δηλωτικὸν του (manifeste), δι' ὅτας πραγματείας ἔχει εἰς τὸ πλοῖόν του φορτωμένας, καὶ τὴν τοῦ ἐμπορίου νὰ διδῇ καθαρὰν διασάφησιν διὰ τὰς παραλαμβανόμενας πραγματείας. Ὡς ποινὴ τοῦ λαθρεμπορίου, ἐν περιπτώσει δηλ. δολιότητος, ὀρίσθη ὀκταπλοῦν τελώνιον.

Ὁ Καποδίστριας προὐνόησε καὶ περὶ διαμετακομίσεως, ὥρισας ὅτι αἱ πραγματεῖαι, αἱ ἀπὸ ξένης Ἑπικρατείας προερχόμεναι καὶ στελλόμεναι εἰς ξένην Ἑπικράτειαν δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τελωνίου τῆς εἰσαγωγῆς, ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τῆς

διαμετακομίσεως τέλους, προσδιορισθέντος διὰ μὲν τὰ χειροτεχνήματα καὶ τὰ βαρέα εἶδη εἰς ἓν τοῖς $\frac{9}{10}$, διὰ δὲ τὰ ἐλαφρὰ καὶ ὀγκώδη εἰς $\frac{2}{3}$ τοῖς $\frac{9}{10}$ ἐπὶ τῆς ὅλης ποσότητος τῆς ἐκτιμήσεως, ἀφοῦ πρῶτον ἀφαίρεθῶσιν ἀπ' αὐτῶν 20 τοῖς $\frac{1}{10}$. Ἡ νῆσος Σῦρος ὠρίσθη ὡς μόνος τόπος διαμετακομίσεως πραγματειῶν αἷως νὰ κατασταθῶσι δημόσιαι ἀποθήκαι καὶ εἰς ἄλλας ἐμπορικὰς πόλεις τοῦ «Κράτους».

Ἐτερον Ψήφισμα τῆς 3 Νεβρίου 1830 ἐτροποποίησε τὸ πρῶτον, ἐπιβαλὼν τέλος εἰς τὰς ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας μεταφερόμενας πραγματείας, ἕνεκεν τῆς ἀπορίας τοῦ δημοσίου ταμείου. Τὰ πρὸς γεωργίαν ὅμως καὶ τροφὴν ζῶα καὶ τὰ γεννήματα, μεταφερόμενα ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας, ἀπὸ πηλλάγησαν τελωνίου, διδομένης ἀποχρώσεως ἐγγυήσεως, ὅτι τὰ εἶδη ταῦτα ἐν ὅλῳ εἰσὶν ἐξαχθῆ ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας.

III. Οἱ τελωνιακοὶ ὀργανισμοὶ τοῦ 1842 καὶ 1843. Ὑπὸ τὸν Βασιλέα Ὁθωνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν τελωνιακὴν ὑπηρεσίαν διεῖπεν ὁ ὀργανισμὸς τοῦ Κυβερνήτου τῆς 25 Μαρτίου 1830. Τὸ Δ. τῆς 25 Μαρτίου 1833 περὶ συμπαραλοῦς τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν μερῶν τοῦ Κράτους εἰς τὸν τελωνιακὸν σύνδεσμον εἶναι τὸ μόνον ἀξιοσημείωτον νομοθέτημα ἄχρι τοῦ ἔτους 1842, ὅποτε ἦλθεν εἰς φῶς νέος τελωνιακὸς ὀργανισμὸς. Διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου συμπεριελήφθησαν εἰς τὸν *Γενικὸν Τελωνιακὸν Σύνδεσμον* ὅλα τὰ ἄχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διατελοῦντα ὑπὸ τὴν τουρκικὴν διοίκησιν μέρη τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὅτινα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Πλὴν τοῦ Διατάγματος τούτου, ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἄλλα τινά, ἐξ ὧν μνημονεύομεν τὸ Διάταγμα τῆς 1113 Μαΐου 1835 (Ἐφημερίς Κυβερνήσεως 15 τῆς

11 Μαΐου 1835), δι' οὗ καθιερώθη τὸ τελωνιον ἐπὶ ἐντελῶν ἐντοπίων προϊόντων, ὅτινα μετακομίζονται ἀπὸ λιμένος εἰς λιμένα τοῦ Βασιλείου ἢ ἐξάγονται ἐκ τῆς Ἐπικρατείας. Διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου ἐγένετο ἀρχὴ καταργήσεως τῶν ἐσωτερικῶν τελωνιακῶν τελῶν. Ἡ ἐν Πειραιεὶ διαμετακομίσις μόλις συνεστάθη διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 28 Μαρτίου⁹ Ἀπριλίου 1835, μετ' ὀλίγον δὲ συνεστάθη τοιαύτη ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἐν Πάτραις.

Μετὰ ταῦτα ἐμεσολάβησεν ὁ βραχὺ ἐπιζήσας νόμος τῆς 25 Μαΐου 1842 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους (Ἐφημ. Κυβερ. 11 τῆς 20 Μαΐου 1842), ὅστις ἀντικατέστησε τὸ Ψήφισμα τῆς 25 Μαρτίου 1830¹. Ταχέως ὅμως ἡ πείρα ἀπέδειξεν ἀναγκαίως τινὰς μεταρρυθμίσεις, δι' ὅ καὶ ὁ νόμος τῆς 19 Μαρτίου 1843 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους ἐπὶ ἦλθεν, ὅστις καὶ σήμερον, ὑπὸ πολλῶν ὅμως μεταγενεστέρων νόμων τροποποιηθεὶς καὶ συμπληρωθεὶς, ἀποτελεῖ τὸν τελωνιακὸν ἡμῶν ὀργανισμόν. Ὁ νόμος τοῦ 1843 κατήργησε τὸ δυνάμει τοῦ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1830 Ψήφισμα εἰσπραττόμενον τελωνιακὸν δικαίωμα διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μετακομιζόμενα ἐμπορεύματα. Ὄρισε δὲ, ὅτι δι' ὅλα τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταφερόμενα ἐμπορεύματα, τὰ ὅποια ἐξαγόμενα ὑπόκεινται εἰς τελωνιον, θέλει διδασθαι ἐγγυήσις

¹ Ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ τῆς Ἐφ. τῆς Κυβερ. ἐδημοσιεύθη ὁ τελωνιακὸς ὀργανισμὸς τοῦ 1842, ἐξ ἀρθρῶν 1-127, διὰ τοῦ ὁποίου ἡκυρώθησαν αἱ περὶ τελωνείων ἐν ἰσχύϊ ἄχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διατάξεις, καθ' ὅσον ἀντιβαίνουν εἰς ἀπὸ τῶν καὶ τὸ Δ. περὶ σχηματισμοῦ τῶν τελωνείων καὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὸ προσωπικὸν αὐτῶν τῆς 25 Μαΐου (6 Ἰουνίου) 1841.

περὶ τῆς ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταφορᾶς αὐτῶν. Ἡ κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς μεταφορᾶς ἐδικαιολογήθη, διότι τοῦτο οὐδὲν στηρίζεται εἰς δικαίαν διανομῆς τοῦ συστήματος, διότι δὲν ἐπιβιβρύνει ὅλους τοὺς καταναλωτάς. Ἄλλοι νόμοι, ἀφορῶντες εἰς τροποποιήσεις καὶ συμπληρώσεις τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ, εἶναι κυρίως: ὁ ΧΞΘ' τῆς 7 Αὐγούστου 1861, ὁ ΧΙΣ' τῆς 12 Ἰουνίου 1877, ὁ ΧΔΣ' τῆς 29 Ἰουνίου 1877, ὁ ΩΙΑ' τῆς 15 Ἀπριλίου 1880, ὁ Α' τῆς 26 Μαρτίου 1883, ὁ ΑΦΙΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ὁ ΑΨΑ' τῆς 2 Φεβρουαρίου 1889, ὁ ΑΨΔΣ' τοῦ 1889, ὁ ΑΦΚΑ' τοῦ 1891, ὁ ΑΦΘ' τοῦ 1892, ὁ ΒΙ' τοῦ 1892, ὁ ΒΕΔ' τοῦ 1892, ὁ ΒΡΝΘ' τοῦ 1893, ὁ ΒΥΙΖ' τοῦ 1896 (περίλαμβάνονται πάντες ἐν Φλογαίτου Παράρτηματι Δικαστικῶν Νόμων καὶ Συμπληρώμασιν αὐτοῦ) καὶ ἕτεροί τινες, ὧν μνεία γενήσεται ἐν τῷ οἰκείῳ τόμῳ.

IV. Τὰ τελωνεῖα ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου, ὡς ὄργανα διατηρήσεως μιᾶς τῶν σπουδαιωτέρων δημοτικῶν προσόδων (Β. Δ. 3/15 Ἀπριλίου 1883, ἀρθρ. 2, γ', ιε' καὶ 3). Ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει συσταθῆ ἰδίον τμήμα τῶν ἐμμέσων φόρων, τὸ Γ' τμήμα τοῦ Ὑπουργείου, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάγεται ἡ ὑπηρεσία τῶν τελωνίων καὶ ἡ τοῦ ἐθνικοῦ τυπογραφείου καὶ λιθογραφείου. Τὸ τμήμα τοῦτο ἐπιβλέπεται οὐ μόνον τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν βεβαίωσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν εἰσπραξίν τῶν τελωνιακῶν τελῶν τῆς τε εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Τὸ τμήμα τοῦτο ἐπαγρυπνεῖ, ὥπως ἡ εἰσαγωγή καὶ ἡ ἐξαγωγή ἐνεργῇται ἐκτελεστικῶς πρὸς τοὺς ὅρους καὶ τὰς διατάξεις τῶν καίμωνων νόμων καὶ κανονισμῶν, ὥπως ἡ ἐντὸς τοῦ Κράτους με-

ταφορὰ τῶν ἐμπορευμάτων, ἡ διαμετακίσεις καὶ πᾶν ὅτι ἀνάγεται εἰς τὴν ἐν γένει τελωνιακὴν ὑπηρεσίαν ἐνεργῇται κατὰ τὸ προσήκον.

V. Τὴν διεύθυνσιν τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας ἀσκεῖ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἔχων συνυπεύθυνον τὸν τμηματάρχην τοῦ τελωνιακοῦ τμήματος, ὅστις εἶναι εἰς ἓκ τῶν τμηματάρχων τοῦ Ὑπουργείου, ἐπιφορτιζόμενος διὰ τῆς διεύθυνσεως τοῦ τμήματος τοῦτου διαταγῇ τοῦ Ὑπουργοῦ. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ τμηματάρχου ὑπηρετοῦσιν ἐν τῷ τελωνιακῷ τμήματι τέσσαρες ὑπουργικοὶ γραμματεῖς Α' ἢ Β' τάξεως καὶ ἀνάλογοι γραφεῖς. Τὰ καθήκοντα τοῦ τμηματάρχου καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τοῦ τμήματος κανονίζονται ὑπὸ τῶν οἰκείων Β. Διαταγμάτων τῶν ἐτῶν 1864 καὶ 1865 περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ γραφεῖς λαμβάνονται ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου, ἐπιζόμενοι διὰ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργοῦ.

VI. Τὸ Κράτος διαιρεῖται, κατὰ τὸν νόμον ΑΨΔΣ' τῆς 3 Ἀπριλ. 1889 περὶ τελωνιακῆς διαιρέσεως κτλ., εἰς 37 τελωνιακὰ διαμερίσματα, ἄλλα, κατὰ τὴν τῶν νόμων ΑΦΚΑ' τοῦ 1891, ΒΙΝΘ' τοῦ 1893 καὶ ΒΤΔ' τῆς 4 Ἰουνίου 1895 ὑπάρχουσι 35 διαμερίσματα, ἧτοι 9 τελωνεῖα Α' τάξεως, 7 Β' καὶ 19 Γ', εἰς ἃ ὑπάγονται ὑποτελωνεῖα μὲν 8 Α' τάξεως, 11 Β', 36 Γ', τελωνιακοὶ σταθμοὶ 44 καὶ τελωνιακὰ φυλακεῖα 106. — Τὸ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας τῶν τελωνίων διακρίνεται, τὸ μὲν εἰς τοὺς τελωνιακοὺς υπαλλήλους, οἱ εἶναι ὁ τελωννὴς, ὁ ἐλεγκτὴς τελωνεῖου, ὁ υπελεγκτὴς, ὁ ἐπιστάτης τῆς διαμετακομίσσεως, ὁ τελωνιακὸς ταμίης (νόμος ΑΨΔΣ' τοῦ 1889, ἀρθρ. 5), ὁ ἀποθηκάρχος καὶ ὑποθηκάρχος, ὁ ὑποτελωννὴς, ὁ τελω-

νοσταθμάρχης, οί γραμματεῖς καὶ λοιποὶ κατώτεροι ὑπάλληλοι τῶν τελωνείων, τὸ δὲ εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς τελωνοφυλακῆς, τὰ ὅποια κατὰ τοὺς ν. ,ΒΠΣ' τῆς 18 Αὐγούστου 1892 καὶ ,ΒΣΕΘ' τῆς 21 Ἰουνίου 1895 περιωρίσθη εἰς 520 φύλακας, 7 δεκάρχας α' τάξεως καὶ 17 δεκάρχας β' τάξεως. Ἡ τελωνοφυλακὴ διοργανώθη ὑπὸ τοῦ νόμου Χ'Δ' τῆς 15 Σεπτ. 1861 καὶ τοῦ νόμου ΑΦΔ' τῆς 28 Μαΐου 1887. (Ὅρα καὶ Β. Δ. 17 Σεπτεμ. 1861, 11 Ἰουν. 1862, 16 Ἀπριλίου 1877, 16 Ἰουλίου 1887, 1 Ἰουνίου 1888 καὶ νόμος ΤΓ' τῆς 15 Δεκ. 1868). Ἐτεροὶ νόμοι ἀφορῶντες εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν τελωνείων εἶναι ὁ ΑΨΚΑ' τῆς 16 Μαρτίου 1891, ὁ ΒΙ' τῆς 7 Ἰουλίου 1892, ὁ ,ΒΡΕ' τῆς 17 Δεκ. 1892, ὁ ,ΒΡΝΘ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 καὶ ὁ ,ΒΤΔ' τῆς 4 Ἰουνίου 1895. Τὰ καθήκοντα τῶν τελωνιακῶν ὑπαλλήλων κανονίζονται ὑπὸ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 21 Ἰουνίου 1889. Κατὰ δὲ τὸ Β. Δ. τῆς 8 Ἀπριλίου 1859 τὰ τελωνιακὰ γραφεῖα ἀνοίγουσιν, ἀπὸ μὲν τῆς 9 Μαρτίου μέχρι τῆς 11 Σεπτεμβρίου κατὰ τὴν 8 ὥραν π. μ. καὶ παρατείνουσι τὴν ἐργασίαν μέχρι τῆς 6 μ. μ. γινομένης διακοπῆς κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἐπὶ δύο ὥρας, ἥτοι ἀπὸ τῆς 12 μέχρι τῆς 2 μ. μ., ἀπὸ δὲ τῆς 12 Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 8 Μαρτίου τὰ τελωνιακὰ γραφεῖα θέλουσι μένει ἀνοικτὰ ἀπὸ τῆς 9 ὥρας π. μ. μέχρι τῆς 5 μ. μ. ἄνευ διακοπῆς.

Εἰς τὴν τελωνιακὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους ἀνήκει καὶ ἡ τῶν ἀτμοτελωνιδίων, ἥτις διὰ τοῦ νόμου ΑΥΚΑ' τῆς 13 Ἀπριλίου 1887 ὑπήχθη εἰς τὴν δικαιοσίαν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, τῶν πληρωμάτων τῶν ἀτμοτελωνιδίων συγκροτουμένων, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων τούτων, ἐξ ἀνδρῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Τὸ Β. Διάταγμα τῆς 19 Μαΐου

1887 ὠργάνωσε τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀτμοτελωνιδίων.

Οἱ τελωνιακοὶ ὑπάλληλοι καὶ φύλακες πλὴν τῶν κοινῶν πρὸς τοὺς λοιποὺς ὑπαλλήλους τοῦ Κράτους ὑποχρεώσονται τῆς ὁρκοδοσίας, τοῦ μὴ ὑπηρετεῖν εἰς τὸν πόνον, ἐξ οὗ κατὰγονται, ἢ ἔλαθον σύβηνον, ἢ ἐνήσκησαν κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν τὰ πολιτικὰ δικαιώματα αὐτῶν (νόμος ΦΜ' τοῦ 1875 καὶ ΑΦΙ' τῆς 28 Μαΐου 1887), τῶν περιορισμῶν τῶν προσόντων, ὡς ταῦτα κανονίζουσι ὡς πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους οἱ νόμοι ,ΒΡΠ' τῆς 17 Δεκεμβρ. 1892, ἄρθρ. 25-48, ,ΒΣΕΖ' τῆς 21 Ἰουν. 1895 καὶ ,ΒΤΣ' τοῦ 1859, ὑπόκεινται εἰς ἐξαιρετικὰς τινας διατάξεις. Οὕτως οἱ τελῶναι, οἱ ἐλεγκταί, οἱ ὑπελεγκταί, οἱ ἐπιστάται τῆς διαμετακομίσεως, οἱ ἀποθηκάριοι, οἱ ὑποτελωνῶναι καὶ οἱ τελωνοσταθμάρχαι δίδουσιν ἐγγύησιν, εἴτε εἰς χρήματα, εἴτε εἰς χρεώγραφα, πρὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν, (νόμος ΑΨΛΣ' τοῦ 1889, ἄρθρ. 14), οἱ δὲ προϊστάμενοι τῶν τελωνείων καὶ οἱ ἐλεγκταί, ὡς καὶ οἱ ἀναπληρωταί αὐτῶν εἰσὶν ἄλληλοι γύως ὑπεύθυνοι πρὸς τὸ Δημόσιον διὰ πᾶσαν ἀνακαλυφθεῖσαν ἑλλειψιν ἐπὶ τῆς ἐν γένει διαχειρίσεως ἐκτὸς τῆς χρηματικῆς, δι' ἣν εὐθύνονται οἱ προϊστάμενοι τῶν τελωνείων. Παρ' οἷς δὲ τελωνείοις εἰσὶ διωρισμένοι τελωνιακοὶ ταμίαι, ἡ εὐθύνη ὡς πρὸς τὴν χρηματικὴν διαχείρισιν περιορίζεται εἰς μόνους τοὺς ταμίαις (νόμος ΑΨΛΣ' ἄρθρ. 15). Ἀλλὰ καὶ ὅπου ὑπάρχουσι τελωνιακοὶ ταμίαι, οἱ τελῶναι ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπιβλέπωσι τοὺς τελωνιακοὺς ταμίαις ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν κλπ. (Β. Διάταγμα 27 Δεκεμ. 1889 περὶ καθήκοντων τῶν τελωνιακῶν ταμίων). Πλὴν δὲ τοῦ νενομισμένου μισθοῦ (ν. ΑΨΛΣ' ἄρθρ. 3), οἱ τελῶναι δικαιοῦνται ποσοστώων, ὡς καὶ οἱ τελωνιακοὶ ταμίαι ἐπὶ

τῶν παρ' αὐτῶν εἰσπραττομένων, μὴ τελωνιακῶν ἐσόδων, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 6 τοῦ νόμου ΑΨΛΣ' τοῦ (1889). Τοιαῦτα ἐσοδα εἶναι τὰ λιμενικὰ καὶ δημοτικὰ.

VII. Τὰ τελωνιακὰ ἐσοδα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν τελωνιακῶν δικαιωμάτων ἢ τελῶν, ἐκ τῶν εἰς τὰ τελωνεῖα εἰσπραττομένων ἐγγείων φόρων καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων, ἔχουσι πάντα τὴν ἔννοιαν τοῦ φόρου ἢ τὴν τῆς ποινῆς, δι' ὃ δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰ μὴ διὰ νόμου (Συντάγματος ἄρθρ. 59). Ἐν τούτοις, κατὰ τὸν ἰσχύοντα νόμον 'ΒΡΚΑ' τῆς 80 Δεκεμ. 1892 περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου (ἄρθρ. 9) ἐπιτρέπεται, ὅπως διὰ Β. Διατάγματος, ἐκδοδικομένου τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἐπιβληθῶσι πρόσθετα τέλη, ἀνώτερα τῶν νομοθεσιμῶν κατὰ τὰ τρία δεκατημόρια ἐπὶ ἐμπορευμάτων καὶ προϊόντων προερχομένων ἐκ Κρατῶν, φορολογούντων τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἢ τὰ ἐξ Ἑλλάδος προερχόμενα ἐμπορεύματα καὶ προϊόντα βαρυτέον τῶν ἐξ ἄλλων Κρατῶν προερχομένων. Εἰς ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν δὲν ἐπιβάλλεται εἰσπραγτικὸν τέλος κατὰ τὸ ἐν ἰσχύι δασμολόγιον, ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος δαπάνης μέχρι 15 τοῖς 0/0 ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς ἀξίας τῶν, προσδιοριζομένης κατὰ τὰ ἄρθρα 3 καὶ 4 τοῦ αὐτοῦ νόμου. Τὰ οὕτως ἐπιβιβαλλόμενα τέλη χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς *διαφορικά* (*droits différentiels*), λέγονται ἤ ἐν τῇ ἐπισήμῃ καὶ ἀπαγορευτικὰ (*prohibitifs*) ὑπὲρ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἡ ἐπιβολὴ αὐτῶν ἐξάγεται τελείαν ἀπαγόρευσιν τῆς εἰσόδου τῶν δι' αὐτοῦ βαρυνομένων ξένων ἐμπορευμάτων, τῶν προερχομένων ἐξ ὠφισμένων Κρατῶν, ἐνῶ τὰ αὐτὰ ἐμπορεύματα κατὰ τὸ δασμολόγιον, προερχόμενα ἐξ ἄλλων Κρατῶν, γίνονται δεκτὰ

ἐπὶ καταβολῇ μικροτέρου τέλους. Τὰ διαφορικά τέλη ἐπιβάλλονται πρὸς προστασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων, ὡς μέτρον ἐκδικήσεως κατὰ τῶν Κρατῶν ἐκείνων, ἅτινα βαρέως δασμολογοῦνται τὰ ἡμεδαπὰ προϊόντα κατὰ τὴν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν εἰσαγωγὴν των, ἀποδιώκουσιν αὐτὰ ἐξ αὐτῆς.

VIII. Δασμολόγιον (*tarif*) λέγεται ὁ πίναξ ὃ προσδιορίζει τὰ τέλη τὰ ἐπιβαλλόμενα ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγόμενων ἐμπορευμάτων (Ν. 'ΒΡΚΑ', ἄρ. 2 § α'). Τὸ Ψ. τοῦ Κυβερνήτου μεταχειρίζεται τὸν ὅρον *Διάταξις ἀντὶ δασμολογίου*, τοῦ ὁποῖου ἐγένετο χρῆσις τὸ πρῶτον διὰ τοῦ δασμολογίου τῆς 18 Ἰουνίου 1857. Τὰ δασμολόγια ἐρίζουσιν οὐ μόνον τὰ τέλη, τὰ ἐπὶ τῶν εἰσαγόμενων ἐμπορευμάτων ἐπιβαλλόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων. Ἀλλὰ τέλη ἐξαγωγῆς εἰλαχιστα ὑπάρχουσιν ἐν ἰσχύι, διότι ὁ νόμος ἐννοεῖ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων, ἀπαλλάσσων αὐτὰ τοιούτων τελῶν. Περὶ τούτων θέλομεν διαλαθεῖ κατωτέρω (XII, Β'). Ὡς ἐν ἀρχῇ εἴρηται, τὰ τελωνιακὰ τέλη ἀναφαίνονται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων, δὲν ὑπάρχει δὲ Κράτος, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ προσέδραμεν εἰς τὴν πηγὴν ταύτην, ὅπως ἀνεύρη ἐσοδα πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν του. Χαρακτηρίζονται δὲ τὰ τελωνιακὰ τέλη ὡς ἰδιωτικοί (*suvi generis*) φόροι καταναλώσεως, Beaulieu, *Traité de la Science des finances* t. I. p. 573 ἔκδοσις 1892. Καθὼς ὑπάρχουσι φόροι καταναλώσεως, εἰσπραττόμενοι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῇ παραγομένων καὶ καταναλισκομένων εἰδῶν, οὕτως ὑπάρχουσι φόροι καταναλώσεως, εἰσπραττόμενοι εἰς τὰ μεθόρια, δι' ὧν διέρχονται τὰ τελωνιζόμενα εἶδη. Δικαιολογοῦνται δὲ τὰ τελωνιακὰ τέλη ἐκ δύο ἀποψέων. Τὸ μὲν, ὡς ἀντάλλαγμα τῆς εἰς τὰ ἄλλα-

δαπὰ προϊόντα παρεχόμενης προστασίας, τὸ δέ, λόγω συμφητισμοῦ τῶν βαρῶν, ἅτινα φέρει ἡ ἐγχώριος παραγωγὴ καὶ τῶν ὑπαικῶν τὰ ξένα προϊόντα εἶνε ἀπηλλαγμένα. Πολλὰκις χρησιμοποιοῦνται τὰ τελωνιακὰ τέλη, ὅπως ἐπιβαρυνθῶσι ξένα τινὰ προϊόντα, οἷς ὅμοια δὲν παράγονται ἐν τινὶ χώρᾳ, ἐνθα ταῦτα καταναλίσκονται. Ἀλλὰ καὶ πρὸς προστασίαν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ἐπιβάλλονται τέλη εἰσαγωγῆς, ὅπως προφυλάξωσι τὴν βιομηχανίαν ταύτην ἀπὸ τοῦ συναγωνισμοῦ πρὸς τὰ ξένα προϊόντα καὶ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καταλίωσιν τῶν ἐγχωρίων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ εἰσαγωγικὰ τέλη λέγονται προστατευτικὰ (droit protecteurs), παύοντα νὰ ὦσιν ἀπλῶς ταμεινικὰ (droits fiscaux). Ἐνταῦθα δεόν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἐν τῇ ἐπιστήμῃ γεννῶνται σπουδαίτατα ζητήματα, τὰ μὲν καθαρῶς δημοσιονομικὰ, ὡς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἑνᾶσκει τὸ δασμολόγιον ἐπὶ τῆς προσόδου φόρου τινός, τὰ δὲ οἰκονομολογικὰ, ἥτοι πλουτολογικὰ, ὡς ἐκ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου διὰ τῶν προστατευτικῶν δικαιωμάτων, ζητήματα συναφῆ πρὸς ἕτερον, ἐὰν δὴ καὶ κατὰ πόσον εἶνε ὠφέλιμον καὶ δίκαιον, ὅπως οἱ γενικοὶ φόροι, οἵτινες βεβρύνουσι τοὺς γεωργούς, τοὺς βιομηχάνους καὶ τοὺς ἐμπόρους χώρας τινὲς εὐρίσχωσιν ἀντισταθμίματα εἰς τοὺς εἰσαγωγικούς δασμούς ἐπὶ τῶν προϊόντων τῶν ξένων χωρῶν, ἐν αἷς οἱ ἐσωτερικοὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν προϊόντων φόροι εἶναι ἥττον ὑψωμένοι. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων ὁ λόγος ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ νομικοῦ τούτου ἄρθρου.

Παρατηροῦμεν ὅμως, ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἀρχῆθην ὁ νομοθέτης ἀπέβλεψεν εἰς τὸν ταμεινικὸν χαρακτῆρα τῶν δασμῶν, καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο συνετάχθησαν τὰ δασμολογία τῶν ἐτῶν 1817 καὶ 1857

(ν. ΡΟΣ') καὶ μετέπειτα τὰ τῶν ἐτῶν 1884 (ν. ΑΡΗ'), 1887 (ν. ΑΝΚΕ') καὶ 1892 (ν. ΒΡΚΑ'). Ἐν τοῖς τελευταίοις ὅμως τούτοις καὶ ἐν τῷ μεταξύ διαφόρων νόμων ἐπῆλθον τροποποιήσεις, ὡς πολλάς, κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη, ἀφείλομεν εἰς τὸ προστατευτικὸν πνεῦμα τῆς ἐγγωρίου βιομηχανίας, τὸ ὁποῖον κατέλαβε τὸν νομοθέτην, ἀφ' ἧς μάλιστα ὡς ἐκ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἡ ἐγχώριος βιομηχανία ἤρξατο ἀναπτυσσόμενη, χωρὶς ὅμως ὡς ἐκ τούτων νὰ παύτῃ ἡ κυριαρχία τοῦ ταμεινικοῦ πνεύματος ἐν τῇ δασμολογίᾳ.

ΙΧ. Εὐρετήριοιον (repertoire) λέγεται ὁ γενικὸς πίναξ, ὁ περιέχων τὰς ὀνομασίας τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τὴν κατὰ τὸ γράμμα καὶ πνεῦμα τοῦ δασμολογίου κατάταξιν ἐκείνου αὐτῶν εἰς τὰς ἐν τῇ δασμολογίᾳ κλάσεις. Τὸ εὐρετήριοιον προσαρτᾶται τῷ δασμολογίῳ καὶ κυροῦται ἡ τροποποιεῖται διὰ Β. Διατάγματος (νόμος ΒΙΚΑ', ἄρθρον 2, § β'). Ἀλλὰ τοιοῦτον εὐρετήριοιον δὲν συνετάχθη εἰσέτι, καὶ ἐπομένως δὲν ὑφίσταται ἐν ἰσχύϊ, τοῦ διὰ τοῦ Β. Δ. τοῦ ἔτους 1884 κυρωθέντος τοιοῦτου, μὴ ἰσχύοντος κατόπιν τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ νόμου ΒΙΚΑ'. Ἐν τούτοις ἡ χρησιμότης τοῦ εὐρετηρίου ἐπιβάλλει τὴν ταχίστην σύνταξιν αὐτοῦ, διότι δι' αὐτοῦ μεγάλως θὰ διευκολύνηται ὁ τελωνισμὸς τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ὁ ἀρῶσιν αἱ κατ' αὐτὸν ἀμφισβητήσεις, αἷτινες σήμερον ὡς ἐκ τῆς πληθώρας αὐτῶν ἐπιβραδύνουσι κατὰ πολὺ τὴν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου.

Χ. Ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐπιδελιτέου κατὰ τὸν τελωνισμὸν τέλους ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν κατατίθεται ἡ διασάφησις. Ἐὰν ὅμως τὸ ἐμπόριον δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸς τελωνιακὰς ἀπολήκας ἡ ἐντὸς πλοίου καὶ

χοῦντος ἐν τῷ λιμένι, καθ' ἣν ἡμέραν παρεδόθη ἢ διασάφησις, ἢ ἂν δὲν ἐγένετο τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἑναρξίς τῶν παρεπομένων τῇ διασαφήσει πράξεων (τελωνισμοῦ ἢ ἀποταμιεύσεως) εἰς ἀμελείας ἢ εἰς ὑπαιτιότητος τοῦ καταθέσκαντος τὴν διασάφησιν, λαμβάνεται ὑπ' ὅψιν ἡ ἡμέρα τοῦ τελωνισμοῦ ἢ τῆς ἀποταμιευτικῆς πράξεως. — Ὡς πρὸς δὲ τὰ κατὰ τὴν εξαγωγήν ἢ μεταφορὰν ὑποβαλλόμενα εἰς φόρον ἢ οἰονόηποτε τέλος προϊόντα λαμβάνεται ὑπ' ὅψιν ἡ ἡμέρα τῆς φορτώσεως ὡς πρὸς τὸ ἰσχύον καὶ ἐπιβλητέον τέλος ἐπὶ τοῦ κατ' αὐτὴν φορτωθέντος ποσοῦ. — Ὡς πρὸς τὰ ἐκ καταςχέσεως ἢ ἐκ ναυαγίου προερχόμενα ἐμπορεύματα καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐγκαταλειμμένα καὶ ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς ἐκποιούμενα λαμβάνεται ὑπ' ὅψιν ἡ ἡμέρα τῆς ἐκποίησης (νόμος ΒΡΚΑ', ἀρ. 12). — Ὅταν εἰσάγῃται εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν σχέδιον νόμου περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ τελωνιακοῦ δασμολογίου, τὰ δι' αὐτοῦ προτεινόμενα νέα ἢ ὑψηλόμενα τέλη εἰσπράττονται εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νομοσχεδίου, ἂν καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο ὁρίζεται ἐν αὐτῷ. Ἄν ὅμως ἐπέλθῃ οἰαδήποτε μεταρρυθμίσις τοῦ νομοσχεδίου, ἐπιστρέφονται τοῖς δικαιοῦχοις τὰ ἐπὶ πλέον δυνάμει αὐτοῦ εἰσπραχθέντα τέλη (Νόμου ΒΡΚΑ' ἀρθρον 28). Κατ' ἴσχυρότερον λόγον ἄρα ἐπιστρέφονται τὰ εἰσπραχθέντα τέλη, ἂν τὸ νομοσχέδιον δὲν ἐπιψηφισθῇ ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ δὲν γίνη παντάπασι νόμος τοῦ Κράτους.

XI. Τὰ εἰσαγόμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐμπορεύματα δύνανται νὰ τίθενται ἀμέσως εἰς ἀνάλωσιν, ἢ εἰς ἀποταμιεύσιν ἢ ὑπὸ διαμετακόμισιν, ἢ νὰ εἰσάγωνται ἐπὶ προδωρινῇ ἀτελείᾳ. Ἐκ τῶν οὕτως εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων τὰ εἰσαγόμενα εἰς ἀνάλωσιν ὑποβάλλονται ἀμέσως εἰς τὴν

πληρωμὴν εἰσαγωγικῶν τελῶν. Πρὶν πληρωθῇ τὸ τελώνιον, δὲν συγχωρεῖται νὰ σηκωθῇ τὸ ἐμπόρευμα (νόμος τοῦ 1813, ἀρθρον 116). Ἡ διάταξις τοῦ αὐτοῦ ἀρθρου, καθ' ἣν διὰ Β. Διατάγματος ἐπιτρέπεται ἡ χορήγησις προθεσμιῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ τελωνίου δὲν ἰσχύει, τοῦ περὶ προθεσμιῶν Β. Διατάγματος τῆς 30 Νοεμβρίου 1835 καταργηθέντος διὰ τοῦ ΜΗ' ψηφίσματος τῆς 1 Ἰουλίου 1863 τῆς Β' ἐν Ἀθῆναις Συνελεύσεως. — Τὰ εἰς ἀποταμίευσιν τιθίμενα ἐμπορεύματα ὑποβάλλονται εἰς εἰσαγωγικὸν τέλος μόνον ἅμα τῇ εἰς ἀνάλωσιν εἰσαγωγῇ αὐτῶν. Τὰ δὲ ὑπὸ διαμετακόμισιν ἐμπορεύματα, ὡς καὶ τὰ ἐκ νέου ἀποστελλόμενα εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, ἀπαλλασσονται εἰσαγωγικῶν τελῶν. Παρ' ἣ μὲν δὲν ὑπάρχουσιν ἰδιαιτεροὶ ἀποθήκαι ἀποταμιεύσεως καὶ ἰδιαιτεροὶ διαμετακομίσεως. Ὑπάρχει ὁμοῦ διαφορά μεταξὺ ἀποταμιεύσεως (épôt) καὶ διαμετακομίσεως (transit), ἥτις ἐναργῶς ἐνδείκνυται ἐν τοῖς ἀρθροῖς 18 καὶ 19 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' περὶ δασμολογίου. Ἐθα διακρίνονται τὰ ἀποταμιευτικὰ δικαιώματα τῶν τῆς διαμετακομίσεως. Σημειώτεον, ὅτι τὰ τιθίμενα εἰς τὰς τελωνειακὰς ἀποθήκας ἢ τὸν τελωνειακὸν περίβολον ἐμπορεύματα εἰς οὐδὲν ὑποβάλλονται δικαίωμα ἐπὶ ὁκτῷ ἡμέρας, ἐφ' ἧς ἀπεδιδόσθησαν, συμπεριλαμβανομένης καὶ ταύτης (νόμος ΒΡΚΑ', 18, α'). (Ἰδὲ κατωτέρω XIII). Τὰ δὲ ὑπὸ προσωρινῇ ἀτελείᾳ εἰσαγόμενα δεόν νὰ χρησιμοποιηθῶσι δι' ὠρισμένην χρῆσιν ἢ βιοτεχνίαν, μεθ' ἧς νὰ ἐξαχθῶσιν ἐκ νέου, ἵνα μὴ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ εἰσαγωγικὸν τέλος (νόμος ΒΡΝΗ' τῆς 13 Φεβρ. 1893. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ἴδὲ κατωτέρω XIII Γ'.

Πᾶν ἐμπόρευμα, εἰσαγόμενον πρὸς ἀνάλωσιν, δεόν νὰ παρυσιασθῇ καὶ νὰ δηλωθῇ εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχήν, ὁ-

πως ἐξετασθῇ καὶ υποβληθῇ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ νομίμου τέλους. Ἡ ἐξέτασις τοῦ ἐμπορεύματος, ἡ βεβαίωσις καὶ ἡ εἰσπραξις τοῦ τέλους ἀποτελοῦσι τὴν ἐργασίαν, ἣτις λέγεται *τελωνισμός*. Διέπεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐξῆς κανόνων. Διὰ πᾶν εἰσαγόμενον ἐμπόρευμα κατατίθεται εἰς διπλοῦν ἀκριβῆς καὶ λεπτομερὲς διασάφησις,¹ διαλαμβάνουσα τὸ εἶδος, τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἐν γένει ποιότητα τῶν ἐμπορευμάτων (Νόμος τοῦ 1843, ἄρθρον 25). Ταῦτα δεόν νὰ σημειώνωνται εἰς τὰς διασαφήσεις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δασμολογίου, ἥτοι ἡ μὲν ποιότης τοῦ ἐμπορεύματος συμφώνως πρὸς τὴν κλάσιν, εἰς ἣν κατὰ τὸ δασμολόγιον ὑπάγεται τοῦτο, τὸ δὲ ποσὸν κατὰ βάρος, μέτρον ἢ ἀριθμὸν, καθ' ὅσον τὸ ἐμπορεύεται, δασμολογεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ βάρους, ἢ ἔτρου ἢ ἀριθμοῦ. Συντάσσονται δὲ αἱ διασαφήσεις ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν κεκατονισμένων ἐνσήμων² ἐντύπων, ὑποκείμεναι εἰς τέλος λεπτῶν 50 κατ' ἀκέραιον φύλλον, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 20, ἐδ. ἐ. τοῦ νόμου περὶ χαρτοσήμου. Τὸ ἐν τῶν ἐντύπων τῆς διασαφήσεως στέλλεται ἀμέσως πρὸς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχὴν. Διασαφήσεις γεγραμμένῃ μὲ ἀορίστους λέξεις καὶ μὴ καταδεικνύουσα τὸ πρᾶγμα κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, δὲν εἶναι δεκτὴ καὶ θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη. Ὑπάρχει δὲ ἀοριστία,

κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ νόμου, ΒΡΚΑ' τοῦ 1892 (τροποποιήσαν τὸ ἄρθρον 25 τοῦ Τελων. ὀργανισμοῦ), εἴτε διότι δὲν ὠρίσθη ἐν τῇ διασαφῇσι ἰκριθῶς κατὰ τὸ δασμολόγιον τὸ εἶδος τοῦ ἐμπορεύματος, εἴτε διότι δὲν ἐσημειώθη τὸ ποσὸν αὐτοῦ, κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις ταύτας, ὁ καταθέσας τὴν διασάφησιν ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ πρὸς τῷ εἰσαγωγικῷ τέλει καὶ δικαίωμα ἀντάστατον (νόμος ΧΙς' τοῦ 1877, ἄρθρον 4) 20 0/0 ἐπὶ τοῦ τέλους. Ἐὰν παραισέφρῃσε διαφορὰ εἰς τὰ ἀποτελοῦντα τὴν διασάφησιν δύο ἀντίτυπα, λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ὡς πρὸς τὸν καταλογισμὸν τοῦ τέλους καὶ τῶν τυχόν παρομαρτυσιῶν ποινῶν τὸ εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν ἀπομένον ἀντίτυπον. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ὁ δεχθεὶς τὴν διασάφησιν τελωνιακὸς υπάλληλος τιμωρεῖται διὰ τῆς ποινῆς τοῦ προστίμου δραχ. 25—100.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ νόμου, ΒΡΚΑ' αἱ κατὰ τὰς οἰκείας διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ κατατιθέμεναι διασαφήσεις ἀποτελοῦσι τίτλον ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου. Ἐὰν εὐρεθῶσιν ἐμπόρευματά ἐλάσσονα ἢ ὑποκείμενα εἰς τέλος κατώτερον τῶν εἰς τὴν διασάφησιν διαλαμβανόμενων, πληρώνεται τὸ τέλος κατὰ τὴν διασάφησιν. Ἐὰν δὲ εὐρεθῶσι πλεοναῖα ἢ ὑποκείμενα εἰς τέλος ἀνώτερον, πληρώνεται διπλοῦν τὸ ποσὸν τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, ὅπερ ἤθελε ζημιωθῇ τὸ δημόσιον, ἂν ἐν ἀνεκαλύπτει τῇ διαφορᾷ. Ἐν οὐδεμιᾷ δὲ τῶν περιπτώσεων τούτων τὸ πληρωτέον ποσόν, πρὸς τῷ τέλει τῷ ὀφειλομένῳ συμφώνως πρὸς τὸ εὐρεθὲν ποσὸν τοῦ ἐμπορεύματος καὶ τὴν κλάσιν εἰς ἣν ὑπάγεται τὸ ἐμπόρευμα, δύναται νὰ υπερβῇ τριάκοντα ἑκατοστὰ τοῦ τέλους τούτου, ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων τῆς § β' τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ νόμου Α' 279Θ', καθ' ἃς ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τοῦ λαθρεμπορίου. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ νόμου

¹ Νόμος ΧΕΘ' 7 Αὐγούστου 1861, ἄρθρον 2. Οἱ φορτῶνόντες ἐμπόρευματα διὰ τὰ μεταφθέρωσιν ἀπ' ἐνὸς εἰς ἄλλον τοῦ βασιλείου λιμένα ὑποχρεοῦνται νὰ παρουσιάζωσι καὶ εἰρήν διασάφησιν...

² Τὰ ἐνσημα ἐντυπα τῶν τελωνιακῶν διασαφήσεων, δηλωτικῶν καὶ ἄλλων ἐγγράφων γίνονται χάριν εὐκολίας, χωρὶς νὰ ποικίλονται ἐκ τούτου ἢ ἐπὶ κοινοῦ χαρτοσήμου σύνταξις αὐτῶν.

προκλείει τὴν περίπτωσιν τῆς πλάνης, καθιστῶσα ὑποχρεωτικὴν τὴν κατὰ τὴν διασάφησιν πληρωμὴν τοῦ τέλους, καὶ ἐκ τῆς πλάνης ἐσφαλμένως διασαφίσθησαν τὰ ἐμπορεύματα. — Ἐὰν κατὰ τὸν τελωνιακὸν ἐγερθῇ ἀμφισβήτησις μεταξύ τοῦ παραλήπτου καὶ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν ἐμπορευμάτων, ἀποφαίνεται ἀνεκκλήτως ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἀφ’ οὗ προηγουμένως ἀκούσῃ τὴν γνώμην ἐπιτροπῆς, συνισταμένης ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου ἢ τοῦ παρ’ αὐτοῦ ὑποδεικνυμένου νομικοῦ συμβούλου, 2) ἐκ τοῦ τμηματάρχου τοῦ τμήματος τῶν μεταλλείων καὶ μονοπωλίων, ἢ τούτου κωλυμένου, ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ἐκτελεστολόγου καὶ 3) ἐξ ἐνὸς οἰκονομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ διοριζομένου διὰ Β. Διατάγματος. Ἐὰν ὁ παραλήπτης ζητήσῃ τὴν παραλάβῃ τὰ ἐμπορεύματα, ὧν ἀμφισβητεῖται ἡ κατάταξις, εὐναιτὶς νὰ παραδώσῃ ταῦτα ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, ἀφ’ οὗ ἀδὲν ἀξιοχρεῶν προσωπικὴν ἢ χρηματικὴν ἐγγύησιν ὑπ’ εὐθύνῃν τῆς (νόμος ΒΡΚΑ¹, ἀρθρ. 2 καὶ 10). Κατ’ ἀρχὴν πᾶν ἐμπόρευμα, εἰσαγόμενον ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς τὴν ἐπικράτειαν, ὑποβάλλεται εἰς τέλος εἰσαγωγικόν. Τὸ τέλος τοῦτο εἶναι ἄσχετον πρὸς τὴν εἰδικῶν νόμων ἐπιβεβλημένον ἢ ἐπιβληθὲν ἐπὶ ὠρισμένων εἰδῶν ἢ ὅσον καταναλώσεως (νόμος ΒΡΚΑ¹, ἀρθρον 1). Τὰ ἐν τῷ δασμολογίῳ εἰσαγωγικῶν ὀριζόμενα τέλη διαιροῦνται εἰς γενικά (droits généraux) καὶ συμβατικά (conventionnels). Τὰ γενικά τέλη ἐπιβάλλονται ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων πάσης καταγωγῆς καὶ προελεύσεως, ἐὰν μὴ τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα δὲν σημειωθῶσι καὶ τέλοις συμβατικόν. Τὰ συμβατικά τέλη, ἅτινα περιλαμβάνουσι τέλη ἀπορριπτόμενα ἐν συμβάσεσι μετὰ ξένων αὐτῶν, ὡς καὶ τέλη κατώτερα τῶν γε-

νικῶν τελῶν, μὴ περιλαμβανόμενα ἐν συμβάσεσιν, ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν καταγομένων ἐκ κρατῶν, μεθ’ ὧν ἡ Ἑλλάς εἶναι συνδεδεμένη διὰ συμβάσεων παρεχουσῶν αὐτοῖς τὸ πλεονέκτημα τοῦτο ἢ πρὸς ἃ παρεχωρήθη αὐτὸ διὰ Β. Δ. συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 29 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ¹. Ἐτέρω κατηγορίᾳ τελῶν εἶναι τὰ κατ’ ἐκτίμησιν (droit à la valeur, ad valorem), ἅτινα κατὰ τὸ ἀρθρον 3 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐφαρμόζονται ἐξαιρετικῶς ἐπὶ τῶν εἰδῶν, ἅτινα λαμβανόμενα ὑπ’ ὄψιν τοῦ τε γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ δασμολογίου, δὲν δύνανται κατ’ ἀναλογίαν νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τινὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀλάσεων 2. Τὸ κατ’ ἐκτίμησιν ἐπὶ τῶν εἰδῶν τούτων ἐπιβαλλόμενον τέλος εἶναι 20 0/0 ἐπὶ τῆς εἰς τὸν τόπον τῆς εἰσαγωγῆς τρεχούσης αὐτῶν ἀξίας, εἰς ἣν δὲν περιλαμβάνεται τὸ πληρωτέον εἰσαγωγικόν τέλος. Ἐν περιπτώσει διενέξεως μεταξύ παραλήπτου καὶ τελωνιακῆς ἀρ-

¹ Χῶρτι ἀπολαύουσι σήμερον τοῦ συμβατικοῦ δασμολογίου εἶναι ἡ Γερμανία, ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Γαλλία, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἱ Ἀσιατικαὶ Χῶραι, ἡ Αὐстро-Οὐγγαρία, τὸ Βέλγιον, ἡ Δανία, ἡ Περσία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Τουρκία, ἡ Ἑλβετία, ἡ Σουηδία, ἡ Ὀλλανδία καὶ ἡ Ἰταλία. Ἡ διάρκεια τῆς συμβάσεως ὅμοια τῆς τελευταίας ταύτης λήγει τῇ 5 Μαΐου 1899, ἂν μὴ νῦν συνομολογηθῇ σύμβασις.

² Κατὰ τὸ δασμολόγιον ἡμῶν τὰ τέλη ἔχουσι προσδιορισθῇ κατ’ εἶδῃ ἐμπορευμάτων (droit spécifique) ρητῶς καθοριζόμενον ὑπὸ τοῦ δασμολογίου τοῦ εἰς εἶδος καὶ ποσὸν ἐμπορεύματος πληρωτέου τέλους, πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων ἀπορριπτικῶν, αἰτινες χωροῦσιν εἰς τὸν κατ’ ἐκτίμησιν (à la valeur) κανονισμόν.

χῆς ὡς πρὸς τὰ κατ' ἐκτίμησιν τελωνιζόμενα ἐμπορεύματα ἀποφθίνονται δύο πραγματογνώμονες, ὧν τὸν ἓνα διορίζει ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, τὸν δ' ἕτερον ὁ παραλήπτης. Ἐν περιπτώσει δὲ διαφωνίας καὶ τούτων, ἀποφαίνεται ὁριστικῶς εἰς ἐπιθεβαιωτῆς, διοριζόμενος ὑπὸ τῆς δικητικῆς ἀρχῆς, ἥ, ἐν ἐλλείψει τοιαύτης, ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου (νόμος 'ΒΡΚΑ', ἄρθρον 4). Τὰ ἐκ διαφόρων ὁλῶν ἢ εἰδῶ συγκείμενα ἢ συμπελεγμένα ἐμπορεύματα, περὶ ὧν εἰδικὸν τέλος δὲν ὁρίζεται ἐν τῷ δασμολογίῳ, ὑποβάλλονται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπικρατούσης ὁλῆς ἢ εἵδους. Τὰ τοιαῦτα ὅμως ἐμπορεύματα ὑποβάλλονται εἰς τὸ τέλος τῆς μᾶλλον φορολογουμένης ὁλῆς ἢ εἵδους, ὅταν ἡ συνθήκη αὐτῶν συνεπάγεται τὴν μεταβολὴν τῆς ἀξίας τοῦ ἐμπορεύματος πλεον τῶν 30 τοῖς 0/0 (νόμος 'ΒΡΚΑ', ἄρθρον 5). Τερμάχις ἡ μέρη μηχανῶν (ὕποκειμένων εἰς τέλος) καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων, εἰσαγόμενα κεχωρισμένως, ὑποβάλλονται εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ ἐμπορεύματος, ἐκτὸς ἂν εἰδικὸν τέλος ὁρίζεται δι' αὐτὰ ἐν τῷ δασμολογίῳ (ν. 'ΒΡΚΑ', ἄρθρον 6).

Κατ' ἐξαίρεσιν ἀπαλλάσσονται τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους τὰ κατὰ τὸ δασμολόγιον καὶ τὰ δυνάμει εἰδικῶν νόμων ἢ συμβάσεων ἐξηρημένα εἶδη, λ. χ. τὰ ὑλικά τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου Ἀθηνῶν (ν. ΠΙΣ' τοῦ 1880), τὰ τοῦ σιδηροδρόμου Π. Α. Π. (ν. ΔΜΣ') τοῦ 1882), τὰ τοῦ σιδηροδρόμου Βόλου—Λαρίσης (νόμος ΔΜΗ' τοῦ 1882) κλπ. Ἀπαλλάσσονται ὡσαύτως τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους καὶ πάντες φόροι ἢ δικαιώματα, ἐπιβαλλομένου εἰς τὰ ἐκ τῆς ἁλλοδαπῆς εἰταγόμενα εἶδη, τὰ πρὸς χρῆσιν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας προωρισμένα εἶδη καὶ τὰ λοιπὰ ἐν ἄρθρῳ 13 τοῦ νόμου 'ΒΡΚΑ' μνημονεύμενα εἶδη. Προσέτι ἀπαλλάσσονται τοῦ εἰσαγωγικοῦ

τέλους τὰ ἐν ἐδ. α'—18' τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ νόμου 'ΒΡΚΑ' ἀναφερόμενα εἶδη.

XII. "Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς λοιπὰς διατυπώσεις, αἵτινες δεόν νὰ τηρῶνται κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐμπορευμάτων, παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

A'. Ἡ εἰσαγωγὴ διακρίνεται κατὰ τὸν τελωνιακὸν ὁργανισμὸν εἰς τὴν διὰ θαλάσσης γινομένην (ἄρθρ. 13—34) καὶ εἰς τὴν διὰ ξηρᾶς (ἄρθρ. 39—41). Παντὸς πλοίου προσοριζομένου εἰς λιμένα ἢ ἄλλο μέρος τοῦ Βασιλείου, ὅπου ὑπάρχει τελωνιακὴ ἀρχή, εἴτε διὰ νὰ ἐκφορτώσῃ ὅλον τὸ φορτίον ἢ μέρος αὐτοῦ, εἴτε καὶ ἀπλῶς ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πλοῦν του, χρεωστῇ ὁ πλοίαρχος ἢ ὁ κυβερνήτης νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχὴν ἢ πλοῦν δηλωτικὸν¹ (manifeste) τοῦ φορτίου του ἐντὸς 24 ὥρων μετὰ τὴν προσορισμὸν του, συγχρόνως μετὰ τῆς ὑγειονομικῆς πιστοποιήσεως καὶ πρὸ τῆς ἐλευθέρως κοινωνίας αὐτοῦ (νόμος τελ. ὀργ. ἄρθρ. 13 καὶ ΠΙΑ' τοῦ 1880, ἄρθρ. 10). Ἐκ τῶν δηλωτικῶν τούτων, τὸ μὲν, ἀριθμηθέν καὶ ὑπογραφέν πρὸς τὸν ὑγειονόμου, στέλλεται πάραυτα πρὸς τὴν τελωνιακὴν ἀρχήν, τὸ δ' ἕτερον καταχωρίζεται εἰς βιβλίον καὶ μένει παρὰ τὸν ὑγειονομείῳ. Ὅσακις δ' ὁ πλοίαρχος ἢ ἀπεβίβασεν ὁλόκληρον τὸ φορτίον καὶ διευθύνεται πρὸς ἄλλον λιμένα τοῦ Βασιλείου, ἀποδίδεται εἰς αὐτὸν τὸ εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν ἀποσταλὲν δηλωτικόν.

¹ Τὸ δηλωτικὸν συντάσσεται ἐπὶ χαρτοσήμου δραχμῆς ἢ ἐπὶ τοῦ ἐνοσήμου ἐντύπου ἢ καὶ ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου, ἀρκούντως ἐπισημαίνηται διὰ κινητοῦ χαρτοσήμου, οὗ ἡ χρῆσις ἐπιτρέπεται καὶ παρὰ τοῦ συντάσσοντος τὸ δηλωτικὸν ἰδιώτου διαγράφοντος αὐτὸ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του (νόμος χαρτ. ἄρθρ. 20, ἐδ. 18' καὶ 19' καὶ ἄρθρ. 38).

ἄφου σημειωθῶσιν ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς τὰ αὐτόθι ἀποβιβασθέντα ἢ ἐπιβιβασθέντα ἐμπορεύματα. Ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ δηλωτικοῦ ὁ πλοίαρχος ἢ κυβερνήτης ὀφείλει νὰ δώσῃ ἰδιαιτέρας σημειώσεις διὰ τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὅποια φέρουν οἱ ἐπιβίτα ἐντὸς τοῦ κιβωτίου αὐτῶν, καθὼς καὶ διὰ τὰς ζωτροφίας καὶ τὰ ἐφόδια τοῦ πλοίου (νόμος ὀργ. ἄρθρ. 16). Τὰ τῆς συντάξεως τοῦ δηλωτικοῦ καὶ τὰς λοιπὰς διατυπώσεις, ἣ καὶ τὰς ἐπιβαλλομένας ποινὰς διὰ πᾶσαν παράβασιν, ὅρα ἐν ἄρθρῳ 13 καὶ ἐπομένοις τοῦ νόμου ¹. Ὁ ὅρος ὡς ἐγγιστα τίθεται ἐν τῷ δηλωτικῷ, κατὰ τὸ ἄρθρον 22 τοῦ τελων. ὀργανισμοῦ, ὅταν ὁ πλοίαρχος ἢ ὁ κυβερνήτης δὲν δύναται νὰ φανερῶσιν τὸ ἀκριβὲς πᾶσιν (βάρος, ἡρίθμῳ ἢ μέτρῳ) τῶν λυτῶν, γυτῶν ἢ στιβακτῶν ἐμπορευμάτων. Περί τοῦ ὅρου τούτου ὁρᾷ ἄρθρ. 22 τοῦ τελ. ὀργ. καὶ νόμον ΧΙς' τοῦ 1877, ἄρθρον 3. Ἡ παράβασις τοῦ ὅρου ὡς ἐγγιστα, ὅστις ἐπὶ μὲν τῶν εἰσαγομένων, τῶν μὲν ἀνεπιδέκτων αὐξήσεως ἢ μειώσεως, ὁρίζεται εἰς 3 τοὶς 0/0, ἐπὶ δὲ τῶν ὑποκειμένων εἰς 5 τοὶς 0/0, ἐπὶ δὲ τῶν ἐξαγομένων καὶ μεταφερομένων προϊόντων, τῶν μὲν ἀνεπιδέκτων εἰς 5 τοὶς 0/0, τῶν δὲ ὑποκειμένων εἰς αὐξομειώσιν εἰς 10 τοὶς 0/0, ἐπάγεται τὴν πληρωμὴν ἀπλοῦ ἢ τετραπλοῦ, λέγω π. οστίμου, τέλους, κατὰ τὰς περιστάσεις ². Σημειωτέον, ὅτι ἡ εἰ-

σχωγὴ ἐμπορευμάτων ἐπιτρέπεται μόνον διὰ τῶν τελωνείων καὶ ὑποτελωνείων, ἐφ' ὅσον εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα δὲν ἀπηγορεύθῃ ὡς πρὸς τινὰ ἐμπορεύματα διὸ Β. Διατάγματος. Δύνανται ὅμως διὰ Β. Διατάγματος νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ εἰσαγωγή καὶ δι' αὐτῶν, ἐξαιρέσει τῶν τελωνείων α' ἢ β' τάξεως (νόμος ΒΡΚΑ', 17, α').

Διασάφησις εἶναι τὸ ἔγγραφον, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι ἡ παραλαβὴ τῶν ἀποβιβασθέντων ἐμπορευμάτων παρὰ τοῦ προσώπου εἰς ὃ ταῦτα ἀνήκουσιν, ὅπερ λέγεται παραλήπτης. Ἡ ἀποβιβασις αὐτῇ δὲν δύναται νὰ γίνῃ πρὶν ἢ δοθῇ εἰς τὸ ὑγειονομεῖον τὸ δηλωτικόν (νόμος τελ. ὀργ. ἄρθρον 1b) καὶ ἄνευ γραπτῆς ἰδέας τοῦ προϊσταμένου τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς (ν. Δ' 2740' τοῦ 1892, ἄρθρ. 1). Ἡ κατατιθεμένη διασάφησις θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ τελωνίου καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ καὶ ἀντιγράφεται, πρὸ τοῦ τελωνισμοῦ τῶν ἐμπορευμάτων, δλόκληρος εἰς τὸ ἐπὶ τοῦτῃ ὑπάρχον βιβλίον τῆς καταχωρίσεως (ν. ὀργ. 26 καὶ ΧΙς' τοῦ 1877, ἄρθρον 5). Μεθ' ὃ δὲ τὰ τελώνησι καὶ ὁ ἐλεγκτὴς ἀνοίγουσιν ἐν τῷ τελωνιακῷ καταστήματι τὰ ὄργανα κλπ., ζυγίζουσι

αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 39—41 ἐπιβήλουσιν εἰς τὸν ἔμπορον ἢ ἀγωγικτὴν, τὸν εἰσάγοντα ἐμπορεύματα, νὰ δώσῃ διπλὴν λεπτομερῆ διασάφησιν. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζονται ἐξ ἀναλογίας αἱ περὶ εἰσγωγῆς διὰ θαλάσσης διατάξεις.

¹ Ἡ γραπτὴ ἄδεια χορηγεῖται, ἄφου προηγουμένως κατατεθῇ καὶ καταχωρισθῇ ἐν τῷ οἰκείῳ βιβλίῳ ἡ κεκατασμένη διατάφησις εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς, ὅταν μάλιστα πρόκειται ν' ἀποβιβασθῶσι ἐμπορεύματα ἐξ ἐξισφόρων πλοίων, ἢ νὰ φορτωθῶσι ταῦτα ἐπὶ τῶν αὐτῶν πλοίων ἢ ἀτμοπλοίων (Ἔγκ. Δ. Γ' 1892, Οἰκονομικῶν 21 τῆς 6 Μαρτίου 1892).

¹ Τὰ ἐμπορεύματα εἰσάγονται δι' τῶν δηλωτικῶν, διὰ τῆς καταχωρίσεως τῶν ὁποίων ἐν τῷ οἰκείῳ βιβλίῳ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς χρθεῖται αὕτη, ἔχουσα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἔχῃ τὸ εἰσαχθὲν ἐμπόρευμα ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτῆς. Διὰ τῆς σιχαφῆσεως πιστοποιεῖται ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ καὶ σχετιζουσα τὰ δηλωτικὰ πρὸς τὰς ἀντιστοιχοὺς διασαφῆσεις ἐξοφλεῖ αὐτά.

² Ὡς πρὸς τὴν διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγὴν

καὶ μετροῦσι τὸ πρᾶγμα καὶ παραβάλλουσι πρὸς τὴν διασάφησιν διὰ τὴν βεβαίωσιν τῆς ἀκριθείας αὐτῆς, ἐφαρμόζοντες κατὰ τὰ λοιπὰ τὰς ἀνωτέρω παρατεθείσας διατάξεις τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου. Ἐν περιπτώσει φθορᾶς ἐμπορευμάτων, ὑποκειμένων εἰς ὠρισμένον τέλος, γίνεται ἐκτίμησις τῆς ἐνεστώσης ἀξίας αὐτῶν παρὰ τοῦ ἐπιστάτου τοῦ τελωνείου καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ, ἐν διχοψήφῳ δὲ αὐτῶν, προτελεῖται καὶ ὁ ὑγειονόμος καὶ ἐλαττοῦται τὸ διορισμένον τελώνιον κατὰ λόγον τῆς ἀποδείχθειας ἐλαττώσεως τῆς συνήθους ἀξίας αὐτῶν (ν. ὄργ. 32—34)

Β'. Ἡ ἐξαγωγή διανέμεται, ὡς καὶ ἡ εἰσαγωγή, εἰς τὴν διὰ θαλάσσης καὶ διὰ ξηρᾶς γιγνομένην. Ἐνῷ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐμπορευμάτων πρῶτον κατατιθέμενον εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν ἔγγραφον εἶναι τὸ δηλωτικόν, προκειμένου περὶ ἐξαγωγῆς, ἀντιθέτως συμβαίνει, ὥστε ὁ θέλων νὰ ἐξαγάγῃ ἐμπορεύματα ἐκτὸς τοῦ Κράτους ὀρεῖται, πρὶν ἀρχίσῃ τὴν εἰς τὸ πλοῖον φόρτωσιν αὐτῶν, νὰ δώσῃ διπλὴν διασάφησιν κατ' εἶδος, ποῖον καὶ ποσὸν εἰς τὴν τελων. ἀρχήν. Μετὰ τὴν καταχώρισιν τῆς μῆρας τῶν διασαφήσεων εἰς τὸ βιβλίον τοῦ τελώνου καὶ τὴν παραπομπὴν τῆς ἐτέρας εἰς τὸν λιμενάρχην, ὁ τελώνης ἐπιθεωρεῖ τὰ ἐμπορεύματα καὶ παραβάλλει αὐτὰ πρὸς τὴν διασάφησιν, μεθ' ἧς οἶδε τὴν ἀδειαν τῆς φορτώσεως (τελ. ὄργ. ἄρθρον 35). Ταῦτα περίπου ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῆς διὰ ξηρᾶς ἐξαγωγῆς (αὐτοῖς, ἄρθρον 42). Ἐὰν παρουσιασθῇ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ περιεχομένου τῆς διασαφήσεως καὶ τῶν ἐμπορευμάτων ἐφαρμόζονται τὰ ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς κρατούμενα (τελων. ὄργαν. ἄρθρον 35).

Ἐκ τῶν ἐξαγομένων διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν προϊόντων δὲν ὑποβάλλονται εἰς τέλος ἐξαγωγῆς, εἰμὴ μόνον οἱ ἐλαίου-

ρῆνες (ἡ ὁκὰ λεπτ. 2, νόμος Υ'Β' τοῦ 1873), τὰ θραύσματα τῶν ὑάλων (ἡ ὁκὰ λεπτὰ 6 νόμος Υ'Β' τοῦ 1873), τὰ ῥάκη (ἡ ὁκὰ λεπτὰ 2 νόμος ΧΜΣ' τοῦ 1877) καὶ τὰ ἀργυρὰ ἑλλην. κέρματα (12 ^ο/₁₀ ἐπὶ τῆς ἀξίας νόμος ΧΜ' τοῦ 1877). — Ὑπάρχουσιν ὅμως ἔγχειοί τινες φέροι εἰσπραττόμενοι ἐν ταῖς τελωνείαις κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν, ὅσον ἐπὶ ἐπτανήσιων καὶ λακωνικῶν (Οἰτύλου καὶ Γουθείου) προϊόντων, σύκων, κουκουλιῶν, προϊόντων ἐσπεριδοειδῶν δένδρων, οἴνου Θῆρας καὶ Θηρασίας (νόμων ΒΙΠ' τοῦ 1892, ΔΦΥΘ' τοῦ 1887), ἐπὶ καυσοξύλων διὰ θαλάσσης ἐξαγομένων (νόμος ΒΡΞΒ' τοῦ 1893). — Παρατηρητέον, ὅτι ἡ ἐξαγωγή, ὡς καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταφορά, συγχωρεῖται δι' ὅλων τῶν τελωνείων, ὑποτελωνείων, τελωνιακῶν σταθμῶν, φυλακείων καὶ ἄλλων παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ὀριζομένων θέσεων, ὡς καὶ τὰ ἐμπορεύματα δὲν ὑποκείνται κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν εἰς τέλος (τελ. ὄργ. 11), ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποκειμένων εἰς τοιοῦτον ἐπιτρέπεται ἡ ἐξαγωγή, οὐ μόνον διὰ τῶν τελωνείων καὶ ὑποτελωνείων, ἀλλὰ καὶ διὰ σταθμαρχείων (τελ. ὄργ. 9). — Πάντως ὅμως, πᾶσα ἐπιβίβασις ἢ ἀποβίβασις ἢ ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταβίβασις ἐμπορευμάτων δὲν νὰ γιγνηται ἐπὶ παρουσίᾳ τελωνιακοῦ ὑπαλλήλου (τελ. ὄργ. 8).

Γ'. Ἡ μεταφορά ἐμπορευμάτων ἀπ' ἐνὸς εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Βασιλείου γίνεται, ἐφοδιαζομένου τοῦ πλοίου μετὰ δηλωτικῶν τελωνιακῆς ἀρχῆς, εἰς τὰ ὁποῖα καταγράφονται τὰ ἐπιβιβασθέντα ἐμπορεύματα κατ' εἶδος, ποῖον καὶ ποσὸν (τελων. ὄργαν. 43). Κατ' ἀναλογίαν δὲ ἐφαρμόζονται ἐπὶ μεταφορᾶς αἱ περὶ ἐξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς διατάξεις (τελων. 43—49). — Πρὸς μετακόμισιν τῶν ἐν τοπίῳ προϊόντων τῆς γεωργίας, ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ τελωνείου ἢ ὑποτελω-

νείου, ἐπὶ λέμβων ἢ πλοιαρίων διὰ σκαλιωμάτων ἢ ἄλλων θέσεων. ὅπου δὲν ὑπάρχει τελωνιακὴ ἀρχή, δὲν ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τελωνιακοῦ ὑπαλλήλου, ἀλλ' οἱ θέλοντες νὰ μετακομίσουν τοὺς καρπούς των ὑφείλουν νὰ ἐφοδιασθῶσι μ' ἑγγράφον ἀδειαν τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς (τελών. 9).

Ἡ ἐγγύησις διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταφερόμενα ἐμπορεύματα, τὰ ὅποια ἐξαγόμενα ὑπόκεινται εἰς τελώνιον, ὥρισθη ὑπὸ τοῦ νόμου 8 'Απριλίου 1843 (ἄρθρον 2), τοῦ κυταργήσαντος τὸ κατὰ τὸ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1830 ψήφισμα εἰσπράττόμενον δικαίωμα διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μετακοιζόμενα ἐμπορεύματα. Σκοπὸς τῆς ἐγγυήσεως ταύτης εἶναι νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ πληρωμὴ τοῦ ἐξαγωγικοῦ τέλους ἢ τοῦ ἐγγείου φόρου, τοῦ πληρωνομένου ἐν τοῖς τελωνείοις κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν, ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἦθελε προσαχθῇ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι πράγματι τὰ ἐμπορεύματα μετηνέχθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, δυνάμει τῆς ὁποίας λύεται ἡ ἐγγύησις. Τὰς σχετικὰς διατάξεις ὅρα εἰς τὸν νόμον ΧΞΘ' τῆς 11 Αὐγούστου 1861 (ἄρθρ. 4—7).

XIII. Ἀποταμιεύσις (entrepôt), διαμετακομίσις (transit) καὶ προσωρινὴ ἀτέλεια (admission temporaire).

A'. Ἀποταμιεύσις λέγεται ἡ πρόσκαιρος ἐναπόθεσις εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ τελωνείου τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενων ἐμπορευμάτων, ὅσα οἱ ἔμποροι δὲν θέλουν νὰ εἰσαγάγουν ἁμέσως εἰς τὴν ἀνάλωσιν (σελ. 61). Ἀποταμιευτικὰ καταστήματα, ἅτινα εἶνε συγχρόνως καὶ ἀποθήκαι διαμετακομίσεως, ἔχουσι συσταθῇ ἐν τοῖς τελωνείοις Βόλου, Ζακύνθου, Καλαμῶν, Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Πατρῶν, Πειραιῶς, Σύρου καὶ Λαρίσης, διὰ πάντα τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προερχόμενα εἶδη, διὰ δὲ τὰ σιτηρὰ ἐν τοῖς τελωνείοις Ἰθάκης καὶ Λευκάδος, καὶ

διὰ τὸ οἶνονπνευμα ἐν τοῖς τελωνείοις Ὠήρυς, Λευκάδος καὶ Κύμης (νόμος ΛΨΛΣ', ἄρθρον 2). Τὰ οὕτως ἐναποτιθέμενα ἐμπορεύματα εἶναι ἐλεύθερα τέλους εἰσαγωγῆς, δυνάμενα καὶ πάλιν νὰ ἐξαχθῶσιν ἐκ τοῦ Κράτους, χωρὶς νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς δικαίωμα ἐξαγωγῆς (τελ. 82). Θεωροῦνται δὲ αὐτεδικαίως ἐν ἀποταμιεύσει τὰ ἀποθηκευθέντα ἐμπορεύματα, τὰ ἐναποτιθέμενα εἰς τὸν τελωνιακὸν περίβολον ἢ εἰς τὰς τελωνιακὰς ἀποθήκας, εἴτε ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, εἴτε ἐκ τῆς ἡμιδαπῆς προέρχονται, ὑποβαλλόμενα εἰς ἀποταμιευτικὸν δικαίωμα μετὰ ὅκτῳ ἡμέραις, ἀφ' ἧς ἀπεβιβάσθησαν, συμπεριλαμβανομένης καὶ ταύτης (ν. ΒΡΚΑ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 18). Ἡ ἀποταμιεύσις παύει, ἀφ' ἧς κατατεθῇ ἡ πρὸς τελωνισμὸν, διαμετακομίσιν ἢ ἀποστολῇν διασάφεισι, ἐὰν τὰ ἐμπορεύματα προέρχονται ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἢ παραλαμβάνονται τὰ ἐκ τῆς ἡμιδαπῆς προερχόμενα. Σχετικὰς διατάξεις ὅρα εἰς τελ. ὁγ. 61—80, ΒΡΚΑ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 18, ΛΨΛΣ' τοῦ 1889, ἄρθρ. 2. — Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ νόμου ΧΙΣ' τοῦ 1877, ἄρθρ. 7, ἡ κατὰ τὸ ἄρθρ. 71 τοῦ τελ. ὁργανισμοῦ τριετὴς διάρκεια τῆς ἀποταμιεύσεως περιορίσθη εἰς δύο ἔτη. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας ταύτης, ἐὰν δὲν παρουσιασθῇ ὁ κύριος τοῦ ἐμπορεύματος διὰ νὰ τὰ παραλάβῃ, τοῦτο κηρύσσεται ἀδήτητον (ὅρα κατωτέρω). Ἀλλ' ἡ προθεσμία αὕτη εἶνε τριετὴς ὡς πρὸς τὰ δοχεῖα τὰ πρὸς ἐναπόθεσιν ἐγχωρίων προϊόντων εἰσαγόμενα εἰς μέρη, ἐνθὰ ὑπάρχουσι συνεστῶτα καταστήματα διαμετακομίσεως (ν. ΒΣΨΓ' τῆς 10 Ἰουλ. 1895). Μετὰ τὴν λήξιν τῆς διορίας τῆς ἀποταμιεύσεως ἢ διαμετακομίσεως, ὁ κύριος τοῦ ἐμπορεύματος, ἐμφανιζόμενος, ὅπως παραλάβῃ αὐτό, ὀφείλει νὰ τὸ εἰσαγάγῃ εἰς ἀνάλωσιν, μὴ δυνάμενος νὰ τὸ ἀποστείλῃ πλέον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, καθ' ἃ περὶ

τούτου ἀπεφάνθη τὸ ὑπουργεῖον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 43075 τοῦ 1862 ἐγκυκλίου, ἐρμηνεύον τὸ ἄρθρον 71 τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ. — Ἡ ἀποζημίωσις εἶναι δύο εἰδῶν, ἡ εἰς τὰς δημοσίας ἀποθήκας τῶν ἀποταμιευτικῶν καταστημάτων καὶ ἡ εἰς ἰδιωτικὰς. Διὰ τὴν ἀποταμίευσιν εἰς ἰδιωτικὰς ἀποθήκας, πλὴν τῶν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 65 καὶ ἐπ. τοῦ τελ. ὀργανισμοῦ ἀπαιτουμένων διατυπώσεων, ὀφείλει ὁ ἀποταμιευτὴς νὰ δώσῃ ἀξιοχρεῶν ἐγγυητὴν διὰ τὰ τελωνιακὰ τέλη καὶ ἄλλα δικαίωματα (ν. ΩΔ' τῆς 15 Ἀπριλίου 1880)¹. Ἐγγυήσις δίδεται προσέτι, ὅταν τις θέλῃ νὰ διαμετακομίσῃ ἐμπορεύματα ἀπὸ ἓν εἰς ἄλλο ἀποταμιευτικὸν κατάστημα, λύεται δὲ ἡ ἐγγύησις αὕτη διὰ τῆς ἀποδείξεως, ὅτι τὰ ἐμπορεύματα ἀπεταμιεύθησαν εἰς τὸ κατάστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπεστάλησαν (τελ. 73 ἐπ.). — Πώλησις τῶν εἰς τὰ ἀποταμιευτικὰ καταστήματα εὐρισκομένων ἐμπορευμάτων, ἡ καὶ εἰς ἰδιωτικὰς ἀποθήκας ἀποταμιευμένων, συγχωρεῖται, ἀλλ' ὁ πωλητὴς χρεωστῇ νὰ δηλώσῃ τοῦτο ἐγγράφως εἰς τὸν ἐπιστάτην αὐτῶν καὶ νὰ ἐμφανίζηται ἐνώπιόν του μετὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, ἵνα ἐγγραφῶσι τὰ ἐμπορεύματα ἐπ' ὀνόματι τοῦ νέου κυρίου (τελ. 70).

Εἶδος προσωρινῆς ἀποζημιώσεως ἢ διαμετακομίσεως εἶναι ἡ κατὰ τὸ ἐδ. ι' τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' τοῦ 1892, ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΣΗΓ' τοῦ 1895, καθ' ἣν τὰ πρὸς ἐ-

ναπόθεσιν ἐγχωρίων προϊόντων εἰσαγόμενα δοχεῖα, θεωρούμενα ὑπὸ διαμετακομίσειν, παραδίδονται εἰς τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν παραληπτῶν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξασφαλισθῇ ἡ ταυτότης τούτων διὰ προσθέτων γνωρισμάτων, τιθεμένων ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς καὶ παρασχεθῇ ἀξιοχρεῶς ἐγγύησις διὰ τὴν ἐπιναγωγὴν αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐντὸς τῆς πρὸς διαμετακομίσειν διορίας, ἣτις ὀρίζεται εἰς ἓν ἔτος διὰ τὰ μέρη ἐνθα δὲν εἶναι συντεταμενὸν κατὰστημα διαμετακομίσεως.

Ἐγγυήσις ἀπαιτεῖται προσέτι, ὡς ἂν ζητεῖ τις τὴν ἐκ τῶν καταστημάτων τῆς ἀποταμιεύσεως ἀποστολὴν εἰς λιμένας τῆς ἀλλοδαπῆς ἐμπορευμάτων μὴ ἐξαιρουμένων ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐργασίῶν τῆς τοιαύτης ἐγγυήσεως, σκόπος τῆς ὁποίας εἶναι ἡ προσαγωγή ἐντὸς πενταμήνου διορίας πιστοποιητικοῦ τῆς ἐλληνικῆς προξενικῆς ἀρχῆς, τῆς ἐδρευούσης εἰς τὸν λιμένα, ἡ παρὰ τὸν λιμένα ἐνθα τὰ ἐμπορεύματα ἀπεβιβάσθησαν, ἵνα οὕτω προλαμβάνηται ἡ ἐνδεχομένη κατάχρησις τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, καθ' ἣν περιπτώσιν τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα, ἀντὶ νὰ ἀποβιβασθῶσι εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, ἀποβιβάζονται ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας. Ἰὰς περὶ τοῦ εἶδους τούτου τῆς ἐγγυήσεως διατάξεις ὅρα εἰς ἄρθρον 7—9 τοῦ νόμου ΑΨΠ' τῆς 28 Μαρτίου 1887. Παρατηρητέον ὅτι ἡ τοιαύτη ἐγγύησις ἐφαρμόζεται σήμερον μόνον ὡς πρὸς τὴν ζάκχαριν καὶ τὸ τουμπεκί, κατὰ τὸ περὶ τούτου Β. Δ. 1898, διότι μόνον τὰ εἶδη ταῦτα δὲν ἐξηρέθησαν τῆς τοιαύτης ἐγγυήσεως. Ἔτερον εἶδος ἐγγυήσεως εἶναι τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ νόμου ΑΨΠΒ' τοῦ 1889 διὰ τοὺς ἐξ Ἑπτανήσου, τῶν ἐπαρχιῶν Οἰτύλου, Γυθείου καὶ τῶν νήσων Θήρας καὶ Θηρασίας ἐξαγομένους οἶνους δι' ἐτέρου λιμένος τοῦ Βασιλείου. Ὅρα καὶ Β. Δ. 27 Ἀπριλίου 1893.

¹ Ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἐν ταῖς δημοσίαις ἀποθήκαις ἀποταμίευσις λέγεται *πραγματικὴ* (entrepôt réel), ἡ δ' ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς *εἰσπρακτικὴ* (fictif). Batbie, traité de droit public tome 6 n. 332. Παρ' ἡμῶν οὐδὲν δικαίωμα ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῶν εἰς ἰδιωτικὰς ἀποθήκας ἀποτιθεμένων εἰδῶν (ν. ΒΡΚΑ', ἄρθρ. 20, α).

Ἀζήτητα λέγονται τὰ εἰς τὸ ἀποταμιευτικὸν κατὰστημα, καὶ ὅπου τοιοῦτον δὲν ὑπάρχει, εἰς τὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, παρακατατιθέμενα ἐμπορεύματα, ἃ δὲν παρουσιάζεται οὐδεὶς νὰ παραλάβῃ ἐντὸς δύο ἐβδομάδων ἀπὸ τῆς ἐκπρώσεως τῶν. Αἱ περὶ τούτων διατάξεις φέρονται ἐν ἄρθροις 95—99 τοῦ τελωνιακοῦ οργανισμοῦ. Τὰ ἀποταμιευόμενα ἐμπορεύματα, ἅτινα μετὰ παρέλευσιν τῆς νομίμου διορίας δὲν ἐξητήθησαν, ἀπαρτηθῶσιν ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν, θεωροῦνται ὡς ἀζήτητα καὶ ἐκποιῶνται ἢ εἰσπραξίν τοῦ ἀποταμιευτικοῦ ἢ τοῦ ἐκτελεστικοῦ διαμετακομίσαις δικαιώματος, ἐφαρμοζομένων τῶν περὶ ἀζητήτων διατάξεων (ἐγκ. 43075 τοῦ 1862).

Β'. Διαμετακομίσις λέγεται, ὅταν τὰ ἐμπορεύματα τοποθετῶνται μὲν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, χωρὶς ὅμως νὰ εἰσάγονται ἐντὸς τοῦ Κράτους, διερχόμενα ἀπὸ τὴν ὁρίστῃ διὰ τοῦτο, ὅπως μετέπειτα ἐπαναφύωσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑποβάλλονται εἰς εἰσαγωγικὸν τέλος, καθ' ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ἀποταμιεύσει ἐμπορευμάτων συμβαίνει. Ἐν ἀλλὰ διακρίνουσι τὴν διαμετακομίσιν εἰς συνήθη (transit ordinaire) καὶ διεθνή (international). Ἡ πρώτη λαμβάνει χώραν δι' ὧν ἀδιακρίτως τῶν ὁδῶν, πλὴν τῆς θαλασσίας, ὑπ' εὐθύνην τῶν ἀποστολέων, ἡ δὲ δευτέρα ἐφαρμόζεται ἀποκλειστικῶς διὰ τῶν σιδηροδρόμων, ὑπ' εὐθύνην τῶν ἐταιρειῶν. Ἡ διαφορὰ εἶναι κυρίως ἐν τούτῳ, ὅτι ἐν τῇ συνήθει διαμετακομίσει τὰ ἐμπορεύματα ἐξελέγχονται ἐπὶ τῇ βάσει ἐκπρώσεως, ὡς τὰ εἰσαγόμενα πρὸς ἀποταμίωσιν, ἐνῷ ἐν τῇ διεθνεί τὰ ἐμπορεύματα τοποθετοῦνται ἐντὸς σιδηροδρομικῶν ἀμαξῶν, σφραγιζομένων ὑπὸ τοῦ τελωνείου, ἄνευ ἄλλης ἐπισκέψεως (Léon - Say, Nouveau dictionnaire d'économie politique, Douanes 4).—

Παρ' ἡμῖν τὰς περὶ διαμετακομίσαις διατάξεις ὅρα ἐν ἄρθρ. 81—87 τοῦ τελων. ὅργ. Ὅπως τεβῇ ἐμπόρευμα ὑπὸ διαμετακομίσειν, κατατίθεται διασάφης, ἐνῷ ἄνευ τοιαύτης τὸ ἀποθιχασθὲν εἰς τελωνεῖον ἐμπόρευμα θεωρεῖται ἐν ἀποταμιεύσει, γίνεται δὲ ἐπαλήθευσις τῆς διασάφσεως δι' ἐπισκέψεως τῶν ἐμπορευμάτων παρὰ τῆς τελων. ἀρχῆς, ἐφαρμοζομένων τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ νόμου 'ΒΡΚΑ' διὰ πᾶσαν προκύπτουσαν διαφορὰν. — Σημειωτέον, ὅτι ἡ διαμετακομίσις συγχωρεῖται εἰς μόνὰ τὰ τελωνεῖα ἢ ὑποτελωνεῖα, τὰ ὅποια πρὸς τοῦτο δι' εἰδικῶν διαταγμάτων ὠρίσθησαν.

Εἰδικαὶ διατάξεις ὑπάρχουσι περὶ τῆς ἐξαγωγῆς ἢ καταστροφῆς τῶν ἐν ταῖς ἀποθήκαις τελωνεῶν ἢ διαμετακομίσαις βεβλαμμένων καὶ ἐπιβλαβῶν τῇ δημοσίᾳ ὕγιει ἐμπορευμάτων (Β. Διάταγμα 24 Μαΐου 1887), ὡς καὶ περὶ μεταφορᾶς ὑπὸ διαμετακομίσειν ἐμπορευμάτων διὰ τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων εἰς τὸ Ὀθωμανικόν (Β. Διάταγμα 25 Μαΐου 1884 καὶ 12 'Ιουλίου 1890).

Γ'. Προσῶριν ἂν τίθεται εἶναι θεσμός, σκοπῶν τὴν προστασίαν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, εἰσάχθαι παρ' ἡμῖν γενικώτερον διὰ τοῦ νόμου 'ΒΡΝΗ' τοῦ 1893, κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ὁποῦ ἀπαλλάσσονται παντὸς δημοσίου ἢ δημοτικοῦ ἢ ἄλλου οἰουδήποτε τέλους ἢ φόρου αἱ δι' εἰδικῶν νόμων ὁριζόμεναι πρῶται ὕλαι αἱ χρησιμεύουσαι εἰς παραγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐν ἐργοστασίοις, ὅταν αὗται εἰσάγονται ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἐργοστασίων κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἢ ἐκ τῆς ἀποταμιεύσεως, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἀποστολῆς ἢ τῆς ἀποταμιεύσεως αὐτῶν ὑπὸ διαμετακομίσειν, μεταβεβλημένων εἰς προϊόντα τῆς βιομηχανίας αὐτῶν. Ἐν ἄρθρῳ 8 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀνομάζον-

ται τὰ εἶδη, δι' ἃ ἐπετράπη ἡ ἐπὶ προσωρινῇ ἀτελείᾳ εἰσαγωγή. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΨΚ' τοῦ 1891 ἐπετράπη τοιαύτη τῶν πρώτων ὑλῶν πρὸς παραγωγήν, στεατίνης καὶ στεατικῶν κηρίων. Ἄλλοι νόμοι, δι' ὧν ἐχορηγήθη προσωρινὴ ἀτέλεια εἰς ἄλλα εἶδη, εἶναι οἱ ΒΞΙ' τοῦ 1892, ΒΣΠΒ' καὶ ΒΣΨΕ' τοῦ 1895. Σημειωτέον, ὅτι πρότερον διὰ τοῦ νόμου ΥΜΒ' τῆς 27 Μαΐου 1871 εἶχε χορηγηθῆναι ἀτέλεια τοῦ τε εἰσαγμένου ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἢ ἐκ τοῦ τῆς ἡμεδαπῆς μεταφερομένου πρὸς κατεργασίαν βύμβακος καὶ σίτου, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐκκακιθῶσιν ἢ νὰ ἀλεσθῶσι καὶ νὰ ἐξαχθῶσι πάλιν ἐκτὸς τοῦ Κράτους. Ὅρα καὶ Β. Διατάγματα 7 Ἰουλίου 1874, 1 Φεβρουαρίου 1894, τέσσαρα τῆς 16 Μαρτίου 1893, 30 Νοεμβρίου 1893, 24 Νοεμβρίου 1893, 10 Μαΐου 1893, 15 Ἰουνίου 1891 καὶ 25 Σεπτεμβρίου 1892.

XIV. Μεταφορὰ ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον ἐπιτρέπεται, καθόσον τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ μεταφερῶσιν, ἢ ἐφορτώθησιν εἰς τινὰ τῶν λιμένων τῆς ἐπικρατείας ἢ εἶναι ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ κομισθέντων καὶ μηκέτι τελωνισθέντων, τὰ ὅποια ὑπόκεινται εἰς τὸ δικαίωμα τῆς εἰσαγωγῆς (Ἐγκύκλιος 10560 τοῦ 1859). Οὐδὲν δικαίωμα ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῶν ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταφερομένων ἐμπορευμάτων, ἐφαρμοζομένων ὡς πρὸς τὰ εἰς εἰσαγωγικὸν τέλος ὑποκείμενα εἶδη τῶν περὶ εἰσαγωγῆς ἐν γένει νενομισμένων. Διασφαισὶς δὲ πρὸς μεταφορὰν ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον ἀπαιτεῖται μόνον, ὅταν ἐν τῷ παρῴσιασθέντι εἰς τὸν πρῶτον λιμένα τῆς προσεγγίσεως δηλωτικῶ δὲν ἐσημειώθῃ ρητῶς ὁ πρὸς ἕτερον λιμένα προρισμὸς τοῦ ἐμπορεύματος (νόμος ΡΒΚΑ' ἄρθρ. 20).

Εἰδικαὶ διατάξεις ὑπάρχουσιν ἐν τῷ τελων. ὅργ. (ἄρθρ. 50—54) περὶ τῶν κατ'

ἀνάγκην προσωριζομένων πλοίων, περὶ ἐπισκέψεων (ἄρθρ. 55—60), περὶ εἰσπράξεως τοῦ τελωνείου (ἄρθρ. 115—119), περὶ δημοτικῶν δασμῶν (ν. ΡΒΚΑ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 21—24), περὶ ἀποδόρου (ν. ΡΒΚΑ' ἄρθρ. 25 καὶ Β. Διατάγμα 31 Μαΐου 1889).

XIV δις. Dranback εἶνε ἀγγλικὴ λέξις σημαίνουσα τὴν χάριν προστασίας τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ἐξαγωγῇ ἐμπορεύματος εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μετὰ τοῦ πλεονεκτήματος τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ καταβληθέντος διὰ τὸ ἐμπόρευμα τοῦτε τέλος (Exportation avec dranback). Ἐκτὸς τοῦ τρόπου τούτου τῆς προστασίας, ὑπάρχει καὶ ἕτερος, ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐμπορεύματος μετὰ βραβείου (avec primes). — Παρ' ἡμῖν, μόνον προκείμενον περὶ τοῦ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξαγομένου οἴνου, ὅστις εἰς οὐδὲνα ὑποβάλλεται ὀνείσιον φόρον (νόμος ΑΨΠΕ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1889, ἄρθρον 1), ὁ διὰ τοῦ οἴνου τοῦτον καταβληθεὶς ἐποδεδειγμένως φόρος ἐπιστρέφεται ὑπὸ τῆς τελωνάρχης τοῦ λιμένος τῆς ἐξαγωγῆς εἰς τὸν ἐξάγοντα, ἂν δὲ δὲν ἐβεβαιώθῃ ἔτι, ἡ φαιρεῖται ἀπὸ τῶν σχετικῶν δηλώσεων, καὶ ἂν βεβαιωθείς διυάμει δηλώσεων καθυστερεῖται ὑπὸ τοῦ ἀποταμιεύσαντος ἐκπίπτει ἀπὸ τῶν χρηματικῶν καταλόγων (ὁ νόμος ΑΨΠΕ', ἄρθρ. 2 καὶ Γ. Δ. 13 Ἰουλίου 1890). Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰσῆλθον μὲν ὁ θεσμὸς τῆς ἐπὶ προσωρινῇ ἀτελείᾳ εἰσαγωγῆς, χάρις προστασίας τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἀλλ' ὁ νομοθέτης ἀπέφυγε νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς βιομηχανίας ταύτης διὰ τοῦ συστήματος τῆς κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἀποδόσεως τῶν τελῶν τῶν καταβληθέντων κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν (dranback ou prime de sortie).

XV. Τελωνιακὴ παράβασις (infraction douanière) λέγεται πᾶσα ἐν γένει παράβασις τῶν ποινικῶν τελωνιακῶν

τόμων. Δυνάμεθα δὲ νὰ διακρίνωμεν τὰς τελωνιακὰς παραβάσεις εἰς δύο κατηγορίας· 1ον) Τὰς τιμωρουμένας διὰ ποινῆς σωματικῆς (κράτισις, φυλακίσις κλπ.), ἣν ἐπιβάλλει ὁ τακτικὸς ποινικὸς δικαστὴς, συγχρόνως δὲ τιμωρούμενος διὰ ποινῆς χρηματικῆς, ἣν ἐπιβάλλει ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, ἥτοι τὰς ποινικῶς τε καὶ τελωνιακῶς τιμωρουμένας καὶ 2ον) τὰς τιμωρουμένας μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς, ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, ἥτοι τὰς τελωνιακῶς μόνον τιμωρουμένας. Ἡ πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τὰς σοβαρωτέρας-τῶν πράξεων, ἥτοι τὰς λαθρεμπορικὰς (κατωτέρω XVI), αἵτινες διαταρᾶν τὴν δημοσίαν τάξιν ἐπιφέρουσαι ζημίαν τῷ δημοσίῳ καὶ συνήθως διαπραττόμεναι ὑπὸ προσώπων, ἐχόντων τὴν ἐγκληματικὴν πρόθεσιν, ἥτοι ἐν δόλῳ. Ἐνῷ ἡ δευτέρα περιλαμβάνει παραβάσεις ἡττον σοβαράς, διαπραττομένας συνήθως ἐξ ἀγνοίας τοῦ νόμου ἢ ἐξ ἀμελείας καὶ ἐλαφρῶς ζημιούσας τὸ δημόσιον.

Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τὸ ἑξαιρετικὸν τελωνιακὸν δικαίον, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ, ὁρμᾶται ἐξ ἀρχῶν αὐστηροτέρων ἢ τὸ κοινὸν ποινικὸν δικαίον. Διὰ τοῦτο συνήθως αἱ ποιναί, αἱ ἐπιβαλλόμεναι κατὰ τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων, συνήθως εἶναι κατὰ πολὺ δυσανάλογοι πρὸς τὴν παράβασιν, ἣν σκοποῦσι νὰ καταστείλῃσι. Διὰ τῆς αὐστηротῆτος τῶν ποινῶν ἠθέλησεν ὁ νομοθέτης νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς προλήψεως τοῦ λαοῦ, θεωροῦντος ὅτι αἱ κατὰ τῶν φορολογικῶν νόμων παραβάσεις δὲν ἀποτελοῦσιν ἐγκλήματα, ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν καταρρίπτουσι τὸν ἔνοχον ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει, ὡς συμβαίνει ἐπὶ ἄλλων ἐγκλημάτων. Ἐπὶ τοῦτο, ἐνῷ ἡ ἐγκληματικὴ πρόθεσις εἶναι ὅρος πρὸς ὑπαρξίν παραβάσεως τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου, ἀντιθέτως κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς

τελωνιακῆς ἡμῶς νομοθεσίας, ὁ ἔνοχος τελωνιακῆς παραβάσεως, ἔστω καὶ εἰς βαθμὸν πλημμελήματος, δὲν δύναται, εἰ μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία εἰδικὴ διάταξις, νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς τελωνιακῆς καταδίκης, προτείνων πλάνην ἢ καλὴν πίστιν, ἥτις δύναται μόνον νὰ ἔχῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐπιμετρήσεως τῆς καταδίκης ταύτης ἐντός τοῦ ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου ὅρου τῆς ποινῆς¹.

Ὅπως ὑπάρξῃ τελωνιακὴ παράβασις ἀπαιτοῦνται γενικῶς τὰ ἐξῆς στοιχεῖα· 1ον) *Tilichon στοιχεῖον*, ἥτοι ἐξωτερικὴ πράξις, ἐκδηλουμένη δι' ἐνεργείας ἢ διὰ παραλείψεως ὀφειλομένης ἐνεργείας τοῦ

¹ *Ors Ribereau*, professeur de droit commercial à la faculté de droit de Bordeaux prolegomena eīs Pabon *Traité des infractions etc.* σελ. IX. Ἐν Γαλλίᾳ μάλιστα ἀπαγορεύεται εἰς τὰ δικαστήρια νὰ ἀπαλλάσσῃσι τοὺς κατηγορουμένους διὰ τελωνιακὰς παραβάσεις ἢ νὰ μετριάσῃσι τὴν ποινὴν, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ πράξις ἐξετελέσθη καλῇ πίστει ἢ ἄνευ ἐγκληματικῆς προθέσεως διὰ ρητῆς διατάξεως (ν. τῆς 9 *Moréal* ἔτους VII, τίτλος V, ἀρθρ. 16, ν. τῆς 12 *Aug.* 1791, τίτλ. XII, ἀρθρ. 4). Τὸ *Ακυρωτικὸν παγίως ἀπεφάνθη* οὕτως (ὅρα *Dalloz* 31, 1, 252 καὶ 41, 1, 72 καὶ 84, 1, 116 καὶ A, 1, 403). Ὅσακις ὅμως ὁ νόμος ὁρίζει ἐλάχιστον καὶ μέγιστον ὅριον ποινῆς, ἡ ἕλλειψις ἐγκληματικῆς προθέσεως εἶναι λόγος μετριασμοῦ τῆς ποινῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νόμου. Τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ, ὅσακις εἰσάγονται ἐμπορεύματα, ὧν ἡ εἰσαγωγή εἶναι ἀπηγορευμένη, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀπαγορεύσεως. Ἡ ἀγνοία ὅμως τοῦ ποινικοῦ νόμου εἶναι ἀσύγγνωστος (ποιν. ν. 91). Διὰ τοῦτο τὰ τυχαῖα συμβάντα, τὰ ὅπως ἀνεξάρτητα τῆς θελήσεώς τινος, οὐδεμίαν ὑφίσταται εὐθύνη, κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον.

προσώπου. Ὁν Ἰθιὸν στοιχείον, ἥτοι ἐλευθέρᾳ βούλησιν κατὰ τὴν πρᾶξιν καὶ Ὁν Νομικὸν στοιχείον, ἥτοι τὰ ἀποτελῇ ἡ πρᾶξις αὐτὴ παράβασιν τελωνιακοῦ νόμου.

Ἐξετάζομεν ἰδιαιτέρως τὰ τρία στοιχεῖα τῆς τελωνιακῆς παραβάσεως.

Α'. Τελικόν, ἥτοι ἐξ ἀντικειμένου, στοιχείον. Κατὰ τὰ γενικὰς τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀρχὰς ἡ διάνοια δὲν τιμωρεῖται, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκζητοῦται δι' ἐξωτερικῆς τιμῆς πράξεως, αὐτὴ αἰ προπαρασκευαστικαὶ πράξεις τιμωροῦνται. Ἐν τούτοις, τιμωροῦνται ἐνίοτε τελωνιακῶς πράξεις μόνον ὡς προπαρασκευαστικαὶ δυνάμεναι νὰ θεωρηθῶσιν, οἷον ἡ παράλειψις τοῦ πλοιάρχου νὰ σημειώσῃ ἐν τῷ δηλωτικῷ ἐμπόρευσμά τι διὰ προστίμου μέχρι δραχ. 100 (ν. Α' 2440' τοῦ 1892, ἀρθρ. 2), διότι ἐν τῇ πράξει ταύτῃ διαθλέπει ὁ νόμος προπαρασκευὴν εἰς λαθραίαν εἰσαγωγὴν τοῦ ἐμπορεύματος. Τὴν δὲ ἀπόπειραν, ἥτοι τὴν ἀρχὴν ἐκτελέσεως τοῦ ἐγκλήματος, ὁ κοινὸς ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ διὰ γενικῆς διατάξεως (ἀρθρ. 49. 50), ἥτις διάταξις ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τελωνιακῶν παραβάσεων, ὡς αὐταὶ τιμωροῦνται ποινικῶς, οἷον ἐπὶ λαθρεμπορίου, ὅπερ τιμωρεῖται κατὰ τὰς περὶ κλοπῆς διατάξεις τοῦ ποιν. νόμου (ν. Β' 12' τοῦ 1896, ἀρθρον 1). Ὑπὸ τελωνιακὴν ὁμως ἔποψιν δὲν εἰρηται γενικὴ διάταξις, τιμωροῦσα τὴν ἀπόπειραν ἐπὶ τελωνιακῶν παραβάσεων. Ἐν ἀρθροῖς ὁμως 7, 8 καὶ 9 τοῦ νόμου Α' 2440' τοῦ 1892 γίνεται μνεία τῆς ἀποπείρας πρὸς λαθραίαν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν (τοῦθ' ὅπερ ἀνεφέρετο καὶ ἐν ἀρθρῳ 101 τοῦ τελων. ὁργαν. τοῦ 1843) ἐμπορεύματος. Ἡ ἔννοια τῶν διατάξεων τούτων εἶναι ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόπειρα τιμωρεῖται τελωνιακῶς ὡς τετελεσμένη πρᾶξις. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ νόμος τῆς 2 Ἰουν. 1876 (ἀρθ. 2) τιμωρεῖ τὴν ἀπόπει-

ραν τῆς διὰ θαλάσσης λαθραίας εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων, ἐνῷ ὁ νόμος τῆς 18 Ἀπριλίου 1816, ὅστις ἀφορᾷ εἰς τὴν διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγὴν, σιωπᾷ περὶ τῆς ἀποπείρας. Ἐν τούτοις τὸ Ἀκυρωτικὸν ἀπεφάνθη, ὅτι καὶ ἡ ἀπόπειρα τῆς διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγῆς τιμωρεῖται ὡς αὐτὴ ἡ λαθραία εἰσαγωγὴ. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐπικρίνει ὁ Pabon, n° 448. Διὸν ὁμως νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν τῇ τελωνιακῇ νομοθεσίᾳ ἡ ἀπόπειρα τιμωρεῖται ὅτε μὲν, χωρὶς νὰ χαρακτηρίζεται ὡς ἰδιώνυμον ἄδίκημα, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἀρθρων 7—9 τοῦ νόμου Α' 2440', ὅτε δὲ χαρακτηριζομένη ὡς ἰδιώνυμον (sui generis) ἄδίκημα. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ὅπως τιμωρηθῇ ἡ ἀπόπειρα, ἀπαιτεῖται νὰ συντρέχῃ τὸ ἐξ ὑποκειμένου στοιχείον τοῦ ἁδικήματος, ἥτοι ὁ δόλος, διότι ἀπόπειρα ἐξ ἀμελείας δὲν δύναται νὰ ὑπάρῃ, ἥτοι ἀπαιτεῖται, ὅπως ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις, ἡ ἀποτελούσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως νὰ ἀντιστοιχῇ εἰς ἐγκληματικὴν βούλησιν τοῦ αὐτουργοῦ, καίτοι ἀντιθέτως, ὡς εἴρηται, κρατεῖ ἐπὶ τετελεσμένων τελωνιακῶν παραβάσεων, καθ' ὅς τὸ ἀξίον ποινὸν δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ δόλου. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὁμως περιπτώσει, ὡς αὐτὴ δηλαδὴ ἡ ἀπόπειρα χαρακτηρίζεται ὡς ἰδιώνυμον (sui generis) ἄδίκημα, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἐδ. β', γ' καὶ δ' τοῦ ἀρθρου 1 τοῦ νόμου Α' 2440' τοῦ 1892, καθ' ὅς ἡ ἐν τῇ διασαφῇσι παράλειψις ἐμπορευμάτων, εὐρισκομένων ἐν ἰδιαιτέροις διαχωρίσμασι δοχείων ἢ ἄλλως κρυμμένων, τιμωρεῖται τελωνιακῶς ὡς ἡ τετελεσμένη λαθρεμπορία, ὡς αὐτὴ ἀνακλύπεται κατὰ τὸν τελωνισμὸν, δὲν ἐξετάζεται παντάπασιν ἡ τοῦ δόλου ὑπαρξίς ἢ μὴ. Προσθετέον, ὅτι, ἐὰν ὁ πράττων παρητηρήσῃ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς πράξεως ἐκαστίως, ἡ ἀπόπειρα δὲν

τιμωρείται (ποιν. νόμου 51), καθ' ὃ δέχονται καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ Ἀκυρωτικὸν ἔκρινεν, ὅτι ὑπάρχει ἀπόπειρα εἰσαγωγῆς λαθρεμπορεύματος, ὅταν, ἀποῦ ἐρωτηθεῖς τις ὑπὸ τῶν τελωνιακῶν υπαλλήλων καὶ ἀπαντήσας, ὅτι δὲν ἔχει νὰ δηλώσῃ ἐμπόρευμά τι, τὸ ἐμπόρευμα ἀνεκαλύφθῃ δι' ἐρεῦνης κεκρυμμένον par le tallier du cabriolet (Cass. 14 germinal an XIII, Sirey, 1, 2, 92 καὶ Dalloz, A, 6, 444).

Β'. Ἡθικόν, ἥτοι ἐξ ὑποκειμένου στοιχείου. Ἡ ὑπαρξίς ἐλευθέρως βουλήσεως εἶναι στοιχεῖον ἀπαρίτητον πάσης τελωνιακῆς παραβάσεως. Ὁ ἐνεργῶν ὑπὸ τὸ κράτος βίας, εἴτα σωματικῆς εἴτε ψυχολογικῆς, εἴτε ἐξαναγκάζομενος ἐκ φυσικῶν ἢ ἠθικῶν γεγονότων, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔνοχος. Ἐν γένει δὲ ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς τὸν καταλογισμὸν τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων αἱ ἀρχαὶ τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθρ. 81—107). Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι ὁ ἰσχυριζόμενος, ὅτι διέπραξε τὴν τελων. παράβασιν ἐξ ἀνωτέρας βίας, π. χ. τρικυμίας, δέον νὰ φέρῃ τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ βία ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ κατ' αὐτῆς (Cour de cassation, 29 Mars 1853, Sirey 53, 1, 477). Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ εἰς τὴν ψυχολογικὴν βίαν, παρατηροῦμεν, ὅτι αἱ τελων. παραβάσεις, αἱ διαπραχθεῖσαι ὑπὸ τὸ κράτος φόβου, δὲν ἐξετελέσθησαν ἐν τελείᾳ ἠλλοίφει βουλήσεως, δι' ὃ δὲ προτείνων τὴν βίαν δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς καταδίκης εἰς τὴν χρηματικὴν ποινὴν ἢ εἰς τὸ ἀκαπλοῦν ἢ ἄλλο τέλος, ἢν ἀπαγγέλλει ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, καὶ ἥτις περιέχει καὶ τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ ἡμωσίου διὰ τὴν παράβασιν (Pabon traité des infractions dr. p. 20). Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δέχονται, ὅτι ὁ συμπληρώσας μὲν τὸ δέκατον, ἀλλ' ὅχι εἰσέτι τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀνηλικί, καὶ ἄνευ διακρίσεως

ἐνεργήσας, ἀπαλλάσσεται μὲν τῆς ποινικῆς διώξεως κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθρον 83), ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς χρηματικῆς ποινῆς τῆς ἐπιβαλλομένης τελωνιακῶς (Cour de Cassation du 18 Mars 1842, Sirey, 42, 1, 465 et Dalloz 42, 1, 208). Ὑπάρχει ὁμοῦ καὶ ἐναντία γνώμη (Garraud, Traité de droit pénal, t. I. p. 335, n° 204).

Προκειμένου περὶ νομικῶν προσώπων (ἐταιρειῶν κλπ.), ὅν οἱ διοικηταὶ ὑποπίπτουσιν εἰς τελων. παραβάσεις, ἐνεργούντες διὰ λογαριασμὸν καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἠθικῶν προσώπων, ἅτινα εἰς τοὺς ἐκπροσωποῦσι, μὲνοι οἱ διοικηταὶ δύνανται νὰ καταδιωχθῶσι καὶ τιμωρηθῶσι ποινικῶς, διότι τὸ νομικὸν ἢ ἠθικὸν πρόσωπον, ἀπλοῦν τοῦ νόμου πλάσμα, δὲν δύναται νὰ διαπράξῃ κολάσιμον πρᾶξιν, οὐδὲ νὰ τιμωρηθῇ ποινικῶς (Cour de cassation τῆς 8 Mars 1883, Dalloz, 84, 1, 428). Ὡς πρὸς τὰς χρηματικὰς ὁμῶς ποινὰς καὶ τὰ ἔξοδα ὑπεύθυνοι πρὸς ἀποζημιώσεις εἶναι αἱ ἐταιρεῖαι, διὰ λογαριασμὸν τῶν ὁποίων αἱ τελων. παραβάσεις διεπράχθησαν, διότι αὗται ἀποτελοῦσι τὰς ἀποζημιώσεις, δι' ὧς τὰ νομικὰ πρόσωπα εὐθύνονται, ὅταν τρίτοι ἐζημιώθησαν ἐκ πράξεων τῶν διοικητῶν αὐτῶν, ἐνεργούντων ἐν ὄψει τῶν καθηκόντων αὐτῶν. Ὡς ἂν ἂν ὁ σκοπὸς τῆς ἐταιρείας εἴναι ἀπολύτως ξένος πρὸς ὑποθέσεις, δυνάμενας νὰ ὀφείωσιν ἀφορμὴν εἰς σχέσεις πρὸς τὰ τελωνεῖα, αἱ ἐταιρεῖαι δὲν φέρουσιν εὐθύνην διὰ πράξεις τῶν διοικητῶν αὐτῶν ἐξερχομένας τῶν καθηκόντων των. Οὕτως ὁ διοικητὴς Τραπεζῆς, ὅστις εἶνε ἐξουσιοδοτημένος νὰ ἐνεργῇ τραπεζικὰς ἐργασίας, προβαίνει εἰς ἀγρὰν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐμπορεύματι, τὰ ὁποῖα εἰσάγει λαθραίως. Ἡ πρᾶξις αὕτη διαφεύγει τῆς σφαίρας τῆς ἐντολῆς του καὶ ὡς τοιαύτη δὲν ἔχει συνεπείας κατὰ τὰς ἐταιρείας (Pabon, αὐτῆς σελ. 24).—

Παρατηρητέον, ὅτι παρ' ἡμῖν διὰ ρητῆς διατάξεως (νόμος ΑΨ4Θ', ἄρθρον 18) ὠρίσθη, ὅτι αἱ ἀτμοπλοῖαι καὶ ἐταιρεῖται ὑποβάλλονται διὰ συνυπεύθυνται εἰς τὰς καταγινωσκόμενας τοῖς πλοιάρχοις αὐτῶν ἐπὶ παραβάσει τῶν τελωνιακῶν νόμων χρηματικὰς ποινάς.

Ὡς εἴρηται, ἡ ἔλλειψις ἐγκληματικῆς προθέσεως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς λόγος ἀπαλλάσσειν διὰ τῆς τελωνιακῆς ἐπιβαλλομένης ποινῆς διὰ τελῶν, παρά-
 βασιν. Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν ἐλευθέραν βούλησιν πρὸς τὴν ἐγκληματικὴν προαίρεσιν. Δύναται τις νὰ θέλῃ νὰ ἐγκληματίσῃ, χωρὶς νὰ προτίθεται νὰ παραγάγῃ τὸ ἐκ τῆς πράξεώς του προ-
 ελθὸν ἀποτέλεσμα. Ὡς ὅταν εἰσέρχεται τις εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἐπικράτειαν φέρων μεθ' ἑαυτοῦ προϊόν, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς εἰσαγωγῆς του. Καίτοι παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει ρητὴ διάταξις τοῦ νόμου, καθιερροῦσα τὴν ἀρχὴν ταύτην, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, δέον νὰ συναγάγωμεν αὐτὴν ἐκ τοῦ συνόλου τῶν διατάξεων τῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας ἡμῶν. Ἐν τούτοις, τὸ Νομικὸν Συμβούλιον, τὸ δικάζον παρ' ἡμῖν ἐφέσεις κατὰ τελωνιακῶν ἀποφάσεων, ἐπιβαλλουσῶν τὴν ποινὴν τῆς λαθρεμπορίας, ἀπῆλλαξε τῆς καταδίκης τὸν εἰσαγαγόντα ἐμπόρευμα, ἄνευ τῶν νομίμων διατυπώσεων καὶ ἄνευ πληρωμῆς εἰσαγωγικοῦ τέλους, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ καλῇ τῇ πίστει ἐγένετο, ἀφοῦ ἐπέτρεψεν αὐτὴν ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, ἥτις παρευρίσκειτο κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν. Τὸ Ἀκυρωτικὸν ὅμως, πρὸς τὴν γνώμην τοῦ ὁποῦ συντασσάμεθα, ἄλλως ἔκρινεν, διότι ἡ ἀνοχὴ ἢ ἡ συναίνεσις τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς δὲν νομιμοποιεῖ τὴν παράβασιν τῶν τελωνιακῶν ὑπαλλήλων μὴ δικαιουμένων νὰ συναινῶσιν εἰς παράβασιν τῶν νόμων, τῶν ὁποίων εἶναι ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐκτέλεσιν (Dal-
 loz, Α, 4, 50). Οὔτε ἡ διαταγὴ τοῦ

προϊσταμένου, λ. χ. ἐμποροῦ, διδομένη πρὸς ὑπάλληλον, ἀπαλλάσσει τὸν τελωνιοῦ τοῦτον καὶ ἐν καλῇ πίστει ὄντα, τῆς τελωνιακῆς καταδίκης, ἀφοῦ οὐδὲ τῆς ποινικῆς ἀπαλλάσσεται λόγῳ τῆς προσταγῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 97 τοῦ ποινικοῦ νόμου. Τὸ αὐτὸ δέχονται καὶ ὅταν ἡ προσταγὴ ἀπευθύνεται παρὰ δημοσίου ὑπαλλήλου εἰς ὑφιστάμενον του (Pabon, αὐτόθι σελ. 33).

Γ'. *Νομικὸν στοιχεῖον*, ἥτοι νόμος ὁρίζων τὴν ἐπιβλητέαν ποινὴν (Συντάγμ. 7, Ποιν. ν. 1). Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι τελωνιακοὶ ποιν. νόμοι, ὡς πάντοτε οἱ ποιν. νόμοι, δέον νὰ ἐρμηνεύωνται στενῶς, ἀπαγορευομένης τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς. Ἐκτός δὲ τούτου, ἐν ἀμφιβολίᾳ ὁ νόμος ἐρμηνεύεται ἐπιεικῶς. Ἰσχύουσι δ' ἐν γένει αἱ ἀρχαὶ τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου.

XVI. Ποινὰ ἐπιβαλλόμεναι διὰ τελωνιακὰς παραβάσεις εἶναι τὸ μὲν αἱ δυνάμει τοῦ ἁρθροῦ 1 τοῦ νόμου ΒΥ1Ζ' τοῦ 1896 ἐπιβαλλόμεναι εἰς τοὺς αὐτοῦργοις καὶ συνεργοὺς λαθρεμπορικῆς πράξεως, 1 συμφώνως πρὸς τὰς περὶ κλοπῆς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθρ. 374—384, 693), ἥτοι κράτησις ἢ πρόστιμον, φυλάκισις, εἰρκτὴ καὶ πρόσκαιρα δεσμὰ, αἱς παρέπεται ὑποχρεωτικῶς ἡ ποινὴ τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρέσεως καὶ ἡ τυχὸν ἐπιβαλλομένη στέρησις πολιτικῶν δικαιωμάτων, τὸ δὲ αἱ κατὰ τοὺς τελῶν. ποιν. νόμους ἐπιβαλλόμεναι δι' ἀποφάσεως τῶν τελῶν. ἀρχῶν ποινὰ,

1 Παρατηρητέον, ὅτι ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 53 τοῦ νόμου περὶ ἀστυν. τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τοῦ 1836 ἀπαγγελία κατὰ τοῦ πλοιάρχου ἢ κυβερνήτου τοῦ καταδικασθέντος ἐπὶ λαθρεμπορικῆς παρεπομένη ποινῆς τῆς στερήσεως τοῦ διπλώματος του γίνεται διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ποιν. δικαστηρίου.

ἤτοι χρηματικά τοιαῦτα, πρᾶσιμα, ὅμησεις ὀργάνων καὶ προϊόντων τοῦ λαθρεμπορίου. Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι ἡ ἐπιβολὴ τῶν ὑπὸ τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἀπαγγελλομένων, κατὰ τὰς περὶ κλοπῆς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου ποινῶν, δὲν ἀποκλείει τὴν ἐφαρμογὴν τῆς τελωνιακῆς ποινῆς, ἥτις ἐπιβάλλεται σὺν ἐκείνῃ, χωρὶς νὰ ἀσκήσῃ πρᾶσιν τινα ἢ ἀπόφασιν τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῆς περὶ λαθρεμπορίας ἀποφάσεως τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς (νόμος ΑΨΗΘ' τοῦ 1892, ἀρθρον 4, ὡς ἐτασποιήθη ὑπὸ ἀρθρου 1 τοῦ νόμου ΒΥΙΖ' τοῦ 1896). Ἡ ἐπιβολὴ τῆς ποινῆς τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως ἐπιβάλλεται ὑποχρεωτικῶς διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἐπὶ λαθρεμπορίας ποινικῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν αὐτουργὸν καὶ συνεργοὺς λαθρεμπορικῆς πράξεως (νόμος ΒΥΙΖ', 4.)

Παραλείποντες τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων ποινῶν εἰς τοὺς αὐτουργοὺς καὶ συνεργοὺς λαθρεμπορικῆς πράξεως ὡς ἀναγομένων εἰς τὸ κοινὸν ποιν. δίκαιον, πραγματευόμεθα δι' ὀλίγων περὶ τῶν ὑπὸ τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν ἐπιβαλλομένων ποινῶν. Ἐν Γαλλίᾳ, ἡ νομολογία τοῦ Ἀκυρωτικοῦ ἐδέχθη, ὅτι αἱ χρηματικαὶ ποιναί, αἱ ἐπιβαλλόμεναι διὰ τελωνιακῆς παραβάσεως, ἀπαρτίζουσιν οὐ μόνον τὴν ποινὴν, ἀλλὰ καὶ ταυτοχρόνως τὴν ἀποζημίωσιν. Ἀλλ' ὅτι κυριαρχεῖ ἐν αὐταῖς ἡ ἔννοια τῆς ἀποζημιώσεως, δι' ἧς οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς δέχονται, ὅτι ὡς πρὸς τὰς ποινὰς ταύτας ἐφαρμόζονται οἱ κανόνες οἱ διέποντες τὰς ἐκ παραβάσεως τινος ἀπορροῦσας ἀποζημιώσεις, ἐφ' ὅσον οἱ κανόνες οὗτοι δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς ποινῆς, τὸν ὁποῖον ἐπίσης ἐνέχει τὸ τελωνιακὸν πρᾶσιμον. Ἐκ τούτου δ' ἀπορρέουσιν αἱ ἐξῆς ἀρχαί:

1ον Μία μόνη χρηματικὴ ποινὴ ἐπιβάλλεται κατ' ὅλῳ τῶν συναιτίων τῆς αὐτῆς τελωνιακῆς παραβάσεως, ὡς ρητῶς ἐπιτάσσει ἐν Γαλλίᾳ ὁ νόμος τῆς 5 germinale ἔτους II, τίτλ. VI, ἀρθρον 22. Ἡ ἀρχὴ αὕτη συνάγεται παρ' ἡμῶν ἐκ τῆς ἐννοίας τῶν σχετικῶν διατάξεων τῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας. Πάντες ὅμως οἱ καταδικασθέντες ἐνέχονται ἀλληλεγγύως διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ προστίμου (νόμος ΑΨΗΘ', 5). Ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποζημιώσεως (Ποιν. ν. ἀρθρ. 30). Ἐν περιπτώσει συρροῆς παραβάσεων αἱ χρηματικαὶ ποιναὶ ἐπιβάλλονται ἀθροιστικῶς, ὡς αἱ πολιτικαὶ ἀποζημιώσεις, διότι ὁ ποινικὸς χαρακτῆρ δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν συσσωρευσιν τῶν χρηματικῶν ποινῶν. — 3ον Ὡς ἐκ τοῦ ποινικοῦ χαρακτῆρος, αἱ χρηματικαὶ ποιναὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπιβληθῶσι κατὰ τῶν κληρονομῶν τῶν αὐτουργῶν καὶ ἀναιτίων τῆς παραβάσεως (Dallos A, 1, 390). — Ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀποζημιώσεως, αἱ χρηματικαὶ ποιναὶ δὲν καθίστανται βαρύτεραι λόγῳ ὑποτροπῆς. Σχετικὸν ζήτημα γεννᾶται παρ' ἡμῶν, εἰὰν τὸ ὀκταπλοῦν τελώνιον (ἀρθρον 1ον ΑΨΗΘ') εἶναι ποινὴ, ἢ μόνον τὸ ἐπταπλοῦν, τὸ δὲ ἄπλοῦν ἀποτελεῖ τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ δημοσίου (τὸ εἰσαγωγικὸν τέλος). Συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 12 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ' δεχόμεθα, ὅτι τὸ ἐπταπλοῦν ἀποτελεῖ τὴν ποινὴν, τὸ δὲ ἄπλοῦν τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ δημοσίου, ἥτοι, ὅτι τὸ ὀκταπλοῦν τελώνιον ἐνέχει ἀμφότερα ταῦτα, θεωροῦμεν δ' ἐφαρμοστέας τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἀρχάς.

Τὸ ποσὸν τῆς χρηματικῆς ποινῆς δὲρίζεται συνήθως ὑπὸ τοῦ νόμου, χωρὶς νὰ κανονίζηται ἀνώτατον καὶ κατώτατον ὅριον αὐτῆς, εἶναι δὲ, προκειμένου περὶ λαθρεμπορίου, τὸ ὀκταπλοῦν τοῦ τέλους, τοῦ ὁποῖου θὰ ἰσπεριεῖται τὸ δημόσιον, εἰὰν

δὲν ἀνεκαλύπτετο ἢ πρᾶξις (,ΒΥΙΖ', 1). Ἀλλαχοῦ ὁμοίως ὁ νόμος ὁρίζει ἀνώτατον καὶ κατώτατον ὅριον τοῦ προστίμου ἢ τῆς χρηματικῆς ποινῆς (π. χ. ν. ΑΦΙΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἄρθρ. 5 καὶ νόμος ΑΦΗΘ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 1, § γ').—Ὁ σάκις τὸ ἐμπόρευμα εἶναι ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων εἰς εἰσαγωγικὸν τέλος κατ' ἐκτίμησιν (à la valeur, ad valorem), ἢ τελωνιακῇ ἀρχῇ προσδιορίζει τὴν ἀξίαν αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς εἰς τὸν τόπον τῆς εἰσαγωγῆς τρεχούσης αὐτῶν ἀξίας (ν. ,ΒΡΚΑ', 3), ὑπολογίζουσα εἰς αὐτὴν καὶ τὰ εἰσαγωγικά τέλη, καθ' ἃ ἐδέχθη καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὸ Ἀκυρωτικὸν (Ἀποφ. 22 Ἰαν. 1877).—Αἱ διὰ τελωνιακὰς παραβάσεις ἐπιβαλλόμεναι χρηματικαὶ ποιναὶ εἰς πρᾶξεις, δι' ὧν θέλει τις νὰ στερήσῃ τὸ δημόσιον βολίως τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ τελῶν, ἐκτὸς τῶν εἰς τὸν πλοίαρχον ἢ ἀγωγιάτην προσωπικῶς ἐπιβαλλομένων χρηματικῶν ποινῶν, δύνανται νὰ λαμβάνωνται ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ κατασχεθέντος ἐμπορεύματος οὐχ ἥττον ὅμοιαι εἶναι ἀλληλεγγύως ὑπόχρεοι πρὸς ἀπώτισιν αὐτῶν ὅλοι οἱ συναίτιοι καὶ ἐὰν ᾗθελον ἐγκαταλείψει τὸ ἐμπόρευμα.—Τὰ κατὰ τὸ ἄρθρ. 44 τοῦ ΓΑΨ' νόμου τοῦ 1871 ἔτους πιστοποιητικὰ περὶ τῆς ἀκτημοσύνης τῶν εἰς τὸ Δημόσιον ὀφειλετῶν ἔνεκα τελωνιακῶν παραβάσεων λαμβάνονται ὑπ' ὄψει, ἀφ' οὗ οὗτοι διαμείνωσιν ἐν ταῖς φυλακαῖς ἕξ μῆνας (ν. ΑΦΗΘ', 5).

Ὡς πρὸς τὴν δήμευσιν, ὑπάρχουσιν αἱ ἐξῆς διατάξεις. Τὰ μεταγωγικά μέσα τοῦ συλληφθέντος λαθρεμπορίου, πλοῖα μέχοι χωρητικότητος ἕξ τόννων κατ' ἀνώτατον ὅρον, λέμβοι, φορτηγίδες, ζῦα ἢ ἄμαξι κατὰσχονται ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἢ τῆς συλλαβούσης τὸ λαθρεμπόριον ἀρχῆς, κρατοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου ΑΦΗΘ' τοῦ 1892 ἐκποιήσεως τῶν

(ὄρα ἄρθρ. 1 καὶ 2 τοῦ ν. ,ΒΥΙΖ', 1). Ὁ τελῶνης δύναται νὰ ἐνασκή καθήκοντα δημοσίου κατηγόρου παρὰ τῷ πταισματοδικεῖν δικάζοντι λαθρεμπορικὰς πράξεις (ν. ,ΒΥΙΖ', 1). Ἐὰν τελωνιακοὶ ὑπάλληλοι ἢ ἄνδρες τῆς τελωνοφυλακῆς ἢ ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρέται ἄλλου κλάδου ἢ ἰδιῶται παρατηρήσωσι τινα ἀποπειρώμενον νὰ εἰσαγάγῃ ἢ ἐξαγάγῃ λαθραίως εἶδος ὑποκειμένου εἰς τελῶνιον, ὀφείλουσι νὰ τὸν καταδιώξωσι καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν συνδρομὴν τῆς τε ἐνδπλου δυνάμεως καὶ τῶν παρευγόντων ἰδιωτῶν πρὸς κατάσχεσιν τοῦ λαθρεμπορευομένου ἀντικειμένου (ν. ΑΦΗΘ' ἄρθρ. 7). Περὶ ἐκποιήσεως τῶν κατασχεθέντων ἢ παραφυλακῆς αὐτοῦ εἰς τὸ κατὰστημα τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς μέχρις ἐξοφλήσεως τῆς ἀποφάσεως ἢ ἐκδόσεως αὐτοῦ, ἢ ἀποδόσεως ἐπὶ ἐγγυήσει, ὄρα ἄρθρον 16 ν. ΑΦΗΘ', ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ νόμου ,ΒΥΙΖ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 4 καὶ 5 καὶ Β. Διατάγματος 23 Νοεμβρίου 1896, καὶ προσεῖτ' ἄρθρον 12 νόμ. ΑΦΗΘ' κανονίζον τὰ περὶ τῆς δοτέας εἰς τοὺς μὴ νυτὰς ἀμοιβῆς (ὄρα καὶ ν. ΑΨΑ' τοῦ 1889, ἄρθρ. 1).

XVII. Αἱ καθ' ἑκάστης τελωνιακαὶ παραβάσεις. Ἀνωτέρω ἐπραγματεύθημεν περὶ γενικῶν τινῶν ἔργων τοῦ ποινικοῦ τελωνιακοῦ δικαίου. Τὸ εἰδικὸν μέρος αὐτοῦ, ἥτοι τὸ ἀφορῶν εἰς τὰ διέφορα εἶδη τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων καὶ τῶν εἰς αὐτὰς ἐπιβαλλομένων ποινῶν, ἀποτελεῖται ἐκ πολυαριθμῶν διατάξεων, ποικιλίαν καθιερουσῶν τοιοῦτων εἰδῶν. Τὸ λαθρεμπόριον εἶναι ἡ σοβαρώτερα τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων, δι' ὅπερ καὶ αὐστηροτάτας ἀνέγραψεν ὁ νόμος κατ' αὐτῆς ποινάς. Ἀλλ' ὅπως τιμωρηθῇ τὸ λαθρεμπόριον, δεόν νὰ ἀνακαλυφθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ, εἴτε διὰ θαλάσσης, εἴτε διὰ ξηρᾶς μεταφερόμενον, κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ἄρθρου 168 τῆς Ποι-

νικῆς δικονομίας (ν. ΑΨΗΘ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 4, ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ν. ΒΥΙΖ', ἄρθρ. 1). Ὁ νόμος περιώρισε τὴν καταδίωξιν τοῦ λαθρεμπορίου εἰς μόνην τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλαμβάνεται τὸ λαθρεμπόριον, ὅπως μὴ χορηγήσῃ τὸ δικαίωμα εἰς τὰ ὄργανα τῆς ἀρχῆς νὰ διώκωσιν αὐτὸ ἐν τῇς τῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν καὶ ἀλλοτρῶν τοῦ ἐμπορεύματα ἰσχυρίζονται, ὅπως γίνωσιν ἀντικείμενον ἀγορῶν καὶ πωλήσεων, διότι τοῦτο ᾗθελεν ἐπιφέρει ἀληθῆ ἀναστάτῳσιν τοῦ ἐμπορίου, ἀναίρουσιν πᾶσαν ἀσφάλειαν καὶ ἐξαφανίζον τὴν πίστιν, ἥτις πρέπει νὰ διέπῃ αὐτό. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν εἰδικὴν διάταξιν τοῦ νόμου ΒΠ τοῦ 1892, ἄρθρ. 86, ποινὴ λαθρεμπορίου ἐπιβάλλεται, προκειμένου περὶ προϊόντων, ἀποδιδόντων τὸν ἔγγειον φόρον εἰς τὰ τελωνεῖα, εἴτε ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀνακαλυφθῇ ἢ πρῶτις εἴτε ἀποδειχθῇ ἐξ ἐγγράφων. Κατὰ δὲ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ νόμου ΑΨΑ' τοῦ 1889, ὁ κατέχων εἶδη, ὧν τὸ μονοπώλιον ἀνῆκει εἰς τὸ Κράτος, μὴ προερχόμενα δὲ ἐκ τῶν δημοσίων ἀποθηκῶν, ὡς καὶ ὁ κατέχων τουμπεκίων, μὴ συσκευασθέν ἐν δημοσίῳ ἐργοστασίῳ, θεωρεῖται ὡς συνεργὸς λαθρεμπορίου καὶ τιμωρεῖται ὅπως ὁ εἰσαγωγὴν ὡς λαθρέμπορος. Ὡς δ' ἔκρινεν ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀπόφ. 75 καὶ 180 τοῦ 1898), ἡ ἐπ' αὐτοφώρῳ σύλληψις δὲν εἶναι στοιχεῖον τῆς λαθρεμπορικῆς πράξεως, ὅπως περιλαμβάνεται ἐν τῇ περὶ ἐνοχῆς μέρει τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀφορᾷ εἰς τὴν διαδικασίαν. Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ' τῆς 29 Φεβρ. 1892, ὅστις μετὰ τοῦ τροποποιήσαντος αὐτὸν νόμου ΒΥΙΖ' τοῦ 1896 ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ποινικῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας ἡμῶν, τιμωρεῖ ὡς λαθρεμπόριον πᾶσαν εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων ἢ ἀπλὴν ἀποθήκευσιν εἰς τὴν ξηρὰν ἢ ἐπιθήκασιν εἰς πλοῖον,

μὴ γιγνομένην ἐν γνώσει καὶ μὲ γραπτὴν ἄδειαν τῶν προϊσταμένων τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς διὰ τῶν διορισμένων θέσεων καὶ εἰς τὰς διορισμένας ὥρας. Ἡ δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν διάταξιν ἐπιβαλλομένη ποινὴ εἶναι ὅκταπλοῦν τελῶντος ὥστε ἡ ἐπιβολὴ τῆς ποινῆς ταύτης προϋποτίθεται, ὅτι τὰ ἐμπορεύματα ὑπεβάλλονται εἰς εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικὸν τέλος, διότι ἄλλως, μὴ ἐπιβαλλομένου ἀπλοῦ τοιοῦτου, ἀδύνατος ἡ ἐπιβολὴ ὅκταπλου. Ἡ αὕτη ποινὴ ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν εἰς α'—ε', τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου. Αἱ περιπτώσεις αὗται ἀφορῶσι κυρίως εἰς τὴν κατάθεσιν ἐλλειποῦς ἢ πλημμελοῦς διασαφήσεως, μὴ περιλαμβανοῦσας ἅπαντα τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὴν καθ' οἷονδῃποτε ἕλλον τρόπον δολίαν στέρησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου. Ἐὰν δὲ τὰ ἐμπορεύματα εἶναι ἐλεύθερα τέλους κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν, ἐπιβάλλεται πρᾶσιμον μέχρι δραχμῶν 100. Ὡπομένως ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ' ποινὴ λαθρεμπορίου ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῆς διὰ θαλάσσης καὶ τῆς διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς ἐμπορευμάτων καὶ ἐπὶ τῆς μεταφορᾶς ἐντός τοῦ Κράτους ἐμπορευμάτων ὑποκειμένων εἰς ἔγγειον φόρον πληρωνόμενον ἐν τοῖς τελωνεῖοις κατὰ τὴν μεταφορὰν, ἡ δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἄρθρον ποινὴ πρᾶσιμον, οὗ ὁ κατώτατος ὅρος εἶναι κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον δραχμὴ μία, ἐφαρμόζεται, ὅταν τὰ ἐμπόρευμα δὲν ὑπόκεινται εἰς τέλος εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς. — Εἰδικαὶ διατάξεις διὰ τὴν διὰ θαλάσσης εἰσαγωγὴν ἀναγράφονται ἐν ἄρθροις 13—24 τοῦ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ, τὰ ὅποια πραγματεύονται περὶ δηλωτικοῦ, περὶ ἐμπροθίσμου καὶ προσπηκῆς συντάξεως αὐτοῦ, περὶ ποινῶν ἐπιβαλλομένων διὰ παραβάσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἄρθρων τούτων ἀναγραφόμενων διατυπώσεων. Κατὰ τὸ

ἄρθρον 18 ὁρίζεται ποινὴ ἴση πρὸς τὸ τετραπλοῦν τελώνιον, ἐὰν εὐρεθῶσιν ἐπὶ τῶν πλοίων κιβώτια, δέσμη κλπ., πλείονα τῶν διαλαμβανόμενων ἐν τῷ δηλωτικῷ. Κατὰ τὸ ἄρθρον ὁμως 2 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ', ὅστις ἐκ τῶν πλοιαρχῶν, κυβερνητῶν ἢ ἀγωγιαντῶν παραβαίνει τὰς διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ, περὶ ἀκριβοῦς ἐηλώσεως τῶν εἰσιγομένων ἢ εξαγομένων ἐμπορευμάτων, τιμωρεῖται μὲν πρόστιμον μέχρι δραχμῶν 100, ἂν τὰ ἐμπορεύματα εἶναι ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς ἐλευθέρων τελωνίου. — Ὁ νόμος ΑΦΠ' τοῦ 1887, ἐν ἄρθροις 1—6, πραγματεύεται περὶ δηλωτικῶν καὶ φορτωτικῶν πλοίων καταπλεόντων εἰς ἐλληνικοὺς λιμένας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὁρίζει δὲ ποινάς, ἐν ἄρθρῳ 5, τῶν παραβάσεων τῶν παρ' αὐτοῦ καθιερουμένων δικτυώσεων. — Αἱ περὶ εἰσαγωγῆς διαιρέσεις τοῦ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ ἐφαρμόζονται ἀναλόγως καθ' ὅλα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐντὶς τοῦ Κράτους διὰ θαλάσσης μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων (τελων. ὁργαν. 43). Ποινικὰς διατάξεις ὅρα προσέτι εἰς τελων. ὁργαν. ἄρθρα 13, 14, 16, 18, 20, 25, 35, 37, 50, 52, 58, νόμον ΧΞΘ' τοῦ 1864, ἄρθρον 5, § γ, νόμον ΩΙΑ' τοῦ 1880, ἄρθρα 4 καὶ 5, νόμον ΑΦΠ' τοῦ 1887, ἄρθρον 5, νόμον ΑΨΔ' τοῦ 1889, ἄρθρον 5, νόμον ΒΠ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 84 καὶ 96, νόμον ΒΡΚΑ' τοῦ 1892, ἄρθρον 15, κλπ. — Ἡ λεπτομερὴς ἀνάπτυξις τῶν καθ' ἑκάστης τελων. παραβάσεων διαφεύγει τὰ ὅρια τοῦ παρόντος ἄρθρου, γενησομένη ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας πραγματείας ἡμῶν.

XVIII. Ἡ διαδικασία τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εὐθὺς ὡς κοιμηθῇ τὸ συλλεγθὲν ἀντικείμενον εἰς τὸ τελωνιακὸν κατάστημα, συντάσσεται παρὰ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς πρωτόκολλον, ἐν ᾧ ἐκτίθεται πᾶσαι αἱ

περιπτώσεις, δι' ὧν βεβαιῶνται ὅτι τοῦτο εἰσῆγστο ἢ ἐξήγστο λαθραίως ἢ ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς λαθρεμπορίαν. — Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο ὑπογράφουσιν οἱ συλλαβόντες τὸ πρᾶγμα, οἱ λοιποὶ τυχόντες μάρτυρες τοῦ συμβάντος καὶ ὁ ἀρμόδιος τελωνιακὸς ὑπάλληλος. Τοιαῦτα πρωτόκολλα δύναται νὰ συντάξῃ πᾶσα τελωνιακὴ ἀρχή, ἔχουσι δὲ ἰσχὺν ἐνόσω δὲν προσβληθῶσιν ὡς πλαστὰ (νόμος ΑΨΗΘ' ἄρθρον 8). Ἐὰν οἱ διαπράξαντες ἢ οἱ ἀποπειραθέντες τὴν λαθρεμπορίαν εἴνε παρόντες, προσκαλοῦνται νὰ προτείνωσι τὰ δικαιολογητικά των, ἐκθέτοντες ταῦτα κάτωθι τοῦ κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον πρωτοκόλλου ἐνυπογράφως ἀρνούμενων ὅς τούτων, γίνεται μνεία ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ (αὐτόθι, ἄρθρον 9). Ὁ προϊστάμενος τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸ πρωτόκολλον τῆς κατασχέσεως, τὰ προβληθέντα περὶ τῆς πράξεως δικαιολογήματα, τὰς τυχόν μαρτυρικὰς καταθέσεις καὶ πᾶν σχετικὸν ἔγγραφο, ἀποφαίνεται δι' ἀποφάσεώς του ἐντὸς μηνὸς περὶ τῆς ἐπιβλητέας ποινῆς. Εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως προέρχεται ἡ τελωνιακὴ ἀρχή καὶ ἐὰν δὲν προσέβη πρὸς ἀπολογίαν ὁ δέσστης τῆς παραβάσεως ἢ καὶ ἐὰν μείνῃ οὗτος ἄγνωστος (ἄρθρον 10). — Οὕτω διὰ τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ὁρίζεται ἀρμόδιᾳ πρὸς ἐκδοσιν τῆς ἐπιβαλλούσης τὴν ποινὴν τῆς λαθρεμπορίας ἀποφάσεως ἡ τελωνιακὴ ἀρχή. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ εἰδῶν, ὧν τὸ μονοπώλιον ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος, μὴ προσερχομένων δὲ ἐκ τῶν δημοσίων ἀποθηκῶν, τὰς κατὰ τὸν τελωνιακὸν καὶ τοὺς περὶ μονοπωλίων νόμους ἐπιβλητέας κατὰ τοῦ κατέχοντος τοιαῦτα εἶδη ποινὰς ἐπιβάλλει ὁ τὸ πρῶτον ἐπιληφθεὶς τῆς βεβαιώσεως τῆς παραβάσεως οἰκονομικὸς ἔφορος ἢ προϊστάμενος τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς (νόμος ΑΨΔ', ἄρθρον 5). Πίσας δὲ τὰς παραβάσεις τὰς τιμωρου-

μείνας διὰ τῶν τελωνιακῶν νόμων μὲ χρηματικὴν ποινὴν δικάζουσιν αἱ τελωνιακαὶ ὄργανοι, ὁσάκις διὰ τῶν ἐπισκέψεων καὶ ἐξετάσεων τῶν ἀνακαλύπτουσι τοιαύτας (νόμος ΑΨΗΘ', ἄρθρον 19). Ἐν τούτοις, οἱ τελωνιακοὶ στιθάρχαι ἐκδίδουσιν ἀποφάσεις μόνον διὰ τὰ ἐξαγόμενα ἢ μεταφερόμενα ἢ εἰς φόρον ὑποκείμενα προϊόντα ἢ ἄλλα εἶδη. Τόσον δὲ οὗτοι, καθὼς καὶ οἱ διευθύνοντες τελωνιακὰ φυλακεῖα, βεβαιοῦσι διὰ τοῦ πρωτοκόλλου πᾶσαν τελωνιακὴν παράβασιν, προέρχονται εἰς ἐγγράφους ἐξετάσεις, ἀποστέλλουσι δὲ τὸ πρωτόκολλον καὶ τὰ σχετικὰ ἔγγραφα σὺν τοῖς κατασχεθεῖσιν ἐμπορεύμασιν ἐπὶ τὸν προϊστάμενον αὐτῶν τελώνην, ὅστις ἐκδίδει τὴν ἀπόφασιν (αὐτοῖσι, ἄρθρον 20). — Τὰ ἄρθρα 11—17 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ', ὡς ἐτροποποιήθησαν ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΥΙΖ', περὶ κοινοποιήσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν καὶ περὶ τῆς περαιτέρω διαδικασίας καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τούτων, ὡς καὶ περὶ ἁμοιβῆς τῶν καταμηνηνῶν.

Ἐν δὲ μέσῳ κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν εἶναι ἡ ἐφεσις καὶ ἡ αἰτήσις ἀναθεωρήσεως. Ἡ ἐφεσις συντάσσεται ἐπὶ χαρτοσήμου ὀρχμῆς, ἐπιβιβαζομένη εἰς δικαστικὸν κλητῆρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἢ τὴν ἐκδοῦσαν τὴν ἀπόφασιν τελωνιακὴν ἀρχήν, ἐντὸς τριακονθημέρου διορίας ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, ἀποφαίνεται δὲ ἐπὶ τῆς ἐφέσεως ἐντὸς τεσσαρῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς ἀνωτέρω προθεσμίας τὸ κατὰ τὰ ἄρθρα 7 τοῦ ΑΚΑ' νόμου τοῦ 1882 Νομικὸν Συμβούλιον ὁριστικῶς καὶ ἀνεκκλήτως, οὐκ ἐνδὲς ἐπιτροπομένου ἐν τῷ νόμῳ λέτου. Αἱ ἀποφάσεις αὗται, ὡς καὶ αἱ ἀναθεωρηθεῖσαι τοῦ ἄρθρου 15, ἀναθεωροῦνται μόνον, ἐὰν πρόκειται περὶ ἐκτελέσεως λογιστικοῦ τιμῆς λήξεως ἢ συντρέχουσιν σπουδαῖοι λόγοι, πείθον

τες τὴν ὁλομέλειαν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ὅτι χρήζει ἀναθεωρήσεως ἢ ὑπὸ τοῦ τριμελοῦς Νομικοῦ Συμβουλίου προεκδοθεῖσα ἀπόφασις. Ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσι προηγεῖται ἀποχρώσεως ἢ τολογημένη αἰτήσις τοῦ ἐγκαλομένου, ὑποβαλλομένη ἐντὸς ἐξ μηνῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, μεθ' ἣν, γινομένην δεκτὴν ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ἀποφαίνεται τοῦτο κατ' οὐσίαν διὰ νέας ἀποφάσεως, ἐπικυρούσης ἢ μεταρρυθμιζούσης τὴν εἰς ἀναθεώρησιν ἐκαστοτε ὑποβαλλομένην.

Ἡ ἀπόφασις καταρτίζεται δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας. Οἱ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ διατρίβοντες, οἱ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ οἱ μὴ γινόμενοι γνωστοὶ ὑπαίτιοι τῆς παραβήσεως καὶ πᾶς ἔχων ἔννομον συμφέρον ἐπιβιβάζουσιν ὡς ἀνωτέρω, ἔρεσιν ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» καταχωρίσεως τῆς ἀποφάσεως. Ἐὰν δὲ δὲν ἐπιδοθῇ ἔρεσις, ὀφείλει ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸ Νομικὸν Συμβούλιον ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν καὶ τὰς τοιαύτας ἀποφάσεις (ν. ΑΨΗΘ', 14, ὡς ἐτροποποιήτο ὑπὸ ν. ΒΥΙΒ', 3).

Ἐξ ἐπαγγελματικῶς τὸ Νομικὸν Συμβούλιον δύναται νὰ μεταρρυθμίσῃ τὰς ἀθροιστικὰς ἀποφάσεις τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν, αἵτινες ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλωσι ταύτας εἰς τὸ Νομικὸν Συμβούλιον ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν τὸ Νομικὸν Συμβούλιον μεταρρυθμίσῃ τὴν ἀθροιστικὴν ἀπόφασιν, ἐπιτρέπεται ἀναθεωρήσεως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συμβουλίου (ἄρ. ν. ΑΨΗΘ' ἄρθρ. 15).

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐν τοῖς ἄρθροις 12 καὶ 17 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ' καθιερωμένης διαστολῆς μεταξὺ τελωνίου, ἥτοι τοῦ ἀπλοῦ τέλους, καὶ τῆς ποινῆς, ἥτοι τοῦ ἀπλοῦ τέλους, ἐπεται, ὅτι ἡ δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομι-

κοῦ Συμβουλίου, μεταρρυθμιζούσης τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, ἀπαλλαγὴ τοῦ καταδικασθέντος τῆς ποινικῆς ποινῆς, δὲν ἐπάγεται καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀπλοῦ τελωνίου ἀπαλλαγὴν τοῦ καταδικασθέντος. Τὰ ἐν τεύθεν προκύπτοντα ζητήματα ἔλυτε τελευταῖον τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 123455/21 ἀπὸ 20 Φεβρουαρίου 1899 ἐγκυκλίου διαταγῆς τοῦ ἐχούσης ὡς ἐξῆς: α' Οσαῖς τὰ κατὰ τὸ ἄρθρ. 7 τοῦ νόμου ΛΚΑ' Νομικὸν Συμβούλιον, ἐκδικάζον ἐφέσεις κατὰ τελωνιακῶν ἀποφάσεων, καταγινωσκουσῶν ποινὴν λαθρεμπορίας, μεταρρυθμίζῃ τὰς ἀποφάσεις ταύτας καὶ αἶρῃ τὴν δι' αὐτῶν ἐπιβαλλομένην ποινὴν λαθρεμπορίας, πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὰς ἐξῆς δύο περιπτώσεις. Α') περίπτωσις. Δυνατὸν τὸ Νομικὸν Συμβούλιον νὰ ἀπαλλάσῃ τὸν καταδικασθέντα, εἴτε διότι κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἢ εἰσαγωγὴν ἐμπορεύματος, ὑποκειμένου εἰς τέλος εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικὸν ἢ εἰς ἄλλον τινὰ φόρον ἐκ τῶν εἰσπραττομένων ἐν τοῖς τελωνείοις, δὲν παρεβιάσθησαν αἱ διατάξεις τῶν οἰκείων νόμων, εἴτε διότι δὲν ὑπῆρξεν σύλληψις ἐπ' αὐτοφώρῳ. Β') περίπτωσις. Τὴν ἄνωτέρω πρώτῃν περίπτωσιν δεόν νὰ διακρίνωμεν ἀπὸ ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ καταδικασθεὶς ἀπαλλάσσεται, εἴτε διότι τὸ Συμβούλιον δέχεται, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν εἰσαγωγὴ ἢ ἐξαγωγὴ, εἴτε διότι τὸ εἰσαχθὲν ἢ ἐξαχθὲν δὲν ὑπέκειτο εἰς τέλος εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικόν, καθόσον, κατὰ μὲν τὴν πρώτῃν περίπτωσιν δικαιούται ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ νὰ βεβαιώσῃ καὶ εἰσπράξῃ τὸ ἀπλοῦν εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικὸν τέλος ἢ τὸν ἐν τοῖς τελωνείοις εἰσπραττόμενον ἄλλον τινὰ φόρον, διότι ἡ μὴ ὑπαρξίς τῶν στοιχείων τῆς λαθρεμπορίας δὲν ἀπαλλάσσει τὸν εἰσαγαγόντα ἢ ἐξαγαγόντα ὑποκειμένου ἐμπόρευμα τῆς καταβολῆς τοῦ ἀπλοῦ τέλους, κατὰ

δὲ τὴν δευτέραν δὲν δικαιούται, διότι τοῦτο ἤθελεν ἀντικεισθαι εἰς τὸ ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ συμβουλίου δεδικασμένον, τοιοῦτον ἀπατελοῦσης καὶ τῆς ἐν αὐτῇ αἰτιολογίας, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν εἰσαγωγὴ ἢ ἐξαγωγὴ, ἢ ὅτι τὸ εἰσαχθὲν ἢ ἐξαχθὲν δὲν ἦτο ὑποκείμενον, καθόσον αὐτὸ ἀποτελεῖ ζήτημα ποινικαστικόν διὰ τὴν ἀπαλλακτικὴν διάταξιν τῆς ἀποφάσεώς του.

β' Εἶπον δὲ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς εἶναι, ἅμα ὡς περιέρχεται εἰς αὐτὴν ἀπαλλακτικὴ, κατὰ τὰνωτέρω, ἀπόφασις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, νὰ ἐγκύπτῃ εἰς τὴν μελέτην αὐτῆς καὶ νὰ ἀνευρίσκῃ τοὺς λόγους τῆς ἀπαλλαγῆς, ἥτοι, ἐν οὗτοι ὑπάρχοντες εἰς τὴν πρώτῃν τῶν ἄνωτέρω μνησθεισῶν περιπτώσεων ἢ εἰς τὴν δευτέραν καὶ ἐὰν ἐπομένως ὑπάρξῃ περίπτωση ἐπιβολῆς τοῦ ἀπλοῦ τέλους διότι τὸ Νομικὸν Συμβούλιον, καλούμενον ἐπὶ τῇ ἐφέσει τοῦ ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς καταδικασθέντος, κατὰ τὸ ἄρθρον 14 τοῦ Λ' 2410' νόμου τοῦ 1892, ὅπως ἀποφανθῇ περὶ τοῦ ὀρθοῦ ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως, τοῦτο καὶ μόνον δικαιούται νὰ κρίνῃ, ἥτοι ἂν ὑπάρχῃ περίπτωση λαθρεμπορίας πρὸς ἐπιβολὴν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου καταγινωσκόμενων διὰ τοῦτο ποινῶν καὶ ἐκ τούτου εἶναι ὀρθὴ ἡ ἐκκαλούμενη ἀπόφασις ἢ ἂν τούναντίον δὲν ὑπάρχῃ περίπτωση λαθρεμπορίας καὶ εἶναι μεταρρυθμιστέα, ἀπαλλακτικὸς δὲ τῶν ποινῶν ὁ καταδικασθεὶς, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς πληρωμῆς τοῦ ἀπλοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, διότι τὸ δικαίωμα τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως αὐτοῦ ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ νόμου μόνῃ τῇ τελωνιακῇ ἀρχῇ καὶ κατὰ τῆς πράξεώς της ταύτης δὲν ἐπιτρέπει ἐφεσις ἐνώπιον τοῦ εἰρημένου συμβουλίου.

γ' Ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου τούτου τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς ἀναμένομεν νὰ ἐφελκύσῃ προσηκόντως τὴν προσοχὴν σας. Δὲν ἄγνοεῖτε, ὅτι τὸ Δημόσιον ζημιού-

ται ἐκ τῆς μὴ βεβαιώσεως τοῦ ἀπλοῦ τέλους, ὅταν, κατόπιν ἀπαλλακτικῶν ἀποφάσεων τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, εἰς τὴν πρώτην τῶν ἀνωτέρω μνησθειῶν περιπτώσεων ὑπαγομένων (ὁσῶς δηλ. ὁ καταδικασθεὶς ἀπαλλάσσεται, εἴτε διότι κατὰ τὴν ἐξαγωγήν ἢ εἰσαγωγήν ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς ἐμπορεύματος, ὑποκειμένου εἰς τέλος εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικὸν ἢ εἰς φόρον ἐκ τῶν ἐν ταῖς τελωνείαις εἰσπραττομένων, δὲν παρεβιάσθησαν αἱ διατάξεις τῶν περὶ τούτων νόμων, εἴτε διότι δὲν ὑπῆρξε σύλληψις ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ ὅτι ἄχρι τοῦδε αἱ πλείστα τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν δὲν ἐπεμελοῦντο τῆς βεβαιώσεως τῆς εἰσπράξεως τοῦ ἀπλοῦ τέλους κατὰ τὴν τοιαύτην περίπτωσιν, ἐνῷ ὀφείλουσι νὰ πράττωσι τοῦτο, διότι κατ' ἀρχὴν οὐδέποτε τὸ Δημόσιον δύναται νὰ στερηθῇ τοῦ τέλους, ὅπερ δικαιοῦται νὰ εἰσπράξῃ δι' εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν ἐμπορεύματος. Τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην ἀνευρίσκομεν ἐν ταῖς διατάξεσι τοῦ ἄρθρου 115 τοῦ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ, ἐν τῷ ἑδαφ. α' τοῦ ἄρθρου 'ΒΡΚΑ' τοῦ 1832 καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ ἑδαφίῳ τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ αὐτοῦ νόμου 'ΒΡΚΑ' περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου.

Ἄλλοτερον διωκτικὸν ζήτημα γεννᾶται ἐπὶ τοῦ προκειμένου, κατὰ τίνα τρόπον γενήσεται ἡ βεβίωσις καὶ ἡ εἰσπράξις τοῦ ἀπλοῦ τέλους, ἀφοῦ αἱ διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ προϋποθέτουσιν, δι' ὅρισται τὸ ἐμπόρευμα ἐν τῇ κατοχῇ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, καὶ ὅν χρόνον ἐνεργεῖται ἡ βεβίωσις καὶ ἡ εἰσπράξις τοῦ τέλους (ἄρθρον 116 τοῦ νόμου περὶ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ, ἄρθρον 10 τοῦ νόμου περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου). Ἀλλ' αἱ διατάξεις αὗται, ὡς παρέχουσαι τὸ δικαίωμα εἰς τὸ δημόσιον νὰ κρατῇ ἐν τῇ κατοχῇ αὐτοῦ τὸ ἐμπόρευμα, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπληρώθῃ τὸ τελώνιον, δὲν ἐπικυρῶνται καὶ ἀπώλειαν τῶν δικαιωμάτων

τοῦ δημοσίου ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι τὸ ἐμπόρευμα, ὑποβληθὲν ἀρχικῶς κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, διέφυγε κατόπιν ἐξ οἰουδὴποτε λόγου τῆς κατοχῆς τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, διότι π. χ. αὐτὴ παρέδωκε τὸ ἐμπόρευμα ἐπὶ ἐγγυήσει ἢ εὐρέθῃ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκποιήσῃ αὐτό, ὡς ὑποκειμένου φόρον, κατὰ τὸ ἄρθρον 16 τοῦ νόμου Α' 210' τοῦ 1892, ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι ἀποδειγμένη ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ὑποκειμένου εἰς τέλος ἐμπορεύματος, εἶναι δὲ γνωστὰ ἐκ τοῦ οἴκειο τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς πρωτοκόλλου τὸ εἶδος, τὸ ποσὸν καὶ αἱ λοιπαὶ ιδιότητες τοῦ ἐμπορεύματος, αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὴν προσδιορισμὸν τοῦ τέλους, εἰς ὃ τὸ ἐμπόρευμα ὑπάγεται. Ἐπομένως, εἴτε τὸ ὑποκείμενον ἐμπόρευμα, εἰς ὃ ἀφορᾷ ἡ ἀπαλλακτικὴ ἀπόφασις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ὀρίσται εἰς τὴν κατοχὴν τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, εἴτε οὐ, ἐν περιπτώσει ἐκποιήσεως, ὡς εἴρηται. ἢ δι' ἄλλον λόγον, καθήκον ἔχει ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ νὰ ἐπιμεληθῇ τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τοῦ τέλους ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου ἐμπορεύματος, ἀφοῦ περιέλθῃ εἰς αὐτὴν ἡ ἀπαλλακτικὴ ἀπόφασις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ἢ εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης περιπτώσεων ὑπαγομένην.

Ὅπως παρακολουθῶμεν τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης, παραγγέλλομεν, ἵνα ἐκάστη τελωνιακὴ ἀρχὴ ὑποβάλῃ ἢ τὴν κατὰ τριμηνίαν πίνακα ἐμφαινόντα τὰς ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος περιελθούσας εἰς αὐτὴν ἀποφάσεις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, τὰς τε ἐπικυρούσας καὶ τὰς μεταρρυθμιζούσας καταδικαστικὰς ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ ἀποφάσεις τελωνιακῆς ἀρχῆς, ὡς καὶ οἱ αὐτὰς τελευταίας ταύτας ἀποφάσεις, τὸν λόγον τῆς ἀπαλλαγῆς, ἀν' ὃν οὗτος ἀνήκῃ εἰς τοὺς λόγους τῆς πρώτης ἢ τῆς δευτέρας τῶν ἐν

ἀρχῇ τῆς παρούσης μηνσεύων δύο περιπτώσεων. Ἐν ἰδιαιτέρῳ δὲ στήλῃ τοῦ πίνακος δέον νὰ ἐμφαίνηται τὸ ποσὸν τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, ὅπερ ἐπεβλήθη ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς ἀποφάσεις τῆς πρώτης τῶν ἀνωτέρω δύο περιπτώσεων. Ἐναρξιν τῆς ὑποβολῆς τοιούτων πινάκων ποιήσαθε ἀπὸ τῆς πρώτης τριμηνίας τοῦ ἔτους 1899. Ματὰ τοῦ πίνακος τούτου δέον νὰ ὑποβῇ καὶ ἕτερος κατὰ τριμηνίαν πίναξ, ἐμφαίνων τὰς ἐξοφληθείσας ἐκ τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων. Τοὺς πίνακας τούτους θέλετε συντάσσει ἐπὶ ἰδίων ἐντύπων, ἅτινα θέλετε πρὸς τοῦτο λυθῇ.

Παρατηρητέον, ὅτι, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου ΑΚΑ' τοῦ 1882, ἐνώπιον συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου καὶ τῶν παρὰ τοῖς ὑπουργείοις τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Νομικῶν Συμβούλων δικάζονται αἱ ἐφέσεις, οὐ μόνον τῶν κατὰ τῶν ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ τελων. ἀποφάσεων, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάσης ἄλλης τελωνιακῆς ἀποφάσεως, ἐκδιδόμενης διὰ τελωνιακὴν παραβάσιν. Ὅρα καὶ νόμον ΑΦΙΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ἄρθρον 5 ἐν τέλει.

Γεώργιος Ν. Κορινθαῖος

Τερατοκτονία. Ἐν τῷ περὶ ἀνθρωποκτονίας κεφαλαίῳ τοῦ Ποινικοῦ νόμου περιλαμβάνεται κατὰ τὸ παρὰ δειγμα ἀρχαιοτάτων τινῶν γερμανικῶν ποινικῶν νόμων καὶ ἄρθρον περὶ τερατοκτονίας, καθ' ὃ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως ἐξ τὸ πολὺ ἐβδομήκοντα ὁ φονεὺς αὐθαίρετως ἀνθρώπινον τέρας, τεχθεὶς μὲν ὑπὸ γυναικός, ἀμοιροῦν δὲ παντελῶς ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ἀλλὰ μακρὰ ἐπιστημονικὴ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ γεννήτῃ γυνή, ἀνήκουσα εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅντα ζῶντα ἐσπερημένα ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ὅθεν οὐδεμιᾶς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς δύναται νὰ τύχῃ τὸ περὶ τερατοκτονίας ἄρθρον, ὅτε

τύσει ἀδυνάτου οὕσης τῆς τερατοκτονίας. Θ. Ν. Φλογαίτης

Τηλέγραφος καὶ τηλεγραφεῖα. Περί τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, ἥς σκοπὸς ἡ ἀποστολὴ δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν τηλεγραφημάτων, ἐψηφίσθησαν διάφοροι νόμοι, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν προϋτίθεντο νὰ προσδιορίσῃσι τὸν δικαιούμενον νὰ κατασκευάζῃ καὶ μεταχειρίζεται τὸν τηλεγράφον καὶ τὰς ἐπιβλητέας ποινὰς εἰς τοὺς ζημιοῦντας ἢ παρεμποδίζοντας τὴν ἐνέργειαν τοῦ δημοσίου τηλεγράφου, ἄλλοι δὲ ἐρρύθμιζον τὰ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν καθ' ἑαυτὴν τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐπομένως καὶ τὰ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς, ἄλλοι δὲ τὰ τῆς προσηκούσης κατάρτισεως τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων. Ὅθεν πραγματευτέον περὶ πάντων τούτων, καθ' ὅσον ἰσχύουσι νῦν. Καὶ ἐν πρώτοις τὰ τοῦ δικαιώματος τῆς συστάσεως τηλεγράφου καὶ τῶν ἐπιβλητέων ποινῶν ὡρίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΨΗ' τῆς 18 Δεκεμβρίου 1861, ὅστις ἀπαγορεύει τὴν σύστασιν ἢ χρῆσιν ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου πρὸς διαβίβασιν, ἀνεπαρκείων ἀνευ ἀδείας τῆς κυβερνήσεως, ὑποχρεῖ τοὺς κτητόρας οἰκῶν ἢ ἄλλων κτημάτων ν' ἀνέχωνται ἐπὶ τῆς ιδιοκτησίας αὐτῶν ὅ,τι ἀναγκαῖοι εἰς σύστασιν, χρῆσιν ἢ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ τηλεγράφου, ἀποζημιούμενοι, ἂν ζημιωθῶσιν ἐκ τούτου, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ ΓΝΖ' νόμου τῆς 10 Ἀπριλίου 1858 περὶ τῶν ἐν Πάτριας οἰκοπέδων, δικαζομένης ὁμῶς τῆς προσφυγῆς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Πρωτοδικείου, καὶ τάσσει ποινὰς εἰς τοὺς βλάπτοντας ὅπως δῆποτε τὰς τηλεγραφικὰς γραμμὰς ἢ παρακλύδοντας τὴν ἐνέργειαν τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας. Τὰ δὲ τῆς παρασκευῆς καὶ μορφώσεως τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων ἐρρυθμίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΚΣ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ σχολῆς τῶν μαθημάτων τῆς τηλεγραφίας.

συμπληρωθέντος καὶ διὰ τοῦ Διατάγμα-
τος τῆς 15 'Ιουλίου 1883, καθ' οὗ ἐν
τῷ πολυτεχνεῖῳ διδάσκονται περιοδικῶς
τὰ ἀναγκαῖα εἰς μόρφωσιν τηλεγραφε-
τῶν μαθήματα ὑπὸ ἀνωτέρων τηλεγρα-
φικῶν ὑπαλλήλων ἢ ἄλλων εἰδημόνων,
(ἀπὸ δὲ τῆς ψηφίσσεως τοῦ νόμου ΑΦΚΘ'
περὶ ἐνώσεως τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τη-
λεγραφικῆς ὑπηρεσίας καὶ οἱ περὶ τῆς
ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας νόμοι καὶ κανο-
νισμοὶ καὶ ἡ πολιτικὴ γεωγραφία), μα-
θησκόντων μόνον τῶν κεκτημένων τὰ ἐν
αὐτῷ προσόντα μαθήσεως καὶ ἡλικίας.
Τὰ δὲ τῆς καθ' αὐτὸ τηλεγραφικῆς ὑπη-
ρεσίας διὰ τῶν νόμων ΦΙΔ' τῆς 30 Μαρ-
τίου 1859 περὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας
(οὗ εἰς ἐκτέλεσιν ἐξεδόθησαν τὸ Διάταγμα
τῆς 16 Σεπτεμβρίου 1861 καὶ Διάτ. τῆς
1 Σεπτεμβρίου 1861), ΑΚΕ' τῆς 22
'Ιουνίου 1882 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς τη-
λεγραφικῆς ὑπηρεσίας (οὗ εἰς ἐκτέλεσιν
ἐξεδόθησαν τὸ Διάτ. τῆς 29 Δεκεμβρίου
1882 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς τηλεγραφικῆς
ὑπηρεσίας, τὸ Διάτ. τῆς 28 Φεβρουα-
ρίου 1883 περὶ τροποποιήσεως τῆς διαι-
ρέσεως τοῦ τηλεγραφικοῦ συμπλέγματος
τοῦ Κράτους καὶ τὸ Διάτ. τῆς 24 Σε-
πτεμβρίου 1883 περὶ χρήσεως τῆς συμ-
βολικῆς καὶ συνθηματικῆς ἀνταποκρίσεως
καὶ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τηλεγραφημά-
των), ΑΙΖ' τῆς 22 'Ιουνίου 1882 περὶ
διανομῆς τῶν τηλεγραφημάτων (οὗ τὸ 4
ἄρθρον ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ μονοάρθρου
νόμου ΒΤΞΗ' τῆς 2 Μαρτίου 1896),
ΑΚΔ' τῆς 22 'Ιουνίου 1882 περὶ προ-
σόντων τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων.
'Επὶ τούτων δ' εἶτα οἱ νόμοι ΑΦΛΘ' τῆς
27 Μαΐου 1887 περὶ τηλεγραφοφυλακῆς
(οὗ τὸ 3ῶν 13 ἐτροποποιήθη ἀκολουθῶς
διὰ τοῦ νόμου ΒΣΠΖ' τῆς 6 'Ιουλίου
1895), ΑΦΣ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ
τηλεγραφικῶν ἐργοστασίων καὶ κυριώτα-
τα δὲ νόμοι ΑΦΚΘ' περὶ ἐνώσεως τῆς
ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρε-

σίας, δι' ὧν μετεβλήθησαν ἐν μέρει αἱ
διατάξεις τῶν προγενεστέρων νόμων. Πα-
ραπέμποντες τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτὰ
τὰ κεῖμενα τῶν μνησθέντων νόμων καὶ
Διαταγμάτων (περιλαμβανομένων πάντων
ἐν ἡμετέρῳ παραρτήματι β' τόμῳ καὶ
ἡμετέροις Συμπληρώμασι), περιοριζόμεθα
νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι διὰ τῶν τελευ-
ταίων τούτων νόμων ἡ μὲν φύλαξις τῶν
τηλεγραφικῶν γραμμῶν, ἥτις ἦν πρότε-
ρον ἀνατεθειμένη εἰς εἰδικούς τηλεγρα-
φοφύλακας, ἀνετίθη εἰς ὑπενω-
μοτάρχας καὶ χωροφύλακας, ὑπὸ τῶν ἀρ-
μοδίων μοιράρχων προτεινομένους καὶ
μετ' ἐξετάσεως ἐπιδοκιμαζομένους, ὡρί-
σθησαν δ' ἀκριβῶς τὰ τοῦ τηλεγραφικοῦ
ἐργοστασίου, ἰδρυμένου παρὰ τῷ πολυτε-
χνεῖῳ σχολεῖν καὶ ὑποκειμένου εἰς τὴν
γενικὴν ἐποπτείαν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ
σχολείου τούτου, προσδιωρίσθησαν ἄλ-
λως τὰ τῶν καταβαλλομένων τελῶν διὰ
τὰ ἰδιωτικὰ τηλεγραφήματα καὶ διὰ τοῦ
νόμου ΑΦΚΘ' καθιερίσθη παρὰ τῇ Γε-
νικῇ Διευθύνσει τῶν ταχυδρομείων καὶ
τηλεγράφων συμβούλιον, ὅπερ, ἀποτε-
λούμενον ἐκ τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ, τῶν
παρ' αὐτῷ ὑποδιευθυντῶν, τοῦ ἐπιθεω-
ρητοῦ καὶ τοῦ ὑποδιευθυντοῦ τοῦ τηλε-
λεγραφείου Ἀθηνῶν, ἐκφέρει γνώμην περὶ
τῆς προαγωγῆς τῶν τηλεγραφ. ὑπαλλή-
λων, οἵτινες ἐπεφορτίσθησαν κατὰ κανόνα
καὶ τὰ τοῦ ταχυδρ. ὑπαλλήλου καθή-
κοντα, περὶ τῶν ἀνωτέρων τῶν 50 ὀρ.
πειθαρχικῶν ποινῶν καὶ τῆς προσκαίρου
παύσεως αὐτῶν, περὶ τῶν τεχνικῶν καὶ
ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, περὶ τοῦ
προϋπολογισμοῦ τῶν προσόδων καὶ δαπα-
νῶν τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγρά-
φων, περὶ τῶν ὑπερβαίνουσιν τὸ πᾶν
τῶν 200 δραχμῶν προμηθειῶν, περὶ τῶν
μειοδοσιῶν διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ταχυ-
δρομικῆς ἀλληλογραφίας καὶ διὰ τὴν
κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν τηλεγραφικῆς
γραμμῆς καὶ περὶ αὐτομολογήσεως συμ-

θάσεων μετ' ἄτμοπλοικῶν ἢ τηλεγραφικῶν εταιρειῶν, ἔτι δὲ γνωμοδοτεῖ καὶ περὶ διορισμοῦ, μεταθέσεως καὶ ἀπολύσεως τῶν ὑπαλλήλων.

Κρίνομεν προσθέτως ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ἡ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία περιλαμβάνει τέσσαρα μέρη: 1) τὸ τεχνικόν, δηλονότι τὸ τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν, 2) τὸ ἀλληλογραφικόν, ἥτοι τὸ τῆς διαμοιῆς τῶν τηλεγραφημάτων καὶ τοῦ ἀπορρήτου αὐτῶν, 3) τὸ εἰσπρακτορικόν, ἥτοι τὸ τῆς διαχειρίσεως τῶν τηλεγραφικῶν εἰσπράξεων, καὶ 4) τὸ διοικητικόν, ἥτοι τὸ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθυκόντων τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῆς προσήκουσας αὐτῶν ἐπιβλέψεως. Ὑπόκειται δὲ ἡ κατὰ τόπους τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία, ὡς πᾶσαι αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι, εἰς τὴν ἐποπτείαν τῶν Νομαρχῶν, ὡς γενικῶν ἀρχόντων τῆς τοπικῆς διοικήσεως, ὅθεν δύνανται καὶ ὀφείλουσιν οἱ νομάρχαι νὰ ἐποπτεύωσι τὴν περὶ τὸ καθήκον αὐτῶν διαγωγὴν τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων, ἐξετάζοντες δηλονότι ἐὰν τελῶσι τὸ καθήκον αὐτῶν εὐδίκως καὶ ἐπιμελῶς (στερούμενοι μόνον τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπιβολῆς πειθαρχικῶν ποινῶν, ἃς κατὰ τὸν νόμον ΔΚΔ' δικαιούνται νὰ ἐπιβάλλωσι μόνον οἱ ἀρμόδιοι προϊστάμενοι καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀλλὰ δυνάμενοι καὶ ὀφείλοντες νὰ προκαλῶσι τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἀνακαλυφθείσῃ αὐτῶν παρεκτροπῇ), καὶ νὰ διατάσσωσιν ἐν ἐπείγουσῃ ἀνάγκῃ σχετικὰ μέτρα, ἅτινα ἐκτελοῦντες οἱ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι ὀφείλουσι ν' ἀνακοινώσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον (Διάτ. τῆς 29 Δεκ. 1882 ἀρθρ. 19), καὶ μεριμνῶντες περὶ τῆς προσήκουσας καὶ συμφώνου πρὸς τὸν νόμον (Δογματικοῦ νόμου ἀρθρ. 198 καὶ νόμου ΔΣΚΕ' τοῦ 1885 ἀρθρ. 4) διαχειρίσεως τῶν τηλεγραφικῶν εἰσπράξεων. Ἀλλὰ προδήλως δὲν δικαιού-

ται νὰ ἀξιῶσι παρὰ τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων τὴν κατὰ παράβασιν τῶν νόμων ἀθέτησιν τῶν εἰδικῶν καθυκόντων αὐτῶν, οἷον τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀνακοίνωσιν τῶν τηλεγραφημάτων, ἅπερ εἰσὶ κατὰ νόμον ἀπόρρητα. — Ἐπίσης θεωροῦμεν πρέπον νὰ δηλώσωμεν ὅτι αἱ δημόσιαι ἀρχαὶ δικαιούνται νὰ ποστεύωσι δωρεάν περιληπτικὰ τηλεγραφημάτων περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, ὅσας τις ἡ ἀνάγκη εἶναι τοσούτον ἐπείγουσαι, ὥστε ἡ διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ὁδοῦ διαγαγωγὴ τῆς ἀνταποκρίσεως δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπιζήμιος τῷ Δημοσίῳ. Ἄν δὲ τηλεγράφημά τι, ἀπορρέον ἐκ δημοσίας ἀρχῆς, δὲν διαλαμβάνῃ περὶ δημοσίας ὑποθέσεως ἢ ἦναι ἐκτενὲς καὶ μακρολόγον ἢ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ δὲν ἐπείγῃ, τὸ τηλεγράφημα ἀποβάλλει τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἐπισήμου τηλεγράφου, δικαιούται δὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, εἰς οὗ τὸν ἔλεγχον ὑποβάλλονται τὰ ἐπίσημα τηλεγραφημάτων, νὰ κηρύξῃ αὐτὸ ἰδιωτικόν καὶ νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν ἀποστολέαν εἰς τὴν ἀποτίμησιν τοῦ τηλεγραφικοῦ τέλους (Διάτ. τῆς 1 Σεπτ. 1861 περὶ δημοσιῶν τηλεγραφημάτων). Ἀλλὰ καὶ πειθαρχικὴν ποινὴν δύναται ἐπὶ τούτῳ νὰ ἐπιβάλῃ τὸ μὲν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸ ὑπαλλήλους, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τοὺς εἰς αὐτὰ ὑπαγομένους ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν. Εἰς τὸν σκοπὸν τῆς τῶν τηλεγράφων συνστάσεως καὶ οργανώσεως ἀντίκειται οὐκ ἦντο ἡ διαμοιῆ ἰδιαιτέρων τηλεγραφημάτων, μὴ κατακεχωρισμένων, καὶ ἡ τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων ἰδιαιτέρα τηλεγραφικὴ συνδιάρθεσις, ἅτε ζημιούσα τὰ τοῦ Δημοσίου συμφέροντα, ἀπασχολοῦσα δὲ προσέτι τὴν τοῦ τηλεγράφου λειτουργίαν, ἐφ' ἣ οἱ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι ὑπόκεινται προδήλως οὐ μόνον εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ Δημοσίου διὰ

τοῦ εἰς αὐτοὺς καταλογισμοῦ τῶν τελῶν ἄλλὰ καὶ εἰς πειθαρχιὴν ποινὴν (Διατ. τῆς 29 Δεκεμ. 1828 ἄρθρ. 50).—Προσθετέον, ὅτι αἱ τηλεγραφικαὶ ταχυταὶ αἰσὶ στοιχεῖον ἀπαραίτητον τῆς ἐξελέγξεως τῶν ἐν τοῖς τηλεγραφήμασι παρεισδυνάντων σφαλμάτων, ὧν ἐνεκεν οὐ μόνον ἡμιούνται καιρίως πολλάκις ἰδιωτικὰ συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ τὸ Δημοσίον αὐτὸ πολλάκις, ὡς ὑποχρεούμενον ὑπὸ τοῦ Διανοῦς κανονισμοῦ νὰ ἐπιστρέφῃ τὰ τέλη τῶν τηλεγραφημάτων, ὧν ὑπὸ τῶν ἐπελοισῶν ἀλλοιώσεων ἐματαιώθη ὁ προορισμός. "Οθεν προσήκουσα εἶναι ἡ ἀσφαλὴς ἐν τοῖς τηλεγραφείοις φύλαξις τῶν μὲν ταινιῶν τῶν ἐξωτερικῶν τηλεγραφημάτων ἐφ' ὅσον χρόνον ὀρέξει ὁ Διεθνὴς κανονισμός, ἥτοι ἐπὶ ἑξὲς μὲν μηνῶς τῶν τηλεγραφημάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀνταποκρίσεως, δεκαοκτῶ δὲ τῶν τῆς ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, τῶν δὲ τῶν ἐσωτερικῶν τηλεγραφημάτων ἐπὶ ἑνῇ περιπτῶ μηνί. —Σημειωτέον ἐστὶ ὅτι, ὡς τῶν ἐπιστολῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων, ἔνδεδυκται τρίτος νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ καὶ τῶν τηλεγραφημάτων ἀντίγραφον ἐκ τοῦ διατηρουμένου πρωτοτύπου ἐν τῇ τηλεγραφίᾳ ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ λαβόντος ἢ ἀποστείλαντος τὸ τηλεγράφημα, διότι ταῦτα θεωροῦνται ἐπιστολαὶ τηλεγραφικῶς στελλόμεναι. Τὸ ἐν τῇ τηλεγραφίᾳ πρωτότυπον, διατηρούμενον μόνον εἰς ἀπόδειξιν τῆς ταυτότητος τοῦ δόντος τὸ τηλεγράφημα καὶ εἰς ἐξασκίωσιν τῶν τηλεγραφικῶν εἰσπραξέων τοῦ Δημοσίου, δεόν νὰ μὲνῃ ἀπόρρητον κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 5 τοῦ ΦΙΔ' νόμου περὶ τηλεγράφων, τιμωροῦνται δὲ οἱ ἀνακοινούντες τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι. Διαφερούσης ὅμως τῆς ἐπιστολῆς τοῦ τηλεγραφήματος κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν καλύπτει αὐτὸ ἀπόλυτως τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν, ὅτε τοῦ μὲν ἀποστέλλοντος τὸ

τηλεγράφημα παραδιδόντος αὐτὸ εἰς δημοσίον ὑπάλληλον (ἐν δὲν ἐξαιρεῖ ἡ Ποιν. Δικονομία τῆς ὑποχρέωσεως νὰ καταθέσῃ ὅ,τι γινώσκει), τοῦ δὲ Συντ. καθιερουντος ἀπόλυτως μόνον τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν, ἐπεται, νομιζομεν, ὅτι ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη, δικαιοσύμην νὰ ἐξετάζῃ ὡς μάρτυρας πάντας τοὺς εἰδότες γεγονότα συντελοῦντα εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, πλην τῶν πνευματικῶν (οἷς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνακοινῶσι τὰ μυστικά τῆς ἐξομολογήσεως), τῶν συνηγόρων ἢ δικαστικῶν ἀντιληπτῶρων (ὀφειλόντων νὰ τηρῶσι μυστικά τὰ διαπιστευθέντα εἰς αὐτοὺς), τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων (ὀφειλόντων ἐχεμυθίαν περὶ ὧν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας γινώσκουσι, καθ' ὅσον ἢ κυβερνήσεις θεωρεῖ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῶν βλαβεράν), καὶ ἐπομένως δικαιοσύμην νὰ ἐξετάζῃ καὶ τοὺς τηλεγραφικοὺς ὑπαλλήλους, καθ' ὅσον δὲν πρόκειται νὰ ποκαλυφθῶσιν ἀπόρρητα τοῦ Κράτους, περὶ τῶν ἀνακοινωθέντων αὐτοῖς καὶ ὑπ' αὐτῶν τηλεγραφικῶς διαβιβασθέντων (Ποιν. Δικ. ἄρθρον 115), δικαιοῦται νὰ προσπορίσῃται καὶ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου τῶν τηλεγραφημάτων τὰς ἀναγκαῖους πληροφορίας. (Ἰδε καὶ Ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 187 καὶ 188).

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Τιμαὶ καὶ φιλοφρονήσεις ἀλληλεθνεῖς.

Ἡ τελεία τῶν κρατῶν ἰσότης καὶ ἰσηγορία ἐπιβάλλει εἰς αὐτὰ τὸν ἀμοιβαῖον σεβασμὸν καὶ τὴν ἀπονομὴν τῶν ὑπὸ τῆς ἀλληλεθνεῖς ἐθιμοτυπίας καθιερωμένων τιμῶν καὶ φιλοφρονήσεων, ὧν ἡ παράλειψις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐνίοτε ὡς ὕβρις καὶ προσβολὴ ἱκανὴ νὰ προκαλέσῃ οὐ μόνον τὴν διακοπὴν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν κρατῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὸν πόλεμον.

Ἐν πρώτοις δικαιοῦνται τὰ κράτη νὰ ἔξωσιν ὁμοιβαίως τὸν εἰς τὰ ἑθνικὰ

αὐτῶν σύμβολα ὀφειλόμενον σεβασμόν, ἥτις τῶν σημείων, τὸ στέμμα καὶ λοιπὰ αὐτῶν ἐπίσημα ἐμβλήματα. Πᾶσα δὲ κατὰ τούτων προσβολὴ θεωρεῖται ὡς προσβολὴ κατ' αὐτοῦ τοῦ κράτους, δυναμένη νὰ καταλήξῃ εἰς πόλεμον, ἐὰν μὴ δοθῇ ἡ προσήκουσα ἱκανοποίησις. Δὲν δύναται ὡσαύτως κράτος τι νὰ ποιήσῃται χ. ἢ τιν ὡς ἰδίων συμβόλων τῶν ὑφ' ἐτέρου κράτους παραδεδεγμένων ἤδη. Τῆς προσωπικότητος ἐκάστου κράτους ἐκφραζομένης ἐν ταῖς ἰδίαις συμβόλοις οὐδὲν ἕτερον δύναται, λέγει ὁ Bluntschli (dr. Int. cod. règle 82), νὰ ἀντιποιηθῇ ἢ καταχρασθῇ τοῖς συμβόλοις τούτοις.

Ὁρεῖλουσι πρὸς τούτοις τὰ κράτη νὰ ἀπονέμωσιν ἀμοιβαίως πρὸς ἀλλήλα πᾶσαν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, δικαιούμενα συγχρόνως νὰ ἀποκρούωσι πᾶσαν πρᾶξιν προσβάλλουσαν καὶ οἰονόητοτε τρόπον τὴν αὐτῶν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν τῶν ἀνωτάτων αὐτῶν ἀρχόντων ἢ ἄλλων αὐτῶν ἀντιπροσώπων.

Ὑπάρχουσιν ὁμοῦ καὶ ἐνδείξεις φιλοφροσύνης, αἱ δύνανται τὰ κράτη νὰ ἀπονέμωσιν ἀμοιβαίως κατ' ἀρέσκειαν ἢ νὰ παραλείπωσιν, χωρὶς ἢ τούτων παράλειψις νὰ φέρῃ χαρακτηῖρα προσβολῆς ἢ παραλείψεως τῆς ὀφειλομένης ἐκατέρωθεν τιμῆς.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' αἷς δικαιοῦνται πρὸ πάντων τὰ κράτη νὰ ἀξιώσιν ἀμοιβαίως ἐν πλήρει ἰσχυρίᾳ τὰς προσήκουσας τιμὰς, εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι.

1) Ἐν τοῖς ἀλλήλοισι συνεδρίοις, ἐν οἷς τὰ κράτη ἀντιπροσωπεύονται ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων αὐτῶν ἀρχόντων ἢ τῶν διπλωματικῶν ἢ ἄλλων εἰδικῶν αὐτῶν ἀπεσταλμένων.

2) Ἐν τῇ διπλωματικῇ μεταξύ τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν ξένων διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ἀλληλογραφίᾳ.

3) Ἐν ταῖς ἐθνικαῖς ἢ αὐλικαῖς τελε-

ταῖς, ἐν αἷς παρίστανται ξένων κρατῶν ἀντιπρόσωποι.

4) Ἐν ταῖς ἰδίαις λεγομέναις ναυτικαῖς τιμαῖς καὶ φιλοφρονήσεσιν.

Ἐν τοῖς συνεδρίοις, ὧν μετέχουσιν ἀνωτάτοι ἀρχόντες, διακρίτον τοὺς δικαιούμενους εἰς τὰς λεγομένας Βασιλείους τιμὰς ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων. Εἰς βασιλείους δὲ τιμὰς, συνισταμένας εἰς τὴν χρῆσιν τίτλου, στέμματος καὶ παρασπῆμων βασιλικῶν, δικαιοῦνται οἱ Βασιλεῖς καὶ οἱ αὐτοκράτορες, οἱ μεγάλοι δούκες καὶ οἱ πρόεδροι τῶν μεγάλων δημοκρατιῶν. Ὁ τοῦ αὐτοκράτορος τίτλος οὐδὲν προσδίδωσι προτιμῆσεως προνόμιον ἀπέναντι τοῦ Βασιλέως. Προηγούνται δ' ἀμφοτέροι τῶν μεγάλων δούκων, ἀλλ' οὐ καὶ τῶν προέδρων δημοκρατιῶν.

Ἐν τοῖς ὑπὸ διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων συγκροτούμενοι συνεδρίοις ἢ προήγησις (préséance) τῶν ἀντιπροσώπων τῶν εἰς βασιλείου τιμὰς δικαιούμενων κρατῶν κανονίζεται κατὰ τὰς κρατούσας συνθήκας. Μεταξὺ δὲ τῶν τὴν αὐτὴν τάξιν κατεχόντων ἢ προτίμησις διδεται τῷ ἀρχαιότερῳ καὶ πρεσβυτέρῳ. Ὅρα δὲ περὶ τούτων εἰδικότερον Ἀλλήλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τόμ. Α' σελ. 92—94.

Ὡς πρὸς δὲ τὰς ναυτικὰς τιμὰς σημειωτέα τὰ ἑξῆς :

Ἀφ' ἧς ἐνεγνωρίσθη ἡ ἀρχὴ περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, κατέπεσαν αἱ παρουσιαζόμεναι πρότερον ἀξιώσεις περὶ ἀπονομῆς ἐξαιρετικῶν τιμῶν πρὸς τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν ἀξιούτων ἐπὶ τῶν θαλασσῶν κυριαρχικὰ δικαιώματα κρατῶν, ὡς δευγμάτων ἀναγνωρίσεως τῆς τοιαύτης κυριαρχίας. Νῦν δὲ καὶ οἱ ναυτικοὶ χαιρετισμοὶ τῶν ἐν θαλάσῃ συναντωνομένων πολεμικῶν πλοίων διαφόρου ἐθνικότητος ἀνταλλάσσονται κατὰ τὸν θεμελιακὸν κανόνα τῆς ἰσότητος τῶν κρατῶν, ὑποχρεουμένου τοῦ ἀν.

ταποδιδόντος τὸν χαιρετισμὸν πλοίου νὰ ἀνταποδῶσθαι παρόμοιον τοιοῦτον.

Ἐνεργείται δὲ νῦν ὁ χαιρετισμὸς καθ' ἵνα τῶν ἐξῆς τρόπων :

1) Διὰ τῆς ὑψώσεως τῆς ξέντης σημαίας.

2) Διὰ τῆς καταβιβάσεως καὶ ἀναβιβάσεως τρις τῆς ἐθνικῆς σημαίας, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον.

3) Διὰ κανονισμῶν.

Ἡ δὲ προτεραιότης ἐν τῷ χαιρετισμῷ τῶν συναντωμένων ἐν τῷ πελάγει πλοίων κανονίζεται οὕτω :

1) Τὸ μεμονωμένον πλοῖον χαιρετίζει πρῶτον τὴν ξένην μοῖραν.

2) Ὁ κατὰ βαθμὸν κατώτερος κυβερνήτης πλοίου ἢ ἀρχηγὸς μοίρας χαιρετίζει πρῶτος. Ἐὰν δὲ οἱ ἑκατέρωθεν κυβερνήται ἢ μοίραρχοι ὡσιν ἰσόβαθοι, χαιρετίζει πρῶτῃ ἡ μοῖρα ἢ τὸ πλοῖον τὸ πρὸς τὴν ὑπῆνεμον.

3) Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα χαιρετίζουν πάντοτε πρῶτα τὰ πολεμικά.

Δὲν ἀνταποδίδονται δὲ οἱ ἐπὶ ἐθνικῇ τινὶ ἐορτῇ γενόμενοι χαιρετισμοὶ ἢ ὁσάκις ἀπονέμονται εἰς ἡγεμόνας ἢ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, ἢ προέδρους δημοκρατιῶν, πρεσβευτάς, στρατηγούς καὶ ναυάρχους. Ἀλλ' ἐπίστε καὶ οἱ τοιοῦτοι χαιρετισμοὶ ἀνταποδίδονται.

Ἐτεραι ἐθιμοτυπίαί ἐν τῇ ἀπονομῇ ναυτικῶν τιμῶν εἰσιν αἱ ἐξῆς :

α') Ἀντιλλαγή ἐπισκέψεων μεταξὺ τῶν κυβερνητῶν τῶν ἐν τῷ αὐτῷ λιμένι ναυλοχούντων πλοίων ἢ τούτων καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν.

β') Πανηγυρικὴ ὑπόδοχὴ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐπισκέπτου ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ.

3) Συμμετοχὴ εἰς τὰς ἐθνικὰς ἐορτάς τῶν ἐν ξένῳ λιμένι ναυλοχούντων πλοίων.

Τὰ περὶ τούτων ἐρίζουσι λεπτομερῶς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ κανονισμοὶ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων ὑπηρεσίας.

Ὅρα δὲ εἰδικώτερον περὶ αὐτῶν Ἀλληλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τόμ. Α' σελ. 486—494.

Π. Χρυσανθοπούλου

Τοκογλυφία καλεῖται κοινῶς ἡ

λῆψις ὑπερέγκου τόκου, καταχρωμένου τοῦ δανειστοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμνηχανίαν τοῦ ὀφειλέτου, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποδόσεως τοῦ δανείου, ἢ ἀπλούστερον, ἢ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἀπηνῆς καταπίσεις τοῦ ἀπορροῦντος ὀφειλέτου.

Ἡ τοιαύτη δ' ἀπάνθρωπος πλεονεξία τῶν δανειστῶν εὐλόγως πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐξήγειρε τὸ μῖσος τῆς κοινωνίας κατ' αὐτῶν, καὶ κρίσεις ἐντεθεν κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ κινδυνώδεις πολλὰκις ἐπῆλθον καὶ ἀφέσεις ἢ ἐλαττώσεις τῶν χρεῶν ἐπηκολούθησαν, ἔτι δ' ἀπαγορεύσεις τοῦ τόκου κατὰ καιροὺς ἀνεγράφησαν, καὶ συνηθέστερον περιορισμοὶ τοῦ μέτρου αὐτῶν ἢ τοῦ θεμιτοῦ ἐπιτοκίου, καὶ ποιναὶ ἅμα κατὰ τῆς ὑπερβίσεως. Οὕτω δ' ἐπλάσθη τὸ ἀδίκημα τῆς τοκογλυφίας, ἀλλὰ τυπικὸν μᾶλλον καὶ ὡς ἀπλῆ παρανομία, συνιστάμενον κυρίως εἰς τὴν ὑπέρβασιν τοῦ νενομισμένου τόκου.

Ἀλλ' ἵνα κατανοηθῇ ὁ ἀληθὴς χαρακτήρ τῆς τοκογλυφίας καὶ καταδειχθῇ ἀκριβῶς τὸ ἀξιοποιον αὐτῆς δέον νὰ προταχθῇ ἡ οἰκονομικὴ ἔποψις τοῦ τόκου. Καὶ τὸ μὲν κατ' ἀρχὴν θιμιτὸν τοῦ τόκου νομίζω ἀνάξιον πολλῆς συζητήσεως διότι, ὡς εἶναι ὠφέλιμος ἡ χρῆσις ἀλλοτρίας οἰκίας ἢ πλοίου ἢ ἵππου, ἐξ ἴσου ὠφέλιμος καὶ ἡ χρῆσις ἀλλοτρίων κεφαλαίων, ὡς δ' εἶναι πρέπουσα καὶ θεμιτὴ ἡ ἀμοιβὴ τῆς χρήσεως τῶν πρώτων, ἢ καλλίον ἢ ἀποζημίωσις τῆς στέρησεως τῆς χρήσεως τούτων ὑπὸ τοῦ κυρίου, καταβαλλομένου πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν γένει τὸν χορηγοῦντα ταῦτα ἐναίσιον καὶ ναύλου καὶ ἀγωγίου, οὕτω πρέπουσα καὶ θε-

μιτή και ἡ ἀμοιβὴ τῆς χρήσεως τοῦ κεφαλαίου ἢ ἡ ἀποζημιώσις τοῦ χορηγοῦντος τὸ κεφάλαιον δανειστοῦ διὰ τὴν ἀτέλειαν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁ τόκος.

Τὸ μέτρον ὅμως τῆς ἀμοιβῆς ἢ τῆς ἀποζημιώσεως δὲν εἶναι τι σταθερὸν καὶ τὸ αὐτὸ πάντοτε, ἀλλὰ κατὰ τὰς περιστάσεις ἀναγκαίως μεταβάλλεται. Καὶ ὅταν μὲν κατὰ τὸ προηγούμενον παράδειγμα εἶναι πολλαὶ αἱ προσφερόμεναι οἰκίαι, τὸ ἀπαιτούμενον ἐνίκιον εἶναι μικρόν, αὐξάνει δ' ὅταν αἱ οἰκαίαι εἶναι ὀλίγα, ἐπίσης ὁ ναύλος εἶναι μείζων ἢ ἐλάττων ἀναλόγως τῇ ἀριθμῷ τῶν ναυλωσίων πλοίων, ὡς καὶ τὰ ἀγῶγια κατὰ τὸν ἔριθμόν τῶν διαθεσίμων ἵππων καὶ καυεῖης. Ὅθεν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ μέτρον τοῦ τόκου μεταβάλλεται, καὶ ὅταν μὲν τὰ κεφάλαια ἀφθονώσιν, ὁ τόκος ἐλαττωταί, αὐξάνει δ' ὅταν σπανίζωσιν ἢ ἀφθονία δὲ ἢ ἡ σπάνις εἶναι διάφορος οὐ μόνον κατὰ τόπον, ἀλλὰ καὶ κατὰ χρόνον, καὶ κατὰ βραχέα πολλάκις χρονικὰ διαστήματα ἐκ παροδικῶν αἰτίων.

Ἀλλὰ τὸ μέτρον τοῦ τόκου ἐξαρτᾶται ἐτι ἐκ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἀσφαλείας, ἣν παρέχει ὁ δανειζόμενος πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ δανείου καὶ ἀπόσπιν τοῦ τόκου, διό, ὅτω βεβαιωτέρα ἢ ἀπόδοσις καὶ ἀκριβεστέρα ἢ καταβολὴ τῶν τόκων, τοσούτω ἐλάττων ὁ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἀπαιτούμενος τόκος, καὶ ἐν ἀπαλιν ἀνώτερος ὁ τόκος μειουμένων τῶν ἀνωτέρω ὄρων, ἀσφαλιστροῦ, ὡς εἶπεν, προστιθεμένου διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ κεφαλαίου. Ἡ ἑλλειψὶς δ' ἀσφαλείας καὶ σπάνιν ἐτι κεφαλαίων ἐπάγει, διότι ὀλίγοι διαθέτουσι κεφάλαια εἰς ἐπισηλῆ δάνεια· ἐπομένως ἐλλείψει ἀσφαλείας ἢ αὐξήσει τοῦ τόκου αἰτίαν ἔχει ἐτι τὴν σπάνιν τῶν προσφερομένων κεφαλαίων.

Καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν δ' ἐτι τοῦ δανείου ποικίλλει μεγάλως ὁ προσήκων ἐλάχιστος τόκος· διότι ὅταν ἐκ τῆς ἐ-

πειρήσεως, δι' ἣν χορηγεῖται τὸ δάνειον, προσδοκᾶται κέρδος ἢ ὄφελος κατὰ πολὺ τοῦ συνήθους ἀνώτερον καὶ τὸκος ἀνώτερος εἶναι εὐλογος. Ἐπὶ τοιούτων δ' ἐξαιρέτως ἐπικερδῶν ἐπιχειρήσεων συνηθέστερον συνίσταται συνεταιρισμός μεταξὺ τοῦ ἐπιχειροῦντος καὶ τοῦ χρηματοδότου, συμμεριζομένου τοῦτο τὸ τε κέρδος καὶ τὴν ζημίαν τῇ ἐπιχειρήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀντὶ τοῦ συνεταιρισμοῦ συνομολόγησις τόκου ἀνωτέρου τοῦ συνήθους, οὐδὲν παρὰ λόγον ἔχει.

Ἐκ πάντων δὲ τούτων εἶναι φανερόν, ὅτι τόκος ὠρισμένος ὑπὸ τοῦ νόμου, ἀπαγορευομένης ἅμα τῆς υπερβάσεως αὐτοῦ δι' ἀκυρώσεως καὶ ποινῆς· ἐτι, εἶναι ἄτοπος οὐ μόνον γενικῶς τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τόπον καὶ κατὰ χρόνον, καὶ κλίμαξ ἐτι τοῦ θεμιτοῦ τόκου κατὰ τὰ διάφορα ἀντικείμενα· διότι ἄγνωστον ποῦ καὶ πότε θὰ ὑπάρξῃ σπάνις ἢ ἀφθονία τῶν κεφαλαίων καὶ πόση καὶ καθεστῇ.

Ἀλλὰ καὶ μάταιος καὶ ἀδύνατος καὶ ὀλέθριος ἐτι πᾶς περιορισμός, διότι τὸ μὲν θὰ φυγαδεύσῃ τὰ κεφάλαια μὴ εὐρίσκοντα ἀμοιβὴν ἀνύλογον πρὸς τὴν ζητήσιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν· ὅτω δὲ μείζων ἢ σπάνις τῶν κεφαλαίων τοσούτω καὶ ἡ ἀσφάλεια ἐλάττων, διότι καὶ τῶν πραγμάτων ἢ ἀξία ὑποτιμᾶται καὶ τῶν ἀτόμων τὸ φερέγγυον ἀνυλόγως μειοῦται, καὶ ὡς ἡ ἑλλειψὶς ἀσφαλείας εἶναι αἰτία μειώσεως τοῦ προσφερομένου κεφαλαίου, οὕτω καὶ ἡ ἑλλειψὶς κεφαλαίου εἶναι αἰτία μειώσεως ἐτι τῆς ἀσφαλείας· τὸ δὲ θὰ προκαλέσῃ καταδολίευσιν αὐτοῦ τοῦτο τοῦ νόμου διὰ παντοίων τρόπων, ὧν ὁ ἀπλούστερος ἢ κατὰ τὴν χρηματικὴν τοῦ δανείου ἀφαίρεσις τοῦ τόκου ὑαφώρησις μεγάλου, καὶ ἀνεπίδεκτος ἅμα ἀποσείξεως, εἰμὴ διὰ τῆς βυολογίας τοῦ δανειστοῦ, ὅπερ ὅμως παράλογον νὰ προσδοκῶμεν ἀπαγορεύσεως κειμένης καὶ πεινῆς. Ἀποτέλεσμα δὲ πρακτικὸν τοῦ πει-

ριορισμοῦ ἔσται ἡ αὔξησις ἔτι πλέον τοῦ τόκου, καὶ ὁ περιορισμὸς τοῦ δανείζειν εἰς τοὺς φαιλοτέρους καὶ ἀπηνεττέρους κεφαλαίουχους, οἵτινες μόνον εἰσὶν ἱκανοὶ καὶ καταπίειν τοῦ ὀφειλέτου νὰ μετέλθωσι, καὶ καταδολύουσιν τοῦ νόμου.

Ὅθεν ἄτοπος, ὡς εἰρηται, οὐ μόνον ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ τόκου, ἀλλὰ καὶ ὁ περιορισμὸς τοῦ ποσοστοῦ ἢ τοῦ ἐπιτοκίου, ἔτι δὲ μάταια καὶ ἀδύνατα ταῦτα, διότι οἰαδήποτε αὐστηρήτης τοῦ θετοῦ δικαίου δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ μεταβάλῃ τοὺς φυσικοὺς τῆς οἰκονομικῆς νόμους.

Ἄλλ' ὅμως τὸ ἄτοπον τοῦ περιορισμοῦ τοῦ τόκου καὶ τὸ κατὰ μείζονα λόγον ἄτοπον τῆς τιμωρικῆς διὰ τὴν ὑπερβαίνειν αὐτοῦ καταδεικνύουσιν, ὅτι κακῶς ἐλογίσθη τοκογλυφία, καὶ νῦν ἔτι, ἡ λήψις ἀπλῶς μεγαλοῦ τόκου ἢ ἀνωτέρου τοῦ συνήθους χωρὶς ἄλλου στοιχείου· διότι τὸ μέγα ἢ μικρὸν τοῦ τόκου εἶναι σχετικόν, καὶ ὁ τόκος, ὅστις ἐν ἀφρονίᾳ κεφαλαίων εἶναι μέγας, ἐν τῇ σπάνει εἶναι μικρὸς· ὁ δ' ἀνώτερος τοῦ συνήθους τόκος εἶναι πολλάκις εὐλογος, ὡς εἰδείχθη, διὰ τὸ μείζον κέρδος τοῦ δανειζομένου, ἢ τὴν ἔλλειψιν ἀποχρώσεως ἀσφαλείας τοῦ δανειστοῦ, ἢ ἄλλας παροδικὰς αἰτίας· ἡ δὲ τοκογλυφία σὺν τῷ μεγάλῳ τόκῳ προὔποτιθῃσι πλεονεξίαν καὶ αἰσχροκερδεῖαν τοῦ δανειστοῦ, ἢ δ' αἰσχροκερδεῖαν κέρδος παρὰ λόγον καὶ ἀπρεπές, κέρδος ἄκαιρον καὶ ρυπαρόν· ἀλλὰ τὸ εὐλογον κατὰ τὰ προειρημένα οὐδὲ παρὰ λόγον εἶναι, οὐδ' ἀπρεπές καὶ καθέξης. Προσέτι ἡ τοκογλυφία προὔποτιθῃσι καταπίεσιν καὶ ἐξανθήκασιν τοῦ ἐν ἀπορίᾳ διατελοῦντος ὀφειλέτου νὰ χορηγήσῃ τὸ ἄκαιρον αὐτὸ κέρδος διὰ τῆς ὀρνήσεως τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου αὐτῷ δανείου ἢ τῆς ἀπειλῆς μετὰ ταῦτα ἀπηνεῖς καταδιώξεως, ἀπερ ἀνάλογόν πως πρὸς τὴν ἐκβίασιν· ἀλλ' ἡ ἀπαίτησις παρὰ τοῦ ὀφειλόντος εὐλόγου κέρδους οὐδὲν πρὸς τὴν ἐκβίασιν πα-

ραμπερές ἔχει. Τούτων δὲ τεθειμένων, ἵνα δανείον τι λογισθῇ τοκογλυφικόν, δὲν ἄρκει νὰ συνομολογηθῇ ἐπὶ μεγάλῳ καὶ παρὰ τὸ σύνθηες τόκῳ, ἀλλὰ δεῖον νὰ παρομαρτῶσιν ἔτι καὶ οἱ προεκτεθέντες ὅροι τῆς αἰσχροκερδεῖας καὶ καταπίεσεως ἐπομένως ἡ τοκογλυφία δύναται νὰ ἐρισθῇ ὡς ἐξῆς:

Ἐκβίασις τοῦ ὀφειλέτου ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ νὰ καταβάλῃ τόκον ὑπέρλογον, καταχρωμένον τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἐκείνου κατὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ δανείου, ἢ τὴν ἀπορίαν τοῦ κατὰ τὴν ἀπόστασιν.

Ὅπως ἔχουσα ἡ τοκογλυφία προφανῶς προσβάλλει ἄλλοτρια δίκαια, καταπιέζουσα τὸν ἀμνηχανοῦντα ὀφειλέτην καὶ ἐπομένως συνιστᾷ πρᾶξιν ἀτίσιμον.

Ὁ ἡμέτερος δὲ νόμος ρητὴν μὲν ἀπαγόρευσιν τῆς ὑπερβάσεως νενομισμένου ἢ συνήθους τόκου δὲν περιέχει, καὶ σκοπῶν ἴσως ν' ἀποφύγῃ τὸ ἄτοπον τοῦτο ἀποκαλεῖ τοκογλυφίαν τὴν πλεονεξίαν κατὰ τὴν παροχὴν πιστώσεων διὰ συμφωνίας, ἥτις κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον λογίζεται ὡς αἰσχροκερδῆς (ἄρθρον 431). Ἀλλὰ τί ἄλλο εἶναι πιστωτικὴ ὑπόθεσις, κατὰ τὸ γρόμμα τοῦ νόμου, ἢ δανειον, καὶ τί ἄλλο καθίσταται σύμβασιν τινα αἰσχροκερδῆ ἢ ἡ ἀπάτη ἢ ἡ ἐκβίασις; Ταῦτα δ' ἀντικείμενα τοῦ ποινικοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ ἀστικοῦ νόμου, ὅστις ἐν γένει τὸ θεμιτὸν ἢ ἀθίμητον τῶν συμβάσεων ἐξ ἐκείνου κατὰ κανόνα πορίζεται ἀφαιρουμένων δὲ τούτων, τί εἰς τὸν ἀστικὸν νόμον καταλείπεται ἢ ὁ κανονισμὸς τοῦ τόκου; Ὅθεν ἡ ἀνωτέρω διάταξις ἀποβλέπει κυρίως εἰς περιορισμὸν τοῦ τόκου, δν ἀπὸ τοῦ ἀστικοῦ νόμου προσδοκᾷ. Ἡ ἐννοία δὲ αὕτη σαφέστερον ἔτι προκύπτει ἐκ τῆς λαίπης τοῦ προκειμένου ἄρθρου οἰκονομίας, καὶ ἰδίως τῶν ὅρων περὶ ἀπροκαλύπτου καὶ κεκχυμμένης τοκογλυφίας, καὶ ἐκ τοῦ

ἐπομένου 435 ἄρθρου, ὅπερ κεκαλυμμένον τοκογλυφικὸν συμβόλαιον ἀποκαλεῖ τὸ ἀποκρύπτειν τὴν σχέσιν τοῦ τόκου πρὸς τὸ κεφάλαιον· διότι πῶς δύναται νὰ λογισθῇ ὁ ἀνώτερος τόκος ἀθέμιτος ἄνευ νομίμου τινὸς περιορισμοῦ, καὶ τίς ὁ λόγος νὰ καλυφθῇ ὁ τόκος ἄνευ ἀπηγορευμένου ὁρίου;

Προφανῶς ἄρα ὁ ἡμέτερος νόμος, καίπερ προθέμενος ἴσως, διὰ τῶν ἀορίστων ὄρων τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς αἰσχροκερδοῦς συμφωνίας ν' ἀποφύγῃ, ὡς εἴρηται, τὸ ἄστοπον τοῦ νὰ χαρακτηρίσῃ τοκογλυφίαν τὸν ἀνώτερον τεταγμένον τινὸς ὄρου τόκον, περιέπεσεν ἀναγκαίως εἰς αὐτό, ἀποβλέψας, ὡς ἐδείχθη, εἰς τὸ ἀστικὸν δίκαιον, καὶ προσδοκῶν νὰ πορισθῇ παρ' αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀδικήματος.

Ἀλλὰ τὸ Ρωμαϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν δίκαιον περιέχουσι μὲν διαφόρους κατ' ἐποχὰς ἀπαγορεύσεις καὶ περιορισμοὺς καὶ μεταβολὰς τοῦ τόκου, καὶ ἀμφισβητήσιμον ἴσως τί ἐπὶ τέλους ἐκράτησε. Τοῦ Βυζαντινοῦ ὅμως δικαίου, τοῦ ἰσχύοντος παρ' ἡμῖν ὡς ἀστικοῦ νόμου, ὑπερισχύουσι τὰ τοπικὰ ἔθιμα καὶ τὰ ὑπὸ δικαστικῶν ἀποφάσεων καθιερωθέντα, πανταχοῦ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰσχυρότερον συνομολογοῦνται ἔντοκα δάνεια ἀπεριορίστως ἐπομένως ἔθιμον ἀναμφισβήτητον περὶ τούτου γενικῶς ἐπικρατεῖ οὐδένα περιορισμὸν ἀναγνωρίζον. Παρὰ δὲ τῶν δικατηγρίων οὐδέποτε συμφωνία περὶ τόκου οἰουμένη ἐκηρύχθη ἄκυρος ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὑπερβαίνει ὅρον τινὰ τούτου νόμιμον. Σταθερῶς δ' ἐπεδίκάζον ταῦτα τόκον ὑπερημερίας ἐκ 12 ἑκατοστῶν, ἐν βραδύτερον μετέβηλον οἱ νεώτεροι χλ' καὶ 12½ νόμοι εἰς 8 καὶ 9 ἑκατοστά. Ὁ τόκος ὅμως τῆς ὑπερημερίας δὲν συνιστᾷ ἀναγκαίως τὸν ἀνώτατον ὅρον τοῦ θεμιτοῦ τόκου, ἀλλὰ τὸν ἐπιβλητὸν ἐπὶ ληξιπροθέμου ἀπαιτήσεως ἐλλείψει συμφωνίας· ἐπομένως πε-

ριορισμὸς τοῦ τόκου ἐκ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου οὐδεὶς παρ' ἡμῖν.

Τῶν ἀνωτέρω δὲ τεθειμένων ἢ μνημονευθεῖσα περὶ τοκογλυφίας διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου θὰ ἀργῇ, ὡς ἤρξατο μέχρι τοῦδε, οὐδαμοῦ τοῦ ἀστικοῦ νόμου ὁρίζοντος πότε πιστωτικὴ συμφωνία εἶναι αἰσχροκερδής· εὐκταὶ δὲ ν' ἀργήσῃ καὶ διὰ παντός αὕτη, ὡς ἔχει, οὐχὶ διότι ἡ τοκογλυφία εἶναι τι ἀβλαβὲς καὶ θεμιτόν, ἢ καὶ κακὸν ἀνεκτὸν ὅμως, τούναντιον δὲ πρᾶξις ὀλεθρία καὶ ἀξιοποινέας, ὡς προεῖρηται, διὰ τε τὴν ἀκόρεστον πλεονεξίαν τοῦ τοκογλύφου, καὶ διότι τὸ ρυπαρὸν αὐτὸ κέρδος ἀντλεῖ ἐκ τῆς εὐστυχίας τῶν ἄλλων, ἣν διὰ τῆς αἰσχροκερδεύσεως ἐπαυξάνει· ἀλλὰ διότι δὲν εἶναι τοκογλυφία μόνη ἢ αὐξησις τοῦ τόκου, ἥτις πολλάκις εὐλογος, ὡς ἐδείχθη, ἢ δὲ τοκογλυφία προϋποτίθησιν, ὡς προείπομεν, ἐβλαστῇ πως τοῦ ὀφειλέτου, καὶ τούτου ἕνεκα κυρίως εἶναι ἀξιοποινέας.

Δυσχερὲς δ' ὁμολογητέον νὰ τεθῶσιν ἐν τῷ νόμῳ ὅροι ἀκριβεῖς καὶ ἀναμφισβήτητοι τοῦ ἀδικήματος τῆς τοκογλυφίας, στενῶς τὸν δικαστὴν εἰς τὸ γράμμα τοῦ νόμου περιορίζοντες, διότι αὕτη βαίνει παραλλήλως πρὸς τὸν θεμιτὸν τοκισμὸν, καὶ μόνον ἐν συγκεκριμένοις δι' ἐλευθερίας ἐρεύνης ἢ διαστολῇ τούτων δυνατὴ ὁ νομοθέτης ὅμως δεῖν νὰ ἔχῃ μέλζονα ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν δικαστὴν, παρέχων εἰς αὐτὸν ἱκανὴν ἐν ἀνάγκῃ ἐλευθερίαν νὰ κρίνῃ οὐ μόνον ἂν ἐγένετο ἡ πρᾶξις, ἀλλὰ καὶ τίνα χαρακτῆρα εἶχεν αὕτη, καὶ ἂν διατάξῃ περὶ τῶν δικαστῶν του, ὥς φροντίξῃ περὶ τῆς βελτιώσεως αὐτῶν, οὐδέποτε ὅμως δικαιολογεῖται ἐκ τοιούτου λόγου, ἀκρωτηριάζων τὸ δίκαιον, καὶ δεσμεύων τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου δεῖν νὰ ἀφεθῇ στάδιον εἰς τὸν δικαστὴν συγκεκριμένως νὰ κρίνῃ, ἂν ὁ μέγας καὶ ἀνώτερος τοῦ συνήθους τό-

κος είναι εὔλογος, ἡ τοῦναντίον αὐτό-
 χρημα καταθλιπτικός· ἂν ὁ ὀφειλέτης
 τὸν ἀνώτερον αὐτὸν τόκον συνωμολόγησε
 προσδοκῶν ὠφέλειάν τινα, ἡ ἐξεβιάσθη
 ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ· ἂν κατεβλήθησαν ἄ-
 φανῶς τόκοι, ἡ ἐξωγκώθη ἡ ἀπαίτησις
 δι' ἀνανεώσεων· καὶ ἐν γένει, ἂν τὸ δά-
 νειον καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς περιστάσεις
 λαμβανόμενον ἀποτελεῖ τοκογλυφίαν ἢ
 μὴ· προστιθεμένων ἔτι, ὡς εἰκόσ, ἐνδει-
 κτικῶν τινων διατάξεων ἐν τῷ νόμῳ περὶ
 ὑπερόγκου τόκου καὶ αἰσχροκερδεῖς καὶ
 καταθλίψεως, ὡς ἐπὶ μεγάλῃ τοῦ ὀφει-
 λέτου ἀπορίας, ἐπὶ δανείου μὴ σκοποῦν-
 τος ἐπικερδῇ ἐπιχειρήσιν, ἀλλὰ πρωτί-
 στας ἀνάγκας, ἐπὶ τόκου παρὰ λόγον
 πολὺ τοῦ συνήθους ἀνωτέρου, ἐπὶ ἐξογ-
 κώσεως τοῦ χρέους ἐπαισθητῶς δι' ἁλ-
 λεπαλλήλων ἀνανεώσεων καὶ καθεστῆς.
 Συνιστᾷ δὲ μεγάλην ἔλλειψιν ἡ κρα-
 τοῦσα νῦν ἀτιμωρησία τῆς τοκογλυφίας,
 ἣτις εἶναι εἰς ἄκρον ἀνεπτυγμένη παρ'
 ἡμῖν, καὶ κατὰ μυρίους τρόπους ἐνασκει-
 ται ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Πολιτείας, κα-
 ταδιωκομένου ἀδιαικρίτως τοῦ ὀφειλέ-
 του ὑπὸ οἰκισθῆποτε συνθήκας καὶ ἂν
 κατέστη ὑπόχρεως. Τὸ προχειρότερον δὲ
 πρὸς ἐκβίαν τοῦ ὀφειλέτου ὄπλον παρέ-
 χει ἡ προσωπικὴ κράτησις διὰ τῶν γνω-
 στῶν τοῖς πᾶσιν εἰκονικῶν συναλλαγμα-
 τικῶν, ἀναιδῶς οὕτω τοῦ ἐμπορικοῦ νό-
 μου διαστρεφόμενου καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα
 τῶν δικαστηρίων· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπειλὴ
 ἐσπευσμένης ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως
 τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου ἢ καὶ τῶν
 ἀπολύτως ἀναγκαίων κινητῶν αὐτοῦ εἶ-
 ναι οὐχ ἥτιον δεινὸν ὄπλον· διότι ἡ ἀ-
 πηνῶς οὕτω καὶ ἀπὸ σκοποῦ ἐπισπευ-
 δομένη πώλησις, περιορίζουσα τὸν ἀν-
 ταγωνισμόν, καὶ ἄκρον ἐξευτελισμόν τῆς
 ἀξίας τῶν ἐκπλειστηριαζομένων ἐπαγο-
 μένη, ἀριδῆλως ἐξαναγκάζει τὸν ὀφειλέ-
 την εἰς καταβολὴν ὑπερόγκων τόκων, ἢ
 ἐξογκῶσιν τοῦ δανείου δι' ἀνανεώσεως,

πρὸς ἀποφυγὴν ὡς οἶόν τε τῆς ἐκποιή-
 σεως αὐτῆς, ἣτις ὑπὸ τὰς δειχθείσας συν-
 θήκας εἶναι ἰσοδύναμος πρὸς γενικὴν τῆς
 περιουσίας τοῦ δήμευσιν. Ὁδυνηρὸν δὲ
 καὶ ἀπαίσιον εἶναι, ἂν ἀναλογισθῇ τις,
 ὅτι ἡ ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, καὶ, ὡς
 εἶπεν, τοῦ δικαίου αὐτοῦ, καὶ ἀρωγῇ
 τῆς πολιτείας προσωπικὴ κράτησις τοῦ
 ὀφειλέτου ἢ ἡ δήμευσις τῆς περιουσίας
 του γίνεται δι' ἀπαίτησιν ἐξωγκωμένην
 ἥδη εἰς κεφάλαιον πολλαπλάσιον τοῦ ἄρ-
 χικῶς χορηγηθέντος, καίτοι τμηματικῶς
 προηγουμένως, ἀλλ' ἀφανῶς, πολλάκις
 τῷ δανειστῇ ἀπεδόθη δι' ἐπανεληλυμέ-
 νων ἀπειλῶν περὶ ἐκποιήσεως, ἣτις ἐπὶ
 τέλους ἐπέρχεται, ἐξαντληθέντος τοῦ ὀ-
 φειλέτου καὶ ἀνικάνου εἰς νέας θυσίας.

Ἀγὰρ δὲ τύχη ἡ διατήρησις τοῦ
 θεσμοῦ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ἣτις
 εὔλογος μόνον κατὰ τοῦ ἀποδεδειγμένου
 κατόχου ἁλλοτρίου πράγματος, ἀρνούμε-
 νου τὴν ἀπόδοσιν, παράλογος δὲ καὶ ὀ-
 λεθρία πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ δανειστοῦ,
 ὡς προϋποτιθεμένη ἀπαλλοτριωτῶν καὶ
 ἐμπορεύσιμον χρῆμα τὴν προσωπικὴν
 τοῦ ὀφειλέτου ἐλευθερίαν, καὶ οὐπερ θε-
 σμοῦ εἰδείχθη ἀνωτέρω ἡ χρησιμότης ἐν
 τῇ τοκογλυφίᾳ, εἶναι ἥδη ὑπὸ βάσανον,
 εἰ καὶ ἀμφίβολος ἡ ἔκβασις, διότι οὐκ
 ὀλίγους ἐτι προάχους παρ' ἡμῖν οὗτος
 ἔχει. Ἀλλ' ἄρα γὰρ οἱ αὐτοὶ καὶ τοῦ ἀ-
 τιμωρήτου τῆς τοκογλυφίας ἔσονται πρό-
 μαχοι·

A. Γλαράκης

Τόκος (usurae) καλεῖται τὸ ἀντί-
 τιμον τῆς χρήσεως ποσότητός τινος (συ-
 νήθως χρηματικῆς), ὃ παρέχει εἰς πράγ-
 ματα τοῦ αὐτοῦ εἶδους ὁ ὀφείλων τὴν
 ποσότητα ταύτην. Ἄρα ἡ ὀφειλὴ τό-
 κου (εἴτε συνέστη δι' ἰδίου συμβολαίου,
 εἴτε παράγεται ἐκ τοῦ περὶ τῆς κυρίας
 ὑποχρέωσως συμβολαίου) προϋποτίθηται
 πάντοτε κυρίαν ὑποχρέωσιν περὶ ἀποδό-
 σεως ποσότητες, ἧς εἶναι παρακολού-

Θύμα. Τούτου ἕνεκα παρὰ Ῥωμαίους, ἐσ' ἣς ἡ ὀφειλὴ τόκου προέχεται ἐξ αὐτῆς τῆς περὶ κυρίας ὑποχρεώσεως συμβάσεως, ὁ τόκος ἡδύνατο νὰ ἐπιζητηθῇ διὰ μόνης τῆς ἐκ τῆς κυρίας ὑποχρεώσεως παραγομένης ἀγωγῆς· ἀλλὰ τανῦν, ἀργουσῶν τῶν ρωμαϊκῶν οικονομικῶν διατάξεων, ἐπιτρέπεται εἰς τὸν δανειστὴν καὶ μετὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς περὶ τοῦ κεφαλαίου ἀγωγῆς νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν καὶ περὶ τοῦ τόκου, πλὴν ἐὰν ἐμφαίνηται ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς αἰτήσεως τόκων ἡ παραίτησις τῆς ἀδιώσεως αὐτῶν. Διακρίνονται δὲ δύο εἴδη τόκου, ὁ τόκος δ' διὰ συμβάσεως συνομολογούμενος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπὸ τῆς συναινέσεως τοῦ ὀφειλέτου πηγάζων, ὁ καλούμενος *συμβατικὸς* (*usura ex obligatione*) καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ νόμου ὑποχρεωτικὸς ἐκπορευόμενος ἄνευ τῆς τοῦ ὀφειλέτου συναινέσεως, ὁ καλούμενος *νόμιμος* (*usura legales*). ὑποδιαίρεται δ' ὁ νόμιμος τόκος εἰς τὸν εἰδικώτερον οὕτως εἰπεῖν νόμιμον τόκον, τὸν δυνάμει εἰδικῆς διατάξεως νόμου ὀφειλόμενον, καὶ τὸν γενικῶς οὕτως εἰπεῖν νόμιμον τόκον, τὸν ἕνεκεν ὑπερημερίας ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιτασσόμενον. Κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ τε Ῥωμαϊκοῦ νόμου καὶ τῶν νεωτέρων ἀστικῶν κωδίκων (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 1442) τῶν καθυστερουσῶν προσόδων, οἷον μισθωμάτων, εἰσοδημάτων (διηνεκῶν ἢ προτκαίρων) ὀφείλεται τόκος, οὐ μόνον ἐὰν ρητῶς συνομολογηθῇ (τόκος *συμβατικὸς*), ἀλλὰ καὶ ἐὰν καταστῇ ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης περὶ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν (τόκος *υπερημερίας*). (*Ἰδε Ὑπερημερία). Ὑπίσχησις κατὰ ρητὰς εἰδικὰς διατάξεις τοῦ τε Ῥωμαϊκοῦ νόμου καὶ τῶν νεωτέρων ἀστικῶν νόμων α') ὁ ἀγοραστὴς ὀφείλει τόκον ἐπὶ τοῦ τιμήματος ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν περιελεύσεως τῆς νιμῆς τοῦ πρᾶθέντος. β') ὁ καταναλῶν εἰς ἴδιον ὄφελος ἀλλότρια χρήματα ὀφείλει τόκον

ἐπ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς καταναλώσεως. γ') ὁ διαχειριστὴς ἀλλοτρίων κτημάτων ὀφείλει εἰς τὸν κύριον τόκους ἐπὶ τῶν χρηματικῶν κεφαλαίων, ἃ ἐκ ραθυμίας κατέλιπε νεκρὰ καὶ ὁ κύριος τῶν κτημάτων τἀνάπαλιν εἰς τὸν διαχειριστὴν τόκους ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χέριν τῆς διαχειρίσεως γενομένων καταβολῶν. δ') ὁ ὁπωσδήποτε ζημιώτας ὑπαιτιῶς (οἷον μὴ ἐκτελέσας ἢ βραδέως ἐκτελέσας τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ) ἐνέχεται εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ζημίας, ἥτις ἐπὶ ὀφειλῆς χρηματικοῦ ποσοῦ συνίσταται εἰς τὸν νόμιμον τόκον.

Ἐπὶ Ῥωμαίων ὁ Ἰουστινιανὸς ἔταξεν ἐξ μὲν τοῖς ἑκατὸν ὡς ἀνώτατον ὅρον τοῦ τόκου τῶν συνήθων χρηματικῶν δανείων, δώδεκα δὲ τοῖς ἑκατὸν ὡς ἀνώτατον ὅρον τόκου τῶν νουτικῶν δανείων καὶ τοῦ δανείου ἄλλων ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, ὅκτω δὲ τοῖς ἑκατὸν ὡς ὅρον τόκου τῶν ὑπὸ ἐμπόρων καὶ ἀργυροπρατῶν ἐνεργουμένων δανείων. Ἐν ταῦτῃ δὲ ἔτεξε τοὺς ἐξῆς περιορισμοὺς· 1) μὲν ὅτι ὅταν οἱ καταβληθέντες τόκοι (οὐχὶ μόνον οἱ καθυστεροῦντες) ὑπερβῶσι τὸ κεφάλαιον, δηλονότι ἔτιν μετὰ τοῦ κεφαλαίου ὑπερβῶσι τὸ διπλάσιον τοῦ κεφαλαίου, παύει ἡ καταβολὴ τόκου, καὶ 2) ὅτι τόκοι ἐπίτοκοι δὲν συγχωροῦνται, ἀπαγορευομένης καὶ τῆς συνομολογήσεως δανειστικοῦ συμβολαίου, δι' οὗ προστίθενται οἱ καθυστεροῦντες τόκοι εἰς τὸ κεφάλαιον. Ἐτελῶν δ' ὁ αὐτοκράτωρ Βασιλεὺς ἀπηγόρευσε παντελῶς τὴν συνομολογήσιν καὶ καταβολὴν τόκων.

Πᾶσι δ' αὐταὶ αἱ διατάξεις συμπεριλαμβάνονται ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, δηλονότι ὅ τε τῶν τόκων περιορισμοὶ τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου καὶ ἡ ἀναίρουσα πάντα τόκον διάταξις τοῦ Βασιλείου. Εἰσπαχθέντος δὲ πρὸς ἡμῖν διὰ τοῦ Διατ. τῆς 23 Φεβρ. 1836 ὡς κειμένου ἀστικοῦ νόμου τῶν ἐν

τῇ Ἐξέδῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου αὐτοκρατορικῶν διατάξεων, ἡγείρετο εἰκότως τὸ ζήτημα τίς τῶν εἰρημένων διατάξεων πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα παρ' ἡμῖν. Ἐὰν ἐθεωρεῖτο ἰσχύουσα ἡ ἀναιρούσα πάντα νόμον διάταξις (ὡς χρονολογικῶς μεταγενετέρα καὶ ὡς ὑπέρτατα ἐν τῇ κατατάξει), θὰ ἐπὶ ἤρχετο ἀναγκαιῶς παντελῆς παρεμπόδισις τῆς καταρτίσεως συμβάσεων καὶ ἐπομένως ἡ παρεμπόδισις τῆς παραγωγῆς, τῆς κυκλοφορίας καὶ τοῦ πολλῆς ἀπλάσιασμοῦ τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Ἀλλὰ, τὸ σπουδαιότερον, ἐπεκράτει παρ' ἡμῖν ἀνέκαθεν, ἀπὸ τῶν Ὀθωμανικῶν δηλονότι χρόνων, ἡ συνήθεια τοῦ ἐπὶ τόκῳ δανείζειν, συνήθεια κατ' ἀνάγκην προσερχομένη ἀπὸ ἐπιβλητικωτάτων ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας. ὅθεν δὲν ἤδυνάτο νὰ θεωρηθῇ αὕτη ἰσχύουσα, ὡς ἀντικειμένη, εἰς γενικῶς ἀγνωρισμένον καὶ πασιδῆλον ἔθιμον. Καὶ κατὰ τοῦτο ὑπῆρξε παντελής ὁμοφωνία. Ἀλλ' ἐὰν αὕτη ἐθεωρεῖτο μὴ ἰσχύουσα, ὡς προσηκούσα εἰς ἐλλογώτατον γενικὸν ἔθιμον, ἔδει νὰ θεωρηθῶσι καὶ αἱ λοιπαὶ περιοριστικαὶ διατάξεις μὴ ἰσχύουσαι;

Ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἐπῆλθε διχογνωμία. Οἱ μὲν τῶν νομαζιῶν ἐφρόνουν, ὅτι δὲν ἰσχύει μὲν ἡ ἀπαγορευτικὴ τοῦ τόκου διάταξις τοῦ Βασιλείου, ἀλλ' ἰσχύουσιν αἱ ἄλλαι τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου περιοριστικαὶ διατάξεις, αἱ ἐν τῇ Ἐξέδῳ περιεχόμεναι ¹ τὴν γνώμην

δὲ ταύτην ἡπάσατο ἡ ἀρχαιότερα νομολογία τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων. Οἱ δὲ ἐφρόνουν ὅτι οὐδ' αἱ λοιπαὶ διατάξεις ἰσχύουσιν τὴν γνώμην δὲ ταύτην παρεδίδοτο καὶ παραδέχεται ἡ νεώτερα νομολογία. Εἰς τὴν κατῆχουσιν δὲ τῆς τελευταίας γνώμης συνετέλεσεν ἡ δασκαλία, ὅτι εἶναι ἐπιβλαβὴς ὁ προσδιορισμὸς ἡνωτάτου ὁρίου τοῦ τόκου ὡς παρεμπόδιζον πολλάκις τὰ δάνεια, κατ' οὐδὲν δὲ προστατεύον τὰ συμφέροντα τῶν δανειζομένων. Ἰδίως δ' ἐπιζημία: ἀποβίνει ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἀνατοκισμοῦ, οὐ μόνον προάγουσα τὴν κακοχθῆσαν τοῦ ἰδιοποιεῖσθαι τὰ ὠφελήματα τῶν ἀλλοτρίων χρημάτων ἀνευ ὑποζημιώσεως τοῦ εἰς ὃν ἀνήκουσι ταῦτα δανειστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπιφέρουσα καίριον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πίστιν τραῦμα ὡς ἀναγκάζουσα τοὺς δανειστὰς νὰ ὦσιν ἄκματοι κατὰ τὴν τῶν τόκων εἴσπραξιν καὶ ἔτι μάλλον ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαιτήσεως τῶν υπερβάντων τὸ κεφάλαιον τόκων, αἵτε ματαιοῦσα πᾶν μακροπρόθεσμον δάνειον, καθιστῶσα δ' οὕτως ἀνέφικτον πᾶσαν μεγάλην βιομηχανικὴν ἐπιχείρησιν.

Διὰ τοῦ νόμου 203Ε' τῆς 29 Μαΐου 1882 ὠρίσθη, ὅτι ὁ νόμιμος τόκος (δηλονότι ὁ ἀπὸ διατάξεως τοῦ νόμου ἀπορρέων) καὶ ὁ τόκος τῆς ὑπερημερίας συνίσταται εἰς ὅκτῳ μὲν τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως ἐπὶ τῶν ἀστικῶν χρησίων, εἰς ἐννέα δὲ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν. Ὁρίζεται δὲ ὁ νόμιμος τόκος ἀπὸ τῆς ὑπερημερίας τοῦ

ἄριστα τὰ ὑπὲρ αὐτῆς ἐπιχειρήματα.

«Αἱ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατόρων (ἔγραψεν ἐν ἔτει 1847), ἀντικαταστάσαι ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ νόμου, ἀπώλεσαν ἅπασαν αὐτῶν τὴν ἰσχύν καθ' ἑλὴν τὴν ἔκτασιν τῆς ὑποταχθείσης εἰς τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν Ἑλλάδος καὶ ἐν ἐπανέλαθον ἰσχύϊ νόμου ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ Ἑλλάδι, εἰμὴ δυνάμει ρητῆς ὑπὸ τῶν

¹ Εἰς τῶν ἐνθεμεσιάζων ὑπερασπιστῶν τῆς γνώμης ταύτης (κατεχυστάσης ἕως τοῦ ἔτους 1862 ἐν τῷ Ἐφεσίῳ Ναυπλίου, οὐ προήδρευεν ἀπὸ τῆς συνταγματικῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1843) ὑπῆρξεν ὁ μακαρίτης πατὴρ μου Νικόλαος Φλογαίτης, οὐ καὶ θεωροῦμεν εὐλογον νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὸς περὶ τούτου σκέψεις, ὡς διατυπούσα-

ὀφειλέτου (καίπερ τοῦ πιστωτοῦ μὴ ἀποδείξαντος ζημίαν), ὁσάκις δὲν ἐξετελέσθη ἐγκαιρῶς ἀστική ὀφειλὴ χρηματικοῦ ποσοῦ (πλὴν τῶν εἰδικῶς ἐν τῷ νόμῳ ὁρισμένων περὶ ἐγγυήσεως καὶ περὶ ἐταιρείας). Τόκος δὲ ἐπὶ τόκου ἢ ἄλλων προσόδων ὀφείλεται, ἐὰν ῥητῶς συμφωνηθῇ τοιοῦτος ἢ ἐὰν ζητηθῇ δι' ἀγωγῆς· ἀλλὰ μόνον ἐὰν καθυστέρησεν ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ ἐπὶ ὀλόκληρον ἔτος. Ἀλλ'

Ἑλλήνων κυρώσεώς των. Κυρωθεῖσαι δ' αὐταὶ σύναμα, κατ' ἀναγκαίαν συνέπειαν ἐκάστη αὐτῶν, ἔλαβον συγχρόνως ἰσχὺν νόμου χωρὶς διακρίσεως τῆς ἐποχῆς τῆς ἐκδόσεώς των. (Ἰδε Muhlebruch 1, § 70). Ἐπομένῳ οἱ εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις, αἱ κυρίως ἀπαρτίζουσιν, δυνάμει τοῦ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1835 Β. Διατάγματος τοῦ σύστημα τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐν Ἑλλάδι δικαίου, ἱσχύουσιν ὅλαι ὁμοῦ, καὶ κατὰ συνέπειαν τὰ τε ἄρθρα 4, 5, 12, 19, 23 καὶ 24 τοῦ βιβλ. Γ. τίτλ. Δ., τὰ ὀρίζοντα τὸ νόμιμον ποσὸν τοῦ τόκου, τὰ παγορεύοντα τὴν ὑπέρβασιν του, καὶ τὸν τόκον ἐπὶ τόκου καίτοι κεκαλυμμένου δι' ἀνανεώσεων κτλ. καὶ τὸ ἄρθρον 25 τοῦ αὐτοῦ τίτλου, τὸ περιέχον τὴν ἀπαγορευτικὴν τοῦ τόκου Νεαρὰν τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου, ἐσφαλμένως ἀποδοδομένην εἰς τὸν Λέοντα. Καὶ ἡ μὲν τελευταία αὕτη διάταξις, ὡς εἶναι πασίγνωστον, ἀπώλεσε τὴν ἰσχὺν της διὰ τῆς ἀχρηστίας, ἀλλ' αἱ λοιπαὶ περὶ τόκου προρρηθεῖσαι διατάξεις, ὡς σύγχρονοι παρ' ἡμῖν, ἱσχύουσιν ἀπεριόριστως. Ἡ θεωρία ἄρα ὅτι, πεσοῦσης εἰς ἀχρηστίαν τῆς ἀπαγορευτικῆς τοῦ τόκου Νεαρᾶς, αἱ λοιπαὶ περὶ τόκου διατάξεις, αἱ περιεχόμεναι εἰς τὸν Ἀρμεν., ἀναιρεθεῖσαι ὑπὸ ταύτης, δὲν ἔχουσιν ἰσχὺν, εἶναι ἐσφαλμένη. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι αἱ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, αἱ

οὐδὲν περιλαμβάνονται ἐν τῷ νόμῳ ῥητῶς περὶ ἀνωτάτου ὁρίου τοῦ συμβατικοῦ τόκου. Ὅθεν καὶ νῦν γεννᾶται τὸ ζήτημα ἐὰν ἐπιτρέπηται ὁ τοκισμὸς χρημάτων ἐπὶ ἀνωτέρας τάξεως τοῦ διὰ τοῦ νόμου τούτου ὁρισθέντος. Καὶ εἰδόμενον μὲν τις νὰ εἴπῃ ὅτι, τιμωροῦντος τοῦ Ἱοιניκοῦ ἡμῶν νόμου τὴν τοκογραφίαν, ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὁ καθ' ὑπέρβασιν τοῦ ταχθέντος ἀνωτάτου ὅρου τόκος,

περιεχόμεναι εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἔχουσι παρ' ἡμῖν οἷαν ἰσχὺν εἶχον πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ προσέτι ὅτι, ἀχρηστου καταστάσεως τῆς ἀπαγορευτικῆς τοῦ τόκου Νεαρᾶς, δὲν ἀνέζησαν αἱ πρὸ αὐτῶν, οὐκ ἦντον προηγηθεῖσαι αὐταὶ ἔχουσι κύρος, καὶ ὅσον Νεαρὰ μεταγενεότερα, ἢ τοῦ Λέοντος 88, καταργήσασα τὴν τοῦ Βασιλείου, ρητῶς ἠκύρωσε τὰς πρὸ ταύτης περὶ τόκου διατάξεις θεν ἂν ὑποτεθῇ κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην, ὅτι αἱ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἀνέλαβον, ὡς εἴρηται, τὴν ἰσχὺν τὴν ὁποίαν εἶχον ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἀναγκαίως αἱ περὶ τόκου διατάξεις, αἱ περιεχόμεναι εἰς τὸν Ἀρμενόπουλον, ἔχουσι κράτος, καὶ τὸ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1835 Β. Διατάγμα δὲν ἐνόησε νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς τὴν ρητῶς καταργηθεῖσαν Νεαρὰν τοῦ Βασιλείου (Ἰδε Savigny K. IV. § XIII). Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν νόμος, περιορίζων τὸν τόκον, οὐκ ἦντον ἡ θεωρία, ὅτι ἐν ἐλλείψει νόμου ἡ περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ τόκου, καίτοι ὑπερόγκου, συμφωνία τῶν συναλλαττομένων παράγει δικαιώματα ἀγωγῆς εἶναι ἐσφαλμένη, καθότι ἐν ἐλλείψει νόμου θετοῦ οἱ συναλλάττοντες δὲν πρέπει ν' ἀπομακρύνωνται τῶν ἀρχῶν τοῦ φυσικοῦ δικαίου, τῆς δικαιοσύνης, καὶ τῆς ἡθικῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ ταύτας πᾶσι

ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι εἰς τὸν νόμιμον τόκον ὑπάγεται καὶ ὁ συμβατικός, θεωρουμένου μὴ νόμιμου τοῦ ὑπερβόντος αὐτόν. Ἀλλ' ἐτέρωθεν ἢ μὴ ἐν τῷ νόμῳ ῥητὴ ἀπαγόρευσις τοῦ τοκίζειν ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον, ἐνῷ ἐπεκράτει κατὰ τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ γενικὴ τῶν δικαστηρίων νομολογία, ὅτι ἀργεῖ τὸ περὶ τοκογλυφίας ἄρθρον τοῦ Ποινικοῦ νόμου, ὡς μὴ ἰσχυροῦ τῶν τοῦ τόκου περιο-

ριστικῶν διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανέου δικαίου, εἶναι ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι ὁ νόμος οὗτος δὲν ἤθελσε νὰ περιορίσῃ τὸν ἐκ συμβάσεως τόκον.

Σημειωτέον ὅτι δὲν ἐλύθη ἔτι ὁριστικῶς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τὸ ζήτημα, εἰς ἀντίθετον ἢ μὴ νὰ ὑπάρχῃ νομοθετικῶς ὁρισμένος ἀνώτατός τις ὅρος τῶν ἐκ συμβάσεως τόκων. Ἐν Γερμανίᾳ δὲ μέχρι

συμφωνεῖν περὶ ὑπερέγκου τόκου, καὶ τοιοῦτος εἶναι ὁ ὑπερβάνων τὴν πραγματικὴν καὶ βεβαίαν ὠφέλειαν, τὴν ὁποῖαν ὁ δανειζὼν στεροῖται καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ δανείου προσγενομένην πιθανῶς ὠφέλειαν εἰς τὸν δανειζόμενον (ἴδε Pufendorf B. Y. K. II § IX καὶ ἐπ.), δὲν δύναται νὰ ἔχῃ νομίμους συνεπείας· ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι ὁ ἀνώτατος ὅρος τοῦ τόκου, ὁ μὴ θεωρούμενος ὑπέρογκος, ἐνεκα τῶν περιστάσεων αὐτῆς, ὡς ἀπὸ τὰς δημοφώνους ὁλων τῆς Ἑλλάδος τῶν δικαστηρίων ἀποφάσεις προκύπτει, εἴαι ὁ ἐκατοσταίος.

α' Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι, ἀκύρου δυνάμει ἐθίμου καταστάσεως τῆς τοῦ Βασιλεῖος Νεαράς, αἱ λοιπαὶ ἐν Ἀρμενοπούλῃ διατάξεις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσι πλέον ἐν ἰσχύϊ (ἔγραψεν ἐν ἔτει 1847), δὲν στηρίζεται ἐπὶ βάσειν ἀληθῶν. Α') διότι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ Συνελεύσεως εἰσποίησεν ὡς νόμους τοῦ κράτους τὰς διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὁ δὲ νόμος τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 ἀπέδωκεν ἰσχὺν νόμου εἰς μόνας τὰς διατάξεις τῶν αὐτοκρατόρων, τὰς περιεχομένας εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου. Ἀλλὰ καταδύλως καταργηθέντος νόμου τινὸς εἴτε διὰ νόμου μεταγενεστέρου, εἴτε δι' ἀχρηστίας, καὶ τιθεμένου ἐκ νέου εἰς ἐνέργειαν, αἱ συνεπείαι αὐτοῦ κατ' ὀρθὸν λόγον ἀφρονταὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς

τῆς πρώτης ἐκδόσεώς του, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐτέθη ἐκ νέου εἰς ἐνέργειαν· ἐντεῦθεν ἀπορρεῖ συμπέρασμα ἀφευκτον, ὅτι, ὅποιανδήποτε ἵσχυρὸν καὶ ἀνελθόν ποτε οἱ Βυζαν. νόμοι, παρ' ἡμῖν ἔλαβον ἰσχὺν νόμου συγχρόνως καὶ συγχρόνως περιωρίσθη ἡ ἰσχύς αὐτῆς εἰς μόνας τὰς ἐν τῇ Ἐξάβιβλῳ διατάξεις. Ἡ Νεαρά, ἡ λεγομένη τοῦ Λέοντος, ἡ ἀπαγορεύουσα τοῦς τόκους διὰ πᾶσαν ἀνεξαιρέτως αἰτίαν, ἀντίκειται προφανῶς εἰς τὰς λοιπὰς διατάξεις τὰς περιεχομένας εἰς τὴν Ἐξάβιβλον καὶ λαβούσας ἰσχὺν νόμου σύμφωνα μετ' αὐτῆς, οὐδ' ἀφορᾷ ἐξαιρέσιν τίνα διὰ νὰ δύνῃται ὅπως δῆποτε νὰ συγκερασθῇ μετ' αὐτῶν, διὸ πρέπει ἀναγκαστικῶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ τάξις, τὴν ὁποῖαν ἐν τῇ Ἐξάβιβλῳ κατέχει, ἡ τὸ δημόσιον συμφέρον ὅπερ δύναται νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς, ἡ τῶν ἄλλων περὶ τόκων διατάξεων. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν τάξιν μετὰ τὴν εἰρημνὴν Νεαράν ὑπάρχει διάταξις ἐν τῇ Ἐξάβιβλῳ τῆς § 26 Βιβλ. Γ', τίτλ. ζ' ἀπαγορεύουσα εἰς τοὺς Ἰερωμένους νὰ λαμβάνωσι τόκους, ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως δὲ ταύτης συνάγεται ἐξ ἀντιθέτου ἐννοίας (a contrario sensu), ὅτι ἐξαιροῦνται οἱ λοιποὶ, ὑπάρχει ἐτέρα διάταξις τῆς § 4 Β.βλ. Γ', τίτλ. θ' ἐπιτρέπουσα τὸν τόκον ἐπὶ παρακαταθηκῶν καὶ ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἐν γένει συναλλαγμάτων, διὰ τοῦ ἐκ τῆς τάξεως (ab ordine) ἀραιῆς ἐπιχειρήματος συνάγεται,

νῦν ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχή, ὅτι οὐδεὶς ἔχει ἀγωγήν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς μερίδος τῶν τόκων τῆς ὑπερβάσης τὸν νόμιμον αὐτῶν ὄρον. Τούναντίον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ ὁ ἐκ συμβάσεως τόκος εἶναι ἀπεριόριστος. Καὶ ὅτι μὲν ἡ ἐλάττωσις τῶν τόκων ἐπέρχεται ἰδίως διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν κεφαλαιούχων, ὅθεν ὀλίγον δύ-

νεται νὰ συντελέσῃ εἰς τοῦτο ὁ νομοθετικός ὁρισμὸς ἀνωτάτου τινὸς ὅρου τῶν ἐκ συμβάσεως τόκων, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ. Ἀλλ' ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπιτρέπηται εἰς τοὺς πλεονέκτας νὰ κερδοσκοπῶσιν ἐπὶ τῆς εὐθελείας ἢ τῆς οικονομικῆς ἀμνηχανίας τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονοῦμεν, ὅτι καὶ ἂν παραδεχθῇ τις ὅτι παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει νῦν περιοριστικὴ διάταξις τοῦ ἐκ συμ-

(ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ τάξις, τὴν ὁποίαν ἡ καταργουσα τὸν τόκον Νεαρά κατέχει). ὅτι αὐτῆς ὑπερισχύουσιν αἱ διατάξεις αἱ ἐπιτρέπουσαι τὸν τόκον.

Λαμβανομένου δ' ὑπ' ὄψιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ τόκου, τὴν ὁποίαν ἀπαγγέλλει ἡ Νεαρά, ἐνθαρρύνουσα τὰς καθυστερήσεις, προβάλλει τὴν κοινὴν πίστιν, τὴν βᾶσιν παντὸς συναλλάγματος, καὶ μὴ παρέχουσα εἰς τοὺς κεφαλαιούχους δανείζοντας ὠφέλειαν τινα, ἔχει ἐπακλόουθον ἢ τὴν παῦσιν τῆς κυκλοφορίας τῶν νομισμάτων ἐπὶ ζημίᾳ τῆς βιομηχανίας, τὴν σκανδαλώδη παραβίαν αὐτῆς τῆς ἀπαγορεύσεως, παραβίαν, ἣτις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν Πγ' νεαράν τοῦ Λέοντος, τὴν καταργήσανσαν τὴν τοῦ τόκου ἀπαγορεύσαν.

Τὸ ἑμνησίον ἄρα συμφέρον, ὅπερ εἰς τὴν ἐμνηναίαν νόμων προφανῶς ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένον πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν, ὑπαγορεύει τὴν προτίμησιν τῶν ἐπιτρεπομένων τοὺς τόκους διατάξεων ἢ τοιαύτης δ' ἐμνηναίας ἐπισφραγίζεται καὶ ὑπὸ νόμων μεταγενεστέρων, παραδεχομένων τὸν τόκον, ὅχι μόνον ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δανείων. Β') Διότι καὶ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν, ὅτι αἱ ἐν τῇ Ἐξαββλῳ διατάξεις ἰσχύουσιν κατὰ τὴν χρονολογικὴν αὐτῶν τάξιν, ἡ ἀπαγορεύουσα τὸν τόκον Νεαρά οὐχ ἥτιον μένει ἀνίσχυρος. α') Διότι ἐκτὸς

τῆς καταργήσεως αὐτὴν Πγ' νεαρᾶς τοῦ Λέοντος, ἥτις ἀναντιρρήτως ἔλαβε ἰσχὺν νόμου καὶ διότι ἐξεδόθη παρ' αὐτοκράτορος νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἔχοντος, καὶ διότι, ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς, ἔπρεπε νὰ λάβῃ ἰσχὺν εἰς ἐποχὴν, ὅτε ἡ ἀπαγορεύουσα τὸν τόκον Νεαρά πολὺν εἰδῶς καὶ πολυτρόπως παρεβιάζετο, ὡς ἐκ τῆς ἀνωτέρω Πγ' νεαρᾶς συνάγεται, ἐξ οὗ ἀποκλείεται ἐντελῶς ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Νεαρά αὕτη τοῦ Λέοντος δὲν ἔλαβεν ἰσχὺν καὶ ἂν ὑποτιθῇ ἀληθὴς ἡ μαρτυρία τινῶν, ὅτι αἱ Νεαραί ὅλαι τοῦ Λέοντος δὲν ἔλαβον ἰσχὺν νόμου, ἐκτὸς λέγω, τῆς νεαρᾶς ταύτης, ὁ Λέων ἐν τῇ προοιμίᾳ τῶν Βασιλικῶν ἀποφαίνεται, πᾶν δὲ ὁ μὴ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ περιττὸν εἰδοῦν ἀποτεμόντες τῆς συνεφάνεως καὶ ἔπειτα μηδεὶς νομοθετήματος ὁρῶν φέροντες τὴν ψήφον παραλειφθέντος, εἰς δὲ ταῦτα ἔχει μόνον δὲν παρελείθη ἡ καταργουσα τὸν τόκον νεαρά, ἀλλὰ καὶ τίτλος ὁλκκληρος, ὁ Γ' τοῦ Βιβλ. Γγ' ἀφιερῶθη εἰς τὰς περὶ τόκων διατάξεις καὶ β') διότι ὁ Ἀρμενόπουλος περιλαμβάνων εἰς τὴν Ἐξαββλῳν τοὺς περιλαμβανῶντας εἰς τὴν ἀπαγορεύσαντα τοὺς τόκους νεαράν, ἀναντιρρήτως ἐν ἐκ τῶν δύο ἀναφέρει ἐκ περισσοῦ χάριν ἀπλῆς μόνον φιλολογίας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῶν περὶ τόκων διατάξεων ἐπὶ παντὸς συναλλάγματος ἀπέναντι τῆς περὶ ἣς ὁ λόγος νεαρᾶς ἀπα-

ὅπως τόκου, οἰκτιροῦνται καὶ ὀφείλουσι τὰ δικαστήρια νὰ θεωρῶσιν ὡς ἄκυρον πᾶσαν συμφωνίαν περὶ καταβολῆς ἄγαν ὑπερέγκων τόκων, καταδηλοῦσαν προφανῆ ἀσχροκέρειν, συνωδᾶ πρὸς τὴν γενικὴν ἀνταξίν, καθ' ἣν εἶναι ἄκυροι αἱ ἀντιβαίνουσαι εἰς τὰ χρησιμὰ ἥθη ἢ στηριζόμεναι εἰς ἀσχρὴν αἰτίαν συμβάσεις.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Τραύματα. Ἰδε Αἰκίαι.

Τριτανακοπή. Διὰ τῆς τριτανακοπῆς ὁ τρίτος προσβάλλει τελειοδικον ἀπόφασιν. ἔχουσιν ροπήν ἐπιζητοῦν εἰς τὴν νόμιμα αὐτοῦ συμφέροντα (Πολ. Δικ. 238). Οὕτως αἱ κληρονόμοι δύνανται νὰ

γορευομένη διὰ τῶν φράσεων μηδενὶ μηδὲν ἐξέεται ἐν μηδεμιᾷ ὑποθέσει τόκον εἰληθῆναι, πάντα οἰονδήποτε τόκον συμπεριλαμβανόμενον ἢ νόμιμον ἐκ δανίλων δηλαδή ἢ ἐκ καλῆς πίστεως συναλλαγματος, πρόδηλον γίνεται, ὅτι φιλολογίως μὲν χάριν περιέλαβεν εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τὴν Νισάρν, ὡς νόμους δὲ ἰσχύοντες βλᾶς τὰς περὶ τόκων διατάξεις· ἐκ τούτων βλῶν συνάγεται ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι αἱ περὶ τόκων διατάξεις, αἱ περιεχόμεναι ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, δὲν ἰσχύουσιν, εἶναι ἀστήρικτος. Κατὰ δὲ τὴν § 26 Βιβλ. Γ' τίτλ. Ζ' τῆς Ἐξαβίβλου ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὴν ἀπαίτησιν ἢ συννομολογήσιν τόκου ἐπὶ τόκων τοῦ μέλλοντος, ἢ τοῦ παρελθόντος χρόνου· πᾶν ἄρα συνάλλαγμα, καλύπτον τοιοῦτους τόκους, εἶναι παράνομον.

Ὁ δὲ παρ' ἡμῶν ἰσχύων ἐκ συμβάσεων τόκος εἶναι κατ' ἀνώτατον ὅρον ὁ πρὸς δώδεκα τοῖς ἑκατόν, διότι τὸ ἄρθρον 24 Βιβλ. Γ' τίτλ. Ζ' τῆς Ἐξαβίβλου προσδιορίζει μὲν τὸν τόκον εἰς 4, εἰς 6, εἰς 8, καὶ εἰς 12 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, δὲν ἐννοεῖ ἔξ ἀκύρους τὰς περὶ τόκων συμφωνίας εἰ μὴ καθ' ὅσον ὑπερβαίνουν τὸν ἀνώτατον τοῦτον ὅρον, τὴν ἑκατοστὴν δηλ.

ἀνακρίψωσιν ὡς τρίτοι ἀπόφασιν καταδικάζουσιν τὸν κηδεμόν τῆς ὡς σχολάζουσας θεωρηθείσης πειουσίας, ἐφ' ἣς ἔχουσιν ἀξιώσεις (Α. Π. 240 τοῦ 53). Ἐπίσης ὁ δανειστής δύναται νὰ ἀνακρίψῃ ὡς τρίτος τὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἄλλου ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν (Α. Π. 122 τοῦ 48). Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀνακρίψῃ τὴν μεταξὺ ἀγοραστοῦ κτήματος καὶ ἐτέρου ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν ὁ πωλητής, διότι, ἂν μὴ προσκληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅπως παρέμβῃ καὶ καταδικασθῇ τελειοδικῶς εἰς τὴν ἰπδόσιν τοῦ πράγματος, δὲν εὐθύνεται εἰς ἀποζημιώσιν ἐνεκα τῆς ἐκνικῆσεως, ὅθεν δὲν ἔχει τὸ πρὸς τριτανακοπὴν νόμιμον συμφέρον. Μὴ ἔχων οὗτος αὐτοτελεῖς ἀξιώσεις, δύναται μόνον νὰ παρεμβῇ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἀγοραστοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἀνακρίψῃ (Α. Π. 125 τοῦ 65). Ἄλλ' ὁ τρίτος δύναται καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ εαυτὸν διὰ τῆς ἐνστάσεως ὅτι τὰ μεταξὺ ἄλλων δεδικασμένα δὲν βλέπουσιν αὐτόν. Ὅθεν ἡ τριτανακοπή εἶναι προαιρετικὴ καὶ οὐχὶ ὑποχρεωτικὴ (Πολ. Δικ. 238, Α. Π. 170 τοῦ 51, 212 τοῦ 69, 205 τοῦ 88). Ἀπευθύνεται δὲ κυρίως μὲν κατὰ τοῦ ἀναδειχθέντος νικητοῦ ἐν τῷ δικαστικῷ ἁγῶνι, ἅτε τούτου ἐνδιαφερομένου μόνον διὰ τὸ κύρος τῆς προσβληθείσης τελειοδικῆς ὑποστάσεως, ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ κατὰ τοῦ ἡττηθέντος, ὁπότε ἡ τελειοδικὸς ἀπόφασις δὲν ἐξετελέσθη εἰσέτι, ἅτε διατελοῦντος ἐν τῇ κατοχῇ τῶν ἐπιδικασθέντων εἰς τὴν νικηθέντα διέδικον δικαιωμάτων, ὃ διεδικεῖ διὰ τῆς τριτανακοπῆς ὁ τρίτος. (Ὁμορφνεῖ Α. Π. 238 τοῦ 59 Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 83 τοῦ 45 ἡ τοῦ τρίτου ἀνακοπὴ μὴ κοινοποιουμένη εἰς τὸν ὀφειλέτην εἶναι ἀπαράδεκτος). Καὶ κυρίως μὲν καλεῖται ἡ τριτανακοπή, ὁπότε ὁ τριτανακοπῶν ἀποβλέπει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀποτρο-

πὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως· παρεμπιπτούσα δὲ, ὁσάκις, ὑφισταμένης δίκης μεταξὺ ἐτέρων, ζητεῖται δι' αὐτῆς νὰ ἐξουθενωθῇ μόνον ἡ ἰσχὺς τῆς ἀποφάσεως ὡς πρὸς τὸν τρίτον. Καὶ ἡ μὲν κυρία τριτανakoπὴ εἰσάγεται εἰς τὸ ἐκδόν τὴν τελεσιδικίαν ἀπόφασιν δικαστήριον, οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὴν ἡ κατοικία τῶν διαδίκων. (Πολ. Δικ. 239 Α. Π. 203 τοῦ 68). Ἄν δὲ ἡ παραβλάπτουσα τὰ συμφέροντα τοῦ τρίτου ἀποφασίς ἐπεκυρώθῃ ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου, εἰσάγεται κατὰ τὴν δεσποζούσαν γνώμην εἰς τὸ Ἐφετεῖον, παραλείπομένου τοῦ πρώτου τῆς δικαιοδοσίας βαθμοῦ. Ἡ δὲ παρεμπιπτούσα τριτανakoπὴ εἰσάγεται ὡς παρεπομένη εἰς τὸ ἐδιδάκζον τὴν κυρίαν δίκην δικαστήριον· Ἄλλ' ὁσάκις ἡ ἀντιτασσομένη ἐν δίκῃ τοῦ Πρωτοδικείου ὡς τίτλος ἐκτελέσεως τελεσιδικίας ἀποφασίς ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου καὶ ἡ τριτανakoπὴ εἰσάγεται εἰς τὸ Ἐφετεῖον· καὶ ὁσάκις τὸ δικαστήριον τῆς κυρίας δίκης εἶναι ἀναρμόδιον λόγῳ ὕλης, ἡ τριτανakoπὴ δὲν εἰσάγεται εἰς τὸ τῆς κυρίας δίκης δικαστήριον, ἀλλ' εἰς τὸ ἀρμόδιον κατὰ τοὺς περὶ ἀρμοδιότητος κανόνας δικαστήριον. Διεξάγεται δὲ ἡ διαδικασία ἐπὶ κυρίας μὲν τριτανakoπῆς κατὰ τοὺς κανόνας τῶν κυρίων ἀγωγῶν, ἐπὶ παρεπιπτούσης δὲ τριτανakoπῆς κατὰ τοὺς κανόνας τῶν παρεμπιπτούσων ὑποθέσεων. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι ἡ τριτανakoπὴ ἐν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως.

Ἐκ τῶν εἰρημένων καθίσταται πρόδηλον, ὅτι, ἐὰν μὲν ἐπέλθῃ κατάργησις τῆς τελεσιδικίου ἀποφάσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τριτανakoπῆς, ὁ τρίτος εὐρεθῇσεται ἐν τῇ θέσει εὐρίσκετο πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, οὐδεμίαν δὲ μεταβολὴν ἐπέρχεται ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου, πλην ἂν πρόκειται περὶ ἀδικιζέτου δικαίου, ὅτε ἡ κατάργη-

σις τῆς ἀποφάσεως ἐπέρχεται πρὸς ὄφελος οὐ μόνον τοῦ τριτανakoψαντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου. Ἐὰν δὲ ἡ τριτανakoπὴ ἀπορριφθῇ, ὁ τριτανakoπτων ὑποβάλλεται οὐ μόνον εἰς τὸς δαπάνας τῆς δίκης, καὶ εἰς πρόστιμον ἐκπαινοτάδραχμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνσώθωσιν τῆς τυχόν ἐπελθούσης ἐκ τῆς τριτανakoπῆς ζημίας εἰς τὸν νικητὴν (Πολ. Δικ. 243 Α. Π. 60 τοῦ 80).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Τριτεγγύσις. Ἡ τριτεγγύσις εἶναι ἀσφάλεια εἰς πληρωμὴν τῆς συναλλαγματικῆς, προσφερομένη ὑπὸ τρίτου, εἴτε ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς συναλλαγματικῆς, εἴτε δι' ἰδιαιτέρου ἑγγράφου. Ὑπόκειται δ' ὁ τριτεγγυητὴς εἰς ὅς ὑποχρεώσεσι οἱ ἐκδότες καὶ οἱ ὀπίσθοι θογράφοι, ἀλληλεγγύως ὡς ὑπόχρεοι πρὸς τὸν κομιστὴν, πλην ἐὰν ἄλλως συνεφώνησαν οἱ συναλλαττόμενοι. (Ἱβ. καὶ Συναλλαγματικαί).

Τρόπος (modus) καλεῖται ὁ ἐπὶ χαριστικῶν πράξεων (ἥτοι δωρεῶν μεταξὺ ζώντων ἢ αἰτίᾳ θανάτου ἢ κληρονομίᾳ καὶ κληροδοσίᾳ) πρόσθετος ὅρος, δι' οὗ ὁ εἰς ἐν γίνεται ἡ χάρις ὑποχρεοῦται νὰ δαπανήσῃ τὸ παραχωρούμενον αὐτῷ χαριστικῶς ἢ μέρος αὐτοῦ εἰς ὠρισμένον σκοπὸν ἢ ἄλλως πως ἐπιβαρύνεται. Καὶ ἐπὶ μὲν δωρεῶν ἔχει ἀγωγὴν ὁ χαριστὴς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ τρόπου ἢ πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ δοθέντος· ἐπεὶ δὲ ὁ ὑπὲρ οὗ ὁ τρόπος τρίτος ἔχει τὴν ἀγωγὴν τῶν προγεγραμμένων ρημάτων (de praescriptis verbis) ἐπὶ δὲ κληροδοσιῶν οὐ μόνον ἔχει ἀγωγὴν ὁ κληρονομός πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ τρόπου ἢ ἄλλως πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ δοθέντος, ἀλλὰ τὴν ἀσφάλειαν περὶ τούτου δύναται νὰ αἰτήσῃ πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ κληροδοτήματος· ἐπὶ δὲ κληρονομίᾳ ἔχουσιν ἀγωγὴν οἱ συγκληρονόμοι ἢ ὁ ἐκτελεστής τῆς διαθήκης.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Υγειονόμος. Υγειονο-

μική υπηρεσία. Τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς υγειονομικῆς υπηρεσίας καὶ τῶν υγειονόμων τὰ καθήκοντα ὀρίζει ὁ υγειονομικὸς νόμος τῆς 25 Νοεμβρίου 1845, συμπληρωθεὶς καὶ διασαφηνθεὶς διὰ τοῦ τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας Διατ., ἥτοι τοῦ Διατάγματος τῆς 25 Νοεμβρίου 1845 περὶ κανονισμοῦ τῶν υγειονομείων καὶ λοιμοκαθαρησθρίων τῆς Ἑλλάδος, οὗ ἀναγὰρ νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰς κυριώτερας διατάξεις. Κατ' αὐτὸν πᾶν ὅ,τι ἔρχεται ἢ μετακομίζεται διὰ θαλάσσης ἢ διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν δύναται νὰ κοινοῦν αὐτῇ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρμοδίας υγειονομικῆς ἀρχῆς (ἄρθρον 1). Διὸ καὶ ἀπαγορεύεται εἰς τὸν κυβερνῶντα πλοῖον νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἔξοδον ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων ἐκ τοῦ πλοίου, πρὶν ἢ ὁ πλοίαρχος προσέλθῃ εἰς τὸ υγειονομεῖον καὶ ἐπιδείξῃ ὅς ἔλαβεν υγειονομικὰς πιστοποιήσεις (*Αστυνομία τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἄρθρα 54 καὶ 55). Καὶ τὰ μὲν ἐρχόμενα ἢ μετακομιζόμενα ἐκ τόπων θεωρουμένων υγειονομικῶς ἀνόσων (δηλονότι ἀπὸ πηλαγμένων λοιμώδους νόσου καὶ προπεφυλαγμένων διὰ τακτικοῦ υγειονομικοῦ συστήματος, παρέχοντος ἀποκρίσιν περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς δημοσίας υγείας ἐγγυήσεις), ἂν συνοδεύωνται δι' ἐλευθέρων υγειονομικῶν πιστοποιήσεων καὶ δὲν συνῆθῃ καθ' ὁδὸν συγκοινωνία ἢ ἄλλο συμβάν, δι' ὧν καθίσταται

ἡ υγειονομικὴ αὐτῶν κατάστασις ὑποπτος, λαμβάνουσιν ἀμέσως ἐλευθέραν κοινωνίαν, προηγηθείσης τῆς νενομισμένης ἐξετάσεως καὶ ἀδείας τῆς ἀρμοδίας υγειονομικῆς ἀρχῆς (ἄρθρον 2). Τὰ δὲ ἐρχόμενα ἢ μετακομιζόμενα ἐκ τόπων, μὴ θεωρουμένων υγειονομικῶς ἀνόσων, ὑπάγονται α') εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς καθαρῶς πιστοποιήσεως, εἰς ἔρχονται ἐκ τόπων, οἵτινες δὲν προφυλάττονται μὲν διὰ τακτικοῦ υγειονομικοῦ συστήματος, ἀλλὰ δὲν παρέχουσιν ὑπόψιν λοιμώδους νόσου, καὶ δὲν διατελοῦσιν εἰς ἐλευθέραν κοινωνίαν πρὸς τόπους, ἐν οἷς ἐπιδημεῖ τοιοῦτον νόσημα, δὲν ἐκοινωνήσαν καθ' ὁδὸν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τόπους ὑπόπτους ἢ ἀκαθάρτους ἢ πρὸς ἀνθρώπους, πλοῖα, ζῶα ἢ πράγματα, ἐρχόμενα ἐκ μεμολυσμένων ἢ ὑπόπτων τόπων, καὶ δὲν καθίστανται ὑποπτοὶ ἐνεκεν ὁποιασδήποτε ἄλλης περιστάσεως β') εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ὑπόπτου πιστοποιήσεως, εἰς ἔκ τόπου, ἐν ᾧ ὑπάρχει ὑπόψιν λοιμώδους νοσήματος, ἢ ὅπου παρήλθον μὲν 15 ἡμέραι ἀπὸ τοῦ τελευταίου κρούσματος, δὲν συμπληρώθησαν δὲ εἰτέτι αἱ τεσσαράκοντα, ἢ διατελεῖ ὁ τόπος οὗτος εἰς ἐλευθέραν κοινωνίαν πρὸς τόπους, ἐνθα ἐπικρατοῦσι λοιμώδεις νόσοι, καὶ εἰς ἔρχονται μὲν ἐκ τόπου ἀνόσου ἢ καθαρῶς, ἐκοινωνήσαν δὲ καθ' ὁδὸν πρὸς τόπους θεωρουμένους ὑπόπτους, ἢ ἀνθρώπους, ζῶα,

πλοία ἢ πράγματα, ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὑπόπτων γ' εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἀκαθάρτου πιστοποιήσεως, ἂν ἔρχονται ἐκ τόπου, ὅπου ἐπικρατοῦσι λοιμῶδη νοσήματα, ἢ καὶ βαρεῖται ὑποφθαί τοιούτων νοσημάτων, ἢ δὲν εἰχον παρῆλθαι δεκαπέντε ἡμέραι, ἀφ' ἧς προσεβλήθη ὁ τελευταῖος ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ, καὶ ἂν ἦλθον μὲν ἐκ τόπου ἀνόσου, καθαροῦ ἢ ὑπόπτου, ἐκοινωνήσαν δὲ καθ' ὁδὸν πρὸς ἄλλους τόπους, ἀνθρώπους, ζῶα, πλοία ἢ πράγματα μεμολυσμένα, ἢ καὶ ἀκαθάρτα θεωρούμενα, καὶ τέλος ἂν ἀνεφάνη ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἢ καὶ εἰς τὴν συνοδείαν νοσημα, λογισθὲν λοιμῶδες (ἄρθρον 3). Τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὰς τρεῖς ταύτας κατηγορίας ὑπεβάλλονται ὑπὸ κάθαρσιν διαφόρου διαρκείας, ὀριζομένην ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ὑγειονομικῆς ἀρχῆς κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπαπειλουμένου κινδύνου, συμμορφουμένης ἐκάστοτε πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ὀριζομένου ὑγειονομικοῦ κανονισμοῦ (ἄρθρον 4). Κατὰ τὰ ἀνωτέρω οὐδὲν πλοῖον δύναται νὰ λύβῃ ἐλευθέραν κοινωνίαν, ἂν μὴ ἐπιτρέψῃ τοῦτο ἡ ὑγειονομικὴ ἀρχή, ἥτις κατὰ τοὺς ὁρθοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Διατάγματος περὶ κανονισμοῦ τῶν ὑγειονομικῶν (ἄρθρον 81 καὶ 116) ὀφείλει μὲν ἀπαραβάτως νὰ διατάσῃ τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν τῶν πλοίων, δασκίς διετάχθη ἢ ὑποβολή αὐτῶν εἰς κάθαρσιν ἢ φέρουιν ἐν αὐτοῖς ναύτην ἢ ἐπιβάτην ἀσθενή, δικαιούται δὲ νὰ διατάσῃ τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν τῶν πλοίων, δασκίς ἔχει ἐλλογους ἀφορμὰς νὰ ὑποπτεύῃ τὴν ὑγειονομικὴν κατάστασιν τοῦ πλοίου, εἴτε διὰ τὴν ἀταξίαν τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ, εἴτε διότι αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ πλοιάρχου παρουσιάζουσιν ἀντιφάσεις καὶ διφωνίας. Ἀπαλλάσσονται τῆς ἐπισκέψεως ταύτης τὰ ἔχοντα ἱατρὸν πολιτικῶς πλοῖα, ἅτε προσυπογραφομένου καὶ τούτου εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ πλο-

άρχου (Διατ. περὶ κανονισμοῦ τῶν ὑγειονομικῶν ἄρθρον 31). Διὰ τὴν ἐπίσκεψιν δὲ ταύτην τοῦ ἱατροῦ καταβάλλονται ὑπὸ τῶν πλοίων τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 5 κεραιαίου 6' τοῦ νόμου περὶ διατιμῆσεως τῶν ὑγειονομικῶν καὶ λοιμοκθαρτικῶν διακαιωμάτων ὀριζόμενα δικαιώματα, ὅπου εἰσεπράττοντο εἰς ὄμιλος τοῦ δημοσίου, ἐν ὅσῳ ὑπῆρχον διαιρισμένοι δημόσιοι ἱατροί, ἀφ' ἧς δὲ λόγῳ οἰκονομικῶν μέτρων ἔπαυσαν νὰ διορίζωνται τοιοῦτοι, εἰσεπράττονται ὑπὸ τῶν ἐνεργούντων τῇ ἐπίσκεψιν ἰδιωτικῶν ἱατρῶν δυνάμει τοῦ Διατάγματος τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν, οἷον ἀνατίθεται αὐτοῖς ἡ τῶν καθηκόντων τῶν ὑγειονομικοῦ ἱατροῦ ἐκπλήρωσις ἐπὶ μὲν τῇ ἀπολήψει τῶν τοιούτων δικαιωμάτων Σημειώσεως ἀξίον κρίνουμεν, ὅτι τὸ τῶν ὑγειονομικῶν ὀρχῶν καθήκον ὅσον νὰ ἐπτελῆται μετὰ πολλῆς περισκέψεως, διοτι ἔνθεν μὲν ἡ ὀλιγοπρία ἢ οἰσιδοξία αὐτῶν δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν μετὰ ὅσον φερῶν λοιμῶδων νοσημάτων, ἔνθεν δὲ ἡ ὑπερβάλλων αὐτῶν ζήλος ἐπιβαρύνει ἀδικαιολογητῶς τὰ πλοία διὰ δικαιωμάτων ἱατρικῆς ἐπισκέψεως καὶ παρεμβάλλει προσκομματα εἰς τὴν κίνησιν τῆς ναυτιλίας. Πᾶν δὲ πλοῖον ἐλληνικὸν μεμολυσμένον εἶναι ὑπόχρεων, προσηρμοσθὲν εἰς τινὰ τοῦ κράτους λιμένα, νὰ ἐκτελῇ τὴν κάθαρσιν αὐτοῦ εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προαδωρισμένα λοιμοκαθαρτήρια (ἄρθρον 6). Οὐ μόνον δὲ τὰ μεμολυσμένα, ἀλλὰ καὶ πᾶν αἰονόηποτε πλοῖον τίθεται ὑπὸ κάθαρσιν, καταπλέον ἐκ μερῶν, ἔνθα ἐπιπολάζει μεταδοτικὸν νόσημα (οἷον χολέρα, πανώλης, κίτρινος πυρετός κτλ.). Ὅσακις δ' ἐπιβάλλεται διὰ Β. Διατάγματος εἰδικὴ κάθαρσις, τὸ εἶδος καὶ ἡ διάρκεια αὐτῆς ὀρίζεται διὰ τοῦ αὐτοῦ Β. Διατάγματος (ἄρθρον 12). Διὰ Διατάγματος δὲ καταργεῖται καὶ ἡ ἐπιβληθεῖσα τοιοῦτου εἴδους κάθαρσις, ἐκλήρουσθε τῆς νόσου, ἥτις προεκάλεσε τὴν

ἐπιβολήν, ἣ ἐλαττωμένη περιορίζεται εἰς ἐπιτηρητικὴν κώδερσιν. Ὁρθῶς δ' ἀνετέθη εἰς τὴν κυβέρνησιν ὁ διὰ Β. Διατάγματος ἐκάστοτε ὁρισμὸς τῶν τόπων πρὸς οὓς διατελεῖ ἡ Ἑλλάς ἐν ἐλευθείᾳ κοινωνίᾳ, καὶ τῆς ἐπὶ τῶν μεθορίων καὶ παραλλίων υγειονομικῆς γραμμῆς καὶ ἡ ἔκδοσις εἰδικῶν υγειονομικῶν διατάξεων κατὰ τὰ ἐπισκῆπτοντὰ ἐκάστοτε νοτῆματα, δι' ὧν ὁ ἴζεται τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ Ἱντροπυεδρίου τὸ εἶδος καὶ ἡ χρονικὴ διάρκειά τῃ καθάρσεως τῶν πλοίων καὶ ἐπιβατῶν (ἄρθρον 13). Κατὰ τὰ εἰρημένα πᾶν πλοῖον, ἐξ ὅποιουδήποτε λιμένος ἐκπλέει καὶ εἰς ὅποιουδήποτε μέρος διευθυνόμενον, ὀφείλει νὰ φέρῃ πάντοτε Ἑγειονομικὴν πιστοποιήσιν ἑλλως λογίζεται ὡς ὑποπτον καὶ ἀκάθαρτον (Διάταγμα τῆς 25 Νοεμβρίου 1843 περὶ κανονισμοῦ τῶν υγειονομικῶν ἄρθρον 11. Φέρει δὲ ἡ υγειονομικὴ πιστοποίησις τὸ ὄνομα, τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πλοίου, τὴν σημαίαν αὐτοῦ, τὸ ὄνομα τοῦ πλοιάρχου, τὸν ἀριθμὸν τοῦ πληρώματος συνωδὰ πρὸς τὸ ναυτολόγιον αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιβατῶν οὖν τοῖς κυριωτέροις χαρακτηριστικαῖς ἐκείνου, τὸ εἶδος τοῦ φορτίου ἐν γένει, κατὰ τὸ ἱσχυρότερον δηλωτικὸν τῶν πραγματικῶν, τὸν τόπον, εἰς ὃν διευθύνεται, τὸν τόπον ὅθεν ἀπαπλεῖ, καὶ τέλος ὅσον ἔνεστιν ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν τῆς δημοσίας υγείας τοῦ τόπου, ὅθεν ἐκπλεῖ, καὶ τῶν περιχώρων μερῶν αὐτοῦ. Σημειοῦται ἔπειτα ἡ ἡμερομηνία ἀλόγραφος, ὑπογράφεται ὁ προϊστάμενος καὶ ὁ γραμματεὺς τοῦ ἁρμοδίου υγειονομικοῦ, ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτος, καὶ τίθεται ἡ σφραγὶς τῆς υπηρεσίας. Ἐν τῷ περιθώρῳ δὲ πρὸς ὀριστερὰ σημειοῦνται ἐν συνῆσει τὰ ἐν τῇ πιστοποιήσει ἐμπεριεχόμενα καὶ ἔπειτα ἀποκόπτεται ἡ πιστοποίησις ἐκ τοῦ περιθωρίου, ὅπερ διατηρεῖται ὡς στέλεχος εἰς τὰ ἀρχεῖα

τοῦ υγειονομικοῦ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι δασαίς ἡ υγειονομικὴ πιστοποίησις εἰδοται ἐν Ἑλλάδι εἰς πλοῖα ἐλεύθερα, κατευθυνόμενα εἰς ἄλλους ἐλληνικοὺς λιμένας, δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ σημειώσις τῶν ὀνομάτων καὶ χαρακτηριστικῶν τῶν ἐπιβατῶν, ἐπαρκούσης τῆς σημειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ μόνον αὐτῶν (Διατ. περὶ Ἑγειονομικοῦ κανονισμοῦ ἄρθρ. 3). Ἐκδίδονται δὲ αἱ υγειονομικαὶ πιστοποιήσεις ἐν Ἑλλάδι μὲν ὑπὸ τῶν υγειονομικῶν, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δὲ (διὰ τὰ ἐλληνικὰ πλοῖα) ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν προσένων. Αἱ τῶν προσένων δὲ πιστοποιήσεις συντασσόμεναι κατὰ τὰ ἀνωτέρω πρέπον νὰ ἀναφέρωσιν ἔτι τὸν χρόνον τῆς ἐν τῷ λιμένι ἐκείνῳ διαμονῆς τοῦ πλοίου, τὸν τόπον τῆς προελεύσεως αὐτοῦ, τὴν ὡραν τῆς ἐκ τοῦ τελευταίου τόπου ἐλεύσεως αὐτοῦ, τοὺς τόπους εἰς οὓς κατέπλευσε πρὸ τῆς ἐκεῖ ἀφίξεως αὐτοῦ, τὸ εἶδος πᾶν κομιζομένων πραγμάτων καὶ τὸν τόπον τῆς προελεύσεως τῶν ἐπιβατῶν (ἄρθρον 4). Τὰ δὲ ἐκ ξένων λιμένων προερχόμενα ἐλληνικὰ ἢ ἀλλοδαπὰ πλοῖα ὀφείλουσι νὰ ἐφοδιάζονται εἰς πιστοποίησεως ἢ ἐπιθεωρήσεως (visu) τῶν ἐκεῖ υγειονομικῶν ἀρχῶν (Διατ. τῆς 22 Φεβρουαρίου 1857 περὶ ἀντικαταστ. τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ υγειονομικοῦ κανονισμοῦ). Γίνεται δὲ ἐπιθεώρησις τῶν υγειονομικῶν πιστοποιήσεων κατὰ χρέος εἰς ἕκαστον τόπον, ὅπου προσορμίζεται τὸ πλοῖον, ἵνα γινώσκῃται ἡ υγειονομικὴ κατάστασις καὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ πλοίου αὐτοῦ (ἄρθρον 8). Μὴ ἀπαγορευομένης δὲ τῇ πλοιάρχῳ τῆς κατὰ τὸν πλοῦν προσορμίσσεως εἰς ἄλλους λιμένας ἢ ἑρμούς παρὰ τὸν εἰς ὃν κατευθύνεται, ἐπεται, ὅτι δύναται ἐνεκα τοῦ κακοῦ καιροῦ ἢ ἄλλης ἀνάγκης νὰ προσορμισθῇ ἄλλαχού, ἀλλ' ὀφείλει ἐκεῖ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς υγειονομικῆς πιστοπίσεως. Σημειωτέον δὲ, ὅτι πα

ρελθουσῶν 24 ὥρων ἀπὸ τῆς πιστοποιήσεως ἐπιθεωρήσεως, ἐὰν μὴ ἀποπλεύσῃ τὸ πλοῖον, δεόν νὰ προκαλέσῃ νέαν ἐπιθεώρησιν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ (ἄρθρον 9). "Ὅθεν, ἂν ὁ πλοίαρχος μὴ προσέλθῃ εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχήν, ὅπως ζητήσῃ τὴν ἐπιθεώρησιν ταύτην, τιμωρητέος κατὰ τὸ ἄρθρον 570 τοῦ Ποινικοῦ νόμου, ὅπερ τιμωρεῖ δι' ἀστυνομικῆς τοινῆς τοὺς παρὰβιάζοντας τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς κατὰ τῶν εἰς ἀνθρώπους ἐπισκηπτόντων μολυντικῶν νοσημάτων διατεταγμένα ἀσπαστικά μέσα ἢ τοὺς ἄλλους πρὸς ἀποτροπὴν τῆς διαδόσεως τῆς νόσου κανονισμούς. Ἐν δὲ τῇ ἐπιθεωρήσει (visa) τῆς πιστοποιήσεως οὐ μόνον σημειοῦται ὁ τύπος τῆς προσαρμείσεως τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐκκινήσῃ ἐλευθέρως ἢ ἂν διετέλεσεν ὑπὸ κάθαρσιν, ἂν ἀπεβίβασθησαν πραγματεῖαι, ναῦται ἢ ἐπιβάται, ἂν ἔμειναν ἔτι εἰς τὸ πλοῖον πραγματεῖται, ἐὰν ἐπεβίβασε νέας πραγματείας καὶ ἄλλους ἐπιβάτας ἢ ναύτας, τίς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ πλοίου ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληρώματος καὶ τῶν ἐπιβατῶν, σημειομενῶν τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκάστου τῶν τελευταίων τούτων, κατὰ τὸ ἄρθρον 3, τίς ἢ κατάστασις τῆς δημοσίας υγείας τοῦ τόπου, ὅπου γίνεται ἡ ἐπιθεώρησις καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ μερῶν, καὶ τέλος πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐνδιαφέρῃ τὴν δημοσίαν υγείαν (ἄρθρον 10). Ἐὰν δὲ πλοῖόν τι ἔνεκα ναυαγίου ἢ ἄλλου ἀτυχοῦς συμβάντος ἀπολέσῃ κατὰ τὴν διάπλουν τὴν ὑγειονομικὴν πιστοποίησιν καὶ θέλῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πλοῦν αὐτοῦ δι' ἄλλον λιμένα δύναται νὰ λάβῃ νέαν ὑγειονομικὴν πιστοποίησιν· ἀλλ' αἱ ὑγειονομικαὶ ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ ἐξακριβώσιν ἂν τὸ πλοῖον ἦτον ἐλεύθερον ἢ μὴ· καὶ νὰ σημειώσιν αὐτὸ εἰς τὴν νέαν πιστοποίησιν, πρὸς ὃ

δηγίαν τῶν ὑγειονομικῶν ἀρχῶν τῶν λιμένων, εἰς οὓς κατευθύνεται (ἄρθρον 12). Δεκτέον, ὅτι τὰ ἀλλεευτικά πλοῖα καὶ ἄλλα μικρὰ πλοιάρια ἀπὸ 5 τόνων καὶ κατωτέρω, τὰ παραπλέοντα τὰς ἀκτὰς τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, δὲν λαμβάνουσιν ὑγειονομικὴν πιστοποίησιν, ἀλλ' ἀπλῶς ἄδειαν, ἣν δύναται νὰ χορηγήσῃ οὐ μόνον ὁ ὑγειονόμος ἀλλὰ καὶ ὁ σταθμάρχης περιλαμβάνουσιν τὸ εἶδος, τὴν χωρητικότητα τοῦ πλοίου, τὸ ὄνομα τοῦ πλοιοῦ ἀρχοῦ, τὸν ἀριθμὸν τῶν ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν, τὸ φορτίον, τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου, τὴν ὑγεινήν κατάστασιν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐκδίδεται ἡ ἄδεια, τὸν χρόνον τῆς διαρκείας τῆς ἐσχύος αὐτῆς, καὶ τὴν γρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως (ἄρθρον 13). Ἐσημειώθη δὲ ὠνωτέρω, ὅτι αἱ ὑγειονομικαὶ πιστοποιήσεις διαιροῦνται κατὰ τὴν τῆς υγείας τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐκδίδονται, κατάστασιν 1) *Εἰς ἐλευθέρως*, 2) *Εἰς καθιράς*, 3) *Εἰς ὑπόπτους*, 4) *Εἰς ἀκαθάρτους*, συνψᾶ πρὸς τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ὑγειονομικοῦ νόμου. Καὶ ἐλευθεραὶ μὲν εἶναι αἱ πιστοποιήσεις, αἱ ἐν τόποις ἀνόσοις ἐκδιδόμεναι, καθιραὶ δὲ ὑπόπτοι καὶ ἀκαθάρτοι αἱ ἐκδιδόμεναι ἐν τόποις ὑγειονομικῶς ἀπροφυλάκτοις, καὶ αἱ τῶν μεμολυσμένων πλοίων (Διάταγμα περὶ ὑγειονομικοῦ κανονισμοῦ ἄρθρον 17). Ρητέον ἔτι, ὅτι κατὰ τὸ Διάταγμα περὶ ὑγειονομικοῦ κανονισμοῦ πᾶν πλοῖον ὑπεβάλλεται καταπλέον ὑπὸ τῶν ὑγειονομικῶν ἀρχῶν εἰς ἐξομολόγησιν ἅμα τῇ προσαρμείᾳ αὐτοῦ (ἄρθρον 19), πρὸ τῆς ὁποίας οὐδεὶς δύναται νὰ προσεγγίσῃ καὶ συνδιαλεθῇ τῷ πλοίαρχῳ ἢ ἄλλῳ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ (ἄρθρον 22), παραλαμβάνονται δ' εἰς τὴν ἐξομολόγησιν συνήθως ὁ πλοίαρχος καὶ δύο ναῦται, ἢ, ὅταν ὑπάρχωσιν ἐπιβάται, εἰς ἐπιβάτης καὶ εἰς ναύτης, καὶ ἐξομολογοῦνται ἕκαστος κατ' ἑξῆς, προσκαλούμενοι ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸ διαλεκτήριον

ἢ εἰς ἄλλον τόπον τοῦ ὑγειονομείου, ἐπὶ τούτῳ διωρισμένον. Ἐάν ὁ ἐξομολογῶν παρατηρήσῃ διαφωνίαν περὶ οὐσιώδη ἀντικείμενα μεταξὺ τῶν ἐξομολογουμένων, ἢ συλλάβῃ ὑποψίαν τινά, ἢ καὶ ὅταν εἰσὶ οἰονόηποτε ἄλλον λόγον νομίῃ ἀναγκάζαν τὴν ἐξομολόγησιν καὶ ἄλλων προσώπων ἐκ τῶν τοῦ πλοίου, δύναται, καὶ ὀφείλει μάλιστα, νὰ ἐξομολογῇ καὶ δούλους τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· δύναται δὲ νὰ ἐπαναλάβῃ δις καὶ τρίς τὴν ἐξομολόγησιν τῶν προσώπων, ἐάν νομίῃ αὐτὸ ἀναγκαῖον. Ἐάν δὲ ἐν τῷ τόπῳ προσοριζέται τὸ πλοῖον τὸ ὑγειονομεῖον δὲν ἔχῃ ἴδιον λέμβον, ὁ πλοίαρχος ὀφείλει ἐντός ἡμισείας ὥρας μετὰ τὴν ἀγκυροβόλησιν νὰ ἐξελθῇ εἰς τὸ ὑγειονομεῖον διὰ τοῦ ἰδίου λέμβου (ἄρθρον 23). Ὁρκίζονται δὲ ὅτε πλοίαρχος καὶ πάντες ἐν γένει οἱ μέλλοντες νὰ ἐξομολογηθῶσιν, ὅτι ἐροῦσιν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὑπομνηστικῶς αὐταὺς τοῦ ὑγειονόμου τὰς ἐπιβαλλομένας τοῖς ψευδομένοις ποινάς. Θεωρεῖται ὅμως περὶ τὴν κατὰ κανόνα ἢ εἰς ὅρκον ὑπόβολή τῶν ἐξομολογουμένων, ὅταν τὰ πλοῖα ἔρχονται ἐξ ἐλληνικῶν τόπων, εἴθε οὐδεμία διηγήρηθ ὑπόνοια λοιμώδους νόσου, οὐδ' αὖτως συγκοινωνήσαντα πρὸς πλοῖα ἢ τόπους μὴ ἐλευθέρους (ἄρθρον 26). Τελεῖται δὲ ἡ ἐξομολόγησις κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἀποτετιομένων εἰς τὸν ἐξολογούμενον τῶν ἀναγκαίων ἐρωτήσεων. Τῶν δ' ἀλειυτικῶν καὶ τῶν παρὰ τὰς ἀκτὰς πλεόντων πλοιαρίων ἡ ἐξομολόγησις γίνεται μὲν κατὰ κανόνα οὐ μόνον ἀνευ ὁρκου ἀλλὰ καὶ προφορικῶς, ὅποτεν αὐτὰ πλέωσιν εἰς μέρη, ὅπου δὲν εἶναι ὑποψία, ὅτι ἐδύναντο νὰ κοιωνήσωσι πρὸς ὑπόπτους τόπους, πλοῖα, ἀνθρώπους ἢ πράγματα· ἀλλ' ἐν ἡ ὑγειονομικῇ ἀρχῇ θεωρήσῃ προσήκουσαν τὴν ἐνῶρκον καὶ ἔγγραφον ἐξομολόγησιν, δικαιούται νὰ τελήσῃ αὐτὴν ἐνῶρκως καὶ ἐγγράφως,

ὡς τῶν ἄλλων πλοίων (ἄρθρον 30). — Προσθετέον ὅτι, ἅμα προσοριζομένου τοῦ πλοίου εἰς λιμένα, ἐξέρχεται ὁ πλοίαρχος, μετακαλούμενος ὑπὸ τοῦ λιμενάρχου, μετὰ δύο τοῦλάχιστον ἀνθρώπων τοῦ πλοίου ἐπὶ τοῦ λέμβου αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ διωρισμένον τοῦ ὑγειονομείου τόπον, κομίζων τὰ ἔγγραφα τοῦ πλοίου, ἃ παραλαμβόνουσα μετὰ τῶν ὀνηκουσῶν προφυλάξων καὶ ἀναγινώσκουσα προβαίνει εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχὴν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα (Διάταγμα περὶ Ὑγειονομικοῦ κανονισμοῦ ἄρθρον 45). Προκύπτει δὲ τῆς βεβαιώσεως ὅτι τὸ πλοῖον εἶναι ἐλεύθερον, πέμπεται φύλαξ εἰς αὐτό, ἵνα παραβάλλῃ τὸ πλήρωμα, τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὰς πραγματείας πρὸς τὰ ἔγγραφα τοῦ πλοίου καὶ ὅποτεν εὐρεθῶσιν ὅλα ἐν τάξει, ἐπιτρέπεται τῷ πλοίῳ νὰ ἐλευθεροκοινωνήσῃ (ἄρθρον 46). Διαμένει δ' ἡ ὑγειονομικὴ πιστοποίησις τοῦ πλοίου ἀεὶποτε ἐν τῷ ὑγειονομείῳ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων, τὸ ναυτολόγιον παραπέμπεται μετὰ τὴν παραβολὴν τῶν ναυτῶν εἰς τὴν λιμενικὴν ἀρχήν, καὶ τὸ βηλωτικόν, ἐπιθεωρηθὲν πρότερον, ὅταν τὸ πλοῖον δὲν ᾖναι ἐλεύθερον, ἀποστέλλεται εἰς τὸ τελωνεῖον (ἄρθρον 48). Θεωροῦνται δὲ γενικῶς τὰς πλοῖα ὡς ὑπὸ καθέσιν ὄντα, μέχρις οὗ λάβωσιν ἐλευθέραν κοινωνίαν παρὰ τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς καὶ διὰ τοῦτο καθ' ὅλον τὸ μετεξὺ διάστημα διατηροῦνται ἀκριβῶς πᾶσαι αἱ ὑγειονομικαὶ προφυλάξεις, τιμωρουμένων τῶν παραβῶν κατὰ τὸν ὑγειονομικὸν νόμον (ἄρθρον 49). Ὅποτεν δὲ τὸ προσοριζόμενον πλοῖον δὲν ᾖναι ἐλεύθερον, διατάσσεται ἡ προσορμισθεὶς αὐτοῦ εἰς τὴν διωρισμένην ἀναλόγως τῆς κατηγορίας τῆς πιστοποιήσεως αὐτοῦ θέσιν (ἄρθρον 58). Ἄν δὲ προσορμισθῇ εἰς λιμένα, ὅπου δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτόν, ἢ ὁ

γειονομική ἀρχὴ ἐπιθεωρεῖ τὴν πιστοποίησιν αὐτοῦ, καὶ διατάσσει αὐτὸ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως εἰς τοὺς ἀρμοδίους λιμένας (ἄρθρον 51). Τὸ δὲ πλοῖον ὀφείλει νὰ ὑπακούσῃ πρᾶυτικά, πλὴν ἐὰν ἐναντίος ἀνεμος ἢ ἄλλη ὁκατανίκητος ἀνίγκη καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς, ὅτε δικαιούται νὰ αναβῇ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἕως οὗ παρέλθῃ τὸ κώλυμα, ἀλλ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἐπιτηρεῖται αὐστηρῶς, ἀποτρεπομένης μὲν πάσης πρὸς αὐτὸ συγκοινωνίας, εἰσαγμένων δὲ τῶν ἐσωδίων καὶ λοιπῶν ἀναγκαίων ἐπὶ ταῖς δεύσαις προφυλάξεσι (ἄρθρον 52). Καταπλέον δὲ ἐν νυκτερινῇ ὥρᾳ πλοῖον ὁ φείλει ἀεὶποτε νὰ προσοριζέται εἰς ἀπόκεντρον καὶ εὐρὺ μέρος τοῦ λιμένος, μακρὰν τῶν ἄλλων πλοίων, ἅτε θεωρούμενον ὡς μὴ ἐλεύθερον μέχρις οὗ ἐξετασθῇ ὑπὸ τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς (ἄρθρον 53). — Σημειωτέον, ὅτι οἱ ἐκτελοῦντες ὑγειονομικὰ καθήκοντα ὑποχρεοῦνται νὰ βεβαιώσι τὰ ἐν τῷ νόμῳ ὁρισμένα ὑγειονομικὰ δικαιώματα καὶ νὰ ὑποβάλλωσι κατὰ τριμηνίαν πίνακα τῶν βεβαιωθέντων ὑπ' αὐτῶν ὑγειονομικῶν δικαιωμάτων, ἐὰν βεβαιώσωσι τοιαῦτα, ἢ εἰπραξίαι ὅδ' αὐτῶν ἀπόκειται εἰς τὰς τελωνιακὰς ἀρχάς. Τὰ δὲ λοιμοκαθαρτικὰ δικαιώματα βεβαιῶν μὲν ὁ ἐπιστάτης τοῦ λοιμοκαθαρηρίου, εἰσπράττει δὲ ὁ τελωνίας. Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι ὑγειονομικὰς μὲν πιστοποιήσεις δικαιούνται νὰ ἐκδίδωσι μόνον οἱ διευθύνοντες ὑγειονομεῖα α', β' καὶ γ' τάξεως· ἀδείας δὲ ἀκτοπλοίας οὗτοί τε καὶ οἱ διευθύνοντες σταθμαρχεῖα (ὧν οἱ δεύτεροι ὀφείλουσι νὰ κρατῶσιν ἀντίγραφα τῶν ὑγειονομικῶν πιστοποιήσεων, νὰ διατηρῶσι δὲ τὰ στέλεχη τῶν ἀδείων ἀκτοπλοίας), οὐχὶ δὲ καὶ οἱ διευθύνοντες φυλακεία, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ τηρῶσι μόνον ἀντίγραφα τῶν τελουμένων ὑπ'

αὐτῶν ἐπιθεωρήσεων τῶν ὑγειονομικῶν πιστοποιήσεων καὶ ἀδείων ἀκτοπλοίας. — Ὡς δὲ παρετηρήσαμεν καὶ ἐν § 107 τοῦ ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων οἱ ἐκτελοῦντες ὑγειονομικὰ καθήκοντα καὶ ὁ ἐπιστάτης τοῦ λοιμοκαθαρηρίου εἰσπράττει καὶ ἀνακριτικὰν ἐξουσίαν ὡς πρὸς τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ λοιμοκαθαρηρίου ἢ ἄλλων πρὸς κάθαρσιν ὁρισμένων τόπων ἢ ὑπὸ κάθαρσιν διατελούντων πλοίων, διαπραττόμενα ἀδικήματα (Ἵγειονομικοῦ νόμου ἄρθρον 34). Περὶ δὲ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἀνακριτικῆς ταύτης ἐξουσίας καὶ τῶν κατὰ τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς τηρητέων διατοπώσεων ὁ νόμος ὁρίζει ἀπλῶς ὅτι ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς τοῦτο αἱ διατάξεις τῆς Ποινικῆς δικονομίας· ὅθεν ἔχουσιν οὗτοι ἅπαντα τὰ δικαιώματα τῶν γενικῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων καὶ δύνανται κατ' ἀκολουσίαν νὰ προβάλωσιν εἰς αὐτὰς πάντες οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι ἀνακριτικὰς πράξεις.

Θ. Ν. Φιλαρίτης

Υιοθεσία. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ἡ υἱοθεσία διακρίνεται εἰς τὴν ἰδίαν υἱοθεσίαν, ἥ-τοι τὴν υἱοθεσίαν ὑπ' ἐξουσίαν, καὶ τηρείσποίησιν, ἥ-τοι τὴν υἱοθεσίαν αὐτεξουσίαν. Καὶ τῶν μὲν ἐφήτων αὐτεξουσίαν ἢ εἰσποίησιν ἀπῆται τὴν συναίνεσιν ἀπλῶς τῶν κηδεμόνων αὐτῶν, τῶν δὲ ἀνήτων αὐτεξουσίαν τὴν αὐθεντίαν τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν, συναίνουτων καὶ τῶν ἐγγυτέρων συγγενῶν τοῦ ὀρφανοῦ, ἐπὶ τῇ ρητῇ ἐγγυήσει τοῦ υἱοθετοῦντος πατρὸς περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν πραγμάτων τοῦ υἱοθετουμένου, ἂν τυχὸν λάβῃ ὁ υἱοθετῶν τοιαῦτα εἰς αὐτὸν μὲν τὸν υἱοθετούμενον μεθ' ἐνός ἐτι τετάρτου τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἐν ᾧ περιπτώσει ᾗθελε χειροφάτῃ αὐτὸν ἀναίτιως εἰς τοὺς νομίμους δὲ αὐτοῦ κληρονόμους, ἂν τυχὸν ἀποθάνῃ. Τῶν δὲ ὑπεξουσίαν

ἡ υιοθεσία ἀπήτει μόνον τὴν συναίνεσιν τοῦ φυσικοῦ πατρὸς (αὐτοπροσώπως παρασταμένου), ὅστις δυνάμει τῆς πατρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας παρέχωρει διὰ πλαστῆς πράξεως τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς υιοθεσίαν. Ἀλλ' ἡ υιοθεσία ὑπεξουσίῳ κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον δὲν παρεῖχε πατρικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν υιοθετήσαντα (πλὴν ἐὰν ᾗτο ἀνίων), ὅθεν καὶ εἰς τὸν υιοθετηθέντα τὸ δικαίωμα τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίας τῶν συγγενῶν τοῦ θετοῦ πατρὸς. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἀπηγορεύετο τὸ υιοθετεῖν εἰς τοὺς ἔχοντας τέκνα, καὶ εἰς τοὺς μὴ ὑπερβαίνοντας τὸν υιοθετούμενον κατὰ δεκαοκτὼ ἔτη· τὸ δὲ υιοθετεῖν αὐτεξουσίους καὶ εἰς τοὺς μὴ πω ἐξαρκατεῖς (Ν. 15 § 2 Πανδ. (1. 7)). Ἀλλ' οὐδέμια τοῦ νόμου διάταξις ἀπαιτεῖ ὡς αὐσιῶδες στοιχεῖον τοῦ κύρους τῆς υιοθεσίας τὴν μετὰ τοῦ υιοθετοῦντος συν-οίκησιν τοῦ υιοθετομένου· ἡ δὲ ὑπὸ τῆς Νεαρᾶς 27 τοῦ Λέοντος ὑπ' ἐσθλῆ τοῦ θετοῦ τέκνου εἰς ὑποταγὴν τῆς θετῆς μητρὸς ὠρίσθη ἀπλῶς ὡς σκοπὸς τῆς υιοθεσίας, οὐχὶ δὲ ὡς ὅρος αὐτῆς (Α. Π. 25 τοῦ 79).

Καὶ ἰσχύουσι μὲν καὶ νῦν αἱ δευτέραι τοῦ Ῥωμαικοῦ Δικαίου, ἀλλὰ τανῦν, καταργηθέντων τῶν ἐπὶ Ῥωμαίων δικονομικῶν τύπων, ἡ υιοθεσία τελεῖται διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐκδομένης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (Α. Π. 305 τοῦ 77, 409 τοῦ 85).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Α. Π. 2'8 τοῦ 86 σήμερον χωρεῖ υιοθεσία καὶ τῶν ἐκ παλλακείας τέκνων, ὡς νόθων καὶ τούτων, μὴ διαφερόντων τανῦν τῶν ἐκ πορνείας. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἡ υιοθεσία συγχωρεῖται εἰς μόνους τοὺς συμπληρώσαντας τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, τοὺς μὴ ἔχοντας νομίμους ἢ νομιμοποιηθέντας κατιόντας καὶ ὑπερβαίνοντας κατὰ δεκαπέντε τοῦλάχιστον ἔτη τὸν υιοθετούμενον·

ἀπαγορεύεται δ' ἡ υιοθετήσις τῶν φυσικῶν τέκνων. Ἀπαιτεῖται δὲ πρὸς υιοθεσίαν ἡ συναίνεσις μὲν τοῦ υιοθετομένου, ἂν ᾗται χειράφετος ἢ συνεπλήρωσε τὰ δεκατὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ συναίνεσις τῶν γονέων, ἂν ὁ υιοθετούμενος δὲν συνεπλήρωσε τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἐπὶ υιοθεσίας δὲ ἀνηλίκου, οὐ οἱ γονεῖς ἐτελεύτησαν ἢ ἀδυνατοῦσι νὰ δηλώσωσι τὴν θέλησιν αὐτῶν, ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν νομοθεσίαν καὶ τὸ σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἡ υιοθεσία ἀπονέμει εἰς τὸν υιοθετούμενον τὸ ἐπώνυμον τοῦ θετοῦ πατρὸς, ὅπερ προστίθῃσιν οὗτος εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἐπώνυμον· ἀνήκει δὲ ὁ υιοθετηθεὶς εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ οἰκογένειαν καὶ διατηρεῖ πᾶν δικαίωμα αὐτοῦ, ὅθεν δὲν παράγονται συγγενικαὶ σχέσεις μεταξὺ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ υιοθετηθέντος ἢ τούτου καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ υιοθετηθέντος· καλύπτεται δὲ μόνον ὁ γάμος μεταξὺ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ μεταξὺ τῶν κατιόντων αὐτῶν, μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου υιοθετηθέντων, μεταξὺ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τῶν ἐπιγενομένων τέκνων τοῦ θετοῦ πατρὸς, μεταξὺ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τοῦ συζύγου τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τινάπαλιν μεταξὺ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τοῦ συζύγου τοῦ υιοθετηθέντος.

Προστεθῆσθαι ὅτι κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κωδ. ἀρθρ. 350 καὶ 351, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 369 καὶ 371) ὁ μὲν υιοθετηθεὶς κτάται καὶ τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα νομίμου τέκνου ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ υιοθετηθέντος, ὁ δ' υιοθετήσας δικαιούται ἀποθανόντος αὐτοῦ ἀδιαθέτου ἂνευ νομίμων κατιόντων νὰ ἀξιώσῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιστροφὴν πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ δωρηθέντων, ἐν ἑλλείψει δὲ συ-

ζύγου ἢ συγγενῶν ἄλλων τοῦ υἱοθετηθέντος καὶ τὴν λοιπὴν περιουσίαν αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον ὁ υἱοθετηθεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίας τοῦ θετοῦ πατρός, ἂν οὗτος ᾖ ἀνὴρ, ὁ δ' ἐξωτικὸς θετὸς πατήρ δύναται νὰ ἀποσιωπηθῇ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ τὸν υἱοθετηθέντα (N. 10 Kωδ. (8. 47). Ταλαντεύεται δ' ἡ νομολογία, εἰς δύναται νὰ ἀποσιωπηθῇ καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ γυναικὸς ὁ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετηθεὶς. Κατὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου 86 τοῦ 69 καὶ 25 τοῦ 79 ἐκ τῶν νόμων 5 Kωδ. (8. 48) καὶ N. 29 § 3 Πανδ. (5. 2) καὶ § 10 Εἰσηγ. (1. 11) προκύπτει ὅτι ὁ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετηθεὶς εἶναι ἀναγκαῖος αὐτῆς κληρονόμος, διὸ κέκτηται τὴν περὶ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τῆς θετῆς μητρὸς ἀγωγὴν, ἂν διὰ τῆς διαθήκης ταύτης οὔτε κληρονόμος ἐγκατέστη, οὔτε δι' αἰτίαν τινα νόμιμον ἀπεκληρώθη. Τούναντίον κατὰ τὴν ἀπόφασιν 211 τοῦ 69 οὔτε οἱ νόμοι 5 Kωδ. (8. 48) καὶ § 10 Εἰσηγ. (1. 11) παρέχουσι ῥητὸν δικαίωμα ἀναγκαίου κληρονόμου εἰς αὐτόν, οὔτε ὁ N. 29 § 3 Πανδ. (5. 2) ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸν σαφῶς τὸ τῆς μέμφεως δικαίωμα, ἰσχυροῦσης μάλιστα παρ' ἡμῖν ὡς μεταγενεστέρως τῆς ἐν Ἀρμ. Νεαρῶς 27 τοῦ Λέοντος, διὸ ἀπόφασις, καθ' ἣν ὁ θετὸς υἱὸς γυναικὸς δὲν δικαιούται νὰ μεμφοῖ τὴν διαθήκην παράλειφθαι, δὲν υπόκειται εἰς ἀναίρεσιν.

Παρατηρητέον τέλος θεωροῦμεν ὅτι διὰ τοῦ νομοσχεδίου τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος καθιερουνται πρὸς υἱοθεσίαν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλ. Κώδικος διατυπώσεις δυσεκπλήρωτοι, ἐπάγουσαι δαπάνας καὶ καταναλισκουσαι χρόνον, διότι παραδόξως ἀπαιτεῖται ὅπως ὁποῦντε ἀπόφασις δικαστικῇ τῶν τε Πρωτοδικῶν καὶ τῶν Ἐφετῶν, ἐρίζονται δὲ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος δημοσιεύσεις καὶ ἐγγραφαί.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υἱότης. Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ νομοσχέδιον περὶ Ἀστικοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος τοῦ ἐν γάμῳ συλληφθέντος τέκνου πατήρ εἶναι ὁ συνζυγός, λογίζεται δ' ἐν γάμῳ συλληφθὲν τὸ τέκνον, τὸ γεννηθὲν οὐχὶ πρὸ τῆς ἐκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, οὐδὲ μετὰ τὴν τριακοσιόστην ἡμέραν ἀπὸ τῆς λύσεως ἢ ἀκυρώσεως αὐτοῦ, τὸ δὲ ἐντὸς τῆς τριακοσιόστης ἡμέρας ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ πρώτου γάμου καὶ μετὰ τὴν ἐκατοστὴν ὀγδοηκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς συνάψεως τοῦ δευτέρου γάμου γεννηθὲν τέκνον λογίζεται τέκνον νόμιμον τοῦ δευτέρου ἀνδρός, δύναται ὅμως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν πρῶτον. Ὡσαύτως κατὰ τοὺς Ρωμαϊκὸν νόμον καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος ἡ πατρότης τοῦ πρὸ τῆς ἐκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου γεννηθέντος τέκνου δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, καὶ τοῦτου θανόντος ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, 1) ἂν ὁ πατήρ ἐγένωσκε πρὸ τοῦ γάμου τὴν κυφορίαν, 2) ἂν προκύπτῃ ἐκ τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως τῆς γεννήσεως ὅτι παρέστη εἰς αὐτὴν αὐτοπροσώπως ἢ δι' εἰδικὸν πληρεξουσίου, ἂνεν ἐναντίας πρὸς τὴν πατρότητα δηλώσας, 3) ἂν ἐν περιπτώσει ἀπαγωγῆς ἢ βιασμοῦ प्राचलέντος ὑπὸ τοῦ ἀνδρός τὸ τέκνον ἐγεννήθῃ τὴν ἐκατοστὴν ὀγδοηκοστὴν ἡμέραν ἢ ἐντὸς τῶν τριακοσίων ἡμερῶν ἀπὸ τῶν ἐξηγμένων πράξεων.

Ὡσαύτως κατὰ τοὺς Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ ἀνὴρ δύναται νὰ ἀποκηρύξῃ τὸ συνεστώτος τοῦ γάμου συλληφθὲν τέκνον, ἀποδεικνύς ὅτι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τῆς τριακοστῆς ἀχρι τῆς ἐκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς ἡμέρας πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου ἦν αὐτῷ φυσικῶς ἀδύνατον νὰ συνέλθῃ μετὰ τῆς

γυναικίς αὐτοῦ ἔνεκεν ἀποδημίας ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς συμβεβηκότος. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος ὁ σύζυγος, προτείνων τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀνικανότητα, δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τέκνου (ἐκτός ἂν αὕτη ᾖ ἀποτέλεσμα ἐξωτερικοῦ ἐλαττώματος), ἐπιτρέπεται ὅμως αὐτῷ ἢ ἀποδείξει παντός γεγονότος, τείνοντος εἰς τὴν ἀποδείξιν ὅτι δὲν εἶναι αὐτός ὁ πατήρ, κατὰ δὲ τὸ παρ' ἡμῶν ἔτι ἰσχύον Ρωμ. Δίκαιον ἡ φυσικὴ ἀνικανότης τοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἀείποτε ἀφορμὴ νόμιμος τῆς μὴ ἀναγνωρίσεως τοῦ ὑπὸ τῆς γυναικίς αὐτοῦ τεχθέντος τέκνου. Ἐπιτρέπεται ὅμως αὐτῷ κατὰ τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος λόγῳ μοιχείας τῆς μητρὸς ἀποκηρύξῃ τὸ τέκνον, ἂν ἀπεκρῦθῇ αὐτῷ ὁ τοκετός, τότε δὲ δύνανται νὰ ἀποδείξῃ ἐν τῇ δίκῃ τῆς ἀποκηρύξεως τὰ τὴν μοιχείαν ἀποτελοῦντα γεγονότα καὶ τὴν ἀποκρυψὴν καὶ πᾶν ἄλλο ἀποκροῦσιν τὴν πατρότητα αὐτοῦ. Ἐπίσης κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστ. Ἑλλ. Κώδ. ἡ γνησιότης τοῦ μετὰ τὴν τριακοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου γεννηθέντος τέκνου δύναται νὰ προβληθῇ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος συμφέρον.

Κατὰ τε τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἡ υἱότης τῶν γνησίων τέκνων ἀποδεικνύεται διὰ τῆς ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις ἐγγεγραμμένης περὶ τῆς γεννήσεως αὐτῶν πράξεως, ἐν ἡλείψει δὲ τοιαύτης πράξεως ἀρκεῖ ἡ διαρκὴς κατοχὴ τῆς καταστάσεως γνησίου τέκνου, συναγομένη ἐκ συνδρομῆς γεγονότων, ἐνδεικνυμένων τὴν σχέσιν τῆς υἱότητος καὶ τῆς συγγενείας προσώπου τινὸς πρὸς τὴν οἰκογένειαν, εἰς ἣν ἄξιοι ὅτι ἀνήκει, οἷον ὅτι ἔφερε πάντοτε τὸ ἐπώνυμον τοῦ πατρὸς, οὗ ἄξιοι ὅτι εἶναι υἱὸς κλπ. ("Ἴδε καὶ Ἀναγνώσεις φυσικῶν τέκνων). Θ. Ν. Φιλογάτης

Ἑλλάδων Δικαστικοί¹

(Ὁργανισμὸς Δικαστηρίων). Ἡ Θέμις ἔχει τοὺς λειτουργοὺς καὶ ὑπηρέτας αὐτῆς τὰ δικαστικά δὲ ταῦτα πρόσωπα διαίρουσιν κατὰ τοὺς μὲν εἰς: α') οὐσιώδη, ὧν τινὰ μὲν (δικαστῆς, πρῶτος) κέκληνται εἰς τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς διὰ τῆς ψήφου των, τινὰ δὲ (εἰσαγγελεὺς, γραμματεὺς) συνεργεῖσιν ἀπλῶς, ἵνα ταφηνισθῇ ἡ διαφορά β') ἐπουσιώδη (δικηγόρος, συμβολαιογράφος, κλητῆρ). Ἀλλοὶ ὅμως ἄλλην διαίρεσιν παραδίδονται, αὐτῇν δὲ καὶ ἡμεῖς νομίζομεν προτιμότεραν, ἦτοι: 1. — Δικασταὶ (jures) οἱ διὰ τῆς ψήφου των ἀποφαινόμενοι ἐπὶ ἰδιωτικῶν διαφορῶν καὶ περὶ τῆς τιμωρίας τῶν ἀξιοποινίων πράξεων. 2. — Εἰσαγγελεῖς, δικαστικοὶ γραμματεῖς καὶ δικηγόροι, συμπράττοντες, ἀλλ' ἄνευ ψήφου, εἰς τὴν ἐκδίκασιν πολιτικῶν τε καὶ ποινικῶν ὑποθέσεων. 3. — Συμβολαιογράφοι (notarii, notaires) καὶ κλητῆρες. Ἀλλ' εἰς μὲν τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀνάγκη νὰ προστεθῶσι καὶ οἱ ἑρμηνεῖς τῆς ὁμηρικῆς

¹ Εἰδικῶς ἐξητάσθησαν τὰ τῶν ἀνακριτῶν, δικαστικῶν γραμματέων, εἰσαγγελέων, πρῶτων, συμβολαιογράφων καὶ δικαστικῶν κλητῆρων (βλ. λέξεις α' Ἀνακριτῆς» εἰς σελ. 86, «Γραμματεὺς δικαστικὸς» εἰς σελ. 349, «Εἰσαγγελεὺς» εἰς σελ. 695 Αὐτοῦ τόμου, «Κλητῆρ δικαστικὸς» εἰς σελ. 107, «Πρῶτος» εἰς σελ. 519 καὶ «Συμβολαιογράφος» εἰς σελ. 801 Βου τόμου). Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰδικῆς ἐξετάσεως τῶν δικαστικῶν προσώπων περὶ τῶν ὑποθηκοφυλάκων βλ. κατωτέρω λέξιν α' Ὑποθήκαι». Προτεθῆσονται δὲ τινὰ γενικῶς περὶ δικαστοῦ (βλ. κατωτέρω λ. Δικαστῆς) καὶ τὰ δέοντα περὶ δικηγόρων, (κατωτέρω λέξεως Δικηγόρος) μεταθεθείης τῆς λέξεως ταύτης (Τομ. Α' σ. 621).

γλώσσης, εἰς δὲ τὴν τρίτην καὶ οἱ ὑπο-
θηκοφύλακες. Οἱ τῶν δύο πρώτων κα-
τηγοριῶν—ἐκτὸς τῶν δικηγόρων—συνι-
στῶσι τὰ δικαστήρια ἢ τὰς ἀρχάς, τὰς
ἐχούσας δικαιοδοσίαν ἐπὶ ἀμφισβητουμέ-
νων ὑποθέσεων (Jurisdictio contem-
ptiosa). Διάκρισις μεταξὺ ὑπαλλήλων καὶ
ὀφειστικῶν ρητῇ ἐν τῷ Ὁργανισμῷ δὲν
γίνεται ἐν τοῦτοις ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἀνα-
φερομένων δικαστικῶν προσώπων, δι-
καστικοὶ ὑπηρετοὶ εἶναι μόνον οἱ δικα-
στικοὶ κλητῆρες. —Τί παρὰ Γάλλοις ση-
μαίνει ἡ λέξις Magistrat εἰς Dalloz καὶ
Block, Politiques, ὅρα τὴν αὐτὴν λέξιν· τί
δὲ σημαίνουσιν οἱ officiers ministériels
ὅρα Carré-Foucher β' 350 σημ. 2.

§ 1.—Στατιστικὴ τῶν ἐμμίσθων
δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὀφεισ-
τικῶν κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ἔτους
1897: α') Δικασταί: Πρόεδροι 28, ἀν-
τιπρόεδροι 4, Ἀρεοπαγίται 15, ἐφέται
44, πρωτοδίκαι 130, ἐμμισθοὶ πάρεδροι
16, εἰρηνοδίκαι 234, πταισματοδίκαι
10, ἐν ὧν 478.—β') Εἰσαγγελεῖς 28,
ἀντεισαγγελεῖς 12, ἐν ὧν 40.—γ')
Γραμματεῖς 272, ὑπογραμματεῖς 166,
γραφεῖς 64, ἐν ὧν 542.—δ') Κλητῆρες
383.—ε') Ἑρμηνεῖς τῆς ὁθωμανικῆς
γλώσσης 1 (νόμος 20 Μαΐου 1892 ΠΞΓ'
εἰς Φλ. ΔΝ. α' 8.—Περὶ πνευματικῶν
ἀρχηγῶν τῶν μωαμεθανικῶν κοινοτήτων
[Μουφτήδων] ὅρα ν. 22 Ἰανουαρίου
1882. εἰς Φλ. Περ. ΔΝ. α' 1138). Ἐν
ὧν οἱ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου κατὰ
μῆνα πληρωνόμενοι δικαστικοὶ λειτουρ-
γοὶ καὶ ὑπηρετοὶ συμποσύνται εἰς 1404
—μὴ συμπεριλαμβανομένων ἐν τῷ ἀ-
ριθμῷ τούτῳ μῆτε τῶν δύο Μουφτήδων,
οἵτινες πληρώνονται ἐκ τοῦ ὑπουργείου
τῆς ἐκπαιδεύσεως, μῆτε τοῦ προσωπικοῦ
τῶν φυλακῶν.

§ 2.—Στατιστικὴ τῶν ἀμίσθων
δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἀκριβῆς δὲν
δύναται νὰ παρατεθῇ ἕνεκεν τῆς ἑλλεί-

ψεως στατιστικῶν πινάκων ἐν τῷ ὑπουρ-
γείῳ.—Ἐκτὸς τῶν ἀμίσθων παρέδρων
εἰσῆχθη καὶ ὁ θεσμὸς τῶν ἐμμίσθων
παρέδρων διὰ τῶν ἄρθρ. 1—6 τοῦ νόμου
Β. 111 τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1862 Τὰ τῶν
ἐνόρκων ἐκανονίσθησαν διὰ τοῦ ἄρθρ. 28
τοῦ ν. Β. 111 τῆς 20 Ἰουλ. 1892.—Οἱ
συμβολαιογράφοι, οἱ ὑποθηκορῦλακες καὶ
κλητῆρες πληρώνονται κατὰ τὸ ἄρθρον
11 τοῦ ν. 30 Δεκεμβρίου 1887 περὶ τε-
λῶν χαρτοσήμου, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ
τοῦ ν. 21 Δεκεμβρίου 1892 (Νομ. Βιβλ.
Κωδ. Χ. σ. 97—105.—Συμπλ. σελ.
19—20), τὰ δὲ δικηγορικὰ δικαιώματα
ἐκανονίσθησαν διὰ τοῦ Διαταγμ. 8 Μαρ-
τίου 1835 (κατωτέρω § 2α).

§ 3.—Δικαστικὴ πειθαρχία (Πρὸς
λέξιν Πειθαρχία). Αἱ πειθαρχικαὶ περιπτώ-
σεις πρὸς καταδίκην ὑπαλλήλων δικαστι-
κῶν εἶναι: α') Συγγένεια καὶ κηδευσία
μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου,
περὶ ἧς προνοοῦσι τὰ ἄρθρα 273—275
Ὁργ. Δικ. β') τὸ ἀσυνεχὲς εἶναι τῆς
δικαστικῆς ὑπηρεσίας πρὸς ἄλλα ὑπουρ-
γῆματα (276 Ὁργ. Δικ.) γ') τὸ ἀσυν-
εχὲς εἶναι τῆς ὑπηρεσίας πρὸς τὰς ἐξου-
σίαις (277, 278 Ὁργ. Δικ.) δ') ἀρνησις
ὑπηρεσίας ἢ βραδύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν
αὐτῆς (279 Ὁργ. Δικ.) ε') τὸ καταικτεῖν
ἐκτὸς τῆς καθέδρας τῆς ὑπηρεσίας (280
Ὁργ. Δικ.) ς') ἀμέλεια περὶ τὸ ἀνα-
λαμβάνειν τὴν ὑπηρεσίαν (281 Ὁργ.
Δικ.) ζ') ἀπομείκρυνσις ἀνευ ἀδείας
(282—290 Ὁργ. Δικ.) η') παράβασις
τῆς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐγγεμισίας (291
Ὁργ. Δικ.) θ') ραθυμία, ὀκνηρία, κοι-
φότης καὶ κακοήθεια (292 Ὁργ. Δικ.).
[Περὶ πασῶν τούτων τῶν περιπτώσεων
ὅρα ἐρμηνεῖν εἰς «Νομικὴν βιβλιοθή-
κην» Δικ. Ὁργ. σ. 592—646].

§ 4.—Αἱ πειθαρχικαὶ ποιναὶ εἶναι:
1) ἐπίπληξις—2) πρόστιμον τριῶν μέ-
χρις ἑκατὸν δραχμῶν—3) ὑποχρέωσις
εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐκ τῆς ἀμελείας

των προενηθέντων δικαστικῶν ἐξουδυνώσιν καὶ ἂν μὴ ἤθελον ζητηθῇ παρὰ τοῦ ζημιωθέντος· 4) προσωρινῇ παύσει τῆς ὑπηρεσίας ὅκτις ἡμερῶν μέχρις ἑξή μηνῶν (293—297 Ὁργ. Δικ.).

§ 5.—Πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἔνασκουσιν οἱ πρόεδροι, οἱ ἐιρηνοδίκαι (62, 89 καὶ 298 Ὁργ. Δικ.), οἱ εἰσαγγελεῖς 97, 141, 161, 171, 179 καὶ 293 Ὁργ. Δικ.) καὶ ὅλας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις μόνον τὰ πολυμελῆ δικαστήρια ἐν συμβουλίῳ (298—300, 301 Ὁργ. Δικ.) καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης (298 καὶ 301 Ὁργ. Δικ.). Αἱ ὁθωφωτικαὶ ἀποφάσεις τῶν ἀρμοδίων δικαστικῶν συμβουλίων ἐπὶ πειθαρχικῶν παραπτωμάτων τῶν δικηγόρων δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν μεταρρυθμιστικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργείου, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν καταδικαστικῶν τοιούτων ἀποφάσεων δὲν δύναται νὰ ἐκτείνῃ τὴν ἐπιβληθεῖσαν πειθαρχικὴν ποινὴν. (ν. ΒΡΠΘ' 20 Ἀπριλίου 1893). [Περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν καὶ περὶ πειθαρχικῆς ἐξουσίας εἰς Δικ. Ὁργ. σελ. 616—672].

Ἐν περιπτώσει βραδύτητος, ἀμελείας ἢ παραλείψεως τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν εἰς τὴν καταψήφισιν τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς, τὸ δικαστήριον τῶν ἐφετῶν κατ' αἵτησιν τοῦ παρ' αὐτῷ εἰσαγγελέως ἔχει οὐ μόνον τὸ δικαίωμα ἀλλὰ καὶ τὸ χρέος νὰ ἐπιβίῃ ἀντ' ἐκείνου τὴν προσήκουσαν ποινὴν καὶ συγχρόνως νὰ παραινῇ τοῦ ἀμελοῦντος πρωτοδίκου κατὰ τὸ ἄρθρ. 302 § 1. Ὁργ. Δικ. — Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει ὁ Α. Π. ὡς πρὸς τὰ δικαστήρια τῶν ἐφετῶν καὶ τῶν συνεδρῶν (302 Ὁργ. Δικ.).

Οὐδὲν ἐνδοκον μέσον ἀνακοπῆς, ἐφέσεως, ἢ ἀναίρεσεως ἐπιτρέπεται κατὰ τῶν πειθαρχικῶν ἀποφάσεων (301 Ὁργ. Δικ.), ἐφ' ὧν ὅμως ἐνασκήζεται ἔλεγχος παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, καὶ πρὸς τοῦτο πέμπονται ἀντίγραφα αὐ-

τῶν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης (305—307 Ὁργ. Δικ.). Περὶ ἀποφάσεων, ἐκδομένων κατὰ τὰ ἄρθρ. 194 καὶ 119 Ὁργ. Δικ. καὶ ἐπιβαλλουσῶν πειθαρχικὰς ποινὰς διὰ παραπτώματα, παραχθέντα ἢ ἀνκαλυφθέντα ἐπ' ἀκροατηρίου ὅρα Δικ. Ὁργ. σελ. 680 § 3. — Περὶ δὲ τῶν ὑπὸ ἀνάγκην διατελούντων δικακῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν ἑκαπλημελημάτων καὶ κακουρημάτων προνοοῦσι τὰ ἄρθρ. 308—309 Ὁργαν. Δικαστηρίων.

§ 1. — Δικαστὴς λέγεται ὁ δυνάμενος μόνος ἢ μετ' ἄλλου νὰ ἐξαρχῇ δικαστικὴν ἐξουσίαν ἥτοι νὰ ἀικάσῃ υποχρεωτικῶς καὶ ὡς δημοσίᾳ ἀρχῇ τὰς ὑποβαλλομένας αὐτῷ διαφορὰς. Διάφορα λαμβάνουσιν ὀνόματα οἱ δικασταὶ ἐνεκα δικονομικῶν λόγων καὶ ἀναλόγως τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν, π. χ. Εἰρηνοδίκαι, Πταισματοδίκαι, Πρωτοδίκαι, Πλημμελειοδίκαι, Πάρεδροι (ἑμμισθοὶ ἢ ἁμισθοί), Σύμβετροι, Ἐφέται, Ἀρεοπαγίται καὶ Ἐν-ορκοὶ· οἱ δὲ προϊστάμενοι εἰς τὰ πολυμελῆ δικαστήρια πρόεδροι.

Ἡ καλὴ τῆς δικαιοσύνης ἀπονομή καὶ ἡ σωτηρία τῶν νόμων ἐπιδρασις ἤρτηται ἐκ τῆς μορφώσεως προσωπικαῦ, ἀξίου τῆς ὑψίστης ἀποστολῆς αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκ τῶν ἐν τῇ δράματι τῆς δικαστικῆς πάλης προσώπων, οἱ διὰ τῆς ψήρου των ἀποραινόμενοι ἐν τῇ δίκῃ εἶναι προδήλως καὶ οἱ πρωταγωνιστοῦντες· ὅθεν τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον καὶ πρόχρον ἐκ τῶν ἐν τῷ δικαστικῷ ὀργανισμῷ θεμάτων ἀναντιρρήτως εἶναι τὸ περὶ τῆς ἐκαιότητος καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δικαστῶν. Ἐκ τοῦ κανονισμοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ μόνου δύναται τὰ κριθῇ ἢ ἀξία τῆς ἀπονομιμῆς ἐν κράτει τινὶ δικαιοσύνης. Πάντα τοῦ πολίτου τὰ δικαίωμα καὶ συμπερόντα, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἤρτηται ἐκ τοῦ ζητήματος τούτου.

«Τὸ ἐπὶ τὸν δικαστὴν εἶναι — κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην — εἶναι ἐστὶν ἐπὶ τὸ δίκαιον· ὁ γὰρ δικαστὴς βούλεται εἶναι ὡς ἐν ψυχῇ δίκαιον». — Ὁ ῥήτωρ Λυκούργος εἰς τὸν κατὰ Λεωκράτους λόγον αὐτοῦ διδάσκει, ὅτι «Τρία εἰσὶ τὰ μέγιστα, ἃ διαφυλάττει καὶ διασφίζει τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν τῆς πόλεως εὐδαιμονίαν· πρῶτον μὲν ἡ τῶν νόμων τάξις· δευτέρον δὲ ἡ τῶν δικαστῶν ψῆφος· τρίτον δὲ ἡ τοῦτοισι τάδε κήματα παραδούσα κρίσις». — Κατὰ τὸν Κικέρωνα ὁ δικαστὴς ὀφείλει πάντοτε εἰς τὰς σκέψεις καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ νὰ ἔχῃ ὁδηγὸν τὸν νόμον, τὴν οὐράνιον δικαιοσύνην, τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν εἰλικρίνειαν· νὰ μὴ προσέχῃ εἰς παράκλησιν καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς προσταγὴν· νὰ μὴ κινῆται ἀπὸ μίσους, ἀπὸ φόβου, ἀπὸ φιλοδοξίαν καὶ ἀπὸ φιλαργυρίαν καὶ νὰ μὴ φοβῆται μήποτε δυσσερεσθηθῶσιν οἱ ἀμείβοντες τοὺς ἀνόμους κριτὰς καὶ οἱ τιμωροῦντες τοὺς εὐθεῖς καὶ δικαίους. «Ποῦ συνίσταται λοιπὸν ἡ ἀρετὴ τοῦ δικαστοῦ; — Εἰς τὸ νὰ προσέχῃ — ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος Κικέρων — ὥστε νὰ μὴ ἀποφασίσῃ ὅ,τι δύναται, ἀλλ' ὅ,τι ὀφείλει νὰ ἀποφασίσῃ καὶ νὰ ἐνθυμηταί, οὐ μόνον ἐπὶ πόσον ἐκτείνεται ἡ ἐξουσία του, ἀλλὰ καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ πρέπει νὰ ποιῇται χρῆσιν αὐτῆς».

Ἐν ὁ δικαστὴς, εἶπεν ὁ D'Aguesseau, δὲν εἶναι ὑπόδειγμα καὶ τύπος τῆς χρηστότητος καὶ τῆς ἀρετῆς· δὲν εἶναι οὐδὲ τίμιος ἄνθρωπος. Ἀλλ' ὁ πόστην ἔχει ἐπιδράσιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων ὁ καλὸς δικαστὴς, χαρακτηριστικώτατα διδάσκει ἡμᾶς ὁ Dupin: «Κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κακῶν νόμων οἱ καλοὶ δικασταὶ εὐρίσκουσι τὸ μέσον νὰ πράξωσι τὸ καλόν, ἀλλ' οἱ κακοὶ δικασταὶ, καταχρώμενοι καὶ τοὺς καλοὺς νόμους, διαπράττουσι τὸ κακόν».

§ 2. — Ἰσοδιότης. Πάντες ἀνεξαιρέ-

τως οἱ νομοδιτάκται κηρύσσονται ὑπὲρ τοῦ ἀμετακλήτου, ἥτοι ὑπὲρ τοῦ ἰσοβίου καὶ ἀμεταθέτου τῶν δικαστῶν, ὅπερ ἔγχευε μὲν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς τὰ πλεῖστα τῶν κρατῶν, εἰσῆχθη δὲ καὶ ἰσχύει ὡς πρὸς τὴν ἰσοδιότητα σχεδὸν ἀπανταχοῦ (Δικαστ. Ἀναδιστρ. ἐν Ἑλλάδι σελ. 127—144).

Ἀλλ' ἡ ἀσπίς τοῦ ἀμετακλήτου ἦ ἔστω καὶ μόνος τῆς ἰσοδιότητος ἐπιβόλῃ βαρείας εἰς τὸν δικαστὴν ὑποχρώσεις, διὰ τοῦτο καὶ μεγίστη ἀπαιτεῖται προσοχὴ ὡς πρὸς τὸν τρόπον, δι' οὗ ὁ νομοθέτης ἐπιτρέπει τὴν εἰσόδον αὐτοῦ διὰ τῆς πύλης τῆς ἀθανασίας εἰς τὸν ναὸν τῆς Ὀλυμπίας Θέμιδος. Ὅθεν ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν διορισμὸν δικαστοῦ προσόντα παιδείας νομικῆς, ἡλικίας ὠρίμου, υγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς καὶ ὑπολήψεως ἀκεραίας· ὁ δὲ θεσμὸς τοῦ ἀμετακλήτου ἦ καὶ ἀπλῶς τῆς ἰσοδιότητος δὲν δημιουργεῖ προνόμιον ἀτιμωρησίας, διότι καὶ εἰς πειθαρχικὰς καταδιώξεις ὑπόκειται ὁ δικαστὴς καὶ εἰς παῦσιν ἔτι προσωρινὴν ἢ ὀριστικὴν, ἔνεκα λόγων, δι' οὓς ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δύναται νὰ ὀρίσῃ, ἀναγομένους ἰδίως εἰς τὴν παράβασιν τῶν δικαστικῶν καθ' ὁρίων ἐπίσης εἰς ἀναγκαστικὴν ἀποχώρησιν ἔνεκα γήρατος.

§ 3. — Ὁ διορισμὸς καὶ ὁ προβιβασμὸς τῶν δικαστῶν γίνονται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ν. ΧΕΨ' τῆς 31 Δεκ. 1877 περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ὡς ἐτροποποιήθη: 1) διὰ τοῦ νόμου ΔΦΝΓ' 30 Ἰουνίου 1887· 2) διὰ τοῦ ν. ΑΩΟΔ' 31 Δεκεμβρ. 1890· 3) διὰ τοῦ ν. ΒΨΗ' 1 Ὀκτωβρ. 1892· 4) διὰ τοῦ νόμου ΒΡΠΘ' 20 Ἀπριλίου 1893· 5) διὰ τοῦ ν. ΒΤΚΗ' 27 Ἰουλίου 1895. (Δικαστικὴ ἀναδιοργάνωσις σελ. 172—186). Διὰ τῶν ἀρθρ. 1—8 τοῦ ν. ΒΨΗ' τῆς 1 Ὀκτ. 1892 εἰσῆχθη ὁ θεσμὸς τῶν ἐμμέσων παρέδρων. — Περί

μεταθέσεως αὐτοῦ σελ. 187.—Περὶ ἀναπληρώσεως ἰσοδίων δικαστῶν διὰ παρέρων καὶ δικηγόρων αὐτοῦ σελ. 161—172 καὶ Δικ. Ὁργ. σελ. 609 καὶ ἐπ.).

§ 4.—Παύσις ἰσοδίων δικαστῶν, προσωρινή μὲν, κατὰ τὸ ἄρθρον 293 § 4, ἐπιτρέπεται καὶ μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰσοδιότητος.

Ὁριστικὴ ὅμως παύσις, ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τῶν ἄρθρων 276, 280, 281 καὶ 288 τοῦ Ὁργ. Δ.—νομοθετηθέντος εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν ἴσχυεν ὁ θεσμός τῆς ἰσοδιότητος—βεβαίως ὀρείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι δυνάμει τῶν μνημονευθεσῶν διατάξεων δὲν εἶναι νόμιμος, τροποποιηθεῖσάν, ὡς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 87 τοῦ Συντ. τοῦ 1844, καθ' ὃ, ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ δικασταὶ κατασταθῶσιν ἰσόβιοι δὲν δύνανται νὰ παυθῶσιν αὐτοῦ δικαστικῆς ἀποστάσεως· διότι πρὸ τοῦ συντάγματος ὁ ὑπουργὸς ἤδυνάτο νὰ προβῇ εἰς τὴν παύσιν τῶν νῦν ἰσοδίων ἐν ταῖς περιπτώσεσι τοῦ ὀργανισμοῦ χωρὶς νὰ προηγηθῇ ἀπόφασις δικαστικῇ. Ἐγένοντο μὲν ἀποπειραὶ τινες πρὸς ψήφισιν νόμου πρὸς τοῦτο, ἀποτυχοῦσαι (Γ. Φιλ. «Παύσις ἰσοδίων δικαστῶν» εἰς Ἐφημερίδα Νομολ. Μπαλάνου, κα' σελ. 546), ἐπαναληφθείσης δὲ τῆς περὶ ἰσοδιότητος διατάξεως ἐν ἄρθρῳ 88 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864, ἐψηφίσθη δ' ἐν Γ.Μ. τῆς 29 Ἰουνίου 1871 περὶ ἀποχωρήσεως τῶν ἰσοδίων δικαστῶν κτλ. (Δικ. Ὁργ. σελ. 650 καὶ ἐπόμενα).

§ 5.—Περὶ εἰρηνοδικῶν καὶ εἰρηνοδικεῶν ἔρα λέξιν «δικαστήρια ἁστικά» εἰς τόμον Α' σελ. 606.

Δικηγόρος.—Ἡ περὶ τὰς γνώσεις καὶ τὴν πνευματικὴν εὐφυΐαν ἀνισότης τῶν δικαζομένων, εἶτι δὲ τῆς ἐπιστήμης τῶν νόμων τὸ εὐρὺ καὶ δύσκτητον, ἔσχον ὡς ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τὴν κατὰ μι-

κρὸν μὲρφοσιν εἰδικῶν ἀνδρῶν περὶ τὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου καὶ τὴν ἐπὶ δικαστηρίου διεξαγωγὴν τῶν διαφορῶν ἰδίως ἡτχολημένων.

§ 1.—Ἡθικά προσόντα. Ὁ Κικέρων ὀρίζει ὡς στοιχεῖον ἀπαραίτητον τοῦ ρήτορος ὅτι γένοι, τὴν χρηστότητα τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν περὶ τὸ λέγειν εὐκολίαν Ὁ δὲ Boucher d'Argis διὰ τὸν δικηγόρον προσθέτει εἰς τὰνωτέρω καὶ τὸ προσόν τῆς νομοσυνείσεως. Ἄλλ' ὁ Caigné διδίδκει, ὅτι ἀπαραίτητα διὰ τὸν δικηγόρον προσόντα εἶναι ἱκανότης φυσικῇ, θάρρος, ἐχεμύθεια, ἀφιλοκέρδεια καὶ ἰδίως χρηστότης ἄκρα· προορισμὸς δὲ αὐτοῦ εἶναι νὰ βοηθῇ εἰς τὴν ἀνομίαν τῆς δικαιοσύνης, εἴτε συμβουλευόμενος, εἴτε προσφαικῶς ἢ ἐγγράφως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὑπερασπιζὼν τὸν ἀδικούμενον, εἴτε τέλος λύων αὐτὸς οὗτος τὰς διαφοράς, ὅσας τῶ ἀνατίθεται τοῦτα.

Ἡ τάξις τῶν δικηγόρων εἶναι—κατὰ τὸν d'Arguesseau—ἐπίσης ἀρχαία ὡς ἡ τῶν δικαστῶν, ἐπίσης εὐγενής ὡς ἡ ἀρετῇ, ἐπίσης ἀναγκαία ὡς ἡ δικαιοσύνη. «Ὁποῖον ἐπάγγελμα—προσθίεται ὁ αὐτός—ὡραιότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἀποστολὴν νὰ προστατεύῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν, νὰ καταδιώκῃ τὴν ἀπάτην καὶ τὸ ψεῦδος, ν' ἀπωθῇ τὴν συκοφαντίαν, νὰ κρημνίσῃ τὸ ἱκρίωμα τῆς λαιμητόμου, ἔτοιμον νὰ ὑφωθῇ κατὰ τῆς ἀθωότητος; Ὁ ἐπιθυμῶν ν' ἀνυψωθῇ διὰ τῆς ἀρετῆς, νὰ δοξασθῇ δι' ὑπερηφανίαν ἐντίμων, ν' ἀποκτήσῃ προσέτι περιουσίαν διὰ τῶν ἰδρώτων του, δὲν εὐρίσκει ἄλλο καταλλήλοτερον ἐκτὸς τοῦ δικηγορικοῦ ἐπάγγελμα, φέρον αὐτὸν διὰ μέσων εὐθέων καὶ φυσικῶν, διὰ προσπαθειῶν καὶ μόχλων ἀξίων πάσης υπολήψεως εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ὁ ἀδύνατος τὸν ἱκετεύει καὶ ὁ ἰσχυρὸς κλίνει τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴν του· οἱ εὐνοούμενοι

τῆς τύχης καὶ τῆς δόξης εἶναι συχνὰ οἱ πελάται του.

Ποιητικώτερον ὅμως πάντες ἄλλου ἀπεικόνισε τὸν ἰδανικὸν δικηγόρον ὁ Henrion de Pansey ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Dumoulin: «Ἐλεύθερος, εἶπεν, εἶναι ὁ δικηγόρος ἐν τῷ ἐπαγγελματικῷ βίῳ του ἐξ ὅλων τῶν αἰχμαλωτίζουσιν τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους περιπλοκῶν, ἀρκετὰ ὑπερήφανος, ὅπως μὴ ἔχῃ ἀνάγκην προστατῶν, ἀρκετὰ ταπεινόφρων, ὥτως μὴ ἔχῃ εὐνοούμενους καὶ προστατευομένους, ἀνευ δούλων, ἀλλὰ καὶ ἀνευ κυρίων».

Ἡ τῶν δικηγόρων ὁμοῦς τάξις ὑπὸ ἐπαγγελματικῇν ἐποψίν ἔχει καὶ τοὺς πολεμίους τῆς, ἐν οἷς τὸν Locke καὶ τὸν J. J. Rousseau, πρὸς οὗς δὲ συμφωνεῖ ὁ Ed. Laboulaye, χαρακτηρίζων τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα ὡς κακὸν ἀναγκαῖον!

Μεταξὺ τῶν ὑπερβολικῶς ἐγκωμιαζόντων τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, διὰ τῆς φαντασίας δὲ αὐτῶν πλαττόντων ἰδανικὸν πρόσωπον ἀγγέλου δικηγόρου καὶ τῶν ἐκ προκαταλήψεως πολεμίων αὐτοῦ τασσόμεθα ὑπὲρ τοῦ μέσου ὅρου, περαδεχόμενοι, ὅτι ὁ δικηγόρος σπουδαίως ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀνομίαν τῆς δικαιοσύνης ὡς πρόσωπον ἀπαραίτητον εἰς τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἱεροῦ τῆς ὑπερασπίσεως δικαιοματίας. Φαντασιοκόπους δὲ θεωροῦμεν τοὺς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προτείνοντας τὴν κατέργησιν τοῦ δικηγορικοῦ θεσμοῦ.

§ 2. — Ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελιξεί τῶν θεσμῶν τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ παρελαύνουσιν ἐν τῇ Σπάρτῃ οἱ ἐξηγηταὶ τῶν *Λυκούργειων* (Δικαστ. ὀργαν. εἰσαγ. § 13), ἐν Ἀθήναις κατ' ἀρχὰς οἱ ἐξηγηταὶ τῶν νόμων, εἰτα δὲ οἱ ῥήτορες ἢ *λογογράφου* ἢ *λογοποιοὶ* ἢ *σοφισταὶ* καὶ *συνήγοροι* ἢ *σύνδικοι* (αὐτόθι § 31), ἐν Ρώμῃ οἱ *advocati* (αὐτόθι § 50), ἐν Βυζαντίῳ τὸ *Οργάνιον* τῶν δικηγόρων (αὐτόθι § 58), κατὰ τοῦς νεω-

τέρους χρόνους οἱ *προσῆτοι* ὡς *συνήγοροι* τῶν *χριστιανῶν* ἐνώπιον τῶν Ὀθωμανῶν δικαστῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις ἐπὶ τουρκοκρατίας (αὐτόθι § 79). Ἐπὶ Καποδιστρίου ἐξεδεθῆσαν τὰ ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου 1829 καὶ ἀπὸ 18 Μαΐου 1830 περὶ δικηγορίας διατάγματα (αὐτόθι § 94).

§ 3. — Περὶ στατιστικῆς τῶν δικηγόρων εἰς Δικαστικὸν ὀργανισμὸν σ. 324 περὶ συγκριτικῆς στατιστικῆς αὐτόθι σ. 325 περὶ συγκριτικῆς νομολογίας τοῦ δικηγορικοῦ θεσμοῦ αὐτόθι σ. 326, *Bulletin du Congrès international des avocats*, ἔθθα καὶ ἡμετέραν μελέτην εἰδικῶς περὶ Ἑλλάδος. Ἡ σειρά αὕτη τῶν δημοσιευμάτων ἐγένετο τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου Βρυξελλῶν κατὰ τὸ ἐν ἔτει 1837 συγκροτηθὲν διεθνὲς δικηγορικὸν συνέδριον.

§ 4. — Πρὸς διορισμὸν δικηγόρου παρά πρωτοδικαῖς ἀπαιτεῖται: 1) ἡλικία 21 ἔτους· 2) πτυχίον πρῶτου νομικῆς σχολῆς· 3) ἀδεία, χορηγούμενῃ ὑπὸ ἐπιτροπῆς μετὰ ἐξετάσεως πρακτικῆς, προφορικῆς καὶ ἐγγράφως, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι δεκτοὶ οἱ προσάγοντες: α') τὸ δίπλωμα τοῦ πανεπιστημίου, πιστοποιηταῖν, ὅτι ἐγυμνάσθησαν παρὰ δικηγόρων ἐπὶ ἐν τουλάχιστον ἔτος, ἢ ὅτι διετέλεσαν ἐπὶ διετίαν εἰρηνοδίκαι ἢ γραμματεῖς πολυμελοῦς δικαστηρίου ἢ εἰρηνοδικοῦ, καὶ β') πιστοποιητικὸν τοῦ γραμματέως τοῦ Ἀρ. Πάγου, ὅτι κατετέθησαν 50 δραχ. πρὸς ἀμοιβὴν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς. Οἱ μὴ λαμβάνοντες οὐδὲ τὸν βαθμὸν «κάλως», ἀπορριπτόμενοι, εἰς εἶναι δεκτοὶ εἰς νέαν ἐξέτασιν πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ ἔξαμήνου. Τὰ περὶ ἐξετάσεως καὶ διορισμοῦ τῶν δικηγόρων ἐκανονίσθησαν διὰ τοῦ διατάγ. τῆς 27 Ἀπριλ. 1893. — Οἱ ἐκ τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας ἐξερχόμενοι ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, ἂν ἐπὶ τριετίαν διετέλεσαν εἰς θέτιν ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ

παρὰ πρωτοδικαῖς εἰσαγγελέως καὶ ἀνω-
τέρου ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ διορισθῶσι
δικηγόροι παρὰ παντὶ δικαστηρίῳ (ἄρθρ.
6 ν., ΒΡΠΘ' 26 Ἀπριλ. 1893). Τὰ
περὶ τῆς παραστάσεως δικηγόρων ἐνώπιον
τῶν εἰρηνοδικείων καὶ τῶν πρωτοδικείων,
προκειμένου περὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων,
ἐκανόνισε τὸ διάταγμα τῆς 10 Νοεμβρ.
1836 καὶ οἱ ν. 1) 27 Φεβρ. 18 2 καὶ
2) ΝΓ' τῆς 22 Φεβρ. 1847 (Δικ. Ὁργ.
σ. 332). — Δικολάβος ἐπεκράτησε νὰ
λίγηται ὁ ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδικείου δι-
κηγός, στερούμενος δὲ πτυχίου τῆς νο-
μικῆς σχολῆς. — Τῷ δημάρχῳ καὶ τῷ
δημαρχικῷ παρέδρῳ ἀπαγορεύεται νὰ
μετέρχωνται τὰ ἔργα τοῦ δικολάβου
(Δικ. Ὁργ. σ. 334). Περί παραστάσεως
τοῦ δημοσίου, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τα-
μείου, τῶν δήμων καὶ τῶν ἀγαθοεργῶν
καταστημάτων Δικ. Ὁργ. σ. 334 § 11.

§ 5. — Προδικασμὸς δικηγόρου παρ'
ἐρέταις γίνεταί μετὰ ὑπηρεσίαν δικηγο-
ρικὴν τριετὴ παρὰ πρωτοδικαῖς ἢ εἰς
θέσιν τοῦ ἐμμίσθου παρέδρου πρωτοδίκου,
ἀντισαγγελέως ἢ εἰρηνοδίκου. — Προ-
δικασμὸς δὲ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ
μετὰ τριετὴ ὑπηρεσίαν δικηγορικὴν παρ'
ἐρέταις, ἢ μετὰ ὀκταετὴ παρὰ πρωτοδι-
καῖς ἢ εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρωτοδίκου.
Ἐν πάσῃ περιπτώσει προηγεῖται γνω-
μοδότησις τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ ὑπη-
ρέτησεν, ἐπὶ τῇ βάσει πιστοποιητικοῦ τοῦ
γραμματέως τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου
κεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ προέδρου. — Εἰς
ἐπισήμους πομπὰς οἱ δικηγόροι παρακα-
λοῦντο κατὰ τὸ ἄρθρ. 229 Ὁργ. Δικ.
τοῦς δικαστὰς τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ
διατελοῦσι.

§ 6. — Αἱ γυναῖκες δὲν ἐδικηγό-
ρουν παρ' Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις.
Ἀλλ' ἡ Ἀμασία καὶ ἡ Ὁρτενσία ἐν
Ῥώμῃ διέπρεψαν ὡς δικηγόροι ἢ δὲ
Ἀφρὰνία τοσούτον ἐσκανδάλιζε καὶ παρ-
έσυρε τοὺς δικαστὰς διὰ τῆς εὐφραδείας

καὶ τῶν τρόπων τῆς ἐν γένει, ὥστε τῇ
ἀπηγορεύθη τὸ δικηγορεῖν· ἢ ἀπαγόρευ-
σις αὕτη ἐπέτετάθη διὰ πάσης τὰς γυ-
ναῖκας (ν. 54 πρ. Πανθ. 33. — ν. 2
Π 50. 17. — ν. 18. Κώδ. 2 13 § 14.
— Εἰσηγ. 4. 13, εἰμὴ pro parentibus
(ν' 41. Π. 3. 3). — Ἐν ταῖς Ἑνωμέ-
ταις Πολιτείαις ἐπιτρέπεται τὸ δικηγο-
ρεῖν εἰς τὰς γυναῖκας. διὰ δὲ τοῦ ν. 15
Φεβρ. 1879 ἐπετράπη μετὰ δοκιμασίαν
καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου δικαστηρίου.
— Εἰς Μασσαχουσέτην διὰ τοῦ ν. 10 Ἀπρ.

1882 ἐπετράπη ταῖς γυναῖξι καὶ τὸ ἐπάγ-
γελμα τοῦ attorney at law, ἀντιστοιχοῦν
πρὸς τὸ τοῦ ἀνοῦδ τῶν Γάλλων. Ἐν Ῥω-
σίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 7 Ἰουνίου, 1876 δια-
τάγματος ἀπηγορεύθη ταῖς γυναῖξι τὸ
ἐπάγγελμα τῶν μὴ ἀρχιζομένων δικηγό-
ρων. — Περί τῶν ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα δὲν
ἐπετράπη τὸ δικηγορεῖν εἰς τὰς γυναῖκας,
ὄρα Dalloz. Défense 195. — Περί γυ-
ναϊκῆς ἐν γένει ὡς πρὸς τὰ πολιτικὰ δι-
καιώματα καὶ τὰ ὀνδρικά ἐπαγγέλματα
Block, Polit. λ, Femme.

§ 7. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἐκά-
στῳ δικαστηρίῳ δικηγόρων ὀρίζετο κατὰ
τὸ ἄρθρ. 135 τοῦ Ὁργ. Δικ. παρὰ τῆς
κυβερνήσεως κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἀρ-
μοδίου δικαστηρίου. Ἀλλὰ δυνάμει τοῦ
ἄρθρ. βου τοῦ ν. ΧΕΣ' τῆς 31 Δεκεμ.
1877, ὡς ἐπανηλήφθη καὶ ἐν τῷ ἐν
ἰσχύϊ νόμῳ ΒΡΠΘ' τῆς 20 Ἀπρ. 1893
ὁ ἀριθμὸς τῶν δικηγόρων δὲν δύναται νὰ
περιορισθῇ. Ἀνεπιφυλάκτως ἐκηρύχθη-
μεν πάντοτε κατὰ τῆς διατάξεως ταύτης,
ὁ δὲ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δικη-
γόρων δὲν ἀντίκειται εἰς τὰς φιλοπροό-
δους ἀρχάς, ὡς διδάσκει καὶ ὁ Ducrocq,
ὅτι τῇ δικηγορίᾳ δὲν παρέχει τοῖς δικη-
γόροις οὔτε προνόμιον, οὔτε μονοπώλιον,
ἀλλ' εἶναι ἐπάγγελμα ὑποκειμενον εἰς
κανονισμούς, ὁστίνας καὶ νόμιμοι καὶ ἀναγ-
καῖοι εἶναι.

Ὁ δικηγόρος οὐδέποτε δύναται νὰ

πυθῇ ἐκτός τῶν περιπτώσεων τῶν ἀρθρῶν 21, 22 καὶ 24 τοῦ Ποιν. Νόμου. Τὰς περιπτώσεις αὐτάς εἰς Δικ. Ὁργ. σ. 151. — Ἄνευ τῆς συναινέσεώς του ὁ δικηγόρος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μετατεθῇ (ἀρθρ. 6 τῶν αὐτῶν νόμων).

§ 8. — Ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων οἱ κατηγορούμενοι καὶ οἱ ἰδιῶται κατήγοροι ὀφείλουσι νὰ ἐμφανίζωνται αὐτοπροσώπως εἰς τὸ ἀκροατήριον κατὰ τὴν συζήτησιν, δυνάμενοι νὰ διορίσωσι δικηγόρον διὰ τὴν ἀγόρευσιν. Μόνον δ' ἐπὶ πλημμελημάτων καὶ πταισμάτων, τιμωρουμένων δι' ἀπλῆς χρηματικῆς ποινῆς ἢ προστίμου, ἐπιτρέπεται ἡ τοῦ κατηγορουμένου παράστασις διὰ συνηγόρου, ἀλλὰ καὶ τότε τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν προσωπικὴν ἐμφάνισιν (Ποιν. Δ. 25). εἰς δίκας δ' ἐπὶ κακουργήματι ὁ κατηγορούμενος ὀφείλει τὸ ἔχει συνήγορον, ἄλλως ὁ πρόεδρος διορίζει αὐτεπαγγέλτως τοιοῦτον (Ποιν. Δ. 26).

§ 9. — Ἐνώπιον τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων τὰς δικαιοῦται νὰ διεξάγῃ τὰς δίκας αὐτοῦ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ πληρεξουσίου (Ὁργ. Δικ. 131. — Πολ. Δ. 76 ἐδ. 3, 91. — Ν. 26 Κώδ. (5, 13). — Ν. 99 Βασ. 8, 2). Ἐξαιρετικῶς δὲ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν αὐτοπροσωπὸν ἐνέργειαν ὁ διάδικος (Πολιτ. Δικονομία 362, 691, ἐδ. 2. — Ν. 42 § 4 Κώδ. 4, 1. συνδ. Ν. 9 § 6. — Ν. 42 § 2 Π. 12, 2. — Ν. 25 § 1 Π. 1, 7).

Ὁ πληρεξούσιος ἢ ὁ συνήγορος εἰς ὅσας περιπτώσεις ὁ διάδικος ὀφείλει ἢ προτιμᾷ νὰ προσλάβῃ τοιοῦτον, ἐάν δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἐδαφ. 1—2 τοῦ ἀρθρ. 91 τῆς Πολ. Δ. μνημονευομένων προσώπων (ἦτοι σύζυγος, συγγενὴς κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἐπ' ἀπειρον, ἀδελφός καὶ ἀδελφοῦ σύζυγος ἢ ὁμόδικος), διορίζεται ὑποχρεωτικῶς μόνον ἐκ τῶν νομιμῶς διω-

ρισμένων δικηγόρων (Ὁργ. Δικ. 131. — Πολ. Δ. 91 § 3).

§ 10. — Ἐν περιπτώσει παρεκτροπῶν τῶν διαδίκων, ὁσάκις παρίστανται αὐτοπροσώπως ἡ διὰ τῶν ἀναπληρούντων αὐτοὺς κατὰ τὸ ἀρθρ. 91 Πολ. Δ. ὁ πρόεδρος ἔχει δικαίωμα νὰ διακόψῃ τὸν ἀγορεύοντα καὶ νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτόν, ὅπως προσλάβῃ δικηγόρον πρὸς ὑπεράσπισίν του (132 Ὁργ. Δ.).

§ 11. — Ἐπὶ ἀντιποιήσει ἐπιτιμωμάτων τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἀρθρ. 133 Ὁργ. Δικ. ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθρ. 230 Ποιν. Ν. ὁ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς πληρεξούσιος, ἢ ἀγορεύων ἐπ' ἀκρατηρίου ἢ ὁ ἐπιχειρῶν ἄλλας δικαστικὰς πράξεις, ἐάν μὴ εἶναι διωρισμένος δικηγόρος ἢ συγγενὴς ἢ ὁμόδικος κατὰ τὸ ἀρθρ. 91 Πολ. Δικ. — Ἡ ποινὴ αὕτη ἐπιβάλλεται ἐν τῇ ἰδίᾳ συνεδριάσει, ἄλλως παρὰ τοῦ ἀρμοδίου πλημμελεσιολοκείου (134 Ὁργ. Δικ.).

§ 12. — Ἀπαγορεύεται τὸ δικηγορεῖν ἐνώπιον παντὸς ἄλλου ἀστικοῦ δικαστηρίου ἐκτὸς ἐκείνου ἡ ἐκείνων, εἰς ᾧ εἶναι διωρισμένος ὁ δικηγόρος. — Κατ' ἐξάφρῃ δ' ἐπιτρέπεται ἐνώπιον πάντων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων (135 καὶ 138 Ὁργ. Δικ.). Ἐπίσης ἀπαγορεύεται ὁ διορισμὸς δικηγόρου ἐνώπιον δικαστηρίων, ἐδρευόντων εἰς διαφόρους πόλεις, διότι κατὰ τὸ ἀρθρ. 135 ἡ ἐξάφρῃς τοῦ διορισμοῦ ἐνώπιον πλειόνων δικαστηρίων ἐπιτρέπεται ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐδρεύωσι ταῦτα ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ κατὰ τὸ ἀρθρ. 280 Ὁργ. Δικ. ὁ δικηγόρος ὀφείλει νὰ κατοικῇ εἰς τὴν καθέδραν τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ εἶναι διωρισμένος.

§ 13. — Ὁ παραβάτης δικηγόρος τῆς διατάξεως, καθ' ἣν ὀφείλει ν' ἀσκῇ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, ἐπὶ ἀστικῶν δίκων μόνον παρὰ τῶ δικαστηρίῳ, παρ' ᾧ εἶναι διωρισμένος, τιμωρεῖται πειθαρχικῶς.

Ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἡ ὀρθότερα ὡς παρατηρεῖται καὶ ὁ Οἰκονομίδης (Πολ. Δ. § 18 σημ. 13) ὑπὲρ αὐτῆς τασσόμεθα καὶ ἡμεῖς, διότι ὁ νομοθέτης διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ ἠθέλησε ν' ἀπειλήσῃ πονήν πειθαρχικὴν εἰς τὸν παραβάτην, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ κηρύξῃ τὴν πρᾶξιν ἀκυρον, ὡς τοῦτο ρητῶς ἔπραξε, προκειμένου περὶ κλητήρων (ἄρθρ. 159) καὶ περὶ συμβολαιογράφων (ἄρθρ. 171). Οὕτως εἶχεν ἐμφανεῖσθαι ὁ νόμος καὶ ὑπὸ τοῦ Δ. Π. διὰ μακρᾶς σειρᾶς ἀποφάσεων· ἐπεκράτησεν ὁμῶς ἐν τῇ νομολογίᾳ τοῦ Δ. Π. ἡ ἀντίθετος γνώμη, καθ' ἣν ἐκ τῆς πειθαρχικῆς καταδικῆς τοῦ παραβάτου δικηγόρου καὶ αἱ παρ' αὐτοῦ ἐπιχειρηθεῖσαι πράξεις εἰσὶν ἄκυροι (ἔρα νομολ. Ἀρ. Π. εἰς Δικαστ. Ὁργαν. σελ. 353 § 7).

§ 14.—Ἡ δικηγορία εἶναι δημοσία λειτουργία, ὡς τοιαύτη δ' ἐπιβάλλει τοῖς δικηγόροις τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συνηγορῶσιν ὑπὲρ παντὸς διαδίκου καὶ νὰ ὑπερασπίζωσι τὰ συμφέροντά του τιμῶς καὶ εὐσυνειδήτως, 139 Ὁργ. Δικ.).

Ὑποχρεωτικὴ εἶναι ἡ ἐντολή, ἡ τῷ δικηγόρῳ χορηγούμενη, ἀλλ' οὗτος βεβαίως δύναται ν' ἀποποιηθῇ αὐτὴν *recess* τῆς μὴ προκαταβολῆς τοῦ ἀντιλήμου τῶν τελετῶν χρεωσίου (ἄρθρ. 32 τοῦ ν. 30 Δεκ. 1887.—Νομ. Βιβλ. Κώδ. Χαρτ. σελ. 217 καὶ ἐπ.). καὶ πάσης ἄλλης δαπάνης, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ τῆς ἀντιμισθίας του (Ὁργ. Δ. 145). Οὐδεμία τοῦ ὀργανισμοῦ διάταξις ὑποχρεοῖ τὸν δικηγόρον εἰς προκαταβολὰς ἐξόδων δικαστικών οἰκισθῆναι φύσεως ἐξ ἰδίας περιουσίας· ἄλλως μεταξὺ τῶν δικηγορικῶν προσόντων ἔδει νὰ ὀρισθῇ καὶ διαρκὲς ἀποθεματικὸν κεφάλαιον.

§ 15.—Ἐνεκεν ἀποχρῶντος δικαιολογήματος ὁ δικηγόρος δικαιούται ν' ἀποποιηθῇ τὴν ἐντολήν, π. χ. ὅταν ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἐντελῶς ἄδικος καὶ παρά-

νομος ἡ δὲν εἶναι δεκτικὴ νομίμου ὑπερασπίσεως· ὁ δικηγόρος δύναται καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ ὑπόθεσιν, ἣν ἀνέλαβεν, ἐάν μετ' ἐξέτασιν νεωτέραν ἐβώ-ῳσεν ἄδικον. Τοῦτο καὶ κατὰ τὸ Ρ. Δ. (ν. 14 § 1 Κώδ. 3. 4.—Οἰκονομ. § 18 σημ. 9). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἔχθρα πρὸς τὸν αἰτοῦντα διάδικον, ἢ ἐσμὲς φιλίας καὶ συγγενείας πρὸς τὸν ἀντίδικον ἡ γνώμη δοθεῖσα εἰς τὸν ἀντίπαλον, (Πρῶ. Ποιν. Ν. 490) δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ, ὡς δεδικαιολογημένα κωλύματα πρὸς μὴ ἀποδοχὴν τῆς ἐντολῆς· ἐπίσης ὑπερβολικὴ ἐργασία. — Ὁ νόμος, μὴ ὀρίσας ὅλους τοὺς λόγους τῆς ἀποποιήσεως, ἐξήρτησε τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ.

§ 16.—Δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ διὰ δικηγόρου παράστασις τοῦ διαδίκου ἐν ταῖς ἀστικαῖς δίκαις, οὐδὲ ἡ τοῦ κατηγορουμένου ἐπὶ πταίσματι καὶ πλημμελήματι. Ὅταν εἰς πολιτικὴν τιμὰ ἡ ποινικὴν ὑπόθεσιν ὁ διάδικος ἢ ὁ κατηγορούμενος δὲν εὕρῃσιν δικηγόρον, ὁ πρόεδρος κατ' αἴτησιν αὐτοῦ ἐκλέγει τοιοῦτον (140 Ὁργ. Δ.).

Ὑποχρεωτικὸς εἶναι ὁ αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνέδριων διορισμὸς συνηγόρου, ἐπὶ κακουργήματι διοριζομένου τοῦ κατηγορουμένου ἐνώπιον τοῦ κακουργιοδικοῦ (140 Ὁργ. Δικ.—26. 423 Ποιν. Δ.), οὐχὶ ὁμοῦ καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρ. Πάγου, καὶ τοι ἡ νομολογία ἄλλως ἄλλοτε εἶχε λύσει τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ἐπὶ τῶν ἀντιρρήσεων τοῦ αὐτεπαγγέλτως διοριζομένου δικηγόρου ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον, τὸ ὑπὸ τοῦ διορισαντος προέδρου προεδρευόμενον (140 Ὁργ. Δικ.).

§ 17.—Πληρῶνονται οἱ αὐτεπαγγέλτως διοριζόμενοι δικηγόροι πάντοτε μὲν τὰ δικαστικὰ ἔξοδα, τὰ δὲ δικηγορικὰ δικαίωματα (145 Ὁργ. Δικ.).

ἐὰν μὴ ἔχῃ ἐκδοθῇ ἀντικλητήριον πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ εὐεργετήματος τῆς πένιας (Πολ. Δικ. 220—224), δι' οὗ τὰ τέλη μειοῦνται κατὰ τὸ ἡμίτυ (36 v. Χαρτ.).

§ 18.—Ἐπὶ ἀρνήσει ἐκπληρώσεως τοῦ δικηγορικοῦ λειτουργήματος καταδικάζονται καὶ τιμωροῦνται κατὰ τὰς ἀρθ. 141 Ὁργ. Δ. καὶ 480 Ποιν. Ν. οἱ ἀδικαιολογῶς ἀρνούμενοι ἢ ἀναβάλλοντες τὴν συνδρομὴν τῶν δικηγόρων, παροβαίνοντες δὲ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθ. 139 καὶ 140 Ὁργ. Δικ. Κατὰ τὴν ἐννοίαν ὅμως τοῦ νόμου «καὶ μ' ὅλας τὰς εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ ἄρθρον 97 γενομένας παρὰ τοῦ εἰσαγγελέως ἐπιταγὰς» ἀπαίτεται πρὸς τῆς καταδικώσεως εἰσαγγελικῇ πρόσκλησιν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐπιβαλλομένου καθήκοντος κατὰ τὰς αὐτὰς ὁμῶς περιπτώσεις ἔχει ὁ ἀδικηθεὶς κατὰ τοῦ ἐκ προνοίας βλάψαντος αὐτὸν δικηγόρου τὸ ἐκ τῶν ἀρθρῶν 56—60 Πολ. Δ. καὶ 65—68 Ποιν. Δ. δικαίωμα πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς κακοδικίας.—Κατὰ τὸ βυζαντιανὸν δίκαιον ἐπαύετο «ὁ δίχα προφάσεως εὐλόγου» ἀποποιοῦμενος τὴν ἐντολήν (v. 16 Βασ. 8. 4 καὶ τὸ σχόλιον —v. 7 Κώδ. 2, 6.—v. 3 § 9 Κώδ. 3, 1). Βεβαίως παρ' ἡμῶν ἡ διάταξις αὕτη οὐ μόνον ὡς ποινικὴ δὲν ἰσχύει, ἀλλὰ καὶ δίδει διὰ τοῦ ἀρθ. 141 ὁρίσθησαν αἱ ποιναὶ τῆς ἀδικαιολογήτου ἀποποιήσεως. Ἄλλως δὲ καὶ τὰ περὶ πάυσεως τῶν δικηγόρων ἐκανονίσθησαν διὰ τοῦ ἀρθ. 6 τοῦ v. 81 Δεκ. 1877, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ v. τῆς 20 Ἀπριλίου 1893.

§ 19.—Δημόσιοι ὑπάλληλοι εἶναι οἱ δικηγόροι· τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον ἐκ τῆς σαφεστάτης ἐκφράσεως τοῦ νόμου (Ὁργ. Δικ. 142), προσεπικυροῦται δ' ἐκ τῶν ἀκολουθῶν: α') διορίζονται καὶ παύονται διὰ Β. Διατάγματος (Ὁργ. Δικ. 136—ἀρθ. 6 v. Προσόντων)· β') ὡς τοιοῦτοι μνημονεύονται καὶ ἐν ἀρθ.

144 Ὁργ. Δ. γ') ἀρχίζονται ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι (Ψήφ. Ὁ τῆς 24 Ὀκτ. 1863, δι' οὗ ἐτροποποιήθη τὸ ἀρθ. 210 Ὁργ. Δ.—Τὰ κατὰ τὸ Ρ. Δ. ὅρα εἰς Δικ. Ὁργ. σελ. 489 § 3—4)· δ') τιμωροῦνται πειθαρχικῶς (Ὁργ. Δ. 89, 97, 300)· ε') ἀναπληροῦσιν ἐξαιρετικῶς τοὺς διακαστὰς καὶ τοὺς εἰσαγγελεῖς (Ὁργ. Δ. 278) καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἐκλογαῖς ἀντιπροσώπους τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς (ἀρθ. 34 ἐκλογ. νόμου—ζ') τὰ ἔργα αὐτῶν εἶναι ἀσυμβιβαστα πρὸς πᾶσαν ἄλλην δημοσίαν ἢ δημοτικὴν ὑπηρεσίαν (Ὁργ. Δικ. 276).

Ἐργον κύριον τοῦ δικηγόρου εἶναι νὰ βοηθῇ τὸν πελάτην αὐτοῦ ἐπὶ δικαστηρίου ἢ νὰ παρίσταται ἀντ' αὐτοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ὁργαν. Δικ. καὶ τῆς Πολ. Δικ.

§ 20.—Ἡ ἐχεμυθία τῶν δικηγόρων ἐπιβάλλεται χάριν τῆς ἐλευθερίας ὑπερασπίσεως, ἥς ἔνεκεν οἱ δικηγόροι ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις οὐδ' ἐξετάζονται εἴτε εἰς τὴν προανάκρισιν εἴτε ἐν τῇ ἀκροατηρίῳ ὡς πρὸς ἐκείνα, τὰ ὅποια τοῖς διεπιστεύθησαν ὡς συνηγόροις (Ποιν. Δ. 115 § 2). Εἰς αὐτοὺς δὲ ἀπόκειται ἡ ἐγγλωσίσις περὶ τῆς ιδιότητος, ὑφ' ἣν ἔμαθον τὰ γεγονότα, ἐν δὲ ταῖς ἀστικαῖς δίκαις οἱ πληρεξούσιοι εἶναι ἐξαιρετικοί (Πολ. Δ. 324 § 4). Ἡ παράβασις μάλιστα τῆς ὀφειλομένης ἐχεμυθίας τιμωρεῖται (Ποιν. Ν. 452, 455).

§ 21.—Ἐπὶ παραβάσει τῶν καθήκοντων τοῦ τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἀρθ. 490 Ποιν. Ν. ὁ δικηγόρος, ὅστις, κάτοχος ὢν τῶν ἐκμισθηρευθέντων αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πελάτου του, καπηλεύεται τὴν πίστιν ταύτην, συνεννοεῖται μετὰ τοῦ ἀντιδίκου, ἐνεργεῖ πρὸς ὄφελος μὲν τούτου, βλάβην δὲ καὶ ζημίαν τοῦ πελάτου ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὑπόθεσιν βοηθεῖ διὰ συμβουλῆς ἢ ἀντιλήψεως ἀμφοτέρους τοὺς διαδίκους, ἔνοχος δὲ καθυφέσεως

(Πολυδ. η' 143) γίνεται καὶ τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἄρθρ. 490 Ποιν. Ν. ὁ δίδων ἐκ προθέσεως συμβουλὰς ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πελάτην του. Ἡ ποινὴ ἐπιτείνεται εἴτε διὰ τὴν ὑποτροπήν, εἴτε διὰ τὴν τρίτην συρροήν. — Ἐὰν δικηγόρος τις εἶναι πληρεξούσιος τοῦ ἐνός τῶν διαδίκων μετὰ ταῦτα δὲ γίνῃ τοῦ ἑτέρου ἐν τῇ αὐτῇ δίκῃ, ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθεῖσα δικαστικὴ πράξις δὲν εἶναι ἄκυρος, τὸ δὲ ζήτημα τῆς τιμωρίας τοῦ δικηγόρου εἶναι ἄσχετον πρὸς τὸ κύρος τῆς πράξεως.

§ 22 — Περὶ φόρου καὶ ἀδείας ἐπιτηδεύματος βλ. εἰς Δικ. Ὁργ. σελ. 362 §§ 6 καὶ 7.

§ 23 — Γίνεται ὁ δικηγόρος ὡς πρὸς τὴν ἀκριβὴ ἐντέλεσιν τῆς ἐντολῆς διὰ δόλον καὶ βαρεῖαν ραθυμίαν, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρ. 94 § 3 Πολ. Δικ. καὶ δι' ἑλαφράν, οὐχὶ δὲ δι' αὐτὴν κατὰ τὸ ἄρ. 56 Πολ. Δ., ὡς παραδέχεται ὁ Οἰκονομίδης (§ 18 σημ. 15), ἐναντιοφρονεῖ δὲ ὁ Φέδερ (σ. 204).

§ 24. — Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς δικηγόρους ἐπὶ προστίμῳ νὰ ὑπογράφωσι γνωμοδοτήσεις, ὑπομνήματα, ἢ ἄλλα ἔγγραφα, μὴ συνθεθειμένα παρ' αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν διεσκέφθησαν (143 Ὁργ. Δικ.). Ἡ διάταξις αὕτη, διὰ τὴν παράβασιν τῆς ὁποίας δύνανται νὰ ἐπιβληθῇ ποινὴ (192 καὶ 293 ἐδ. 2 Ὁργ. Δικ.), εἶναι σύνθηως ἀνεφάρμοστος, (εἰς Δικ. Ὁργ. σ. 364 § 1).

§ 25. — Οἱ δικηγόροι ὀφείλουσι νὰ σημειώσωσιν ἐπὶ ποινῇ προστίμου ἢ προσαίρου παύσεως τὴν ποσότητα τῶν εἰσπραττομένων τελῶν καὶ δικαιωμάτων καὶ νὰ εἰδῶσιν ἐξοφλητικὸν περὶ τῆς ἀντιμισθίας τῆς ἐκτός τῶν νομίμων δικαιωμάτων λαμβανομένης (144 Ὁργ. Δικ.). Τὰ περὶ τῆς σημειώσεως τῶν τελῶν δὲν ἱσχύουσι πλέον μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νόμου τοῦ χαρτοσήμου, τὰ δὲ περὶ τῆς ἀντιμισθίας εἶναι ἀνεφάρμοστα.

§ 26. — Τὰ δικηγορικὰ δικαιώματα ἐκάνοντο τὰ διάταγμα τῆς 8 Μαΐου 1835 (Δικ. Ὁργ. σ. 525) ὡς μὴ ἀναθεωρηθέν ἔκτοτε, περιῆλθεν εἰς πελείαν ἀρχησιαν, ἔχον ἤδη μᾶλλον ἱστορικὴν ἀξίαν. — Χάριν τοῦ γενικοῦ τῆς πολιτείας συμφέροντος τὰ τῶν δικηγόρων δικαιώματα δὲν πρέπει μὲν νὰ εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον μεγάλα, ὅπως μὴ ἀποκλείωνται αἱ ἀπορώτεραι τάξεις, ἀλλὰ βεβαίως δὲν πρέπει νὰ εἶναι καὶ εἰς ἐξουτελιστικὸν σημεῖον μικρά, διότι οὕτως ἐκπίπτει ἐκ τῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος τῶν διαδίκων ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος «le service mal payé sera mal rendu» λέγει ὁ Bellot. — Εἰς τινὰ κράτη πρὸς κανονισμὸν αὐτῶν ὁ δικαστὴς λαμβάνει ὡς στοιχεῖα τὴν σπουδαιότητα τῆς διαφορᾶς, τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας, τὴν ἰδιαιτέραν μέριμναν, τὴν καταναλωθέντα χρόνον καὶ τὴν περιουσίαν τῶν διαδίκων (αὐτέθι σ. 530). — Ἱστορικῶς τὰ περὶ τοῦ θέματος τούτου αὐτέθι σ. 366.

§ 27. — Ἡ ὁκέτης μεταξὺ δικηγόρου καὶ πελάτου εἶναι ἡ τῆς ἐντολῆς (Πολ. Δ. 99), ἡ δὲ εἰς τὸν δικηγόρον διδομένη ἀμοιβὴ οὐδόλως ἀπάραι, διότι καὶ ὁ ἀπλοῦς ἐντολοδόχος δύναται ν' ἀνταμειφθῇ (ν. 6 πρ. Π. 17, 4. — ν. 4 πρ. Π. 14, 6).

Δικίωμα ἐντελοῦς ἀποζημιώσεως ἔχει πᾶς δικηγόρος πρὸς ἀπόμισιν τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἐξόδων καὶ μέχρι τῆς ἀποπληρωμῆς αὐτῶν δικαίωμα ἐπισχεσεως τῶν εἰς χεῖράς του χρημάτων καὶ ἐγγράφων (Ὁργ. Δ. 240—243. — Πολ. Δ. 101. — Δικ. Ὁργ. Ὁργ. σ. 536—544).

§ 28. — Πῶς ἀνηψώνια τῶν δικηγόρων περὶ ἀντιμισθίας ἢ ἀκριβέστερον ἀμοιβῆς, δοτίας αὐτοῖς ἐκτός τῆς τοῦ νομίμου τέλους ἢ δικαιώματος ἀπαγορευμένη εἶναι ἄκυρος, τὸ ληφθὲν ἐπιστρέφεται μετὰ τόκου καὶ ὁ παραβάτης τιμω-

ρεῖται διὰ πρωτοφινῆς παύσεως (145 Ὁρ. Δικ.). — Ὡς πρὸς τὴν συμφωνίαν πληρωμῆς τέλους ἤτοι χαρτοσήμου (ὁ αὐτὸς ὁμως ὑπάρχει λόγος καὶ διὰ τὸ πρόστιμον ἐφέσεως ἢ παράβολον ἀναίσεως), ἐννοοῦμεν ὡς λογικὴν καὶ δικαίαν τὴν ἀπαγγελομένην ἀκυρότητα· ἐν ἣ δὲ περιπτώσει πληρωθῇ ποσὸν ἀνώτερον τοῦ κεκανονισμένου, ἐκτός τῶν ἐν τῷ ἄρθρ. 145 ὀριζομένων, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 1461 τοῦ Πόιν. Ν. ἡ ἐπὶ καταπίσει ποινῇ. Ὡς πρὸς τὴν συμφωνίαν δὲ πληρωμῆς ἀμοιβῆς ἀνωτέρας τῆς κεκανονισμένης, ἤτοι περὶ ἐργολαβίας δίκης, ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς διατάξεως τοῦ Ὁργ. Δικ. ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς τοῦ ρ. 8, συνάγονται τὰς ἀκολουθεῖ· α') ὅ,τι ὁ διάδικος δώδῃ ἀυτοπροαιρέτως τῷ δικηγόρῳ, εἴτε ἡρτημένης ἔτι τῆς δίκης, εἴτε μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς, ἰσχύει, μάλιστα καὶ ἂν ὑπερβαίῃ τὴν νόμιμον ὅρον· β') ὅ,τι ὁ διάδικος ὑποσχεθῇ ἀυτοπροαιρέτως τῷ δικηγόρῳ δὲν ἰσχύει ὑπεράνω τοῦ νενόμισμένου ὅρου, εἰ μὴ ὅταν ἡ ὑπόσχεσις δὲν βλάπτει τὸν διάδικον· ἢ γαίῃ μετὰ τῆς δίκης τὸ τέλος (Δικαστ. Ὁργ. σελ. 369—375).

§ 29. — Αἱ ποιναὶ τοῦ ἄρθρ. 145 Ὁργ. Δικ. ἐπιβάλλονται καὶ ὅταν πρὸ τῆς ἀποπερατώσεως τῆς συζητήσεως οἱ δικηγόροι ἀνταγκάσωσι τὸν πελάτην τῶν νὰ δώσῃ ἢ ὑπόσχεθῇ ἀντιμισθίαν. Ἡ ἀνάγκαστικὴ αὕτη προκαταβολὴ τῆς δικηγορικῆς ὑπηρεσίας εἶναι ἀδικαιολόγητος, διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ ἡ διάταξις ἔμεινε γράμμα νεκρόν.

§ 30. — Ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, ὧν καὶ ἐτάχθη πρόμαχος ὁ δικηγόρος, ὀφείλει νὰ συνηγορῇ ἀπαμειβιλῶς (Ὁργ. Δ. 139, 146). Ἀλλ' ἡ δικηγορικὴ φιλαλήθεια προγαίρει μέχρι ὁρίων, ἅτινα διέγραψεν ἡ ἐμπειρία τῶν συγγραφέων καὶ ἡ πρακτικὴ τῶν ἐξιόπρεπῶς καὶ εὐσυνειδήτως ἐκασκούντων τὸ

ἐπάγγελμα, χωρὶς ὁμως ἐντεῦθεν νὰ ἐκτίθονται ἐν κινδύνῳ τὰ συμφέροντα καὶ τὰ δικαιώματα τῶν διαδίκων καὶ τῶν κατηγορουμένων.

§ 31. — Πᾶν στρεψόδικον μηχανημα, πρὸς παρέλκυσιν μόνον τῆς δίκης τείνον, ὀφείλει ν' ἀποφεύγῃ ὁ δικηγόρος. «Μηδέποτε δὲ τὸν δικολόγον ἐπιτήδεος παρέλκειν τὰς δίκας» [ν. 10. Βασ. (ν. 1). — ν. 6 § 1. 4 Κώδ. (2. 6). — ν. 13 § 9 Κώδ. (3. 1)]. ἐπίσης ὀφείλει νὰ εἶναι κόσμιος καὶ φιλαλήθης ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐναντίους συμπεριφορᾷ του, ν' ἀπέχῃ δὲ ἀπὸ τοῦ νὰ καταπλήττῃ διὰ παραθέσεων ἤτοι διὰ κατακόρου μνείας συγγραφέων ἢ συγγραμμάτων καὶ ἐν γένει ἀπὸ παντὸς μὴ εὐθέως μέσου καὶ ἀπὸ περιττῶν καὶ ἀχρήστων λόγων (146 Ὁρ. Δικ. — Περὶ δικηγορικῆς στρεψόδικου πανουργίας εἰδικώτερον εἰς Δικ. Ὁργ. σ. 377 § 7—10).

§ 32. — Ἡ εὐπρέπεια τῶν ἐκφράσεων οὐ μόνον ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἀληθῆς ἀνατροφῆς, ἀλλὰ καὶ ρητῶς ἐν τῷ νόμῳ ἀνεγρόφη (Ὁργ. Δ. 147, 148. — νόμος 6 § 1. 4 Κώδ. 2. 6. — νόμ. 8 Π. 49 1).

Δυσδιόκριτα ὁμως εἶναι τὰ ὅρια τῶν προσβλητικῶν λόγων ἀπὸ τῶν μη ταιούτων, ὥστε δύναται νὰ συμβῇ ἡ δικαστὴς νὰ περιορίσῃ πέραν τοῦ θέοντος τὸν δικηγόρον, ἢ οὗτος δι' ἀγχινοσίας ἐντέχνου καὶ κεκαλυμμένης νὰ ὑπερπηδῇ τῆς εὐσχημοσύνης τὰ ὅρια χωρὶς νὰ φαίνηται ἐπιλήψιμος.

§ 33. — Μόνον εἰς τὴν ἐπὶ δικαστηρίου παράστασιν ὀρισμένης ἀποθέσεως ἀναφέρεται ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἄρθρ. 147 ἐπίσης ἡ τῶν ἄρθρων 146, 148 Ὁργ. Δ.

Πολλάκις ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 147 ἀνεφύη τὸ ζήτημα, εἰνὰ τὸ συμβούλιον (ἄρθρ. 149 Ὁργ. Δ.) δύναται νὰ τιμωρήσῃ ἐπὶ παραβάσει αὐτοῦ

δικηγόρον διὰ τὰς ἐκτὸς τοῦ δικαστηρίου πράξεις ἢ δημοσιεύσεις αὐτοῦ. Πρὸς σαφεστέραν λύσιν τοῦ ἀναφερόντος ζητήματος ἀνάγκη νὰ ὑποδιαιεθῇ αὐτὸ εἰς τρία μέρη:

α'. Ὁ δικηγόρος δύναται νὰ τιμωρηθῇ πειθαρχικῶς δυνάμει τοῦ ἀρθρ. 292 τοῦ Ὁργ. Δ. ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐν αὐτῇ ἀναφερομένων περιπτώσεων, ἀναγομένων εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ὑπηρεσίας του, καὶ προσέτι διὰ τὰ κακοήθους διαγωγῆς καθίσταται ἀνάξιος τῆς ὑπηρεσίας του.

β'. Τὸ ἀρθρ. 147 τοῦ Ὁργ. Δ. δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν διὰ πράξεις τοῦ δικηγόρου, μὴ ἀναγομένας εἰς τὴν ἐπὶ δικαστηρίου ὑπεράσπισιν ὑποθέσεως.

γ' Πᾶσα παράβασις τοῦ νόμου γίνεται ἐκ τῆς δικηγόρου διὰ τοῦ τύπου ἐξερχεται τῶν ὁρίων τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου ἐνεκα τοῦ ἀρθρου 14 καὶ 95 τοῦ Συντάγματος.

§ 34. — Ἀπαγορεύεται κατὰ τὸ ἀρ. 148 Ὁργαν. Δικαστ. εἰς τοὺς δικηγόρους πᾶσα προφορικὴ ἢ ἑγγράφος προσβολὴ κατὰ τῶν ἱεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς μοναρχίας, καὶ πᾶν ὅτι ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἡτυχιαν ἢ ἀσφάλειαν τοῦ κράτους, εἰς τοὺς νόμους, εἰς τὰ διατάγματα καὶ εἰς τὰ χρηστὰ ἥθη.

§ 35. — Ἀρμόδιον δικαστῆριον πρὸς ἐκδίκασιν τῶν πειθαρχικῶν παραπτώματων ἐπὶ παραδίσει τῶν ἀρθρων 148—149 Ὁργ. Δ. εἶναι τὸ δικαστῆριον, ὃ περ ἐπελάμβετο τῆς ὑποθέσεως, καθ' ἣν ἔλαβε χώραν ἢ παράβασιν ἢ ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ ἀπηρθύνετο τὸ ἐξυβριστικὸν ἑγγράφον. Ὅσακις δὲ τὰ παραπτώματα εἰσῆλθον ὑπὸ τῶν διαδίκων ἢ ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως καὶ ἐπὶ τῇ προτάσει τούτων τὰ κατὰ τὸ ἀρθρ. 300 Ὁργ. Δικ. προνοούμενα καὶ ἐπὶ τούτῳ συνερχόμενα δικαστικά συμβούλια.

§ 36. — Ποροχρῆμα ἐπ' ἀκροατηρίου ἀνευ ἀναβολῆς εἶναι ἀνάγκη ἀ-

παίτητος—κατὰ τὸν Μ. Χατάκον (εἰς «Θέμιδα», γ' 494)—νὰ κριθῇ τὸ κατὰ τὴν δημοσίαν συνεδρίαν πραχθὲν ἢ ἀνακαλυφθὲν πειθαρχικὸν παράπτωμα, δικαζόμενον καὶ τιμωρούμενον· δὲν παράπτωμα, πραχθὲν ἢ δυνάμενον ν' ἀνακαλυφθῇ μετὰ τὴν συνεδίωσιν, δὲν δύναιται μετὰ τὸ πέρας ἀνακαλυπτόμενον ἐν τῇ διασκέψει τῆς ὑποθέσεως νὰ τιμωρηθῇ πειθαρχικῶς διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐπὶ τῆς κυρίας ὑποθέσεως ἐκδιδομένης· ὑπάρχουσι ὅμως καὶ οἱ ἐναντιοπρονοῦντες (Δικαστ. Ὁργ. σ. 385 § 6).

§ 37. — Βιβλία ἐργητηρίου καὶ ταμείου ὑποχρεοῦνται οἱ δικηγόροι νὰ τηρῶσι κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 150 ἐν συνδ. πρὸς τὰρθρα 87 καὶ 164 Ὁργ. Δικ. καὶ πρὸς τὰρθρα 19, 39 καὶ 54 τοῦ νόμου περὶ χαρτοσήμου ὡς ἐτροποποιηθῶσαν διὰ τοῦ ἀπὸ 21 Δεκεμβ. 1892 νόμου· ἀλλὰ πᾶσαι αἱ διατάξεις αὗται ἔμειναν νεκραί, ὡς ἀνεφάρμοστοι (Σομπλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 28 καὶ 93).

§ 38. — Ἀντίγραφα ἐπιτεκνωμένα ἐκ τῶν εἰς χεῖράς του ἑγγράφων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διδῇ ὁ δικηγόρος (151 Ὁργ. Δικαστ.).

Ἀντιγράφων, ἐπιτεκνωμένων προσηκόντως, κάτοχος ὢν ὁ δικηγόρος, ἐκ τῆς εἰς τὸν ἐντολῆα τοῦ κοινοποιήσεως ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου, δύναται ὡς δημόσιος ὑπάλληλος νὰ ἐκδώσῃ ἐξ αὐτῶν ἄλλα ἀντίγραφα, ἐπικυρῶν ταῦτα διὰ τὴν ἀκρίβειαν, ἢ δι' ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν ἔχει τὰς αὐτὰς συνεπείας πρὸς τὰ κοινοποιούμενα ἀντίγραφα, τὰ ἐπιτεκνωμένα ὑπὸ τῆς καταχούσης τὸ πρωτότυπον ἀρχῆς (Πολ. Δ. 424. 426 § 2 καὶ 3. — Ὁργ. Δ. 151).

§ 39. — Εἰς ἐγγύμνισιν δύναται νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ δικηγόροι περὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπικειμένης εὐθύνης κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 152 Ὁργαν. Δικ. ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰρθρα 129 καὶ 130 Νεκρὰ εἶναι καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἀρθρου

152, οὐδέποτε ἐφαρμοσθεῖσα, ὥς ἡμεῖς γινώσκομεν. Ἄλλως δὲ αὕτη δὲν εἶναι ὑποχρεωτική, ἀλλὰ δυνητική, ὅπερ καθιστᾷ αὐτὴν ἐτι μᾶλλον περιττήν.

§ 40.—Βιβλιογραφία περὶ δικηγόρων: Π. Χοϊδᾶ, Λόγος περὶ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος. 1877.—Σ. Ἰωαννίδου, Δικηγόροι καὶ δικηγορία, 1890.—Οἰκονομίδου, Πολ. Δικ. § 18.—Σταμπόλου Ποιν. Νομ. § 771. 1247—8. 1388.—Συνταγματ. § 664.—Κωνσταντοπούλου § 884 καὶ ἐπ.—Φέδερ, σ. 179 210.—Ρ. Φιλάρετου: 1) Δικαστικὴ ἀναδιοργάνωσις ἐν Ἑλλάδι σ. 107—121 2) Δικαστικὸς Ὄργανισμός¹ σελ. 27. 57. 40. 87. 161. 183. 205. 233. 240. 323—390. 489. 494. 500. 525. 564. 600. 601. 606. 607. 609. 647. 661 3) Congrès International des avocats. Bruxelles, 1er Août 1897 «Grèce»,—Dalloz, Rép. λ. Avocat καὶ Défense —Défenseur. (Sup. αἱ αὗται λέξεις), Org. Jud. 110. 113. 310. 315. 328. 340. 374. 738.—Block Politique. Barreau.—Block. Administration λ. Avocat.—Carré—Foucher γ' σ. 82—238.—Bonfils § 190—218.—Dupin aîné, Profession d'avocat. Recueil des pièces concernant l'exercice de cette profession. 1834.—Borelli, Esquisse historique de la profession d'avocat. 1866.—Bos, Les avocats au conseil du roi. 1881.—Delachenal, Histoire des avocats au parlement de Paris. 1885.—Duchaine et Picart, Manuel pratique de la profession d'avocat. 1859.—Gaudry, Histoire du barreau de Paris. 1864.—Joly, Le Barreau de Paris. 1863.—Montmoreau, Exercice de l'action de l'avocat pour honorai-

res 1880.—Berquier, Le barreau moderne français et étranger. 1882.—Mollot, Abrégé des règles de la profession d'avocat. 1883.—Rendu, Les avocats d'autrefois. 1874.—Annales du barreau Français. 1833—1847, τόμοι 20.—Clair et Clapier: α) Barreau anglais, 1824, τόμοι 3 β) Barreau Français moderne. 1821, τόμοι 16.—Grillet.—Dumazeau, Le Barreau romain, 1858.—Allou, Discours et plaidoyers 1884 τόμοι 2.—Paignon. Eloquence et improvisation. 1887.

Γ. Φιλάρετος

Υπεξαίρεσις Ὅρα τὸ ἐν τέλει τοῦ παρόντος τόμου Παράρτημα.

Υπέρβασις καθηκόντων. Ἐν τῷ εἰκοστῷ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου περὶ παραβάσεως τῶν καθηκόντων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἐπηρετῶν περιλαμβάνεται καὶ τμήμα, ἀποτελούμενον ἐκ τεσσάρων ἄρθρων (τῶν ἄρθρων 476—479, ἐξ ὧν ὅμως τὸ ἄρθρον 478 οὐδαμῶς ἰσχύει μετὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864), πραγματευόμενον περὶ ὅπερ βάσεως καθηκόντων δηλονότι παραβάσεως ἀναγομένης εἰς τὴν ἀντιποίησιν ἄλλοτρίας ἐξουσίας. Κατὰ τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ περὶ παραβάσεως καθηκόντων κεφαλαίου 1) οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν ἐκδώσωσι διατάγματα περιεκτικὰ νομοθετικῶν ὅρισματων ἢ ἀναβάλωσι τὴν ἐκτέλεσιν νόμου, διὰ φυλακίσεως δέ, ἐὰν ἐκδώσωσι διατάγματα περὶ διοικητικῶν ἀντικειμένων ἢ ἀπαγορεύωσι τὴν ἐκτέλεσιν νομίμων διαταγῶν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν (Ποιν. Νόμου ἄρθρ. 476), διὰ χρηματικῆς δὲ ποινῆς, ἐὰν ἐπιμείνωσιν εἰς τὴν ἐκδίξασιν δίχα, χαρακτηρισθεῖσας διοικητικῆς ὑπὸ τῶν νομίμων ἀρχῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρον 477), 2) οἱ νομάρχαι, δῆμαρχοι καὶ λοιποὶ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν ἐκδώσωσιν

¹ Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα βιβλία γίνονται διὰ τῶν συντηρήσεων «Δικαστ. Ἀναδιοργ.» καὶ «Δικ. Ὁργ.»

διατάγαις περιεκτικὰς νομοθετικῶν ἐρισμῶν ἢ ἀναβάλλωσι τὴν ἐκτέλεσιν νόμου, διὰ φυλακίσεως δέ, ἐὰν ἀπαγορεύωσι διὰ γενικῶν ἢ εἰδικῶν διαταγῶν, ἀπειθυνομένων πρὸς τὰ δικαστήρια, τὴν ἐκτέλεσιν δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ δικαστικοῦ ἐντάλματος προσαγωγῆς ἢ κράτησεως, διὰ χρηματικῆς δὲ ποινῆς, ἐὰν παρενείρῳσιν ἑαυτοὺς εἰς ἀστικὴν δίκην (Ποιν. Νόμου ἀρθρ 479). (*13ε καὶ Καθηκόντων παράδοσις). Θ. Ν. Φλογαίτης

Υπερημερία (morā) καλεῖται ἡ ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου μὴ ἐκπλήρωσις τῆς υποχρεώσεως αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ ὀφειλέτης γίνεται ὑπερήμερος, ἐὰν ἐν τὸς ρητοῦ χρόνου δὲν δώσῃ ἢ δὲν πρέξῃ ἔτι ἀναγκαιῶς ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἢ νὰ πραγμῶν ἔντος τοῦ χρόνου τούτου. Ἐπίσης δὲ ἐὰν ὀχλήθῃ, ἥτοι ἐὰν κληθῇ δικαστικῶς ἢ ἐξωδίνῳ εἰς καταβολὴν τοῦ ὀφειλομένου καταβῇ (πλὴν ἐὰν ὑπάρχῃ προθεσμία καὶ ἡ ἔννοια τῆς προθεσμίας εἶναι ὅτι ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν παροχὴν ἄνευ ὀχλήσεως) (Ν. 32 Πανδ. (22. 1), Ν. 8 § 6 (43. 26)). Ἄρα διὰ τῆς μνηύσεως καθίσταται ὁ ὀφειλέτης ὑπερήμερος, ὑποκείμενος εἰς τὸ διαφέρειν (Α. Π. 285 καὶ 288 τοῦ 61, 44 τοῦ 73, 4 τοῦ 88). Ὅθεν, ἐὰν ὁ δανειστὴς εὐτε διὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, οὔτε δι' ἄλλης μεταγενεστέρας πράξεως ἤτήσατο ρητῶς παρὰ τοῦ ὀφειλέτου τόκους ἐπὶ τῶν μέχρι τῆς ἐπιταγῆς καθυστερούντων τόκων τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ὀφειλέτης ὑπερήμερος εἰς καταβολὴν τοιαύτην, ἀτὰρ μὴ ὑπαρχούσης μνηύσεως (Α. Π. 247 τοῦ 64). Τούναντιον γενομένης ἐπιταγῆς πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ μὴ καταβαλόντος τοῦ ὀφειλέτου, καθίσταται οὗτος ὑπόχρεος εἰς τὴν καταβολὴν τόκων τοῦ ὀφειλομένου χρέους καὶ ἂν τοῦτο ᾖ ἀτοκον (Α. Π. 78 τοῦ 47, 265 τοῦ 50, 308 τοῦ 52, 107 τοῦ 64).

Διὸ καθίσταται καὶ τὸ δημόσιον ὑπερήμερον, ἐὰν ἡ μνήυσις γένηται εἰς τὸν νόμιμον ἀντιπρόσωπον τοῦ δημοσίου, ἥτοι τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐὰν γένηται πρὸς ἄλλον τινὰ (Α. Π. 243 τοῦ 53). Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται πρόδηλον ὅτι, ὅπως καταστῇ ὑπερήμερος, ἀνάγκη 1) τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ νὰ ᾖ πραγματικόν, δηλονότι ἔγκυρον, ἀγώγιμον καὶ ἀδιάρρηκτον, διότι δικαίωμα, στηριζόμενον εἰς ἄκυρον συμφωνίαν, ἢ συμφωνίαν διαρρηκτὴν, δὲν καθίσταται τὸν ὀφειλέτην ὑπερήμερον, καὶ 2) ὁ ὀφειλέτης νὰ διατελῇ ἐν γνώσει ὅτι ὀφείλει, ὅτι ὀφείλει εἶναι (εἶναι δηλονότι ληξιπρόθεσμος ἢ ὀφειλὴ αὐτοῦ) καὶ ὀφείλει ἔτι ὁ δανειστὴς ζητεῖ. 3) νὰ μὴ κωλυθῇ ὁ ὀφειλέτης εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς υποχρεώσεως αὐτοῦ ὑπὸ ἀκαταμαχῆτου βίας, οἷον ὑπὸ ληστείας, πλημυρίας, πυρκαϊᾶς κτλ. Ἀλλ' ὁ δι' ἀδικήματος καταλαβὼν πρᾶγμα καὶ ὀφείλων ν' ἀποδώσῃ αὐτὸ εἶναι ὑπερήμερος ἀείποτε ἀπὸ τῆς καταλήψεως (Ν. 8 § 1 Πανδ. (13.1) Ἀλλ' ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη διάταξις δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὸ δημόσιον, ὅπερ, καίπερ ἐνεχόμενον ἐπὶ ταῖς παρὰ νόμους πράξεις τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ, δὲν εὐδύνεται εἰς τόκους ἢ ἀπὸ τῆς ὀχλήσεως, ὡς ἀγνοοῦν πρὸ αὐτῆς τὴν ἐξ ἀλλοτρίου ἀδικήματος ἐπικειμένην αὐτῷ υποχρέωσιν (Α. Π. 61 τοῦ 73). Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ Ρωμαίοις οἱ ὀφειλέται τῶν ἀνηλίκων ἐκ συναλλαγμάτων, ἐκ καταπιστευμάτων καὶ ἐκ κληροδοτημάτων καθίσταντο ὑπερήμεροι ἄνευ οἰασθήποτε ὀχλήσεως (Ν. 3 Κωδ. (2.4). Α. Π. 140 τοῦ 93).

Τοῦ δανειστοῦ ὄντος ὑποχρέου νὰ δεχθῇ ἐμπροσθέντως τὸ προσφερόμενον αὐτῷ χρέος, ἔπεται ὅτι καθίσταται καὶ οὗτος ὑπερήμερος, ἐὰν ἀρνηθῇ ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου. Ἀπαιτεῖται ὅμως ἡ προσφορὰ νὰ ᾖ πραγματικὴ, δη-

λονότι ὁ ὀφειλέτης νὰ ᾔῃ ἐτοιμος εἰς καταβολὴν ὁλοκλήρου τοῦ χρέους αὐτοῦ ἐν τῷ προσήκοντι χρόνῳ καὶ τόπῳ. Ὅσάκις δὲ ὁ δανειστής εἶναι ἐνταυτῷ καὶ ὀφειλέτης, καθίσταται ὑπερήμερος, ἐὰν δέχεται μὲν τὴν παροχὴν, ἀλλ' ἀρνῆται τὴν ἀντιπαροχὴν.

Σημειωτέον ὅτι ὁ μὲν ὑπερήμερος ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται εἰς τὸ διαφέρειν, δηλονότι εἰς ὅτι ᾔθελεν ἔχει ὁ δανειστής, ἂν δὲν καθίστατο οὗτος ὑπερήμερος. Ὅθεν ὑποχρεοῦται νὰ παράσχωι τοὺς καρπούς, οὐδ' εὐνόητο νὰ συλλέξῃ ὁ δανειστής, ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα (*fructus perceptos ei percipiendos*), ἐπὶ ὀφειλῇ δὲ χρηματικοῦ ποσοῦ τὸν νόμιμον τόκον ὀφειλόμενον ἀπὸ τῆς ὑπερημερίας (ἔστι καὶ ἂν ὁ δανειστής δὲν ὑπέστη ἐκ τῆς καθυστέρησεως ζημίαν). Ἡ δὲ ὑπερημερία τοῦ δανειστοῦ ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ὀφειλέτης ἐνέχεται τοῦ λοιποῦ μόνον διὰ δόλον καὶ μεγάλην ἀμέλειαν, καὶ ἐὰν ἐνείχετο πρότερον καὶ δι' ἐλαφρὰν ἀμέλειαν, καὶ προσέτι ὅτι, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ὑπέστη θυσίας ἕνεκα τῆς ἐξακολούθησεως τῆς ὑποχρέωσός αὐτοῦ, δικαιούται νὰ αἰτήσῃ ἀποζημίωσιν, ἐὰν ῥέ κατέβαλε δαπάνας πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος νὰ ἀξιώσῃ τὰς δαπάνας ταύτας, ἔχων καὶ δικαίωμα παρακατασχέσεως. Οὐδ' εἶναι δ' ἄλλως ὑπόχρεως νὰ υποβληθῇ εἰς δαπάνας, δυνάμενος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς παροχῆς ἐπὶ προηγουμένη μόνον εἰδοποιήσῃ τοῦ δανειστοῦ. Ἐπίσης ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ καταβιβεῖν τόκους ὑπερημερίας παύεται, ὡς παυσμένης τῆς ὑπερημερίας τοῦ ὀφειλέτου ἅμα τοῦ δανειστοῦ καταστάντος ὑπερημέρου, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ ἡ ἀπὸ συμβάσεως πηγάζουσα ὑποχρέωσις τοῦ ὀφειλέτου εἰς παροχὴν τόκων, ἥς δὲν δύναται νὰ παλλαγῇ ὁ ὀφειλέτης εἰμὴ διὰ δικαστικῆς παρακαταθέσεως τῶν χρημάτων.

Ἡ ὑπερημερία ἀποσβέννυται, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης προσφέρῃ, ὅτι ὀφείλει μετὰ τὴν ὑπερημερίαν (δηλονότι οὐ μόνον τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ τοὺς τόκους καὶ τοὺς καρπούς), ἢ ἐὰν ὁ δανειστής παραχωρήσῃ πρεσβυσίαν ἢ ἄλλως ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν ὀφειλέτην τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέωσός αὐτοῦ, ἢ ἐὰν ἀποσβεθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ δι' ἀνανέωσης, συμφητισμοῦ ἢ ἄλλως πως. Σημειωτέον μάλιστα ὅτι, ἀποσβεσθέντος τοῦ δικαιώματος καὶ σὺν αὐτῷ τῆς ὑπερημερίας, ἀποσβέννυνται καὶ τὰ ἐπακολούθηματα αὐτῆς οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸ μέλλον ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ παρελθόν. Ὅθεν καταβαλόντος φέρ' εἰπεῖν τοῦ ὀφειλέτου τὸ κεφάλαιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς τόκους, ὁ δανειστής δὲν δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ μετὰ ταῦτα τοὺς μὴ σὺν τῷ κεφαλ. καταβληθέντας τόκους τῆς ὑπερημερίας, πλην ἐὰν ἐπιφυλάξηται ρητῶς ἢ σιωπηρῶς τὰ ἐκ τῆς ὑπερημερίας παρὰχθέντα δικαιώματα. (*Ἴδε καὶ Παροχή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υπηρετάται καὶ υπηρετούμενοι. Ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 657 τοῦ Ποινικ. νόμου τιμωροῦνται διὰ προστίμων μὲν τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν οἱ παρὰβάται τῶν περὶ ὑπηρετῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων *υπηρετούμενοι*, διὰ κρατήσεως δὲ τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων οἱ παρὰβάται τῶν περὶ ὑπηρετῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων *υπηρετάται*. Ἀλλὰ, καθ' ὅσον προκύπτει ἐκ τοῦ Ἀστυνομικοῦ νόμου τῆς 31 Δεκ. 1836, ἡ ἀστυνομία δικαιούται μόνον καὶ ὀφείλει ἀνὰ ἐμποδίζῃ τοῦ; μὲν ἰδιοκτητῆς νὰ συνεννοῶνται πρὸς ἐκπτώσιν τῶν ὑπηρετικῶν μισθῶν, τοὺς δὲ ὑπηρετας νὰ συμφωνῶσι μεταξὺ τῶν διὰ τὰ ἀυξήνωσιν ἢ προσδιορίζωσι τὸ πρὸν τοῦ μισθοῦ. Ὅθεν περὶ τούτου καὶ μόνου τοῦ ἀντικειμένου παραδεκτέον ὅτι δύναται νὰ ἐκδοθῇ ἔγκυρος ἀστυνομικὴ διάταξις, ἥς ἢ παρὰβάται ἐπιφέρει τὴν ἐ-

φάρμακον τοῦ ἄρθρου 697 τοῦ Παινικού νόμου.

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Υποθήκη (hypothèque) καλεῖται τὸ πρὸς ἐξασφάλισιν ἀπαιτήσεως ἐπὶ ἀλλοτρίου ἀκινήτου πραγματικὸν δικαίωμα, κτῶμενον δι' ἐγγράφης εἰς τὸ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ διὰ τοῦ νόμου προσδιοριζόμενον βιβλίον υποθηκῶν (Νόμου περὶ υποθ. ἄρθρ. 1, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 863, Βασιλικοῦ νόμου περὶ υποθ. ἄρθρ. 1, Γαλλ. Κωδ. 2114). Ὅθεν δεκτικὰ υποθήκης εἶναι κατὰ μὲν τὸν νόμον περὶ υποθηκῶν (ἄρθρ. 2), συνωδὰ καὶ πρὸς τὸν Γαλλ. κώδικα (ἄρθρ. 2118), 1) τὰ υποκείμενα εἰς ἐκποίησην ἀκίνητα μετὰ τῶν παρακολουθημάτων αὐτῶν, ὅτα λογίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἀκίνητα, 2) ἡ ἐπικαρπία τῶν αὐτῶν κτημάτων καὶ παρακολουθημάτων δι' ὅσον καιρὸν διαρκεῖ (Νόμου περὶ υποθ. 2, Γαλλ. Κωδ. 2118), κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 864) πλὴν αὐτῶν καὶ ἡ ἐμφύτευσις, ἡ ἐδαφονομία καὶ ἡ ἐπιφάνεια καὶ τὰ νομίμως παραχωρηθέντα μεταλλεῖα. Ἄλλ' οὐχ ἥτιον παρὰ τοὺς Γάλλους καὶ παρ' ἡμῖν ἐδωρήθη ἀεὶποτε ὡς δεκτικὴ υποθήκης ἡ ἐμφύτευσις καὶ ἡ ἐπιφάνεια (Troplong § 405, Dalloz λ. hypothèque § 820 καὶ 822. Οἰκονομικοῦ Στοιχείου Ἀστ. Δικαίου Βιβλ. 2 § 165). Δύναται δὲ βίβλια καὶ μέρος μόνον τοῦ ἀκινήτου νὰ υποθηκευθῇ, οὐ μόνον χωριζόμενον ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ἀκινήτου σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ νοητικῶς (δηλονότι τὸ τοῦ συνιδιοκτητοῦ ἰδρυτικὸν μέρος) Ν. 3 § 2 Βασιλ. (25. 5) Wächter Pand. § 228, Οἰκονομ. βιβλ. 6 § 161 σημ. 16).

Ἀπαιτοῦνται δὲ πρὸς κτήσιν υποθήκης κατὰ τοὺς ἀστικοὺς Κώδικας (Ν. περὶ υποθ. 8, Σχ. ἀστικοῦ Ἑλλ. Κωδ. 865) δύο ὅροι, 1) τίτλος χορηγῶν δικαίωμα υποθήκης καὶ 2) ἐγγράφῃ πᾶσι ἀπαιτήσεως εἰς τὸ βιβλίον τῶν υποθηκῶν. Ἐὰν δ' ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας τοῦ ὀφει-

λέτου βλαφθῇ τὸ ἐνυπόθηκον ἀκίνητον ἢ μειωθῇ ἢ ἀξία αὐτοῦ, δύναται ὁ δανειστής ἢ νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἄμεσον ἐξόφλησιν τοῦ χρέους πρὸ τῆς προθεσμίας ἢ νὰ ἀξιώσῃ τὴν παρακώλυσιν τοῦ ὀφειλέτου ἀπὸ τῶν ἐπιβλαβῶν πράξεων ἢ τὴν καὶ ἐπὶ ἐτέρων ἀκινήτων αὐτοῦ παραχωρησιν υποθήκης, ἀναλόγου πρὸς τὴν ἀφανισθεῖσαν ἢ μειωθείσαν ἀσφάλειαν (Σχ. Ἀστικοῦ. Κώδικος ἄρθρ. 866, Νόμου περὶ υποθ. ἄρθρ. 7).

Καὶ ὁ μὲν τίτλος πηγάζει γενικῶς μὲν ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ κυρίου τοῦ υποθηκευομένου κτήματος, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ διατάξεως τοῦ νόμου (Νόμου περὶ υποθ. ἄρθρ. 10). Καὶ ὁσάκις μὲν πηγάζει ἐκ τῆς θελήσεως, συνομολογεῖ τὸ περὶ υποθήκης συμβόλαιον (σύμβασιν ἢ τὴν πρᾶξιν τελευταίας βουλήσεως) ὁ κύριος τοῦ υποθηκευομένου κτήματος ὀφειλέτης ἢ τρίτος ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ πληρεξουσίου (Ν. περὶ υποθ. 15 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 870 καὶ ἐπ.). Καταρτίζεται δὲ τοῦτο διὰ δημοσίου ἐγγράφου (ἥτοι συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἢ ἐνώπιον ἄλλης ἀρμοδίας ἀρχῆς συντεταγμένου) καὶ περιλαμβάνει ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ τοῦ υποθηκευομένου πράγματος, τῆς περὶ ἧς ἡ υποθήκη ἀπαιτήσεως καὶ τῶν ὁρῶντων προσώπων (Νόμου περὶ υποθ. 19, 68 καὶ 80, Γαλλ. Κωδ. 2129 καὶ 2145). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον περὶ υποθ. (ἄρθρον 19) καὶ τοὺς ἁλλοδαποὺς κώδικας (Γαλλ. ἄρθρ. 2129 καὶ Ἰταλία 1977) δὲν ἐγγράφεται υποθήκη ἐπὶ μελλάντων κτημάτων, ἀπαγορεύεται δὲ, τιμωρουμένη καὶ ποινικῶς, ἡ ἐν γνώσει πάροχῃ εἰς υποθήκην ἁλλοτρίου κτήματος. Ἄλλ' ἐγείρεται ἐκ τῶν διατάξεων τούτων τὸ ζήτημα εἴ ἢ παραχωρηθεῖσα υποθήκη ἐπὶ ἁλλοτρίου κτήματος δύναται ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ ἰσχυροποιηθῇ, περιερχομένης εἰς τὸν παραχωρηθέντα τῆς κυριότητος. Διό

πολλῷ σαφέστερον ἐν τῷ Σχ. τοῦ 'Ελλ. Κώδικος (ἄρθρ. 874) ὠρίσθη ὅτι εἶναι ἄκυρος ἡ παραχώρησις υποθήκης ἐπὶ ἀκινήτου, μὴ ἀνήκοντος ἤδη εἰς τὴν κυριότητα τοῦ παραχωρήσαντος.

Τίτλον δὲ πρὸς ἐγγραφὴν υποθήκης ἐξ ἀποφάσεως ἀποτελοῦσιν αἱ ἀναγνωρίζουσαι ὑποχρέωσιν πρὸς παροχὴν τινα, πρᾶξιν ἢ παράλειψιν τελεσιδικοῖ ἀποφάσεις τῶν ἡμεδαπῶν δικαστηρίων ἢ ἀποφάσεις τῶν διαιτητικῶν ἢ ἁλλοδαπῶν δικαστηρίων περιβεβλημέναι τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως (Νόμου περὶ υποθ. ἄρθρον 14).

Οἱ δὲ ἐκ τοῦ νόμου τίτλοι εἰσὶν ἡ γενικοί, ἐφ' οἷον ὅποτε τοῦ ὀφειλέτου κτῆμα ἐκτείνόμενοι, ἢ εἰδικοί, ἐπὶ ὠρισμένα μόνον ἀκίνητα αὐτοῦ (Ν. περὶ υποθ. 11, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 868, Βασιλικοῦ νόμου ἄρθρ. 12, Γαλλ. Κωδ. 2121). Καὶ γενικὸν μὲν τίτλον ἔχουσι κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον αἱ ἀπαιτήσεις α') τοῦ δημοσίου ἐκ καθυστερουμένων φόρων ἀμείνων ἢ ἐμείνων, ἐτι δὲ ἐκ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, β') τῶν δήμευμένων (εἰς οὗς συμπεριληπτέα καὶ τὰ ἀρτιζόντα ἴδιον νομικὸν πρόσωπον χωρὶα τοῦ δήμου), τῶν ὀρησκευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων (τῶν ἐχόντων δηλονότι κοινωφελῆ σκοπόν, οὐχὶ ἐπομένως τῶν ταμειωτηρίων), καὶ τῶν ὑπὸ ἐπίτροπον διευτελοῦντων ἀνηλίκων καὶ ἀπηγορευμένων ἐκ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν· οἱ δὲ ἀνήλικοι καὶ ἀπηγορευμένοι ἔχουσι προσέτι τίτλον υποθήκης καὶ ὑπὲρ τῆς παραβιδομένης τῇ ἐπιτρόπῃ κινητῆς περιουσίας (Νόμου περὶ υποθ. ἄρθρον 12 καὶ 13, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 868, Βασιλ. νόμου 20). Γενωμένων δὲ κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον ἀπαιτήσεων τῆς διαχειρίσεως μόνον ἂν ὁ ἐπίτροπος παραλίπη ἢ κατ' ἔτος ὀφείλει λογοδοσίαν ἢ ἐκ τῆς λογοδοσίας αὐτῆς προκύψουσιν ἐλλείψεις περὶ τὴν δια-

χείρισιν αὐτοῦ, ἔπεται ὅτι μόνον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γεννᾶται τὸ πρὸς ἐγγραφὴν υποθήκης δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἐπιτρόπου· γ') τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τῆς προίκος καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς διαχειριζομένων ἐξωπροίκων ἢ δι' ἀποζημιώσιν ἐξ ὑποχρέωσης, ἣν ἀνέλαβε κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ (Νόμου περὶ υποθ. Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 868), δ') τῶν ὑπεξουσίων τέκνων ὑπὲρ τῆς διαχειριζομένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς μητρικῆς ἢ ἁλως ἀπακτηθείσης περιουσίας αὐτῶν. Εἰδικὸν δὲ τίτλον ἔχουσι α') ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τῆς κληρονομίας οἱ δανεισταὶ αὐτῆς καὶ οἱ κληροδόχοι, ἐτι δὲ οἱ συγκληρονόμοι διὰ τὰς ἐκ τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας ὑποχρεώσεις πρὸς αὐτοὺς τῶν λοιπῶν κληρονόμων (τὸ Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἐξήρσε τοὺς κληροδόχους· β') ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν οἱ ἀνεγείραντες ἢ ἐπισκευάσαντες αὐτάς ἀρχιτέκτονες, ἐργολάβοι καὶ ἐργάται διὰ τὰς ἐκ τῆς ἀνεγέρσεως ἢ ἐπισκευῆς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, ὡς καὶ οἱ χορηγήσαντες τὸ εἰς τρυφὴν ὕλκον (Ν. περὶ υποθ. 11, γ' καὶ ζ', Βασιλ. νόμου 12, Γαλλ. Κωδ. 2, 103 καὶ 'Ελλ. Κωδ. 868 ἄρθρ. 5 καὶ 6), γ') ἐπὶ τῶν ἐνυποθήκων κτημάτων ὁ ἐνυποθήκας δανειστής διὰ καθυστεροῦντας τόκους καὶ διὰ δαπάνας ἐγγραφῆς τῆς υποθήκης, ἐκδικάσεως καὶ εἰσπράξεως τοῦ ἐνυποθήκου γρῦους (Ν. περὶ υποθ. 11, η' Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 868 ἄρθρ. 7, Γαλλ. Κωδ. 2151), δ') ἐπὶ τοῦ μεταλλείου οἱ δανεισταὶ χρημάτων καταναλωθέντων εἰς εὐρεσιν αὐτοῦ καὶ ἐκτέλεισιν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν καὶ πρὸς μεταλλευσιν αὐτοῦ· ἐτι δὲ ὁ εὐρετής τοῦ μεταλλείου διὰ τὴν ὀρελλομένην αὐτῷ ἀμοιβὴν (Νόμου Χλ' τοῦ 1861 περὶ μεταλλείων ἄρθρ. 21). Κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ 'Ελλ. Κώδικος (ἄρθρ. 868 ἄρθρ. 9), ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν Γαλλ. Κώδικα (ἄρθρ. 2103 ἄρθρ. 1) καὶ τὸν 'Ιταλικόν (ἄρθρ. 1969 § 1), εἰδικὸν τί-

τὸν ἔχει καὶ ὁ πωλητὴς ἐπὶ τοῦ ἐκπαι-
θέντος ἀκινήτου διὰ τὸ τίμημα.

Ὁ τίτλος ἐκτελεῖται δι' ἐγγραφῆς,
δηλονότι καταχωρίσεως ἐν βιβλίῳ συν-
τασσομένης ὑπὸ δημοσίου λειτουργοῦ,
ὑποθηκοφύλακος κλυομένου. Ἀνάγκη
δὲ ἡ ἐγγραφή νὰ γίνῃ πρὸ τῆς εἰς εἰδι-
κὸν διάδοχον μεταβιβάσεως τοῦ ἐνυποθή-
κου κτήματος δι' ἐκποιήσεως ἢ κληρο-
δοσίας, πρὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ καὶ
πρὸ τῆς πτωχεύσεως τοῦ ὀφειλέτου. Ἐπι-
σης, ἂν οἱ κληρονόμοι δεχθῶσιν ἐξ ἀπο-
γραφῆς τὴν κληρονομίαν τοῦ θανόντος
ὀφειλέτου, δὲν δύναται ἐφεξῆς νὰ ἐγ-
γραφῇ ὑποθήκη ἐπὶ τῶν κληρονομικῶν
κτημάτων πρὸς βλάβην τῶν ὑπαρχόντων
δανειστῶν (N. περὶ ὑποθ. 65. Βαυαρ.
N. 75, Γαλλ. Κωδ. 2146 ἐδ. 2). Πρό-
δηλον δέ, ὅτι ἐν ἑλλείψει τίτλου χορη-
γούντος τὴν ὑποθήκην ἡ γανομένη τυχὸν
ἐγγραφή εἶναι παράνομος καὶ ἐξαλει-
πτέα, δύναται ἄρα νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξα-
λείψιν αὐτῆς καὶ αὐτὸς ὁ ὠφελούμενος
ἐκ τῆς ἐξαλείψεως τρίτος κάτοχος τοῦ
ἐνυποθήκου (A. II. 432 τοῦ 80).

Ἐκτείνεται δὲ ἡ ὑποθήκη ἐφ' ὅλον
τὸ ὑπέγγυον ἀκίνητον κατὰ τὰ σύνο-
λον καὶ καθ' ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτοῦ,
οὐχ ἥττον δὲ καὶ ἐπὶ τὴν προσάυξησιν
καὶ εἰς τὰ παρακολουθήματα τοῦ ἀκινή-
του, κινήτὰ ἢ ἀκινήτα (N. περὶ ὑποθ.
26 καὶ 27, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 909, Βαυαρ.
Νόμου 33 καὶ 35). Ἐτι δὲ καὶ ἐπὶ τὸ
μετὰ τοῦ κυρίου κτήματος ἐνωθὲν ἀκί-
νητον, ἂν κατὰ τὴν ἐνωσιν διετίλῃ ἐ-
λευθέρων ὑποθήκης (N. περὶ ὑποθ. 28,
Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 911, Βαυαρ. N. 35).
Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ἐνυποθήκος δανει-
στής, πυρποληθείσης τυχὸν τῆς ἐνυπο-
θήκου οἰκοδομῆς, ἡσφαλισμένης τυχα-
νούσης, δύναται νὰ πατήσῃ τὴν ἐξόφλη-
σιν τοῦ χρέους ἐκ τῆς ποσότητος, ἣν τὸ
ἡσφαλιστικὸν κατὰστῆμα ὀφείλει νὰ
δώσῃ, ἂν αὕτη δὲν κατηναλώθῃ εἰς ἀνέ-

γερσιν τῆς οἰκοδομῆς ἐντὸς ἔτους· ἄλλὰ
μέχρι τῆς παρελεύσεως τοῦ ἔτους δύνα-
ται νὰ ζητήσῃ ἀσφάλειαν δι' ἐγγυήσεως.
Δηλονότι μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς ἐνυ-
ποθήκου ἡσφαλισμένης οἰκοδομῆς δικαι-
οῦται νὰ πατήσῃ ἁμέσως μὲν παρὰ τοῦ
ὀφειλέτου ἀσφάλειαν τῆς ἀπαιτήσεως αὐ-
τοῦ δι' ἐγγυήσεως, μετὰ παρελθούσιν δ' ἐ-
νὸς ἔτους παρὰ τοῦ πυρσφελιστικοῦ κα-
ταστήματος τὴν καταβολὴν τοῦ ἡσφα-
λισθέντος ποσοῦ διὰ κατασχέσεως εἰς
χεῖρας τρίτου (N. περὶ ὑποθ. 30, Σχ.
Ἑλλ. Κωδ. 912).

Ἀσφαλίζεται δὲ διὰ τῆς ὑποθήκης ὁ
λόκληρος ἢ ἀπαιτήσις κατὰ τὰ σύνο-
λον καὶ καθ' ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτῆς.
Ἀλλὰ τὰ παρεπόμενα τῆς ἀπαιτήσεως,
οἷον τόκοι, δαπάνη δικαστικὴ καὶ δαπά-
νη τῆς ἐκτελέσεως, δὲν ἀσφαλίζονται διὰ
μόνης τῆς ἀρχικῆς ἐγγραφῆς ὑποθήκης.
Ὡς ἀνωτέρω εἰρήται, κατὰ τὸν περὶ ὑ-
ποθηκῶν νόμον οἱ μὲν τῆς ὑπερμερείας
τόκοι καὶ αἱ δαπάναι ἔχουσι τίτλον πρὸ
ἐγγραφῆς καὶ γίνονται ἐνυποθηκοί, ἐὰν
ἐγγραφῶσι καὶ ἂν ὅπου ἐγγραφῶσι. (N.
περὶ ὑποθ. 32 καὶ 11 ἀρθρ. ἡ'), οἱ δὲ νά-
μιμοι καὶ οἱ συμπερωναγμένοι τόκοι λαμ-
βάνουσι χαρακτηριστὴν ἐνυποθήκων, ἐὰν ἡ
κυρία ἀπαιτήσις ἐγγραφῇ ἀπλῶς ὡς το-
κοφόρος (N. περὶ ὑποθ. 31), τότε δὲ τὸ
ἐνυποθήκων κτῆμα ἐνέχεται εἰς τοὺς τό-
κους ταύτους δι' ὅλον τὸν καιρὸν, ἂν ἢς
ἡμέρας ἐκινήθῃ ἢ ἀγωγή εως τῆς καθ'
ἣν ἤθελε καταβληθῇ τὸ χρέος ἢ δευτῇ
γραμμάτιον πληρωτέον ἐκ τοῦ ἐκπλε-
στηρίσματος ἢ καταστῇ ἀμετάκλητος ὁ
τῆς κατατάξεως πίναξ καὶ δι' ἐν ἔτος
πρὸ τῆς ἀγωγῆς.

Σημειωτέον δὲ ἐκ τῆς ὑποθήκης πη-
γάζουσι τὰ ἐξῆς δικαιώματα καὶ ὑπο-
χρεώσεις τοῦ ὀφειλέτου. Ὁ ἐνυποθήκος
ὀφειλέτης ἔχει ἐν πρώτοις τὴν τε δια-
κατοχὴν τοῦ κτήματος καὶ τὴν χρῆσιν
καὶ ἐπικαρπίαν αὐτοῦ· ὅθεν δύναται εὖ

μόνον νά καταναλώσῃ τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νά ἐκμισθῇ εἰς ἕτερον τὸ κτῆμα, ἀλλ' εὐθύνεται ἐάν, ἐκ δόλου ἢ ἡμελείας αὐτοῦ καταστραφῇ τὸ κτῆμα ἢ ἐλαττωθῇ ἢ ἀξία καὶ καταστῇ ἐντεῦθεν ἀνεπαρκής ἢ ἐξ αὐτοῦ ἀσφάλεια (N. περὶ ὑποθ. 7, Βυζαντινοῦ νόμου 18, Γαλλ. Κωδ. 2131). Δικαιοῦται δὲ προσέτι ὁ ὀφειλέτης, ὅν διατελῇ ἰδιοκτήτης τοῦ κτήματος, νά ἐκποιήσῃ αὐτὸ (N. περὶ ὑποθηκῶν 38, Βυζαρ. N. 45 καὶ 54), καὶ διὰ νέων ὑποθηκῶν (N. περὶ ὑποθ. 33, Βυζαρ. N. 44) νά ἐπιβαρύνῃ. ('Αλλ' αἱ νέαι ὑποθήκαι κατατάσσονται προδήλως μετὰ τὴν ὑπάρχουσαν ὑποθήκην). Δικαιοῦται δὲ προσέτι νά αἰτήσῃ ἐλάττωσιν μὲν τῆς ἐνυποθήκου ἀπαιτήσεως, ὡσάκεις ἐν τῇ ἐγγραφῇ τῆς ἀπαιτήσεως ὥρισεν ὁ δανειστής ποσότητα ἀνωτέραν τῆς ἀληθοῦς, ὅπερ δύναται νά συμβῇ ἐπὶ τῶν ὑποθηκικῶν τίτλων, τῶν μὴ ἐχόντων ὥρισμένην τὴν ποσότητα τῆς ἀπαιτήσεως, (οἷοι συνήθως εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ νόμου καὶ ἐκ τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως). (N. περὶ ὑποθ. 17, Βυζαρ. N. 19, Γαλλ. Κωδ. 2163 καὶ 2164), περιορισμὸν δὲ τοῦ τῆς ὑποθήκης ἀντικειμένου, ὡσάκεις ὁ δανειστής (ὁ δυνάμει ἐπίσης νομίμου ἢ ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως ὑποθηκικοῦ τίτλου δικαιοῦμενος νά ἐγγράψῃ ὑποθήκην) ἐνέγραψεν ὑποθήκην ἐπὶ πλειόνων τοῦ πρέποντος κτημάτων, ἐν ᾧ ἴσκει πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἐγγραφὴ ἐπὶ ὀλιγωτέρων. Σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (N. περὶ ὑποθ. 18, Βυζαντινοῦ νόμου 11, Γαλλ. 2161 καὶ 2162) ἀρκούσα λογίζεται ἡ ἐγγραφή, ὅταν ἡ ἀξία τοῦ ἐγγεγραμμένου κτήματος ἢ τῶν ἐγγεγραμμένων κτημάτων ὑπερβαίνει κατὰ ἕν τρίτον τὴν ποσότητα τῆς ἀπαιτήσεως. 'Αλλ' ὀφείλει ὁ ὀφειλέτης νά διατηρῇ ἡτταλισμένον τὸ ἐνυποθήκον κτῆμα, ἐάν κατὰ τὴν ὑποθήκην ἦν ἡτταλισμένον,

ἄλλως δικαιοῦται ὁ δανειστής νά ἀπαίτησῃ τὴν καταβολὴν τοῦ χρέους, καίπερ μὴ ληξιπροθέσμου (N. περὶ ὑποθ. 30).

Ὁ δὲ δανειστής πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἡτταλισμένης δι' ὑποθήκης ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἔχει δύο ἀγωγὰς, τὴν προσωπικὴν, ἐγειρομένην κατὰ τοῦ ἐκ τῆς ἐνοχικῆς σχέσεως ὀφειλέτου, καὶ τὴν πραγματικὴν, ἀρμόζουσαν κατὰ τοῦ ἐκ τῆς ὑποθήκης ὀφειλέτου, δὲν ἀποκλείει δ' ἡ ἀσκῆσις τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς τὴν τῆς πραγματικῆς (N. περὶ ὑποθ. 34, N. Βυζαντινοῦ 19). 'Επειδὴ δ' ἐνδεχόμενον νά ἔχωσιν ἀντικείμενον αἱ ἀγωγαὶ αὐται διάφορον ποσότητα (διότι τῆς πραγματικῆς ἀγωγῆς ποσότης εἶναι μόνον ἡ ἐγγεγραμμένη), ἐπεται, ὅτι, ἐάν διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς πραγματικῆς ἀγωγῆς δειξοφληθῇ ὁλόκληρος ἡ ἀπαίτησις, ἐγείρεται ἡ προσωπικὴ ἀγωγή (N. περὶ ὑποθηκῶν 36, Βυζαντινοῦ νόμου 51 καὶ 65). Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ πραγματικὴ ἀγωγή, καλουμένη εἰδικώτερον καὶ ὑποθηκικὴ (hypothecaria), ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ χρέους ἐπὶ τοῦ τιμήματος τῆς ἐνυποθήκου περιουσίας, ἀσκείται συνήθως δι' ἐπιταγῆς, πρὸς πληρωμὴν ἢ δι' ἀναγγελίας.

Σημειωτέον ὅτι συνήθως μὲν εἶναι ἰδιοκτήτης τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος ὁ ὀφειλέτης, ἀλλ' οὐχ ἥττον συμβαίνει νά ἦναι πολλάκις ἕτερός τις, εἴτε διότι περεχώρησε τὴν ὑποθήκην μὴ ὀφειλέτῃ, εἴτε διότι ἐγένετο κύριος αὐτοῦ μετὰ τὴν ὑποθήκευσιν αὐτοῦ. Κατὰ τοῦ ἰδιοκτήτου τούτου, ὅστις καλεῖται τρίτος σχετικῶς πρὸς τὸν ὀφειλέτην τῆς ἡτταλισμένης ποσότητος καὶ πρὸς τὸν ἐνυποθήκον δανειστήν, ἀρμίζει μόνον ἡ πραγματικὴ ἢ ὑποθηκικὴ ἀγωγή, δι' ἣς ὑποχρεοῦται εἰς ἐξόφλησιν τῆς ἐνυποθήκου ἀπαιτήσεως μέχρι τῆς ἀξίας ἀπλῶς τοῦ κτήματος, οὐχὶ καὶ ἐπέκεινα αὐτοῦ, ὀφείλων ἢ νά ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος ἢ

νά παραχωρήσῃ τὸ κτῆμα πρὸς ἐξόφλησιν αὐτοῦ, ὑποκαθιστάμενος ὁμοῦ ἐξ ἄλλου ὑπέναντι τοῦ ἐφειλέτου εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ οὕτως ἱκανοποιηθέντος δανειστοῦ (N. περί ὑποθ. 40 καὶ 42). Εἰδύνηται δ' ὁ τρίτος καὶ διὰ τὴν ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας αὐτοῦ ἐπελθοῦσαν ὑποτίμησιν τοῦ κτήματος (N. περί ὑποθ. 43, Γαλλ. Κωδ. 2175). Ἀλλ' ἔχει δικαίωμα αἰτήσεως, ἐὰν ἡ ὑποθήκη ἐδόθη πρὸς ἁσφάλειαν ἐγγυήσεως αὐτοῦ (N. περί ὑποθ. 41, Βουαρικῶν 57). Ἀρκεῖται δὲ καὶ ἡ κατὰ τοῦ τρίτου ἀγωγή τοῦ δανειστοῦ δι' ἐπιταγῆς καὶ τίθεται εἰς ἐκτέλεσιν διὰ τοῦ πλειστηριασμοῦ τοῦ κτήματος, ἐὰν ἐκουσίως δὲν καταβληθῇ ἐν τῇ νομίμῃ προθεσίμῃ τὸ ἕτερον τῶν ὀφλημάτων, δὲν καταβληθῇ δηλ. αὐτὸ τὸ χρέος ἢ δὲν παραχωρηθῇ τὸ κτῆμα πρὸς ἐξόφλησιν αὐτοῦ.

Ὅντων ἐγγεγραμμένων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κτήματος πολλῶν ὑποθηκῶν, ἡ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγγραφῆς προτέρα ὑποθήκη προηγείται τῶν μετ' αὐτὴν (N. περί ὑποθ. 44, N. Βουαρικῶν 59), Γαλλ. Κωδ. 2184). Ἀλλὰ λογίζονται σύγχρονοι καὶ ἰσοδύναμοι αἱ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγγεγραμμέναι ὑποθήκαι (οἷαν. ὅποτε θέσιν καὶ ἂν ἔχωσιν ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν), πλὴν ἐν ρητῇ συγχωνία μεταξὺ τῶν δανειστῶν (εὐνόητον δὲ ὅτι καὶ μεταξὺ τοῦ παραχωροῦντος τὴν ὑποθήκην ἐφειλέτου καὶ τοῦ προτιμωμένου δανειστοῦ) ὁδὸς προτιμῆσιν τινος ἐξ αὐτῶν (N. περί ὑποθ. ἀρθρ. 20 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 4^α, Βουαρ. νόμου ἀρθρ. 23 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 60). Κατ' ἐξαιρέσιν ὁμοῦ, ἐὰν εἰσαχθῶσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῶν ὑποθηκῶν ἐν μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοσαῦται αἰτήσεις περὶ ἐγγραφῆς ὑποθήκης, ὥστε ὁ ὑποθηκοφύλαξ δὲν ἠδυνήθη διὰ τὴν πληθύν αὐτῶν νὰ καταχωρίσῃ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν πάσας, αἱ μὴ καταχωρισθεῖσαι ὑ-

ποθῆκαι θεωροῦνται ἔχουσαι τὴν τάξιν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ οὐχὶ τῆς ἐγγραφῆς (N. περί ὑποθ. ἀρθρ. 73). Σημειωτέον ὅτι τοῦ ὑποθηκικοῦ τίτλου ὄντος ἰσχυροῦ, εἴτε ὑπὸ αἵρεσιν ἢ προθεσίμῃν παραχωρουμένης τῆς ὑποθήκης, εἴτε ὑπὲρ ἀπαιτήσεως μελλούσης ἢ ἀπὸ αἰρέσεως ἢ προθεσίμῃς ἐξαρμομένης, τὸ ὑποθηκικὸν δικαίωμα ἄρχεται ἀείποτε ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς (N. περί ὑποθ. 16, 20 καὶ 41). Κατὰ τὰνωτέρω ὑπάρχουσι τοσαῦται τάξεις τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κτήματος ἐγγεγραμμένων ὑποθηκῶν, ὅσαι τῶν πολλῶν ἐγγραφῶν αἰχρονολογίαι. Διὰ τὸ τίμημα τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος διανέμεται, ἱκανοποιουμένων ἁλληλοδιαδόχως δανειστῶν ἐκάστης τάξεως, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν (N. περί ὑποθηκῶν 48), τὴν κενωθείσαν δὲ τάξιν τινος καταλαμβάνουσιν οἱ δανεισταὶ τῆς ἀμέσως ἐπομένης (N. περί ὑποθ. 81) ἄλλὰ καὶ τὴν μὴ κενωθείσαν δικαιοῦται νὰ καταλάβῃ ἕκαστος δανειστής, ἱκανοποιῶν τὸν κατέχοντα αὐτήν.

Ἡ ὑποθήκη ἀποσβέννεται διὰ τῆς ἀποσβέσεως τῆς ἀπαιτήσεως, διὰ τῆς ἐξαφάνισως τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος, διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ δανειστοῦ, διὰ τῆς καταβολῆς τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ κατὰ τὸ ἀρθρ. 997 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου, δι' ὃν παρεχωρήθη ἡ ὑποθήκη καὶ διὰ τῆς παραγραφῆς (Nόμου περί ὑποθ. ἀρθρ. 50 καὶ ἐπομ. Σχ. Γαλλ. Κωδ. 929 καὶ ἐπ.). Εἰς αἰφύρεται δὲ ἡ ὑποθήκη (δηλονότι διαγράφεται ἡ ἐγγραφὴ τῆς ὑποθήκης) οὐχὶ μόνον διὰ τινὰ τῶν ἀνωτέρω ἀποσβεστικῶν τῆς ὑποθήκης αἰτιῶν, ἀλλὰ καὶ διότι 1) ἡ ἀπαίτησις, δι' ἣν ἐχορηγήθη ὁ ὑποθηκικὸς τίτλος, εἶναι τυχρὸν ἀπαίτησις καθ' ἑαυτὴν ἀνίσχυρος νομικῶς, μὴ ἔχουσα ὑπὲρ ἑαυτῆς ἐνδίκον βοήθημα, 2) τὸ ὑποθηκευθὲν εἶναι τυχρὸν πρᾶγμα

ἐκτὸς συναλλαγῆς ἢ μέρος αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐξαιρεθῇ τῆς ἐγγραφῆς (N. περὶ ὑποθ. 18), 3), ἢ ὁ ὑποθηκικός τίτλος δὲν φέρει ὅσα ὁ νόμος ἀπαιτεῖ προσόντα ἢ ἐλλείπει ὁλοτελῶς (N. περὶ ὑποθ. 79 § 2 καὶ 3), 4) ἐν τῇ ἐγγραφῇ ὑπάρχουσιν ἀκυρότητες ἐνεκα τῆς πλημμελοῦς περιγραφῆς τοῦ δανειστοῦ, τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος, τοῦ ἀχρονολογήτου τῆς ἐγγραφῆς ἢ τῆς ἐλλείψεως προσδιορισμοῦ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀπαιτήσεως (N. περὶ ὑποθ. 79 § 4 καὶ 80). Ἐξαιλεῖται δ' ἡ ὑποθήκη ἢ συναίνεσι τῶν ἔχοντων ἀντίθετον συμφέρον (ἤτοι τοῦ ἐνυποθήκου δανειστοῦ ἢ τῶν δικαιοδόχων αὐτοῦ) διὰ δημοσίου ἐγγράφου, ἢ διὰ τινά τῶν ἀνωτέρω αἰτιῶν θυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως τελεσιδικίου, προκαλουμένης δι' ὁγώγησιν ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος ἄνωπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου (ἤτοι τοῦ τῆς τοποθεσίας τοῦ ἀκινήτου, ἢ, ἂν ἡ περὶ ἐξαλείψεως ὁγώγῃ εἰσάχεται παρεμπιπτόντως ἢ ἔχῃ συνάφειαν πρὸς ἄλλην ἐκκρεμῇ δίκην, τοῦ τῆς δίκης τούτης δικαστηρίου) (N. περὶ ὑποθ. 7^α Γαλλ. Κωδ. 2159 καὶ 2156).

Σημειωτέον ὅτι τὴν ἐγγραφὴν ὑποθήκης ἐνεργεῖ ὁ ὑποθηκοφύλαξ κατ' αἰτησιν ἐγγραφον ἢ προφορικὴν τοῦ ἐνδιαφεμένου (περισταχένου αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου) δανειστοῦ ἢ ἐγγυητοῦ ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀφειλέτου ἢ ἐπιτρόπου ἢ παρעπιτρόπου ἢ συγγενικοῦ συμβουλίου (Νόμου περὶ ὑποθ. ἄρθρ. 61). Παραδίδονται δὲ πρὸς τοῦτο τῷ ὑποθηκοφύλακι 1) τὰ δικαιολογητικὰ τῆς αἰτήσεως ἐγγράφα, ἤτοι ἐπὶ μὲν τῶν ἐκ συμβολαίου ἢ δικαστικῆς ἀποφάσεως τίτλων αὐτοὶ αἱ τίτλοι (N. περὶ ὑποθ. 67), ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ τοῦ νόμου τὰ ἐμφαινόντα τὸ χρέος ἐγγράφα (Νόμου περὶ ὑποθ. 69), δηλονότι ἐπὶ μὲν καθυστερούντων φόρων ἐγγραφον τῆς ἐπικραταύσης ἀρχῆς,

ἐπὶ δὲ λογοδοσίας ἐκ διαχειρίσεως π. ρ. οὐσίας νομικῶν μὲν προσώπων ἐγγραφον τῆς ἐπιτηρούσης τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἀρχῆς, τῶν ὑπὸ ἐπιτροπείαν δὲ διατελούντων μαρτυρικὸν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (N. περὶ ὑποθ. ἄρθρ. 67 ἀ. 10. 3) ἢ τῆς δικαιουμένης νὰ ἀπαιτήσῃ λογοδοσίαν ἀρχῆς (Ὅργ. τῶν Δικ. 102. Πολ. Δικον 492), ἐπὶ δὲ τῶν νομίμων τίτλων τῆς μὲν γυναικός, τὸ προικοσύμφωνον καὶ λοιπὰ ἐγγράφα ὀηλωτικὰ τῆς ὑπὸ τοῦ συζύγου διοικήσεως τῶν ἐξωπροίκων ἢ τῆς ἐντολῆς, τῶν δὲ κληροδόχων, ἢ διαθήκη κλπ. 2) δὲ δύο περιλήψεις, συντάσσόμεναι καὶ ὑπογραφόμεναι ὑπὸ τοῦ αἰτούντος τὴν ἐγγραφὴν, (ὧν τὴν μίαν κρατεῖ ὁ ὑποθηκοφύλαξ, τὴν δὲ λαμβάνει ὁ αἰτών), αἰτίνας ὀρίζουσιν ἀκριβῶς τὸ εἰς ὑποθήκην παραχωρούμενον ἀκίνητον ἢ πραγματικὸν δικαίωμα (δηλονότι τὴν θέσιν καὶ τὸ εἶδος τοῦ κτήματος), τὴν ἀπαιτήσιν δι' ἣν παραχωρεῖται (ἢ τοι τὸ ποσὸν αὐτῆς κατὰ τε κεφάλαιον καὶ τόκους καὶ τὸν χρόνον τῆς καταβολῆς), τὸ εἶδος καὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ τίτλου, τὸν δανειστὴν καὶ τὸν ὀφειλέτην, (ἤτοι τὸ ὀνοματεπώνυμον, τὴν κατοικίαν καὶ τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν πρὸς εὐλόγησιν αὐτῶν διάκρισιν ἀπὸ ἄλλων), ἀπαιτεῖται δὲ ταῦτα πάντα νὰ ἀναφέρονται καὶ ἐν τῇ ἐγγραφῇ τῆς ὑποθήκης. Κατὰ ταῦτα ὁσάκις δὲν ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐγγραφῆς τῆς ὑποθήκης περιγραφὴ τοῦ κτήματος, αἴρουντα πᾶσαν περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος ἀμφισβήτησιν, ἡ ἐγγραφὴ εἶναι ἀκυρὰ δὲν ἐπιτρέπεται δὲ ἀναπληρωθῇ τῆς ἐγγραφῆς ἢ ἀνακρίβεια δι' ἄλλων ἀναστρεφτέων τῆς ἐγγραφῆς μέσων καὶ γεγονότων (Α. Π. 263 τοῦ 60, 91 τοῦ 61, 238 τοῦ 64). Ὅθεν μόνον, ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν τῇ ἐγγραφῇ παντελὴς ἑλλείψις περιγραφῆς τοῦ εἴδους καὶ τῆς θέσεως τοῦ ἐνυποθήκου ἢ ἀκριβεία ταιαύτη, ὥστ'

δὲν δύναται νὰ γνωσθῇ ἀποχρώντως ἡ ταυτότης τοῦ κτήματος, εἶναι ἄκυρος ἡ ἔγγραφη (Α. Π. 237 τοῦ 79), 319 τοῦ 83). Ἄλλ' εἶναι ἄκυρος κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 178 τοῦ 73, ἐὰν χαρακτηρίζεται ἡ σταφιδάμπελος ὡς ἄγρος. Οὐδεμίαν ἀκυρότητα φέρει ἐπίσης εἰς τὴν ἔγγραφὴν καὶ ἡ παράλειψις τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου, πλὴν ἐὰν ἐκ τούτου γεννᾶται ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος (Α. Π. 243 τοῦ 59, 173 τοῦ 66). Οὐδεμίαν ἐπίσης ἀκυρότητα ἡ ἔλλειψις λεπτομεροῦς προσδιορισμοῦ τῶν κατὰ τὸν τίτλον, ὡς ἂν μνημονεύεται τὸ εἶδος αὐτοῦ κατὰ τρόπον προφυλάσσοντα ἀπὸ παραπλάνησεως πάντα δανειστὴν ἢ ἀγοραστὴν (Α. Π. 208 τοῦ 88). Σημειωτέον ὅτι ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀρθρῶν 1, 8 καὶ 80 τοῦ περὶ ὑποθήκων νόμου καὶ 12 τοῦ σχετικοῦ διατάγματος προκύπτει ὅτι ἡ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἔγγραφῇ ταυτότης τοῦ ὀνόματος τοῦ χρεώστου καὶ τοῦ πιστωτοῦ δύναται νάναπληρώσῃ μόνον τοῦ ὀφειλέτου τὸν χαρακτηρισμὸν καὶ τοῦ κτήματος τὴν περιγραφὴν, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ πιστωτοῦ τὴν σημείωσιν, οὗ τὸ ὄνομα προσήκον νὰ περιλαμβάνηται ἐν πάσῃ ἔγγραφῃ, καὶ ὅταν ἦναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ἐν τῇ πρώτῃ, καθισταμένης ἄλλως ἄκυρου τῆς υποθήκης διὰ τὸ ἄκυρον τῆς ἔγγραφης (Α. Π. 347 τοῦ 80).

Λαμβάνει δὲ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθήκων ἴδιον χῶρον εἴτε μερίδα πᾶν ἀκίνητον καὶ πᾶν ἐπὶ ἀκινήτου δεκτικὸν ὑποθήκης πραγματικὸν δικαίωμα, ἐν τῇ περιφέρειᾳ τοῦ ὁμωνύμου δήμου κείμενον, εἴτε ὁλόκληρον εἴτε κατὰ τὸ μεῖζον αὐτοῦ μέρος. Ὁ χῶρος δὲ οὗτος καλεῖται *φύλλον* καὶ ὀφείλουσιν ἐν αὐτῷ νὰ καταχωρίζωνται μόναι ἀλλὰ πᾶσαι ἐπὶ τοῦ ἀκινήτου αἱ ἔγγραφαι ἢ προσημειώσεις ὑποθήκης (ἴδε λέξις Προσημειώσεις) καὶ αἱ

ἐξαλείψεις αὐτῶν, ὅτι δὲ τροπολογητικαὶ τινες σημειώσεις τῶν ἔγγραφων ἢ προσημειώσεις. Δικαιοῦται δὲ ὁ ὑποθηκοφύλαξ νὰ ἐξετάζῃ τὸ βᾶσιμον ἢ μὴ βᾶσιμον τῶν ὑποβαλλομένων αὐτῷ αἰτήσεων καὶ νὰ ἀποφαίνεται περὶ παραδοχῆς ἢ ἀπορρίψεως αὐτῶν.

Περιέχει δ' ἡ ἔγγραφη ὅτι καὶ ἡ περιλήψις, διὸ καὶ συνήθως ἀποτελεῖ ἀπλὴν ἀντιγραφὴν τῆς περιλήψεως. Ἄλλ' ἐν τῇ ἔγγραφῃ ἐπιτρέπεται ἡ διόρθωσις τῶν παραδρομῶν ἢ συμπληρώσεις τῶν παραλείψεων διὰ τροποποιήσεων, καταχωριζομένων ὡς σημειώσεων ἐν τῇ τετάρτῃ τοῦ φύλλου στήλῃ. *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Υποθήκη πλοίων. Διὰ τοῦ ΑΩΕΒ' νόμου τῆς 12 Ἰουλίου 1890 περὶ ὑποθήκης πλοίων καθιεροῦνται καὶ παρ' ἡμῶν τὸ σύστημα τῆς λεγομένης *ναυτικῆς ἢ θαλασσίας ὑποθήκης*, καθ' ἣ τὰ πλοῖα καὶ περὶ κινήτᾳ ὑποθηκεύονται χάριν δανείου, ὡς τὰ ἀκίνητα πρὸς ἃ ἐξομοιοῦνται ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἔκδοσιν.

Τὸ ναυτικὸν δάνειον χρησιμεύει ἀποκλειστικῶς ὡς τὰς ναυτικὰς ἐπιχειρήσεις, ὡς διελάβομεν προηγουμένως περὶ αὐτοῦ, ἐνῷ διὰ τῆς ναυτικῆς ὑποθήκης ὁ πλοιοκτῆτης προμηθεύεται χρηματικὰ κεφάλαια διατιθέμενα εἰς οἰαδήποτε αὐτοῦ ἀνάγκας ἢ ἐπιχειρήσεις.

Ὁ αὐτὸς νόμος, καταργῶν τὰς περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποίησης τῶν πλοίων διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 201—207, ἀντικαθιστᾷ δι' ἑτέραν προσιδαιούσων εἰς τὸ σύστημα τῆς ναυτικῆς ὑποθήκης καὶ παρεμφερῶν πρὸς τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποίησης τῶν ἀκινήτων.

Τοῦ εἰρημένου νόμου ἡ ἰσχὺς κατὰ τὸ 34 ἀρθρον αὐτοῦ ἀρχεται ἀπ' ἧς ἐθελέν ὀρίσῃ Β. διάταγμα. Δὲν ἐξεδόθη δὲ μέχρι τοῦδε τοιοῦτον διάταγμα, εἰ καὶ παρῆλθον ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου τοσαῦτα ἔτη.

Ειδική περί τοῦ νόμου τούτου μελέτη ἐφιλοπονήθη ὑπὸ Π. Ι. Χρυσανθοπούλου δημοσιευθεῖσα τῷ 1894. Ἐν τῇ μελέτῃ ἀναλύονται διὰ μακρῶν αἱ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον τοῦ εἰρημένου νόμου καὶ καταδείκνυται τὸ πλημμελὲς αὐτῶν ὑπὸ πολλὰς ἐπὶψεις. Τὸ κείμενον τοῦ νόμου τούτου ὅρα εἰς τὸ τρίτον Συμπλήρωμα τῶν δικαστικῶν νόμων Φλογαῖτου σελ. 250 καὶ ἐφεξῆς.

Π. Χρυσανθόπουλος

Ὑποκατάστασις (substitutio) καλεῖται ἡ ἐγκατάστασις δευτέρου, τρίτου, τέταρτου καὶ ἐφεξῆς κληρονόμου ἐν ἑλλείψει τοῦ πρώτου (N. 1, 56 καὶ 43 § 2 Πανδ. (28. 6), N. 2 § 3 Πανδ. (37. 4). Ἐὰν ὁ διαθέτης ὑποκαταστήσῃ πολλοὺς, τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, ὁ ὑποκατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐτέρου ὑποκατασταθέντος θεωρεῖται ὑποκατάστατος καὶ τοῦ ἐγκατασταθέντος. "Ὅθεν, ἐὰν ὁ διαθέτης εἴπῃ «ὁ Πέτρος ἔστω κληρονόμος μου, μετὰ τοῦτον ὁ Παῦλος, μετὰ τοῦτον ὁ Γάιος», ἀποθάνῃ, δ' ὁ Παῦλος καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Πέτρος, ὁ Γάιος ὑπεισέρχεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ Πέτρου, εἰ καὶ ρητῶς δὲ ὑποκατέστη εἰμὴ ἀντὶ τοῦ Παύλου» (N. 27 καὶ 41 Πανδ. (28. 6), § 3 Εἰσηγ. (2.14)).

Διαστέλλονται δ' αἱ ὑποκαταστάσεις ὑπὸ τοῦ Ρωμαϊκοῦ νόμου εἰς κοινήν (substitutionem vulgarem), ἥτις εἶναι ἡ κυρίως ὑποκατάστασις, εἰς ὀφθαλμικήν, εἰς οἰονεὶ ὀφθαλμικήν, ἥτις καλεῖται καὶ παραδειγματική (exemplaria) ἢ τοποικιακή, καὶ εἰς στρατιωτικήν. Καὶ ἡ μὲν κοινή εἶναι ἡ ὑποκατάστασις, δι' ἣς καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν ὁ ὑποκατάστατος, ἐὰν ὁ ἐγκατάστατος δὲν θελήσῃ ἢ δὲν δύνηθ' ἢ ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2.15), N. 1 § 1 καὶ 44 Πανδ. (28. 6) καὶ N. 3 Κωδ. (6. 24). Δύναται δὲ νὰ ὑποκατασταθῇ εἰς ἀντὶ πολλῶν καὶ τὰν ἀπάλιν καὶ ἀνὰ ἕνα

ἀντὶ ἐκάστου τῶν κληρονόμων, ἢ νὰ ὑποκατασταθῶσιν οἱ κληρονόμοι ὁμοεικῶς (ὅτε ἡ ὑποκατάστασις καὶ καλεῖται ὁμοεικῶς) (N. 36 § 1 καὶ N. 4 § 1 Πανδ. (28. 6), § 1 Εἰσηγ. (2.15)). Θεωροῦνται δ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ συγκληρονόμοι ὑποκατάστατοι, ἕκαστος κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς μερίδος εἰς ἣν ὑποκατέστη (42 Εἰσηγ. (2.15)). Ἡ δὲ ὀφθαλμικὴ ὑποκατάστασις εἶναι ἡ ἀντὶ τοῦ ἀνέχου τέκνου ἐγκατάστασις κληρονόμου, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ πατρικοῦ ἀνιόντος (N. 2 ἐν ἀρχῇ, N. 7, 41 καὶ 31 § 2 Πανδ. (28. 6), N. 8 Κωδ. (6. 26). Τῶν ἀνέχων μὴ δυναμένων νὰ συντάσσῃ διαθήκην κατὰ τὸν Ρωμαϊκὸν νόμον (§ 1 Εἰσηγ. (2.12), N. 5 καὶ 19 (82.1), N. 4 Κωδ. (6. 26), ἐπετράπη εἰς τοὺς ἀνιόντας αὐτῶν νὰ διαθεῶσιν ἀντὶ αὐτῶν καὶ τῶν κατιόντων αὐτῶν, τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν διατελούντων, ὅπως προλαμβάνηται ἡ δυσφήμησις αὐτῶν ἀπονησκότων ἀνευ κληρονόμων. "Ὅθεν ἡ ὀφθαλμικὴ ὑποκατάστασις ἐπιτρέπεται εἰς μόνους τοὺς ἔχοντας πατρικὴν ἐξουσίαν. Ἀρα ἡ μήτηρ καὶ οἱ πρὸς μητρός ἀνιόντες δὲν δύναται νὰ ὑποκαταστήσωσι κληρονόμον εἰς ὀφθαλμὸν (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2.15)). Τοῦναντίον ὁ θετὸς πατὴρ δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ὀφθαλμικῶς ὑποκατάστασιν εἰς τὸ εἰσποιηθὲν τέκνον οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸ τέταρτον τῶν πραγμάτων (ὅπερ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἀντωνίου Πίου ὀφείλεται εἰς τοὺς εἰσποιηθέντας ἀνέχους), ἀλλ' ὡς πρὸς πάντα τὰλλα πράγματα, ὅ τυχὸν ὁ πατὴρ ἤθελε καταλίπει εἰς αὐτὸ (N. 10 § 6 Πανδ. (28. 6)· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἴδια τοῦ εἰσποιηθέντος πράγματα, ὃ ἀνέχουσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, θανόντος ἀνέχου (N. 22 § 1 Πανδ. (1. 7)).—Χωρεῖ δ' ὑποκατάστασις ὀφθαλμικὴ καὶ ὁσάκις ἐπ' ἡλθεν ἀποκλήρωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ, διότι ἡ ἀποκλήρωσις δὲν λύει τὸν δεσμὸν τῆς πατρικῆς

ἔξουσας (§ 4 Εἰσηγ. (2.15). N 1 § ποτελευταία καὶ N. 10 § 5 Πανδ. (28. 6) ἐν συνδ. πρὸς N. 20 Πανδ. (37.4). Χωρεῖ δ' ὑποκατάστασις οὐ μόνον εἰς τὰ τέκνα, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα κατιόντα, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ὁ ὑποκατάστατος δὲν μεταπίπτῃ ἐν ἡλικίᾳ τοῦ διαθέτου εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου. "Ὅθεν, ἐὰν ὁ ὑποκατάστατος ἔχῃ πατέρα ζῶντα, ὑποκατάστασις χωρεῖ μόνον, ἐὰν οὗτος προαποθῇ τοῦ διαθέτου, διότι, ὑποχρεωτικῆς αὐτῆς δυνάμει τοῦ "Ιουλίου καὶ Βελεῖου νόμου (29 § 11 καὶ 12 Πανδ. (28.2) τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κατιόντων, ἡ τῆς ἀπεκλήσεως αὐτῶν, ἔπεται ὅτι δύναται νὰ χωρήσῃ καὶ ὑποκατάστασις αὐτῶν, εἴτε ἐγκαταστατέων, εἴτε ἀποκληρουμένων (N. 2 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (28.6). Δὲν χωρεῖ ὅμως ὑποκατάστασις ἀποσιωπηθέντος τοῦ τέκνου, διότι τὰ ἀποσιωπηθέντα τέκνα, ἔκφυγον τὴν διαθήκην, συνακουροῦσι καὶ τὴν ὁρφανικὴν ὑποκατάστασιν (§ 5 Εἰσηγ. (2.15), N 2 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (28.6). Ἀλλ' ἂν τὰ τέκνα ἀποσιωπηθῶσιν εἰς πρῶτον βαθμὸν καὶ ἀποκληρωθῶσιν εἰς δεύτερον, τῆς εἰς πρῶτον βαθμὸν ὑποκαταστάσεως οὗτης ἀνισχύρου, ἔχει κύρος ἡ εἰς δεύτερον βαθμὸν ὑποκατάστασις εἰς τέκνον ἀποκληρωθέν. "Εὰν λ. χ. ὁ Λούκιος, ἔχῃ τέκνα ὑπερζύσια, ἐγκαταστήσῃ κληρονόμον τὴν σύζυγον αὐτοῦ, εἰς αὐτὴν δὲ ὑποκαταστήσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ, τὰ τέκνα λογίζονται κληρονόμοι, μὴ ἰσχυροῦσης τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς συζύγου, ἅτε τῶν τέκνων ἀκροῦντων τὴν διαθήκην οὐχὶ δολοχερῶς, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸν πρῶτον τῆς ἐγκαταστάσεως βαθμὸν, εἰς ὃν ἀποσιωπήθησαν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ διαθέτης ὑποκατέστησεν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἄλλον τινά, τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ ἀπεκλήρωσεν εἰς τὸν δεύτερον τοῦτον βαθμὸν τῆς ὑποκαταστάσεως καὶ εἰς τὸ ἀποκληρωθέντα ταῦτα τέκνα ὑποκατέστησεν τινά,

τότε ἡ εἰς πρῶτον βαθμὸν ὑποκατάστασις εἶναι ἄκυρος, ἰσχύει δ' ὁ δεύτερος βαθμὸς καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀρχεται ἡ διαθήκη ἔχουσα κύρος, ὅθεν καὶ ἡ ὑποκατάστασις (N 43 § 2 Πανδ. (28. 6) ἐν συνδ. πρὸς N 3 § 2 Πανδ. (28. 2) "Ὁ κανὼν διὸς οὗτος δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰ ὀψιγونا τέκνα, ἀποσιωπώμενα εἰς πρῶτον βαθμὸν καὶ ἀποκληρωμένα εἰς δεύτερον, διότι ταῦτα διαροηγνύουσι τὴν διαθήκην ἐλόκληρον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις πίπτει (N 5 ἐν τέλει Πανδ. (28. 3). — Διατελλέται δ' ἡ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις εἰς ρητὴν καὶ εἰς σιωπηράν. "Ὅταντις ἀνιών τις, προσνοῶν τὴν ἐνδεχομένην περίπτωσιν τοῦ θανάτου τοῦ κατιόντος αὐτοῦ ἐν ἀνθρώπῳ, καλεῖ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἄλλον τινά, καλεῖται ἡ τοιαύτη ὑποκατάστασις ρητὴ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις. "Οσάντις δὲ προβλέπει ὅτι ὁ κατιὼν αὐτοῦ δὲν θέλει διαδεχθῇ αὐτόν, ὡς μὴ δυνάμενος ἢ μὴ βουλόμενος, ἡ τοιαύτη ὑποκατάστασις καλεῖται σιωπηρὰ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις, ἐκτεννομένη καὶ εἰς τὴν παρίστασιν, καθ' ἣν διαδεχθῇ μὲν αὐτὸς τὸν ἀνιόντα ἀλλ' ἀποθνήσκοντος. "Ἡ ἐπίστασις αὕτη λέγεται ἐπίσης ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις σιωπηρὰ, περιεχομένη εἰς τὴν ρητὴν κεινὴν ὑποκατάστασιν (N. 2 § 2 πρὸς τὴν N. 4 Πανδ. (28. 6) N. 4 Κωδ. (6. 26).

"Ἡ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις κατὰ μὲν τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους ἀποτελεῖ μίαν μόνην διαθήκην, κατὰ δὲ τοὺς ἐσωτερικοὺς εἶναι διττὴ διαθήκη, διότι ὁ ἀνιών, διατίθει πρῶτον τὴν ἰδίαν κληρονομίαν, διατίθει αὖτε τὴν τοῦ κατιόντος. Τὸ ἐναντίον δὲν ἐπιτρέπεται. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ὑποκατάστατος κληρονόμος διαδέχεται τὸν διαθέτην καθ' ὅλα τὰ ἀπὸ τοῦ διαθέτου προερχόμενα πράγματα, οὐχ ἥττον δὲ καὶ τὰ εἰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου ἀποσπόμενα καὶ τοῦτο ἵνα μὴ θω-

ρηθῇ ὡς ἀποθανόντων ἐν μέρει ἐνδιάθετος καὶ ἐν μέρει ἀδιάθετος (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2.15), Ν. 15 § 5 Πανδ. (2.6), Ν. 7 Πανδ. (50.17), § 5 Εἰσηγ. (2.14). Δὲν δύναται δ' ὁ ὑποκατάστατος νὰ χωρίσῃ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀνέχου τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τὴν μὲν ν' ἀποδεχθῇ, τὴν δὲ ν' ἀποποιηθῇ, διότι θεωρεῖται ὡς μία καὶ ἡ αὐτὴ (Ν. 10 § 2 καὶ 3 Πανδ. (28.6), Ν. 59 Πανδ. (29.2), Ν. 28 Πανδ. (42.5).—Παύει δ' ἡ ὑποκατάστασις, ἐὰν ὁ ἀνήχου παύσῃ διατελῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαθέτου, ἐνῷ αὐτὸς ἔτι ζῇ (Ν. 2 ἐν ἀρχῇ, Ν. 41 § 2 Πανδ. (28.6). Ὡσαύτως δ' ἐὰν ἡ διαθήκη ᾖ ἀκυρὸς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐὰν ᾖ διαρρηκτέα, ὅτε ἡ διαθήκη οἰατηρεῖται καθ' ἑλὰ αὐτῆς τὰ μέρη, πλὴν τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ κληρονόμου (Νεμρὸς 115 κεφ. 3 ἐν τέλει). Ὡσαύτως ἐὰν ὁ ἐγκατάστατος κληρονόμος καταστῇ ἔφηβος (ἐν ἀρχῇ καὶ § 8 Εἰσηγ. (2.15), Ν. 14 Πανδ. (28.6)).

Οἰονεὶ ὀργανικὴ ἢ παραδειγματικὴ καλεῖται ἡ ὑποκατάστασις, δι' ἧς καλοῦσιν οἱ γονεῖς καὶ λοιποὶ ἀνιόντες (εἴτε ἐκ πατρὸς εἴτε ἐκ μητρός) εἰς τὴν κληρονομίαν πασχόντων διανοητικῶς ἐφῆβων τέκνων ἢ κατιόντων αὐτῶν ἄλλο τι πρόσωπον (Ν. 9 Κωδ. (6.26). Χωρεῖ δ' αὕτη μόνον ἐὰν ἐγκαταστήσωσιν αὐτοὺς κληρονόμους ἐπὶ τῆς νομίμου μοίρας τοῦλάχιστον καὶ οὐχὶ ἐὰν ἀποκληρώσωσιν αὐτοὺς (§ 1 Εἰσηγ. (2.15), Ν. 9 Κων. (6.26)). Ὁρεῖλουσι δὲ νὰ ὑποκαταστήσωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ τέκνα καὶ τοὺς κατιόντας αὐτῶν κτλ. καὶ ἐν ἐλλείψει τούτων τὰ τέκνα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν καὶ μόνον ἐν ἐλλείψει καὶ τούτων ἄλλον τινὰ τῆς ἐκλογῆς ἐαυτῶν (Ν. 9 Κωδ. (6.26)). Παύει δ' ἡ ὑποκατάστασις αὕτη, ὅταν ἐκλίπῃ ἡ διανοητικὴ πάθησις τοῦ κατιόντος (Ν. 6 Κωδ. (6.26)).

Ἡ δὲ στρατιωτικὴ ὑποκατάστασις, ἣτις λέγεται καὶ προνομιακὴ, εἶναι ἡ ἐκ τούτων στρατιωτικῶς ἐπιτρεπομένη, δι' ἧς ὑποκαθίσταται εἰς τὸν ὑπὸ στρατιωτικῶν ἐγκαθιστάμενον κληρονόμον (ἀναγκαστὴν ἢ ἐξωτικόν) ὑποκατάστατος αὐτοῦ, ἀπονησκότος τοῦ ἐγκαταστάτου κληρονόμου ἐν ἡλικίᾳ ὑπ' αὐτοῦ ὁρισθείσῃ παρέχει δ' ἡ ὑποκατάστασις αὕτη τῷ ὑποκαταστάτῃ τὸ δικαίωμα ἐπὶ μόνον τῶν πραγμάτων τοῦ διαθέτου (Ν. 15 Πανδ. (28.6), Ν. 6 ἐν τέλει Κωδ. (6.24), Ν. 8 Κωδ. (6.26), ("Ἰδε καὶ τὴν κατωτέρω λέξιν Ὑποκαταστάσεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὑποκαταστάσεις. Κατὰ τὸ

τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχῆμα τοῦ Κώδικος ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς πολίτας νὰ καλῶσιν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν πλείονας διαδοχικοὺς κληρονόμους, ἀναλαμβάνοντας τὴν κληρονομίαν, ἐὰν ὁ ἐγκατάστατος κληρονόμος δὲν δυνηθῇ ἢ δὲν θελήσῃ νὰποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν. Εἰδικώτερον παρὰ Ῥωμαίοις ἡ ὑποκατάστασις αὕτη λέγεται κοινὴ ὑποκατάστασις (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. de vulg. subs (2.15). Δύνανται δὲ νὰ ὑποκατασταθῇ ἐκ ἀντὶ πολλῶν καὶ τὸν ἀπάλιν, ἔτι δὲ νὰ ὑποκατασταθῶσιν οἱ κληρονόμοι ἅμωσθίως (ὅτε ἡ ὑποκατάστασις τελεῖται ἀμοιβαίᾳ). Προκειμένης δὲ τοιαύτης ὑποκαταστάσεως, οἱ συγκληρονόμοι θεωροῦνται ὑποκατάστατοι, ἕκαστος ἀναλόγως τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδος, εἰς τὴν ὅποιαν ὑποκατέστη, ἐκτὸς ἂν ὁ διαθέτης διέταξεν ἄλλως ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς. Ἀλλὰ παρὰ Ῥωμαίοις ὑπάρχουσι καὶ ἄλλου εἶδους ὑποκαταστάσεις, (ἡ ὀργανικὴ ὑποκατάστασις, ἡ οἰονεὶ ὀργανικὴ ὑποκατάστασις καὶ ἡ στρατιωτικὴ), καθ' ὅς οἱ ἀνιόντες ἢ οἱ στρατιωτικοὶ δύναται νὰ διαθέτωσιν ἀντὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, εἴ ποτε οὗτοι ἤθελον ἀποθάνει. Καὶ ὀργανικὴ μὲν καλεῖται ἡ ὑποκατά-

στασις, καθ' ἣν ὁ πατήρ καὶ οἱ ἐκ πα-
τρὸς ἀνιόντες δύνανται νὰ διαβίτωσιν
ἀντὶ τῶν ὑπερσοσίων οὗτοις ἀνθρώπων,
εἴ ποτε οὗτοι ἤθελον ἀποθάνει πρὶν ἢ κα-
ταστῶσιν ἔνθιοι· εἰσὶν δὲ ὀρφανικῇ
(ὀνομαζομένη ἄλλως καὶ παραδειγματικῇ
ἢ Ἰουδαϊστικῇ), καθ' ἣν οἱ γονεῖς κα-
λοῦσιν εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν ἐφήθων
αὐτῶν τέκνων (πασχόντων διανοητικῶς)
πρόσωπόν τι, εἴ ποτε ταῦτα ἤθελον ἀπο-
θάνει διαρκούσης τῆς πνευματικῆς αὐτῶν
νόσου· στρατιωτικῇ δὲ ἢ καθ' ἣν οἱ στρα-
τιωτικοὶ καλοῦσιν εἰς τὴν κληρονομίαν
τῶν κληρονόμων αὐτῶν (οἰκίων καὶ ἐξω-
τικῶν) ὑποκαταστάτους, εἴ ποτε ἤθελον οὗ-
τοι ἀποθάνει ἐν τῇ ὀρισθείσῃ ὑπ' αὐτῶν
ἡλικίᾳ, ἣτις ὅμως παρέχει εἰς τὸν ὑπο-
κατάστατον τὸ δικαίωμα ἐπὶ μόνων τῶν
πραγμάτων τοῦ διαθετοῦ.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ
ἀστικοῦ Κώδικος οὐχὶ μόνον εἰς τὸν γε-
γοαμμένον κληρονόμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν
κληροδόχον δύναται νὰ ὑποκατασταθῇ
ἄλλος, εἴαν δὲν θελήσῃ ἢ δὲν δυνήθῃ νὰ
ἀποδεχθῇ τὸ κληροδόχημα. Σημειωτέον
ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος
κηρύσσονται ἄκυροι αἱ καταπιστευτικαὶ
ὑποκαταστάσεις, διὰ τῶν ὁποίων δηλαδὴ
ὀφειλοῦνται ὁ κληρονόμος νὰ διατηρήσῃ
τὸ καταλειφθὲν καὶ νὰ ποδώσῃ αὐτὸ εἰς
τρίτον, διατηρούσης ὅμως τὴν ἰσὺν αὐ-
τῆς τῆς ὑπὲρ τοῦ κληρονόμου κυρίας
διατάξεως, εἰς ἣν ἡ ὑποκατάστασις προ-
σετέθη.

Θ. Ν. Φλογαίτης

ὑπομνήματα. Ἡ λέξις ὑπο-
μνήματα ἐν τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως ἐννοία
ἐμφαίνει πᾶν αἰσθητὸν ἀντικείμενον, ὃ
ὑποβαλλόμενον εἰς τὴν δικαστικὴν αὐ-
τοψίαν χρησιμεύει εἰς ἀπόδειξιν περι-
στατικῆς, ἔχοντος ἐπιρροὴν εἰς τὴν δι-
κην. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν δὲ ταύτην περι-
λαμβάνει καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀδικήματος
(corpus delicti)· εἰδικώτερον δὲ ἐμφαίνει

1) μὲν πᾶν αἰσθητὸν ἀντικείμενον ἀπορ-
ρέον ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ὀρισμένων προσ-
ώπων καὶ 2) στενότερον ἔτι τὰ ἔγ-
γραφα (ἴδε Ὑγράφα). Εἰς τὰ ὑπομνή-
ματα περιλαμβάνονται καὶ αἱ δαθέσεις,
ἧτοι τὰ δημοσία ἔγγραφα τὰ συντασσό-
μενα ὑπὸ τῶν ἐχόντων πρὸς τοῦτο δι-
καίωμα δημοσίων λειτουργῶν πρὸς βεβαί-
ωσιν πράξεως ἢ ἀντικειμένου ἐν γένει,
ἐπιρροὴν ἔχοντος εἰς τὴν δίκην.

Αἱ ἐκθέσεις εἶναι ἐν τῶν ἰσχυροτέρων
ἀποδεικτικῶν μέσων· ἐπιτρέπεται ὅμως
κατ' αὐτῶν ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ
ἀνταπόδειξις. Ὅθεν εἰς ἀνταπόδειξιν δὲν
ἀπαιτεῖται ἡ ἀπόδειξις τῆς πλαστότητος
αὐτῶν. (ἴδε Ἐκθέσεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

ὑπόνομοι. ἴδε Οἰκοδομί.

**ὑπόπτων πραγμάτων συν-
αλλαγή.** Διὰ προστίμου 20—200 δρ.
μῶν τιμωροῦνται ἐπὶ συναλλαγῇ ὑπό-
πτων πραγμάτων κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡ-
μῶν νόμον (ἀρθρον 668) οἱ ἀποκτείνοντες
δι' ἀγορᾶς ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ λαμβάνοντες
ὡς ἐνέχυρον παρ' ἀγνώστων μὲν προώ-
πων χρυσᾷ ἢ ἀργυρᾷ σκευῇ, πολυτίμους
λίθους ἢ ἄλλα κειμήλια, παρὰ γνωστών
δὲ προσώπων κεχωνευμένον χρυσὸν ἢ
ἄργυρον, μὴ φέροντα τὸ ὄνομα χρυσο-
χόου ἢ ἀργυροχόου, ἢ ἄλλα πράγματα
διεγείροντα ἐκ τοῦ εἶδους, τοῦ ποσοῦ τῆς
τιμῆς αὐτῶν κλπ. ὑποψίας παρανόμου
δικτατοχῆς. Τιμωροῦνται δὲ καὶ διὰ
προσωπικῆς ἐν ταύτῃ κρατήσεως οἱ τοι-
οῖ, εἴαν καθ' ἑξὲν αἰσχροκερδῇ διαπράτ-
τωσι συχνάκις τοιαῦτα πταίσματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

**ὑποπροϋφῆς ἢ ἀντεπι-
στροφῆς δίκαιον.** (Jus postli-
minii, droit de postliminie). Ὀνομά-
ζεται οὕτως ἐν τῷ ἀλληλεῖνεϊ δικαίῳ ἡ
ἐπάνοδος τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγ-
μάτων τῶν εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ ἐχθροῦ
περιελθόντων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ

πολέμου εἰς τὴν πρὸ τοῦ γεγονότος τοῦ-
του κατάστασιν, ἀσχέτως πρὸς τοὺς ὀ-
ρους τῆς περὶ εἰρήνης συνομολογηθείσης
συνθήκης. Συντομώτερον κατὰ Blun-
tschli ἡ ὑποστροφή ἢ ἀντεπιστροφή ση-
μαίνει τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὑπὸ τοῦ
πολέμου ἀνατραπέυσης τάξεως τῶν πραγ-
μάτων.

Καταλιμπάνοντες ἐκουσίᾳ τοῦ ἐχθροῦ
τὸ καταληφθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἔδαφος ἢ ἐκ-
διωκόμενον ἐξ αὐτοῦ, ἀποκαθίσταται αὐ-
τοδικαίως ἢ προτέρᾳ τῶν πραγμάτων
κατάστασις.

Ἰδὼν ὁ τὴν χώραν καταλαβὼν ἐχθρὸς
δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν
ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ ποῖμου ἀναγνωρι-
ζομένων αὐτῷ δικαιωμάτων, ἐπανερχόν-
ται τὰ πράγματα εἰς τὴν προτέραν αὐ-
τῶν κατάστασιν, λαμβανομένων ὅμως
ὑπ' ὄψιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν τοι-
ούτων ἐκνήμων πράξεων ὡς περὶ τὰ ἰδι-
ωτικὰ δίκαια, θεωρητέων ὡς πρὸς αὐτὰ
ὡς πράξεις διοικητικῶν νομίμων ἐνερ-
γηθειῶν ὑπὸ τοῦ ἀσκήσαντος τὴν κυ-
ριαρχικὴν ἐξουσίαν. Αἱ πράξεις ὅμως αἱ
ἀφορώσαι εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ πολι-
τεύματος θεωροῦνται ὡς μηδέποτε ὑπάρ-
ξαι.

Δὲν ὑποχρεοῦται κατὰ τὴν ἐπικρατε-
στέραν γνώμην ἡ παλινὸρθωτος κυβέρνησις
νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ κατα-
λαβόντος τὴν χώραν ἐχθροῦ γενομένην
ἀπαλλοτριώσιν ἐθνικῶν κτημάτων ἢ
τὴν συνομολόγησιν δανείων ἐπ' αὐτῶν.
δυναμένη νὰ διεκδικήσῃ τὰ ἀπαλλοτριω-
θέντα καὶ νὰ ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν τῶν
συνομολογηθέντων ὑπ' αὐτῶν δανείων,
διότι ὁ ἐχθρὸς οὐδὲν ἄλλο εἶχε δικαίωμα
ἢ νὰ καρποῦται ἐπ' ὅσον κατεῖχε τὰ
εἰρημένα κτήματα. Δύναται ὅμως ἡ περὶ
εἰρήνης συνθήκη νὰ κυρώσῃ καὶ κατα-
στήσῃ ἰσχυρὰς τὰς τοιαύτας πράξεις, ὡς
τότε δὲν δύναται κατόπιν νὰ ἀμφισβη-
τήσῃ ἡ παλινὸρθωτος κυβέρνησις. Ἐπὶ

τῶν ἰδιωτικῶν ὅμως κτήσεων οὐδὲν ἂν
πολύτως ἔρει δικαίωμα ὁ καταλαβὼν
τὴν χώραν ἐχθρὸς. (Ὅρα Κατάληψις
ἐχθρικοῦ ἐδάφους καὶ δικαιώματα ἐπ'
αὐτοῦ τοῦ καταλαβόντος).

Οἱ ἐν αἰχμαλωσίᾳ διατελοῦντες πολί-
ται, οἱ ὡς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν
μὴ δυνήθεντες νὰ ἀσκήσωσι τὰ ἴδια δι-
καιώματα, ἀνακτιῶσιν αὐτὰ μετὰ τὴν
ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν, μηδεμίαν ἐν τῷ
μεταξὺ ὑποστάντα ἐλάττωσιν.

Τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ συλληφθέντα
πλοῖα, ὧν ἡ λεία δὲν ἐκυρώθη ὑπὸ τῶν ἐπ'
τῶν λειῶν δικαστηρίων, ἀποδίδονται τοῖς
κυρίοις αὐτῶν ἅμα τῇ συνομολογήσει τῆς
εἰρήνης καὶ ἂν νομίμως συνελέχθησαν
καὶ εὐδυνάτισ νομίμως νὰ δημευθῶσι
ἵνα συνομολογηθεῖσα ἡ εἰρήνην εἴησι
τέρμα εἰς ἀπάτας τὰς πολεμικὰς ἐνερ-
γείας, εἰς ἃς καταλέγεται καὶ ἡ λειτουρ-
γία τῶν ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστηρίων.
Συνήθως δ' ὁρίζεται καὶ ἐν ταῖς περὶ εἰ-
ρήνης συνθήκαις ὅτι πάντα τὰ συλλη-
φθέντα πλοῖα τὰ μήπω καταδικασθέντα
ἀποδίδονται τοῖς κυρίοις αὐτῶν.

II. Χρυσανθόπουλος

Ὑποτροπή καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ
ἐπὶ τινι ἀξιοποίνῳ πράξει καταδικασθέν-
τος καὶ τιμωρηθέντος διάπραξις τῆς αὐ-
τῆς ἀξιοποίνου πράξεως (Ποιν. Νόμου
ἄρθρ. 11^ο). Ἐκ τοῦ ὅρισμοῦ τούτου
συνάγεται ὅτι πρὸς ὑπαρξίν ὑποτροπῆς
ἀπαιτεῖται 1) ἡ προτέρα τοῦ κατηγο-
ρουμένου καταδίκη καὶ τιμωρία. Διό,
ἐὰν διέπραξε μὲν τις τὴν αὐτὴν πρᾶξιν
καὶ ἄλλοτε, ἀλλὰ δὲν καταδικάσθῃ, ἢ
κατεδικάσθῃ μὲν ἄλλᾳ δὲν ἐτιμωρήθῃ
(ὡς περὶ γραφείας τῆς ποινικῆς ἀποφά-
σεως ἢ ὡς ἀπονεμηθείσης αὐτῷ χάρι-
τος), δὲν ὑπάρχει ὑποτροπή· 2) ἡ ἐκτέ-
λεσις τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς πράξεως. Διό,
ἐὰν ἐτιμωρήθῃ μὲν ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ
ἄλλῃ πράξει, ἔστω καὶ ὁμοίᾳ φύσεως,
δὲν ὑπάρχει ὑποτροπή. Ὑπάρχει ὅμως

ὡς ἐτιμωρήθη ἐπὶ τῇ αὐτῇ πράξει. ἴστω καὶ εἰς διάφορον βαθμόν. Ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, ἀκολουθήσας καὶ ἐν τῷ θεματικῇ ὑποτροπῇ τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια, διαφέρει τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 κατὰ τὰ ἑξῆς: 1) εἰν ὅτι κατὰ τὸν ἐξηγούμενον Βαυαρικὸν νόμον (παρεμφερῇ καὶ πρὸς τοὺς νόμους Ἀννοβέρου, Βυρτεμβέργης, Σαξονίας) ὡς ἐν ὑποτροπῇ διαπράξας ἄδικημα θεωρεῖται καὶ ὁ διαπράξας συγγενὴς ἄδικημα κατὰ γένος ἢ κατ' εἶδος, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον μόνον ὁ διαπράξας τὸ αὐτὸ ἄδικημα χαρακτηρίζεται ὡς ἐν ὑποτροπῇ διαπράξας αὐτό, 2) δὲ ὅτι κατὰ τὸν Βαυαρικὸν νόμον ἡ ὑποτροπή χωρεῖ μόνον ἐπὶ τῶν ἐκ δοῦλης προαιρέσεως ἁδικημάτων, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἡμέτερον καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας Προδότηλον ὅμως ὅτι δὲ ὀφίσταται ὑποτροπή, ὡς καὶ ὁ περιπεσὼν εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν περιέπεσεν ἄλλοτε ἐκ δοῦλης προαιρέσεως, ἐν ᾧ ἤδη περιέπεσεν ἐξ ἀμελείας, διότι ἡ ταυτότης τῆς πράξεως εἶναι μόνον φαινόμενη, ὡς ὑποτιθέμενη μόνον ἐν τῷ ἐπελθόντι ἀποτελέσματι, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ὅρους τοῦ ἁδικήματος, ἐντελῶς ἢ ἀλλεῖπουτιν οἱ ὑπαγορευόμενοι ἐπὶ τῆς ὑποτροπῆς τὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς ποινῆς ἔχοντες.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον, ὁ ποινικὸς καὶ πρὸς τὸ βυαρικὸν νομοσχέδιον ἡ ὑποτροπή κατὰ τοῦτο ἐπιφέρει τὴν αὐτὴν τῆς ποινῆς ὅτι θεωρεῖται ἐν τῇ ἐπιμετρήσει τῆς ποινῆς ὡς ἰδιαίτερα ἐπιβαρυντικὴ περίστασις. Γίνεται δὲ ἡ ἐπιμετρομένη ποινὴ τοσούτον μεγαλειτέρα ἢ αὐστηροτέρα, ὅσον ἡ ὑποτροπή εἶναι συνεχεστέρα, ὅσον βραχύτερον εἶναι τὸ διάστημα μεταξὺ τῆς προλαβούσης τιμωρήσεως καὶ τῆς ὑποτροπῆς καὶ ὅσον μεγαλειτέρα ἢ ἡ ποινὴ, ἣν ὑπεστήκατον (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 111). Κατ'

ἐξαίρεσιν ὅμως δὲν ἀποτελεῖ καὶ ἡ ὑποτροπή ἰδιαίτερον ἐπιβαρυντικὴν αἰτίαν, ὡς καὶ μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς τῆς ἤδη τιμωρηθείσης πράξεως ἄχρι τῆς ἐκ νέου ἐκτελέσεως τῆς αὐτῆς πράξεως παρήλθεν ὁ διὰ τὴν τιμωρηθείσαν πρᾶξιν χρόνος παραγραφῆς (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 119), διότι ἡ ὑποτροπή συμβᾶσκα μετὰ τοσούτον χρόνον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τεκμήριον περὶ τῆς κατ' ἐξακολούθησιν ὑπάρξεως τῆς κακεπούλου προαιρέσεως ἢ ἀσυγγνώστου καὶ ἀξιοτιμωρήτου ἀμελείας τοῦ ἐνόχου, ἥτις ἔδωκεν ἁφ' ἑαυτῇ εἰς τὸ τότε ἐκτελεσθῆναι ἁδικημα. Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν πάλιν τῆς ἐξαίρεσεως θεωρεῖται ἡ ὑποτροπή ἰδιαίτερα ἐπιβαρυντικὴ αἰτία, ὡς καὶ ὁ νόμος ὁρίζει ἰδιαίτερον ποινὴν πρὸς τιμωρίαν τῆς ὑποτροπῆς.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ὑποτροπή τιμωρεῖται πολλακίς δι' ἰδιαζούσης ποινῆς τοῦτο δὲ συμβαίνει ὡς καὶ αὐτὸς ὁ νόμος τάσσει τοιαύτην (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 112). Φέρ' εἰπεῖν εἰς τιμωρίαν κλοπῆς πρὸς ὑπερβαίνοντος τὰς εἴκοσι δραχμὰς ὁ νόμος τάσσει τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς, ἐὰν ὁ κλέπτης ἐτιμωρήθῃ δις ἄλλοτε ἐπὶ κλοπῇ διὰ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 374 § 7), τὴν ποινὴν προσκαίρων δεσμών, ἐὰν ὁ κλέπτης ἐτιμωρήθῃ ἐπὶ κλοπῇ δις ἄλλοτε δι' εἰρκτῆς κτλ. (Ποιν. Νόμου ἀρθρ. 375 § 1, 389 § 1, 390 § 1, 399 § 1, 401 § 1, 414 § 1, 438, 461 § 2, 490, 491 κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υπουργεῖον Δικαιοσύνης.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἀσκεῖ κατὰ τὸ Σύνταγμα ἰδιαίτερα καὶ ἀνεξάρτητος ἀρχή, ἡ τῶν δικαστηρίων, μεθ' ἧς ὑποκειμένη εἰς τὴν κυβέρνησιν πρὸς κραταίωσιν δὲ τῆς τῶν δικαστηρίων ἀνεξαρτησίας οὐ μόνον καθιερώθη τὸ ἰσοβιον τῆς τῶν δικαστῶν θέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκφυγῆθαι ἀνυμείβιστον

τὸ δικαστικὸν ἄξιωμα πρὸς τὰς ἄλλας ἐμμέσθους τοῦ Κράτους λειτουργίας. Ἄλλ' ἀνακολεύθως καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, α') μὲν διορίζονται ἔτι οἱ δικασταὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νενομισμένων προσόντων (οἱ δὲ εἰρηνodikai καὶ ἀπολύονται ἔτι) ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ὑπόκεινται. Δὲ καὶ εἰς τὴν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργοῦ (Ὁργ. τῶν Δικαστηρίων ἄρθρ. 301, 306, 6') δὲ διορίζονται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νενομισμένων προσόντων, ἀπολύονται δὲ κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένας περιπτώσεις, ἔτι δὲ καὶ λαμβάνουσιν ἀμέσους διαταγὰς παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἵτινες δὲν δικάζουσι μὲν κυρίως εἰπεῖν ἀλλὰ συντελοῦσι τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς κοινωνικῆς εὐκοσμίας, εἰσὶν αἰσθητοὶ φρουροὶ τῶν νόμων καὶ ἄγρυπνοι φύλακες τοῦ δημοσίου συμφέροντος (Ὁργαν. Δικ. ἄρθρα 93 καὶ 96, Ν. ΑΥΕΔ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ ἐποπτείας τῶν δικαστικῶν γραφείων). γ') δὲ διορίζονται ὁμοίως τὰ λοιπὰ οὐσιώδη καὶ ἐπουσιώδη δικαστικὰ πρόσωπα, οἷον γραμματεῖς, δικηγόροι κλπ. Ὅθεν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ νῦν ἔτι ἀπόκειται ἡ φροντίς περὶ τῆς συμπληρώσεως τῶν κενουμένων δικαστικῶν θέσεων καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν ἐπιμελῆ τοῦ δικαστικοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν διὰ τῆς προκλήσεως τῆς εἰσαγωγῆς εἰς πειθαρχικὴν δίκην τῶν ἀμελούντων δικαστικῶν λειτουργῶν καὶ τῆς ἀπ' αὐθείας ἐπιβολῆς πειθαρχικῶν ποινῶν εἰς τὰ μέλη τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τὸν παρ' αὐτῷ Εἰσαγγελέα (Ὁργ. τῶν Δικ. ἄρθρ. 300 καὶ 301). ἔτι δὲ διὰ τῆς παρασκευῆς τῶν ἀναγκαίων εἰς ἐνέργειαν τῶν δικαστικῶν αὐτῶν καθήκοντων καταστημάτων. Τὸ δὲ ὑπουργεῖον, τὸ μερικῶν περὶ ὑποβολῆς τῶν ἀπαιτουμένων

εἰς διορισμὸν προτάσεων εἰς τὸν Βασιλέα ἄγρυπνον εἰς τὴν ἐπιμελῆ τοῦ δικαστικοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν καὶ προνοῶν περὶ τῆς παρασκευῆς τῶν ἀναγκαίων εἰς ἀπονομὴν τῆς ἀστικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης καταστημάτων εἶναι τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργεῖον, καίπερ ἀποτελοῦν ἓνα τῶν κλάδων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, οὐχ ὅτι τοὶ χρησιμεύει ἔτι κατὰ τὴν κειμένη νομοθεσίαν ὡς ἀναγκαῖος μοχλὸς τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἐνεργείας τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας Διὰ τῆς 3 Ἀπριλ. 1838 ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας ἄρθρ. 2 ἐδ. α', β', γ' καὶ δ'). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι οἱ μὲν Πρωτοδίκαι, Ἐφέται καὶ Ἀρεοπαγίται διορίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως (Συντ. ἄρθρον 87) ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικοῦ νόμου ὀρίζοντος τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα (Συντ. ἄρθρον 89, Ν. ΧΝΣ' τοῦ 1877 περὶ προσόντων τῶν δικαστ. ὑπαλλήλων τοῦ ποιοῦντος δι' ἁλλεπαλλήλων νόμου ἀλλὰ περιβάλλονται δι' ἰσοδιότητος (Συντ. ἄρθρον 88), ἀποχωροῦντες μόνον ἀπὸ χρεωτικῶς ἔνεκα γῆρας ἢ διαρκῶν νοσημάτων (Συντ. ἄρθρ. 68, Ν. ΥΜΓ' τοῦ 29 Ἰουν. 1871), οἱ δὲ εἰσαγγελεῖς καὶ εἰρηνodikai διορίζονται μὲν ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων, ἀλλὰ δὲν περιβάλλονται δι' ἰσοδιότητος ἀπολυόμενοι κατὰ τὰς ἐν τῷ νόμῳ ὁρισμέναις περιπτώσεις (Νόμου ΧΕΣ' τοῦ 1877 καὶ Ν. ΑΝΕ' τοῦ 1887 κτλ.) οἱ δὲ δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, ὑποθηκοφύλακες καὶ κλητῆρες διορίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως (Ὁργ. τῶν Δικ. ἄρθρ. 136, 153, 169), ἀλλ' ἀπολύονται μόνον κατὰ τὰς ὁρισμένας ἐν τῷ νόμῳ περιπτώσεις (Νόμου ΧΚΣ' τοῦ 1877). Διὰ τῆς 8' ἐπὶ ἐπιβάλλεται ἐξ ἄλλου τὸν ὑπουργὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὀρίζοντος τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καθήκοντος νόμου (ἄρθρ. 2 ἐδ. α' τοῦ Διατάγματος περὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης

Γραμματείας) ἡ φρόντις περὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ δικαστικοῦ ὀπουργήματος, δηλονότι περὶ τῆς ἐνεργείας εἰς παντελῆ ἀπαλλαγὴν τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν ἀπὸ πάσης κυβερνητικῆς ἐπιδράσεως.

Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης ἐπιβάλλεται κυριώτατα καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν δικαστικῶν νόμων κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς δικαστικῆς πείρας καὶ τὰς ὑποδείξεις τῆς ὁσημέραι ἀναπισσομένης ἐπιστημονικῆς θεωρίας διὰ τῆς παρασκευῆς καὶ εἰσαγωγῆς τῶν προσήκόντων νομοσχεδίων εἰς τὴν Βουλὴν (Διατ. περὶ ἀρμοδ. τῆς ἐπὶ τῆς Δικ. Γραμματείας ἀρθρον 2 ἰδ. ε') Ὡταύτως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης ἀποκρίνεται ἡ εἰς τὸν Βασιλέα ὑποβολὴ τῶν προσηκουσῶν προτάσεων, περὶ ἀπονουμῆς χάριτος εἰς τοὺς καταδικασθέντας δι' ἀποφάσεων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων (στατικῶν καὶ ἱκτάκτων, δηλονότι ἐνθεν μὲν δικαστηρίων κακούργιοδικῶν, πημμελειοδικῶν καὶ πταισματοδικῶν, ἐνθεν δὲ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δικαστηρίων) διὰ τῆς ἀφέσεως ἢ ἑλαττώσεως τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς (Διατ. ἀρμ. τῆς ἐπὶ τῆς Δικ. Γραμματείας ἀρθρον 2 ἰδ. ε' καὶ Συντ. ἀρθ. 89). Καὶ οὐδεὶς μὲν νόμος ὁρίζει παρ' ἡμῖν τὰς περιστάσεις, καθ' αἷς ἐπιτρέπεται ἀπονουμὴ χάριτος· ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶν δικαίωμα, ἀπονεμόμενον ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις πολιτείαις εἰς ἀρχήν, δὲν ἀπονέμεται πρὸς χάριν τῆς ἀρχῆς ταύτης, δηλονότι πρὸς ἱκανοποίησιν παρολόγων συμπαθειῶν ἢ εὐνοιῶν αὐτῆς, ἀλλὰ πρὸς χάριν αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τῆς πολιτείας, ἔπεται, ὅτι καὶ τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἀπονέμεται εἰς τὸν Βασιλέα (προτείνοντος καὶ ἐπαυένως καὶ ἐθουερμένου τοῦ ὑπουργοῦ) χάριν τῆς πολιτείας· συμφέρον δὲ τῆς πολιτείας εἶναι οὐχὶ ἡ δακοπος ἀραιοσις

τοῦ πληθυσμοῦ τῶν καταδικῶν ἢ ἡ σαγήνευσις ἰσχυρῶν, ἐνδικοφερομένων εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δικαίως πεφυλκισμένων, ἀλλ' ἡ σωτηρία τῶν ἀδικῶς τυχόν καταδικασθέντων ἀπὸ τῶν φρικτῶν ἐπακολοθημάτων τῆς καταδίκης ἢ ἡ ἀπαλλαγὴ ὑπερόγκου ποινῆς τῶν βαρέως (αναλόγως τοῦ ἀδικήματος) τιμωρηθέντων. Εὐκταῖον ἦτο νὰ ψηφισθῇ νόμος, ἀνατιθεὶς εἰς τὰ ἀρμόδια Ἐγρετεῖα νὰ ὑποδεικνύωσι τοὺς ἀξίους χάριτος, διεξερχόμενα μετὰ προσοχῆς τὰς ποινικὰς δικογραφίας καὶ τὰς περὶ χάριτος προτάσεις τῶν ἀρμοδίων δικαστηρίων ἢ καὶ τῶν τοπικῶν σωματοίων· ἀλλὰ, μὴ ὑπάρχοντος τοιοῦτου νόμου, τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης ὀρεῖται μετὰ πολλῆς φειδωλίας νὰ προκαλῇ τὴν ἀπονουμὴν χάριτων· δὲν θεωροῦμεν δὲ ἐπαρκῆ εἰς ἐξασφάλισιν τοῦ δικαίου τῶν χαρίτων τὴν παρ' ἡμῖν ἐπικρατήσανσαν συνήθειαν τῆς καταρτίσεως ἀπλῆς ἐπιστροφῆς ἐκ τοῦ γενικοῦ γραμματεῖως τοῦ ὑπουργείου τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ἐπὶ τῶν χαρίτων τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου, καὶ τῶν τριῶν παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις δικαστηρίοις εἰσαγγελέων, οὐ μόνον διότι τέσσαρες ἢ πέντε ἄνδρες δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ἐμβριθῆ καὶ μεμελετημένην ἐργασίαν πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ὑποδείξιν τῶν ἀξίων χάριτος· ἐν τῷ μακρῷ καταλόγῳ τῶν τῆς ἐπικρατείας ἀπάσης καταδικῶν, ἀλλὰ καὶ διότι, μὴ προσήκόντως ἡσφαλισμένοι ὑπὸ τοῦ νόμου, ὑπείκουσιν ἐν πολλοῖς εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τῶν ἰσχυρῶν. Ὡταύτως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης ἀπόκειται ἡ ὑποβολὴ εἰς τὸν Βασιλέα τῶν περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν καταδικῶν (οἵτινες ἀπέτισαν τὴν ποινὴν αὐτῶν ἢ ὧν ἡ ποινὴ παρεγράφη) προτάσεων μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 568 ἐ. συνδ. πρὸς Ν. ΥΝΙ' τῆς 1^{ης} Μαρτίου 1858). Ἀπὸ τι-

νος δὲ χρόνου ἀνετέθη εἰς τὸ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργεῖον καὶ ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις τῶν φυλακῶν καὶ ἡ ὑποβολὴ προτάσεων περὶ διορισμοῦ ἢ ὁ ἀπ' εὐθείας διορισμὸς τῶν ὑπαλλήλων τῶν φυλακῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ὑπουργεῖον Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ ἱστορία ἐβεβαίωσεν, ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, εἴτε ὑπὸ τοῦ Πλάστου ἐνσταλαχθὲν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν φυσικῶν φαινομένων ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀπαιδευσίας παραχθὲν καὶ πατροπαράδοτῳ μεταδιδόμενον, ἤγαγεν τὸν ἄνθρωπον σχεδὸν πανταχοῦ τῆς γῆς εἰς κοινότητες ἐξωτερικῇ, προειθεμένην νὰ παρέχῃ ἐν κοινῇ λατρίᾳ εἰς τὸ θεοσεβὲς ἐκάστου φρόνημα κέντρον ἐνώσεως καὶ ζωῆν μόνιμον. Ἐκ τούτου αἱ διάφοροι θρησκευτικαὶ κοινότητες, λατρεύουσαι ἐκάστη τὸν Θεὸν ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τὸ ἴδιον φρόνημα, ὀνομασθεῖσαι Ἐκκλησίαι. Καὶ ἔδει μὲν ἐκάστη θρησκευτικῇ κοινότητι νὰ ρυθμίζῃ τὰ κατ' αὐτὴν κατὰ τὸ δοκοῦν, μηδὲ μὴ ἀναμιγνυμένης τῆς Πολιτείας· ἀλλ' αὐτοῦ ἐξ ἑνὸς μὲν ὁ ὑπερβάλλων θρησκευτικὸς ζήλος, ἐκ τρεπόμενος τῶν ὁρίων τοῦ δέοντος, ἐξ ἄλλου δὲ ὁ πόθος τῆς πολιτικῆς συγκεντρώσεως, προῦκάλεσαν τὴν ἀνάμειξιν τῆς πολιτείας εἰς τὰ τῶν διαφορῶν ἐκκλησιῶν, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν, ἐποπτεύοντος τὴν πορείαν τῶν ἐν τῇ Ἐπικρατείᾳ Ἐκκλησιῶν, ἀποτρέποντος τὴν προσηλυτισμὸν καὶ τὴν ἑτεροδιδασκαλίαν, καὶ μετέχοντος μέχρι τινὸς τῆς διοικήσεως τῆς ἐπικρατούσης Ἐκκλησίας. — Ἡ ἱστορία ὡσαύτως κατέδειξεν, ὅτι ἡ διὰ τῆς προσηκούσης ἐκπαιδεύσεως διαγοητικὴ τῶν ἐθνῶν προαγωγὴ ἐπιφέρει τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἐθνῶν ἀνάπτυξιν

καὶ τὴν ἰσοποίησιν τῶν κοινωνικῶν τάξεων, συμβάλλεται εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ ἔθνους πρόδον, ἐμμέσως δὲ διὰ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς πολιτικῆς πρόδου συντελεῖ καὶ εἰς τὴν ἡθικὴν τῶν ἐθνῶν βελτίωσιν. Τῷ ὄντι καθ' ὅσον ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ποδηγετούμενος ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἀνακαλύπτει νέας φυσικὰς δυνάμεις ἢ διὰ τῆς εὐρυτέρας ἐφαρμογῆς τῶν γνωστῶν δυνάμεων ἐπεκτείνει τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀπροσώπου φύσεως, κατὰ τοσοῦτο προάγεται ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐημερία τῶν ἐθνῶν· καθ' ὅσον δὲ πολλαπλασιάζονται τὰ μέσα τῆς εὐζωίας, κατὰ τοσοῦτον αἱ κοινωνικαὶ καὶ ἰσχύεις ρυθμίζονται ἐπὶ τὸ ὁμαλότερον καὶ δικαιοτέρον, ἀσφαλίζονται δὲ ἀποτελεσματικώτερον τὰ τιμαλφέστατα τοῦ πολίτου δικαιώματα, ὅποια ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία, ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, τὸ ἀπαράβιαστον τῆς ἰδιοκτησίας κτλ., καθ' ὅσον δὲ ἀνυψοῦνται μὲν πνευματικῶς ὁ λαός, προάγονται δ' αἱ βιομηχανικαὶ τῶν ἐθνῶν δυνάμεις καὶ ἡ ὕλικὴ αὐτῶν εὐημερία, ἐλαττοῦται ἢ εἰς τὰ ἀδικήματα ροπή. Ἐνεκα τούτου αἱ Πολιτεῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον ἴδιον αὐτῶν μέλημα ἐθεώρησαν τὴν εἰς τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐνασχόλησιν, θεμελιώσασαι ἐπὶ τούτῳ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, εἰς ὃ ἀνετέθη καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς διευθύνσεως τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν συλλογῶν καὶ εἰδικώτερον τῆς διαφυλάξεως τῶν καλλιτεχνημάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἀναπτύξεως τῶν ἀρχαιολογικῶν μελετῶν. — Παρ' ἡμῖν δὲ καὶ ἄλλαχοῦ πολλαχοῦ τὰ δύο ταῦτα Ὑπουργεῖα συνεχωνεύθησαν εἰς ἓν, ἀποτελούμενον ἐκ πολλῶν τμημάτων.

Κατὰ ταῦτα ἐν Ἑλλάδι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κυριώτατα καθήκοντα εἶναι 1) ἡ μέριμνα περὶ τοῦ περιο-

ρισμοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν ἐν τῇ
τῶν ἱερατικῶν αὐτῶν καθηκόντων, δια-
γραφόμενων λεπτομερῶς ὑπὸ τῶν ἐπὶ
τούτῃ νόμων, καὶ τῆς ἀποτροπῆς συγ-
κρούσεων μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν
καὶ τῶν κοσμικῶν ἀρχῶν (Διάτ. περὶ
ἀρμοδιότητος τῆς Γραμμ. Ἐκκλ. ἄρθρ. 2
ἔδ. α' καὶ β' Καταστ. νόμου τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου ἄρθρ. Κ' καὶ ΛΑ'), ἡ ἐνάσκη-
σις τῆς ἐποπτείας, ἣν οἱ περὶ Ἐκκλη-
σίας νόμοι ἀπονέμουν εἰς τὴν κοσμικὴν
ἐξουσίαν (Νόμου Καταστ. τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου ἄρθρ. ς, ζ' καὶ ἐπ.), ἔτι δὲ
ἡ ἐνέργεια περὶ ἀποτροπῆς τῆς ἐτεροδι-
δασκαλίας καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ συνωδᾷ
πρὸς τοὺς κειμένους νόμους (Συντ. ἄρθρ.
1 ἐν συνδ. πρὸς Καταστ. νόμου τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου ἄρθρ. Θ' α' καὶ νόμου
περὶ τύπου ἄρθρ. 18), οὐχ ἦττον δὲ ἡ
μέριμνα περὶ συστάσεως καὶ διατηρή-
σεως ἱερατικῶν σχολείων εἰς προπαρα-
σκευὴν ἱερέων (Διατ. περὶ ἀρμοδ. τῆς
γραμμ. Ἐκκλ. ἄρθρ. 2 ἔδ. η')

καὶ ἡ
περὶ ἀνεγέρσεως τῶν ἀναγκαιούντων ἱε-
ρῶν ναῶν καὶ οἰκοδομῶν εἰς κατοικίαν
τῶν ἐρημηρίων (Διάταγμα ἄρθρ. 2 ἔδα-
φιον ι')

καὶ ἡ ἐποπτεία τῆς διαχειρί-
σεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ μοναστη-
ριακῆς περιουσίας (ἄρθρ. 2 ἔδαφιον ια').

Ὡσαύτως δὲ ἡ τῆς διοικήσεως τῶν ἐκ-
κλησιαστικῶν πραγμάτων μετοχὴ διὰ τῆς
ὑποβολῆς εἰς τὸν Βασιλέα τῆς προτά-
σεως περὶ τῆς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ
νόμου κατάρτισεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
(νόμ. Καταστ. ἄρθρ. Γ'), τῆς προτάσεως
περὶ διορισμοῦ τοῦ Βασιλικοῦ Ἐπι-
ρόπου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ (ἄρθρ. ς),
τῶν γραμματέων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (ἄρθ.
Ε') καὶ τοῦ ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου διορισμοῦ γραφέων καὶ τοῦ κλη-
τῆρος (ἄρθρ. Β'), ἔτι δὲ τῆς ὑποβολῆς
προτάσεως εἰς τὸν Βασιλέα περὶ κλή-
σεως τῶν κανονικῶν ἐπισκόπων τοῦ Βα-
σιλείου εἰς ἀνάκρισιν καὶ τιμωρίαν τῶν

ἐκκλησιαστικῶν παραβάσεων τῶν συνδι-
κῶν (ἄρθρ. II'), καὶ τῆς προκλήσεως
τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Βασιλέως εἰς χειρο-
τονίαν τῶν νομίμως προαθιέντων ὑπὸ
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (Νόμου περὶ ἐπισκο-
πῶν ἄρθρ. Γ') 2) ἡ ἀνωτάτη ἐποπτεία
καὶ διεύθυνσις τῶν σχολείων συνωδᾷ πρὸς
τοὺς κειμένους νόμους περὶ ἐκπαιδευ-
σεως καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἑσθῆς ἐνε-
στι τελειοποιήσεως αὐτῶν καὶ ἡ κατ'
αὐτοῦ πρόκλησις διὰ Βασιλικῶν Δια-
ταγμάτων τοῦ διορισμοῦ τῶν διδασκά-
λων τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαι-
δεύσεως ἔτι δὲ ἡ πιθορχικὴ τιμω-
ρία τῶν πεσιπιπτόντων εἰς πιθορχι-
κὰ παραπτώματα ἐξ αὐτῶν καὶ ἡ μέ-
ριμνα περὶ κατάρτισεως τῶν ἀναγκαίων
ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων καὶ βιβλιο-
θηκῶν (Διατάγματος περὶ ἀρμ. τῆς γραμ.
τῶν Ἐκκλ. ἄρθρ. 2 ἀριθ. 2 ἔδ. α' καὶ
ἐπ.) 3) δὲ ἡ μέριμνα περὶ συντηρήσεως,
ἀνακαλύψεως καὶ τῆς χρήσεως τῶν καλ-
λιτεχνημάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ λοι-
πῶν ἀρχαιοτήτων, ἡ ἀνωτάτη διεύθυ-
σις τῶν ἀρχαιολογικῶν καὶ ἐν γένει τῶν
ἐπιστημονικῶν συλλογῶν καὶ ἡ φρονεῖς
περὶ διορισμοῦ ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς
θέταις κατὰ τοὺς κειμένους νόμους (Νό-
μου τῆς 10 Μαΐου 1834 περὶ τῶν ἐπι-
στημ. καὶ τεχν. συλλογῶν ἄρθρ. 57 καὶ
ἐπόμενα).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἰ. Υπουργεῖον Ἐξωτερικῶν.

Τὰ ἔθνη, κυριάρχα καὶ ἑαυτὰ, δύναν-
ται κατ' ἴδιαν θάλησιν νὰ διευθύνωσι τὰ
ἐκτῶν ἐσωτερικὰ πρᾶγματα ὁμοῦς ἁ-
πόρροια δὲ τοῦ κυριαρχικοῦ τούτου παν-
τός ἔθνους δικαίωματος εἶναι ἀναγκαιῶς
ἡ παντελής ἑλλειψις τοῦ δικαίωματος
νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν
ἐσωτερικῶν πραγμάτων τῶν ἄλλων ἔ-
θνων. Δικαιοῦνται ὁμοῦς νὰ διατελῶσιν
εἰς σχετὶν ἐπικοινωνίας πρὸς τὰ λοιπὰ
ἔθνη, ἐξ οὗ καὶ προέρχεται μεγίστη ὠ-

φείλει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα σύμπααν. Ὡς οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ ἔθνη ἔχουσι τὴν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ βοηθῶσι καὶ ὑποστηρίζωσι ἄλληλα, ἐξ οὗ ἀπορρέει ἡ κατάρτισις ἀμοιβαίων σχέσεων, παρρησιῶν δικαιοῦς καὶ ὑποχρεώσεως ἀεπομένης ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου Θεωρουμένη ἐκάστη πολιτεία ὡς μέλος τῆς μεγάλης τῆς ἀνθρωπότητος οἰκογενείας εἶναι ἀνεξάρτητος παντελῶς πάσης ἄλλης ἐξουσίας καὶ κηδεμονίας· ἐλλ' ἐθέλουσίως προβαίνει εἰς σχέσεις πρὸς τὰς ἄλλας πολιτείας ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου· ἡ ἐπικοινωνία δὲ αὕτη συμβάλλεται εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς κοινῆς εὐημερίας. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν πολιτειῶν πρὸς ἀλλήλας ὡς πολιτειῶν, ὑπάρχει ἀκαταπαύστως καὶ ἡ ἐπικοινωνία τῶν μελῶν ἐκάστης πολιτείας πρὸς τὰς ξένας πολιτείας. Πλείστοι ὅσοι μιᾶς πολιτείας πολῖται μεταβαίνουνσι πρὸς παροδὴν δικμονὴν (πολλάκις διαρκοῦσαν ἰσοθίως) εἰς ἄλλην πολιτείαν πρὸς ἄσκησιν ἐπιτηδεύματος βιοποριστικοῦ ἢ πρὸς συγκομιδὴν προΐοντων ἢ καὶ γνώσεων ἐπιστημονικῶν, ὑποβάλλοντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς νόμους τῆς πολιτείας ταύτης. Ὑπάρχει λοιπὴν διττὴ ἐπικοινωνία· κατὰ τε δὲ τὴν μίαν καὶ τὴν ἑτέραν, αἱ ἐπικοινωνοῦσαι πολιτεία ἔχουσιν ἀμοιβαία δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις. ἐκτελοῦσαι καὶ ἀξιῶσαι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑφισταμένων συνθηκῶν καὶ προσφερόμεναι πρὸς τοὺς παρ' αὐταῖς ἄλλοδαποὺς κατὰ τοὺς κρινόμενους ἐν αὐταῖς νόμους. Καὶ ἀντιπροσωπεύει μὲν ἕκαστον ἔθνος ἐν ταῖς πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη σχέσεσιν αὐτοῦ ἐν μοναρχικῷ μὲν πολιτεύματι (συνταγματικῷ ἢ μὴ) ὁ βασιλεὺς, ἐν δημοκρατικῷ δὲ ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας· ἢ, ἂν ὑπάρχῃ πολυμελής ἐπιτροπὴ διευθύνουσα, ὁ προϊστάμενος ἢ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης. Ἀλλὰ τὸ ἀρμόδιον ὑπουργεῖον ἐν

τῇ πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη σχέσει καὶ ἐπὶ κοινωνίᾳ τῶν ἐθνῶν, τὸ κατ' ἐντολὴν τοῦ Βασιλέως ἐνεργεῖν ἢ προκαλοῦν τὴν συμπράξιν τοῦ Βασιλέως (πρόεδρου κτλ.), εἶναι τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργεῖον. Ὅθεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπάκειται κατ' εἰκαζομένην ἐντολὴν τοῦ Βασιλέως ἡ προπαρασκευὴ τῆς κατάρτισως ἐπιφορῶν πρὸς τὰς ἄλλας χώρας συνθηκῶν εἰρήνης συμμαχίας καὶ ἐμπορίας ἢ καὶ ἄλλων συμβάσεων καὶ ἡ κατ' ἀντιπροσωπεῖαν ρητὴν τοῦ Βασιλέως ἱστορικὴ σύνοψις τῶν συνθηκῶν, ἡ προστασία τῶν διὰ συνθηκῶν ἀνεγνωρισμένων ἢ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερωμένων δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τοῦ βασιλείου ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς οὗτοῦ σχέσεσιν, ἡ μέριμνα περὶ τῆς εἰς τὴν τοιαύτην προστασίαν ἢ κατάρτισιν ἐπιφορῶν συνθηκῶν ἢ συμβάσεων ἢ καὶ ἄσιν τῶν τυχόν ἐγερθεῖσιν διεθνῶν ἀμφισβητήσεων διαπραγματεύσεων καὶ ἡ πρὸς τοῦτο ἀλληλογραφία πρὸς τοὺς παρὰ ταῖς ξέναις χώρας διπλωματικούς ἀπεσταλμένους καὶ ἐμπορικούς ποσέζονους, διοριζομένους καὶ τοῦτους ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τῇ προτίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ, ἡ διὰ διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων καὶ ἐμπορικῶν ποσέζων προστασία τῶν νομίμων δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ παρεπιδημούντων Ἑλλήνων ποίτων (Διττ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Γραμματείας ἄρθρον 3 εἰς α' καὶ δ') — Δεκτέον ἔτι, ὅτι ἐθεωρήθη ἐν προλαβοῦσι χρόνοις συντελεστικὴ εἰς τὴν παρίσιν καὶ ἐπιρρῶσιν τῆς ἐσχυρῆς τῶν δυναστεῶν ἢ ἀπονομῆς εἰς τοὺς βασιλεῖς τοῦ δικαιώματος τῆς παροχῆς παρασῆμων πρὸς βράβειυσιν δῆθεν τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσιῶν τῶν διαπρεπόντων πολιτῶν, ἀνετίθησαν δ' εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐ-

ἑσωτερικῶν τὰ τῶν παρασῆμων, ἤτοι ἡ κατασκευὴ τῶν ἀναγκασιούτων παρασῆμων μέριμνα, ἡ παρασκευὴ καὶ προσυπογραφὴ τῶν περὶ παρασημορίας διατάγμάτων καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν διατάγμάτων τούτων. Ἐκτοτε δὲ δυστυχῶς ἐπικρατεῖ σχεδὸν πονταχοῦ, καίπερ μεταβληθεῖσάν ριζικῶς ἀπὸ τινος πανταχοῦ σχεδὸν τῶν προκαλεσασάν τὴν ἀνομιαν τοῦ δικαίωματος τούτου περιτρίψεων. Ἐκ τῶν ἄλλων δ' ἐπικρατικῶν μετεφευτέθη καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν γραμματείας ἄρθρ. 3 ἐδ. ι' καὶ τοῦ Διατ. τῆς 20 Μαΐου 1833 περὶ τάγμα-τος τοῦ Σωτῆρος. Τελεῖται δὲ ἡ ἀνομιὰ τῶν παρασῆμων παρ' ἡμῖν δυνάμει Βασιλικοῦ Διατάγματος, φέροντος τὴν προσυπογραφὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν (Διατ. τῆς 20 Μαΐου 1833 ἄρθρ. 41 περὶ τάγματος τοῦ Σωτῆρος ἐν ἐνν. πρὸς Συντ. ἄρθρ. 40 καὶ 30).— Ἀρροστεύω, ὅτι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν ἀνετίθη καὶ ἡ υποβολὴ εἰς τὸν Βασιλέα τῶν προτάσεων περὶ τῶν ἀδείων, δι' ὧν ἐπιτρέπεται εἰς πολιτὴν Ἑλλήνα ἢ εἰς ἕνα αὐτοῦ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀλλοδαπῆς πολιτείας καὶ ἡ παραδοχὴ ἀλλοδαποῦ παρασῆμου, μισθοῦ ἢ συντά-γματος, ἢ ἐκδοσὶς καὶ ἐπικύρωσις τῶν ἑσωτερικῶν διαβατηρίων καὶ ἡ λήψις τῶν περὶ πολιτογραφήσεως αἰτήσεων τῶν θε-λόντων νὰ πολιτογραφηθῶσιν ἐν Ἑλλάδι ἀλλοδαπῶν καὶ ἐνέργεια αὐτῶν (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ ἀρμ. τῆς ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν Γραμματείας ἄρθρον 3, ἐδ. ζ', σ' καὶ θ').

Εἰς τὰ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ὑπάγονται οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι ἢ διπλωματικοὶ πράκτορες καὶ 2) οἱ πρόξε-νοι (Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. 1833 ἐδ. 2).

Ὡς τὰ καθήκοντα καὶ λοιπαὶ ιδιότητες διαλαμβάνονται ὑπὸ τὰς οἰκείας λέξεις.

Θ. Ν. Φλωρεῖνα

Ὑπουργεῖον ἑσωτερικῶν.

Μέλημα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἶναι ἡ προστασία τῶν προσβληθέντων δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας καὶ χρησιμεύει μὲν ἀναγκάως εἰς τοῦτο ἡ κατάρτισις στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης (περὶ ἧς μεριμνῶσι τὰ Ὑπουργεῖα τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν), ἡ βιβαίωσις καὶ εἰσπραξις καὶ ταμίαις τῶν χρημάτων (ἧτις τυγχάνει ἀνατεθειμένη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν)· ἀλλ' αὕτη καθ' αὐτὴν ἡ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας προστασία, ἀπαιτοῦσα τὴν ἐνδελεχῆ μέριμναν περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς πολιτείας, περὶ τῆς προστασίας τῆς ζωῆς, τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς τιμῆς τῶν πολιτῶν, περὶ τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς καὶ περὶ τῆς προστασίας τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, εἶναι ἔργον τῆς ἀστυνομίας (ἐν τῇ ἐκτενεῖ τῆς λέξεως ἐννοία), ἧς ἡ διευθυνσις ἀποτελεῖ κυρίως τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν. Ὅπῃ τῇ βᾶσει τῆς ἀρχῆς ταύτης καθιερώθη καὶ τὸ ἐν λεπτομερεῖα ὀρί-ζον τὰ καθήκοντα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν παρ' ἡμῖν Διάταγμα τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν γραμματείας.

Κατὰ τὸ Διατ. τοῦτο, συσταζόμενον καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς τῆς πολιτείας ἡμῶν νόμους, τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο ἔχει ἐν πρώτοις ἀρμοδιότητα νὰ ἐφορεύῃ καὶ διαφυλάττῃ τὰ ἀνεγνωρισμένα ὅρια τῆς Ἐπικρατείας, προκαλοῦν δι' ἀμέτου συνέ-νοήσεως πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ, τὴν ἀποτροπὴν πάσης ἀλλοτρίας ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἑλληνικὰ σύνορα. (Διάταγμα τοῦ 1833 ἐδ. α'). Ὁσαύ-

τως νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν καθεστώτων νόμων καὶ μάλιστα τῶν ἐκλογικῶν καὶ εἰς τὴν ἀνένδοτον ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν λειτουργῶν, ἀποβλέπον εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως, τὴν διατήρησιν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἐπίρρυσιν καὶ ζωογόνησιν τῶν δῆμων καὶ τῶν νομῶν (Διατ. τοῦ 1833 ἐδ. 6^ο). Ἐτι δὲ νὰ προκαλῇ τὴν κατὰ τοῦ καίμενου νόμου δαίρεσιν τῆς Ἐπικρατείας εἰς νομούς, ἐπαρχίας καὶ δήμους (Διατ. τοῦ 1833 ἐδ. γ'). Ἡ τριμερὴς αὕτη διείρεσις σκοπὸν προτίθεται τὴν ὅσον ἔνεστιν εὐστοχον διοίκησιν τῆς Ἐπικρατείας, ὁδύνατον ἀποβαίνουσιν ἐν μεγάλῃ περιφερείᾳ. Πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς ῥώμης πολιτείας τίνος ἀνάγκη πᾶσα νὰ εἰσδύσῃ καὶ ὅλα αὐτῆς τὰ μέλη ἢ ἀγαθὰ καὶ κανονικὴ διοίκησις, οὐ ἔνεκεν ἀνάγκη διατρέψαι αὐτῆς εἰς διοικητικὰ τμήματα, ἐξ ὧν ὁ δῆμος, τὸ μικρότατον τῶν τμημάτων, δύναται νὰ θεωρηθῇ κοινωνικὸς πυρὴν, περιέχων τρόπον τινὰ τὰς στοιχειωδέστατας τῶν σχέσεων καὶ τῶν συμφερόντων. Ἄλλωθεν καθήκον ἔχει νὰ ἰσχυρῇ τὴν ἀνωτάτην ἀσφαλιστικὴν ἀστυνόμεν, ἐπαγρυπνοῦν διὰ συμφώνων πρὸς τοὺς νόμους διαταγῶν εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὴν προστασίαν τῆς ζωῆς, τῆς υἱείας καὶ τῶν λοιπῶν δικαιωμάτων τῶν προσώπων (Διατ. ἐδ. ε'). Ἐν χρόνις πολιτικῶν ἰδίως ἀνωμαλιῶν ἀνάγκη ἀγρύπνον ἐπιβλέψαι διὰ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν τῶν μυστικῶν ἐταιρειῶν καὶ ἀδιαλείπτου μερίμνης εἰς πρόληψιν στασιαστικῶν συναθροίσεων· ἀείποτε δ' ἀπαιτεῖται ἄοκνος ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν ἀποτροπὴν ἐγκληματικῶν ἐνώσεων φαύλων στοιχείων καὶ ἰδίως τὴν ἀποτροπὴν τοῦ σχηματισμοῦ ληστρικῶν συμμοριῶν, ἐξ ὧν προέκυψεν ἡ εὐτυχῶς ἀπὸ τινος

ἐκζητῶν ἐκλιποῦσα ληστεία, ἥτις ὅμως ἐλυμῆντο ἄλλοτε ἐπὶ πολὺ καὶ ἐδουλόγησε τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν, ἀλλ' ἐν τῇ ἐπαγρυπνήσει ταύτῃ χρειάζεται προσοχῆς, ὅπως μὴ προσβάλλονται τιμὴ καὶ τὰ δικαιώματα τῶν φιλονόμων πολιτῶν. Ὡσαύτως ἡ καταδούσις τῆς φυγοπονίας καὶ τῆς ἀπειλητικῆς ἐπαίτησεως, ἡ περιστολὴ τῶν παραφροσῶν καὶ ἡ ἐγκλείσις αὐτῶν ἐν φρενοκωμείαις, ἡ περὶ τῶν ἐτοιμοτρόπων οἰκιῶν μερίμνη ἢ περὶ ἀποτροπῆς τῆς διαδόσεως δηλητηριωδῶν ὑλῶν δέον νὰ πασχολῶσι συστηματικῶς τὴν προσοχὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, ὁφείλοντος νὰ προκαλῇ διὰ τῶν δεουσῶν πρὸς τοὺς νομάρχας διατάγῃν τὴν ἐγκαιρὴν καὶ ἐπιμελῆ ἐνέργειαν τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. Ὀφείλει ὡσαύτως νὰ μερίμνη περὶ τῆς συστάσεως πτωχοκομείων καὶ νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἐπιτυχέστεραν καὶ σκοπιμωτέραν αὐτῶν διεύθυνσιν (Διατ. ἐδ. η') καὶ εἶναι μὲν βεβηλὸς κυρίως ἔργον τοῦ δήμου ἢ περιβαλφίς τῶν ἀκτῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτεία καθήκον ἔχει νὰ συνεργῇ εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀνακούρισιν τῶν πενομένων. Οὐχ ἥττον δὲ νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς συστάσεως καὶ ἐπιτυχῶς διοικήσεως τῶν πυρραγιστικῶν καταστημάτων καὶ περὶ τῆς συνδρομῆς τῶν ἐξ ἐμπρησμοῦ ζημιωθέντων (Δ. ἐδ. θ'). Ἔργον ὡσαύτως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν κυριώτατον εἶναι καὶ ἡ μερίμνη περὶ τῆς ἀκριβοδῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων περὶ τῆς ἀστυνομίας τῶν ἐποδομῶν (Διατ. ἐδ. ι'). Ὑπάτην ὑποχρέωσιν ἔχει πρὸς τοὺς ἄλλοις νὰ υποβοηθῇ παντὶ σθένει εἰς τὴν κατάρτισιν πιστωτικῶν καταστημάτων καὶ ἰδίως ἐν ποιετικῶν τραπεζῶν, δανειζουσῶν ἐπὶ ἐνεχέρει τοὺς ἐνδεδειγμένους, καὶ ἄλλων προνοητικῶν καθιδρυμάτων, συντελούντων εἰς ταμίευσιν χρημάτων καὶ εἰς παρασκευὴν ἀμοιβαίας συνδρομῆς, οἷον ἐταιρειῶν τῆς

ἀμοιβαίας βοηθείας (δι' ὧν διὰ τῆς καταθέσεως μικρῶν ποσῶν ἀσφαλίζουσιν οἱ ἑταῖροι ἑαυτοὺς ἢ τοῖς ἀπορριζομένοις αὐτῶν οἴκοις βοηθήματα ἐν ᾧρα ἀσθενείας ἢ ἀνικανότητος εἰς ἐργασίαν ἢ τελευτῆς αὐτῶν), ταμειωτηρίων (δι' ὧν, ἐν ᾧ καθίσταται εὐχερῆς καὶ ἡ καταβολὴ τῶν εὐτελεστάτων περισσευμάτων, διατηροῦνται ταῦτα ἀσφαλῆ καὶ αὐξανόμενα διὰ τόκου ἀποδίδονται εἰς τὸν καταθέτην) κτλ. καὶ προσέτι νὰ ἐργάζεται εἰς τὴν ἐμφύχουσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας διὰ πάντων τῶν δυνατῶν νομίμων μέσων (Διατ. ἐδ. ια' καὶ ιβ'). Ἡ ἀστυνομία ἔχει καθῆκον νὰ ἀπέχῃται παντὸς περιορισμοῦ τῶν ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων, ὅταν τις νόμος δὲν ἐπιβάλλει αὐτοῖς τὸ καθῆκον τῆς προτέρας αἰτήσεως ἀδείας ἢ τῆς χορηγήσεως ἐγγυήσεων τινῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον ὀρεῖται νὰ ἐκτελῇ τὰς τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου διατάξεις, αἵτινες ἀφορῶσιν εἰς τὴν καταστολὴν ἢ ἀποτροπὴν καταχορήσεων, βλαπτουσῶν τοὺς ἀγοραστάς, ἀπαγορεύουσα καὶ προλαμβάνουσα ἰδίως τὴν νόθευσιν τῶν ὠνίων καὶ ἐπιτηροῦσα τὰ τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν· τὸ δὲ Ὑπουργεῖον οὐ μόνον ὀρεῖται νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν διαγωγὴν τῆς ἀστυνομίας, ἀποτρέπον τὴν παράνομον ἀστυνομικὴν πίεσιν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐνεργῶν μέτρων, ἰδίως δὲ διὰ τῆς συστάσεως ἐμπορικῶν πανηγύρεων, νὰ ὑποβάλῃ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὡσαύτως ὀρεῖται νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀγρονομίαν διὰ τῶν ἐφικτῶν μέσων (Διάταγμα. ἐδὶφ ιγ'). Ἡ γεωργία ἐμπιστεύει τοῦς ἀγρούς, τὴν φυτεῖαν, καὶ πολλάκις τὰ ζῶα αὐτῆς εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν καὶ εἰς τὴν ἀγροτικὴν τῆς ἀγροφυλακῆς· ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ ἀμοιβαία πάθη, ἡ ἀφροντισία τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, ἔστιν ὅτε καὶ ἡ ἀνεπιτυχία περὶ τὸν διορισμὸν τῶν ἀγροφυλά-

κων, καταλιμπάνουσι πολλάκις τὴν γεωργίαν ἀπροστάτευτον, προστιθεῖσθαι οὕτω θανατηφόρα παθήματα εἰς τὰς ἄλλας αὐτῆς παθήσεις. Ὅθεν ὑπάτον καθήκον τοῦ Ὑπουργείου εἶναι νὰ προκαλῇ μὲν ἀγρύπνως διὰ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κειμένων νόμων εἰς προστασίαν τῆς γεωργίας, τῆς κορυφῆς τῆς ταύτης τροφῆς τοῦ λαοῦ, νὰ συντελῇ δὲ διὰ τε ἄλλων μέτρων διοικητικῶν ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως γεωργικῶν σχολῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς καὶ ἰδίως τῆς κτηνοτροφίας, τῆς καλλιέργειας τῶν ἐλαιῶνων καὶ ἀμπελώνων, τῆς καλλιέργειας τῆς μετὰξις κτλ. Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν ἐπιβάλλεται ἔτι τὸ χάρος νὰ μεριμνᾷ περὶ συστάσεως, συντηρήσεως καὶ ἀγαθῆς λειτουργίας χειρουργοστασίων καὶ πυρουργοστασίων, ἔτι δὲ σχολείων τῶν βιομηχανικῶν τεχνῶν (Διατ. ἐδ. ιδ'). Ὅφειλε προέτι τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν νὰ μεριμνᾷ περὶ συστάσεως, ὀργάνωσεως, συντηρήσεως καὶ ἀγαθῆς λειτουργίας ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων. Διὰ τῆς εὐχερείας τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας πολλὰ πλεονεκτήματα αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις καὶ αἱ παραγωγικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ χῶραι ἀφ' ἐστῶσαι ἀλλήλων συνδέονται διὰ τῆς ἀλληλουχίας καὶ τῆς ἀμοιβαιότητος τῶν συμφερόντων. Ἐν τῇ βορείᾳ Ἀμερικῇ, ὅπου τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία, ἡ σύστασις τηλεγράφων ἀφέθη εἰς τὴν ἰδιωτικὴν βιομηχανίαν, δηλονότι εἰς τὸν ἐλεύθερον διαγωνισμόν, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ ἑταιρεῖαι, ἐλαφρὰ εἰσπράττουσαι τέλη, οὐ μόνον τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας ὑπηρετήσαν τέλει σφόδρα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἑαυτὰς περιποίησαν σημεῖον κέρου. Παρ' ἡμῖν ὁμοίως, ὡς καὶ πολλὰχού ἄλλαχού, ἡ αὐτοσχισία καὶ διεσθύναις τῶν τηλεγράφων ἐξωσθήθη τρόπον τινά εἰς τοῦ νῦν δικαί-

ομα ἀποκλειστικὴν τῶν κυβερνήσεων, οὐχ ἥτεον δὲ ἢ τῶν ταχυδρομικῶν συστάσεως καὶ διευθύνσεως. Ἔργον ἄρα τοῦ ὑπουργείου εἶναι ἡ μέριμνα περὶ τῆς ὅσον ἔνεστι μείζονος καὶ ἐπιφαιδρότερας ἐπεκτάσεως τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας (Διατ. ἐδ. ις). Ἐπίσης δεῖται νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς κατασκευῆς δημοσίων ἔργων καὶ ἰδίως τῆς ἐπεκτασεως τῆς ὁδοποιίας, γεφυροποιίας καὶ ὑδραυλικῶν ἐργασιῶν, διευθύνον τὰς εἰς τοῦτο ἐργασίας καὶ τὴν ἐπιτετραμμένην αὐτὰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους (Διατάγματος ἐδάφ. ιζ). Οὐχ ἥτεον καθήκον ἔχει νὰ υποστηρίξῃ τοὺς ποθοῦντας νὰ μεταναστεύσωσιν ἐν Ἑλλάδι, διατηροῦν ἡ καὶ προκαλοῦν τοὺς ἀναγκαίους εἰς τοῦτο νόμους (Διατ. ἐδ. ιη). Ἐπίσης δεῖται νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἀνωτάτην ὑγειονομικὴν ἀστυνομίαν (Διατ. ἐδ. ιθ). Ἡ δημοσία ὑγεινὴ ἀπαιτεῖ πλείστακις προνοητικὰ μέτρα διαποικιλλόμενα κατὰ τοὺς χρόνους καὶ τὰς περιστάσεις ὧν ἡ ἐκτίμησις ἀπόκειται εἰς σοφὸν ἱατρικὸν σωματεῖον, οἷον τὸ Ἱατροσυνέδριον, εἰς τὸν ὑπουργὸν δ' ἀπόκειται νὰ προκαλῇ τὴν ὑπόδειξιν τῶν μέτρων ἄλλ' οἱ κείμενοι νόμοι (οἷον ὁ περὶ ἐνταφιάσεων, περὶ φυτεύσεως ὀρύζης, περὶ ἐκρίζωσεως φλόμου, περὶ βδέλλων, περὶ ἐγκεντρίσεως διὰ τῆς σαμαλίδος, περὶ καθάρσεως τῶν ἐξ ὑπόπτων κατὰ τὴν ὑγιεινὰν τόπων ἐρχομένων πλοίων καὶ ἐπιβατῶν, περὶ καθαριότητος τῶν τροφῶν καὶ ὠριμότητος τῶν καρπῶν) ὀρίζουσι μέτρα μόνιμα, ὧν ἡ ἐφαρμογή, ἀνταποδεδειγμένη κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς τοπικάς ἀρχάς, ἐπιτηρεῖται ὑπὸ τοῦ Ἑσωτερικοῦ. Ἀλλ' εἰς τὸ Ἑσωτερικὸν ἀπόκειται καὶ ἡ μέριμνα περὶ συστάσεως νοσοκομείων ἐν αἷς ἰδίως τόποις ὑπάρχει συμπύκνωσις πληθυσμοῦ. Ἐτι δὲ ἡ πρότασις περὶ διορισμοῦ τῶν κυρίως ὑγειονομικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν κατ'

ἐπαρχίας καὶ νομοῦς ἱατρῶν, ὧν ἔργον ἡ διαφώτισις τῆς πορείας τῶν διοικητικῶν ἄργων εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων καθηκόντων τῆς ἀστικῆς ὑγειονομίας. Οφείλει ὡσαύτως νὰ ἐπαρτυπῇ ἐπιμελῶς εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν διοικητικῶν νόμων καὶ ἰδίως τῶν ἐκλογικῶν νόμων, οἵτινες ἀπτοῦνται αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς πολιτείας (Διατ. ἐδ. β'). Ἡ κάλη, ἀφ' ἧς προκύπτει ὁ βουλευτής, ὁ δήμαρχος, οἱ δημοτικοὶ καὶ νομαρχιακοὶ σύμβουλοι, οὐ μόνον πρέπει νὰ διαμένῃ παντελῶς ἀγνή καὶ ἀνόθευτος, ὅλλὰ καὶ ὑπερτέρα πάσης ὑπονοίας ἡθικῆς ἢ ὕλικῆς νοθεύσεως, καὶ τότε μόνον ἀληθῶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ ταμεῖον τῶν σεπιοθησῶν τοῦ λαοῦ, οἷον θέον νὰ ἦ καὶ πράγματι, εἰς δὲ τὸν Ἑσωτερικὸν τῶν Ἑσωτερικῶν ἀπόκειται κυριώτατα ἡ μέριμνα δι' ἀγρύπνου ἐπιβλέψεως νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν κάλην ἀπὸ τῶν κομματικῶν ἐπιδρομῶν καὶ τῶν παρεκτροπῶν τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων τουναντίον ὅμως δυστυχῶς ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ὑπουργείου, καὶ ἰδίως τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, πρὸς τὴν ἀεὶποτε παρ' ἡμῖν ἡ πίσις τῶν συνεδρήσεων καὶ ἡ νόθευσις τῶν ἐκλογῶν. Αἱ ἐκλογαὶ ἀπο σταδίου θεμιτῆς φιλαρχίας μετετρέπησαν παρ' ἡμῖν πολὺ εἰς μέσον ἀνισοκαίας τῶν κομμάτων κατὰ τοὺς νόμους καὶ ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἀνθρῶπος ἡ κατὰ πρόσκλησιν μεταξὺ αὐτῶν ἐπεμβαίονσα κατέστησε συχνάκις τὸ ἐκτελεστικὸν ἐπικρατέστερον τῆς βελήσεως τῶν ἐκλογῶν. Εἰς τὸ Ἑσωτερικὸν τῶν Ἑσωτερικῶν ἀπόκειται ἐτι νὰ ἐπαρτυπῇ ἐπιμελῶς εἰς τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τοῦ δημοτικοῦ νόμου, τοῦ περὶ κοινοτήτων νόμου καὶ τοῦ περὶ νομαρχιακῶν συμβουλίων, ἰδίως εἰς τὴν εὐκρινῆ διαχείρισιν τῆς περιουσίας τῶν κοινοτήτων, τῶν δήμων καὶ τῶν νομῶν, ἐνασχοῦν τὰ ἀνατεθειμένα

αὐτῶν δικαιώματα οὐχὶ κομματικῶς ἢ ἰδιωτικῶς ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῶν (Διατάγματος ἐδάφιον κ'). Ἡ διοικητικὴ ἐπιτήρηση, πρὸς ὄφελος καὶ μόνον τῶν δῆμων ὀριζομένη, καὶ αποκτὴν ὡς προτιθεμένη τὴν ἀπὸ πράξεων ἐπιβιβῶν ἀναγκάσειν καὶ τὴν ἀποτροπὴν τῆς παραβιάσεως τῶν γενικῶν νόμων, οὐδ' αὖτως πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἀπορρέουσα ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νομοκράτου νὰ ἐνισχύσῃ τὴν αὐτονομιστὴν τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας ἢ παρακωλύσῃ τὴν ἀνετὸν ἐνέργειαν τῶν δημοτικῶν ὁρῶν. Ὅτι δὲ ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς δι' ἀκριβοῦς ἀπογραφῆς καταστρώσεως ἐγγελοῦς πολιτειαγραφίας καὶ στατιστικῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐπικρατείας. Ὡσαύτως αὐτῷ ἀπόκειται νὰ μεριμνᾷ περὶ ἀνακαινίσεως καὶ διατηρήσεως τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ λοιπῶν ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τούτου ἐφαρμοσμένων γραφείων καταστημάτων. Πρὸς αὐτὴν νὰ ὑποβῇ εἰς τὸν Βασιλέα προτάσεις συνήθως πρὸς τοὺς περὶ προσόντων νόμους περὶ διορισμοῦ, ἀπολύσεως, μεταθέσεως, ἢ ἀποδοχῆς παραιτήσεως τῶν ὑπαγομένων εἰς αὐτὸν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ἤτοι τῶν τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου ὑπαλλήλων, τοῦ προσωπικοῦ τῆς νομαρχιακῆς ὑπηρεσίας, τοῦ προσωπικοῦ τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, τοῦ προσωπικοῦ τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας, τοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοσίων ἔργων, καὶ νὰ τιμωρῇ πειθαρχικῶς ἐκ τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ διοικητικῶν ὑπαλλήλων τοὺς τυχόν παρεκτρέπομένους.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υπουργεῖον Ναυτικῶν.

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἔχει μέλημα τὴν περὶ τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης μερίναν καὶ τὴν διοίκησιν αὐ-

τοῦ (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ σχηματισμοῦ καὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμματείας), εἶ δὲ τὴν διατήρησιν καὶ ἐπίβλεψιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας (Τὸς καὶ Διαμερικαὶ Ἀρχαί, Ναυτικοῦ πολεμικοῦ ὀργάνωσις. Ναυτικὴ δικαιοσύνη, Ναυτικὴ στρατολογία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υπουργεῖον Οἰκονομικῶν.

Πρὸς διατήρησιν πολιτείας (ἤτοι κοινωνίας ἐν πολιτικῇ καταστάσει, διαπομένης ἀπὸ πολитеύματος καὶ νόμων) καὶ ἐκπλήρωσιν τοῦ νομίμου τῆς πολιτείας σκοποῦ ἀπαραίτητος ἀνάγκη τῆς δαπάνης χρημάτων καταβαλλομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἢ εἰσπραττομένων ἐκ προσόδων τῶν ἐθνικῶν κτημάτων. Ὅθεν ἀνάγκη εἰδικῆς καὶ πολυπροσώπου διοικήσεως κλάδου πρὸς συγκέντρωσιν τῶν χρημάτων τούτων εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ δι' ὁχέτους εἰς τοὺς διαφόρους ἄλλους τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας κλάδους. Τοῦ κλάδου τούτου προϊστάται τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, οὗ τὰ καθήκοντα καὶ ἡ ἀρμοδιότης καθορίζονται παρ' ἡμῶν ἐν τῷ Διτ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῶν καθηκόντων τῆς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν γραμματείας. Ἀναγράφονται δὲ αἱ τε δημοσίαι ἀνάγκαι, ὧν χάριν αἱ δαπάναι, καὶ αἱ πρὸς πορισμὸν αὐτῶν εἰσπραττόμεναι πρόσδοτοι ἐν τῷ γενικῷ τοῦ Κράτους προϋπολογισμῷ, ὅστις σύγκειται διὰ τοῦτο ἐκ δύο πινάκων, τοῦ πινάκος τῶν κατὰ προτέγγισιν προϋπολογισθεῖσων προσόδων καὶ τοῦ πινάκος τῶν προϋπολογισθεῖσων δαπανῶν, οἵτινες εἰσαγόμενοι εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν μεταβάλλονται εἰς νόμους, ψηφιζόμενοι ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ κηρούμενοι ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Καὶ αἱ μὲν δαπάναι, τείνουσιν ἰδίως εἰς ἀντιμισθίαν τῶν ὑπηρεσιῶν (ἃς προσφέρουσιν οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ) δυνάμει τῶν περὶ μί-

αποδοσάς αὐτῶν κειμένων νόμων καὶ κτήσιν ἢ ἐνοικίαισιν τῶν ἀναγκασιούτων δημοσίων κασαστημάτων ἢ τοῦ ἄλλου χρησίμου ὕλικου, ἔτι δὲ τὴν ἀπότισιν τῶν τόκων τοῦ δημοσίου χρέους, διαρροῦνται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ κατὰ κλάδον ὑπηρεσίας, ἥτοι εἰς δαπάνας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἰκτωτερικῶν Υπουργείου, τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης κλπ., συμπεριλαμβάνονται δ' εἰς αὐτὸς οὐ μόνον αἱ πρὸς θεραπείαν τῶν νῦν ὑφισταμένων ἀναγκῶν ἀναγκασιούσαι δαπάναι, ἀλλὰ καὶ αἱ πρὸς ἐξόφλησιν τῶν τοῦ παρελθόντος ὑποχρεώσεων καὶ αἱ πρὸς προπαρασκευὴν τοῦ μέλλοντος. Αἱ δὲ πρόσδοσις πηγάζουσαι κυριώτερον μὲν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ καταβύλλομένων ἀμείψεως ἢ ἐμμέψεως φόρων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν δημοσίων καταστημάτων, δημοσίων κτημάτων καὶ νομημάτων, ἔτι δὲ καὶ τῆς ἐκποιήσεως ἐθνικῶν κτημάτων, ὀριζόμεναι δ' ἐν τῷ προϋπολογισμῷ κατὰ προσέγγισιν, βεβαιούνται καὶ εἰσπράττονται κατὰ τοῦ κειμένου νόμου. Ὅθεν εἰς τὸ Υπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἀνήκει ἡ μέριμνα περὶ διατηρήσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς περιουσίας καὶ περὶ βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων καὶ διαχειρίσεως τῆς δημοσίας περιουσίας κατὰ τοὺς λογιστικούς κανόνας καὶ νόμους καὶ ἡ κατάρτισις οὐ περιλαμβάνοντος τὰς προϋπολογιζόμενας ἐνταυθαίως προσόδους καὶ δαπάνας προϋπολογισμοῦ καὶ πάντα αἱ ἄλλαι σχετικαὶ οἰκονομικαὶ ἐργασίαι. ἔτι δὲ ἡ εἰς τὸν βασιλέα ὑποβολὴ τῶν προσηκουσῶν προτάσεων περὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀναγκασιούτων εἰς βεβαίωσιν καὶ εἰσπράξιν τῶν δημοσίων προσόδων κτλ. οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων καὶ ἡ ἐπιτήρησις αὐτῶν. (Ἰδε Δημοσὶαι δαπάναι καὶ Δημόσιαι πρόσδοσις, Δημοσίων προσόδων βεβαιώσεις καὶ εἰσπράξεις, Δημόσιον λογιστικὸν κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υπουργεῖον Στρατιωτικῶν. Ὁ ἄνθρωπος ἐπικρατεῖται ἀπὸ τῆ φύσεως διὰ τοῦ αἰσθηματος τῆς αὐτοσυντηρήσεως, διὸ εἶναι ἔτοιμος νὰ παλαίῃ πάσῃ δυνάμει κατὰ πίσεως ἐκείνης θέσεως ἄλλου ἀνθρώπου ἢ ζώου πρὸς διατήρησιν τῆς ἰδίας ζωῆς. Λόγον δὲ κυριώτατον ἢ ἐν κοινωνίᾳ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τὸ εὐχερέστερον τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀσφαλείας τῆς ζωῆς καὶ τῶν παρομοιούτων αὐτῇ ἄλλων φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων. Ἀλλ' ἐκεῖθεν καὶ ἐν κοινωνίᾳ διαβιούντος τοῦ ἀνθρώπου προβληματικὴ ἀποβαίνει τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωὴ καὶ τὰ λοιπὰ δικαιώματα, ἂν μὴ ἐξασφαλισθῇ ἡ τῆς κοινωνίας ἀντίστασις εἰς τὴν ἐπιδρομὴν ἄλλων ἐχθρικών κοινωνιῶν ἢ μελῶν κακοποιῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας, ἔνθεν μὲν ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὴν κοινωνίαν ἐν πολιτείᾳ ἢ καταστάσει ἐξουσία ὀφείλει νὰ προνοῇ περὶ τοῦ ἐπικαίρου καὶ ἐπιτυχῶς τῆς εἰς τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην ἀντιστάσεως, ἔνθεν δὲ μέρος αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας ὀφείλει νὰ περισπᾶται περίοδον εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλείας καὶ ἀντίστασιν εἰς τὰς ἀθεμίτους προσβολάς. Ὡπεὶ δὲ ὅρις ἀπαραίτητος τῆς ὑπάρξεως τῶν κοινωνιῶν ἐν τῇ πολιτικῇ καταστάσει, ἥτοι τῶν πολιτειῶν, εἶναι ὠρισμένον ἔδαφος, ἥτοι ἔκτασις γῆς, ἐν ᾗ μονίμως διαμένουσιν αἱ τὴν κοινωνίαν ἀπαρτίζουσαι οἰκογένειαι, αἱ πολιτεῖαι ὀφείλουσιν ἀναγκαίως νὰ προστατεύωσιν οὐκ ἥττον τὴν ἰκεραιότητα τῆς ἐκτάσεως ταύτης τῆς γῆς (τοῦ ἐδάφους αὐτῶν) ἀλλ' ὅρις ἀπαραίτητος τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἐν ᾗ διατελοῦσι καταστάσει, εἶναι προσέτι καὶ ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος τῶν ἀπαρτιζόντων πολιτείαν τινὰ μερικωτέρων τμημάτων καὶ τοῦ συγκαταθέντος τὴν ἐνότητα ταύτην δεσμοῦ, ὅθεν προέρχεται τὸ δικαίωμα καὶ ἡ ὑποχρεώσις ἐκάστης πο-

λίτειας εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἐνότητος ταύτης, καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῆς βιαίας ἀποσπάσεως νομαρχιακῆς τινος ἢ δημοτικῆς περιφέρειας καὶ προσκολλήσεως αὐτῆς εἰς ἑτέραν ξένην πολιτείαν. Ἐκ τούτου ἡ ἀνάγκη τῆς διατηρήσεως στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ἀποτελουμένου ἐξ ἐγχωρίων πολιτῶν καὶ οὐχὶ μισθοφόρων ξένων, καὶ τῆς προσηκούσης αὐτοῦ μορφώσεως καὶ χρησιμοποίησεως (διὰ τῆς οὐστίας πρᾶκτικῶν καὶ θεωρητικῶν σχολείων ἐκπαίδευστος, τοῦ σχηματισμοῦ στρατοπέδων, ἐγέρσεως ὀχυρωμάτων κτλ.).

Ἐκ τούτου δὲ πόλιν ἡ ἀνάγκη τῆς διατηρήσεως ἐνὸς ἢ δύο Ὑπουργείων, ἐπιστατούντων εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ στρατοῦ νόμων πρὸς κατάρτισιν καὶ χρησιμοποίησιν στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ προϊσταμένων τῆς δυνάμεως ταύτης. Ὅθεν καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ πανταχοῦ ἄλλαχοῦ σχεδόν, διατηροῦνται δύο εἰδικὰ Ὑπουργεῖα, ὧν τὸ μὲν τῶν Στρατιωτικῶν ἔχει μέλημα τὴν περὶ τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς μέριμναν καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Γραμματείας), τὸ δὲ τῶν Ναυτικῶν ἔχει μέλημα τὴν περὶ τῶν τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης μέριμναν καὶ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ σχηματισμοῦ καὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμματείας). Σημειωτέον εἰδικώτερον, ὅτι ὁ στρατός (ἐν εἰδικωτέρᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ) περιλαμβάνει οὐ μόνον τὸν κυρίως στρατὸν τοῦ κυρία ἀποστολῇ ἢ προφύλαξιν τῆς τοῦ ἐδάφους ἀκεραιότητος καὶ ὑπεράσπισιν τῆς χώρας κατὰ τῶν ξενικῶν ἐπιδρομῶν), ἀλλὰ καὶ τὴν χωροφυλακίαν, ἧς ἀποστολῇ ἡ φύλαξις τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας, ἐφ' ᾧ καὶ δύναται νὰ

θεωρηθῇ ἐπικουρικὴ ἀπτυνομικὴ ἀρχή.
Θ. Ν. Φλωγάτης

Ὑπουργοὶ καὶ ὑπουργικὸν συμβούλιον. Οἱ Ὑπουργοὶ ἔχουσι διττὸν χαρακτῆρα, 1) μὲν χαρακτῆρα ὑπευθύνου συμπράκτορος τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κυβερνητικῶν πράξεων, 2) δὲ χαρακτῆρα ὑπάτου λειτουργοῦ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως (Διάταγμα 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν Γραμματειῶν ἀρθρ. 8 καὶ 10). Ἡ ἐξουσία αὐτῶν ὡς ὑπευθύνων συμπράκτορων τοῦ Βασιλέως εἶναι καθαρῶς συμπληρωτική, ἅτε ἀπλῶς ἀποσκοποῦσα τὴν εἰς αὐτοὺς μεταδόσιν τῆς νομικῆς καὶ ἠθικῆς εὐθύνης ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει αὐτῶν· ἀλλ' ἡ ἐξουσία αὐτῶν ὡς ἀνωτάτων προϊσταμένων τῆς διοικήσεως εἶναι μὲν ἀπόσπασμα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἐνασκαίεται ὑπ' αὐτῶν δυνάμει τοῦ νόμου ὡς ἐξουσία ἰδίᾳ (Διατ. 3 Ἀπριλ. 1833 ἀρθρ. 10). Ἐχουσι δὲ παρ' ἑαυτοῖς οἱ Ὑπουργοὶ καὶ διαφόρους ὑπαλλήλους ὡς βοηθητικὸν προσωπικὸν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν πολλαπλῶν καὶ ποικίλων ἀντικειμένων τῆς ὑπουργικῆς ὑπηρεσίας· ἀλλ' οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι οὐδέμιαν δύναται νὰ ἐπιχειρήσωσι πρᾶξιν διοικήσεως ἐξ οἰκείας ἀρμοδιότητος, ὄντες ἀπλῶς τοῦ Ὑπουργοῦ ὄργανα πρὸς συλλογὴν καὶ παρασκευὴν τῆς βλῆς. Διαιροῦνται δὲ οἱ τῶν ὑπουργείων ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρετοῦνται κατὰ τὴν βαθμολογίαν εἰς 1) γενικοὺς γραμματεῖς (τοὺς ἀνωτάτους ἐν τῷ ὑπουργείῳ ὑπαλλήλους, τοὺς ἔχοντας τὴν γενικὴν ἐπιτήρησιν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ὑπουργείου καὶ δυναμένους νὰ συγκαλῶσι τοὺς λοιποὺς τμηματάρχας καὶ συσκέπτωνται μετ' αὐτῶν περὶ ὧν ἤθελον νομίσει εὐλόγον σχετικῶν πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου ὑποθέσεων), 2) τμηματάρχας α' καὶ β' τάξεως (προϊσταμένους τῶν διαφόρων τμημάτων τῶν

Υπουργείων), ὑπουργικοὺς γραμματεῖς α' καὶ β' τάξεως, γραφεῖς α', β' καὶ γ' τάξεως, καὶ κλητῆρας α' καὶ β' τάξεως (Νόμου τῆς 3 'Ιουνίου 1816 περὶ διοργ. τῶν Υπουργείων ἄρθρ. 3). Ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τούτων αἱ ἀρμόδιαι ὑπουργοὶ διορίζουσιν ἐξ οἰκείας δυνάμεως μόνον τοὺς γραφεῖς καὶ τοὺς κλητῆρας· τοὺς δὲ ἀνωτέρους τὴν βαθμολογίαν διορίζει ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἀρμοδίου Υπουργοῦ (ἄρθρον 4) ἄλλὰ καὶ οἱ διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ Υπουργοῦ ὑπάλληλοι δὲν δύνανται νὰ ἀπολυθῶσιν εἰμὴ διὰ Β. Διατάγματος, ὡς ἂν ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ὑπηρέτησαν ἐπὶ δύο συνεχῇ ἔτη (ἄρθρ. 5). Προσθετέον ὅτι τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν ὁ μὲν γενικὸς γραμματεὺς καὶ οἱ τμηματάρχαι ἀπαιτεῖται νὰ ᾧσιν ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ ἢ τοῦ ναυτικοῦ, οἱ δὲ ὑπουργικοὶ γραμματεῖς κατώτεροι ἀξιωματικοί, ἄλλὰ προσκαιρῶς καὶ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται νὰ κληθῶσι καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι εἰς τὰς θέσεις τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν (Ν. 3 'Ιουν. 1816 περὶ διοργανισμοῦ τῶν ὑπουργείων ἄρθρ. 13 καὶ 14).

Σημειωτέον ὅτι εἰς ἐπτὰ καταγεγραμμένης κλάδους τῆς παρ' ἡμῖν κεντρικῆς διοικήσεως, εἰς ἐπτὰ ἀριθμοῦνται τὰ παρ' ἡμῖν Υπουργεῖα, ἐκάστου κλάδου διοικήσεως προϋποκειμένου ἑνὸς Υπουργοῦ, ὅστις προκαλεῖ μὲν τὴν βασιλικὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ εὐθύνῃ, ὡς ἂν παρίσταται ἀνάγκη τῆς ἐκτελέσεως κυβερνητικῆς πράξεως (ὅποτε ἐκδίδεται Βασιλ. Διάταγμα), διατάσσει δὲ ἐξ οἰκείας δυνάμεως, ὡς ἂν παρίσταται ἀνάγκη ὑπουργικῆς πράξεως, (ὅποτε ἐκδίδεται ὑπουργικὴ διαταγὴ ἢ ἐγκύκλιος).

Σημειωτέον ἐν τῇ ἐν ᾧ συνήθως καὶ κατὰ κανόνα εἰς μὲν τὴν ἐκτέλεσιν κυβερνητικῶν πράξεων ἀπαιτεῖται ἢ μετὰ τοῦ Βασιλέως σύμπραξις τοῦ ἀρ-

μοδίου Υπουργοῦ, ἀναδεχομένου μόνον τὴν εὐθύνην, ἀντὶ τοῦ ἀνευθύνου ἡγεμόνος, εἰς δὲ τὴν ἐκτέλεσιν διοικητικῶν πράξεων ἀπαιτεῖται ἀπλῶς ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀρμοδίου Υπουργοῦ, ἐν ὧρισμέναις κυβερνητικαῖς καὶ διοικητικαῖς πράξεσι ἀναγραφόμεναις ὑπὸ τοῦ νόμου, ἀπαιτεῖται ἡ ἐνέργεια ὁλοκληροῦ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἥτοι τῆς ἐλεμεντικῆς τῶν ὑπουργῶν. Καὶ αἱ κυριώταται μὲν τῶν κυβερνητικῶν, πράξεων, ἐν αἷς ἀπαιτεῖται ἡ προσπορευθὴ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, εἶναι μὲν κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα 1) ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς (Συντάγματος τοῦ 1864 ἄρθρ. 37), 2) χορήγησις ἀμνηστίας ἐπιτερομένη μόνον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων (Συντάγματος 39), κατὰ δὲ τὸ Διατ. τῆς 3 'Απριλίου 1833 περὶ ὑπουργικοῦ συμβουλίου (ἄρθρ. 6) συνδυαζόμενον καὶ πρὸς τὸ Σύνταγμα (ἄρθρ. 37) ἡ ἐκδοσις τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων ἀναγκαζούντων γνησίων ἢ χανονιστικῶν διαταγμάτων. (ἢ Διάταγμα). Κατὰ δὲ τὸν νόμον ΔΥΚΕ περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου (ἄρθρ. 9, 14, 20 καὶ 26) ἡ ὑπάγоруεσις τῶν ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων ἐν γένει ἢ ὧρισμένων εἰδῶν καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐπιβίβασεως πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων, ἢ ἐπιβολὴ προσθέτων τελῶν ἀνωτέρων τῶν νομισμένων κατὰ τρία δεκατημέρια ἐμπορευμάτων, προερχομένων ἐξ ἐπικρατειῶν φορολογουσῶν τὰ ἐλληνικὰ πλεῖστα βαρέως, ἢ εἰσαγωγικοῦ τέλους ἀκαλλιγῆ ἀντικειμένων χρησιμευόντων ὡς πρώτης ὕλης πρὸς παραγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων, ὁ πρὸς ὅρισμὸν τοῦ δημοτικοῦ δασμοῦ προσδιορισμὸς τῆς ἡμέρας τῶν ὀνίων καὶ ἐμπορευμάτων, καὶ ἡ ἀδεια ἐφαρμογῆς τοῦ συμβατικοῦ δασμολογίου εἰς τὰς προελεύσεις τῶν ἐπικρατειῶν, τῶν ἐφαρμοζουσῶν τὰ συμβατικὰ αὐτῶν δασμολόγια εἰς τὰς προ-

λεύσεις τῆς Ἑλλάδος, κατὰ δὲ τὸν νόμον περὶ στρατολογίας (ἄρθρ. 17) ἡ ἄδεια τῆς μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μετῶν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀδείας τῶν ὀπλιτῶν ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς ἄδειαν σταλησομένων. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σύνταγμα ἐνεργεῖται καὶ αὐτὴ ἡ ὅλη συνταγματικὴ βασιλικὴ ἐξουσία. τοὔτεστιν ἐκτελοῦνται αἱ κυβερνητικαὶ πράξεις ἄνευ συμμετοχῆς τοῦ Βασιλέως, ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ αὐτοῦ, ὅποταν, ἀποθανόντος τοῦ Βασιλέως, χηρεύσῃ ὁ Θρόνος ἢ ὁ διάδοχος ἦναι ἀνήλικος (μὴ δυνάμενος νὰ βασιλεύσῃ) ἢ ἁπῶν, ὅτε τὸ ὑπουργεῖον βασιλεύει ἕως τῆς ἐρκωμοσίας τοῦ ἀντιβασιλέως ἢ τῆς ἀφίξεως τοῦ διαδόχου (ἄρθρ. 50 καὶ 52)· συγκαλεῖ δὲ τὸ Ὑπουργικὸν συμβούλιον ὡς βασιλικὴ ἐξουσία ἄνευ ὑπογραφῆς τοῦ Βασιλέως τὴν Βουλὴν πρὸς ἐκλογὴν ἐπιτρόπου ἢ ἀντιβασιλέως, ἐὰν ὁ Βασιλεὺς καταστῇ ἀνίκανος νὰ βασιλεύῃ ἐξ ἀσθενείας διανοητικῆς ἢ ἄλλης αἰτίας (ἄρθρ. 53). Διοικητικὰς δὲ πράξεις ἢ πράξεις προπαρασκευαστικὰς κυβερνητικῶν πράξεων, ὅποιαι συσκέψεις καὶ γνωμοδοτήσεις κτλ., τελεῖ τὸ Ὑπουργικὸν συμβούλιον πολλὰς καὶ ποικίλας, ἀνα-

γραφόμενας ἐν τοῖς διαφόροις τῆς Πολιτείας ἡμῶν νόμοις. Ἄξιοι ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἡ ἀπόφασις ἐπὶ τῆς διαφωνίας τῶν κατὰ μέρος Ὑπουργῶν ἐν αἷς ὑποθέσεσιν ἀπαιτεῖται ἢ ἀπὸ κοινοῦ σύμπραξις διαφόρων Ὑπουργῶν καὶ ἡ ἀπόφασις ἐπὶ τῶν περὶ ἀρμοδιότητος ἀμφισβητήσεων τῶν διαφόρων ὑπουργείων πρὸς ἄλληλα (Διατ. 3 Ἀπριλίου 1833 ἄρθρ. 6 ἐδ. 5 καὶ 7), ἢ εἰς πρόκλησιν Βασιλικοῦ Διατάγματος πρὸς ἀποκατάστασιν καταδικασθέντος ἀναγκαιούσα γνωμοδότησις τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου (Ποιν. Δικ. ἄρ. 564 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν νόμον ΓΝΙ' τῆς 18 Μαρτίου 1858), ἢ γνωμοδότησις περὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀνωτέρων ἰσοδύναμων δικαστικῶν λειτουργῶν (Ν. ΧΕΣ' τῆς 31 Δεκ. 1877 ἄρθρ. 16 καὶ 17 ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΦΝΓ' τῆς 30 Ἰουν. 1887), ἢ εἰς πρόκλησιν Βασιλικοῦ Διατάγματος πρὸς χορήγησιν ἐκτάκτων ἢ ἀναπληρωτικῶν πιστώσεων γνωμοδότησις (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθρον 16).

θ. Ν. Φλογαίτης

Υφαιρέσεις. Ἰδὲ τὸ ἐν τέλει τοῦ παρόντος τόμου παράρτημα.

Φαλκίδιον τέταρτον. 'Ο

Δωδεκάδελτος νόμος ἀπένεμεν εἰς τοὺς πολίτας τὴν ἐξουσίαν τῆς κατὰ τὸ δοκοῦν διαθέσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν. 'Επὶ τῇ βῆσει τῆς ἐξουσίας ταύτης οἱ πλείστοι τῶν διαθετῶν διένεμον τὴν περιουσίαν αὐτῶν διὰ κληροδοσιῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον. ὥστε οὐδὲν ἢ μικρόν τι περιήρχετο εἰς τοὺς κληρονόμους. Ἔνεκα δὲ τούτου οἱ πολλοὶ τῶν κληρονόμων δὲν ἀπεδέχοντο τὴν κληρονομίαν καὶ ἐπῆρχετο ἡ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴ ἐπὶ μηδενισμῶ τῶν διαθηκῶν, ὅπερ παρὰ Ῥωμαίοις ὑπελαμβάνετο ἐπονείδιστον. Διὸ προεκλήθη ὁ Φούριος νόμος (Lex Furia), κληθεὶς οὕτως ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ προκαλέσαντος αὐτόν, δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον λόγῳ κληροδοτήματος ἢ ὧρεως αἰτίᾳ θανάτου πλέον τῶν γιλιῶν ἄσσαριων ἐξαίρεσει τῶν ἐξ ἀρρενογόνιας συγγενῶν καὶ ἄλλων ὠρισμένων προσώπων (Ulp. Fragm. titl. 28 § 6). 'Αλλ' ἀποβάντας ἀτελεσφορήτου καὶ τοῦ νόμου τούτου, διότι οἱ πολῖται, καταλιμπάνοντες πολλὰ κληροδοτήματα, ἤνάγκαζον τοὺς κληρονόμους νὰ ἀποποιῶνται τὴν κληρονομίαν, ἐξεδόθη ὁ Οδοκόντιος ἢ Οδοκῶντιος κληθεὶς νόμος, δι' οὗ ἀπήγορεύθη ἡ εἰς ἄλλου κατ'ἀλειψις ποσοῦ, ὑπερτεροῦντος τὸ περιελευσόμενον εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (Cicer. Verrin I 43). 'Αλλ' ἀποτυχόντος καὶ τοῦ νόμου τούτου, ἐξεδόθη

ὁ Φαλκίδιος νόμος (Lex Falcidia), κληθεὶς οὕτως ἀπὸ τοῦ προκαλέσαντος αὐτόν, δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι ὁ διαθέτης δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ λόγῳ κληροδοσίας ἐπέκεινα τῶν τριῶν τετάρτων τῆς περιουσίας αὐτοῦ, τὸ δὲ τέταρτον, ὅπερ καὶ ἐκλήθη *Φαλκίδιον τέταρτον*, πρέπει νὰ καταλείπηται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 22), N. 73 § τελ. (35. 2)). Καὶ προύνοι μὲν ὁ Φαλκίδιος νόμος περὶ τῶν ἐκ διαθήκης κληρονόμων, ἐπεξετάθη ὅμως καὶ εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου (N. 1 § 2 Πανδ. 35. 2) καὶ ἐκπίπτει ἐπομένως τὸ Φαλκίδιον τέταρτον καὶ ἐκ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου διατεταγμένων εἰδικῶν καταπιστευμάτων (N. 48 Πανδ. (35. 2), ὡς καὶ ἐκ τῶν αἰτίᾳ θανάτου ὧρεων (N. 5 Πανδ. (35. 2), N. 77 § 2 Πανδ. (2. 31)). Ἐκπίπτει ἐπίσης ἐκ τῶν πρὸς τὴν κληρονομίαν ὀφειλομένων ὑπὸ ὀφειλετῶν, εἰς ἀφέθησαν τῆς ὑποχρέωσης αὐτῶν λόγῳ κληροδοσίας (N. 22 § 3 καὶ N. 82 Πανδ. (35. 2), N. 77 § 2 (2. 31)) ἐπίσης ἐκ τῶν λόγῳ κληροδοσίας καταλειφθεισῶν πραγματικῶν δουλειῶν, ὅπότε αὗται πρέπει νὰ ἐκτιμηθῶσι καὶ ὑποχρεωθῇ ὁ κληροδόχος εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἐπιβάλλοντος πρὸς σχηματισμὸν τῆς Φαλκίδιου μερίδος τοῦ κληρονόμου (N. 7 καὶ 80 § τελ. Πανδ. (35. 2)). Ἐποκρίνεται ἐπίσης εἰς τὴν Φαλκίδιον μερίδα ἡ ἐπικαρπία, τὰ ἐτήσια κληροδοτήματα καὶ ἡ

διατροφή (N. 1 § 7 καὶ N. 89 Παν. (35. 2).

Ἡ Φαλκιδίος μερὶς ἀφαιρεῖται ἐκ τῶν κατὰ μέρος κληροδοτημάτων ἐπιμεριστικῶς. ὅθεν δὲν δύναται ὁ κληρονόμος νὰ ἀφαιρῇ αὐτὴν κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκ τινων μόνων κληροδοτημάτων (N. 2 Κωδ. (6. 50). Ἀφαιροῦσι δὲ τὴν φαλκιδίον μερίδα πάντες οἱ κληρονόμοι· ἂν δ' οὗτοι ἀποθάνωσι πρὸ τῆς ἀφαιρέσεως, τὸ δικαίωμα αὐτῶν μεταβαίνει εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν (N. 10 Κωδ. (6. 50). Ὡσαύτως τὸ δημόσιον (N. 3 § τελ. Πανδ. (36. 1), ὁ ἀγοραστής τῆς κληρονομίας (N. 74 Πανδ. (36. 1) ἐν συνδέσει πρὸς N. 2 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (18. 4) οὐχὶ δὲ καὶ ὁ κληροδόχος ἢ ὁ εἰδικὸς καταπιστευματοδόχος (N. 32 § 4, N. 47 § 1 Πανδ. (35. 2), N. 22 Πανδ. (36. 1).

Εἰς προσδιορισμὸν τῆς Φαλκιδίου μερίδος λαμβάνεται ὅπ' ὅψιν τὸ ποσὸν τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου πραγμάτων· ὅθεν πᾶσα αὐξήσις ἢ ἐλάττωσις, συμβαίνουσα μετὰ τοῦτο, ὥραλεῖ ἢ βλάπτει τὸν κληρονόμον (N. 30 καὶ 56 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (35. 2), § 1 Εἰσηγ. (2. 22). Ὅθεν ἀφαιροῦνται πρῶτον τὰ κληρονομικὰ χρῆτα, αἱ δαπάναι τῆς κηδείας καὶ τῆς ἀπογραφῆς (N. 1 § τελ. N. 2 Πανδ. (35. 2), § 1 Εἰσηγ. (2. 22), N. 72 Πανδ. (35. 2), N. τελ. § 9 Κωδ. (6. 30). Ἀποδίδεται δ' εἰς τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ διαθέτου εὐρεθέντα πράγματα ἡ ἄξια, ἣν ταῦτα ἔχον ὄντως, συνωδᾷ δηλονότι πρὸς τὴν κοινὴν γινώμην καὶ τὴν ἀγοραίαν τιμὴν καὶ οὐχὶ τὴν κατὰ φαντασίαν (N. 42, N. 62 § 1, N. 63 Πανδ. (35. 2)· ὅθεν δὲν λαμβάνεται ὅπ' ὅψιν ἡ ἐκτίμησις τοῦ ἀποθανόντος (N. 15 § τελ. Πανδ. (35. 2). Ὅφειλε δὲ νὰ καταλογίσῃ εἰς τὴν φαλκιδίον μερίδα ὅ,τι ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ιδιότητά τοῦ κληρονόμου (N. 74, 76, 94 Πανδ. (35. 2). Καὶ εἰ μὲν κατέχει τὰ λόγῳ κληροδοτήματος καταλειπόμενα ὑπὸ

τοῦ θανόντος πράγματα, δικαιούται νὰ κρατήσῃ ἐξ αὐτῶν τὰ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Φαλκιδίου τετάρτου ἑλλείποντα· (ἂν δὲ ταῦτα ὥσιν ἀνεπίδεκτα διαιρέσεως, καὶ νὰ κρατήσῃ ταῦτα ὁλοκληρῶς, ἕως οὗ οἱ κληροδόχοι καταβάλωσι τὸ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ Φαλκιδίου τετάρτου ἀναγκαῖον). (N. 15 § 1, N. 80 § 1, N. 26 § 1 Πανδ. (35. 2), εἰ δὲ κατέχουσιν αὐτὰ οἱ κληροδόχοι, ὁ κληρονόμος ἔχει κατ' αὐτῶν τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγὴν (N. 26 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (35. 2), ἢ τὸ παράγγελμα quod legatorum (N. 1 Πανδ. (43. 3) ἢ τέλος τὴν περὶ ἀχρεωστήτου ἀγωγὴν, ἐὰν ὁ κληρονόμος, πλανώμενος περὶ τὸ πρᾶγμα, ἤθελε παραδώσει τὸ κληροδοτήμα (N. 9 Κωδ. (6. 50), N. 1 § 11 Πανδ. (35. 2), N. 9 § 5 Πανδ. (22. 8).

Δὲν χωρεῖ ὁ Φαλκιδίος νόμος ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν διαθηκῶν (N. 92 καὶ 96 Πανδ. (35. 2), ἐπὶ τῶν φιλανθρωπικῶν κληροδοτημάτων (N. 49 Κωδ. (1. 3), ἐπὶ τῶν κτηθέντων ἕνεκα θανάτου πραγμάτων (N. 76 καὶ 93 Πανδ. (35. 2), ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ὑφαιρέθιντων πραγμάτων, διότι ταῦτα μεταβιβάζονται εἰς τὸ δημόσιον (N. 6 Πανδ. (34. 9), N. 24 Πανδ. (35. 2).

Σημειωτέον ὅτι οἱ κληροδόχοι ὀφείλουσι νὰ παράσχουσιν εἰς τὸν κληρονόμον τὴν προσήκουσαν ἀσφάλειαν ὅτι ἀποδώσουσιν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ἤθελον λάβει ὑπὲρ τὰς διατάξεις τοῦ Φαλκιδίου νόμου, ἐὰν ἀνακαλυφθῶσι χρεὶν μειοῦντα τὴν κληρονομίαν τοῦ θανόντος (N. 1 ἐν ἀρχῇ καὶ § 7 καὶ 9, N. 3 § 5 καὶ τελ. Πανδ. (35. 3), N. 31 Πανδ. (35. 2).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Φαρμακεία ἡ δηλητηρίασις δνομάζεται ἡ χορήγησις εἰς ἄλλον πρὸς χρῆσιν (εἴτε διὰ πόσεως, εἴτε δι' εἰσπνοῆς ἢ ὑποδορῶν ἐνέσεων) δηλητηρίου ἢ ἄλλης οἰασθῆποτε οὐσίας δυναμένης νὰ

ἐπενέγκῃ τὸν θάνατον. Τιμωρεῖται δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ νόμου (ἄρθρ. 289 καὶ ἐπ.) ὡς ἴδιον ἀδίκημα διάφορον παρὰ τὸ τοῦ ἐκ προμελέτης φόνου διὰ τὸ ἰδιάζον χαρακτηρισμὸν τινῶν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βουαρικκοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μεταγενεστέρων Βουαρικῶν νομοθεσιῶν, ἐνῶ κατὰ τοὺς πλείστους τῶν ἄλλων ποινικῶν νόμων δὲν διακρίνεται τοῦ ἐκ προμελέτης φόνου ἢ χαρακτηρίζεται ὡς ἐπιβαρυντικὴ αἰτία τῆς ποινῆς τοῦ φόνου.

Καὶ ἡ μὲν ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐπὶ σκοπῷ θανατώσεως ἐτέρου φαρμακεῖα, ἐὰν μὲν ὁ παθὼν ἀπέθανεν ἢ παρεφρόνησεν ἢ ἐνόσησεν ἀνιάτως (κατὰ πᾶσαν τοῦλάχιστον πιθανότητα ἀνιάτως), τιμωρεῖται διὰ θανάτου, ἐὰν δὲ δὲν ἐπισυνέβη δυστύχημα, τιμωρεῖται δι' ἰσοβίων δεσμῶν ἢ δὲ ἐπὶ σκοπῷ οὐχὶ θανάτου ἀλλὰ βλάβης ἀπλῶς φαρμακεῖα, ἐὰν μὲν ὁ παθὼν ἀπέθανεν, τιμωρεῖται διὰ θανάτου, ἐὰν δὲ παρεφρόνησεν ἢ ἐνόσησεν ἀνιάτως (κατὰ πᾶσαν τοῦλάχιστον πιθανότητα) διὰ προσκαιρῶν δεσμῶν, ἐὰν δὲ δὲν ἐπισυνέβη δυστύχημα, δι' εἰρκτῆς. (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 289). Ἡ δὲ ἐκ δολίας προαιρέσεως φαρμακεῖα φρεάτων, δεξαμενῶν, ὑδραγωγείων, πηγῶν, τροφίμων ἢ ποτῶν προωρισμένων εἰς πώλησιν, ἢ ἐν γένει πραγμάτων (ὧν ἡ δηλητηρίασις δύναται νὰ ἐπενέγκῃ ἀπώλειαν ζωῆς ἢ ὑγείας ἀνθρώπων), τιμωρεῖται διὰ θανάτου καὶ ἂν δὲν ἐπῆλθεν εἰς τινὰ βλάβη (ἄρθρ. 290) ἢ δὲ ἐξ ἀμελείας φαρμακεῖα, εἰ μὲν ἐφαρμακώθησαν φρέατα, δεξαμεναὶ κτλ. τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνδὲς ἑτοῦς, εἰ δὲ ἐφαρμακώθῃ ἀνθρώπος διὰ φυλακίσεως τριῶν μὲν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, ἂν ἐπῆλθε θάνατος, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν, ἂν ἐπῆλθε βλάβη, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐνδὲς μηνός, ἂν δὲν ἐπῆλθε ποσῶς βλάβη,

Ἐν τῷ περὶ φαρμακείας τίτλῳ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἄρθρον 292, μὴ πραγματοῦμενον ἰδίως περὶ φαρμακείας, ἀλλὰ νοθεύσεως καθ' ὃ τιμωρεῖται ἡ ἀνάμιξις τῶν ὑπὸ τινος πωλουμένων τροφίμων ἢ τῶν φαρμάκων μετὰ ὕλων ἐπιζημιῶν εἰς τὴν ὑγίειαν ἢ ἡ πώλησις τοιούτων νοθευμένων διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριῶν μηνῶν καὶ, ἐν ὑποτροπῇ, δι' εἰρκτῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Φάρμακα καὶ φαρμακεῖα.

Τὰ μὲν τῶν φαρμάκων καὶ φαρμακείων ὀρίζουσι τὸ ἀπὸ 7 Δεκεμβρίου 1834 Διατ. περὶ ἀδείας τοῦ ἐπαγγέλλεσθαι τὴν ἱατρικὴν, τὸ ἀπὸ 29 Μαρτίου 1835 Β. Διάταγμα περὶ πωλήσεως ἱατρικῶν καὶ τὸ ἀπὸ 5 Σεπτεμβρίου 1861 περὶ κανονισμοῦ τῶν φαρμακείων, μεταρρυθμισθὲν διὰ τοῦ Νόμου ΩΜΒ' τῆς 25 Ἀπριλίου 1880. Κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῶν διατάξεων πωλήσεως ἱατρικῶν μὲν παρασκευασμένων ἔχουσι μόνον οἱ φαρμακοπῶλαι, οἱ δὲ φαρμακῆμποροι μόνον εἰς μεγάλας ποσότητας καὶ ἀπαρασκευάστων φαρμάκων, οἱ δὲ εἰδοπωλῆται μόνον τῶν εἰς τὰς τέχνας χρησίμων ἱατρικῶν. Ὡς δὲ αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν ἱατρῶν χειρουργῶν καὶ κτηνιάτρων οἵτινες καθ' ὁρίσμενάς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις δικαιούνται νὰ πωλῶσιν ἱατρικά (Διατ. 24 Μαρτ. 1835 ἄρθρ. 6), ἀπαγορεύεται εἰς πάντα ἄλλον ἢ πώλησις, οἱ δὲ παραβαίνοντες τὴν ἀπαγόρευσιν τιμωροῦνται διὰ τῶν ἐν ἄρθρῳ 564 τοῦ Ποιν. Ν. ὀριζομένων ἀστυνομικῶν ποινῶν. Αἱ αὗται δὲ ποινὰὶ ἐπιβάλλονται καὶ εἰς τοὺς ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς ἀρχῆς κατασκευάζοντας ἢ πωλοῦντας τὰ λεγόμενα μυστήρια ἢ πανακτεῖα ἢ διακηρύττοντας διὰ τῶν ἐφημερίδων ἢ ἄλλων συγγραμμάτων ἱατρικά ὡς θεραπευτικά τινων νόσων.

Σημειωτέον ὅτι οἱ φαρμακοπῶλαι ὁ-

φείλουσι νὰ ἔχωσιν ἐν τοῖς φαρμακείοις αὐτῶν ἀγνά φάρμακα, μὴ ἀπολείψαντα ἐκ τοῦ χρόνου τὴν δύναμιν αὐτῶν, κολληζόμενοι ἄλλως ὡς πταῖσται διὰ τῶν ἐν ἄρθρῳ 563 τοῦ Ποινικοῦ νόμου ἀστυνομικῶν ποινῶν. Ὡσαύτως τὰ ἀκεῦθ καὶ δοχεῖα αὐτῶν προτῆκον νὰ ὦσι καθαρά καὶ ἀνταποκρινόμενα εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῶν, ἄλλως κολάζονται ἐπίσης ὡς πταῖσται διὰ τῶν αὐτῶν ποινῶν. Ἐκτός δὲ τῶν ἡπίων καὶ γενικῶς ἀνεγνωρισμένων ὡς ἀβλαβῶν φαρμάκων πάντα τὰ ἄλλα ὀφείλουσι κατασκευάζειν οἱ φαρμακοποιοὶ κατὰ τὰς συνταγὰς τῶν ἀνεγνωρισμένων ἱατρῶν καὶ κατὰ τὸν ἐν αὐταῖς ἀνεγνωρισμένον τρόπον ὀφείλουσι δὲ ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐπιλαμβάνωνται τῆς κατασκευῆς καὶ νὰ χορηγῶσι τὰ αἰτηθέντα φάρμακα μόνον εἰς τοὺς κατὰ τὴν συνταγὴν τοῦ ἱατροῦ δικαιουμένους νὰ παραλάβωσιν αὐτὰ (Ποιν. νόμου ἄρθρον 562). Σημειωτέον ὅτι τιμωροῦνται ἐπίσης ὡς πταῖσται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 566 τοῦ Ποιν. Νόμου οἱ φαρμακοποιοὶ οἱ προσλαμβάνοντες βοηθοὺς ἀνικάνους, θεωροῦνται ὅ ὥς ἱκανοὶ μόνον οἱ περατώσαντες διαιτῇ τοῦλάχιστον ἐν τῷ φαρμακείῳ ἄσκησιν καὶ οἱ ἔχοντες πύχιον φαρμακευτικοῦ σχολείου (Κανονισμὸς φαρμακείων ἄρθρ. 14). Τιμωροῦνται δὲ δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 565 τοῦ ποινικοῦ νόμου ὡς πταῖσται καὶ οἱ ἱατροί, οἱ παραλιπόντες τὴν ἀναγγελίαν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐλλείψεων τῶν φαρμακοπωλείων καὶ τῶν πταισμάτων τῶν φαρμακοπωλῶν καὶ συμβοηθῶν αὐτῶν. Ἐπίσης δὲ δυνάμει τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου (ἐπεκταθείσης τῆς τῶν ἱατρῶν ὑποχρέσεως διὰ τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ Διατ. τῆς 29 Μαρτίου 1835) τιμωροῦνται καὶ αἱ παραλιποῦσαι τὴν ἀναγγελίαν ταύτην ἀρχαί 'II ἀστυνομικῆ ἀρχῇ ἰδίως ἔχει καθήκον νὰ ἐπιτηρῇ πάντα τὰ ἐργαστήρια ὅπου πωλοῦνται ἱατρικά» (Ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθρ. 57)

καὶ καταδιώκῃ τὸς παραβάσεις τοῦ νόμου. Σημειωτέον, ὅτι τανῦν μὲν ἄδειαν πρὸς σύστασιν φαρμακείου δύναται μόνον νὰ χορηγῇ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν εἰς τὸν εὐδοκίμησαντα μετὰ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν ταῖς πρακτικαῖς αὐτοῦ ἐξετάσεσιν ἐνώπιον τοῦ Ἱατροσυνεδρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου καὶ τοῦ ἱατροσυνεδρίου καὶ ἐπὶ τῇ βίσει τῆς ἀναλογίας, ἣν ὀρίζει τὸ ἀπὸ 5 Σεπτεμβρ. 1861 Β. Δ. περὶ κανονισμοῦ τῶν φαρμακείων (Ν. 25ΜΒ' τῆς 25 Ἀπριλίου 1880 ἄρθρον 1). Οὐδεμία δὲ ἀπαιτεῖται ἄδεια πρὸς σύστασιν φαρμακείου. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῖν πρακτικὴν, ἣν ἐνέκρινε καὶ ἡ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀπαιτεῖται πρὸς σύστασιν φαρμακείου ἄδεια τοῦ Νομάρχου, ἀλλ' εἰς οὐδένα νόμον στηρίζεται ἡ τοιαύτη πρακτικὴ. Οὐ μόνον τὸ Διάταγμα τῆς 7 Ὀκτωβρίου 1834, δι' οὗ ὠρίσθησαν τὰ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπαγγέλλεσθαι τὰ παντὸς εἶδους ἱατρικὰ ἐπαγγέλματα, οὐδὲν προβλέπει περὶ ἀνάγκης ἀδείας πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ φαρμακευτικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ Διάταγμα τῆς 29 Μαρτίου 1835 περὶ πωλήσεως ἱατρικῶν ἢ τὸ Διάταγμα τῆς 2 Ἀπριλίου 1835 περὶ πωλήσεως δηλητηρίων ἢ τὸ Διάταγμα τῆς 5 Σεπτεμβρίου 1861 περὶ κανονισμοῦ τῶν φαρμακείων ἢ ὁ περὶ μεταρρυθμίσεως αὐτῶν νόμος 25ΜΒ' τῆς 25 Ἀπριλίου 1880 ὡρισάν τι ρητὸν περὶ τοιαύτης. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ Διάταγμα τῆς 5 Δεκεμβρ. 1845 περὶ τῶν καθηκόντων τῶν Νομαρχῶν, ὅπερ μεταξὺ ἄλλων προβλέπει περὶ τῆς ὑποχρέσεως τοῦ Νομάρχου νὰ προλαμβάνῃ πᾶσαν ἐνδεγμένην βλάβην ἐκ τῆς παρὰ τὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις πωλήσεως ἢ κατασκευῆς φαρμάκων καὶ νὰ προκαλῇ τὸν διοριστὸν ἱμπτέρων φαρμακοπωλῶν, ὡρισέ τι περὶ

τοιαύτης. Ἀναγκαῖον ἐν τούτοις θεωροῦμεν, πολλαπλασιασθέντων τῶν φαρμακείων, νὰ ἀνατεθῇ εἰς αὐτοὺς ἀποκλειστικῶς καὶ ἡ φαρμακεμπορία διὰ νομοθετήματος. Ἐπίσης νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ παιγνηθῶσι τινὰ προσόντα καὶ παρὰ τῶν καλουμένων βοηθῶν φαρμακείων. Ἀτυχῶς οὐ μόνον ἐν φαρμακείοις δευτερευουσῶν πόλεων ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀθηναίοις ἔτι φαρμακείοις ὑπηρετοῦσιν ὡς βοηθοὶ παιδάρια οὐδὲν ἄλλο ἔχοντα προσὸν ἢ τὴν ὀλιγάρκειαν αὐτῶν περὶ τὴν ἀξίωσιν ἀμοιβῆς ἐπὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν, ἐκ τούτου δὲ προέρχονται ἐνίοτε σπουδαιόταται παραδρομαί.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Φθορά ἢ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας καλεῖται ἡ δι' οἰσυδήποτε μέσου ἐκ προθέσεως φθορὰ πράγματος κινητοῦ ἢ ἀκινήτου, ἐμφύχου ἢ ἀψύχου (σωματικοῦ ὅμως πάντοτε, οὐχὶ δὲ καὶ ἀσωμάτου πράγματος, δηλονότι ἀπαιτήσεως), ἀποτελοῦντος μέρος ἄλλοτρίας ιδιοκτησίας, ἀνήκοντος δηλονότι εἰς ἄλλον παρὰ τὸν φθειρόντα (εἴτε ὁ ἄλλος οὗτος ἀποτελεῖ φυσικὸν πρόσωπον, εἴτε ἀποτελεῖ πρόσωπον ἡθικὸν ἢ νομικόν). Ἀποτελεῖ δ' αὕτη ἀδίκημα, κολαζόμενον ὑπὸ τῶν ἄρθρων 421 καὶ ἐπομένων τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, ἀντιγραφέντων σχεδὸν κατὰ λέξιν ἐκ τῶν σχετικῶν ἄρθρων τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1827 καὶ 1831, ἀπερ' ἐν τῇ τιμωρίᾳ τοῦ ἀδικήματος τούτου ἡκολούθησαν τὸ σύστημα, ὃ καὶ ἐν τῇ τιμωρίᾳ τοῦ ἀδικήματος τῆς κλοπῆς. Ὅθεν διακρίνεται καὶ κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον ἐν πρώτοις ἡ ἀπλή βλάβη ἢ φθορά, ὑφισταμένη, ὁσάκις ἡ ἀξία τῆς γενομένης ζημίας εἶναι ἀνωτέρα μὲν τῶν εἰκοσι, κατωτέρα δὲ τῶν τετρακοσίων δραχμῶν, δὲν ὑπάγεται δὲ εἰς τινὰ τῶν εἰδικῶς προνοουμένων ἐν τοῖς ἄρθροις 422—424 τοῦ νόμου, τιμω-

ρουμένη διὰ φυλακίσεως. Βαρύτερον δὲ (δηλονότι διὰ διετούς τοῦλάχιστον φυλακίσεως) τιμωρεῖται ἡ δι' ἀναβάσεως ἢ διὰ ῥήξεως ἢ ὑπὸ πολλῶν ἡνωμένων ἢ ὁπ' ἀνθρώπων ἐνόπλων διαπραχθεῖσα, λογιζομένου τοῦ τοιούτου τρόπου τῆς ἐκτελέσεως ὡς ἐπιβαρυντικῆς τοῦ ἀξιόποινου αἰτίας. Ἐπίσης τιμωρεῖται βαρύτερον ἡ διαπραχθεῖσα εἰς πράγματα προωρισμένα πρὸς κοινὸν ὄφελος ἢ χρῆσιν, ἰδίως εἰς ἐργαλεῖα κατασκευαστικά τοῦ πόρος, γεφύρας, ὁδούς, διώρυγας, προχώματα, φρέατα, ὕδραγωγεῖα καὶ τὰ τοιαῦτα ἢ εἰς δημοσία ἐργαστήρια ἢ ἀποθήκας ἢ ἄλλα πρὸς κοινὴν χρῆσιν καὶ ὠφέλειαν τείνοντα οἰκοδομήματα ἢ εἰς πράγματα, ὧν ἡ συντήρησις ἰδίως διαφέρει τὴν πολιτείαν, ἰδίως εἰς συλλογὰς τεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς, μηχανὰς καὶ ταμειυτήρια ἀνήκοντα εἰς ἐργαστήρια, εἰς τὴν μεταλλείαν καὶ τὴν χωνευτικὴν, ἢ τέλος εἰς δενδροφυτεῖας καὶ ἄλλα φυτουργήματα. Σημειωτέον ὅτι καὶ ἐὰν μόνον ἡ ἀξία τῆς ἐπινεχθείσης ζημίας ὑπερβαίνῃ τὰς τετρακοσίας δραχμάς, τιμωρεῖται ἡ πρᾶξις διὰ διετούς τοῦλάχιστον φυλακίσεως, ἐὰν δ' ὑπερβαίνῃ τὰς χιλιάς, τιμωρεῖται διὰ τῆς ποινῆς τῆς εἰρκτῆς. Προσθετέον ὅτι τὸ ἀξιόποινον τοῦ αὐτοῦργου ἐπιτείνεται, ἐπιβαλλομένη ἐἰς τὸν ἔνοχον τῆς ποινῆς τῆς εἰρκτῆς, ἐὰν δύο ἢ πλείονες τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν περιπτώσεων συμπίσωσιν. Ἐπίσης λεκτέον ὅτι ἡ ποινὴ ἐπιτείνεται, ἐὰν ἡ φθορὰ ἢ βλάβη διεπράχθῃ εἰς πράγματα τοῦ Κράτους, τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ναοῦ ἢ ἀγαθοεργοῦ ἰδρύματος ἢ εἰς πράγματα ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν καταλιμπανόμενα εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν, οἷον καρποὺς ἀσυγκομιστάς, γεωργικὰ σκεύη κατακεῖμενα ἐν τοῖς ἀγροῖς, πλοῖα κείμενα ἐν ποταμοῖς, ὅρμους ἢ λιμένας κτλ. ἢ διεπράχθῃ ἐκ μίσους ἢ ἐκδίκησεως κατὰ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει

τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ εἰς πράγματα ἀνήκοντα εἰς αὐτόν ἢ ἐν καιρῷ νυκτός. Παρτηρητέον προσέτι, ὅτι, ἐὰν ἡ βλάβη ἢ φθορὰ τελεσθῇ εἰς δένδροφυτεῖας ἢ φυτωργήματα, ἢ πρᾶξις, καὶ εἰς βαθμὸν πλημμελήματος διαπραχθεῖσα, τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ πταισματοδικείου κατὰ ρητὴν διατάξιν τοῦ 14 ἄρθρου τοῦ Διατάγματος τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ προφυλάξεως τῶν δένδροφυτεῶν. Ἡ δὲ φθορὰ ἢ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας, ἢ ἱππευκοῦσα ζημίαν κατατέραν τῶν ἐκ κοσι ὀραγμῶν, ἀποτελεῖτόν πταίσμα, τιμωρούμενον διὰ κρατήσεως ἢ προτίμου (Ποιν. Νόμου ἄρθρον 693).

Ἐκ τῶν λέξεων τοῦ νόμου περὶ φθορᾶς ἢ βλάβης συνάγεται, ὅτι πρὸς ἐπιβολὴν τῆς ὀριζομένης ἐν τῷ νόμῳ ποινῆς δὲν ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς ἡ ὁλοτελής καταστροφή τοῦ ἁλλοτρίου πράγματος, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ μόνη ἡ ἐλάττωσις τῆς ἀξίας ἢ ἡ κολύβωσις τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ, ὅθεν καὶ μόνη ἡ κηλιδώσις τοῦ ἐνδύματος ἢ ἡ ὑδάτωσις τοῦ οἴνου ἢ τοῦ οἶνοπνεύματος. Ἀναγκαῖον δὲ νὰ προέρχεται αὕτη ἐκ προθέσεως, ὅθεν δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἀξιόποινον φθορὰν ξένης ιδιοκτησίας ἢ ἐξ ἀμελείας, παρέχουσα μόνον τὸ δικαίωμα εἰς τὸν παθόντα νὰ αἰτήσῃται πολιτικὴν ἀποζημίωσιν.

Σημειωτέον, ὅτι ὡς φθορὰ ἢ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας τιμωρεῖται κατὰ τὸν ἡμέτερον Ποινικὸν νόμον καὶ ἡ ὀφθαλμική ἐγγράφου (καθ' οἷον δὲ ποτε τρόπον καὶ ἐν τελεσθῇ αὕτη, οἷον διὰ σχίσσεως, πυρπολήσεως, μελάνωσεως κτλ.), ὡς ἐπίσης ἡ ὑπεξαγωγή ἐγγράφου (ἀποτελοῦσα πρᾶξιν, δι' ἧς στερεῖται παρανόμως ὁ κύριος τῆς χρήσεως αὐτοῦ). Ἀλλὰ, καθάρητως ὀρίζει ὁ νόμος, τὸ μὲν ἐγγράφον ἀναγκαῖον νὰ ᾖ γνήσιον· ἰδίως ἄλλως ἢ ἀπώλειαι αὐτοῦ οὐδ' ἐμὴν ἐπιφέρει βλάβην, πρόδηλος δὲ σκοπὸς τῆς ἐξαφανίσεως ἢ ὑπεξαγωγῆς νὰ ᾖ ἡ βλάβη προσώπου τινός,

ὅπερ πρόκειται νὰ στερηθῇ πλήρους ἢ καὶ ἀτελοῦς νομίμου ἀποδεικτικοῦ μέσου τῶν δι' αὐτοῦ βεβαιουμένων ἀπαιτήσεων ἢ υποχρεώσεων. Ἐπιβάλλονται δ' εἰς τὸ ἀδίκημα τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 424) αἱ εἰς τὴν πλαστογραφίαν ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ (ἄρθρον 247—257).

Ἐπίσης ὡς φθορὰ ἢ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 427 καὶ 428) καὶ ἡ ἐπὶ σκοπῷ θανατώσει· ἢ βλάβης κτηνῶν δηλητηρίαις νομῶν, λειμῶνων, λιμνῶν ἢ ποτισμάτων καὶ διὰ δόσεως μολυντικῶν νόσων, ὡς προκαλοῦσα τὴν φθορὰν τῶν εἰς τὴν ιδιοκτησίαν τινός ἀνήκόντων κτηνῶν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι αὕτη τιμωρεῖται καὶ ἐν τελεσθῇ ἐξ ἀμελείας.

Προσθετέον τέλος, ὅτι τὸ ἔγκλημα τῆς φθορᾶς ξένης ιδιοκτησίας τιμωρεῖται κατὰ κανόνα κατ' ἐγκλησιν τοῦ παθόντος, τιμωρεῖται δ' ἐξ ἐπαγγέλματος μόνον 1) ἐὰν τελεσθῇ δι' ἀναβάσεως ἢ ρήξεως εἰς κτίρια ἢ ὑποκόλλων ἡνωμένων ἢ ἐνόπλων, ἢ εἰς πράγματα καθιερωμένα πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου ἢ εἰς δημόσια ἐργαστήρια ἢ ἄλλα πρὸς κοινὴν χρῆσιν οἰκοδομήματα ἢ εἰς συλλογὰς ἐπιστημονικὰς ἢ τεχνικὰς ἢ ἔργα ἀνήκοντα εἰς ἐργαστάσια, ἢ τὴν μεταλλείαν καὶ τὴν χωνευτικὴν, 2) ἐὰν ἡ φθορὰ συνίσταται εἰς ὑπεξαγωγὴν ἢ ἐξαφάνισιν ἐγγράφου, 3) ἐὰν συνίσταται εἰς τὴν δηλητηρίασιν νομῶν κτλ. ἢ διὰ δόσιν μολυντικῶν νόσων πρὸς θανάτωσιν ἢ βλάβην κτηνῶν.

Η. Ν. Φλογαίτης

Φόνος ἐξ ἀμελείας ἢ ἀνθρωποκτονία ἐξ ἀμελείας.

Διὰ τοῦ 43 ἄρθρου αὐτοῦ τοῦ Ποιν. ἡμῶν Νόμου ὀρίζει, ὅτι ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ νόμος τιμωρεῖ ὡς πλημμελήματα ἀμελείας πράξεις ἐπιζημιους, καὶ περ τοῦ διαπραχάντος αὐτὰς ἐναργήσαντος ἄνευ δολίας προαίρεσως ἐκ μόνης

τῆς ἐλλείψεως τῆς προσηκούσης προσο-
χῆς. "Ὡς τῶν πλημμελημάτων τούτων
ἀμελείας εἶναι καὶ ἡ ἀνθρωποκτονία ἐξ
ἀμελείας, ἥτοι ἡ ἐξ ἀμελείας, δηλονότι
ἀπροσεξίας, ἀπερίσκεψίας, ἀνεπιτηδεύου-
τος, ἄνευ τῆς προθέσεως τοῦ φονεῦσαι ἢ
ὅπωςδῆποτε βλάψαι, ἐνεργηθεῖσα ἀνθρω-
ποκτονία (Ποινικοῦ Νόμου ἄρθρ. 300).
Ὅριζοντος δὲ τοῦ Ποινικοῦ νόμου (ἄρ-
θρα 109 καὶ 103) ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἄμνη-
σεν εἶναι ἀτιμώρητος, ὡς καὶ ὁ ἀμυνό-
μενος ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς ἀνάγκης,
ὡς καὶ δηλονότι ἐδύνάτο νὰ ἀποφύγῃ ἀ-
κινεῖν τὴν παράνομον ἐπίθεσιν καὶ
ὁμῶς δὲν ἀπέφυγεν ἐξ ὑπερβολικῆς περὶ
ἑαυτοῦ προνοίας, ἡ ὡς καὶ μετεχειρίσθη
ἐπικινδυνότερα μέσα αὐθυπερασπίσεως
παρὰ τὰ ἀναγκαῖα, πλὴν ἐὰν ὑπερέβη
τὰ ὅρια ταῦτα ἐξ ὑπερβολικοῦ φόβου ἢ
ἐκ ἀνθρωπίνης ταραχῆς, ὅτε καὶ ἡ ὑπέρβα-
σις εἶναι ἀτιμώρητος, ἔπεται ὅτι καὶ ἡ
ἐν ἀμύνη ἀνθρωποκτονία θεωρητέα ὡς
πλημμελημα ἀμελείας, ὡς καὶ ὁ ἀπο-
κτείνας ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς ἀμύνης,
ἐδύνάτο δηλονότι νὰ σώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὰ
δικαιώματα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπιθέσεως
τοῦ προσβολέως ἄνευ τῆς θανατώσεως
αὐτοῦ, δὲν κατεῖχε δὲ αὐτὸν μεγάλη δι-
ανοητικὴ ταραχὴ — Τοῦτο καὶ διασαφεῖ
καθαρῶς ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἱρρίζων
ἐν ἄρθρῳ 300 ὅτι ἀνθρωποκτονίαν ἐξ ἀμε-
λείας ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἐξ ὑποκρίτου ὑπερ-
βάσεως τῶν ὄρων τῆς νομίμου ἀμύνης
ἀνθρωποκτονία, εἰς ἣν καὶ ἐπιβάλλει ποι-
νήν ἐνιαυτοῦ τὰ πολὺ φυλακίσεως. Τὴν
δὲ ἐνεκεν ἄλλων λόγων ἀμελείας, οἷον
τὴν ἐξ ἀπροσεκτοῦ χρήσεως πῶν ὀπλῶν,
τὴν ἐξ ἀπειρίας ἢ ἐπιπολαιότητος ἐπι-
στημονικῆς ἢ τεχνικῆς (τοῦ ἱατροῦ, χει-
ρουργοῦ, φλιβοτόμου, φαρμακοποιοῦ κτλ.),
ἢ ἐξ ἐνταφιάσεως ἐγκύου γυναικὸς θανού-
σης πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ἢ ἐξ ἐδύνάτο νὰ
σωθῇ τὸ ἔμβρυον, ἐὰν ἐνηργεῖτο ὅ,τι ἢ
πρωτὴ μὴ διατάσσῃ πρὸ τῆς ἐνταφιάσεως

πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ, τιμωρεῖ ὁ ποινι-
κὸς νόμος διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν
ἄχρι δύο ἐτῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 300
ἀριθ. 2 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 301 καὶ 302).

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Φόροι ἄμεσοι καὶ ἔμμε-
σοι.** Τὸ μέγιστον μέρος τῶν προσόδων
τῆς Πολιτείας προέρχεται ἐκ τῶν φόρων,
οὓς καταβάλλουσιν οἱ πολῖται. Εἶναι δὲ
οὐ μόνον ἀναγκαῖα, ἀλλὰ καὶ δίκαια ἡ
τῶν φόρων καταβολὴ εἰς θεραπείαν τῶν
ὑπάραιτῶν δημοσίων ἀναγκῶν, ἐὰν 1)
μὲν μὴ ὑπερβαίνωσι τὴν δαπάνην τὴν
ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὰς ἀνάγκας ταύ-
τας, 2) δὲ τηρῶνται ἐν τῇ ἐπιβολῇ αὐ-
τῶν οἱ ἐξῆς κανόνες τῆς οἰκονομικῆς ἐπι-
στήμης: α') οἱ φόροι πρέπει νὰ πηγάζ-
ωσιν ἐκ παραγωγικῆς τινος ἐργασίας καὶ
νὰ ἐπιβάλλωνται ἐπὶ τῆς καθαρᾶς προσ-
όδου καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν κεφαλαίων, ἅτε
τῆς ἐπὶ τῶν κεφαλαίων ἐπιβολῆς μειού-
σης ἀναγκαίως τὰ κεφάλαια, δι' ὧν πα-
ράγονται αἱ φορολογητέαι πρόσοδοι, β')
εἰς τὰ δημόσια βάρη πρέπει νὰ συνεισ-
φέρωσιν ἀναλόγως τῶν προσόδων αὐτῶν
καὶ ἀναλόγως τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἕκαστος
ἀπολαύει ἐν τῇ Πολιτείᾳ, πάντες οἱ πο-
λίται, πλὴν τῶν μὴ ἐπαρκούντων ἢ μό-
λις ἐπαρκούντων εἰς τὴν συντήρησιν ἑαυ-
τῶν, γ') δίκαιον πᾶς φόρος νὰ εἰσάγη-
ται ἐξ ὁλοκλήρου καὶ οὐχὶ μερικῶς μόνον
εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ὅθεν οἱ κεφα-
λαϊκοὶ φόροι ἢ οἱ ἐπιβαλλόμενοι ἐπὶ τῶν
οἰκοπέδων, ἐξ ὧν οὐδεμία προέρχεται
πρόσδος, ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἐν
γῆει κτημάτων, καθ' ὃν χρόνον μετα-
βιβάζονται καὶ κυκλοφοροῦνται, εἶναι φό-
ροι ἄδικοι καὶ κατακριτέοι.

Διαιροῦνται δὲ οἱ φόροι εἰς ἄμεσους
(τοὺς καταβαλλομένους ἀπ' εὐθείας εἰς
τὸ δημόσιον ταμεῖον ὑπὸ τῶν φορολο-
γούμενων, γνωστῶν καὶ ὠρισμένων ἐκ
τῶν προτέρων), καὶ ἔμμεσους (τοὺς
καταβαλλομένους οὐχὶ ἀπ' εὐθείας, ἀλλ'

ἡμέσως ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῇ μεταφορᾷ ἢ τῇ καταναλώσει ὡς ἐν ἐννοῦ πράγματος). Ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι τανῶν ἐπικρατούντων φόρων ἄμεσοι μὲν εἶναι α') οἱ φόροι τῶν προϊόντων τῆς γῆς (ἦτοι ὁ τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν, ὁ τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων, ὁ τῶν περιβολίων, ὁ τῶν κουκουλίων, ὁ τῶν σύκων, ὁ τῆς σταφίδος, ὁ τοῦ αἰνίου, ὁ τῶν Λακωνικῶν προϊόντων, ὁ τῶν δημοτικῶν καρπῶν ἐν Θήρᾳ καὶ Θηρασίᾳ) καὶ ὁ φόρος τῶν ζώων καὶ τῶν βοσκῶν, β') ὁ φόρος τῶν ἐπιτηδεύματων, ὁ φόρος τῶν οἰκοδομῶν, ὁ φόρος τῆς καθαρῆς προσόδου τῶν ἀνωγνύμων ἐταιρειῶν καὶ ὁ φόρος τῆς καθαρῆς προσόδου τῶν καλλιεργουμένων μεταλλείων. Ἐμμεσοὶ δὲ εἶναι κυρίως μὲν ὁ τελωνιακὸς δασμὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰδικώτερον καλούμενοι φόροι ἢ δικαιώματα καταναλώσεως, ἦτοι παρ' ἡμῖν τὸ δικαίωμα καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ καὶ δικαίωμα καταναλώσεως τοῦ ζύθου καὶ τῶν αἰνοπνευματωδῶν ὀργῶν, ἔτι δὲ οἱ εἰδικώτερον καλούμενοι τέλη, ἦτοι τὰ τέλη τοῦ χαρτοσήμου (ὑποδιαίρουμένα εἰς ἀντίτιμον σφραγιστοῦ χάρτου καὶ τέλη ὑπερβάλλοντα σφραγιστοῦ χάρτου, τέλη ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων μερισμάτων ἀνωγνύμων ἐταιρειῶν, τέλη ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων θεάτρων, ἀεροπορίων καὶ σιδηροδρόμων, τέλη κληρονομικὰ δι' ἀποφάσεων βεβαιούμενα) καὶ τὰ ταχυδρομικὰ καὶ τηλεγραφικὰ τέλη, ἔτι δὲ τὰ μονοπωλία, ἦτοι παρ' ἡμῖν τὸ μονοπώλιον τοῦ σιγαροχάρτου, τῶν παιγνιοχάρτων, τῶν πυρρίων, τοῦ πετρελαίου καὶ τοῦ ἄλατος. Περὶ πάντων τούτων θέλομεν διαλάβει ἐν μεγίστῃ συντομίᾳ.

α'. Φόροι τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων.

1) Φόρος ἀροτριώντων κτηνῶν. Διὰ τοῦ νόμου 111' τῆς 15' Ἀπρ. 1880 (τροποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τῶν ν. ΠΝ' τῆς 6 Μαΐου 1882 καὶ ΔΡΚΖ' τῆς 28 Δεκεμ.

1883) καθηργήθη τὸ ἕως τότε ἱσχύον φορολογικὸν σύστημα τῆς δεκάτης καὶ ἀντ' αὐτοῦ καθιερώθη φόρος ἐπὶ τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν, αἶον βοῶν, ἀγελάδων, ἵππων, ἡμιόνων, ὄνων, βουβαλίων καὶ ἐν γένει τῶν ζώων, οἱς χροῶνται οἱ γεωργοὶ ἐν τῇ ἀροτρίᾳ, ἔτι δὲ τῶν ἀεροκινήτων ἀρότρων. Ἐπειδὴ δ' ὁ νόμος οὗτος, ὡς καὶ πάντες οἱ σχετικοὶ πρὸς τὴν φορολογίαν τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων νόμοι, ὑπέστη ἀλλεπαλλήλων μεταρρυθμίσεις, ἐξεδόθη κατὰ τὸ ἔτος 1892 ὁ νόμος ΒΠ' περὶ φορολογίας ἐν γένει τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων, δι' οὗ ἐκωδικοποιήθησαν πᾶσαι αἱ διατάξεις τῶν ἔως τοῦ 1892 τριάντα ὀκτὼ ἀλλεπαλλήλων ἐκδοθέντων σχετικῶν νόμων διὰ τῆς συμπτύξεως αὐτῶν εἰς ἑνίαν αὐτοτελῆ νόμον, τὸν νόμον δηλονότι ΒΠ'. Τούτου δὲ τὸ πρῶτον κεφάλαιον (ἄρθρ. 1—31) διαλαμβάνει τὰς σχετικὰς πρὸς τὸν φόρον τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν διατάξεις.

2). Φόρος τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων. Τὸ παραγόμενον ἐλαίον, ἐκ δὲ τῶν μὴ ἐκθλιβομένων ἐλαίων αἱ διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης ἐξαγόμεναι ἢ μεταφερόμεναι ἐκ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς εἰς ἕτερον δῆμον, ὑπόκεινται εἰς ἕγγειον φόρον, διατιθέμενον δι' ἐνοικίας εἰς χρήματα κατὰ τμήμα, κατὰ δῆμον ἢ καὶ κατ' ἐπαρχίαν συμφώνως πρὸς τὸ κατὰ τὸν νόμον ἐκδιδόμενον Β. Διάταγμα. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1892, ὅτε συνεχωνεύθησαν καὶ πᾶσαι αἱ περὶ φορολογίας τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων διατάξεις ἐν τῇ γενικῇ νόμῳ ΒΠ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892, τὰ τῆς φορολογίας αὐτῶν κανονίζονται διὰ τοῦ τετάρτου κεφαλαίου τοῦ νόμου τούτου (ἄρθρ. 57—72).

3) Φόρος τῶν περιβολίων. Μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ἀμπελῶν διὰ τοῦ ΔΡΚΓ' νόμου τοῦ 1883 (ὅστις ἦν, ὡς θέλωμεν παρατηρήσει, ἀνα-

καθιερώθη τελευταῖον) καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν γρασιδίων, τριφυλλίων, σικυῶνων καὶ λαχανοκήπων διὰ τοῦ 2 ἄρθρου τοῦ νόμου ΔΤΚΣ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1885 μόνον τὰ ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων περιθάλισι ἀπέμειναν ὑποκείμενα εἰς ἔγγειον κατὰ στρέμμα φόρον. Ἡ βεβαιώσις τοῦ φόρου τούτου ἐγένετο ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς κατὰ τὰ ἄρθρ. 35—44 τοῦ ΣΟΖ' νόμου καὶ ἄρθρ. 5—9 τοῦ ΛΔ' ψηφίσματος τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως κατατάξεως αὐτῶν ἐν τοῖς ὀριστικοῖς κτηματολογίοις τῶν περιθελίων. Ἀλλὰ τανῦν καὶ τὰ κατὰ τὴν ἔγγειον κατὰ στρέμμα φορολογίαν τῶν περιθελίων ἀναλόγως τῆς κατὰ μέσον ὅρον ἐτησίας κατὰ στρέμμα προσόδου αὐτῶν ὁρίζει ἐν λεπτομερείᾳ τὸ δευτέρον κεφάλαιον τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892 περὶ φορολογίας τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἄρθρων 32—49, ὧν ὁμῶς τὰ δύο πρῶτα ἄρθρα, ἦτοι τὸ ἄρθρ. 32 καὶ τὸ ἄρθρ. 33, ἐτροποποιήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΒΠ'ΠΖ' τῆς 2 Μαρτίου 1893.

4) Φόρος τῶν κουκουλίων. Καὶ ὁ ἐπὶ τῶν κουκουλίων ἔγγειος φόρος, βεβαιούμενος καὶ εἰσπραττόμενος κατὰ τὰς διατάξεις τῶν τελωνιακῶν νόμων, ὁρίζεται καὶ νῦν διὰ τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς 25 Αὐγούστου 1892 (πραγματευομένου ἐν τῷ ἔκτῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ περὶ φορολογίας τῆς σταφίδος, τῶν σύκων καὶ τῶν κουκουλίων).

5) Φόρος τῶν σύκων. Τὰ ξηρὰ σύκα φορολογοῦνται ἐν τοῖς τελωνείοις μόνον κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, βεβαιουμένου ἐπίσης τοῦ φόρου κατὰ τὰς διατάξεις τῶν τελωνιακῶν νόμων. ὑπόκεινται δὲ εἰς ἔγγειον φόρον ὁρίχ. δύο κατὰ στατήρα (ἄρθρ. 81 τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς 25 Αὐγούστου 1892).

6) Φόρος τῶν βοσκησίων γαιῶν. Διὰ τοῦ κεφαλαίου γ' τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς

5 Αὐγούστου 1892 ὁρίσθησαν τὰ τοῦ ἔγγειου φόρου ἐπὶ τῶν κοινοτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν βοσκῶν ἄνευ τινὸς παραλλαγῆς τοῦ καὶ ἕως τότε φορολογικοῦ καθεστώτος ὡς πρὸς τε τοὺς φορολογικοὺς ὅρους καὶ καὶ τὸν τρόπον τῆς βεβαιώσεως.

7) Φόρος ἐπὶ τῶν ζώων. Ἡ φορολογία τῶν ζώων, ἄλλως ρυθμιζομένη πρότερον, ἐρρυθμίσθη πρὸ τινος διὰ τοῦ νόμου ΑΧΛΑ' τοῦ ἔτους 1887, καταργήσαντος τοὺς περὶ τούτου προλαβόντας νόμους. Κατὰ τὸν νόμον τούτον ὁ ἐπὶ τῶν ζώων φόρος ὁρίσθη εἰς τὸ ποσόν, ὅπερ ἀποτελεῖ ὁ μέσος ὅρος τοῦ κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη βεβαιωθέντος φόρου διὰ δηλώσεως καὶ ἀταριθμήσεως τῶν ζώων καὶ δι' ἐνοικιάσεως τοῦ φόρου τῶν μὴ δηλωθέντων τοιούτων, ἡῤξημένος κατὰ τὸ πεμπτημόριον (ΑΧΛΑ' νόμου ἄρθρον 1). Ἀλλ' ἀποδειχθέντος καὶ τοῦ διὰ τοῦ ν. τούτου καθιερωθέντος συστήματος βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τοῦ φόρου τούτου ἀδοκίμου, ἐπῆλθον διὰ τοῦ νόμου ΒΠ' τοῦ ἔτους 1892 καινοτομίαι τινὲς εἰς μερίζονα ἀσφάλισιν τῆς ἐπιτυχίας τῆς βεβαιώσεως καὶ τῆς εἰσπράξεως τοῦ φόρου τούτου. (Ν. ΒΠ' τῆς 5 Αὐγ. 1892 ἄρθρ. 95—126). Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΦΟΘ' τῆς 9 Ἰουνίου 1899 κατηργήθη ὁ ἐπὶ τῶν ζώων φόρος, ἐπεβλήθη δὲ φόρος κατὰ κεφαλὴν ἐπὶ τῶν σφαζομένων ζώων καταβαλλόμενος ὑπὸ τῶν κυρίων καὶ κατόχων αὐτῶν.

8) Φόρος τοῦ οἴνου. Μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου 1885 ὑπεβάλλετο ὁ λιανικῶς πωλούμενος οἶνος εἰς δικαίωμα κατανώσεως, βεβαιούμενον κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων ΑΡΚΙ' τῆς 27 Ἀπρ. 1883 καὶ ΑΣΞΗ' τῆς 26 Ἰουλ. 1885 καὶ τοῦ ἀπὸ 10 Ἰουν. 1883 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ πρώτου τῶν νόμων τούτων Β. Διατάγματος. Ἡ ἰσχὺς ὁμῶς τῶν νόμων τούτων ἐξέλιπεν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1885 καταργηθέντος τοῦ συστήματος τῆς

έπιβολής του δικαιώματος καταναλώσεως επί της λιανικής πωλήσεως, δ άντικατέστησεν ή έπιβολή έγγείου φόρου επί της παραγωγής του οίνου κατά τον ΑΤΝ' νόμον της 21 'Ιανουαρίου 1886, τροποποιηθέντα έν μέρει διά του νόμου ΑΓΙΖ' της 11 'Απριλίου 1887 και των νόμων ΑΨΞΕ' της 18 'Απριλίου 1889 και ΑΨΠΕ' της 21 Δεκεμ. 1889, συνεχωρεύθησαν δέ πάντες ούτοι εί νόμοι, έν τῷ περί της φορολογίας του οίνου κεφαλαίῳ του νόμου ΒΠ', ύποστάντες και τινα τροποποιήσιν. Έψήφισθησαν δέ μετά τουτο οί νόμοι ΒΠ' της 21 Δεκεμβρ. 1892 περί έπιβολής δικαιώματος καταλώσεως επί του λιανικῶς πωλουμένου οίνου, τροποποιήσας ένίαις διατάξεις του νόμου ΑΤΝ', και ΒΡΠΖ' της 8 Μαρτίου 1893 περί τροποποιήσεως των νόμων ΒΠ' και ΒΡΙ'. Αλλά διά του νόμου ΒΦΟΔ' της 5 'Ιουνίου 1899 καθιεργήθη ή φορολογία του οίνου, αντικατασταθεΐσα διά της κατά στρέμμα φορολογίας των άμπελων.

9) Φόρος των Δασοδικῶν προϊόντων. Τά προϊόντα των έπαρχιῶν Γυθείου και Οϊτύλου (εις δε κατά τουτο ύπάγεται και τό χωρίον Καστάνα του δήμου Μελιτινης της Λακεδαίμονος) ύποβάλλονται εις έγγειον φόρον βεβαιούμενον και εισπραττόμενον κατά την εξαγωγήν και την μεταφοράν αυτών διά ξηρᾶς ή θαλάσσης έν τῷ τελωνείῳ Γυθείου, ύποτελωνείῳ Αιμενίου, σταθμαρχείῳ Άλμυρού και φυλακείαις Κιτριῶν και Καρδαμύλης (Νόμου ΣΟΖ' περί βεβαιώσεως και εισπράξεως έγγειων φόρων άρθρ. 49 και επ.). Και τά μέν βαλανίδια, τά κηκίδια, τά κουκούλια, τά ξηρά σῦκα και ή σταφίς ύπάγονται κατά τό άρθρον 127 του νόμου ΒΠ' εις την γενικήν φορολογίαν και τας περί ταύτης διατάξεις αυτού, των δε λοιπῶν προϊόντων ο φόρος προσδιορίζεται σὺν τῷ κατά τὸν ΨΓΓ'

νόμον του 1878 ποσοτῶ ὁδοποιίας ὡς ἐξῆς : Ἐπὶ τοῦ ἐλαίου λεπτὰ 12 καὶ 1)2 τὴν ὁκᾶν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν προϊόντων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ γλεύκους ἡ οἴνου, 12 καὶ 1)2 τοῖς ἑκατὸν εἰς χρήματα κατὰ τὴν ἀγοραίαν τιμὴν (Ν. ΒΠ' ἀρθρ. 130).

9) Φόρος δημοτικῶν καρπῶν ἐν θήρᾳ καὶ θηρασίᾳ. Εἰρηται ἀνωτέρῳ ὅτι, καταργηθείσης τῆς δεκάτης, εἰσῆχθη παρ' ἡμῶν ὁ φόρος ἐπὶ τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν· ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν διετηρήθη διὰ τὴν νῆσον Θήραν τὸ πρῶτον καθεστῶς, μὴ ἐφαρμοζομένου ἐν ταύτῃ τοῦ περὶ ἀροτριῶντων κτηνῶν νόμου, ὡς δὲν ἐφαρμόζεται οὗτος καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Γυθείου καὶ Οϊτύλου, ὧν τὰ προϊόντα εἰς εἰδικὴν διάφορον κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὑπόκεινται φορολογίᾳ κατὰ τὴν εξαγωγήν καὶ μεταφοράν· ἡ δὲ διάταξις αὕτη ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὴν νῆσον Θηρασίαν (ἀρθρ. 20 τοῦ ΩΓ' νόμου τῆς 15 'Απριλίου 1880 καὶ ἀρθρ. 1 ἐπετείου διὰ τὸ 1886 ΑΤΚΣ' νόμου). Διὰ τὴν βεβαιώσιν ἐπομένως τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν δημοτικῶν καρπῶν ἐν ταῖς ἀνωτέρῳ νήσοις ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ ΣΟΖ' παγίου νόμου, αἱ τῶν νόμων περὶ διαθέσεως τῶν προσόδων ΧΞΗ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1877 καὶ ΨΚΕ' τῆς 30 Νοεμβρίου 1878 καὶ τοῦ περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ΨΚΕ' νόμου Β. Διατάγματος τῆς 10 Μαρτίου 1878 καὶ αἱ τῶν ἀπὸ 30 'Απρ. 1855 καὶ 14 Φεβρουαρίου 1879 Β. Διαταγμάτων καὶ τέλος αἱ τῶν ἀρθρ. 2, 12—15 καὶ 17—19 τοῦ Γ'ΗΘ' νόμου καὶ ἀρθρ. 1 τοῦ ΦΜΘ' νόμου. (Ν. ΒΠ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892 ἀρθρ. 131).

6. Φόροι τῶν οἰκοδομῶν, τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν.

1) Φόρος τῶν οἰκοδομῶν. Τὴν φορολογίαν τῶν οἰκοδομῶν διεῖπεν ἀρχικῶς παρ' ἡμῶν ὁ νόμος τοῦ 1836, ὁ ἐτροποποιήσεν

ἐν πολλοῖς ὁ νόμος ΚΣ' τῆς 2 Δεκεμβρίου 1845, ἀλλ' ἀντικατέστησεν αὐτούς, ἐξ ὁλοκλήρου καταργήσας, ὁ νόμος ΚΒ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1863. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ἐπὶ πασῶν ἐν γένει τῶν οἰκοδομῶν ἐπιβάλλεται φόρος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐτησίας προσόδου αὐτῶν, ὅστις ὅμως προσδιορίζεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1892 ῥητῶς· διὰ τοῦ ἄρθ. 8 τοῦ ν. ΒΟΕ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892¹· ἐξαιροῦνται δὲ μόνον α') αἱ οἰκοδομαί, αἱ μὴ ἐνοικιαζόμεναι, ὧν ἡ πρόσδοδος εἶναι ἐλάσσων τῶν δραχμ. 240²· ἀλλ' εἰς τὴν ἐξάρεσιν ταύτην δὲν ὑπάγονται τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, β') αἱ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀκατοίκητοι οἰκίαι, γ') αἱ δι' ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα χρησιμεύουσαι οἰκοδομαί, ὧν δὲν ἐγένετο χρῆσις καθ' ὅλον τὸ ἔτος· Ὅθεν αἱ ἐπὶ μέρος μόνον τοῦ ἔτους κατοικούμεναι ἢ ἐνοικιαζόμεναι οἰκίαι καὶ αἱ δι' ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα χρησιμεύουσαι οἰκοδομαί φορολογοῦνται ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς κατοικίης, χρήσεως ἢ ἐνοικιάσεως, δ') αἱ ἐν τοῖς γεωργικοῖς κτήμασιν οἰκίαι, τὰ φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκ παιδευτικῶν καταστήματά, πλὴν τῶν ἰδιωτικῶν σχολείων, ε') αἱ εἰς τοὺς ναοὺς ἀνήκουσαι οἰκοδομαί, κατοικούμεναι δὲ ὑπὸ ἱερέων καὶ μοναχῶν, ς') τὰ ἀνάκτορα μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν, τὰ δημόσια καταστήματα καὶ τὰ μὴ ἐνοικιαζόμενα δημοτικά (ἄρθ. 2). Διὰ τοῦ νόμου ΚΒ' (ἄρθ. 2) ἐξηροῦντο καὶ αἱ νεόδημοι οἰκίαι, ἀλλ' ἡ ἐξάρεσις αὕτη καταργήθη διὰ τοῦ ΑΡΛΠ' τοῦ 1884 ἐπετείου φορολογικοῦ νόμου καὶ τῶν κατόπιν ἐπετείων φορολογικῶν νόμων.

Λογίζεται δὲ ὡς ἐτησία πρόσδοδος τῶν οἰκοδομῶν τὸ ἐνοίκιον, ὅπερ ἀπολαμβάνει ὁ ἰδιοκτήτης ἢ ἥθελεν ἀπολαμβάνει, ἔαν ἐξεμίθου τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατοικουμένην οἰκοδομήν¹.

βλῆσις δὲ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐνοικίου χρησιμεύει διὰ μὲν τὰς ἐνοικιαζόμενας οἰκοδομάς ἡ μεταξὺ ἰδιοκτητοῦ καὶ ἐνοικιαστοῦ συμφωνία, διὰ δὲ τὰς ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν κατοικουμένας ἡ σύγκρισις αὐτῶν πρὸς τὰς ἐνοικιαζόμενας. Ὅπου διὰ τὰς ἐνοικιαζόμενας δὲν προσάγεται ἡ συμφωνία, ἡ περὶ τῆς προσαγομένης ἐγείρονται ὑπόνοιαι, προσδιορίζεται καὶ αὐτῶν τὸ ἐνοίκιον κατ' ἐκτίμησιν (ἄρθ. 3). Ἐπιτροπεία δὲ συγκειμένη ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, τοῦ δημάρχου, ἡ τούτων κωλυμένων, ἐκ τῶν νομίμων αὐτῶν ἀναπληρωτῶν, καὶ ἐνὸς τέκτονος, διοριζομένου ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς δαπάνῃ τοῦ Δημοσίου συντάσσει, ἐπὶ τόπου μεταβαίνουσα, τὸν κατάλογον τῶν ἐν γένει φορολογητέων οἰκοδομῶν κατὰ δῆμον². Εἰς

¹ Ἐν Γαλλίᾳ ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φόρος διαίρεται εἰς πόρον ἔγγειον, τὸν ἐπὶ τῶν οἰκοπέδων, καὶ εἰς εἰδικὸν πόρον ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, καὶ τὰ μὲν οἰκοπέδα φορολογοῦνται ὡς αἱ καλλισεργήσιμοι γαῖαι πρώτης ποιότητος, αἱ δὲ κατοικούμεναι οἰκοδομαί ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καθαρᾶς αὐτῶν μισθωματικῆς ἀξίας· ἀλλὰ πρὸς εὐρεσιν αὐτῆς ὑπολογίζεται δέκα ἐτῶν ἐνοίκιον, ἀφαιρεῖται δὲ ἐκ τούτου τοῦ δεκάτου καὶ τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ ἐτησίου ἐνοικίου λόγῳ τῶν συντηρητικῶν δαπανῶν (τοῦτέστι τῶν δαπανῶν τῆς ἐπιτευχῆς, τοῦ ποσοῦ τῆς ἐτησίας φθορᾶς τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῶν ἀσφαλιστρῶν) καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου τίθεται ὁ τεταγμένος φόρος. Ἐν Αὐστρίᾳ ὁ φόρος τίθεται μετὰ τὴν προαφαίρεσιν τῶν συντηρητικῶν δαπανῶν.

² Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ ν. ΑΤΠΖ' τῆς 31 Μαΐου 1886 ὠρίσθη, ὅτι πρὸς σύνταξιν τοῦ καταλόγου τῶν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν οἰκοδομῶν δύναται ὁ ὑπουργὸς νὰ διατάσῃ τὴν διαίρεσιν τῆς πόλεως εἰς τμήματα καὶ νῦναιθῇ τὴν προ-

ἢ τὸν δημάρχον, ἢ τὸν νόμιμον αὐτοῦ ἀναπληρωτήν, μετὰ τακτικὴν πρόσκλησιν τοῦ ἐφόρου, μὴ ἐμφανιζόμενον, ἐβάλλεται ὑπὸ τοῦ Νομάρχου, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, προσημιον 50 μέχρι 500 δραχμῶν. Ὁ ἐμπαί-
νει δ' ὁ κατάλογος α') τὸ ὀνοματεπώνυμον, ἐπάγγελμα καὶ κατοικίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου, β') τὴν πόλιν ἢ χωρίον καὶ τὴν θέσιν, ἐν ᾗ ὁ οἰκοδομῇ, ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῆς, γ') ἢ τὴν ἡμετέραν αὐτῆς, δ') τὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου τούτου ἐτήσιαν πρόσδοσιν ἐκάστης οἰκοδομῆς, σημειουμένην καὶ ὀλογράφως, καὶ ε') τὴν καθ' ὑπολογισμὸν ἔκτασιν τοῦ οἰκοπέδου, ἐν ᾗ ὑπάρχει ἡ οἰκοδομῇ. Ὁ μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἄρθρον 4). Ὁ κατάλογος οὗτος ἐκτίθεται εἰς τὸ ἀρμόδιον δημαρχικὸν κατάστημα ἐπὶ δέκα πέντε συνεχεῖς ἡμέρας, προηγουμένης ἐπὶ τούτῳ διακηρύξεως τοῦ δημάρχου, ἥτις δημοσιευθῆσεται διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως πρὸ ὁκτώ ἡμερῶν. Ἐν δὲ τῷ διαστήματι τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ παραδίδονται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν δημάρχον ἢ τὸν ἀρμόδιον εἰδικὸν πύρεθρον αἱ κατὰ τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου. Αἱ ἐνστάσεις γίνονται καὶ ὑπὸ τρίτων, κοινοποιούμεναι τότε διὰ τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου ἢ εἰδικοῦ παρέδρου εἰς τὸν φορολογούμενον, ὅστις δύναται νὰ προβάλῃ τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως (ἄρθρον 5). Παρελθούσης δὲ τῆς πρὸς παράδοσιν τῶν ἐνστάσεων προθεσμίας, ὁ κατάλογος μετὰ τῶν κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεων ἀποστέλλεται εἰς

καταρκτικὴν σύνταξιν τοῦ καταλόγου ἐκάστου τμήματος εἰς ἐπιτροπείαν ἐξ ἑνὸς οἰκονομικοῦ ὑπαλλήλου, ἐνὸς ἐπαρχιακοῦ μηχανικοῦ ἢ ἐργαδιοῦ ἢ γεωμέτρου, καὶ ἐνὸς ἀστυνομικοῦ ἢ δημοτικοῦ ὑπαλλήλου ἢ δημοτικοῦ συμβούλου.

τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐντὸς πέντε ἡμερῶν. Ἐπιτροπὴ δὲ συγκαλεμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν κεῖται ἡ οἰκοδομῇ, δικάζει ὁριστικῶς καὶ ἀνεκκλήτως τὰς δοθείσας κατὰ τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις· συνέρχεται δ' αὕτη ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐφορίας, τῇ προσκλήσει τοῦ ἐφόρου, ὅστις ὀρίζει τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς καὶ παρίσταται κατὰ τὴν ἐκδί-
κασιν. Ὁ πρόεδρος τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου καλεῖται ἐπὶ ἀποδείξει, καὶ τούτου κωλυομένου, ὁ λαβὼν τὰς πλείονας ψήφους δημοτικὸς σύμβουλος (ἄρθρον 6). Ἡ ἐπιτροπὴ δ' αὕτη, περὶ τῶν ἐκδικασίων τῶν ἐνστάσεων, κηρύττει τὸν κατάλογον ὁριστικὸν διὰ πράξεως αὐτῆς καταχωριζομένης κάτωθι αὐτοῦ. Ὁ κατάλογος δ' οὗτος ἰσχύει διὰ πέντε ἔτη (ἄρθρον 7). Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς κατὰ τὸν κατάλογον ὁριστικῶς προσδιορισμένης ἐτήσιας προσόδου καὶ τοῦ διὰ τοῦ ἰσχύοντος νόμου ὀριζομένου ποσοῦ ἐγγεῖν φόρου, ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος συντάσσει καὶ παραπέμπει εἰς τὸν ταμίαν τὸν ἀναγκαῖον φορολογικὸν πίνακα, ἐμφαίνοντα τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ κατοικίαν τοῦ φορολογουμένου καὶ τὸ ποσὸν τοῦ φόρου (ἄρθρον 8). Διαρκούντων τῶν πέντε ἐτῶν, τροποποιήσεις τοῦ καταλόγου ἐπιτρέπεται μόνον α') ὅσῃς ἐγένετο μεταβιβάσεις οἰκοδομῆς τινος, ὅποτε περὶ ταύτης παραδίδεται δήλωσις ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἐγγράφων εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον, ὁ δὲ φόρος καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ νέου ἰδιοκτῆτου ἀπὸ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου ἔτους (α', β').

Ἡ Σημειωτικὴν ὅτι κατὰ τὸν ν. ΛΥΠ' τῆς 1 Ἀπριλίου 1887 (ἄρθρον 1) περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ εἰσπράξεως τῶν ἐσόδων νόμων οἱ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν καὶ

δασαίς οἰκοδομή τις κατηδαφίσθη ἢ ἔμει-
νεν ἀκατοίκητος, ἢ δὲ ἐγένετο χρῆσις
αὐτῆς, ἂν ἦναι ἀποθήκη ἢ βιομηχανικὸν
κατάστημα· περὶ τοῦτου παραδίδεται ἐν
τῷ Δεκεμβρίῳ εἰς τὸν ἔφορον ἔνστα-
σις, δικαζομένη ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον
7 συγχροτουμένης ἐπιτροπῆς, καὶ γ') δασά-
κας ἐντὸς τοῦ ἔτους καταστάθηναν φορο-
λογήσιμοι οἰκοδομαί, μὴ περιλαμβανόμε-
ναι εἰς τὸν κατάλογον, διὰ τὴν προσθή-
κην αὐτῶν ἐνεργεῖται ἐπιμελεία τοῦ
ἐφόρου τὰ καὶ διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προ-
λαβόντος καταλόγου διατυπωθέντα (ἄρθ.
9). "Αρα κατάλογος συνταχθεὶς ἢ τροπο-
ποιηθεὶς παρὰ τὰς διατάξεις ταύτας δὲν
ἔχει κύρος· καὶ ἐκεῖνος, οὗ τὰ συμφέ-
ροντα ἤθελον προσβληθῇ ἐκ τῆς παρὰ
τὰς διατάξεις ταύτας συντάξεως ἢ τρο-
ποποιήσεως τοῦ καταλόγου, δικαιούται
νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια.

Σημειωτέον διὰ τοῦ νόμου ΒΟΕ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892 ὠρίσθη ὅτι διαρ-
κούσης τῆς πενταετοῦς ἰσχύος τοῦ φορο-
λογικοῦ καταλόγου ἐπιτρέπεται προσ-
φυγὴ πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑ-
πουργεῖον πρὸς ἀπλλαγὴν τοῦ φόρου τῶν
διὰ τὴν αὐτὴν οἰκοδομὴν δις ἐγγεγραμ-
μένων ἢ δι' οἰκοδομὴν ἰνυπαρκτον ἢ δι'
οἰκοδομὴν ἄλλοτριάν.

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ ἄρθ. 10
τοῦ νόμου ΚΒ' ὁ ἐπὶ τῆς ἐξηκριθωμένης
κατὰ τὰ ἀνωτέρω προσόδου προσδιορι-
σμός τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν ἐτελεῖτο

λοιπῶν ἀκινήτων κτημάτων ἐπιβαλλόμε-
νοι φόροι βαρύνουσι τοὺς τελευταίους ἰδιο-
κτῆτας, οἰοῦντες καὶ ἂν ὦσιν ἐγγε-
γραμμένοι ἐν τῷ φορολογικῷ καταλόγῳ·
ὀφείλουσι δὲ πρὸς τοῦτο οἱ συντάσσον-
τες τὰ τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν ἔγγραφα
συμβολαιογράφοι νὰ πᾶν τῷ ἄμο-
δίῳ οἰκονομικῷ ἐνὲρῳ περίληψιν αὐτῶν
ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συντά-
ξεως αὐτῶν.

σὺν τῷ τῶν ἐγγείων φόρῳ κατ' ἔτος, ἢ
δὲ πληρωμὴ ἐγένετο τὴν 1 Φεβρουαρίου
τοῦ ἐπομένου ἔτους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ κατὰ
τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐκάστης χρήσεως βε-
βαίωσις τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν ἐπὶ
γετο σπουδαίας καθυστερήσεις περὶ τὴν
τοῦ φόρου εἰσπραξίν ὥς μὴ ὑπολειπομέ-
νων ἐντὸς τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους πρὸς
εἰσπραξίν ἢ μηνῶν ἑνῶς ἢ καὶ ἔτι ὀλι-
γωτέρων διὰ τὴν πολλάκις συμβαίνουσαν
βραδεῖαν βεβαίωσιν αὐτοῦ, ὠρίσθη διὰ τοῦ
Νόμου ΛΥΙΗ' τῆς 14 Ἀπριλίου 1887
(ἄρθ. 1) ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φό-
ρος βεβαιούται καὶ εἰσπράττεται κατ' ἔ-
τος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατὰ τὰς διατά-
ξεις τοῦ ΚΒ' νόμου ὀριστικοῦ καταστά-
τος φορολογικοῦ καταλόγου τῶν οἰκοδο-
μῶν τοῦ ἁμέσως προηγούμενου ἔτους.
Ἐκ τῆς προσόδου δὲ τοῦ φόρου τῶν οἰ-
κοδομῶν 10 τοῖς 0/10 ἀνήκουσιν εἰς τὰ
δημοτικά ταμεία τῶν οἰκείων δήμων
(ἄρθ. 11). "Ὅστις διὰ τῶν δημάρχων ἢ
παρέδρων ἤμελε παραμελήσει τὴν τα-
κτικὴν τοῦ καταλόγου ἔκθεσιν ἢ δὲν ἡ-
θελεν ἀποστείλει ἐγκαιρῶς τὸν κατάλο-
γον εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφερον ἢ δὲν ἡ-
θελε δεχθῇ, παρουσιασθεῖσαν ἐντὸς τῆς
νομίμου προθεσμίας, ἔνστασιν ἢ δὲ, ἡ-
θελεν ἐκδώσει εἰς τὸν παρουσιάσαντα αὐ-
τὴν τακτικὴν ἀπόδειξιν, ὑποβάλλεται
ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου αὐτοῦ νομάρχου
εἰς πειθαρχικὸν πρόστιμον 5—50 δραχ.
ἐφαρμοζομένης ἐν ὑποτροπῇ τῆς διατά-
ξεως τοῦ ἄρθρου 487 τοῦ ποινικοῦ νό-
μου. Ἐν τούτοις μὴ γενομένης δεκτικῆς
τῆς ἐνστάσεως ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἢ πα-
ρέδρου, ἐπιδίδεται αὕτη ἐμπροθέσμως
εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον.

2) Φόρος τῶν ἐπιτηδευμάτων. Τὴν φο-
ρολογίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων διεῖπεν ὁ
νόμος τῆς 4 Νοεμβρίου 1887, ὃν ἤκυ-
ρωσεν ἐξ ὁλοκλήρου ὁ περί φόρου τῶν
ἐπιτηδευμάτων νόμος ΣΙΣ' τῆς 16 Ἀ-
πριλίου 1867. Κατὰ τὸν νόμον ΣΙΣ'

(ἄρθρον 1) πᾶς κάτοικος τῆς Ἑλλάδος, Ἑλλήν ἢ ἄλλοδαπός, ἐξασκῶν ἐν Ἑλλάδι ἐμπόριον, βιομηχανίαν, ἢ ἐν γένει ἐπάγγελμα, ὑπόκειται εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος. Ἀπαλλάσσονται δὲ τῆς καθολικῆς φόρου ἐπιτηδεύματος μόνον οἱ ἑξῆς: 1) Οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, δενδροφυτεῖαν καὶ πᾶσαν ἄλλην γεωπονικὴν ἐργασίαν. 2) Οἱ ποιμένες καὶ βοσκοὶ κτηνῶν. 3) Οἱ δημόσιοι καὶ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρεταί, ὡς πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων τῆς θέσεως αὐτῶν. 4) Οἱ συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφοι. 5) Οἱ ἱερεῖς, διδασκαλοὶ καὶ καθηγηταὶ σχολείων (πλὴν τῶν διευθυνόντων ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων). 6) Οἱ ζωγράφοι, ἀγαλματοποιοὶ καὶ γλύπται, θεωρούμενοι ὡς καλλιτέχναι. 7) Οἱ ἀγχοφόροι, ὑδροφόροι, ἐπιδιορθωταὶ σανδάλων καὶ ρακοςυλλέκται. 8) Οἱ ναῦται, λεμβοῦχοι καὶ κυβερνήται πλοίων μέχρι τόνων δέκα· καὶ 9) οἱ ἐργαζόμενοι ἐπὶ μισθῷ ἢ ἡμερομισθίῳ εἰς ἐμπορικὰ ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα, ὡς καὶ οἱ μαθητεύμενοι, καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἐπιτηδεύματος, ὅταν οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν ὑπάγωνται εἰς τὴν β' καὶ τὴν γ' κατηγορίαν (ἄρθρ. 7). Σημειώτεον ὅμως, ὅτι διὰ τοῦ ἄρθ. 6 τοῦ Διατ. 24 Ὁκτωβρίου 1877, ὅπερ ἐκυρώθη εἰτα διὰ τοῦ νόμου ΧΠΣ', ὑπεβλήθη εἰς φορολογίαν τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ὑπαλλήλου ἐμπορικοῦ ἢ βιομηχανικοῦ καταστήματος, περὶ οὗ ἐροῦμεν τὰ εἰκότα κατωτέρω. Προσθετόν, ὅτι κατὰ τὸν προκείμενον νόμον ΣΠΣ' τὰ ἐπιτηδεύματα, ὅσα δὲν ἀναφέρονται εἰς τὰ προσηρηθέντα αὐτῷ τιμολόγια καὶ δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὰς μνημονευθείσας ἐξαίρεσεις, ὑποβάλλονται ὡσαύτως εἰς φόρον, κατατασσόμενα εἰς μίαν τῶν τριῶν κατηγοριῶν ὑπὸ φόρον ὀριζόμενον διὰ σχετικῶν εἰδὸς ἐπιτηδεύματος δι' ἀποφάσεις τοῦ Ὑπουργίου τῶν Οἰκονομικῶν, ἐκδιδόμενης ἐπὶ γνω-

μοδοτήσαι τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου· κατὰ τριετίαν δὲ πῖναξ τῶν οὕτω προσταθέντων ἐπιτηδεύματων ὑποβάλλεται εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐπιψήφισιν (ἄρθρ. 8). Οἱ ἐπιτηδεύματι, ἦτοι οἱ ὑπαγόμενοι εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος, διαιροῦνται κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρον 2) εἰς τρεῖς κατηγορίας· οἱ τῆς πρώτης κατηγορίας, ὧν ὁ φόρος κανονίζεται μόνον κατὰ λόγον τοῦ πληθυσμοῦ, ἐμφαίνονται ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Α' τιμολογίῳ (ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΔΥΙΣ' τῆς 11 Ἀπριλίου 1887)· οἱ τῆς β' κατηγορίας, ὧν ὁ φόρος κανονίζεται κατὰ λόγον τοῦ τε πληθυσμοῦ καὶ τοῦ ἐνοικίου τῶν οἰκοδομῶν, ἐν αἷς ἢ ἐξασκεῖ τὸ ἐπιτήδευμα ἢ ἐνοικεῖ ὁ ἐπιτηδεύματις, ἐμφαίνονται ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Β' τιμολογίῳ (ὡς ἐτροποποιήθη ὡσαύτως διὰ τοῦ νόμου ΔΥΙΣ'). Σημειώτεον ὅμως ὅτι ἡ διάκρισις τοῦ ἐνοικίου εἰς κατάταξιν τῶν ἐπιτηδεύματιν τῆς β' κατηγορίας, τῶν ἐξασκούντων τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν ἐν πόλεσιν, ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς πέντε χιλιάδας ψυχῶν, κατηργήθη διὰ τοῦ 3 ἄρθρου τοῦ νόμου ΔΨΠΒ' τῆς 1 Φεβρουαρίου 1890). Οἱ δὲ τῆς γ' κατηγορίας, ὧν ὁ φόρος ὀρίζεται ἀσχετῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὸ ἐνοίκιον, ἐμφαίνονται ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Γ' τιμολογίῳ. Καὶ τῶν μὲν εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπαγομένων ἢ κατὰταξις οὐδεμίαν ἐπ' αὐτοῖς δυσχέρειαν, διότι κατὰ τὸ τιμολόγιον ἐπὶ εἰσὶν αἱ διακρίσεις τοῦ πληθυσμοῦ· ἦτοι, α') μέχρι 500 ψυχῶν· β') ἀπὸ 500—2000· γ') 2000—5000· δ') 5000—10000· ε') 10000—15000· ς') 15000—20000 καὶ ζ') 20000 καὶ ἐπέκεινα· εἰ δὲ εἰσὶν αἱ κλάσεις, εἰς αἷς κατατάσσονται οἱ ἐπιτηδεύματις τῆς κατηγορίας ταύτης. Ὅθεν, συντασσόμενον κατὰ τὸ ἄρθρον 15 τοῦ καταλόγου κατὰ πόλιν ἢ χωρίον, ὁ Ἐφορος, γινώσκων

τὸν πληθυσμὸν τῶν πόλεων καὶ χωρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἐκ τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς (ἄρθρον 9). ἐνεργεῖ ἀπροσκόπως τὴν κατάταξιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πληθυσμοῦ διάκρισιν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν κλάσιν. Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 14 ἐδ. β' δι' ἑκαστον τῶν βοηθῶν, οἵτινες ἐργάζονται παρ' ἐπιτηδευματίας τῆς α' κατηγορίας, ὑποβάλλεται ὁ ἐπιτηδευματίας καὶ εἰς τὸ ἕκτον τοῦ δι' αὐτὸν ὀριζομένου φόρου* ὥστε, ἂν συμβῇ νὰ ὦσιν ἐξ οἱ βοηθοί, θέλει καταβάλλει διπλάσιον φόρον. Ἡ τοιαύτη δὲ προσθήκη φόρου δὲν γίνεται κατὰ τὸν νόμον εἰς τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν δύο ἐπὶ τέρων κατηγοριῶν Β' καὶ Γ' διὰ τοὺς παρ' αὐτοῖς ἐργαζομένους βοηθοὺς (ὅρα ἐδάφιον 9 τοῦ ἄρθρ. 6). Ἐν δὲ τῇ ε' κατηγορίᾳ πλὴν τοῦ πληθυσμοῦ λαμβάνεται ὡς βάσις κατὰ τὸν νόμον ΣΙΣ' (τροποποιηθέντα ἐν τούτῳ ὑπὸ τοῦ νόμου ΛΨΠΗ') καὶ τὸ ἐνοίκιον διὰ τὴν κατάταξιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Τὸ καταβάλλομενον ὑπὸ τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῆς κατηγορίας ταύτης ἐνοίκιον εἴτε διὰ τὸ κατάστημα, ἔνθα ἐξασκεῖ τὸ ἐπιτήδευμα, εἴτε διὰ τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ κατοικεῖ, ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ νομοθέτου ὡς τὸ πρακτικώτερον μέσον πρὸς τελεσφόρον κατάταξιν εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν τάξιν. Ὡς ἐν τῷ τιμολογίῳ ἐμφαίνεται, αἱ διακρίσεις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κλάσεων δὲν διαφέρουσι τοῦ διὰ τοὺς τῆς α' κατηγορίας ἐπιτηδευματίας ὑπὸ στοιχείῳ Δ' τιμολογίου. ὅθεν ὀφείλει ὁ ἔφορος νὰ ἔχῃ καὶ ἐνταῦθα ὡς γνώμονα τὸν πληθυσμὸν τῶν πόλεων καὶ χωρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ. Διὰ τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν μερῶν, ἔνθα ὁ πληθυσμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 2,000 ψυχάς, τὸ ἐνοίκιον δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὀψι (ἄρθρ. 4 § 8'), ὅθεν ἡ κατάταξις αὐτῶν γίνεται καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ τῶν τῆς α' κατηγορίας ἐπιτηδευματιῶν· ἀλλ' ἐν

πληθυσμῷ ἀνωτέρῳ ὑπῆρχον ἐν ἐκάστῃ κλάσει δύο φορολογικαὶ βαθμίδες* οὕτως ἐν πληθυσμῷ 2,000—2,500 δύο βαθμίδες, ἐν πληθυσμῷ 5,000—10,000 βαθμίδες τρεῖς κτλ. ὁ δὲ ἔφορος, συντάσσων τὸν κατάλογον, ὥρριλε νὰ ἐξακριβώσῃ εἴτε ἐκ τοῦ ὀριστικοῦ καταλόγου τῶν οἰκοδομῶν, εἴτε δι' ἐκτιμήσεως ἢ δι' ἄλλων ἐπισήμων ἐγγράφων, ὅταν ἡ οἰκοδομὴ ἦ ναι ἐκ τῶν ἐξηρημένων φόρου κατὰ τὸν νόμον, τὸ ἐνοίκιον, ὅπερ ἕκαστος ἐπιτηδευματίας καταβάλλει εἴτε διὰ τὸ κατάστημα, ἐν ᾧ ἐξασκεῖ τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ, εἴτε διὰ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ κατοικεῖ· ὁπότερον δὲ τῶν ἐνοικίων ἔδει νὰ ἔχῃ ἐξηκριβωμένον, δηλοῦται ἐκ τοῦ Τιμολογίου, ὅπερ ὀρίζει τοὺς ἐπιτηδευματίας, εἰς ὧν τὴν κατάταξιν λαμβάνεται ὡς βάσις τὸ ἐνοίκιον τῆς ἰδιαίτερας κατοικίας ἢ τοῦ καταστήματος· γινώσκων δὲ τὰ ἐνοίκια, ὅπερ καταβάλλουσιν οἱ τοῦ αὐτοῦ εἵδους ἐπιτηδευματία, δὲν ἠγνοεῖ βεβαίως τὸ ἀνώτατον ποσὸν τοῦ ἐτησίου ἐνοικίου, ὅθεν διαιρῶν τοῦτο διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φορολογικῶν βαθμίδων καὶ ἔχων ὡς βάσιν τὸ εὐρεθισόμενον ποσόν, ἦτοι τὸ πηλίκον, ἐτέλει εὐχερῶς τὴν κατάταξιν. Ὅσοι ἐπιτηδευματία καταβάλλουσιν ἐνοίκιον μὴ ὑπερβαῖνον τὸ πηλίκον τοῦτο, κατατάσσονται εἰς τὴν κατωτάτην τάξιν, ἦτοι τὴν πρώτην· ὅσοι δὲ καταβάλλουσιν ἐνοίκιον, ὑπερβαῖνον μὲν τὸ πηλίκον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ διπλάσιον αὐτοῦ, κατατάσσονται εἰς τὴν ἀμέσως ἀνωτέραν τάξιν, ἦτοι τὴν δευτέραν· ὅσοι δὲ καταβάλλουσιν ἐνοίκιον ὑπερβαῖνον μὲν τὸ διπλάσιον τοῦ πηλίκου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τριπλάσιον αὐτοῦ, κατατάσσονται εἰς τὴν τρίτην τάξιν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ πράξει ἀπεδείχθη ὅτι πολλοὶ κατώρθουν νὰ ἀποφύγῃσι τὴν νόμιμον φορολογίαν μισθοῦντες οἰκοδομὰς καὶ οἰκήματα ἐπὶ μικροῖς ἐνοικίαις, διὰ τοῦ νόμου ΑΨΠΗ'

(ἄρθρ. 3) ὠρίσθη ὅτι καταργεῖται μὲν ἡ διάκρισις τοῦ ἐνοικίου ἐν τῇ καταρτίσει τῶν φορολογικῶν καταλόγων τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν πόλεων, ὧν ὁ πληθυσμός ὑπερβαίνει τὰς 5 χιλιάδας, ἡ δὲ ἐν αὐτοῖς κατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν, τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Β τιμολογίῳ, τελεῖται καλουμένων τριῶν ἐπιτηδευματιῶν, αἵτινες ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν τοῦ προτέρου ἔτους φορολογικὸν κατάλογον καὶ προστιθέντες εἰς αὐτὸν τοὺς τυχόν παραλειφθέντας, συντάσσει πίνακα ἀναγράφοντα κατ' αὔξοντα ἀριθμὸν πάντας τοὺς ἐπιτηδευματίας τοῦ τοῦ κατὰ σειράν, ἐνδεικνύουσιν τὴν μείζονα ἢ ἥττονα ἔκτασιν τοῦ ἐξασκουμένου ὑπ' ἐκάστου τούτων ἐπιτηδεύματος (τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ ἐμφαινόντος τὸν ἀνώτερον καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς), μεθ' οὗ ὁ οἶκον. ἔφορος, ὁ τελώνης καὶ ὁ ἀρμόδιος δῆμαρχος τελοῦσι τὴν κατάταξιν τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ ἐγγεγραμμένων ἐπιτηδευματιῶν εἰς ἐκάστην τῶν τάξεων τοῦ τιμολογίου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως εἰς ἣν ἀνήκουσιν οἱ ἐπιτηδευματῖαι· ἐκλέγονται δὲ οἱ τρεῖς οὗτοι ἐπιτηδευματῖαι ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀριστικοῖς φορολογικοῖς καταλόγοις τοῦ ἔτους, τοῦ προηγουμένου τῆς φορολογικῆς τριετίας, ἐγγεγραμμένων κατ' εἶδος ἐπιτηδευματιῶν, αἵτινες ἐκλέγουσι προσέτι καὶ τέταρτον ἐπιτηδευματίαν ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων ἐπιτροπῆς) (Νόμου ΔΨΠΗ' ἄρθρ. 3 καὶ 4)· ἐκλέγονται δὲ καλοῦντος τοῦ Νομάρχου (ἢ, ὅπου δὲν ἔδρῃ Νομάρχης, τοῦ Εἰρηνοδίκου) διὰ προγράμματος ἀναγνωσκομένου ἐπ' ἐκκλησίαις καὶ τοιχοκολλωμένου ἐν τοῖς δημοσιωτέροις μέρεσιν (ἐντός ὧν τῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν ἀποστολῆς ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῆς περιφέρειας, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ πόλις, τῶν ὀριστικῶν τοῦ προηγουμένου ἔτους τῆς δι' ἣν συντάσσονται οἱ κατάλογοι τριετίας φορολογικῶν κα-

ταλόγων τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἃ ὑπάγονται εἰς τὸ ὑπὸ στοιχείῳ Β τιμολόγιον) τοὺς ἐν αὐταῖς ἐπιτηδευματίας κατ' εἶδος ἐπιτηδεύματος ἵνα συνέλθωσι πρὸς ἐκλογὴν ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ (Διατ. 1 Φεβρ. 1880 περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἄρθρ. 3—6 τοῦ περὶ ἐπιτηδευμάτων νόμου ΔΨΠΗ'). Ἐν δὲ τῇ γ' κατηγορίᾳ ὁ φόρος ὀρίζεται εἰδικῶς καθ' ἕκαστον ἐπιτηδευματίαν μεθ' αὐτοῦ λογιζομένου τοῦ πληθυσμοῦ ἢ τοῦ ἐνοικίου· ἐξαίρουνται οἱ βυρσοδέψαι, οἱ ἔμποροι ξυλείας, οἱ ἔμποροι καπνοῦ μεγάλης ποσότητος, οἱ κεραμιδοποιοὶ καὶ οἱ κατασκευασταὶ βαρελίων, περὶ ὧν εἰδικὴ ὠρίσθη διάκρισις τοῦ πληθυσμοῦ, οὐδεμίαν παρουσιάζουσα εἰς τὴν κατάταξιν δυσκολίαν. Κατὰ τὸν νόμον ΣΙΓ' (ἄρθρ. 15) ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ἐκάστης ἐπαρχίας συντάττει συμπράττοντος τοῦ οἰκείου δημάρχου ἢ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ, τὸν κατάλογον τῶν ἐπιτηδευμάτων κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα· ἀλλ' ἂν ὁ δῆμαρχος, εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ χρόνου τῆς συντάξεως τοῦ καταλόγου, δὲν παρευρεθῇ οὔτε αὐτοπροσώπως οὔτε δι' ἀντιπροσώπου, ὁ ἔφορος προβαίνει μόνος εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ καταλόγου, διαφωνίας δὲ τυχὼν ἐγέρθεισης μεταξὺ τοῦ ἐφόρου καὶ τοῦ δημάρχου, καταχωρίζεται ἐν ἰδιαιτέρῳ πρωτοκόλλῳ ἡ γνώμη τοῦ τελευταίου, ἣτις τίθεται ὑπ' ὄψει τῆς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ δικάζεται ὡς ἐνστάσις. Ἀλλ' ὡς προεῖρηται ἥδη, ἡ κατάταξις τῶν ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Β' ἐπιτηδευματιῶν καὶ κατάρτισις τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου ἀνετέθη διὰ τοῦ Ν. ΔΨΠΗ' εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον, συμπράττοντα οὐ μόνον μετὰ τοῦ δημάρχου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ τελώνου (καί, μὴ ὑπάρχοντος τοιοῦτου, ἐτέρου δημοσίου λειτουργοῦ, ἐπιτιμολογικοῦ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν). Ὁ κατάλογος συντάσσεται κατὰ πόλιν ἢ χωρίον. Χρόνος συντάξεως

τοῦ καταλόγου ὠρίζετο ὁ μὴν Δεκέμβριος τοῦ ἁμέσως προηγούμενου ἔτους, ἀλλ' ὡς ὁψόμεθα παρακατιόντες, ἐνεώτερισε κατὰ τοῦτο ὁ νόμος ΧΚΗ', ὀρίσας, ὅτι ἡ σύνταξις τῶν φορολογικῶν καταλόγων ἄρχεται ἀπὸ 1 Δεγούστου. Ἐκτίθεται δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 16 ὁ κατάλογος οὗτος εἰς τὸ ἀρμόδιον δημαρχικὸν κατάστημα καὶ εἰς τὰ παρεδρεῖα ἐπὶ δέκα συνεχεῖς ἡμέρας, προηγούμενης ἐπὶ τούτῳ διακηρύξεως τοῦ δημάρχου, δημοσιευμένης διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως πρὸ ὁκτώ ἡμερῶν. Ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ παραδίδονται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν δημάρχον ἢ τὸν ἀρμόδιον εἰδικὸν πάρεδρον αἱ κατὰ τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις. Αἱ ἐνστάσεις γίνονται καὶ ὑπὸ τρίτων κοινοποιούνται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ τοῦ δημάρχου ἢ παρέδρου εἰς τὸν καθ' οὗ ἡ ἐνστάσις, ἵνα προβάλλῃ τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως (ἄρθρ. 16). Παρελθούσης δὲ τῆς πρὸς παράδοσιν τῶν ἐνστάσεων προθεσμίας, ὁ κατάλογος μετὰ τῶν δοθεισῶν κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεων ἀποστέλλεται εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐντὸς πέντε ἡμερῶν (ἄρθρ. 17). Ὁ νόμος ΣΙΣ' ὥριζε προεῖτι, ὅτι τὰς ἐνστάσεις ταύτας δικάζει βριστικῶς ἐπιτροπεία, συγκειμένη ἐκ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, τοῦ προέδρου τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ ἐξασκαίνεται τὸ ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὡς θέλομεν παρατηρήσει κατωτέρω, ἐπεξετάθη μὲν ὁ κύκλος τῆς δικαζούσης ἐπιτροπῆς διὰ τοῦ νόμου ΧΚΗ', μετεβλήθη δὲ ριζηδὸν ἡ συγκρότησις αὐτῆς διὰ τοῦ Ν. ΔΨΠΗ' (ἄρθρ. 8). Ἐπίσης ὥριζεν ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ κατὰ τοῦ βριστικοῦ καταλόγου προσαφγὴ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν εἰς ἀκείνους μόνον τῶν ἐν αὐτῷ ἐγγεγραμμένων, οἵτινες αἰτοῦσι τὴν δια-

γραφὴν αὐτῶν ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτι δὲν μετῆλθον ἐπιτήδευμά τι, ὑποκείμενον εἰς φόρον, ὅποτε τὸ Ὑπουργεῖον δύναται νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν κατάλογον (ἄρθρ. 17). ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη κατηργήθη διὰ τοῦ τελευταίου ψηφισθέντος νόμου ΒΦΨΔ'. Ἡ δικάζουσα ἐπιτροπὴ, περατώσασα τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἐνστάσεων, κηρύττει τὸν κατάλογον βριστικὸν διὰ πράξεως αὐτῆς, καταχωρίζομένης κάτωθι αὐτοῦ. Τοῦ καταλόγου τούτου, ἰσχύοντος δι' ἐν ἔτος, ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ὀφείλει νὰ χορηγῇ ἀντίγραφον, ἐπικεχυρωμένον ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν (ἄρθρ. 18). Ἐν τούτοις δὲ στέλλεται οὗτος ὑπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔφορου εἰς τὸν ταμίαν πρὸς εἰσπραξίν τῶν βεβαιωθέντων φόρων (ἄρθρ. 19). Γίνεται δὲ ἡ καταβολὴ τοῦ φόρου καθ' ἑξαμηνίαν, λογιζομένης ἡδιαιρέτου ἐκάστης ἑξαμηνίας, κατὰ μὲν τὸν μῆνα Ἰανουάριον τοῦ τῆς α' ἑξαμηνίας, κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον τοῦ τῆς β' (ἄρθρ. 20). Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς οἱ κατάλογοι καταρτισθέντες ὑπὸ τοῦ ἔφορου κατὰ πόλιν καὶ χωρίον, παραπέμπονται ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν δημάρχον, ὅστις ἐκδίδους ἁμέσως τὴν προσήκουσαν διακήρυξιν παραπέμπει μετ' ἀντιτύπου αὐτῆς τοὺς διὰ τὰ χωρία τῆς περιφέρειας αὐτοῦ καταλόγους εἰς τὰ παρεδρεῖα ἢ διακῆρυξις δημοσιεύεται ὑπ' αὐτοῦ μὲν τοῦ δημάρχου ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ δήμου αὐτοῦ, ὑπὸ δὲ τῶν παρέδρων εἰς τὰ χωρία δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως καὶ τοιχοκολλήσεως ὁκτώ τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς καθ' ἣν ἄρχεται ἡ πρὸς ἐκδόσιν τοῦ καταλόγου δεκαήμερος προθεσμία. Διελάθομεν ἤδη, ὅτι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 16) αἱ ὑπὸ τρίτων γινόμεναι ἐνστάσεις κοινοποιούνται εἰς τὸν καθ' οὗ ἡ ἐνστάσις, ἵνα κομίσῃ τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ ἐντὸς 8 ἡμερῶν τοιαῦται ἐνστάσεις εἶναι αἱ γινόμεναι διὰ τὴν ἐγγρα-

τὴν ἐπιτηδευματιῶν μὴ περιληφθέντων εἰς τὸν ἐκτεθέντα κατάλογον· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος, οὗ ἡ ἐγγραφή δι' ἐνστάσεως ἐζητήθη, δὲν δύναται νὰ γίνωσκη αὐτό, πρέπει ἐγκαίρως νὰ γίνηται ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένη κοινοποίησις πρὸς προσαγωγὴν τῶν ἀντιρρήσεων. Σημειωτέον, ὅτι εἰς οὐδένᾳ ἐπιτρέπεται νὰ ἐξασκῇ ἐπιτήδευμά τι, φορολογούμενον κατὰ τὸν προκείμενον νόμον, ἂν μὴ λάβῃ εἰδικὴν πρὸς τοῦτο φορολογικὴν ἀδειαν, ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καθ' ἐξαμηνίαν καὶ παραδιδομένην εἰς τὸν ἐπιτηδευματίαν ὑπὸ τοῦ ταμίου κατὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ φόρου (ἄρθρον 21), τὸ ἀντίτιμον δὲ ἐκάστης ἀδείας ὡρίσθη ὑπὸ τοῦ νόμου BOE' τῆς 5 Ἀυγούστου 1892 εἰς λεπτὰ πεντήκοντα, συμβαδισούμενα μετὰ τοῦ ἐπιτηδεύματος. Εἶναι δὲ ἡ ἀδεια προσωπικὴ καὶ ἰσχύει δι' ὃ ἐξελόθη ἄτομον· ὅταν ἕκαστος συνέταίρος, ὑποβαλλόμενος εἰς ἴδιον φόρον, λαμβάνει ἰδίαν ἀδειαν. Μόνον δὲ διὰ τοὺς βοηθοὺς δὲν ἐκδίδεται ἰδίᾳ ἀδεια, ἀναφερομένου ἀπλῶς τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν ἐν τῇ ἀδείᾳ τῶν προϊσταμένων (ἄρθρον 22). Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ἐπιτηδευματίας ὀφείλει νὰ ἐμφανίσῃ τὴν ἀδειαν αὐτοῦ, ὅμα ζητηθεῖσιν ὑπὸ οἰασδήποτε ἀρχῆς (ἄρθρον 22). Πᾶς δ' ἐπιτηδευματίας, μὴ ἔχων τὴν ἀδειαν ταύτην, παρεμποδίζεται διοικητικῶς εἰς τὴν περαιτέρω τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ ἀσκήσιν ὑπὸ πάσης δημοσίας ἀρχῆς, αἰτήσας τοῦ ταμίου ἢ τοῦ ὁμοσίου εἰσπράκτορος· Ἡ δὲ παρεμπόδις αὐτῇ γίνεται μετὰ δύο μῆνας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξαμηνίας. Ἄλλ' ἢ παρεμπόδις τῶν μεταβατικῶν (ἢ ἄλλως κινητῶν καλουμένων) ἐπιτηδευματιῶν δύναται νὰ γίνη εὐθὺς ὡς ἤρξατο ἡ ἐξαμηνία. Ἄλλ' οἱ παρεμποδισθέντες ἐπιτηδευματίαι ἐπαναλαμβάνουσι τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν, ὅμα καταβάλοντες τὸν φόρον καὶ λαβόντες τὴν

ἀδειαν (ἄρθρον 23). Εἴπομεν, ὅτι ἡ διοικητικὴ παρέμβασις γίνεται ὑπὸ πάσης ἀρχῆς δημοσίας. Διασαφητέον ὅμως νομίζομεν, ὅτι εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ταμίου ἢ τοῦ εἰσπράκτορος ἀπόκειται νὰ ζητήσῃ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παρεμποδίσσεως τὴν συνδρομὴν τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς. Διὰ τοὺς δικηγόρους, φέρ' εἰπεῖν, δύναται νὰ ζητηθῇ παρὰ τοῦ ἀρμοδίου προέδρου δικαστηρίου ἢ εἰσαγγελέως νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς καθυστεροῦντας τοὺς φόρους αὐτῶν ἡ ἐξάσκησις τοῦ δικηγορικοῦ ἐπιτηδεύματος πρὸ τῆς ἀποτίσεως τῶν φόρων παρὰ τοῦ τελώνου δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων τοῦ τελωνείου πρὸς τοὺς καθυστεροῦντας τοὺς φόρους αὐτῶν ἐμπόρου· παρὰ τοῦ ἀστυνομικοῦ ἢ τῆς χωροφυλακῆς ἢ παρεμπόδις τοσούτων ἐπιτηδευματιῶν, ἐργαζομένων εἴτε ἐν καταστήμασιν εἴτε ἐν ὑπαίθρῳ. Οἱ δὲ τυχὸν παρεμποδισθέντες ἐπαναλαμβάνουσι τὸ ἔργον αὐτῶν, ὅμα πληρώσαντες καὶ λαβόντες τὴν ἀδειαν. Ἐπίσης ρητέον, ὅτι ἡ αἰτήσις περὶ διοικητικῆς παρεμπόδισσεως δὲν κωλύει τὸν ταμίαν ἢ τὸν ἐπιτετραχμένον τὴν εἰσπραξίν εἰσπράκτορα νὰ μετέλθῃ καὶ τὰλλα ἀναγκαστικὰ μέτρα. Σημειωτέον, ὅτι ὁ θέλων νὰ διακόψῃ κατὰ τὴν δευτέραν ἐξαμηνίαν τοῦ ἔτους τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ, ἢ νὰ μεταβῇ εἰς μέρος ἔχον μείζω ἢ ἐλάττω πληθυσμόν, ἢ νὰ ἐπιλάβηται τῆς ἐξασκήσεως ἐπιτηδεύματος, ὑποβαλλομένου εἰς ἀνώτερον τοῦ ἐν τῷ καταλόγῳ σημειωθέντος φόρου, ὀφείλει νὰ δηλώσῃ τοῦτο δι' ἀναφορᾶς, ἐπιδεδωμένης καὶ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος, εἰς τὸν ἀρμόδιον ἔφορον ἢ δήμαρχον τῆς ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δευτέρας ἐξαμηνίας. Ἐπὶ ἀφορᾶς δὲ τῆς ἐκδικαζούσης τὰς ἐνστάσεις ἐπιτροπῆς, συγκαλουμένης ὑπὸ τοῦ ἐφόρου, ἐπέρχεται εἰς τὸν ὀριστικὸν κατάλογον ἡ προσηκουσα μεταβολή. Ἐὰν δὲ τυχὸν εἰσπραχθῇ ὁ

φόρος, ἐπιστρέφεται κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν (ἄρθρ. 24). Οἱ δὲ τελευτήσαντες ἐπιτηδευματῖαι ἀπαλλάσσονται τοῦ φόρου, τοῦ ἀναλογούντος εἰς τὸ μετὰ τὸν θάνατον χρονικὸν διάστημα τῆς ἐξαμηνίας (ἄρθρ. 25). Οἱ δὲ μὴ περιληφθέντες τυχόν ἐν τῷ καταλόγῳ ἐπιτηδευματῖαι, ὡς καὶ οἱ μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἔτους ἐπιλαβόμενοι τῆς ἐξασκήσεως ἐπιτηδεύματος, ὑποβαλλομένου εἰς ἀνώτερον φόρον, καταγράφονται ὑπὸ τοῦ ἐφόρου εἰς ἰδιαίτερον κατάλογον, ὅστις, ἄνευ προηγουμένης ἐκθέσεως, κηρύττεται ἐκτελεστὸς κατ' ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς, ἐὰν ἐπὶ δηλώσει αὐτῶν τῶν ἐπιτηδευματιῶν συνετάχθῃ. Ἐὰν δὲ οἴκοθεν ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ἀνεκάλυψε τοὺς ἐπιτηδευματῖας τούτους, ὁ συμπληρωτικὸς οὗτος κατάλογος ὑποβάλλεται εἰς τὴν ὠρισμένην διὰ τὸν ἀρχικὸν κατάλογον διαδικασίαν. Προκειμένου δὲ περὶ ἄλλοδαπῶν βιομηχάνων, οὔτε σταθερὸν διαμονὴν ἔχοντων, οὔτε ἐγγύησιν προσφερόντων περὶ τῆς καταβολῆς τοῦ φόρου, ὁ συμπληρωτικὸς κατάλογος δύναται νὰ κηρυχθῇ ἐκτελεστὸς ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς ἀμέσως, τῇ αἰτήσῃ τοῦ οἰκονομοῦ ἐφόρου (ἄρθρ. 26). Προσθετέον, ὅτι πᾶσα αἴτησις περὶ ἐλαττώσεως τοῦ φόρου λόγῳ ἐσφαλμένου χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἢ λόγῳ μὴ ἀσκήσεως αὐτοῦ διὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν, εἶναι ἀπαράδεκτος μετὰ τὴν λήξιν τῆς πρὸς ἔκθεσιν τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου καὶ ὑποβολῆς τῶν ἐνστάσεων προθεσμίας. Πᾶσα δὲ αἴτησις περὶ ἐπιστροφῆς ἢ διαγραφῆς φόρου ἔνεκα διακοπῆς ἢ μεταβολῆς ἐπιτηδεύματος κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα, μὴ γενομένη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως, εἰς ἣν ὁ φόρος ἀνήκει, παραγράφεται (ἄρθρ. 27). Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 28—31 ὁρίζονται αἱ ἐξῆς ποιναί: Ὁ δῆμαρχος τιμωρεῖται διὰ χρηματικῆς ποινῆς δραχ. 30—200, ἐπι-

βαλλομένης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν, α') ἐὰν ἀμελήσῃ τὴν ἔγκαιρον ἔκδοσιν καὶ δημοσίευσιν τῆς περὶ ἐκθέσεως τοῦ καταλόγου διακηρύξεως καὶ τὴν εἰς τὰ παρεδρεῖα ἀποστολὴν ἀποσπασμάτων τοῦ καταλόγου δι' ἕκαστον χωρίον, κατὰ τὸ ἄρθρ. 16· β') ἐὰν μὴ ἀποστείλῃ εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον τὰς κατὰ τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις σὺν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ ἐντὸς τῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 17 πενθημέρου προθεσμίας· καὶ γ') ἐὰν μὴ συνδράμῃ τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον, μετέχων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ 15 ἄρθρου τῆς ἐξακριβώσεως τῶν φορολογητέων ἐπιτηδευμάτων (ἄρθρ. 28). Τὰ δὲ μέλη τῆς δικαζούσης τὰς ἐνστάσεις ἐπιτροπῆς τιμωροῦνται διὰ προστίμου δραχ. 30—200, ἐὰν, τακτικῶς προσκληθέντα, δὲν παρευρέθησαν κατὰ τὴν προαδιορισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἡμέραν ἄνευ ἀποχωρῶντος λόγου. Ὑπόκειται ἕκαστος καὶ εἰς πολιτικὴν ἀποζημίωσιν, ἐὰν ἐκ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν ἐπὶ τῇ ζημίᾳ εἰς τὸ Δημόσιον ἔνεκα κακῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου (ἄρθρ. 29). Πᾶς δ' ὑπάλληλος, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ ταμείου ἢ τοῦ δημοσίου εἰσπράκτορος εἰς διοικητικὴν παρεμπόδισιν τοῦ ἐσπληρωμένου ἀδείας ἐπιτηδευματικοῦ καὶ ἀποποιήσας τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ, ὑπόκειται εἰς πρόστιμον δραχ. 30—200· καταδικάζεται δὲ καὶ ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἐπὶ ἀρνήσει ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 30). Τὰ πρόστιμα δὲ ταῦτα ὑποβάλλονται ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου αὐτῶν Ὑπουργοῦ, προηγηθείσης τῆς ἀπολογίας τοῦ τιμωρουμένου ὑπαλλήλου (ἄρθρ. 31).

Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΧΚΗ' τῆς 27 Ἰουνίου 1877 ἐπὶ τῇ αἰ ἐξῆς καινοτομίας: α') εἰσῆχθη τὸ σύστημα τῆς δηλώσεως πρὸς σύνταξιν τῶν καταλόγων ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν Νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν, καθ' ὅπως ἐπιτηδευματῖας ὁφείλει ν' ἀπευθύνῃ ἐντὸς τοῦ Αὐγούστου

ἤλωσιν ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου πρὸς τὸν δη-
μαρχον (ἄρθρ. 2). (Σημειωτέον ὅμως ὅτι
διὰ τοῦ τελευταίου ψηφισθέντος ν. ΒΦΨΔ'
ἐτροποποιήθησαν ἐν μέρει τὰ τῆς δη-
λώσεως) δ') ἡ ἄλλοτε μονοετὴς ἰσχὺς
τοῦ ὀριστικοῦ καταλόγου ἐκηρύχθη δια-
κούσα ἐπὶ τριετίαν, οὗ ἕνεκεν οὐ μόνον
ἡ ὑπηρεσία ἀπηλλάγη τῆς κατ' ἔτος ἐκ
νέου συντάξεως καὶ ἐκδικάσεως αὐτοῦ
ὀλοκλήρου, ἀπορροφώσης μακρὸν χρόνον,
ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιτηδευματῆται ἀποφεύγουσι
τὴν ἀδιόλειπτον ἐνόχλησιν, καὶ τὸ ἔργον
τῆς ἐτησίης ἀναθεωρήσεως, εὐχερὲς κα-
ταστάν, συντελεῖ εἰς τὴν προσθήκην πολ-
λῶν βελτιώσεων εἰς τὸν μόνιμον κατὰ-
λογον, αἵτινες παρελείποντο διὰ τὴν ἐξ
ὀλοκλήρου ἀνανέωσιν αὐτοῦ· γ') παρε-
τάθη ἡ τῶν ἐνατάσεων διορία ἀπὸ δέκα
εἰς δεκαπέντε ἡμέρας· δ') καθιερώθη
ἡ πληρεστέρα συγκρότησις τῆς δικα-
ζούσης τὰς ἐνατάσεις ἐπιτροπῆς· σημει-
ωτέον οὖχ ἦτον ὅτι πρὸ τίνος διὰ τῶν
νόμων ΔΨΠΗ' καὶ ΒΟΕ' μετεβλή-
θησαν ἐξ ὀλοκλήρου τὰ τῆς καταρ-
τίσεως τῆς ἐπιτροπῆς, καταργηθεισῶν
τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ τε ἀρχικοῦ
νόμου ΣΙΣ' καὶ τοῦ νόμου ΧΚΗ'· ε')
εἰσέχθη τὸ σύστημα τῆς ἀποζημιώσεως
τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ εἰση-
γητοῦ αὐτῆς οἰκονομικοῦ ἐφόρου, χορη-
γούμενων αὐτοῖς (ἐπὶ δέκα μὲν συνεδρίας
ἐν γένει, ἐπὶ εἴκοσι δὲ ἐν Ἀθήναις, Σύ-
μφω καὶ Πάτραις) ἐν μὲν ταῖς πρω-
τεύουσαις τῶν νομῶν δραχμῶν πέντε
καθ' ἑκάστην συνεδρίαν, ἐν δὲ ταῖς τῶν
ἐπαρχιῶν τριῶν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι
τὴν ἀποζημιώσιν ταύτην δύναται ὁ ἐπὶ
τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸς νὰ περιο-
ρίσῃ καὶ εἰς μόνον τὸ τρίτον ἕνεκεν ὀλι-
λιγωρίας αὐτῶν· ς') ἡ πρὸς σύνταξιν
τοῦ καταλόγου διορία παρετάθη εἰς πέντε
μῆνας, λαμβανομένους πάντας ἐκ τοῦ
προηγούμενου ἔτους· ζ') ἐπεβλήθη εἰς
πάσας τὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους ἡ

νὰ συντρέχωσι τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν
σύνταξιν τοῦ καταλόγου καὶ εἰδικώτερον
ὠρίσθησαν οἱ τὸ χρέος τοῦτο ἰδίως ἔχον-
τες ἡμῶσι οὐπάλληλοι καὶ ὑπηρεταί.
Ὡρίσθη δ' ἅμα καὶ ποινὴ ἕνεκεν ἀρνή-
σεως συνδρομῆς, ἣν δεῖτε δὴμαρχος καὶ ὁ
οἰκονομικὸς ἐφορὸς ὀφείλουσι πάντοτε νὰ
καταγγέλλωσιν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν
Οἰκονομικῶν, ὅστις οὐ μόνον δύναται
τοῦ τελευταίου ἐδαφίου τοῦ ἄρθρου 3
τοῦ νόμου τούτου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἄρ-
θρου 4 τοῦ περὶ πειθαρχικῆς ἐξουσίας
ΧΛΔ' νόμου ἐπιβάλλει πειθαρχικὰς ποι-
νάς· η') ἐματαιώθη ἡ συνήθως κατὰ τὸ
πρότερον σύστημα γινομένη ἀδικία ἐγ-
γραφῶν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἐγγραφέντων, ἥς
ἕνεκα πλεῖσται αἰτήσεις ἀπαλλαγῶν ἐ-
πλήρουν τὰ γραφεῖα τῆς ὑπηρεσίας. Κατὰ
τὸν νόμον τούτον οἱ δηλώσαντες, καὶ
ἐκ τῶν μὴ δηλώσαντων οἱ ἐν τῇ προ-
γενεστέρῳ καταλόγῳ ἐγγεγραμμένοι ἄρ-
κούτως γινώσκουσι τὴν ἀνάγκην τοῦ
νὰ ἐξετάσωσι κατὰ τὴν δεκαπενθήμερον
προθεσμίαν τὸν ἐκτεθειμένον κατάλογον
καὶ ποιήσωσιν αὐτῶν τὰ ἐνατάσεις· οἱ
δὲ λοιποὶ, οἱ μὴ γινώσκοντες τὸν χαρα-
κτηρισμὸν αὐτῶν ὡς ἐπιτηδευματιῶν,
προσῆκον νὰ εἰδοποιῶνται διὰ κλητορι-
κῆς ἐπιδόσεως ὅτι ἐνεγράφησαν. Διὸ τοῦ
καταλόγου ὀριστικοῦ καταστάντος οὐδε-
μία πλέον ἐνατάσις ἢ προσφυγὴ ἐπιτρέ-
πεται ἢ μόνον κατὰ τὴν ἐτησίαν ἀνα-
θεώρησιν καὶ τὰς ἐν τῷ ἄρθρῳ 6 ἀνα-
φερομένας περιπτώσεις· θ') ἐνισχύθη ἡ
καταβολὴ τοῦ φόρου διὰ τῆς ποινῆς, ἣν
ἀπαγγέλλει τὸ ἄρθρον 8 κατὰ τῶν μὴ
ἀποτισάντων αὐτὸν δι' ὅλου τοῦ ἔτους.
Σημειωτέον ὅμως ὅτι διὰ τοῦ νόμου
ΔΥΠ' τῆς 1 Ἀπριλίου 1887 (ἄρθρ. 2)
ὠρίσθη ὅτι πάντες οἱ ἡμεσοὶ καὶ ἔμμεσοι
φόροι, εἰ μὴ καταβληθῶσιν ἄχρι τῆς
31 Ἰανουαρίου τοῦ ἐπομένου ἔτους, ὁ-
πόκεινται εἰς πρόσθετον τέλος 20 τοῖς ἐκ-
κατόν, καὶ εἰς τόκον ὑπερμερίας πρὸς

8 τοῖς ἑκατὸν ἀπὸ τῆς νενομισμένης πρὸς καταβολὴν ἡμέρας· ὅθεν ἡ εἰδικὴ διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ νόμου ΧΚΗ' δὲν ἔχει ἐφεξῆς ἰσχύν. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι διὰ τοῦ νόμου τούτου ὠρίσθη, ὅτι ἡ πρὸς βεβαίωσιν τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐργασία ἄρχεται ἀπὸ τῆς α' Αὐγούστου (ἄρθρ. 1), αἱ δὲ τῶν ἐπιτηδευματιῶν δηλώσεις τελοῦνται ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μην'· εἴνεται δὲ ἡ δήλωσις ὡς ἐξῆς: ἕκαστος ἐπιτηδευματίας ἐπιδίδωσι τῇ δημοτικῇ ἀρχῇ ἐντὸς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου εἰς διπλοῦν δῆλωσιν ἔγγραφον, ἐν ᾧ σημειοῦται τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ δηλοῦντος, τὸ ἐπιτηδεῦμα αὐτοῦ, ἡ τοποθεσία τοῦ καταστήματος, τὸ ἐτήσιον ἐνοίκιον αὐτοῦ καὶ αἱ μετ' αὐτοῦ ἐργαζόμενοι συνέταιροι καὶ βοηθοί, τῶν δὲ μὴ ἐχόντων καταστήματα σημειοῦται ἡ τοποθεσία τοῦ οἴκου. Ἡ δὲ δημοτικὴ ἀρχὴ παραλαμβάνει τὴν δῆλωσιν ἑκάστου, κρατεῖ τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο πρωτοτύπων αὐτῆς καὶ ἐπιστρέφει τὸ ἕτερον εἰς τὸν ἐπιτηδευματίαν, τεθεωρημένον ὑπ' αὐτῆς. Καὶ εἰάν ὁ ἐπιτηδευματίας ᾔναι ἀγράμματος, ἡ δῆλωσις υπογράφεται ὑπὸ δύο μαρτύρων καὶ ἐγχειρίζεται τῷ δημάρχῳ, ὅστις ἀναγινώσκει αὐτὴν τῷ δηλοῦντι, θεωρεῖ αὐτὴν καὶ βεβαίῳ τὴν παράδοσιν, ἐπιστρέφων κατὰ τὰ προειρημένα τὸ ἐν τῶν πρωτοτύπων. Πᾶσα δὲ δῆλωσις, ῥηθεῖσα εἰς ἄλλην παρὰ τὴν ἀρμοδίαν δημοτικὴν ἀρχήν, θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη. Ὁ δήμαρχος τέλος κρατεῖ τὸ βιβλίον τῆς μεταγραφῆς ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην. ἐν ᾧ μεταγράφει τὰς δηλώσεις κατ' αἰχρῶντα ἀριθμὸν, σημειούμενον ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος ἑκάστου ἐπιτηδευματίου ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ στήλῃ τῶν παρατηρήσεων τοῦ βιβλίου τὰς ὑπὸ τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ ἐπιβαλλομένας παρατηρήσεις καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ. Τὸ βι-

βλίον δὲ τοῦτο κλείεται διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ δημάρχου τὸ ἐσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου καὶ παραπέμπεται πρὸς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον μέχρι τῆς δεκάτης τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τὸ βραδύτερον μετὰ τῶν γενομένων δηλώσεων. Εἰς ἴδιον δὲ φύλλον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἐγγράφονται ὑπὸ τοῦ δημάρχου οἱ μὴ δηλώσαντες τὰ ἐπαγγέλματα αὐτῶν ἐπιτηδευματίαι. Ὅπόταν δ' οἱ δήμαρχοι ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν ἐφορίαν τὰς δηλώσεις μετὰ τοῦ βιβλίου τῆς μεταγραφῆς αὐτῶν, οἱ οἰκονομικοὶ ἔφοροι καταβάλλουσι πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν παραλειφθέντων ἐπιτηδευματιῶν, ἀκολουθοῦντες ἀπαρεγκλίτως τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ εἰρημένου νόμου, μεθ' ὃ καταρτίζουσι τὸν κατάλογον κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 3 καὶ 4 τοῦ νόμου. φροντίζοντες ἅμα τῇ συντάξει τοῦ καταλόγου νὰ κοινοποιήσωσι διὰ δικαστικῶν κλητῆρος (τηροῦντες τὰς περὶ ἐπιδόσεως διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Διοικονομίας) τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου κανονιζομένην ἔγγραφον εἰδοποίησιν εἰς τοὺς ἐν τῷ προηγουμένῳ ἔδαφίῳ ἡ ἀναφερομένους ἐπιτηδευματίας περὶ τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν ἐν τῷ καταλόγῳ καὶ τοῦ αἰχρῶντος ἀριθμοῦ αὐτοῦ, ὅφ' ὃν εἶναι ἐγγεγραμμένοι, εἰς δὲ τοὺς συνεταίρους ἰδίαν εἰδοποίησιν περὶ τῆς ἐν τῷ καταλόγῳ ἐγγραφῆς αὐτῶν. Ἡ ἐργασία τοῦ οἰκονομικοῦ ἔφορου ἐν τῇ τῶν καταλόγων καταρτίσει εἶναι οὐσιωδестаτή, διότι αὐτὸς τρόπον τινὰ ἀντιπροσωπεύει κατὰ τοῦτο ἰδίως τὴν Πολιτείαν. Διὰ τοῦτο παραχωρεῖται αὐτῷ μακρὰ προθεσμία καὶ ἐπιβάλλεται αὐτῷ αὐστηρότερον τὸ καθήκον τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν ὁρισμῶν τῆς § α' τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ εἰρημένου νόμου. Ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ὀφείλει νὰ πληροφορηταὶ ἀκριβῶς παρὰ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς τὰ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν προμηθειῶν ἐνὸς ἑκάστου ἐμπορίου ἡ ἐπιτη-

δευματίου, παρὰ δὲ τῆς λιμενικῆς τὰ τῆς ναυτιλίας πρὸς ἐγγράφην καὶ κατάταξιν τῶν πλοίων, παρὰ δὲ τῆς ἀστυνομικῆς τὰ πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἐξακρίβωσιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν, ἐπαγγελμάτων καὶ τῆς εὐρύτητος αὐτῶν, παρὰ δὲ τῆς δασονομικῆς τὰ περὶ ὕλοτόμων καὶ ξυλεμπόρων, παρὰ δὲ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν εἰσπρακτόρων πᾶσαν πληροφориάν, ἣν παρέχει αὐτοῖς ἡ τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐκτέλεσις. Ὁ κατάλογος, οὕτω καταρτισθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶν ἐφόρων, ἀποστέλλεται πρὸς τὸν ἀρμόδιον δῆμαρχον τὴν 20 Ὀκτωβρίου τὸ βραδύτερον, ἵνα κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τοῦ νόμου ἐνεργήσῃ τὴν δημοσίευσιν καὶ ἔκθεσιν αὐτοῦ καθ' ὃν τρόπον ὁρίζει τὸ ἄρθρον 16 τοῦ νόμου τοῦ 1867. Κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τοῦ νόμου τούτου ὁ κατάλογος κηρύσσεται ἐκτελεστικῶς τὴν 20 Δεκεμβρίου τὸ βραδύτερον ἐν ἀνάγκῃ καὶ μόνον διὰ τοῦ νόμου Ψ'ηΔ' (ἄρθρ. 1) ἐπετράπη τῷ Ὑπουργῷ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ νὰ παρατείνῃ τὴν προθεσμίαν ταύτην. Ὅθεν ὀφείλουσιν οἱ πρόεδροι τῶν ἐπιτροπῶν νὰ μεριμνῶσιν, ὥπως ἡ ἐκδίκασις τῶν κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεων περατῶται ἐμπροθέσμως. Ἐπιβάλλεται δὲ αὐτοῖς τε καὶ τῷ οἰκονομικῷ ἐφόρῳ τὸ καθῆκον νὰ καταγγέλλωσιν ἀμέσως τὴν ῥαθυμίαν ἢ ἄρνησιν ὑπηρεσίας τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν.

Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΧΠς' τῆς 27 Ἰαν. 1878, δι' οὗ ἐκυρώθη τὸ Διάταγμα τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1877, ἐξετάθη μὲν ἡ τῶν ἐπιτηδευμάτων φορολογία καὶ εἰς ἐπιτηδεύματα μὴ πρότερον φορολογούμενα, ἐκανονίσθησαν δὲ προσφορώτερον τὰ τῆς φορολογίας τινῶν ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων. Καὶ ἐπαγγέλματα μὲν, εἰς ἃ ἐπεξετάθη ὁ τῶν ἐπιτηδευμάτων φόρος, εἶναι τρία, ἥτοι α') τὸ τῶν ἐμπορευμάτων ὀλιγῶς ἢ ἡμιολικῶς, β') τὸ τῶν

μεγαλεμπορῶν καὶ γ') τὸ τῶν ὑπαλλήλων καταστήματος. Συμπεριελήθησαν δὲ εἰς ταῦτα καὶ τὸ τῶν τραπεζιτῶν καὶ τοκιστῶν, διότι τοῦτου μὲν μετερρουμήθη ὁ εἰσφοράς, ἐκείνου δὲ καὶ ὁ φόρος ἡτφαλίσθη δὲ ἡ βεβλιώσις καὶ ἐπιμέτρησις τοῦ φόρου τῶν παλαιῶν ἐπιτηδευμάτων.

Ὁ ΧΚΗ' νόμος ἐτροποποιήθη κατὰ τινα διὰ τοῦ νόμου Ψ'ιΔ' τῆς 23 Μαρτίου 1880. Ἐν πρώτοις κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ νόμου ΧΚΗ' αἱ πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ ἐπὶ τριετίαν ἰσχύοντος φορολογικοῦ καταλόγου τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν πρωτευουσῶν τῶν νομῶν ἢ τῶν ἱπασγιῶν ἐνστάσεις τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἔδει νὰ γίνωνται ἐντὸς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἀλλ' ἡ ἐποχὴ αὕτη ἀπεδείχθη πάνυ ἀκατάλληλος πρὸς τοῦτο, διότι ἀπὸ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου μέχρι τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου μεσολαβοῦσι πέντε μῆνες, ἐπομένως πολλοὶ ἐπιτηδευματῆαι δὲν ἠδύναντο νὰ προΐδωσιν, ἂν κατὰ τὸ ἐπίδον ἔτος θὰ ἐξακολουθήσῃς τὸ ἐπιτηδεύμα αὐτῶν ἢ θὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἐνάσκησιν ἐτέρου ἐπιτηδεύματος, ὑποκειμένου εἰς κατώτερον φόρον. Διὰ τοῦτο ὥρισθη ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 τοῦ νόμου Ψ'ιΔ', ὅτι αἱ πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις ἐπιδίδονται μέχρι τῆς 15 Δεκεμβρίου τοῦ ἀμέσως προηγουμένου ἔτους· ἡ δὲ μεταβολὴ τῆς πρὸς ἐπίδοσιν τῶν ἐνστάσεων προθεσμίας προεκάλεσε τὰ 2 ἐδάφια, κατὰ δὲ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 6 ὁριζομένην προθεσμίαν καὶ πέρα τῆς 20 Δεκεμβρίου, διότι δὲ εἶναι εὐκόλον, τοῦλάχιστον ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι, νὰ κατορθωθῇ ἡ συγκρότησις τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἡ ἐκδίκασις τῶν ἐνστάσεων ἐντὶς τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν· διὰ δὲ τοῦ 3 ἐδαφίου ἐκανονίσθη ὁ τρόπος, καθ' ὃν γίνεται ἡ διαγραφὴ τῶν

θανόντων καὶ πτωχευσάντων. Διὰ δὲ τοῦ 2 ἄρθρου ἐξωμοιώθη ἡ πόλις Πειραιῶς ὡς πρὸς τὴν βεβαίωσιν φόρου ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων πρὸς πρωτεύουσαν ἐπαρχίας, διότι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐξασκούνται ἐπιτηδεύματα, οἷα καὶ ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν ἢ ἐπαρχιῶν. Κατ' ἰκολουθίαν ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος Ἀττικῆς συντάσσει τὸν φορολογικὸν κατάλογον Πειραιῶς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ΧΚΗ'. Διὰ τοῦ 3 ἄρθρου ἀνεπληρώθη τὸ ἐν τῷ νόμῳ ΧΚΗ' ὑπάρχον κενὸν ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν συμπληρωτικοῦ καταλόγου καὶ τὴν διαδικασίαν αὐτοῦ ἀναγράφεται δ' ἐν αὐτῷ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ μετὰ τὴν ὀριστικότητα τοῦ καταλόγου ἐπιδομένου εἰς τὴν ἐξάσκησιν ἐπιτηδεύματός τινος ὑποκειμένου εἰς φόρον νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ μνησθέντος νόμου, καὶ ὀρίζονται τὰ ἐπακλούθα τῆς παραλείψεως τῆς δηλώσεως. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 5 καταργεῖται τὸ ἄρθρ. 10 τοῦ διὰ τοῦ νόμου ΧΠΣ' κυρωθέντος Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1877, τῆς πεύρας ἀποδείξεως, ὅτι ἦν ἀπλὴ πολυτέλεια ἡ διάταξις τῆς παρεμβάσεως τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ὀριζόμενα ἐπιτηδεύματα, καὶ ἡ τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ὅθεν ἔκτοτε αἱ ἐνστάσεις τῶν ἐν τῷ καταργηθέντι ἄρθρῳ κατονομαζομένων ἐπιτηδευματιῶν δικάζονται ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων γενικῆς ἐπιτροπῆς. Προδῆλως δὲ καὶ μετὰ τὸν νόμον ΨΗΔ' μόνον ὁ κατάλογος τῆς πρωτεύουσας συντάσσεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ΧΚΗ' καὶ ἔχει τριετὴ ἰσχύν, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν χωρίων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν δῆμον τῆς πρωτεύουσας, διότι διὰ τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν χωρίων τούτων συντάσσεται ἴδιοι κατάλογος καὶ ἰσχύει ἐπὶ ἐν μόνον ἔτος, ὡς καὶ οἱ κατάλογοι τῶν ἄλλων δῆμων ὧν ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσας, ὧν ἡ συν-

ταξίς ἄρχεται ἀπὸ τῆς 1 Δεκεμβρίου.

Διὰ τοῦ νόμου εἰτα ΔΨΠΗ' τῆς 22 Δεκεμβρίου 1889 ὠρίσθη μὲν, ὡς εἴπομεν ἂνωτέρω, ὅτι πρὸς σύνταξιν τῶν φορολογικῶν καταλόγων τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν πόλεων, ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 5 χιλιάδας ψυχῶν, ἡ κατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῶν ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Β' τιμολογίῳ ἀναφερομένων τελεῖται διὰ τῆς συμπράξεως τοῦ ἐξ ἐκαστοῦ ἐπιτηδεύματος ἐπιτηδευματιῶν, καταργουμένης τῆς διακρίσεως τοῦ ἐνοικίου. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΟΕ' (ἄρθρ. 6) ὠρίσθη ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ νόμου τούτου ἐφαρμόζονται διὰ μὲν τοὺς ἀσχοῦντας ἐπιτηδεύματα φορολογητέον ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν ἀσχέτως τοῦ πληθυσμοῦ, διὰ δὲ τὰς ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ἐὰν ὁ κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν πληθυσμὸς αὐτῶν ὑπερβαίῃ τὰς δέκα χιλιάδας, μεταβλήθησαν δ' ὁλοσχερῶς αἱ περὶ συστάσεως τῆς ἐκδικαζούσης τὰς ἐνστάσεις ἐπιτροπῆς διατάξεις τοῦ τε ΣΙΣ' νόμου καὶ τοῦ νόμου ΧΚΗ'. Κατ' αὐτὸν δὲ τοῦτον τὸν νόμον ΔΨΠΗ' (ἄρθρον 8) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν νόμον ΒΟΕ' (ἄρθρ. 6) ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδικάσεως τῶν ἐνστάσεων ἐπιτροπεία συγκροτεῖται ὡς πρὸς μὲν τὰς ἀναγομένας εἰς τὸ ὑπὸ στοιχείῳ Β' τιμολογίῳ ἐκ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἐνδὲς οἰκονομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ, ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιούτου, ἐνδὲς ἐκ τῶν οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων τῶν ἐν τῇ πόλει ἐδρεύοντων, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἐν ἀπουσίᾳ δὲ ἡ κωλύματι τούτου, τοῦ λαβόντος τὰς πλείονας ψήφους κατὰ σειράν δημοτικοῦ συμβούλου, τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν, ἢ ἐνδὲς Πρωτοδικοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὀριζομένου, ἢ, ἂν δὲν ἐδρεύῃ ἐν τῇ πόλει Πρωτοδικεῖον, τοῦ Εἰρηνοδικοῦ, καὶ ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 6 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐκλεγομένου ἐπιτηδευματιοῦ ἐξ ἐκάστου εἴδους ἐπιτη-

τεύματος, ως προς δε τας ενστάσεις των επιτηδευματιών των ύπαγομένων εις τὰ Α' καί Γ' τιμολόγια συγκροτεται εκ των άνω τεσσάρων πρώτων μελών.

Σημειωτέον ειδικώτερον έν τέλει περί της κατά τας διατάξεις του ΧΚΗ' νόμου του 1877 καί ΨΔ' νόμου του 1880 άναθεωρήσεως εκάστοτε του φορολογικού καταλόγου των επιτηδευματιών έν τή πρωτεύουση της επαρχίας εξασκούντων τό επιτήδευμα αύτων, ότι ή άναθεώρησις αύτη περιλαμβάνει κατά τό άρθρ. 6 του ΧΚΗ' νόμου τας εξής τέσσαρας περιπτώσεις : α') τήν προσθήκην νέων επιτηδευματιών, β') τήν επέκτασιν του επαγγέλματος του έγγεγραμμένου επιτηδευματίου ή μεταθέσιν αυτού εις άνωτέρου φόρου επιτήδευμα, εάν έκατέρα επήλθε μετά τήν όριστικότητα του μοτίμου καταλόγου, γ') τήν διαγραφήν δι' έγκατάλειψιν επιτηδεύματος ή μεταθέσιν εις κατώτερον επιτήδευμα δι' άμφότερα δέ επιτρέπεται μόνον κατ' ένασιν του έγγεγραμμένου καί άν ή ύπαγορεύουσα αύτά περίστασις συνέβη μετά τήν όριστικήν σύνταξιν του μοτίμου καταλόγου, γ') τήν διαγραφήν ένεκα θανάτου ή πτωχεύσεως. Καί κατά μέν τήν α' περίπτωση ή άναθεώρησις γίνεται διά της συντάξεως συμπληρωτικού καταλόγου των νέων επιτηδευματιών, ύποβαλλομένου εις τήν διά τόν άρχικόν κατάλογον όριζομένην διαδικασίαν (άρθρ. 3 ΨΔ' νόμου) καί άποτελοῦντος μετά τήν όριστικότητα αυτού άναπόσπαστον μέρος του άρχικού καταλόγου κατά τόν αυτόν δε τρόπον ένεργείται ή άναθεώρησις κατά τήν β' περίπτωση ένεκεν επέκτασεως του επαγγέλματος του έγγεγραμμένου έν τῷ άρχικῷ καταλόγῳ επιτηδευματίου ή μεταθέσεως αυτού εις άνωτέρου φόρου επιτήδευμα, διαγραφόμενου δι' άποφάσεως της άρμοδίας επιτροπής του τοιούτου επιτηδευματίου εκ του άρ-

χικού καταλόγου μετά τήν κήρυξιν όριστικού του έν φ' ούτος συμπιελέηθη επ' άνωτέρῳ φόρῳ συμπληρωματικού καταλόγου. Ὑπάρχει δέ περίπτωσης επέκτασεως μέν του επιτηδεύματος τινος, όταν μηδαμῶς μεταβάλλων τό είδος του επιτηδεύματος αυτού, επέκτεινῃ τοῦτο οἷον ὁ «καφεπώλης άνευ σφαιριστηρίου», ύπαγόμενος εις τήν Α' κλάσιν του Β' τιμολογίου του ΣΙΣ' νόμου, προσκτώμενος σφαιριστήριον, δέον νά καταταχθῇ εις τήν Γ' κλάσιν του αυτού τιμολογίου, ή ὁ «πωλητής ειδῶν εκ σιδήρου καί μετάλλων μικρῆς αξίας», ύπαγόμενος εις τήν Β' κλάσιν του Β' καί οὔτος τιμολογίου, καθιστάμενος «έμπορος σιδηρικών εις μεγάλας ποσότητας», δέον νά καταταχθῇ εις τήν Δ' κλάσιν του αυτού τιμολογίου, ή ὁ λιανικῶς τέως έμπορεύμενος, άν ὀλικῶς ή ήμιολικῶς ἤδη έμπορεύεται, δέον νά ύπαχθῇ εις τό άρθρον 1 του ΧΠΣ' νόμου της 27 Ιανουαρίου 1878. Μετάθεσις δέ εις άνωτέρου φόρου επιτήδευμα επέρχεται διά μεταβολῆς ίδίως του εξασκουμένου επιτηδεύματος. Εάν λ. χ. ὁ εις τήν Β' κλάσιν του Α' τιμολογίου ύπαγόμενος «άπλους ράπτης» καταστῇ «έμπορος ράπτης», δέον έν τοιαύτη περιπτώσει νά καταταχθῇ εις τήν Δ' κλάσιν του Β' τιμολογίου, μετατιθέμενος εις άνωτέρου φόρου επιτήδευμα επίσης εάν ὁ ύπαγόμενος εις τήν Β' κλάσιν του Β' τιμολογίου «έμπορος ετοίμων ευρωπαϊκῶν ένδυμάτων» ή ὁ «έμπορος ευρωπαϊκῶν πύλων» μεταβάλῃ τό επιτήδευμα αυτού εις τό του «έμπορου διαφόρων ύφασμάτων, ἤτοι βαμβακερῶν, μεταξωτῶν κτλ.», πρέπον νά καταταχθῇ εις τήν Σ' κλάσιν του αυτού τιμολογίου.

Σημειωτέον ὅμως ότι ένεργεῖται άναθεώρησις του καταλόγου ένεκεν επέκτασεως του επαγγέλματος του έγγεγραμμένου επιτηδευματίου ή μεταθέσεως αυτού εις άνωτέρου φόρου επιτήδευμα, οἷον

ὅποτε ἑκατέρα τούτων ἐπὶ ἤλθε μετὰ τὴν ὀριστικότητα τοῦ μονίμου καταλόγου, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι, εἰάν τις ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ἀρχικῷ φορολογικῷ καταλόγῳ τῶν ἐπιτηδευμάτων οὐδὲν ἑπέξτεινεν ἢ μετέβαλεν ὃ ἐξήσκει ἐπιτηδεῦμα καὶ δι' ὃ ἐγένετο ἡ ἐγγραφή αὐτοῦ ἐν τῷ ἀρχικῷ καταλόγῳ, ὡς πρὸς τοῦτον ὑπάρχει οἰονεὶ δεδικασμένον καὶ δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀναθεώρησις τοῦ ἀρχικοῦ καταλόγου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνασύνταξιν τούτου χρεωθίσεται δι' ἀνωτέρου φόρου ὃ τοιοῦτος ἐπιτηδευματίας. Κατὰ δὲ τὴν γ' περίπτωσιν ἐνεργεῖται ἀναθεώρησις τοῦ ἀρχικοῦ φορολογικοῦ καταλόγου, διαγραφομένου τοῦ ἐπιτηδεύματος ἢ ἐλαττωμένου τοῦ φόρου αὐτοῦ (δι' ἐγκατάλειψιν τοῦ ἐπιτηδεύματος ἢ μετὰθεσιν εἰς κατώτερου φόρου ἐπιτηδεύμα) δι' ἀποφάσεως τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς, μόνον εἰάν ἐζητήσῃ τοῦτο ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐμ-τροθέσῃς δι' ἐστάσεως αὐτοῦ (ἄρθρ. 1 Ψ'ιδ' νόμου). μετὰθεσις δὲ εἰς κατώτερου φόρου ἐπιτηδεύμα ἐπέρχεται εἴτε ἔνεκα περιορισμοῦ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐπιτηδεύματος, εἴτε ἔνεκα μεταβολῆς τοῦ ἐπιτηδεύματος, οἷον εἰς μετὰ σφαιριστηρίου καφεπώλης ἐγένετο ἀκαφεπώλης ἀνὺ σφαιριστηρίου, ὃ «ἐμπορος σιδήρου εἰς μεγάλας ποσότητας» ἐγένετο ἀπωλητῆς εἰδῶν ἐκ σιδήρου καὶ μετάλλου μικρᾶς ἁξίας, ὃ «ἐμποροράπτῃς» ἐγένετο ἀράπτῃς ἀπλοῦς, ὃ «ἐμπορος ὑφασμάτων» ἐγένετο «ἐμπορος πέλων» καὶ οὕτω καθέξῃ. Καὶ πάλιν ὁ μὴ τοῦτο δι' ἀναθεώρησιν τοῦ καταλόγου ἐλαττωταὶ ἔνεκα μετὰθεσεως εἰς κατώτερον ἐπιτηδεύμα ὃ φόρος ἐπιτηδεύματιος τινός, ὁσάκις ἡ μεταβολὴ τῶν τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ ἐπὶ ἤλθε μετὰ τὴν ὀριστικότητα τοῦ ἀρχικοῦ καταλόγου, ὅθεν δὲν δικαιούται εἰς τοιαύτην ἐλάττωσιν φόρου ὃ ὑπὸ τοῦς αὐτοὺς ὅρους μετερχόμενος τὸ ἐπιτηδεύμα

αὐτοῦ, ὅφ' οὗς ἐξασκῶν αὐτὸ ἐνεγράφη εἰς τὸν ἀρχικὸν φορολογικὸν κατάλογον. Τέλος δὲ κατὰ τὴν δ' περίπτωσιν ἡ διὰ διαγραφῆς ἔνεκα θανάτου ἢ πτωχεύσεως ἐπιτηδεύματιος ἀναθεώρησις τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου ἐνεργεῖται ἀνεπαγγέλτως ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 1 τοῦ Ψ'ιδ' νόμου. Ἐπ' ἀναγκῆς ὅμως ἐν περιπτώσει τοιαύτης διαγραφῆς νὰ προκαλῆται πιστοποίησις τοῦ ἀρμοδίου ληξιάργου ἢ γραμματέως τῶν πτωτοδικῶν περὶ τῆς τελευτῆς ἢ πτωχεύσεως τοῦ διαγραφομένου φορολογουμένου, καὶ ἐπισυνάπτεται αὕτη εἰς τὴν περὶ διαγραφῆς ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς. Ἰσάκις δὲ δὲν πιστοποιεῖται τοιοῦτοτρόπως ὁ νόμιμος τῆς γενομένης τυχὴν διαγραφῆς λόγος νὰ γνωπτοποιῇται τοῦτο εἰς τὸ Ὑπευργεῖον.

Ἐπελθὼν εἴπα ὁ νόμος BOE' τῆς 5 Αὐγούστου 1892 περὶ συμπληρώσεως καὶ μεταρρυθμίσεως τῶν παγίων φορολογικῶν νόμων προσδιώρισεν ἄλλως τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος τῶν ἐν τῷ ΧΠς' νόμῳ δοκιζομένων ὑπαλλήλων καταστήματος, προσέθηκε δύο δεκατημόρια εἰς τὸν φόρον ἐπὶ τῶν ἐπιτηδεύματων, μετερρύθμισε κατὰ τὰ προρηθέντα διατάξεις τινὰς τοῦ νόμου ΑΨΠΗ' καὶ ἐκύρωσε τὰς ἐγκυκλίους, δι' ὧν ὑπεβλήθησαν εἰς φόρον ἐπιτηδεύματα, μὴ ἔως τότε φορολογούμενα. Ἐπελθὼν δὲ τέλος ἐσχάτως ὁ νόμος ΒΦΗΔ' τῆς 30 Ἰουνίου 1894 οὐ μόνον ἐκύρωσε τὸ ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου 1898 Π. Διάταγμα, τροποποιήσας ἐν μέρει αὐτὸ, δι' οὗ ὑποβάλλονται εἰς φορολογίαν ἐπιτηδεύματ' αἱ μὴ περιλαμβανόμενα ἐν τοῖς προτέροις νόμοις, ἀλλὰ καὶ καθήργησε τὰς ἐν τῷ ἄρθρῳ 17 § 3 τοῦ νόμου ΣΙς', τοῖς ἄρθροις 2, 3 καὶ 4 τοῦ νόμου ΣΚΒ', τῷ ἄρθρ. 4 τοῦ ν. Ψ'ιδ', τῷ ἄρθρ. 3 τοῦ ΑΓΙς' καὶ τῷ ἄρθρ. 11 τοῦ BOE' νόμου διατάξεις, καθιερῶσας καὶ τὴν παράβολον καὶ παράτοπον διὰ

ταῖς οὐδεμία αἰτίας, περὶ ἀνγνωρίσεως δικαιώματος ἢ ἀπαιτήσεως, προερχομένης ἐκ δοσοληφίας κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος ἢ ἰχθύσεως σχέσιν πρὸς αὐτό. ἐπιτρέπεται νό ὑποβληθῇ εἰς δικαστήριον ἢ ἄλλην ἀρχήν, ἂν δὲν ἐπισυναφθῇ ἡ ἄδεια τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπιτηδεύματος καὶ τὸ ἀποδεικτικὸν τῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου ὡς πρὸς τὰς δύο τελευταίας τριμηνίας τοῦ ἔτους. Ἄλλ' αἱ διατάξεις τοῦ νόμου ΒΦΨΔ' ἰσχύουσι μόνον ὡς πρὸς τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν πρωτεύουσων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν νομῶν, πρὸς δὲ καὶ τῶν πόλεων. ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβίνει τὰς τρεῖς χιλιάδας.

ὑπολείπεται νῦν νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα: δικαιοῦται ὁ πολίτης νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ἐξαπαχάζομενος εἰς τὴν καταβολὴν φόρου παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ φόρου οἰκοδομῶν ἢ περὶ φόρου ἐπιτηδεύματων νόμου; Τὸ μὲν Σ' ψήφισμα τῆς ἑθνικῆς συνελεύσεως τῆς 8 Σεπτεμβρίου εἶχε ῥητῶς ἐξαίρεσει τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας τοὺς φόρους τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἐπιτηδεύματων, τὸ δὲ νέον ἡμῶν Σύνταγμα τοῦ 1864 (ἄρθρον 101) ῥητῶς ὥρισεν, ὅτι δι' εἰδικοῦ νόμου ζύνεται νὰ δημιουργηθῇ διοικητικὴ δικαιοδοσία· ὅθεν οἱ ὑφ' ὡς ὄντες νόμοι περὶ φόρου οἰκοδομῶν καὶ περὶ φόρου ἐπιτηδεύματων, εἰς ἀνελύσαμεν, καθιερώσαντες τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν εἰς τὴν βεβαίωσιν τῶν φόρων τούτων, ἀποκλείουσι προδήλως τὴν τῶν δικαστηρίων ἀνάμειξιν ἐν τῇ ἐκδικήσει τῆς οὐσίας τῶν φορολογικῶν τούτων υποθέσεων. Ὅθεν, ἂν ὁ πολίτης ὑπεχρεώθῃ παρὰ τὸν νόμον εἰς πληρωμὴν φόρου δι' ἀκατοίκητον οἰκίαν ἢ εἰς πληρωμὴν φόρου δι' ἐπιτήδευμα, μὴ ὑποβληθῇ εἰς φόρον, ὑπὸ τῶν νενομισμένων ἀρχῶν, δὲν δικαιοῦται νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ δικαστήρια, ἀντιταίνων εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ φόρου ἢ ἐξαίτουμένους τὴν ἐπι-

στροφὴν αὐτοῦ εἰς παραχθέντος, διότι εἰς τὰς ἀρχὰς ταύτας ἀνατίθεται ἀποκλειστικῶς ἡ κρίσις καὶ ἀπόφασις περὶ τοῦ ἂν ὁ πολίτης ὀφείλῃ ἢ μὴ φόρον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Ἀλλὰ τὴν ὁρθότητα πάσης ἀποφάσεως (εἴτε ἀπορρίει ἀπὸ δικαστικῆς δικαιοδοσίας εἴτε ἀπὸ διοικητικῆς) ἐγγυᾶται (ἢ ὑποτίθεται ὅτι ἐγγυᾶται) μόνη ἡ τήρησις τῶν νενομισμένων διατυπώσεων. Μόναι αἱ ὠρισμέναι ἐν τῷ νόμῳ περὶ φόρου ἀρχαὶ ἐν τῇ πληρότητι αὐτῶν καὶ κατὰ τοὺς νενομισμένους τύπους ἐνεργεῖσαι δικαιοῦνται νὰ ποφῶνται ἂν πρέπη ἢ μὴ νὰ καταβληθῇ φόρος ἐν τῇ δεῖνι ἢ δεῖνι περιπτώσει ὑπὸ τοῦ δεῖνους ἢ δεῖνους φορολογουμένου· ἀλλὰ δεῖναι αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ νὰ καταρτίζονται ἐννόμως καὶ νὰ τηρῶσι τὰς νενομισμένας διατυπώσεις ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν. Ὅθεν, ἂν δὲν ἐτηρήθησαν ἐν τούτῳ αἱ διατάξεις τοῦ νόμου, αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ δύνανται νὰ προσβληθῶσιν ὡς ἄκυροι, καὶ ἀρμόδια ἀρχή, ὅπως ἀποφῆνται περὶ τοῦ ἄκυρου αὐτῶν, εἶναι ἡ τακτικὴ δικαστικὴ ἐξουσία, διότι αὕτη κέκληται ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ποφῶνται κατὰ κανόνα περὶ τῆς ἀνθρωπώσεως τῶν ὑφ' οἰουμένητε προσβεβλημένων δικαιωμάτων, ὅθεν καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὸ νόμιμον ἢ παράνομον πάσης διοικητικῆς πράξεως, ἢ τὰς προϋποθέσεις καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας ὁρίζει εἰδικῶς ὁ νόμος, καθ' ὅσον ἐξ αὐτῆς ἐξημῶν ὁ πολίτης. Ἀλλως δὲ, ἂν οὐ κατὰ νόμον ἄκυροι εἶναι ἐν γένει ἐ τῇ δικαιοσύνῃ, αἱ κατὰ παράβασιν τῶν περὶ τὸν τύπον διαδικαστικῶν πράξεων διαγραφωμένων διατυπώσεων κατηρητισμένας πράξεις καὶ πᾶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἡρημένον, διὸ θεωροῦνται ὡς μὴ ὑπάρχοντες καὶ οὐδεμίαν ἐν γένει ἔχουσι δύναμιν, παράλογον ἤθελεν εἶναι νὰ ὑποτιθῇ, ὅτι κατ' ἐξαίρεσιν ἀπρόσβλητοι καὶ ἐπομένως ἰσχυραὶ τογχανοῦσιν αἱ

καθ' αὐτὰς ἄκυροι δικαστικαὶ πράξεις καὶ ἀποφάσεις τῆς διοικητικῆς δικαιοσύνης. Διὸ φρονοῦμεν, ὅτι δὲν χωρεῖ μὲν προσβολὴ κατὰ τῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς ἐνεγράφη τις ἐν τῷ ὀριστικῷ καταλόγῳ ὡς ὀφείλων φόρον, ὡς ἂν ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐξεδόθη νομίμως τηρηθεισῶν τῶν νενομισμένων διατυπώσεων, χωρεῖ ὅμως προσβολὴ κατ' αὐτῆς ὡς ἂν παρεβιάσθη τις τῶν ὀρισμένων διατυπώσεων, ὡς ἂν λ. γ. τὴν κατάλογον τῶν φορολογητέων οἰκοδομῶν κατήρτισε διμελὲς ἐπιτροπὴ καὶ οὐχὶ τριμελὲς, ἢ ὁ κατάλογος ἐτέθη ἐπὶ πέντε μόνον ἡμέρας ἢ ὅσα εἰς τὸ δημαρχικὸν κατάστημα καὶ οὐχὶ ἐπὶ δεκαπέντε ἢ ἀπεφάνετο ἐπὶ τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ ἄλλη παρὰ τῇ νενομισμένην ἐπιτροπὴν ἢ δὲν ἀπεφάνετο ἐπὶ τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ.

3) Φόρος ἐπὶ τῆς καθαρῆς προσόδου τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν. Ἐπὶ τῶν ἐτήσιων καθαρῶν κερδῶν τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν (ἐξαίρουμένων τῶν ἰσολογισμῶν ἀποκλειστικῶς εἰς γεωργικὰς ἢ κτηνοτροφικὰς ἐργασίας) ἐπιβάλλεται φόρος πέντε τοῖς ἑκατὸν (Νόμου ΧΚ' τῆς 24 Ἰουνίου 1877 ἄρθρ. 2 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 2 Νόμου ΩΘ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 καὶ Νόμου ΑΣΚΣ' τῆς 24 Ἰουλίου 1885 ἄρθρ. 1 καὶ Νόμος ΑΨΛΘ' τῆς 31 Μαρτίου 1889). Ὁ φόρος οὗτος λογίζεται ἐπὶ τοῦ ὀλικοῦ ποσοῦ, ὃ ἡ ἐταιρεία διανέμει εἰς τοὺς μετόχους αὐτῆς κατὰ τοὺς ἐκυτῆς ἰσολογισμοὺς καὶ καταβάλλεται ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν· ἐφ' ᾧ πᾶσα διὰ μετοχῶν ἀνώνυμος ἐταιρεία ὀφείλει νὰ καταρτίζη ἅπασι τοῦλάχιστον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἰσολογισμὸν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς (ὃν ὑποχρεοῦται νὰ δημοσιεύῃ διὰ τοῦ τύπου καὶ πέμπῃ τῷ ἐπαρχικῷ ταμίᾳ καὶ τῷ Ὑπουργῷ τῶν Οἰκονομικῶν ἐντὸς ὀκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ), παρλειφθέντος δὲ τυχόν τοῦ χρόνου τούτου

αὐτῆς δικαιούται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν νὰ ὀρίσῃ τὸ εἰκαζόμενον κέρδος αὐτῆς καὶ νὰ ἐγείρῃ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴν κατὰ τὰς περὶ δοσιλόγων διατάξεις τῆς Πολιτ. Δικονομίας (Νόμου ΧΚ' ἄρθ. 2). Δικαιούται δὲ ὁ Ὑπουργὸς νὰ ἐπιβάλῃ ἀνεκκλήτως πρόστιμον ἐκ δραχμῶν 50—500 εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι πράκτορα ἐταίρειας ἐδρευούσης ἐν ἡ ἀλλοδαπῇ, ὅστις ἤθελε παραλίπει τὴν δημοσίευσιν ἢ εἰς τὸν νομάρχην ἐγχείρισιν ἰσολογισμοῦ τῶν ἐνταῦθα ἐργασιῶν τοῦ πρακτορείου ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τοῦ γενικοῦ ἰσολογισμοῦ τῆς ἐταιρείας (Νόμου ΩΘ' ἄρθρον 2). Μὴ καταβαλοῦσα ἡ ἐταιρεία τὸν φόρον τοῦτον ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἰσολογισμοῦ, ὑπόκειται εἰς τόκον ὑπερῆμερίας ἐπὶ πάσῃ καθυστερήσει καὶ εἰς πρόστιμον ἴσον πρὸς τὸ $1/10$ τοῦ καθυστερηθέντος φόρου. Εἰς τὸν τόκον δὲ ὑπερῆμερίας καὶ εἰς πρόστιμον δραχ. 10—500 ὑποβάλλονται αἱ ἐταίρειαι καὶ βραδύνουσαι νὰ ἐκδώσωσι καὶ δημοσιεύσωσι τοὺς ἰσολογισμοὺς αὐτῶν πλεον τῶν τριῶν μηνῶν μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ αὐτῶν τασσομένων προθεσμιῶν· ἐπιβάλλεται δὲ τὸ πρόστιμον δι' ἀποφάσεις τοῦ ἀρμοδίου ταμίου, ὑποκειμένης εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον τοῦ νομικοῦ συμβουλίου (Ν. ΑΣΚΣ' ἄρθρ. 2).

γ.) Ἐμμεσοι φόροι.

1) Τελωνιακὸς δασμός. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1887 διέπει τὰ τοῦ τελωνιακοῦ δασμοῦ ὁ νόμος ΑΥΚΕ' τῆς 18 Μαρτίου 1887 περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον πᾶν ἐμπόρευμα, εἰσαγόμενον ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ὑποβάλλεται εἰς τέλος εἰσθαγωγικόν, ὀριζόμενον ἐν τῇ προσηρητημένῃ δασμολογίᾳ (ὅπερ ὅμως ἐτροποποιήθη ἐν μέρει διὰ τῶν νόμων ΑΨΑ' τῆς 2 Φεβρουαρίου 1889 καὶ ΑΥΕΒ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1889 καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων), κῆρυγρον δὲ

διὰ Βασιλικῷ Διατάγματος ἐκδιδόμενον, ὁρίζει ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δασμολογίου κατ' ἀλφαριθμητικὴν τάξιν τὰ διάφορα εἶδη τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τὴν κατὰ τὰς ἐκάστου αὐτῶν εἰς τὰς ἐν τῷ δασμολογίῳ γενικὰς ἢ εἰδικὰς κατηγορίας (ἄρθρα 1 καὶ 2). Ἐγερθείσης δὲ τυχὸν ἀμφισβήτησεως ὡς πρὸς τὴν τοῦ ἐμπορεύματος κατὰ τὰς μεταξὺ τοῦ παραλήπτου καὶ τοῦ τελωνιακοῦ ὑπαλλήλου, ἀποφαίνεται ἀνεκκλήτως ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἀκούων πρότερον τὴν γνώμην ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου, τοῦ τμηματάρχου τοῦ τμήματος τῶν μεταλλείων καὶ τοῦ τελώνου Ἀθηνῶν (ἄρθρ. 2 § 3). Ἀπαλλάσσονται δὲ μόνον τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους τὰ κατὰ τὸ δασμολόγιον καὶ δυνάμει εἰδικῶν νόμων ἢ συμβάσεων ὠρισμένα εἶδη. ἔτι δὲ τὰ πρὸς χρῆσιν τοῦ βασιλικῷ ἡμῶν οἴκου ἢ ἄλλων βασιλικῶν οἰκῶν διερχομένων ἐντεῦθεν, τῶν διαπεπιστευμένων ἐν Ἑλλάδι διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων καὶ τῶν ξένων πολεμικῶν προσωρισμένα (ἄρθ. 13), καὶ τὰ πρὸς ἀτομικὴν χρῆσιν τῶν ὁδοιπορούντων εἶδη ἱματισμοῦ ἢ στολισμοῦ, τὰ διὰ τοὺς ναοὺς ἀφιερώματα, τὰ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Πανεπιστημίου ἢ ἀνεγνωρισμένων ἐπιστημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν συλλόγων εἰσαγόμενα κτλ. (ἄρθρ. 14). Εἰσπράττονται δὲ τὰ εἰσαγωγικά τέλη εἰς μεταλλινόν· ἂν δὲ κατὰ βῆλῃται τὸ τέλος εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν ἀναγκαστικῇ κυκλοφορίᾳ, λογιζέται ἡ ὑποτίμησις αὐτῶν εἰς 15 τοῖς 100 (ἄρθρ. 25). Ἀλλ' αἱ ἀπαιτούμεναι διατοκώσεις εἰς τὴν διὰ θαλάσσης ἢ διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν τῶν ἐμπορευμάτων, ὁρισθεῖσαι ἀπὸ πολλοῦ διὰ τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ τῆς 19 Μαρτίου 1843 (ἄρθρ. 13 καὶ ἐπ.), διατελοῦσιν ἐν ἰσχύϊ, οὐδαμῶς τροποποιηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἐξημένου ἈΥΚΕ' νόμου περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου. Ὡσαύτως

αἱ περὶ ἀποταμιεύσεως τῶν ἔξωθεν κομιζομένων ἐμπορευμάτων (ἃ δὲν περιορίζονται εἰς ἄμεσον κατανάλωσιν ἐν τῷ Κράτει) καὶ αἱ περὶ διαμετακομίσεως τῶν ξένων γενικαὶ διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ (ἄρθρ. 81 καὶ ἐπ.) διατελοῦσι καὶ νῦν ἐν ἰσχύϊ. Εἰδικώτερον ὅμως ὁ νόμος ΑΥΚΕ' ὥρισεν, ὅτι τὰ ἐν ταῖς τελωνιακαῖς ἀποθήκαις ἢ τελωνιακῶν περιθώλῳ ἀποταμιεύμενα δὲν ὑποβάλλονται μὲν εἰς δικαίωμα ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀποβιβάσεως αὐτῶν, μετ' αὐτὰς δὲ ἐπιβάλλεται δικαίωμα ἀποταμιεύσεως ἐνὸς μὲν λεπτοῦ δι' ἐκάστην ἡμέραν καὶ δι' ἑκάστον δοχεῖον ἢ δέμα, μὴ ὑπερβαῖνον τὰς 50 ὀκάδας, ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας, μεθ' ἃς διπλασιάζεται τὸ δικαίωμα· τὰ δὲ ἐν ταῖς ἀποθήκαις τῆς διαμετακομίσεως εἰσαγόμενα ὑποβάλλονται εἰς δικαίωμα διαμετακομίσεως ἐνὸς τετάρτου τοῦ λεπτοῦ κατ' ὁκτῶν καὶ δι' ἐκάστην τριμηνίαν σκοπούμενου τοῦ ἀκαθαρίστου βάρους αὐτῶν· εἰσπράττεται δὲ τὸ δικαίωμα, κατὰ τὴν παραλαβὴν τῶν ἐμπορευμάτων ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῶν ἀποθηκῶν ἐξαγωγὴν αὐτῶν· διπλασιάζεται δὲ τὸ δικαίωμα ὅσας εἰς τὰ ἐν διαμετακομίσει πράγματά εἰσιν ἐλαφρά καὶ ὀγκώδη, ὅποια οἱ κάλαθοι, βαρέλια κενά, ἔρια ἀκατέργαστα, ἄγγεα πήλινα κτλ. Εἰς οὐδὲν δὲ δικαίωμα ὑποβάλλονται τὰ ἐν ἰδιωτικαῖς ἀποθήκαις ἀποτιθέμενα ἢ τὰ ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταφερόμενα, ἀλλ' οὕτε κἂν διασάφησις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταφοράν, πλὴν ἰὰν ἐν τῷ παρουσισθῇ εἰς τὸν πρῶτον τῆς προσεγγίσεως λιμένα δηλωτικῶν δὲν ἐσημειωθῇ ῥητῶς ὁ πρὸς ἕτερον λιμένα προορισμὸς τοῦ ἐμπορεύματος (Νόμου ΑΥΚΕ' ἄρθρα 17, 18 καὶ 19). Ἀπαιτεῖται ὅμως διὰ τὴν ἐν ἰδιωτικαῖς ἀποθήκαις ἀποταμίευσιν ἐμπορευμάτων ἡ παροχὴ ἀξιοχρέου ἐγγυητοῦ διὰ τὰ τελωνιακὰ τέλη, συντα-

σομένης τῆς ἀποιτουμένης πράξεως ἐν ὀπιον τοῦ τελώνου καὶ τοῦ ἐπιστάτου τῆς διαμετακομίσεως καὶ καταχωριζομένης κατ' αὐξοντα ἀριθμὲν ὑπὸ τοῦ τελώνου ἐν βιβλίῳ ἐπὶ ταύτῃ διατηρουμένῳ (Νόμου ΩΙΑ' τῆς 15 Ἀπριλίου 1880 ἄρθρ. 5) Ὁφείλει δ' ὁ ἐπιστάτης τῆς διαμετακομίσεως νὰ ἐπιθεωρῇ ἅπαξ τοῦλάχιστον τῆς ἐβδομάδος τὰ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς ἀποθήκαις ἐμπορεύματα, νὰ συντάσῃ δὲ καὶ παραδίδῃ τῷ τελωνίᾳ πρωτόκολλον ἂν εὐρῇ ἔλλειψιν τοῦ ποσοῦ ἢ μεταβολὴν τοῦ εἶδους, ὅτε ἐπιβιβάζεται μὲν τῷ ἀπαταμιευτῇ ἢ τοῦ λαθρεμπορίου ποινὴ τοῦ ὀκταπλοῦ τέλους, καταδιώκεται δὲ καὶ ἐπὶ ὑπεξαίρεται (Ν. ΩΙΑ' ἄρθρ. 5). Ὡσαύτως ἐν τῷ τελωνιακῷ ὀργανισμῷ (ἄρθρ. 91) ὀρίζονται καὶ αἱ ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ ἢ παραδίσει τῶν τελωνιακῶν κανονισμῶν ὀριζόμεναι ποιναί. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰς τελωνιακὰς παραβάσεις δικάζουσιν ἐν πρώτῳ μὲν βαθμῷ αἱ ἀρμοδίαι τελωνιακαὶ ἀρχαὶ (τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ ἄρθρ. 94), κατ' ἔφεσιν δὲ τὸ Νομικὸν συμβούλιον (Νόμου ΑΚΑ' τοῦ 1882 ἄρθρ. 7), ὅπερ δικαιούται καὶ εἰς ἐπαγγέλματος νὰ μεταρρυθμίζῃ τὰς ἀθωωτικὰς ἀποφάσεις τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν, ὀρυσουσὲν νὰ ὑποβέβῃ αὐτὰς εἰς τὸ νομικὸν συμβούλιον ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν (Νόμου ΑΦΙΓ' ἄρθρον 14). Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΧΙΣ' τῆς 13 Ἰουνίου 1877 (ἄρθρ. 1), συνδυαζομένου πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ νόμου ΑΩΜΖ' τῆς 30 Μαΐου 1890, ὠρίσθη, ὅτι οἱ αὐτοῦργοι καὶ συνεργοὶ τοῦ λαθρεμπορίου κολάζονται καὶ ποινικῶς διὰ φυλακίσεως τριῶν ἡμερῶν μέχρι τριῶν μηνῶν, ἐν ὑποτροπῇ δὲ διὰ φυλακίσεως εἰς μηνῶν, ὅσακις ἢ ποινὴ τῆς παραβάσεως ὑπερβαίνει τὰς ἑκατὸν δραχμὰς. Δέον ἔτι νὰ προσεθῇ, ὅτι διὰ τοῦ νόμου ΑΦΙΓ' (ἄρθρ. 1 καὶ ἐπ.) ὠρίσθη, ὅτι πᾶς πλοίαρχος προτιθέμενος νὰ κα

ταπλευρῇ ἢ προσεγγίσῃ εἰς ἐλληνικὸν λιμένα ὀφείλει παραδιδόναι ὁηλωτικὸν τοῦ φορτίου αὐτοῦ εἰς τὸν Ἑλληνα πρόξενον τοῦ λιμένος, ἔνθα παρέλαβε τὰ ἐμπορεύματα, προσαρτῶν δὲ τῷ ὁηλωτικῷ τὰς φορτωτικὰς ὁ δὲ πρόξενος ὀφείλει νὰ ποστέλλῃ μὲν τὸ πρωτότυπον ὁηλωτικὸν μετ' ἐπικεκυρωμένων ἀντιγράφων τῶν φορτωτικῶν διὰ πρώτου ταχυδρομείου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, νὰ παραδίδῃ δὲ τῷ πλοίαρχῳ ἀντίγραφον τοῦ ὁηλωτικοῦ μετὰ τῶν πρωτοτύπων τῶν φορτωτικῶν ἐν ἐσφραγισμένῳ φακέλλῳ, ὅπως οὗτος ἐγχειρίσῃ αὐτὰ ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν ὕγειονόμον τοῦ μέρους τοῦ κατάπλου σὺν τῇ ὕγειονομικῇ πιστοποιήσει καὶ τῇ κατὰ τὸ 13 ἄρθρ. τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ ὁηλωτικῇ εἰσαγωγῇ, οὗτος δὲ πάλιν ὀφείλει νὰ ποστέλλῃ παραυτίκα τὸ ἐν τῷ φακέλλῳ περιεχόμενον εἰς τὸν τελωνίην. Βεβαιούσαι δὲ καὶ εἰσπράττουσαι τὸν τελωνιακὸν ὁασμὸν οἱ τελωνιακοὶ ὑπάλληλοι, περὶ ὧν πράγματευσθησόμεθα εἰδικώτερον κατωτέρω (Ἰδε καὶ Τελωνιακὴ νομοθεσία).

2) Δικαιώματα καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ καπνοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ λύθου καὶ τῶν οἰνοπνευματωγῶν ὑγρῶν. Ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον φόρος ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ διὰ τοῦ νόμου τῆς 27 Ἀπριλίου 1883, προσδιορισθεὶς εἰς τρεῖς δραχμὰς κατ' ὅκιν, τῇ προσθήκῃ δὲ δικαιωμάτων ἄλλων, εἰσπραττομένων σὺν τῷ φόρῳ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ καπνοῦ εἰς τὰ καπνοκοπήρια, εἰς δραχμὰς 9.80. Ἀλλ' ἐν ἔτει 1885 κατηργήθη ὁ φόρος οὗτος, ἀντικαταστάς δι' ἄλλης τοῦ καπνοῦ φορολογίας. Ἐπεβλήθη δ' ἐκ νέου ὁ τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ καὶ τουμπακίου φόρος διὰ τοῦ νόμου ΑΥΚ' τῆς 12 Ἀπριλίου 1887, (οὗ τὸ μὲν 1 ἄρθρον ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ 10 ἄρθρου τοῦ ν. ΑΥΠΒ' τῆς 22 Δεκεμβρίου 1888, ἄλλα δὲ ἄρθρα διὰ τῶν νόμων ΒΗ' καὶ ΒΝΕ'

τῆς 7 'Ιουλίου καὶ τῆς 28 'Ιουλίου 1892, μετ' ὃ ἐπῆλθεν ὁ ν. ΒΣΟΕ' τῆς 6 'Ιουλ. 1895, ὅςτις συνεπλήρωσε διατάξεις τινὰς τῶν περὶ καπνοῦ τούτων νόμων. Καὶ ὥρισθη μὲν διὰ τοῦ νόμου ΔΥΚ' (ἄρθ. 1) τοῦ 1887, εἰς τέσσαρας δραχ. κατ' ὀκτὺν (αἵτινες, προστιθεμένων εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο τῶν δικαιωμάτων τῶν ταινιῶν καὶ τῆς κοπῆς, ἀνῆρχοντο εἰς δραχμάς 4 καὶ 20 κατ' ὀκτὺν), ἀλλὰ διὰ τοῦ 10 ἄρθρου τοῦ νόμου ΔΣΠΗ' ἀνευθίσθη εἰς δρ. 5 καὶ 20 κατ' ὀκτὺν, (ὅθεν προστιθεμένων καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ταινιῶν καὶ τῆς κοπῆς συμποσοῦται εἰς 6 δραχμάς). Σημειώτεον ὅτι διὰ τοῦ νόμου ΔΥΚ' ἡ μὲν ὑπηρεσία, ἡ ἀναγομένη εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ εἰς φύλλα καπνοῦ, ἀνετίθη εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους καὶ τοὺς ἐκπληροῦντες τὰ καθήκοντα ἐφόρων ταμίας τῆς Ἑπτανήσου (ἄρθρ. 27 § 1 νόμου)· περὶ αὐτοῦ δὲ διαλαμβάνουσιν ἰδίως τὰ ἄρθρα 26—40, 65 καὶ 66 τοῦ νόμου καὶ 25—31 τοῦ Διατάγματος τῆς 12 'Ιουνίου 1887 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου. Διὰ τοῦ ἔλεγχου δὲ τούτου παρακολουθεῖται ὁ εἰς φύλλα καπνός, ἅφ' ἧς μεταδίδάζεται ὑπὸ τοῦ ἀρχικοῦ παραγωγῆς εἰς ἕτερον πρόσωπον ἢ μεταφέρεται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ παραγωγῆς ἐκ τοῦ τόπου, ἔνθα ἀπεταμίευσεν αὐτὸν κατὰ πρῶτον μετὰ τὴν συγκομιδὴν, εἰς ἕτερον τόπον, μέχρι τῆς καταναλώσεως αὐτοῦ ἐν τῷ Κράτει ἢ τῆς ἐξαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν. Ὅθεν μόνον ὁ κατεχόμενος ὑπὸ τῶν παραγωγῶν καπνός, καὶ οὐ τοσ καθ' ὅσον προέρχεται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν παραγωγῆς καὶ ἅφ' ὅσον εἶναι ἀποτεταμιευμένος ἐν τῷ τόπῳ τῆς πρώτης μετὰ τὴν συγκομιδὴν ἀποταμίευσας, δὲν ὑπόκειται εἰς ἔλεγχον· πᾶς δ' ἄλλος καπνός ὑπόκειται εἰς τὸν ἔλεγχον. Τὰ δὲ ἐργοστάσια τῆς τοῦ καπνοῦ κοπῆς διακρίνονται εἰς ἐργοστάσια ἐσωτερικῆς καταναλώσεως καὶ εἰς ἐργοστάσια διαμε-

τακομίσεως· καὶ ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἐργοστασίοις κόπτεται καὶ συσκευάζεται πᾶς ὁ καταναλισκόμενος ἐν τῷ Κράτει ἐγχώριος καπνός καὶ ὁ ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς προερχόμενος καπνός, τουμπεκί καὶ σιγάρα πούρα ἢ διὰ χάρτου τετυλιγμένα. Καὶ ἡ μὲν κοπή, συσκευή, περιβολή διὰ ταινιῶν, εἴσπραξις τοῦ ἐξόδου κοπῆς καὶ τελῶν ταινιῶν καὶ ἐν γένει πᾶσα ἡ λοιπὴ ἐργασία ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ καπνοῦ εἰς τὰ ἐργοστάσια ταῦτα μέχρι τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ ἐνεργεῖται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ παντός καπνοῦ (ἐγχωρίου τε καὶ ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς προερχομένου τουμπεκίου κτλ.). Ἀλλ' ἡ εἰσαγωγή εἰς τὰ ἐργοστάσια καὶ ἡ εἴσπραξις τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου δικαιώματος καταναλώσεως ἐνεργεῖται διαφόρως. Ἐπὶ μὲν τοῦ ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς εἰσαγομένου καπνοῦ, τουμπεκίου καὶ σιγάρων πούρων ἢ διὰ χάρτου εἰσπράττεται τὸ δικαίωμα τῆς καταναλώσεως ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, δι' ἣς εἰσάγονται ταῦτα καὶ ἀποστέλλονται ὑπ' αὐτῆς τὰ εἶδη ταῦτα εἰς τὸ ἐγγύτερον ἐργοστάσιον, μετὰ τῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν κατατιθεμένης εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν αἰτήσεως περὶ κοπῆς καὶ συσκευῆς καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων (ἄρθρα 3 καὶ 10 νόμου καὶ 15, 16 καὶ 17 Διατάγματος, τῆς 12 'Ιουνίου 1887, ἐν οἷς κανονίζονται λεπτομερῶς καὶ σαφῶς τὰ ἀνωτέρω. Σημειώτεον δ' ὅτι τὸ 17 ἄρθρον ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 27 'Ιανουαρίου 1895). Ὁ δὲ ἐγχώριος καπνός εἰσάγεται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ κυρίου τούτου εἰς τὰ ἐργοστάσια σὺν τῇ αἰτήσσει καὶ ὑποβάλλεται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ δικαιώματος ἐν τῷ ἐργοστασίῳ (ἄρθρον 5 νόμου καὶ 7 Διατάγματος). Τὰ δὲ λοιπὰ ἐνεργοῦνται ἀπαρλλάκτως διὰ τοῦ ἐγχωρίου καὶ τὸν ξένον καπνόν. Ἐκ τῶν δευτέρων δὲ ἐργοστασίων, τουτέστιν ἐργοστασίων διαμετακομίσεως, ἐν μὲν τοῖς

παρὰ ταῖς τελωνιακαῖς διαμετακομίσεσιν έργοστασίαις, ὅποια εἶναι τὰ ἐν Σύρῳ, Βόλῳ, Κερκίρῳ καὶ Παιραιεῖ, ὠρίσθη, ὅτι θέλει κόπτεσθαι ὁ εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἀποστελλόμενος ἐγγώριος καπνός, ὡς καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προερχόμενος, εἰς φύλλα, ὅπως ἐπανενεθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν κεκομμένος. Ἐν δὲ τοῖς παρὰ τῷ τυλωνείῳ Τυρνάθου καὶ τῷ ὑποτελωνείῳ Στυλίδος έργοστασίαις θέλει κόπτεσθαι μόνον ὁ εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἀποστελλόμενος ἐγγώριος καπνός (ἄρθρ. 14 § 2 νόμου).

Ἐπεβλήθη δὲ τὸ πρῶτον παρ' ἡμῶν δικαίωμα καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Κράτει καταναλισκομένου ζύθου καὶ οἶνοπνευματῶν ὕγρων διὰ τοῦ νόμου ΑΡΙΗ' τοῦ έτους 1884, ἀντικατέστησε δὲ τοῦτον ἐν έτει 1887 ὁ νόμος ΑΦΙΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887, συμπληρωθεὶς διὰ δύο Διαταγμάτων τῆς 24 Φεβρουαρίου 1888 περὶ μηχανικῶν μετρητῶν καὶ τῆς 29 Φεβρουαρίου 1888 περὶ τῆς περὶ τῶν οἶνοπνευμάτων ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς καὶ δι' ἑξ ἄλλων Διαταγμάτων τῆς 4 Ἰουνίου 1888 περὶ οἶνοπνευματοποιῶν α' κατηγορίας, περὶ οἶνοπνευματοποιῶν β' καὶ γ' κατηγορίας, περὶ ποτοποιῶν, περὶ ζυθοποιῶν, περὶ ἀποξημιώσεως τῶν μηχανημάτων τῶν διαλυομένων οἶνοπνευματοποιεῶν καὶ τοῦ περὶ ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου, ἐκδοθέντων πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, καὶ τροποποιηθεὶς ἐν μέρει διὰ τοῦ ΑΧΝΣ' τῆς 29 Φεβρ. 1888 περὶ οἶνοπνευματοποιεῶν πρώτης κατηγορίας. Ἀλλὰ καὶ τὸν ν. ΑΦΙΒ' ῥιζικῶς ἐτροποποίησεν ὁ ν. ΑΨΠ' τῆς 2 Δεκεμβρίου 1889 περὶ οἶνοπνευματοποιεῶν α' καὶ β' κατηγορίας, ὅστις καὶ ἐξ ὁλοκλήρου κατήργησε τὸν νόμον ΑΧΝΣ'. Ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον ΑΨΠ' ἐτροποποίησεν ὁ νόμος ΒΡΘ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1892. Τέλος διὰ τοῦ ν. ΒΡΗΓ' τῆς 30 Νοεμβρίου 1893 κατηργήθη παντελῶς τὸ δικαίωμα καταναλώσεως ἐπὶ

τῶν οἶνοπνευματῶν ὕγρων καὶ ποτῶν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἤθελεν αὐξηθῇ ἡ τιμὴ τῆς σταφίδος, ἃν ἐχρησιμοποιεῖτο μέρος αὐτῆς εἰς τὴν οἶνοπνευματοποίησιν. Ἀλλ' ἀποδειχθεὶς κατὰ τῆς ἐλπίδος ταύτης, προεκλήθη κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1899 ἡ ψήφισις νέου νόμου περὶ φορολογίας ἐπὶ τῶν οἶνοπνευματῶν ὕγρων καὶ ποτῶν, καθ' ὃν τὸ δικαίωμα τῆς καταναλώσεως τῶν οἶνοπνευματοποιῶν α' καὶ β' κατηγορίας καὶ τῶν ποτοποιῶν ὀρίζεται δι' ἐτήσιαν περίοδον (ἀπὸ 1 Αὐγούστου μέχρι 31 Ἰουλίου) ὡς ἐξῆς : α') διὰ τοὺς οἶνοπνευματοποιοὺς α' κατηγορίας εἰς δραχμὰς 200, β') διὰ τοὺς οἶνοπνευματοποιοὺς δευτέρας κατηγορίας εἰς 3 χιλιάδας δραχμῶν—30 χιλιάδων δραχμῶν καθ' ὅσον ἡ ἡμερησία παραγωγὴ τοῦ έργοστασίου ἀνέρχεται μέχρι τῶν 500 ὀκάδων ἢ 1000 ἢ 2000 ἢ ἐπέκεινα τῶν διςχιλίων ὀκάδων ἀνδρῶν οἶνοπνεύματος, γ') διὰ τοὺς ποτοποιοὺς εἰς δραχμὰς χιλίας καὶ διὰ τοὺς κατασκευάζοντας μόνον ἡδύποτα δραχμὰς πεντακοσίας. Τὸ δὲ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ζύθου ὠρίσθη τελευταῖον διὰ τοῦ νόμου ΒΧΚΗ' τῆς 15 Ἰουλίου 1899, δι' οὗ ὠρίσθησαν ἐξήκοντα πέντε λεπτὰ ὡς δικαίωμα ἐφ' ἐκάστης ὀκάς πεφρυγμένης κριθῆς.

3) Τέλη χαρτοσήμου. Πανταχοῦ τοῦ κόσμου ὑποχρεοῦνται οἱ ἄστοι εἰς καταβολὴν τελῶν, ὅσας καλεῖται ὑπ' αὐτῶν ἀρχὴ δημοσία ἢ ὑπηρετῆς δαμόσιος νὰ ἐκπληρώσῃ λειτουργίαν ἀναγομένην εἰς νόμιμα δικαιώματα ἢ συμφέροντα αὐτοῦ. Προήλθον δὲ εἰς τοῦτο αἱ πολιτεῖαι ἐκ τῆς ἐλλογῆς ὅρχῃς ὅτι ὁ πολίτης, ὅστις καὶ εἰς τὰ ἄλλα φορολογικὰ βάρη ἀναλόγως τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπόκειται πρὸς ἐκπληρώσιν τοῦ νομίμου σκοποῦ τῆς πολιτείας, ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ καὶ ἰδίῳ τι τέλος, ἐξαιτούμενος τὴν νόμιμον ἐπέμβασιν τῶν ἀρχῶν εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἐσού-

τοῦ δικαιωμάτων καὶ ἀπαιτήσεων. Καὶ δύναται μὲν ὁ φόρος οὗτος νὰ ἐπιβληθῇ καὶ ἄλλως, οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῆς καταγραφῆς τῆς ἐπικλήσεως τοῦ πολίτου ἢ τῆς πράξεως τῆς ἀρχῆς ἐν σφραγιστῷ χάρτῃ ἢ τῆς ἐπικολλήσεως κινητοῦ χαρτοσήμου, ὡς συνέβαινε παρ' ἡμῖν πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου· ἀλλ' εὐκολώτερον καὶ ἀπλούστερον κατορθοῦται τοῦτο διὰ τῆς νομοθετήσεως τοῦ χαρτοσήμου. Παρ' ἡμῖν ὁ φόρος τοῦ χαρτοσήμου εἰσῆχθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 14 Αὐγούστου 1836, μεταρρυθμισθέντος ἔτι δι' ἄλλεπαλλήλων νόμων, οἵτινες πάλιν συνεπληροῦντο ἐν πολλοῖς δι' ἄλλεπαλλήλων Βασ. Διαταγμάτων, ἐξ οὗ ἐπῆλθε μεγίστη δυσχέρεια περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ χαρτοσήμου διατάξεων, ἀναγκάσασα τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀνεγκατάστασιν πάντων τούτων τῶν νόμων διὰ τοῦ νόμου ΑΧΚΕ' τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887 περὶ τῶν χαρτοσήμων, συγχωνεύσαντος μὲν πᾶσας τὰς ἰσχυρούς διατάξεις τῶν νόμων τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐπενεγόντος μίαν τινὰ μεταβολάν, ὅστις ὅμως ἐτροποποιήθη κατὰ τινα διὰ μεταγενετέρων νόμων. ("Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Χαρτόσημον).

3) *Μονοπώλια*. Καὶ τὰ μονοπώλια δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τοὺς ἔμμεσους φόρους, ὅτε προτιθέμενα καὶ ταῦτα τὴν διὰ τοῦ ἀποκλειστικῆς εἰς τὴν Κυβέρνησιν παρεχομένου δικαιώματος τῆς κατασκευῆς, εἰσαγωγῆς καὶ πωλήσεως τῶν ὑπαγομένων εἰς μονοπώλιον γενικῆς ἀνάγκης καὶ καταναλώσεως πραγμάτων νὰ αὐξήσωσι τὰς προσόδους τοῦ δημοσίου, ἀποβλέποντα δηλονότι εἰς φορολογικὸ σκοπὸν διὰ τῆς ἐμμέσου ἐνεργείας τῆς ὑπὲρ τὴν πρέπουσαν τιμὴν πωλήσεως τῶν εἰς μονοπώλιον ὑποβαλλομένων πραγμάτων. Παρ' ἡμῖν ἐν καὶ μόνον μονοπώλιον ὑπῆρχεν ἄλλοτε, τὸ τῆς παραγωγῆς καὶ πωλήσεως τοῦ ἁλατος, μὴ ἐπι-

τροπομένης εἰς ἰδιώτην τῆς παραγωγῆς καὶ πωλήσεως ἁλατος¹. Ἀλλὰ τὸ ἅλας προέρχεται ἐκ φυσικοῦ τρόπου τινὰ δημοσίου νομήματος, τῶν ἀλικιών, ὅθεν δὲν ὁμοιάζει τοῖς λοιποῖς μονοπωλίοις². Πρῶτον δ' εἰσῆχθησαν παρ' ἡμῖν τοῖς ἔτεσι 1883 καὶ 1884 τὰ κυρίως μονοπώλια (δηλονότι πραγμάτων, μὴ ἀνηκόντων φύσει εἰς τὸ δημόσιον), ἐφαρμοσθέντα εἰς τὰ παιγνίσχαρα, τὸ πενρέλαιον, τὰ χημικὰ πυρεῖα καὶ τὸ σιγαρόχαρτον. Καὶ τὸ μὲν μονοπώλιον τῶν παιγνίσχαρτων εἰσῆχθη διὰ νόμου ΑΡΩΒ' τῆς 22 Μαρτίου 1884, (ὃ ἠκολούθησεν ἢ ἔκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Μαΐου 1884 καὶ ἡ τοῦ τροποποιήσαντος ἐν μέρει αὐτοῦ Διατάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου 1884), δι' οὗ ὠρίσθη ἡ τιμὴ τῶν παιγνίσχαρτων μέχρι τῶν δραχμῶν ὀσὸ κατὰ δεμα τῶν κοινῶν, μέχρι δὲ δραχμῶν τριῶν τῶν τῆς κρατίδος ποιότητος

¹ Οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλοις ἔθνεσι (οἷον Αὐστρία, Ἰταλία, Τουρκία) ἐξακολουθεῖ ὑπάρχων τὸ μονοπώλιον τοῦ ἁλατος, ἀπαφὸν σπουδαίαν πρόσδοσιν εἰς τὸ Δημόσιον. Ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ, τῇ Νορβηγίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ ἐπεκράτει μὲν ἄλλοτε τὸ μονοπώλιον, ἀλλ' ἀπὸ τινος κατηργήθη παντελῶς· φορολογεῖται δὲ καὶ τὸ ἅλας ἐμμέσως, ὡς τὰ προϊόντα τῆς γεωργίας, κτηνοτροφίας καὶ βιομηχανίας, εἰς ᾧ χρησιμεύει ὡς πρώτη ὕλη. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ ἐπιβάλλεται φόρος ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἁλατος.

² Σημειωτέον, ὅτι ἀλικια καλοῦνται οὐ μόνον αἱ παράλαιοι εὐρεῖαι δεξαμεναί, εἰς ἃς εἰσερχόμενον τὸ θαλάσσιον ὕδωρ καὶ ἐξατμιζόμενον, ἀποτίθῃσι τὸ ἅλας ἐνέχει, ἀλλὰ καὶ αἱ δεξαμεναί, ἐν αἷς ἀναλύεται ἐν ὕδατι καὶ μετὰ τὴν ἐξάμισιν περισυλλέγεται τὸ ὀρυκτὸν ἅλας, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀλατωρυχεῖα αὐτά.

(ἄρθρ. 5). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ μὲν νόμος οὗτος συνεπληρώθη διὰ τοῦ νόμου ΑΣΗΣ' τῆς 14 Νοεμβρίου 1885. διατάγματα δ' ἐξεδόθησαν μεταγενέστερα ἀλλεπαλλήλως, δι' ὧν μεταβάλλεται ἡ τιμὴ κιάσεων τινων παιγνισχάρτων. Τὸ δὲ τοῦ πετρελαίου διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΣ' τῆς 19 Μαρτίου 1884 (ᾧ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου 1884 περὶ διακριτικῶν σημείων διχειρίσεως καὶ πωλήσεως τοῦ πετρελαίου), δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ πετρελαίου δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίῃ τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς τιμὴν, προσθήκη τῶν δαπανῶν τῆς συσκευῆς καὶ μεταφορᾶς τῶν νανομοθετημένων τελῶν καὶ ἄλλων φόρων καὶ προσέτι δέκα τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ ἀθροίσματος αὐτῶν, ὑπολογίζει δὲ τὸν ὅρον τῆς κατὰ τὸ ἀνωτέρω τιμῆς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον (ἄρθρ. 3). Τὸ δὲ τῶν πυρείων διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΗ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 (ᾧ ἐκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου 1884 περὶ διακριτικῶν σημείων διχειρίσεως, πωλήσεως καὶ τιμῆς τῶν χημικῶν πυρείων), δι' οὗ ὠρίσθη ἡ τιμὴ τῶν πυρείων μέχρι μὲν λεπτῶν δέκα καθ' ἑκάτοντάδα διὰ τὰ ἐκ ξύλων, μέχρι δὲ τοῦ τριπλασίου διὰ τὰ ἐκ κηροῦ, χάρτου καὶ ἄλλων οὐτιῶν (ἄρθρον 4). τὸ δὲ τοῦ σιγαροχάρτου διὰ τοῦ νόμου ΑΡΚΔ' τῆς 29 Ἀπριλίου 1883 (ᾧ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος 30 Σεπτεμβρίου 1883), δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι τὸ σιγαρόχαρτον φέρον ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐπ' ἐκάστου φύλλου ἴδιαν σφραγίδα πωλεῖται ἐν φυλλαδίοις πρὸς λεπτὰ εἴκοσι μὲν εἰς περιλαμβάνωσιν ἑκατὸν φύλλα, δέκα δὲ, εἰς περιλαμβάνωσιν πεντήκοντα μόνον (ἄρθρον 3). ἄλλ' ὁ νόμος οὗτος ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Νόμου ΑΡΝΕ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἐπετράπη τῷ δημοσίῳ

ἡ πώλησις καὶ ἰδιοτύπου σιγαροχάρτου ἐπὶ τιμῇ βεβιωμένῃ διὰ Διατάγματος μέχρι μὲν λεπτῶν 40 ἐκάστου φυλλαδίου ἑκατὸν φύλλων, μέχρι δὲ λεπτῶν εἴκοσι ἐκάστου φυλλαδίου ἐκ πεντήκοντα φύλλων, ἐπηκολούθησε δὲ τῷ νόμῳ ΑΡΝΕ' ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 4 Δεκεμβρίου 1884, δι' οὗ ὠρίσθησαν τὰ τοῦ ἰδιοτύπου σιγαροχάρτου καὶ καταργήθησαν μὲν οἱ νόμοι οὗτοι διὰ τοῦ νόμου ΑΣΚ' τῆς 19 Ἰουλίου 1885, ἀλλὰ καταργηθέντος εἴτα τοῦ καταργηθέντος αὐτοῦ νόμου διὰ τοῦ νόμου ΑΤΗΣ' τῆς 14 Μαρτίου 1887, ἐπενήλθον ἐν ἰσχύϊ ὁ νόμος ΑΡΚΔ' καὶ ὁ νόμος ΑΡΝΕ', ὥσπερ δὲ προσέτι διὰ τοῦ νόμου ΑΤΗΣ', ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ πώλησις τοῦ σιγαροχάρτου καὶ εἰς φυλλάδια περιέχοντα πλείονα τῶν ἑκατὸν ἢ ὀλιγώτερα τῶν πεντήκοντα φύλλων, ἀπαγορεύεται δὲ νὰ τίθεται ὑπὸ διαμετακόμισιν τὸ σιγαρόχαρτον, καὶ ἐφαρμίζονται ἐπὶ τῇ λαθραίᾳ εἰσαγωγῇ σιγαροχάρτου εἰς τὸ Κράτος πᾶσαι αἱ περὶ λαθρεμπορίων διατάξεις τῶν καίμωνων νόμων, Σημειωτέον, ὅτι διὰ μὲν τοῦ νόμου ΑΣΗΣ' τῆς 14 Νοεμβρίου 1885 ὠρίσθη πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου ΑΤΗΣ' ὅτι ἐπὶ τῇ λαθραίᾳ εἰσαγωγῇ πετρελαίου ἢ παιγνισχάρτων ἐφαρμίζονται αἱ περὶ λαθρεμπορίων διατάξεις, εἰς ὑπολογισμὸν δὲ τῆς καταλογιστέας χρηματικῆς ποινῆς θεωρεῖται ὡς εἰσπραγτικὸν τέλος διὰ μὲν τὸ πετρέλαιον λεπτὰ 50 κατ' ὅκαν, διὰ δὲ τὰ παιγνισχάρτα δραχμαὶ δύο κατὰ δέσμην. Ἐξεδόθη δὲ τῷ ἔτει 887 ὁ νόμος ΑΦΙΑ' τῆς 28 Μαΐου 1887, δι' οὗ ὠρίσθησαν ἐν μέρει ἄλλως τὰ τῶν ποινῶν, ὥς ἐπὶ βάλλουσιν οἱ περὶ μονοπωλίων νόμοι. Δυνάμει δὲ τοῦ ἄρθρ. 6 τοῦ Ν. ΑΥΟΔ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ δανείου 150,000,000 καταρτίσθη τῇ 3 Ἰανουαρίου 1888 μεταξύ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἑταιρίας τῶν μονοπωλίων σύμβασις ἐπὶ

ἄρθρων 37, δι' ἧς ἀναλαμβάνει αὐτὴ τὴν διαχειρίσιν τῶν μονοπωλίων τοῦ ἁλατος, τοῦ πετρελαίου, τῶν παιγνιοχάρτων καὶ τῶν πυρείων, ἣν ἐκύρωσε τὸ Β. Διάταγμα τῆς 6 Ἰανουαρίου 1888, καταργήσαν ἅμα τὰς διατάξεις τῶν προεκδομένων Διαταγμάτων τῆς 2 Δεκεμβρίου 1884 περὶ διακριτικῶν σημείων διαχειρίσεως καὶ πωλήσεως τοῦ πετρελαίου, τῶν παιγνιοχάρτων καὶ τῶν πυρείων. (*Ἴδε καὶ Μονοπώλια).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Φυγοπονία. Κατὰ τὸν ἀστυνομικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθρ. 45 καὶ 46) οἱ πενήτευσοντες ἄργοι πρέπει νὰ προτρέπωνται ὑπὸ τῆς Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς εἰς ἐργασίαν, ὀφείλουσι δ' ὡσαύτως αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῆς Ἀστυνομικῆς νὰ μεριμῶσι καὶ περὶ τῆς προμηθείας εἰς αὐτοὺς ἀσχολίας διὰ τῆς συστάσεως καταστημάτων ἐργασίας. Ἡ ὑποχρέωσις δ' αὐτῶν εἰς ἀνάληψιν ἐργασίας κυροῦται διὰ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 661), καθ' ὃν τιμωροῦνται διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἐπὶ φυγοπονίᾳ οἱ μὴ ἔχοντες σταθερὰν καὶ διαρκῆ διαμονὴν ἐν τινὶ τόπῳ, οἵτινες ἐν τούτοις, καίπερ ἐστερημένοι μέσων διατροφῆς ἀποκρῶντων, συγκεχωρημένων καὶ μὴ ἐπιβλαβῶν εἰς τὰ ἥθη, δὲν θέλουσι νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς βιοποριστικὴν ἐργασίαν μεθ' ὅλας τὰς προτροπὰς τῆς ἀρμοδίας εἰς ἐξακριβώσιν τῆς καταστάσεως τῶν πολιτῶν Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς.

Σημειωτέον ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 214 ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν τῆς 28 Δεκεμβρίου 1848 ὠρίσθη ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὀφείλει νὰ συντάσῃ ἔγγραφον ἔκθεσιν συνφῶς πρὸς τὸ ἄρθρον 73 τῆς Ποινικῆς δικονομίας περὶ τῆς γενομένης προτροπῆς εἰς ἐργασίαν, τασσομένης καὶ προθεσμίας εἰς ἐδρεῖν αὐτῆς, μεθ' ἧς καὶ μόνον χωρεῖ εἰσαγωγὴ εἰς δίκην ἐπὶ φυγοπονίᾳ. Ἀλλὰ

πρόδηλον ὅτι, ἂν ὁ προτρέπων εἰς ἐργασίαν ἐπεζητήσεν ἐργασίαν ἄλλ' ἀπέτυχῃ, ἡ δ' ἀρχὴ δὲν ἐδυνήθη νὰ προμηθεύσῃ εἰς αὐτὸν τοιαύτην, δὲν χωρεῖ καταδίωξις.

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρ. 666 τοῦ Ποινικοῦ νόμου τιμωροῦνται ἔτι βαρύτερον (δηλονότι διὰ κρατήσεως δύο ἔως τριῶν μηνῶν) οἱ φυγόπονοι, οἵτινες κατέστησαν ἑαυτοὺς ἄγνωρίστους διὰ προσώπου, μελανώσεως τοῦ προσώπου, ψευδοπώγωνος ἢ ἄλλων τοιούτων μέσων, ἢ φέρουσιν ὅπλα ἢ λυσίπλευρα ἐργαλεῖα ἢ νομίσματα ἀξίας πλέον τῶν πεντήκοντα δραχμῶν, ἢ πράγματα τοιαύτης ἀξίας, ὧν ἄγνωστοι ἡ πηγὴ τῆς κτήσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Φυλακαί. Ἡ ἀνωτάτη δικαίησις καὶ ἐπιτήρησις πασῶν ἐν γένει τῶν φυλακῶν ἀνετίθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης διὰ τοῦ νόμου ΑΦΚ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ἀφ' οὗ ἀπορρέει ἐφίξις ἐπομῶς καὶ ὁ διορισμὸς πάντων τῶν ὑπαλλήλων τῶν φυλακῶν. Διέπρουν δὲ τὴν διοίκησιν τῶν φυλακῶν 1) μὲν τὸ διάταγμα τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ σωφρονιστικῶν φυλακῶν, ὅπερ διέτειλεν ἀεὶποτε σχεδὸν ἐν ἀργίᾳ κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τὴν δυσχέρειαν τῆς ἐφομογῆς αὐτοῦ ἐν ταῖς ἡθλαῖς ἐλληνικαῖς φυλακαῖς, ἀλλ' ὅπερ οὐδὲ μὴ καταργήθη, 2) δὲ ὁ νόμος ΑΣΝΖ' τῆς 6 Ἰουλίου 1885 περὶ φυλακῶν ἐν γένει καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῶν, ἀντικαταστήσας ἐξ ολοκλήρου τὸν ἀπὸ 19 Ἀπριλίου 1881 ΑΡΙΠΗ' νόμον περὶ διαίρεσεως καὶ διοικήσεως φυλακῶν, καὶ ὁ νόμος ΑΣΝΓ' τῆς 16 Ἰουλίου 1885 περὶ πολιτικῶν φυλακῶν, 3) δὲ ὁ μονόαρθρος νόμος ΑΤΑ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1885 περὶ μεταρρυθμίσεως διατάξεώς τινος τοῦ ΑΣΝΖ' νόμου, 4) ὁ μονόαρθρος νόμος ΑΦΙΗ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ ν. ΑΣΝΖ'

καὶ 5) ὁ προμνημονευθεὶς νόμος ΑΦΚ', οἱ οὗ υποβάλλονται πᾶσαι αἱ φυλακαὶ εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργείου, συνιστᾶται δὲ καὶ θέσις γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν φυλακῶν, ἔχοντος βαθμὸν καὶ μισθὸν εἰσαγγελέως παρ' ἐφέταις, εἰς ὃν ἀνατίθεται 1) μὲν ἡ ἐποπτεία τῶν τε ποινικῶν καὶ ἐξεταστικῶν φυλακῶν τῶν τῶν διὰ χρῆναι κρατούμενων, ἔτι δὲ ἡ ἄμεσος καὶ διαρκὴς ἐποπτεία τοῦ ἐν Ἀθήναις σωφρονιστηρίου (τῶν δαπάνη τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρέου Συγγροῦ φυλακῶν), 2) δὲ ἡ ὑπηρεσία τοῦ ποινολογίου, ἀπονέμεται δὲ καὶ ἡ διὰ τοῦ Δ. τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836, Ποιν. Δικονομίας (ἄρθρ. 557—560) καὶ τοῦ νόμου ΑΣΝΖ' εἰς τὰς ἐφορείας τῶν φυλακῶν χορηγούμενη ἐφορευτικὴ ἐξουσία. Ἐξεδόθη δὲ προσφάτως (τῷ ἔτει 1898) καὶ ὁ ΒΥΚΒ' νόμος τῆς 16 Ἀπριλίου 1896, δι' οὗ τάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν σωφρονιστικῶν φυλακῶν τὸ δαπάνη τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Ἀδερῶφ οἰκοδομηθὲν Ἐργασίον, ᾗτοι κατάστημα χρησιμεῦον εἰς φυλάκισιν τῶν μὴ ὑπερβάντων τὸ ὀκταετον ὄγδον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ζώων ἐν ἀπομονώσει κατὰ τὰς νύκτας· ἐκμανθανόντων δὲ ὑποχρεωτικῶς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα κατὰ τὰ προηγούμενα καὶ τὰς κλίσεις αὐτῶν.

Κατὰ τὸν νόμον ΑΣΝΖ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885 περὶ φυλακῶν, (ὅστις κατήργησεν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν τῷ ἔτει 1884 ψηφισθέντα ΑΡΠΗ' νόμον), συνδυάζομενον καὶ πρὸς τὸν νόμον ΑΤΑ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1885 καὶ τὸν νόμον ΑΦΙΗ' τῆς 27 Μαΐου 1887, αἱ φυλακαὶ διαίρουνται α') εἰς ἐξεταστικὰς, β') εἰς ἐπανορθωτικὰς, γ') εἰς ποινικὰς, δ) εἰς σωφρονιστήρια, ε') εἰς φυλακὰς ὑποδικῶν καὶ καταδικῶν γυναικῶν. Καὶ ἐν μὲν τοῖς καταστήμασι τῶν ἐξεταστικῶν φυλακῶν κρατοῦνται οἱ ὑπόδιοι· δύνανται ὅμως νὰ κρατηθῶσιν οὗτοι καὶ εἰς ἄλλην

φυλακὴν καταδικῶν ἐν γένει λόγῳ ἀσφαλείας, ἐλλείψεως χώρου, ἢ ὑγείας, τῇ ρητῇ παραγγελίᾳ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως. Ἐν δὲ τοῖς καταστήμασι τῶν ἐπανορθωτικῶν φυλακῶν κρατοῦνται οἱ ἐκτίνοντες ποινὴν φυλακίσεως μέχρι τῶν 3 ἐτῶν, δύνανται δὲ νὰ κρατηθῶσι καὶ κατάδιοι ἐκτίνοντες ποινὴν φυλακίσεως μέχρι πέντε ἐτῶν. Ἐπιτρέπεται ὅμως ἡ λόγῳ ἀσφαλείας, ὑγείας, ἢ ἐλλείψεως χώρου μεταφορὰ τῶν τοιούτων καταδικῶν εἰς ποινικὰς φυλακὰς ἢ σωφρονιστήρια, διατασσομένη ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ τόπῳ τῶν φυλακῶν Εἰσαγγελέως. Οἱ δὲ κατάδιοι, οἱ ἐκτίνοντες ποινὴν ἐγκληματικὴν (δηλονότι ποινὴν θανάτου, δεσμῶν ἢ εἰρκτικῆς) κρατοῦνται ἢ ἐν ταῖς ποινικαῖς ἢ ἐν τοῖς σωφρονιστηρίοις. Ὅθεν, ὅμα τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως καταστάσεως ἀμετακλήτου, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως ἡ μεταφορὰ τῶν τοιούτων καταδικῶν εἰς ποινικὴν φυλακὴν ἢ σωφρονιστήριον. Μεταφορὰ δὲ καταδικῶν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἑτέραν ποινικὴν φυλακὴν ἢ σωφρονιστήριον διατάσσεται μόνον ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν φυλακῶν, εἴτε τῇ προτάσει τῶν ἐφορειῶν τῶν φυλακῶν, ἢ ὅταν ὑπάρχουσι τοιαῦται, ἢ ἄλλως ἀρχῇ, εἴτε καὶ ἄνευ προτάσεως. (Νόμου ΑΣΝΖ' ἄρθρον 1 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΑΤΑ' καὶ Νόμου ΑΦΚ' ἄρθρον 4).

Δ ὁ Β. διατάγματος, μεταβαλλομένου ἐκάστοτε κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνάγκης, ὁρίζεται τίνα δημόσια καταστήματα ἢ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι χρησιμεύουσιν ὡς καταστήματα ἐκάστης τῶν κατηγοριῶν τῶν φυλακῶν. Ἐν ἀνάγκῃ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κατάστημα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς πλείονας κατηγορίας φυλακῶν, ὅτε λαμβάνεται ἡ δυνατὴ φροντίς τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν εἰς ἐκάστην κατηγορίαν υπαγομένων πεφυλακισμένων (Ν. ΑΣΝΖ' ἄρθρ. 2). Διέπονται δὲ (Νόμου ΑΣΝΖ'

ἄρθρ. 3) τὰ μὲν σωφρονιστήρια ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ περὶ σωφρονιστικῶν φυλάκων διατάγματος τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836· ἄλλ' εἰρήσθω, ὅτι αἱ πλεῖστα, διατάξεις αὐτοῦ δὲν ἐφηρμόσθησαν ἔως τοῦ νῦν, ἰδίως δὲ αἱ περὶ διατροφῆς, ἐφαρμόζονται δὲ ἀντ' αὐτῶν ἐν τοῖς σωφρονιστηρίοις Κερκύρας, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου οἱ περὶ αὐτῶν εἰδικοί κανονισμοί. Εἰς δὲ τὰς ἐξεταστικές, τὰς ἐπανορθωτικές καὶ τὰς ποινικὰς φυλάκας ἐφαρμόζονται αἱ περὶ διοικήσεως αὐτῶν διατάξεις τῶν ἄρθρων 553—563 τῆς Ποιν. Δικ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Διατάγματος 23 Αὐγούστου 1858 πρὸς διατροφήν τῶν ἐνδεῶν ὑποδίκων καὶ καταδικῶν χορηγοῦνται ἡμερησίως ἐκ τοῦ δημοσίου 300 δραμια ἄρτου δευτέρας ποιότητος καὶ ὅσα ἀξίας λεπτῶν δέκα· ὡσαύτως δὲ ἡ δαπάνη τῆς πλύσεως τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν, μὴ ὑπερβαίνουσα τὴν δραχμὴν κατὰ μῆνα· ἡ δὲ προμήθεια τοῦ ἄρτου καὶ ἡ ἐργασία τῆς πλύσεως διατίθενται διὰ μειοληπτικῆς δημοπρασίας πρὸς νοσήλευσιν δὲ τῶν ἀσθενούντων ὑποδίκων καὶ καταδικῶν ἔξοσι δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως νὰ συσταθῶσι θεραπευτήρια ἐντὸς τῶν καταστημάτων τῶν φυλάκων καὶ ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ Αἰγίνης. Τὰ δὲ περὶ διατηρήσεως τῶν θεραπευτηρίων κανονίζονται δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως. Ἐπιτρέπεται δὲ κατὰ μὲν τὸν νόμον ΑΣΝΖ' (ἄρθρ. 3) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν νόμον ΑΤΛ' ἡ διὰ Β. Διατάγματος καὶ εἰς τὰς ἐπανορθωτικὰς καὶ ποινικὰς φυλάκας εἰσαγωγή τῶν διατάξεων τοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1836 Διατάγματος, εἴτε καὶ ἐν μέρει κατὰ δὲ τὸν νόμον ΑΦΚ' (ἄρθρ. 4) εἰς τὸν γενικὸν ἐπιθεωρητὴν ἀπόκειται ἡ ἑκδόσις τῶν ἀναγκαίων ὁδηγίων πρὸς μερικὴν ἢ ὁλικὴν ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τοῦ Διατάγματος τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ σωφρονιστικῶν φυλάκων.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς διευθύνσιν ἐκάστης τῶν ἀνωτέρω φυλάκων διορίζεται τὸ ἐξ ἑκτῶν προσωπικόν: Ἐν μὲν τῷ Σωφρονιστηρίῳ Κερκύρας, εἰς διευθυντῆς ἔχων βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως α' τάξεως καὶ μηνιαῖον μισθὸν δραχμῶν 240, εἰς ἱερεὺς ἔχων μηνιαῖον μισθὸν δραχμ. 70, εἰς ἱατροὺς ἔχων μηνιαῖον μισθὸν δραχμ. 100, εἰς γραφεὺς ἔχων βαθμὸν ὑπουργ. γραφ. β' τάξεως ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 80, εἰς ἀρχιφύλακ. ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 80, 8 φύλακες τεχνίται ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 70, 8 φύλακες τεχνίται ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 60, εἰς κουρεὺς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 20. Ἐν δὲ τῷ σωφρονιστηρίῳ Κεφαλληνίας, εἰς διευθυντῆς ἐπὶ βαθμῷ ὑπουργικοῦ γραμματέως β' τάξεως καὶ μισθῷ δραχμ. 150, εἰς ἱερεὺς ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 50, εἰς ἱατροὺς ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 50, 9 φύλακες ἐπὶ μισθῷ 55, μία γυναικοφύλακ. ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 50. Ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ Ζακύνθου εἰς διευθυντῆς ἐπὶ βαθμῷ β' τάξεως ὑπουργικοῦ γραμματέως καὶ μισθῷ δραχμ. 150, εἰς ἱερεὺς ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 50, εἰς ἱατροὺς ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 50, ὁκτώ φύλακες ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 25, εἰς ψάλτης ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 5, εἰς κουρεὺς ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 25, μία γυναικοφύλακ. ἐπὶ μισθῷ δραχμ. 30. Ἐν δὲ ταῖς ποινικαῖς φυλάκασι Αἰγίνης εἰς διευθυντῆς ἐπὶ βαθμῷ ὑπουργικοῦ γραμματέως β' τάξεως καὶ μηνιαίῳ μισθῷ 150, εἰς ἱατροὺς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 50, εἰς ἱερεὺς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 50, εἰς ψάλτης ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 5, εἰς ἀρχιφύλακ. ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 80, 3 φύλακες α' τάξεως ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 60, 3 φύλακες β' τάξεως ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 50, εἰς κουρεὺς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχμ. 10. Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ φυλάκῃ Ἰθάκης εἰς ἐπιστάτης βαθμὸν ἔχων ὑπουργικοῦ γραφεὺς τρίτης τάξεως καὶ μηνιαῖον μισθὸν δραχμ. 70, εἰς ἀρχιφύλακ.

ἔχων μισθὸν δραχ. 60, εἰς ἱερεὺς ἔχων ἀμοιβὴν δραχ. 20, εἰς ἱατροὺς ὡσαύτως ἔχων ἀμοιβὴν δραχ. 30, δύο φύλακες ἔχοντες ἀμοιβὴν δραχ. 40, εἰς κουρεὺς ἔχων ἀμοιβὴν δραχ. 40. Ἐν ἐκάστη δὲ τῶν λοιπῶν καθιερωμένων καὶ προσδιορισθησάντων ποινικῶν φυλακῶν, εἰς ἐπιστάτης ἔχων βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραφείως γ' ἢ β' τάξεως καὶ μισθὸν μηνιαῖον δραχμῶν 45—60—80, καὶ εἰς βοηθὸς ἔχων βαθμὸν γραφείως γ' τάξεως καὶ μηνιαῖον μισθὸν δραχμῶν 60¹, δύο ἑως 60 ἕκαστος. Ἐν ἐκάστη δὲ γυναικεῖα φυλακῇ μία ἐπιστάτης. ἥς ὁ μισθὸς θέλει προσδιορίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἑσωτερικῶν, οὐχὶ ἀνώτερος τῶν δραχμῶν 50. Ὅπου δὲ τὰ χρεὴ τῆς ἐπιστάτης ἐκτελεῖ ἡ ἰδιοκτητὴς τοῦ καταστήματος τῶν φυλακῶν, οὐδεμία ἄλλη, πλην τοῦ μισθώματος, δίδεται αὐτῇ ἀντιμισθία ἢ ἀποζημίωσις. Ἐν ἐκάστη ἐξεταστικῇ φυλακῇ εἰς ἐπιστάτης φέρων βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραφείως γ' ἢ β' τάξεως καὶ μηνιαῖον μισθὸν δραχ. 60—80, καὶ εἰς φύλαξ ἔχων μηνιαῖον μισθὸν δραχ. 10. Ὅπου δ' ὑφίσταται ἀνάγκη, διορίζεται ἱατρὸς καὶ ἱερεὺς δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργείου, καὶ ὁ μισθὸς μὲν ἱατροῦ ὀρίζεται μέχρι δραχ. 150 διὰ τὰς Ἀθήνας, καὶ μέχρι δραχ. 50 διὰ τὰ λοιπὰ μέρη, (τοῦ δὲ ἱατροῦ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ σωφρονιστηρίου μέχρι δραχ. 100),

¹ Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἡμόφωνον γνώμην τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου (τῆς 15 Νοεμβρίου 1885) ἡ κατὰ βαθμὸν ἐξίσωσις τῶν ἐπιστατῶν καὶ βοηθῶν πρὸς τοὺς ὑπουργικοὺς γραφεῖς δὲν καθίστησιν αὐτοὺς δημοσίους υπαλλήλους, ἀλλ' ἀλλοιοῦσα τὸν ἐκ τοῦ νόμου ἐμφαινόμενον ὑπηρετικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, ὅθεν δὲν ὑπάγονται εἰς τὸν περὶ συντάξεων νόμον, μὴ περιλαμβανόντα τοὺς δημοσίους ὑπηρετας.

τῶν δὲ ἱερέων μέχρι δραχ. 30. Ὅσαύτως, ὑπαρχούσης ἀνάγκης, διορίζεται ὑπηρέτης ἐπὶ μισθῷ δραχ. 40 (ἄρθρ. 4 ἐν συνδ. πρὸς Νόμου ΑΤΛ' ἄρθρον μόνον καὶ νόμου ΑΦΙΗ' ἄρθρον μόνον). Ἐν οἷς δὲ μέρεσιν ὑπάρχουσι πλείονα τοῦ ἐνὸς καταστήματα φυλακῶν, δύναται νὰ διευθυνῇ πάντα ταῦτα ὁ διευθυντὴς τοῦ ὑπάρχοντος τυχὸν ἐκεῖ σωφρονιστηρίου ἢ ἐπιστάτης τῆς ποινικῆς φυλακῆς (ἄρθρον 4). κωλυομένους δὲ ἡ ἀπόντας τοὺς διευθυντὰς τῶν σωφρονιστηρίων καὶ τοὺς ἐπιστάτας τῶν φυλακῶν ἐν γένει ἵνα πληροῦσιν ἑτεροὶ δημοσίοι υπάλληλοι ἢ ὑπηρετῶν, διοριζόμενοι, προκειμένου μὲν περὶ φυλακῶν καταδικῶν ἐν γένει, ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων νομαρχῶν, προκειμένου δὲ περὶ ἐξεταστικῶν φυλακῶν, ἐπὶ τοῦ παρὰ πρωτοδικαίᾳ Εἰσαγγελέως (ἄρθρον 6). Σημειωτέον δὲ, ὅτι κατὰ τὸν διορισμὸν καὶ τὸν προβιθασμὸν τῶν διευθυντῶν, ἐπιστατῶν καὶ βοηθῶν φυλακῶν ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 1, 2, 13, ἐδ. α', 14 ἐδ. δ', 15 καὶ 15 τοῦ περὶ προσόντων τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἀπὸ 14 Μαΐου 1884 νόμου, ἐκτὸς τῶν περὶ διαγωνισμοῦ ἐν γένει διατασσόμενων (ἄρθρον 6). Δύναται δὲ νὰ διορισθῇ διευθυντὴς μὲν σωφρονιστηρίου ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν φυλακῶν ὁ ἔχων δίπλωμα πανεπιστημιακὸν καὶ ἀσκήσας ἐπὶ τρία ἔτη τὸ δικηγορικὸν ἢ ἱατρικὸν ἐπάγγελμα (Νόμου ΑΦΚ' ἄρθρον 1), φύλακες δὲ α') ἅπαντες οἱ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρετήσαντες, εἰς φέρωσιν ἀφεςιν ἐξαίρετου ἢ ἀμέμπτου διαγωγῆς καὶ ἄγασιν ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν, β') ἅπαντες οἱ διατελέσαντες φύλακες σωφρονιστηρίων ἢ φυλακῶν, ἔχοντες ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν (ἄρθρ. 6). Διορίζονται δὲ οἱ μὲν ἔχοντες τὸν βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως διὰ Β Διατάγματος, οἱ δὲ τὸν βαθμὸν κατώτερον, ὡς ἐπίσης οἱ ἱατροὶ

ιερείς, φύλακες καὶ ὑπηρεταί, δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ. Ὁρκίζονται δὲ οἱ μὲν διευθυνταὶ τῶν σωφρονιστηρίων ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν, οἱ ἐπιτίττει τῶν φυλακῶν ἐνώπιον τοῦ παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελέως, οἱ δὲ φύλακες καὶ ὑπηρεταί ἐνώπιον τοῦ οἰκείου διευθυντοῦ ἢ ἐπιστάτου (Ν. ΑΦΚ' ἄρθρον 1). Εἰς δὲ τὴν πειθαρχικὴν κατεξίωξιν ἀπάντων τῶν ἀνωτέρω ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν ἐφαρμόζονται τὰ ἄρθρα 6, 7, 8 καὶ 10 τοῦ περὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν νόμου τῆς 14 Μαΐου 1884. Ἐπιβάλλουσι δὲ τὰς πειθαρχικὰς ποινὰς αἱ ἐφορεῖαι τῶν φυλακῶν, ἐν αἷς πόλεσιν εὐρίσκονται τοιαῦται, ἄλλως οἱ ἀρμόδιοι νομάρχαι, προκειμένου περὶ φυλακῶν καταδικῶν, καὶ οἱ εἰσαγγελεῖς, προκειμένου περὶ ἐξεταστικῶν φυλακῶν. Τοὺς δ' ἀρχιφύλακας ἢ φύλακας τῶν φυλακῶν δύνανται νὰ τιμωρήσῃσι πειθαρχικῶς καὶ οἱ προϊστάμενοι διευθυνταὶ ἢ ἐπιστάται. (Ν. ΑΣΝΖ' ἄρθρον 7). Ὡς πρὸς δὲ τὴν παῦσιν τῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν τῶν φυλακῶν ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 12, 13, ἐδ. 2 καὶ 17 τοῦ μνησθέντος περὶ προσόντων κλπ. νόμου τῆς 14 Μαΐου 1884. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων δύνανται νὰ παυθῶσι καὶ ἐπὶ τῇ βίσει ἡτιολογημέναις προτάσεσιν τῶν ἐφορεῶν τῶν φυλακῶν, ἐν αἷς ὑφίστανται τοιαῦται, ἢ τῶν ἀρμόδιων νομαρχῶν ἢ εἰσαγγελέων. (Νόμου ΑΣΝΖ' ἄρθ. 8). Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι διὰ τοῦ Δικτ. τῆς 30 Σεπτ. 1892 ἡ ἱατρικὴ καὶ φαρμακευτικὴ ὑπηρεσία τῶν φυλακῶν ἀνετέθη εἰς τοὺς ὑγειονομικοὺς καὶ φαρμακευτικοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ.

Τοῦ δὲ Ἐρηθείου Ἀδελφῶν τὴν μὲν διοίκησιν ἔχει Ἐφορεία, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελέως, τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις Ὑφέναις

εἰσαγγελέως, τοῦ νομάρχου Ἀττικῆς, τοῦ ἐπὶ τῶν φυλακῶν τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἐνὶς ἐτέρου μέλους, διοριζομένου διὰ Β. Διατάγματος μετὰ γνωμοδότησιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος (ἥς πρόεδρος εἶναι ἡ Βασίλισσα Ὀλγα). (Ν. ΒΥΚΒ' ἄρθρον 3). Συνίσταται δὲ τὸ πρωτοδικὸν τοῦ σωφρονιστηρίου ἐξ ἐνὸς διευθυντοῦ (ἔχοντος βαθμὸν τμηματάρχου δευτέρας τάξεως), ἐνὸς ἀρχιφύλακος, ἐνὸς λογιστοῦ, ἐνὸς ἱατροῦ, ἐξ φυλακῶν, τριῶν τεχνουργῶν, ἐνὸς κηπουροῦ, ἐνὸς μαγειροῦ, ἐνὸς κουρέως, δύο νοσοκόμων ἐνὸς ἱματιοφύλακος καὶ δύο πλυντριῶν. (Νόμος ΒΥΚΒ' ἄρθ. 9).

Κατὰ δὲ τὸν νόμον ΑΣΝΓ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885 περὶ τῶν φυλακῶν τῶν διὰ χρῆναι κρατουμένων διὰ τὴν διοίκησιν τῆς ἐν ἐκείτῃ ἐδοξ. πρωτοδικείου συνιστάμενης φυλακῆς, πρὸς κράτησιν τῶν διὰ χρῆναι συλλημβανόμενων κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς ἢ οικονομίας καὶ τὰς τῶν νόμων περὶ εἰσπρόξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων τοῦ Κράτους καὶ περὶ τῶν πρὸς τοὺς ἐχθιστοὺς καθυστερούντων, διορίζεται εἰς ἐπιστάτης ἐπὶ τῷ βαθμῷ ὑπουργικοῦ γραφεῖς γ' ἢ β' τάξεως καὶ μισθοῦ 60—80 δραχμῶν τὸν μῆνα, ἀνάτοισι οὐχ ἥτιον νὰ ἀνατεθῇ ἡ ὑπηρεσία αὐτῇ εἰς τοὺς διευθυντάς σωφρονιστηρίων ἢ τοὺς ἐπιτίττας ποινικῶν ἢ ἐξεταστικῶν φυλακῶν (ἄρθ. 1). Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 1, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 15, 16 καὶ 17 τοῦ νόμου ΑΡΗΓ' περὶ ποινικῶν καὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἰσχύουσι καὶ ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν, τὴν πειθαρχικὴν τιμωρίαν καὶ τὴν παῦσιν αὐτῶν, πλὴν τοῦ ὅτι τοῦ διαγωνισμοῦ ὡς πρὸς τὸν ἀρχικὸν διορισμὸν (ἄρθρον 2). Ἐφαρμόζονται δὲ αἱ περὶ ἐλευθερίας προφυλακισμένων διατάξεις τῶν ἄρθρων 181 καὶ

ἐπ. τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ ἐπὶ τῶν προσωπικῶς κρατουμένων, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 181 (ἐδαφίῳ 1) ποινῆς τῆς εἰρκτικῆς ἐπιβάλλεται φυλάκεις τοῦλάχιστον ἑνὸς ἔτους. Τὸ δημόσιον ὅμως οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην ἀποζημιώσεως ἐν περιπτώσει ἀποδράσεως τῶν προσωπικῶς κρατουμένων (ἄρθρον 3). Ἀναπληροῦσι δὲ τοὺς ἐπιστάτας, ἀπόντας ἢ κωλυομένους ἢ μήκω ἐγκαταστάνας, διοικητικοὶ ὑπάλληλοι ὀριζόμενοι ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, καὶ ἐν κατεπειγούσῃ περιπτώσει ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἄνευ τινὸς προσθέτου ἐπιχορηγήσεως. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον ΑΡ' τῆς 10 Μαρτίου 1883 πληρωμαὶ ἐκ τῶν δημοσίων ταμείων ἐπιτρέπονται καὶ διὰ μεταγωγὴν ὑποδικῶν, καταδικῶν καὶ ὀφειλετῶν πρὸς τὸ δημόσιον ταμεῖον (ἄρθρον 1). Ὀφείλει δὲ ὁ ὑπάλληλος, πρὸς ὃν δυνάμει χρηματικῶν ἐντελλμάτων τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων τελεῖται ἡ πρὸ καταβολῆς δαπανῶν μεταγωγῆς ὑποδικῶν καὶ καταδικῶν, νὰ ἐμφανίσῃ ἐντὸς μηνός, συμφώνως πρὸς τὰς περὶ προπληρωμῶν ἰσχυροῦσας διατάξεις, τὰ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τῆς χρήσεως τῶν πληρωθέντων χρημάτων. Τὰ δὲ προκαταβαλλόμενα ἐξοδα μεταγωγῆς ὀφείλει τῶν δημοσίου εἰς τὰς πολιτικὰς

φυλακὰς ἀποδίδονται τῷ δημοσίῳ κατὰ τὴν § 6 τοῦ ἄρθρου 45 τοῦ ΥΛΦ' νόμου τοῦ 871 (ἄρθρ. 2).

Ὀφείλομεν ἐν τέλει τὰ προαηρησάμεν, ὅτι τὰ τῶν φυλακῶν ἔχουσιν ἔτι παρ' ἡμῖν ἐν τῇ πράξει ἄγαν ἐλαττωματικῶς. Ἡ ἔλλειψις, κτιρίων καταλλήλων, τὸ ἀνήλιον τῶν ὑπαρχόντων δεσμοτηρίων, τὸ ψυχρὸν τὸ κατατρυχόν τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐνδαισιωμένους καὶ ἡ ἄλλη παντοία ρυπαρότητις ἢ ἐν αὐτοῖς ἐπισωρευομένη, εἰσὶν ἐλλείψεις ἡκιστα σημαίνουσαι, παραβαλλόμεναι πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς ραχέως τῶν ἐγκαθειρμένων ἐπισωρευόμενα δεινοπαθήματα ὑπὸ τῶν πατριαστικῶν καταχρήσεων καὶ τῆς κομματικῆς ἰδιοτελείας. Ἡ ἀναιδὴς ἐκμετάλλευστις τῶν φυλακῶν ὑπὸ τῆς ἐκάστοτε ἰσχυροῦσας πατρίδας, ἡ ἀπονομή τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς δημοσίων θέσεων εἰς τοὺς εὐτελεστατούς αὐτῆς θεάποντας, ἡ παρ' ἄσους ἑκατοντάδων καταδικῶν εἰς τὰς χεῖρας ἀπλήττων καὶ ἀνοικτιρμένων διευθυντῶν ἢ ἐπιστατῶν, κυριαρχοῦται νῦν ἐν ταῖς ἡμετέραις φυλακαῖς, περιέμπουντι ὀληθῶς αἰσχρὸς εἰς τὴν ἱστορίαν ἡμῶν. (Ἐκτενέστερα περὶ φυλακῶν καὶ περὶ πολλῶν νομικῶν ζητημάτων σχετικῶν βλέπε ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 174—179). *Θ. Ν. Φλοράτης*

Χάρις. Εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἀπενεμήθη ὑπὸ τε τῶν ἡμετέρων Συνταγμάτων (νέου ἡμετέρου Συντάγματος ἄρθρον 39) καὶ τῶν ἄλλων συνταγματικῶν καὶ δημοκρατικῶν Συνταγμάτων, οὐδὲ τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐξαιρουμένου (ἄρθρ. 2 ἐδ. 2), τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποτέμειν χάριν. Τί ἐστὶ χάρις ὁρίζει ρητῶς αὐτὸ τὸ 39 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος ἡμῶν. «Ὁ Βασιλεὺς (δηλονότι ἡ ἀνωτέρα ἐκτελεστικὴ ἐξουσία) ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ χαρίζῃ (ἀπαλλάσῃ δηλ. πάσης ποινῆς), μεταβάλλῃ καὶ ἐλαττώῃ τὰς παρὰ τῶν δικαστηρίων καταγινωσκομένας ποινάς». Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τούτου ἐμφαίνεται, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶναι ἐξόχως μέγα, διότι διὰ τῆς ἐνασχέσεως αὐτοῦ δύναται ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νὰ ἀνατρέψῃ ἄρδην ἀπάσας τὰς ποινικὰς ἀποφάσεις τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, μηδὲν ἔχουσα τὴν σημαντικωτάτην μερίδα τῆς δυνάμεως αὐτῆς. Ἀλλ' εἶναι ἔλλογος ἡ πλαστούργησις τοσοῦτον ὑψηλοῦ δικαιώματος καὶ ἡ ἀπονομὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν; Ἱστορικῶς ἐξετάζομενον καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὡς τὸ τοῦ ἀπονέμειν παράσημα, εἶναι κληρο-

δότημα τοῦ ἀπολύτου μοναρχικοῦ πολιτεύματος, ὃν ὁ βασιλεὺς διατελεῖ πανεξουσιαστής, συγκειτῶν εἰς χεῖρας αὐτοῦ πάσας τὰς ἐξουσίας, διετηρήθη δὲ ὑπὸ τὰ συνταγματικὰ πολιτεύματα μεταδοθὲν ἀκολούθως καὶ εἰς τὰ νεώτερα δημοκρατικά. Ἐπειδὴ δέ, ὡς πολλάκις παρετηρήσαμεν, ἄλλοθεν ἤρξατο τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα, (παραχθὲν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ πένθους τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἐθνους νὰ καταστήσῃ τὸν βασιλέα ἀνίκανον μόνον τὰ πράττειν τὸ κακὸν) καὶ ἄλλοθεν κατέληξε (μεταβιβάσαν διὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς εὐθύνης πᾶσαν τὴν νομοθετικὴν καὶ ἐκτελεστικὴν δύναμιν εἰς τὰς Βουλὰς), ἄλλοθεν διὰ τοῦτο φαινόμενον ἐν τοῖς γραπτοῖς συνταγματικοῖς χάρταις καὶ ἄλλοθεν τυγχάνον ἐν τῇ ταύνῃ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὅπερ κατὰ τὰς γραπτὰς τῶν συνταγμάτων διατάξεις ἐκέκτηται ὁ Βασιλεὺς, μεταδόθη εἰς τοὺς ἀπολαύοντας τῆς πίστεως τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειοψηφίας ὑπουργοὺς, διότι ἡ Βουλὴ ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐξελέγχειν τοὺς ὑπουργοὺς (καθὸ προσωπογραφούμενους καὶ εὐθυνομένους) περὶ τὴν χρῆσιν καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς χάριτος, ὡς παντὸς ἄλ-

λου βασιλικού δικαϊώματος, ἤτοι δικαϊώματος τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' ἐπειδή ἂν πορεύουσιν οἱ ὑπουργοὶ ἀπὸ κομματικῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, καθήνται δὲ ἐπὶ τῶν ὑπουργικῶν ἐρωτημάτων μόνον ἐν ὧν ἀπελευθερώσει τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐνοίας αὐτῆς, πολλὰ καὶ τὸ δικαϊώμα τῆς χάριτος κατέστη, ἐπὶ κακοῦ μάλιστα καινοβουλευτικῶν ὑπουργείων, μέσοι ἀναιώσεως τοῦ ἐν ταῖς ποινικαῖς φυλακαῖς πληθυσμοῦ, ἐπεκτεινόμενον ὑπερμέτρως καὶ ἀφθόνως ἐν ἀσχομένον, τὸ δὲ χεῖριστον, ὑπὲρ ἀναξίμων πολλὰ καὶ πάσης ἐπιεικειᾶς καταδικῶν πρὸς κομματικὸν σκοπὸν.

Ἐπανειλημμένως διατεινόμεθα ὅτι τὸ δικαϊώμα τῆς χάριτος, δι' οὗ μηδενίζονται τελεσίδικοι δικαστικαὶ ἀποφάσεις, πῆς δικαστικῆς ἐξουσίας μᾶλλον ἐφαπτόμενον, οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν· ἀλλ' οὐδ' ἄλλως χρησίμους τῇ πολιτείᾳ εἶναι. Οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τοῦ δικαϊώματος τῆς χάριτος ἰσχυρίζονται, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀναγκαιότατον ἐν ταῖς πολιτείαις, διότι α') χορηγεῖ τὴν ἀδίκως ἀφαιρεθεῖσαν προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐπαναφέρει εἰς τοὺς κολπικοὺς τῆς κοινωνίας πολίτας ἀθόρους, γενομένους θύματα ἀδίκων καταδικαστικῶν ἀποφάσεων, β') μετριάζει τὴν αὐστηρότητα τῶν ποινικῶν νόμων, πέρα τοῦ δέοντος κολάζοντων ἀδικήματα· γ) ἢ κολάζοντων μὲν ἐν γένει προσηκόντως, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς εἰδικῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν μέλλουσι νὰ ἐπαρυσθῶσι, καθισταμένων ἐνίοτε αὐστηρῶν διὰ τὸ λίαν ἐλαφρὸν τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἧς ἐτελέσθη τὸ ἀδικήμα, γ') διότι μετὰ τὴν καταδικὴν δύναται νὰ μεταμεληθῇ πικρῶς κατὰ δικὸς τις, ἀποκαθάρων εὐτὼ τὸ διαπραχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἀδικήμα, ἢ δὲ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ, ἢ ἐπισκοποῦσα, ὡς γνωστόν, διὰ τῶν κατωτέρων αὐτῆς ὀργάνων τὴν διαγωγὴν τῶν καταδικῶν,

ἐκτιμῶσα τὴν μετὰ μέλειαν αὐτῆν, νὰ βῶν γὰρ εἰς τὸν καταδικῶν· ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡκιστα πειστικοὶ εἶναι οἱ ἐκφερόμενοι λόγοι. Ὅτι δυστυχῶς καταδικάζονται πολλὰ καὶ πολλοὶ ἀθῶοι, μάλιστα δ' ἐν ταῖς ἡπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις, εἶναι ἀληθές· αὐτοὶ δὲ αἷτια εἶναι 1) ἡ ἀτέλεια τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἄλλα μέσα ἱσχυρότερα, ὅπως ἀντιληφθῇ τῶν ἐξωτερικῶν γεγονότων, ἢ τὴν ἀμεσονμαρτυρίαν τῶν αἰτιήσεων αὐτοῦ, ὧν οὐδὲν ἔμαθον ἴσως πάντες νὰ ποιοῦνται· ἀεὶ ποτε τὴν ἀρμόζουσαν χοῆσιν· ὁ δὲ δικαστὴς δὲν εἶναι τοῦλάχιστον μάχρως αὐτὸς τῆς δικαζομένης πράξεως, ἔλλα δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἄλλων ὁρᾷ καὶ διὰ τῶν ὧτων ἄλλων ἀκούει, προσφεύγων εἰς ἄνδρες, δι' ἧς οἶοναι διὰ παραπετάσματος, ὅπερ ἐγείρουσι πολλὰ καὶ τὰ βαναυσότατα καὶ εὐτελέστατα τῶν παθῶν καὶ συμπερόντων, ὁφείλει νὰ ἴδῃ πᾶν ὅτι συνέβη, ὅπερ ἐν τοῦτοις συγχνίαις ἔρχεται ἔχνη μόνον εἰς τὴν μνήμην ἄλλων ἀνθρώπων, ἀποπειρωμένων πολλὰ καὶ ἐνεκα μυστῶν αἰτίων νὰ ἀποπλανήσῃ τὴν δικαιοσύνην, 2) δὲ ἡ ἀτέλεια τῶν ἐν ταῖς ἡπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις ἐπικρατουσῶν μέχρι τοῦ νῦν ποινικῶν νομοδικῶν νομοθεσιῶν. Ὡς ὁρθότατα περὶ τῆς ὁρᾶς νομολόγος καὶ πολιτειολόγος Rossi ἐν τῇ θαυμαστῇ αὐτοῦ συγγραφῇ περὶ ποινικοῦ δικαίου, οἱ μὲν ἀνταρκταί, εἰ μὴ καταχρῶνται ἐκ θελοσύνης τῇ ἀπεράντῃ δυνάμει, ἣν χορηγεῖ αὐτοῖς ἡ Δικονομία, ἐκτρέπονται ὅμως ἐκ πλάνης ἐνίοτε τοῦ ὁρθοῦ καὶ δικαίου, ἢ δὲ εἰσιγγελίζ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς καταδικῆς καὶ τῆς κατηγορίας τοῦ κατηγορουμένου τάσσεται ἐνεκα τῆς δυνάμεως καὶ τῶν προνομίων, δι' ὧν περιβάλλεται, λίαν ὑπεράνω τῆς ὑπερασπίσεως, κακῇ δὲ καὶ κατακριτέᾳ εἰς ὧν θεῖ τοὺς εἰσαγγελικοὺς ὑπαλλήλους εἰς ὧν πέρμετρον ζῆλον· αὐτοὶ δὲ οἱ πρόεδροι

τῶν συνέδρων εἶναι ὡσαύτως ἐπιτετραμμένοι τοιαύτην λειτουργίαν, οἱ αὐτοὶ εὐχερῶς δύναται νὰ παρασύρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκνομον προσφορὰν ἰσχυρῶς ἐτικουρίας εἰς τὴν κατηγοροῦσαν ἀρχήν. Ἄλλ' ἡ μὲν ἀτέλεια τοῦ ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ ἐπικρατοῦντος δικονομικοῦ συστήματος, ἐξ ἧς προέχονται πολλὰ ἄδικαια κατὰ δίκαια, δύναται νὰ θεραπευθῇ διὰ νομοθετικῶν μεταβολῶν, ἐξισουσὼν ἁλθῶς τὴν ὑπεράσπισιν πρὸς τὴν κατηγορίαν καὶ ἐξοστρακίζουσῶν τὸ αὐθαίρετον καὶ τὸ ἄτοπον. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς οὐχ ἥττον, διὰ τὸ φύγει ἀτελεῖς αὐτῆς ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη θέλει ἀεὶποτε περιπίπτει, κατὰ μακρὰ βεβλῶως διαλείμματα, εἰς σφάλματά τινα, ὧν θέλουσι γίνεσθαι θύματα ἄθωοι ἐνίοτε ἄνθρωποι. Ἀλλὰ τὰ σφάλματα ταῦτα ἐπανορθοῦν ἄρα γε ἡ ἐκ τῶν ἀνακτόρων ἢ τοῦ ὑπουργείου τῆς Διαισινσύνης ἐκπεμπομένη χάρις; Οὐδαμῶς, διότι οὐδὲν ἔχει μέσον εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὁ ἡγευὼν ἢ ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργὸς νὰ ἐλέγξῃ τὸ πεπλανημένον τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ τὸ ἄτοπον τῆς καταδικῆς. Πρὸς ἄρσιν τῶν ἐκ τῆς ἀτελείας τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης προερχομένων ἁδικῶν καταδικῶν ἢ ποινικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ, λίαν προσδευτική κατὰ τοῦτο, καθιεροῖ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀνακρίσεως, κληθεῖσαν ἄλλως ἀναγνώρισην ἢ ἀναδικίαν, ἀλλὰ μόνον 1) δασάκις δύο ἄνθρωποι καταδικάσθησαν διὰ διαφόρων ποινικῶν ἀποφάσεων διὰ τὴν αὐτὴν πράξιν, ἐν ᾗ ἡ ὁ εἰς ἡ ὁ ἄλλος εἶναι ἔνοχος, ἐπομένως ὁ ἕτερος εἶναι ἀνεμφερίτως ἄθωος, 2) εἰς ὁ δὲ θῆθεν φρονεθεῖς, ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ ὁποίου καταδικάσθη τις, ζῇ, 3) εἰς ὁ μάρτυς τις, μαρτυρήσας κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, ὑπεβλήθη εἰς δίκην ἔπειτα ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ. Ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως, ἐπεκτεινομένη καὶ εἰς ἑτέρας τινὰς περιπτώσεις, δύναται ἐπαρκῶς νὰ θεραπεύσῃ τὰ

ἐκ τῆς ἀτελείας τῆς δικαιοσύνης ἄτοπα. — Τὸ δὲ ἄλλο ἐπιχείρημα τῶν θιασῶν τῆς χάριτος, ὅτι δηλ. κολάζεται δι' αὐτῆς ἐν πολλοῖς ἡ αὐστηρότης τῶν ποινικῶν νόμων, εἶναι πυνυλάξιον ἄτοπον. Ἄν οἱ ποινικοὶ νόμοι τυγχάνωσιν ὅντες λίαν αὐστηροί, ἂν καταστῶσιν ἡπιώτεροι καὶ φιλανθρωπότεροι. Ἄν δὲ ὥσι μὲν καθ' ἐαυτοὺς καὶ ἐν γένει μὴ αὐστηροί, ἂλλ' εἰς εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις ἐπαρμολόμενοι, ἀποθάνωσιν αὐτῶν, εὐθερίπτουν τὸ κακὸν διὰ τῆς παραδοχῆς ὁμοίου πρὸς τὸ ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τινος ἐπικρατήσαν καὶ εὐδοκίμησαν σύστημα τῶν ἐλαφρυντικῶν περιπτώσεων, καθ' ὃ δύναται τὸ δικαστήριον νὰ ἐπιβέλλῃ κατωτέραν ποιὴν τοῦ ἐλαχίστου ὅρου, ἐφκρύβζον τὴν ἀμέλειαν κατωτέραν ποιὴν — Ὑπετάσσωμεν ἡδὴ καὶ τὸ τρίτον ἐπιχείρημα, καθ' ὃ ἀναγκάζει ἡ χάρις μετὰ τὴν βεβλῶσιν τῆς μεταμελείας ἐνόχου τινός. Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἐν τοῖς κυριωτάτοις σκεπαῖς τῆς ποιῆς καταλέγεται καὶ ἡ πρόκλησις τοῦ ἐξισμοῦ ἢ, κατ' ἄλλην ἑκφρασιν, τῆς ἡθικῆς ἐπανορθώσεως, τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῆς δὲ κατορθοῦται διὰ τῆς ἐπιβολῆς ὀλίψως, ἴσης πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἁδικήματος, ἂλλ' οὐχ ἥττον ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν τύψων τοῦ συνεδῶτος, διὰ τῆς μεταμελείας, δι' ἡλικρινοῦς καθαρέσεως τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς. Εἰ τι δὲ οὐχ ἥττον προφανές, ὅτι ἡ κοινωνικὴ ταξίς ἀποκαθίσταται καὶ ὁ ἐξισμὸς διατελεῖ πλήρης, δασάκις ὁ ἔνοχος ἀναγνωρίζει καὶ οἰκτερεῖ τὴν ἀποπλάνησιν αὐτοῦ, ὠθαύμενος δὲ ὑπὸ τῆς μεταμελείας πειρᾶται νὰ ἐξαλειφῇ αὐτῆς τὰ ἔχνη. Ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη δὲν δύναται νὰ ἐπικτητῇ τὸν ἐξισμὸν τοῦτον, ἀπε ἀμοιροῦσα τῶν εἰς βεβλῶσιν αὐτοῦ μέσων. Τοῦ ἀνθρώπου ἡ δρασις εἶναι στενὴ, περιωρισμένη καὶ συγκεχυμένη, τὰ δὲ μέσα τῆς ἐρεῦνης αὐτοῦ

ἀτελῇ καὶ ἀσθενῇ· ὅθεν ἀδυνατεῖ παντάπασι νὰ βεβαιώσῃ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς μεταμελείας, νὰ συλλάβῃ τὰς ἀγωνίας τῶν τύψεων καὶ νὰ μετρήσῃ τοὺς σπαργαμοὺς τῆς θλίψεως, ἀδυνατεῖ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τοῦ ἐνόχου τὴν διάνοιαν, καὶ ἔχει μόνον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὸ ἀπατηλὸν φαινόμενον τῶν ἐξωτερικῶν πράξεων, τῶν ἐνδείξεων, τῶν πιθανοτήτων. Ταῦτο ἐνεκα ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη ἐπιβάλλει ὠρισμένας ποινάς, ἐκ τῶν προτέρων γνωστάς, ὧν ἡ ἀπόστις ὑπατίθεται ὡς κατορθώσασα τὸν ἐξίλασμόν. Πολλὰκις βεβαίως ἐν ἡ στιγμῇ ἐπιβάλλει ὁ δικαστὴς τὴν ποινὴν, τὸ ἀέικημα εἶναι ἡθικῶς ἐξιλεωμένον· πολλὰκις ἐκ τούναντι καὶ αὐτὴ ἡ πολυετής ἐγκάθειρις, αἱ σωματικαὶ ἀλγηδόνες, αἱ ἡθικαὶ θλίψεις, ὥς ὑπέστη ὁ κατάδικος, δὲν ἐπήνεγκον τὴν ζητουμένην διὰ τῆς ποινῆς ἐξίλωσιν· ἀλλ' ὁ δικαστὴς, ἀδυνατῶν νὰ βεβαιωθῇ περὶ τούτου, ἐπιλαμβάνεται τοῦ κακοῦ τοῦ ἀδικήματος, ὅλον ὀλικῶς ἐξεδηλώθη, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ὀλικῆς τρόπον τινὰ βεβαιώσεως εἰκάζει τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ ἀξίαν καὶ τὸ μέτρον τοῦ ἐξίλασμοῦ. "Αν δὲ αὐτὸς ὁ δικαστὴς δὲν δύναται, πῶς δύναται ἐκ τῆς ἐν τῇ φυλακῇ συμπεριφορᾶς τοῦ καταδίκου νὰ εἰκάσῃ τὴν μεταμέλειαν αὐτοῦ ἢ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία διὰ τινος τῶν ἐπιτηρούντων ὑποδειστέρων ὀργάνων ἢ ὑπηρετῶν αὐτῆς; — "Εν τούτοις μέχρι τοῦ τέλους σχεδὸν τῆς προλαβούσης ἑκατονταετηρίδος οὐδαμοῦ ἡμφισθητήθη τὸ προσήκον τοῦ δικαίωματος τῆς χάριτος, θεωρηθέντος ἀείποτε ὡς τοῦ σπουδαιότατου καὶ οὐσιώδεστάτου συμβόλου τοῦ ἡγεμονικοῦ ἀξιώματος. Αὐτὸς ὁ βαθύνους Montesquieu ἀνεκέρυξε τὴν χάριν ὡς τὸν ἀλλίστον τίτλον τῆς ἡγεμονικῆς ἐξουσίας καὶ μόνον χαλινὸν τῆς ὀρθῆς καὶ πύφρονος ἐνασκήσεως τοῦ δικαίωματος τούτου παρεδίξατο τὴν ἀκραιότητα

καὶ φρόνησιν τοῦ ἡγεμόνος. "Ο Βενκαρίας καὶ ὁ Βλάκωτων πρῶτοι ἐπειράθησαν νὰ διαγράψωσιν ὅρια εἰς τὴν τοῦ δικαίωματος τούτου χρῆσιν· καὶ ὁ μὲν "Αγγλος νομολόγος, καίπερ θεωρῶν τὴν χάριν ὡς τὴν καθ' ἑαυτὸ τοῦ Βασιλέως προσωπικὴν πρᾶξιν, ἐπιδοκιμάζει οὐχ ἥττον τὰς κοινοβουλευτικὰς συνθηκὰς, αἵτινες ὑπὲρ τῆς χάριτος τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ὑπουργικὴν εὐθύνην, ὁ δὲ ἐκ Μεδιολάβων συγγραφεύς, εὐφρεστάτα καὶ κριτικώτατα ἐξετάζων αὐτήν, ἀνακηρύσσει ὡς τὴν αἰωπηλὴν ἀποδοκιμασίαν τῶν ὑπαρχόντων νόμων, προτείνων διὰ τοῦτο τὸν ὀβελισμόν αὐτῆς καὶ τὴν ἀντ' αὐτῆς καθιέρωσιν ἡπιωτέρων ποινῶν· ἐλλόγως δὲ παρκτηρεῖ, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἐνισχύει τὴν εἰς ἀδιοπραγίαν ροπὴν, ὑποβάλλπον τὴν ἐλπίδα τῆς ἀτιμωρησίας. "Υπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἔγραψαν ἀκολούθως οἱ Bentham, Barbeyrac, Filangieri, Bavoux (Leçons sur le code pénal), Bourignon de Laire (Essai sur le code pénal). "Απὸ μακρῶν δὲ χρόνων τὸ δικαίωμα τοῦτο ὑπέστη πολλαχοῦ πολλοὺς περιορισμούς. "Εν "Αγγλίᾳ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἰδίας "Εδουάρδου τοῦ Γ', ὁ ἡγεμὼν δὲν δύναται νὰ δώσῃ χάριν εἰς πλείστα ὅσα τῶν κατ' ἰδιωτῶν ἀδικημάτων, μάλιστα δὲ εἰς τὰς παρανόμους κατοκρατήσεις καὶ τὴν προσβολὴν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. "Εν Γαλλίᾳ ἐπίσης ὑπεβλήθη εἰς σπουδαίους περιορισμοὺς διὰ τῶν προλαβόντων Συνταγμάτων, διὰ δὲ τοῦ δημοκρατικοῦ Συντάγματος τοῦ 1848 ἀπενεμήθη μὲν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς "Επικρατείας. "Αλλὰ τανῦν ἐνασείει ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἐν Γαλλίᾳ τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἀπεριορίστως. "Εν Σουηδίᾳ ὁ βασιλεὺς δὲν δύναται νὰ ἀπονεύμῃ χάριν ἢ τῇ ἐγκρίσει ὅλου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβου-

λίου μετὰ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἀνωτάτου βασιλικοῦ δικαστηρίου. Ἐν δὲ ταῖς Κάτω Χώραις, ὅσας μὲν ἡ καταδίκη ἐν ὑπερβαίνει τὰ τρία ἔτη φυλακίσεως, δὲν δύναται νὰ ἀπονεύμῃ χάριν ἄνευ τῆς προτέρας γνωμοδοτήσεως τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου, ὅσας δ' ὕπερβαίνει αὐτὴν ἄνευ τῆς τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου. Ἐν δὲ τῇ Νορβηγίᾳ ἀπαίτεται ἡ γνωμοδότησις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Παρ' ἡμῶν ὁ βασιλεὺς χορηγεῖ τὴν χάριν ἄνευ τινὸς περιορισμοῦ (Συντ. ἀρθρ. 39).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χαρτόσημον (timbre) εἶναι φόρος ἔμμεσος καὶ καλεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ κράτους ἢ ἐν ὀνόματί του ἐκτυπούμενον σήμα ἐπὶ χάρτου, προσωρισμένου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν πράξεων τινων ἢ τὴν συντάξιν ἐγγράφων, ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ νόμου.

§ 1. — Οἱ δημοσιολόγοι δικαιο-λογοῦσι τὸν φόρον ἢ τὰ τέλη τοῦ χαρτοσήμου ἕνεκα τοῦ κύρους, ὃ ἡ πολιτεία παρέχει εἰς τὰς συμβάσεις καὶ τῆς παρ' αὐτῆς χορηγουμένης προστασίας εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν κληρονομικὴν διαδοχὴν τῶν φορολογουμένων. Ἀλλὰ πάντες συμφωνοῦσιν, ὅτι ἡ τοιαύτη φορολογία πρέπει νὰ εἶναι, ὡς ἐλαφρὰ ὅσον οἷόν τε, καὶ νὰ εἰσπράττεται διὰ τρόπου οὐχὶ πιεστικοῦ· τὰ δὲ μεγάλα ἢ δυσανάλογα τέλη τοῦ χαρτοσήμου ἐπὶ τε τῆς συντάξεως τῶν ἐγγράφων καὶ ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς διαδόχῃς χαρακτηρίζουσιν ὡς δήμευσιν τῆς ἰδιοκτησίας τῶν ἰδιωτῶν ὑπὸ τῆς πολιτείας.

§ 2. — Τὰ δικαστικά ἐξόδα καὶ τέλη ἀπολύτως ἢ ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως δὲν δύναται νὰ δικαιολογηθῶσι.

Χάριν τῶν πολιτειακῶν ἐν γένει ἀναγκῶν πληρῶνται οἱ φόροι· ἀλλὰ δὲν ἐπιβάλλεται ἰδιος φόρος διὰ τὴν συντήρησιν

τοῦ στρατοῦ, ἕτερος διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ, ἄλλος διὰ τὴν χωροφυλακίαν, δι-ἀφορος διὰ τὴν διοίκησιν καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐὰν δὲν ἐπαρκῶσιν οἱ παντοῖοι φόροι (π. χ. οἱ τελωνιακοὶ δασμοί, ὁ ἐγ-γεις, ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, οἱ ἐπὶ τῆς καταναλώσεως κλπ.), ὥς αὐξήσωσι κατὰ ποσὸν· ἀλλ' ἡ πολιτεία δὲν δικαιολογεῖται, ποι-λοῦσα τὴν δικαιοσύνην εἰς τοὺς πολίτας, ἐπὶ τῷ λόγῳ δῆθεν τῆς πληρωμῆς τῶν δικαστικῶν μισθῶν καὶ τοῦ ἐνοικίου τῶν δικαστικῶν καταστημάτων.

Τὰ ἐκ τῆς δικαιοσύνης εἰσοδήματα — λέγει ὁ Cauwès — εἶναι θεωρητικῶς ἀπε-χθῆ, πρακτικῶς δὲ ἀπεχθέστερα. Τὴν αὐ-τὴν, ἐὰν μὴ μείζονα, ἀποστροφὴν ἐκδη-λοῖ ὁ St. Mill κατὰ τῆς φορολογίας διὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, ἣν χα-ρακτηρίζει ὡς ἀμειβὴν πρὸς ὄφελος τῆς ἀδικίας. «Ἐνόμισαν — προσθέτει ὁ «Mill — ὅτι οἱ καρπούμενοι τὰγαθὰ τῆς «δικαιοσύνης ὀφείλουσι τὴν πληρωμὴν «τῶν ἐξόδων, ἀλλ' ὁ Βένθαμ ἀνέτρεψε «τὴν ἐσφαλμένην ταύτην θεωρίαν, ἀπέ-«δειξε δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ὅτι οἱ κα-«ταφεύγοντες εἰς τὴν δικαιοσύνην ὠφε-«λοῦνται ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου». — Τὰ αὐτὰ διδάσκει καὶ ὁ διάσημος δικο-νομολόγος τῆς Γενεύης, παραδεχόμενος, ὅτι τὰ ἐξόδα τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης, ἐκ τῆς ὁποίας ὠφελοῦνται ἐπίσης πάν-τες οἱ πολῖται, πρέπει νὰ βαρύνωσι τὴν πολιτείαν καὶ οὐχὶ τοὺς διαδίκους. «Υ-ποστηρίζω — προσθέτει ὁ Bellot — ὅτι ὁ πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν νομίμων δικαιωμά-των του παλαιῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἀγ-ωνίζεται ἐπὶ ἰδίῳ μὲν κινδύνῳ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας ὄλων καὶ πρὸς τὸ συμ-φέρον τῆς ὅλης κοινωνίας». Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Γενεοῦ νομοδιδασκάλου ὁ Germ. Garnier διὰ ζωηρῶν ἀπεικόνισε χρωμά-των τὴν προσγινομένην ἀδικίαν εἰς τὸν προκινδυνεύοντα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς

όλης πολιτείας διχδίκων, όστις έν τούτοις είς άμοιβήν τών κόπων του ύποχρεούται νά συντριβή ύπό τό βάρος τών δικαστικών έξόδων.

Έκ τών άνω έκτεθέντων συνάγεται, ώς πιστεύομεν, θεωρητικώς, άναμφισβήτητον τό άξιώμα, ότι ή πολιτεία ύποχρεούται είς άμίσθον άπονομήν τής δικαιοσύνης· αλλά τούτο έν τή εφαρμογή δεγόμεθα, ότι, ώς έχουσι τά οικονομικά όλων τών κρατών, παρουσιάζει δυσχερείας· διότι τά τε δημόσια χρέη και ή αύξησης τών απαιτήσεων του λαού, είς τήν εύημερίαν αύτου άφ' ενός, ή ένεκεν δέ κομματικών συμφερόντων σπατάλη τών δημοσίων έσόδων άφ' έτέρου, πιέζουσι τοσοούτον δεινώς τοις κυβερνήταις πρός τήν διά παντός τρόπον έξεύρεσιν δημοσίων προσόδων, ώς τε δύειρον πέπει νά θεωρηθί ή πραγμάτων τής άμίσθου άπονομής τής δικαιοσύνης. Τό γε νυν έχον, ότι δύναται τις νά εύχηθί είναι ή μείωσις τών δικαστικών τελών και ίδίως τών είσρηνοδικειακών, διότι ταύτα και ένεκα τής οικονομικής πολυτελείας έν Ελλάδι είναι βαρύτερα, τά δέ εκπαιδευτικά, ώς πρός μέν τήν κατωτέραν εκπαιδευσιν έπαρθί και άσύμφορα πρός τήν ανάπτυξιν του πτωχού λαού, ώς πρός δέ τήν ανωτέραν άσυμβίβαστα πρός τό άρθρον 16ον του συντάγματος. (Πλείονα περί τών θεμάτων τούτων είς Κώδικα Χαρτόσημου σ. 38—43 και Συμπλήρωμα Κωδ. Χαρτ. τ. 2—ε). 'Αλλά ταύτα πάντα καθίστανται νυν δυσχερέστατα, διότι κατ'ά τόν νεαρώτατον νόμον ΒΦ1Θ' τής 26 Φεβρουαρίου 1898 (άρθρ. 17) περί διεθνούς έλέγχου αι εκ τών χαρτόσημων είσπράξεις (εκτός τών προξενικών και εκπαιδευτικών τελών και του τέλους είσιτηρίων, θεαμάτων, χορών συναυλιών κτλ.) προωρίστησαν διά τήν ύπηρεσίαν του δημοσίου χρέους, άνευ δέ σφαινίσσεως τής διεθνούς έπιτροπής· δέν

πιτρέπεται ή μεταβολή τών ύπεγγισμών φόρων (άρθρ. 38).

§ 3. — Ιστορικώς τό χαρτόσημον είναι άγνωστον είς τό ελληνικόν και τό ρωμαϊκόν δίκαιον· είς δέ τό βυζαντιακόν εύρηται θεσμός άνάλογος πρός τόν έν Γαλλία ισχύοντα του enregistrement. Πρώτη διάταξις εί·αι ή του Κωνσταντίνου έν έτει 316, ή απαιτούσα επί πάσης δωρεάς τήν καταχώρισιν· άλλ' ό 'Ιουστινιανός περιώρισε τήν τής έμφανίσως διατύπωσιν είς μόνας τάς ύπερβαίνουσας τοις 500 χρυσούς δωρεάς. 'Η έμφάνισις έπρεπε νά γίνηται έν μόν τή Κωνσταντινουπόλει παρά τω άρχοντι τής άναγραφής (magister census) όπερ έστι τω προϊσταμένω τών τής συγκλήτου πρωτοκόλλητών και διεκπεραιωτών, οίτινες άνέγραφον τάς περιουσίας χάριν τής φορολογίας, έν δέ ταίς έπαρχίαις παρά τω άρχοντι (τω δικαστή) ή τω εκόικω (διοικητή), ή παρά τή δημοτική κορή.

Μέχρι τής εποχής του 'Ιουστινιανού οι νομοθέται είχαν προνοήσει περί έπιβολής δικαστικών έξόδων και άποζημιώσεων, αίτινες κατά τό πλείστον έπληρώνοντο είς τοις νικώντας έν δικαστικώ άγώνι. [N. 79 προσίμ. Πανδ. (5. 1)] ουχ ήτιον ύπήρχον και διατάξεις, δι'ών τό δημόσιον ταμείον εισέπραττε παρά τών δικαζόμενων έν ταίς δίκαις, ταίς εκ του άστικού δικαίου πηγάζούσαις ή εκ τών καταδικαζομένων δικαιώματα, δι'ών έπληρώνοντο οι δικασταί.

Έν έτει 537 πρώτος ό 'Ιουστινιανός λαβών άφορμήν εκ τινος δικης είς ζήτημα έπορών είς τήν άποδεικτικήν ισχύν έγγραφου, έξέδωκε τήν LVI Νεαράν «Περί τών συμβολαιογράφων και περί τοις τά πρωτόκολλα αυτών έν εαν τοις χάρταις». Ούτως εκ τής ιστορίας άποδεικνύεται άνάδοχος του σφραγιστου χάριου ό 'Ιουστινιανός, διότι πρωτόκολλον

οὐδὲν ἄλλο ἢν ἡ χαρτόσημον, ἐλέγετο δὲ οὕτω, διότι ἐπεβάλλετο τὸ τέλος εἰς τὸ πρῶτον φύλλον τῶν ἐγγράφων. Ἡ περὶ τῆς καταδίκης τοῦ ἡττωμένου εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ νικῶντος διάταξις τοῦ ρωμ. δικαίου ἐπανελήφθη καὶ ἐν Βασ. VII. 5. 72 καὶ ἐν Ἀρμενοπ. Α'. 6' γ, 21. Ἐπίσης καὶ ἡ περὶ πληρωμῆς τῶν δικαστικῶν μισθῶν παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου ἔσχευε καὶ ἐν τῷ βυζαντινῷ δικαίῳ ὡς δικαίωμα. Τούτου ἕνεκεν ὁ Κωνσταντῖνος αὐστηρῶς καὶ ἐπὶ ἀπειλῇ πεινῆς θανάτου ἀπηγόρευσε τὴν παροχὴν παντὸς δώρου καὶ οἷας δῆποτε ἀξίας. Ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς ἐξησθένεισε τὴν αὐστηρότητα ταύτην διὰ τοὺς κατωτέρους δικαστάς, διὰ δὲ τῆς 82 Νεαρᾶς ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ὑποδεστέρους δικαστὰς τῶν χωρίων νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν διαδίκων ἕκτακτον, ἀλλ' ὠρισμένην χρηματικὴν ἀποζημίωσιν δι' ἐκάστην ὑπόθεσιν, ἐκτὸς τοῦ τακτικοῦ μισθοῦ των, ὅστις ἐπληρῶνετο ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς συνήθειας ἐπεκράτησεν ἡ παρὰ τῶν διαδίκων δεδομένη ἕκτακτος ἀντιμισθία (sportula) νὰ θεωρῇται ὡς δικαίωμα καὶ ὡς τοιοῦτο ἐπὶ τέλει ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ νόμου.

§ 4. — Τὸ χαρτόσημον ἐν Ἀραβίᾳ καὶ ἐν Εὐρώπῃ. — Ὁθεσμός τοῦ χαρτοσήμου κατὰ τὸν μεσαίωνα ὑπῆρχεν ἐν Ἀραβίᾳ περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὰς Κάτω Χώρας, ὀλίγον δὲ βραδύτερον εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν (1671). Ἡ Ὀλλανδία παρεδέχθη αὐτὸ τῷ 1634 συνεπεὶα διαγωνισμοῦ, προκηρυχθέντος ὑπὸ τῶν οἰκονομολόγων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πρὸς ἐξεύρεσιν φόρου δικαίου καὶ εὐκόλως εἰσπραττομένου, διότι φαίνεται, ὅτι οἱ κριταὶ εἰς τὴν περὶ τὴν εἰσπράξιν εὐκολίαν ἰθυσίασαν τὸ πρὸς τὸ δικαίον.

Ἐπὶ τοῦ ὑπουργείου Μαζαρίνου τῷ 1655 ἐγένετο ἀπόπειρα, ὅπως εἰσάχθῃ ὁ θεσμός τοῦ χαρτοσήμου καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλ' ἡ ἐπιβολὴ νέων φόρων σφόδρα ἀπεκρούετο τότε ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ, μετὰ πολυετείς δὲ ἀγῶνας ἐπετεύχθη τοῦτο μόνον διὰ τοῦ ἀπὸ 19 Μαρτίου 1673 θεσπίσματος. Κατ' ἀρχὰς εἰσῆχθη ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ μονοπωλίου τῶν ἐντύπων ἄνευ χαρτοσήμου, τῶν πρὸς σύνταξιν ἐγγράφων χρησίμων, τὸ μὲν ὅπως δημιουργηθῇ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ ἔσοδόν τι, τὸ δὲ ὅπως κανονισθῶσιν οἱ δικονομικαὶ ὁροι τῆς γαλλικῆς γλώσσης· ἰλλὰ μετὰ παρέλευσιν ἐνός καὶ μόνου ἔτους φαίνεται λησμονηθεὶς ὁ δευτερος σκοπὸς τοῦ νόμου (ratio legis), ἀντὶ δὲ τύπων καὶ ὑποδείγματων ἐπωλεῖτο ὑπὸ τοῦ κράτους μόνον σφραγιστὸς χάρτης (papier marquée). Χάριν τῆς εὐκολίας περὶ τὴν εἰσπράξιν ἡ κυβέρνησις ἐν ἐβρῶντι ν' αὐξήσῃ τὴν τιμὴν τοῦ χαρτοσήμου τῷ 1680, τῷ 1690 καὶ τῷ 1748, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ βραδύτερον τέλος πρόσθετον δέκα σολιδίων ἐπὶ ἐκάστῃ λίθρᾳ νομίσματος ἰσοτίμου τῷ σημερινῷ φράγκῳ.

§ 5. — Αἱ κατα τοῦ χαρτοσήμου ἐπαναστάσεις. — Εἰς τὴν Βρετανίαν, διὰ ὃ Ἰδ' Λουδοβίκος ἐν ἔτει 1675, ἤθελον νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν τοῦ χαρτοσήμου φόρον, ἐξερράγη ἐπαναστάσις, μετὰ πολλοῦ κόπου καταστάλεῖσα.

Μία τῶν σπουδαιωτέρων αἰτίων τοῦ ἀγγλοαμερικανικοῦ πολέμου ἦτο, ὡς γνωστόν, ἡ παρὰ τῆς Μητροπόλεως κατὰ τὸ 1765 ἐπιβολὴ φόρου τοῦ χαρτοσήμου ἐν ταῖς ἀποικίαις τῆς Βορείου Ἀμερικής. Μετὰ ἐνδεκαετίαν (1776) ἐπῆλθεν ἡ ἀνακήρυξις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1787, δι' ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθῇ ὁ ἀναλογικὸς φόρος τοῦ χαρτοσήμου, οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἐ-

θνικοῦ Συνεδρίου διεμαρτυρήθησαν κατὰ τοῦ τοῦπου τῆς ἐξελέγξεως τῶν περιουσιῶν πρὸς ἐπιβόλῃν φορολογίας, ἣτις ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὰς ζωηρὰς διαμαρτυρίας ἐπεβλήθη—διότι αἱ κυβερνήσεις περικυκλούμεναι συνήθως ὑπὸ τῆς ὀμίχλης τῶν αὐλοκολάκων, δὲν διακρίνουσιν εὐκόλως τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Ἀλλ' ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις δὲν ἐβράδυνεν, ἡ δὲ συντακτικὴ συνέλευσις διὰ τοῦ νόμου τῆς 20—27 Σεπτεμβρίου 1790 ἀνεκήρυξε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀμίσθου ἀποναμῆς τῆς δικαιοσύνης καὶ διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Φεβρ. 1791 νόμου οὐσιώδεις εἰσῆγαγε μεταβολὰς εἰς τὸν θεσμὸν τοῦ πρᾶγιστοῦ χάρτου.

§ 6. — Ἐπὶ Ἰωάννου Καποδιστρίου, ὡς προέδρου τῆς ἐλληνικῆς δημοκρατίας, ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 15 Αὐγούστου 1830 διάταγμα, δι' οὗ ἐκανονίσθησαν τὰ περὶ δικαστικῶν ἐξόδων· δι' ἑτέρου δὲ τῆς αὐτῆς χρονολογίας ὠρίσθησαν αἱ εἰσπράξεις ὑπὲρ τῶν εἰρηνοδικῶν, τῶν γραμματέων καὶ τῶν κλητῶρων, ὡς πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς δικαστικοὺς λειτουργοὺς καὶ ὑπηρέτας ἐκανονίσθη τακτικὸς μηνιαίος μισθός. Δι' ἑτέρου ἀπὸ 15 Αὐγούστου 1830 διατάγ. ἐκανονίσθησαν τὰ μηνιαία ἐξόδα, αἱ δ' ἐξ αὐτῶν εἰσπράξεις ὠρίσθησαν πρὸς ἀντιμισθίαν τῶν μνημόνων.

§ 7.—Ἐπὶ Ὁθωνος Α' ἐξεδόθη ὁ ἀπὸ 14 Αὐγούστου 1836 νόμος περὶ χαρτοσήμου συγκείμενος ἐξ ἄρθρων 56, ὁστις ὅμως μετερρυθμίσθη καὶ ἐτροποποιήθη μέχρι τοῦ ἔτους 1883 δι' ἄλλων 20 νόμων (ὅρα αὐτοὺς εἰς Κωδ. Χαρτ. σ. 18—21). Διὰ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων τούτων διαταγμάτων καὶ τῆς σωρείας τῶν ἐγκυκλίων καὶ ὁδηγίων ἐπὶ ἡλθε νομοθετικὴ βαβυλωνία, ἥς ἐνεκεν ἐγένοντο ἐν ἔτει 1884 αἱ πρῶται ἀπόπειραι πρὸς κωδικοποίησιν, ἃς ὅμως κατεπολέμησεν ἡ τότε ἀντιπολίτευσις, διότι

ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς κωδικοποιήσεως προτείνοντο τερατώδεις αὐξήσεις τελῶν. Καὶ ὅμως τῇ προτάσει αὐτῆς ταύτης τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅτε αὕτη ἐγένετο κυβερνήσις, ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΑΨΗΖ' τῆς 18 Νοεμβρίου 1885, δι' οὗ τὸ πρῶτον εἰσῆγετο εἰς τὴν ἐλληνικὴν νομοθεσίαν ἡ ὄντως δημοτικὴ διάταξις περὶ στερέψεως τῆς ἀποδεικτικῆς ἰσχύος τῶν μὴ ἐμπροθέσμως χαρτοσημαινομένων ιδιωτικῶν ἐγγράφων (αὐτόθι σελίς 24—34).

§ 8. — ΚΩΔΙΞ χαρτοσήμου. Μετὰ πολλοὺς κόπους ἐπετεύχθη ἡ κωδικοποίησις τῶν περὶ χαρτοσήμου διατάξεων εἰς τὸν νόμον ΑΧΚΗ' τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887 ἐξ ἄρθρων 67, μετὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἰσχύος τοῦ ὁποίου—ἦτο ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1888 (ὡς τοῦτο ὠρίσθη διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Αὐγούστου 1888 διατάγματος)—πάντες μὲν οἱ λοιποὶ νόμοι κατήργηθησαν, ἐξαιρετικῶς δὲ διετηρήθησαν ἐν ἰσχύϊ οἱ ἐν τῷ ἄρθρῳ 67 τοῦ νόμου τούτου μνημονευόμενοι (Κωδ. Χαρτ. σ. 37—8).

§ 8.—Μεταγενέστεροι νόμοι. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ τελευταίου νόμου μέχρι σήμερον ἤρξατο παρασκευάζομένη νέα νομοθετικὴ βαβυλωνία, δὲν εἶναι δὲ μακρὰν ὁ χρόνος, καθ' ὃν θέλει ἐπιζητηθῇ νέα κωδικοποιήσις πρὸς νεωτέραν ἀνακάθαρσιν τῆς περὶ χαρτοσήμου νομοθεσίας. Οὕτω μετὰ τὸν νόμον ΑΧΚΗ' τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887 ἐψηφίσθησαν καὶ οἱ ἀκόλουθοι νόμοι τροποποιούντες καὶ συμπληροῦντες αὐτόν :

1) Νόμος ΑΨΨΒ' τῆς 29 Δεκ. 1889 περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τοῦ νόμου περὶ χαρτοσήμου 2) ν. ΒΒ' τῆς 15 Ἀπριλ. 1892, περὶ φορολογίας τῶν δημοσίων θεαμάτων, ἀκροαμάτων, χορῶν, λεσχῶν καὶ ὠδικῶν καφινελῶν 3) ν. ΒΡΙΒ' τῆς 21 Δεκ. 1892 περὶ τροποποιήσεως τοῦ νόμου περὶ χαρ-

τοσήμου· 4) ν. ΒΤΕ' τῆς 12 'Ιουλίου 1895 περί εκπαιδευτικῶν τελῶν· 5) ν. ΒΡΑΒ' τῆς 20 'Ιαν. 1893 περί τῶν ὑπὸ τῶν δῆμων διατρουμένων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν εκπαιδευτηρίων καὶ περί τοῦ ἐν Ἀμφίσει ἑλληνικοῦ σχολείου· 6) ν. ΒΦΙΖ' τῆς 18 Δεκεμ. 1897 περί ἀπαλλαγῆς μαθητῶν τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἀποφοίτων τῶν γυμνασίων καὶ μαθητῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων ἀπὸ τῆς καταβολῆς εκπαιδευτικῶν τελῶν· 7) ν. ΒΦΙΘ' τῆς 26 Φεβρ. 1898 περί διανοῦς ἐλέγχου· 8) ν. ΒΧΚΙ' τῆς 8 'Ιουλίου 1899 περί τροποποιήσεως τοῦ ἀπὸ 30 Δεκεμβρ. 1899 ν. ΑΧΚΕ' ἀπερί τελῶν χαρτοσήμου·.

§ 10. — Διατάγματα δ' ἐξεδόθησαν τὰς ἀκολουθαί: 1) τὸ ἀπὸ 23 Αὐγ. 1898 περί ἐκτελέσεως τοῦ περί τελῶν χαρτοσήμου ν. ΑΧΚΕ' τῆς 30 Δεκ. 1887· 2) ἀπὸ 28 Σεπτ. 1888, περί χρήσεως καὶ παγραφῆς κινητοῦ ἐπισήματος· 3) ἀπὸ 19 Δεκεμ. 1888 περί χρήσεως κινητοῦ ἐπισήματος, σημάσεως συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων καὶ χρήσεως χαρτοσήμου παλαιοῦ τύπου· 4) ἀπὸ 16 'Ιουνίου 1889, περί σημάσεως συναλλαγματικῶν καὶ γραμματίων εἰς διαταγὴν καὶ χρήσεως χ. παλαιοῦ τύπου· 5) ἀπὸ 10 Φεβρ. 1890, περί τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν διατάξεων τοῦ νόμου περί τελῶν χαρτοσήμου· 6) ἀπὸ 16 'Ιαν. 1892, περί τροποποιήσεως τοῦ ἀρθροῦ 3 τῆς 28 Σεπτ. 1888 Β. Δ. περί χρήσεως καὶ διαγραφῆς κινητοῦ ἐπισήματος· 7) ἀπὸ 5 Μαΐου 1892, περί ἐκτελέσεως τοῦ ν. ΒΒ' περί φορολογίας τῶν δημοσίων θεαμάτων, ἀκροαμάτων, χορῶν, λεσχῶν καὶ ψιδικῶν καφενειῶν· 8) ἀπὸ 19 'Ιουν. 1892, περί χρήσεως σφραγιστοῦ χάρτου καὶ κινητοῦ ἐπισήμου τοῦ παλαιοῦ τύπου· 9) ἀπὸ 4 Σεπτ. 1892, περί χρήσεως κινητοῦ ἐπισήματος ἐπὶ τῶν δικαιολογητικῶν

ἐγγράφων δαπανῶν τινῶν τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν διὰ τοπογραφικὰς καὶ γεωδαιτικὰς ἐργασίας· 10) ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου 1892, περί σφραγιστοῦ χάρτου πρὸς σύνταξιν ἀποδείξεων ἐξοφλήσεως χρηματικῶν ἐνταλμάτων· 11) ἀπὸ 20 Φεβρ. 1893, περί πωλήσεως χ. ὑπὸ τῶν ταμιῶν τῶν τελωνείων· 12) ἀπὸ 23 Αὐγ. 1895, περί κινητοῦ ἐπισήματος εκπαιδευτικῶν τελῶν· 13) ἀπὸ 5 'Οκτ. 1897, περί ἐπιθέσεως καὶ τρίτης σφραγίδος μελανοῦ χρώματος ἐπὶ τοῦ εἰς φύλλα χαρτοσήμου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων ἐντύπων, φερούσης μόνον τὰ ἐμβλήματα τοῦ κράτους κτλ. 14) ἀπὸ 5 'Ιανουαρίου 1898 περί ἐκτελέσεως τοῦ νόμου ΒΦΙΖ' περί ἀπαλλαγῆς τῶν φοιτητῶν ἀπὸ τῶν εκπαιδευτικῶν τελῶν.

§ 11. — Ἐπιβάλλεται φόρος ὑπὸ τὸ ὄνομα τέλος χαρτοσήμου: α') ἐπὶ ἐγγράφων, ἀπειθυνόμενων πρὸς δημοσίας ἀρχάς, ἢ ἀναγομένων εἰς πράξεις ἀστικὰς καὶ δικαστικὰς καὶ ἐπὶ ἐγγράφων, ἅτινα δύνανται νὰ προσαχθῶσιν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἢ πάσης ἄλλης ἀρχῆς ὡς ἀποδεικτικά· β') ἐπὶ τῶν ἐνεκα θανάτου μεταδιδασκῶν τῶν περιουσιῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς συντάξεως ἐγγράφου περί αὐτῶν· γ') ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων, συμβόλων καὶ ἄλλων ὁμοίων γραμματίων τῶν ἀτμοπλοίων καὶ αἰδηροδρόμων, δημοσίων θεαμάτων, ἀκροαμάτων καὶ χορῶν (ἀρθρον 1).

§ 12. — Εἰσπράττεται τὸ τέλος τοῦ χαρτοσήμου: 1) ἡ γραφομένη ἀπ' εὐθείας τῶν ἐγγράφων, πράξεων καὶ συμφωνιῶν ἐπὶ ἐπισήμου — σφραγιστοῦ — χάρτου, 2) ἡ, ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομέναις περιπτώσεσιν, εἴτε ἐξ ἀρχῆς εἴτε κατόπιν ἐπικολλωμένου ἐπὶ τοῦ χάρτου κινητοῦ ἐπισήματος καὶ διαγραφομένου κατὰ τὸν διὰ Β. διατάγματος ὀριζόμενον τρόπον, 3) ἐξαιρετικῶς δὲ ἐν

ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ταῖς διὰ Β. διατάγματος ὀρίζουσαι περιπτώσει, δι' ἐκδόσεως ὑποδείξεως πληρωμῆς τοῦ δημοσίου ταμείου (ἄρθρ. 2).

§ 13. — Εἰδικὴ ἐπισφράγις ἐπετρέπετο διὰ τοῦ ἄρ. 2 τοῦ ν. περὶ χαρτ. ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 1ῳ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἀναφερομένων ἐγγράφων. Ἄλλ' αὕτη καθηργήθη διὰ τῆς § 2 τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ ν. ΒΦΙΘ' τοῦ 1898 περὶ διεθνούς ἐλέγχου.

§ 14. — Πωλεῖται ὁ σφραγιστὸς γάρτης καὶ τὸ κινητὸν ἐπίσημα ὑπὸ τῶν ταμειῶν τοῦ κράτους ἀντὶ τῆς ἐπιγεγραμμένης αὐτοῖς τιμῆς, κατασκευάζονται δὲ κατὰ τὰ διὰ Β. διατάγματος ὀριζόμενα καὶ φέρουσιν ἐν αὐτῇ τῇ χαρτίνῃ μάζῃ ἐντετυπωμένον ὕδατινον σημεῖον (Filigrane) δηλοῦν τὸ ἔτος τῆς κατασκευῆς καὶ ἀπεικονίζον τὸ ἐλληνικὸν ἔθνοςσημον (ἄρθρ. 3).

§ 15. — Διαστάσεις σφραγιστοῦ χάρτου. Ὁ σφραγιστὸς γάρτης ἔχει πλάτος μὲν 0,406 τοῦ βασιλικοῦ πήχεως, μήκος δὲ 0,300, φέρει καθ' ὅπαν τὸ εὖρος τῆς σελίδος κεχαραγμένης γραμμᾶς τριάντα κατὰ σελίδα καὶ περιθώρια δύο, ὀριζόμενα διὰ καθέτου γραμμῆς καὶ ἔχοντα πλάτος τὸ μὲν πρὸς τὰ ἔσω 0,010, τὸ δὲ πρὸς τὰ ἔξω 0,025 τοῦ πήχεως. Ἀπαγορεύεται δὲ ἡ ἐπ' αὐτοῦ γραφὴ στίχων πλειόνων τῶν τριάντα κατὰ σελίδα καὶ ἐπὶ τοῦ ἔξω περιθωρίου ἐπιτρέπονται μόνον διαγραφαὶ καὶ διορθώσεις ἢ προσθήκαι λέξεων παραλελειμμένων ἐν τῷ σώματι τοῦ ἐγγράφου (ἄρθρον 5).

Κατὰ τὴν δ' § τοῦ ν. ΒΦΙΘ' τοῦ 1898 περὶ διεθνούς ἐλέγχου οἱ τύποι τοῦ χαρτοσήμου καὶ τοῦ κινητοῦ ἐπίσηματος κανονίζονται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς διεθνούς ἐπιτροπῆς.

§ 16. — Τὰ τέλη εἶναι Ἀναλογικά:

1) ἐπὶ τῶν συμβολαίων, ἧτοι τῶν ἐ τῷ ἄρθρῳ 13ῳ ἀναφερομένων ἐγγράφων κατὰ τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 12ῳ ὀριζομένην κλίμακα, ὡς ἀκολουθῶς:

1) Δραχμὰ	10 ἐπὶ ὥσας μίχας δραχ.	10
2) »	50 » » »	50
3) Δραχμὰ	1 » » »	150
4) »	2 » » »	300
5) »	3 » » »	450
6) »	4 » » »	600
7) »	5 » » »	750
8) »	6 » » »	900
9) »	7 » » »	1,050
10) »	8 » » »	1,200
11) »	9 » » »	1,350
12) »	10 » » »	1,500
13) »	15 » » »	2,250
14) »	20 » » »	3,000
15) »	25 » » »	3,750
16) »	50 » » »	4,500
17) »	40 » » »	6,000
18) »	50 » » »	7,500
19) »	75 » » »	11,250
20) »	100 » » »	15,000
21) »	150 » » »	22,500
22) »	200 » » »	30,000
23) »	250 » » »	37,500
24) »	300 » » »	45,000
25) »	400 » » »	60,000
26) »	500 » » »	75,000
27) »	750 » » »	112,500
28) »	1000 » » »	150,000

Αἱ δὲ ποσότητες αἱ ὑπερβαίνουσαι τὰς 150,000 δραχμῶν υποβάλλονται εἰς τέλος δραχμῶν τετρακοσίων κατὰ πᾶσαν προσθήκην ἀπὸ κλάσματος δραχμῆς μέχρι πεντήκοντα κιλιάδων δραχμῶν, γινομένης ἐν τῷ ἐγγράφῳ ρητῆς ἀντίστοιχου τοῦ ὑπερβάλλοντος.

2) Ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐγγράφων κατὰ τὴν κλίμακα τοῦ ἄρθρ. 1ῆ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ ἄρθρ. 15, ὡς ἀκολουθῶς:

1) Λεπτά	50	ἐπὶ ἀξίας μέχρι δραχ.	500
2) Δραχμή	1	» » » »	1,000
3) »	2	» » » »	2,000
4) »	3	» » » »	3,000
5) »	4	» » » »	4,000
6) »	5	» » » »	5,000
7) »	6	» » » »	6,000
8) »	7	» » » »	7,000
9) »	8	» » » »	8,000
10) »	9	» » » »	9,000
11) »	10	» » » »	10,000
12) »	15	» » » »	15,000
13) »	20	» » » »	20,000
14) »	30	» » » »	30,000
15) »	50	» » » »	50,000
16) »	100	» » » »	100,000
17) »	200	» » » »	200,000
18) »	300	» » » »	300,000
19) »	400	» » » »	400,000
20) »	500	» ἐπέκεινα τῶν 400,000	

Β') Πάγια: α') Λεπτῶν δέκα: 1 (ἄρθρον 18) διὰ 1) ἐξόφλησιν Δ/σμοῦ· 2) ἀτοκον κατάθεσιν· 3) ἐπιταγὴν πληρωτέαν ἐν Ἑλλάδι· 4) ἀποδείξεις ἀτμοπλοίων ἢ σιδηροδρόμων περὶ τῆς πληρωμῆς ἀγωγίου ἢ ναύλου· II (ἄρθρ. 19) κατὰ πᾶν ἰκέριον φύλλον τεσσάρων σελίδων, μὴ ὑπερβαῖνον τὸ διπλάσιον τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου διὰ τὰ κατὰστιχα καὶ τὰ βιβλία· — β') (ἄρθρ. 19) λεπτῶν εἴκοσι διὰ πᾶν μεῖζον φύλλον καταστίχων καὶ βιβλίων· — γ') λεπτῶν πενήκοντα (ἄρθρ. 20)· — δ') δραχμῆς (ἄρθρ. 21)· — ε') δραχμῶν δύο (ἄρθρ. 22)· — ζ') δραχμῶν τριῶν (ἄρθρ. 23)· — η') δραχμῶν πέντε (ἄρθρον 24)· — θ') δραχμῶν δέκα (ἄρθρ. 25)· — θ') δραχμῶν εἴκοσι (ἄρθρ. 26).

Γ') Ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἀνωγύμων ἐταιρειῶν 2 0/0 (ἄρθρ. 26).

Δ') Ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων (ἄρθ. 17): α') θεάτρου λεπτὰ 10 κατὰ δραχμὴν ἢ κλάσμα δραχμῆς· β') ἀτμοπλοίων 5.50 τοῖς 0/0· γ') σιδηροδρόμων καὶ τροχιο-

δρόμων 7.50 τοῖς 0/0 (ν. ΒΧΚΓ' 8 Ἰουλίου 1899).

Ε') Ἐπὶ μεταβιβάσεως περιουσιῶν δ' αὐτοῦ θανάτου (ἄρθρ. 27) 2 0/0 ἐπὶ συζύγων καὶ ἰδελφῶν· 3 0/0 ἐπὶ συγγενῶν Γ' καὶ Δ' βαθμοῦ· 4 0/0 ἐπὶ συγγενῶν Ε' — Ζ' βαθμοῦ· 5 0/0 ἐπὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν, θετῶν γονέων καὶ τέκνων, θετῶν ἀδελφῶν, παντὸς ἀγχιστέως καὶ ἐν γένει παντὸς ἐξωτικοῦ.

§ 17. — Τὰ περὶ ὑπολογισμοῦ καὶ τοῦ τρόπου καταβολῆς τοῦ τέλους κανονίζουσι τὰ ἄρθρα 29 — 46 τοῦ νόμου.

§ 18. — Στέρνησις ἀποδεικτικῆς ἰσχύος τῶν ιδιωτικῶν ἐγγράφων. Ἐγγράφα ἢ ἀντεγγράφα ιδιωτικά, ἀναγόμενα εἰς ἀστικὰς ἢ ἐμπορικὰς πράξεις, πλὴν τῶν ἐν ἄρθροις 13 ἐδάφιον γ' καὶ δ', καὶ 15 ἐδάφιον α', γ' καὶ ε', μνημονευομένων, καὶ ὑποκείμενα κατὰ τὸν νόμον εἰς τέλος χαρτοσήμου ἀναλογικόν, συνταχθέντα δὲ ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ χάρτου ἀσήμου ἢ ἐπὶ σφραγιστοῦ μὲν χάρτου ἀλλὰ τιμῆς κατωτέρας τῆς νομίμου, ἢ ἐρυθρὰς σφραγίδος ἢ ἔχοντες τὴν σφραγίδα ἐκ παραμορφώσεως ἀδιόγνωστον, ὑποβάλλονται εἰς πληρωμὴν τοῦ τε τέλους, ἢ τῆς διαφορᾶς αὐτοῦ, καὶ τοῦ ὀριζομένου (ἄρθρ. 53) προστίμου, ἂν προσαχθῶσιν ἐνώπιον τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς συντάξεως αὐτῶν. Παρελθούσης δὲ τῆς διορίας ταύτης κηρύσσονται ἄκυρα καὶ ἐστερημένα τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 412 τῆς πολιτικῆς δικονομίας ἀποδεικτικῆς ἰσχύος, πλὴν μόνον ὅτε καὶ ἐφ' ὅσον χρησιμεύουσιν εἰς ὑποστήριξιν ἢ ἀπόκρουσιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς.

Ὅσάκις τοιαῦτα ἐγγράφα, συνταχθέντα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὑπόκεινται ἐν Ἑλλάδι εἰς τέλος ἀναλογικόν, κατὰ τὰ ὁκτριθέστερον ἐν ἄρθρῳ 9 ὀρισμένα, ἢ πρὸς ἐπισήμανσιν διορία παρατείνεται εἰς ἕξ μῆνας (ἄρθρον 47).

§ 19. — Δήμευσις ἀντὶ προστίμου. — Αὐστηροτέρα ὄλων τῶν διατάξεων τοῦ νέου Ν. εἶναι ἢ τοῦ ἄρθρου 47, ἀγνωστος μὲν παρ' ἡμῖν μέχρις ἐσχάτων ἐκτὸς ἀναλόγου τοῦ ἄρθρου 42 τοῦ νόμου τοῦ 1836, τοῦ ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸ ἄρθρον 48 τοῦ νέου νόμου, δι' οὗ οὐχὶ μόνον τὰ ἔγγραφα ἀλλὰ καὶ αἱ συμβάσεις ἀκυροῦνται, εἰσαχθεῖσα δ' ἐν 'Ελλάδι χάριν τῆς ἐπιστρατείας προσωρινῆς, ἀλλὰ πολιτογραφηθεῖσα ὁριστικῶς διὰ τοῦ τελευταίου νόμου ἐν τῇ ἐλληνικῇ νομοθεσίᾳ, ὅπως πιεζὴ δεινότερα τὰς συναλλαγὰς ἐπὶ ζημίᾳ καὶ τοῦ δημοσίου ταμείου· διότι ἂν αὐτὸ, ἕνεκα τῆς δρακοντείου διατάξεως τοῦ ἄρθρου 47 εἰσπράττη εὐκολώτερον τὰ νενομισμένα τέλη, ζημιούται πολλαπλασίονα ὥς ἐκ τῶν συμβάσεων, ἃς παρεμποδίζει. Ἐὰν δὲ εἰς μέρη, εἰς ᾧ ἡ ἀναλογικὴ κλίμαξ εἶναι ἑλαφροτέρα, ἢ τοιαύτη τῶν ἐγγράφων ἀκυρότης ἐθεωρήθη τερατώδης καὶ, ἀποκρουσθεῖσα, δὲν ἔλαβε νόμου ἰσχύν, τί νὰ εἰπώμεν ἐν 'Ελλάδι, ἔνθα, σχετικῶς μάλιστα ἐν τῇ ἐνεστώσῃ καταστάσει, ἡ κλίμαξ κατέστη ἀφόρητος; Διάταξιν τοιαύτην δὲν γνωρίζομεν ἰσχύουσαν ἀλλαχοῦ ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας (Parieu, *Traité des impôts* t. III p. 92). Ἐν Γαλλίᾳ δὲν ὑπάρχει ἀνάλογος διάταξις· ὁ δὲ διάτμητος δημοσιολόγος P. Leroy-Beaulieu, σφοδρῶς κατακρίνων τὴν περὶ τούτου διάταξιν τοῦ ἀγγλικοῦ νόμου (*Traité de la Science des Finances* I p. 504), χαρακτηρίζει αὐτὴν ὡς συντελεστικὴν μὲν διὰ τὴν εἰσπραξίν τοῦ φόρου, ἀλλὰ σκληροτάτην καὶ ἀποκρουστίαν. «Ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ—ἐξακολουθεῖ ὁ Beaulieu—εἶναι δυσανάλογος πρὸς τὴν παράβασιν, ἀπὸ ἰσοδυναμείᾳ πρὸς ὀλικὴν δήμευσιν (confiscation) τοῦ ποσοῦ, οὐτινος ἢ μὴ χαρτοσημανθεῖσα πρᾶξις βεβαίῳ εἴτε τὴν παραχώρησιν εἴτε τὴν καθ' ὅσον δήποτε τρόπον

ἀδιάθεσιν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου διάταξις τοιαύτη ἔχει καὶ ἀνηθίκους συνέπειας διότι εὐεργετῇ τὸν ἕνα τῶν ἀσυμβαλλομένων διὰ παράβασιν, τῆς ὑπέρβης «συναυτοῦργός» οὗτω ἡ πολιτεία γίνεται «ἐμμέσως» συνεργός εἰς τὸν πλουτισμὸν ἀδείμου ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν αὐτῆς κλοπῆς καὶ τῆς αἰσχροκερδείας, ἃς ἀφείλει νὰ τιμωρῇ. Ἀντὶ στερήσεως αὐτῆς ἀποδεδεικτικῆς ἰσχύος τῶν μὴ προσωποληπόντων χαρτοσημασμένων ἐγγράφων, αἰεὶ τὰ φιλόανθρωπα κράτη ἀρκοῦνται νὰ ἐπιβιβάσωσιν, εἰς τοὺς παραβάτας πρόστιμον ἑστὸν καὶ μέγα, ἀνάλογον τῶν ἀπεριστάσεων, διπλοῦν, τριπλοῦν, πενταπλοῦν, ἐνίοτε δεκαπλοῦν, τοῦ ἀπλοῦ ατέλους, μόνον ὅταν τὸ ἔγγραφο προσεσφύγῃται ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης. Τὸ μέτρον τοῦτο εἶναι ἄρκετόν, ὅπως τὸ ἀπλεῖστον τῶν συμβαλλομένων προφυλάσσεται ἐκ τοῦ κινδύνου τοῦ προσεσφύγῃ. Ἡ μετριότης τοῦ φόρου εἶναι εἰδῶς ἡ ἀσφαλεστέρα ἐγγύησις πρὸς ἀπρόληψιν τῶν παραβάσεων τοῦ νόμου». Εἰς τὴν σοφίαν τῶν Ἑλλήνων νομοθετῶν τὰ διδάγματα τοῦ σοφοῦ Γάλλου οἰκονομολόγου ἐθεωρήθησαν, φαίνεται, μωρίαι, προσοχῆς ἀνάξαι, διότι οὐ μόνον δὲν ἤρκεσθησαν εἰς τὸ δεκαπλοῦν πρόστιμον (ἄρθρον 53), ὅπερ μάλιστα κατὰ τὸ νομοσχέδιον τοῦ 1884 ἦτο εἰκοσαπλοῦν (ἄρθ. 53 εἰς Παράρτ. Στενογραφ. Περ. Θ' οὐν, δ' σ. 15) καὶ εἰς τὴν κακοήθη περὶ προδοσίας διάταξιν τοῦ ἄρθ. 62, ἀλλ' ἀνέγραψαν καὶ τὴν δημοτικὴν τοῦ ἄρθ. 47, ἥτις, τίς οἶδε, πόσα θύματα πρόκειται νὰ καταβροχθίσῃ, ἂν μὴ εὐρεθῇ νομοθέτης ν' ἀπαλλάξῃ ἐξ αὐτῆς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν γεωργίαν (δρα μακρὰν ἀνάπτυξιν καὶ ἐρμηνείαν τῆς σπουδαιότητος ταύτης διατάξεως εἰς Κώδικα χαρτοσήμου σελ. 269—281).

§ 20. — Ἀκυρότης συμβάσεων. Τὰ

προικοσύμφωνα, τὰ ἔγγραφα δωρήσεως, αἱ συμβάσεις αἱ ἔχουσαι ἀντικείμενον σύστασιν, μετάθεσιν, ἀλλοίωσιν πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων — ἐξαιρουμένων τῶν ἐθνικῶν — ἢ μεταβολῇ τῆς νομῆς αὐτῶν καὶ πάντα τὰ ἔγγραφα τὰ εἰς ὑποθήκας ἀφορῶντα γίνονται πάντοτε, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἐπιστήμως ἐνώπιον συμβολαιογράφου, φυλάττοντων καὶ τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 34 καὶ 56 (ἄρθρ. 48. — Κωδὶς χαρτ. σ. 282—304).

§ 21. — Ἐκπτώσεις συναλλαγματικῶν καὶ γραμματίων. Γραμμάτια εἰς διαταγὴν ἢ συναλλαγματικά, γεγραμμένα ἐπὶ ἀσήμου ἢ ἐπὶ μὴ ἀναλόγου ἐπιστήμου ἢ εἰδικῶς ἐπεσφραγισμένου χάρτου, ἢ μὴ ἔχουσαι τὰς δύο σφραγίδας τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου ἀριστερᾷ ἢ δεξιᾷ τοῦ σώματος αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀρχὴν ἢ τὸ τέλος τῶν γεγραμμένων στίχων, θεωροῦνται ὡς κατὰ παράβασιν τοῦ νόμου ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου γεγραμμένα, καὶ ἐκτὸς τοῦ προστίμου, ὅπερ ἐπιβάλλεται ἀλληλεγγύως εἰς τοὺς ἐκδότας, τοὺς ὀπισθογράφους, τοὺς ὑποδέκτας καὶ τοὺς κομιστάς, ἀποβάλλουσι τὰς εἰς τὰς συναλλαγματικὰς καὶ τὰ γραμμάτια εἰς διαταγὴν ὡς ἱμνορικὰ ἔγγραφα παρεχόμενα πλεονεκτήματα τῶν ἄρθρων 729, 732 καὶ 866 § 1 τῆς πολιτικῆς δικονομίας, πᾶς δὲ περὶ αὐτῶν ὅρος ἢ συμφωνία ἀνέξιδου ἐπιστροφῆς θεωρεῖται ἀπολύτως ἄκυρος.

Αἱ αὐταὶ ποιναὶ καὶ ἐκπτώσεις ἐπιβάλλονται καὶ ἐπὶ παραβάσεως τῆς διατάξεως τῶν ἐδαφίων γ' τοῦ ἄρθρου 15 καὶ γ' τοῦ ἄρθρου 38 περὶ σημάνσεως τῶν ἔξωθεν εἰσαγομένων συναλλαγματικῶν ἢ γραμματίων. ἀλλ' ἡ ποινὴ τοῦ προστίμου ἐπιβάλλεται ἀλληλεγγύως εἰς μόνους τοὺς ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ὀπισθογράφους, ἀποδέκτας καὶ κομιστάς (ἄρθρ. 49).

§ 22. — Καὶ χαρτοσημοφάνται ἐ-

χουσι δημιουργηθῇ διὰ τοῦ ἄρθρου 62, καθ' ὃ πᾶς ιδιώτης, καταμετῶντας παράβασιν ιδιώτου ἢ δημοσίας ἀρχῆς περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ χαρτοσήμου, ἀμείβεται διὰ τοῦ ἡμίσους τοῦ ἐπιβαλλομένου τῷ παραβάτῃ προστίμου, παραδιδομένου μετὰ τὴν εἰσπραξιν τῷ μηνυτῇ. Καὶ ἄλλαι δὲ δρακόντειαι ποιναὶ ἐν περιπτώσει παραβάσεων ἔχουσι ψηφισθῇ ἐν ἄρθροις 50—64 (Κωδ. χαρτοσήμου σελ. 307—346).

§ 23. — Βιβλιογραφία. — Γ'. Φιλὰρπ τοῦ «Νομικῆ βιβλιοθήκης» 1) Κωδὶς χαρτοσήμου 1889 σ. 416—417, ἦτοι ἐρμηνεῖα τοῦ νόμου ΑΧΚΕ' τῆς 30 Δεκ. 1887 μετὰ εἰσαγωγῆς πρὸς ἱστορικὴν ἐπισκόπῃ καὶ δογματικὴν ἔρευναν. (Ἡ παραπομπὴ γίνεται διὰ τῆς συντμήσεως «Κωδ. χαρ.») 2) Συμπλήρωμα κώδικος χαρτοσήμου, 1893 σ. 113, μετὰ εἰσαγωγῆς, ἐν τῷ ὅποίῳ ἐρμηνεύονται οἱ νόμοι: α') ΑΨ'Β' 29 Δεκ 1889 β') ΒΒ' 15 Ἀπριλίου 1892 γ') ΒΝΔ' 24 Ἰουλ. 1892 καὶ δ') ΒΡΙΒ' 21 Δεκ. 1892. — Δ. Παπαευστρατίου. Ἑρμηνεῖα τοῦ νόμου περὶ τελῶν χαρτοσήμου 1898 σ. 243. — Dalloz. — 1) Répertoire, ἰδίως εἰς λέξεις Timbre, Enregistrement, Impôts directs, Impôts indirects, Frais et dépens etc. 2) Code annoté de l'Enregistrement. 3) Recueil périodique et critique. — 4) Lespinasse. — De la cherté des frais de justice, εἰς Revue critique de Législation et de jurisprudence t. XV p. 86. — Bourgade: 1) Dictionnaire des lois et décrets codifiés sur le timbre, l'Enregistrement etc. 1876. 2) Code pratique des lois sur les droits et taxe de timbre, transmission et revenu des titres des sociétés françaises et étrangères, 1876 — Merville. — Le droit de mutation après décès, quand le «de cujus» est décédé en Faillite εἰς Revue Critique de droit

Français XII D. 1—23.—E. Pierre. La Réforme des Frais de justice. Paris 1892.—A. Martinot : α') Taxe des frais de justice Neuilly—sur—Seine 1892.—β') Supplément à la taxe des frais des justice 1892.—P. Rolland. Les Frais de justice en matière civile.—L. Salefranque : α') Code de timbre. Etude historique, statistique et économique sur l'impôt du timbre. Abbeville. 1889—1890. β') Le Timbre à travers l'histoire. 1890.

Γ' Φιλάρετος

Χειραφεσία καὶ κηδεμονία χειραφετών. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. Ὀστικῆς Κώδικος (ἄρθρ. 198, ἀντιθέτως πρὸς τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον) ὁ γάμος αὐτοδικαίως ἐπιφέρει τὴν χειραφεσίαν. Ἐπίσης κατ' αὐτὸ ὁ ἀνήλικος μετὰ τὸ δεκάτον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας δύναται νὰ χειραφετηθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἢ, ἐὰν διατελῇ ὑπὸ ἐπιτροπείαν, ὑπὸ τῆς μητρός, συναινουῦτος καὶ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Τελεῖται δὲ ἡ χειραφεσία διὰ δηλώσεως, γινομένης παρὰ τῷ εἰρηνοδίκῃ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ἐπίσης κατ' αὐτὸ δύναται τὸ συγγενικὸν συμβούλιον νὰ χειραφετήσῃ τὸν ὑπὸ ἐπιτροπείαν διατελοῦντα ὀρφανὸν μητρός ἀνήλικον καὶ πληρώσαντα τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος, ἐὰν κρίνῃ αὐτὸν χειραφεσίας ἄξιον· καλεῖται δὲ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τῶν μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συγγενῶν τοῦ ἀνήλικου ἢ αὐτοῦ τοῦ ἀνήλικου. Ὁ χειραφετηθεὶς ἀνήλικος διατελεῖ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ πατρὸς· ἀνικάνου δ' αὐτοῦ καταστάνας, ἡ κηδεμονία περιέρχεται εἰς τὴν μητέρα ἢ ἄλλως εἰς τὸν πρὸς πατρός πάππον ἢ, ἐν ἐλλείψει τούτου, εἰς τὸν πρὸς μητρός μᾶμμην ἢ τὴν πρὸς μητρός μητέρα ἢ ἄλλουσαν εἰς γάμον μᾶμμην,

ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ αὐτῶν εἰς τοὺς ἀποτέρους ἀνιόντας· ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ τούτων ἢ, ἐὰν ὁ ὑπάρχων κηδεμὼν ἀπηλλάγη ἢ παρηγήθῃ ἢ ἐπαύθῃ τῆς κηδεμονίας, διορίζεται κηδεμὼν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Δίδεται δὲ ὁ τῆς ἐπιτροπείας λογαριασμός εἰς τὸν χειράφετον, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς ἔγκρισιν αὐτοῦ ἢ συναίνεσιν τοῦ κηδεμόνος· ὅθεν, ἐν ὁ κηδεμὼν ἦν ἐπίτροπος τοῦ ἀνήλικου, διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου εἰδικὸς κηδεμὼν μετὰ γνωμοδοτήσιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Δύναται δ' ὁ χειράφετος νὰ ἐκμισθῇ τὰ μὲν ἀστικά αὐτοῦ ἀκίνητα ἐπὶ τριετίαν τὸ πολὺ, τὰ δὲ ἀγροτικά ἐπὶ ἐξαετίαν, καὶ νὰ εἰσπράττῃ ἐπὶ ἐξοφλήσῃ τὰς προδόδους τῆς περιουσίας αὐτοῦ· ἔτι δὲ νὰ ἐπιχειρῇ ὡς διαχειριστὴς πᾶσαν πρᾶξιν τείνουσαν εἰς συντήρησιν ἢ βελτίωσιν αὐτῆς· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ παρασταθῇ ἐπὶ δικαστηρίου ἐπὶ διαφορῶν μὴ ἀναγομένων εἰς πράξεις διαχείρισεως, οὔτε νὰ δεχθῇ χρηματικὰ κεφάλαια ὀφειλόμενα αὐτῷ ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνος ἢ νὰ δανεισθῇ ἢ νὰ ἐκποιήσῃ μετοχὰς ἐταιρειῶν, δημοσίων χρεώγραφα ἢ ἄλλα τοιαύτης φύσεως ὁμολογὰ ἢ τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ ἢ νὰ παρχωρήσῃ ἐπ' αὐτῶν πραγματικὰ δικαιώματα ἢ νὰ μεταβιβάσῃ τοιαῦτα εἰς ἄλλους ἐπ' ἄλλοτρίων κτημάτων δικαιώματα αὐτοῦ ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνος.

Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον μόνον ὁ πατὴρ καὶ οἱ ἐκ πατρὸς ἀνιόντες οὐχὶ δὲ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἐκ μητρός ἀνιόντες, δύνανται νὰ χειραφετήσωσι τὰ τέκνα καὶ τοὺς κατιόντας αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ χειράφετος δὲν διατελεῖ ὑπὸ κηδεμονίαν· οἱ δὲ ἐστερημένοι πατρός ἀνήλικοι, συμπληρώσαντες τὸ ἱκοστὸν, ἐὰν ὦσιν ἄρρενες, καὶ τὸ 18, ἐὰν ὦσι θήλειαι, δύναν-

ται ἀδεία τοῦ ἡγεμόνος νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς κηδεμονίας, ἐὰν βεβαιώσωσι τὴν ἱκανότητα αὐτῶν εἰς διοίκησιν τῆς περιουσίας αὐτῶν. Γίνεται δὲ ἡ αἴτησις ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀνηλίκων εἰς τὸν ἡγεμόνα, οἱ δὲ ἄρχοντες παρέχουσι περὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως καὶ περὶ τῆς ἱκανότητος αὐτῶν πληροφορίας. Τὸν δὲ κηδεμόνα, οὗ ἡ παρέστασις ἀνάγκη οἱ πρὸς παράδοσιν τοῦ λογαριασμοῦ τῆς ἐπιτροπείας, διορίζει ὁ δικαστής. Δύναται δ' ὁ τυχὼν συγγνώμης ἡλικίας ἀνήλικος νὰ ἐνεργῇ πᾶσαν πράξιν, πλην τῆς ἐκποιήσεως ἢ ὑποθηκεύσεως τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ. Κατὰ τε δὲ τὸ Ρωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ κώδικος ὁ μετερχόμενος τὴν ἐμπορίαν χειράφетος ἀνήλικος θεωρεῖται ἐνήλικος ὡς πρὸς τὰς πράξεις τὰς ἀναγομένας εἰς αὐτήν.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Χρεωκοπία. Ἡ πτώχευσις, ὡς εἶδομεν ἐν ταῖς πρόσθεν, εἶναι ἡ ἀνάγκη παθητικῆς κατάστασις, εἰς ἣν περιέρχεται ὁ ἔμπορος, ἐνεκὸν αὐτῶν περιστάσεων. Ἀντιθέτως ἡ χρεωκοπία ἐνέχει ὑπαιτιότητος χαρακτῆρα, ἐξικνυόμενον ἐνίοτε μέχρις ἐγκληματικότητος καὶ καλεῖται οὕτως ἐν γένει ἡ κατάσταση ἐκείνου, καθ' οὗ ἐγείρονται ὑπόνοιαι διαγωγῆς ἀτάκτου ἀπερισκεψίας ἢ δόλου. Ὡστε ὁ νόμος προσεκύρωσεν ἐν τούτῳ ἀπλῶς τὴν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ποιηθεῖσαν ἀρχὴν διακρίσειν (Siraccka, de decoct., pars 7, N. 1). Ἡ χρεωκοπία εἰς δύο κυρίως διαιρεῖται μεγάλας κατηγορίας, ἧται τὴν ἀπλήρ καὶ ὁλλίαν· οὐσιώδης δὲ ἐπ' ἀμφοτέρων στοιχεῖά εἰσιν ἡ ιδιότης τοῦ ἐμπορίου καὶ τὸ γεγονός τῆς πτωχεύσεως· εἰδὶ, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἡ κατάστασις αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ πτώχευσις ὑπὸ περιστάσεων ὠρισμένων συνοδευομένη καὶ μόνη τοῦ ἐμπορίου ἢ ιδιότης δύναται νὰ προσδῶσθαι εἰς τὰ ποδειχθέντα γεγονότα τοῦ τύπου τῆς ἀ-

ναγκαίας σπουδαιότητος τῆς δικαιολογήσεως τὴν ἐπιβολὴν ἐπανορθωτικῶν ἢ ἐγκληματικῶν ποινῶν, ἐνῶ αἱ αὐταὶ πράξεις, παρ' ἄλλων διενεργούμεναι, οὐδὲ παρέχονται τὴν αὐτὴν σπουδαιότητα, οὐδὲ ἐπιτύρρουν ποινὴν οἰανδήποτε.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπομένως δύναται νὰ συναχθῇ ὡς ἀρχὴ γενικὴ, ὅτι πᾶς πτωχεύσας εἶναι ἔμπορος καὶ πᾶς χρεώκοπος εἶναι ἀναγκάως πτωχεύσας, ἐξ ὧν συνέπεται, ὅτι γυνὴ ἔγγαμος ἢ ἀνήλικος ἐνεργοῦντες ἄνευ τακτικῆς πρὸς τὸ ἔμπορεύεσθαι ἀδείας καὶ ἄτομα (ἄτινα περιέρχονται εἰς καταστροφὴν ἐνεκὸν ἐπιχειρήσεων ξένων πρὸς τὴν ἐμπορίαν, καὶ ἐμπορικῶν μὲν πράξεων, ἀλλὰ μὴ προσδιδουσῶν αὐτοῖς τὸν χαρακτῆρα ἐμπορίου) δὲν ὑπόκεινται ποτὲ ταῖς περὶ χρεωκοπίας διατάξεσι. Καὶ δύνανται μὲν νὰ καταδιωχθῶσι καὶ οὗτοι διὰ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐνεργουμένας πράξεις, ἀλλὰ μόνον κατὰ τοὺς τοῦ κοινοῦ δικαίου ὁρισμοὺς (Bédar. 1203—5—Alauz. 2864.—Cass., 17 Μαρτίου 1853. — Contra Chauveau et Faustin-Hélie, T. 5 ἀρ. 1912 κ. ἐ. — Legraverand, Traité de législat., crim., § 8 καὶ 15.)

Σημειωτέον, πρὸς τοῦτοίς, ὅτι ἡ ἐπὶ χρεωκοπίᾳ καταδίωξις, ἐὰν ὁ νόμος δὲν ὀρίξῃ ρητῶς τὸ ἐναντίον (ὡς λ. χ. ἐπὶ τῆς 2 § τοῦ ἀρ. 594), δύναται νὰ λάβῃ χώραν, καὶ πρὶν ἢ ὁ διωκόμενος κηρυχθῇ ὑπὸ τοῦ ἀρμ. Πολ. Δικαστηρίου ἐν καταστάσει πτωχεύσεως, καθότι τὰ ποινικὰ δικαστήρια δὲν στεροῦνται τοῦ δικαιοῦματος, ὅπως βεβαιώσωσι τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν, ἀποτελοῦσαν οὐσιώδες τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως στοιχεῖον, μὴ κωλυόμενα εἰς τοῦτο καὶ ὅταν οἱ πολιτικοὶ δικασταὶ ἀπεφάναντο ἄλλως (Ραλ. Γ'. ἀριθ. 305.—Alauz., 2865.—Α. Π. 194 τοῦ 1865 — Ortolan, Elém. du dr. pén., ἀριθ. 1779. — Ἐναντίον Delamarre καὶ Boistel, ἐπὶ τοῦ ἀρ. 584)

Κανόνες γενικῶς ἐπὶ τῆς χρεωκοπίας ἀρμόζοντες, εἰσὶν οἱ ἀκόλουθοι ὅτι τὴν ποινικὴν καταδίωξιν ἐνεργεῖ πάντοτε ὁ εἰσαγγελεὺς, αὐτεπαγγέλτως ἢ τῇ ἐγκλήσει τοῦ εἰσηγητοῦ τῶν συνδίκων καὶ τῶν πιστωτῶν (ἀριθ. 485 καὶ 596) ὅτι δύναται νὰ προβῇ καὶ πρὸ τῆς πτωχεύσεως καὶ ἐνεκὲν μεταγενεστέρων τῆς κηρύξεως αὐτῆς γεγονότων, ὅτι ἡ ἐπὶ χρεωκοπία καταδίωξις δὲν κωλύεται ὑπὸ τοῦ γενομένου τυχόν συμβιβασμοῦ (ἡ περὶ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ὁποῦν δίκη ἀναβιβάζεται μάλιστα ἐν περιπτώσει ἀνακρίσεως ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ), καὶ ὅτι ἡ ἐπὶ ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ ὁπαλλομένη δὲν ἀποτελεῖ ἐμπόδιον τῆς ἐπὶ δολίᾳ μεταγενεστέρως καταδιώξεως καὶ τανάπαλιν.

Ἄλλ' ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται ἂν ὁ ἔμπορος ὁπαλλομένη τῆς ἐπὶ δολίᾳ ἢ ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ κατηγορίας, δικαιουται οἱ μὴ τῆς ποιν. δίκης μετασχόντες δανεισταὶ νὰ στηρίξωσι τὴν ἐναντίον τοῦ συμβιβασμοῦ ἀνακοπήν αὐτῶν ἐπὶ λόγων ἀπορριφέντων ἢ ὑπὸ τοῦ ποιν. δικαστηρίου;

Συγγραφεῖς τινες (Legraverend αὐτ.) ἀποφαιτικῶς ὁπαντιῶσιν εἰς τὸ ἐρώτημα, ὑποστηρίζοντες τὴν ἐν τούτῳ ὑπαρξιν δεδικασμένου νομίζομεν ὅμως ὀρθότεραν τὴν ἀντίθετον γνώμην, διότι καὶ ἐνταῦθα ἡ ποιν. δίκη δὲν ἀποτελεῖ προδικαστικὸν τῆς πολιτικῆς ζήτημα, ἀφοῦ ἐν ἐκείνῃ μὲν διάδικος ἦν ὁ εἰσαγγελεὺς, ἐνῶ ἐν ταύτῃ παρίστανται ὡς τοιοῦτοι οἱ ἀνακόπτοντες καὶ ἐπομένως δὲν ὑφίσταται ταυτότης προσώπων (Ραλ. αὐτ.)

Ἀπλὴ χρεωκοπία. Τὰ περὶ αὐτῆς κανονίζονται εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 594 καὶ ἐπ., μεταξὺ δὲ τῶν λόγων ὧν ἐνεκα κηρύσσεται τις ἀπλοῦς χρεωκόπος οὐσιώδης ὑφίσταται διαφορά, διότι οἱ μὲν τοῦ ἀρθρ. 594 ἀποκλείουσι τὴν ἀπλὴν χρεωκοπίαν, ἐνῶ οἱ τοῦ 594 δύναται ν' ἀποκλείσωσι τοιαύτην, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι ἐν

μὲν τῇ πρώτῃ ἡ καταδίκη ἀπαγγέλλεται ἀναγκαστικῶς, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἡ πρᾶξις καὶ ἡ συμπαρεδρεύουσα ἔνοχος πρόθεσις (Cass 20 Ἰουλίου 1841 — Renouar, 2 σελ. 439. — Bédar. ἀρ. 1213). ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ δὲν θὰ δεχθῶσι τὴν ἔνοχον οἱ δικασταὶ (ἐκτὸς ἐὰν ἐνεκὲν τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων τὰ γεγονότα ἅπαξ ἀποδειχθέντα περιέχωσι τὴν ἀναγκαστικὴν βεβαίωσιν, ὅπως ἀποτελεσθῇ τὸ ἀδίκημα).

Τῆς ἁπλῆς χρεωκοπίας αἱ περιπτώσεις αἱ ἀναγκαστικῶς καταδικνόμεναι, ἀναγράφονται ἐν τῷ ἀρθρ. 594, εἰσὶ δὲ τοιαῦται αἱ ἀκόλουθοι: α') προσωπικαὶ ἢ οἰκιακαὶ τοῦ ἐμπορίου δαπάναι ὑπερβολικαί, β') ἡ δαπάνη μεγάλων ποσοτήτων εἰς παίγνια, ἐπιχειρήσεις τυχερὰς καὶ εἰς εἰκονικὰς τοῦ χρηματιστηρίου συναλλαγὰς ἢ ἐπὶ ἐμπορευμάτων, γ') ἡ πρὸς σκοπὸν ἀναβολῆς τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἀγορὰ πρὸς μεταπώλησιν ἐμπορευμάτων ἐν ἥσωνι τῆς ἀγοραίας ἀξία, δ') ἡ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνολογήσεις δανείων, ἡ νυκτοφορία γραμματίων ἐμπορικῶν καὶ ἡ προσφυγὴ εἰς μέσα ἐπιζήτεια πρὸς εὗρεσιν χρημάτων καὶ ε') ἡ μετὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἐξόφλησις πιστωτοῦ τινος πρὸς βλάβην τῆς ὁμάδος.

Ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τούτων παρτηροῦμεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰ ἐξῆς: Α) ὅτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν δαπανῶν ἡ περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ὑπερβολικότητος αὐτῶν ἐκτίμησης ἀπόκειται πάντοτε τῷ δικαστηρίῳ, ὅτι πρὸς παραδοχὴν τῶν τοιούτων δαπανημάτων δὲν ἔρχεται ἡ ἀπλὴ ἐν τοῖς βιβλίοις ἀναγραφὴ ἐὰν ἀποδεικνύηται καὶ ὅτι δὲν ἐγένοντο ἀληθῶς καὶ ἐπὶ πᾶσι ἀπώλεια ἐκ παίγνιου μὴ θυνάμενη νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν β' περιπτώσειν ἀποτελεῖ δαπάνην προσωπικὴν Β) ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τυχερὰ παίγνια δαπανῶν ὁ δικαστὴς ἔχει πάντοτε τὴν ἐξουσίαν, ὅπως ἐκτιμῶν τὰς ὑ-

ποβαλλομένης αὐτῇ περιστάσει ἀποφαίνεται ἐκάστοτε πότε ὑφίσταται ὄντως δαπάνη ἐκ παιγνίων καὶ εἰς ποῖον ποσὸν δέον ν' ἀνέρχονται αἱ ἐντεῦθεν ἀπώλειαι, ὅπως ἀποτελῶσι «δαπάναι μεγάλας», διότι ὁ νόμος ἐσκόπει νὰ τιμωρήσῃ τὰ καθ' ἕξιν ἐνεργούμενα καὶ δημιουργοῦντα τὴν παθητικὴν τοῦ ἐμπόρου κατάστασιν, καὶ οὐχὶ ἐλεῖνα εἰς αὐτὴν ἐπιδοταὶ χάριν ψυχαγωγίας ὁ ἔμπορος· Γ') ὅτι «ἐπιχειρήσεις ἐκ τῆς τύχης ἐξαρτωμένες» λέγον τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, ἐνόει ν' ἀπαγορεύσῃ οὐχὶ πᾶσαν πρὸς τυχερὰ συμβεβηκότα συνδεδεμένην ἐργασίαν, ὡς λ. χ. τὴν ἀγορὰν μετοχῶν ἐταιρείας μεταλλευτικῆς ἢ ἢ ἐπιτυχία εἶναι ἀγνωστος ἢ ἀμφίβολος, εἴτε ἀσφάλειαν κατὰ πυρὸς ἢ ὕδατος, ἥτις ὡς αὐτως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς τύχης, ἀλλ' ἐργασίας ἐξαρτωμένας τελείως ἀπὸ τῆς τύχης ἢ τελείως ἀπερισκέπτους, ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἐπιχειρήσιν, ἢ ἢ ἐπιτυχία καὶ κατὰ τοὺς προχειροτέρους τῆς λογικῆς κανόνας ἀπέβαιναν ἀπολύτως ἀδύνατος καὶ ὅτι ἡ «περὶ εἰκονικῶν τοῦ χρηματιστηρίου ἐπιχειρήσεων» διάταξις εἶναι ἐνδεικτικὴ καὶ οὐχὶ ἀπαγορευτικὴ, ὑποδεικνύουσα ἀπλῶς τὴν συνθεστέαν μορφήν, ὅφ' ἣν παρουσιάζεται ἡ ἐξεταζομένη περίπτωσις Δ') ὅτι ἐπὶ τοῦ περὶ ἐπιζημιῶν ἀγορῶν πρὸς μεταπώλησιν ἐδξαρίου (ὅπερ ἀπαριθμεῖ ἐνδεικτικῶς γεγονότα τινὰ ἀποτελοῦντα τὴν χρεωκοπίαν ὑπὸ τὴν διπλὴν συνθήκην τοῦ νὰ ἐνεργῶνται πρὸς ἀποπὸν ἀναβολῆς τῆς πτωχεύσεως καὶ ν' ἀποτελῶσι ἐπιχειρήσιν ἐπιζημιῶν) μέσον κατὰστρεπτικὸν πρὸς προμήθειαν κεφαλαιῶν ἀποτελεῖ πάντοτε οὐ μόνον ἡ ἀπλὴ ἀγορὰ πρὸς μεταπώλησιν κατωτέρω τῆς ἀγοραίας ἀξίας, ἀλλὰ καὶ ἡ συντελεσθεῖσα τυχὴν εἰς ἐλάχιστον τῆς ἀγοραίας τιμῆς πώλησις, ἐνῶ τούναντίον φρονούμεν ὅτι ἐν τῇ β' περιπτώσει ἡ πώλησις ἀντὶ τιμῆμα-

τος ἡσσονος μὲν τοῦ πρὸς ἀγορὰν δθέντος ἀλλ' ἴσων πρὸς τὴν τρέχουσαν κατὰ τὴν πώλησιν τιμῇ, δὲν ἐπιφέρει ὅπως ἐκφράζεται ὁ νόμος τὰς περὶ αὐτοῦ ἀπειλουμένας ποινὰς καὶ ὅτι ἡ συνεχὴς ἀνανέωσις διαμαρτυρουμένων ἐμπόρου τίτλων δι' ἄλλων διαμαρτυρηθέντων ἐπίσης, δύναται μόνον νὰ θεωρηθῇ κατὰ τὰς περιστάσεις ὡς ἀποτελοῦσα ἐπιζημιῶν πρὸς εὐρεσιν χρημάτων μέσον (Rennes, 17 'Ιαν. 1819), καὶ Ε') ὅτι τὸ διὰ τοῦ 4 ἐδ. προβλεπόμενον γεγονός εἶναι τὸ σπουδαιότερον πάντων ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἐνδείκνυται πρῶτον ἐγκληματικὴν παρὰ τῇ πτωχεύσαντι, ὅστις θεωρεῖται τιμωρητέος καὶ ὅταν ἰσχυρίζεται ὅτι ἐνήγγησεν οὕτως πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πτωχεύσεως. (Πλείονα περὶ τούτων ἴδε ἐν Renouar, 2., σελ. 440 καὶ ἐπ.—Bédar., ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 584.—Dal., Rép., ἀριθ. 1410 καὶ ἐπ.—Pal. ἀριθ. 815 καὶ ἐπ.).

Κατὰ τὰ λοιπὰ ἡ διάταξις τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου τοσαύτου εἶναι σαφής, ὥστε δὲν χρῆζει μείζονος ἐξηγήσεως, περιοριζόμεθα δὲ μόνον νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἐπὶ μὲν ἐταιρείας καταδιώκονται οἱ διαχειρισταί, εἰάν δὲν ἐτηρηθῶσαν αἱ διατυπώσεις τῶν ἄρθρ. 42—46 τοῦ Ε. Ν., ἢ εἰάν ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῶν ἐπῆλθεν ἡ πτώχευσις (ἄρθρ. 592 συνταγὴν κατὰ μίμησιν τοῦ ἄρθρ. 699 τοῦ π. 'Ιταλ. Κωδ.) οἱ δὲ κολλυβισταὶ καὶ μεσῖται κατὰ τὴν εἰδικὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 593 (ληφθέντος ἐκ τοῦ ἄρθρ. 700 π. 'Ιταλ. Ν.) καταδιώκονται καὶ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως ἐπὶ χρεωκοπία ἀπλῇ.

Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι, ὡς ἐρρήθη, ἐξαιρετικὴ, δικαιολογεῖται δ' ἐκ τοῦ λόγου ὅτι τὰ πρόσωπα ταῦτα στερούμενα κατὰ τὸ ἄρθρ. 85 τοῦ Ε. Ν. τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐνεργῶσιν ἐμπόρικὰς ἢ τραπεζικὰς ἐργασίας δι' ἴδιον λογαριασμόν, ὅδε νὰ ὑπέχωσιν εὐθύνας διὰ τὴν

τοιαύτην τῶν καθυκόντων αὐτῶν παραβίασιν, κολαζόμενα κατὰ τὸν ἰδίον ἱκίζοντα, ἥτοι διὰ φυλακίσεως μὲν 1—3 ἐτῶν, ἐὰν πρόκειται περὶ πτωχεύσεως, διὰ ποινῆς εἰρκτικῆς, ἐὰν ἀποδίδονται αὐτοῖς πράξεις ἀπλῆς χρεωκοπίας, καὶ διὰ ποινῆς προσκαίρου δεσμῶν ἀπὸ 10—20, ἐὰν καταδιώκονται ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ.

Δυνητικὴ ἐφ' ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ καταδίωξις. Τὸ ἐν τῷ ἀρθρῷ 591 ἀπαριθμούμενα γεγονότα οὐ μόνον, ὡς ἐλέγθη ἄνωτέρω, συμπίπτουσιν ἐν πολλοῖς πρὸς ἀπλᾶς παραβάσεις, ἀλλὰ καὶ δὲν προϋποθέτουσιν ἀναγκαιῶς τὴν παρὰ τῷ πτωχεύσαντι κακὴν πίστιν· τούτου δ' ἔνεκεν καὶ ὁ νόμος ἀπειλεῖ μὲν κατὰ τῶν τοιαύτας πράξεις ἐνεργούντων ποινάς, συγχρόνως δ' ὡς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν ἐπαφίεται εἰς τοῦ δικαστοῦ τὴν κρίσιν, δυνάμενον ν' ἀποφαινῇται ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς, ἐὰν πεισθῇ, ὅτι τὸ ἀποδεχθὲν γεγονὸς δὲν ἐνέχει τὴν ἀπαιτοῦ ἐνὴν πρὸς τιμωρίαν σπουδαιότητα.

Τὸ α' ἐδάφιον ἀφορᾷ, ὡς εἶδομεν, εἰς συνομολόγησιν ὑποχρεώσεων διὰ λογαριασμὸν τρίτων καὶ ἄνευ τιμῆματος γενομένην, ἣν ὁ νόμος ἐθεώρησε τιμωρητέαν, ὡς ἐκθέτουσαν εὐλόγως τὸν ἔμπορον εἰς τῆς πτωχεύσεως τὰς ἐπιβλαβεῖς συνεπείας· ἡ περὶ τῆς ὑπάρξεως δ' αὐτῶν καὶ τῆς ὑπερβολικότητος διάγνωσις ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου τὴν κρίσιν.

Τὸ β' ἐδάφιον ὁμιλεῖ περὶ θέματος ἐτέρου, ἥτοι περὶ ὀφειλέτου, ὅστις κηρύσσεται εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, πρὶν ἢ ἐκπληρώσῃ τὰς ἐκ προτέρου συμβιβασμοῦ ὑποχρεώσεις καὶ θεωροῦν τὴν πρᾶξιν τιμωρητέαν, ἀπειλεῖ προσομοίας ποινάς. Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις ἐκφράζεται ὅσον οἷόν τε σαφῶς, νομίζομεν δέ, ὅτι δύο τινα προβλέπει κυρίως· α') τὴν περὶ τῶν, καθ' ἣν κηρύσσεται δευτέρα

πτώχευσις λόγῳ ῥήξεως τοῦ γενομένου συμβιβασμοῦ, διὰ τὴν μὴ πλήρωσιν τῶν οὕτως ἐκπληρωσίων ὑποχρεώσεων, καὶ β') τὴν νέαν πτώχευσιν, ἥτις ἀπαγγέλλεται ἀνεξαρτήτως τοῦ προηγουμένου συντελεσθέντος καὶ ὑφισταμένου συμβιβασμοῦ καὶ προκαλεῖται ὑπὸ νέων χρεῶν μὴ ἐξωφλημένων.

Ἐκ τούτων ἐπομένως αἱ ἐξῆς δύνανται νὰ προκύψωσιν συνέπειαι, α') ὅτι ὁ σάκς ὑπάρχει μὲν διάρρηξις τοῦ συμβιβασμοῦ, λόγῳ μὴ ἐκπληρώσεως ὑποχρεώσεων, οὐχὶ ὅμως καὶ κήρυξις δευτέρας πτωχεύσεως, περίπτως ἐφαρμογῆς τοῦ δευτέρου ἐδαφίου δὲν συντρέχει· διότι βίσις τῆς τοιαύτης καταδίωξεως εἶναι, οὐχὶ ὡς φρονεῖ ὁ Ράλλης, τῶν ἀναδεχθεισῶν ὑποχρεώσεων ἢ παραβιάσεως, ἀλλὰ τὸ γεγονὸς τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως, ὅπερ ὁ νόμος θεωρεῖ, ὅπως ἐκφράζεται, ἀπολύτως ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὁποῖον κατ' ἀκολουθίαν δεόν νὰ προϋπάρχῃ πάντοτε, καὶ β') ὅτι ἡ συνεπεία ἀκυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ ἐπέρχομένη τυχόν δευτέρα πτώχευσις δὲν ἐπάγεται τὰς αὐτὰς συνεπείας ὡς παραγομένη ἀπλῶς ἐκ λόγων προγενεστέρων καὶ μὴ δυνάμενων νὰ καταλογισθῶσι τῷ συμβιβασθέντι ὀφειλέτῃ (περὶ τούτων ἴδε Alaiz. 2869. — Renouar, 2 σ. 445. — Dall, 1419. — Rédar. 4230. — Ῥάλλης 325 ὅστις ὡς πρὸς τὸ α' τῶν ἄνωτέρω ζητημάτων ἐναντίαν ἀποφαίνεται γνώμην. (Παραβ. καὶ Cass., 7 ἰουνίου 1871).

Αἱ §§ 3 καὶ 5 οὐδεμίαν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ παρέχονται δυσχέρειαν καὶ τούτου ἕνεκα δὲν χρήζουσιν περαιτέρω ἐξηγήσεως.

Δολία χρεωκοπία. Ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν ἀναπτυχθέντων, τὸ πρῶτον τῆς τοιαύτης καταστάσεως στοιχεῖον εἶναι ὁ δόλος καὶ εἰκότως δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι ἡ ἀπόδειξις τῶν δολίων γεγονότων δὲν δημιουργεῖ

τὴν τοιαύτην χρεωκοπίαν, ἢ μόνον ἐφ' ὅσον κατέστη διὰ τῶν τοιούτων πράξεων ἔνοχος ὁ πτωχεύσας, ἐφ' ὅσον δηλαδή ἐνῆργησεν αὐτὰς ἐν κακῇ πίστει (Cass. 14 Ἀπρ. 1827) ρητέον δὲ καὶ ἐπ' αὐτῆς, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἀπλῆς, ἥτοι ὅτι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς τελεσθεῖσα, ἢ μόνον παρ' ἐμπορίου πτωχεύσαντος καὶ οὐχὶ ἐκείνων, οἵτινες κατὰ σύμπτωσιν ἐπεχείρησαν πράξεις τινὰς ἐμπορικὰς.

Τὰς περιπτώσεις τῆς δολίας χρεωκοπίας καθορίζει τὸ ἄρθρ. 596, κατ' αὐτὸ δὲ κηρύσσεται δόλιος χρεωκόπος καὶ τιμωρεῖται κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ποινικοῦ νόμου ὁ ἀποκρύψας τὰ ἑαυτοῦ βιβλία, ὁ δολίως ἀφαιρέσας, διαγράψας ἢ ἀλλοιώσας τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, ὁ ὑπεξαίρεσας ἢ ἱποκρύψας μέρος τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ ὁ θελήσας νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν δολίως ὡς ὀφειλέτην ποσῶν μὴ ὀφειλομένων διὰ τῶν βιβλίων τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ (δημοσίων ἢ ιδιωτικῶν) καὶ τοῦ ἱσολογισμοῦ.

Ὡς σπουδαιόταται ἐπομένως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν, αἱ ὑπὸ τοῦ νεωτέρου νόμου ἐπενεχθεῖσαι τροποποιήσεις.

Ὁ παλαιὸς καὶ καταργηθεὶς, ἐκ πλημμελῶν ὁρμώμενος σκέψων, προέβινεν εἰς ἀπαριθμῶσιν διαφόρων συστατικῶν χρεωκοπίας γεγονότων καὶ διαιρῶν αὐτά, ὡς ἐπὶ τῆς ἀπλῆς, εἶχε καταστήσει τὴν καταδίωξιν ὑποχρεωτικὴν μὲν ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 593 ἀναγραφόμενων περιπτώσεων καὶ δυνητικὴν ἐπὶ τῶν τοῦ ἐπομένου. Ὁ νῦν ἰσχύων κατ' ἀντίθεσιν, ποιησάμενος χρῆσιν τύπου γενικοῦ περιλαμβάνοντος πᾶσαν δόλου ἢ καὶ προσποιήσεως περίπτωσιν, κατάρθρωσεν δυο λογουμένως νὰ καταστρέψῃ τὰ ἐντεῦθεν παραγόμενα ἔτοπα καὶ στερήσῃ τὸν ἔνοχον τῶν ὑπὲρ τοῦ ἀκαταδίωκτου ἐπιχειρημάτων, ἅτινα ἐστήριζεν ἐπὶ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ ἀποδιδομένη αὐτῷ περίπτωσις δὲν προβλέπετο δῆθεν εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νό-

μου. (Cass. ch crim, 7 Μαρτ. 1839 καὶ 16 Ἰαν. 1840. — Dal., Rép., ἀριθ. 1449. — Alauz., ἀριθ. 2841). Ὡστε πρὸς καταδίωξιν ἀρκεῖ σήμερον νὰ ὀφίσταται ἀναστροφή ἢ ἀπόκρυψις τοῦ ἐνεργητικοῦ, εἴτε ὑπεραύξησις τοῦ παθητικοῦ καὶ ζημία τῆς ομάδος.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ νόμος προβλέπει ρητῶς τὸ εἰς τὰ βιβλία ἀφάρων γεγὸς ἀπλῶς καὶ μόνον, διότι τοῦτο τείνει εἰς καταστροφὴν πάσης ἐξελάξεως καὶ ὁ δόλος τεκμαίρεται ἐνταῦθα αὐτοδικαίως, ἀλλ' ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 596 εἶναι κατὰ τὰ λοιπὰ περιοριστικὴ καὶ πράξις μὴ ἀποτελοῦσα δόλον καὶ ἂν παραβλήπτη τὰ συμφέροντα τῆς ομάδος, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς περίπτωσις χρεωκοπίας (Παραβ. Alauz αὐτ.).

Διαχειρίζεται ἑταιρείας. Ὁ νεώτερος νομοθέτης, μὴ ἀρκούμενος εἰς τάνωτέρω, ἠθέλησε νὰ προλάβῃ, ὡς εἶδομεν, καὶ τὰς καταχρήσεις, εἰς αἷς ἡδύναντο νὰ παρασυρθῶσι καὶ οἱ ἐν συνεταιρισμῷ ἐργαζόμενοι καὶ τοῦτο ἔνεκεν ὅπ' ὀφείλουν τὸ ἄρθρον 804 τοῦ Ἰταλικοῦ νόμου εἰσῆγαγε καὶ ἑτέραν διάταξιν, ἥτοι τὴν τοῦ ἄρθρου 596, καθ' ἣν καὶ ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ δύνανται νὰ καταδιωχθῶσιν οἱ διαχειρισταὶ πτωχεύσαντος ἑταιρείας.

Οἱ διαχειρισταὶ ἐπομένως τῆς τοιαύτης ἑταιρείας καταδιώκονται καὶ τιμωροῦνται οὐ μόνον, ὡς ἐρρήθη, ἐπὶ χρεωκοπίᾳ ἀπλῇ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δολίᾳ, ὅταν συντρέχωσιν αἱ τοῦ ἄρθρου 597 περιπτώσεις, αἵτινες ποιοῦνται κατάδηλον τὴν πρόθεσιν τῆς καταδολιεύσεως, ἥτις διενεργεῖται ἐκ μέρους ἐκείνων, ἐπὶ σπουδαιότητι τῶν μετόχων εἴτε τῶν τῆς ἑταιρείας πιστωτῶν βλάβῃ.

Τρόπος καταδίωξεως καὶ ἀνομόδια Δικαστήρια. Ὁ νεώτερος νόμος (ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἄρθρ. 595 τοῦ παλαιοῦ) σιωπᾷ περὶ τούτων, ἀλλ' ἀκριβῶς ἔνεκεν τῆς τοιαύτης σιωπῆς δικαιοῦτα

τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἐφαρμόζονται καὶ ἐνταῦθα (ὡπὸ τὴν ἵτροποποίησιν ὅτι συγχωρεῖται ἰδιωτικὴ κατηγόρια καὶ πολιτικὴ ἀγωγὴ κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 190 ὁρισμένα) τῆς Ποιν. Δικονομίας οἱ ὅρισμοί, ἦτοι ὅτι καταδιώκει ὁ εἰσαγγελεὺς ἰδυόμενος νὰ ἐνεργήσῃ καὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν συνδίκων τῶν πιστωτῶν καὶ τοῦ εἰσαγγητοῦ) καὶ ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἰσάγεται ἐνώπιον τῶν κακουργιστῶν καὶ ὅταν πρόκειται περὶ ἀπλῆς χρεωκοπίας κολλυβιστῶν ἢ μεσιτῶν.

Ἐξοδα. Τὸ ἄρθρον 598 συμπληροῦ τὸ 6' κεφ. τοῦ δευτέρου μέρους καὶ ὁρίζει, ὅτι οὐδέποτε ἐξοδα τῆς ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπία κατηγόριας ἐπιβάλλονται τῇ ὁμάδῃ.

Ὡστε ἀντιθέτως πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 595 διατασσόμενα καὶ ἐναντίον τῶν κανόνων τοῦ κοιντοῦ δικαίου, ἡ ὁμάς ἀπαλλάσσεται τῆς πληρωμῆς τῶν ἐξόδων καὶ ὅταν εἴη οἱ σύνδικοι παρίστανται ὡς ἰδιωτικοὶ κατήγοροι ἢ πολιτικοὶ ἐτάγοντες (Bédar. 1281. — Repouar 2 σελ. 471). Ἐὰν ὁμοῦ παρίστανται πιστωταί, ἰδίῳ ὀνόματι ἐνεργοῦντες, οἱ δαπάναι καταψηφίζονται αὐτοῖς πάντοτε.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις εἶναι περιοριστικὴ καὶ ὅτι κατ' ἀκολουσίαν ἡ τοιαύτη ἀπαλλαγὴ δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ καταδιώξεων ἢ χρηματικῆς ποινῆς δι' ἕτερον σχετικὸν ἄδικημα, ὡς λ. χ. τὸ τῆς πλαστογραφίας (Besançon, 30 Αὐγ. 1856 Cass., 11 Αὐγ. 1857).

Κακουργήματα καὶ πλημμελήματα πρᾶττόμενα παρὰ τρίτων ἐν πτωχεύσει. Τὸ γ' κεφ. τὸ 2 μέρος πραγματεύεται περὶ ἁδικημάτων τελεσθέντων ἐν πτωχεύσει παρὰ τρίτων, καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἄρθρον προβλέπει εἰδικῶς περὶ τινῶν ἐγκλημάτων ἀνεξαρτήτων τῆς δοῦλας χρεωκοπίας καὶ δυναμένων νὰ διαπραχθῶσι καὶ παρ' ἄλλων, ἐνῷ δὲ ἀντιθέτως πρὸς τοῦ, ἐν τῷ ἄρ. 597 τοῦ παλαιοῦ

Νόμου ἀναγραφόμενους ὁρισμοὺς διατηρεῖ γενικῶς ἐν ἰσχύϊ καὶ τὸς περὶ συν-εργίας καὶ συναιτιότητος περιπτώσεις τοῦ Π. Ν., θεωρεῖ συγχρόνως τὰς ἐν αὐτῷ ἀπαριθμουμένας πράξεις ὡς ἁδικήματα ἰδιώματα καὶ διάφορα τῆς δολίης χρεωκοπίας. Τὰ πρόσωπα ἐν τούτοις περὶ ὧν ὁμιλεῖ ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, ὅπως καὶ οἱ συνεργοί, δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ὦσιν ἔμποροι ἢ πτωχεύσαντες, ἐνῷ τὰς ἰδιότητας ταύτας δεόν νὰ φέρῃ ὁποχρεωτικῶς ὁ πτωχεύσας, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ὁποίου ἐνεργοῦσιν ἐκεῖνοι. (Παραβ. Alauz. 2873).

Πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ α' καὶ 6' ἐδ. τοῦ ἄρθρ. 599 ἐννοεῖται οἷοθεν ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται σήμερον ὅπως ἐπὶ τοῦ καταργηθέντος νόμου προηγουμένη μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος συνεννόησις διότι, ὡς ἐλέχθη, αἱ πράξεις αὗται ἀποτελοῦσιν ἁδικήματα ἴδιον, οὐ ἡ αὐτοτέλεια ἥθελε καταστραφῇ βεβαίως, ἐὰν ἀπαιτῆτο καὶ συνεννόησις διὰ τῆς ὁποίας ἡ πράξις θὰ περιεβάλετο ἁπλῆς συνεργίας χιρακτῆρα ἐρωτᾶται ὁμοῦ, πᾶσαι τοῦ ἐρμηνευομένου ἄρθρου οἱ περιστάσεις δεόν νὰ ἐνεργῶνται πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πτωχεύσαντος.

Ὁ Νομοθέτης σιωπᾷ περὶ τούτου ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν β' περίπτωσιν, ἀλλὰ φρονούμεν ὅτι ἀποφατικὴ μᾶλλον ἀρμόζει τῇ ζητηματικῇ λύσει, κατὰ τὴν ὁρθὴν ἐρμηνείαν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας (19 nov. 1859), ἣν ἀσπάζεται καὶ ὁ Βάλλης. Ὅτι δὲ τοιαύτη εἶναι ἡ ἀληθὴς τοῦ Νόμου ἐννοία, γίνεται δῆλον οὐ μόνον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ προσηγορία δανείων φανταστικῶν δυνατὸν νὰ ἐνεργῇται καὶ ἄνευ ἡ ἐναντίον τῶν συμφερόντων τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐν τῷ β' δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἡ τοῦ α' ἐδ. ρήτρα «πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πτωχεύσαντος», ἡ παρὰ λέξις τῆς ὁποίας δὲν δύναται βεβαίως νὰ ὑποτεθῇ οὕτε

ὡς ἀσκόπως γενομένη οὐτε ὡς ἀποτελεσμα ἀβλεψίας.

Ὡστε οἱ ἔνορκοι οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐρωτώνται, ἐὰν ἡ πρᾶξις ἐγένετο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, μόνῃ τῆς προσπεποιημένης πιστώσεως ἢ ἐμφάνισις δὲν ἐπάγεται τοῦ Νόμου τὰς συνεπείας, ἀνευ τῆς ἐνόρκου βεβαιώσεως (Renouard 2 σ. 479), καὶ ἂν ἡ τοιαύτη βεβίωσις ἐγένετο παρὰ τρίτων, ὁπότε καὶ θεωροῦνται οὗτοι ὡς συνεργοὶ ἢ ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ δ' ἐδαφίου προνοουμένη περίπτωσις ἀναγκάζει προϋπόθεσιν ἔχει τὴν πενίαν καὶ οὐχὶ τὴν χρεωκοπίαν. Ὡστε τοῖς ἐνόρκοις δέον πάντοτε νὰ τίθεται ζήτημα περὶ τῆς τοιαύτης βεβαιώσεως ὡς καὶ περὶ τοῦ γεγονότος τῆς πτωχεύσεως.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν, ὅφ' ἐνὸς μὲν ὅτι, εἰ καὶ τὸ ἄρθρον 405 τοῦ II. Ν. ταυτίζει τὴν ποινὴν τῶν τρίτων πρὸς τὴν τῶν αὐτουργῶν λόγῳ τῆς κοινοῦς τῆς βλάβης, ἣς ἀμφότεροι γίνονται παρῆταιοι ἔναντι τῆς ομάδος, ὁ δικαστὴς δὲν στερεῖται οὐδὲν ἥττον τοῦ δικαιώματος, ὅπως κανονίσῃ τὴν ἐπιβλητέαν ποινὴν μεταξὺ τῶν μεγίστου καὶ ἐλαχίστου ὅρου, καθ' ὃν τὸ ἄρθρον 108 τοῦ αὐτοῦ Ν. ὁρίζει τρόπον καὶ ὅφ' ἐτέρου ὅτι οἱ τρίτοι τιμωροῦνται καὶ ἂν ὁ κύριος αὐτουργὸς ἀθωωθῇ (Cass., 9 Φεβρ. 1855), διότι, ὡς ἐρρήθη καὶ ἄλλαχοῦ, θεωροῦνται ὡς αὐτοτελεῖς ἐνεργήσαντες.

Τὸ ἄρθρον 600 ἀπουδαιότητας ὄντως εἰσήγαγε καινοτομίαν. καταργήσαν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 555 καὶ 556 τοῦ παλαιοῦ νόμου ὁρίζει δέ, καίτοι ἔχον ὑπ' ὅψιν τοὺς ἡθικοὺς τῆς συγγενείας δεσμούς, ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενα πρόσωπα, ἐὰν ἐνήργησαν ἀνευ συνεννοήσεως πρὸς τὸν πτωχεύσαντα, τιμωροῦνται πάντοτε ἐπὶ κλοπῇ, ὑποχρεούμενοι συγχρόνως (ἄρ. 601), ὅπως ἀποδώσωσι τῇ ομάδι τὰ ἀφαιρεθέντα καὶ ἀνορθώσωσι

τὰς ἐπελθούσας ζημίας, ἐξ ὧν ἐπεται, ὅτι, ἐὰν οἱ τοιοῦτοι συγγενεῖς παραβῶσι τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 599 ἐκ συνεργίας μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ὑποβάλλονται εἰς τὰς τῆς δολίας χρεωκοπίας ποινάς.

Ἡ προβλέπουσα ἐπομένως καὶ τιμωροῦσα τὴν μεταξὺ συγγενῶν ὑφαίρεσιν διάταξις τοῦ II. Ν. οὐσιωδῶς, ὡς παρατηρεῖ τις, τροποποιεῖται διὰ τῆς ἐρμηνευομένης, πλὴν ἡ τοιαύτη τῶν νομίμων τοῦ ἄρθρ. 377 συνεπειῶν ἀλλοίωσις δὲν δύναται βεβαίως, εἴτε ὡς παράτυπος εἴτε ὡς ἄδικος νὰ θεωρηθῇ διότι ἐνταῦθα τῶν πραγμάτων ἡ ὑφαίρεσις διενεργεῖται κυρίως οὐχὶ κατὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλ' ἐναντίον τῆς ομάδος, (Ραλ. 349).

Ἄρθρον 602 Ἡ διάταξις αὕτη ἀφορᾷ εἰς τοὺς συνδίκους. ἔξομοιῶσα δ' αὐτοὺς πρὸς δημοσίους ὑπολλήλους, τιμωρεῖ γενικῶς μὲν ἐπὶ ἰδιοποιήσει κατὰ τοὺς ὁρους τοῦ ἄρθρ. 394, (χωρὶς ὁμῶς νὰ ὁρίξῃ καὶ τῆς καταχρήσεως τὸ εἶδος, οὗ ἡ ἐκτίμησις ἀνετίθη σιωπηρῶς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ) καὶ εἰδικῶς α') διὰ πᾶσαν ψευδῆ παράστασιν, καὶ β') δι' ἐπιζήμιον τῇ ομάδι πώλησιν πραγμάτων τῆς πτωχεύσεως καὶ ἔμμεσον αὐτῶν ἀγορᾶν, ὅπερ προφανῶς ἀντίκειται εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 579 διότι, ἀφοῦ δικαιοῦνται οὗτοι ν' ἀγοράζωσιν ἀμέσως, δὲν ἐννοοῦμεν διὰ τί νὰ μὴ δύνανται νὰ πράττωσι τὸ αὐτὸ καὶ ἐμμέσως.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, εἰδικῇ οὖσα διὰ τοὺς συνδίκους καὶ τοὺς διαχειριστὰς τῆς πτωχεύσεως, δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ ἐτέροις, οἵτινες λ. χ. ὑπὸ τὸν τίτλον καθαριστῶν ἢ ἄλλον τοιοῦτον συνέπραξαν μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος (Cass. 24 Ἰουνίου 1859).

Ἄρθρ. 603—604. Αἱ διατάξεις αὐτῶν,

ἀναπληρῶσαι σπουδαιότατην τοῦ καταργηθέντος νόμου παράλειψιν, ἀπειλοῦσι ἐνεντίον τῶν δολίως ἀσφαλιζόντων ὑπὲρ ἑαυτῶν πιστωτῶν ἰδιαίτερας ὠφελείας, ποινήν φυλακίσεως καὶ ἀκυρώσεως τῶν τοιούτων παρανόμων συμφωνιῶν· ὁμολογουμένως δὲ περιώρισεν ἐν πολλοῖς τὴν ἐν ταῖς πτωχεύσεσι δυνάμεν ἢ ἀναφανῇ σκανδαλώδη κατάχρησιν τῆς προσφορῆς τῆς ψήφου τῶν πιστωτῶν (πρὸς καταρτισμὸν κυρίως τοῦ συμβιβασμοῦ) ἐπὶ ὠφελείᾳ ἰδίᾳ καὶ βλάβῃ τῶν λοιπῶν δανειστῶν.

Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ α' ἐδ. ἐν σχέσει πρὸς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐφαρμόζεται, διάφορα γεννῶνται ζητήματα· περὶ δύο δὲ χρησιμωτάτων ἐν τῇ πρακτικῇ θέον ἰδιαιτέρος νὰ γίνη λόγος.

Καὶ ἐν πρώτῳ, ὡς ἐρρήθη καὶ ἄλλαχού, ὁ νομοθέτης διὰ τῶν σχετικῶν διατάξεων οὐδένα ἕτερον προέθετο σκοπόν, ἢ τὸ νὰ μηδενίσῃ πᾶσαν σύμβασιν τελεσθεῖσαν κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς πτωχεύσεως καὶ τίνουσαν εὐθέως ἢ πλαγίως εἰς καταστροφὴν μεταξὺ τῶν πιστωτῶν, ἰσότητος ἢ τῆς εὐλεχρινείας τῶν ἐργασιῶν· ἐκ τούτων δὲ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς ἀπολύτου γενικότητος, μεθ' ἧς ἐν προκειμένῳ ἐκφράζεται, εἰκότως δύναται νὰ συναγάγῃ ὁ ἐρμηνευτὴς ὡς συμπέρασμα, ὅτι ἡ φύσις τῶν διασκέψεων, ὑπὲρ ὧν συνομολογεῖται ἡ παράνομος σύμβασις, οὐδὲν ἐνδιαιφέρει, ἐξ οὗ συνάγεται, ὅτι αἱ ἀπαγγελλόμεναι ποιναὶ εἰσιν ἐπιβλητέαι, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν τῆς πλειοψηφίας ἢ γνώμῃ ἀποτελεῖ ἀπόφασιν, ἢ καὶ ἀπλὴν γωμοδότησιν· καὶ ὅτι ἀρκεῖ ἡ τοιαύτη συμφωνία νὰ συνδένται πρὸς διασκέψιν τῶν πιστῶν ὧν, ἀφορῶντες εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ἐμάδος (Cass. 4 Φεβρουαρίου 1813 — 30 Μαρτίου 1851. — Dal., Πέρ., ἀριθ. 511).

Ὁ νόμος σιωπᾷ ἐπ' ἴσης περὶ τοῦ

τρόπου, καθ' ὃν παρέχονται αἱ ἰδιαίτεραι ὠφελείαι, ἀλλ' ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ γίνη δεκτὸν, ὅτι ἡ τιμωρία καθίσταται ἐπιβλητέα, ὅπως δὴποτε καὶ ἐὰν συνομολογῇται, εἴτε δηλαδὴ παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος ἢ καὶ τρίτου τινός, εἴτε κατὰ τρέπον μὴ ἐπιβαρύνοντα τῆς πτωχεύσεως τὸ ἐνεργητικόν, ὅπερ οὐδὲν ἄλλοιό τὸν χαρακτῆρα τῆς πράξεως (Cass. 22 Ἰουνίου 1877).

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, δύναται ἐνταῦθα καὶ ἕτερον νὰ γεννηθῇ ζήτημα, ἐὰν δηλαδὴ καὶ ἡ συμφωνία, δι' ἧς ὑπόσχεται τις ἐπὶ λήψει ἰδιαιτέρων ὠφελειῶν τὴν εἰς μέλλουσαν πτώχευσιν προσροπὴν τῆς ψήφου αὐτοῦ, θεωρεῖται ἐξ ἴσου ἀκυρωτέα. Βεβαίως ἐν τῷ θέματι τούτῳ δὲν συντρέχουσιν, ἐπ' ἀκριβὲς πάντες τοῦ νόμου οἱ ὅροι, καὶ ὁμοίως νομίζομεν, ὅτι ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ συμφωνία ἐγένετο ἐπὶ προβλήσει πτωχεύσεως καὶ ὑποκρύπτει περιορισμὸν τῆς μελλομένης ἐλευθερίας τῆς ψήφου, οὐδεὶς συντρέχει λόγος δικαιολογῶν τὴν ἀνηθικὴν λύσιν (Cass. 20 Ἰουνίου 1844)· ἡ δυνάμεθα μάλιστα νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἀκυρότης αὕτη ἐπέρχεται καὶ διὰν ὁ ὀφειλέτης ἀνέλαβε τὴν καταβολὴν τῶν ἀρειολομένων μετὰ τὴν κύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ (Renouart, 2 σ. 492).

Ὅτι ὁ νόμος ἐσκόπει κυρίως ἐν προκειμένῳ, ἢν ἡ τιμωρία τῆς ἀνηθικῆς πωλήσεως τῆς ψήφου, ἢ τοιαύτη δὲ κατάχρησις ὑπάρχει ἀναμφισβητήτως καὶ ἐν τῷ ἐξεταζομένῳ θέματι, διότι ἡ ἀνωτέρω ἀναγραφομένη ὑπόθεσις ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἔλαβε χώραν ἡ σύμβασις, θὰ ἔχῃ πάντοτε ὡς ἀντικείμενον τὴν πώλησιν τῆς ψήφου καὶ τὴν συμφωνίαν ὅπως ὁ πιστωτὴς δεχθῇ ἢ ἀποκρούσῃ μέτρον δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐγγύησις τῶν κοινῶν συμφερόντων, ἐξ ὧν προσβάλλονται σπουδαιότατα τῶν ἀπο-

τελούντων τὴν ομάδα πιστωτῶν τὰ συμφέροντα.

Ὡστε πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἐρμηνευομένου ἐδαφίου ἀπαιτεῖται ἀπλῶς συμφωνία ἀφορώσα εἰς τὰς διασκέψεις τῶν πιστωτῶν καὶ συνημολόγησις ἰδιαιτέρων ὠφελειῶν, χωρὶς νὰ ἐξετάζηται, ἐὰν ἐπὶ πᾶσι ἢ μὴ τὸ ἐντεῦθεν προσδοκώμενον ἀποτελέσμα καὶ τοῦ πτωχεύσαντος ἢ ὠφέλεια, ἥτοι ἡ ἀποτελεσματικὴ τῆς ψήφου προσφορά.

Ἡ β' περίπτωσις τοῦ ἄρθρου 603 ἐφαρμόζεται ἐπὶ ὑποχρέωσις βαρυνούσης τὸ ἐνεργητικὸν καὶ προσβαλλούσης οὕτω τὸ πρὸς ἴσιν διανομὴν αὐτοῦ δικαίωμα τῶν πιστωτῶν ὁρίζει δὲ τὸ τιμωρηθέν γεγονός χωρὶς νὰ προσθέτῃ τι καὶ περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν πρέπει νὰ λάβῃ χώραν, ὅπως θεωρηθῇ ἀποτελοῦν ἀδίκημα, ὥστε καὶ ἐνταῦθα δύναται νὰ γεννηθῇ τὸ τελευταῖον τοῦ ἐδ. ζήτημα.

Ὅτι ὑπὸ ποιν. ἔποψιν ἡ ἐποχὴ καὶ ἡ στείγη εἰσιν ἄνευ ἐνδιαφέροντος, οὐδόλως ἀμφισβητεῖται, ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἔπεται ποσῶς καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ δεῖν νὰ ρηθῇ καὶ περὶ τοῦ ἐξεταζομένου θέματος διότι ἀδύνατον νὰ ὑποστηριχθῇ λογικῶς ὅτι συμφωνία μεταξὺ τρίτου τινὸς καὶ ὀφειλέτου κηρυχθέντος βραδύτερον ἐν καταστάσει πτωχεύσεως δύναται νὰ ἐπισύγῃ ποινὴν φυλακίσεως καὶ ἀκυρώσεως καὶ ὅταν αὕτη συνετελέσθῃ ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ὁ ὀφειλέτης εἶχεν ἀπεριόριστον τῆς περιουσίας αὐτοῦ διαχειρίσιν.

Ὁρρότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι συμφωνία τοιαύτη, προηγηθεῖσα τοῦ γεγονότος τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, δὲν ὑπέκειται τῇ ἐρμηνευομένῃ διατάξει (Cass., 20 Ἰουν. 1842. Πρβ. καὶ Alauz., 2879) καὶ ὅτι ὁ νόμος ὑπ' ὅφει εἶχεν ἐνταῦθα συμφωνίαν συνδεμένην πρὸς πτώχευσιν ἐπάρχουσαν καὶ μειοῦσαν ἐπὶ βλάβῃ τῆς ομάδος τὸ ἐνεργητικόν αὐτῆς, εἰ ὡς ἔπεται ὅτι, ὅσῳ καὶ ἡ

κηρύττουσα τὸν πτώχευσιν ἀπόφασις ἀναβιβάσῃ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ τοιαύτη συμφωνία, ὁ ἐνεργήσας πιστωτῆς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑποβαλλόμενος εἰς τὰς τοῦ νόμου ποινάς, ἀπολύτως καὶ μόνον ἐὰν διετέλει ἐν γνώσει τῆς τοιαύτης παθητικῆς τοῦ ὀφειλέτου καταστάσεως.

Ἡ ἐν χρεωκοπίᾳ διοίκησις τῆς περιουσίας. Τὰ ἐπόμενα ἄρθρα 606 καὶ 607 πραγματεύονται εἰδικῶς περὶ διοικήσεως τῆς περιουσίας ἐν περιπτώσει χρεωκοπίας, ὁρίζουσι δὲ ὅτι εἰς ὅλας τὰς ἐπὶ δολία ἢ ἀπλή χρεωκοπίᾳ καταδιώξεις αἱ πολιτικαὶ ἀγωγαὶ χωρίζονται ἀπὸ τῆς ποινικῆς δίκης καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ πρὸς τὴν περιουσίαν ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως ὁριζόμεναι διατάξεις ἐκτελοῦνται.

Ἐκ τούτων αἱ ἐξῆς ἐκ τούτων προκύπτουσι νόμιμοι συνέπειαι· α') ὅτι τὰ ποιν. δικαστήρια, καίτοι γενομένης καταδιώξεως ἢ ἐπελθούσης καὶ καταδίκης, δὲν δύναται ν' ἀναμιχθῶσιν εἰς τῆς πτωχεύσεως τὰς ἐργασίας· β') ὅτι τῆς πτωχεύσεως ἡ διαδικασία καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς ποιν. δικονομίας διαταλοῦσιν ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι καὶ γ') ὅτι αἱ πρὸς τὴν περιουσίαν συνδεόμεναι διατάξεις τοῦ περὶ πτωχεύσεως νόμου ἐξακολουθοῦσιν ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δικαστηρίων.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 607 οἱ σύνδοκοι πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ἀνακρίσεως ὑποχρεοῦνται νὰ παραδίδωσι τῷ εἰσαγγελεῖ τὰ ἀναγκαζομένα δικόγραφα καὶ ἑγγράφα, ὑποχρεούμενοι ἅμα νὰ παρέχωσιν αὐτοῖς πᾶσαν ζητούμενην πρὸς τοῦτο πληροφориαν.

Δ. Ποταμίητος

Χρηματικῆς ἀξίας τῆς ἀπαιτήσεως προσδιορισμός.
Προκειμένης ἀπαιτήσεως χρηματικῆς, δὲν χωρεῖ ἐκτέλεσις πρὸ τοῦ προσδιορι-

σμοῦ τῆς χρηματικῆς ἀξίας αὐτῆς. Τὴν δι-
αδικασίαν δὲ διαγράφει τὸ περὶ τοῦτου
τμήμα τῆς Πολ. Δικ. α') ἐν τῷ θέματι
τῆς διατασσομένης ὑπὸ δικαστικῆς ἀποφά-
σεως ἀσφαλείας, ὅτε οἱ διάδικοι ἐμφανί-
ζονται εἰς τὸν γραμματεῖα τοῦ δικαστη-
ρίου, ὃ μὲν ἵνα δώσῃ τὴν ἀσφάλειαν, ὃ
δὲ ἵνα ὑποβάλῃ τὰς παρατηρήσεις αἱ τυ-
χόν ἔχει· ἐν διαφωνίᾳ δὲ δικάζει συνο-
πτικῶς τὸ δικαστήριον, ὡς θέλομεν ἴδει,
β') ἐν τῷ θέματι τῆς ἐπιδικάσεως καρ-
πῶν, ὅτε διατασσομένης τῆς ἀποδόσεως
μὲν αὐτοῦσι τῶν καρπῶν τοῦ τελευ-
ταίου ἔτους, τῆς ἀξίας δὲ τῶν καρπῶν
τῶν προηγουμένων τοῦ τελευταίου ἔτους,
ὑποχρεοῦται ἅμα ὁ ἐναγόμενος εἰς λογο-
δοσίαν πρὸς εὐρεαίν τῆς ποσότητος τῶν
καρπῶν, γ') ἐν τῷ θέματι τῆς διατασ-
σομένης ἀποζημιώσεως, ὅτε, μὴ ὀριζο-
μένου ἅμα τοῦ ποσοῦ τῆς ζημίας, γίνε-
ται διαμοιβή τις ἐγγράφων πρὸς τόν σο-
φὸν τοῦτον. Ἐπίσης δὲν ἐκτελεῖται συμ-
βόλαιον, δι' οὗ συνωμολογήθη πίστωση,
διότι ἡ πίστωση, ἀποτελούσα ἀπλὴν ὑ-
πόσχασιν ὅτι θέλει τις δανείσει τὸν ἑτε-
ρον ἄχρι ρητῆς ποσότητος, δὲν εἶναι ἀ-
παίτησις συναφθέντος δανείου, ἀλλὰ δα-
νείου συναφθισμένου, ὅθεν δὲν εἶναι ἀ-
παίτησις ὠρισμένη κατὰ τὸ ποσόν (Α.
Π, 280 τοῦ 56).

Εἰρήσθω εἰδικώτερον ὅτι, ὁσάκις δὲν
ὀρίζεται μὲν τὸ ποσόν τῆς ἀποζημιώσεως
ἐν τῇ διαταττούσῃ ἀποζημιώσειν ἀπο-
φάσει, ὃ μὲν ἐνάγων ὀφείλει ἐν προθε-
σμίᾳ ὀκταημέρην νὰ δηλώσῃ τὰς ζημίας,
ὧν ζητεῖ τὴν ἀνὸρθωσιν, ὃ δ' ἐναγόμε-
νος ἐν ἰσοχρόνῳ προθεσμίᾳ νὰ ὑποβάλῃ
τὰς κατὰ τῆς δηλώσεως ταύτης παρατη-
ρήσεις καὶ ἐνστάσεις αὐτοῦ, εἰσάγονται
δὲ ἡ τε δήλωσις τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἡ ἀν-
τιδῆλωσις τοῦ ἐναγόμενου διὰ κλήσεως
ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ δικάζει
αὐτὰς συνοπτικῶς. Ὅσάκις δὲ δὲν ὀρίζε-
ται τὸ ποσόν τῶν ἀποδοτέων καρπῶν ἢ

τὸ εἶδος τῆς ἀποδόσεως, ὡς πρὸς μὲν τὸ
εἶδος τῆς ἀποδόσεως ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι
οἱ μετὰ τὴν ἀγωγὴν ἢ ἐν ἑτοί: πρὸ αὐ-
τῆς (Dallos propriété 372) παραχθέντες
καρποὶ δέον νὰ ποδοθῶσιν αὐτοῦσι, ἐὰν
σώζωνται, ἄλλως δὲ ἀποδοτέα ἡ ἀξία
αὐτῶν, τῶν δὲ καρπῶν τῶν προηγουμέ-
νων ἐτῶν ἀποδοτέα ἀείποτε ἡ ἀξία. Ὁ-
θεν ἀναγκαῖον αὕτη νὰ ὀρισθῇ πρὸς
τοῦτο δὲ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν τὰ περὶ
ἀγοραίων τιμῶν δημαρχικά κατὰστιχα,
ἀλλὰ δύναται νὰ διαταχθῇ καὶ ἡ διὰ
μαρτύρων ἢ ἐγγράφων ἀπόδειξις (Chau-
veau sur Carré quest. 545). Τὸ δὲ πο-
σόν τῶν καρπῶν ἐξευρίσκειται διὰ λογο-
δοσίας ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν ἐναγόμενον.
— Πρὸς ἐκκαθάρισιν τῶν δικαστικῶν δα-
πανημάτων χωρεῖ ὡσαύτως ἡ περὶ τοῦ
ὀρισμοῦ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως
διαίτησις (Πολ. Δικ. 850 καὶ 851).
Σημειωτέον δὲ ὅτι, ὅτάν τις ὁ ἡττηθεὶς
διάδικος ἀνέβη καὶ παρέτεινε τὸν δικα-
στικὸν ἀγῶνα ἐκ πνεύματος κακοδοουλίας,
ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη, ὅτι δικαιοῦται ὁ ἐκ
τῆς παρατάσεως ταύτης ὑποστὰς ζημίας
νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνὸρθωσιν τῶν ἐπιγενο-
μένων αὐτῷ ζημιῶν, ἄλλ' οὐχὶ καὶ ὁ-
σάκις ὁ ἡττηθεὶς διάδικος ἐνήργει καλῇ
πίπτει, διότι qui suo jure ultior no-
minem laedit.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χρηματιστήριο

ὀνομάζεται
ἐν τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ ἡ ἀδεία τῆς Κυ-
βερνήσεως συνάθροισις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν
ἐμπόρων, πλοιάρχων, κολλυβιστῶν καὶ
μεσιτῶν καὶ τὸ κατὰστημα εἰς ὃ οὗτοι
συναθροίζονται. Ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ
διεξάγονται διαπραγματεύσεις καὶ συν-
αλλαγαί, προσδιορίζουσαι τὴν τιμὴν τῆς
συναλλαγῆς, τῶν πραγματειῶν, τῶν ἀ-
σφαλειῶν, τῶν ναυλῶν, τῶν ἀγωγίων,
τῶν δημοσίων καὶ ἄλλων γραμματίων,
ἅτινα ἤθελον εἶναι δεκτικὰ ἰκτιμησεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χρησιδάνειον (commodatum)

είναι σύμβασις, δι' ἧς ὁ εἰς τῶν συμβαλλόντων παραχωρεῖ τῷ ἑτέρῳ ἄνευ ἀνταλλάγματος πρᾶγμα, κινητὸν ἢ ἀκίνητον, ἵνα μεταχειρισθῇ αὐτὸ καὶ ἀποδώσῃ μετὰ τὴν χρῆσιν (§ 2 Εἰσηγ. (3. 14). Ν. 1 § 1 Πανδ. (13. 6). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1854), Γαλλ. Κωδ. 1875). Τὸ χρησιδάνειον διαφέρει τοῦ μὲν δανείου, διότι ἐν τῷ δανείῳ ὁ λήπτης ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ τὸ ληφθὲν οὐχὶ αὐτοῦσιον, ἀλλὰ κατὰ ποιὸν καὶ ποσόν, τῆς δὲ μισθώσεως, διότι ἐν τῇ μισθώσει ἡ χρῆσις παρέχεται ἐπὶ χρηματικῷ ἀνταλλάγματι, τῆς δὲ κατὰ παράκλησιν δόσεως, διότι κατ' αὐτὴν ὁ διδούς δύναται νὰ ἀναζητήσῃ τὸ κατὰ παράκλησιν δοθὲν ὅποτεδῆποτε θέλει καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν χρῆσιν.

Διὰ τοῦ χρησιδανείου δὲν μετατίθεται εἰς τὸν λήπτην οὐτὲ ἡ κυριότης, οὐτὲ ἡ νομὴ τοῦ πράγματος (Ν. 8 καὶ 9 Πανδ. (13. 26), ἀλλὰ μόνη ἡ κατοχή, ἐπαρκοῦσα αὐτῷ εἰς τὴν συνομολογηθεῖσαν αὐτοῦ χρῆσιν. Ἄρα ὁ χρήτης μένει κύριος τοῦ ἐπὶ χρήσει δανεισθέντος πράγματος (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθρ. 1855). Μεταβαίνει δ' ἡ ἐκ τοῦ χρησιδανείου ὀφείλας εἰς τοὺς κληρονόμους τῶν συμβαλλόντων, πλὴν ἐὰν τὸ χρησιδάνειον συνήθῃ χάριν μόνον τοῦ προσώπου τοῦ χρησασμένου, ὅτε ἐκλείπει διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1856).

Ὁ χρησάμενος δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς ἄλλην χρῆσιν παρὰ τὴν ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ ἢ διὰ τῆς συμβάσεως ὁρισμένην, οὐδὲ νὰ παραχωρήσῃ τὴν χρῆσιν εἰς ἕτερον (Ν. 17 § 3 Πανδ. (13. 6) Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1857). ὀφείλει δὲ νὰ ἀποδώσῃ αὐτὸ μετὰ τῶν παρακολουθημάτων αὐτοῦ μετὰ τὴν χρῆσιν (Ν. 3 § 1 Πανδ. (13. 6) § 2 Εἰσηγ. (3. 14) Ἐν τῷ διαστήματι τῆς χρήσεως ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ περὶ τὴν φύλαξιν καὶ διατήρησιν αὐτοῦ ὡς ἐπιμελής

οἰκοπάτωρ, ἐκτὸς ἂν ἡ χρῆσις ἀφορᾷ εἰς μόνον τὸ συμφέρον τοῦ χρήτου, ὅτε ὁ χρησάμενος ἐνέχεται μόνον ἑκαταμεγάλους βλάβης (Ν. 5 § 10 καὶ ἐπ. Πανδ. (13. 6). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1857). Ὁ χρησάμενος ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν χρῆσιν· ἐὰν δὲ κατακρατήσῃ αὐτὸ ἐπὶ μακρότερον χρόνον, ἐνέχεται διὰ τὴν ἀντεῦθεν ζημίαν ἢ ἀπώλειαν, ἔστω καὶ ἐκ τύχης προελθούσαν. (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1858). Ἄλλως ὁκινδυνος τοῦ πράγματος βεβρύνει τὸν χρήτην, πλὴν ἐὰν τὸ πρᾶγμα δοθῇ διατιμηθέν, ὅτε ὑποτίθεται ὅτι ὁ χρησάμενος ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποδώσῃ αὐτοῦσιον τὸ κεχρημένον ἢ τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ (Ν. 5 § 3 καὶ 4 Πανδ. (13. 6). Κατὰ ταῦτα δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ συμφωνηθέντος χρόνου ἢ πρὸ τῆς χρήσεως, δι' ἣν ἐδόθη τὸ πρᾶγμα, δὲν δύναται νὰ αἰτηθῇ ἡ ἐπιστροφή αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν ὁ χρησάμενος μεταχειρίζεται αὐτὸ ἐναντίον τῶν ὄρων τῆς συμβάσεως. Ἄλλ' εἰς τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1867) προστετέθη καὶ διάταξις κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σαξονικοῦ Κώδικος ὅτι ὁ δικαστὴς δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ διατάξῃ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος πρὸ τοῦ συμφωνημένου χρόνου ἢ πρὸ τῆς χρήσεως, ἐὰν ὁ χρήτης ἔχῃ χρειάν αὐτοῦ ἀπρόοπτον καὶ ἀναπόφευκτον. Τὰς πρὸς συντήρησιν ἢ χρῆσιν τοῦ πράγματος συνήθειαι δαπάνας φέρει ὁ χρησάμενος· ἀλλ' ἐὰν πρὸς συντήρησιν τοῦ πράγματος ἐνεργηθῶσιν ἑκτακτοὶ καὶ μεγάλαι δαπάναι, ἐνέχεται ὁ χρήτης (Ν. 18 § 2 Πανδ. (13. 6). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1863 καὶ 1864).

Β. Ν. Φλογοπότης

Χρῆσις. Ἰδε Δουλεῖται προσωπικᾷ.

Χρησικτησία ἢ χρησιδεσποτεία καλεῖται ἡ διὰ τῆς ἐπὶ ὁρισμένου ὑπὸ τοῦ νόμου χρόνον νομῆς τοῦ

πράγματος νομίμως κτηθείσης κτήσεως τῆς κυριότητος. Ἐπειδὴ δὲ τὴν νομὴν καὶ ταῖς τῇ διὰ νομίμου τίτλου καὶ καλῆς πίστεως ἐνταυτῷ (ὅπερ τὸ συνηθέστερον) ἢ διὰ μόνον καλῆς πίστεως, διαίρεται ἡ χρησικτησία εἰς ταπεινὴν (τὴν διὰ νομῆς κτηθείσης διὰ νομίμου τίτλου καὶ καλῆς πίστεως ἐνταυτῷ ἀποκτωμένην) καὶ ἔκτακτον (τὴν ἀποκτωμένην διὰ νομῆς κτηθείσης μόνον διὰ καλῆς πίστεως).

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον πρὸς κτήσιν μὲν τοῦ πράγματος διὰ τακτικῆς χρησικτησίας ἀπαιτεῖται ἡ ἀδιάκοπος ἐπ' αὐτοῦ διατήρησις τῆς νομῆς, προκειμένου μὲν περὶ κινήτων πραγμάτων ἐπὶ τριετίαν, προκειμένου δὲ περὶ ἀκινήτων ἐπὶ δεκαετίαν μετὰ παρόντων (τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ὁληνότητι ἐπαρχία κατοικοῦντων μονίμως) καὶ ἐπὶ εἰκοσαετίαν μετὰ ἀπόντων (τῶν ἐν ἐτέρᾳ ἐπαρχία κατοικοῦντων μονίμως). Ὅθεν ὁ ἐπικαλούμενος τὴν χρησικτησίαν ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐνεμήθη, τὸ πρᾶγμα καθ' ἅπαντα τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον. Πρὸς τοῦτο δὲ χρησιμεύουσι καὶ τεκμήρια. Οἱ νεώτεροι μάλιστα ἀστικοὶ νόμοι (Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 2234. Ἰταλ. Κωδ. 691 καὶ 692, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 584) καὶ ρητῶς καθέλωσαν, ὅτι ὁ νῦν νομεύς, ὃ ἀποδεικνύων καὶ ἐν προγενεστέρω χρόνῳ νομὴν, υποτίθεται νεμηθεὶς καθ' ὅλον τὸ μετὰ διὰστημα μέγιστον ἐναντίας ἀποδείξεως. Ὑπολογίζεται δ' ἡ ἑναρξίς μὲν τοῦ πρὸς χρησικτησίαν χρόνου ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κτήσεως τῆς νομῆς (N. 47 Πανδ. (41.3), ἡ λήξις δὲ ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῆς τελευταίας ἡμέρας (N. 15 πρ. Πανδ. (44.3). ἄλλ' ἐνεκα τοῦ N. 7 Πανδ. (41.3), ὅστις φαίνεται ἐναντίας πως, διαφωνεῖ ὁ Windscheid ὡς πρὸς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς λήξεως). Σημειωτέον ὅτι ὁ πρὸς διάσχεψιν τῶν κληρονόμων χρόνος (N. 22 § 1 Κωδ. (6.30) Πολ. Δικ. 560), αἱ ἐξ ἐβδομάδας ἀπὸ

τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιδόσεως τῆς αἰτήσεως θεραπείας (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 2), ἡ ἀνηλικότητι τοῦ ὑπὸ πατρικὴν ἢ ἐπιτροπικὴν ἐξουσίαν διατελοῦντος (N. 3 Κωδ. 735), ἡ ἐκρῆξις πολέμου ἢ ἐνσκηψίς ἐπιδημικῆς νόσου ἐμποδίζουσι τὴν ἑναρξιν ἢ τὴν πρόδον τοῦ πρὸς χρησικτησίαν νενομοθετημένου χρόνου. Ὅθεν ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἡ χρησικτησία δὲν ἀρχεται ἢ, ἂν τυχὼν ἤρξατο, ἵσταται· ἀρχεται δὲ κινουμένη ἀπὸ τῆς ἐκλείψεως τῶν προσκομμάτων, Διακόπτουσι δὲ τὸν πρὸς χρησικτησίαν χρόνον ἡ ἔγερσις ἀγωγῆς καὶ ἡ ἀπώλεια τῆς νομῆς (N. 5 καὶ N. 15 πρ. § 2 Πανδ. (44.3), N. 5 Πανδ. (44.6). Ὅθεν ὁ βιαίως ἀποβληθεὶς τῆς νομῆς καὶ ἀνακτητάμενος αὐτὴν διὰ τοῦ παραγγέλματος unde vi δὲν δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὸν χρόνον, καθ' ὃν διήρκεσεν ἡ ἀποβολή (A. Π. 353 τοῦ 64, 281 τοῦ 66). Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους ἡ μὴ διακοπὴς ὑπὲρ τὸ ἔτος νομῆς δὲν θεωρεῖται διακοπὴς (Γαλλ. Κωδ. 2243, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 635). Ἐξακολουθεῖ δὲ τρέχουσα ἡ χρησικτησία καὶ ὑπὲρ τοῦ διαστήματος τοῦ νομέως, γενικοῦ ἢ εἰδικοῦ, ὡς καὶ ἡ παρὰ γραφὴ, ἥτοι ὁ χρόνος τῆς χρησικτησίας τοῦ προκατόχου προστίθεται εἰς τὸν τοῦ διαστήματος. Ὅθεν ἡ ἀπὸ τοῦ κληρονόμου ἀρξαμένη νομὴ δύναται νὰ περατωθῇ καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ πρὶν ἢ εἰς λάθῃ τὴν νομὴν αὐτοῦ ὁ κληρονόμος (N. 31 § 5 καὶ N. 40 καὶ 44 § 3 Πανδ. (41.3), πλὴν εἰάν ἡ νομὴ τοῦ πράγματος περιῆλθεν ἐν τῷ μετὰ τρίτον πρόσωπον (N. 20 Πανδ. (41.3), N. 6 § 2 Πανδ. (41.4). Εἶναι δ' ἀδιάφορος ἡ καλὴ ἢ κακὴ πίστις τοῦ κληρονόμου, οὐδαμῶς ὡρελῶσα ἢ βλάπτουσα αὐτὸν (N. 43 πρ. Πανδ. 41.3). Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι, ἐν ὃ κληρονομηθεῖτο κακῆς πίστεως νομεύς, δὲν ὠφελεῖται ὁ κληρονόμος (Ἀρμεν. Ἑξ. Β' α' § 34).

Ἐπίσης ὁ εἰδικὸς διάδοχος συνεχίζει ἐν τῷ ἰδίῳ προσώπῳ τὴν τῆς χρησικτησίας σχέσιν (§ 13 Εἰσηγ. 2. 6, Ν. 2 § 20 Πανδ. 41. 4). Ἄλλ' ἀπαιτεῖται ὅτε διάδοχος καὶ ὁ προκατόχος νὰ ἔχωσι νόμιμον τίτλον καὶ καλὴν πίστιν (Ν. 15 § 1 καὶ ἐπ. καὶ Ν. 16 Πανδ. (44.3)). Ἐκαιροῦνται τῆς τακτικῆς χρησικτησίας τὰ πράγματα τῶν ἀνγλικῶν (Ν. 5 Κωδ. (2.41) Windscheid § 182 σημ. 11), τὰ πράγματα τοῦ δημοσίου (Ν. 18 καὶ 24 § 1 Πανδ. (41.3) § 9 Εἰσηγ. (2. 6), τὰ ἀκίνητα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν εὐαγγ. οἰκῶν (Ν. 23 Κωδ. (1. 2) Ἀρμεν. Β' α' § 93), τὰ κλοπιμαῖα (Ἀρμεν. Β' α' § 87), τὰ διὰ βίας ἀφαιρεθέντα (§ 2 Εἰσηγ. 2. 6), τὰ παρὰ τὸν νόμον δωρεθέντα εἰς δημόσιον λειτουργόν (Ν. 3 Πανδ. (48.11) ἀλλὰ κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον (άρθρ. 460) ταῦτα δὲν ἐπιστρέφονται εἰς τὸν δόντα, ἀλλὰ κατατίθενται εἰς τὸ πτωχοκομεῖον), τὰ πράγματα ὧν τὴν ἀπαλλοτριῶσιν ἀπαγορεύει ὁ νόμος, (ὅποια τὰ προικῶα ἀκίνητα, τὰ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ἀόριστον προθεσμίαν κληροδοτηθέντα πράγματα, τὰ τοῦ ἀπροσπορίστου χρηματίου πράγματα) καὶ αἱ περὶ συνόρων ἀμφισβητήσεις (Ἀρμεν. Α' γ' § 43).

Ἐσημειώσαμεθα ἀνωτέρω ὅτι πρὸς τακτικὴν χρησικτησίαν ἀπαιτεῖται 1) νόμιμος τίτλος, δηλονότι γεγονὸς νομικὸν παραγωγὸν ἰδιοκτησίαν, (ὅποια φέ. εἰπεῖν ἢ ἀγοραπωλησία, ἢ ἀνταλλαγή, ὁ συμβιβασμός, ἢ δωρεά, ἢ προίξ, ἢ κληρονομία, ἢ κληροδοσία, ἢ κατάληψις), μέρον πάντα τὰ πρὸς σύστασιν ἰσχυροῦ τίτλου ἀπαιτούμενα, ἰσοδυναμεῖ δὲ ἰσχυρῶ τίτλῳ καὶ ὁ θεωρούμενος ὑπὸ τοῦ νομομένου τοιοῦτος ἐκ πλάνης περὶ τὸ εἶδος ἢ τὴν ἔκτασιν τοῦ τίτλου (Ν. 31 § 6 Πανδ. (41.3), Ν. 2 § 6 Πανδ. (41.4), καὶ 2) καλὴ πίστις, ἥτοι νομὴ κτηθεῖσα ἀνεπιλήπτως κατὰ τὴν συνείδησιν τοῦ

νομῶος, δηλαδὴ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ νομῶος περὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς κτήσεως αὐτοῦ. Ἀπαιτεῖται δὲ νὰ ὑπάρχῃ ἡ καλὴ πίστις κατὰ τὴν κτήσιν τῆς νομῆς (Ν. 15 § 3 Πανδ. (41.3)).

Πρὸς κτητὴν δὲ τοῦ πράγματος δι' ἐλάττωτος χρησικτησίας ἀπαιτεῖται ἡ ἀδίκος διατήρησις τῆς νομῆς τοῦ πράγματος ἐπὶ τριακονταετίαν (ἢ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ὅταν τις πρόκειται περὶ πράγματος ἀνήκοντος εἰς ἐκκλησίαν ἢ εὐγγ. οἶκον), δηλονότι ὁ καλῆς πίστεως νομῆς ὁ κατὰ τὴν εἰρημένην χρονικὴν διάρκειαν νεμηθεὶς πρᾶγματι καὶ δυνάμενος, ἐὰν ἐνδεχθῇ διὰ τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, νὰ ποικρούσῃ αὐτὴν ὡς παραγεγραμμένην, γίνεται κύριος τοῦ πράγματος, δικαιοῦμενος κατ' ἀκούθιαν, καὶ ἂν ἡμοιῇ τίτλου, νὰ διεκδικήτῃ αὐτὸ κατὰ παντὸς κατόχου. Σημειώτεον ὅμως ὅτι καὶ ὁ κακῆς πίστεως νομῆς δικαιοῦται μετὰ νομῆν τριακονταετὴ (ἢ κατ' ἐξαιρέσιν τεσσαρακονταετὴ ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη) νὰ διεκδικήτῃ τὸ πρᾶγμα, εἰν ἀπολὸς βίᾳ τὴν αὐτοῦ νομῆν (Ἀρμεν. 192. Α' γ' § 10). Σημειώτεον ὅτι οἱ νεώτεροι ἀστ. νομοὶ τροποποιήσαντες τὸ Ρ'ωμ. Δίκαιον καθιέρωσαν μὲν ὅτι ὁ ἐπὶ τριακοντα συνεχῇ ἔτη νομόμενος ἀκίνητον κτάται ἀείποτε τὴν κυριότητα αὐτοῦ (Ἰταλ. Κωδ. 213). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 634), μετὰ δεκαετίαν δὲ μόνον ἀπ. τῆς χρονολογίας τῆς μεταγραφῆς ἐὰν ἐμνηται καλὴ πίστις κτησάμενος αὐτὸ δυνάμει τίτλου κατὰ τοὺς νομίμους τύπους συντεταγμένου καὶ προτηκόντος μεταγεγραμμένου (Ἰταλ. Κωδ. 213, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 631. Ὁ Γ' ἀλλ. κωδὶξ ἀπαιτεῖ εἰς τεταετίαν μεταξὺ ἀπόντων), καὶ ἐπὶ μὲν τῆς δεκαετοῦς χρησικτησίας ὁ καθολικὸς καὶ ὁ εἰδικὸς αἵμαθ' ἀνὰ τοῦ διάδοχος συμπληροῦ τὴν χρησικτησίαν δυνάμει μόνον τοῦ τίτλου καὶ τῆς καλῆς πίστεως τοῦ προτετήτορος,

ὁ δὲ διὰ πράξεως μεταξύ ζώντων εἰδικὸς διάδοχος μόνον ὁπότεν ἔχη ἔγκυρον καὶ μεταγεγραμμένον τίτλον καὶ καλὴν πίστιν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς διαδοχῆς (Ιταλ. Κωδ. 2137. Σχ. Ἰσλ. Κωδ. 636), ἐπὶ δὲ τῆς τριακονταετοῦς χρησικτησίας πᾶς διάδοχος ἐπικρατεῖ τὴν νομὴν τοῦ προκατόχου πρὸς συμπλήρωσιν τῆς χρησικτησίας (Ιταλ. 2138. Σχ. Ἐλ. Κωδ. 637), ἐπὶ δὲ πῶν κινητῶν ἡ καλὴ πίστις νομῇ κινητῶν εἶναι παραγωγικὴ καὶ ταύτην κυριότητος ὡς τεκνοειρημένης τῆς νομίμου κτήσεως αὐτῆς (Γαλλ. Κωδ. 2279, 2280 καὶ Troplong-Prescr. 1052 καὶ ἐπ., *Margadé sur l'article 2279*, Ἰταλ. Κωδ. 707, Ἐλλ. Σχ. 621 καὶ 622), καὶ μόνον δ' ἀπολέσας ἡ στερηθεὶς αὐτῶν διὰ κλοπῆς ἢ ἀπάτης δύναται νὰ ἐκδικήσῃ αὐτὰ κατὰ πάντας νόμους ἢ κατόχου ἐντός δύο θ' ἐτῶν μόνον κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως νομείας). Ἐὰν δ' ὁ νομεὺς τοῦ ἀπολεσθέντος ἢ δι' ἀπάτης ἢ κλοπῆς ἀφαιρεθέντος ἠγόρασεν αὐτὸ ἐν ἀγορᾷ ἢ ἐν πλειστηριασμῶ ἢ παρ' ἐμπόρου δημοσίως πωλοῦντος τοιαῦτα πράγματα, ὁ κύριος δὲν δύναται νὰ παυτήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος ἢ καταβάλλων τῷ νομῇ τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταβληθὲν τίμημα. — Προσθετέον ὅτι τὸ Ἑλλήν. Σχέδιον (ἄρθρ. 638 καὶ 639) κατὰ μίμησιν τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 2119—2120) καθώρισε σαφέστερον παντὸς ἄλλου Κώδικος, ὅτι ἡ μὲν δεκαετής χρησικτησία τῶν προικίων ἀκινήτων ἀργεὶ διαρκούντος τοῦ γάμου (καθ' ὅσον δι' αὐτῆς πρόκειται νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τῆς συζύγου ἢ κυριότης αὐτῶν), ὡς ἐπίσης τῶν ἀκινήτων τῶν ἀνηλίκων καὶ τῶν ἀπηγορευμένων, πᾶσα δὲ χρησικτησία τῶν συζύγων μεταξύ αὐτῶν, τῶν ὑπεξουσίων ὑπὲρ τοῦ πατρὸς, τῶν ἐπιτροπευομένων καὶ κηδεμονευομένων ὑπὲρ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος αὐτῶν, τῶν ἀκινήτων περιουσίας ὑποκειμένης εἰς τὴν

διοίκησιν ἄλλων ὑπὲρ τῶν διοικούντων αὐτὴν. Μετρεῖται δ' ἡ χρησικτησία κατὰ ῥητὴν διάταξιν τῶν νεωτέρων ἀστικῶν νόμων καθ' ἡμέρας καὶ συμπληροῦται μόνον μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς τελευταίας αὐτῆς ἡμέρας

Θ. Ν. Φιλογένης

Χρόνος (tempus). Ὁ χρόνος πολυλχῶς ἐπενεργεῖ εἰς τὰς σχέσεις τοῦ δικαίου, διότι ἄλλοτε μὲν ἀπὸ τοῦ ὁρισθέντος διὰ τῆς δικαιοπραξίας χρόνου ἐξήρηται ἡ ἀρχὴ ἢ τὸ τέλος τοῦ δικαιώματος (ὡς φέρ' εἶπεν τῶν ὑπὸ ἀναδλητικὴν ἢ καταληγτικὴν προθεσμίαν δικαιωμάτων ἢ τῶν προσκαίρων δικαιωμάτων), ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τοῦ ὁρισθέντος δι' ἀποφάσεως χρόνου ἡ ἀσκῆσις δικονομικοῦ δικαιώματος (ὡς φέρ' εἶπεν τῶν πρὸς διεξαγωγὴν ἀποδείξεων ἢ χρῆσιν ἐνδίκων μέσων), ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τοῦ ὁριζομένου ἐν τῷ νόμῳ χρόνου ἡ ἐπιχείρησις ἢ παράλειψις δικαστικῆς ἢ δικονομικῆς πράξεως, ἀσκούσης ἐπιρροὴν εἰς τὸ δίκαιον κλπ. Λογίζεται δὲ ὡς κινητὸν μέτρον χρόνου τὸ μὲν ἔτος συγκείμενον ἐκ 365 ἡμερῶν (Ν. 51 § 2 Πανδ. (9. 2), Ν. 134 Πανδ. (50. 16), ὁ δὲ μὴν ἐκ τριάκοντα ἡμερῶν (Πολ. Δικ. 194. Ν. 28 καὶ Ν. 31 § 22 Πανδ. (21. 1), Ν. 22 § 1 καὶ 2 Κώδ. (6. 30)). Ἀρχεται δὲ ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμέρας, ἐν ἣ συνέβη τὸ ὡς ἀφετηρία θεωρούμενον γεγονός, δηλονότι εἰς τὴν προθεσμίαν ὑπολογίζεται καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη (Οἶκον. Στοιχεῖα Ἀστ. Δικαίου § 65 σημ. 3. Ἀλλὰ διαφωνεῖ δ Savigny, καθ' ὃν ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐπιούσης). Ἀλλ' ἐπὶ δικονομικῶν προθεσμιῶν ἡ πρώτη ἡμέρα συνήθως δὲν ὑπολογίζεται. Λήγει δὲ διὰ τῆς παρελεύσεως μὲν ὁλοκλήρου τῆς τελευταίας ἡμέρας, ὅσας πρόκειται περὶ ἀπωλείας δικαιωμάτων (Ν. 6 Πανδ. (44. 7), διὰ μόνης δὲ τῆς ἐνάργεως αὐτῆς ἐπὶ κτήσεως δικαιωμάτων ἢ ἱκανοτήτων (Ν. 5 Πανδ. (28. 1),

N. 1 Πανδ. (40. 4), N. 132 πρ. καὶ N. 134 Πανδ. (50. 16). Αἱ δὲ ἀποτελοῦσαι τὸν χρόνον ἡμέραι κατὰ κανόνα μὲν ἀριθμοῦνται συναπτῶς ἅπασαι, κατ' ἐξαιρέσειν δὲ καὶ μόνον ἀφαιροῦνται αἱ κατὰ νόμον μὴ χρήσιμοι πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως, δι' ἣν ὥρισται ὁ χρόνος (Windscheid § 104).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χωρομετρία ἀθέμιτος καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ (ἄρθρ. 519) ἡ ἀνεν ἀδείας τῆς ἐφορευοῦσης ἀρχῆς ἰχνογράφησις ἢ σχεδιογράφησις ὁρμῶν, λιμένων, νεωρίων, φρουρίων, στρατοπέδων, στρατιωτικῶν ἐργοστασίων καὶ ἄλλων στρατιωτικῶν δημοσίων καταστημάτων. Οὐ μόνον δὲ τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως ὁ διαπράξας τὸ πταίσμα τῆς ἀθεμίτου χωρομετρίας, ἀλλὰ καὶ δημεῖονται αἱ ἰχνογραφίαι καὶ τὰ σχέδια. Ἡ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ περιέλευσις τῶν

σχεδίων πολεμικῶν κινημάτων, φρουρίων ἢ ἄλλων ὀχυρωμάτων, λιμένων, ὁρμῶν κτλ. εἶναι τοσοῦτον ἐπιζημίος, τοσοῦτον πολίτικῃς καταστρεπτικῇ, ὥστε ἡ μὲν ἀκόπιμος καὶ ἐξεπίτηδες παράδοσις αὐτῶν εἰς ἐτέραν δύναμιν τιμωρεῖται εἰκότως διὰ τῶν ἀνωτάτων ποινῶν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 123 ἀριθ. 11 καὶ ἄρθρ. 133 ἀριθ. 3), ἐθεωρήθη ὁμως πρόπον νὰ ἐπιβληθῇ ποινὴ πταίσματος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐν ἀθρόῳ τεττῇ ἄκρᾳ καὶ ἄνευ σκοποῦ προδοσίας ἰχνογράφησιν ἢ σχεδιογράφησιν τοιοῦτου εἶδους πολεμικῶν κινημάτων ἢ ὀχυρωμάτων, πλὴν ἂν ὑπάρχῃ συναίνεσις ἢ διαταγὴ τῆς ἐφορευοῦσης ἀρχῆς, ἐκ τοῦ φόβου μὴ ἐκ περιστάσεων τυχαίων ἢ τῆς κακοθείας ἄλλων περιπέσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ τὰ ἰχνογραφηθέντα καὶ σχεδιογραφηθέντα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψ

Ψευδὴς καταμήνυσις καλεῖται ἡ ἐπὶ ἀξιοποίνῳ πράξει καταγγε-
λία κατ' ἀνθρώπου ἀφ' οὗ τῆς καταγ-
γελλομένης πράξεως ἐν γνώσει τῆς ἀφω-
σότητος αὐτοῦ. Ἡ ψευδὴς καταμήνυσις
ἐπισύρει τὴν ποινὴν φυλακίσεως δύο μέ-
χρι πέντε ἐτῶν, εἰς ἣν καταγγελλομένη
πρᾶξις ἀποτελεῖ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ
ποινικοῦ νόμου κακούργημα, τριῶν δὲ
μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, εἰς ἣν ἀποτελεῖ
πλημμέλημα, δύο δ' ἐβδομάδων ἄχρι
τριῶν μηνῶν, εἰς ἣν ἀποτελεῖ πειθαρχικὴν
παράβασιν ἢ πταίσμα (ἴδε καὶ Συκο-
φαντία)

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Ψευδὴς διὰ χειραφίας ὑ-
πόσχεσις.** Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 270 τοῦ
Ποινικοῦ νόμου τιμωρεῖται μόνῃ ἡ ἐνώ-
πιον τοῦ δικαστηρίου δι' ὅρκου ἢ διὰ
χειραφίας ἐπιβεβαίωσις ὑποσχέσεως εὐ-
λόγου ἢ ἄλλως ἐπικειμένης εἰς αὐτὸν ὑ-
ποχρεώσεως εἰς μελλούσας πράξεις ἢ πα-
ραλείψεις καὶ ἀθέτησις τῆς ὑποσχέσεως
ταύτης ἐν γνώσει καὶ ἐκουσίως γενομένη.
οὐδαμῶς δὲ διὰ τοῦ ἀρθροῦ τούτου ἡ ἄλ-
λου τινὸς ἀσθροῦ ἐτιμωρεῖτο ἡ ἐνώπιον
τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων ψευδὴς διὰ
χειραφίας ὑπόσχεσις. Ὅθεν ἐν τῇ δικο-
νομικῇ ἡμῶν νομοθεσίᾳ καθιερουμένης
μὲν τῆς ἐνώπιον τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλ-
λήλων διὰ χειραφίας ὑποσχέσεως, μὴ
καθιερουμένης δὲ τῆς ἐνώπιον τῶν δικα-

στηρίων, ἡ μὲν διάταξις περὶ τιμωρίας
κατὰ τὸ ἀρθρον 270 τῆς ψευδοῦς διὰ
χειραφίας ὑποσχέσεως ἤρχει παρ' ἡμῖν,
κενὸν δ' ὑπῆρχε μέγα ἐν τῷ ποινικῷ ἡ-
μῶν νόμῳ διὰ τὸ παντελῶς ἀτιμώρητον
τῶν διὰ ψευδῶν καταθέσεων ἐν τῇ ἀνι-
κριτικῇ διαδικασίᾳ παραπλανώντων τὴν
ποινικὴν δικαιοσύνην μαρτύρων. Τὸ κε-
νὸν τοῦτο συνεπλήρωσεν ὁ νόμος τῆς 13
Ὀκτωβρίου 1844, ἐπιβλῶν ποινὴν φυ-
λακίσεως ἐνὸς ἔως ἐξ μηνῶν καὶ κατὰ
τὰς περιστάσεις χρηματικὴν ποινὴν ἐκα-
τὸν τὸ πολὺ δραχμῶν εἰς τοὺς κατὰ τὴν
ἀνάκρισιν καταθένας ψευδῇ πράγματα
ἢ ἀρνηθέντας νὰ εἰπωσιν τὴν ἀλήθειαν ἢ
ἀποσιωπήσαντας γεγονότα, περὶ ὧν ἡρω-
τήθησαν καὶ ὤφειλον νὰ καταθέσωσιν,
ἐπὶ ἀθέτησις τῆς δοθείσης ὑπ' αὐτῶν διὰ
χειραφίας ὑποσχέσεως.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ὁρθὴν νο-
μολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ.
ποιν. 8 τοῦ 44) ὡς ψευδὴς διὰ χειρα-
φίας ὑπόσχεσις τιμωρεῖται καὶ ἡ ἀθέτη-
σις τῆς ἐν ὁρκῷ ἐν τῇ προδικασίᾳ ὑπο-
σχέσεως τοῦ μάρτυρος, ὁσάκις οὗτος ἐξη-
τάσθῃ ἐνόρκως κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ
νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψευδομαρτυρία ἐνώπιον τῆς
ἀρχῆς καλεῖται ἡ ἐν γένει ἐκθεσις ψευ-
δῶν πραγμάτων ἢ ψευδῶν ὑποσχέσεων
ὑπὸ τοῦ ἐξετασθέντος παρὰ τῆς ἀρχῆς

(δικαστικῆς, διοικητικῆς, οικονομικῆς, ἐκκλησιαστικῆς, προξενικῆς, στρατιωτικῆς) κατὰ πρόσκλησιν αὐτῆς ἢ τοῦ δόντος καταγγεῖλαι εἰς αὐτήν, τιμωρεῖται δὲ διὰ φυλάκτεως ἐνὸς μηνὸς τὸ πολὺ ἢ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν (Ποιν. Νόμου ἄρθρ. 271). Πρόδηλον ὅμως ὅτι καὶ ἡ ψευδομαρτυρία διαμένει ἀτιμώρητος, ἐὰν ὁ ἐξετασθεὶς ἀπέκρυψε γεγονότα ὑπερβαίνοντα τὴν ἐνοχλὴν αὐτοῦ εἰς κολάσιμον ποᾶξιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψευδορκία καλεῖται ἡ ἐκ βολίας προειρέσεως ἑνόρκος ἐνώπιον δικαστηρίου βεβαίως ψευδῶν καὶ ἀνυποστάτων γεγονότων (ἐχόντων ἐπιστῆν ἐκ τὴν ἐκδοκίαν τῆς δίκης) δικαιοῦται δ' αὖθις εἰς τὴν *ψευδορκίαν* εἰδικώτερον καλουμένην, ἥτοι τὴν ψευδορκίαν τοῦ βεβαιούμενου ἐν γνώσει ψευδῆ καὶ ἀνυπόστατα γεγονότα ἐν ἑστικῇ διαφορᾷ ὡς μάρτυρος ἢ ὡς παρακαταγνώμονος ἢ ὡς διαδίκου ἢ ὡς πληρεξουσίου (ἐντὶ τοῦ ἐνολέως αὐτοῦ) ἢ ὡς ἐπιτρόπου (ἐντὶ τοῦ ἐπιτροπευομένου), εἰς ἣν ἐπιβάλλεται ἡ ποινή τῆς εἰρκῆς καὶ εἰς τὴν *ψευδομαρτυρίαν*, ἥτοι τὴν ψευδορκίαν τοῦ βεβαιουμένου ἐν γνώσει ψευδῆ καὶ ἀνυπόστατα γεγονότα ὡς μάρτυρος ἐν ποινικῇ δίκῃ τιμωρουμένην δι' εἰρκῆς μὲν, ἐὰν τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν κατηγορούμενον ἀδίκημα ἦται πταίσμα, πλημμέλημα ἢ κακούργημα ἐπισύρον τὴν ποινὴν τῆς εἰρκῆς, διὰ δεσμῶν δὲ προσκαίρων ἐὰν τὸ ἀδίκημα ἐφ' ᾧ κατηγορεῖται (διὰ τοῦ παραπεμπτικοῦ βουλευματος ἢ τοῦ κατηγορητηρίου) ἦται κακούργημα ἐπισύρον τὴν ποινὴν τῆς τῶν προσκαίρων δεσμῶν, δι' ἰσοβίων δὲ δεσμῶν, ἐὰν ἦται κακούργημα ἐπισύρον τὴν ποινὴν θανάτου ἢ ἰσοβίων δεσμῶν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 265 καὶ 266). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψευδορκίαν εἰδικώτερον καλουμένην καὶ εἰς τὴν ψευδορκίαν περὶ πλημμελημάτων ἢ

πταισμάτων ἐπιβάλλεται ἡ ποινή τῶν προσκαίρων δεσμῶν, ἐὰν ὁ ψευδόμενος ἔλαβε χρήματα, δῶρα ἢ ἄλλαι ὑποσχέσεις (ἄρθρ. 267).

Παρατηρήσον μόνον καὶ ἐνταῦθα ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν ἡ ψευδορκία μάρτυρος ἀποκρύψαντος ἢ στρεβλώσαντος γεγονότα, ἅτινα ἤθελον στραφῇ ἁμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς ἐνοχοποίησιν αὐτοῦ (Chauveau Hélie Code pénal ἄρθ. 3050).

Σημειωτέον δ' ἐπίσης ὅτι εἶναι ἀτιμώρητος ἡ ψευδορκία, ὅποταν ὁ δοθείς ὅρκος ἦται ἄκυρος, διότι ὁ ὀρκισθεὶς δὲν συνεχώρειτο νὰ ὀρκισθῇ, εἴτε προσωπικῶς, (διότι διατέλει λ. χ. κατηγορούμενος), εἴτε διότι τὸ ἀντικείμενον δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ ἐνόρκως (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τῇ πολιτικῇ διαδικασίᾳ ἐν ταῖς περὶ διαζυγίου δίκαις), εἴτε διότι δὲν ἐτηρήθησαν αἱ περὶ ὀρκοδοσίας διατάξεις τοῦ νόμου (Α. Π. ποιν. 81 τοῦ 69, 1 τοῦ 72), εἴτε διότι δὲν ἐδόθη ὁ ὅρκος κατὰ τοὺς οὐσιώδεις τύπους τῆς θρησκείας τοῦ ὀμνύοντος (Α. Π. ποιν. 193 τοῦ 70). Ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸν ὅρκον κηρύττει ρητῶς ὁ νόμος (ἄρθρ. 269) καὶ πᾶσαν βεβαίωσιν τύπου ὅρκου ἐπέχουσιν, ὡς τῶν Μενονιτῶν καὶ ἄλλων αἰρεσιωτῶν, οἵτινες δὲν ἀποδέχονται τὸν συνήθη τύπον τοῦ ὅρκου.

Ἐξ ἴσου τῇ ψευδορκίᾳ τιμωρεῖται (καίπερ οὐδὲν κοινὸν ἔχουσα πρὸς αὐτήν) καὶ ἡ ἐν ἑστικῇ ἢ ποινικῇ δίκῃ πλαστογραφία ἢ χρῆσις πλαστῶν ἐγγράφων ἢ ἡ ἀπόκρυψις ἢ ἐξαφάνισις αὐτῶν ἐν ἑστικῇ ἢ ποινικῇ δίκῃ, ἢ ἄρνησις τῆς μαρτυρίας ἢ τῆς δόσεως τοῦ νενομισμένου ὅρκου (Ποιν. Νόμου ἄρθρ. 267).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψήφισις νόμων. Ἀείποτε θεωρήθησαν κύριοι παράγοντες τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας αἱ Βουλαὶ, δηλονότι ἡ κυρίως Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία, εἰ καὶ σπανιώτατα τὰ μέλη αὐτῶν προτείνουν

νόμους, δίδει ἐν αὐταῖς ἐκτίθενται δημοσίως καὶ συζητοῦνται καὶ ἔκτασιν τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῶν νομοσχεδίων ἐπιχειρήματα, μεθ' ὃ ἐπέρχεται ἡ ψηφοφορία. Εἰσάγονται δὲ ἀδιαφόρως εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην Βουλὴν, (ᾧπου ὑπάρχουσι δύο Βουλαὶ) τὰ ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν υποβαλλόμενα νομοσχέδια, ἐκτὸς τῶν ἐτῆσιων φορολογικῶν νόμων, οἵτινες κατὰ πάντα τὰ δύο βουλὰς καθιεροῦντα πολιτεύματα πρέπει πρῶτον νὰ υποβάλλωνται εἰς τὴν κυρίως Βουλὴν, ἥτοι τὴν Βουλὴν τῶν ἀντιπροσώπων, καὶ ἔπειτα εἰς τὴν δευτέραν Βουλὴν ἥτοι τὴν Γερουσίαν (Βουλὴν τῶν Λόρδων ἐν Ἀγγλίᾳ, Βουλὴν τῶν κτηματιῶν ἐν Δανίᾳ κλπ.).

Ὁ προϋπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς εἰσάγονται μόνον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, (οὐχὶ δ' ὑπὸ ἄλλων βουλευτῶν), ψηφίζονται ὁμοῦ καὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ὧν μάλιστα κυρία καὶ ἀναπόφευκτος ἐνασχόλησις εἶναι ἡ ἐπεξεργασία τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ. Καὶ ἂν ἄλλα νομοθετήματα πρὸς μεταβολὴν ἢ συμπλήρωσιν τῶν ὑπαρχόντων νόμων δὲν ὑποβληθῶσι πρὸς ψήφισιν κατὰ τὴν βουλευτικὴν σύνοδον, εἴτε ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διὰ τῶν ὑπουργῶν, εἴτε ὑπὸ τῶν βουλευτῶν, ἀφεύκτως θέλουσιν ὑποβληθῇ καὶ ψηφισθῇ ὁ προϋπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς.

Σημειωτέον ὅτι ἀπαιτεῖται ὠρισμένος μόνον ἀριθμὸς βουλευτῶν πρὸς νόμιμον συνεδρίασιν τῶν Βουλῶν, καθ' ἣν συζητοῦνται τὰ νομοσχέδια, (καὶ εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ λεγομένη ἀπαρτία), καὶ ὠρισμένος ἀριθμὸς τῶν νομίμως συνεδριασάντων βουλευτῶν (τῆς ἀπαρτίας), ψηφίζων ὑπὲρ τοῦ νομοσχεδίου, ὅπως τὸ νομοσχέδιον θεωρηθῇ ψηφισθὲν ὑπ' αὐτῶν. — Κατὰ τὸ νῦν ὡς Σύνταγμα ἡμῶν (ἄρθρον 16) ἡ Βουλὴ δὲν δύναται νὰ συζητήσῃ καὶ ἀποφασίσῃ τι ἕνευ τῆς

παρουσίας τοῦλάχιστον τοῦ ἡμίσεος πλείον καὶ ἐνὸς τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς. Μιλλὴ δὲ τῆς Βουλῆς πρὸς ὑπολογισμὸν ἀπαρτίας δεόν νὰ θεωρῶνται οὐχὶ μόνον τὰ ζῶντα καὶ νομιμοποιηθέντα μέλη τῆς Βουλῆς, ἀλλὰ τὸ σύνολον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Ἐὰν παραδεχθῇ τις τὸ ἀντίθετον ὅτι δηλαδή μόνον τὰ ζῶντα καὶ νομιμοποιηθέντα μέλη τῆς Βουλῆς δεόν νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει πρὸς λογισμὸν τῆς ἀπαρτίας, καθιεροῦνται τὸ ἄτοπον, ὅτι ἡ ἀπαρτία εἶναι ὅλως ἀσταθής, ἄλλοτε ἐπαρκέως ἀπαιτοῦνται πολλὰί ψῆφοι καὶ ἄλλοτε ὀλίγοι πρὸς κατάρτισιν ἀπαρτίας· ἐκ τούτου δὲ διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς ἀρχῆς, ὅτι πρὸς σχηματισμὸν ἀπαρτίας ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τῆς πλειονότητος τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, αἴρεται τὸ μέγα τοῦτο ἄτοπον, καθισταμένου ἀσφαλοῦς, στερεοῦ καὶ ἀμετακινήτου τοῦ ἐλάχιστου τῆς ἀπαρτίας ὅρου. Ἀλλ' ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς τῆς τελευταίας ἀρχῆς συνηγορεῖ καὶ ὁ ἐξῆς ἰσχυρότατος λόγος: Αἱ πολιτικαὶ ἢ πολιτεϊκαὶ ἐλευθερίαι, οὔσαι τεχνικαὶ καὶ ἀνθρώπιναι, οὐ μόνον δυνατόν ἀλλὰ καὶ πρέπον νὰ συμμεταβάλλωνται πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν τῶν πολιτῶν καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς πείρας ἐν τούτοις τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, τὰ βάσιν ἔχοντα μάλιστα τὴν ἄμεσον καὶ καθολικὴν ψηφοφορίαν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων, ἐρεῖδονται εἰς τὴν ἰδίαν, ὅτι διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων κυβερνᾶται τρόπον τινὰ ἀπ' εὐθείας ὁ τόπος διὰ τοῦ τόπου, ὑπακούουν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀποτίνων τοὺς φόρους, οὗς αὐτὸς οὗτος ἐψηφίστατο διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη τότε ἔχει τύπον τινὰ ἀληθείας, δασύς ἢ ἀπόλυτος πλειονοψηφία τῶν ἀντιπροσωπικῶν σωμάτων συζητεῖ καὶ ἀποφαίνει

ται περί τῶν νόμων καὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐκλείπει δὲ καὶ κατὰ τύπον, ὅσκις δύναται νὰ συνέλθῃ καὶ μόνῃ ἡ μειονοψηφία. Διὰ τοῦτο οὐχὶ μόνον ἡ συνταγματικὴ πρᾶξις τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἀτασῶν τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν, ἔνθα ὁμοία τῇ παρ' ἡμῖν περί ἀπαρτίας διάταξις ἰσχύει, καθιέρωσε, πρὸς δὲ πάντας γενικῶς οἱ συγγραφεῖς. Γάλλοι τε σχολιάζοντες τὰ γαλλικὰ συντάγματα καὶ Βέλγοι σχολιάζοντες τὸ βελγικόν, ὁμοψήφως ἐξήνεγκαν τὴν γνώμην, ὅτι πρὸς κατάρτισιν βουλευτικῆς ἀπαρτίας ἀπαιτεῖται τὸ ἥμισυ πλέον ἐνὸς οὐχὶ μόνον τῶν ἐκάστοτε ὑπαρχόντων (νομισμοποιηθέντων δηλονότι διὰ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ ζώντων) βουλευτῶν, ἀλλὰ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐκλεγομένων κατὰ τὸν νόμον βουλευτῶν. — Ἄλλ' ὁ ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον βουλευτικῶν ἐδρῶν ὑπολογισμὸς τῆς νομίμου ἀπαρτίας, συμφωνότερος ὢν ἀναμφισβήτητος πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων, δὲν δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐνίοτε τὴν ἀργίαν τῶν βουλευτικῶν σωμάτων ἐπὶ μεγάλῃ ζημίᾳ καὶ σκανδάλῳ τῆς πολιτείας, ὅσκις ἡ ἀντιπολιτευομένη μειονοψηφία θέλωσα νὰ παραλύσῃ τὴν νομίμον ἐνέργειαν τῆς συνταγματικῆς μηχανῆς, ἀποχωρεῖ. Ἡ πρόσφατος ἱστορία ἀναφέρει παραδείγματα ἀποχωρήσεων, παραλυσατῶν τὸς νομίμους τῶν βουλευτικῶν σωμάτων ἐνεργείας, προκαλεσατῶν δὲ διὰ τοῦτο τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἡγεμονικοῦ τῆς διαλύσεως δικαιοῦματος πρὸς ἐπ' ἀνοδὸν τῆς ἐκλιπούσης συνταγματικῆς ἁρμονίας. Ἄλλ' ἡ τοιοῦτῃ ἠθικῇ ἐξανάγκασις τοῦ βασιλέως νὰ προστρέγῃ εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῆς ὕψλης συνταγματικῆς αὐτοῦ προνομίας τῆς διαλύσεως εἶναι βεβαίως ἥκιστα ἀσύζουσα εἰς κοινοβουλευτικὰς ἐπικρατείας, ἴσως δὲ καὶ ἀσυντελής πολλάκις εἰς τὴν

ἐπαναφορὰν τῶν πραγμάτων εἰς τὴν κανονικὴν αὐτῶν τροχίαν· ἀλλὰ καὶ ἀνεφικτος παντελῶς, ὅσκις δὲν εἴναι ἐπιφισμένος ὁ προϋπολογισμὸς. Ὅθεν πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἀποχωρήσεων νομίζομεν, ὅτι, ἂν θεωρῇται ἀνεγκαίᾳ ἡ τήρησις τοῦ νῦν διὰ τῶν πλείστων ἐκ τῶν Συνταγμάτων καθιερουμένου ὑπολογισμοῦ ἀπαρτίας, ὡς συμφωνοτέρου κατὰ τύπον πρὸς τὴν φύσιν τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων, ἀνάγκη τοῦλάχιστον δι' εἰδικοῦ νόμου ἢ καὶ διὰ τοῦ βουλευτικοῦ κανονισμοῦ νὰ καθιερωθῶσιν ἐγγυήσεις σπουδαιότεραι τῶν ἤδη ἐπικρατουσῶν τῆς ἀνελεπίπου ἐκπληρώσεως τῶν ἀνταθιθέντων τοῖς βουλευταῖς διὰ τῆς ψήφου τῶν ἐκλογῶν ποθαρῶν βουλευτικῶν καθηκόντων. Κατὰ τὸν παρ' ἡμῖν ἐν ἰσχύϊ κανονισμὸν τῆς Βουλῆς (ἄρθρον 86) αὐθαίρεται τῶν βουλευτῶν δύναται νὰ ἀνχωρήσῃ ἐκ τῆς πρωτεΐουσις ἀνευ ἀδείας τοῦ προέδρου, ἢν ἐκδίδωσι καὶ ὑπογράφει οὗτος ἐπὶ τῇ συγκαταθέσει τῆς Βουλῆς, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη, ληφθεῖσα ἐξ ἄλλων κανονισμῶν, στερεῖται πρακτικῆς ἀξίας, καθὼς μὴ ἐνισχυομένη διὰ σπουδαίας ποινικῆς κυρώσεως. Ἐὰν οὖν αὕτῃ καθιερωθῇ ὅτι, μὴ ληφθεῖσης τοιαύτης ἀδείας, ὁ μὴ μεταβὰς εἰς τὸ βουλευτήριον πεντάκις ἢ δεκάκις καθ' ὁρισμέναις ἡμέρας συνεδριάσεων, εἴτε ἐν τῇ πρωτεΐουσις εἴτε ἄλλαχού διατρέβων, καίπερ νομίμως προσκληθείς καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει ἀποδείξεως ὑπὸ τοῦ προεδρίου, ἀποκλείεται τοῦ βουλευτικοῦ βίουματος, διατετασμένης ὑπογραφτικῶς νέας ἐκλογῆς εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ, τὰ σκάνδαλα αἴρονται καὶ τὸ ὕψλιν δικαίωμα τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς ἐπιφυλάσσεται δι' ἄλλας σπουδαιότερας τῆς πολιτείας χρείας. Ἀνάγκη ὁμοῦ καὶ νὰ καθορισθῇ ἐπίσης τὸ ἀνώτατον ὄριον τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἡ Βουλὴ δύναται νὰ συνεδριάσῃ, διότι ἄλλως πλειονοψηφία

τυραννική δύναται νὰ πιέζη τὴν μειοψηφίαν

Τῆς Βουλῆς διατελούσης ἐν νομίμῳ ἀπαρίτῳ, εἰσάγεται τὸ νομοσχέδιον εἰς αὐτήν, ὅπως μετὰ τὴν προσήκουσαν συζήτησιν προκληθῇ ἡ ψηφοφορία. Κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμῶν Σύνταγμα, ὑπαρχόντων δύο νομοθετικῶν σωμάτων, τὸ νομοσχέδιον συνεζητεῖτο, καὶ κατόπιν ἐψηφοφορεῖτο ἐν ἀυροτέροισι ἀπαξ κατὰ τὸ νῦν (ἄρθρον 37), ὑπαρχούσης μίαις μόνον Βουλῆς, ἀπαιτεῖται νὰ συζητηθῇ καὶ ψηφοφορηθῇ ἄρθρον πρὸς ἄρθρον τρίς κατ' ἐπανάληψιν, κατὰ τρεῖς διαστήρους ἡμέρας. Ἡ διάταξις αὕτη σκοπὸν ἔχει νὰ ἐξασφάλισῃ τὴν ὑπεριωτέραν καὶ ἐκτενέστεραν τῶν νομοσχεδίων συζήτησιν, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει οἱ δύο ἐκ τῶν τριῶν συζητήσεων κατεστάσαν εἰναι τυπικαί, οὐθένος συνήθως ἐν ταῖς δυνάμει πώτα λαμβάνοντος τὸν λόγον ὑπὲρ ἢ κατὰ τοῦ νομοσχεδίου.

Ἡ συζήτησις διεξάγεται ὡς ἑξῆς: Πρῶτος λαμβάνει τὸν λόγον κατὰ τοῦ διαφόρου κανονισμοῦ τῶν βουλευτικῶν σωμάτων τῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν ὁ βουλευτὴς ἢ ὁ ὑπουργός, ὁ εἰσαγωγὸς τὸ νομοσχέδιον· μετὰ τοῦτο δὲ διάφοροι βουλευταὶ ἢ ὑπουργοὶ ἀγορεύουσιν ὑπὲρ ἢ κατὰ, καθ' ἣν σειράν ἐξήγησαν τὸν λόγον, ἥτοι ἀνγγεῖλαν εἰς τὸ προεδρεῖον, ὅτι θέλουσιν ἐμιλήσει. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν ἀγορεύσεων τῶν ζητησάντων τὸν λόγον, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν τὸ ζήτημα ὑπὸ τοῦ προέδρου, καὶ κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν πάντων τῶν Συνταγματῶν, εἰ μὲν ἀπεψήναντο ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς αὐτοῦ τὸ ἥμισυ πλέον ἐνός τῶν ἐν τῇ συνεδριάσει κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτοῦ βουλευτῶν, γίνεται παραδεκτόν, εἰ δὲ οἱ μείονες ἀπορρίπτεται ὁ δὲν, ὅπως γίνηται παραδεκτὸν νομοσχέδιον τι ἢ ἄλλη τις πρότασις, ἀπαιτεῖται νὰ συζητηθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν πλειοψηφίαν

τῆς πλειοψηφίας τῆς Βουλῆς, (διότι κατὰ τὰ ρηθέντα πρὸς ἀπαρίταν ἀπαιτεῖται πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ ὅλου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλεγμένων βουλευτῶν). Πολλάκις ὅμως συμβαίνει νὰ ἐπέλθῃ ἰσοψηφία ἐν ταῖς βουλευτικαῖς συνεδριάσεσι κατὰ τὴν ψηφοφορίαν, τότε ἡ πρότασις ἀπορρίπτεται καὶ ἐπομένως ὑπερισχέει τὸ ὑπάρχον, οὐτινος ζητεῖται ἡ ἀκύρωσις ἢ ἡ μεταβολή.

Σημειωτέον ὅτι ἡ συζήτησις ἐν ταῖς βουλευτικαῖς σώμασι δὲν νὰ ᾖ ἀπὸ πηλὰγμένη πύσης παρεμποδίσεως. Τοῦτου ἕνεκα ὀρίζεται διὰ πάντων σχεδὸν τῶν κανονισμῶν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ὅτι ὁ λόγος εἶναι ἐλεύθερος, ἢ δὲ συζήτησις δὲν θεωρεῖται περαιομένη, πρὶν ἢ ἀγορεύωσι πάντες οἱ ζητήσαντες τὸν λόγον (βλ. ἡμετέρου κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς τοῦ 1869 ἄρθρον 11), ὀρίζεται δὲ καὶ ποσάκις δύναται νὰ ἀγορεύσῃ περὶ ἐκείνου ἀντικειμένου. Οἱ νόμοι δὲν νὰ συντάσσωνται μετὰ ἐμβριθὲ καὶ ὠρμον σκέψιν, διὸ ἀνάγκη 1) νὰ ἀναπτύσσωνται τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ ἐπιχειρήματα ἐν πίστῃ αὐτῶν τῇ ἐκτάσει, 2) ἡ κυβερνητικὴ πλειοψηφία νὰ ἀδυνατῇ νὰ πιέζῃ τὴν μειοψηφίαν, εἰς τοῦτο δὲ μάλα συνελεστικὴ ἢ ὑπὸ τῶν κανονισμῶν καθιέρωσις καὶ ρύθμισις τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, πρὸ πάντων δ' ἡ ἐξασφάλισις τοῦ ὀλιγοῦρου τῶν συνεδριάσεων, διότι ἡ μακρά τῶν συνεδριάσεων διάρκεια, φέρουσα τὸν κῆματον εἰς τοὺς βουλευτάς, ἀπηυδνόςας ἤδη καὶ παρεξαισμένους, ἐμποδίζει τὴν ἐλευθερίαν περὶ τὰ ἀγορεύειν τῶν βουλευτῶν, δισταζάντων νὰ λάβωσι τὸν λόγον ἐνώπιον ἀκροατηρίου καταπληρημένου ἤδη ὑπὸ τῶν συζητήσεων. Μετὰ δὲ τὴν συζητήσιν τίθεται τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν. Κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἀπασῶν σχεδὸν τῶν ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἑλλάς, ἡ ψη-

φορορία εἶναι ἐν γένει φανερά, ἀλλ' οὔτε ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συντάγματι, οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ἐγγράφεται ἡ ἀρχὴ τῆς φανερᾶς ψηφορορίας. Μακρὰ κοινοβουλευτικὴ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ φανερά ψηφορορία μετὰ τῆς δημοσιότητος τῶν βουλευτικῶν συζητήσεων ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότατην ἐγγύησιν τῆς προσηκούσης διεξαγωγῆς τῶν τοῦ Κράτους υποθέσεων καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν νομοθετικῶν σωματίων καὶ τῶν κυβερνήσεων πρὸς τὰς διὰ τοῦ Συντάγματος καθιερουμένας ἀτομικὰς καὶ πολιτικὰς ἐλευθερίας, διότι δι' αὐτῆς οἱ δικαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἀνεύθυντοι βουλευταὶ υποβάλλονται εἰς τὴν ἥλικτὴν εὐθύνην ἐνώπιον τῶν ἐκλογέων αὐτῶν καὶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, μανθάνοντων οὕτω τὸ φρόνημα καὶ τὴν πορείαν τῶν μὴ ἀγορευόντων βουλευτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ ψηφορορία δι' ἀναστάσεις ἢ καὶ δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως (appel nominal), ὅσῃς ἀριθμὸς τις βουλευτῶν (κατὰ τὸν ἡμέτερον Κανονισμόν 15) ζητησάσιν αὐτοί. Κατὰ δὲ τὸ Βελγικὸν Σύνταγμα (ἄρθρον 39) ἡ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν νόμων ψήφισις γίνεται πάντοτε δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως καὶ μεγαλοφώνως. — Τελεῖται ὅμως καὶ μυστικῶς ἐνίοτε κατ' ἐξαίρεσιν ἡ ψηφορορία πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν βουλευτῶν, δηλονότι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ζητημάτων τελεῖται δ' οὕτως ἡ διὰ ψηφοδελτίων, προκειμένου περὶ χορηγισίων, ἢ διὰ σφαιριδίων, προκειμένου περὶ ἄλλων προσωπικῶν ζητημάτων, λ. χ. περὶ χορηγήσεως ἀδείας πρὸς καταβιβάζειν βουλευτοῦ. Κατ' ἐξαίρεσιν ὅμως πόλιν εἶναι φανερά ἡ ψηφορορία κατὰ τὴν τῶν ἡπειρωτικῶν Συνταγμάτων διάταξιν, προκειμένου περὶ ἐκλογῆς βασιλέως ἢ ἀντιβασιλέως (ἐλλ. Συντ. ἄρθρ. 46, 52 καὶ 53).

Διεξάγονται δὲ αἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς δημοσίως ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κατὰ τὴν ρητὴν πάντων σχεδὸν τῶν

Συνταγμάτων διάταξιν (ἡμετέρου Συντ. τοῦ 1864 ἄρθρον 55). Διὰ τοῦτο δὲ εἰς πάντα τὰ βουλευτήρια ὑπάρχει ἀμφιθέατρον, εἰς ὃ παρεύεται ἐλευθέρως ὁ βουλόμενος, ἰδιαιτέρως δὲ θεωρεῖται εὐρύχωρον ὑπὲρ τῶν δημοσιογράφων, ὅπως δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἀνεοκλήτως καὶ εὐχερῶς σημειώσεις. Ὅτι ἡ δημοσιότης τῶν συζητήσεων μετὰ τῆς φανερᾶς ψηφορορίας παρέχει τὴν ἐγγύησιν, ὅτι οἱ βουλόμενοι ὄν ἐρμῶνται ἐκ πλαγίων καὶ ἰσοτελῶν σκέψεων, εἰπομένῃ ᾧ. Ἐν τῇ δημοσίᾳ συζητῆσει καταφαίνεται ἡ ἰκανότης καὶ ἡ τιμιότης τῶν πολιτευομένων, ἰδίως δὲ τῶν πρωτοστατούντων ἐν τῇ πολιτικῇ κοινότητι, διασχεδάζονται αἱ πολιτικαὶ καὶ νομοθετικαὶ πλάναι, διαλύονται τὰ ψέματα, ὑποχωροῦσιν αἱ προλήψεις, συλλαμβάνονται δ' ἐπ' αὐτοφώρῳ αἱ ἐν τῷ σκότειν ὑφαινόμεναι εἰδησουργίαι. Ἐν ταῖς κοινοβουλευτικῶς κυβερνομέναις ἐπικρατείαις αἱ δημοσίαι βουλευτικαὶ συζητήσεις, παρακολουθοῦμεναι ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων δημοσιογραφικῶν συζητήσεων, διαφωτίζουσι τὴν δημοσίαν γνώμην, διευθύνουσιν τὰ κοινὰ πράγματα διὰ τῆς ἐνασχέσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαίωματος καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἔμα δικαιωμάτων, (τῶν καλουμένων συμπληρωτικῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν) ἥτοι τοῦ τύπου πάλιν αὐτοῦ, τοῦ συνέχεσθαι καὶ συνεταρίζεσθαι, τοῦ ἀνταρξέσθαι κτλ.), καὶ χορηγεῖν τὴν νίκην εἰς τὸ ἔτερον τῶν ἀνταγωνιζομένων πολιτικῶν κομμάτων πρὸς σκοπιμωτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν ὑπηρεσίαν τῶν ἰθυκῶν συμφερόντων. Ἐν ταῖς παρισταταὶ ἀνάγκῃ πολλάκις, κατ' οὐ μόνον ἐπὶ ζητημάτων συνδεσμένων πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ζητημάτων καθαρώς νομοθετικῶν, ἐν ᾗ ἰδίως πολιτικῶν κρίσεων, ἐμφυλίων πολέμων ἢ ἐξωτερικῶν κινδύνων νὰ ἐνεργήθωσι με-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ⁽¹⁾

Ὑπεξαίρεσις κυριολεκτικῶς δη-
λοῖ λαθραίαν ἀφαίρεσιν ἀλλοτρίων, καὶ
ἐπομένως συνώνυμος τῇ κλοπῇ, ἐν τῷ
ποινικῷ νόμῳ ὅμως παρὰ τὴν ἀληθῆ
ἐννοίαν τῆς λέξεως καλεῖται οὕτως ἡ ἰδιο-
ποίησις τῶν κατὰ θεμιτὸν μὲν τρόπον
κατεχομένων, ἀποδοτέων ὅμως ἄλλο-
τρίων κινητῶν πραγμάτων.

Τοῦτέστι διὰ τοῦ προκειμένου ὅρου
δηλοῦται ἀδίκημα κατὰ τῆς ἰδιοκτη-
σίας καὶ ὁμογενὲς τῇ κλοπῇ, κατὰ διά-
φορον ὅμως τρόπον τελοῦμενον, διὸ ἔδει
κάλλιον νὰ κληθῇ κατάχρησις ἢ ἰδιο-
ποίησις ἐμπεπιστευμένων, ἢ ἀπλούστερον
σφετερισμὸς ἢ ἀπίστία καὶ καθεστῆς, οὐ-
δαμῶς δ' ὑπεξαίρεσις, ἥς ἡ ἐννοία ἀντί-
θετον ὅλως τρόπον τελέσεως, ὡς εἴρηται,
ἐμφαίνει.

Κατὰ τὸν τεθέντα δ' ὅρισμὸν στοιχεῖα
τοῦ ἀδικήματός εἰσι·

τὸ ἀλλότριον τοῦ πράγματος,
τὸ κινητὸν αὐτοῦ,

ἡ ὑπὲρ τοῦ ἀδικούντος αὐτοῦ ἡ τρίτου
ἰδιοποίησις, καὶ

ἡ πρὸ τοῦ ἀδικήματος κατοχὴ τοῦ
πράγματος ὑπὸ τοῦ ἀδικούντος.

Ἐκ τούτων δὲ κοινὰ πρὸς τὴν κλο-
πὴν στοιχεῖα εἰσι, τὸ ἀλλότριον καὶ κι-
νητὸν τοῦ πράγματος, καὶ ἡ ἰδιοποίησις
αὐτοῦ, ὑπονοουμένου ἅμα, ὅτι ἄνευ τῆς
συναιδέσεως τοῦ κυρίου ἐγένετο αὕτη, ὡς
καὶ κατὰ τὴν κλοπὴν ἡ ἀφαίρεσις· τὴν
δὲ ριζικὴν μεταξὺ τῶν προκειμένων ἀ-
δικημάτων διαφορὰν συνιστᾷ ἡ ἀντίθε-
τος καθ' ἑκαστον τούτων σχέσις τοῦ ἀ-
δικούντος πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἥτις καὶ τὸν
τρόπον τῆς τελέσεως τελείως μεταβάλλει·
κατὰ μὲν τὴν κλοπὴν τοῦ πράγματος
διατελοῦντος πρὸ τοῦ ἀδικήματος εἰς τὴν
κατοχὴν τοῦ ἀδικουμένου, καὶ ἀφαιρου-
μένου ὑπὸ τοῦ ἀδικούντος, ἐνταῦθα δὲ
κατεχομένου τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ ἀ-
δικούντος αὐτοῦ, ἀρνούμενου δὲ τὴν ἀπό-
δοσιν· τοῦτέστιν ἕνεκα τῆς διαφορᾶς ταύ-

(1) Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐθεωρήθησαν καταχωριστέαι αἱ λέξεις Ὑπεξαίρεσις
καὶ Ὑφαίρεσις, αἵτινες, μὴ ἀποσταλεῖσαι ἐγκαίρως, δὲν ἐτυπώθησαν ἐν τῇ οἰκείᾳ
θέσει.

της περὶ τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος, ἀντὶ τῆς κατὰ τὴν κλοπὴν ἀφαιρέσεως αὐτοῦ, στοιχεῖον ἐνταῦθα ἢ ἄρνησις τῆς ἀποδόσεως, ἢ τὸν σκοπὸν τῆς ἰδιοποιήσεως πληροῦσα.

Ἡ κατοχὴ δὲ τοῦ πράγματος δεόν νὰ προῆλθῃ κατὰ θεμιτὸν τρόπον, ὅθεν δὲν χωρεῖ ὕπεξαίρεσις ἐπὶ πράγματος λήθρα ἢ βίβλιν ληφθέντος, διότι τότε ὑφίσταται κλοπὴ ἢ ληστεία ἢ ἄλλο τι, οὐδαμῶς δ' ὕπεξαίρεσις. Θεμιτὴ δὲ κατοχὴ ἄλλοτρίου χωρεῖ ἰδίως συναινέσει τοῦ κυρίου, ἢ ὑποχρεομένου αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου, ὡς ἐπὶ μεσεγγυήσεως κλπ. Τοῦτου δ' ἔνεκα νομίζουσι τινες, ὅτι μόνον ἐπὶ διαπεπιστευμένων πραγμάτων χωρεῖ ὕπεξαίρεσις, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τυχαίως περιελθόντων εἰς τὴν κατοχὴν ἄλλου. Θεμιτὴ ὅμως ἡ κατοχὴ καὶ τοῦ ἀπολεσθέντος ὑπὸ τοῦ εὐρόντος, ὡς καὶ τοῦ παρὰ τρίτου ἐγκαταλειφθέντος ἐν τῇ οἰκίᾳ τινός πραγματος τυχαίως ἢ σκοπίμως· ὥστε καὶ ἐνταῦθα, ἀφοῦ γνωσθῇ ὁ κύριος, εἶναι δυνατὴ ὕπεξαίρεσις, μὴ ἀποδιδομένου τοῦ πράγματος· ἄλλ' ἀντιτάξει τις ἴσως, ὅτι τὸ ἐμπειπιστευμένον ἐνταῦθα χωρεῖ ἐκ τῆς τύχης καὶ τοῦ νόμου, καὶ ἐπομένως δεῖ ὁρθῶς ὁ κανὼν, ὅτι κατὰ τὴν ὕπεξαίρεσιν προϋποτίθεται πρᾶγμα διαπεπιστευμένον· οὕτως ὅμως ἀποβαίνει ματαία ἡ ἀμφισβήτησις, τρεπομένη ἀπλῶς περὶ τὴν φράσιν, λογιζομένου ὡς ἐμπειπιστευμένου παντὸς κατὰ θεμιτὸν τρόπον περιερχομένου εἰς τὴν κατοχὴν τινος.

Ὡς τυχαίως δὲ περιελθὼν εἰς τινὰ δεόν νὰ λογισθῇ καὶ τὸ κατὰ πλάνην ἀντὶ ἄλλου δοθὲν, καί, ὡς εἶλετο, ἀπεδοτὸν· ἐπομένως καὶ ἐνταῦθα χωρεῖ ὕπεξαίρεσις ἄρνησιν τοῦ λαθόντος τὴν ἀπόδοσιν, καὶ οὐχὶ ἄπλην ἐνοχικὴ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου σχέσις, διότι ἡ κυριότης τοῦ κατὰ πλάνην δεδομένου πράγματος δὲν μεταβιβάζεται εἰς τὸν λαμβάνοντα. Προϋπο-

τίθεται ὅμως οὐσιώδης διαφορὰ τῆς ἀξίας τοῦ δοθέντος πρὸς τὸ ὀφειλόμενον, ζημιούται πως τὸν πλανηθέντα, ὡς δεδομένου χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἀντὶ χαλκοῦ, μετόχης ἀντὶ βίμβρακος καὶ καθέτης διότι ὁ ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν ἀδικεῖ, μὴ ἀποζημιῶν ἅμα τὸν κύριον, μὴ ὑφίσταμένης δὲ διαφορᾶς σπουδαίας, οὐδ' ἀποζημιώσεως λόγος χωρεῖ, ἄρα οὐδ' ὕπεξαίρεσεως.

Ἡ δὲ ἰδιότης τοῦ κινητοῦ καὶ ὕλικου πράγματος εἶναι καταφανὴς οὐσιώδης κατὰ τὴν ὕπεξαίρεσιν, ὡς καὶ ἐν τῇ κλοπῇ, ὅτι μόνον τὰ ὕλικά πρᾶγματὰ εἰσι δεκτικὰ κατοχῆς, ἀδύνατος δ' ἡ κατοχὴ ἀσωμάτων (ἴδε κλοπὴ), μόνον δ' ἐπὶ τῶν κινητῶν δυνατὴ ἡ σύγκυσις πρὸς τὰ ἴδια καὶ ἡ κατανάλωσις ἢ ἀπόκρυψις, καὶ ἐν γένει ἡ καθ' οἷον δὴ ποτε τρόπος ἀποφυγῆς τῆς ἀποδόσεως, τὰ δ' ἀκίνητα τοῦ νομίον ἀσφαλῆ καὶ προσετὰ πάντοτε, καὶ εὐχερὲς ἢ βοηθεῖα τῆς ἀρχῆς ἀνάκτησις τῆς κατοχῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐχροντος δικαίωμα.

Ἡ δ' ἀνάγκη τοῦ στοιχείου τοῦ ἀλλοτρίου δὲν εἶναι ἀξία πολλοῦ λόγου, διότι ἡ ἰδιοποίησις εἶναι πρᾶξις κυρίου παρὰ μὴ κυρίου, ἄρα προϋποτίθεται τὸ ἀλλότριον. Ὡς δ' ἐπὶ κλεπτῆς οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀναγκαῖα ἐστὶ ἡ γνώσις τοῦ ἀλλοτρίου· ἐπομένως δὲν χωρεῖ ὕπεξαίρεσις πράγματος ἀλλοτρίου μὲν, ὅπερ ὁμοίως νομίζει ἴδιον ὁ ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ· ἐπὶ πλέον δὲ δὲν πράττει ὕπεξαίρεσιν ὁ ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν ἴδιου πράγματος, καίπερ νομίζων αὐτὸ ἀλλότριον, διότι ἀδύνατος, ὡς εἴρηται, ἐπὶ ἴδιου ὕπεξαίρεσις. Πρὸς δὲ τούτους δὲν χωρεῖ ὕπεξαίρεσις ἐπὶ ἀλεσπῶν, διότι οὐδεὶς ὁ ἀποστερούμενος, καὶ ἐπομένως ἐλλείπει πάλιν τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀλλοτρίου.

Δισταγμοὺς ὅμως ἐγείρει, καὶ ἀξίον ἐπιμελοῦς ἐρεῦνης τὸ στοιχεῖον τοῦ ἄλλο-

τρίου ἐπὶ τῶν κατὰ γένος ὠρισμένων καὶ ἀνεικαταστατῶν πραγμάτων· διότι κατὰ κανόνα ὁ λαμβάνων ἐπὶ ἀπόδοσις πράγματα κατὰ γένος ὠρισμένα καθίσταται κύριος αὐτῶν, ὀφείλων ἀπλῶς ν' ἀποδώσῃ τῷ χορηγήσαντι ἴσα καὶ ὅμοια, ὡς ἐπὶ κοινοῦ δανείου, καὶ ἐπομένως παρίσταται οὕτως ἀδύνατον τὸ ἀδίκημα τῆς ὑπεξαίρεσεως, ὡς ἐλλείποντος τοῦ στοιχείου τοῦ ἀλλοτρίου, καὶ μόνον ἐνοχικῆς τοῦ ἁσικοῦ δικαίου σχέσεως παραγομένης ἐπὶ τοιούτων. Ἄλλ' ὅμως καὶ τὰ ἐνικαταστατὰ πράγματα δυνατόν νὰ λογισθῶσι κατ' εἶδος ὠρισμένα, ὅταν ἐπιβάλληται ἢ αὐτοῖσις ἀπόδοσις αὐτῶν ἐκ συμφωνίας ἢ ἐκ τοῦ νόμου, ὡς ἐπὶ κοινῆς παρακαταθήκης· διότι οὕτως ὁ κάτοχος δὲν γίνεται κύριος, ἀλλ' ἀπλῶς φύλαξ ἀλλοτρίων, καὶ ἐπομένως, ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν ἄνευ ἄλλου δικαιώματος, καθίσταται ἔνοχος ὑπεξαίρεσεως.

Τούτου δὲ τεθειμένου ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς κατοχῆς τοῦ πράγματος καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐχορηγήθη αὐτῇ, ἢ κάλλιον, ἂν ἀπλῶς κατοχὴ πρὸς φύλαξιν ἢ μεταγωγὴν παρεχωρήθη, ἢ τοῦναντίον πλήρης χρήσις τοῦ πράγματος· κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν δεχόμενοι δυνατόν τὴν ὑπεξαίρεσιν, διότι ὀφίσταται ὑποχρέωσις περὶ αὐτοῦσις ἀπόδοσεως, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἀδύνατον, διότι, μεταδιδαζομένης κατὰ τὰ προσηρημένα τῆς κυριότητος, καὶ καθισταμένου τοῦ λαβόντος ἀπλοῦ ὀφειλέτου, ἐλλείπει τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀλλοτρίου. Τούτέστιν ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς συνάφεισς σχέσεως κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος, συγκεκριμένης ἐκτιμωμένης, καὶ ἴδια ἂν ἐκ ταύτης εἰκάζεται ἢ αὐτοῖσις ἀπόδοσις, ἢ εἴδει ρητῶς νὰ συνομολογηθῇ αὐτῇ.

Κατὰ τὰν ἀνωτέρω πλὴν τοῦ κοινοῦ θεματοφύλακος ἔνοχος ὑπεξαίρεσεως καθί-

σταται ὁ ταμίης, ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν τῶν παραδοθέντων αὐτῷ χρημάτων, ὡς καὶ ὁ ἀποθηκάρχος πραγμάτων καίπερ ἀνεικαταστατῶν, διότι ἀμφότεροι οὗτοί εἰσι φύλακες τῶν παραδοθέντων αὐτοῖς, καὶ ὑπόχρεοι εἰς αὐτοῖσις ἀπόδοσιν· ἐτι δὲ πλὴν τῶν κοινῶν κομιστῶν, ἀγωγέως καὶ πλοιάργου καὶ καθεστῆς, ὁ εἰσπράκτωρ, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἢ κομιστῆς τῶν καταβαλλομένων αὐτῷ, καὶ ὑπόχρεος εἰς αὐτοῖσις ἀπόδοσιν· τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ ἐντολοδόχος, εἰς ὃν παρέχεται ἀπλῶς ἡ ἐντολὴ τῆς παραλήψεως καὶ ἀποστολῆς χρημάτων ἢ πραγμάτων ἀνεικαταστατῶν. Τοῦναντίον ὁμοιᾶ δὲ χωρεῖ ὑπεξαίρεσις ἐπὶ ἐντολῇ· περὶ τελείας διαχειρίσεως, διότι ὁ τοιοῦτος ἐντολοδόχος καθίσταται κύριος τῶν παραδιδόμενων αὐτῷ, καὶ ἐπομένως ἀπλοῦς ὀφειλέτης, ὡς ἐπὶ κοινοῦ δανείου.

Ἡ δὲ ἰδιοποίησις προϋποτίθησι κυρίως ρητὴν ἄρνησιν ἀποδόσεως, ἢ δ' ἄρνησις δέον νὰ γίνῃ ἄνευ δικαιώματος, σπουδαίως δὲ καὶ ἐν ἐπιγνώσει τῆς ὑποχρέωσεως, καὶ πρὸς τὸν δυνάμενον ν' ἀπαίτησιν τὴν ἀπόδοσιν· ἐπομένως δὲν χωρεῖ ὑπεξαίρεσις, ὅταν ἡ ἄρνησις γίνῃ πρὸς πολυπραγμονοῦντα τρίτον, ἢ ἐκ δικαιώματος ἀληθοῦς ἢ νομιζομένου, κυρίως δ' ὅταν ὁ κάτοχος ἔλῃ δικαιώματι νὰ διατηρήσῃ τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος ἐκ προθεσμίας ἢ μέχρι ἄλλου τινὸς γεγονότος· ὡς ὁ ἐνεχυροῦχος δανιστῆς μέχρι τῆς τελείας ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους, ὁ ἔχων ἐγγύησιν μέχρι τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας καὶ καθεστῆς· διότι ὁ ποιούμενος χρήσιν δικαιώματος δὲν ἀδικεῖ. Καὶ ἔργῳ ὅμως δυνατόν νὰ δειχθῇ ὁ σκοπὸς τῆς ἰδιοποιήσεως παρὰ τοῦ κατόχου διὰ καταναλώσεως ἢ μεταδιδάσεως εἰς τρίτον καὶ ἐν γένει διατιθεμένου αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ὡς ἴδιον. Ἄλλ' ὅμως καὶ ὁ διατιθέμενος αὐτοδούλως τὸ ἀλλοτρίον ἀπαλλάσσεται πάσης εὐθύνης ἀποζημιῶν

ἐντελῶς τὸν κύριον καὶ ἐν γένει τὸν ἔχοντα δικαίωμα· διότι τὸ ἀδίκημα συνιστᾷ κυρίως οὐχὶ ἡ στέρησις ὡρισμένου πράγματος, ἀλλ' ἡ ἐντεῦθεν ζημία· ἐπομένως ἡ ἔμπρακτος ἀποστέρησις συντῇ αὐτοβούλῃ διαθέσει τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ κατόχου προϋποτίθῃσιν ἔτι πλήρη ἀδυναμίαν αὐτοῦ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ κυρίου, διότι οὕτω μόνον καθίσταται βεβαία ἡ πρόθεσις τῆς ἀποστερήσεως αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ὁμως συναγομεν ἅμα, ὅτι ἡ αὐθαίρετος διάθεσις τοῦ πράγματος καθ' ὅσονδήποτε τρόπον παρέχει μὲν ἰσχυρὸν τεκμήριον σφετερισμοῦ, δεκτικὸν ὁμως ἐναντίας ἀποδείξεως, διότι δύνατον ν' ἀποδειχθῇ ὁ σκοπὸς τῆς ἁμέσου ἀναπληρώσεως ἢ ἱκανοποιήσεως ἁλως τοῦ κυρίου.

Καὶ ἀπλοῦν μὲν τὸ ζήτημα, ὅταν ὑφίστανται ἔτι πρόχειρα τὰ μέσα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ πράγματος, ἐξαφανιζομένου, ὡς εἴρηται, τοῦ ἀδικήματος διὰ τῆς ἁμέσου ἀποζημιώσεως· δυσχερὲς ὁμως ἡ κρίσις, ἀποδεικνυμένου, ὅτι τὰ πρὸς ἱκανοποίησιν μέσα ὑφίσταντο πλήρη κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαθέσεως, καὶ εὐλόγως ἐνομίζετο ὑπὸ τοῦ κατόχου βεβαία ἡ ἀναπλήρωσις ἢ ἀποζημιώσις, ἀπέβη ὁμως ἀδύνατος αὕτη κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπαιτήσεως ὑπὸ τοῦ κυρίου ἕνεκα μεταγενεστέρου γεγονότος ὅλως ἀπροσδοκήτου. Δυσχερὲς δ' ὄντως τοιαύτη ἀπόδειξις, καὶ δυσχερέστερον ἔτι ὁ δικαστὴς ἐκ τοιούτων πείθεται, γινώσκων ὅτι συνήθως τὰ τοιαῦτα εἰσι καναὶ προφάσεις ἢ παρεσκευασμέναι ὑπεκφυγαί· πάντως ὁμως δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν τὸ δικαίωμα τῆς ἀνταποδείξεως ἄνευ προφανοῦς αὐθαιρεσίας· διότι τὸ ἀδίκημα συνιστᾷ ἰδίᾳ ἢ πρόθεσις τῆς ἰδιοποιήσεως ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ κυρίου, ἐπομένως ἄτοπον νὰ δεχθῶμεν τοῦτο ἐξ εἰκασίας, ἀποκλείοντες πᾶσαν ἀπόδειξιν, ἥτις δύναται ν' ἀναιρέσῃ τοῦτο. Ἐπειτα

ἐπιμένει τοῦ τεκμηρίου τῆς ἰδιοποιήσεως διὰ τῆς αὐτοβούλου διαθέσεως τοῦ πράγματος, καὶ μετατιθεμένου οὕτω τοῦ βάρους τῆς ἀποδείξεως, ἀναστρέφεται ἀναγκαιῶς ὁ κανὼν, ὅτι ὁ διώκων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν ἐνοχλήν, καὶ οὐχὶ ὁ φεύγων τὴν ἀθωότητα· ὅθεν μικρὸς ὁ κίνδυνος τῆς διαφυγῆς τοῦ ἐνόχου, διότι ἡ ἀμφιβολία κατὰ τὴν ἀνταπόδειξιν κατὰ τοῦ ἀδικούντος κριθήσεται.

Τὴν ὑπεξαίρεσιν δὲ συνέχεον παλαιότερον καὶ ἐταῦτιζον ὅλως πρὸς τὴν κλοπὴν, ἀλλ' ὁμως εἰ καὶ συνιστᾷ διαφύρον, ὡς ἐδείχθη, ἀδίκημα, καὶ εὐλόγως διεχωρίσθη ἤδη ὡς ἴδιον καὶ αὐτοτελές, εἶναι ὁμως αὕτη παράλληλος καὶ ἴση πρὸς τὴν κλοπὴν κατὰ τὸ ἀξιόποιον, διότι ταῦτόν τὸ ἀντικείμενον κατ' ἀμφοτέρως, καὶ ἐξ ἰσῶν δεινὰ τὰ παρ' αὐτῶν δυνατόν ἀποτελέσματα. Καὶ ἂν μὲν ὁ κλέπτης ἀποδεικνύῃ μείζονα τοῦ ὑπεξαίρουντος τόλμην καὶ θρασύτητα, ἀφαιρῶν τὸ ἀλλότριον ἀπὸ ξένων χειρῶν, ὁ ὑπεξαίρων πάλιν ἀποδεικνύει μείζονα αὐθάδειαν καὶ ἀτίθειαν, νοσφιζόμενος τὸ εἰς χεῖρας τοῦ ἐμπειπιστευμένου ἀλλότριον· ἐπομένως καὶ κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν ἡ κλίμαξ τοῦ ἀξιόποινου εἶναι μεγάλη ὡς κατὰ τὴν κλοπὴν, ἀρχομένη ἐπίσης ἀπὸ ἐλαφροῦ πταίσματος καὶ λήγουσα μετρί βάρους κακουργήματος.

Αὐξάνει δὲ τὸ ἀξιόποιον κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν, ὅσα μείζονα ὑποχρέωσιν πίστεως εἶχεν ὁ ὑπεξαίρων πρὸς τὸν κύριον τοῦ πράγματος, καὶ ὅσα μείζονα ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ὑπεξαίρουντα ἀπέδειξεν ὁ κύριος, παραδούς αὐτῷ τὰ ὑπεξαίρεθέντα, ἰδίᾳ δὲ τὰ παρακαταθέντα ἐν ὥρᾳ κινδύνου ἢ δυστυχήματος· προσέτι ὅσα ἄνωτερος ὁ σκοπός, ὅτι ὅν ἦσαν προωρισμένα τὰ ὑπεξαίρουμένα, ὡς τὰ πρὸς κοινὴν εὐφελειαν, τὰ πρὸς περιθάλψιν δυστυχῶν, τάνηκοντα εἰς ἐνδεεῖς, τὰ ναγκαλιούντα πρὸς σωτηρίαν τοῦ κατὰ-

θέσαντος καὶ τὰ τοιαῦτα· πρὸς δὲ ὅσων μείζων ἢ ἄξια τῶν ὑπεξαίρουμένων, ὅσων μᾶλλον παρατεταμένη ἢ κατάχρησις ἢ καθ' ὑποτροπήν καὶ καθέξης. Τὰνάπαλιν δὲ μειοῦται τὸ ἀξιόποιον, ὅσων ἔλαττον τὸ ὑπεξαίρεθὲν πρὸς τὸ ὅλον τῶν διαπεπιστευμένων, ἂν ἐξίσου ἦν δυνατὴ ἢ ὑπεξαίρεσις τοῦ ὅλου ἢ μείζονος· ὅσων εὐλογωτέρα κατὰ τὸν χρόνον τῆς αὐτοβούλου διαθέσεως τοῦ πράγματος ἦν ἢ ἐλπίς τῆς ἀναπληρώσεως, ἢ καὶ ἄλλοθεν ἐνδεδειγμένη τοιαύτη προσπάθεια· ὅσων δεινότερα ἢ ἀνάγκη, ὅφ' ἧς ἐπιέζετο ὁ ὑπεξαίρεσας καὶ καθέξης.

Ὁ ἡμέτερος δὲ ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἀτυχοῦς μὲν, ὡς εἴρηται, ὅρου τῆς ὑπεξαίρεσεως, θεόντως ὁμῶς χαρακτηρίζει ὡς ἴδιον τὸ προκειμένον ἀδίκημα τοῦ σφετερισμοῦ τῶν εἰς τὴν κατοχὴν ἡμῶν ἀλλοτρίων, σαφῶς διαστέλλων τοῦτο ἀπὸ τῆς κλοπῆς, ἥτις προϋποτίθησι τὴν λαθραίαν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος εἰς χεῖρας ἄλλου εὐρισκόμενου. Τὴν ἰδιοποίησιν δὲ τοῦ πράγματος, ἥτις τὸ κύριον τοῦ ἀδικήματος στοιχεῖον, συνάγει οὐχὶ ἐκ μόνῃς τῆς αὐθαιρέτου καθ' οἷον δὴποτε τρόπου διαθέσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κατέχοντος, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρνήσεως ἅμα τῆς ἀποζημιώσεως τοῦ κυρίου (ἄρθρον 385)· τοιούτεσι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον συμφώνως πρὸς τὰ προετηγμένα τὸ ἀδίκημα συνιστᾷ κυρίως οὐχὶ ἢ στέρησις τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς στέρησεως αὐτοῦ ζημία.

Τὸ ἀνωτέρω δὲ στοιχεῖον πληρὲς, ἥτοι τὴν αὐτοβούλου διάθεσιν τοῦ πράγματος χωρὶς ἀποζημιώσεως τοῦ κυρίου, ἦν ὁ νόμος ἀποκαλεῖ ἀποστέρησιν, τεκμαίρεται ἢ ἐκ τῆς ἀρνήσεως τῆς κατοχῆς τοῦ πράγματος ἢ ἐκ τῆς κατανάλωσews ἢ ἀπαλλοτριώσεως αὐτοῦ ἄνευ ἁμέσου ἐκανοποίησεως (ἄρθρ. 386). Εἶναι δὲ ἀμφι-

σθητήσιμον, ἂν τὸ νόμιμον τεκμήριον εἶναι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον *iuris ei de iure*, κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις τοῦ προκειμένου ἄρθρου, καὶ ἐπομένως γενικῶς ἀποκεκλεισμένη ἢ ἀνταπόδειξις κατ' αὐτό.

Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης περιπτώσεως οὐδεὶς χωρεῖ δισταγμός, διότι ἡ ἀρνήσις τῆς κατοχῆς τοῦ πράγματος, ἀποδεικνυομένης ἄλλοθεν τῆς παραδόσεως καὶ λήψεως αὐτοῦ, ἀποτελεῖ πλήρη καὶ σαφῆ ὁμολογίαν τῆς περὶ σφετερισμοῦ προθέσεως, καὶ ἐπομένως ἀποδείξιν τοῦ ἀδικήματος ἀναμφισβήτητον. Περὶ δὲ τῆς δευτέρας, ἥτοι τῆς ἐμπράκτου ἰδιοποιήσεως τοῦ πράγματος, διὰ τῆς κατανάλωσews ἢ ἀπαλλοτριώσεως αὐτοῦ χωρὶς ἁμέσου ἐκανοποίησεως τοῦ κυρίου, τὸ αὐτὸ μὲν δύναται τις νὰ συναγῇ ἐκ τῆς ἀλληλουχίας ἀμφοτέρων τῶν περιπτώσεων, ἀναφερομένων ἐξίσου εἰς τὴν ἀρχικὴν πρότασιν, τὴν καθιστώσαν τὸ τεκμήριον· Ἄλλ' ὁμῶς ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ εἶναι προφανῶς ἄτοπος, κατὰ τὰ προειρημένα, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸ δικαίον καὶ τὴν ἀλήθειαν· διότι ἀναμφισβητήτως, ὡς εἰδείχθη, εἶναι δυνατὴ κατανάλωσις οἰαδὴποτε χωρὶς προθέσεως σφετερισμοῦ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἀναπληρώσεως ἀποδεικνυομένου· δ' ἐπὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς αὐτοβούλου διαθέσεως τοῦ πράγματος, ἦν ἀληθὴς ἢ προσδοκία τῶν μέσων τῆς ἀναπληρώσεως, ἐματαιώθη δ' ἐκ μεταγενεστέρου γεγονότος ἀπρόοπτου, καθίσταται λίαν πιθανὴ ἢ ἔλλειψις προθέσεως σφετερισμοῦ, ἥτις, ὡς εἰκός, καὶ ἀποδεικτέα. Ἀσύνητος δὲ καὶ μεμπτέα ἡ τοιαύτη περὶ τὰ ἀλλότρια αὐθαίρεσις, καὶ τιμωρίας ἐπὶ ἄξια, οὐδαμῶς ὁμῶς ὡς ὑπεξαίρεσις, καθ' ἣν προϋποτίθεται ἀναγκαιῶς ἡ πρόθεσις τοῦ νοσητισμοῦ, ἢ κυρίως τὸ ἀδίκημα καθιστῶσα.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς τὸν νόμον αὐτὸν ἀν-

τίκεται· ἡ προκειμένη ἐκδοχὴ περὶ ἀπολύτου ἀποδεικτικῆς ἰσχύος τοῦ τεκμηρίου, ὡς συνάγει τις ἐκ τῆς ἀναλύσεως αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, καὶ τῆς συγκρίσεως πρὸς τὰς λοιπὰς σχετικὰς διατάξεις. Καὶ πρῶτον μὲν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ ὁρισμὸν τοῦ ἀδικήματος, ἢ αὐτόθουλος διάθεσις τοῦ πράγματος συνιστᾷ ὑπεξαίρεσιν, ὡς εἴρηται, μὴ ἀποζημιουμένου ἅμα τοῦ κυρίου· ἐπομένως δυνατὴ κατανάλωσις ἢ ἀπαλλοτριώσις ἀνευ προθέσεως μισθισμοῦ, σκοπούμενης ἁμέσου ἀποζημιώσεως, ταύτην δὲ δὲν ἀναιρεῖ ἡ ἀκουσίως ἐπέρχομένη ματαιώσις, διότι κατὰ τὴν ἀναζήτησιν καὶ ἐκτίμησιν τῆς προθέσεως τὸ σκοπούμενον, ἄλλοθεν δὲ ματαιωθὲν, λογίζεται ἴσον πρὸς τετελεσμένον, ὡς ἐπὶ ἀποπειράς· ὅθεν ἀποδεικτέον τοῦτο. Ἐπειτα καὶ αὐτὸ τὸ 386 ἄρθρον λογίζει ἀποδεδειγμένον τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστερήσεως διὰ τῆς ἀναλώσεως ἢ ἀπαλλοτριώσεως, ἂν ἔτι δὲν ἦσαν ἑτοιμα τὰ μέσα τῆς ἀναπλήρωσεως, οὐδ' ἱκανοποιήθῃ ὁ κύριος· τούτεστιν ἀπαιτεῖ δύο τινὰ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τεκμηρίου, ἔλλειψιν τῶν μέσων τῆς ἀναπλήρωσεως, καθ' ὃν χρόνον ἐγένετο ἡ κατανάλωσις κ.τ., καὶ ἔλλειψιν ἐπίσης ἁμέσου ἱκανοποιήσεως τοῦ κυρίου· ἐπομένως, ἂν τὸ ἕτερον τούτων δὲν συντρέχῃ, τὸ τεκμήριον ἀποβαίνει ἔλλιπές· καὶ ἀνίσχυρον· ἐπειδὴ δὲ διάφοροι συνήθως ὁ χρόνος τῆς αὐτοβούλου διαθέσεως τοῦ πράγματος τοῦ τῆς ἀπαιτήσεως τῆς ἀποδόσεως, δυνατὸν νὰ ὀρίσταντο τὰ μέσα τῆς ἀναπλήρωσεως κατὰ τὴν διάθεσιν τοῦ πράγματος, νὰ ἐξηφανίσθησαν δ' ἀκουσίως ἐκ μεταγενεστέρου γεγονότος, ὡς προεῖρηται, τούτου δὲ τεθειμένου δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ ἡ συνδρομὴ τῶν ἀνωτέρω πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ τεκμηρίου ὅρων· ἄρα παραδεκτὴ ἡ ἀνταπόδειξις κατ' αὐτὰ τοῦτο τὸ ἄρθρον.

Ἄλλὰ καταφανέστερον ἔτι τὸ παρα-

δεκτὸν τῆς ἀνταποδείξεως ἐκ τοῦ 394 ἄρθρου, ἐνθα ἐπανιλαμβάνεται τὸ τεκμήριον ἐπὶ δημοσίων λειτουργῶν, διττειρηζόντων δημοσία ἢ ἰδιωτικὰ χρήματα καὶ αὐστηρότερον μάλιστα, περιλαμβανομένης καὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν πρόχειρα ἔτι τὰ μέσα τῆς ἱκανοποιήσεως, περὶ ἧς κατωτέρω ἰδίᾳ· διότι τὸ ἄρθρον τοῦτο περιέχει σαφῆ ἐξαίρεσιν, ἂν τὰ χρήματα ἐδόθησαν ἀπλῶς πρὸς τοκισμόν εἰς τρίτους ἢ ἄλλην παραπλησίαν χοῆσιν, ρητῶς παραπέμπον εἰς τὸ 485 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ νόμου, ὅφ' οὐ ἡ τοιαύτη πρᾶξις τιμωρεῖται διὰ ποινῆς πλημμελήματος. Ἐκ τούτου δ' ἔπεται, ὅτι ὁ νόμος ἀναγνωρίζει καὶ πάλιν περιπτώσιν αὐτοβούλου διαθέσεως τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος χωρὶς προθέσεως σφετερισμοῦ, αὕτη δ' ἀναγκάως θὰ συναχθῇ εἴτε ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε βεβαιωθέντων γεγονότων, εἴτε διὰ νέων ἀποδείξεων· ἀλλὰ ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀποδείξεις κατὰ τοῦ τεκμηρίου, ἄρα παραδεκτὴ ἡ ἀνταπόδειξις. Ἐν τῷ μνημονευθέντι δὲ 485 ἄρθρῳ ἀναφέρεται χρῆσις καὶ παραχώρησις χρήσεως τῶν χρημάτων ἢ πραγμάτων ἀντὶ τῶν ὅρων κατανάλωσεως καὶ ἀπαλλοτριώσεως ἐν τῷ 386, ἀλλ' αὕτη αὕτη ἢ διαλογὴ προϋπαθίσθαι διττὸν τρόπον διαθέσεως ἀλλοτρίου πράγματος, ὡς ἰδιοκτησίαν ἢ πρὸς ἄπλην χρῆσιν, ἥτοι μετὰ προθέσεως ἢ ἀνευ προθέσεως σφετερισμοῦ· ἄρα καὶ τὴν περὶ τούτου ἀπόδειξιν παραδεκτὴν. Καὶ ἐν τῷ προμνημονευθέντι δὲ ἄρθρῳ 394 ἀναφέρεται παραχώρησις ἐπὶ σκοπῷ ἰσοκτησίας· ἄρα δυνατὴ καὶ κατ' αὐτὰ παραχώρησις ἀπλῆς χρήσεως ὡς ἄνωθε, καὶ ἀποδεικτέον τί τῶν δύο τούτων.

Εἰς ἐπίρρωσιν δὲ τῆς ἀνωτέρω γνώμης συντελεῖ ἔτι τὸ 483 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ ποιν. νόμου, ὅπερ ἐπὶ δημοσίων διττειρησιῶν τὴν σύγχυσιν τοῦ δημοσίου ταμείου πρὸς τὸ ἴδιον, καὶ ἐπὶ ἐλ-

λείμματος ἔτι, πειθαρχικῶς μόνον τιμωρεῖ, ἐν ὑπατροπῇ δὲ διὰ φυλακίσεως ἐνιστάσας τὸ πολὺ· διότι δέχεται οὕτως ἑλπίσμα καὶ ἄνευ προθέσεως σφετερισμοῦ ἐκ μόνης ἀταξίας, ἄρα καὶ ἀποδίδειν κατὰ τοῦ τεκμηρίου.

Τὰ μνημονευθέντα δὲ ἄρθρα 394, 485 καὶ 483 ποιοῦνται λόγον μόνον περὶ δημοσίων διαχειριστῶν· ἄλλα τὴν ἰδιότητα τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ὡς καὶ τὴν τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ πραγμάτων λογίζει ὁ νόμος ὡς ἐπιβερνικὴν αἰτίαν· κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν· ὅθεν δεχόμενοι τὴν ἀνταπόδειξιν ἐπὶ τῶν βαρύτερων περιπτώσεων, κατὰ μείζονα λόγον δέον νὰ δεχθῶμεν ταύτην καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

Ὁ ἡμέτερος δὲ νόμος καταλέγει εἰς τὴν ὑπεξαίρεσιν καὶ τὴν ἄρνησιν τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἀπολωλὸτος πράγματος ὑπὸ τοῦ εὐρόντος, διότι καὶ οὗτος ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις εἴρηται, εἶναι ἡμέτερος ἄλλοτρίου πράγματος κατὰ θεμιτὸν τρόπον περιελθόντος εἰς χεῖρας του, καὶ ἐπομένως ὑφίσταται τὸ κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν ἀναγκαῖον στοιχεῖον τῆς θεμιτῆς κατοχῆς ἄλλοτρίου. Ἀλλὰ μόνῃ τῇ κατοχῇ τοῦ εὐρήματος, ἀγνώστου ὄντος τοῦ κυρίου, καὶ ἰδίως ἂν ἀπολωλὸς αὐτὸ ἢ ἐγκαταλείμενον, δὲν συνιστᾷ ἀδικημα· τοῦτου ἕνεκα καὶ ὁ νόμος τεκμαίρεται τὸν σκοπὸν τοῦ νοσφιστοῦ, ἄρνούμενου τὴν εὐρεσιν τοῦ εὐρόντος ἐπερωτῶμενου, ἢ μὴ ἀναγγέλλοντος ταύτην μετὰ ὅκτω ἡμέρας ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τῆς ἀπωλείας (ἄρθρ. 387). Ἡ βραχεία ὁμως αὕτη προθεσμία ἐννοεῖται, ὡς εἰκός, ἀπὸ τῆς γνώσεως, τεκμαιρομένης ἀπλῶς ἐκ τῆς δημοσίᾳ γανομένης προσκληθείσεως ὥστε ἀναγκαῖως χωρεῖ ἀνταπόδειξις, ὅτι ὁ εὐρὼν δὲν ἔμαθε τὴν πρόσκλησιν.

Χαρακτηρίζει δ' ἔτι ὁ νόμος ὡς αὐτοτελὲς πταῖσμα, ἀνεξαρτήτως τοῦ σκοποῦ

σφετερισμοῦ ἢ μὴ, καὶ μόνῃ τὴν παράλειψιν τῆς ἀγγελίας τῆς εὐρέσεως ἀπολωλὸτος ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἣν τιμωρεῖ διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου (ἄρθρον 694). Παράδοξος τῇ ἀληθείᾳ σπουδὴ! Ὁ παρασιωπῶν τὴν εὐρεσιν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας γεννᾷ εὐλόγως ὑποψίαν νοσφιστοῦ, καὶ ὁ πάντα βραδέως ἀναγγέλλων ταύτην, μανθάνων ἴσως ἢ καὶ ἀπλῶς ὑποπτευόμενος, ὅτι ἐγνώσθη ἄλλοθεν· ὥστε ὑφίσταται κίνδυνος καταχρήσεως ἐκ τῆς βραδύτητος, καὶ εὐλογος ἢ προληπτικῆς ποινῆς. Ἀλλ' ὁ αὐθορμήτως ποιούμενος γνωστὴν τὴν εὐρεσιν αὐτὸς πρῶτος· ἔστω καὶ μετὰ πέντε ἢ ὅκα ἡμέρας ἢ καὶ πλείονας ἔτι, τίνα ὑποψίαν ἢ κίνδυνον παρέχει; ἢ πρέπει μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας νὰ ἀποσιωπήσῃ ἐντελῶς τὴν εὐρεσιν, σφετεριζόμενος ἢ ἐξαφανίζων τὸ εὐρεθὲν, ἵνα μὴ ὑποστῇ τὴν ποινὴν τοῦ πταίστου; Ἡ προθεσμία ἐνταῦθα εἶναι ὅλως παράλογος. Ἔδει δὲ ν' ἄρεθῃ ἐλεύθερος ὁ δικαστὴς νὰ τιμωρῇ τὸν βραδέως ἀναγγέλλοντα τὴν εὐρεσιν ὡς πταίστην, αὐτὸς ἐκτιμῶν, ἂν αὐθορμήτως ἐγένετο ἡ ἀγγελία ἢ ἐκ φόβου μὴ γνωσθῇ ἄλλοθεν ἢ εὐρεσίς, καὶ ἐν γένει ἂν ὑπῆρξεν ἀμέλεια ἀσύγνωστος, λογιζομένης τῆς μακρᾶς σιωπῆς ὡς ἀπλοῦ τεκμηρίου, καὶ κρινομένου κατὰ τὰς περιστάσεις.

Τιμωρεῖ δ' ὁ ἡμέτερος νόμος τὴν ἀπλὴν ὑπεξαίρεσιν μέχρι μὲν ποσοῦ 20 δραχμῶν ὡς πταῖσμα, ἥτοι διὰ κρατήσεως μηνιαίας τὸ πολὺ, ἢ προστίμου μέχρι 100 δραχμῶν (ἄρθρ. 693), τὴν δ' ἄνω τῶν 20 δραχμῶν, ἀλλ' οὐκ καὶ 400 ὡς πλημὲλημα διὰ φυλακίσεως ἀορίστως, ἥτοι ἀπὸ 3 ἡμερῶν μέχρι 6 ἐτών (ἄρθρ. 388). Χαρακτηρίζει δὲ τὴν πράξιν κακούργημα καὶ καταγινώσκεται ποινὴν εἰρκτῆς (5—10 ἐτών) ἐπὶ ποσοῦ ἀνωτέρου 400 δραχμῶν, ἐπὶ ὑποτροπῇ.

ἢ συρροῆς τριῶν ὑπεξαίρεσεων, ἀποτελουσῶν πλημμελήματα κατὰ τὴν ἑνότητα, ἐπὶ διαχειριστῶν περιουσίας ἀνικάνων προσώπων ἢ διορισθέντων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ ἐπὶ ρήξεως σφραγίδων τῆς ἀρχῆς (ἄρθρ. 389): καταγιγνώσκει δὲ δεσμὰ πρόσκαιρα (10—20 ἐτῶν) ἐπὶ ὑποτροπῆς πάλιν ἢ συρροῆς τριῶν πράξεων τιμωρητέων δι' εἰρκτῆς, καὶ ἐπὶ ποσοῦ ἄνωτέρου 1000 δραχμῶν, ὑπεξαίρουμένων ὑπὸ τῶν προειρημένων εἰδικῶν διαχειριστῶν (ἄρθρ. 390).

Ὅριζι δὲ προσέτι ὁ αὐτὸς νόμος ὡς γενικῶς ἐπιβαρυντικὰς αἰτίας, ἧτοι κατὰ πάσας μὲν τὰς περιπτώσεις ἐφαρμοστέας, ἐπαγομέναις ὅμως οὐχὶ μεταβολὴν τῆς ποινῆς, ἀλλ' ἀπλῶς αὐξήσιν αὐτῆς ἐν τῷ τῶν εἰδικῶν ἐκάστοτε τεταγμένων δόξων, διαπραττομένης τῆς ὑπεξαίρεσεως ὑπὸ προσώπων, παρ' ὧν προσδοκᾶται ἰδιόζουσα πίστις, ὡς ξενοδόχων, πλοιάργων, ἀγωγέων, παραγγελιοδόχων κλπ. ἔτι δ' ἐμίσθων διαχειριστῶν, τεχνιτῶν, ἐργατῶν, ὑπηρετῶν μαθητευομένων κλπ. πρὸς τούτοις διὰ καταχρήσεως ἐνεχύρου, ἐπὶ παρακαταθήκης ἐν ὧρα κινδύνου ἢ δυστυχήματος, ἐπὶ πραγμάτων ἀντικόντων εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα καὶ καθέξῃς (ἄρθρ. 391).

Καὶ ἐντάῃθα δ' ὁ ἡμέτερος νόμος, ὡς ἐπὶ τῆς κλοπῆς καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τῆς ιδιοκτησίας ἀδικημάτων, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ βαθμοῦ τοῦ αξιοποίνου βάσιν ἔθετο τὸ ποσὸν τῶν ὑπεξαίρουμένων καὶ τὴν ὑποτροπὴν ἢ τὴν συρροήν, διαχωρίσας ταῦτα διὰ τῶν αὐτῶν τυπικῶν ἀριθμῶν, καὶ ἀσχέτως πρὸς τὸ ὅλον τῶν διαπεπιστευμένων καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς περιστάσεις τῆς πράξεως, περὶ ὧν δευτερευόντως προνοεῖ, τῆρῶν πάντοτε τὸ πλημμελὲς σύστημα τῶν στενῶς ὀρισμένων ποινῶν, καὶ ἀναγκάζων οὕτω τὸν δικαστὴν, ὅτε μὲν νὰ καταγιγνώσκῃ ποινὴν βαρυτέραν ἐπὶ ἐλαφροτέρας πρά-

ξεως, καὶ τάνάπαλιν ἐλαφροτέραν ἐπὶ βαρυτέρας, ὅτε δὲ πρὸς ἀποφυγὴν τούτων νὰ διαστρέφῃ τὰ πράγματα, δεχόμενος ἑλάττον ποσὸν ἢ ἀπόδοσιν μέρους καὶ καθέξῃς.

Ἰδίᾳ δὲ καὶ αὐστηρότερον τῶν κοινῶν διαχειριστῶν τιμωρεῖ ὁ ἡμέτερος νόμος τοὺς δημοσίους λειτουργούς, διαχειρίζοντας δημόσια ἢ ἰδιωτικὰ χρήματα ἢ πράγματα, καταγιγνώσκων ποινὴν φυλακίσεως 3 μηνῶν τοῦλάχιστον ἐπὶ ὑπεξαίρεσεως καὶ κατωτέρας τῶν 20 δραχμῶν, εἰρκτῆς δ' ἐπὶ ἑνωτέρας 500 δραχμῶν, καὶ δεσμὰ πρόσκαιρα τρεπομένου ἔτι εἰς φυγὴν τοῦ ἐνόχου (ἄρθρον 394). Κατὰ τὸ προκείμενον δὲ ἄρθρ. ὑπεξαίρεσις ὀφίσταται, καὶ ἂν ἔτι τὰ διαπεπιστευμένα διετέθησαν ἐπὶ σκοπῷ ἀναπληρώσεως, καὶ ἡ ἀναπλήρωσις ἦν πρόχειρος. Ἡ διάταξις ὅμως αὕτη οὐ μόνον ἀνακόλουθος εἶναι πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε, καὶ ἰδίᾳ εἰς ἄμεσον ἀντίφασιν πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ ἐν 385 ἄρθρῳ τεθέντα ὁρισμόν, καθ' ὃν, ὡς ἐπανειλημμένως ἐρρήθη, πρῶτιστον εἰσχεῖον τοῦ ἀδικήματος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστέρσεως τοῦ κυρίου, ἀλλὰ καὶ καθ' ὃ αὐτὴν παράλογος καὶ ἀνεφαρμοστος· διότι πῶς εἶναι δυνατὴ ὑπεξαίρεσις, ὅταν κατὰ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ 394, ἡ ἰδιοποίησις κλπ. ἐπράχθῃ ἐπὶ σκοπῷ ἀντικαταστάσεως, καὶ εἶναι ἔτοιμα τὰ πρὸς ταύτην μέσα; εἶναι δυνατὴ οὕτω ζημία τοῦ κυρίου, καὶ ἄνευ τούτου δυνατὴ ὑπεξαίρεσις ἢ, ὅτι, ἄλλο παρεμφερὲς ἀδικημά; Προληπτικὴ δ' ἴσως ἡ διάταξις, ποινὴ ὅμως κακουργήματος διὰ μόνην πρόληψιν παραλογωτέρα ἔτι. Ἐπειτα, τιθεμένου τούτου, τίνα λόγον ἔξουσιν αἱ προμνημονευθεῖσαι διατάξεις τῶν ἄρθρων 483 καὶ 485, τοῦ μὲν περὶ βαρυντικῶς τιμωροῦντος τὴν σύγχυσιν τοῦ δημοσίου ταμεῖου πρὸς τὸ ἴδιον καὶ ἐπὶ ἐλλείμματος ἔτι, καὶ ἐν ὑποτροπῇ διὰ φυλακίσεως ἐνιαυσίου τὸ πολὺ, τοῦ δὲ

τιμωροῦντος τὴν χρῆσιν ἢ παραχώρησιν τῶν δημοσίων χρημάτων πρὸς τοκισμὸν διὰ μόνης χρηματικῆς τοίνης, διὰ φυλακίσεως δὲ διετούς τὸ πολὺ, ἐπερχομένης ζημίας; δὲν εἶναι καταφανὲς ὁ σκοπὸς τῆς προλήψεως τῆς καταχρήσεως τῶν διαπεπιστευμένων ἐὰν τῶν διατάξεων τούτων, καὶ μάλιστα τῆς πρώτης; ἀλλ' ἔτι πλέον, πῶς δυνατόν νὰ συμβῇ τὸ κατ' αὐτὰς εὐθαρξικὸν παράπτωμα ἢ ἀπλοῦν πλῆμμελημα, καὶ ἐπὶ ἐλλείμματός ἐστι ἡ ζημία, πρὸς τὸ κατὰ τὸ 394 ἄρθρον καθούρηγμα, καὶ ἄνεο ζημίας, ἐξ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ γεγονότος, καὶ ἡ ρητὴ ἐν αὐτῷ ἐξαίρεσις καὶ παραπομπὴ εἰς τὸ 35 ἄρθρον, ὡς καὶ προηγουμένως εἰρήται; Θ' ἀναζητήσωμεν ἀναγκαίως τὴν νόθευσιν τοῦ νομοσφισμοῦ; ἀλλὰ δυνατόν ἐστίν, τιθεμένου ὡς εἴρηται, ὅτι ἐσκοπεῖτο ἡ ἀναπλήρωσις, καὶ ὅτι ἦν πρόχειρος αὕτη;

Πρὸ παντός ὅμως ἀσυμβίβαστος ἡ ἐν λόγῳ διάταξις τοῦ 394 ἄρθρου πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐνόχου, κανονικοῦντος τελείως τὸν κύριον πρὸς ἀσπῆς ἀνακρίσεως κατὰ τὸ 378 ἄρθρον εἰς ὃ ρητῶς παραπέμπει τὸ 393· διότι ὥς θὰ λογισώμεν ἔναον ὑπεξαίρεσιν τὸν ἀμέσως ἀντικαθιστῶντα ἀναλωθέντα, ἀφοῦ καὶ τὸν μετὰ ταῦτα ἱκανοποιῦντα ἀπαλλάττομεν, ἂν πράξη τοῦτο πρὸ τῆς ἐν ἀρχῇ τῆς ποινικῆς καταδίκης:

Ἐπὶ τούτοις ἡ προκειμένη διάταξις ἐντίκειται ἔτι πρὸς τὸν νεώτερον αὐτῆς λογιστικὸν νόμον τοῦ 1858 ὅστις τὴν διαχειριστὴν δημοσίων χρημάτων λογίζει ἐλλειμματικὴν μόνον, ἂν ἐν 24 ὥρῃν ἀπὸ τοῦ ἐλέγχου δὲν ἀναπλήρῃ τὰ ἐλλείποντα (ἄρθρ. 199 καὶ 99 λογιστ. νόμου), καὶ ἐπομένως οὐ μόνον τὴν ἀμεσον ἀναπλήρωσιν δέχεται ὡς ἀπαλλάττουσαν, ἀλλὰ καὶ προθεσμίαν 24 ὥρῃν χορηγεῖ πρὸς τοῦτο. Ἄρα καὶ καταχρηστικὴν ὑπὸ τοῦ λογιστικοῦ νόμου, νεω-

τέρου, ὡς εἴρηται, ἡ προκειμένη διάταξις περὶ καταλογισμοῦ ὑπεξαίρεσεως, καὶ ἂν ἢ κατανάλωσις κλπ. ἐπράχθῃ ἐπὶ σκοπῷ ἀντικαταστάσεως, καὶ εἶναι ἔτοιμα τὰ πρὸς ταύτην μέσα.

Τὴν ἀνάπαλιν δ' ἐλαφρότερον τιμωρεῖ ὁ ποινικὸς νόμος τὴν μεταξὺ στενῶν συγγενῶν ὑπεξαίρεσιν, ὡς καὶ τὴν ὑπὸ ἀπειτέρων, κοινῇ ὅμως δικαιτωμένων, καὶ τὴν ὑπὸ οἰκετῶν ἐκ λαιμαργίας, παραπέμπων εἰς τὸ 377 ἄρθρον, ἐν ᾧ περὶ κλοπῆς ὑπὸ τῶν αὐτῶν προσώπων ἐπιβαλλομένης ποινῆς φυλακίσεως, καὶ ὅταν ἐπὶ κοινῇ πράξεως χωρὶς ποινῇ εἰρκτικῇ ἢ δεσμῶν (ἄρθρ. 391). Ἐνίσχυνται δ' ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς ὁ λόγος τῆς ἐξαίρεσεως ταύτης· τοῦτέστιν ἡ εἰκαζομένη καὶ ὀφειλομένη ἅμα πρὸς συγγενεῖς ἐπίεικεια τοῦ ἀδικουμένου, ὡς καὶ πρὸς οἰκέτας λαιμαργοῦντας.

Ἐς προείρηται δέ, τὸ αὐτὸ ἄρθρον 393 παραπέμπει εἰς τὸ 378, καθ' ὃ μεταιοῦται ἡ ποινικὴ καταδίωξις ἐπὶ κλοπῆς, ἂν πρὸ πάσης ἀνακρίσεως ἀποδοθῇ τὰ κλαπέντα ἢ ἀποζημιωθῇ ἐντελῶς ὁ παθὼν. Ἄρα καὶ ἐπὶ ὑπεξαίρεσεως ἐφαρμοστέον τὸ αὐτὸ (ἴδε Κλοπή).

Τὸ ἀνωτέρω δὲ 393 ἄρθρον παραπέμπει ἔτι εἰς τὸ 379 περὶ κλοπῆς ἐπίσης ἄρθρον, καθ' ὃ πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ ποσοῦ λογίζεται ἡ ἀγοραία ἀξία τοῦ κλαπέντος κατὰ τὸν χρόνον τῆς πράξεως· ἄρα καὶ τοῦ ὑπεξαίρουμένου ἐξίσου· πρὸς δὲ ἐπὶ πλειόνων ἐνόχων εὐθύνεται ἕκαστος εἰς ὁλόκληρον καὶ ποινικῶς τοῦτο ὅμως ἦν περιττὸν ὅπως νὰ λεχθῇ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ὡς χωρὸν ἐκ τῶν περὶ συστάσεως γενικῶν διατάξεων τοῦ νόμου, ἂνευ δὲ συστάσεως κοινῇ εὐθύνῃ δὲν χωρεῖ, καὶ ἐπομένως κατὰ μὲν τὴν κλοπὴν μεριστὰ κατὰ τὸ ληφθὲν παρ' ἐκάστου, κατὰ δὲ τὴν ὑπεξαίρεσιν οὐδὲ μερισμοῦ λόγος, εἰ μὴ ἐμερίσθῃ καὶ ἡ κατοχὴ τοῦ πράγματος πρὸ τοῦ ἀδικήματος.

Καταγινώσκει δ' ἔτι ἰδίαν ποινὴν ὁ ἡμέτερος νόμος τριμήνου τὸ πολλὸν φυλάκισως ἢ χρηματικῇν, ἀπὸ 25 δραμῶν μέχρι 300, εἰς τὸν ἀφαιρουμένον ἔγγραφον τι ἄξιον λόγου ἐκ φακέλου δικαστικοῦ. ὃν αὐτὸς οὗτος παρέδωκε προηγούμενος εἰς τὸ δικαστήριον (ἄρθρον 392). Ἡ διάταξις ὅμως αὕτη κακῶς κεῖται ἐνταῦθα, διότι μετὰ τὴν εἰς τὸ δικαστήριον παράδοσιν ὁ ἀδικῶν ἔπαυσε κατέχων, καὶ ἐπομένως ἐξέλειπε τὸ αὐσιῶδες τῆς ὑπεξαίρεσεως πειγχεῖον, ἥτοι ἡ κατοχὴ τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ ἀδικούντος, ἡ δὲ πρᾶξις ἔδει νὰ λογισθῇ κατὰ τὰς περιστάσεις κλοπῇ ἢ φθορᾷ ξένης ἰδιοκτησίας, κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀδικούντος.

Ἐπίσης ἀτέλως λογίζεται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου ὑπεξαίρεσις ὁ ὑπὸ δημοσίου λειτουργοῦ νοσηφισμὸς πραγμάτων μὴ διαπεπιστευμένων μὲν αὐτῷ ἕνεκα τῶν καθηκόντων του, ἀπερὸς οὖν κατάρθρωσε νὰ λάβῃ ἕνεκεν αὐτῆς τῆς ἰδιότητος τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, διότι ἡ κατοχὴ δὲν περιῆλθεν αὐτῷ νομίμῳ ἢ θειμῶ τρόπῳ, ὁ δὲ δημοσίος χαρακτήρ ἐχρησίμευσεν εἴτε ἵνα ἐξαναγκάσῃ τὴν παράδοσιν δι' ἐπιβλήτης ἢ ἀπειλῶν, ἢ νὰ παραπείσῃ τὸν νόμιμον κάτοχον, ὅτι εἰς αὐτὴν ἡ κατοχὴ ἀνήκει· ἐπομένως ὁ ἀληθὴς χαρακτήρ τῆς πράξεως ἔσται, ὅτε μὲν ἐκδιᾶσεως, ὅτε δ' ἀπίτης. Ἡ πιβύλλαι δ' εἰς τὸν ἔνοχον σὺν τῇ ποινῇ τῆς ὑπεξαίρεσεως κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ὅρους ἐκπίπτει ἀπὸ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, καὶ μόνον ποινῇ φυλάκισως καταγινωσκομένης, καὶ κατωτέρως ἔτι ἐνιαυτοῦ (ἄρθρ. 315).

Ἰδίαις ἔτι ποινὴς περὶ ὑπεξαίρεσεως περιέχει ὁ στρατιωτικὸς ποινικὸς νόμος, διαπραττομένης ὑπὸ στρατιωτικῶν εἰς πράγματα δημοσία ἢ εἰς στρατιωτικὸν ἀνήκοντα, ἀπαγγέλλων ποινὴν εἰρκτῆς ἀδιακρίτως, ἐπὶ δὲ εἰδικῶν τοῦ στρατοῦ γιγνησάντων δεσμὰ πρόσκαιρα (ἄρθρον

238). Ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς εἴρηται, ὅτι κοινὸν περὶ ἀμφοτέρων τὸ ἀθροεῖν περὶ ληστείας ἔτι, ὅτι δημοσία ἢ τοῦ κράτους πράγματα ἐννοοῦνται τὰς χρηστῶν τοῦ στρατοῦ προσωρισμένα, περὶ καὶ ἐκ τῶν ἐνδεικτικῶς μνημονευμένων εἰδῶν, ἥτοι ὅπλων πολεμικοῦ ὅπλου. συνάγει τις, εἰς στρατιωτικὸν δ' ἤκοντα, τὰ εἰς συνυπηρετούτας αἰετὶ ἀλλῶς οὐδεὶς λόγος τοσαύτης διαφᾶς ποινῶν. Τὸ αὐτὸ ὅμως ἄρθρον περιέχῃ καὶ ὅρον περὶ ἐλαφρυντικῶν περιστάσεων ἀρίστως, ὡς ὑποτιθεμένων μετὰ ἢ ποινῇ κατὰ βελόν. Παραπείρει δὲ προσέτι ὁ αὐτὸς νόμος εἰς τὸν ἔνοχον ποινικόν, δεχόμενος καὶ ἐπὶ τῶν ωτέρω εἰδικῶν περιπτώσεων τὰς ὑποδοῦν βρυχετάς ποινάς. Ἐπὶ δὲ τοῦτ' αὐτὸ ἄρθρον ἀπαγγέλλει ἐκπτεῖν τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ μόνης φυλάκισως καταγινωσκομένης.

Ἡ ὑπεξαίρεσις δὲ καθ' οἰοῦντοτε τελουμένη λίσεται κοινῶς ὡς προσβάλλουσα τῇ δημοσίᾳ τάξιν, ἐπομένως ἀδικήμα ἐπαγγέλλματος καὶ ἀνεμνήσεως τοῦ θόντος καταδικαστέον. Τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου συνάγει τις, διότι νῦν ἐπὶ οἰκογενειακῆς ὑπεξαίρεσεως κατὰ τὸ 377 ἄρθρον, εἰς δὲ παρὰ τὴν ὥς εἴρηται, τὸ 393, ἀπατεῖ μὴνυσματὸ βλαφέντος. Καὶ ἀναμφισβήτητον ἡ ἐκ ἐπαγγέλλματος καταδικαστικῆς ἐξαίρεσεως δημοσίαν πραγμάτων ἢ ἡκόντων εἰς ἄλλα νομικὰ ἢ φυσικὰ πτωπα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβλεψιν ἰ πολιτικῆς διατελούντων, ὡς περιωριστὴν ἐξουσίαν διαθέσεως τῶν ἰδίων ἔχων· ἐπὶ πραγμάτων ὅμως ἰδιωτικῶν ἐκ ἐπαγγέλλματος καταδικαστικῆς, ὡς τοῖς περὶ κλοπῆς εἴρηται, εἶναι δυσμενέστερος πρὸς τὸ ἀπαλλοτριωτὸν τῶν ἰδιωτικῶν δικαιῶν (ἴδε Κλοπῇ)

18

ἀδύνατος, διότι

ἐνταῦθα ἀποβαίνει ὁ λόγος εἶναι ἢ πρὸς προϋπόθεσις τοῦ ἀδικῆ ἀποδόσεως τοῦ τὸν κύριον ἄρνησις καὶ ἀποζημιώσεως πράγματος· ἢ τῆς πλὴν ἢ καταγγελίᾳ αὐτοῦ, ἐπομένως· πρὶν ὧς καὶ τοῦ τοῦτο ὁ κύριος οὐδ' ἄρα οὐδὲ κα-
ἀδικήματος εἶναι δυνατὰ ὑποτιθεμένης ταδιώξεως ἐναρξίς· Ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐκ καταδιώξεως, ὁρμηθεὶς πλάγιον εἰδή-
τῆς κοινῆς φήμης, ἢ αἰνέρεται ἀνευ σεων, πάλιν ἄσκοπος τοῖου, ὅστις εἰς τῆς συναινεσεως τοῦ ματαιώσῃ τὴν
πᾶσαν ὥρα· δύναται συναινέει εἰς τὴν καταδιώξιν, δηλῶν, ὅτι ἄλλαν χρῆσιν
γενομένην κατανάλωσιν ταδιωκομένου τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ τὸς ἐπὶ νοσφί
οὔτε δὲ κοινὸς κίνδυνος ν, συναινοῦν-
σμοῦ ἰδιωτικῶν πραγμάτων, ὅτι καὶ
τοῦ κυρίου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δὲ πάντων τῶν ἐπὶ ὑπεξαίρεσεως ὡς μόνων χωρεῖ κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἀπὸ 98 ἄρθρον ἰδιωτικῇ συγγνώμῃ κατὰ πάλιν δ' ἐκ τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τιμωρίας, τοῦτου καταφανέστερον τόσος κατα-
ὡς εἴρηται, τῆς ἐξ ἐπαγγελματικῶν ἀν-
διώξεως τῆς ὑπεξαίρεσεως
τικειμένων.

Τελέοντος δ' ὅτι ἡ ὑπεξαίρεσις ἀποδο-
τελεσμένη ἅμα τῇ ἀρνήσει ὑπὸ τοῦ σεως τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος ἀπόπειρα
κατόχου, ρητῇ ἢ ἐμπράκτῃ πρὸ τῆς κατ' αὐτὴν εἶναι ἀδύνατος, ἢ ἐνόχου
ἀρνήσεως ἐνδείξεις ἀσφαλῆς
προθέσεως οὐδαμῶθεν δυνατήκη

Α. Γ.

Υφαίρεσις. Δηλοῖ ἀφαίρεσιν πράγματος κρύφα καὶ δολίως, ὅθεν οὐ-
δὲν ἄλλο ἢ κλοπὴν. Οὐτε δὲ ἀποτελεῖ αὕτη ποινικὸν ὅρον πρὸς δόλωσιν ἰδίου ἀδικήματος, οὔτε εἶδους ἄλλου γενι-
κωτέρου, διὸ οὐδ' ἰδίου ἄρθρου ἐνταῦθα ἐχρηζεν· ἐκ πλάνης ὅμως ἐξέλαβόν τι-
νες, ὅτι ὑφαίρεσιν ὀνομάζει ἐνταῦθα ὁ ποινικὸς νόμος τὴν καλουμένην οἰκο-
γενεϊκῇ ἢ οἰκιακῇ κλοπῇ, ἀρχομέ-
νου ἀπὸ τῆς προκειμένης λέξεως τοῦ περὶ τῆς κλοπῆς ταύτης πραγματευομένου
377 ἄρθρου τοῦ νόμου.

Τιμωρεῖ δ' ὁ ποινικὸς νόμος τὴν ὑπὸ πτενῶν συγγενῶν, ἢ καὶ ἀπωτέρων, συν-
οικούντων ὅμως, καὶ ὑπὸ οἰκετῶν ἐκ λαι-
μαργίας πραττομένην κλοπὴν ἐλαφρό-
τερον τῆς κεινῆς, συγγνωπτεῖν πως ταύ-
την λογίζων, ὡς ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς εἰ-
ρήται (ἴδε Κλοπή)· μεταχειρίζεται δὲ τὴν λέξιν ὑφαίρεσις, καὶ εἰς πληθυντικὸν μά-
λιστα ἀριθμὸν, ἀπλῶς, ἵνα πιστότερον εἰ-
κονίσῃ τὸν συνήθη ἐπὶ τοιαύτης κλο-
πῆς τρόπον τῆς βαθμιαίας καὶ ἀφανοῦς ἀφαίρεσεως, καὶ τὸ πενιχρὸν τὸ πλεῖστον καὶ ἀτολμον τῆς πράξεως· οὐδαμῶς ὅμως ἵνα ὀνομάσῃ ἰδίον ἀδικήμα ἢ ἰδίον εἶδος κλοπῆς. Ὅθεν καὶ ἡ μεταξὺ οἰκειῶν κλοπῇ, κλοπῇ ἐξ ἴσου καλεῖται, οὐδὲ χαρακτηρίζεται αὕτη ἀσφαλῶς καὶ ἀ-
ναγκαστικῶς διὰ μόνου τοῦ ὅρου τῆς ὑφαι-
ρέσεως, δυνατόν δὲ νὰ κληθῇ ἐξ ἴσου ὑφαίρεσις πᾶσα ἄλλη κλοπῇ, καὶ ἰδίως ἢ τμηματικῶς καὶ ὑπόουως τελουμένη.

Α. Γλαράκης

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΜΟΙ

Σελίς	12	σ'ήλθ	6'	σ'ίχ	20	γραπτίον	ἢ ὁ εἰσαγγελεὺς	αἱ ἰω
»	12	»	6'	»	33	»	τοὺς κεκτημένους τινὲς περὶ τοῦ ἀνωτέρου νόμου	οὐκ ἔστιν
»	19	»	α'	»	19	»	ὀριζόμενα προσόντα αἰ	αἱ ἰω
»	20	»	6'	»	28	»	αἱ φωτογραφίαι	οὐκ ἔστιν
»	21	»	α'	»	27	»	ἀντιπροσωπεύοντας	οὐκ ἔστιν
»	22	»	6'	»	41	»	δόξης	οὐκ ἔστιν
»	23	»	α'	»	44	»	ἀρθρ. 781	οὐκ ἔστιν
»	30	»	α'	»	27	»	29 § 1 (ἀντὶ 294	οὐκ ἔστιν
»	42	»	π'	»	30	»	ἀτιμώρητος (ἀντὶ ἡ	οὐκ ἔστιν
»	47	»	6'	»	44	»	ιστέον	οὐκ ἔστιν
»	48	»	6'	»	35	»	libertate	οὐκ ἔστιν
»	48	»	6'	»	40	»	ὀπενάλλετο οὐκ	οὐκ ἔστιν
»	75	»	α'	»	25	»	ἀείποτε liberum ο	οὐκ ἔστιν
»	81	»	α'	»	1	»	τῶν ὄψεων, αἱ	οὐκ ἔστιν
»	90	»	α'	»	37	»	εἰκότως τὴν γνώμην	οὐκ ἔστιν
»	116	»	6'	»	6	»	τῶν (καὶ οὐκ τοῖς δ	οὐκ ἔστιν
»	118	»	α'	»	9	»	ἄλλων (καὶ οὐκ οὐκ	οὐκ ἔστιν
»	134	»	6'	»	11	»	ἔκτιστος ἢ λέξις	οὐκ ἔστιν
»	178	»	α'	»	41	»	ὥς ἀντὶ καὶ	οὐκ ἔστιν
»	180	»	α'	»	44	»	τοιαύτη (καὶ οὐκ	οὐκ ἔστιν
»	186	»	α'	»	39	»	ἐνώπιον τοῦ δικασ	οὐκ ἔστιν
»	187	»	α'	»	6	»	δεῖ καὶ οὐκ ὁ	οὐκ ἔστιν
»	209	»	α'	»	38	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	212	»	6'	»	5	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	218	»	6'	»	14	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	237	»	6'	»	4	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	237	»	6'	»	21	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	238	»	6'	»	39	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	239	»	α'	»	10	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	242	»	α'	»	12	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	244	»	α'	»	12	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	244	»	α'	»	44	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	244	»	6'	»	36	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	246	»	α'	»	2	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	246	»	α'	»	29	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	247	»	6'	»	13	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	253	»	α'	»	1	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	253	»	6'	»	4	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	253	»	6'	»	26	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν
»	253	»	6'	»	36	»	μετ' αὐτῶν, ἐξ	οὐκ ἔστιν

Σελι:	254	ζηλη	6'	ζηλ.	6	γραπτέον	λεπτομερέστερον
»	255	»	6'	»	32	»	ἐμπεισιτευμένων
»	256	»	6'	»	32	»	εὐθύνη ἀντὶ εὐθύνης
»	266	»	6'	»	11	»	δσάκις ὁ νόμος
»	267	»	6'	»	15	»	διαγραφτικός ὁ διαζευκτικός σύνδεσμος ἢ
»	269	»	6'	»	42	»	τὴν ἐνστάσιν τοῦ ἐνιαυσίου
»	272	»	α'	»	5	»	entendement
»	286	»	6'	»	4	»	impossibili
»	293	»	6'	»	44	»	leges imperfectas
»	297	»	6'	»	35	»	οὐχὶ μόνον τὰ μορφώση ἀνεπαισθήτως τὸ τοσοῦτον ἐπίζηλον πολίτειακὸν οἰκοδόμημα αὐτῆς
»	306	»	6'	»	1	»	μεταξὺ τῶν λέξεων οὐχὶ δὲ καὶ τῆς λέξεως ἄν παρενθετός ὁ σύνδεσμος καὶ
»	307	»	6'	»	40	»	τὰ ἐφαρμογή μὴ δικαιοῦμενος τὰ περιορίση
»	308	»	6'	»	6	»	ἀσθενεῖων
»	309	»	6'	»	3	»	ἢ τοῦλάχιστον καθιστάντες
»	352	»	6'	»	14	»	εἰσαγωγὴν τοῦ διὰ τοῦ Βελγικοῦ Συντάγμα- τος (ἄρθρ. 99) καθιερουμένου ἐν Βελγίῳ συ- στήματος
»	359	»	6'	»	26	»	ὅρκου (τοῦ ἄλλως καλουμένου καὶ ἀναγκαίου ἢ ἐπιβλητοῦ)
»	366	»	α'	»	22	»	εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐμπολέμων
»	368	»	α'	»	18	»	ἀναπαραγωγῇ
»	373	»	6'	»	25	»	παρασχῶν
»	374	»	6'	»	2	»	καταστῇ ἀνεξάρτητος
»	386	»	α'	»	29	»	τὸ δὲ τῆς παραιτήσεως ἔγγραφο
»	387	»	α'	»	43	»	κινητῶν (ἀντὶ κοινητῶν)
»	398	»	α'	»	44	»	συσσεσωματωμένα
»	406	»	α'	»	18	»	ἔχοντες δικαίωμα
»	410	»	6'	»	31	»	traite ἀντὶ traite
»	425	»	6'	»	28	»	A. II. 40 τοῦ 58
»	429	»	α'	»	34	»	αὐτῶν
»	433	»	6'	»	38	»	οἱ κατὰ τόνους
»	433	»	6'	»	39	»	δ ἀριθμὸς
»	435	»	6'	»	39	»	αἰτιήσεται
»	437	»	α'	»	5	»	πρὸς δὲ ευχάτει
»	444	»	6'	»	30	»	πάντως
»	541	»	α'	»	27	»	δίδει (καὶ οὐχὶ δίδ)
»	445	»	α'	»	9	»	προδοὺς τὸν εἰς δὲ ὑπεσχέθη
»	449	»	α'	»	1	»	οἰκίᾳ τοῦ κατηγορουμένου
»	455	»	α'	»	36	»	ἐν καπηλείοις
»	455	»	6'	»	24	»	Rossi
»	464	»	α'	»	5	»	ἐμποιοῦντων
»	470	»	6'	»	1	»	Ἀλέξανδρος ὁ δευτέρου, διαγραφομένου τοῦ με- ταξὺ τῶν λέξεων τούτων κόμματος
»	470	»	β'	»	16	»	καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος προοδεύει ἢ ὀπισθο- πορεῖ,
»	472	»	α'	»	12	»	εἰδέναι
»	479	»	α'	»	35	»	ὄντος
»	479	»	6'	»	1	»	δαφνιστάτην
»	481	»	α'	»	43	»	Hobbes
»	513	»	α'	»	1	»	τοῦ μεταλλίτου

Σελίς	513	ζήλη	α'	ζήλ.	43	γραπτέον δὲν εἶναι αὐτοκρατορικὴ
»	585	»	α'	»	15	» οἱ δικασταὶ ὅμως
»	639	»	α'	»	29	» γραμμῆα ἐκδοθέντα καὶ παραδοθέντα ἢ εὐ- ρισκόμενα εἰς χεῖρας τρίτον (διαγραφομένων τῶν λέξεων «ἐφ' ὅσον διατύχονται αὐτού- σια κτλ.»)
»	659	»	α'	»	20	» ἐν τῇ στενῇ ἐννοίᾳ
»	559	»	α'	»	23	» <i>pragmaticae</i>
»	667	»	α'	»	31	» δὲν προῦπῆρχεν ὑπόδειγμα
»	674	»	β'	»	2	» μεταφράσει ἀγνώστου ἐποχῆς ἐσφαλμένην
»	676	»	β'	»	8	» τροποποιήσιν
»	682	»	β'	»	3	» προσέτι δὲ
»	688	»	β'	»	37	» διαγραφτέαι αἱ λέξεις "Ἰδε καὶ Στρατοδικεῖα
»	696	»	β'	»	42	» τὸ στοιχεῖον Ζ' (ὡς ἀριθμὸς) μεταβλητέον εἰς Θ'
»	697	»	β'	»	7	» τὸ στοιχεῖον Η' (ὡς ἀριθμὸς) μεταβλητέον εἰς Ι'
»	700	»	β'	»	38	» διαγραφτέον τὰς λέξεις ἐν § 333 καὶ ἀντ' αὐ- τῶν γραπτέον ἀνωτέρω
»	701					» Σημειώτεον ὅτι τὰ τῆς ἐξετάσεως τῆς σωμα- τικῆς ἰκονότητος τῶν στρατευσίμων, περὶ ἧς τὸ Διάταγμα τῆς 23 'Ιουλίου 1887, δ μνη- μονεύεται ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς β' στήλης τῆς σελίδος 701, ὠρίσθησαν μεταγενεστέρως διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 28 'Ιουνίου 1898 περιλαμβανομένου ἐν τεύχει πρώτῳ σελ. 130 τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.
»	703	»	β'	»	42	» τοιχοκολλήσεως
»	704	»	α'	»	25	» δὲν ἔχει
»	713	»	α'	»	44	» ὑποβάλλοντες
»	873	»	β'	»	21	» ἔκτασις
»	875	»	β'	»	25	» συνενοχῇ
»	881	»	β'	»	31	» συνήθως (ἀντὶ ἐνίοτε)
»	881	»	α'	»	22	» ἰσχυρῶς
»	900	»	β'	»	34	» μεταξὺ τῆς λέξεως παρέχονται καὶ τῶν λέξεων εἰς τοὺς ἔγκο ^α πωθέντας παρενθεταί αἱ λέ- ξεις στρατιωτικαὶ γνώσεις
»	901					» Σημειώτεον ὅτι διὰ μὲν τοῦ Ν. ΒΧΚΕ' τῆς 7 'Ιουλίου 1899 ἐτροποποιήθη τὸ 5 ἄρθρ. τοῦ ΑΣΛΕ' νόμου περὶ τροποποιήσεως ἄρθρων τοῦ νόμου ΑΔΒ' περὶ συστάσεως σχολείου ὑπα- ξιωματικῶν. Διὰ δὲ τοῦ Διατάγματος τῆς 3 'Ιουλίου 1899 ἐτροποποιήθησαν τὰ ἄρθρα 171 — 173 τοῦ Διατάγματος τῆς 7 Μαΐου 1893 περὶ στρατιωτικῶν σχολείων τῶν Εὐελπίδων.
»	944	»	α'	»	2	» τὴν σημαίαν
»	951	»	α'	»	10	» διαγραφτέον τὸ μετὰ τὰς λέξεις καὶ ἐπομέ- ως ἄρθρον ἢ
»	981	»	β'	»	35	» καὶ Ἰταλικῶν ἄρθρ.
»	982	»	β'	»	41	» ἀπαιτήσεων ἐκ τῆς διαχειρίσεως
»	985	»	α'	»	21	» οὐδὲν ἐγγεγραμμένων
»	1003	»	α'	»	20	» καὶ διατηρήσεως
»	1006	»	α'	»	26	» 3 'Ιουνίου 1846
»	1006	»	α'	»	36	» ἐκδίδεται βασιλικὸν

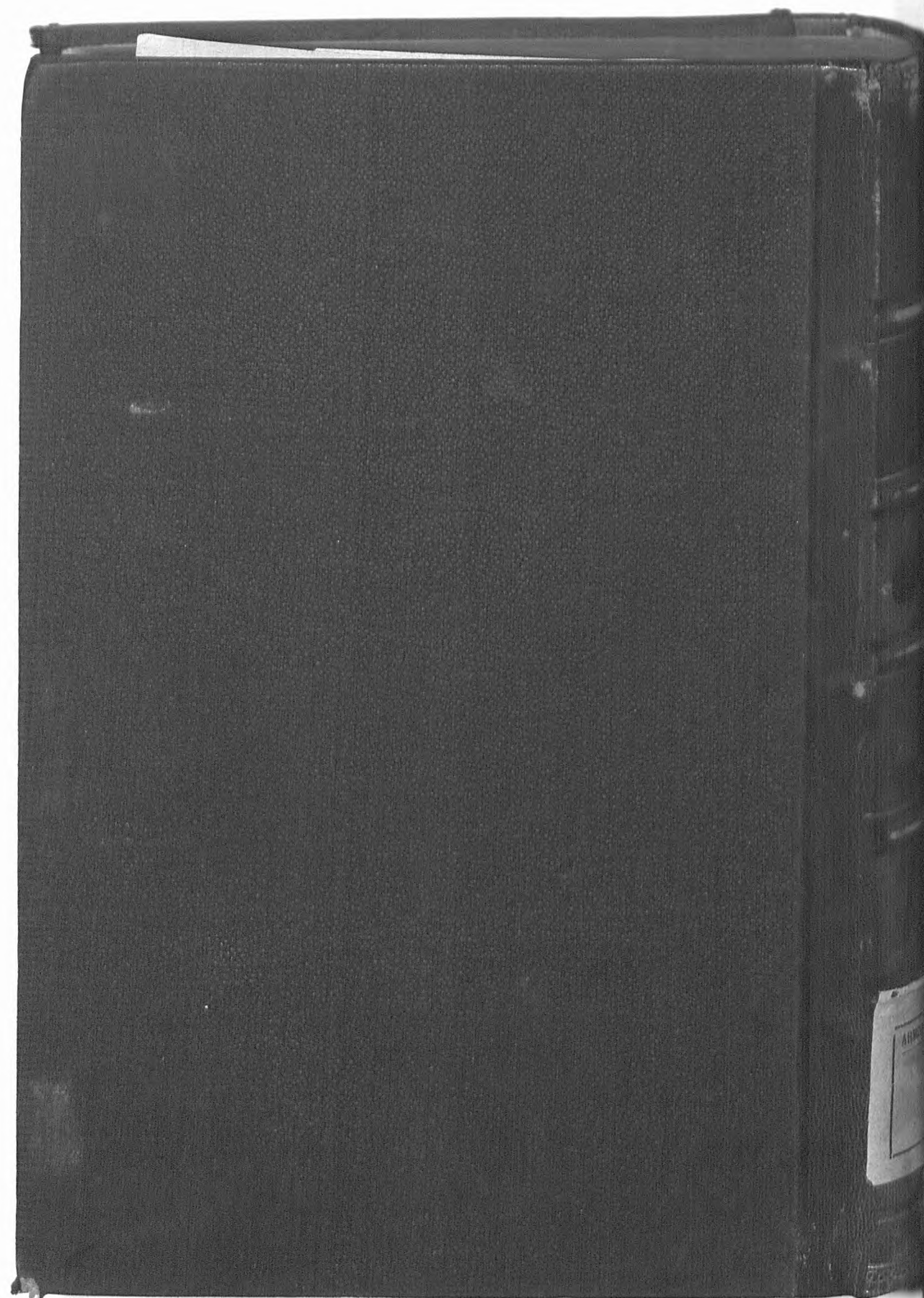
[illegible]

ἀριθ. χρ. 1290

Ἡμερομηνία
πιστροφῆς

ONOMATEPΩNYMON

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας